[R - 12.516]
R. 18.964

SINGVLARIA DOCTORVM HAC POSTREMA EDITIONE EMENDATA ET AVCTA,

ANALYTICISQVE ADDITIONIBVS, AC DOCTISSIMIS ANNOTATIONIBVS ILLVSTRATA:

Quibus accessit lectura D. Matthæi Mathesilani in septimum librum Cod. ad finem eius notabilium posita.

Addito sub calce secundi Tomi omnium rerum Indice locupletissimo.

VENETIIS,
Apud Hæredem Hieronymi Scoti.
MDLXXVIII.

[R-12.516]
R. 18. 964

SINGVLARIA DOCTORVM HAC POSTREMA EDITIONE EMENDATA ET AVCTA,

ANALYTICISQVE ADDITIONIBVS, AC DOCTISSIMIS ANNOTATIONIBVS ILLVSTRATA:

Quibus accessit lectura D. Matthaei Matheſilani in ſeptimum librum Cod. ad finem eius notabilium poſita.

Addito ſub calce ſecundi Tomi omnium rerum Indice locupletiſſimo.

VENETIIS,
Apud Hæredem Hieronymi Scoti:

MDLXXVIII.

SINGVLARIA
CELEBERRIMI DOMINI
LVDOVICI PONTANI
ROMANI.

Quibus acceſſere Additiones Do. Ioannis Baptiſtæ Caſtellionei Genuenſi, necnon Do. Nicolai Pignolati, Do. Grabielis Saraynæ Ciuium Veronenſium; ac aliorum Iuris vtriuſque Docto. quibus nuper decorata atque emendata fuere.

I.

1 *Verbum, Omnia, intelligitur ipſo iure.*
2 *Verbum, Modis omnibus, exponitur ipſo iure.*

1 VERBVM, Omnino, † intelligitur ipſo iure, gloſſa. eſt ſingularis, ſecundum Bald. in l. prima. §. ſi pecunia. ff. depoſi. † Verbum, Modis omnibus, id eſt, ipſo iure. gloſſa. eſt ſingularis in authen. vt defunct. ſeu fune. §. ſancimus. in verſic. modis omnibus.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Felin. vbi facit mentionem de iſto ſingulari in c. de regularibus. de ſimon. Barb. plura allegantem conſ. 45. col. 4. in ſecunda parte. Felin. melius quam alibi dat 9. ſignificationes huic diſtinctioni in c. ex parte. in prin. de offi. & po. iud. dele. Matheſ. no. 111. & 114. Iaſ. in rep. l. 2. colu. 5. C. de iure emphy. Anto. Cor. in litera o, in verbo, verbum omnino.

Adde Alex. ad Bar. in l. Imperator. ff. de iure fiſ. Feli. in c. Rodulphus. co. 16. verſi. omnino de reſcrip. poſt eos quos allegat Soci. in regu. 360. fallen. 4. & 5. Iaſ. in l. pen. notab. 6. C. de pact. & quinque notabiles effectus, vt intelligatur ipſo iure, ponit Io. Crot. in l. 1. §. qui præſens. lectui. ff. de verborum obliga. Nicol. Pig.

De verbo Omnino, & aliis ſimilibus latè tradidi in annotationibus meis ad Matt. Matheſi. ſing. 111. incip. Nota q̃ vbicunque per legem. & ad Franc. Cremen. ſing. 7. incip. tu ſcis quod verbũ præſentis. de hoc ibi multa videre poteris. Gabriel Sarayna.

II.

1 *Verbũ præſentis temporis, ſeu futuri, nõ intelligitur ipſo iure.*
2 *Verbum præſentis temporis ſi in diſpoſitione geminetur, putæ quod dicatur, tale quid caſſent, & irriteut, intelligitur ipſo iure.*

1 LIcet verbum præſentis temporis, ſeu futuri, † non intelligatur ipſo iure l. in criminali. cũ ſi. C. de iur. omn. jud. Tamen ſi diceretur, tale quid caſſent & irritent, intelligitur ipſo iure. Bal. ſingulariter in titu. de pace Conſtan. in §. hoc quod nos. in verbo, caſſentur, & in irritum deducantur. nu. 4. per illum tex. vbi eſt caſus.

ADDITIONES.

Adde q̃ idem eſt de verbo, priuetur, à teſtatore prolato, q̃ etiam intelligitur ipſo iure, ita dicit Bal. in l. 1. in 7. co. C. de his quæ pœ. nom. Idem dicendum de verbo, Careat. c. ad aures. in verbo, vires nolumus obtinere. de reſcrip. Abb. in c. ſuper his. de fide inſtru. & in c. nihil eſt. in 5. co. de elect. de gl. ſin. in c. nouit. de his quæ fiunt à præla. An autem verba præſentis temporis importet quandoque ipſo iure, vide ſatis plenè per Feli. in ca. Rodulphus. col. 16. & ſeq. de reſcri. Matth. no. 111. incip. nota q̃ vbicunque, & notab. 114. incip. Nota q̃ vbi lex. Franc. Crem. nota. 7. incip. tu ſcis q̃ verbũ. & vide quæ addidi in dictionario Alber. in ver. Verba futuri temporis.

Adde l. nõ dubiũ. ver. caſum & inutile. vbi Bal. in 6. notab. & Iaſ. in 10. C. de legi. Semper. n. quãdo indiſpoſitione fit geminatio, ſeu multiplicatio ſimiliũ verborũ, p̃ciſa mẽs diſponentis arguitur, q̃ ipſo iure fiat ad idem in c. in Geneſi. in fi. ibi, irritum & inane. de elect. & c. inter cætera, ibi, irritum decernimus & inane de præben. & authenti. caſſa. vbi Dec. in princip. C. de ſacroſanct. eccl. Barto. Cæpol. in l. irritam. in princip. ff. pro donat. idem Dec. conſi. 327. column. 11. & penult. Maria. Socin. Iunior. conſ. 133. column. 3. lib. 1. Nico. pign.

Adde Catellia. Cut. in memorab. in verb. geminatio verborum. Et latiſſimè per Bartho. Chaſſen. in commentarijs conſuetud. Burgund. in rubr. 2. §. *qui confiſque les corps. in ver. confiſque les biens. nu. 2.* Gab. Saray.

III.

1 *Excedens modum in ſe defendendo, vt cum poſſit euadere vulnerando, voluit occidere an puniatur de occiſo?*

1 ANſi quis exceſſerit modum in defendendo ſe, † vt cum poſſit euadere vulnerando, voluit occidere, vt in l. 1. C. vnde vi. cum ſimi. puniatur de occiſo? Bal. ſingulariter in c. 1. col. 2. num, 7. de pace tenenda, in vſib. feud. dicit quod non, ſed vt culpabilis punietur arbitrio iudicis, allegat vnicam notulam Ioan. Andr. in cap. ſignificauit. de pœniten. & remiſ. in nouella.

ADDITIONES.

Vltra Bal. adde Fel. qui aliqua adducit in c. dilecti filij. col. 7. circa. ſi. de exc. Pet. de Anch. in c. vnico. de homi. bene facit tex. in c. ſignificauit. de pœni. & remiſ. vbi Ana. col. 25. per quem tex. idem tenet Io. And. in add. Spe. in rubr. de homi. Ang. copioſè in li. maleſ. in ver. Et dictus Titius ſe defendendo. col. 9. illius verbi. pulchre conſuluit Pau. de caſt. conſi. 190. inc. in c. carceratorum. dicens Bal. ita conſuluiſſe per aliqua iura, maximè p l. Gracchus. C. de adul. Adde etiam Felin. in c. ſignificaſti. col. pen. circa princ. de homi. pro quo dicit eſſe text. in d. l. Gracchus. Idem not. Lup. in l. cum mulier. in 22. col. ff. ſolu. matr. habetur per Sali. in l. quoniam multa. C. ad legem Iul. de vi publi. & per Ange. in l. cum filio. 26. col. de leg. 1. Vide etiam Bartho. Cæpo. in ſuis conſilijs criminalibus conſi. 1. col. 3. vbi refert iſtud dictum Roma.

Adde quod eſt communis opinio (quicquid diſtinguat Dec. in l. vt vim. colũ. 7. ff. de iuſt. & iure.) q̃ ſiue culpa, ſiue ex propoſito quis excedat modum inculpatæ tutelæ, etiã q̃ pœna mortis imponeretur per ſtatutum, non punitur pœna ordinaria, ſed arbitrio iudicis, vt per Hipp. de Marſ. in l. 1. 9. limi. ff. ad leg. Cor. de ſica. & Iaſ. in d. l. vt vim. nu. 11. dicens exceſſum in dubio præſumi procedere culpa nõ dolo. Lud. Care. qui doctores qui pro, & contra tenuerũt, enumerat, in trac. de hom. §. 6. nu. 151. Et arbitriũ iudicis hoc caſu debet eſſe in pœna pecuniaria (etiã ſtante ſupraſcripto ſtatuto,) vel ſaltẽ relegationis per quinquenniũ, vt per Cep. cõſ. 29. viſo proceſſu. & cõſ. 30. regacij, vt robi. in fi. & Hip. vbi ſ. & in §. qm̃. num. 65. in pract. crim. Et late. per Lud. Care. vbi ſupra, nu. 66. poſt eos, quos allegat, & ibi ponit 6. limita. ad hoc vltimũ dictum, id eſt, quod nulla pœna puniatur. Nico. Pign.

An excedens modũ inculpatæ tutelę in ſe defendẽdo punia tur pœna ordinaria? eleganter tradit ante alios Bal. in d. l. vt vim. co. 3. nu. 9. ff. de iuſt. & iur. Flor. in l. ſciẽtiã. §. qui cũ aliter num. 7. ff. ad leg. Aqui. Ale. conſ. 66. col. 1. & 2. vol. 1. & conſi. 2. col. 4. num. 104. & conſi. 119. volum. 7. Cæp.

consi.34.incip.si vnquam.num.57.Pau.de Castr.in l.1.C. vbi senator.vel clarissi.vbi optimè distinguit.& vide tex. in l.si adulterium cum incestu.§.Imperatores.ff.de adulter.c.olim.in princ.de restri.spo.Hipp.de Marsi.in l.2.nu. 15.C.de sicar.& in sing.c.& 638.640.& 692.& idem Hippo.in consi.25.21.33.88.& 137.Corn.consi.107.& 162. volu.2.Aret.consi.34.& consi.80.Ioann.de Ana.consi.4. & con.23.& 67.& Thomas Gramma.con.9.& 56.& 61. Matthæ.de Affli.Decisio.Neapolitan.26. Grab.Saray.

IIII

1 *Vxorem delinquentem maritus leuiter corrigere, & verberare potest, sed non carcerare.*

2 *Clericus potest carcerare eius vxorem.*

a 1 LIcet vxorem deliquentem a marito leuiter tcorrige-re,& verberare.l.consensu.§.1.& in auth. ibi posita, & ibi doct.C.de repu per Cano.in c.quemadmodum.de iureiur.7.q.1.c.sicut alterius. Carcerare autem non licet 2 secus tin clerico,per tex.& glos.singularem in capitu.placuit.24.q.2.

ADDITIONES.

Adde Abb.in d.c.quemadmodum.vlr.col.de iureiur.Vide latius p Fel.in c.cũ cõtingat.in vltimis verbis.de fo.cõp. Contrarium est verum.gl.& ibi Abb.in d.c.quemadmodũ. in fi.de iureiu.Ias.& Frãc.Rip.in l.miles.§.qui iudicati.ff. de re iudi.Io.de Plat.in l.generali.col.2.C.de decu.li.10. Nico.Boer.qui alios citat,deci.275.dominus.col.1. Mar si.in practi.crim.§.aggredior.nu.79.& seq. Nig.Pig.

a Vxorem delinquentem.Ad materiam adde q̃ si maritus atrociter verberet vxorem,ipsa non poterit in eum agere actione iniuriarum,sed solum actione in factum, vt fama mariti illæsa remaneat ita singulariter Io.Andr. in addi.Spec.in rubr.de iniurijs,& hoc in proprijs terminis dicit Ale. q̃ nõ meminit alibi se legisse in l.diuortio.§. si vir.in 3.col.ff.solu.matri.& vltra eam in pulchro casu consuluit Bal.consi.227.incip.in causa Gulielmi.li.5.vbi mulier agebat actione iniuriarum contra maritum,qui eam acculauerat,tanq̃ ab ea medicamenta q̃dã bibenda sum pssset,ex quibus effectus erat frigidus & malificiatus.

V.

1 *Sententia super incidenti potest ferri sine scriptis.*

1 QVod sententia super incidenti potest ferri sine scripris,secundum Bal.in l.si C.de senten.ex peri.recip. per text.quem dicit ad hoc singu.in l.defendente, ff. de autho.tuto.

ADDITIO.

Adde Spec.in titu.de sen.§.iuxta.col.6.Bart.in d.l.2.& in l. nec quicquam.§.vbi decretũ.vbi Ias.col.10.dicit hoc cõmuniter teneri.ff.de offi.proconf. & leg. Nic.Pign.

VI.

1 *Missio in possessionem non potest probari per testes, sicut cætera acta iudicij.*

1 QVod amissio in possessionẽ non potest probari per testes,sicut cætera acta iudicij,secundum Bart.in l. edicto.in fi.C.de edict.diui Adria.tol.per illum tex.

ADDITIONES.

Istud dictum sequitur Ias.in edicto.col.pen.versi.quarto requiritur.hic alleg.

Adde quod opinionem Bar.& Roma.hic sequitur Guido Papæ q.256.in fi.Hippoly.in rub.C.de proba.nu.30.Io. Arnol.in proble.97.Et casus, in quibus requiritur scriptura,ponunt latè Hippo.vbi supra,Deci.& Alcia.in l.pactum quod bona.C.de pact.vbi Deci.& Alcia.in l.pactũ quod bona.C.de pact.vbi Deci.contra hoc sing.tenet,& in dicta l.edicto.8.notab.

VII.

1 *Dispositio,cum clausula,Non obstantibus quibuscunque cõstitutionibus & statutis, non intelligitur tollere constitutionem seu statutum iuratum.*

2 *Pactum seu conuentio iurata nõ tollitur à dispositione emanata cum clausula,Non obstantibus quibuscunque pactis & cõuentionibus.*

1 QVod dispositio emanans tcum clausula,non obstantibus quibuscunque cõstitutionibus,& statutis,& c. nõ intelligit tollere constitutionẽ,seu statutũ iuratũ,glo. est sing.in c.cum nõ deceat.de elect.lib.6.Et idẽ si emanaret cum clausula,non obstantib.quibuscunque pactis & conuentionib.q̃ nõ tollitur pactũ,seu cõuẽtio iurata gl.est sing.in cle.dudũ.§.pen.super verbo,pacta.de sepul.

ADDITIONES.

Adde q̃ est de hoc tex.in c.constitutus.de rescript. Abb.& Imo.in c.1.de his quę fiunt à maio.parte c.Et de glossis al legatis per Rom.hic facit mentionem solennẽ Ale.consi. 402.inci.visa petitione Anto.de Roma.Ad istud adde ẽt Pet.de Anc.in consi.308.inci.nisi legibus & canonibus, & Ludo.Rom.consi.379.incip.circa primum.in 4.col.Facit bene q̃ dicit idem Alex.in consi.345.q̃ incipit, Visis his quæ narrantur.in fi.& consi.246.fm vnicum numerũ incip.viso titulo q̃nus præmissæ.& idem Ro. consi.393. col.4.n.13.in quibus oĩbus locis dicũt,q̃ clausula,Nõ obstantibus nunquam tollit dispositiones confirmatas iuramento.Ad hoc vide ẽt Fel.licet prædicta non alleget, in c.qualiter & q̃n.il 1.col.11.circa finem,de accu.& in c. fi.de sponsa.Vide ẽt Albe.in prima parte statu.q.15.inci. statuto alicuius ciuitatis sic cauet.& Rotam latè in nouis decisi.298 Vitalẽ de Gambinis in tracta.clausularũ, clausula,Non obstantib.prædicta tñ non allegat.Adde ẽt Anto.Cor.in rubr.de iureiur.in 22.priuilegio iuramẽti. Faciunt q̃ habentur per Bar.con.47.col.26.in prima parte. Et idẽ Rom.consi.493.præsens.nu.13.& consi.404.in casu in fin.consi.436.q̃ indultum.col.3.consi.518.in casu.co. fi.Ias.qui plures citat,in l.fi.C.si contra ius,&c.deci.Neapo.5.dñs,& deci.111.fuit.nu.13.Cagn. inferens ad pulchrã q.in l.si quis maior.nu.176.C.de transa.Limita hoc sing.vt per Fel.& Deci.in d.c.constitutus rescrip.& sing. Gemi.in consi.83.opponitur.in fi.quando iuramentum generaliter,non specificè est interpositum Nic. Pig.

Adde Alex.in l.1.col.pen.ff.ad leg.Falc.Ias.consi.173.co.9. vol.4.& in l.fi.C.si contra ius vel vtili.publi,commendãs Abb.col.2.Fel.col.2.in c.constitutus.de rescript.Ale.cõs. 38.in 3.vol.& consi.27.viso libello,col.fi.vers.confirmo nu.8.lib.1.& ibi latè per Carol.Molin.in add.inci. firmata,vbi etiã ad id ponit limitationes,optimè Lud.Gomes post Crotum ibi,in c.1.de consti.in 6.nu.286.Fel.in c.2. nu.20.de spon.Notant Bar.& Io.Crot.in l.omnes populi ff.de iusti.& iur.in 3.q.princip.Io.Staphil,de liter.gratiæ & iustitiæ fo.99 col.2.& alii,quod Rebuffus citat in forma mandati Apostolici,inserti.iuramẽto,qui post alios ad hanc rem meminit glos.in clemen.dudum.§.fi.de sepult.in verb.pacta,quam dicit sing Franc.Cremen.sing. 40.& Didac. Couar.in secunda rubricæ parte de testam. nu.19.ver.Secũdo infertur ex eadẽ rõne, De hoc latè tradit Catellia.Cotta in memoral.in verbo. iuramenti religio.co.3.in prin.Et latius p̃sequitur Bartho.Chasłæn.in cõmenta.Cõsuetu.Burgund.in rubr.13.§.8.*de toutes choses*,n.12.ver.Itẽ maximè.Et quid operatur ista clausula, nõ obstãtibus quibuscũque statutis,priuilegiis & cõsuetudinib⁹ in cõtrariũ faciẽtib⁹ tradit Iacobi.de S.Greg.in l.imperiũ ĩ ver.addo vobis ĩ 2.lec.ff.de iu.om.iu.Ga.Sa.

VIII.

1 *Iuramentum testis an possit præstari per procuratorem.*

2 *Iuramentũ calũniæ p̃t per procuratorem præstari, licet in lege dicatur,quod principales personæ iurent de calumnia,*

3 *Iuramentum procuratoris habentis speciale mandatum ad iurandum,dicitur iuramentum ipsius domini,adeo quod ipse dominus dicitur deierare,si procurator falsum,seu mendacium dicat.*

4 *Iuramenta omnia possunt per procuratorem præstari.*

1 AN iuramentum testis possit præstari per procuratorem?Bal.in rubr.de iuramen. tenuit quod non, per tex.l.de minore.§.tormenta.ff.de quæst.Sed do.de Rota,dum hæc quæstio coram eis verteretur,respondẽrũt (& rectè)quod licet iurent per procuratorem,poterunt postea

postea deponere coram iudice,& sic non obst.§.tormẽta,idem quod Bal.tenuit Anto.in c.licet ex quadam.extra.de testibus,vbi refert Abb.idem tenentem per illum tex.in verbo iuramento proprio,& c.Io.And.in c.vt circa.de elect.lib.6.in noue.tenet contrarium,& respondet illi tex.c.licet.nam licet dicat proprio iuramento tamen non sequitur,quod non possit per procuratorem præstari,per auth.principales.C.de juramen. calu. vbi dicitur,

1 q̃ ipsæ principales personæ iurent de calumnia,& tamẽ constat illud iuramentum per procuratorem præstari,vt in c.fi.de iuramen.calum.lib.6.Secundo respondet, qd

3 ¶iuramentum procuratoris habentis speciale mãdatum ad id sic iurandum,dicitur iuramentum ipsius domini, adeo,q̃ ipse dominus dicitur deierat,si procurator falsũ, seu mendacium dicat,vt extra de iureiuran.c.fi.lib.6.ergo dicitur proprio iuramento iurare per procuratorẽ,& ita fuit decisum per Dominos de Rota,quod possit iuramentum testis per procuratorẽ præstari,& maximè duabus rationibus.Prima,quia nõ reperitur prohibitum,ergo concessum,vt in l.1.in fi.ff.de procura.Secunda,si trãscurris per omnia iuramenta(vt per Bar.in l.qui bona.§.

4 qui alieno.ff.de dam.infect.)possunt omnia per procuratorem præstari,vt ibidem per Bart.quare ergo non in isto?non est ratio.

ADDITIONES.

Idem q̃ Bal.in dicta rubr.de iureiuran.tenuit Bar.in l.qui bona.§.qui alieno.ff.de dam.infect.alle.l.4.§.idem diuus cum gl.in verbo,testimonijs.ff.de testi.sequitur Rom.in dicto§.qui alieno.vbi allegat tex.quem dicit esse casum singularem in c.si vero aliquis in verbo,propria manu. de senten.excom.licet hic aliter sentire videatur,facit c. vt circa.in uerbo,proprium iuramentum de elect.lib.6. hic alleg.vbi vide Dominicum referentem longam contrarietatem inter Arch.Io.And.& Pau.& finaliter distinguentem.Adde etiã Fel.vbi satis plene loquitur id c.licet ex quadã.co.2.circa prin.ver.ibi,proprio iuramẽto de test.

Adde Hippo.de Marsi.in l.de minore,§.plurimum.ff.de q. in prin.late per Pet.Hispa.in tract.Io.Croti,de testi.in q. 4.nu.371.post eos quos allegat.Et adde q̃ Rota idem seruat in iuramento perhorrescentiæ.de quo in c.statutum. §.quod vero.de rescrip.lib.6.vt per Cassiod.decef.1.de iureiuran.Et idem in iuramento fidelitatis.vt infra sing. 807.habuistis. Nig.Pig.

IX.

1 *Primatus,si velit fiscum cõuenire,an debeat veniam à principe petere,sicut libertus à patrono?*

1 AN,si priuatus velit fiscum conuenire,debeat veniam à principe petere,sicut libertus à patrono? Dic quod sic,gl.est sing.in l.bene à Zenone.circa medium,in verb. iussione.C.de quadrien.præscrip.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Gemi.in c.qui ad agendũ de procur.lib.6.Bal. in consi.432.q̃ incip. actum,per totum in 2.parte. Barb. consi.18.in 2.par.Zaba.in consi.32.col.2.in fi.

Sed contrarium tenet Bal.in j.in fi.de milit.vasal.qui contu. est.quem reprehendit Alex.in l.generaliter.co.2.ff.de in ius voc.vbi Soci.distinguit,vt per eum. Nic.Pig.

X.

1 *Procurator habens generale mandatum,an possit facere præiudicialia domino,sicut potest ea,quæ dominus facere, solitus est?*

1 AN,sicut habens mandatum generale potest illa facere,quæ dominus est solitus facere,l,vel in vniuersorum.ff.de pign.act.eodem modo possit quo ad præiudicialia?Dic quod sic.casus est notabilis in l.qui semisse.§. quæsitum.ff.de vsur.

ADDITIONES.

Idem dicit Rom.consi.94.visi.nu.3.& consi.114.visis 2.dubio.Ale.in d.l.vel vniuersorum Ias.in l.si procurator.co. pen.ff.de condi.indeb.& in l.certi condictio.§ si nũmos col.3.ff.si cer.pet.Cur.Iunior consi.147.col.fi.latè Deci. consi.441.præsens nu.9.& sequen.Et plura congerit Cagnol.in l.semper in stipu.nu.10.ff.de reg.iur. Nic. Pign.

a Adde q̃ procurator generalis cum libera potest expedire oẽs causas,in quibus etiam speciale mãdatum requiritur.Bal.in.l.illud.circa fi.ff.de minorib.vbi putat memoria dignum,& reassumit Alex.consi.133.circa executionem lib.6.& Ias.pro sing.citat in l.indebitum nota.2. ff.de condict.indeb.& commendat Fel.in c.nonnulli.§. 1.col.1.in prima amplia.de rescrip.post An.Aret.in §.preterea.col.32.versi.ad vnum tamen.Inst.de except.vbi dẽ memoriæ semper commendandum,quia vel plurimum in mandatis adiungitur illa clausula,dans plenum & liberum mandatum,cum plena & libera administratione addens q̃ non credit hoc præcedere,q̃n requiritur mandatum in indiuiduo.sequitur Alex.consi.44.viso.col.2.li. & propterea Bal.in l.nam & nocere.in primo notabiper illum tex.ff.de pact.dicebat,q̃ speciale mandatũ & generale cum libera æquiparantur tam in contractibus,quã in iudicijs,& putat memoria dignum.Et qũo procurator cum libera cõstituatur,habes per Bar.& omnes in l.procurator cui.ff.de procurat.& in l.1.ad fi.ff.de procur.Cesar.

XI.

1 *Prorogatio in iudicem,a cuius sententia nõ appellatur,si fiat ab eo in causa prorogata,appellari potest.*

1 QVid si fit prorogatio in iudicem, à cuius sententia tnon appellatur,an possit in causa prorogata appellari ab eodem?tex.habes,quod non, quem terribiliter ibi exclamat Bar.in l.episcopale.C.de episc.audi.

ADDITIONES.

Adde q̃ illa l.procedit specialiter & rationes specialitatis ponit Pau.de Cast.ibi,quia iurisdictio prorogata est eiusdem naturæ,cuius est principalis,licet Cur.Iunior in l. 1.ff.de iudic.super eius intellectu latè in fine,vt declarat ibi co.2.Hiero.Cagnol.& latius in l.cum quædã puella,in quarto notab.ff.de iurisdi.& adde Tho.Gram.deci. 9.exorta-col.fi.Nic.Pign.Adde in materia, q̃ si prorogatio iurisdictionis facta sit per confessionem nõ habet locum pœnitentia,vt per Bal.fin.in l.pen.C.ne de statu defunct.& q̃ singulari refert & sequitur Ias.in l.pen.in tertio notab.C.de pact.& in l.si conuenerit co.3.& seq.ff.de iurisdict.omnium iud.& sequitur Alex.ibi in sexta fallẽp̃t confirmari,quia probatio per confessionem partis, est fortior probatio de mundo,vt per Iason in l.cum tetransegisse,in tertio notab.C.de transa.& est plenissima p̃batio,vt dẽ Cor.cõsi.241.de duobus,versi.confessio li.vl,

XII.

1 *Dispositio §.si compromisero l.si delictum.ff.de eui&io,nunquid habeat locum in eo,qui prorogauit,id est,consensit in iudicem non suum?*

1 NVnquid dispositio §.si compromisero.l.si dictum. ff.de eui&.habeat locum in eo, qui prorogauerit, id est,consenserit in iudicem non suum?gl.est ibi, quod sic,singularis-

ADDITIO.

Et illam gl.sequuntur ibi doct.vbi Bal.ponit rõnem.Limita illam gl.nisi emptor prorogauerit in venditorẽ,vt in simili tradit idem Ro.infra sing.468.emptor.Nic.Pig.

XIII.

1 *Causa si committatur tribus iudicibus,cum clausula,quod si duo ex eis noluerint,vel non potuerint iudicare,quod tertius iudicet,an tertius solus possit iudicare,si nesciat alios nolle,vel non posse iudicare?*

2 *Causa beneficialis si tribus cõmittatur cũ clausula,q̃ si duo ex eis noluerint,vel nõ potuerit iudicare,q̃ tertius iudicet tertius solus iudicare potuerit,licet nesciat alios nolle,vel nõ posse iudicare,si tñ vere alij nolint,vel nõ possint iudic.*

1 SI causa committatur tribus iudicibus cum clausula,q̃ tti duo ex eis noluerint,vel non potuerint iudicare,q̃ tertius iudicet,quod tertius solus non poterit iudicare, nisi primo sciat alios nolle,vel non posse, vt gloss. tenet & communiter doct.in cap.prudentiam.de officio.de-

leg.& in c.cum plures.eodem.tit.lib.6.Io.And.in regula eum qui.de regu.iur.lib.6.Bar.in l.multum.ff.de condit.
2 & demonst.Bal.in l.falsus.C.de furt.Quod limita † verũ, nisi in causis beneficialibus,tunc.n.tertius solus, quãuis nesciat alios nolle,vel non posse,si tamen in vero alij no lint,vel nõ possint,poterit iudicare.ita notabiliter deter minant domini de Rota decisio.161.in nouis.inci. si duo ex tribus.primo per tex.8.distinct.cap.veritatis.Secundo per not.per Innocen.in cap.dilectis.ad fin.de appel.quod singulariter not.

ADDITIONES.

Adde quod istam limitationem refert & sequitur Sand.qui nihil ignorauit,in c.suscitatus.col.penul.circa fi.versi.est tamen casus de rescript.alleg.Aegid.deci.Rotæ 359.inci. condemnatio per procur.est forte ista de qua per Rom. hic,licet dissentiant in numero.Allegat etiam Aegid.cle men.1.de concess.præben,& respõdet ad no.per Io.And. in dicta regula,eum qui.& Bar.in d.l.multum.Nec mirũ nam in causis beneficialibus sunt etiam alia specialia, v-num exempli gratia,quod habetur in cle.causam de ele-cti.Phil.in ca.bonæ.9.col.de appel.per Feder.consi.254. incip.primo quæritur.

Et idem dom.de Rota deci.133.nota quod in antiquis.Ale xan.in dicta l.multum.Felin.in ca.suscitatus.co.6.versic. oportet notum.de rescrip.& in ca.cum ex officij.co.11. nume.29.de præscrip.Hippo.de Marsi.in l.patre vel ma rito.nu.47.in fi.ff.de quæstio.Curt.Iun.comprobans plu ribus similibus,consi.63.præsupponitur.co.fi.& facit de cisio Rot.171.not,quod in antiq. Nic.Pig.

XIIII.

1 *Error in persona iudicis delegati vitiat sententiam.*

1 QVod error in persona iudicis delegati † vitiat senten tiam,Spec.in tit.de senten.§.quoniam.versi.quid si dixerit se delegatum Episcopi.

ADDITIONES.

Adde Hostien.Io.And.Bal.Card.Imo.Abb.& Moder.in c. cum ex officij de præscrip.Bar.in l.1.in versi.tu dic secũ dum Azo.C.qui pro sua iuris.& Ludo.multa allegantem in l.2.in prin.de ver.oblig.& glo.auream in c.ex literis, in gl.fi.de offi.deleg.cum alijs allegatis per Sand.in d.ca. cum ex officij.co.10.versi.4.conclusio.cum quibus con cordat Ludo.met.consi.444.ex proposito.col.2.& Alex. consi.213.viso & opportunè.secundo vol.

Et hoc non solum quando iudex errauit,sed etsi sciens, & prudens hoc facit,communiter sequuntur doc.vt p coa-posti.meum.Et latè deducit Mod.Arimi.tract.de nullit. tit.ex defe.iurisd.ord.nu.17.ver.idem etiam. Nico.Pign.

XV.

1 *Causa si delegetur in ordinarium,& ipse simpliciter pronun tiet,non expresso tanquã delegatus,an sententia sit nulla?*
2 *Nemo videtur eam viam eligere,qua eius actus pareat.*
3 *Si actus ex duplici capite fieri possit,p̃sumitur fieri ex ualido.*
4 *Bonum est scire quid pro vna opinione faciat,& quid contra vt aduocatus partem pro suo principali facientem induce re,& tenere possit.*

1 QVod si delegatur causa in ordinarium,& ipse † sim-pliciter pronuntiat,non expresso tanquam delega-tus,sententiam est nulla.ita Fede.de Senis sin.consi.135.
2 Quod tamen est dubium,quia † nemo videtur eam vitam
3 eligere,qua eius actus pereat.l.2.de testa.milit.Itẽ si † du plici capite põt quid fieri,præsumitur potius ex valido. c.nisi de præben.Anc.refert in ca.cum ex officij.de præ-
4 scrip.Et licet ita sit tamen bonum † est oĩa scire, vt partẽ pro parte facientẽ iudicas,& annulles sententiam suam.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Sand.licet non alleget Roma.hic,in c.cum ex officij.col.13.versi.amplia.secundo.& ver.limita primo de præscrip.vbi facit mentionem de consi.Federi.quem conatur saluare aliquo casu.

Et opi.Roma.hic est communis,vt per docto.in d. ca. cum ex officij,& Alcia.in tracta.de præsump.3.reg.præsump. 35.co.1.& latè Moder.Arimi.post eos quos allegat, in tracta.de nullit.vbi supra.nu.171.Et quando & quomo do iurisdict.ordinaria alteretur,pulchrè Ias.in l.ius ciui le.col.1.de iustitia & iure.Nico.Pign.

XVI.

1 *Cedens bonum,melius,& optimum ius in contractu,quid ces sisse dicatur.*

1 SOlitum est in contractibus apponi, quod † quis cedit bonum,melius & optimum ius,quod potest, ad quid istud? Dic quod intelligitur cedere bonum,id est,cedere ius,quo habet exceptionem,melius,id est,officium iu-dicis.Optimum,s.actionem efficacem gl.est not.quã ibi not.Bar.in l.1.C.quando & qui quar.pars debetur li.10.

ADDITIO.

Et gl.fi.in l.1.C.de vsu.in verbo,optimo,& gl.in l. fideius-sor.§.pater.in versi.possit.ff.de.pigno. Nico.Pign.

XVII.

1 *Immunitas si alicui per principem ab oneribus personalibus concedatur,non propter hoc videtur ab alijs oneribus li beratus,quæ potest breuiter,& leuiter expedire.*

1 SI alicui per principem † concessa sit immunitas ab one ribus personalibus,non videtur ab aliis oneribus libe ratus,quæ potest breuiter,& leuiter expedire. casus est vnicus in iure in l.decurio fortunam.secundo respond C.de decur.libro.10.

ADDITIONES.

Idem dicit Roma.consi.74.circa primum Alex.in l.senatus .§.Marcellus.ff.de leg.1.& in l.eleganter.§.qui reprobos. in addi.ad Bar.ff.de pig.act.& in consi.104. statutum. in fine.lib.1.pulchrè per Cæpo.in l.1.§.sed sciendum.num. 61.ff.de ædil.ædi.Alcia.libr.1.de verborum significatio. co.19.in magnis impressio.Et de minimis adde infra sin gu.97.119.334. Nico.Pign.

Adde Alex.consi.104.statutum loquens.co.fin.nu.7.versic. prætèrea.lib.1.Decium in l.si quis id quod.co.3.ff.de iu risdi.om.iudic.cap.de appellationib.co.fi.de appel.c.ma ioribus.co.1.de prædijs curia.l.1.C.de prohibi. sequest. pecu.Hippo.de Marsi.in l.si vt allegas.C.ad leg. Corne. de sicar.& in notab.276.& consi.71.col.1.& consi. 80.& in practi.crimi.§.& quoniam,& Anto.Corset.in sing.in verbo.obli.Corneus consi.38.col.1.lib.1. Gab. Sar.

XVIII.

1 *Testator si vni fundum leget,alij vsumfructum eiusdem fun di,quilibet vsusfructus dimidiam habebit,secus est in sen tentia iudicis.*

1 QVòd licet,si testator vni legat fundum,alij † vsumfru
a ctum fundi,quilibet habet dimidiam a vsusfructus. l.si alij.ff.de vsufruct.leg.Hoc tamen fallit,& est secus in sentẽtia iudicis,casus est notabilis in l.& puto.§.1.ff.de fa mil.ercis.quæ sit ratio,vide ibi glo.

ADDITIONES.

Idem Ro.dicit sing.illam gl.consi.328.præsens.nu.9.consi. 444.quo ad primum in fi.Felin.in c.cum venerabilis co. 14.sub nume.44 de excep.Ias.in l.sed & si possessori.§.itẽ si iurauero.col.fi.versi.8.ff.de iureiuran.Nic.Euer.in lo-co legali,à subiecta materia,post eos quos allegat, Nic, Pig.Quilibet habet dimidiam.Hoc limita non habere lo cum quando vsusfructus illius fundi esset legatus in ge-nere cum alijs bonis,puta quando testator legasset fun-dum Titio,& posteà legasset vsumfructum omnium bo norũ vxori,nam talis vxor non concurrit,ita in finalibus verb.C.fami.ercis.quem sequitur Iason in l.cum quæro, co.2.C.de leg.vbi dicit quod est pulchra limitatio,& p singu.refert idem Iason vbi postea reprobauit,in l.re cõ iuncti,co.18.versicu.limita istam in repeti.ff.de leg.3.Itẽ fallit in sententia iudicis, vt per Roman.hic.Et rationẽ diuersitatis inter testatorem & iudicem assignat glossa, sing.in d.l.& puto.§.1. in verb.non communicari,quã pro singlarino.Bal.in pluribꝰ locis,vt refert Ia.in l.si tibi pecuniam co.j.ff.si cer.pet.& in l.centesimis §.fi.col.pe nul.ff.

de verb.oblig.eam etiam pro sing.citat Ange.in §. omnium,col.14.versi.vnum tamen.instit. de actio.

XIX.

1 *Consuetudo reprobata excusat quem à pœna temporali, non gehennali.*
2 *Episcopus administrans sine confirmatione Papæ excusatur à consuetudine in loco vigente.*

1 AN consuetudo reprobata † excuset quẽ à pœna? gl.est singularis quod sic, in c.cum venerabilis.de consue. Quod intelligitur verum à pœna temporali, non gehen-
2 nali.gl.ordinaria.4.dist.c.denique.Et à pœna,† quam in-currit Episcopus administrans sine confirmatione Papæ (vt in c.auaritiæ.de elect.li.6 & in c.nihil.& c.transmissa. de elect.antiquis)excusaretur,si in contrarium esset con-suetudo,licet iniqua.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Ale.consi.22.col.2.in 1.vol.consi. 107. penult. & vlt.col.2.vol.facit cons.39.3.vol.Bar.cons.39.in 2.par-te.& glo.in d.c.cum venerabilis.in verbo,migrasset,vbi Abbas.2.col.& Lud.met.cons.466.& Pet.de Anch.consi. 46.quod inci.consuetudo,& consi.271.inci.iure scripto, & cõsuetudine.Faciunt que dicit Zab. cons.132.col.2.Fa cit ꝙ dicit Sãd.in c.1.col.6.ff. de re iud.licet prædicta oĩa non allegat.Vide etiã Frãc. Cre.no.cl.inci.mos puerorũ.

Et idem Ro.cons.466.videtur.Ias.in l.de quibus.nu.8. ff.de leg.in l.1.§.hoc autẽ.nu.25.ff.si quis ius dicen.nõ obtem. in l.sing.col.pen.ff.si cer.peta.Fel.in c.ex tenore.nu.12.de rescr.Petra s.ncta sing.83.Marsi.latè in l.1.nu.99.ff. de si-ca.& in prac.crim.& qm̃.nu.97.Thom.Gram.decisi.50. Marcus.Et adde infra singulari.384. Nicol.Pig.

Idem latissimè cumulat Tiraq.in trac.de pęnis tẽper.aut re-mittẽ.causa.42.nu.1.2.& seq.maximè nu.4. vbi dicit gl. in d.c.cum venerabilis.non esse singularẽ, sed habere cõ sociam in c.deniq;.4.dist.& in c.sanè.de temp.ord. & Io. Baptist.pleniss.in rep.l.si quando.C.vnde vi.in princ.nu. 17.& 18.& in §.vnde ex præmiss.nu.56.& 57.& in §.sed vt opus.nu.18.vers.7.excusantur.Ale.consi.8.col.fi.nu.9. & consi.240.nu.8.vol.6.Dec.in c.nam & concupiscentiã 2.lect.col.3.de constitutio.& dixi diffusius in singu. 384. Gabr.Saray.

Adde ꝙ consuetudo facit licitum quod alias non permit teretur.vt consuluit Are.cons.11.col.pen.Anch.cõs.283. iure stricto.vbi loquitur de cõsuetudine ludendi ad lapi des & armis,& ideo dixit notabiliter Bar.per illum tex.in l.si pignore §.vlt.ff.de pig.act.ꝙ qui facit illud quod solet fieri ab alijs,non solum nõ est in dolo, imo nec in aliqua culpa.& pro sing.commendat Ias.in l.certi condictio.§. si nummos.in 3.no.ff.si cer.peta.vbi latissimè loquitur in materia.Hinc dicimus ꝙ cõsuetudo & stylus notariorũ excusat eos à pœna falsi,ẽm Bal.in l.vnica.versicu. quæro vtrum,& versi.modo sequitur alia conclusi.C.de conf.& in c.1.in prin.de feud.cogn.tradit Ale. cons.70.viso pro-cessu inquisitionis.co.2.ver.& licet Odoricus,& cõs.132. inci.visa facti narratione.li.1.& cons.172.li.2.Dec.cons. 175.Et dicit alibi singulariter Bal. in tit. de pac.cõstan.ꝙ consuetudo habet potestatem etiã in sanguine hominis, & idem Bal.in l.& si seuerior.col.2.ver.oppo.ꝙ iudex.C. ex quib.causis infam.irrog.dicit ꝙ iudex in pœnis debet sequi consuetudinem,sicut legem scriptam.Idem tñ Bal. cons.301.ad euidentiam prẽmittendũ est ꝙ princeps.li. 5.damnat consuetudinem Mediola. ꝙ volens cedere bo nis,ducatur in publicum,& ibi nudus percutiat renes ad columnam, nõ cum per hoc non perueniat aliquod com modum in creditores, nõ debet admitti talis cõsuetudo.

XX.

1 *Procurator debet damnari, quando agitur ordinariè secus si causa committatur procedenda simpliciter,& de plano,et sine strepitu.*
2 *Intellectus l.primæ.C.de senten. & an eius dispositio procedat de iure Canonico.*

1 QVod l.1.C.de sen.ꝙ procurator † debeat damnari,qñ agitur ordinariè,secus si causa committatur proce-denda simpliciter,& de plano,& sine strepitu Bar.in ex-
2 trauaganti ad reprimendum.in versi.figura.item † illa l.1. procedit de iure ciuili, secus de iure canonico. iura sunt multa,& gl.plenè de hoc in c.querelam.de elec.

ADDITIONES.

Et idem tenent Bal.& Dec.in c.in nomine.vterque.co.fi.de test.Nic.Boer.dec.285.quæritur.in prin.dicens illam l.j. non seruari in Frãcia.Et an procedat illa lex in absolutio ne infra sing.452.tex.in l.1.Et adde has duas fal.ad Soc.in reg.fallen.316. Nicol.Pign.

Vide latè per Guid. Papæ decisio.Gratianopoli.431. debet de iure.vbi id diffusè prosequitur. Gabr.Sar.

XXI.

1 *Statuto,vel pacto dictante, quod ciuitas Senarum non possit derogare iurisdictioni potestatis Campagnatici subiecti ei dem ciuitati,an si ciuitas ipsa mittat Vicarium ad castrũ Battignani subiectum eidem Campagnatico, dicatur face re contra statutum,vel pactum?*

1 VIget pactum,seu statutum,† ꝙ ciuitas Senarũ non pos sit derogare iurisdictioni potestatis Cõpagnati subie cti eidem ciuitati Contigit quod ciuitas ipsa mittit Vica riũ ad castrũ Battignani subiectum eidem Campagnati co,nunquid per hoc fiat contra pactum? Dicas quòd nõ, casus est singularis in l.tam collatores,& ibi Barto. plenè. C.de re mili,lib.12.

ADDITIO.

Et idem Rom.in cons.393.præsens,vbi circa hoc sing.fecit illud cons.& in fi.allegat d.l.tam collectores.pulchre per Fel.in c.2.de off.ord.& materiam Ias.post Ale.in l.Titię textores,& in l.quod in rerum.§.si quis post.ff.de lega.1. Dec.in c.cæterum.nu.5.de iud.& in l.in toto.& ibi Cag. ad fi.ff.de reg.iur.& in cons.3.col.2.cons.664.viso. in fin. Matth.de Afflict.decisi.41.Thom.Gram. Decisio.30.in causa. Nico pign.

XXII.

1 *Actio oritur ex confessione iudiciali, secus extraiudiciali, quæ actio, vtilis actio confessoria vocatur.*

1 EX confessione iudiciali oritur † actio.gl.in l. sed si pos-sessori.§.item si iurauero.ff.de iureiuran.licet secus de extraiudiciali,vt l.publia.in fi.ff.deposi. Et vocatur actio illa,descendens ex confessione iudiciali, vtilis actio cõfes soria,tex.est singula.in l.proinde.§.si procurator.ff.ad le gem Aquiliam.

ADDITIO.

Adde Io.Crisp.in tract.termini actio num.1586.Ludo.Bo log.in d.§.si procurator. Nic.Pig.

XXIII.

1 *Mandatum ad vendendum habens, non potest pretium reci pere.Idem in locatore.*

1 QVod habens † mandatum ad vendendum non possit pretium recipere,sicut de locatore, text.est not, se-cundum Guli.in l.1.§.igitur præposito.versic.vel si ad lo-candum.ff.de exercito.

ADDITIONES.

Per Bar.Ale.& alios in l.à diuo Pio.§.sed si emptor.ff.de re iudi.& Gul.de Cun.in l.cuicunq;.§. non tamen.ff.de in-stito.habes text.in oppositum in l. quod seruus.ff.de sol. & est doctrina Bart.not.in l filiæ. eo.tit.

Intellige nisi esset præpositus generaliter ad contrahendũ, vt institor alicuius negotiationis.d.l.quod seruus.& Bar. in l.filiæ.alleg.hic per coapostil.meum,ex sentẽtia ipsius Rom.cons.330.circa primum.2.dubio.& cõsi.461.in eo quod quæritur.in prin.Dicas tñ contrarium esse verius, vt per Bar.vbi supra,& in l.cum qui sibi.ff.de verbo.obl. & doctri.Bar.in d.l. filiæ. non habet dubium secundum Dec.cons.330.conclusio.col.2.De quo per eundem De-ci.post Ias.in l.filius.circa fin.C.de pact.vbi respondet di-cto.§.igitur præpositio, & est vera solutio, quam tenet etiam ibi Andr.Alcia.Et adde infra sing.624. constimo.

Nico.

Nic. Pign.

Adde Lanfran.de Oria.in c.quoniam contra.in verſ.confeſſiones.nu.32.verſi.circa aliud, vbi dictum fuit.de probatio. Gab.Saray.

XXIIII.

1 *Soluere non valens in ære, luat in corpore.*
2 *Luens in corpore, ſi ad pinguiorem fortunam perueniat, an etiam in ære ſoluere teneatur.*
3 *Luitio corporalis cedit loco ſolutionis.*

1 QVod non valens ſoluere in ære, luat in corpore, licet in ciuilib. ſit dubium, vt l. ſi quis id quod. & ibi Bal. ff.
2 de iuriſ.om.iud. & de dolo & contu.c.ſi.circa fi. Quid† ſi poſt luitionem corporis peruenerit ad pinguiorem fortunam, an teneatur ſoluere? Bald.in l.ſi.ff.de in ius voc.di
3 cit q̃ non, ex eo quia fluitio corporalis cedit loco ſolutionis, alleg.tex. quem dicit meliorem qui ſit in mundo, in l.ſed ſi vnius, §.ſed ſi ante.ff.de iniur. Sed tu de hoc alle. gl. or. idem decidentem in c.ſicut dignum.de homi. Et licet aliqui dicant illam ſingularem, tu adde conſimilem in regula, peccatum.de reg.iur.libr.6. & illa gloſ. allegat text.melius probantem.13.quæſt.6.c.ſi res.

ADDITIONES.

De gloſſ.de quibus hic, vide latius per Fel.in cap.ad liberandum.de Iudæ.

Adde tu l.illicitas.§.fi.ff.de off.preſid. & l.interdum.§.qui furem.ff.de fur. Et idem Ro.poſt Pau.de Caſt. & alios in d. l.ſi quis id q̃.vbi Iaſ.nu.25.So.in d.l.ſi. Idē Iaſ.in §.pœna leſ, & ibi Lud.Gomes.nu.16.Inſt.de actio.Nic.Boe.deci. 349.quæritur.nu.4.poſt eos quos allegant. Nic. Pign.

XXV.

1 *Sententia an poſsit ferri contra contumacem in reſpondendo poſitionibus, eo non citato?*

AN contra contumacem in reſpondendo poſitionib. 1 †poſſit ferri ſententia eo nō citato? Quidam auditor Cameræ in Curia Romana decidit q̃ ſic, per dictū Spec. qui hoc tenet in tit.de poſiti.§.8.ad fi. Sed ego protuli cō trarium, quia Io.And.ibidem, & in c.2.de cōſel.li.6. illud reprobat. Et eſt.rō, quia dupliciter quis (hoc caſu) dr̃ contumax. Primo ille, qui iuſſus à iudice, & monitus vt reſpō deat, reculat, & ſic recedit, nam iſte habetur pro cōfeſſo. d.c.2. ſed iure cautum non reperitur, q̃ talis nō ſit citandus ad ſententiam, imo contrarium dr̃ in l.de vnoquoq;. cum ſimi.ff.de re iud. Secundo dr̃ contumax, qui non eſt monitus à iudice, ſed non vult reſpondere, nam contra eum tanquam contumacem proceditur, ſed talis citari debet ad ſententiam. gl. ordin. in cap.2.de dolo & contuma. libro 6. Et eſt caſus in cap. cum olim. de teſtib. Et has rationes Ioann. Andr. not.

ADDITIONES.

Adde quòd iſtud dictum non eſt verum, & contrarium tenet Io.And.in c.2.de confeſ.in no.in 6. & plenius in add. Spe.in tit.de cita.§.viſo.ver. item licet.in fi. & Mag.meus in l.1.col.9.verſi.11. fallit.ff.de offic.procon. & legat.

Et Ro.hic ſequitur Iaſ.in l. nec quicquam.§.vbi decretū.fallen.11.ff.de offi.proconſ. Et comprobat Bart. Cæpol.cōſil.ciui.32.caſu.in 3.dubio. Vide tamen Hipp.de Marſi.in l.de vno quoque, 38. fallen.ff. de re iud. Ale.in l.3.§.ſi ad diem.ff.de re mili. & in l.ſi finita.§. Iulianus.colum.12.de dam.infect. & quæ tradit in ſimili poſt eum Dec. & poſteriores in c.1.col.pen.de iud. Nic.pign.

XXVI.

1 *Conſitens habuiſſe dotem, vel centum nomine dotis, & poſt cōfeſionem partem dotis recipiens, ob id confeſsio ſimulata præſumitur, etiam quo ad reſiduum dotis. Idem in alia debiti recepti confeſsione.*

1 QVod ſi confiteor me habuiſſe dotē, vel centum nomine dotis, & poſt confeſſionem recipio partem dotis, q̃ ob hoc præſumitur confeſſio ſimulata, etiam quo ad reſiduum dotis. tex. eſt ſingularis ſecundum Bald. in l. ab Anaſtaſio. C. man. Et facit, q̃ ſi confiteor habuiſſe centum, quæ mihi debes, & poſtea promittas mihi eadē centum, quæ mihi debes, & poſtea promittas mihi eadem centum, præſumitur facta confeſsio ſpe futuræ promiſſionis. text. eſt ſingularis in l. minor 25. annis cui fidei commiſſum. in princip. ff. de mino. ſecundum Bald. in l. ſi ablentis. columna. 3. C. ſi certum peta.

ADDITIO.

Et idem Rom.conſ.445. conſultatio. circa prin. Ale. cōſ.36. viſo themate. col.2. li.2. Dec. conſ.142. plene. col.2. Curt. Sen. conſi.54. Faciunt quę tradit Bar. & doct. in l. pen. §. ſi vir. n. ſolu. mat. Abb. conſi.73. circa primum. lib.2. & Iaſ. in l. legem. in fi. de pact. Nicol. Pign.

XXVII.

1 *Emptor promittens venditori non expellere habitantes in re vendita donec finiatur tempus habitationis conceſſæ, an illos, qui gratis inhabitant, expellere poſsit?*
2 *Verba dubia contra emptorem debent interpretari.*

1 SI emptor promittat venditori non expellere † habitantes in re vendita, quousque finiatur tempus habitationis conceſſæ, an poſſint expelli illi, qui gratis inhabitant
2 in re vendita? Videtur q̃ non, quia† verba dubia contra emptorem debent interpretari, vt l. veteribus. ff. de pac. Item qui oē dicit, nihil excludit, vt in l. ſi. ff. de penu. lega. c. ſolitæ. de maio. & obed. Sed habes caſum in contrariū vnicum & peregrinum, in l. qui mercedem. §. ſi habitatoribus. ff. de act. emp.

ADDITIONES.

Et illam dicit ſing. Iaſ. in l. item quia. col. 1. verſi. ſecundo limita. ff. de pact. Nic. Pign.

Licet ea pactione ſ̃ miſſa, emptor non poſſit expellere colonos vel inquilinos, ab eis tñ mercedes & pēſiones exigere poterit. d. §. ſi habitatoribus. hic alleg. refert & ſequitur Didac. Couarru. li. 1. variar. reſolutio. c. 15. nu. 5. Gab. Sar.

XXVIII.

1 *Accuſatus de homicidio, ſi faciat articulum, quod hominem occidit ad ſuam defenſionem, & illam probauerit, non eſt abſoluendus, ſed potius puniendus, niſi adiiciat ſe occidiſſe ad ſuam defenſionem neceſſariam.*
2 *Occidere non licet etiam ſe defendendo, niſi cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

1 ACcuſatus de homicidio facit articulum, † q̃ hoīem occidit, ſed fecit ad ſuam defenſionem, [a] probauit q̃ in articulo cōtinentur, an debeat abſolui, per regulā l. ſciēti. §. ſi cū aliter. ff. ad leg. Aqui. l. 1. C. vnde vi. l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. cle. ſi furioſus. de homi. Bal. ſingulariter dicit q̃ non, ſed venit potius puniēdus, in l. 1. col. 13. ver. itē tu aſſeſſor. C. de confeſ. Rō, quia† etiam ſe defendendo non licet occidere, niſi cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt probatur in iuribus allegatis, & ideo debet adijcere, feci ad meam defenſionem neceſſariam, quod not.

ADDITIONES.

Addi dictum Bal. vide Iaſ. confirmantem quatuor medijs, vbi etiā allegat ſingulare de quo hic, in l. vt vim. col. 2. in prin. ff. de iuſt. & iure. Cæpo. conſ. 42. circa mediū, & conſi. 44. col. vlt. circa. fi. aliquid conſi. 43. in prin. Fel. etiā refert dictum Bal. & ſimpliciter ſequitur, non tñ allegādo p̃dicta in c. ſignifi. caſti. col. 5. circa fi. de homi. Et vide eundē Iaſ. in §. itē ſi quis. col. 5. inſ. de act. vbi prō hoc dicit ſe allegare tex. in l. is qui aggreſſorē. in verbo. in dubio vitæ diſcrimine conſtitutus. C. ad le. Cor. de ſicar. Dicit tñ q̃ quāuis dictū ittud conſueuerit pro ſingulari, reputari, tñ Bal. tenet cōtrariū in l. ſolā. in fi. C. de teſt. poſt Bar. in conſ. 110. inci. quidā Maffiolus. Et in iſtis locis tenēt Bart. & Bal. q̃ ſi teſtis dicit, q̃ fecit ad ſui defenſionē, p̃bat, etiā ſi nihil vltra dicat, qui nō fuit vlterius interrogatus de cā, & pro iſta ſcēa parte dicit eſſe tex. quē reputat ſing. in c. 1. §. ſi q̃s hoīem. de pace tenen. in vlti. feud. in verb. niſi hoc probare poſſit, q̃ vitā ſuā occidēdo defenderit. Et hoc dicit cōprobando Iaſ. in loco proximè allegato, notandū eſſe diligenter contra aſſeſſores, & iudices ſolitos ſequi illud dictum Bal. in d. l. vnica, tanquā veriſſimū, ac veluti q̃dā Apolinis reſpōſum, & nō bene ſuo iudicio, vt ſupra dixi

Inco

In contrarium eſt cōis opinio, quia in defenſione ineſt quę dam qualitas neceſſitatis, quæ videri pōt ineſſe per coartationem loci & temporis, vt per Bar. conſ. 110. quidā. li. Iaſ. & Dec. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. Ale conſ. 109. viſis. col. 4. li. 1. Dec. conſ. 54. in cā. in fi. & latè Lud. Carrer. qui Doc. pro vtraq; parte refert, in tract. de homic. §. 6. num. 126. Salua Bald. & Ro. hic quo ad irregularitatē, per ea q̃ tradit Zab. in clem. ſi furioſus 26. q. de homic. Nic. Pig.

Hoc eleganter reſert & ſequitur Celſus Hug. in additio. ad Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra. in verb. confeſſiones. num. 22. poſt Lanfran. ibi in additionib. Pro quo vide latè Felin. extra de probatio. vbi multæ remiſſiones habentur. Gabr. Saray.

a Defenſionem. Quādo occidens alium, dicatur feciſſe ad ſuam defenſionem, declarat Bal. in l. 1. col. 4. C. vnde vi. & Sali. in l. 2. C. ad leg. Corn. de ſicar. vbi latè Hippo. Marſi. & idem Hippol. in l. 3. co. tit. poſt Bar. in l. ſed & ſi quæcunque in princ. ad leg. Aquil.

XXIX.

1 *Promittens, vel exprimens in contractu, quod nolit de incendio teneri, an teneatur, ſi illud fiat per ſuam familiam, ſeu per ſei ſum?*

1 SI quis promiſit, vel expreſſit, quod nolit teneri de incendio, tenebitur, ſi illud fiat per ſuam familiam, ſeu per ſeipſum caſus eſt ſingularis. in l. qui inſulam. §. colonus. ff. loca.

ADDITIO.

Et idem Rom. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. & ibi Iaſ. num. 40. ff. ſi quis cau. Ioan. Fran. Rip. in trac. peſt. 2. parte prin. nu. 40. & facit §. item tria. Inſtit. de excuſa. tuto. & quę ponit Fel. in c. ſi. de teſt. Nico. pign.

XXX.

1 *Statuto diſtante, quod ſi carceratus aufugiat, cuſtodes pœna capitis teneantur, ſi duo ſint cuſtodes, & vnus cuſtos cum carcerato aufugerit. an alter ſtatuti pœna teneatur?*

1 SI dictat ſtatutum, quod ſi carceratus aufugiat, † cuſtodes teneātur pœna capitis, ſi duo ſint cuſtodes, & vnus cuſtos ſimul cum carcerato aufugerit, quod alter cuſtos non teneatur pœna ſtatuti. tex. eſt ſingularis in l. vltima. verſi. interdum. ff. de cuſto. reo.

ADDITIONES.

Et idem Roma. conſi. 395. vt res col. ſi. ver. ſm doct. in d. l. ſi. Are. in tractatu maleficio. in verbo, fama publica pręcedente. nu. 91. Franciſ. Crem. notab. c. Hippol. de Marſi. in rubr. ff. de fideiuſ. q. 17. pulchrè per Nico. Boer. deciſi. quo ad tertiā, qui alios citat. & ponit regulam, qualiter puniatur cuſtos ob fugam carcerati tam pro debito ciuili, quam criminali, & ſubſequenter 4. limitatio. Nic. pign.

Vide plenè notata per Hipp. de Marſil. in practi. crimi. in §. attingam. nu. 72. & 73. Et per Amadæum de Caſtello in tract. de Syndica. in gl. Item in eo quod dicti ſocij milites. num. 98. in fin. quem vide. Et latius dixi in apoſtil. ad Francil. Cremen. ſing. 100. Gab. Saray.

XXXI.

1 *Dictum conductus, vt fiat opus, non tenetur de vitio operis.*

1 SI quis conducatur dictim vt fiat opus, non† tenetur de vitio operis. caſus eſt ſingularis in l. ea lege. §. locaui. & ibi Bart. exclamat. ff. locati.

ADDITIONES.

Idem tradit Rom. conſi. 297. in caſu in prin. Fran. Cremen. notab. 80. promiſiſti. vbi ponit rationem. Bal in l. 3. num. 3. C. loca. Nic. pign.

Adde Bar. in ſing. 122. inci. qui locauit operas ſuas. Gab. Sar.

XXXII.

1 *Teſtium publicatio non inducitur ex viſione exempli dictorū ipſorum teſtium, vſque adeo vt pars vlterius producere non poſsit.*

1 VIſo exempli dictorum teſtium non inducit† teſtium publicationem, adeo quod pars nō poſſit vlterius producere. Bald. not. per illum tex. in l. vltim. ff. quemadmo. teſta. perian.

ADDITIO.

Adde Fel. in c. vltra tertiam. col. 2. & c. fraternitatis. col. 6. de teſtib. Soci. in tract. fallen. reg. 403. fallē. 23. Dec qui alios citat, in cap. 1. in prin. extra de fide inſt. Sebaſt. Vantius in trac de nullita. proceſ. in rubr. quoties, & intra quod tempus de nullitate agi poſſit, nu. 39. Et adde alium caſum infra ſing. 81. & ſingu. 786. Nicol. pig.

XXXIII.

1 *Ludouicus Romanus in die ſanctæ Catharinæ fecit Romæ ſolennem repetit. auth. ſimiliter. C. ad leg. Falcid. cum maxima gentium frequentia.*
2 *Sanctorū feſta quare celebrentur in die, qua mortui ſunt, & non in die, qua nati fuerunt?*

1 QVia cras eſt feſtum beatæ Catherinę, in qua† die iam eſt annus, feci Romę ſolennem repetitionem auth. ſimiliter. C. ad legem Falcid. in quo tot gentes fuerunt, ſicut in aliqua vnquam fuerint, & quia eſt mihi deuotiſſi
2 ma, quæro, quare celebremus feſta † ſanctorum in die, qua mortui fuerint, nō in die, qua nati ſunt? Reſpondeo, quia illa die, qua moriuntur, naſcuntur ad gloriam, glo. eſt in l. cum quidam. ff. de annu. lega.

ADDITIONES.

Tu dic quod eſt alia glo. in §. cum autem. in verſi. naturalibus. Inſt. de inge. Panor. in c. licet, in ſecundo notab. de ſerijs allegat ad hoc aliam gloſſ. in cap, licet in quadrageſima. 33. q. 4. quas gloſſ. non ignorauit Anto. Sicul. ſingu. ſuis in verbo feſtum.

Adde Franciſc. Rip. in l. hęredes mei. §. cum ita. col. 2. ff. ad Trebellia. Nicol. pign.

XXXIIII.

1 *Sponſa quare ex conſuetudine ad minus ſtet per annum, quod per virum ad domum non traducatur.*
2 *Gratior eſt fructus, quem ſpes producit in æuum.*

1 ITem pro ſolatio, quęritur, conſuetum & obtentum eſt, vt ſponſa ad minus ſtet per annum, quod per virum ad
2 domum non traducatur, quæ eſt ratio? Reſpondeo ratio eſt, gratior† eſt fructus, quem ſpes producit in æuum, vide verba text. 27. q 2. inſtitutum.

XXXV.

1 *Teſtator ſi leget duos ſeruos de ſuis Titio, per eum eligendos, reliquos vero Seio, repudiante Titio, Seius omnes habebit, virtute verbi, reliquos.*

1 LEgo de meis duos ſeruos † Titio per eum eligendos, reliquos vero Seio repudiante Titio, Seius omnes habebit, non iure accreſcendi, cum ſint diſiuncti, ſed virtute verbi reliquos, caſus eſt notabilis in l. cum optio. ff. de optio, legat. ar. l. cæterorum. ff. de verbo. ſignifi. & l. 2. C. de hæred. inſtituen.

ADDITIONES.

Et l. poteſt reliquorum. ff. de verb. ſignificat. & ponit Alcia. in dicta l. cæterorum l. latè Iaſ. poſt alios in d. l. 2. C. de hæred. inſtitu. Nicol. pign.

Adde ea quæ notat Barto. in l. Gallus. §. 2. in fin. ff. de liberis poſthu. Gabr. Saray.

XXXVI.

1 *Legatarius prædiorum, grauatus reſtituere quicquid ad eum ex hæreditate peruenerit, non tenetur ad fructus, niſi is eſſet teſtatoris creditor.*

1 QVod, licet legatarius, cui prædia† ſunt, relicta, grauatuſque ſit reſtituere quicquid ad eum ex hæreditate peruenerit, non† tenetur ad fructus. l. quod his verbis. ff. de leg. 3. & l. ita tamen. in prin. ff. ad Trebel. Tamen hoc fallit, vbi legatarius eſſet teſtatoris creditor. caſus eſt ſingularis in l. cum quis. §. mulier. ff. de dote præleg. nota bene rogo te, & non excat de memoria tua.

ADDITIO.

Adde quod ille tex. eſt diligentiſſimè not. ſecundum Ale. in l. hæredes mei in prin. & in l. baliſta. circa. fi. ff. ad Treb. Et eum amplia, vt procedat etiam in inſtitutione. Fran. Rip. in l.

in l.in fideicommissariam.in 15.limita,primæ regulæ.ff. ad Trebel. Nic.Pign.

XXXVI.

1 *Nobilis vtrum per ingressum religionis perdat nobilitatem,sicut amittit ius Comitatus,& ius ducatus.*
2 *Monachus per ingressum religionis nobilitatem perdit.*
3 *Nobilitas est quoddam ius sanguinis,quod est incommutabile.*
4 *Suitas est ius sanguinis.*

1 VTrum nobilis per ingressum religionis perdat nobilitatẽ?Et videtur quod sic,quia perdit ius Comitatus,& ius Ducatus.gl.est or.27.q.2.c.scripsit,& 20.q.2.c.præsens.qua gl.approbat Spec.in tit. de statu mona.§.1.vers.11.& Bal.in l.Deo nobis.C.de episc.& cler. Et hoc cũ esset Romæ de facto inter Dominos de Rota in persona vnius nobilis de francia,qui in impetratione beneficij dixit se nobilem,cum esset monachus, fuit sibi obiectum de surreptione rescripti. Alij Dominit allegabant duas gl.expresè volentes monachum nobilitatẽ perdere,primam in c.1.de purgat.cano.secundam in c.causa q.de sta.reg.Et tamen his non obstantibus Domini de Rota contrarium terminauerunt,ea præcipuè ratione,quia
2 nobilitas est quoddam ius sanguinis quod est incommu
3 tabile.l. ius agnationis.ff. de pac. Præterea fuit ast etiam
4 est ius sanguinis,& ideo non perditur.l.Deo nobis.C.de episc.& cler.Item dato quod perderetur,tamen Papa nõ fuit deceptus in impetratione, sed potius in iure,quia illud stabat in iure,& ita fuit decisum,& bene.

ADDITIONES.

Quod nobilitas perdatur per monachatum,glos.est notabilis in c.1.de purg.cano.Perditur etiã per peccatum.3.dist. §.Christo, & d.c.1.Perditur etiã per exercitium artis rusticæ,seu litis, & prohibet promotionẽ ad regimina ciuitatũ,no.gl.in c.quæ cõtra pacẽ.23.q.1.& in l.ne quis.C.de dign.li.12.Et ad istud singulare vide etiã Sand.licet prædicta non alleget,in c.super literis.in ver.exprimẽda sunt, ver.2.regu.de rescrip. Vide eundem vbi etiam prædicta non allegat in c.consultationibus.col.fi.in fi.de of.& pote.iudi.deleg.& in c.cum deputati. col.2. in princ.de iud.
Adde Ias.in l.2.col.2.C.si contra ius vel vtilit. Dec.in auth. ingressi.col.2.C.de sacrosanctis ecc.Rip.in c.ad aures.co.5.& ibi Aug.Bero.nu.24.de resc.Cagnol.in l.cum quẽdã puella.num.17.ff.de iurisd.omn.iudic.Nico.Boer. decis. 240.num.30.latè.Andre.Tiraquel.qui plures citat,in tracta.de nobil.cap.27. Nic.Pign.
Vide q scribit Rebuff.in tract.nominationum,q.7.num.31. ver.vlt.quidã religiosus,& ver.contrariũ teneo.Gab.Sar.

XXXVIII.

1 *Intellectus l.2.ff.si certum petatur.*
2 *Contractus possunt stare in pendẽti,secus vltimæ voluntates.*
3 *Contractus annominatus erit,si tibi commodo scyphos argenteos,vt eosdem,vel tantundem argenti mihi reddas.*

1 AD intellectum l.2.ff.si cer. pet. quã pridie habuistis, Commodo tibi scyphos argenteos,vt eosdem, vel tantundem argenti mihi reddas,quis cõtractus erit?Bar. ibi non dicit. Tu dices q ex post facto iudicabimus quis contractus fuerit,nã aut reddes eosdem , & erit commodatũ,aut tantundẽ,& erit contractus innominatus,do vt des.nec est mirum si contractus stet in pendenti.licet secus in vltimis voluntatib.l.fi.ff.cõia prædi.Tamen nõ est
2 verum,imo est contractus innominatus ab initio.casus est singularis,in l.fin.ff.de præscrip.verbis.in fine.

ADDITIO.

Et idem dicit Ias.in d.l.fi. & doct.& maximè moder.in d.l.2.Et circa illam l.adde Alci.li.2.paradox.cap.19.

XXXIX.

1 *Commẽdando mihi quis suum bouem , & ego illi meum , contractus innominatus celebratur.*

ITem quæro,commodo tibi bouem meum,& tu mihi tuum quis contractus erit?Tu dices q sunt duo contractus commodati , sed malè , quia illud debet esse gratuitum.imo est contractus innominatus.tex.est singularis in l.si rem mihi inspiciendam.§.si cum vnum.ff.de præscriptis verbis.

ADDITIO.

Et idem Roman.consi.520.circa propositam, vbi ampliat hoc per l. si tibi polienda. ff. eod. titu. Et quæ sit natura commodati,& contractus innominati,latè ponunt doc. in l.2.in princip.ff.si cer.peta. Nico.pign.

XL.

1 *Mandatum generale habens ad locandum omnia prædia,ecclesia an possit locare domos ecclesiæ contiguas?*
2 *Lapus Castellioneus fuit Florentinus,& aduocatus consistorialis,& eius authoritas est magna.*

1 AN habens(istud est mirabile dictum)generale mandatum ad locandum omnia prædia ecclesiæ,possit locare domos contiguas ipsi ecclesiæ?Lapus singulariter dixit quod non in suis allegationibus allegat duodecim rationes,quæ an sint veræ,cogita,licet tua authoritas sit magna, quia fuit aduocatus consistorialis, & fuit Florentinus de Castelliono,quod nota.

ADDITIO.

Et sequitur Alex.in l.solutum.§.fi.ff.de pig.actio.Nic Pign.

XLI.

1 *Sententia lata in duobus quinquaginta diuersis,a b eo iudice, qui de quinquaginta tantum cognoscere potest, valet,& in quibus quinquagesima sententia valere debeat iudicis est electio.*

1 SI quis debitor ex vno contractu in quinquaginta ducatis,& ex alio in quinquaginta imperialibus, habuit sententiam contra se ab eo iudice , qui non poterat nisi de quinquaginta iudicare,certum est,quod ex quo sunt diuersæ summæ,valet sententia.l.fi. & ibi plenè no.in gl. ff.de iurisd.omn.iud.Sed cuius erit electio in quibus quinquagesima valeat sẽtẽtia iudicis.tex.est sing.in l.si duas. in princip.ff.de excu.tuto.

ADDITIO.

Adde hoc singu.ad Hipp.de Marsi.in l.quæstionis modum. ff.de quæstio.vbi collegit casus, qui committuntur arbitrio iudicis. Nico.Pign.

XLII.

1 *Sententia iudicis per binum,vel trinum actum , consuetudinem confirmat.*
2 *Arbitrorum sententia, etiam si essent mille, consuetudinem non confirmant.*

1 AN,sicut sententia iudicis per binũ, vel trinum factũ, confirmat diuersas opiniones confirmat consuetudinẽ,vt l. de quib.ff.de legi.l.1.& 2.C.quæ sit lon. consue.& in c.fi. de.consue.ita & sententia arbitri? Dic q non,imo si mille essent arbitrorum sententiæ,consuetudinem non confirmant.istud fuit sing.verbum Io.An.in c.abbate.de verb. sign.& hoc didici à Bal.in c.1.de feu.cog.in vlib.feu.Nota quia non inuenies tactum in prædictis locis.

ADDITIONES.

Adde quod idem tenet Inn.in d.c.Abbate. vbi etiã per Ioã. And.in noue.Idem tenet Guli. de Cun.in l.de quib.ff.de legi.vbi Bal.in rep.in 13.col.fibi contrarius tenet oppositum.Et Ant.de But.in commen.c.fi.col.16. de consuetu. quos refert & sequitur Ias.in d.l.de quib. col. 26.in prin. Et aduerte quod istud dictum subtraxit Franc.Cre.sing. suo 101.incip.tu scis,quod huius actus.
Adde quod Ias.in l.de quib.col.9.vertic.2.quæro.ff. de legi. tenet contrarium eius quod Rom. hic,s. quod.consuetudo confirmetur per sententias arbitrorum,sicut per sententias iudicum ordinariorum, quia arbitria redacta sunt ad instar iudiciorũ.l.1.ff.de arbi.& quia per actus extraiudiciales etiam inducitur consuetudo , vt ibi latius per eum.Cat.Cot.in memoral.in.verb.consuetudo non confirmatur.& in verb.sententiæ arbitrorum.

XLIII.

1 *Consuetudo secunda,vt tollat primam præscriptam , oportet quod etiam ipsa secunda sit præscripta, si causam petitorij concernat,*

concernat secus si causam possessorij , nam secunda etiam non præscripta tollit hoc casu primam præscriptam.
2 *Mulieres non possunt inducere consuetudinem.*
3 *Mulieres etiam millies contrahentes cum personis prohibitis,statuto non derogant.*

1 AD hoc vt secunda consuetudo tollat primam præscriptam,oportet etiam ipsam secundam esse præscriptam.gl.no.in l.nemo.§.temporalis.ff.de reg.iur. Qđ est verum in consuetudine concernente causam petitorij,secus si concernat causam possessorij , tunc.n.secunda consuetudo licet non sit præscripta,tollit primam præscriptam.Bal.in d.c.1.de feu.cog.& fuit originaliter Io. An.
2 in c.cum ecclesia.de elect. Et tenet menti quod mulieres non possunt inducere cõsuetudinem.Bar.per illum tex.
3 in l.1.ff.de legi.& ideo si millies contraherent cum personis prohibitis,non derogant statuto.

ADDITIONES.

Faciunt quæ dicit idem Ro.consi.198.Feli.in c. cum accessissent.col.3.in fi.verfic.septimo limita.de const. Faciunt quæ ponuntur per Aret.consi.22.
Et idem tenet Ale.in l.2.ad fi.prin.ff. fol.mat.Fel.in ca.cum accessissent.col.3.num.31.ad fi.& ibi Dec.col.fi.de const. Idem Dec.in d.§.temporalis.in vlt.limita.Ias.in l.de quibus.nu.79.ff.de legi. Cagnol. in d.§.temporalis.post eos quos allegat ibi,& tene mẽti. Adde Ias.in l.1.nu.14.ff.de legi.Abb.in c.fi.nu.8.de consue.Dec.in l.fœminæ.in 18.phib.ff.de regu.iur:Et vide quatuor pulchras rationes per Bal.in l.quoties.col.pen. C. de suis & legi. Nico.pign.
Hoc dictum latè declarat Balbus in trac.præscription.in 6. q.tertiæ partis 6.partis princ.& Catel.Cot. in memor.in verb.masculinum regulariter.vbi adducit Soc.cons.7.li. 1.post Abb.consi.53.circa prin.Et plenè tradit Pet. Dunas in reg.142.inc.consuetudo tollitur.in prin.& in reg. 310.inci.fœmine regulariter non computantur.Gab.Sa.

XLIIII.

1 *Probans primo,obtinere debet,nec iudex tenetur alium expectare,vt probet,nisi de matrimonio tractetur.*

1 QVod primo probans debet obtinere,& iudex nõ teneatur alium expectare,vt probet.l.is à quo.ff de rei vend.& l.si quis à multis.ff.de noxa.c. capitulum sanctæ crucis.de rescrip.Quod fallit in matrimonio.Inno. notat in c.cum inhibitio.extra de clande.despon.

ADDITIO.

Quod dictũ est in rub.de spon.duo.& ibi per Abb.& alios. Fel.in c.1.col.2.vt lite non contest.vbi ponit & alia multa priuilegia.Ias.in l.à diuo pio.§.si super rebus.col.fin.ff. de re iud.& Matth.de affli.in tit.de inue.de re ali. fac.§. rei aũt.col.pe.vbi notabiliter declarat d.l.is à quo. Ni.Pi.

XLV.

1 *Scholarium vniuersitas consentiens disponere potest, vt quinõ sit de illorum vniuersitate,reddat vocem,secus si vnus ex ea etiam minimus dissentiat,tunc enim is admitti non potest.*

1 QVia heri fecistis consiliarios in vniuersitate , quæro clarum est,quod ad hoc vt alius,qui non sit de vniuersitate,reddat vocem,potest vniuersitas scholarium disponere.cap. scriptum. de electio.63. distinctio: capitu. obeuntibus.cum similibus.Sed nunquid si vnus tantum in vniuersitate cõtradicat,ne ille admittatur, valeat actus? Tu dices,qui scis pauca sicut ego,quod hoc est indubitatum,quod sic,per regulã l.quod maior.ff.ad munic.l. plane.ff.quod cuiusq; vniuer.nomi.in c.1.de his quæ fiunt à maio.parte c.Sed contrarium est veritas.hoc.n.casu vnusquantumcunque minimus contradicens reddit actũ nullum.hoc est dictum singulare Cõpostellani,quem refert & sequitur Io.And.in d.c.scriptum.in nouella.

ADDITIONES.

Adde tex.in c.in causis.ibi à singulis de cap.statutum, & in d.c.scriptum.ibi,mutuo consensu,& vtrobiq; per Abb.in l.iusgẽtium.§.fi.in 6.limi.ff.de pac.Fel.in c.cum omnes. in 3.limi.secundæ regulę.vbi Dec.in 4.fallen.eiusdem reg. & Barto.Cepol.col.fin.vers.4.limita.nume.39.extra de constit.Idem Dec.in c.constitutus.colũ.1.de appe. Et de materia vide allegata per Cagnol.in l.aliud.est vendere. §.refertur ad vniuersos.ff.de reg.iu. Nic. Pig.
Nonnulla similia vide infra per eundem Lud.Rom.sing.96. & singu.100. Gabr.Saray.

XLVI.

1 *Iudex si in sententia dicat,condemno talem per talem legem, quæ lex non facit ad propositum,an sententia sit nulla?*
1 *Sententia continens manifestum iuris errorem,vel contra legem lata,est nulla.*

1 IVdex pronuntiat,Dico & condemno talem per talem legem,quæ non facit ad propositum, an sententia sit nulla? Dices tu quod sic,quia continet manifestum iuris errorem , vel quia est lata contra legem , vt l.2.C.quando provo.non est necес.c.1.de re iudic.cum simi.Sed contrarium determinat Inno.in c.cum ex officij. de præscript.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Fel.in c.1.col.8.circa fi.versi,limita no.de re iudi.idẽ Fel.in c.cũ ex officij.col.12.ver.quinta conclus.de præsc.Maria.Soc.de Sen.in c.illa.in fi,de accus.& ibidẽ sequitur Fel.in fi.allegãdo Inn.in d.c.cũ ex officij.& Ro.hic, Ias.in l.qui Romę.§.duo fratres.3.no.ff.de verb.obl.& in l.cum prolatis.ff.de re iudi.Et adde q, vt sententia errore iuris sit ipso iure nulla,requiritur , vt talis error expressus in sententia oculo corporeo legi possit,& non oculo mẽtis.famosum dictum eiusdem Inno.in c.P.& G.de offic. deleg.quem sequuntur docto.in d. §. duo fratres. & d. l. cum prolatis.& Moder.Arimi.in tract. nulli,tit. ex defectu processus.num.122. Nic Pign.

XLVII.

1 *Vsuraria exceptio infra quantum tempus probari debeat.*
2 *Vsuram exigens raptor est,& spoliator.*

1 INfra quãtũ tẽpus debeat ꝓbari exceptio vsuraria?Host. & Io.An.in nouella,in c.qa frustra.de vsur.dicũt,q. debet ꝓbari j. octo dies à die ꝓpositę exceptionis.ar.c.pia. de exce.li.6.qui tex.re vera loquitur in exceptionẽ excõicationis,& pro certo est extranea inductio.hoc etiã confirmat Lappus in allegationib.suis,alleg.55.ad fi.Et cũ hæc qõ fuisset Romæ coram me ex voto dominorum merũ de Rota,decidi contrarium,non obstantib.prædictis authoritatib.Et vide pulchrã rationẽ,videlicet,q imo debeat infra 15.dies probari,ratio,quia qui vsuram exigit, raptor est & spoliator.ca.si quis vsuram.13.q.4.sed exceptio spoliationis probanda est infra 15. dies.ca. frequens. de restit.spol.libr.6.ergo &c.tene menti.

ADDITIO.

Adde quod Host.& Io.An. sequitur Abb.in d.cap. quia frustra.in fi.Ioan.Arno.problem.9.& est commu.opi.vt per Aug.Bero.in rubr.extra de vsu.concludentem iudicem arbitrarium esse,tamen dicit quod in iudicando forte non discederet à commu.opin. Nic.Pign.

XLVIII.

1 *Testator si Titio fundum relinquat,eum decem dare poterit an illa decem hæredi solui debeant,nęne?*
2 *Pulchra dicta faciunt hominem pulchrum.*

ECce aliud, relinquo Titio fundum cum poterit dare decem, Titius petit fundum cum possit dare decẽ,hæres petit illa,an debeant hęredi? Videtur quod non,quia verba illud non dicunt.ar.l.non aliter.ff.de lega.3. Sed in contrarium habes casum singularem & notandum in l.3. §.si quis sic acceperit.ff.de sta.lib.Tene menti,quia faciet honorem in practica , & disputationibus , & alijs , quia
2 pulchra dicta faciunt hominem pulchrum.

ADDITIO.

Adde quod illum text.dicit notan.Ias.in l.Gallus.in princi. ff.de liberis.& posthum.

XLIX.

1 *Iurisdictionis voluntariæ actus possunt extra territorium iurisdicentis exerceri, nisi illud,quod esset expediendum, de iure speciali competeret.*

Tu habes

1 TV habes, ꝙ ea q̄ sunt voluntariæ iurisdictionis pn̄t extra territorium ius dicentis exerceri.l.2.ff.de off. procōsu.& c.nouit.de offi leg.& ibi gl.Hoc tn̄ limita no, nisi illud, ꝙ esset expediendū, cōpeteret de iure speciali. te.est singularis, iuncta gl.in c.statutū, de p̄b.lib.6.in fin.

ADDITIO.

Intellige illum te, ꝙ iurisdictio cōpetebat de iure speciali in beneficijs vacantibus in Curia, secus extra Curiā, vt p Rotam decis.8.versi.nunquid.ti.de offi.vica.de Bisigne, Domi.in c.fi.de offi.vica.lib.6.Nic.Boer. post eos quos allegat, deci.30.quæritur.Et adde aliam q.per Rip.in tracta.pest.parte vlt.§.fi.nu.50. Nic.Pig.

L.

1 *Iurisdictio contentiosa ad hoc, vt possit extra territoriū exerceri duo requiruntur, partis, & iudicis proprij territorij cōsensus, nisi expediendum de iure speciali competeret.*

1 ITem, ad hoc vt iurisdictio contentiosa possit† extra territoriū exerceri, duo requirunt, cōsensus partiū, & consensus iudicis pprij territorii 9.q.2.c.epm.cum. duobus c.seq.iūcto c.calumnioso 19.q.2.est gl.no.quæ hoc dr̄.in c.vt litigantes, de offic.ordi.li.6.plene per Cano.in cle.q̄uis.in prin.& §.volumus.de for.compe.& d.c. nouit de offi.leg. Quod tn̄ peregrinè limita, nisi illud competeret de iure speciali, tunc.n.etiā cum prædictorum consensu, de eo extra territoriū cognosci non pōt.dictū est nouū & singulare per neminem ponderatum, Host.in c.excōmunicatis, de offi.leg.& ibi Io.Andr.refert in nouella.

ADDITIO.

Et sequitur Abb.in d.c.excommunicatis, col. 2. Hippo. de Marsi.in l.fi.nu.197.ff. de iurisdicti.omn.iud. Nic.Pig.

LI.

1 *Arbitratoris à laudo, q fuit electus ī bonū virū, habito respectu ad eū, & nō ad aliū, an possit ad arbitriū boni viri recurri?*

1 AN à laudo arbitatoris electi in bonū virū, pcipuè† habitò respectu ad eum, & non ad alium, possit recurri ad arbitrium boni viri? Tu diceres ꝙ sic, per regulam l. societatē.§.arbitrorum.& l.vn̄ si Neruæ.ff.p soc. Sed in cōtrarium est verum, & est mirabile verbū Bar. summæ
2 †authoritatis in l.3.§.tā etsi.ff.de arbit. mirabile dictū, & hoc poteris amico cōsulere, q nō vult, ꝙ possit recurri.

ADDITIONES.

Vide Bal.in l.maiorib.de appe.& l.1.C.ne li.in vna eadem que cau.Rom.in consi.216.Ale.vbi plene de materia reductionis ad arbitrium boni viri, consi.130.col.5.2.vol.

Adde ꝙ Bar.secuti sunt plures, quos refert & sequitur Tho Ferra.caute.8.Tu scis, Sed tu dicas ꝙ non obstante quauis cautela verborum in cōpromisso appositorum, ēt ꝙ iuramētū interuenit de nō cōtraueniēdo rōne enormissimæ læsionis, pōt peti reductio Bal.in l.cū antea, col.3. C.de arbit.Deci.consi.39.iuridicā, col.pen.& hæc est cōmu.opin.& obseruātia, vt p Cur.Iunior.consi.79.col.fi.& plures citat Cagno.in l.2.q.7.C.de rescin.vend.Nic.Pig.

a Notissimi iuris est, ꝙ si in aliquē fiat compromissum, ꝙ lato laudo, licet ab ipso non possit appellari, tn̄ qn̄ aliqua ex partibus prætendit se læsam, tale laudū pōt reduci ad arbitrium boni viri ēt si ipsæ partes iurassent non reducere, quia subintelligitur tacita conditio, si arbiter vel arbitrator æque arbitratus fuerit, prout not.per Bar.& Floria.in l.si societatem, §.arbitrorū, ff.pro socio.per Cano. in c.quintauallis.de iureiur.per Dyn.in c.scienti.de reg. iur.in 6.Oldrad.con.156.Alex.consi.131.vol. 2. & istud adeo verum est, ꝙ Bal.in l.cum antea.C.de arbit.& in l.si vnus.§.illud.ff.de pac.dixerit ꝙ per quamcunque verborum cautelam fieri non pōt vt tollatur reductio ad arbitrium boni viri, per istam rōnem, qn̄ dolo futuro renuntiari non potest, ne quis inuitetur ad delinquendum, vt habet in dicto §. illud.sed tolleretur reductio, & arbiter seu arbitrator læderet ī maxima parte, p̄sumeretur in dolo, vt no.Bar.in d.§.arbitrorum.& in l.si quis cum aliter. de verb.oblig.imo si statutum esset in ciuitate, quod istā reductionem tolleret, tamen lato laudo, si aliqua ex partib' p̄tenderet se lęsam, ista reductio tali statuto nō obstāte, posset peti, put tenet Anc.in repet. c.canonū statuta, ver.accedat hic qō de statuto.de cōsti.& consi.207.& cōsi.seq.Rom.consi.90.Ang.consi.172.Fulg.cōs.234.Soc.cōsi.220.Tn̄ ad impediēdum istā reductionem possunt adhiberi quædam cautelæ, quarum prima est, vt in cōpromisso apponantur ista verba, eligētes eum vt bonū virū, nō habito respectu ad alium, vt per Ro.hic.Secūa, & optima cautela est, ꝙ vtraque pars inueniat vnum amicū, qui amici extra à compromisso per solēnem stipulationem inuicē sibi promittāt certā pecuniæ quantitatē casu quo partes nō homologabunt laudū, quia hoc mō cōpromittens, ad hoc vt amicus suus non soluat dictā quantitatem pmissam in casu cōtrauentionis, non audebunt cōtrauenire. istā cautelā docet Dynus in cōs.inc.Tholemeus, quē sequitur Flor.in d.§.arbitrorum, & Io.And.in addi.Spe. in tit.de arbi.§.fi.ver.item quid si compromissum dicēs, ꝙ ista cautela multum frequentatur in Tuscia. Alias quatuor cautelas ad impediendum reductionem hmōi ad arbitrium boni viri, tradit Cepol.caute.199.inc.difficile est dare modū. Alia est cautela, vt in cōpromisso apponat. illa clausula, lædere in parua vel magna quātitate, qa talis clausula tollit reductionē ad arbitriū boni viri.Bald.in l. cū antea.co.3.ver.q̄ro ergo si in cōpromisso C.de arbit.

LII.

1 *Clausula in compromissis apponi consueta, cum potestate procedendi in scriptis, & sine scriptis, quid operetur?*
2 *Notarij ignorantes vim clausularū, Psitaco æquiparantur.*

1 QVid operatur clausula cōsueta apponi in cōpromissis, †cum ptāte procedendi in scriptis & sine scriptis?
a Notarii quotidie apponunt, & tn̄ non intelligunt, a sunt
2 †.n.vt Pica & Psitacus gallus qui stant in palatio dn̄orū, & loquūtur sine intellectu. Dic tu, ꝙ operatur effectum mirabilem, qui de gestis corā arbitro stabitur eius informationi.Bar.in auth.nisi breuiores.C.de senten.ex pericu.recitan.& Ant.facit de eo gloriosum festum, & maximum in c.cum ad sedem.de resti.spoliat.& illud dictum Bar.retulit Anto.in pluribus locis, ad hoc vt per repetitionem illud magis scholares memoriȩ cōmendarent.

ADDITIO.

Ibi, stabit eius informationi. Intellige, i, simplici relationi, & sic poterit eē testis. Sed an ista ptās dari possit arbitris? vide Bar.in auth. offerat.in fi.C.de lit.cōte.Sed aduerte, quia ꝯ illud notabile dictū Bar.tenuit Lud.met sibi ꝯrius in l.sciendū.ff.de verb.obli.in pen.char.& Ang.in aut.nisi breuiores hic alle.quia pp hoc daret modus, ꝙ qs nunquā obtineret in cā reductionis, licet idē Ang.in repet.d. l.sciendum sit sibi ꝯrius Anto.in d.c.quintauallis.circa 6. char.ēt sibi ꝯtrarius tenuit ꝯ Bar. Ad ꝙ vide ēt Pet.de Anch.& Moder.in c.cū à nobis de testi. Abb.& Moder.in c. ex literis, de pb.Imo.in c.de iudi.Alex.in d.l.sciendū.de verb.obli.Et Bar.dictū plures p & contra tenuerunt, vt refert Ias.in l.admonendi, co.82, nu.201.ff.de iureiu.& cōiter non tenetur, vt p Fel.in c.qm̄ contra, co.1.& Dec. in 6.notab.Aug.Bero, 3.no.de proba.vbi latè disputant & saluant Bar.hic in aliquo casu, Sed quid si data fuit pōtestas pcēdēdi de iure vel de facto? vide. Ant.de But.in c. in p̄sentia de renun, quē refert Ale.in d.l.sciendū, col.5. nu.25.ff.de verb.ob.Et aliquid in ppōsito p Cagno.in l. si librarius.n.2. ff.de reg.iur.super hoc tn̄ articulo, audiēdus est Ale.in addi.ad Bar.in l.2.in additi.inci.p notariū .C.de iure fisci.li.10.qui in hac difficultate ita differret, videlicet adde Bar.in aut.nisi breuiores.vbi dr̄, ꝙ qn̄ agit corā arbitro, qui pōt sine scriptis ex partiū conuentione pcedere, pōt ipse testificari de gestis corā se, quasi ex p̄missis voluerit partes stare dicto arbitri, ꝙ tenuit ēt Im. in c.cum à nobis, & in c.j.de iud.& Abb.in c.ex literis.de probat.& Ant.in d.c.cū ad sedem.de rest.spol.& in c.qm̄ cōtra.de prob.& in c.sicut.de sen.exc.& hoc legē Lu.Ro. in no.52.licet Ang.& D.An.dicāt dictū Bar. valde periculosū.& istud dictū re pbat D.An.ī c.qntauallis.de iureiu. vbi

vbi circa hoc dicit Bar.dictum posse procedere actis tendentibus circa ordina.iudicij, non autem in decisorijs. Et istud etiā sequit Ro.in l.sciendū.de ver.ob. & ita pōt procedere ꝙ no.Ang.in authen.nisi breuiores.Sed aduerte qa ista concordia Do.Ant.mihi non placet, quia si procedit sine scriptis, ad quid proderunt acta tendentia ad ordinationē litis, cogita.Bal.in d.auth.nisi breuiores. dicit ꝙ in litib. paruis pōt, si hoc dictat cōsuetudo, aliàs secus. sed certè nec ista opi.Bal.mihi placet, quia si verū esset ꝙ istud dictū esset periculosum, vt ibi dicit Ang.& aperiat viā fraudibus, quomodo poterit validari per cōsuetudinem? Certè nullo modo.c.fi.de consue.quare puto in hoc cōsiderādum qualitatē psonæ iudicantis, vt si est legalis & bonæ opinionis, pcedat dictū Bar.& sequaciū, aliàs secus.& moueor ad sic dicendū per te.no.in c.2.de ope.no.nunt.& per gl.in c.expeditur.12.q.1.& per no.dictum Hos.in ca.fi.de do.& cōtu.& per Ant.in c.postremo.de appe.Gab.Sar.

*Adde quòd notariorum imperitia destruit totū mundū, & ponit cōscientias bonorū virorū in magno discrimine, vt eleganter Bal.consi.6.viso testamēto Bartolucij.li.4.ꝙ p egregio cōmendat Ias.in l.filius à patre. in princi.ff. de lib. & posthu.& de ea conqueritur Ang.consi.247. imperitia notariorum.in prin.Et ideo decidit singu.Bal.in l. quoties col.1.in fi.C.de hæred.insti. quòd si pater instituit filium hæredem, & matri legauit mille, ecclesiā verò instituit in quinque solidis, & moriatur filius, quód per hoc quod ecclesia sit instituta, nō excludit matrē, ne qui minus dilectus est, plus consequatur, quia ista verba iure, institutionis, ponuntur hodie ex consuetudine notariorum, quia non intelligunt quid dicant, & sæpè imperitiores sunt ipso testatore. Hoc dictū Bal.reassumit And.Sicul.in repetit.l. cùm acutissimi.C.de fideicom.& pro sing.exclamat Francisc. Cur.consi.67.col.6.versi.& adduco quod singulariter &c. & habetur inter consilia Alex.consi.52.lib.4.

LIII.

1 *Pater noster, an dici debeat in principio officij, an verò in fin.*
2 *Doctores legum sæpe interrogantur de rebus ad eorum professionem non pertinentibus, & extraneis, ad quæ respondere scire debent.*

1 FVi Romæ interrogatus per Cardinalem del Vrsinis, an in principio† officij debeat dici Pater noster? Ego dixi ꝙ debet dici in fine officij.te.est de cōsecr.dis.5.c.id semp placuit.& p hoc ab eodē Domino lucratus sum vnā cęnā.
2 Notat quia sæpe etiā de alijs extraneis interrogaberis, vt ego Florentiæ fui interrogatus, quot dies luna haberet.

LIIII.

1 *Compaternitas, seu filiatio spiritualis an per procuratorem contrahi posit?*

2 QVæro an filiatio spiritualis, seu compaternitas †posit cōtrahi, seu fieri per procuratorem? Tu dic quòd nō per ea quæ no.Bar.in l.Gallus.ff.de libe.& posthum. in §. forsitan.in fi.& ita dicit tenere canonistas, vide per doct. in c.super eo.de cogna.spiri.

ADDITIONES.

Adde Ale.qui plura adducit in d.§.forsit.col.4.latè per Fel.in c.ex parte.li.1.de test.Faciunt no.per Feder.cōsi.15.incip. q.talis est, syndicus, &c. Alb.de Ros.in rub.C.de pcu.& in dictionario, in verbo, cōpaternitas.& in ver.impedimētū.

Dicas ꝙ de cōsuetudine pōt cōtrahi, nō de iure.Bal.in l. 1.§. ne aūt.co.fi.C.de cad.tol.deci.Thol.157.& ibi p Au.N.P.

*Adde Ant.de But.in c.p venerabilē.ver.& p hoc infert. q si lij sint legi.Fel.in c.ex parte.1.ver.amplia.2.de rescrip.

LV.

1 *Iudæus dum baptizatur an posit constituere procuratorem ad respondendum pro eo, vt sit in infantibus?*

1 ET in eadē cœna, dū baptizaretur, quidā Iudæus, fui interrogatus, an Iudæus posit† pcuratorē cōstituere ad respōdēdū pro eo, vt fit in paruulis? Et istud nō reperi inter alios casūs positos in l.Pōpon.ff.de procu.& in ca.q ad agēdū.e.ti.li.6.Demū reperi te.singularē, de cōse.di.4.c.cū paruulis; vbi expressè deciditur, quod non.nota bene.

ADDITIONES.

Et sequitur Alcia.in l.1.in fin.& ibi Fran.Rip.numer.36.ff. ver.obliga. Nicol.Pign.

Idem refert & sequitur Marquardus de Susanis de Vtino in eius celebri tracta.de Iudæis, & alijs infidelibus, in tertia parte, c.3.in fi.nu.9.versi.& nota ad præmissa.Gab.Sar.

LVI.

1 *Concessione facta ab episcopo de castro, & omnibus, quæ ibi habet, an veniant spiritualia?*

1 VOlo tibi dicere aliud. Cōcedit episcopus castrum de Deo, †& omnia quæ ibi habet, ꝙ non propterea veniunt spiritualia, dixit Inno.in c.ex literis.de iure patr.

ADDITIO.

Et eum sequitur post alios Abb.ibi.& in disputatione, incip. Augerio.col.8.& in c.sedes.col.2.& ibi Deci.2.not. de rescrip.Bald.in l.à procuratore.in prin.C.mand.Cur. in trac. iuris patr.in verbo, ipse vel is.q.23. Nic.Pign.

LVII.

1 *Patronatus ius, quod habet venditor in capella in fundo ædificata, transit in emptorem fundi, nisi ad capellam per viā publicam eatur.*

1 SI vendo fūndū, in quo est ædificata capella, & p† consequēs habeo ius patronatus, in vēditione trāsit illud ius gl.est in l.in modicis.ff.de cōtrahen.emp.& l.quædā.ff. de acq.rer.do.Canō plenè in d.c.ex literis.de iure patro. Qd̄ est verū, nisi ad capellā irēt p viā publicā. Bar. singulariter in l.si mercedē.§.si cū fundū ff.de act.emp. per istū te. singularē. Facit ꝙ idē no.in l.assiduis. C. qui pot. in pig.hab.

ADDITIO.

Adde ꝙ contrarium tenēt cōiter doc.in d.c.ex literis. & per Roch.Cur.in tract.iurispatr.in verb.ipse vel is.q.23.versi. inferūnt etiam. Pro opinione tn̄ Bar.& Ro.hic facit l. fundus mihi.& ibi gl.fi.ff.fam.erc.& eā sequitur Abb. in disputatione 5.inci.Augerio.col.8.ver.2.potest.& eam dicit veriorē Nico.Boer.deci.322.vicinus.in fi.post eos quos allegat. Et nouissimè eā tenet & defendit Au.Ber.in d.c.ex literis.in vl.cōclu.siue differentia, an posit haberi aditus per viā publicā, vel ne.& in c.1.nu.39.e.ti.de iure patr. Ni. P.

LVIII.

1 *Collatio beneficij facta per vicariū episcopi ex speciali mādato, ignorantē aliū vicarium fuisse creatum, an valeat?*
2 *Procurator primus per constitutionem secundi reuocatur.*
3 *Tutor datus in testamento non reuocatur, si alius detur in codicillis.*
4 *Vicarius episcopi habet ordinariam iurisdictionem, pari modo & legatus Papæ.*
5 *Legatus Papæ primus non intelligitur reuocatus per constitutionem secundi.*
6 *Præses primus per aduentum successoris licet intelligatur reuocatus, tamen valebit quicquid agitur per primum, reuocationem ignorantem.*

1 FVit quęstio Romę inter dominos meos. Vicarius† episcopi ex speciali mandato, cùm ignoraret alium vicarium fuisse creatū, cōtulit vnū bn̄ficiū, fuit dubitatū an valuerit collatio? Aliqui ex dominis meis dicebāt, ꝙ non, allegātes Io.Cal.hoc tenētē in c.sua.de of.vica.& Mod. in c.
1 1.e.ti.li.6.mouentur ar.à simili, de procuratore, qui †p constitutionē secundi reuocatur, vt l.si quis cū pcuratorio. in fi.& l.seq.ff.de pc.Cano.habēt in c.cū nō iniustè.e.ti. Alij tenebāt cōtrariū dicētes, ꝙ imò teneret admitti qlibet in
3 solidū, vt dicimus in tutore, †qui si datus sit in testamento nō reuocat, si alius det in codicillis, vt l.2.C.de testa.tu.Se-
4 cundò, †quia sicut vicarius epi habet ordinariā iurisdictionē, ita & legatus Papæ.c.2.de of.leg.li.6.sed per secundum
5 †nō intelligitur primus legatus reuocatus, vt est casus in c. nolentes.de of.leg.tenet gl.or.& singularis.25.q.2. capi.in Galliarum epis. ergo &c.tenet Spe.in tit.de legato.§. finitur.in verb.in summa.& ita fuerunt in plures sn̄ias diuisi. Concordarunt tn̄ in hoc oēs, ꝙ illa collatio beneficij va-
6 luerit.probant, quia licet† per aduentū successoris primus præses intelligatur reuocatus.l.1.ff.de offi.præse. Augu.&

l.meminiſſe.in prin.ff.de off.procō. tñ valet q̄ agitur per primum, ſi ignorat reuocationē.caſus eſt ſingularis in l. ſi forte.ff.de of.præſi.& ita cōcluſerunt dñi mei per illū tex.

ADDITIONES.

Adde Calder.conſi.4.poſito ſub rub.de offi.dele.vbi dicit,q̄ tenent geſta per legatū reuocatū à Papa in publico conſiſtorio ante notitiā,& in dubio præſumiť reuocatio incognita.Faciūt quę dicit Sand.in c.cæterū.ver.valet ꝓceſſus de reſcri.ita etiā tenet Rota deci.457.in nouis, circa tertiū dubium. Ant.Sicu.in d.c.cæterū.& eſt bonus tex.in c. ſuꝑ eo.2.de app.in fi.& ibi pulchrè per Philip.4.col.

Adde q̄ pro opi.Ro.facit l.1.§.ſi ego.ff.quod iuſſu. & l.ſi mādaſſem.ff.mand.& l.ſi tamē.ff.ad Mace.& c.audita.de reſt.ſpo.Et adde Abb.in c.volentes.in 3.no. de of.leg.Dec.in c.ſi duobus.col.3.vbi Aug.Bero.nu.38.de app. pulchrè p Ni.Boer.dec.347.vicarius epiſcopi.poſt eos quos allegat, vbi etiā ponit,qualiter reuocatio vicarij debeat ad notitiā eius venire.Vide tñ tex.ſing.in l.vnica.§.adminiſtra.C. vt omn.tā ciui.&c.& q̄ p illū ponit Guid.Papa.q.501.vacāte.Et amplia illā l.ſi fortè,vt infrà ſing.572.Nic.Pig.

Collationē bñficij factā à vicario epiſcopi reuocato,qui eius reuocationis erat ignarus validā eſſe,tenet etiā Cald. cōſi.4.in ti.de of.leg.gl.in l.tribunus.ff.de teſta.mili.Iaſ.in l.more maiorū.nu.8.ff.de iuriſ.om.iu.Rebuf.in tract.de beneficijs.ti.de ſimon.in reſignatione.nu.34. Et de publicādis reſignationib.gl.18.nu.19.q̃cquid Frāchus ſcripſerit in ca. dudū.Et adde eundē Rebuf.in tract.nominationū . q. 14. num.70.ver.7.quæro.de præb.in 6.Sufficit tñ in hoc caſu ſciētia ſimplex reuocationis , abſq; literarū præſentatione ſ͂m Fel.in c.cæterū.de reſcr.& Calder.in d.conſi.4. & Rebuf.in d.trac.de beneficijs.in ti.de forma vicarij. nu. 210. & nouiſsimè Didac.Couar.in practicis.q.c.9.nu.7.in ſecūda concluſione,vbi ponit hoc fallere, vbi reuocatio fieret propter delictum,quia tunc ipſo iure etiam ignorante delinquente,oīs poteſtas & iuriſdictio tollitur,vt ibi per eū, q̄ multos ad hoc allegat.Et multa in materia tradit Guid. Papæ deciſi. Gratiano.374.permutatio facta.Gab.Sar.

LIX.

1 *Iudicis amotio,licet eius manus non liget,niſi ſciat,tamen ſecus eſt ſi propter delictum amoueatur,tunc enim etiam ignorantem afficit.*

1 ET licet(vt dixi)amotio iudicis† non liget manus eius, niſi ſciat,tamen hoc fallit,niſi eſſet amotus propter delictum,quia tunc etiam ignorantē afficit.caſus eſt ſingularis à canoniſtis peſsimè notatus,in ca.1.§.adijciebatur. de conceſ.præb.li.6.Canoniſtæ ſolent allegare Inn.hoc dicentē in c.qualiter & quādo.de accu.& in c.veritatis.de do.& cont.ſed pro eo eſt caſus in d.§.adijciebatur.

ADDITIONES.

Adde quòd dictum Inn.ſequitur Pa.in d.c.veritatis. col. pe. Circa quē te.vide ibi do.& in c.eū qui.de p̄b.in 6.& cumula. Fel.in c.cæterū.nu.24.verſi.8.reſtrictio.de reſcrip. Ni.Pi.

LX.

1 *Vtilitatem domus ſuæ legans,vſum tantum legaſſe videtur.*

QVidā Romæ doctor legauit eccleſię ſancti Pauli vtili
1 tatē ſui palatij,fuit† dubitatū quid legatū contineat? Dixi q̄ vſum tantùm,caſus eſt ſingularis in l.ſi habitatio. §.1.iuncta gl.in verbo,ſed ſi.ff.de vſu & habita.tene mēti.

ADDITIO.

Et hoc allegat Deci.in l.ſemper in obſcuris,ff.de reg.iur.q̄ illa regula habeat locū in legato facto eccleſiæ,cuius cōtrarium eſt verū,vt ſ.ſing.521.& hoc eſt ex proprietate illius verbi.de quo vide Alc.in li.2.parerg.c.14. N.P.

LXI.

1 *Vſusfructus fundi ſi alicui relinquatur, & eiuſdē alteri proprietas ſub conditione legetur, & pendente conditione vſufructuarius fundi proprietatē ab hærede emat,an proprietatis legatarius eueniente conditione totū fundū petere poſsit?*

1 FVit cuidā vſusfructus fundi† relictus,& eiuſdem alteri proprietas ſub cōditione,pendente cōditione vſufructuarius emit ab hærede proprietatē dicti fundi, demum extat conditio, petit legatarius proprietatis totū fundum, queritur q̄d iuris?Dixi rectè petitionē inſtitutā . caſus eſt ſingularis in l.ſi tibi fundi.ff.quib.mo.vſusfr.amit.

ADDITIO.

Adde l.is cuius.& l.cùm filius.§.dominus.ff.de lega.2. Et an vſufructuarius,qui emit proprietatē,poſsit ſeparare vſum fructū proximiore illā petēte iure retractus, tradūt Do.in l.ſi maritus.C.de inof.teſt.Crem.ſing.58.teſtator.And.Tiraq.de retract.conſang.§.1.gl.7.nu.62.& ſeq.Nic.Pig.

LXII.

1 *Teſtamentū an nullū ſit per cōpulsionē teſtium, vel notarij?*

1 QVæro,an† per cōpulſionem teſtiū ſit teſtamentū nullum?Caſum habes vnicum q̄ ſic,in l.qui teſtamēto. in fi.ff.de teſta.Et idē dicas propter cōpulſionē notarij,ſecundum Bal.ibi,arg.l.in exercendis.C.de fide inſtru.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Are.vbi facit mentionē de te.in d.l. qui teſtamēto.in l.1.circa prin.eo.tit.de teſta.

Et Pau.de Caſt.in d.l.qui teſtamento. Nico.Pig.

Ibi,Et idem dicas propter compulſionem notarij, &c. Hoc idem ſequitur Io.Crotus in l.ſtipulatio hoc modo concepta.in primo no.ff.de ver.obli. Gab. Sar.

LXIII.

1 *Emphyteuta fiſci,an teneatur ſtare colono?*

2 *Emphyteuta eccleſiæ tenetur ſtare colono, imò priuatur, ſi eum expellit.*

1 AN emphyteuta fiſci† teneať ſtare colono?In emphyteuta priuati habetur ꝑ Doc.in l.emptorē.C.loc.in l. mercis.C.loc.l.ſi filioſa.§.ſi vir.ff.ſol.mat.ꝑ Canoniſtas in c.ſi.ne p̄la.vic.ſuas.Sed ꝓ hoc q̄ teneať,quidā allegant l.ſi. ad ſi.ff.de iure fiſ.quę nihil facit.Sed tu allega caſum ſingu
2 larē in l.pe.C.de māc.& co.pa.li.11. Et† idē in eccleſia, vt ibi ꝑ Bar.imò priuatur,ſi expellit, vt ibidē dř. tene menti.

ADDITIONES.

Ibi.Et idem in eccleſia.Contrariū tenet Ale. vbi reſpōdet.l. ſi.de ſac.ſan.ecc.& dicit Bar.nō ſcripſiſſe ſuꝑ d.l.pe.q̃ incipit,cognouimus in d.l.ſi filioſa.§.ſi vir.col 4.circa ſi.ver.ad de q̄ de materia.Vide Barb.cōſi.37.prima parte. Bal. cōſ. 177.inci.Abbas facit.per totū,& melius in conſi.416.inci. reuerendus pater.poſt prin.in ver.modò videtur. & conſi. 38.inci.Papa per totum,ſecundum vnicum numerum.

Et ꝑ d.l.ſi.in ſi.tenet Prac.Pa.in forma libelli,quo agi.ad ſiſc. præſt.in gl.ſoluere.Gui.Papę q.480.locaui.4.fallen.Bal.& alij in d.§.ſi vir.Iaſ.in l.diuortı.col.8.in ſi.ff.ſol.ma. & plures alij,quos omitto.Et hoc ſequiť Corſe.notab.emphyteuſi.3.Hip.de Marſ.ſingu.548.Rei ſuę.Rip.in trac. peſt. par.vl.in prin.co.antepe.Dec.in c.1.ſub nu.15.de ꝓbat.Et quid de alijs id genus? vide collecta per Boer. in regula, is,qui.de regul.iu.lib.6.& Andre.Tiraquel.de retract.conuen.§.3.gloſſ.vnica.nu.13.& ſequen.Nico.Pign.

LXIIII.

1 *Conceſsione facta de caſtro,cum toto territorio,non venit locus ſterilis,nec vſus fluminum.*

1 SEd nota mirabilem caſum ,† quòd ſi concedo tibi caſtrum cū toto territorio,quòd in ea conceſsione nō venit locus ſterilis,nec vſus fluminum . Caſus eſt ſingularis in l.1.eo.ti.C.de manci.& colo.patri.lib.11.

ADDITIO.

Et idē tenet Ale.poſt.Mar.de Laud.in d.l.1. Intellige in cōceſsione locationis,vel emphyteuſis,prout loquitur d.l. 1. ſecus in cōceſsione donationis,vel vēditionis , vt ꝑ Cep. in trac.de ſer.ruſt.præd.c.31.de flum.nu.10. Ni.Pig.

LXV.

1 *Artem exercēs per ſubſtitutum an gaudeat priuilegio artis?*

1 AN exercens† artem per ſubſtitutū gaudeat priuilegio artis(Quidam allegant Bar.in rub.C.de nauicu. li. 11. q̄ ſic,ſed melius facerent ad hoc allegare in contrariū tex. ſingularem ſecundū me in l.ſi.circa prin.ff. de excuſ.tut.

ADDITIONES.

Adde q̄ Bal.in d.l.ſi.per illum tex.in ver.per ſemetipſum ad hoc quòd doctor habeat ſalarium,debeat legere per ſe, & non per ſubſtitutum allegat etiam gl.in l.1.C.de manci.& col.li.11.& idem dicit Bal.& Sali.in l.1.§.vt autē.C.de cad.tol.per illum tex.de qua materia vide per Bar.in l.nemo.ff. de duob.reis per Cano.in c.1.de ſum. tri. & fide catholica.

* Adde de doctore conducto ad legendū,an & quando poſſit legere per ſubſtitutum.Marc.Mant.ſing.32.nu. 3. & 4.

Et hoc in mercatore per illū text.dicunt idē Ro.Are. & Iaſ. in l.ſcriniarios.nu.8.C.de te.mili.vbi Deci.col.ſi.dicit hoc iudicandū ex ſubiecta materia.Limita illum text. quando ex cauſa eſſet impeditus,vt per Bal.in d.l.ſi.Alex.in l.diem functo.nu.23.& ibi Deci.col.pen.& ibi per alios.ff.de offi. aſſeſſor.vbi latè tradunt de illa lege. Nic.Pign.

LXVI.

1 *Statuto ſtāte,quòd quis perfecto officio gaudeat tali immunitate an ſi quis propter infirmitatem illud non valens perficere,ad aliud leuius officium tranſeat, ſtatuto gaudere debeat,quaſi primum officium perfeciſſet?*

2 *Salarium totum quis habere debet,ſi per alteram partem ſtetit,quo minus ſeruiret,niſi cum alio ſe locauerit.*

1 AN ſtante ſtatuto,† vt quis perfecto officio gaudeat immunitate tali, & aliquis non valens perficere ꝑꝑ infirmitatē,trāſit ad aliud officiū leuius,an debeat gaudere illa immunitate,quaſi primū officiū ꝑfeciſſet? Vř q̄ nō quia,
2 †(à ſimili)quis debet habere totū ſalariū, ſi deficit ꝑꝑ alterā partē,quin ſeruiat,niſi cum alio ſe locauerit.l.ſed addes. §.ſi.ff.loc.ita hic.Contrarium eſt verū.caſum habes ſingularem in l.ex agentibus.C.de princ.agent.in reb.lib. 12.

ADDITIO.

Et ibi Alex.in additio.Bar.Et tale ſtatutum haberet locū in ſenectute,vt per Abb.in c.magnæ.de voto.col.2.Nic. Pig.

LXVII.

1 *Conceſsio immunitatis facta tibi & hæredibus tuis, intelligitur ordine ſucceſsiuo,ſecus ſi fiat diſiūctiuè,tibi,vel hæredibus tuis:nam tunc copulatiuè omnes admittuntur.*

1 IMmunitas conceſſa† tibi & hæredibus tuis , intelligitur ordine ſucceſsiuo,vt probatur per gl.& Bar.in l. Gallus. §.quidam rectè.ff.de lib.& poſth. Sed quid ſi diſiunctiuè tibi vel hæredibus ? Dic quod eſt perinde ac ſi dixiſſet copulatiuè caſus eſt ſingularis ſecundum Bal.in cap.1. de eo qui ſibi vel hære.ſuis.in vſibus feudorū. quod tene menti.

ADDITIONES.

Dic q̄ di.Vel,reſoluiť in cōiūctā,de qua per Alex. conſi.94. in 3.vol.co.5.& cōſ.22.col.3.in 1.vol.Adde ēt q̄ iſtud dictū refert & ſequiť Fel.in c.inter cęteras.in verb.decē mo. col. 5.ver.& adde quintā fallētiā. de re iudi. tñ nihil addit.

Et idem Bal.in l.Caius.ff.ſol.ma.Iaſ.in d.§.quidam recte.co. 6.ver.ſecundo amplia.& ibi per alios. Nic. Pign.

* Adde q̄ immunitas ꝑſonę data,hæredib.nō relinquiť, ſed gñi poſterisq́; data cuſtoditaq́; ad eos q̄ ex fęminis nati ſūt non ꝑtinet.ita Vlp.in l.1.§.1.de iure immun.& latè Dec. cōſ.273.in caſu ꝓpoſito.ꝑ totū.Quod limitať procedere in priuilegijs cōceſsis cōtra publicā vtilitatē, q̃ nō trāſeūt ad eos q̄ ex fœminis deſcēdūt,ſecus in alijs priuilegijs . ita declarat Pau.de Caſt.in l.q̄ a tale.q̃ legit cū l.maritū. ff.ſol. ma.& ante eū gl.ſing.in l.ſi ita ſcriptū ſit.in prī.in gl. vl.ad ſi.dele.2.q̃ ꝓ ſing.citat Iaſ.in l.1.in vl.co.ff.de conſti.prin.

LXVIII.

1 *Puteus viciniæ ſeruiens,ſi reparatione indigeat,omnium contributione debet reſici,nec vnus poteſt dicti putei commoditatem renuntiare,vt ſolutionem, & contributionē euitet.*

1 PVteus ſeruiēs toti viciniæ indiget reparatione , † vnus nō vult ꝯtribuere alij renūtiās cōmoditatē dicti putei, vt euitet ſolutionē vel cōtributionē,an hoc nō obſtāte cōpellať contribuere?Dic q̄ ſic , ita mirabiliter determinat Spe.in ti.de cēſi.§.1.ver.ſed pone q̄ q̄dā vicinia.& hoc habui à Bal. q̄ hoc refert & ſequiť, in l.cū fructua.ff.de vſuf.

ADDITIONES.

Adde Iaſ.in l.2.in 6.no.ad ſi.C.de iure emph.Cæpol.qui alios citat,in trac.de ſer.vrb.p̄di.c.47.de puteo & ciſter.q̄ diſtinguit vt ibi ꝑ eū.Ale.in l.p̄tor.§.hoc edict.ff.de dā.inſe.Et an vicini ꝓpria authoritate poſsint collectā indicere pro puteo reparando,ponit Gui.Pap.q.44.vtrum.Nico.Pign.

* Adde q̄ puteus qui ſeruit toti viciniæ,vel alio modo cōis ſit,debet cōibus impēſis reſici:aliàs reficiēti cōpetunt illa remedia,quæ tex.dicit in l.cū duob.aliàs l.ſi fratres. §.itē reſpōdit ſocius q̄ ceſſantis.ff.pro ſocio.& tradit Bar.qui loquiť in molendino impetu aquarū deſtructo,in l. quo minus.col.vl.ff.de flu.vbi ēt Iaſ.& Ripa ſuꝑ 17.q.Bar.ſequūtur,quatuor modis limitātes. Adde Ang. in l. q̄dā Iberus. col.2.ff.de ſer.vrb.p̄d.Ang.Are.in §.ſequēs.co.pe.in princi.Inſti.de actio.Iaſ.in l.2.6.no.C.de iuremph.Add Crē 98. inci.decidi pulchrā.Idē ſequiť Bar.Cepol.caute.85.ſępè cōtingit.qui vlt.ꝑdicta adducit l.4.C.de priua. ędi.ꝑ q̃ decidit q̄ nolēs reficere,nec reficiēti ſatiſfacere pro parte ſua,poſt 4. mēſes perdet doñium & applicabiť reficienti.

LXIX.

1 *Pauper cui vſus magni palatij fuit legatus, ſi in eo certā partem elegit,an poſsit variare, & poſteà aliam habere?*

1 LEgatū† eſt mihi pauꝑculo vſus magni palatij , elegi ꝓ meo vſu certā partē de eodē,an deinde poſsim variare & aliam habere?Tu diceres q̄ nō , arguēdo de ſeruitutibus realibus ad perſonales.l.ſi cui.ff.de ſerui.Sed in cōtrariū eſt caſus ſingularis in l.diuus.§.licet.ff. de vſu & hab.

ADDITIO.

Et idem ponit Cre.ſing.84.relictus.& quæ ſit ratio,Docto. variant.vide Io.Cor. poſt Bar.& alios in d.l.ſi cui. N. P.

LXX.

1 *Ius hauriendi aquam,vel portandi ad fundum tuum,tibi cōceſſum,non tranſit ad hæredes tuos.2.*

2 *Seruitus realis non moritur cum perſona.*

1 COncedo† tibi ius hauriendi aquam , vel portandi ad fundum tuum , vel quo vis, an hæc conceſsio ſeruitu
2 tis trāſeat ad hæredes?Dices quòd ſic:† quia ſeruitus realis non moritur cum perſona. Tamen cōtrarium eſt verum: quia eſt potius perſonale ius.vide text. vnicum in iure in l.pe.ff.de ſer.ruſt.pręd.cuius cōtrarium ibi Bal. dicit ſe reſponſurum, antequam vidiſſet tex.illum,nunquam ergo exeat mentem tuam,liga ad digitum, & porta tecum.

ADDITIONES.

Adde quod potius ſit ius perſonale , vel ſimplex conceſsio. Bar.idē tenētē in l.Mela.§.ſi.ff.de ali.& ci.le.& ita dicit tenere cōem vſum cauſarū.Et q̄ tale ius habeat tñ locū cōtra concedentē,& nō contra aliū,vltra text. allegatū per Ro. hic,videntur eſſe duo alij in l.Caius.§.ſi.ff.de annu.le.& in l.ſi.§.1.ff.de cōtrahē.emp.quos allegat Bar.vbi ſupra.Hāc q.de aqua putei cum alijs ſimilibus poſuit Ioan. Fab.in §. ęquè.Inſti.de acti.refert magiſter meus ibi,in 3.& 4.col.

Adde Cremen. ſingulari.71.Cæpol. in tractatu ruſticorum prædiorū.c.4.& c.7.in princ.Deci.conſil.262. In cauſa.ꝑ totū Lud.Gomes in §.æquè.nu.19.Inſti.de actio. Alci.diſpunct.2.c.7.Io.Coraſ.in l.1.in verbo,aquæ ductus . & in l.vt pomū.ff.de ſerui.Et adde Hipp.de Marſi.ſingu.334. pendet.ponentem aliud ſingulare in hac materia . N. P.

LXXI.

1 *Legatum annuum pro anno,quo moritur legatarius , ad hæredes tranſmittitur,ſecus in vſuſructu.*

2 *Legatis decem annuatim , vel decem ex fructibus prædij,an mortuo legatario tranſmittantur,ſicut in legato annuo.*

1 LEgatum annuum pro eo anno, quo† moritur legatarius,ad hæredes tranſmittitur,in l.in ſingulos.ff.de annuis.le.ſecus in vſufructu,vt in l.ſi vſuſructuarius meſſem.
2 ff.q mo.vſuſ.amitta.† Quid ſi lego decē annuatim,vel decē ex fructib.p̄dij,an trāſmittať mortuo legatario,ſicut in annuo legato?Caſus eſt ſingu.quē ibi exclamat Bar. q̄ ſic, in l.generali.§.hæredis.ff.de vſuſ.leg.tene menti.

LXXII.

1 *Bannitus,cui promiſi ſoluere in ciuitate,à qua fuit exbannitus,an poſsit me alibi conuenire.*

SEenēſis,qui decē ꝓmiſi ſoluere Senis , fuit exbānitus,
1 ita q̄ Senas amplius venire nō pōt,an poſsit me alibi. cōuenire?Dicas q̄ ſic,caſum habes & gl. ſing.in l. vſuras. C.de ſol.tene menti, quia de hoc poteris habere honorē.

ADDITIONES.

Tu dic cõtrariũ per tex.in l.1.& 2.ff.de eo ꝗ certo lo.& per ea quæ ibi habẽtur ꝑ Doc.pſertim Iaſ.& ita ẽt tenet gl.in d.l.vſuras.ſaltẽ in vlt.ſol.quæ in dubio ſeruãda eſt.De qua materia vide etiã Ale.cõſ.41.co.2.4.vol. licet Bald. in d.l. vſuras.teneat.intellectũ,de quo hic ꝑ Ro.& Fel. ſimpliciter refert in c.cũ ſit.in prin.de for.cõp.ad limitat. illius te.

Et ibi Bar.& Bal.idẽ Rom.cõſi.352.quærit̃.col. fi. Crem.in ſing.124.Iaſ.in l.2.q.39.nu.95.C.de iure emph.Io.Arno. Epit.83.Soc.reg.435.fal.32.Hipp.ſing.261.excepti.Hie. Gigas,in tract.de penſio.q.82.poſt eos,quos allegat.Amplia.iſtud ſingul.in tpe peſtis,(vt nunc in hac ciuitate, in principio anni 1555.incipit, à qua Deus liberare nos dignetur,)vt per Rip.in tractatu peſt. in primo priuilegio contractum.in 2.parte princ.vbi ponit, an habenda ſit ratio intereſſe debitoris,vel creditoris.Nico.Pign.

Adde Curtium Iunior.in l.hæres abſens.in §.ſi quis tutelam nu.3.ff.de iudi.& Petr.Dueñas in reg.161. inci. Creditor tenetur mittere.in fi.19.limitatione,& dixi in additio.Frãciſc.menſ.ſingu.124. Gab.Sar.

LXXIII.

1 *Scholaris priuatus de collegio, quia transiuit ad aliud, an poſsit ex conceſsione vniuerſitatis habere vocem in creatione Rectoris?*

1 AN ſcholaris priuatus de collegio,qui trãſiuit†ad aliud, poſsit ex conceſsione vniuerſitatis, à qua receſsit, in eadem habere vocem in creatione Rectoris? Dic ꝗ non caſum habes vnicũ,in c.cõſtitutis.de elec. ſecundum vnũ intellectum & verum,quem ſequitur ibi Io.And.

ADDITIONES.

Adde quòd Abb.ibi referens Ioan.Andr.videtur tenere contrarium,ad quod faciunt notata per Sande.in ca.cũm M. Ferra.in fi.9.col.& prin.ſeq. ſed melius in c. cùm omnes. col.10.tertiò fallit.de conſti.

Et Alex.in additio.Bar.in l.ſi conſul.ff.de adoptio. Ni. Pig.

LXXIIII.

1 *Ciui nouello facienti aliquid cõtra ſtatutum an ita parcatur ſicut forenſi?*

1 NVnquid ciui nouello parcatur,ſicut forenſi,ſi aliquid †facit contra ſtatutum ciuitatis? Dic quòd ſic,ſecundum Bal.no.in repet.l.data opera.col.5.C. qui accuſ. non poſ.ꝑ te.quẽ dicit ſing.in l.qui cum vno.in fi.ff.de re mil. Sed habes cõſimilẽ te.in l.cõmeatus.ad fi.eo.tit.

ADDITIONES.

Adde tamen quòd dictum Ro.hic ſequitur magiſt. meus in d.l.cunctos populos.in 18.col.C.de ſum.trini.& fid.cath. vbi dicit ſe allegare meliorem te.ad hoc quã faciat Rom. hic,videlicet in l. qui commeatus.§. tyroni.ff. de re mili.

Et idem Ro.cõſ.251.clariſsimę.& cõſi.228.pro plena. co.2. & conſi.491.in caſu.& ꝑ Iaſ.poſt Ale.in l.is põt.co.11.ff. de acqui.hære.Hippo.de Marſi.in l.qui ignorãs.nu. 17.& in l.qui falſam.nu.75.ff.de fal.Nic.Boer.deciſi.260.adhoc ꝗ in prin.poſt eos quos allegant. Et dr̃ ciuis nouellus qui annum in ciuitate nõdum egit.l.fi.§.quoties. & ibi Bar.& doct.ff.de public.per Vinc.Paleot.inter conſi.Ale.nu.54. viſo puncto.col.2.lib.4.& Boer.vbi ſuprà. Nic.Pig.

LXXV.

1 *Opus facere promittens,an illud per alium explicare poſsit, ſi neceſſe fuerit,vt quis abeſſe ob delictum cogatur?*

1 AN promittẽs facere opus,poſsit,ſi neceſſarium fuerit, opus illud† ꝑ aliũ explicare? Tu diceres ꝗ nõ,ꝑ regulã l.inter artifices.ff.de ſol.Sed caſum habes in cõtrarium multũ notabilẽ,etiã ſi illa abſentia cauſetur ex delicto, in l.de pollicitationibus.ff.de pollici.no.illam legem.

ADDITIO.

Idẽ Ro.conſi.73.circa primũ.Io.de Pla.in l.nullus.co.2.C.de decur.li. 10. Et adde quòd ſi promiſi ædificare domũ per me & hæredẽ meum,poſſum facere per ſubſtitutũ, quia induſtrialia ad hæredẽ nõ trãſeunt.caſus nota.l. cui bonis. ff.de cura.furio.Et verbum,hæredẽ,facit vt induſtria perſonę non videtur electa.Bal.in l.quiſquis.C.de epi.& cle.& adde infra ſingulari.670.ille. Nicol.Pign.

LXXVI.

1 *Appellari ſi non liceat ab epiſcopo,an ab eius vicario poſsit?*
2 *Appellatur à vicario ad ſuperiorem ordinariũ, cuius eſt vicarius de iure canonico,ſecus de iure ciuili.*

1 COnceſſum eſt epiſcopo,ne ab eo appelletur,an ab eius vicario† poterit appellari? Dices ꝗ non,quia idẽ tribunal eſt,vt in c.Ro.de app.li.6.& c.nõ putamus. de cõſuet. e.li.Sed contrarium eſt veritas.caſus eſt notab.in l.præcipimus.& l.à proconſulibus.& leg.Iul.C.de app.Et ex dictis legib.nota differentiã incognitã inter ius canonicum
2 & ciuile,videlicet,ꝗ† à vicario de iure cano. appellatur ad ſuperiorem ordinarium,cuius eſt vicarius, vt d. legibus.

ADDITIONES.

Et ſequitur Bar.Bal.in d.l.ſi à proconſulibus.& Philip. Fran. in c.dilecti.3.in 6.q.de appe.Iaſ.in l. ſed ſi hac.§. ſi. col.ſi. ff.de in ius vocand. Nicol.Pign.

Latè id proſequit̃ Hipp.de Marſi.in l.ſi qs obrepſerit. col.2. nu.7.ver.circa hãc materiã vicarij.ff.ad le.Corne.de falſis. & Dida.Couar.in practicis.q.c.4.in 5.cõcluſione.Gab.S.

LXXVII.

1 *Scholaris habens duas voces,an in creatione Rectoris eas diuidere poſsit,& vni dare vnam,& alteri alteram?*

1 SCholaris,cui eſt cõmiſſa vox,† alterius ſcholaris, & ſic habens duas voces,an in creatione Rectoris poſsit diuidere dictas voces,& vni dare vnam,& alteri alterã? caſum habes vnicum in mundo ꝗ nõ.in c.ſi quis iuſto.§. porò. cum declaratione ibi in tex.poſita.de elect.lib.6.no.

ADDITIONES.

Adde quòd idem tenet Abbas per tex.de quo hic in c. conſtitutis.3.de app.& in c.cùm olim de re iud. vbi vide Feli. col.3.& Lud.met.in l.2.in prin.in 6.col.ff.de verb.obl.Et hinc eſt ꝗ procurator plurium patronorũ non põt plures pſentare.Lap.alle.22.inci.An ſufficiat.Et delegatus habẽs voces collegæ non poteſt vnam ſententiã proferre nomine proprio,aliã nomine collegę.Abb.poſt Vin.in c.quamuis.de offi.dele.vbi Sand.intelligit illud de voce, niſi eam delegans committeret de certo eligendo.Ad illud ſing.vide etiam Ant.Corſe.in notabilibus ſuis in litera V. in verbo vox.no.incip.habens vocem nomine proprio.

Sequitur Ale.in l.ſi cõuenerit.§.ſi nuda.in prin.ff.de pig. act. Abb.Phi.Fran.Deci.& alij,in c.conſtitutis.ſecũdo de app. Auguſt.Bero.in c.ex literis.ſub num.57.de probatio.& in quæſti.fami.vltim.nu.10. Nic.Pig.

LXXVIII.

1 *Iudex ex cauſa poteſt augere,& minuere pœnas.*
2 *Iudex ſine cauſa augens,vel minuens pœnas incurrit infamiam,& punitur eadem pœna,qua reus.*

1 VEni,quia tu habes,quòd iudex†ex cauſa poteſt augere & minuere pœnas l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de in fa.C.e.l.& ſi ſeuerior.Quid ſi illud facit ſine cauſa, an debeat iudex puniri, & an faciat litem ſuam? Scio,tu ires ad ti.de pœni.iudi.qui ma.iudic. *Et a tutte quelle nouelle*: ſed de hoc eſt vnum dictum Legiſtis incognitum, Canoniſtis autem cognitum per leges tamen noſtras,quod eſt vilipendium noſtrum,dictum eſt vnicum in mundo,Hoſt. in c.de cauſis.de of.dele.relatum.per Io.Andre. in nouella, ꝗ iudex incurrit infamiam.mouetur per text. not. vbi eſt caſus in l.ſeruos.in ſi.C.ad l.Iul.de vi pub.vel priua. & mi-
2 ror de Legiſtis,ꝗ hoc non tenent in dictis locis.Item†eſt alia pœna,(& hoc dimiſit Ioan.An.)videlicet, quia iudex punitur ea pœna,qua debebat puniri ipſe reus. textum habes vnicum in l.3.in fi.C.de ſanct.baptiſ.iter.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Fel.in d.c.de cauſis.in prin.col.5.in fi.de of.dele. hic alle.& in c.qualiter & quãdo.2.§.ad corrigendos. col. 6.circa prin.verſ.& pro complemento.de accu.

Adde Caſt.in d.l.& ſi ſeuerior.in prin.Dec. & alios,in d.ca.de cauſis.Cæpol.caut.236.Ludo.Carer.in trac.de homi.circa fi.Soci.regula 236.Et adde quòd licet iudex poſsit alterare & minuere pœnam conſuetam,non tamen tenetur,vt per Feli.in trac.de conat.in fi.Et in dubio præſumitur iudex ex cã facere,vt per Bar.in d.§.pœna grauior.co.2.ver. itẽ ſimiliter.& ꝑ Feli.in c.ſicut.co.9.ver.cæterũ.de re iud. in quo loco patet reſpõſio ad allegata ꝑ Dec.in c.cõſuluit. 1.de appel.Põt tñ exprimere cãm ad euitãdũ opiniones, quod etiã laudo.Et quæ ſint iuſtę cauſæ recedendi à pęna cõſueta,dicã infra ſing.676.tu habuiſti.Nic.Pig.

Adde latè Par.de Put.in trac.ſynd.in verb.an ſi ſtatutũ relinquit pęnas.n.7.ver.licet dicat̃.&Bar.Chaſſę.in cõmẽta.cõſue.Burg.in 1.rub.*des Iuſtices*.in ver. *à l'arbitrage du Iuge.* nu.23.& latiſsimè ꝑ Didac.Couar.li.2.variarũ reſol.c.9.ꝑ totũ.Et quid ſi iudex iurauerit ſeruare leges, an tũc poſsit augere,vel minuere pœnas? tradit Gui.Papæ deci. Gratino po. 206.quibus adde quæ dixi infrà ſingu.676. Ibi; Itẽ eſt alia pœna,&c.Illũ te.in d.l.3.quę incipit, nulli.C. de ſanc. ba.ite.ad hoc ponderauit Io.Fab. ibi, & expreſsius Lu.de Pen.in l.1.C.de deſer.li.12.An.de Yſer.in ca.1. in ti.q̃ ſunt reg.vbi ꝑ hoc dicit Carolũ iuſſiſſe iudicẽ ſuſpẽdi, q homicidã pœna manus tñ punierat.Et idẽ Ro. in rep.l.ſi verò. §.de vir.in 26.fal.ff.ſo.ma.& Io.de Ana.in ca. qualiter.2.§. ad corrigẽdos.col.7.ver.circa quartũ.& ibi etiã Feli. col. 8. ver.& ꝑ cõplemẽto.de accu.& Barb.in procœmio Cle. in ver.ſalutẽ.co.13.ver.29.vbi dicit ad hoc ſing.eſſe tex.in d. l.nulli.Sed & ad hoc eſt ſimilis te.in l.1.in fi.& in l.Chriſtianis.in fi.C.de Pag.quem citat Io.Fab.in d.l. nulli. vbi & ad hoc quoq; allegat tex.in l.1.C.de priu.carce. ex quo notat Bal.ꝗ iudex,q nõ vindicat læſam maieſ.tenetur pęna lęſę maieſt.Et ad hoc etiã illũ põderat Lu.de Pen.vbi.ſ.proximè.Tex.quoq; in l.2.C.de ſep.viol.& in l.vl.C.ad l.Iul.de vi pub.& in l.pcepit.ver.inſuꝑ.C.de cano.larg.li.10. in illis verbis,eandẽ pœnã formidantib.& etiã in fi. ipſius legis, quẽ ad hoc no.Io.de Pla.ibi,& Io.Fab.vbi.ſ.Et te. in ca.vt clericorũ ver.ꝑlati verò.de vi.& ho.cle.vbi ꝓbat̃.hoc maximè ꝓcedere,ſi obtẽtu pecuniæ,vel alterius cõmodi tẽporalis idipſum iudex fecerit.& ibi,Bal.illũ rẽ no. cui ſnĩæ facit ꝗ dixit M.Tul.Cic.dũ arbitratus eſt,iudices, qui nocẽtes liberarẽt,tã grãde facinus,quã reos ipſos cõmittere, in ſecũda actione in Verrẽ, cũ de ipſo Verre loqueretur. Nõ iſtũ maius in ſe ſcelus cõcepiſſe,cũ fana ſpoliaret,cum tot hoĩes innocẽtes necaret,cum ciues Romanos morte, cruciatu,affecerit,cũ pdones duces accepta pecunia dimiſerit,quã eos qui iſtũ,tot,tantis,tã nefarijs ſcelerib. copertũ iurati ſnĩa ſua liberarent.Vnde dicit,ꝗ ſi iudex pęnam legis,ſiue cõſuetudinis,minuerit,aut immunitatẽ cõceſſerit,ſeſe oſtẽdit conſcium ipſius criminis,tex. eſt no.in l.2. in fi.C.de cõ.& merc.& ibi no.Bal.& facit te.in c. ſicut inqt.ante fi.2.q.7.& in c.error.83.di. & nouiſsimè ꝑ Tiraq. in ſuo trac.de pę.tẽ.aut remit.in pf.n.8.vſq; ad nu. 13.G.S.

*Adde ꝗ ſi iudex eſt timoroſus in ꝓcedẽdo,aut ſimulat ꝓcedere ad vlteriora, & tñ non facit, cautela eſt,vt pars vadat ad ſuperiorẽ illius iudicis,& faciat ipsũ cõpellere, vt ꝓcedat; vt habet̃ in c.1.de ſup.neglig.ꝑla.facit qđ no.Bal.in c.1. in ti.de mil.vaſal.q cõtu. eſt.Alia eſt cautela vt pars ipſa humiliter inſtet corã iudice,vt ꝓcedat ad vlteriora, qđ ſi nõ facit,pars grauata poterit appellare,vt per Io. An. in c.dilecto.de pb.Bal.in l.fi.C.de ſen.& in l.2.C.vt lit.pendẽ. Et ſi iudex differt,vel eſt negligens in iudicando,tenetur alteri parti læſæ.vt inſt.de oblig.quæ ex quaſ.delict.in princ.& l. ex maleficijs.§.ſi iudex.ff.de act.& obl.& l.fi.ff. de vari. & extraor.cogn.& hoc ibi no.Bar.Bal.Ang. & alij in l. mãci. C.de ſer.fug.Bar.in l.nõ quicquid.ff.de iud.Bar.Bal.& doc. in l.1.C.quo.& qñ.iudex.Bal.in l.obſeruare.§.proficiſci in 18.q.ff.de offi.proconſul.cum ſimi.cumulatis per Cæpol. cautel.236.Et licet ſit dubium,an hoc caſu faciat litẽ ſuã, an verò puniatur,vt habetur in dictis locis,tñ punitur iſta negligẽtia etiã qñ iudex eſt negligens in puniẽdo, & in faciendo dare pęnã parti,quæ ei dari debet ꝑ alterã ex diſpoſitione iuris cõis,vt ſing.vult Ang.in auth. ſcenic.non ſolũ &c.in prin.per illũ tex.qui dicit qđ facit litẽ ſuã.Idẽ dicas qñ imponit minorẽ pœnã quã deberet.l.nulli.in fi.C. ne ſanct.baptiſ.iteret.& his duob.caſib. qñ eſt negligẽs in puniẽdo,vel minus puniẽdo q̃ debeat,pęnã minuẽdo ſine cã legitima,iuxta no.in l.qđ ergo.§.pœna grauior.ff.de his q no.inf.& in l.ſi ſeuerior.C.ea.pœna tenet̃ iudex,qua delinquẽs veniebat puniẽdus.d.l.nulli.itẽ infamat̃, vt eſt caſus vnicus in l.ſeruos.in fi.C.ad l.Iul.de vi publi.vel priua. ſm Io.An.Ho.& Ant.de But.in c.de cauſis.de of.dele.& adde ꝗ no.Bal.in aut.ſtatuimus.C.de epiſ.& cler.Aduerte tñ ꝗ iudex nõ pſumit̃ fuiſſe in neglig.niſi pars fuerit proteſtata,vt no.Imo.in l.damni.§.Sabi. in fi.ff.de dam.infec. Ideo ſi iudex protrahit cauſam in longũ, & ei proteſteris de pœnis iuris,ſi non procedit in cauſa, vel ſi condemnat, vel puniat in minori ſumma,vel pœna,quàm debeat.

LXXIX.

1 *Ciuilitas vni conceſſa per priuilegiũ,an tranſeat ad hæredes.*

1 AN ciuilitas† vni cõceſſa ꝑ priuilegiũ trãſeat ad hæredes? Hæc noua eſt deciſio.Bar.q diſtinguit,aut dicta ciuilitas eſt variabilis,& nõ trãſit,aut eſt inuariabilis, & trãſit in l.libert.§.pat.ff.ad mun.licet in l.aſſump.§.fil.c.ti. dixerit,cogit.& Bar.in l.1.C.de patr.q fil.diſtra.aliàs vidi cõſilium vnum Baldi ſuper hoc, non recordor qũo incipit.

ADDITIONES.

Dic quòd cõſilium Bal.quòd voluit allegare Ro. hic, eſt fortè conſi.307.quod incipit,Præmittendum eſt ad euidentiam.De materia per ſcribentes in l.alia.cum ſi.ff. ſol.ma.

Adde Bal.in l.2.ad fi.C.de liber.& eorũ liber. Ale. in l. quia tale.nu.4.ff.ſol.ma.vbi ponit latè materiam, de qua Deci. & Cagnol.in l.in omnibus cauſis id obſeruatur.ff. de reg. iur.Idem Deci.conſi.661.nu.8. Nic.Pig.

LXXX.

1 *Tutor excuſatur,ſi vendat rem minoris pretio viliori præcedente æſtimatione iudicis.*

1 EXcuſatur tutor,†ſi vendat rem minoris pretio viliori præcedente æſtimatione iudicis.tex.eſt iuncta glo.& Bar.ibi exclamat in l.fi.C.de mag.conuen.

ADDITIO.

Vbi Bal.in 6.no.Iaſ.in §.plus autem.col.2.Inſt. de acti. facit l.fi.in fi.C.de iure do. imper. cũ alijs per doc. in l.pretia.ff. ad l.Falc.in l.2.C.de reſcin.vẽd.dũ tractãt de æſtimatione iudicis,& an liber æſtimi vel cathaſtri faciat fidem. Ni.P.

LXXXI.

1 *Teſtes poſt publicationem non admittuntur.*
2 *Teſtes vna cum inſtrumento etiã poſt publicationem admittuntur, propter concomitantiam inſtrumenti: nam ratio ſubornationis ceſſat.*

1 TV habes ꝗ poſt publicationẽ† teſtes nõ admittunt̃, ꝑ Legiſtas in auth.q ſemel.C.de ꝓba.ꝑ Can.in c.fraternitatis.de teſtib.Sed an teſtes vnà cũ iura. ꝓduci poſsint? Dic ꝗ ſic,ꝑꝑ cõcomitãtiã inſtru.& quia ceſſat rõ ſubornationis,te.eſt vnicus ſm intelle.Ant.in c.ſeries.de teſtib.

ADDITIONES.

Adde ꝗ intellectũ Ant.ſequunt̃ ibi Imo.Mod.cõiter exclamat idẽ Ro.in l.2.in prin.ff.de ver.ob. & in rub.ff. de arb. Vtrũ aũt ꝓhibitus ꝓbare ꝑ teſtes ex forma ſtatuti,poſsit ꝓbare ꝑ teſtes cũ inſtru.vide Bar.Bal.Pau.& Ro.in l.certi cõdict.§.qm̃.vbi ẽt Mod.pſertim Iaſ.ff.ſi cer.pet. faciũt q̃ dicit Fel.in c.2.in 7.intelligẽtia 2. cõcluſion. de probat.

Sequit̃ Bal.& doc.in l.certi cõdi.§.qm̃.ff.ſi cer.pet.Ale. in l.ſi ita ſcriptũ.ff de lib.& poſth.Soc.reg.403.fallẽtia 47. Lãfr. in c.qm̃ cõtra.ver.teſtiũ.n.73.de ꝓba.Et caſus, in quibus publicatis atteſtationib.poſſunt teſtes examinari de nouo ponũt Cano.in d.c.fraternitatis.Bar.& Doc.in d.auth.qui ſemel.& in l.2.C.de edẽ.Soc.in tracta. fallẽ.reg.403.Hip. de Marſi.in l.1.§.ſi.ff.de q.vbi latè inſiſtit tã in cã ciuili, q̃ in criminali.& ſing.66.& ſingu.128. Et adde ꝗ ſi fuerint examinati ĩ caſu nõ cõceſſo,faciũt pſumptionẽ, vt ĩ.ſing. 754.Et quid ſi didicerim teſtificata ab ipſiſmet teſtib. qui depoſuerunt,infra ſingu.786. Et quid ſi viderim ſolũm exemplum,ſuprà ſingu.32. Nic.Pign.

LXXXII.

1 *Senior in conſilijs debet primò loqui de iure, ſed Domini de Rota vtuntur,quòd minor primò loquitur.*

QVis debeat primò loqui in consilijs dandis? Domini
1 de Rota† vtuntur, quòd minor: sed de iure ciuili senior: te. est singularis in c. 1. de contro. feu. apud pares ter. in vsibus feud. & Bal. inducit ibi authoritatem quis inter maiores natu fari debeat.

ADDITIONES.

Adde ibi per Matth. de Afflict. & pulchrè per eundem in decisi. Neapol. l. 1. Præpos. in cap. episcopos. 17. dist. prout eũ allegat Thom. Gram. decis. 64. nu. 32. Cæpol. in tractatu de duce mili. elig. in 33. priuilegio ætatis. & 17. priuileg. dignitatis. Nic. Pig.

Multa ad hoc congerit Ias. in l. Gallus. in prin. col. 12. vers. in 3. nu. 57. ff. de lib. & posthu. & ibi in Apostil. & And. Tiraquel. in trac. de iure primogen. in præfatione, nu. 108. ver. 10. seniores. & nu. 110. versi. verum Specu. Gabriel. Sar.

LXXXIII.

1 Spurio per patrem dari tutor in testamento nequit.

1 QVòd spurio non potest dari † per patrem tutor in test. tex. no. in l. testamento tutores. ff. de testa. tut.

ADDITIO.

Et est ratio: quia in ptãte parentum non sunt. Item, quia filij nominandi non sunt. §. fi. in auth. qui mo. na. ef. sui. Et sequitur Bar. post gl. in l. 1. co. ti. & in l. naturali. ff. de cõfir. tut. Et nouissimè excellentiss. Do. Gabriel Paleo vir ætate nostra multi nominis in subtiliss. tract. de spurijs nothisq; filijs, c. 52. vbi singul. limitat in alimentis iuxta c. cùm haberet. de eo qui dux. in matr. quam pol. per adulter. Ac in spurijs qui ex congressu permisso prodierunt, vt quemadmodum, scilicet ex testamento patris capere possunt, ita tutorem eis à patre in testamento dari ius sit. N. P.

LXXXIIII.

1 Cedens actiones potentiori, non potest vlterius eas alteri, quãuis vili, cedere, neque per procuratorem agere.

2 Cedens actiones iure communi diuidundo, cogitur stare in cõmunione, & prouocare non potest.

1 NOta casum mirabilem, quòd si semel † cessi actiones in potentiorem (non ratione officij, quo casu nõ perdo actionem) non possum vlterius alteri, quantuncunque vili, cedere, neque per procuratorem agere. tex. est singularis s̃m Bar. ibi in l. cùm miles. ff. de alien. iudi. mu. cau. fac.

2 Item si † semel iure communi diuidun. cessi eodẽ modo actiones meas, cogor in cõmunione stare, & non possum prouocare. casus est notabilis in l. si. co. ti. & Bar. ibi.

ADDITIO.

2 Item si semel, &c. Et illum tex. multum commendat Alc. in l. in hoc iudicio. §. si conueniat. ff. communi diui. Ias. in l. si non sortem. §. si centum. ff. de condi. indebi. idem Ias. in §. quædã. col. 5. & ibi Iud. Gomes. nu. 27. Insti. de actio. Limita illum tex. in patre cedente filio potentiori, vt sing. declarat Bal. in l. ea lege nu. 15. C. de condi. ob cau. & tradit Hippol. singulari 160. patet. Nic. Pign.

LXXXV.

1 Appellari non potest à sententia condemnationis expẽsarum lata ex magno interuallo post sententiam interlocutoriam, propter quam expensæ petuntur.

NOta vltimò vnum dictum mirabile Inno. quẽ sequuntur in practica domini de Rota, & si tu ires Romam,
1 & hoc ignorares, esses statim destructus: Quòd † à sentẽtia condemnationis expensarum lata ex magno interuallo post sẽtẽam interlocutoriam, propter quam expẽsæ illæ petuntur, non potest appellari. Inn. in ca. sæpe. de appellatio.

ADDITIONES.

Adde quòd Bal. Panor. & Moder. in dicto capit. sæpe sequuntur Inno. qui limitat dictum suum, nisi subesset iusta causa litigandi. & sequitur Abb. ibi, & Philip. de Pe. q. 9. in prin. ver. 9. quæritur. Ad dictum Inno. adde etiam Archidi. 11. q. 3. certum post princi. & But. in c. 1. de sequest. possess. & fru. Et in effectu importat dictum Inno. duo dicta aurea, de quibus eleganter per Feli. in capit. significauerunt. col. 6. versicu. cæterum Do: Abb. de excep.

Et hoc sequitur Hippol. de Marsi. in l. vnica columna. 24. versicu. item non appellatur. C. de raptu virgi, & in l. patre vel marito sub numero 69. ff. de quæstio. Deci. qui plures citat in dicto capitul. sæpe. in fin. Limita, nisi pars habuisset iustam causam litigandi: secundum Innocent. ibidem quod extollit Francisc. in dicto capitul. sæpe quæstio. nona. Vide tamen Felin. qui indistinctè tenet, quòd possit appellari. in capitu. significauerunt. column. 6. versicu. cæterum dum Abb. de except. Nicol. Pign.

LXXXVI.

1 Conuentus vna actione, cùm pluribus possit cõueniri, an possit condemnari, antequàm ab alijs absoluatur?

1 ADuerte, quid si quis, cúm † possit pluribus actionibus conueniri, vna earum conueniatur, an possit condemnari, antequàm ab alijs absoluatur? Text. habes vnicum quòd non, in l. si pupillus. ff. de noua. licet videretur secus: quia electione vnius ab alia liberatur, vt in l. quod in hæredem. §. eligere. ff. de trib. act. nota bene.

ADDITIO.

Adde ipsum Roman. infrà sing. 780. qui allegat tres alias leges & meliores secundum eum. Nico. Pig.

LXXXVII.

1 Debitor si habeat plures creditores, & ad aliquod beneficiũ aspirauerit, aliosq; creditores postea creauerit, an posteriores creditores sint potiores in fructibus beneficij?

2 Doctores antiquos legere, & eis studere optimum est.

1 QVid si aliquis episcopus, simplex clericus, † & habens creditores postea ad dignitatem, vel beneficium aspirauit, & demum contraxit alios creditores, an isti posteriores sint potiores in fructibus beneficij? Dic quòd sic se-
2 cundum Guli. singulariter, & hoc † didici hodie contra te, qui non vis studere nisi Bar. & antiquos non curas. hoc dixit ipse in l. sed an. ff. quod cum eo. allegat tex. singularem in l. 1. §. si filijsfamiliàs. ff. de separat.

ADDITIO.

Et sequitur Bald. in dicta l. sed an. Ioann. Arno. proble. 92. Nicol. Pig.

LXXXVIII.

1 Testator potest dare licentiam legatario, vt propria authoritate rẽ legatã capiat, & p quæ verba videatur licẽtia data.

2 Baldus est maximæ authoritatis.

ADuerte ad me, vt resocillem intellectum tuũ: Tu ha-
1 bes, † quòd testator potest dare licentiam legatario, vt propria authoritate rem legatam capiat, vt l. Titia cum testamento. §. 1. ff. de leg. 2. licet alias non possit, vt l. non dubium. C. de legi. Sed quid si dixit, legatario vim fieri veto: vel, legatario non fiat molestia; an per hoc possit propria authoritate capere? Dic quòd sic, secundum Bald. in l. 1. vel 2. in fi. C. com. de leg. in prima lect. quam facit Perusij, per tex. in l. permisceri. §. species. ff. de acquir. pos. licet ille tex. non probet propter dictionem, ingredienti, ibi po-
2 sitam. Tene menti † propter authoritatem Bald. quia ob hoc dictum obtinui quæstionem de facto Florentiæ propter grossitiem iudicis. & mei memor tu eris.

ADDITIONES.

Adde quòd Bald. in lect. impressis hoc dicere non inuenio, vt etiam dicit Ias. in l. nemo potest. 1. lect. num. 36. ff. de le. 1. & ibi sequuntur illud singu. Docto. vbi Alcia. ponit decem casus, in quibus tacitè cognoscitur testatorem dedisse licentiam legatario apprehendendi possessionem propria authoritate. Et adde Dec. in consil. 418. visa. colum. 2. & in consilio. 424. proponitur. nu. 17. & in l. fi. col. 15. C. de edic. di. Adria. tol. Io. Dilec. Durant. in caut. 12. de lega. Io. Ant. Rub. consi. 43. ex testamento. Nico. Pig.

Idem notat Anto. Corse. in singul. in ver. legatarius. post Bar. in l. Centurio. col. 6. versi. quid enim si dicit. nu. 27. ff. de vulg. & pupil. Gabriel Sar.

LXXXIX.

1 Legatum purum transmittitur ad hæredes, secus si sit conditionale, & quid si duo legentur, vnum purè, & alterum sub conditione, an purum transmittatur pendente alterius conditione?

Certum

1 CErtum est, q̃ si legatum † est purum, mortuo legatario post mortẽ testatoris transmittitur ad hęredes vt l. 1. §. eum qui. C. de. cadu. tol. secus si sit conditionale, vt ad. §. cùm autem sub conditione. Quid si relinquantur duæ res alternatiuè, vna purè, & alia sub conditione, an mortuo legatario saltem res purè relicta transmittatur pendente conditione alterius? Dicas quòd non. casus est vnicus. in l. cum illud. in prin. ff. quando dies leg. ced.

ADDITIO.

Sequitur Nicol. Euerar. in suis locis legalibus in loco alternatiuæ 5. limit: Nic. Pig.

XC.

1 Legatum relictum, siue nauis ex Asia venerit, siue non, an transmittatur, antequam sit certum, an nauis sit ventura, necne?

1 SEd quid si legatum relinquatur † siue nauis venerit ex Asia, siue non, & antequam sit certum nauem venturam, vel non venturam legatarius moriatur, an transmittat? Dic quòd sic. arg. l. quod eas. & l. Iulianus. ff. de condict. indeb. Sed tamen casus est in contrarium vnicus, & paucis notus in l. huiusmodi. ff. quando dies leg. ced.

XCI.

1 Vsucapioni error iuris officit, sed an saltem quo ad fructus proficiat?

1 VLtimò tu habes, quòd error † iuris officit vsucapioni, vt l. nunquam. ff. de vsuca. an saltem proficiat, quo ad fructus, pone in Iudæo emente mancipium christianũ? Dic quòd sic, gloss. est notabilis in l. si fur. §. 1. ff. de vsucap. quæ ita tenet dando intellectum ad l. sed & si. §. scire ff. de peti. hæred.

ADDITIONES.

Adde q̃ idem tenet Dyn. allegando glo. de qua in c. possessor. col. 4. post medium. versi. item quæri potest. de regul. iur. in 6. Adde gl. in l. quod vxor. ff. de acqui. posses. glo. 2. in l. de fructibus. ff. de dona. inter virum & vxor. Bal. in l. venditioni. C. de vsuc. pro emp. Bart. optimè in d. l. sed & si. §. scire. per illum tex. quem etiam no. ad hoc Pau. in l. Celsus. de vsucap. post prin. Abb. in cap. si diligenti. 7. col. versic. secundus casus de præscrip. Imol. in c. si. eo. tit. De materia verò an iuris error inualidus, vel inualidabilis excuset à fructibus? vide Ludo. met in consil. 455. incipi. in re præsenti. in vlti. col. Prædicta intellige de fructibus consumptis, si autem extant, dic vt per Abb. in ca. grauis. col. 4. de restit. spolia. & omnes in l. certum. C. de rei vendi.

Adde quòd illam gloss. dicit singũl. idem Roma. consi. 455. in re præsenti. tertio dubio. Bal. in l. irritã. col. 2. versi. modo quæritur. vbi ponit rationẽ. C. pro dona. Feli. in c. de quarta. col. 9. versic. secundò limita. & ibi Augu. Bero. in quinta limita. de præscrip. Idem August. Bero. in cap. grauis. numer. 21. de restitut. spoliat. latè Balb. in repeti. l. Celsus. in quarto notabi. ff. de vsucap. vbi allegat l. quod vxor. cum glo. ff. de acquiren. posses. Nic. Pign.

Communis doctorum opinio est, ex iuris errore bonam fidem, quantum ad fructuum acquisitionem oriri, & eam sufficere, vt not. gloss. in d. l. si fur. §. 1. cui similis est in l. de fructibus. ff. de donatio. inter virum & vxor. & in l. quod vxor. ff. de acquiren. posses. quas ibidem probant Doct. & Bar. in l. sed & si lege. §. scire. ff. de peti. hære. Pau. de Castr. in l. Celsus. ff. de vsucap. & ibi Bal. in quarto notab. Bald. in l. irritam. 2. col. C. pro dona. Feli. in c. de quarta. num. 29. de præscript. Procedit tamen in errore iuris nec assistentis, nec resistẽtis. Secus verò in errore iuris resistẽtis. nã bona fides ex eo procedens non est sufficiens ad acquisitionem fructuum. l. iubemus. 2. §. sanè. C. de sacrosan. eccle. l. 1. C. de fide instru. l. quemadmodum. C. de agrico. & censi. lib. 11. cap. si quis de rebus eccle. Notant Abb. Anto. de But. & Barba. in c. ad nostram. de rebus eccle. Abb. in c. dilecto. co. 3. de præben. idem in c. grauis. de restit. spolia. col. antepen. Bar. in d. §. scire. Feli. in d. cap. de quarta. num. 31. Lauren. de Rodulph. in c. sine exceptione. 12. q. 2. per c. Balb. in d. l. Celsus. in 4. notab. Quibus refragantur Innocen. Anch. Card. & Imol. in d. c. ad nostram. dicentes, bonam fidem ex errore iuris procedentem sufficientem esse ad fructuum acquisitionem, etiam si ius illud actui resistat. quibus accedere videtur gl. in l. 2. C. si quis ignor. rem minor. vbi Bal. & Sali. ex ea notant, errantem in iure bona fide acquirere fructus ex cõtractu nullo, & à iure reprobato ex defectu solennitatis. quam opinionem veriorem esse existimat Didac. Couar. in lib. 1. variar. resolutio. cap. 3. nume. 8. versic. Verum enim vero Gabriel Sar.

XCII.

1 Sententia iudicis metu lata an sit ipso iure nulla.

2 Excommunicationis sententia metu lata est ipso iure nulla.

3 Opinio vltima est tenenda.

4 Studere multum oportet, vt multa sciamus.

5 Domi. Franciscus de Murcia consocius Romani doctor indefessi study.

1 QVæro à te, An † sententia iudicis metu lata sit nulla ipso iure? Si tu quæris in l. venales. C. quando prouo. non est neces. & in l. seruo inuito. §. cũm prætor. ff. ad Trebel. & in l. si prætor. §. Marcellus. ff. de iudic. de hoc nil reperies. Sed tamen Bald. solus inter Legistas hoc tangit in pluribus locis. s. in l. 1. C. de senten. ex breuicu. reci. in l. fina. C. de pœna iudi. qui malè iudi. in l. si duobus. §. 1. C. commu. deleg. in l. cùm non solùm. §. necessitate. C. de bo. quę libe. & in l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. inde. Tamẽ
2 pro veritate dic, † quòd si sumus in sentẽtijs censuræ, siue excommunicationis, tunc sententia est nulla ipso iure: casus est in c. 1. quod me. cau. lib. 6. In pecuniarijs autem, siue secularibus sententijs habes glos. vnicam in mundo, q̃ etiã sit ipso iure nulla. 11. q. 4. c. quatuor. Ego aũt cũ vidi dictam gl. dixi domino meo, quòd illa glo. dicebat oppositum, qui mihi respondit, quòd imò dicit idem, quod Inno. tenet, q̃ ipse dicit per illud probari, q̃ gl. postea subdit,
3 sed elidi põt per exceptionem, &c. cum † vltima opinio sit tenenda, vt per gl. in l. qui filium. ff. ad Treb. Dum aũt esse-
4 mus in colloquio reincidimus in id, q̃ si quis † vult scire, oportet multũ studere, & interrogatus per do. Franci. de Murcia consocium meum an multum ipse studeret? re-
5 spondit q̃ sic; † & maximè de nocte, & ante & post prandium, & in ipso prandio, & millies fecisse mẽsam de libro: hæc scripsi, vt inde capias coniecturam, quare ita clarissimus euaserit, & eum imitari nitaris.

ADDITIONES.

Allegatur hic gl. 11. q. 4. c. quatuor. pro singulari. Adde aliam in c. iniustam & ibi Archi. eadem causa & quæstione, quæ tenent, q̃ in pecuniarijs s̃nĩa per metum extorta nõ sit ipso iure nulla. cuius contrariũ tenuit Io. An. referens Host. per dictũ. c. iniustã. in ca. Abbas. de his quæ vi metusve cã si. De veritate vide Pano. ibi co. 4. vers. nouus casus. & Bal. in l. decernimus. C. de sacrosanc. eccl. Allegatur ẽt hic c. 1. de his quæ vi metusve cau. fiunt. lib. 6. q̃ s̃nĩ censuræ per metum lata sit ipso iure nulla. Tu dic, q̃ gl. ibi tenet cõtrarium, quasi sit speciale in absolutione, q̃ glo. pro singulari allegat ad hoc Panor. vbi suprà. Adde & q̃ postea repperi Anto. Corse. in no. suis no. 346. in litera S. in verbo, s̃nĩa. in cip. Dicebat Ludo. Ro. in sing. &c. vbi etiam dicit post doctorem suum do. Troylum de Maluecijs, q̃ gl. in d. c. quatuor dicit oppositum, & mordet aliqualiter Ludo. hic, qui non meretur reprehensionẽ, si bene aduertat ad verba sua.

Adde Lanfra. in c. qm̃ cõtra. in verbo, interlocuto. & appellat. nu. 23. de probatio. Dec. in cons. 42. & p̃ facultate 3. dubio in prin. Moder. Arimin. in trac. nullit. rub. de null. sen. ex defec. proce. in fi. qui alios allegat. Et q̃uo intelligat gl. in d. §. Sabi. adde Ias. & Dec. post alios in l. si idẽ. §. fin. ff. de iurisd. om. iud. & Cano. in c. 1. circa fi. de constitutionib. Nic. Pig

XCIII.

1 Iniuriam filio factam, pater remittere potest, nisi per coniunctam personam illata fuerit.

1 TV habes, † quòd filio iniuriam illatam pater potest remittere, vt l. sed si vnius. §. fi. ff. de iniur. Quod tamen limita verũ, nisi illata sit per coniunctam personam.

casum

casum habes vnicum secundum intellectum Bar.in l.Lucius.ff.soluto matrimonio.

ADDITIONES.

Dic quòd est etiam alius casus in l.Papinianus.in princi.ff. de inofficioso testamen.

Quem sequitur ibi Bal.Imol.idē Roman.Alex.& alij, Ias.in l.in personā.ff.de pact.Hippol.de Marsil.in l.diuus.Adrianus.in princi.ff.de partici.& in singulari 573.grauior. Ioā. Arno.dialo.48.Nico.Boer.qui alios citat,decis.parlamen. Burde.120.pater.col.2.Aug.Bero.quæstio.fami.75.quæsitum. Nico.Pign.

XCIIII.

1 *Hospitale an possit restitui aduersus tempus lapsum.*

2 *Pius locus minori æquiparatur.*

1 PRidie habui quæstionē de facto.Hospitale †fuerat hæres institutus sub cōditione,si infra annum capellā ędificaret in eodem,quòd si non faceret,instituit tertium, demum mortuo testatore,transiuit annus,petit restitui,nunquid possit?Bal.solus reperitur hanc quæstionem tetigisse in l.pupillorum.C.de repu.hæred.& ibi arguit pro,& contra inuoluendo se.Sed miror quòd nō allegauit casum singularem,qui,licet loquatur de minore, tamen idem est in
2 pio loco,†quia minori pius locus æquiparatur.casus est in l.3.§.& si hæres.ff.de minor.& ita decidi per illum tex. de quo tetigi ducatos sex.tene menti.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Roma.in l.si insulam.circa vlti.char.ff.de verborum obliga.Ange.in cōsi.165.incip.testator in oībus. &c. & Pet.de Ancha.consi.188.

Adde eundem Roma.referentem etiam se consuluisse in l.si insulam.ff.de verbo.obliga: prout eum allegat Alexan. in dicta l.pupillorum.& idem Alexan.in dicto.§.& si heres: & consil.Roma.non inuenio. Nico.Pign.

Idem tenet Steph.Aufrer.decisi.capel.Tholos.241.in fi.aliquid per Ioan.Bas.Plotum in repeti.l. si quando.C. vnde vi.in §.dicam cum Virgiliana.nume.5.versicu. hospitale, & omnis pia causa. Gab.Sar.

XCV.

1 *Pacisci nequeo ne seruum,vel fundum, inuito vicino alienē.*

1 NOta caudā tex.in l.nemo.ff. de pactis,† q̄ nō possum pacisci,ne seruum,seu fundum inuito vicino alienē.

ADDITIO.

Adde doct.maximè Ias.in l.si eum.§.qui iniuriarū.col.fi.ff.si quis cau.& in d.l.nemo. Guid. Papæ q.569.per pactum. Idem Ias.& ibi Ludoui.Gomes,Inst.de actionib. in princip.Nicol.Boer.decisione.49.sed/quid si emptor. vbi pulchrè examinat, & ponit quinque limitationes post eos, quos allegat. Nicol. Pign.

XCVI.

1 *Potestas in officio confirmari per ciuitatem potest, nemine reluctante:secus si aliquis contradicat.*

1 HEri fui interrogatus, †nūquid Potestas hic possit per consiliū ciuitatis pro alio semestri confirmari aliquo inuito?Respondi quòd non,sed oportet per totam ciuitatem nullo reluctante confirmari.textus est vnicus in authen.de defen.ciuitat.§.fi.versicu.tota ciuitas nullo reluctante.quod nota.

ADDITIONES.

Adde quòd tex.de quo hic omnes faciunt singul. secundum Lud.met in rubr.de arbit.col.17.& illum tex. allegat Bal. in c.quoties.de pact.Ang.in l.iurisgentium.§.fi.ff.de pact. meminit iterum Ludo.infra in singul.669.incip.ad eligendum.Hunc text.allegat Bar.in l.omnes populi.ff.de iusti. iure.in 2.q.princ.& in l.quod maior.ff.ad municipa. ita limitans regulam, de qua ibi, quòd factum à maiori parte valet.alias fallentias ad illam regulam dixi in ca. cùm omnes.de constitutionibus.

Adde quod est duplicatū infra sing.669.ad eligendum.N.P.

Sed an,& quando possit cōfirmari, & vtrum antequàm denuò confirmetur,sit syndicandus?Tradit Par.Put.in trac. de syndica.in ver. syndicatur,& officialis,si aliquo tēpore fuit in isto officio, & ab eo remotus fuerit, vel depositus ratione delicti.Et in ver.si iudex maleficiorum in criminali.num.14.vbi dicit,quòd fideiussores, qui pro Potestatibus fideiubent,non tenētur eis in officio refirmatis pro nouo tempore.Et idem in ver.contra negligentem.nu.8. vbi dicit,quòd ille, qui nō potest refirmari in potestatem, nō poterit,alio nomine refirmari. Quod intelligit verū, quando solum nomen mutatur, secus si mutetur authoritas,per no.in c.hi qui.de præbē.in 6.vt ibi latius per eum. Et in verb.refirmatio.& in ver.refirmatus. Et do. Amad. de Caste.in trac.de syndi.in ver.olim potestatem dictæ ciuitatis.nu.44. & do.Catal.de Boncompag. in tract. suo de syndi.q.47.& q.104.vbi tenet, quod secunda electio officialis antequàm de prima syndicetur, non valet. Ga.S.

*Adde quod in simili dicit idem Rom.supra sing.45.

XCVII.

1 *Creditor potest suum debitorem iurare suspectum,& an quis possit iurari suspectus pro paruo debito?*

2 *Inhonestum est,vt quis pro paruo debito capiatur.*

1 DIc mihi,tu habes,quòd quis creditor †potest suū debitorem iurare suspectum, vt tenet gloss.fi.in l. apertissimi.C.de iudi.cùm text.dicat,putat, & suspitio probatur vt per Ang.in l.nemo carcerem.C.de exact. tribu.lib. 10. Sed an pro paruo debito quis possit iurari suspectus? Dic, quòd non. istud est verbum notabile, quod non est alibi.Bal.in authen.sed iam necesse.C. de dona. ante nup. esset enim inhonestum,quòd quis pro paruo debito capiatur,licet Florentiæ consuetudo aliud induxerit.

ADDITIONES.

Aduerte quòd illud verbum ante Bal.fuit gloss.ibi. Adde tamen eundem Bald.in simili in authenti. præterea in fine. C.vnde vir & vxor.

Et idem Roma.consi.320.hæc istorum.col.1.versicu.3. Alexan.in rubri.ff.solu.matri.in prin.Barthol.Cæpol.in l.1.§. sed sciendum.num.63.ff.de ædil.edict.Ias.in l. sciendum. nu.12.ff.qui satisda. cogan. Confirma vt suprà singul.17. & infrà singulari.119.334. Nicol.Pigno.

XCVIII.

1 *Procurator tenetur cauere de rato,cū de mandato dubitatē.*

2 *Substitutus,procuratoris si dubium sit de eius mandato, an teneatur cauere dominum,an tantum procuratorem substituentem ratum habiturum?*

1 TV habes,quòd cùm sit dubium de mandato,†procurator tenetur cauere de rato.vt l.1.C.de procurato.& potest(vt scitis)substituere,vt in cap.1.de procurato.libr.
2 6.& in l.post litem.ff.de procur.cum simi.†Sed nunquid, si est dubium de mandato substituti,debeat cauere dominum,an procuratorem substituētem ratum habiturum? Dic quòd procuratorem.casus est qui non est alibi secundum Bar.ibi in l.de curatore.in princ.ff. de cur. bon. dan. Ang.pro hoc allegat §.si autem procuratorem.Institu.de satis.& male more suo, quia nihil facit.

ADDITIONES.

Adde pulchrè Barto.tangentem quid in actore in l. actor.ff. rem ratam habe.Faciunt quæ idem notat in l.si ante. in fi. iud.sol.Salice.in l.quod quis.in vlti.q.C.de procura.Bald. in l.nulla.eo.ti.Faciunt quæ dicit Aret. consi. 29. & Paul. de Castr.consi.16.in prima parte:

Et hoc sequuntur Io.An.Philip.Franc.& alij in ca. is qui.de procurat.li.6.Pau.de Cast.in l.quod quis.C. de procurat. Ias.in l.1.col.2.C.de satisd.Feli.in c.coram.col.3.versic: & adde q̄ substitutus.de offi.delega. Ange.Areti.in §. prætorea.col.17.& 20.in princ.insti.de excep. Nicol.Pign.

Vide eundem Roma.infra sing.115.incipi. vltimo volo tibi dicere. Gab.Sar.

XCIX.

1 *Beneficium restitutionis in integrum transfertur in hæredē minorum,etiam maiorem,nisi hæres approbauerit.*

1 BEneficium restitutionis in integrū tu scis†quòd trāsfertur in hæredem minorum etiam maiorē, vt l. non solum.ff.de in integrum restitu. Quod limita, vbi hæres approbauerit.gl.est singularis secundum Bart. ibi, in l.paterfamilias.ff.de priuileg.credi.

ADDITIONES.

Tu dic q̄ Bar.ibi non dicit illam gl.esse sing.Et q̄ cōtrarium videtur tenere in l.sed si plures.§.filio.ff.de vulg.& pupil. & in l.fi.ff.de acquir.hæred.vide ibi perscribentes.

Et illam gloss.sequitur ibi Bar.Ang.Barba.in addit.intelligendo vt per eum, Alex.in d.l.non solūm. Angel.Aret.in §.si quis agens.col.7.Insti.de act.Idem Rom.& Imo.in l.fi.ff. de acq.hære.Alex.in l.sed & si.§.filio.& ibi Ias.ff.de vulg. & pupil.intelligendo vt per eos.Nic.Pign.

C.

1 *Creditores possunt pauperi debitori remittere de debito, & aliquo eorum contradicente,statur maiori parti, si partem debiti remittere voluerint,secus si totum.*

1 CReditores possunt pauperi debitori remittere†de debito,& aliquo eorum contradicente,statur maiori parti,vt l.si plures.& l.maiorem.cum l.præced.ff.de pact. & l. fin.C.qui bon.cede.poss. Quod intellige si voluerint partem remittere secus si totum, quia tunc vnus non tenetur stare aliorum sententiæ.casus est secundum vnam lectio. & veram,in l.apud Celsum.in princ.ff.de do.except.

ADDITIONES.

Adde quòd ita tenet Guli.de Cun.Alber. Bal.in l. iurisgentium.§.si ante additam.ff.de pact.& ibi Ias.col.4. versic.limita.& dicit esse gloss.in l.rescriptum.in princi.in versicu. creditorum eodem titu.

Et Matth.de Afflict.Decisi.288.sæpe & sæpius.in primo casu.Latè Moder.Anco.in tractatu de merca.titul.de decocto.6.parte.nu.12. Nicol.Pign.

Adde Ias.in l.& suum hæredem.§.hodie tamē.ff. de pac. vbi prin.septem modis hoc limitat, quem secutus est Petrus Duenas in regul.294.incipien.factum à maiori parte creditorum.Gab.Saray.

CI.

1 *Fideiussor,qui vult ire ad studium,potest petere à debitore vt alium loco sui fideiussorem constituat.*

1 * QVæro à te,quidam fideiusserat†pro alio, demum volens ire ad studium*petit à debitore, vt aliū loco sui fideiussorem constituat,vtrum teneatur eum liberare?Tu non inuenies hoc inter alios casus positos in l. Lucius.ff. manda.l.si pro ea.ff.eod.& ideo diceres quod non tenetur eum liberare,& tamen in contrarium est veritas. dictum est mirabile.Specu.in titu.de iudic.§.speciali. versi.quid si fideiussor.allegat duo iura in arg.l.filiusfamilias. in si.ff.de procur.& l.licet.in fi.ff.de arbit.quæ leges pungunt aliquatenus.& est dictum vnicum in mundo.

ADDITIONES.

Et illud dictum sequuntur Abb.& alij in c.si.de fideius.Alc. in d.l.Lucius.in fi.addi.Soc.in regula 147.fallen.5. Hipp. de Marsi.in rub.ff.de fideius.q.31.& q.39.Nico.Pign.

*Adde causam studij adeo esse fauorabilem,vt valeat legatū annui reditus in subsidiū studij factū alicui aliàs incapa.ita consuluit Panor.cùm ex facto incidisset in cōsi.63.quędā domina B.donationē fecit.li.2.vide Fel. in c. cùm dilecta. 6.fallen.de rescrip.Corn.consi.2.visa petitione,lib.1.

CII.

1 *Consuetudo antiquata à lege requisità, quot annorum esse debeat?*

2 *Consuetudo vbi est iuri communi contraria, vt antiquetur, requiritur tantum tempus, quòd in contrarium memoria hominum non existat.*

1 QVæro secundò,†quid si lex requirat antiquatam consuetudinē,quot annorū debeat esse?Scio,simplex Legista recurreret ad l.de quibus.in gl.super v.e.inueterata.ff.
2 de legi.quæ dicit,decē annorū.Sed tn̄ si illa cōsuetudo est iuri communi contraria,requiritur tn̄ tēpus,quòd in contrarium memoria hominū non existat.verbum est singulare Arch.in c.generali.de elect.li.6.in versi. antiqua consuetudine.gl.ergo ista Legistarum debet intelligi de cōsuetudine præter ius commune,secus si contra.quod nota.

ADDITIONES.

Vltra Archi.& Io.Monach.in c.fi.de electi. in 6.adde dom. Ant.in c.fi.de cōsue.Sed Pan.ibi in 10.col.reprobat, & bene,secundum Ias.in d.l.de quibus.col.15.circa fi.ver.vl.ex hac per tex.ibi in ver.inueterata consuetudo,quæ intelligitur tn̄ annorum decē.ergo idē in consuetudine antiquata, quia idem est,nec ratio diuersitatis reddi pōt.& dicit ꝓbari per l.2.C.quæ sit longa consue.in ver.vsusq; lōgæui.vbi etiā longæua consuetudo tātū intelligitur decē annorum. & per alia,de quibus ibi per eum.Vide tu quæ dicit singu. consi.108.& idem quod Ias.vbi suprà tenet Barba. in cōs. 5.in 2.parte incip.Supremi optimi.vbi dicit,si est consuetudo cōtra ius ciuile,requiritur præscriptio decem annorum,per d.gl.super verb.inueterata.si verò est cōtra ius canonicū,requiruntur quadraginta anni.d.c.fi.de consue.& dicit hoc sequi omnes docentes,discrepante nemine. Ad quæ vide etiam Alex.consi.106.col.3.in 2.vol.Ang.consi. 104.Are.pulchrè,consi.47.Zabar.consi.53.col.2.

Dic q̄ cōsuetudo,siue præter,siue contra ius de iure ciuili inducitur decē annis.Doctores in dicta l.de quibus.& in ca. fi.de consue.Benedi.Vad.in tract.fallē.reg. 28. Quod tempus incipit à primo actu,qui verisimiliter venit in notitiā populi,vel maioris partis,& iteratò cū diuturnitate supra dictorū decē annorū, vt per Io.An.& Alios in dic.c.fi.vbi Roch.Cur.nu.281.& Curt.Iun.consi.42.nu.7.Nic.Pign.

CIII.

1 *Consuetudo,quæ est præter legem,validatur decennio,nisi deroget iuri ecclesiæ,tunc enim requiritur lapsus quadraginta annorum.*

1 COnsuetudo,†quæ est præter legem, validatur decennio,vt gloss.notat in c.fin.de consuetu.lib.6.12.dist.ca. consuetudo.Quod est verum,nisi esset præter legem,vel derogans iuri particulari alicuius ecclesiæ, nam tunc non censetur valida,nisi per lapsum 40.annorum, secūdum Inno.singulariter in c.cùm dilectus.ad fi.de consue.

ADDITIONES.

Idem est si consuetudo detraheret iuri clericorū, vel iuri ecclesiæ vniuersalis,vel omnium clericorum, vt per doctores in c.fi.vbi Roch.Curt.nu.290.de cōsue.in antiq. Abb. & Feli.in c.statuimus.de mai.& obe.Rot.decis.460.Quæritur.in no.Are.cōsi.23.In præsenti.tertio dubio. Bened. Vad.in tract.fallen.reg.29.Nico.Pign.

Istud latè ponit, & in terminis prosequitur Io. Fran. Balb.in tract.præscrip.in 12.q.5.patris princ.Gab.Sar.

CIIII.

1 *Pecunia est de his rebus,quæ seruando seruari non possunt,& ideo potest sine decreto alienari,nisi ea sit destinata ad emptionem rerum immobilium.*

2 *Tutor creditor pupilli licet possit sibi soluere, id tamen fallit,vbi pecunia de qua vellit sibi soluere, sit ad emptionem prædiorum præparata.*

1 TV habes,†q̄ pecunia est de his rebus,quæ seruādo seruari nō possunt,vt ꝑ gl.in l.1.§. fuit quæsitum.ff. ad Trebel. & proptereà potest sine decreto alienari, vt l. lex quæ tutores.ff.de adminis. tuto. Quod tn̄ limita verū esse,nisi illa pecunia sit deposita apud campsorem, & destinata ad emptionē rerū immobiliū,quia tūc inter res, quæ seruādo seruari possunt,cōputatur,casus est singularis à nemine,nisi à me,notatus in l.3.§.quid ergo.ff.de contrar. iu
2 di.tut.Et illum te.nota singulariter ad illud,†q̄ licet tutor, cū est pupilli creditor, possit sibi soluere,vt l.quoties.§.si cur.ff.de admini.tuto.& l.fistulas.§.fundum.ff. de contrahen.emp.tamen illud verum,nisi pecunia,ex qua vellet sibi soluere tutor,esset ad emptionem prædiorum præparata.casus est vnicus in dicto §.quid ergo.

ADDITIONES.

Adde quòd dictum §.quid ergo.exclamat Ludouicus met in l.si ex legati cā.col.4.ff.de verb.oblig.& Ant.Si.ul.in repe. rubri.de rebus eccle.non alienan.fol.30.ibi, & inquantum superius.Sed tu dic quòd Alexand.in l.cætera.§.sed si parauerit.ff.de lega.1.& in dicto.§.fuit quæsitū. col. 2. respondet d.

det d.§.quid ergo.Et reprobat Alexan.in dict.§.sed si.Do. Albe.in 2.parte statutorum.q.205.incip.Item habeo duas pulchras quæstiones,&c.vbi plura allegat in materia desti nationis,quæ re vera vſ brocardica,vt etiã dicit Ale.cõsil. 97.col.2.3.volu.incip. A liàs de facto consultus respondi. Et pulchrè etiam scribit Franc.de Are.consi.6.vlt.col.ostẽ dens quantũ debeat esse approximata causa ad effectũ, ad hoc vt destinatum dicatur pars eius, ad quod est destinatum. Et adde quòd istud dictum Ludo.subtraxit Francisc. Crem.suo sing.60.incip.pecunia.& vide quæ ibi. Vide etiã Ant.Corse.in no.suis notab.222.in verb.pecunia.vbi addit duas quotas,vnã Alb.in quæstionib.statutorũ,alterã Barb.
Sequitur idem Rom.consi.288.in hac.vltimo dubio.Rip.in dicto.§.fuit quæsitum.Ioã.Dilect.de var.test. præcep. cau tela quinta.Et 14.doctor.pro hac parte alleg. Nicol. Boer. decis.209.additio.In cõtrarium est cõis opinio, vt per So ci.Iun.consi.220.circa primũ.col.3.li.1.Et 25.docto.vltra aresta refert tenere hanc communem opi.idem Boer. vbi suprà,quos refert etiã And.Tiraquel.de retract. consang. §.1.gl.7.nu.103.& seq.Cogita si in tam magno conflictu distingui posset,vt prima opinio procedat,quãdo modica summa sit deposita,secus si magna,iuxta te.in l.5.in prin. ff.de admini.tuto.Et hanc distinctionem sensit gl.2.in l.ni si.C.eo.ti.de admini.tuto.& possem comprobare per plu ra similia,quæ omitto.Nicol.Pign.
Quòd destinatum ad aliquid, pro facto habeatur, scribit diffusè Deci.in l.rogatii.in princ.in 2.notab.ff. si cert.peta. Sed in proposito pro limitatione tex.in d.l.3.§.vſuras. ver. quid ergo.ff.de cõtrar.iud.tutel.adde Iaſ.in l.cæ tera.§.si pa rauerit.nu.22.ff.de le.1.Chassæ. in consue.Burg.rub.3.§.3. nu.16.& §.24.nu.1.Adde Matt.de Affic.in consti. Neap. li.3.rub.26.col.2.nu.5.Guliel. à Monteferra. in tractat.de succes.Regum,dub.5.nume.10.Bertachi.in tracta. de epi sco.in quarta parte nume.142. Gab.Sar.

CV.

1 *Mater non petens tutorem filijs,priuatur eorum hæreditate, & an excusetur,si non petijt filio,cui relictum fuit sub condi tione,si tutor non habuerit,vel filio egeno,ne a creditoribus conueniretur.*

SEcundò quæro, si mater nõ petit tutorem filijs, priua tur eorum hæreditate.l. sciant.C.de suis & legi.cum si mi.Quid si relictum sit filio sub conditione,si tutores nõ habuit,an tunc,si non petit,excusetur? Dic quòd sic, si le gatum est ita magnum, vt transcendat pupilli facultates.ca sus est notabilis, qui non est alibi in l.2.§. tractari.ff. ad
a Tertullia.Et idem a quòd excusatur,si non petijt filijs egenis,& multos creditores habentibus,ne conuenirentur, vt l.contra pupillum.ff.de re iudic.& l. cùm minores.C. si ad uer.rem iudica.casus est vnicus in dicta l.2. versic. quod si penitus egenis.& versicu.ergo etiam.ff.ad Tertullia. tene menti perpetuo.

ADDITIONES.

a Et idem,&c.dicunt singulariter Alex.in l.sciãt.in addit.C. de legi.hæred.Hipp.sing.302.mater. Et quælibet iusta cau sa excludit matrem à successione filij impuberis.Soci. cõ sil.153.pulchra.lib.1.Et dicta l.sciant.habet locum solùm quando est locus tutelæ datiuæ.Bar.consi.22.homo.Soci. Iun.consi.16.col.3.lib.2. Nico.Pig.
Adde oĩno quæ scribit Carol.Molin. in prima parte cõmen ta.in consuetu.Parif.§.6.nu.15.ver.prima. Gab. Sar.

CVI.

1 *Damnum dans ex culpa leuissima,an in foro conscientiæ te neatur,& quid de iure ciuili?*

1 PRidie fui interrogatus,anſ contra damnum dantem ex culpa leuissima possit agi,seu idem teneatur in foro cõ sciẽtiæ? Est certum de iure ciuili quòd sic, vt l.in l. Aquilia cũ simil.ff.ad legẽ Aquil.sed secus in foro cõscientiæ.quia tunc non tenetur.dictum est Inno.vnicum in mundo, in c.sicut dignum.ad fin.de homic.tene menti perpetuo.

ADDITIONES.

Adde quòd cum dicto Innoc. transit Abb. & Panor.in ca.1. de consti.& c.dilecti.5.col.de arbi.facit quod no.idẽ Abb. in c.significatum.per illum tex.de pœnitẽ.& remiſ.Feli. in c.sicut dignũ in vltimis verbis & in c.canonũ.col.11.in fi. de cõsti.sequitur etiã Panor.istud dictũ in c.cũ causam.in 6.col.de testibus,& in c.quoniam contra col.13.de proba.
Adde Corse.notab.125.in verb.forum conscientiæ. Thom. Gram.decisio.3.in causa.col.vlt.Dec.in c.1.col.pen. & ibi Auguſt.Bero.nu.242.post alios.de constit.idẽ Deci. post
Abb.in c.quoniam contra.nu.31.& ibi Aug.Bero.nu. 224. de proba.idem d. Augu.Bero.in c.dilecti.num.77.de arbi.ibi pulchrè declarat. Nico.Pign.
Adde Barba.in repe.c.Raynaldus.col.114.versicu.inquantũ dominus.de testa.vbi videtur tenere contrarium. Et latè circa id scribit dom.And. Tiraquel.in tracta.de pœn.tempe.aut remit.in 13.causa numer.13.& Cagnol. in l.quòd à quoquam.nume.7.ff.de regul.iur.Gab.Sar.

CVII.

1 *Argumentum à contrario sensu in statutis habet locum,nisi per illud statuentes in pœnam inciderent.*

1 TV habes,ſ& communiter tenetur,quòd in statutis ha bet locum argumentum à cõtrario sensu. Quod tamẽ limita,nisi argumentum illud sumendo statuentes in pœnam inciderent,tunc enim non sumitur.quæras in l.cõ uenticulã.C.de epiſc.& cleri.nõ inueniesgl. est vnica Canoniſtis incognita,in cle.1.in ver.facere.de vſur.de qua gl. Bal.alibi multũ gaudet,sicut ru gaudes de tripudio crasti.

ADDITIONES.

Adde quòd Feli.dicit hoc communiter teneri in cap. ecclesia sanctæ Mariæ.nu.7.de consti.vbi allegat aliqua ad hoc pro positum,& idem tenet Bald.in l.si eum.§.qui iniuriarum ff.si quis cautio.& Lau.de Rodulph.in tracta. vsurarum.q. 148.Bald. & Imol. in l.Gallus.§. ille casus.ff. de liberis, & posthu.Ad hoc vide etiam Felin.in cap.significasti.co.vlti. de foro competen.
Et Corse.no.5.in verb.argumentum.Alexan.in dicto.§.qui iniuriarũm.col.fina.Nic.Euerar.in loco à contrario sensu. Iaſ.latè in l.1.nume.42.& ibi Deci.nume.58.& ali.ff.de of. eius cui manda. Nicol.Pign.
Adde Bal.in auth.ad hæc.in 2.col.versicu.sed dubitatur.C.de vsuris.& Hippo.de Marsi.consi.13.nume.15.Et Didac.Se gura,in tracta.de bonis lucr.const.mat.inter mar.& vxo. num.244.ver.prætereà arg. Gab.Sar.

CVIII.

1 *Pignus datum pro vno debito potest pro alio detineri: secus si debitum sit pœnale,& hoc odio pœnæ.*

1 TV habes,quòdſ pignus datum pro vno debito potest pro alio detineri.l.1.C.etiam ob chir.pec.quod tamẽ fallit,si velis pro debito pœnali retinere,odio pœnę.Istud non inuenies,ibi,sed de hoc est casus singularis,de quo ibi Bal.facit festum in l.pignoribus.C.de vsur.

ADDITIO.

Sequitur idem Roman.consi.507.in casu.in fi.Pau. de Castr. per illum tex.in l.ideo.ff.de compend.Negu.in tract. pign. primo membro quintæ par.prin.13.effectu. Nic. Pign.

CIX.

1 *Pupillaris substitutio an facta dicatur à testatore,qui eius fi lium instituit hæredem,& postea dixit: Et si decesserit in pu pillari ætate,substituo mihi Caium.*

1 HAbeo nunc qu.de facto & pulchram.Egoſ facio testa mentum,& inter alia instituo filium meum hæredẽ, & dico: Et si decesserit in pupillari ætate, substituo mihi Caium:nota verba. Quærebatur nũquid insurgat substi tutio pupillaris? Quidam doctor,qui est de illis,qui sunt sicut ego, respondit interrogatus ad dubium, quòd non propter verbum, mihi. Sed tu habes casum in contra rium vnicum,in l.si ita scriptum.§.qui filios.ff. de bonorũ posſel.secun.tabu.quem nota.

ADDITIO.

Adde l.fin.C.de hæredibus instituẽ.in l.1.ff.de vulg. & pupil la.vbi glo.Casus,Seius adducit alium tex. Sed de hac quæ stione post Bar.in dicta l.si ita scriptum.§.qui filio.& alios in d.

in d.l.1.de vulga.& pupil.vide plenè & eleganter per Soci. in repe.d.l.col.6.per duas.col,& Ang.super hac quæstione consi.147.incip.do.Quiricius.

CX.

1 *Posthumi natiuitate rumpitur testamentum,quod reconuale scit,si viuo testatore ciuiliter & naturaliter posthumus mo riatur.Secus si testator naturaliter tantum viuat,sed ciuili liter mortuus sit.*

1 TV habes,ſquòd natiuitate posthumi rumpitur testa mentum,qui si moritur viuo testatore testamẽtum re conualescit,vt in l.posthumus.ff.de iniusto rupto & irri.te sta.Quod est verum,si testator viuit ciuiliter & naturali ter,secus si naturaliter tantùm, sed mortuus sit ciuiliter, tunc enim non reconualescit. casus est singularis in l.qui vxorem.ff.de iniusto test.qui non allegatur in materia, & est mirabilis casus ille.

ADDITIO.

De intellectu dictarum legũ,adde Iaſ.in l.si filius, qui in po testate.3.& 4.notab.ff.de liberis & posthu. & in l. vxoris. C.eod.titu.per Deci.& poster. & in l.posthumo.secundo no.C.de contra tab. Nic.Pign.

CXI.

1 *Adultus testamentum faciens,si remittat redditionem ra tionis olim tutori suo,non intelligitur ei remittere bona,quæ penes ipsum tutorem sunt,nisi remissio tutori, eidemq; pa trifacta fuerit.*

1 VLtimò,si adultus faciensſ testamentum, remittit red ditionem rationis suæ olim tutori,non intelligitur re mittere ei bona adulti,quæ sunt penes eum,vt l.creditor. §.Titia.& l.Aureliò.§.Caius.ff.de libe.leg. Quod tamen li mita,nisi illa remissio facta fit tutori, eidemque patri:(tu tor enim esse poteſt,Instit.de legit. paren.tut.)tunc enim videtur omnia sibi remittere, quæ penes eum sunt, pro pter amorem paternum. casus est vnicus in l. Aurelius.§. Titius testamento.ff.eod. titu. & hi tres casus sunt notabi les,& scribendi literis aureis.

ADDITIO.

Iaſ.in l.quod dicitur.col.5.in fi.ff.de verb.obli.intellige, nisi patet teneatur ad illa reliqua ratione doli committendi vt per Alcia.in trac.præsu.reg.1.præsum.6. Quam materiam tractauit idem Alci.post alios in l.actione. ver. (specialiter. C.de transact.Deci.consi.178.192.349.in fi.Ioan.Dilect. de art.testa.caut.2.de tutor.Nicol.Pign.

CXII.

1 *Testator an possit ob alterius negligentiam hæredem suum hæreditate priuare?*

1 QVæro,nunquidſ testator possit ob alterius negligen tiã hęredẽ suũ hęreditate priuare,puta,relinquo.Ti tio centum,vt faciat capellam,& si non fecerit, priuo hæ redem hæreditate mea? Dic quòd non,tex.est singularis in l.paterfamiliàs.ff.de hære.instit.

ADDITIONES.

Et est ratio,quia illa pœna dicitur iniusta, nõ est enim iustũ, vt alter pœnã patiatur de culpa,aut facto alterius. Et adde quòd eam singularem dicit,& comendat Bal.in l.1.oppol. 5.nu.10.C.de his quæ pœnæ nomi.Et remedium, vt locũ non habeat d.l.ponit Bar.ibi.& Io.Dilect.de art.testa.titu. de lib.instit.caute.4.si pater. Nicol.Pign.
Idẽ tradit Didac.Couar.in c.Raynaldus.§.1.num.7.de testa. Corse.in sing.374.in verb. testator 2.Paul. de Castro. in l. Seius & Augerius.ff.ad leg.Falci.vltra Bal.Imo.& Ang.in dicta l.si pater.illam decisionem valde extollẽtes.Imò hæ reditas semel purè data non potest adimi sub conditionc absque culpa primi instituti.Bar.Ang.& Imo.in d.l.pater-fa.Soci.consi.21.co.2.vol.3.Et probatur in l.si te solum.ff. de hære.instit.vnde istæ ademptiones,cùm vel fiãt, vel fie ri præsumantur nomine pœnæ,non probantur à iure,nisi hæredis culpa præuia sit ad earum effectum.Gab.Sar.

CXIII.

2 *Ecclesia læsa si aduersus contractum cum laico celebratum restitui velit,id coram iudice ecclesiastico petet.*

2 *Clericus etiã in patrimonialibus agit corã iudice ecclesiastic.*

1 QVid si ecclesia læsa velitſ aduersus contractum initũ cum laicore stitui coram quo iudice debet illud pete re? Videtur quòd coram iudice laico,per regulam c.si cle ricus laicum.& c.cùm generale.de foro competen. & l.2. C.quis & apud quem.Sed tamen contrarium est verum, quia illud fallit in ecclesia.dictum est Inno.in dicto cap.cũ sit generale.ad fin.allegat duo iura, quę optimè probant, c.1.de in integ.resti.& c.penul.de reb.eccle.non alie. & ita
2 pridie consului.Sed tnunquid idem in clerico,quod in ec clesia? Dic quòd sic,etiam in patrimonialibus, secundum Anto.in c.constitutis.de in integ.resti.

ADDITIONES.

Adde quòd eum refert & sequitur Sand.ibi col.2.versi.eccle sia restituitur.& Panor.in c.constitutis.col.1. de resti. in in teg.Adde Panor.in d.c.constitutis.per illum text. in 1.col. Arch.in canonibus.16.q.1.& Sand.in cap.cùm sit genera le.col.2.ver.amplia etiam.de foro compe.
Adde quòd consi.Ro.non inuenio,sed Inno. sequitur Abb. in d.c.cùm sit generale.col.4.& alij ibi & in d.c.1.col.fi.& d.c.penul.col.1.& Phi.Frã.in c.1.co.1.de restin.integ.lib.6. Vide tamen Augu.Bero.in d.c.1.nu. 162. & disputantem contrarium.de resti.in integ.Nico.Pig.
Adde Didac.Couar.lib.1.variarum lectionum,c.4.nu.2.versſ. cęterum iure. Gab.Saray.

CXIIII.

1 *Minor petens,restitutionem aduersus vnum articulum cau sæ,an teneatur illũ specialiter exprimere:an verò sufficiat generaliter se læsum dicere in tali causa?*

1 MInor vult petere restitutionem aduersus vnum arti culum,an debeat illum articulũ exprimere specia liter, an verò sufficiat se generaliter læsum dicere in tali causa? Dic quòd aut illam restitutionẽ petit à iudice infe riori,& non procedit libellus ille generalis. Aut à princi pe,& tunc secus.tex.est singularis,de quo ibi Bar.multum miratur in l.minor autem magistratus.§.1.ff.de mino.

ADDITIO.

Adde eundem Rom.& Iaſ. in l.nã & postea.§. si minor.ff.de iureiuran.vbi ponunt qualiter formetur libellus, & quæ requirantur in eo,post eos quos allegãt.& Ang. Are. in §. si quis agens.col.7.Instit.de actio.Nicol.Pign.

CXV.

1 *Procurator si est dubium de mandato,admittitur cum cau tione rati,nisi dominus sit præsens,nam tunc tenetur com parere,& sui procuratoris personam firmare.*

1 VLtimò volo tibi dicere duo dicta in materia procu ratorum.Tu habes quòdſ si est dubium de mandato, procurator admittitur cum cautione rati.l.1.C.de procur. Illud tamen limita singulariter quoties dominus est præsens,quia tunc debet comparere, & sui procuratoris personam firmare.text.est vnicus secundum Ang.(qui in hoc aliquid boni dixit)in l.mutus.§. is qui.ff. de procurat.

ADDITIO.

Et hoc sequuntur Bal. Castren. & alij in d.§.is qui Alex.in addi.& lec.col.3.in d.l.1.& ibi Iaſ.col.1.2. fallẽ.C.de procu. Soci.in tract.fallen.regula.318.fallen.1.Hippo.singul.228. agens.Et illum.§.extendit ad filium Pau.Castren. in l.si lõ gius.§.1.in prin.ff.de iudi.Nicol.Pign.

CXVI.

1 *Procurator actoris constitutus ad agendum, censetur etiam constitutus ad defendendum.Secus in procuratore rei.*

1 SEcundò procurator constitutus ad agendum, ſ censẽ tur esse constitutus ad defendendum.l.mutus.§. pœnã. ff.de procura.Quod intellige verum in procuratore actoris,secus in procuratore rei,quia ille, licet sit constitutus ad agendum,nunquam intelligitur constitutus ad defen dendum.casus est vnicus in c.constitutus.de procura. Le gistis penitus incognitus, & etiam nonnullis Canoniſtis, & mirabilis tex.ille tene menti.

ADDITIONES.

Adde quòd te.in d.c.constitutus.videtur ita intelligere Abb.

ibi

ibi col.2.versi.in gloss.in verbo, solummodo, quam dicit sensisse domi. Anto.

Adde ibi Abb.col.fi.versicu.secunda solu.Deci. in c. insuper. vltim.notab.de testi.Moder.Arimi.in tract.nullit.rubri.de nullita.manda.nu.81. Nico.Pign.

CXVII.

1 *Mora reipsa contrahitur in minore eius fauore, idem in causis pijs.*

1 TV habes, quòd in minore contrahitur eius † fauore mora reipsa.l.in minorum.C.in quibus causis in inte. & l.Titia.§.vsuras.ff.de leg.2.Et idem dicas in causis pijs. glo. est singularis, quam nunquam sciui, nisi hodie, Insti.de act.§.ex maleficijs.in verb.in iudicium.

ADDITIONES.

Vide Ias.latius cõfirmantẽ in d.§.ex maleficijs.col.10.Adde etiã ꝙ eodẽ modo in fisco fit mora reipsa absque aliqua interpellatione.gl.est in l.cũ quidã.§.fiscus.in verbo, inferunt.ff.de vsur.quã pro singulari ad hoc allegat Ludoui.in d.l.si ex legati causa.ff.de verb.obliga.& idẽ de fisco, quod reputat valde notabile,dixit Bal.in l.1.C.de his q. vt indig.

Et Bal.in authen.hoc amplius.col.2.C.de fideicom.Alexan. qui alios citat in l.quod te.col.4.ff.si cer.peta.Matth.nota.44.Nic.Euer.in loco,à minore ad piam causam.Soc.in regu.269.fallen.3. Nicol.Pign.

CXVIII.

1 *Actio descendens ex donatione causa mortis est stricti iuris: habet tamen instar bonæ fidei.*

1 CErtum est,quòd actio†descendens ex donatione causa mortis est stricti iuris.§.actionum.Insti.de actio.habet tamen instar bonæ fidei,sicut actio ex testamento.casum habes vnicum,iuncta gloss.in l.Seia.§. bonæ fidei.ff. de donatio.causa.mor.& ita extendit gloss.in dicta l. in minorum. C. in quibus causis in integrum restitutio. sicut Coriarius corium.

ADDITIONES.

Adde Ias.in §.actionum.col.3.Insti.de actio.

Et ille tex.ad hoc est melior de iure secundum Alex.in l. vinum.num.17.ff.si cer.peta.post Io.de Imo.in d.l. Seia. Et hoc ibi notat Bar.& Deci.in c.venerabilis.col.5.versi.& ꝙ dicitur.de excep. Nicol.Pign.

Adde quæ scribit Didac.Couar.in 3.parte.rubri.extrà de testamen.nu.18.fo.21. Gab.Sar.

CXIX.

1 *Vasallus non præstans fidelitatem domino, priuatur feudo, nisi feudum sit exiguum.*

2 *Feudum magnum, vel paruum, quod nam sit, quomodo cognoscatur?*

1 TV,qui habes feuda in partibus, bñ scis,ꝙ si † vasallus non præstat dño fidelitatẽ,priuatũ feudo.Quod tamẽ intellige,nisi esset feudũ exiguum, tunc.n. licet vasallus non præstet fidelitatem,non priuatur.(cognoscitur enim

2 †feudum magnum,vel paruum ex qualitate personæ,puta,quia Imperator daret vni magno Comiti vnũ castrunculum:)ita limitat Bal.totã materiã feudorum in c.1.§.est & alia,quæ fuit pri.cau.bene amit. in vsibus. feud.allegat te.vbi etiã dicit tex.singularem in c.1.§.de fidelitate.de capi.extraordi.Cor.eo.& li. & ideo allego tibi principaliter Bal.& non tex.quia illa rub.in paucis libris reperitur.)

ADDITIO.

Sequitur idem Roma.consi.367.circa primum.col. penu.in 3.fallen.vbi extendit ad fœminam.Mat.de Afflict. in dict. §.est & alia.col.2.& in c.1.notab.1.de controuer.inuest.& in c.imperialem.12.notab.nu.79.de prohibi.feud.alie. per Fed.vbi plura de modicitate cumulat. Et confirma suprà singu.17.97.& infrà sing.334.Nicol.Pign.

CXX.

1 *Dictio quandoque, in legato quomodo exponatur.*

1 QVid diceres,si lego tibi decem quandoque, quid hoc importet? dic† quòd illud quandoque exponitur, idest,quam primum potuero.casus est singularis in l.rogo.ff. quando dies leg.ced.

CXXI.

1 *Rationem administrationis pecuniæ datæ ad trafficandum, reddi, an peti possit in principio, vel in fine anni?*

1 QVero,quando possit peti reddi rationem administrationis†pecuniæ datæ ad trafficandum? Dic quod solum in fine anni, casus est singularis in l.neminem.C.de suscep.& arca.lib.10.

ADDITIO.

Et sequuntur Bar.& alij ibi. Corset.notab. in verb. mercator. Ias.in §.sequẽs.nu.43.insti.de act.decisi.ca.Tholo.447.Io. Lup.in cap.per vestras.§.si.col.4.& penult.de donat.inter vir.limitans vt per eum.Cõtrarium,quòd cessante calumnia possit quãdocunque peti,tenuit Bal.in rub.C. pro soc. nu.5.idem Ro.consi.168.circa primum.tertio dubio. Ias. in l.vnica.C.de erro.calcu.in princ.& in l.nummis. in fi.ff. de in lit.iuran.Vide tamen Modern. Anco. distinguen.in tract.de merca.titu.de contract.merca.nu.8.Nico.Pig.

CXXII.

1 *Minor, mulier, & miles non sunt idonei fideiussores in rem alterius, secus si in rem suam.*

1 TV scis,quòd minor,mulier,& miles non sunt†idonei fideiussores.Intellige cum in rem alterius fideiubẽt, secus si in rem suam. casus est secundum Guili. de Cun. in l.de die.§.1.ff.qui satis.cog.

ADDITIO.

Et illum dicunt sing.idem Ro.Castren.Ias.& alij ibi. Ni.Pig.

CXXIII.

1 *Idoneus ad pugnam, & ad prælium, cuius ætatis quis esse censeatur.*

1 VLtimò fit aliàs maximè per Regem, præceptum,ꝙ de†qualibet familia vadat vnus ad præliũ, de qua ętate quis censetur idoneus ad pugnã? noua est quæstio. Dic quod 18.annorum.gloss. est vnica, quam potes quærere si vis in cap.1.circa prin.in glo.in verb.à decimo octauo anno.de pace iura.fir.in vsibus feud.

ADDITIO.

Quæ ætas dicitur plena pubertas.l.arrogator.§.non tantum. ff.de adopt.Et quot sint ætatum gradus, tradit Alcia.in l. pueri.ff.de verb.sig.& li.10.Parerg.c.10.Io.Coras. in l.precibus versi.ætatis suæ.C.de impub.& alijs substi.Nic.Pig.

LXXIIII.

1 *Soluens pro alio inuito, repetere solutum non potest.*

2 *Medicus, qui ægrotum inuitum curauit, potest salarium suum petere.*

1 TV habes,quòd ille qui pro altero soluit eo inuito† nõ potest postea repetere, vt in l.si.C.de neg.ge.& l.si ꝓ

2 te.ff.mand.Sed† quid in medico qui aliquem ægrotum curauit inuitum? Dic quod potest salarium suum petere. gl. est singularis, Legistis ac pene Canonistis incognita. 83. distinct.c.prouidendum.

ADDITIONES.

Et sequitur Alc.in d.l.si.& in l.Stichus.ff.de penu.leg.Abb.cõsi.91.quo ad primũ.2.vol.Cors.in notab.in ver.expẽsa.Deci.& Cagno.in l.inuito.ff.de reg.iur.& Deci.in cõs.691. in facto.Frãcis.Rip.in tract.pest.parte vlt.de Med. N.P.

Idem tenet And.Tiraquel.in tracta.de nobilita.c.6.num.37. versi.adde & tex.& Spec.in titu.de salarijs.§.si.vers. sed qd si infirmus.Feli.in c.contingit.ti.2.de senten.excom.& latissimè per Ferdinand.Gomiti.in l.27.Tauri.fo.175.num. 104.& per Didac.Segur.in repetitio.l.1.§. si vir.nu. 123. ff.de acqui.possess.& qualiter medicus debeat petere suũ salarium,& de forma libelli,tradit Guid.Pap. Decis. Gration op.394.in fi.post Cyn.in authent.dos data.C. de donatio.ante nupt. Gab.Sar.

*Adde ad materiam ꝙ licet beneficium inuito nõ detur, vt l.inuito.ff.de reg.iur.tamen, vt dicit Bal.in l.vlti.in 2.q.C. de nego.gest.si amicus meus est in periculo perdendi personã,nisi pro eo soluerẽ certã summam, & ego soluã hãc summã eo vetãte & inuito,quòd possum repetere, & sic beneficiũ cõfertur in inuitũ. Et hanc decisionem Bal. sequitur Alex.in l.quamuis.ver.& ista pręstant.ff.sol. matri.

& l.dia.

& Fel.in c.pastoralis.§.pe.col.1.de of.dele.vbi latè ponit Hinc decidit no.Io.An.in c.cũ C.laicus.de fo.cõp.li.6.vt retulit Feli.in c.si qñ fallen.1.de of.dele.ꝙ si reus est cõdẽnatus in mille,quę si nõ soluerit intra decẽ dies, amputari ei debeat pes,aut manus,nõ auditur si potius vult eligere pœnã corporalem, quã soluere dictam condemnationẽ pecuniariã, imo hoc casu poterit tertius eo inuito soluere,& post liberationẽ repetere pecuniã, & hóc idẽ concludit Bal.in l.cõmissoriæ.C.de pac.inter emp.& vendi. & in c.cũ ab hoĩe.col.vl.de iudi.quem refert & sequitur Ias.in l.si ex toto.§.vlt.in finalibus.verb.ff.de leg.1. Hinc etiã dicimus,ꝙ miles & donator non possunt renuntiare beneficio,ne conueniãtur,nisi inquantũ facere possunt,vt latè ꝑ Ale.in l.alia causa.§.1.ff.sol.ma.Hinc dicit Bar.in l.non tãtum.ff.de appe.quòd pro reo iniustè condemnato põt tertius appellare etiam eo inuito.cum multis cõcor.per Alc. ibi aggregatis.& Felin.in c.quærenti.de offi.deleg.

CXXV.

1 *Procuratoris cõstitutio per metũ facta, an sit ipso iure nulla?*

1 QVæro,an cõstitutio procuratoris† sit nulla ipso iure ꝑ metum? Dic ꝙ sic,dictũ est Host.vnicum, relatũ per Io.An.in c.Abbas.quod met.cau.allegat tex.in c.accedens.de procurato.qui,per animam meam,nihil facit.

ADDITIONES.

Tu dic quòd de confessione procuratoris Hostien.ibi nihil dicit,sed bene dicit de constitutione procuratoris: Et inquantum Ro.dicit tex.per Host. allegatum nihil facere, adde Panor.in d.c.Abbas.col.4.circa fin.

Adde quòd est duplicatum infrà singulari 760. Ni.Pig.

CXXVI.

1 *Mandatum generale sufficit ad petendum in integrũ restitutionẽ super incidẽti, nisi procurator velit restitui aduersus interlocutoriam super incidenti latam, & post decem dies.*

1 VOlo tibi dicere vnum dictum Io. An. multũ singulare. Tu scis, †ꝙ ad petendum in integ.resti.super incidenti sufficit generale mandatum.gl.ordi. in c. suscitata. de in integ.restitu.in l.si.C.vbi & apud quem. & l.illud.§. si talis.ff.de mino.& Bar.ponit in ti.de no.ope.nunci. non recordor vbi. Quod tamen fallit, nisi procurator vellet restitui aduersus interlocutoriam super incidenti latam, & post decem dies:nam tunc non potest sine speciali mandato.dictum est Io.An.in c.coram felicis.de in integ.resti.& ita pronunciaui iam est forte annus cum dimidio, & expediui Episcopum Trigoniensem in causa trium. vel quatuor milium Ducatorum.tene menti.

ADDITIONES.

Adde ꝙ ratio est, quia post lapsum decem dierum transiuit interlocutoria in rem iudicatam,vt in cap.cùm dilecti.de elect.vnde potest amplius dici, quòd restitutio incidit in causam.de cuius tamen veritate,vide Panor. distinguentem in d.c.coram felicis.2.col.Et quia Roma. hic allegat Barto.de no.oper.nun.& nõ recordatur de lege, dic quòd est in l.cum procura.in princ.vbi vide magistrum meum magistraliter loquentem.

Latè id habetur decisio.Capel.Tholos.55.& ibi per Aufrer. & per Didac.Couar.lib.1.variarum resolutio.c.6. in prin. Iure tamẽ Consti.Regni Neapolitani hodie sufficit gñale mãdatũ ad petendũ in integrũ restitutionem,vt videlicet, in consti.inci.beneficiũ restitutionis.in ti.de restit. reipublicæ. An autem iudex motu proprio parte non petente possit minori in integrum restitutionem cõcedere, tradit idem Ro.infrà sing.462.incip.quòd iudex.& aliquid sing. 272.ita ecclesiæ competit.& ibi in addi. Gab.Sar.

CXXVII.

1 *Papa solus est idoneus testis, & probat etiam in his, quæ ipse vidit ante promotionem ad papatus apicem.*

SAnctissimus pater Eugenius Papa,cum esset in minoribus constitutus,solus vidit(existens Cardinalis) quòd metu fuit facta per bonæ memoriæ Papã Martinum,quędam resignatio beneficij,itaque volens metum passo fauere,consuluit quatuor nos auditores,nunquid c.cùm à no-

1 bis.de testi.disponens,†ꝙ solus Papa est idoneus testis, & probat,habeat locũ in his,quæ Papa viderat ante promotionẽ ad papatus apicẽ? Quid respõdisses tu(qui nõ vis studere)Imperatori,cũ esset hic,quia idem esset in eo? Certè nos multũ musitauimus,finaliter ego reperi duas glo. Io. An.singulares,tenẽtes, ꝙ sic, & iõ lætus tũc accessi ad dominum nostrũ,vna est in verbo statuit.in c.1. de renun.li. 6.& illam putabam singularẽ,postea reperi aliam consociã in c.ad apostolicæ.in verbo promisissent.de re iudi. libr.6. & multum gauisus sum,& ita fuit iudicatum.

ADDITIONES.

Adde ꝙ refert & sequitũ Sand.in c.sicut circa prin.ver.limita.nisi.de proba.Et ꝙ credatur dicto Cardinalis solius si efficiatũ Papa,allegat tex.in c.querelam.de elect.& ibi Abb.in cle.1.de reli.& vene.san.in ver.nos dũ in minorib. &c. & tex.in c.cùm olim.1.in ver.quorundã fratrum. de priuile.

Adde Fel.in d.c.cùm à nobis.2.notab.Io.Crot.in tract.de testi.in 4.par.prin.in fi.Aug.Bero.in c.sicut.nu.54.de prob. qui dicit in pũcto iuris esse veriorẽ opinionẽ, quòd Papæ vt testi,quo ad litis decisionẽ inter litigantes,non est credendũ.Ias.in l.admonendi.co.70.nu. 190.ff. de iureiur.Limita vt per ipsum Ro.cõs.350.in casu.tertio dubio.Limita etiam vt per Fran.de Are.consi.23.in præsenti. in secũdo dubio.Tho.Grã.decisi.64.orta.nu.10.& seq.& Clau. Seyssel.in auth.si quis in aliquo.col.fi.C.de eden. Ni.P.

CXXVIII.

1 *Pater, si relicta legitima portione filijs, extraneos fecerit hæredes, & post eius mortẽ bona sine aliqua hæredũ opera creuerint, an filij illius incrementi possint legitimam petere?*

1 VOlo tibi vnũ dicere, de quo fui pridie interrogatus, Pater †relicta legitima portione filijs,extraneos fecit hæredes, demum post mortem patris creuerunt eius bona sine aliqua hæredũ opera,an filij illius incrementi possint legitimam petere? quid dices? Certè tu habes de hoc duos tex.egregios,quòd non,& tene menti illos,in l.etiã. §.vlt.& l.si patronum ex debita.§.fin.ff. de bon.lib.nunquam exeant mentem tuam.

ADDITIO.

Adde l.in rõne falcidiæ morte seruorum. & ibi Castr. Alex. in l.in quantitate patrimonij.ff.ad l.Falc.Ias.in auth. nouissima.nu.5.& in l.cùm quæritur.C.de inof.testa. Rip. in c. cũ M.Ferrariensis.nu.38.de const.& in l.in quartã.nu.46. ff.ad leg.Falc.latè per Nicol.Boer.decisi.62.si pater.Tho. Gramma.decisio.57.Iacobus,post eos quos allegant, Decisio.Neapoli.382.in causa.cùm alijs allega. per Cagnol. in §.quarta.l.Papinianus.ff.de inofficio.testam. in quinto præsupposito. Nicol.Pign.

CXXIX.

1 *Fideiussor intercedere non potest in causa criminali, vbi debet imponi pœna mortis, sed contraria consuetudo valet.*

1 TV scis,quòd in causa criminali,vbi debet† imponi pœna mortis,non potest fideiussor intercedere, vt dicit Bart.in l.si quis reum.C.de custo.reo. Sed an valeat consuetudo in contrarium? Dic quod sic.glo. est singularis in verbo,supplicium.23.q.5.cap.cùm homo.

ADDITIONES.

Vide Sand.in c.legebatur.col.2.de maio.& obe. & aliquid in c.contingit.col.2.in fi.per gl.ibi de senten.excommu. Intellige prædicta quòd valeat consuetudo in contrariũ, vt s.fideiussor volens possit puniri, & non aliter. ita eleganter declarat Fel.in additionibus ad Abb.in expositione decreti.co.vlt.Ad prædictam gl.faciunt etiam quæ dicit Sande.in c.sicut cõsuetudo.col.3.in fi.& prin.seq.de ꝓb.& c. cognoscentes.col.2.circa prin.de consti.Facit de ea mẽtionem idem Lud.consi.15.plenè per Saly.post Cyn. in l. ad commentariensem.C.de cust.reo.

Adde Cæpo.in l.si fugitiui.nu.6.C.de ser.fugi.& in cõs.39. Lucius.nu.56.Ang.Are.& ibi Arimi.in trac.malefi.in verbo,Pro quibus Antoni.in prin.tradũt ordinarij Fel.& Deci.in 2.lect.co.2.& alij in c.cognoscentes.de consti.& idẽ Deci.in c.sicut co.7.in prin.de ꝓba.Hipp.de Marsi.in pra

cti.crimi.in §.attingā.col.2.post eos,quos allegāt. Ni. P.

Idē tenet Roder.Suares in tract.de fideiussor.in cau.crimi. fo.7.versi.30.limit.fo.108.Chasſæn.in consue.Burgun.in ti.*des iustices*.rub.1.§.5.fo.59.col.2.nu.167.Petr.de Vbal. in tract.de pace constantiæ.nu.75.Et plenè per Pet.Duenas in reg.331.incipi.fideiussor de iudicio sisti, habet beneficium excussionis.in fin. Gab.Sar.

CXXX.

1 *Iudex, si pronuntiet se iudicem competētem, sententia illa dicitur interlocutoria, & ab ea appellari potest. Et an possit per iudicem ordinarium, vel delegatum reuocari de consensu partium si ab ea non est appellatum?*
2 *Intellectus l.si præses quasi desertam.C.quomo.& quā.iudex.*
3 *Baldi maxima est authoritas.*

1 SI iudex pronuntiat se iudicem competentem, † illa est sententia interlocutoria, & ab ea appellari potest.gloss. habes singularē in auth.habita.C.ne filius pro pa. Sed nunquid possit per iudicē reuocari? vr̃ q̄ sic, per regulā l.quod iussit.ff.de re iudi.c.cū cessante.de appe. Sed tñ contrariū est verū.casum habes singularē in c.significantib. de offi. delega.q̄ non possit reuocari tunc cū consensu partium. Quod limita dupliciter. Primò illud verum in delegato, secus in ordinario, ſm Bal.inuestigatorem egregium in l.
2 si præses quasi desertā.C.quom.& quā.iudex.Nec † dicas q̄ ibi nō loquatur in snīa illa,quando se iudicem vel nō iudicem pronuntiat:nam loquitur in desertione appellationis,q̄ idem est.Sed certè ille textus non facit,quia loquitur qñ sententia fertur contra minorē indefensum, & sic intelligitur,vt l.cum minores.C.si aduer.rē iud.& l.cōtra
3 pupillum.de re iud.tene tamen menti: † quia maxima est eius authoritas.Secundò limita illud verum,quando non est appellatum:aliàs secus.Domini de Rota simpliciter in deci.86.si à pronuntiatione.in nouis allegāt tex.in c.cùm dilectus Io.vltim.de præben.secundum vnum intellectū, & verum.ibi est casus,& istud ignorauit Bald.

ADDITIONES.

Adde quod opin.Bal.videtur verior secundum Fel.in d.c.significantibus.Ad quod vide Feli.in c.qualiter.1.col.5.fallen.2.post Maria.Soci.& alios quos allegat in 2.limita.de accus.Adde do.de Rota decis.84.idem si auditor.in nouis. de appe.8.sequuntur doct.in c.peruenit.de appe.& d.c.cū cessante.& Abb.in d.c.cùm dilectus.quem text.dicit ibi esse ad hoc valde singularem secūdum vnum intellectum Sand.in d.c.significantibus.circa principi.vbi etiam tradit duas alias limitationes.

Et Bal.sequitur ipse Ro.consi.358.in præsenti.in fi. Castren. in d.l.quod iussit.& in l.2.ad fi.& ibi Ias.col.8.ff. si quis in ius voca.&c.Deci.in d.c.cum cessante.3.col.Contrarium sequuntur Alex.Ias.Rip.in d.l.quod iussit.Fel.post Soci. in cap.qualiter.extrà de accusat.

Secundò limita.Adde quòd cōtrarium tenet Ale.& ibi Rip. sub nu.18.in d.l.q̄ iussit.Cald.& ibi Imo.in d.ca. cū dilectus.prout eos refert Dec.vbi suprà,qui sequitur opi.Ro. hic,quæ est communis.Et aduerte, quòd Roma.videtur tenere,q̄ iudex non possit reuocare interlocutoriam suę cōpetentiæ,quia contrariū est verū,vt per Ias.in d.l.2.co. 8.versi.an aūt.ff.si quis in ius voca.Papien.in forma interlocutoriæ qua quis se compe.pronun.in prin.nu.6. N. P.

Et vide Aufrer.decisi.Tholos.185.Sed quid ecōtra,si iudex se non esse iudicem competentem pronuntiet, an possit illā interlocutoriam reuocare? scribit Guido.Pap. decisio. Grationop.436.nu.93.versi.84.quæro. Gab. Sar.

CXXXVI.

1 *Creditor pupilli tutor esse non potest.*
2 *Creditor an possit esse curator hæreditatis iacentis?*

1 VOlo tibi dare vnum casum singularē. Tu scis † quòd creditor pupilli nō potest esse tutor.auth. minoris.C.
2 quit.dari pos.Sed † quid in curatore, qui datur hæreditati iacenti,an creditor possit esse? Dic quòd sic, casus est singularis,qui quotidie versatur in oculis tuis, & nunquam aduertisti,in l.debitor.ff.de neg.gest.

ADDITIONES.

Et l.2.§.quæritur vbi Bar.& Ale.ff.de cura.bo.dā. & hoc notādū dicit Bal.post Guli.de Cu.in d.l.debitor. Ale. in additio.in d.auth.minoris.in prin.Et illā vnicā & singularē dicit ad aliud propositum idem Ro.consi.187.in re. N. P.

Ad hoc vide Aufrer.decisio.Tholosa.48. Gab.Sar.

CXXXII.

1 *Confessio rei sine indicijs non valet, & an si indicia superueniant post quæstionem habitam, illam confirment?*

1 TV habes,q vis ire in birrariā,q̄ † nō valet cōfessio sine indicijs,vt l.1.in pri.ff.de q.Sed an si īdicia supueniāt post quæstionē habitā,illā cōfirmēt? Dic q̄ nō gl.est fin.in l.mari.ff.e.ti.de qua multū gaudet Bal.in l.fi.C. de accusa.

ADDITIONES.

Et idem Ro.consi.167.Antonius.nu.6.Ang.Are.de malefic. ver.fama.nu.101.& ibi Aug.Bar.& Hippol.in d.l.maritus idē Hipp.in l.pe.nu.10.& nu.28.ff.de quæstio. & in §. diligenter.nu.182.in practi.crimi.Bal.in ca.ad nostrā. in fi.de pba.Deci.in c.at si clerici.in prin.octaua limi.& ibi Aug. Bero.nu.58.de iud.& in l.qđ ab initio.ff.de reg.iu.Hiero. Gigas in tract.crimi.læsæ maie.li.2.ti.quo.& p quos &c. q.1.nu.29.Ni.Boer.dec.259.iudex.vbi disputat, an iudex condēnans ad mortem, & sententiā exequens antequam plenè sibi constaret,excusetur,si postea plenè cōstet.N.P.

Adde notata per Celsum Hugo.in additio.ad Lāfr.de Oria: in c.quoniā contra.in ver.confessiones.post prin.in addit. inci.adde Feli.in c.qualiter.nu.17.extrà de proba. Gab. S.

CXXXIII.

1 *Procurator generalis alienare non potest.*
2 *Alienata nulliter per procuratorem, an in legato veniant, si à domino testamentum condente ita dicatur: Relinquo procuratori meo omnes res, quas administrauit?*

1 VOlo dare tibi mirabilē casum: Tu nosti † q̄ procurator gñalis non habet potentiā alienādi.vt l.pcurator
2 tutorū.ff.de procur.pone ergo † q̄ quidā alienauit,sed nulliter,q̄a nō poterat,postea dñs in testamēto suo dixit, Relinquo pcuratori meo oēs res,quas administrauit, an aliena veniāt in legato? Tu diceres q̄ sic,fauore vltimarū voluntatū.Sed in cōtrariū est veritas.casus est vnicus in l.cum dñs.§.filius.ff.de pecu.le.cōiūcta l.filius.ff.de iur.pa. & illā legē didici à Bal.& doc.inuestigādo in rubr.C.de ver.sig.

ADDITIO.

Vide si faciunt quæ no.Ang.in l.seruū filij.§.idem seruus.de le.1.Nonnulli dicunt facere.l.fi.§.fi.vbi singularis casus secūdū Bar.ibi.ff.de au.& arge.le.Sed tu dic, q̄ imò facit in oppositū,quia loquitur in alienatione, quæ fit in vltimis volūtatibus,hæc in ademptione speciali legati in genere facti.sed casus noster loquiť in alienatione facta inter viuos.Quapropter distinguit Bar. in d.l.fi.in fi. per text. ad terminos nostros notabilē,in l.legatū.§.pater.ff.de adi. le.

1 Et de materia vide Barba.consi.36.col.1.& per totum.

CXXXIIII.

1 *Iudex an possit morituro dare electionem pœnæ?*
2 *Seneca Neronis Imperatoris magister ab eo occidi iussus fuit.*

1 QVæro,an iudex possit morituro dare † electionē pœ-
2 na? Nero hoc fecit in magistrum † suū Senecam,sed non est bonū exēplum Imperatoris, quid in alio iudice? Dic q̄ non.tex.est singularis in l.aut dānū. in prin. versic. proinde.ff.de pœn.licet secus in imperatore,vt ibi.

ADDITIONES.

Adde q̄ istū tex.extollit Bal.in l.1.ibi,quæro nunquid possit.C.de his qui ad li.per.non pos.Lud.met. in l. si quis mihi bona.§.fi.ff.de acqui.hære.faciunt quæ no.Sande.in ca. inter cæteras.in verbo,decem modis.de rescrip.

Et cōprobat Cæpo.in l.si fugitiui.nu.60.& ibi Deci.col.fi. C. de ser.fugi.Ang.Are.in tracta.malefi.ver.& ibi caput.nu. 29.Cagn.in l.2.versi.cumque consules.nu.399.ff. de ori. iur.Fel.in c.inter cæteras.& ibi Dec.co.pe.de rescri. N.P.

CXXXV.

1 *Fortuitum casum promittens non tenetur, si ille accidit culpa aduersarij.*

Prom-

1 PRomisi casum fortuitum,tamen per hoc † nō teneor, si ille accidit culpa aduersarij.tex.est in l.cùm proponas.C.de nau.fœno.

ADDITIO.

Adde infra sing.441.tu scis.vbi est duplicatum. Nico.Pig.

CXXXVI.

1 *Mandatum an valeat, si dicam, promitto ratum habere, quod per procuratorem meum legitimè gestum fuerit?*

1 PRomitto ratū habere quod per procuratorē † meum legitimè gestum fuerit,an valeat hoc mandatum? Dic quòd non.gl.est singularis c.relatio.2 1.q.1.

ADDITIONES.

Adde Bal.in l.cùm mandati.C.mand.& Feli.in c.cùm olim. col.vlt.circa prin.de offi.dele.& istam gl.alle.etiam Rom. consi.60.mandatum.in prin.Intellige tale mandatum esse nullum,dummodo pars opponat.& verbum, legitimè,interpretatur secundum dispositionem iuris.ita Bald.in ca. fin.de dilat.& ibi Abb.plenè.

Et Bar.in l.quæ omnia.§.planè.ff.de procu.idem Roma. in l. qui bona.§.si alieno.& ibi Alex.col.fi ff.de dā.infec. Ias.in l.quæ acta.col.pen.ff.de offi.procu.Cesa. Nico.Pign.

CXXXVII.

1 *Possessio rei absentis vēdita an trāsferatur, si dicatur, vēdo tibi talē rem, & trado tibi annulum? an verò tātū facultas tradita censeatur intrandi propria authoritate eam?*
2 *Beneficij collatio fit per traditionem bireti.*

COnsuetudo est,qđ cū venditur res, quæ est absens, di-
1 citur, † Vendo talē rē,& trado tibi annulum, quærens
2 quærebat propter † beneficium, cuius collatio fit per traditionem bireti,an trāsferatur possessio? Et dic, quòd nō quæritur possessio,vt in c.trāsmissam.de elect.& ibi plenè per Io.An.sed intelligitur concessa licentia intrandi authoritate propria.dictum est singulare Inno.in c.2.in cauda.de consue.& Bal.ibi de hoc facit festum.

ADDITIONES.

Adde Inno.in c.2.de consue.vbi allegat tex.in l. si ex stipulatione.ff.de acq.pos.quæ bñ facit,sed melius facit l.prædia. ff.de acq.pos.vbi plus probatur, quòd si extra conspectū rei ego dixi,do tibi talē rē,& trado, nō trāsfertur per hoc possessio sed videtur data potestas intrandi possessionem propria authoritate.& ibi Bar. post alios, & in l.2.C. de acquir.posses. Idem dicit Inno.vbi suprà,referens Azo.in inuestitura,vt possit propria authoritate ingredi &c. Sed quid de habente titulum beneficij sine inuestitura? dic vt per docentes in c.transmissam.de elect.

Et idē Ro.cōs.337.quo ad primū.co.2.Dy.in c.1.de reg.iur. li.6.latè per Ale.post eos,quos allegat in l.3.col.4.ff.de acqui.pos.Ias.in l.si ex stipulatione.3.limit.eo.ti.idē Ias. in l. quoties.nu.31.C.de rei vendi.Intellige,nisi traditio bireti fieret in conspectu bñficij.arg.l. clauibus.C. de contrahē. emp.vt per ipsum Ro.in dicto consi. Ale. vbi suprà Abb. & Feli.in c.cū aliquibus.de re iud.vbi ponunt quid in casu impedimēti.de quo per Ripam in tractatu pest. 2.par.19. priui.contrac.lim.2.nisi cōsuetudo induceret, quia cōsuetudo nullo actu interueniente pōt transferre possessionē, vt latè per Tiraquel.in tracta.*le mort saisist le vif.* N. Pi.

Adde Guid.Pap.decisio.Grationop.22.vbi de hoc latè tradit.& decisio.81.si debitor. Gab.Sar.

CXXXVIII.

1 *Inutilis dispositio speciei sub genere contentæ inter viuos factæ diminuit legatum.*
2 *Intellectus l.planè in prin.ff.de lega.1.*

1 INutilis dispositio speciei † sub gñe cōtētæ inter viuos factæ diminuit legatū.tex.est in l.fundū.ff.de fun.instru. & ibi Bar.dicit nō esse alibi.Sed do simile in l. legatū sub conditione.§.fi.ff.de adi.le.Sed quid in vltima volūtate? dic q̄ inutilis dispositio nō diminuit.casus sin.in l si.§.fin.ff.de au.& argē.le.Et quæ sit ratio, *non ti posso dire adesso*. Et si
2 oppones de l.planè.in prin.ff.de legat.1. dic quòd ibi fuit vtraque dispositio in specie,secus in d.§.fi.& quæ sit ratio ponit Bar. in d.§.fi. qui est sicut vna margarita.

ADDITIONES.

Adde Bar.in l.fi.in fi.ff.de auro & arg.lega.vbi ad hoc specificè allegat tex.in l.legatum.de quo hic per Ro.feci mentionem in additione secunda præcedenti.

Adde quòd Bar.in d.l.fundum.non dicit eam sing. imò allegat d.ll.concor.& in l.quæsitum.§.fi.circa fi.ff. de fund. instru.Et facit l.cū dominus.& ibi Bar.no.ff.de pecu.le. Ibi, sed quid.Adde Ale.in d.l.planè.& ibi Ias.in 4.limit.& seq. vbi dicunt eam sing.& ponunt rationem. Nic. Pig.

Vide quæ scribit Didac.Couar.in 2.parte rub.extrà,de testamentis.col.antepe.versi.3.principali.& versicu.aduertendum.fol.16. Gabr.Saray.

CXXXIX.

1 *Doctor est vt pater scholarium, & ideo tenetur scholaribus indigentibus necessaria suppeditare.*
2 *Scholares in necessitatibus tenentur alimētare doctorē suū.*
3 *Immorigeratus doctor effici non potest.*

VVlo vnū dicere,qñ aliquis vestrū indiget de aliquo veniat ad me,quia seruiā realiter,& meritò, quia te-
1 neor,quia † doctor est,vt pater scholaribus,vnde dicit In-
2 no.in c.1.de mag.q̄ scholares † in necessitatib. tenētur alimētare doctorē.alle.l.2.ver.fi.ff.de ori.iu.Et hoc dico,qa aliqui vestrū faciunt doctores vænales licitando,rogo nō
3 faciatis,scitis † n.immorigeratū doctorē effici non posse, vt l.magistros.& ibi Bar.C.de professo.& medi.

ADDITIO.

Adde q̄ ille te.ponit contingentiā facti in Sabino: vnde non pōt sumi validum arg.gl.in l.vnica.C.quan. non perē.par. Tamen doct.sequuntur Roma.hic,quos refert & plurib. medijs comprobat Cagnol.in d.versi.nu.591. Ni. P.

CXL.

1 *Arbiter debet laudare in loco, vbi cōpromissū factū est, aliàs laudum non valet: Et locus hic accipitur pro ciuitate.*

1 TV habes,q̄ arbiter debet laudare in loco † vbi cōpromissum factum est,aliàs non valet laudum.l. si cùm dies.§.si arbiter.ff.de arbi.Sed quomodo locus accipiatur. dic pro ciuitate.Spe.singu.in tit.de arbit.§.sequitur. versi. item quæritur an strictè.nu.66.

ADDITIO.

Intellige,nisi in loco vicino ciuitati habitet,vt subiūgit.ver. quid tñ.d.§.si arbiter.Vel inter partes cōuentū esset de loco,vel aliud ex cōiecturis appareret,vt per Mar. Blanc.in trac.de cōpro.inter cōiunc.4.q.9.q.princ.Et quot modis locus dicatur,tradit Nic.Boer.decis.99.promittēs.N. P.

CXLI.

1 *Compromittentium vnus si nomine pœnæ mille promittit, alius cētum, an stipulatio propter inæqualitatem vitietur, an verò ad æqualitatem reducatur?*

QVid dices? Vnus compromittētium promittit mille
1 † nomine pœnæ,alius centum, an vitietur stipulatio pp inæqualitatē? æqualitas.n. seruanda est inter eos. d.l.si cū dies.in prin.ff.de arbi.Dic quòd nō vitiatur,sed reducitur ad æqualitatē pœnæ minoris.Spe.singulariter in tit.de arbit.in d.§.sequitur.versi.sed circa hoc quæro.nu.47.

ADDITIO.

Sequitur Alex.in l.si de meis.in addi.ff.eo.ti. Nic.Pig.

CXLII.

1 *Fideiubere si quis velit de iudicio sisti, vel de defendendo, pro eo, qui ad carcerē ducitur, an captus debeat relaxari, an verò solutio, vel præstatio cautionis de soluendo necessaria sit?*

1 VNus vult fideiubere p vno, q ducit † ad carcerē pro executione snīæ.an debeat relaxari? Diceres q̄ sic,vt l.si vero.§.q pro rei.ff.q satis.cog.Dic q̄ si velit fideiubere de iudicio sisti,nō audit, vel de defendēdo, sed debet aut soluere,aut pstare cautionē de soluēdo.istud fuit dictū originaliter Odof.& Bar.sibi attribuit in l. neq; impuberes. §.1.ff.de in ius.voc.Bal.refert & sequit in l.si.§.& si pstatā. C.de iure deli.allegat te.bñ faciētē in l. si pecuniæ in fi. ff. vt in pos.leg.& l.his consequenter.ad si.ff.fam.ercisc.

ADDITIONES.

Adde q d.l.si pecuniæ.non est alibi.Bart.in l.consentaneũ.C. quomo.& quando iud.quem tex.singulariter limita , vt p Alex.post Ang.in l.de die.versi.planè.ff.qui satisd. cogan.

Et idem Roma.Alex.Ias.& alij in d.l.neque.§.si.Nicol.Boer. decisi.314.iudex.sub nu.5. Nicol.Pig.

CXLIII.

1 Præuentio non habet locum,quando aliquis est impeditus.
2 Intellectus l.si maritus sit in magistratu. in princ.ff.de adult.

Dico tibi aliquid in materia præuẽtionis, de qua in ca. ꝓposuisti.de fo.cõpe.l.si pluribus.ff.de le.1.& l. si qs
1 postea.ff.de iud.& l.1.de offi.cõsu.vbi† est locus ꝑuentioni.Fallit nisi aliqs eorũ sit impeditus.dictũ est Bar.singulare,& ibi ꝓbat in l.si maritus sit in magistratu.in prin.ff.de adul.q ignorabã hac nocte,& hodie didici, de quo vere-
2 cundor,cũ Bar.sit cõis doctor.Sed† ille tex.fecit Bar. errare vehemẽter,qa licet dicat ibi te.habẽt maritus & pater æquale ius:nã intelligit,æquale ius.s.in gñe, nõ in spẽ,:sed si cõcurrerẽt,præfert maritus,etiã si inæquale ius haberet, vt eo.ti.l.2.§.si.cum seq.& ideo illa lex nil facit pro Bar.

ADDITIONES.

Ad dictum Bar.adde c.si duo.de procu.in 6.& q habetur in l.studentibus.per illum tex.ff.de offi.præfe.vigi.& Ang.in l.si vacantia.C.de bo.vacan.lib.10.& q not.Bar. in l. 2.§. equidem.ad Tertul.& vide Bar.& Ias.in d.l.1.de offi.pro con.Sed Ang.in d.l.si maritus.tenuit contrarium per d.l.1. quod est verum secũdum Alex.ibi,nisi prioris iudicis aliquid interesset,vt quia debet habere sportulas.

Adde Ias.in d.l.si pluribus.col.6.2.fallen.ff.de le.1. vbi refert doc.pro vtraq; parte.Et contra Bar.tenet Aug. Bero. in c. quoniam contra.in gl.citationes.in prin.de probati. N.P.

CXLIIII.

1 Iudex maior põt se submittere iurisdictioni minoris iudicis.
2 Papa potest se submittere iudicio Imperatoris. Et an concilio? num.3.
4 Papa de facto potest æquare quadrata rotundis.
5 Intellectus c.nos si incompetenter.2.q.7.

Lex,est receptum.ff.de iurisd.omn.iud.dicit, q maior
1 † põt se submittere iurisdictioni minoris iudicis. &
2 hinc † est q Papa põt se submittere iudicio Imperatoris. 2.q.7.c.nos si incõpetẽter.An hoc sit verũ indistinctè? &
3 illa iura fuerũt allegata hic ꝑ nos,an† Papa possit se submittere cõcilio,& diximus ꝑ ea q sic, & malè, & non pigeat nostros errores corrigere,vt in c.qualiter & qñ:de accusa.
4 & dico de iure:nã de facto † põt æquare quadrata rotũdis, vt dicit Io.An.in c.cũ venissent.de iud.istud fuit dictũ Io. An.fontis iuris canoni.c.ecclesia sanctæ Mariæ.de consti.
5 respõdet ad c.nos si incõpetẽter.dupliciter.Primò† qđ ibi de facto se submittit Papa.Secũdò,qđ verbum iudiciũ ibi positũ,ponitur pro distinctione , non pro iudicio contentioso.& mouetur optimis rationibus,vide eum ibi.& no:

ADDITIONES.

Adde Sandeum vbi diffusè & eleganter examinat istum articulum in c.ecclesia sanctæ Mariæ.col.2.versi.ex his infert de consti.& finaliter tenet distinctionem Roma. hic . Et vide Ias.in d.l.est receptum.hic alle.vbi non minus copiosè quàm eleganter loquitur more suo.

De hac quæstione dicendum est,vt per Deci.in d.l. est receptum.licet in d.c.ecclesia.col.7.latè disputet.Et adde eundem consi.151.col.2.in secundo casu. Nicol.Pig.

Ibi,& diximus per ea,quòd sic.&c.Hanc opinio. contra Io. An.tenet per multa fundamenta.Bar.Cæp.in d.c. ecclesia sanctæ Mariæ.col.3.nu.18.de constitutio. Gab.Sar.

CXLV.

1 Iudex incompetens,quem in vno iudicio non declinaui,an in alio iudicio possit à me vlterius declinari?
2 Doctores antiqui sunt legendi.

Vltimò dico tibi vnũ,qđ nunquã audiuisti: Consensi
1 †tacitè in iudicẽ incompetentem, quia non opposui declinatoriam,posteà iudex fecit processum nullũ,& absoluit me ab instantia,conuenior iterum coram eodem, an possum eũ vlterius declinare?Quæras materiã prorogationis in l.1.ff.de iud.l.si qui ex consensu.C.de episc.audi. & c.P.& G.de offi.dele.nõ inuenies.certè hoc dictum est Guli.mirabile,q nõ possum declinare in l.eũ qui.ff. de cõsti.pecu.allegat optimã l.si qs repetere.in prin.ff.ad Turp. quam dicit habere pro peculiari.& iõ legas doc. antiquos. Ang.refert illud,& sequitur in l.si quis postea.ff.de iud. in recollectis,quas Romæ fecit.quas habeo vnà cũ illis Bal.

ADDITIO.

Intellige hoc,quando conuenior ab eodem, secus si ab alio, per §.hoc beneficio.l. hos accusare. iuncta theorica Bart. ibi.ff..de Accusa. Nico.Pign.

CXLVI.

1 Roma,seu Curia ibi esse dicitur,vbi est Papa.

1 Adde quòd vbi est Papa,†ibi est Roma,siue Curia. In noc.in c.ego N.de iureiu.& pro eo non est aliquis in mundo tex.licet multi multos allegent.

ADDITIONES.

Dic quòd est tex.in c.vbi periculum.de electio.& in clemen. auditor.de rescript.

Et idem Inno.in c.exposuit.de dila.Bal.in l.1.§.ait prætor.ff. de postu.Abb.in c.dura.de crimi.fal. Et vbi Papa residet, illa dicitur communis patria,& forenses dicũtur de populo,& ibi possunt conueniri,quę prærogatiua non competit etiam Romæ illo absente,vt per Fel. post alios in c.fi. col.14.in glo.fi.de foro compe.Nicol.Pig.

Idem etiam dixit in c.cùm ecclesiasticæ.de exceptio.& in c. accusatum.de simo.Tiraq.in tract.de nobili.c.31.nu.4.& facit te.in cle.ne Romani.§.sanè.de electio.Decius in ca. meminimus.nu.2.de app.Dominic.in c.2. in pen. notab. de præben.in 6.& plenè per Dida.Couar.in practicis. q.c. 4.nu.10.& c.5.in prin.Gab.Sar.

CXLVII.

1 Hypotheca tacita an trahatur ad futura sicut expressa?

1 Fvi hodie interrogatus, an tacita †hypotheca trahatur ad futura?De expressa habes casum in l.fin.C. quæ res pig.quòd sic.& idem est in tacita. vnicus casus est in l. hac edictali.§.omnibus.C.de sec.nup.& ibi per Bal.

ADDITIONES.

Adde l.si cum pecuniam.& ibi Bal.C.de iure fis.& sequũtur commu.doctor.in d.l.fi.Bal.in l.vbi adhuc.C.de iure dot. Nicol.Euer.in loco à simili.Rip.qui alios citat,in l. quæsitum.§.si quis cùm tutor.3.ff.de priui.credi. Et in rubr.ff. in quib.caus.pig.taci.contra.Negusan.in tracta. de pigno. 4.membr.2.par.prin.num.165.Nico.pig.

Adde Matth.de Afflictis decisio.Nea.335.latissimè tractat hanc q.Io.Fran.Ripa in l.1.col.1.& seq.ff.de pign. & Did. Couar.in practicis q.c.29.in fi.Gab.Sar.

CXLVIII.

1 Vsuarius an teneatur ad expensas paruas,ad collectas,& ad refectionem,sicut vsufructuarius?

1 Qværo,vsufructuarius tenetur†ad expensas paruas,& ad collectas,& ad refectionem.Sed quid in vsuario? Dic q aut in cõmodo rei,cuius mihi legatur vsus,participat dñs,quia sit domus ampla,& tunc tenetur dñs tm ad expẽsas.Aut participat solus vsuari9, & tũc solus vsuarius tenet.casũ habes vnicũ in l.si domus.ff.de vsu.& habit.& illũ tex.habui de facto Romę,& multi cõsuluerunt,& nõ allegant illum te . Ego autem, sic,& habui tres florenos.

ADDITIONES.

Sed quid in simplici conductore? Vide Alex.consi.4.videtur lib.5.Nicol.Pign.

Prædicta intellige secundum tradita per eundem Roma.infrà singul.157. Gab.Sar.

CXLIX.

1 Iurisdictio delegata an per actum nullum perpetuatur , quominus possit reuocari?

1 Glo.ordinaria in cap.cùm plures de of.dele.in 6.cõmuniter approbata,dicit,q per actum nullum †iurisdictio delegata non perpetuatur quo minus possit reuocari.Illud dico verum,vbi quæritur de reuocatione iurisdictionis tacitè per mortẽ delegantis,secus si expressè,tunc enim non potest reuocari , sed perpetuatur per actũ nullum.casus est singularis in c.venerabili.de offi.deleg.

ADDITIO.

Adde Abb.post alios in d.c.venerabili.col.2.ver.aduerte.qui ponit plures intellectus,quos omnes dicit Ias.diuinare, in l.more.col.11.nu.60.ff.de iuris.om.iu.Nic.Pig.

CL.

1 Reconuentio coram arbitro locum non habet , coram iudice delegato sic.Et quid coram iudice prorogato?

1 Coram arbitro non habet†locum reconuentio.ca.dilectus.de arbi.Corã iudice autem delegato sic. casus est in c.1.de mu.peti.& l.fi.& authẽ.ibi posita.C.de sentẽ.Sed quid diceres de iudice prorogato?Dic quòd sic.gl. est singularis.ff.de iurisdict.omnium iudic.l.est receptum.

ADDITIONES.

Adde quòd istã gl.sequitur Bar.ibi,& multũ no. Ang. & Ful. ibi dicit esse singularissimam pro extensione regulæ.l.fin. & authen.hic alle.& ibi refert ibidem Ias.

Et ibi doc.sequuntur cõm.Rob.Maran.in Spe.aur. in 4.parte prin.6.dist.nu.14.distinguit,vt per eum.Nic.Pig.

Adde quæ notat Carol.Molin.in prima parte cõmen.in consuetu.Parisi.§.14.nu.5.vers.sed hanc ampliationem.G.S.

*Adde Pet.Rauen.sing.619.

CLI.

1 Appellans ab interlocutoria,si post appellationẽ reuertatur ad iudicem à quo,& coram eo aliquem actum faciat , appellationi renuntiare videtur,nisi ille actus impugnetur à parte aduersa,coram illo iudice à quo.

1 Appellans ab interlocutoria,† si post appellationem reuertitur ad iudicem à quo,& coram eo fecit aliquem actum,videtur renũtiare appellationi.c.gratum de off. de lega.& capit.cùm venissent.de testi.de materia plenè in capi.si à iudice.de appellat.libro.6. Quod est verum, nisi ille actus impugnetur à parte aduersa corã iudice illo à quo, tunc enim non videtur renuntiari appellationi glo. est singularis in capit. cùm venissent. de eo qui mit. in pos. causa rei ser.Adapta ad practicam.

ADDITIONES.

Pro ista gl.quidam allegant tex.in ca.mulieri de iureiu. Adde Panor.in d.c.cùm venissent.hic alleg.col.3.vbi dicit,quòd illa gl.ponit limitationem ad tex.in c.gratum.de offi.dele. vbi vide Feli.col.3.ver.3.limita.Adde Panor. consi.2.vol. 1.ante fin.vbi dicit,quód eatenus videtur pars proprium actũ approbare,quatenus per aduersarium approbatur. allegat prædictam glossam.

Adde quòd est duplicatum,vt infrà singul. 777. regul. in fin. Nicol.Pign.

Adde Feli.in c.capitulum sanctæ Crucis.col.13.de rescript. & Carol.Molin.in secunda parte commenta. in consuetu. Parisien.in gloss.2.in verb.*l'aquesteur nouuel*.in princi. nu. 3.Hoc tamen tripliciter fallit,vt per Roma. infra singula. 777.Gab.Saray.

CLII.

1 Apostoli alij refutatorij,alij reuerentiales, & quid si dictum sit simpliciter,Talis appellauit , cui iudex dedit apostolos, de quibus sit intelligendum?

1 Dicam tibi vnũ,de quo aliàs tota curia† Romana dubitauit.Reperitur scriptũ,talis appellauit , cui iudex dedit apostolos,non dicebatur nec refutatorios, vel reuerentiales,de quibus intelligi debet?Dic q intelligitur de reuerentialibus dictum est Abbatis antiqui singulare, & ibi doct.in c.dilectus.de app.Legistæ hoc ignorant.

ADDITIONES.

Adde quòd doct.in d.capitul.dilectus.notans hoc ex illo te. Sed habemus alium tex.iuncta gl.quòd dicendo peto apostolos,intelligimus de dimissorijs,in c.1.& ibi glos.in ver. petat apostolos.de appella.in 6.

Et sequitur Alex.qui alios citat,in l.1.ff.de lib.dimis. Ni.Pig.

An autẽ apostolorũ datio debeat esse gratuita quo ad iudicẽ à quo?docet Steph.Aufre.decisio.Capel.Tholos.91.G.S.

CLIII.

1 Fideiussori an accrescat id,q accrescit principali obligatiõi?

Qværo, an id quod accrescit principali obligationi,
1 †accrescat etiam fideiussori? Quilibet diceret quòd non.sed casus est vnicus in contrarium quod sic in l. si ab vno.ff.vt leg.no.ca.quod nota

ADDITIO.

Adde latè Hippo.de Marsi.in rub.ff.de fideius.q. 8. vbi dicit illum tex.singu.& Nico.Boer.decisio.314.iudex.co.fi.Et adde alium casum infrà singul. 550. cui accedat Cæpol. caut.126.ille qui fideiussit.

CLIIII.

1 Testator si tibi dicat:Cura rẽ filiorum meorũ bene agere,& ipsi tibi dẽt mille,an si curaueris, dicta mille petere possis?
2 Verba enuntiatiua futuri euentus non inducunt legati,seu fideicommissi dispositionem , nisi illa directa sint ad filios, vel ad nepotes.

1 Qvid si dixerit testator,cura rẽ filiorũ†meorũ bñ agere,& ipsi dent tibi mille , vel medietatẽ hæreditatis, curasti,an possis mille,vel medietatẽ hæreditatis petere?Diceres q sic,quia verba sunt clara.In cõtrariũ est casus vnicus in l.Iulian.§.ex his.ff.de le.3.& iõ illa lex sp allegat, &
2 †verba enũtiatiua futuri euẽtus nõ inducũt legati seu fideicõmissi dispositionẽ.Quod tñ limita,nisi illa verba sint directa ad filios,vel nepotes.habes tex.notabilissimum in l. vnũ ex familia.§.fi.ff.de le.2.quo ad filium . De nepotib. verò habes in l.fideicommissa.§.hæc verba.ff. de leg.3.

ADDITIO.

Nunquid verba enuntiatiua emissa in vltima voluntate probent,seu inducant dispositionem , ponit diffusè Stephan. Aufrer.decisio.Tholosa.211. Gab.Saray.

CLV.

1 Testator si hæredi prædium prælegauerit,deinde dixerit. Accipias cohæredem in prælegato prædio Sempronium,an Sempronius venire possit vt cohæres,an verò vt legatarius,vel fideicommissarius?

1 Testator prælegauit prædiũ hæredi, deinde dixit,†accipias cohæredẽ in ꝑlegato fundo Semproniũ,quæritũ an Sẽpronius possit venire vt cohæres,an verò vt legatarius vel fideicommissarius?Effectus est magnus ꝑꝑ falcidiã.Qui non gustasset de brodio iuris,diceret, q posset vt cohæres venire.Sed tñ casum habes apertũ in cõtrariũ in l.pat.§.fi.ff.de le.3.quẽ Dy.dicit nõ esse alibi. Sed verè est similis de verb.ad verb.in l.Luci.§.fi.e.ti. miror de Dyn.

CLVI.

1 Constituo Titium procuratorem meum in causa , quam habeo contra Sempronium,& generaliter in omni alia:an hæc verba comprehendant causas , quas habeo cum alijs personis,quam cum Sempronio?

1 Constituo Titiũ ꝓcuratorẽ meũ in cã, quã habeo cõtra Semproniũ,& gñaliter in oĩ alia,an ex hoc intelligat cõstitutus ad cãs,quas habeo cũ alijs ꝑsonis,q cũ Sẽpronio? Hæc quæstio fuit Ro.reperimus vlti.gl.& Bar.sing. q intelligit quo ad Sẽproniũ tm,in l.q dt.ff.de tutel. Nota q nullus contradicit ei,sed scio qđ illud non est verũ. sed taceo pro nũc,quia me allegante fuit decisum secundũ eos.

ADDITIONES.

Adde q idẽ tenet gl.& Bar.in l.oĩum.ff.de ꝓcu. & in l.dãni. §.si is q ædes.ff.de dã.infec.& in l.hoc iure.ff.de se.& in l. de his reb.ff.de arb.vbi tex.ꝓ eo.& Io.An.in addit.Spe.ti. de ꝓcu.§.1.vers.itẽ op.& §.rõne aũt formæ.ver.sed qđ si procuratoriũ.vult q ꝓcurator simpliciter datus nõ trahatur ad futuras cãs.Sed Spe.vbi s.tenet oppositũ , & sequit Ang.in l.inuitus.ff.de procu.per l.seruitus.ff.de serui.vrba. præd.alle.ꝑ Spe.vbi s.licet Bar. rñdeat in d.§. si is q ædes. Adde notabile verbum Alc.dicentis, quòd cõmunis opi. est contra Bar.in additi.in dicto.§.si is qui ædes.in princi. Sed in actore non est idẽ secundum casum singu.in l.item commu.§.sed si ita.ff.q cuiusque vniuer. nom. quia debet interuenire decretũ iudicis , q non trahitur ad futura.l.fi. ff.de decre.ab or.faci.& est intellectus ad l.si actor.de app.

Quid autem in delegatione cauſarum, vide in c. ſi. de offi. deleg. in 6. & ibi per Gemi. Ad prædicta vide Bal. in l. ſi. §. 1. in antepenul. col. C. de bon. quæ libe. & doct. in ca. non iniuſtè. de procu. in gl. 2.

Et eſt ratio, quia noua perſona nunquam ſubintelligitur. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſogonus. ff. de ver. obli. Et (quicquid dicat hic Ro.) hoc ſequitur Feli. in c. ſedes. col. 4. verſi. & ſequitur. de reſcrip. Deci. in conſi. 502. ex duobus. col. ſi. Intellige, niſi eſſet aliquod præambulum neceſſarium ad cauſam, in qua expreſsè conſtitutus eſſet, vt per eundem Bar. in l. ad legatum. ff. de procura. Nico. Pign.

CLVII.

1 *Vſufructuarius tenetur ad collectam fundi, niſi collecta æquialeret perceptioni fructuum, quia tunc ad eam proprietarius tenetur.*

1 TV ſcis, quòd vſufructuarius tenetur † ad collectã fundi. l. quæro. ff. de vſufr. leg. l. apud Iulianum. §. hæres. ff. de leg. 1. & l. ſi pendentes. & l. hactenus. §. ſi quid cloacarũ. ff. de vſufr. Sed limita, niſi tãta eſſet ſolutio collectarum, cp æquialeret perceptioni fructuum, tũc enim tenetur prietarius, habes vnam gl. in mundo. in l. concubinam. §. qui hortos. ff. de leg. 3. allegat l. ſi res obligata. ff. de lega. 1. Et illam gloſſ. exclamat Dy. & Bar. in l. his verbis. §. idem teſtator. ff. de lega. 3. & ita obtinui de facto in ciuitate Florentiæ in ardua quæſtione.

ADDITIO.

Adde cp eſt conſi. eius 230. præſupponitur. & ſequuntur Ale. Are. & Iaſ. in l. cp ſeruus. & in d. l. ſi res oblig. ff. de le. 1. Ale. in l. 1. §. ſi. col. 2. ff. de noui ope. nun. Are. & ibi Iaſ. co. ſi. in l. fructus. ff. fol. ma. Mat. de Affli. in §. ptereà. nu. 57. de prohib. alien. feud. per Fede. & in deciſ. 252. magnificus. nu. 2. Petr. ſancta ſing. 35. & facit infrà ſing. 437. Nico. Pign.

CLVIII.

1 *Legatum vſusfructus infantis an valeat.*

1 LEgo tibi vſumfiuctum ancillæ infantis, tan valeat legatum? Diceres quòd non, propter qualitatem infantiæ adiectã verbis vt l. in delicatis. §. 1. ff. de noxa. & infantis nullus eſt vſusfructus. l. laboribus. ff. de vſufruc. cum ſi. Sed habes caſum contrarium, quia incipit valere cum ille adoleuit, aliud autem eſſet infructuario, tu habes text. ingularem in l. ſi infantis. ff. de vſufru.

CLIX.

1 *Hypothecaria agens contra donatarium debet probare prius rem ſibi hypothecatam, ſallit in fiſco.*

1 AGens hypothecaria cotra donatarium debet † probare prius rem ſibi pypothecatã. l. de rebus. C. de dona. ante nupt. Fallit in fiſco, caſus eſt ſingularis ſecũdum Bar. in l. 1. C. de iure fiſco. lib. 10. nota illum ſi vis.

ADDITIONES.

Adde Bal. in l. ſi debitorem. C. de priuile. ſi. Idem in dote ſm Bal. in l. ad exactionem. C. de dot. promiſ. p Bar. in l. & quæ nondum. §. 1. ff. de pig. Vide tamen ſingulariter Bald. in d. l. de rebus vbi præterquàm in iſto caſu videtur, cp fiſcus non habeat hoc priuilegium, ſecundum pulchre not. per Bar. in l. ſi is qui. in fin. ff. de iure fiſ. Sed contra dicta p Bar. in d. l. 1. videntur facere quæ idem dicit in l. non puto. ff. de iure fiſ. p illum te. pro dictis hic bene facit, quia fiſcus etiã in delictis habet priuilegium hypothecæ. l. 1. & ibi no. gl. C. de pœ. fiſ. li. 10. notatur per doct. in l. poſt contractum. ff. de dona. & in l. reſcriptũ. §. 1. ff. de pac. Et opi. Bar. in d. l. 1. de qua hic, tenuit Franciſcus Lucanus de parma in tracta. tu de priuilegio fi. in 84. caſu, per tex. in l. ſi is qui. ff. de iure fi. faciunt quæ idẽ dicit vbi ſuprà 74. caſu.

Idem ponit Corſe. qui alios citat in no. verſ. actio hypothecaria. doc. in §. itẽ ſeruiana. Inſti. de actio. & in l. 1. ff. fol. ma. Neg. in tracta. de pign. 4. memb. 2. par. prin. Fran. Rip. in l. ſi debitor. col. 3. ff. de pign. Et per illum text. dicunt ſupradicti doct. quod data paritate probationum, pro fiſco iudicãdum eſt. Et dixit Ale. in d. l. 1. quòd illa l. propter varios intellect. nõ poteſt allegari, vt p Bar. in l. in ambiguo. ff. de rebus dub. Quos intelle. retuli in intellectu. l. non puto. ff. de iur. fiſ. de anno 1551. dũ eſſem ſcholaris, impreſſo, vbi poſui veros intell. dd. ll. ex ſententia ſubtiliſ. do. Hieron. Tornieli præcept. mei colendiſ. Nicol. Pign.

CLX.

1 *Procurator poteſt ſtipulari vſumfructum domino.*
2 *Procurator legis non poteſt domino ſeruitutem conſtituere, ſed tantum acquisitam conſeruare.*

1 PRocurator poteſt ſtipulari vſumfructum † domino. & de hoc non eſt dubium. Sed an idem in procùratore legis, vt in vſufructuario, vt in l. 1. cum ſequenti. ff. vſufruct.

2 quemad. ca. Gl. in l. 1. in fi. ff. de no. ope. nunc. dicit, † quod procurator legis non poteſt domino ſeruitutem cõſtituere. tex. eſt ſingularis in l. 3. §. ſed enim vſufructuarius. ff. de itine. actuque priua. licet illam conſeruare poſsit acquiſitã, vt l. vſu. cum ſeq. ff. quemad. ſer. amit.

CLXI.

1 *Compromiſſum eſt, nullũ, ſi illud in arbitrũ, fiat cum pacto, quòd ferat ſententiã certam, & an idem ſit in arbitratore.*
2 *Intellectus l. 1. §. & poſt operis. ff. de no. ope. nun.*
3 *Compromitti de iure ciuili non poteſt in iudicem, vt arbitrũ, ſed arbitratorem.*

1 SI cõpromittatur in arbitrũ cum pacto, † quòd ferat ſententiam certã, nullum eſt cõpromiſſum. l. qualem. ff. de arbit. Sed quid in arbitratore, an ſit idem quod in arbitro? Dic quòd tunc eſt ſecus. quia valet. Ang. dixit hoc ſolus in l. ſi conuenerit. ff. de re iud. & nil allegat. ſed pro eo ego no to caſum ſingularem in l. 1. §. & poſt operis. ff. de no. oper.

2 nun. intelligendo † quòd ibi fuit compromiſſum in iudicem, vt arbitratorem, prout eſt neceſſariũ intelligi, in iudi

3 cem. n. vt † arbitrum cõpromitti no poteſt, vt l. ſi ſeruum. §. ſi quis iudex. ff. de arbit. de iure ciuili loquor.

ADDITIONES.

Ad intelligentiam iſtius ſingularis, vide quæ ſcripſit Alex. in §. & poſt operis. hic alleg.

Sequitur idem Rom. conſi. 141. eximiæ. dicens non inuenire contradictorem. & Alex. in d. l. qualem. Nic. Pign.

CLXII.

1 *Iudex, qui admittit ad probationem inſtrumentum, quod admittere non debebat, non ſolum facit litem ſuam, ſed etiam tenetur titulo, Quod quiſque iuris.*
2 *Iudex, ſi per imperitiam malè iudicet, tenetur inquantum religioni ſuperioris videbitur, ſecus ſi dolo, quia tunc tenetur ad veram litis æſtimationem.*
3 *Litem ſuam facere quomodo & quando iudex dicatur.*

1 IVdex, qui admittit ad probationem † inſtrumentum cp non debebat admittere, non ſolũ tacit litem ſuam, ſed ẽt tenetur titulo quod quiſque iuris Inno. ſingulariter in ca. cũ venerabilis. col. pe. verſ. hoc tñ. de excep. & illud nos do

2 cuit Bal. in l. ſi. C. ſi certum pet. Attende iuuenis, † iudex ſi culpa vel per imperitiam malè iudicat, tenetur inquãtum religioni iudicis videbitur, ſecus ſi dolo, quia tunc tenetur

3 ad veram litis æſtimationem, & hoc modo dicitur iudex facere litem ſuam. & hoc pro iuuenibus.

ADDITIONES.

Et ſequitur Iaſ. in l. 1. in prin. 5. nota. ff. quod quiſq; iur. & no. doc. in d. l. pe. C. de pac. Et quando iudex faciat litẽ, ſuam tradũt doc. in d. l. 1. in fi. Bar. in l. ſi. ff. de var. & extraor. crimi. & in q. inci. iudex qui per imperitiã. Ange. Are. in §. 1. Inſti. de obli. ex qua. deli. & in §. appellantur. nu. 9. de exce. Et quid in arbitro, infrà ſingu. 707. Nico. Pign.

Eleganter hoc proſequitur d. Bart. Cæpo. in c. cùm omnes, col. 1. verſi. ea quo nota. nu. 11. extrà de conſtitutio. Ga. S.

CLXIII.

1 *Iudex poteſt ſtatuere terminum appellanti, infra quem ſe præſentet coram iudice ad quem.*
2 *Appellatio an dicatur deſerta, poſt lapſum terminum appellanti præfixũ ad ſe præſentandum coram iudice ad quem, & ad faciendum ſidem de præſentatione iuxta à quo?*
3 *Iudex a quo, quando poſsit executioni mandare ſententiam pendente appellatione coram iudice ad quem, nec executio irritari poſsit.*

Hoc

1 HOc neſciunt Legiſtę, Iudex † poteſt ſtatuere terminũ appellanti, infra quem ſe preſentet coram iudice ad quem, aliàs ſi nõ facit, appellatio eſt deſerta. Pone quòd ita facerem. ſ. quod darẽ dues mẽſes ad ſe præſentãdũ ſedi Apoſtolicę, & alios duos ad faciendũ fidẽ mihi de præſentatione, quæ quidẽ preſentatio facta fuit, ſed de ipſa mihi

2 fides facta non fuit, tan tunc per lapſum vltimi bimeſtris ſit deſerta appellatio? Dic cp non ſm Bal. in l. præſes. verſi. pone iudex. C. de appel. Sed ſi nõ reſultet effectus deſertionis ex ſecunda taxatione termini, an reſultet aliquis alius effectus? Fed. de Senis in conſilijs ſuis conſi. 22. incip. punctus quæſtionis. dicit, cp illa ſecunda præfixio termini habet effectum, quòd elapſo † termino poteſt iudex à quo ſtatim ſententiam mandare executioni etiam pendente appellatione: adeo quòd non poſsit executio irritari: per tit. nil noua. appel. penden. Et hoc fuit notum do. Anto. in c. ex inſinuatione. de appel. dictum eſt notabile, & per nemi nem prius dictum, ſcribendum literis aureis, & faciet tibi honorem, ſi ſcueris conſeruare ipſum.

ADDITIONES.

Adde cp ſi poſt terminũ, imò etiã poſt executionẽ appellãs proſequat appellationẽ, poterit reuocari ſnia, & executio facta, ita no. dixit Ale. Bar. in l. præſes. C. de appellationib.

Et ſequuntur Dom. de Rot. deciſ. 94. ſi iudex. in nouis. & deciſ. 451. nota ſi. in antiq. Card. poſt mo. in clemẽ. 1. q. 2. 3. de appe. Cæpo. caute. 45. ſi vis illaqueare. 5. caut. Abb. & Feli. in c. perſonas. vbi Deci. col. 4. qui plures citat. de appe. & limitat dupliciter. vt per eum. Nicol. Pign.

Adde Catella. Cot. in memorab. in verb. appellatione interpoſita. & plenè tradit Pet. Duenas in reg. 42. incip. appellatione pendente. in princ. Sed quid ſi appellans ante tẽpus præfixum coram iudice introducit ſuã appellationem, an tunc appellatio cenſeri debeat deſerta? vide Guid. Pap. deciſi. Grationop. 336. an iudex à quo. vbi concludit cp non, rationibus de quibus ibi per eum. Et vide infrà ſingu. 167. iudex à quo. Gab. Sar.

* Adde Matheſil. notab. 21. nota practicã qua vti poteſt. & c. vbi certos modos tradit quibus iudex à quo vti poteſt, vt appellatio deſerta maneat. quibus adde alium per Ro. hic, & alium. j. ſing. 167. & omnes hos modos intellige quan do iudex à quo detulit appellationi, ſi. n. non detulit, ſed incepit procedere poſt appellationem interpoſitã, non poterit aſsignare aliquẽ terminum appellanti, vt p Inn. in c. ſi. de accuſ. Et nota cp appellatione deſerta poteſt victor adire iudicem à quo & petere, vt citato appellante mittat ſententiam ſuam executioni, & niſi appellãs doceat quod ſit proſecutus appellationem, pòt iudex procedere ad executionem, neq; eſt neceſſe cp iudex ad quem, pronuntiet appellationem deſertam. ita ang. Ang. in l. ſi cõtra maiorem. C. de appella. & eius verba pro aureis cõmendat Fel. in c. ex parte. 2. ver. declara tn. de reſcrip. & in c. ex ratione. de appel. & eſt notab. dictũ Bal. in l. 2. in fi. per illum tex. quẽ dicit meliorem de iure C. de temp. appellati. Bart. in l. 1. in fi. ff. nil nouar. appel. pẽden. Dec. conſi. 97. Et adeo inualuit conſuetudo vt iudices à quibus appellat, aſsignẽt terminũ ad faciẽdum fidem de proſecutione appellationis, & ſine pœna & reprehenſione poſsint tuas ſententias exequi, ſi nõ conſtat eis de proſecutione facta. ita ſing. dicit Fede. de Sen. conſi. 28. punctus quæſtionis talis eſt. in fi. verbis.

CLXIIII.

1 *Compromitti non poteſt in duos, vt eligant tertium incertũ, & quid in arbitratore, an idem, quod in arbitro?*

1 TV habes in c. innotuit. de arbi. & ff. c. l. nẽ ſi vnus. §. ſi in duos. cp nõ pòt in duos cõpromitti, vt eligant tertiũ incertum. Sed quid in arbitratore an idẽ cp in arbitro? Dicit Bal. in l. 1. C. de his quę pœ. nom. in lect. antiq. & valet. allegat ſingulare dictũ Io. Mon. in rub. de elec. li. 6. dico cp ipſe habet caſum rotundum ſm vnam lect. gl. in c. cum à nobis. quod eſt penu. de arbi. mirror de tanto patre.

ADDITIO.

Sequitur Ale. in dict. §. ſi in duos. in addi. Bar. Nico. Pig.

CLXV.

1 *Mater an tutrix conſtituta filio dicatur per illa verba à teſtatore prolata, videlicet, Committo filium meum matris cuſtodiæ?*

1 COmmitto filiũ meũ matris cuſtodiæ, an † videar eam tutricẽ filio meo feciſſe? Dic cp nõ, caſus eſt ſingularis in l. qui aliena. §. quanquã. ſm vlti. lect. glo. ff. de neg. geſt.

ADDITIONES.

Et eſt rõ, quia nomẽ cuſtodis nõ trahit ad officiũ tutelę, vt p Bal. ibi. Sed hodie cõtrariũ dicẽdũ eſt. auth. matri, & auiæ. C. qñ mul. offi. tut. quæ corrigit d. §. quanq;. vt per Cal. in l. ſed ſi hoc. §. fi. ff. de condi. & demonſtrat. & latè deducit Nic. Boer. deciſi. 124. teſtator. poſt eos quos allegat. Ni. P.

Idem eleganter examinat Do. Bart. Chaſſæn. in commenta. conſueru. Burgũ. in rub. 6. in §. *entre gens nobles*. in ver. *du conſentament de ſe parens*. num. 4. Gab. Sar.

CLXVI.

1 *Solutio fieri non poteſt nullum mãdatum habenti, ſed an vti negotiorum geſtori ſolui poſsit.*
2 *Tutor ſi rem emat, pupilli efficitur, & an illud procedat etiam ſi emat ut negotiorum geſtore?*

1 TV ſcis, cp nullum mandatum habenti non poteſt fieri ſolu. l. qui hominẽ. §. qui nullo. ff. de ſolu. Sed an vti negotiorum geſtori ipſi ſolui poſsit, licet mandatum nõ habeat? In hoc diſtingue vt facit lex ſingularis, cp aut debitor ſoluit ſcienter, aut ignoranter. in l. filiæ. ff. de ſolut. Et facit lex illa, ad materiã l. ſi vrbana. ff. de cõdi. indeb. & dicit ibi Bar. cp illa l. filiæ. eſt ſingularis ad aliud. ſcis. n. quòd empta res à tutore pupilli, efficitur pupilli, vt l. ſi tutor. C. de ſeruo pig. da. ma. & l. curare. cũ ſimilibus. C. de arbi. tut. Quòd eſt verum, ſi ematur per tutorem, ſecus ſi per negotiorum geſtorem. d. l. filiæ ſecundum Barto. ibi. Nota.

ADDITIO.

Adde quòd Caſtren. & ibi Iaſ. in 2. notab. in l. ſi vrbana. ff. de cõdi. indeb. mirantur de Bar. dicẽte illam legem ſing. quia eſt d. l. ſi vrbana. in fortioribus terminis, tamen dicunt eã ſing. idem Iaſ. & alij in l. filius pacifcendo. C. de pact. Ni. P.

CLXVII.

1 *Iudex à quo poteſt præfigere terminum parti appellanti, infra quem proſequatur appellationem, ſi appellationi deferat, aliàs ſecus.*
2 *Innocentij dictum in conſiſtorio Papæ tenetur, vt ſacrum Euangelium.*

1 IVdex à quo poteſt præfigere terminum † parti appellanti, infra quem proſequatur appellationem. Quod eſt verum, ſi deſert appellationi, aliàs ſecus. Innoc. ſingulariter, in capit. fina. de accuſa. & ſequuntur Domini mei deciſio. 181. nota quòd iudex. in antiqui. Licet Specul. in titul. de appel. §. ſequitur. verſi. hac forma. reprehẽdat. & illud placet quibuſdã in c. 1. de appellatio. lib. 6. Sed dictum Inno.

2 † in conſiſtorio papæ tenemus, vt ſacrum Euangelium.

ADDITIONES.

Adde qq̀d Innocen. ſequitur ibi Io. Andre. & Imo. qui ſubdit, quòd non eſt ſimpliciter verum, per id quod habetur in c. Abbate. de appell. & in c. cum appellationibus. de appel. in 6. ſequitur Sand. in c. cùm Bartold. col. 6. de re iudic. & dicit eſſe text. in cap. peruenit. 1. de appella. & ibi Abb. in no. vbi tamen dicit, quòd communiter reprobatur dictum Innocen. Vide tamen eum qui latius loquitur. & vide eundem Feli. qui per plura etiam reprobat, in c. prælatorum. col. 5. verſi. 2. caſu. de accuſa.

Et dictum Innocen. eſt commune, & eum ſequitur Abb. & Deci. qui doct. pro vtraque parte refert, in ca. cùm ſit Romana. col. 2. & ibi Augu. Bero. nu. 17. de appella. Cæpol. caut. 45. ſi vis illaqueare. caut. 6. Nico. Pign.

Idem tradit Guid. Pap. deciſio. Grationop. 436. nu. 106. verſ 97. quæro. & dixi ſuprà ſing. 163. Gab. Sar.

CLXVIII.

1 *Condictio an detur contra vxorem, vel maritum amonentiũ res vxoris?*
2 *Condictio datur domino contra furem.*

Sed

1 SEd nunquid condictio detur contra vxorem, †vel maritum amouentem res vxoris? Videtur quòd non, quia
2 nulla condictio datur domino, † nisi contra furem l.fin.ff. vsufruct.quemadmod.ca.Insti.de act.§.sic itaque.In contrarium tamen est verum.casus est vnicus, & malè notatus, in l.si concubina.§.non solum.ff. rerum amo. Illud ergo quod dicitur speciale in fure, dicas idem in viro seu vxore amouente.

ADDITIO.

Adde Ale.& Soc.in l.certi condict.in 3.gl.ff. si certum peta. & doct.in l.scire debemus.in fi.ff.de verb.oblig.Nic. Pig.

CLXIX.

1 *Datem ab extraneo pro filia mea promissam, si vti fideiussor soluam, à debitore non repeto.*
2 *Fideiussor soluens quo casu à debitore non repetat.*

1 EXtraneus promittit dotem pro filia mea, † ego fideiussor pro ea soluo, an possum à debitore repetere? Vide
2 tur quòd sic, per totum tit.de fideiuss. Sed casum † vnicum habes cantantem contrarium, (notabilis limitatio ad totum titul.de fideiuss.) in l.profectitia.in §.si pater nō quasi pater.ff.de iure dot.

ADDITIO.

Adde Lud.Bolo.in d.§.si pater.in suis nouis interpre. Ni. Pi.

CLXX.

1 *Publicatio bonorum non transfert iura conditionalia in fiscum, & de qua conditione intelligatur?*
2 *Fiscus censetur loco hæredis extranei.*
3 *Contractus conditionalis transit in hæredem extraneum.*

1 GLo.ordinaria in l.nam ad ea.ff.de condi. & demonst. dicit, quòd iura conditionalia ex publicatione non transferuntur in fiscum, sed pro ea est casus singularis in l. intercidit.ff.de conditio.& demonst. Quod tamen limita verum de iure conditionali conditione casuali, si nauis venerit, & c.secus verò, si illa iura sint conditionalia mixta, vel potestatiua conditione, quia tunc transferuntur. casus est vnicus in l.in facto.§.fiscus.ff.de condit.& demonstra. Secundò limita in iure conditionali voluntate, secus si ex
2 contracto, illud enim transfertur in fiscum. Tu diceres fiscus censetur † loco hæredis extranei.l.1.de bon.dam.per
3 gl.sed † conditionalis contractus transit in hæredem extraneum.§.ex conditionali.Inst.de verbo.oblig.Sed tu habes casum singularem in l.inter socerum.§.fin.ff. de pacti. do. inhæreas textibus.

ADDITIONES.

Adde quòd istam glos.multum not.Bald.in l.1. column. penul.C.de hæred.instituen.& Felin.in cap.in presentia. colum.15.de probatio.

Et idem Rom. in consil. 247. primò dici potest .Bald.in l.1. C.de bon.libe.Alexand.in additio.ad Bartol. in l.quod traditum.ff.de condi.& demonstra.& in l.si marito.in princ. ff.solu.matrim.& in l.quoties.ff.de noua. Augu. Arimi.in tracto.Ange.malefi.in ver.& eius bona publicamus.col.8. Matth.de Afflict.in titu.qualiter pot.feud.alie.§.donare. 3.not.in fi.Ias.in l.si stipulatus.§.fi.ff.de ver.oblig.Et an in publicatione bonorum veniant res, in quibus quis habet ius ad rem, infrà sing.430.Nico.Pigu.

CLXXI.

1 *Adultus quemadmodum potest facere testamentum, an etiã in eo possit filio tutorem dare?*

1 ADultus potest facere testamentum, sed an in eo posset filio tutorem dare? tex.est singularis quòd sic: in l.
3.§.quamuis.ff.de admi.tuto.

ADDITIO.

Et quæ sit ratio vide doct.in l.si frater.C.qui testa.face.poss. & in l.1.§.fuit quæstum.ff.ad Trebe.Nic.Pigu.

CLXXII.

1 *Egregia persona dicitur Episcopus, & Cardinalis, & quilibet in dignitate constitutus.*
2 *Egregia persona an possit renuntiare eius priuilegio?*

1 TV audisti l.ad egregias.ff.de iureiu.(egregia † persona est Episcopus, Cardinalis, & quilibet indignitate con
2 stitutus,) an possit † persona egregia renuntiare priuilegio illius legis? Cyn.tenet quòd non, in l. nec honorem. C. de episcop.& cleri.& credo quòd fuit ter allegatum. & est ratio, quia illud priuilegium concessum est dignitati, & non personæ, igitur &c. sed si quis tibi daret casum singularē nonne gauderes? Casus est in c.2.de iudi. lib.6. & ibi casus singularis pro dicto Cyn.secundum me.

ADDITIO.

Adde quòd licet responderi possit ad d.§.ceterum. ꝙ habet specialem rationem in monialibus, tamen sustineri potest dictum Cyn.secundum Fely.in c.si qui testiũ.col.antepe. de testi.ex notatis per Bal.& Ang.in l.alia. §. eleganter.ff. solu.matri. vide Mod.in d.l.alia.& in l.pe.C.de pact.

CLXXIII.

1 *Dispositio l.ad egregias.ff. de iureiuran. an habeat locum in paupere, cui est verecundia domum exire?*

1 ITem quæro, an illa l. ad egregias. de iureiurand. habeat locum † in paupere, cui est verecundia domum exire, puta si esset quidam nobilis homo? Istud fuit Romæ de facto, & Domini mei determinauerunt, quòd sic, per glos. in c.si qui testium.de testibus.

ADDITIONES.

Adde aliam in l.inuiti.gl.magna.ff.de testi.facit tex.in l.in ea. in fi.ff.ex quib.aut.ma.per quem tc. vide quod dicit Bar. in l.pecuniæ.in fi.ff.de adi.leg.& in l.si fideiussor.in fi.ff.de fideiusso. Ista tñ limitatio nō placuit Ias.in d.l.ad egregias. col.2.& Fel.in c.si qui testium.col.3.versic.gl.si.ff.de testi.

Idem tenet Cępola conterrancus meus in tract. de Imperat. milit.eligendo, priuilegio.32.& 34.& licet ab hac opinione Ias.dissenserit in l.ad egregias.in 2.col.ff.de iureiur.eius tñ opinio dici pōt procedere in simplici nobili: nam is quātumcunque sit pauper, cogitur ad iudiciū venire, nec gaudet priuilegio d.l.ad egregias.nam illa lex solùm habet locum in personis egregijs, non in simplicibus nobilibus, vt tenet & declarat dom.Ioan.Arzeab Oralora Granatensis in suo tract.nobilitatis, & immunitatis.in c. vltim.5.partis princ.num.16.versicu.Item ad eos tabellio. Gabriel.Sara.

CLXXIIII.

1 *Hæres vniuersalis grauatus restituere quicquid ex hæreditate ad eum peruenerit, tenetur restituere prælegata, nisi ea alienari prohibita fuerint.*

1 HAeres vniuersalis grauatus † restituere quicquid ex hereditate ad eum peruenerit, tenetur restituere prælegata. casus est in l.cùm virum.C.de fideicomm. Quòd est verum, nisi illa prælegata sint prohibita ab eo alienari, tūc enim ad ista restituenda non tenetur. (Istud non inuenies in d.l.cùm virum, nec per Bar. in l. Marcellus. §. quidam liberis.ff.ad Trebel.) Casus est vnicus in l. Lucius. §. pluribus.ff.ad Trebel.secundum Bar.ibi.

ADDITIONES.

Tu dic quòd Alex.facit mentionem de text. in §. pluribus. hic alleg.in d. §. quidam.in princ.

Adde circa intellect.illius.§.Soc.post alios in d.§.quidã liberis.Ias.in d.l.cùm virum.vbi Io.Corasi.nu.6.Nic.Pig.

CLXXV.

1 *Hæres in parte grauatus non tenetur restituere prælegata, nisi is grauatus fuerit restituere portionem hæreditatis filio testatoris.*

1 TV habes tex.in l.Titius.&.l. Marcellus.§.quidã liberis.ff.ad Trebellia.quòd hæres in parte grauatus non tenetur restituere prælegata.quod verum est, nisi testator aliquem grauauerit de restituendo portionem hæreditatis filio testatoris, tunc.n.veniūt prælegata. Casus est singularis secundum Bar.ibi in l.liberto.§.filium.ff.de annu.leg.

ADDITIONES.

Istam limitationem sequitur simpliciter Alexa.in §. quidam liberis.hic alleg.

Adde quòd Cast.Ias.& alij sequuntur istum intellectum in l. cũ virum.C.de fideicom. Vide tamen ibi Ioan. Corasi.nu. 16.Soci.in d.§.quidam liberis.col.3.Franci.Rip. in l.in fideicommissariam.§.fi.in 3.limi.ff.ad Treb. Nico.Pig.

CLXXVI.

1 *Dilatio concessa super sorte, intelligitur etiam concessa super accessorio vsurarum, fallit si debitor suspectus sit de fuga vel de dilapidatione sui patrimonij.*

1 VLtimò quæro, an dilatio concessa † super sorte, intelligatur concessa super accessorio vsurarum? Tu habes duo iura, primum est in.l.cum soluendæ.ff.de distract. pigno.quæ parum facit. Secundum est singulare ad hoc in.l. soluitur.§.si pacisc atur: ff.qui. mod. pig. vel hypo.sol.vbi casus de hoc. Quod limita, nisi debitor, cui est facta dilatio, sit suspect⁹ de fuga, vel de dilapidatiõe sui patrimonij, tunc enim dilatio in principali non extenditur ad accessorium. casus est singularis secũdum veram primam lect. gl. in l.quæsitum.ff.de pignorat ene menti, quia de facto venit.

ADDITIO.

Intellige quod talis suspicio superuenit de nouo quæ nō erat tempore dilationis concessæ, vt per Barto. in.d.l.quæsitum. Et eundem Ro.consi.320. hæc istorum. Alex.consil. 19.viso.col.fi.lib.3. Nic.Pign.

CLXXVII.

1 *Expensas vtiles & necessarias in re aliena faciens, rem potest retinere, donec à domino expensa sibi soluantur, & an aliud ius retinendi transeat in singularem successorem?*

1 TV scis, quod faciens impensas vtiles & necessarias † in re aliena potest retinere rem, donec à domino expensæ sibi soluantur. l. si in area. cum simi. ff. de condictio. indebi. Sed an istud ius retinendi transeat in singularem successorem? Dic quod sic, casus est vnicus in l.in hoc iudicio §.impendia. versic. sed is qui à me. ff. communi diuidun. nota perpetuo.

ADDITIO.

Et ibi Barto.& Floria. Alexan.in additio.in l.qui exceptionē. §.qui pars.ff.de condi.indebi. Nicol.Boer.decisio.parlamē. 44.quo ad secundum.nu.14.&.19.Rip.in l.vbi purè. §.fi. ff.ad Treb. Negus.in tract.de pign.4. memb.in fin.5.part. princ. Andr. Tiraq.in tractatu de retract.conuen.§.7.glo. 1.nume.15. Nico.Pign.

CLXXVIII.

1 *Diuisio rei communis an peti possit, si alter ex dominis partem suam alteri domino pignori obligauerit.*

1 DVo sunt domini vnius rei communis, cuius alter † pignorat suam partē alteri, nunquid hæc pignoris obligatio impediat petitionem diuisionis? Dic quod sic. casus est † singularis in l.si quis putans. §. idem scribit. ff. commu. diui. quod nota.

ADDITIO.

Adde infra singular. 653. expendens. Et plures quæstiones in materia refert Alexan. in l.ferui electione. §. Labeo. ff. de lega. 1. Nico.Pign.

CLXXIX.

1 *Tutor tenetur vel conuertere in emptionem prædiorum, vel dare ad honestam partem lucri mercatori pecuniam pupilli, alias tenetur ad interesse. Et si pro pecunijs diuersimodè dentur lucra, quæ æstimatio considerari debeat?*

1 IVre hodierno tutor tenetur vel conuertere † in emptionem prædiorum, vel dare ad honestam partē lucri mercatori pecuniam pupilli, secundum Bar. in l. diuus. ff. ad leg. Fal. & in l. tutor qui repertorium. §. si post. & seq. ff. de admistra. tuto. Aliàs tenetur ad interesse. Pone (vt Florentiæ habui de facto,) quòd diuersimodè mercatores dant lucrum pro pecunijs, quæ æstimatio debet considerari, an secundum id quod est plus, vel quod est minus? Quòd secundum mercatorem, qui dat minus debeat pupillus petere interesse consului, & allegaui casum vnicum in l. tutor qui repertorium. §. ex cæteris. ff. de admi. tuto. & ita fuit pronuntiatum. Pro dicto Bar. est casus in c. per vestras. in fi. de dona. inter vi. & vxor.

ADDITIO.

Adde quod consi. Rom. est. num. 39. præpositæ quæstionis & tradit Ioan. Lupus in repeti. d. ca. per vestras. char. 248. col. 1. de donatio. inter virum & vxor. Nicol. Pign.

CLXXX.

1 *Fœmina non succedit in feudo, nisi illud sit concessum pro nullis seruitijs, sed ad mercedem.*

1 HOdie fœmina non succedit in feudo. fallit, † nisi feudum sit concessum pro nullis seruitijs, sed ad mercedem, & consului quod succedit fœmina hoc casu, cum nō obligat recipientem ad seruitia, secundum Bal. solum in cap. 1. §. & quia vidimus. col. penul. nume. 19. qui feu. dare pos. in vsibus feu. & dicit de hoc esse casum in c. si autem de cap. extraordi. Cor. quę rubri: in paucis libris reperitur, vt dicit Bal. tene menti.

ADDITIO.

Et idem Ro. consi. 33. viso. 2. fallent. consil. 367. circa primū. 5. dubio. 4. fallent. Ias. in l. Gallus. §. etiam si parente. col. 4. ff. de lib. & posthu. Hippo. qui alios citat. sing. 421. fœminæ. Matth. de Affli. in c. 1. de grad. succe. feu. & in c. 1. §. & quia. 9. notab. qui feu. da. pos. Deci. in l. fœminæ. nu. 64. ff. de reg. iur. consi. 208. nu. 5. consi. 423. col. 4. Rip. respon. 1. cap. 1. col. antepenul. August. Bero. in cap. dilect. co. 21. de arbi. Nicol. Pign.

CLXXXI.

1 *Testator, si cui centum reliquat, si is cum eius filijs morabitur, an requiratur, quod habitet in eadem domo, an verò sufficiat quod habitet tantum in eadem ciuitate.*

1 TEstator dicit, si Titius cum filijs meis morabitur, relinquo sibi centum, an requiratur, † quòd simul habitent in eadē ciuitate seorsum, vel simul in vna domo? Dic, quòd aut testator dicit, si morabitur in ciuitate, & tunc requiritur quòd in eadem domo. casus est singularis in l. qui cõcubinam. §. vxori. ff. de leg. 3. Aut testator non expri mit locum, & tunc conditio non videtur impleri, nisi in eadem domo simul habitent. tex. singularis in l. si quis ita. ff. de condi. & demon.

ADDITIO.

Et idem tenet Bar. in d. §. vxori. vide. Soci. in d. l. si quis ita. 4. nota. & ibi limitat illam legem. Nico. Pig.

CLXXXII.

1 *Creditores ratione delicti an, possint conuenire eum, qui habuit saluum conductum, ne per quinquennium à creditoribus suis molestetur?*

1 QVid si Titius † habuit saluum conductum ab Imperatore, quòd à nullis creditoribus suis hinc ad quinquennium possit molestari, an intelligatur, quòd non possit cõueniri à creditoribus ratione delicti? Dic quòd non, istud est singulare verbum Guliel.de Cun. in l. si ex parte. §. quanquam. ff. quod cum eo. & in l. si rerum. ff. de re iudic. quæ probatur per eadem iura optimè probantia.

ADDITIONES.

Ad quid extendatur saluus conductus, siue assecuratio, an si comprehendit mistim delinquẽtes & damnatos, comprehendat etiam eos separatim? vide Bal. consil. 449. per totum. incip. ponitur quòd quidam Nicodemus. in. 3. parte.

Et comprobant Alex. in l. quamuis. col. 2. ff. solo. matri. Ias. in authen. res quæ. nu. 20. C. commu. de leg. Alex. & Rip. in l. 1. ff. si cert. peta. vbi ibidem Ro. & Deci. tenent cõtrarium. Lud. Gom. distinguẽs. §. in fraudem. col. 14. Inst. de act. Et adde idem esse in debito iurato, vt per Hippoly. sing. 515. contingit. Tho. Fer. caut. 55. Nicol. Pigu.

CLXXXIII.

1 *Sportulæ de iure canonico sunt reprobatæ, & an valeat consuetudo in contrarium?*

1 TV scis, quod tius canonicum reprobauit sportulas. c. cum ab omni. de vita & hone. cleric. Sed an valeat cõ suetudo in contrarium? Specu. tenet quod sic, in tit. de falar. §. 1. versi. si verò ordinarius. Sed glo. singu. Ioa. And. tenet cõtrarium, vt in cle. statutum. de elect. allegat d.c. cum ab omni. in versi. pro diuersa terrarum consuetudine. & illa communiter tenetur.

ADDITIONES.

Dic ꝙ pro opi. Specu. sunt plures gl. vt. in. §. ne aũt in authen. de iudi. in glo. 1. gl. in auth. offeratur. in verbo, sportu-

tulis.& ibi Bart.de litis contesta.Imol.in l.Pompo.aliàs, si vni.ff.de re iudi. est etiã gl.in.§.tripli.in verbo.in libello. ibi,sed hodie.Insti.de act.quam ibi tenẽt Ioan.Fab. & alij scribẽtes.& Ias.ibi col.7.dicit magis communem opinionẽ esse istã, & sic contra Innocen. & alios in dicto ca.cum ab omni.hic alleg.Et plenè. de hoc tangit Anto.Corset.in notab.297.in verb.sportulæ.

Adde Abb.post alios in d.c.cum ab omni.col.penul.Frãc.Zabar.in dicta cle.statutum col.2.docto.in ca.statutum.§.insuper.de rescrip.lib.6.Et quæ sint sportulę,tradit Alcia.li. 3.dispun.c.17. Nico.Pign.

CLXXXIIII.

1 *Feudatarius potest alij in feudum dare suum feudum etiam in uito domino.Et an primus feudatarius possit renuntiare ius feudi in manibus domini,in præiudicium secundi?*

1 QVero,†feudatarius potest alij in feudũ dare suum feudum etiam inuito domino,& est clarum. Sed an possit primus feudatarius renuntiare ius feudi in manibus domini in præiudicium secundi? Tu dicrres quod non, per l.petendæ. C.de temp. in integ.resti. Sed casus est vnicus quod,sicin c.1.versicu.sinautem dissentiẽte,qualiter olim feu.alien.pot. in vsibus feud. Et addas ad l.fi. ff. de pactis nota tu,qui habes feuda in partibus.

ADDITIONES.

Adde quod istud refert & sequitur magister meus in l. final. hic alleg.col.1.

Et facit.c.1.§.rursus quib.mod.feud.amit.Ratio est,qa feuda tarius nõ habet liberum dominiũ. ergo transferendo,trãsfert cum sua qualitate temporali, vt per Bal.in l.si duobus §.sed quia.C.commu.de lega. Et resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris.l. lex vectigali.ff.de pig. & hyp.Et adde Doctor.in dicto.§.rursus.& Cagnol.ponentem plures quæstiones similes,& limitationes,in l.2.q.12.C.de rescinden.vendi. Nico.Pign.

Hoc tenet etiam Alex.in l.mulier.§.si quis filium.col.1.versicu.& pro ista.ff.ad Trebel.vbi allegat Bald.in c.præterea de c.Conrad.Et idẽ voluit Hos in summa,in titulo de iud. in §.fi.Et latè p Guidõ.Papæ decis.Grationop.162.Ga.Sa.

CLXXXV.

1 *Falsi crimen præscribitur spatio viginti annorum, fallit in ecclesia in qua nunquam præscribitur.*

1 TV scis,† quod crimen falsi præscribitur spatio.20.annorum, vt l.quærelam.C.de fal.c.cum venerabilis.de excep.Hoc fallit in ecclesia,in qua nunquam præscribitur.dictum singulare Specu. in tit.de senten.§. quoniam . col.3. vbi not.allegat tex.33.quæstio.5.ca,quod Deo.& verè est notabile.

ADDITIONES.

Adde Bal.in l.1.in penul.col.C.de sacrosan.eccle.Sed illud intelligiẽ causis matrimonialibus,& spiritualibus,vt p Spe. vbi suprà.Et q in pœnis spiritualibus nulla currat præscriptio,dicit etiã Bald.in l.fi.in fi.in penul.colu.& in.29. col. C.qui accus.nõ pos.Ang.& Moder. in l.diuus,ff.de re iud.

Sequuntur Abb.& Feli.in c.licet causam.vbi Deci.nu.23.& Aug.Bero.nu.28.de proba.Decis.ca.Tholos.188. Balb.in tract. præscript.in 1.limi.2.q.4.parte princi. Nicol.Boer. decis.parlamen.26.contra quandam practi.Canon.in.verbo,aliquo lapsu temporis.

CLXXXVI.

1 *Obligo me,quod obligabo me tibi in futurum ad decem,an statim sim ad decem obligatus.*

1 OBligo me,† q obligabo me tibi in futurum ad decem an statim sim obligatus ad decem, an requiratur noua promissio?Dic quod statim sum obligatus.istud est dictum singulare Ioan.And.in rubr.de obliga.& solut.in additio . Specu. vbi refert ita disputasse Alber.Galeot.extra opus suum.& istud est in penetralibus iuris Canonici .

ADDITIO.

Et hanc decisionem tenent Alexan.Ias.& Soc.in l. cum fundus.§. seruum tuum imprudens.ff.si certum peta . Ias.in l. dominus.4. notab.ff.de condi.indeb. & l.si fideiussor.§. meminisse.col.1.ff.de lega.1.Gomes in.§.in personam.nu. 41.Insti.de actio,Matthæ,de Affli.decis.61, fuit,in princip. Anto.Rub.consil.29.viso cõtractu,col.3,dicens communiter approbari,& alij,quos citat And.Tiraquel,in tract.de retract.conuen.in fi.num.26.Contrarium tenuit Deci.in dicto §.teruum tuum.Hippoly.singula.469.dixit. Alcia. in l.1.num.15.& sequen.ff.de ver.oblig.Et pulchrè Tho. Gram.qui alios citat, & sex modis respondet, decis.104. illustris.nu.187.& seq. Nic.Pig.

CLXXXVII.

1 *Iudici si per modum exceptionis opponatur, quod non potest de causa cognoscere, si ob id causa ad iudicem competentem remittatur ;ea debebit expediri secundum formam, secundũ quã fuisset à primo expedita,si primus cognitionẽ habuisset.*

1 OPponitur per modum exceptionis † coram vno iudice,quod non potest cognoscere de causa, si remittatur ad iudicem competentem ,debet iudex comperens secundum formam,secundum quam fuisset expedita,si habuisset cognitionem primus, expedire.Inno.singulariter in c.lator.qui filij sint legi.Et licet Spe.contrarium teneat in tit.de ordi.cogni.§.1.circa princi. palatium tamen seruat opinionem Inno.quod no.quia mirabile.

ADDITIO.

Adde Alex.in l.Titia.col.fi.ff.solu.matri.Abb.in ca. tuam in fi.de ordi.cogni. Nico.Pign.

CLXXXVIII.

1 *Officium,ad quod fuit electus,acceptare recusans , qua pœna puniatur?*

1 QVa pœna puniatur nolens†acceptare officium , ad q est acceptus,& electus? Dic qd debet alius loco eius subrogari,& illi subrogato dari bona recusantis possidenda,& vsufructuando,donec durat officium, & si postea reperitur,debet compelli illud officium per biennium habere.casus est singularis in l.si magistratum.C. de decur.li.10.

ADDITIONES.

1 Idem Roma.& ibi Alexan.col.2.in l.dotem.(quã legunt sub.l.liberta.)ff.solu.matrimonio, quam materiam tradũt ibi Doctores,& per Bald.in l.2.ff.quod quisque iuris.& in l.si quando.co.3.& in l.hi qui ad ciuilia.col.3.C.de appella.per Feli.in rubri. de testib.cogend. Deci.in reg. inuitus nemo.ff.de reg.iur.& Cag.in l.nunto beneficium.eod.tit. Nicol.Pign.

Quid econtrà,qua pœna puniatur officium acceptans, quod acceptare prohibetur , tradit idem Roma. infra singula. 393.Gabr.Saray.

CLXXXIX.

1 *Arbitratoris laudum nunquid possit rescindi prætextu instrumentorum de nouo repertorum.*
2 *Arbitramentum transactioni æquiparatur.*
3 *Reductio ad arbitrium boni viri, appellationi æquiparatur.*
4 *Instrumenta nõ producta,an & quãdo de nouo possint produci,*
5 *Prælati dolus ecclesiæ nocere non potest.*
6 *Sententia criminalis vtrum prætextu instrumentorum de nouo repertorum possit à iudice retractari?*

1 NVnquid laudũ arbitratoris† possit rescindi ptextu instrumẽtorũ de nouo repertorũ? Si equiparas†arbitramentũ trãsactioni, vt in authẽ.si nõ cõtigerit.C. de iudic. & in corpore vnde sumitur,dicas q nõ,quia nec trãsactio
3 retractatur.l. sub prætextu.C. de trãsactio.Si†aũt vis æquiparare reductionẽ appellationi,& tunc potest,licut in appellatione, in qua nõ probatũ probabo, &c. vt l.per hãc.C.
4 de tẽporibus appellatio.Dic† q hoc determinat Federic' de Senis consilio.237.incipiente,Petrus Rector ecclesiæ. sic,Aut pars de nouo post sententiam vult producere instrumenta,quæ non produxit ante sententiam,quia instrumenta ipsa non habebat & tunc potest arbitramentum infringere. Aut non produxit, cum haberet,ob desidiam suam , & non dolo, & tunc idem , quia sibi subuenitur. Aut non produxit dolo , & tunc non potest amplius
5 producere propter dolum suum , sed†secus videtur in ecclesia Romana , quia dolus prælati ei non po-

test nocere:& ita post longam disputationem determinat
§ Federicus.Sed quid†in sententia criminali,an retractatur? dic,quod est casus singularis in l.1.§.si quis vltro.ff. de qstionib,& l.diui fratres.ff. de pœn. quod non potest iudex absoluere,sed debet scribere principi.

ADDITIONES.

Adde q sententia criminalis etiã propter innocẽtiã rei, detectã nõ retractatur . Abb.in c.suborta.de re iudi.& ibi Feli. col.7.& Abb.in c.consanguinei . in fi.eo.tit. niti beneficio solius principis,vt l.diui.ff.de quæstio.per quem text.dicit Bar.vbi declarat hoc,vt nõ procedat qñ cõtra sententiã in criminali tẽtatur beneficiũ restitutionis in integrũ à principe,p p iura de nouo repta,vel detecta.Ad istud vide etiã plenè p Feli.in c.cũ dilect°.col.3.ver.2.limit. de fide instr.

Et illos text.dicit singu.Ias.post Rom.per eum alleg. in l.1. in prin.C.de præcib.impe.offe.& in l.sub prætextu. C.de transactio.& in dicta l.admonẽdi.col.1.& in l.Imperator. ff.de re iudic.Hippo.de Marsi.plenè in dicto §.si quis vltro.nu.64. & seq. & nu.54.ponit.3.limita.ad illos text. & idẽ Marsi . in §.opportunè.col.4.& 5.in practi.& Ludo. Carrer.in tract.de ho.§.fi.nu.95.& seq. Nic.Pig.

Instrumenta fuisse de nouo reperta probatur iuramento assertis,vt per Bar.in l.admonẽdi.& ibi doct.ff. de iureiurãd. sequitur Guid . Papæ decisio . Grationop.201.& decisio. 254.Et in dicta decisio.201.etiã tradit,vtrũ facta cõclusione in causa possit altera pars admitti ad producẽdũ instrumenta de nouo reperta . & in decisio. Tholosan.13.& idẽ Guid. Pap.decis.244.nu.3.Quibus adde Do.Matthæum Mathesil.singul.57.& quæ ibi dixi in annotatio . meis . & ecõtrà an perditio instrumentorũ iuramẽto probetur?tradit idẽ Guid.Pap.decisio.p dicta 244.& adde q sententia iudicis ordinarij nõ retractatur p instrumẽta de nouo reperta, vt scribit Lãfrã.de Oria. in c.qm̃ contra.in princip. nu.47.versi.quæro incidẽter.extra de probatio. Gab.Sar.

CXC.

1 *Iuramentum in defectum probationis vtrum deferri possit in exceptione excommunicationis oppositain vim dilatoriæ exceptionis.*

1 SEd nunquid in exceptione†excommunicationis opposita in vim dilatoriæ exceptionis,possit iuramentũ deferri in defectũ probationis? Vide gl.in l.fi.ff. quod met. cau.& in c.pia.de excep.in versi.apertissimis.lib.6.

ADDITIO.

Adde quod est duplicatum,vt infrà sing.200. Nic. Pig.

CXCI.

1 *Instrumentum per quot testes reprobetur,maximè si in eo per notarium asseratur de spontanea voluntate?*

1 DVbitatur per†quot testes reprobetur instrumentum, in l.in exercendis.C.de fide instru.& c.cum Ioannes. eo.tit.cum simi.Sed hæc dubitatio cessat,quãdo in instrumento asseritur per notarium de spontanea voluntate,nã tunc indistinctè potest reprobari per duos testes , secundum do.Bal.in §.proficisci.l.obseruare.q.13.ff.de offi.procon.allegat Inno.in c.super.de renun.

Et idem Ro.in rubri.ff.de arbi.col.8.Cæpol.caute:150.sufficit.vbi dicit quod sufficit q vnus testis deponat de metu contrahentis, licet instrumento dicatur, q sponte.ita not. Bald. in l.obseruare.§.proficisci.q.13.ff.de offi. proconsu. Roma.in rubri. de arbi.col.6.post Innocin c. cum super, de re iudica.vide eundẽ Cæpol.cautel.144.de eo qui matrimonium per metũ contraxit. Ias.in l.interpositas.nu.5. C.de transactio. Deci.in l.in omnibus causis . num.8.ff.de reg.iur. Nico.Boe.qui plures citat decis.c.maritus.nu.3. & 4. Tho.Gram.decis.103.illustriss.nu.60.Limita hoc , nisi sit alia præsumptio in contrarium . vt per Ias.& Deci.vbi supra.De quo pulchè per Gram.vbi supra.nu.62.Ni.Pig.

Adde q instrumentum publicum . in quo etiam sint plures inscripti testes,poterit duobus†in fide dignis,& oi exceptione maioribus,quod ad eius seriem,improbari,licet illi testes non sint ex illis,qui descripti sint in instrumento. Quod intelligitur,siue ea probatio fiat directè , siue indirectè,vt tradunt Doctores in dicta l.in exercendis.Imola. in l.1.§.si quis neget.ff.quẽadmodũ testamen.aper.Zasius li.2.singul.respõso.23. Et latè per Didac. Couar. in practicis.q.ca.20.nu.6.versi.prima cõclusio.Sed quid si testes contradicant instrumento,vtri potius credẽdum notario, an testibus?Vide Guid.Papæ decis.Grationop.540. testes examinati . vbi etiam ponit, quot testes præiudicent instrumento. Gab. Sar.

CXCII.

1 *Præceptum de soluendo debitori confesso sit ante litem contestatam,& an id procedat iudice delegato,& arbitro,an verò tunc litis contestatio requiratur?*

1 QVæro,an l.si debitori.ff.de iud.dicens,† quod præceptum de soluendo confessum sit ante litem contestatam,habeat locum in iudice delegato? Dic,quòd non,quia coram eo debet interuenire litis contestatio, text.est in l. si reus paratus.ff.de procuratoribus.Bal.fuit , primus qui illũ notat in l.cõsentaneũ.col.4.C.quomodo. & qñ iudex, & dicit quod non est alibi.Sed an habeat locum in arbitro? Dic quod non.requiritur enim litis contestatio secũdum Bal.singulariter in l.fi.C.de execut.rei iudi.& ibi allegat similitudinem inter arbitrum & delegatum, vt in c.vno de legatorum.de offi.deleg.quod not:

ADDITIO.

Et sequitur Alex.in.d.l.si debitori. Nicol.Pig.

CXCIII.

1 *Iudex in ciuili non potest pro actore absente non citato ferre sententiam,secus in criminali?*

1 IVdex non potest pro actore absente† nõ citato ferre sententiam.vt l.furioso.iuncta glo.& l.quæsitum.ff.de re iudica.& l.properãdum.§.finautem.C.de iud.Quod secus est in criminali.tex.est in l.quãuis indubitati.C.de adulte. secundum Bald.in l.ea quæ.colu.2.C.quomodo & quando iudex.quod no.

ADDITIO.

Adde quòd est ratio in primo casu,quia citatio est adeo substãtialis,vt sententia sine ea lata,tanquã lata cõtra formam substantialem est ipso iure nulla . Et hoc ad rigorem iuris conseruandũ.ẽm docto. infra allega.Secus in secundo casu,quia erat conclusum in causa,& sic erat liquidatum negotiũ vtraq; parte præsente,& quia ille viator erat in seruitio Reipublicæ,(quis.n.esset viator,declarat pulchrè Alc. Neapo.genia,die.li.1.c.27.)non autem intelligo illum text. generaliter in criminalibus,vt per Rom.hic. Alexã. & Ias. ponentem aliã rationem in dicta l.furioso.& per docto.in dicto.§.finautem reus.& Ias.in l.nec quicquam.§. vbi decretum.in.19.fallen.ff.de offic.proconf. & lega.& per Hippoly.de Marsil.in l.de vno quoque.in 8.amplia.ff.de re iudica.& per Aret.in tracta.malefitio.in verb.qui iudex cõmisit.L.in fi. Nic.Pig.

CXCIIII.

1 *Dispositio l.si debitori.ff.de iudi. loquens de termino decem dierum,an habeat locum in arbitratore?*

1 ANI.si debitori.ff.de iudi.loquens de termino†decem dierum,habeat locum in arbitratore? Dic, quòd non secundum Bal. in l.eos. col.2.C.de execu.rei iud.Et idem in termino iudicatis indulto,quia arbitrio iudicis stare debent. casus est figularis in l, si cum dies.§.intra.ff de arbit. iuncta gloss.

ADDITIO.

Et idem Roma. in l.2.in prin.ff.de re iudi.Alexã.in d.l.si debitori.Ioan.Arno.dialo.10. Nico.Pign.

CXCV.

1 *Trebellianica an possit prohiberi , saltem in filio, qui debet habere duas quartas?*

1 ESt dubium nunquid Trebellianica possit † prohiberi? sed ista dubitatio cessat in filio, qui debet habere duas quartas,tunc enim potest Trebellianica prohiberi:secundum Bal.in authen.sed cum testator.C.ad leg.Falc.allegat dictum Dy.in l.Lucius.§.maritus.ff.ad Trebel. Non ob-

stat id ,

ſtat id, quod dicit Bal. in l. iubemus. C. ad Trebellian. quia illud falſum. tene menti iſtud.

ADDITIONES.

Iltam limitationẽ facit etiã Pau. de Caſtr. in l. mulier. §. cũ ꝓponeretur. ff. ad Trebel. vbi limitat d. l. iubemus. hic allegatã, quã dicit nõ loqui in illo caſu. Bar. cõtra in l. ꝙ de bonis § ꝙ auus. ff. ad le. Falci. Sed vide Ange. in conſi. 150. in fi. & 151. & cõſi. 125. in fi. 236. 306. in fi. Pan. conſi. 10. in primo vol. in nouis. Et quia illud eſt falſum, poteris ad hoc videre Ale. conſi. 67. inci. conſideratis. in 1. vol. & conſi. 19. incipien. proſpectis. in. 5. vol. Vide Pau. cõſi. 458. incip. In Chriſti nomine, circa primum.

Et hãc dicunt cõmunẽ plures, maximè Ant. Rub. in ſuis cõſi. Sed cõtraria eſt magis æqua, verior & cõmunior. Iaſ. in l. Marcellus. ff. ad Trebell. Io. Crot. & Rip. in l. nemo põt. col. 12. ff. de lega. 1. Cagnol. in l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſtamẽ. Soci. Iun. qui eã in pũcto iuris defendit, cõſi. 131. q. li. 1. Et dicit Curt. Iunior cõſi. 154. colum. 2. ꝙ ſolitus eſt more ruſticorũ rẽ diuidere, qđ fecerũt Domini de Rota nolẽtes decidere, ſed partes ad trãſigendũ inducẽtes. Caſsiod. decif. 4. vtrũ. de teſta. & caut. cõtra filios tradit Ioan. Dilect. de art. teſta. 31. titu. de ſubſtitu. Nicol. Pig.

Cõtra Roman. multi tenuerunt, vt Deci. conſi. 218. & cõſi. 81. col. 2. vbi dicit hãc opinionẽ eſſe communẽ. Soci. Iun. in cõſi. 131. nu. 58. & cõſi. 137. nu me. 7. volu. 1. vbi diligenter deſcribit huius opinionis authores, nec in hoc cẽſetur correcta l. iubemus. vt latè ſcribit Pau. de Monte Pico, in l. in quartã. ff. ad leg. Falc. nu: 111. Et Carol. Ruin. cõſil. 21. nu. 8. volu. 3. & conſi. 163. nu. 14. vol. 2. Sed opinionẽ Roma. plures ſunt ſecuti, & inter cæteros Ant. Corſe. in tracta. de excellẽtia Regis. q. 73. col. 4. Corne. cõſi. 22. colum. 9. volu. 2. Pau. Pariſ. cõſi. 1. nu. 83. volu. 3. Caſsi. ad de dec. 4. de teſta: & Anto. Rub. cõſil. 2. nu. 16. vt mirari liceat tantã interpretũ inconſtantiã, quã conſiderat Aymõ Crauet. conſi. 16. col. ſi. Et licet Iaſ. in conſil. 84. nu. 9. & cõſi. 89. col. 3. volu. 1. videatur hãc Rom. partẽ tenere, tñ pro intellectu eorũ, quæ ibi ipſe dixit, videas Didac. Couar. in c. Raynutius. §. 11. nu. 7. verſi. verum ad huius rei. extrã de teſta. Gabr. Sar.

* Adde quòd licet Treb. Illanica poſsit per teſtatorẽ prohiberi ſm communem opinionẽ de, qua in authenti. ſed cũ teſtator. C. ad legem Falcid. & in l. Marcellus. in princi. vbi latè omnes. ff. ad Trebellia. & conſuluit Alex. conſi. 67. volu. 1. Socin. cõſi. 14. circa ſi. & conſi. 33. verſi. ſecunda principalis dubitatio. li. 1. Bal. cõſil. 170. li. 5. veruntamen limitatur hæc opinio ſingulariter non procedere in filijs primi gradus, ſm Bal. in l. iubemus, in prin. in 3, notabili. per illũ tex. & verſi. & ego iam dixi. C. ad Trebel. quod pro ſolenni cõmendat Alex. conſil. 5. lib. 2. vbi cum ſequitur, & approbat pro ſingu. Roma. cõſi. 206. licet de cõmuni. & pro illa opi. conſuluit. Iaſ. conſi. 99. in 2. dub. li. 4. & conſi. 146. eo. li. & pro ſingu. commendat & tenet Socin. regul. 432. Nihilominus iſti filij primi gradus computare debent fructus ꝓceptos in Trebellia. ſm Caſtr. ſingular. in l. mulier. §. cum proponeretur. vbi etiã Ale. commendat. ff. ad Trebel. & item Pau: Caſt. in l. ſcimus. in princi. C. de inoffi. teſta. & ſequitur Iaſ. cõſi. 231. li. 2. Iſta procedunt in teſtamento, ſed in codicillis Bal. ſingul. cõcludit contrariũ cõſi. 474. ad eui dentiam præmittendum eſt. ad fin. lib. 2. vbi generaliter cõſuluit ꝙ in codicillis Trebellianica non poteſt prohiberi, ne hæredis nomen inane remaneat, & teſtamẽtum per codicillos euacuetur. & pro hoc allegat gloſ. ordinariam ſm eum in l. 2. in glo. vlti. C. de codicil. Tu de his omnibus latius vide Catellia. Cottam in verbo, filius grauatus, & in verbo, trebellianica, licet poſsit per teſtatorem prohiberi.

CXCVI.

1 *Teſtes, qui non admittuntur contra aliquem eo nolente, vtrũ ipſo volente admittantur?*
2 *Teſtis ob eius indignitatem à teſtimonio ferendo repulſus, nec de partis, in cuius fauorem repellitur, voluntate admitti põt.*

1 QVæro, an illi, qui non admittuntur contra aliquem eo nolente, poſsint eo volente cõtra eum produci? Dic, quod aut illud eſt merè fauorabile parti, & tunc dic qđ ſic, ſm Spe. ſingulariter in titu. de teſte. §. 1. col. 5. nu. 16. verſi.

2 quid ſi aduerſarius. Aut † repelluntur pp teſtiũ dignitatẽ: & tũc etiã me volẽte produci nõ poſſunt, ſm Inno. in ca. intimauit. de teſtib. allegãdo l. quosprohibet. ff. de poſtul.

ADDITIO.

Et idem Roma. in rubri. ff. de arbi. col. 9. Fel. qui alios citat, in d. c. intimauit. in fi. Nicol. Pign.

CXCVII.

1 *Speciẽ tradẽdo liberatur is, qui ad pecuniã pp ſpeciẽ tenetur.*

TV audiſti l. rogaſti. ff. ſi cer. peta. ſed quæro, quid ſi in caſu d. l. vendens velit reſtituere rem & non pretiũ,

1 an poſsit inuito creditore? Dic† quod vbi quis tenetur pp ſpeciem, vel eius venditionem, ad pecuniam, tradendo ſpeciem liberatur, nec cogitur ſoluere pecuniam te. eſt in l. ſi fundum per fideicommiſſum. ff. de lega. 1. & illa eſt ſingularis ſecundum Dy. Tu adde ſimilem in l. ſi vero. §. fin. ff. ſolu. matri. quod nota.

ADDITIONES.

Adde ꝙ iſtud idẽ tenet Ludo. in d. l. rogaſti. hic alleg. & refert ſe in contingentia facti conſuluiſſe & obtinuiſſe cõtra do. Nellum de ſan. Gemi. Sed vide ibi Iaſ. qui latius examinat, & refert ſe diſputaſſe iſtud per concluſionem, tenendo contra Ludo. Roma.

Et idem Iaſ. in l. 2. §. mutui. colum. penulti. 4. fallen. & ibi Frãciſc. Rip. & alij in dicta l. rogaſti. ff. ſi certum peta. vbi amplè examinant. Nicol. Pign.

CXCVIII.

1 *Iuramentũ iudiciale an prætextu teſtamenti retractari poſsit*
2 *Sententia an poſsit retractari per teſtamentum?*
3 *Sententia & tranſactio non valent, niſi agnitis verbis teſtamenti, & in hoc æquiparantur.*
4 *Tranſactio licet retractari non poſsit prætextu inſtrumenti, tamen retractatur prætextu teſtamenti.*
5 *Iuramentum & ſententia æquiparantur.*
6 *Vbi eſt eadem ratio, ibi debet eſſe eadem iuris diſpoſitio.*

1 TV legis l. admonẽdi. ff. de iureiur. & in ea debuiſti habere quod retractatur prætextu teſtamenti iuramentũ

2 iudiciale. l. fi. C. de rebus credi. Sed † quid in ſententia, an ea poſsit per teſtamentum retractari? Tu habes tres gl. vnam in l. ſi mater. ff. de excep. rei iud. quæ vult quod non, niſi beneficio reſtitutionis. Secundã in l. 1. §. ratio. ff. quemadmo. teſta. aper. quæ dixit, quòd ſic indiſtinctè. Tertiam in l. 3. §. itẽ ſi ipſe. ff. ſi cui plus quã per legẽ Falc. quæ vult, quod nõ indiſtinctè. Quid dices, quia nullũ Doctorẽ reperio hoc tãgentem? Dico glo. in d. §. rõ. eſſe verã, per leg. de his. C. de trãſact. per l. 1. §. ratio. præalleg. ibi, Neq; apud iudicem ex

3 quiri aliter veritas poteſt. Ecce † ergo quòd ſententia & trãſactio in hoc æquiparantur, vt non valeant, niſi agnitis verbis teſtamenti. Licet ergo tranſactio non poſsit retractari prætextu inſtrumenti. l. ſub prætextu. C. de tranſact. tamẽ

4 † retractatur prætextu teſtamẽti, l. in patres. §. 1. & l. nõ eſt ferendus. ff. de tranſact. ergo eadem rõne dicendũ in ſentẽ

5 tia. Itẽ † iuramentũ & ſententia æquiparantur. l. nam & poſteà. §. qui tẽporali. ff. de iureiur. & illud prætextu teſtamẽti retractatur, vt dixi, ergo & ſententia. Itẽ quæ eſt rõ d. l. fin. C. de rebus credi. niti fauore vltimæ voluntatis. & ea-

6 dem eſt rõ in ſententia, † ergo idẽ ius, & ſic diſpoſitio. d. l. ſi. Et ex his cõcludendo illã gl. in d. §. rõ. verã, & breuiter de hoc ẽ caſus hoc intuẽti, in d. l. ſi. mater. ff. de exc. rei iud.

ADDITIONES.

Adde quod iſtud refert & ſimpliciter ſequitur Sande. in caſuborta. col. 8. de re iudic. vbi dicit rationes hic adductas per Roma. videri ſufficientes. Vide etiam do. Card. ibidẽ.

Imò d. l. mater probat contrarium. Et eſt alia glo. in l. 3. §. 1. ff. de trãſact. quã ſequitur ibi Bald. & in l. de his. poſt Gul. & Iaco. de Are. ff. e. tit. in quibus locis Iaſ. poſt Caltren. & Fulgo. ſequitur Roma. hic, & Socin. in regu. 361. fallen. fina. idem Iaſ. in l. imperator. in prin. ff. de re iudi. Nico. Pig.

Hoc idem refert & ſequitur Curt. Iun. in d. l. admonẽdi. col. 1. nu. 5. ff. de iureiur. Gabr. Saray.

CXCIX.

CXCIX.

1 *Legatum intelligitur reuocatum propter inimicitias culpa legatarij prouenientes ſecus ſi culpa teſtatoris acciderint.*

1 TV habes, † quòd propter inimicitias legatum intelligitur reuocatum. Quod eſt verum, ſi culpa legatarij venit inimicitia, ſecus ſi teſtatoris. caſus eſt ſingularis in l. cùm tabulis. §. 1. ff. de his quibus vt indig.

ADDITIONES.

Et hoc ſequitur ibi Bar. & Hipp. in l. 1. §. præterea. nu. 28. & §. ſeq. nu. 6. ff. de q. In cõtrariũ eſt veritas, vt l. 4. & l. ex parte. ff. de adi. le. & cõprobat Iaſ. in l. ſi filiã tuam. col. 1. C. de inof. teſt. & in l. hæreditas. col. 2. C. de his qui. vt indig. Gerar. Petraſanct. ſing. 5. Ioann. Lup. in rub. de donatio. inter vir. &c. §. 78. colum. 6. Fran. Rip. in l. ſi. q. 45. de reuocat. do. & reſpondet ad d. §. 1. Nicol. Pign.

Vide Io. de Amic. cõſ. 4. Iaſ. in l. ſi. filiã. C. de inof. teſt. & in l. hæreditas. co. 2. C. de his qb. vt indig. & p Dida. Couar. in 2. parte rub. ex. de teſt. nu. 19. ver. 5. ex pmiſsis. fo. 13. G. S.

* Inimicitiæ capitales, vel grauiſsimæ ſupueniẽtes inter teſtatorẽ & legatarium tollunt legatũ vel fideicõmiſſum. vt clarè probatur in l. 3. §. vlt. ff. de adim. leg. etiam ſi poſt inimicitiam teſtator qui legauerat, codicillando non ademerit. vt eſt caſus notab. in l. pen. §. Seia. eo. ti. & habetur in l. ſi inimicitiæ. in prin. ff. de his quib. vt indig. & vbiq; Bar. & doc. & eſt gl. ſi l. hæreditas. in gl. magna in prin. C. de his quib. vt indig. vbi Ale. & alij. Iſta cõcluſio ampliaſ, etiam ſi legatarius ſolũ teſtatori maledixerit, & infauſtas voces aduerſus eũ iactauerit. vt eſt caſus ſingularis in dicta l. ſi inimicitiæ. circa mediũ, per quem iuncta gl. dicit notabi. Bar. in l. item apud Labeonem. §. ait prætor. 1. verſ. videamus. ff. de iureiu. ꝙ verbaliter quis iniuriatur, quãdo improperatur ſibi aliqua iniuria in ſe, vel ſuos cõmiſſa. quẽ refert Rom. conſi. 183. circa fi. ad idẽ tex. in l. 3. in prin. & ibi Iaſ. poſt alios ad hoc notat in 4. no. ff. de libe. & poſth. Quomodo autem probetur talis inimicitia. Bar. poſt Dynũ in l. fideicõmiſſum. C. de fideic. diſtinxit. vide Bal. in l. errore. & in l. noſtram. C. de teſta. Pau. Caſtr. in l. hæredes palã. §. ſi quis poſt. ff. de teſt. iſtã etiã Bar. diſtinctionẽ ſequitur idẽ Caſt. & Iaſ. in l. iuriſgentiũ. §. quòd ferè. in fi. ff. de pac. Sed an legatũ reuocetur per ſupueniẽtes inimicitias quibus teſtator cãm dedit, & nõ legatarius. In hoc Bar. ting. tenuit quòd non procedat regula prædicta in l. cũ tabulis. §. qm̃ per illum te. ff. de his quib. vt indig. & dicit hoc memoria dignũ ad limitationẽ l. 3. §. vlt. ff. de adi. leg. Iſtam deciſionem Bar. pro ſingu. refert Iaſ. & dicit ſe alibi non legiſſe, in l. hæreditas. verſi. ſecundò limita. C. de his quib. vt indig. & ſubdit ſe non inuenire aliquẽ qui de ea faciat mẽtionem nec approbando, nec reprobando, & putare dictũ hoc Bar. falſum eſſe quatuor medijs, per quæ dicit ſe tenuiſſe & tenere cõtra Bar. & quod indiſtinctè inimicitiæ ſuperuenientes reuocent legatum etiam ſi ſuperueniant facto teſtatoris. vide latè Catellia. Cot. in verb. inimicitiæ.

CC.

1 *Iuramentum in defectum probationis an ſit deferendum in exceptione excommunicationis oppoſita in vim dilatoriæ exceptionis.*
2 *Iuramentum non defertur in defectum probationis, vbicunque lex deſiderat probationem apertiſsimam.*
3 *Excommunicationis exceptio requirit probationem apertiſsimis documentis fieri.*

1 QVæro, an obiecta exceptione excõicationis in vim exceptionis † dilatoriæ ſit deferẽdũ iuramentum in-

2 defectũ probationis? dic ꝙ non ſm gl. magnam in l. fin. in prin. ff. ꝙ metus cau. Nã † vbicunq; lex deſiderat probatione apertiſsimã, non defertur iuramentum, ſm gl. ibi. Sed c. pia. in verſi. apertiſsimis documentis. de excep. li. 6. vbi

3 dicit, quòd † in exceptione excõmunicationis requiritur probatio apertiſsimis documentis. ergo, &c. & ita dico per illud cap. coniuncta glo. in d. l. ſi.

ADDITIONES.

Et ſequitur latè Iaſ. in repeti. l. admonẽdi. col. 92. 93. nu. 282. & 284. ff. de iureiu. Soci. in reg. 204. fallẽ. 19. latè per Feli. in rub. de proba. in tertia concluſione. Rip. in l. ſi. quæſtio. 57. C. de reuocã. dona. poſt eos, quos allegant. Et adde infrà ſing. 21. tu ſcis, quòd datur annus. Nico. Pig.

Pro hoc faciunt ea quæ diffusè ſcribit Hipp. de Marſi. in l. de minore. §. plurimum quoque. nu. 54. ff. de quæſt. Gab: Sa.

CCI.

1 *Teſtis vnus cum fama an plenè probet exceptionem excõmunicationis obiectam in vim dilatoriæ exceptionis?*
2 *Fama in his, quæ ſunt leuis præiudicij, probat.*

1 ITem quæro, an † vnus teſtis cum fama probet plenè exceptionem excõmunicationis obiectã in vim dilatoriæ exceptionis? Iſtud dubium fuit in Romana curia, & dicebatur per Dominos meos, quòd ſic, per no. per Bar. in l. de minore. §. tormẽta. ff. de quæſtio. & in c. 1. de app. & no. in ca. veniẽs. de teſtib. quia eſt leuis præiudicij, & in his fama probat, vt ibi per Bar. Sed ego reperi cum baculeto vnum dictum Specu. dicentis contrarium, & eſt ſingulare dictum, & non alibi, in ti. de noto cri. §. fama. verſicu. quid ſi agenti. Nota perpetuò amore Dei, & ita pronuntiaui, & fuit ſententia mea confirmata.

ADDITIONES.

Et ſequuntur Doctores nunc proximè allegati, inferentes famam cum vno teſte non facere probationem in his caſibus, in quibus non deuenitur ad iuramentum in defectum probationis. Et Deci. in c. 1. colum. fi. & ibi Aug. Bero. numer. 44. de appella. & idem Roma. conſil. 349. dum quæritur. Ioann. Crot. in tracta. de teſti. 3. parte. q. 10. nu. 153. vbi tradit, qualiter probanda ſit excommunicatio, vt ab agendo quem repellat. Nico. Pign.

Adde deciſ. Capel. Tholoſa. 379. circa fi. vbi tota materia famæ latiſsimè habetur. & ibi Stepha. Aufr. & dixi in annotationibus meis ad ſing. 1. Matt. Matheſil. Gab. Sar.

CCII.

1 *Diſpoſitio c. cum dilectus. de fide inſtrumẽ. in quibus caſibus locum habeat?*

TV ſcis, quòd in l. admonendi. ff. de iureiurand. dantur plures limitationes ad capitul. cùm dilectus. de fide

1 inſtrumen. nunc euenit, quòd † poſt concluſum in cauſa volo probare notarium habilem, qui confecit inſtrumẽtum, & perſonæ agentis nobilitatem, vel ſigillum inſtrumenti eſſe illius domini, an admittatur? Dic quòd ſic, & non habet locum his caſibus d. capitu. cùm dilectus. ita tenent Do. de Rota deciſ. 5. in nouis. & illud dictum nõ eſt alibi. tene menti.

ADDITIONES.

Adde Fel. plenè in d. c. cùm dilectus. co. 2. verſi. modò iſtum tex. Roman. in ſuo eleganti conſi. 175. incip. Iſtæ ſunt reſponſiones. ad fin. & in l. 1. ff. de arbitr. Iaſ. poſt eundem Roma. in l. admonendi. de iureiu. nu. 61.

Et ibi latè per alios poſter. & Socin. in tracta. fallen. reg. 184. Nicolaus Pignol.

CCIII.

1 *Donatio, quæ ſoluta gabella non tranſcendit quingenta, an inſinuationem requirat?*

1 DIco vnũ, in quo nunc habeo cõſulere. Tu ſcis, † quod donatio requirit inſinuationem, ſecundum formam l. ſancimus. C. de donatio. Sed quæritur, ſi ſoluta gabella donatio non tranſcendit quingenta, an requiratur inſinuatio? Dic ꝙ Bar. determinat ſingulariter quòd non, in l. quoties. ff. ad leg. Falcid. per illum tex. tene menti.

ADDITIONES.

Adde quòd quicquid dicat ibi Ang. opini. Bartol. ſequitur Bald. Imola & Pau. de Caſtr. & ibi Alexan. adducit vnum tex. confundentem opinio. Ang. in l. ſed ſi hoc. §. cuidam. ff. de condit. & demonſtr. ſed ille text. fuit prius Bald. qui per illum text. in propoſito dicit, quòd ſi quis donat vltra quingentos aureos cum aliquo alio onere adiecto, quod aſcendit ad illam quantitatem, quæ eſt vltra dictos quingentos aureos, valebit donatio ſine inſinuatione. Adde etiam Franciſ. Crem. notabili penul. donatio.

Adde vltra locum meum Iaſ.in l.non amplius.ff.de leg.1.& in l.cum quædam puella,§.1.col.2.verſi.quartò facit.ff.de iuriſdic.om.iud. Alex.in l.vbi purè.ff.ad Trebel.Aret in l. fructus.co.3.& ibi Iaſ.col.ſi.ff.fol.ma.& in conſi.2.intellecta,nu.5.ad ſi,latè And.Tiraq.in trac.de retractu cõſang. §.15.gl.1.fructus.numer.4.poſt eos quos allegat.Et adde infrà ſingul.248.filius. Nicol.Pig.

Addè Catel. Cot. in memoral. in ver. ſtatuto Mediolanenſi cauetur,q̃ in diuiſionib.& in terminis tradit Didac.Segu. in repe.l.ſi ex legat.cauſa,nu.38.ff.de ver.ob.& de inſinuatione donationis plura vide per Guid.Papæ deciſ.Gratio no.325. pōt fieri. vbi ponit an inſinuatio poſsit fieri poſt donationē.nu.4.& deciſ.610.nu.2.vbi tractat an inſinuatio requiratur in donatione mutua.Et inſinuatio propter quid fuerit introducta,& an ei poſsit renuntiari,& an reddatur donatio efficax propter iuramentum non obſtante defectu inſinuationis,vide Deci.conſi.432. cum ſit q̃ Almericus.& in materia adde Petrum Ferra.in practi.in forma libelli, quo agitur pro donatione. in ver. ſolemniter. Chaſſæn.in conſue.Burgund.rub.1.§.7.co.4.nu.5. Anto. Canar.in tracta.de inſinua. Gab.Sar.

CCIIII.

1 *Conuentio,per quam quis ſe reſtringit ad certum genus probationis,an valeat,maximè ſi iuramentum interueniat?*
2 *Iurati non probare niſi per inſtrumentum, an aliquo remedio ſuccurratur,ſi teſtes habeat,non inſtrumentum,vt ipſi teſtes non obſtante iuramento,examinentur?*

1 DVbium eſt,an valeat cõuentio,per quam quis ſe reſtringit ad certum genus probationis.de quo per gl. magnã in auth.vt ſine prohib.matr.debit. & credi.§.quia verò.& in auth.iubemus.C.de iudi.Tancred. in capi.2.de probatio.Illud autem eſt certũ,q̃ ſi interuenit iuramẽtũ,
2 valet illa cõuentio,& eſt clarũ Sed pone q̃ iurati nõ probare niſi p inſtrumẽtũ,euenit q̃ nõ habes inſtrumẽtũ,ſed teſtes,an ſit dare aliq̃ remediũ? Dico q̃ ſic.l.q̃ iudex ex officio,etiã parte nõ petente,faciat examinari teſtes non obſtãte cõuẽtione & iuramẽto Spe.in ti.de proba.§. vidẽdum.co.2.vẽr.ſed quid ſi debitor.& nõ eſt alibi.Et addas ad §.hoc autem.in c.bonæ.i. de poſtula. præla.quod nota.

ADDITIONES.

Et idem tenet Cepol.caute.254.dubitari Fel.poſt Imo.in c. ſicut.col.ſi.& ibi Deci.co.antepe.& Aug.Ber.in ſi.de ꝓbat.Iaſo.in l.vbi pactum.colum.5.C.de tranſ. & in authẽ. iubemus.co.2.C.de iudi.Hippol.de Marſi.in rubric.C.de proba.col.12.numer.58.& 59. Nicol.Pign.

* Gl.magna poſt mediũ in d.§.quia verò.in auth.vt ſine proli.mat.debit.& credi.expreſsè tenet qđ non valet pactũ, qđ debitum non poſsit probari niſi per inſtrumẽtũ, quã ibi approbat Ang.Cy.Bar.& Bal.in l.pactum inter hæredem.ff.de pact.& ibi etiam per Doctor.idẽ tenet Floria. in l.in lege Aquilia ſi deletum.ff.ad l.Aquil. quod tamẽ ſallit ſi tale pactum fuerit iuramẽto vallatũ,vt per Ro.hic tale.n.iuramẽtũ erit ſeruãdũ.per ca.ſi verò.de iureiu. & tũc cõſilium eſt,vt debitor procuret examinari teſtes officio iudicis,vt hic.ſimilem cautelã tradit Bal.in l.ampliorẽ.in ſi.prin.C.de app.ſ.quando nõ poſſunt produci teſtes, quia alij teſtes ſunt publicati,vt des nomina teſtium iudici, & poſteà te abſentes,& q̃ index eos ex officio ſuo examinet,& iſtud ꝓcederet forte & proficeret etiã qñ ſtatutũ prohiberet fieri probationẽ per teſtes eadẽ ratione. Vide Io.Trigo.ſing.84.Bouer.ſing.in verb.probatio.nu.25.

CCV.

1 *Probationes diuerſi generis an debeant ſimul iungi?*
2 *Debitor an probare poſsit actualem oblationem pecuniæ creditori factam per vnum teſtem de viſu, & alios plures de confeſsione creditoris deponentes.*
2 *Oblatio vera aliud eſt,quàm confeſsio oblationis.*

1 POno tibi iſtum caſum ad l.admonendi.ff. de iureiurã. Tu ſcis ſi quòd Bar.ibi tractat,quando probationes diuerſi generis debeant ſimul iungi, de quo per Cano. in c. licet ex quadam.& ca.veniens.de teſti.& ibi per Calderi. & do.Anto.qui loquuntur notabilius,quã Bar.Sed quid ſi debitor velit probare oblationẽ pecuniæ factã creditori,
2 t& ꝓbat per vnũ teſtẽ de viſu, & per plures alios teſtes, qualiter creditor illud fuit cõfeſſus, an debeãt ſimul iũgi?
3 Dico q̃ nõ, ꝓbatur.n.t oblationis cõfeſsio,ſed nõ oblatio vera.caſus eſt ſingularis.in c.cũ dilectus.de ſucce.ab inteſ. Bal.allegat in l.vnica.C.de cõſef.& l.teſtium.C. de teſtib.

ADDITIONES.

Ad iſtud vide Alex.in l.Gallus.§.ille caſus. de lib. & poſthu. & Iaſ.plenius loquentem in repe.d.l.admonendi.col.101. in fin. Vide etiam Pau.de Caſt.conſil. ſuo.329.ſecundum vnicum numerum incip.viſa petitione.

Et idem Rom.in conſi.91.viſis.col.ſi.ver.iſtud primo.Et in l.admonendi.vbi Iaſ.eum refert,& diſputat col.85. num. 260.ff.de iureiu.Feli.& Deci.in c.cùm cauſam. col.ſi.verſicu.ex iſta.de proba.poſt multos,quos allegant. Intellige in confeſsione mutui,ſecus in alio contractu,vt declarant Iaſo.Areti.& Deci.vbi ſuprà. Nico.Pign.

CCVI.

1 *Statutum ſi dicat,quòd quicunque acceſſerit de tali loco ad talem,puniatur,an ſi aliqui teſtes deponãt, quòd viderũt Titiumire vſque ad medietatẽ loci, & aliqui de alia medietate deponant,hi debeant coniungi?*

1 ADidẽ dicit ſtatutum, tquòd quicũque acceſsit de tali loco ad talem,puniatur pœna amputationis manus vel pedis,modo ſunt aliqui qui deponunt,qualiter Titius iuit vſque ad medietatem loci,& aliqui de alia medietate, an debeant coniungi? Dic quòd non, ſecundum Bald.in l. obſeruare.co.ſi.ver.ſed pone.C.quor.appe. non recip.per plures allegationes.Et vide eundem in l. cum antiquitas. C.de teſta.& Cy.in l.C.quæ ſit long.conſue.

ADDITIONES.

Et idẽ R o.conſi.91.viſis col.ſi.verſi.3.idẽ.& in l.admonẽdi. vbi Iaſ.eum refert.co.84.in ſecunda limita. & rurſus. col. 86.nu.263.ff.de iureiu.Feli.in c. veniens.1.in fin. de teſti. Deci.in c.cauſam.col.ſi.de probat.Nico.Pign.

Hoc idem refert & ſequitur Catelli.Cot.in memoral.in ver. indicia plura ver.Hinc & tertio. Gab.Sar.

CCVII.

1 *Cardinalis ad hoc vt condemnetur, adeſſe debent 72. teſtes- & an cum minori numero teſtium poſsit condemnari?*

1 ITem ſad idem quæro.Tu habes quòd ad condemnandum vnum Cardinalem debent adeſſe teſtes 72.vt 2.q. 4.cap.præſul.Modò quærebatur, an poterat cum minore numero condemnari? Dic quòd ſic.ſed illud eſt verum de ioris rigore,ſecus de æquitate,ſecundum Ioan. Andre.de teſti.cap.licet vniuerſis.Item habet locum quando teſtes ſunt ſuſpecti,aliàs ſecus.2.quæſtio.4.c.nullam . verſic.ſed hoc.& eſt ad hoc ſingulare.

ADDITIO.

Adde quòd hæc eſt commun.opi.quòd dictum capi.præſul. non ſeruatur.Et adde Abb.in c.per tuas. in fin. & ibi Feli. col.1.de maiori.& obed. Abb.in c.licet vniuerſis. de teſti. idem Roma.in authen.ſimiliter.38.priuilegio.ver. tertiò principaliter.Deci.in cap.at ſi clerici.in 1.nota. & ibi pulchrè per Auguſt.Bero.de iudi. vbi ponunt etiam quot teſtibus Papa conuincatur. Nicol.Pign.

CCVIII.

1 *Citari an iterum pars debeat à delegato ad audiendum ſententiam,quæ prius ad eam ab ordinario citata fuerat?*
2 *Intellectus l.edictum.ff.de iud.*

1 ORdinarius t citauerat partem ad audiendam ſententiam,& poſteà delegat cauſam terminandã per aliũ, an ſ delegatus debeat iterum citare ? Tu Legiſta diceres, quòd ſic, per l.edictum.ff.de iud. Aliqui allegarent dictum Inn.in c.quia verò de iud.& Bal.in l.per diuerſas.C.mãd.
2 ſed nil facit.Sed dic,quòd Spe.dicit t quòd illa l. edictum. non habet locum in citatione ad ſententiam , & hoc dicit ſingulare in tit.de citatione.§.fin.verſi. item quæritur ec ce.nu.8.licet Bal.non videns,Spe.determinauerit contrarium,per illam l.edictum.& non bene.

Additio-

ADDITIONES.

Adde quòd Io.An.in addi.Spe.in loco hic allegato, videtur tenere contrarium. Sed poteſt diſtingui ſecũdum Pau.de Caſt.in l.edictum.hic allegãt delegans pronuntiauit citatũ contumacem vel non.Poteſt etiam addi quod no.Inno.in c.dudum de elect.in gl.pen.& Arch.5.q.3. ſi ægrotans.& 24.q.3.de illicitis.Adde quòd Bal.in l. cõſentaneũ. co.2.ver.modò quæritur.C.quo.& quan.iud. dicit, quòd ſi ordinarius decurſo peremptorio delegat cauſam, delegatus non habet amplius citare,niſi ſemel.& ita intellligit Inno. & Arch.in locis prælegatis.

Tu dic,quòd opinio Baldi eſt verior,quia per citationẽ perpetuatur & acquiritur iuriſdictio actualis. c. licet vndiq; c.gratum.de offi.dele.Item requiritur alia citatio ad accipiendum copiam relcripti,vt habetur in ca.relatum.& in d.c.gratum.per Abb.& alios,de offi.deleg.Nic.Pig.

CCIX.

1 *Diſpoſitio l.ſi ſeruus plurium.§.ſi.ff.de leg.1.& in Lummis.ff. de legatis 3. quæ loquitur de nummis,vtrum habeat locum in alijs quantitatibus,putà vini,& olei?*

1 QVæro,nunquid tex.in l.ſi ſeruus plurium.§.ſi.ff.de leg.1.& l.nummis.ff.de leg.3.loquens de nummis, habeat locum in alijs quantitatibus,vt vini aut olei? Dicas quòd non:imò hæres habet electionem dandi quam vult quantitatem.tex.eſt ſingularis in l.cùm certum . de vino, trit.& oleo leg.quod nota.

ADDITIO.

Et quæ ſit ratio,quare potius in nummis attendatur conſuetudo,quàm in alijs rebus,ponit gloſſa notabilis, vbi Bar. in d.l.certum.& Doctores in d.§.ſi. Nic.Pign.

CCX.

1 *Pecuniæ verbum, qualiter ſumatur, maximè in reſcriptis-*
2 *Reſcripta largè interpretantur,niſi ſint contra ius cõmune.*

1 TV habes gl.in l.2.§.pe.ſeu ſi.ſi certa.tquæ tractat qualiter pecunia ſumatur.Et per Barto.in l. talis ſcriptura.ff.de le.1.Sed quid in reſcriptis qualiter in eis pecunia ſumatur? Dic quòd eſt ſingulare dictũ Inno.in c.ſedes. de reſcr.qui tenet q̃ in reſcriptis pecunia ſtrictè ſumitur. Nec dicas,quòd non habet dubiũ:quia verba reſcripti de
2 beant ſtrictè intelligi.Sed non eſt verum:quia t reſcripta
* largè capiuntur,niſi ſint contra ius commune , & de hoc ſunt mille textus.nota ergo dictum prædictum.

ADDITIONES.

Adde Ale.& alios in d.l.talis ſcriptura.Canoni.in d.ca.ſedes. Et adde infrà ſing.605. Nico.Pig.

* Reſcripta largè.Adde quòd reſcripta debent intelligi ſalua & firma manente diſpoſitione legis municipalis , & cõſuetudine,vt in pulchra quæſt.tradit Bal.in l.2.C.ſi ꝓpter. publi.penſ.refert & commendat Andre.Sicu.conſi. 13.& conſi.51.lib.2.Cott.verb.reſcripta.

CCXI.

1 *Annus datur appellanti ad proſequendum appellationem, & ſi is impediatur,habet ſecundum annum.*
2 *Impedimentum an per ſolum iuramentum probetur?*
3 *Appellans,ſi in primo anno ob impedimentum appellationẽ ſuã proſequi non potuit,ad hoc vt ſecũdum annũ habeat, debet probare impedimentum per duos teſtes, & hoc caſu iuramentum in defectum probationis non defertur.*

1 TV ſcis,tq̃ datur annus ad ꝓſequẽdũ appellationẽ.c.cũ ſit Romana.& c.ex rõne.de app.& authẽ.ei qui.C.de tẽp.& repa.app.& ſi impediatur,habet ſm annum, vt ibi. Quid ſi ꝓbo impedimẽtũ p vnũ teſtem , vt habeã ſm ſatale,nũquid debeat mihi deferri iuramẽtũ.ca.quia ꝓpter de elec.per Canoniſtas, p Legiſtas in l.2.ff. ſi quis caut.l. quæſitũ.ff.de re iudi:cũ ſimi.& per Fed.de Senis in conſilijs ſuis. Tu ego dico q̃ in caſu noſtro ſecus eſt : quia debet probari per duos teſtes, & nõ defertur iuramentũ in defectũ probationis,vt l.ſi.§.illud,ibi,cuidentiſsimis probationibus.C.de tẽp.app.& ille tex.eſt ſingularis ad hoc. Sed tu habes gl.in l.ſi.in prin.ff.quod me.cau.q̃ tũc iuramentũ non defertur,ergo,&c. *il maeſtro tuo non t'el dice.*

ADDITIONES.

Adde Iaſ.in repe.l.admonẽdi.co.94.nu.285.ff. de iureiu.So. in reg.404.fal.1.Et vide ſuprà ſing.200.Aduerte tamẽ, q̃ in contrarium eſt cõis opin.ſ.quòd impedimentum per ſolum iuramentum probetur concurrentibus alijs cõiecturis,vt p Ro.dec.302.in antiqs.Fel.in c. ex parte. 2.co. pe.de reſcri.Et ad d.§.illud.reſp.q̃ in caſu,in quo iuramẽtum ſufficeret,euidẽs probatio diceretur.gl.in verbo,proprio iuramento,in cap.ſtatutum.§.cùm verò. de reſcrip. lib.6.Verũm quia aliqui reclamant,vide Bar.Roma.Alex. & Iaſ.in l.2.§. quod diximus.ff. ſi quis cauſ.Abba. Deci.& alios in c.ex ratione.& in c.cùm ſit Romana.de appe. deciſ.Neapol.79.in cauſa. Nicol.Pig.

An impedimentũ ab appellante poſsit iuramento probari, latè tradit Guido Papæ deci.Grationop.205.dec.436.nu. 28.verſi.21.Et ad hoc multa ſingularia habentur deciſ.Capel.Tholo.65.& ibi per Auſrer. Gab.Sar.

CCXII.

1 *Reſtitutus ad bona, & ad ciuitatem, an habeat beneficium ceſsionis bonorum?*

1 DEportatus ſi reſtituitur ad bona & ciuitatem,an habeat priuilegiũ, vel bñficiũ ceſsionis bonorũ, & idẽ potes quærere hodie in quolibet bãnito. Dic q̃ nõ, caſus eſt vnicus & ſingularis in mundo,in l.2.in ſi.ff.de ſen.paſ. Scribe illum textum literis aureis,vt recorderis melius.

ADDITIONES.

Sequitur Io.de Arno.epit.82.& Iaſ.in §. cũ eo quoq;.co.pe. nu.22.vbi latè examinat materiam.Inſti.de actio. N. P.

Idem tradit Soc.in reg.46.ver.15.fallit. Sed videtur contrarium de iure dici poſſe, videlicet, deportatum non eſſe ceſsionis auxilio poſt reſtitutionem fraudandum,nam ſi ante ſententiã potuit cedere bonis,& ita carcerẽ euitare, reſtitutionis naturæ congruũ eſt,vt reſtitutus, ſi cõueniatur à creditoribus,& condemnetur, eodem beneficio carere nõ debeat,arg.l.ſi.§.ſi.C.de ſen.paſ. Nec obſtat d.l.2. qñ illius ſententia eò pertinet,vt qui poſt ſententiã à creditoribus cõueniri nõ poſſet, trãſlato in ſiſcũ ære alieno, l.ſi vt ꝓponis.C.de bo.proſcr.reſtitutus cõueniri queat, ſi mõ ad bona quondã ſua reſtitutus proponatur.Facit q̃ cũ reſtitutio in eius fauorẽ & cõmodum facta ſit, nõ debet cõtrariũ effectũ operari , quẽ operaretur ſi reſtitutus cedere bonis non poſſet,q̃ anteà poterat,arg.l.quod fauore.C.de legi.Et hæc cũ ſcripſiſſem,poſteà inueni hãc opinionẽ eſſe tenere Emanuelem Cott.Vlyſsipe.in rep. l. Gallus.§.& quid ſi tantùm.in 2.par.nu.42.& 43.ff. de libe.& poſthu.de quo valde ſum gauiſus. Gab.Sar.

CCXIII.

1 *Pater pauper ſi pecuniam mutuo acceperit,& illam in alimẽta filiorum eroganerit,filij poſteà diuites effecti eam mutuanti reddere tenentur.*

1 PAter pauper t accepit pecuniã mutuo, & illã conuertit in alimẽta filiorũ, qui poſteà effecti ſunt diuites ex aduentitijs,an filij teneãtur ad illud debitũ patris? Dic q̃ ſic, & ſic limita ti.C.ne fil.ꝓ patre.iſtud eſt notabile. & ſingulare dictũ Bar.in l.his ſolis.ff.de condictione indebiti.

ADDITIONES.

Adde q̃ hoc ſequitur Cæpo.caut.246.quid ſi pater. Crem.no tab.37.Io.Lup.in rub.de don.inter vir.§.66.co.2.Ial.poſt Ang.in d.l.his ſolis.& in l.ſi eum ſeruum.in prin.ff. ſi cert. pe.vbi Deci.& Alcia.tenent contrà,niſi conſtaret mutuũ contemplatione filiorum factum. Nico. Pign.

Adde Hippo.Marſi.ſing.224.vbi aliud ſimile adducit quando filius vel vxor teneantur pro patre vel marito.

CCXIIII.

1 *Procurator ad iudicia ſubſtituere non poteſt ante litẽ conteſtatã, niſi habeat mandatum ad ſubſtituendum . Et quid ſi tantùm in clauſula promiſsionis relevandi procurat rẽ ab onere ſatisdandi,de ſubſtitutione facta ſi mentio ,.n tunc poſsit ante litem conteſtatam ſubſtituere?*

1 VLumo tu ſcis,quod procurator ad iudicia nõ poteſt ſubſtituere ante litẽ conteſtatã,niſi habeat mandatũ

ad ſubſtituendũ,vt l.ꝙ quis.C.de procu.& in c.1.eo. ti.li. 6.Quod ſi in toto inſtrumẽto non eſt facta mentio de ſubſtitutione procuratoris,niſi in clauſula promiſsionis releuandi procuratorem ab onere ſatiſdandi, an tunc poſsit ſubſtituere ante litem conteſtatam?Tu dices quòd ſic,per no.per Bar.in l.ex hac.ff.de donatio. Tamen contrarium eſt verum ſecundum Dominos de Rota deciſ. 345. nota quòd ſi in procuratorijs.in antiq.per pulchras rationes,& non eſt alibi illud dictum.tene menti.

ADDITIO.

Adde eoſdẽ Do.de Ro.deciſ.10.in ꝓcurato.in prin.de Biſignet.Phil.Fr.poſt Do.in c.1.§.licet circa fi. de ꝓcur.li.6. & facit cle.1.in fi.de præb.quã allegat Ro.d.deciſ.10.N.P.

CCXV.

1 *Sententia cõtra ius legis lata,eſt ipſo iure nulla, ſecus ſi feratur contra ius partis,quia eſt aliqua,ſed venit reſcindenda,niſi ſit lata contra ius litigatoris,& pro illo, qui habet ſpeciale priuilegium contra ius commune.*

1 EX quo ſcis,quòd ſnĩa lata †cõtra ius legis eſt nulla ipſo iure,ſed qñ fertur cõtra ius partis eſt aliqua,ſed venit reſcindẽda ꝑ appellationẽ,vel alio mõ. Iõ do tibi duo pulchra.Primũ eſt,ꝙ iſtud eſt verũ,niſi lata ſit cõtra ius litigatoris,& ꝓ illo,q habet bñficiũ, ſeu ſpeciale priuilegiũ contra ius cõe:quia tunc ipſa ſententia eſt nulla ipſo iure. & ſic limita c.cũ inter vos.de re iudi.ff.e.ti.l.præſes.iſta eſt gl.ſing.in clem.1.in verb.finiri.de in integ.reſti.

ADDITIO.

Quã ſing.dicit ibi Pau.de Eleaz.de quo ibi p Zab.q.21. N.P.

CCXVI.

1 *Appellari non poteſt à pœna legis,& quid à declaratione pœnæ à iudice facta?*

1 APœna legis non poteſt †appellari.l. ſi qua pœna.ff.de ver.ſig.& in c.quia nos.& ibi gl.de app.Io.Andr.in c. ad noſtram.eo.ti.& gl.in c.ſuper his.de accu.in verbo,arbitrium.Sed an à declaratione pœnæ à iudice facta poſsit appellari?Glo.eſt ſingularis quòd ſic.in c.cupientes.§.ſed ſi per viginti.in ver.priuatos.de elect.in 6.

ADDITIONES.

Et ſequitur Abb.in c.ꝓuenit.de app.Fel.in c. cũ nõ ab hoĩe. co.fi.de iudi.Hip.in l.vnic.co.24.de C.rapt.vir.Lud.Car. poſt eos quos allegat,in repe.l.2.C.quor.app.nõ reci.N.P.

Idem tradit Card.Alex.in c.conſuluit.3.de app. vbi etiã Frãchus.Ale.de Imo.poſt Bar.in l.ſi qua pœna.ff. de ver.ſig. in vltima addit.& Abbas in c.ſuper his.poſt glo. de accu. & in c.reprehenſibilis de appe.& per Nellum in trac. bannitorum.in 4.parte primi temporis.1.q. Gab. Sara.

CCXVII.

1 *Argumentum de maiori ad minus an locum habeat in decreto iudicis?*

1 AN in decreto iudicis habeat locum argumentum †de maiori ad minus?Dic ꝙ non,tex.eſt ſingularis in l.ſi pupillorum.§.ſi prætor.ff.de rebus eorum.

ADDITIONES.

Fines enim mandati & conceſsionis diligenter ſunt obſeruãdi.l.diligenter.ff.mand.c.cùm dilecta.de reſcri.Et aduerte quòd hoc argumẽtum appellatur à maiori ſeu à fortiori. de quo latè tractat Nic.Euera.in ſuis locis legalibus. N.P.

Doctores in l.1.§.ſi quis ita.ff.de ver.obl. tractãtes de intellectu dictæ l.ſi pupillorum.§.ſi prætor. dicũt illud ibi eſſe, ꝑꝑ formã in qualibet alienatione ꝓdiorũ minoris requiſitã,iõ,ſi decreto iudicis cã cognita ꝓmiſſa eſſet venditio, nõ liceret hypothecare,nec ecõtrà,& hoc qa deficit forma,& hãc rõnẽ ſolẽ reddũt doctores oẽs ibi, & vbiq;,ſed cum ego de illa rõne ſemꝑ dubitaſſem,interq; colloquendũ,vt fit,cũ clariſsimo Iuriſcõſulto Do.Carolo Molineo, Lutetiæ Pariſiorũ de illo te. incidiſſet ſermo, is mihi illã doctorũ rõnẽ non ſibi ſatisfacere tanq̃ magis mathematicã,& phyſicam,quã ciuilẽ & practicã, aſſeuerauit aliãque ſubtilẽ rõnẽ pro ſui ingenij bonitate aſsignauit, nẽpe illud in eo te.iõ diſponi,quia ibi illud decretũ & cãæ cognitio ꝓcedẽs nõ in gñe,ſed ſuꝑ certo indiuiduo actu ſpãliter & limitatiuè interpoſita ſunt,iõ ſi aliud vel aliter fiat,quã in cãæ cognitione & decreto deductũ,& cõceſſum ſit,nihil agitur.i.nõ agit̃ ille actus,q ſpecialiter in cãæ cognitionẽ, decretũ deductus eſt,& ſic nullũ habet fomentũ decreti. & ita dicebat ꝓpriè loq,& debere intelligi illũ te.in d.§.ſi prætor.ſubdẽs,ꝙ tñ bñ valebit inquãtũ aliàs ſine cãæ cognitione,& decreto valere,& fieri poteſt.Et ita dicebat ſe aliàs tenuiſſe in ſua repetit.d.l.1.§.ſi quis ita.& §.ſi ſtipulãti.in gymnaſio Dolano facta. Vnde inferebat ſecus eſſe vbi ceſſat rõ limitatæ formæ,vel ꝓmiſsionis,& ita aſſeuerabat debere modificari & reſtrĩgi ꝙ ꝑ illũ te.in §.ſi ꝓtor. hic tradit Ro.quẽ ſequit̃ ẽt Ale. & ibi Iaſ.in l.in actionib. col.3.ff.de in litẽ iurã.& Nic.Euer.in locis leg.loco 35.à rõne legis larg.co.4.ar.de maiori ad minus nõ habere locũ in decreto iudicis,quia eſt verũ,qñ eſt interpoſitũ ſuꝑ certo indiuiduo actu tñ,de quo ſolo cognitũ,& deliberatũ eſt,ſecus vbi cõſtat de pleniori cognitione, & mẽte,& decretũ nõ eſſet limitatũ admodũ expreſſum, aliàs ſecus: vnde inferebat,ꝙ ſi ꝑ ſnĩam eſt ꝓmiſſum hæredibus ſub bñficio inuẽtarij, vel executoribus teſtamẽti vẽdere immobilia vſq; ad certã,quotã ad ſatisfaciẽdũ creditoribus, aut legatarijs,ij poterunt vſq; ad eandẽ quotã ꝓmutare, ſi hoc mõ æquè ſatisfiat,quia hoc caſu ꝓpriè loquẽdo non eſt extẽdere verbũ vẽdẽdi de ſtricta ſignificatione ad latã, ſed extẽdere,ſeu potius implere diſpoſitionem de mõ expreſſo,ad aliũ eiuſdẽ rõnis,& effectus.Et hãc rõnẽ poſtea inueni in terminis poſuiſſe dictũ Molinæũ in ſecũda parte ſuorũ cõmẽtariorũ analyticorũ,in cõſue.Pariſ.ti.2.glo. 1.in ver.5.*aucun achepte à pris d'argent*.co.2.nu.4.& 5.Verũ licet ipſe de hac rõne glorietur, & cã nouã ad illũ te.appellet,tñ nihil aliud mihi vr̃ eſſe, quã declaratio rõnis adductę cõiter ꝑ doctores. Quid.n.aliud eſt dicere,ꝙ ſi ſuꝑ alienatione ꝓdij cognitũ fuerit,nõ poterit obligari ſeu hypothecari,ea rõne, qa illud decretũ, & cãæ cognitio ꝓcedẽs nõ in gñe,ſed ſuꝑ certo indiuiduo actu ſpãliter interpoſita ſunt,vt ſi aliud,vel aliter fiat, q̃ in cãæ cognitione, & decreto deductũ,& cõceſſum ſit,nihil agat̃,i. nõ agat̃ ille actus,q ſpãliter in cãæ cognitionẽ,& decretũ deductus eſt,q̃ dicere,ꝓut cõpẽdioſius dicunt doctores, ꝙ ibi illud eſt ꝑꝑ formã in qualibet ſpẽ alienationis ꝓdij minoris diſtincte,& ſigillatim requiſitã?Formã etenim doctores intellexerũt phyſica quadã rõne,& vera,decreti cã cognita interpoſiti fomẽtũ,ꝙ in qualibet rei immobilis minoris alienatione limitatim & precisè interuenire debet ad hoc vt iure ſubſiſtat. Queadmodũ.n.forma dat eſſe rei, ſic decretũ cã cognita interpoſitũ dat eſſe alienationi ꝓdij minoris aliàs inualidæ.Quare dr̃ ꝙ ſi hac forma, & decreti fomentũ cã cognita interpoſitũ fuerit in indiuiduo ſuper actu vẽditionis tm̃,nõ poterit extẽdi ad aliũ actũ obligationis,de quo cognitũ nõ fuit.cognitio.n. cãæ & decretũ eſt forma.i.q̃dã ſubſtãtialis ſolẽnitas q̃ dat eſſe ſpecificũ, & robur alienationi,aliàs ꝑ ſe non ſubſiſtẽti,& q̃ in ea neceſſario ĩteruenire debet,& ſine qua aliqua in ꝑiudiciũ minoris alienatio fieri nõ põt.Vñ ſi hoc caſu cognito, & decreto ꝑ iudicẽ de vẽditione,heret hypothecatio, diceret̃ fieri actus,de quo nõ fuit actũ,& ꝑ cõſequẽs q null⁹ eſſet, veluti q careret forma & ſolenitatẽ ſubſtãtiali,nẽpe iudicis decreto,ꝙ ſtricti iuris eſſe intelligit̃,& ſtrictã interpretationẽ recipit,nec ſe ad aliud extẽdit,q̃ ad id ꝙ ſpãliter in cãæ cognitionẽ deductũ fuit.Quare ex ꝓdictis liquidò cõſtat hoc caſu.ar.de maiori ad min⁹ locũ nõ habere, maximè,qa maior põt eſſe rõ ꝓhibitionis, in eo qđ eſt min⁹, quã in eo,qđ eſt maius, vt ex cõceſsione vnius nõ poſsit ritè ad cõceſsionẽ alterius inferri.Euenire.n.põt,vt alienatio minori vtilior ſit,quã obligatio,ꝑꝑ pericula, q̃ ingruere poſſunt ipſi minori,re obligata,nõ aũt vẽdita,ſiquidẽ ſi caſmate,ruina,incẽdio,vel alio caſu res obligata ꝑiret,minori ꝑiret,ſecus ſi alienata fuiſſet,tũc.n.oẽ dãnũ emptoris periculo cederet,iurib.vulg.Ex qb.patet,ꝙ alienatio põt eẽ vtilior minori q̃ obligatio,quo ſit,vt de maiori,de quo cognitũ eſt,& decretũ, & ꝙ facilius cõcedere iudex debuit

ob minoris vtilitatẽ euidentẽ,non eſt inferendum ad minus.i.ad obligationem,quæ in cognitionem,aut in decretum ſpecialiter non venit,in qua maior ſubeſt ratio ꝓhibitionis,quam in maiori,ob caſus & pericula ſuperius, conſiderata.Igitur mihi videtur rationem Doct. ad illum tex.§.ſi prætor.eſſe tenẽdam,cum declaratione Molinæi, cùm ij nil aliud ſenſiſſe videantur,quam quod planius, & copioſius ipſe Molinæus deducit. Gab.Sar.

CCXVIII.

1 *Mandatum reuocatur morte mandantis,vel procuratoris: Et quid ſi dominus dubitet de morte procuratoris,an mandatum reuocatum cenſeatur?*

1 MOrte †mandantis reuocatur mandatum,& etiã morte procuratoris.Sed pone quod dubitatur de morte procuratoris,ſed magis credit dominus eum eſſe mortuũ an eo caſu ſit reuocatum mandatum? Dic quod ſic,caſus eſt ſingularis in l.libera.ff.de pecul.

ADDITIONES.

Et ſequitur Barth.Soc.in tract.fal.reg.254.fallen.7. N.P.

Quid ſi dominus moriatur ante litem conteſta.vtrũ mandatũ ꝓcuratoris finiatur,ſi dominus fideiuſſerit pro eo? Dic quod non.ita tenet deciſ.Cap.Tholoſ.264.& ibi Stepha. Aufrer. Gabr.Sar.

CCXIX.

1 *Iuramentum adijcit forum foro, & an hoc habeat locum in hærede iurantis?*

2 *Hæres non compellitur ad obſeruandum iuramentum defuncti,cuius eſt hæres,à iudice eccleſiaſtico.*

1 TV habes,†quod iuramentũ adijcit forum foro.c.cum C.laicus.de fo.cõpe.li.6.Sed an habeat hoc locũ etiam in hærede iurantis, adeò vt ipſe hæres ratione iuramenti poſsit cõpelli à iudice eccleſiaſtico ad obſeruantiam, ſicut

2 defunctus? Dic quod licet compellatur obſeruare, † non tñ à iudice eccleſiaſtico,ſm Ioan.And.in ca.fi.de ſepul.D. Ant.ſequitur in tit.de fo.cõp.nõ recordor vbi.Et licet ita ſit,tñ ego determinarẽ cõtrariũ,ſi eſsẽ in cõſiſtorio Papæ.

ADDITIO.

Adde Ab.in ca.veritatis.col.2.de iureiu. & in d.c.fi. de ſepul. Feli.ꝑoſt Barb.col.pe.in c.cum ſit.col.5.in 6.limi.de for.cõpe.Bal.in l.1.col.fi.C.de reb.cre.Gui.Pap.q.418. iuramentum.Steph. Aufr.deciſ. Tholoſ.415.Caſsiod. deciſ.2.nu. 8.de iureiur.Hier.Cag.in l.ſi quis maior.nu.208.C.de tranſac.referẽs ſenatum ducis ſui Sabaudiæ ſeruare opin.Ro. hic.In quibus locis allegant plures,& ponunt aliquas limitationes ad iſtud ſing. N.P.

CCXX.

1 *Lucrum turpe eſt,quando non neceſsitate ductus emo, vt carius vendam.*

1 FVi heri interrogatus à quodam religioſo de iſto caſu, nunquid † ſit turpe lucrũ, qñ non neceſsitate ductus emo,vt carius vendam aliquid? Ego reperi text. Gratiani allegantis Auguſtinum quòd eſt turpe.14.q.4.c.quicũque. vbi eſt tex.no.

ADDITIONES.

Ad iſtud vide Paul.clarè poſt alios diſtinguentem in c.ſi.col. vlti.verſi.vlterius quæritur.de vſur.

Ad cuius intelligentiam vide Io. Calder.& Mod.in c.fin.de vſur.Abb.in c.1.nu.10.& ſeq.ne cler. vel monac. N.P.

Adde quæ ad hoc notat M.Ant.Natta conſil.221.emanarũt. vol.1. Gab.Saray.

CCXXI.

1 *Caſtellanus nunquid poſsit prohibere ſcriptorem cuſtodientẽ caſtrum,ne ſcribat?*

1 ITem fui heri interrogatus, † nunquid caſtellanus poſsit prohibere ſcriptorem cuſtodiẽtem caſtrum, ne ſcribat? Dic quod ſi nõ impeditur officium cuſtodiæ caſtri,quod non. caſus eſt ſing. in l.duorum libertus.ff.de oper.lib. & hæc ſunt ad ſolatium.

ADDITIO.

Quod ſequitur Alex.in l.1.C.de præpo.agen.lib.12.& in l.ſi cõſul.ff.de adop.& illum ſing.dicit idẽ Alex.in l.ille à quo. §.tempeſtiuũ.in ſi. prin.ff.ad Trebel.Deci.in c. ex literis. col.6.de proba.vbi tractat materiam, quando quis fungi poteſt duplici officio. Nic.Pig.

CCXXII.

1 *Mater per tranſitum ad ſecundas nuptias perdit tutelam filiorum,& vtrum idem ſit,ſi ſponſalia contraxerit.*

1 TV habes, † ꝙ mater per tranſitũ ad ſecundas nuptias perdit tutelam filiorum.Sed quid ſi contrahit ſponſalia,an priuetur, ſi non eſt facta traductio?De hoc videtur caſus quod non,in l.ſolet.§.quę virum.ff.de his qui notan. infa.ad idem text.in l.ſi quis officiũ.ff.de ritu nuptiar.Sed hæc eſt quæſtio Spe.in ti.de tut.§. nunc dicendum.verſic. quid ſi nondum. & verſi.ſeq.& ibi determinat, quod aut mater tutelam aſſumpſerat, & non priuatur,alias ſi nondũ aſſumpſerat,ſecus,tene perpetuo menti.

ADDITIONES.

Et hoc ſequuntur Bal.& Ang.in l.ſolet. per illũ tex.ff.de his qui no.infa. Gozad.conſil.18.videtur.col.1.& ita concluſum fuit ꝑ cõſil.Neapol.vt per Matt. de Afflic.deciſ.357. in cauſa.Nic.Boer.q plures ꝓ & cõtrà refert,deciſio.267. alia quæſtio fuit.Intellige,niſi copula ante traductionẽ in domo vxoris fuerit ſubſecuta.Io.de Imola.in l.ſi ſocer.§. Lucius.col.3. verſi.& attende.ff.ſol.mat. & per Boer. vbi ſuprà. Nico.Pig.

Adde ea,quę notab.ſcribit Hippo.de Marſi.in l.is qui cũ telo. nu.41.C.ad l.Cor.de ſicar.Idẽ ſequitur Bart.in l.ſi quis ſub conditione.col.8.ver.quæro an ſtatim.ff.de teſta.tut.Bald. in.§.nos aũt.col.9.ver.& ꝓ hoc.Inſti.de Atti.tuto.& Lucas de Penna in.l.ſi.col.1.C.de incol.lib.10.Et plenè tradit D.Palatios Ruuios in repe.rub.extra de don.inter vir. & vxor.in §.55.col.2.ver.hinc etiã.nu.6. Iſtud extendi põt, etiã ſi matrimoniũ ſit nullum. ita tenet Bald.in c. ex parte M.de appel.col.3.ver.quæro ſi mater, quod refert & ſequitur Iaſ.in l.vbi pactum.col.pe.ver.2.ad idem.C.de trãſact. & Bald.vbi ſuprà,declarat hoc procedere,quando interuenit.copula.ſecus ſi non interuenit,quia maritus erat ſenex vel pupillus,licet Iaſ.in loco præallegato illum referat ſimpliciter. Gabriel Sarayna.

CCXXIII.

1 *Confeſsio partium non inducit probationem ſi ſiat ſuper eo,ſuper quo partes diſponere nequeũt,niſi in actibus iudicialibus*

1 TV ſcis,† quod confeſsio partiũ non inducit probationẽ,ſi emanat ſuper eo, ſuper quo partes non poſſunt diſponere.Fallit in actibus iudicialibus,caſus eſt vnicus in c.ſi.de proba.& ibi do.Anto.notat.

ADDITIO.

Adde quod iſtud ſequuntur & declarant Panor. & Fran.de Are.in ca.ſi.hic alle.declaratur etiam latius ibidẽ per Feli.

CCXXIIII.

1 *Mater priuatur ſucceſsione filij, ſi infra annum tutorem nõ petierit, ſed ſi mater eſt minor, excuſatur,& quid ſi maior effecta non petierit?*

1 TV habes l.ſciãt.C.de le.hær.& l.matres.C.ad Tert.†ꝙ mater priuat̃ ſucceſsione filij,ſi ei non petit tutorẽ infra annũ.Itẽ habes,ꝙ mater excuſatur,ſi eſt minor,vt l.2. C.ſi aduer.delic.Mõ Romæ euenit caſus tempore mortis patris mei,mater mea erat minor,poſt inde effecta eſt maior,& non petit,nũquid priuetur ſucceſsione? Multi cõſuluerũt ꝙ ſic,ꝑ text.in l.Titiæ.§.vſuras.ff.de lega.2.qa ſinita ętate finit̃ priuilegiũ.Ego reperi Spe.in ti.de in integ.reſti. §.1.verſi.ſed qd ſi ipſa.nu.8.determinãtẽ ꝓ matre. & Bal. in ſex vel ſeptẽ locis(& variat more ſuo)in auth.ſi captiui. C.de epiſ.& cler.in l.q cõtra.col.2.ver.2.quęro.C.de ince. nup.in auth.eiſdẽ pœnis.C. de ſecun. nup.l.præcibus.col. 4.verſ.quid ergo,ſi tempore.C.de impub.& l.omnem.C. ad Tert.& in d.l.2.C.ſi aduer.delict.Ego aũt cõſului pro matre,& allegaui pro caſu l.qui cum maior, verſus prin. ff.de bon.liber.Secundò per l.3.§.ſcio etiam illud.ff.de mino. Tertio per duas gloſſas ordi. vnam in d.l. minoribus. C.de his quibus vt indig.aliam in d.l.1.C.in qui.cau.in integ.reſti.non eſt nec.quæ videntur hoc terminare.

ADDITIONES.

Vide Pau.de Caſt.in l.ſciendũ.§.fi.ff.qui ſatiſda.cog.& dic q̃ locũ Specul.quem attribuit ſibi Roma.hic,allegauit prius Bal.in auth.ſi captiui.co.2.ver.2.q.C.de epiſc. & cler.hic alleg.vbi dicit cõſuluiſſe ſæpius pro iſta parte. & facit eius conſi.101.incip.Quæritur vtrum domina Fran.col.2.circa med.in.2.par.

Adde quod conſi.Ro.eſt nu.279.viſis thematis narratione, quem ſequuntur cõmuniter Alex. Iaſ.Cor.& alij in d.l.minoribus.C.de his quib.vt indi. Ang.Are.in §.ſed quemadmodũ.col.2.Inſti.de ſenatuſc.Tertul. Caſtren. Alex.Iaſ.& Soc.in l.ſciẽdum.§.fi.ff.qui ſatiſd.cog.Socin.Iun.qui alios citat,conſi.8.in præſenti.col.3.lib.1. Nic.Pig.

Idem refert & ſequitur Barthol.Chaſſæn.in comment.conſuetu.Burgund.in 6.rub.§.*6.entre Bourgeois.* in verſic. *la femme.*in prin. Gab.Saray.

CCXXV.

1 *Ingratitudo vtrum ſit ſufficiens cauſa reducendi legitimatũ ad illegitimationem?*

1 VLtimò quæritur, nũquid ingratitudo ſit ſufficiens cauſa reducẽdi legitimatum ad illegitimationẽ? Ego habeo conſulere,neſcio quid faciam.Bal.tractat, & tenet, q̃ aut ſumus in reſcripto principis legitimationem inducente, aut ſumus in legitimitate per ſubſequens matrimoniũ,vt primo caſu,ſic,ſecundo non,in c.filij nati.ſi de feu. fuer.contro.in vſib.feud.

ADDITIONES.

Adde q̃ iſtud dictũ ſequitẽ Iaſ.vbi pulchra dicit in materia reuocationis ꝓpter ingratitudinẽ.in l.ex hoc iure. colũ.15. de iuſti.& iu.& dictũ Bal.cõprobat,vt per eũ.Iſtud dictũ etiã recitat tacito iſto authore Frãſciſc.Cre.no.20.tu ſcis.

Adde Franc. Rip.in l.fi.in princ.C. de reuoc.dona.Io. Arno. dialog.59. Hippol.ſing.413.ingratitudo.Nic.Pig.

Hoc idem notat Iaſon in l.ex facto.in prin.vbi hanc doctrinã Baldi ponit, col.4.ver.3.nu.17.ff.de vul.& pup.Et latè dixi in apoſtil.ad Franciſ.Cremen.ſing.20.Et ibi dictis ad de latiſsimè per Carol. Mol.in prima parte commen.in conſuet.Pariſ.§.30.in prin.nu.1.2.3.& 4. Gabriel Sar.

CCXXVI.

1 *Prodigus notorius nunquid ſi ante interdictionem contrahat poſſit poſtea eius curator aduerſus illos contractus reſtitui?*

1 FVi interrogatus à domino Paulo,& domino Birdo,nũ quid ſi prodigus notoriusante interdictionem cõtrahat,poſsit poſteà eius curator aduerſus illos contractus reſtitui?Allegabant mihi quod ſic,gl.l.patri pro filio.in priu. verſi.interdici,ff.de mino.circa prin.Sed non facit,quia loquitur in prodigo minore.Et ideo in hoc dicerem, quod ſi iuſtam iſte prodigus cauſam allegaret, reſtituendus eſt, alias ſecus.l.1.& l.necnon.§. quod eis inquit prætor.ff. ex quib.cau.maior.

ADDITIO.

Quòd in prodigo etiã notorio requiratur ſentẽtia iudicis declaratoria,tenet Bar.in l.is cui bonis.& ibi cõmuniter Doctores,inſuper Iaſ.col.3.Franc.Rip.col.2.vbi amplè diſputant & ſequuntur.ff.de verb.ob.& deciſ. Tholoſ.262. præterquã in minore prodigo,per gl.in d.l.patri.vt per Iaſo.& Rip.vbi ſuprà,hic nu.10.ille nu.12.& Nicol.Boer. deciſione 23.motus.q.5.& 6.Sed illa gloſia loquitur de curatore vnde intelligitur de maiore.Bartol.in l.ſi curatorem. nu. 2.C.de reſtit.in integ. & ita debet intelligi, vt aliquid habeat dubitationis.De qua vide Barto.in l.1.ff.de curat. furio.& in l.Marcellus:vbi Caſtren. & Alexan.ff.de fideiuſſorib.Franciſc: Rip. vbi ſuprà numero 36. vbi plures pro vtraque parte numerat: Nic.Pig.

CCXXVII.

1 *Coniuncta perſona licet pro coniuncta ſolutionem recipere nõ poſsit,tamẽ poteſt ſi cõiuncta perſona eſt minor, & prodiga.*
2 *Coniuncta perſona non poteſt ea facere, quæ ſpeciale mandatum requirunt, vt eſt,in integrum reſtitutionem petere.*
4 *Mandatum ſpeciale requiritur ad ſolutionem recipiendam.*
4 *Procurator cum mandato non poteſt ante litem conteſtatam ſubſtituere,niſi ad id mandatum habeat ſpeciale,*

ET illã l.patri.ff.de mino. nota ſingulariter ad duo. Primo,q̃ licet cõiuncta perſona pro cõiuncta nõ poſsit ſolutionem recipere,vt l.2.cũ ſimil.ff.vt in poſ.leg.tñ pòt, cũ coniuncta perſona eſt minor, & prodiga.caſus eſt ſingularis in d.l.patri.& eam induco ſic,certum eſt q̃ coniũcta perſona nõ pòt ea facere, quæ requirũt ſpeciale mãdatũ,vt eſt petere reſtitutionẽ in integrum.l.iliud.§.ſi talis ff.de mi.& tñ cũ eſt minor & prodiga,pòt,vt in caſu dictę l.patri.ergo & ſolutionẽ recipere,cũ tad illã ſpeciale mandatũ requiratur.l.hoc iure.ff.de ſol. Secũdò nota illã legẽ, q̃ ſicut ꝓcurator cũ mandato nõ pòt ante litẽ conteſtatã ſubſtituere.c.1.de ꝓcu.li.6.& l.quod quis.C. de procu. cũ ſi.ita nec cõiũcta perſona q̃ habet mãdatum à lege. cauſaeſt in d.l.patri.licet de iure canonico ſolitus ſum in cõtrariũ allegare caſum ſingularẽ in c.accedẽs.de procu. & induco d.l.patri.eo mõ,quo ſuprà,nã ad ſubſtituendũ ante litẽ cõteſtatã requiritur ſpeciale mandatũ, vt dictis iuribus, ſed ad ea non admittitur coniuncta perſona,vt hic.ergo,&c.

ADDITIONES.

1 bi,ſecundo nota.in fi.aſsignat Ro.rõnẽ,qa requiritur ſpeciale mandatũ & c.Dic q̃ iſta rõ cõfunditur per ea,quæ ipſemet dicit in l.qui bona.§.ſi alieno.ff.de dãn.inf.vbi vult dũ ſequitur opin.Bart. q̃ in cõiuncta perſona nõ requiratur ſpeciale mandatum ad iurandum de calũnia, aſsignat talẽ rationẽ,quia.ſaltàs ſequeretur,qđ iura dicentia coniũctã perſonã pro coniuncta perſona admitti ſine mandato,vt l. ſed & hæ.in prin.ff.de procur.& exigendi.C.eo.tit. nunquã haberet locũ, niſi cõiuncta perſona haberet ſpeciale mandatum ad iurãdũ de calũnia,q̃ eſt abſurdũ dicere.alia adducit de quibus ibi per eũ, & vide Alex.in d.§.ſi alieno.

Adde quòd coniunctæ perſonæ ſolui non pòt,prout tenent oẽs præter Deci.in c.cũ M.de cõſti.quẽ ſcitè reprobat ibi Rip.nu.60.Fallit,vt hic per Ro. quẽ ſequitur Alex.in l.vero procuratori.ff.de ſolu. Alex.Iaſ.Soci.& alij in l.3.ff.ſolu. ma.& in l.filius paciſcẽdo.C.de pact.Iaſ.in l.exigendi.4.fal len.C.de procurato. Secundo nota &c.& hoc ſequitur idẽ Rom.poſt Spe.cõſ.241.ſpectabiles.col.3.verſ. vltimò Iaſ. in l.q̃ quis.fallẽ.7.C.de ꝓcu.deciſio.domi.de Rota 676. nota q̃ cõiuncta.& antiq.& 420.§.ſed vtrum in nouis.Cagnol.in l.nemo alieno.ff.de regu.iuris.Et circa c.accedens. de procu.adde infra ſingulari 619.Tu audiiſti. Nic.Pig.

CCXXVIII.

1 *Immobilia ſoluto matrimonio debent vxori ſtatim reſtitui mobilia autem poſt annũ: Et quid ſi vir immobilia dotalia vendiderit, & ex eorum prætio mobilia emerit, an debeãt ſtatim reſtitui?*

1 TV habes l.vnicã.§.exactio.C.de rei vxor. actio. quod immobiliaſoluto matrimonio debent ſtatim reſtitui,mobilia autem poſt annum. Modò quæro,quid ſi primo dos conſiſtebat in rebus immobilibus,vt in fundo, & poſteà maritus vendidit, & res mobiles ex earum pretio emit,an tunc debeãt ſtatim reſtitui? Tu diceres,quod ſic, quia ſubrogatum,&c. Ego habui conſulere Florentiæ, & ſemper dubitaui,niſi quod legẽdo poſteà reperi caſum, q̃ iudicantur vt res mobiles.Caſus eſt ſingularis in l. cum in fundo.§.ſi fundus.ff.de iure dot.& ita conſului.

ADDITIO.

Adde in ſimili quæ tradunt Bal.Matth.de Afflic.& alij in c.1. de feu.non hab.natu.feu.& And.Tiraquel.de retract.conſang.§.32.glo.1.nu.10.& ſeq. Nico.Pig.

CCXXIX.

1 *Metus,qui cadit in conſtantem virum, contractum viri reſcindit.Idem de contractu à muliere per metum celebrato,ſi metus ille in conſtantem mulierem caderet.*

1 TV ſcis,q̃ contractus tunc ex metu reſcinditur, quãdo talis eſt metus,qui cadit in cõſtantem virum. Sed qd in muliere,an ſit idẽ Iuriſtę neſciũt.Dic q̃ debet cõſiderari metus,qui caderet in cõſtãtẽ mulierẽ, nõ in cõſtãtẽ virũ.gl.eſt ſingularis in c.cũ locũ de ſpõſ.duo. Ant.in c.cõſultationi.eo. titu. facit illam gloſi.ſingularem quod no 2.

Additio

ADDITIO.

Et ſequitur Iaſ.in l.interpoſitas.in primo notab.C.de trãſac. Dec.in c.ſi.co.fi.de app.& in c.cũm.co.1.de of.dele. & in l.feminæ.nu.9.& in l.in oĩbus.& ibi Cagn.ff.de re.iu. Ni. Boer.q̃ plures citat,deciſ.10. Maritus ꝓ minas.in prin. Au. Bero.in c.1.3.no.de offi.dele. poſt Deci. Limita in minis illatis teſtibus ad hoc,vt minãs ꝓdat cãm, quia tũc quales quales ſufficiunt,vt p Hip.in rub. C. de probatio. col. 33. num.190.& in ſingu.578.metus. Nico.Pign.

CCXXX.

1 *Filius naturalis inuitus non cogitur ſuſcipere legitimationẽ, niſi quando occultat ſuam matrem concubinam, quam pater vellet in vxorem ducere.*

1 TV habes §.gñaliter.in auth.q̃bus mod.natu.effici.ſui. qui dicit, q̃ filius inuitus non cogit ſuſcipere legitimationẽ. Quod eſt verũ, niſi eo caſu, quo filius ipſe naturalis occultet ſuam matrẽ cõcubinã,quã pater vellet libẽter in vxorem ducere.caſus eſt vnicus in §. ſit igitur. ver. & hoc facto.quib.mod.nat.effi.legi. Ang. alle.in diſputa. quæ incip. nobilis quidam genere. & facit magnum feſtũ.

ADDITIONES.

Adde §.1.verſi.nouimus.& §.ſi quis ſanè.& ibi gl.in ver.quę non appareat.in auth.eo.titu.Cardi.Alex.in c.per venerabilem.§.quod aũt.nu.15.qui filij ſint legi.Nicol.Boer.deciſi.160.ſed circa. Et quòd conſenſus requiratur,vltra allegata per Boer,vbi ſuprà,ponit Iaſ.in l. poſthumo. col.1. C.de contra tab. Deci.conſi.317.in caſu.& conſi. 367.Cagno.in l.inuito.in prin.ff.de reg.iur. Nico. Pig.

Vide d.And.Tiraq.in tractatu de nobilita.c.6.nu.40. verſic. ſed illud tñ . Sed pro diſcuſsione præſentis ſingularis facconcluſionẽ.Sine aſſenſu filij naturalis non perficitur legitimatio,cuius voluntas ſaltẽ ſubſequi debet:nã in oĩbus caſibus,in quibus ſolet impetrari,verũ eſt inuitũ filiũ nõ ſie ri legitimũ.te.eſt in auth.quibus modis natu.effi.ſui. §. generaliter.ibi,in oĩbus,qui ꝓ prædictos modos.col.7. Qua cõcluſione ſtante,pòt ꝓbabiliter inferri Ro. hic deceptũ fuiſſe,& cũ eo alij,qui eũ ſunt ſecuti, videlicet,Ange.in q. Nobilis quidam gñe, quẽ hic allegat Ro.Anto. de Roſel. in tract.de legitima.li.2.cap.de cã materia.nu.8. Præpoſi. in c.per venerabilẽ.§.q̃ aũt.nu.51. qui filij ſint legi. Soci. in l.Gallus.§.forſitan.nu.5.ff.de lib.& poſthu.Nic. Boer. deciſi.160.in fi.qui hãc Ro.opinionẽ tenuerunt per te.in auth.quibus mod.natu.effi.le.§.ſit igitur licẽtia. verſic.& nec fraudare.Itẽ arg.te.in d.§.gñaliter.vbi æquiparatur legitimatio,& emancipatio, ſi ex cã iuſta filius nolens pòt emancipari,igitur ꝑ hanc cãm,patriſq; contumeliã, inuitus filius in eius poteſtatẽ trãſibit.Verũ cõtra hãc horũ opinionẽ eſt te.in d.§.gñaliter.ibi,per prædictos modos, iũcto §.illud autem.in quo proximè modus hic traditus fuerat,vt liceret patri reſcriptũ impetrare,quo legitimos ſibi faceret naturales filios,qui matrẽ occultaſſent. Sed & ſi daremus hanc eſſe iuſtã cãm vt emãciparetur inuitus filius,non tñ ſequitur q̃ ꝑ eandẽ cãm inuitus filius in poteſtatẽ naturalis parentis tranſiret.Nã quãuis contra eum cõmiſiſſet vnã exhæredandi cauſam ex 14.quæ continentur in auth.vt cũ de app.cogno.§.cauſas.alienũ tñ ab õmni iure eſt,debere eũ propterea ſui ipſius poteſtatẽ amittere,cùm hoc tm̃ receptum ſit in his,qui quondam fuerũt in poteſtate,& emãcipationis beneficium ab eodẽ patre cõſecuti ſunt li.1.ibi,reſciſſa.C.de ingra.libe. quã ita inducunt Bar.& oẽs in l.qui liberatus.in fi.ff.de adoptio.Io.de plate.& Ang.Are.in §.ſi. in fi.Inſti. quibus mo. ius patriæ poteſta.ſolui.Nec obſtat huic ſnĩæ tex.in dicto §. generaliter.nam pòt retorqueri,cùm.n. ſcribat Imperator multo magis,& ſignificauit non valere argumentũ ab inferiori ad ſuperius affirmatiuè. Et vbi concederetur emãcipatio nolentis,non eodem exẽplo cõcedenda eſſet inuiti legitimatio,q̃ ſubtiliter expendit Rapha.Fulg.in l.ſi.circa medi,ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.vbi eis.§.argumẽto tenuit dicere,infantis quidem inuiti emancipationẽ ex reſcripto procedere.l.iubemus.in fi.C.de emancip. libe.ſed non propterea inuiti infantis legitimationẽ inducendam, q̃ cõprobauit Ludo.à Sardis in tract.de legitima.c. de legitima.per reſcriptũ.§.tertiò quęritur an infans.idemq; probauit idẽ Ludo.Ro.conſulendo,conſi.194. aduerſus Bar. in dict.l.ſi.cuius tñ opinio receptior eſt, vt ſine vllainfantis ratihabitione,eius legitimatio procedat, ſi fiat ab eo,q ſupremã habeat poteſtatem,ſm oẽs Mode.in dicto §. for ſitan.Barb.in cõſi.34.vol.4.Ial.cõſi.125.col.4.vol.4. Curtius Iunior conſi.19.nu.4.Poſtremò non obſtat text.in d. §.ſit igitur licẽtia.ver.& nec fraudare.qm̃ poteſt ſimiliter retorqueri,ſi quis conſideret Iuſtinianum ſentire, filios, qui matrem occultauerunt ne cõtracto matrimonio legitimi fierent,nõ magis poſſe fieri ꝑ reſcriptũ legitimos, ſi nollent,q̃ contracto matrimonio q̃ per occultationẽ matris euitabãt.Sed cõtracto matrimonio filij inuiti nequaquam fierent legitimi,igitur nec per reſcriptum ex ea cã impetratũ Quod verò ij,qui per ſubſequẽs matrimoniũ legitimi fiunt,non aliter hunc ſtatũ nanciſcantur, quã ſi & ipſi velint.tex.eſt expreſſus in d.§.gñaliter.ibi, ſiue per inſtrumẽtorum celebrationẽ.& inibi hoc colligit Iacob. de Belouiſ.Gul.à Cun. Alberic.de Roſa.Raph.Fulg. Pau. de Caſt.in l.benignitus.ff.de legib.Lud.de Sardis. in tract. de legitima.c.de requiſitis in legitima.nu.2. Anto. de Roſel.in tract.de legitim.lib.1.c.de cã form. legiti. nu.penul. Martin.Lauden.in eodẽ tract.de legitima.num.80.Ange. Are.in §.ſi.nu.9.Inſti.de nuptijs.Nic.de Vbal. in tract.de ſucceſsio.ab inteſt.1.parte.nu.64.And.Sicul.in repeti.lcũ acutiſsimi.verſi.contrariũ determinat Gulicl.C.de fideicommiſ.Are.penu.co.Soci.num.5.in dicto.§.forſitan.Iaſ. conſi.155.col.4.tametſi contrariũ exiſtimauerint Ange. Peruſi.cõſi.17.col.2.Salice.in diſputatio.incip. Mediolanenſis.ſecundo dubio.Præpoſit.in c.tãta eſt vis. 13.q.nu. 27.& in c.per venerabilẽ.§.q̃ autem.nu.17. de donatio.inter virum & vxo.decepti arg.tex.in dicto §.ſit igitur licẽtia.vbi Accur.in ver.nec fraudare,rectè ſenſit, ſiue parẽs matrimonium cõtraheret,ſiue filios, qui matrẽ occultaſſent,vellet per reſcriptum ſibi eſſe legitimos, rem ſemp temperandam ſm regulam tex.in d.§.gñaliter.& ita in terminis tenet & ſequitur Emanuel Coſta in repetitione.l. Gallus.§.& quid ſi tantum.in ſecunda parte numer. 109. & ſeq.ff.de liber.& poſthu. Gab.Sar.

CCXXXI.

1 *Sententia lata per ſyndicos ſeu reuiſores rationum communis,contra adminiſtratores communitatis abſentes, licet non contumaces,valet.*

1 VAlet ſnĩa lata per ſyndicos, & reuiſores trõnũ cõis, contra adminiſtratores cõitatis abſentes,licet nõ cõtumaces.caſus eſt ſingul.ſecundum Bar.ibi,in l.2.§.quod de frumentaria.ff.adminiſtr.rerum ad ciui.perti.

ADDITIONES.

Adde Abb.in c.cum olim.de re iudi.& in c.1.co.2. de cauſa poſſ.& ꝓprieta.Fel.in c.eccleſia ſanctę Mariæ.co.10.ver 3.limit.de cõſt. Deci.in c.cauſam quæ.3.notab.de reſcrip. Iaſon in l. nec quicquam. §. vbi decretum. in 16. ſallen. ff. de offic.proconſ. & leg. Hippoly. de Marſil. in repetitio.l. de vnoquoq;.in 16. & 26. ſallen.ff.de re iudica.& in practi.crimi.in §.aggredior.col.19.nu.127.& in rub. C.de probat.nu.218.Aug.Bero.in c.qm̃ cõtra.in gl. citationes. nu.89.de proba.Intellige qm̃ certum eſt ipſis abſentibus defenſionem aliquam nõ cõpetere,vt dicit Iaſ. vbi ſuprà, ſe conſuluiſſe.& ita intelligit Hip.& alij.& idẽ Aug.Bero. in c.1.nu.214.de iud.& facit l.qui pòt.ff.de reg.iur.& per Feli.in c.cum olim.co.6.verſi.non eſt citandus is.de re iudi.& adde infrà ſing.675.ſeculares. Nicol.Pign.

Quando ſententia ſine citatione valeat, tradit diffuſè Ianf de Oria.in c.quoniam contra.in verſic.citationes. nu.13 verſi.vlterius quæro.de proba. Gab.Sar.

CCXXXII.

1 *Expoſitio l.hac edictali. C.de ſecun. nup. an habeat locum in filijs vulgo conceptis?*
2 *Baldi maxima eſt auctoritas.*

An

1 ANI.hac edictali.C.de secun.nup.habeat † locum in filijs vulgo conceptis? Dic q̃ non, casus est singularis secundum Bal.ibi in l.cùm pater.§.mater filiæ.ff.de legat. 2.Sed esset videre an dispositio d.l.hac edictali fuerit diges ſtorum? Et certè non,& ideo fortè Bal.non dicit verum.

2 tenet † menti propter authoritatem tanti viri.

ADDITIONES.

Ad eundem Roma.& ibi Alex.in l.mulier quæ. in princi. ff. ad Trebel.Iacob.Zoch.in cap.per venerabilem.qui fi.sint leg.Franc.Cremen.sing.89. Nico.Pig.

Eleganter istud declarat in d.l.hac edictali. Stepha. Bertran. in prin.col.4.versi.intellige tamen.nu.4. Gab.Sar.

CCXXXIII.

1 *Matricula extinguitur quinquennio, & an matriculati de novo soluere teneantur?*

1 MAtricula extinguitur † quinquẽnio. idem in alijs matriculis,vt l.2.C.de primice.& l.3.C.de domestic.& protect.libr.12.Bart.allegat in l.aut facta.§.ad tempus.ff. de pœn.& in l.penu.ff.de testa.mil.Sed an debeant matriculati de novo soluere? Tu ibis ad l.fi.§.quoties.ff.de publ. & vecti.& ibi gl.sed nihil facit. Dic q̃ non,casus est sing. in l.penul.in fin.C.de consul.libr.12.Bart.allego. in consil. 134.incip.vniuersitatis.

ADDITIO.

Et hoc sequitur Alex.in d.l.3.& in d.§.ad tempus. & in l.naturalem §.apum.ff.de acquire.rer.domin.& in l.matriculam.C.de agen.in reb.Bald.Castren.Ale. in l.filio quem pater.ff.de libe.& posthum.Alexã.in l.scriniarios. colum. 2.C.de testamen.mili.Ange.Aretin.in §.pauonum.Institu ta,de rerum diuisione. Nicol.Pign.

CCXXXIIII.

1 *Herbam pro equo tuo capere tibi peregrinanti, & in via manenti inuito domino an liceat?*

1 TV peregrinaris cum equo de mense Maij,an † sit tibi licitum stare in via,& capere de herba pro equo tuo,etiam domino inuito? Dic quòd sic, casus est singularis in capi.vnico.§.fina.de pace tenenda, & eius viola.in vsibus feudorum.

ADDITIONES.

Et idẽ potes vuas colligere,& spicas conterere,& manducare,non tñ exportare. Deute.c.13.& c.1.6.q.3.ca. discipulos. de consec.distinct.5.Quod de consuetudine obseruari dicit Cæpo.in tract.serui.rust.prædi.c.20. de messe & vindemia. Sed an intelligatur citra necessitatem, vide latè per Feli.in c.omnes.col.fi.1.distin.Cagn.in l. quæ propter.ff. de reg.iur.Franc.Rip.in l.3.col.3.ff.de dam.infect.

Adde notata per do.Bartho.Chasſæn.in commenta. cõsue. Burgũ.in 1.rub.in §.*messiers & fergens*.in ver.*en misusage* nu.15.ver.& intellige prædicta,& latè per Dida. Couar.in practicis quæstio.capi.37.numer.3.ver.octauo. Hodie tamen hoc est expeditum in Regno Neapoli,in quo est cõstitutio,quòd transeuntes per viã habentes equos nimis fatigatos possunt eos impunè mittere in segetem alienã, ita tñ,quòd equus totus nõ intret agrum,sed dimidius,& anteriores pedes solũ in agro teneat,vt patet in consti.incip.si quando necessitate cogente,in titu. quòd nil post in damna equitatorum pascua,&c. Et per gl.nota. in constit. incip.cum per partes Apuliæ,in fine principij,in ti. de animalibus in pascuis assignandis. Gab. Sar.

CCXXXV.

1 *Conductorem propter necessariam refectionem rei locatæ expellere licet. Sed an ea refecta, possit conductor petere se in re locata reponi?*

1 TV habes Legista.l.ædẽ.C.loca. Canonista in c.propter sterilitatem.eo.titu.quòd licet † conductorem expellere propter necessariam refectionem. Sed an ea refecta debeat conductor,seu possit petere se reponi in re locata? Dic quòd sic.glo.est singularis,iuncto textu.in l. si duo.§. cum inquilinus.in ver.testari per dominum.ff. vti possid. & Barto.ibi exclamat summis laudibus.quod nota pro declaratione dictarum legum.

ADDITIO.

Et sequitur Franc.Cremen.sing.72.tu.scis.Hippo.de Marsi. qui plura similja adducit,in l.vnica. colum.6.C.de raptu. virginum.& in l.etiam si redhibiturus.ad fin.ff.de quæsti. & in rub.ff.de fideiuss.q.31.col.34. Nico.Pig.

CCXXXVI.

1 *Inuecta & illata in domo locata sunt locatori tacitè obligata,& an hoc procedat siue pro pensione pecunia soluatur, siue certa species?*

2 *Contractus innominatus sequitur naturam contractuum nominatorum,qui sibi similantur.*

1 TV scis,quòd inuecta & illata in domo locata sunt locatori tacitè obligata,vt in titu.quibus mod. pigno. vel hipo.ta.contra l.certi iuris.C.locat.cum simil.multis. Sed quæro,an hoc sit verum,siue locatio facta sit propter pensionem soluendam in pecunia numerata,siue propter pensionem in specie soluẽdam? Tu habes in tribus locis. Primò in Specu.ti.de loca.§.postquam.co.6.nu.24.& 27. porro.qui dicit quòd non, sed solùm quando pensio est in pecunia.mouetur,quia tunc non est locatio.l.1.§.si quis seruum.ff.depos.& l.2.ff.loca.& l.si olei.C.eod.ergo &c. Gl.ordinaria,& singularis in §.item seruiana.Inst. de acti. tenet contrarium.Bal.in l.1.ff.loca.in fi. quam fecit Papiæ,dicit illam glossam esse aquiorem dicto Spec.& dicit verum.probatur per gl.in l.licet.& l.exceptio.C.loc. & in dicto c.propter sterilitatem.eo.ti.quod nota. Secũdò probatur per casum expressum in l.si gratuitã.ff.quibus modis pig.vel hipo.contra.& illum tex.tene menti, & ille est singularis iuncta gl.vbi non est pecunia, & habet locum eadẽ regula.Vltimò facit regula.l. naturalis.§. sed si facio.

2 ff.de præscriptis verbis.contractus † innominatus sequitur naturam contractuum nominatorũ,qui sibi similant.

ADDITIONES.

Adde quòd istam opi.tenet expressius Bal. in d.l. certi iuris. in 2.q.C.loca.& in l.item quia in 3.limi.ff.de pact.

Et hanc vti magis veriorem & communem approbant An. Are.Ias.& Lud.Gomes in dicto §.item Seruiana.in glossi. in verbo,quis.Soci.in reg.192.fal.fi.Negusa.in trac.de pig. 4.memb.2.parte prin.12.casu,tertia ampla. Ni.Pi.

CCXXXVII.

1 *Conditio adiecta vni legato censetur tacitè repetita in alio legato facto eidem personæ,& in eodem testamento. fallit, si tacitè subintelligatur.4.*

2 *Legatum pro dote,intelligitur factum,quando mulier erit nubilis ætatis.*

3 *Ætas nubilis in muliere duodecimo anno perficitur.*

DIco tibi vnũ,in quo in ciuitate Perusina plures docto res consuluerunt. Tu habes l.in repetendis.& l. si tibi purè.ff.de le.3.& l.cùm seruus.ff.de condi. instit. cum

1 simi.quòd conditio adiecta vni legato censetur tacitè repetita in altero legato facto eidem personæ, & in eodem testamento. Modò testator legat filiæ suæ pro dote cẽtũ,

2 si quando nupserit,fuerit nubilis ætatis, quæ cõditio intelligitur in ipso legato dotis,vt l.hæc conditio..ff. de cõditio.& demonstra.& l.quod pupillæ.ff.quando dies legat.

3 ced.& ideo debet spectari ann° duodecimus.l. mulierẽ. ff.de ritu nupt. Deindè legauit purè domum, an in hoc legato videatur repetita conditio in primo posita? Domini mei Ioan.de Imo.& Pau.de Castr. consuluerunt quòd sic. Alij,scilicet,Flori.de sancto Petro,& Joã.de Ana. contrarium,& hos vltimos ego fui secutus, allegaui casum singularem in l.si iudicer.§.fi.de condi.& demonst. conditio

4 tenim quę apponitur,& quæ tacitè subintelligitur, nunquam,in secundo legato intelligitur repetita. casus est ibi mirabilis.tene menti.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Pau.de Cast.pulchrè distinguentem in consilio 1uo.408.circa vltima verba,inci.viso facto & dubijs.in antiquis. Vide Ludo.met in terminis,in consi. 17. Vide Io. de Ana.in consi.8.inci.viso puncto,& his quæ in eo continentur,vbi Ludo.Bolog.in additio.dicit bonum verbum materia

materia,quod ad hoc,vt fiat repetitio in legatis,seu in alijs dispositionibus, requiritur quod repetitio conditionis cõgruat secundo legato,siue secundæ dispositioni. Vide etiã Ioan.de Anan.consi.36.incip.viso puncto & aliis videdis: circa vltima verba.

Adde Deci.cõsi.190.circa primum.col.2.&.4.in fi. Et q̃ conditio intelligatur repetita,tradit Bar.in dicta l.in repetendis.& in l.Seiæ.§.Caio.ff.de fund.instru.& in consil. 27.& consi.39.Alexan.consi.66.viso.lib.3. Soci.in l.fin.ff. de reb.dub. Aret.cõsi.1.& Io.Dilect.de arte testa. cau.58. tit.de leg.Et adde infra fing.672.scis quod. Nic.Pig.

CCXXXVIII.

1 *Instrumentum non probat,si in eo desit dies & locus,nisi probetur eos in originali adesse.*

1 TV scis,q̃ instrumentum nõ † probat, nisi in eo sit dies & locus,vt in cap.inter.de fide instru.& de re iudi.c.1. lib,6. & in gl.in l.generali.C.de tab.lib.10. cũ simi. Quod est verum,nisi probetur q̃ dies, seu locus est in originali, licet sit in instrumento omissus. singulare dictum Specu. in titu.de instru. edi.§.instrumentum.versic. quid ergo si in notula.nu.8.& ita pronuntiaui in magna causa,& est mirabile. allegat l.si quis ex argentarijs.§.fi. initium.ff. de eden.sed parum facit,& si vellemus discutere,fortè nõ est verum.

ADDITIONES.

Adde pro dicto Specu.gloss.in §.fin.in verbo, protocollum. in authen.de tabel. & videtur sequi Felin.in cap.1.colum. 5.de fide instrumen.

Adde q̃ consi.Roma.est nu.165.liber regiſtri.& Spec.sequitur Barto.in authen.at si cõtractus.col.1.C.de fide instru. & in repeti.d.§.si initium.col.2. vbi Alexan. col.penul. & cõmu.docto.vt per Lanfran.in c.q̃m contra.in verbo,instrumentorũ produ.nu.57. de proba.de quo latè per Deci. post Alex.in auth.si quis in aliquo.6. fallen.C.de eden. & in c.cum causam.4.fallẽ.post Feli.de proba. Hipp.de Marsi.in rubri.C.de proba.col.48. Nico.Pig.

Vide hæc latius per Guido.Papæ decisio.Grationopoli.582. reperitur.in princ.Et per Didac.Couarru.in practicis quæstio.c.20.versi.quartò eadem ratione.& an locus sit de substantia instrumenti,habetur decisio. Capel.Tholosa.491. vbi latè per Aufrer.vbi etiam tradit, quid dicendum de loco loci. Gab.Saray.

CCXXXIX.

1 *Instrumentum an sit de falso suspectum ob diuersitatem scripturarum,vel manuum?*

1 AN diuersitas scripturarum, † vel manuũ,reddat instrumẽtum suspectum de falso? Dic quod sic. casus est singularis & vnicus, in auth.de trien.& sem.§.q̃ & sæpe.Bal. dixit illum non esse alibi in l.contractus.C.de fide instrumen.Sed similis est in cap.inter dilectos.eo.titu.miror de isto patre nostro.

ADDITIONES.

Intellige diuersitatem manuũ facere suspitionem, quãdo est diuersitas inter scripturam, & subscriptionem,quæ dicit omnia esse de eadem manu.& ita intelligitur c.inter dilectos.hic alleg. Et qũo possit tolerari diuersitas scripturarũ, vide p Feli.post alios in d.c.inter dilectos.col.pe. & fi. Adde per Ias.in l.admonendi.col.56.ff.de iureiur. Nic.Pig.

CCXL.

1 *Conueniri possum in loco,vbi procurator meus generaliter cõstitutus contraxit,licet ille à dicto loco recesserit.*

1 PRocurator meus contrahit Romæ & recedit: † ego ibi possum ne ratione contractus per procuratorẽ generaliter constitutum celebrati conueniri? Dic vt per Guli.in l.eum qui.ff.de constitu.pecu. At nil dicit, sed est casus singularis in l.hæres absens.§.apud Labeonem.ff. de iudic.q̃ sic.tene menti.

ADDITIO.

Et ibi Paul.de Castr.& Alexan.& Cremen.singul.77.Nicol. Boer.g alios citat decisio..114.Florẽtinus.& Moder.Armi. in tract.de merc.tit.vlti. secũdæ part. princip.nu.21. N.P.

CCXXXXI.

1 *Curator potest dari pupillo ad iudicium,& ad negotia.*

1 TV habes,q̃ † curator potest dari pupillo ad iudicium, Sed an detur ad negotia,qd dices? Dic quod sic. casum habes singularem in l.1.§.si curator ff.de eo qui pro tu.

ADDITIONES.

Et ibi Bal.& Alex.in l.qui habet.§.si pupillus.in addi.ff.de tutel.& tenet Bar.non allegãndo.d.§.in l.curator.ff.de tut.& cul.da.ab his.& gl.fi.in §.penul.vbi doct.tradunt,Institu.de curato. Nico.Pign.

Sed an curator generalis possit dari ad lites præsentes & futuras adulti? vide decis.Capel. Tholosa.72. & ibi Stepa. Aufrer.latè prosequitur.Gab.Saray.

CCXLII.

1 *Negotiorum gestor potest recedere à gestione quando vult, si non animo omnia gerendi acceperit, & in recessu dominum minorum certiorare debet.ne alias teneatur ad interesse.*

1 NEgotiorum gestor potest recedere à gestione † quãdo vult,si nõ animo gerendi omnia accepit. Sed an tũc in recessu debeat dominũ certiorare, ne aliàs teneatur ad interesse? In negotijs maioris nunquam reperi. & in l.fin. C.de nego.gest. & in l.si pupilli.§.videamus. eodem tit.parum de hoc dicitur. Sed in minore habes casum singularẽ quod sic.in l.1.§.fina.de eo qui pro tuto.tene menti.

ADDITIO.

Adde Sali.Fulg.& Alex.in l.tutori.C.de neg.gest. Nic.Pig.

CCXLIII.

1 *Procuratorem meum Titium constituo,& si procurator esse noluerit, constituo Sempronium,an si Titius acceptauerit, & postea renuntiauerit,Sempronius procurator esse possit?*

1 COnstituo Titium procuratorẽ, & si nollet † esse procurator, cõstituo Sempronium,ille acceptauit, & posteà ex causa renuntianuit,an Sempronius possit esse procurator? Istam quæstionẽ habui de facto Romæ. Certè Dy. & Bal.in l.tutoribus.ff. de testa.tut. concludunt singulariter quod non,per tex.& glo.ibi.

ADDITIO.

Hanc quæstionem examinant doct.in l.post aditam.C.de impube.&c. & in l.quidam testamento.ff.eo.tit. & in l.cum sub hac.ff.de condi.& demon. Nico.Pign.

CCXLIIII.

1 *Vasallus non defendens dominum in pugna priuatur feudo.*

2 *Vasalli si duo fratres sint eiusdem domini, & vnus tantum dominum in pugna defendat,alter verò non,an virtus fratris defendentis conseruet alterum fratrem indemnem?*

1 SI vasallus non defendit dominum † in pugna, priuatur feudo. Sed pone quòd duorũ fratrum vnus nõ defendit,alter vero tantum defendit, quantum si etiam existeret ibi alter frater,propter nimiã eius virtutem, an frater

2 † non defendens debeat priuari? Dic quod virtus incredibilis fratris conseruat fratrẽ indemnem. Bald.singulariter in c.1.in princip.colum.4.nu.12.quibus mod.feu.amit. allegat.l.si is qui duos.ff.de liber.leg. Scio quod non est verũ.

ADDITIONES.

Videtur quod dictũ Bald. non bene recitetur. nam in libro meo dicit,quod per negligentiam vnius ex duobus vasallis non priuatur,qui fuit diligens, sequitur Felin.in c.cum super.col.2.ante finem.de offic.delega.vbi vide si faciant ea, quę paulo ante ibidem dicit. ad istud dictum faciunt quæ dicit Aretin.consi.29.

Hoc comprobat Matthe. de Afflict.in dicto capit.1.col.penul.in fina.& in titu.de alien.feud.§. & si clien. nu.20.vbi infin ita cumulat qua rõne agnationis & consanguinitatis remittitur.Hippol.de Marsi.& ipse comprobat in rubri. ff.de fideiuss.sub.nu.288.Ni.Boer.deci.30. ciues. Nic.Pig.

Id pluribus prosequitur & comprobat Hippol. de Marsil. in l.de minore,§.tormenta,nu.11.ff.de quæst. Gab.Sar.

* Adde quod hoc dictum Baldi.in d.c.1. refert pro sing. & sequitur Ias.in l.1.in 1.notab.C.de transact.vbi dicit,quod est fortis decisio.& in l.si emancipati.C.de collat. vbi multa similja ad hoc aggregauit, quæ antè eũ collegit Feli.post Barba.

Barba.in c.1.de præſcript. & in rubric. de offic.delega. & bene facit quod in ſimili decidit Ange. in §.1.ad fin. in authen.vt lic.matri & auiæ.ſ.ꝙ ſi lata eſt ſententia ſuper ciuilitate vnius Mediolanenſis, qui habet multos fratres ex eodem patre,talis ſententia probat quod omnes ſint ciues Mediolanẽ.Contrarium tñ verum putarem, quia ex quo ſemel iſte fugiendo deliquit,venit puniendus.quod poteſt cõfirmari ex his quæ in ſimilibus terminis de hæredibus emphyteutæ, quorum vnus ſoluit, aliter latè refert Iaſ.in l.2.q.13.C. de iure emphyteu.& in legib. allegatis ꝑ Bald. nullus deliquerat.Et propterea Mart.Laudenſ. in d.ca.1. ſub dubio tamen,tenuit contrarium,niſi feudum eſſet indiuiduũ,vt ducatus & marchionatus,cuius opinioni videtur adhærere Feli.in d.ca.1.col.5. de præſcript. vbi omnia ſimilia ſua limitat non procedere in materia indiuidua. & ad hoc bene faciunt aliqua ſimilia quæ Iaſ.in l.hac conſultiſsima.§.ex imperfecto.C.de teſta.Secundò dictũ Bal. poſſet ſaluari procedere in caſu in quo vnius fratris tantũ ſeruitium ſufficeret.iuxta l.ſororem. cum ſimil.C. de his quib.vt indig.alias ſecus.l.ſi plures.C.de conditio inſert.

CCXLV.

1 *Religioſus non poteſt eſſe executor teſtamenti ſine cõſenſu ſui ſuperioris. Et quid ſi fuerit creatus,& exercuerit abſque cõſenſu ſui ſuperioris,an geſta per eum valeant?*

2 *Miles procurator eſſe non poteſt, tamen nemine opponente ſi exerceat,valent geſta per eum.*

1 Religioſus non poteſt eſſe executor teſtamẽti † ſine cõſenſu ſui ſuperioris.c.religioſos.de teſta.li.6. & in cle. vnica.eo.tit.Sed quid ſi fuit creatus, & executus eſt abſq; conſenſu ſuperioris, an geſta per eum valeant?Poſſet dici quod non per l.non dubiũ.C.de legi. In contrarium facit,
2 quia† licet miles non poſsit eſſe procurator,tamen ſi nemine opponente exercuerit,valent geſta per eum. Sed hæc nihil faciunt,quia miles habet velle & nolle,ſed religioſus non habet velle neque nolle.c. non dicatis. 12.q.1.& d.ca. religioſus.Sed ego inuenio Fede.de Senis conſ.284.vbi ſeipſum correxit in eo,quod in alio conſi.tenuerat,& ibi determinat hoc dubium,& dicit,quod valent, licet non conſentiat ſuperior,dũmodo non contradicat.mirabile dictũ eſt.ſerua memoriæ,,quia faciet tibi honorem. Do.Ant.de conſtit. non recordor in quo capit.facit magnum ſeſtum de hoc.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Barto. in l.à filio,ff.de alimen. & ciba.leg.& ibi Alexan.in apoſtil.

Idem Roma.conſi.235.quo ad primum in.4.dubio.& in cõſilio.409.quo ad primũ.2.dubio.Iaſ.in l.patre furioſo. colũ.3.ff.de his qui ſunt ſui,&c.Hipp.in l.ſi quis ne qu. colu.17.ff.de quæſtio.& in practi.crimi.§. ſequitur.col.2.Feli. in c.decernimus.col.1.& ibi Deci.col.7.de iudi. vbi comprobant per plura ſimilia. Nic.Pig.

CCXLVI.

1 *Procuratores duo ſi inſolidũ conſtituantur, cũ clauſula,quod occupantis conditio melior non ſit,ſed quod vnus incœpit, alius finire poſsit, ſi vnus litem ſit conteſtatus,an alius teſtes producere poſsit?*

1 Conſtituuntur duo procuratores inſolidum †cum clauſula,quod occupantis non ſit melior conditio, ſed qđ vnus incœpit alius finire poſsit,vt in ca.ſi duo de procura. lib.6.& in l.ſi pluribus.ff.eo.tit.& l.ſi cum procuratorio.§.ſi. Pone quod vnus conteſtatus,eſt litem, alter vult teſtes producere,an poſsit?Dic quod aduerſario contradicente, vel abſente,illa clauſula nullum habet effectum. ſingulare dictũ eſt Ioan. Andr.qui refert ita diſputaſſe Mar. Sil.in c. in nomine domini.de teſti.in nouella. inter Legiſtas ſoli Bal.notum in l.ſi quãdo.q.8.C.de teſti.quod not.perpetuo tu caput groſſum.Et iſtud eſt dictum ſatis rationabile,per
2 l.ne in plures.ff.de exerci.actio.Sed† illud eſt verũ ex parte rei: ſecus ſi ex parte actoris, in principio enim ibi dicitur non licet diſtrahere, ſecus ergo ex poſt facto. & ideo nota,& limita dictum c.ſi duo.

ADDITIO.

Adde Abb.in d.cap.in nomine.col.fi.verſi.vltimo ponit hic Io.Andræ.Feli.in 6.q.col.10.Deci.in fi. Nico. Pign.

CCXLVII.

1 *Vſusfructus ſi Titio legetur vſque ad decem annos Sẽpronij, mortuo Sempronio ante decimum annum,an extinguatur.*

1 Lego Titio vſũfructum vſque ad decem †annos Sempronij, moritur Sempronius ante decimum annũ, an extinguatur vſusfructus? In hoc plus quam quinquies cõſului. Et videtur extinctus, quia extincta perſona terminante extinguitur vſusfructus terminatus. Vel, relinquo vſumfructũ filio donec alter filius furioſus erit in furore, an mortuo eo extinguatur vſusfructus?Dic quod nõ, ſed durat primo caſu vſque ad illam ætatem, ſecundo vſque ad mortem vſufructuarij,caſus eſt ſingularis in l.ambiguitatem.C.de vſufruc.

ADDITIO.

Et ibi Bal.& Caſtren.dicunt non reperiri alibi.doct.in l.ſi cui legetur.§.hoc autem.ff.de leg.1.vbi amplè examinant,an tempus certæ ætatis in legato appoſitum faciat illud conditionale,vel in diem. Nico.Pign.

CCXLVIII.

1 *Soror,ſi ex ſtatuti diſpoſitione ex teſtamento fratris exiſtentibus filiis fratris, niſi tertiam partem habere poſsit, vtrum, ſi ei relinquatur bonorum dimidia, ſub conditione,ſi dederit mille hæredibus ſuis,& mille ſint vltra tertiam partem poſsit medietatem relictam habere?*

2 *Intellectus l.ſed ſi hoc.§.cuidam.ff.de condi.& demon.*

Filius naturalis extantibus legitimis non poteſt niſi ter
1 tiam partem habere.Vel pone ex forma ſtatuti,† quod ſoror ex teſtamento fratris exiſtentibus filijs fratris non poſsit habere niſi tertiam partem. Modò pone quod relinquatur ſibi medietas ſub conditione, ſi dederit mille hæredibus ſuis, & mille ſint vltra tertiam partem, an poſsit medietatem relictã habere? Dic quod ſic,quia recipiendo illud infra, tantundem de ſuo ſoluit. Caſus eſt ſingularis in l.ſed ſi hoc.§.cuidam.ff. de condi.& demon. Et illum
2 †tex.intellige ſecundum l. Plautius.§.item ſcinditur. eodem titu.

ADDITIONES.

Adde quod plura ſimilia per illum tex. ponunt Alex.& Iaſ. in l.non amplius.ff.de leg.1.Bar.Alex.& Rip.in l.vbi purè.§.fi.ad Trebel.Soci.in l.fructus.col.2.& ibi Iaſ.col.fin. ff.ſolu. mat. Iaſ.l.cum quædam puella.col.2.verſic.tertio cum.ff.de iuriſ.om.iudi.latè per Andr.Tiraquel.in tracta. de retractu conſanguini.§.15.glo.1.nu.5. poſt eos quos allegat.Et adde ſuprà ſingu.203. Nico.Pig.

Adde Do.Stepha.Bertran.in l.hac edictali.nu.33.C.de ſecũ. nup.vbi per hoc ſingulare Romani dicit,quod ſi vxor donet ſecundo marito vltra menſuram illius legis ſub conditione ſi,dederit filio primi matrimonij,vel alteri centum, vel tantum de ſuo, quod illo deducto non excedat menſuram,quod tunc non habebit locum diſpoſitio d.l.hac edictali.per dicta per Roman.hic per l.ſed & ſi hoc.§.1.cum ibi notat.ff.de conditio.& demonſtratio. Gab.Sar.

CCXLIX.

1 *Teſtator ſi vni leget fundum, item eidem æſtimationem vſusfructus omnium bonorum ſuorum,an legatarius habere debeat æſtimationem vſusfructus dicti fundi?*

1 Lego Titio fundum item† eidem æſtimationem vſusfructus omnium bonorum meorum, debebit ne Titius habere æſtimationem vſusfructus dicti fundi ſpecialiter ſibi legati? Legiſta induceret materiam l. Mæuius.§. duorum.ff.de lega.2.duarum cauſarum lucratiuarum. Nihilominus contrarium eſt verum, quia debet habere æſtimationem vſusfructus etiam fundi.caſus eſt ſingularis in l.ſi alij.§.rerum.ff.de vſufruct.

ADDITIO.

Ad illud faciunt quæ dicit idemmet Ludo. conſilio ſuo.38. incipien. pro habenda plenà deciſione.in ſecũda columna. Nicol.Pigno.

CCL.

1 *Proteſtationẽ eſſe mihi factã an per meũ iuramẽtũ probetur?*

Tu repetis rem commodatã: ego dico mihi proteſtatũ
1 per legitimam perſonam,an† hoc probetur per iuramentum? Dic quod ſic, caſus eſt ſingularis in l.ſi quis. ad fi.C.depoſiti.& ibi Bart.

ADDITIO.

Adde eundem Roma.& ibi docto.in l.non ſolum.§.morte. ff.de dam.infect.& in ca.cum M.de conſti.Iaſ.in l.ſi fideiuſſor.§.fina.qui ſatiſda.cogan.Et caſus in quibus iuramẽtum faciat probationem,colligit Hipp.de Marſil.in rubr. C.de probatio.colum.22.& ſequen. Nic.Pign.

CCLI.

1 *Mulier ſecundò nubens infra annum luctus,punitur,& quid ſi nubat de conſenſu mariti,vel filiorum primi matrimonij, an euitet pœnas?*

2 *Mulier ſecundò nubens facit iniuriam animæ primi mariti.*

1 Tu ſcis,quod ſi mulier † nubat ſecundo viro infra annũ luctus,punitur pœnis de quibus in l.1.C.de ſecun. nup.de iure ciuili.Poſt annum verò pœnis de quibus in l.fœminæ.& l.generaliter.C.eod.tit.Sed pone quod mulier nubat ſecundo de conſenſu mariti in teſtamento dantis licentiam,an tales pœnæ habeant locum?Bal.ponit in l.filiũ quem habentem.C.fami.erciſcũ. & in l.1.C.de ſecũ.nupt. Et quicquid ipſe dicat,do vobis verã concluſionẽ, ꝙ aut maritus permittit,ꝙ nubat infra annum,& tunc non euitat pœnas iuris.& moueor ratione,quia nubere infra annũ eſt contra bonos mores de iure ciuili. caſus eſt ſingularis in d.l.ibi,ne in his,in quibus correctionem morum.ſed in hoc teſtator non poteſt diſponere,vt l.turpia.& l.ſi quis inquilinos.ff.de leg.1.Aut de permiſsione viri nubit poſt annũ,& tali caſu nõ incidit in pœnas.Balb.allegat.§.diſponat in auth.de nup: qui nil facit.ego do gl. ſingularẽ in verbo, ſiue viæ,in §.vnum itaque.in auth.eo. Et quod ſit vera,ꝓbatur,ratio quare mulier, ſi poſt annum nubat,punitur,
2 eſt† quia facit iniuriam animæ primi mariti per ſecundas nuptias.in authen.de nup.§.quæ vero.verſi.nos igitur.ſed marito permittenti nulla fit iniuria, vt l.1.§. vſque adeo. ff.de iniur.& in regula ſcienti.de regu.iur.li.6.ergo ceſſat pœna.Sed quid ſi nubit de conſenſu filiorum primi matrimonij?Angel.in l.mater.C.ad Tertul. dicit matrem euitare pœnam.alleg.glo.ſingularem in authen.de non eligẽ. ſecun.nuben.§.1.in verſic.copulantur. & per hoc cõſului Florentiæ. Moueor etiam rõne, quia per ſecundum matrimonium facit iniuriam filiis primi matrimonij.§.proſpeximus itaque.in authen. de non elig.ſecundo nuben. & in authen.de nup.§.ſoluto.ſed hoc ceſſat filijs conſentientibus,ergo ceſſat pœna.

ADDITIONES.

Et idem Roma.conſi.219. ex themate.col.1. Cremen.ſing. 75.ſi maritus.Cępol.caute.238.ſi mater.Socin.in tract.fallen.regul.272.Iaſ.in d.l.filium quem.col.5.Nicol.Euer.in loco à lege ad teſtatorem.Ioan.Coral.lib.3.miſcella.c.1.latè Deci.in rub.C.de ſecun.nup.& conſi.206.& Nic.Boer. deciſi.185.quo ad ſecundam. poſt multos quos allegant & diſcrepant ſolum in primo caſu.& Ioan. Duran.de arte teſtan.ti.de lega.caut.18.mulier. Nic.Pig.

Latiſsimè hoc tradit Ioan. de Garronibus in rubro.C.de ſecun.nup.in.2.parte.de remedijs pro euitando pœnas ſecũdò nubentium.col.7.nu.5.& in l.1.nu.63.verſi. addo quod idem.& num.65.C.eo.tit. Gab.Saray.

* Adde quod pœna.l.fœminæ.C.de ſecũ.nup.eſt,quia ſi moriatur vnus filius ex primo matrimonio mater ſuccederet pariter cum filijs, & fratribus defuncti vtrinque coniunctis,in plena proprietate pro virili portione,vt in auth. de hæred. quæ inteſta.defer.§.1.& in authẽ.in ſucceſsione.C. de ſuis & legit.& in authen.defuncto.C.ad Tertul. & hoc procedit ſi non tranſiuiſſet ad ſecunda vota,ſed ſi tranſiuit antequã ſuccederet filio,vel etiam poſtea,efficitur de proprietaria in effectu vſufructaria, & ea mortua omne id in quo ſucceſsit acquiritur filijs primi matrimonij,nec de eo poteſt teſtari,vel aliter diſponere, vt eſt caſus in d.l.fœminæ.& in auth.de non eligen.ſecun.nuben.§.1. cum ſimi.& non ſolum id procedit in matre,verum etiam in patre trãſeũte ad ſecũda vota,vt teneatur reſeruare filijs primi matrimonij id in quod ſucceſsit filio.vt not.glo.in rubri.prædicta de non eligen.ſecun.nub.& not. Azo in ſumma.C. de ſecun.nup.& Bar.in d.l.fœminæ. Item nota quod qñ alter coniugum vult tranſire ad ſecunda vota, & euitare pęnam d.l.fœminæ. cautela eſt, vt petat licentiam ab altero, qua conceſſa ſi tranſit ad ſecunda vota poſt annum à morte coniugis,non incidit in aliquã pœnam: ſecus ſi intra annum,vt ſingulariter not. Bal.in d.l.1.C. de ſecun.nup. Iſta omnia clarè procedunt de iure ciuili,ſed de iure canonico ſecus ſecundum Bald.in rubri.de conſtitu.in vlti.quæſt.& latè tradit Feli.in c.quæ in eccleſiarum.& in ca.eccleſia ſanctæ Mariæ.eo.tit. verſic. 4.declaratio. Tamen in contrarium fortiter vrgere videtur aliud ſingul. dictũ Baldi. in l. omnem C.ad Tertul.vbi decidit, quod licet nõ valeat ſtatutum laicorum, puniens contrahentẽ matrimoniũ cum filiafamiliàs ſine conſenſu patris, vt tradit Ioan.And. in c. ſtatutum.de hæreti.lib.6.& firmat Alexan.conſi.59.viſo inſtrumento & titulo quęſtionis.lib.1.tamen quia tale ſtatutum concernit bonos mores omnium, & maximè prudẽtum,tenet.quod Bal.dictum pro ſingul. commendat:& ſequitur Andr. Sicul.in tracta.de pręſtan. Cardinal.in 2.q.1. partis.cum his quæ latè tradunt Alexand.& Barbat. in addit.ad Bal.in d.l.omnem.& latè conſuluit Alexan.con.97. principalis dubitatio.lib.1.tu de his latius vide per Catellia.Cott.in memoralib.verb.nuptiarum cauſa.

CCLII.

1 *Fideiuſſoris datio pro dote reſtituenda,an faciat ceſſare beneficium authen.res quæ.C.communia de legat.*

2 *Dotis conditio per mulierem fieri nequit deterior.*

EGo habui caſum mirabilem in materia authenti. res quæ.C.communia de lega.dedit enim maritus fideiuſſorẽ pro dote reſtituenda,ſm formã ſtatuti Florentinorũ
1 mortuo viro in caſu reſtitutionis dotis,dubitatur,an† datio fideiuſſoris faciat ceſſare beneficium illius authen. Facio rõnes,primò,patrimonium fideiuſſoris & principalis efficitur vnum.vt l.ſi plures.§.præterea.ff.de fideiuſſo.ergo ſi ſupeſt de patrimonio fideiuſſoris,nõ habet locũ beneficium illius authen.Secundo,inuecta & illata ſunt tacitè obligata pro penſione.§.item Seruiana. Inſtit. de actio. ſed hoc facit ceſſare datio fideiuſſoris.l.penulti.ff.qui.mo. pig. vel hypo.ſol. ergo & hoc caſu. non enim alia de cauſa poteſt dicta authẽ.habere locum,quod fiat ſolutio de bonis reſtitutioni ſubiectis, niſi qñ vxor non habet aliud remediũ,ſed hæc rõ ceſſat hoc caſu,ergo &c.Tertiò mouebar per caſum ſingularem in l.1.§.illud ſciendum.ff.de ſeparatio.datio.n.fideiuſſoris facit ceſſare beneficium diuiſionis,ergo & idẽ hoc caſu.Penultimo facit l.fi.C.de pact. conuen.in rõne ſui.Poſtremò allegabam l.& habet.§.cum quis ff.de præcar.quia prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionẽ legis.Sed gl.ſingu.in dicta l.fi.dicit,ꝙ prouiſio mu
2 lieris non facit ceſſare prouiſionem legis.facto †.n.mulieris non poterit fieri deterior conditio in dote mulieris.l. Attilicinus.ff.de pact.dota.cum ſimilib. & pro certo illa gl.veriſsima facit me conſulere.

ADDITIONES.

Et quod iſto caſu habeat locum hæc auth. tenet Iaſ.in auth. res quę.col.11.verſi.15.extẽde.Paul.de Caſtr. in conſi.13. quia per ſuprascriptũ. ad fi. & plenius conſil.130.circa ea quę ſuperius. vbi pro hoc adducit ſex principales rõnes.

Et opin.Rom. hic tanquam magis fauorabilem mulieribus diſputat,& tenet Io.Lup.in repe.rub.de dona.inter vir.& vxor.§.14.& ſuper tex.§.11. Nico. Pig.

CCLIII.

1 *Sententia ſi caſſetur, vel nulla pronuntietur ad eius petitionem cuius nil intereſt,an proſit illis quorum interſit?*

1 An ſi ſentẽtia caſſet, vel pronuntietur,†aut nulla declaretur ad petitionẽ eius, cuius nil intereſt, proſit illis,

quorum interest? Dic quod sic, secundum Innoc. singulariter in c. in nostra. de procur. allegat l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inoffi. testa.

ADDITIO.

Et idem Roma. consi. 347. quo ad. in fi. Et circa intellecta. d. §. si quis ex his. vide ibi Bar. & alios. Corse. sing. 345. versi. sententia. 15. tu habes. eundem Roma. Alex. Ias. & alios in l. si Titius. ff. de verborum obliga. latè Alex. in l. sæpe. nu. 30. ff. de re iudi. Nico. Pig.

CCLIIII.

1 *Procurator primus per constitutionem secundi reuocatur. Et quid si duo instrumẽta procuratoria eodem die confecta producantur ita quod nõ appareat, vtrum prius fuerit factum quodnam præferendum?*

1 TV habes, q̃ per constitutionẽ secundi procuratoris primus reuocatur, vt in ca. nõ iniustè. de procura. l. si quis cum procurator. ff. de procura. Quid si producantur duo instrumenta procuratoria eodem die confecta, ita q̃ appareat quodnam prius factum fuerit, quod præferatur? Et videtur quod vterque procurator admittatur, cum hoc sit domino vtile, vt l. 1. ff. de procura. melius enim & cautius tractabũt causam, cum melius quatuor oculi, quam duo videãt, vt in c. prudentiam. de offi. deleg. Secundo videtur quod idoneior admittatur, vt l. in reficiendo. ff. de dam. infect. l. si plures. ff. de accusa. In contrarium videtur, q̃ propter incertitudinem mutuo cõfundantur. arg. l. duo sunt Titij. ff. de testamen. tute. & l. quoties. ff. de vsufruct. Hæc quæstio fuit Romæ inter dominos meos, & quidam aduocati allegabant, quod dicitur de duobus testamentis, per Bart. in l. 1. §. ne autem. ff. de bono. posses. fm tabul. & l. fi. C. de ædi. edi. & gl. in c. duobus. de resci. lib. 6. Sed demum ego comperi quæstionem in proprijs terminis. per Ioan. And. in addi. Specu. tit. de procura. §. ratio. col. penul. verbo, de hoc dicentis, quod isti mutuo se confundunt, secundum gl. singularem in c. si quis iusto. de elect. li. 6. & ita fuit Romæ decisum.

ADDITIONES.

Adde Dominicum in ca. si duo. in prin. in 2. col. de procurat. in. 6. & Oldra. consi. 1. in 3. col. facit quod notat Bart. in l. 1. circa medium. ff. de procurato. allegando l. duo sunt Titij. ff. de testa. tute. Sed istud limitatur duobus modis per Sande. in ca. imputari. in princi. de fide instru. vt procedat nisi in vno instrumẽto daretur minor potestas, quã in alio, fm Bal. in l. falsus. in 13. col. vers. scias etiã. C. de fur. p l. Sẽ pronius. de leg. 2. Secundo procedit, nisi in aliquo illorum instrumentorum esset clausula. Non per hoc reuocãdo alium alium suum procuratorem, secundum 103. Andre. in d. versi. item quòd licet plures.

Adde q̃ istud fuit originale dictũ Oldra. cõsil. 1. col. 2. versic. attẽta. quẽ sequũtur idẽ Io. And. & docto. in dicto ca. si qs iusto. Alexan. in l. si quis ante. & ibi Socin. in 2. notab. ff. de acquirẽ. possess. Hippol. in rubri. C. de probatio. col. 63. latè Nic. Boer. deci. parlamen. 311. do. Petrus. post eos, quos alleg. Nic. Pig.

CCLV.

1 *Limitatio ad l. si. ff. de hæred. instit.*

2 *Testamentum secundum à testatore falso rumore ducto confectum, comperta rumorum falsitate est inualidum quo ad institutionẽ, & etiam quo ad legata, si ea adeò magna sint, in quod quasi totam substantiam exhauriant.*

1 ITẽ limita l. fin. ff. de hære. instit. dum t dicit, quod si testator facit fm testamẽtũ falso rumore ductus, cõperta rumoris fallitate fm testamentũ test inualidum quo ad institutionem hæredũ, legata aũt firma remanent, vt illud sit verum, nisi legata adeo magna essent, q̃ exhaurirent quasi totam substantiã defuncti, tunc enim vitiatur fm testamentum etiam quo ad legata. hoc dicit Barto. solum in vno loco singulariter, scilicet in l. demonstratio. §. quod autem iuris. ff. de condi. & demon.

ADDITIO.

Adde circa intellectũ illius l. fi. docẽt. in d. l. fi. Bartho. Soci. post alios in d. §. quod autem. Rip. in l. si vnquam. C. 17. C. de reuoc. dona. Nico. Pign.

CCLVII.

1 *Hospitalitatum præteritorum annorum æstimatio an peti possit ab eo, cui promissum fuit, quod omni anno bis certo loco eum hospitabitur, si per plures annos illhuc non venit.*

1 VEni. Promitto ego Senensis te Florentinum oĩ anno bis hospitari. Accidit q̃ t pluribus annis Senas non venis, & propterea petis, æstimationem hospitalitatum annorum præcedentium, quæritur an possis? Quilibet diceret quòd sic, per titu. ff. de alimen. & ciba. leg. l. is cui annua. vbi de hoc videtur text. Sed contrariũ est verũ fm Ioan. And. in additio. Specu. in tit. de censi. §. final. in additio. maiori. vbi refert ita disputasse Richar. Malumb. & Mart. Silim. suos magistros in legib. quod nota. Et per dicta ibi per Io. And. feci fundamentum in vno meo consilio his diebus procedendo de similibus ad similia.

ADDITIO.

Quod consi. est nu. 417. in proposito. col. 1. Nico. Pign.

CCLVII.

AN sit locus compensationi. lege plenius j. sing. 551. q̃ hic duplabatur.

CCLVIII.

1 *Vxor si virum semper frigidum fuisse alleget, ipse vero dicat frigiditatem post matrimonium prouenisse, cui incumbat onus probandi ipsam frigiditatem?*

1 ITem quæro, quæritio vertitur inter virum t & vxorẽ, qa mulier dicit eum esse frigidum, ipse dicit frigiditatẽ prouenisse post matrimoniũ, & carnalem copulã, ipsa dicit q̃ nõ, quia semper fuit frigidus, cui istorum incumbat onus probandi frigiditatem? Dic quod mulieri. gl. est singularis in c. quod autem. 33. q. 1.

ADDITIO.

Et in dubio presumitur frigiditatẽ præcessisse matrimoniũ. Hostien. in summa. §. quę potentia. versicu. quid si dubitetur. & decisio. Capel. Tholosa. 380. 3. dubio. & ibi Stepha. Aufrer. Nico. Pig.

CCLIX.

1 *Statuto Senẽsi dicente quod de damno dato stetur iuramento damnum passi, an si Florentinus Senis conueniatur ratione delicti, possit iuramentum deferri ad fundandam intentionem actoris Senensis?*

ALiud dico concessum est priuilegiũ à Papa vel Imperatore, q̃ quis iniuriam sibi factam possit per suum iu-
1 ramentum probare. Vel pone, statutũ est t hic Senis, q̃ de dãno dato stetur iuramento damnum passi, an si Florentinus hic conueniatur rõne delicti, possit dictum iuramẽtum deferri ad fundandam intẽtionẽ actoris Senẽsis? Dic q̃ non fm Ioan. And. referentẽ se ita disputasse in ca. Romana. §. contrahentes. de foro competen. lib. 6. in nouella. & hoc dictum solum Bald. notum fuit inter Legistas in l. præscriptione. C. si cõtra ius vel vtil. publ. Facit quod not. Barto. in l. solent. ff. de alimen. & cibar. lega. & per Bald. in l. 1. C. de rebus credit.

ADDITIONES.

Adde Bal. in l. 1. in 2. col. C. de leg. & ibi hoc tenet Cy. idem Bart. in l. quãuis. ff. de dam. infect. & in l. eum qui. C. de procura. & vide ibi omnino Alex. & Gemi. in §. contrahentes hic alle. col. 2. versi. & ex isto.

Hoc communiter sequuntur doct. in dicto §. contrahentes. & Francis. Rip. in l. damnum. colum. penulti. ff. de damno infecto. Nico. Pig.

Idẽ tradit Barthol. Chassæn. in cõmẽtar. cõsuetudi. Burgũ. in 1. rubri. in §. *messier, & sergens.* in ver. *en messuage.* nu. 11. Et Ioan. Baptista Plautus in repeti. l. si quando. C. vnde vi. in §. 27. nu. 3. versi. 29. limita. nu. 4. & nu 18. versi. 42. Gab. S.

CCLX.

1 *Vulneratus mortaliter, si ab alio realiter interficiatur, primus vulnerator de morte non tenetur.*

1 QVidam fuit vulneratus mortaliter per ciuem magnum, & diuitem, & scis t quod est pœna mortis, stabat autem ille, qui fuerat vulneratus, prostratus in via publica, familiaris illius ciuis iuit, & occidit eum realiter, libe rauimus ciuem illum, per l. itẽ Mela. §. Celsus ait. ff. ad leg. Aquil. & semel vidi Ang. ibi, & dicit, aliàs eũdẽ casum fuisse Florentiæ. & ex hoc lucratus fum vnã cappã de serico.

ADDITIONES.

Adde Cremen. sing. suo. 56. Feli. in c. de cætero. de homi. Ias. in l. si ab hostibus. post Alexand. ff. solu. matri. Cæpol. in caute. 5. versi. quidam. Hipp. de Marsil. in l. 1. limita. 15. ff. de ficar. & in l. nihil. nu. 18. eo. tit. & in §. opportunè. col. 2. Ioan. Lupum in repeti. rubr. de dona. inter vir. & vxo. §. 70. colum. penul. latè per Lud. Carer. in tracta. de homicid. in §. 1. in 4. q. post multos quos allegãt. In quibus locis habebis verum intellectum d. §. Celsus. & aliarum legum, quæ videntur contrariari d. §. Celsus. Limita istud singul. quo ad irregularitatem incurrendam. Nicol. Pign.

Quãuis doctores faciant tex. in dicto §. Celsus. singularẽ, dic tamen esse alium similem in l. huic scripturæ. §. si seruus, & ibi doctores. ff. ad l. Aquil. quem ad hoc allegat Frãcisc. Crẽ. sing. 56. & voluit gl. in ca. significasti. 2. in ver. q̃ si discerni. de homicid. vbi tamen distinguit inter ius ciuile, & canonicum. dic tñ contrariũ, quia est tex. contrà ineuitabilis in l. ita vulneratus. in prin. ff. ad l. Aqui. & ibi no. expressè gl. in ver. tenere. vnde Bal. in d. l. ita vulneratus. expresse notat illũ text. contra cautelam cuiusdam aduocati iniquinam quidã mortiferè vulnerauerat aliquẽ, & erat captus, consuluit aduocatus consanguineis, vt illum vulneratũ totaliter occiderent, ad hoc vt ipse percussor solũ teneretur de vulnere dicit ibi Bald. quod istud consiliũ non prodest, qñ est certum, quod primum vulnus esset mortale, secus si esset dubium. & ita etiam tenet Didac. Segura in repeti. l. si ex legati causa. nu. 146. ff. de verb. oblig. propterea (ait) aduocati, dignum illius præmiũ erat laqueus. Ioã. de Ana. in d. c. signi ficasti. 2. col. 4. ver. tunc eo casu, super quo tñ vi de Floria. in d. §. Celsus. & Andr. Tiraquel. in tracta. de pẽ. tẽperã. aut remittẽ. caut. 61. & Gomes. Aria. in l. 80. Tauri. Campegi. in tracta. de dote. q. 3. optimè Ferdinãd. Loazes in tracta. super noua paganorum conuersione. col. 77. nu. 31. Gab. Saray.

CCLXI.

1 *Iudex an vti suspectus possit à parte recusari, si aduersarius ad eius aurem loquatur?*

1 NVnquid, si aduersarius meus loquatur t ad aurem iudicis, possit vti suspectus recusari? Dic quod potest ille iudex vt suspectus recusari, secundum Spe. singulariter in tit. depos. §. 7. versi. quid si pones. allegat duos text. qui parum faciunt. ca. cum ex iniũcto. de hæreti. 11. q. 3. cap. nolite. 2.

ADDITIONES.

Adde quòd istud tenet Do. Ant. & alij doct. in c. accedens. vt lite nõ contest. Philip. in ti. de app. c. postremo. col. pe. vbi eleganter ponit quadraginta causas, quibus potest recusari iudex, inter quas ponit istam, & limitat nisi iudex reuelet illud quod dixit sibi pars.

Sequitur Io. Arno. problem. 7. Lanfr. in c. quoniam contra. ver. recusationes. in fi. Rober. Maran. in Spe. aureo in materia appellatio. versi. recusatio. Nico. Pig.

Sed quid si iudex reuelet parti, quod sibi ab altera secretò fuit in aure collocutũ, an tũc vt suspectus recusari possit? vide Celsum Hug. in apostil. ad Lanfr. de Oria. in c. qm̃ contra. in ver. recusationes. in 4. apost. incip. adde an, & per quos casus de probat. vbi tenet quod non possit recusari. post eos, quos ibi allegat. Sed quid si commissa sit iudici causa cognoscenda cũ clausula, sine strepitu, an illa clausula operetur, quod litigator possit loqui iudici in aure vbi alias nõ posset iudex eum audire, nisi palã. loquentem? vide Lanfr. de Oria. in clemen. sæpè. in ver. sine strepitu. de verborũ signi. Gabr. Saray.

CCLXII.

1 *Depositarius tenetur de dolo, & lata culpa, commodatarius etiam de leuissima, & quo casu hoc fallat.*

1 DEpositarius tenetur de dolo & lata culpa: t commodatarius etiam de leuissima. l. contractus. ff. de regu. iur. Intellige, nisi deponerem rem custodiendam arbitrio tuo, tunc. n. depositarius non tenetur de lata culpa, nec cõmodatarius de leuissima, si pariter illam custodiam in suis adhibuit. Bar. singulariter in l. 1. col. 2. vers. item opp. ff. de sol. hoc tenet per illum tex. & ibi glo.

ADDITIO.

Quem sequitur Castren. Imo. Alex. ibi in additio. Bal. in l. 1. 2. oppositi. C. de his quę pœn. no. Alex. cõsi. 47. circa primũ num. 7. lib. 1. Deci. in d. l. contractus. nu. 35. & ibi Cagnol. nu. 38. Nicol. Pign.

CCLXIII.

1 *Tabellio compellitur conficere instrumẽta, si rogetur, & quid si mandato superioris nolit conficere, qua pœna puniatur.*

1 TAbellio compellitur conficere instrumenta t si rogetur. Quid si mandato superioris nolit notarius conficere, qua pœna puniatur? Dic, quod priuatur officio tabellionatus, secundum Bal. in l. prouidendũ. C. de postul. per illum tex. bene probantem.

ADDITIONES.

Et l. placuit. in fi. C. de colla. fun. patri. lib. 11. Idem Roma. in l. 1. in princip. colum. 4. ff. de arbitr. Alexand. in l. 1. C. de tribul. li. 10. Soci. in regula. 435. fallen. 52. Io. Arnon. problema. 8. Matthę. de Afflic. in §. potestas. col. 4. quæ sint regal. Et vltra priuationem est periurus, vt per Host. in sum. de fide instru. §. quibus. ver. sed hi. Deci. in l. inuitus. ff. de reg. iur. & in c. quoniam contra. colũ. 4. de probat. vbi limitat. secus, quando multitudo agendorũ ipsum impediret. Secũdo limita, si rogaretur super contractu illicito, quia tunc puniretur, vt infra singu. 385. pone. Tertiò limita, vt infrà singu. 354. tu. habes. Quartò limita, quando prælatus, aduocatus, vel clericus factus fuisset. c. 1. de simo. cap. sicut. ne cleri. vel mona. vt per Soci. vbi suprà. Nic. Pig.

Faciunt quæ notat Didac. Couarru. in practicis quæsti. c. 6. nu. 4. ad fi. vbi id extẽdit ad aduocatum, qui iussus à superiore gratis pauperi patrocinari, id facere recusat. Gab. Saray.

CCLXIIII.

1 *Doctores salariati si à statuto prohibentur ne vadant ad allegandum, seu aduocandum, si contrafaciant qua pœna puniri debeant?*

1 PRohibet statutum, ne doctores t salariati vadant ad allegandum, seu aduocandũ, quid si aduocent, vel allegent qua pœna punientur? Dic quod debent deponi à matricula aduocatorum, & priuantur salario illius anni, secundum Bald. singulariter in l. placet. per illũ tex. in l. fi. C. de episc. & cler.

ADDITIONES.

Quem sequitur Feli. in c. ex literis. col. 3. vbi plura similia ponit, & ibi Decis. 4. notab. de consti. Et si statutũ prohibeat aduocare, num prohibeat allegare in scriptis? Iason in l. 1. ff. de ver. ob. Et quid si sint salariati? Albe. de Rosa. in 1. parte statu. q. 162.

* Adde quod si statutũ prohibet doctores salariatos aduocare, q̃ per hoc non prohibentur allegare in scriptis, vt p Alber. de Rosat. allegatum per coapostillatorem, ex quo nota tu scholaris, q̃ licet sit statutum vniuersitatis q̃ doctores legentes non possint aduocare contra scholares, non prohibebũtur allegationes in scriptis facere. item est aliud remediũ, vt dent consiliũ, sed in camera, quod possunt, cũ aduocare sit pandere desiderium alienum in iudicio l. 1. §. 1. ff. de postula. & ibi hoc nota. Bartol. & doctor. in l. 1. §. aduocatos. ff. de vari. & extraordina. cogni. Vide. Cępol. cautel. 156. & 186.

CCLXV.

1 *Hæres lucratur fructus perceptos iudicio testatoris, nec veniũt in restitutione, nisi patrimonium testatoris pro magna parte casu fortuito periret.*

1 TV scis, q̃ fructus perceptos iudicio t testatoris hæres lucratur, nec veniunt in restitutione. l. in fideicommissariam. ff. ad Trebell. Quod limita, vbi patrimonium

teſtatoris periret, ꝙ magna parte caſu fortuito, tũc n. quatenus diminuitur, eatenus tenetur reficere. caſus eſt ſingularis in l. ſcribit Celſus. ff. ad Trebel. quod eſt notabile.

ADDITIO.

Adde ꝙ illum text. dixit ſing. Bar. ibi, & Ange. prout eum refert Alexan. in d. l. in fidei cõmiſſariam. col. 3. ver. item ꝙ ampliatione. & ibi Fran. Rip. in 13. limita. 1. regulæ. Socin. in regula 172. fallẽt. 11. Limita illãl. non procedere in liberis primi gradus, ſm Bart. & Alexan. vbi ſuprà. Et eũdem Alex. in poſtulante. §. eo. titu. Contrariũ tñ tenent cætereti, & eſt verior in pũcto iuris, vt ꝙ Rip. poſt Raph. vbi ſuprà, vt 7. fallent. ad l. iubemus. C. ad Trebellia. nu. 34. N. P.

CCLXVI.

1 *Iudex nunquid poſsit denegare copiam allegationum iuris alteri parti?*
2 *Ludouicus Roma. fuit doctoratus Bononiæ.*

1 FVit interrogatus dominus meus Io. de Imo. (tunc erã ſcholaris Bononiæ) nunquit iudex poſsit denegare copiam allegationum iuris alteri parti? Et obmutuit, & dum
2 poſtea redij ad me doctorandum Bononiam, me de hoc interrogauit, quia fuit ſibi dictum me reperiſſe theoricã Innoc. ꝙ iudex non compellitur dare parti aduerſæ copiã eorum, quæ ſibi dantur ad inſtructionem iudicis. in c. per tuas. de teſtibus. aureum dictum eſt, & digito ligandum, ſibi placuit, dum dixi.

ADDITIONES.

Adde ꝙ doctor. etiã Moderni ſequuntur Inno. in d. c. p tuas. videlicet, ꝙ copia interrogatoriorũ nõ eſt danda parti, vt euitetur occaſio malignandi. Adde gl. idẽ tenentẽ in ca. 2. ver. interrogatoria. de teſtib. li. 6. & ſentit gl. in c. imprimis. in ver. præſente. 3. q. 1. quam not. Bal. in l. data opera. col. 19. C. qui accuſa. Idẽ tenet Spec. in tit. de teſte. §. iam de interroga. in prin. & Ang. allegãdo Inn. vbi ſuprà l. quicquid. ff. de iudi. & Bal. in l. 2. C. vt lite pen. Et nota ꝙ Inno. non loquatur in allegationibus prout loquitur Roma. hic, tñ põderat Rom. illud quod dicit Inn. ꝙ interrogatoria dantur ad inſtructionẽ iudicis, ideo non eſt opus dare copiã parti. Et idem vult eſſe in allegationibus quæ etiam dantur ad inſtructionem iudicis. Dicit tamen Inno. vbi ſupra, ꝙ nõ peccaret iudex, ſi daret dictam copiam. Sed hoc reprobat Car. ibidem dicens ſignãter ꝙ imò peccaret, & ꝙ propter hoc poſſet appellari, quia conſuetudo cauſarũ repugnat, niſi alia pars conſentiret, ſed conſentiens eſſet parum cautus ſm Imo. in d. c. per tuas. vbi dicit Bal. ꝙ nomina teſtiũ bene debent edi. allegat gl. in l. 1. §. editiones. ff. de edẽ. Addetñ ꝙ Ial. in l. is apud quẽ. col. 3. verſi. vltra ſcribentes. C. de eden. tenet oppoſitum, videlicet, ꝙ imò iudex tenetur dare copiam allegationũ parti petenti. Et dicit ꝙ reperit contrarium tenere practicũ Pap. in for. pe. cop. inſtrũ. circa princi. vbi formaliter tenet, ꝙ quẽadmodũ de oĩbus actis debet fieri copia parti, ita de allegationibus iuris & conſilijs. ne iudex circunueniatur ex falſis allegationibus. l. 1. C. ſi ex fal. alleg. & l. ſi quis obrepſerit. ff. de falſis. & cõfirmat per duo bona fundamenta quę videre potes. Deinde reſpõdet Inno. in d. ca. per tuas. ꝙ loquitur in his, quæ dantur ad inſtructionẽ examinatoris, & ſic in interrogatorijs, in quibus verũ dicit, non autem loquitur de allegationibus iuris.
Idem Ro. in l. 1. §. edẽda. ff. de eden. Ale. in l. iubemus. C. de iudic. Deci. in c. 1. col. 26. de probatio. & in l. 2. C. de edend. vbi cæteri Moder. communiter ſequuntur, dummodo ꝙ iudicis alleuiatione fiant, eique data ſint, ſecus ſi iudex velit redigi in acta, vel in actis producta ſint. Nico. Pig.
Adde Ale. in authen. iubemus. C. de iudic. Mat. de Afflictis in lib. 1. cõſtit. Neap. rub. 27. nu. 29. in finalibus verbis. Hoc tamen intelligitur, qñ pars nõ prętentat illas in modum actorũ in proceſſu, ſed dat illas iudici in manu propria, & ita debet intelligi dictum Ial. reprobatum à Matthæo de Afflict. vbi ſuprà, qui contrariũ tenet in l. is apud quem. num. 6. C. de eden. & l. 1. §. edenda. nu. 6. ff. eo. tit. quod prius re ꝙ bauerat teneri in d. l. is apud quẽ. nu. 20. & ibi Purpura. nu. 94. refert & ſequitur Petrus Dueñas in reg. 5. inci. acta oĩa iudicialia. in 6. fall. Hoc per plura tradit Paris de Puteo, in tract. de ſyndic. in verſi. allegationes. nu. 7. & nũquid eorũ, quæ iudici dantur pro ſui animi informatione copia parti dãda ſit, ſcribit Guid. Papa, deciſi. Grationop. 241. & ſeq. Gabr. Saray.

CCLXVII.

1 *Arma portare eſt prohibitũ, & an ſi ruſticus ea ferat, puniatur eadem pœna, qua cæteri?*

1 PRohibitũ eſt arma portare. l. 1. ff. ad leg. Iuliã de vi pub. & in auth. de armis. in prin. Sed quid de ruſtico, an ſi
1 portet arma puniatur ea pœna, qua alij? Dic quod eſt pœna perditionis armorũ, vel ſolutionis 20. librarũ. caſus eſt ſingularis in c. 1. §. ſi quis ruſticus. de pace tenen. in vſib. feud.

ADDITIONES.

Expone vel, i. & vt per gl. & Affli. in d. §. ſi quis ruſticus. Et adde Ial. in §. ex malefici) s. col. 14. Inſtit. de actio. Hippol. de Marſil. in practi. crimi. in §. & pro complemento. colu. 1. dicens iſtud ſeruari de conſuetudine. Aug. Ari. in tracta. de malefi. in verbo dictus Andræas. Et de materia armorum ponit Socin. in regula 30. & dicam infrà ſing. 568. inſultus. Nicol. Pign.
Adde quod plenè tradit Petrus Dueñas in reg. 55. incip. arma portare regulariter. vbi ponit regulares ampliationes, & limitationes. Gabr. Saray.
* Armorũ offendibiliũ appellatione veniunt gladij, qui ad calamos aptandos, vel ad menſam parantur. glo. eſt ſing. in authen. de armis. in gl. antepen. quæ non eſt alibi ſm Ang. in pulchra quæſt. in l. ſi pignore. §. furem. ff. de furt. & pro ſingulari commendat Alex. in vlt. ff. ad leg. Iul. de vi publi. & latè ſcribit Felin. in c. ita quorundam de Iudæis. Et eſt memoria dignum ad ſtatuta prohibitia portationem armorũ, quia propriè ſm Ange. non veniũt niſi ea quæ principaliter inuenta ſunt ad vſum offendendi. & pro illa glo. videtur eſſe text. in c. lator. in verb. cultellus. de homicid. Et nota ꝙ licet regulariter armorum vſus prohibitus ſit oĩbus tã laicis quã clericis, vt in rubr. & in nigro. C. vt armor. vſus inſcio prin. li. 11. tñ põt poteſtas propter partialitates & factiones, vel bellum imminẽs permittere armorũ vſum, cõtra diſpoſitionem etiam iuris municipalis, qđ iurauerat obſeruare. ita ſingu. Bal. in rub. C. qui admit. qđ ſingu. refert & ſequitur Soc. reg. 30. & latè cõmẽdat And. Sicul. in repe. d. rub. & in tract. de præſtãt. Car. in 5. q. 2. par. & inter refert ſingu. dictũ. Nicol. de Neap. in l. vlti. C. de ꝙ xi. ſacro ſcrinior. dicẽtis, qđ eũtes rus ad videndũ poſſeſsiones, poſſunt portare arma. & idem dicunt Docto. in eo qui portat arma ligata. per tex. ſing. in c. 1. §. mercator. de pac. tenend. in vſib. feud.

CCLXVIII.

1 *Occidens ſemetipſum an debeat carere ſepultura?*
2 *Sepultura carere in quibus caſibus quis debeat, remiſsiuè.*

1 FVi interrogatus, an occidens ſemetipſum t debeat carere ſepultura? Dic quod ſic. 23. q. 5. c. placuit. Alios caſus
2 eorum ſqui debent carere ſepultura, vide per gl. & doct. in c. ex parte. 2. de ſepul.

ADDITIO.

Vbi allegant d. c. placuit. & in c. 1. & 2. de torneã. Ioan. Arnõ. problema. 4. Ial. in l. 1. colu. 1. C. de ſeruis fugi. & in l. 2. colum. 2. C. qui teſta. fac. poſ. Pala. Ruui. in repe. rubri. de donã. inter virum. §. 70. columna. 2. intelligens quando eccleſiæ de hoc conſtet, alias ſecus. c. à nobis. de ſenten. excom. c. fi. de ſepul. Nicol. Pign.

CCLXIX.

1 *Vſura an ſit permiſſa de hoſte ad hoſtem?*

1 AN extra caſus dotis ſit vſura permiſſa? t Dic quod ſic, de hoſte ad hoſtem. caſus eſt ſingularis 13. q. 4. ca. ab illo. quod not.

ADDITIO.

Adde ꝙ cõmu. opi. eſt in cõtrariũ, ꝙ imò ſit ꝓhibita. vt per Io. de Ana. & ibi latè Aug. Bero. nu. 114. in c. 1. de vſu. poſt eos quos allegãt. Et adde etiã Hoſ. in ſum. e. ti. §. an aliquo 8. fall. doct. in d. c. ab illo. Ioan. de Arno, problema. 5. Soci, in tract.

in tracta. fallen. reg. 3. caſu 29. Et adde alium caſum infrà ſing. 341. pone, quod ſcholaris. Nico. Pig.

CCLXX.

1 *Prælatus ſi nõ ſoluat canonem pro re, quam eccleſia habet in emphyteuſim, an eccleſia præiudicetur?*

1 TV habes, quòd omittendo poteſt prælatus præiudicare eccleſiæ, licet non faciendo, vt l. iubemus nullam. C. de ſacroſan. eccl. per Canoniſtas in c. delictũ. de reg. iuli. 6. in c. cũ dilectus. de ord. cogni. & in c. 1. de dolo & contu. Sed quid ſi latus nõ ſoluit canonẽ pro re, q̃ eccleſia ha
1 bet in emphyteuſim, tan præiudicet eccleſię, ꝙ c. potuit. de loc. & l. 3. C. de iure emphy. Dic de hoc eſſe caſum ſingularem, in c. 1. §. fi. de cap. Corra. in vſib. feud. diſtinguentem. per quẽ ita conſului, priuatur enim in vita, poſt mortem autem eius reuertitur ad ſucceſſorem.

ADDITIO.

Adde quòd in ingratitudine prælati per illum tex. conſuluit, cuius conſi. eſt nu. 284. principi. de quo per Rip. in l. fin. q. 52. C. de reuo. dona. Sed in emphy. iſta fuit opinio Io. And. in c. conſtitutus. de relig. do. vt per Abb. in c. 1. nu. 18. de dol. & contu. pro qua eſt l. 2. C. de fund. patri. libr. 11. Sed idem Abb. in d. c. conſtitutus. vbi plures citat, tenet cõtrium. & eſt comm. opi. vt per Bal. & ibi Ial. co. pe. l. placet. C. de ſacroſan. eccle. Ial. in l. 2. co. 13. q. 10. C. de iu. emphy. Et de illo tex. vide Bal. & alios ibi doct. in ca. 1. de dolo & contu. in c. verum. de foro compe. Nico. Pig.

CCLXXI.

1 *Prælatus an in dubio præſumatur quæſiſſe de bonis eccleſiæ?*

1 TV habes gl. in auth. licentiã. C. de epiſ. & cleri. an prælatus t ſtumatur quæſiuiſſe de bonis eccleſiæ, ꝙ Cano. in c. 1. & 3. de pœn. & remiſ. ꝙ Inn. in c. cũ in officijs. de teſta. Quid in dubio ꝙ duplicẽ præſumptionem cõtrariã ſ. te. eſt ſingularis, per quẽ ſæpe conſului, ꝙ tunc diuidũtur res ſecundum ratam patrimonij eccleſiæ, & heredum prelati. 12. q. 4. c. ſacerdotes. ſecundum lect. gl. in fin.

ADDITIONES.

Adde quòd conſi. Ro. eſt nu. 159. ſuper eo. in 1. membro. & conſi. 346. co. fi. Abb. in c. cùm eſſes. co. 11. de teſta. & in c. vt vnus. in fi. de pecu. cleric. Cæpol. conſi. ciui. 51. in cauſa. colum. penult. Nico. Pig.
Idem tradit Barba. in tracta. de præſtan. Card. 1. parte. q. 3. nume. 47. & plene per Didac. Couarr. in cap. 1. nume. 10. extrà de teſtamen. Gab. Sara.

CCLXXII.

1 *Reſtitutio in integrum ita cõpetit eccleſiæ, ſicut minori. Quæ infra quatuor annos à tempore læſionis, & mortis prælati, cuius facto læſa eſt eccleſia, peti debet.*

1 ITa eccleſiæ cõpetit reſtitutio in integrũ, ſicut minori. cle. 1. de in integ. reſt. quæ tũ debet peti infra quatuor annos à tpe læſionis & mortis plati, cuius facto læſa eſt eccleſia. & hoc vltimũ addo ſingulare ad dictam cle. 1. & ita cõſului in cã hoſpitalis Senarũ, ſm Inno. in c. cùm ex literis. de in integ. reſti. allegat te. opti. 16. q. 3. c. ſi ſacerdotes. & iſtud ſequitur gl. ſi. in c. 1. de in integ. reſti. li. 6. nota iſta, quia quotidiana, & de his ſæpe interrogaberis.

ADDITIONES.

Adde quòd contra iſtud dictum Lud. tenent Archi. Io. And. & cõmuniter alij in c. 1. de reſti. in integ. libr. 6. quia tẽpus vitæ Prælati alienantis, vel aliter lædentis eccleſiã nõ ſubducitur de quadriennio reſtitutionis petendæ. Sed bñ ſubducitur de tempore præſcriptionis, quia hoc exprimit d. c. ſi ſacerdotes. dr tamen ibi quòd eccleſia in hoc videtur eſſe deterioris conditionis, quàm minor, vel filius ſa. quia non prius contra ipſum præſcribitur, quam ſuæ poteſtatis eſſe incipiat. ita dicit gloſſ. in d. c. ſi ſacerdotes. per l. qui cunque. C. de bo. quæ lib. Sed reſpondetur quòd in præſcriptione verum eſt vt ſuprà dixi. Pro hoc tamẽ videtur facere conſi. Ioann. Cald. in titu. de præſcrip. quod eſt conſi. 3. vbi dicit, quòd cùm Prælatus concedit exemptionẽ nõ ſubducitur tẽpus quo vixit, licet ſecus ſit cũ malè alienat.
Adde quòd conſi. Roma. eſt nume. 47. cum præſupponatur in fi. & hanc opinionẽ tenuit Imo. Do. in d. c. 1. li. 6. Car. in clem. 1. q. 26. eo. ti. Abb. in c. 1. 2. notab. & ibi Auguſt. Bero. co. 1. eo. ti. in antiquis. vbi dicit quòd pro hac conſuleret & indicaret. Idem Bero. in c. de quarta. co. 3. de præſcrip. intelligendo qñ Prælatus iniuſtè, & malè alienaſſet, aliàs ſecus. Et vide Bar. in l. qui fundum. §. ſi tutor. ff. pro empto. qui fortè voluit allegare Inno. hic alleg. Et hæc opinio vidétur mihi magis æqua, quicquid dicat coapoſtil. meus.
Qñ eccleſia dicit ſe in contractu læſam, an tempus contractus inſpiciatur, ſcribit Guid. Pap. deciſ. Grationopo. 157. vbi ponit cõem opinionem doctorũ, & deciſ. 159. vbi tradit an alienatio rei eccleſiaſticæ ſolenniter facta, ex qua tamen eccleſia ſit læſa, ſit efficax. Et deciſio. 170. vbi ſcribit quando eccleſia dicatur enormiter læſa? Gab. Sar.

CCLXXIII.

1 *Compromiſſum fieri poteſt, cum clauſula quòd arbiter ferre ſententiam poſsit partibus præſentibus, vel etiam abſentibus. Et an hoc caſu ſententia arbitri ſit nulla, ſi non citet partes ad ſententiam?*

1 COmpromiſſum eſt in arbitrum cum clauſula, t quòd poſsit ferre ſententiam & præſentibus partibus, & ipſis abſentibus (quod eſt validum, vt l. diem proferre. §. ſi quis ex litigatoribus. ff. de arbit.) an iſte arbiter ſi non citet partes, ſententia ſit nulla? Dic quòd partes citare debet, aliàs nulla eſt ſententia, ſecundum Speculat. ſingulari ter in titu. de arbitr. §. excipitur. in fin. verſicul. ſed pone quòd ſit actum. quod nota quia non eſt alibi. & ita ego pronunciaui.

ADDITIONES.

Ad iſtud facit, quia cùm citatio ſit de iure naturali, non põt omitt. cle. paſtoralis. de re iud. optimè facit, quia ſtatutum dicens quòd iudex poſsit procedere, prout voluerit etiam de facto, non tollit citationem ad ſententiam audiendam, vel alias citationes, & ſic ordinem iudiciarium datum à iure naturæ ita voluit Bart. in extrauganti ad reprimendum, in verbo citatio. & conſuluit pulchrè idem Ludo. conſi. 298. incip. hæc ſententia.
Sequitur Alex. in §. ſi quis ex litigatoribus. l. diem proferre. ff. de arbi. & in l. ſi quis arbitrat. in 4. limita. ff. de verb. obli. Fel. in c. cùm olim. col. 8. de re iudic. Iaſo. in §. in bonæ fidei. nu. 17. Inſti. de act. Blanc. in tracta. de compro. int. conſiu. q. 9. nu. 4. Hippo. ſingu. 633. materia. Nico. Bouër. deciſ. 283. de prorogatione. Limita ſi dictum ſit partibus abſentibus, & nõ citatis, per Alexand. Socin. & Ial. in prima limi. in dicta l. ſi quis arbitratu. Hippo. ſingul. 173. ſimil. & Nico. Boer. vbi ſuprà, nu. 38. Nico. Pign.
* Adde quòd arbiter cui data eſt poteſtas prorogandi compromiſſum etiam abſentibus partibus & ignorãtibus, nõ poteſt tñ efficaciter dici prorogaſſe, niſi ſaltem poſtquã prorogatio facta eſt, partibus notificetur, ita ſingul. Bald. in l. eos. §. apoſtolos verſi. quæro nunquid iudex. C. de appe. vbi dicit ſe ita conſuluiſſe. quod eſt notandum ſecundũ Fel. in c. 1. col. pen. ver. tertiò no. de conſti. & in c. Rodulphus. de reſcri. & idem de ſnia, quæ ſi feratur parte nõ citata, eſt nulla, vt per Ro. hic. Sed hoc vltimum limitatur procedere, quando tempus ad ferendum ſniam, vel laudum appoſitũ eſt per legẽ vel ſtatutũ, ſecus ſi per iudicẽ vel partes, vt eleganter decidit Bald. in authen. & qui app. C. de tẽp. appe. Quod dictum pro notabili cõmendat Lanfran. de Oria. in c. qñ contra falſam. verſi. ſed pone factũ eſt compromiſſum. de proba. Tamẽ arbitrator poteſt dari facultas procedendi etiam parte abſente. tex. eſt in l. diẽ proferre. §. ſi quis litigatorum. ff. de arbi. Vide Catel. Cot. in memora. lib. verb. arbiter cui data eſt.

CCLXXIIII.

1 *Notarius an debeat ad petitionem teſtatoris lacerare primum teſtamentum, ſi teſtator ſecundum confecerit, & iã primum reuocauerit?*

1 TEſtator facit primum teſtamẽtũ, & poſtea t reuocat, & facit ſecundum, an notarius ad petitionem teſta-

toris debeat primũ testamentum lacerare? Dic ꝙ potest, neq; debet facere illud, si non vult. Fui Romæ interrogatus & postea reperi Bart. etiã fuisse interrogatũ. mirabile dictũ Bar. in l. 2. §. si plura. ff. quemadmod. testa: ape.

ADDITIONES.

Aduerte quia Bar. dicit, quòd notarius ad petitionem testatoris non potest, neque debet testamentũ dilacerare, ita ꝙ omnino non reperiatur. Sed si testator vult, cãcellet, licet enim sic reuocetur, adhuc tamen notarius tenetur facere copiam, vt dicit te. in d. §. si plura. ad quod benefacit. l. quidam tabularum. ff. de fur. Et de lacerante, siue subtrahente instrumentum, & eorum pœna, vide per doct. Bal. & alios in l. fine possessione. C. de probatio. Io. An. in c. accepim⁹. de fide instr. & ibi plenius per Feli. col. 4.

Et ibi sequitur Bald. & Alexand. idem Alexan. consil. 74. viso. colum. 1. libr. 1. Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra. versi. instru. nu. 30. Deci. in c. 1. col. 23. de probatio. Bar. tamen in auth. cassa. in fi. & ibi Deci. nu. 12. C. de sacrosanct. ecc. tenent contrarium, de quo pulchrè distinguit Cagno. in l. si librarius. nu. 56. ff. de reg. iur. Nico. Pign.

CCLXXV.

1 *Proxeneta contractus vsurarij an teneatur ad restitutionem vsurarum?*

1 FVit interrogatus hoc mane de istis proxenetis, nũquid † proxeneta contractus vsurarij teneatur ad restitutionem vsurarum? Dic quòd sic, secundum glos. singularem in l. si sciente. ff. ad leg. Pomp. de parri. Barto. ibi non facit mentionem, sed in l. i. §. incidit. ff. ad Turpil. sequitur eam Bal. in c. 1. §. si mulier. in penul. colu. de controuer. inuesti. dicit illam esse falsam, & assignat optimam rationem. Sed nesciunt quid dicunt, sicut Muscipula super prunis. & ita tu facies cùm reuerteris domum. Vide ergo glo. Inn. & Io. An. in c. Michael, de vsu. gl. & Arch. latius. 45. distinct. c. sicut nõ suo. sed Lapus de Castellione plenius omnibus in alleg. 93. discutit hoc.

ADDITIONES.

Dic imò sciuit eam Alexand. in additio. ad Barto. in dicta l. si maritus. §. fina.

Adde aliam gl. in l. ordine. §. fi. verbo, minister. ff. ad munici. Alex. latè in l. si quis iniquum. §. si procurator. col. 3. ff. qđ quisque iur. Hip. de Marsi. in d. l. si sciente. & in singu. 181. mandans. & in l. 1. §. præterea. numer. 5. ff. de scar. Ioann. Arnon. proble. 2. Phili. Fran. in c. 1. in prin. de testi. libro. 6. Et Adde aliam pœnam infrà singulari 730. proxeneta. Et qua pœna puniatur notarius scribens instrumentum vsurarium, vide ꝯ. singul. 385. Nicol. Pign.

CCLXXVI.

1 *Adulter & adultera non possunt eodem libello accusari, nisi accusentur ad infligẽdam pœnam temporalem, secus si ad thori separationem agatur.*

1 TV scis, ꝙ adulter & adultera non possunt † eodem libello accusari. l. reos. C. de adul. l. si maritus. §. final. l. vim passam. & l. nihil. ff. eod. tit. Quod est verum, nisi accusentur ad infligendam pœnam temporalem, sed ad thori separationem bene potest fieri accusatio eodem libello, secundum gl. singularem. 2. q. 5. c. statuit. & illam nesciunt Legistæ, nec Canonistæ ad hoc.

ADDITIO.

Sequitur Alexan. in d. l. maritus. Ioann. Arno. proble. 3. Lud. Carer. in tracta. de homi. §. 6. num. 258. Et adde duas alias limitatio. ad d. l. reos. per Aretin. in tracta. malefi. verficu. & Andr. in princi. Nico. Pign.

CCLXXVII.

1 *Clericus non potest esse procurator generalis laici, secus in vna causa tantum.*

2 *Legitimatio an possit per procuratorem contrahi?*

VOs scitis, quòd heri vos, qui conferebatis mecum in ecclesia, fecistis me recordari de dicto singulari Inn. in c. 1. in fi. de obli. ad rati. scis. n. quòd l. placet. cum si. C. de
1 episc. & cleri. vult, † quòd clericus non potest esse procurator laici. Inn. singulariter limitat ibi, nisi in vna causa tantùm, secus si generaliter, & ita loquantur illa iura. Sed pro dicto Innocen. do tibi casum in capi. per venerabilem. qui
2 fil. sint legi. decidit etiam ille text. † an legitimatio possit per procuratorem contrahi?

ADDITIONES.

Adde ꝙ istud dictum Inn. sequitur Fed. cõsi. 270. inci. quod clericus. vbi alle. d. c. p venerabilẽ. vbi etiã sequuntur But. Abb. Mod. & Sãde. in c. cũ I. & A. vbi plura dicit vlr. co. de re iud. Idem Inn. in c. sed nec. ne cler. vel monac. vbi idem vult exponẽdo. s. generaliter. facit ca. cùm essent. de simo. ibi si quoddã negotium eiusdem, quem te. pro Inn. no. ibi Abb. Ana. & Maria. idem Do. Abb. in c. in nostra. de ꝓcu. 1. col. dicens hoc esse notandum propter authoritatẽ Inn. & idem in c. cùm essent. vbi etiam Feli. de simo. Arc. in c. peruenit. 86. dist. Imo. in ca. accedens. de præbẽ. Abb. in d. c. in nostra. de procu. Fed. consi. 163.

Adde Cæpo. in consi. ciui. 21. an clericus. 8. fallen. Deci. in ca. constitutus. de appe. & in capit. decernimus. col. 7. in prin. & ibi Rip. col. 14. de iud. decisio. Tholosa. 131. Ang. Aret. in §. præterea. col. 3. institu. de excep. Et an finita illa causa possit clericus aliam assumere, ponunt Deci. & Rip. vbi supra post Fel. in d. c. cùm I. & A.

CCLXXVIII.

1 *Monachus non potest esse procurator, nisi consentiente Abbate, & in vtilitatem monasterij.*

2 *Monachus sicut potest esse procurator sui monasterij, ita etiã pro amico ipsius monasterij etiam laico.*

1 MOnachus non potest esse procurator, † nisi consentiente Abbate, & in vtilitatẽ monasterij, & hæc duo debẽt cõcurrere. ꝛc. est 16. q. 1. c. monachi. & in c. religiolus
2 de ꝓc. Sed dico ꝙ etiã pro amico sui monasterij, etiam laico, potest esse monachus procurator, secundum Inno. singulariter in cap. cùm I. & A. de re iudi. quod nota.

ADDITIONES.

Adde quòd omnes docentes sequuntur Inno. in c. cũ I. & A. hic allega. & ibidem etiam Feli. co. 6. versi. casus in quibus Domini de Rota de proc. 2. in antiquis. & But. in c. puenit in 1. no. qui fil. sint legi. & idem Mod. & But. in c. cùm M. 16. co. ibi, Item supplet. de consti. & in c. ex rescripto. col. 2. de iureiu. Imo. in cle. & si principalis. in 12. col. de rescrip. But. in c. 1. in vlt. co. de synd. referens quasi totum Inn. in d. c. cùm I. & A. vbi vide aliàs concor. doct. ibi.

Adde Cæpol. consi. ciui. 21. an clericus. 9. fallẽ. Deci. in c. constitutus. de appe. & in c. decernimus. colu. 7. versi. & idem in monacho. de iud. & in c. insuper. in princi. de testi. post eos quos allegat. Nicol. Pign.

Monachus an possit esse ꝓcurator, arbiter, iudex, vel defensor, aut aduocatus, maximè si sit claustralis, latè scribit Gui. Pap. decisi. Grationop. 563. an monachus. Gab. Sar.

CCLXXIX.

1 *Si quis fecit se cassari de vno collegio, vt aliud intret, an donec illud ingrediatur, gaudeat priuilegijs illius, à quo se cassari fecit, stante lege, ꝙ quis nõ possit esse de duob. collegijs?*

1 NOn potest vnus esse de duobus collegijs † seu artibus. Pone quòd ego sum descriptus in matricula scholarium, volo effici mercator, & feci me cancellari de matricula scholarium, an possim gaudere priuilegijs scholarium? Tu diceres quòd non, per l. eos. C. de ofhc. mat. mil. per gl. l. antepe. C. de testa. mili. & l. matriculam. C. de agen. in rebus lib. 12. Sed do casum singularem in l. 1. §. fina. ff. de bon. pos. ex testam. mili. quòd quantuncunque sit cassus à matricula scholarium, donec describatur in illa mercatorum, gaudet priuilegio scholarium. casus est singularis in d. §. fin. licet in illis iuribus dicatur, quòd non scriptus non gaudet.

ADDITIO.

Quod sequitur Alexand. ad Barto. in dicta l. matriculam. & in l. fina. fi. de colleg. illic. idem Alexand. in d. l. antepen. C. de testa. mili. Nico. Pign.

CCLXXX.

1 *Instãtia cãe emergentis, non finitur triẽnio, sed est perpetua.*

Et de iure canonico nunquam perit.

1 NVnquid instantia causæ emergentis finiatur triẽnio, † secundum formam l. properandum. C. de iudic. Dic ꝙ non, sed est perpetua, & ita consului in hoc, sicut de iure canonico nunquam perit, vt in c. pe. de iud. dictum est singulare Guli. de Cun. per illum text. in l. properandum. in prin. C. de iudi. quem refert do. Bal. in l. post edictum. §. 1. ff. de iudi. & istud confirmaui pluribus rationibus cùm consului, quas non refero.

ADDITIO.

Et sequitur Alex. & ibi Ias. in 6. notab. in d. l. properandum. Aug. Bero. in c. venerabilis. in 4. nota. de iudic. Rober. Maran. in Spe. Aure. in 5. parte princip. & in 115. limita. vbi ponit sex amplia. & 21. limi. ad regulã d. l. properãdũ. Et perẽpta instãtia quid possit facere iudex, vide infrà singu. 795. post lapsum. In dominio tamen Venetorum lapsa instãtia impetrantur rescripta insufflantia liti spiritum, vt latè dico in tract. meo statu. consilij sapientis. Nico. Pig.

CCLXXXI.

1 *Collegium non potest constituere procuratorem sine consensu prioris collegij, & an possit ipsummet priorem, eius authoritate procuratorem constituere?*

2 COllegium non potest † constituere procuratorẽ sine cõsensu prioris collegij. Sed an possit ipsummet priorẽ, seu superiorem, eius authoritate constituere? consului, & iui ad Bar. in l. bonorum. C. qui admit. vbi quærit qñ quis possit in re sua authorari. Sed Bal. in l. filiusfa. §. veterani. ff. de procu. tenet quod sic, allegat Arc. in c. præsentium. de testi. lib. 6. Sed ego dico quod est casus in d. c. præsentium. Adde hoc ad l. 1. ff. de autho. tut. & ad l. 1. §. fuit quæsitum. ff. ad Trebel. & ad cle. si vna de reb. eccles. non aliem. Et ita postquam habui contra me sententiam reperi Bal.

ADDITIO.

Et facit tex. in l. 1. §. si autem collegium. vbi idem Ro. Alex. Soci. & Rip. hoc sequuntur. ff. de Treb. Felin. in c. edoceri. col. 5. verbo, solus prælatus. de rescri. Nic. Pig.

CCLXXXII.

1 *Appellatio ab interlocutoria nõ potest iustificari, nisi solũ ex allegatis & probatis coram iudice à quo.*

2 *Limitationes quatuor ad clemen. appellati. de appellatione.*

3 *Doctor, & miles torqueri non possunt.*

1 CLementina appellanti. de appel. dicit, quod appellatio † tab interlocutoria non potest iustificari, nisi solum ex
2 allegatis, & probatis coram iudice à quo. Sed limita † ꝛm leges quadrupliciter. Primò, qñ illa nouiter alleganda supuenerunt de nouo ad notitiam appellantis, ꝛm Dy. & Bal. in l. inuitus. C. de proc. tunc. n. ex nouis probationibus iustificari potest, secundum eos, puta quia comperi testem excommunicatum, qui testis esse nõ potest. c. decreuimus de sen. excom. lib. 6. Secundò limita, nisi talis sit interlocutoria, cuius grauamen non possit reparari per appellationem à diffinitiua, illa. n. pòt ex nouiter probãdis iustificari.
3 exẽplum pone, quia † volebat iudex me torquere. Ego autem me doctorẽ vel militem allegabam, vt l. miles. C. de quæstio. Tertio limita, nisi id ꝙ nouiter deduco coram iudice appellationis habeat ortũ à facto mei aduersarij, puta, quia ipse fuerit confessus coram iudice à quo testem cõtra me productũ esse infamem. Quarto limita, vbi iudex repulerit volentem allegare coram eo aliquid de nouo. & has tres limitationes tradit Bald. singulariter per rationes & leges, in l. per hanc. col. fi. C. de tempo. app. & hę limitationes sunt secundum Legistas.

ADDITIONES.

An hæ limitationes sint veræ, vel non, indiscussũ relinquens & tanquam parti negatiuæ magis adhærens me remitto ad Bar. in l. eius qui. ff. de appella. & Adde Alexan. ibi in prima addit. vbi satis plenè loquitur. Item adde Zabar. post alios in d. cle. appellanti. in 1. col.

Aliam limitationem ponit idem Ro. infra singula. 404. atten de. quas sequitur Alex. in l. 3. col. fi. ff. de appel. reci. Et Rober. Maran. in Spe. Aur. ver. appellatio. num. 153. vbi ponit tex limitati. ad d. clemen. Nic. Pig.

Adde Petrum Duenam in regu. 47. incip. appellatio ab interlocutoria. in 2. fallentia. Gab. Saray.

CCLXXXIII.

1 *Remissio in contractibus locum non habet, fallit tripliciter.*

1 REgula est quod in contractibus non habet † locum remissio, vt traditur per legistas in l. hæres absens. §. si qs tutelam. ff. de iudi. & hodie est decisum in ca. Romana. in §. contrahentes. de fo. cõpe. lib. 6. Fallit primò, nisi contrahens renuntiet priuilegio fori. gl. est singularis & communis, in l. 1. ff. si quis in ius voc. non ier. Secũdo fallit, vbi iurauerunt contrahentes se litigaturos in loco contractus. casus est singularis in auth. de exhib. reis. §. si verò & quidam iurent. vnde sumitur auth. ei qui iurat. quæ idem dicit. C. de hon. auth. iud. pos. Tertio fallit (hoc est pulchrum) ratione contumaciæ nimiæ. casus est singularis secundum Bal. ibi, in l. cõsentaneũ. C. quomod. & quan. iud. quod not.

ADDITIONES.

Adde quod istas duas primas limitationes ponit etiam & approbat Pau. de Cast. in d. §. si quis tutelam. & ibidem etiam tres alias additio. tertiam verò non videtur tenerè per ea, quæ tradit in glo. 1. magna, circa prin. Eam tñ approbat sequendo Bal. Ale. in apost. in l. consentaneũ. hic alleg. versi. septimo nota. sequitur etiã ipsemet Roma. in l. si vero. in §. de viro. in 47. fallent. ff. solu. matri. licet idem teneat contrarium in l. prima. ff. si quis in ius voca. non ier. Et quatuor limitationes ad §. contrahentes. ponit Ias. in l. si conuenerit. col. 10. ff. de iurisdic. omni. iudi. Adde tamen quod limitatio illa, quæ traditur per gl. sing. in l. 1. ff. si quis in ius voc. non ier. licet quam plurimi approbent, vt Bar. in d. l. 1. & Panor. in c. fi. de foro compet. & in l. 1. in 12. col. de iudi. & eam dicit etiam esse singul. Bald. in l. cum Archimedorã. C. vt in posl. leg. Ange. tamen in d. l. 1. dicit quod licet sit singularis, tamen non est vera per d. §. contrahentes. & dicit sentire gl. in d. l. hæres absens. eam etiam reprobat Fulgo. in d. l. 1. & Ioan. de Imo. in d. c. fi. de foro compe. vbi dicit ꝙ licet illa gl. sit singularis, & eam sequatur. Bar. tñ ꝛm eum communiter seruatur contrariũ per d. §. contrahentes. quem tex. dicit Ias. in d. l. 1. non obstare, quia non loquitur quando fuit renuntiatum priuilegio fori, vt in terminis illius glos. quam tamen impugnat quatuor medijs, & duobus eam defendit, & tandem conclusionem glo. approbare videtur.

Adde Abb. in cap. fina. colum. 14 & ibi Feli. 9. de foro compe. ten. doctores in l. si conuenerit. ff. de iurisdi. omniũ iudic. & in d. §. contrahentes. Soci. in tracta. fallen. reg. 336. Deci. & Francis. Rip. in capitul. 11. de iudic. vbi ponunt 11. limita. Nicol. Pigno.

An remissio in contractibus locum habeat? tradit Guido Pape. decisio. Grationop. 202. nu. 3. Adde tamen, quod in causis ciuilibus non vr̃ habere locũ remissio, vt per Bartol. & doct. in l. hæres absens. §. si quis. versic. circa hanc. ff. de iudic. Quod videtur probari per text. in c. Romana. §. contrahentes. & ibi gl. in ver. inuitos. de fo. compe. in 6. Imò nec in criminalibus ciuiliter intentatis sit remissio, vt sentit Abb. in d. c. fi. in 7. col. in versi. vltimo dicit glo. Fallit tamen in certis casibus, de quibus ibi per eum. Et latius scribit Didac. Couar. & in practicis quæst. c. 10. nu. 5. ver. quin tò hinc colligitur. & nu. 6. versi. 10. Gab. Sar.

CCLXXXIII.

1 *Conditio mixta, quando adijcitur libertati, tunc seruus libertatem consequitur, si per eum non stat. Quod & in causa pia procedit.*

1 TV habes, ꝙ quando conditio mixta adijcitur libertati, tunc seruus libertatem consequitur, si per eum nõ stat. de hoc sunt mille text. in tit. de manu. testamen. Secus si dixit, volo quod nisi verè conditionem adimpleat, non consequatur libertatem. casus est singularis in l. fina. in fin. iuncta glos. fin. in finalibus verbis. ff. de manu. testamen. Angel. allegat in disputatione sua, Renouata guerra. Et istud extẽde ad piã causam, & habebis vtilitatem, ꝙ nota.

ADDITIO.

Sequitur Nicol. Everar. in loco legali, à libertate ad piam causam. in 20. casu. Nic. Pig.

CCLXXXV.

1 *Signatura, seu sigillum factum in re vendita, an inducat dominij translationem? Et quid in vino?*

TV scis, quod traditionibus dominia acquiruntur. Sed nunquid per signaturam seu scissuram, vt in trabe, inducatur traditio, seu† per sigillum, & sic dominij translatio? Dic quod sic. Casus est singularis in l. quod si neque. versic. fin. ff. de periculo & commo. rei vend. quod nota. Hoc tamen fallit in vino, & similibus. l. 1. §. si dolium. ff. eodem titulo.

ADDITIONES.

Ad istud vide per Iaſ. & Lancel. post alios in l. traditionibus. C. de pactis.

Et verarō est in dicto ver. si. quia ex signatione alia præsumptio, quam animus tradēdi, sumi non potest. Sed in vino, & similibus alia præsumptio sumi potest, quam animus tradendi, ne in vegete aliquid immittatur. d. §. si dolium. Bal. in rubric. C. eo. tit. col. 1. Iaſ. in l. quoties. nu. 18. C. de rei vēdi. Alciat. in d. l. traditionibus. nu. 14. Nic. Boer. deciſi. 105: an poſſeſsio. nume. 10. Moder. Anco. in tract. de mercat. 2. par. nu. 90. declarando, vt per ipsū post Bal. vbi suprà. & Sali. in l. fi. C. eo. tit. Nico. Pig.

Adde in materia sigilli, q̄ sigilli appositio operatur vim consensus, & approbationis. Barto. in l. in fraudem. §. 1. ff. de testa. mili. & Bal. in tit. de pace Cōstantiæ. c. 1. col. 3. in princ. Ideo si quis ex certa scientia faciat aut fieri faciat sigilli appositionem, ratificare censetur, & sibi præiudicat. gloſſ. & Bald. in l. 2. C. de rebus alien. non alienan. & ibi Cyn. Ioan. Fab. Inſtitu. de teſtamen. in §. poſſunt. cum alijs allegatis p Stepha. Aufrer. deciſio. capel. Tholoſ. 24. Et de materia sigilli vide Guido. Papæ deciſ. Grationop. 481. Et eundem deciſio. 272. vtrum dominium, vbi tractāt, an ex recognitione dominium, vel quasi transferatur. Gab. Saray.

CCLXXXVI.

1 *Emptor an poſsit agere ad intereſse contra venditorē, qui consultorem hodie vendidit, ſciens eam cras minus valituram?*

NVnquid, si sum magnus mercator, & sciam in cōsilio de ordine dato, quod cras minus valebit frumentum, & ego vendidi non notificando emptoribus de ordinatione prædicta, possint emptores contra me agere ad interesſe? † Dic quod sic, secundū Guliel. in l. Flauius. & in l. cōtra legem. ff. de legib. placet Bart. in l. quero. ff. de actio. empti. & Bal. in l. 2. C. de peri. & commo. rei venditæ. pro hoc dicto allego tex. in l. si vina quæ. versi. planè. ff. de peric. & cōmo. rei vend.

ADDITIONES.

Adde Bar. in l. contra legem. hic alleg. Ang. & Pau. de Caſt. in l. 1. §. fi. ff. de action. empt.

Et sequitur Felin. in c. 2. col. 4. versic. & pro hac. de cōstitutionibus. Hippolyt. de Marsil. in l. ſtatu liber. nu. 16. ff. de quæſtionibus. & in rubrica. ff. de fideiuſſor. nu. 88. latè Moder. Anco. in tractatu de mercat. ritu. de sponſ. versic. item quæro. Vincentius deciſio. Neapolit. 399. fuit. circa medium. Nico. Pig.

CCLXXXVII.

1 *Mora vltima nocet, niſi primò moroſus, in prima mora dolū commiſerit.*

EGo dixi, quod vltima mora nocet. l. illud. ff. de peric. & cōmodo rei vend. Quod† est verum, niſi moroſus. primo commiſerit dolum in mora prima, casus est notabilis in l. si per emptorem. in fine, ibi cta gl. ſi. ff. de actio. empti. facit l. si opera creditoris. ff. de doli exceptione. & l. si debitoris offerre. & l. si decem. ff. de ſolutio. & cum isto gratia nello salis intellige, quòd vltima mora nocet.

ADDITIO.

Et sequitur Caſtren. ibi post Spe. tit. de arbitr. §. vlti. versi. pone igitur. & in l. si reus paratus. col. 2. ff. de procur. & in l. p̄tor ait. §. si quis paratus. ff. de oper. no. nun. Socin. in regula. 270. fallen. 1. Alexan. in l. si ſeruum. §. ſequitur. col. 1. ff. de verb. obli. & facit l. 3. §. ſi qs hæredi. ff. de ſtatu lib. & q̄ tradit Caſtren. in l. de pupillo. §. ſi is cui. ff. de noui operis nuntiatio. Nicolaus Pignol.

CCLXXXVIII.

1 *Procurator ad negotia ſtatim poteſt† reuocari? Et quid ſi aliquis propter ſubitam procuratoris reuocationem fuerit dānificatus, an contra reuocātem ad intereſſe agere poſsit? Et quid ſi notificatio interuenerit?*

1 PRocurator ad negotia ſtatim poteſt reuocari. † Sed pone, quod aliquis p̄p ſubitam reuocationem procuratoris fuit dānificatus, an poteſt agere ad intereſſe contra reuocantem? Dic quod sic, actione de dolo. casus est singularis in l. quidam debitor. iuncta gloſſa. ſi. ff. de dolo. & ita illum casum notat ibi Bar. Et vt intelligas istud dictū, debet adesse notificatio, per l. si mandaſſem. ff. mandati. & l. mandatum. C. eodem l. 1. de ſatiſda. glo. in clemen. 1. de renūt. & de ꝓcu. c. mādato. dic vt ibi, & non examino nunc.

ADDITIO.

Vide cumulata per Felin. in c. ex parte Decani. col. pen. versi. postremo ſcias. de reſcrip. Et adde (vt dicit hic Roma,) q̄ non valet reuocatio procuratoris iudicialis si non fuit intimata procuratori, quod latè ornauit ipse Felin. in dicto ca. ex parte. colum. 4. & 6. seq. vbi ponit 10. fallen. Ni. Pi.

CCLXXXIX.

1 *Aſſeſſoria in officio ſi quod malefactum, vel neglectum reperiatur, id ex imperitia aſſeſſoris eſſe præſumitur, & non in poteſtate, niſi contrarium probetur.*

1 ESt malefactum in officio aſſeſſoriæ, præsumitur † ex imperitia aſſeſſoris, vt l. quoniam iudices. in glo. C. de appella. Sed in quo præsumatur culpa neglecti & malefacti? Dic quod in iudice, & non in Poteſtate, niſi contrarium probetur, secundūm Cyn. singulariter in l. diem functo. ſi. de offi. aſſeſſ.

ADDITIONES.

De ista materia vide per Iaſ. & Lancel. post Alexand. & alios in d. l. diem functo. & plenius in l. hoc edicto. ff. quod quisque iuris.

Intellige hoc singulariter, quando est lata sententia priuationi ecōtra Poteſtatem, & apparet ex actis id cōtigisse propter causam concernentem debitum officij iudicis, quod consiſtebat in rectè cōsulendo, quia culpa & dolus non præsumitur. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. l. merito. ff. pro ſocio. c. eſtore miſercordes. de reg. iur. vt per Alexan. Deci. & Aquen. in d. l. diem functo. Alex. in l. 2. ff. q̄ quisque iuris. vbi Aquen. in fin. atteſtantur hoc communiter teneri. Nicol. Pign.

Iuxta hoc quæritur, an officialis, vel poteſtas teneatur stare consilio iudicis sui, vel aſſeſſoris? Et videtur q̄ non, quia cōsilium non est obligatorium, vt ff. mandati. l. 2. in fi. Cōtrarium videtur verius. C. de legibus. l. humanum. Item alia ratione, qua aſſeſſores dantur officialibus, vt eis consilium dent, ideo dicuntur conſiliarii. C. de aſſeſſo. l. conſiliarios. Guido. de Suz. dicebat, quod omnino officialis debet stare consilio aſſeſſoris. Inde est, quòd si malèfacit iudicium, vel malè ferat ſententiam de consilio aſſeſſoris, plus punitur aſſeſſor quam officialis, vt ff. quod quisque iuris. l. hoc edicto. & ff. de adminiſtra. tuto. l. ſi me & Titium. §. 1. & 2. & l. quidam decedens. eo. tit. Alij distinguūt, quod aut iſte aſſeſſor à principe fuit datus, aut ab alio. Si à principe, omnino officialis debet stare eius cōsilio de officio præfecti p̄torio. l. 1. extrà de officio delegati. cap. cum in iure peritus. ff. de appel. l. ſi expreſsim. C. de pœna iudic. qui malè iudic. auth. nouo iure. Aut ab alio, & tūc procedit opinio dicentium, quod eius consilio ſtandum non ſit. Gab. Sar.

CCXC.

1 *Statutū non valet, diſponens quod eccleſia eligat prælatum de voluntate laici: Et quid de conſuetudine, an valeat?*

1 C. Cum terra. de elec. dicit, † quod non valet ſtatutum, q̄ eccleſia habeat eligere prælatum de voluntate laici, nec valeret conſuetudo. In ciuitate Salamantina eſt cōſuetudo, quòd mortuo prælato debeat fieri notificatio populo ciuitatis antequam collegium procedat ad electionem: An talis conſuetudo valeat? Dic quòd conſuetudo valet, secundum Inno. singulariter in c. quod ſicut. in verbo nominatio. de elect. quod nota.

ADDITIO.

Et Abb. ibi. co. 3. post alios multum cōmendat. & in c. 1. nu. 9. & ibi Deci. nu. 19. & in d. c. cùm terra. col. fin. & in c. cū inter vniuerſas. col. 1. eo. ti. de elect. idem Abb. in ca. conſuetudines. in fin. de conſuetud. & pulchrè comprobat Io. Lup. in procœmi. repetitio. de donatio. inter virū & vxor. col. 6. verſicu. hinc eſt. Nicol. Pign.

CCXCI.

1 *Nullitatis exceptio non poteſt† opponi poſt tres ſententias conformes, niſi prius executioni mandentur. Fallit in nouem caſibus, vt hic, & in additionibus.*

1 CLe. vt calumnijs. de re iud. vult q̄ post tres ſnīas conformes nō pōt opponi exceptio nullitatis, niſi prius mandētur executioni. Sed limita dupliciter ſm Legiſtas. primò, niſi opponaſ euidēs nullitas, tunc. n. retractaſ executio, ſm Bal. ſingulariter in l. 1. in 1. colu. C. ne lice. tertiò prouoca. ſed fuit Oldra. conſi. 106. q̄ literæ executo. Sed credo nō esſe verū. Papien. vult notare aliquid ſpecialitatis latis tribus ſnīis, ſed ſi dictum Bal. & Old. eſſet verum, ſequeretur q̄ nulla eſſet ſpecialitas, q̄ patet per not. in l. 4. §. condemnatū. ff. de re iud. & est casus in l. fi. ff. de ordi. cogni. Secundò limita, niſi eſſet executio irretractabilis, tūc n. ſemp pōt opponi, ita ſingulariter determinat Bal. in l. ſi feriatis. ff. de fer. in lect. antiqu. Sed ſm Canoniſtas limita tertiò, qñ late ſunt tres ſnīe ita conformes, q̄ oēs ſunt adiudicatoriæ, ſeu oēs abſolutoriæ, ſed ſi duæ ſunt condemnatoriæ, & tertia ſolū deſertoria appellationis, tunc non habet locum cle. ſm dominos meos ſingulariter in deciſ. 21. in antiquis. Quartò limita, ſi latæ ſunt tres ſnīæ pro me interpellatæ. Io. An. in addi. Spec. in ti. de appe. §. quoties. in prima additione, vbi determinat illā cle. habere locū etiā ſi interpellatæ ſint. & ſequuntur dñi mei in deciſionibus deci. 423. nota quidā. in antiquis. Itē & quintò dubitatur, an ſi per appellationē interpoſitā per officialē caſtri ſit deuoluta cā ad Poteſtatē ciuitatis poſt tertiam interlocutoriā, & ſic an habeat locū dicta clemē? Dicas ſm do. meos deciſ. 416. nota, cā fuit. in antiq. qui decidunt idem, q̄ nō habeat locum in tribus ſnīis interlocutorijs, quibus idem Ptās pronuntiauit cauſam deuolutam. Sextò an habeat locum dicta cle. quo ad tertium? materia eſt l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iud. & c. veniēs. 2. de teſtib. Dic q̄ nō, ſm dominos meos deci. 164. nota quod. & 440. nota vtrū in antiquis. Septimò an habeat locum dicta clemen. ſi non dum expedito vno articulo, à quo fuit interlocutoriè appellatum latæ ſunt tres ſententiæ conformes: domini mei ponunt deciſ. 322. dixerunt. in nouis.

ADDITIONES.

Primò niſi opponatur. Adde quòd licet Ro. hic in hac limitatione non firmet pedes, tamē approbat ipſemet in l. ſi vero. in §. de viro. in 22. fallen. ff. ſol. matri. referēs ſe ita cōſuluiſſe. idem tenet Io. An. in additio. ad Spe. in ti. de ſen. §. vt autem. in additio. incip. adde hæc ad ea, & c. idem tenuit Bal. in l. vnica. cō. 2. C. ne liceat in vna eademq; cauſa tertiò prouoca. & in multis alijs locis, de quibus ibi per Ale. in additio. magna, inci. executioni. ſequitur Ang. conſ. 64. in fi. Card. in clem. 1. §. fi. de ſequeſtra. poſſeſ. & fruc. Petr. de Anch. in conſi. ſuo. 206. Ad ſecundam verò limitationem de qua hic, & ad ſextam in ordine vide Zab. in cle. vt calumnijs. hic alleg. in 2. col. verſi. oppo. in eo quòd glo. & verſi. quartò quæro. In cęteris verò limitationibus hic poſitis contentus ero authoritate dominorū de Rota & Ludo. noſtri recitantis, & aliter non dubitantis.

Diſtingue, aut excipiens offert probare aliter, quā per acta, & procedat opinio Ro. hic poſt Inno. & Cardin. in dicta cle. Aut aſſerit cōſtare ex actis, & procedat opi. Bal. & Oldra. ſm Ale. poſt eos quos allegat conſi. 77. in cā. col. penu. lib. 2. conſi. 77. viſis. nu. 16. conſi. 106. viſo co. ſi. li. 3. & in l. de pupillo. §. qui opus. col. penu. ff. de dā. infect. & in dict. §. condemnatum. nu. 6. & ibi pulchrè Franciſ. Rip. col. 3. declarat & ſublimitat. Soci. reg. 121. fallen. 2. Lanfran. in c. qñ contra. verſi. appe. nu. 72. in fi. Alcia. lib. 1. ff. de verborum ſignificatio. col. 23. in fin. Et faciunt quæ tradit idem Ro. conſi. 42. viſis. Rip. l. 1. §. ſi quis ita. co. ſi. ff. de verborū obligatio. Secundò limita. Idem Bal. poſt Petr. & Cy. in l. ab executione. co. 1. in fi. C. quorum appellatio. non recip. & in l. eū qui duas. C. de adulter. Pau. de Eleaza. & alij in d. clem. Ale. conſi. 17. requiſitus. col. 2. li. 1. & in d. §. condemnatum. col. 3. & ibi Iaſ. 4. Ang. Are. in §. appellantur. nu. 12. Inſti. de excep. Iaſ. in l. 3. §. ſi ſeruus quem. ff. de acqui. poſ. Hipp. de Marſi. in pract. §. opportunè. colum. 6. & ſingula. 686. in fin. poſt infinitos quos allegant. Quartò limita, & deciſio. 29. verſi. quidam. de Biſig. Quintò limita, & deciſio. 516. no. quòd tres. in antiq. Sextò limita, & deciſ. 29. verſi. vtrum. de Biſig. Car. poſt Io. de Ligna. quos refert & ſequitur Fel. in dicto ca. veniens. col. 6. nu. 17. & eſt magis cōmu. ſm Ale. conſi. 83. viſo. col. fi. conſi. 84. in cauſa. col. 3. in prin. li. 3. qui & comprobat in dicto §. ſi ſuper rebus. col. antepenulti. & penul. & ibi Iaſ. Adde etiam, q̄ in cauſis ſummarijs non habet locum d. clem. l. iudicari. C. ſi ex fal. inſtru. Item qñ nulliras proueniret ex defectu iuriſdictionis. iuxta gl. fi. & ſing. in clē. 1. de ſequeſt. poſſeſ. doct. in dicto §. condemnatum. Ale. in dicto §. opus. cum accumulatis per Moder. Arimi. in tract. de nullit. ti. quis poſsit dicere. nu. 37. Quod reſtringit ipſe Moder. quando ſaltem ſummariè de exceptione eōſtare cœpiſſet, in ti. quot & in tra quot tempus. nu. 5. vbi ponit pract. Ro. Curiæ in cōcedendis reſcriptis ſuper tali nullitate, ac etiam cautelam.

Tres ſnīæ conformes omnino debent executioni mandari, non obſtante nullitatis exceptione. clē. 1. de re iud. Quod intelligitur primò, niſi nullitas euidens eſt ex actis, vt per Corne. conſi. 204. vol. 2. Iaſ. conſi. 44. col. 1. vol. 3. Hieron. Gratum conſi. 72. & conſi. 80. & conſi. 85. co. 1. Et late per Dida. Couarru. in practicis quæſtio. cap. 25. nu. 2. verſi. primum igitur. Secundò intelligitur, quando agitur contra condemnatū. non quo ad tertium, qui ratione proprij præiudicij aduerſus ipſam ſententiam vltimam, nullitatem allegat, vel ſe opponit executioni ad eam impediendam, vt tenet Io. An. in dicta clem. 1. in gl. in ver. contra ſe. quē ſequitur Card. q. 4. Bonifac. col. 7. & alij ibidem. Fel. in cap. veniens. 2. nu. 11. de teſtibus Alex. & Iaſ. col. fi. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iud. Idem Feli. in ca. cùm ſup. nu. 18. ff. de re iud. Domini de Rota deciſ. 441. in antiquis. Et Decius in cap. ſua. nu. 10. de appell. Quorū opinio communis eſt, vt fatetur eam ſecutus Fel. in c. qualiter. j. num. 31. de accuſationibus. Et latè per Sebaſtianum Vātium in tractatu nullitatū, in titulo, quis poſsit dicere de nullitat. Quamuis contrariā ſnīam veriorem eſſe cenſeant Guliel mus & Barba. in dicta clem. 1. vbi Zenzel. & Imo. hāc opinionem ſequūtur, vbi tertius certior fuit de oīus tribus ſententijs, primam verò vbi nullam cognitionē, nec ſcientiā habuit duarum ſententiarum, quæ ante tertiā latę ſuerunt, quorum tamen opinionem indiſtinctè reprobat Didacus Couar. in practicis quæſtionib. c. 15. nu. 9. Et cōmunem opinionem ſine vlla diſtinctione eſſe tenendam exiſtimat. quem legito. Ibi, Secundò limita. adde latè per Stephanum Aufrer. deciſio. Capel. Tholoſ. 430. Gab. Sara.

CCXCII.

1 *Emptor, cui res vendita adhuc nō eſt tradita, an poſsit impedire, ne tertius in poſſeſsionem mittatur per venditorē?*

1 AN emptor, cui res vēdita adhuc nō est tradita, poſsit cōparere, & impedire ne tertius in poſſeſsionē mittatur p̄ vēditorē? De hoc fuit quidā magiſter interrogatus, dictū est vnicū Iac. Butri. in l. manifeſtiſsimi. C. de fur. relatum per Bal. in c. i. col. i. quid ſit inueſtitu. quòd non, per l. is cui. ff. de fur. & l. ſi. §. ſi. ff. de donatio. quod nota.

ADDITIONES.

Et ita tenuit idē Bal. in d. l. manifeſtiſsimi. co. 1. Iaſ. in l. quoties:

ties.colum.1.C.de rei vendicat.Thom.Ferrat.cautel.48. ſi quis in princi. Nico.Pign.

* Adde quòd ſi quis vendit rẽ vni,& poſteà ipſam vẽdat alteri,& prius ſibi tradat,ſecũdus emptor vigore ipſius traditionis præfertur primo emptori, & ſic nõ habet locũ regula,qui prior eſt tpe, potior eſt in iure. vt de primo eſt te.in l.qui tibi.C.de hæredi.vel act.vend.& in l.hue aũt.§. ſi duob.ff.de publicia.& tex.& ibi per oẽs in l.quoties.C. de rei vendi.& iſta regula eſt adeo vera,q̃ primus emptor pro ſuo intereſſe nõ poſſet ſe opponere,vel impedire quo minus ſecundus emptor in poſſeſsionẽ mitteret.vt voluit Iac.Butri.in l.manifeſtiſsimi.C.de fur.& vlterius eſt adeo vera,q̃ ſi aliquis venderet rem alicui, & ei cũ iuramento promitteret alteri non vẽdere,tñ ſi poſtea eã venderet,& traderet,ſecũdus emptor nõ obſtãte iuramẽto p̃ferretur primo.vt in terminis decidit Io.de Imo.in repeti.c.cum contingat verſ.quantũ aũt ad ipſam rẽ de iureiu.iuramen tũ.n.nõ habet vim impediẽdi trãſlationẽ dñij.vt pulchrè tradit Bal.conſ.397.inci.in tres marchiones.li.4.licet talis vẽdẽs incidat in pœnã falſi per talẽ vẽditionẽ.vt eſt tex.in l.qui duob.cũ ibi no.ff.de falſ. Et hinc inſurrexit cõis practica tabellionũ,q̃ qñ cõficiũt inſtrumẽta alicuius vendi tionis,vtũtur duplici remedio,ad hoc, vt primus emptor indifferenter p̃feratur ſecundo.Primũ remediũ eſt, q̃ inſtrumento apponũt cõſtitutũ, videlicet q̃ dictus vendẽs cõſtituit ſe nomine ipſius emptoris poſsidere,quia cõſtitutũ habet iſtã vim,q̃ primus emptor p̃feratur ſecũdo, prout fuit originalis deciſio Guido.de Suza. in l. fi.C. de ſacroſan.eccl.& in l.quoties.C.de rei vendic.quẽ refert & ſequitur Io.An.in additi.Spec.in ti.de emp.& vendi.§.ſciẽdum.ver.& no.tenet Bal.in rub.C.de contrahen.empt.q. 16.Ale.conſi.14.circa primum dubium quo quęritur nũquid dicta donatio.in fi.vol.1.& conſi.25. viſo teſtamẽto cõdito per Angeluciũ.vol.3.& rõ iſtius deciſionis eſt, q̃ dato q̃ cõſtitutũ ſit actus fictus, tñ per ipſum trãſeret dominiũ & poſſeſsio,perinde ac ſi verè res eſſet tradita. vt eſt te.in l.certè.§.1.verſic.propriè poſsidere videor.ff.de precar.p quẽ tex.ita tenent Bar.& Moder.in lab emptione.ff.de pact.& Bar.in l.interdũ.& in l.q̃ meo vbi plenè p Ale.ff.de acq.poſſ.Secũdũ remediũ eſt,quia in inſtrumẽto apponunt hypothecã,videlicet q̃ pro obſeruatione prædictorũ dictus vendẽs obligat ipſi emptori oĩa bona ſua, & præſertim illam rem,quia ſi poſteà alij venderet & traderet,primus emptor p̃ferretur oĩbus alijs,quia hypotheca habet tantã vim,q̃ impedit trãſlationẽ dominij,vt eſt caſus ſm vnã literã Pilanã in l.ſi creditor.vbi Bar.ff. de diſtra.pig.vt no.Bar. & alij in l.ea lege.C. de condi. ob.cau. Bar.& modern.in l.ſi ita quis.§.ea le.ff.de ver.obli.& Bar. vbi hoc in terminis dicit in l.q̃ abſenti.§.1.in fi.ff. de acq. poſſ. Si aũt de prima venditione nõ fuit confectũ inſtrumentũ,vt de neceſsitate non requiritur, cautela eſt,vt primus emptor ꝓbet q̃ ipſe ſecundus emptor ſciebat vẽditionẽ prius factã,& ſic præfereris ipſi ſecundo p̃ fraudẽ ſuam,vt dixit Bal.in rub.C.de reuoc. his quæ in fraudem credi.cum alijs per Ferrariũ in alleg. caut.ſua.48.in fin.

CCXCIII.

1 *Inſignium vſus,quæ competunt ratione ſuperioris dignitatis,an poſsit præſcribi per habentem dignitatem minorem, & hoc poſsit præſcriptione vel conſuetudine induci?*
2 *Conſuetudine longiſsima poſſunt ea acquiri per Baronẽ, vel Comitem,quæ princeps ſibi reſeruauit, vt ius vectigalis.*

1 NVnquid vſus inſignium,tquæ competunt ratione ſuperioris dignitatis, poſsit præſcribi per habentem dignitatẽ minorẽ,vel poſsit hoc ꝓſcriptione, vel cõſuetudine induci?vtputà,quia ſcholaris portat aurũ,q̃ non,niſi habentibus dignitatem cõceditur,vt eſt te.notab. in c.clerici.ad fi.de vita & honeſt.cleric. Dic qd hoc tractat Hoſt. in c.cũ cõtingat.de æta.& qualita.vbi determinat,dubitatiuè tñ,quòd ſic.Sed nil allegat.Io.An. mouet hanc queſtionem in ca.Abbates.de priuileg.li.6.in nouel. & ibi cõcludit,quòd non poſsit inferior vti inſignijs maioris. allegat c.puenit.2.& c.2.14.di.Ego dico, quòd ſi eſt cõſuetudo, cuius initij,hominum memoria non eſt, tunc eſt verior op.Hoſt.moueor p c.ſu.p qbuſdã.§.ꝓtereà.(vbi te. ſingula
2 ris)de verbo.ſignific.& eaſq̃ princeps ſibi reſeruauit poſſunt acquiri illa longiſsima cõſuetudine per Baronẽ, vel Comitẽ,vt ius vectigalis.C.noua vectiga.per totũ.Si verò præſcriptio,ſeu cõſuetudo non eſt ita longa, ſed ſcitur eius initium,& tunc eſt vera opinio Io.And.per iura ſua.

ADDITIONES.

Ad hæc vide Cy.Sali.& Ro.in l.vectigalia.C.noua vectig. Mar.de Lau.in tract.prin.§.88.inci. conſuetudo. plenius per Fel.in c.cum nobis.de præſcrip.Alex.conſi.6.1.volu. Panor.conſ.161.inci.in cã quam.& conſi.225.incip.ſuper primo dubio.ad finẽ.Oldra.conſ.172. quia omnes. 2. colverſi.ad tertium.Card.conſi.89.capitulum.in prin. Ange. conſ.213.incip.in acculationibus.col.3.loquentem de Duçe Mediolani.Ludo.met.conſi.59.co.vlti.in quibus locis loquuntur de præſcriptione incorporalium,& ſic in ꝓpoſito,ſæpius allegant dictum capi.ſuper quibuſdam.

Adde Balb.in tracta.præſcriptio.in 2.par.5.par.princ.verſic. quartò dubitatur. Nicol.Pign.

Iſtud refert & ſequitur Do.And.Tiraquel.in tracta.de nobilitate.ca.14.numer.1.ibi vide multa per eum tradita.Fran. Ripa.lib.2.reſponſo.cap.26.& nouiſsimè Didac. Couar. libro primo variarum reſolut.cap.16.nume.10.in fi. & in capit.cùm in officijs.nume.9.verſicu.nam & hæc conſuetudo.extrà de teſtamen. Gab.Sar.

CCXCIIII.

1 *Forenſi ſi per ſtatutum prohibeatur aliquid relinqui,an ſi ei relictus ſit fundus,vt illũ vendat, & pretium habeat,ſtatuto locus ſit?*

1 PRohibetur forẽſi in ciuitate iſta aliquam rem immobilem relinqui per ſtatutum,aut per viã cõtractus, vel vltimæ voluntatis:Relictus eſt fundus forenſi,vt vendat, & pretium habeat,An hoc caſu habeat locũ ſtatutũ?Bald. mouet,neſcio vbi,nec recordor.Sed gl.eſt ſingularis in c. 1.§.cõfirmatos.in verbo,domũ.de religi.domi.in 6.q̃ valet legatum,ſicq; tale ſtatutũ non habet locũ.Et eſt ratio, quia ſi non durat alienatum,ergo non videtur alienatum, vt in cap. 1.quid iur.ſit,ſi vaſ.poſt alien.feud.id recup.& l. ſi vero pro parte.§.verſum.ff.de in rem verſo.

ADDITIO.

Adde quòd Bal.ponit in l.cùm quæſtio.in fi.C.de lega. Et ſequuntur Franciſ.in dicto §.cõfirmatos.Corſe.notab.176. verb.Mendicantes.latè per Alexan. & Iaſon qui alios citant,in l.apud Iulianum.§.conſtat.ff.de lega.1.Ioan.dilec. de arte teſt.caute.40. ſi ſtatutum.de lega. Et Deci. conſi. 559.in caſu.Curt.iun.conſi.105.col.2. Et idem per illã gl. dicunt in legato fratribus mendicantibus facto, Doctor. vbi ſuprà.Feli.poſt alios in cap.in præſentia.numer.51.& ibi Deci.nu.69.de probation.Hippo.ſingu.132. Et adde alium caſum infrà ſingu.334. Nico.Pig.

CCXCV.

1 *Viduæ vxori ſi à marito veſtis relinquatur, an intelligatur, donec in viduitate permanſerit, & ſic annuatim, an ſemel tantum?*

1 LEgauit tviduæ maritus veſtẽ, & ſic grauauit hæredẽ ſuũ maritus,vt vxorẽ veſtiat viduã,(q̃ intelligit, donec in viduitate pmãſerit, verba.n.intelligunt ſm pſonã eius,cui relinquit.l.plenũ.§.equitij.ff.de vſu & habita)an poſsit hæres dare vnũ veſtimẽtũ p̃ tota vita ipſius viduę? Et vr quod ſic,quia verba dubia in vltima voluntate ſunt interpretanda ſm volũtatẽ hæredis.l.qui concubinã.§.1. ff.de leg.3.cum ſimilibus.& l.apud Iulianũ.§.Scio.ff.de le. 1.Prætereà affirmatiua verba vnico actu verificantur.l.boues.§.hoc ſermone.ff.de verborũ ſignificatio. Contrariũ tñ determinat Bal.in l.1.col.2.C.de fideicom. vbi dicit dictum legatum eſſe annuum.vide ibi rationes ſuas.

ADDITIONES.

Ad iſtud facit quod in ſimili dicitur, q̃ ſi pater donat filiõ fructus

fructus aduentitiorum, quod intelligitur ſingulis annis, ſecundum Bal.in authen.excipitur.C. de bon.quæ lib. facit quod not.Bar.in l.cùm quidam.ff.de annu.leg.

Et ſequitur Feli.in c.2.col.3.ver. fallit ſecundo de treuga & pace.& multum commẽdat Alex.in l.diuortio.§. quod in annos (quem legit cum §.ob donationes.) col.penulti. & ibi Iaſ.nu.20.ff. ſoluto matrimo. idẽ Iaſ.in l.ſi duobus.§.ſi is qui.col.2.ff.de iureiuran.Alciat.in d.§.hoc ſermone. & ibi latè And.Tiraq.in 2.limit. Nicol.Pign.

* Refert & ſequitur Catellia.Cott.in memoral.verb. legatum quod vxor.

CCXCVI.

1 *Legatum annuum an cenſeatur ſi legem Titio ſextam partẽ reddituum,quos habeo in monte Senenſi?*
2 *Relictum omne præſtandum ex mente teſtatoris ex redditu certæ rei,ducitur annuum.*

1 LEgaui Titio ſextam partem reddituum, t quos habeo in monte Senẽſi,eſt ne legatum annuũ? Dic quod ſic,
2 ſecundum regulam, t Omne.n.relictum præſtandum ex mẽte teſtatoris ex redditu certæ rei dicitur annuum.caſus eſt vnicus in l.defuncta.§.fi.ff.de vſufructu.

ADDITIO.

Et idem tenet Franciſc.Cremen.ſingular.76.habebam. Caſtren.Alexan.Iaſ. poſt alios in l.ſi Stichum.§.ſtipulatio.ff. de verborum obligatio. Nic.Pig.

CCXCVII.

1 *Legatum annuum an ſit; ſi legem Titio decem per quadriennium in feſto ſuæ capellæ,an verò ſit quadriennale?*

1 LEgo Titio decem per quadriennium t in feſto ſuæ capellæ,an ſit relictũ annuũ, an verò erit quadriennale, vt in fine cuiuſlibet quadriennij teneatur ſoluere annua? Dic quod ſingulis quadriennijs præſtandum eſt legatum. caſus eſt ſingularis in l.cum erat.ff.de annu.legat.

CCXCVIII.

1 *Legatum ſi Titio fiat de vno modio frumenti quolibet anno, & ſi illud hæres non ſoluerit, eidem Titio relinquantur mille,an ſi primo anno hæres nõ ſoluat, teneatur ad omnia mille,an verò pro rata vnius modij primi anni?*

1 LEgo Titio t quolibet anno vnum modium frumẽti,& ſi illud hæres non ſoluerit,relinquo eidem Titio mille accidit,quod primo anno hæres non ſoluit,an teneatur ad omnia mille ſoluenda, an pro rata vnius modij primi anni? Caſus eſt ſingula. & peregrinus, q̃ tenetur ſtatim non ſoluto modio primi anni ad omnia mille, in l.1.§.fi.ff.de penu.leg.& nota bene.

ADDITIO.

Adde Docto.in l.ita ſtipulatus.la grande.ff.de verborum obligatio. Nic.Pig.

CCXCIX.

1 *Nepos conceptus poſt mortem aui,ex propria perſona, nec de iure prætorio,nec ciuili ad ſuccedendum in hæreditate aui admittitur:ſecus eſt in iure patronatus libertorũ,et eccleſiæ.*

1 COnceptus poſt mortẽ aui t ex ꝓpria perſona, nec de iure prætorio,nec ciuili poteſt admitti ad ſuccedendũ in hęreditate aui.l.Titius.ff.de ſuis & legiti l.1.§. ſi quis proximiorem.ff.vnde cog.Inſtitu.de hære.quę ab intesta. §.cum autem & l.ſi quis filium.C.de inofficio. teſtamen. tradunt Docto.in l.qui ſe patris.C.vnde lib. Hoc tamẽ fallit in iure patronatus libertorum,& conſequenter eccleſię caſus eſt ſingularis in l.Paulus reſpondit.§.Paul.1.ff.de bo. lib.quod nota.

ADDITIONES.

Sequitur Bar.in l.ſi qs filio.in fi.prin.ff. de iniuſto rup. Et eſt rõ,quia regula d.l.Titius.cum ſimilibus,habet locũ ſolũ in ſucceſsionibus hæreditarijs, ſecus quo ad alia,vt cõcludit Barto.p d.§.Paulus.in l.item prætor.ff.de ſuis & legi. & in l.quod dicitur.q.7. & ibi Alexan.Iaſ. & cõmuniter alij,ff. de verborũ obligatio.Iaſ.in l.2.col.65.C. de iure emphy. Et adde quod argumentum de iure patronatus libertorũ ad eccleſiaſticum procedit, quando ratio diuerſitatis dari non poteſt,vt videtur velle Ro.hic, & tradit Augu.Bero. in rub.de iure patro.char.penul. Nico.Pig.

Idem tradit Cur.Iun.in d.l.qui ſe patris.col.18. nu.5. verſic. iſtud tamen.C. vnde liberi,& deci.in rubi.C. de ſucceſſo. edicto.col.1.nu.2.in prin. Gab.Saray.

CCC.

1 *Limitatio ad l.1.§. vſque adeò.ff.de tut.& rat.diſtrah.*
2 *Tutor datus à iudice ſi malè adminiſtret, poteſt prius conueniri,iudex qui eum dedit,quam contutor teſtamentarius.*

SCis,q̃ vbi ſunt plures tutores, vnus tenetur ex mala ad miniſtratione alterius,ſi ille alter non ſit ſoluendo. Itẽ ſcis,quod ſi magiſtratus dat plures tutores pupillo, qui ſimiliter male adminiſtrant,in ſubſidium cõuenitur magiſtratus.Hoc præſuppoſito,dicit l.1.§. vſque adeò.ff. de tutel.& rõ.diſtrahen.q̃ antequam pꝛueniatur ad magiſtratũ ex mala adminiſtratione vnius, debet conueniri tutor
1 prius,& vltimò magiſtratus.Sed t illũ textum limita, niſi ſint plures tutores diuerſimodè dati,quia alter teſtamẽtari,2 alter datiuus,nãt ſi datiuus malè adminiſtrat,pòt prius conueniri iudex,qui eum dedit quam cõtutor.caſus eſt ſingularis in l.Lucius.§.cum teſtamento.ff.de adminiſtratio. tuto.& Barto.ibi facit magnum teſtum.

ADDITIO.

Adde quod Barto.eandem opinionẽ tenuit in l.1.verſicu.illud ergo.& ibi ſequuntur alij communiter oẽs.C. de tranſact.Eſt etiã alius caſus ſimilis in l.1.§.nũc tractemus.verſ. vſque adeo.& ibi gl.C.de tranſact.vbi qñ non diuiſa tutela à teſtatore,vel à iudice, quidã ex tutoribus geſsit, quidam non,nam ſi gerens non ſit ſoluendo, agitur primò contra magiſtratum,qui eum dedit,quam contra contutorem.

CCCI.

1 *Excuſatus ſi ad ſoluendum id,quod tenetur,nõ accedat,quia ſcit guerram,ita etiam excuſatur,ſi ſcit treugam.*
2 *Treuga an magis accedat paci, quam guerræ?*

1 SIcut non accedens ad ſoluẽdum t id quod tenetur, excuſatur,ſi ſcit guerram,ita etiam excuſatur, ſi ſcit treugã. caſus eſt ſingularis ſecundum Bal.in tit.de pace Conſtan. in §.vaſalli qui.in vſib.feu. Addas ad c.nouit. de iudi. & de treuga & pace.& ad quæſtio.Ioan. And.in rubr. de treuga
2 & pace.vbi quęrit, t an treuga magis accedat paci, quam guerræ?ſed caſus eſt pro illa quæſtione in dicto §. vaſalli.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Feli.in cap.nouit.colum.2.verſic.vbi verba. de iudic. Pau.de Caſt.in l.conuentionum.ff.de pact. vbi dicit ſtante ſtatuto,quod qui habet pacem cum offenſo,remittatur ſibi offenſa, non habet locum vbi quis habet treugam quia debet habere pacem,& non gaudebit beneficio dicti ſtatuti. Adde Calderi.conſilio 37.in titu. de teſtamen. incip.teſtator mandauit.

Et not.idem Bal.per illum text.in cap.ſignificauit.& ibi Ioã. de Ana.& Feli.de Iudæ.Iaſ. in l.cũ proponas.2.C. de pact. Nicol.Boer.qui alios refert,deciſio.40.quæritur.in princi. & deciſ.172.an licitum. nu.23.quod quomodo procedat, tradit Feli.vbi ſupra. Nic.Pig.

CCCII.

1 *Mora in ſolutione dotis quando, & à quo tempore committi dicatur.*

1 QVando dicitur committi mora t in dotis ſolutione, ſe cluſa tamen interpellatione? Dic,quod lapſo biennio à die contracti matrimonij, ſi nõ ſoluit poſt biennium eſt in mora, & incurrit conſequenter omnes pœnas moroſi. Intellige tamen poſt traductionem ad domum, & onera matrimonij ſupportata,caſus eſt ſingularis.in l.fi.§.prætea.C.de iure dot.

ADDITIONES.

Adde Barto. Alexand.Iaſ.& alios in l.de diuiſione.ff. ſoluto matrimonio.Alexan.in l.quod te.colum.4.ff.ſi certum petatur.& in conſi.147.perſpectis.colum.penulti.li.5.Socin. regul.269.fallen.4.Ange.Areti.in §.fuerat.& ibi Iaſ.num. 20.Inſti.tut. de actio.vbi ponunt nonnullas limitationes. Nico.Pign.

Adde Bauerium in repetitto.l.ſi ex legati cauſa.colu.16.in fi. verſic.

versic.4.principaliter.ff.de verborum obligatio.& ibi Didac.Segura nu.87.versi.4.fallit,& p Chaslæn.in cõsuetudi. Burgund.rubri.4.§.23.nu.1.fol.199.col.2.Gabriel.Saray.

CCCIII.

1 Accusatione pendente si reus moriatur,an hæres possit petere,quòd iudex declaret defunctum non commisisse delictum,de quo accusabatur?

PEndente accusatione de furto,vel homicidio cõtra Titium decedit Titius relicto hærede: (scis q̃ finita est accusatio,vt l.ex iudiciorum.ff.de accus.& per totum titu
1 lum,si reus vel accusa.mor.fuè.)hæres instat vt iudex declaret defunctum non cõmisisse furtum,seu homicidium, vt defunctus euitet infamiam,an cogatur iudex ad hoc declarandum? Dic quod sic,nam quo ad effectus declarationis non extinguitur,casus est singularis in l.filio.§. Seia.ff. de adi.leg.Bal.in l.vnica.col.2.C.ne ex deli.defun.

ADDITIO.

Et idem dicit Augustʒ.Arimi.in tracta.malefic.in gl. qui dominus iudex.nu.47.Hiero. Gigas in tract.crimi. læsæ majest.lib.1.titu.qual.in cri. læsæ maiesta.proce.q.28. in fine. vbi in illo crimine adducit l.fi.ibi,nã nisi hoc crimen, &c. ff.ad legem Iuliam maiest. Nico.Pig.

CCCIIII.

1 Confessio vera prætextu erroris reuocari potest, & quid de confessione ficta?

TV habes materiam l.non fatetur.ff.de confes.l.error.
1 C.de iur.& facti ignoran.quod prætextu t erroris potest confessio reuocari. Sed quid de confessione ficta propter contrariam positionem alterius partis,vt in ca.si post præstitum.de confes.lib.6. an reuocari possit? Solus Ioan. And.in titu.de posi.§.nono.in additione,quæ incipit,Vidi dubitari.quem refert do.Anto.in c.fi.de cõfes.determinat quod sic,allegat tex. iuncta glo.in l.quoniam.ff. de his qui not.infa.vbi hoc optimè probatur. Adde ad Bar.in l.absentem.ff.de pœn.& in prædictis locis.

ADDITIO.

Hoc sequuntur communiter doct.Bal.in d.l.error.in fi.& ibi Ias.col.6.in fi.idẽ Bal.in l.2.§.quod si actor. in duobus locis,& ibi Alex.ad Bar.C.de iura.calum.& in l.ita demum. 2.col.ver.restat vnum.C.de procur.latè Aret.con.146. visa consultatione primo dubio.Hippo.in l.1.§.fi. col.fin.ff. de quæst.& in §.postquam.nu.47.in pract.Alexã.Ias. & alij in l.2.C.qui testam.fa.pos.limitando vt per eos,de quo latè per And.Tiraq.de retract.consang.§.4.gl.1.admittetur. Nico.Pign.

CCCV.

1 Confessio vera facta in vno iudicio an præiudicet in alio, & quid de confessione ficta?

1 SI confessus sum in vno iudicio,præiudicat in alio. vt l. pen.C.de arbi.cum simi.Sed est verum in confessione vera,secus in ficta secundum Bar. in l.1.§.diuus.ff. de iure fisci.vbi est casus singularis de hoc.

ADDITIO.

Idem Bartó.in l.eius qui.in fi.princi.ff.eod.titu.Bald.in l.2.& ibi Alexan.in 7.conclusio.núm. 16.& Alciat.colu.fin.post Deci.& alios.C. de eden. Ange. Arer.in tracta. maleficio. versi.qui dominus iudex videns. versic. quæritur tamen. sub nu.34.idem Alcia.in tertia regula.prælumpt.22.versi. sexto facit. Quod intellige in iudicio ordinario: secus in nullo,vt per Angel.Areti.vbi suprà,num.32.Deci. in cap. at si clerici.colum.3.limita.6.& ibi Augustin.Bero.nu.43. de iudic. Nicol.Pig.

CCCVI.

1 Cõfessio ficta nõ trãsit in hæredẽ cõfitẽtis, nisi index declaret illum contumacem,& nisi illa confessio resultet ex morte.

1 CONfessio ficta non transit in hæredem confitentis, nisi iudex declaret illum contumacem,vt l.eius qui delatorem.ff.de iure fis.Quod est verum, nisi illa confessio resultet ex morte.& hoc determinat Bal. singulariter in l.2. C.qui testa.face.pos.

ADDITIO.

Et sequitur Alexan. ad Bart. in dicta l.eius qui. & in dicta l. 2:col.1.post Fulgo.& in l.manifestæ. in fi.ff.de iureiuran Feli.in cap.causam quæ.col.3.de testib.Augustʒ.Bero.qui. sex limita.ad d.l.eius qui. ponit in cap. at si clerici. col.40. in.2.fallen.de iudi. Nico.Pig.

CCCVII.

1 Excommunicatus si in excõmunicatione stet per annum, potest omnibus beneficijs priuari, si fuerit excommunicatus pro causa criminali, secus si pro ciuili.

1 DE hoc heri fui interrogatus.Excõmunicatus† per annum stans in excommunicatione potest oĩbus beneficijs priuari.11.q.3.c.rursus,& c. qcũq;,quos declarat gl. in c.cum contumacia.de hæret.li.6.Innoc.in c.cum bone. de eta.& quali.ordi.Anto.in c.1.de iudi.Quod intellige,si sit excommunicatus pro causa criminali,secus si pro ciuili,tunc.n.non põt beneficiis priuari, etiã si mille annis steterit in excõicatione.glos.est singularis,in c.contingit de dolo & contu.de qua ibi do.Anto.facit festum maximũ.

ADDITIONES.

Adde quod Panormi.in dicto ca.contingit.tenet glo.dicit tamen q̃ licet cap.rursus.& cap.quicunque.cum simili.non habeant locum in causa ciuili,tamen si contumax steterit in excommunicatione per annum, poterit ob nimiã contumaciam fieri missio, & adiudicari fructus statim percipiendi,argu.l.Fulcinius.ff. quib.ex cau.in possess.ea.

Sequitur Franc.in dicto c.cũ cõtumacia.in fi.Ioan.de Arno. in solilo. vlti.Abb.in d.c.1.col.3.vbi R.ip.nu.77.& Augus Bero.87.de iudi.& ibi per alios.Stepha.Aufrer.decis.Tholos.365. Nic.Pig.

Diffusè materiam huius singularis tractat Ioan. de Arno. in soliloquio vltimo,& est ratio, quia contrahitur hæresis si quis steterit per annum in excõmunicatione,aut per bien nium.vt not.in c.fi.de pœnis.& in c.vt inquisitionis. in fi. de hæreticis in.6.Abb.in c.ab excommunicato.in fi.de rescrip. & per Barto.in l.credentes.C.de hæreticis. & in l.si quæramus.ff.de testa.& ibi Alexan.& Abb.in c.graue. de pœnis.post Host.ibi.& latius tradit Ludo.Carrer.in tract. de hæreticis.nu.21.& Guid.Pap.decisio.429.nu.3. versic. sed qualiter in foro latè hoc in pulchra quæstione discutit Palatios Ruuios in repeti.ca. per vestras.in §. 18.col.8.ver. idem forsan dicẽdum est.num.24.extra,de donatiõ. inter virum & vxorem. Alia & notabilis pœna imponitur per capitula Regni vtriusque Siciliæ manentibus vltra annũ in excommunicatione in rubrica, de morantibus in excõmunicatione.& in rubrica,quod excommunicati durantes in excommunicatione vltra annum denuntientur Curiæ per prælatos,&c.Et in rubrica de exceptione excommunicationis criminaliter accusati. Gabriel Sary.

CCCVIII.

1 Iudex iurans seruare statuta ciuitatis,si postea iudicet cõtra statutũ continens idem quod ius cõe, an sit periurus?

2 Statutũ cõtinens idem quod ius commune, an sit ius commune,vel municipale?

1 IVdex iurat seruare statuta ciuitatis,tan iudicans contra statutum continens idem quod ius commune,sit periu
2 rus? Certè hoc recidit in hoc,an statutum cõtinens idem q̃ ius cõe,sit ius cõe,vel municipale? Bal.in l.3.nu.8.C.de consti.pecu.dicit singulare casum.ff.ad municip.l.magist. quòd sic,nescio extendere. habeo de facto hunc casum.

ADDITIONES.

Et tenuit idem Bal.in tracta. de constitu.nu.10.& comprobat Feli.in c.1.col.penul.versi.tertiò limita.de rescrip.& ibi Aret.,put eum refert Soci.in l.1.in 5.& 6.casu.ff.ad legem Falci. De quo vide ibi per Bart.Alex.& Soci.Et cautelã,vt iudex non incurrat periurium,ponit Thom.Ferrat.caut.3.

* Adde qd̃ iudex aut alius qui iurat seruare statuta ciuitatis ad hoc vt faciens contra statutum non incurrat periuriũ, cautela est,vt illud iuramentũ præstet, quia dato q̃ postea nõ obseruet dicta statuta,nõ ꝓpterea erit periurus,vt pulchrè & in specie dixit Lanfranc.de Orian.in repetitio:capitul.

pitul:quoniam contra. circa finem principij, de probationib:dicens,q̃ vbi rector ciuitatis ingredit officiũ suũ die feriata,& iurat seruare statuta,vt moris est, q̃ tale iuramẽtũ nõ valet,& ille tãq̃ si nõ iurauerit,poterit cõtraue nire,motus p ca.1. de feriis quo cauet, q̃ oĩa iuramenta ꝑstita in die feriata in honorẽ Dei,regulariter nõ tenent.

CCCIX.

1 Pater si filium emancipet,reseruando sibi vsumfructum omnium bonorum per filium quærendorum, cum consensu filij,an in aduentitijs postea quæsitis per filium,vsumfructũ integrum habeat?

PAter emancipat filium,reseruans sibi vsumfructũ omnium bonorum quærẽdorum per filium, quem nullo
1 modo dimittere intẽdit,& filius cõsentit, † q̃ritur an pater in aduẽtitijs post quæsitis p filiũ, habeat vsumfructũ integrũ? Tu diceres,q̃ nõ habeat,dubiũ,q̃ sic.Et facit l.si viua.C.de bon.mater.Sed reperio Io.And.in additi. Spec. referendo de verbo ad verbum Oldra.consi.214.factum tale est.& eum non allegat, & determinat quòd est nulla illa reseruatio,in tit.de natis ex lib.ven.§.1.in additione vltima.Sed ego fortè consulam contrarium.

ADDITIONES.

Adde q̃ dictum Oldr.& Io. And. multum commẽdat & sequitur Ia.in l.fi.co.pe.C.de pac.& in auth.ingressi. ad fi.C. de sacrosan.eccl.Petrasancta sing.76.emãcipatio. Et adde q̃ in casibus,in q̃bus cogit pater filiũ emãcipare, iuxta gl. in §.fi.Insti.quibus mod.ius pat.pot.sol.in illis casibus pater nõ põt habere aliquẽ vsumfructũ in bonis filij. Singularis est decisi.Raph.Fulg.in consi.allegato per Cæpo.cau. 115.multi.quẽ sequitur Ias.in d.Auth.ingressi.in fi.N. P.

* Adde inquãtũ coapostillator dixit,quòd in casibus in quibus pater cogitur emancipare filium, quòd illis casibus nõ habebit pater vsumfructũ in bonis filij,illud intellige verum,qñ propter seuitiem,vel iniuriam aut defectũ patris cogitur ipsum emãcipare,quia dictus vsusfructus seruatur patri ꝓp remunerationẽ, per l. cùm oportet.C.de bonis quæ liber.quæ remuneratio hoc casu nõ debetur.l. diuus.ff.si à paren.fuerit manumiss. Adde infrà sing.547.

CCCX.

1 Venditor in dubio præsumitur habuisse fidem de pretio, quia ex venditione dominium nõ transit in emptorem, nisi saltem habita fide de pretio.

2 Dictio,statim,an verificetur post decem dies?

LEx,q̃ vendidit.ff.de cõtrah.emp.dicit,q̃ ex venditione dominiũ nõ trãsit in emptorẽ,nisi saltẽ habita fide
1 de pretio.Et in dubio ꝑsumitur vẽditor habuisse fidẽ de pretio,nisi putaret emptorẽ statim soluturũ. ita dicit ibi gl.Sed pone q̃ putet post decẽ dies habere pretiũ,an tunc
2 censeatur habuisse fidẽ de ꝑtio? Dic † q̃ tũc dictio statim, nõ verificatur post decẽ dies,& sic nõ habet locũ illa gl. tu habes de hoc gl. singularẽ in l. in ciuile.C.de rei vend.

ADDITIO.

Addẽ Alex.consi.92.perspectis.libro 1.consi. 86. ponderatis,col.2.consi.173.vilo.in fi.lib.6.Ang.& Are.in §. venditæ.Insti.de rerum diuisio.& plures cumulat And. Tiraq. de retract.conuen.in fi nu.77. Nico.Pign.

CCCXI.

1 Vendens rem statim recessurus,vtputà,in nundinis nunquã, censetur habere fidem de pretio.

1 VBi quis tvendit statim recessurus,putà,in nundinis, nunquam censetur habere fidem de pretio.verbum sing.Bar.in l.si non donationis.C.de contrahen.emp. allegat.l.si quasi.ff.de pig.act.& eam allegat in l. si cùm dotẽ. §.fi.ff.sol.matr.licet ad aliud propositum.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Ale.& alios in l.si cùm dotem.ff.sol.matr. & in là diuo,Pio.post Bar.in §.sed si emptor.ff.de re iud.& Bal. in l.in ciuile.C.de rei vendi.

Quòd sequitur Alex.in additio.Bart in dicta l. si quasi.& in l.1.in 6.notab.ff.si cert.peta.Ang.Aret.in §.venditæ.Insti. de rerum diuisi.& adde dicta in singulari præcedẽti. N. P.

* Nundinæ fauore publico introductæ sunt.l.2.ff.de nũdin. & ideo vendens in nundinis nõ cẽsetur fidem habere de pretio,quia non est verisimile quòd velit quis habere fidem de pretio,vni ignoto, qui fortè statim est recessurus. arg.l.si legationis.ff.de iudic.Curt.in tract.de sequest. versic. 6.quæro.Similiter si detur securitas venientibus ad nundinas,nõ tñ bannitis venire licebit, nisi de eis expressè dictum sit.Bar.in l.1.ff.ad legem Iuli. maiest.sequitur Nell. in tract.bannit.in 3.parte 2.tempor.quæst.40.etiã si iniustè essent banniti,secundum Bal.in l.1.C.de nundin.

CCCXII.

1 Donatio inter virũ & vxorẽ regulariter est prohibita: Et quid si latè sit sententia absolutoria pro vxore,cui vir,cũ posit,non opponit,an soluti repetitio impediatur?

2 Limitatio ad l.Iulianus.& l.iudex.ff.de condict. indeb.

1 TV scis,† q̃ donatio inter virum & vxorem regulariter est prohibita,vt per totum ſtitulum. de donatio. inter virum & vxorem. Quid autẽ si lata est ſnĩa pro vxore,viro non opponente cũ posset eam exceptione repellere? Certum est,q̃ sententia valet,sed an impediat repetitionem soluti? Tu diceres quòd sic,per l.Iulianus.& l. iudex.
2 ff.de condic.inde. Sed tamen contrariũ est verum. Iura tu. illa limitantur non procedere in ea sententia lata pro eo, cui alter ex litigatoribus donare prohibetur. casus est singularis in l.si spõsus.§.si vxor.2.ff.de don.inter vir.& vxo. & illum casum docuit me Bal.in l.cùm allegas.co.2. versi. sed quæritur.C.de vsur.quem perpetuò tene menti.

ADDITIONES.

Adde quòd istud dictum refert & simpliciter sequitur Ias.in l.iudex.de condict. indeb.

Adde Cæpo.caute.11.2.donatio.in fi.Alexand.consi.82. viso processu.co.2.lib.3.Ioan.Arno. in soliloquio 74. Palatios Ruuios in repet.rubrica. de dona. inter vir. & vxor.§.46. And.Tiraquel.qui alios citat in tractatu de retracta. conuen.§.1.glos.2.nume.34. Nico.Pign.

* Adde quòd licet donatio inter virum & vxorem regulariter non valeat,vt.C.& ff.de dona.inter virum & vxo. etiã si interueniat traditio.l.3.§.sciendum.ff. eod. quod intelligitur qñ donãs efficiẽ pauperior,& alter locupletior.d.l.3. in princ.& l.si sponsus.§.concessa.ff.e.tamen fallit si coniuges faciant sibi mutuam donationem, hoc est, sibi inuicẽ reciprocam,videlicet si contingat alterum mori, alter superstes habeat bona sua,quia tunc ꝑp dubiũ euentũ valet donati.l.si pater puel.6.C.de inoffi.testa.& ibi hoc singulariter not.Cy. quẽ ibi Docto.sequuntur.& pro hoc vide gl.in l.licet inter priuatos.C.de pact.& probatur in l.quod autem.§.si vir & vxor.ff.de donati. inter virum & vxor. & hoc tenet Ro.sing.828.prohibiti inter se donare.quod tamen intellige,& limita qñ donatio vnius sequitur donationẽ alterius incontinenti,secus si ex interuallo,quia tũc talis donatio reciproca est nulla.vt est tex.in l.quæ iam nuptæ.ff.de donatio.inter virum & vxo.secundum Ro.d.sin gula.820.vbi subdit per illum text.quòd si ego donassem vxori meæ mille,& postea hæc ad decẽniũ donasset mihi fundum,vtraq; donatio est inualida. Item valet donatio inter virũ & vxorẽ si iuramẽto fuerit validata, ex quo tale iuramentũ potest seruari sine interitu & dispendio salutis æternæ.c.si verò.& c.cũ contingat. de iureiuran. & illud tenet Bar.in l.si qs ꝓ eo.ff.de ideiuſ.& in l. Seius. & Auger.ff.ad legem Falci.& fuit originaliter opi.Gui.de Cun. in l.sed & si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiur.Sed tamen contrarium tenuit idem Bar.in l.1.ff. de donati.inter virum & vxo.motus ea ratione,quia est contra bonos mores.vt ibi.in dicta l.si quis ꝓ eo.post prin. & l.cũ quis decedẽs.§.Titia.de le.3.Est & aliud remedium, vt.f.facta donatione,ille cui donatum est, alleget etiam aliã causam quæ sufficiat ad donationem validandam, & donans non opponat aliquam exceptionem in contrarium, & proinde tiẽ donationẽ valere,& donatarius absoluatur, quia si do nãs vellet postea venire cõtrà,submoueri posset exceptione rei iudicatæ.vt est casus cum gl.valde notab.in l.fi.

sus.§.si vxor vel maritus.ff.de dona.inter virũ & vxo.facit l.4 §.itẽ quæri põt.ff.de re iud. Sed si pronũtiaretur p iudicẽ donationẽ inter virũ & vxorẽ ſine alia iuſta cã valere,ſnia eſſet ipſo iure nulla.l.4.§.ſciendum.ff.e.ti.& not. gl.ſing.in dicto.§.ſi vxor vel maritus.Tu de his omnibus latius vide p Catell.Cot.in memoral.in verb. donationes inter virum.& Cæpo.caute.112.donatio inter virum.

CCCXIII.

1 *Termino dato ad omnia generaliter probanda, an exceptio illa probari poſſit,ad quam probandam ſpecialiter anteà data fuerat particularis dilatio?*

1 ROmæ inter Dominos meos fuit ſatis dubitatũ,† nunquid in termino generaliter ad oĩa probãda, indulto, poſsit exceptio quædã probari, ad q̃ ſpecialiter per prius probandã data fuerat particularis dilatio? Vt q̃ ſic ꝓpter æquitatẽ iudicij,vt l.ſi quis intentione.ff.de iudi.l. interſtipulantem.§.1.ff.de verb.obligat. In cõtrarium tñ decidit ſingulariter Bal.in l.peremptorias.co.2.verſic.quæro, iudex ſtatuit.C.ſent.reſcin.nõ poſ.poſt Spe.in tit.de dilat.§. videdum.verſicu.& attende.alleg. generalia.l.doli clauſula.& l.ſtipulationes cõmodiſsimè.ff.de verb.oblig. facit l.cohæredi.§.qui patrem.ff.de vulg.& pupi.& l.Stichus nutricis.& l.alimenta.§.1.ff.de alimen.leg.& hæc quinque iura ſolitus eſt Bal.ad vnum propoſitum allegare.

ADDITIO.

Adde eundem Roma.in l.ſi.ff.de fer.Doctores in rub.extrà de dilat.vbi Barba.contrarium tenet. Nico. Pign.

CCCXIIII.

1 *Termino generali ad probandum incumbentia, dato, nunquid valeat generalis productio actorum exiſtentium in vno ſacco?*

1 HAeſitatum fuit multum per Dominos meos, ſan dato termino generali ad probandum incũbentia, valeat generalis productio actorũ exiſtentiũ in vno ſacco, prout Romæ euenit in vno peritiſsimo ꝓcuratore? Et vt quòd nõ,quia eſt vaga & gñalis,& iõ ambigua & incerta, arg.l.aut qui aliter.§.1.ff.quod vi aut clam. ſicut etiã excipiens gñaliter non admittitur,vt l. Titiæ textores.ff. de le. 1.In cõtrarium facit quod no.Bal.in l.ſi finita.§ Iulianus. ff.de dam.infect.& in l.accipiendis.ff.de auth.tuto. vbi tenet,quòd valet,ſi dico,cũ pareo in oĩbus cauſis meis generaliter.Demũ fuit allegatũ,quod notat ſing.Io.An. in addi.Specu.in tit.de inſtru.edi.§.videndum.co.1.verſi.item non exhibeas.& Do.Ant.in c.imputari.de fide inſtru. vbi determinat ſingulariter,quòd aut talis productio fit ſimpliciter,& valet,aut fit cum proteſtatione, quod non intẽdo producere,niſi ea,quæ faciunt ad victoriam meæ cãę, & tunc talis ꝓductio eſt nulla.Quod fallit, niſi breuitas dilationis,putà,quia vna hora daretur ad multa iura, ſeu inſtrumenta producenda,ſeu qualitas perſonarum, putà, quia ruſticus,mulier,vel pauper non valens aduocatũ conducere,ſuadeant oppoſitum.Et ita ego pronuntiaui contra illum procuratorem peritum, cum dicta proteſtatione ſaccum iurium producentem.Et hoc addas ad no. per Bar.in l.cùm ſeruus.ff.de condi.& demon.

ADDITIONES.

Vide Feli.in c.imputari.in fi.hic alle.Et quia hic dicitur, aut fit cum proteſtatione,&c.ad huius veritatem vide Pau.de Caſt.in l.1.C.vt quæ deſunt aduoc. Bald. in l. vnica. C.de confeſ.& in c.cũ dilectus.co.vlt.de conſue.Imo. omnino, qui ponit cõmunem opinionem in c.perpetuus.de fide inſtru.per Rotam deciſio.282.incip.Licet quis.

Adde Practic.Papien.in libello product.inſtru.in fi.Iaſ.in dicta l.Titiæ textores.co.2.verſi.tertio.adde Alex.in dicta l.ſi finita.§.Iulianus.in additio.Barto.co.3.& in lecti.poſt Roma.numero 27.ff. de damno infect. Et de illo dicto Barto.in dicta l.cùm ſeruus.vide cumulata per Andream Tiraquel.in tracta.de retract.conuent.§.4.in glo.6. numero 19.& ſequen. Nico.Pigno.

Adde multa ſimilia,quæ nouiſsimè congerit Ronchegallus, in l.4.nu.19.circa med.ff.de duob.reis. Gab. Sar.

CCCXV.

1 *Vxor propter adulterium perdit dotem,& bona paraphernalia,quæ marito applicantur.*

1 PRopter adulterium vxor† perdit dotem,quæ applicatur marito.Sed an perdat bona paraphernalia? vnam gloſſ.habes mirabilem quòd ſic in c.plerunque.de donat. inter virum & vxo.quam nota.

ADDITIONES.

Card.conſi.111.co.2.& Sãde.in c.paſtoralis.co.3. circa med. verſi.mulier impudica.& ibi ad materiam ca. plerunque. hic alleg.& l.ex conſenſu.C.de diuor. quærit an iſtud habeat locum in vidua,& in adulterata per vim.

Adde quòd illam gl.ſequuntur communiter doct:Iaſ.in l. fideicõmiſſum.C.de fideicõ.doct.in rubr.C. de eden.& in rubr.de iudi.extrà.Aret.in tracta.malefi.in verb. *che hai adulterato*.num.17.Gerar.Petraſan.ſingu.48.ſcias. Hipp. ſing.234.paria.Lud.Carer.in tracta.de homi.§.6. nu.253. Nico.Boer.deciſ.338.quo ad ſecundam.qui ponit 6.vel 7. limita.quòd propter adulterium non perdit dotem, nec paraphernalia. Nicol.Pign.

Eleganter hanc materiam proſequitur Io.Fran.Rip.in rubr. extrà de iud.co.2.ver.circa ſm.nu.12.& Deci.in c. paſtoralis.co.2.nu.7.de iud.& Hip.de Marſil.in l.1.§.itẽ diuus. in 2.notab.nu.4.ff.ad le.Corn.de ſicar.& ſi patre, vel marito,in prin.nu.10.ff.de q.vbi ponit limitationẽ ad gl. in d. c.plerunq;.& p Io.de Garronib.in authẽ.eiſdẽ pœnis.nu. 19.C.de ſecun.nup.& do.Bar.Chaſſ.in cõmẽta.cõſu.Burgun.in 4.rubri.in §.*le mari,& la femme*.in ver. *& ſera tenue*.nume.15. Gab.Sar.

* Adde Iaſ.in l.2.in prin.ſol.matr.& in rubr.C.de iud. Ale. poſt alios in l.rei iudicatæ.ſol.matr.vbi etiã ponit an hæredes mariti poſsint allegare adulteriũ vxoris,vt dote priuetur,& an maritus poſsit hoc idẽ opponere hæredib. vxoris.& tradit Feli.in c.paſtoralis.ver.mulier impudica. de iudi.vbi etiã habes quid in vidua, quæ mortuo viro ſtuprũ cõmiſit.Verùm hęc oĩa ampliatur ſingulariter ſm Bal.in c.tuæ.circa finẽ,vt ꝓcedant etiã ſi vxor tua fuiſſet ab ali quo luxurioſè oſculata,vel eidem manus mamillis admotæ fuiſſent p aliquẽ ipſa cõſentiente,qa hæc & ſimilia preparatoria ſunt ad adulteriũ,& hanc ampliationem proſing. commendat Deci.in rub.extrà de iud.in prima lect.& in rubr.C.eden.in prima concluſione.vbi declarat qũo debeat intelligi,ne mulieres tm terreãtur.Sed an ꝓp adulterium vxor,vel adulter perdant legatũ factũ à marito Bal. notab.in dicto c.tuæ.ad fi.tenet quòd ſic, & quòd applicatur fiſc.vbi pariter dicit fiſco applicari legatũ factũ illi mulieri,quam quis polluit per adulteriũ, declarãdo vt ibi per eum,per l.Claudius.ff.de his quibus vt indi.De vidua aũt q̃ propter ſtuprum mortuo viro cõmiſſum priuetur dote,conſuluit Caſtr.conſi.121.reuocatur in dubium.in fi.in antiq.aliàs conſi.147.li.2.ſed contrarium tenet Alexa.in l.ſororem.C.de his quibus vt indig.ſequitur Iaſ.in l. fidei commiſſum.C.de fideicommiſſ.& iſta opinio eſt æquior ſm Deci.in dict.c.paſtoralis.& eam ſequitur Rip.in l.2. ſoluto matrim.Vide Hippo.Marſi.ſing.416.plures profecto.& Gerard.de Petra ſanct.ſing.48.& ibi addi.

CCCXVI.

1 *Procurator pro me agens ſi ſit reuocatus,& hoc ſciat iudex vel pars,cum eo geſta ſunt nulla, niſi illa reuocatio ad eorum notitiam poſt concluſionem in cauſa peruenerit, quia tunc valebit ſententia.*

1 TV ſai,quòd ſi procurator pro me agens eſt † reuocatus,quæ reuocatio peruenit ad notitiã iudicis, vel partis,geſta cũ eo ſunt nulla.vt l.1.C.de ſatiſda.& in c.mãdato.de ꝓcur.vbi de materia p gl.& Doct. Quod eſt verũ, niſi hæc reuocatio peruenerit ad notitiã eorundẽ poſt cõcluſionẽ in cauſa,quia tunc valebit ſententia cum eodem procuratore.caſus eſt ſingularis in c.auditis.de† procurat. & miror quòd non ponatur in illis locis.

ADDITIO.

Et idem Roma.conſil.367.circa primum. in quarto dubio.

Et eſt

Et eſt ratio,quia concluſio in cauſa producit eundem effectum,quem producit ſententia,vt & aliàs per Rom.conſilio.346.in hac nu.8.Feli.in c.cum dilectus.col.1. de fide inſtrument.& per Hippo.in practi.crimi.§.ſequens. colũ. 2.Et adde 10.fallen.ad regu.d.l.1.C.de ſatiſd.per Felin. in c.ex parte decani.de reſcrip. Nico.Pig.

CCCXVII.

1 *Nuntius Papæ falsò aliquem eius mãdato citans,tenetur pœna falſi criminaliter,& ciuiliter ad intereſſe partis.*

1 HOdie fui interrogatus, nuntius,† eu curſor† domini Papæ,citat aliquem eius mandato,& falsò, qua pœna teneatur? Dic quòd tenetur pœna falſi criminaliter,& ciuiliter ad intereſſe partis.caſus eſt ſingularis in l.qui nomine.ff.de fal.

ADDITIO.

Et ibi Bar.Alex.in additio.Bal.& doct.in l.ſi.C.de exhi.reis. Iaſo.in §.quadrupli.in 4.notab.Inſtit.de actio. Alcia.in 3. regu.præſum.14.Franciſc.Rip.in c.1.nume.87.de iudic. vbi poſt ſupradictos docto. diſputat de reali citatione, an valeat ſine mandato iudicis. Nico.Pig.

CCCXVIII.

1 *Litium redemptor,& perpetuus litigator nõ poteſt eſſe teſtis, nec accuſator.*

1 NVnquid redemptor litiũ, & continuus† litigator poſſit eſſe teſtis? Dic quòd non. Nec etiam poſſet eſſe accuſator.caſum habes vnicum.3.q.5.c.ſuſceptos.

ADDITIONES.

Habes ſimilem tex.in c.nullus.ea.cau.& q.& illum tex.Ant. Cor.in no.ſuis no.344.in verbo teſtis. incipi. an redẽptor licitum fatetur ſe didiciſſe ab Andr.Barba.doctore ſuo in capi.teſtimonium.de teſtib.co.18.

Adde etiam in capit.ſimiliter.ea.cauſa,& quæſtio. quem allegat & ſequitur idem Ro.ſingu. 738.Et adde Ioann.Arno. proble.9.Io.Crot.in tracta.de teſti.in 4.parte nume. 182. Ripa.in l.2.colum.9.ff.ſolu.mat. Et eſt ratio,quia omnia mala ſciunt,& omnia mala faciunt.glo.in l.ab Anaſtaſio. verbo morantur.C.mandati. Nico.Pign.

CCCXIX.

1 *Inimicitia etiam ſi nouiter ſit reconciliata, tamen repellit quemà teſtimonio.*

1 INno.in cap.cũ I.& A.de re iudica.dicit,† quòd ſi ſit inimicitia nouiter ſublata,& facta amicitia, repellit quem à teſtimonio. Bal.in l.ſcriptione.col.antepe.nu.36. eũ refert.C.ſi contra ius vel vti.publi.Sed tu habes caſum vnicum in c.accuſatores.1.3.q.5. licet illud dictum reputeſ ſingulare,tamen ego erubuiſſem,ſi quis mihi allegaſſet.†

ADDITIONES.

Sequitur Abb.in capit.cùm oporteat.numer. 6. de accuſa.& & ibi Felin.co.6.idem Feli.in c.eam te.verſi.infidelitas. 2. limita.de reſcrip.Hieron.Cu.in tract.malefi.in verbo, & ad querelam.verſicu.vigeſimo repellitur.ad fin.Alexan.in conſi.99.in cauſa.column.1.lib.1.Deci.in cap.1.in 1.lect. co.3.& ibi Ripa.nu.17.de iudic.Hippo. de Marſi.ſqui alios citat,in l.1.§.præterea.nu.4.ff.de q.& in ſingulari.178.inimicus.& faciunt quæ dicit in ſingulari ſequenti.Philip.in c.poſtremo.ver.35.de app.Alcia.reg.2.preſump.11.Soci. Iunior.conſi.77.licet.numero 42.libro.1.Hieronym. Gigas in ſuo tractat.de crimi.læſæ maieſta.libro.2.rubr. quo & per quos,& ca.quæſtio.2.nu.25. Nic.Pig.

Inimicitiæ ſuſpitio non tollitur per reconciliationem de nouo factam,nam tũc ſtatim quis non dicitur eſſe idoneus iudex aut teſtis qui modo erat inimicus, quamobrem eſt expectandum,vt amicitia longo tempore ſit cõfirmata, & ſint obliuioni tradita omnia inimicitiarum veſtigia d. c.accuſatores,hic à Roma.alleg.glo.in c.per tuas.1.ver.inimicitias.vbi Ana.co.3.& Feli.colum. ſi. de ſimo. Innocẽ. in c.cùm oporteat.colum.ſi.& ibi Abb.co.2.Ana. colum. 3.Feli.nu.4.de accu.Iaſ.in l.apertiſsi.co.2.C.de iudic. Bolog.conſi.17.Aymon Grauet.conſi.9.co.2.volu.1. & alij allegati per do.And.Tiraquel.in trac.ceſſante cauſa.2.parte,limita.16.nu.7.Ex quibus patet hanc eſſe communem opinionem.Cui tamen obſtare videtur tex.in l.athletæ.§. dat remiſsionẽ.ff.de excuſa.tut.vbi inimicus nuperrecon ciliatus non excuſatur à tutela.Sed illi tex. põt reſpõderi, illum procedere in tutore in teſtamẽto dato,tũc enim nõ excuſatur etiã ꝓp inimicitias capitale,quia qui tutorẽ. Titiũ filijs ſuis dat,quãuis Titius fuerit ſibi inimicus, vifus eſt oẽm inimicitiam à ſe abijcere,eaq̃ue vera reconciliatio ꝓſumitur,cùm ei filios proprios,& bona cõmendarit.Vnde quo ad ipſum teſtatorem reconciliatio amicitiæ integra eſt,& ab oĩ ſuſpicione libera.Ideo nõ eſt, cur tutor excuſationem iuſtè prætendere poſsit ob capitales inimicitias.Et ita etiam intelligi debet textus in §.inimicitiæ.Inſti.de excuſa.tut.Quòd ſi poſt ſcriptum teſtamentum capitalis inimicitia orta ſit,aut prior eſt teſtamento, ſed ea cã is tutor teſtamento datus eſſe videatur, vt eo onere,& negotijs vexetur, aliud eſſe dicendum concludit Didac. Couar.in practicis.q.c.18.nu.3.ver.3.in fi. Gab. Sar.

CCCXX.

1 *Teſtator ſi alteri nepotum leget mille,& alteri alia mille,vt æqualis cum eo ſit primoq̃,poſteà legatum adimat in codicillis,an & ſecundo legatum ademiſſe cenſeatur?*

1 HAbeo conſulere in caſu pulcherrimo: Teſtator † legauit mille nepoti ſuo,alteri verò nepoti,vt æqualis ſit cum altero nepote,legauit alia mille,poſteà teſtator ademit primum legatum in codicillis, an cenſeatur etiam ad emptum eſſe ſecundo nepoti? Reperi caſum hoc mane, quòd ſic, & gauiſus ſum. caſus eſt ſingularis in l. alteri.ff. de adimen.leg.

ADDITIO.

Facit,quia in dubio pater præſumitur voluiſſe æqualitatẽ inter eos ſeruare, cũ eos æqualiter amare credatur, vt dicit Bar.in l.cùm pater.§.pater pluribus.ff.de lega.2.cum alijs de æqualitate ſeruanda inter fratres allegatis per Are.conſ. 1.co.3.Soci.in l.1.nu.8.ff.de reb.dub.Soci Iun.conſi. 160. co.5.li.2.& Deci.conſi.59.licet.co.2. Nic.Pig.

CCCXXI.

1 *Exceptiones competentes principali proficiunt fideiuſſori,& ſponte ſe offerenti non præcedentibus precibus debitoris.*

1 TV ſcis,quòd† exceptiones competentes principali ꝓficiunt fideiuſſori,vt l.ex perſona.ff.de fideiuſ. & mãda.An hoc habeat locũ in ſpõtaneo fideiuſſore,non precedentibus precibus debitoris? Dic quòd ſic, caſus eſt ſingularis,in quo Iuriſperiti dubitauerunt.l.ſi mulier contra ſenatuſconſultum Velleianum.§.fina.ff.ad Vellcianum.

ADDITIO.

Sequitur Bal.in l.1.verſi.quæro ſi ſuccurritur.C.e.ti.latè per Hipp.de Marſi.in rub.ff.de fideiuſſor.q.36.in princip.vbi etiam latè ponit quæ exceptiones competant fideiuſſori, & quæ non,& in q.37. Nic.Pign.

CCCXXII.

1 *Filiusfamiliàs in iudicio intereſſe non poteſt ſine conſenſu patris,fallit tamen in caſibus,in quibus minor poteſt ſine tutoris authoritate eſſe in iudicio.*

1 TV ſai,§.neceſsitate.l.non ſolùm.C. de bon.quæ liber † quòd filiusfamiliàs non poteſt in iudicio intereſſe ſine conſenſu patris.Sed do regulam nota. quòd in omnibus caſibus,in quibus minor habet habilem perſonam eſſendi in iudicio ſine authoritate tutoris, in eiſdem caſibus poteſt filiusfamiliàs in iudicio intereſſe ſine conſenſu patris.& iſtud eſt aureum & ſingulare dictum Specu.in ti.de actore.colum.16.nume.45.verſi.ſed nunquid in caſibus.de quo habes gloſſam ſingularem in c.ſi.in ver.regulariter.de iudi.lib.6.

ADDITIONES.

Gl.ſi.hic alleg.iſtud mihi non dicit, & vt tenendum oppoſitum per tex.in §.pupillus.Inſti.de inuti.ſtipu.& in l. vlt.§. 1.ff.de ver.obli.quia alia eſt tutoris vel curatoris authoritas,& alia patris volũtas.Sed reſpondetur ſm Io.An.in addi.ad Specu.in loco hic allegato,quòd §. pupillus, loquitur extra caſus permiſſos.Ad §.1. reſpondetur quòd ſi excluditur authoritas,quæ plus arctat,fortius ergo volũtas.

Adde Ang.Aret.in §.actiones autem.col.pe.& fi.Institu.de actio.Soc.reg.151.fal.11.Ias.auth.quod locum.3.not.C. de colla.Gui.Pap.q.54.Matt.de Affli.deci.180.Are.consi. 62.7.dub.consi.160.8.dub.& Alexan. consi. 106. lib.1.& doct.in d.§.necessitate.& d.c.fi. Nico.Pig.

Istud singulare refert,& sequitur Deci.in l.1.colu.6.versicu. & ad hoc facit.nu.66.C.qui admit.& Hippol. de Marsi.in practica crimi.in §.sequens.in fin.nu.53. Et Celsus Hug. in apostil.ad Lanfranc.de Oria.in c.quoniã contra.in ver. confessiones.in apostilla incipiente, Adde pro illa limitatione,circa mediũ, vbi plura ponit.de proba. Gabr.Sar.

CCCXXIII.

1 *Sacrum de sacro auferens punitur vt sacrilegus, non vt fur de iure ciuili,secus de iure canonico,quo in furtum, & in sacrilegium incidit, & vna,vel alia pœna puniri potest, quod ius canonicum sequimur.*

1 TV habes l.si nondum.C. de fur.l. aut facta.ff. de pœn. l.diuus.ff.ad l.Iul.pecu.† qp auferens sacrum de sacro punitur vt sacrilegus,non vt fur.Quod est verum de iure ciuili,de iure autem canonico incidit in furtum,& sacrilegium, & potest vna pœna, vel alia pœna puniri, & tenementi,quia in hoc sequimur ius canonicũ.& nõ inuenies alibi.dictum est sing.Arc.de conse.dist.1.c.corpora.allega. tex.opt.23.q.4.c.quid ergo.quod nota perpetuo.

ADDITIO.

Quæ autem sit pœna sacrilegij,ponit Bart.in l. sacrilegi.ff.ad leg.Iul.pecul.& quot sint species sacrilegij, & quod statum loquens de furto comprehendat sacrilegium,pulchrè per Bald.in d.l.si nondum.Et cognitio sacrilegij spectat tam iudici seculari,quàm ecclesiastico, & habet locũ præuentio. Abb.& alij in capitu.quàm sit. de foro competen.Cardina.in clem.1.de pœn.latè per Pau.Grilan. in tracta.de pœ.omnifa.coi.in prin. Nico.Pign.

CCCXXIIII.

1 *Syndicus generalis si à republica constituatur ad exigendum omnes debitores,Et postea alius constituatur ad certa tantum debita, & debitores illi speciales ob negligentiam secundi effecti sint non soluendo, an primus generalis teneatur reipublicæ?*

1 FIscus, † ideo respublica Senensis constituit generalem syndicum ad exigendum omnes debitores,& secũdò fuit alter constitutus specialiter ad certa debita, qui secundus fuit negligens, & debitores illi speciales effecti sunt non soluendo, an primus generalis teneatur reipublicæ? Dic quòd primò conuenitur specialis, & si ille non est soluendo,tenetur primus: vnde non habet locum regula, generi per speciem derogatur,vt in c.studuisti.de offici.leg. de rescrip.c.pastoralis.§. quoniam. cum similib. casus est specialis in l.quoniam.Aurelio.C.de con. fis. deb.libro.10. Bal.inuenit in l.2.colum.2.ver.de vno quæro. C. quando fisc.vel priua.& ab eo ipsum habui.

ADDITIO.

Et sequitur Alex.post Ioan.de Plar.in d.l.quoniam.

CCCXXV.

1 *Hospitale vtrum in dubio præsumatur constructum authoritate episcopi necne?*

TV Senensis habes hospitale de Monagesi, do tibi vnum dictum pro eo.Scis,quòd hospitale potest cõstrui sine,& cum authoritate episcopi, vt in capit. ad hec. de relig.domibus & in capit.quia contingit.eo.ti.in auth. vt nul.fa.orat.do.circa princ.& in auth. vt in priua. domi. fa.iusio.non fi.cum multis similibus. Si autem cum au-
1 thoritate episcopi fiat,habet maiora priuilegia. Sed † quid in dubio? Dicunt aduocati, quòd non præsumitur cum authoritate episcopi constructum, quia solennitas extrinseca non præsumitur,vt l.quæcunque.ff.de publi.& l.
2 sciendum.ff.de verbor.obligat.Dic,† quòd eo ipso, quòd in prædictis locis missa celebratur, præsumitur authoritate episcopi factum,& est singulare dictum Archidiaco. Legistis incognitum,de consecrat.distinct.1.cap.nemo.1. adde in prædictis locis.

ADDITIO.

Idem tradit Roma.consi.477.in casu propositæ.colu.2.Cæpo.cau.211.hospitale. Abb.in c.parentibus. de priuil.in capitæ.& c.fi.de cens.latè tradit Fel.post eos, quos allegat in c.de quarta.colum.4.versi.tertia declaratio. de præscri. vbi & alia signa ponit. Nico.Pig.

CCCXXVI.

1 *Hæresis libri si penes aliquem reperiantur,ille potest de hæresi condemnari.*

1 EO ipso† quòd libri hæresis reperiũtur penes aliquem, potest ille de hæresi condemnari,secundum Archidi. singulariter 24.q.1.c.sanè profertur.Et hoc per §.& si fortè.qui sequitur.vbi de hoc videtur casus.

ADDITIONES.

Adde Doct.in c.si quis episcopus.de hæret. Hipp. de Marsil. in l.qui falsam.co.12.nu.106.& in §.diligenter.num. 92.in practi.crimi.& in consi.52.co.18.nu.35.versi restat modò.Ludo.Carer.qui alios citat in tracta.de hæret.nu.125. Limita,nisi reperiantur penes aliquẽ confutandi eos gratia, quia tunc magis cõmendandi sunt,quàm puniendi, secundum Io.de Arno.problema.10.& est tex.(licet ipse non allegat)in c.legimus.2.distinct.37.Limita secundò,nisi eos combusserit,vt per Carer.post Arc.vbi suprà. Limita tertio,nisi quis legeret eos ne ignoraret d.c.legimus. p quod dicit Feli.in d.c.si quis episcopus.in fi.grauissimas coniecturas,cum ista de inuentis libris,debere concurrere. Et adde l.quicunque.in fi.l.Manichæos.l. Mathematicos. C. de hæreti.vbi tales comprehendi sunt. Nic.Pig.

Idem refert,& sequitur Bar.Chassæ.in cõmenta. Consuetu. Burgun.in 1.rub.in prin.nu.53.in titulo, *des Iustices*.Ga.S.

CCCXXVII.

1 *Mulier quibus casibus ex fideiussione obligetur, nec Velleiano senatusconsulto iuuetur?*

1 TV scis,† qp mulier non põt obligari fideiubẽdo, vt in tit.ad Velleia.Nõ reperio aliquem fideiussorem, niti mulierem,volo cõseruare eã indemnem , an hoc faciat ei perdere beneficium Velleiani? Dic , quòd aut cõseruatur indẽnis eo,quia datur illa quantitas,pro qua fideiubet,seu species,& tali casu mulier est legitima fideiussor, & nõ iuuatur Velleiano.casus est in l.si pro aliquo. & l.si mulieri. ff.ad Velleian.Aliquando cõseruatur indemnis eo,quia sibi datur pignus,& tunc potest opponere exceptionẽ Velleiani.text.est singu.in l.quidam voluit.ff.eo.ti. quod nota, quia ita consului.Adde ad l.antiquæ.C.ad Velleian.& vide ad declarationem Bal.in l.1.C.eod.titu.

ADDITIONES.

Et ibi Salic.Alex.in d.l.si mulieri.& d.l.voluit.& in l.1.C.de cõuenien.fisci.debit.lib.10.Ang.Are.in §.item si.co. 17. versi.septimus casus Insti.de exce.Hipp.de Marsi. in rub. ff.de fideiussor.q.44. Nico.Pign.

* Adde quòd mulieres iuuãtur beneficio Velleiani.ff.& C. ad Velleia.cui tñ possunt renuntiare.l.generaliter. C. eo.l. vlt.§.vl.ff.eo.& iuramento interueniente obligãtur.c.ex rescripto.& ibi gl.de iureiuran.dum tamen fuerit certio rata de huiusmodi beneficio,aliàs nõ videtur ei renũtiasse.vt l.mirum.ff.de inoffi.testa.gl.no.in authẽ. quomodo oport.episcop.§.igitur.in verb.interroget.& no.gl.in d.l. fi.§.si mulier.ff.ad Velleia.Io.An.in c.2.de pac.li.6. Ale.in l.si mulier.ad.Velleia.vide Cæpo.caute.196. notarius scripsit.Sali.in l.1.in fi.ff.ad Velleia.Feli.in c.si diligẽti.versi.4. fallit.de fo.compe.tamen eodẽ modo non videtur renuntiatum beneficio l.antiquæ.§.ne autem.C.ad Velleia.secũdũ Bal.in l.3.ad fi.C.de decur.li.10.in hæc verba,mulieres Velleiano renũtiãt,& iurãt,tñ si in instrumẽto sint duo testes, vel plures,q nõ se subscripserint,mulier ipso iure nõ obligatur,per d.§.nec aũt,sicut ẽt nõ obligatur,qñ intercedit,vel fideiubet pro marito,per auth.si qua mulier.C. ad Velleia.qbus constitutionibus nõ intelligit renũtiatũ, neq; etiã expresse renuntiari potest, ẽm eum . & hoc dictum Bal.pro singulari citat Ias.in l.sciendum. vbi tamen tenet

tenẽt cõtrariũ.ff.de ver.ob.& si est verũ,est maxima declaratio ad d.iura.quibus adde Ale.in d.l.gñaliter. in fua paraphrasi,post Spe.in ti.de oblig.& sol.§.ante oia.versi.sed pone.vbi multum singulariter declarat istam materiam.

CCCXXVIII.

1 *Contractus,qui fit consensu,ad hoc vt per nuntium factus valeat,requiritur,quòd contrahentis voluntas alteri pateat per nuntium ad hoc specialẽ. Et nunquid sit opus per eundem nuntium,alterius voluntatẽ,cui mittitur, per ipsum mittentem sciri?*

GLossa.ordi.in l.consensu.ff.de act.& ob.& in l.1. in fi. ff.de cõtrah.emp.ab oĩbus approbata,dicit, quod ad
1 hoc vt contractus, † qui fit consensu, valeat, cùm sit per nuntium,est necesse,q voluntas contrahentis pateat alteri per nuntium ad hoc vt specialem,i.n. aliunde eius voluntas alteri pateret,non valet contractus.Sed nũquid eodem modo sit necesse per eundem nuntium sciri voluntatem alterius,cui mittitur,per ipsum mittentẽ? Dic quòd non,sed potest sciri per alium nuntium, singulare dictũ Arch.30.q.5.nec illud.habui à Bal.in rubri. C.de confes. col.2.quod nota pro declaratione illarum glossarum.

ADDITIO.

Idem Ro.consi.295.donatio.col.2.ver.4. vbi dicit se notare casum no.pro illo dicto Arc.in clem.1.de procu.Feli.qui alios citat consi.39.nu.3. Idem Archi.(loquens de matrimonio,quod consensu contrahitur)in c.fi. & ibi Io. And. Domin.Philip.Francisc.de procura.libro.6.& Socin. Iun. qui alios citat consi.29.circa.in princ.lib.2. Felin. vbi suprà, column.4. Nico.Pig.

CCCXXIX.

2 *Creditor computat fructus rei pignoratæ in debitum, nisi ille creditor in re sibi pignorata directũ dominiũ habeat,& debitor vtile tantum,vt est feudatarius,vel emphyteuta.*

1 CReditor computat fructus tñ debitum ex re pignorata.l.1.& 2.C.de pigno.actione. Hoc fallit nisi dominus rei vtiliter hanc rem,in qua habet vtilẽ dominium,pignoret creditori,& domino eiusdem rei in directo dominio, tunc enim fructus in sortem non computantur. quod est mirabile.& pone exemplum in feudatario & emphyteuta.casus est singularis in c.1. de feud. & in c. conquestus. de vsur.quod nota.

ADDITIONES.

Adde ca.1.in fi.& ibi glo.sing.& do.August.Bero. post alios, col.7.3.limit.& in dicta gl.de vsur.& Io. Arno. problem. 11.Soci.in tract.fallen.regula 3.casu.5.& Negusan. in tracta.de pignor.in 5.memb.5.par.prin.limita.4. & adde aliã limit.ad regulam infrà singu.542.regula est. Nic. Pign.
Ibi; Et pone exẽplũ in feudatario & emphyteuta, & c. vide de hoc late per Io.Fran.Balbum in tract.suo præscri.in secunda parte principali,in prin.nu.5.& seq.Gab.Sar.

CCCXXX.

1 *Testis,qui accepit pecuniam vt dicat,vel non dicat testimonium,à testimonio ferendo repellitur,& pœna legis Corneliæ de falsis punitur. Fallit,quando per illum producitur, in cuius præiudicium fuit data testi pecunia.*

2 *Testi si detur pecunia,non vt testificetur, sed generaliter vt ferat auxilium parti in illa causa,admittitur,& eius testimonium valet.*

TV scis textum in l.3.§.lege Iulia.ff.de testib.qui dicit,
1 † quòd à testimonio ferendo prohibetur,qui accepit, pecuniam vt diceret,vel non diceret testimonium.& in l. 1.ff.ad l.Corne.de fals. talis punitur pœna legis Corneliæ de falsis. Quod est verum,nisi producatur per illum,in cuius præiudicium data fuit testi pecunia, tunc enim admittitur,& valet.casus est singularis,& mirabilis,in ca.1.si de inuest.fuer.controuer.inter domi.& vas. in vlibus feudo-
2 rum.Bal.exclamat illũ te.Item intellige verum, † quòd accipiens pecuniam ne ferat testimonium, non est idoneus testis,si datur sibi specialiter,ne testificetur,secus si generaliter,vt ferat auxilium parti in illa causa,tunc.n.admittitur,& valet testimonium eius.& ita limitat d.§.lege Iulia.Spe.mirabiliter referens dominum suum Host.in ti.de testi.§.1.versi.quid si dederit pecuniam:tene menti.

ADDITIO

Adde c.fi.& ibi Bal.& alij,vbi Feli.col.2.de testib. cogẽ.Feli. in c.licet cãm.9.notab.de proba.& in c.1.vbi Decius alios citat,de testib.Ias.in l.1.nu.21.ff.de fer.Ioã.Arno.dialog.50. Hip.de Marsi.in l.1.nu.10.& in §.fed & si quis.nu.4.ff.de fal.& in singulari 112.in ore.Matt.de Affli.in d.c.1. notab. 11.do.Aug.Bero.q.fam.58.fuit quæstionis. qui pulchrè declarat.Ibi,Item intellige verum.sequitur Hip.in d.l.1.nu. 11.ff.de fal.Sed Spec.non inuenio & est corruptus Roma. hic.Credo quòd voluit allegare Arc.in c.qui rectè.11.q.3. quod licet dare testi pecuniam publicè,vt verum dicat,& ferat auxilium parti.quem sequitur Bal.in c.fi. de appella. Ang.in trac.malefi.versi.falsario.nu.20. Deci.consi.189.lætatus.co.7.& Ias.in l.1.ff.de condi.ob turp.cau. Nic.Pig.

CCCXXXI.

1 *Iudici pecuniam dans,vt pro eo iudicet,perdit causam: Et orans iudicem in camera,vt pro se iudicet,punitur centũ aureis in causa criminali.*

1 SI do iudici pecuniam,vt pro me iudicet, † perdo causam.Sed quid si in camera magnis precibus oro iudicem,vt pro me iudicet,& mihi iudex sit fauorabilis, qua pœna punior? Dic quod punior centum aureis in causa criminali.textu.est singularis in l.1.in fi.iuncta gl.in verbo in grediatur.ff.ad l.Iul.de ambitu.

ADDITIONES.

Et Bonifa.de Vitalli.in d.ti.nu.13. Et tentans corrumpere iudicem punitur pœna falsi.l.1.§.sed & si quis.ff.de falsi. N. P. Adde Hippo.de Marsi.in l.1.in prin.nu.11.ff. ad l. Corne. de fallis. Gab.Sar.

CCCXXXII.

1 *Iudex,qui accipit pecuniam,vt committat barattariam, an pœnam euitet,si antequam committat , eum pœniteat?*

1 IVdex capiens pecunias vt committeret barattariam † an euitet pœnam,si pœniteat antequam committat barattariam? ista quæstio fuit Florentiæ secundum Bald.in vno qui re integra pœnituerat.dic quòd non.text. est singularis in l.& generaliter.§.1.ff.de calum.& ibi Bal.dicit ita determinatum.

ADDITIO.

Et idem Bal.in l.1.§.bestias.ff.de postu. vbi refert quæstionẽ illã Florentiæ.& in l.2.§.fi.ff.de condi.ob turp.caus.& hoc pro valde notab.refert Ias.in §.quadrupli.co.pe.nu.80. Insti.de actio.Hip.de Marsi.singu.326.pœnitentia. pulchrè per Nic.Boer.decis.153.iudex pactus.vbi latè declarat,& limitat post Bologni.in d.§.1.per eum allega. Nic.Pig.

CCCXXXIII.

1 *Pecunia,quæ ab aliquo accipitur pro delicto cõmittẽdo, parti applicatur.*

1 ACcipiens pecuniam, vt committat delictum, † cui quæratur illa pecunia? Glos. variat,quia aliquando fisco.vt l.Lucius.ff.de iure fisc.& l.Claudius.ff.de his qui.vt indign.aliquando parti.Sed quæ est verior? Dic quòd secunda,scilicet,quod applicetur parti regulariter,textu.est in l.& generaliter.§.illud. & lc. si quis ab alio.§. si vt filio. ff.de calumn.

ADDITIO.

Sequuntur doct.in l.1.& seq.ff.de condi.ob turp.caus. Abb. in c.in omni.column.2.de vita & honesta.cler. Ni. Boer. in dicta decisio.153.nume.23.Et adde Moder.in rubric. extrà de iudi. Nico.Pign.

CCCXXXIIII.

1 *Statutum prohibens alienare rem immobilem in forensem, non habet locum in re immobili parua.*

HOdie quidã procurator interrogauit me. Si statutum † prohibeat alienare rẽ immobilẽ in forensem,an habeat locum in domicilio,vel in domuncula,& parua casa? Tu dices qp leue vulnus non est vulnus, & febricula nõ est febris,& ideo dicas quòd non.textu. est, quem nescio alibi,in l.senatus.§.Marcellus.ff.de lega.1.secundum expositionem

positionem verbi,dietam,ibi positi, factam per Petrum Iac.& Bar.ibi.

ADDITIONES.

Et Alex.post Imo.in d,§.Marcellus.Ias.in l.sciẽdum nu.10. ff.qui satisd.cogan.Hippol.de Marsil.in l.furem.col.3.ff. de furt.& in practi.crimi.§.& quia.in princip.& in singu. 276.parum.Confirma.hoc singu.vt suprà singula.17.97. & 119. Nicola.Pign.

* Domũcula venit appellatione domus, & propterea statuto disponente quòd incẽdens domum comburatur, comprehendet eum qui incendit paruam domum.ita Bald. singu.in l.1.§.de exercitoribus.per illum tex.ff.naut. caupo. tabu.& p sing.cõmẽdat Ias.in c.1.in prin.vers.cõtra tñ pdicta.ti.qui feu.dare pos.Idẽ tñ Bal.in l.pen.versi. qro pro gbus.C.de ædil.actio.decidit,q̃ statẽ statuto,q̃ p vulnere facto in platea qs maiori pœna puniat, q̃ nõ cõprehendit paruũ vulnus.sequitur Ro.in l.1.§.excusentur.ff. ad Syllania.& Ale.cõsi.104.statutũ loquẽs.ad fi.li.1. vbi cõsuluit, q̃ statutũ puniens falsificantem monetã,nõ cõprehendit illum qui facit Bagatinos,quia est moneta vilissima.....

CCCXXXV.

1 *Dominium rei,quam possideo,si apud aliũ sit,& res pereat, dãnũ pertinet ad dominũ,si ille de iure cõi dominus sit.secus si iure speciali,tunc enim res possidẽtis periculo perit.*

1 TV scis,q̃ regula est,q̃ si rei,quã possideo, † dominiũ est apud aliũ,& res pereat,dãnũ pertinet ad dominũ, vt l.quæ fortuitis.& l.pignus.cũ simi.C.de pig.acti. Quod est verũ,si alter sit dñs de iure cõi,secus si de iure speciali, tũc.n.perit res periculo possidentis.gl.est sing.in l.nõ omnis.§.si pupillus.in verb.facto eius.ff.si cer.peta. Et intelli ge illam gl.nam pupillus nõ potest,si est debitor, soluere sine tutoris authoritate,si tamen soluat, remanet dominium pecuniæ non consumptæ penes pupillum de iure speciali,& ideò perit periculo creditoris.

ADDITIO.

Adde quòd dictã gl.sequitur & dicit sing.Lud.met.ibidem, & asserit se obtinuisse Florentiæ non erant sex menses cõtra omnes doctores,& aduocatos illius ciuitatis.sequitur etiam Pau.de Cast.& Ias.in d.§.si pupillus.

CCCXXXVI.

1 *Possessor malæfidei potest deducere ante restitutionem rei,& fructuum,omnes expensas factas in cultura fundi, & pro eius custodia.*

1 MAlæ fidei possessor põt † deducere ante restitutionẽ
* rei,& fructuũ,oẽs expẽsas factas in cultura*fundi. l.si à dño.§.fi.ff.de peti.hæred.& l.fundus qui.in fi.1. respõ. ff.fam.ercis.Sed an deducit impẽsam factã p custodia fundi?Bar.in l.cũ q̃rere.§.pdijs.ff.de leg.3.determinat pèr illũ tex,quòd nõ.Bal.verò in l.1.co.1.C.de fruc.& lit.expẽ. tenet cõtrariũ.allegat Spe.in ti.de cõtu. & nõ facit mẽtionẽ de Bar.Dic ergo q̃ Ba.errauit vehemẽtissimè, qa dixit cõtra casum singularẽ d.l.si à dño.§.fi. & mirabile dictum est,quòd tantus hõ dixerit contra casum expressum.Et l. si ita.§.fi.ff.de fun.instruct.vbi expositũ pro custodia fundi dicitur fieri ad conseruationem eius & fructuum.

ADDITIONES.

Et sequitur Cast.Ale.& Ias.& alij in diuor.§. impẽdia.ff.sol. ma.& in l.sumptus.q̃ alij q̃ legũt cũ l.domos.ff.de le.1.An. Tira.q̃ plures referi,de retra.cõsang.§.15.gl.fructus.nu. 22.Salua.Bar.ex.mẽte doc.in d.§.pdijs.q̃ loquat̃ de impẽ. sa.tẽporali,secus de perpetua,& ita loquitur d.l.si ita.in fi. & hanc di.cõprobat Aug.Bero.in c.1.nu.96.de vsu.N.P.

* Oẽs expẽsas factas in cultura. Sed qd si emi boues p agricultura,quos casu amisi,an eorũ pretiũ deducã? Bal.sing. in d.l.1.circa fi.C.de fruc.& lit.expẽ.dicit qd̃ nõ, quia iste sumptus nõ est factus in ipsa re.ar.l.dãnũ,C. de locat. qd̃ p no.cõmẽdat Frã.Crem.sing.134.tu scis,q̃ fructus.& dicit esse quotidianũ p rusticis. Hoc tñ non vt verum,& hæc decisio est iniqua,nec est rõ diuersitatis ab alijs expẽsis.& in cõtrariũ põdera te.in d.l.si à nõ.dño.§.fi.hic alleg. vbi ad literã dicit Iurecõs.q̃ fructus intelliguntẽ deductis expẽsis,q̃ quærẽdorũ,colligẽdorũ,cõseruãdorũq; cã fiũt.

CCCXXXVII.

1 *Possessor malæ fidei tenetur ad fructus perceptos,& quos percipere potuit ex fundo,melioratione à se facta seclusa.*

1 MAlæfidei possessor tenẽ ad fructus perceptos,† quos pcipere potuit.l.fructus.& l.ex diuers.ff.de rei vẽd. C.e.ti.l.domũ.§.1.c.grauis.de resti.spo. Qd̃ est verũ, nisi loquamur de fructibus,quos potuisset percipere ex fundo propter meliorationem à se factam.casus est singularis in l.cæterum.§.improbe.ff.de rei ven.quod notat perpetuo. & ita pronuntiaui anno præterito.ideo nota.

ADDITIONES.

Adde Bal.& Ang.in d.l.cæterũ.Bal.in l.fi traditio.co.fi.q.10. C.de act.emp.Bar.in l.rõ.§.1.ff.e.ti.& Sali.alleg.p Tiraq. vbi suprà,nu.29.Et hoc extẽdit idẽ esse in creditore ex titulo pignoris,Aug.Bero.in d.c.1.nu.24.de vsur. Nic.Pig.

Vtrum possessor qui dãnatus est vero domino rẽ restituere cùm fructibus teneatur præstare fructus,quos ex melioribus ab eo factis perceperit,latissimè in terminis quæstionẽ examinat Dida.Couar.li.1.variar.resolutio.c.8.nu. 1.ver.proximæ quæstioni accedit. Gab.Sar.

CCCXXVIII.

1 *Instrumenti traditione cenſetur res, de qua instrumento fit mentio,tradita: Et an retraditio inducatur per incisionẽ dicti instrumenti factam?*

1 PEr traditionẽ instrumẽti cẽsẽtur tradita, de qua in instrumẽto mẽtio fit.l.1.C.de don.Mõ ego incido illtru mẽtũ mihi traditũ,an pp hoc inducat retraditio in primũ tradẽtẽ?Dic q̃ sic,gl.est singularis in l.ab emptione.ff. de pac.in gl.magna,q̃ didici à Bal.in vlib.feu.in prœ.col.6.

ADDITIONES.

Adde quòd Ang.in d.l.ab emptione.dicit,quòd gl.de qua ibi est singulariter notanda,& non est alibi in iure.& Ias.ibidẽ dicit esse casum quotidianum.

Et idẽ Bal.in l.si non sortẽ.§.adeo.ff.de condi. inde. Alex.in l.3.i prin.co.3.vbi latè examinat d.l.1.ff.de acq.pos. N.P.

Sicut tradẽdo,instrumẽta,res in instrumẽtis contẽtæ videntur traditæ.d.l.1.ita quis instrumẽta retinẽdo, vẽ res in instrumẽtis contẽtas retinere.illud expresse no. gl.in cõstitutionibus Regni Neapol.Consti.cũ cõcessiones.in ver.nostræ Cameræ.ad fi.in ti.de priui. à Curia Capuana tpe turbandi.& an instrumẽtorũ assignatio inducat assignationẽ rei,tradit idem Ro.j.sing.677.assignatio fundi. G.Sar.

CCCXXXIX.

1 *Malefactor amplectens sacerdotem portantem corpus Christi per ciuitatem an licitè possit capi?*

DIcamus ad solutiũ duo pulchra.Tu scis totũ tit.C. de his q.ad ecc.cõfug.& extra de imm.ecc.q̃ qs existẽs
1 in ecclesia nõ põt à Sbirris c.Sed qd si vidẽs corpus Christi p ciuitatẽ ire,amplexus est sacerdotẽ illud portantẽ,an licitè põt capi?Hãc q̃stionẽ habeo de facto in Vrbino.vide 13.q.2.c.q̃situ.vbi gl.determinat singulariter, q̃ iustè fuit captus.Arc.autem tenet ibi contrarium per pulchras rationes.Et istud ego consulendo sequar.nunc.

ADDITIONES.

Adde q̃ dictũ Arc.sequitẽ Host.in sum.de immu.eccl.co.7.f. tenẽdo,q̃ nõ põt c.doc.Ie.sanè.de cele.mi. cõiter trãseũt cũ opi.Host.Ant.Corte.in sing.68.verbo, Cardinalis.per ea quæ allegat.Et sing.207.in ver. priuilegiũ immunitat.

Et Ro.hic p plura motiua sequit Abb.in c.sanè.vbi Host.dicit eã defendẽdã vsq; ad effusionẽ sanguinis. & ibi cõiter doc.de cele.mis.Ale.in rub.ff.de no.ope.nũ.co.3. Et cõsulẽdo cõprobat Fel.consi.3.habẽt.ꝛ.dubio. Quæ vt multũ rõnabilis & honesta,quia si hoc ecclesiæ cõcessum est pp Christũ,à forti ori cõcedi debet sacerdoti ptãti Christũ authẽ.multo magis.C.de sac.san.ecc.& hanc sequtur Lud. Gom. q̃ plures citat,in §.pœnales.co.pe.inst.de acti. N.P. Et Catellia.Cot.in memorab.in ver.rõnis idẽtitas. in fi.& Arc.in c.quæsitũ.13.q.2.Albe.in c.1.de hæreti.libr.6.q.nu. 18.Mõtaluus in l.15.ti.20,lib.3.foro ll.in glo.1.Ferdinan.Gomes,in l.2.Tauri nu.78.Et Didac.segura in repe. l.quem

l.quemadmodũ nu.70.ff.de acq.poss.& Io.Lupus in rubr. de donat.§.38.nu.5.qui fatentur secus esse dicẽdũ, vbi captus in carceribus ad eucharistiam, quæ ad eũ adducitur, fugerit.De hac tñ decisione,& cõi opinione dubitat Dida.Couarr.li.2.variat.resolutio.c.20.nu.6.fatetur.n. maiorem honorem exhibendum fore eucharistiæ, quàm ipsis tẽplis,quibus ob ipsam eucharistiã plura priuilegia concẽduntur,tũ cũ immunitas canonibus statuta sit, & nullibi eucharistiæ hoc ius extra ipsas ecclesias datũ fuisse legamus,dubitare se dicit de prædicta doctorũ opinione, cui videtur etiam aduersari gl.in d.c.quæsitum.Gab.Sar.

CCCXL.

1 *Vsurarius non potest repetere vsuras quas alteri soluit, nisi vsuras,quas alij extorsit, prius restituat.*

2 *Intellectus c.quia frustra.de vsur.*

1 C.Quia frustra.de vsur.dicit,q̃ vsurarius † vsuras, quas alteri soluit,nõ põt repetere,nisi vsuras,quas alijs extorsit,prius restituat.Sed an illud c.loquẽs in iudice delegato habeat locũ q̃n eadẽ cã vertit corã iudice ordinario? Solus Lapus de Castil.in allegatione 55.(& super eo punto consuluerunt valentiores homines Italiæ) determinat quòd non,& satis bene colorat,& arguit. Sed nõ dicit
2 verũ.Et q̃ idem sit in ordinario, allego casum † singularẽ in c.Michael,de vsur.e.ti.& est mirum quomodo tantus Canonista dixerit contra illud cap.

ADDITIO.

Et idem Ro.in l.viro atq; vxore.ff.so.ma.& consi.185.omnia.licet in consi.238.pro habenda.co.pe.verſic. secundo & ista.teneat opinio.Lapi.Et Lap.sequitur Alex.in d.l.viro.dicens Roma.malè intelligere d.c.Michael. Et an ille textu.extendantur ad Iudæos vsurarios, vide Hippol.de Marsi.sing.609.aduertas. Nico.Pig.

CCCXLI.

1 *Vsurarius an ille dicatur,qui pecuniã accepit sub vsuris,& illam dedit alij eius socio,cum hoc q̃ ipse vsuras solueret?*

1 POne quòd Scholaris accepit cẽtũ ad vsuras, quibus habitis, statim q̃ domũ redijt, à patre habuit denarios,dedit illa cẽtũ cõlocio,cũ hoc, q̃ consocius solueret vsuras:An ille scholaris dicatur vsurarius?Vide Io. Cal.in c.fi.de vsur.Arch.plenius.14.q.4.c.vsura.qui determinat per plures rationes quod non: imò hanc conuentionem esse validam,referens disputantem Bart.Brixien.

ADDITIO.

Sequitur Ias.qui alios citat in l.cunctos populos.co.2.in 1.lectu.C.de sacrosanct.ecc.Lud.Gomes in §.actionum. nu. 18.Insti.de acti.Aug.Bero.in rub.de vsur.nu.71. Io. Lup. in c.per vestras.char.246.co.1.de donat.inter virum &c. Ale.qui in simili casu cõsuluit,in cõsi.221. super ti.col.2. lib.2. Et adde aliũ casum supra singular.249. Nic.Pi.

CCCXLII.

1 *Sponsalia contracta per hæc verba: Promitto quòd accipiam te in vxorem,& de cætero ita te tenebo,an sint de futuro, vel de præsenti?*

TV scis,quòd sponsalia per verba de futuro dissoluuntur per sponsalia de præsenti,sed non econtra. Modò cum venisset quidam Corradus de Alemania protulit
1 hæc verba:Promitto quòd † accipiam te in vxorem, & de cætero ita te tenebo, an hæc sponsalia sint de futuro, vel de præsenti? Hæc quæstio fuit Romæ inter dom. meos. Hosti.singulariter determinat quod sint de futuro,inspecto initio verborum,ita tenet ipse in c. ex parte. de spon. refert & sequitur Archi.27.q.vltim.c.fin.

ADDITIO.

Quia verba præcedentia denotantia sponsalia de futuro restringunt sequentia.i.catu quo te accipiam,vt per Abb.& alios in d.c.ex parte.& eundem Host.in summa. de matri. §.qualiter.col.fi.versi.quid si ita dicat.Alex.cõsi.152.viso. co.2.versi.ad quod facit.lib.5.& consi.sequen.nu.3. Deci. in c.iurauit.col.1.de proba. Nico.Pign.

CCCXLIII.

1 *Possessor malæfidei si habet iustum titulum, non tenetur de fructibus percipiendis, & quid si à principio titulum non habeat,sed ex post facto superuenerit, an tunc iustus titulus excusat à percipiendis?*

1 TV scis,quòd malæ fidei possessor,si habet iustum titulum,non tenetur de fructibus percipiendis.l.si fundum.C.de rei vendicatio. & l.si & partus. cum ibi plene no.ff.q̃ me.cau.Sed quid si non habeat titulũ à principio, sed ex post facto supuenit,an tũc iustus titulus excusat à pcipiẽdis?Reperio tactum p Cy.in l.apud antiquos,in §. fi.C.de fur.& determinat ibi quòd sic, & est mirum quod ipse hoc vltra alios consideruerit.Sed credo q̃ non sit verum pp duo.Primò,titulus procuratus in publiciana non tollit quo minus contra eũ agi possit publiciana.l.siue aũt. §.fi.cum ibi no.per Bar.ff.de publi.eadem ratione in malæ fidei possessore,vt titulus procuratus eũ nõ excusat à percipiendis.Secunda ratio,quia titulus procuratus non excusat eum,quo minus teneatur petitione hæreditatis.Cy.in l.cogi.in q.fi.C.de pet.hære.& ita teneo.& addas d.l. si fundum.miror q̃ moderni eum non reprehendant.

ADDITIO.

Et hoc idem dicit idem Ro.cõsi.424.in proposito. Sed Cy. sequitur Bar.& confirmat Bald.ibi. Tu distingue vt dictũ Ro.procedat,quando ille titulus pendente lite fuisset procuratus,& ita loquitur Bar.in d.§.vel ante litem,sed haberet titulum lucratiuum,Secus si ante litem,& onerosum haberet titulum,& tunc loquuntur Cy.& alij. Nic.Pig.

CCCXLIIII.

2 *Hæreditatis petitio non datur contra titulo possidẽtem,nisi titulus superueniens ortum habeat ab eo, in quem antea possessor alienauerat.*

1 REgulariter cõtra titulo possidentem non datur † hæreditatis petitio.l.regulariter.ff.de peti.hæred.Fallit, nisi titulus superueniens ortum habeat ab eo,in quem antea possessor alienauerat.casus est singularis in l.si rem & pretium.ff.de peti.hære.quem nota perpetuo.

ADDITIO.

Sequitur idem Ro.consi.424.in proposito.circa prin. Soci. in reg.296.fallen.4.Bar.& alij in d.l.si rem & pretium. Et per illum text.sentit gl.ibi aliam singu.limi.ad d.l. regulariter.quam sequitur Bal.in l.fi.10.oppo.& ibi Castren. & Salice.multum commendat.C.de edic.diui.Adria.tol. Quã gl.reprehendit Bar.ibi,& Ias.in §.actionum.nu.219.Insti. de actio.& postea nu.221.in fi.eam saluat. Nico. Pig.

CCCXLV.

1 *Testimonium de auditu proprio,seu alieno nõ probat. Et an faciat indicium,seu præsumptionem, qua transferatur onus probandi in aduersarium?*

1 TEstimonium de auditu proprio,seu alieno † non probat,vt plenè not.in l.si arbiter.ff.de probatio. & l. testium.de test.& in c.licet ex quadam.de testi.& l.2.§.item Labeo.ff.de aqua plu.arcen.cum simi. Sed an faciat indicium,seu præsumptionem,qua transferatur onus probandi in aduersariũ,vt l.diuus.& l.siue possidetis.C.de prob. Dic singulariter quòd sic,& est mirabile, secundum Archidiacon.22.q.5.c.hoc videtur.

ADDITIONES.

Et idẽ Ro.consi.424.in proposito.circa fi.Fel.in c.tã. testib. in fi.de testi.Mod.Hip.in trac.Io.Crot.de testi.in 1. q.fallen.3.Ale.consi.77.in causa.col.2.li.1.Ias.in repet.l.admonẽdi.co.54.ff.de iurciu.Dec.consi.272..viso.co.2.Hip.de Marsi.in prac.cri.§.examinãda.nu.29.& sing.557.tu scis. Et cuius sit effectus illa qualisqualis psumptio, vltra Ro. hic & Ias.vbi s. vide Hipp.sing.371.testis. Et quãdo testis de auditu probet,vide infra sing.753.omni. Nico. Pig. Ibi.Dic singulariter quòd sic &c.Contrarium tenuit Alciat.in l.1.in vers.Celsus air.ff.si certum petatur. ibidem tamen Curtius Iunior Romanum defendit nume.57. in fi. Sed cũ Alciato tenet Carol.Molinæus in additio.ad Alex. consi.77.In causa accusationis.co.2. versi. quartum iudicium.nu.4.li.1.in ad di.incip.aliqualem. Cab.Sar.

CCCXLVI.

1 *Damnorum appellatione an veniant expensæ?*
2 *Dãna remittens, non videtur remittere expensas in contractibus, secus in iudicijs. Et quid in vltimis voluntatibus?*

1 NVnquid appellatione damnorum veniant expensę? De hoc fuit hodie interrogatus, gl. in c. 2. de offi. ordi. li. 6. & l. 3. ff. de dã. infec. dicit, quòd damnum est diminutio patrimonij, sed expensæ diminuunt patrimoniũ, ergo, &c. Sed in contrariũ est casus singularis in c. in nostra. de iniur. & dam. da. vbi remittendo damna nõ vr remittere expensas. singularis tex. est quem no. Sed quid respondes ad. l. 3. Bal. in repetiti. l. 1. C. vnde vi. non allegat aliud,
2 nisi d. c. in nostra. & Arc. quòd fatur loquimur in contractibus, aut in iudicijs. Primo casu nõ venit expensa. d. c. in nostra. cùm strictè in cõtractibus fiat interpretatio. l. quicqd astringẽdæ. ff. de verb. oblig. Secundo casu secus, cùm fiat larga interpretatio. l. si quis intentione. ff. de iud. & Inn. in c. cùm dilectus. de ord. cogn. & ita loquitur d. l. 3. Sed quid in vltimis voluntatibus? non determinat, nec ego.

ADDITIONES.

Pro distinctione de qua hic, vide etiam Panor. in d. ca. in nostra. hic alleg. circa princ. versi. secũdò no. & vide Bal. post gl. in l. 1. §. fi. ff. si quis ius dicen. non obtempe.
Dic quòd imò in iudicijs etiam non veniunt expensæ. c. fin. vbi no. Abb. de rescri. & de hoc vide docto. in d. c. 2. Fran. Ripa. in dict. l. 3. ff. de damni. infect. column. 3. Iason. in l. vnica. §. fina. columna. 3. vbi & alij ponunt aliàs quæstio. ff. si quis ius dicent. non obtempe. & Nico. Boer. deci. 52. latum fuit. Nico. Pign.
Adde Hippo. de Marsi. in l. patre vel marito. col. si. nu. 86. ff. de quæstio. & Lanfran. de Oria. in cap. quoniam contra. in versi. expensæ. nu. 18. & ibi Celsus in additio. inci. vide plenè per Ange. de probatio. Gab. Sar.

CCCXLVII.

1 *Agere volens pluribus actionibus, si diuersos iudices, puta, vnum in qualibet actione impetrauerit, talis impetratio est nulla, & quid si reus patiatur se ita conueniri, an valeat processus?*

1 DIcit Papa in c. nonnulli. de rescript. quòd si agere volens pluribus actionibus impetrauerit diuersos iudices, vnum in qualibet actione, talis impetratio est nulla. Pone quòd reus patiatur se conueniri, an valeat processus? Videtur quòd sic, per not. per Innocent. in cùm M. de constitut. Contrarium est verum, nam parte etiam non opponente non valet processus. glos. singularis in ca. dispendia. in verbo, valeat. de rescri.

ADDITIONES.

Adde gl. in c. 2. in verb. quorum. eo. ti. quas gl. sequitur But. in c. super literis. 2. 3. co. versi. sed aduerte. de rescri. & Domi. super dictis gl. & Imo. in l. si quæramus. col. 3. ver. tertiò fallit. ff. de testa. Idem Bal. in l. 1. pe. co. C. de ordi. iudi. & Panor. in c. pastoralis. in 6. col. versi. modo prædicta. de exce. & originaliter fuit dictum Inn. in c. 2. de dilat. & ibi per alios, maxime Imo. in 2. co. dicentem esse valde vtilẽ pronunciationem expressam super competentia.
Adde remissiones per Feli. in c. suborta. co. 5. hmi. 4. de re iudi. & Deci. in c. si duobus. co. 4. de appe. Nico. Pign.

CCCXLVIII.

1 *Statutum fraternitatis, quòd quis fraternitatem intrare nõ possit, nisi primò soluat libras decem, an valeat?*
2 *Statutum inhonestũ si reprobatur à potestate in aliqua societate, Potestas statim potest ipsam societatem cassare.*

1 NVnc habeo consulere nouum casum, Quædam fraternitas laicorum est in ciuitate Aretina, (vt Batutorum) in qua est statutum, quod si quis vellet intrare fraternitatem hanc, non posset, nisi primò soluat libras 10. An valeat hoc statutũ? Ego multum quæsiui, finaliter inueni Arc. 72. di. c. si quis despicit. vbi dicit se consuluisse, quòd aut statutũ fit per verba affirmatiua, aut negatiua, primò casu est validum, secundo non, s. nullus admittatur, vel quilibet admittatur, allegat tex. in c. ad apostolicã. de simo. qui tex. bene probat. Sed credo consulere contrariũ, nõ dico tibi vbi hoc dicit Bal. quin primò consulã. Et
2 hoc est vtile ad dictũ Bart. alibi, si potestas† reperit in vna societate statutũ inhonestũ, põt statim eo ipso cassare societatẽ, in l. sub prætxtu. ff. de extraor. crimi. refert & sequitur Bal. in c. 1. §. conuenticulas. de pace tenen. in vlti. feudo.

ADDITIONES.

Adde Alb. de Rosa. super statu. 1. part. q. 66. Francisc. Rip. in tracta. pest. parte vltim. in prin. co. pe. Et tale statutum obseruatur hic Venetijs, & in ciuitate mea Veronæ. Ibi. & hoc. sequitur Alexand. in d. l. sub prætextu, idem Bal. in l. collegium. C. de hære. instit. Nico. Pign.
Idem tradit Catellia. Cott. in memora. in ver. collegia sodalitia. column. 2. Gab. Saray.

CCCXLIX.

1 *Statutum episcopi, quòd quilibet excommunicatus, antequã absoluatur, decem solidos soluere debeat pro quolibet mense, an valeat? Dicebam quòd non, per capit. ad nostram. & c. nemo. de simo. Sed in contrarium determinat Hosti. & Io. Andr. in c. ad aures. eo. tit.*

ADDITIONES.

Et ratio istius est secundum Host. in loco hic alle. quia non exigitur pro absolutione, sed propter contumaciam, nã qnq; pœna exigitur de iure canonico. c. longinquitatis. 12. q. 2. & c. dilectus. de pœn. & ita trãseunt omnes. Subdit tamen Host. honestum esse, quòd prius absoluatur, postea exigatur pœna, quod secundum Card. est de æquitate, sed non necessarium, quia in cõtumaciam ipsius hoc petitur, non pro absolutione. Et adde Io. de Ana. in c. ad aures. de simo. quod tale statutum est rationabile, vt excõmunicatus citius ad pœnitentiam inducatur. Et ibi dicit Sand. facere in simi. in ca. quòd quidam. de pœn. & remis. Et addit Rotam decis. 37. an isti qui. vbi approbant prædicta.
Et sequitur But. Card. Abb. Io. de Ana. Fel. ibi. & idem Feli. in c. irrefragabili. co. 3. de offic. ordin. Nico. Pign.

CCCL.

1 *Notarius an possit instrumentum conficere de ea donatione, quam Sempronius fecit, cui postea notarius successit?*

1 VEni, notarius potest† rogari vt conficiat instrumentũ contra se, sed pro se non. de hoc habes mille te. ff. de
1 fal. modo† pone, notarius est rogatus de vna donatione facta per Sempronium, cui postea notarius successit, quæritur, an notarius possit de dicta donatione instrumentum conficere? Videtur quòd non, quia pro se non potest, vt dixi. In contrarium est verum, casus est singularis secundũ Dyn. in l. de eo. §. illud constat. ff. de fal. & ibi Bar.

ADDITIONES.

Et Alex. in addi. Io. And. & alij in c. cùm quid. de regu. iur. li. 6. August. Arimi. in trac. malefi. ver. fallario. co. 12. nu. 34. Deci. consi. 42. 2. dubio. Nico. Pign.
Multa ad hoc conferentia vide per Guid. Pap. decisio. Grationopo. 318. Gabr. Saray.

CCCLI.

1 *Sacerdos tabellio esse non potest, si tamen instrumenta conficit, valent.*
2 *Sacerdos si tanquam notarius scribat legatũ suæ ecclesiæ, an talis scriptura faciat probationem?*

1 TV scis, q̃ sacerdos, tnõ põt esse tabellio, si tñ conficit instrumẽta, valent. c. sicut. an cler. vel mona. Bar. in le.
2 vniuersos. C. de Decurio. lib. 10. Pone, sacerdos† adscribit legatum suæ ecclesiæ, vt notarius, an talis adscriptio faciat probationẽ? Tu diceres q̃d sic: cũ possit esse testis. c. cũ nũcius. de testib. Sed in cõtrariũ posset argui ex eo, q̃d dicimus, q̃d pater nõ põt cõficere p̃ filio instrumẽtũ, cũ sentiat lucrũ vsusfructus. vt est gl. singularis in l. impuberẽ. §. 1. ff. de fal. ergo eadẽ rõne idẽ in sacerdote. Sed tñ cõtrariũ est verũ, & sic valet adscriptio, nec punit̃. ca. cũ inter vos. de re iudi. vbi hoc determinat Io. And. per illum tex.

Additiones.

ADDITIONES.

Adde Matheſi. qui idem tenet in no. 87. & Iaſ. referentem in l. 1. §. huius studij. col. 3. in verſic. 3. limit. ff. de iusti. & iur. Alexan. in l. vniuersos. in addi. C. de Decu. lib. 10.
Et ibi But. Hoſt. & Feli. col. 3. verſi. ſubdit hic. Bal. in marga. ver. prælatus ſecundo. Alex. in l. impuberem. §. 2. ff. de fal. Hippol. de Marſil. ſing. 174. ille q. Et ſi ſacerdos adſcripſerit patri ſuo, an valeat, conſuluit Bar. in conſil. 61. filiusfamil. li. 1. Et remedia vt pater filio, & econtra, poſsit adſcribere, tradit Io. Dilect. de arte teſtã. tit. de leg. caut. 1. N. P.

CCCLII.

1 *Tabellio an quandocunque velit, tabellionatus officio renunciare possit?*
2 *Renuntiare officio sibi concesso nemo potest, nisi in manibus superioris concedentis.*

1 AN tabellio, q̃cunque vult, possit renuntiare† officio
2 tabellionatus? Dic quod non. & est ratio, † quia nemo põt renuntiare officio sibi concesso, nisi in manibus superioris concedentis. l. legatus. ff. de offi. prẽsid. cap. admonet de renun. & ca. quod in dubijs. eo. titu. Bal. inducit ad hoc in l. falsus. col. antepe. C. de fur.

ADDITIO.

Et idem Roma. consi. 444. an dictũ. 2. dub. Matt. de Afflict. in c. 1. §. potestas. col. 4. ver. sed vltra. nu. 56. quæ sint regalia. Et econtrario princeps officio quo quis fungitur sine causa priuare non potest, nec debet. Roma. pulchrè consilio 467. & clara. & consi. 492. in casu. Et de illo tex. vide Soci. ff. quis & à quo appel. char. pen. Nic. Pig.

CCCLIII.

1 *Laicus potest esse rector hospitalis, & coram quo iudice conueniri possit?*

1 LAicus potest esse rector† hospitalis. clemen. quia cõtingit. de relig. dom. Sed an possit coram iudice laico iste rector conueniri? Dic quod si est rector hospitalis fundati authoritate episcopi, tunc non potest conueniri, nisi in foro ecclesiæ, etiam si habeat vxorẽ, quia quæ religiosis adhærẽt, religiosa sunt. l. quæ religiosis. ff. de religio. & sumpfune. secũdum Host. in sum. in tit. de regu. §. 1. ver. quid de rusticis. Do. Ant. refert in c. 2. de fo. compe.

ADDITIONES.

An & quãdo familia gaudet priuilegio domini, vide per Bal. latè in l. 1. C. de episco. & cler. & vide Feli. bene disting. in cap. nullus iudicum. col. 1. de foro compe. bene facit cõsil. Oldr. 11. incip. thema tale est & Panor. & Imol. in d. c. nullus. tenent quod vxores gaudent priuilegio clericorum, referentes ad vxores clericorum Græcorum, quia in dispositione. stricta concessa marito censentur concessa vxori. gl. 3. in c. admonere. 23. q. 2. & in c. omnino. 31. dist. vbi maritus stipulando alimẽta pro se, stipulatur etiã pro vxore. est bonus tex. in l. cæterum. §. mulier. ff. de vsu & habi. vbi vsu relicto gaudet vxor. Limitatur tamen istud vltimum. vide Moder. in dict. cap. nullus. vide Federi. de Sen. consi. 106.
Contrarium, quod laicus non possit esse rector, quando habet vxorem & filios, tenet Stephan. & Imol. in dicta clemen. 2. & ibi distinguit Cardi. & Francis. Rip. in ca. 2. nu. 66. de iudic. Et an tales sint de foro ecclesiæ, tradũt docto. in dicto ca. 2. de foro competen. & Anton. de Butr. consilio. 40. nulla dubitatio. & refert Felin. in cap. de quarta. colum. 3. de præscriptio. Nico. Pig.

CCCLIIII.

1 *Notarius est seruus publicus, & ideo inuitus rogatur, nisi vna cum officio notariatus habeat officium annexum, & illud per quinquennium exercuerit, tunc enim non potest inuitus rogari.*

2 TV habes quòd notarius est seruus publicus, † & ideo inuitus compellitur esse rogatus. Hoc est verũ, nisi vna cum officio notariatus habeat officium annexum, & illud per quinquennium exercuerit, tunc enim non potest inuitus rogari. de hoc est casus vnicus & singularis, & ibi hoc notat Ang. in l. 1. C. de tabu. lib. 10.

ADDITIONES.

Et ibi Alex. in additio. Soci. in regu. 435. fallen. 52. Q. & intelligo de quinquẽnio cõtinuo & absoluto, vt dicit text. Item de voluntate notarij, nõ necessario. Ita q̃ officiũ esset penitus diuersum, iuxta l. 2. eo. tit. iũcta. l. vniuersos. cum si. de decu. & c. sicut. ne cleri. vel mon. vt dixi suprà sing. 263. tabellio.
Quòd notarius dicatur seruus publicus, & eius officium sit vile, tradit in pulchra quęstione Guid. Papæ. decisio. Grationo. 90. Similiter etiam. Sed in contrarium, quod nõ sit seruus publicus, sed potius reipubli. & q̃d eius munus est dignissimũ, & nõ nisi p̃bis viris cõcedẽdũ, diffusè tractat Didac. Couarru. in practi. q. ca. 19. nu. 5. vbi respõdet ad ea quæ in contrariũ allegãtur. vbi etiã tradit an infamis possit notari† creari, & quid de spurio, vel clerico? Gabriel Saray.

CCCLV.

1 *Notarius qui aliquo defectu laborat, propter quem rogari non potest, si se rogari à partibus ignorantibus patiatur, an eis teneatur ad interesse?*
2 *Intellectus ad l. si. C. de magist. conuc.*

1 SI sit aliquis notarius habẽs defectum, † propter quẽ nõ põt rogari à partibus, nunquid si patiatur se rogari à partibus, & nõ reuelet partibus defectũ, (quia infamis) tenetur ad interesse? Tu diceres quod nõ tenetur detegere dedecus suum, vt est in Euangelio. sed parti imputandum, quæ non perscrutauit, vt l. qui cum alio. ff. de regu. iur. cũ simi. l. inciuile. C. de fur. Sed cõtrarium est verũ. casus est
2 singularis in l. generali. C. de tabulat. li. 10. Et adde† hoc ad l. si. C. de mag. cõue. ibi. n. erat notarius, & poterat cõficere, sed qa nõ obseruat solẽnitates, tenet̃ partibus ad interesse.

ADDITIONES.

Adde gl. & Bar. in d. l. generali. C. de tab. li. 10. & ibi dicit Bal. esse notãdũ, faciũt q̃ dicit Ana. in c. q̃ pniciosum. col. vlti. de vsur. & Abb. in c. scisc itatus. de rescript. & q̃ adducit Sã de. ibi in verbo, nõ se excusat. & Mar. de Senis in repetitio. c. qualiter & quando. 2. quæstio. 5. artic. 17. ad fi. de accusa.
Hoc generaliter in electo tradit Abb. in c. scisc itatus. vbi Felin. plenè. col. 4. limita. 6. de rescrip. & concor. refert. Dec. in c. 1. col. 23. de probat. Nic. Pig.

CCCLVI.

1 *Exceptio declinatoria superueniẽs post litem contestatam, potest post litem contestatam opponi, nisi superueniat post conclusum in causa. Idem etiam est in arbitro.*

1 TVscis, q̃ exceptio declinatoria superueniẽs † post litẽ contestatã, põt post litẽ contestatã opponi. l. elegãter. §. si quis post. ff. de cõdictio. indeb. & l. 3. C. de consor. eiusdem litis. & c. insinuãte. de offi. deleg. Quod est verũ, nisi superueniat post cõclusum in causa. & idem in arbitro. vt l. non distinguemus. §. cum quidam. ff. de arbitr. & hoc est dictũ singulare Io. And. in c. cum dilectus. de ordi. cogni. per c. audicis. de procu. Ratio est, quia innotorijs non potest iudex vt suspectus recusari. casus est in c. proposuit. & c. cõsuluit. 1. de app. sed post conclusionem causæ acta faciunt notorium, vt est gl. in ca. significauerunt. de testi. in verbo, liquere. & not. Innoc. in c. ex insinuatione. de appe. Sed possemus tenere contrarium si non esset authoritas Io. And. & respondere in contrarium adductis.

ADDITIONES.

Adde quod dictum Ioan. And. refert & sequitur But. & Abb. in cap. pastoralis. de except. & ibi Feli. co. 7. in princip. rõ, quia vbi opus est causæ cognitione, tunc obstat conclusio in causa. d. cap. auditis. cap. cum dilectus. de ordi. cogni. Ad hoc vide Feli. in cap. insinuante. col. 3. verſic. fallit quinto de offic. & po. iudi. deleg.
Adde Abb. qui hoc dictum multum commendat in dicto c. cum dilectus. col. 6. ver. sed circa. Feli. in dicto cap. insinuãte col. penul. & in c. pastoralis. nu. 8. & 17. de except. vbi. vefert plures limita ad hoc singu.
Vide notata per Lanfr. de Oria. in repe. clem. sæpè. nu. 34. Verſic. sed mirum videtur. & ibi Celsus in addi. incip. ad de tex. in l. eleganter de verb. signi. Gab. Saray.

CCCLVII.

CCCLVII.

1 *Clericus si are alieno sit grauatus, & etiam ecclesia teneatur quotannis certum censum soluere, an ecclesia possit primo deducere?*

1 CLericus habet multa debita, inter alia teneturꝫ eccleſię quolibet anno in certo censu, est non soluendo, an ecclesia possit primo deducere? Videtur primo qꝫ non, quia inter personalia nō habet locū prælatio. l. priuilegia. ff. de priuileg. cre. quæstio est vnius Glossatoris antiqui distinguentis, an clericus contrahat ecclesia sciente, & patiente & tunc non habet prælationem ecclesia, si sciente & contradicente vel ignorante secus, & hoc singulariter refert Io. And. in c. eam re. de æta. & quali.

ADDITIO

Et ibi vide Abb. & alios. Nic. Pig.

CCCLVIII.

1 *Statutum quod pro exequijs fiendis, non possit nisi tantum expendi à laicis factum, an valeat?*

1 REuerendus dominus Cardinalis sancti Marcelli scripsit mihi, super hoc volens consuli. ꝫ Statutum est Romæ, quod pro exequijs, fiendis non possit nisi tm̄ expendi, quæritur, an valeat, cum sit factū à laicis? In simili re peri text. rotundum qꝫ non. licet. n. non sit factum super spiritualibus, tamen est factum super cōnexis eisdem, arg. l. quod si nolit. in fi. ff. de ædili. edic. in c. cum laicis. de reb. eccle. non alie. Et ita not. pro mortuarijs. & ita consulam plura adducendo.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Sande. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. col. 38. de cōsti. vbi limitat nisi statutū limitet impensam funeris concernentem pompā inutilem clericis, puta circa vestes lugubres & simi. Sed istud procedat in concernentibus clerum, vt in cera, & similibus.

Et hanc distinct. tenet Abb. in dicto c. cum laicis. & in consilio 26. quidam. & consi. 63. li. 1. Deci. in dicto c. ecclesia. col. 18. versi. 11. non valet. Cōtrarium tñ (ecclesiasticis dolē tibus) obseruare videmus in plerisq; locis. Et certè attenta mente facientium sunt magis solatia viuorum, quam mortuorum. Et statutum concernit bonum publicū, & dictū c. cum laicis. loquitur de mortuarijs, quę fiunt in ecclesijs. Et videmus plerosque religiosissimos & nobilissimes iubentes se humari cum duobus cereis, totidemque presbyteris. Nicol. Pign.

CCCLIX.

1 *Procuratorem suum si quis in supplicatione principi oblata, aliquem constituisse narret, per talia verba enuntiatiua probatur, quod talis sit procurator constitutus.*

1 SEcundò, tin supplicatione, quam offero principi, narro me talem meum constituisse procuratorē, an hæc verba enuntiatiua probant illum procuratorem? Diceres qꝫ quod non, quia verba enuntiatiua inter alios non probant. l. ex hac scriptura. ff. de donatio. Sed in contrarium est verum, casus est singularis, in l. ne satisdatio. ff. rem rara habe. quem habui à Bald. in quodam suo consilio, & nunquā alibi vidi.

ADDITIO.

Adde eundē Ludo. cōsi. 63. solū est videre. non tñ probat in fauorē constituentis, vt per Spec. in loco p eū allegato. Ad de etiā Feli. in c. cū in iur. col. penul. versic. sunt duo casus. de offi. delega. vbi ampliat etiam si esset materia requirēs speciale mādatū, quia probat cōtra dominū ex verbis enūtiatiuis, ita do. Anto. in c. nōnulli. §. sunt & alij. penul. col. versi. aduerte. de rescrip. dicēs generaliter, qꝫ instrumentū enuntians quē procuratorē, probat eū procuratorē contra eum, qui dedit causam instrumento, de quo dicto exclamat ibi domi. Abb. Adde etiā Iaſ. vbi aliqua allegat in l. iurisgentium. §. quod ferè, in 2. notab. ff. de pact. cōsi. 319. p̄sens. circa finē. Alexan. consilio. 191. perspecto. li. 6. Cępol. cōsi. ciui. 66. col. 13. Iaſ. in l. ex bis. col. fina. C. de testamē; milita. Feli. in c. nōnulli. §. fi. col. 5. de rescript. Claud. Aquē. post alios in authen. si quis in aliquo. col. fi. C. de eden. Nic. Boer. decisi. 281. venditio. in princi. intelligētes secus quo ad præiudicium tertij. Nicol. Pign.

CCCLX.

1 *Vsurarius an quis probetur per testes deponentes, quod sciunt ipsum vsurarium, quia eis mutuauit ad vsuras?*

2 *Testis, qui habet similem causam illi, quam habet contra illum, contra quem producitur, est suspectus.*

1 VOlo probare quem vsurarium, produco t multos testes, qui dicunt, scio ipsum vsurarium, quia mihi mutuauit ad vsuras, an probent? Federi. de Sen. cōsi. 64. incip. pridie cum procurator. determinat qꝫ non, allegat duas rationes. Primā, quia isti testes sentiūt cōmodū ex hac depositione, quia verosimiliter vsuras repetere possunt, quæ cō
2 moditas facit eos suspectos. Secundā, quia ille, t qui habet similē causam cū illo pro quo, p ducitur, est suspectus. c. psonas. de testi. & c. causam. de iudi. Ioan. Calde. in titu. de teste consi. penul. tenet opin. contrariā, nrā allegat, nisi l. 1. ff. de testi. & est prohibitorium, & c. Bal. in l. dictātibus. C. de testa. sequitur opin. Fede. licet eum non alleget, & ita ego consulam propter rationes Fede. tene menti.

ADDITIONES.

Adde quod opi. Fede. videtur sequi Feli. in ca. veniens. col. 6. ver. gl. in verbo cōfesio. de testi. Lau. de Rod. in tract. de vsur. q. 117. Limita tamen hoc secundum Bal. in d. l. dictan tibus, nisi ille, qui accepit mutuo ad vsurā, protestetur, qꝫ non intēdit ex hoc testimonio aliquod ius quærere.

Et hoc sequitur Alexan. in dicta l. dictantibus. & in consi. 72 inspecto, col. 4. consi. 108. in causa & lite. col. 2. li. 1. Feli. in dicto c. personas. in fi. Soci. in regu. 422. fallent. r. Ioan. Ar no. in folio. 36. Tho. Ferra, caut. 40. limitantes, vt hic per coapost. meum. Nico. Pig.

* Adde qꝫ testimoniū testis deponentis in causa, ex qua resultaret sibi commodum, non tenet, quia quis in causa, p pria non potest esse testis. l. nullus. ff. de testib. l. omnibus C. eo. c. testes. §. nullus 4. q. 3. c. biduum. §. palam. 2. q. 6. tñ si in depositione testis protestetur, qꝫ non intendit ex hoc testimonio aliquod ius quærere, vigore istius protestationis testificatio valebit: ſm Ioā. de Ana. in c. cū in diœcesi. versi. & sic pōt colligi caut. de vsur. sequit Angel. cōsi. 257. incip. thema sup quo cōsiliū petit col. vlt. versi. & maximè hoc casu si verū est &c. Felin. in c. personas. in fi. de testib.

CCCLXI.

1 *Statutū per Regem non recognoscentem superiorē, quod vnus testis sufficiat ad probandum, non valet.*

2 *Testimonio Episcopi, vel Marchionis solius quod causa decidi possit, an per communitatem superiorem non recognoscentem statui possit?*

TV scis, quod dispositio est iuris diuini, qꝫ in ore duorū vel trium testium stat omne verbum c. nouit. de iudic. c. cum esses. c. relatum. de testi. cum simil. Ex hoc infer
1 tur, qꝫ aliquis Rex non recognoscens superiorem nō possit statuere, vt vnus testis sufficit, quia nō pōt contra ius diuinum aliquid statui. gl. est in l. fi. ff. de constit. & l. fin. C. si contra ius vel vtil. publi. & est casus. 25. q. 1. c. sunt quidam vbi est tex. optimus. Hoc præsuppositio quæro, nunquid
2 tcōitas non recognoscens superiorē possit statuere, vt testimonio solꝰ Episcopi, vel Marchionis quælibet causa decidi potest? Videtur qꝫ non, per supradicta. Sed cōtrarium est verum. casus est singularis. 11. q. 1. c. quicunqꝫ. versi. omnes ibi, testimonium, & c. secundum intellectum Inno. in c. nuper de testib. dictum est singulare, quod not.

ADDITIONES.

Adde Innoce. Abba. Feli. & alios in c. nuper. de testib. Abb. & Feli. in c. cum à nobis. eodem tit. Iaſ. in l. admonendi. col. 71. nu. 193. ff. de iureiuran. Et qꝫ ille tex. sit correctus. & sublatus ponit gl. in dict. c. quicunque. Specu. in titu. de testibus. §. restat. 22. fallen. Innocen. & alij suprascripti. & d. Augu. Ber o. in c. sicut. num. 53. de probatio. Et adde infrà sin gu. 615. an papa. Nic. Pig.

Adde Lāfr. de Orta. in c. quoniam cōtra. in ver. testiū depositiones. nu. 71. versi. vlt. dubitatur. & ibi latè Celsus Hug. in Additio-

additio incip. adde Do. Alexan. de Imol. consi. 280. in prima parte. de probatio. Gab. Saray.

CCCLXII.

1 *Procurator constitutus ad exactionem debitorum fiscalium, non potest à priuato procurator constitui ad exigendum debita sua.*

1 AN procurator constitutus ad exactionem t debitorū fiscalium, possit constitui à priuato ad exigendum debita suaꝰ Dic qꝫ non, casus est singularis, authent. de colla. §. hoc quoque. quod nota.

ADDITIO.

Idem in procuratore constituto vniuersitate. casus nota. in l. 2. ff. quod cuiusq; vniuer. not. vt p ipsum Rom. cōsi. 400. & 426. Deci. consi. 61. & pro tenui. nu. 3. Nic. Pig.

CCCLXIII.

1 *Statutum, quod credatur testibus deponentibus de crudelitate, non valet.*

1 VAlet ne statutum, quod credatur testibus t deponentibus de crudelitate. (de quo in l. 1. ff. de ven. inspi. & l. quid tamen. ff. de arbi. Spe. in titu. de teste. §. 1. in ver. quid de credulitate. Do. Anto. plenè in c. quoties. de testib. vbi dicunt quòd non valet dictum testis per verbum credo.) D c quod non valet statutum, secundum Hostien. & Do. Anto. in c. 1. de appella.

ADDITIONES.

Adde Bald. in l. si non speciali. in fi. C. de testa. Alexan. consil. 3. colum. 3. lib. 2. latè docto. in dicto c. 1. & in cap. sicut. vbi Deci. col. 7. in princip. de probatio. Ioan. Crot. in tractā. de testi. num. 316. Nico. Pig.

Hoc etiam sequitur Iaſ. in rubri. ff. de iureiuran. col. 7. versic. Tertio amplia. nu. 3. Idem si statutum disponeret, qꝫ crederetur testibus malam rationem dicti sui reddentibus, vt per Bal. in l. si non speciali. ad fi. C. de testa. Alexan. in consil. 3. in causa & lite vertente. col. penult. nu. 6. versi. Et iuxta supra prædicta, volu. 2. faciunt notata per eundē Roma. infra singu. 715. an Papa. & quę dixi in annotationibus ad Mathesil. sing. 511. nota quod consuetudo. Gab. Sar.

CCCLXIIII.

1 *Vsuras repetens, si probet reum consuetum fœnerari ad decē centenario, & quod ipse habuit mutuo ab eo, & soluit, an ꝓsumatur etiā vsuras soluisse, vt ꝓp hoc cōdēnari possit?*

1 VOlo repetere vsuras, & probo ipsum consuetum t fœnerari ad decem pro centenario, & me habuisse mutuum ab eo, & soluisse, an præsumatur me etiā vsuras soluisse, vt propter hoc condemnetur? Cyn. & Bald. in l. 1. C. de proba. per illum tex. tenent hoc non sufficere. sequitur Ioan. Cal. in consilijs suis in titu. de testi. vbi disputauit Io. And. in c. ex literis. de iureiuran. videtur contrarium tenere, & hoc vidi de consuetudine obseruari. sed prima opinio videtur, nescio quid consulam.

ADDITIO.

Et consil. Roma. (si istud est) est nu. 419. in primis. vbi sequitur Cyn. & Bald. & eos sequitur Alexā. in additio. Bartol. in l. 2. ff. de furt. & alij quos refert Philip. Franc. in c. quanquam. §. cęterum. colum. penulti. & fina. de vsur. lib. 6. vbi latè hoc tractant doct. Nic. Pig.

CCCLXV.

1 *Testibus tabellionibus magis creditur, quam alijs personis.*

1 DVo testes deponunt vnum, & duo alij testes t notarij contrarium, quibus magis credi debet? Videtur qꝫ dignioribus. ca. in nostra. de testi. not. in l. ob carmen. §. si testes. ff. de testi. Sed gl. in l. cū quid. ff. si cer. peta. dicit quod senioribus magis creditur. Hoc non inuenies ibi. Dic qꝫ magis tabellionibus creditur. glo. est singularis. in auth. de hær. & fal. §. si vero absunt. in verbo tabulariis. Et hoc hēt à Bal. in authen. sed cum testator. C. ad legem Fal. qꝫ nota.

ADDITIONES.

Adde Anto. Sicul. in notab. 355. in litera T. in versi. testis. 5.

Adde glo. in verbo, officij, iuncta gloss. pro dignitatis. & ibi Ange. not. in fi. sancimus. in authen. de testi. Feli. in cap. nostra. colum. penul. de testi. Thom. Gram. decisio. 40. num. 10. post Iacob. de sanct. Geor. per eum alleg. Limitarem illam gloss. singularem non procedere in causa criminali, qñ tabelliones deponerent pro accusatore, & non tabelliones pro reo, quia tunc non tabelliones præferuntur tabellionibus, sicut in simili dicit Bal. in l. data opera. C. qui accu. nō pos. gl. sing. in c. clerici. 81. distinct. Nico. Pig.

CCCLXVI.

1 *Doctor & miles, quibus vestibus vti debeāt, an doctor alibus vel militaribus.*

1 TV habes Senis multos doctores & milites simul, idcir co semel fui interrogatus quibus vestibus t vti debeant vel doctoralib. vel militaribus? In primis musitaui, postea reperi gloss. singularem, quæ dicit, quod talis cum exercet actus doctorales, doctoralibus, cum militares, militaribus vti debet, semota tamen consuetudine c. 23. distinctio. ca. ecclesiastica. quam approbat & sequitur Ioan. Andr. in c. vt quisque. de vita & honesta. cleri. Bene est verum quod gloss. non loquitur in proprijs terminis, sed in clerico diacono, vel subdiacono. Et ita respondi me interrogantibus Stude, stude, studiū enim facit memoriā. & non dormias.

ADDITIO.

Adde tamen quod non habent necesse vti illis vestibus, etiā vbi est princeps, sed possunt si volunt. Bar. sing. per illum tex. iuncta gl. in l. 1. C. de hono. vbi cu. lib. 11. Nic. Pig.

CCCLXVII.

1 *Vicerector an debeat gaudere priuilegijs & præeminentijs Rectoris.*

2 *Consuetudo modo alba est, modo nigra.*

1 BArt. in l. filius ff. de leg. quærit, an vicerector t debeat gaudere priuilegijs rectoris, & an debeat habere rectoris præeminentias? De hoc fui Romæ interrogatus, & postea quærens reperi casum singularē, quod sic. Tu di ceres quod ita est consuetum, sed qui diceret tibi vbi est
2 tex. Magarone nonne gauderes, quia t consuetudo modo alba, modo nigra, vt dicit Host. in princ. summæ suæ. Et ideo allega casum vnicum in c. præcipimus. quod est c. fin. 93. dist. quod nota, quia ista practicabilia sunt.

ADDITIONES.

Adde Abb. in c. cum olim. in primo notab. de offi. delega. vbi Feli. sequitur Cardi. in clemen. 1. in 6. oppo. de offic. iudic. Barba. in cap. sanè. 1. col. 1. de offic. delega. & melius Alexā. in rubri. ff. de offic. eius in antepenulti. colu. Angel. Aret. in rubri. Institu. de exceptio. in 6. colum. versi. secundò ex dicto gloss. Aduerte tamen quod tex. allegatus, per Roma venit illatiuè, nam dicit quod minor, qui substituitur maiori, sedebit in loco maioris, &c.

Et sequitur Abb. & Deci. in c. sanc. 2. de offi. ordi. Abb. & Felin. in c. mandata. in prin. de præsump. Feli. in rubri. de maiori. & obed. Alexan. & Moder. & in rubri. & Iaſ. in l. 1. nu. 71. ff. de offi. eius, & c. Lud. Gomes qui alios citat, in §. fuerat. Instit. de act. Ange. Aret. in §. cum autem. col. 2. Instit. quib. mod. ius patr. pote. fol. Nicol. Boer. in addi. tracta. de auth. mag. cōsi. nu. 66. Iaſ. in l. sed si hac. in fi. ff. de iudi. vo can. Intellige quando illud priuilegium, vel præeminentia debetur ratione alicuius qualitatis, quæ æqualiter resident in vicerectore, sicut in rectore, secus si æqualiter non reside t, vt pulchrè distinguit Alciat. in rubri. de offi. ord. col. 7. Nic. Pig.

CCCLXVIII.

1 *Pactū de retrouendendo appositum in contractu emptionis & venditionis, an faciat præsumi cōtractum in fraudem vsurarum?*

1 QVæro an pactum de retrouendēdo appositum t in contractu emptionis & venditionis, faciat præsumi contractum in fraudem vsurarum? Canonistæ de hoc habent materiam in cap. ad nostram. de emptio. & vendi. & in ca. illo vos. de pigno. & cap. conquestus de vsur. in gl. Archi. 14. q. 4. cap. pletique. Hostien. in summa sua in titu. de vsur. §. an aliquo. *del versiculo non mi recordo.* Bal. in l. fina. C. de vsur. & in c. 1. de feu. da. Vic. legis cōmissa. go si debeā legere, ponerē in l. 2. C. de pact. inter empt. & vēdi. Pro decisio

ne dicit

ne dicit, q̃ vbicunque cõtractum factũ cum pacto de retro uẽdendo præcesserit cõtractus mutui, semper præsumitur vsurarius, & ideo debet nullus declarari, & fructus venditori restitui. dictum est singulare Odofre. relatum per Bal. in l. emptione. vbi etiam Pau. de Castr. & Cyn. C. plus valere quod agitur. & ita consului. non possum alia dicere, quia longum est, vide consilium meum.

ADDITIONES.

Adde quod est consi. 423. pro pleniori. col. 2. versi. vltra dubitatur. & sequuntur plures allegati per Cæpol. in tract. de simul. cõtra. præsump. 1. col. 1. Deci. cõsil. 167. in causa. col. 2. versi. nec obstat quod nonnulli. vbi limitat in datione in solutum. Et facit quod scribunt Bar. Bal. Castren. & alij in l. pacta nouissima. C. de pact. Nico. Pig.

* Adde q̃ Bal. post Odofre. in d. l. emptione. singula. dicit, q̃ si cõstat q̃ causa originalis fuit mutuum & nõ emptio, pactum de retrouendendo iudicatur fœneratitium, secus si nõ cõstaret, dato q̃ cum vsurario factũ esset tale pactum. & idẽ Bal. consil. 359. lib. 5. eleganter distinguit, q̃n pactũ de retrouẽdẽdo faciat cõtractum fœneratitiũ. & vlterius consuluit etiã Soci. cõsi. 3. & cõsi. 96. li. 2. post Alexã. cõsi. 109. viso. col. 5. li. 4. & cõsi. 28. in causa & lite. li. 5. q̃ modicitas pretij etiã cũ hoc pacto non reddat contractũ suspectũ. ℣m magis cõmunẽ opin. & latè tractat Laurẽ. de Rodul. in trac. de vsur. q. 60. & Cæpol. in d. tract. de contract. simul. vide Dec. consi. 167. Roma. cõsi. 304. Ias. consi. 150. li. 4. Catel. Cor. in memoral. ĩ verb. pactũ de retrouẽdẽdo.

CCCLXIX.

1 *Citatio partis in examinatione testium, requiritur. Fallit in septem casibus.*

FVit vnus ex vobis qui me hodie rogauit, vt colligerem casus fallentiq̃, in quibus nõ requiratur citatio partis in
1 examinatione testiũ. ℣t Regulã. n. habes quod sic. vt l. si q̃n. C. de testi. & extra, eo. titu. c. in nomine domini. Primò fallit, vbi venit mulier examinãda vt testis, quia tũc iuramentum debet sibi præstari in domo eius, & valet sine citatione partis. ĩstud est singulare dictũ Bar. post Guliel. in l. ad egregias. ff. de iureiuran. pulchrum dictũ est, sed nõ est verũ, quia si vadit notarius, multo fortius & pars. casus ẽ rotundus & vnicus contra eũ in l. 2. §. finautem dignitas. C. de iuramẽ. calũ. Secũdo fallit, vbi testes recipiuntur in causa inquisitionis. vnicũ est & singulare dictũ Host. & Ioan. And. in c. qualiter & q̃n. 2. de accusa. approbat ibi Do. Ant. Sed non est verum, fundamentũ. n. corũ est tex. in dicto c. qualiter. in §. debet. vbi dicitur, quod iudex debet dare nomina testium parti. Et ex hoc inferunt, q̃ nõ debet citari, quia si deberet esse prẽsens, non oporteret sibi nomina exhiberi. Sed non sequitur, nam pone quod esset testis ignotus, puta, in criminalibus vbi debet procedi ad similitudinẽ causarum ciuiliũ, vt l. absentẽ. ff. de pœn. sed in ciuilibus requiritur, per iura allegata. ergo, &c. imò multo magis, cũ cautius sit agendũ. arg. d. vbi maius est periculum. de elect. in 6. cum simi. Tertio fallit, vbi agitur de examinatione testium ad perpetuã rei memoriã cõtra illum, cuius timeo tyrãnidẽ, siue potẽtiã. verbũ est singulare Host. Ioan. And. in ca. q̃n frequenter. vt lite non contest. Quartò fallit, vbi testes recipiuntur per cognitorẽ ad cognoscẽdum an quis sit idoneus ad dignitatem seu beneficiũ, ℣m Innocen. no. in ca. fi. ad fin. de transla. præla. & sentit etiam & ipse in c. dudum. de præsump. & c. bonæ. de postula. præla. Quinto fallit, vbi sit recipiendus testis in causis hæresis, cõtra inquisitum de hæresi, puta contra potentem domiñũ casus est notabilis in c. fi. de hære. li. 6. Sextò fallit, vbi iudex recipit ex officio super notorio, seu fama publica ad eius informationem an fama. vel notorium præcedat, secundum. Innocen. in c. bonę. de elect. & in cap. cum in tua. de spon. refert Bald. in l. qui testamento. §. per contrariũ. de testamen. Vltimò fallit, vbi vltima die termini recipiũtur in contumaciam citati. & hanc fallentiam collige ex his quæ dixi post Barto. in l. qui ante Calendas. ff. de verbo. obligat. Nota istos 7. casus fallentiæ, quia quotidie veniunt de facto, *& se ne trouate altro cauatime gli occhi.*

ADDITIONES.

Adde Sand. in c. in nomie. col. 2. ver. collige. de test. vbi ponit limitationes ad istam regulam. Et vide ibidẽ per Aret. post ea, quæ allegan.

Adde vltra socium meũ Cors. not. 371. in verb. testis. 18. Soci. in tracta. fallen. regul. 406. Deci. in dicto c. in nõmine. Hippol. de Marsi. in l. de vnoquoque. col. 12. cum sequen. ff. de re iudica. & singu. 24. clarum. Ioan. Crot. in tracta. de testi. nume. 25. & seq. Augu. Bero. in c. quoniam contra. in gl. citationes. nu. 99. & seq. de probatio. dicẽtes, post ea quæ dicunt; Roma. hic luere pœnas. Nicol. Pig.

Casus, in quibus nõ requiritur citatio in examinatione testiũ prosequitur Hippoly. de Marsil. in consilio. 8. versic. non obstat. num. 38. Et Petrus Dueñas in regu. 92. incip. citare debet, qui prætendit interesse. in fin. Et an testes probent contra suspectum de hæresi parte non citata, latissimè tradit Ludo. Carrer. in tract. de hæret. nu. 121. Ga. S.

CCCLXX.

1 *Consuetudo an valeat, quod testes recipiantur publicatis attestationibus.*

1 AN valeat consuetudo, quod testes recipiantur publicatis attestationibus? Videtur quod non, quia consuedo, quæ dat occasionem delinquendi, non valet ca. penul. & fi. de consuet. sed hic datur occasio delinquendi propter subornationem, ergo &c. In contrarium est verum, ℣m Ioan. And. in addi. Spe. in titu. de excepti. in §. dicto. col. 3. refert Io. And. in c. series. de testib. non recordor de verbo ibi vide per Io. And.

ADDITIONES.

Adde Panormi. in dicto c. series licet dicat quod Ioan. Andr. in loco hic recitato non vult, sed quod loquitur in alia quæstione, nunquid in eo liceat publicatis attestationibus noua exceptionem proponere, & probare, & sic loquitur de eisdem capitulis, vel directè contrarijs, tamen putat verum, quia si partes possunt hoc communi consensu. c. fraternitatis. de testi. multo fortius poterit induci ex consuetudine, quæ est fortior, licet sit contra ius commune. & in d. c. series. notatur. & est gl. mag. in fi. in c. per tuas. eod. tit. de testib. Et quod valeat ista consuetudo tenet etiam Spe. in ti. de teste. §. satis vtiliter. in 2. col. verb. quid ergo si peto.

Adde Feli. in c. fraternitatis. col. 6. de testib. Nic. Pig.

CCCLXXI.

1 *Procurator post litem cõtestatam reuocari nõ potest. Et quid si superueniat amicitia, vel consanguinitas cũ aduersario, vel nuper exorta sit inimicitia cum domino constituente?*

1 TV scis, quod procurator non potest reuocari post litẽ contestatam. c. 1. de procurato. lib. 6. & l. post litem. ff. eo. Fallit in aliquibus casibus. Primò propter superuenientem amicitiam cum aduersario, vel consanguinitatem, vel propter inimicitiam nuper exortam cum domino constituente. Modo dominus petit his causis reuocari, an in hac ꝗstione requiratur solennitas iudiciorum? Dic quod nõ, de hoc habes glos. singularem in l. in causæ. §. hæc autem cognitio. in verbo, Prętoris. ff. de procur. quam glos. semper not.

CCCLXXII.

1 *Citatio qua quis citatur ad voluntatem iudicis audiendam, an valeat, si iudex diffinitiuam sententiam proferat?*

1 CItatur quis ad audiẽdũ voluntatem iudicis, iudex fert diffinitiuam sententiam, an valeat? Dic quod non, sed oportet quod citetur ad audiendam sententiam diffinitiuam. verbo singulare Domi. de Rota deci. 342. retento, in nouis. q̃ approbat & refertdo. Anto. in cap. sæpe. de appellatio. Et ideo quia citatio generalis est nulla, secundum glos. iuncto text. in cap. fin. in verbo indeterminatè. de rescrip. facit l. aut qui aliter. §. si quis denuntiauerit. ff. quod vi aut clam. læd hæc est huiusmodi, ergo &c. intellige rationes.

ADDITIONES.

Adde gl. singu. in clemẽ. sæpe. in verbo, ad id. de verbo. signi. Mathes. notab. 8. eundem Roma. in consi. 369. circa primum. col. 2. Bar. in tracta. ad reprimen. in verbo, super dicto crimine. Alexan. in consi. 105. nu. 5. lib. 5. Feli. in c. consuluit. nu. 16. de offi. delega. latè per Moder. Arimi. in trac. nullita. in rubri. ex defectu. citationis. num. 56. cui adde Augu. Bero. in c. qm̃ cõtra. in gl. citationes. nu. 88. Hippol. de Marsil. in rubri. C. de ꝓbatio. nu. 368. in repe. l. de vnoquoque. nu. 142. ff. de re iudica. post eos, quos allegant. N. P.

Idem tenet & sequitur do. Amadeus de Castello in tract. de syndica. in gl. Item in eo, quod plures innocentes cõdemnauerunt. nu. 154. versi. Item tenetur si tulit sententiam. & in gl. qui domini syndici monuerunt partes ad audiendum sententiam. in prin. nu. 232. Et plenè dixi in annotationibus meis ad Matth. Mathesi. sing. 8. Gab. Sa.

CCCLXXIII.

1 *Fundus sterilis in emphyteusim datus, si emphyteuta labore factus sit fertilis, an in æternum emphyteusis duret, licet actum sit, quod vsque ad tertiam generationem tantum duraret?*

1 FVndus sterilis datus in emphyteusim, factus est fertilis emphyteutæ industrial, & labore, an durabit in æternum hæc emphyteusis, licet sit actum, quod duraret vsque ad tertiam generationem tantum? Dic quod sic, secundum Barto. singulariter in l. quicũq;. C. de omni agro deser. lib. 11. sufficit tibi authoritas tua. Sed non dicit verum, & illa lex nil facit.

ADDITIO.

Adde quod imo illa lex probat, & dato quod nõ probaret, est tex. optimus pro dicto Bar. in c. ad aures. de reb. eccle. non alienan. & latè per Hippo. qui doct. qui pro & contra tenẽt enumerat, sing. 559. ĩstatui. & Bar. sequit. Rip. in tract. post. in vlti. par. prin. nu. 355. post eos quos allegat. & in l. 1. col. 3. ff. de priui. credi. & à doct. communiter approbatur, vt per Augu. Bero. in c. in præsentia. num. 379. de proba. & in cap. dilecti. nu. 49. de arbi. Nic. Pig.

CCCLXXIIII.

1 *Priuilegium mihi concessum motu proprio principis in causa agitanda, non extenditur ad aduersarium, si illud concernat decisoria iudicij, secus si ordinatoria.*

1 REgula l. 3. ff. quod quisq; iur. relata per gl. in c. 2. de mutu. peti. vult, quod priuilegiũ ĩmihi concessum in causa agitanda proprio motu principis, non extendatur ad aduersarium. Quod est verum, si priuilegiũ cõcernat decisoria iudicij, secus si ordinatoria, vt libellus & cætera, vt in authen. offeratur. C. de litis contest. dictum est Barto. magnæ authoritatis, per illum text. in l. fin. C. de fruct. & lit. expen.

ADDITIONES.

Vide etiam Bal. in ca. 2. §. in quibusdam. de consuetu. rec. feu. vbi etiam dicit idem esse, si priuilegiatus nollet vti. & vide etiam Dy. in reg. in iudicijs. de reg. iur. in 6. & in reg. ob gratiam. eo. titu. per doct. in c. 2. de mu. peti.

Et ille est commu. intel. ad d. l. fin. vt per Feli. in dicto ca. 2. in prima limi. Alexan. & ibi Ias. & Deci. in d. l. 3. in princi. vbi Claud. Aquen. & per Philip. Franc. in c. in iudicijs. de regu. iur. li. 6. Et licet doct. vbi suprà multiplicier respondeant, verus tamen intellectus est, vt ibi declarat Castre. & Deci. in l. non est nouum. C. de eden. Nic. Pig.

CCCLXXV.

1 *Appellans per errorem à sententia pro se lata, an videatur ei renuntiare, adeo quod rescindi debeat.*

1 SEntentia lata est pro te, tu errans appellas ℣ & petis per appellationis iudicem eam rescindi, an noceat tibi hic error, vt iudex debeat sequi tuum errorem? Videtur q̃ sic tribus rationibus. Primò, error iuris nõ prodest in damno vitando. Secundo, quia iudex præsumeret quod tu non erres in iure. l. 2. C. de iur. & fact. ignor. sed potius quod renũties quod potest. c. inter monasteriũ. de re iudica. & l. duobus. ff. de excep. rei iudi. Tertio, sententia debet esse conformis libello. l. vt fundus. ff. commu. diui. Nihilominus contrariũ verũ, de hoc est casus singularis, in l. Seiæ amicæ. ff. de auro & argen. lega. secundum Bal. in l. præses. C. de sentẽ. & in l. 1. col. penul. C. quando prouo. non est necesse. quod not.

ADDITIONES.

Et idem Bal. in c. ex parte. 2. in c. cum dilectã. de rescript. & in c. 2. de proba. & in c. super e. de appel. Anto. Corse. sing. 21. versic. appellatio. 6. Nico. Pig.

Et ideo victor, qui obtinuit pro se sententiam, quæ sit nulla, vel quã dicat iniquã, non poterit petere eam mandari executioni vt per plura eleganter tenet Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra. in prin. nu. 40. vetsi. in glos. fina. in fin. extra, de probatio. Gab. Saray.

CCCLXXVI.

1 *Tabellio si dicatur fuisse rogatus de instrumento, & ideo ab eo illius copia petatur, ille verò dicat nõ recordari, sed probetur per testes quod fuit rogatus, an possit de falso accusari? Et si dictum instrumentum in suis protocollis non reperiatur, an possit ex dictis illorum testium instrumentum conficere?*

1 TAbellio dr̃ fuisse rogatus de quodam instrumento, & ideo petitur ab eo copia illius, tabellio dicit nõ recordari, probatur, quod fuit rogatus: oriuntur duo dubia. Primũ, an possit accusari de falso, ex eo, quod dicit se non recordari. Secundum, quid, si non reperitur hoc instrumentum in suis protocollis, an possit ex dictis illorum testiũ conficere instrumentum, sicut potest ex suo originali conficere. Circa primũ habes singularem decisionẽ Ioan. An. referente fuisse disputatum per Lambertum de Rampho. in titu. de instru. edit. §. instrumentũ. circa princi. in addi. in verbo, in fine. & fuisse decisum, quod aut hoc fuit à longissimo tempore, & non potest de falso accusari. Ratio, quia dolus in falso requiritur, vt l. nec exemplum. C. e. titu. sed dolus regulariter non præsumitur. l. quoties. §. qui dolum. ff. de probatio. Item propter longum tempus præsumitur obliuio. vt l. peregrè. ff. de acquiren. posse. hoc dictum refert & sequitur Bal. in l. vbi exigitur. §. fi. aliàs, l. quędam. ff. de eden. Aut fuit facta quæstio de recenti, & tunc potest de falso puniri. ꝓsumitur. n. dolosè dixisse nõ recordari, & voluisse celare. sed ita punitur de falso q̃ celat, sicut qui falsificat. l. falsus. in fine. & l. qui testamentum ff. de fal. & habetur in ca. 1. de crimi. fal. & ibi not. ergo, &c. Sed q̃s
a debeat probare fuisse rogatum? Vide Bal. in rub. C. de fide instrumen. Quo ad secundum dic quod terminatur in tribus locis. Barto. in l. de tabulis. ff. de tabu. exhibend. & l. liquis. §. prætor ait. ff. de eden. Bar. in l. fina. C. de edend. & determinant quod sic, vide bonam gl. in l. edicto. C. de ædil. edict. Et vide eos quia debes habere, non refero.

ADDITIONES.

a Sed quis debet. Adde eũdem Bal. in l. fi. in vlti. col. eodem titu. &. C. de fide instrumen. & Ioan. And. in additio. ad Spec. in tit. de instru. edit. §. ostenso. & in §. instrumentum. in prin. in versic. autem hic posito ibi, quo ad secũdum, adde Ias. in illo §. prætor ait. col. 2. circa fi.

Adde quod doct. cõmunitur sequuntur 1. q. vt per Bal. Alex. Ias. Soci. & alios, in l. qui accusare. C. de eden. Bal. eum q. C. de fal. Gand. in rubri. de fal. col. 7. Feli. in cap. accepimus. nu. 16. de fide instru. Deci. in c. 1. col. 27. de proba. plenè per Nic. Boer. decisi. 292. sed vidi. nu. 5. limitantes alio modo, vt per eos. Circa 2. q. doct. transeunt cum Bart. in d. l. de tabulis, quod notarius nõ possit, nisi probet amissionem, vt per doct. in locis hic alleg. Nic. Pig.

CCCLXXVII.

1 *Tertius quilibet pro interesse suo potest in causa inter alios vertente cõparere, & an possit petere sibi soli fieri publicationem testium?*

1 QVilibet tertius ꝓ ĩteresse suo pót in causa inter alios vertẽte cõparere, vt in c. veniẽs. de testi. gl. in l. suspecta. C. de inofti. test. auth. nec si hæres. C. de litig. & capit. cum super. de re iudi. Sed an possit petere sibi soli fieri publicationem testium? Dic quod non, casus est singularis secundum vnum intellectum & communem, in c. constitutus. de testib. & adde in d. l. suspecta.

Additio-

ADDITIO.

Totã materiam tertij pro.intereſſe comparentis latè exami natam ponit Sebaſtia.Vantius in tract.de nullita.proceſ.in rubri.quis poſsit dicere de nullitate.nu.5.& plenã per Didac.Couarr.in practicis quæſtio. cap.13.& 14.& per Lanfranc.de Oria.in c. quoniam contra. in verſi.interlocutoriæ.nu.56.de probatio. Gab.Sar.

CCCLXXVIII.

1 *Conſuetudo an valeat,quod probato delicto per teſtes idoneos delinquens liberetur ſi velit iurare ſe non deliquiſſe,vel ſi velit probare negatiuam per teſtes leuis fame?*

1 VAlet ne conſuetudo, vt probata affirmatiua †delicti per teſtes idoneos liberetur delinquens, ſi vellet iurare ſe non deliquiſſe, vel ſi vellet probare per teſtes leuis fame negatiuam ſe non deliquiſſe,prout eſt in Ybernia, & in Saxonia? Dic quod eſt nulla,& nõ præſcriptibilis.caſus eſt ſingularis in cap. ad noſtram.de probat. *& cum quæſto vattene à caſa.*

ADDITIO.

Et ibi doct. maximè Deci.in tertio notab. Et idẽ Deci.poſt Felin.Abb.& alios,in cap. ſicut in ſecunda conclu.Abb.e. tit.Et non valet etiam conſuetudo, ꝙ poſtquam actor plenè probauit,teneatur iurare.caſus ſingula.in dicto ca.ſicut Roma.in l.admonendi.vbi Iaſ.colum.34.num.81.ff.de iureiuran. Nico.Pig.

CCCLXXIX.

1 *Scriptor poſitus ad ſcribẽdum introitus communis,ſi deficiat in ſcribendo aliquem particularem introitum, pœna manus punitur,& quid ſi ſcribat diminutè?*

1 POſitus ad ſcribendum introitus communis,†ſi deficit in ſcribẽdo aliquem particularem introitum, punitur pœna manus.in authen.de manda.principi.§.coges.& eſt ſingulare ſecundum Bal.in l.vbi exigitur.§.dolo.ff.de edẽ. Sed pone quod ſcribat,ſed diminutiua,& ita non totaliter omittit,ꝙ puniatur pœna dupli eius quod tacuit.allega.caſum ſingu.in l.excellentia tua.C.de erog.mili.ann. li.12.& Iaco.de Ardizo,in ſua ſumma feudo.in fi.vbi ponunt caſus,in quibus pœna manus venit imponenda. Et adde Fran.Rip.in tracta.peſtis in vlti. par. in §.2.de modo vbertatis conſer.col.1. Nico.Pig.

CCCLXXX.

1 *Vinum nouum debet incipi potari in prima die Nouembris, & omitti potatio antiqui.*

2 *Baldus dicebatur omnia ſcire.*

1 SCires tu mihi probare per legẽ,ꝙ vinũ†nouũ debet incipi potari in primo die menſis Nouẽbris,& omitti potatio antiq? Dic ꝙ eſt tex.in l.iubemus.C.de erog. mili.an. li.12.& ibi alleg.Bart.cõtra tutoré.Et ita fuit interrogatus
2 Bal.à Duce Mediol,(q†dicebatur oĩa ſcire,) an ſciret quotẽpore incipiẽdũ ſit vinũ nouum potare,iple bene reperit qa ſtudebat.ſed tu qui nõ vis ſtudere, nunquam reperies.

ADDITIONES.

Et illũ text.allegat idem Roma.in tutore poſt Bartol. cõſilio 425.quo ad primum.Ludo.Gomes in epilo.caſuum negligentiæ,poſito in regulis cancel. de trien. poſſe.59.caſu. Et Franc.Rip.in tracta.peſt.parte vlti.§.2.num.143.limitans niſi qualitas familiæ pupilli exigeret vinum vetus. Ni.Pig.

An dicta l.iubemus.iſtud probet,vide Deci.in l.cum quid.in vltima lect.col.1.in 2.not.ff.ſi cer.per. Gab.Sar.

CCCLXXXI.

1 *Inſtrumentum in iudicio productum,lacerans ira, quomodo puniatur?*

1 DVm contra aliquem producerem inſtrumentum† in iudicio,ille lacerat ira motus inſtrumentum meum, qua pœna punitur? Ego non dico vtrũ ꝓbetur contra eum ꝓ iuramẽtũ,vt l.ſi de poſſeſsione.C.de probat. Dic, ꝙ puniẽ extraordinaria pœna criminaliter ſm Ioa.And. ſingulariter de fide inſtrumẽ.c.accepimus.& non eſt alibi ſecundum Bal.in l.1.C.de fid.inſtrumen.quod perpetuo not.

ADDITIONES.

Quod credatur iuramento damnũ paſsi contra lacerantẽ,vide Bald.in dicta l.ſi de poſſeſsione. & in l.qui accuſare. C. de edẽ.& Spec.in ti.de teſte.§.ſatis vtiliter in fi.& Moder. in dicto c.accepimus.ibi,hoc non reperitur,&c.vide text. cũ.gl.in l.Paulus.in verſi.ſurripuerit.ff. de fal.& Salic.in l. eũ.C.de fal.& in l.1.§.qui in rõnibus.ff.de fal.& Sali.in l.eũ qui.C.de fal.& Bald.in c.peruenit.1.de probatio.vbi dſ, ꝙ ſi hoc fit, vt veritas nulli appareat, imminet pœna falſi, aliàs autẽ extraordinaria, per l.3.§. ſi quis dolo.ff.de tabul. exhib.& conueniri poteſt Aquilia.l.in lege Aquilia ſi delectum.ff.ad leg.Aquil.l.qui tabulas.in fine.ff.de fur. (illegible)

Adde Alexan.in l.reſpiciendũ. §. delinquũt.ff.de pœn.& Feli.in d.c.accepimus.col.4.ponentem. de verbo ad verbum ea,q̃ dicit hic coapoſt.meus.& latius in ca. Sicul.col.5.ver. quarta concluſio.de re iudi.& in c.cũ cauſam.nu.16.de teſti.Hippol.de Marſi.in rubr.C.de probat.num.135.Nicol. Boer.deciſi.292.ſed vidi,poſt eos quos allegant. Nic.Pig.

CCCLXXXII.

1 *Vendita ſi duobus ſit res aliqua,ille potior,cui illa eſt tradita & in dubio cui præſumatur prius tradita.*

1 L.Quoties.cũ ſimi.C.de rei vẽd.†dicit,ꝙ ſi duobus res vẽditur,potior eſt ille,cui res traditur.Sed pone ꝙ ambo ꝓbẽt ſibi traditã,ſed nemo cui prius fuerit tradita. cui ꝓſumetur prius tradita? Iaco. de Are.ſingulariter cõcludit ibi,ꝙ ꝓſumitur prius tradita,cui prius vẽdita fuit, prioritas ergo nihil inducit ꝓſumpta prioritate traditionis.refert Bald.in l.& ſi quidẽ.ff.de pub.Quod eſt verũ,ſi prior emptor prius pretiũ numerauit,aliter ſi ſecũdus prius probat pretium numeraſſe,præſumitur tunc prius ſibi tradita. ita dicit ibi ſingulariter Bald.in cap.1.§.ſi facta.ſi de fu.de func. fue.conuer.inter do.& agna.& ita dicit ſe conſuluiſſe in ciuitate Anconæ.

ADDITIONES.

Quòd ſequitur Alexand. in l.ſiue aũt.§.ſi.ff. de publi.in rem. act.& in l.1.C. de edict.diui Adria.Iaſ.qui plures citat, in dicta.l.quoties.num.37.Hippol.de Marſil.in l.qui duobus colum.2.ff.de fal. Nico.Pig.

Adde Catellia.Cot.in memorab.in ver.creditor prior. in fine.& Bald.in l.poſt ſententiã.col.2.C.de ſentẽ. & interloc. om.iudic.Bald. & Ange.in l.ſiue autem.§. ſi duobus.ff.de public.Alexan.cõſi.92.nu.12.& cõſi.109.nu.6.vol.5. & cõſi.71.nu.4.vol.7.quod verũ eſt,vbi vterq; ꝓbat pretiũ numeraſſe.alioquin is potiora iura obtinebit,& præſumetur ei rem prius traditam fuiſſe,qui probat pretij numerationem,ſecundum Bal.in c.ſi facta.col.1. ſi de feudo fuc. contrauer.inter domi.& agna.& Didac. Couar.li.2. variarum reſolutio.c.19.nu.6.ver.6. Gab.Sar.

* Creditor prior regulariter præfertur poſteriori.l.qui balneũ.l. potior.ff.qui potior.in pigno.& reg.qui prior.de regul.iur.li.6.& ibi Dy.fallit tñ hæc regula multis modis.de. quibus ꝓ Docto.in locis cõmunibus,& per Cæpol.caute: 124.vulgaris eſt regula.Sed inter alia limita nõ procedere ſi creditor ſecundus haberet inſtrumẽtũ de actuali numeratione,& primus ſolũ inſtrumentũ confeſsionatũ,quia tunc ſecũdus debet ꝓferri. tex.not.in l.diuerſis. iũcta gl.in ver. data.C.ꝙ potior. in pignor.per quẽ tex.Bald.& Ange. ibi mouẽt cõtrahentes,vt ſint cauti in ſtipulãdo inſtrumenta de actuali numeratione & propterea Bal.in l.2.notab.dicit ꝙ ex confeſsione de recepto inducitur fraudis ꝓſumptio. ſecus in actuali numeratione ꝓ l.1.ĩ fi.& l.ſeq.ff.ꝙ ĩ fraud. credit. Vide Cot.ĩ verb.creditor prior.& Pau.del bñ ſing.20.

CCCLXXXIII.

1 *Quicquid plãtatur,ſeritur,vel ædificatur,omne ſolo cedit,ræ dices ſi tamẽ egit,& hoc eſt de iure naturali,vt Imperator, vel ciuitas hoc tollere non poſsit.*

Tu hai

Tu hai audito la Inſtituta in titu.de iure naturali gen.& ciui.& habuiſti quid ſit ius naturale. Et ſcis quòd re-
1 gula eſt,quicquid plantatur,ſeritur,vel ædificatur, oẽ ſolo cedit,radices ſi tamen egit. & hoc in mille locis Inſt. de rer.diui.§.cũ in ſuo,& §.qua rõne.& §.ſequ.& de acq.rer. domi.& de rei ven.Sed an hoc ſit de iure naturali? Dic ꝙ ſic, vnde ſequitur, quòd ſi Imperator vellet illud tollere, non poſſet,nec ciuitas,vt in §.ſed naturalia.Inſtit.de iure natura.ſed de hoc caſus eſt vnicus in l.qui domum.ff.ad legem Aquiliam.decipies barbatos cum illo.

ADDITIO.

Et qñ procedat illa regula,tradit idem Ro. & Alex. in l.1.§. nũc tractemus.ff.de no.ope.nũ.Soci.in reg.fallẽ.nu. N.P.

CCCLXXXIIII.

1 *Conſuetudo an excuſet notarium à pœna falſi.*

FVi interrogatus,ſunt hic tres conſeruatores monetæ, dum vnus debitorum cõis ſolueret,notarius narrat ꝙ ſoluit in præſentia oĩum triũ,cũ non fuerit, niſi vnus præ
1 ſens ſm conſuetudinem,an † hæc conſuetudo excuſat notarium à pœna falſi? Hoſt.in c.quanto. de his quæ fiunt à præla.quem refert Bal.in c.1.de feu.cog.in vſibus feud.di centem,quòd aut notarius aſſerit illos præſentes, quibus ex eorũ præſentia infertur magnum præiudicium, & tũc hæc conſuetudo quantocunq; tempore obſeruata & inuetata non excuſat à pœna falſi.Pone exemplum ſecundũ materiam l.quæ dotis.ff.ſo.ma.Aut nullum poſſunt habere præiudicium,vt in caſu noſtro, & tunc excuſatur notarius ſecundum eum.& ita intellige Bal.in rub.C.de fide inſtrumen.co.4.verſi.quæro ergo quid de eo.

ADDITIONES.

Dic quòd licet Bald.in dicta rubri. iſtud expreſsè non dicat, põt tamen aliqualiter colligi ex verbis ſuis iuncta authoritate Roma.hic.ſicut in ſimili dicitur, nam ſi epiſcopus committat alicui ſigillum,ille ex conſuetudine ſigillat in perſona epiſcopi abſentis & ignorãtis, vt ibidem per Bal. & per eundem in l.2.de rebus alie. nõ alie. vbi etiam dicit quòd non requiritur alia ſubſcriptio.

Et hoc ſequitur Are.in tract.maleſi.ver.falſario. & ibi Aug. Alexan.conſi.70.videretur.co.2.lib.1.& conſi.39.viſis.in prin.li.3.Iaſ.in l.1.in prin.co.1.ff.quod quiſque iur. Nico. Euerar.in loco vſitato,ſeu à conſuetis.Deci.conſi.175. in cauſa.col.8.Hipp.de Marſi.in l.1.nu.100.ff.de ſicar. & in §. quoniam.nu.98.in practi.Petraſanct.ſing.83.tene.& adde ſuprà ſing.19.an conſuetudo. Nico.Pign.

Cõſuetudo excuſat à pœna falſi,vt etiam voluit Bald. in l.1. co.6.ver.modo iuxta prædicta quæro.ibi, Item eſt, ſic ſe habet gñalis conſuetudo,quæ excuſat.& col.ſeq.verſi.modo ſequitur alia queſtio.ibi,tñ ego non puto.C.de confeſ. in rub.C.de fide inſtr.co.5.ver.quæro ergo quid de eo,ꝙ quotidie fit.& ante eũ Inn.Hoſt.& Io.And. Ant. Imol.& alij in c.2.in fi.de fide inſtr.& Hoſt.in c.quãto.de his quę fiunt à prælatis.& Ale.cõſi.107.pro inueſtigatione. colũ. vlt.ver.ad id ꝙ no.li.2. & cõſ.65.attẽta diſpoſitione ſtatuti.co.2.ver.licet Bal.alibi.li.3.Et conſ.41. viſis & optimè diſcuſsis.co.2.verſi.ſed quod Demetrius.li.4.Iaſo. in l.de quibus.co.3.verſ.confirmo ꝓ id.ff.de legib.& in l.ſingularia.co. penu.ff.ſi cer. peta. vbi dicit ſe ea rõne defendiſſe notariũ quendã Placentinum,qui ſequendo cõſuetudinẽ notariorũ Placentiæ inſtrumento appoſuerat verbum numerauit,quamuis nõ fuiſſet præſens pecunia. & idẽ Iaſ.in l.ait ꝓtor.1.§.iurari.col.penu.verſi.ſecundus modus eſt.ff. de iureiu.& Deci.conſi.170.viſo themate, & his quæ.co. 3.verſ.& in ſimili caſu.Oldra.conſi.56.Matth. de Afflict. in conſtitu.Neap.Regni incip.aduocatos.col.penult.verſicu.an autem conſuetudo.& Rochus de Curt.in reper. c. vlr,col.5.de conſuetudi.& tradit And.Tiraquel.in tracta. de pœnis temperandis,aut remittendis cauſa. 43. nu.11. verſic.ſuccurrit & illud.Et vltra prædictos adde multa de conſuetudine ad propoſitum tradita per Guid. Papæ deciſio.Grationop.262.& ibi in additio.& vide quę dixi ſuprà ſing.19.& in ſing.150.Franc.Cremen.Gab.Sar.

CCCLXXXV.

1 *Notarius ſcribens falſum inſtrumentum immunitatis, ignis pœna punitur.*

2 *Notarius ſcribens ſimulatum inſtrumẽtum perdit manum.*

3 *Notarius ſcribẽs inſtrumentũ vſurariũ eſt periurus,nec amplius poteſt inſtrumenta conficere,& infamis pronuntiatur.*

1 POne,quòd notarius ſcribit † falſum inſtrumentum immunitatis,qua pœna debet puniri? Dic ignis, caſus eſt ſingularis in l.1.C.de immu.nemini conceden.libr.10. De
2 ſcribente † ſimulatum inſtrumentum habes quòd perdit manum,vt in c.imperialẽ.§.ſcrib.de prohi.feu.alie. per Feder.Sed† quid de notario ſcribente vſurariũ inſtrumentũ, qua pœna debet puniri? Dic quòd eſt periurus,& non põt amplius conficere inſtrumenta,& poteſt pronunciari infamis,dictum eſt Hoſt.in ſumma,in ti.de vſu.§. an aliquo. circa ſi.verſi.quid de notario. Arch.refert illud & facit feſtum.46.diſt.c.ſicut.quod nota.

ADDITIONES.

Vide etiam Moder.in d.c.ſicut referẽtes Archi.& vide Lau. de Rod.in tract.ſuo vſurarum.q.58.

Sequitur plenè Ale.in d.l.1.& in l.ſi quis iniquũ.§. ſi procurator.co.3.ff.quod quiſque iur.Feli.in c.ſi aduerſus.de hęre. Corſe.ſing.121.inci.qui falſum.Hipp.de Marſ.in l.ſi.ff.de parrici.& in ſing.181.& 563.& in alijs locis. Nic. Pig.

An notarius conficiens inſtrumentum contractus à iure reprobati,puniat,tradit Guid.Pap.deciſ.Grationop.118.nu. 2.& deciſi.433.vbi ponit de notario faciente inſtrumentum falſum qua pœna puniatur. Et quid de eo qui dictum inſtrumentum falſum dictat? Gab.Sar.

CCCLXXXVI.

1 *Aurum,vel argẽtum an deſinat eſſe meum, ſi me inſcio,vel ignorante ex eo factus ſit calix?*

1 DE auro vel argẽto meo† factus eſt calix me inſcio,vel ignorãte,nũquid deſinat eſſe meũ? Tu ibis ad c.ex antiquis.54.diſt.Sed dic quòd definit eſſe meum argentũ, loquor enim in re inanimata.c.autem ex antiquis. loquit in re animata,poſſum tamen eſtimationem petere,caſus eſt ſingularis in c.pe.14.q.6.quod incipit,comperimus.

CCCLXXXVII.

1 *Venditio facta cum pacto,quòd venditor non teneatur de euictione:re euicta teneatur ad pretium, ſi generale fuerit pactum à quocunque euincatur, ſecus ſi ſpeciale, quia tunc † nec pretium reſtituitur.*

1 SI vendo rem cum pacto,† quòd nolo teneri de euictione,teneor ad pretium re euicta.l. emptorem.§. ibidẽ. ff.de act.emp.Quod eſt verũ,quãdo in genere eſt factum pactum à quocũque euincetur,ſecus ſi ſpecificatus, puta à Sempronio,tunc enim etiam pretium non reſtituo. caſus eſt ſingularis in l.qui libertatis.in prin.ff.de euict.

ADDITIONES.

Et iſtud vide notabile conſilium Alexand.conſi.188. incip. ſi vendo.

Et ibi Bar.& Bal.idem Bal.in l.non dubitatur.C.e. ti. & in l. 1.q.2.C.de peric.& commo.rei ven.Soci.in trac.ſal.regu. 437.ſall.1.Caſtren.in d.§.ibidem. Ang. Arc. in §. actionũ. co.12.verſi.& quod dixi.Inſti.de actio.Hip. ſingulari 656. venditor.And.Tiraq.qui plures citat, de retractu conſanguí.§.12.gl.1.nu.14.porro.Matt.de Afflict.in ti.de inuenti. de re alie.fact.in prin.col.ſi.& in §.rurſus.in tit.quib.mod. feu.amit.vbi illum tex.extendunt. Nico.Pig.

Adde latè per Stepha.Aufrer.deciſ.Capel.Tholo.360. & plura in materia euictionis per eundem deciſi.407.& per Didac.Couar.li.3.variar.reſolutio.c.17.in prin.num.2.Et plenius omnibus per Carol. Moli. in prima parte cõmenta. in conſuetu.Pariſien.in gl.8.§.1.nu.40.verſi.ſecus ſi patronus ſimpliciter. Gab.Sar.

CCCLXXVIII.

1 *Teſtium,& eorum dictorum reprobatio eſt permiſſa, quatenus vltra tertiam non admittitur.*

2 *Reprobatio teſtium in iudicio ſummario nõ admittitur,quãdo illud poſtea venit examinandum in iudicio ordinario.*

1 REprobatio personarũ testium † & eorum dictorum est permissa.c.præsentium.de testi.& C.e.tit.l.si quis testibus, licet non admittatur vltra tertiam productionem.c.licet dilectus.de testib. Tamen fallit hoc in iudicio summario,in quo non admittitur reprobatio, quando illud postea venit examinandum in iudicio ordinario, dictum est Abbatis antiqui,quem refert ibi Hostien.& Ioã. Andr.& do.Anto.in cap.veniens.2.de testib. Et est ratio, quia si hoc admitteretur,non esset summariè procedere, sed magis ordinariè,& sic esset differre. exemplum pone in filio petente alimenta,& probante se filium, per l. si iudex.ff.de his qui sunt sui vel alien.iuris.iuncta.l. si quis à liberis.ff.de lib.agno. quæ filiatio postea venit probanda in iudicio ordinario. Item pone exemplum in tertio comparente ad impediendum executionem, vt l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudic.

ADDITIONES.

Et sequitur ibi Abb.co.5.in prin.& ibi Feli.in 6.co. Quod intellige secus,quando in iudicio quantumcunque summario non expectaretur alia sententia in principali causa, vt per Aret.consi.61.in causa illorum.in fin.Hippo. de Mar. in rubr.C.de proba.in fi.& in l.de vnoquoque. nu. 135. ff. de re iud.Et est de mente Roma. hic, & distinguit idem Aret.in dicto capitu.veniens.colu.9. vt refert Marant.in pract.de repulsa testium.in fine. Nic.Pig.

Idem tradit Lanfranc.de Oria,in c.quoniam contra.in vers. testium depositiones.nume.83,extrà de probatio.& Dida.Couar.in practicis quæstionibus,cap.17.versi.septimò est in eadem quæstione.Gab.Sar.

CCCLXXXIX.

1 *Redditus relictus quolibet anno,intelligitur tunc debere solui,quando hæres fructus colligit.Et quid si vnà cum reddi tu legata sint etiam viginti,an illa viginti statim adita hæreditate peti possint?*

1 REdditus relictus† quolibet anno, intelligitur tunc debere solui,quando hæres fructus recolligit.l. Firmio. §.pater.& l.nec semel.§. si in habitatione .ff. quando dies lega.ced.Modò lego Titio sextam partem fructuum talis fundi,& viginti,an viginti possunt immediatè peti adita hæreditate,an saltem post aliquod tempus, per l. quod dicimus.ff.de sol.l.1.§.bellissimè. & §. sub conditione.ff: vt lega.nomi.caueat. Dic quòd non,ratione connexionis, secundum Bar.per illum tex.in l.si legatarius.§.1.ff. de lega.3.qui notabiliter hoc probat.

ADDITIO.

Adde quòd illam doctrinam Bar. dicit singu. idem Roman. consilio.231.præmissorum.Felin.in c.2.co.16. in 5.fallen. vbi.Rip.nume.46.de rescrip.Idem Rip.in c.1.colu.32.de iudic.Iaso.in l.1.co.4.ff.de iustit.& iure.& in l.qui hoc anno.co.fin.ff.de verbo.obligat.post Rom.Nic.Euerar.in loco à natura copulæ secundo modo.Soc.Iun.consi.160.circa præsentem.col.3.libr.2. Nico.Pign.

CCCXC.

1 *Medico in ciuitate existenti si dictum decem promittantur, vt ad ægrotum in comitatum veniat,an decem debeãtur diebus,quibus est in itinere?*

1 MEdico existẽti in ciuitate promitto decem dietim, vt veniat ad ægrum in comitatum,an decem debeãtur diebus,quibus est in itinere?Dic quòd sic,text.est,quẽ no.Bar.in l.quid nisi.versi.sed qui dies.ff.de ope.libr.& ibi Bar.facit magnum festum.

ADDITIO.

Et ibi Ale.Bal.in l.liberti.co.4.C.eo.ti.idem Ale. in l.de diuisione,col.2.ff.solu.ma.Franc.Rip.in tract.post.vlt.part.ti tu.de medi.& salar.co.11.vbi alios citat, & in l.quo minus. co.5.ff.de flumin.Et idem in aduocato,vt per Bald. in l.1. C.de suffrag.& Feli.in c.1.in fin.de lib.obla.Iaso.in l.diem functo.nu.42.ff.de offi.assessor. Nico.Pig.

CCCXCI.

1 *Inuecta & illata per secundum conductorem, an sint tacitè obligata primò locatori?*

INuecta, & illata per inquilinum & colonum sunt pro pensione tacitè obligata.l.certi iuris.C.loc. cum simili. licet diuersimodè in colono & inquilino. Et inquilinus & colonus possunt alij locare.Sed an inuecta & illata per
1 secundum conductorem sint† tacitè obligata primo locatori? Dic quòd non, casus est singularis in l. si in lege.§.si colonus.ff.loca.quem nota perpetuò.

ADDITIO.

In contrarium est veritas, & est textus in l. solutum.§. solutam.ff.de pign.actio.& sequitur Socin.in regula. 192. fallen.6.Ludo.Gomes in §.item seruiana.nu.15. & 32. Instit u.de actio.Negusa,latè in tractatu de pigno.4. membr.2. par.princip.12.casu.2.amplia.& ad d.§. si colonus.vide in fra singu.396.vnus. Nico.Pig.

CCCXCII.

1 *Procurator debet habere speciale mandatum ad petendum relaxationem carcerati.*

AD petendum quem relaxari à carceribus quilibet admittuntur,vt de lib.ho.exhiben.in multis locis. Sed
1 nũquid posit generalis† procurator illud petere? Diceres quòd sic, quia sufficit generale mandatum ad agendum. Dic quòd requiritur speciale mandatum.l. Pomponius.ff. de procura.Barto.allegat,ad hoc in consilio suo 84. incip. In causa Statij.libr.1. Adde ad cap.qui,ad agendum.de procurato.libr.6.

ADDITIONES.

Adde quod idẽ Ro.consi.241.spectabiles.circa fi. dicit illud dictum Bar.esse falsissimum.& contra Bar.tenet Alexan. consi.134.circa executionẽ.lib.6.de quo vide latè Io. Bap. de sancto Seuerino in tracta.de debito.fugi.13.q. princ.& Fel.in c.1.co.5.ver.prima itaque.de iudi. Nic.Pig.

Adde in materia,q̃ carceratum,maximè compeditum relaxãs† sine mãdato superioris,vel iudicis,incidit in crimẽ legis Iuliæ maiestatis,vt tenet Guido.Pap.decisio. Grationop.437.nu.5.ver.an relaxans à carcere.Gab.Sar.

CCCXCIII.

1 *Statutum si prohibeat habentem vnum officium aliud acceptare,quam pœnam si acceptet,patiatur?*

1 SI statutum prohibet habentem † vnum officium acceptare aliud,an patiatur aliquam pœnam, si acceptat? Dic quòd caret acceptato,& priuatur beneficijs, & salario primi.textus est singularis in l.quisquis.C.de cohorta.lib. 12.& ibi Barto.no.

ADDITIONES.

Et Felin.post Are.in c.ex literis.co.4.limit.1.vbi Deci. reclamat, de probatio. Limita, nisi dispensetur contra statutum,vt per Barto.in l.fi.C. de execu. & exactio.declarando vt per Deci.vbi suprà co.pe. Nico.Pign.

Econtrà autem, quomodo puniatur is, qui nolit acceptare officium,ad quod fuit electus,tradit idem Roman. suprà singu.188. Gab.Sar.

CCCXCIIII.

1 *Minor non debet occupare locum maioris,& contrafaciens qua pœna puniatur?*

1 NOn debet† minor maioris locum occupare,vt sit per aliquos in collegio nostro Senensi.Sed qua pœna puniuntur illi tales? Dic,quòd debent poni in loco viliori,& priuari loco assumpto,casus est singularis in capi.præcipimus.93.dist.quod nota.

ADDITIO.

Et sequitur Petrasanct. sing.33.& est doctrina Christi,Mat. Euang.23.Lucæ 12.Cùm inuitatus fueris,&c.Et tales sacrilegi censentur.casus notabilis in l.1.C. vt dignitat. ordo ser.libro 12.Sed text.in l.2.ibi,in locum, ex quo indecenter emerserat,reuertatur.C.de offic.mag.offi.dicit,q̃ ponatur in pristino loco. Et ita tenet Felin.in rubric. de maior.& obedien.colum.4.dicens dictum capitul.præcipimus seruari in casu suo,& ita sentit Nico.Boer. in 1. addit.tracta.de auth.mag.cons. Nico.Pign.

CCCXCV.

1 *Potestas debet etiã vltra tps sui officij exercere iurisdictionem*

nem,quousque successor in officio veniat, & an pro hoc reliquo tempore debeat habere consuetum salarium?

LEx,meminisse.ff.de offi.procon.& l.eum qui.ff.de iurisd.om.iud. Canonistæ in gl.in c.& si Christus.de iu-
1 reiu.dicunt,quòd potestas † debet etiam vltra tempus sui officij exercere iurisdictionem,quousque veniat successor in officio.Sed quæro,an pro reliquo tempore, quo sedet vltra tempus ipsius officij,debeat habere salariũ consuetum secũdum statutum officij?Dic quòd sic. casus est singularis in authen.de admi.§.illud.

ADDITIO

Idem Roman.in l.diem functo.& ibi per alios.ff.de officio. assess. Nico.Pign.

CCCXCVI.

1 *Intellectus l.si in lege.§.si colonus.ff.locati.& l.solutum.§. solutam.ff.de pigno.actione.*

1 VNus vestrũ dixit mihi, quòd † volebat me declarare l.si in lege.§.si colonus.ff.loc.& l.solutum.§. solutã. ff.de pig.act.contrariantes inter se.Sed Barto.soluit, aliud in tacita,aliud in expressa,sed diuinat. Tu dic, aut loquimur in colono,& sic in prædio rustico, & tunc loquitur §. si colonus. Si autem in inquilino, tunc loquitur contrarium,moueor per l.certi iuris.C.loc.vbi facilius inducitur hypotheca in inquilino, quã in colono. vide ad hoc l.si gratuitam.ff.qui.mo.pig.tacite contrah.

ADDITIO.

Dicas quòd vera est resolutio illa Bart.in d.§. si colonus. quã sequuntur communiter doct.vt per Negu.in tractatu. de pign.4.membr.2.par.princip.12. casu.2.amplia.Iaso.in l. item quia.co.1.ff.de pact.& Lud.Gomes, qui post alios latè tractat,in §.item Seruiana.nume.15.& rursus num.32. vbi ponit alias duas solutiones,Instit. de actio. Et adde suprà singulari.391.inuecta. Nico. Pign.

CCCXCVII.

1 *Personæ egregiæ, vt sunt milites, clerici, & similes,ad iudicium venire non compelluntur,& an hoc procedat in causa criminali?*

2 *Iudex licet in ciuili possit committere alteri examinationem testium,tamen hoc in criminali non potest.*

1 PErsonæ egregiæ, † vt milites,clerici,& similes,nõ compelluntur venire ad iudicium,vt in ca.si qui testium.de
2 testi.l.ad egregias.ff.de iureiuran. Sed an habeat locum in causa criminali? Scis,quòd † licet in causa ciuili possit iudex alteri committere examinationem testium, tamen hoc non potest in causa criminali,vt in authen.apud eloquentissimum.C.de proba.l.3.§.diuus.ff.de testi.3.q.6.ca. testes.no.in c.cùm causam.de testibus.& c.cõstitutus.de fideiusso.& Io.And.in c.Roma.§.cõtrahentes. de fo.compe.lib.6.& c.mulieres.de iudic.eo.libro. Dic quòd non gl. est singularis in c.1.de test.cog.

ADDITIO.

Adde 3.q.8.c.testes.& Gemi.qui ita limitat in c.præsentium de testi.li.6.ratio est,q̃ assignat Ro. hic, nam certè æquius est egregiam personam potius venire ad iudicem, quàm ecotrà.secus ergo esset,quando ratione importantiæ venire nõ possent,vt inquit Iaso.in d.l.ad egregias.col.2. circa fi.ad hanc limita.vide Panor.in c.si qui testium. de testib. & ibi per Feli.co.antepe.& Iaso.vbi suprà.

CCCXCVIII.

1 *Testificari certæ personæ inuitæ non compelluntur,& quid si veritas aliter haberi non possit?*

1 TV habes in l.4.ff.de testib.† quòd certæ personæ inuitæ non compelluntur ad deponendum. Sed illam intellige,quando pòt per alios probari,aliàs secus.Rõ est,q̃ non est angusta facultas probationum.l. quoniã.C. de hæretic.verbum est singulare Host.& Io.And.in dicto capit.1.de testibus cogend.quod nota perpetuò.

ADDITIONES.

Adde Spe.idem tenentem in ti.de teste.§. de testium compulsione.in princ.do.Ant.in c.cùm à nobis.in vltim. col. de testi.& gl.in ver.occultetur.in ca. quicquam.14. q.2.& do.Ant.post Host.in c.cum nuntius.in vlt.co. de testi.do. Ant.& do.Abb.in c.dilectorũ.de testi.cog.& Imo. in c. 3. e.ti.& Arc.in c.statuendum.2.q.6.Istud tamen sublimitatur,nisi aliqui eximerentur à testimonio, non quia essent priuilegiati,sed aliter inhabiles,quia etiam in auxiliũ veritatis aliter non admitterentur,qñ materia est talis, quę de sui natura aliter sciri posset,vt p gl.fi.in l.inuiti.1.ff. de testi.quam sic intelligunt neoterici in d.c.1. de testi. cogẽd.

Adde ibi Abb.& Feli.nu.8.qui alios citat, & in ca. dilectorũ. eod.titu.Lanfranc.in cap.quoniam contra.versic.testium numer.42.ad fin. de probat.vbi ponit cui incumbat onus probandi, quòd veritas aliter haberi non potest, de quo etiam per Decisio. Tholosa. 3.& 354.& ibi Aufrer. latè Soci.in regu.259.fallen.4.Et an hoc singulare procedat in causa criminali ponunt doctor.in d.c.dilectorum.& Soci. in tracta.fallen.regula 417. Nico.Pig.

Hoc dictum Roma.refert & sequitur Hippo. de Marsi.in practica crimi.in §.diligenter.num:125.& in l.infans.nu. 46.ff.ad leg.Cor.de sica.& in l.diuus Pius.nume.13.ff.de quæst.& in l.de minore.§.tormenta.nu.19.ff.eo.ti.& in l. si fortè mulier.nu.8.C.ad leg.Cor. de sicar.& Caro. Molin.in additio.ad Alexan.consi.18.Viso processu.co.3.nu. 5.li.1.in additio.incip.l.4.vbi alia ad hoc allegat. Et Petr. Dueñas in reg.384.incip.frater contra fratrem. in prima limitatione. Gab.Sara.

CCCXCIX.

1 *Confessio extraiudicialis sine causæ expressione nõ probat,secus in iudiciali,quia probat,& quid si fiat coram arbitro?*

1 QVamuis † confessio extraiudicialis sine causæ expressione non probet,vt l.cùm de indebito.§.fi.ff.de probat.& l.generaliter.C.de non nu.pecu.ca. si cautio. de fide instrumen.Item quòd confessio iudicialis inducat probationem etiam quòd sit sine causa, quia calor iudicij supplet defectum.tex.est in l.voluit.in prin.& §.fi.ff.de interro.act.& no.in l.1.C.de confes.& Canonistæ in c.si.c.tit. Tamen quid diceres si confessio fieret coram arbitro,an sine causa valebit? Tu diceres quod sic. quia sunt redacta arbitria ad instar iudiciorum.l.1.ff.de arbitr. Sed ratio est in iudice propter iurisdictionem suam, quæ non est in arbitro,qui habet tantum notionem. Tamen idem est in arbitro,gl.est penu.ad fi.& singularis in l.1.ff.de interrog. act.allegat l.pe.ad fin.C.de arbi.sed parum facit,non tamẽ inuenio illam glo.reprobatam.

ADDITIONES.

Adde quòd illam glos.sequitur ibi Bal.& Ludo.Bolog.vt est ibi eius additio.Bar.post alios in l.1.in fi.C.de cõfess.Abba.post Imo.in ca.præsentata.colum.3.de testi. vbi Felin. co.penu.refert doct.pro vtraque parte.Quæ opi. mihi verior videtur,quando arbiter iuris ordine seruato ad instar iudicis processit,& confessionem recepit, cũ arbitria sint redacta ad instar iudiciorum.dicta l.1.& ibi Bar.ff.de arb. Vide tamen Alex.consi.13.ex his.colum.2.li.1. quod est duplicatum consilio 19.libro.4.Felin.vbi suprà. Decisio. Neapo.168.in causa.nu.10. Nico.Pig.

An confessio extraiudicialis sine causa facta inducat obligationem,tam in debitore,quàm in creditore, tradit Guid. Papæ,decisio. Grationop 176.in decisione. Et quid si causa fit in discreta?ponit Bald.in l.cùm de indebito.§.sinaũt. ff.de probatio.& ibi Ale.in apostil.ad Bar.& per Lanfran. de Oria,cap.quoniam contra.in versi.confessiones.nu.29. versi.aduertendum est.extrà de probatio. Ga.Sar.

CCCC.

1 *Contumax si sit reus in respondendo, actor in possessionẽ rei petitæ a iudice mittitur,præmissa inquisitione summaria: Secus in gratia,vel dignitate beneficiali. Et quid in dignitate seculari?*

1 QVando reus est contumax in respondendo, † iudex mittit actorem in possessionem rei petitæ præmissa inquisitione summaria.Hoc fallit,vbi agitur ad obtinendum beneficium,seu gratiam inde concessam,seu dignitatem,casus est in ca.1.de eo qui mit.in poss.cau.ici ser.li.6.

Quod intelligit ibi gl.& doc. quando agitur de poſſeſsione,non de titulo,& dicitur ibi ſingulariter q̃ poteſt proce di propter contumaciam rei lite non conteſtata in cauſa beneficiali.Sed quid,cùm petitur officium,ſeu dignitas ſecularis,an ſit idem quod in dignitate eccleſiaſtica? Dic q̃ ſic,ſecundum Spe.ſingulariter in ti.de ſecundo decre.§. videndũ.verſi.quid ſi electus.nu.12. Vide ibi rationes ſuas, & illud dictum refert & ſequitur Io.Andr.in c. contingit. de do.& contu.quod nota tu Legiſta.

ADDITIO.

Adde eundem Ro.in l.ſi vero.§.de viro.fallen.40.verſic.19. ff.ſo.ma.Abb.poſt alios in d.c.contingit.5.co.quem videndum ſingulariter declarat d.c.1. vt habeat locũ in bñficio obtinendo,ſecus in obtẽto retinendo. Et intellige q̃ iſtis caſibus non fiet miſsio,ſed procedetur contra contumacem ad diffinitiuam,vt per Spe.in loco hic alleg.

CCCCI.

1 *Interpellatione extra iudiciali nõ præcedente, reus an poſsit cõdẽnari in expenſis primæ citationis,& libelli oblationis?*
2 *Intellectus l.quidam Hiberus.ff.de ſerui.vrba.prædio.*

ALio ſero Dominus Emanuel dixit mihi,quòd reperit ſuper litera moderna in decretalibus vnum dictum, Scis enim quòd de honeſtate eſt, quòd antequam aliquẽ
1 cõueniam,interpellem ipſum extra iudicialiter. caſus eſt in l.quidam Hiberus.ff.de ſer.vrba.prædio.Et dicunt Moderni, q̃ ſi hæc interpellatio non præcedit, non põt reus condẽnari in expenſis primæ citationis, & libelli oblationis,& nil allegãt,& hac occaſione volo tibi declarare hoc. Dic ergo,q̃ aut reus citatus non monitus extra iudicialiter cõparet,& cõfitetur petita, & tali caſu confeſſus non põt cõdemnari in expẽſis primæ citationis, neq; libelli.ratio eſt,quia imputandũ eſt creditori,quare eũ nõ monuit, præſumere enim debuit reum confeſſurum debitum extraiudicialiter,igitur qui fuit in culpa, meritò perdit expẽſas. Aut reus negat,& tunc cõdemnatus per ſoſam debet in omnibus expenſis cõdemnari, & citationis & libelli,& ratio eſt,quia iudex præſumere debet,illũ reũ negaturum debitum extraiudicialiter,ſicut negauit iudicialiter,per ra
2 tionem naturalem.ſingulare verbum Gul.de Cun.in l.edita.C.de eden.& ita intellige d.l.quidam.Hiberus.quod tene menti,quia milies de facto habebis.

ADDITIONES.

Adde Abb.in c.2.de accu.co.2.& Fel.in c.nouit. col. peo.in fi.ver.fallit primò.de iud.But.in c.1.co.4.de lib.obla.Ana. in c.licet Heli.co.4.ad prin.de ſimo. & de materia l.quidã Hiberus,vide Bal.in locis allegatis vbi ſuprà per Ana.

Adde Caſtren.in l.ſi reus paratus.ff.de procurat.& in l.deſtitiſſe.ff.de iudi.Fel.& Deci. multipliciter limitantes in canouit.co.ſi.de iudi.& in c.quoniam contra.glo.dilationes. de probatio.Abb.& Feli.in c.2.de accuſa.Deci.& Cagno. in l.qui in alterius.ff.de regu.iur.

Vide Iaſ.in l.certi conditio.in prin.co.2.nu.4.ff.ſi cer. peta. & Bauerium in repeti.l.ſi ex legati cauſa.co.26. in prin.ff. de ver.ob.& plenè per Hippo.de Marſi.in l. patre vel marito.in prin.nu.38.ff.de quæſtio. Gab.Sar.

CCCCII.

1 *Interpellatio extra iudicialis reo debitori facta à quo debeat probari,an ab actore affirmante,vel à reo negante?*
2 *Clericus loquens cum puella hodie non præſumitur ei velle benedicere.*

QVis debet probare hanc monitionem extraiudicialẽ:
1 actor affirmans,vel reus negans? Tu diceres quòd actor,per l.actor quod aſſeuerat.C.de proba.& c.bonæ.1. de elect.& malè diceres.Sed dic quòd incũbit onus pro-
2 bandi reo neganti, † & ſic præſumptio eſt pro actore. caſus eſt ſingularis in l.in fideicommiſsi.in princ.ibi,tametſi non facile,& c.ff.de vſur.dicit enim ibi tex. illud communiter accidit.ſed locus à cõmuniter accidentibus trãſfert onus probandi in negantem.gl.ord.in l. neque natales.C: de proba.dicut dicimus quòd clericus loquens cum puella non præſumitur eã benedicere velle hodie.in capi. abſit. 11.q.3.& iſtud adde ad l.ſciendum.ff.de verborum oblig. & quod ibi dixi.& quære hoc in c.finem litibus. de dolo & contum.& l.properandum.C.de iudi.& non inuenies.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Fel.in c.nouit.in vltimis verbis, de iudi. vbi ſequendo Roma. hic dicit quòd onus probandi incumbit neganti ſe monitum.dicit tamẽ cogita, quia iſta eſt mera negatiua,ergo improbabilis.c.quoniam.de proba.Sed aduerte,q̃ ipſe tenuit oppoſitum,& fortè melius per vnum bonum argumentum in d.c.quoniam.co.9.

Adde quos nunc proximè citaui.& Cagn.in l. vinum.nu.22. ff.ſi cert.pe.limitantem non procedere in materia quanti plurimi,quinimò alleganti diem interpellationis factę incumbit onus probandi.Et quando argumentum à cõmuniter accidentibus valeat,vel ne,latè ponunt Alex.& Iaſ. in l.non hoc.C.vnde cognati.Hip.ſing.1.& Nico.Euerar. in ſuis locis legalibus. Nico.Pig.

Eandem l.in fideicommiſsi.ff.de vſur.ſingularẽ dixit Hipp. de Marſi.in l.1.§.ad quæſtionem.numer.18.& in §.ſi quis dicatur.numer.18.ff.de quæſtio. & in l.patre vel marito. nume.40.vbi latè proſequitur.ff.eo.ti. Gab.Sar.

CCCCIII.

1 *Cautela ad euacuandum,& irritandum ſententiam,quæ ferri poſſet contra tutum in integrum reſtitutione.*

VOlo tibi dare cautelam (ſcis quòd minor & eccleſia
1 habẽt in integrum reſtitutionem) tad euacuandum ſententiam,quæ ferri poſſet contra tutum in integrum reſtit.Facias q̃ præcedat tractatus tranſactionis lite pendẽte,& quod aduerſarius aliquid tibi remittat de eo, in quo fortè potuiſſet condemnari minor. Deinde noli ſtare dictæ concordiæ, quia ſi contingat ipſum condemnari in plus, quàm fuit tractatum, habebitur tranſactio pro perfecta, & ſententia irritabitur: caſus eſt ſingularis, & Barto.ibi gloriatur in l.ſi ex cauſa.§.nunc videndum.verſicu.ergo & ſi.ff.de min.& dicit pluries practicaſſe. & eſt caſus ſingulariſsimus.

ADDITIONES.

Adde Fran.Cre.no.29.inci.obtinui.Bal.& Alb.in §.nunc videndum.hic alle.& Bal.in repe.l.2.co.2.C.de reſcin.vend. Bar.Cæpola.in cautela 6.quando aliquis litigat.

Et Bal.in c.fi.& ibi Feli.circa fi.de probatio.Nico.Boer.deciſio.63.minor.co.2. Nico.Pig.

* Quando aliquis litigat,vel litigare vult cum minore,& petere ab ipſo,cõſiliũ eſt,quòd aduocatus minoris, vel eius tutor aut curator quærat tractatum concordiæ vel tranſactionis,& curet quòd actor velit concordiam, vel tranſactionem facere,& aliquid ſibi remittere de eo, in quo fortè potuiſſet condemnari dictus minor. Exẽplũ, ſi minor potuiſſet condẽnari in cẽtũ, veriſimiliter offerat ex parte minoris minus,de quo actor veriſimiliter ſit contentus, & deducat actorẽ ad minorẽ ſummam, inquantũ põt,& poſteà dicat aduocatus minoris,nolo ſtare dictæ trãſactioni,quia nimiũ petis,ſi aliquid debes habere, conuenias pupillũ, vel minorẽ,vnde ſi minor habebit pro ſe ſnĩam,bene erit,ſi aũt habebit eã cõtra ſe, tunc poterit pro minore peti reſtitutio in integrum vſq; ad illam ſummam, in qua actor fuerat contentus per illam tranſactionem:nã in hoc fuit læſus minor,quia non ſtetit dictæ tranſactioni, cũ intercrat ſua vt ei ſtaret,ne cõdemnetur in plus.vnde ſi fuerit in plus condemnatus,poterit petere reſtitutionem in integrum,per d.l.ſi ex cauſa.§.nunc videndum.

CCCCIIII.

1 *Limitatio ſingularis ad clemen.appellanti.de appel.*

ATtende,quòd clemen.appellanti. dicit,† quòd appella
1 tio ab interlocutoria non poteſt iuſtificari niſi ex antiquis actis,non ex nouis. Dicit Barto.hoc verum, quando ſententia interlocutoria fertur in præſentem, ſecus in abſentem,tunc enim poteſt iuſtificari ex nouis actis coram iudice appellationis,& hoc ſcribas cordi. Bartol.in l. ait prætor.§. quid tamen.ff.de mino.ratio huius eſt, quia iudex debet pro abſente probationes inducere, vt authẽ.

qui

qui ſemel.C. qũo. & quan. iudex.vnde ſi non fecit iudex, poteſt abſens illud ſupplere in cã appellationis, ne negligẽtia iudicis ſibi noceat.Sed nõ valet,quia p̃ perſona iudicis præſumitur,vt in c.in præſentia.de renũ.c.ſicut. de re iud. c.bonæ.de elect.l.Hærẽnius.§.Caia.ff.de euict.oportet ergo p̃bare iudicẽ ſciuiſſe,aliàs nõ eſſet negligens,vt in.c.quadiuerſitatem.de cõceſ.præben.quia d.auth. qui ſemel. nõ imponit neceſsitatem iudici,ſed põt, ſi vult.l.nõ quicqd. ff.de iudicijs.Bal.in l.2.C.de reſcind. vend. in repetitione allegat illud dictum,& ſequitur, reprobat tñ rationẽ Bar. non autem per rõnes meas,& allegat Spe.in ti.de off.iud. §.exprimit.verſi.cũ autẽ.ſed nil facit,in c.in noſtra.de teſtib.& in c.in pſentia.de in integ.reſt.aliàs de renũ. Sed id dictum non video qũo poſsit p̃cedere, cũ ſi præſens non põt,qui obedit,nõ debet poſſe abſens & inobediẽs. Vnde teneo q̃ ſiue in abſentẽ,ſiue in præſentẽ feratur, põt iuſtificari ex nouis actis.non enim debet eſſe melioris conditionis abſens,quàm præſens.c.eum qui.de præben.lib.6.

ADDITIO.

Et Bar.in d.l.ait prætor.ſequitur Alex.in l.3.col.fi. ff.de app. recip.Rober.Maran.in Specu.aure.verſi. appellatio. num. 157.Et quatuor alias limitationes ad d. clem. ponit idem Ro.ſuprà ſingu.282.clemen. Nico.Pig.

CCCCV.

1 *Diſiunctiua poſita inter hæredes,vel legatarios,reſoluitur in coniunctam,niſi eæ ſimul in oratione poſitæ fuerint.*

1 TV habes l.cũ quidã.C.de verb.ſign. † q̃ diſiũctiua poſita inter hæredes,vel legatarios,reſoluit in cõiũctiuã,de quo in l.ſæpe.ff.de ver.ſignifi.Quod eſt verũ,niſi in eadẽ oratione fuerint ſimul poſitæ cõiũctiua & diſiuncti ua,tunc.n.ſtat in ſua propria ſignificatione, vt lego Titio, & Sẽpronio,vel alteri eorũ.Et erit effectus, q̃ tranſitres ad collegatariũ nõ per ius accreſcẽdi, ſed per ius nõ decreſcendi.caſus eſt ſingularis in l.ſi fundum ſub cõditione.§. his verbis.ff.de legat.1.& ibi Bal.quod tene menti.

ADDITIONES.

Adde Iaſ.qui alios citat,in d.l.cùm quidam.co.3.in 7.ſal.Nicol.Euerar.in loco à natura copulæ,in 5.modo.Fran.Rip. in l.re coniuncti nu.51.ff.de leg.3. Nico.Pig.

Adde quæ eleganter ſcribit Dida.Couar.in c.Raynutius. §. 7.nu.2.verſi.hinc poteſt intelligi.extrà de teſta.poſt. Ale. in l.hæredes mei.§.vlti.co.1.ff.ad Treb. Gab.Sar.

CCCCVI.

1 *Intereſſe aduerſus doloſum probatur per iuramentum,ſi dolus in faciendo conſiſtat,ſecus ſi in omittendo, nam tunc, eſt teſtibus probandum.*

1 INtereſſe aduerſus doloſum † p̃batur p̃ iuramẽtũ.l.ſem p̃ §.in hoc interdicto.ff.q̃ vi aut clã.& l.ſi qñ.C. vnde vi. de materia in l.vnic.C.de ſen.q̃ p̃ eo.& in c.ſi.q̃ me. cau. & gl.in c.dilecti.de fo.cõp.Qd limita verũ,ſi dolus conſiſtat in faciẽdo,ſecus qñ dolus reſultat ex nõ faciendo, vel omittẽdo,qñ tunc teſtibus eſt probandus. caſus eſt ſing. in l.argentarius.§.cùm autem.ff.de eden.quod nota:

ADDITIONES.

Ad iſtam limitationem vide Iaſ.in d.§.cùm autem.& Alex. in l.qui accuſare.ad ſi.C.de eden.

Contrarium tenent cõiter doct.in d.§. cũ autem. & in l.qui accuſare.C.de edend.& latè Cagn.in d.l.vnica.ſub nu.126. C.de ſen.quæ p̃ eo quod inter Bar.in l.ſi prius.q.2. & ibi Iaſ.co.15.ff.de no.ope.nun.intelligentes d.§. cum autem. procedere in eo,qui ſolum tenebatur officio iudicis nobili.Sed Ro.hic ſequitur Alexã.conſi.214.quando dolus. lib.7.& in d.l.qui accuſare. Nic.Pig.

Contra doloſum iuratur in litẽ,ſiue agatur de ſolo dolo, aut delicto in faciendo,ſiue iure actionis, ſiue ex ſolo iudicis nobili officio,aut mercenario nulli actioni ſeruienti poſſit conueniri.Bal.Ang.Pau.Cait.Alex.& Iaſ.in d.l. argentarius.§.cùm autem.ff.de edend.Siue agatur ſolũ de dolo in negligẽdo, vel delicto in omittẽdo, vbi doloſus ĩ omittẽdo tenebat originaliter iure actionis,& hæc eſt cõis opinio,vt poſt alios tradit Caro.Molinæ.in additio. ad conſi. Ale.in conſil.214.vol.7.p tex. in l.qui reſtituere.ff.de rei vend.& in l.tutor qui repertoriũ.ff.de admi. tutor. & in l. alio iure.C.de in lit.iurã.& in l.nõ ignorabit. C. ad exhib. Cur.in l.admonendi.nu.215.verſi.in ea.gl. ibi, ſed p̃miſſa procedũt cõtra doloſum in omittẽdo, ſeu in negligendo, qui tenebat originaliter iure actionis,quia cõtra eũ poſſet iurari in litẽ p̃bando intereſſe p̃ ſolũ iuramẽtũ, & eſt cõis opinio, vt dicunt Doctores ſuperius allegati. Sed contra doloſum in omittendo, qui non tenetur originaliter iure actionis,& ſic non præceſsit obligatio,ſed ſolũ tenet officio iudicis nobili, vel mercenario nulli actioni ſeruienti, putà,contra argentariũ,vel aliũ,qui nõ vult edere, & tenetur,qui tñ ex officio iudicis ſolũm,& non iure actionis poteſt conueniri,nõ poteſt iurari in litẽ.nec intereſſe probari per iuramentum in aliquo caſu, etiam ſi iudici nõ pareatur,& agatur de contemptu iudicis in non parẽdo illi, ſed debet teſtibus probari,& hæc eſt magis communis opinio, ſm Iaſ in l.ſi prius.nu.48.verſi.circa ſecundam. poſt Bar.ibi in 2.q.vbi Io.de Imo.Ale.& Moder.ff.de no.ope. nun.Deci.in l.in actionib.nu.27.ff.de in litem iurando.& Iaſ.in d.§.cùm autem.Cur.in d.l.admonendi.nu. 215.Riminal.& alij in l.qui accuſare.C.de edend.& Did. Segura in repetitione l.ſi ex legati.cauſa.nu.124.& ibi in additio. ff.de verborum oblig.Et hoc modo intelligitur quod tradit hic Ludo.Roma.& in dicta l.admonendi. & Alexã. in d.l.qui accuſare.in fi.& Doctores in dicto §.cũ autẽ. Iaſo. in l.ſi quando.co.fi.verſi.limitat etiam.C.vnde vi. & Soci. in fallen.regu.190.incip.intereſſe.ibi,ſecundò fallit.Et ſic Doctores dicentes non poſſe iurari in litem contra doloſum in omittendo,debẽt ſic intelligi,ex quo allegãt dictũ §.cũ autem.cùm ad edendum non competat niſi officiũ iudicis,vt no.in l.1.ff.de edendo. Quæ oĩa ſunt notanda pro limitatione l.qui reſtituere.ff.de rei vendicati. Vbi tñ eſſet dolus mixtus in faciendo,& in non faciẽdo, putà,in eo,qui adminiſtrat bona,ſeu in eis ſe intromittit abſq; inuẽtario,vel libro rõnũ,& abſq; obſeruatione ſolennitatũ ſeruandarum,poterit iurari in litem contra eum,etiam ratione doli in omittendo,& etiam quòd iure actionis non teneretur,ſed officio iudicis,ſm Bal.in d.l. argentarius.§. cùm autem.verſi.ſic etenim.co.fin.ibi, item ibi eſt dolus mixtus.ff.de edend.quem ad hoc refert,& ſequitur Ioannes Baptiſta Plautus in repeti.d.l.ſi quando.in 23.ampliatione.fo.284.C.vnde vi.& ita intelligenda ſunt quæ perfunctoriè ſcribit And.Tiraquel.in tract.de pœnis temperandis, aut remittendis.in 44.cauſa nu.28.& 29. verſicu. His quoque conuenit. Gab.Sar.

CCCCVII.

1 *Frater an teneatur conferre, vel ſibi imputare dotem, quã eius ſoror viuente patre,dedit.*

1 PONe caſum quotidianum. Vnus fratrum viuente patre de patrimonio maritat filiam ſuam; Mortuo patre alter fratrum petit à fratre vt illã dotem conferat,vel cõicando,vel ſibi imputando in partem,an teneatur? Videtur quòd ſic per l.certum.C.fami.erciſcũ.Bal.in l.ſi.col.penu. verſi.ſed pone qd vnus.C.de do.promiſ. dicit eſſe caſum ſingularem in l.pater filiæ.ſecũdum vnam lecturam.ff. de euict. quòd non teneatur imputare in partem ſuam. Sed ego dico quòd vos habetis caſum clariorem in l. dedit dotem.ff.de collatio.bo.in gl.fin.

ADDITIO.

Hoc idem voluit Bal.in authen.res quæ.colum.2.verſi. quæro an tenear.C.commun.de le.& in authent.ex teſtamento.verſic. 17.C. de colla.Idem Roma. in l.prima.ff.ſoluto matrimo.Franciſ.Aret.conſi.17.conſideratis.colum. fi.intelligens niſi ad patrem reuerſa eſſet. Et conſuluit Decius poſt eos quos allegat indubitatum dicens,cõſi.66.de duobus.colum.fi.Contrarium quod tenetur imputare, quando auus dotauit,tenuerunt Cy.in l.ſcimus.quæſt.5.C. de inoffi.teſta.Ang. Alc.co.penu. Alcia.& Moder.in l.in quartã.ff.ad legem Falci.Deci.conſi.81.in 6.dubio. Niſi conte platione aui dotata fuiſſet,dic vt per eos. Nico.Pign.

CCCCVIII.

1 Sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, requirit peremptoriam partis citationem, nisi agens cauisset se prosecuturum, & finiturum litem infra certum tempus.

2 Sententia sine citatione partis quo casu valeat?

1 SEntentia absolutoria ab obseruatione iudicij ꝓ requirit citationem partis, & peremptoriam, casus est in l. properandum. §. & si quidem. C. de iudi. Inn. in c. cõsuluit. de
2 of. dele. allegat illum te. Quod verum est, nisi ꝓagens caueret se prosecuturum & finiturum litem infra certum tps, tunc enim si expectatus per decem dies, computandos à lapsu termini, quem ipsemet sibi præfixit, non comparet, potest ab instantia absolui absque citatione. casus est singularis in authenti. quæ fieri. C. de dilat. Barto. allegat in auth. qui semel. 3. versi. vlterius venio. C. quomo. & quãd. iudex. placet do. Ant. in c. causam. de dolo & contumac. & sic valet sententia sine citatione partis. quod not.

ADDITIONES.

Adde quod dictũ Bar. placet etiã Panor. in c. causam. hic alle. in pen. co. circa medium. sequitur simpliciter Ale. in apo. in d. authen. qui semel.

Adde Alex. in d. l. properandum §. & si quidem in 4. nota. & ibi Ias. in 7. Hipp. de Marsi. in l. de vno quoque. ff. de re iudic. 10. amplia. post eos quos allegat. Nico. Pig.

CCCCIX.

1 Intellectus authen. qui semel. C. quomodo & quando iudex, & an solẽnitas illius authen. habeat locum de iure canonico?

1 AVthen. qui semel. C. quomodo & quando iudic. loquitur quando ꝓactor se absentat, & reus petit, vt causa expediatur. Actor citatur tribus citationibus, & posteà expectatur per annum, & postea diffinitiue absoluitur. Sed quæro, an hæc solennitas authenti. qui semel. habeat locum de iure canonico? Dico quòd non: imò iudex postea potest diffinitiuè absoluere, non expectando per tantum tempus. singulare verbum Do. An. in d. c. causam. qui fundat se per illum textũ. qui optimè probat. mirabile verbum si est verum. Sed non puto quòd sit verum, imò illud debet suppleri per legem Iustiniani, vt in capitu. adiutorium. 10. distinct. & ca. 1. & 2. de noui operis nuntia. Sed modo transeamus cum eo.

ADDITIO

Hoc dictum Host. satis placet Panor. ibi in 5. col. argu. illius text. hic allega. Item quia dilationes breuiantur ex consuetudine fori, vt no. Bar. in dicta authẽ. qui semel, tetigit idẽ Panor. in c. 1. de dila. & istæ dilationes non seruantur in foro ecclesiastico, vt ibi per eum.

CCCCX.

1 Prælatus, tutor vel curator, si bona ecclesiæ, pupilli, vel adulti dilapidauerit, & ob id cõtra eos ad pœnam procedatur, an contra eos procedi possit lite nõ contestata ad testium receptionem, & ad diffinitiuam sententiam?

2 Intellectus l. ne diu. C. de pœn.

3 Intellectus c. veritatis. de dolo & contu.

TV scis duas regulas. Prima est, quòd lite non contestata non potest procedi ad diffinitiuam sententiam, vel testium receptionem, l. prolatam. C. de sen. & Canoni istæ in rubro & nigro, vt lite non contestata. Secunda regula est, quòd absens in causa criminali, in qua venit pœna imponenda suprà relegationem non potest condemnari. l. absentem. ff. de pœn. & l. absentem. C. de accusat. Canonistæ habent glo. plenam in ca. veritatis. de do. & con-
1 tum. Modo ꝓ proceditur contra prælatum, vel tutorẽ, seu curatorem ad puniendum eum tanquam dilapidatorem bonorum ecclesiæ, pupilli, vel adulti, an contra eos possit procedi lite non contestata ad testium receptionem, & ad diffinitiuam sententiam? Dic quòd de hoc sunt duæ glo. vna 3. quæstio. 2. cap. quia ea. alia 3. q. 9. in summa. quæ concludunt singulariter quòd sic, allegant l. ne diu. C. de
2 pœn. quæ nil facit. loquitur ꝓ enim in nuntio publico, qui differt à prædictis personis. Sed de hoc videtur casus in
3 d. cap. veritatis. vbi ꝓ procedebatur contra prælatum dilapidantem. Sed posset responderi quòd ibi erant plura delicta. Sed melior text. est in l. 2. C. vbi de cri. agi oportet. in authentic. ibi posita.

ADDITIONES.

Adde Bar. in authen. si omnes. C. si vt se ab hære. abstin. & Panor. in c. tuæ. vt lite non contesta. sed plenius in c. veritatis. in 4. & 5. co. hic alleg. per Bar. etiam in l. quidam contulebant. de re iudi. & in l. 3. C. de accusa.

Adde Soc. in tracta. fallen. regu. 242. & sequen. doct. in c. venerabili. de offi. deleg. Nico. Pign.

CCCCXI.

1 Actor immissus in possessionem rei petitæ ex primo decreto an possit infra annum reum compellere ad recuperandũ possessionem, vel ad prosequendum litem?

SI reus conuentus est contumax, constituto summariè de petitis, actor agens ad rem debet mitti in possessionem illius rei ex primo decreto. Et si infra annum reus cõparet, recuperat possessionem solutis expensis, si verò non comparet infra annum, immissus efficitur possessor, licet ante annum sit deretator, vt asinus qui fert bastum, authent. & qui iurat. C. de bo. author. iudic. pos. & in cap. quoniam frequenter. vt lite non contestat. Modò pone,
1 ꝙ quòd actor immissus infra annum vult reum compelle re ad recuperandum possessionem, & ad vlteriorem litis prosecutionem, an posset? Non inuenies in §. Iulianus. l. si finita. ff. de dam. infec. neque in l. 2. & ibi credo, quod dicat Bald. ff. si ex noxa. caus. agat. Videtur quòd non, per ca. indultum. de regulis iuris, libr. 6. cùm reus possit vsque ad annum comparere. Secundò, pœnis legalibus debemus cõtenti esse. l. stipulatio. ff. de verbo. obliga. sed iste damnatur in expensis, ergo &c. Sed contrarium tenent Archidiaco. & Io. And. in rub. de eo qui mitt. in pos. cau. rei seruandæ. libr. 6. allegat duas leges optimè probantes. l. si legati. ff. vt in pos. lega. l. 1. §. quid ergo. ff. de ven. inspici. vbi casus. licet do. An. in cap. 2. de dolo & contu. satis dubitet quam velit tenere, quia casus est ibi. Tu vade domum cum istis pasletis, & nota istud.

ADDITIONES.

Adde quòd Ioan. de Ligna. in cap. 2. hic allegat. tenet opinionem Archid. & Ioan. An. quia potest renuntiare missioni actor sicut quisque potest renuntiare iuri suo, de reg. iur. ad apostolicam. l. si quis in conscribẽdo. C. de pac. & maximè hoc potest petere ratione expensarum, vel alterius interesse. Idem vr sentire Arc. in c. 2. de dolo & cont. Istud tamen dictum non videtur placere do. Anto. in eo. c. 2. qa sufficit quòd reus patiatur pœnam iuris. Sed vide Domi. plenè loquentem in rub. hic alle. & distinguentem secũdũ Pau. de Leaz. Vide etiam Panor. in c. quoniam. vt lite non contest. & quod no. Bar. in l. consentaneum. C. quomo. & quan. iudi. in versic. sed quæro. vbi sentit in simili opi. Ioã. de Lig. per l. 1. §. quid ergo. ff. de ven. inspic.

Et illud dictum Archidiaco. ita communiter intelligitur, vt per Pau. de Leaz. do. Nico. Philip. Fran. in d. rub. Ale. in d. §. Iulianus. co. 20. nu. 75. Deci. multipliciter comprobans in c. inter cæteras. column. penultim. de rescript. & in consili. 12. & pro tenui. colum. 2. Nico. Pig.

CCCCXII.

1 Inimicus an possit accusare, quando crimen est notorium?

2 Iudex alias suspectus in notorijs non potest vt suspectus recusari.

1 REgulariter ꝓ inimicus non potest accusare. capit. recusatur. & capitu. cùm P. de accusationibus. & glossa magna in fin. in l. qui accusare. ff. eodem titulo. Sed an hoc sit verum, si crimen sit notorium? Dic res quòd non: quia in notorijs non requiritur ordo iuris. capit. ad no-
2 stram. de iureiurand. ꝙ Item iudex in crimine notorio non potest vt suspectus recusari, vt in capit. proposuit. de appellationibus. ergo eodem modo ibi. Sed contrarium dico, casus est singularis tertia quæstione quinta capitul. episcoporum nulli. & hoc addas ad dictam l. qui accusare. quod nota.

Addi-

ADDITIO.

Adde etiã c. fi. §. veniamus. ibi & si manifesta eadem causa & quæstione. Et sequitur idẽ Roma. consilio. 324. in proposita. Alex. consi. 127. visa inquisitione. in fi. li. 4. Hiero. Chuca. in tract. Ange. malẽfi. verbo, & ad querelam. verficu. 20. repellitur. Ioan. Arno. problema. 12. & pulchrè domi. Augu. Ber. in cap. 1. nu. 49. de accusa. & Hierony. Gigas, in tracta. crimi. læsæ maiest. lib. 2. rub. qui accu. pos. q. 6. nu. 4. & ibi in fi. limita in hæresi stricto modo sumpta. Nico. Pig.

CCCCXIII.

1 Missus in possessionem rei ex primo decreto, debet à reo recuperante possessionem habere expẽsas tam in lite factas, quam etiam in ipsa re, etiam si non sint vtiles

2 Dispositio l. prætor ait. §. quod ait prætor. ff. de bon. autho. iud. posst. an habeat locum de iure canonico?

1 TV habes text. in l. prætor ait. §. quod ait prætor. ff. de bonis autho. iudi. pos. cꝙ ꝙ immissus in possessionẽ rei ex primo decreto, debet habere expensas factas à reo recuperãte possessionem in lite, & oẽs expensas factas in re, etiam si nõ sunt vtiles, casus est singularis in dicto §. quod ait. licet secus sit regulariter, quia oportet quod sint vtiles,
2 alias nõ sufficit. l. sed an vltro. ff. de negot. gest. Sed t an ille §. habeat locũ de iure canonico? Dico cꝙ non. dictũ est singulare Hostien. quod commendat Io. Andr. in nouella, in c. cùm venissent. de eo qui mit. in pos. per illum tex. in fin.

ADDITIO.

Et hoc tenet Alex. in d. §. quod ait prætor. Sed contrarium tenet Abb. in dicto c. cùm venissent. colum. pen. in fi. per pulchram rationem. Nico. Pig.

CCCCXIIII.

1 Reus, contra quem facta est missio in possessionẽ ex primo decreto, infra annum potest possessionem recuperare, & an possit dictum tempus anni prorogari?

2 Intellectus c. cum venissent. de eo qui mit. in poss.

1 ILle, ꝙ contra quem facta est missio ex primo decreto, habet annum, infra quem potest recuperare possessionem, vt in c. quoniam frequenter. §. in alijs. vt lite non contesta. & authen. & qui. C. de bon. autho. iudic. poss. Sed an possit prorogari dictus annus? Tu ires ad l. 2. ff. de re iudi. & cap. cum sit Romana. de appel. & c. pia. de except. libr. 6. Dyn.
2 in regula, indultum. de reg. iur. lib. 6. ꝙ dicit ꝙ sic, textus est singularis in dicto ca. cũ venissent. de eo qui mit. in possess. licet Hosti. & Ioan. And. ibi in nouella, dicant iudicem alterare terminum statutum de terræ consuetudine, sed diuinare est. nota ergo, quia singulare est.

ADDITIO.

Et idem Rom. in d. l. 2. prout eum refert Alex. in l. si finita. §. Iulianus. col. 18. ff. de dam. infect. Deci. in d. c. cùm sit Romana. col. 4. de appel. tamen circa illum text. verior mihi videtur opinio Host. & Io. And. Nico. Pig.

CCCCXV.

1 Actor iussus immitti in possessionẽ rei petitæ ex primo decreto ratione contumaciæ rei cõuicti si impediatur, habetur pro possidente, & an hoc etiam sit verum quo ad inchoandum præscriptionem?

1 LEx, quamuis. ff. de bon. autho. iudi. possi. & c. contingit de dolo & cõtu. dicunt, ꝙ iussus immitti in possessionem rei petitæ ratione contumaciæ, si impediatur habetur pro possidente. Sed an hoc sit verum quo ad inchoandum præscriptionem? Legistæ hoc nescíunt. Dic quod ista ficta possessio nõ prodest ad inchoãdum præscriptionem. glossa est singularis in c. sine possessione. de reg. iur. lib. 6. in gl. fin. nota.

ADDITIONES.

Pro veritate huius adde Sande. in c. illud. col. pen. ul. de pscrip. Nam licet hoc dictum videatur verum intelligendo de præscriptione, in qua non sufficit citatio, vt etiam sentit Barto. in l. fin. circa medium. ibi, si vero agebatur. ff. ex quibus causis maio. & Bal. in l. consentaneum. 8. col. versi. dictum Bar. est nouum. C. quomodo & qñ iudex. tñ gl. in regula, sine possessione. hic alleg. per Rom. nõ dicit hoc. l. ꝙ interrumpatur præscriptio per illam possessionem, quam quis fingitur habere, quãdo fuit impeditus immitti ex primo decreto, sed quod non iuuat ad inchoandam præscriptionem, & ita intelligit Ludo. hic.

Idẽ dicunt Feli. in ca. illud. col. fi. de præscrip. Franci. Rip. in tract. pest. par. 2. priuileg. 19. contractus. Bald. in tract. præscri. 3. q. 3. par. prin. Facit quod de ficta possessione à statuto inducta tradit Ale. & Ias. in l. si forori. C. de iur. delib. & And. Tiraq. in suo tract. ciuil. possess.

Hæc Romani opinio apud me dubia est, per notata per gl. in c. contingit. de dolo & contuma. quam ibi communiter Doct. sequũtur, quæ tenet, possessionẽ, cuius text. ille meminit, sufficere ad præscriptionẽ si possessor bonã fidem habeat, nec desint ea quę ad pscriptionẽ alioqui necessaria sunt. Quod ꝓbatur ex eo, qa possessio acqsita ministerio tñ legis ciuilis, vel canonicæ, vel consuetudinis absq; actu corporeo, vera tamen possessio est, nec quo ad effectus differt à vera passione naturali, & ciuili, vt ꝓbat tex. in dicto c. cõtingit. cum alijs adductis per Didac. Couar. in li. 3. variar. resolut. c. 5. Quo fit, vt nisi aliud humana lege statutũ fuerit, dicendum sit, fictã possessionem. i. actu ficto acquisitam ministerio legis tm, ad vsucapionẽ, & præscriptionẽ sufficere, modò adsint alia ad minicula, quæ iure ad pfectã præscriptionẽ requirũtur. Vnde dubia videtur Roma. opinio, verior que contraria sententia apparet ex his, imò à iure ciuili constituta sunt circa possessionem, quę ad prescriptionẽ requiritur. Ex quibus apparet nõ semper propriã, & verã passionem requiri, cuius rei testimoniũ exhibet l. 1. §. Scæuola. ff. si quis rest. li. esse iuf. fuer. qua resp̃ osum est, hæreditatẽ iacentẽ nõ possidere. Et tñ hæreditas iacẽs quo ad effectũ pscriptionis cẽsetur possessionẽ à defuncto cœptã cõtinuare, & obtinere. l. cœptã. & l. nunquã. §. vacuũ. & l. iusto. §. nondũ aditæ. ff. de vsucap. nec ista possessio in hæredẽ transit, ſm Barto. & alios in l. cũ hæredes. in princi. ff. de acquirẽ. possess. Hæc verò possessio, cꝙ à iure cõstituitur apud hæreditatẽ iacentẽ. hũc præter alios effectum habet tametsi impropria sit satis, nec recta dici valeat, cũ sit impossibilis possessionis continuatio per hæreditatem iacentem, quæ animo & corpore carer, quod explicat Zasius li. 2. sing. respõ. c. 17. Vnde mirum non erit, qñque fictam, & impropriã possessionem ad præscriptionẽ sufficere, atque ita hæres accipiens hæreditatem & possessionẽ rerũ eiusdem, præscriptionem cõtinuatione quadã possessionis perficit, & ꝑficere potest, modò possessio illa per aliũ medio tẽpore capta nõ fuerit, sicut ab omnibus adnotatũ est. Et in terminis tradit elegãter do. Didac. Couar. in relectione reg. possessor malæfidei. §. 1. nu. 5. de reg. iur. in 6. Gab. Sar.

CCCCXVI.

1 Maritus, qui est in possessione copulæ carnalis, pendente lite cum vxore super matrimonio, an prohiberi possit, ne eam carnaliter cognoscat?

1 LIte pendente ꝓ possessor non est turbandus in possessione. c. 1. vt lite pẽden. & in tit. nil innouari appella. pẽdẽ. Pone casum in matrimonio, q. de iure nõ valebat, & tũ maritus habebat copulæ carnalis possessionẽ, nũquid pẽdẽte lite, ꝓhiberi possint, ne adinuicẽrẽ agant, postquam lis est cõtestata, vel post publicationem testium? Dũ quærerem in locis extraneis non inueni, posteà reperi cꝙ hoc casu ꝓhiberi non possunt post conclusionem in causa, seu post factas probationes. casus est singularis secundum Ant. in c. laudabilem. vt lite pendente.

ADDITIO.

Qñ aũt dicat̃ lis pẽdere? Dic primò ꝓ oblationẽ libelli. l. 1. C. vt lite pẽdẽte. Secũdò per appellationẽ, in titulo, nil nouari appel. pendẽte. Tertiò ꝓ relationẽ, vel consultationẽ factã superiori per iudicẽ. l. ex e. C. de appella. Quarto ꝓ iudicis recusationẽ. c. secũdo requiris. & c. cũ speciali. de appella. l. cũ apertissimi. C. de iud. Quintò ꝓ restitutionẽ in integrũ C. in integrũ resti. postul. nil noua. fieri. Sextò per impetrationẽ judicis. c. suggestum. de app. c. causam. 2. de testibus. Cardi. in clementi. 2. vt lite pendente. in 3. opposi. Septimo per

mò per cõmissionẽ causæ.ibi,Quartò oppono ꝓ do. Cardi.& latè tradit Zabarel.in clemẽti. cũ lite.vt lite pẽdente. vbi dicit sex requiri ad hoc, vt prætẽdi possit litẽ pẽdere. Primò,ꝙ citatio emanauerit.Secũdo,ꝙ à competenti iudice.Tertio,ꝙ ad citatum peruenerit, vel per eũ steterit. d.clemen. cũ lite. Quartò , ꝙ plenè per eam potuerit instrui ad quid citatus est,d.cle.cum lite.per Zenzel. Quintò,ꝙ citatio sit apta,vt ibidem per glossam.Sextò,ꝙ nuntius sufficiẽter intimauerit eam,vt ibi per glossam. Et plenè scribit Guido Papæ decisio.Grationopo.488.lis non dicitur pendente. Gabriel Saray.

CCCCXVII.

1 Imperio vacante, iurisdictio terrarum Imperij Papæ competit, & an eadem competat legato sedis Apostolicæ?

1 VAcante imperio,† iurisdictio terrarum imperij cõpetit Papę.c.licet ex suscepto.de foro cõpeten.Sed qd in legato sedis Apostolicæ,an ille possit idẽ? Videtur ꝙ sic, quia legati sunt de gremio Papæ.ca.sub militibus.2.q.6.& eius vice funguntur.Sed in contrarium est verum,dictum est Specu.in tit.de leg.§.nunc ostendendũ.versi.19.Ratio quia nemo debet ponere manũ authoritate generalis commissionis in his, q̃ speciali prærogatiua Papæ cõpetunt.c. ꝙ translationẽ.de offi.delega.sed hoc est Papę concessum specialiter in signum præeminentiæ singularis. ergo &c.

ADDITIONES.

Adde ꝙ Cardi.in c.licet ex suscepto. negat commune dictũ oĩum ꝙ vacante Imperio Papã succedat . est.n. hoc turbare iurisdictionẽ Imperialẽ contra c.nouit.cũ simi . Ideo expectãdus est successor .fallit in casu dicti c.licet ex suscepto.vbi oppressi iniustitia,deficiente vltimo capite seculari appellãt ad Papã,quia cũ appellatio debeat fieri ad superiorẽ,nõ est tũc alius superior.& ibi vide etiã Feli.Moder. fatentur nõ esse iure expressum illud cõmune dictũ, ꝙ tũ tenent allegãdo Bartol.in l.1.§.deniq;.ff.de aqua pluuia arcẽda.vbi dixit Imol.ꝙ ista successio Papæ nõ facit ꝙ præscribi possit contra imperium vacans. pro quo allegãt isti Innocen.in c.olim. 1.de restitu.spol.& fuit põderatio Cardi.in c.cùm contingat.de foro cõpeten.vsurpata à Panor. in c.cũ deputati.de iudi.Sed quid in Legato? Adde,ꝙ Legatus nõ succedat imperio vacãti , est gl.in clemẽ.pastoralis. in verbo succedimus . de re iudica.Sed quicquid sit decisum à Ioãne.26.† extrauagã.Si fratrũ & coepiscoporũ more,vbi inter alia grauiter puniuntur oẽs qui prætẽderẽt se vicarios imperij vacãtis cui Papa succedit,prout de iure liquidũm est iampridem inconcussè seruatum,tũ disputati uè teneretur oppositum.& de hoc dixit Felin.in cap.1.de præscript.in ver.ad illud Innocen.

Adde,ꝙ succedat Papa vacãte imperio est etiã clemẽ. pastoralis.§.fi.ibi,nos tã ex superioritate,&c.Sequitur Ioã.Fab. in notab.quæst.in §.1.institu.de adop. Bartol.in l.naturaliter.col.fi.ff.de vsucap.Bal.in l.fi.col.fina.lectu.1.C. de quadrien.præscrip.in l. cùm notissimi.§.imò. colum.2.C. de præscrip.in margarita in ver. Imperiũ . Iaſ.in l.imperium. col.10.& ibi per alios.ff. de iurisd.om. iudi. Intellige in his rebus,quæ ministrationem & expeditionem ipsius Imperatoris spectabãt,vt loquũtur dicta iura:secus vbi alius iudex poterat explicare , & ad eũ spectabat. Et singulare est quod electoribus imperij non comperat. Nic.Pig.

CCCCXVIII.

1 Papali sede vacante, an Imperator succedat in iurisdictione in temporalibus & spiritualibus?

1 QVid econtra,an vacante sede papali succedat † Imperator in temporalibus & spiritualibus? Dic ꝙ non. casus est singularis in c.qualiter.de iudi.

CCCCXIX.

1 Clerici an & quibus casibus possint conueniri coram iudice seculari? 2.3.

1 SEd an p õt Papa facere legẽ, ꝙ † clerici possint conueniri corã iudice seculari? Dic ꝙ nõ , quia antequã esset Petrus,clerici nõ erãt subiecti seculari, per illud Dei , nolite tãgere,&c.gl.est singularis.96.dist.c.fi Imperator.ergo nõ põt per Papam tolli,vt l.fin.C.si contra ius. & hoc tenuit Frãcis.de Zabarel.in repetitio.c.perpẽdimus.de senten.ex. commu.coram Papa per illam gloss.

ADDITIONES.

Adde ꝙ sequtur idẽ Ludou.in l.si verò.§.de viro.in 7.fallẽ.ff. sol.matri.Abb.repeti.c.ecclesia sanctæ Mariæ.in princi.de cõstitu.vbi vide p Sãde.col.3.in princi.& p eundẽ quamplures quotas referentẽ in c.si qs.in princ.de maio.& obe.

* Vide pract.Papien.in forma libell.in act.confess.pro fertur.§.plenam.in prin.

Sequuntur Innocen.Abb.Feli.& alij in c.2.de maio.& obed. Alexan.consi.8.videtur.li.i.& cõsi.149.in causa.li.6.Dec. qui extendit ad clericos in minoribus cõstitutos, & ad voluntariã iurisdictionẽ,cõsi.150.dubitatur.colũ.2. & consi. 241.scripsi.vbi in pulchro casu cõsuluit.Th.Grã.deci.29. magnificus.col.penul.& decis.61.venerabilis.co.3.& in cõsil.1.nu.29.posito post decisio . Q̃nque tũ ex aliquibus rationabilibus causis possunt cognosci à secularibus iudicibus,vt remissiuè ponũt Moder. Arimi.in suo trac.de nul lit.titu.ex defect.iurisdict.ordi.nu.101.& alibi. Nico. Pig.

Clericos ante oẽm humanã legẽ iure diuino fuisse,& esse exẽptos à iurisdictione seculari, notat gl.in d.c.si Imperator. & in c.quãquã.de censib.in 6.quã sequuti sunt Cardi.in repeti.c.perpendimus.7.oppo.de senten. excõmu. Domini de Rota decis.840.in antiquis.Abb.in c.at si clerici.nu.23. de iudic. Aufrer.in clem.1.de offic.ordi.versꝰ.ad quẽstionẽ. Roch.Cur.in c.vlti.de cõsuet.& Didac.Couar.in practicis quæstionib.c.31.in prin.nu.1.versic.& sanè. vbi latè hanc quæstionẽ disputat ad partes,videlicet, vtrum clerici lege diuina sint exẽpti à iurisdictione & potestate secularis vnà cũ eorũ rebus,an verò lege humana . in quo plures diffinguit casus.Sed in hoc an clerici possint corã iudice seculari cõueniri? Fac duas principales regulas,& conclusiones ex mente doctorũ. Prima regula est , ꝙ clerici nõ possunt corã seculari de crimine cõueniri,nec valeret consuetudo cõtraria,siue agatur ciuiliter,siue criminaliter. Nec possunt personaliter,aut pecuniariter cõdemnari à seculari. Ista re-

2 gula † fallit primò , nisi Papa cõcessisset clericis certi loci potestatẽ.Secũdo fallit in clerico falsum deponẽte, qa executione reali punietur,psonalis tũ reseruatur episcopo,& eodẽ modo in expensis in causis ciuilibus litigans. Et idẽ de vtente falso instru.Idẽ q̃n nollent in ciuilibus deponere,quia possunt à seculari per arrestationẽ equi , vel aliã le uẽ coercitionẽ cogi. Tertio deficiente potestate ecclesiastica,quia tunc secularis poterit punire, maximè facientes schisma in ecclesia Dei, si ecclesia nõ posset illos corrigere Quartò fallit in actualiter degradato , quia effectus est de foro seculari,de quo per Lucã de Penna in l.2.C.de priui. scholar.Quintò fallit in clerico verbaliter depposito, & in corrigibili,excõmunicato, & cõtumace,anathematizato, qui à seculari cõprimitur absque degradatione actuali.Sexto in ioculatore etiã in sacris cõstituto , q monitus secũdò vel tertio nõ desistit , nã ipso iure est priuatus suo priuilegio.Septimò in cõiugato nõ deferente vestes & tonsuram clericalẽ.Octauò in clerico in minoribꝰ cõstituto, q duas vxores habuit,aut viduã, vel corruptã,secus de monacho vel constituto in sacris , quia priuilegium clericale non amittit.Nonò fallit in macellatoribus,vel tabernarijs,quia si tertiò moniti nõ desiterint , vel tale officium reassumpserint vel personaliter exercendo, puniũtur à laico,maximè cõiugati,nõ cõiugati si incedãt sine habitu & tonsura. Decimò ex delegatione sedis Apostolicæ ad hoc.Vndecimò q̃n post capturam à laico assumpsit habitũ clericalem, secus si ante iudicium inchoatũ.quod intellige vt cognoscat de causa, & nõ de persona , ex quo clericatus illũ oĩno eximit à laici potestate.quod extendas etiã ad processum. Duodecimò in Francia est præscriptum in fractione saluæ guardiæ,& etiã in portatione armorũ offensibiliũ. De cimotertiò q̃n clerici offenderent officiales Regios, quos modos,vide per Bar.in l.vnica.ff.si quis ius dicen.non ob tempe.puta,in oĩ genere contumaciæ impedientes partes iudicis,

iudicis,& eius officiũ,vt nõ veniendi,non patiẽdi,non respõdẽdi. Itẽ ꝓꝓ calumniã. Itẽ ꝓꝓ offensam in personã officialiũ. Decimoquartò vbi clerici vellent vsurpare iurisdictionẽ Regiam,quia tunc multantur à laico. Decimoquintò rõne alicuius artis vel officij,quo casu,si in eo deliquit, eius superior licet laicus,cognoscit. Decimosextò fallit in clerico officiali laicorũ rõne eius administrationis. Decimoseptimò in clerico assassino,qui criminaliter punitur à laico. Decimooctauò in clerico,qui post assumptum clericatũ immiscuit se enormibus & sæuis,& diu in illis ꝑseuerauit habitu & tonsura dimissis.Idẽ de buffonibus,seu histrionibus,& galiofardis,qui per annũ illã artẽ exercuerũt. Decimo nonò , in clerico , qui relicto ordine clericali & habitu in apostasia,tãquã laicus cõuersat. Vigesimo in clerico in minorib.cõstituto, q effectus miles exercet arma. Vigesimoprimò fallit in clerico arma militaria deferente, q̃ si tertiò monitus nõ desisterit,oĉ priuilegiũ ꝑdit.Secun-

1 da regula† ciuilis est clericos in causa ciuili etiã volẽtes de iure nõ possunt corã seculari iudice cõueniri,cõtraria consuetudine nõ obstãte.Fallit primò,in causa ciuili feudali,vt q̃n inter duos vasallos tractat quis ipsorũ sit potior in feudo,quo casu laicus dominus est index, ꝙ nõ procedit q̃n agereẽ criminaliter, vel ciuiliter de delict. Secũdò fallit in episcopo vel clerico habẽte iurisdictionẽ tẽporalẽ iure feu di.Nã dato ꝙ vasalli sint clerici,tũ ad superiorẽ temporalẽ appellabitur, ꝙ nõ procedit si episcopus habet hæc ex collatione,cũ reseruatione alicuius ieruitij à domino tẽporali vel ab eo iurisdictionẽ recognoscit. Tertio fallit ĩ causa recõuentionis, ꝙ nõ ꝓcedit q̃n in fraudẽ hoc fuit actũ , vt ibi recõueniret.Idẽ si laicꝰ ꝓcuraret cõueniri.Idẽ si cõueniret ꝓ re samosa vel iuria laicũ. Idẽ si cã tãgeret rẽ spũalẽ, vel illi annexã.Idẽ si recõueniretur de crimine.Idẽ si veniret restringẽda ꝑsona clerici,in q̃bus casibus laicus nõ habet iurisdictionẽ.Quarto fallit in actione reali, vel hypothecaria,ꝙ qua ꝑm multos cõuenitur corã laico , tũ in cõtrariũ est cõmunis opi.Quintò fallit,q̃n clericus laudatur in actorẽ,quia tenetur de euictione,nã tenetur corã seculari causam agere,& defendere.Sextò fallit,q̃n clericus efficereẽ hæres laici, cũ quo causa erat inchoata,qa tenetur ꝓ sequi causam corã iudice defuncti,& est opinio æquior,licet multi cõtrà.Septimò in emãcipatione, quæ debet fieri corã laico.Octauò in insinuatione donationis,quæ similiter debet fieri corã laico: Nonò fallit in insinuatione testamẽti,q̃n ꝑ statutũ debet fieri. Decimò fallit,si clericus, & tertius vellet impedire executionẽ sententię laici qui corã eo,&c. Vndecimò vbi vellet cõtradicere publicationi testamẽti,in quo est hæres institutus laicus,si habet interesse,tenet cõtradicere corã laico. Duodecimò fallit in cõfectione inuẽtarij ꝓ laicũ citatis creditoribus , si clericus sit creditor,vel legatarius tenetur corã iudice inuẽtarij cõparere. Decimotertio in clerico successore prædonis. Decimoquartò in clerico depositario ex ordinatione iudicis secularis.& idẽ in sequestris . Decimoquintò rõne adiuncti & causę cõnexitatis,vt si vnus sit clericus cũ tribus fratribus laicis conuentis trahitur corã seculari.Decimosextò fallit ratione recõuẽtionis. Decimoseptimò rõne absurditatis euitãdæ,quia vnus iudicaret aliter quã alter. Decimo octauò rõne administrationis,,putà , datis pluribus tutoribus,quorũ vnus erat clericus. Decimononò rõne vniuersitatis,quia data maiori parte conuentorũ laicorũ,conueniũtur etiam clerici corã laico. Vigesimò rõne reclamationis à laudo super cõpromisso facto ꝑ clericũ & laicũ , quo casu clericus reclamãs debet adire iudicẽ laici. Vigesimoprimò ĩm aliquos in hypothecaria respectu bonorũ proprio rũ ipsius clerici,quod an sit verũ,nõ firmo. Vigesimosecũdò de delegatione ꝓ episcopũ facta laico cognitionis causarũ ciuiliũ. & pecuniariarũ . Vigesimotertio in appellatione à bãno facto per laicũ sup bonis clerici. Vigesimoquartò,si dubitaẽur an sit clericus, vel cõmuni opinione reputatur laicus,citatus à laico nõ cõparens põt puniri & condẽnari in expensis. Qd extende etiã ad clericũ certũ,q̃n ex fa-

cie citationis appareret causa, ꝓꝓ quã concluderetur citatẽ habere iurisdictionẽ in eũ. Vigesimoquintò in possessorio,si allegat se turbari ab alio clerico vel laico , & intẽtat interdictũ retinẽdæ,ad quod etiã sunt c.regni,ad regale fastigiũ,Finis præcepti charitas,& alia procedit,tã si contra clericũ,quã si contra laicũ,& c.Et idẽ si intentauit c.redintegranda.etiã si circa recuperationẽ,cũ talia possessoria habeãt plurimũ facti. Vigesimosextò in ꝓprietatibus oĩum beneficiorum,quorũ collatio spectat ad Regẽ. Vigesimo septimò pro reparatione ecclesiæ ĩm aliquos. Vigesimooctauò pro cẽsibus & tributis,pro quibus nõ ipsi,sed eorũ res videntur conueniri.Vigesimononò in prouisione tutelæ . Trigesimò in curatore clerici minoris litigantis corã laico. Trigesimo primò in clerico negotiatore, quia de eius negotijs tenetur ad gabellam,& alia vt laicus. Trigesimosecundò in clerico patiente se condemnari,& executionem à laico committi, quia licet postea alleget priuilegium,condemnatur tũ ad expensas. Et nõ declinans forũ laici venit puniẽdus arbitrio iudicis,tanquã trãsgressor, &c.Qd extẽditur ad cõcubinas,eorũ de quibus etiã iudex laicꝰ cognoscere nõ põt,nisi in notorijs.Itẽ extẽdit ad vxores clericorũ incedẽtiũ in habitu & tõsura.Itẽ ad familiam clericorũ.Itẽ ad eremitas. Itẽ ad rectores hospitaliorum de licentia episcopi ædificatorum promittẽtium castitatẽ. Itẽ ad fratres tertij Ordinis.Et hic attẽde oportunè, ꝙ in cõcernẽtibus litis ordinationem,vt dationẽ libelli,instãtiã & similibus,in ĩmissis casib. seruabit̃ ius laicorũ in decisorijs,sit rõne cõtractus,& tũc ĩm locũ cõtractus,si rõne delicti,locꝰ delicti:si agit de re,ius loci,in quo res stat:si verò esset statutum respiciens personã,nõ ligaret clericum, de quo vide plenè per And.de Iser.in cõsil.regni, si qs in posterum.per Ange.in authẽ. vt cleri.apud prop.epis.Philippum in c.2.de arbi.in 6. & oĩno Felin.in c. ecclesia sanctæ Marię.extra de cõstit.in 7.conclusione,col.17.Abb.ibidẽ & in c.licet.& in c.ꝙ clericis.extra de foro cõpetẽ.& in c. cum sit generale.vbi Moder.co.11.Pau.de Cast.in l.priuilegia.& in authẽ.cassa.C.de episcopo.& cler.Anto.in c.1.de his qui feu.dare poss.co.2.Alex.cõsi.5.in 5.vol.& cõsi.186. 2.volum.vbi inuenies ea,quæ,quia notabilia,hic inserui ꝓ conclusiones veras.Et hos casus alias cumulauit dominus Cæsar Perrinus super ritu Regni Neapolitani , in rub.de clericis volentibus declinare forum,&c. quos vti notatu dignos , hic addere libuit pro ꝑsentis singularis declaratione.Quibus adde,ꝙ vbicunq; seu in quacunquecausa iudex secularis aduersus clericum procedere potest , instantia causæ est a die litis cõtestatæ,& solum bimestri tẽpore durat,textus est notab.in §. si tñ.in versi. non transcendẽti in authẽ.vt cler.apud prop.epis.Quæ omnia nota.Cab.Sar.

CCCCXX.

1 Testator viuẽs si rem legatam in aliam transmutat, an legatum extinguatur, an verò duret in re mutata? Distinguit, & ponit tres limitationes.

1 QVæsitum fuit à me, an, si † viuens testator trãsmutat rem legatã in aliã, legatũ extinguatur, an duret in re mutata? Distingue, ꝙ aut mutat̃ res,per cuius æstimationẽ liberat̃ hęres,vt in casu l.apud Iul.§.si Titius.& l.legatũ.& l.si sic legatũ.§. si mihi ꝙ purè. & l.nõ quocũq;.§. q Caiũ. de lega.1.& l.vt hæredibus.§.fi.de lega.2.& l. ex legato nominis.C.de leg.& tunc legatum nõ extinguitur.de hoc casus not.in fideicommissa.§.si rem.versꝰ.cum tñ quidam de lega.3. Aut legatur res , à cuius præstatione non liberauit, nisi corpus rei legatæ præstet, & tunc legatum extinguitur.probatur in l.Scia.ff.de. auro & argẽ.leg.& l.lana.& l.legatis.§.1.& l. itẽ legato.§.penul.iuncta gl.ff.de lega.3.l.cætera.§.fi.& l.seruum filij.§.si pocula.ff.de lega.1. Probatur rõne,quia per alienationem voluntariam perimitur legatum,neq; reuiuiscit,si res legata redimatur,vt est casus notabilis in l.cũ seruus.ff.de adimen.legat.l.quoties.§.seruus cũ libertate.ff.de hæred.institu.nisi fauore causę piæ.l.verũ ff.de manu.testa.ergo multo magis ipsius legati transmutatio eiusdem peremptionẽ inducit. Itẽ probatur alia rõne quia

quia ſi legatū rei, pp eius rei deſtructionē in totū dr̄ perimi, & non reuiuiſcere ſecuta refectione. vt eſt caſus in l. q̄ in rerū.§.fin.& in l.ſi ita legatū. §.fi.ff.de lega.1.& l.quid tñ.§.ſi nauis.ff. quibus mod.vſusfru.amit. ergo multo magis ipſum legatū perimetur ex permutatione rei legatę. Fal
a lit primò, a vbi ei rei, in qua res legata eſt tranſmutata, ſit appoſitū nomē rei legatæ, tunc.n.durat.caſus eſt ſingularis in l.filiæ.§.Titia.ff.de cōdi. & demonſt. vt ſi lego braccū vocatum Paſſafacqua, deinde alij idē nomē impono. Secūdò fal
b lit, b vbi tranſmutatio ſit facta augmentatiuè. caſus eſt in l. ſeruum filij §.ſi areæ.ff. de leg.2.& l. ſi chorus.§.area.ff. de
c lega.3. ſm vnū intellectū. Tertiò fallit, c vbi teſtator viuens legatū ædiū legatarū ad conſtructionē loci religioſi, quem ſibi hæredē eſſe voluit, tranſmutauerit alias ædes, tunc fauore piæ cauſæ, vt inſtitutio non deficiat, durat legatū in tranſmutatis ædibus, vt eſt caſus in l.placet.cū l.ſeq.ff. de libe.& poſthu. Et per illum textum ita conſuluit Bart. conſil.26. teſtator in teſtamento diſpoſuit, &c. lib.1.quod nota.

ADDITIONES.

a Fallit primò.gl.Barto.Alexan.Iaſ.& alij in l.placet. in fi.ff. de libe.& poſthu.Franc.Rip.in l.Stichū.nu.20.ff.de lega.1. pulchrè Soci.Iū.cōſi.nūc.alleg.col.fi.in princi.& Abb.poſt Calder.in c.q̄m Abbas.& ibi latè Deci.& Augu.Ber.de of fic.delega.vbi ponit plures intelligentias.

b Secundò fallit. Et quomodo intelligatur, vide Doct.in l.ſi ex toto.ff.de leg.1.

c Tertio fallit. Sequitur Alexā.in l.fideicōmiſſa §.ſi rē ff. de lega.3.Bald.Angel.Alexā.in additio.& in lectura, & ibi cōmuniter alij in dicta l.placet. Iaſ.in l.3.col.fi.verſi. poſſunt prædicta.C.de lega.pulchrè per do.Soc.Iunio. conſi.162. inſpectis.col.3.lib.2. Et de intellectu l.placet tradunt Doctores in d.c.quoniam Abbas. Nic.Pig.

CCCCXXI.

1 Clericus an eſſe poſſit ille, qui ex neceſſitate ægritudinis factus eſt Chriſtianus?

1 AN factus Chriſtianus † ex neceſſitate ægritudinis poſſit eſſe clericus? Dic q̄, non niſi in duobus caſibus. Primò, ſi deficiant clerici in ciuitate, vel vbi ſanctitas vitæ eius ſuadeat contrarium, putà per lapſum biennij. Et ita reſpondi heri cuidam curiali, qui nouiter venit. caſus eſt notabilis. 57.diſt.c.ſi quis in ægritudine.

ADDITIO.

Adde Deci.& poſterior.in c.eam te.vlti not.de reſcrip.N.P.

CCCCXXII.

1 Statuti verba debent intelligi ſecundum communem conſuetudinem loquendi in patria, vbi eſt ſtatutum: Niſi in volumine ſtatutorū dicatur, quod verba noſtrorum ſtatutorum debeāt intelligi nullo extrinſeco addito vel diminuto.

1 COmmunis doctrina eſt, q̄ † verba ſtatuti debent intelligi ſm cōmunem cōſuetudinē loquēdi in patria, vbi eſt ſtatutum, vt l.cūm de lanionis.§.aſinā.ff. de fun.inſtru. Quod eſt verū, niſi in volumine ſtatutorū dicatur, q̄ verba noſtrorū ſtatutorum debent intelligi nullo extrinſeco addito, vel diminuto, tunc.n.intelliguntur ſm iuris interpretationem. Rō eſt, quia vſus cōis loquendi eſt quid extrinſecū. dictū eſt ſingulare Ia.But. in l.1.ff.de fide inſtru. refert do.Ant.& dicit non eſſe alibi in proœmio Decret. in 3.char.,& per hoc obtinui Florentiæ magnam quæſtio.

ADDITIONES.

Ad hoc adde quod ſcribit Iaſ.& Ale.col.6.poſt Pau.de Caſt. in l.1.ff.ſi certū peta.& vide plenas remiſsiones per Felin. in c.ex parte.verſ.verbū præcisè.de reſcrip.Pau.cōſi.196. incipi.ſuper hoc pūcto.col.5.ibi ſed his nō obſtātibus.Frā ciſ.de Are.cōſ.109.coegiſtis me.in princ.& plenius conſi. 145.licet ſtatuta.& pulchrè Zabar. conſi.74. Titius nunc ſunt.& eſt bonus text.ab omnibus ferè allegatur in extra uag.in col.3.Exiit qui ſeminat.ad fi.ibi gl.non fiant niſi forſan,&c. Adde etiā Barth.Soci.in eleganti repetitione l.1. 28.char.verſi.nonò limita.de vulga.& pupil. Adde etiam Sāde.vbi in ſpecie ponit iſtā limitationem poſt eos, quos allegat in c.per tuas.col.3.de probatio. & in proœmio Decre.in gl.1.col.4.nu.14. Et tale ſtatutū viget in patria mea Genuenſi. Et multas remiſsiones per Felin. in c.qualiter & quando.1.col.15.de accu.conſului etiam Ancha.cōſi.413. viſo puncto.in 6.col.

Et ſequuntur Alexā.Ial.& Moder. in rub.ff. de noui operis. nunt. Idem Alex. conſi.211. ponderatis. poſt princi. lib.6. Nicol. Euerar. in loco legali ab opinione vulgi. Quibus diſſentit Alciat. lib.2.verbo.ſignifica.col.9.& 10.in magnis impreſsis. Nicolaus Pigno.

Adde eā quæ tradit Marcus Mantua in ſuo tractatu de ſoluē dis argumentis, in 4.arg. in fi. Gab. Sar.

CCCCXXIII.

1 Confeſsio adminiſtratoris non inducit obligationem, ſed probationem aduerſus dominum, cuius negotia gerit. Et quid in non adminiſtratore?

1 COnfeſsio adminiſtratoris † non inducit obligationem ſed probationē aduerſus dominū, cuius gerit negotia. l.ſi.ff.de inſtito.& l.Publia.§.fina.ff.depoſiti.(vt faciūt iſti garzones bancorū,) ſed an inducat obligationē contra conſitentē nō adminiſtratorē? Diceres q̄ non.d.l. Publia.§.fi. ff.depoſ. Dic ſecus, quia inducit obligationē conſtituti, licet aliàs cōfeſsio ſolum probet regulariter, vt d.l.Publia.§. fina. (nota ad limitandū dicta l. & hic caſus non eſt alibi, & ſingularis) l.quidā.ff.de cōſti.pec.nota bñ.& Bal. allegat in auth.ſi qñ.C.eo.ti.& dicit ſingulare, ideo nota ppetuo.

ADDITIO.

Idē dicunt Caſtren.Alex.& alij in dicta l.quidam.Bar.& Doctores in dicta l.fina.Hippoly.de Marſil.in rubri.de proba tio colum.47. Nico.Pig.

CCCC XXIIII.

1 Clauſula reſcripti, videlicet, ſupplentes defectum omnem, ſi quis in eo interuenerit, de noſtræ plenitudine poteſtatis, quid operetur?

2 Motus proprius principis non inducit diſpenſationē defectus, perſonæ ſupplicantis.

1 AN verba † reſcripti dicentis, ſupplentes defectū oēm, ſi quis in eo interuenerit de noſtræ plenitudine poteſtatis (de qua clauſula habetur in c.inter dilectos.de fide inſtru.& c.paſtoralis.de reſcript.) aliquid operentur? Dic q̄ confirmant defectus oēs præter illos, qui concernunt perſonā ſupplicantis. ſingulare verbum Specu.in tit.delegato §.nunc oſtendēdum.ver.18. Arc. refert & ſequitur 56.di.
2 c.Cenomanēſem. & rō eſt, † quia etiā motus ꝓprius principis non inducit diſpenſationem defectus ꝓſonæ ſuppli cantis. de hoc eſt glo. ſingularis in clemen. ſi romanus pontifex. de præben. quod not. perpetuo.

ADDITIONES.

Vide Cardi.Alex.in d.c.Cenomanenſem. hic alleg. poſt Gemi.& alios,& per Vitalem de Gamban.in tracta. clauſula rum.in verbo, clauſula, ſupplentes.

Sequitur Feli.in c.ex parte.col.18.de reſcrip. Card.in clemē. paſtoralis.§.penul.3.notab.de re iudi. Dec.qui alios citat, c.de confirmatio.col.penulti. & ibi Auguſt.Bero.nu.27. de confirmatio.vtili vel inutil. Idē Dec.conſ.516. colum. 3.conſi.541.col.penul.& fi. Fran.Rip.in ca.ſi quando.nu. 34.de reſcrip. Nico.Pig.

Hoc latè proſequitur Ioan.Staphileus in tracta.de gratijs expectatiuis. in rubri.de vi & effectu clauſularum.§.2.incip. ſubſequenter, ſtatim poſt principium literarum in prin.& num.4.& Petrus Dueñas in reg.121.incip. confirmata ea quæ ſunt iuri contraria. in 1.fallen.in fi. Gab.Sar.

CCCCXXV.

1 Iudex ſecularis poteſt declarare quem periurium.

2 Periurus pœna extraordinaria punitur, & juſtigatur, & infamis efficitur.

1 EGo coram magnis dominis huius ciuitatis dixi, q̄ dominus prætor erat iudex competens in declarando † capitaneum ciuitatis periurium, licet aliqui ignorātes & betitioli de hoc dubitent, ſed non debent dubitarē. Primo, qa lex punit periurum: ergo iudex ſecularis poteſt declarare
2 periurum, vt l.1.ff.ad Turpil. Item † propter periurium punitur

punitur quis pœna extraordinaria. vt l.de piurio.ff.de crimi.ſtellio. Idē fuſtigatur vt infamis. l.ſi duo patroni. in fin. ff.de iureiuran. Itē efficitur infamis. vt l.ſi quis maior. C. de tranſact. & vide gloſſ. in l.Lucius.ff.de infamibus.

ADDITIONES.

Adde q̄ ſtud ſingulare ſequitur Sāde. in c.cū ſit. colu.6. verſi. limita quartò. de foro cōpeten. quia iudex ſecularis poteſt punire, & per conſequens declarare, quia declaratio eſt facti, ſecus ſi eſſet dubium per c.venerabilem. de elect.

Idem Feli. in c.1. colum.5. verſic. poteſt etiā. & in c.2. colum. 10. verſi.4. limita. de ſponſ. Et quæ ſint pœnæ & effectus periurij, vide Bal. in l.2.C. de rebus credit. Felin. in teſtimonium. teſtib, & in c.querelā. de iureiur. Guido. Pap. q.178. de periurio. Steph. Aufrer. Deciſi. Tholoſa. 17. Rip. latè in ca.2. in princip. de reſcriptis. & dicam infrà ſingula. 498. & ſingul. 516. Et adde infrà ſingula. ſequen. Nic. Pig.

Adde Guid. Pap. in conſi. 29. ille incarceratur. nu. 3. & cōſilio 89. in primo dubio. Gab. Saray.

CCCCXXVI.

1 Iudex ſecularis cognoſcere poteſt de periurio, & punire pœna iuris ciuilis, quando clarum eſt quod peieravit, ſecus ſi dubium ſit, an iuramentum valeat, quia tunc id ad iudicem ſecularem non ſpectat.

2 Iuramentum non eſt fori mutatiuum, ſed cumulatiuum.

CAnoniſtę in c. teſtimoniū. de teſtib. (ſuſcipe authoritates) Ioan. And. in c.cū C. laicus. de foro competen. li.6. in nouella. & in c. licet mulieres. de iureiur. eo. li. do. Anto.

1 plenè in c.cum ſit de foro cōpet. q̄ iudex † ſecularis pōt punire periurum pœna iuris ciuilis. Et ideo Bal. dicit ali-
2 bi, q̄ † iuramentū non eſt fori mutatiuū ſed accumulatiuū, vnde vterq; iudex ſecularis & eccleſiaſticus poteſt cognoſcere. Et hoc intellige quando eſt clarum quod peierauit, ſed ſi eſſet dubiū de iuramento an valeat, tunc non ſpectat ad iudicem ſecularem. vt in c.venerabilē. de electio. & in ca. quanto. de iureiur.

ADDITIO.

Adde q̄ eſt rō iſtorū duorum ſingulariū, quia crimen periurij eſt crimen cōmune, vt per eundem Roma. in cōſi. 512. quo ad primum. in tertio dubio. & ꝓ Felin. in c.cū ſit. col. 5. in 2. limitat. de foro competent. & in c.2. colu. 10. verſi. 2. limita. de ſpōſa. Guid. Pap. q. 178. & per Cagnol. in l. iuris maior. nu. 122. C. de tranſac. poſt eos quos allegant. Et adde alium caſum infrà ſingu. 498. vbi iudex ſecularis poteſt cogere partem ad relaxandum. Nic. Pig.

CCCCXXVII.

1 Tutor, vel curator an poſſit conſtituere procuratorem ad interponēdū decretū iudicis in alienatione rei minoris?

1 POteſt-ne tutor, vel curator cōſtituere † procuratorē ad interponēdū decretū iudicis in alienatione rei minoris Caſus eſt ſingularis q̄ non in l. minorum. ſecūdū ſecundā lectu. gl. communiter approbatam. C. de prædi. mino.

ADDITIO.

Quam ſequitur Iaſ. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. colu. 3. in fin. ff. de offi. procō. idem Rom. & Iaſ. in l.2. vbi Deci. tenet 1. lectu. ff. de offi. eius. Nic. Pign.

CCCCXXVIII.

1 Conſuetudo diſponens quod aduocati nō iurent de calumnia an valeat?

2 Aduocati magis nouerūt calumniari, quā partes ſimplices.

TV habes in l. rem non nouā. §. patroni. C. de iud. q̄ aduocati in initio litis debent iurare de calūnia. dicit gl. ibi, lege cauetur, ſed de cōſuetudine non habetur, & ita no
1 tant ibi doct. q̄ valet † conſuetudo diſponens q̄ aduocati non iurent de calumnia. Sed eſt-ne verū? Tu diceres q̄ ſic, quia eſt cōmunis opinio, ergo valet. ſed nō ſequitur, imò contrarium eſt verum ſecundum Hoſtiē. & Ioan. And. in ca. Romana. §. nec etiam. de foro comet. lib.6. vide ibi rationes. iuramentum calumniæ prælandum à parte parti non poteſt tolli conſuetudine. caſus eſt in c.cæterum. de
2 iura. calum. ergo multo magis in aduocato & procuratore, qui magis nouerunt calumniari, quam ſimplices partes vt eſt gl. in l. ab Anaſtaſio. C. mand. vbi dicitur quod aduocati omnia mala nouerunt, & not. hoc, & ſtudeas.

ADDITIONES.

Adde q̄ idē tenet Gemi. in dicto §. nec etiam. per rationē de qua hic, & per aliam. ſ. quia ſi talis conſuetudo valeret, laxaret, & pareret pericula animarum. de conſtitu. ca. penulti. & vlt. de præbend. ca. extirpandæ. & idem tenet ibi Ioan. Monach. ad gl. in d. l. ab Anaſtaſio. vide in authen. conſtitutio quæ ab aſcriptitio & libera natos. in prin.

Idē Io. And. poſt Spe. in tit. de aduoc. §. 1. verſi. item q̄ eſt procurator. Sed vide Iaſ. in l. rem non nouā. col. 1. C. de iudic. Tho. Ferra. cau. 12. ſi quis. & alios cumulat Matth. de Afflict. in §. in quibuſdam. de conſue. recti ſeu. Nic. Pig.

* Adde q̄ ſtatutum vel conſuetudo diſponens, q̄ nō ſit neceſſe præſtari iuramentum de calumnia, nō valet, vt dicit Mathesil. notab. 65. nota q̄ ſtatutum, per c. conſtitutus. de fideiuſſoribus. Et nota q̄ iuramentum calumniæ non præſtitum in conteſtatione litis, debet præſtari poſtea, q̄ſcunque placuerit iudici. ca. 1. de iuramen. calum. lib.6. & clarè Bald. in l.2. §. ſed quia veremur. C. de iuramen. calu. & nō les iurare habetur pro cōfeſſo. l. ſi non fuerit. ff. de iureiu. Hęc tñ ſingulariter limitantur, niſi nolens iure iā perfectè probaſſet, ita ſingula. Bald. in c.2. verſic. itē in iſto. de ꝓbat & hanc limitationem pro ſingul. cōmendat Iaſ. in l. admonendi. verſicul. condeſcendo nunc. ff. de iureiurand. & in l. iuſiurandum & ad pecunias. §. qui iuſiurandum. eodē tit. & bene facit, quia vbicunque quis habet intentionē ſuā fundatam, puta publicatis teſtibus vel inſtrumētis productis, licet aduerſarius faciat poſitiones, non tenetur reſpōdere. ſm gl. & oēs in l.2. §. quod obſeruari. C. de iuramē. calum. Secundò limita, q̄n pars nollet iurare, niſi tale iuramētum à iudice ſibi præſtaretur, quia per hoc non vitiatur proceſſus ita Bal. in repetitio. l.2. verſic. ſed quid ſi iudex. ff. de iureiurand. de cuius tñ veritate dubitat Curt. in dicta l.2. in princi. C. de iuramen. calum. Itē nota q̄ ſi quis mouet tibi litem, & vis facere q̄ proceſſus qui in cauſa formabitur, ſit nullus, conſilium eſt, q̄ quando reſpondes libello actoris, & negas narrata prout narrantur, & petita prout petūtur, &c. q̄ tunc in reſpōſione tua in aliqua parte, quę nō ſoleat multum ponderari, petas partem aduerſam iurare de calūnia, & poſtea circa dictum iuramentū amplius non inſiſtas, quia ſi aduerſarius non aduerteret ad dictam petitionem iuramenti, & ſic non iuraret de calumnia, totus proceſſus erit nullus, quia iuramentum calumniæ bene pōt tacitè remitti. c.1. de iuramen. calum. li.6. ſed ſi eſt petitum & non fuerit præſtitum, totus proceſſus eſt nullus. ita tenēt Iacob. Butrig. Pau. de Caſt. & Frāciſ. de Aret. in dicto §. ſed quia veremur. Barto. & Alexnd. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de no. oper. nun. Imol. in l. qui bona. §. ſi alieno. & ibi etiam Alexan. verſicu. & circa iſtud iuramentum calūniæ. ff. de damno infect. Mathesil. notab. 64. nota aliā cautelā. Iaſ. in dicto §. qui iuſiurandum. Practic. Papien. in forma libelli in actio. reali. in verb. per ſacramentū calumniæ. Item aliud eſt conſilium ad irritandum proceſſum. ſ. vt qñ citaris ad videndum iurare teſtes, non compareas, quia ſi cueniret quod teſtes vocati ad teſtificandum cōparent coram notario neutra parte præſente, & notarius defert eis iuramentum de veritate dicenda, neutra parte præſente, vel præſente, non tamen conſtat in actis, tunc omnis teſtificatio facta per tales teſtes iuratos, neutra parte præſente, non valet nec tenet. glo. eſt vnica in iure in l. ſi quando. in verb. introducit. C. de teſtib. per quam Raph. Fulgo. in l.1. C. quomodo & quando iudex. dicit ſe irritaſſe mille proceſſus, & mille dicta teſtium.

CCCCXXIX.

1 Interpellatio vnica ſufficit ad cōſtituendum quem in mora, an hoc habeat locum, quando inferior vult conſtituere in mora ſuperiorem?

1 EGo dixi in l. ſi ex legati cauſa. ff. de verborum obligat. quod ſufficit † vnica interpellatio ad conſtituendum quem

quẽ in mora. Innocen. in c.cum nobis olim.de elect.gl.in clemẽ.1.in ver.requisiuit,de hæretic.& c.cupiẽtes, in verbo proposita.de elect.lib.6.in l.Titia.§.vsuras.ff.de lega.2. Sed an habeat locũ cùm inferior superiorem in mora constituere vult? Do. Anto. in c.cum causa.de offi. deleg. concludit singulariter q̃ requiritur trina citatio. & dicit esse casum in c.fi.de supplẽ.negli.præla. & alias sum hoc secutus in l.de pupillo.§.si quis ipsi.ff.de noui oper.nuntia. Tũ heri euenit mihi de facto, & dixi contrariũ, q̃ vna tm̃ sufficit,& notaui casum in clemen.quamuis.de appel.vbi dr̃, q̃ sufficit vno contextu multiplex interpellatio ad petendũ Apostolos,& per illã constituitur iudex in mora, tamẽ illa ita facta non multiplex, sed vna censetur,quẽadmodũ geminata vnico cõtextu appellatio vna est.ca. Lotharius. 31,quæstio.2.glo.in c.cum ab eo.de appellatio.lib.6.& l.si conuenerit.1.ff.de pignor.actio.& hæc est veritas.

ADDITIONES.

Adde rõnẽ, quia illa vnica interpellatio illo modo facta habetur ꝑ trina.gl.in d.l.si conuenerit.ff. de pig.actio. Adde c. primũ.de supplẽ.negli.præla.respondetur q̃ loquitur in casu speciali,& sequit̃ Card.in c.cũ causa.de offi.deleg. & ibi Felin.in vltimis verbis,& plenius in c.ex literis.de cõstitu.

Adde q̃ cõsi. Rom.est nu.427.in proposito casu.col.1.quẽ sequitur Alexan.consi.81.ſtantibus.col.1.libro 4. Felin. in cap.ex literis.col.5.de constitu. Deci.in ca.ex parte 2.col. 2.de appel.& hæc est veritas, nisi contrarium expresse reperiatur. Nico.Pig.

Cũ Roma.est communis doct.opinio vt tradit Baueri. in dicta l.si ex legati causa. in prima parte col.2.in princ.ff. de verbo.obliga. Et an quis ante interpellationẽ in mora constituatur,ponit Guid.Pap.decisio.Grationopo.497.iuxta ꝑ tactam quæstionem. Et plenè tradit Per. Dueñas in regu. 181.incipien.debitor cõstituitur in mora. Et adde q̃ si monitio fuerit facta in synodo,habet vim peremptorij.gl.est in c.si Episcopus.18.distinct. quæ dicit, q̃ monitio facta in synodo habet vim trinæ monitionis.& illam glo.sequitur Panor.in c.ex literis.de constitutio.& Feli.in c.cum sit Romana de appellatio.& Franc.Rip.in c.1.de indi. Henricus de Bottis,in tractatu synodali,qui cæteros Canonistas refert,ea rõne,qa regulariter in actibus extraiudicialibus sufficit vnica monitio,nec requiritur trina.& ita communiter in synodis obseruatur secũdum Ioan.And.in ca.proposuit.de cleri.ex commu.ministr. Et sic qñ aliquid mandatur,vel prohibetur fieri in synodo per episcopũ,vel eius vicarium sub aliqua pœna, tale mandatũ habetur loco trinæ monitionis.sic etiam obligati ad residentiam faciendã si fuerint moniti in synodo possunt priuari absque alia monitione,ac si ter fuissẽt moniti. Vnde monitio generaliter facta in synodo contra executores testamẽtorũ,qui negligunt infra annũ exequi volũtates decedentiũ,habet vim trinæ monitionis, ideò deuoluit ad Episcopũ executionẽ absque alia monitione. Et est notãdũ, q̃ qñ in disposiione, vel constitutione apponunt̃ ista verba, Monemus, Præcepimus, vel alia æquipollentia,talia verba important præceptum,& habentur loco trinæ monitionis, vt in terminis decidit Federi.de Senis consi.109.incip.quæstio.Et plenè ac eleganter,tradit Bermondus Choueronius in eius commentarijs in titulum de publicis concubinarijs,in concordatis.in versi.teneatur.§.scilicet ex necessitate.nu.6. versi. addite prædictis.char.185. Gab.Saray.

CCCCXXX.

1 Confiscatis bonis alicuius vniuersaliter,an transeant in fiscũ bona,in quibus alius ius habet ad rem?

1 NVnquid confiscatis bonis alicuius vniuersaliter,transeant in fiscum bona, in quibus alius ius habet ad rẽ? puta,si vendidi domum & non tradidi? Dic q̃ sic,casus est singularis in l.si fundus quem mihi locaueras,versicu.nam & si vendideris.ff.loc.& non transit cum onere. quod est mirabilius, licet regulariter fiscus censeatur loco hæredis, licet tertius contra vendentem agat ad pretium.

ADDITIONES.

Idem tenet Ioan. de Arno. in soliloq.88.in casu. Bald.& ibi Ias.nu.36.in l.diuortio.ff.soluto matri.Matthæ.de Afflict. in tit.de fratri.de no.bene.inue. in prin.18.priuileg.fis. Et in publicatione bonorum quę bona conditionalia veniãt, suprà singula.170.& an vestimenta,annulli, infrà singula. 548.& bona mobilia & immobilia extra territorium existentia cui communitati applicentur,infrà singula.578. Nicolus Pigno.

Et consequenter an confiscatis bonis feudũ confiscatũ intel ligatur,vide Ausre.decisio.Capel.Thol.395. Gab.Sar.

CCCCXXXI.

1 Grauatus restituere hæreditatem cum voluerit, si is non declarata voluntate decesserit, censetur post mortem de restituendo grauatus.

INstituo Titium hęredem,& grauo eum de restituendo cũ voluerit,nõ declarata voluntate decesit Titius:an fideicommissarius posit petere hęreditatem? Et videtur q̃ non,quia voluntas morte finitur.l.4.ff.loca.ff.de lega.1.l.si ita legatum.§. illi si volet.de rescript.c.si gratiosè.lib.6.& videbis in l.centesimis.§.fi.ff.de verb. obli. Sed contrariũ

1 est verum:censetur.n.post mortem de restituendo grauatus.casus est vnicus in l.vxorem.§. Scæuola.ff. de leg.3. quod est mirabile.

ADDITIONES.

Amplia illum tex. si dictum fuerit,cùm voluerit extraneus. Bart.in l.1.vbi Alex.nu.12.ff.de leg.2.Secundò amplia, si hæres declarasset se nolle. Ang.quẽ sequitur Alexan.in d. nu.12.in fi.& ibi Alcia.in tex.sed cum ita. Tertio amplia, vt procedat in legato l.11.§.hoc autẽ legatum.ff. de lega. 3. cũ declaratione inter honoratũ & grauatũ, ꝑ Ale. & Alci. vbi suprà.Et adde doct.in d.§.fin.Roma. consi.452.circa. Adde Bar.in sing.61.incip.pater si stipulatus sit. Gab. Sar.

CCCCXXXII.

1 Legatum si his verbis fiat, Titio cum ecclesia mea iuris patronatus lego fundum,an fundus videatur pro dimidia legatus ipsi Titio,& pro alia dimidia ecclesiæ, an verò legato Titij cedat & fundus & ius patronatus.

ACcidit mihi Rome, Tũ scis, q̃ fm communem opin. & veram(de qua in cap.illud.de iure pat.)ius patronatus potest legari,modo legatum est factum, Titio cũ ec-

1 clesia mea iuris patronatus lego fundum.quęritur an fundus videatur pro dimidia legatus ipsi Titio, & alia medietas ecclesiæ,vel non cedat legato Titij & fundus, & ius patronatus ? Prima pars videt verior.scis.n.q̃ summa est rõ quæ pro religione facit.l.sunt ꝑsonæ.ff.de religi.& sumpt. fune.& debet fieri interpretatio quæ facit ꝑ causa pia seu ecclesiastica.Itẽ quia in legato venit illud quod est minus. l.apud Iulia.§.Sæio.ff.de leg.1.sed minus est q̃ veniat solus fundus,ergo, &c.facit c.ex parte.de censi.Sed dic contrariũ.casus est vnicus in l.si is q. §.si qs ita.ff. de reb.dub.vbi venit in legato non solũ fundus,sed etiam ius patronatus.

ADDITIO.

Sequitur Roch.Curt.in tract.iurispatron.in verbo,ipse vel is q.3.in fi.Et vide Soci.in d.§.si quis ita. Nic. Pig.

CCCCXXXIII.

1 Frater nomine suo rem emens,si eam suo, & fratris nomine in libro communis describi patiatur,an ex hoc dominium pro parte in alterum fratrem translatum censeatur, præsertim si alter frater pro rata sua collectas soluit?

EMo rem nomine meo,eandemque patior in libro cõmunis describi nomine meo & fratris mei.Itẽ & pro eadem,me patiente, frater meus soluit collectas pro rata

1 sua,an ex hoc sit translatum dominiũ pro parte in fratrẽ meum, licet non sit tradita,vt l.traditionibus.C.de pact, Dic quod sic.(est enim speciale in societate.l.3.ff.pro soc, quia loquitur in vniuersalibus.) casus est singularis in l.rura.secundum Bar.ibi.C.de omni agro deser.lib.11. Sed do, consimilem in l. censualis.C. de dona.l. solennibus.C. de rei ven.cum si.& hoc adde ad gl.in l.si ager.ff.de rei vend. & l.2.ff.de public.quod nota.

Additiones

ADDITIONES.

Et idem Ro.consi.291:cùm isti fratres.nu.7.Castr. in l.scriniarios.C.de testa.mili.Ias.in l.decem.co.8.ff.de ver. obli. Alcia.in trac.præsum.reg.3.præsump.17.Deci. consi.21. viso.co.pen.versi.2.qui alios citat.Intellige vt probet dominium quo ad ipsos consentientes descriptioni æstimi, vt per Ale.consi.147.in fi.li.5.cõsi.57.co.penu.consi.182. co.2.li.7.Deci.consi.146.& pro tenui.col.6. Nico. Pig.

* Adde in materia quòd si aliquis diuisit hæreditatem paternã cum fratribus tanq̃ eorum frater, postea vt posset matrimoniũ cõtrahere cum certa puella, iurauit se nõ esse filium illius,cuius putabat, & cuius hæreditatẽ diuisserat,per hoc tamen non poterunt aliquid repetere per condictionem indebiti,vel condictionem sine causa ; secundum Ioann.Andr.in addit.Specu.in tit.de oblig. & solu.§. finali,in addit.quæ incip.ordine quo suprà & ratio est, qa cõuentio inter alios acta alijs prodesse nec nocere potest. C.res inter alios act.per tot. Sicut in simili dicunt docto. l.si actionem.per illum textum. C. de pactis, quòd si sunt duo fratres, vel plures, & vnus eorum maritat sororem, & illa ei facit pactum de non petendo hæreditatem paternam,quòd istud pactum non proderit alijs fratribus, quin aduersus eos possit soror pro eorum rata experiri. & secũdum Paulũ de Castr.in l.planè.§.si duobus.ff.de le.1. istud est perpetuò notandum,& menti tenẽdum, quia quotidianum.& idem tenet Ioan. Andr.in addit.quæ incip.quidem de præcedenti.ad finem in dicto titu.de obligatio.& solutio.& vide plenè per Moder.in l.si vnus.§. ante omnia.ff. de pact.& decis.Capel.Tholos.375.

CCCCXXXIIII.

1 Legata tertiæ partę fructuũ certi fundi,an hæres possit dare tertiam partem æstimationis fructuum, inuito legatario?

LEgo Titio tertiam partem fructuum fundi mei,nunquid hæres possit dare tertiam partem æstimationũ

1 fructuum eo inuito ? Dic quòd sic, casus est not.in l.fundum Trebatiani.ff.de vsufru.lega.facit l.liberto. in princi. ff.de annu.lega.l.nihil.ff.de lega.1.

ADDITIO.

Quod intellige quãdo legatum est factum ob aliam causam, quàm alimentorum, secus si alimentorum causa factũ sit, quia tũc ille fundus est tacitè pro alimentis hypothecatus secundum eundem Roman.consi.388.in casu. column.1. Et adde infrà singu.sequen.in fin. Et crederem illos text. non procedere quando legatarius aliquod interesse posset prætendere,puta,quòd illa tertia pars fructuum esset melior,quàm æstimatio. Et adde Iaso.in l. secunda.§. mutui. 7.fallen.ff.li cert.petatur. Nico.Pign.

CCCCXXXV.

1 Legatum prophanum an extinguatur, seu reuocatum censeatur, si testator viuens alienet rem, ex qua voluit legato à se facto satisfieri:& quid in legato pio?

1 QVæritur, an testator viuens t alienando rem, ex qua voluit legatum à se factum satisfieri, videatur legatum extinxisse, seu reuocasse? Dic quòd aut illa res posita est in diuersa oratione ab ipso legato, & tunc alienãdo nõ extinguitur legatum.Ratio, quia ponendo testator in diuersa oratione censetur posuisse vt legatum facilius soluatur,non vt præcisè ex illa resoluatur,casus est in l.quidam testamento.in prin.ff.de leg.primo.l.Paulus Callimacho. §.fi.ff.de leg.3.benefacit quod notat Bar.in l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verborum obliga.& Cy.in l. si quis argentum.C.de donatio.Aut illa res addijcitur in eadẽ oratione,& tunc si non apparet quod rem aliquam subrogauerit loco illius rei alienatæ,extinguitur legatum. Ratio, quia censetur testator ponendo rem in eadem oratione, posuisse vt illud legatũ necessariò soluatur ex illa re.l.Lucius.2.§.ciuibus.ff.de leg.2.l.si sic legatum.§. si mihi quod Titius.& l.seruus.§.quicunq;.ff.de leg.1.Aut posuit in eadem oratione,& constat quòd subrogauit aliam loco alie natæ,& tunc legatum non est extinctum, sed manet integrum subrogatum legato.casus est vnicus in l.pater inter filios.ff.de adimen.lega. Et hæc procedunt in legatis non pijs.Sed quid in eis? Dic,quòd posito quòd testator in eadem oratione posuerit legatum & rem, ex qua voluerit legatum satisfieri,tamen nunquam legatum extinguitur per alienationem rei illius. Ratio, quia non censetur posuisse vt præcisè ex illa legatum soluatur, sed vt sit pro legato obligata.gl.est in l.Caius.ff.de annu.lega. alia in l. Lucius. ff.de adimend.legat.alia in l.si.ff.de contrahenda emptione,nota istas tres glo.ordinarias & singulares, & habui de facto Romæ pro ecclesia sancti Pauli de Vrbe, quæ fuit commissa,domi.Ioanni de Millis,& domi.Ioan.de Rom. valentissimis,& mihi. Tene menti.

ADDITIO.

An & quomodo per alienationem rei legatę reuocetur legatum,tradunt Bar.in l.rem legatam.ff. de adimend. lega.& docto.in l.3.C.de leg.Soci.in tracta.fallen.reg. 218. Soci. Iun.consilio 162.libr.2.Sed quid in eis. Quòd illæ glossæ sint veræ in alimentis consuluit Bart.consi. 211. & est de mente Bar.& aliorum in l.cùm hi.§.si vni.ff.de transa.& eundem Rom.qui hoc ponit pro constanti. consi. 388.in casu.col.1.Fel.in c.ad audientiam.2.co.6.in fi. de rescript. Ioan. Durant.de arte testa.caute.17.ti.de hære.instit.Nico. Euerar.in loco legali ab alimentis ad piam causam.vbi sequitur Roma.hic,cum pluribus similibus. Nic.Pign.

CCCCXXXVI.

1 Criminis læsæ maiestatis quis etiã post mortẽ potest accusari, & puniri,& eius memoria dãnari. Et ius accusandi quãto tempore post mortem rei duret,& quid in hæretico?

1 DE crimine læsę maiestatis potest quis accusari etiam post mortem delinquentis & puniri, quia damnatur eius memoria.l.fina.C.ad legem Iuliam maiest.& Institu. de hæredita.quæ ab intestato.§.per cõtrarium. Sed intra quantum tempus post mortem durat illud ius accusandi? Tu habes in lege secunda.C.de apostа. quòd ius accusandi hæreticum mortuum durat quinquennio.Sed quid in crimine læsæ maiestatis ? Dic idem,glossa singularis in l.Manichæos. C.de hæreticis. vide glossam 24.q.2. in summa. Et iunge ad dictam glossam.

ADDITIONES.

Adde Panormita.in capi.cùm à nobis.in penult. column.de prescriptio.vbi Felin.column. quinta & sexta in princip. quod dicit notandum. Quid vero in crimine hæresis, vide per Felin.post Abb.vbi supra.

Adde casus,quos remisiuè allegaui,quando contra mortuũ procedatur,infrà singular.785.& 732.Et adde quod illam gloss.singu.sequuntur Barto.& Alexand.in l. fina.ff. ad legem Iuliam maiestat. Aretin. in tractat. maleficio.verbo, *che hai tradito*.columna 4.& Cæpol.consi.crimin.17. visa commissione.numero 7.vbi plenè ponit de hoc singula. Abb.& Felin.in capitu.cùm à nobis.de præscrip. Hieron. Gigas in suo solenni tracta.crimi.læsæ maiesta. huma. lib. 1.rubric.qualiter in crimine lęsæ maiestatis procedatur, quæstione vigesimatertia.vbi respondent ad glossin capitulo secundo de præscrip.libro sexto.& capitu. accusatus. de hæreti.eod.libr.& Lud.Carer.in tracta.de homici.§.6. nu.373.& in tract.de hæreti.nume.142. Nic. Pig.

Intellige quando contra principem, vel rempubli. Romanorum committitur. In alijs verò capitibus non damnatur memoria.l.fi.ff.ad legem Iuliam maiest.& per gl. Inst.de publi.iudic.in §.item lex Iulia.& Abb.in capitu. cùm à nobis.de præscripti.& plenè per Capitium decis.150. & per Ange.in consi.222.& Bald.in consi.60.volumine secũdò. Deci.in consilio 11.Barba.in consilio 70.volumine quarto.& Alexand.post Barto.in fi.ff.ad legem Corneliam de sicar.& Albericu.de Rosa.in l.prima.C.de apostat. & per Hippolytum de Marsilijs,in l.qui fallam.§.accusatio.col. prima.ff.de fall.Et infrà quãtum tempus possit quis post mortem damnari,tradit remisiuè Balbus in tract.de præscript.in prima quæstione primæ partis quintæ partis principalis.nume.21.Sed quòd regulariter crimina morte extinguantur,cũ huius limitationibus tradit Petrus Ducæus in reg.

173.incip.crimina morte extinguantur.vbi & hoc singu. allegat. Gab.Saray.

CCCCXXXVII.

1 *Legato generali non comprehenduntur venalia, & ea, quæ causa mercandi testator habebat, si alia, supersunt, in quibus legatum subsistere possit, aliàs secus.*

1 IN legato generali non comprehenduntur ea, † quæ testator habebat causa mercandi.l.generali.§.vxori.cum simi.ff.de vsufruct.le. Quod est verum, vbi sunt aliqua in quibus legatum subsistere possit, aliàs comprehendit etiã vænalia.tex.est singularis ſm verum intellectũ gl. in l.pediculis.§.itẽ cùm quæreretur.ff.de auro & argen.lega.

ADDITIO.

Adde l.fundus quem locatus.in fi.ff.de fun.instru.& hoc sequ tur Bar.in d.§.item cùm quæreretur.Bal.in rubri.q.3.Castren.& Iaſ.in l.1.C.de verborum signi.idẽ Iaſ.in l.qui Romæ.§.duo fratres.col.23.in prin.& in §.Callimachus.co. 4.ff.de verborum obligat.& in l. ſi ſtipulatus fuerim.§.ſi. colum.2.eo.tit.Lud.Gomes in §.item ſeruiana.nu.19.Inſtitu.de actio.Ioann.Durant. caute. 19.titu. de lega. idem Rom. conſilio 36.viſis.in fi.vbi allegat plures leges.& facit ſuprà ſingu.158. Nico.Pig.

CCCCXXXVIII.

1 *Statutũ an à ciuitate fieri poſsit, per quod denegetur clericis illud, quòd ſemel eis per longiſsimũ tempus acquiſitũ fuit.*

PONe, quòd populus huius ciuitatis propter deuotionem conſueuit à longo tempore, cuius contrarium memoria hominum non exiſtit, relicta pro malè ablatis, vel pauperibus, cõuertere in vtilitatem alicuius eccleſiæ, (vt videmus Romæ nunc in eccleſia ſancti Pauli, licet illud
1 ſit ex conſtitutione Papæ,) an ciuitas poſsit facere ſtatutum, quòd talia relicta conuertãtur in vtilitatem eccleſiæ alterius? Videtur quòd ſic, quia eius eſt tollere cuius eſt cõdere.l.digna vox.C.de legi.ergo &c.& ſi dicis quòd laici non poſſunt ſtatuere ſuper eccleſijs.c.quæ in eccleſiarum & capitu.eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſti. Dic quòd non ſtatuit ſuper re eccleſiaſtica, ſed ſuper rebus ſubditorum, ne relicta per eos &c.vt l.omnes populi.ff.de iuſtitia & iure.Sed contrarium eſt verum.& de hoc duplex eſt caſus in capit.ad apoſtolicam.de ſimonia.Item in capitulo veſtra. de locato.& illum textum alleg.Ioannes Andræas & Bar. in l.priuilegia.vbi hoc tenet.C.de ſacroſanctis eccleſi. per textum in dicto capi.ad apoſtolicam.& Io.Andr.in additio.Specu.in titu.de inſtru.edi.§.nunc verò aliqua.in fi.tenet illud idem per d.c.veſtra.

ADDITIONES.

Adde quòd cùm Bar.tranſit Gemi.in cap.1.in 7.col. de conſtit.lib.6.Roma.met.in auth.ſimiliter.in 2.char.verſi.nonò &c.C.ad legem Falci.Mode.in c.ſi.de rebus eccleſi.nõ alien.licet contra Bar.teneant Cyn. Imo.& Alexand.in l. non amplius.in prin.ff.de leg.1.& Rapha.& Pau.de Caſt. in l.priuilegia.hic alleg.& Salic.in authen.caſſa.in 5.quæſt. C.de ſacroſan.eccl.Sed contra eum & ſequaces, & ſic pro opi.Bar.tenet Sand.in capi.ad apoſtolicam.de ſimon. vbi facit quam plura elegantia fundamenta pro Bar. vide etiã Feli.in d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.colum.37.verſi.duodecimò quæro.de conſtitutio.

Adde quòd communis opinio eſt contra Bart.& Ro. hic, vt p Deci.in dicto c.eccleſia ſanctæ Mariæ.co.21. vbi refert doct.pro vtraque parte,& diſtinguit vt per eũ, & contra Bar.tenet Ale.conſi.209.ſtatutis.co.antepenu.libro 2.Socin.conſilio 241.circa primam.co.3.& ſequen.libro 2. Alciat.in tractatu præſump.regu.3.præſum.33.circa finem. Et vide aliam diſtinctionem per Iaſ. in l. non amplius. in princ.columna fin.ff.de lega.1. Nico.Pign.

CCCCXXXIX.

1 *Bona ingredientis religionem incapacem, cui applicentur, an Eccleſiæ Romanæ, an verò ſuccedentibus ab inteſtato?*

2 *Bona ingredientis religionem incapacem ad pias cauſas erogantur, ſi ingredienti ea fuerint relicta ſub conditione, ſi deceſſerit ſine liberis reſtituenda.*

HEri conſului: Tu ſcis quòd ordo mendicantium inca pax eſt acquiſitionis bonorum in particulari, vel cõi clemen.exiui.de verbor.ſignifi.quærebatur, (& eſt magna
1 dubitatio) cui applicantur bona ingredientis religionem non capacem acquiſitionis bonorũ? Plures in hac q. fuerũt opiniones, vt p Inn.& Io.And.in c.in preſentia. de proba. Spec.in ti.de ſtat.mo.§.1.verſi.3.Bar.in tract. minoritatũ. in vlti.quæſtio.quarti lib.Bal.in authent.ingreſſi.C.de ſacroſanc.eccle.Feder.de Sen.conſi.26.Prima enim opinio eſt, quòd applicentur eccleſiæ Romanæ, ſed non inſiſto, quia (vt no.per Io.And.in cap.fi.de pact.in nouella) Papa in extrauaganti ad conditorem, renuntiauit huic acquiſitioni. Secunda eſt opinio, quòd ſunt ab inteſtato ſucce-
* dentium,* & hæc communis, per authentic. bona.C.de
2 bon.proſcrip. Sed do tribi limitationem, vt ſit verum, niſi hæc bona fuerint relicta ipſi ingredienti ſub cõditione, ſi deceſſerit ſine liberis reſtituenda, tunc enim debent erogari ad pias cauſas. caſus eſt ſingularis in authentic. de ſanct. epiſcop.§.ſed hoc præſenti. verſicu. hoc autem. Tu mil lies vidiſti, (ſed ad hoc non notaſti. & hoc didici ab Ange. in diſputatione quæ incipit, nobilis quidam genere. quod dictum eſt aureum. tene menti.

ADDITIONES.

Adde quòd conſi. ipſius Roma. eſt numero 296. circa declarationem. vbi hanc limitationem tenet, & Auguſtin. Bero. in dicto capitu. in præſentia numero 491. Et ille verſi. hoc autem. loquitur voluntariè, non neceſſariè, vt hic per Ro. Et quòd monaſterium incapax nõ excludat ſubſtitutum eſt commu. opin. vt latè Alex. conſi. 13.1. dub. lib. 3. Deci. conſi. 259. viſis. col. fi. Nico. Pign.

* Ab inteſtato ſuccedentium. Adde quòd bona ingredientium ordinem fratrum minorum mendicantium, non facta diſpoſitione de bonis ſuis, tranſeunt & deuoluuntur ad venientes ab inteſtato, nec propriè dicuntur bona vacantia, poſtquã ſunt profeſsi, ſed dicũtur hæreditas iacẽs, cognẽ vacationis quo per mortem naturalẽ venientibus ab inteſtato deſertur, vt eſt tex. expreſſus in cap. exijt qui ſeminat. §. ad hæc quia. cum §. ſequen. de verborum ſignificatio. li. 6. clem. exiui. §. cæterũ. verſi. nos aũt. & §. quia igit eodẽ ti. in quo. §. cæterũ, dẽ, quòd volenti ingredi dicat, q vendat omnia bona ſua, quòd ſi non fuerit factum, tranſeunt bona ad veniẽtes ab inteſtato. facit l. cũ prætor. ff. de iudi. & eſt de mente Bar. in l. cùm pater. §. hæreditatẽ. ff. de leg. 2. Henric. Boich in c. in præſentia. in 2. diſtin. de prob. & expreſsè tenet Franciſ. Zaba. in d. §. cæterũ. Nec obſtat quod dicit Spec. in ti. de ſtat. monach. verſic. 4. quia de alio mendicante loquitur, ſecundum Bal. ibid. in addit. bene ſaciunt quæ notat idem Bal. in conſi. 3. incip. caſus aſſeritur. lib. 3. Vide Guid. Pap. deciſ. Grationop. 327. & Cate. Cor. in memoral. in verb. conditio adiecta. in fi.

CCCCXL.

1 *Frater emens rem ſuo, & fratris nomine, de cuius pecunia ſoluiſſe cenſeatur?*

1 EMeram rem tam nomine meo, quàm fratris mei, vel alterius: ſoluo † pretium, de cuius pecunia intelligor ſoluiſſe? ſi nomine meo tantùm emerem, non eſt dubium quòd intelligor emiſſe de propria. l. ſi de functus. C. de arbi. tu. & de materia in l. ſi. de pign. l. ſi ventri. §. fin. ff. de priuil. credi. Dic, quòd etiam iſto caſu intelligor eme re de propria pecunia. caſus eſt ſingularis de quo Bart. ibi gaudet in l. 2. C. pro ſoc. & illud addas ad Barto. in l. ſi patruus. C. communia vtriuſque iudi. & l. Titium. §. altero. ff. de adminiſtrat. tuto.

ADDITIONES.

Et idem Roma. in conſi. 3. viſo. verſicu. item hoc conſi. 291. cum iſti fratres. colum. 2. Abb. conſi. 46. tria mihi. in ſi. lib. 1. Alexand. conſi. 78. diſcuſsis. libro. 2. Deci. conſ. 21. viſo. co. pe. ver. & in dubio. conſi. 348. de duobus. co. 2. & conſ. 442. in cauſa. in fin. vbi plures allegat. Et Nico. Boer. deci. 214. Rex. in princip. Auguſtin. Bero. q. famil. 46. filius. verſi. 3. Nico. Pign.

Vide

Vidè quæ nota. Barto. ſingu. 163. incipien. licet nomen vxoris. Gab.Saray.

CCCCXLI.

1 *Fortuiti caſus promiſsio & obligatio valet, niſi caſus culpæ eius, cui promittitur, adueniat, tunc enim promittens non tenetur.*

1 TV ſcis, quòd quis poteſt ſe ad caſum fortuitũ obligare, † licet regulariter de iure ad illud non teneatur. Quod intellige talem de omni caſu fortuito promittentem teneri, niſi talis caſus adueniat culpa eius, cui promittatur. de hoc habes duos caſus notabiles, primum in l. cùm proponas. C. de nauti. fœnore. alium in l. qui officij. §. fina. ff. de contrahen. empt. & hoc obuenit mihi de facto Florentiæ, & ita conſului per dictas duas leges, & habui quatuor ducatos pro vnaquaque. ita vendo leges, ſcias tu eodem modo vendere. nota.

ADDITIONES.

Quod conſi. (ſi iſtud eſt,) eſt nu. 183. in caſu. verſi. 4. Iaſ. in l. 1. colum. 2. verſ. confirmatur. C. de inſtitu. & ſubſtitu. De ci. in cap. ex parte. ſecundo colum. fin. 32. fallen. de offi. de lega. Franciſc. Rip. in tracta. peſt. prima part. 2. part. princip. nume. 81. & 87. Hippo. ſingula. 96. renuntians. & conſuluit Alexan. conſi. 84. ponderatis. lib. 6. Areti. conſi. 111. conſideratis. in fin. Nico. Pig.

Vide Deci. in l. ſi ſoror. circa finem. numer. 6. C. de collatio. Bertachi. in tracta. de gabell. colum. 26. Petr. de Anchara. conſi. 414. Ioann. de Anan. conſilio 74. colum. 3. Decius capi. cùm inter. notab. 2. de exceptio. Aymon Crauet. conſi. 95. numer. 8. volum. 1. Gab. Sar.

CCCCXLII.

1 *Periculi verbum, caſum fortuitum non comprehẽdit. Fallit quando aliter operari nequit.*

TV habes caſum in l. opus quod auerſione. ff. loc. & ibi gloſſ. volentem, quòd appellatione periculi nõ venit
1 caſus fortuitus. Iſtud tamen limita, † vbi verbum periculi non poſsit aliter operari, niſi comprehendat caſum fortuitum. caſus eſt vnicus in l. item quæritur. §. ſi gemma. ff. locati. & ad materiam. l. fina. ff. eodem titulo. tu iuiſſes ad capi. ſi Papa. de priuileg. libr. 6. & ad l. ſi quando. ff. de lega. 1. quòd verba debent aliquid operari.

ADDITIO

Adde tex. in l. & Ariſtoni. ff. manda. & gloſſ. Barto. & alios in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cau. Canoniſt. in cap. primo. extra commod. Rip. in tracta. peſt. 1. part. 2. parte princip. numer. 80. Et quid ſit auerſione locare. Alciat. lib. 7. parerg. capi. 28. Nico. Pign.

CCCCXLIII.

1 *Accuſatus de crimine pendente accuſatione ad honores non admittitur, ſi propter ſolam accuſationẽ, accuſatus apud bonos & graues viros eſt infamis.*

1 ACcuſatus de crimine, † penden e accuſatione non ad
* Amittitur ad honores.* vt l. reus delatus. ff. de muneri. & hono. & in l. 1. C. de reis poſtulatis. libr. 10. & in l. reum criminis. cum materia ſua. C. de procura. Canon. in capit. omnipotens. de accuſa. 81. diſtinct. ca. tantis. & vide materiam in c. accedẽs. de accu. & c. accuſatum. de ſimo. Quod eſt verum, quando propter ſolam accuſationem ipſe accuſatus eſt infamis apud bonos & graues viros, aliàs ſecus. dictum eſt ſingulare Hoſtien. & Ioan. Andr. in cap. memi nimus. per text. in cap. omnipotens. de accuſa. & ita conſului heri apud montem Alcinum.

ADDITIONES.

* Ad honores. Item nec teſtificari poteſt. l. teſtimonium. ff. de teſtib. & cautela eſt, ſi vis impedire teſtem ne contra te teſtificetur, quòd facias ipſum accuſari de crimine publico. ſecundum Cæpo. caute. 4. in prin.

Adde quòd iſtam limitationem ſequuntur alij doct. in dic. c. meminimus. & ſequitur Fel. in dicto c. omnipotens.

Et Alexande. in additio. ad Barto. in dicta l. prima. C. de reis poſtu. libro decimo. & ſentit idem Roma. conſi. 297. in caſu. in fin. Nico. Pign.

CCCCXLIIII.

1 *Vaſallus an domino inuito feudum alienare poſsit, ſi ille cui alienatio fit, omne onus ferre velit.*

2 *Intellectus cap. 1. de duobus fratribus de no. benefic. inueſti. in vſibus feud.*

1 IN iure ſunt regulæ, quòd vaſallus non põt † dño inuito feudum alienare, vt in c. quæ in eccleſiarũ. de conſt. & in vſib. feu. per totũ. Quod eſt verũ, niſi ille cui fit alienatio, velit ſupportare oẽ grauamen, dictum eſt ſingulare Bar. in l. murileguli. C. de murileg. li. 11. per illum tex. quod eſt mirabile. & pro eo facit l. 2. in prin. ff. ſol. matr. Sed hoc dictũ non eſt verum & contra caſum in c. 1. de duobus fratrib. de no. benefic. inueſti. in vſibus feu. vbi non poteſt ſentire
2 per ſubſtitutum, neque alium ſubrogare. Et ſi dicis † non apparet ibi quòd voluerit ſupportare onera, reſpondeo q ſubrogatus debet eſſe æquè idoneus, vt l. agentes. C. de agen. in re. libro 11. & facit l. ſi quis ex corpore. C. de muri leg. eo. lib. ergo debet intelligi quòd æquè promiſit ſicut principalis, aliàs non haberet dubium.

ADDITIONES.

Adde quòd Bar. ſequitur ibi Ang. & Ant. Corſet. notab. 122. in verb. feudũ. & plura ſimilia refert Hip. de Marſi. in rubri. ff. de fideiuſ. q. 30. Sed vide Soci. in reg. 434. fallen. 1. Feli. plenè in dicto c. quæ in eccleſiarum. co. 29. Cæpo. caute. 22. & quos allegaui infrà ſingulari 518. Nico. Pig.

* Vaſallus vendens feudum ſine conſenſu domini, ſub conditione, ſi & in quẽ de iure poteſt, & aliter nõ, & poſtea tradẽs, non cadit à iure ſuo, ſm Bal. poſt Iaco. de Ardizo. in c. 1. §. hoc quoque. verſi. ſed pone quòd vendidit. in ti. de ſuc ceſ. feud. & pro ſingu. approbat & ſequitur Iaſ. in l. vlti. q. 25. extra gl. C. de iure emphyt. & de veritate latè diſputat Feli. in c. quæ in eccleſiarum. verſ. quinta declaratio. de conſti. Item ſi vendit & alienat ſaluo iure domini, & in inſtrumento illud dicatur, non cadit à iure ſuo. Bal. in c. 1. §. donare. in ti. quali. olim ſeu. pot. alien. & in l. fin. C. de iure emphy. Itẽ ſi vaſallus vel emphyteuta alienat irrequiſito dño cũ pacto légis cõmiſſoriæ vel adiectionis in diẽ, eueniente conditione nõ cadit à iure ſuo, ſm Bal. ſinguliter poſt Gul. de Cuneo in l. ab emptione. co. penu. verſ. extrà quæro. ff. de pact. & pro ſingulari cõmendat Iaſ. in d. l. vlti. q. 21. extra gl. C. de iur. emphyteu. Quid autem ſi alienet irrequiſito dño, ſed in inſtrumento dicatur, vendo & trado, reſeruato conſenſu domini, & non aliter, an iſto caſu cadat à iure ſuo? Bal. in l. vnic. co. vl. q. 16. C. de his quæ pe. nom. decidit quòd ſic. quia talis proteſtatio eſt contraria facto, quæ proteſtantem non releuat. c. ſolicitudinẽ. extrà de app. c. cùm M. Ferrarienſis. extrà de cõſt. l. cũ in plures. §. locator horrei. ff. loca. & plenè probatur in l. non ſolũ. §. morte. ff. de no. ope. nun. Requiritur enim conſenſus dñi in alienatione feudi, vt recognoſcatur in ſuperiorẽ, & ne ſibi præiudicetur. c. 1. de alien. feud. facit tex. in l. debitor. ff. qui. mo. pign. vel hypothec. ſoluit. Item ſi alienatio vel venditio fiat ſub hac conditione, vẽdo vel alieno tibi, ſi, & inquantũ de iure poſſum, & non aliter, hoc caſu vaſallus ſi ue emphyteuta alienans non cadit à feudo, ſm Iaco. de Ardiz. in ſua ſumma, ti. quib. mod. feu. amitt. ſub rubric. ſi vendat ſub conditione. facit. ff. de acqui. poſſ. l. ſi me in vacuam. poſt princ. & l. qui abſenti. §. 1. & ſi. de vi & vi armat. l. cùm fundus, quod eſt verum ſm Bal. in cap. 1. §. hos quoque. in pen. co. in ti. de ſucceſ. feud. quando captio domini poſſet interuenire per corporalem traditionem, vt puta caſtri, quia vix dominus poſſet recuperare, qa dolus eſſet in traditione, q debet purgari per amiſsionẽ feudi. l. & eleganter. ff. de dol. & ita tenet Iaco. Aluar. in c. 1. in prin. verſ. quæro qd ſi vaſallus vendat. in tit. de prohib. feud. alienat. per Fede. in vſib. feud. Item ſi dicatur in inſtrumento venditionis, qd vaſallus vendit, ſiue alienat ſub conditione, ſi non reuocauerit dominus, aliàs res ſit inempta, quia tunc non priuatur vaſallus ſm Bar. in l. ſi quis locuples. ff. de manumiſſ. teſt. Itẽ conſilium eſt, vt vaſallus vendat fructus, ſeu eorũ perceptionẽ per ſe & ſuos hæredes, quia hoc caſu

ſu non videtur quòd cadat à iure ſuo, quia ſimpliciter vendit ſeu cõcedit perceptionẽ fructuum, quę eſt quid facti, non autem iuris ſuum, vt probatur in l. neceſſariò. §. fi. coniuncta glo. in verb. tuum ſit. ff. de pericul. & commod. rei vendit. per id q̃ no. Bar. in l. cotem ferro. §. qui maximos. de publica. & in l. Aquilius Regulus. ad finem. ff. de donat. An autem emphyteuta poſsit aliquem facere vſufructuarium ſine conſenſu domini: Bald. tenet quòd ſic, in l. prima. §. primo. per illum textum. ff. quibus modis vſufruct. amittat. & q̃ ſingulari refert & ſequitur Iaſo. in l. vlt. in 4. & 8. quæſtio. C. de iur. emphyteu. & ante eum Ale. vbi refert ſibi ex facto accidiſſe in l. 3. §. ex cõtrario. col. 21. verſ. quærit Bar. & columna 24. verſ. facit. ff. de acquiren. poſſeſsio. & conſilio 120. ſuper eo quod quæritur. in finalib. verb. lib. 1. Contrarium tamen tenet Roman. ſing. 626. tu Icis quòd emphyteuta, motus per tex. in l. fin. C. de rebus alien. non alienan. vbi prohibita alienatione ſimpliciter, intelligitur prohibitus oſs actus per quem quæritur ius alterii in illa re. & idem quod Rom. nullo addito refert & ſequitur Franciſ. Cremen. ſingu. 86. emphyteuta nõ poteſt. Tu vide Iaſ. in dicta l. tertia. §. ex contrario. columna decima tertia. verſi. nota diligenter ex verbis Bar.

CCCCXLV.

1 *Emptio nomine debitoris non ſoluendo à conſueto fœnerari præſumitur in fraudem vſurarum factæ.*

QVæro nunquid contractus emptionis à debitore † factus à conſueto † fœnerari de actione debitoris non exittẽtis ſoluẽdo, præſumat in fraudem vſurarum, vt ipſe fœnerator ſibi mutuet pecuniã? Dic q̃ ſic, caſus eſt ſingularis & ibi Bar. in l. cùm vir. ff. de iure dot.

ADDITIONES.

Sequitur Bal. in l. cùm allegas. co. 3. verſi. modo quæro. C. de vſu. & illum notab. dicit Cæpo. in tracta. de ſimul. contra. 3. caſu præſumptio. 26. Nico. Pig.

* Vſurarij cùm ſint peſsimum genus hominũ, de facili præſumitur contra ipſos, maximè cùm debitores egent, & creditores abundant, tunc. n. debitor de facili facit quicquid vult creditor, de pſum. c. illud. C. de reſcin. ven. l. ratas. C. de vſur. l. cum allegas. cum ſimi. Ideo ſi in inſtrumento appo natur pactũ de retroũendendo, contractus præſumitur in fraudem vſurarum cap. illo vos. in fin. & ibi hoc not. gloſſ. mag. in c. conqueſtus. extrà de vſuris, ante fin. alleg. c. ad no ſtram. de emptio. & venditio. & d. c. illo vos.

CCCCXLVI.

1 *Statutum, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedãt, an habeat locum in ſucceſsione Cardinalis?*

2 *Clerici an veniant appellatione diſtrictualium, vel prouincialium.*

3 *Secularis princeps in quibuſdam caſibus habet poteſtatem clerum reſtringendi, & iudicandi.*

HAbeo caſum in facto. Cardinalis Nouarienſis nuper mortuus Romæ eſt relictis pluribus filijs & filiabus, qui propter ſcientiam ſuam peruenit ad cardinalatum. Elt

1 conſti. in ciuitate. Nouarienſi, † q̃ extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, an habeat locũ in ſucceſsione huius Cardinalis? Tu diceres quòd non, vt in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. & c. quæ in eccleſiar. de conſti. & c. bñ quidẽ. 96. di. cùm ſi. ſed nil faciunt, quia ſtatutum loquitur prohibendo perſonã laicã ſuccedere. multũ dubito in hoc caſu. Sed dicã tibi aliqua pulchra. Appellatione populi non venit clerus, vt in c. 1. de præb. & c. ſi ſententia. de ſen. excom. li. 6.

2 Sed an appellatione † diſtrictualium veniant clerici, puta ſi Regi & diſtrictualibus ſuis conceſſum ſit priuilegiũ? Tu diceres quòd non, quia clerici nõ ſunt diſtrictuales Regis, ſed Papæ, & ſic non veniunt appellatione populi, quod eſt manus: ergo nec appellatione diſtrictualium, quod eſt minus. Dic contrarium, quia veniunt, quamuis domino temporali priuilegium concedatur, dictum eſt ſingulare Ioan. And. in c. fi. de of. deleg. lib. 6. in nouella per illum tex. ratio eſt, † quia in quibuſdam caſibus habet poteſtatẽ ſecularis clerũ reſtringendi. 23. q. 5. c. principes. & ibi gl. enumerat, quam vide, & no. Quid ſi eſt conceſſum Regi, & prouincialibus ſuis, an veniunt clerici? Dic quòd ſic, caſus eſt in ca. dilecti. de fo. compe.

ADDITIONES.

Adde q̃ idẽ tenuit Matt. no. 110. & Anch. in repe. c. 1. in 22. char. ver. opi. Bal. de cõſti. Sed tu dic quòd cõis concluſio eſt in oppoſitũ, quòd etiã clerici gaudeãt bñficio dicti ſtatuti cõtra fœminas. ita tenet Sande. in d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. co. 30. q. 7. adducit Lapũ alle. c. & latius alle. ſeq. Card. in repe. c. ppendimus. co. 24. ver. ſed q̃ro. de ſen. exc. Panor. in c. q̃ clericis. co. 14. ver. hæc vera. & in repet. 23. col. ver. ſecundus caſus. & in c. cõſtitutus. co. 9. de reſti. in inte. per tex. ibi. & in c. cũ dilecti. de fo. cõpe. & in c. ſi in adiotoriũ. 10. di. q̃ quæ iura idem tenet Bald. in l. cũctos populus. in lect. 11. co. verſ. ſed hic vlterius quærit. C. de ſum. trin. quibus nõ viſis aliter terminata fuit quæſtio iſta p Ro. & Mathe. Ad te. in d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. reſpõdet vt p Abb. in d. c. q̃ clericis. q̃ qua reſpõſione vide Gem. in c. fi. in prin. in 2. cq. de of. dele. in 6. & ad hãc q. faciũt quæ dicit Sand. vbi ſuprà co. 28. ver. 8. quæro. ibi opi. tũ Bart. & in c. Rodulp. in verbo, diſtrictus. de reſcr. & in c. licet. co. 1. de ꝓba. Ibi. Dictũ eſt ſingulare. Adde Bal. in l. 1. §. huius ſtudij. ff. de iu. & iu. per illum tex. vbi alle. iſtud dictũ & ibi vide Iaſ. co. 1. ver. 2. vbi allegat Ro. hic & Bal. in rub. q̃ ſint regalia. P. de Anc. & Car. in c. dilecti. de fo. cõp. ſed 1mo. ibi, & Gem. in d. c. fi. de of. dele. in 6. de hoc dubitãt. ſequit tũ idẽ Gem. in c. ſi ſnia. in prin. de ſen. exc. in 6. ad q̃ vide Feli. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. in 3. q. de conſt. & adde q̃ p dicto Io. An. cõſuluit Pau. de Caſt. conſ. 296. ad primum. & Anc. conſ. 150. optimis. & Oldr. conſi. 32. quæſtio eſt. Hanc q. diſputãt latè doc. in d. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. & in c. quod clericis, vbi Barb. co. 33. & 35. de for. compe. Alb. Bru. in tract. exclu. fœmi. 8. arti. q. 2. Nico. Pig.

De hoc plenè ſcribit Andr. Tiraq. in tract. de iure primogeniorum. q. 44. nu. 5. verſi. Ideoque fuerunt. & nu. 9. verſic. pro quibus. & Catellia. Cot. in memo. in verb. clerici ligan tur. colum. penu. & in quibus caſibus iudex laicus habeat iuriſdictionem in clericos, tradit Guid. Pap. deciſio. Grationop. 138. nume. 4. Gab. Sa.

CCCCXLVIII.

1 *Conſtitutio laici inferioris Imperatore, etiam in fauorẽ eccleſiæ non valet, ſi præceptiua, ſeu inhibitiua ſit, ſecus ſi ſit ſimpliciter permiſsiua.*

CEccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. vult q̃ conſtitutio † laici inferioris Imperatore, etiã in fauorẽ eccleſię, nõ valet. Quod eſt verũ, vbi conſtitutio eſt ꝓceptiua ſeu inhibitiua, ſed vbi eſt ſimpliciter ꝓmiſsiua, tunc valet, & comprehẽdit clerũ in fauorẽ eius. De hoc eſt caſus, qui nõ eſt alibi, de in inte. reſti. c. cõſtitutus. bene facit ca. cùm veniſſent. de eo qui mit. in poſ. & ca. eccleſia. vt lite pen. habui à Lap. alle. c. in quæſtione. & 101. in ciuitate. co. 5. verſ. quod autem: conſtitutio enim imperialis in fauorem cleri. valet, quando Papa approbauit. 10. di. c. ſi in adiutorium.

ADDITIONES.

Vide plenè per Felin. Deci. & alios, in d. c. eccleſia ſanctę Mariæ. co. 12. verſ. extrà gloſſ. de conſtitu.

Sequitur Bald. in l. 1. column. 7. verſicu. ſed hic vlterius. C. de ſumma trinit. Alex. conſ. 211. ponderatis. colum. penu. & conſi. ſeq. colum. 1. lib. 2. Deci. qui plures citat conſi. 114. & pro tenui. colum. 2. verſi. ſed tamen his. & in d. c. eccleſia. colum. 20. verſi. ſecunda concluſio, vbi oſtendit etiam id procedere, ſi conſtitutio ſpecialiter loqueretur de clericis ex multorum ſententia quos ibi citat, & in conſ. 283. viſo puncto circa fin. Nico. Pig.

CCCCXLVIII.

1 *Iudex eccleſiaſticus ſi poſsit pœnam pecuniariam imponere, cui ea pœna applicari debebit?*

SEd pono caſu quòd iudex eccleſiaſticus poſsit pœnam pecuniariam imponere, de quo in capi. 2. de pœn. & ca. 2. de delic. pue. & per Ioan. Andre. in ca. pro humani.

1 de homic. libr. 6. in nouella. cui hæc † pœna applicabitur? Dices, quòd iudici in fructibus. clem. preſenti. de cenſ. & clem. ne Romani. de electio. Dic, quòd medietas eccleſię, & medietas ſuæ erit. caſus eſt ſingularis in c. 2. de pœn. nota bene illum tex.

ADDITIONES.

Adde Arc. in c. ſi vos. prope fin. 23. q. 5. & Lud. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. in fi. de verbo. oblig. facit gl. fi. de iure patro. c. quia clerici. & c. ſi canonici. §. ſi autem. de offi. ord. in 6. vbi dicitur, quòd pœna appoſita contemplatione tertij applicatur ſibi. & no. idem Lud. in ſing. 699. inci. regula eſt. eſt autem potius emendatio damni in caſu prædicto, quàm pœna. Hinc eſt, quòd vbi pœna duplicatur reſpectu damni, non debetur læſo niſi ſimplum, reſiduum verò pauperibus. de immu. eccle. c. quia plerique.

Adde Abb. in d. c. 2. in fi. & in d. c. 2. de pœn. latè per Fel. in c. irrefragabili. §. cæterum. de offi. ord. vbi examinat totam hanc materiam, cui applicentur pœnæ de iure canonico. Et cui applicentur pœnæ à teſtatore in teſtamento appoſitæ, vide infrà ſingulari 699. Nico. Pign.

CCCCLIX.

1 *Iuramentum excludit facultatem purgandi moram in foro iudiciali, & quid in foro pœnitentiali?*

IVramentum excludit facultatem purgandi † moram. communem dictum eſt. Legiſtarum per l. ſi quis maior. C. de tranſac. ſed iſtud eſt verum in foro iudiciali. Sed an ſit idem in pœnitentiali? Dic quòd non. glo. eſt ſingularis 32. q. 1. c. apud miſericordem, per illum tex.

ADDITIONES.

Adde aliam gl. in ca. beatus. 22. q. 2. Sequitur idem Ro. conſi. 427. in propoſito. & docto. in d. l. ſi quis maior, vbi Cagn. nu. 152. & in l. ſi in ſolutum. vbi Rip. nu. 93. ff. de verb. oblig. & in l. ſi. q. 32. C. de reuoc. dona. doctor. in l. 4. §. Cato. vbi Alci. nu. 126. Deci. in conſi. 138. & 452. nu. 15. in quibus locis tractant, an iſtud ſing. procedat in foro pœnitentiali, an in foro contentioſo etiam de iure canonico. Et tradunt intellect. c. fuam. de pœ. & illam gl. dicit ſingu. etiam. Lanfr. in ca. q̃m cõtra. verbo, teſtiũ ꝓdu. nu. 136. vbi Celſ. inuehit contra quẽdam aduocatum extrà de probat. N. P.

* Mora non obſtante iuramento purgari poteſt de æquitate canonica, ſed in foro ciuili ſecus. ita ſing. Bal. in l. qui crimen. q. 11. C. qui accuſa. non poſſ. quod pro ſingu. commendat Iaſ. in d. l. ſi quis maior. no. 13. C. de tranſac. Deci. conſi. 138. & conſi. 151. Ald. l. ſi inſulam. in 12. Fallen. ff. de verb. obliga. vbi hoc ſingulum limitat procedere in foro pœnitentiali. quod eſt memoria dignum ad multa, & præſertim pro limitatione d. l. ſi quis maior. Adde Hipp. Marſi. ſing. 463. nu. 2. & Petr. Rauen. ſing. 305.

CCCCL.

2 *Teſtis qui celeriter & repentinè reſpondet, antequam totus articulus ei legatur, an falſum dicere præſumatur, & an alij teſtes ei præferantur?*

1 ANille, qui celeriter & repentinè reſpondet, † antequã totus articulus ei legatur, præſumatur falſum dicere? Dic quòd ſic. caſus eſt ſingularis, & ibi glo. 5. q. 5. c. fin. §. labium. & ideo alij teſtes ei præferuntur.

ADDITIONES.

Adde quòd idem eſt etiam ſi multum conſiſtat in mora, qa videbitur dubius. & de iſta gl. tanquam ſing. facit mentionem Panor. in proœ. grego. co. 1. Ant. Card. & Panor. in c. cùm cauſam. de teſti. & ibi Feli. co. 10. Vide etiam ad hoc Fel. vbi adducit aliqua ſimilia in proœ. decre. in gl. primi libri. circa prin. & plenius in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. co. 12. circa medium. verſi. vlti. no. de conſtit. Et cum iſtis poteſt addi quod notat Bal. in l. vnica. C. de emend. Iuſti. Codici. vbi dicit quòd fides teſtium dicitur vacillare propter niſi miam obſcuritatem. vnde Bar. in l. ea. ff. de contrah. empt. teſtem obſcurum æquiparat tacenti verum.

Adde Alexand. & ibi Hippo. de Marſi. nu. 9. in l. 1. ff. de falſi. Io. de Arno. problema. 17. Dicas idem in teſte offerente ſe ad teſtificandũ, vt Bar. in l. poſt legatũ. §. his vero. ff. de his quibus vt indig. & per Hip. de Marſil. ſing. 140. N. Pi.

CCCCLI.

1 *Matrimonium an probetur per inſtrumentum dotis, & quomodo?*

2 *Intellectus c. illud. de præſump.*

1 NVnquid per inſtrumẽtum dotis probetur † matrimonium? & in hoc habeo conſulere. Quomodo probetur matrimonium habes in l. donationes in concubinam. in princip. de donatio. & in l. in liberæ. ff. de ritu nupt. gl. nota. 30. quæſtio. 5. ca. aliter. & ibi melior glo. quæ ſit in iu

2 re. Et quod non probetur, † videtur caſus in c. illud. de præſum. & ibi firmat hoc Inno. ſed parum facit, quia loquitur in donatione propter nuptias, quæ fieri poteſt etiam nuptijs non contractis, & ſic nõ probat hoc eſſe, & c. ſecus in dote, quæ non poteſt eſſe ſine matrimonio. l. 3. ff. de iure dot. Et ſi tu dicis, quòd dos etiam dari poteſt pro futuro matrimonio. Reſpon. quia communiter dos ſit exiſtente matrimonio. l. pe. ff. de donat. inter vir. & vxor. Item pro iſta parte negatiua videtur caſus in l. ueque ſine nuptijs. C. de nup. facit l. iubemus. C. de repu. ibi, non enim dotibus, ſed affectu, matrimonia contrahũtur. Bal. ponit hanc quæſtionem in authentic. ſi quis in aliquo. C. de edend. in l. ab executione. C. quorum appellatio. non reci. & in rubri. C. de priuileg. do. Veritas eſt, quòd aut quærimus, an probetur quòd ad dotis reſtitutionem, & dicas quòd ſic. caſus eſt ſingularis in §. illud. in authent. vt fra. filij. An quò ad iudicandum ſuper matrimonio, ſcilicet, an fuerit, vel non fuerit matrimonium contractum, & tunc plenè non probat, ſed ſemiplenè, vel præſumptiuè. caſus eſt in d. c. illud in fi. & in iſta materia vide duas gloſſ. no. vna eſt in l. in concubinatu. ff. de concubin. alia eſt in l. pe. in ver. confeſſus. C. de fideiuſſo. quas nota.

ADDITIONES.

Et quòd per inſtrumentum dotis non probetur matrimonium Hoſ. Io. And. Bal. Imo. But. & Abb. in d. c. illud. ſolet tũ hoc diſputari. & ſi teneat contraria opinio ſolet modificari duobus modis. Primò ꝗtũ ad ipſas partes inter quas conficitur inſtrumẽtũ, per l. optimã. C. de contrah. & commit. ſtip. ſecus quo ad tertiũ, & ſic fortè in præiudiciũ alterius matrimonij, ſm Bal. in l. 2. ad fi. C. de execu. rei iudic. & in authen. ſi quis in aliquo. C. de eden. Secundò modificari ſolet dummodo inſtrumẽtũ dotis dicat de matrimonio contracto vel cõtrahẽdo, ſecus ſi nihil diceret de matrimonio, ſm Bal. in rub. C. de priui. dot. vlt. co. & in l. ab executione. col. 5. C. quorũ app. non reci. ſed nihilominus prima opinio videtur verior ſecundum Mod. vbi ſuprà.

Et per hoc habetur limi. ad l. optimã. C. de contrah. & commit. ſtipu. vt per Ant. de But. & alios in d. c. illud. Matt. no tab. 79. Feli. in c. per tuas. co. 3. & ibi Deci. 4. de proba. Iaſ. Deci. & poſter. in dicta authentic. ſi quis in aliquo. Deci. conſi. 119. 310. 348. in fi. Nico. Pign.

An per inſtrumẽtum dotis probet matrimoniũ, late tradit Ale. in additio. ad Bar. in l. ex hac ſcriptura. co. 2. in additi. inci. propter, quæ eſt additio magna circa mediũ. ff. de do na. Et aliqua ſimilia ponit Dec. in l. nõ videtur rem. & ibi dixi in addi. ff. de reg. iur. Et in propoſito multa dixi in annotatio. meis ad ſingu. 79. Mat. Matthe. Ga. Sar.

CCCCLII.

1 *Procurator, ſi de condemnatione agatur, condemnari debet non dominus. Et an ſit idem in abſolutione.*

1 TEx. in l. 1. C. de ſentent. dicit, quòd cùm ſumus † in condemnatione debet procurator condemnari, non dominus. Sed quid in ſententia abſolutoria, an ſit idem? glo. eſt ſingularis de iure ciuili in l. ſi remunerandi. §. Maurus. ff. mand. & Bal. in d. l. 1. co. 2. dicit non eſſe alibi. Sed pro gloſſ. eſt caſus ſingularis in ca. inter dilectos. in fin. de fide inſtrum. miror de Bald.

ADDITIO.

Et ibi gloſſ. penultima. & Felin. poſt alios columna penultima. docto. in capitu. querelam. de electio. gloſſ. & ibi Abba. in capit. ſuſcitata. de reſtitu. in integr. Et adde ſuprà ſingu. 20. quod l. 1. Nico. Pign.

CCCCLIII.

1 *Doctor, seu stipendiarius tempore peregrinationis salarium habere debet, si de licentia domini itineretur.*

1 DOctor, seu stipendiarius, tẽpore peregrinationis † debet habere salarium, si de licentia domini itineretur. Bal. in l. si ea conditione. C. de condi. infer. dicit esse gloss. singularem in l. desertorem. §. si ad diem. ff. de re mili. sed miror de eo, quia casus est singularis in l. hac lege. C. de proxi. sa. scri. lib. 12. quod nota.

ADDITIONES.

Et idem Bal. in authenti. habita. co. 6. versi. sed quid de doctore. C. ne fi. pro pa. Bar. & Alex. in d. l. hac lege Ias. in l. diem functo. nu. 41. & ibi Cagno. nu. 189. ff. de offi. assess. Deci. consi. 70. & pro tenui. colu. 3. versicu. nam certum est. Et idem dicas si sine licentia tempore vacationis itineretur, vt tradit idem Cagno. vbi suprà, nu. 190. Nico. Pig.

Et quid in officiali salariato? vide Amadeum de Castella. in trac. syndicat. in gl. in eo, quod dictus potestas & officiales non fecerunt continuam residentiam. in fi. nu. 107. Et plura de doctore congerit Ronchegallus in l. 5. nu. 30. ff. de duobus reis. Gab. Saray.

CCCCLIIII.

1 *Testator si executori sui testamenti det potestatem distribuendi eleemosynam cuicumque voluerit, an is possit duos, vel tres eligere?*

TEstator dicit, Relinquo Semproniũ executorẽ meũ, cum potestate distribuẽdi eleemosynã cuicunq; vo-
1 luerit ad pias causas, an iste executor † possit eligere duos vel tres? Vĩ ꝙ non, ꝑ verbũ, cuicunq; singularis numeri. Sed tñ fuit terminatũ contrariũ de facto, quia est authoritas Bar. imò casus no. in l. vnum ex familia. §. si duos. iũcto prin. ff. de leg. 2. bene facit l. cùm quidam. 2. eo. tit.

ADDITIO.

Sequitur Felin. plura similia adducens in capi. omnes leges. colum. 2. 1. distinctio. Et præsupponunt doct. nunc proximè allegandi. Nico. Pign.

CCCCLV.

1 *Testator si executori sui testamẽti det potestatẽ eligendi per verbum pluralis numeri, an vnum tantum possit eligere?*

1 SEd quid econtra, si † testator loquitur per verbum pluralis numeri, an possit vnum eligere? Dic quòd est dubium: & Bart. fuit sibi contrarius in l. 1. ff. de op. le. vbi tenet quòd debet eligere tres hoc casu per illum text. Sed in cõtrarium facit l. vnum ex familia. §. sed si fundum. ff. de leg. 2. & ibi videtur casus pro hac parte. Itẽ videtur casus in d. l. cùm quidam. ff. de leg. 2. nota bene istum passum.

ADDITIO.

Hanc secundam opi. sequitur Raph. Comen. & Imo. in d. §. sed si fundum. Alex. latè examinans in l. qui quartam. §. 1. vbi Clau. Aquen. dicit commu. ff. de leg. 1. Idem Aquen. in l. Gallus. §. quid si is. ff. de lib. & posthu. Cagno. ad vtranque partem disputans post alios in l. singularia. 5. notab. ff. si cer. pet. & hanc sentit Deci. dum se remittit ad Ale. in d. §. 1. in c. prudentiam. §. 1. co. 2. de offic. delega. Ni. Pig.

CCCCLVI.

1 *Statuto disponente, quòd tertia pars bonorum occidentis applicetur hæredibus occisi, an si monachus occidatur, monasterium debeat illam tertiam partem habere, an filij legitimi & naturales dicti monachi, quos ante ingressum procreauerat?*

1 STatutum vrbis veteris vult, quòd tertia † pars bonorũ occidentis applicetur hæredibus occisi, quidam modo occidit vnum monachum, an monasterium debeat habere illam tertiam partem bonorum, an filij legitimi & naturales dicti monachi, quos procreauerat ante ingressum? Vidi multa consilia doctorum de hoc, sed nihil boni allegabant. Sed Federicus de Senis consi. 174. inci. ego putarem, quod consilium est Ioannis de Paglar. de Senis, respondit monasterio cuidam, quòd tertia pars debet esse filiorum per tria iura, Primò, quia appellatione hæredum in dubio venit filius. l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. & in c. 1. §. profecto. de lege Cor. in vsib. feu. & eo. ti. de alie. feu. §. si clientulus. Præterea vbi verba legis sunt dubia & æquiuoca, in dubio sunt naturaliter intelligẽda, nõ ciuiliter. vt l. fi. C. de his qui ve. æta. l. si ita quis. §. fi. ff. de leg. 2. l. fideicõmissum. ff. de condi. & demon. sed monasteriũ de iure ciuili succedit. c. in præsentia. de ꝓba. & §. sed & hoc præsenti. in authen. de san. episc. & auth. ingressi. C. de sacrosa. ecc. Filius aũt succedit naturaliter. l. cũ rõ. ff. de bo. dã. ergo, &c. Sed idem Fede. cõsi. 34. in c. quidam. concludit contrarium ea rõne, quia appellatione hæredis etiã extraneus cõprehenditur. vt l. in cõuẽtionib. l. sciẽdũ. & l. hæredis appellatione. ff. de ver. sig. sed monasteriũ est heres monachi. vt d. auth. ingressi. & auth. si qua mulier. C. e. ti. ergo, &c. monachus aũt quicquid acquirit, acquirit monasterio. 18. q. 1. c. 1. & d. authen. ingressi. Ad iura Io. respõdet, quòd loquuntur in casibus specialibus, & bene. & hanc opi. fui consulendo secutus per plures rationes, quas pro nunc non refero.

ADDITIONES.

Istud quod hic dicitur vide plenè examinatum per Feli. post Abb. in c. præsentia. co. 14. in princip. ver. & per istam glos. de probatio.

Adde quod prima opinio est communis, quam tenet Butri. Fel. Are. Barb. & Pari. in c. in ꝓsentia. de proba. & alij quos referendo sequitur Nico. Boer. decisio. parla. 121. sed dubium fuit. licet Alciat. in l. 4. §. Cato. colum. fin. ff. de verbo. obliga. dicat secundum commun. quę placet Augustin. Bero. in dicto capi. in præsentia. numero 473. licet distinguat. dic vt per eos. & consi. Roma. non est impressum, quia eum non inueni inter sua consi. Nico. Pig.

Ibi, quia appellatione hæredis etiam extraneus comprehẽditur, &c. Adde Ias. qui multos ad hoc allegat in l. cũ filiofamilias. co. 18. versi. Ego dico. nu. 89. ff. de lega. 1. Quod maximè procedit in materia indifferenti vt per Guid. Pap. decis. Grationop. 230. Petrus Saluatoris. Gab. Sar.

CCCCLVII.

1 *Præscriptio contra ecclesiam 40. annis finitur. Et an idem sit in re clerici?*

1 TV scis generale istud dictum, quòd clericus † in rebus proprijs gaudet eo priuilegio, quo ecclesia. capitu. si. de vita & honestate clericorum gl. in cap. ex literis. de pigno. 16. q. 1. si mulier. & in clem. præsenti. de censi. & in c. quanquã. eo. ti. li. 6. Canonistæ ponunt in c. si diligenti. & c. fi. de præscri. Modò pone, tu scis, ꝙ contra ecclesiam non præscribitur nisi annis 40. vt in c. de quarta. de præscrip. & in auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. an erit idem in re clerici? Videtur quòd sic, per dictam regulam. Sed contrarium est verum, quia fallit in præscriptionibus, nam à die præscriptionis cœptæ 30. annis contra eos præscribit. gl. est singula. 16. q. 4. c. possessiones.

ADDITIONES.

Adde quòd in simili dixit Spec. in tit. de resti. in integ. §. qualiter vers. sed nũquid. & gl. 2. in clem. 1. de resti. in integ. ꝙ in bonis patrimonialibus nõ cõpetit clerico resti. in integrum eo modo, quo cõpetit in bonis ecclesiæ. similiter dixit gloss. in capit. si tributum. in verbo, potestatem. 11. q. 1. qđ prædia clerici cessantis à solutione tributi vendi possunt, licet secus in prædijs ecclesiæ. & dicit do. Card. in 2. co. ver. ex his infero. de dolo & contu. quòd non per oĩa cẽsentur eodem iure bona ecclesiarum & clericorum. & qđ gl. in d. c. ex literis. hic alleg. per Rom. procedit quo ad alia priuilegia, vt quo ad immunitates. & idem dicit dom. Cardi. in c. fi. hic etiã alleg. per Ro. similiter dixit gl. in ca. nouum genus. de dec. & gl. in capitu. si quis laicus. 16. q. 1. quòd licet de bonis ecclesiarum clerici non soluant decimas d. c. nouum tamen secus de patrimonialibus. quasdã illationes ad hoc vide per Feli. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. co. 5. in prin. versi. & hinc est. de constitu.

Et gl. in versi. ipsarum. vbi Arc. & alij, in d. c. quanquã. Abb. in c. ecclesia numer. 7. de consti. Abb. & Fel. in c. 2. in fi. de præscrip. Idem Abb. in c. 1. co. 3. de cõsue. Et plenius in c. si diligẽti. q. fi. de præscr. Ias. in dicta auth. quas actiones in fin. in fi. latè Balb. in tract. præscrip. 5. quæst. 1. part. 5. par. prin. & Io. Arno. problema. 18. Nico. Pig.

An autem præscriptio contra ecclesiam currere incipiat à tẽpore prælati malè alienãtis, an verò à tẽpore eius successoris, tradit Guido Papæ decisio. Grationop. 150. & decis. 152. vbi tractat an de tempore præscriptionis subducatur tempus, quo ecclesia data fuit in commendam. & decisi. 161. vbi tradit quantum tempus requiratur ad præscribẽdum contra ecclesiam, & Anton. Corset. in singul. 219. in verb. præscriptio. secundò. & per eundem Guid. Papæ decisio. 36. Gab. Saray.

CCCCLVIII.

1 *Monachus, vel religiosus, potest ad strictiorẽ regulam transire petita licentia, licet non obtenta.*

2 *Monachus, vel religiosus non potest transire ad regulam laxiorem sine Papæ licentia, & quid si velit transire ad regulam parem, cuius licentia requiratur.*

DOmini mei presbyteri consuluerũt me de hoc, mo-
1 nachus † vel alius frater religiosus põt transire ad strictiorẽ regulã petita licentia, licet non obtenta, vt in ca. licet. & c. non est. de regula, & est casus in l. qui sub ꝑtextu.
2 C. de sacrosan. eccl. & ibi gl. Si † verò velit transire ad regulã laxiorem non põt sine Papæ licẽtia. Modo ipsi quęrũt, quid si velit transire ad regulã parem, cuius licentia tũc requiratur? superiores enim possunt esse plures, vt gñalis, abbas, vel minister, &c. Verè ego multũ dubitaui, & quæsiui istos cõmẽtantes in d. c. licet. & non inueni. demũ reperi auxilio Dei Inn. in c. fi. de renũ. Arc. 19. q. 3. statuimus. Io. An. in c. si religiosus. de elec. lib. 6. & in c. 2. de testa. e. lib. in nouella. Pau. de Leaza. in cle. fi. de elect. Lapum allegatione. 62. & 130. & ibi doct. variant. Mihi videtur quòd requiratur licentia Abbatis, nec sufficiat habere à priore cõuentuali, per d. l. qui sub prætextu. vbi reputo casum singularem. Secundò moueor per dictum c. statuimus. quia pater totius ordinis est Abbas. Sed facit me multũ dubitare ca. fi. de pac. li. 6. vbi dicitur, quòd valent conuentiones inter priorem conuentualem cum alijs ecclesijs, absq; alia superioris generalis licentia: ergo eadem ratione debet valere impetratio licentiæ ab eodem priore. Sed primam partẽ puto veriorem, cùm vult transire ad parem debet habere licentiam totius conuentus. gl. ordinaria in c. cum singula officia, in verbo, canonice. de præben. lib. 6.

ADDITIONES.

In fi. ad hoc vide Gemini. in ca. si religiosus. hic allega. circa princip. versicul. quæro an quilibet. & Zaba. in clementi. cum concessa. de elect. bene etiam distinguit do. Cal. in cõsilio. 3. de regularibus.

Adde eundem Roma. consi. 341. circa primum. Et docto. in ca. hic allega. Nico. Pign.

Vide Inno. in c. fi. de renun. in 6. qui dicit, quòd quando religiosus vult transire ad parem regulam requiritur dispensatio & authoritas episcopi. Quod & Ioan. Monac. placet in d. c. cum singula. de preben. in 6. & Arch. in c. si religiosus. in fin. de electio. in 6. & adde quæ notat Ioan. And. in ca. non est. de regula. super. 1. gloss. Gab. Sar.

CCCCLIX.

1 *Forum quis sortitur ratione delicti, vbi deliquit, in foro temporali: Et an sit idem in pœnitentiali?*

1 RAtione delicti q̃s sortiť forũ vbi delinquit, † q; est verũ in foro tpali. Sed an sit idẽ in pœnitẽtiali, vt alter alterius parochiæ possit iniungere pœnitẽtiã? Dic ꝙ nõ. gl. est singularis 16. q. 1. c. 1. quam nota. & adde eam ad c. licet de for. cõp. & l. 1. cum auth. C. vbi de crimi. agi opor.

ADDITIONES.

Sequitur Abb. in c. primo. in vlt. notab. de rapto. Abb. & alij in ca. cùm contingat. de foro compe. Cardi. in clemẽ. 2. §. rursus. in 1. opposi. de re iud. Alciat. qui alios citat, in c. perniciosam. in gl. in verbo iudicare. de officio ordin. Ni. Pi.

In foro pœnitentiali ratione delicti quem furtum non sortiri manifesti iuris est, vt est gl. in ca. placuit. 16. quæ. 1. Pet. de Anc. in repe. in c. postulasti. nũ. 15. de foro cõpet. 3. oppo. Abbas. & Ana. co. 3. in c. 1. de raptor. & idẽ Abb. in c. vlt. nu. 7. & in c. cũ contingat. nu. 29. & in c. si quis cõtra. nu. 50. de foro cõpe. Idem Abbas in c. quod autem. de pœn. & remissio. & in c. cùm ab ecclesiarũ prælatis. co. 3. de offici. ordi. Roch. de Cur. in c. vlt. de cõsue. qui fatetur hanc opinionem esse cõem. Idem asserunt Abbas & Ana. in d. c. 1. de raptor. oportet enim proprium sacerdotem oues sibi commissas diligenter & interius cognoscere, vt medelam ægris adhibere valeat, quarũ cura ab eius regimine pẽdet, ac deinde in aĩæ iudicio tantũ agitur de satisfactione eius iniuriæ, quæ Deo fit. & ideò de ea tractauit ille iudex, qui constitutus est in illo diuino interiori iudicio. Ex quibus probatur hæc cõis sñia, quicquid in contrarium tentauerit Palud. in 4. sen. dist. 17. q. 3. co. pe. post Hosti. in summa tit. de pœni. §. cui confitendũ. vers. 5. ratione delicti. Et ideò hinc infertur, teneri quempiam proprio sacerdoti cõfiteri crimẽ illud, qđ intra parochiam alterius perpetrauerit. ita tenet Alcia. in c. 1. de officio. ordi. nu. 70. sequitur gl. in d. c. placuit. pro quo facit quòd non dr propriè alteri subditus, qui intra illius territorium deliquit, cũ propriè subditus dicať, & sit rõne domicilij & habitationis. vt est glo. in clem. 1. de foro compe. in verb. subditos, quã ibi doctores sequuntur. & Franchus in c. cùm nullus. co. 2. de tẽpo. ord. in 6. Barba. in c. nonnulli. in prin. co. fi. de rescri. Feli. in c. 1. co. fi. de sponsa. Abb. in c. 1. co. fin. & Felin. in c. fina. nu. 23. de foro compe. gl. Abb. & Felin. in c. nuper. de senten. excomm. & tradit Dida. Couarru. in practicis quæstio. ca. 11. nu. 4. ver. primum. Gab. Saray.

CCCCLX.

1 *Papa imponit pœnitentiam transmutando votum.*

2 *Episcopus nũquid possit eã immutare, vel alterare ex causa?*

1 PApa imponit pœnitentiam transmutãdo † votum, sed
2 nunquid episcopus possit illam † pœnitentiam immutare & alterare? Hoc fuit de facto Romæ in ꝑsona Cardinalis de Vrsinis, qui est summus pœnitentiarius. dicebať, qđ non. quia minor non potest legem superioris tollere. l. minor magistratus. ff. de arbitri. Sed in contrarium est gl. singularis 26. q. 7. ca. tempora pœnitudinis. de quo verbo habes tex. in l. si quis libellos. C. de appel. mouetur ex tex. l. si hominem. ff. mand. qui optimè probat. tene menti, quia lucratus sum duo birreta de illa glossa.

ADDITIONES.

Et idem Ro. cõs. 428. in terminis. in fi. Ias. in l. oẽs populi. co. 3. versi. confirmo. ff. de iusti. & iur. & in l. 1. in 1. notab. C. de preci. impera. offer. Feli. in c. accusasti. in fin. de accusa. Hip. in l. 1. §. fi. nu. 28. ff. de quæstio. & in l. 1. §. sed & si quis co. 1. ff. de fals. & in sing. 182. iudex. Intelligẽtes hoc ex cã solummodo procedere, vt etiã per Deci. in c. at si clerici. §. de adulterijs. co. 3. de iudi. & facit infrà sing 491. & relationes. Hipp. singulari 231. iusta causa. Nico. Pig.

Idem tradit Barba. in consi. 36. vol. 2. & Anton. Butrig. in capitu. vt mensura. colum. 3. versicu. & per ista concludo: de emptio. & vẽditio. sed idem videtur voluisse gl. in c. accedens. 50. distinct. per illum tex. & glo. in c. latorem. in glo. vltima 33. quæstio. 2. & hoc voluit Cardi. post Laud. in clemen. abusionibus. §. ad hæc. in 12. q. de pœni. & remission. Quod procedit etiã si dispensatio prohibeatur, vt per Abbatem, post Hosti. in capitu. vltimo in vltimo notabili, de maledi. & sequitur Decius in c. at si clerici. §. de adulterijs co. 6. versi. prædicta conclusio. de iudic. vbi tamen limitat procedere, quando superior non posset consuli, vt notat Ro. in l. si verò. §. de viro. in 46. fallen. ff. soluto matrimo. Et tradit Andr. Tiraq. in tract. de pœnis remit. in præfati. num. 26. vbi etiam nu. 28. dicit ex eo dicto Abb. & Host. posse limitari quod scribitur pœnitentiam publicam, quę ex dispositione iuris fieri debet, non posse commutari in priuatam, vt no. Ant. in c. 1. de pœniten. & remis. vt procedat nisi ex causa id fiat. Gab. Sar.

CCCCLXI.

1 *Delegatus non potest cognoscere, nisi in loco insigni, vbi est copia peritorum. Et quid si vna pars dicit locum insignem.*

 & ido-

& idoneũ, altera vero negat, an ad hoc discutiendum arbitri eligi debeant?

Si allegatur causa suspitionis, debent arbitri eligi ad cognoscendum de illa suspitione. c. cum speciali, & c. secũ dõ requiris. de appella. l. apertissimi. C. de iudi. cum si. Scis
1 † etiam quòd delegatus non potest cognoscere, nisi in loco insigni, vbi est copia peritorum, casus est in ca. statutũ. de rescri. lib. 6. Modo pone, quòd delegatus eligit certum locum, quem vna pars dicit insignẽ & idoneũ, altera non, an in hoc discutiẽdo debẽt arbitri eligi? Dic ꝙ sic, ℔m gl. in d. c. statutum, singularis, notabilis, & mirabilis, quæ est gl. Io. And. in ver. copia. Sed contrariũ per regulam Io. And. ꝙ nunquã arbitri debent eligi nisi in casibus, in quibus hoc à iure exprimitur. in c. pia. de exce. libr. 6. in nouella. 1. q. 5. c. quia suspecti. per Archi. sed in casu nostro non est tex, dicẽs arbitrũ eligendum. ergo, &c. & illa regula fundatur in duobus. Primò, quia nemo inuitus compellitur compromittere. l. 3. ff. de arbi. Secundò, quia continẽtia eiusdem non recipit diuisionem, vt l. nulli. C. de iudic. adeo quòd iudex in principali, est iudex in incidenti. vt l. quotics. C. eo. ti. & gl. in c. ex tenore. de rescri.

ADDITIONES.

Pro opi. Io. And. in d. c. pia, vide ibi Gemini. co. 2. ibi secunda opinio, & Arch. 3. q. 5. quia suspecti. ibi, tu dicas. & ibidem Gemi. co. 2. Abb. in c. verum. co. 5. de fo. compe. Sed in cõtrarium adducit multa similia exempla Sand. in c. pastoralis. co. 2. de rescri. noluit tamen firmare cõclusionem, quã dicit se nondum reperisse firmatam. & demũ dicit quòd volens subtilizare materiam, haberet se reducere ad regulam extensionũ cum fallentijs. regula est quod casus correctorij & exorbitantes non extenduntur. l. si vero. §. de viro. ff. sol. mat. vbi plenè per scribentes fallentias ponit ẽt 12. Gemini, in ca. 1. co. 4. de tempo. ordi. in 6. per Fel. in c. translato. de constitu.

Dic quòd arbitri possunt eligi in casu oĩno simili expresso, in quo eadem ratio videatur. cap. translato. de constitu. Secus si casus non reperitur similis expresso, specialiter in ali quo dubio, & tunc non eliguntur, quia ita factum in iure reperitur, quia hoc solùm habet locũ in casibus expressis. Hanc distinctionem facit Deci. in c. pastoralis columna 2. de rescri. & in capitu. cum speciali. co. 1. de appellatio. & ad de Nico. Euerar. in loco ab exceptio. ad regulam. 3. limitatio. Nicolaus Pigno.

CCCCLXII.

1 *Iudex motu proprio, parte non petente, an possit ex officio minori concedere in integrum restitutionem.*
2 *Intellectus c. cùm venissent. de in tegr.*

1 QVòd iudex motu proprio, parte non petente, † possit concedere ex officio minori in integrum restitutionem, probatur, quia aduocatũ & procuratorẽ dare ex officio potest minori. vel. nec quicquam. §. aduocatos. ff. de offi. proconsu. Itẽ quilibet, etiã fœmina, põt cõparere pro pupillo, & opponere, vt est casus singularis ℔m intellectũ Bar. in l. 2. C. de neg. gest. sed hoc, quod dico, non habes in l. 4. §. hoc autem. ff. de dam. infec. & in c. 1. de postu. præla. Ittud dictum singulare toã. And. in c. cùm venissent. circa fi. de insti. in nota. mouetur per illum text. dum dicit, per notipsos. & minor & ecclesia æquiparantur. c. 1. de in integ. resti. in l. respublica. C. ex quibus causis maior. licet de hoc Legistæ (℔m eum) dubitent. Sed non inuenio Legistã hoc
2 ponentem, sed fortè non est verum, † quia ille tex. loquitur in Papa, secus in alio iudice inferiori, per regulam d. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect.

ADDITIONES.

Adde Imo. ibi post alios in 5. co. ver. quartus intellectº. Adde no. Fel. in c. 1. co. 2. † prin. de re iud. Et ad hoc faciũt multa exẽpla ꝙ vtrobiq; adducit. Ad ista vide si faciũt quæ dicit Fel. in c. ad petitionẽ. de of. dele. co. 2. ver. & quãtù possit. Et hæc opi. Rom. est cõis, prout tenet Bar. in 1. q. in d. §. hoc autem iudicium. & ibi posteriores. Et est tex. clarus in l. nã & postea. §. si minor, in verb. debebit replicari. ff. de iureiu
ran. Itẽ restitutio in integrum non conceditur nisi causa cognita, l. in causa. §. cã cognita. ff. de min. sed ex eo quòd quis sit minor, nõ sequitur quòd sit læsus d. §. si minor. ergo, &c. Ad §. aduocatos respõ. quòd talis actus non præiudicat tertio, nec super eo sperari diffinitiua, vt per Bart. in d. q. 1. Ad te. in d. c. cũ veniissent. vltra solutio. Roma. respon. quòd Papa interposuit officium suum non postulatũ ad vtilitatẽ publicã, quæ in ecclesijs & sacris sacerdotibus consistit. l. 1. §. publicũ ius. ff. de iusti. & iur. & ita procedant quæ no. doct. in d. c. & quæ tradit do. Aug. Bero. in c. 1. nu. 3. de resti. in integ. & in q. fami. 40. vtrum. Ni. Pig.
Ibi, ille tex. loquitur in Papa &c. Adde quod illud, qđ dicitur de Papa, extenditur etiam ad Imperatorem, & principẽ, potest enim princeps in integrum restituere etiam nõ petẽtem, ita in terminis tenuit Cur. Senior allegãdo hoc singulare Romani in consi. 65. col. 5. quẽ in notabili quæstio ne refert & sequitur Do. Nic. Bellonus in cõsi. 2. co. 1. ver. eum itaque. nu. 10. Gab. Sar.

CCCCLXIII.

1 *Iudex habens priuilegium, quòd possit omnia facere, quæ ipse princeps, etiam de plenitudine potestatis, an possit tollere ius alterius sine causa, dato quòd princeps posset?*
2 *Priuilegium potest Imperator reuocare, nisi pro eo pecuniam acceperit, quia tunc vænale priuilegiũ fecit, & Imperator ex eo contractu ligatur.*

1 ANDux Mediolani, habens priuilegium tab Imperatore, quòd possit omnia, quæ ipse princeps etiam de plenitudine potestatis facere, possit tollere ius alterius sine causa, dato quòd princeps ipse posset? Dũ quærerem, inueni vnum dictũ no. Bal. qui in l. qui se patris. co. 7. vers.
2 hoc scias. C. vnde libe. dicit, quòd licet Imperator † posset priuilegium reuocare, vt est casus in c. veniẽs. de præscri. tamẽ hoc est verum, nisi pro illo priuilegio pecuniam capiat Imperator, tunc enim vt vænale facere priuilegiũ, & sic ex illo contractu Imperator ligatur, vt in c. 1. de natur. feu. in vlib. feu. & in c. 1. de ꝓba. notat Cy. in l. digna vox. C. de legi. cum si. Sed contra hoc dictum habes casum in terminis in l. Titius puerũ. ff. de obseq. à liber. patro. ℔st. vbi seruus potest reuocari in seruitutẽ ꝓp ingratitudinẽ, licet pecuniã acceperit patronus, ibi, Etenim ille, etiã si nõ gratuitum', beneficium tamen præstitit. nota tex. aureum

ADDITIONES.

Adde eundem Ro. consi. 463. quod indultum. co. 2. versic. 1. secundo idem Ale. consi. 216. nec arguendi. 2. vol. Iaf. in l. 1. co. 5. C. de iure emphy. late per Mod. in c. nouit. de iud. & in c. quæ in ecclesiarum. de consti. & in d. c. 1. de proba. Io. Lup. in rubric. de donatio. inter virum. §. 50. co. 2. Decisio. Neapol. 361. monasterium. Thom. Gramma. decisio. 65. columna 6. Nico. Pign.
Idem latè tradit Palatios Ruuios in repetitio. rubri. extrà de dona. inter virum & vxorem. in §. 7. co. 2. num. 3. versi. ex hoc dixit satis notab. Gab. Sar.

CCCCLXIIII.

1 *Appellatur à delegato ad delegantem.*
2 *Episcopus si canonico causam deleget, an ab eo ad Vicarium Episcopi appelletur?*

1 TV habes titulũ Legistarũ, qs & à quo appe. Canonist. de off. dele. qđ † à delegato appellatur ad delegãtẽ. Mõ episcopus Senensis delegat canonico causam, nunquid ad eius Vicarium possit ab eo appellari? Arch. in c. 2. de consue. li. 6. determinat quòd mouetur, quia Episcopi & Vicarij idẽ est tribunal. d. c. 2. & capi. Romana. de appe. li. 6. Sed dubito, quia videtur mihi casus contra eum; nam appellare & recusare æquiparantur. c. super eo. de app. sed habeo casum, quòd si delegatus allegatur suspectus, illa causa debet agitari corã Episcopo. c. si contra vnum. 2. respõso. de off. dele. li. 6. Nõ obstat ratio, quia fallit, quando Episcopus
2 † delegat causam, nam tunc delegatus est maior Vicario in illa causa. probo, quia Legatus sedis Apostolicæ habet ordinariam iurisdictionem. c. 2. de offi. leg. lib. 6. & tamen delegatus sedis apostolicæ est maior eo. ca. studuilti. de of. lega.

lega. & ideo ad Papam appellatur, & non ad Legatũ vt ibi, ita dicas in casu nostro eadem ratione.

ADDITIO.

Adde ꝙ opi. Ludo. tenet etiam Pau. de Leazar. in c. dilecti. 3. col. 2. de appel. & in c. si quis contra. de foro compe. Limitatẽ nisi Episcopus esset absens, vt per Abb. vbi suprà. Sed verior est opi. quod siue sit absens, siue præsens Episcopus sit in arbitrio appellantis appellare ad Vicarium, vel Episcopum vt est decisio Rot. 350. licet. in nou. per Franc. & Deci. in d. c. dilecti. & Feli. in d. c. si quis contra. col. 2.

CCCCLXV.

1 *Debitori cõdẽnato, quẽ cõstat ſtati posse soluere, an terminus humanitatis, & miserationis causa indultus, sit dãdus?*
2 *Debitor cõdẽnatus si dicat se soluere paratum, an perdat beneficiũ dilationis ad soluẽdũ miserationis causa indultæ?*

TV habes de termino humanitatis gratia. cõdemnato dando in l. promissor Stichi. §. 1. ff. de cõsti. pecu. ſt. de
1 verborũ obligat. l. eũ qui calẽdis. §. quoties. in gl. Sed nun quid, si constat debitorem posse ſtatim soluere, sit sibi illa dilatio dãda? Cy. in l. 1. §. exactio. C. de rei vxo. actio. tenet ꝙ non. allegat, certum est ꝙ cõdemnato actione personali lex dat menses quatuor ad soluendũ. l. 2. & 3. C. de vsur. rei iudi. & in c. quærenti, de offi. delega. Sed hic terminus põt per iudicẽ tolli, si constat condemnatũ soluendo esse, vt l. 2. & l. debitoribus. ff. de re iudi. & c. ad cõsultationẽ. e. tit. ergo &c. nota qa singulare. Sed credo nõ esse verũ, quia iura per eũ allegata nolunt, ꝙ possit iudex tollere, sed diminuere sic ex cã. Et ꝙ nõ possit tollere, patet, quia termi nus datus à lege non põt tolli per iudicem, vt in regula, in dultũ, cũ ibi no. ꝓ Dy. ergo. Et de hoc puto esse casũ in d. §. exactio. si bene ponderes contra Cyn. & per dictum §. exactio. reprobat. Cy. & vltramon. Barto. in l. diuortio. §. interdum. col. 1. verficul. sed quæro quæ est ratio. ff. soluto matrimo. dum loquitur de iuribus, quorum est facilis restitutio, ꝙ debent restitui post annum. Sed si confiteatur,
2 & dicat soluere separatũ, tan perdat beneficium dictæ dilationis miserationis causa indultæ? Dic ꝙ non. casus est singularis in l. si debitori. ff. de iudi. nota, quia quilibet diceret contrarium.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Alex. in l. debitoribus. col. penul. versi. capio gl. in verbo reddere. ff. de re iud. vbi dicit ꝙ illi, qui nolũt reddere cum possint; si sint cõtumaces in soluendo, debẽt ſtatim ad soluendum compelli, cum aliquo tũ temperamento arbitrio iudicantis, quia quis cum sacco paratus accedere non debet. iuxta l. quod dicimus. ff. de solu. De materia habetur per scribentes in locis hic alleg. per Canoni. in c. consultationi. de iudi. & in c. quærenti. de offi. deleg.
Adde ꝙ opi. Cy. sequitur ibi Iac. de Are. & Alberic. de Rosa. Feli. in d. c. quo ad consultationẽ. col. 5. Aret. & Franc. Rip. in l. ista ſtipulatus. ff. de verb. obli. Et hæc videtur verior, quia nulla humanitas dictat, ꝙ debitor habens pecuniam in promptu gaudeat hoc beneficio ex humanitate concesso, imò potius est in dolo, cum habeat facultatem soluendi, si non soluat. argu. l. 1. §. est autem. & ibi Castren. not. ff. depo. Nec obstat §. exactio. quia grauantur hæredes alere vxorem intra annũ vt ibi p gl. & doct. ergo in alio debent releuari, vt interim soluere non teneantur. arg. l. cum qui. cum simi. ff. de iurciuran. Et vide Castren. distinguentẽ in l. diuortio. §. nõ solum. ff. solu. matri. Et qñ iudex possit minuere, vel tollere tempus à lege concessum, plenissimè tradunt doct. in l. 2. ff. de re iudic. Feli. post alios in c. cũ sit Romana. de appellatio. ibi, sed an si. adde d. l. debitoribus. in versicu. fatebuntur. & ibi gl. 1. & Alexan. num. 7. & adde supra singula. 192. & 194. Nicol. Pig.

CCCCLXVI.

1 *Pacem an is facere possit, qui habet mandatum generale, an vero requiratur speciale?*

1 NVnquid ad faciendum pacẽ sufficit generale mandatum? Hic casus est de facto. dic ꝙ non, sed requiritur † speciale, ℔m Specu. in tit. de treu. & pace. versi. hoc quoq; nota. & in tit. de ꝓcura. §. rõne igitur fui. col. 5. in 22. casu. Et adde ad l. Põponius. ff. de procur. & c. qui ad agendũ. eo. tit. in 6. nota, quia singulare. & habeo de facto consulere.

ADDITIO.

Et hoc sequitur Ange. Areti. Instit. de his ꝑ quos ager. & c. 17. casu. Barto. Alexan. & alij in l. conuentionũ. ff. de pacti. Alexan. consi. 78. viso. colum. 4. præterea dictus scr. li. 5. q. est duplicatum lib. 6. consili. 26. Nellus in tracta. bannito. in tertia parte. 2. temp. Deci. in l. eius qui. §. placebat. ff. si certum petatur. vbi post alios ponit aliud singu. Nico. Pig.

CCCCLXVII.

1 *Occidẽs testatorem, tanquam indignus hæreditate priuatur, & fisco applicatur. Et quid in occidente filium eius, cui sue cedere potest?*
2 *Intellectus l. cocidillis. §. matre. ff. de leg. ij.*
3 *Intellectus Lap. §. si fratris. ff. si quis aliquem testa. prohib.*

1 OCcidens testatorem priuatur hæreditate † tanquã indignus, & applicatur fisco. l. cùm rõ, in fine. ff. de bõdãna. Sed nũc est quæstio de facto, quid in occidente filiũ testatoris. seu eius, cui qs succedere põt? Bar. in dicta l. cũ rõ. dicit ꝙ priuatur, sed hæreditas non pertinet ad fiscũ; sed parti in eodẽ gradu applicatur. allegat l. 2. §. si fratris. ff. si qs aliquem testa. prohi. Sed in l. cocidillis. §. matre. ff. de
2 lega. 2. mouet & non determinat. Dicit tamen ꝙ in §. matre. videtur casus, quod non priuatur hæreditate occidẽs filiũ testatoris. Sed põt responderi, quod ibi plures erãt fratres, ita quod alius frater nõ occidens succedat, vt ibi patet
3 & † ille §. si fratris. nil facit pro opi. Barto. si bene aduertas quia de portione fratris occidentis nõ loquitur. Bal. verò in l. hæreditas. C. de his quib. vt indig. allegat casum singularem de hac quæstione optimè probãtem, quod priuatur & fisco hæreditas applicatur. l. his consequenter. §. 1. ff. famil. ercis. & ita consului.

ADDITIONES.

Dic quod Barto. in dicta l. cum rõ. ibi quod non dicit, neq; loquitur de occidente filiũ testatoris, bene loquitur de portione fratris, vt illius, qui debebat succedere cum occidente, & tenet quod nõ applicabitur fisco. Sed eũ reprobat Bal. in l. hæreditas, hic alleg. in fi. per d. n. his consequenter. Bene est verũ quod Barto. in l. codicillis. §. matre. ponit quæst. de qua hic per Roma. & Bald. eam determinat in d. l. hæreditas. prope fi. per d. ll. his cosequenter. & ibidẽ Bald. ponit de eo, qui interfecit fratrem testatoris. & remittit se ad c. 1. de eo qui interfecit fratrem domini sui. Quid autem si frater occidit fratrẽ, an sequẽtes in gradu succedant? Bald. in l. eam quam. C. de fideicommiss. hoc tãgit. Adde etiam quod si statuto cauetur, quod si filius occidat patrem non succedat, quod tunc nihilominus succedit nepos ex filio, nisi esset nepos culpabilis, puta consentientis. ponit Alex. in dicta l. cùm ratio. §. præterea. hic alleg. & not. Bald. per illum text. in l. si quis incesti. in fin. C. de incest. nup. & vide Bartol. in l. ex parte. de adimen. legat.
Intellige quod occidens, & eius filij veniunt ad successionẽ occisi, sed eis vt ab indignis à fisco aufertur. Iaf. sororem. C. de his quibus vt indig. plenè per Nic. Boer. Decisio. Parla. Burdega. 25. frater occidit fratrem, post eos quos allegat. Et Cagnol. in l. fin. nu. 123. C. de pact. Et idẽ in feudo quod frater occidens fratrem, vel filium fratris priuetur feudo. c. 1. §. item si frater. vbi Bal. Matth. de Affl. & alij quibus mod. feud. amit. Nico. Pign.

CCCCLXVIII.

1 *Emptor succumbens per sententiam arbitri, non habet regressum de euictione contra venditorem, nisi emptor in venditorem compromiserit.*

1 EMptor succumbens per sententiam arbitri, † non habet regressum de euictione contra venditorem. l. si dictum. §. si compromisero. ff. de euictio. Quod est verum, nisi emptor cõpromiserit in venditorẽ, quia tunc habet de euictione regressum. Hoc est singulare verbum Specu. ti. de arbitr. §. potest. circa fin. Verticu. sed pone, nota bene, quia non est alibi.

Additio

ADDITIO.

Et hoc sequitur Bal. & Ange. in dicto §. si cõpromisero. Cremen. singu. 311. tu scis Alexand. in l. si domus. §. de euictione. in prin. ff. de leg. 1. Et facit quia damnum quod quis culpa sua, &c. vt per Hipp. sing. 350. damnum. & idem in prorogatione, vt suprà singu. 112. nunquid. Nic. Pig.

CCCCLXIX.

1 Testis infamis infamia facti non admittitur, quando agitur de probanda ingratitudine feudatarij, donatarij, vel filij exhæredati.

1 DVbitatio est magna, an testis infamis infamia facti ad mittatur ad testificandũ, qñ infamia nõ poterat abolere, nisi à solo Deo, quem semel horrendis &c. de quo in l. Cassius. ff. de senator. & l. cũctos populos. C. de summa trinita. & fide catho. & extrà de testa. ca. testimoniũ. Sed hæc dubitatio cessat, quando agitur de probanda ingratitudine feudatarij, vel donatarij, vel filij exhæredati, tunc enim non admittitur infamis infamia facti. ças est singularis in c. 1. ver. summæ, atque integræ opi. quot testes sunt necessarij. in vsib. feu.

ADDITIO.

Et hoc tenet ibi Socin. in regula 416. fallen. 3. Iaſ. in dicta l. cunctos populos. in vtraque lectura. & in l. admonẽdi. col. 93. nume. 287. ff. de iureiuran. Ioan. Crot. in tracta. de testi. in quarta parte prin. q. 12. nu. 159. qui cõprobat, vt per eũ. Rip. in l. fi. q. 57. in fin. C. de reuocan. dona. qui ponit an ad probandam ingratitudinem deferatur iuramentum in supplementum. Nico. Pig.

CCCCLXX.

1 Actio publiciana cui competat, & à quo denominetur. Et quãdo contra dominum intentari possit.

1 TV bene scis quæ sit actio publiciana, quia est actio cõ petens rei, qui alias fuit possessor, licet ille non sit dominus, à Publio inuentore dicta, in qua non requiritur q̃ vendens habuerit fidem de pretio. l. de pretio. ff. de public. Quod est verum, nisi quis vellet intentare publicianã contra dominum rei: glo. est singularis in l. si à Titio. ff. de rei vend. tunc enim non potest nisi habita fuerit fides de pretio, vt ibi. quod not. perpetuo.

ADDITIO.

Adde Ioan. Crisp. in tracta. termini actionum. nu. 1. in fi. Doctores in §. sed istæ. Insti. de actio. Nico. Pig.

CCCCLXXI.

1 Transactio an cadat super quæstione tutelæ?
2 Intellectus l. in eos. ff. de tutel.

1 ANt super quæstione tutelæ cadat trãsactio? Dic q̃ nõ, quod est mirabile. & istud singulariter tenet Barto. in l. ſtor. in fi. ff. de tuto. & cura. dat. ab his. allegat l. in eos. ff.
2 de tute. quæ nil facit secundũ te. Sed inducas sic † trãsactio non fit, nisi aliquo dato, vel retento, l. transactio. C. de transactio. sed in tutel. nõ licet aliqd dare. d. l. in eos. ergo, &c.

ADDITIONES.

Ad istud faciunt notata per eundem in l. si quis in conscribẽdo. C. de pact. & not. idem in l. fi. C. vbi & apud quem. per Spec. titu. de arbi. §. restat. ver. quid si pater.

Sequitur idem Roman. consi. 299. in proposita cõsultatione. col. 2. ver. præmissis tamen. do. Mar. Blan. in tract. de comprom. int. coniun. q. 4. nu. 7. & 11. Nico. Pign.

CCCCLXXII.

1 Causa status compromitti non potest. Et an arbiter possit de ea incidenter cognoscere?
2 Intellectus l. quoties. C. de iudic.

1 CAusa status† non potest compromitti. casus est in l. nõ distinguemus. §. de liberali. ff. de arbit. & in c. causa restitutionis. de in integ. restitu. & ibi habetis. Sed an de ea possit arbiter incidenter cognoscere? Videtur q̃ sic, vt l. quo-
2 ties. C. de iudic. Sed non facit: l quia loquitur in iudice, nos verò in arbitro, qui nõ põt excedere formã cõpromissi. l. non distinguemus. §. de officio. ff. de arbi. Sed nihilominus dicas idem in arbitro. casus est singularis secundum vnam lecturam vltimę gloſſ. in l. cùm ꝓponas. C. de reb. cred. quod est notandum.

ADDITIONES.

Adde Sande. idem tenentem in c. cum oporteat. col. penult. versic. quo dicto. de accusa.

Sequitur idem Roma. consi. 299. in proposita. circa prin. Ange. Alex. in dicta l. quoties. & ibi Iaſ. in prin. C. de iud. doct. in l. penul. C. de pact. do. Mar. Blan. in tracta. de compro. in ter coniũctos. q. 4. nu. 21. Aug. Bero. in c. qñ contra. nu. 29. de probatio. De causa autem status potest transigi, & arbitratori demandari. l. fi. & ibi Alciat. de transact. Nic. Pig.

CCCCLXXIII.

1 Procurator, si contra dominum sententia feratur, appellare tenetur, dubium tamen est an prosequi teneatur appellationem? Et quid in defensore?

1 PRocurator, † si sententia feratur contra dominum, tenetur appellare, licet sit dubium an teneatur prosequi. l. inuitus. C. de procurat. & ca. non iniustè. e. tit. Sed pulchrũ dubiũ est, quid in defensore, an teneatur appellare? Quilibet diceret, q̃ non, quia negotiorum gestorũ voluntas gerentis finem facit, satis. n. est. si quæ vult, gerat, & in paucis laboribus consulatur. textus est in l. tutori. C. de negot. gest. & l. tutores qui post. §. 1. versi. non idem. ff. admi. tut. Sed contrarium est verum. casus est singularis in l. liberto. §. litem. ff. de neg. gest.

ADDITIO.

Adde do. Aug. Bero. q. fami. 132. vtrum. nu. 8. Alex. in d. l. inuitus. nu. 12. vbi tractat an teneatur prosequi appellationẽ. Et an cauens de iudicato soluendo possit constituere procuratorem ante litis contestationem? Decis. Tholosa. 413. Nico. Pign.

CCCCLXXIIII.

1 Testator si mandet sub pœna hæredi ecclesiã construi in eius domibus, an si episcopus, sine cuius speciali concessione id fieri non potest, concesserit, quod alibi possit construi, hæres in pœnam incidat?

1 TEstator† mandauit sub pœna per hæredẽ ecclesiã cõstrui in domibus ipsius, (scis q̃ id non põt sine speciali concessione episcopi fieri, vt in authẽ. vt in priua. domi. &c.) Episcopus concesit q̃ alibi posset construere, & nõ in illis testatoris, an incidat hæres in pœnam per testatorẽ adiectam, si non fiat in loco præcepto? Dic q̃ non, qñ dispositio hæc est alterabilis. casus est singularis in l. in testamẽto quidã. la grande. ff. de cõdi. & demõſt. & habui à Bal. in l. 1. q. 9. C. de his q̃ pœnæ nomine. & ita consului pridie.

ADDITIONES.

Adde q̃ est consilium 409. quo ad primũ. vlti. dubio. Et adde l. multa testamento. cum ibi not. ff. eodem tit. Soci. post alios in d. l. in testamento. 3. notab. Iaſ. in l. vnica. co. 3. in 3. limitat. C. de his quę pœnæ nomi. Et illũ tex. dicit singulariter ad hoc idem Bal. in c. vnico. col. fi. qual. do. prop. feud. priu. q̃ in pœnis liquida debet esse probatio. Et sequitur Alexan. in consi. 33. in princi. li. 2. Deci. in l. factum. §. in pœnalibus. ff. de regu. iur. & consi. 452. in princ. & cõsilio 531. Soci. Iaſ. vbi supra inferentes ad alia, vt per eos. Intellige tñ q̃ non ædificando incidit in pœnam legalem. §. si quis ędificationem. in auth. de eccleſiaſt. titu. per Bal. & Roma. in dicto consi. Nico. Pign.

* Adde quod pœnã petens debet clarè & plenè probare. d. l. in testamento. de conditio. & demonſt. & ideo in pœnis nunquam defertur iuramentũ in defectum probationis, q̃ alias in causis dubijs defertur. ita singu. Bal. in l. 1. in 3. opp. C. de his quæ pœn. nomi. sequitur Ale. consil. 34. viso themate. li. 1. con. 33. li. 2. & pro singulari reassumit Iaſ. in repeti. l. admonendi. versi. septimò infertur. ff. de iureiurã. & est notandum ad regul. in pœnis. de regul. iur. li. 6. cum suis cõcordant. Et propterea singul. dicit idem Bald. in l. vlti. §. vlti. in 1. opposi. C. commu. de legat. quod ſtãte statuto Mediolani, q̃ nullus forensis possit emere in territorio Mediola. cùm sit contra ius commune, vt l. 1. in fin. ff. de contrahend. empt. & statutum non statuat, q̃ in pœnam contrafaciens perdat pretiũ, ergo nec nos extẽdere debemus, per

per tex. expressum in l. 1. C. non licet. habit. Metroc. li. 11. imo res empta poterit retineri, donec reddatur pretium. p l. si non fortem. §. si centum. in fi. ff. de condictio. indeb. sequitur Cremẽ. singu. 96. statuto cauetur. & facit gl. singul. in c. fi. de iure patro. quã ibi ad hoc not. Abb. q̃ pœna prituationis à iure eligendi vel presentandi non debet imponi nisi à iure exprimatur. Tu vide latius per Catell. Cot. in memora. verb. pœnam petens.

CCCCLXXV.

1 Emphyteuta si fecit pactum cũ domino, vt possit alienare cui cunque voluerit, an poterit alienare irrequisito domino?
2 Creditor non potest alienare pignus, nisi prius requisito cõsensu domini, & quid si factum sit pactum in contrarium?
3 Intellectus l. si quando. C. de inoffi. testa.

1 EMphyteuta † non põt alienare sine licentia domini. l. fi. C. de iure emphyteu. c. potuit. loca. Sed pone q̃ est adiectum pactũ inter dominum & emphyteutam, q̃ possit emphyteuta vendere rem emphyteuticam, an intelligatur posse vendere sine eius consensu? Specu. in in tit. de loca. §. nũc aliqua. versi. 94. tenet, q̃ teneatur requirere hoc casu dominũ, intelligitur. n. hæc facultas cõcessa ſm verã dispositionem legis. l. si qñ. C. de inofficio. testa. Sed hoc di-
2 ctũ non est verum, † nam creditor põt vendere rẽ pignoratitiã, licet fuerit pactum in cõtrarium, si tñ præcedat trina monitio. l. si conuenerit. ff. de pigno. actio. quod nõ procedit, si nullũ pactum adsit, quia creditor potest vendere p̃ cedẽte vna monitione. casus est in l. fi. C. de iure do. impe. Pone modo q̃ sit factum pactũ, q̃ creditor possit vẽdere, an requiratur monitio? Secundũ Specu. sic: sed est falsum. casus est in dicta l. si conuenerit. 1. respon. Itẽ allego gl. notab. in l. creditor. 2. in verbo, testato. C. de distract. pig. Itẽ habens seruitutẽ nõ potest illã cedere in aliũ, nisi simul cũ fundo. l. via constituit. §. si fundus. ff. de ser. rusti. præd. Modò pone q̃ dominus fundi seruientis dedit sibi licentiam q̃ possit in alium transferre, tũc. n. potest absque fundo cedere vigore pacti. casus est singularis in l. cum essent. §. 1.
3 de seruit. rusti. prædi. Non obstat dicta l. si qñ. quia tibi priuilegium poterat operari aliud, quia habilitat quem ad testandum, meritò non operatur contra ius cõmune, secus in casu nostro, vbi nil operatur. Et miror de Io. And. in addi. quod non reprobet Spe.

ADDITIONES.

Vide Iaſ. plenè loquẽtẽ in repetit. l. 2. col. 114. C. de iure emphyteu. & Alexan. consi. 173. incip. viso themate. libr. 2. & de hoc vide etiam plenè per Bartholo. Cæpol. in caute. 22. incip. consilium. Et vide etiam infrà singul. 518. tu habes. & quæ ibi addidi.

Et opinionem Roma. tenet Bal. in l. fina. col. 1. & ibi Iaſ. qui alios citat, col. 2. C. de iure emphy. Alexan. consi. 173. viso lib. 2. quod est duplicatum nume. 91. lib. 3. & est cõmunis opinio, quam late disputat, & tenet Aug. Bero. post Imol. in ca. potuit. colu. 3. de loca. & cõduct. Soci. in regula 115. fallen. 2. Nico. Pigno.

Vide Cæpol. in c. quę in eccleſiarum. col. 3. in fi. nu. 18. extra de constitutio. Et Guid. Papæ decis. Grationopol. 329. in principio. Gabriel Saraỹna.

CCCCLXXVI.

1 Florentinus si cum Florentino Senis cum iuramento contrahat, an à iuramento absolutionem petere possit ab episcopo Senensi altera parte absente?
2 Citatio requiritur in petitione absolutionis à iuramento.

1 FLorentinus† cõtrahit Senis cũ iuramento cũ Florentino, vult petere absolutionem à iuramento ab Episcopo Senẽsi, altera parte absente, an possit? Istud est pulchrũ dubium, & habeo in facto. videtur q̃ non, quia stante veritate, quod requiritur † partis citatio in petitione absolutio-
2 nis à iuramento, forensis non potest conueniri in loco cõtractus, nisi ibi inueniatur. c. Romana. §. cõtrahentes. de foro competen. lib. 6. & l. hæres absens. §. qui tutelam. ff. de iud. Item illud est verum, vbi agitur de executione contractus, sed in casu nostro agitur de dissolutione, vnde non videtur q̃ possit ibi conueniri, nec citari, casus videtur in l. 2. C. vbi & apud quẽ. ad dissolutionẽ. n. contractus actor sequitur forum rei. Sed tñ contrarium est verum, casus est vnicus in l. in cõtractibus. §. in omni. C. de non nu. pecu. not. in l. 2. C. de eo quod certo loco. & ita determinat Lapus alleg. 10. do. Anto. alleg. in c. postulasti. de foro compe. dicit de hoc esse ibi textum, sed non multum facit.

ADDITIONES.

Adde Feli. in c. licet ratione. col. 13. de foro compe. & in c. 1. in 4. q. de iureiur. Adde etiam in terminis Cal. de offic. ordi. consi. 1. & de iureiuran. consi. 6. & per eundem Felin. in d. c. 1. col. 6. versic. decimò quæro.

An in absolutione à iuramento requiratur partis citatio. latè tradit Iaſon. in l. nec quicquam §. vbi decretum. ff. de offi. proconſul. Hippo. in l. de vnoquoq;. nu. 202. cum seq. ff. de re iudi. Deci. c. qua fronte: ad finem. de appella. Alexan. cõsil. 222. visa. li. 2. Guid. Pap. q. 140. & 225. Decisio. Tholos. 62. Decisione Neapoli. 220. in causa. vbi post plures alios tenent quod non, quando petitur solum ad finem agendi. Nicol. Pign.

Adde Curt. iunior. in rub. C. de eden. col. 2. num. 16. vbi hanc opin. Romani tenet, & respondet l. 2. C. vbi & apud quem hic allegat. Gab. Saray.

CCCCLXXVII.

1 Variatio domini in reuocatione procuratoris ei nocet, & procurator licet reuocatus eum obligat.

1 VAriant continuè domini in reuocatione procuratorũ, & hæc variatio† nocet domino, vt eum obliget procurator, licet reuocatus. tex. singularis in l. sed & si pupillus. §. item si cum. versic. sed si alias. iuncta gl. ff. de instit. actio. nota bene & adde ad l. 1. C. de satisfda.

ADDITIO.

Facit l. 3. in fine. ff. de diuor. l. vir mulieri. ff. de donatio. inter vir. l. plerunque. ff. de ritu. nup. l. si quis. ff. de cõdi. & demõ. Et per illum text. dicit Castren. post Guli. q̃ si iudex facit aliquem locum tenentem quoties eum abesse contigerit, & eueniat casus, q̃ iudex vna die sit absens, altera præsens, q̃ valent gesta per locum tenentẽ eo die, quo fuit p̃sens: quod notandum dicunt Deci. & Moder. in cap. quoniam Abb. de offi. deleg. Et Nicol. Boer. qui attestatur ita iudicatum decisione 149. an rex. nu. 15. Nic. Pig.

CCCCLXXVIII.

1 Gabella à contrahentibus forensibus, an soluenda sit secundum statuta loci, vbi contrahunt, necne?
2 Statuta non ligant forenses extra territorium iusdicentis.

1 PEr Italiã communiter sunt statuta, q̃ de † quolibet cõtractu debeat solui gabella. pone, quo duo forenses Senis contrahunt, an debent soluere gabellam secundum statuta vbi cõtrahunt? Regula est q̃ non, quia statuta nõ possunt forenses ligare extra territorium iusdicentis. c. vt animarum de constitu. li. 6. & c. cũ à nobis. de sentẽ. excõmu. & l. fi. ff. de iurisdi. om. iudi. Sed cõtrarium est verum. ſm Bal. in l. 1. 4. & 5. C. de contrahen. emp. allegat rationem, gabella venit in consequentiam contractus, ergo sicut rõne contractus põt conueniri in loco, vbi contraxit, ad id q̃d in contractu deuenit. l. hæres. ff. de iudi. ita consequenter ad gabellam. gl. est singularis in authen. vt om. obe. iudi. ꝓuin. §. hoc considerantes. in ver. hypotheca. & illam didici à Bal. in l. 2. C. manda. ad fi. quod nota.

ADDITIONES.

Adde not. in l. cunctos populos. C. de summa trini. & fide catholica. vbi gloſ. est singula. dicit q̃d Bal. allegat in authen. vt omnes obed. iudi. prouinc. §. hoc considerantes. ad hoc. s. q̃ etiã quo ad hypothecariam debitor sortitur forum in loco contractus per gloſ. ibi super hypotheca. Ad istud etiam faciunt quæ dicit idem Bal. in l. magis puto. §. illud. ff. de re. eo. & Bal. in l. multum. C. si quis alte. vel sibi.

Adde quod idem Bald. per illum text. sequitur hoc in l. magis puto. §. illud. ff. de rebus eorum. & in l. C. vbi constituit q̃ certo loco. Alex. consi. 51. viso. in princ. li. 3 & cõsil. 143. viso. lib. 6. Abb. in capi. fina. vbi Felin. col. 8. de foro competen. Iaſ

ten. Iaſ. in dicta l. cũctos populos. col. 4. & in 2. lectur. col. 12. C. de ſumma trini. & fide catho. Deci. & Rip. in c. 1. de iudi. Deci. conſi. 457. in cauſa gabellę. in princip. Matth. de Afflict. §. vectigalia nu. 49. quæ ſint regal, poſt eos, quos allegant. Et ad quem ſpectat ſolutio gabellæ, vide infrà ſing. 588. per Italiam. Nico. Pign.

CCCCLXXIX.

1 *Superior an præſcribat iuriſdictionem cognoſcendi inter ſubditos inferioris?*

1 SVperior ſan præſcribat iuriſdictionem cognoſcendi inter ſubditos inferioris? Dic ꝙ ſic, ſtatuendo inferiori terminum, vt cognoſcat, quo non expediente infra termi num, transfertur elapſo termino iuriſdictio ad ſuperiorem, vt in cap. irrefragabili. §. exceſſus. de offi. ordi.

ADDITIONES.

Et ibi Feli. in prin. idem Roma. conſi. 393. præſens. colum. 1. Abb. & alij in c. cæterũ. de iudi. latè Balb. in tract. præſcrip. 1. par. 5. par. prin. in q. 11. concernen. materiam præſcriptionis eccleſiæ. Nico. Pig.

Adde quæ ſcribit Guido Papæ deciſio. Grationop. 416. cum quæritur. in prin. Gab. Saray.

CCCCLXXX.

1 *Arma corũ, qui propter proditionem expulſi ſunt de ciuitate, debent deleri: Et an clerici impunè poſſint delere arma in eccleſia poſita, ab eius fundatore, qui poſtea fuit rebellis & proditor?*

1 EOrum arma, † qui propter proditionem expulſi ſunt de ciuitate, debẽt deleri, caſus eſt ſingularis in l. eorũ qui. ff. de pœn. & dixi infrà ſingu. 673. an arma. Ponę modo ꝙ vnus, qui fecit capellam, vel eccleſiam in memoriã ſui nominis, & poſuit ibi arma ſua, an clerici poſſint illa arma delere? Dic quod non, imo puniuntur arbitrio iudicis, ſi id fecerint. l. qui libertate. ad hnem. & l. opus. §. inſcribi. ff. de operi. public. nota quia quotidianum.

ADDITIONES.

Adde doctores in l. ſi quis id quod. ff. de iuriſdi. om. iudi. Lud. Gomes in §. pœnales. in primo notab. Inſtitu. de act. Bartol. in dicta l. qui libertate. Cæpol. in tracta. ſeruitu. vrba. ꝓdio. c. 71. de picturis. nu. 10. Intellige ſecus, quando aliquis teneretur facere pecunia alterius, vt dicit Cæpol. obſeruatum ab epiſcopo Veronenſi, qui erogauerat pecunias relictas ad vſum pauperũ, in fabrica eccleſiæ, & fecerat inſculpi inſignia ſua, & ob id fine pœna fuerunt abraſa. Ni. Pig.

Idem tenet do. And. Tiraque. in tract. de nobilita. c. 6. nu. 15. verſi. propterea Budæus. & c. 20. nu. 116. & latè inſiſtit Bernardinus Bombinus conſi. 6. caſus talis eſt. vbi etiam dicit, ꝙ falſum eſt dictas leges loqui de pœna arbitraria, ſed potius de pœna mortis eas intelligi debere, nam etiã pœna arbitraria attenta facti qualitate, ad mortem ſe extendit, arg. l. Pædius. §. 1. in fi. ff. de incendio, ruina & naufrag. & in l. reſpiciendum. ff. de pœnis. & notãt Doctores in §. in ſumma. Inſtit. de iniurijs. & Angel. Areti. in §. ſanctæ. in fine. Inſtitut. de rerum diuiſio. per quæ & alia multa ibidem concludit monachum quendam fabricæ monaſterij ſanctæ Crucis Ferrariæ propoſitum, qui in tabula marmorea ſuum nomen inſcribi fecerat, & illam ſupra ianuam templi infigi, pœna mortis eſſe iure puniendum. Gabr. Sar.

CCCCLXXXI.

1 *Legatum factum ad pias cauſas in vnũ vſum, non poteſt ſine licẽtia Papæ in alium vſum conuerti. Et quid ſi eo amplius opus non ſit, an ab Epiſcopo tranſlatio fieri poſſit?*

1 LEgatum factũ ad pias cauſas † in vnum vſum non põt ſine licentia Papæ in alium vſum conuerti. clemen. ga contingit. de relig. do. l. legatum. ff. de vſufruct. lega. Modo legauit teſtator eccleſiæ decem conuertenda in factura calicis, vel mille, vt eccleſia conſtruatur, nunquid, ſi non eſt opus eccleſiæ illud fieri, de conſenſu Epiſcopi poſſit in aliud conuerti? Dic ꝙ ſic, vbicunque enim quod relinquitur in vſum pium, quo non eſt opus, poteſt per Epiſcopũ ſolum fieri tranſlatio. caſus ſingula. in l. fi. ff. de operi. publi, quam intelligit ibi Bart. in Epiſcopo, licet non loquatur.

ADDITIONES.

Sequitur Imol. in dicta clemen. colum. 5. verſicu. Lapus hiciti mitat Feli. in ca. cùm acceſſiſſent. colum. 8. verſi. moueor. de conſtitu. Bald. Salic. in l. ſi teſtamentum. cum cõcorda. de quibus ibi per Pet. Corne. in fin. C. de teſtamen. Limita etiam dictam clemen. quia contingit. per Hippol. ſingul. 194. magna. Nico. Pign.

An relictum pium ad certum vſum poſsit ab epiſcopo in aliã piam cauſam conuerti? latè ſcribit Guido Papæ. deciſio. Grationopoli. 556. teſtator. & Steph. Aufrer. deciſi. Capel. Tholoſa. 26. Gab. Saray.

CCCCLXXXII.

1 *Donatum ſibi cauſa mortis accipiens, an poſsit teſtamentum ab ipſa donatione cauſa mortis ſeparatum infringere.*

1 ACcipiens legatum ſibi relictum non poteſt † teſtamentum infringere, quia quod approbauit &c. Sed quid, ſi quis accipiat id, ꝙ debetur ſibi ex donatione cauſa mortis ſeparata à teſtamento, an poſsit teſtamentum infringere? Videtur ꝙ ſic, quia diuerſa eſt donatio à teſtamento, & ex diuerſis non ſit illatio'. vt l. Lucius. §. Sempronius. ff. de lega. 2. Tamen contrarium eſt verum. caſus eſt ſingularis & non alibi in l. ſi verò. verſicul. ſed ſi mortis. ff. de bon. libert.

ADDITIO.

Et ratio ibi aſsignatur, quia patronus acceptando poſt mortẽ liberti donationem cauſa mortis, nõ potuit exiſtimare ꝙ libertus gratus etiam erit in teſtamẽto, quæ rõ non patitur idem diſponi in legatis, quæ fiunt in teſtamentis. N. P.

CCCCLXXXIII.

1 *Ius petendi rem, quæ in commiſſum incidit, quanto tempore duret.*

2 *Ius petendi emendationem cataſtri, anno durat.*

1 IVs petendi rem, quæ incidit in commiſſum, quanto tẽpore dũrat? Dic ꝙ quinquennio, caſum habes ſingulare in l. 2. C. de vectig. & commiſ. Sed iuſ petendi emẽdationem cataſtri, ſecundum morem noſtrum, dic quod durat anno. C. de cenſi. & cẽſito. l. qui ſe grauatos lib. 11. Bar. allegat in l. forma. §. fi. ff. de cenſi.

ADDITIONES.

Et ibi Bartol. Bald. & alij. Abb. in c. cum nobis. colu. 3. de præſcrip. Alex. conſi. 216. ponderatis. col. 2. lib. 6. & conſil. 31. ponderatis. in fi. lib. 5. Hipp. ſing. 307. bona. Balb. in tract ꝓ ſcrip. 2. par. 5. part. princip. 1. Nicol. Boer. deciſio. 26. tam ſoror. nu. 22. Matthæ. de Afflict. in tit. quę ſint regal. §. vectigalia. nu. 104. in vſibus feudorum. Nicol. Pig.

Vide latiſsimè Io. Franc. Balb. in tract. præſcrip. in 30. q. 4. partis, 4. partis princip. in tertia limitatione. Gab. Sar.

CCCCLXXXIIII.

1 *Si deuoluatur ad Capitaneum electio competens ciuibus habentibus eligere de ſua terra, Capitaneus an teneatur eligere de eadem terra, & an idem in collegio?*

2 *Electio ſi per ſcrutinium facta ſit, & maior pars in eligendo conſenſerit, & ſi poſtea eligere debentes, negligẽtes fuerint, ſuperior ad quem ius negligendi tranſiuit, debet illum, in quem maior pars conſenſerit, eligere.*

1 POne, quod arbitrium datum ſit certis ciuibus eligendi Poteſtatem in tali loco infra certum tempus, quo elapſo tranſeat electio in capitaneum populi. quæro, nunquid capitaneus teneatur eligere Poteſtatem de eadẽ terra? Vel pone in collegio, quod habet ius eligendi aliquem, vt in c. 1. de elect. ſi de cõſuetudine tenetur aliquẽ de certo collegio eligere. Item pone, quod infrà tempus non eligit, an ſuperior, ad quem deuoluitur ius eligendi, vt in cap. ne pro defectu. de elect. & c. quamuis. de elect. lib. 6. teneatur de eodem collegio eligere? Tu diceres quod hæc quæſtio non habet dubium, quia ſubrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. l. 1. §. hæc actio. ff. ſi quis teſt. li. eſſe iuſ. l. ſi eum qui. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis caute. Sed non facit, quia illa regula intelligitur quo ad primordialem naturam, vt not. gloſſ. veltra in l. certi condictio. ff. ſi certum petat. & eſt textu. quem ipſe allegat. in l. item veniunt,

niũt. §. cũ prædiximus. ff. de peti. hæred. ſed nihilominus verũ, eſt, ꝙ ius eligendi tranſit cum eadem qualitate. ita diſputauit Ioan. And. & decidit in regula, contra eum. de regu. iur. in Mercur. Sed hodie ꝓ eo eſt caſus in clemẽ. quia regulares. de ſupplen. negligẽ. præla. quẽ textum credo verum, & eum Ioan. Andr. cum fecit Mercuriales, nõ vidit, licet illum notet in primo loco in gloſſa ſua. Et ad hoc optimè facit quod ſingulariter determinat idẽ Ioan. And. in
2 c. publicato. de elect. vbi vult, ꝙ ſi facta eſt electio p ſcrutinium, vt eſt de iure. c. quia propter. & c. vnico. de ſcrut. & maior pars conſenſerit in eligendo, ꝙ ſi poſteà debentes eligere neglexerunt. ſuperior, ad quem tranſiuit ius eligendi; debet illũm in quem maior pars conſenſerit, eligere. quod eſt ſingulariter menti tenendum.

ADDITIONES.

Adde tex. cum gl. in verbo, ſubrogantes, in c. dilecto. de præbend. vbi quando vnus alteri ſubrogatur, vt ſit idem in iudicandi miniſterio, cenſetur adſtrictus per omnia eiſdem modificationibus, quibus primus. & eſt text. in l. ſi iudex cui. ff. de iudic. quem me docuit Feli. in cap. cum acceſſiſſent. col. 7. in prin. c. de conſtit. vbi ſequitur Ludo. hic.

Et ſequitur hoc Iaſ. in l. ſi cũ. §. qui iniuriarum. col. 4. nu. 23. ff. ſi quis cau. Feli. qui alia ſimilia adducit, in c. cùm acceſſiſſent. col. 7. verſ. bene facit quæſtio. de conſti. Nic. Euerar. in loco legali à ſubrogatione. Et latè Lud. Gomes, qui melius, quam quiuis alius tractauit regulam ſubrogationis, in §. fuerat. Inſtit. de act. Nic. Pig.

* Adde ꝙ ex hac regula, ſubrogatũ &c. decidit ſingular. Bal. in l. ſi puellã. in vltimis verbis. C. ſi mancip. ita fue. alie. ne manumi. ꝙ ſi teſtator dedit formã diſtributioni legatorũ piorum. f. vt fiat cum conſilio Titij, & executor deceſſerit vel fuit negligens intra annum. & ideo eius loco ſucceſsit epiſcopus, tenebitur tamen epiſcopus Titij conſiliũ adhibere, alias non valeret diſtributio, quod putat Bal. memoria dignum. & commendat Felin. in c. cum acceſſiſſent. de conſti. & in c. cũ dilecta. in 7. ampliat. de reſcri. & Iaſ. in dicto §. qui iniuriarum. hic alle. Ad idem adde quod elegan ter conſuluit Bald. conſil. 317. ad euidentiam præmittendum eſt, ꝙ ſi mutuas. lib. 3. ꝙ ſi mutuo tibi centum, & ſtipulor promiſsionem occaſione depoſiti, quod licet depoſitarius non poſsit vti retẽtione. l. penulti. C. depoſi. tũ ꝓpter originem mutui, licita tibi erit retẽtio. ſequitur & cõfirmat. Socin. conſi. 143. diu profectò anceps. lib. 1. & probatur in l. tutor. ff. de iudeiuſſo. vbi non titulus actionis, ſed cauſa debiti inſpiciẽda eſt. l. Lucius. 2. ff. depoſi. l. qui id ꝙ ff. de donatio. Adde Rebuf. in tracta. nominat. q. 8. nu. 11.

CCCCLXXXV.

1 *Ingratitudinis præambulæ vitium an per ingreſſum religionis purgetur?*

GLoſ. in l. Deo nobis. §. hoc etiã. in verbo, quaſi ingratum. C. de epiſcop. & cleri. diſputat, an per ingreſſum
1 religionis, vel monaſterij † purgetur vitiũ ingratitudinis præambulæ? Sed gl. & doct. intricant omnia, & miror ꝙ allegant caſum. 19. q. vlti. c. non liceat. vbi caſus ſingularis quod ſic. nota.

ADDITIONES.

Adde quod gl. in authen. de monach. in princi. in verbo, maculam. tenet illud. c. non procedere de iure ciuili. Et ſequitur Iaſon in authen. non licet. col. 2. C. de libe. præte. Communiter tũ diſtinguunt doctores in dicto §. hoc etiam. ꝙ aut ingratitudo tangit ſolum perſonam ingratam, & procedat illud ca. ſecus ſi tãgit perſonam, fama m, vel bona patris. Quam diſtinctionem comprobat & ſequitur Franc. Rip. in l. fin. q. 67. C. de reuoc. donat. Vide tamen pulchrè Abb. in conſi. 27. dubium. 2. volumi. tenentem tolli ingratitudinem vndecunque prouenientẽ. Hippoly. in rubric. ff. de fideiuſſor. quæſti. 12. nu. 116. & in ſingula. 414. ingratitudo. in fine. Cardin. in clemen. eos. 12. queſtio. de regul. Et nunquid ſi monachus egrediatur monaſterũ, retineat hoc priuilegium? vide domi. Augu. Bero. in rubr. de conſtitu. nu. 179. Nic. Pig.

Adde Campreg. in tracta. dotis, in prima parte. q. 47. Feli. in c. Rodulphus. nu. 6. de reſcript. Chaſſæn. in conſuetud. Burgun. in rubri. *des Iuſtices*. §. 5. nu. 103. Guliel. in ca. Raynutius. in ver. in eodem teſtamento relinquen. 2. nu. 37. Are. in l. 3. §. filius. colu. penulti. ff. de libe. & poſthu. Curt. Iũ. in authen. non licet. col. 2. C. de libe. præte. Alciat. lib. 4. c. 23. Parergõ iuris. Didac. Couar. in dicto c. Raynutius. in princi. nu. 20. de teſtamẽ. Emanuel. Coſt. in l. Gallus. §. & quid ſi tm. in tertia parte num. 195. verſic. 5. quæro. ff. de libe. & poſthu. Ex quorũ dictis videtur cõcludendum monachiſmo non deleri ingratitudinem, ſecũdum iuris communis rõnes. d. l. Deo nobis. §. 1. Sed poſteà nouella cõſtitutione ſancitum, quæ citatur à Gratiano 19. quæſt. 3. d. c. non liceat vt oĩs ingratitudo ea ratione deleatur, poſsitque monaſterium nomine filij exhæredati querelam inofficioſi teſtamenti iuſtè proferre, & nomine emancipati cum cauſa p̃ teriti emolumentum bonorũ poſſeſsionis contra tabulas perſequi, & retinere, cùm ſcripto hæredi non proficiat, ꝙ cauſa exhæredationi, vel petioni inſerta, legitima erat, & vera. Denique hoc, quod monachiſmi fauore ſingulari Iuſtinianus ſanciuit, ad clericatum, in quo minor rõ eſt, indiuidi nõ debet, quãquã Hippoly. de Marſi. in rubri. de fideiuſſo. nu. 116. in c. 19. q. 3. ſimpliciter in clericis intelligat. G. S.

CCCCLXXXVI.

1 *Exemptus à iuriſdictione, an intelligatur etiam exemptus à iure reuerentiali?*

1 EPiſcopus eximit † vnã eccleſiam generaliter à ſua iuriſdictione, vel dominus terram, vel caſtrum, an intelligatur exẽptũ à iure reuerẽtiali? Archiepiſcop. de Rauena cõſuluit Oldra. vt refert, & eſt caſus de hoc (neſcio ſi magiſter tuus dixit tibi) in §. libertus. vbi glo. plena ſingularis ꝙ non, in l. fina. C. de bonis libe. in verbo, reuerentia.

ADDITIONES.

Et Bal. ibi Ang. & alijs per illum tex. in l. alia, §. eleganter. ff. ſolu. matri. & in l. ſed ſi hac. §. patronũ. 2. ff. de in i° voc. Abb. in c. cũ inter. col. 3. & ibi Feli. 2. de re iudi. Abb. poſt alios in c. cũ venerabilis. de cenſi. & ſeptem alia iura retinet Epiſcopus per talem exẽptionẽ, ex quorũ quinque de conſenſu capituli poteſt expreſsè eximere, vt per Abb. in d. c. cũ venerabilis. & Nicol. Boer. deci. 133. iuxta. Limita hoc ſingulare tribus modis, vt per Abb. & Feli. in d. c. cùm inter. Iaſo. in d. §. patronum. Nicol. Pig.

Hoc declarat Balb. in tract. præſcrip. in 12. q. primæ par. 5. partis prin. nu. 6. ver. circa prædicta. Gab. Sar.

CCCCLXXXVII.

1 *Officialis prohibetur contrahere matrimoniũ in prouincia ſibi commiſſa. Et an poſsit retinere concubinam in ciuitate, quam regit?*

IVs ciuile prohibet officialem matrimonium in prouincia ſibi commiſſa contrahere. l. 1. C. ſi rect. prouin. cum ſimilibus. Sed an poſsit retinere concubinam ex ea ciuita
1 te, quam regit? Videtur ꝙ non, quia eadem eſt ratio prohibitionis, vt l. item legato. §. paruis. ff. de lega. 3. & l. Maſurius ff. de verb. ſig. Sed tamen contrarium eſt verum. caſus eſt in l. ſi. ff. de concu. quem nota.

ADDITIONES.

Et ex hoc habes, quod in materia exorbitanti appellatione vxoris non continetur concubina, etiam quod ſit eadem ratio Nicol. Pigno.

Iſtud latè proſequitur Paris de Puteo in tracta. de ſyndic. in verbo, adulterium officialis. per totum, & maximè numero 8. & 11. Gabr. Sar.

CCCCLXXXVIII.

1 *Inquiſitio non eſt formanda ratione infamiæ habẽtis ortum à perſonis maleuolis, ſuper delicto, ſed tãtum ſuper fama in quirenda.*

1 RAtione infamiæ † habẽtis ortũ à pſonis malcuolis nõ eſt formanda inquiſitio. c. qualiter & quẽ. 2. de accuſationibus. de purgatio. canoni. c. cũ in iuuentute. Barto. in l. 2. §. ſi publico. ff. de adulter. Angel. in l. ſi vacãtia. C. de bon. vacan. lib. 12. Bal. in cõgruit. ff. de offi. prę ſi. Quod intellige

cum

cũ grano salis, q̃ non est formãda super delicto, sed super fama inquirenda sic, dictum est Ioan. And. in capi. cùm in iuuentute. de præsum. quod est singulare.

ADDITIONES.

Adde q̃ Ioan. And. sequitur Panor. in dicto c. cum in iuuentute, in vltimis verbis. Dicit etiam, q̃ solennis inquisitio fieri debet sup veritate, qñ infamia à maleuolis orta est apud bonos & graues, tãta q̃ generet scãdalũ, vt not. glo. in c. cũ dilecti. de purg. cano. i versi. apud bonos. quã sic intelligit Panor. vbi. s. & sic cõcordat cũ gl. in ca. qualiter & qñ. 2. de acc. vbi pleni⁹ dixit, & ibidẽ vide Sã. post alios Mode.

Et idem Abb. & Feli. in c. licet in beato. col. fi. de accus. Aug. Bero. post alios in dicto ca. qualiter & qñ. 2. 6. notabi. & in gl. à maleuolis. 3. fallen. nu. 81. Et in pluribus casibus põt inquirere iudex non præcedente infamia, vt per Areti. in malefic. in princi. char. 3. Marsi. in pract. crim. §. constante. Abb. & alios in c. 1. & ibi Alciat. in gl. 1. de offi. ord. Marãt. latè in Specu. Aur. par. 6. versi. inquisitio. Nico. Pig.

Hoc idem refert & sequitur Mar. Ant. Blanc. in sua pract. crimi. in prin. num. 28. Gab. Sar.

CCCCLXXXIX.

1 *Constitutio si fiat ab inferiore à principe, tertio præsente & tacente, an is consentire intelligatur?*

INferior à principe non põt statuere in præiudicium alterius non citati, neque consentientis. c. fi. de maio. & obe. c. fi. de his quæ fiunt à præla. & c. cũ oẽs. de constit. Modo

1 ponę, q̃ facta est constitutio tertio præsente & tacẽte, an intelligatur consentire? Regula cõmunis, quã ponit Bart. in l. q̃ dotis. ff. soluto matrimo. cũ similib. habet, q̃ in his, quæ sunt præiudicialia tacenti, habetur pro contradicente ita videtur hic dicendum. Dic cõtrarium, & hoc nõ vidit Bartol. verbum est singula. Innocẽ. in c. vestra. de loca. quẽ refert Arc. & sequitur illud. de consecratio. distinctio. 3. c. pronuntiamus. & Federi. de Senis consil. 17. & Io. And. in c. fi. de appellatio. li. 6. in nouella. nil Alleg. & in pũcto iuris non credo verum propter regulam prædictã. tene menti.

ADDITIONES.

Adde q̃ Io. And. in d. ca. vestra. dicit, q̃ Inn. ibi ex verbis suis sentit taciturnitatẽ habendam pro consensu. q̃ tñ non videtur procedere in re onerosa, vt no. Inno. in c. in Genẽsi. de electio. & sic sentit Ioan. And. q̃ in casu illius c. taciturnitas inferiorum non debet haberi pro consensu. Sed saluã do Innocẽ. dicit ibidem Panormita. q̃ ex quo isti vocãtur, vt consentiant, vel contradicant, & tacent, habẽtur pro cõsentientibus, iuxta not. dictum Innoc. in cap. 1. de his quæ fiunt à maio. parte c. & facit l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interroga. act. & c. si post pstitũ de confes. li. 6. Et vide Inno. in c. fi. de offic. lega. vbi dicit idem quod in episcopo hic. Plus dicit do. Anton. & Imo. in dicto c. vestra. q̃ qñ subesset iusta causa potest episcopus cũ cõsensu capituli sui tñ statuere in præiudicium prælatorum inferiorũ, vel ecclesiarum subditarum, etiam illis consentientibus, per illud quod habetur in c. final. de his quæ fiunt à maiori parte ca. & per not. per Innocen. & Ioan. Andr. in cap. in nostra. de iniur. & in cap. quæ in ecclesiarum. de constitut.

Adde Abb. post gl. in c. 1. de his quæ fiunt à maio. parte ca. Et pulchrè per Gemi. 18. dist. in summa. & alios, quos allegat Augu. Bero. in d. cap. cùm omnes. vltimo notab. & ibi latè per Feli. col. 6. de constit. Nico. Pig.

CCCCXC.

1 *Collegium nouiter ingressus, an teneatur antiqua debita soluere, vel contribuere?*

1 QVi nouiter ingreditur collegiũ, an teneatur soluere debita antiqua? Dic q̃ non tenetur cõtribuere, casus est singularis in l. prouidendum. C. de decur. libro 10. & illam allegat Dyn. in l. incola. in princi. ff. de mancipa.

ADDITIO.

Et ibi Barto. idem Bartol. Alexan. & docto. in l. prouidẽdum. & in l. 1. §. si coheredem. ff. ad legem Falcid. Anto. Corset. notab. 46. in verb. collecta. 2. Nic. Pig.

CCCCXCI.

1 *Virtuosus ignobilis an possit ab Episcopo dispensari, & admitti in canonicum illius ecclesiæ, à qua ignobiles repelluntur?*

2 *Episcopus in quibus casibus dispensare possit, remissiuè.*

HEri fui interrogatus in ecclesia Senensi. Pone q̃ est cõ suetudo, q̃ nemo admittatur in canonicum eiusdem

1 ecclesiæ, nisi sit nobilis, nunquid Episcopus t dispensando possit vnũ ignobilem & virtuosum admittere? Et regula

2 in quibus t casibus possit Episcopus dispensare, habetur per Inno. in c. dilectus. de tempo. ordi. Dic. q̃ nõ. verbum est singulare Inno. in c. fi. de cleri. non resi. & istud non puto fuit in d. c. dilectus.

ADDITIONES.

Adde quod verum est, q̃ nobilis virtuosus præfertur virtuoso ignobili ꝛm doct. in ca. venerabilis. de præbend. & Bal. in l. memini. in fin. C. de aduoc. diuer. iudi. sed nobilis non virtuosus nõ præfertur ignobili excellenti virtutibus ꝛm oẽs, maximè Panormi. in d. c. venerabilis. vbi per illũ text. dicit non valere statuta, quæ volunt canonicos debere esse nobiles, quia nocent virtuosis ignobilibus, quicquid dicat Ludo. hic. Imo dicit idem Ludo. infrà singul. 650. q̃ nobilitas scientiæ præfertur nobilitati generis, allegando Cy. in l. quisquis. C. de postu. Et dicit Hiero. ad Celantiam, vera nobilitas clarũ esse virtutibus. & Cassiodorus in epistolis. Hæc est indubitata nobilitas, quæ moribus probatur ornata. Et Iuue. Nobilitas sola est atque vnica virtus. Et Aristo. 4. Politicorũ. Ingenuitas est virtus, atque diuitiæ antiquæ. Et Seneca ad Luciliũ. animus nobilem facit, cui ex quacũ que causa licet fortunam surgere. Et in lib. de moribus. Nobilitas est generosus animus. Et Claudianus. Exaltat virtus nobilitate parens. Et Cice. contra Sallustium. Ego maiori bus meis virtute mea præluxi, vt si prius noti non fuerãt, à me nomẽ accipiant. Plura ad hoc possent adduci quæ brevitatis causa supprimuntur. multa diximus saltem remissiuè in additionibus ad Alphabeticum dictionarium Alberic. de Rosate in verb. nobilitas. tũ vbi fit mentio de nobilibus in statutis, intelligitur de illis, quos communis vsus loquendi appellat nobiles, vt per Bartolum in l. 2. C. de dignita. libro 12.

Qui Innocen. hoc generaliter dicit in quolibet statuto ecclesiæ, in quo agatur de interesse canonicorum. Hoc simpliciter refert & sequitur Feli. in c. super c. 2. col. 3. de testib. Deci. in c. at si clerici. §. de adulterijs. colũ. 5. ad finem. de iudic. Sed tu dic q̃ hæc consuetudo non valet. cap. penul. & ibi not. glos. Panor. & alij, de præben. Deci. in cap. cũ adeo colum. 2. de rescrip. Roch. Curt. in cap. fina. fo. 20. versi. 6. infertur. de consuetudi. Nic. Pig.

Adde do. And. Tiraq. in tracta. de nobilita. c. 20. nu. 19. ver sic. quandam. Gab. Sar.

CCCCXCII.

1 *Episcopus non dispensat contra constitutionem concilij. item nec legatus. 3. Et quid iusta subsistente causa? 2. 5. 6. item si de mandato papæ expresso dispenset. 4.*

7 *Episcopus dispensat contra constitutionem concilij, quãdo est pœnitentialis. item dispensat contra statuta synodalia. 8.*

1 SEd an possit episcopus dispensare aduersus t constitutio nem concilij? regula est quod non secundũ Arc. de elec.

2 lib. 6. c. licet canon. fallit t ex iusta cã, tunc. n. potest, verbũ est Ioan. de Ligna. in c. at si clerici. de iudic. referunt & sequuntur do. de Rot. deci. 260. in religioso. in titu. de iure patrona. in nouis. argu. l. si hominem. ff. mandat. quæ bene facit. Et in hac materia habui his diebus consulere in ciuitate Lucana super validitate constitu. cuiusdam Episcopi illius ciuitatis.

ADDITIONES.

Ad hæc vide Abb. in c. cùm dilecti. col. 2. in versi. nota tamen de elect. Feli. in ca. 1. in 7. fallen. de consti. vbi dixit hoc procedere vbi superior consuli nõ posset, secus si posset p. l. di ui fratres. de pœn. & l. diuus Pius Claudio. ff. de fall. Vide etiã Feli. in c. at si clerici. §. de adulterijs. col. 2. iudic. in vltimis verbis. Ro. consi. 325. quo ad primum. 3. dubio. Et hoc di-

hoc dictum refert idẽ Roma. consil. 428. in terminis. circa fi. Iaf. post Bald. in l. omnes populi. nume. 11. ff. de iust. & iure. & in l. 1. in 1. notab. C. de preci. impe. offer. Hippo. singul. 182. iudex. & in l. 1. §. fi. nu. 28. ff. de quæst. Deci. qui plures citat, in d. §. de adulterijs. col. 6. intelligens, vt hic per socium meum, & facit suprà singul. 460. Nicol. Pign.

3 Episcopus vel legatus t non possunt dispensare contra cõciliũ. Hanc regulã probat gl. in c. dilectus. 1. de præbend. in verbo, cũ se facultas gl. & ibi Doct. in c. cũ dilectus. in verbo, in ætate. de electio. & in clemen. 1. in verbo, eligatur. de electione, & c. dilectus. de tẽpo. ord. & ibi Inno. in c. 1. & in c. 1. de filijs presbyter. Ioan. de Ana. in ca. cũ in diœcesi. de vsuris. Arc. in c. licet. 15. distinctio. & in summa 56. distinctio. & in c. virgines. 27. q. 1. latè Ioan. An. in c. 1. super gl. in verbo, concessum. de supplẽ. negligen. prælat. Specu. in tit. de dispensationib. in §. nunc de Episcoporum. nu. 27. Ludouic. Roman. in consil. 325. numero 7. Anto. & doct. Canonistę in c. at si clerici. in §. de adulterijs. & ibi Feli. numero 5. de iudi. & Deci. num. 37. Henricus Bohæus in tract. de synodo Episcopi. artic. 1. concluso. 3. numero 6.

4 Limita t primò nisi de mandato Papæ expresso & speciali: quia tunc valeret eius dispensatio vel constitutio, etiã si esset contra cõciliũ. Pro quo facit quod notabiliter tradit Antonius de Butr. in c. penul. de filijs presbyterorum. li. 6. vbi dicit q̃ illud quod Legatus de latere ex speciali cõmissione Papæ facit, non tã factũ Legati quã Papæ dr, secus si ex generali. Pro qua opinione est gl. in ca. literis. in glo. 2. in fine, de rescriptis. facit tex. in c. si Apostolicæ. de pbẽd. li. 6. q̃ ita tenẽt doct. in ca. quod translationem. de offic. legati.

5 Limita secũdò non habere t locum qñcunque adesset magna causa. s. necessitatis vel vtilitatis. ita tenet Abb. in d. §. de adulterijs. nu. 9. Lambertinus in tract. iuris patro. in prima parte. 2. libri. in 19. artic. 7. q. principalis. nu. 2. fo. 222. col. 3. idẽ Abb. in c. cũ dilectus de elec. allegat ad hoc decisio. Rot. 255. fed est 262. in nouis, ꝛm impressionem antiquã, & ꝛm nouã decisio. 5. in tit. de iure patro. allegat etiã text. in c. tali. & in c. exigunt. 1. q. 7. & in cap. expoluisti. de præb. idem tenet idem Abb. in c. dilectus. & in c. fi. de filijs presbyt. & ibi ceteri doct. qui dicunt q̃ licet alias Episcopus non dispẽset q̃ filius sacerdotis succedat in ecclesia paterna, illud est verum, nisi vbi subesset necessitas vel vtilitas ecclesiæ. Eandẽ limitationem posuit Bal. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. dicit q̃ Episcopus ex magna causa potest dispensare contra canones. quam etiã limitationẽ ponit Nic. Milis in repertorio suo, in verbo, dispẽsare põt Episcopus. vbi allegat supradictam decisionẽ, ad quã se remittit ad cognoscendũ quæ sint magnæ causæ. Eandẽ limitationem ponit Specul. in tit. de dispensationib. in §. nũc de episcoporũ. nu. 30. in fin. Catellianus Cotta in Memoralin verb. Episcopus. Fel. in c. 1. in 7. fallẽ. de cõstit. Ias. in l. ne mo põt. nu. 8. in prima lect. ff. de lega. 1. tex. in l. si hominẽ. ff. manda. Quam limitationem intelligo verã, vbi de facili superior consuli non possit, aliàs secus, per l. diui fratres. ff. de pœnis. & per l. Diuus Pius Claudio. ff. de falsis. facit q̃ notat Innocen. in c. venerabilem. de elect. Bal. in l. nõ dubiũ. C. de legib. pro qua opinione est tex. in ca. 1. de clerico ægrotante. li. 6. vbi rõne distantię locorum conceditur episcopo indigenti coadiutore sibi assumere vnũ vel duos de consensu & consilio sui capituli, vel maioris partis, absq; hoc q̃ veniat ad sedem apostolicã, ad quã aliàs venire tenetur, vt ibi dicit tex. ad idem est etiam text. in ca. 1. ne sede vacante. li. 6. vbi si episcopus esset in remotis, non expectatur eius consiliũ, q̃ aliàs requiritur & expectatur. Et hanc limitationẽ cũ supradicto intellectu sentit Areti. in dicto §. de adulterijs. nu. 20. allegat ad hoc tex. in c. nihil de electio. quod notant doctores in ca. licet ex fusce pto. de foro compe. Catellianus Cotta hoc tenet in Memoralibus iuris in verbo, episcopus. 1.

Cõtra quã limitationem facit quod notant Ioan. And. & Petrus de Ancha. in c. 1. de ætate & qualitate, lib. 6. & ibi Dominic. de sancto Geminiano, qui impugnantes Arch. ibi,

6 & in c. licet canõ. de electio. li. 6. volunt q̃ episcopus t etiã ex magna, necessaria, & vtili causa, & etiã cũ causæ cognitione nõ dispensat cum patiente defectũ ætatis in dignitatibus curati. Cõciliũ generale c. cùm in cũctis. in §. inferiora. de electio. cũ qua opinione trãsit Philip. Franc. in dicto c. 1. de ætate & qualitate. Et licet pro opinione Arch. multa possent adduci, q̃ ipse ponit in dicto c. licet canon. & cũ eo sit Hostiensis in c. cũ dilectus. de electio. tũ contra Archidiaconũ est cõmunis opinio ꝛm Domin. de sancto Gemin. in dicto c. licet canõ. nu. 7. in finalibus verbis. Eãdem opinionẽ contra Archidiaconũ tenet Ioan. Monachus in c. cupientes. nu. 124. de electiõ. li. 6. & hãc opinionem tenẽt cõmuniter doctores in dicto c. cũ dilectus. de electio. quę opinio apertè destruit hanc limitationẽ. In quo est notandum, q̃ in casu Ioa. And. & aliorum doctorũ contra Arc. non cõceditur dispensatio, etiã ex magna, necessaria, & vtili causa, quia Concilium generale prohibet episcopos, & punit contrà facientes, vt patet in dicto capi. cùm in cunctis. in § clerici. de electio. & in l. 26. titu. 5. part. 1. & ideo hæc opinio non conuenit huic limitationi, quæ est quando Concilium vel permittit dispensare, vel quando loquitur impersonaliter, nec vetando, nec permittendo dispẽsationem, nec imponendo aliquam pœnam, quia vbi imponit pœnam, restringitur dicta limitatio.

7 Tertiò limita, nisi canon t Concilij esset canõ pœnitentialis, quia cũ pœnitentiæ sint arbitrariæ, vt in c. Deus qui. & in c. quæsitũ. de pœniten. & remissio. c. mensurã. & ibi glo. de pœniten. dist. 1. & in c. tẽpora. 26. q. 7. gl. in c. sunt plures de pœniten. dis. 3. poterit episcopus in tali canone dispẽsare, vt in c. pœnitet. de pœnitẽ. di. 1. gl. & doctores in dicto §. de adulterijs. ex quo notabiliter gl. in dicto c. tẽpora plenitudinis. in gl. 1. & in dicto c. latorẽ. in gl. fi. 33. q. 2. dicunt, q̃ episcopus ex causa potest diminuere pœnitentiam, quã indixit Papa. Quam opinionẽ sequitur Roman. vbi dicit ita contigisse de facto in persona Cardinalis de Vrsinis, q erat summus pœnitentiarius, in singu. 460. Hippolyt. in singula. 182. Ias. in l. omnes populi. in prima lectura. nu. fi. & in 2. lectura num c. 13. ff. de iustitia & iure. quod tamen intelligo verum, nisi casus de se esset reseruatus Papę, per notata in ca. quod translationem. de offic. dele. & in d. §. de adulterij. & qui sint isti casus pœnitẽtiales reseruati Papæ habetur in cap. 2. de pœniten. & remiss. lib. 6. & per Hosti. in summa, in tit. de pœniten. & remiss. in §. 2.

Quartò limita non habere locum in casu posito per Feli. in c. 1. num. 5. de sponsa. vbi adducit quã plures rõnes pro sua opinione, quæ omnes videntur ridiculæ, & si ciple nõ firmat pedem, cum illa limitatio non videatur vera, & in cõtrariũ allegat gl. in clemen. 1. in verbo, eligatur. de electio.

Restringe tñ has limitationes, nisi canõ. Cõcilij pœnã indiceret, quæ nõ possit imponi nisi per Papam. Exemplum in depositione episcopi, vt in c. quãuis. & in c. multum, & in c. dudum. 3. q. 6. nam sicut solus Papa põt deponere, ita videtur conueniens q̃ solus Papa possit dispensare. ita tenet Host. & ibi Anto. de Butr. vbi hoc declarat, in vltima col. in c. 2. de bigamis. Aret. in dicto §. de adulter. nu. 14. Quod videtur verum, qñ quis nõ põt imponere pœnam defectu potestatis, secus si ex priuilegio personæ, quia tũc videtur q̃ possit dispensare ob cessantẽ rõnem. ita Ant. de But. vbi suprà, quia tali casu, qui non potest cõdemnare, potest absoluere, vt est tex. & ibi Bart. & Bal. in l. fi. C. vbi senator. vel clarissi. ne illud, quod inductum est in fauorẽ, retorqueatur in odiũ, ita tenet Deci⁹ in dicto §. de adulteriis nu. 39.

Restringe secũdò, nisi essemus in casibus tñ Papæ reseruatis iuxta notata in c. quod translationẽ. de offi. deleg. & in c. ficut vnire. de excess. prela. ita tenet Spe. in tit. de dispẽsa. in §. nũc breuiter. quia in his se non intromittit alius inferior, nisi ex speciali cõmissione Papæ, vt in d. c. quod translatio

8 nẽ. Episcopus t põt dispensare cõtra statuta synodalia. Hãc regulã ponit Inn. in c. cũ ad monasteriũ. nu. 4. de statu monach. & ibi Cardin. in 5. q. Lapus & Ioã. And. q̃ sequũtur Gemi. & Philip. Frãç. in c. licet canõ. de electio. li. 6. idem Philip.

Philip.Franc.in c.vt aſarũ.in §.ſtatutum.de elect.li.6.Ioã. And.& Cardi.Zabarella in c.dilectus. de tempo.ord.idem Card.in repetitione c.perpendimus.de ſenten.excõmuni. Ioan.And.in regula,cui licet.& in regula, q tacet.de regu. iuris,li.6.Collectarius in ca.cũ oẽs.nu.3.de cõſti. Anto.de Butr.in c.quæ in eccleſiarũ, & ibi Ioan.de Imol.nu.25.de conſtitu.Panor.in c.at ſi clerici.in §.de adulte.nu.10.de iudi.& ita dicit cõmuniter teneri ibi Feli.nu.6.Philip.Deci. ibi nume.98.Iaſ.in l.1.§.fuit quæſitum.nu.9.ff.ad Treb.Nicol.Millæus in repertorio,in verbo,diſpenſare.verſi.diſpẽſare põt cõtra propriã.Et hanc opinionẽ dicit eſſe cõmunẽ Ant.de Roſellis,in tractatu.de cõcilio,in dubitatione, an in ſimplici beneficio,quod habet eccleſiã parochialẽ annexã,epiſcopus poſſit in eo diſpenſare.nu.20. Mouentur ſupradicti doctores.quia diſpẽſatio facilius permittitur,q̃ conſtitutio tollatur.nã legatus non põt cõtra canones ſtatuere,tũ diſpẽſare poteſt.ita notanter concludit Anto.de Butr.per gl.ſi.ibi clement.2.de reſcript.quẽ refert & ſequitur ibi Ioã.de Imol.prout refert Philip.Deci.in dicto §.de adulterijs.nu.100.ſed epiſcopus põt tollere ſtatutũ ſuum, ſm ſupradictos doctores, ergo à fortiori diſpenſare poterit.Hãc opinionem dicit cõmunẽ Petrus Rauennas in Cõpẽdio iuris Canonici,in tit.de iu.col.17.verſi.ſed ſolet dubitari.eundẽ opinionẽ dicit etiã cõmunem Philip.Franc. in regula,cui licet.nu.4.de regul.iuris,li.6. Lancelotus Gialula in repeti.l.Cõturio.col.31.verſi.breuiter reſpõde.ff. de vulga. Licet contrariã opinionẽ teneat Arch. in c.licet canõ.de electio.li.6.nu.2.& 3.Innoc. ſibi cõtrarius. in c.dilectus filius.nu.5.de tẽpo. ordi.Cardin.Zabarella ſibi etiã cõtrarius in cõſil.130.nu.4. Mouẽtur prędicti doctores p rubricam.ff.quod quiſque iuris.& per c.cũ oẽs.de cõſtitu.

Hãc regulã ponit Bern.de Luco in regula 252.vbi limitat eã duob⁹ modis.Eãdẽ regulã limitat duplicíter Philip. Deci. in dicto §.de adulterij.nu.103. & alijs duob.modis Rom. in conſi.325.nu.10.Eandẽ itẽ regulam cũ ſex ampliat. & duabus limit.vbi notab.eã examinat,ponit Hẽr.Bothæus in tract.de ſynodo epiſcopi,art.4.num.1.cũ ſequentibus.

Epiſcopus in quibus caſibus diſpẽſare poſſit? Vltra Inno. in c.dilectus filius de tẽpo.ord.vide 113.caſus,quos ponit Aluarus Pelargus in li.1.de plãctu eccleſiæ,arti.50.& ibi in ſine in verſi.prohibetur. ponit caſus, in quibus Epiſcopus diſpẽſare nõ põt.Et 136.caſus,in quibus Epiſcopus põt diſpẽſare,ponit Bertachinus in tract.de epiſcopo. in 2.parte 4.libri,nu.107.Et 163.caſus,in quibus Epiſcopus diſpẽſare põt,ponit notabiliter Spe.in ti.de diſpẽſatione,in §.nũc de Epiſcoporum.à nume.1.vſq; ad nume.22. & ibi etiam vſque ad finem caſus,à nu.25.in quibus Epiſcopus diſpenſare non poteſt. Et hæc omnia plenè tradit Petr. Dueñas in regul.246.247.& 248. Gabr.Sar.

CCCCXCIII.

1 *Optionis legatum factum de rebus omnino conformibus,& inter ſe non differentibus,an valeat?*

1 LEgat teſtator optionẽ ex tribus rebus omnino cõformibus,& in nihilo differentibus,an tale legatũ optionis valeat? Dic q̃ non,& eſt notabilis limitatio ad totũ tit. de opt. leg.caſus eſt mirabilis & ſingularis l.cũ aurũ.§.ſed ſi argẽti.verſi.vñ eſt q̃ſitũ.iũcta gl.in ver.optio.ff. de auro & arg.leg.& ibi Bart.notat.Et per hoc decidi quæſtionem vnius canonicatus eccleſiæ Barchinõ. vbi eſt ſtatutũ, q̃ antiquior canonicus põt optare p̃bendã vacaturã,de quo habetur in c.fi.de conſue.li.6.Modo deceſſerunt duo canonici habentes præbendas omnino conformes, vnus optauit vnam,alius,qui habebat potius ius optandi, volebat eandem optare,decidi quòd non poterat per illum text.& lucratus ſum plus quam 60.ducatos,& dixi quod non habebat locum diſpoſitio ſtatuti in hoc caſu.

ADDITIONES.

Quid ſi eſt ſtatutum,q̃ habens maiorẽ præbendam, poſſit optare minorem,an valeat? Domini de Rot.deci.227.valet.in no.& doctores in c.cũ in tua.de conſuet.li.6.Et adde hoc ſingulare ad Steph.in tract.de liter.grat.& iuſti.vbi ponit nonnullas fallen. ad dictum ſtatutum. Nico. Pig.

Falſa eſt hæc decisio Romani:& Do.Petrus.Rebuf.in ſuo tracta.nominationẽ q.15.nu.36.dicit ſe hoc paſsim nõ ap,p-bare. Nec obſtat dictus verſi. vnde eſt q̃ſitũ.quia loquitur cõtinuè & relatiuè ad verſic.præcedentẽ,vbi agitur de legato quantitatis,de quo intelligitur d.verſic.vnde eſt queſitũ.& ſic nõ eſt mirũ ſi ibi legatũ optionis nõ valeat,cũ in quãtitatibus eiuſdem generis,& qualitatis, nedũ nullus cadat delectus,nec vlla affectio.l.nũmis.ff.de litẽ iurãdo. ſed oĩmodã functionẽ inter ſe recipiunt l.2.§.1.ff.ſi cer. petat. plures aũt,ſpẽs,licet cõtingat,q̃ ſint oĩno cõformes,& ſic nõ ſit ꝓpriè dabilis delectus,eſt tn̄ dabilis affectio,nec functionẽ recipiunt adinuicẽ.Et ſic inter eas põt propriè locũ habere electio,& valeret legatũ,ſtatutũ,cõſuetudo, & quæuis diſpoſitio optionis.& ita etiã ſentit Ioã.Ciri.in tracta.primogeni.li.2.q.4.ſuper.§.9.col.penu. quẽ refert & ſequitur Carol.Molin.in prima commen.in conſuetud.Pariſien.§.10.& 15.verſi.aduerte etiam q̃ electio. Gab.Sar.

CCCCXCIIII.

1 *Milites,doctores,& decuriones torqueri non poſſunt, nec valet conſuetudo in contrarium.*

1 MIlites,doctores,& decuriones nõ poſſunt †torqueri. l.diuo.& l.milites.C.de quæſtio.Sed an valeat cõſuetudo in contrariũ? Dic q̃ non.caſus eſt ſingularis in l.omnes iudices.C.de decurio.libro 10.& ibi Bartol.notat.

ADDITIONES.

Pondera vt per Bar.in l.milites.hic alleg.q̃ habet locũ in milítibus noſtri tẽporis,& hoc expreſsè firmat Sali.poſt Cy. in l.1.C.de iur.& facti ign. Alex.in l.Cẽturio.in 9.col.ſi. de vulga.& pup.Iaſ.in l.de quibus.col.23.verſic.nota tn̄.ff.de legib. Et q̃ idem ſit in doctore, tenet Bart.in l.1.C.de aduoc.diuer.iud.Cy.in d.l.milites.& in l.4.C.ad le.Iul.maie. & nõ valeret conſuetudo contrarium diſponens,imo eſſet ipſo iure nulla.l.omnes iudices.vbi Bar.notat hic alleg.

Et ſequitur Ang.in tract.maleſi.verbo,fama publica.nu.102. & ibi Aug.Arimi.& Cæpol.conſi.crimi.39.Lucius.Hipp. in l.edictum.ff.de q̃ſtio.& in pract.crimi.§.expedita.& ſingul.556.plura.Io.Arno.epit.66.Lud.Carer.q̃ plures alios citat,in l.obſeruare curabis,ſub nu.179.C. quorum appe. nõ reci. limitantes in caſibus exceptuatis hoc non procedere. Ego tamen, etiam in non exceptuatis, contrariam conſuetudinem,tam in ciuitate mea Veronæ,quam Patauij tempore ſtudij mei obſeruari vidi. Nico.Pig.

Multa de hoc tradit Thomas Grãm.in ſuo primo voto.col. 2.nu.4.Et in voto 25.nu.4.Paris de Puteo in trac.de ſynd. in char.118.verſi.an doct.& faciunt quæ notat Matt. Mathe.in notab.ſuo.59.incip.nota q̃ legũ doctores.& ibi larè dixi in annotationibus meis,& ibi dictis adde eundem Rom.ſuprà ſing.272.nu.3.& latè p eundẽ Parid. in d.tracta.in verſi.an ſtetur dicto tertij.nu.6.& 37.verſi.tamen dictum Imol.& in ver.mãdauit Rex.nu.5.ver. tamẽ an hoc habeat locũ & pleniſsimè ſcribit Pet.Dueñas in reg. 190. inci.Decuriones.in quarta ampliatione. Gab.Sar.

CCCCXCV.

1 *Statutũ ſeu lex puniẽs vnũ delictũ,& præſupponens aliud nõ includit illũ, in quo nõ verificatur delictũ præſuppoſitum.*

2 *Statuto,vel cõſtitutione ſtante,q̃ nõ exequens defuncti diſpoſitionẽ infra annũ,q̃ oĩbus beneficiis priuetur,excõmunicetur,et ſtatũ teſtatoris bona reſtituat,ſi ille,q̃ nũquã bona penes ipſũ habuit,nõ fuit executus,ea pœna teneri nõ debet.*

1 STatutũ,ſeu lex puniẽs vnũ delictum,† & præſupponẽs aliud,non includit illũ in quo non verificatur delictum præſuppoſitũ.gl.eſt in l.vnica in l.mancipia.in ver. aduocãdũ.C.de fer.fugi.& iſte modus allegandi fuit primo inductus per Bar.in illa,lege.exẽplũ pone, ſi ſtatutũ dicit, q̃ turbãs aliquẽ in poſſeſsione,puniat pœna cẽtũ, & reſtituat poſſeſsionẽ,punit.n.turbantem.& præſupponit aliud delictũ.l.poſſeſsionẽ ablatã.ſi ergo quis non abſtulit poſſeſsionem,non punitur pœna ſtatuti.gl.eſt ſingularis ibi. & propter hoc lucratus ſum ſex florenos,& quædam alia. In ciuitate enim Romæ erat conſtitutio, quod quicunque non exécutus

executus fuerit diſpoſitionem defuncti infra annum, priuetur omnibus beneficijs ſuis, & excommunicetur, &

2 ſtatim reſtituat bona teſtatoris, quidã † relictus executor in teſtamento,nunquam habuit bona in poſſe,ſed illa erãt penes hæredem,non fuit executus infra annum, & cùm fuiſſet excommunicatus,& priuatus beneficijs, determinaui,quòd malè fuerat excommunicatus & priuatus,per illam glo.cùm præſuppoſitum ſtatuti,ſi habuerit bona in poſſe ſuo,non verificabatur in eo.

ADDITIONES.

Adde quòd idem tenuit Iaſ.in l.1.in 2.co.verſi.3.adde.ff. de iuſtitia & iure.& addit glo.in ele. in pleriſque.& ibi Petr. de Ancha.de electio.

Adde Feli.latè in c.nonnulli.in prin.co.31.ver.amplia iſtam. de reſcri. Deci.in c.vt debitus.co.4.de app. & in cõſi.233. viſo.col.pe.Hip.qui plures citat in ſing.339.cui non conueniunt.Socin.in l.1.§.ſi quis.400.ff.ad Treb.Rip.in c.2. numero.39.de reſcript.& Alcia.in cap.cùm non ab homine.2.not.de iudici. Nico.Pign.

Sequitur Decius in l.1.col.4.nu.15.C.de eden. vbi & alia ad hoc allegat.& Curtius Iunior in l.1.in prin.nu.2.ff.ſi cert. pe.& Ale.in rub.ff.fol.ma.co.5.verſic.confirmo.num. 22. & Catel.Cot.in memoral.in ver.ſtatutum, quòd frater ex cladat ſororem.Et in terminis tradit Cataldi. de Bõcompagn.in trac.de ſyndica.q.210. adde quòd ſtatutũ puniẽs. Eam tamen gloſſam allegat, & ſingularem dicit poſt eos quos ibi recenſet Do.Caro.Moli.in ſecunda parte cõmenta.in conſuetu.Pariſien.§.58.nu.42. Gab. Sar.

CCCCXCVI.

1 *Accuſatus de crimine capitali carceratus, an debeat à carceribus relaxari ſolũ poſt ſententiã abſolutoriã, an ante, poſtquam ex probationibus illum non deliquiſſe conſtat?*

1 ACcuſatus de crimine capitali, & poſitus † in carceribus,an debeat priſtinæ libertati relaxari ſolùm poſt ſententiam abſolutoriam,an ante,ſ. poſtquam cõſtat per probationes ipſum non deliquiſſe?Scis quòd lite pendente nil innouari debet,&c.& lis dr̃ poſt conteſt.l.properandũ. C.de iud.ergo vr̃ non relaxandum.Sed tn̄ contrarium eſt verum.caſus eſt vnicus in l.nullus.ibi, dũ dicit, in tm̃ detineri,donec repererit cognitio celebrata diſcerni.C.de exhib.re.vbi caſus ſingularis,& ibi hoc notat Bal. & illũ text. notat Iac.Butr.& Bal.in l.ſed & ſi.ff.de in ius vocan. & ita cõſului poſt Bal.Et valet hoc dictum pro criminoſo ſiue accuſato:nam ſi non relaxaretur ante ſententiã, non poſſet poſteà, ſi pars aduerſa appellaret, quia tunc nil nouari,&c.vt per Bar.in l.ab executore.ff.de appe.Bal.in l.2.C. de epiſco.audien.quod nota.

ADDITIONES.

Adde l.qui pœnæ.ver.diuus quoq;.ff.de manumiſ.& alia,quę adducit Iaſ.in l.naturaliter.§.nihil cõe.co.22.nu.109.ff.de acqui.poſ.Ale.conſi.180.in cauſa.nu.9.lib.2. Ange.in tractatu maleſi.in verbo,p̃ſente.nũ.17.Hip.de Marſi. in practica criminali,in §.attingã.nu.6.& in rubr.ff.de fideiuſ. q.31.nu.219.& in ſingulari 381.licet.quibus in locis alios citat,& dicit ſe pluries practicaſſe,& obtinuiſſe. Nic.Pig.

Adde Hip.de Marſi.in pract.cri.in §.qm̃.nu.50. Et q̃ de carcerato pro crimine capitali nihil conſtat,relaxatur ſuia nõ expectata,vt latè per Parid.de Put.in tract.ſyndi.in verb. ſi iudex maleficiorũ in criminali.nu.12.& per Bar. Chaſſæn.in commentar.conſue.Burgund.in 1.rub.in verſicu. *s'il n'a grace*.nu.170.Et per Catal. de Boncompagn.in tractatu de ſyndica.q.220.Et Henricus de Bouerio in ſingu. in verbo,proceſſus.in 2.notabili. Et adde quòd tenent iudices in ſyndicatu,ſi non relaxant captũ, eo ipſo quòd apparet ex publicatione proceſſus de eius innocẽtia. Nec debent expectare quòd abſoluatur,ita inquit Amod. in trac. ſyndic.9.char.in 1.co.verſic.item tenetur ſi non relaxet. Et allegat Bal.ſingulariter in d.l.ſed ſi is Et quòd poſtquã iudici conſtat de eius innocẽtia, debeat eũ dimittere etiã ante ſnĩam,tenet Bal.in l.ſi qs poſt.ff.de teſta.& in d.l. nullus.& ibi Ia.Bur.quẽ refert & ſequitur Marinus in cõmẽto ſuper capitulis Regni Neapoli.in rubr.de inquiſitio.ca. ab illo inchoandum.in verb.& ſi publicatis atteſtationibus,&c.Et quid ſi carceratus appellet à detẽtione, an debeat vlterius detineri?tradit Guido Papæ deciſi. Gration. 235.& 236.237.& deciſ.436.nu.39.verſic.31.quæro.vbi tradit, ſi carceratus appellet, an debeat remitti iudici ad quem: Gabriel Saray.

CCCCXCVII.

1 *Legatarius an tranſmittat ad hæredem legatum cum adiectione pœnæ?*

1 LEgo Titio fundũ,& ſi illũ hæres nõ ſoluerit, †condẽno eum nomine pœnæ de ſoluẽdo mille ipſi legatario an mortuo legatario tranſmittat in hæredẽ legatũ ſundi cũ adiectione pœnæ? Tu diceres quòd ſic, quia pœna eſt quid acceſſorium ad legatũ,ſed legatum trãſit.ergo & pœna.Tamen contrarium eſt verum, duo ſunt caſus notabiles in l.ſi penum.& l.cùm ſine.ff.quando dies leg. ced.& in hoc tantùm ſallit regula,acceſſorium ſequitur, &c.

ADDITIO.

De illis legibus vide doctores in l.ita ſtipulatus.la grande.ff. de verbo.ſigni. Nicolaus Pign.

CCCCXCVIII.

1 *Iuramentum vbi eſt licitum ex parte iurantis, & illicitum ex parte recipientis, poteſt recipiens compelli ad abſoluendum iurantem à iuramento, & an ſuper hac compulſione ſecularis ſit iudex competens?*

1 VBi iuramentum eſt licitũ ex parte iurãtis, & illicitũ ex parte recipientis.põt ipſe recipiens compelli ad abſoluendum iurantem à iuramento,vt in c.1.de iureiu.Sed an ſuper hac compulſione ſit iudex competens ſecularis? Quæſtio eſt de facto in hac ciuitate, & plura conſilia vidi ſuper hoc,allegantia quod non, quia iuramẽtum eſt quid ſpũale,&c.Et tu ſi eſſes doctor,ita dixiſſes.Sed hęc eſt maxima ignorantia,quia cõtrariũ eſt verum, ſm Fed.conſi. 272.in nomine Domini,amen,factum tale eſt, ſtatuto.in fi.Et rõ æqua vr̃,quia iudex ſecularis eſt cõpetẽs iudex ad cogendum partem ad obſeruationem iuramenti, vt in c. licet mulieres.de iureiu.& c.cùm c.laicus.de for. cõpe.li. 6.ergo eadem ratione poſſet compellere ad abſoluẽdum. & eſt optima ratio.& ita determinaui.

ADDITIONES.

Adde quòd Feli.in c.cùm ſit.col.6.ver.limita tertiò. de for. cõp.refert iſtud ſingulare,dicit tn̄ quòd obſeruatio & relaxatio non procedunt à pari: nã in perſona non requiritur cauſæ cognitio in videndo valeat an non,quia vbi requiretur,ſecularis eſſet incompetens, ſed in cogendo inuitũ ad relaxandum exigitur neceſſaria cognitio, & illa, cũ ſit iuris,nõ competit ſeculari,ſecundum omnes. Adde eundem Feli.in c.1.co.7.verſi.poſſet tamen.de iureiurando.

Adde eundem Feli.in c.2.co.10.ver.tertiò limita. de ſponſa. Limita in caſu ſingularis ſequentis, quando licitè iurans incidit in periurĩũ,quia tunc illa coactio iudicis nihil operaretur,ex quo illud periurium non poteſt per partem remitti,ſecũdum Bal.notab.in auth.quod eis.C.de nup. per Feli.in d.c.2.co.13.ver.modò limitatur.de ſponſ. Et vide ſuprà ſingu.425.& 426.vbi iudex ſecularis declarat,& punit periurum. Nicolaus Pigno.

Adde Stepha.Aufrer.deciſio.Tholoſ.62.vbi multa pulchra ponit in materia.Fede.de Senis cõſi.272.Matth.de Aſſlic. deci.263.Guid.Papæ conſi.209.in fin.& plenè per Dida. Couar.libro primo variarum reſolutionum,c.4.nume.5. verſicu.verùm vt res iſta. Gab.Sar.

CCCCXCIX.

1 *Iuramentum illicitè recipiens cogi poteſt illud iuranti remittere antequam iuranꝰ in periurium incidat, ſecus poſtquã deieranit.*

2 *Contra iuramentum propria authoritate licet venire,quando periculum eſt in mora.*

1 TV ſcis,quòd c.1.de iureiur.dicit, quòd † recipiens iuramentum illicitè poteſt compelli remittere iuranti.Federicu.de Senis dicit hoc verum, antequàm iurans

incidat in periurium, quoniã post quam incidit, non pót relaxationem petere. cõsi. 300. factũ tale est, debitor p̃misit. in fi. & est singulare verbum suũ. alleg. no. Io. And. in c. debitores. de iureiur. vbi dicit hoc sentire Io. An. sed certè de hoc nihil dicit. Allegat & secũdo, quia frustra auxilium legis inuocat, &c. vt in c. quia frustrà. de vsur. & l. auxiliũ. ff. de minor. Tu diceres, q̃ non habet dubiũ. cum periurus nõ possit agere, vt l. si quis maior. C. de transact.

2 sed tu non intelligis illam l. quia verũ est quod priuatur actione illius contractus, super quo delinquit, nõ alia. hoc colligitur ex theorica Inn. in c. dilecto. de p̃ben. vbi dicit, periuro denegantur spũalia, sed temporalia conceduntur & ita determinat in c. intelleximus. de iud. Item habet dubium, quia debitor habet duo facere, i. soluere, & tali die soluere. l. Celsus. ff. de arbi. cũ dilecti. de dol. & cõtu. vnde videbatur quo ad solutionẽ non factã in termino ipsum esse periurum, tũ posse peti. Vnde inquantum tenetur soluere, non potest contrauenire, nisi absolutione petita, licet vi & metu iurauerit. c. si verò. de iureiu. c. ad audiẽtiã. q̃ met. cau. quòd est verũ, nisi periculũ sit in mora, & nõ pót celeriter haberi copia superiores, secũdum Inn. in c. venerabilem. ad finẽ, de elect. allegat 11. q. 3. c. antecessor. Bal. allegat & gaudet in l. non dubium. C. de legib.

ADDITIONES.

Adde q̃ idem tenuit Ant. Butr. post gl. & alios in ca. dilecti filij. de excep. vbi vide p̃ Sand. in prin. Bal. in repet. l. 2. co. 16. ff. de iureiu. Epi. spa. consi. 56. inci. hic vertitur dubiũ. in 2. char. limita hoc vt p̃ Bal. vbi suprà, nisi periurus vellet agere in materia, in qua iurauerat nõ agere, quia ꝓpter periurium repelletur. l. si quis maior. hic alleg. quam sic intelligunt prædicti, & Ale. consi. 381. secundum vnicum numerum inci. ponderatis his. col. 2. & vide Alexandrũ met in d. l. si quis maior. vbi sequitur communem opi. licet prædicta non alleget. & vide ibidem Ias. Ad istud vide etiã Fel. in c. intelleximus. col. 5. circa prin. versi. vtrum periurus. de iudic. post do. Ant. in c. 1. co. 12. in prin. de iureiu.

Adde quòd consi. Fed. sequuntur communiter doctores, vt Alex. in consi. 17. ponderatis. co. 1. lib. 3. & in consil. 222. visa facti. col. 3. lib. 2. per eundem Ro. consi. 326. in præsenti. co. 1. Deci. consi. 351. co. 6. Hipp. de Marsi. in l. de vnoquoque. nu. 169. ff. de re iud. Et circa intellectum l. si quis maior. C. de transac. adde quod est cõmu. vt per Ias. in 12. notab. & alios in d. l. si quis maior. Fel. in c. cùm dilecti. co. 1. vbi Deci. in 3. notab. de exce. Rip. in c. 2. in prĩ. de referi. Limita illud consilium Fed. vt per Feli. in d. ca. 1. col. 9. vbi ponit tres casus. Et videmus quãdoque per summũ Pontificem cõcedi absolutionẽ à iuramẽto, & à periurio, si qd̃ supplicans incurrisset. de quo tamen videndus est Matt. de Afflic. in decis. Regni. 220. in causa. & Rot. decis. 297. licet, in no. Et adde quòd dictum Inn. sequũtur ibi doctores & Abb. in c. quanto. co. 4. de iureiurando. Bald. in l. nõ dubiũ. co. ante pe. Felin. latè in c. 2. co. pe. de spons. Deci. in rub. C. qui admit. co. 3. & in authen. si quis in aliquo. co. 2. C. de edẽ. & in c. ad hæc. 2. in prin. & in c. qua fronte. in fi. de appe. & in c. cùm dilecta. in fi. de confir. vtil. vel inuti. Et hoc ponit etiam Hippo. singulari 421. & plura alia similia refert Romanus met in l. ti verò §. de viro. 1. fallẽ. ff. sol. matr. & Hippo. in l. qui cædem. colum. 1. & 2. ff. de ficar. Rip. in l. 1. ff. de dam. infect. Nico. Pign.

CCCCC.

1 *Episcopo non seruanti canones, quæ sint pœnæ irrogandæ?*
2 *Vasallus an possit recedere à domino non seruanti leges Imperatoris?*

1 CVrialis de Florentia veniẽs heri interrogauit me, † nũquid si episcopus non seruet canones, id est, constitutiones concilij, quia illæ primæ dicũtur canones, id est, regulæ, priuatus propter hoc possit impunè ei non parere? Scis pœnam, quæ sit non seruanti leges seu cõstitutiones,
2 quam ponit gl. in c. generali. de elec. libr. 6. Sed ian vasallus possit recedere à domino non seruãti leges Imperatoris? Dic quòd sic. glossa est singularis 2. q. 7. c. sacerdotes. alle. §. sed si legatus. 4. distin. & ca. nulli sas. 19. distinct. & optimè faciunt. Habebam super hoc multa alia tibi dicere, sed non est tempus.

ADDITIONES.

Glos. in d. c. sacerdotes sanè intellige, vt per Abb. in ca. cùm non liceat. in 1. co. & c. fcisicitatus. 2. co. de rescri. & in c. ego N. de iureiu. dummodo non seruet ex contemptu. imò si ista gl. intelligeretur de non seruante ex simplicitate, vel malitia esset falsa, secũdum Gemi. in d. c. sacerdotes. & no. Card. in cle. 1. in 10. q. de æta. & qualit. modos autem cognoscendi contemptum ponit Domi. in c. nullus. 55. dist. quem retulit opportunè Feli. in c. cùm quidam. in 5. declaratione. de iureiu. & aliquid adducit in c. canonum statuta. co. 6. de consti. & in ca. ego N. co. 2. in fi. de iureiu.

Adde Feli. in c. si quando. in prin. de rescr. & latè in cap. cùm non liceat. nu. 7. de præscri. Aug. Bero. in c. cùm venissent. num. 11. Et an talis Episcopus sit periurus, latè per doctores in c. ego N. de iureiu. Nico. Pign.

Dictum Ro. refert & sequitur do. Bern. Choue. in commẽtarijs in titulũ de publicis concubinar. in concordatis, sup verbo statuimus. §. hoc enim verbũ. nu. 17. char. 140. G. S.

CCCCCI.

1 *Legato de omnibus libris, & Infortiato à doctore facto, si quatuor volumina Infortiati inter eos libros reperiantur, an omnia in legato veniant?*

PEruſij viget de facto quæstio, in qua habeo consulere, quidam doctor de Perusio, dominus Bar. de Luchia, le
1 gauit in testamento hoc modo: Lego domino tali † omnes libros meos, & Infortiatum, accidit, quòd inter eos libros sunt quatuor volumina Infortiati, an omnia Infortiata veniant in legato? Si respicis generalitatem, venirẽt, & si dicis, generi per speciem, &c. dico illud verum in diuersa oratione, secus si in eadem oratione ponantur, arg. l. nam ad ea. ff. de condi. & demon. Dic tñ contrarium, nam etiam si in eadem oratione sit species & genus, non venit alia spẽs similis expressis, vt l. hæres meus. §. duæ statuæ. ff. de lega. 3. l. 1. §. item si duæ. ff. de auro & arg. lega. & vide Bar. in l. quæsitum. §. si quis fundum. ff. de fun. instrumen.

ADDITIO.

Et dicta Bar. in d. §. si quis fundum reassumit Abb. in c. sedes in prin. co. pe. & fi. de rescrip. Doctores in regula, generi lib. 6. Deci. in regula, in toto iure. ff. de reg. iur. Nico. Pig.

CCCCCII.

1 *Rogatus restituere hæreditatem ei, à quo illam accepit, sine temporis præfinitione, quo tempore de restituendo gratuitus censeatur?*

1 ROgatur quis restituere hæreditatem ei, †, à quo illam accepit, sine præfinitione temporis, quæritur de quo tempore intelligatur? Dic quod de tempore mortis. casus est singularis secundum Dyn. in l. epistolam. §. mulier. ff. ad Trebellia. Sed habes similem in l. filios. iuncta glos. ff. de vsufruct. lega.

ADDITIO.

Et est ratio, quia aliàs fideicommissum esset inutile, si illud quòd à te recipio, statim tibi reddere deberẽ, vt per Bart. & alios in l. cum filiofami. ff. de le. 1. & adde alium casum suprà singu. 431. instituo.

CCCCCIII.

1 *Testamentum secundum si fiat, in quo confirmetur legatũ rerũ in primo testamento factum, an in eo legato veniãt res quas testator habebat tempore primi testamenti, an verò illa tantùm, quas tempore secundi testamenti habuit?*
2 *Limitatio l. si ita. ff. de auro & argento lega.*

1 TEx. in l. ti ita. ff. de auro & argento leg. dicit, quòd legatum † generale non comprehendit nisi ea, quæ tempore testamenti testator habuit, non futura. Sed pone quòd facio testamentum secundum, in quo confirmatur legatum librorum factum in primo testamento, quæritur vtrum in legato librorum veniant libri, quos testator habebat tempore primi testamenti, an verò illi tantùm, quos habet tempore secundi testamẽti? Quilibet diceret quod

quòd veniant libri existentes tempore secundi testamẽti, cùm videatur de nouo repetere & disponere. Itẽ debet hoc aliquid operari. propterea legatum capit vires ex secũ do. ergo, &c. Contrarium est verum licet illi Perusini doctores dicant contrarium & malè, intricãdo omnia cum dictant leges. casus est singularis in l. Aurelius. §. testamẽto. ff. de libe. leg. legatum enim factum in primo, &c. Item
2 limita † dictam l. si ita. nisi res postea quæsitæ sint accessoriæ ad res primò legatas, tunc enim veniunt. casus est singularis in l. creditor. §. Caio. ff. de libe. leg. facit bene l. nomen debitoris. §. filio. ff. de leg. 3.

ADDITIONES.

Adde quod istas limitationes refert & simpliciter sequitur Alex. allegando Ro. hic in apostillad Bar. in d. l. si ita. Et limitat tertio loco vbi verſaretur fauor restitutionis & testamenti per l. placet. ff. de lib. & posth. & ibi Bart. postea verò inducit l. si ita ad practicam, de qua ibidem per eum. Aliam limitationem ponit Lud. met. infrà sing. 519. quod tempus. per rex. ià l. cum certum. eo. tit.

Sequitur Ale. in d. l. si ita. vbi etiam limitat in casu l. placet. ff. de lib. & posth. de quo suprà sing. 420. in fi. Tertiò limita nõ procedere ex mente testatoris dicta l. si ita. ibi, si aliud cõprehensum non esset. & Socin. Iun. consi. 98. dubia. lib. 1. Quartò limita, qñ legatũ est vniuersale, secus si gñale. doctrina est Bar. in d. l. si ita. co. 2. vel collectiuè legando armentum equorum. Ioann. Durant. de arte testam. cautel. 10. de legat. Quinto limita, in legato facto coniunctæ personæ, vt per Bar. ibidem, versi. hæc vera. & in l. si cognatis col. 2. & clarius Soci. in l. 1. nota. 5. ff. de reb. dub. Sed tu dic contrarium, vt pulchrè per Cagnol. in l. fin. nu. 229. & sequẽ. C. de pactis. Sextò limita, qñ testator vtẽdo verbo generali vteretur verbis futuri temporis, id est, quæ mea erunt. l. nuper. l. nomen. §. filio. ff. de lega. 3. Ioann. Dilect. vbi suprà. vel fuerint. Bart. in d. l. si. ita. 2. 8. & 9. oppos. Et adde Aug. Bero. q. famil. 30. illud etiam. Nico. Pig.

CCCCCIIII.

1 *Votum præcedens an dissoluatur per ingressum religionis subsequentem de voluntate superioris, puta Abbatis?*
2 *Votum an dissoluatur per contractum matrimonij accedente consensu alterius coniugum?*
3 *Filiusfamiliàs de iure ciuili non obligatur ex voto, nisi de voluntate patris, & quid sit de iure canonico?*

1 CApias tria pulchra in materia de voto. Primò, † nunquid votum ante ingressum religionis dissoluatur per ingressum de voluntate superioris, scilicet Abbatis? Scis, quòd vota obligant quem Deo, vt dicitur, Vouete & reddite. c. & si Christus. & c. debitores. de iureiu. sed superior non debet posse tollere obligationem Deo quæsitam. Tamen contrarium est verum. gl. singularis. 20. q. 4. c. monacho. Sed ian dissoluatur votum per contractum matrimo-
2 nij accedente consensu alterius coniugum? Dic, quòd sic. glo. singu. 33. q. 5. c. voluit. Tertiò tu scis l. si quis rem. §. vlto. ff. de pollicitat. quæ videtur velle, † quòd filiusfamiliàs
3 non obligatur ex voto, nisi de voluntate patris. Sed an sit verũ de iure canonico? Dic q̃ nõ. gl. est singularis. 32. q. 2. mulier. Et sunt tres rõnes: nam filiusfamiliàs delinquens etiam sine volũtate patris diabolo obligatur. c. 1. de delic. puer. ergo & Deo. Itẽ vouendo filius ducitur spiritu Dei, & illa non sunt sub regula. 19. q. 2. duæ sunt. c. licet. de regula. Tertiò, quia votũ est quid spirituale, & in spiritualibus patria potestas non curatur. c. si. de iudi. li. 6. gl. in l. ait prætor. ff. de minor. & in ca. ex parte. de resti. spo.

ADDITIONES.

Adde glossam. in c. monasteriũ. 20. q. 4. & d. Ant. in c. scripturæ. in 1. co. de voto. & in c. peruenit. de iureiur. vbi plenius per Feli. co. 1. in fi. & principio sequen. Idem tenet beatus Thom. secunda secundæ. q. 88. artic. vlt. Tho. & Richa. in 4. di. 38. q. 8. arti. 2. limitat, vt eleganter per Feli. vbi suprà. Ad ista vide etiam Ant. Sicul. licet præ...cta non alleget in notabilib. 388. in verbo, votum.

Ibi, Tertiò tu scis, &c. hoc refert & sequitur Deci. in l. 1. in vlt. lect. co. 3. nu. 27. C. qui admit. Gab. Sar.

CCCCCV.

1 *Episcopus nunquid possit dare in obsidem vnum ex clericis sibi subiectis, & Abbas monachum?*
2 *Intellectus c. ex rescripto. de iureiu.*

1 NVnquid † Episcopus possit dare in obsidẽ vnum ex clericis sibi subiectis, & sic Abbas vnũ ex monachis? Domini curiales cõiter dicunt, quòd sic, & dicunt casum in c. ex rescripto. de iureiu. Sed contrarium est verum. gl.
2 est singularis in c. vt pridem. 23. q. 8. † Nec obstat ca. ex rescripto. quia ibi Abbas dedit de consensu Papæ, & est verum, sicut Deus est Deus. Adde ad l. obsides. ff. de testam.

ADDITIONES.

Adde omnino Anto. Sicu. in singu. 195. in verbo, obses.

Adde Soci. in trac. fallẽ. regula 267. Abb. Felin. & alios in d. c. ex rescripto. Rip. in l. obligationes. co. 4. ff. de pig. & hypothec. & Hieron. Giga. in suo solenni trac. crimi. læsæ maiest. li. 1. titu. qua. & à quib. crim. læsæ & c. q. 19. Nico. Pign.

CCCCCVI.

1 *Episcopus an possit de consensu Abbatis habere vnum eius monachum in cubicularium, volente monacho?*

1 AN Episcopus possit de cõsensu abbatis habere † vnũ monachũ suũ in cubicularium volẽte monacho? Dicerẽs quòd non, quia monachus debet stare in cella. gl. tñ est singularis in contrarium in ca. cum pastor. 20. q. 7.

ADDITIONES.

Adde quòd istam gl. intelligit Gemi. post Lapum in c. si religiosus. in fi. prin. de elec. Bal. in rub. de maio. & obed. Hoc tamen intellige, nisi monachus eligeretur in papam, quia sine licentia Abbatis posset acceptare, secũdum Car. post Ancha. clemen. fin. in 2. q. de elec. per ca. licet. de electi. & ibi etiam Card. sequitur glo. in c. cùm pastor. 2. quæstio. 7. quam voluit allegare Roma. hic.

Adde Feli. qui alios refert in cap. cùm I. & A. in fine, de re iudic. Nicolaus Pign.

CCCCCVII.

1 *Iuranti se non acceptaturum, si in Episcopũ eligatur, si postea eligatur, an à secundo electo obiici possit de huiusmodi iuramento?*

1 QVid si vnus iurat, quòd etiam si † millies eligatur in Episcopum, vel Abbatem non acceptabit, si posteà eligatur, insciо Papa de iuramento, & posteà secundus eligitur, qui obijcit primò, quòd non potest esse, quia iurauit, quid iuris? Duæ sunt gl. vna est in ca. Archidiaconum. aliàs Florẽtinũ. 85. di. alia in ca. Innocẽs. 22. q. 4. quæ disputãt istũ passum. Finaliter decidũt, q̃ iuramẽtũ hoc nõ est seruãdũ, cũ sit cõtra publicã vtilitatem, vt l. iurisgẽtiũ. ff. de pac. ad hoc vt dignior eligaẽ. Sed cõtrariũ est verũ, qa casus est in l. fi. ff. ad munici. cũ modificatione, de qua ibi.

ADDITIONES.

Vide Cardina. post alios in d. cap. Archidiaconum. vbi plenè examinat. habetur etiam per doctо. ca. cum inter. de renũ. & in c. debitores. de iureiu. in Spe. de leg. §. nunc ostendendum. versicu. item Papæ. in fin.

Adde quòd opinio glossarum est magis communis, quam tenuit Bal. in l. si ad excludendum. versicu. 5. C. de rebus credit. Abb. in c. si verò. co. 3. versi. quintò. & ibi Feli. col. 2. de iureiurand. Iaso. in §. item si quis postulante. nu. 70. & ibi per Lud. Gomes. post eos quos allegat in fi. distinguẽtem vt per eum. Institu. de actio. Nico. Pign.

CCCCCVIII.

1 *Procurator non habens speciale mandatum, an possit procuratorem ad appellandum substituere?*

1 DVbitatur nũquid procurator possit substituere † procuratorem ad appellandum, si non habet speciale mandatum? Facit dubium, quia licet post litem contestatam procuratorem constituere. l. post litem. ff. de procur. l. pluribus. C. eo. c. 1. eo. titu. lib. 6. nam istud intelligitur in eadem instantia. Sed tamen dic contrarium, scilicet, quòd possit substituere ad appellandum. casus est in l. ab executore. §. si procurator. ff. de appel.

ADDITIO.

Et ibi Bar. Alex. & alij. Bal. in additio. Spec. eod. titu. verſicu. ſubſtitutus. Nicolaus Pigno.

CCCCCIX.

1 *Mora non purgata ante litem conteſtatam, nunquid poſſit in cauſa appellationis purgari?*

1 NVnquid mora nõ purgata ante litẽ conteſtatã poſſit purgari in cã appellationis? Bal. dicit ꝙ ſic. Sed cõtra eũ eſt caſus, in d. l. ab executore. §. ſi procurator. ff. de app. licet ego in lectura mea ceſpitauerim. Et adde no. ꝑ Bar. in l. 2. ff. iudi. ſol. etiam ille tex. eſt ſingularis, quem nota.

ADDITIO.

Dic quòd contraria opi. eſt verior, quem tenet idem Roma. Alex. Iaſo. & Rip. in l. ſi inſulam. in 2. nota. vbi ſaluant hoc ſingu. ff. de verb. oblig. Nico. Pign.

CCCCCX.

1 *Infamia an priuet quem ipſo iure, an ſententia requiratur.*

1 FVit à me quæſitũ, an infamia priuet quẽ † ipſo iure, an requiratur ſnia? Dic quòd ipſo iure. Primò per tex. in l. infamia. C. de decurio. libro 10. in verbo, adijcit, ꝙ eſt preſentis temporis, & per conſequens ipſo iure. gl. in l. in criminali. C. de iuriſdict. omni. iudic. & l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacroſanct. eccle. gl. in c. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. Secũdò eſt caſus in l. 2. §. miles. ff. de his qui not. infa.

ADDITIONES.

Quod intellige de dignitatibus & honoribus nõ beneficialibus, ſecus in beneficialibus. Abb. in c. querelã. co. 2. & ibi latè per Feli. itidem co. 2. de iureiurã. Et licet gl. in d. §. miles. extendat ad militem cœleſtis militiæ, tamen æquiparatio non procedit, ex quo non eſt eadem ratio, vt per Nico. Euerar. in loco legali 22. Sed maior eſt cõuentio inter prælatum & eccleſiam, quàm inter militem & militiam. c. inter coporalia. de tranſla. prælat. ergo, &c. & vide etiam docto. in c. 2. de reſcript. Nico. Pign.

Hoc tamen videtur poſſe limitari, vt procedat tantum in ea infamia, quæ prouenit ex maleficio, non autem ex contractu, quia ea minor eſt. ꝓm Bal. in l. in re mandata. C. mãda. & Innocen. in c. qualiter & quando. de accuſa. quam limitationẽ etiam ſenſerũt apoſtillatores Dy. in reg. infamibus. de reg. iur. in 6. ſuper verb. adde quod voluit allegare. G.S.

CCCCCXI.

1 *Militia an ſit dignitas, vel officium?*

1 AN militia ſit dignitas, vel officium non curo: Ego tẽneo quód non ſit dignitas. l. finali. C. de iuriſdictione omnium iudic.

ADDITIONES.

Et rub. ac l. fin. ibi, non militia, ſed dignitas. C. qui milit. non poſ. lib. 12. & l. pe. vbi Iaſo. in 4. not ab. ac alij no. C. de pact. Ale. in l. diem functo. co. 5. & ibi cæteri Moder. ff. de offi. aſſeſſ. Alcia. in tracta. de duel. ca. 30. & 44. Et latè per Andr. Tiraquel. in tract. nobili. ca. 8. Limita vt per Iaſo. & alios vbi ſuprà. Nico. Pign.

Vtrum militia ſit dignitas, tradit Fel. in c. quanto. de magiſt. concluſio eſt quòd non, fallit in militibus vrbis Romæ, qui propriè equites dicuntur, nõ ab equitatu, ſed ab æquitate, quia eorum officium erat æquitatem & ius tueri, præcipuè orphanorum, viduarum, & ſimilium perſonarum, vt in l. 1. C. de equeſtr. dignita. lib. 12. & ibi Bar. in repetiti. Fallit ſecundò in magiſtro, qui vulgatiter appellatur cõductor armorũm, vt in l. per Armeniã. C. de offi. magiſt. militum. Fallit tertiò ſi militia adiungitur alij dignitati, puta ſi doctor efficiat miles, nã tunc militia eſt dignitas. ita ſing. limitat Alb. de Roſa. in l. milites. C. loc. & ſequitur Marti. Lauden. in trac. de principibus, in rub. de milite, cõcluſio. 13. Fallit & quartò ſi militia eſſet adiuncta nobilitati, puta, ſi vnus nobilis creat miles, & tunc militia eſt dignitas. ꝓm Albe. in d. l. milites. Adde tamen in materia latè per Andr. Tiraquel. in tract. de nobilita. c. 8. num. 5. ver. & ſunt ſanè multi. Sed quid ſi ab ignobili militia fiat, vel exerceatur iuſſu principis? vide eundem Rom. infrà ſingu. 814. ex cuius dictis huius quæſtionis deciſio habetur. Gab. Sa.

CCCCCXII.

1 *Iurans non reuelare ſecreta conſilij, an poſſit reuelare ſine metu periurij ſecreta conſilij illicuti?*

1 VRat qui eſt de cõſilio ciuitatis ſeu principis † nõ reuelare ſecreta cõſilij, an poſſit reuelare ſine metu periurij ſecreta cõſilij illiciti? Dic ꝙ ſic, gl. eſt ſingularis in c. ego N. de iureiu. in verb. nulli pand. Facit ꝙ dicimus, qđ iurãs ſeruare ſtatuta intelligit de licitis. de iureiu. c. 1. lib. 6. l. nemo. §. ſi iuſſu. ff. de reg. iur. in gl. facit gl. 13. diſt. c. nerui.

ADDITIONES.

Adde quòd dictam gl. ſequitur ibi Panorm. quicquid dixerit Hoſt. Et intellige quòd conſilium illicitum, vel alteri nociuum poſſit reuelari ei, cui poteſt prodeſſe non obeſſe, vt puta ſacerdoti, qui admoneat illum, vel oret pro illo. arg. c. hic videtur. alle. in illa gl. & dicit eſſe notandum, & pro hoc videndum tex. iunctã glo. ſingu. in verbo, contagione, in c. nerui. alleg. per Rom. hic. Iſtud etiam ſequitur Feli. in d. c. ego Nicolaum. penu. in fin.

Et facit c. non eſt obligatorium. c. in malis. de reg. iur. li. 6. Et tale iuramentum temerarium eſt, & inducit peccatũ mortale, vt in ſimili per Feli. in c. intimauit. co. 2. & 3. de teſti. Et idem ſi producatur in teſtem tenetur reuelare. Iaſ. in l. ſi. nu. 20. ff. qui ſatida. cogan. Hipp. ſingu. 424. accipe. Et ad mãdatum ſuperioris tenetur reuelare, vt per Cagn. in l. ſi quis maior. nu. 171. referentem ſe conſuluiſſe contra non nullos Theologos. C. de tranſact. Nico. Pign.

Hoc diffuſè proſequitur Paris de Put. in tract. lyndi. in rub. de exceſſibus conſiliar. co. 1. num. 5. Et faciunt notata per Didac. Segurã in repet. l. ſi ex legati cauſa. nu. 16. ff. de ver. obli. Ferdin. Loazes in tracta. ſuper noua paganor. conuerſio. col. 21. nu. 4. Facit gl. ſing. in c. 3. in verſ. nulli. & ibi Abba. & Felin. nu. 9. de iureiur. Inno. in c. ad noſtram. eo. tit. & in capi. venerabilem. de electio. Gab. Sar.

CCCCCXIII.

1 *Exemptus à iuriſdictione ordinarij an intelligatur ſimiliter exemptus à iuriſdictione legati ipſius eximentis?*

1 AN exẽptus à iuriſdictione cuiuſlibet ordinarij intelligatur exẽptus à iuriſdictione legati ipſius eximẽtis? Vſ ꝙ ſic ꝑ generalitatem priuilegij. Sed cõtrariũ eſt verum. verbum ſingulare Io. An. in c. 1. de verb. ſignifi. libr. 6. per illum tex. quem dicit non eſſe alibi, in nouel.

ADDITIO.

Intellige ſecus in legato, qui non ſit de latere, vt per eundem Ro. conſi. 498. in caſu. nu. 5. poſt Spec. in titu. de legato. §. ſupereſt. ver. ſed nunquid legatus. glo. Abb. & alij in c. 1. & capit. poſt tranſlationem. de offi. lega. & in c. ſi Abbatem. de electio. lib. 6. Nico. Pign.

CCCCCXIIII.

1 *Contractus calore iracundiæ celebratus, an valeat?*
2 *Votum calore iracundiæ factum an obliget*
3 *Iuramentum ab irato præſtitum, an teneat?*
4 *Confeſsio facta ab irato, an valeat?*
5 *Delinquens an excuſetur à delicto propter iram?*

VOlo cõmẽtare l. quicquid calore. ff. de reg. iur. quæ dicit quòd id, quod calore iracundiæ factum eſt, pro infecto habetur. Primò quæro de contractu. Secundò de voto. Tertiò de iuramento. Quartò de confeſsione. Circa

1 primum dic, quòd contractus † calore iracundiæ factus non valet. l. 3. ff. de diuor. l. licitatio. in prin. ff. de publican. (Et eſt licitatio ſubhaſtatio, vel oblatio ad ſubhaſtationem.) facit, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, ſed dicta loco non obligant, vt l. 2. in fin. ff. de act. & obli. ergo nec, dicta calore iracundiæ. Fallit, niſi fiat contractus ad pias cauſas, tunc enim valet. caſus eſt ſingularis 17. quæſti. 4. c. iunt qui opes. & hoc adde ad Bar. in d. l. quicquid. allegat tamen text. 2. q. 3. c. ſi quis iratus. qui nil facit. Secũdò

2 de voto calore iracundiæ facto, an obligẽt gl. eſt ſingularis in c. dudum. de conuer. coniu. quæ etiam determinat ꝙ non, per illum text. pro quo facit ratio: Deus enim ad obligandum aliquem ſibi ſolum cor, non verba, reſpicit. 13. q. 5. c. ſi quod inueniſti. Refero ſecundò doctrinam Ioan. And. r.

An. allegantis beatũ Thomã ſecunda ſecũdæ, de voto: c. literaturã. vbi dicit, vt quis obligetur ex voto tria requirũtur. Primũ deliberatio. Secundũ propoſitũ volũtatis. Tertiũ promiſſum ſubſequens, ſed in propoſito in voto cum iracũdia non eſt deliberatio, &c. Tertiò facit te. qui dicit, militẽ volũtarium nõ coactũ eligit ſibi Chriſtus c. non eſt

3 15. q. 1. Tertiò principaliter quæriẽt de iuramẽto ſtito ab irato, an obliget? Legiſtæ nõ habent niſi vnũ te. de hoc in l. 2. ff. ad le. Iul. maieſt. vbi tex. vult, ꝙ non, quia ita iurans, nõ incidit in crimen læſæ maieſtatis, ſ. Dei ſm vnũ intellectũ. Canoniſtæ in c. ſicut. 1. de iureiu. vbi vſ caſus. Quar

4 tò quid ſi in confeſsione facta ab irato, an valeat? Dic quòd

5 nõ. gl. eſt ſingularis in c. ex literis. de diuor. Vltimò † quid in delicto, an quis excuſetur propter irã? & certè ſi excuſaretur raro delinquentes punirentur. dic ergo quòd punitur quis l. ſi non conuitij. C. de iniur. ſed credo ꝙ mitius puniatur, quàm ſi deliberatè delinquat, vt l. 1. C. ſi quis impera. male. vbi ex perſonis dicta penſantur. Secundò te. in l. famoſi. ff. ad le. Iul. maieſt. quæ dicit quòd lubricum linguæ non eſt trahendum ad punitionem, *pericoche e come l'Anguilla*, quãdo exit de mare, & intelligitur ad punitionẽ, ſcilicet, magnam. Tertiò parcendum eſt iracundiæ calore commotis, quia eo tempore omne, quod faciunt, putant eſſe iuſtum 11. q. 3. c. illa propoſitorum. Quartò eſt tex. dicens, commotio enim iræ vitium excludit calũniæ & doli. 2. q. 3. il 2. tex. 15. q. 1. c. inebriauerunt. vbi optimus tex. Et ex his habes expeditam d. l. quicquid calore. Vltimo adde tex. 13. q. 2. c. ſi quis iraſcitur.

ADDITIONES.

1 Adde quòd iſta dicta refert & ſequitur Feli. in c. Matthæus, de ſimo. & ibidem dicit, quid de profeſsione.

Adde Iaſ. in l. ſi filiam. C. de inoffi. teſta. Deci. & Cagno. in d. l. quicquid calore. ponentes 5. limi. Nic. Boer. deci. 168. ad fi. Ludo. Carer. in tractat. de homici. §. 6. numer. 171. poſt eos quos allegant. Nico. Pign.

Ibi, quartò quid in confeſsione facta ab irato &c. Adde latè Lanfran. de Oria. c. qm̃ contra. in ver. cõfeſsiones. in prin. & ibi Celſus Hugo in apoſtil. inci. Adde Fel. in c. cũcte. de re iud. vbi plenè tradit. extrà de proba. & ꝑ Petrũ Ducñas in reg. 119. inci. cõfeſsio extraiudicialis. in tertia limitatione. & in reg. 292. inci. factũ, vel dictũ calore iracundiæ. vbi plenè in materia legiſ. & infinita cumulat. Ibi, Vltimò qd in delicto, &c. Adde te. in l. ſi adulteriũ cũ in. eſt. §. impera

2 tores. ff. de adult. & in l. 1. §. itẽ diuus. ff. ad l. Corn. de ſica. vbi, ſi quis iracũdia, vel iuſto dolore commotus, aliquem occidat, mitius punitur, & relegatur, vt per Hippolyt. de Marſi. in d. l. 1. in 12. limita. & in ſingu. 626. & in practica crimin. in §. quoniam. in verſicu. item etiam ſcias. Pau. de Caſtro in conſi. 192. Are. in conſi. 165. co. ſi. Tho. Grãmma. voto. 23. Ioan. de Arno. ſoliloquio 22. & ſeq. & Hipp. de Marſi. in d. §. item diuus. & in conſi. 119. conſi. vltimo. Feli. in c. dilecti. in 2. declara. de excep. vbi dixerunt, quod licet homicida occidi debeat. l. 3. C. de epiſc. audien. tamẽ in poteſtate iudicis eſt homicidam deportare, quẽ impulit iracundia etiam orta aliter quam ex facto offenſi. pro quo allegant tex. in l. lex Iulia. in fin. ff. ad l. Iul. repetũ. De quo per Bal. in l. ſi nõ conuitij. C. de iniurijs. per Iaſ. in l. ſi filiam. C. de inoffi. teſt. Luc. de Penna. in l. omnes omninò C. de Decurio. lib. 10. Decius plenè in d. l. quicquid calore. hic allegat. Thomas Gramma. conſi. 29. 39. & 63. & per Hip. de Marſi. conſi. 80. Facit ratio, nam homo ira cõmotus nõ eſt ĩ plenitudine intellectus, vt dixit Bal. in c. 1. §. 1. in fi. de pace iuramẽ. firmã. & per Catel. Cot. in memoral. in verb. defenſio licita. Quid autem ſit in contractibus, & alijs exemplis hic à Rom. poſitis, latiſsimè tradit And. Tiraq. in tract. de pœnis temperandis aut remittendis. in prima cauſa per totum, & maximè nu. 24. Gab. Sa.

CCCCCXV.

1 *Compromiſſum ſi à partibus in Titium ſ. it. quæ promittunt, & iurant eius mãdato ſtare, an intelligantur in eum vti in arbitrum, an vti in arbitratorem compromiſiſſe?*

PArtes compromittentes in Titium promittunt & iurant ſtare mandato ſuo, & nõ ſtapparet, an compromiſerint in arbitrum vel arbitratorẽ, quomodo intelligetur (Et quòd vt in arbitratorem videtur caſus in l. ſocietatem. 2. ff. pro ſocio. l. ſi in lege. in prin. ff. loca. le. libertus. ff. de oper. liberto. & l. 1. ff. de le. 2. Sed non faciũt, quia loquũtur quoties compromittitur in alterum ex partibus. Tũ dic, quòd intelligitur etiam iſto caſu in arbitratorem. te. eſt ſingularis ſecundum intellectum Hoſtiẽ. vt refert ibi Ioan. And. in nouella, in ca. veniens. de iureiuran.

ADDITIO.

Vbi ꝑ Abb. & alios. Ale. in l. 1. §. & poſt operis. co. 1. ff. de no. oper. nun. vbi limitat qñ illa cõpromiſsio nõ potuiſſet fieri in Titiũ tangẽ in arbitratorem. arg. l. quoties in ſtip. ff. de verb. obli. & c. Abb. de ver. ſignifi. & quid in cõmittẽtibus ſe in manibus regis, quomodo dicanẽ cõpromittere. Bald. in vſib. feud. ti. de inueſti. in mari. fact. co. ſi. Nico. Pig.

CCCCCXVI.

1 *Periurus ex non obſeruatione iuramenti liciti, beneficio, & dignitate priuatur.*
2 *Iurans ſecundò tutum contrarium eius, quòd primò illicitè iurauit, omni dignitate priuatur,*

1 PEriurus ex non obſeruatione iuramenti liciti † priuatur beneficio & dignitate. de iureiu. c. querelam. ſecus ſi iuramentum fuit illicitũ. caſus eſt in c. grauis. & c. ſigni-

2 ficauit. de cenſi. Iſtud ſecundum limita, † vbi ſecundo iurauerit totum cõtrarium eius quod primò illicitè iurauit, tunc enim priuatur omni dignitate. caſus eſt de iureiur. c. tua. 1. vbi eſt caſus ſingularis. & nota.

ADDITIO.

Adde ibi docto. Rip. in c. 2. in 1. notab. in 4. amplia. & 2. limita. de reſcrip. Ludouic. Gomes in §. item ſi quis poſtulante. col. 14. Inſtitut. de actio. vbi latè tractan. de pœnis periurij vltra eos quos citaui ſuprà ſingu. 425. Iaſon. in l. ſi duobus. §. item Pomponius. 2. notab. ff. de iureiuran. quo in loco tractant docto. primò, an vlteriori iuramento ſtandum ſit. Intellige iſtud ſingu. vt poſſit priuari beneficijs, non autem deponi ab ordinibus, iuxta not. in ca. cùm nõ abſhominc. de iudic. ſecundum Abbatem, Fel. ibi. & Ripa. vbi ſuprà. Nicolaus Pigno.

CCCCCXVII.

1 *Iurans metu id facere, ad quod tenetur, an poſſit petere abſolutionem à iuramento?*

1 IVrat quis metu compulſus id facere adꝰ quod tenetur, nunquid poſſit petere abſolutionem à iuramento? Prima fronte videtur dicendum quòd nõ. ſuperior enim nõ poteſt abſoluere niſi ex iuſta cauſa. igitur, &c. Non obſtat quòd metus ſit iuſta cauſa, quia caſus eſt ſingularis in l. fin. §. fin. ff. quod metus cauſ. vbi cõpulſus ſoluere id ad quod tenetur, non reuocat ſolutionem, ita etiam in propoſito. Contrarium eſt verum, iſtud eſt ſingulare dictum Ioan. Andre. in nouella in capit. ad noſtram. 3. de iureiur. Quod probatur primò, quia ipſi debitori coacto iurare infertur ex hac coactione iniuria, vt in capit. legebatur. de maio. & obedien. ergo iſta illatio iniuriæ eſt iuſta cauſa. Secundò, quia debet ſuperior auferre occalionem peierandi, vt l. 2. C. de indic. vidui. l. 1. ſi aduerſus vend. l. 3. ff. de iureiurand. ſed metu compulſus ad iurandum inducitur ad peierandum, ergo, &c. & iſtud tene menti.

ADDITIONES.

Adde quòd idem tenuit Panor. in c. ad noſtrã. *Pultimo* hic allega. & dicit eſſe notandum.

Sequuntur communiter doct. in dicto. capit. ad noſtram. 3. & in cap. cum contingat. & per Felin. in c. ſi vero. co. ti. de iureiurand. Nicolaus Pigno.

Multos caſus, in quibus ſuper iuramento diſpenſatur ponit Guido Papæ deci. Grationop. 224. itẽ ſuit dubitatũ. Et an in tali diſpẽſatione requiratur cãæ cognitio, tradit idẽ Gui. deci. 225. & in materia multa ſcribit deciſ. 140. Gab. Sara.

CCCCCXVIII.

1 *Vaſallus alienãs feudi ſaluo iure, vel honore dñi, an prineẽ?*

1 TV habes,quòd si vasallus alienat fundū sine consensu domini,feudo priuatur, & ita emphyteuta emphyteuti.l.fi.vbi Bal.C.de iure emph. quid, si alienet feudum saluo iure domini? Vide ibi Bald.& in c.1.§.hoc quoque. co.4.ver.sed hic quæro.de succes.feud. Sed quid si dicat, saluo honore domini,an tunc feudo priuetur? Videtur q̄ non,per suprà dicta. Contrarium tamen est verum,ita singulariter determinat Host.& refert ibi Io. And. in c.eam te.de iureiu.& ratio est,quia protestatio contraria facto nō releuat protestantem,vt in c.solicitudinem.de appe. & in c.cùm M.Ferrarien sis.de consti.l.cū plures.§.locator hor rei.ff.loca.& plenè in l.non solum.§.morte.ff.de operis no ui nuntia.requiritur enim consensus domini in alienatione feudi,primò,vt recognoscatur in superiorem. Item ne sibi præiudicetur.ca.1.de alie.feud.facit te.no.in l.debitor. §.1.ff.quib.mod.pign.vel hypo.sol.

ADDITIONES.

Adde quod sequuntur But.Imo.& Card.ibidē,& dicūt idem de verbo saluo iure,quia malè ius seruat qui totū eneruat. Solent tū saluari istæ clausulæ p verba superaddita, sed ga longior est materia, vide plenè Sād.in c. quæ in eccle siarū. co.29.de consti.plenè etiam per Cæpo.in caute.22. incip. consilium. vide etiam per Ias.in d.§.morte.nu.27. ad hoc vide suprà sing.475.incip.emphyteuta . & quæ ibi dixi.

Et vltra coapost.meum,adde Ias.in l.fi.co.pe.C. de iure emphyt.Soci.in reg.434.fallen.2.Matth.de Afflict.in ca.imperialem.in prin.q.38.de prohib.alien.feud. per Federic. Franc.Rip.in d.c.cùm M.nu.80.Deci.consi.160.in causa. 2.dub.Augusti.Bero.post alios in c.potuit.colum.6.de loca.& cond.Andr.Tiraq.in tract.de consti.26.limit.nu.6. & adde suprà singu.444. Nico.Pign.

Vltra alios hic allegatos,adde Catellia. Cott. in memoral.in verſicu.vasallus vendens. Gab.Sar.

CCCCCXIX.

1 *Legatis florenis,qui tempore testamenti minus valēt, quàm tempore solutionis,quodnam tempus inspiciatur?*

1 QVod tempus inspiciatur in solutione monetæ, aut tempus promissionis,aut tēpus solutionis, habes per Bar.in l.Paulus.ff.de sol.& l.cùm quid.& l.quod te.& l.vinum.ff.si cer.pe.per Bal.in l.illud.C.de sacrosa. eccl.& in l.2.C.commu.de le.per Canonistas in ca.quanto de iureiu.& in c.cū olim.de censi.& in clē.si beneficiorū. de de cimis. Modo quæro,legantur mihi decem floreni, qui tē pore testamenti valent minus,quàm tempore solutionis, quodnam tempus inspiciatur? Videtur quòd in dubio inspiciatur tempus testamēti.l.si ita.ff.de auro & argen.leg. & l.medico.e.ti.l.fi.§.indiuisam.ff.de le.2.præterea nūmis legatis minores debētur.ff.de le.3.l.nūmis.ergo, &c. In contrarium tamē est casus singularis, quòd tempus solutionis attenditur.in l.cùm certum.ibi, pretium præsentis temporis.ff.de auro & argen.le.nili hæres fuerit in mora,vt dicta l.vinum.ff.si certum petatur.

ADDITIONES.

Adde quòd Oldr.consi.31. tenet q̄ de illa moneta debēt solui legata,quæ erat tempore conditi testamenti, & nō tempore mortis. Adde etiam quod idem in consi.13. dicit,qđ consideratur æstimatio monetæ, quę erat tempore latæ sententiæ,vel laudi, non quæ erat tempore solutionis.

Adde eundem Ro.in cōsi.123.circa primum.co.2.vbi reprobat consi.Old.31.thema tale est vti immemoris d.l.cū certum.Contrarium, quòd tempus testamenti, inspiciatur, tenuit Oldra. vbi suprà. Abb. qui alios citat in dict. capit. quāto.co.pen.& in d.c.cum olim.Alb.idem Ro.in l.cum quid.vbi Ias.co.fi.ff.si cer.pe.allegantes tex.no.in l.vxorē. §.testamento.ff.de lega.1.Cagno.post Brun.per eum alleg. in l.fin.numero 236.C.de pac.Do.Soci.Iun.consi.142.in præsenti 2.volum. Nico. Pign.

Vide Guid.Pap.decisio Grationo.493. si fiat monetæ mutatio.vbi multa ad hoc facientia scribit. Vtrum autem appellatione monetæ contineatur moneta aurea, tradit idem Guid.decisio.492.vtrum appellatione. Gabr.Sar.

CCCCCXX.

1 *Donatio propter vitium ingratitudinis reuocatur, nisi sit remuneratoria.*

1 DOnatio reuocatur pp vitium ingratitudinis.* C.de reuo.don.l.fi.& Inst.e.ti.§.aliæ.& extrà de donatio. c.pp eius. Fallit, nisi sit donatio remuneratoria.tex. est singularis tuncta gl.in l.si pater.§.1.vna cum gl.in ver.irreuocabilis.ff.de dona.quod perpetuò menti fixum habeas.

ADDITIONES.

Sequitur idem Ro.in consi.26.pro decisione.co.fi.versi.1. & consi.298.circa.in fin.& consi.436.quod indultum.co.3. Ias.in l.ex hoc iure.co.10.ff.de iustitia & iure.& in l.si non sortem.§.libertus.col.4.ff.de condi.indebi. Deci.in consi. 20.in causa.Rip.in l.si vnquam.q.14.C.de reuo.dona.Io. Lupus in repetitio.rub.de donati.inter virum & vxorē. §.50.Tho.Gram.deci.65.col.6.Nico.Boer.decisi.27.mater.& 228.testamentum.circa fi.Lud.Gomes in §. itē seruiana.nu.44.Insti.de actio.vbi ponūt 3.vel 4.limita. post eos,quos allegant. Nico.Pign.

Quòd donatio remuneratoria prætextu ingratitudinis nō reuocetur,tradit etiā Hip.de Marsi.in sing.262.& 333. pactum. Et rō vr,quia quilibet ad antidora obligat.arg. te.in l.si verò non remunerādi.§.idē Papinianus.ff.manda.& q̄ no.in l.si non sortē.§.libertus.ff.de cōdic. indebiti. & in l. sed si lege.§.cōsuluit.ff.de petiti.hæred.& in l.si testamēt. §.1.ff.de fideiussor. Quæ ad antidora obligatio hunc effectū producit. Duos alios effectus dictæ obligationis ad antidora ponit Dida.Segura in repetitio.l.ab exhæreda. col. antepe.ff.de le.1. Aliū Ias.in l.principalib.co.3.ver.6. limit. ff.si cer.pe.vbi ꝓbat validā esse donationē remuneratoriā factā officiali publico durāte officio.arg.te.in l.Aquilius. ff.de don. Decē & octo effectus idē Iaso.cumulat in d.l.si non sortem.§.libertus.co.4.ff.de cōdi.indebi. Vnū Rodericus Suares in ti.*de las ganantias*.li.3.fori fo.17.vers.1.cōclusi. Triginta quatuor & plures effectus describit nūcupatim. And. Tiraq.in repetitio.l.si vnquā.in versi.donatione largitus.nu.11.cum pluribus seq.C.de reuocan.donat. Et in tract.de vtroq; retractu.§.25.in gl.2.nu.3.Chassēn. in consue.Burgun.rub.4.§.7.nu.7.fol.157. plura singularia congerit Io.Lupus in repe.rub.§.1.col.1.Et Io. Neuizan.in Sylua nuptiali lib.2.nu.28.& in addit.Benedicti de Vadis ad Feli.in c.nouit.de iudi.in ver.limit.3.nu.12. Panthaleon de Crema,in repe.l.2.colu.29.ver.20. dicta regu. C.de rescin.vendi. Deci.consi.20.& 223.nu.7.Ias. in l.ex hoc iure.nume.55.ff.de iusti.& iur.& in l.Nesennius. nu. 67.ff.de re iudi.& in auth.vnde si parēs.C.de inoffi.testa. nu.14.& in l.petens.nu.17.C.de pac.& in l.Iulianus.§.qui fundū.nu.14.ff.de verb.ob.& Gomes in §. itē seruiana.n. 44.insti.de act. Deci.in l.donari.nu.2.ff.de re.iu. Ni.Boer. decisi.27. Io.Berna.in tract.fallen.reg.141.& 142. Alciat. in tract.de præsumptio.reg.1.præsumpti.16. Gometi.in l. 15.Tauri,nu.95.Io.Lupus in l.17.Tauri. Et Didacus del Castillo in proœmio earundem decisi.in gl.sup verb.*gracia de Dios*. Et in l.29.in glos.super ver.*las otras donaciones*,, vbi plura in praxi necessaria & quotid.inuenies. G.S.

* Vitiū ingratitudinis. Sed an poterit reuocari p hæredē ex cā antè commissa t.pe donatoris, sicut p ipsum potuisset Videretur q̄ nō, per tex.in l.vlt.ad si.C.de reuoc.do.& cō suluit Cor.consi.15.li.1. Sed ille te.declaratur singulariter qñ donator decessit,sciēs donatariū fuisse ingratū,secus si ignorauit,ga tunc poterit hæres reuocare.ita sing.Io. An. in c.fi.de don.per illū te.in ver.tacui.& pro sing.ap,ꝓbat, & dicit de iure veriorē Ale.in l.rei iudicatæ. col.2.vers.& pro Romano.ff.sol.mat. Secundò declarat etiam,qñ donator sciuit,sed repentina morte puētus,non potuit reuocare.per aliud sing.dictū Io.And.in addit.ad Spec.in titu. de feud.§.vlt.in addi.reuoluitur hæc quæst. Tertiò declarat, qñ hæres vellet reuocare propter pacta non seruata, quia bene potest.ita singula.Bald. & Salice.in dict.l. vltm. & approbat And.Sicul.in dicto capit.fin.de dona.Cott.in verb. donatio perfecta.

CCCCCXX'.

CCCCCXXI.

1 *Calice ecclesia legato, an argenteus,aureus,vel plumbeus debeatur?*

2 *Calix ecclesiæ ex dispositione iuris communis,ex argento,vel auro tantum fieri potest.*

1 QVæro,quid si lego ecclesiæ vnum calicem,an debeatur argenteus,vel aureus? Videtur q̄ argenteus, quia minoris æstimationis.l.apud Iulianū.§.Seio.& l legato generaliter.ff.de leg.1.l.si ita relictum.ff. de lega.2.& non plū beus, quia dispositio testatoris intelligitur conformis cū dispositione iuris communis,sed dispositio iuris cōmunis

2 vult,q̄ calix non possit fieri nisi de argēto vel auro.casus est in c.& calix & patenæ.de cōsecra.di.1. dicas ad propositū q̄ fauore pię causæ fallit dict.§.Seio.text.est singularis in l.1.Titia.§.fi.ff.de auro & argento lega.nota bene.

ADDITIONES.

Et hoc cōmun.approbatur,vt per Barr.in dicto §.fi. Bald.& alios in l.si nondum.C.de furt.Bal.in initio decret.Abb.& Barb.in c.indicāte.de testa.Soci.in regula 310.41.priuilegio piæ causæ.Ias.in l.si ita fit adscriptum.col.fi.ff.de leg.1. Gozad.cōsi.60.prima facie.nu.15.Deci.in l.semper in obscuris.ff.de reg.iur. Et ille te.ꝛm antiquā literā optimè ꝓbat,vt declarat Cagnol.ind.l.semp in obscuris.vbi pulchrè excūsit etiam intellect.ca.ex parte.de censi. & Ludo. Gomes in §.ex maleficijs.col.fi.Institut.de action. Nico.Pig.

Adde notata per Cagnol.in l. in testamentis plenius. col.1. versi.& mouētur præfati scribentes.ff.de reg.iur.Gab.Sa.

CCCCCXXII.

1 *Ciuitas nō habens superiorē an possit facere constitutionē, q̄ nullus ciuis extra ciuitatem habitare, vel mercari possit?*

1 POtest-ne Dominus, vel ciuitas nō habē superiorē face re constitutionē, q̄ nullus ciuis possit habitare extra ciuitatē,vel mercari? Dic q̄ sic.casus est singularis in l.fin.ff. de decre.ab ordi.facié.pro hoc l.qđ ꝓmulgatis.C.de offi. pfec.vrb.l.mercatores.C.de commer.& merca. & ibi etiā est casus.& ita cōsului, & pro hoc etiā induxi quod notat Bart.in l.relegatorū.§.interdicere.ff.de interdict. & releg.

ADDITIO.

Adde quod est cōsi.59.ad discutiendū.in primo dub. vbi cō suluit super edicto facto p vicariū Fani. Et p illud notab. & singul. dicit q̄ potestas statuentiū. inter suos subditos territorio nō arcēt,qñ est expressum in statuto. Idē Ro. cōsi.39.in ꝓposita.in prin. Alex.cōsi.41.li.5.Pau.de Cast. in l.fi.col.2.& ibi Hippol.de Marsi.nu.142.& Cagnol.qui infinitos citat sub nu.16.ff.de iurisdict.io.oium iudi. N.P.

CCCCCXXIII.

1 *Dispensatio facta per inferiorem à principe,an possit per eundem absque causa reuocari?*

1 AN dispēsatio facta per inferiorē à principe possit per eundē absque causa reuocari? de hoc nouiter fui cōsultus. De hoc Ioā. And. ponit in additio. Specul.in rubri. de sequestra.poss.& Old.in consi.203.factum tale est.3.dub. Dic q̄ non.glo.est singularis in ca.cum ex eo.ver. septennium.de elect.lib.6.allegat c.ex tua.de filijs presby.& c.de cet.de regul.iur.lib.6.

ADDITIONES.

Adde q̄ facit.§.porro.in dicto c.cum ex eo.Et istam partem tenet Oldra.cōsi.201.& dicit q̄ illud maximè procederet qñ vellet reuocare re non integra, puta,quia forte scholasticus iam libros parauerat & incœpit studere, vt ff.de con dict.ob causam.l.si pecuniam : secundum eum facit quod not.in cap.in causis. de electio.in 6.idem tenet Gemin.in dicto cap.cùm ex eo.colum.3.

Sequūtur Domi.& Phil.Fran.qui alios citant in dicto c. cum ex eo.& Deci. in c.at si clerici.§.de adulterijs. col.7.versi. & ad hoc facit.de iudic.Et adde docto.in c.penul.& fi.de cleri.non resid. Nico.Pign.

CCCCCXXIIII.

1 *Ius accrescēdi an habeat locum in pœnis. Et quid in salarijs?*

1 AN ius accrescendi habeat locum in pœnis? Dic quod sic,casus est singularis in l.arbiter intra certum.ff.de arbit. quod not. Item an habeat locum in salarijs? dic idem l.3.C.de leg.li.10.

ADDITIO.

Adde eundum Roma.in l.1.& ibi Ias.in fi.post alios.C.quam. non peten.par.Ias.in l.re coniuncti.nu.219. & ibi latè per Moder.ff.de legat.3. Nico.Pigno.

CCCCCXXV.

1 *Iudex nunquid ex officio possit per inquisitionem procedere super iure,vel rebus ecclesiæ?*

1 INno.dubitat,nūquid iudex ex officio possit per inquisitionem procedere super iure,vel rebus ecclesiæ? Scis q̄ regulariter non potest ex officio inquirere.l.rescripto.§.si quis accusatorē.ff.de muner.& hono. Quod fallit in multis casibus positis in gl. in c.vno.vt ecclesiastica beneficia. per Bart.in l.2.§.si publico.ff.de adult.per Bald. in l. iubemus.ff.de proba.& Ang.in repe.l.si vacantia.C.de bo.vac. & ponit hoc Inno.in ca. ad nostram.penulti.de iureiuran. & determinat q̄ non,nisi sit Papa qui hoc pōt ex plenitudine potestatis.allegat c.cum olim.de testib. Idē Inn.in c. quoniam frequenter.§.sunt & alij. vt lit.non contesta. dicit,quòd ratione excessus commissi in rebus, seu iure ecclesiæ potest iudex ex inquisitione procedere.ecce ibi cōtrarium.Sed quæ opinio est verior? Dic q̄ hoc vltimum est verius.f.quod possit procedi.quod probo per tres rationes breues,& ita habeo consulere. Primo ratione publicæ vtilitatis vt l.congruit.ff.de offic.præfid.sed vtilitas publica consistit in sacris.l.1.§. ius publicū.ff.de iustitia & iure: ergo,&c: Secundò, quia in iuribus principis temporalis, puta Papæ,vel Imperatoris,potest, vt est casus in d.l.si vacantia. ergo multo fortius in iure principis æterni, bona enim ecclesię bona Dei dicuntur, vt probatur in ca. cum ex eo.de elect. li.6.plenè per Inn.in c. cùm super.de causa possess.& proprieta. Tertiò, quia pro vtilitate miserabilis personæ possit.l. nec quicquam.§. aduocatos.ff.de offic. proconsl.Bart.o.in §.hoc autem iudicium.l.4.ff.de dam.infec.ergo fortius pro vtilitate Dei.

ADDITIONES.

Adde Panor.in d.c.ad nostram.vbi dictum Innoc.dicit oportere intelligere, quando iudex vult procedere super iuribus ecclesiæ occupatis,vel malè detētis, ita q̄ euitatur excessus.Et vide circa hoc q̄ notat idē Inn.in c.episc.de reb. eccle.non alie. Sed Panor. plus placet,vt indistinctè possit iudex procedere ex officio super iuribus ecclesię per rationes,de quibus ibi per eum,quas recensere non curo.

Et hæc opinio videtur verior,pro qua quartò facit ad correctionem peccatorum,& vbi periculū animarum imminet etiam ad priuatam vtilitatem tūm iudex ex mero officio specialiter,absque denuntia,& absque fama inquirere.d.c. ad nostram.2.& ibi Abb.& alij,de iureiuran. Sed dilapidare bona ecclesiæ est peccatum mortale, & ex hoc asa periclitatur.ca. non liceat. cum simi.22.q.2.ergo,&c. Et adde Socin.in regu.20.fallen.2.Fran.Aret.in c.qualiter & quando.2.& ibi Augu.Bero.col.4.de accusa. Nico.Pig.

CCCCCXXVI.

1 *Filij sacerdotis sunt serui illius ecclesiæ,cuius pater est sacerdos seu clericus.*

1 DIc q̄ filij sacerdotis sunt serui illius ecclesiæ,cuius pater suus est sacerdos, seu clericus.casus est singularis 15.q.fi.c.cum multę.adde ad materiam seruorum.

ADDITIO.

Adde Specul.in titul. de statu monachor. versicul.59.& ibi Bald. Cardi.in clemen.1.quæsti.9.de deci. Ioan. Arno. dialogor.62. Consuetudo tamen aliter obseruat. glos.in dicto capitulo cum multæ Abb.in capitulo 1.in fi.de treug. & pac. Ioan.Fab.in §.seruitus.Institut.de iure persona. Nicol.Pign.

CCCCCXXVII.

1 *Filius procreatus à coniugibus post votum continentiæ, & ingressum religionis, an sit legitimus vel spurius? & an dicatur seruus illius ordinis, quem eius pater ingressus fuerat?*

Maritus

MAritus & vxor si volunt ad vitam monasticam transire, possunt, si vouent cõtinentiam, & vnus alteri cõsentit, non tamen desinunt esse coniuges quo ad substãtiã matrimonij, licet secus sit quo ad thorum. c. 1. & c. cõiugatus. & c. ad apostolicam. de conuer. coniuga. l. Deo nobis. C. de episcop. & cleri. & §. si vero constante. in authen. de
1 sanct. episco. modo post votum † continentiæ maritus & vxor habuerunt simul rem, & procrearunt filium, quæritur an sit legitimus? Dic q̃ non, imò est spurius. gl. est singularis in ca. ministri. 8 1. distin. & illam refert Innocen. in c. dudũ. de conuer. coniuga. Imò illa glo. vult etiam, q̃ sit seruus illius ordinis, quẽ eius pater ingressus fuerat. q̃ est notandum. & ita consultus nunc de facto respondebo.

ADDITIONES.

Adde Host. in summa de filijs presbyter. §. quis possit. versi. quid si sacerdos sed Rayn. & cõtra. 8 1. distinct. in summa versic. sed pone. Nico. Pign.

Sequitur Goffre. in sum. de fil. presbyt. in §. item quid si Arc. in dicto c. ministri. Abb. in c. literas. col. 1. de fil. presbyt. & in c. charissimos. circa fi. de conuer. coniuga. vbi dicit fortius, q̃ vouente vxore continentiam marito intrante religionem, vel ad sacros ordines promoto, si coniũgantur de nouo, soboles non est legitima.

CCCCCXXVIII.

1 *Vbicunque per pactum nudum promittitur illud idem, quod est debitum de iure, oritur actio.*
2 *Vxor si sibi pro alimentis à viro debitis per pactum nudum prospicit, oritur vtilis actio in factum.*

TV audiuisti à magistro tuo l. legem. C. de pac. Sed quæro de duobus. Tu habes gl. singularem, & ibi Bar. l. le-
1 gitima. ff. eo. ti. q̃ vbicunque per † pactum nudum promittitur illud idem, quod est debitum de iure, semper ex illo pacto oritur actio. Sed pro illa gl. ego dico esse casum singularem à nemine notatum in mundo, in l. inter socerũ. §. conuenit. ff. de pact. dota. & oritur actio propriè nomina ta, actio vtilis in factum, vt ibi. Scis q̃ mulieri eũti cum viro, vir tenetur ad alimenta, vt l. si quis pro vxore. ff. de do-
2 na. inter virum & vxo. tamen si tibi per pactum nudum prospicit, pro alimentis oritur actio vtilis in factum, vt d. §. conuenit. quod est notandum.

ADDITIONES.

Adde Bartol. in l. nõ impossibile. per illum tex. ff. de pactis. & Ias. post Paul. de Cast. in l. legitima. hic alleg. in vlti. col. ver. circa primum. vbi dicit se addere text. ad istud in l. qui negotia. ad fi. prin. iuncta l. idemque. §. si procur. ff. mandati.

Adde Bald. in ca. si cautio. colum. fina. de fide instrumen. Ias. in l. iurisgentium. §. sed cùm nulla. 14. fallẽ. ff. de pact. Soci. in regula 9. fallent. 5. Io. Fabr. & Ias. in §. in personam. vbi pulchre Ludo. Gomes nu. 46. Institut. de actio. vbi ponit duos intellectus. Nicol. Pig.

CCCCCXXIX.

1 *Dispositio l. si quis argentum. §. si autem hoc. C. de donatio. nunquid habeat locum in donatione causa mortis, & in milite?*

SEcundò quæro, tu scis quod est magna quæstio, nunqd
1 Bl. si quis argentum. §. si autem. C. de donatio. habeat locum in donatione causa mortis. & habes duas gl. q̃ sic. vnã in l. cum pater. §. Mæuio. ff. de leg. 2. aliam in l. 2. in gl. magna prope finem. C. de iure dot. In milite autem est indubitatum q̃ sic. casus est singularis in l. Marcellus. ff. de donatio. causa mortis. (non loquor de prouisione facta inter duos cõmilitones, vt loquitur l. licet. C. de pactis.) & ideo valet cum duobus testibus, licet aliàs quinque requirãtur, vt l. fina. C. de donãtio. causa mortis.

ADDITIO.

Adde q̃ idem Roma. dicit eam singu. consi. 176. istę sunt col. penult. Et quòd §. si autem hoc. habeat locum in donatio. causa mortis. est communis conclusio, vt per Alex. in l. 2. col. 2. ff. de lega. 1. & ibi Ias. Alexan. consi. 113. perspectis. colu. 1. Ias. §. in personam. Institut. de actio. Quod intellige non procedere in pacto nudo præsumpto, vt consuluit Deci. cõsilio 245. in causa. col. fina. quem reprobat & bene Cagnol. post alios Moder. in rubri. C. de pact. & in rubric. ff. de verborum obligatio. Nico. Pign.

CCCCCXXX.

1 *Actio an oriatur ex pacto nuo inter patrem & filium naturalem, vel legitimum.*

1 VLtimò quero (& hoc volo scire à magistro tuo) an ex pacto † nudo inter patrem & filium naturalem, vel legitimum indistinctè oriatur actio, & hoc scias à magistro tuo.

ADDITIO.

Vide per doctor. in l. frater à fratre. ff. de cõdi. indeb. Nic. Pi.

CCCCCXXXI.

1 *Pactum nudum vsurarium non vestitur cohærentia contractus stricti iuris, nisi ille contractus stricti iuris sit similis contractui bonæ fidei.*

1 TV habes, quod pactum nudum vsurarium † non vestitur cohærentia contractus stricti iuris. l. quamuis. C. de vsur. Quod intellige verum, nisi ille contractus stricti iuris sit similis contractui bonæ fidei, gloss. est singularis in l. Titius. in verbo, deberi. ff. de præscrip. verb.

ADDITIO.

Et ibi vide Ial. qui dicit, q̃ hæc est truffa, quia tota conuentio fuit simul posita, scilicet, do pecuniam vt negotieris. & sic facias, & etiam des. Nico. Pig.

CCCCCXXXII.

1 *Episcopus an possit pœna pecuniaria punire aromatarium laicum immiscentem fabas tritas in cera, vel similes fraudes committentem.*

1 FVi interrogatus ab vno Episcopo Romæ, an Episcopus possit † etiam pecuniaria pœna punire aromatariũ laicum immiscentem fabas tritas in cera, vel similes fraudes committẽtem? Dic q̃ sic, dictum est singulare Abbatis antiqui, quem refert Io. And. in nouella. in c. 1. de emp. & vend. per illum tex. quod not.

ADDITIONES.

Adde q̃ Panor. in c. 1. hi calle. dicit istud dictum esse verisimum solum ratione ilius capi. sed quia de quolibet crimine notorio, & maximè vbi deprehenditur negligentia iudicis secularis, iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laico. cap. nouit. de iudic. iunctis etiam his, quæ ibi dicuntur per eundem.

Dic q̃ est text. in l. 1. C. de episcopa. audien. & in l. fin. §. item Episcopi. ff. de mune. & hono. (qui. n. essent tunc Episcopi tradit ibi Budæ. & Alcia. li. 7. parerg. c. 22.) sequitur Feli. in c. irrefragabili. versi. cæterum. de offic. ordina. Rober. Maran. in Specu. aure. 4. par. 11. distinct. versi. 20. potest. Ripa. in tracta. de pest. parte vlti. in princip. num. 149. Potest tamen misceri corruptura cum incorrupto. casus singul. l. vbi Bar. & alij. C. de condit. in pub. horre. libr. 10. Corset. not. commixtio. Rip. l. 2. in fi. princ. ff. si cer. peta. & vbi suprà in §. sequen. nu. 146. col. 11. (vbi declarat qui tamen te. loquitur in fisco. Nicol. Pign.

Multa ad hoc tradit Paris de Puteo in tract. de syndica. in verb. iudicis suprema potestas. num. 24. Gab. Sar.

CCCCCXXXIII.

1 *Vasallus non potest de feudo etiam pro anima disponere de iure ciuili: secus de iure canonico.*

1 TV scis, quod vasallus non potest de feudo etiam pro † tasa disponere, seu legare. c. 1. §. donare. qualiter feudi. ali. li. & in c. imperialem. de prohib. alie. per Federicum in vsib. feu. Sed an hoc procedat etiam de iure canonico? (hoc non dixi in repetitione mea, authen. similiter. C. ad legem Falci. quia tunc nesciebam.) Dic quod non, ita singulariter determinat Hosti. disputando in titu. de immu. eccle. §. inquantum. versic. sed nec illa. quod est perpetuo menti tenendum.

ADDITIONES.

Vide Sand. qui allegat multos tenentes contrarium in c. inter dilectos. col. 6. versi. in gl. in verbo, conferebat. de fide instrumen.

strumen. & opi. Host. tenet etiã Spe. in tit. de feu. §. 1. versi. 18. & But. in d. c. fi. ante fi. & sequitur idem Roma. consil. 199. præsens statuti. in fi. & idem consuluit Calde. in tit. de feu. consi. 10. incip. an feudatarius.

Adde latè Feli. in c. ecclesia sanctę Marię. col. 25. de const. vbi loquitur contra d. §. donare. quinimò dicit Matth. de Afflict. in titu. an agnatus, &c. nume. 24. & post And. de Iser. q̃ filius non potest grauari à patre in fructibus feudi ex pacto & prouisione ad dandum vnam cãdelam pro anima pro malè ablatis incertis. de quo per eũdem in titu. de suc cessio. feud. nume. 123. Nico. Pig.

Quod feudum nõ possit à vasallo de iure ciuili etiã pro anima relinqui, ideo est, quia magnum præiudiciũ fieret domino, quia ecclesia nũquã moritur, nec amplius esset spes q̃ reuerteretur ad domũ. Et hanc opinionem secutus est Bald. in l. 1. C. de sacrosanct. eccle. Ludo. Gozadi. in consi. 8. nu. 21. & in consi. 4. num. 8. Alex. consil. 30. num. 3. volu. 1. Bartholo. Soci. consi. 19. nume. 10. vol. 1. Maria. Socin. Iunior in consi. 76. numer. 46. volu. 1. & Abb. in c. quæ in ecclesiarũ. num. 18. de constitu. & latissimè hanc opinionem examinat Francis. Cur. Innior in tracta. feudo. in quarta parte quæst. penulti. num. 125. Et Pet. Dueñas in regul. 327. incipien. feudum pro anima.

CCCCCXXXIIII.

1 *Iustus titulus excusat possessorem à fructibus, qui percipi potuerunt & percepti non sunt, fallit in re minoris.*

1 TV habes text. in l. si fundũ. C. de rei vendic. quod iustus titulus excusat † possessorẽ à fructibus, qui percipi poterunt & non sunt percepti. gl. ibi. & in l. sed & partus. ff. quod metus causa. ponit aliquas fallẽtias. sed deficit in vna fallentia singulari, in re minoris, quia tunc possessor etiam titulo non excusatur à percipiendis. glo. est singularis in l. patri. §. si pecuniam. versic. item ex diuerso. ff. de mino. & probatur in eodem §. versic. vt tamen. & illam gl. tene mẽti. quia ignoratur.

ADDITIO

Et idem Roma. consil. 454. in re præsenti. tertio dubio. Cremen. sing. 135. tu scis. Ial. in l. apud Iulianum. §. fructus. 3. notab. ff. de lega. 1. Augu. Bero. in ca. grauis. num. 34. ad finem. de resti. spol. Nic. Pig.

CCCCCXXXV.

1 *Legatum factũ à creditore filio suo debitoris his verbis, Plus tibi reliquissem, si pater tuus, quod mihi debebat, soluisset, inducit liberationem paterni debiti, si hæres patris esset.*

1 LEgatum factum per testatorẽ filio † debitoris sui, hoc adiecto, Plus tibi reliquissem, si pater tuus, quod mihi debebat, soluisset, inducit liberationem filij ipsius debitoris, si hæres esset patris. casus est singularis in l. fin. §. 1. ff. de doli excep. quod est mirabile.

ADDITIO.

Adde q̃ illum tex. cõmendat Cagnol. in l. qui cum alio. §. nõ solet. ff. de reg. iur. Et quando verba enuntiatiua per modum causæ prolata inducant dispositionem, tractant Ias. & Deci. in l. ex his. fallen. 9. C. de testa. mili. Nicol. Pig.

CCCCCXXXVI.

1 *Seruitutem itineris si tibi donem & cõcedam, & vni ex filijs tuis, quem elegeris, an possis eligere illum filium, qui vltimò superuixerit?*

1 COncedo tibi seruitutem eundi de fundo tuo fac fundum meum, & vni ex filijs tuis quemcunque elegeris, quæro an iste donatarius possit dicere, eligo illum filium meum, qui vltimò superuixerit? Videtur q̃ sic, quia verba generalia, &c. Sed in contrarium est verum, mirabile dictum tibi videtur, ita determinat singulariter Ioan. Andr. per multas rationes in addition. Specul. in rubri. de donatio. nec alibi.

ADDITIO

Sequitur Lud. Gomes in §. æquè. col. 4. Instit. de actio. Et est mirum q̃ Hippo. de Marsi. non posuerit in rub. C. de proba. dum cumulauit materiam incertitudinis. Nico. Pig.

CCCCCXXXVII.

1 *Vxores duas, vel duos maritos eodem tempore accipiẽs, de iure ciuili pœna capitis punitur.*
2 *Vxori duos maritos capienti de iure canonico incidi debent capelli, & panni anteriores & posteriores.*

1 TV scis, quæ pœna sit de iure ciuili capienti duas † vxores, vel duos viros, quod est capitis. l. eum qui duas. C.
2 de adulte. Sed de iure † canonico debent vxori incidi capelli, & panni anteriores, & posteriores. tex. est singularis in c. de benedicto. 32. q. 1. secundum expositionem veram ibi approbatam.

ADDITIO.

Quam sequitur Abb. in ca. cũ haberet. col. 2. de eo qui duxit in mat. q̃ pol. per adulte. Et dic q̃ pœna de iure ciuili est stupri. i. publicationis dimidiæ partis bonorum, vel pœna coercitionis corporis cũ relegatione si est vilis. §. itẽ lex Iulia. Insti. de publi. iudi. ita tenet Ang. Are. de malefi. *gl. che hai adulterato.* nu. 65. dicens vehementer errare puniẽtes capitaliter, & ibi August. reprehendit Ro. hic. & consuluit Alexan. cõsi. 165. visis. li. 7. & hanc sequitur Lud. Carer. in tract. homici. §. 6. nu. 313. Tho. Grã. cõsi. 17. vbi dicit fuisse notarum Neapol. fm opi. Ro. hic in vno, qui matrimonium cum quinque honestis mulieribus cõtraxerat. N. P.

CCCCCXXXVIII.

1 *Alimentis simpliciter legatis, ea statui debent legatario pro qualitate eius personæ, & defuncti, & quantitate patrimonij, nisi vnà cum alimentis, dos sit legata, tunc enim alimenta commensurantur secundum quantitatem dotis.*

1 DIcit te. q̃ legatis alimẽtis simpliciter, † debẽt statui legatario pro qualitate eius personæ, defuncti, & quantitate patrimonij. in l. cùm alimenta. ff. de alimen. & ciba. lega. Quod est verum, nisi vnà cũ alimẽtis legata sit dos, quia tunc alimẽta debens cõmensurari fm quantitatem dotis casus est singularis in l. cùm vnus. §. alimentis. ff. eodem titu. secundum veram lecturam gloss. ibi approbatam.

ADDITIO.

Et eam sequitur ibi Bartol. Ioan. Campeg. in tract. dot. par. 2. q. 63. Et ita intelligendus est Bart. in l. si cum dotem. §. fin autem in fæuissimo. ff. soluto matrimo. nisi aliqua culpa viri interuenerit. Nic. Pig.

CCCCCXXXIX.

1 *Executoribus testamenti discordantibus si vnus est consanguineus, alter extraneus, præfertur consilium consanguinei.*

1 EXecutores † testamenti, si discordãt in modo distribuẽdi bona testatoris, Episcopus ciuitatis si potest, debet eos concordare, si autem non posset, quorum sententia præferri debet? Dic quod si sunt aliqui consanguinei testatoris, illi præferendi sunt: secundum Bal. singulariter in l. Imperator. ff. de pact. per illum te.

ADDITIO.

Et sequitur Ioã. Lupus in repetitio. c. p vestras. §. 43. versi. q̃ aũt. de donatio. inter virũ & vxorẽ. And. Tiraquel. vbi mille similia ponit, de retra. consangu. in procœ. nu. 44. Nic. Pi.

CCCCCXL.

1 *Verba enuntiatiua fauore dotis inducunt plenam probationem, secus si inter tertios proferantur, quia tunc semiplenam saltem inducunt probationem.*

1 VErba enuntiatiua fauore dotis inducunt † plenam probationem. & hoc est speciale vt dixi tibi in lectura l. 1. ff. soluto matrimo. licet aliàs secus, vt notatur l. ex hac scriptura. ff. de donatio. & in capit. si Papa. de priuileg. libr. 6. & in clemen. vnica. de probatio. cum simili. de hoc est te. singularis iuncta glo. in l. 2. C. de dot. promiss. licet nemo notet. Et ideo dicit Barto. mirabiliter, q̃ illud est verum, etiam si proferantur illa verba inter tertios, tunc enim saltem semiplenam inducunt probationem ita singulariter dicit Bartol. in consilio suo 123. incipit. facti um sic se habet, Titius & Seius venerunt ad diuisionem alleg. gloss. in l. capite quinto. ff. de adulter. sed ille loquitur de iudicio.

Additiones

ADDITIONES.

Idem dicit Alexā.in dicta l.1.colum.10.& ibi docto.ff. solu. matrimo.Bal.Nou.in tracta.de dote.par.6.priuil.78.Iaſ.in l.ex his.colum.1.& ibi diſputat Deci.col.2.C. de teſtamē. milita.& in repetitio.l. admonēdi.nu.156.ff.de iureiuran. Deci.conſi.35. circa princip.& conſi.213.vilis.col.fi.Hip. ſingul.442.vulgata. Nic.Pig.

Adde Bar.in l.1.in verſ.vlterius.ff.de relatio.Dominos de Rota deciſio.288.Pau.de Caſt.conſi.3,& 83.Alexan.conſi.41. volu.4.& conſi.122.& conſi.135.volum.2.Barto.cōſ.24. & plenè per Lanfran.de Oria.in capit.quoniam contra. in princip.numer.42.extra de probatio.& plenus dixi in annotationibus meis ad Matt.Matheſil. ſingu.33.& 34.G.S.

CCCCCXLI.

1 *Confeſſio huiuſmodi,confiteor à te recepiſſe mutuo cētum & plus,vel minus , prout in libro rationum tuarum continetur,an de receptione centum plenam faciat probationem?*

1 COnfiteor a te recepiſſe mutuo centum,& plus† vel minus prout continetur in libro rationem tuarum,an talis confeſsio faciat probationem de receptione centum? Quilibet diceret q̄ non,quia cōfeſsio,vt probet,debet eſſe certa.l.certū.ff. de cōfeſ. ſed hæc eſt incerta propter illā adiectionem,& plus vel minus.ergo &c.Sed in cōtrarium eſt verum,neque illa regula habet vitiare.text.eſt ſingularis ſecundum Barto. ibi.l. Publia.§.fina.ff.depoſit. de quo etiam Bald.gaudet in rubri.C. eod.titul. quæſtio.6. quod perpetuo nota.

ADDITIO.

Et Alexan.in l.in actione.ff.de furt.& in conſil.8. videtur fortaſſe in fine.li.4.Iaſ.qui alia ſimilia adducit,in l.& poſt tres col.4.ff.ſi quis caut. Et de illo qui confitetur prout in tali libro continetur , q̄ limitata ſit confeſsio,notab.tradit idē Roma.poſt Bal.cōſi.293.hęc confeſsio. Iaſ.& alij in l.edi. in gl.& plus.C.de eden. Nico.Pig.

CCCCCXLII.

1 *Creditor pignoris fructum cum ſuo debito compenſare debet, niſi creditor ratione pecuniæ numeratæ ſubiuerit labores notabiles.*

1 REgula eſt quod creditor debet compenſare † fructus pignorum cum debito ſuo.l.1.&.2.C.de pigno.actio. Quod eſt verum , niſi creditor rōne pecuniæ numeratæ ſubiuerit labores notabiles,tūc.n.lucratur fructus contēplatione laborum. mirabile eſt & ſingulare dictum Hoſti. in ſum.in titu.de vſur.§.in aliquo.verſic.12.refert & ſequitur Ioan.And.in ca.conqueſtus.de vſur.allegant ca.ad noſtram.de rebus eccle.non alienan.quæ bene probat.

ADDITIONES.

Adde q̄ Panor.refert & ſimpliciter ſequitur iſtud dictū in c. conqueſtus,hic alleg.in ver.in fil.gl.quæ ponit ſex caſus,in quibus aliquid licitè recipitur vltra ſortem , & inter alios dicit iſtum,de quo hic,eſſet notandum.

Adde Soci.in tracta.fallen.regula 3.caſu 12.Abb.poſt Hoſti. in c.conqueſtus.in fi.verſic.vndecimus.de vſu.do. Augu. Bero.in ca.1.col.7.in prima limita.eodem tit.de vſur. Neguſan.in tracta.pigno.in 5.membro.5.par.princip.3. limi. Nico. Boer. deci.44.quo ad ſecundum.numero.24.& adde alium caſum ſuprà ſingu.329. Nico.Pig.

Adde Didac. Couar.lib.1.variar.reſolutio.cap.3.nu.2.verſi. erit igitur expeditum . vbi alios allegat, & materiam tractat. Gab.Sar.

CCCCCXLIII.

1 *Bannito non poteſt dari licentia reuertēdi ad ciuitatem, niſi à principe,vel ciuitate non recognoſcente ſuperiorem.*

2 *Bannitus plures capiens bannitos,eoſque ad illam ciuitatem conducens , à qua ipſe , & illi erant exbanniti,poteſt à ſolo iudice rebanniri.*

1 NVllus,niſi princeps,vel ciuitas non recognoſcēs ſuperiorem,poteſt concedere† licentiam reuertendi ad ciuitatem bannito.l.relegati.in fine.ff.de pœnis.& ibi Bar.&
2 in l.is qui reus.ff.de publi.iudi. Quod eſt verum, † niſi ſit bannitus aliquis,qui plures cepit bannito eiuſdem ciuitatis,eoſque duxerit ad ciuitatem, vnde ipſe & alij erant exbanniti,tunc enim ſolus iudex poteſt eum rebannire.text. eſt ſingularis in l.non omnes.§.final.ff.de re milita.vbi eſt caſus.

ADDITIO.

Adde plenè Aret.de maleſi.ver.q̄ fama publi.num.77.vbi refert docto.pro vtraque parte,& diſtinct. Roma.Io.Arno. in epit.77.Nell.de ſanct.Geminia.in tracta.bāni.tertia parte.2.tempo.quæſt.6.64.& 65.Et adde eundē Roma.cōſi. 310.in caſu.& Hippo.de Marſi.in l.1.§.penul.in prin.ff. de quæſtio. Nico.Pig.

CCCCCLXIIII.

1 *Emptor lucratur fructus perceptos ex re empta pendente cōditione,qua deficiente, venditoris fiunt , niſi in caſu deficientis conditionis emptor pretium perdat, venditoriſque lucro cedat.*

1 FRuctus percepti per emptorem ex re empta pendēte † conditione,ſunt venditoris deficiente conditione.l. neceſſario.§.quod ſi pendente.ff.de pericu.& commo. rei vendit.Quod limita verum,niſi in caſum deficientis conditionis ipſe emptor perdat pretium datū, & cedat lucro venditoris , tunc enim recompenſationem pretij perditi debet emptor fructus lucrari,& ita obtinuit.text.eſt.ſingularis.in l.4.§.ſed quod ait.ff.de leg.commiſ.& lucratusſum florenos quinquaginta.

ADDITIO.

Quem te.ad hoc ampliat Ludo. Bologni.in nouis interpre. Nicol.Pigno.

CCCCCXLV.

1 *Vxor an cōſtante matrimonio lucretur fructus fundi ſibi per maritum propter nuptias donati?*

CONſtāte matrimonio lucratur fructus maritus rei dotalis.Item in omnibus debet eſſe ęqualitas in dote & donatione propter nuptias.authen.ęqualitas.C.de pactis cōuen.Modo quæro,an† vxor conſtante matrimonio lucretur fructus fundi ſibi per maritū donati propter nuptias? Videtur q̄ ſic, per prædicta,ſicut dicimus in viro.Sed dic contrarium,& in hoc non eſt ęqualitas,fructus enim mulier non lucratur.gl. eſt ſingularis Inſtitu.de donatio.§.eſt & aliud.in verbo, exequētur.quam perpetuo ſigna. Et eſt ratio,quia ideo maritus lucratur fructus, quia ſuſtinet onera matrimonij.l.pro oneribus.C.de iure dot.ſed ſi vxor econtra lucraretur fructus , fieret hinc inde compenſatio, & tamen maritus nō lucraretur propter onera matrimonij,quæ ſuſtineret,quod eſt incōueniens. & ideo bene nota.

ADDITIONES.

Adde aliam gloſ.in §.fina.verſic.percipiat.in authen. de non eligen.ſecund.nuben.& Iaſ.in l.ſi fundus . in fine.ff.ſoluto matrimo. Nico.Pigno.

Adde quod ſimilis gloſ.eſt etiam in authen.dos data.in gloſ. 1.C.de dona.ante. nuptias. & ibi eam notat Bald.in prima lectura.Sed de gloſ.in dicto §.eſt & aliud. facit magnū feſtum Barbat.in capit.peruenit.in princip.extra.de empt.& vendit.& Bald.in authen.ſiue à me.in princ.C.ad Velleia. & latiſsimè & eleganter hoc proſequitur , & diſcutit doctor Palatios Ruuios in repeti.rubri.extra,de donat. inter virum & vxo.in §.17.in princi.verſic. ſed quicquid ſit,modo poſſeſsio.quem omnino videas. Gabr. Sara.

CCCCCXLVI.

1 *Teſtator ſi vnum ex hæredibus grauauerit , vt ſi ſine liberis decederet,hæreditatem ſuam reſtitueret Sempronio,an adueniente conditione cohæres totam hæreditatem ſibi obuentam pro parte cohæredum reſtituere debeat, an vero partē ſuam tantum?*

2 *Intellectus l. Lucius.in princ.ff.de lega.1.*

INſtituit teſtator plures hæredes quemlibet pro parte,& vnum eorum grauauit,vt ſi decederet ſine liberis,reſtituat hæreditatem ſuam Sempronio,an veniente† conditione debet ille cohæres totam hæreditatem ſibi obuenīē tem pro parte cohæredum reſtituere,an partem ſuam tantum? Dic quod partem ſuam ſolū tenetur reſtituere . iſte eſt

2 eſt† caſus ſingularis ſecundum Bal.ibi in l.Lucius,in prin. ff.de lega.1.vbi exponitur hæreditatem tuam , id eſt partem tuam hæreditatis.

ADDITIO.

Adde doct.in l. Marcellus.§. quidam liberis.ff. ad Trebel. & in l.cum virum.C.de fideicom. Nico.Pig.

CCCCCXLVII.

1 *Filiusfamilias bonorum aduentitiorum vſumfructum patri quærit,& quid ſi filius ſit emancipatus?*

SCis quod filiusfamilias quærit patri totum vſumfructum† bonorum aduentitiorū,ſed quid ſi filius ſit emancipatus,an aliquid ex vſufructu patri quæratur? Dic q̄ ſic, quia quæritur patri pro virili,ſcilicet,medietas,ſi vnus eſt filius . caſus eſt ſingularis C. de bo. mater. l. ſi viua matre. quem perpetuo not.

ADDITIO.

Qui loquitur etiam in alijs deſcendentibus ſui iuris,& in hoc eſt magis ſingu.vt per Bartol. Bal. Corn. & alios ibidem. Et adde ſuprà ſingula.309.pater. Nicol.Pig.

CCCCCXLVIII.

1 *Bona damnati ad mortem ſi ex aliqua conſtitutione publicari debeāt,an eius indumenta , corrigia,& annulus publicari debeant,vel cuius eſſe debeant?*

1 BOna ad mortem damnati debent publicarit ex forma conſtitutionis alicuius patriæ,quæro,an publicabūtur indumenta,corrigia,annulus, vel cuius eſſe debeant? Dic quod iſta debent eſſe officialis iudicantis,qui pecuniam re digendam ex dictis rebus conuertet in neceſsitatem ſui officij.tex.eſt ſingularis in l.diuus.ff. de bonis dam. dum loquitur de panniculo.quod no.

ADDITIONES.

Adde circa illam legem Guli. Budæ.in ſuis annota. ad Pandectas,Alciat.li.1.prætermiſ.in verbo,nūmos.& lib.Parerg. 1.c.40.Et adde ibi Bartol.Alexan.Auguſt.Arimi.in tracta. Areti.maleſi.in verbo,& eius bona publicamus.nu.8.Mathe.de Afflict.in cap.1.§.ſi quis hominem.in 10.notab. de pace tenenda,&c. Nic.Pig.

Vide Parid.de Puteo.in tract.ſyndica.in verb.Maniuoltus.nu. 5.verſi.& iſti debēt.vbi dicit,quòd veſtes,zona,& annulli damnatorum vſque ad quinque aureos volentes, debent eſſe ipſius carnificis,per d.l.diuus,hic alleg. Opinionem tamen de qua hic per Roma.tenuit Catald. de Boncompag. in tract.de ſyndicatu,in quæſt.205.incipiē.adde, quod eſt veſtibus & pannis damnati. Gab.Sar.

CCCCCXLIX.

1 *Reſtitutio legalis de re principali facta,an ad eius acceſſoriū extendatur,& quid de reſtitutione hominis?*

1 REſtitutio legalis facta de re† principali non extēditur ad acceſſorium eiuſdem principalis. vt in authen. idē eſt de Neſtorianis.C.de hære.Sed quid in reſtitutione hominis,an trahatur ad acceſſoriē? Dic q̄ non,caſus eſt ſingularis in l.ſi.§.ſi.ff.de condictio.indebi.Bald.allegat pro ſingulari ad aliud in l.ſi,circa medium. C. quando prouoca. non eſt necel.

ADDITIO.

Circa illam auth.adde docto.in l.Gallus,§.& quid ſi tantum. ff.de libe.& poſthu.& in l.in condemnatione.§.1.& l.ea ſola.ff.de regu.iur. Adde q̄ d.§.ſi.faciunt ſingu.Caſtrē. Ale. & Iaſ.ibi.vbi Iaſ.refert plures quæſt.Abb.conſi.35.arbitror li.2.Iaſ.in l.2.interdum.in princi.ff.de vulg.& pupil. Et per illum §.ſi. audiui viua voce à Hierony. Caguol. ſe vidiſſe conſultum,& obtentum quòd ſtatutum loquens de lucro dotis non habeat locum in bonis paraphernalibus,ex quo ſtatutum eſt contra ius commune. quam quæſti. reperio cum poſuiſſe in l.cum principalis.ff.de regu.iur. licet non alleget d. §. fina. Nico.Pignol.

CCCCCL.

1 *Fideiuſſor pro ſcholari concedente domum..s intercedens , an cenſeatur intercedere non ſolum penſionis reſpectu , ſed etiam ſupellectilium?*

1 AN fideiuſſor intercedens† pro te ſcholari conducente domum,intelligatur intercedere non ſolum penſionis reſpectu, ſed etiam maſſaritiorū ſeu ſuppellectilium fractorum ſeu conſumptorum? Dic quod ſic, tex.eſt ſingularis in l.amiſsi.§.fideiuſſores.ſecundum ſecundam expoſitionem gl.ſuper ver.dotis.ff.de fideiuſſo.

ADDITIO.

Et idem Roma.in l.fideiuſſor.§.fi.ff.qui ſatiſd.cogā.prout eū refert Hippoly.de Marſi.in rubric.ff.de fideiuſſo.quæſt.7. circa fin.Cæpol.cantel.126. ille qui.Et fideiuſſor pro penſione domus tenetur pro deterioratione domus. arg.d.§. fideiuſſores,vt per Hippol.vbi ſuprà. Nico.Pig.

CCCCCLI.

1 *Compenſatio an obijci poſsit ſacerdoti decimas petenti? quod non.& idem in fiſco.*

1 AN ſacerdoti petenti decimas † poſsit obijci compenſatio?Legiſtæ ignorant,gl.eſt ſingularis q̄ non.16.q.1.c. decimæ.quam gl.nor.Et eſt ratio, quia fiſco petēti tributa non pōt obijci compenſatio.l.3.C. de compen.l.aufertur. §.compenſantionem.ff. de iure fiſ. ergo multo magis nec in decimis,quæ Deo debentur.c.tua nobis.de deci.

ADDITIONES.

Et hoc tenent doct.in dicto c.tua nobis.vt refert ibi Abb.colum.2.verſic.item conueniunt . Iaſ.in §.in bonæ fidei.nu. 13.Inſtitu.de actio.Pet.Rebuff.quia alios citat,in tract.de deci.vltima parte in 16.pœna, qua afficiuntur non ſoluentes decimas. Nicol.Pig.

Decima ergo omnibus modis eſt ſoluenda,ex cuius ſolutione quatuor bona proueniunt,de quibus per Guid.Pap.deciſio Grationopol.266.Et quę mala proueniant ex ſubtractione decimarū,docet Goffr.in ſumma de deci.§. in ſuma. Et aliqua per eundem Guido. Deciſio.283.& 284. Gabriel.Saray.

CCCCCLII.

1 *Legato grano quod quis habet in ciuitate,an veniat granum, quod eſt in portu?*

1 LEgo Titio omne granum meum,quod eſt in ciuitate, † an veniat granū† quod eſt in portu ? Aduerte Sicule & Catellane qui habetis ciuitatem prope mare . Tu ires ad l. 5.ff.de procur.&l.2.& l. vt Alphenus.ff. de verborum ſignifi.Sed habes caſum ſingularem in l.ſi quis ita.ff.de auro & argen.leg.quod not.

ADDITIO

Adde q̄ bannitus à ciuitate , vel inſula poteſt occidi in portu ſtante ſtatuto,quod poſsit occidi,quia omnes portus ſunt vt inſulæ.Bar.in l.Cæſar.ff.de publi.Cæpol.in tract.de ſeruitu.ruſt.prædio.in rubric.de portu.vbi ponit alias quæſtio. Et ille tex.eſt etiam notab.q̄ ſi lego granum,quod eſt Romæ ſeu Bononię debentur omnia,vt per Bar.ibi.Feli.in c. inter cætera de reſcrip. Iaſ.l.cum quidam.C.de verb.lig.& adde Aug.Bero.in c.licet cauſam.nu.10.de proba.Nic.Pig.

CCCCCLIII.

1 *Habens duo quietationis inſtrumenta,an in dubio præſumatur bis illa centum ſoluiſſe?*

1 DEbitor debebat centum, ſoluendo fecit ſibi fieri duo inſtrumenta quietatoria, poſtea verò conuenit creditorem,& dicit ſe bis ſoluiſſe,quare vult repetere vnū vltimo ſolutū,quæritur an propter hanc duplicem quietationem præſumatur quis bis ſoluiſſe? Dic quòd ſic in dubio. caſus eſt ſingularis in l.ne caſu.C. de diſcuſ.lib.10. Bal.allegat in l.ſeruo.§.ſi à primo.ff.de lega.1.

ADDITIO.

Et in l.Sempronius.& ibi Imol.ff.de lega.2.idem Bald.Ange. & Alexa.in dicta l.ne caſu . Alex. & Iaſ.in l.plane.§.1.ff. de lega.1.& in l.triticum.ff.de verb.obli. idem Alex.conſi.4. circa primum.li.1.Sed quid ſi probaret vnam ſummā ſolutam per inſtrumentum,alteram per teſtes?dic quod nō Deciſio.Neap.198.quidam. Quid ſi eſſent eiuſdem datæ? ſupradicti Docto.dicunt q̄ non.idem dico ex mente docto.quando primam partem , vltimum totum comprehēderet.& ſic habes tres limitationes. Nico.Pign.

CCCCCLIIII.

1 *Iudicium agitatum cum nulliter ſubſtituto à primo procuratore, an in præiudicium domini valeat, & quando?*

1 NVnquid iudicium agitatum per nulliter† ſubſtitutum à procuratore primo, quia fortè non habebat poteſtatem ſubſtituendi, (ſcis.n.ꝙ ſolum poſt litem conteſtatam poteſt fieri ſubſtitutio.l.poſt litem.& l.nulla.cum ſimi. ff. de procura.& c.1.de procura.li.6.).valeat in præiudicium domini? Vel pone, ꝙ dominus expreſsè illud ſibi inhibuit cum eum conſtituit, an præiudicetur domino ſi ſuſtituit? Diſtingue ſecũdum mirabilem deciſionẽ Guli.de Cũ. cuius dictum refert Do. Angel.in extraneo loco, ꝙ ſi litigãs cum ſubſtituto, ſcit illũ, qui eum ſubſtituit, non poſſe ſubſtituere, non eſt dubium ꝙ ſententia eſt nulla, & ſibi imputatur ſi ſciuit. Sinautem ignorat, & tunc, aut poteſtas ſubſtituendi eſt adempta procuratori in inſtrumento ,p curationis, & tunc iudicium eſt nullum, & domino non fit p iudicium. & eſt ratio: quia litigans cum eo debuit petere exhiberi mandatum.argu.l.inciuile.C.de fur.cum ſimi.ꝙ ſi non facit, eſt quid ſibi imputetur, cum totum mandatũ legere debuerit.arg.l.in ciuile.ff.de legi. Aut fuit facta adẽptio in alio inſtrumẽto, quã in procuratorio, ſeu in alio ab eo ſeparato, & tunc valet iudicium, quod eſt mirabile. & eſt ratio, quia eo ipſo quod ſubſtitutus comparet, ſatis eſt ſi video mãdatum procuratorium ita determinat Gul. & ſequitur Ange.in l.1.§.magiſtrum.ff.de exerci. quod nota perpetuo, & tene menti.

ADDITIO.

Vide Bal.in rubri.C.de exerci.col.2.verſi.ſed contra hoc oppo.& Pau.de Caſt.in d.§.magiſtrum.in vlt.verb.

CCCCCLV.

1 *Palea venit appellatione fructuum, idem eſt in fœno.*

1 PAlea venit appellatione† fructuum.te.eſt.in l.ſi vſufructuarius meſſem.in verſicu.ſtipula quæ in meſſe iacet. ff.quibus modis vſusfruct.amit.quam allegat Specu.in tit. de deci.§.1.ver.ſi. Et idem in fœno. tex.eſt in l.pratum.ff. de verborum ſignificatio.diſcas ergo ſcholaris Senẽſis, qui aliud neſcis petere.

ADDITIONES.

De palea videtur probari ſubtiliter inducendo in l.ſi.§.ſin.in fi.C.de ſerui.& aqua.

Et intellige quod palea & fœnũ cæſum ſint fructus induſtriales, vt per Ange.Areti.in §.is vero ad quem. Inſtitu.de rerum diuiſio.Auguſt.Bero.in cap.grauis.poſt alios. de reſtitu.ſpoliato. Nico.Pig.

CCCCCLVI.

1 *Monachus, qui vult Abbatem conuenire, an ab eo veniam petere debeat?*

1 QVid in monacho an requiratur quòd † petat veniã, ſi vult conuenire Abbatem? Dic quod ſic, ſecundũ Ioã. And.in addi.Spe.in tit.de inquiſitio.§.ſi.quæ incipit, text. dicit neceſſario. neſcio ſi magiſter tuus hoc dixerit in tit. de in ius voc.

ADDITIO.

Dic ꝙ hoc prius tenuit Specul.in titu.de acto.§.1.col.16.nu. 48.per c.vnic.de ſyndi.& c.monachi.16.q.1.& clemen.religioſus.de procurat. Adde Bald.in margar. monachus.9. Feli.plenè in c.cum dilecta.col.18.ver.monachus.doct.in §.pœnales.Inſti.de actio.& in titu.de in ius voc.Nic.Boer. deciſ.271.monachus. Nico.Pign.

CCCCCLVII.

1 *Promittens, quod minor habebit ratum & gratum certum, actum ſub pœna, an in pœnam incidat, ſi minor petat ſe aduerſus illum actum reſtitui?*

1 PRomittit quis, ꝙ minor habebit gratum† & ratum certum actum ſub pœna mille, quid ſi minor petat ſe reſtitui aduerſus illum actum, an pro hoc promittens incidat in pœnam? Quilibet diceret ꝙ ſic, cum videatur velle reſcindere actũ per in integrum reſtitutio. Sed cõtrarium eſt verum.caſus eſt ſingularis in l.cum minor.ff. rem ratam habet.

ADDITIO

Et ibi Barto.poſt Dyn.inducit ad alias quæſtio. Faciunt quæ tradit Iaſ.in l.ſi pacto quo pœnam.in fine.C.de pac. & plura adducit, Thom.Grã.deciſio.102. quo vero. col.1. & ,p mittens de rato pro aliquo cum pœna & iuramento, pœnam non incurrit illo ratificare nolente, ſi quantum in ſe fuerit, fecerit, vt per Aret.& alios in l.ita ſtipulatus. *la grande*.ff.de ver.obli. Deci.conſi.313.& 401. Nic.Pig.

CCCCCLVIII.

1 *Diſpoſitio l.ij.C.de reſcinden.vendit. an habeat locũ in pignore ſecundo, loco primi ſurrogato, vel in cautione loco pignoris præſtita?*

1 EGo legi tibi anno preterito l.ſi cùm aliter.ff.de verbo. obli. vbi caſus poſui, in quibus locum habet l.2.C.de reſcin.vend. Sed an locum† habeat in pignore ſecundo, ſubrogato loco primi, ſeu in alia cautione ſubrogata loco pignoris? Dic quod non caſus eſt ſingularis in l.ſi rem.§.ſatis factum. verſic.ſi.ff.de pignor.actio. licet poſſit agere ad repetendum debitum ſuum, vt l. creditor qui non.ff. ſi cerpet. cum ſimi. ibi in gl. allegatis.

ADDITIO.

Et ſequitur Neguſa.qui alios citat in trac.de pigno.in 1.mẽb. 5.par.prin.q.24. Nico.Pign.

CCCCCLIX.

1 *Debitor meus in centum, ſi debitorem itidem in centum habeat, an à me ad ſuum debitorem liberandum cogi poſſit, ſi ego ipſum liberare a dictis centum velim?*

2 *Compellitur quis facere id, quod alij prodeſt, & ſibi nõ nocet.*

1 DEbitor meus, qui tenetur mihi ad centum, habet† ſuũ debitorem obligatum ad centum, quæritur, an creditor, ſcilicet ego, poſsim compellere debitorem meum ad liberandum ſuum debitorem de centum, ſi velim ipſum meum debitorem de meis centum liberare? Tu diceres ꝙ
2 ſic, quia† quis compellitur facere quod alteri prodeſt, & ſibi non nocet, vt l.2.ff.ſol.mat. De hoc fui ab vno milite Senenſi interrogatus. Sed dic contrarium, caſus eſt ſingularis in l.in rem.§.fi.de compen.quod not.

ADDITIO.

Adde ꝙ ſunt plures caſus, in quibus non procedit regula d.l. 2.de quibus per doct.ibi.& in l.2.§.mutui datio.ff. ſi cert. pet.& in l.plus cautionis.ff.de reg.iur. Nicol.Pign.

CCCCCLX.

1 *Creditor an in caſtro ſibi in pignus dato, iuriſdictionem exercere poſſit?*

1 QVæritur à me, an creditor in caſtro ſibi† in pignus dato poſsit iuriſdictionem exercere? Bal.mouet in ca.1. de feu.da.in vicem legis commit. & Canoniſtæ in ca.cum Bartoldus.de re iudicata non recordor quid determinent tex.eſt notabilis ꝙ ſic.l.eleganter.§.fin.ff.de pigno.actio. quod nota.

ADDITIONES.

Ad hoc vide ꝙ Abb.in d.c.cũ Bartoldus. hic alleg.in pẽ.col. poſt alios, vbi tractatur an ius patronatus tranſeat in cõtractum pignoris. & videtur dicere quod communiter doct. tenent ꝙ non, per rationes, quia ius patronatus eſt fructus ineſtimabilis, & ideo non poteſt computari in ſortem creditori. quę ratio videtur facere contra iſtud dictum Ludo. vide etiam ibi per Feli.col.pen.ver.vlti.habes.

Et eſt rõ, quia creditor poſsidet naturaliter & ciuiliter, & eſt bonæ fidei poſſeſſor rei pignoratæ docto in l.1.§. p ſeruũ. ff.de acquiren. poſſeſ. ſed commodum poſſeſsionis in vſu rei poſſeſſæ collectione, & apprehenſione fructuũ. Barto. in l.1.in princip.& l.3.§. ex contrario.ff. eodem titu. Adde Neguſan.in tracta.pign.1.membro.3.part.numer.32. Anto.Capit.deciſi.185.in cauſa. Intellige ad vtilitatem domini.l.1.& 2.C.de diſtra.pignо. Nico.Pigno.

Contrarium tenet Carol.Molin. in 1.parte commenta.in cõſuetud.Pariſ.§.6.nu.5.ver.Et ijſdem rationibus. Gab.Sar.

CCCCCLXI.

1 *Conduceus nauim ad ſuam familiam aliquo vehendã, an ſoluere teneatur naulũ etiã pro his, qui in naui mortui ſunt?*

Conduxi

1 COnduxi mulionem ad portãdum hædos, † vel boues, vel vnam galeam ad portandum familiam meam, qd ſi moriantur aliqui in naui, an pro illis debeat habere dominus nauis naulum ſeu penſionem? Dic quòd aut fit conuentio de illis portandis, aut de illis in naui ponendis, aut dubitatur de verbis. primo caſu pro mortuis non debet ſolui naulum ſeu penſio. ſecundo caſu ſecus. tertio caſu etiam debetur naulum. text. eſt ſingularis in l.ſi vehenda.in prin.ff.ad leg. Rhod. de iact.

ADDITIO.

Et hos tres caſus prius notauit Signo.de Homod.conſi.195. in q.nu.7. quos latius deducit pulchrè do. Bene. Stract. in trac.de merca.tit.de nauib.par.3.nu.16.& ſeq. Nico. Pig.

CCCCCLXII.

1 *Emphyteuta an præſit penſionis ſolutio à tertio facta, quo minus iure ſuo priuetur?*

SI emphyteuta priuati non ſoluit canonem infra triennium, cadit à iure ſuo.l.2.C.de iure emphy. in emphyteuta eccleſiæ, infra biennium.c. potuit. de loca.& in au-
1 then.qui rem.C.de ſacroſan.eccl. Modo† pone emphyteutam fuiſſe poſitũ in poſſeſsione fundi emphyteutici priuati à tertio, qui ſoluit canonem, an hæc ſolutio tertij proficiat emphyteutę non ſoluenti, vt non poſsit ſuo iure priuari? ſi ſolutio tertij eſſet facta nomine emphyteutæ non eſt dubium, quod prodeſſet, ſed ſi ſimpliciter vel nomine proprio, (quemadmodum eſt nunc de facto) eſt dubium. Et Bald.poſt Gul.ponit in l.arboribus.§. quid tamen.ff.de vſufruct.& in l.lex vectigali.in aliquibus lecturis.ff. de pigno.& in l.ſolennibus.C.de rei vend. Sed quicquid dicãt, habeo caſum ſingularem quòd prodeſt, in l. forma.§.ſi cũ ego.ff.de cenſi. vbi eſt caſus ſingularis de hoc, quem tenementi.arg.de cenſuario ad emphyteutam.

ADDITIONES.

Adde Bal.in l.ſi.in fi.C.de reuo.dona.& Bar.in l.2.de exe.rei iud.& in l.2.vbi per Iaſ.co.20.C.de iure emph. & in l.lex vectigali.ff.de pign. vbi dicit, ꝙ creditor poteſt ſoluere pẽſionem pro re emphyteutica quam habet in pignus.

Et idem per illũ te.tenet Spe.in ti.de emph.82.q. & ſupradicti doc.& idem Ro.conſi.103. viſo propoſitæ. in princi. & conſi.491. in caſu.in fi. Ale.conſi.71. videretur.col.ſi.li. 1. Nic.Boer.deciſi.279. ſed quid. Et adde quòd dominus non cogitur ſolutionem à tertio accipere. Bal.in l.acceptã. col.fin.q.25.C.de vſu. Iaſo. qui hoc dicit ſing.in d.l.2. col. 20.q.26.C.de iure.emphy. Etiam quòd oblatio & conſignatio facta ſibi fuiſſet. Iaſ.ibidem q.27. Quòd tamẽ limita, vt per Hipp.ſing.368.licet. Nico.Pign.

CCCCCLXIII.

1 *Legatum vſusfructus rei, cum hoc, quòd poſt mortem ſuam hæredi teſtatoris rem teneatur reſtituere, comprehendit proprietatem, niſi in iure errauerit.*

TV habes textu.in l.ſpecies.ff. de auro & argen. lega.l. fi.ff.de vſufru.earum rerum quæ vſu conſu. quòd teſtator legans† vſumfructum rei, cum hoc quòd poſt mor-
1 tem ſuam teneatur reſtituere hæredi teſtatoris rem, tunc cenſetur legare etiam rei proprietatem. Quod eſt verum, niſi teſtator errauerit in iure, quia putauerit, ꝙ morte vſufructuarij non reuertatur ad hæredem vſusfructus, tũc. n. tãtum vſumfructum legare cenſetur. caſus eſt ſingularis, in l.qui fructus prædiorum.ff.de vſufructu legat.

ADDITIO.

Dicas quòd in d.l.ſpecies.& d.l.fin. erat legata proprietas, & per adiectionem vſus, & vſusfructus videbatur teſtator receſsiſſe à prima voluntate, cuius contrarium Iuriſconſ. decidit. & ponitur ratio in d.l.ſi.licet Ale.in l.1.nu.20. & ibi Socin.Iaſon.Rip.ff.de lega.1. allucinentur circa d.l.fin. Sed in d.l.qui fructus.non proprietas, ſed fructus prædiorum legati fuerant vxori, &c. Nico.Pign.

CCCCCLXIIII.

1 *Statuto dictante, quod is, ad quem omni.. alicuius bona peruenerint, teneatur ad eius debita, an ſi omnia bona ad eũ particulariter peruenerint teneatur ſoluere debita ſua?*

1 DE hoc hodie fui interrogatus, dicit cõſtitutio† huius ciuitatis, quòd quicunque ad quem peruenerint omnia bona alterius, ſiue ex vltima voluntate, (& hoc eſt clarum,) ſiue ex contractu, teneatur ad omnia debita ſoluenda, ad quæ ille tenebatur. Quid ſi omnia peruenerint ſigil latim, ſiue particulariter, modò vnum, modò aliud? Dic quòd dicuntur ſimul peruenire. caſus in l.ſi pecu lium. lapi cola, & ibi Bar.ff.de pecu.leg.

ADDITIO.

Et in pulchra quæſtione adducit Iaſ. ,p ſingulari in l.1. nu.3. C.de rep.hær. Sed contrarium tenet idem Bar.in l.nomen §.filio.& ibi Ale.ff.de leg.3. idẽ Iaſ. in §. itẽ ſi quis in fraudem.nu.38. Inſti.de act.& ibi Gomes col.10. ſaluãdo Bar. vt per eum.& Alci.in l. poſt contractum.in prima fraudis præſumpt.ff.de dona. intelligendo Rom. hic, vt per eum. Ex quibus intelligentijs ſimul iunctis habes veram doct. Bar.in l.ſi peculium. Nico.Pign.

CCCCCLXV.

1 *Eccleſia an bonis cedere poſsit? Et quid in clericis?*

1 QVæro, an eccleſia poſsit cedere bonis? Videtur dicẽdum quod non, quia principalis cauſa, quare fuit introducta ceſsio eſt, ne debitor in carceribus detineat.l. 1. C. qui bo.ced. poſ. ſed eccleſia non põt carcerari, ergo, &c. In contrarium tamen eſt caſus in authen. vt deter. ſit nucle.§.ſi quis autem adiecerit. ibi, rerum omnino creditoribus cederet. & illum §. ad aliud allegat quædam gloſſa Inſtitutionum. Et ideo fruſtrà dubitant Canoniſtæ in capit. Odoardus. de ſolu. an clerici poſsint cedere bonis, cùm hoc ſit in eccleſia, vt dixi, ergo fortius in clericis.

ADDITIONES.

Et idem Ang.Areti.poſt Nico.de Neapoli, in §. cum eo quoque.co.pe.& ibi Iaſ.col.2.verſi.extra glo. Inſtitu.de actio. Stepha.Aufrer.deciſ.Tho.136.inferentes idem dicẽdum in vniuerſitate ſcholarium, & fabrorum. Nic.Pig.

Et quid de debitoribus fiſci, an poſsint cedere bonis, elegan ter ſcribit Stepha.Aufrer.deciſ.Tholo.28. Gab.Sar.

CCCCCLXVI.

1 *Accuſatio de crimine grauiori, pro quo durior venit imponẽda pœna, inſtituta contra condemnatum pro alio crimine, executionem corporalem differt.*

1 SVſcipe vnam cautelam pro condemnatis, † vt eorum executio corporalis differatur, ſcilicet, quòd accuſentur de crimine grauiori, ex quo veniat durior pœna inferenda. caſus eſt ſingularis in l.1.§.fin.ff.nil noua.appellapenden. tenet Barto. per illum text. in l.2.§. qui exhibendi in fin.ff.de cuſto.reor.

ADDITIONES.

Et idem Feli.in c.quærenti.co.3.de offi.deleg. Hip.de Marſ. in §. opportunè. col.2.in practica crimini. Ludo. Carer. in tracta. homicid. §.7. numero 88. Ang. Arct. de maleſic. verſicu.& ibi caput. numero 31. Et adde aliam infrà ſingulari 725. Nicolaus Pigno.

* Adde quòd etiam propter maximam & perfectam peritiam vnius artis, vel reſpectu roboris, differri poteſt executio alicuius qui ducitur ad mortẽ. l.ad beſtias. ff. de pœ. & debet iudex conſulere hoc caſu principẽ vel ſuperiorẽ. d.l.ad beſtias.& pro hoc vide quod no. Nic.de Neapol.in l.hos accuſare.§.pen.ff.de accuſa.ꝙ verũ intellige quã talis condemnatus eſſet perſona in magna dignitate, vt eſt caſus in l.pen.ff.ad leg.Corne.de ſica. Item verum intellige, niſi condẽnatus eſſet latro manifeſtus, vel ſeductor, quia tũc poterit executio mortis fieri,& poſteà princeps cõſuli.arg.l.ſi quis filio exhæredato.§.3. & §.hi aũt.ff.de iniuſt. rup.teſta. Item nota quòd ad differẽdã mortẽ alicuius cõdẽnati cautela eſt, quod aliquis cõpareat & dicat dictũ condẽnatum teneri ſibi reddere rationes alicuius negotiationis, vel alterius debiti, quia hoc caſu debet differri executio donec dictas rõnes reddiderit. caſus ad literã in l.1.C. de bo.proſcri.& ibi hoc no. Ang. qui dicit ꝙ hoc de cõſuetudine nõ ſeruat, licet de iure ita ſit. & pro hoc facit te. in l.ſeruo legato.§.pe.ff.de le.1.& Pet.Rau.ſing.552. accipe.

Item alia est cautela, vt differatur executio alicuius, cõdẽnati ad mortem, vt scilicet appelletur à sententia diffiniti ua contra eum lata, quia tunc per appellationẽ ligatæ sunt manus iudicis, & condẽnatus poterit eximi de manibus familiæ, & quidem impunè, ſm An. in l. addictos. C. de appe. & Imo. in c. ſi quando. verb. reſiſtere. de of. dele. & idẽ tenet Ang. Are. in §. pœnales. ver. adde q̃ eximens captũ. Inſti. de actio. quod intelligẽ verum, niſi talis condemnatus eſſet latro manifeſtus, vel ſeductor. d. §. hi autem: Itẽ debet differri executio capitalis, q̃n. ſ. princeps vel ſuperior mandat quem puniri grauiori pœna quã ſit conſuetu do, tunc. n. debet differri per 30. dies. vt eſt caſus in l. ſi vin dicari. C. de pœn. & ibi Ang. dicit quòd non eſt parendum principis reſcripto in ferendo ſentẽtiam, nec in executio ne pœnarum, cũ reſcriptum duriorem pœnam contineat vide de his omnibus latius per Cæpo. caute. 2. in prin.

CCCCCLXVII.

Accuſationem ab alio ad publicam vtilitatem inſtitutã, an illo poſteà contumaciter ab ea deſiſtẽte, iudex tertium ad illam proſequendam cõpellere poſsit? Et quid ſi accuſator ex neceſſaria cauſa deſiterit?

INſtituens accuſationem † ad vtilitarem publicam, qui deſtitit poſteà contumaciter ab eadem, an iudex poſsit tunc tertium compellere ad ipſam proſequẽdã? Dic q̃ nõ, ſed eſt accuſatus tunc abſoluendus. l. 2. §. ſenatus. & l. ſena tus. §. ſenatus. ff. de iu. fiſ. ſecus ſi non contumaciter, ſed quia ſit mortuus, vel ob aliam neceſſariam cauſam deſti tiſſet. caſus eſt ſingularis ſecũdum vnum intellectum gl. & ibi Bar. no. in l. monente. C. de dilationibus lib. 10. tunc enim tertius cogi poteſt, licet ſecus videatur per regulã, vt nemo inuitus agere, &c. Quod intellige verum, niſi accuſator illam accuſationem ad publicam vtilitatem inſtituiſſet nomine alterius, putà, tutor nomine pupilli, & ꝓcurator nomine domini, tunc enim q̃cunque moriatur accuſans, non poterit iudex tertium compellere ad ipſius accuſationis proſecutionẽ. textus eſt ſingularis in l. diuus. ff. ad Turpillianum. & hæc eſt notanda limitatio ad dictam l. monente. & hoc addas ad Bar. in l. libellorum. §. fin. ff. de accuſat. & l. penu. ff. de public. iudi. vbi ipſe ponit an accuſatio per alium inſtituta proſequi poſsit. quod nota.

ADDITIO

Et ſequitur Alex. in d. l. monente, Auguſti. Arim. in tractat. malefic. ver. & ad querelam, nu. 68, & Deci. in ca. quia Gui. co. pe, verſi. quintus. de iudi. Nico. Pign.

CCCCCLXVIII.

Inſultus factus cum armis, licet non extractis, punitur, ac ſi extracta forent, & cum armis factus dicitur.

INſultus † factus cum armis, licet nõ extractis, punitur, ac ſi extracta forent, & factus inſultus cum armis dicitur leg. 3. §. armis ꝺeiectum, verſicu. qui armati. ff. de vi & vi arma.

ADDITIONES.

Adde Bar. in d. §. armis. Alb. in ſecunda parte ſtatutor. q. 38. & Maria. Soci. dicẽtem ita ſe obtinuiſſe in facto in c. qualiter & quando. 2. ar. 60. de accu. Faciunt quæ dicit Anch. conſ. 212. Vide plenius per Feli. in c. ſicut dignum. co. 2. verſicu. ſextò limita. de homicid.

Et ſequitur Ange. Aret. dicens ſe de facto Nurſiæ habuiſſe, in §. ex maleficijs, col. 5. verſicu. item dixi in libello. & ibi Iaſ. nu. 70. Inſt. de actio. Et idem Are. in trac. malefi. in ver bo, dictus Andreas armatus. in prin. Hip. de Marſi. in §. & pro complemento, co. pen. in ſua prac. crimi. Arno. epi. 76. Ale. conſi. 98. quoniam. li. 3. Deci. & Cagno. in l. quo tute la. §. vi factum. ff. de reg. iur. In quibus locis ampliant procedere, etiam ſi ea depoſuerit. Et de pena portantis arma, dixi ſuprà ſingulari 267. Nico. Pign.

Adde Hip. de Marſ. in practi. cri. in §. conſtãte. nu. 57. & in l. ſi in rixa. nu. 40. ff. ad l. Cor. de ſica. & Thom. Gramma. in conſi. crimi. 43. col. 1. nume. 3. Gab. Saia.

CCCCCLXIX.

Barbam, vel capillos alicui expilans, qua pœna punjatur?

EXpilans † alicui capillos, vel barbam, vel crines, (non tamen ſanguis exijt) tenetur pœna decem librarum parti, & viginti librarum fiſco. textus eſt ſolus in capitul. primo. §. ſi quis aliquem. de pace tenen. in vſibus feudor. quod nota,

ADDITIONES.

Adde quòd Afflict. ibi dicit illum tex. non eſſe alibi. & adde Aug. Arimi. in tract. maleſi. in ver. ſanguis exiuit. Ioann. de Arno. dialog. 61. & Tho. Gramma. in voto 15. & pulchrè in deciſi. 17. in cauſa Vinciguerræ, vbi ponit an ille text. de beat intelligi de libris auri, an ducatis. Nic. Pig.

Vide Ludo. Carer. in practic. crim. in princ. nu. 104. ver. & de pœna expilantis barbam. Gab. Sar.

CCCCCLXX.

Sententia non poteſt pro reo per iudicem ferri, neque fieri citatio, niſi petatur. Fallit in cauſa fiſcali, vel reipublicæ.

NOn † poteſt pro reo ferri ſententia per iudicem, neque fieri citatio, niſi petatur. l. ad peremptorium. & l. & poſt edictum. ff. de iudic. l. properãdum. §. & ſi quidem. C. eodem titul. Hoc tamen fallit in cauſa fiſcali, vel reipublicæ, quia in ea ex officio iudex poteſt ferre ſententiam nemine poſtulante, textu. eſt notabilis in l. 2. §. ſenatus. ff. de iure fiſci.

ADDITIONES.

Et ibi ſequitur Bar. Alexan. poſt alios in l. 4. §. hoc autem iu dicium. nume. 25. ff. de dam. infect. & in l. properandum. §. & ſi quidem. in prin. & ibi Iaſ. num. 8. C. de iudi. Et adde quòd iudex tenetur officium ſuum impartiri in cauſis fiſcalibus. l. ſi vacantia. & ibi Bar. C. de bon. vac. lib. 10. l. ſi gs intra. C. de bo. proſcri. & adde ad Bal. in l. 1. C. de hære. vel act. vend. vbi ponit priuilegia fiſci. Nico. Pig.

Latè proſequitur Sebaſt. Vantius in tract. de nulli. procc. in rub. de nulli. ex defectu proceſ. nu. 98. Gab. Sar.

CCCCCLXXI.

Sententia iudicis condẽnantis aliquem accuſatũ de pluribus iniurijs, in vna certa quantitate, non diſtinguens, tantum pro prima iniuria, & tantum pro ſecunda, an valeat?

AN † valeat ſententia iudicis condemnantis † aliquem ac cuſatum de pluribus iniurijs in certa quantitate in vno libello, non diſtinguens tantum pro prima iniuria, & tantum pro ſecunda? Cyn. in l. ſi non conuitij. C. de iniur. dicit hanc quæſtionem habuiſſe de facto: Dic quòd ſententia valeret, vt colligitur ex l. 1. §. ſi tamen. ff. quæ ſent. ſine appe. reſcind. & illam ad hoc ponderat Barto. in l. præ tor edixit. §. ſi tamen. ff. de iniur. quod nota.

ADDITIO.

De hac materia tractant doctores in l. 1. C. de erro. cal. & in l. ſi is ad quem. ff. de acqui. hæred. Nico. Pign.

CCCCCLXXII.

Diſpoſitio l. ſi fortè. ff. de offi. præſid. an habeat locum in bene ficijs ſeu priuilegijs?

QVòd † lex, ſi fortè. ff. de offi. præſid. volens exiſtentem in officio iuriſdictionem non perdere, donec ſciuerit ſuum ſucceſſorem adueniſſe, locum habet in priuilegijs. gloſſa eſt ſingularis in l. tribunus. in prin. ff. de teſta. milit. & illa eſt mirabilis, quod nota:

ADDITIO.

De illo tex. vide ſuprà ſingu. 58. fuit. Nico. Pign.

CCCCCLXXIII.

Offerens maius pretium pro re, quæ ſubhaſtatur ad hoc, vt carius ematur, tenetur pœna criminis ſtellionatus.

OFferens † maius pretium pro re, quæ in ſubhaſtatione † venditur, ad hoc vt carius ematur, tenetur pœna criminis ſtellionatus. caſus eſt ſingularis ſecundum intelle ctum Barto. ibi in l. 3. §. ſi quis impoſturam. ff. de crimini. ſtelliona. quod nota.

ADDITIO.

Et hoc ſequit Ang. Are. in §. ſi. in ſi. Inſti. de donat. Ale. in add. ad Bar. in l. ſi tempora. C. de fide inſtr. li. 10. Franc. Rip. in tract. peſt. in vlt. parte. in prin. nu. 204. Hip. ſing. 441. licet. Faciunt

Faciunt quæ ponit Cic. offi. li. 3. de Pythio illo argentario, qui Caiũ Caninium equitẽ Romanũ ad hortorũ emptio nẽ mira aſtutia ineſcauit, adhibitis ſcilicet ex compoſito cymbris piſcibus onuſtis. Et alia quæ allegat do. And. Ti raq. de retrac. conſangui. §. fi. nu. 49. Propriè tamen impo ſtores dicunt deceptores, vt p̃ do. Alcia. in l. aliud eſt fra° ff. de verb. ſig. & vernacula lingua *Marioli, e giuntatori*, vt ſcribunt Moder. Anco. in tract. de Merca. tit. de decocto. par. vlt. nu. 20. & vide Hip. ſing. 318. fui. Nico. Pign.

CCCCCLXXIIII.

Bannitus repertus in territorio, de quo eſt bannitus, qua pœna plectatur de iure communi?

SCis, quòd relegati, ſeu exules, ſi excedant terminos con finationis ſuæ, puniuntur pœna de qua in l. relegati. & l. capitalium. §. in exulibus. ff. de pœn. Sed quid in † exbanni to reperto in territorio, de quo eſt exbannitus? Dic quòd de iure communi eſt pœna deportationis, in cuius locum hodie ſuccedit decapitatio. iſte eſt textu. ſingularis in l. ma thematicos. C. de epiſ. audi.

ADDITIO.

Sequitur Alex. in d. l. relegati. Et de pœna fractionis cõſiniũ tradit Bal. in l. ſi Poſſidonium. C. de infa. Bar. in l. aut damnum. §. quiſquis. & ibi Alex. ff. de pœn. Nic. Pign.

CCCCCLXXV.

Creditor, qui mercatori plurium negotiorũ mutuo pecuniã dedit, in ea negotiatione, pro qua mutuauit, cæteris ꝑfertur.

SI mercator plurium negotiorum mutuo pecuniã † habeat à diuerſis, ille creditor præfertur in eo negotiatio ne, pro qua mutuauit. tex. eſt ſingularis ſecundum Io. Plagarenſem in l. procuratoris. §. ſi plures. ff. de tribu.

ADDITIO

Et ratio redditur in tex. & per conſequens ille §. loquens in ſeruo habet locum in libero. & communiter ſequuntur doct. ibi, & Are. inſti. quod cum eo. §. introduxit. cuius cõ trarium tenuit Rapha. Cu. conſi. 172. Titius. Circa quod vide latè Moder. Anco. in tractatu de merca. ti tu. de deco cto. parte vlti. nu. 20. & ſequen. Nico. Pign.

CCCCCLXXVI.

Teſtes deponentes die lunæ factum fuiſſe homicidium, quo die tantùm mandatum interuenit, an pœna falſi teneantur, ſi poſtero die actuale homicidium fuerit ſecutum, an verò reducantur ad concordiam?

SI † teſtes aliqui de homicidio deponunt die lunæ factũ, † quo die interuenit tm̃ mandatũ, non tenẽtur pœna fal ſi, licet poſtea alio die ſecutũ fuerit homicidiũ, cũ in atro cioribus voluntas habeat pro facto, vt l. ſi quis non dicam rapere, cũ ſua materia. C. de epiſ. & cle. Et ſi alij deponũt alio die factũ homicidiũ, reducũtur ad cõcordiã, ſ. manua liter, verbaliter autem die lunæ, text. eſt ſingularis de pœ. di. 1. c. periculoſo. & hoc adde ad l. 2. §. fi. ff. ſi cer. pet.

ADDITIO.

Et idem Rom. adducens alia ſimilia, conſi. 301. in propoſita. co. 2. ver. tertiò probatur. quòd eſt duplicatum in nu. 390. Aug. Arimi. in tractatu maleficio. in verbo, falſario, nu. 28. Io. Cro. in trac. teſti. nu. 337. Stepha. Aufre. deciſi. Tholo. 11. Et addde quòd quibuſcunque modis leges diſcordan tes concordantur, eiſdem modis poſſunt teſtes concorda ri, vt per Feli. in c. cùm tu. co. 5. verſi. quintò noto. de teſti. & ibi dicit, quòd ſufficit teſtes eſſe concordes in dicto, li cet diſcordent in cauſa dicti. Nico. Pig.

CCCCCLXXVII.

Iudex ad corporalem condemnationem procedere non poteſt ad tumultum populi, etiam ſi ille aliter ſedari non poſsit: ſecus in executione.

LIcet † iudex ad condemnationem corporalem procede re non poſsit ſed tumultum populi, etiam ſi ille aliter ſedari non poſsit, vt l. decurionũ. C. de pœ. & l. ſi priuatis. C. qui & à qui. Tamen ad tumultum populi poteſt execu tionem accelerare, etiam pendente dilatione, ſi aliter tu multus ſedari non poteſt. hic eſt tex. in l. qui cædẽ. in fin. ff. de iſtar. & bene facit l. ſi quis filio exhæredato. §. hi au- tem. ff. de iniur. teſta. & l. conſtitutiones. ff. de appella.

ADDITIONES.

Idem dicunt Hipp. in d. l. qui cædẽm. in fin. & in practi. §. exa minanda. nu. 30. Cæpo. caute. 2. ſub nu. 11. Fel. in c. 2. co. 2. verſi. 8. de præſcri. Iaſo. in l. 1. in prin. col. vlti. ff. de offi. aſ ſeſſ. Carer. qui altos citat, in tracta. homi. §. vlti. nu. 80. vbi plura inferunt in materia. Nico. Pign.

Propter ſcãdalum minuitur, aut oĩno remittitur pœna delin quenti, puta cũ interuenit clamor, aut tumultus po pularis. d. l. qui cædẽ. ff. de ſicar. Et ita dicit per illũ tex. gl. in ca. ſi ergo. in verb. clamoribus. 8. q. 1. & eſt etiã tex. in c. vnuſ quiſque. & ibi gl. 22. q. 4. Et in hanc ſententiam dicit gl. in c. ſi quis ordinatus. in gl. vlt. 92. diſt. quòd aliàs excommu nicandus excõicari non debet, ſi ſcandalum timeatur. gl. no. in c. lator. in ver. reddere. 2. q. 7. quòd propter ſcandalũ receditur à pœna l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & Inno. in c. 1. de cler. coniug. quòd propter ſcandalum toleratur cle ricus priuandus. Et diuus Thomas ſecunda ſecundæ. q. 8. artic. 1. in ſi. q̃ princeps non punitur vbi timetur de ſcan dalo. allegat gl. ſuper illud Mat. 13. ſinite creſcere vrticas, ne fortè eradicetis & triticum. vbi ex hoc dicit, qd̃ prin ceps propter ſcandalum non punitur, niſi fortè peccatum illius maius eſſet, quàm ſcandalum. Et aliàs p̃ ſcãdalum interdũ punitur non aliàs puniendus, vt dicit Bal. in l. 1. ff. de offi. eius cui mãd. eſt iuriſ. Sed certè id non eſt verũ, vt hic etiam ſentit Ro. quia vt dicunt Dy. & Bar. in d. l. q cæ dem. nunq̃ occiditur, qui non delinquit p̃ tumultũ popu larem. per te. in l. decurionum. C. de pœ. vbi gl. ex hoc in fert, Pilatũ malè Chriſtũ condẽnaſſe. bene aũt pœna acce leratur vt eſt tex. in d. l. qui cædẽs. ſecũdum eos. quem tex. ita etiam hic intelligit Ro. Sed aliàs propter ſcãdalũ multa fiunt contra ius cõe, de quibus latè per eundem Ro. in re pet. l. ſi verò. §. de viro. in 7. fallen. ff. ſol. matr. & Barb. cõſ: 11. col. 8. ver. & ad hoc accedat. vol. 1. & cõſi. 20. co. 14. ver. & ſic oriretur. vol. 2. & per Deci. conſi. 151. Maximi põde ris co. 3. & tradit And. Tiraq. in tract. de pœ. tẽp. aut remit. in cauſa. 46. per totum. & vltra cum adde q̃ ſcribit Par. de Put. in trac. de ſynd. in verb. latro. per totũ, & maximè nu. 6. & in verb. an ſi ſtatutũ relinquit pœnas. in ſi. & in verb. pœnas co. 1. vbi etiã ponit, q̃ ſi condẽnetur ad mortem ali quis homo magni roboris, vel inſignis artificij, q̃ eſſet vti l's reipublicæ, quòd iudex debet principem conſulere, & non mãdare ſnĩam executioni, per l. ad beſtias. ff. de pœ nis. & dicit ibi Dynus, qd̃ in tali caſu quilibet de populo poſſet impedire executionem ſnĩę capitalis, quẽ refert, & ſequitur Tho. Grã. conſi. 63. in cã Ioãnis del Cõparatore. col. 2. nu. 7. in conſilijs criminalibus. & Ang. Are. in tracta tu maleficiorum, in ver. qui iudex ſtatuit terminum. verſ. ſi autem aliquis. & Ang. conſi. 14. & Lud. Care. in practica criminali, in prin. nu. 89. & 90. & in §. circa. 4. nu. 80. & per Catald. de Boncompag. in tractatu de ſyndic. q. 212. G. S.

CCCCCLXXVIII.

Publicationis bonorum ſententia, an trahatur ad bona extra territorium publicantis exiſtentia, & cui ea applicari debeant, an communitati, vbi eſt lata ſententia, an vbi cõdemnatus habet originem, an verò vbi bona ſunt?

LIcet † magna ſit quæſtio doctorum, an ſnĩa publicatio- † nis bonorũ † trahatur ad bona extra territoriũ publi- † cantis exiſtentia, tamen cõis cõcluſio eſt, quod ſic, vt per Legiſtas in l. cunctos populos. C. de ſumma Trinit. Cano niſtas in c. cùm ſim. de hære. lib. 6. & in c. poſtulaſti. de fo ro compe. Sed tunc ſuccedit quæſtio, an illa bona debeãt applicari communitati, vbi lata eſt ſententia, an vbi habet originem cõdemnatus, an verò vbi bona ſunt? Tu dic cõ cluſiuè, quòd bona immobilia debẽt applicari fiſco, in cu ius territorio bona ſita ſunt. caſus eſt ſingularis in l. quicũ que. §. vniuerſi. C. de hære. & Manich. Bona autem mobi lia, etiam quæ ſunt alibi, debent applicari communitati iu dicis condemnãtis. caſus eſt ſingularis in c. 1. §. ſi iudex. de pace tenen. in vſib. feud. licet Bal. contradicat, & malè, per tex. in d. c. 1. §. ſi quis hominem.

ADDITIONES.

Idem quod Ro.hic videtur tenere Card. Alex.in c.1.§. si iu dex.hic allega.& verè ille textu.loquitur tantùm de mobilibus applicandis communitari condemnantis, de immobilibus verò nihil dicit.

Adde Bar.in d.l.cunctos populos.q.vlt.Bal.in l. mercatores. C.de commerc.& mercat.Cæpolam consi.crimi.17.visa. nu.37.Io.de Arno.epito.75.Alex.consi.16.viso. col.fi.& consi.31.viso ti.co.2.versi.pro quo primo.li.1.Aret.in tra ct.maleficior.in verbo,& eius bona publicamus. nu.5.& ibi Aug.Arim.col.3.Hip.de Marsi.in repet.l.fi.nu.186.ff. de iurisd.omn.iud.& Hier.Gigas in suo celebri tracta.crim. læsæ maiest.li.2.rub.de pœ.commit.crim.læsæ maiesta.q. 2.Mat.de Afflic.in dicto §.si quis hominem.10.notab.& in c.1.in fi.quæ sit pri.cau.benef.amittēdi.Et quæ bona veniant in confiscatione,suprà sing.170.430.548. Ni. Pi.

Videlatè Guido.Papæ decisio.Grationopo.341.& Gulie.de Ludo,singula.94.vbi tradit quæ bona intelligantur confiscata. Gabriel Saray.

CCCCCLXXIX.

1 *Hæres indignus hæreditate priuatur,& applicatur fisco ciuitatis originariæ testatoris.*

1 HAeres † indignus priuatur hæreditate, & applicatur fisco, vt de his quib.vt indig.p totū.Sed pone, ꝙ testator,cuius hærediras debet auferri,est Senēsis,hæres verò sit Florētinus,bona verò sint Genuæ, cui applicabunt? Dic ꝙ ciuitati originariæ testatoris.te. est singularis in authē.vt cū de app.cogn.§.si vnū de prædictis.vnde sumitur authē.si captiui.C.de episc.& cleric.& hoc perpetuò no.

CCCCCLXXX.

1 *Doctor,vel electus de dominis debet leuius puniri,et liber mitius,quàm seruus,& quid in statu libero?*

1 SCis,†qđ doctor,vel electus de dominis, aut similis debet mitius puniri.l.moris,§.sed & enim sciendum est, ff.de pœni,& liber mitius, quàm seruus.l. in seruorum.ff. eod.tit.Sed quid in statulibero,an puniat vt seruus, vel vt liber? Dic quòd vt liber propter spem libertatis,vt d.l.moris.§.fi.& l.statuliber.ff.de quæst.& l.1.ff.de pœ.& ibi Bar. & per illum te.in §.fi.decidit ur no.quæstio,quòd electus solùm,punitur ac si esset officium cōsecutus. & ita dixi, cùm hæc quæstio fuit de facto Romæ.

ADDITIO.

Adde l.fi.& ibi doctores.ff.si ex nox.cau.aga.& in dictis legibus. Nicolaus Pigno.

CCCCCLXXXI.

1 *Tabellioni,cui tempore rogationis fuit satis factū de mercede confectionis instrumenti,an iterum solui debeat,quando pars copiam instrumenti velit?*

1 AN tabellioni,qui tempore rogationis fuit solutus de mercede confectionis instrumenti, † debeat iterum solui,quando pars velit copiam instrumēti? Dic quòd sic. gl.est no.in l.fi.§.exemplaria.C.de prin.agen.in re. lib.12. quod tene menti,quia quoridianum est.

ADDITIO.

Quod sequitur Alex.in d.l.fi.& idem Alex.post Bar. & alios in l.argentarius.in prin.ff.de eden. Deci.in c.1. col. 23.ver. prædicta.vbi limi.de proba.& in consil.624. viso. Cagno. in l.si librarius.nu.51.ff.de reg.iu.Et quando de quātitate salarij est discordia inter notarium & partem, à iudice taxari debet.Bal.in d.l.argentarius.post Spe. Ni.Pig.

CCCCCLXXXII.

1 *Dotalis lucri remissio à marito vxori facta,vt eam seorsum ab ipso viuente,recipiat,pacemq; cū ea ineat, an valeat?*

1 POne casum quotidianum, communiter per Italiā sunt statuta,†quòd vxore prædecedente maritus lucretur dotem,vel eius partem.Sed pone, quòd vxor propter discordiam cum marito habitam recedit de domo mariti, & vadit ad domū consanguinei,marito desiderante pacē, ipse requirit vxorem suā,vxor petit sibi remitti lucrū dotis sibi ex statuto puenturū,q̄ritur,an valeat talis remissio ꝓp scandalū euitādū? Quilibet diceret,ꝙ sic,ꝓp pacē futuram,dic tñ contrarium,quia vænalis concordia inter coniuges est prohibita,licet aliàs sit pmissa, & ita nec promissio cuiuslibet alterius rei.casus est singu. secundum vnam lect.gl.& veram in l.si liberis.ff.de pact.do.quod nota.

ADDITIO.

Sequitur Io.Lup.in rub.de donat.inter vir.§.34. vbi extēdit ad vxorem committentem adulterium, vt scilicet si se re conciliauerint cum pacto, quòd lucrum bonorum pertineat ad maritum,vt talis concordia tanquam vænalis nō valeat. Nicolaus Pigno.

CCCCCLXXXIII.

1 *Præscriptio rei principalis ad accessorium trahitur,quod tēpore cœptæ præscriptionis in principali inerat, secus si ex post facto inesse cœperit,*

1 TV habes regulam,quòd præscriptio † facta de re principali trahitur ad rei accessorium. casus est in l. eos. C.de vsur.& l.si aliena.§.1.ff.de vsucap.Quod est verum, si accessorium ab initio inchoatæ præscriptionis inerat principali,secus si ex post facto cœpit inesse,quoniam tūc est opus quo ad illud noua præscriptione. casus est singularis, & non alibi, quem nota, quia de eo habebis honorem,in l.qui fundum.§.1.ff.de vsuca. pro empto. bene facit l. rerum mixtura. in fin.ff. de vsuca. & hoc induxi ad quæstionem.Hora pullat,non plus.

ADDITIONES.

Sequitur idem Ro.in d.§.1.prout eum allegat Feli. qui hoc sequitur in c.auditis.col.10.ver.quarta declaratio.de præscrip.& in c.cùm ex iniuncto.co.fi.de hæret. vbi allegat c. cùm contingat.de deci.Et vbi est diuersa ratio,non procedet reg.accessorium,&c.vt per di.§.1.voluit Corne.consi. 240.in præsenti.col.fi.versi.nec obstat, quòd argumentū. li.3.& tradit Hip.singulari 17.accessorium.Nico.Pig.

Hanc Romani limitationē refert,& sequitur Io.Franc.Balb. in tracta.de præscrip.in 2.parte princ.numer.14. versicu. prædictam limitationem. Gab.Sar.

CCCCCLXXXIIII.

1 *Cautio mutiana an habeat locum in contractibus?& quid in donatione causa mortis?*

1 DVbitatur an † cautio mutiana habeat locum in contractibus,de quo in l.1.C.de pact.& l.siue apud acta. C.de transac.vbi glo.& doc.dicunt,quòd non.Sed quid in donatione causa mortis, an in ea habeat locum cautio mutiana?nouum est & pulchrum quæsitum.Tu dic quod sic, quia isto casu magis accedit vltimæ voluntati, quàm contractui,in quo communiter locum non habet. casus est singularis in authen.de nupt.§.quæ verò. versi. prefatæ autem.Bald.allegat in auth.cui relictum.C. de indic. vid. & ibi facit festum.

ADDITIONES.

Adde quòd idem tenuit Ias.in l.dedi.co.4.ver. item adde. de condi.caus.dat.vbi dicit istud probari ratione, quia donatio causa mortis postquam est facta, & sic in esse deducta, æquiparatur vltimæ volūtati.gl.& Bar.in l.2.in prin.ff. de do.præle.Bar.& doc.in l.2.ff.de leg.1.

Et idem Ias.in d.l.siue apud acta.nu.19.C.de transac. Soci.in l.mutianæ.col.4.ff.de condi.& demon.Franc. Rip.in l.ita stipulatus.nu.45.ff.de verb.oblig. Nico.Pign.

Adde Stepha.Aufrer.decisio.Tholos.326.

CCCCCLXXXV.

1 *Ademptio generalis prælegatorum ab hærede,an intelligatur adimere legata conditionalia hæredi facta?*

1 QVæro,†nunquid generalis ademptio prælegatorum ab hærede,intelligatur adimere legata conditionalia hæredi facta?textum habes singulare in l.Paulo Callimacho.§.Pomponius.ff.de leg.3.

CCCCCLXXXVI.

1 *Vsusfructus,vel habitationis legato generali, an per legatum speciale rei derogetur?*

1 AN legato † generali vsusfructus, vel habitationis deroget per legatum speciale rei? Dic qđ non, casus est singularis secundum Bar.ibi in l.Sempronio.in princ.ff.de vsufruc. vsufruct.lega.secundum intellectum gloss. bene facit le.si alij.in princi.eod.titu.

ADDITIONES.

Nec obstat regula,generi per speciē, &c. quia illa procedit, qñ legatur genus & species eodē iure, vel eodē respectu, secus si in gñe de vno iure,putà de vsufructu, & de alio in specie,putà de proprietate, quod dicitur etiā diuersis respectibus,ſm Bar.in d.l.Sempronio. & in distinctione in d.l.si alij.& l.fi.eo.ti.Alex.consi.56.perlectis.3.lib. Cæpo. de serui.c.6.Et hæc est communis secundū Deci.consilio 590.testator.col.2.& in l.in toto.vbi dominus meus plura cumulat.ff.de reg.iu.Vide tamen Soci.Iun. 109. paucis vtar.dubio fi.vbi in terminis quando legatur vsusfructus vniuersalis, & res particularis, vult quòd generi derogetē per speciem,sequendo Bald.in l.quoties.C. fami. ercisc.& Ang. Are.in §.1.instit.de vsufruct. Nico.Pign.

Idem tenet Ias.in l.re coniuncti.nu.70.ff.de leg.3. & ibi Io. Cro.in q.4.Bar.in l.quæsitum.§.si quis fundum.co.fi.ff.de fun.instr.Alex.consi.56.vol.3.Pau.de Cast.cōsi.223.vol. 2.col.2.Et hæc est communis opi.doct.vt tradit Dida.Covar.lib.2.var.resol.c.2.nu.7.versi.sexta conclusio.vbi plures alios idem tenentes adducit. Gab.Sar.

CCCCCLXXXVII.

1 *Vsusfructus constitutus morte vsufructuarij finitur, & quid in spe vsusfructus constituendi?*

1 VSusfructus † constitutus finitur morte.c. fin. de pign. & in §.finitur.Instit.de vsufr.Sed quid in spe vsusfructus constituēdi,an finiat morte? pridie fui interrogatus. Vf.dicendū ꝙ sic,quia idē ius est in eo ꝙ est in spe, sicut in eo quod est in re.§.ex conditionali.Instit.de ver. obli.& hæc est vera cōclusio,sed de hoc habes duos casus notabiles in l.Sempronius Attalus.ff.de vsufru.leg.alium in l.qui vsumfructum.versi.hoc ita se habere.ff.de vsufructuc.

ADDITIO.

Sequitur Cæpola in tract.de serui.vrb.præd.c.4.ad fi. Ioan. Lup.in rub.de dona.inter vir.§.62.col.7. Nico. Pign.

CCCCCLXXXVIII.

1 *Gabella solutio per venditorem ne,an per emptorem fieri,de contractu emptionis debeat?*

1 PEr Italiam cōiter sunt statuta,ꝙ † de cōtractu emptionis debeat solui gabella,sed nō dī per quem: quæro ad quem spectet?Bal.tangit & non determinat in rubr.C. de reb.cre.Sed est casus quòd per emptorem solutio fieri debet.vt l.debet autem.in fin.ff.de ædil.edic.quod not.

ADDITIO.

Adde quòd hæc est communis opi. quam latè disputāt Bal. & posteriores in rub.ff.si cer.per.pet.decis.Tholosa.451. Vide tamen Cæpo. in d.l. debet. in 2. notab. tenentem pulchrè quòd debeat solui ab vtraque parte. Et ita ego arguē do Hierony.Cagno.aliàs defensaui ponderando dictionem,fortè,in tex.positam iuxta glo.& doct. in l. in substitutione.ff.de vulg.& pupil.qui mihi respond. Latinos illo modo loquendi vsos,& ego non viderā Cæpo. qui non dum erat impressus. Adde quis locus attendatur in solutione gabellæ,suprà singu.478. & de gabellis extat tracta. quem video allegari. Nico.Pign.

CCCCCLXXXIX.

1 *Hæres,si ad petitionem vnius ex creditoribus hæreditarijs, hæreditatem ære alieno grauatam adierit,cæteris creditoribus ad primi creditoris instantiam,eidem hæredi, aliquid ex debito remittentibus, an cogere possit ipsum primū creditorem, sibi pariter aliquid ex debito remittere?*

1 HAereditas est mihi delata creditis multis implicita, ego subsisto adire, ne illa sit mihi damnosa, postea † ad petitionem vnius creditoris, ad cuius instantiam alij creditores mihi,vt adirem,aliquid remiserunt ex debito, adeo hæreditatem illam,quæro an ille creditor, licet expresse nō remiserit, cogatur quicquam remittere? Dic quòd sic arbitrio boni viri.gl.est singularis in l. cū in eos. de pactis,allegat l.si fundum qui ex parte. cum seq.ff.manda.Amplius de istis singularibus non dabo tibi, quia impediunt mihi lectionem ordinariam.

ADDITIO

Quos tex.dicit singu.Ale.ad Bar.in d.l.si fundum.& in l.frater à fratre.& ibi Ias.14.not.ff.de condi.indebi. N. P.

CCCCCXC.

1 *Citationis omissio sententiam vitiat,fallit in sententia excommunicationis.Et quid in sententia absolutoria ab excommunicatione?*

1 TV habes regulam quòd omissio citationis vitiat † sententiam.l.1.§.item cùm ex edicto.ff.quæ senten. sine app.Fallit in snīa excōicationis,vt in c.sacro.de sen. excō. Modo quæro,quid in snīa absolutionis excōicationis, an requiratur citatio?gl.ponit 11.q.3.c.excōicatos. Inn.in c. prudentiam.§.6.de offi.deleg.Spe.in tit. de contumacia. §.fi.versi.sed pone excommunicatus. sequuntur domini mei in duabus decisionibus. Do tibi veram cōclusionem Io.And.in c.qua fronte de appe.vbi determinat, & dicit, quòd valet sicut in sententia excommunicationis, & nō redditur propter hoc nulla,licet sit iniqua ex ordinis defectu. & hoc per plures rationes,maximè eo,quia ea solennitas quæ requiritur ad aliquem actum faciēdum, eadem requiritur in eo dissoluendo.l.si ad resoluenda.C.de prædmi.& l.ab emptione.ff.de pact. sed in prolatione non requiritur,ergo nec in eius absolutione.

ADDITIONES.

Ibi,Do tibi veram decisionem. Adde Inno.in c. ab excōicato.in verbo,obtentis.de resci.Spe.in ti.de cōtu.§. fi. versed pone excommunicatus.do.Ant.in c.qua fronte. hic al leg.& Imo.in fi.& Panor.in 5.col.qui dicit, ꝙ qñ absolutio fit ab excōmunicatione,seu eius superiore concurrēte iurisdictione in personam excōmunicati,valeret absolutio absque citatione partis,vbi aliàs requireretur. nā sicut valeret excōicatio sine citatione & admonitione partis. c.sacro de sen.excō.& per gl.11.q.3.ca.1.& in summa.ita valebit absolutio,cùm potestas ligandi & soluendi procedat à pari,vt de pœni.di.1.verbum.& iuribus hic per Ro. allegatis,& qa absolutio est actus magis fauorabilis.l. Arrianus.ff.de act.& obli.& pro his est tex.no.in c. venerabi libus.§.vbi autem.de sen.excō.in 6.vbi vide Gemi. ꝙ quē text.traditur vna regula generalis,quòd dūmodo absolutio fiat à iudice suo, tunc quantumcunque iniusta valet, & non est nulla.& sic est conclusio, quòd nullo casu absolutio redditur nulla ex defectu citationis.

Idem Ro.consi.354.circa propositū.Bal.in l.si pacto quo pēnam.co.1.C.de pact.Abb.Deci.& alij in d.c.qua fronte.& in c.cùm sit Roma.de app.& in c.1.extra gl.de iud. Hipp. de Marsi.in l.de vnoquoque.fallen.43.ff.de re iud. Augu. Bero.in c.quoniam contra.in gl.citationes.nu.96.de ꝓb. Intellige hoc, quādo quis fuit excommunicatus simpliciter pro cōtumacia,secus si agatur de interesse partis, quia tunc requiritur citatio partis,vt per Rom.in d. consi.354. Abb.& Deci.in d.c.qua fronte.de appe. Nic. Pig.

CCCCCXCI.

1 *Maritus an postquàm ingressus est monasteriū de consensu vxoris,possit facere vxori confessionem de dote iam recepta,& an illa confessio probet?*

1 MAritus est ingressus monasterium de vxoris cōsensu,cuius,quia est antiqua,non est habenda sinistra suspicio,ꝙ maritus volēs recognoscere bonā fidē facit vxori post ingressum monasterij confessionē de dote iā recepta,quæritur,an illa confessio probet? Dic quòd non,ſm Spec.singulariter in ti.de statu monac.§.1.q.56. adde hoc ad authen.si qua mulier.C.de sacrosanct.eccle.

ADDITIO.

Idem dicunt Pau.de Cast.col.3.& ibi Ias.in 4. nota.in authe. ingressi.C.de sacrosan.eccl. Nicolaus Pign.

CCCCCXCII.

1 *Iudex eadem die post sententiam latam potest supplere circa accessoria,& an idem arbiter possit?*

1 DIcit l.Paulus.1.ff.de re iudi.ꝙ iudex potest eadē die post sententiam latam supplere circa accessoria,

& habetur in c.cùm appellationibus friuolis.de app.lib.6. Quæro quid in arbitro,an hoc posit?magna quæstio fuit Romæ coram me inter dominos meos variantes in hoc: demum comperi glo.singu.secundū quam iudicaui, licet multæ rationes essent in contrarium in l.quia arbiter, & si errauerit.ff.de arb.nota bene.

ADDITIO.

Quam glo.sequitur Alexan.post eos quos allegat in d.l. Paulus.in princ.& eam sing.dicit Ange.Aret.§. omnium.col. 2.versicu.tertiò sicut iudex.Institut.de actio. vbi ponit 8. æquiparationes, & 16. differentias inter iudicem & arbitrum. Nicolaus Pigno.

CCCCCXCIII.

1 *Testator si condemnet hæredem ad mutuandum Titio centum,an Titius teneatur idoneam præstare fideiusionē de illo mutuo reddendo,an verò nuda cautio sufficiat?*

I COndemnat testator hæredem suum,vt mutuet † Titio centum,an Titius teneatur pro hoc præstare idoneam fideiusionem de illo mutuo reddendo? Dic quòd non: sufficit enim nuda cautio:tex.est singularis in l. fideicommissa.§.si hæres.ff.de lega.3.

ADDITIO.

Adde quòd est duplicatum,vt infrà singu.799.testator.N.P.

CCCCCXCIIII.

1 *Filius naturalis sciens eius patrem suam impetrare legitimi tatem,an pro consentiente habeatur?*

TV scis,quòd ego dixi,quod cogitabā in vno, & illud est:Scis enim quòd filius naturalis non est in potestate patris.vt Institut.de nupt. in fi. cum simil.quod est verum,nisi sit legitimatus: Modo dicit text.no.in §.generaliter.in auth.quibus mo.natur.effici.sui. quòd in legitima tione requiritur filij consensus. & est ratio, quia non potest liber homo nolens alterius subijci potestati. Pone
1 quòd filius † scit patrem impetrare suam legitimitatem, & non contradicit,an habeatur pro consentiente?fuit magna quæstio in facto, & omnes recurrebant ad materiam l.quæ dotis.ff.sol.ma.& communiter tenebant quòd non, quia in præiudicialibus taciturnitas non habetur pro consensu.l.3.§.inuitus.ff.de procu. Sed contrarium est verū. glo.est singularis in l.in adoptionibus.in verbo,non contradicendo.ff.de adopt.& illam nemo notat,nisi ego. illam nunquam sciui nisi heri.

ADDITIONES.

Facit regula c.nonne.de præsum.vbi Feli.col.5.infert ex illa regula ad istam glo.pro qua facit: nam licet certo respectu legitimatio sit damnosa filio, quia perdit libertatē, & nō est amplius sui iuris,tamen attenta vtilitate quæ resultat ex recuperationis iuris natalium,quæ præsumitur potius consentire quàm dissentire,secundum Ro.met qui hoc latè tangit in l.quæ dotis.in 22.col.ff.sol.ma.

Et illam gl.sequutus est Ias.in l.quę dotis.num.70.& in l.2.§. voluntatem.in princ.ff.sol.ma.Io.Coras.in d.l.in adoptionibus.Deci.cons.55.& pro tenui.col.4. versic. tertiò respon.& cons.367.viso puncto.co.2.ver. & quando. Nic. Boer.decisio,190.sed circa.in fi.Et adde quòd sufficit ratificatio legitimati etiam post mortem patris, vt tradit Deci.post alios in d.cons.55.& pro tenui. Nico. Pign.

Idem latè tenet Bar.Chassæn.in commen.consuetudi. Burgund.in rubrica 8.*le bastard du bastard*.in versi. ab intest. nu.19.versicu.contrarium.Ludo.de Sardis,in tractatu. de legitima.capitu.de requisitis in legitima.versi. tertiò quæritur.nu.3.& Ang.Perus.in cons.71.& Præpos.licet dubitet in c.per venerabilē.§. quod autem. nu.17. qui filij sint legi.Ang.tamē in disputatione,Nobilis quidam genere.in vna duntaxat specie sufficere putauit, quòd filius nō contraderet, cùm videlicet matrē occultasset. sic intellexit tex.in §.fit igitur licentia.in authen.quib.mod.natu. effic. leg.cùm gl.in verb.& nec fraudare.Quod & Iacob.de Belouiso & Bar.in d.§.approbasse feruntur, vti Soci. scribit in l.Gallus.§.forsi.nu.5.ff.de lib.& posthu.At verò Anto. de Rose.in tract.de legitima.lib.1.ca. de forma causali. nu. fi.securè docet non sufficere,quòd filius non cōtradicat, sed regulariter exigi,quòd ratum habeat.Are.etiam co.4. ad fi.in d.§.forsitan.constanter asseuerat in omnibus legitimationis speciebus consensum filij non ex eo colligi,qđ non contradixerit. In hoc igitur consulo articulo potest dici,ratihabitionem filij,quam Iustinianus exigit in §.gñaliter.in auth.quib.mod.nat.effi.sui.nō ex eo induci, quòd sciuerit legitimationē impetrari,aut impetratā esse, & nō contradixit:Sed magis ex eo,q̄ ratā habuit aut re, aut verbis aliquid gerendo,quod citra ius & nomen legitimi gerere non potuit,arg.l.p̄ hærede.§.Papinianus.ff. de acquihære.l.Paulus.ff.rē rat.hab.Et sufficiet ratū habere, etiam post mortem patris,ſm Ang.in dicta disputatione, Nobilis.in primo dubio,col.3.Ant.de Rose.in tract.legit.lib.1. c.de causa formali.nu.fi.Aug.Are.in §.fi.nu.9.Inst.de nup. Præposi.in c.tāta est vis,nu.26.qui filij sint legit. Simplex aūt scientia filij sine contradictione non inducet ratihabitionē.Nec obstat tex.quē oēs allegant in l. in adoptionib. ff. de adoptio.si quidē iurisconsulti & Accur. sṅa non eò pertinet,vt scientia filij sine eius contradictione sufficiat, sed potius vt præsentia filij,qui non contradixit, consensum eius ostendat in legitimatione.facit tex.in §.sed si pater.Insti.quib.mod.ius pat.potesta.tol.Et ita vī gl. intelle xisse Roma.in l.quæ dotis.nu.39.ff.sol.mat.& Præposi.in d.c.per venerabilem.§.q̄ aūt.nu.51.qui filij sint legit. Diuersa autem sunt,eum qui sciat,non contradicere, & eum qui præsens sit,non contradicere,ſm ea quæ Bar.docet in l.quo enim.§.1.in prin.nu.1.ff.rē rat.hab.Et resoluit Ale. in l.sæpe.nu.87.versi.nec obstat.ff.de re iudi.Feli.in c. non ne.nu.13.de præsum.& ita per p̄dicta tenet Emanuel Costa in repe.l.Gallus.§.& quid si tantum.in tertio parte,nu. 117.ff.de lib.& posth.vbi hoc latius prosequitur. Gab.Sar.

CCCCCXCV.

1 *Primum & secundum decretum quid sint? & quomodo diffiniantur?*

2 *Secundum decretum non potest interponi nisi contra latitā tem,nisi periculum sit in mora.*

IN hoc consului pridie,*Sai,o dei sappere*, quid est secun-
1 dum decretum, † quòd est secūda iudicis aggrauatio pu-
2 nitiua cōtumaciæ,& ita primum potest diffiniri, † & illud secundum decretum non potest interponi nisi contra latitantem.& est latitatio debitoris absconsio fraudulenta in damnum creditoris.l. Fulcinius.§. si quis possedit.ff. qui. ex cau.in pos.ea.cum simil.Quod est verum, nisi periculum sit in mora,tunc enim interponitur secūdum decretum contra debitorem etiam non latitantem. Tu Legista bene habes hoc in tutore,& in tribus alijs casibus, vt in d.l.Fulcinius.§.adeo.l.eum qui.§.fi.in gl.ff. de priuileg. cred.sed quod etiam in hoc sit,nullus dixit, nisi Io. Andr. in c.consultationibus.de offi.deleg.in nouella. Bald. dicit etiam in vno loco,& non alibi,in c.1.de mili.vas. qui contum.est in vsibus feud.

ADDITIONES.

Adde Sand.qui aliqua dicit in proposito in ca. consultationibus.hic allę.col.3.Et adde quòd dictum Ioan.And.de quo hic,fuit Inno.in c.dilecto.de ver.signi.qui etiā allegat Io. And.hic,& Imo.in l.contra pupillum.ff.de re iud. vbi idē dicit,quòd indistinctè potest dari secundum decretū contra non latitantem,quoties est magis vtile reo,quòd mittatur in possessionem secundi decreti.Et Rom. cons. est nu.454.incip.in re præsenti.2.dub.

Adde quòd cons.Rom.sequitur latè Alexand.in l.si finita.§. Iulianus.column.17.ff.de damn.infect.Hippo.in l.qui cædem.ff.de sicar.colu.2. vbi plura in materia moræ ponit: & facit suprà singu.499. Nico.Pign.

CCCCCXCVI.

1 *Differentia quænam sit inter inducere,delere, & superinducere remissiue.*

1 QVæ differentia sit inter inducere,delere, & superinducere,vide gl.in l.si quis libertatem.ff.de peti.hære. & l.inductum.C.de solutio.

Additio.

ADDITIO.

Et doct.in l.1.& 2.ff.de his quæ in testa.delen.& in l.si vnus C. de testa. Nicol.Pig.

CCCCCXCVII.

1 *Absentes pro republica multa habēt priuilegia,nisi data opera & affectatè causa reipublicæ absint,quod præsumitur,si ille, qui causa reipublicæ abest, est in officio pauci valoris.*

1 TV habes,q̄ † absentes causa reipub.(vt Ambasiatores) multa habent priuilegia.tñ illi, qui data opera & affectatè causa reipubli.absunt,non gaudent illis priuilegijs,vt l.& qui data.ff.ex quib.causis maio.l.penulti.C. quō & qñ iudex.& l.vniuersi.C. de legat. libro 10. ſm vnam lecturam. Sed ad huius declarationem scias, quod omnis ille, qui abest causa reipubli.si est in officio pauci valoris, præsumitur affectatè,& data opera abesse.textus est singularis in l.spadonem.§.fina.ff.de excusatio.tutorum.& illam nemo ad hoc notat,& ideo tene menti.

ADDITIO.

Et sequitur Alexan.qui alios citat,in dicta l.penul. & in dicta l.vniuersi.Feli.in c.fina.de testi.Hippoly.de Marsi.in 1.1.§. cum quis.col.2.& 3.ff.de quæstio. Nico. Pig.

CCCCCXCVIII.

1 *Legatarius habet tacitam hypothecam in bonis testatoris,& an specialis hypotheca à testatore ipsi legatario data deroget generali à lege introducta?*

2 *Legatarius an de iure Digestorum habeat bona testatoris tacitè obligata?*

1 LEgatarius † habet tacitam hypothecam in bonis testatoris.l.1.C.commu.de lega.Instit.de le.§.nostra. cum simi.Sed an hypotheca specialis data per testatorem legatario deroget generali à lege introductæ?quid diceres, q̄ sic per l.fina.C.de pact. conuen.per ea quæ dixi in l.si cum dotem.in princip.ff.solu.matrimo.Sed tu dic contrarium text.est singularis in l.fundus.ff.de annu.lega.Et si dicis,il
2 le text.non probat, cum de iure Digestorum † legatarius nō habebat bona obligata tacitè,dic q̄ nō est verū,& est casus in contrariū in l.creditoribus.ff.de separa.& hoc nota.

ADDITIONES.

Et hoc tenet Bal.in l.col.3.versicu.quæro si testator pro legato.C.cōmu. de leg. & approbat Rip.in l.1.in fi.ff.de legat. 1. Negul.in tracta.de pig.4.memb.2.par.princi.1 5.casu.2. ampliat. Ibi,& si dicis . contrarium est verum,vt l.1.C.cōmu.de leg. vbi Imperator dicit se hypothecam de nouo inducere . & ita tenent communiter doctores in l.1.ff. de lega.1.& respō.ad d.l.creditoribus. quod loquitur in pigno re prætorio,iuxta l.non est mirum.ff.de pig.actio. Ni.Pi.

An testatorē cōstituente fundum aliquem in pignus pro soluendo certo legato,pro hoc sit recessum à generali hypotheca omnium bonorum testatoris, ex l.1.C.commu.de lega.Et quibusdam placet hac speciali pignoris cōstitutione non cessare hypothecam legis.Bal.in l.1.C.commu.de leg.col.3.versi.quæro quid si testator.Et Gul.Benedi.in c. Raynutius.de testamen.nu.152.facit,nā si locator domus specialem sibi hypothecam acquisierit ex contractu, non censetur renuntiare legali hypothecæ, quæ à iure constituitur in rebus inuectis & illatis . Fab.Ange.& Ias. in §.itē Seruiana.nu.67.Insti.de act.Bal.in l.certi iuris.C.loca. penul.q. qbus cōis aliorū cōsensus, accedit vt tradit Negus. de pign.4.memb.in 2.par.nu.91. qui tñ falso ad hanc sentē tiam allegat Dy.in dicto §.item Seruiana.Cy.& Sali.in dicta l.certi.qui potius contrariā in hoc sententiam asserunt. Sed videndum est, an tex.in dicta l.fundus quem.Bal.Rō. & aliorum opinionem rectè probet.Eius hæc sunt verba: *Fundus,quem paterfamilias libertis legatorum nomine, quæ in annos singulos reliquit,pignori esse voluit, ex causa fideicō missi rei seruandæ gratia petetur. Paulus notat hoc admittendū, Et in alijs rebus hæreditarijs, vt & in eas legatarius mittatur.* Hactenus. Iurisc. qui loquitur in vltima parte tex. de missione causa rei seruandæ,quæ legatarijs datur ex tit. vt in possessio.legatorum,vt ibi annotauit gl.Non de iure pignoris, aut hypothecæ à testatore constitutæ. Præterea legalis hypotheca pro legatis à Iustiniano fuit inducta l. 1.C.commu.de lega.nec de iure Pandectarum erat constituta,igitur non potest d.l.fundus.hanc opi. rectè probare. Cui obiectioni tacite respondet Roma.ex Pandectarū iure fuisse etiam inductam tacitam hypothecam pro legatis l.creditoribus.vbi Barto.ff.de separ. Sed illa decisio loquitur de hypotheca iure prætorio competenti ex titu. vt in possess.legatorum.te.& ibi gl.in l.si postquam.C. vt in posses.leg.gl.in l.is cui.§.postquam.ff.vt in poss.leg. Pau.de Cast. in dicta l.1.C.commu. de lega.Tametsi Cy.ibi 4.opposit. scripserit idem quod Barto.in dicta l.creditoribus . Potest tamē nihilominus ex Iurisconsulto in dicta l.fundus.colligi opinio Bal.& Roma.quando quidem constat per speciem hypothecam testantis non tolli illam missionē, quæ iure fieri pōt in possessionem aliorum bonorū. Est tū dubium,an legans vel promittens centū aureos,aliāue quantitatem super fundo Semproniano, videatur pignus illius fundi constituere pro solutione legati. Qua in re Barto.in dicta l.fundus.respondit, pignus censeri constitutū. Ias.in l.2.nu.45.C. iure emph. Cur.Iun.in l.vltima.§.fi.ff.de cōtrahen.emp.Ioan.Fab.in dicto.§.item Seruiana.col.penul. Insti.de act. Quod probatur ex verbis ipsius cōtrahentis aut legantis,quæ hypothecam apertissimè demonstrant. Secus tñ erit, si promittēs aut legans diuersa oratione vtatur in hunc modum,Lego aut promitto cētum ex fundo Semproniano,non.n.videtur pignus ex hoc constitutum licet ad solutionem illius quantitatis fuerit designatus ille fundus,gl.& Barto.in l.Caius.ff.de annuis leg.per illum te. Idē Barto.in l.Lucius.ff.de alimen.lega.vbi est speciale in alimentorum legato,vt eius fauore pignus censeatur constitutum.Idem Ias.in dicta l.2.nume.45.Faber in dicto §. item Seruiana.colum.fin. & Didac.Couar.in cap.Raynutius.§.10.nume.8.extrà de testamē.à quibus in hoc dissentit Curt.Iun.in dicto §.vltimo. Gab.Sar.

CCCCCXCIX.

1 *Confessio dotis recepta à marito facta constante matrimonio tacitam donationem inducit, & an illa præsumpta donatio reuocata censeatur,ex reuocatione dictæ confessionis à marito facta.*

SCis q̄ donatio inter virū & vxorem facta reuocari pōt vsque ad vltimum mortis articulū, vt l.cum hic status.
1 §.ait oratio.ff.de donatio.inter virum & vxorem. † Modò vir confessus est recepisse dotē à muliere constante matrimonio, ex qua confessione resultat tacita donatio inter eos,vt scis. Quid si postea dicit confessionem illam fuisse falsam,an videatur per hoc reuocasse illam tacitam donationem ex ea resultantem? Quilibet diceret q̄ sic.sed contrarium est verum.& ita singulariter tenet Ioan.And.in additio.Specu.in rubr.de donatio.inter virum & vxorem referens ibi hoc fuisse disputatum per quendam antiquū doctorē.præsumitur.n.potius voluisse q̄ illa habeat vxor tanquam donata,quam vt debita.& pro hoc est text.notabilis in d.l.cùm hic status.§.pœnitentia.ad finem.

ADDITIO.

Pro huius quæstionis decisione adde infinitos, quos allegat do.Palatios Rubios in repe.in repe.rubr.extra de dona.inter vir.& vxo.in §.33. per totum.vbi plenè. & in §.69.col. 4.versic.ex quo infertur.nume.11. Gab.Sar.

DC.

1 *Vxor incidens sibi capillos causa deuotionis viro inuito, an sit ipso iure excommunicata?*

EST nūc Florentiæ vna formosissima inuēcula, q̄ habet formosissimū virū,quæq; audita p̄dicatione (& est domini Pulleæ nurus)incidit sibi comā,seu capillos causa deuotionis,q̄rit,tan p hoc sit excōicata ipso iure,si fecit viro inuito? Dic q̄ sic.te.est singularis 30.di.ca. quęcunque.

ADDITIO.

Quem etiam dixit singularem Brixi.in Dictiona. versi. mulier.& de eo facit mentionem Abb.in c.si quis ex clericis, de vita & honesta.clerico. Nicol.Pig.

DCI.

1 *Veſte æſtiua, & hyemali annuatim legata, quo tempore ea peti poſsint?*

ALiud non ſcimus, & tu verè ſcis, q relictum annuũ re ſpectu certę neceſsitatis debetur eo tẽpore, quo ineſt neceſsitas.l,nec ſemel.§.ſi inhibita.C.quãdo dies lega.ced.

1 Pone quòd teſtator annuatim legat veſtem æſtiuã & hyemalem, quæritur quando poſsit peti? Dic quod æſtiua in menſe Aprilis, & hyemalis in mẽſe Septembris.C. de milit.veſt.l.1.libro 12.vbi eſt caſus ſingularis.

ADDITIO.

Et ibi Bar.& alij, Anto.Corſe.ſing.392.verb.veſtis. Nic.Pig.

DCII.

1 *Subdiaconus à Papa diſpenſatus ad inſtantiam alicuius mulieris, quod vxorem ducere poſsit, an eandem in vxorem ducere compellatur?*

AN ſubdiaconus, cui Papa diſpenſauit contemplatione vnius nobiliſsimæ dominæ, q poſsit vxorem capere,

1 compellatur† eandem ducere? Aliqui allegant verba Bald. in l.2.C.de ædil.actio.ſed non faciunt. ſed caſus eſt in terminis quod ſic. in l. matrimonij.ff.de ritu nupt. bene facit l.quod & Atteius.ff.eodem titu.& l.matrimonij.ff. qui & à quibus. licet Petr.de Anchar. in conſilijs ſuis dixerit contrà, & malè.

ADDITIO

Adde quod conſil. Petr.de Anchar. ſunt fortè illa quæ alleg. Deci.conſi.112.in præſenti.col.penul.& fin. Nico.Pig.

DCIII.

1 *Priuilegium mihi cõceſſum, q pro bonis meis ad collectarũ ſolutionem non tenear, an extendatur ad prædium meum ab alio bona fide poſſeſſum, licet ad me poſtea reuertatur?*

1 AN priuilegium mihi conceſſum, q† non tenear ad ſolutionem collectarum de meis bonis, extendatur ad ſpdiũ meũ ab alio poſſeſſum bona fide, licet ad me poſtea reuertatur? Tu ires ad illud, an exẽptio extẽdatur ad bona futura, de quo dixi in l.dãni.§.ſi is qui.ff.de dãno infec.ſed non facit, quia hic non ſumus in bonis futuris. Dic ergo q non extẽditur ad prædium ab alio poſſeſſum, licet ad me reuerſum.gl.eſt ſingularis in c.2.in verbo, poſsidebam.de deci.lib.6.referens ita tenere Hoſt.in c.dudum.de priuile.

ADDITIONES.

Adde q idem tenet Innoc.& communiter docto.in c.dudũ vbi tenet q ſola iuſta poſſeſsio ſufficiat ad impediendum vires priuilegij.tenet etiam Gemi. in c.2.hic allega.

Adde Cagnol. in l.qui actionem habet. col.ſi.nu.11.verſ. & ſimiliter privilegium.ff.de regu.iur.& in materia, quiã ſolutione collectarum immunes ſint,& qui ad eas teneãtur, latiſsimè tradunt Guido Papæ deciſ.Grationop.376. vſq; ad deciſ.403.& Moderni Cunienſes in eorum tractatu de muneribus,& honoribus. Gab.Sar.

DCIIII.

1 *Pubes vſque ad quot annos maſculus, fœminaque dicatur, ſi de alimentis tractetur.*

1 IN materia alimentorum pubes intelligitur † in maſculo vſque ad 18.in fœmina vſque ad 14. annos.l. Mela.ff. de alimen.& ciba.lega.

ADDITIO.

Et ſingul.dicit Barto. ibi & Franc.Cremen.ſingu.78.relicta. Deci.in l.fina.C.de Carbo.edict. Quæ ætas dicitur plena pubertas.§.minorem.Inſtitu.de adoptio.& adde ſuprà ſingula.123.vlti. Nico.Pig.

DCV.

1 *Diſpoſitio l.1.C.ſi dos conſtan.matrimo. an habeat locum in dote promiſſa, non data?*

TV habuiſti in l.quamuis.ff.ſolu.matrimo.q conſtante matrimonio ex cauſis maritus dotem vxori reddere poteſt, extra illas cauſas non.l.1.C. ſi dos conſtan. matri-

1 mo.Sed an illa lex habeat locum in dote promiſſa non data, ſed danda per vxorem marito,& an poſsit vxori ex cauſa quacunque remitti? Tu diceres, quod non, quia promittere & ſoluere idem ſunt, vt l.fina.ad legem Falci.quia remittere eſt donare, ſed cõſtante matrimonio nõ valet donatio inter coniuges. Præterea vxor & maritus ſunt correlativa, & correlativorum eadem eſt diſciplicina.l.ſi.ff. de accep.ſed vxor nõ poteſt.l.vt autem.ff.de pact.dota. ergo idem eſt in marito. Sed contrarium eſt veritas.gl. eſt ſingularis ſecundum Cy.& Ba.ibi in l.ſi conſtante.in verbo, firma.C.de dona.ante nup.

ADDITIO.

Quam dicunt ſingul. ibi doct. Alex.& alij in l.2.in princ.& in d.l.quamuis.ff.ſoluto matrimonio. Nicol.Boer. deciſio. 22.an bona.num.22. Nico.Pig.

DCVI.

1 *Alienationis verbum in reſcriptis largiſsimè accipitur, etiam ſi res tantum ſit ablata.*

TV ſcis, q quid eſſe alienatũ capitur dupliciter, ſtrictè videlicet, & largè.ſtrictè, cùm dominium eſt trãſlatũ. l.1.C.de fundo do.& l.alienatum.ff. de verborũ ſignificatio.largo modo dicimus, ſi poſſeſsionẽ tantũ in alium trãſtulerim.l.nõ ſolum.in princi.ff.de alie.iudi.mu.cauſa fac. l.ſi.C.de reb.alie.non alie.& in authẽ.de non alienandis.§. nos igitur. Canoniſtæ in c.nulli. de rebus eccl.non aliẽ.in

1 text.& in glo. Modo † quæro quid in reſcriptis principum quomodo accipiatur verbum alienatum? hoc non habes p legiſtas, ſed eſt verbum Inno. in c. Epiſcopi.de reb.eccle. dicentis verbum alienare in reſcriptis accipi largiſsimè, etiam ſi ſolum mihi res ablata ſit, dicitur alienata.

ADDITIONES.

Adde cum dixit Inno.in loco hic alleg. q reſcripta debent latiſsimè interpretari.l. ſolemus.ff.de iudic.& c.cũ eccleſia. de cauſa poſſ.& proprieta.& Panor.ibi dicit eſſe perpetuo not.iſtud dictum, quia videtur extraneum q reſcripta ad lites ſint latiſsimè interpretãda, cùm præiudicent iuriſdictioni ordinariæ,& videtur cõtra c.ſedes.de reſcript. & c. ad hoc.eodem tit.& iura per Innocen.allegata non loquũtur de reſcriptis, ſed dicunt ſolũ q in iudicio ſeu in libello eſt fienda largiſsima interpretatio, quia omnia veniunt in iudiciũ. Sed vt ſaluetur Innoc. poteſt dici ꝓm eum, q vbi agitur de vi comprehẽſiua reſcripti procedet dictum ſuũ, quia reſcriptum eſt modici præiudicij, cum cõcedatur tũ exercitium actionis competentis coram de legato. & hoc niſi committatur aliqua fraus,& hoc caſu loquitur d.c. ſedes. ſed ſi agitur de vi extenſiua, tunc ſecus. nam debet ſtrictiſsimè interpretari, vt in c.ſi.& c.Rodulphus. de reſcri.

Et idẽ Inno.in c.cùm olim Abb.in verbo mentio. de offi. de lega. idem Rom.conſi.343.ex propoſito.3.dubio. Abb.in c.1.col.2.de reſti.in integ.latè per Feli.qui alios citat in rubri.de reſcrip.col.3.ver.cæterum. qui reſpondet aliquibus in contrarium adductis. Deci.& Cagnol.in l.non alienat. ff.de reg.iur. Augu.Bero.in dicto cap.Epiſcopi.in fi.qui diſtinguit vt per eum. Nico.Pig.

DCVII.

1 *Vicarius generalis Epiſcopi beneficia conferre non poteſt, & an poſsit præſentatum per fundatorem eccleſiæ, rectorem inſtituere?*

TV ſcis, q fundatores eccleſiarum habent à iure canonico priuilegium præſentandi rectorem in illa eccleſia, & Epiſcopus cogitur confirmare illum præſentatum per fundatores eccleſię, ſi tamen eſt idoneus. Modo hodie

1 fui interrogatus, † Vicarius generalis non poteſt conferre beneficia.c.in gñali.de offi.vica. lib.6. Sed an poſsit illũ pſentatum per fundatorem rectorem inſtituere? Quidam doctor conſuluit quod non. ſed malè. caſus eſt ſingularis in cap.ex frequentibus de inſtitu. vbi eſt caſus rotundus.

ADDITIO.

Et idem tenet ibi gl.& Abb.poſt alios nume.7.& glo. penul. & ibi Arch.Domi.& alij, in d.c.ſi.& ſentit idem Rom.cõſi. 465.in re præſenti. Bellame.deciſio.94.licet. Deci. conſi. 121.in cauſa.col.1.& eſt commu. vt plenè per Roch.Cur. de iure patro.ver. competens alicui.q.31. Nico. Boer. qui alios citat, deciſ.30.quæritur.col.2. Nicol.Pign.

DCVIII.

DCVIII.

1 *Secundum decretum an ſit ſententia interlocutoria, vel diffinitiua?*

2 *Secundum decretum poteſt à iudice reuocari, quandocunque ei conſtiterit illud eſſe iniuſtum.*

1 SEcundum decretum † an ſit ſentẽtia interlocutoria vel diffinitiua, effectus eſt magnus, vt in c.cùm ceſſante. de appel.& l.quod iuſsit.ff.de re iudi.Bar.ponit in l.2.ff.de appel.Bal.in l.2.C.de epiſco.audien.Dy.in l.ſi finita.§.ſi fortè ff.de dam.infect.& variè loquuntur Ego dico, q eſt inter locutoria.gl.eſt ſingularis in l.præſenti.§.cũ autem.in verſ. admodum.C.de his qui ad eccle.cõfug.Probo rationibus: ſententia diffinitiua non poteſt dari contra minorem.l. cũ & minores.C.ſi aduer.rem iudica.l. acta in fi.& l. cõtra pupillum.ff.de re iudi. ſed ſecundum decretum patitur minor.l.ſi minor.ff.de bon.autho.iudi.poſſ. ergo non eſt diffinitiua, ergo interlocutoria. Item ſententia diffinitiua non fertur lite non conteſtata.l.fi.§.illud.C.de temp.appella.& l.prolaram cum ſimi.C. de ſentent. & interlo. ſed ꝓm decretum fertur lite non conteſtata.l. cum proponas.C. de bon.autho.iud.poſ. Et ex hoc reſultat verificatio dicti ſin-

2 gularis Inno.in cõdilecto.de verbo.ſigni.vbi vult, † q quãcunque iudici conſtaret ſecundum decretum aliàs interpoſitum eſſe iniuſtum, poteſt illud reuocare. quod etiam tenet Barto.in l.non videtur. 1. ff.de iudic.licet Inno. non alleget, quanquam Canoniſtæ reprobent,& malè dictum præfatum Innocen.

ADDITIONES.

Et q ſecundum decretũ ſit ſententia interlocutoria, habens tũ vim diffinitiuæ, not.Bartol.in dicto §.ſi fortè.& expreſſius Bal.in l.2.ff.ſi ex noxa.cau.aga.& alij, quos allegat Feli. in c.qualiter quando.1.col.5.de accuſa. Ad iſtud, quod ſecundum decretum ſit ſententia interlocutoria, & quòd ſit reuocabile per iudicem, vide etiam Feli.in ca. conſulta tionibus col.3.de offi.delega.

Et idem Roma.conſi.454. in re præſenti.numer.20. Abb.in cap.1.colum.3.de eo qui mit. in poſſeſ. & in conſil.150.ex omnibus.lib.1. Alexan.& Iaſo. & alij, in d.l.quod iuſsit.ille col.6.hic col.8. Nicol.Pig.

DCIX.

1 *Iudices duo ſi ſimilem iuriſdictionem habeãt, & inter eos ſit locus præuentioni, an ſiſit in quæſtione, quæ vtriuſq; iuriſdictionem concernat, & verba ad eorum alterum dirigantur, trahantur etiam, & locum habeant in altero non nominato iudice?*

TV Senenſis habes hic duos iudices, Poteſtatem & Capitaneum habentes ſimilem iuriſdictionem, & inter

1 quos eſt locus præuentioni, Modò pone, † q ſit Senis vna quæſtio, quæ in his, quæ concernunt iuriſdictionẽ vtriuſque, dirigit verba ſua tm ad vnum dictorum iudicũ, an illa habeat locum in alio iudice non nominato ibi? Tu ires ad generalia, quia ſtatuta ſunt ſtricti iuris, merito ad aliã perſonam non extenduntur. Sed malè diceres, & ideo dic, q habet locum in alio iudice, de quo in eo mentio nõ ſit. te. eſt ſing.& ibi not.Bartol.ſummè in l.2.§.ſi iure.ff.ad Senatuſcon.Tertul. vbi eſt caſus, & ita conſulã nunc de facto.

ADDITIO.

Sequitur Alex.conſi.106.viſo themate.col.3.lib.3.& conſuluit Franc.Aret.conſi.107.clariſſime.in fin. N.c. Pig.

DCX.

1 *Chriſtianus circuncidens filium ſuum, qua pœna teneatur?*

2 *Caſtrans aliquem, pœna legis Corneliæ de ſicariis tenetur.*

1 QVa pœna puniatur † Chriſtianus circuncidens filium ſuum, vt faciunt Iudæi, quibus permittitur per reſcri

2 ptum diui Pij? Dic† quòd tenetur pœna caſtrantis aliquẽ, ſcilicet, pœna legis Cornelię de ſicarijs. text.eſt ſingularis in l.circuncidere.ff.ad leg.Cornel.de ſicar.

DCXI.

1 *Obligatio oĩum bonorũ pro reſtitutione pecuniæ mihi à te mutuatæ, an trahatur ad pecuniam mihi per aliũ mutuatã? Et an ad eandem à te mutuo acceptam?*

ACcipio à te pecuniam mutuo,& pro ea reddenda obligo tibi omnia bona mea, certum eſt q in generali obligatione bonorum veniunt etiam futura.l.fina.C. quæ res

1 pign. Sed an veniat in obligatione generali illa pecunia mihi mutuata per alium? Dic q ſic.l.idemque.in fi.ff.qui por. in pig.hab. Sed an veniat illa, quam mutuo à te ipſo, qui ac cipis obligationem pignoris? Alb.Galeo. in margar.tit. de de pig.verſi. ſed pone accipio.& Rich.Malumb.in l.obligatione.ff.de pigno.dicunt,& eſt breuis ipſorum determinatio, q pecunia mutuo accepta non venit in obligatione generali facta mutuanti. text.eſt ſingularis à contrario ſenſu in l.cum tabernam.§.fi.ver.ab alio.ff.de pign:

ADDITIO.

Et quæ ſit ratio, ponit pulchrè Bald.poſt Richar.Malumb.in dicto §.fi.Neguſ. in tracta.pigno.2.memb.2.part. nu. 12. & 13.Modern.Anco. qui alios citant in tracta. de mercat. tit.mauda.fol.vltim. Nico. Pig.

DCXII.

1 *Pecuniam redactam ex venditione rei meæ à te factæ, poſſum in ſubſidium repetere. Et quid econtra, ſi ex pecunia mea rem emas. an in ſubſidium poſsim ad illam agere, licet mihi obligata non ſit?*

1 TV habes, † q pecuniam redactam ex venditione rei meæ per te factæ, ego in ſubſidium poſſum repetere. l.mater.C. de rei vendi.l.ſi eum ſeruum.ff. ſi certum peta. & l.ſi.ff.de nego.geſt. Sed quid econtra, vt quia ex pecunia mea emis rem, an in ſubſidium poſsim ad illam rem agere licet non ſit mihi obligata, vt l.ſi ex ea.C.de rei vendi.& C. de pig.l.quamuis.3.Glof.in l.Proculus.ff.de iure do.quam allegat Cyn. in d.l.mater. in q.6. Sed pro ea eſt caſus in l. vxor marito.ff.de dona.inter virum & vxor.& tenet quod ſic, quam nota.

ADDITIO.

Et q ille tex.loquatur in ſubſidium, tenet Bald.ibi,& gl.1.in ſi.in l.ſi filij tui.C. eodem tit. Barto.in l. ſi vt proponis.in fin.& ibi Bal.5.q.& Caſtren.in ſi.poſt Angel.C.de rei vendi.idẽ Bar.& Bal.in l.ex pecuniæ.C.de iure dot. Aug.Bero. in c.cùm tu.num.46.de vſur. Alexand.conſi.38.li.2.Matr. de Afflict.in tit.de fratri.de no.beneſi.inueſt.§.ſi duo. col. 3. Quicquid dicat Ioan.Lup.in rubri.de dona.inter virum & vxorem.§.60.colu.6.verſi.ſed in caſu. Et intellige illum te.ſpecialiter in re empta ex pecunia donata, vel dotali, vt per Bald.in d.quæſt.5.& in dicta l.mater.num.15.Franciſ. Rip.in l.ſenatus.colum.5.fallen.6.ff. in quibus cau. pign: &c. Quicquid dicat glo. in dicta l.ſi vt apponis. & Rom. hic poſt Ange.in dicta l.ſi filij tui.in fine. Adde q illa lex procedit in re empta per vxorem ex pecunia ſibi à marito donata, vt per Rip.vbi ſuprà, & reſpon.libro 3.cap.4.colum.fina. Nicol.Pig.

DCXIII.

1 *Hæres an poſsit petere illud, quod debebat ſibi dari à legatario, ſi ſemel in illud oblatum repudiauit?*

1 ESt magna quæſtio in l.ſi.C.de condi.inſer. per gl.& docto.ibi, an† hæres poſsit petere illud quod debebat ſibi dari à legatario, ſi ſemel illud oblatum repudiauit? & in hoc volo te docere vnum textum, quem didici in libro domini Baldi, quem, dum eſſem ſcholaris, inueni. Clarum eſt, q tũc cõditio habetur pro impleta, vt l.in teſtamento.& l.iure ciuili.ff.de condi.& demon.Bar.in d.l.ſi. ponit ſuam diſtinctionem, quam totus mundus approbat, q cõditione habita pro impleta ex hæredis repudiatione ſi diſpoſitio trahit ſecum executionẽ quo ad ius,† & quo ad factum, & tunc dicit ipſe, q ſemel repudiatum non põt per hæredẽ repeti. caſus eſt ſecundum eum in d.l.ſi. Aut eſt facta executio quo ad ius, nõ quo ad factũ, & tunc põt repetere. nil allegat, ſed ita dici ſe putare. Ego autẽ dico, q indiſtinctè non poteſt repetere, & ſic eſt contra ſecundum membrũ eius.te.eſt ſingu.l.ſi hæres cui.ff. ad legem Falc. & ibi erat vna manus magna cum nota dicente, nota hic caſum contra Barto.& eſt mirabile, quod Bal.ſequitur Bar.in d.l.ſi.& ideo non confidas nimium in doctoribus.

Additiones

ADDITIONES.

Hanc quæſtionẽ diſputat plenè, & more ſuo elegãter Iaſ.in l. ſi hæres.hic alleg.& refert plures docto.hincinde.& tandẽ dicit,q̃ communiter tenetur intellectus Petri in l.cui fundus,in fi.de condi.& demonſtr. Ꝛm quẽ gl.in dicta l.ſi hæres.concludit,q̃ hæres poterit ſe tueri exceptione, ſi vult ſibi dari cauſa cõditionis implẽdæ illud,qd̃ prius accipere recuſauit.& reſpondet ad te.in dicta l.ſi hæres.Alexã.vero dicit,q̃ putat eſſe tutius tenere,q̃ ſi antequam facta ſit talis reſtitutio fideicommiſſi,hæres velit reuocare propoſitum, & conſequi id quod erat ſibi datum cauſa conditionis implendæ,id poſſit,& poſſunt allegata in contrarium reſolui.ad quod vide etiam no.per Bal.in l.1.in fi.C.de inſti.& ſubſti.poſt Cy.& quod ibi dixit Alex.

Hoc examinant doctores in d.l.ſi.& in d.l.ſi hæres.Nic. Pig.

DCXIIII.

1 *Legatis omnibus rebus,quas teſtator emit,an ea veniant,quæ ad teſtatorem peruenerunt ex alio titulo?*

VErbũ emptionis & venditionis omnem contractum, per quem inducitur rei alienatio,comprehendit.l.ſtatu liberi.§. Quintus.ff.de ſtatu liberis. capit. 1.de controuer.inter do.& empti.in vſibus feud. & habetur plenè in l.

1 2.C.de vſuca.pro empt.Sed quid tin legato omnium rerũ quas teſtator emit,an veniant illa quę ad teſtatorem peruenerunt ex alio titulo? Dic q̃ nõ.tex.eſt notabilis & ſingularis in l.item legato.§.item intereſt.ff.de leg.3.

ADDITIONES.

Iſtud dictũ refert & ſequitur Sande.in c.prelatorum.col.6.in princi.de accuſa. De iſta materia vide etiã gl.1.in l.fina.C. de pact.inter empt.& vendi.in verbo, tit.in c.1.de vſu. in 6.& omnino Ange.in l.cùm hi.§.penul.ff.de tranſact. Bal. in c.fi.de controuer. inter do.& empt.feu.Cy.in l.fina.in vlti.oppo.C.in quibus cau.in integ.reſtitu.non eſt neceſſaria.Pau.de Caſt.conſi.26.

Adde latè Alexand.& Moder. in l. filiusfamilias.§.diui.in 8. q.Barto.ff.de lega.1.Augu.Bero.in c.1.num.39.in fine. de precarijs. Nicol.Pig.

DCXV.

2 *Pretium ſicut in perſonalibus & in realibus ſuccedit loco rei an idem ſit in hypothecaria?*

1 TV habes,an in perſonalibus pretiũ ſuccedat loco rei.l. venditor ex hæreditate.ff.de hære.vel act.ven.In realibus habes l.ſi rẽ & pretiũ.ff.de rei vendi.& l.iure.C.eo.cũ ſimi.Sed quid in hypothecaria, an pretium ſuccedat loco rei? Dic q̃ nõ,niſi in ſubſidiũ.te.eſt ſingularis in l.1.ff.de diſtrac.pign.cum glo.fin.& Bart.facit feſtum ibi,& in l. qui à debitore.in princip.ff.de his quæ in frau.credi.quod not.

ADDITIONES.

Sequuntur Ange.in dicta l.ſi rem & pretiũ.Alex. cõſi.108.vi ſo.col.fi.li.5.Iaſ. in §.item Seruiana.nu.39.& ibi Gomes. nu.14.Inſtit.de actio.idẽ Iaſ.in l.ſi eum ſeruũ.col.fina.ff.ſi certum peta.latè Neguſa.in trac.pigno.1.membro.5.part. princi.q.16. intelligentes hoc procedere in actione particulari,ſecus vniuerſali,quia tunc ſemper ſuccedit loco pretij.Itẽ non haberet locũ in habente cauſam oneroſam, qa nõ ſuccedit loco pretij,niſi aliquid exptio ſupereſſet.N.P. Quod etiam in particularibus pretium ſuccedat loco rei, tenuit nouiſsimè Maria.Socin. Iunior in repeti.l.4.§. Cato. in 8.notab.in fi.ff.de verb.obli.de quo etiam per Alex.in l. ſi eum.in fi.ff.ſi cer.pet. Gabr.Sar.

DCXVI.

1 *Legitima,quomodo à patre poſsit filius auferri?*
2 *Intellectus l.ſi.ff.ſi quid in fraud.patro.*

QVidã Cardinalis nũc mortuus Nouarienſis, qui valẽs fuit,parum antequam recederem de Roma,quę fuit

1 à me,an doctrina.Dyn.& Barto.per quam prouidetur,tvt filijs legitima auferatur, in l.hæreditariũ.ff.de bõ. autho. iud. poſſ.volens, q̃ pater poſt mortem ſuam ex titulo oneroſo promittat omnia bona tertio, & ſic filius remanebit ſine legitima,quia fortè pretiũ cõſumpſit pater in vita,& hoc p d.l.hæreditariũ.legitima.n.debeẽ deducto ære alieno.l.Papinianus.§. quarta. cum ſimi. ff.de inofficio. teſtamen.ſed detrahẽdo æs alienum poſt mortem patris nil remanet in bonis patris,ergo &c.Sed an ſit vera dicta doctrina Bart.& Dy.Dic q̃ non,per caſum l.fin.ff. ſi quid in fraudem patroni.vbi quocunque modo ſint per patrem aliena ta in fraudem,etiã titulo oneroſo,reuocatur quicquid alienatũ eſt in fraudem legitimæ. Et per alienationem oĩum bonorũ præſumitur fraus.l. omnes.§. Lucius.ff.de his quæ

2 in frau.credi.Sed ſi tu dicis,tq̃ dicta l.ſi.non loquitur in filio naturali,reſpondeo, q̃ illud multò magis debet eſſe in eo,cui eſt magis hæreditas debita.Et q̃ hoc ſit verum, ita illam l.intelligit Bart.in l.non vſque adeò.ff. ſi quis à parẽ. fuerit manumiſ. Hoſti.in c.Raynutius.de teſtamen.licet Bald.variauerit,quia vnum dixit in l.2.C.ſi quid in fraudẽ patron.aliud in l.prima.C.de his quæ in fraudem creditorum.& in l.prima de inofficio.donatio.Quicquid ſit,veritas eſt,quod illa l.fina.habet locum multò magis in filio naturali per dictam rationem.

ADDITIONES.

An promiſsio iſta facta per patrem valeat in fraudẽ filij? vide per gl.Bar.& alios ſcribẽtes in l.ſi.C.de pact.aliquas remiſſiones in materia dat Alex.in d.l. hæreditarium in poſtil.

Adde Iaſ.in l.ſi arrogatur.col.9.ff. de adopt. Cæpol.caut.21. pater.doct.in dicto c.Raynaldus.& in §.itẽ ſi quis in fraudẽ. Inſt.de actio, & dicit Io. Dilec.de arte teſtã.ti. de liber. inſti.cau.17.hoc remedĩ ita ambiguũ,vt deciſione principis indigeat,quia multi cõtra Bart.& Rom.hic tenẽt.N.P.

Adde quæ latè ſcribit Bartholo.Chaſſæn.in cõment.cõſuet. Burgun.in rubri.7.§.*on ne peut exhereder.*in ver.*ſinon pour aucunes des cauſes*.nu.24.verſ.prima eſt.& verſi.ſecũdò dicit.Et notandum eſt q̃ cũ filius poſsit reuocare rẽ alienatã in fraudẽ ſuæ legitimæ per patrem, vt tenet etiam Bar. in l.non vſq; adeo.ff.ſi quis à paren.fuer.manumiſ.Iaſ.in §. itẽ ſi quis in fraudẽ.col.1.nu.2.Inſtit.de actio.Ioã. Lupus in repeti.rubri.de donatio.§.17.nu.14.Andrę.Tiraquel. in tract.de vtroque retractu,fo.149.nu.29.§.1.in gl.16.ſi pater amiſit oĩa bona ſua in ludo azardi,filij poſsint reuocare vſque ad eorũ legitimã.Et vſque ad illã partẽ bonorũ,puta tertiã,quæ veniebat applicãda vni filiorũ patre volente eũ meliorare,p id q̃ notab.dicit Bal.in rubric.C.de cõdictio ob turpẽ cauſam.Et in auth.ex teſtamẽto.col.penul.C.de collatio.per Ioã.de Imol.in l.ſi quis cũ ſciret.ff. de vſucap. pro emptor.Vnũ tñ eſt inſuper notãdũ, quod licet pater tutul.oneroſo,& bona fide poſsit alienare bona oĩa,& ſic diminuere legitimã filij ſui,& ĩ totũ tollere, puta titulo emptionis,& non per titulũ lucratiuũ.ſ.donationis, vt in authẽ.vnde ſi parẽs C.de inofficio.teſtamen.tñ nõ ſufficeret patrem alienantẽ cõſiteri in inſtrumento ſe pretiũ accepiſſe, niſi aliter verè appareat de actuali numeratione. ita tenet Io.de Platea,in §.ſi quis.ad fi.Inſtit.de inutilib. ſtipul: motus p nota.in auth.ſed iã neceſſe.C.de donatio.ante nuptias.p Bart.in l.per diuerſas.C.mãda.Pro quo facit,qa cõfeſsio patris facta in teſtamẽto,in quo cõſiteatur ſe debitorẽ alicuius,nõ habet præiudicare filio quo ad diminuendã eius legitimã,quia ſic aperiretur via malitijs ad fraudandã filios in legitima,Ꝛm Bart.in l.cũ quis decedens.§. codicil lis.in diſcurſu.ff.de leg.3.Et hãc regulã expreſsè firmat Io. And.in additio.ad Spec.in tit.de cõfeſ.§.núc videdũ.verſi. ſed nũquid patris.& Abb.in c.quãuis.de re iudica. Alexã. in cõſi.143.viſo & cõſiderato themate præmiſſo, & oĩbus in eo cõtẽtis.vol.5. & conſil.45. habita ſup his, de quibus dubitari contingit.in vltima col.vol.1.etiam ſi talis cõfeſsio fuiſſet p patrẽ iurata,vt per doc.in locis præallega. Et per Didac.Segurã in repeti.l.3.§.fi.nu.129.& ſeq.ff. de lib. & poſthu.& Gul.Bened.in repet.c.Raynutius.in verb.abſque liberis.nu.28.de teſtamẽ.& p eundẽ Didac. Siguram in repe.l.cohęred.§.cum filię.nu.129.ff.de vul.& pup.G.S.

DCXVII.

1 *Theſauri inueniendi cauſa alienũ fundum inuito domino ingredi nõ licet: Et quid in vena lapidis,vel ferri inueniẽda?*

Regula

REgula eſt,q̃ rem alienam non poſſum inuito domino ingredi,vt l.per agrum.C.de ſerui.& aqua.l. iniuriarũ. in fi.cum ſimi.ff.de iniurijs.& l.diuus.ff. de ſeruit.ruſti.pd.

1 Et eſt alia, † q̃ ad quærendũ theſaurũ non poſſum alienũ fundum introire nolente domino, vt per l.1.§. in alienis. C.de theſau.li.11.Modò pone,q̃ dicitur venã lapidis, vel ferri eſſe in fundo alieno, an poſſum ingredi inuito domino ad eam acquirendã? Quidam dicunt q̃ non,per prædicta. Sed dic contrarium, duæ ſunt gloſſæ notabiles C.de metal.l.quoſdam,& l.3.li.11.& illas adde ad prædicta iura

ADDITIO.

Sequitur Paul.de Caſt. dicens ſe conſuluiſſe in l.diuortio.§.ſi vir.ff.ſol.matr. Cæpola referens conſilium Pau. de Caſtr. in tractatu de ſeruitu.ruſticorum prædior.cap.22.de mõtibus. Matth.de Afflict.in titulo,quæ ſint regalia.§. argentariæ.Hippoly.congerens plura vtilitatis publicæ cauſa introducta in §.aggredior.col.11.in pract.crimi. Nico.Pig.

DCXVIII.

1 *Diſpoſitio l.bene à Zenone.C.de quadrien.præſcrip. an habeat locum in eccleſia?*

1 LEx,† bene à Zenone.C.de quadriẽ.præſcrip.vult, q̃ prius habens rem ab Imperatore,licet alienam, aliquo titulo,nõ poſsit moleſtari ab illo,qui eiuſdem rei dominũ prætenderet,ſed debet ad principem recurrere. Modo in ciuitate Mediolani ipſe dux(qui vtitur iure principis) donauit eccleſiæ quaſdam res,an poſsit inquietari eccleſia,& an ſit tuta per d.l.bene à Zenone? Multa conſilia ſuper hoc emanarunt,quaſi per omnes Doctores Italię,qui nil in terminis allegarunt,nec mirũ,quia & ego ignorabam de hoc eſſe glo.ſingul.12.q.2.quicunque militum.allegantem tex. probantem ca.placuit.16.q.3. quæ determinat mirabiliter l.bene à Zenone,non habere locum in eccleſia.

ADDITIONES.

Adde Feli.qui in ſpecie ponit iſtam limitationem, vt non habeat locum in eccleſia donataria principis,quia rem alienã non præſcribit quadriennio.in c.quæ in eccleſiarũ.col.13. verſi.ſed vlterius.de conſtitu.& dicit quod eſt etiã gl.in c. placuit.1.hic alleg.& in §.quas actiones.in verbo quadriẽnij.16.quæſtio.3.

Adde Soci.in regu.342.fallen.6.Iaſ.in authen.quas actiones. col.1.in fi.C.de ſacroſan.eccle.& eſt communis opinio vt per doct.in dicto c.quę in eccleſiarum.vbi Augu.Bero.nu. 157.& vide ipſum poſt doct.in c.qui res.de reb.eccle.non alie.vbi tenet contra Rom.& doct. & ponit nouum intellectum ad.c.placuit.& commu.ſequitur Alex.in conſi.52. in cauſa.col.3.verſi.4.reſpon.li.7.Soc. Iun.conſil.69. colu. penul.verſi.ſecundò tollitur.lib.1.Matth.de Afflict:Deciſio.Neapo.361.monaſter.ad fi.Et adde aliam limitatio. ad d.l.bene à Zenone.infrà ſingu.743.anno.& ibi plures alios allegabo. Nicol.Pign.

DCXIX.

1 *Coniuncta perſona poteſt agere pro coniuncta,& an id in ſpiritualibus locum habeat?*
2 *Procurator in cauſis ſpiritualibus admittitur cum cautione rati,cum de eius mandato dubitatur.*

1 TV auditi lexigendi.C.de procurat. vbi *il tuo maeſtro* dedit tibi regulam,q̃ coniuncta perſona põtagere,p coniuncta,vt ibi.& in l.ſed & hæ.ff.de procura.& cap.ſunt nonnulli.de reſcript.ſed an habeat locum in ſpiritualibus? Specu.in tit.de coniuncta.perſona.verſi. item q̃ eſt cauſa ſpiritualis.determinat q̃ non.Sed nil boni allegat. domini mei de Rota deciſio.142.in cauſa in nouis idem determinant c.fina.de iudi.li.6.quod aliquantulũ facit, tu.n.ſcis q̃ filius famil.non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio.vt l.ſi.§.neceſsitate.cum ſimi.C.de bon.quæ libe.fallit in ſpiritualibus d.c.fin.vbi videtur caſus,ſed nõ probat,nã loquitur q̃ pater non poteſt interuenire vt legitimus. adminiſtrator in beneficialibus, Ꝛm formam l.1.C.de bon. maternis.non vt coniuncta perſona.Sed ego probo dupliciter.Primò,per regulam quod in cauſis in quibus ſpeciale mandatum requiritur, coniuncta perſona nõ poteſt agere pro coniuncta, vt eſt caſus in l.patri.cũ duabus legibus præcedẽti.ff.de mino. ſed ad cauſas ſpirituales,requiritur ſpeciale mandatum.gl. ordi.in c.qui ad agendum.de procurato.li.6.ergo coniuncta perſona in eis nõ põt interuenire. Secundò,vt coniuncta perſona poſsit agere, eſt neceſſaria cautio rati petẽte parte,vt dicta l.exigendi.ibi,alia obſeruatione.& l.3.§.ſed & ſi fortè. ff.iudic.ſolu.quę cautio continet obligationẽ ad intereſſe.vt in tit.rem rat.hab.per totũ ſed hæc cautio continens intereſſe non poteſt præſtari in ſpiritualibus, probatur, quia non recipiũt æſtimationem ſpiritualia.1.q.2.c.quam pio.ergo,&c. Sed hæc rõ non eſt

2 bona, quia in cauſis † ſpiritualibus admittitur procurator cum dubitatur de mandato cũ cautione rati.gl.eſt ſingu.in c.coram.de offi.deleg.& probatur in c.p tuas.de arbitr. & in l.procurator ad exhibendum.ff.ſi quis à procuratore.ff. rem rat.habe.& æſtimabitur,quia ſi nõ habet ur ratũ,procurator promittet quid certum, vt centum nomine pœnæ.Dico ergo concludendo, quod contra deciſionẽ Spec. & dominorum meorũ eſt glo.ſingularis in c. cum pridem in verbo,ſed dicebat.de pact. Vnde, aut quærimus an pater poſsit admitti pro filio,& dic q̃ ſic.caſus eſt in ca.accedens.de procurator.vbi pater conſtituit procuratorem ad agendum pro filio in cauſa matrimoniali. Aut in alia perſona,& dic ſecus,per rationem prædictam, quia ſpeciale requiritur mandatum,vt dicta gloſſ.in dicto ca.qui ad agendum.& hoc nota perpetuo.

ADDITIONES.

Adde quòd Panor.in c.coram. quem etiam ibi refert Feli. de offi.& pote.iudic.deleg.dicit,quod in cauſa ſpirituali conjunctus non admittitur.& ratio,quia in illis requiritur ſpeciale mãdatum.Idem tenet Abb.in c.cùm pridem.de pac. hic alleg.contra gl.ibi.idem Lap.alleg.6.in 2.col.Cardi.in clemen.1.in 6.q.de procurat. & in clement.non poteſt.in 4.q.eodem titu.Barto.& Alexand.in l.ſi ſtipulatus fuerim illud aut illud.de verbo.obli. in fi.& Panor. in cap.nonulli de reſcrip.Sed dicas, quòd de rigore iuris cõtrarium eſt verum,vt plenè dicunt doct.in d.c.coram.offi.& pote.iudic. delega.vide per eos.

Adde Innoc.& alios vbi Cardin.in quinto notab.in dicto c. accedens.Iaſ.in d.l.exigendi.col.3.fallẽ.5.pulchrè per Auguſt.Bero.in quæſtio.famil.132.vtrum.Et idem quod tradit Rot.in d.deciſio.142. tradit etiam deciſio.420.ſi committatur.in prin.in nouis.& Bellame.deciſio.682.in cauſis Nicol.Pign.

Vide Cæpol.in c.cum M.Ferrarien.co.4.nu.34.extra de conſtitutio.Et Petrum.Dueñas in reg. coniunctus admittitur in 4.limitatio.Et Hieron.Cagnol.in l.nemo alieno nomine.ff.de regulis iuris. Gab.Sar.

DCXX.

1 *Tranſactio,an fieri poſsit in cauſa matrimoniali? Et nũquid iuramentum deferri poſsit?*
2 *Confeſsioni coniugum in matrimoniali cauſa an ſtetur?*

1 TV audiuiſti l.ſi.C.de tranſact.& l.ait prætor.de iureiur. vbi ponuntur duæ quæſtiones. Prima, † an in cauſa matrimoniali poſsit fieri tranſactio, de qua eſt caſus in ca.ſi. de tranſa.in qua eſt cõcluſio, q̃ aut per illã inducitur validitas matrimonij, & valet,& aliàs ſecus.Secũda eſt,an in cauſa matrimoniali poſsit deferri iuramentum. Sed quæro,an

2 in cauſa matrimoniali ſtetur confeſsioni coniugum? tex. eſt in c.ſuper eo.de eo qui dux.conſan.vxo. ſuæ. quod aut confeſsio inducit validitatem matrimonij, & valet cõfeſsio, ſinautem eius reſolutionem, & tunc ſidem non facit vt ibi.& per hoc ſundatur opinio ſeu deciſio præcedentis quæſtionis,licet legiſtæ nõ allegẽt.Sed hoc limita dupliciter.Primo,quod confeſsio coniugis inducit plenã probationem vbi agitur ad thori ſeparationem,non autem matrimonij.te.eſt ſingularis in c.ex literis.de diuor. vbi non agitur quo ad vinculum matrimonij, ſed ad thori tantũ ſeparationẽ.Secundo limita,vbi confeſsio coniugum contra matrimonium facta ſit per illum qui ſtat pro matrimonio & qui agit ad matrimonij confirmationem, tunc enim

probat

probat contra matrimonium.glo.eſt ſingularis in ca. atteſtationes,in gloſſ,2,de deſpon.impub. non enim præſumitur tunc quod quis velit ſibimet contradicere. pro quo facit cap.ſi duo.35.q.6.& nota bene iſtum paſſum,& adiunge ad dicta iura.

ADDITIONES.

Ad eundem Rom. conſi.367. circa primum.col.1.cõſi.506. in re.col.2. Abb.in d.c.ex literis.& in d. ca.atteſtationes.in c.duo pueri,de clandeſt.deſpon.in c.cõſanguinei. vbi Feli. in prin.alios refert,de re iudi.Deci.cõſi.133.& conſi.163. col:2. Et an deferatur iuramentũ, doct.in l.3.§.quacũque. ff.de iureiuran, Ale.conſi.143.li.2.deciſio. Tholoſa.171.& ibi Stepha. Aufre. Io. Coraſ.li.3.miſcella.c.4. Et confeſsio facta ſacerdoti probat in cauſa matrimoniali, gloſſ.penul. in cap.tua nos.de ſpon.quam ſingu.dicit idem Roma.in l. ſi non ſpeciali.C.de teſtamen. Iaſon.in l.1.§. huius.ff.de iuſtitia & iure. Nico.Pig.

Facit c.2.de clandeſti. deſponſa.& c.fraternitatis.de frigid.& maleſi. Deci.in capit.cauſam matrimonij.nume.4. de offi. deleg.& Spec.in tit.de cõfeſsis.§.ſequitur.nu.3.c.cum cauſa.de raptor.& ibi gl.in verb.mulieris. Abb.in c.conſanguinei.nu.6.& ibi Fel.in prin.de re iud. & Bal.in l.1.nu.35.C. de confeſ.& in l.1. C.de colluſ.detegen. refert & ſequitur Alex.conſi.24.nu.20. volu.2.& conſi.1.nu.23.vol.3. ſequẽdo gl.in l.penul.in verb.cõfeſſus.C. de fideiuſſo. per quam concludunt omnes.q͡p ſi duo in flagrãti crimine ſtupri de prehendãtur,& ambo matrimoniũ fateantur, euitant pœnam ſtupri,quia illis in matrimonio depẽdente à mera eorum voluntate,qñ cauſa rationis nõ repugnat,creditur.ar. eorum quæ notat Bar.in l.ſi fortè.ff.de caſtren.pecul. G.S.

DCXXI.

1 Iudicium de iure ciuili inter patrem & filium in poteſtate cõſtitutum eſſe non poteſt, niſi in certis caſibus, & quid de in re canonico ſit?

1 DE iure ciuili inter patrem & filium in poteſtate † non põt eſſe iudicium, niſi in aliquibus caſibus.l.iis nulla. ff.de iudic.S ed quid de iure canonico?dic q͡p de eo iure ex quacunque cauſa iudicium inter eos conſiſtit. de hoc eſt triplex.gl.23.q.4.ca.ſi eccleſia.& alia.2.queſtio.1.c.quæritur.alia in c.fi.de iudic.in 6.in gl.penul.licet ſoleat vna ſingulariter allegari. Sed an illæ probentur aliquo text. dic q͡p non per cap.non eſt nobis.de ſpõ.vbi vult, q͡p in cauſa matrimoniali poteſt inter patrem & filium conſiſtere iudicium,nam ille text.non facit regulam.

ADDITIO.

Et illas gl.communi.doct:ibi ſequuntur,& Bar.in tracta.differ.inter ius ciuile & cano.num.7.Soci.in regula 214. fallen.6.Ludo.Gomes vbi tradit rationem in §.pœnales.ſub nu.7.Inſtitu.de actiõ. Et adde aliam fallẽ.per Hippol.ſing. 613.clarum. Nico.Pigno.

DCXXII.

1 Teſtis vnius dictum,cenſetur dictum nullius. Fallit quando deponit de aliquo impedimento matrimonij.

2 Fama ſola non inducit probationem,ſed indicium. fallit quo ad probationem impedimenti matrimonij.

1 DIctum vnius dictum nullius.c.licet.de teſti.l.iuriſiurandi.C.eo.Sed cape duas fallentias.prima eſt,ſi teſtis deponit de aliquo impedimẽto matrimonij, puta q͡p vxor ſit conſanguinea,vel Iudæa,prohibet matrimonium contrahendum,licet ſit vnus teſtis tm̃.caſus eſt notabilis in c. ſuper eo.2.ſecundo reſponſo,de teſti.& in c.præterea.2.de
2 ſpon.Sed quid infama,quæ non habet inducere probationem,vt ſcis,ſi eſt ſola,ſed indicium,vt l.3.§.eiuſdem quoque principis.de teſtib.& in c.pe.eodẽ tit. cum ſimilibus. Dic q͡p in hoc caſu facit plenam probationem ad impediẽdum matrimonium. caſus eſt ſingularis in capi. ſuper eod. de conſanguinita.& affinita.

ADDITIONES.

Sequitur Abb.in dicto ca.ſuper eo.vlti.notab.& in dicto c.pterea.Ioan.Arno.problema.76.Specu.in titu.de teſte.§. reſtat.verſic.13.Iaſ.in l.admonendi.colum.71.numer.197. ff.de iureiurand,vbi ponit caſus, in quibus lvni teſti ſtatur. de quo etiam per Feli.in c.veniens.1.col.penu.de teſti.Socin.in tracta,fallen.regula.323.per Ioan.Crot.in tracta. de teſti.6.part.nu.28.Hip.in l.1.§.ijdẽ Cornel.in fine.& l.ſi q͡s ne quæſtio.ff.de quæſtio.Et plures remiſſ. ponit Lud.Carer.in l.obſeruare.num.162.C.quorum appellatio.nõ reci: Sed quid in fama, ſequitur ibi Abb.poſt alios in vlt.notab. Feli.in ca.veniens.de teſtib. Deci.in c.1.col.3.(vbi ponit 6. caſus in q͡bus fama plenè probat)de proba. latè per Hipp. in l.de minore.§. plurimum.ff.de quæſtio. Nicol. Pigno.

Vnde cũ ſoli teſtimonio vnius danda ſit in hoc fides,is q͡ ſcit ſolus inter volentes matrimonium cõtrahere, ſubeſſe impedimentum aliquod,licet id probare non poſsit, tenetur illud iudici denũtiare, etiã ſi illud impedimentum ex crimine occulto cõtrahere volentis oriatur, ſi is admonitus nolit à cõtractu abſtinere.agitur.n.de peccato euitando vt notat Marti. Rauar.in ca.ſacerdotes. de pœniten.diſtinct. 6.num.27.licet Ioan.Maior.in 4.ſententiarum diſtinctio. 21.cõtrarium teneat,quem reprobat Didac.Couarr.in epito.4.decretal.c.6.ſecundæ partis nũ.21.Multos alios effectus famæ ponit Guid. Pap.deciſio. Grationop.301. fama operatur.& ibi in apoſtil. Gab.Saray.

DCXXIII.

1 Apuliæ,& Siciliæ regnum iure pleni dominij ad apoſtolicam ſedem pertinet.

2 Papa ſi regnum in Regem transferat, an intelligatur etiam tranſtuliſſe feudum,quod antea alij Baroni dederat?

1 TV ſcis,q͡p regnum Apuliæ & Siciliæ iuret pleni dominij ad apoſtolicam ſedem noſcitur pertinere.c.ad apoſtolicę.de re iudica.li.6.& in clemẽ.paſtoralis.eodẽ tit.Sed
2 pone,†q͡p Papa facit nunc in regno vnũ Baronẽ dando ſibi feudum,& iuratur Papæ fidelitas , an ſi transfert Papa regnum vniuerſaliter in vnum regem , intelligatur alienaſſe dictum feudum,ſeu Baronem? Quilibet diceret q͡p nõ, q͡a in generali alienatione non veniunt vaſalli.ca.generali.ſi de feud.fue.controuer.inter do.& agna. Nihilominus contra riũ eſt verũ,& in hoc fallit illa regula,quia eſt verũ, niſi vaſalli illi ſint acquiſiti domino ex tranſlatione dicti regni in eũ,prout ſumus in caſu regni Neapolis.text.eſt ſingularis ſm Bald.in titu.de pace Conſtan.10.colu.§. in ciuitate illa.

ADDITIONES.

Qñ in generali alienatione veniat feudũ,tradũt doct.in dicto c.generali.& in c.1.vbi Matthæ.de Afflict.col.2.& 3.de c. qui cur.vendi.Alex.conſi.16.viſo dicto themate.colu.fi.li. 2.Gozad.conſi.26.in cauſa.nume.51. Nico. Pig.

Vide quæ tradit Petrus Dueñas in reg.238.incip.emens à ſi: ſco.in ſecunda limitatione. Gab.Sar.

DCXIIII.

1 Procurator ad exigẽdũ pẽſiones apothecarũ domini conſtitutus,an etiã ad ipſas apothecas locãdas cõſtitutus cẽſeatur?

1 COnſtituo Titiũ procuratorẽ meũ ad exigendas† pẽlio nes apothecarũ mearũ, an per hoc intelligatur ipſum conſtitutũ ad apothecas illas locãdas ? Videtur q͡p ſic, quia habens mãdatũ ad cõſequẽs,videtur etiã habere ad neceſſariũ eius antecedens.l.ad rẽ mobilẽ. & l.ad rẽ legatã.ff.de procurat.ſed locatio eſt antecedens pẽſionis.ergo,&c. Cõtrariũ tñ eſt verum.text. eſt ſingularis in l.1.§.quæ propoſitio.ff.de exerc.& quæ ſit ratio remitto ad examinationẽ.

ADDITIO.

Adde ſuprà ſing.21.quod habẽs.& ibi de illo,§.locutus ſum, cui adde Moder. Anconi.in tract.de mercat.tit.mandati. nu.27.& ſequen. Nicol.Pig.

DCXXV.

1 Confeſſus & conuictus de iure ciuili appellare non poteſt, & quid iuris ſit de iure canonico?

1 DE iure ciuili eſt regula,quod confeſſus† & conuictus non poteſt appellare.l.obſeruare.C.quorum appellat. non recip.& 2.q.6.§.ſunt quorum.& habetur in l.qui ſententiam.C.de pœn.& in l.creditor.§.iuſſus.ff.de appell. & in l.2.C.de erro.aduo. Canoniſtæ ſunt in alia opinione dicentes,quod confeſſus ſolum non poteſt appellare, licet non conuictus,vt in ca.cum ſpeciali.§.porrò. de appe.& in c.Romana.eod.ti.lib.6.Quod limita, ſi eſt cõfeſſus & conuictus ante ſententiam , ſecus ſi poſt ſententiam; fuerit confeſſus.glo.eſt vnica & ſingularis in l.non tantum.ff. de appe.& illam ſingularem facit Bald.in l.addictos.C. de epiſ.audi.ſed eſt caſus in d.l.non tantùm . Sunt etiam aliæ ſex limitationes ad d.regulam,quas omitto.

ADDITIONES.

Adde Barto. Alexand.& alios in d.l.non tantum. & in d.l.ob ſeruare.vbi Ludo.Carer.in 4.limita.plures citat,in ſua practica.crimin.in princ.nume.35.Philip.Fran.in d.§.porro column.3.verſicu.ex prædictis.de appella. Et dum dicit Roma.de iure canonico.adde do.Augu.Bero.in c. at ſi clerici.in princip.nume.29.de iudic. Nico.Pign.

Vtrum confeſſus & cõuictus ſimul , & etiam diuiſim poſsit appellare?latiſsimè examinat Didac. Couarr. in practicis quæſtio.c.23.nume.5.verſi.quamobrem duo, vel tria.vbi etiam tractat an confeſſus & conuictus torqueri poſsit. Sed limitationem Roma.refert & ſequitur Petr. Dueñas in reg.156.inci.cõuictus legitimis probationibus. in principio.& in 4.limita. Gabriel Saray.

DCXXVI.

1 Emphyteuta non poteſt abſente,vel inuito domino rem alteri concedere,& an poſsit ſine domini conſenſu illam rem in vſumfructum dare?

2 Intellectus l.1.§.item in fundo.ff.quib.mo.vſusfru.amit.

3 Baldi authoritas eſt maxima.

1 TV ſcis quòd emphyteuta non poteſt abſente,† vel inuito domino rem alteri concedere.ca.potuit.de loca. & condu.& l.ſi.C.de iure emph.? Sed an ſine conſenſu domini poſsit rem illam in vſumfructum dare?Bal.dicit , q͡p de hoc eſt tex.ſingularis quòd ſic,in l.1.§. item in fundo. ff.quib.mod.vſusfru.amit.ibi dum dicit,vectigali.Sed ille
2 † tex.parum facit , quia non dicit aliquid de conſenſu do-
3 mini,ſed† authoritas ſua eſt maxima. Ego tũ credereẽ contrarium.hoc probo per legem generalem,lex enim prohibens alienationem videtur prohibere etiam vſumfructus conſtitutionem.l.ſi.C.de reb.alien.non alie.tene menti.

ADDITIONES.

Et opi.Bal.ſequitur Alex.in conſi.120.ſuper e. in ſi. lib.1.& in l.3.§.ex contrario.co.13.& pe.ff.de acqui.poſ.Iaſ.in l.ſi. co.34.C.de iure emphy.& plures alij quos refert Andr. Tiraq.de retract.conſang.§.1.gl.7.nu.38.Ro. verò hic ſequitur Fran.Cremen.ſingu.86.emphyteuta . & alij vt per Tiraq.vbi ſuprà.num.41.cui adde pulchrè do.Auguſt.Bero.in quæſtio.fami.95.an feudatarius.qui ad d.§.item ſi in fundo.5.modis legalibus & veris reſpon. Nico.Pign.

Circa hoc valde diſputat Iaſ.in l.3.§.ex contrario . colu.18. numer.65.verſicu.iſte eſt punctus.ff.de acqui.poſ. & Catellia.Cot. in memoral. in verb.emphyteuta non poteſt. vbi dicit Iaſ.referre pro ſingu.& ſequi dictum Bal. in d.l. fin.C.de iur.emphy.in 4.& 8.q.& latius dixi in ſingu. 86. Franciſc.Crementis. Gab.Saray.

DCXXVII.

1 Spurius,vel naturalis filius,non poteſt per patrem adoptari.

1 AN naturalis vel ſpurius poſsit † per patrem adoptari? Dic quòd non,duos de hoc habes caſus in l.legem.C. de natur.li.& in authen.quib.mod.naturales effic.legi.§.& nó vos latuit.Et eſt ratio,quia cùm quid vna via prohibetur,non debet alia concedi , vt in regula iur. ſed prohibitum eſt ſpurium patri ſuccedere omni via, ergo & per viã adoptionis,per quam patri ſucceditur.

ADDITIO.

Chriſto.Porc.Inſtit.de adopt.in fin. Alexand.in l. item.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iur. Gabri.Paleo.in ſolenni ſuo tract.de ſpu.ca.43. Nico.Pign.

DCXXVIII.

1 Veſtibus vxori legatis,an ornamento veſtium aurea, vel argentea veniant,& cedant veſtium legato?

1 LEgo mulieri,ſeu vxori meæ veſtes,quas † ſibi feci, an ornamenta veſtium aurea vel argentea veniant, vel cedant legato veſtium? Vnus conſuluit his diebus quòd non:eo quia accеſſoria pretioſiora ſuo principali, non cedunt principali.l.2.vbi glo.ſecundum eum.ff. de pecu. le. ſed ornamenta aurea ſunt pretioſiora veſtibus, ergo, &c. Sed ego conſului contrarium, & illa glo.eſt falſa , quia accеſſorium etiam pretioſius accedit principali ſuo.l. & ſi non ſint. §.peruenimus.ff. de auro & argen. lega. vbi eſt caſus.notatur in l.cum aurum.verſ.ſi. & ibi Bar.ff.de auro & argen.leg.& de his duabus ll.habui tres florenos.

ADDITIONES.

Vide Bal.in l.cũ te.C.de dona.ante nupt.faciunt no. per Bal. in l.1.in prin.& no.Bal.in l.in legatis.C.de le.& Imo.in l.4. de legatis 1.Et vide plenius per Corſe.ſing.164.in verbo, legatum.inci.lego vxori meæ.

Adde q͡p Phili.Fran.in cap.accеſſorium.de reg.iu. li.6. tenuit illam gl.quam ante Rom.reprobauit Bar.in d.l.2.ff. de pecu.lega. vt refert idem Roma.conſi.330.circa primũ. col. 3.Deci. in ca.quanto.in 2.notab.de iudi. & in c. præterea. co.pen.de offi.dele.Hip.in rub.ff.de fideiuſ.q. 50. & in ſingu.17.accеſſorium.Cagno.in l.cùm principalis.ff. de reg. iuris.Limita in caſu ſtatuti prohibentis mulieres portare ornamenta aurea vel argentea, vt per Corſe.d.ſingu.154. verb.legatum.de quo per Cremen.ſing.64. Nico.Pign.

Adde quæ plenè notat Stepha. Aufr.deciſi.Tholoſ.387.G.S.

DCXXIX.

1 Procurator ad vendendum conſtitutus ſi vendat, & ab emptore arram accipiat,an ſi is poſteà euigerit,dominus teneatur pro arra ſuo procuratori ſoluta?

1 CONſtituo procuratorem meum ad vendendum † librum meum, quem vendidit poſteà, & arram ſuſcepit,poſtmodum emptor ſoluto integro pretio procuratori petit arram à procuratore,qui aufugit, an dominus teneatur pro arra ſuo procuratori ſoluta? Quilibet diceret quòd non,quia conſtitutus eſt ad vendendum, non ad ſuſcipiendum arram , ſed cape ſingularem diſtinctionem Vlpiani,aut mandatum ſimpliciter præceſsit ad vendendum rem,& tunc dominus tenetur in ſubſidium. Aut dixit quòd vendat procurator pro præſenti pecunia rem,& tunc dominus non tenetur ad arræ reſtitutionem.tex.eſt ſingularis.in l.quicunque.§.non tamen verſi. item ſi inſtitor.ff.de inſti.tene menti.

ADDITIO

Et de illo tex.inferunt ibi doct. ad alia , & in l.à diuo pio.§.ſi ſuper rebus.ff.de re iudic.& Pet.de Mon. in tracta. de empto.& vendi.chart.antepenu.

DCXXX.

1 Tertius an pro iure & intereſſe ſuo ad defenſionẽ cauſæ per aliũ mota,poſt litẽ cõteſtatæ poſsit opponere ex perſona rei cõuenti declinatoriam fori , licet ipſe conuentus nõ poſsit?

LVenditor.ff.de iud.cum ſi.dicit, quòd defenſor conuenti non poteſt opponere exceptionem declinatoriam fori ex perſona ſua. Sed quid † ſi velit opponere ter-
1 tius pro intereſſe ſuo ad defenſionem cauſę per alium motæ,an poſt litem conteſtatæ,poſsit opponere ex perſona cõuenti declinatoriam fori? Dic quòd ſic,licet ipſe conuentus non poſsit,Inno.ſingulariter in cap. capitulum ſanctæ Crucis.in glo.pen.de reſcrip.& ita pronuntiaui in magna cauſa.Hoc adde ad dictam l.venditor.

ADDITIONES.

Vide Moder.in d.c.capitulum ſanctæ Crucis.hic alle. & Ludo.Ro.conſi.347.incip. quo ad articulum primum.

Adde quòd Caſtren.& alij in d.l.venditor.commu. ſequunt Inno.cuius dictum eſt æquum , ne emptoris negligentia & malitia nocеat venditori. Nico.Pign.

DCXXXI.

1 Teſtator,ſi ſuper tali fundo decem leget , verbũ ſuper,pignoris obligationem operatur.

1 CVm dico,præſta mihi cẽtũ ſuper re iſta , vel teſtator dicit,lego tibi decem ſuper tali fundo,quid illud † verbum,ſuper,habet operari ? Dic quòd pignoris obligationem.tex.eſt ſingularis in l.codicillis.§.inſtituto.ff.de lega.

2.Bar.no.in l.fundus ff.de annu.leg. licet alibi Bal.de hoc verbo multa dicat,sed non curo.

ADDITIONES.

Et idem Rom.consi.388.in casu.in princ.& consi.508.præsens.in princip.Alex.& Iaſ.in l.reſcriptum.§.ſi pacto.in fi.ff.de pact.Ludo.Gomes in §.item Seruiana.nu.34.Inſtitu.de actio.Ripa,in rubr.ff.de pigno.col.2.Franciſc.Cremen.ſingu.46.mutuaui. Nico.Pign.

Multa de dictione ſuper,& inſuper,ſcribit Do. Bermondus Chouetonius in commentarijs in titulum de publicis cõcubinarijs.ſuper verſicu.inſuper.in §.hanc diſtinctionem moder.char.134. Gab.Saray.

DCXXXII.

1 *Excommunicato Poteſtate,vel Epiſcopo,an eius iudex, vel Vicarius impediatur de cauſis cognoſcere?*

1 ESt excommunicatus Poteſtas vel Capitaneus huius ciuitatis,an eorum iudices impediantur cognoſcere de cauſis?idem quæro in Epiſcopo,& eius Vicario. Excommunicatus enim non poteſt iuriſdictionem exercere.ca.ad probandum. de re iudic. Dic quòd ſic, prout per doct.in c.licet vndique.de offic.ordin. caſus eſt ſingularis in c.1.de offic.ordina.libr.6.

ADDITIO.

Et idem tenet Io.Arno.problema.78.Deci.in cap.intelleximus.in princ.de iudic. Nico.Pig.

DCXXXIII.

1 *Fideiuſſor clerici an poſſit declinare iuriſdictionem iudicis laici, & coram eccleſiaſtico ſit conueniendus, vbi & clericus?*

1 *Exceptio cõpetens principali,an profit fideiuſſori?remiſſiuè*

1 NVnquid fideiuſſor clerici ſit conueniendus† vbi & clericus,& ſic poſſit declinare iuriſdictionem iudicis laici?Hæc quæſtio fuit originaliter Spe.in titu.de compe.iudi.§.1.col.11.nu.26.verſi.ſed pone clericus. Bald.refert in rub.C.de priui.do. ſed miror quare ipſi de hoc faciant quæſtionem:nam exceptio declinatoria fori competens principali, nõ competit eius fideiuſſori ſeu ceſſionario.caſus eſt in l.ſi reus.ff.iudi.ſolu.& l.ſed ſi reſtituatur. §.1.ff.de iudi.& ita heri conſului. Item regula eſt, quòd exceptio,quæ eſt in perſona principalis non competit fideiuſſori.l.exceptiones quæ perſonæ.ff. de exceptio. & l. priuilegia.& l in oĩbus.ff.de reg.iu.ſed hæc exceptio ineſt perſonæ clerici,ergo nõ prodeſt fideiuſſori.Adde ad l.perſona.de fideiuſ.l.idemq́;.§.generaliter.ff.mand.l.exceptio
2 tã mandatori.C.de non nu.pecu.vbi doc.tractant, I an exceptio competens principali,profit fideiuſſori.

ADDITIO.

Et Specu.ſequitur ibi Bald.& Ioann.de Arno.problema.79. Cagno,in l.venditor.numer.10.ff.de iudic.Hippolyt. latè in rubric.ff.de fideiuſſor.q.42.Et quando exceptio competens principali,profit fideiuſſori,tradit idem Hippolyt. vbi ſuprà q.36. Nicolaus Pigno.

DCXXXIIII.

1 *Prælatus priuatus eccleſiæ prælatura,an etiam eo prædio priuatus cenſeatur,quod ſua diligentia ex ſterili fertile reddidit.an illum in vita retinere poſſit?*

1 AN Prælatus priuatus ex delicto prælaturæ† eccleſiæ, videatur etiam priuatus eo prædio ſiue fundo, quem ſua diligentia ex ſterili fertilem reddiderat, an illum in vita ſua retinere poſſit? Quilibet diceret quòd ſic. ſed tamen contrarium eſt verum,verbum eſt ſingulare Innoc. in capit. fina. de pecu. cle.ſecundum primam opinionem communiorem & veram, quam nunquam memini alibi me legiſſe.

ADDITIONES.

Adde quòd idem tenet Panormi.in dicto capitu. fina. argu. cap.ad aures.de rebus eccleſi.non alie. vide Rotam in nouis deciſio.97.& 252.

Alexand.in l.quicunque.in additio.de omni agr.deſer.libro. 11. Quod introductum fuit fauore agriculturæ, vt per Franciſc.Ripa.qui plura alia priuilegia ponit, in tractatu. peſt.part.vltim.de remed.præſer.in fin.& facit ſuprà ſingula.373. Nicolaus Pigno.

DCXXXV.

1 *Obligatio,ſeu pactum de ſeruiendo perpetuò hoſpitali an valeat?*

AN ſi quis obligauerit ſe perpetuò ſeruiturum vni hoſpitali,donec viuit(vt vidi fieri per aliquos in hoſpita
1 li ſanctæ Mariæ Nouellæ de Florentia,)talis obligatio valeat?Videtur quòd ſic,quia præſtando intereſſe liberatur, vt dixi anno præterito,in l.ſtipulationes non diuidũtur. ff.de verborum obligatio.in eo qui perpetuò locat operas ſuas.Sed contrarium videtur hoc caſu, quia reſpub. & eccleſia ſeu pia cauſa æquiparãtur regulariter.l.ſi.C.de ſacro ſanct.eccle.ſed promittens quis factum reipu.non liberatur præſtando intereſſe.l.fideicommiſſa.§.fi.ff.de leg.3.ergo,&c.dic tamen tale pactum eſſe validum fauore eccleſiæ.& ita determinat ſnno.ſingulariter in c.inter dilectos. de dona.& hoc adde ad d.l.ſtipulationes.

ADDITIONES.

Hoc videtur ſecundum doc.in cap.inter dilectos.hic allega. prima fronte contra l.cùm antiquitas.C.de vſufruct. & l. Titia.§.Titio.ff.de condi.& demonſtrat. vbi concluditur quòd non poteſt quis perpetuò ſuas operas locare, cùm ſit ſpecies cuiuſdam ſeruitutis. hoc tamen non obſtante tenetur contrarium,& ſic cum opin. Innocẽ. recitata per Roman.hic,fauore ſpiritualitatis.nam ſeruire Deo nõ eſt ſeruitus,ſed maxima libertas.

Adde diſtinctionem,quæ mihi magis placet, Franciſ.Ripa. in l.obligatione.co.4.ff.de pign.& hypo. Nic. Pig.

DCXXXVI.

1 *Obligans omnia bona ſua,an intelligatur etiã obligare alienа ab eo bona fide poſſeſſa?*

1 OBligo tibi omnia bona mea, an intelligar† obligare non ſolùm mea,ſed etiã aliena à me bona fide poſſeſſa? Bald. in l.certi iuris.colum.fina.C. loca. dicit quòd ſic,allega.l.ſi ab eo.ff. de pigno. ſed illa parum facit. limitat tamen illa lex.l.rem alienam.ff.de pigno.actio. quæ dicit quòd non poſſumus pignorare rem alienam, quod intellige mala fide. melior textus eſt pro Bald. in l.bonorum.§.in bonis.ff.de verborum ſignifica.quæ in hoc non reperitur fallere.

ADDITIONES.

Ad hæc vide Bar.& Iaſo.in l.item quia.ff.de pac.& Bart.in l. quæ dotis.ad fi.ff.ſol.ma.& ibidem per alios.

Et hoc per d.l. ſi ab eo.in ſpeciali hypoth. tenet idem Bald. in l.mater.co.1.C.de rei vendi.Bar.in d.l.ſi ab eo.& in l.rẽ alienam.co.1.ff.de pigno.actio.Rip.in l.1.co.4.ff. de pign. Neguſa.in tract.de pigno.3.membr.2. part.nu.6. & 7. Et per d.§.in bonis,in generali hypotheca tenet Alcia.ibi. & Auguſt.Bero.q.fa.95.in fin. Nico. Pign.

DCXXXVII.

1 *Interfurium medij temporis poteſt ab eo peti, qui eſt conſuetus negotiari.Fallit in piſcatore,venatore,& aucupatore.*

1 TV habuiſti in l.ſi conſtante.§.quoties.ff.ſolu.matr.de interfurio medij temporis,quod† poteſt ab eo peti,qui eſt conſuetus negotiari, vt l.2.§.fina.ff. de eo quod cer.loc.Hoc fallit primò in piſcatore,venatore, & aucupatore,reſpectu enim harum artium hi non poſſunt petere intereſſe lucri ceſſantis. caſus eſt in l. quemadmodum. verſicu.itemque Labeo.ff.ad l.Aquil.adde ad d.§.quoties. & hoc applica mihi,non tibi.

ADDITIONES.

Et eſt ratio,quia incertum eſt an caperentur piſces, vel aues ſeu volucres. Et illum ſingu.dicit Iaſ.in l.1.lectu.1.col.11. C.de ſacroſanct.eccle. Et quomodo & qualiter intereſſe lucri ceſſantis per ſolũ negotiari poſſit peti, & eius practicam tractauit plenè Cagno.in lege vnicam.vltimo no. C.de eo quod inter. Nico.Pign.

Habetur ratio lucri ceſſantis non ſimpliciter, ſed tantũ poſt moram debitoris,vt declarat Felin.in capit.cùm venerabilis.co.2.de exceptio.quem refert,& ſequitur Cur. Iunior in l.2.

in l.2.§.1.co.6.verſ.vlt.in terminis.ff.ſi cert.pet.Gab.Sar.

DCXXXVIII.

1 *Legans alteri ea,quæ ſui vſus cauſa parata ſunt, non cenſetur ea legare, quæ ſunt parata gratia vſus communis legantis cum altero. Fallit in vxore, cui lana, linum, aut ſericum,legatur.*

1 LEgans alteri ea quæ ſui vſus cauſa parata† ſunt, non cenſetur legare ea, quæ ſunt parata gratia vſus communis legantis cum altero.l.legat.ff.de lega.2.l. Quintus. de au.& argen.lega.l. hoc legatum. de lega. 3. Hoc fallit notabiliter in vxore,cui legatur lana,linum, ſericum,tũc etiam veniunt ea quæ parata ſunt gratia communis vſus. textu.eſt ſingularis in l.cùm quæreretur.§.lana. de lega.3. quod nota perpetuo.

ADDITIO.

Adde pro declaratione illorum iurium Alexand. & poſteriores in l.2.in princip.ff.de verborũ obligatio.Pau.de Caſtr. in l.ſerui electione.§.Labeo.vbi Iaſo. columna.1. in fin.& alij.ff.de legat.1. Nico. Pign.

DCXXXIX.

1 *Filius minor iuſſu patris contrahens,ſi lædatur,beneficiũ reſtitutionis in integrũ nõ amittit. fallit in cõtractu mutui.*

1 REgula eſt,quòd quamuis filius minor † contrahat cũ iuſſu patris,non tamen propter hoc perdit filius,ſi lædatur,beneficium reſtitutionis in integrum.l. cum mandato.ff.de minor.fallit in cõtractu mutui, tunc enim interueniente iuſſu patris priuatur minor in integrum reſtitutione.caſus eſt ſingularis in l.3.§.ſed vtrum. verſi. excepta.ff.de minor. Sed vellem ſcire rationem ſpecialitatis, cùm in eo contractu filiuſa.eſt magis priuilegiatus,vt patet in toto tit.ad Macedonia.præterea, non eſt ſatis quòd iuſſus patris facit perdere beneficium Macedoniani, vt l. tametſi.ff.ad Macedo.cum ſi.quæ ergo eſt ratio?& de hoc fuit interrogatus quidam ſcholaris in priuato examine, & neſciuit ipſe, neque alter doctor. *per la gratia de Dio.* Sed gl.in d.verſi.excepta.ponit tres rationes.

ADDITIO.

Idem Roma.poſt Bal.in l.ſingularia.& ibi Ale.co.5:Iaſ.10.& alij.ff.ſi cer.pet. Nico.Pign.

DCXL.

1 *Spado ex acceidenti an matrimonium contrahere poſſit?*
2 *Intellectus l.ſi ſerui.§.ſi ſpadoni.ff.de iure dotium.*
3 *Spado vno tantum teſticulo carens generare poteſt.*

BOnoniæ dum eram, fuit quæſtio veniens de Franciæ in perſona cuiuſdam Reginæ, quæ agebatur coram
1 Epiſcopo Carnoteñ.an ſpado†(de quo in l. ſpadonum.ff. de verb.ſignifi.)ex accidenti poſſit matrimonium cõtrahere,vel ſi contrahat,nulliter cõtrahat? De iure ciuili eſt expeditum,quia caſus eſt in l.ſi ſerui.§.ſi ſpadoni.ff.de iure dot.vbi dicitur quòd ſic per legiſtas.per l.ſi quis poſthumos.in prin.ff.de libe.& poſthu.De iure canonico gl. mouet.32.q.7.c.hi qui.ponẽs multas opiniones,non ſunt quatuor dies,quibus inueni Io.And.hoc plenè tractantem in c.quod ſedẽ.de frigi.& malefici.& determinat q͡ non, & matrimonium cõtractum poteſt petere nullum declarari,ea ratione,quia matrimonium contrahitur duplici rõne ſeu cauſa,aut propter ſobolem procreandã,aut p͡ p͡ euitandam fornicationẽ,vt dixi in rub.ff.ſolu.matri. ſed hæc duplex cauſa ceſſat in ſpadone ex accidenti, ergo &c. ad l.ſi
2 ſerui.§.ſi ſpadoni.reſpondet,quòd† eſt correcta de iure canonico.vel debet intelligi in ſpadone qui caret vno tãtum
3 teſticulo,quo caſu† poteſt tamen generare, vt l., Pomponius.§.ſpadonem.ff.de ædil.edic.rationem quære à philoſophis.ita determinat ſingulariter.Ioan. And.

ADDITIONES.

Adde Panor.poſt alios iſtud ſequentem,& hoc modo diſtinguentem,videlicet inter carentem altero teſticulo, & carentem vtroque,in c.quod ſedem.hic allegat. vbi dicit ſic poſſe intelligi l.ſi ſerui.in §.ſpadonem.ff.de iure dot.

Adde Soci.in l.1.nu.27.ff.ſol.ma.& in l.quæritũ.ff.de liber.& poſthu.Idem dicas de his qui puberes execti ſunt,& hepate ſunt feruentiore,vaſaque genitalia capaciora poſidẽt, nam tales coeunt,licet non generent,vt dicit Alciat.in d. l.ſpadonum.Et in his matrimoniũ tenet, vt in ſimili dicit gl.ſi.in d.c.hi qui.de eo qui habet virgã erectã, & ſperma non emittit.Et adde quòd ille qui habet teſticulos,ſed totus coles eius amputatus eſt,ſuccedit cũ fratribus in feudo paterno,vt dicit Bal.ſe conſului ſſe in cauſa Marchionum de Malaſpina in ti.Epiſc.vel Abb.in fi. Nic. Pign.

DCXLI.

1 *Excuſsio principalis hodie requiritur antequam fideiuſſor conueniatur.Et quid in fiſco?*

1 SCis,quòd hodie requiritur † excuſsio principalis antequam fideiuſſor conueniatur.auth. præſente. C. de fideiuſ.Sed quid in fiſco debente, & præſtãte fideiuſſorem, an fideiuſſor habeat beneficium excuſsationis non factæ? hoc fuit de facto hic repub.Senenſi, & diuerſi diuerſa cõſuluerunt,& communiter dicebant, quòd non, per nota per Bar.in l.ſi.ff.ſi cer.pet.vbi dat doctrinam,quòd fideiuſſor poteſt conueniri principali non excuſſo, vbi debitorẽ principalem conuenire eſt difficile.arg.gl.in l.3.in prin.ff. qui ſatiſd.cog.ſed ita eſt in fiſco, vt facilè conueniri non poſſit.ergo &c.Ego verò contrarium, & ita fuit obtentũ per multas rationes,quas omitto.ſed gl. eſt ſingularis propinione mea in l.ſententia.C.de fideiuſ.quam nemo allegat ad dictum Barto. in d.l.fin. quòd etiam ſequitur ibi Fulg.licet illam glo.non allega.

ADDITIONES.

Vide Iaſ.in d.l.fina.col.7.Et dicit, conſidera ſi poſſet dici qđ Barto. ibi loquatur de principe iniuſto & tyranno, ſecus ergo ſi princeps eſſet iuſtus.& ita loquatur gl.allegata per Roman. hic poſtea diſtinguit an principalis ſit facilis ad conueniendum,&c.vt per Roma.hic.

Adde q͡ conſi.Rom.eſt nu.93.viſis quæ ſuperius. Et contra Roma.in illo caſu conſuluit Abb.conſi.29.in quæſt. co.2. lib.2.& Ro.latè ſequuntur Alex.Deci.& alij in d.l.ſi.Fran. Cremen.ſingula.44.an fideiuſſor. Nico.Pign.

DCXLII.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ an poſſit opponi,ſi in confeſſione dictum fuerit,quod confitebatur habuiſſe & recepiſſe,& habere centum mutuo?*

SCis,quòd confeſſioni mutui de recepto poteſt obijci exceptio non numeratæ pecuniæ infra biennium de iure ciuili,de iure autem canonico perpetuò. Modò dubitatur,dicit† confeſſio,confiteor me habuiſſe & recepiſſe,& habere centum à Titio mutuo,an tunc propter verbũ,habere,poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ?iſta quæſtio eſt nũc in facto,& habeo cõſulere, & tres noctes fantaſticaui in inueniendo vnam gl. Dic quòd ſic,gl. eſt ſingularis ſecundum Ang.ibi in l.ſi ex plurib.in verbo, habere.ff.de ſol.cum dicit,inculcatio verborũ eſt &c.i.idẽ importantium.& ſi non eſſet gl. eſt ratio,quia habere quis id dicitur,ad quod quis habet actionem.l.rem in bonis.ff. de acqui.rer.do.l.habere.ff.de verb.ſigni.l.qui actionem.ff.de reg.iu.cum ſi.ſed confitens habere quod nõ habet, poteſt ad illud agere,vt eſt caſus in l.ſi voluntate.C.de do.p͡miſ. ergo,&c.Sed qđ ſi addat apud te,& apud me habere? Dic idem,quia dicor apud me habere id ad quod conſequendum habeo actionẽ.te.eſt in l.id apud.ff.de ver. ſigni. Sed quid ſi dicat penes me habere? Dic quòd tunc ſecus eſt, quia non poteſt opponi exceptio nõ numeratæ pecuniæ, id enim diceris penes te habere,quod iam percepiſti, non id ad qđ agere potes.tex.eſt ſingularis in l.penes.ff.de ver. ſig.& ita conſulam.ego neſcio quid tu faceres.

ADDITIONES.

Idem dicit Fran.Cremen.ſing.45.pone. Bal.in l. ſi ex cautione.col.3.C.de non numer.pecu.Alexan.in d.l.ſi ex pluribus.vbi poſt Barto.limitat in acceptilatione.Ibi, ſed quid ſi dicat. Adde quòd aliquando d.l.penes.intelligitur ſecundum caſuum occurrentiam,vt per Bar.in l.Titia.§. Caius. ff.de leg.2.& Alciat.in d.l.penes.Gomes in §.ſic itaq;. col. 4.in fi.Inſtitu.de actio. Nicolaus Pigno.

Ibi, Dic, ꝙ sic, &c. vide Cur. Iunior, in rub. ff. si cer. pet. in fin. vbi illā gl. multū commendat. Ibi, Sed quid si dicat, penes me, &c. Pro opinione Romani facit tex. optimus in l. qdā ff. de consti. pec. Contrariū tñ vī voluisse Bal. quem Iaſ. refert in l. 2. §. creditum. vbi Iason col. 5. nu. 22. ff. si cer. per. vbi ſm Bal. dicit ꝙ si ꝓcurator cōfeſſus ſit ſe habuiſſe, & penes ſe habere, ꝙ tñ adhuc nō ꝓiudicat dño, quin exceptio non numeratæ pecuniæ opponi poſsit. Et in ſpē Romanū in hoc dicto reprehendit Purpura, in l. 2. nu. 6. in fi. ff. ſi cer. pe. & Emanuel Coſta in repetitio. d. l. ſi ex cautione. in octaua fallentia char. 106. C. de non num. pecu. dicūt n. temerè Romanum hoc ſcriptū reliquiſſe, nam ſi ad verborum proprietatē reſpexit, ſu puacua erat cōſideratio ad verbij penes, cū verbū, recepiſſe, poſitū in confeſsione ex proprietate oſtēderet datā fuiſſe confitēti pecuniā ꝑ actū verū, vt expreſsim tradit Bar. in l. ſing. nu. 23. ff. ſi cer. pet. Sed & ſi debitor diceret verā, & realē numerationē pecuniæ ſibi factā fuiſſe, conſtare debuit, admittendus tñ eſt ad hꝰ exceptionis beneficiū aduerſus Ang. Are. in §. idem iuris. nu. 19. Inſti. de exce. deceptū authoritate Baldi & Salij. quos non rectè intellexit in l. fi. C. de non numerata pecunia. Receptiſsimū. n. eſt, verba quælibet debitoris tpe cōfeſsionis dicta, nō eſſe illi impedimēto, quo minus hac exceptione intra legitimum tps vtatur, vt per Bar. in d. l. ſi ex cautione. lect. 1. nu. 2. & lectu. 2. nu. 9. verſi. ex quo not. de qua per Io. de Imo. in l. ſi ex pluribus. ff. de ſolutio. Ale. in l. 2. §. fi. nu. 7. ff. ſi cer. pe. Fel. in c. ſi cautio. nu. 51. de fide inſtr. Iaſ. in §. fuerat. nu. 79. Inſt. de actio. Deci. in l. 2. nu. 13. C. de ēdēdo. De intellectu aūt l. ſi volūtate. C. de dotis promiſsione. & an ꝺuci poſsit ad cām mutui latiſsimè tradit Emanuel Coſta in d. rep. l. ſi ex cautione. fo. 262. nu. 1. ver. vtilior ſuccedit quæſtio. vide tñ multa adducta pro dicto Romani per Celſum Hu. in apoſt. ad Lanfran. de Oria. in c. qm̃ contra. in ve. ſi. confeſsiones. nu. 29. in additio. incip. adde an confitens ſe habere. extrà de probatio. Gab. Sar.

DCXLIII.

1 *Mandati probatio nunquid inducatur per productionem inſtrumentorum ad cauſam facientium.*
2 *Mandati expiratio inducitur ex redditione inſtrumentorū ad cauſam facientium domino facta.*
3 *Procuratoris conſtitutio inducitur per traditionem inſtrumentorum ad cauſam ſacientium à domino ei factam.*
4 *Sigilli perſonæ principalis oſtenſio, abſq; ꝓbatione eiuſdē traditionis, per perſonā non domeſticā, neque cum domino cohabitātē facta, probat præſumptiuè oſtendentē eſſe domini procuratorē, adeò quòd cum cautione rati admittitur.*
5 *Oſtenſio inſtrumenti debiti cancellati per debitorem non domeſticum, neque cum creditore cohabitantem, facta præſumptam liberationis probationem inducit.*
6 *Intellectus l. ſi chirographum. ff. de probatio. remiſsiuè.*
7 *Doctorum virtus eſt ſcire leges inducere.*

1 NVnquid, per productionē inſtrumētorū † faciētiū ad cām, inducaſ ꝓ probationē mādati? gl. ponit in l. fi. C. de pac. cōuen. Bar. in l. vulg. ff. de admi. tut. Bal. in l. 1. C. de procu. gl. Inno. & alij doc. Canoniſtæ in c. coram dilecto. de offi. dele. Veritas eſt, ꝙ aut producens inſtrumenta illa probat ſibi per dominū eſſe tradita, & tali caſu inducitur plena ꝓbatio mandati. Quod probo dupliciter. Primò per tex. & eſt ibi caſus in d. l. ſi. ſuperius allegata. Secundò, cōtrariorū eadē eſt diſpoſitio, ſed redditio inſtrumentorum
2 ad cām † faciētiū facta domino inducit expirationē mandati in reddente. caſus eſt nota. ſecundum Ang. ibi in l. negotiorū, §. fi. & l. tutor. ff. de app. & in l. ita aūt. §. fi. ff. de admini. tut. ergo à contrario traditio, † inſtrumentorū inducit procuratoris, conſtitutionē. Aut dictorū inſtrumētorū ſit productio, non aūt traditionis eorundē probatio, ꝑ perſonā non domeſticā dño, nec ſibi cohabitantē, & tunc
3 mandatū non plenè, ſed præſumptiuè probatur, ita ꝙ admittitur cū cautione rati quod probo tripliciter. Primò, pro hoc eſt caſus in dicto c. coram. Secūdò probo per ſimile, quia oſtenſio † ſigilli perſonæ principalis abſque probatione traditionis eiuſdem facta per perſonam non domeſticam, neque cohabitantem cum domino ſigilli, probat ipſum oſtendentē eſſe procuratorē non plenè, ſed ꝑſumptiuè, adeò quòd admittitur cum cautione rati. quod ſingulariter notat Io. An. & Hoſt. in c. 2. de ſol. per illum tex. in nouella. ergo multo magis illud probaret ipſorū inſtrumentorum productio ad cām facientiū. & hoc dictum in materia ſigilli, quæ in mille locis tractatur, in iure nō inuenies. Eſt bñ verū quòd Bal. in dicta l. 1. co. penu. verſi. it ē quæro. C. de procura. tangit, & dicit, quòd Io. Andr. tenet quòd illa ſigilli oſtēſio non probat. & errat etiā vt vides, & non dicit, niſi Io. And. illud dicit. Tertiò probo alio ſimili eius quòd dicimus, quòd oſtenſio inſtrumēti debiti
5 cancellati facta per debitorē non domeſticū, neque cohabitantem cum creditore inducit præſumptā probationē quòd ipſe debitor fuit liberatus. caſus eſt in l. ſi chirographum † ff. de probatio. de cuius l. intellectu plenè per Iac. de Are. & Cy. in l. ſi de poſſeſsione. C. e. ti. per Bar. in l. ful
6 lo. §. qui tabulas. ff. de furt. l. Labeo. ff. de pac. ergo idem in oſtenſione inſtrumentorū ad cauſam facientiū facta per procuratorem. Aut producitur inſtrumētum abſque probatione traditionis per perſonam domeſticam, & cohabitantem cum domino, & tunc non probatur mandatū nec plenè nec præſumptiuè, & non admittitur etiam cum cautione rati. pro hoc allego tex. ad hoc ſingularem in ratione ſui in l. vnica. §. ille autem. C. de lati. liber. tollen. & illam
7 ſcias inducere, quia illa † eſt virtus docto. ſcire inducere leges, vt dicebat Bal. & etiam domi. meus in l. non ſolum. §. qui primipilum. ff. de excuſatio. tut.

ADDITIONES.

Adde, quòd iſtud ſingulare ſequūtur Bal. Imo. & Feli. in c. coram. de offic. & po. iud. deleg. ratio eſt, vt illa traditio aliqd operetur, per l. fi. C. de pact. conuē. & ibi tex. expreſsus in verſicu. nulla ratihabitione ab eo exigenda. & in quantum Ludo. hic, in fin. dicit de domeſtico & cohabitante cum domino, quòd ſi oſtendat inſtrumēta abſque probatione traditionis non præſumitur mandatum. Adde Ludo. met plenius loquentem conſi. 446. primus propoſitæ conſultationis. vbi conſuluit in terminis. vide plenius ꝑ ſcribentes in d. c. coram. de offi. & pōte. iudi. dele.

Adde Caſtren. in l. Mæuia. & ibi Alex. ff. ſol. matr. Bar. in l. qđ vulgo. ff. de admini. tuto. Alex. in l. 1. col. 2. & 3. C. de procurat. Hippolyt. in l. ſi quis ne quæſtio. numero. 142. ff. de quæſtio. Nico. Boer. deciſio. Parlamen. 354. aliud. in fin. And. Alciat. in tracta. præſumpt. regu. 1. præſumptio. 33. & Ioann. Nico. apud eum. Nico. Pigu.

Idem tradit Hippoly. de Marſi. in l. qui falſam. co. 16. nu. 3. ff. de falſis. & Guid. Pap. deciſio Grationop. 13. in fi. & deciſio. 176. vbi multa pulchra ponit de ſigillo. & Hier. Cagn. in l. velle non creditur. nu. 19. verſi. tertiò præſumitur mādatum. ff. de reg. iur. Gab. Sara.

DCXLIIII.

1 *Mandatum habens ad cauſam integram iam ſopitam, habet, etiam mandatum ad illam reſuſcitandā per in integrum reſtitutionem.*

1 HAbens mādatum ad cauſam integrā iā † ſopitā, habet mandatum ad illā reſuſcitandā per in integrum reſtitutionem. caſus eſt in l. qui proprio. §. item quæritur. ff. de procura. ſecundum intellectum Pet. & Cyn. in l. inuitus. C. de procurato. & ita pridie reſpondi apud balnea.

ADDITIO.

De quo intellectu tradunt ibi doct. & Pau. de Caſt. in d. §. itē quæritur. in fi. & Bologni. in ſuis interpre. Nico. Pig.

DCXLV.

1 *Procurator ad agendū cōſtitutus, non intelligitur cōſtitutus ad executionē ſententiæ petendā, niſi procurator ſumptus in lite factos ab ipſo principali creditore cōſequi nō poſsit.*

1 PRocurator conſtitutus ad agendum, † non intelligitur conſtitutus ad executionem ſentētiæ petendam. l. hoc iure. ff. de ſol. l. ſi procurator meus. ff. de procur. ff. de pact. l. nam & nomine. cum ſeq. Quod eſt verū, niſi procurator ſumptus

ſumptus in lite factos non poſsit ab ipſo principali creditore conſequi. caſus eſt ſing. in l. actoris. ff. de ꝓcurator ib.

ADDITIO.

Et ibi Bar. Bal. & Pau. de Caſtr. Idem Caſtr. in d. l. ſi procurator. in fin. Ange. Areti. in §. præterea. co. 19. in prin. Inſtitut. de actio. vbi limitat d. l. hoc iure. duobus alijs modis poſt Barto. in d. l. hoc iure. Nicol. Pigno.

DCXLVI.

1 *Debitor, qui tenetur in diem, vel ſub conditione, poteſt ex cauſa compelli ad cauendum, niſi eum pœnitere poſsit.*

1 L In omnibus. de iudic. vult, quòd vbi quis † tenetur in diem vel ſub conditione, poteſt ex cauſa compelli ad cauendum. Quod fallit, niſi debitorem in diem, vel ſub conditione pœnitere poſsit. caſus eſt ſingularis in l. Seia. in princip. de donatio. cauſa mortis. & illum tex. nouiter pondero ad hoc.

ADDITIO.

De illa l. in omnibus. adde deciſi. Neapol. 108. procur. Ale. latè poſt alios in l. 2. in princi. num. 14. & ibi Fran. Rip. num. 36. refert hoc ſingula. ff. ſol. mu. Nico. Pign.

DCXLVII.

1 *Debitor alteri olim ſuo debitori & moroſo, non poteſt opponere illius temporis, quo in mora fuit, compenſationem.*

1 DEbitor alteri olim ſuo debitori & moroſo † non poteſt opponere illius temporis, quo in mora fuit, compenſationem. caſus eſt ſingularis in l. Attilicinus. ff. de pac. dot. quod eſt notandum.

DCXLVIII.

1 *Solutio in diem, an poſsit ante diem fieri inter perſonas, inter quas prohibita eſt donatio?*
2 *Interuſurium medij temporis an inducat donationem?*

1 AN ſolutio † in diem poſsit ante diem fieri inter perſonas, inter quas prohibita eſt donatio, vt aduocatus cōcubinæ, clericus, & miles? Videtur quòd ſic, quia dies eſt appoſita gratia debitoris, ergo licet ei renuntiare. l. cum tempus. ff. de reg. iu. cum ſi. In contrarium facit, quia videtur donare interuſurium medij temporis, & ſic donatio
2 eſt, quæ eſt inter eos prohibita. Primum tamen eſt verius, & ſic † interuſurium medij temporis non inducit donationem. caſus eſt ſingularis in l. ſed ſi vir. §. quod vir vxori. ff. de dona. inter vir. & vxo.

DCXLIX.

1 *Legata domo, cū his, quæ ibi ſunt, legata nō intelligūtur, quæ ibi ſunt mercis cauſa, vel ad tēpus. fallit ſi filio legatū ſit.*

1 REgula eſt, quod ſi teſtator legat † domū cum his quæ ibi ſunt, non intelligitur legare, quæ ibi ſunt mercis cauſa, vel ad tempus. l. ex facto. 2. verſi. rerum autem italicarum. cum ſi. ff. de hæred. inſtitu. Fallit, vbi pater hoc legatum faciat filio, quia tunc exiſtente amplo patrimonio teſtatoris, adeò quòd non contingat alios hæredes minus grauari, ſi merces includantur, in legato filio facto continentur. textu. eſt ſingularis in l. quæſitum. §. ſed & ipſe Papinianus. ff. de fun. inſtrum. ratio eſt, ardor charitatis paternæ, quæ inducit filiorum dilectionem. facit. ff. de libe. lega. l. Aurelius. §. Titius.

ADDITIO.

Et qñ vænalia cedant legato, tradit Bar. in l. generali. §. vxori. ff. de vſufru. lega. Ale. & alij in l. ſi conſtante. ff. ſol. mat. Io. Dilect. de arte teſtan. titu. de leg. cautel. 19. tritico. deci. Neapol. 106. quidam. Aug. Bero. q. fami. 29. an ſub illis. vbi allegat Rom. hic. & facit ſuprà ſing. 111. vlti. & Socin. Iun. conſi. 97. dubia. li. 1. Et illum §. dixit ſing. idem Roma. ad aliud, conſi. 92. nu. 4. de quo per Moder. Anco. in tracta. de merca. in prin. nu. 27. & ad aliud inducit Dec. cōſ. 59. quarto fundamen. Soci. Iun. conſi. 160. 5. co. lib. 2. Nico. Pigu.

DCL.

1 *Nobilitas præſumptionem donationis inducit, & plura de nobilitate.*

1 NObilitas inducit præſumptionē † donationis. & Cy. dicit, quòd nobilis propter ſcientiam præfertur in precedentijs ſignibus, & quòd nobilis ſcientia præfertur nobilitati generis, quia primum eſt à natura, reliquum ab accidēti. vt per Cy. in l. quiſquis. C. de poſtu. & c. 1. de dona. dicit tex. nobilibus hoc inſitum eſt à natura, vt debere ſe æſtiment, quod ſponte tribuunt, & niſi in beneficijs ſponte creuerint, nihil ſe præſtitiſſe putent. Et ideò nobilitas cognoſcitur ex largitionibus, & ideò l. filius. ff. de don. dicit, quòd filius conſtitutus in dignitate poterit donare. & ita eam alleg. Innoc. in c. grandi. de ſup. neg. præla. libr. 6. & ꝙ donatum diutius durat gratum habetur. dicit pulchrè tex. in cle. vnica. de reli. & vene. ſan.

ADDITIONES.

Ad hoc vide quæ diximus ſuprà ſingula. 491. incipien. heri fui interrogatus.

Adde latè Io. Lup. in rub. de dona. inter vir. & vxo. §. 9. & qs dicatur nobilis, pulchrè tractauit Cæpol. in tracta. de impe. mili. eligen. & eſt magnus tractat. de nobili. d. Andræa. Tiraq. & adde infrà ſingula. 731. ſcis hoc iure. Ni. Pig.

Idem tradit Andr. Tiraq. in tracta. de nobilitate. c. 37. nume. 35. verſi. & bene facit optimus. Gabriel Saray.

DCLI.

1 *Impenſa facta ad tui vtilitatem, ſi illa principaliter facta ſit mei expendentis contemplatione, non poteſt à me repeti.*

1 IMpenſa facta ad tui vtilitatem, ſi illa † principaliter facta ſit mei expendentis contemplatione, non poteſt à me repeti. textu. eſt ſingularis in l. creditor. §. 1. ff. manda. quod eſt notandum.

ADDITIO.

Quem tex. dicit ſing. Bal. in l. 1. circa fi. C. de neg. geſt. & dicit idem Bald. in d. §. 1. quòd ſi quis promiſit pro pace conſequenda occaſione matrimonij, non poteſt à muliere repetere. argu. d. §. 1. & faciunt no. per doct. in l. ſi mandatum. C. de nego. geſt. Facit etiam l. ſi quis nec cauſam. cum cumulatis ibi per Iaſon. ff. ſi cer. pe. & Io. Lup. in c. ꝑ veſtras. §. 27. nume. 18. fo. 163. de dona. inter vir. Nico. Pign.

DCLII.

1 *Donatum conſanguineo, in dubio cenſetur donatum reſpectu conſanguinitatis, non reſpectu remunerationis.*

1 DOnatum conſanguineo, in dubio cenſetur † donatum reſpectu conſanguinitatis, non autē reſpectu remunerationis. textu. eſt ſingularis in l. tutor. §. quæ à tutoribus. ff. de excuſa. tuto.

ADDITIONES.

Sequitur idem Rom. conſi. 207. ſi volumus. & conſi. 235. quòd primum. col. 1. Io. Lup. qui alios citat, in rub. extrà de dona. §. 45. co. pe. & de eius intellectu pulchrè tradunt Alex. Iaſ. & Deci. in l. ſi donatione. C. de collatio. Io. Coraſ. li. 2. miſce. c. 4. Amplia vt procedat etiam ſi ille cōſanguineus fuerit rector alicuius eccleſiæ, vel amicus. c. reqſiſti. de teſta. Bar. & doc. vbi Soci. plura notanda ponit, in l. ciuibus. ff. de reb. dub. And. Alcia. regula 1. præſum. 28. Limita qñ cōſanguinei eſſent milites. l. hæreditatem ab agnato. ff. de Caſt. pecu. l. cùm allegas. C. e. ti. lib. 12. Limita ſecundò, qñ merita præceſsiſſent. l. ſi verò non remunerandi. §. ſi verò. ff. mand. gl. Bar. & alij in d. l. ſi donatione. Limita tertiò, qñ conſanguineus aſsiduè & frequenter converſaretur cum donante. d. l. cùm allegas. & d. l. hæreditatem, in princi. vt per And. Alcia. in d. regula, præſump. 30. Nico. Pig.

Vide quæ latè ſcribit Didac. Couar. in c. Ioannes. nu. 3. verſi. colligitur deinde. extrà de teſta. Gab. Sar.

DCLIII.

1 *Expendens in cauſa mota ſuper re communi defendēdā tantum, quantum fuiſſet erogaturus in defendendo ſolummodo partem ſuam, non poteſt a conſocijs repetere expenſas pro eorum parte.*

1 EXpendēs in cā mota ſu ꝑ re cōi? defendēda, tñ quantū fuiſſet erogaturus in defendēdo ſolūmodo partē ſuā, non poteſt à conſocijs repetere expenſas pro eorum parte. tex. eſt ſingularis in l. ex parte. in prin. ff. fami. ercis.

ADDITIO.

Adde te. notab. in l. 4. C. de adiſtric. priua. & in l. ſi cū duobus. §. idē reſp. locus. ff. ꝙ pro ſoc. ꝙ quos te. dicūt doctor, quòd

si socius infra quatuor menses non contribuat socio suo partem expensarum alicuius refectionis, quòd res communis efficitur in totum reficientis vt per Francisc. Cremen.singu.98.Cæpol.cautel.85.Ias.l.quo minus. q.17.ff. de flum. Nicolaus Pigno.

DCLIIII.

1 *Actiones duæ cũ contrahenti proditæ sunt, quarũ vna tendit ad contractum reformandum, altera ad eundem rescindẽdum, intentata illa quæ tendit ad contractum reformandum, potest iudex ex officio parte non petente ferre sententiam super alia actione non intentata.*

1 QVotiens contrahenti proditę sunt duæ actiones, †quarum vna tendit ad contractum reformandum, altera ad eundem rescindendum, intentata illa quæ tendit ad cõtractum reformandum, potest iudex ex officio parte nõ petente ferre sententiam super alia actione non intentata.textu.est singularis in l.bouem.§.aliquando.ff. de ædil. edic.exemplum pone in l.2.C.de rescind.vendi. adde ad l. vt fundus.ff.commu.diui.

ADDITIO

Et quæ sit ratio,ponit ibi gl.& Ias.l.vinum.co.antepe.fallen. 6.& ibi Soci.in fi.ff.si cer.pe.idem Soci.reg.357. fallen.12. Feli.in c.licet Heli.fallen.28.de simon.in quibus locis ponunt plures fal.ad.l.vt fundus. Nico.Pig.

DCLV.

1 *Coquum esse, an sit ars, & sic an coquus veniat appellatione artificis.*

2 *Coquus Imperatoris habet dignitatem.*

1 NVnquid esse coquum sit ars, & sic coquus † comprehendatur appellatione artificis?dico quòd sic.l.si quis venditor.§.1.ff.de ædil.edic.licet fodere herbam, vel lapides non sit ars,secundum glo.in l.lex quæ tutores.C.de ad

2 minist.tuto.Etiam †& coquus Imperatoris habet dignitatem, vt not.Bald.in rub.de feud.guar.Et est additio quæ non est in originali inserta.

ADDITIONES.

Istud singulare refert & sequit Fel.in rub.de offi. & po. iudi. dele.co.2.vers.tribus modis.& adde q̃ dicit Io.And.in c. 1.de sagi.vbi dicit,q̃ coquus delicatorũ ciborũ dr habere officium & artem.allegat tex.in c.natales.de conse.dist.5. & quòd veniat in statutis facientibus mẽtionẽ de artificibus,tenet Francisc.Cre.in.suo.99.incip. statuto cauetur.

Adde pulchrè Cæpol.in d.§.1.vbi distinguit sequendo gl.in l.legatis.§.si ex officio.ff.de leg.3.quẽ sequitur Nic.Boer. decisio.Parla.222.secretarij.nu.10.& Dec.in rub.ff.de off. eius cui manda.est iurisdi.nu.7.De coquo principis sequũtur Cæpol. & Boer. vbi suprà qui alios citat, & pulchrè Francisc.Rip.respon.libr.2.c.26.col.2.Et adde infrà sing. 814.vbi habes. Nico.Pign.

Pulchrè hoc tradit Do.Andræa.Tiraq. in tract. de nobilita. capi.30.nume.19.ver.sed & coquus principis. Gab. Sar.

DCLVI.

1 *Amicus an possit sine mandato agere pro amico, sicut coniunctus pro coniuncto?*

2 *Canonicus in causa concanonici sine mandato agere non põt.*

3 *Beneficiatus ecclesiæ non potest pro ecclesia sine mandato agere, fallit in quibusdam casibus, de quibus ibi remissiue.*

CY.in l.exigendi.C.de procura.(cuius opinio, sequitur Bar.in l.nõ solũ.§.qui alieno.co.tit.& aliqui in l. sed & hæ.)posuit pro opi.quòd sicut coniunctus pro coniuncto

1 agit sine mandato,ita amicus pro amico,vt idem operetur coniunctio sanguinis q̃ amicitiæ,& Icis quis sit amicus.l.latę culpę.ff.de ver,sig.Tullius de amicitia plenè.Et pro eis pót allegari l.nemo.§.qui frater nõ est.ff. de hæ.in sti.vbi rectè sub appellatione fratris instituitur qui fraterna dilectione diligit, ergo idẽ in proposito in actu agẽdi, fm tex.in l.verũ.ff.pro soc.vbi societas, & per cõsequens bona amicitia ius fraternitatis obtinet,sed frater agit pro fratre,ergo & amicus.Sed tñ his nõ obstantibus puto cõtrariam partem veriorẽ tribus rationibus, dicit Papa in c. cùm R.canonicus.de offi.dele.quòd canonicus pót recusa riin causa cõcanonici vt suspectus pp summam dilectionẽ & amicitiæ coniunctionem,quæ præsumitur inter eos

2 adesse,& tamen gl.est singularis quòd canonicus in causa cõcanonici non põt agere sine mandato,in c.cùm M. Ferrariensis.de consti.Secundò moueor,inter beneficiatum ecclesiæ & ipsam ecclesiam censetur adesse magnum ius dilectionis & amicitiæ,& tamen ego habeo quòd benefi-

3 ciatus non†potest agere sine mandato pro ecclesia.tex.est in ca.coram dilecto.de offi.dele. secundum verum intelle ctum gl.licet fallat in casibus notatis in cap. cùm olim.de testi.& in c.si quis presbyterorum.de reb.eccl. non alien. Tertiò per l.tutori.C.de neg.gestis.in illis verbis,satis est si cui vel in paucis amici laboribus cõsulat, ille enim erat amicus neg.gest.& tamen in fi.tex.dicit, quòd si nõ agit, sibi non imputatur,cùm non possit sine mãdato. eccę ergo casum apertum.alia dicerem,sed dimitto.

ADDITIONES.

Adde q̃ Lud.tenet idẽ qđ hic in l.si verò.§. de viro.ff. solu. ma.Sed si vis videre istũ articulũ plenè examinatũ in vtrã que partẽ,vide Ale.in l.non solũ.§.qui alieno.ff. de ꝓcur. in apost.magna ad Bar.ibi licet in neutrã partẽ se firmauit. de materia vide eriã per Feli.in c.cùm M.hic alle. colu. 7. Et opi.Cy.latè disputat,& tenet Ias.in dicta l.exigẽdi.co. 2.& penult.referendo doc.pro vtraque parte. Et eã tenet Ang.Are.insti.de excep.§.prætereà.2.col. penu. instit.de excep.quæ potest comprobari per alia similia per Ias. tradita in l.Titia.co.5.ff.de verb.oblig.& per And. Alciat.in dicta l.latę.§.amicos.& in trac.præsump.regu.1.præsump. 28.vbi apostil.cumularunt infinita,& dicit Abb. in c.fi.de postu.quòd fortè hæc opinio seruaretur in practica propter tot authoritates. Nicol.Pigno.

DCLVII.

1 *Doctor debet scire inducere leges, quia virtus earum illa est.*

1 SCias inducere † leges, quia virtus earum illa est. casus est singularis,& ibi Bald.not.in l.non solùm.§.qui primipilum.ff. de excu. turo. & ita dicebat dominus meus referens Bald.scire enim leges,&c.vt l.scire.ff.de legi.insti da studio si vis scire.

ADDITIONES.

Hoc etiam dicit idẽ Ro.suprà sing.644.in fi.& idem Bald. in l.athletas.§.ait prætor.ff.de his qui no.infa. & in repe.l.petẽs.co.10.C.de pac.& plura cumulat Nic.Euerar.in proœmi.suorũ locorũ legaliũ,& in loco,à lege cessante. Nic.P.

Adde Bald.in l.petens.co.8.in fi.C.de pac.& Caro.Molin.in prima parte commenta.in consue.Parisi.in gl.4.§.2.num. 34.in fin. Gab. Sara.

DCLVIII.

1 *Collegium,seu ciuitas,si in procuratoris constitutione discordent,quis interim possit sine mandato agere?*

2 *Potestas ciuitatis potest pro ciuitate sine mandato agere,quãdo pro ea procurator non est constitutus.*

1 PONe,quòd collegium aliquod,vel ciuitas, velint constituere procuratorem, sed non concordant, quis in subsidium agere potest sine mandato? De hoc sunt duæ gl.vna est singularis, quòd Decuriones ciuitatis censent habere generale mandatum,aliàs speciale ad agendum,in

2 l.procuratores.C.de Decurio.lib.10.Alia dicit,†quòd Potestas agere poterit.gl.est singularis in l.nulli.in verbo, ex lege.ff.quod cuiusque vniuer.no.quas gl.nota.

ADDITIO.

Adde vltra gl.in d.l.nulli.tex.in l.3.§.planè.& ibi Bar.ff.quod vi aut clam.quem multum commendat ad hoc Ang.Are. in §.prætereà.2.co.23.ver.ad vnum tamen aduertas.instit. de excep.& gl.in d.l.nulli.sequuntur commun.doc. ibi. & & Ale.in l.fi.ff.de collegi.illic. Nico.Pign.

DCLIX.

1 *Conuersi laici alicuius ordinis secularis, vel regularis, an habeant vocem in capitulo?*

2 *Conuersus quis dicatur?*

1 FVit à me quæsitum per fratres sancti Francisci, an laicit conuersi alicuius ordinis secularis, vel regularis, habeant

habeant vocẽ in ca.in ordine seu religione?Et dicitur Con

a uersus,† qui profitetur se seruaturum regulã ordinis,& ꝓfitetur tria,paupertatẽ,castitatem,& obedientiã.c.cum ad monasteriũ.de statu mona.& iste etiam potest dare laicus sine ordinibus sacris.Dic,q̃ aut quæritur,an conuersus ecclesiæ secularis(vt Ecclesiæ sancti Petri) habeat vocem in c.& tunc dicendũ est q̃ Inno. est sibi contrarius.nã in c.2. de insti.tenet laicos cõuersos Ecclesiæ secularis non habere vocẽ in capitulo,nedũ si tractẽrur spiritualia, sed etiam tẽporalia,vt locare domos Ecclesiæ. Sed in ca.cum M.Ferrariensis.de consti.ipse tenet contrarium,cum.si.in capitulo tractentur temporalia. Sed quod est verius? Dic q̃ primum.l.q̃ non habeant vocem in capitulo. probo per ca. nouit.de his quæ fi.à præla.sine cõsensu capituli. vbi Papa mãdat nullum recipi ad actum capitularẽ nisi Canonicos. Sed in Conuerso laico nõ cadit canonicatus,vt in d.c.2.ergo,&c.Aut quæritur,an vocem habeant in capitulo Ecclesiæ regularis(vt sancti Dominici, vel sancti Francisci,) & tunc aut loqueris in electione Prælati, & dicendũ q̃ non. est casus singularis in c.ex eo.de elect.lib.6.in fin.Fallit,(& hoc nota,)nisi hoc acquisiuerint ex antiquissima consuetudine.ista est singularis doctrina Inno.in d.c.2.de instit. Et si dicis, laici nõ possunt consuetudinem quærere eligendi Prælatum in Ecclesia,vt in c.Massana.& c.sacrosancta, de elect.Respondeo,q̃ illud est verũ in puris laicis, sed Conuersi non sunt puri laici,sed ecclesiastici,quia seruant regulam ordinis.Aut quæritur qñ capitulũ tractat tẽporalia,& hinc pẽdent leges & prophetæ,& adhuc sub iudice lis est. Spe.tit.de syndi.§.1.ver.quid de Conuersis.reliquit sub dubio.& etiam Io.An.in nouella.in c.1.de procur.Fed.de Senis in consi.107.tenet q̃ non.nil allegat, q̃ mihi placeat, de quo miror.Sed mihi videtur de hoc casus notabilis iũcta superscriptione Papæ in c.& si Christus.de iureiuran. ibi in verbo,Vos,& Conuersi vestri.vbi patet q̃ Cõuersi non sunt de capitulo,quia frustrà diceret, & Conuersi vestri.ergo vocem non habent.tãgunt Canoni.in c.cũ olim. de arbi.Tene mẽti hùc passum.Sed quid de Canonicis seu Doctoribus supernumerarijs q̃stio est lõga.admitto nùc.

ADDITIONES.

De ista materia vide per Abb.in dicto c.cum olim.in penul. col.de arbit.& in d.c.& si Christus.in 2.col.de iureiur.per Inno.& alios in c.2.de insti.per Arch.in c.Abbatem.18.q. 2.per Gemi.in c.mulier.23.distinct. Imol.in c.cum M. de cõstit.& ibi Feli.col.10.in prin.vbi aliqua adducit,& idem per illã gl.colligit Panor.in c.2. prope fi.de consue. & adde doct.in d.c.ex eo.in fi.vbi pro hoc allegat q̃ not. Host. in c.ea quæ.de ista.regu. qui dixit. quòd de consuetudine, priuilegio,vel pacto in fundatione appositio clericus secularis põt vocẽ habere in capitulo regulari.Secus ex post facto.& illam gl.in c.cum ex eo.notat Imol.in cle. vt hi qui. col.6.de æta. & qualiter limitationem illius tex. Abb. in c. 1.in fi.de ꝓcura.vbi vide,& in d.c.cum olim.Adde etiam q̃ istud singu.refert & sequitur Feli.in c.non dubium. col. 2.circa fi.de sen.excom. Et de istis Conuersis maximè an habeãt vocẽ in ca.vide Abb.in d.c.1.in vlti.col.de ꝓcurat.

Qui dicantur propriè Conuersi, & quot sint genera, tradit Dec.in c.ecclesia sanctę Mariæ.4.notab.de consti. Moder. in ca.in præsentia.de proba.& an habeant vocem in capitulo,doct.latè tradunt in d.c.cùm ex eo.Rip.in c.2.nume. 51.de iudi.do.August.Bero.in c.illa propositorũ.in princip.de accusa.Et quid in simplici capellano? infrà singular. 663.an simplex. Nicol.Pignol.

DCLX.

1 *Capite nudo an esse ille dicatur, qui habet funem, seu filum in capite ligatum?*

2 *Legista sine capitulo parum valet, sed Canonista sine lege nihil valet.*

1 HAbẽs funem seu filum ligatum in capite, †an dicatur esse cum capite nudo?Gl.est singu.21.dist.ca.cleros. in versi.nudum.q̃ non.Quod faceret ad statuta loquentia de pœnitentia aliqua capite nudo, petas à tuo magistro

3 hæc:*Io ti dico,† che Legista senza capitulo vale poco, ma lo Canonista senza lege vale niente.*

ADDITIO.

Idem tenet Ioan.And.in c.felicis.in §.cũ aũt fuerint.nu.6.de pœn.in 6.per c.sapiens.& c.seq.de pœn.dist.2.& decis.Capel.Tholos.227.circa medium.& quod perfectus Iurisconsultus debeat callere vtrũque ius,ciuile, & canonicum, cũ ea sint connexa,neque vnum tantum sit addiscendum,plenè tradit Rebuf.in tract. nominationum.q.5.num.14.ver. adde quod ius Canonicum. Gab.Sar.

DCLXI.

1 *Procuratoris gesta nil valent,si is nesciat se procuratorem cõstitutum,nisi in procuratorio sit clausula rati apposita per tempus præsens.*

1 NEscio si magister tuus in l.licet.C.de proc. vbi solitũ est poni,posuerit,quod gesta†per procuratorem sunt inualida,si procurator nesciat se procuratorẽ cõstitutum, ita communiter dicimus.de quo per Canonistas & Arch. in c.is qui.de procur.li.6. & in c.super eo.de appell.Legistę per Bar.in l.si pupilli.§. item si procurat.ff. de neg. gest.& ꝓ Bal.in d.l.licet.& alibi.Quod tñ limita(& illud faciet ti bi honorem)verũ, nisi in instrumento procuratorio sit clausula appohta rati per tempus præsens, quia tunc valẽt gesta per procuratorem etiam ignorantem se constitutũ. decisio singularis dominorum meorũ 585. Quidã qui nõ erat procurator.in antiquis.Et ita consules notarijs q̃ forment clausulas rati in fine instrumẽti.mouentur per text. in l.Pomponius. c.ff.de nego.gest.vbi dicitur,quod ratihabitio potest fieri per dominum inuito & ignorante illo, q̃ eius gesta negotia.& est rõ,regula, qui potest nobis inuitis, &c. de regu. iur. iũcta l.si ego.ff.de nego.gest.Item est alia rõ, quia actus dependens à mera voluntate agẽtis põt fieri in absentia partis, vt l.non idcirco.de codic.l.cum pater §.donationis. & l.pater ad fororem.ff.de leg.2. Idem in additione hæreditatis,vt l.gerit.& l.pro hærede.ff.de ac qui.hære. iuncta l.auia.C. de iure deliber.& l.Nesennius. ff.de nego.gest.addas ad Bar.

ADDITIONES.

Adde Spec.in tit.de procur.§.1.versi.quid si procuratorẽ.vbi vult quod ante receptionem procuratorij nõ habeat potestatem exercẽdi officium,per c.super eo.2.de appella.& l.obseruare.ff.de offic. proconl. vide gl.super verbo,receptis.in cle.1.de procura.Gemi.in c.is qui.hic alleg.Aret.in consil.68.Bar.consi.64.

Et hæc est communis opi.quod gesta per procuratorem nesciẽtem se procuratorem cõstitutum sint inualida, vt per Alex.in d.l.licet.col.1.Licet contrariam in pũcto iuris vti veriorem teneat Curt.Iun.consi.63.præsupponitur.& alij quos refert Nicol.Boer.decis.274.an valeat. afferens hanc de stylo seruari.de quo etiam per Moder.Arimi.in tracta. nullita.titu.de inhabi.mand.nume.115.& sequen.istam fallen.tenent omnes,vt refert Curt.Iũ.qui alios citat in dict. consi.63.colum. penul. Aret. consi.100.longitudo.col.2. Hippol.sing.737.officium. Nicol.Pig.

DCLXII.

1 *Præscribens communitas vsum nemoris alterius castri, an in eo præferatur, si ille vsus ambobus non sufficiat?*

1 PRæscribit cõmunitas castri vsum nemoris alterius cõmunitatis,seu alterius castri,pone mõ q̃ cõmoditas nemoris nõ sufficit ambobus castris,quis eorũ ꝑfertur? Dic q̃ prefertur ille, aduersus quẽ est præscriptũ, ista est cõclusio singularis Io.And.in d.c.dilecti.de arbi.in nouella. per c.suggestũ.de dec.& c.quid p nouale.de verb. sign.q̃ not.

ADDITIONES.

Adde q̃ istud dictũ ponit etiã pro not.& simpliciter dicit esse notandum Panor.in c.dilecti filij.hic alleg.circa fi.2.col. Dicas esse clarum text.in l.præses.C. de ser.& aqua.& bonus tex.in l.venditor.§. si constat.& ibi Pau.de Cast. ff. cõmu. præd.Facit c.2.§.vbi autem de decimis.lib.6.& c.præsenti.de offi.ordi.eod.lib. Nico.Pig.

Adde quę scribit And.de Iser.in constitutionibus Regni Neapolita.

po'ita,constitu,cum per partes Apulliæ, col.1.versi.verũ si Titius.& ibi Bartol.de Capua col,1.versi, vlterius quæro, vbi etiam notat do.Diomedes Maricunda, in titulo de animalibus in pascuis assignandis. Gabr.Saray.

DCLXIII.

1 *Capellanus simplex in ecclesia cathedrali, an habeat vocem in capitulo?*

2 *Intellectus c.fi,de statu monach.*

1 AN simplex capellanus i ecclesia cathedrali habeat† vocem in capitulo? Dic q non tex.est quem reputo singularem in ca.fi.§.præcipimus. de statu monach. qui licet
2 †loquatur in secularibus habentibus capellas in ecclesia regulari,tamẽ extenditur ad seculares clericos habẽtes capellas in cathedrali ecclesia, vt per Innocen.in c.2. de institu.

ADDITIO.

Quod intellige,nisi haberent ex consuetudine præscripta ecclesiæ,vt in simili dicit idem Roma.de conuersis suprà singula.659. Nico.Pig.

DCLIIII.

1 *Ecclesiæ fructus possunt locari, & vendi laicis, si in eos cadunt. Et quid in oblationibus altaris?*

1 FRuctus ecclesiæ possunt locari, †& vendi.c.fi.ne prela. vi.suas.& istud dicimus tantum de proportionatis laico,vt ibi in c.vestra.de loca.Sed quid in oblationibus altaris? Dic secus,gl.est singularis 1.q.3.c.altare.in gl.parua,dũ exponit altare.i.altaris oblationes.Licet Arch.post Hugo. 10.q.1.c.sanctorum.dicat consuetudinem seruare contrarium,& miratur quomodo Papa tolerat.

ADDITIONES.

Ad istud not.Abb.in c.decernimus.& ibi Feli.col.antep.ver. vtrum autem.vbi tamen simpliciter loquuntur.

Dic q perceptio oblationum vendi potest, ita vt emptor nomine ecclesiæ vel plati possit eas colligere, secus in iure spirituali oblationũ vel decimarum. d.c.altare. & ibi gl.ita intelligitur vt per Deci.post Abb.& Aret.in cap.2.col.11. & ibi Fran.Rip.nu.55.de iud.idem Deci.consi.148.reuerende.in 3.dub. Nico.Pig.

DCLXV.

1 *Vxor sequitur forum viri,secus in concubina laici.*

2 *Concubina clerici sequitur forum clerici,quia de eius familia dicitur.*

1 LIcet vxor sequatur† forum mariti sui.l.cum quædam puella.ff.de iurisdi.om.iud.& l.exigere.ff.de iud.Tamẽ concubina forum sui concubinarij non sequitur.l.de iure. in fi.ff.ad municip.Ratio,quia castitas aliquid vltra mereri
2 debet, quam luxuria.Sed quid in concubina† clerici an habeat in ea locum d.l.de iure? Dic q nõ,sequitur forum clerici.de hoc habes duas gl. decreti valde notabiles. vnã 32. dist.ca.eos,qui.aliam 11.q.1.c.clericum quæ tenet contra. Sed verior est prima,& est ratio,quia non potest negari q concubina clerici non sit de familia clerici, sed familia clerici sequitur forum clerici.89.distinct.c.indicatum.legitur in l.1.& 2.C.de episco.& cleri.

ADDITIONES.

Idem Roma.in d.l.cùm quædam puella.in 1.gl. & ibi Ias.col. fi.noua ratione, & alij quos allegat Feli.in c.cùm sit.col.7. de foro compe.vbi oppositum firmat, & latius in c.ecclesia sanctæ Mariæ.q.16.de constit.quem sequitur Deci. & Aquen.in d.l.cùm quædam puella. quia concubina clerici domiciliũ originis nõ mutat, imò potest etiam puniri per laicum,ne ex turpitudine & delicto præmium consequatur,forum autem ecclesiæ ei acquiritur contra se, vt puniri possit,& in eo loco rõne habitationis conueniri.Quæ opinio est verior & tenenda per prædicta. Nico.Pig.

Videtur inconueniens,q concubina clerici sortiatur forum ecclesiasticum ex ea illicita concubinali coniunctione.ar. ff.de act.em.l.Senatus.& l.Veterani.C.de veter.lib.10.Sed potest responderi q hæc concubina habet priuilegium ex persona capituli,seu ecclesiæ,nõ ex persona sua.ar.ff. ad le. Fal.l.fi.§.verum.ff.de contrahen.emp.l.non potuit.§. hæres.ff.de acquir.hære.l.cùm hæc. ff.de liber. lega.l.si is qui duos.De hoc tamen articulo vide latissimè,& elegãter notata p do.Bar.de Capua super cõstitutionib.Regni Neapolitani,in cõstitutio,maiestati nostræ.in princi.tit. de adulterijs coercendis.vbi tradit,an concubina clerici sortiatur forũ ecclesiasticũ,siue ciuiliter,siue criminaliter agatur.G.S.

DCLXVI.

1 *Iudex delegatus,si non habet potestatem imponendi pœnas iuris,an possit ex causa augere vel minuere? quod non.*

TV habuisti l. & si seuerior. & l. si Posidonium.C. de infamib.q iudex ex causa potest augere & minuere pœnas.Et anno præterito dixi tibi(suprà singular.78.veni quia,tu habes)vnũ,s.quia pœna punit iudex,qui sine causa mutat pœnas iuris. Modò iusta causa mutationis pœnæ iuris,est qualitas iurisdictionis iudicis delegati, qui ex sua iurisdictione non habet potestatem imponẽdi pœnas iuris
1 casus est singularis in archiepiscopatu.de rap. vbi† fuit causa commissa Episcopo Siciliæ,qui non potest punire pœna sanguinis,vt in c.sententiam sanguinis.ne cleri.vel monach. & licuit Episcopo mutare pœnas iuris.te.est ibi not. & sic potest poni exemplum in iudicibus secularibus.

ADDITIONES.

Et q si iurisdictio iudicis reddat incõpetentem ad pœnam iuris possit eã mutare, vt in c.in archiepiscopatu.hic allegat. tenet Sand. allegans Roma. hic in c.qualiter & quando.2. §.ad corrigẽdos.col.6.ver.sed aduerte. de accu.vide eum.

Adde Lud.Carer.in trac.homicid.in vlt.par. circa fi.nu.123. qui reassumit dicta Feli.in d.§.ad corrigendos. Adde quæ dicantur iustæ causæ recedendi,& alterandi pœnam cõsuetam,eundem Rom.consi.429.considero.Alex. consi.5.in casu,in fi.li.1.& consi.157.col.fi.li.5. Areti.cõsi.131.ad fi. Cæpol.caut.2. Feli.in d.§.ad corrigendos.col.5. Deci.in c. de causis.col.penu.& fi.de off.dele.& in rub.C.qui admit. col.2.latissimè per Ludo. Carer.vbi suprà in 3. & 4.part. vlti.par.post eos,quos alleg. Nico.Pig.

Adde do.Anto.post Ioan.And.in c.qm frequenter.§.fin.col. 2.vt lite non contesta.Abb.in ca.at si clerici.col.2.vers.cõmensurandam.de iudic.Hippol.de Marsil.in pract.crimi. in §.diligenter.& in singul.244.& 397.Et Guido Papę decis.Grationopo.206.vbi tradit, an si iudex iurauerit seruare leges, possit ex causa illas pœnas augere, vel minuere non obstante iuramento,& ibi etiam ponit,quæ dicantur iustæ causæ tam diminutionis,quam augmenti.& aliquid per Roma.suprà sing.78.& ibi dixi. Gab. Sara.

DCLXVII.

1 *Diuinatores & sortilegi qua pœna de iure ciuili puniantur: & qua de iure canonico?*

1 TV scis,†q isti diuinatores & sortilegi, de iure ciuili puniuntur pœna,de qua in titu.C.de malefi.& math. Do. Cardi.de Vrsinis quæsiuit isto mane cur Romæ fustigentur,& an possit eo modo vnum eorum fustigãdo, ipsum liberare? Dixi q ista pœna est iuris canonici, de iure itaq; canonico puniuntur, dummodo non sint heretici, pœna fustigationis,si est vilis persona,si autem sit nobilis,debet damnari pœna perpetui carceris,textus est singularis 26. quæstio.5.cap.contra idolorum.& non est alibi.

ADDITIO.

Adde qua pęna puniatur clericus sortilegus, per Abb. Deci. & alios in cap.at si cleric.de iudic. Ioan. Bernard. Diaz. in pract.cano.in verbo,sortilegi.Et quid in laicis? vide Panor. in c. 1.& 2.de sortileg.vbi melius loquitur,quam faciat Roma.hic.Et adde Paul.Gril.in tractatu de sortileg.quæstio. 11.qui latissimè insistit. Et an iudex ecclesiasticus possit imponere pœnam perpetui carceris laico, infrà sing.711. Nicol.Pig.

DCLXVIII.

1 *Legati trãslatio an cũ eadẽ qualitate,conditione,& onere facta censeatur,qua primo legatum factum fuerat.*

1 QVæstio talis est. Nunquid legatum, † cuius est facta translatio,censeatur translatum cum eadem qualitate, conditione, & onere,quo primo factum fuerat? Do. Ioan.de Eugubio doctor Florentius me consuluit in hoc, licet

licet implicitè (cui non debuissem respondere,vt in ca.de muliere.de spõsa. licet sm Imperatorẽ est contrariũ, vt l. precibus.C.de impube. & alijs substitu.)Dixi q aut trãslatio legati fit de vna persona in aliã, & tunc cẽsetur facta cũ onere eiusdẽ qualitatis.te.est notabilis in l.legatũ sub conditione.ff.de adim.le.l.legatũ.ff.de cõd.& demõ.& l.Caio. ff.de adimẽ.leg.Aut fit de vna psona in eadẽ, & tũc aut illi legato est iniunctum onus expressè, & non intelligitur repetitũ. casus est notabilis in l.si tibi certã.ff.de adimẽd. lega.Aut fit translatio in eandẽ personam cũ onere tacitè iniuncto,& tunc onus intelligitur in translatione repetitum.duos habes notabiles casus in l.cùm tacitum.in prin. ff.de iure fis.Tu dic primum membrũ verũ, nisi conditio personæ primæ contradicat,vt probatur eisdem iuribus.

ADDITIO.

Sed quid si non fuisset in alium translatũ,sed simpliciter adẽptum? Dic q tunc remanet apud hæredẽ cum eodem onere.l.si adimẽdo.& ibi Bar.ff.de adimen.leg. Nisi hæres occasione illius legati esset grauatus ad aliquid dandum cohæredi gratia coęquationis, quia adempto illo legato videtur etiam ademptum onus.casus est notabilis in l.Pamphilo.§.fin.ff.de lega.3.& l.alteri.ff.de adimen. lega. Ias.l.licet imperator.col.pen.6.ampliat.ff. de leg.1. Nicol. Pig.

DCLXIX.

1 *Officialis,vel prelati in electione sufficit adesse maiorẽ partem,& quid in eiusdem reformatione?*

1 AD eligendum† vnum officialem,seu prelatum sufficit maior pars,vt in c.quia propter.& cap.auditis.de elec. & l.quòd maior.ff. ad municip. Sed quid in reformatione eiusdem,an sufficiat maior pars? Dic quòd non,text.habes vnicum quòd nullo reluctante fieri debet,in authẽ.de defen.ciui.§.fi.ibi dum dicit,reluctante nemine fit,&c.& ita ego notaui illum tex.

ADDITIONES.

Adde ea quæ apposui suprà sing.96. & quæ dicit Feli. in c.cũ omnes secunda reg.versi.quarto fallit.de constit.& in c.significauerunt.col.3.post prin.ver.not.tex.de testi.

Idem Rom.pulchrè consi.352.quæritur,3. dubio. Soci.in regu.143.fallen.2.Ias.qui plures citat, in l.iurisgentium.§. fi.in 5.limit.ff.de pact.Franc.Rip.in tracta.pest.vlt. par.de modo vbert.cõser.nu.21.Deci.& alij in c.cùm omnes. de constitu. Nicol. Boer.decis.149.an rex.nu.9. Nico.Pig.

Adde Ang.in l.& suum. in fi.ff.de pact.Io. And.in c.cũ olim. de testi. & ibi Barba. Quod intellige procedere de iure communi,secus si aliter disponeretur per statuta,vt inquit Corset.in sing.384. in ver. vniuersitas. 1.in 1.limitatione. Et hæc omnia adde his, quæ dixi suprà ad sing.Rom.96. heri fui interrogatus. Gabr.Saray.

DCLXX.

1 *Industria viri si sit electa,is alium substituere non potest,nisi filium substituat. Fallit,vt ibi.*

2 *Baldus filium Papiæ ad legendum substituebat.*

1 ILle,† cuius industria est electa,non põt alium substituere.c.fi.de offi.deleg.& in c.is cui.eo.ti.lib.6.l. vnica.§.ne aũt.C. de cadu.tollen.Hoc fallit,nisi velit substituere filiũ
2 †vt faciebat Baldus Papiæ,& est mirabilè, qa est regula,q non potest seruire per substitutum, vt est tex. notab.in l. nullus qui nexu.C.de decur. lib.10.tex. est singularis in l. sciendum.§.legati.ff.de legationibus.nota bene, licet sint duo alij tex.in illo tit.Fallit secundo,nisi ille electus sit absens ex causa sibi vtili & necessaria, qm tunc potest etiam deseruire per substitutum, vt si ego vadam ad balnea.l. si absenti.ff.de legationib.& l.de pollicitationibus.ff.de pollicit.quod nota bene.

ADDITIONES.

Adde qñ quis possit seruire per substitutum, Bar.in l.continuus.§.si ab eo.& ibi per alios.ff.de verb.obli.Pan.in c.fin. de offi.deleg.Spe.in tit.de sala.§.si.iuxta si.vbi facit mentionẽ de doctore,rectore,scriptore, & generaliter de quocunq; operario.Et q vt valeat substitutio,debeat fieri per hominẽ æquæ cõditionis & virtutis,vt doctor substituat doctorem, vide Ant. Sic.in notab.322.incip.substitutus: per tex.& Bar.in l.1.C.de præpo.agen.in reb.lib.12.

Ibi §.legati. Idem dicit Rom.in l.1.ff.de in ius voc. Alex. in l. 1.ad fi.C. de præpo.agen.li.12. faciunt quæ pulchrè tradit Deci.consi.262.col.2.& 3.Sed ego credo illum tex.non esse ita extendendum,nisi ex causa,de quo vide Bar.& Are. in l.nemo est, qui nesciat.ff.de duob.reis. Ioan. de Plat. in l.nullus qui.col.3.C. de decur.li.10. Abb.& Feli.in c.1.col. 2.de sum.trini.& fide cat.Ias.in l.1.col.2.& ibi Deci.ff.de offi.eius cui.&c. De secunda limitatione adde suprà sing. 75. Nicol.Pig.

Ibi,Fallit,nisi velit substituere filiũ,&c.Vide Curt.Iũ.ad hoc multa cõgerẽtẽ in l.si.col.1.n.3.C.de impub. & alijs subst. Et aliquid per Roma.suprà sing.65.incip.an exercens. Et per Ronchegal.in l.5.in fi.nu.38.ff.de duob.reis. Et Petr. Dueñas in reg.178.incip.debitum vel onus.in secunda limitatione. Gabr.Saray.

DCLXXI.

1 *Iudex,Papa,aut Imperator sine citatione sententiã ferre nõ põt,nisi cõtra rebelles, eorum castra & terras retinentes.*

1 TV scis,† q nedũ iudex,sed etiã Papa,vel Imperator,nõ põt ferre sentẽtiã sine citatione,vt in c.1.de causa possessio.& proprieta.& cle.pastoralis.de re iudi. quia citatio est de iure diuino,quia Dominus citauit Adam,vt p Bart. in extrauagan.ad reprimendũ.& in l.fi.C.de leg. Hoc fallit nisi ferãt cõtra illos,qui existentes rebelles ecclesiæ,vel Imperio,retinerẽt eorũ terras & castra,qa tũc possunt ferre etiã absq; citatione: dictũ est singulare Io.An.in c.cum olim.de re iudicata. in nouella. argument. illius textu. & Bald.facit festum in proœmio Feudorũ,in verbo, aliqua.

ADDITIONES.

Ad istud singulare vide solẽniter Panor.in c.cum olim.de re iudic.& in c.1.col.2.de causa posses.& pprieta. per tex.in clemẽ.pastoralis.ad fi.de re iudic.& in l.fi.C.de legibus.& ibi gl.2.& Bal.plenius vide p Sãde.in dicto c.cũ olim.col. 2.& 13.de offi.& potesta.iudi.deleg. Ita consuluit solẽniter Aret.cõsi.165.incip. sicut Ioã. dicta.col.12.versi.circa finẽ.est gl.ampla quæ arguit ad partes,& concludit q citatio sit de iure naturali.& q Papa habet necesse citare.gl.est Ioã.Monachi in extrauag.Bonifacij octaui,rẽ nõ nouã.in gl.fi. Adde Oldr. cõsil.44. 1.col. Ludouic.met. consi.369. col.2.Cardi.cõsi.85.venerabilis vir.Alex.in l.vnoquoque. ff.de re iudic.per magistrũ meũ post Bartol. & Gulie. in l. de quibus.ff.de legibus,cũ concordan.de quibus per Doctores in locis superius allegatis. Facit singulare infrà 735. & sequẽ.& quæ ibi addita sunt. Aliquas limitationes vltra istã, de qua hic per Ludo. ponit elegãter & copiosè Feli. vbi suprà, col.11.& 12. Ad limitationem verò, quam dat Rom.hic,adde eũdem Ludo.in repeti.l.1.C.de hæred.instit.& Maria.de Sen.in rubri.de dilat.fo.38. Aliqua similia addit Feli.vbi suprà, col.42.in fi.versi.vltimò not. aliquid etiam remissiuè dicit in cap.qualiter & quando.2.§.debet col.2.circa prin.ver.vtrum autem.de accusa.

Idẽ sequitur Ias.in l.1.col.2.ff.de constit. principũ. & in l.nec quicquã.§.vbi decretũ.in quarta fallen.ff.de offi. pcõsul. & legat.Hippoly.de Marsil.in l.de vnoquoque.2.ampliat. fallen.49.de re iudic.Aug.Bero.in c.qm cõtra.in verbo,citationes.nu.95.de pbatio.Excellẽtissimus dominus meus do.Hierony.Gigas in tractatu suo crimin. læsæ maiest. li. 1.in rubr.quali.in crimine læsæ maiesta. pcedatur.in fine. Et quia socius meus fecerat lõgã additionẽ de substãtia citationis, idcirco vbi latè per Felinum in dicto c.cũ olim. Iaso.Hippoly.in suis ampliat.& nouissimè p nouissimos Arimin.in tractatu nullit.in rubri.ex defectu citatis.Intellige put loquitur hic Rom.qñ quis occuparet eorum ciuitates & castra,secus si simpliciter qs Imperij vel ecclesiæ esset rebellis,vt in extrauagã.ad reprimendum.Nico.Pign.

Idem refert & sequitur latè dominus Sebastian. Vantius in tractatu nullitat. process.in rubric.an quælibet sententia possit dici nulla.nu.14.& in rubric.de nullitate defectu citationis.nume.9. Gab.Sar.

DCLXXII.

1 *Conditio adiecta institutioni vni facte, intelligitur repetita in legato eidem facto, vbi relictum conditionale precedit purum, secus si purum precedat.*

1 SCis, q̃ conditio adiecta institutioni factæ vni, intelligitur repetita in legato facto eidem, vt dixi suprà singulari 237. dico tibi. per textũ in l. fi. §. fi. ff. de doli excep. l. cũ seruus. in fi. ff. de condi. insti. & l. auia. ff. de conditio, & demon. de materia in l. in repetendis. ff. de leg. 3: & l. talis scriptura. & l. licet Imperator. cum si. ff. de lega. 1. Quod est verum, vbi relictũ conditionale precedit purum: secus si purum præcedat, tunc. n. cõditio non intelligitur repetita in legato puro. de hoc habes rextũ, qui non est alibi, in l. filiũ & ibi gl. ordi. ff. quando dies leg. ced. Bar. in d. l. auia facit fe ſtum. Et est ratio, quia maioris virtutis est præcedẽs clausula ad sequentia, quam sequens ad præcedentia, vt l. quisquis. ff. de leg. 3.

ADDITIONES.

Ad hoc vide per doctores in locis hic alleg. & maximè per Mode. post Abb. & alios in c. secundò requiris, de appel. p Corset. sing. 37. incip. clausula in fine posita. Bar. cõsi. 5. inci. Andriol⁹. Lud. met cõsi. 110. & 129. Pa. de Ca. cõsi. 344.

Adde quæ allegaui suprà singu. 237. dico tibi. Et adde Pau. de Cast. & Imol. in d. l. auia. Nicol. Pign.

DCLXXIII.

1 *Rebellium, seu proditorũ arma an deleri debeant de ciuitate*

1 AN arma rebellium seu proditorum abradi seu deleri debeant, seu posint de ciuitate? Dic q̃ sic. tex. est qui non est alibi in l. eorum qui. ff. de pœn. quem nota.

ADDITIONES.

Sequitur Ias. in §. pœnales. nu. 14. & ibi Lud. Gomes in 1. notabi. Insti. de actio. conciuis meus Cæpol. in trac. vrb. pred. c. 71. de picturis, nu. 10. Ias. post doc. in l. si quis id quod. ff. de iurisd. om. iud, Mat. de Afflict. in c. vnico. §. & bona committẽtiũ. in 10. speciali. q̃ sint regal. Et nouissimè p Hieron. Gig. in suo aureo tract. crimi. læsæ maiest. in 3. li. in rubric. de prodit. q. 8. & in rub. de rebel. q. 23. post eos quos allegat vbi ponit exemplum Marini Faletri Ducis dominij Venetorũ. Limita in armis depictis ad infamiã rebellium, vt illæ nõ possint deleri, vt p Ias. & alios, vbi suprà. Nic. Pi.

Adde eundem Roma. suprà singul. 480. incip. eorum arma, & quæ ibi dixi. Gabr. Saray.

DCLXXIIII.

1 *Adulterij quatuor sunt pœnæ: Et pro omnibus potest iudex ecclesiasticus adiri.*

2 *Intellectus c. 2. de adulte..*

3 *Adulterium cum virgine de iure canonico committi potest, secus de iure ciuili.*

NOs sumus in materia adulterij in l. Lucius. ff. so. matrimo. Volo tibi reprobare vnam opi. Io. And. quam cæci vicarij tenent vt Euangelium in c. fi. de foro compe. lib. 6. in nouel. vbi tenet, q̃ iudex ecclesiasticus non potest inter laicos cognoscere, nisi eo solo casu, quo agitur ad separationem thori. Sed ipse errauit, licet fuerit valentissimus doctor mundi, nã de iure hodierno p adulterio sunt

1 statutæ quatuor pœnæ. Prima separatio thori, & ad istam imponendam potest adiri iudex ecclesiasticus, & hoc est clarissimũ. casus est in c. tuæ. de procurat. cum mille simil. Secũda est pœna detrusionis in monasteriũ, vt ibi lachrymis lauet peccatum, quod pudor est fateri, & ideo Petrus fleuit amarè, & ita habetur in auth. sed hodie. & in corpore, vnde sumitur. C. de adulter. & pro ista potest etiam iudex ecclesiasticus adiri. casus est expressus in c. gaudemus. de conuer. coniug. licet Ioan. And. dicat contrarium. Tertia pœna est, q̃ scinduntur panni & capilli antè & retro in derisionẽ, & pro ista pœna potest etiam iudex ecclesiasticus adiri. vel conueniri. c. de benedict. 32. q. 1. Quarta pœna est excommunicatio, & pro ista potest etiam iudex ecclesiasticus adiri, vt in c. intelleximus de adul. & in c. 2. eo. ti. vbi dicitur, q̃ deflorans virginẽ cogitur eam dotare, & in vxorem accipere. & de hoc fui sæpius interrogatus in

2 ciuitate Florentina. qui tex. licet loquatur in virgine, cum qua videatur non posse adulterium committi, tamen de iu

3 re canonico† potest cum virgine adulterium committi. te. est singu. in ca. nemo. 32. quæstio. 4. vbi casus de hoc. not. quia faciet tibi honorem.

ADDITIONES.

Adde Sand. in ca. cũ sit col. 7. post med. versi. respectu adulterij. de foro cõpe. & istam materiam tãgit Pan. in c. tuę. col. penul. de procur. & c. 1. col. 2. de offi. ord. & Arc. in c. Rex. 23. q. 5. & in c. postulastis. 3. q. 7. per Abb. in d. c. gaudemus. de conuer. coniu. & ibi dicit, q̃ ecclesia punire potest hoc crimen etiam vltra separationem thori, contra Io. And. in c. fi. de foro compe. in 6. & Ang. in authẽ. sed hodie. C. de adul. hic alleg. & adde c. consuluit. de appe. vbi Episcopus procedit contra detinentem alienam vxorem. cum simi.

Adde q̃ Rom. hic contra Io. And. cõmuniter approbatur, vt per Feli. in c. cum sit. col. 6. de foro compe. & c. consuluit. vbi Deci. in prin. de appellatio. Andræ. Alciat. in c. 1. nota. 5. de offi. ord. vbi disputando tenet opi. Io. And. Et de pœnis adulterij tradit Io. Faber, Insti. de publi. iud. Areti. in trac. malefi. in verbo, *che hai adulterato*. nu. 44. & sequen. Nico. Boer. post eos quos alleg. decisio. 297. vxor vnius. qui refert plures consuetudines mundi. Nico. Pig.

Videtur posse distingui, q̃ aut de adulterio agitur ciuiliter ad thori separationẽ, & tunc est cognitio iudicis ecclesiastici, vt ibi per Io. And. Aut agitur ad pœnæ impositionẽ, & tũc eius cognitio spectat ad iudicẽ seculare, vt notat Inno. in c. tuæ. de procu. nã hoc casu nõ potest iudex ecclesiasticus cognoscere, vel iudicare, qa. talis iudex nõ põt aliquẽ mori tradere, vt in d. c. dicitur. Quæ distinctio habet locũ in masculo, cui ob adulteriũ pœna mortis imponitur per l. quãuis. C. de adul. In adultera aũt locũ nõ habet, nã cũ p ius authenticorũ sit mutata pœna. s. vt verberibus subdita in monasteriũ detrudaẽ, vt in authen. vt nulli iudi. in §. si qua. iudistinctè erit cognitor iudex ecclesiasticus, eo q̃ talis iudex iustè põt talẽ pœnã inferre. Facit fati. s clarè. p. distinctione q̃ notatur p Host. in d. c. tuæ. & in summa, in tit. de adulte. & p And. de Isern. in tit. q̃ sint regalia. in verb. contrahentiũ. incestas nuptias. Sed an idẽ dicendum sit de adultera punienda q̃ de adultero dictũ est p And. de Ister. in loco præallegato? ita Lucas de Pen. interrogatus iudici Blasio de Murcone respondit. Nonnulli vel ignorantia pleni, vel fauentes adulterijs dicunt tale crimẽ ad ecclesiasticũ iudicẽ, tanquam merè canonicũ, pertinere. Quibus bene respondetur p dicta Inn. & And. de Ister. in locis suprà allegatis, pro qua sententia multi canones, & doctores apertè loquũtur, & est expressum 23. q. 5. c. Rex debet. & patet eadẽ causa. q. 4. c. si quos. vbi etiã patet, q̃ cõtra adulterãtes geritur bellum iustũ. Ad idẽ 33. q. 2. c. interfectores. & hoc sentit Arch. in suo Rosario in dicto c. Rex debet. facit tex. 32. q. 4. c. nemo. 2. q. 5. c. relegentes. & hæc est sententia veritatis, licet cõtrariũ notetur 32. q. 1. c. publico iudicio. Et Arc. in d. c. Rex debet. facit. 32. q. 7. c. quid in oĩbus. & eadẽ causa, quæstio. 4. c. nemo sibi blãdiatur. Et notatur p Host. in summa de pœn. in §. & de quibus. sub §. illud aũt. versic. octauũ. His tñ, & alijs, quæ omitto, pẽsatis cũ iustitiæ rõne, apertissimè liquet de ignorãtia contrariã opinionẽ tenentiũ, & de summa iustitia legũ Codicis, pœnã capitis sta tuentiũ, & de parua, vt sic loquar, aut voluptuosa iustitia legũ nouarũ Iustiniani, qui mulieribus adulterantibus ingressum monasterij deputauit, cum pœna sit imponẽda, p qualitate peccati. Et licet masculus in his grauius, quàm fœmina peccare noscatur, ꝓpter ampliora dona virtutis, ex quo voluit in mulere mitigari pœnã vltimi supplicij? nõ tñ debuit ipsa mitigatio sic descendere, vt mulierẽ adulterã ingressu monasterij decoraret, cũ crimino sum nõ debeat dignitas comitari, sed pœna, vt C. de decurionib. l. pœna. li. 10. Longè melius ergo in hoc statuit constitutio Regni Neapolitani, iubẽs vt adultera viro tradatur, qui vsque ad nasi truncationẽ sæuiat in eãdẽ. & si vir. taliter in vxorẽ sęuire noluerit, est publicè flagellandus, & nihilominus tali

pœna,

pœna adulterij est puniẽda vxor. Et sic intelligẽda est cõsti tutio, Legũ asperitate. in rub. de adul. & lenoc. quã p cõsti. maiestati nostræ. in rubr. de adul. coercend. quæ sequitur illã, nõ esse correctè dicendũ est, & hoc legi diuinę cõgruit, quæ mulierẽ adulterã lapidari iubebat. 33. q. 5. c. hæc imago. satis itaque arguendum videtur, vt mulier adultera, quę per legem diuinam lapidari iubetur, monasterio ad corrumpendum sanctas moniales deputetur, sæpe namque malorum consortia, & c. 28. q. 1. c. sæpe. Et notatur in auth. de monach. in §. cogitandũ. in fi. Nec. n. incorruptus mane re põt, qui corruptis sociatur. 23. q. 4. c. quisquis. Sic qui cõmunicat superbo, induet superbiã. Ecclesiast. 13. Et facit C. de malefic. & math. l. 3. Hæc Luc. de Pen. quẽ refert & sequit d. Iudex Blasius à Murcone in d. consti. Regni Neapol. maiestati nostræ. col. 3. ver. quærit hic Iudex. in rub. de adul. coerc. quẽ vide. De hoc tũ si vis videre ad saturitatem legere potes cõmentarios d. Berm. Chouer. in tit. de pub. cõcub. in cõcordatis. in rubr. de adulterio. incip. superest vt ad spẽs fornicationis. in prin. & p totũ. char. 28. & maximè nu. 23. char. 35. q. in hoc oĩum opiniones accumulat, & melius oĩbus loquitur. Adde Catel. Cot. in memoral. in verb. adulteriũ. col. 1. ver. aĩaduertendũ. Et quid si virgo immatura stupretur, qua pœna stuprãs puniatur, tradit Guido Papæ deci. Grat. 555. vidi. vbi etiã ponit, an attẽtans tali casu debeat puniri? Et quid si Petrus & Berta reperti sint in actu carnali, qui non erãt cõiugati, & iudex procedat cõtra ipsos de stupro, & ipsi volẽtes euitare cõdẽnationẽ de stupro iurent, ante dictũ coitũ clã contraxisse matrimonium nũquid p̃p hoc iuramentũ, euitabũt condẽnationẽ? Vide gl. in l. pe. ff. de fideiuss. & ibi doct. & maximè Bald. q̃ tenẽt q̃ sic. Et per Bald. in l. 1. C. de cõfes. Quod tũ Bal. in d. l. pe. videtur restringere præcedẽtibus alijs indicijs. Idẽ in l. qm. C. de se. fugi. & conciuis meus do. Barth. Cępo. in caut. 44. & cõsi. crimi. 77. inci. super q̃rela. Alexan. consilio. 224. & consi. 237. volu. 1. Et tradit Lanfranc. de Oria. in c. qm̃ contra. in ver. cõfessiones. nu. 18. & versi. quæro, Petrus, & Berta. & ibi Celsus Hugo in apostil. de probatio. Gab. Saray.

DCLXXV.

1 *Sententia sine citatione regulariter non valet, nisi superior vellet cassare statuta à secularibus facta contra ecclesias, & ius diuinum.*

1 SEculares faciunt statuta contra ius diuinũ, & malè. Dic ergo, †q̃ licet regulariter non valeat sine citatione sentẽtia lata cõtra quẽcũque, vt l. de vnoquoq. cũ simi. ff. de re iudi. Tũ fallit, qñ superior vellet pronũtiare & cassare statuta facta contra ecclesias, & ius diuinũ. notat singulariter Arch. in c. quæ Lotharius. 2. q. 1. refert Bar. in l. presbyteri. col. 2. C. de episc. & cleri. quod dicit perpetuo notandum.

ADDITIO.

Adde q̃ est rõ, quia constat defensionem non cõpetere secularibus ꝑm Feli. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. col. 44. nu. 108. de consti. qui allegat eundẽ Rom. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. doctores in capi. fina. de immunit. eccle. lib. 6. Hippol. de Marsi. in rub. de proba. in materia notorij nu. 212. & faciunt quæ dixi suprà sing. 231. Nic. Pig.

DCLXXVI.

1 *Ciuis si ex statuti dispositione ille efficiatur, qui per decem annos steterit in ciuitate, an requiratur cõtinua mansio, vel sufficiat, quod pro maiori parte illius temporis steterit?*

1 COmmuniter sunt statuta, q̃ † qui steterit in ciuitate p tot annos, efficiatur ciuis. Quid si non steterit continuè, sed maiori parte illius temporis in ciuitate, an tunc efficiatur ciuis, & habeat locũ statutũ? Textus est singularis in l. cum de Lanionis. §. Sabinus. ff. de fundo instruct. & Bartol. ibi põderat ad hoc, q̃ ciuis efficiatur. Et ad declarationem vide in l. maiore. ff. de verborum significatio.

ADDITIONES.

Ad istud facit bonus tex. in cap. significatũ. de præbẽdis. in 6. ver. quotidie. & versi. quãro frequẽtius salua honestate. & ibi notãt Docto. Facit dictũ Ang. in l. 1. in pri. ff. de flumin. vbi dicit per illũ tex. q̃ ille dr̃ semper habitasse in ciuitate, qui cõmuniter, datò q̃ aliquo casu occurente, habitauerit etiã per annum extra ciuitatem. Faciunt scripta per Sande. in procemio, Rex pacificus. col. 2. Faciunt copiosè scripta per Ludouicum met in consi. 263. incip. viso puncto. & in l. r. ff. solu. matri. bonus te. in l. 1. §. quotidiana. ff. de aqua quoti. cum simi.

Faciũt quæ tradit Soci. in l. si quis legauerit. col. 1. versi. tertio ff. de cõdi. & demon. Nicol. Boer. decisio. 260. quo ad hoc. in fi. Et adde Barb. inter consilia Alex. consi. fi. li. 4. Alex. in eodem casu, consi. 34. visis. lib. 5. Nico. Pig.

DCLXXVII.

1 *Instrumentorum assignatio quo casu ex rei assignatione indicatur?*

ASsignatio fundi, seu domus, an inducat assignationẽ instrumẽti eius? Dic q̃ aut assignatio fit p viã rei, & tali casu nõ includitur assignatio instrumẽti. casus est in l. fundi. ff. de actio. empti. & idem per viã cõtractus, & idem per viã vltimæ volũtatis, vt l. fi. ff. de supellect. lega. l. 2. §. dotes

1 & l. cum fundus. ff. de fundo instru. Fallit, nisi fit assignatur p viã locationis, de hoc est casus in l. fed & addes. §. illud. ff. de loc. Aut assignatur res titulo vsus fructus, non proprietatis, & tunc includitur assignatio instrumẽtorũ, casum habes in l. fed & quid. §. ,ppriet atis. l. itẽ si fundi. §. seminarios & §. instrumenti. ff. de vsufruct. & hæc est veritas, licet gl. variet in l. penul. ff. de verb. sig. quod nota.

ADDITIO.

Adde quæ notaui supra singulari 338. per traditionem. Gabriel Saray.

DCLXXVIII.

1 *Romanus hic ponit plura dicta notãda de maledicẽtia cõtra quendã scholarẽ, qui ei maledicebat propter Capones, qui profestis scholarib⁹ de consuetudine soluũtur à doctoribus.*

1 QVid aliud detractores faciũt, nisi† q̃ puluerẽ sufflãt, & in oculos eorũ terrã excitãt? vt vnde magis peiora loquũtur, inde magis nil veritatis videãt. 11. q. 3. inter verba. Itẽ nec curãdũ est quid os iniquũ loquatur, dũ tũ non recedamus à tramite veritatis, de illius authoritate cõfisi, q̃, cũ à discipulis diceret. Domine, scis qa audito hoc verbo, scãdalizati sunt Iudæi, Respõdit sinte illos abire, quia cæci sunt, & duces ceorũ. Turpe. n. est à turpibus laudari. c. magnæ. de voto. Itẽ senti, quicquid velis, sola me in oculis dñi conscientia non accuset. 11. q. 3. Itẽ, illi, quos propria scientia iustificat, aliorũ maledicta nõ timeãt, vnde ait Propheta, Fac bonũ, & nõ timeas Reges. 11. q. 3. in cũctis. Et hoc dico ad informandã vitã tuã, ne mala loquaris de me ꝑp Capones. Itẽ nõ oĩs, qui osculatur, est amicus, nec oĩs, qui verberat, est inimicus, vnde ait Propheta, meliora sunt verbera amici, quã voluptuaria oscula inimici, melior est cũ seueritate castigatio q̃ cum lenitate pẽ tẽ remissio. noueris aliqñ farẽ auertendis pecoribus pabulũ spargere, & pastorem aliqñ flagello ad gregẽ pecora errantia reuocare, dicit tex. in c. non oĩs. 5. q. 5. Item alibi, non semper osculatur pater filiũ, sed aliquando castigat. tunc ergo in illum, qui diligitur, veram diligentiam pietas ostẽdit, cum loco debitisque temporibus castigatur, vt dicit textus in c. non osculatur semper. ead. cau. & quæstion.

ADDITIO.

Romanus hic defecerat in donatione caponum Scholaribus ꝑp festa Bacchanalia, vt quotãnis euenit in aliquo anno, vt & nos experti sumus temporibus studij nostrij. Ni. Pig.

DCLXXIX.

1 *Iudæus ad officia publica admitti prohibetur, & quid de Iudæo, qui nouiter factus est Christianus,*

1 NVnc veniamus ad lucrum panis, scis, †q̃ Iudæus prohibetur admitti ad officia publica, vnde nõ potest esse nec doctor, nec tabellio. l. fi. C. de Iudæis. l. generliter. §. itẽ qui Iudaicam. ff. de decurion. & c. fcum si lit. & capitu. cum speciali. de Iudæis. 54. distinct. capi. nulla. Sed quid de eo, qui est factus de Iudæo Christianus, an admittatur? Dicerem, quod sic, quia cessante causa cessat effectus. Dic tamen contrarium. text. est singularis secundũ verum intellectum

lectum glosse,in c.constituit.18.q.4.licet sint Neophiti.i. nouiter facti Christiani,qui prohibentur ab officijs eccle siasticis,ergo & à temporalibus.sed non sequitur,quia alia est ratio in vno,quam in alio.

ADDITIONES.

Adde q̃ idem not. Arch.in ca.constituit. hic alleg.& Ioan.de Ana.in c.cum sit.de Iudæ.& ibi Fel.col.2.vbi intelligit, vt per gl.ibi,in nouiter conuersis.

Et eundem intellectum posuit idem Feli.in c.eam te.in verbo infidelitas.de rescrip. & ibi Deci. Rip.& alij in vlt.notab.examinãt.Ias.in rub.ff.de iust.& iure.col.1.vbi Claud. Aquẽ.in fine ibi multa ad quæ Iudæi non admittuntur ponit.& Hippol.singu.107.& 273. Nicol.Pig.

Istud prosequitur, & latè discutit do.Marquar. de Susannis Vticensis in trac.de Iudæ.in 2.par.c.5.nu.7.vers.an autem per baptismum.qui etiam in secunda parte, cap.7.tractat an Iudæus possit esse Doctor,vel Tabellio,& habere alias dignitates,de quibus ibi per eum. Gab.Sar.

DCLXXX.

1 *Collegium rixando,vel quouis alio modo conturbans, si de eodem collegio sit , qua pœna puniatur ?*

QVando vniuersitas scholarium congregatur,& est aliquis bestiolus,qui ridendo & rixando conturbat totam vniuersitatem,qua pœna puniatur? Dic q̃ excommunicatione tridua,& deiectione de collegio.rex. est singularis,& non alibi. 5.q.4.in loco benedictionis.

1

ADDITIO.

Et si turbans fuerit in sacris,afficiens eum non incurrit excõmunicationem,etiam si animo irato hoc fecerit,c.veniẽs & ibi Abb.& Feli.de senten.excom.gl.ver.pertubare,in c. dilectis.de appella. Nico.Pign.

DCLXXXI.

1 *Legatis nummis,alio non expresso,primò consuetudo patriæ, secundo consuetudo loquentis, tertio persona , quærelinquit, inspicitur.Et an id habeat locum in contractibus?*

AN l.si seruus plurium.§.fi.ff.de lega.1.& l. nummis.ff. de lega.3.habeat locum in contractibus,cum dicit,q̃ legatis nummis,non aliter declarando,quod primò inspicitur consuetudo patriæ, secundò consuetudo loquentis, tertio persona quæ reliquit? Dic q̃ sic.gl.est vnica & singularis in l.semper in stipulationibus.ff.de reg.iur. Licet posset in contrarium argui.& illam nota & adde ad l. veteribus.ff.de pact.& ad dicta iura.

1

ADDITIO.

Quam gl.ibi Bar.sum̃è ad multa notat,& ibi latius per Deci.& do.meum Cagnol.nu.9. Nicol.Pign.

DCLXXXII.

1 *Excommunicatus an sit infamis?*

AN excommunicatus sit infamis? Bal.allegat gl.singularem ibi q̃ sic.in ca.1.§.nisi iusta.col.2. quo tempore miles.in vsib.feu.& facit magnum festum . Sed miror de tanto viro,quia debuisset allegare text. vnicum de hoc q̃ sic.6.q.1.c.infames.

1

ADDITIO.

Adde aliam gl.quæ est vlt.in fi.in c.1.§.vlti.per quos fiat inuestitu.& vtrobique ponunt doct. & Dec..in c.intelleximus in princi.de iudi.Quod quomodo intelligatur,adde infrà singu.690.in princi. Nico.Pig.

DCLXXXIII.

1 *Manumitti non potest is etiam domino volente,qui ex suo delicto in seruitutem incidit.*

2 *Intellectus Ly.C.de libe.& eorum libe.*

NVllus qui ex suo delicto incidit in seruitutem, † pôt à domino etiam volente manumitti, vt sunt portantes arma infidelibus,qui efficiuntur serui capiẽtiũ. Diceres q̃ est casus in l.2.C.de liber.& eor.libe.Sed nõ facit,sed regula est singularis tradita p Ioa.And.in c.ita quorundã.de Iudæ.allegat tex.singularẽ in l.2.C. quibus ad lib.procla. non licet.Et prælleg.l.2.loquitur† quando reincidit in seruitutem,non quando incidit,vt in casu nostro.quod singulariter nota.

1

2

ADDITIONES.

Adde q̃ regulam Io. Andr. hic recitatam refert & simpliciter sequitur ibi Panor.in vltim.verb.

Et sequitur Abb.in d.c.ita quorundam.in fi. Nic.Pign.

Hoc singulare Romani refert & sequitur Deci. in l.seruitutem.nu.2.ff.de regulis iur. Pro quo faciunt ea quæ scribit Pet.Gerardus singula.1.col.1.nu.4.verfic. sed nunquid talis filius.& ibi dixi. Gab.Sar.

DCLXXXIIII.

1 *Error iuris iudicis prorogationem impedit, nisi iudex regulariter in litigantibus iurisdictionem habeat,licet tunc ea sualiter non.*

TV habes l.si per errorẽ.ff.de iurisdictio. oĩum iudicũ. & l.2.ff.de iudic.vbi dicitur,q̃ error iuris impedit p rogationem iudicis.Sed illud nõ est verum cum tractatur de prorogatione illius iudicis,qui regulariter habet iurisdictionem in litigantibus, licet casualiter non ,quia tunc error iuris non impedit prorogationẽ. Verbũ est singulare Inno.in c.ad petitionem.de accusatio. si subtiliter intelligatur, vt est exẽplũ in Potestate , qui in casibus mercãtię habet iurisdictionem in Senensibus , licet mercatoribus. Est alia limitatio in capi.prudentiam.de offic. lega. quam omitto.Not.perpetuò.

1

ADDITIONES.

Adde Feli.vbi simpliciter refert & sequitur in c.P.& G.de offi.deleg.in vltimis verbis.& in c.ad petitionem.col.6. circa prin.versi.secundò not.

Sequitur Abb.& alij in d.c. ad petitionem. col.3.latè per Ias. post alios in d.l.si errorem.col.3.in 5.limit. & Soci. & tracta.fallen.regu.212. Nico.Pig.

DCLXXXV.

1 *Doctorum ecclesiæ dicta,& authoritas,quænam in causis de cidendis præferatur.*

DIcas,quæ authoritas Doctorũ ecclesiæ præferatur† in causis decidendis? Dic q̃ aut dicta Doctorũ Ecclesię fundãtur in authoritate noui vel veteris testamẽti,& tunc statur dictis eorundẽ, licet Concilium,Papa , vel Imperator contrariũ diceret.Si aũt fundatur super dictis Sanctorũ,& tunc staretur Papæ potius, quia Papæ & Sanctis fuit data potestas legis cõdendæ.gl.est singularis in c.de libellis.20.dist.alleg. text.qui optimè probat.36.q.vlti.c.fi. vbi authoritas solius Hieronymi præfertur toti Concilio.

1

ADDITIONES.

Ad hoc vide plenè & eleganter Felin. in c.ne innitaris.de cõstit.Et hanc gl.sequitur Panor.in c.qualiter & quando.2.in princip. de accus. Et ratio huius dicti est. quia ex quo est contrarium nouum vel vetus testamentum,cõstat de eius errore.25.q.1.sunt quidam.In ista materia est bona gl. in c. de libellis.20.distinctio. Adde etiam Ioa.de Imol.pulchrè loquentem in commento c.cum contingat.in 4.col.in 7. notab.de iureiuran.

Hanc gl.dicunt singularem Alex.Ias.& alij post eos,quos allegant in l.1.ff.si cer.pet.doctores in c.1.& c.ne innitaris.de constitutio.Ias.in §.quædam.nu.67.Instit.de actio.Sed vide aliam glo.in d.c.fi. Nic.Pig.

Adde And.Tiraquel.in tract.de iure primogenio . quæst.60. nume.5.ver.facit etiam. Gab.Sar.

DCLXXXVI.

1 *Procuratoris falsi gesta in iudicio possunt à domino ratificari.Quod tripliciter fallit.*

TV audiuisti l.ti tutor.C.in quibus causis in integr. restitutio non est necesſ.& l.licet.C.de procur.vbi tãgitur,an gesta in iudicio p falsum procuratorẽ possint ratificari per dominũ.Et cõmunis cõclusio vera est , q̃ sic, qa casus est in l. licet.ff.de iud.& in l.in causæ.ff. de procura.Sed attẽde,quia do tibi tres singulares limitationes. & habeas mẽti sicut vnã margaritã.Et tu,qui habes amasiam nomine Margaritã,teneas hęc mẽti amore sui. Quid vis? facio te redere.Primo est verũ,vbi iudex pronũtiasset procuratorẽ nõ habere mãdatũ,quia tũc nõ pôt ratificare.Bal. singulariter

1

singulariter in authẽ.ei qui.C.de tempo.appe. & est ratio, quia ratihabitio dñi post sententiam non potest retrò trahi in præiudicium iuris iam quęsiti parti aduersæ ex sententia iudicis.l.talis scriptura.ff.de le.1.sed nil facit , sed tu allega.l.fi.in fi.ff.rem ra.hab.Secundò,vbi in ciuitate foret statutũ,quòd procurator non habens mandatum non admittatur ad agendum.& ista est singularis authoritas Bal. in l.si vxorẽ.C.de condi.insert.allegat te.bene probantẽ in l.si verò nõ remunerãdi.§.si post creditã.ff.mand.Tertiò, nisi procurator illegitimus,de cuius mãdato dubitabatur, admissus fuerit cũ caution rati,iũcta ,ptestatione ,hac p partẽ aduersam . Nisi apparuerit te carere mandato,tunc n.gesta per eũ nõ possunt haberi rata per dñm inuita parte.textus est singularis secundum verum intellectum in l. inter quos.§.alieno.ff.de dam.infe.& ibi Bar.in fin.

ADDITIONES.

Ad istud vide Fel.in c.cãm.co.vl.per totã.de iud. vbi approbat tres limitationes de quibus hic per Rom.ad l.si tutor. & l.licet.& vltra istas addit nouẽ aliàs multum elegantes.

Adde Cæpo.cau.15.licet.Ias.in d.l.licet vbi ponit 13.limi.Feli.in d.c.causam.1.de iudic.qui ponit 12.limita. & in ca.1. colu.fin.de re iudi.Ioan.Arno.foli.99.& problema.83. doctor.in c.ratihabitionem.de regu.iur.lib.6. & in l.semper qui non prohiber.ff.eod.titu.Stepha.Aufrer. decis. Tholosan.271. Nicolaus Pigno.

An gesta per falsum procuratorem possint ratificari postre nuntiationẽ,& conclusionẽ in causa, latè tradit Guido Papæ decisi.Grationop.320.vbi etiam ponit an possint ratificari post sententiam.& decisi. 342.vbi tractat, an testes producti à falso procuratore , parte alia præsente valeant. & per Steph.Aufre.deci.Cape.Tholo.102. Gab.Saray.

DCLXXXVII.

1 *Iudæus conuertens se ad fidem Saracenorum an veniat alia pœna puniendus?*

2 *Iudæi seuerius in die iudicij punientur,quam Sodomitæ.*

3 *Iudæi non habent aliquod dominium:Infideles autem sic, vt est Soldanus.*

4 *Christiani facientes se Iudæos an puniantur, & qua pœna?*

5 *Iudæorum fides toleratur per Papam & Imperatorem: Item & fides Infidelium.*

6 *Iudæi,qui crucifixerunt Christum etiam omnino passurum, quare puniantur.*

CRas Christus ascendit ad cœlos: Modò quæro, an venieti Iudæus puniendus aliqua pœna se conuertens ad fidẽ Saracenorum? De hoc fui aliàs interrogatus à magistro Andræa de Constantinopoli valentissimo hoĩe corã Cardinali Rothomagensi,& musitaui, quia nescivi respõdere. Demum inuestigans reperi solum Oldrad.de Laude cõsi.51.Iudæus transiuit.sed nõ dicit mihi quòd placeat. Sed probo,quòd non veniat puniendus aliqua pœna parcitur illi,qui ex duabus vijs malis eligit viã minus malam. 13.di.c.nerui testiculorum.l.ita vulneratus. ad fin.ff. ad l. Aquil.ibi,plerunq;.n.&c. Sed minus malum est amplecti vitã infideliũ, quã Iudæorũ fidem prosequi: ergo sibi parcẽdum:minor probatur per verbum Christi , † qui dixit Iudæis,Peius erit vobis in die illa iudicij,quã sodomitis.ergo sequitur quod magis deliquerũt.Secũdò per dictũ Prophetæ,qui dixit Iudæis: Iustificastis Sodomam,scilicet In fideles exponuntur per comparationẽ. Tertiò per authoritatẽ Gratiani ita terminantis singulariter, in c. nonne.1. q.1.Quartò rõne,quantò pœna maior est,tantò delictum apud Deum noscitur fore grauius.c.non afferamus.24.q. 1.sed maiorem oculariter videmus pœnam ,illatã Iudæis esse quàm Saracenis, ergo maius delictũ perpetrauerunt. Vltimò,tu vides† quòd non habent aliquam dominationem,& infideles hic,vt est ille Soldanus,quare Deus amat eos magis,quia sunt solùm transgressores legis naturalis: Iudæi autem non tantùm legis naturalis, sed etiam legis scriptæ,& habuerunt maximos prædicatores,imò ipsum Christum:nonne quotidie eram in tẽplo, &c. Et ad istam partem concludit Oldr.licet per alias rationes, quæ non

1

2

3

4 placent.Quæ tamen pœna puniantur Christiani faciẽtes se Iudæos,habes in l.Iudæi.C.de Iud.& in ti.de Apost.& ne sanctũ bapt.reiter.Sed tñ quod dico , non habes, quod

5 probo,quia† fides Iudæorum toleratur* per Papam & Im

* peratorẽ.c.Iudæus.extrà de Iud.& l.nonnullos.C.e.t.i. Itẽ toleratur fides Infidelium, vt l. Christianis. C. de paga.sacri.& tẽp.quid.n.ad nos de his quæ foris sunt? 2. q.1.multi.Quid ergo refert,quid ex æquipollentibus fiat?ergo nõ debent puniri.& ita posteà respondi in scriptis. Et si dicis quare puniũtur Iudei,cũ Christus omnino passurus erat?

6 Respondeo† vt in c.relegantes.24.q.5. quia non fecerunt ad finem boni,sed causa vindictæ,ideo puniuntur.

ADDITIONES.

Adde tex.cum gl.1.q.1.nonne.& Feli.in rub.de Iud.& Sarac.

* Toleratur . Iudæi fœnus exercentes tolerari possunt permissu principis,secundum Bal.consi.449.ius naturale.lib. 3.Ale.consi.1.& 2.lib.2.& valet statutum principis quòd Iudæi venientes ad fœnerãdum tractentur vt ciues. Bal. authen.& omnino.versi.sed pone.C. ne vxor pro marit. Iudæi autem delinquentes puniẽtur per iudices seculares Are.consi.158.copiosè.col.3.

DCLXXXVIII.

1 *Transigi super iure sanguinis de iure ciuili permittitur , & quid de iure canonico sit?*

2 *Pœna sanguinis pro aliquo crimine de iure canonico non irrogatur.*

3 *Crimen omne de iure canonico est publicum.*

TV audiuisti l.transigere.C. de transact. nescio tamen

1 ti intellexisti, tan ipsa lex permittens transigi super iure sanguinis,habeat locũ de iure canonico?De hoc sunt duæ gl.& Arch. dicit quòd non , quia de iure canonico in nullo crimine licita est,seu permissa transactio sanguinis. gl.est singularis in c.1.de col.dereg.& 2.q.3.§. in oĩbus.sequitur illas Arch.5.q.2.c.si primates. Et est duplex rõ,prima,quia de iure ciuili solùm est permissa transactio in criminibus,ex quibus imponitur pœna sanguinis, sed de iu

2 re canonico† pro nullo crimine irrogatur pœna sanguinis. c.sententiam sanguinis.ne cler.vel monac.& 23.q. 8.c.his à quibus.& est ratio , quia omnis Christi actio nostra est instructio,qui dixit,nunquam volo mortem peccatoris, sed vt conuertatur,& viuat,& c.dicit Gratianus 2.q.4. hi qui episcopos. Et ideo te.in c.reos sanguinis.23.q. 5. dicit notabiliter reos sanguinis defendat Ecclesia, ne effusione sanguinis particeps sit.Et per illum te.me defendi ab vno legato Bononiensi pro vno Scholari carcerato, quia postea me allegante fuit liberatus. Secunda ratio est,quia sup his criminibus non permittitur trãsigi,ex quibus publicis

3 criminibus pœna sanguinis non irrogatur:Sed de iure† canonico omne crimen est publicum , & pro nullo crimine etiam publico est pœna sanguinis,vt dixi. primum probatur 6.q.1.infames.in gl.quam allegat Bald, in rub.C.qui accusa.non poss.addas ad d.l.transigere.

ADDITIONES.

Adde eundem Roman. Alexand. Iaso. & cæteros in dicta l. transigere. Nicolaus Pign.

Adde Barto.singu.138.& quæ ibi habentur in additio . Gabriel Sarayna.

DCLXXXIX.

1 *Excommunicatis ex causa famosa,vel ex contumacia commissa in delicto infamiam irrogante est infamis , alias secus,& quæ sit ratio?*

IN principio huius quinterni dixi tibi (suprà singular. 1 682.)quòd† omnis excommunicatus est infamis. Nunc declaro illud verum , si excommunicetur ex causa famosa,vel ex contumacia commissa in delicto infamiam irrogante,aliàs autem secus. Verbum est singulare Innocẽ. in c.testimonium.de testibus.sequitur Archi.4.q.1.in gloss. summæ. Et ratio est,quia cùm excommunicatione siue iusta,siue iniusta valeat,& timenda sit.11.q.3.c.sententia pastoralis.cum sit absurdum est , q̃ propter iniustam causam quis infametur,& ideo oportet apparere de causa, quia

nulla eſt maior pœna excommunicatione,vt l.hi qui ſanctam.C.de Apoſtat.ca. corripiantur. 23.q.4. Licet dicant Canoniſtæ illud tantum de iure canonico , ignorantes dictam l.hi qui ſanctam.vbi eſt notabilis textus.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Hoſti.Anto.& Panor.in 8.col.in c.teſtimoniũ. hic allega.

Sequunt̃ doctores in d.c.teſtimoniũ.Bal.in l.qd ergo.§.pœna grauior.co.fi.ver.vltimò quæro.de his q no.infa.Deci. in c.intelleximus.co.1.de iud.And.Tiraq.qui plura in materia ponit,& oſtẽdit eã ex Græcorũ & aliorũ ritibus ortũ habuiſſe in trac.de retrac.cõſan.§.1.gl.10.ſub nu.271. N.P.

DCXC.

1 *Hæres hæredis teſtatoris eſt hæres. Et quid de ſucceſſore vniuerſali hæredis mortui alio titulo, quàm hæreditario?*

2 *Maritus mandans volenti ei donare cauſa mortis, quòd donet vxori ſuæ, intelligitur illud vxori donare, vnde donatio eſt nulla. Secus eſt, ſi mandet ei legare volenti, vt vxori leget, & quæ ſit ratio?*

1 HAeres hæredis †teſtatoris eſt hæres.l.fi.C. de her.inſti.& l.ſi quis filium.ff.de acq.hær.cũ ſi. Nunquid vniuerſalis ſucceſſor hæredis mortui alio titulo, q̃ hæreditario ſit hæres teſtatoris? Quilibet diceret ꝙ non, cũ ſit hæres hæredis:ergo non principalis defuncti. Contrariũ tñ eſt verũ,caſus eſt vnicus in l.1.ff.de Caſt.peculio. Illum ſolus ego noto. Ex quo ſequunt̃ mille mirabiles effectus. Di
2 cit lex,idẽq;.ff.de don.inter vi.& vxo.ꝙ ſi volẽti† donare mihi cã mortis,mãdo ꝙ det vxori , intelligor ego maritus donare illud idẽ vxori, & donatio eſt nulla, ꝑ illũ te. ſecus eſt in legato.l.ſed ſi vir.§.quod legaturus.e.ti.vbi ſi volenti mihi legare,mãdo qđ leget vxori meæ, tale mãdatũ nõ inducit donationẽ inter me & vxorẽ meã . Sed quæro rõ differentiæ eſt,cũ regulariter æquiparentur? Fuit pridie à me quæſitũ ab vno barbato Doctore , cũ eſſet quæſtio in facto. Dic,qđ rõ eſt,quia in donatione cã mortis abſque traditione quæritur dominiũ,vt l.2.ff.de publ.quod ſecus eſt in legato,quod cedit tantùm à tempore mortis , vt l.à Titio.cum ſi.ff.de fur.reuocabiliter tamen . Meritò ergo cum in primo caſu ſit dominium quæſitũ viro,facto mãdato reſultat donatio,ſecus in legato,quia ſibi non acquiritur,niſi morte legantis ſecuta.quod nota.

ADDITIONES.

In prin.adde quod comprobat magiſter meus in l.paterfamilias.verſi.adde etiã,vbi vide antè & poſt de materia illius ſingularis.ff.de vulg.& pup.& in l.cùm in libris.co.2.ver. ſecundò extende.C.de hære.inſti.

Sequitur Iaſ.in d.l.fi.& d.l.ſi quis filium.§.fi.Deci.& Cagno. in l.qui per ſucceſsionem.ff.de reg.iu.And. Alcia.l. hæredis appellatione.ff.de ver.ſigni.

Ibi,Ex quo,&c.Sed hæc rõ mihi non vr̃ vera, imò cõtra dictam l.vbi ſicut in legatis dñium tranſit ipſo iure à morte teſtatoris abſq; alia traditione.d.l.à Titio.idẽ in donatione cã mortis,in qua non requirit̃ alia traditio, d.l.2. cũ cõcordan.adductis ꝑ Alc.in l.2.& ibi Iaſ.co.pen.ff.de le.1.Vnde dic,ꝙ vera rõ eſt illa, quã ponit gl. ab oĩbus cõiter approbata,in d.l.idemq;.1.ſolution.Et aduerte,quia dicta l. idẽque , vr̃ loqui qñ donatio cã mortis erat facta marito , & maritus voluit ꝙ res donata non traderetur , ſibi ſed vxori.Textus aũt in d.§.quod legaturus.vr̃ diſponere,quãdo aliquis nõdum legauit marito,ſed legare volebat, & maritus voluit quòd legaretur vxori.Inter quæ eſt magna differentia,vt ſentit gl.in d.l.idemq;.in fi.Quæ opinio videtur tutior Sali.ibidem ,quando ſumus in caſu dubio, vt refert Io.Lup.in rub.extrà de do.inter vir.§.57.co.fi. Nic. Pig.

DCXCI.

1 *Mulier regulariter non poteſt procurare , nec arbitrari, niſi ſit in dignitate conſtituta , & niſi in cauſis, in quibus de ſalute animarum tractetur , vt in repetitione vſurarum, & in cauſa decimarum,*

1 TV audiuiſti tit.de procu.& ſcis,quòd † mulier regulariter non poteſt procurare,nec arbitrari , niſi ſit indignitate. Dico,quòd omnia hæc procedunt,niſi ſit cauſa, in qua de ſalute aĩarũ tractaret̃,vt in repetitione vſurarũ, & in cã decimarũ,quæ ſunt tributa egẽtiũ aĩarũ, quia tunc poſſunt ꝓcuratrices exiſtere,& etiã arbitrices eſſe. iſtud eſt verbũ ſingulare Arc.etiam Canoniſtis incognitum. 5. q.3.c.ſcriptũ.mouetur per regulã,quia vbicunque de ſalu
* te animarum tractatur,de iuris apicibus *nũquam debet diſputari.arg.19.q.2.c.duæ ſunt.Sed hoc, tu non potes eſſe procurator,vel arbiter,ſunt de iuris apicibus . vt l.ſi fideiuſſor.§.quædam.cum gl.ff.manda.& hanc regulam perpetuo nota,quæ valebit tibi ad multa.

ADDITIONES.

Et hoc ſequitur Iaſ.in l.alienam.co.2.C.de procu. Deci.in l. fœminæ.quinta prohib.ff.de regu.iur.& in c.cùm dilecta. co.pe.de cõfir.vti.vel inuti.Io.Lup.in c.per veſtras. §. 34. nu.6.de dona.inter vir.& vxo. Nico.Pig.

Adde plenè Pet.Dueñas in reg.311.inci.fœmina non poteſt procuratrix.in quarta limitatio. Gab.Saray.

* Iuris apicibus.Adde quòd apices iuris in foro cõſcientiæ non excuſant,ſm Bal.in l.1.verſi.& ſi tu quæris.C.de conſeſ.forum autem conſcientiæ ſm eum, eſt forum boni & æqui coniuncti,& vocari debet tribunal veritatis, non fictionis.& pro hoc facit tex.in l.2.ibi , ſed ex conſcientia. C.de fideicomm.per quem tex.no.ibi Bal.quòd conſcientiæ non conuenit de apicibus iuris diſputare.

DCXCII.

1 *Sepeliri an quis poſsit à prælato in alterius ſepulchro eo inuito?*

1 QVæſtio eſt in facto:nunqd Prælatus ex iuſta† cã poſsit in ſepulchrũ vnius aliquẽ immittere illo inuito? Dic qđ ſic,ſm canones,licet ſecus ſm leges.vt l.2. & l. ſi plures.ff.de religioſis & ſumptib.funer.quia ſm canones eſt quædã eleemoſyna , q̃ inuito dño pôt Epũs facere. Verbũ ſingulare eſt Arc.13.q.2.c.percipiendum.quod no.

ADDITIONES.

Adde Abb.in c.1.& in c.pe.co.2.verſi.dicit tamen.de ſepult. Deci.in c.quanto.co.ii.de iudi. Nico.Pign.

Hic adde in materia quæ diffusè ſcripſi in meis annotatio.ad Mar.Matheſi.ſing.76.Nota quòd omnes. Gab.Sar.

DCXCIII.

1 *Filius infamis efficitur, & priuatur honoribus & officijs ex condemnatione patris propter crimen læſæ maieſtatis. Et an priuetur beneficio eccleſiaſtico?*

2 *Crimen læſæ maieſtatis temporalis committens beneficio eccleſiaſtico non priuatur, ſecus in eccleſiaſtica.*

a SCis quòd ex condemnatione [a] patris propter crimen
1 † læſæ maieſtatis,(vt ſi læderet principẽ, vel aſsiſtẽtes ſibi.l.ſi quis cũ militibus.C.ad l.Iul.maieſt. canonizata.6. q.1.c.ſi quis cũ militibus.)filius efficitur infamis, & priuatur honoribus & officijs,vt d.l.ſi quis.Sed an filius priuetur beneficio eccleſiaſtico propter patris cõdemnationẽ in crimine læſæ maieſtatis? Videtur prima frõte quòd ſic, quia infamia remouet quem non ſolùm à dignitate quæ-
b renda,ſed etiam [b] à quæſita.l.infamia.C.de Decurio.libr. 10.cum ergo filius ſit infamis,vt dixi,ergo, &c. Non obſtat ſi dicas,quòd iudex ſecularis non poteſt de beneficio eccleſiaſtico cognoſcere:quia reſpondeo, quòd in conſequẽtiam videtur poſſe,vt l.1.ff.de autho.tut.cum ſimi.qa non iudex,ſed crimen ipſum priuat.Contrarium tñ tenet gl.ſing.in c.ſatis peruerſum.56.di. quæ illud probat opti-
2 mè.vide eam.Et hoc† verum eſt in crimine læſæ maieſtatis temporalis,vt Imperatoris, ſecus eſt in eccleſiaſtica,vt contra eccleſiam,vt in capitu.felicis.§.quòd ſi quis.de pœ. lib.6.& hæc ſunt notanda,& menti tenenda.

ADDITIONES.

a Condemnatione.Adde Are.in trac.maleſi.in verbo,& eius bona publicamus.nu.27.& Augu.in addi.in verbo , *& hai tradito la tua patria.*nu.15.in fin.Matth.de Afflict.in §.& bona committentium.nu.118.quæ ſint regal. & nouiſsimè per excellentiſsimum do.Hier.Gig. in ſuo aureo tractat.crimi.læſæ maieſt. lib.3.in rubric.de pœn.quas filij in cur.q.9.poſt eos,quos allegat.

b Sed etiam.Adde eundem do.Hie.vbi ſuprà q.11.poſt doc. in d.§.quòd ſi quis. Nico.Pign.

DCXCIIII.

1 *Teſtibus aduerſus me producendis ſi cõtra eorũ perſonas me aliquid obiecturũ proteſtor , licet poſteà pro me deponant, non facilè eſt credendum. Fallit ſi ſint nobiles, & plures.*

1 TEſtibus† aduerſus me producendis, ſi aduerſus eorũ perſonas me aliquid obiecturũ ꝓteſtor, licet poſteà pro me deponant,non facilè eſt credendũ , vt eſt caſus in c.præſentiũ.de teſti.in fi.& ita gl.fi.in prin. dicit ibi eſſe verum,ſi ſunt ignobiles,ſecus ſi ſint nobiles, qui mei proteſtantis potentiã non timeant.Quod intellige,ſi ſunt plures,ſecus ſi vnus nobilis,quoniã tunc facit ſemiplenã probationem,adeò vt in defectum probationis iuramẽtum deferri poſſet,ſecundum formam l.admonendi.ff.de iureiur.& in l.bonæ fidei.C.eo.ti. ita ſingulariter determinat Arc.37.diſt.ſi quid veri.quod nota.

ADDITIONES.

Aduerte,quia illa gl.iſtud mihi nõ dicit.Sed vide Fel. ibi co.fi.vbi ponit quinq; fallẽtias ad regulam, quam facit, quod non creditur de facili,id eſt , nullo modo teſtibus in fauorem eius,qui contra eorum perſonas proteſtatus eſt.

Adde Soci.in reg.204.fal.60.Iaſ.in l.admonẽdi.co.99. in 39. caſu.ff.de iureiu.Et quando teſte,quẽ reprobare proteſtatus ſum,poſsim vti,ponunt d.gl.fi.Inn. Bal.Feli. & alij in d.c.pſentium.Nic.Boer.deciſ.255.ſed quid ſi is. Nic.Pig.

Adde Lanfran.de Oria.in c.quoniam contra.in verſ.teſtium depoſitiones.nu.46.in fi.de proba. Gab. Sar.

DCXCV.

1 *Poſitionum veritatem ſe neſcire iurans, & ideo nolens eis reſpondere, an per iudicem compelli poſsit , quòd reſpondeat per verbum, Credit, vel, Non credit?*

SI quis à iudice monitus poſitionibus non reſpondeat, pro cõfeſſo habet̃.c.ſi poſt.de confeſ.li.6.l.2.§.ꝙ obſer
1 ri.C.de iur.cal.Modo pone,† quòd qs dicat, & iuret ſe neſcire veritatem poſitionis,& ideo nolit reſpõdere , an per iudicem compelli poſsit vt reſpondeat per verbum,Credit,vel,Non credit,cùm talis reſponſio æquè præiudicet, ſicut ſi per verbum aſſertiuum facta foret? Dic quòd ſic. ita ſingulariter concludit Arc.90.diſt.c. ponderat.

ADDITIONES.

Quòd cõfeſsio ꝑ verbum,Credo,ita ꝑiudicat ſicut de veritate,eſt gl.& ibi doc.tradunt in c.1.de cõfeſ.li.6. Phili.Cor. conſi.186.co.1.li.2.Et intellige,qñ interrogatur de facto ꝓprio & recenti,ſecus ſi de facto alieno,vel antiquo,quia tunc valet reſponſio per verbũ,Ignoro,& tunc datur tempus ad deliberãdũ,vt in ſeq.ſing.& deciſ.Tholoſ.21.N.P.

Vide q̃ in materia latè ſcripſi in meis annotationib. ad ſing. 37.Mat.Matheſ.& ibi dictis adde,quæ notat Celſus Hug. in addit.ad Lãfr.de Oria.in c.qñ contra in verb. reſponſiones.in vltima additione.extrà,de probatio. Gab.Sar.

DCXCVI.

1 *Reſpondere debenti terminus dari debet ad deliberatè reſpõdendum, ſi per verbum aſſertiuum reſpondere velit, ſecus ſi per verbum, Credo, vel, Non credo.*

PArti reſpondere debenti debet dari terminus ad deli-
1 beratè† reſpõdẽdũ, vt.l.q interrogatus.ff.de interroga. act.l.iuſiurãdum.& ad pecunias.ff.de iureiu. Quod eſt verũ,ſi velit reſpõdere ꝑ verbũ aſſertiuũ, ſecus ſi per verbũ Credo,vel,Non credo,tunc enim ſtatim cogi pôt reſpondere.gl.eſt ſingularis in c.quoſdã.de præſump. quã Canoniſtæ communiter ſequuntur,licet ego ſequi dubitarem.

ADDITIONES.

Adde ꝙ Bal.ibi illã intelligit ſuper facto notorio vel ꝓprio recẽti nõ intricato:ſi.n.eſſet factum alienum antiquũ, vel intricatum datur ſpatium,qa poſſet credere vnũ nunc,& deliberatione habita crederet cõtrariũ.alleg.l.2.§.ſin.ff.qs or.in bo.poſ.ſerue.iuranti tñ,ꝙ nõ petit dilationẽ aĩo differendi litem ſm ipſum.allegat l.iuſiurandum & ad pecunias.ff.de iureiu.& l.q interrogatus.ff de interrog. acti.de iſta materia latius ponunt doc.in c.cum cã.de iura calum.

Quã gl.intellige vt per Bar.in l.2.§.quod obſeruari.num.23. C.de iure cal.& per Fel.in d.c.quoſdã.per doc.in c.1.de cõfeſ.lib.6.& Deciſi.Tholo.21.vbi alios citant.Nico.Pign.

In quantum hic dr̃ ſtatim, tu limita niſi factum eſſet multũ antiquum,vel recẽs,ſed implicitum & valde intricatum, ꝙ depẽdeat ex calculo,qa tunc nõ cogitur reſpõdere ſtatim,& incõtinenti,ſed debet ei dari terminus ad deliberãdum,vt poſsit reſpõdere.ita no.limitat Bar. in l.2.§. quod obſeruari.in 3.co.ver.ſed ꝓ eius declaratione q̃ro, &c.C. de iura.cal.dicẽs quòd ſic no.Cy.in d.§.ꝙ obſeruari. Iaco. Butrig.in l.emptor.§.Lucius.ff.de pac.Bal.in c. dudum.2. in 10.co.ver.ſed nunquid ſuper facto.de elect. Vtrum autẽ hoc habeat locum in procuratore,qui interrogatur,vt reſpõdeat poſitionibus,& ipſe dicit ſe nõ inſtructũ, an debeat habere dilationẽ ad Dñm cõſulẽdum? Cy. hoc ponit in auth.qua in ꝓuincia.C.vbi de crimi.agi opor.Inn.in c. cùm dilectus.de ꝓcur.dicit,ꝙ ſi ſolus ꝓcurator interrogatur,vel etiã citatur Dñs gñaliter , nõ expreſſo ſuꝑ quo, & mittit ꝓcuratorẽ,& tunc tribuitur ei dilatio, quia non potuit diuinare . Sed fuit citatus Dñs ad certum quid, & & ipſe miſit ꝓcuratorẽ,& tunc nõ datur:nã debuit deſtinare eum inſtructum,& ſi non deſtinat, reputatur contumax.quod eſt not.& ita practicatur. ita formaliter inquit Ang.in l.nõ ſolum.in prin.in 2.co.ver. hic autem incidenter,&c.ff.de ꝓcur.Et quòd de iure cõi datur parti terminus ad deliberãdum ſi dicit ſe dubitare, & petit terminũ ad deliberãdum,tenet ẽt Bal.in rub.in 2.co.ff.de iureiu.allegat l.iuſiurãdum & ad pecunias.§.fi.e. ti. Poſtea ſubdit, ſed in teſte nõ occurrit modò lex,q̃ hoc dicat, tñ idẽ credo,qa eadẽ eſt rõ æquitatis.ita Bal. Tene mẽti hoc dictũ de teſte,qa pauci ſciunt.Et adde Lu.de Pẽna in l. in ſacris. la grande.in 12.co.C.de ꝓxi.ſacror.ſcrin.li.12. vbi inquit, quòd ſi principalis de aliquo interrogatur, & diſcretus iudex rõnabiliter inuenerit ipſum dubitare,poterit admittere ipſius reſpõſionẽ,(dubito,)vel dilationẽ tribuere competentẽ,in qua melius inſtruatur.Et adde, quòd qñ principalis reſpõdit poſitionibus,non pôt vti cõſilio aduocati. Quod limita nõ ꝓcedere, qñ eſſet iſte prĩcipalis nimium indiſcretus,& groſſus:nã tunc de iudicis licentia pôt per alium reſpõdere,& ſeq̃ conſilium aduocati.ita no.limitat Lu.in loco ꝓximè allegato per tex. notabilẽ in c. paſtoralis.de iud.Adde hic vnum pulchrum dictum Hoſt.in c.dilecti.vbi arg.c.paſtoralis.ſuprà alleg.inquit,quòd ꝑꝑ ſimplicitatẽ partis principalis,ſi timetur ne in reſpõſionibus ad poſitiones capiatur,qa eſt hõ groſſus , debet permitti aduocatum reſpõdere pro eo . Quod dictum ſequitur,& ſummè cõmendat Panor.in d.c.paſtoralis.circa finẽ, ſubdens eſſe bñ notãdũ.& ibi etiã ſequitur Feli.in pe.co.verſ. amplia primò,&c. & ſummè extollit Imo. in d.c. dilecti. & ſequitur etiã Bar.Bolog.in repetitione auth. habita. in 14.char.in 3.co.C. ne filius pro pat. ſubdens tamen illud eſſe intelligẽdũ,dummodo aduocatus veritati innitat̃ in reſponſione.Plus ſubdit Inn.in d.c.paſtoralis.quòd nõ eſt malũ,ſi indiſcreta perſona etiã compellatur per alium, & ſic per aduocatũ factũ exponere,& reſpondere poſitionibus.Quod dictum refert & ſequitur Fran.ibi in fi. de quo tamen dicto dubitat Feli.ibi in penu.co.verſic.dubito tamen,&c.vbi latè per eũ.Amplia illud,quod ſuprà dictum fuit in perſona indiſcreta,vt habeat locum etiã & extẽdatur ad omnes perſonas miſerabiles.Ita no.inquit Fel.in loco ꝑallegato,ver.amplia ſecundò,&c.Alle.Bal. in l.magis puto.§.in primis.ff.de reb.e.tene mẽti . Et dũ ſuprà poſui limitationem in perſona nimis indiſcreta,adde Spe. idem dicentẽ in ti.depoſit.§.3.ante fi.Et adde etiam pulchrum textũ in conſti.aduocatos.ibi,ipſas de facto, &c.in conſti. regni Neapolitani,& ibi omnino vide Matt.in 4.not.ponentẽ plura pulchra dicta, & poſteà ponit limitationẽ hic poſitam,quando principalis eſt indiſcretus & ſimplex,& vnã aliã limitationẽ,nam aduocatus poteſt facere clientulum ſuum reſpõdere libello per procuratorem inſtructũ cũ ſpeciali mandato ad ſic reſpõdendum:nam tunc iudex

non pōt dicere, ꝙ vult quòd respondeat principalis. & allegat multos ad hoc, & subdit, ꝙ si iudex vult oīno quòd principalis respōdeat positionib⁹, ga melius scit veritatē, tūc aduocati cōsulunt, qđ ipse ore ꝓprio petat terminū ad respondendū positionibus, & tūc iudex debet dare terminū, & tunc aduocatus cōsulit qūo respondebit cliētulus, & allegat multa, vide eum oīno, & tene menti ꝑdicta. Quis aūt dicat principalis, habes te. no. in l. principaliter. 2. C. de li. cau. illū te. allegat Bal. in rub. in vlt. co. de cōtrou. inuest. versi. quis aūt dicatur, &c. Et inquantū suprà dixi, quòd regulariter principalis respōdere debet sine cōsilio aduocati, tu adde, & dic, qđ imò aduocatus est arcēdus à cōspectu respōdētis, ne ipsum in respōdēdo instruat, saltē nutū. ita no. inqt Spe. in ti. depositi. §. 3. ante fi. refert, & sequtur Lu. in loco palle. in seq. co. tene mēti, ga est no. verbū, & dixit gl. no. in c. 1. in gl. magna, de cōfes. in 6. quòd ad positiones debet respondere pars, nō aūt aduocatus. imò solēt cauti iudices tūc respōdētes aduocatos expellere. ita il la gl. Adde And. de Yser. in suo repertorio sup cōstitutionibus regni Neapolitani in ver. aduocatus. in 3. versi. & ex ista gl. potes notare, & c. vbi primò allegauerat gl. in const. pśenti. sub rub. de excep. ma. nō oppo. posteà inquit forma liter, & ex ista gl. potes notare, quòd qñ quis citatur, vt te stificetur vt principalis, & legalior, antequā examinetur, pōt petere, vt detur sibi copia iuriū aduersarij, sup quibus debet interrogari, vt consulat aduocatū. de quo cogita. ita dicit And. & dictū Host. in d. c. dilecti. suprà relatū, refert & sequtur ibi Imo. & alij, & Ale. post Bar. in l. si postulauerit. §. qstioni. ff. de adul. Sed pro plenjori ꝓmissorū doctrina q̄ro de vna quæstione: Titius bānitus citatur, vt veniat tanquā principalis ad respondendū sup positionibus, mittit procuratorē ad deponēdum, an habeatur ꝙ confessō? vel admittatur responsio ꝓcuratoris? Hāc quæstionē ponit Matt. de Afflic. in cōsti. partis in iudicio. in 1. notab. in 4. q. & determinat quòd non debet haberi pro confesso, sed ꝓcedetur cōtra eū tanquā cōtra cōtumacē. vide eum oīno. Adde tū hic vnū valde singulare & notabile verbū, quòd emptor conuētus non tenetur respōdere positioni bus aduersarij sup dñio rei emptæ. Bar. notab. in l. at q natura. §. cum me absente. versi. & p̄ hoc. ff. de neg. gest. refert, & sequitur Matt. in loco palle. in 2. notab. Adde tū ꝙ qñ principales personæ debēt per se respōdere positionibus, p̄ distantiā loci fit remissio ad partes, vbi sunt principales personæ litigātes, nō aūt cōpelluntur personaliter cōparere, ad respōdēdum positionibus corā iudice. ista est tex. in c. ꝑsentiū. & ita ibi formaliter notat illū tex. Gemi. in 11. no. de test. in 6. Notāda est etiā pulchra doctrina Ba. in l. cùm falsus. ff. de acqui. hær. vbi inquit, ꝙ non debet dari terminus accusato de delicto in facto ꝓprio, ad deliberatè respōdēdū, an sit sic, vel non, quia in facto proprio debet esse certus: secus si ex facto alieno cōuenitur, vt quia villa cōuenitur de robaria cōmissa in suo districtu, quia cū conueniatur ex delicto alieno, verisimiliter pōt ignorare, i. ō debet habere terminū. quā doctrinā refert, & summè cōmēdat Ang. Are. in tract. malefi. in versi. cōparent dicti inquisiti, & cōfitentur totū, &c. in 3. co. versi. & bñ aduertas tū iudex, &c. Vnde notat Bal. in d. l. cū falsus. quòd in facto suo quis errare non pōt. Subdit etiā, quòd ilia lex inducitur, quòd quotiescunq; quis interrogatur de facto suo, debet respōdere simpliciter, nō sub conditione, vel protestatione. quod dicit tenendū menti. Et inquantum dr̄, qđ debet respōderi positionibus, & articulis per principales personas, etiā in criminalibus cauſis, limita, vt non procedat in muliere coniugata accusata, quæ pōt respōdere capitulis per ꝓcuratorē sufficienter instructū, nec pōt cogi per iudicē, vt respōdeat personaliter. ita no. inquit Matth. in consti. gñalia iura. in 6. no. per tex. ibi. Et aduerte, quia dictus ꝓcurator debet habere speciale mandatū, quia hoc importat illud verbū, sufficienter instructum. ita inquit Mat. ibi, qué vide. Vtrū aūt parti sit dāda copia positionū, & terminus ad cōsultē respōdēdū, ponit, & latè examinat Mat. referens opiniones in cōsti. partes in iudicio. in 1. no. versi. sed pone ꝙ iudex, &c. vbi semp videas melius quā alibi, & ibi etiam quid in Regno. & ille tex. in d. constit. vult quòd principalis posit respōdere positionibus per se, vel per aliū cū cōsilio aduocati. Et an is, qui respōdit positionibus cū iuramēto, posit de piurio accusari? Hāc quęstionem ponit, & examinat ꝙ & cōtra Bal. in repe. l. 2. in pen. co. ver. sed nunquid de eo, &c. ff. de iureiu. tandem conclu dit quòd non. quod dicit esse verius, per plura iura & fundamēta, vide eū oīno. Vtrū peccet reus interrogatus à iudice super crimine, mentiendo, cùm si confiteatur, mortē incurrat? dicit Arc. quòd sic, & hoc si iusta est ſterrogatio, si aūt est iniusta, fugiat quantū pōt, ne respondeat, appellādo, vel aliās, quòd si hoc non pōt, non mentiatur, vt hoc ipse latius no. ſm beatum Tho. 22. q. 2. in c. ipsarū. refert, & sequitur Lu. in l. nec ipsi. in 2. co. ver. an peccet, &c. C. de inco. li. 10. Vtrum aūt reus principalis varius torqueatur? vide latè Parid. in trac. syndi. in ver. tortura. in 6. col. circa fi. Adde quòd respondens inquisitioni cū iuramento contra veritatem, non punitur de periurio, ita not. inquit Ale. in apost. ad Bar. in l. prima. in fine. ff. de bon. co. qui mort. sibi consci. subdens ita fuisse consultum per quosdam peritos doctores. tene menti. Gab. Saray.

DCXCVII.

1 *An si procurator faciat actum tanquam nuntius, valeat?*
2 *Nuntius aut epistola in quibus requirantur ad validitatem actus.*
3 *Nuntius nudum organum domini censetur.*
4 *Nuntij & procuratoris differentia. 5.*
5 *Nuntius ex quibus dignoscatur, ex quibus item procurator.*

1 SI procurator facit actum tanquam nuntius, non valet actus. textus est singularis ſm intellectum glosse penu. & verum in l. multum. C. si quis alteri vel sibi. in glo. super verbo, comparāsti. facit quod dixi anno elapso in l. 1. ff. de verborum oblig. quem casum nota perpetuò.

ADDITIONES.

Adde quòd illum dicunt singulārē ibi oēs, vt per Castr. post Bar. & alios in d. l. multum. ad fi. Bar. in l. qui autē. §. fi. ff. de consti. pecu. & vtrobiq; per Ale. in addi. & ideo in procuratorijs ponit, Procuratorem, actorē, factorē, & nuntium specialem, vt posit facere tanquam nuntius. Nic. Pig.

Pro pleniori huius singularis intelligentia, & ꝓ dilucidiori declaratione materiæ nuntij & ꝓcuratoris, de quo hic agi
2 tur, dic ꝙ in obligationibus, ꝙ consensu perficiuntur, de quibus Insti. de obli. q̄ ex cōsensu, vt sunt emptio & vēditio, &c. ad perfectionē cōtractus & validitatē eo casu, quo inter absentes cōtrahitur necessarius est nūtius vel epistola, vt ꝓbat ibi tex. ad idē est te. in l. cōsensu. ff. de act. obli. Ex quo infertur, ꝙ si non mediāte nūio, vel epistola ego vēdidi tibi absenti fundū, & tu hoc sciēs ratum habuisti, & dixisti te emere, nil cēsebitur actū. ꝙ ꝓbatur per ꝑdicta. ad idē est gl. no. in d. l. cōsensu. & in l. 1. ff. de cōtrahen. emp. q̄ cōiter tenetur per doc. licet in matrimonio cōtrarium dicant Host. & Io. An. in c. ex literis. 2. desponsa. & in c. dilectus. e. ti. Sed eorum opinio reprobatur per ꝑdicta, cùm ista specialitas nō ꝓbetur iure aliquo. & hoc etiā est de mente Spe. ti. desponsi. in prin. Idē dicimus fore in donatione: si. n. dicā. dono talē rē tali, qui absens est, non acquiritur sibi per talē donationē, nisi nuntius vel epistola interueniat, ꝙ quo est gl. no. in l. illud. C. de sacrosan. eccl. facit. l. absenti. ff. de donat. in prin. & ibi tenet Bar. Idē tenet Bal. in l. ambigi. C. e. & ibi est gl. quæ tū subiungit, quòd quando per rei traditionē realem fit donatio, perficitur etiā inter absentes, q̄n res illa acceptatur. & sic potest intelligi ille te.
3 Et propter prædicta dicimus, quòd si nuntius ſdeputatus ad contractum sit per dominum reuocatus, etiam si reuocatio ad ipsius notitiam non peruenerit, non valet tamen ꝙ cum eo agitur, quia ipse ex se nihil agit, nec cum eo aliquid agitur, sed interuenit vt nudum organum domini, & ideo cessante dñi voluntate nil cum eo disponi potest, vt ff. de manumiſ. vind. l. si pater. & hanc opinionē tenet Io. And.

And. in noue. in c. fi. de ꝓcu. li. 6. & re ꝓbat gl. l. 1. ff. de cōtrahē. emp. quæ contrariū tenet. Idē tenet Cy. in l. manda tū. C. mand. Ex ꝑdictis etiā inferē, ꝙ nuntius priuati non pōt esse gñalis, ita qđ in vim illius gñalis mandati, ipse descendat ad aliqua ſspecialia. tunc. n. nō esset tanq̄ organum, sed ipse per se aliquid ageret vltra id, ꝙ dominus dixit. & hoc vī velle tex. ff. de procu. l. 2. Et hæc verba, quæ quotidie ponunt in instrumentis, ſ. talis fecit suū procuratorē, actorē, factorē, & nuntiū specialē, prout denūtio loquuntur, non habēt effectū, nisi in his, quæ ſpecialiter inferunt, vt ex prædictis patet. Dicimus etiā, ꝙ si ille, qui est tm̄ procurator, fecit actum vt nuntius, nō valet ꝙ agit, vt in d. l. multū interest. C. si quis alte. vel sibi. & Ro. hic. Et ex his vī velle Pet. vt refert ibi Cy. ꝙ illud, qđ quis facit vt nuntius, nō posit validari ratihabitione, si mandatū nō præcesserit: non. n. fuit pica vel organū, mādato nō ꝑcedēte, ita tenet Bar. in l. qui aūt. §. cōstituere. ff. de cōsti. pec. tenet ēt gl. q̄ sequuntur Petr. & Cy. & Bal. in d. l. multū interest. C.
4 si quis alt. vel sibi. Ex prædictis colliguntˢ aliquæ differentiæ inter nūtium & procuratorem, & inter cæteras est illa, ꝙ in actu gerendo procurator concipit verba in personā suā nominando dominū, nō sic aūt in nuntio, qui cōcipit verba in personam dñi, & est vt pica & organū, loquitur n. per se, sed non à se. Et ꝓ prædicta dicimus, quòd & si in redhibitoria scientia procuratoris et mentis rē vitiosam, noceat dño, vt in l. cū mancipium. ff. de ædil. edicto. secus tñ est in scientia nuntij et mentis, vt dicit ibi gl. Notandū
5 vlterius ſm Bald. in d. l. multū. quòd ex tribus† cognoscit nuntius: primò ex forma mādati, si mandatū est ei vt nuntio. secundò ex conceptione verborum, si concipit verba in personam dñi. tertiò ex modo acquisitionis, si acquirit dño directā actionem directa via. Ex tribus etiam cognoscitur procurator, ſ. ex forma mandati, si habet mādatum tanquā procurator, & ex conceptione verborū, si concipit verba in propria persona, & ad vtilitatē dñi, & ex modo acquisitionis, si acquirit vtilem actionē dño via obliqua, & non directam actionē immediatè, vt in l. cū per eos. e. tit. Sed pone, quòd constitutio sit per verba cōia, vtpote, mando tibi, quòd geras negotia mea, vel contrahas ꝙ me. Respondet Bal. vbi suprà, quòd poterit contrahere, prout sibi placuerit, tanq̄ nuntius, vel tanquā procurator, in his, quæ vtroque mō geri possunt. Sed si non posset actus geri nisi vno modo, solūmodo videbitur ſm illum modū gerere actū, vt est videre in stipulatione, quæ non pōt fieri ꝙ nuntium, vt ff. de ver. obli. l. 1. in prin. & in fideiusſione, vt est gl. no. ff. mand. l. si in hæredē. intelligor. n. mandasse, vt contrahas, ſm quòd natura negotij requirit. iuxta no. per Inno. c. cùm causam. de iura. calū. Et idem dicerem vbi in mandato ponerentur illa verba, quæ consueuerūt apponi. Facio te procuratorē, & nuntiū meū &c. Prædicta tū ego limitarem dupliciter. Primò, vbi certa forma data fuisset, aliās aūt in gñaliter cōmissis, nulla speciali forma data nō posset vt nuntius interuenire, per ea quæ paulò ante dixi post Bar. Nec obſt. si dicas, quod per literas credentiæ, quę sunt gñales, constituitur nuntius, ille tñ non habet ſpecificam formā, nā dicendū quòd imò habet, attentò, quòd verba sunt cōmissa nūtio, & specialiter expressa ea, quæ factu rus est, prout literæ credentiæ indicant. Secundò limitarē, si verba expressa in gestione actus non repugnarent: ſ. n. conciperet verba in personā suam, non possemus dicere, quòd gerebat actum vt nuntius, nec econtra. pro quo est tex. apertus in d. l. multū interest. & diffusius prosequitur Do. Bondi. Villadig. in tractatu de legato. in 1. q. 3. partis principalis co. 1. in ti. versi. circa nūtios. nu. 13. quibus adde quòd ille qui mittit nūtium, vult obligari per ipsum, & nō per alium, & ideo pōt reuocare mandatum clām: Sed ille qui procuratorem mittit, vult obligari per aliū nō per se, & ideo nō valet reuocatio, nisi in notitiā deducatur. de quo per Io. And. in ca. fi. de procur. in 6. in nouella. & Bal. in tit. de pace Constan. in versi. hoc ad nos. & ita in terminis tradit Dom. Petrus Rauēnas in suo Alphabe. in verb. procurator. columna nona versic. & nota. Quæ nota, quia pulchra est materia & quotidiana. Gab. Sar.

DCXCVIII.

1 *Maior ordine, & dignitate, licet postea in collegio receptus, an debeat antea receptis præferri?*

1 MAior ordine & dignitate, licet postea in collegio† fuerit receptus debet præferri antea receptis, qa maioritas ordinis potius attenditur, quā prioritas temporis. tex. est no. in c. statuimus. de maior. & obed. tene menti.

ADDITIO

Adde Fel. in rub. e. ti. doc. in c. clerici. vbi Deci. de iudi. idem Deci. post alios in l. cū quid. ff. si cer. pet. Nico. Boer. in ad dit. ad tract. de auth. magni cōsi. in fine suarū decisionū vbi latè tradūt de ꝑcedētia & progatiua tā fedēdi q̄ ambulandi in cōibus hominum actibus, & ponunt nonnullas limitat. ad hoc singulare, de quo etiam per eundem Deci. consi. 161. pro domino. Tho. Gra. decisi. 64. Nico. Pigno.

DCXCIX.

1 *Lucro si quis alterius cōtemplatione ex dispositione legis privetur, id illi in dubio quæritur, cuius contemplatione privatur. Secus si ex dispositione hominis.*

1 REgula est, quòd cùm quis alterius cōtemplatione tali quo lucro priuaſ, lucrū illi in dubio quærit, cuius cōtēplatione priuatur. l. si legatari⁹. C. de leg. l. cū emācipati. §. si duo. ff. de coll. bo. in l. post legatū. §. amittere. ff. de his quibus vt indig. l. si defunctus. C. de suis & legi. Canoni. allegant duas gl. vnā in c. si diligenti. in verbo, perdant. 2. de foro compe. & in c. quia clerici. in gl. fi. de iure patro. & de hac regula Bar. facit magnū festū in l. 2. §: videndum. ff. ad Tertu. licet hæc iura nō alleget. Hoc tñ intellige verum, cùm quis priuatur lucro alterius contemplatione ex dispositione legis, secus si ex dispositione hominis', seu testatoris: tunc enim quæritur subſtituto, vel cohæredi ipsius priuati, non autē illi, cuius contēplatione priuatus est. tex. est cum gl. cuius primus inuentor Iac. de Are. & singularis in l. vxorem. §. hæres. ff. de leg. 3. & Bart. ibi facit festum. & Bald. in authen. cui relictum. co. 2. versic. extrà quæritur. C. de indi. vidui. vbi de illa gl. exultant ambo.

ADDITIONES.

Ad hæc vide q̄ addidi ś. sing. 448. inci. sed posito. & vide Sād. in c. de his. in gl. fi. ibi, co. 2. in fi. de accu. vbi colligit istā regulā, ꝙ qua dicit esse bonū te. & ibi gl. in l. post legatum. §. amittere. ff. de his quibus vt indig. vide ēt bonū tc. in c. si canonici. §. si aūt. de of. ord. in 6. & in c. q̄busdā. de pœnis.
Idem Roman. in consi. 32. visa. col. 3. Bal. in l. vnica. nu. 43. & ibi Ias. co. 1. C. de his quæ pœn. nomi. Ias. l. seruo legato. §. si testator. ff. de leg. 1. & in l. 1. col. pen. C. de his quib. vt indig. Ale. in consi. 138. opportunē. col. fi. lib. 1. Soci. in rub. ff. de his quæ pœ. nomi. Deci. in 2. lectu. & ibi alij Moder. in rub. extrà de iud. Ias. & ibi pulchrè per Lud. Gomes in §. 1. in gl. in verbo, actio. Insti. de act. post eos quos allegāt Are. in §. fi. co. fi. Insti. de lega. & Ias. in 14. notab. & ibi per alios in l. si quis maior. C. de transactio. & cui applicentur pœnæ de iure canonico, vide suprà sing. 448. Nic. Pig.
Adde latè scripta per Io. Nic. Arel. in l. generaliter. nu. 44. C. de secun. nup. & per Caro. Mol. in 1. parte cōmenta. in consuetu. Parisien. §. 1. nu. 27. versi. est enim maximæ. Deci. in l. illam. co. 2. C. de collatio. Ale. consi. 217. ꝑspectis verbis col. 2. nu. 9. versi. fortificatur. lib. 6. Gab. Sar.

DCC.

1 *Vicarius generalis Episcopi in remotissimis partibus existentis, an possit in ecclesijs conferendis consilium præstare, si ille sine Episcopi consilio ex inueterata consuetudine conferri nequeant?*

EX longæua & inueterata consuetudine Episcopus habet hoc ius, quòd sine consilio suo nulla ecclesia vacās
1 in sua diœcesi potest alteri conferri. Modo pone† quòd Episcopus abſit, & sit in remotissimis partibus, ad quem impossibile est haberi recursum: Vel pone in domino temporali, an eo casu Vicarius, seu vicegerens possit consilium præstare in ecclesijs cōferendis, seu locis alijs? Pri-

ma fronte videtur dicendũ quòd non, quia eſt voluntaria iuriſdictio, in qua non ſuccedit Vicarius generalis. caſus eſt in c.cùm in generali.de offi.vica.lib.6. Tamen Arc. dicit in Curia Romana ſe obtinuiſſe contrarium.63. diſt.c. Reatina eccleſia.alle.tex.in c.ex frequentibus.de inſti.Sed videamus an ſit verũ.Canoniſta diceret quòd ſic,vt Euangelium(vt dicit Io.And.in procem.6.dum ſubmittit opera ſua Arch.)Sed ſalua reuerentia tanti patris non dicit verum,quia contra caſum c.1.in fin.de ſede vacan.lib.6. vbi dicitur,quòd in caſu noſtro valet collatio, etiã ſi nullius conſilium ſeu conſenſus acceſsiſſet.Secundò probo per dictum Federi.de Sen.conſi.264.licet canonici. vbi firmat, quòd cõſenſus Epiſcopi requiſitus ad validitatem ſtatuti facti per capitulum, non poteſt præſtari per generalem Epiſcopi Vicarium, & eſt ratio quam ſuprà dixi, quia eſt voluntariæ iuriſdictionis.d.c.cùm in generali.

ADDITIONES.

Adde quòd Arch.in d.c.Reatina.hic alle.ſequitur Bal.in c.venerabilis.de conſue.Sand.in c.ſubditis.co.9.in prin.de præſcrip.Licet Roma.hic ipſum reprobet rationibus quibus oportunè reſpondet idem Sand. in c.ex parte.col.6.verſi. an autem abſente.de conſtitutio.Ad prædicta vide etiam Sand.vbi facit mentionem de Ludo.hic,& aliqua adducit in c.cùm omnes.col.4.verſi. & non ſufficit dictum Archi. ſequitur etiam Anto.in c.quod ſicut.in 3.col. de electi.& magiſter meus Ia.in l.in ꝓuinciali.§.ſi ego ſuperficiarius. co.3.de oper.noui nun.pro quo dicit eſſe optimum text. in ca.cùm nullus.in ver.epiſcopo autem in remotis agẽte. de tempo.ordi.quicquid dicat Ro.hic.

Adde quòd Fede.loquentem in ſtatuto ſequuntur doct.in c. cùm omnes.& c.cùm acceſsiſſent.de conſtit.quia illud eſt de forma,quæ ſeruari debet.Alex.& Iaſ.in l.1.ff. de lib. & poſthu.& vide pulchrè per Feli.in c.pen.co.3.de conſti.& Matth.de Afflic.poſt And.de Iſer.in c.Imperialem. quæſ. 18.de prohib.feu.alie.per Fede. Nico. Pign.

DCCI.

1 *Induciæ deliberatoriæ an à iudice ſint ita concedendæ in cauſa criminali,ſicut in ciuili?*

1 QVæro, nunquid induciæ deliberatoriæ ſint † concedendæ per iudicem in cauſa criminali, ſicut in ciuili, vt in auth.offeratur.C.de litis conteſta.Fui per iudicẽ Poteſtatis heri interrogatus,dicẽtem quòd ſic, quia in criminalibus proceditur ad ſimilitudinem cauſarum ciuilium, vt l.abſentem.ff.de pœ.ſed ita eſt in ciuilibus, vt dicta authenti.offeratur.ergo,&c.Secũdò, quia vbi maius eſt periculũ,ibi cautius eſt agendũ.c.vbi maius.de elect.li.6. cum ſi.ſed omnis cauſa criminalis eſt maior qualibet pecuniaria.l.in ſeruorum.ff.de pœ.ergo,&c.& quilibet ſic diceret per dictas rationes.Sed tamen in contrarium eſt gl.ſingularis communiter ignota 3.q.2.c.de inducijs.vbi gl.aurea. & adde ad d.auth.offeratur.Ratio redditur ibi per gl.vide eam,quia non poſſum tibi omnia diſcutere.

ADDITIO.

Hanc gl.ſequitur Hip.de Marſi.in prac.crimi.§.expedita.nu. 64.& in ſing.348.libellus.in fi.ſing.437.in cauſis. in fi.Cõtrarium tenuit Hoſt.in ſum.§.1.verſi.aliæ deliberatoriæ. & eſt communis opi.vt per doct.in c.2.de dilat. Alex.qui alios citat,in l.prima.notab.2.ff.de eden. Nico. Pign.

DCCII.

1 *Priuilegia alterius infringẽs,ſeu violãs qua pœna puniatur?*

1 VIolans, ſeu infringens priuilegia † alterius,qua pœna debeat puniri, vt ſunt gabellarij qui faciunt ſcholares ſoluere contra eorum priuilegia? Dic quòd debet priuari omnibus proprijs priuilegijs, ſi quæ habet. caſus eſt notabilis in c.dilecti filij.de priuileg.

DCCIII.

1 *Creditor priuati debitum ſibi congruo tempore oblatum accipere renuens,illud petendi ius nõ amittit,& an id habeat locum in creditore reipublicæ?*

TV *ſai che* creditor priuati recuſans accipere debitum
1 † ſibi oblatum congruo tempore, non propter hoc ꝑdit ius petendi illud.caſus eſt in l.ſed ſi poſtea.ff.de arbitr. l.ſi peremptorio.in fin.de actio.emp.l.ſi decem. & l.ſi debitor offerre.de ſolu.& ibi plenè. Sed an habeat locum in creditore Reipublicæ Senenſis,vel Florentiæ, vt recuſando debitum congruo tempore oblatum per rempublicam (quod rarò aut nunquam viſum fuit) perdat debitum? Dic,quòd ſpeciale eſt in Repu.quòd creditor debiti petitionem amittat hoc caſu. duo ſunt caſus l.nulli.& l. fortiſsimi.C.de ero.mili.anno.lib.12.

ADDITIO

Et idem Rom.& Are.in l.quod te.ff.ſi cer.pet. prout eos refert Alex.in d.l.nulli.Neguſa.in tract.de pign.3.memb.5. par.nu.40.Et idem in ſtipendiarijs tradũt Alex.in l. ſemel mora.in prin.ff.ſolu.ma.& in l.ſi ſeruum.§.ſequitur. & ibi Iaſ.nu.7.ff.de verbo.obligatio.Socin.in regu.270. fallen. vltim.Ludo.Gomes qui alios citat,in §.ex maleficijs. nu. 48.Inſti.de actio. Nicolaus Pign.

DCCIIII.

1 *Officiales dantes licentiam recedendi ſtipendiarijs Reipublicæ,vt armigeris,vel doctoribus,qua pœna puniantur?*

1 DAntes licentiã ſtipẽdiarijs Reipub.† vt armigeris, vel doctoribus,cùm nõ poſsint,qui eorũ officiũ ad hoc nõ extenditur,(ſ.vt vadant Florentiã, vel ad balnea) qua pœna puniuntur? Dic ꝙ ſalarium illius temporis quo licẽtiam dederunt,ipſi officiales de proprio ſoluere tenentur. caſus eſt ſingularis in l. iubemus per hanc.§. non danda. verſic.ſciat verò tribunus.C.de ero.mili.anno.lib.12.

ADDITIO.

Et ibi ſequitur Alex.in additio. Nico.Pign.

DCCV.

1 *Cuſtodi allegantiſe non potuiſſe cuſtodire res alienas vt proprias,incumbit probatio.*

2 *Tutor ſi in tali periculo ſit,ꝙ ſimul & ſemel bona ſua, & pupilli cuſtodire non poſsit,debet ꝓferre cuſtodiã patrimonij pupilli,niſi res tutoris pretioſior ſit,vel par rei pupilli.*

ATtende ad te.l.tutor ſecundum dignitatem.§.1.ff. de
1 admini.tuto.vbi probatur,quòd alleganti ſe non potuiſſe cuſtodire res alienas,vt proprias,incumbit ꝓbatio, quia ꝓſumptio eſt in contrariũ, vt ibi. Secundò probatur
2 ad idem,ꝙ vbi † tutor eſt in tali periculo, ꝙ non põt ſimul & ſemel cuſtodire bona ſua,& bona pupilli, debet ꝓferre cuſtodiã patrimonij pupilli cuſtodiæ bonorum ſuorum. Quod primò limita, niſi res tutoris ſit pretioſior, & res pupilli vilis:tunc.n.tutori parcit ſi ſuã præfert. Secundò limita, vbi pretioſitas rerũ pupilli & tutoris ſit par: tunc.n. locus eſt gratificationi.gl.eſt ſing.in l.ſi vt certo.ver. proinde.in verbo,ſaluas.ff.cõmo.Et eſt rõ,quia tutor in re pupillari,ſeu commodatarius excuſatur,ſi eam adhibet diligentiam in re aliena,quam quilibet diligens faceret. in tutore probatur in l.in tutoribus.ff.de admi.tut. in commodatario,in l.in rebus.ff.commod.ſed quilibet diligẽs illud faceret,ergo,&c.& hoc nota perpetuo.

ADDITIONES.

Sequitur Bar.in d.l.tutor.in §.1.& facit l.præſes.cum ſi.C.de ſerui.& aqua. Nico.Pigno.

Vide Bart.Chaſſæn.in commentarijs conſue.Burgund.in 6. rubri.in §.*entregens nobles*.in ver.*maintenir en bon & ſuffiſant eſtat*.in fine. Gabriel Saray.

DCCVI.

1 *Reſidui verbum quid probet, ſi in inſtrumento dictum ſit, Confiteor pro reſiduo me recepiſſe à debitore centum, facta ratione, & calculo.*

VErba illa,quæ ſolent poni in inſtrumentis: Cõfiteor, facta ratione & calculo pro reſiduo me recepiſſe à de
1 bitore meo centum,quid probatur per verbum,† Pro reſiduo? Dic quòd probatur,quòd recipit centum,& etiam totum illud,in quo idem primo tenebatur.Glo.eſt ſingularis ſecundum Ange.in l.ſi ex pluribus.ſuper verbo, reliquum.ff.de ſolutio.

ADDITIO.

Et ibi Ray.Imo.& Feli.in ca.ſi cautio.co.antepenulti.in fide inſtru.Pau.de Caſt. Alexã.Corne.in l.2.& ibi Iaſ.qui alios refert & limitat,C.de hære.inſti.Alex. conſi.26.conſideratis.libr.4.Idem de verbo Reliquos, ſuprà ſingul.35.lego. Nicol.Pigno.

DCCVII.

1 *Arbiter facit litem ſuam malè iudicando quemadmodũ & iudex, & an iudicare negligendo litem ſuam facere dicatur? Et quid de arbitratore?*

TV habuiſti l.ſi quis in conſcribendo.C.de pact.vbi di
1 citur,ꝙ arbiter facit † litem ſuam malè iudicãdo vt iudex,ſed an negligendo iudicare faceret litem ſuã? Tu diceres ꝙ eſt caſus ibi,in verbo,neglexerit,& malè,quia intelligitur ꝙ nolit admittere exceptionem, ſed non dicitur, ſi permittit labi tẽpus cõpromiſsi. In iudice tu bene habes ꝙ ſic.& idem dic in arbitro.tex.eſt ſing.in l.1.§.ſciendum. ver.diuus.iuncto præced.ff.de magiſtr.conuer. Addas ad Bar.in l.ſi.ff.de var.& extraordi.cogni. & ad alios in l.fin. C.de contrahen.emp.vbi quæritur de arbitratore, vbi eſt caſus in l.2.ff.de proxenet. ꝙ ſic.& vide gl.Inſti. de obliga. quæ ex quaſi delict. in princi. & in authenti. decernimus. C.de arbit.quæ communiter non intelligitur.

ADDITIO.

Quem tex.dicit ibi Bal.non eſſe alibi.& Deci.in d.l. penul.6. notab.vbi alij ponunt.Alex.in additio.l.prouidendum.C. de decurio.li.10.& Ludo.Gomes in 36.caſu negligentiæ, quos collegit in regu.cancella.de trienna.poſſ. Nic. Pig.

DCCVIII.

1 *Epiſcopus,ſeu presbyter contra dominum temporalem coniurans,qua plectatur pœna?*

DIcam tibi dubia de quibus in itinere interrogauit me pridie reuerendiſs. presbyter Cardinalis de Vrſinis.
1 Primũ,qua pœna puniatur Epiſcopus, † ſeu ꝑsbyter faciẽs cõiurationẽ cõtra dominũ tẽporalẽ, & in primis nõ recordabar.Dic,ꝙ ſunt degradãdi,& ſic priuãdi beneficiis & officijs.tex.eſt ſingularis 22.q.5.c.ſi quis laicus.Licet Arc.dicat quod ille tex.eſt Paleæ,non Gratiani. ſed eũ not.bene.

ADDITIO.

Et idem Roma.in conſi.365.quæritur.& illum te. dixit not. Abb.in fi.prin.in c.at ſi cleric.de iud.latè per Io.Ber.Diaz. in prac.cri.canõ.in verbo,læſæ maieſtatis rei.poſt eos quos alleg.Et nouiſsimè per excellen.do.Hier.Gig.in tract.ſuo crimi.læſæ maieſt.lib.1.rub.qual.& quibus crim.læſæ maieſt.commit.q.63. Nicol.Pign.

DCCIX.

1 *Excommunicationem minorem incurrit loquens ſeu participans cum excommunicato, & quid de aſſociante excõmunicatum mortuum vt eius funus curet?*

2 *Excommunicatio maior quæ ſit, & quæ minor?*

3 *Participatio cum excommunicato quare prohibetur.*

4 *Mortui corpus an poſſit tradi medicis?*

1 SEcundum,loquens † cum excõmunicato, ſeu participãs incurrit minorẽ excommunicationem.11.q.3.c.cũ ex
2 communicato.& c.qui cõmunicauerit.(quæ.n.ſit † minor ſeu maior excommunicatio,not.in c.ſi celebrat.de cleric. excom.& in c.conſtitutionẽ.& in c.ſtatuimus. de ſen.excom.li.6.)an illud verũ ſit,ſi cõicat cũ excõicato mortuo in iuuando eum vt ad funus ducatur, curando ſibi funus, vel ſociando? Videtur primo ꝙ non,ſm Hoſtiẽ.qui tenet hanc opini.nam participans cũ excommunicato incurrit minorem,qñ cum eo aliquid deducit in vſu,vt dictis iuribus Decreti,ſed cũ mortuo nõ poſſumus aliquid in vſum deducere, cum ſit cadauer. igitur &c. Secunda ratio,
3 quare prohibetur † participatio cum excommunicato eſt, vt excommunicatus rubore confuſus citius veniat ad pœnitentiam,& abſolutionem.c.pia. de excep.lib.6. Sed hæc ratio ceſſat in excommunicato mortuo.igitur, &c. & ita credebat dominus Cardinalis, cũ eſſet coram eo de facto. Sed contrarium eſt veritas. iſta eſt ſententia glo.ſingularis in c.ad hæc.de priuile.& eſt ratio duplex.primo tex.dicentis.quibus prohibemur communicare viuis, prohibemur & mortuis.c.ſacris.de ſepul. & 20.q.2.ca.2.Legiſta ad hoc
4 alleg.ff.de cad.puni.l.2.& ibi Bar.inducit, an † corpus mortui poſsit tradi medicis, & reliquit indeciſũ,alias tibi decidã,quia eſt caſus in Decretis non recordor modo. Secũda ratio eſt,quia effectus excommunicationis quo ad eccleſiã militantẽ durat etiam poſt mortem.c.à nobis. de excõ. *lo grande* & d.c.ſacris puta quo ad ſepulturã. ergo &c. & ita domino meo reſpondi.neſcio quid tu dixiſſes.

ADDITIONES.

Adde ꝙ idem tenẽt.Panor.& Io. de Lig.ibi.& Cald. in repe. in c.cũ excõmunicato.11.q.3.in princi.& tria vel quatuor ſimilia.ſ.an diſpoſitum in homine viuo habeat locum in mortuo, ponuntur notabiliter in addi.ad Panor.in d.ca.ad hæc.Et iſta faciũt ad rõnẽ quare canones prohibẽt cõmunicari excõmunicatis etiam mortuis,id eſt, vt melius inducantur ad abſolutionem & pœnitentiã dũ viuunt,& ſic generaliter vt delicta coerceantur, & impunita nõ euadãt. Illam glo.ſequitur Fran. Rip.in tract. peſt.par. vlti.in princi. nume.107. Nico.Pign.

Vide Hippol.de Marſi.in l.ſi.nu.43.ff.de quæſtio. Gab.Sar.

DCCX.

1 *Excommunicatus, vt quia iniecit manus violentas in clericum,punitur, & à ſolo Papa regulariter abſolui poteſt, niſi in eum leuiter manus iniecerit,tũc enim ab Epiſcopo abſolui poteſt.*

INcidens in excõmunicationem,vt quia iniecerit manus
1 † violentas in clericum,iuxta c.ſi quis ſuadente.17.q.4. punitur alia pœna,ꝙ non põt,niſi regulariter à Papa abſolui,& non ab epiſcopo.Licet fallit in caſibus vt in c. ea noſcitur.de ſen.excõ.cum ſimil.Quod etiã fallit, vbi quis inciderit in excõmunicationẽ leui iniectione, tũc enim poteſt ab Epiſcopo abſolui,caſus eſt ſingularis ſecundum cõmunem intellectum in cap.peruenit.de ſenten. excomm.

ADDITIONES.

Et ibi Abb.& Feli.in c.cum illorum.eod.titu.Hoſt.in ſum.e. tit.§.1.verſ.ſunt etiam caſus 6.ponit verſus.Et per illud c. dicit Lap.alleg.76.factum ſuper quo. ꝙ epiſcopus poteſt abſoluere excommunicatum qui dedit maxillatã vni Canonico,quia hæc nõ dicitur enormis læſio.Et adde Card. Zabar.conſil.42.reuerendiſsime pater. Et intellige ꝙ põt Epiſcopus abſoluere excommunicatum qui iniecit manus in clericum etiam extra ſuam diœceſim, vt per deciſio.Tholoſa.231. Nicol.Pig.

Adde Nicol.de Milis,in repertor.in verb. excommunicatus ꝑ iniectionem manuum. Et an incurrat excõicationem qui includit clericum inuitũ in aliquo loco, quamuis corpus clerici non tetigerit? dic ꝙ ſic,vt per Alc. in l. quod ſi quis.§.quod prætor.ff.ne quis cum qui. Gab.Sar.

DCCXI.

1 *Carcer de iure ciuili non poteſt aſsignari ad pœnã.ſed ad cuſtodiam,licet de iure canonico ſecus.*

2 *Iudex eccleſiaſticus ſi de crimine eccleſiaſtico contra laicum cognoſcat, an poſsit laicum pœna perpetui carceris ſecundum ius canonicum punire?*

3 *Intellectus c.quamuis de pœn.lib.6.*

1 TV ſcis,ꝙ de iure Ciuili carcer non † poteſt aſsignari ad pœnam,ſed ad cuſtodiam.l.aut dãnũ.§.ſolẽt.ff.de pœnis.l.incredibile.C.eodem tit.Licet de iure Canonico ſe
2 cus,in c.quãuis.de pœn.li.6.Modo quæro,† nũquid,cum iudex eccleſiaſticus de crimine eccleſiaſtico cognoſcit cõtra laicum, poſsit laicum punire,vel afficere pœna perpetui carceris ſm ius Canonicũ? Quilibet diceret ꝙ ſic, ex eo q.a. ratione criminis laicus eſt effectus de foro eccleſiæ, vt eſt notum in c.ſi duobus.de appellation.cũ ſimilib. Ni
3 hilominus veritas eſt in contrarium.Et † dictũ c.quamuis. habet locum,cum punitur perſona eccleſiaſticã,non laica. dictum eſt ſingulare verbum Old. conſi.88.incip. quæritur.& ſequitur Io.And.per eaſdem rationes in addi.Spe.in rub.de offi.or. Eorum fundamentum eſt in c.ſi epiſcopus. de offi.ord.lib.6.vbi caſus rectè intuenti.quod nota, licet Io.And.& Oldr.non allegent.

ADDITIONES.

Adde Petr.de Anch.in reg.ea quæ.48.col.de regu.iur.in 6. Pe.de Anch.& Imol.in c.cũ episcopus.de offi. ordi.in 6.p illũ te.in ver.personas ecclesiasticas, vbi tñ Gemi.videtur tenere oppositũ ad quod cõfirmandum Feli.adducit quin que vel sex tex.in c.cum sit.col.9.in medio.ver.& adde. de foro compe.vbi etiam allegat Ana.hanc secundam opi. tenentem in duobus,vel tribus locis,vt ibi per eum.

Adde August.Arimi.in tract.malefi.in verbo,ꝙ fama publica.nu. 88.Ludo. Carer.in tract.homic. in vlti. par .nu.33. Franc.& doct.in d.c.cum episcopus. Nico. Pig.

Vide latè d.Palat.Ruui.in repe.c.per vestras.in 2.not. col.14. versi.& ex prædictis infertur.nu.18.fo.183.extra.de dona. inter virum & vxo.Cui adde Bartho.Cępo.consil.cri.73. Et an episcopus dãnãs ad perpetuos carceres possit in sententia reseruare ius minuẽdi pœnã arbitrio suo,tradit Feli. in c.qualiter & qñ.in §.ad corrigendos.de accusat.Et an iudex secularis possit damnare laicũ ad perpetuũ carcerẽ, & an dãnãdo valeat sentẽtia?vide Bar.in l.2.ff.de publi.iudi.& ibi Alex.ꝙ nõ possit.Sed Bal.in l.reos.C.de accus.dixit valere sententiã,sed posse reuocari,cuius cõtrariũ dixit idem Bal.in cõsi.380.vol.3.& plenè tradit Lud.Carer.in sua practica crimi.in §.circa.4.nu.33.& seq.& Didac.Coua.in practicis quæstio.c.10.nu.2.versi.contrariũ planè verius.G.S.

DCCXII.

1 *Ioculatores,& mimi,qui fera animalia ducunt,qua pœna puniantur,si illa aliquem hominem occiderint?*

2 *Tituli extraordinarij sunt legendi.*

3 *Ventris ingluuies ad luxuriam prouocat,& facile omne opus bonum destruit: Vnde comedendum est,vt viuamus, non viuendum vt comedamus.*

4 *Bartolus,ad pondus cibum sumebat,vt intellectum æquè semper bene dispositum,& nunquam alteratum haberet.*

1 QVæro à te, isti ioculatores † & mimi ducentes cõiter aĩalia fera ligata,vt Vrsos & Leones, qua pœna puniũtur, si illud aĩal aliquẽ occiderit?Tu diceres ꝙ pœna mortis,quia qui occasionẽ mortis dat,occidisse videtur.Dic tñ ꝙ pœna est ducentorũ solidorũ.tex.est singularis in l.quo vulgo.ff.de ædil.edi. cũ duabus legib.p̃cedentibus.& hoc est propter tacitũ consensum ciuium,qui illos permittũt
2 esse in ciuitate.Studeas istos†tit.extraordinarios,& nõ cõ
3 sumas tempus in scortis.Ventris†nãque ingluuies ad luxuriã prouocat, & facile oẽ opus bonum destruit.dicit text. Hieronymi,& notum est hęc mẽbra sibi ipsis vicina fore. vnde fit,vt vicinitas confœderationẽ arguat vitiorum. 44. dist.§.1.& c.conuiuia.Non.n.plus,quam necesse est, debemus corpori deseruire,sed eius infirmitatẽ reficere, vt ipsum habeamus ad vsum exercendę virtutis.dicit tex.in d. c.conuiuia.Vnde Seneca,non viuo vt comedã, sed come-
4 do vt viuã.Et ideo Bar.†comedebat ad põdus,vt haberet intellectũ pariter dispositũ,& nũquã alteratũ,& ideo cõedè tẽperatè ſm ꝙ dicit te.de conse.di.1.c.nõ mediocriter.

ADDITIO.

Adde alium tex.sing.in l.si.ff.de extraordi. crimi.vbi circũferentes serpentes,si cui ob eorum metum damnũ datũ fuerit,extra ordinẽ puniuntur.Et adde Cæpol.in d.l.quo vulgo.& per Francis.Rip.in tractat.pestis.in 3. par. in princi. nu.90.Et de vita Bart.latè Ias.l. quidam cum filium.ff.de verborum obligatio. Nicol.Pigno.

DCCXIII.

1 *Emptor infra quantum tempus suam displicentiam declarare debeat,si sibi res vendita fuerit cum hoc,quod si sibi displicuerit,sit inempta?*

1 VEndo tibi rem cum hoc,ꝙ si tibi displicuerit, res sit inempta,quæro infrà†quãtum tempus debet emptor suam displicentiam declarare,vt rehabeat pretium,& restituat rem?Diceres ꝙ est quæstio,de qua in l.si quis arbitratu.ff.de verb.obli.Sed malè. quia statutus est terminus in casu nostro 60.dierum.tex.est singularis in l.quod si nolit §.si quis ita.ff.de ædil.edict.

ADDITIONES.

Qui text.sing.ab omnibus reputatur,vt per Io.de Monte in tract.termi.actio.qui imprimitur cum Ias.de actio. nu.15. Et per illum tex. vide quæ tradunt doct.in c. per tuas . de donat.& Domi.Augus.Bero.q.famil.5.Et est duplicatum infrà singular.776.emo à te equum. Nicol.Pign.

Hanc quæstionem in terminis latè examinat Didac. Couar. lib.1.variarum resolutio.c.9.per totum. Gab. Saray.

DCCXIIII.

1 *Statutum imponens pœnam pecuniariam paruam, vel magnam pro adulterio,vel homicidio,pro quibus est pœna mortis de iure communi,an valeat?*

2 *Oris fracti pœna iure 12.Tabul.erat pecuniaria.*

3 *Porcellum rustico auferens,oculum illi dextrum aufert.*

IVdex Potestatis cõsuluit me,nũquid valeat statutũ im-
1 ponẽs†pœnã pecuniariã ꝓ adulterio,vel homicidio, ꝓ quibus ẽ pœna mortis de iure cõmuni?Arc.ponit in c.duo ista nomina.23.q.4.& in c.fina.ne cleri.vel mona.li.6.Ho. & Io.And.in c.fi.de cõsue.& decidũt ipsi,ꝙ statutũ nõ valet,ea rõne,quia vt cõstitutio sit valida,debet esse æqua,iusta, & vniuersalis c.erit aũt lex.4.dis. sed ista cõstitutio est iniqua,vt probabitur,ergo est inualida.Quod sit iniqua, ꝓbatur,quia quælibet dispositio, per quã datur facilis occasio delinquẽdi, vt iniqua reprobatur.l.cõuenire.ff. de pact. dota.l.si vnus.§.illud.ff.de pact.c.quemadmodũ.& ca.& si Christus.versi.quædã.n.de iureiuran. Sed ꝑ istã datur facilis occasio delinquẽdi,quia nil magis appetimus,quã saturare voluntatẽ nostrã cũ possumus,igitur cũ sciat pro homicidio eũ nõ moriturũ,de facili posset delinquere . & ad hoc 12.quæs.3.c.pauper.vbi dr̃ pauper,cũ nõ habet ꝙ offerat, nedũ audiri contẽnitur,sed cõtra veritatẽ opprimitur facile.n.auro vẽditur iustitia,neq; suã culpã quis pertimescit,cũ sperat posse redimi. & si tu esses in Curia ita diceres.Bal.verò solus apud Legistas in c. 1.§.iniuria.de pace.iura.firmã.in vsib.feu.dicit sine aliqua allegatione hoc statutũ & verũ & validũ, cũ nõ imponit pœnã pecuniariã paruã,& sic nõ cõtemptibilẽ,aliàs secus. Ego aũt ꝓbo per te.
2 §.pœna.Insti.de iniur.vbi dr̃,†ꝙ valida erat lex 12.Tabularũ olim,quę propter delictũ oris fracti imponebat pęnam pecuniariã,& hoc ꝓpter magnã veterũ paupertatẽ. Ita in proposito verior videtur opinio Bal. Itẽ glo.dicens ꝙ qui
3 †rustico aufert porcellũ,aufert sibi oculũ dextrũ.vt l.illicitas.§.ne tenuis.ff.de offic.præsid.Itẽ rustici non audent optare pecunias,vt in comitatu Florẽtino.vt l.domini prędio 11.C.de agricol.& censi.li.11.Ergo verior est opinio Bald. qñ pœna pecuniaria est nõ contẽptibilis. Addas ad Barto. in l.1.ff.vi bonorũ rap.vbi pręsupponit nõ aduertẽs,dictũ statutum validum,non habens notitiam prædictorum.

ADDITIONES.

Adde quod est communis opinio,quod tale statutum valeat vt latè per Felin.post eos quos allegat,in rub.de homicid. Areti.in trac.malefic.in verbo, & ex interuallo.numer.7. & ibi August.Arimi.& in verb. & caput.num.30. Hippo. de Marsi.in l.1.nume.17.ff.de sicar.Limita primò, nisi pœna pecuniaria fuerit cõtẽptibilis, vt quia parua pecuniaria, vt per Bald.vbi suprà Alexan.qui dicit se consuluisse,in l.1. 3.col.vbi Deci.ff.quod quisque iur.Limita secundo in delicto qualificato,vt parricidio,assasinio & simil.vt latè per Masi.sing.665.nisi. Limita etiam vt per Feli. in dicta rub. de homi.Et idem dicas in cõsuetudine Curiæ,vt.s.possint imponere pœnam pecuniariam,maximè ex causa, vt per Matth.de Afflict.decisi.Regni.287.illustrissimus: & Lud. Carer.in trac.homi.par.vlti.nu.12. qui plurimos refert ad intelligentiam istius statuti.

Omnino circa hanc quæstionem vide Decium in l.1.colum. 2.in 6.notabi.in fi.nu.11.ff.ꝙ quisque iuris. & Alberic. de Rosa in l.in seruorum.§.in personis.ff.de pœnis . & idem Alberic.in l.quidam.col.2.versic.quidam etiam. num.6.tt. eodem tit.qui in omni casu tenent hoc statutum non valere. Gabr.Saray.

DCCXV.

1 *Testis vnius dicto quod credatur cõtra partem,an Papa,vel Imperator facere possit?*

1 AN Papa vel Imperator possit facere,ꝙ†dicto vnius credatur contra partem?Dic ꝙ nõ. casus est singularis in c.indicas Hermanum.3.q.9.

ADDITIONES.

* Adde suprà singul.361.

Adde Feli.in c. constitutus.in versic.limita quadrupliciter. & ver.secundo limita.de rescrip. in c.cùm olim.col.10.in fi. de iud.in c.sicut.circa prin.versi.& hoc est adeo verum.de sen.excom. Adde etiam si faciunt quæ dicit Anto. Sicul.in nota.224.incip.princeps non potest ferre sententiam.

Adde & intellige regulariter : secus ex iusta causa , & in certis causis,vt per Inno.& Abb.in c.nuper.de testi.Ias.in l.admonendi.col.71.nu.191.ff.de iureiurã.Deci.in c.1.in prin. de fide instru. Feli.& Deci.in c.veniens. 1. circa fi.de testi. idẽ Abb.in c.sicut.vbi.Deci.col.6.de probatio.vbi loquũtur etiam de consuetudine.Et vide ibi Augu.Bero.nu.46. qui tenet etiam ex iusta causa hoc fieri non posse . Alcia.in l.1.§.fi.nu.22.ff.de verb.obli.vbi doct. disputant nunquid partes possint facere ꝙ credatur vni testi. Nico. Pign.

Istud latè tradit Ioã.Baptista Plotus in repeti.l.si qñ.C. vnde vi.in §.ad laudem.nu.8.versi. & quod plus est.& nu.10. & aliquid dixi suprà sing.363. & an per statutum fieri possit ꝙ stetur dicto vnius testis,tradit Alex.cõsi.188.viso processu.nu.3.versi.põt.n.vol.7.Deci.in c.veniens.1.col.fi.extrà de testib. Ias.in rubr.de iureiur.col.2. & in l.iusiurandũ ꝙ ex cõuẽtione.in prin.ff. de iureiuran.l.1.§.fi.ff. de verb. obli. Rod.de Cur.in repe. rub. de consti.col.17. Crotus in repe.l.nemo potest. col.25.ff.de leg.1. Hippol.de Marsil. consi.33.nu.15.Feli.in c.constitutus.de rescrip.c.cum causam.co.2.de probatio.& Alex.consil.3.col.3.vol.2.& hoc singulare Roma. allegat & sequitur Albanus cõs.12.nu.9. & an statutum ꝙ credatur vni testi valeat,eleganter tradit And.de Isernia in procemio cõstitutio.Regni Siciliæ.col. 9.lin.77. Gabr.Saray.

DCCXVI.

1 *Exemplo vel transsumpto,absque solennitate, quod fides detur,an Papa,vel Imperator facere possit?*

1 AN Papa vel Imperator possit facere ꝙ† transsumpto vel exemplo absque solennitate detur fides?Dic ꝙ nõ Casus est singu.in c.1.de fide instru.

ADDITIONES.

Adde Feli.in c.cum olim.col.10.in fi.de re iudic.ad quod faciunt allegata ibi plenè per eum . & quæ supra addita sunt singular.671.incip.tu scis ꝙ nedum iudex.

Quod intelligitur secundum Feli.Deci.& alios ibi de potestate ordinaria,secus absoluta.vel etiã ordinaria, & ex causa, cũ valeat consuetudo vel statutũ , ꝙ priuatæ scripturæ autoritatem tribuit.ca.cùm dilectus.eo.titu.Alex.l.1.§.fi. & ibi cæteri Mod.ff.de ver.obl.doc.in c.2.de proba.Ni.Pi.

Idem latè tradit Didac . Couar.in pract.q.c.21.num.2.qui ad hoc eleganter inducit d.c.1.de fide.instru. Gab.Sar.

DCCXVII.

1 *Testes rogati an requirantur ad solennitatem contrahendi matrimonij?*

1 AN ad solennitatẽ matrimonij requirantur†testes rogati?Dic ꝙ sic.Legistæ.n.possunt probare huius resolutionẽ hoc modo,Contractus,resolutio , & celebratio debent procedere eodem iure.l. si ad resoluenda.C .de prædijs minor . Sed ad resoluendum matrimonium requiruntur testes rogati,ergo ad contrahendũ , vt l.nullũ.ff.de diuort.Sed de hoc habes glo.singularem in verbo, inuitatis. in ca.nostrates.30.quęstio.5. Sed Bartholomæus Brixi.dicit in quadam sua quæstione, quod ipse non credit glos.veram.Sed mihi placet,per illum textum.

ADDITIO.

Adde ꝙ idem tenuit Spec.in titu.de teste.§.1.col.penul. versi.tertius.& alij quos refert Deci.in c.1.col.4.versi.8. de fide instrumen.Contrarium tenet Franc.de Aret.consi.13. viso.col.3. & alij quos refert idem Deci.vbi suprà, quo in loco nõ decidit , quia de facto pendebat.Sed in consi.143. in causa.col.4.ver.6.dicit primam partem non esse verã,& idem dicit & sequitur Maria.Soci.Iun.consi.29.circa.col. 2.lib.2.& hanc communem dicit Soci.in tract.fallen.regula.420.in fi.Et Cæpol.cons. ciui.1.nu.10.dicens etiam alias sæpe consuluisse.& in tertio consilio seq. Nico. Pign.

DCCXVIII.

1 *Officiales stratarum communis , an possint percipere , quod vnius domus destruatur,vt ciuitas fiat pulchrior?*

1 QVæro,an officiales stratarũ† cõis possint facere quod propria authoritate destruatur domus vnius priuati ad hoc vt ciuitas fiat pulchrior ? Dic quod sic, per textum singularem in l.ædificia.C.de operib.public.

ADDITIONES.

Adde quod facit notabile dictum Bal.in l.si traditio.in princ. C.de actio.emp.vbi dicit,quo fauore publicæ vtilitatis potest quis cõpelli ad factum,per no.in l.stipulatio.ff.de ope. noui nun.de fauore publicæ vtilitatis plenè tractatur per scribentes in l.1.ff.solut.matri.& per Feli. in c.nonnulli.in versi.ad euitandos.de rescrip.

Et hoc sequitur Feli.in c.nonnulli. col.22.de rescrip.Hippo. in practi.crimi.§.aggredior.col.11.vbi cumulat plura fauore publico introducta.Fran. Rip.in rub.ff.de dam.infect. col.2.Et adde infra sing.784.pauper.Quod intellige dummodo pretium ei soluatur, vt per glos.in l.Barbarius.& ibi Ias.col.7.ff.de offi.præto. & Feli.& Deci.in c.quæ in ecclesiarum.de constitu. Nicol.Pign.

Idem scribit Paris de Put.in tracta. de syndi.in ver.iudicis suprema potestas.num. 16. Gab.Saray.

DCCXIX.

1 *Mandatum an inducatur,si dominus familiari dicat,nunquã reuertaris domũ,nisi sentiã nouũ de iniuria tibi facta*

2 *Et quia si dixit,malũ est,quod hoc malum trãseat impunitũ.*

TV scis quod Barto. in l.si quis mihi bona.§. sed quid si mandauit.versi.pater.ff.de acqui. hæred. determinat,
1 quod si dominus dicit familiari.Nũquã†reuertaris domũ nisi sentiã nouũ de iniuria tibi facta, dicitur quod videtur sibi mãdare,per illũ te.Sed ego vobis allego c.ex literis.ex-
2 trà de exces.præla.vbi dicitur,quod ꝑ ista verba,Malũ†est ꝙ hoc malũ transeat impunitum , censetur sibi mandasse quod faciat vindictam.& nota illum te.ad dictum Bar.

ADDITIONES.

Adde magistrum meum plenè loquẽtẽ in l.1.col.6. C.de ser. fug.Pau.de Cast.cõsi.240.incip.videtur ꝑ prædicta.& istã decisionem Barto. ampliat Mathesi.not.187. & magister meus vbi suprà limitat.6.notab.modis . de quo etiam per Anto.Sicu.in notab.209.incip.famulus cuiusdam nobilis. Adde Alex.& Ias.in d.§.sed quid si mandauit:Aret.in trac. malefi.verbo,Sẽproniũ mandatorem.21.q.Alex.cõsi.69. 2.volu..& consi.53.106.127.4.vol.Lud.Carer.in tract.homi.§.5.nu.56. & seq.vbi ponit 8.fallen.Deci.in cõsi.234. in fi.consi.622.plenè per Hipp. consi.132.Augus.Bero.q. famil.10. Nicol.Pign.

Adde Bal.in l.non ideo minus.C.de accus.Pet.de Anch.cõsi. 117.alias 266. Abb.in c.sententiã. col.pen.versi.nec obstat si dicatur . ne cleri. vel monac.& Io.de Ana.consi.59.visa inquisitione.& nouissimè hanc doctrinã non satis tutã reputat And.Tiraq.in tract.de pœnis temperãdis aut remittẽdis, in 27.causa, nu.8.& 9.Et latè scripsi in annotationibus meis ad Matth.Mathesi.in singu.187.col.2.uersi. Et ꝑ hoc inducebat. Gab.Saray.

DCCXX.

1 *Vasallus volens feudũ alienare,debet habere consensum domini:Et an dominus sciens & tacens,consensum præstare videatur?*

1 DE solẽnitate requirit , ꝙ uasallus uolẽs†alienare feudũ debet habere cõsensum domini.Quæro, si dominus scit & tacet,an uideat̃ ꝑstare cõsensum?Gl.est sin. ꝙ nõ in c.1.in uerb.ꝑmissione.de prohi.feud.alie.per Lotha.quam seqtur Bal.ibi adde ad,noteta in l.quæ dotis.ff.solut.matri.

ADDITIONES.

Pro gl.hic alleg.facit regula.c.nonne. de præsumpt. vbi Feli. col.4.in prin.infert ad id quod dicit glo. ista ad quam vide omnino consilium Pet.de Ancha.62.incip.mora iudicis.

Et hoc sequitur Matth.de Afflic.per And.de Iser.in d.c.1.re probando gl.dum obscurè sentit cõtrarium. Et aliquos allegat Tiraq.in tract.de retra.consan.§.1.gl.9.nu.149. Contrarium,nisi dominus errauerit,tenet d.gl.& ita citatur,& intelligitur per conciuē meũ Iac.Ardizo.in summa tit.qui mod.feu.amit.sub rub.si domi.consen.alie.Ias.in l.quæ dotis.14.casu.ff.solut.matr.& in l.si fundum.col.6.ff.de lega.1.Curt. Iun.in tract.feu.in 16.casu.4.par.prin. & alij quos alleg.Tiraquel.vbi supra,num.115. Nicol.Pig.

DCCXXI.

1 *Donatio quingentorum aureorum vni facta est insinuanda, & quid si duobus fiat dictam summam excedens, an dicatur vna,vel plures?*

1 POne,facta est donatio duobus,quę excedebat † summã quingentorum aureorum, quæ si facta esset vni deberet insinuari.Quæro,an sit vna donatio,vel plures,& qualiter debeat considerari,an in concreto,an in abstracto?Ad hoc vide tex.in l.sancimus.§.sinautem.C.de donat.vbi est tex.de hoc.Io. And.dicit quod debet considerari donatio, in concreto,& non in personas donatariorum,hoc ipse ponit in additio.Specu.in titu.de donat.col 3.in verbo,quod dicitur.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Fran. Cre.qui subtraxit istud dictum nota.suo. 132.incip.facta est donatio,&c.

Quem sequitur idem Roma.in consi.26.pro decis.2.dub.& melius in cõsi.305.quo ad septimũ.in prin. Alex.in l.si plures.ff.de pact.& in l.scire debemus.in princ. & ibi etiã Ias. ff.de verb.obli.Pract. Papien.in libello pro donato. verbo solẽniter.nu.4. Intellige quãdo vno cõtextu facta sit.N.P.

DCCXXII.

1 *Iuris ignorantia qui excusantur, si actum clam faciant, non non excusantur.*

1 REgula est,q̃ quæcunq; p̃sonæ sunt, quæ excusantur à iuris ignorãtia,si fãciunt actũ clã,non excusantur.glo. est in l.1.C.de interdict.matri.& l.qui cõtra.C.incest.nupt. quæ ponunt hanc conclusionem,per l.fi.ff.de ritu nuptia.

ADDITIONES.

Adde Bal.in l.1.C.de interdic.ma.hic alleg. Feli. in c.q̃m.col. penul.versi.quinta conclusio.de cõsti.pro quo allegat te.in c.cũ inhibitio.de clãd. despõ.vbi actus p ignorãtiã excusabilis nõ excusatẽ occultè fit. Et idẽ dicit,si tales p̃sonę faciãt actũ cõtrariũ,per allegata ibidẽ per eũ.Vide etiã Feli. in c.consuluit.col.7.ver.gl.in ver.lucem. vbi alleg.glos.in d.l.1.de interdicto ma.& Bal.in l.quicunque. penul.col.C. de ser.fugi.& Io.de Ana.in c.cum ex iniuncto.col.2.de hære.vbi dicit esse bonum tex.

Et est rõ,quia propter clandestinitatem præsumitur in eis ad esse scientia, ℔m d.gl.cui adde c.vlti.§.si quis verò.de clan de.despon.& c.cum ex iniuncto. & ibi Feli.in prin.de hære.Et sequitur idem Roma.consi.506.in re præsenti.col.1. versi.his tñ non.Bar.in l.si adulterium.in prin.col.penul.ff. de adul.Castren.in l.inciuilẽ.post princi.C.de furt. Cæpol. consi.crimi.26.Magnifice.q̃ repetitur inter consil.Alexa. 135.circa primum.li.1.And.Tiraquel.qui plures alios citat,in tract.de retract.conuen.in præfa. nu.24. Et quando clam fieri dicatur,ponit Feli.in c.consuluit.in fi.& ibi Dec. col.3.de offi.deleg.Deci.& Hiero. Cagnol.in l.quo tutela. §.vi factum.ff.de reg.iur.latè Tiraquel. qui infinitos citat vbi suprà,nume.13. Nicol.Pig.

Latè id prosequitur insignis doct.D.Io.Baptista de Plotis in sua repe.l.si quando.C.vnde vi.§.primo itaque.nu.8.& 9. & in §.ad laudẽm. nu.27.versic.4.limitantur præmissa.& nume.28.versi.6.limitantur. faciunt notata per Feli.in c.q̃m.nu.12.col.3.de simo.Io.Lup.in allegatio.hæresis.§ 10. in repe.c.p̃ vestras.§.18.nu.25.optimè Pau.de Ca.in l.in tacitis,nu.3.de leg.3,& Ias.in §.ex maleficijs.nu,20.Insti.de actio.& ibi Lud.Gomes,num.21.Pau. Grilland.in tract. de hæreticis,ver.14.quæro. Villa diego contra hæreticam prauit.q.9.te.in l.fi.ff.de ritu nupt.& per Didac. Seguram, in repe.l.i.§.si vir.nu.116.ff.de acqui.possess. Gab.Sar.

DCCXXII.

1 *Rescriptum à duobus impetratum, quorum alter est excommunicatus, an in totum valeat,vel tantum in parte non excommunicati?*

1 NVnquid rescriptum impetratũ per duos,† quorũ vnus est excommunicatus,alter non, valeat in totũ,siue in parte non excõmunicati, quia rescriptũ ab excommunicato impetratum est nullũ.c.1.de rescrip.li.6. Certè Io. And. ponit hoc in nouella,in c.vtile.de regu.iur.& concludit,q̃ aut rescriptum est impetratum super re communi diuisibili,& valet respectu non excommunicati.allegat l.si Titio.ff.de leg.2. Aut est impetratum super re communi indiuisibili,& nihil valet,vt l.1.§.Trebatius.& §.item quæritur.ff.de aqua quoti.& æsti.c.ad probandum.de re iudi.

ADDITIONES.

Et idẽ Roma.consi.506.in re præsenti.in 5.dubio.Io.And.in d.c.1.de rescrip.in 6.Feli.in c.si.col.2.fallẽ.4.de exceptio.& in c.olim.col.fi.de rescrip.Rot.tamen admittit quemlibet excommunicatum ad impetrãdum rescriptum, vt est decisio.362.si cõmittatur. & decisio.593. dic etiam in nou. Et in Francia exceptio excommunica. non habet locum. Decis.Tholos.189.Idem Bononiæ, vbi extat statutũ.Bal. in l.placet.C. de sacrosanc.eccle. quod dicunt Canonistæ non valere. Deci.in c.ecclesia.col.20.versi.32. Nico.Pig.

DCCXXIIII.

1 *Excommunicatus non habet legitimam personã agendi, vel impetrandi rescriptum, nisi ab eo fuerit excommunicatus qui eum consulto excommunicauit,vt eum inhabilitaret, ne contra eum ageret.*

1 ILlud quod dicitur, excommunicatus non habet † legitimam personam agendi, vel Impetrandi rescriptum. Hoc verum,nisi ille sit excommunicatus ab illo,qui ideo excõmunicauerit,vt inhabilitaret eum,timore ne contra eum ageret,quia tunc potest agere & impetrare aduersus eum, & quemcunque alium. Spe.in titu.de rescrip. præsenta.§. ratione impetrantis.versi.sed pone.col.10.nu.37.

ADDITIONES.

Adde q̃ refert & & sequitur Sande.in c.venerabilem.col.2. ver.fallit secundo.de exceptio.

Et facit l.spadonẽ.§.si.ff.de excus.tuto. cũ alleg. p Alcia.li.1. de verb.sig.col.33.ver.pp affectationẽ.& p doc. quos alleg.suprà sing.597.& adde q̃ supra sing:proxi.posui. N.P.

Faciunt plenè notata de excommunicato per Steph. Aufr. decis.Capel.Thol.143.vbi eleganter loquitur. Gabr.Sara.

DCCXXV.

1 *Executio condemnationis corporalis differri a iudice debet, si ciuitas congregetur,& reum esse eximiũ artificem, & ciuitati vtilem asserat.*

1 POtestas vnius loci subiectus alicui ciuitati,sententiam latam super ipso furto, vel homicidio,vult executioni mandare,scires tu aliquod remedium per quod differatur executio? Dic quod ciuitas congregetur,& dicat,quod est artifex eximius, qui expediret ciuitati,vnde potestas debet supersedere, donec nuntiet ciuitati.tex.est singularis in l.ad bestias.ff.de pœn.

ADDITIONES.

Et hoc sequitur Cæpol.cautel.2.quando.numero 1. & in l.si cõtra.nume.18.C.pro empto. Ias.in l.lex est.col.2.ff. de legibus.& l.debitoribus.ff.de re iudicat. Hippoly.in §.expedi.numero 42.& §.opportunè.columna secunda.in pract. Ludouic.Carer.qui alios dicat,in tracta. homicid.§.7. nu. 72.& de morte Azonis qui clamabat ad bestias, (quod & ego audiui Bononiæ tempore studij mei)tradit Alciat.lib. 2.parerg.c.28.Et adde eundem ponentem alium intellectum parerg.lib.9.cap.fi.

Idẽ tenet Cæpol.in l.mercis appellatione.nu.15.ff. de ver.sig. & plenè & plenè per Pet.Dueñas in reg.41.incip. appellare ab exe cutore.in octaua limitatione. Gab.Sar.

* Adde quæ dixi suprà singulari. 566.

DCCXXVI.

1 *Infamis,vel excommunicatus,an quis sit publicè vel occultè, multum interest. Et an id etiam procedat cum de publico officio vel vtilitate tractetur?*

1 IVra faciunt magnam differẽtiam inter infamem † publicè & occultè,& inter excommunicatum publicè & occultè.Vnde dic,q̃ nunquam,quo ad ea quæ geruntur quo ad vtilitatem priuatam,nõ aũt publico officio,vel vtilitate debet fieri differẽtia inter publicum & priuatum. dictum est Inn.de confuetu.ca.cũ dilectus. vbi est dictũ singulare.

ADDITIONES.

Adde q̃ per hoc limitatur l.Barbarius.ff.de offi.præto. vt nõ habeat locũ in his,quæ geruntur iure priuato ab inhabili, quia in illis tm̃ nocet inhabilitas occulta, quantum manifesta,quod appellat singularissimum Sãd.in c.Rodulphus in verbo,& appellari,de reseri.vbi plures quotas reperies, quã alibi.& sequuntur cõiter docto. in c. pia. de except. in 6.& in d.l.Barbarius.vbi magister meus elegãter post alios hanc theoricã extollit Abb.in c.intelleximus.co.fi.de iud. in c.veritatis.in fi.de dolo & contu. & eam aurea dicit idẽ Feli.post eos quos allegat, in c.ad probãdum.col.2.ver.2. inquantum.de re iudi.vbi tradit tres intelligentias. Ni.P.

DCCXXVII.

1 *Monitiones plures si quo ad iuris pœnam incurrendam à iudice fieri debere ius præcipiat,nunquam in potestate iudicis est illas abbreuiare.*

2 *Iudex an possit minuere terminos, post quos pœna venit imponenda eius arbitrio?*

ATtende,dicit gl.quæ reputatur singularis in clemen.1. ver.tertio de vita & honestate clericorũ.quod quotiescunque † ad incurrendum pœnã iuris ius mandat iudici q̃ faciat plures monitiones,nũquam in potestate iudicis est illas abbreuiare.Sed alia est gl.de iure ciuili.vt in c.1.in ver si.tertia vocatio.de mili.vas.qui contu.est.Sed an sit idem .l.q̃ iudex non possit minuere monitiones, quãdo pœna venit imponenda arbitrio iudicis? Dic q̃ tunc põt abbreuiare. casus est valde not.de iure ciuili,nam missio in possessionem ex primo decreto est pœna.casus est in l.Iulianus; ff.de in ius vocan.Sed ad faciendum quem contumacem, requiritur trina citatio. & tamẽ potest hoc moderare, qa potest imponere vnam pro tribus, vt l.consentaneum.C. quomodo & quando iudex.Sed Canonistæ habent tex. in c.constitutus.de sen.excom.lib.6.

ADDITIONES.

Et p illas gl.dicebat Bal.q̃ si statutũ vult, q̃ elapso termino octo dierum cõtumax habeatur pro bannito, q̃ iudex nõ poterit illos abbreuiare. quem sequitur idem Rom.consi. 76.in causa.ad fi.in l.2.& ibi Francis.Rip.post alios.nu.17. de re iudi. Feli. in c.consuluit.col.5.de offi.delega.& in causa sit Romana.colum.2.4.fallen.& ibi Deci. fallen.7.de appellatio. Nicol.Pig.

Ibi,sed an sit. Adde quod istud refert & simpliciter sequitur Sande.c.cum causa.col.4.post medium. versi.secũdo intelligе.de senten.& re iudi.

DCCXXVIII.

1 *Agere, & quæstionem mouere per quem actum quis dicatur? & per quem litem incipere exercere?*

1 PEr quem actũ dicitur quis agere,& mouere † quæstionem &c.tu scis hoc.Sed quæro,per quem actũ dicitur quis litẽ incipere exercere? Dic q̃ per actum litis cõtestationis.gl.est in l.Titius.in ver.exercere.ff.de excusa.tutor.

ADDITIO.

Adde q̃ verbum, Agere, verificatur per litis cõstationem.l. amplius non peti.ff. rem rat. habi. doctor. in l. edita.C. de edend. De verbo autem, Peragere, vide Cæpol.caute. 18.verbum.Et lis dicitur incipere per litis contestationẽ. c. super quæstion.vbi glos.verti. litis exordium. Quod tamen limitat quatuor modis Felin.in d.c.super.Et quãdo dicatur lis pendere,est gl.in c.vt debitus. vbi doct.de appel. Rom.consil.330.col.1.decisio.Neapol.220. Nicol.Pign.

DCCXXIX.

1 *Doctoratus vel militiæ insignijs vtens, cum doctor vel miles non esset si postea ad eos gradus promoueatur,an de nouo, & ipsa insignia donari debeant,an solita portari sufficiãt?*

1 QVidam vtitur insignijs doctoratus,vel militię,† tamen non erat nec doctor,nec miles, demũ post fuit effectus,miles vel doctor:q̃ro,an sit necessarium q̃ ei donentur de nouo insignia,vel sufficiũt solita portari? Dic, quod sufficiunt insignia, quę solitus est portare. casus est.1.q.1. c.quod quidam.in versicu.si fortè.secundum lectu.glo. penulti.in verb.exhorruit.quam sequitur ibi Archi.

ADDITIO.

Ad istud singulare vide si faciunt scripta per Feli. vbi allegat Roma.hic in procę.Grego.colum.8.versicu.hanc conclusionem limitat Ang.

DCCXXX.

1 *Proxeneta illicitorũ cõtractuum priuatur honore personæ, dignitate & officio,& laicus excommunicatur, clericus verò à proprio gradu deponitur.*

1 PRoxeneta illicitorum contractuum priuatur † personæ honore,dignitate,& officio.tex.est in ca.nõ licet Papa.12.q.2.Sed si est laicus,debet pœna excommunicationis infligi, si clericus à proprio gradu deponi.text.est.1.q. 9.si quis Episcopus.in fi.Not.hoc bene,& tene mẽti, quia quotidianum.

ADDITIO.

Adde Cæpol.in l.iustissimè.§. ꝓponitur.in fi.ff.de ædil.edic. Philip.Franc.in ca.1. de testib.lib.6. Ego tamen crederem hoc iudici arbitrarium attẽta prauitate contractus, & participatione lucri.Et ille tex.loquitur in simonia,qui ad cõtractus illicitos non debet extendi. Vide tamen suprà sing. 276.vbi coguntur proxenetæ reddere vsuras, ac si ipsi accepissent. Nico.Pig.

DCCXXXI.

1 *Præsumitur pro nobilitate.*

1 SCis hoc iure cautum,q̃ in his quæ concernunt † nobilitatem,est præsumendum pro nobilibus.gl. est singularis in c.illud.49.distinct.

ADDITIONES.

Sequitur Ias.in l.si pecuniam.§.si.in fi.ff.de condi.ob. cau.Alciat.regu.1.præsump.47.Petrasan. sing.30.Io.Lup. in rub. de dona.inter vir.§.9.col.3.And.Tiraq.qui plures citat, in suo tracta.nobili.ca.20.nu.1.idem 20.& est bonus tex.in l. pupillus.§.& si per interpositam.ff. de autho.tut. Et adde suprà sing.650.nobilitas. Nicol.Pign.

Adde Catellia.Cot.in memoral.in verb.nobilitas habetur.& Io. Arze. ab Otalora Granatensem,in tractat.nobilitatis, & immunitatis.c.vlti.quintæ partis prin.nu.7.versi. Item nobiles sunt. Gabr.Saray.

DCCXXXII.

1 *Electi si duo sint quorum alter deuitus fuit, & postea ad frugẽ melioris vitæ est reductus, alter verò semper fuit bonus, quis in electione præferri debeat?*

SVnt electi duo Rectores pares voces habentes,certum est q̃ Superior isto casu potest gratificare,& eligere magis merentes. Pone casum, q̃ vnus ex electis Rectorum 1 fuit deuius & post modum est reductus ad frugem melioris vitæ.Alter semper fuit bonus,quæro,quis debet præferri? Quid dices,posito q̃ sint eodem tempore & studio? Arestid.12.distinct.cap.nos consuetudinem. dicit per illum te.quòd debet præferri ille,qui semper fuit bonus. allegat c.statuimus.c.quid proderit.& ca.nec emeritis.70.distinc. Sed tene contrarium. glo. singularis in c.fidelior.50.disti. dicit,q̃ est præferendus ille, qui de malo effectus est bonus.argumen.illius text.Item ratione, quia ille qui sciuit, malum,melius præsumit ur scire gubernare,& etiam, qui à malo effectus est bonus,firmius præsumitur bonus. Adde hic ad glos.not.b.quæ ponit rationem positam in cap. constitutus. de appel. & ad glos.5.q.1.capit.illud. allega.

vbi gl.

vbi glos. disputat, an sufficit eligi bonum, vel sit necesse quod eligatur bonus.

ADDITIONES.

Tu dic ꝙ est tex. in contrarium in c. nos consuetudinem. hic alleg, & tex. allegatus per gl. prædictā procedit, quando bonus, & qui fuit malus non concurrunt, nam tunc ille, qui deliquit, nō est repellendus, si pœnituit, ex eo ꝙ peccator fuit, sed potius debet ꝓmoueri, ꝙa melius cognoscit qualiter debeat alijs misereri. & ita transit Panor. in c. dudum. 2. co. 9. de elec. & ita loquit te. in c. fidelior. In Petro rōnabiliter factum puratur, & non trahendum ad cōsequentias §. his oībus. 41. di. Fuerat. n. primus qui meruerat inter discipulos veritatem de Christo profiteri dum dixit, tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mūdum venisti, ideo tunc sibi dominus respondit. Beatus es Simon Bariona, qui caro & sanguis non reuelauit tibi: Et ego dico tibi, ꝙa tu est Petrus, & super hanc petrā ædificabo ecclesiā meā.

Adde quod communis schola Canonist. dicit di. gl. sing. ꝓm Feli. consi. 2. habent. vlti. dub. Tñ est cōsocia in c. obeuntibus. in gl. fi. ad fi. 63. dist. circa quas vide Abb. in c. at si clerici. vbi Deci. distinguit, vterque in fi. de iudi. Ias. in rub. ff. de iusti. & iur. Feli. in c. eam te. versi. infidelitas. & ibi Fran. Rip. nu. 33. de rescrip. idem Feli. in dicto consil. 2. vbi ponunt plures intelligentias. Nico. Pig.

DCCXXXIII.

1 *Collatio beneficij an probetur, si in testem producatur is, qui beneficium contulit?*

2 *Intellectus c. post cessionem. de probatio.*

1 QVidam dicit sibi collatum beneficium, † & inducit in
2 testem illum, qui contulit beneficium: Quæro, an ꝓbet inter istos duos de collatione? Tu † habes c. post cessionem. de probatio. sed ibi loquitur in instrumēto. Sed quid dicēdum, si producitur vt testis? Dic, quod casus est singularis secundum vnam lect. gl. in c. 1. §. si duo. de pace tenen. & eius viola. in vsib. feud. Vide gl. singularem aliàs in cap. 1. de cleri. viol. perc.

ADDITIO.

Adde Io. Crot. in tract. de testi. nu. 183. Et quid de inuestitore feudi, tradit Bal. & doct. in d. §. si duo. Nicol. Pig.

DCCXXXIIII.

1 *Electionis decretum an pro electo plenā faciat probationē?*

1 NVnquid decretum electionis † faciat plenam probationem pro electo? Inno. in cap. innotuit. de elect. & c. nihil. eo. titu. dicit ꝙ non facit plenam probationem, & hoc per tex. in d. c. nihil.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Panor. in c. innotuit. col. 4. vbi recitat tres opiniōnes adhæret distinctioni Ant. de Butr. distinguentis, ꝙ aut decretum est confectum per publicam personā attestātem omnia fuisse gesta in præsentia sua, & tunc non apparet ratio, quare huic decreto non detur fides plena. Aut decretum fuit cōfectū manu priuata, & tunc procedit opin. Inno. & Cōpost. & hęc opi. satis placet Pano. vbi supra, dūmodo in tali scriptura interueniant oīa requisita ad substantiā scripturæ publicæ, vt testium præsentia, & similia. Et tradūt doct. & Spe. in ti. de elec. §. 1. ver. celebrata. Ni. Pig.

DCCXXXV.

1 *Sententia an ferri posit iudice pro tribunali non sedente?*

1 AN posit sententia † ferri iudice non sedente pro tribunali? De hoc habes in l. nec quicquam. §. de plano. ff. de offi. proconsul. & lega. Et dic ꝙ sic, casus est singularis in l. 2. §. dies. ff. quis or. in bono. poss. ser. & de hoc habes text. in versi. sententiam. in clem. sæpe. de verb. sig.

ADDITIONES.

Et hoc ꝓcedit vbi non agitur in figura iudicij, & de plano, vt per eundem Rom. consi. 497. diligenter. col. 1. alias secus. §. ledebunt. in auth. de iudi. & tradit Lanfran. in ca. quoniā contra. versi. interlocutoriæ. nu. 21. de proba. Nic. Pig.

De hoc singulari & sequenti vide latè per do. Sebastian. Vātium in tractatu de nullitate proces. in rubr. de nullitate ex defectu processus. nu. 84. Gab. Sar.

DCCXXXVI.

1 *Sententia an à iudice deambulante ferri posit, si sibi causa summaria sit commissa?*

1 AN posit ferri sententia † deambulando, si est sibi commissa causa summaria, vt l. si defensor. §. illud. ff. de interrog. actio. vbi habetur, ꝙ iudex debet summatim procedere in interrogationibus. Et text. in l. noluit. eo. titu. dicit quòd, potest procedere etiam in non sedendo, & gl. ibi hoc probat.

ADDITIO.

Dic ꝙ dicta l. noluit. in fine, debet intelligi, vt iudex in summarijs posit sedere vbicunque voluerit, etiam si domi vel in via. Secus quando plena cognitio requiritur, quia tunc debet sedere in loco maiorum suorum. l. penul. ff. de iusti. & iur. Et per hoc redditur dubium hoc sing. & gl. alleg. ꝙ Rom. hic, sentit oppositum rectè intelligendo eam. & adde Cæpo. consi. ciui. 35. celeber. in prin. Nico. Pig.

DCCXXXVII.

1 *Protestatio facta contra alterius protestationem, an primam protestationem cessare faciat?*

1 AN vna protestatio facta contra vnum, qui protestatus † fuit contra alium, faciat primam protestationem cessare? Dic, ꝙ aut protestatio prima fit ad inducendū consensum verum, tacitum, vel præsumptum, & protestatio secunda tollit primam: casus est in l. aut qui aliter. §. si quis cum denuntiasset. ff. quod vi aut clam. & in l. 1. §. mariti. ff. de libe. agno. vbi Bar. hoc not. Aliquando fit protestatio ad declarationem animi protestantis, vel ad inducendam moram protestati, & non tollitur per protestationem secundā. ita notat Cy. in auth. offeratur. in 6. q. C. de lit. contest.

ADDITIO.

Adde doct. in l. non solum. §. morte. ff. de ope. no. nunt. & in c. cum M. de consti. Nico. Pign.

DCCXXXVIII.

1 *Adulator an accusator esse posit? & quid in facili litigatore?*

1 AN adulator posit esse † accusator, & quid in facili litigatore? Et tex. in l. qui accusare. de accusa. non ponit istū casum. Casus est singularis quod sic. 3. q. 2. ca. similiter. in versi. gratioſi.

ADDITIO

De facili litigatore est supra sing. 318. nunquid. & Corse. singu. 364. Nico. Pig.

DCCXXXIX.

1 *Testes vbi sunt in loco, vbi eis metus inferri potest, iudex eos in loco tuto examinare debet.*

LItigabunt in ciuitate ista quidam Comites, & pro habenda veritate erat necesse ꝙ haberentur testes loci ipsorum litigantium, & volebant committi examinationem in illo loco, sed pars opponit ꝙ non permittet hoc fieri, sed examinet ipse, vel committat in alio loco, quia dubitat de metu, qui potest eis inferri. Quid faciendū in hoc casu? Dic, quod licet possint allegari iura in argument. tū
1 de hoc est casus, ꝙ vbi † testes sunt in loco, vbi potest is inferri metus, iudex eos examinare debet in loco tut. ita est casus in c. hortamur. 3. q. 9. & per hoc declaratur text. in l. 3. §. fi. de testi. vbi dicitur, quod iudex debet cauere ne testes ex vna ciuitate ad aliam vocari possint, quia potest in casu præmisso.

ADDITIO.

Alias potest toties quoties appellari. ca. ex parte. cū ibi addūctis per doct. de appel. & in c. accedens. 2. vt lite nō cōtest.

DCCXL.

1 *Legatum tertio, & hæredi factum, quo ad hæredem nō valet, & ideo iure accrescendi ad tertium legatarium spectat. Et an id in legato vsus fructus procedat?*

2 *Intellectus l. planè. §. si duobus. ff. de lega. 1.*

1 TEx. in l. planè. §. si duobus. ff. de leg. 1. dicit, ꝙ legatum
1 rei factum † tertio & hæredi, quo ad hæredem legatū non valet, & ideo vadit ad legatarium per ius accrescendi. Quæro an sit verum in legato vsus fructus? Dic quod nō, quia
2 quia † ille §. non habet locum in legato vsus fructus, quia hæres facit partem. ita est tex. singularis in l. si quis Titio & hæredibus. ff. de vsufru. accre. Ratio specialitatis ponitur per Bar. in l. huiusmodi. §. si Titio. ff. de lega. 1. Si enim testator legat fundum, qui est communis, videtur legare partem suam. l. 1. erui electione. §. cùm fundus. ff. de lega. 1. Hoc fallit quando res est communis testatoris & hæredis. l. cùm filius. §. dominus. ff. de leg. 2. vbi text. singularis.

ADDITIO.

De intellectu d. l. si quis Titio & hæredibus. tradit Bald. in l. vnica. §. vbi autem. co. 1. C. de cad. tol. Bar. in l. huiusmodi. §. si Titius. & ibi Ale. & Ias. post alios. idem Iaso. in hac cōiuncti. & ibi per alios Moder. ff. de leg. 3. & idem Roma. consi. 308. pro habenda. co. fin. Ias. qui alios citat, in l. cùm alienā. col. fi. C. de leg. & in d. §. cùm fundus. vbi Bar. Alex. Socin. Ripa. & alij. Nico. Pigno.

DCCXLI.

1 *Legatū rei alienæ scienter factum saltē in æstimatione valet, nisi rem alienam quis leget, quam speret eius futuram spe fundata in iure de præsenti: & spes illa deficiat.*

1 LEx dicit, quòd legatum rei alienæ scienter † factū saltē in æstimatione est validum. l. cùm alienā. C. de le. cum si. Hoc verū, nisi quis leget rem alienam quā sperare pōt eius futurā ex casu mortis alterius, propter spem fundatā in iure de præsenti, quia tūc nō debetur legatū etiā quo ad æstimationem spe illa deficiente. te. est in l. si dominus nudæ proprietatis. ff. de vsufruc. & gl. apostillans corrumpit tex. & est falsa. Et adde casum no. in l. cùm proponebatur. ff. de cast. pecu. & l. seruum filij. in prin. ff. de leg. 1.

ADDITIONES.

Et idem Ro. consi. 308. pro habēda. co. 2. versic. sed stat circa hoc. Alex. in d. l. seruum filij. co. fi. Fran. Rip. in l. serui electione. §. fi. co. 1. ff. de leg. 1. Nico. Pigno.

Vide quæ latè tradit Didac. Couar. in c. filius noster. num. 3. versi. quin & si testator. de testam. vbi videtur habuisse in suo tex. singu. Romani. l. cùm filius. §. dominus. ff. de lega. 2. post eos quos ibi allegat. Gab. Saray.

DCCXLII.

1 *Christianus non potest infideli relinquere: Et quid si leget, an punitur, & qua pœna?*

1 CHristianus nō potest † relinquere infideli, vt C. de hæreti. l. 1. cum si. Sed qua pœna punitur si legat? Dic, ꝙ pœna excōmunicationis, quia excōmunicatur post mortem. casus est in c. si quis Episcopus. de hær. & in c. sanè profertur. §. item multi. 24. q. 2. & tex. loquitur in Episcopo: in alio autem Christiano non est nisi vna gl. quæ idē dicit, gl. est singularis in c. Iudæi. 2. de Iudæis.

ADDITIONES.

Adde quòd d. l. 1. cum simi. amplia tur in testamento militis. l. fi. C. eo. ti. & in patre legante filio. Abb. & Felin. in d. c. si quis Episcopus. vbi plura hic spectantia ponunt. Et casus in quibus procedi potest contra mortuum, allegaui infrà sing. 785. tu scis. Nico. Pign.

Adde quæ latè & doctè scribit Didac. Couar. in c. 1. num. 3. versi. secundò ex eo capitulo. extra de testa. Gab. Sar.

DCCXLIII.

1 *Muros ciuitatis trascendens capite punitur, & quid si valla lignea, vel foueas castri, an eadem puniatur pœna?*

QVæstio est de facto, an l. si quis violauerit. ff. de rerū diuisio. & §. item. Inst. eo. ti. qui dicunt, quòd intrans
1 ciuitatem † per muros, vel exiēs punitur capite, vt fuit in Remo, nunquid sit idem, si castrum habeat loco murorum foueas, vel valla lignea? Dic quòd punitur eadem pœna, si castrum habet murum, vel valla lignea. Ista erit casus singularis in l. de seruorem. §. necnon & si quis. ff. de re mili. Secus autem si habeat foueas, quia tunc non amputantur sibi crura, vt ibi no.

ADDITIO.

Refert Cæpo. in tracta. vrba. prædio. c. 54. de scalis. ad fi. Nic. Boer. deci. 232. transcendēs vbi duobus modis limitat d. l. fi. Et vide alium casum in quo non procedit d. l. fi. ꝓ Nel lum de sancto Gemini. in tract. de banni. 2. part. tempor. q. 13. Alex. in l. si quis nec causam. & ibi Iaso. nu. 20. ff. si cer. pe. Et adde quòd variè scribūt Historici de morte Remi, & ponunt verisimiliorem quàm sit hæc. Nico. Pign.

DCCXLIIII.

1 *Fiscus si rem alienam vendat, an indistinctè contra emptorem regressus haberi nequeat, sed contra fiscum, an vero aliquo casu fallat?*

ANno præterito (suprà singu. 617.) dedi tibi ad l. bene à Zenone. C. de quadrin. præscriptio. vnam limitatio nem. Ego do tibi aliam limitationem. nam in illa lege di-
1 citur, quòd si fiscus † donet, vel vendat rem alienam, aduersus emptorem non potest haberi regressus, sed bene contra fiscum. Quæro, an sit verum indistinctè? Et dic quòd non: quia habet locum, quando putat rem alienam suam, Secus si putat alienam, quia potest haberi regressus contra illum, cum quo fiscus contraxit. gl. est singularis in l. multum interest. C. de commu. re. alie.

ADDITIO.

Sequuntur Bal. post Iac. de Are. & Cy. in d. l. multum. Alexā. consi. 52. in causa. co. 3. versi. circa tertium. lib. 7. Ias. in authen. quas actiones. co. 2. in prin. C. de sacrosan. eccl. Fel. latè in c. quæ in ecclesiarum. co. 12. in 1. limitatio. de consti. vbi Aug. Bero. nu. 153. & eundem Bero. post doc. in c. qui res ecclesiæ. de rebus eccle. non alie. Iaco. de sancto Geor. in tractat. feud. in verbo, princeps. in 40. speciali, fallen. 4. Thom. Gram. decisio. 65. excellēs. nu. 45. Matt. de Afflic. in c. vnico. §. & bona committentium. co. penul. quæ sint rega. & per Balb. & in tract. præscrip. q. 8. 2. par. 5. par. prin. Soci. Iun. consi. 69. pro dilucidatione. co. penu. vers. quartò & vltimò. libr. 1. Et vide suprà aliam limita. ad dictam l. bene à Zenone. sing. 618. Nico. Pigno.

DCCXLV.

1 *Clericus non potest prorogare iurisdictionem alterius iudicis penitus non sui sine cōsensu sui Episcopi. secus si iudex prorogatus sit aliquando suus.*

1 TV scis quòd pridie in l. 1. §. & post operis. ff. de noui operis nuncia. dixi, quod clericus non † potest prorogare iurisdictionem alterius iudicis sine consensu sui Episcopi. c. significasti. de foro cōpe. Sed limita hoc verū, quando clericus vult prorogare iurisdictionem iudicis penitus non sui, quia tali casu non habet locum dispositio dicti capit. Secus autem si iudex prorogatus est omnino suus iudex, quia tunc non est necessarius consensus iudicis sui, per ea quæ tradit Inn. in c. dilecto. in glo. super verbo, conueniri. 1. de offi. Archi.

ADDITIONES.

Sequitur idem Ro. Castr. Ale. post alios in d. §. & post operis. Nam causas subiectorum Prælatorum qui subiecti sunt Episcopo etiam ipsis inuitis potest audire Episcopus, vt dicunt docto. in d. c. dilecto. & in c. cùm ab ecclesiarum. & in c. pastoralis. de offi. ordin. Nic. Pign.

Adde Sebastia. Vantium in suo tracta. de nullita. processus, in rubri. de nullitate ex defectu iurisdictionis ordinariæ. nu. 61. & sequent. Et an coram iudice laico clericus reconueniri possit? latè traditur decisio. Cape. Tholosa. nonagesimaquinta, & ibi Stepha. Aufrer. & Felin. in capit. at si clerici. de iudicijs. Gabriel Sarayna.

DCCXLVI.

1 *Verbosi an possint aduocationis officio priuari?*

1 AN nimis verbosi possunt priuari † aduocationis officio? Dic quòd sic, glo. est singularis in l. ex ea. ff. de postu. & est prima.

ADDITIONES.

Multo enim melius est pauca idoneè effundere, quam multis in vtilibus homines prægrauari. l. 2. colu. 8. de vet. iud. enuc. Et de futili loquacitate pulchrè Aul. Gel. libr. 1. cap. 15. Sed hodie, maximè in hac ciuitate Venetiarum, huiusmodi homines sunt in maximo honore, & valentiores reputantur. Nicolaus Pigno.

Verbositas dānatur, & ideo dī quòd gaudent breuitate mo-

derni, vt in l. Gallus, §. quidã rectè. ff. de libe. & posthu. nã frustra fit per plura, q̃ pôt fieri per pauciora, vt in l. 1. ff. q̃ metus causa. Et propterea dicit Bald. in l. ampliorem, §. in refutatorijs. C. de appe. caueant verbositate moderni, & vnusquisque abstinere debet à superfluis, vt in l. breuiter. ff. de offi. præfec. prætor. & in l. instrumentorum. C. deprecib. imper. offer. & in l. pediculis. §. Labeo. ff. de aur. & arg: lega. & in l. is à quo. §. fi. ff. vt in possessio. legat. facit tex. & ibi Bar. in l. 1. in prin. ff. de orig. iur. nam multiloquio subditus ex eo se inquinat, vt in c. sit rector. 43. di. Nã & breuitas locutionis gratiam parit, vt in c. diffinimus. 18. q. 2. Prolixæ etenim præfationes confusionem inducunt, & tẽdium generant animis auditorum, vt extrà in proœmio Decre. §. sanè. & C. de nouo Codic. cõpon. §. quibus. neq; aliquod suffragiũ conferunt, vt C. de emenda. Iustini. Codic. & penè nihil immẽsum, bonũ, vt in auth. vt determi. sit nu. in prin. & legit in sacro eloquio, noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, ecclesiast. 7. ca. & alibi, in multiloquio non deerit peccatũ. Proue. 10. stultus. n. verba multiplicat. ecclesiast. 10. & adde non inelegãter scripta per Petrum Mesiam Hispalensem in Sylua variarum lectionum. 1. parte. c. 5. Bonus tex. in prin. Insti. quod cũ eo in multis sermonibus inuenietur stultitia secundum Ecclesiasticum, c. 5. & Hiero. super Hieremiam lib. 2. quem refert Franc. à Ripa in tracta. de peste fo. 30. co. 4. num. 28. versi secundò intellige. & per Dida. Seguram plenè in repe. l. si ex legati causa. nu. 6. ff. de verb. oblig. Gab. Saray.

DCCXLVII.

1 *Occidẽs illũ, qui de iure erat occidẽdus, qua pœna teneatur.*

1 BAl. Pe. Cy. & Bar. de Capua, in l. addictos. C. de epi. audiẽ. ponunt quæstionem: qual pœna puniatur ille qui occidit illũ qui de iure erat occidendus, & dicunt q̃ pœna mortis. casus est in l. finali. C. de malefi. & mathem.

ADDITIONES.

Hoc ponit idem Bal. in d. l. fi. & in l. fideicõmissa. §. si quis. ff. de le. 3. Hip. de Marsi. in l. 1. nu. 13. ff. de sica. & in §. aggredior. nu. 41. in prac. crim. & sing. 150. circa mediũ. Io. Arn. problema. 24. Feli. in c. cùm iuramentum. in fi. de homic. Nico. Boer. deci. 84. par. supradicta. Lud. Carer. in tract. homi. §. 2. nu. 146. post eos quos alleg. Nico. Pign.

Adde Montaltum in tractatu suo de reprobatione sentẽtiæ Pilati. versi. & hæc sufficiãt. & versi. ad hæc omnia. & Lud. Carer. in practi. cri. in prin. nu. 104. versic. & de occidente condemnatum. & in §. circa. 3. nu. 222. Gab. Sar.

DCCXLVIII.

1 *Alienatio actionum forensi facta an valeat, si statutum immobilia in forenses alienari prohibeat?*

2 *Statutum seu constitutio semper est ita punctãda, vt decidat casum dubium, etiam si dispositio sit pœnalis.*

DIcit statutum, quòd nullius ciuis Florentinus possit alienare immobilia iura: alàs alienatio non valeat.

1 Quidam alienauit † actiones in forenses: an valeat alienatio? Aliqui dicebant quòd non valebat, ex quo iura declarabant seipsa, & sic alienatio est nulla, & sic difficultas stat

2 in punctãdo. Sed scias † q̃ vbi cõstitutio, si vno modo punctetur, decidit casum dubiũ, alio aũt modo non decidit casum dubiũ, semper est ita punctãda, vt decidat casum dubium, etiam si loquamur in dispositione pœnali. gl. est singularis in c. 1. in verb. clericum. de temp. ordi. lib. 6.

ADDITIONES.

Ista materia solet esse periculosa. & dic quòd gl. hic allegata non consueuit reputari vera, vt per Io. de Imo. Anc. & Gemi. in loco hic alle. per Ant. in c. fi. de consue. per Iaso. in §. tripli. Insti. de actio. Et licet per doc. vbi suprà ponatur regula negatiua, q̃ in pœnalibus nõ sit licita extẽsio cũ 15. fallen. eris tũ etiã clarior, si videris Ro. cõs. 129. & 337. & cõsi. 437. & 464. Alex. consi. 29. volu. 3. & consi. 182. volu. 2.

Et idem Ro. consi. 509. circa propositam. in 4. dubio. Nico. Euerar. in suis locis legalibus, in loco, à ratione legis generali ad extensi. legis, in tertio casu, post Seuerinum per cũ alleg. & an actiones computẽtur inter mobilia, vel immobilia, tradit idem Ro. in d. consi. Bar. & ibi And. Ale. a. in l. mouentium. ff. de ver. sig. Ale. Ias. in l. à diuo Pio. §. in ven ditione. ff. de re iudi. & latissimè per do. And. Tiraq. in tra. de retract. consangui. §. 1. in gl. 7. Nico. Pign.

DCCXLIX.

1 *Venditio an probetur per instrumentum narrationis venditionis, si pretij certitudo non ponitur?*

1 AN per instrumẽtũ narrationis vẽditionis † pbetur vẽditio, si nõ ponitur pretij certitudo? Et prima fronte dicendũ q̃ sic: nã si non determinetur, vẽ quòd vendi, pôt vt l. fi. cum sim. C. de iur. dom. imper. Tu dic, quòd non p bat vẽditionẽ. Rõ, quia probatio dubia non releuat probãtem. l. non hoc. C. vnde cog. & hoc notat Cy. in l. 1. in fi. C. de cõtrah. & cõmit. stip. & illud approbat Bald. in l. 1. co. 6. versi. quæro pone. C. de reb. alie. Bart. in l. admonendi. ff. de iureiu. Et probatur, quia probatio testium & instrumentorum à pari procedunt. l. in exercendis. C. de fide instru. sed testes nõ plenè probantes conuentionem partium nihil probant, vt est gl. in l. Lucius. in verbo, debeant. ff. de infam. sed hoc est in isto instrumento: ergo non probant.

ADDITIONES.

Ad ista facit, q̃ substãtia vẽditionis cõsistit in pretio, vt dicit tex. in l. pacta conuenta. de contrah. emp. §. pretiũ. Insti. e. sed q̃ omittũtur substãtialia, cõtractus redditur nullus: d. l. pacta. & l. cũ hi. §. Prætor. ff. de trãsa. Sed in cõtrariũ vr te. q̃ sufficiat conuentio sine pretio, in l. empti fides. C. de act. empt. vbi dr quòd absque pretio, vel mercede, vel cõuentione contractus emptionis & venditionis nullus est.

Et idem Ro. consi. 305. quò ad septimum. co. 1. ad fi. Castrẽ. Ale. & Ias. in l. fi duo patroni. §. Marcell. ff. de iureiu. Ale. consi. 18. viso processu. co. 1. lib. 1. Et quod idem procedat in teste, ponit idem Ro. consi. 30. viso. versi. quidam. & in consi. 91. visis. co. 2. versi. 3. Alex. consi. 28. viso. co. 2. & in consi. 128. ponderatis. 2. co. li. 2. consi. 39. vertitur. co. 2. li. 5. Hipp. de Marsi. singu. 38. latè per And. Tiraq. in trac. de retractu conuen. in fin. q. 18. Limita secus, quãdo ageretur de probando titulo contra tertium propter præscriptionem vt per doc. in d. §. Marcellus. & per Balb. in tracta. præscri. 2. par. 3. par. prin. q. 9. in fi. Ale. in l. fciendũ. co. 3. ff. de ver. ob. Limitare secundo loco, quando probaretur pretiũ conuentum fuisse solutum, & venditorem in eorum præsentia recepisse & contentum fuisse. Nic. Pign.

Vide notata per Caro. Molinæ. in additio. ad Alexande. cõs. 18. viso processu causæ. co. 1. li. 1. in additio. inci. non probatur. vbi notabiliter loquitur. Gab. Sar.

DCCL.

1 *Donatio rei cuius donatarius in particulari commerciũ non habet, an obliget donantem saltem ad æstimationem?*

2 *Donatio rei litigiosæ ignorãti facta, ad æstimationem saltem obligat secus si scienti fiat.*

1 QVæstio in ciuitate Florentiæ de facto est, & ego consului, nunquid donatio † rei, cuius donatarius in particulari non habet commercium, obliget donantem saltem ad æstimationem, licet non ad ipsam rem? In legato sunt casus infiniti, *e sono piene di preti e canonici* in c. si fili. de testa. Sed si non habet commercium in communi, est clarum, per l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. obli. Aliqui allegant gl. in l. multum interest. ff. de ver. obli. vbi dicitur, quòd stipulatio rei, cuius non est commerciũ in particulari, non valet, nec quò ad rem, nec quò ad æstimationem, & illam sequuntur communiter omnes. Sed quid respondes ad l. fi. vbi dubitatur in glos. in ver. per legati. C.

2 de litigio. vbi rei † litigiosæ donatio facta ignoranti rem litigiosam obligat saltem ad æstimationem, facta verò scienti non obligat quo ad æstimationem, & rei litigiosæ commercium in particulari non est ratione interdictæ alienationis. l. prima. §. fin. ff. quæ res pigno. Sed dic, quòd aliquando res prohibetur alienari fauore vtilitatis publicæ principaliter, & tunc nec quò ad rẽ nec quò ad æstimationẽ obligat. de hoc est casus singularis in l. vnica. in ver. & quacunque æstimatione. C. de contract. iud. Aliquando est pro-

est prohibitum commercium in odium ipsius alienantis fauore tertij, & tunc sit valida alienatio facta in ignorantẽ, secus in scientem, vt d. l. fin. C. de litigio. & isto modo de clara glo. in d. l. multum interest.

ADDITIONES.

Ad hoc vide Are. in l. multum. hic alle. in 2. col. Quot autem modis consideretur, vel cognoscatur, res non esse in commercio communi, vel esse? vide per Bald. no. in l. 3. in vlti. co. C. de iure dot.

Adde quòd consi. Ro. est nu. 509. circa propositam. in tertio dubio. Et plenè habetur per doctor. in d. l. multũ interest. & in l. apud Iulianum. §. pe. vbi Ale. post alios. ff. de le. 1. & vide aliam distinctionem per Fran. Ripa. in l. filiusfam. §. diui. numer. 105. ff. eod. titu. Nico. Pign.

DCCLI.

1 *Obligatio naturalis an contrahatur per alienationem rei, cuius commercium in particulari non habetur.*

1 ANobligatio naturalis contrahatur, quando alienatur res, cuius commercium non habemus particulariter? Ego tetigi in l. multum. ff. de ver. ob. & dixi quòd nõ, per allegata per Bart. in l. 1. co. 3. ff. de noua. vbi hoc tenet per §. idem iuris. Insti. de inuti. stipu. & l. 1. §. si id quod. ff. de actio. & obli. & transiui cum hac opin. Sed in l. vnica. C. ne lice. habitato. metropo. est casus singularis magis in specie pro illa decisione, quem casum solus ego notaui, cùm ibi post traditionem potest repeti res alienata. no. & adde ad d. l. multum.

ADDITIO.

Et hoc latius deducit ipse Roma. consi. 509. circa propositam. numer. 11. vbi ponit quòd non firmetur etiam iuramento. Quod intellige quando alienatio prohibetur fauore publico: secus si fauore priuato, nisi alia concurrant, de quibus per Barto. & alios in l. cùm lex. & l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. Cano. in cap. cùm contingat. de iureiur. & adde Ale. in §. pen. & Francisc. Rip. & alios Moder. in §. diui. in 3. q. Barto. in præceden. singu. alle. & d. l. vnicam dicit singu. Francisc. Cremen. singul. 96. statuto. Nic. Pig.

DCCLII.

1 *Mutus an possit esse testis?*

1 AN mutus possit esse testis? Ista est quæstio Specu. ti. de testi. §. nunc transeundum. ver. quid de muto. vbi dicit quòd non potest.

ADDITIO.

Quod verum est, nisi nutu, vel per scripturam deponeret, vt ibi per Spe. & Io. And. & est communis opi. secundũ Abba. & alios in c. de testibus. extrà de testib. Ale. & alios in l. 1. in prin. ff. de ver. obliga. Nico. Pign.

DCCLIII.

1 *Testis deponens de auditu, ad hoc vt eius dictum plenè probet requiritur quòd deponat se ante litem motam audiuisse.*

1 OMni casu, † quo testimonium de auditu inducit plenam probationem, requiritur quòd testis, qui deponit, audierit ante litem motam, sed si post, nihil probat etiam semiplenè. Ratio est, quia potest esse, quòd motio litis traxerit famã istam: textu. est in ca. licet ex quadam. de testi. & no. Archid. 35. q. 6. c. consanguineus.

ADDITIO.

Adde quòd regulariter testis de auditu, etiam quòd adiuuetur fama publica, non probat, vt per Ale. consi. 25. in causa. col. 2. li. 4. Nec etiam fauore piæ causæ, vt per Deci. consi. 154. casus proponitur. facit tamen saliqualẽ præsumptionem, vt suprà singulari 345. Et sunt aliqui casus, in quibus testis de auditu admittitur, quos ponit Franci. Ripa. in l. 1. nume. 86. ff. si cert. per. Ioan. Crot. de testi. 1. q. nume. 366. Et adde ad Ro. hic Abb. in d. c. licet ex quadam. co. 2. Dec. consi. 82. viso processu. colu. 1. Moder. Hilpa. & Rip. post Deci. vbi suprà, ille nu. 368. hic num. 88.

DCCLIIII.

1 *Testes examinati post didicita testificata an faciant præsumptionem?*

1 TEstes † examinati post didicita testificata an faciant præsumptionem? Istud est dictum Inno. in c. cum dilecti. de accu. quòd sic.

ADDITIONES.

Ad hoc vide multa dicta elegantia, quæ ponit Lud. in l. si verò. in §. de viro. in vlt. fal. ff. fol. ma. vbi p similia confirmat Inn. hic. & vide Bar. post gl. in l. maritus. ver. vlterius. quæro. ff. de quæstio. vbi dicit, quòd testis qui non debet examinari, examinatus facit indicium. Et cum dicto Inn. cõcordat Per. de Anch. & Gemi. in c. 1. de testi. in 6. per gl. ff. ibi in ver. testimonium. Inno. met in c. cùm I. & A. de re iud. & gl. 2. q. 3. c. 2. Io. An. in c. 2. de cle. pereg. no. Bal. in l. diuus. ff. de q. Pan. in c. de cætero. de testib. d. Ant. in c. fi. in 9. co. de iureiu. Bal. in l. ad monẽdi. in 10. co. ff. e. ti. vbi Fráciscus. Cur. & magister meus Bal. in l. testimonio. in apol. de testi. & in l. cũctos populos. in 5. oppo. C. de sum. tri. & in l. 2. C. de episc. aud. & in l. 2. C. quor. app. & gl. Bart. Bal. Sal. in l. fi. C. de his qui. vt indig. & Flo. in l. 3. §. lege Iul. ff. de testi. & gl. fi. in l. inuiti. 2. ff. de testi. & Bar. in l. de minore. in prin. ff. de q. & Bal. in l. fi. C. de accu. & Bar. in l. 1. §. impuberes. ff. ad Syl. & Bal. in l. 4. C. ad l. Iul. ma. & Inno. in c. veniens. & c. præsentium. de testi. vbi per Mod. & per eosdẽ in d. c. cum dilecti. vbi dant ad istud dictum sex elegantes limitationes. vide etiam Rom. consi. 481.

Et idem Inn. in c. cùm I. & A. & ibi Fel. co. 3. ver. demum in quantum. de re iud. idem Fel. qui plures citat in d. c. cùm dilecti. co. ante pe. ver. secundò noto. (& vtrobique ponit plures limitationes ad hoc sing. & vide Hipp. sing. 198.) Bal. in l. 1. 5. oppo. C. de sacrosan. eccl. & l. 2. C. de episc. aud. Abb. in c. de cætero. co. 2. de testi. Io. Cro. in tract. de testi. in 7. par. nu. 269. Et quando testes possint examinari post didicita testificata, vide remiss. suprà, sing. 81. Nico. Pign.

DCCLV.

1 *Actioni communi diuidundo regulariter 30. annis præscribitur, nisi ea inter dominum & feudatarium profeudi diuisione detur, tunc enim solum quadraginta annorum spatio præscribitur.*

1 ACtioni communi diuidundo † communiter præscribitur annis 30. vt l. 1. §. 1. versi. nemo. C. de anna. exce. Hoc fallit in actione communi diuidundo, quæ competit inter dominum & feudatarium. Iste est tex. singularis in c. 1. §. item sciẽdum. de notis feu. secundum expositionem Bal. & Ia. de Bel. vbi non præscribitur nisi spatio 40. an. & sic regula d. l. 1. fallit in diuisione feudi.

ADDITIO.

Intellige q̃ vnus ex consortibus totã rẽ possideret, nã tũc p triginta annos pscriberet, secus si à principio oẽs sunt in possessione, nã etiã si p mille annos starent in cõi, nunquã currit præscriptio. Bal. in l. fi. C. fi. regũ. cũ alle. p Ias. & Gomes in §. quædam. Insti. de actio. Et adde Mat. de Afflic. & alios in d. §. itẽ sciendũ. alio modo exponentes. Ni. P.

DCCLVI.

1 *Filia, & vxor cur à patre, vel marito occidi à lege pmittatur?*

1 QVæ fuit ratio, quòd † lex permittit occisionem filiæ per patrem, vel vxoris per maritum? Dic, quòd ratio est in l. 2. §. initium. ff. de origine iur. ibi, vt morte virginis contumeliam stupri arceret.

ADDITIO.

Sed cur patri permittitur, non autẽ marito, contra Ro. hic? Dic, q̃ rõ est, quia paterni nominis pietas cõsilũ sæpè capit pro filia. l. patri. cũ duabus legib. seq. ff. de adul. vbi plura copulatiuè requirunt, vt patri pmittat, quæ tradit Ang. Are. de male. in glo. *che hai adulterato*. Quod secus est in marito vt in dictis legib. mitius tũ punit. l. si adulteriũ cũ incestu. §. Imperatores. ff. e. ti. & consuluit Soci. Iun. consi. 34. in causa. li. 1. Quod tamẽ procederet in vxore meretrice marito sciẽte, vt nũc iterũ cuenit de facto Patauij, vbi à marito occisa fuit vxor adultera, & adulter patritius Venetus, & ob id à mari & terris Illust. Do. bãnitus fuit. N. Pig.

DCCLVII.

1 *Testi omni exceptione maiori fidem, non esse adhibendã, an*

princeps, vel dominus ciuitatis superiorem non recognoscêtes suo rescripto statuere possint?

1 DOmini huius ciuitatis fungũtur vice principis in hac ciuitate, quæro an possint suo rescripto facere, qđ vni testi omni exceptione maiori non adhibeatur fides? Ilta quæstio fuit de facto in Regno, & fui interrogatus à quodam Ambasciatore de Caraffa, & consului quòd non, tunc allegaui rationes, nunc habeo de hoc textum singularem in capit. talia. 8. q. 3. & verè verecundor tunc non allegasse, quòd potuit consilium videri ab aliquo, qui sciebat illud capit.

ADDITIO.

Adde Dec. in c. 1. 2. nota. de fide instr. Io. Cro. in trac. de testi. num. 224. & ibi Mod. Hisp. allegant eũ distinguere in l. 1. §. fi. ff. de ver. ob. Au. Ber. in c. ficut. nu. 54. de ꝓba. Ni. Pig.

DCCLVIII.

1 Iudex officio durante conueniri non potest, secus in furto.

1 IVdex † officio durante non potest conueniri: secus est in furto. text. est singularis in authen. in §. si quis. vt iud. sine quoquo sustra.

ADDITIO.

Addè ꝙ istud est etiam generale, vt conueniatur ex delicto in magistratu cõmisso, vt per gl. in verbo, admini. in l. iubemus. C. ad leg. Iul. repe. quam dicit singularem idem Ro. consi. 415. quo ad primum. & hoc tenet Ang. in d. §. si qs. Soc. in regula 249. fallẽ. 1. & pulchrè per Ias. in l. 2. in prin. in 2. limita. ff. de in ius voc. qui allegat plures alias leges, & ponit octo fallentias. Cui adde aliam singularem per Frãc. Are. in consi. 129. consultissimè. 2. dubio. Nic. Pig.

DCCLIX.

1 Alienatio rei ecclesiæ, quæ aliàs erat alienabilis, facta per metum, est ipso iure nulla.

1 ALienatio rei ecclesiæ, quæ aliàs erat alienabilis, facta per metum, est ipso iure nulla. casus est singularis in elem. frequens. versi. Abbates. de excess. præla.

ADDITIO.

Adde Doctores, maximè Abb. in c. Abbas. co. 4. in tertio casu, de his quæ vi metusve cau. fiunt. vbi enumerant casus factos per metum, qui sunt ipso iure nulli. Nico. Pign.

DCCLX.

1 Procuratoris cõstitutio per metum facta est ipso iure nulla.

1 COnstitutio † procuratoris facta per metum est ipso iure nulla. casus est singularis in c. accedens. de procura. Inno. & Host. allegat illum text. in ca. Abbas. de his quæ vi metusve cau. fiunt. adde ad l. 2. ff. de iudi.

ADDITIONES.

Adde Doctores, vbi Ab. co. pe. in decimo casu, in d. c. Abbas qui dicit illum text. non probare, quod etiam dixit idem Ro. suprà sing. 125. & consuluit Deci. consi. 219. viso puncto. in tertio dubio. Nico. Pign.

* Adde ꝙ est duplicatũ suprà sing. 125. quæro, an constitut.

DCCLXI.

1 Sniã iniusta si res empta sit ablata, actio de euictione emptori nõ datur: quod in eo, qui à fisco vel Republica emit, fallit.

1 IN l. fi. per imprudentiam. ff. de euic. dicitur, † quòd quando ex sententia iniusta est ablata res empta, non parit actionem de euictione emptori. Hoc fallit in emptore à fisco vel à republica, quia ilto casu habet regressum contra venditorem de euictione. de hoc est casus singularis secundum lectu. gl. quam omnes sequuntur in l. 2. §. grani æstimationem. ff. de admi. rer. ad ciui. perti.

ADDITIO.

Idem ponit Io. Arno. problem. 86.

DCCLXII.

1 Offerenti plus res minoris, vel Reipublicæ subhastatæ conceduntur: nec gratificationi locus est: fallit in rebus ecclesiæ, quæ iustum pretium offerenti dantur.

a 1 TVcis, quòd res ecclesiæ, minoris, & Reipublicæ, subhastantur plerunque & publicantur, & † communiter in subhastatione videtur quòd plus offerenti dantur. text. in l. si tempora. C. de fide instrumen. & iure hastæ. fis. li. 10.

b Bar. dicit, quòd illa verba inducunt obligationem præcisè, ita ꝙ nõ potest gratificari. Hoc fallit in ecclesia, quia si offeratur plus, compellitur dare offerẽti iustum pretiũ,

c & non illi qui offert plus. ista est gl. ꝛeno. & singularis in §. hoc ius porrectum. 10. q. 2. in verbo, vt plus.

ADDITIONES.

a Tu scis. Adde quòd illam gl. communiter sequuntur doc. & eam dicunt singu. Arc. in d. §. hoc ius porrectũ. Abb. in c. 1. in prin. de emp. & vendi. in c. per tuas. de dona. in ca. in ciuitate. de vsur. Cæpo. in trac. de limi. contract. 2. pſumpnu. 21. Ias. in l. quoties. co. 5. fallen. 7. C. de rei vendic. Contrariũ tenet Deci. in l. pe. 3. nota. C. de pac. & hanc veriorẽ & tenendam dicit Cagn. qui alios citat, in l. 2. nu. 10. C. de rescin. vendi. Vide tamen Aug. Bero. pulchrè distinguentem in c. cùm dilecti. co: 9. de emp. & venditio.

b Et Bar. dicit. Sentit Rom. hic post Bar. licitatorem primũ liberari alio plus offerente, & fugiente, vel facto non solvendo. de quo per Bar. Castren. & alios in l. licitatio. ff. de publi. latè per Nico. Boer. decis. 268. ecclesia. Mod. Anco. in tracta. de deco. part. 5. nu. 8. Nico. Pigno.

c Gloss. Eam gl. etiam dicit singularem Ioan. Crotus in l. stipulatio hoc modo concepta. colum. 5. versi. sed iſtis. ff. de verb. obliga. Gabriel Sarayna.

DCCLXIII.

1 An citatio collegio vel vniuersitati fienda, sufficiat quòd maiori eius ordinis fiat, an verò, quòd collegio, vel vniuersitate congregata?

1 AN citatio fienda collegio † vel vniuersitati sufficiat fieri maiori de vniuersitate vel collegio, an verò requiratur quòd fiat collegio, vel vniuersitate congregata? Bal. in c. 1. de milite vasa. qui contum. est. column. 4. ad fin. allegat dicta Archidiaconi in cap. communiationes. 44. distin. vbi dicit, quòd sufficit fieri maiori. Sed miror quare non allegauit gl. o. in c. bonæ memoriæ Maguntinæ. in ver. singulares. de electio. quæ hoc dicit, & allegat dictum capitulum communiationes.

ADDITIONES.

Adde gl. pleniorem in c. fi capitulum. de concess. præben. in 6. in verbo, factam. & per doct. in locis hic alleg. & vide etiã per Ange. consi. 216. iam sunt.

Adde Bar. in extraua. ad reprimendum, in verbo, citatũ corpus. Bal. in l. etiam. co. fi. C. de executio. rei iud. Guid. Pap. q. 321. in causis. Bellam. cõclusi. 185. licet latè per præcep. in eum Cagn. post gl. ibi, & Soci. per eum allegat. in l. nõ potest dolo. ff. de reg. iur. Marã. in Spe. Aur. in verbo, citatio. nu. 94. Et quomodo citatio capituli fiat, ponit Ale. in cõs. 219. ponderatis. co. 1. lib. 6. Nico. Pig.

Hoc idem scribit Dom. Sebastia. Vant. in tract. de nullitate processꝰ. in rub. de nullitate ex defectu citationis. numero 144. qui multa remissiuè allegat. Gab. Saray.

DCCLXIIII.

1 Princeps nũquam præsumitur uti potestate absoluta, nisi exprimat, vel nisi apponat clausulam, Ex certa scientia.

1 DIxi aliàs, quòd nũquam princeps præsumitur uti potestate absoluta, nisi exprimat, quia semper præsumitur vti potestate ordinaria. vt dicit Inno. in c. innotuit. de elec. Et aliàs dixi hoc verum, nisi apponat clausulam, ex certa scientia, quia quando hoc verbum reperitur, præsumitur vti potestate absoluta. gl. est in c. ad hæc. in versi. elegerint. de rescrip. quæ est sing. & non alibi.

ADDITIONES.

Adde quòd istam glo. allegat etiam pro singulari Vitalis de Gambanis in suo tracta. clausularum, versi. clausula, ex certa scientia. & eam exclamat Panor. in d. c. ad hæc. versi. vl timò no. ex qua dicit se generaliter inferre singulare dictum, quòd vbicũque in materia requiritur plenitudo potestatis principis, satis est principem dicere, quòd istud facit ex certa scientia.

Et idem Rom. consi. 369. circa primum. co. 6. & clausula ista æquipollet clausulæ, de plenitudine potestatis, & clausulæ, non obstante, vt per doctores in d. c. ad hęc. & ꝙ Deci. in l. in

in l. in totum. vbi do. Cagno. infinitos allegat. ff. de regul. iur. idem Deci. in c. 1. & c. porrecta. de confir. vti. vel inuti. Hippo. singu. 80. princeps. Nico. Pign.

Idem refert & sequitur Seb. Vant. in tracta. de nul. proced. in rub. an quælibet sñia posit dici nulla, in charta pe. nu. 20: in fin. Adde quòd princeps debet vti potestate ordinaria, debet. n. ſm leges viuere. C. de legi. l. digna vox. Instit. qb. mo. testa. in fin. §. fi. l. princeps. ff. de legib. 25. q. 1. in §. fin. c. iustum est. 9. dist. Card. Ale. in c. fi Romanorum. 19. distin. Absolutam non debet exercere, nisi ex causa, aliàs peccat mortaliter, ſm Inno. in c. ignoramus. de censib. Non aũt dicimur posse, quæ à nobis cum peccato fieri possunt. l. fi filius. ff. de conditio. instit. gl. in verb. impotentia. in c. scisitatus. de rescrip. gl. in ver. poterit. in clem. sæpè. de verb. signi. l. filius qui. ff. de hæredibus instituꝰ. Card. in ca. ad audientiã. in primo notabili, vt eccl. benefi. Abb. in ca. iſta. in 1. notab. de offi. ord. Pau. de Cast. in l. conditiones. in 1. no. ff. de condit. instit. Princeps enim positus est, vt faciat iustitiã, & iudiciũ, id est iustum iudicium. 2. Regum. 10. ca. Et ideo qñ terminos iustitiæ egreditur, non dicitur Rex. 2. q. 1. scelus. & ibi dicitur plenius: Sic sanè intelligenda est l. 1. ff. à quibus appe. non lic. vbi princeps cõmittit causam remota appellatione, quia remouerat non sine cã, idem in oĩbus, in quibus contra ius dispensat, vt cum cã fiat. ff. de senator. l. fi. quæ latius tradit And. de Yser. in procem. Cõsti. Regni vtriusq; Siciliæ. co. 6. in fi. versi. contra ea. nu. 70. Nota tñ, quòd vbi actus principis nõ põt subsistere de potestate ordinaria, nec põt referri ad aliquid iuridicè factũ, tunc vt valeat quod facit ex certa scientia, præsumitur vti plenitudine potestatis, ſm Paulum de Catt. in l. ex imperfecto. C. de testa. & in suo notab. consi. 280. quod incipit, in facto præsenti non intendo. in antiquis. Gab. Sar.

DCCLXV.

1 Pactum de non alienando rem meam, nisi tibi, per protestationem tibi factam, quod volo vendere, præscribitur infra duos menses, vt tale pactum mihi non officiat.

1 FAcio † tibi pactum, quòd si voluero vẽdere rem meã, non vendam nisi tibi. Ego volens vendere, dico tibi, Amice volo vendere, & si ille tacet per duos menses, possum vendere non obstante pacto. Hic est textus. singularis in l. qui Romæ. §. cohæredes. secũdum supplationem Dyn. & Barto. ff. de verb. obliga. qui mouentur argu. l. fin. C. de iu. emphy.

ADDITIO.

Et idem Ro. consi. 27. viso themate. in fi. & in consi. 182. in casu. in fi. vbi per illũ te. dat cautelam. Et sequuntur communiter doc. in d. §. cohæredes. & Ias. in l. fi. 8. no. C. de iure emphy. & eum singu. dicit Andr. Tiraquel. qui in finitos cumulat, de retrac. consangui. §. 1. glo. 9. nu. 112. Et qñ valeat tale pactum, tradunt doc. quos allegaui suprà sing. 115. nota casum. Nico. Pign.

DCCLXVI.

1 Domini duo si eiusdem castri sint, de cuius regimine inter se dissident, alternis annis quilibet regnare debet.

SVnt sub Regina duo dñi eiusdẽ castri, qui non possunt cõuenire simul in regimine castri: quæro, quid agendum, 1 quia sunt iura indiuidua, vt ius aquæ ductus? Aliquid dicũt, quòd Regina debet priuare ambos, & illud est verum in vno actu, sed ī casu ꝓposito Regina debet facere, ꝙ alternis annis regnent. gl. est singularis in c. licet: verbo, contenit. 16. q. 3. hoc dicentis ar. l. quoties. ff. de vsufru.

ADDITIONES.

Vide satis plenè per Feli. in c. prudentiam. colu. 2. post princ. versi. sed quid erit. de offi. & pote. iud. dele. per Abb. elegãter consi. suo. 82. vbi optimè distinguit, aut sunt multa bona & diuisibilia, aut non. vide per eum.

Adde quòd illam gl. multũ commendat Abb. in c. fi. nu. 5. de re iudi. idem Abb. & Feli. co. 2. in c. prudentiam. de offi. de leg. Alex. post Ang. in l. 2. §. ex his. nu. 13. & ibi Ias. Alciat. & Moder. ff. de verb. oblig. idem Ale consi. 18. vilis. col. 2. lib. 2. & in consi. 125. attentis. co. 1. lib. 5. Ias. in l. stipulationes non diuidũtur. sub nu. 13. ff. de ver. obl. Matth. de Afflic. in c. 1. §. prætereà. 3. notab. in prin. de prohi. feu. alie. per Fede. Nico. Boer. decisio. 5. quid, duo sunt. vbi alios citat. & decisi. 149. an rex Franciæ. nu. 21. Nico. Pign.

DCCLXVII.

1 Sententia lata ab infame, excommunicato, vel seruo, ratione communis erroris validatur, nisi illi, inter quos lata fuerit, sciant illum communem errorem esse falsum.

1 LEx, Barbarius. ff. de offic. Præto. & ca. ad probandum: de re iudi. dicunt, quòd sententia † lata ab infame, excõmunicato, vel seruo ratione communis erroris validatur. Limita hoc singulariter, nisi illi, inter quos est lata sententia sciant illum communem errorem esse falsum, quia tunc non validatur ratione communis erroris. ita singu. no. Io. Calde. in d. c. ad probandum. & do. Ant. refert in c. scisitatus. ad fin. de reſcri. Ratio est, quia ratione comperta cedit opinio veritati. & ratio huius colligitur 8. distinc. c. consuetudo. ex illo textu.

ADDITIONES.

Adde ꝙ dictum Card. sequitur Panor. in c. post cessioné. co. pen. versi. idem si erat occultum. de probatio. Imo. in c. di lectus. 2. in 5. co: de præben. & ibi do. Abb. 4. co. & Gemi. in c. sacerdotes. 2. q. 7. post But. in c. corã. de cohab. cleri. & mul. Fel. in c. ad probandum. co. 4. de re iud. vbi plura alle. & vide magistrum meum in d. l. Barbarius.

Et idem Cald. in c. post cessioné. & ibi Abb. Deci. & alij col. pen. de proba. Soci. in reg. 227. fallen. fi. Nic. Pig.

DCCLXVIII.

1 Procurator an ab ecclesia parochiali inferiori sine licentia, vel consensu episcopi de iure ciuili constitui possit, & quid de iure canonico, si causa sit ardua?

1 AN ecclesiæ inferiores parochiales † possint constituere procuratorem sine licentia, vel cõsensu epi? Dic ꝙ de iure ciuili quælibet ecclesia etiam inferior non põt sine consensu Epi constituere procuratorem. l. oẽs. §. hoc nihilominus. C. de epis. & cler. De iure canonico Inn. in cap. Imperatorum. in fi. de iura. calũ. determinat singulariter, quòd ad validitatẽ cõstitutionis procuratoris ecclesiæ inferioris non requiratur consensus Episcopi, licet contrarium ibi teneat gl. Hoc autẽ dicit alibi ipse fallere in causis arduis, ita notat ipse in c. requisisti. de testamen. Quod Anto. reputat notabile in c. edoceri. de rescriptis.

ADDITIONES.

Adde Rotam decis. 7. in nouis. Pro qua decisione vltra ea, ꝙ ibi allegantur, est te. in cap. 1. §. porrò. de statu reg. in 6. ibi, hoc autem, &c. Adde quòd Panor. & alij, licet Hostienſi. ibi distinxerint, sequuntur istud dictum Innocen. in dicto capitu. Imperatorum.

Vide ꝙ doctores in d. c. Imperatorũ. Ab. in d. c. requisisti. cõ. 2. doctores in c. cùm accessissent. & in ca. cum omnes. de constitut. cap. causam quæ. de iudi. vbi plura in materia ponunt. Et an in arduis consensus Vicarij Episcopi sufficiat? suprà sing. 700. ex longæua. Nico. Pign.

DCCLXIX.

1 Consilio quando quis obligetur in cõtractibus vel maleficijs? Et an consulentes, deiectionem, vel spoliationem, teneantur interdicto vnde vi?

1 IN contractibus † nullus ex consilio obligatur. vt in regula iuris, nullus ex consilio. libr. 6. & in l. 2. §. fin. ff. mand. & in §. tua tantùm gratia. Instit. eod. titu. In maleficijs est secus, quando ille non erat aliàs facturus. ff. de regu. iuris. l. non solùm. §. si mandato. ff. de iniur. d. qui seruo. & leg. in furti. §. oper. ſt. de furt. l. 1. §. perſuadere. ff. de seruo corrupt. cum simili. in capit. sicut dignum. de homici. & capit. tanta. 86. distinctio. Sed circa hoc quæro, an consulentes deiectionem, vel spoliationem teneantur interdicto vnde vi? In mandato est clarum. l. prima. §. de iecisse. ff. de vi & vi arma. Sed in casu proposito dic, quòd non, nisi in subsidium, cum spoliator non extiterit soluendo. Illud est dictum singulare Inno. in ca. querelã. de elect. qui dicit quòd non, quia non reperit hoc lege cautum. Sed contra-

r'u .. fuit determinatum inter dominos meos per dict.c. sicut dignum.

ADDITIO.

Et hæc opinio contra Inno.est cõis,quam tenuit Bal.in l.2. co.6.q.6.C.de ser.& aqua.Fel.in d.c.sicut dignum. & in c. 1.co.4.limi.4.& ibi Dec.co.6.limi.5.de of.dele. quia satis spoliare dr̃,qui consilio suo aliquem spoliat.Ias.§.omnes. nu.5.Insti.de acti.Deci.in l.cõsilij.& ibi dominus meus. ff.de reg.iu.Lud.Carer.trac.de homi.§.5.nu.159. Ni.Pig.

DCCLXX.

1 *Iudiciarij ordinis obseruatio in prima causa de consensu partiũ non potest remitti,licet ordo possit præposterari, secus in causa appellationis.*

1 COmmunis conclusio est,quòd †consensu partium obseruatio ordinis iudiciarij non potest remitti, licet possit præposterari,vt notat gl.in c.de causis.de off.deleg. & in c.fi.de re iud.li.6.& in cle.1.de lib.obla.gl.est in auth. offeratur.& in corpore vnde sumit.C.de lit.contest. Hoc verũ in prima instantia, secus in causa appellationis, quia non est necesse ordo iudiciarius, vt non detur libellus,& non contestetur lis.ita notat Spec.in tit.de lib. concept.§. vtrum.ver.argumentum contra.qui hoc dicit per text. in l.fi.§.fi.ibi,vel vllum fatale obseruare.C.de tem.app.quod dictum ibi dicit Bal.non reperiri alibi.

ADDITIO.

Ad eundem Spe.e.ti.§.nunc dicendum.vers.9. eundem Bal. in l.1.in fi.C.ne lic.in vna eademque cau.&c.Feli.in c.1.in fi.de of.iud.Dec.post alios in d.c.de causis.co.5. limi.2.& de intellectu d.§.fi.adde Ale.& Ias.in l.properãdũ.in prin. C.de iud.Abb.& Deci.post alios in c.ex ratione.de appe. Aug.Bero.in c.cùm sit Ro.nu.54.eo.ti.de appe. Nic.Pig.

DCCLXXI.

1 *An exceptiones produci possint die feriata?*

IN §. nuntiatio.l.1.ff.de noui.oper.nunt. habetur, quòd nuntiatio omnibus diebus fieri potest etiam feriatis, vt
1 ibi per gl.& doctores.Sed †quid in exceptionibus,an possint produci die feriata? Dic quòd sic,vt per Spe. singulariter in titu.de dilatio §.1.versic.sed pone.1.in fin.Allegat simile de libello & appellatione.

ADDITIO.

Adde tñ,quòd terminus ad opponẽdas exceptiones dari nõ potest die feriato,quia talis dicitur actus iudiciarius, qui tali die explicari non põt,vt per Bar.in l.miles.§.sexaginta.ff.de adul.Ang.Are.in rub.Insti.de exce.9.q.prin.qui tamen non allegant Spe.allegatum per Roma.hic.Nic. Pig.

DCCLXXII.

1 *Excõicatus non potest reconuenire agentem,nisi eum ex alia causa conueniat,quàm ex illa,qua ipse conuenitur.*

1 TExtus in c.cùm inter.de excep. †dicit quòd excommunicatus non potest reconuenire agentem: Istud est verum,nisi excommunicatus reconuenit actorem ex alia causa,quàm ex illa, ex qua ipse conuenitur, quia tunc potest ex eadem causa.ita notat Inno.in cap.si verè.in fin. de senten.excommuni.

ADDITIO.

Quem sequitur Abb.in d.c.cùm inter.co.penul. & ibi Deci.itidem col. penult.allegat l.si duo patroni.§.si quis iurauerit.ff.de iureiu.tenens hoc esse per viam defensionis, non reconuentionis. Nico.Pign.

DCCLXXIII.

1 *Possessio,etiam iniusta, nemini per iudicẽ est auferẽda sine ipsius possidentis citatione, nisi possidens de facto fuerit in possessionem à iudice, parte non citata, missus.*

1 POssessio,etiam †iniusta,nemini per iudicem est auferenda sine ipsius possidentis citatione.c.in literis. de resti.spo.ca.licet episcopus.de præben.li.6. & l. si deserta. C.si propt. pub.pen.in l. nec imperiale.C. si per vim vel alio modo.& in l.meminerint.C.vnde vi. Limita verum, nisi iniustè possidẽs de facto fuerit in possessionẽ missus per iudicem aduersario non citato,quia eodem modo potest priuari etiam sine citatione.ita notat Inno.in c. quærelam.de elect.quem allegat & sequitur Bal.in l.si pacto quo pœnam.C.de pac.facit gl.in l.si minor.ff.de euic. Sed pro hoc dicto est te.in l.1.§.hoc edictum.ff.si mul.vent.nom. quos Inno.ad hoc non allegat.

ADDITIONES.

Idem tenuit Bal.in l.2.co.10.ver.quartò quæro.C.de serui. Limita sm̃ Io.And.in addi.Spe.in ti.de sen.,pla.§.species. in additione,quæ incipit,habeo de præcepto.nisi actũ factum parte non citata facturus fuisset iudex, & etiam præsente & contradicente,exemplum ponitur per eum,& p Ale.in l.si pacto.hic alle.& in l.quod iussit.ff.de re iud.Idẽ tenuit Ang.& Imo.in l.de vno.eo.ti.per doctor. maximè Ale.& magistrum meum in d.l.si pact.vbi plenè. & vltra eos addantur allegata per Roma.met consi.158.& consi. 220.& consi.320.Maria.Soci.in trac.de citatione, artic.7. versi.20.casus.cum sequen.Alex.in l.1.co.10.ff. de ope. no. nun.& consi.5.in pen.col.in 2.vol.

Et idem Ro.consi.69.viso.co.fi.vers.3.Ale.in l.de vnoquoque.& ibi Mars.9.amplia.ff.de re iudi.& in consil.5.in cã. co.pen.li.2.& in l.1.§.nũtiatio.nu.24.ff.de no.ope.nũ.Idẽ Hip.sing.195.nemo.Deci.in c.cũ cessante.in fi.de appe.& consi.191.in causa.co.4.Bellame.decis.664. Nic.Pign.

Ibi,Sed pro hoc dicto,&c.Hũc te.etiã dicit singularẽ ad hoc do.Sebast.Vantius in tractatu de nulli.proces.in prin.cha. 5.nu.16.Ale.consi.5.in causa & lite.co.2.nu.4.versi. item si probatum est.vol.2.Gemini.consi.53.Aegid. Bellame. decisi.664.Soci.in tractatu citationis,arti.7. ver. decimo. artic.20.q.24.in fi.Cald.consi.1.de dilatio. Gab.Sar.

DCCLXXIIII.

1 *Appellatio ab interlocutoria causæ expressionem requirit, secus in appellatione à diffinitiua. Et quid si causa friuola in appellatione à diffinitiua exprimatur, an appellatio ipso iure sit nulla?*

1 IN appellatione †ab interlocutoria est necessaria expressio causæ,secus in appellatione à diffinitiua. Pone quòd appellans à diffinitiua expressit, sed friuolam, an propter hoc sit nulla appellatio ipso iure? Istud est singulare dictum Ioan.Andr.in c.cordi.§.post hæc. in vltima colum. de appe.lib.6.quòd sic.Et no.Et mouetur,quia in contractu appositio causæ licet non sit necesse apponi, si tamen apponitur & falsa,vitiat contractũ:ergo à simili in appellatione.alle.no.in c.fi.de condi.appon.

ADDITIONES.

Et comprobat,& sequitur Deci.in c.ad nostrã.in fi.de appe. Contrarium sentit Fran.in d.§.post hæc Ale. in l.1.§. fi.ff. de app.& faciunt plura,quæ tradit Ias.in l.1.in prin.co.pe. ff.de eden.& in l.vinum.co.pe.ff.si cer.pe. Nico. Pig.

Adde Catellia.Cot.in memoral.in verb. arbiter, cui data. in fi.Et casus,in qbus ab interlocutoria potest appellari tradit Guido Papæ decisio.Grationo.75.& deci.436.nu.31. versi.23.quæro.Adde aliam fallentiam,qñ appellans cõparet corã iudice à quo,cum protestatione,q̀ sua appellatio sibi salua remaneat, vt plenè docet Guido Papę decisio. Grationo.364.si quis coram.Quinque alias fallentias ponit Soci.in reg.25.& Præposi.in d.c.solicitudinẽ.nu.18.de. app.vbi quindecim alias fallentias accumulat. Gab. Sara.

DCCLXXV.

1 *Citatio ad audiendam sententiam in notorijs est necessaria: fallit in sententia principis.*

1 COmmunis opinio est, †quòd etiam in notorijs est necessaria citatio ad audiendum sententiam.Fallit in sententia principis:quia lata super notorio non requirit citationem,licet contrarium sit in alijs,vt no. in clemen. pastoralis.de re iudic.& in cap.1.de cau.pos.& prop.& in l.fi. C.de legi.de hoc est te. singularis secundum lecturam gl. in c.cùm olim.de re iudic.quam ibi notat do.Anto.& alia est in c.venia.35.q.19.

ADDITIONES.

Adde quòd istud intelligitur secundũ Abb.in d.c.cum olim. co.antepe. vt pcedat quãdo in absentia sine alia citatione possit de facto liqdè cõstare sine alia discussione & indagine fienda,vt dicit singulariter ibi probari iuncta gl. vide eum, sed latius ibidem per Feli.col.10. vbi etiam dicit procedere,vbi sit notorium inexcusabile.ad hoc vide optimũ text.in c.venerabilem.ibi, absente altera partium. iuncto ver.exercuit autem denuntiatoris officium.de electio.vide etiam Areti.consi.165.Oldr.consi.44.1.col. Lud.cõsi. 369.circa primum.5.dub.ad fin.

Et Ias.in l.nec quicquam.§.vbi decretũ.in 7.fallen.ff.de offic. Proconsu.& leg.latè per Hipp.de Marsi.in l.de vnoquoque.in 1.& 2.amplia.& in 5.fallen.post eos, quos allega. ff.de re iud. Nicol.Pig.

Adde do.Nic.de Milis in suo repertorio,in ver.citatio non requiritur ad sententiam. Gab.Sa.

DCCLXXVI.

1 *Emens equum cum pacto, quod si sibi non placeat, possit illum venditori restituere,infra quantum tempus possit ipsum restituere?*

1 EMo à te equũ cum pacto,q̀ si mihi non placuerit,possim †tibi restituere.Quæro intra quãtum tẽpus possim tibi restituere? Dic q̀ spatio 60.dierum. vnde post nõ possum amplius dicere quod mihi nõ placet. ita est casus in l. quod si nolit. §. si quid ita.ff.de ædil.edic.

ADDITIO.

Adde Cæpol.in d.§.si quid ita.& est duplicatũ suprà si n.713. vendo tibi. Nico.Pig.

DCCLXXVII.

1 *Appellans,si coram iudice à quo aliquid faciat, appellationi renuntiare videtur. Fallit tripliciter.*

1 REgula est,q̀ appellãs,si compareat corã† iudice à quo faciens aliquid,videtur renuntiare appellationi c.cum venisset.de testi.& c.gratum.de offi.deleg. & in c.solicitudinem.de appel.Hæc regula est vera,vbi actus,qui fit corã iudice à quo.sonat in facere,secus si sonat in pati,quia tũc per illum actum non videtur renũtiare appellationi,vt dicit Inno. in c.olim.3.in fi.de resti.spol.Item fallit, vbi quis compareat ad faciendum actum qui tendat ad appellationem fortificandam,quia tunc non videtur renuntiare.ista est gl. singularis in c.si à iudice. de appel.lib.6. hoc dicens, ar.in c.interposita.de appel.Item fallit qñ ille actus, qui sonat in agere, & quæritur fieri per appellantem, refutatur per partem aduersam, quia tunc nunquam dicor appellationi renuntiare.ista est gl.in c.cũ venissent. de eo qui mit. in pos.cau.rei seruan.

ADDITIONES.

Vide latius per Abb.& doc.maximè Mod.ponẽtes alias octo limitationes vltra istas tres in d.c.gratũ.post eos quos alle.

Adde Ias.in l.quæ dotis.circa fi.ff.solu.mat.Phil.Fran.in d.c. solicitudinem.col.4.& 5.Abb.Feli.& Deci.in d.c.gratum. vbi latè examinant has limit. Nico.Pig.

Vide quæ dixi suprà sing.151.appellans. & ibi dictis adde q̃ notat d. Palatios Ruuios in repeti.c.p vestras.in 4.notab. fo.237.versi.ad idem facit. nu.43.extra.de donatio. inter virum & vxorem. Gabr.Saray.

DCCLXXVIII.

1 *Administratio bonorum si cui fuerit interdicta, & is infra quinquennium alienauerit, an possit alienationes reuocare,& an aliquo remedio repelli possit?*

2 *Limitatio ad l.quod ab initio.ff.de regulis iuris.*

1 IVdex Bononiensis ad instantiam illorum de Cannetulis interdixit vni administrationem bonorum †suorũ infrà quinquen.quod facere põt.Iste qui infra quinquenniũ alienauit bona, vult annullare alienationẽ, eo quia erat facta interdictio administrationis, & prohibitio alienationis,an possit aliquo remedio repelli? Dic,q̀ alienatio rei est nulla propter temporale impedimentum,cessante impedimento infra quinquennium si non fuerit reuocata, non potest vlterius reuocari. de hoc est casus in l.fi.C. si maior factus sine decret.vbi minor alienauit stante impedimento temporali,& sic nulliter, dicit ibi textus, q̀ si cessante minori ætate taceat per quinquẽnium, non potest vlterius reuoca-
2 ri.alius est in l.1.C.de contracti.iudic.Et per hoc †limita l. q̀ ab initio.ff.de reg.iur.& extra,eo.titu.quod ab initio.

ADDITIO.

Et idẽ Rom.per plura alia confirmat consi.509.circa propositã.5.dub. Et circa intelligentiã d.l.fi.plures remissiones ponũt Deci. & Cagnol. in d.l.q̀ ab initio. Alex.cosi.117. viso.li.5.Cur.Iun.consi.50.præsupponitur.& seq.Nic.Pi.

DCCLXXIX.

1 *Alienare rem prohibitus, si à superiore alienandi licentiam obtinuerit, an alienare possit, absque eo quod iudici declaret causam quare alienet?*

1 PRohibito alienare sine decreto rẽ aliquam †superior dedit licentiã alienandi, q̃ro an possit alienare sine hoc q̀ iudici declaret causam quare alienat? Dic q̀ non.glo.est singularis in l.2.C.quando decreto opus non est.

ADDITIO.

Qñ liceat alienare res minorum sine decreto, vide Ias.in l.mãdata.& ibi materiam cumulat Cagnol.ff.de offi.eius. N.P.

DCCLXXX.

1 *Creditor si rem à debitore vna actione petat, iudex non debet condemnare debitorem, nisi creditor eum prius ab omnibus alijs actionibus, quas ad dictam rem haberet liberet.*

1 SI creditor petit rem à debitore vna actione, iudex †nõ debet condẽnare debitorem, nisi creditor eum prius ab omnibus alijs actionibus,quas ad dictam rem haberet, liberet.vt l.si pupillus.ff.de noua.quam supra singula.86.allegaui pro sigulari secundum Ang.Sed nunc adde tres socias & meliores.l.non solum.ff.de rei vend.l.si merces.§. culpæ.ff.loc.& l.vnde quæritur.ff.commoda.

ADDITIO.

Et per d.l.vnde quæritur.dicit Bald.in l.cum seruum.circa finem.C.de ser.fugiti. q̀ quando pluribus teneor debeo seruari indemnis ab eo,cui soluo.& facit l.si is à quo.ff.de rei vendi. Nicol.Pign.

DCCLXXXI.

1 *Recõuentio in causa, quæ desiderat celeritatẽ,locũ nõ habet.*

2 *Legibus deficientibus supplet ratio naturalis.quæ loco earum habetur.*

1 REconuentio in causa,quæ desiderat celeritatem, †non habet locum,vt singulariter dicit Host. quem refert ibi Ioan.And. in c.cum dilecti.de ordi.cog.& Ant.in c.11
2 de mutuis peti.Et quia †deficiunt leges supplet rõ naturalis,quæ loco earũ habetur,vt est gl.in c.cõsuetudo.1.di.& l.scire oportet.ver.sed si maximè.ff.de excus.tuto. & Bal. solet allegare te.in c.fi.de trãsactio.& hoc adde ad authẽ. & consequenter.C.de sentẽ.& interlo.omnium iudicum.

ADDITIONES.

Dic q̀ aut ambæ causæ celeritatẽ desiderant, & sine dubio pcedit reconuẽtio,aut vna celeritatẽ desiderat, alia non, & tunc valet reconuentio quo ad iudicẽ prorogandum, non vt ambæ eadẽ sententia terminẽtur,nisi volẽte parte.l.sed & hæ.§.non solũ.vbi Bald.ff.de procura.& not.Barto.in dicta auth.& cõsequẽter.nu.13.& per Abb.in dicto c.1.col. 8.& Soci.in regul.332. Et q̀ rõ naturalis supplet legẽ cessantem,& allegari possit ad decisionem causarum,plura allegat Nic. Euerrar.in proœ.loco legalium, & in loco,à cessante lege. Et Cagnol.in l. qui in alterius.in princip.& in l. in ambiguis.§.quoties.ff.de regulis iuris. Nicol. Pign.

Idem dic procedere in causa appellationis,in qua reconuentio non admittitur, secundum Specula. in tit.de reconuentio.in §.nunc dicamus. versicu.sed nunquid coram iudice appellationis.quem refert, & sequitur Guidò Papæ decisio.Grationopol.436. numero 102. versicu. nonagesimo tertio quæro. Gab.Saray.

DCCLXXXII.

1 *Appellari non potest à sententia lata super causa, quæ celeritatem desiderat. Fallit in causa mixti imperij, vt est cautio damni infecti.*

1 AN à sententia lata super causa, quæ desiderat celeritatẽ, puta damni infecti, possit appellari? Spe.in titul.de appel.§.in quibus.versic.sed nunquid quando iudex.& in tit. de offic.iudic.§.officium.versi.sed an in eisdem. tangens istum

istum passum in nihilo se firmat. & de hoc videtur tex. in l.si.ff.de appel.reci.ꝙ non possit appellari.Sed dubium mihi facit l.3.C.de peda.iudi.vbi videtur tex.clarus,ꝙ possit appellari.Nisi dicas, ꝙ regulariter à sententia lata super causa,quæ celeritatem desiderat,nō appellatur.d.l.si.Fallit nisi sit causa mixti imperij,vtputa,cautio damni infecti, quia tunc poterit appellari.d.l.placet. quam nemo inducit ad-hoc,nisi ego.

ADDITIO.

Et hoc sequitur Alex. in l.1.col.2.ff.de dam. infect. Contrarium tenet Bar.post Dy.in l.si finita.§.si forte.in fi. eo.tit. Hippol.in l.vnica.colu.25.C.de rap.virgi. Alb.de Rosa. & Castr.in d.l.1.& ibi Fran.Rip.col.2.vbi pulchrè distinguit. Nicolaus Pign.

DCCLXXXIII.

1 *Recōuentio corā arbitris iuris vel hominis an locum habeat.*

1 REconuentio † non habet locum coram arbitris iuris, secundum Spe.in tit.de recusatione.§.effectus.versic. sed nunquid corā istis.nu.22.sed nihil allegat.Vnde dic,ꝙ sicut coram arbitris hominis non habet locum reconuentio.c.cū dilectus.de arbi.ita nec in arbitro iuris.Sed quilibet diceret contra,quia habent se ad instar iudiciorum.& ita crederem,& semper dubitaui,nisi quia hodie reperi.

ADDITIONES.

Adde ꝙ cōmuniter videtur teneri,ꝙ reconuentio habeat locum coram arbitris,dummodo nō sint electi super vno articulo tm̄,ne talis articulus plus debito prorogetur. ita videntur velle communiter doctores in c.cum dilectus. hic allegato.& Anto.& alij maximè Maria.Soci.in c.1.col.13. in fi.ver.sed maius dubium est.cum col.seq.de mut. petit.

Contrarium tenent communiter Doctores, quia arbitri iuris eliguntur ex necessitate iuris,& habent iurisdictionē à lege, vnde quemadmodū necessitatur actor litigare corā iudice,ita coram arbitro iuris,quicquid dicat Ias.in l.est receptum.in fi.ff.de iurisd.om.iudi.Et dictum Spec.intellige,vt hic per coapostil.meum. Nico.Pig.

DCCLXXXIIII.

1 *Pauper nobilis habens palatiū ruinā minās,quod propter paupertatem reficere non possit, an ad illud vēdēdū cogatur?*

1 PAuper † nobilis si habet altum palatiū ruinosum,& propter paupertatē non pōt reficere vel reparare, pōt cogi ad eum vendendum, ne ciuitas eius destructione deturpetur.ita notat Spec.in tit.de satisdat.§.est quoque.versic.circa hoc quæritur. allegat l.lege.circa princip.ff. ad Syllan.l.2.& fin.C.pro quibus causis serui.pro præmio lib.accip.

ADDITIO.

Adde ꝙ hoc multum commendat Cæpola in tractatu vrba. præd.c.59.de refectione.circa prin.Alex.& ibi Rip.col.2. in rub.ff.de dā.infe.Et adde suprà sing.718.quæro.Nic.Pi.

DCCLXXXV.

1 *Accusari post mortem quis multis casibus potest.*

2 *Accusans quem post mortem,an debeat se subscribere ad pœnam talionis,quam reus pateretur, si viueret, an ad pœnam,quam post patitur?*

1 TV scis, ꝙ in multis casibus † potest quis accusari post mortem,vt not.in §.per contrarium.Instit.de hæred. quæ ab inte.defer.Etiam habes, ꝙ quilibet debet se inscribere ad pœnam talionis, vt l.qui crimen.C.qui accus.non

2 pos.Quæro,an iste † qui accusat post mortem alicuius, debeat se inscribere ad pœnam talionis,quam pateretur,si viueret, an ad pœnam, quam patitur post? De hoc habes gl. 24.q.2.cap.sanè profertur.§. item si vera.quam adde ad dictum.§.per contrarium.

ADDITIO.

Adde casus,qn̄ contra mortuū possit procedi, suprà singula. 436.& 742.per gl.in l.ex iudiciorū.ff.de accus.Feli.in c.cū nobis.col.3.de præscrip.& in c.si quis episcopus.de hæret. Deci.l.2.C.qui testam.fac.pos.Hippoly.de Marsil.in l.qui falsam.§.accusatio.num.9.ff.de fal. Et adde quod illam gl. sequitur Cæpol.in consi.crimi.17.visa commissio.nume. 8.Et Hiero.Gigas in solenni tract.crimi.læsæ maiest.huma.lib.1.rub.qual.in cri.læsę.maiest.procedat.q.20.Bal.in l.qui crimen.2.oppo.C.qui accu.nō pos.Fel.post eos quos allegat.in c.super his.col.3.versic.& in materia.de accu. in quo loco ponit pœnam talionis hodie sublatā, de quo per Aretin. in tracta.malefici.verbo, & ad querelam. numer. 5.& pulchrè per And.Alcia.parer.9.cap.8. Nic. Pig.

DCCLXXXVI.

1 *Testium dicta in causa sua percunctatus, non admittitur ad probandum vlterius per testes super eisdem articulis, vel contrarijs: Et an hoc procedat in his,quæ scit ab ipsis testibus,qui deposuerunt?*

1 ILle † qui percunctatus est dicta testium in causa sua, non admittitur ad probandum vlterius per testes super eisdē articulis,vel contrarijs.auth.qui semel.cum simili.C.de ꝓbat.Quæro,an hoc sit verum in his,quæ scio ab ipsis testibus met qui deposuerunt? Dic ꝙ nō,quia hoc nō obstante posset admitti ad probandū per alios testes.dictū est Hos. & Io. And.in c.vltra tertiam.quod est pen.de test.Adde ad c.fraternitatis.eo.titu.

ADDITIO

Adde Abb.& Feli.in d.c.vltra tertiā.in prin. Soci.in reg.403. fallē.25.Io.Cro.in trac.de test.par.7.nu.268.ad fi. Adde tn̄ quòd talis est periurus, & potest puniri.4. q.3.§.qui falso. Archi. in c.nullam.in fi.2.q.5.Abb.& Feli.in c. fraternitatis.in gl.fi.de testib.Item & secundo tenetur crimine falsi. casus est notab.quem à nemine video allegari,.in l.si quis aliquid.2.§.instrumenta.ff.de pœnis.Et adde alium casum suprà sing.81.Et an valeat cōsuetudo,ꝙ publicatis attestationibus testes recipiantur,suprà sing.370. Nic.Pign.

DCCLXXXVII.

1 *Procedi in certa causa si ad simplicem querelam statutum iubeat,quid illa verba importent?*

DIcit statutum ciuitatis Lucanæ,ꝙ in causis viduarum & pupillorum procedatur per simplicem querelam:

1 Quæro quid importatur † per hæc verba? Dic ꝙ importāt, ꝙ procedatur sine libello in scriptis porrecto, vt possint in voce petere, & rogare notarium,ꝙ scribat.gl. est sing.in l. si quis iniuriam.ver.libellos.C.de accusa.Bal.alleg.illam in l.1.col.si.C.vt in pos.lega.& facit de ea magnum festum.

ADDITIO.

Et Ias.qui eam declarat in l.1.col.2.ff.de eden.Hippoly. singulari 364.libellus.in fi.Franc.Rip.in c.cum ecclesia Sutrina.15.notab.de cau.poss.& proprie. Nico.Pig.

DCCLXXXVIII.

1 *Filia ad secunda vota transiens potest patrem compellere,vt eandem dotem, quam primo viro dederat, secundo tradat.Et an idem sit,si monasterium ingredi velit?*

1 AVthē.sed quamuis.C.de rei vxo.act.dicit,† ꝙ mortuo primo viro filia potest cōpellere patrem, vt det eandē dotem secundo,quā dedit primo.Querit Io.And.an idem sit,si vellet ingredi monasterium,vt.s.pater teneatur ad dādam sibi eandem dotem? Et dicit ipse, ꝙ sic.ita notat ipse singulariter in tit.qui fil.sint leg.§.in hoc ti.in additio.quæ incipit,Martinus de Fano. & dicit ipse.ꝙ ratione vitandæ absurditatis posset pater compelli, sicut quando nubit secundo marito,quæ ratio parum valet.

ADDITIO.

Adde ꝙ Io.And.sequitur Bal.nouel.in tract.dot.par.1.col.2. & rursus par.6.priuileg. 16. in prin.vbi dicit se consuluisse apud Spoletum. Nico.Pig.

DCCLXXXIX.

1 *Iuramentum debet ad personas egregias domum mitti, & an id procedat iudice nolente?*

1 COmmuniter dicitur, quod ad personas egregias debet mitti iuramentum † ad domum.l.ad egregias.ff. de iureiur.& c.si qui testium.& ibi gl.fi.de testib. Quod intellige iudice volente,& ex gratia,sed non potest compelli. ita no.Io.Andr.in c.significauit.de offi.ordi.Inno.& do.Ant. refert eum ibi.alleg.c.statututum.§.pen.de rescrip.lib.6.& alleg.l.2.§.pręses.ff.quis ord.in bo.pos.ser.& l.iubemus.C. de episc.& cleri.in fi.quæ iura nil faciunt.

Addi-

ADDITIONES.

Tu dic ꝙ communiter non tenetur ista distinctio Io.And.& do.Ant.quia l.ad egregias.& c.si qui testium.& doc.vtrobique indistinctè loquuntur, de quo vide etiam per Petr.de Ancha.consi.82.pro faciliori. colu.2.

Tu dic ꝙ imò compellitur.d.l.ad egregias.versi.oportet.iuxta gl.in verbo,oportebit.in c.2.de lit.contest.lib.6. & per Ias.ibi col.1.ad fi.post Alex.& Panor. & Felin.in d.c.si qui testium.post eos,quos allegāt.Et de illa.l.ad egregias. adde suprà sing.172.tu audiuisti.& seq. Nico.Pig.

DCCXC.

1 *Renuntians liti non potest vlterius agere, & perdit causam, & an is videatur fateri aduersarium ius habere.*

1 DIcit l.postquam liti.C.de pact.ꝙ renuntiās † liti nō potest vlterius agere,& perdit causam.Modo quero, an renūtians liti videatur fateri aduersarium habere ius? Dic ꝙ non.text.est aureus & singularis in l.si te.C.de inge. & manumis.quem no.Bal.ibi.

ADDITIONES.

Adde ꝙ Bal.in l.sicut.per te.in l.si te.C.de repu.hæred.dicit, ꝙ aliud est renuntiare, aliud confiteri.& illam l.si te.cum dicto Bal.ibi reassumpsit Alex.in l.naturaliter.§.nihil commune.in 25.col.& ibidem Areti.col.10.& Magister meus do.Lanzel.in d.l.postquam liti.col.2.

Et idem Bal.per illum te.in l.2.col.penult.nu.8.C.quibus res iudi.non noc.Quod quomodo procedat,vide doct.in d.l. postquam liti.insuper Deci.2.not. & alleg.per Feli. in cap. olim.in fi.de rescrip. Nicol.Pign.

DCCXCI.

1 *Venditor tenetur non pro re ante venditionem ascripta conditioni,conditione impleta,licet emptori promiserit defendere,& manutenere in eadem conditione, forma, & causa, in qua tunc erat.*

EST vnus qui habet domum,& dicit, Ego promitto tibi dare tm̄ oī anno ex ea domo,si iueris ad sanctum Iacobū:Mō conditione pēdēte vendo,& promitto emptori defendere sibi domū,& manutenere domū in eadem conditione,forma,& causa,qua tunc erat, Mō quæro quid iuris? Text.dicit, ꝙ res conditioni ascripta dicitur esse in ea cā,in qua erat cōditione pendente, conditione purificata. tex.est singularis.in l.fin.ff.si ex noxa.cau.aga.& sic vendi-

1 tor † non tenetur pro re ascripta conditioni conditione impleta,vt in casu quæstionis propositæ.Not.& tene menti.

ADDITIO.

Sed illa l. loquitur in stipulationib. iudicialibus ex æquitate Prætoris, secus in stipulationibus cōuentionalibus,vt per Ias.ibidem. Sed pro opinione Ro. faciunt quæ tradit Alc. post ipsum Ro.in l.stipulationes nō diuidunt.nu.10.ff.de ver.obl.& in l.non solū.§.morte.nu.7.ff.de no. ope.nū.Facit etiam quæ tradit Hipp.sing.334.pendet. Nico.Pign.

DCCXCII.

1 *Clausula in rescripto posita,quod procedatur sola facti veritate inspecta, quid operetur? Et ān tunc ordo iudiciarius requiratur?*

2 *Clausula, quod procedatur summariè, & iuris solennitate omissa,quid operetur?*

QVid importāt verba rescripti,vel commissionis, vbi

1 dicitur,Quod † ꝓcedatur sola facti veritate inspecta?

2 De clausula,Sūmariè,† singulariter habes per Bar. in extrauaganti ad reprimendum.Et quid operentur verba,omissa iuris solēnitate.in l.1.ff.de testa.mili.& ponit ipse Bar.de dona.l.filiusfamilias.Tn̄ istud, Sola facti veritate inspecta non reperitur communiter. Bal.tangit parū. Domini mei faciunt duas decisiones.nu.33.quādo.in nouis.& nu.487. nota ꝙ.in antiquis.& dicunt,ꝙ illa verba operantur, ꝙ iudex possit procedere ad sententiam omisso libello,& litis contestatione,& breuitatis dilationibus statutis à iure.Nā ista verba non sonant aliud,quam ꝙ procedatur sine obseruatione iudiciarij & ordinis & formæ, vt in c.cum ecclesia Sutrina.de cau.pos.& proprie.& dictio Sola,est dictio exclusiua,sed nihil aliud pōt excludere, nisi formā iudiciarij ordinis,ergo.Alia est rō,qa ista verba sunt similia illis verbis,Quod ꝓcedatur sine figura iudicij.Sed illa verba, sine figura iudicij,excludunt oblationem libelli.notat Io.Monac.de hæreti.lib.6.c.fi.& est gl.in clemen sæpe.de verbo. signifi.ergo eandem exclusionē debēt inducere illa verba.

ADDITIONES.

Vide Anto.in c.2.de iuramen.calu. Et de ista clausula vide remissiuè per Sand.in c.olim.col.penul.de accusa.latè p Are. in c.dilecti.de iudi.Rot.decis.71.in ordine in nouis.Bal.in l.nemo.in fi.C.de sen.dicit istud intelligēdum de veritate legib.roborata,& de ista clausula,& de alia,Mera facti veritate inspecta.vide Firma.in re pro.in verbo,clausula.ver. veritate inspecta,& sequen.& vide Feli.in c.1.de constitu. col.18.in versic.& si dicitur sola facti veritate inspecta. & vide eundem Roma.consi.519.incip.in casu ꝓpositæ quęstio.& Aret.consil.84.super.

Et idem Ro.consi.20.viso pūcto.circa fi.Ias.in l.iustitia.col. 1.de iusti.& iur.Feli.in c.olim.col.fi.de accusa.Soci.Iun.cōsil.6.in præmissa.in fi.lib.1.& in consi.134.in causa:li.2.Et circa illam clausulam, vide duo alia singularia per Hippo. singu.272.in hac. sing.494. probationes.& per Dec. post Aret.in c.dilecti.3.notab.de Iud.& Tho.Grāma.deci.19. lata.& deci.62.in causa.nu.32.& deci.103.Illustr.nu. 141. & sequē. & pulchrè per Maran.in Specu. Aur. in 9.dist.4. part.princ.vbi refert 15.effectus illius clausulæ.Nico.Pig.

Adde plenè notata per Celsum Hugo.in apostil.ad Lranfrāc. de Oria.in clemē.sæpè.in prin.in secunda adddition, incip.adde Frāc.& in additio.sequē.de verb.sig.& per Steph. Aufrer.decisio.Capel.Tholos.222. Gab.Sar.

DCCXCIII.

1 *Onus rei datæ adiectum,an transeat in dantem, si res ad illum reuerti contingat?*

EGo declarabo vnam quęstionē. Do tibi rē meā cū hoc ꝙ sis obligatus quolibet anno Titio dare ex ea decem staria vini vel grani,Postmodū res reuertitur ad me,an sim obligatus ad dandū illa decē? Istā quæstionē mouet Gul.& Ang.cā refert in l.sed & si.§.prostituta.ff.de in ius voc.vbi ponunt quæstionē in re emphyteutica,quæ reuersa fuit ad dominum.Et regula sit ꝙ non,quam probo primò per te. in l.Titia.ff.de ann.leg.& l.Stichus.§. Titia.de alim.leg.fa-

1 cit l.fi.in fi.de cōtrah.emp.Fallit primò,† vbi ego dās rem meā ipsi rei meæ adieci cōditionem aliquā, per quā velim in re mea euitari,quid iuris; quia tunc si res illa reuertitur ad dātē,reuertitur cū eadē qualitate.de hoc habes casum in §.prostituta.l.sed si hac.supra allegata in ver.sed si vēditor & alius est in l.1.C.si mancip. ita væn.ne prosti.& istā fallētiam tene menti.Secūdo fallit vbi rei meæ cui adieci onus sit adiectū onus cū rei obligatione, quia tunc censetur reuerti cū eadē qualitate,hoc ꝓbatur ex generalitate l.si cōuenerit.2.§.si fundus.ff.de pi.act.& l.debitorē.C. de pign.

ADDITIO.

Adde ꝙ hæc quęstio dependet ab alia,an per tale pactū sit illi Titio ius irreuocabiliter acquisitum, vel ne,de quo per ipsum Ludo.post Castrē.in l.si pecuniā. in prin.ff.de cōdict. ob.caus. per Barto. & alios in l. qui Romę.§. Flauius.ff.de verb.oblig. Nico.Pig.

DCCXCIIII.

1 *Rebellem ciuitatis an quis indicare teneatur, & quid de receptatore & fure?*

1 NVnquid teneatur † quis indicare rebellē ciuitatis ꝑ aliquem de ciuitate receptum? Et de receptatore nō est dubiū, vt in l.1.& 2.ff.de recepta.& l.1.& 2.C. de his qui latr. Et similis quęstio est,an quis teneat indicare furē? Et De iure Canonico dic ꝙ sic, cas⁹ est in c. q cū fure.de fur. & ibi gl.Sed de iure ciuili non. te.est in l.qui vas.§.qui furē.ff.de fur.& in l.4.§.si tibi ob iudiciū.ff.de cōdict.ob tur. cau.doct.in l.ancillę.C.de fur.& ibi Bal.Sed qd de rebelle? Dic ꝙ tenetur qs indicare,& si nō indicat,punit pœna relegationis.de hoc est te.sing.in l.Metrodorū.in fi.ff.de pę.

ADDITIO.

Adde do.Hiero.Gig.in suo trac.crimi.læsæ maiesta.lib.2.tit.

qui

qui accu.posq.fin.vbi limitat in non subdito, & in vxore. Et in 3.li.de rebel.q.23.ad fi.& de var.quæst.q.2.circa medium post eos quos allegat. Nico.Pig.

DCCXCV.

1 *Iudex post lapsum terminum non potest cõdemnare, nec à petitis absoluere, & an possit absoluere ab obseruatione iudicij?*

1 POst lapsum terminum iudex non potest cõdemnare, nec, absoluere à petitis, l.properandũ. in prin. C. de iud. quia est perempta instantia. Sed an possit absoluere ab obseruatione iudicij? Dic q̃ sic, casus est in l.fin.C.vt infra certum tempus cri.cau. termi.

ADDITIONES.

Adde q̃ sententia lata peremptã instantia est ipso iure nulla, vt per Bal.in d.l.properandum.col.2.ver.quæro.dicens cõmuniter approbari. Et ibi sequuntur alij doct.& per Abb. post alios, in c.penul.col.pe.versi.de iure.de iud.& per Ale. cõsi.136. in causa.lib.2. & cõsi.82.viso. in prin.h.3. Iaſ.in §.rursus.nu.71. Insti.de actio.ibi, sed an. Adde Bar. & doct. in d.l.properandũ.§.illo proculdubio. Alex.in dicto consi. 136.& consi.39.vertitur.in prin.lib.5. Deci.in c.de causis colu.6.in 3.limi.de offic.deleg. & in consi.34.& pro tenui in fi.vbi dicũt actorẽ condemnandum in expensis. & latè Marant.in spec.aure.in 5.par.princip.in princ.nu.58.& 59. Et de instantia dixi suprà singul.280. Nic.Pig.

De hoc vide latissimè Do.Sebast.Vantium in tra.de nullitat. proces.in rub.de nullita. ex defectu iurisdi.ord.nu.120. in ver.isto igit casu.& nu.127. Tu adde, q̃ iudex empta instãtia põt cõdẽnare in expẽsis, vt not.Cy.in l.properandũ in fi.C.de iudic.refert & sequitur Pau.de Castr.in l.nõ idcirco.§.cum posteà.versi.non ergo.ff.de iud. Et adde, q̃ de iure canonico instantia durat perpetuo, nec habet locũ d.l. properandũ, vt est te.in c.fi.de indi,& per doctores ibi. Et Corneus consi.210.inci.visis nõnullis.in fi.vol.4.Gab.Sar.

DCCXCVI.

1 *Vsuras usurario remissas an Episcopus extorquere possit, & dare pauperibus?*

1 COlligitur conclusio gl.& doct. in regula, peccatum de reg.iur.t̃ q̃ vsurario etiã in foro conscientiæ sufficit remissio, ad hoc vt sit tutus. Quæro nũquid possit extorquere Episcop⁹ vsuras remissas, & dare pauperibus? Dic q̃ sic te.est singularis in l.alearũ vsus.C.de aleator. vbi Bal.notat.

ADDITIO.

Et idem Ro.consi.520.circa propositum.col.fi.& Sali.in d.l. alearum. Contrarium tenet Franc.post eos, quos allegat, in d.ca.peccatum.4.q.& resp.ad d.l.alearum. Et ad hoc singu. adde remissiones per Tiraq.de retra.conuen. in fi.nu.151. Nicol.Pignol.

DCCXCVII.

1 *Statuto dicente, quod nulla mulier contrahere possit sine cõsensu duorum consanguineorum, an valeat contractus, si consanguineus scientiam habuerit, licet non consenserit?*

1 STatutũ dicit, t̃ q̃ nulla mulier possit cõtrahere sine consensu duorũ cõsanguineorũ, an valeat cõtractus, si cõsanguine⁹ habuerit scientiã, licet nõ cõsenserit? Dic q̃ sic. casus ẽ singularis in §.emphyteusis.2.in auth. de aliena,& emp.

ADDITIO.

Et hoc tenet Aug. in d.§.emphyteusis. Alex.Soci.Rip.& alij in l.2.§.voluntatẽ.in prin.ff. sol.matr.Feli.in c.nõne, col.2. prima regula, de præsumpt. Io.Arno.in soliloq.95. Limita nisi regratur scientia existentis in aliquo officio, quia tunc requiritur cõsensus, ſm singulare dictum Arc.in c.quidã. 18.q.2.quem sequuntur communiter doctores in d.§.voluntatem. Limita secundò, quando consanguinei fuissent præsentes, & non intelligentes, vt traditur per Felin.in ca. cum causam.de testib,& ponit Rip.vbi supra. Nic.Pig.

DCCXCVIII.

1 *Differentia quæ sit inter ius & fas tam de iure Ciuili, quam Canonico?*

2 *Intellectus l.si locus.ff.quemadmod.ser.amit.*

3 *Via publica destructa si reparetur, an eius efficiatur, q̃ cuius fundũ alia facta fuit, in recõpensationẽ oneris supportati?*

1 QVæro, t̃ quæ differentia sit inter ius & fas? Et in iure Ciuili nihil est, de iure vero Canonico gl.1.dist.c.oẽs leges.ver.fas.declarat.nã fas dicitur ius, ad quod lex nõ dat aliquam actionem, sed officium iudicis, Vt cum est destructa via possum eã facere per fundum.l.si locus.§.fi.ff.quẽadmo.ser.amit. Prætereà lex dat iudicis officium, non autem actionem pauperi ad petendum alimenta à diuite, vt

2 ibi not.glo. Et l.si locus.habet locum, quando t̃ via destructa põt haberi transitus per fundũ alterius, vt notatur in l.

3 per agrum.C. de serui.& aqua. Modò t̃ si passus fui aliquo tempore seruitutem, post modum via publica reparetur, an efficiatur via mea in recompensationem oneris supportatiſ? Dic q̃ sic, casus est in l.Martius.in fin.vbi ad hoc glo.notat ibi illum tex.ff.de acqui.rerum domi. quem notat Iaco.de Aren.

ADDITIO

De hoc latè tradit Feli.in d.c.omnes.col.pen.& de illa gl. meminit Cæpol.in tract.rust.præd.c.3.nu.38. Nico.Pig.

DCCXCIX.

1 *Cautio idoneæ, an nuda tantum ab hærede peti possit, qui à testatore iussus fuit centum Sempronio mutuare?*

1 TEstator mandat heredi, q̃ mutuet Sempronio centũ: Quæro, an possit petere cautionem idoneam? Dic q̃ non potest exigere idoneam, sed nudam.l.fideicommissa. §.si hæres.ff.de leg.3.

ADDITIO.

Et duplicatum, vt suprà sing.593.condemnat. Nic.Pig.

DCCC.

1 *Procuratorium an valeat, si in eo dicatur, quod ego talẽ meũ procuratorem constituo in causa, quam Senis habeo, causa aliter nõ specificata? An vero intelligatur in magis præiudiciali constitutus?*

1 HAbeo duas causas Senis, constituo t̃ procuratorem in causa, quam habeo Senis, & non specifico causam, an valeat tale mandatum, & intelligatur constitutus in magis præiudiciali? Io.And.eam refert disputatam per Guli.Naso.& tenuisse q̃ sic. Et ita ipse determinat in addit. Specu. in titu.de procura.§.ratione formæ.col.3. in addit. quæ incipit, ſm P.q fundat se p l.4.ff.de solu.q̃ incipit, & magis.

ADDITIO.

Sequitur Moderni Ariminen.in tractatu de nullitat.titu.ex defectu mandati.nume.97. Nic.Pig.

DCCCI.

1 *Absens in electione Rectoris, qui procuratorem mittere nõ potest, an possit etiam volente capitulo vocem suam per literas nuntiare?*

1 ABsens in electione Rectori, qui nõ potest mittere procuratorem, an possit etiam volente capitulo vocem suam per literas nuntiare? Dic q̃ non. text. est singu.in c. si quis iſto.§.fi.ibi, non poterit aliquatenus per literas, & c.de electo.lib.6.

ADDITIO.

Adde q̃ ratio, quia datum est pro forma, vt viua voce, & nõ in scriptis consensus & votum exprimatur, sed solennitas formalis cõcernens fauorem publicum etiam leuis debet seruari, alias vitiat actũ. Iason post alios in l.1.ff.de liberi & posthumis hæredib. instituend. vel exhæredand. quæ non potest à partibus remitti.l.ius publicũ.ff.de pactis. Et adde ibi Philippum Francum, latè per Nicolaum Boeriũ, decis.1.num.41. qui allegat Barbat.in c. quamuis.in secundo notabil.de officio & potestate iudicis delegati. Bertachi.de Firmo in tractatu de episcop.& plures alios. Intellige tamen, vt absens volente capitulo, etiam iustè non impeditus, possit interesse electioni per alium supra procuratorem, vt per Franc.post alios in dicto c.si quis iusto. & in c.quia propter.§.illud de electione.in antiquis.& Boer. vbi supra. Nicol.Pigno.

DCCCII.

1 *Episcopus electus si de statu suo suspicetur, an ob id alius eligi possit?*

An

1 ANt causa suspicionis status sit legitima causa cassationis electionis episcopi iam electi, vt possit eligi alter? Hoc est quod dicit Innoc. determinando q̃ sic in c. super his.col.2.de accus.do. Anto. refert in c.q̃ sicut.de electio.

ADDITIONES.

Ad istud vide per docto.in d.c.super his.hic alleg.& maximè per Moder.colu.7.ver.quarta conclusio.

Et Inn.sequitur Zenzel.in extrauag.execrabilis.in gl. in verbo diuersorũ regnorũ. Et cõmẽdat hoc Abb.in c.1.col.fi. & ibi Deci.nu.19. & in c.cum terra.nu.2.& in d.c. q̃ sicut de elec.& idẽ Abb.in c.ex parte A.col.5.de testi.vbi infert aliud no.quod de facto nunc videmus, vt audio, in pſona Reuerendissimi Cardin.Caraf.nouiter electi ad Archiepi scopatũ Neapolis.Feli.in d.c.sup his.col.4.Io.Lup.in præmio repe.c.p vestras.col.pẽ.de dona.inter vir.& vxo.N.P.

DCCCIII.

1 *Episcopus, quando ex persona sua videt ecclesiæ, vel ciuitati magnum scandalum generari videt, an iuri suo renuntiare compelli possit?*

1 ANt Episcopus, quãdo ex persona sua videt ecclesiæ vel ciuitati magnũ scandalũ generari, possit cõpelli renuntiare iuri suo? Dic quod sic, sed debet ei dari cãbium. istud est dictum Inno.in c.nisi cum pridem, in verbo, malitiam. ver.nos dicimus.de renun.

ADDITIONES.

Adde Imol.in c.ad supplicationẽ.de renun.& Pano.in disputa.incip.episcopus & quidã rector. Sẽcus est in Papa, q̃ ad hoc cogi nõ posset. ſm Imol.post Card.in d.c.nisi cum pridem.hic alle.in 11.col.& cõfirmat hoc ex multis, quæ pulchrè deduxit Feli.in c.super eo.di.7. vbi potuit quid operetur scandalũ per multa dicta. quibus adde Abb. in c.constitutus.col.3.de appel.vbi dicit q̃ inferior põt se intromittere ad deuoluta ad Papam quando imminet scandalum. Et adde Panor.in c.magnæ.ad fi.de voto.& in c.super quodã. de sta.reg.& Moder.in capit. ex literis.1.de homi.& gl.in c.peruenit.65.dist.Cardi.consi.98.

Et idẽ Rom.consi.523.quæstio discutienda. colu.pen. Deci. consi.151.maximi.col.2.vbi ampliat hoc multo magis q̃ cedere in Papa. Abb.in c.1.col.fi.& ibi Deci.nu.18.de electio.Feli.in c.2.col.2.versi.10. de pscrip.& latius in c.quæ in ecclesiarũ.nu.43.de cõsti. Corse.sing.228.incip.episcopus. Hippol.singul.634.& singu.683. Contrarium tenet Ias.in l.Barbarius.nu.41.ff.de offi.præfid. Nico.Pig.

Adde gl.in c.episcopus.7.q.1.& ibi Arc.Fed.de permutatio. beneficior.q.25. Cardi.in clemen.1.qu.est.4.de rerum permuta. Et latè per Didac.Couar.in relectio.c.peccatum.in prima parte.num.5.col.3.de reg.iur.in 6. Gab.Sar.

DCCCIIII.

1 *Confirmatio futurorũ inducit confirmationẽ præteritorũ quorum effectus producitur in futurum. & quid in statutis?*

1 COnfirmatio futurorum inducit confirmationem præteritorum, quorũ effectus producitur in futurum. tex. est in l.profectitia.ff.de iure dot.vbi dicit Bal.habuisse magnum honorem, q̃ cõfirmatio statutorum futurorum inducit cõfirmationem statutorum præteritorum, quorum effectus in futurum se extendit.

ADDITIO.

Facit l.cùm tale.§.falsam.ff.de condi.& demo. secundũ Bart. ibi. Et vide doct.in l. verbum erit.& l.verbum oportebit. ff.de verb.sig.Bar.in l. omnes populi.6.q.princi.q.penulti. & ibi doct.ff.de iusti.& iure. Nico.Pign.

DCCCV.

1 *Fideiussor si ex mandato testatoris soluat, à debitore repete re non potest: Et quomodo id procedat?*

1 TV scis, q̃ fideiussor ex mandato testatoris t̃ si soluit, non põt à debitore repetere. casus est singularis & vulgaris in l.tribus.ff.de vsufru.earũ rerũ. Pet.& Cyn.dicũt, q̃ illud debet intelligi secus, vbi quãtitas soluta ex fideiussione sit multo maior lucro, q̃ ipse percepit à testatore, qa tũc põt repetere, & hoc sequit Bal.in l.vnica.§.ne aũt.nu. 14.C.de cad.tollẽ.& dicũt hoc ar.l.1.de reb.du.q̃ nil facit.

ADDITIONES.

Adde q̃ Bal.in §.ne aũt. hic alleg. non videtur dicere eo mõ quo dicit Rom. hic sed bene limitat d.l.tribus. procedere quando fideiussio affert modicum præiudicium, vel damnum.& dicit esse recurrendũ ad cõiecturas, secũdum Pet. & Cyn.ibi.& vide Mag.meum in l.si fideiussor.col.2.ver. aduerte.ff.de lega.1.

Et sequitur ibi Ale.in additio.& in l.si fideiussor.& ibi Iaſ.ff. de lega.1. Franci.Rip.in l.cum filiofamilias. numer.14.ff. eodem titu. Nico.Pignol.

Vbicũq; fideiussor fideiusit pro aliquo de mãdato testatoris & sic quãdo testator grauat hæredem, vt pro aliquo fideiubeat, tunc intelligitur voluisse, q̃ si hæres soluat, tãquam fideiussor non possit repetere ab eo, pro quo fideiussit. tc. est in d.l.tribus.& tenet Bal.in l.si pro ea.C.manda.& in l. 1.§.ne autẽ. C. de cadu. tol. Ang. in l.si quis mandato.ff.de neg.gest. Ludo.Bolog.in repe.rub.ff.si cer.peta. nu.21. Iaſ. in l.quo dictum. nu.10.ff.de pact.& in l.indebitam. nu.1. in primo notabili.ff.de cõdict.indeb.& in l.si res obligata. nu.21.ff.de leg.1. Didac.de Segura in l.si ex legati causa.nu. 75.ff.de ver.obli.& Per. Dueñas in reg.337.incip. fideiussor soluens pro reo.in fi.in 9.limitatione. Gabr.Sara.

DCCCVI.

1 *Fideiussoris hæres soluens de ipsius fideiussoris mandato, an à debitore solutum repetere possit?*

1 AN hæres fideiussoris soluẽs de mãdato t̃ fideiussoris possit repetere à debitore? Dic quod rex.fing.in l.si fideiussor.ff.de leg.1. secundum Dy.dicit, quòd non.

ADDITIO.

Et ibi Bal. Ang. Ale. Iaſ.& alij. Io. Dilect. de art. testan. titu. de lega. caute. 30. fideiussionis. Nico.Pign.

DCCCVII.

1 *Iuramẽtũ fidelitatis à monialibus, vel alijs mulieribus per procuratorem præstatur, nisi ille, cui præstatur, contradicat.*

1 HAbuistis in titu. de damno infecto, quòd iuramentũ fidelitatis, t̃ præstatur per procuratorem. Hoc limita verum, nisi ille, cui præstatur, contradicat, quia tunc non præstatur per procuratorem. & hoc vẽdicat sibi locum in mulieribus, & etiam monialibus. casus est singularis in c. 1.§.verum.de statu regularium lib.6.

ADDITIO.

Quod iuramentum fidelitatis præsterur per procuratorẽ, est communis opinio, quam tenet Alexan.consi.10. viso.co. 3.versi.potest enim tale.lib.5. Matth.de Afflic. qui alios citat, dicens se vidisse seruari, in §.sed verum.ti. per quos fiat inue. idem Rom.in l.iusiurandũ quod ex conuentione.ff. de iureiurando.& in l.qui bona.§.qui alieno. & ibi Alexã. co.fi.ff.de dam.infect.& ibi dicunt sing.d.§.verum. de quo per Fran.ibi in 2.notab. Nico.Pign.

DCCCVIII.

1 *Testis potest incontinenti dictum suum corrigere, si id sponte faciat. secus si metu tormentorum, tunc enim etiam ex longissimo interuallo corrigit.*

1 DIcit cap.1.de testib.cogen.& gl.in authen.de testib.§. quia verò.ver.non habebit. quòd testis potest corrigere dictum suum incontinenti. Limita verum, si testis vult corrigere sponte, secus si timore tormentorum. nam tunc potest corrigere etiam ex longissimo interuallo. iste est tex. singularis secundum Bart. ibi in l.si postulauerit.§. sed si negauerit.ff.de adulte.

ADDITIO.

Et idem Roman.consilio 505. cùm testis. Alexan. post Ang: in dicto §.sed & si negauerit. Abb.in cap.per tuas. col.fin. de probatio. Feli.in cap.cùm in tua. colum. secunda. de testibus. Conciuis meus Cæpo.in suo consilio crimi.60 sup primo. in fine. Limita primò, secundũ intellectũ Andreæ Alciati in regula 2.præsump.29.nume.12. Limita secũdò, quando in tormentis interrogaretur de se & alio, vt p Bar. in l.1.§.quæstioni. per illum textum.ff. de quæstion. quod singulare dicit Areti, cõsi.61.in causa.col.1.versi.præterea. Limita tertio qũ primum dictum est verissimillus. ſm Socinum

cinum consilio 254.in causa.Limita quarto,vt neutrū dictum valeat,quando esset sibi ipsi contrarius.Et has tres limitationes vltimas ponit latius Decius consi.175. in causa.col.pen.versic.non obstat octauò.& consi.189.lætatus. col.6.vers.non obstat q̄ secundum. Nico.Pig.

DCCCIX.

1 *Accusatis criminaliter debent dari 25.dies ad componendū mœstos penates,nisi in crimine de plano procedi possit.*

1 TExtus in l.2.de exhiben.reis,dicit,†q̄ accusatis criminaliter debent dari 25. dies ad componendum mœstos penates.Hoc verum,nisi in criminibus,in quibus potest procedi de plano, quia tunc debet comparere statim. ita notat Barto. in extrauaganti ad reprimendum. in ver. per edictum.

DCCCX.

1 *Monitio extraiudicialis an ad sui validitatē diē requirat?*

1 ANtin monitione extraiudiciali requiratur ad sui validitatem dies? Dic quod non,glos.est in clemen.1.§.1. in verb.requisierit.de hæreticis. Sed contra illam gl. videtur in cap.si episcopus metropolitanus.18.distinc.versi.diem constitutus.

ADDITIONES.

Vide si faciūt quæ dicit Feli.in c.sacro.col.2.circa princ.versi. in gl.1.de senten.excom.

De illa gl.1.vide ibi doct.& in c.cum causa. vbi Feli.col.fin. de offic.deleg. Nico.Pign.

DCCCXI.

1 *Aquæ ductus ius pluribus concedi potest: & eius diuisio quomodo inter dominos fieri debeat?*

1 TV scis,q̄ ius aqueductus potest concedi†pluribus.Pone q̄ est concessum pluribus,qualiter debet diuidi, si eodem tempore illi, quibus est concessum, volunt diuidere? Dic quod debet fieri diuisio iudicis arbitrio. de hoc est text.singula.in l.si quis per diuinam.in fina.C.de aqueduc.lib.11.

ADDITIO.

Idem dicit Ant.Corse.nota.18.ver.aqua.Et vide Bart.Ias.& Rip.in l.quo minus.in 6.q.ff.de flumi.Ias.in l.stipulat.non diuiduntur.numer.13.ff.de verb. obligatio.Et adde infrà singulari.818. Nicol.Pigno

DCCCXII.

1 *Iudæus an rem Christiani,vel ecclesiæ præscribere possit?*

1 AN Iudæus possit præscribere†rem Christiani,vel rem ecclesiæ? Certum est quod non possunt præscribere rem ecclesiæ,rem vero alterius Christiani sic, quia viuūt rationali iure, vt l.Iudæi.C. de Iudę.& est glos.in capitu. porrò.16. quæstio.4.argu.cap.dispar.18.q.vltim.

ADDITIO.

Sequitur idem Roma.consil.489.hæc domina.Felin.in capi. 1.circa fine.de Iudę.Iaso.in rubr.ff.de iustit.& iur.col.2.& ibi Claud.Aqu.plura de Iudæis cumulat.Et an Iudæus possit præscribere rem Christiani cum mala fide, vel econtra Christianus rem Iudæi,pulchrè dom. Augustin. Bero. in cap.1.numer.188.& seq.de constitutio. Nicol.Pign.

DCCCXIII.

1 *Pater an possit collegio dare fabam pro filio?*

1 AN in collegio possit pater pro filio† dare fabam, vel econtra filius pro patre? Dic quod sic.text.in l.illud.ff. quod cuiusque vniuersi.no.cum l.sequenti.

ADDITIO.

Quinimò & ipse electus sibi, dummodo non per modū electionis,sed per modum aggregationis maiori parti.l. planè. quæ est antecedens,& ibi Bal.Alexan.& alij.ff.eo.titul. ca.cum in iure.vbi doct.de elect.Ang.Aret.in §.præterea. col.23.versicul.& tene menti.Instit.de exceptio. Nico.Pi.

DCCCXIIII.

1 *Procuratoris officium est vile.Fallit quando principe vel superiore mandante fit,quia tunc dicitur dignitas.*

1 TV habes quod officium ꝓcuratoris† est vile.l. si quis procuratorem.C.de decur.lib.10.Sed scias, quod officium quantumcunque vile dicitur dignitas, quando fit principe mandante,seu superiore,tex.est singularis in l. emo præfectus.C. de digni.libr.12. & sic verificatur l.1.C. de manda.princi.

ADDITIONES.

Et hoc sequit Alex.in d.l.nemo.Ias.in rub.C.de procu.in fi. conciuis meus Cæpo.in tract.de Imper.mili.de lig.16. ꝑtiuilegio dignitatis.Et idē dicūt doc.de coco, vt suprà singu. Notario,Medico,& alijs officiarijs seruitio principis deseruiētibus,vt per Luc.de Pen.in rub.C.de primi.lib.12.& latè ꝑ Nic.Boer.decis.Parla.222.secretarij.Et de barbiton fore principis pulchrè Ripa respon.li.2.c.26.co.2. Ni.Pi.

1 Quòd officium procuratoris sit vile,tradit etiā Dy.in c. infamibus.& ibi per apostil.de reg.iur.in 6.& pulchrè ꝑ Gui. Pap.decis.Grationop.89.incip. Sed quia in hac ciuitate. & ideò dicitur quòd procurator non potest esse de priorib. populi,secundum Bar.in l.vniuersis. & in l. si quis.2.C.de decur.li.10.Procuratio enim est res infamis, & quædā seruilis obsecundatio.no.in l.si quis procurationem.C.de decur.li.10. & ideo licet de nobili genere sit ortus procurator,potest,& debet veluti quilibet plebeius talliari, secundum eundem Guid.Pap.decis.Grationop.399.an autē procuratores.Adde quæ pulchrè scribit do.Marquardus de Susannis in trac.de Iudæis,& alijs infidelibus, in secunda parte c.7.nu.12.ver.& idem quod de medico. Gab.Sar.

DCCCXV.

1 *Creditor tenetur insolutum recipere rem meliorem sui debitoris,quando debitor emptorem non inuenit.Fallit in ecclesia, quarem etiam non meliorem dare potest.*

1 TV habes authen.hoc nisi.C. de solutio. quòd quando debitor non†potest soluere, nec reperit ementem, creditor tenetur recipere in solutum rem meliorem sui debitoris.Fallit in ecclesia,quia potest dare aliam etiā non meliorem.authenti.hoc ius porrectum.in fine.C.de sacro sanctis ecclesijs.

ADDITIO.

Et hoc sequunt ibi Bar.& alij,& in auth.de alie.& emphy.§. si verò.gl.Bar.Ale.Ias.Deci.& Rip.in l.2.§.mutui datio. in fi.ff.si cer.pe.Steph.Aufre.decis.Tholosa.68. Nico.Pign.

DCCCXVI.

1 *Aetas minor non excusat minorem delinquentem,licet pœna minuatur.*

2 *Minor includitur in statuto generaliter loquente:Fallit quādo statutum vel consuetudo punit aliquid, quod de iure cōmuni non est punibile.*

3 *Intellectus c.2.de delict.pueri.*

4 *Statutum,quod nemo possit extrahere bladum de comitatu, minorem seu pupillum non comprehendit.*

1 TV auditi titu.C.si aduer.delict.vbi dicitur,quòd†minor ætas non excusat minorem delinquentem, licet pœnam minuat,malos enim mores infirmitas animi, &c. vt l.1.& l.auxilium.& l.si ex causa.§.nunc videndū.ff.de minor.& l.impunitas.C.de pœn.& in l. impuberem.ff. de fal. Itē audiuisti l.si.C.si aduersus vsu.vbi debuit magister tu'
2 examinare,an statutū loquens generaliter†includat minorem? Dic quòd sic.c.constitutus.de in integ.restit.l. si fine. §.Lucius.ff.de admi.tuto.Quod tamen limita, nisi statutum vel consuetudo puniat aliquid quod de iure communi non est punibile, tunc.n.minor non includitur in statuto vel cōsuetudine.c.2.de delic.puero.nam homicidiū casu perpetratum sine culpa est impunibile,vt l.1.C.de sicar.
3 Et ideo in dicto c.2.dicitur quod in illa†cōsuetudine ibi relata minor nō includitur licet generaliter loquatur.Quod nunquam exeat mentem tuam, quia valebit ad statutum,
4 quod nemo possit extrahere bladum de Comitatu, vt illud statutum minorem seu pupillum non comprehendat. & illum tex.nemo ad hoc notat, nisi solus ego, & si non credis,videas omnes doctor.Canonistas. & hoc addas ad dicta iura,quia faciet tibi honorem.

ADDITIO

Quādo pœna in delictis minuatur propter ætatē,ponūt Castren.& alij in dicto ti.C.si aduer. deli. Deci. & Cagn.in l. ferè in oībus.ff.de re.iur.Mars.in l.infans.ff.de fica.Lud.Carer.in trac.de homic.§.6.in prin.de minore extrahēte bladum,tenet Bald.in l.si ex cā.§.fi.ff.de minor.Frā.Cremē. sing.30.Fallit secūdò d.§.Lucius.in statuto de maioribus sentiēte,q̄a tūc minores nō ligat.Bal.in l.pen.C.de infam. facit l.si quis maior.cūibi not.C.de transact. Fallit tertiò in statuto odioso.Bar.in l.etiam.ff.de minor. Et idē de statuto exorbitāti.Bal.in l.1.C:quā.imper.int.pupi.& c.Hip. sing.481.cōis.& ibi ponit aliā fallen.Fallit quintò, vt per eundē Hip.sing.362.statutum. Fallit sextò in præscriptione,de quo per Bar.in d.l.etiā.& in l.fi.& ibi Bal. C. in quibus cau.in integ.resti.Fel.c.placuit.co.2. de præscripti. & doc.in c.constitutus.de restitu.in integ. Nic.Pign.

DCCCXVII.

1 *Via publica destructa refici debet à dominis domorum iuxta viam sitarum, & quid si fuerint non soluendo?*

1 NOta quòd via publica destructa refici debet à dominis domorum†iuxta viam sitarum, & non à Republica.l.ædiles.§.construat.ff.de via publi.Bart.in l. per Bithyniam.C.de immu.nemi. conced. Sed quid si tales domini non sint soluendo,an tale onus spectet Reipublicę? Dic quòd non:sed incumbit alijs vicinijs.gl.†est fi. & sing. in l.fi.ff.de via publica.

ADDITIONES.

Quam dicit sing.cōciuis meus Cæpo.in trac.seru.rust.ꝓdio. c.3.nu.58.& adde quòd contradictio vnius etiā de alia cōtrata,vt via publica non claudatur,plus operatur quā cōsensus omnium illius contratæ.gl.est sing.in l.2.in gl.fi.ff. ne quid in loco public.Quam dicit non esse alibi Ang. in l.in prouinciali.ff.de no.ope.nun.& Matt.de Afflic.in §. viæ publicæ.co.3.in ti.quæ sint regal. Nico. Pign.

* Adde quòd viam publicā quilibet reficere pōt,licet facit in publico.l.1.ff.de via public.& itine.publi.refi. & nedū pōt quis viā publicā reficere,sed etiā purgare, & est refectionis portio.d.l.1.§.1.Ad viæ aūt publicæ refectionē, si est intra ciuitatē,quilibet tenetur iuxta domū suā.l. ædiles.ff. de via publi.& ita tenet Bar.in l.ꝑ Bithyniā.C. de immu. nemi.cōced.li.10.& idē si via publica est ꝑ burgos ciuitatis.vt est tex.cū gl.in d.l.ædiles.in verb.fm ciuitates .in tm q̄ nullū genus hoīum excusatur ab isto onere; quia non munerat inter sordida munera.l. absit.C. de priuileg.do. Aug.li.11.& ibi per Bar.nisi esset cōcessa vacatio munerū publi.l.hi q̄ mun.de vacat.muner.& no.gl.& Bar. in d. l.absit.Et iō nō excusant ꝑdia principis,vt ibi. Itē nec ecclesiæ,vt ibi,& in auth.de eccl.ti.§.ad hoc fancim°.qa est onus reale,vt dicit Bar.in l.ad īstructiones.C. de sacrosan. eccl.& est de mēte Aut.de Butrio,in c.nō minus. de immu.eccl.& Zabare.in clem.1.q.17.de immu.eccl. aliàs vir. & honest.cler.dicens q̄ d.l.ad instructiones.hoc expresè dicit,nec ius aliqd nouū contradicit.Si aūt via publica sit extra ciuitatē,tūc refectio & iniunctio expēsæ debet fieri pro quantitate patrimonij,ꝑ d.l.ꝑ Bithyniā. & ibi Bar.q̄ tñ intellige verum, nisi dōs ciuitatis aut superior reciperet vectigal à trāseuntibus:quo casu suis sumptibus debet eā reficere & reparare,ꝑ reg.iur.qui sentit onus.&c. & l.fm naturā.ff.de reg.iur.& ita tenet Io.de Plat.in l.vnica.C .de cad.tollen.& pro hoc facit q̄ notab.dicit Arc.23.q.3.ca.si quis peregrinus.& Bal.in c.1.in ti.de his qui feu.dar.poss. & in c.1.§.cōueticula.de pac.iur.firm. & Flor.in l.1.§.Iumma.ff.de his qui deiec.vel effud.Itē scholaris & quilibet cōductor domus tenent ad viæ refectionē.d.l.ędiles.ff.de via public.expēsis tñ locatoris, cui imputāt in pēsione, ꝑ actionē ex eo cōtractu:fm Pet.& Cy. in l. in summa.C. de pignorib.Bar.in d.l.ædiles.Pau.de Cast.in l.ex cōducto in prin.ff.locat.Emphyteuta aūt & vsufructuarius tenent reficere expēsis ꝓprijs viā ante domum suā l.2.circa prin. in versi.publicarum functionū.C.de iur.emphyt.l. si pendentes.§.si quid cloaca.ff.de vsufr.no.l.hactenus.c.ti.l.qui concubinā.§.qui hortos.de le.3.& quod not.Bar.l.his verbis.§.idem respondit.e.ti.l.fi.ff.de vsufru.leg.

DCCCXVIII.

1 *Priuilegij præsentatio facta iudici incompetenti facit præsumi illud subreptitium.*

1 PRæsentatio†priuilegij facta iudici incompetenti facit præsumi illud subreptitium.casus est singularis in l. si quis per diuinam.iuncta glossa in versicu. elicitum.C. de aquæduct.libr.11.

ADDITIO.

Et ibi Ale.in additi.& Io.de Plat.& idem in publicatione testamenti ac insinuatione facta coram incompetēti.l. testamenta.l.consulta diualia.C.de testa.& de illa l. vide etiam suprà singula.811. Nicolaus Pign.

DCCCXIX.

1 *Habens ius hauriendi aquam ex puteo vicini, non potest vti de nocte,& si vtatur perdit illud.*

1 HAbeo seruitutem aquæ hauriendæ ex puteo†vicini, an possim ea vti de nocte? Dic quòd non:quia intelligitur actum* vt possim vti de die,nō de nocte. casus est singularis in l.iter.& ibi Barto.ff.commu.prædi. Et si non vtor de die,sed de nocte,perdo eam.l.si communem.§. si is.ff.quibus mod.serui.amitt.

ADDITIONES.

Et est ratio,quia de nocte non licet ire per ciuitatem,vel domos alienas,vt ibi probatur iuncta glo.secundum Pau.de Cast.& latè per conciuem meum Cæpo.in trac.vrba.prędio.c.38.de itinere seu actu. Nico.Pign.

* Intelligitur actum.Verba nō sunt ita amarē & inciuiliter intelligenda,vt nullo mō liceat de nocte vti dicta seruitute.Nā si potest sine periculo vti æquè de nocte,ac de die,crederem q̄ posset haurire aquam de nocte, aut alia seruitute vti.arg.l.furem.cum ibi no.ff.de furtis.

DCCCXX.

1 *Donatio reciproca inter cōiuges facta constante matrimonio valet.Et quid si fiat ex interuallo?*

1 PRohibiti inter se donare, non intelliguntur prohibiti facere donationem†reciprocam.probatur in l.si pater puellæ.& ibi nota.Cyn. cuius authoritatem sequitur ibi Bald.C.de inof.testa.Sed miror de eo,cùm de hoc sit text. expressus in loco ordinario,scilicet,in l. quòd autem.§.si vir & vxor.Quod intelligitur, quando donatio vnius sequitur donationem alterius incōtinenti, secus si ex interuallo,quia tunc etiam donatio reciproca est inualida.text. est singu.in l.quæ iam nuptæ.ff.de donat.inter vir. & vxo. Vnde si ego donassem vxori meæ hodie mille, & postea hinc ad annum ipsa donaret mihi fundum, vtraque donatio esset inualida.d.l.quæ iam nuptæ.nota.

ADDITIONES.

Sequunt Soci.in trac.fallen.ver.donatio.fall.1.Cæp.cau.112. donatio.in princ.Ias.in d.l.si pater. subdens d.l.quæ iā nuptæ.loqui in donationibus puris, secus quādo donatio est collata post mortem (vt in casu nostro,)quia tunc sufficit alterā prius fieri,licet nō eodem tempore, qui intellectus est verissimus,& eū multis medijs comprobat Ioā. Lup. in rub.extrà de dona.inter vi.§.50.col.6.& seq.Nico.Pig.

* Adde quæ latè dixi suprà.sing.312.

DCCCXXI.

1 *Donatio mulieris facta marito, vt dos filiæ communi constituatur,valet.*

1 TV habes quòd donationes, quæ fiunt inter coniuges †constante matrimonio,non valent regulariter.le:1. 2.& 3.cum simi.ff.de donatio.inter vir.Fallit, hoc quando mulier donaret marito,vt ex ea cōstituatur dos filiæ communi: casus est singularis secundum Barto. ibi, in l. siue vxor.ff.eo.ti.Sed tu vide l.profectitia.§. si quis certam.ff. de iure do.Et licet text.dicat non esse donationem, intelige strictè & propriè.

ADDITIO.

Adde bonum te.in l.cùm vxor virum.ff.e.ti.de dona.&c. & l.Lucius.ff.quib.mod.pig.vel hyp.sol.Et rō est, fauor dotis & matrimonij,sequitur Fran.Crem.singu.4. latè Ioan. Lup.in rub.extrà e.ti.§.49. Intellige quando res donata à

muliere non esset dotalis, secus si est dotalis, quia tunc constante matrimonio potest vēdicari à viro, & ab vxore eo soluto, nisi iuramentum intercesserit: Dictum est sing.& mirabile Spe.in ti.de emp.& vendi.§. tertio loco. colu.4. vers.quid ergo si vir.quem sequitur Camp.in trac. dot.4. par.q.25.& Imo.alle.per Io.Lup. vbi suprà. Subdens pulchrè hoc dictum Spe.intelligi quādo maritus esset diues, secus si inops, vxor verò locuples, quia tunc cū onus dotandi spectet ad eam non sit locus repetitioni. Ni.Pign.

DCCCXXII.

1 *Libelli tenor non debet inseri in citatione. Fallit in ad inducendum effectum, vt lite pendente nihil innouetur.*

1 COnclusi tibi pluries non esse necesse† quòd tenor libelli in citatione inseratur. Hoc intellige verum, nisi ad inducendum effectum, vt lite pendente nihil innouetur: quia tunc tenor libelli debet inseri, vt inducatur talis litis pendentia. casus est singularis in clemen. secunda vt lite penden.

ADDITIO.

Adde doc.in c. præterea de dilat.& in c.1. vbi latè Feli.co.1.& 2.de libe.obla. Et intellectum d.clemen. tractauit pulchrè idem Ro.consi.330. circa primum. co.2. Feli. in c. super literis. de rescrip. decisi. Neapo. 220. nu. 13. Nico. Pig.

DCCCXXIII.

1 *An habens vtile dominium non contradicendo alienationi factæ per dominum directum de dominio directo sibi præiudicet? Distinguitur.*

1 AN habens † vtile dominium, non contradicendo alienationi factæ per dominum directum de dominio directo sibi præiudicet? Dic quòd aut dominus directus nō fuisset alienaturus, si non consensisset habens vtile, & tali casu habens vtile sciens & non contradicens sibi præiudicat. Aut fuisset alienaturus etiam si non consensisset habens vtile dominium, & tunc sibi non præiudicat. casus singula. in l. apud Celsum. §. quæsitum. cum glos. sua. ff. de doli exceptio.

ADDITIO.

De hoc vide per Ale.& Ias. in l. quæ dotis. ff. sol. mat. Ias. in l. fin. col. pen. C. de iure emphy. latissimè per Andr. Tiraq. de retrac. consang. §. 1. gl. 9. Nico. Pign.

DCCCXXIIII.

1 *Doctori salariato, vt publicè legat, si detur domus à communi, ea non debet dari in loco remoto.*

1 NOta quòd si doctori salariato, vt publicè legat, † detur domus à communi, ea non debet dari in loco remoto. casus est singu. secundum Bal. in l. 2. §. sed & C. Scipio Nasica. ff. de orig. iur.

ADDITIO

Quinimò debet dari in loco celebri, quo facilius consuli possit: vt dicit d. §. domus enim doctoris est totius ciuitatis oraculum, secundum Cice. libro. 1. de Orato. & plura tradit Barba. in prooem. clemen. in 2. lectu. numero. 48. & Cagno. in d. l. 2. nume. 475. Nicolaus Pign.

DCCCXXV.

1 *Mulier deprehensa in adulterio est infamis ipso iure, secus est in viro.*

1 TV habes † quòd mulier deprehensa in adulterio est infamis ipso iure. l. palam. §. quæ in adulterio. ff. de ritu nuptia. Sed quid in viro? & licet Paduę dubitetur, tamē hoc nescitur: quia est gl. singu. in l. & si crimen. C. de adul. quòd non est idem in viro, sed requiritur in eo sententia, quam omnes ibi sequuntur.

ADDITIO.

Et Ale. in d. l. palā. Et adde quòd cōtrahētes incestas nuptias ipso iure sunt infames, & excommunicati, & etiam approbantes & defendentes, siue patrocinium suscipientes. Io. Fab. in §. aduersus. insti. de nup. Nico. Pign.

DCCCXXVI.

1 *Prohibitus sepeliri, an si sepeliatur in aliquo loco, locus ille efficiatur sacer?*

1 DE iure Ciuili locus efficitur sacer, cùm aliquis sepelitur in eo. §. religiosum. Insti. de rer. diuisi. Sed de iure Canonico requiritur authoritas Episcopi. c. ad hæc. de religi. domi. Sed quid in eo qui prohibe tur sepeliri in ecclesia, vt vsurarius, an si sepeliatur in aliquo loco, locus efficiatur sacer? Dic quòd non, casus est singularis in le. 4. §. non fit. ff. ad leg. Iul. pecu.

ADDITIO.

Latè de hoc scripsi in annotationibus meis ad Matthæ. Mathesila. sing. 75. nota quòd omnes leges, quæ volunt &c. ibi omnia videre poteris. Gab. Saray.

DCCCXXVII.

1 *Aedificium factum in solo alterius, solo cedit. Fallit quando est factum de pecunia ecclesiæ.*

1 TV scis, quòd ædificium † factum in solo alterius, cedit solo, vt dixi suprà singulari 383. Sed quid si factum sit in solo alterius, sed de pecunia ecclesiæ, an tunc tale ædificium cedat solo? Dic quòd non: imò tunc solum ædificio cedit, & ecclesiæ. gl. est singularis in c. apostolicos. 11. q. 2. quam sequitur Bald. qui solus inter Legistas sciuit illam glos. in l. non tantum. ff. de rer. diui.

ADDITIO.

Idem Roma. in l. 1. §. nunc videamus. ff. de no. ope. nun. Spe. in titu. de emp.& vendi. §. tertio loco. ver. quid si clericus. Socin. in reg. 310. fallen. 10. Contrarium tenet Io. Andre. in addi. Specu. vbi suprà, & in regula, qui prior, idē mercu. Idem Roma. in auth. similiter. n. speciali contractus. C. ad l. Fal. Soci. in reg. 111. fallen. 4. Ale. latè in d. §. nunc videamus. Facit text. in §. sacræ. & §. religiosum. Instit. de rer. diui. vbi locus non efficitur sacer, vel religiosus niti ritè fuerit factum ædificium, vel mortuus illatus in fundum alienum volēte domino. Et per hæc ego Nicolaus Pignó latus Veronensis impono finē istis Annotationibus Die 3. Februarij 1556. Anno secundo doctoratus mei in inclita Ciuitate VENETIARVM.

FINIS.

SINGVLARIA, SIVE NOTABILIA DICTA

Matthæi Mathesilani Bononiensis,

Additionibus Ioannis Baptistæ Castellionei Genuensis, ac Annotationibus Gabrielis Saraynæ, Veronensis, aliorumque Iureconsultorum nouissimè decorata ac illustrata.

VVM fluxissent annorū curricula ab orbe creato, sepositis elementis, quæ in vnū Chaos erant immixta, sex millia sexcētum & octo, quarto nonas Iulias, indictione secūda, Ego Matthæus de Mathesilanis de Bononia, Iuris vtriusque Doctor minimus, Cùm pesti fera cōtagione ciuitas nostra laboraret: rogatus à meo dilectissimo cognato D. Cābio de Zambeccharijs viro alti cordis, & prosapiæ excellētis: Nec nō instigatus precibus & suasu delicioſi viri, nobilis & egregij, Vatinijque mellifluentis ocellos allicientis ad se D. Petri Gerondæ de Calabria, vrbe discedens ad oras me transtulissem Polytici Castri: à præstantissimis dominabus, & virgūculis gratiosis cognominati; Paradisus Illustrium Dnorum mibiq; continuè traherem tempus incassum, supsi onus præeligēdi aliqua notabilia dicta, meritò singularia nominānda, ex varijs iuris voluminibus & lecturis. Sunt autē multū vtilia & decora, quæ (Deū testor) didici pro magna parte à singularissimis legum professoribus post meum assumptum gradum, & dum ad prætoria Præsidis & Episcopi nostri adūocando accessi. His ergo præfatis, assumpto nomine Dei nostri incipio.

AMNOTATIO.

Quum fluxissent, &c. Diem quartū Iulij anni 1409. designat, quo tempore ipse Matthæus Bononiæ florebat, ibiq; maxima ac dira pestis sæuiebat. Quemadmodū. n. Magister Historiarum, Eusebius, Orosius, Beda, Augustinus, Martianus, Marcus & Gerlandus in chronicis asseuerāt, ab initio mūdi vsque ad Christi natiuitatē 5199. anni fluxerūt, Quibus si anni Dñi 1409, addātur, annos 6608. efficiēt, & hæc Agiographorū receptior opin. Quāuis Albumasar & Alphōsus Rex in eorū Aetatis tēporū ab ipsis in annorū numero valde dissentiāt. Qm si Albumasarē audiamus, inter Adæ creationem, & noctē diei Veneris, in quo fuisse cataclisma nōnullis rónibus affirmat, anni 2227. præterierе. Et ex Alphōsi Regis sñia inter diluuiū & Christi incarnationē anni 3101 interceserūt: Qui oēs simul iūcti ad annos 5328. ascēdūt. Vnde inter has duas tpum ætates maxima est dria, siqdē Albumasaris & Alphōsi Aetas ab initio mūdi vsq; ad Dñi ortū deducta, sacrorū scriptorū ætates 129. annis superat. Sed prior opinio est tenenda, cū & concurrat Indictio secunda hic allegata, quæ Albumasaris & Alphōsi Regis calculatione attēta esset octaua, nō secūda anni Dñi 1280. Et ꝙ de anno pdicto læuiente Bononiæ, peste, intermissis legū publicis interpretationibus, ex vrbe Matthæus noster recesserit, seq; in Centi oppidū Ferrariensis Ducis imperio subditū, & ab vrbe Bononiæ parvo quidem itineris interuallo distās receperit. ꝙ hic Politi cum Castrū appellat, in eoq; iura sit interpretatus nō nullis auditoribus, qui cū eo illuc successerāt, ad id illum impellētibus, his scriptis nouissimè certior factus sum, quū forte fortuna ad me Lugdunum allatæ fuissent ipsius D. Matthæi lecturæ manu scriptæ à Do. Francisco Burdeto de Sabaudia eius scholari eo tpe habitæ sup septimo libr. Codicis. Quæ in earum principio huiusmodi titulū habebant. *Recollecte eximij I.V.D. Do. Matthæi de Mathesilanis de Bononia, quas legendo dedit in Castro Cēti anno Domini millesimo quadringentesimo nono. Et incepit de mēse Augusti, quo tpe vigebat pestis Bononiæ, & ibi nō legebatur. Prædictus D. Matthæus legit in pdicto Castro Cēti ad postulatio nē nōnullorū scholarium. s. D. Cambij de Zambeccharijs de Bononia, D. Petri de Geronda de Calabria, D. Rodulphi de Frisserico & mei Francisci Burdeti, amborū de Sabaudia* Quas lecturas, cū huiusce veritatis aptissimū testimoniū cōtineāt, neq; cōiter habeantur, & in his plura Do. Matthæi singularia hic descripta ad amusim explicent, in horū singulariū calce, in studiosorū gratiā addendas curaui. Et ꝙ ipse Matthæus de dicto tpe floruerit, innuere vī Catellianus Cotta in memor. vbi de Iurisperitis tractat. Quis vero locus sit tpe pestis pro domicilio eligendus, latè, ꝙ ad Iurisconsultū ptinet, tradit Ioānes Frāciscus Ripa in suo trac. pestis, in vltima parte in prin. in quo tractatu oēm pestis materiā cumulauit. Ga. Sa. Iurisconsul. Veronen.

I.

1 *Iudex si sit tabellio potest in causis breuioribus acta, & sententiam suam scribere, eique plena datur fides.*

2 *Probatio per vnum testem idoneum vel per famam in causis breuioribus plena, pbatio esse intelligitur, neque ad iuramētum necessarium deueniri necesse est. & in addit. n. 18.*

3 *Fama in causis breuioribus vim plenæ probationis habere videtur.*

1 PRimò nota, quòd in causis breuioribus, si iudex † sit tabellio, pōt scribere acta, & sñam suā, & plena fides ei attribuitur, vt p Bartolum in l. iubemus. 2. §. sanè si hęc. C. de sacrosanctis ecclesijs. Et sic debet limitari qd no. Inno. in c. cùm à nobis. extrà de testib. vbi vī tenere contrariū.

2 Nota quòd † in causibus, siue causis talibus breuioribus probatio per vnū testē idoneum intelligitur plena probatio esse, & sic non est necesse deueniri ad iuramētum necessarium. Et similiter famæ vī habere vim plenę probationis l. vbi. C. de iure dotium. Et hæc regula videtur esse de mēte Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. & Domi. Anto. de Butr. in c. veniens. j. extrà de testibus. & c. primo extrà de appellationibus.

ANNOTATIO.

1 *Acta scribi debent de mandato iudicis, & an generalis commissio sufficiat?*

2 *Officio duplici quis fungi non potest, nec eodē tempore duorū sustinere personam. & quomodo intelligatur. 6. & 13.*

3 *Actorum appellatione quæ veniant. 4.*

5 *Iudex si sit etiam tabellio, an possit scribere acta & sententiam in contentiosa iurisdictione coram se facta, & an eа fidem faciant?*

7 *Iudex notarius potest scribere & legere sententiam suam, & sibi credetur, si partes citauerit, propriamq; relationem scripserit.*

8 *Iudici non creditur deponenti de eo quod fecit, cuiuscunque sit authoritatis.*

9 *Iudex in grauioribus & arduis cæusis nō potest scribere gesta coram se, secus in vilibus, vel breuioribus.*

10 *Ordo iudicialis nō obseruatur in causis vilibus, & breuiorib.*

11 *Iudex quando possit scribere acta coram se gesta.*

12 *Acta scribi debent de mandato iudicis in causis grauioribus: secus in vilioribus.*

14 *Notarij de iure cōi dicuntur iudices chartularij, & iurisdictionem voluntariam habent, & contentiosam in causis breuibus, in quibus eorum verbo, & scripturæ creditur.*

15 *Notarius an & quando possit facere præceptum guarentigiæ.*
16 *Causæ viles, vel breuiores quæ dicantur.*
17 *Causarum tria sunt genera.*
18 *Probatio per famam, vel per vnum testem in causis breuiori bus plena probatio dicitur.*
19 *Fama plenè probat vergentiam mariti ad inopiam.*
20 *Testium optima opinio vbi est cã inductiua plenæ probationis, quæ aliàs plena non esset, tunc de optima opinione ipsorum testium est articulandum, & probandum.*
21 *Iudex repellit testem etiam si non petatur, si ex actis appareat eum non esse idoneum, quia ex officio tenetur se informare de conditione testium.*
22 *Testis idoneus dicitur, qui est omni exceptione maior.*

Primò no.) Verè id singulare dici pôt, nã contrarium prima
1 facie dicẽdũ videretur. Primò, quia acta † scribi debent de
mandato iudicis, vt p Abbatẽ in c. qm̃ contra de ꝓbationi
bus. per Baldum in auth. quæ supplicatio. co. 1. versi. & li-
cet. C. de precibus imperat. offeren. vbi allegat dictũ c. qm̃
cõtra. licet gñalis cõmissio sufficere videatur. Et nemo si
bi ipsi pôt cõmittere, cùm & cõmittentis & cõmissi sepa
rata esse debeat persona. argu. ca. fi. de insti. Secundò, quia
2 † vulgata iuris regula est, ꝙ quis duplici munere fungi nõ
pôt, nec eodem tpe duorum sustinere personã. l. fin. C. de
assesso. ff. de officio assesso. l. penu. & ff. ad municipa. l. liber
tus. §. pscriptio. & in auth. vt iud. sine quoquo suffragio. §.
illud. & in l. hac parte. & ibi gl. C. de proxi. sacr. scrinio. &
in l. penu. §. illi. C. de agenti. in rebus. & l. eos. C. qui milita.
poss. libr. 12. At verò pro pleniori intelligentia eorũ q̃ hic
traduntur per Matthæum, præsciendum est quæ actorum
3 † appellatione veniãt. Bal. in l. interrogata. C. de liberali cã.
dicit, quòd quicquid est factum in p̃sentia iudicis etiã nõ
in figura iudicij, actorũ nomine continetur, & propriè di
cuntur scripturæ, q̃ corã iudice fiunt, ₰m Baldũ in l. illud.
in versi. actorum. C. de sacrosanctis ecclesijs. & sic etiam
veniẽt quæ fiunt ante litis cõtesta. Proprius tñ acta dicun
tur post litẽ contestatã, ante verò præparatoria iudicij ap
pellantur. & per Guid. Papæ decis. Grationo. 616. de actis.
Signatè verò expressit author, quòd etiam sñiam scribere
4 pôt, † quia apud doctores maxima est cõtrouersia, vtrum
actorum appellatione sñia veniat, vt plenè p Felinum &
Canon. in dicto c. qm̃ contra. & ibi Deci. co. 5. num. 15. de
5 ꝓbationib. Quòd † tñ in causis breuioribus iudex si sit ta
bellio, possit scribere acta, tenuit Bal. in auth. nisi breuio-
res. C. de sñijs ex pericu. recit. vbi infert, quòd isti iudices
villarũ in causis breuioribus possunt esse iudices & nota
rij: quod etiã dixit Bar. in dict. §. sanè si hæc. hic allegat ma
ximè si hoc eorum consuetudo dictauerit, per textum in
l. iubemus. §. eisdẽ tabellionibus. C. de sacrosanctis eccle-
sijs. sequitur Lanfr. de Oria. in dicto c. qm̃ contra. in vers.
petitiones. nu. 19. & ita intelligẽda sunt, q̃ scribit Paris de
Puteo in tract. de synd. in versi. Iudex. an si iudex mandet
nu. 11. & 15. & idẽ Paris in dicto trac. in ver. officiũ. nemo
6 debet nisi officium. num. 3. vbi dicit, quòd illud † quod dr̃,
quòd nemo pôt fungi duplici officio, est verum qñ officia
sunt penitus diuersa, secus si non sint diuersa, sed circa idẽ
tendẽtia, per legẽ, cõperimus. C. de p̃positis sacrorum scri
niorum. Et Bal. in dicta l. iubemus. §. sanè. C. de sacrosan-
ctis ecclesijs. & iõ infert, ꝙ si iudex, q erat tabellio, scripsit
oĩa acta corã se facta, fidẽ facit, & ex illis pôt pronuntia-
re, & sñia lata valet, & nõ impeditur fungi duplici officio,
7 quia ad idẽ tẽdit. & ibi multa allegat. De quo tñ videndus
est Barb. in consi. 59. col. 7. vol. 1. & consequenter † talis iu
dex notarius poterit scribere & legere sñiam, vt p Bal. in l.
cũ sñiam. C. de sñijs & interlocutionib. oĩum iudicũ. Eo-
dẽ mõ sibi credetur, si ipse partes citauerit, propriáq; rela
tionẽ scripserit: arg. eorum quæ scribit Antonius de Butri.
in c. 1. de iudicijs. & ibi Ioãnes de Imo. licet aliàs vni testi
nõ credatur quãtumcunq; magna dignitate p̃fulgeat. l. iu-
risiurandi. C. de testibus. ꝓ quo facit dictum c. cùm à no-
8 bis. & ibi gl. in ver. vnius. de testibus. vbi non † creditur iu
dici deponẽti de eo, quod fecit, cuiuscunq; sit authorita-
tis quẽ etiã ad hoc pôderat Ias. in l. si quis eum. §. si absens
nu. 10. vers. ego teneo cõtrarium. ff. si ex noxali cã agatur
& dubium sit an si iudex faciat aliquã cõmissionem nota-
rio, ipse idẽ notarius possit eã scribere, & sibi credatur, de
quo per Bartolum in l. ex sñia. co. 1. versi. induco istã legẽ.
nu. 3. ff. de testamentaria tutela. & per Are. consi. 36. co. pe
nult. Ale. post Angelum in l. sciẽdum. ff. de verborum obli
gationibus Ias. in l. 2. in 6. colu. in 6. limitat. ff. si quis in ius
vocatus non ierit. Fel. post Host. in dicto c. qm̃ contra. co.
23. vers. 2. quæro. & co. 27. versi. 4. quæro. de probationib.
Ioannes And. in regu. cùm quid vna via de regulis iuris in
mercurialibus. & Bal. in dicta l. iurisiurandi. C. de testibus.
& in l. iudices. C. de fide instrumentorum. & in l. fi. §. pri-
mo. C. de iure deliberandi. q in hoc articulo inter se valde
dissentiunt, quorum tñ opiniones cõcordat Sali. in l. apud
eloquentissimum. C. de fide instrumentorum. & dñs An-
tonius in dicto c. qm̃ contra. alijq; allegati per Alexandrũ
in additio. ad Bar. in dicta l. ex sñia. ff. de testamentaria tu-
tela. in addit. super verbo, aliquo actu. Et licet Baldus in l.
seruus cõis. 1. vers. quæro, pone quòd aliquis. nu. 2. ff. de sti
9 pulatione seruorum dixerit, quòd iudex † qui sit notarius,
nõ possit scribere gesta corã se, quia tractatur de alterius
p̃iudicio, sed alium adhibere debet, ꝓ dictũ capitulum qm̃
contra. & dictum c. cùm à nobis, & ibi per Innocẽtium,
nisi esset statutum, vel cõsuetudo ciuitatis, vel castri in cõ
trarium, qa tunc illi scripturæ staretur. argumẽto l. primæ.
C. de emancip. liber. & dicit videri expressum in c. cùm di
lectus. de fide instrumẽtorum. tñ id intelligi debet in cau
sis grauioribus & arduis, nõ in vilibus, vel breuioribus,
10 in qbus de minimo p̃iudicio agitur, & stricta iudicij † for-
ma, aut ordo non obseruatur, sed summariè, & plerunque
sine scriptis proceditur, vt in cle. sæpe. de verborum signi
ficatione. nec in eis litis contestatio requiritur, vt per Spe.
in ti. de litis contestatio. §. qñ autem facienda sit. nu. 4. vers.
quid de breuibus litibus. nec publicatio testium est neces-
saria nisi petatur, vt tradit idẽ Mat. infrà singulari. 38. & fa
cit quod in simili tradit Iaso. in l. ex quacunq;. in princ. nu.
3. ff. si quis in ius vocat. non ierit. per ea quæ scribit Inno
cent. in capitu. dudum. in gloss. sua in verbo, contestatione
de electio. vnde nimirum si in his secus sit. Hoc etiam in
terminis tenuit Guido Papæ decisio. Grationopo. 563.
11 vtrum iudex. vbi dicit, quòd quædam † fiunt à iudice nõ in
forma iudiciali, vt quia facit aliquas literas testimoniales,
& tunc dicit, quòd ipsemet potest scribere, vt l. diuus. ff.
de officio præsidis. Si verò sunt alia acta, quæ fiunt in for-
ma iudicij, non possunt scribi ab ipso iudice. l. ne in arbi-
tris. C. de arbitris & c. qm̃ contra. de probationib. Nec ob-
stat dicta l. iubemus. §. sanè si hæc. quia in his, quæ sunt de
iurisdictione voluntaria, ipsemet iudex potest scribere. di
cta l. iubemus. secus autem in his, quæ sunt contentiosæ
iurisdictionis. Et ita dicit seruari in curijs Delphin. Quæ
tamen intelligit tantum procedere in causis breuioribus,
quia possunt agitari sine scriptis, vt ibi per eum, vbi etiam
ponit quæ dicantur causæ breuiores. & M. Anton. Nata
consilio 182. volumine primo. quæ omnia ante Guidonẽ
posuit, & diffusius cumulauit dominus Alexand. in addi-
tion. ad Bartolum. in l. secunda, columna tertia. in additio
ne incipien. per notarium an possint expediri fienda corã
iudice. C. de iure fisc. libro decimo. vbi notabiliter loquit,
& secundum prædicta debent fortè intelligi etiã quæ no
tat gloss. in consti. Regni Neapoli. consti. lite legitimè cõ
testata. in verb. irremissibiliter. circa medium, ibi, debent
enim vniuersa acta iudicij scribi per iudicem tabellionẽ,
&c. in titu. de processu iudicij. licet ibi gloss. videatur hoc
generaliter intelligere, nisi litera sit corrupta, & ibi debeat
legi per iudicis tabellionem, &c. Et ita in causis grauiorib.
procedant ea quæ suprà in principio in contrariũ facere di
12 xi: nã iudicis † & notarij separata debet esse p̃sona, & opor
tet acta scribi de iudicis cõmissione. hoc procedit in graui
bus causis, vbi de maximo partium p̃iudicio agitur, in q-
bus strictus iuris ordo est seruãdus, nõ in breuioribus in
quibus

quibus agitur de minimo præiudicio. & ita sentit Bar. in d.
l. seruus cõis. 1. ver. q̃ro pone. nu. 2. suprà alle. Nec similiter
13 obstat, quòd quis duplici officio fungi nõ pôt: nam tũc † id
ꝓcedit, qñ officia sunt prorsus diuersa, vt suprà dictũ fuit
ex mẽte Paridis de Puteo in d. tracta. de syndicatu, in ver.
officiũ. sed hæc officia nõ sunt diuersa, qa circa idẽ tẽdũt,
ergo &c. & ita in terminis respõdet Bar. si mõ Bart. fuit, q
sup tribus libris C. scripsit, in l. cõperimus. in fi. C. de pxi
sacro. scri. vbi in terminis infert, ꝙ si iudex q erat tabellio,
scripsit oĩa acta corã se facta, ꝙ ex ipsis ꝓnuntiare pôt, &
sñia lata valet nec impeditur hic fungi duplici officio, qa
circa idẽ tendunt. pro quo dicit facere l. his quidẽ. C. q mi
li. nõ pos. li. 12. & extrà de cõsue. c. 2. & de p̃b. c. cũ sing. li. 6.
de quò latius p Are. in c. ex literis. co. 3. de ꝓba. Et quẽad
modũ iudex si sit tabellio, ĩ dictis causis pôt acta scribere,
14 ita & ecõtra tabellio idẽ posse vr̃, cùm † vt dicit Inn. in d. c.
cùm à nobis. de testib. ipsi notarij dicanẽ de iure cõi iudi-
ces, q̃uis iurisdictionẽ cõtẽtiosam nõ habeãt, sed solũ vo-
lũtariã: & ij aliqbus in locis, vt in Thuscia, chartularij iudi
ces vocenẽ, vt p Nic. Boer. in §. 6. in gl. 1. de iuris. om. iudi.
li. cõsue. Bituri. Qui tñ in causis breuibus habẽt etiã cõtẽ-
tiosam iurisdictionẽ, & quẽadmodũ in his verbo suo cre-
ditur, ita & eorum scripturæ, ₰m Bar. & Pau. de Cast. in d.
l. iubemus. 2. in §. sanè si hæc. ante fi. & tradit do. Ni. Boer.
15 in aurea decisi. sua 222. co. pe. nu. 15. Et an † ob id, vel ob au
thoritatẽ sibi à statuto cõcessam talis notarius possit face
re p̃ceptũ guarẽtigiæ, tradit Ange. & Imo. in l. ait p̃tor. in
prin. ff. de re iud. post Bar. in l. possessio. §. & si possessi. ver.
q̃ro, qd si ꝓcurator. nu. 3. ff. de acq. pos. & in l. nõ fateẽ. ff. de
cõfes. & in l. error. co. fi. ver. & eodẽ modo. nu. 20 C. de iu
ris & fac. ign. Ro. cõs. 86. & Bal. cõs. 22. in fi. vo. 2. Cãæ aũt
16 † viles, vel breuiores dicunẽ cãæ valoris quinq; aureorum,
vel vsq; ad duos aureos, vt in l. si oleum. cũ l. seq. ff. de do-
lo. vt tradit Bar. in l. diuus. ff. de bon. dã. Vel quæ sunt decẽ
aureorum, vt. ff. si cui plus q̃ p le. Falci. l. 2. §. quamuis. Vel
quinquaginta. arg. C. de defen. ciui. l. defensores. & l. nõnul
li. ff. de accu. Vel à cẽtum aureis infrà ₰m Bal. in l. 2. ĩ 3. co.
C. de pedã. iud. Vel 300. aureorum. vt in auth. de defen. ci
ui. §. & iudicare. & §. audiẽt. Vel verius hoc cõmittiẽ arbi-
trio iudicis inspecta qualitate p̃sonarũ & locorum. argu. l.
sed & si susceperit. §. 2. ff. de iud. & l. 1. & l. Mela. §. fin. ff. de
alim. & cib. le. & tradit Spe. in ti. de iure delatio. in prin. co.
2. ver. no. igiẽ. nu. 3. Cã. n. decẽ librarum inter aliquos esset
magna, & inter aliquos cã cẽtum Florenorum esset parua,
vt dicit Bar. in l. admonẽdi. co. penu. nu. 54. versi. sed est ad
uertẽdum, ff. de iureiu. & Bar. in d. auth. nisi breuiores. C.
de sen. ex pericu. reci. & in dicta l. diuus. & sentit Spe. in ti.
de iurisdictione oĩum iud. §. 1. nu. 36. vers. & breuiter nota
17 hic. vbi dicit, † ꝙ tria sunt gña causarum, aliæ infimæ, vt q̃
sunt infrà summã 300. solidorum, & ꝓ illis pôt qlibet ma
gistratus adiri, vt in auth. de defens. ciuita. dicto §. & iudi-
care. & d. §. audiẽt. & ff. de offi. eius cui mãd. est iurisdic. l.
1. Aliæ sunt mediæ, vt q̃ p̃dictã summã excedunt, & ꝓ il
lis adiri debet p̃ses ꝓuinciæ, vel delegatus ab eo, qñ ipse est
impeditus. l. placet. C. de pedan. iudi. Alij maximæ, vt q̃ ad
merum ptinent imperiũ, & ꝓ illis adiri debent rectores
ꝓuinciarum. vt. ff. de offic. p̃sid. l. illicitas. §. q vniuersas. &
in dicta l. placet. §. nõ ita. nõ aũt delegati ab eis, vel magi-
stratus municipales. l. ea q̃. ff. ad municip. nisi in casu, cùm
cõtingit p̃sidem abesse, ₰m eundum Spec. in tit. de iud. de
18 le. §. fi. vers. itẽ quòd est legatus. Et quòd in his † causis bre
uioribus ꝓbatio p vnum testẽ idoneum, vel p famã, ple-
na ꝓbatio intelligaẽ, tenet etiã Ro. in sing. 201. incip. item
q̃ro, an vnus testis cum fama. vbi per doctrinã Bar. in d. §.
tormẽta. dicit, ꝙ in his q̃ sunt leuis p̃iudicij fama probat,
licet ibi cõtrarium teneat in ꝓbanda exceptione excõica
tionis obiectæ in vim dilatoriæ. Idẽ etiã tenet Hippo. de
Marsi. in l. de minore. §. plurimũ quoq;. co. 12. nu. 54. versi.
mõ tu potes dictis per eum. ff. de q. Bal. & Imo. in l. ti. ff. de
hære. insti. Abb. in c. 1. de postu. pla. & tenet Gul. de Ludo,
in sing. 26. incip. textus est, quòd vnus testis. per l. Theopõ
pus. & ibi gl. in fi. ff. de dote p̃leg. & plenè decisi. Tholosan
379. ad fi. in qua tota materia famæ latè habetur. Et notan
dum est, quòd licet negotium principale in se sit magnũ,
tñ si illud super quo principaliter agitur est parui p̃iudicij,
cã censetur parui p̃iudicij. exẽplum in iudicio super resti-
tutione dotis ꝓpter vergẽtiã mariti ad inopiã, certè licet
dos sit magna in se, cognitio tñ, & lis dicti articuli vergen
19 di ad inopiã est parum præiudicij, & ideo † fama plene pro
bat vergẽtiã ad inopiã. ita dixit Io. Bapt. de S. Seue. in repe
titio. l. admonẽdi. in 18. char. in 3. columna in vers. non acõ
clusio. ff. de iureiu. per no. per doc. in dicta l. vbi adhuc. C.
de iure dotium. hic allegat. & per Mode. in l. si constante.
ff. soluto matrimonio. & per Canon. in c. fi. de iureiu. & tra
dit Hip. in dicto §. plurimum quoque. nu. 54. & Soci. in re.
187. incip. fama. cum vno teste. in 4. fallen. Et aduertendũ
est, quòd cùm dicatur hic in eiusmodi causis vnũ testem
idoneum plenè probare, vr̃ dicendũ, quòd talis testis ido-
20 neitas sit probanda, per doctrinam Ang. in l. vel necare. ff.
quemadmo. testa. ape. vbi dixit, quòd † vbicunque optima
opinio testium est cã inductiua plenæ probationis, quæ
aliàs plena non esset, tunc de optima opinione ipsorum te
stium est articulandum, & probandum. quod etiam dixit
idem Ang. in l. 1. §. si quis neget. ff. e. tit. quẽ refert & sequi-
tur Alex. in consi. 72. incip. in causa vertente. in 3. colum.
vol. 1. & Bar. Cæpo. in consi. crimi. 58. eram. in vltima col.
vers. postremò. cum alijs plenissimè adductis per Hippo.
de Marsi. in l. si quis ne quæstio. col. 6. numero 136. versi.
& ad hoc allegaui. ff. de quæstio. & tradit Tho. Gramma.
21 consi. crimina. 35. numer. 38. Et iudex † repellit testẽ etiã
si non petatur, si ex actis appareat eum non esse idoneum
vt per Nico. Boer. decisio. 321. nume. 4. & facit, quia iudex
ex officio tenetur se informare de conditione testium, vt
22 per Tho. Gramma. decisio. 45. numero 14. & testis † ido-
neus dicitur, qui est omni exceptione maior. Gab. Sar.

II.

1 *Probatio per famam, vel per vnum testẽ videtur habere vim plenæ probationis in iudicijs possessorijs, in quibus de leui præiudicio agi dicitur. Et ideo opus non est ad iuramẽtum necessarium deuenire. & in addit. nu. 8.*

NOta quòd in iudicijs possessorijs dicitur agi de leui
1 præiudicio. Et ideo † probatio per famam, vel per
vnum testem videtur habere vim plenæ probationis, &
hæc sensit Bar. in l. 1. C. quorum bon. & in l. 2. §. si. C. vbi
in rem actio. & sic non est necesse deuenire ad iuramentũ
necessarium, licet Bar. videatur sentire cõtrarium in l. ad-
monendi. ff. de iureiurand. in vltim. chart. & in extrauagã:
ad reprimendum. in verbo, summariè. &c.

ADDITIO.

Nota ꝙ in iudicijs, &c. Ad istud dictũ vide etiã Bart. in l. mo
mentanææ. C. qui legit. perso. & magist. meum. Ias. in l. ad-
monẽdi. hic alle. co. 25. & in repetitio. eiusdẽ l. admonendi
col. 85. versi. dictum est suprà. & col. 108. circa fi.

ANNOTATIO.

1 *Possessoriũ iudiciũ quotuplex, & quid vnumquodque. 2. & 5.*
3 *Summarium iudicium quodnam appelletur?*
4 *Probatio summaria sufficit in possessorio summario.*
6 *In iudicijs possessorijs an procedatur ordinariè.*
7 *Statutum prohibens appellari in causa possessorij quomodo intelligatur?*
9 *Sentẽtia lata probatione solius famæ debet retractari, probata contraria fama.*
10 *Probatio per famam est probatio opinata.*
11 *Fama hinc inde probata data paritate terminorũ, habetur pro non probata ex vtraque parte.*
12 *Fama quando plenè probet, & quando semiplenè?*
13 *Fama quomodo probetur?*
14 *Iuramentũ in supplemẽtũ probationis an debeat deferri reo, vel actori, & an à delatione iuramenti possit appellari?*
15 *Probatio per famam in possessorijs admittitur, quando probatio per veritatem fieri nequit, aliàs secus.*
16 *Fama vt probet, quæ requirantur?*

17 *Probationes factæ in iudicio summario an & quando in ple
nario fidem faciant?*
1 Quotuplex † sit iudicium possessoriũ? dic ꝙ triplex, in §. se
quens. Insti. de interdic. declarat gl. in ca. pastoralis. de cau.
pos. & ꝓpriè. & p Albe. de Ros. in l. fructus. nu. 3. ff. de rei
vẽdicatio. Et an addendũ sit quartũ, videlicet iudiciũ con
seruãdæ possessionis. l. 3. §. missum. ff. de Carboniano edi-
cto. & l. 1. C. e. an verò includat sub interdicto retinendæ,
tradũt Lud. Ro. & Ale. in dicta l. 1. C. ad Carb. & post eos
Ripa in fi. rub. de cau. possessio. & ꝓpriè. in 12. q. nu. 54.
Sed quò ad ꝓpositũ de quo hic p Mat. dic, quòd possesso
riũ duplex est, summariũ, & plenariũ, vt dicũt Bal. & Pau.
de Castro, in l. ordinarij. co. penu. & fi. C. de rei vẽdicatio
ne. & Paulus de Castro in consi. 5. in antiquis. Possessoriũ
2 † summariũ illud appellatur, ꝙ principaliter ordinatur ad
finẽ, ne lite pendente super ꝓprietate, vel possessione par-
tes veniant ad arma, cũ quælibet pars se possidere ꝑtendat.
3 Et dr † iudiciũ summariũ, qa natura negotij exigit vt sum
mariè ꝓcedatur, cognoscatur, & ordinetur, & solũ affert
ꝑiudiciũ lite pendẽte, & donec plenius fuerit cognitũ, vel
aliter ordinatũ, estq; tanq̃ præparatoriũ ad finẽ alterius iu
dicij institutum, & aptitudine momẽraneũ, iõ non requi
4 rit plena ꝓbatio, sed summaria sufficit. Et in isto † posses-
sorio summario modici tpis, & consequenter censura iu-
ris modici ꝑiudicij. ar. l. si debitori. de iud. ꝓcedat ꝙ dixit
Bar. in d. l. 1. C. quorũ bon. & in d. l. 2. §. fi. C. vbi in rẽ actio.
qđ sufficiat summaria ꝓbatio. & Deci. in l. fi. in 4. notabil.
C. de edict. diui Adria. tollen. & in consili. 56. 252. & 663.
& Cur. Iun. in dicta l. admonendi. co. antepen. & Deci. in l.
Carbonianum. nu. 2. C. de Carboniano edicto. Spec. in tit.
de testa. §. 2. Corne. consilio 172. in fi. nu. 24. vol. 2. & consi.
1. nu. 26. vol. 3. Gozadi. consi. 12. co. 2. nu. 11. versi. quibus
tñ non obstantibus. Alex. consilio. 91. in causa. co. 1. vol. 5.
Aymon Graue. consilio 158. visis. co. 3. numero 12. versic.
& multo magis Calcan. cõsilio 100. quod veniat. co. penu.
versi. nec habet Soci. consilio 177. in controuersia. colum
na 6. versiculo, postremo. in fi. & consilio 267. in causa. co.
9. versiculo 2. in fi. nu. 26. Hip. sing. 433. trita. Gratus consi
lio 42. licet. nu. 6. & 7. vol. 2. Et plenè per Ioannem Bapti-
stam Plotum in repetitio. l. si quando. in §. præmitto. num.
5 43. C. vnde vi. vbi id latissimè prosequitur. Aliud est † pos-
sessoriũ plenariũ, quod ordinatur ad finẽ & effectũ perue-
niẽdi ad sñiam diffinitiuam super petitorio, in quo princi
paliter disputatur de iure partiũ, seu de ꝓprietate, & vim
perpetuã obtinet, vt possessor in possessione remaneat, &
defendatur, donec altera pars egerit, & obtinuerit in peti-
torio. l. exitus. ff. de acquirẽda possessione. & quia hoc ꝑpe
tuũ affert ꝑiudiciũ donec pro altera parte cognitum, & ꝓ
nuntiatum fuerit super ꝓprietate, dr plenariũ iudiciũ, &
in eo ordo iudicij requirit. & ita ꝓcedãt quæ scribit Bart.
in dicta l. admonẽdi. hic alle. & ibi Cur. Sen. & in dicto ver.
sic. summariè. & Deci. in c. edoceri. co. 3. de rescri. & in ca
causam quæ. co. 2. de iud. & Mat. de Affli. in decisi. Regni.
364. vbi dicit sacrũ consiliũ regiæ maiestatis fuisse in hac
opinione, & quòd non sufficiat semiplena probatio, nec
vnus testis, vel fama. q̃ etiam opi. tenet Ale. in consi. 187.
ad fi. vol. 7. dicens magis cõem opiniõnẽ esse hanc, quòd
in iudicijs possessorijs nõ sufficiat semiplena probati. Sed
nescio vnde tunc collegerit, quòd illa sit cõis opi. cũ Cur.
Senior in l. admonẽdi. dicat, qđ oẽs vsq; ad sua tẽpora con
trarium tenuerint. Idẽ etiã tenet Ripa in l. 7. ff. quorũ bo.
circa fi. Et hęc verè fuit distinctio Bar. si rectè inspiciatur
in d. ver. summariè. & in d. l. 2. §. fi. in prin. C. vbi in rẽ acti.
Feli. in c. veniens. 2. co. 4. de testib. & Lud. Gomes super re
gula cancellariæ, de non tollen. iur. quæsit. in 5. q. q̃ etiã po
stremò tenuit Hie. Cagn. in l. in pari causa. nu. 7. ff. de reg.
6 iur. Et vtrũ † in iudicijs possessorijs ꝓcedat ordinariè, po-
nit Bal. in l. 1. in prin. C. de serui. in ver. in re. ibi more soli-
to. Et adde Bal. in l. præscriptione. co. 13. C. si cõtra ius vel
vtili. pub. qui dicit, quòd licet regulariter requiratur ꝓba
tio plena, tamẽ vbi cõcurrit fauor probãtis, & modicum
ꝑiudicium, sufficit iuramẽtũ. l. 3. §. duæ. ff. ad Carb. & Ale.
7 in addit. ad Bar. in d. l. 1. C. quorũ bo. Et statutũ † prohibẽs
appellari in cã possessorij, qũo intelligatur, tradit Are. cõs.
106. Et inquantũ dr hic, quòd in eiusmodi iudicijs vnus
8 testis, vel fama † plenè probat, adde Deci. idẽ tenẽtẽ in ca. 1.
de app. & in c. cùm causam. co. 2. versi. 3. non vr. de ꝓbat.
& consi. 56. in prin. & Bar. Chassæn. in commenta. consue.
Burgundiæ, in 1. rubr. in ver. *messiers & sergens.* ibi *sont
creuz.* nu. 4. Quod tñ vr intelligendũ, nisi cõtrariũ probe-
tur notata per Pau. de Cast. & Ale. in l. 2. §. si absens. ff. si ex
noxa. cau. aga. & per Bal. & Ale. in l. 1. C. de re iudi. & Bal. in
l. qui accusare. ꝑpe finẽ. C. de edẽ. & in ca. 1. si de inuesti. in
ter do. & vasal. lis oria. facit l. 1. C. si aduer. li. l. si tutor. in fi.
C. de peric. tu. l. contra negãtẽ. in fin. C. ad l. Aquil & l. 1. &
ibi Sali. C. de reb. cre. Ang. in l. diuus. ff. de test. mili. & in l.
q vas. in prin. ff. de fur. l. qui bona. §. dãni. & ibi Io. de Imo.
& Ale. ff. de dã. infe. Pau. de Cast. in l. fi. ff. de ꝑto. stip. Abb.
in c. ꝓposuisti. in prin. de probatio. Petr. de Anc. in c. cano
num statuta. de cõsti. & facit quod dixit Ale. in consi. 16. 2.
co. vol. 5. quòd statutũ priuilegiãs probationem factã per
famã in fauorem cõis, intelligitur, nisi contra illã famã sit
probatio in contrariũ, seu facta sit probatio de contraria
9 fama. Imò vr † dicẽdũ quòd si contrariũ probetur, sñia la-
ta probatione solius famæ, debet retractari, p tradita per
Inn. in c. tua. de cohab. cler. & mulier. Ang. in l. 1. C. de sen.
rescin. nõ pos. Bal. in l. diuus. ff. de test. mili. Ale. in l. qui bo
na. §. quidam. ff. de dã. infec. pro qua opi. facit, quia veritas
excludit opinionẽ. c. veritate. & c. qui contenta. 8. di. & c. q
cunq;. 81. di. & c. nuper. de bigamis. facit te. in c. p tuas. qui
filij sint legi. & ibi do. Ant. summè cõmẽdat. Probatio aũt
10 † p famã, est ꝓbatio opinata, q̃ põt habere in se simulatio
nẽ cõstito de veritate, & opinio & simulatio cedũt verita
11 ti. Fama † aũt hincinde ꝓbata, data paritate terminorũ, ha-
bet ꝓ non probata ex vtraq; parte. Bald. in l. 1. in 5. q. C. de
testa. Ale. in consi. 144. vol. 2. Bal. in l. sacrosan. in fi. C. de sa
crosan. eccl. & in l. ea quidẽ. C. de proba. & tradit. Gozadi.
12 conf. 8. nu. 48. Et in materia † famæ qñ plenè probet, & qñ
semiplenè, latè tradit Soci. in regu. 187. in verbo, fama cum
vno teste Deci. consi. 427. nu. 2. Fulg. in consi. 163. in princ.
nu. 2. & Deci. in c. veniẽs. 1. de testib. Ale. in cõsi. 212. visis
& discussis scripturis. vol. 2. & cons. 70. in cã vertente. col.
2. & cõs. 83. viso themate suprascripto. col. 2. vol. 3. & cõs.
20. in cã appellationis. 4. co. & cõs. 25. in cã vertẽte. & cõs.
117. viso processu cãæ vertentis. co. 4. & plenè per Hip. de
Mars. post Bar. in l. de minore. §. plurimũ quoq;. ff. de qõ. &
13 Mod. post Bar. in d. l. admonẽdi. Et qũo † ꝓbetur fama, tra
dũt Mod. Pataui. plenè in repe. l. fi. ff. de q. post. Bart. ibi, &
Th. de Piper. in suo trac. de fama. & habetur per Alb. in l. te
stiũ. ff. de testi. Et vide notata p Fulg. cõs. 145. inci. qñ plu
rimæ. p totũ. vbi plenè tractat an & qñ fama faciat semi-
14 plenã ꝓbationẽ. Et an iuramentũ † in supplemẽtũ ꝓbatio
nis debeat deferri reo, vel actori, & an à delatione iuramẽ
ti possit appellari, vel à sñia sup mero possessorio, & an cre
dat iudici asserenti se detulisse iuramẽtũ ex cã, & an tale iu
ramẽtũ possit deferri ante, vel post sñiam, & an valeat sñia
15 lata sub cõditione si pars iurauerit infra certũ tps? Et adde
† ꝙ tũc probatio p famã in possessorijs admittitur, qñ pro
batio p veritatẽ fieri nequit, aliàs secus, vt colligit ex nota
tis p Alb. de Ros. in l. q̃cũq;. nu. 4. ff. de publicia. & ex his q̃
16 s. dicta sunt. Itẽ † id ꝓcedit, qñ fama est legitima, vt q̃ ortũ
habeat ex legitimis ꝑsumptionibus, & indicijs ꝑcedẽtib.
vt plenè p Bar. in l. si cõstãte. in 1. 2. & 3. q. & ibi Ripa, post
alios. nu. 27. ff. sol. ma. Qđ in causis breuioribus, & modici
ꝑiudicij ꝓcedit, vt p doc. in locis. s. allegatis, & aptius in
terminis declarat do. Amad. de Caste. in suo trac. de synd.
in ver. in eo, de eo, & sup eo, ꝙ fama publica ꝑcedẽte. co. 2.
17 ver. sed posi. ꝙ sit ꝓbata fa. n. 55. Sed an † & qñ ꝓbationes
factæ in iudicio sũmari. faciãt fidẽ in plenario, tradit latè
Soc. in re. 387. inci. ꝓbationes factæ in iudicio sũma. G. S.

III.

1 *Iudex si reũ ad centũ conuentum, in nonagintaquinque con-
demnet, eumque à quinque absoluat, dicatque, Victum vi-
ctori in expensis condemno, talis expensarum cõdemnatio,
tanquam incerta, est ipso iure nulla, & quid si dixerit: Vi-
ctos victoribus, &c.*

1 NOta, ꝙ si actor petiuit centum, & iudex † condemna-
uit reum in nonaginta quinque, & absoluit à quinque
& postea dixit, Victum victori, &c. ista condemnatio ex-
pensarũ, vt incerta, est ipso iure nulla, ex quo vterque est vi
ctor & victus, hoc tradit p Bart. in l. si legatario. §. fi. ff. de
fideicõ. Secus fortè si dixisset, Victos victoribus &c. quia
tunc eatenus, quatenus vnus vicit, alter, qui est victus, est
sibi condemnatus in expensis, & econtra ipse est condem
natus alteri, quatenus alter, vicit ipsum. ar. ff. de rei vendi.
l. quæ de tota. de quo tamen dubito.

ADDITIO.

Nota, ꝙ si actor &c. Adde quod dictum Bar. in l. si legatario.
hic alleg. sequitur Imol. in l. iudex postea quam. in 5. col.
ff. de re iudi. & Lud. in d. l. 1. eod. titu. Bal. in capi. 1. de plus
peti. Sali. in l. 1. in vlti. q. C. de plus peti. magister meus in l.
errore. col. 5. ver. quid autem. C. de testa.

ANNOTATIO.

1 *Participium resoluitur in verbum, & relatiuum.*
2 *Clausula, victum victori &c. quomodo intelligatur?*
3 *Absolutio ab expensis quando fieri debeat?*
4 *Expensarum quando mutua inter partes debeat fieri compẽ-
satio? Et quomodo id intelligatur?*
5 *Compensatio non fit de liquido ad non liquidum in materia
expensarum.*
6 *Actor quando condemnetur in expensis?*
7 *Reo licitum est negare totum propter partem indebitè petitã.*
8 *Expẽsæ factæ in causa principali, in qua reus obtinuit, cõpẽsan
tur cũ expẽsis factis in causa appellationis, ĩ qua succubuit.*

Põt dici, ꝙ videatur cõdẽnasse pro rata, ꝓ qua quilibet vi
1 cit, cũ † participiũ resoluatur in verbũ & relatiuũ, vt not. gl.
in clemẽ. 1. de pre. & Barto. in l. 1. ff. de cõdi. & demõ. & sic
2 dũ † dicit, victũ victori, intelligitur dixisse illũ, q est victus,
ei qui vicit in expẽsis condẽnamus. Et cõsequenter intel-
ligitur dixisse, quatenus vicit, & quatenus est victus, iuxta
not. in l. Stichus qui meus erit. ff. de lega. 1. & ideo cum ex
tenore sentẽtiæ apparet pro qua rata vicerit, & pro qua est
vict9, satis reddit certa sentẽtia, p l. ait ꝑtor. §. 1. ff. de re iud.
Et ideo quatenus cõcurrit quãtitas vnius cũ quãtitate alte
rius, poterit fieri cõpẽsatio, & residuũ exigi, & si ex toto
esset æqualitas, nihil poterit exigi. facit ꝙ habetur in l. cũ
3 pater. §. antepenul. ff. de leg. 2. Vnde † consueuit etiã practi
cari ꝙ in casu ꝑdicto, qñ vna partiũ in parte vicit, & in par
te est victa, vtraq; absoluit ab expẽsis. facit ꝙ habet in l. ge
neraliter. §. his de ꝑsentibus. cũ sua gl. & ibi not. p doct. C.
de rebus credit. Nec ob. d. l. si legatario. §. fi. & ibi Bar. qa re
spõdetur vt p do. Io. de Imol. in d. l. iudex posteaquã. col. 1.
in fi. ver. sed hic insurgit dubiũ. quẽ etiã ibi sequit do. Ale.
in fi. addẽs idem etiã tenere Bal. in l. terminato. col. fi. C. de
fruct. & litis exp. & in aut. generaliter. co. 6. vers. iuxta hoc
q̃ritur. C. de episco. & cleric. & adde Ro. in l. 1. ff. de re iudi.
4 Et † ꝙ qñ vnus obtinuit in vno, & alius in alio, vel etiã in
vno eodẽque capitulo ꝓ parte obtinuit vnus, & ꝓ parte
succubuit alter, mutua debeat fieri cõpẽsatio, ita ꝙ neuter
alteri teneat, intelligẽdũ est, qñ taxatio expẽsarũ facta fuit
p iudicẽ ad instãtiã vtriusque partis, in singulis capitulis, in
quibus quilibet obtinuit sentẽtiam. & victoriã, & si expen
5 sæ sint æquales, secus aũt † vbi alter fuisset sollicit9 ad faciẽ
dũ taxare expẽsas ꝓ parte sua, & alter fuisset negligẽs, qa
nũquã fecerit taxare, nã tũc ille, q fecit taxare, habebit ex-
pẽsas, alius nõ, cũ de liquido ad nõ liquidũ nõ possit fieri
cõpẽsatio. l. fi. C. de cõpen. & p Ale. in l. q Ro. §. duo fratres.
co. 13. ff. de ver. obl. Itẽ vbi expẽsę ĩ vno articulo essent ma
iores quã factæ in alio, in quo obtinuit aduersarius, tũc nõ
fiet cõpensatio, sed condẽnabitur aduersarius in eo, in quo
expẽsę alterius partis factæ sunt plures, cõpensatis reliquis
expẽsis in articulo, in quo obtinuit aduersarius. & ita deter
minat Bal. in d. l. terminato. C. de fruct. & lit. expẽ. & tradit
Lãfr. de Oria. in c. qm̃ cõtra. in fi. vbi de expẽsis tractat, nu.
6 13. quæro vlterius iudex. Sed † Salic. in l. properandũ. §. sin
autẽ alterutra. C. de iudic. tenet, ꝙ retẽtis terminis Bar. in
dicta l. si legatario. §. fi. solus actor sit cõdẽnandus in expẽsis
7 quia † reo licitũ est negare totum propter partem indebitè
petitã. ar. l. si is qui ducẽta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. de quo tñ
vidẽdus est Bart. in l. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verborum
oblig. & in l. si qs cũ totũ. ff. de excep. rei iudic. in princi. &
Bar. & doctor. in l. q insolidũ. ff. de leg. 2. & Sali. ꝓ eius opi.
allegat l. 1. cũ glo. in ver. dispẽdio. C. de plus peti. dic vt ibi
p Sali. in vlt. q. & istud placet Ange. Aret. inst. de pœ. tẽ. liti.
in §. hæc aũt oĩa. col. 2. nu. 4. versi. quid si vnus vicit, ꝓ quo
allegat gl. in l. cũ quædã puella. §. fi. ff. de iurisd. om. iudi. Di
ctũ Bar. in d. l. si legatario. §. fi. videtur intelligendũ qñ con
dẽnatio expẽsarũ esset incerta quo ad ꝑsonas, secus si quo
ad expẽsas. ar. c. cũ dilecti. in fi. de dolo & cõtu. & in c. audi
tis. de ꝑcur. c. 1. de sequest. pos. & fruct. prout notat Ale. in
8 additio. ad Bar. in d. §. fi. Adde † ꝙ expẽsa facta in causa prin
cipali, in qua reus obtinuit, cõpensatur cum expẽsa facta in
causa appellationis, in qua succubuit, vt per Pau. de Cast. in
primo suo sin. & Gui. Papæ sing. 90. incip. expẽs. p gl. in d. l.
generaliter. §. in se aũt. in verb. dispẽdij. C. de iureiur. G. S.

IIII.

1 *Creditores & legatarij an agere possint actione ꝑsonali cõtra
institutũ in vsufructu hæreditatis, vel omnium bonorum,
alio hærede vniuersali, purè vel sub conditione instituto?*
2 *Actio personalis non datur contra debitorem, vel illum, qui
eius personam repræsentat.*
3 *Hæres semel non potest desinere esse hæres.*
4 *Creditores ante S.C. Trebellianum, poterant solum agere cõ
tra hæredem, non autem contra fideicõmissarium vniuer-
salem, quia debitoris personam non repræsentat,*
5 *Vsufructuarius hæreditatis, vel oĩum bonorũ qua forma ad
onera hæreditatis præstãda teneatur? Et quo caueat hære-
di, de eo indẽne à creditoribus cõseruãdo? & in addi. nu. 1.*
6 *Hæres vniuersalis post mortem vsufructuarij institutus, non
nisi post mortem vsufructuarij hæreditatem adire poterit.*
7 *Creditores agere volentes, hæreditati curatorem dari faciẽt
si hæres vniuersalis post mortem vsufructuarij omnium
bonorum fuerit institutus.*
8 *Intellectus l. controuersia. ff. de transact.*

NOta, ꝙ si testator instituit vxorẽ hæredẽ in vsufructu
oĩum bonorum, & post mortẽ vxoris instituit hære-
1 dẽ Titiũ, vel aliquẽ locum piũ, poterunt † creditores & le-
gatarij agere cõtra vxorẽ, & ipsa poterit agere cõtra debi
tores hæreditatis, & possessores rerũ hæreditariarũ, vt no.
Bar. in l. fi. ff. de vsufr. le. Secus fortè esset, si purè instituis-
set hæredẽ Titiũ, vel locũ piũ, qa tunc in vita vxoris actio
nes actiuę, & passiuę cõpetũt instituto vniuersali, & cõtra
ipsum. l. quoties. C. de hær. insti. & sic de facto pronũtiauit
Do. Roger. de Perusio, cũ esset potestas Bononiæ, & in hac
forma limitauit dictũ Bar. Contra hoc vltimum tñ multũ
facit l. cõtrouersia. ff. de transac. Itẽ qa non vr posse assigna
ri bona rõ diuersitatis inter hũc casum, & dictũ Bart. Ego
2 verius puto, quòd indistinctè agere † nõ possint actione ꝑ
sonali creditores & legatarij cõtra institutum in vsufructu
hæreditatis, vel vsufructu oĩum bonorũ, alio instituto hæ
rede vniuersali purè, vel sub cõditione, puta, post mortem
vsufructuarij, per regulã l. quoties. C. de hære. insti. Itẽ per
rõnẽ, quia actio ꝑsonalis dat solùm cõtra debitorem, vel
illum, cuius personã repræsentat. l. 1. §. si hæres. ff. ad Treb.
sed institutus in vsufructu, vel hæreditate oĩum bonorum
nõ repræsentaret personã debitoris: nam si repræsentaret,
3 quia † esset hæres semel, non posset desinere postea esse hæ
res. l. ei qui soluẽdo. ff. de hære. insti. Itẽ pro hoc facit rõ, qa
4 videmus, quòd † antequã fuit introductum Senatusconsul
tum Trebellianum poterant creditores solùm agere con-
tra hæredem, non autem contra fideicommissarium vni-
uersalem, quia non repræsentat personã debitoris. l. 1. §. si.
ff. ad Treb. & Insti. de fideicom. hære. §. & in Neronis. Nec
obst. id quòd no. Bar. in l. fin. ff. de vsufructu. lega. Quia re-
spondetur

5 spõdetur ꝙ dictũ suũ sic debet intelligi, ꝙ† is, cui relictus est vsusfructus totius hæreditatis, vel quotæ hæreditatis, vt dimidiæ, teneatur ad onera præstãda hac forma, videlicet, quia hæres tenetur sibi tradere & cõsignare oĩa bona, velut quotã dimidiã non deducto ære alieno, ipse verò legatarius debet cauere de conseruãdo hæredẽ indẽnẽ à creditoribus. Non aũt debet intelligi, ꝙ creditores possint directa via conuenire ipsum legatariũ inuitum. arg. l. si quis seruum. §. fi. cũ l. sequen. ff. de leg. 2. & l. 3. C. de pac. & facit pro hoc tex. in simili. Insti. de fideciõ. hæred. §. postquam.
6 Senatus. Et aduertendũ est, ꝙ eo casu, quo† quis est hæres vl'is institutus post mortẽ vsufructuarij, non poterit ipse adire, nisi post mortem vsufructuarij. vt l. 1. ff. de cond. &
7 demon. & ideo oportebit, ꝙ †creditores volẽtes agere faciant interim dari curatorẽ hæreditati, siue bonis, contra quẽ agãt. l. si quis ita hæres instituatur. ff. de hære. insti. & l.
8 1. ff. de cura. bo. dã. Nec obst. pdictis† l. cõtrouersia. ff. de trãsact. quia respõdetur. ꝙ ibi ponitur casus specialis, qñ duo erãt, quorũ vnus contẽdebat se esse hæredẽ ex testamẽto, alter ab intestato, & transegerunt taliter, ꝙ quilibet eorũ haberetur vt hæres pro dimidia, nã tunc pp incertitudinẽ toleratur, ꝙ creditores possint quẽlibet eorum cõuenire pro dimidia. Sed in proposito casu non cadit talis dubitatio, nã institutus in vsufructu hæreditatis, vel oĩum bonorũ alio hærede instituto vniuersali, nõ potest contendere se esse hæredẽ vniuersalem ex asse, vel ex quota, aut ex testamento vel ab intestato, vt satis patet ex prędictis, ergo. &c.

ADDITIO.

Nota ꝙ si testator instituit, &c. Ad hoc vide Bal. consi. 159. in 5. parte incipi. vsufructuarius an teneatur soluere debita. & Pau. de Cas. in consi. incip. In Christi nomine, in causa quę vertitur Bononiæ. Alex. in addi. ad Bar. in l. fi. hic alleg. dat quam plures remissiones ad istud.

ANNOTATIO.

2 *Vsufructuarius omniũ bonorum exigere potest à debitoribus hæreditarijs.*

1 Onus satisfaciẽdi† creditoribus non spectat ad vsufructuariũ oĩum bonorum, licet Barto. in d. l. fi. ff. de vsufruc. leg. cõtrariũ dixerit, nã cõtra Bar. est cõis, opinio vt dicit Ale. in l. si filio. §. si vir in quinquenniũ. co. 3. ff. solu. matri. & patet ex his quæ idem Ale. tradit in l. vsufructu. ff. ad le. Falc. & sequitur Deci. cõsi. 536. in causa quæ agitatur. col. 5. nu. 13. & in consi. 590. vbi plenè, per totũ. Quod doct. in locis prædictis generaliter procedere dicũt, vsque adeo, vt nec ad solutionẽ legatorũ talis vsufructuarius teneatur, vt plenè notat idem Ale. post Pau. de Cast. in d. l. vsufructu. circa finẽ. & in cõsi. 12. col. penul. versi. ad tertiã. vo. 2. & Pau. de Castre. in lectu. Bonon. & Alexand. in l. deducta. §. qui post. col. fi. nu. 3. ff. ad Trebel. Pro quo vide quæ latè habentur in apostil. ad Bar. in d. l. fi. & Soci. in l. 1. in prin. col. 1. ver. colligo tertio. & ibi Ias. in 2. lect. col. 3. ff. ad Trebel. Et ꝙ nõ teneatur nec ad debita, nec ad legata. diffusius consulendo tenuit per multas rõnes Gozadi. cõsi. 94. incip. an illustrissima. col. 5. versi. aggredior aliud dubiũ. nu. 22. Vide tñ Ang. Areti. Institu. de vsufru. in §. constituitur. col. fi. ver. quæro si relinquitur. num. 3. qui videtur tenere ꝙ vsufructuarius oĩum bonorũ teneatur ad debita hęreditaria, per d. l. fi. vbi Bart. ff. de vsufr. lega. & per notata per Bal. in l. 1. C. de vsufruct. ꝙ etiã vr̃ sentire Ripa. in l. 1. in princi. in 4. notab. ff. ad Trebel. dũ respõdet Soci. Sed tu dicas ꝙ eorũ dicta possunt intelligi qñ vsufructuarius omnium bonorum soluerit tanquam procurator proprietarij. ar. l. 1. §. fi. cũ l. sequẽ. ff. de oper. noui nuntia. Vel dato ꝙ possit conueniri à creditoribus, illud ẽ fortè, quia ex quo deducendũ est de legato vsusfructus omnium bonorum, vt est te. in dicta l. vsufructu oĩum bonorum. ff. ad leg. Falci. cẽseatur ei à testatore iniunctũ ꝙ ipse soluat. & ita in terminis Bart. in d. l. fin. saluat. Corne. cõsil. 195. incip. circa ꝙ licet. col. 2. versi. sed quia vniuersalis: volum. 4. cum Bart. tamen. in d. l. fi. tenuit Guid. Pap. decisio. Grationopo. 545. quidam testatur. Ipse
2 tñ † vsufructuarius oĩum bonorũ habet exercitium oĩum actionum hæreditariarũ, & exigere põt à debitoribus hæreditarijs, nã videtur habere mãdatum ab ipso ꝓprietario circa ea, quæ cõcernunt res in quibus cõstitutus est vsusfructus. l. 1. §. fi. cũ l. seq. ff. de oper. noui nunt. & hoc voluit Frãc. de Albergo. de Are. in l. vxori vsumfructum. ff. de vsufruc. le. quod dictum refert & sequitur Soci. in consil. 131. in pręsenti consultatione. co. 7. in prin. Pet. de Anch. consi. 3. in prin. nu. 2. & tradit Deci. consi. 418. visa & iterum lecta notula. co. 3. in prin. nu. 7. & 8. Itẽ plura & alia possunt adduci, quæ colligit Capit. decis. 184. in fi. Gab. Sar.

V.

1 *Depositi notorij cõtractus adeo est fauorabilis, quòd executionẽ meretur. sicut sententia, vel confessio in iudicio facta, vel iuramentum conuentionale, aut iudiciale, vel laudum emologatum, secus si depositum notorium non sit.*

1 NOta, quòd cõtractus depositi est in tm̃ fauorabilis, ꝙ † meretur executionem, sicut sñia, vel confessio facta in iudicio, vel iuramentum conuentionale, vel iudiciale. l. post rẽ. ff. de re iud. vel laudum emologatum. l. cùm antea. C. de arbi. & de deposito ꝓbaẽ. C. deposi. l. pe. vbi Bar. hoc tenet. Hoc tñ debet intelligi, qñ depositũ est quodãmodo notorium, vt quia de eo apparet publicum instrumẽtum, vel apparet publica scriptura attestationum testiũ, qui fuerunt recepti ad perpetuam rei memoriã in aliquo ex casib. iure permissis. facit quod no. in simili. C. de edic. diui. Adr. tollen. l. fi. & per Bar. in l. creditores. C. de pig. Aliàs autem non haberet executionem, quia requireretur libellus, & litis contestatio, & quòd post litem contest. examinarentur testes, vt in c. quoniam frequenter. extrà vt lit. non cõtesta. & hanc limitationem dedit d. Roger. de Perusi.

ADDITIO.

Nota ꝙ cõtractus &c. Adde ꝙ dictum quòd Matt. hic attribuit Rogerio fuit An. in l. penu. C. depo. vbi formaliter dicit, ꝙ licet instrumẽtum depositi habeat executionẽ paratã, p illum te. in vers. illico. & ibi Bar. tñ si de deposito non cõstat p publicã scripturã, sed p testes, opus est eos examinare lite cõtest. pro tãto dixit Bar. in l. fi. 6. co. vers. procedo vlterius. C. de edic. diui. Adri. tollen. ꝙ si testamẽtũ nõ est redactum in scriptis, cessat bñficiũ illius legis, quia nõ adest illud notorium quod fit iudici ex inspectione scripturę de quo loquitur illa lex. Et est necesse ꝙ priuati testes examinẽtur, & publicẽtur, iuxta l. publicati. C. de testa. & cũ illa scriptura publicata practicabitur illa lex. Sãde. plura ponit q satis faciũt in proposito, allegãdo Matthæ. hic, in c. si cut. col. 3. de re iud. Cõcordat cũ isto dicto Ale. in l. fi. 12. col. vers. in eadẽ gl. in fi. C. de fideicom. vide allegata p eũ.

ANNOTATIO.

1 *Depositi contractus maximè est priuilegiatus, & quæ sint eius priuilegia? & quid in deposito irregulari, & in confessionato. 2.*
3 *Depositum vbi non reperitur expressè priuilegiatũ, in eo seruari debet ius commune.*
4 *Depositum qua exceptione, vel conuẽtione possit retineri, nec deponenti restitui?*
5 *Bona fides non est seruãda, vbi contradicũt præcepta ciuilia.*
6 *Depositæ rei restitutio an fieri debeat deponenti, qui postea fuit deportatus, vel fienda sit fisco, quoniam res deposita effecta sit fisci?*
7 *Bannitus si sit deponens, cui ex statuto ius non redditur, & omnia eius bona publicata sint, an depositarius volens agnoscere bonam fidem possit ei sponte soluere, antequam conueniatur à fisco?*
8 *Intellectus l. 3. C. de nouatio.*
9 *Lex aliquem actum priuilegians, requirit, quod prius de ipso actu constare debeat.*
10 *Statuto dictante, quod contra instrumentum non possit opponi aliqua exceptio, debebit tamen constarè quod sit instrumentum.*
11 *Paria sunt de aliquo adesse instrumentum, vel quod illud testibus probetur.*

Institu-

12 *Instrumentum donationis si ex forma statuti debet insinuari infra mensem, alioquin donatio irrita sit, an hoc habeat locum in ea donatione, de qua instrumentum non cõstat, sed tantum testibus probetur?*
13 *Instrumenta publica si ex statuto habeant executionẽ paratã & de debito non fuerit confectum instrumentum, sed de eo postea fuerit facta probatio testibus, quorum dicta in scripturam sunt redacta, ea scriptura non secus habebit executionem, ac instrumentum, si quod confectum esset.*

1 Depositi† contractus maximè est priuilegiatus, tria. n. eius priuilegia ponuntur in l. penul. C. de posi. Aliud singulare ponitur in l. si hominẽ. §. quoties. ff. depositi. Aliud etiã est ꝙ nõ põt ei opponi exceptio non numeratæ pecuniæ. l. in contractibus. §. 1. & ibi Bal. C. de non nu. pec. ꝙ ibi limitat Bal. nisi fieret fraus de contractu ad contractum. Et an
2 priuilegia† depositi amittat depositũ irregulare, tradit latè post alios Curt. Iunior in l. 2. in prin. col. 3. versi. sed hic cadit necessaria. nu. 15. ff. si cer. pe. vbi etiã ponit an depositũ cõfessionatũ habeat priuilegia depositi. & in l. 1. col. 3. ver. colligũt etiã. nu. 15. C. de edẽ. de quo vide Bal. in cõsi. 245. li. 2. Pau. de Castr. consi. 162. in antiqu. Baldu. in cõsi. 332. vol. 3. Corne. cõsi. 61. col. 11. vol. 3. Soci. consi. 144. col. fin. vol. 1. Pau. de Cast. in cõs. 8. viso. & Ias. in l. 2. ad fi. prin. vbi Moder. Taurien. si cer. pe. & Cagno. post Deci. in l. contractus. in 4. char. nu. 20. ff. de re. iu. & dixit Deci. in d. l. C. de
3 edẽ. in 3. notab. vbi addit, † ꝙ vbi depositũ expressè non reperitur priuilegiatũ, in eo seruari debet ius cõmune, quia dispositio generalis etiã includit personas & casus priuilegiatos, vt no. Bal. in l. in fraudẽ. §. fi. p illũ te. ff. de test. mili. ꝙ tñ declaraẽ, vt p eũdẽ Deci. consi. 5. & in l. 1. ff. de reg. iur.
4 & in l. 1. C. vñ lib. Et qua† exceptione, vel cõuentione possit depositũ retineri, nec deponẽti restitui, tradit P. de An. cõsi. 369. ex serie pacti: in prin. & plenius Gul. Mayner. in l. quoties nihil. col. 3. num. 6. ff. de reg. iur. nã qñ rõ extrinseca suadet fidẽ nõ seruari, vt in tribus casibus positis in te. l. bona fides. §. merito. ff. deposi. depositũ nõ erit restituendũ deponẽti, puta si bona deponẽtis sint publicata, cõfiscata, vel qñ dominus rei furatæ cõcurrit cũ fure: Vel qñ non tenet depositum ipso iure, quia fur, vel prædo rẽ illã deposuit apud dominum ipsius rei, qm̃ rei suæ depositum ipso iure nõ tenet. d. l. bona fides. & l. qui rẽ. ff. e. tit. & ideo in dicto casu depositarius pfertur deponẽti. Sicut in alio casu, qñ deponẽtis bona fuerunt publicata, vt dictum est, & facta fisci in casibus. s. requirẽtibus publicationẽ bonorum, & p illos, ad quorum potestatẽ hoc pertinet iudicare, fuerit declaratum, vt l. deportatorũ. C. de pœ. l. cõmissa. ff. de publica. & l. 1. §. quibus. cum ibi nota. ff. de legatis 3. Licet. n. ẽm Sali. & Bal. in d. l. bona fides. de iure sit verum, ꝙ bona fides seruãda sit, quæ in deposito maximè locum habet
5 qm̃ requirit æquitatẽ, vt ibi, tñ non† est seruanda, vbi contradicũt pcepta ciuilia. qñ. n. ius ciuile detrahit, vel derogat iuri gẽtium ex causa rõnabili, illud est seruandum, quia ex bona fide ꝓcedit, ideo vt ibi dicit Bal. æquitas merè cõsiderãdo non venit ẽm ius gẽtium, sed mixtim debet cõsiderari habito respectu ad pcepta ciuilia, & prętoria, & hoc voluit notab. tex. in d. l. bona fides. in vers. & probo hãc esse iustitiã, per quẽ ẽm Ricar: Malũb. soluiẽ qõtio posita in prin.
6 d. l. vtrum restitutio† rei depositæ fieri debeat deponẽti, q fuit postea deportatus, vel fiẽda sit fisco, qm̃ res deposita effecta sit fisci, & sic illi tanquã domino restituẽdũ est depositum, vt ibi habetur in te. in versic. nã malè meritus ad exẽplum & terrorem aliorum egestate debet laborare. cui cõcordat ẽm Albe. de Rosat. ibi l. sed & maritus. ff. sol. matri. l. tutelas. §. fin. ff. de ca. dimi. & l. 3. ff. de bõ. dãna. cum si-
7 mil. Sed† disponẽte statuto, ꝙ bannito ius nõ reddatur, si deponẽs sit bãnitus, & oĩa eius bona publicata, an depositarius volẽs agnoscere bonã fidẽ possit ei soluere sponte, antequã conueniatur à fisco? Videtur ꝙ sic, p l. 3. C. de noua-
8 tio. Sed illa lex† hoc non dicit, quia loquitur in cessionario qui habet iura vtilia, hic in fisco, qui habet iura directa. Itẽ ibi cedẽti non denegabatur ius, sed hic bãnito denegatur ius. In cõtrarium videtur te. in dicta l. bona fides. nã extrinseca, & specialis rõ bonæ fidei debitum iure cõtractus impedit, qñ in maiorẽ ęquitatẽ dilabiẽ. Sed põt in hoc distingui, ꝙ si sciẽs soluit, nõ liberatur, si vero probabiliter ignorãs, liberatur. ar. l. fi. ff. de trãsact. ff. de manumis. l. qui pœnã. nã cum iura directa trãseãt in fiscum, cõstat ꝙ scienter soluit indebitum. ff. de soluti. l. reo criminis. à contrario sensu. ibi, interim, &c. ex simi. de quo p Bal. in rub. C. deposi. Et inquãtum dixit Matt. ꝙ de deposito debet apparere publicum instrumentum, vel publica scriptura attestationum testium, rectè dixit. nã alias nõ haberet priuilegia de qbus
9 hic. quia licet† lex soleat aliquẽ actum priuilegiare, reqrit tñ, ꝙ prius de ipso actu cõstare debeat, vt ꝓbaẽ in l. diuus Traianus. ff. de test. mili. per quẽ te. dixit ibi notab. Bart. ꝙ
10 stãte statuto† ꝙ cõtra instrumẽtũ nõ possit opponi aliqua exceptio, debebit tñ semp plenè constare, ꝙ sit instrumentum, & ideo nõ obstãte statuto poterit semper opponi ꝙ nõ sit instrumẽtum. & tradit Cur. Iun. in d. l. 1. col. 3. nu. 15. C. de edẽd. in rõne decidendi illius te. Et dum dicit, ꝙ idẽ est si de deposito appareat per publicã scripturã attestatio
11 num, adde quod† idẽ est qd' de aliquo adsit instrumẽtum, vel qd' illud testibus ꝓbetur, per id qd' voluit gl. not. in l. vltima. in ver. depositionibus. in fi. C. de edict. diui. Adri. tollen. vbi dixit, quòd beneficium eius legis quod daẽ hæredi ostendenti testamentum nõ cãcellatum, nõ abolitum, nullaque parte vitiatum, vt. s. mitatur in possessionem hæreditatis, habet locum in hærede instituto in testamẽto nuncupatiuo, cuius nulla est scriptura facta, sed de quo cõstat testibus, tanquã eorum attestatio à iudice accepta, & in scriptis redacta habeat vim testamenti in scriptis conditio. Et eã gl. sequitur Iac. Butr. Gul. de Cun. Bar. Bal. in 3. quæstio. Ang. qui dicit sing. Sali. Ale. Corne. & Deci. ibi. idem Iaco. Butr. in l. vltim. & ibi Bal. in co. 3. versi. idem si dicta. C. de fideicommiss. Ale. consi. 93. repetitus. co. vlt. vol. 6. Deci. in c. 2. co. fi. vers. 14. de proba. ex quibus Ale. in d. consi. 93. re-
12 spondit, quòd si ex forma† statuti instrumentum donationis debet insinuari intra mensem, alioqui donatio irrita sit, si de donatione non est factum instrumentum, sed ea testibus probata est, & eorum attestatio publicata, debet donatarius intra mensem ab ea publicatione insinuare donationem, aliàs ea irrita manebit, ac si post instrumentum de ea donatione factum, ea nõ fuerit insinuata. Et dicit aliud
13 Ang. in d. l. fi. ꝙ dicit esse singulare, quòd si ex statuto† instrumẽta publica habeãt executionem paratã, & de debito non fuit confectum instrumẽtum, sed de eo posteà fuit facta probatio testibus, quorum dicta in scripturã sunt redacta, ea scriptura non secus habebit executionẽ ac instrumẽtum, si quod cõfectum fuisset. & sequuntur recẽtiores ibi, præter Ias. sequitur etiã Ale. in d. consi. 92. & latè Fel. in c. sicut. co. 3. in prima declaratione, de re iud. & Hip. de Mars. in sing. 464. si vera loqui. & tradit Tiraq. in trac. de retrac. consang. in §. 2. in vers. illius ostendere contractum. in glo. 1. nu. 14. vers. & huic sententiæ concinit. Gab. Sar.

VI.

1 *Obligatus ad dandum monasterio mille in anno, si duo millia in bonis habeat, quorũ vsumfructum vxori relinquat, alio hærede vniuersali sibi instituto, an dicta mille statim monasterio solui debeant an vero quinque tantum pro centenario quotannis habere debeat.*

1 NOta, quòd si obligatus † ad dãdum monasterio mille in anno, habẽs duo millia in bonis instituat vxorẽ in vsufructu omnium bonorum, & Titium hæredẽ vniuersalem non debent omnia mille de hæreditate statim solui, sed actio competẽs monasterio est ad rõnem quinq; pro centenario. nam salua debet remanere proprietas duorum millium, & de fructibus ante omnia soluendum est debitum annuum, & de reliquis vxor percipiet vsumfructum, argu. l. fin. §. si autem æs alienum. C. de bonis quæ liber. & hæc audiui à Iacobo de Mariscal.

ANNOTATIO.

Et ibi vide Pau. de Cast. optimè loquentem. Et latè apposui

suprã

sup. à singulari.4.nota quòd si testator. Et adde Deci.cõs. 590.vbi plene,examinat. Gab.Sar.

VII.

1 Iudicium sine actione de consensu partium procedere potest, quando actio semel nata,fuit postea ipso iure extincta.

1 NOta,de cõsensu partium †pôt procedere iudiciũ sine actione.l.Iulianus.§.quantũ.ff.ad exhib.& notatur p Barto.in l.si Titius.ff.de ver.ob.Hoc tñ debet intelligi,qñ actio fuit semel nata, sed postea ẽ extincta ipso iure.Secus si nunquã fuit nata.exemplum in obligatione conuentionali,vt l.2.in prin.ff.de dote præleg.& ibi per Bar.

ADDITIO.

Nota,ꝙ de consensu,&c.Ibi,hoc tñ debet intelligi.Adde ꝙ istã limitationẽ tenuerũt Raph.& Ludo.in l.si Titius.hic alle.Sed Ale.ibi tenuit cõtrariũ, quia videtur cõtra te.in l.2.C.de pact.& in l.cum putarem.ff.fami.erc.p quẽ te.Bar. in d.l.si Titius.hoc videtur velle.& idẽ Bal. & Imo.in l.si ita stipulatus.circa vltimã.col.ff.de verb.obli.Vide latius per Ale. vbi suprà,qui allegat quã plurimos textus contra istam limitationẽ, & respondet ad allegata in contrarium.

ANNOTATIO.

1 Ad agendum sine actione quis non admittitur. fallit nu.4. & 5. Et à iudice potest à iudicio repelli etiã parte non petente.
2 Exceptio intentionis & facti impedit litis ingressum.
3 Actor debet metiri ius suum ex eo iure,quod habet.
5 Idem iudicamus de potentia propinqua ad actum,prout iudicamus de ipso actu.
6 Actio vetus vt restauretur,an contra partem agi possit?
7 Actio semel extincta an & quando reuiuiscat?
8 Actionem mihi competere an & quãdo possim petere a iudice declarari eius officio implorato?

1 Regula est,ꝙ†non admittitur quis ad agendũ sine actione l.si pupilli.§.videmus.ff.de neg.gest.in tm̃ ꝙ dixit Ale.in l. vbi pactum.col.5.C.de transac.ꝙ qñ ex actis non de actione actoris cõstat iudici, pôt eũ repellere ex officio etiam reo non petente, ex quo actionem habere concernit rectitudinem iudicij,vt dixit Fel.in c.ad aures.col.5.de præscri.
2 Imo†oĩs exceptio intẽtionis & facti impedit litis ingressum,ex quo præsupponit agentẽ sine actione experiri.d.§. videamus.& per Ang. in l.vir bonus.ad med.ff.iud.sol.& faciunt,quæ notat idẽ Matthe.infra sing.9.nota regulã, ꝙ
3 quotiescunq;.Rõ est,quia quilibet †actor debet metiri ius suum ex eo iure, ꝙ habet.Bal.in l.1.in princi.ff.si vsusfru. pet.& in l.loci corpus.§.cõpetit.ff.si ser.vend.Primo fallit,
4 †qñ quis agit de facto, sed per litis cõtestationem speratur nasci actio.d.l.si Titius.Et rõ est,quia paria sunt actionem ab initio competere, vel statim per litis contestationẽ na-
5 sci,†qa iudicamus de põtẽtia propinqua ad actũ, prout iudicamus de ipso actu.l.pe.vbi gl.& Bal.ff.de test.mil.l.1.§. sed in eo.vbi Bar.no.ff.ad Sylla.& etiã quia licitè fit de facto illud,quod de iure statim sortietur effectũ.tex.est in l. mulier.§.1.ff.de condi.instit.Secundò fallit,qñ quis agit de facto non ad finem,vt consequatur sententiã,sed ad finem vt alia actio oriatur,seu acquiratur.l.nuda.C.de contrah.& cõmit.stipul.Tertiò fallit,qñ agit reo expressè volẽte, vt hic dicit Matt. per textũ in dicto §. qtũ.& notat gl.magna circa medium,in l.vbi pactũ.& ibi plenè Alex.col. fin.nu. 11.C.de transactio.Quarto fallit,qñ actio ab initio cõpetebat,sed ex post facto defecit, & actor cum aliena iactura locupletaret.l.si post acceptũ.ff.de rei vẽd.de quo vide Bald. optimè declarantẽ in l.1.in 2.q.C.de alien.iudic.mut. cau. fac.Quinto fallit,qñ esset dubiũ an actio cõpeteret,& pars & iudex nihil opponerent,quia valeret processus & sententia.l.cum putarem.ff.familię ercisscun.c.Abbate sanè.§.cæterum.versi.qñ de re iud.in sexto.Quantum vero ad tertiã fallentiã,de qua hic per Matthæum,ꝙ reo expressè volẽte pôt agi de facto,qñ actio esset aliqñ nata,sed postea fuisset extincta,per dictum §.quantum. oẽs trãseunt cum eo, quę probatur in d.§.quantum . triplici rõne ponderando, vt per Ias.in d.l.si Titius.col.2.versi. circa tertiã fallentiã. Contrarium tamẽ tenuit Alex.post Areti.in d.l.si Titius. per multa iura,ad quæ respõdet do.Ias.ibidem col.2.versi. est verum, ꝙ istud vltimũ.Et quid si actio extincta sit, ex his actionibus, quæ partium consensu restaurari, vel resuscitari nõ possunt,vt quia sit ex delicto.l.si vnus.§. pactus ne peteret.ff. de pactis . an tunc detur antiqua actio vtilis,
6 iuxta l.si pupilli.§.1.ff.de so. Vel†si reus cõsentire nolit,an tunc per actorem contra reum agi possit per condictionẽ ob causam,vel sine causa,vt restauretur,iuxta l.si quis accepto.ff.de condict.ob causam?vide latè p Ale.in l.si pars di-
7 uersa.col.1.nu.2.C.de transactio. Et†an & qñ actio semel extincta reuiuiscat,tradit Bar.in l.Mæuius.§.duorũ.col.3. in 6.oppo.ff.de legã.2.& p Deci.in l.actione.in prin.C.de transac.& Curt.Iun.in l.debitori.in princi.C.de pactis. Et
8 †an & qñ actionẽ mihi cõpetere possim petere à iudice declarari, eius officio implorato, & de eo fieri instrumentũ, siue loquamur ex pte rei,siue ex pte actoris, tradit d.Ale. in l.si finita.§.eleganter.nu.3.& 13.ff.de dam. infec. G.S.

VIII.

1 Citatio hominis à citatione legis differt in duobus.5.
2 Citatio hominis nunquã arctat citatum ad diffinitiuam sententiam audiendam, nisi specialiter in citatione de ea fiat mentio.
3 Citatio ad audiendam iudicis voluntatem etiam cum verbo Peremptoriè,facta,non valet.
4 Citatio iuris peremptoria, cum comminatione,quod procedetur in causa,sufficit ad omnia acta, vsque ad diffinitiuam sententiam inclusiuè.
5 Citatio prima,vel secunda iudicis,cum comminatione,quod si nõ cõparuerit,procedet quantũ de iure poterit,non habet vim perẽptoriæ citationis, ita quod non sufficit ad missionẽ in possessionẽ ex primo decreto: Secus in citatione legis.
6 Durius aliquando agitur cum lege quam cum homine.
7 Citatio iuris in certis casibus specialibus ex magna causa, & cum magna deliberatione solum fit.

1 NOta,ꝙ est differẽtia†inter citationẽ hoĩs,& citationẽ
2 iuris,seu legis in duobus.Primo, †qa citatio hominis nũquã arctat citatum ad diffinitiuã sententiã audiendã, nisi specialiter in citatione de ea fiat mentio, vt in c.consuluit.extrà de offic.delega.& l.ad peremptorium.ff.de iud. & est hodie textus in clem.sæpe.de verb.sig.circa si.& ibi
3 no.gl.super verbo,ad id.Et ideo† citatio ad audiẽdã iudicis voluntatẽ,etiã cum verbo,Peremptoriè,non valet quo ad hoc,vt possit ferri diffinitiua. & hoc tenẽt Domini de
4 Rota.Sed citatio†iuris peremptoria cũ cõminatione, ꝙ si nõ cõparuerit,procedetur in causa, sufficit ad oĩa acta vsque ad diffinitiuã sententiã inclusiuè, vt probatur in c.sæpe.de app.& in c.veniens.extrà de renun.& ibi p do.Ant. & in c.1.de electio.lib.6.iuncto eo quod ibi Io.And.in Nouella notat,in verbo pcedatur. & in c.cordi.de appel.li.6. iuncto eo,quod ibi no.Inn.in fi.apparatus.& no.gl.in clẽ. causam.de elect.circa fi. in verbo intra tempus prædictũ.
5 Secunda differentia,quia†prima vel secunda citatio iudicis cum hac comminatione, ꝙ si non comparuerit, procedet quãtũ de iure poterit,nõ habet vim perẽptoriæ citationis ita ꝙ non sufficit ad missionẽ in possessionẽ ex primo decreto,vt p Bal.in l.si finita.§.Iulianus.ff.de dã.infe.& Spe. in tit.de citat.§.viso.versi.sed quæritur. Sed citatio legis, quæ est cum tali comminatione,habet vim peremptorij, licet in lege non apponatur hoc verbũ, Peremptoriè, vel æquipollens,vt probatur in d.c.cordi.iuncto eo, quod ibi no.Inn.in fine apparatus.& in c.1.de elect.li.6.& sic est mi-
6 rabile,quia† durius agitur hoc casu cum lege, quam cũ ho-
7 mine, contra regul.l. Celsus.ff.de arbi.Hoc ideo est,†quia citatio iuris fit solum in certis casibus specialibus ex magna causa,& cum magna deliberatione.

ADDITIO.

No.ꝙ est differẽtia,&c. Ad istud vide Phil. de Per.in c.sæpe contingit.de appel.Gemi.in c.1.de electio.lib.6.Feli. post alios in c.consuluit.circa prin.de offic.& po.iudi.deleg.

ANNOTATIO.

1 Iudex ordinarius an possit simpliciter citare,dicendo,Venias ad præsentiam nostram.
2 Sententia non debeat continere voluntatem iudicis,sed iudicium secundum dispositionem iuris.
3 Citatus ad audiendum volũtatem iudicis quo casu dicatur sufficienter citatus ad sententiam?
4 Iudex debet,cum peremptorie citat,cõminari,quod si citatus non comparuerit, procedet in causa quantum de iure poterit,& debebit.

Adde ꝙ istud tenent domini de Rot. hic alleg. decisio.342. retento eodẽ themate.in nouis.quos etiã refert Lud.Ro. in sing.372.citatur quis ad audiẽdũ. vbi dixi.& idẽ Rom. cõsi.369.circa primũ.col.2. Bar.in l.si.in fi.C. de anna.excep.& melius in extrauag.ad reprim.in versi.sup crimine. Ant.de Bur.in c.cũ cessante.& c.sępe.de app.Idẽ Mat.Mathesi.in l.cessante.col.1.C.quõ & qñ iudex.Geminia.in c. 2.de dolo & cõtu.li.6.& in c.ad petitionẽ.col.4.de accusa. & ibi Io.de Ana.col.6.Moder.in d.clemẽ.sæpe.in versi.ad id.de verb.sig.Feli.in d.c.consuluit.nu.16.de offi.deleg. & Ale.cõsi.105.nu.5.li.5.& Capi.in decisi.Neap.decisione.1. col.9.versi.tñ in præsenti.quos allegat Sebast.Vãt.in trac. de nullitatibus.in rubr.ex defectu. citationis.nu.56.Aug. Bero.post Lãfr.de Oria.in c.qm̃ cõtra.in verb.citationes. nu.88.de pbatio.Hipp.de Marsi.in rub.C.de pb.nu.393. Cõtrariũ tñ videtur tenuisse Inn.in d.c.cõsuluit. de offic. deleg.Bal.aũt in l.cõsentaneũ.col.2.vers.4.nota.& ibi Sali.
1 C.quõ & qñ iudex.dicit, ꝙ delegatus†debet citare ad actũ causæ,puta ad respõdendũ petitioni. Ordinarius verò pôt simpliciter citare,dicendo,Venias ad præsentiã nostrã,cũ semp præsumatur ex causa facere. Sed prima opinio videtur verior per ea quæ latè tradit Barb.in d.c.consuluit. col. 2.vbi allegat plura pro hac parte.& Hippo.in d.rub.C. de proba.nu.394.& in repe.l.de vnoquoq;. nu.69.ff.de re iudi.& p Cano.in c.fi.de rescri.& Alex.in l.si finita.§. Iulianus.col.11.versi.& iuxta pdicta.ff.de dã.infec.& p Rober. Marã.in suo Spe.aureo.in rub.de citatio.nu.70. Et rõ pdi-
2 ctorũ†est,quia sentẽtia nõ debet cõtinere voluntatẽ iudicis, sed iudiciũ ꝯm dispositionẽ iuris,vt per gl.in c.iudicet .3.q.7.& not.Abb.in rub.de re iud.col.2.Quæ tñ rõ videt posse infringi,quia voluntas in iudice, de regulata intelligit,ꝯm qualitatẽ eius,vt nõ Imo.post.Host.in c.significauerũt.& ibi Aret.col.7.versi. istud dictũ.de testib.Ideo citatio factã ad audiẽdũ volũtatẽ iudicis,intelligit p sentẽtia de volũtate regulata put ad iudicẽ spectat:Et certè†si post
3 quã in causa cõclusum sit,quo casu tm̃ superest , vt ferat sentẽtia, tali casu citat9 ad audiẽdũ volũtatẽ iudicis,satis citat9 vr ad sentẽtiã.& cõtrariũ iure nõ pbat.Licet.n.in qbusdã iuribus dicatur de citatione facta ad sententiã, nõ tñ negatur,quin valeret citatio ad audiendũ volũtatẽ iudicis,quia in effectu ꝯm subiectam materiam,& considerata qualitate iudicis,illa verba,quæ dicũt,de voluntate,pro sententia in effectu intelligunt,& ita etiã tradit Dec.in d.c.cõsuluit nu.8.de offi.delega.Inquantũ verò dicit,ꝙ citatio iuris peremptoria cum comminatione,ꝙ si non comparuerit procedetur in causa , sufficit ad oĩa acta vsque ad diffinitiuam sententiã inclusiuè.idẽ tenet Spe.in tit.de citatione. in §.viso,de temporũ interstitijs. in versi.itẽ licet in die perẽptorij.nu.5.per l.in perẽptorio.& in l & post edictum.ff.de iudi.& in ver.itẽ iudex debet. nu.9.& in tit.de sent.§.iuxta.
4 ver.est etiã nulla.& seq.vbi dicit,ꝙ†iudex debet cũ peremptoriè citat,comminari,ꝙ si citatus nõ comparuerit, procedet in causa quantũ de iure poterit,& debebit,licet hæc comminatio non sit de substãtia citationis.d.l.in peremptorio.& c.tum ex literis.de in integ.rest.in fi.extra de dolo & contu.c.cum dilecti. circa prin.de maio.& obe.c.humilis.& mittitur sub præmissa cõditione.l.si apparitor.C. de cohortal.li.12.vide latius in dictis locis.Et vide Spe.in d.§.viso.versi.quid si in primo & secũdo.nu.11. vbi idem tenet ꝙ hic Matt.ꝙ actor nõ poterit ob hoc mitti in possessionẽ ex primo decreto,vt p gl.in d.§.Iulianus.vbi Bar. ibi Alex.col.3.nu.14.& sequẽ.Et idẽ Pau.de Cast. in cõsil. 52.super primo.col.2.& Abb.in consi.84.casus super quo. li.2.& in d.c.consuluit.& ibi Deci.nu.8.in fi.& Inno. in dicto ca.ad petitionem.de accusa. Gabr.Sar.

IX.

1 Actionem nõ competere si ex libello appareat, libellus est ineptus,quia ex eo non concluditur ius agendi.
2 Libello nullo,litis contestatio,testium receptio,& totus processus est nullus.
3 Libellum oblatum esse ineptum,vel nullum,paria sunt.
4 Conditio, si pendente iudicio purificetur,hoc creditori conditionali agenti non prodest,vt possit sententiam obtinere.
5 Creditor conditionalis si in libello asserat,reum esse suum debitorem purè,vel simpliciter,pendente iudicio,conditionis purificatio ei proderit,

NOta regulam,ꝙ quotiescunque ex libello apparet ip-
1 so†iure actionẽ non competere,siue nata fuerit,& extincta,siue nũquã nata fuerit,neque nasci speretur,siue nõdum nata fuerit,sed nasci speretur,vt qñ obligatio est conditionalis,libellus est ineptus,quia ex eo nõ cõcluditur ius
2 agẽdi.l.2.C.de formul. Ex hoc†sequitur ꝙ litis cõtestatio est nulla,& receptio testium,& totus processus,quia paria
3 †sunt,ineptum esse libellum oblatum,& nullum esse.arg.l.
4 quoties.ff.qui satisd.cogã.Ex hoc sequitur,†ꝙ quãuis post litẽ cõtestatã pẽdente iudicio purificetur conditio,nõ pderit hoc actori,vt possit sententiã obtinere , Secus esset,
5 si creditor† cõditionalis asseruisset in libello reum esse suũ debitorem purè,vel simpliciter,quia tunc,cum libellus habeat formam aptam,proderit actori purificatio huius cõditionis pendente iudicio,ita quod pro actore sententiabitur.l.si rem.§.fin.ff.de pigno.actio.

ADDITIO.

1 Libellus est ineptus,quando ex eo non concluditur ius agendi, si actio sit specialiter proposita , secus si generaliter , nulla expressa causa.
2 Actio oĩs habet vnam causam proximã,& alteram remotã.
3 Libellus quando generaliter proponitur ex causa remota,tũc ius superueniens in illo iudicio non clauditur : & quid si in eo.causa proxima generaliter exprimatur?
4 Ius superueniens pendente iudicio,an & quando veniat in eadem instantia?
5 Causæ an semper in libello sint exprimendæ?
6 Res non põt esse vnius tantũ ex plurib.causis,sed ex vna sola.
7 Nomen proprium actionis an sit in libello exprimendum?
8 Conditionis purificatio pendente iudicio creditori conditionali proderit.

1 Quod†libellus sit ineptus,qñ ex eo nõ cõcludit ius agẽdi, tradũt doctores in dicta l.2.C.de formul.& notat gl.in l.2. §.circa.ff.de doli exce.& Bar.in l.1.in principio.col.1.versi. 2.vtrũ quis habeat necesse.ff.de edẽ.Abb.in cõsi.89.col.2. vol.1.& in c.examinatio.5.col.de iudi.& Imol.& Roma. in d.l.1.& Rom.in rubri.C.qui admitti.Licet Barto.variauerit in l.edita.C. de edendo. & in l.2.C.de formul. & in l. certi condictio.ff.si certum peta.& Canonist.in c.Abbate sanè.de re iudica.in 6.& faciunt quę notat Bal.in l.1.C. de alien.iudi.mutã.cau. fac.& in l.p diuersas.in 13.q.C.mãd. & Ange.in l.si quis vi.§.differentia.colu.16.ff. de acquir. posses.Et hoc procedit, qñ actio est specialiter proposita, secus si generaliter,nulla expssa causa.l.si.C.de annal.exce. & p Inno.in dicto c. Abbate sanè.& p Bar.latè in l. nõ põt videri.in fin.ff.de iudic.& in l.& an eadẽ.§.actiones.ff. de exceptione rei iudic.Vnde dicas,ꝙ qlibet actio habet vnã causam proximã,& alterã remotã, vt in l. nõ quẽadmodũ. ff.de iudi.Dominiũ est causa proxima in actione reali.l.in rẽ in princip.ff.de rei vẽdicatio.In psonali causa pxima est oligatio.l.licet.§.ea obligatio.ff.de procurato.causa remota est cõtractus.l.cõsensu & l.actionũ genera.§.actionũ qdã.ff.de actio.& obliga.& Insti.de obli.q ex cõsen.§.1.Qñ
3 †exprimitur cã proxima gñaliter,tũc ius supueniẽs ex pẽdente iudicio,in hoc iudicio clauditur. Sed qñ libellus generaliter pponitur ex causa remota,tunc ius supueniẽs pẽdẽte iudicio nõ clauditur. Et est rõ,qa causa remota de necessitate psupponit locũ & tẽpus,qa si propono emptione oporte

oportet ꝙ fuerit facta certo tẽpore, & loco. Sed qñ pono causam proximã, vt dominiũ, tũc illud nõ clauditur tẽpore contractus, & sic ius superueniens in illo iudicio claudi tur. Sed si expreſsi cauſam remotã, & eã probaui, ſed nõ ꝓbaui de tẽpore, & ſic nõ apparet an ante litẽ conteſtatã, vel poſt fuerit facta, tũc reus abſoluetur, arg. notatorũ. ff. de nego. geſt. in l. eũ actũ. in fine. & l. nõ ſolũ. §. ſed vt probari. ff. de noui oper. nũtia. & ibi. And. in c. Abbas. ꝙ metus cauſa: & Ale. in apoſtil. ad Bart. in dicta l. nõ põt. & vide latè per Ang: Aret. Inſt. de actio. in princi. col. ſi. nu. 9. vbi latè tradit
4 an & ſtqñ ius ſuperueniens pẽdẽte iudicio veniat in eadẽ in
5 ſtãtia. Sed an ſemp ꝑ in libello prædictæ cãæ ſint exprimẽdæ? Dic, ſi agitur actione ꝑſonali, debẽt exprimi cauſa ꝓxima & remota, quia per expreſsionẽ ſimplicis cauſæ proximæ reus nõ redderetur certus, an cedat, vel contendat, ꝙ fieri debet. l. 1. in prin. ff. de edẽ. Vnde requiritur expreſsio cauſæ remotæ, vt ſic dicatur, Peto à te decẽ, ad quæ es mihi obligatus ex cauſa mutui, vel depoſiti. quã opinionẽ tenet Arc. in d. c. Abbate ſanè. de re iudic. in 6. Si vero agitur in actione reali pro dominio, vel quaſi, tũc ſm oẽs ſufficit exprimere cauſam ꝓximã hoc mõ, Peto talẽ rẽ, quæ mea, eſt iure dominij, vel quaſi, ꝑ hoc. n. reus certus efficitur, an cedat, vel cõtendat, cum res nõ poſsit eſſe pluriũ inſolidũ. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculũ. ff. commo. l. Põponius. §.
6 ſed & is. ff. de procura. nec† etiã vnius tm̃ ex pluribus cauſis, ſed ex vna ſola. l. 3. § ex plurimis. ff. de acqui. poſſ. Et qd iuris ſit in alijs actionibus realibus, quæ cõpetũt rõne alterius iuris, quã dominij, dic vt ꝑ Bart. in d. l. & an eãdẽ. §.
7 actiones. ff. de except. rei. iudi. Et† an nomẽ propriũ exprimi debeat in libello, dicẽdũ eſt, ꝙ aut cauſa, quæ exprimitur in libello eſt apta producere vnã ſolã actionem, & tũc ſufficit eã exprimere, & nomen actionis tacere, aut cauſa poſita eſt apta ꝓducere pluresactiones, vt patet in colono, qui arbores ſuccidit, vt in l. duobus. §. colonus. ff. de iureiur. & ff. arbo. fur. cęſa. l. 1. & l. pẽ. quo caſu dantur tres actiones, vt ibi habetur: & tunc debet exprimi nomẽ actionis, quã intẽtare intẽdit, ne ſola expreſsio nudæ cauſæ reddat reũ incertũ ſu ꝑ qualitate actionis ꝓpoſitæ. & ꝑ Bart. & doctores in l. edita. C. de edẽ. & in l. 1. in prin. ff. e. tit. Iaſ. in §. oſtium. Inſtit. de actio. Spe. in tit. de libelli cõcep. ꝑ Canõ. in titu. de li. obla. Et tradit Io. Per. de Ferrar. in practica
8 ſua, in euidẽtialibus, col. ſi. verſi. verũ quia ſuperius. Et† ꝙ dicitur de creditore cõditionali, ꝙ cõditionis purificatio pendẽte iudicio ei proderit, & ſic ꝙ ius ſuperueniẽs ei ꝓdeſt, intellige, ſi ex cã de ꝑterito ſu ꝑuenerit, & ante concluſum in cã, ſm Bar. in l. ſi mater. §. eãdẽ. in fi. ff. de exceptione rei iud. Et adde Bal. in l. 1. in prin. de exceptione rei iu. vbi hoc notabiliter limitat. Item limita, qñ cã penderet coram ordinario, ſecus ſi coram delegato, ſm Bal. in l. præſcriptione. in 9. q. C. ſi. cõtra ius vel vtili. publ. & vt per Ang. in l. ſi inſulã. ff. de verb. obliga. & ibi Imol. col. 10. & Paul. de Caſ. in dicta l. ſi rẽ alienã. §. ſi. vbi notabiliter loquitur. G. S.

X.

1 Libellus vt aptus ſit, ſufficit id in eo narrari, quod ſit cauſa agendi, nec eſt neceſſe, ꝙ fiat mentio replicationis, quæ poſſet obijci contra exceptionem, quæ reo competere poſſet.
2 Locator ad penſionem agens qua in libello narrare debeat?
3 Venditor ad ꝓtium agens an teneatur in libello exprimere tantum contractum venditionis, nec teneatur dicere ſe rẽ venditam emptori tradidiſſe?
4 Innominati contractus libellus quid continere debeat?
5 Innominati contractus actio non oritur, donec agere volens in totum vel parte ſua impleuerit.

1 NOta, ꝙ in libello ſ† ſufficit narrare id, qđ ſit cauſa agendi, nec eſt neceſſe, ꝙ fiat mẽtio replicationis, quæ poſſet obijci cõtra exceptionẽ, q̃ poſſet cõpetere reo. Vnde ſi
2 locator ſ† petit penſionẽ à conductore, ſufficit narrare locati cõtractũ, quia ex ſolo cõſenſu nata eſt actio locati ad pẽſionẽ, nec eſt neceſſe narrare, ꝙ actor tradiderit conductori rẽ locatã, & ꝙ cõductor habuit patiẽtiã. & hoc ꝓbatur ex notatis per Innoc. in c. fi. de libel. oblat. facit gl. Inſti. de
3 act. in prin. q̃ ſentit, † ꝙ vẽditor agẽs ad ꝓtiũ nõ teneatur in libello exprimere, niſi cõtractũ vẽditionis, nõ aũt tenetur dicere tradidiſſe emptori rẽ venditã. Bal. tñ prima facie videt ſentire contrariũ in l. ex conducto. in prin. ff. loc. Vbi
4 † vero nõ eſſet locatio, ſed cõtractus innominatus, vt quia locaſſem tibi fundũ pro decẽ corbibus tritici. l. 1. §. ſi quis ſeruũ. ff. depoſi: tũc libellus non concluderet, niſi narraret me conceſsiſſe, & reũ habuiſſe patiẽtiam per totum tẽpus
5 Hoc ideo, † quia ipſo iure impeditur natiuitas actionis ꝑſcriptis verbis, & in factũ, donec volens agere in totũ impleuerit pro parte ſua. l. ex placito. C. de rerum ꝓmutatio.

ADDITIO.

1 Locatio non erit, ſi merces ſit conſtituta in ſpecie, & nõ in pecunia. Et hoc caſu quis contractus dici poſſit, & qua actione ſit agendum?
2 Falſi nominis impoſitio non vitiat contractum.
3 Actione præſcriptis verbis quando agendum ſit, nõ ex locato?
4 Libellus, quo agitur cõtra cõductorẽ ad præſtationẽ mercedis.
5 Conductor an poſſit repelli propria authoritate locatoris finito tempore locationis?
6 Emptor an teneatur ſtare locationi?
7 Locata res an poſſit auferri conductori non obſtãte hypotheca ſoluendo intereſſẽ.
8 Vxor an teneatur ſtare locationi viri ſoluto matrimonio: Et quid de ſingulari ſucceſſore, vel fiſco?

1 Si merces ſit† cõſtituta in ſpẽ, & nõ in pecunia, nõ erit locatio, vt notat Iac. But. in l. ſi hi qui. C. loca. qa cõtractus locationis regrit præſtationẽ in pecunia tm̃. vt d. l. 1. §. ſi quis ſeruũ. ff. depoſit. & not. ꝑ gl. in d. l. ſi hi qui. & declarat gl. in l. qui concubinã. §. qui hortos. ff. de leg. 3. & in l. 1. ff. loca. & ꝓbatur in l. ſi vir vxori. ff. de dona. inter vi. & vxo. & ponit Spe. in ti. de loca. in §. poſtq̃. verſi. porro. 2. & in verſi. pone fundũ. 2. & ꝑ Fab. de Monte in trac. de amp. & ven. in 2. q. prin. col. pen. nu. 26. verſi. vlterius q̃ro qualiter. ſed erit cõtract° innominatus, facio vt des, quo caſu erit agẽdũ actione ꝑſcriptis verbis. l. naturalis. ff. de ꝑſcriptis verb. Vel erit cõtractus emphyteuticus, ſi vltra tps modicũ facta fuerit
3 locatio, vt ꝑ gl. in §. adeó. Inſti. de loc. & ꝑ doctores, & maximè Iaſ. in l. 1. C. de iure emphy. Et iõ ſm Iac. But. errãt notarij in talibus locationibus, qñ dicũt, Talis locauit talẽ
2 fundũ ꝑ decẽ corbibus fruméti. Sed† falſi nominis impoſitio nõ vitiat contractũ, quia verba impropriantur, vt res potius valeat, q̃ pereat, ar. l. inſulã. & ibi not. ff. de ꝑſc. verb. & in l. ſi vno. in prin. ff. loc. & in l. penul. in fi. ff. de cõtrahe.
3 emp. & † ſic iſto caſu erit agẽdum actione ꝑſcriptis verbis, nõ actione ex locato, & tunc in libello narrabitur locatorẽ cõceſsiſſe, & habuiſſe patientiã ꝑ totũ tẽpus, & ſic ꝓ parte ſua adimpleuiſſe cõtractũ. d. l. ex placito. C. de rer. ꝓmu. hic
4 alle. Et† de libello, quo agitur cõtra cõductorẽ ad præſtationẽ mercedis, videndus eſt latius Io. Pet. Ferrar. in ſua prac. in libello, quo agit ad ficti ꝑſtationẽ, & idẽ ꝙ Bal. in l. ex cõducto. in prin. ff. loca. vñ ſentire Bar. in l. exempto. in prin. ff. de act. emp. In materia aũt locationis vide multa notabilia dicta poſita ꝑ Guid. Papę deci. Gration. 480. locaui tibi
5 domũ. vbi ponit etiã tan cõductor poſsit repelli ꝓpria au-
6 thoritate locatoris, finito tẽpore locationis. Et an ſi reſtlo cata vendatur pendente locatione, emptor teneatur ſtare
7 locationi? Et† an res poſsit auferri conductori, non obſtan-
8 te hypotheca ſoluendo intereſſe? Et† an mulier teneatur ſtare locationi viri ſoluto matrimonio, & quid de ſingulari ſucceſſore, vel fiſco? Gabr. Saray.

XI.

1 Libellus cõcludit, licet in eo ſolẽnitates extrinſecæ nõ allegẽtur.
2 Solennitates extrinſecæ in inſtrumentis non præſumuntur.
3 Minorem mihi prædium vendidiſſe ſi in libello narrem, concludit, licet curatoris authoritatem, & iudicis decretum interueniſſe in eo allegauerim.

1 NOta, ꝙ † in libello nõ ẽ eſt neceſſe allegare ſolẽnitates
2 extrinſecas, vt cõcludat, † quãuis illæ nõ ꝑſumant̃ in-
3 ſtrumẽtis. l. q̃cũque. §. interdũ. ff. de public. Vndeſi in libello qs allegat, ꝙ minor ſibi vẽdidit tale ꝓdiũ, cõcludit libellus, licet

lus, licet non allegauerit, quòd interuenit authoritas curatoris, & decretum iudicis. no. Inn. in c. fi. de lib. obla. Bar. in l. 1. in prin. ff. de eden.

ADDITIONES.

Nota quòd in libello, &c. Ad iſtud dictũ vide Fel. in c. fi. de li. obla. hic alle. Dic tñ, quòd pro ſolẽnitate extrinſeca actus geſti in iudicio à parte non ꝑſumitur, niſi ꝓbetur. te. in c. ſignificauerunt. de teſtib. quẽ extollit ibi Are. ad hanc materiã: non ſic in actibus geſtis à iudice, per l. ab ea parte. in fi. ff. de proba. quæ eſt ſingularis ſecundum But. in c. quod ſicut. 6. cha. de electio. & eſt te. in c. ſicut. de re iud. vbi San de. co. 3. in prin. approbat etiam dictum Matth. hic.
Vide Cuma. & doctores in l. ſciendum. ff. de ver. ob. & quæ di xi in ſingulari ſeq. faciunt quæ no. do. Mantua. conſi. 125. viſis proceſsibus. nu. 7. & idem tenet Bar. in d. l. 1. in princ. co. 3. nu. 13. ff. de edendo. Gab. Sar.

XII.

1 Solennitas extrinſeca in inſtrumento interueniſſe non præſumitur, ſi opponatur, ſecus ſi non opponatur, quia tunc producente inſtrumentum ferretur ſententia, ac ſi illa extrinſeca ſolennitas interueniſſet. & in addit. nu. 1. 3. & 21.

1 NOta, quòd illa regula vulgaris, † quòd extrinſeca ſolennitas non præſumitur in inſtrumẽto, debet intelligi quando fuit oppoſitum contra inſtrumentum: ſi autẽ nõ fuit oppoſitum, ferretur ſnia, perinde ac ſi interueniſſet illa ſolennitas extrinſeca. Vnde ſi produ&tum fuit inſtrumentum, in quo prælatus fecit aliquem contractum, nec fuit oppoſitum, quòd defuit conſenſus capituli, ferretur ſententia pro producente inſtrumẽtũ. vt in c. ea noſcitur. extrà de his quæ fi. à præla. & no. Io. And. & Compoſt. & But. in c. cùm dilectus. extra de conſue.

ADDITIO.

No. quòd illa, &c. Et quòd ſolẽnitas extrinſeca ſemp ꝑſumatur, niſi fuerit allegatus, vel oppoſitus eius defectus, tenet ſingulariter Compoſt. in c. cùm dilectus. de conſue. per c. ea noſcitur. allegatũ per Mat. hic. & hoc extollunt Lud. & Ale. in l. ſciendũ. ff. de ver. obli. Imo. poſt alios in d. c. cùm dilectus. co. 7. & c. in ꝑſentia. vlt. co. de probat. Bu. & Imo. in c. ſicut. de re iudi. & ibidem Feli. col. 14. verſicu. fallit ſecundò. ſentit Rot. de offi. ord. deciſ. 5. in antiquis. ſequitur etiam Imo. in d. c. ea noſcitur. colum. 5. licet ibi dicat hoc eſſe parui effectus, ex quo non præſumatur quando negatur: ſed ſolùm quando non negatur.

ANNOTATIO.

2 Decretum iudicis in dubio interueniſſe præſumi, quomodo intelligatur?
4 Solennitatem extrinſecam in actu interueniſſe ex diuturnitate temporis præſumi.
5 Decreti authoritas, in contractu monialium interueniſſe ex curſu 30. annorum præſumitur.
6 Licentia Papæ in teſtamento Cardinalis ex diuturnitate temporis interueniſſe præſumitur.
7 Clericus, qui diu fuit in poſſeſſione beneficij, præſumitur quòd ritè fuerit inſtitutus.
8 Alienatio emphyteutæ præſumitur ex diuturnitate temporis facta de conſenſu domini.
9 Conſenſus vbi in actu requiritur, debet eſſe expreſſus.
10 Conſenſus propter antiquitatem præſumitur.
11 Præſumptio quæ inſurgit ex diuturnitate temporis, non facit, quo minus contrarium probari poſsit.
12 Libellus generalis, incertus, & obſcurus nõ eſt admittendus ſi pars oppoſuerit, aliàs ſecus.
13 Actionum concurſus quæ electione tolluntur, quemadmodum admittitur propter contumaciam partis, ita & admittitur ex conſenſu partium tacito, vel expreſſo.
14 Proceſſus factus cum excõicato non valet parte opponente.
15 Clericus prohibetur fideiubere, & tabellionatus officiũ exercere parte opponente.
16 Miles procurator eſſe non poteſt ſi opponatur.
17 Iudex non dicitur ſedere ſuper non petitis.
18 Lex quando dicit, quid fieri debere etiam ſub pœna, intelligi
tur, ſi id petatur.
19 Iudex non tenetur impartire officium ſuum non poſtulatum.
20 Banniti ſi ex forma ſtatuti audiri non debeant, intelligitur, ſi petatur, & opponatur à parte.
22 Bona fides vbicunque dicitur præſumi, intelligitur, ſi ea expreſſa allegetur.
23 Dominium nunquam ex poſſeſſione præſumitur, niſi à parte iſta præſumptio allegetur.
24 Ignorantia in dubio præſumitur, ſi hæc præſumptio allegetur.
25 Dominus olim, quando nunc præſumatur etiam dominus?
26 Viuere quis vſque ad cẽtum annos præſumitur ſi hæc præſumptio allegetur.
27 Conuictus de mendacio non põt dicere deeſſe ſolennitatẽ, & beneficiũ præſumptionis tollitur per prauitatem negantis.
28 Oppoſitio, vel exceptio ſimplex an ſufficiat ad tollendum præſumptionem extrinſecæ ſolennitatis?
29 Excipiens plura, an videatur ſe aſtringere ad ea omnia probanda?
30 Excipiens, de cuius calumnia iudex dubitat, poteſt compelli ſub pœna ad probandum exceptionem, ſicuti & actor calumnioſè petens.
31 Executio inſtrumenti an impediatur ſola oppoſitione defectus ſolennitatis extrinſecæ?
32 Exceptio requirens altiorem indaginem, & quæ incontinenti probari non poteſt, non impedit executionem.

1 Quòd† extrinſeca ſolẽnitas nõ præſumatur, qñ fuit oppoſitũ, aliàs ſecus, tenet etiã Lud. Ro. in l. ſi quis mihi bona. in §. iuſſum. in fi. ff. de acq. hærc. & Spe. in ti. de ꝓba. in §. 3. verſ. 3. per inſtrumẽtum. & Ang. Are. Inſti. de fideiuſ. §. fi. nu. 7. Caro. Moli. in prima parte Cõmẽtar. in cõſue. Pariſi. §. 5. nu. 58. ver. & hoc iuxta. Et ita vſ poſſe intelligi gl. in l.
2 actor. ff. rẽ ratã habe. q̃ tenet, † quòd in dubio ꝑſumitur decretum iudicis interueniſſe, & q̃ ibi notat. Bal. in vlti. col.
3 Vel† qñ agitur de actu modici ꝓiudicij facto à viro bono: nã tunc ꝑſumitur extrinſeca ſolennitas interueniſſe, vt ꝑ Inn. in c. 1. de cler. peregrin. Fel. in d. c. ſicut. in ver. fallit 4. dicta reg. nu. 43. de re iud. Imo. in c. peruenit. de empr. & vend. Vel & tertio caſu, de quo ꝑ Pau. de Caſt. iti conſ. 50. quẽ ſequit Ale. cõſi. 1. in 4. vol. Vel qñ ea ſolẽnitas extrinſeca cõiter, & vt plurimũ ſolet interuenire in actu: qa præ ea ꝑſumitur, quòd interuenerit, etiã ſi aliter non appareat vt per Io. And. in addi. Spe. in ti. de emp. & vendi. §. 1. verſ. nunc formã. Old. conſi. 217. ſuper eo. Vltimò qñ diuturnum tps cõcurreret, quia tunc extrinſeca ſolennitas inter
4 ueniſſe ꝑſumitur. Et in ſpecie quòd† cõſenſus capituli & tractatus, & aliæ ſolennitates requiſitæ in alienatione bonorum eccleſiæ ꝓꝓ diuturnitatẽ tẽporis ꝑſumãtur interueniſſe, eſt cõis opinio, vt per Fel. in ca. Albericus. de teſti. quãuis ibi Abb. cõtrarium tenuerit in verſi. ego arbitror. Pe. de Anc. conſi. 135. ex cõſilijs excellentium doctorum.
5 vbi in ſimili conſuluit, † quòd ex curſu 30. anno. purgatur oẽ vitium, quòd in contractu monialium interuenier, qa ꝑſumitur authoritas decreti, & authoritas ſuperioris interueniſſe: ar. l. filius. C. de pe. hæ. l. qui in aliena. §. ſed ſi nõ adierit. ff. de acq. hære. & ita etiã in terminis cõſuluit Ale. conſ. 79. circa primum, de quo quæritur in ſecũdo dubio. vol. 1. & ibi plenius loquitur, quã in conſ. 45. vol. 7. Et idẽ in ſimili caſu conſuluit Are. conſ. 36. caſus talis eſt. vbi tenet, quòd in teſtamẽto Cardinalis, † in quo licentia Papæ requirebatur, ex diuturnitate ꝑſumitur interueniſſe. & ita conſuluit Deci. conſ. 35. co. pe. Et de vnione, quæ facta ꝑſumitur ſoleniter propter antiquitatẽ, ſm Pe. de Anc. cõſ.
161. in quæſtione eccleſiæ. in fi. & Ro. conſ. 285. quo ad primum. & de executione ſniæ no. Pet. de Anch. conſi. 39. vi
7 ſa petitione. Et clericus † qui diu fuit in poſſeſsione beneficij, ꝑſumitur, quòd ritè fuerit inſtitutus, vt no. Bal. in l. ſi ue poſſidetis. in 4. oppo. C. de ꝓba. & tradũt doc. in c. illud
8 de ꝑſum. Et ex diuturnitate † temporis præſumitur, quod de cõſenſu dñi facta ſit alienatio per emphyteutã, vt Ale. ſcribit conſ. iii. viſo & diligenter conſiderato. co. pen. vol. 4. & plenè per Fel. in c. ſicut. de re iud. & latè per Iaſ. poſt

Ale.in d.l.sciẽdũ.co.7.nu.16.vers.4.limita.ff.de ver.ob.&
per Corn.cons.94.& cons.181.nu.22.vo.2.& cõs.284.nu.
9 3.vo.4.Nec obstat†quòd vbi requiritur cõsensus expres-
sus non p̃sumitur,ẽm Abb.in d.c.ea noscitur.Quia respon
detur,quòd cõsensus vbi reqritur,debet esse expressus,vt
no.Are.in l.2.§.voluntatẽ.ff.sol.ma.vbi inqt in 1.co.versi.
aduerte,quòd licet verbũ voluntas,etiã in tacita volũtate
verificari posit, tñ cõsensus de sui natura vr̃ importare
cõsensum expressum.& Bal.idẽ vr̃ velle in d.§.voluntatẽ.
& no.in auth.quòd,locum.C.de coll.& in c.fi.§.1.de iud.
10 in 6.vbi Do.in prin.Et cum p̃p†antiquitatẽ cõsensus prę
sumatur,vt no.Ang.in l.qui in aliena.in prin.ff.de acq.hæ.
cum simi.ergo vr̃ quòd etiã expressus cõsensus p̃sumat.&
hoc expressè dicit Ale.in d.§.voluntatẽ.in prin.in versic.
hoc tñ limita.& facit,quia cùm p̃p antiquitatẽ t̃pis oĩa so
lẽniter p̃sumãtur interuenisse,ista rõ pariter militat in cõ
sensu expresso,quia p̃sumitur interuenisse mõ,quo requi
rebatur.& plenè p Deci.cons.409.viso cõs.co.1.& Soci.
11 in re.463.inci.solẽnitas extrinseca.Adde tñ† q̃ p̃sumptio
quæ insurgit ex diuturnitate t̃pis nõ est efficax, quo mi-
nus cõtrariũ p̃bari posit,vt no.Cy.in l.si certis annis.in
10.q.C.de pac.Bal.in l.2.in fi.C.de dotis p̃mis.Ale.consi.
113.super primo dubio.vo.1.Et quòd id opponi debeat,
aliàs solẽnitas extrinseca p̃sumatur, ex tacita partis nõ op
ponentis voluntate,multis similibus cõprobari põt.Nam
12 libellus†gñalis,incertus & obscurus nõ est admittendus,
quia hoc mõ agere non diceretur, nec loqui.l.de ætate.§.
qui tacuit.ff.de interrog.actio.l.p̃tor edixit.ff.de iureiu.l.
cum incertum.cum si.ff.de le.1.ad hoc vt reus deliberare
posit an velit cedere,vel cõtẽdere.l.1.ff.de eden.& in l.1.
in fi.C.de anna.excep.Et tñ si libellus gñalis, vel obscurus
p̃ductus fuerit,nec pars opposuerit,iuri sibi cõpetenti ta-
citè renuntiasse vr̃,& libellum admisisse vitio incertitudi-
nis,obscuritatis,vel gñalitatis peccãtẽ, vt inquit Bart.in l.
edita.in 3.co.C.de edẽ.& ibidẽ dicebat Bart.in 8.co.quòd
13 sicut† p̃p cõtumaciã partis admittitur cõcursus actionũ.
quarũ natura est,vt à principio electione tollãtur, ita ad-
mittitur ex cõsensu partium tacito,vel expresso.Et idem
dr̃ in exceptione gñali, quæ excipientẽ iuuat, vt declarat.
Ang.in l.1.ff.de excep.& est ar.in l.fi.C.de fruc.& litis ex
pẽs.& de libello incerto apertius p̃batur in l.2.& fi.C.de
sent.q̃ sine cer.q̃ti.& in l.in reb.C.de rerũ permut.Idẽ dr̃
14 †in processu,ne cum excõicato agitatus valeat, qm̃ perso
nã legitimã non habet,vt in c.cùm inter.de excep.& in c.
testimonium.de testib.& tñ si non opponatur, processus
valet,& tenet,& vr̃ dictum processum ratificasse & ap̃p-
15 basse ẽm gl.in c.1.de rescri.in 6.Itẽ clericus† p̃hibitus est
fideiubere.c.1.de fideius.c.te quidẽ.11.q.1.& tñ si fideiu-
beat,& ille,cui fideiubet,taceat, nec ipsum repellat, valet
fideius.c.peruenit.c.cõstitutus.de fideius.Et eodẽ mõ of
ficiũ tabellionatus exercet,& instrumẽta valẽt.c.1.ne cle
rici vel mona.& no.Bar.in l.vniuersos.C.de decu.li.10.&
tñ lex resistit,ne idipsũ exerceat,si opponatur.ca.sicut.ne
16 cler.vel monach.Et idẽ†in milite est,quo ad p̃curatoris
officiũ,vt in l.ita demũ.C.de p̃cu.& in l.filiusfa.in §.vete
rani.ff.e.tit.& no.Ias.in l.patre furioso.in 4.co.ff.de his q
sunt sui vel alie.iur.& Ro.in cons.409.inci.quo ad primũ.
in 2.co.& plenè per Ias.in l.cũ quid.in 1.lec.co.2.nu.7.ver.
5.limita.& in 2.lec.co.4.nu.19.vers.quinta conclusio.ff.si
cer.pe.& per Mar.Mãtu.cõs.143.in p̃senti casu.co.3.nu.
17 40.Pro quibus optimè facit:nã†super nõ petitis iudex nõ
dr̃ sedere.l.si ex testa.ff.de excep.rei iud.l.1.& 2.C.si à nõ
cõpe.iud.& l.non distinguemus.§.de of.& in §.fi.ff.de ar
bi.& in c.cũ dilectus.de arb.& in c.P.& G.de of.deleg.Et
18 iõ,†qñ lex dicit quid fieri debere etiã sub pœna, intelligi-
tur si id petatur,vt p Abb.in c.pe.co.pe.de iud.Ale.in cõs.
24.inci.viso.vo.6.Frã.de Rãpo.inter cõsilia Caldi.cons.3.
in ti.de pœ.Pau.de Cast.in l.pet.§.fratre.ff.de le.2.Et facit,
19 qa iudex†nõ tenetur impartire officiũ suũ nõ postulatũ.l.
4.§.hoc autẽ iudiciũ.& ibi plenè p scribẽtes.ff.de dã.infe.
& per Bar.in l.properãdum.C.de iud.Barb.in c.cõsuluit.
in 4.co.de offi.dele.& in c.de causis.eo.titu.in 6.co.& in
cons.32.inci.viso p̃sentis cõsultationis pũcto.co.1.vol.3.
in rub.de fide instr.in 23.char.co.1.facit te.in l.1.§.magi
stratib.ff.de magi.cõue.l.vniuersa.C.de p̃ci.Impe.offe.&
c.1.ibi,si fuerit requisitus.de sent.exc.in 6.& in c.1.ad fi.
ibi,sepultorum corpora si petãtur.de sepu.in 6.& te.in c.
cũ p̃sonæ.§.1.ibi,à locorũ ordinarijs requisiti.de priuile.
in 6.& gl.in c.cupiẽtes.§.1.in versi.contingẽtibus.de ele.
in 6.q̃ iura allegat do.Feli.in c.sinaũt.de rescri.in 4.co.Et
optimè facit ad p̃positũ q̃ dicit Ang.in l.vẽditioni.circa
prin.C.de vsuca.p̃ emp.vbi dicit,q̃ illa lex facit p̃ banni
20 tis,qui†nõ debẽt audiri ex forma statuti:nã ẽm eũ hoc in
telligitur,dũmõ hoc opponatur à parte. Et dicit hoc vo-
luisse Io.An.in c.statutũ.de rescr.in 6.Et plenè tradit Hip.
de Mars.in l.vnius.§.cognituriũ.in 1.notab.ff.de q.& in pra.
crimi.in §.nunc.vidẽdũ.nu.2.Et faciunt q̃ notat idẽ Matt.
infrà sing.38.no.q̃ in causis summarijs. Et inquãtũ suprà
21 dictũ est,†solẽnitatẽ extrinsecã p̃sumi,nisi opponatur, in-
telligitur,si id à parte allege,†aliàs id nõ sufficeret.Pro quo
facit q̃ voluit Ang.post Bal.in l.super longi.in 3.co.ad fi.
C.de p̃scri.lon.tẽp.vbi per l.si adulterium cum incestu.in
§.ijdẽ Pollioni.in vers.si vtiq; error allegetur.ff.de adul.di
22 cũt,†q̃ vbicunq; dicimus p̃sumi bonã fidẽ, intelligitur si
ea expressè allegetur.vñ ẽm eũ,cautus esse debet, q se fun
dat super p̃scriptione, vt semper alleget bonã fidẽ, dato
q̃ sit in casu,vbi p̃sumitur.Idem tenet Bal.in c.si quis per
30.in 3.co.si de feu.fue.cõtro.int.do.& agna.& Bal.in ca.p̃
tuas.in 2.co.ad fi.de actio.Ang.in l.eũ qui.§.fi.ff.de publ.Et
dixit Bar.in l.rẽ alienã.in 2.co.ff.de pig.actio.q̃ ex posses-
23 sione†nunquã p̃sumitur dominium,nisi allegetur ista præ
sumptio à parte.Et idẽ tenet Bal.in l.etiã.2.co.C.de exec.
rei iud.Sal.in l.certi.C.loc.Facit q̃ dixit Bal.in l.quicunque
24 co.1.C.de ser.fug.quòd licet in dubio†p̃sumatur ignoran-
tia.l.verius.ff.de p̃ba.tñ oportet q̃ allegetur, per d.§.ijdẽ
Pollioni.Et adde gl.in l.certũ.in prin.in ver.cõfessus.& ibi
25 Bar.ff.de confes.q̃ vult q̃ licet†olim dñs, nunc p̃sumatur
esse dñs.l.siue possidetis.C.de probat.tñ requiritur, q̃ ille,
qui fuit olim dñs,alleget se de p̃senti dñm, nec sufficeret
allegare simpliciter dominium de p̃terito.sequitur Bal.in
l.edita.co.12.C.de eden.Ale.in l.si minorẽ.ad fi.C.de resti.
mino.de quo tñ vide Ant.de But.& Imo.in c.p̃tereà.2.de
26 trãsa.Et facit,q̃†licet quilibet p̃sumatur viuere vsq; ad cẽ
tum annos.l.fi.C.de sacrosan.eccle.tñ hãc p̃sumptionem
oportet allegare,per d.§.ijdẽ Pollioni.ẽm Bal.in c.ex teno
re.in 2.co.de testi.& plenè per Iaso.in l.cum quid.co.6.nu.
26.& seq.ff.si cer.pe.Quæ nota,quia ea ita in materia cu-
mulata non reperies in locis ordinarijs,in quibus de præ-
sumptione p̃dictæ solẽnitatis tractatur. Vnum tñ in ma-
27 teria perpetuò nota,q̃ conuictus†de mendacio non põt
dicere deesse solẽnitatẽ,& bñficium p̃sumptionis tollitur
per prauitatẽ negãtis,vt notab.dixit Bal.in l.fi.de fideic.&
28 in c.1.§.itẽ si vasallus co.penu.de cõtroue.inuesti. Sed†an
simplex oppositio vel exceptio sufficiat ad tollendã præ
sumptionẽ extrinsecæ solẽnitatis? Dic q̃ non,per not.per
Bar.in l.asseueratio.C.de non nu.pecu.& per Spe.in tit.de
excep.§.2.& in ti.de alle.& dispu.§.2.ver.penu.Et faciũt
notata per Io.And.in c.si fortè.de elec.in 6.in noue.vbi po
29 nit,an excipiẽs†plura,videatur se adstringere ad ea oĩa p̃
banda.Et est te.& ibi doctor.in l.scire.§.sufficit.ff.de excu.
tut.& Bar.in l.diuus.ff.de re iud.& ibi doc.Cardi.in cle.in
plerisq;.de elect.vbi ponit,an opponẽs plura puniat̃, si nõ
p̃bet oĩa,& per Spe.in ti.de exce.§.4.vbi etiã ponit, quid
si vna tm̃ exceptio p̃betur.& per Card.in cle.constitutio
nẽ.in 15.q.de elec.Imò dicit Io.An.singulariter in c.quòd
30 sicut.in fi.de elec.q̃ excipiens,†de cuius calũnia iudex du
bitat,põt cõpelli sub pœna ad p̃bãdũ exceptionẽ,sicut &
actor calũniosè petẽs.Quin potius est,q̃ si excipiens nõ
p̃bet,dẽt cõdẽnari in expẽsis.circa finẽ libri.de do.& cõt.
& c.sñiam.de pœ.l.non ignorat.& ibi Bar.C.de fru.& li.ex
31 pen.Et†an opposita dicta exceptione,impediat̃ executio
instrumenti? Videtur dicendũ,quòd nõ,cum debeat pro-
bari,

bari,& altiorẽ requirat indaginẽ. Et est doctrina magistra
lis,quã tradit Ale.in cons.95.co.2.vers.hodie tamen.vol.
13 2.quòd†nulla exceptio requirens altiorẽ indaginẽ,quæ ex
p̃cessu non patet,& quæ incontinẽti p̃bari non põt, im-
pedit executionẽ.Et colligitur ex dictis doctorũ in l.4.§.
condẽnatum.ff.de re iud.& per Ale.in cons.83.in 5.volu.
& per Rober.Marã.in fine sui aurei specu. Gab. Sar.

XIII.

1 *Confessio sine causa facta parte præsente extra iudicium ad obligandum nõ valet quò ad fidem plenæ probationis.semiplenam tamen probationem inducit.*

2 *Confessio sola sine causa facta parte præsente extra iudicium per se sufficit ad delationem iuramenti necessarij.*

1 NOta,quòd regula vulgaris Legistarũ, quòd † confessio sine cã facta parte p̃sente extra iudicium non valet ad obligãdum,debet intelligi,quòd nõ valet ad fidẽ plenæ p̃bationis,tñ inducit semiplenã,siue facta sit scriptura interueniente siue non.Et põt poni exẽplum quotidianum.Ego dixi tibi,Da mihi illos decẽ quos debes. Tu dixisti,verum est,sed expecta me per mẽsem.Si.n.probo p vnum testem verum mutuum,& ad confirmationẽ deduco illã confessionẽ sine cã,eamq́ue probo per duos testes
2 obtinebo.Itẽ†illa confessio sola per se sufficit ad delationem iuramẽti necessarij.l.instrumenta.C.de prob.& hoc fuit de mẽte Martini de Fano,& Spe.in ti.de cõfes.§.nunc videndum.vers.sed quæ est rõ.& do.Ant.de But.ponit in c.si cautio.de fide.instru.Pro quibus allego duas glossas, vnam in l.3.§.eiusdem.ff.de testib.in verbo,speciem.Aliã in l.fi.C.de conue.fisci.deb.lib.10.in ver.vanitate.

ADDITIO.

Nota,quòd regula,&c.Et quòd cõfessio sine cã faciat semiplenã probationẽ,si aliqua causa allegetur per agentẽ, tenet Spe.in ti.de confes.§.nunc videndum.vers.sed nunqd semiplenã.& do.Ant.Imo.Panor.& Feli.in c.si cautio.hic allegato.Idem tenẽt & gl.in l.cùm de indebito.§.fi.in verbo,stari.de probatio.& Ro.in l.nuda ratio.de donat.& in l.admonẽdi.co.22.de iureiu.Sed contrarium, & fortè melius,tenet Florian.in l.in bonæ fidei.C.de rebus credit.qa non debet plus operari vox mortua, quã viua cõfessio sine cã,quæ non probat,vt in d.c.si cautio.Tamen communis opinio præualeret secundum Feli.ibi.De isto notabili dicto videatur etiã per magistrum meum Ias.in repe.l.admonendi.co.70.versi.quid in confessione.de iureiu.

ANNOTATIO.

1 *Confessio extra iudicialis mutui an valeat, si non probetur realis numeratio?*
2 *Confessio extraiudicialis facit in ciuilibus semiplenam probationem.*
3 *Causa debet allegari per eum,qui confessioni innititur.*
4 *Confessio extraiudicialis in criminalibus facit iudicium ad torturam,non semiplenam probationem.*
5 *Confessio sine causa in criminalibus non nocet,sicut nec in ciuilibus.*
6 *Confessio extraiudicialis accusatoris,vel instigatoris faciẽs pro reo,prodest ad absolutionem:Secus si contra reum.*
7 *Vulnerato non creditur contra reum, etiam in articulo mortis existenti.*
8 *Confessio extraiudicialis in criminalibus poterit reuocari, vt non faciat indicium.*
9 *Confessio extraiudicialis licet non sit sufficiens ad condẽnãdum,tamen talis confitens poterit puniri extra ordinem arbitrio iudicis,tanquam se glorians de delicto.*
10 *Confessio sine causa facta tam in iudicio,quam extra iudiciũ quando obliget confitentem?*

Adde do.Abb.in d.c.si cautio.in 3.co.in vers.2.gl.quærit.
1 vbi tenet,†quòd talis confessio non noceat, quia agẽs nõ obtinebit probando solã confessionẽ,sine numeratione. Et istud tenet Spe.in ti.de teste.§.1.versic.sed pone,egi.& Imo.in d.c.si cautio.Bal.in l.fi.co.pen.C.cõmu.vtriusque iud.Ang.in l.ita stipulatus.§.Chrysogonus.ff.de verb.ob. Pau.de Cas.in l.2.§.fi.ff.si cer.pe.& Fel.in d.c.si cautio nu.
70.Cõtrarium tñ tenuisse vr̃ Bar.in l.certi condictio.in §.
si nummos.ff.si cer.pe.col.2.in ver.hic moueo.vbi dicit,
quòd agẽs ex cã mutui debet obtinere, si p̃bat mutuũ p
confessionẽ,etiã quòd nõ probet numerationẽ. & Bal.in
l.2.§.fi.ff.si cer.pe.& Imo.in l.1.§.si quis ita.ff.de ver.ob.Sa
2 lice.in l.si ex cautione.C.de nõ nu.pec.co.fi.Sed†quòd cõ
fessio extraiudicialis faciat in ciuilibus semiplenã p̃batio
nẽ,tenet Abb.in c.cùm dilect⁹.de suc.ab intest.Bal.in l.in
bonæ fidei.co.3.ibi,mõ q̃ro de viua voce.C.de reb.credi.
Ant.de But.in c.fi.co.8.de iureiu.Imo.& Abb.ĩ d.c.si cau
tio.& Bar.in l.admonẽdi.ff.de iureiu.& latè per Feli.in ca.
olim.co.3.nu.9.ver.3.cõfessio.de rescri.Corne.cõs.288.
nu.8.vol.3.Soc.in reg.93.in ver.cõfessio facta sine cã.Pau.
de Cast.in l.q̃bus dieb.§.qui dotalẽ.nu.2.ff.de cõdi.& de-
mõst.& est te.& ibi Ale.in l.cùm de indebito.§.fi.ff.de p̃-
3 ba.Et†cã tunc debet saltẽ allegari per eum, q confessioni
innititur,ẽm Ale.consi.4.co.pe.& consi.83.co.fi.vo.1.&
per Rober.Marã.in suo Spe.aure.char.193.versic.5.actus
successiuè emergẽs in hac secũda parte iudicij.nu.6.ver.
4 3.limita.Tñ in criminalibus non†facit nisi iudicium ad
torturã,nõ semiplenã p̃bationẽ, vt per Sal.in l.fi.co.5.C.
de q.latè per Tindarũ in suo dialogo de testium varietate.
Do.de Ro.deci.180.licet cõfessio.in nouis.vbi dicũt hoc
à Legistis teneri pro Euãgelio.Corn.cõsi.40.nu.8.& cõs.
241.nu.3.vo.1.& consi.233.vo.3.& consi.176.nu.7.vol.
4.& Ale.cõs.212.ponderatis his.co.5.nu.25.vo.2.& Ale.
in l.magistratibus.nu.6.ff.de iuris.om.iu.per gl.in l.ictus
fustiũ.ff.de infamib.& in l.capite 5.in gl.magna,vbi Bar.
ff.de adul.& Gu.May.in l.nemo põt mutare.co.11.nu.44.
& seq.ff.de reg.iu.& Deci.in ca.at si clerici.nu.20.de iudi.
Bru.in trac.de indi.& tortu.in 3.q.1.partis.co.3.ver.aliud
est indicium.nu.15.vbi plenè examinat.Pa.de Cal.in l.nõ
donatos.C.ex quib.cau.infa.irrog.& per Tho.Grã.consi.
32.in cã mota ad querelã.nu.9.& p Hip.de Marsi.in prac.
crimi.in §.postquã.nu.21.post Pe.de Anc.in consi.23.visa
inquisitione formata.& plenè in l.1.in §.p̃tereà.ff.de q.vbi
5 dicit,†quòd cõfessio sine cã in criminalibus non nocet, si
cut nec nocet in ciuilib.Et latè tradit Nic.Boer.decis.90.
nu.5.post eos quod allegat.vbi etiã vnũ addit,quòd sicut
confessio extraiudicialis rei est sufficiẽs indiciũ ad tortu-
6 rã,† ita cõfessio extraiudicialis instigãtis, seu accusatoris
faciẽs p̃ reo prodest ad absolutionẽ.allegat Bal.in l.1.col.
2.ff.de eo per quẽ fac.erit.Et Ger.Petrasa.sing.55.inc.no.
bñ quòd si vulneratus.& ibi dixi in apostil.& Ro.cons.67.
inci.Anto.accusatus.co.2.ver.6.& cons.177.co.2.Secus si
cõfessio accusatoris vulnerati esset cõtra reũ,quia tunc nõ
facit cõtra ipsum reũ indiciũ,sed solũ p̃sumptionẽ, q̃ mi-
nor est indicio,vt dicit gl.in l.mater.C.de cal.in ver.cauit.
7 & ibi doct.eã sequunt.& Ale.cons.14.quia†nõ credit tali
vulnerato ẽt in articulo mortis existẽti.l.si quis in graui.§.
1.& ibi Alb.de Ros.& Ro.ff.ad Syl.& Gerar.Petrasan.in
d.sing.55.Et adde Hip.in l.de minore.in prin.co.9.vers.q̃
ro vlterius.nu.29.de q.& Ang.Are.in trac.malefi.in vers.
cõparuerũt dicti inquisiti.in prin.nu.4.vbi ẽt dicit,q̃ tale
indiciũ p̃cedẽs ex confessione extraiudiciali purgabit vt
purgat̃ vnũquodq; indiciũ.Talis tñ†cõfessio extraiudicia
lis poterit reuocari, vt nõ faciat indiciũ, vt latè p̃sequit
idẽ Hip.in pra.crim.in §.diligẽter.nu.79.& in §.examinã
da.nu.32.& in sing.310.inci.credo te scire.Et vide eundẽ
Hip.in dicta prac.crimi.in §.diligẽter.nu.78.vbi dixit, q̃
9 licet†cõfessio extraiudicialis nõ sit sufficiẽs ad cõdẽnan-
dũ,tñ talis cõsitẽs poterit puniri extra ordinẽ arbitrio iudi
cis,tãquã se gloriãs de delicto.alle.te.in c.quã sit graue.de
exces.p̃l.& Parid.de Put.in trac.synd.in cha.69.co.3.ver.
adde vnũ singulare.& p eũdẽ Hip.in d.l.de minore.in pri.
10 c.10.nu.32.Et cõfessio†sine cã facta tã in iudicio, q̃ extra
qñ obliget,latè tradit Fel.post Abb.in d.c.si cautio.& ple-
nè p Corn.cõs.300.vo.1.& p Ias.in l.cũ falsa.ad fi.C.de iu
ris & fac.ign.& p Bar.& oẽs in l.gñaliter.C.de nõ nu.pec.
Cano.in c.si.de cõfes.& p Ang.Are.inst.de literar.obli.in
pri.co.2.n.5.Et plenè per Lãfr.de Oria.in c.qm̃ cõtra.in

ver.cõfessi. de ꝓbatio.nu.40.vers.vidimus suprà.de proba.& per Ioannẽ de Grassi.in suo arbore iudicio.in 5. principali.ver.Primus flos.nu.3.& per Pau.de Cast.in d.l.genaliter.C.de non nume.pecu.& Ale.consi.4.& 13.vol.1.& per Ale.in addi.ad Bar.in l.cùm de indebito.§.sed hoc.ff. probi.& in l.Publia.ff.depositi.& per Capit.decisio. 179.in causa sancij.in fi.nu.7.Matth.de Afflic.decis.375.quidam Diomedes.col.2.nume.3. Gab.Sar.

XIIII.

1 *Iudex si ex forma statuti habet plenissimã potestatẽ proceden di & terminandi, prout sibi placuerit, vel voluerit, nulla iuris, vel statuti dispositione seruata, non tamen potest tollere ius vni parti quæsitum ex iuregentium, vel ciuili, aut etiam ex statuto. Et illa potestas solum operatur in formatione processus, & in solennitate sententiæ, & in his, quæ principaliter à iudicis officio dependent.*

2 *Dilationes multas dare ad iudicis officium spectat.*

1 NOta, quòd vbi iudex, ex forma statuti, vel rescripti habet plenissimam potestatem procedendi & terminãdi, ꝓut sibi placuerit.vel voluerit,nulla seruata dispositione iuris,vel statuti:tũc nõ põt tollere ius q̃sitũ vni parti ex iuregẽtiũ, vel ciuili, vel ex forma alicuius statuti. Vñ si reus ꝓscripserat,nõ põt tollere sibi ius ex ꝓscriptione q̃sitũ. Itẽ si reus est tutus exceptione S.C. Velleiani, vel Macedoniani,nõ põt eũ iustè cõdẽnare.Operaẽ ergo solũ illa ptãs informatione processus, & solennitate sniæ, & in his
2 q̃ dependẽt principaliter ex facto iudicis, vt esset dare multas dilationes,& similia,etiam ex officio, parte nõ instante.Et hanc doctrinam singulariter tenet Bar. in extra vag.ad reprimen.in verbo,videbitur expedire.

ADDITIO.

Nota q̃ vbi iudex.&c. Adde q̃ istud no.refert & simpliciter sequit Sand.in c.canonum statuta.co.20.circa prin.vers.secundò no.de consti.& in c.qualiter & quando.2.§.ad corrigendos.co.2.in prin.vers.tertiò no.de accus.& vide per eundem in c.dilecti filij.col.2.in prin.de iud.

ANNOTATIO.

1 *Statutũ vel rescriptũ, quod dat plenissimam potestatẽ iudici procedẽdi,& terminandi, ꝓut ipsi placuerit, nulla seruata iuris dispositione, omnem iudicij figuram, vel solẽnitatẽ tollere videtur, & reducere rem ad ius naturale, & gẽtiũ.*

2 *Iudicandi facultas si iudici committatur per verba importãtia arbitriũ boni viri, iudex debet sequi omnes regulas iuris ciuilis. Et quid si detur per verba importantia liberam voluntatem?*

3 *Iudici si detur liberum arbitrium, per hoc non potest facere iniustitiam.*

4 *Iudex qui in iudicando habet liberum arbitrium an possit reijcere exceptiones præscriptionis, vel aliam procedentẽ ex mero rigore iuris ciuilis?*

5 *Præscripta bona fiæ possunt retineri salua conscientia.*

6 *Testatore mandante solui debere debita, an intelligatur de præscriptis?*

7 *Iudex secularis non debet seruare præscriptionem mala fide introductam.*

8 *Arbiter, vel arbitrator, cui per formam compromissi data sit facultas procedendi prout ei placuerit, an possit mãdare solui debere debitum præscriptum?*

9 *Iudicis ex officio pendere, dare multas dilationes, & de quibus dilationibus intelligatur.*

10 *Dilatio à iudice ex quibus & quot causis possit dari, & data abbreuiari vel augeri?*

11 *Appellari an possit à breui, vel nimis longa dilatione?*

1 Statutum t vel rescriptum, q̃ dat plenissimã ptãtẽ iudici procedendi,& terminandi,prout ipsi placuerit, vel voluerit,nulla seruata iuris dispositione,oẽm iudicij figurã, vel solẽnitatẽ tollere vr,& rẽ reducere ad ius naturale, & gentiũ. Vñ cõcludẽdum est in hoc casu q̃d q̃ñ cõmittit facultas iudicãdi,si qdẽ ꝓ verba importãtia arbitriũ boni viri, vt est verbũ,Placuerit,vt infrà sing.proximè seq.Matt.tradit,iudex debet sequi oẽs regulas iuris ciuilis.l.1.ff. de arbi.Si verò per verba significãtia liberã voluntatẽ,vt est verbum voluerit.l.cùm qdã.ff.de legatis 2.& l. fideicõmissaria libertas.3.ff.de fideicõm.libe.tunc est liber à regulis ciuilibus,debet tñ seruare regulas iuris gẽtium,seu naturalis æquitatis,vt est casus in cle.pastoralis.de re iud.nã Imperator est solutus legib.& ex vigore suæ ptãtis tollit snïam: tñ quia in q̃busdã facit ibi cõtra naturalẽ æquitatẽ, iõ snïa
3 cassatur.Et ideo t q̃ñ iudici dat liberum arbitrium, ꝓ hoc non põt facere iniustitiã,qa hoc est contra naturalẽ æquitatẽ,sed põt omittere solẽnitatẽ iuris ciuilis, vt est glo.in cle.læpe.in verb.defensiones.de verb.signifi.& per Bar.in
4 l.filius fa.ff.de donat.Sed aũ in dictis casibus iudex possit reijcere exceptiones ꝓscriptionis, vel aliã procedentẽ ex mero rigore iuris ciuilis? dicit Bar.in d.ver. videbitur. q̃d in his quæ ipse iudex habet facere,non tenetur sequi regulas iuris ciuilis,sed in his,q̃ iã facta sunt, ita q̃d ex hoc ius alteri q̃situm sit,vel oblatum,iudex nõ debet immutare, sed tenere,& illud seq. ꝓ quo dicit esse casum in l. bona fides.ff.depos.aliàs esset auferre ius alterius, quod est cõtra naturalẽ æquitatẽ.Et hãc opi.sequtur Ro.in rub.ff.de arbi. in 1.q.etiã si dictum sit,quòd debeat iudicare ẽm æquitatẽ, ꝓ dictum Inn.in c.cura.in fi.super gl. in vers. ꝓscriptũ. de iure patro.Io.An.in reg.poss. de regu.iur.in mercur.vt
5 refert Bal.in authen.ad hæc.C.de vsur.dicunt t.n.ꝓscripta bona fide posse retineri salua cõscientia:conscientia autẽ est ipsa eqtas fundata,ergo.Secundò per dictum Bal.in l.cùm quis.C.de iur.& fac.ign.vbi dicit post Pe. de Bellaper. q̃d sicut ꝓscripta possunt retineri in foro seculari , ita in foro poli,ꝙ ipsam æqtatẽ considerat.Tertiò,qa bona fide præscripta possunt retineri,tãq̃ ꝓscriptione sublatus sit tã naturalis quã ciuilis effectus,vt notat Bar. in l.fi.ff. rẽ ratam hab.in obligationum ferè,§.placet.ff.de act.& obli.& in l. at q natura.§.cùm me absente,post gl.ibi.ff. de neg. gest. Et per Canon.in c.nouit.de iud.& per Bal. in c.1. §. h qs per triginta.si de feudo fuer.controuer. inter do. & agna. Quartò,qa ꝓscriptioni inductæ in odium negligentis nõ põt renuntiari per ipsos contrahẽtes,vt concludit Bar.in l.1.ff.de vsuca.& in l.nemo põt.ff.de le.1.Si ergo expresè non põt renuntiari,ergo nec tacitè ꝑ illud verbum,æqtas: arg.l.cùm quid.ff.si cer.pet.Et licet Ang.in l.1.ff. de negot. gest.& l.sequitur.§.si viã.ff.de vsuca.& Bal.in l.1.in vers. itẽ si cã est cõmissa.C.de ꝓscr.30.vel 40.annor.& in l.si ꝙ hac.C.mãd.dixerit,ꝙ tunc iudex in ꝓdictis casibus potest iudicare,reiecta qualibet exceptione ꝓscriptionis,ea ratione,qa ꝓscriptio dr iniqssimũ iuris sublidiũ , vt in auth. vt eccl.Ro.in §.habeat itaq; Soci.consil.86.incip.in cã.ver.1. qa quo ad curiã.circa fi.vol.1.Tñ eorũ dicta sunt intelligẽda,q̃ñ mala fide qd est ꝓscriptum.ꝙ confirmat ar.eius, ꝙ dixit Bal.in l.id ꝙ pauperibus.C.de episc.& cle.& in l.qb. dieb.§.dñs.ff.de condi.& demon.& ꝑ Bar.in l.legaui.ff.de
6 lib.le.dum q̃runt,ran testatore mãdãte solui debere debita,intelligatur de ꝓscriptis?& cõcludunt, ꝙ si bona fide ꝓscripta sunt,nõ cõprehenduntur,qa bona fide ꝓscripta salua conscia retineri possunt in foro poli.Et dixit Bal.in ca. Quintauallis.de iureiu.arbitratorẽ non posse mãdare alteri parti ꝙ soluat debitũ ꝓscriptum:qa ꝓscriptio est similis solutioni.l.si pupillus.ff.de admini.tut.secus si ꝓscribens
7 sit in mala fide, t qa etiã iudex secularis nõ debet seruare ꝓscriptionẽ mala fide introductã, vt notat Bar. in l. oẽs populi.ff.de iusti.& iure.& Bal.in l.2.C.de ser. & aqua. & in c.fi.de ꝓscri.& Ang.in l.1.C.de iud.in repe.sua.& Canon. in c.si diligẽti.de ꝓscr.Et eãdẽ opinionẽ firmauit idẽ Ro. cons.149.conclusione prima.in penu.dub.& in cons.205. Fulg.cons.107.& Imo. cons.122. & sequit Geor.Nata in dicta cle.læpe.§.non sit tñ:co.17.de verborum signifi.Lanfrã.in trac.de arbi.in vlt.par.25.q.& infirmari põt per notata Pau.de Calt.in l.fi.§.1.in fi.ff.rẽ ratã habi.inducendo. vt per Feli.in c.fi.co.5.vers.demum circa ꝓdicta.de ꝓscri. & per doctores in l.si sic legatum.in princ.vbi Alexan.cõ. 3.post Imo.& ibi Iaſ.in fi.nu.29.ff.de lega.1.& Ang.Are, in §. in bonæ fidei.co.fi.Insti.de actio.& Are.in c. dilecti si lij.co.2.vers.in contrarium.vbi Fel.co.2.de iud.vbi id etiã
8 t extẽdunt ad arbitrum, vel arbitratorẽ,cui talis data sit ꝑ cõpromissum authoritas.& tradit Catellia . Cotta in memora.in verbo,præscriptionis exceptio.& Felin.in rub.de præscri.co.50.nu.2.ver.sed aduerte.& ad ꝓdicta faciunt latẽ deducta per Hip.de Marsi.in practi.crimi.in §. diligenter.nu.26.cũ seq.& in l.quæstionis modũ.nu.70.ff.de qu.
9 Et dum hic subdit Matthæus,quòd t ex facto iudicis pendet dare multas dilationes,cogita,an id ꝓcedere possit in
10 dilationibus à iure ordinatis:de quo vide Bart.l.2.ff. de re iudicata.vbi ponit t etiã decẽ cãs,ex quibus põt dari dilatio & data abbreuiari,vel augeri.& in authentica , qui semel. C.qũo & quando iudex.& ibi Cy.& in l.1.C. de donatio. & per Dynum in c.indultum.de reg.iur.in 6.& Spe.in titulo,de dilati.§.1.Et quid in causis maioribus & grauioribus
11 t radit Guido Papæ decis.Gration.429.nu.5.Et t an à breui,vel nimis longa dilatione possit appellari t radit idẽ Guido decis.436.nu.86.vers.sed vltra quæro. Gab. Sar.

XV.

1 *Verbum, Placet, denotat arbitrium boni viri: Sed verbum, Libet, liberum arbitrium.& in addi.nu.1.3.& 4.*

1 NOta, t quòd verbum,Placet, denotat arbitrium boni viri.l.fideicõmissa.§.quãq̃.ff.de legatis 3. Sed verbũ, Libet,vel Libuerit,denotat liberum arbitrium.l. fideicõmissaria libertas.3.in princ.ff.de fideicõmiss. libert. ponit Bar.in l.alio.co.3.vers.procedo vlterius.ff. de aliment.& cib.leg.& l.si fic.in prin.ff.de leg.1.

ADDITIO.

Nota,ꝙ verbũ,Placet,&c. Adde ꝙ istud verbũ importat arbitrium boni viri,tenet Bal.in l.fi.§.1.C.cõia de le. Abbas in c.verũ.in 2.co.de foro cõpe.& q̃d verbũ,Libet,importet liberã voluntatẽ,tenet etiã Ale.in l.si sic. hic allegata in 1.co.est re.in l.fideicõmissaria libertas.3.ff.de fideic.libe. per quã legẽ dicit Bart.in d.l.si sic.quòd verbũ , Placebit, importat arbitriũ boni viri,cõtra illud,ꝙ suprà dictũ est.

ANNOTATIO.

2 *Commissio si alicui fiat ad bene placitũ alicuius, intelligitur facta arbitrio boni viri.*

3 *Debitor si promittat creditori soluere debitum in quocunque loco sibi placuerit intelligitur, arbitrio boni viri.*

4 *Verba significantia liberum arbitrium quæ nam sint? Et quæ denotantia arbitrium boni viri?*

5 *Ille, qui põt aliquid facere arbitrio suo, an teneatur de culpa?*

6 *Commissio si fiat in alicuius liberam voluntatẽ, an ille possit arbitrari quomodo velit, etiam iniustè?*

7 *Iudex in criminalibus virtute liberi arbitrij in procedendo sibi concessi, non potest præferre iniquum æquo.*

8 *Iudex si ex forma statuti possit liberè inquirere, tñ nõ poterit inquirere nõ procedente fama, vel plus, quàm sint indicia.*

9 *Cõmissio si facta sit in alicuius liberã voluntatẽ, an si iniquè arbitretur, reductio ad arbitrium boni viri peti possit?*

10 *Statutum quod dat liberũ arbitriũ iudici in certis causis, intelligitur de ea libertate, quæ contineat in se æquitatem.*

11 *Arbitrium omne in re aliena commissum, intelligitur commissum cum iustitia, quibuscunque verbis committatur.*

12 *Verba, quæ aliàs importarent liberã volũtatem, si agatur de præiudicio tertij, intelliguntur de arbitrio boni viri.*

13 *Voluntas in compromissis, pro discretione, & arbitrio boni viri accipitur.*

14 *Iudex in his, quæ eius arbitrio sunt commissa, debet seruare æquitatem.*

1 Quòd t verbũ, Placet, denotet arbitrium boni viri, tex. est in l. Thais ancilla.§.fororem.& l. Lucius. 1.& ibi Bar.ff. de fideic.libertatibus.& Bar.in l.cũ ꝓponas.C. de fideicõ. libertatibus.& in l.itẽ si vnus.§.idẽ Põponius.ff.de arbitris. & in l.creditor.§.Lucius.ff.mãdati.& in l.si quis arbitratu. co.3.ff.de verborum obligationib.& Bal.in l. captatorias. co.1.& 2.C.de testa.mili.Quòd ꝑtertim ꝓcedit,q̃ñ addit
2 aduerbiũ,Bñ. Vnde t si fiat cõmissio ad bñplacitum alicuius,intelligitur facta arbitrio boni viri.ita notat Bal.in l.fi. §.1.in 3.notabili,per illum te.C.cõia de leg. Abb.in c. verum.co.2.in vltimo notabili,per illum tex.de foro cõpe. Gemi.in c.eorum in 2.co.de priuile.in 6. Facit q̃d notãt doctores in l.si cõuenerit.ff. de iurisdictione oĩum iudic.
2 vbi dicunt, t quòd si debitor ꝓmitteret creditori soluere debitum in quocunq; loco sibi placuerit, pactum nil relevabit,q̃ñ intelligitur arbitrio boni viri.Et tradit Mantua cons.7.casus ita se habet.co.2.vers.3.& vlti.nu.15. & do. Abb.in cons.4.in fi.& in cons.110.in prin.vol.2. Verbum
4 t autẽ, Libet, quòd liberum arbitrium denotet, adde text. in l.1.in prin.ff.de mili.testa.& in l.etiã.in prin.ff.de bonis libe.facit l. ꝓcurator cui libera.ff.de ꝓcur. Idẽ etiã de verbo, Volo.l.cùm qdã.ff.de le.2.l.vtrum.§.cùm quidã.ff. de reb.dubijs.& Bar.in l.cẽteſimis.§.fi.& ibi Imo.ff. de verborũ obligat. Vel si hæc duo verba, Libuerit,& Voluerit, simul,iungãtur,quia etiã tunc liberã voluntatẽ importãt, vt est tex.notabilis in c.2.de sequest.possess. & fruct.vers. pro luæ distribuunt libito voluntatis.& ibi Abb.in 3. notab.& Bal.cõsi.195.vol.2.incip.laudare vos & cõmẽdare. co.5.per l.qa poterat.ff.ad Trebellianum.& l. cùm ꝓponas.C.de hæredib.instituẽ. Et t de verbis significantibus liberum arbitrium,vel arbitriũ boni viri,latissimè tradunt
5 Imo. Alexãde. Ias.& cæteri Moderni post Bar.in dicta l.si sic legatum.ff.de le.1.Bar.in dicta l.100.§.fi.Pau.de Cast.in l.si qs.§.iusſum.nu.8.& 9.ff.de acq.hæredi.Feli.in c. ne innitaris.& ibi Barb.de constit.& Fel.in c.1.nu.76.& ibi Deci.nu.21.de consti.latissimè Geor.Nata in repeti.clem.sepe.de verb.signifi.Go zad.cons.91.prima facie.num.9.& cons.100.circa ea q̃ deduxi.nu.11.& Deci.consi.493. viso tenore.nu.18.Ale.cõs.65.co.2.cons.80.co.9.& 11.& cõs. 47.co.7.& cõsi.102.& cõs.140.vol.1.& in consi.12.co.1. & consi.14.& consi.41.co.fi.vol.2.& in cõs.205. in 2. co.
6 vol.2.vbi ponit , vtrũ ille t qui põt facere aliquid arbitrio suo,teneatur de culpa,& cõs.214.co.2.& 3. & in consi.1. vol.4.& plenissimè ꝑ Gui.Pap.decisi.Gration.475. In iure.vbi ponit q̃ sint verba quæ importẽt liberã potestatẽ, & quæ arbitrium boni viri.& P.Girad. sing.6.nu.4. Notãdum tñ est,quòd t q̃ñ qd est cõmissum in alicuius liberam voluntatẽ,ille põt arbitrari qũo vult etiã iniustè.l.cùm quidã.ff.de le.2.dũ tñ dolus malus absit.l.creditor.§. Lucius. ff.mand.& Bar.in d.l.si sic legatum. in prin. & in d.l. 100. §.fi.co.1.in fi.ver.quæro quãta est virtus.nu.8.& in l. fidei commissa.§.fi sic.nu.5.ff.de le.3.& in l.filius familias.ff.de dona.Ant.de But.& Imo.in c.1.de const.& Bal.in rub.C.
8 de pœna iud.q malè iud.in 2.q.Istud tñ limita t nõ ꝓcedere in criminalibus,in quibus iudex virtute liberi arbitrij in ꝓcedendo sibi concessi, nõ poterit præferre iniquum æquo,& sic nõ poterit deuenire ad tortura , nisi ꝓcedentibus indicijs,vt per Gãd.in trac.malesi.in rub.an potestas qui habet arbitrium.quẽ refert & sequitur Ale.consi.65. vol.1.inci.habita sup cõtis in superiori themate. col.2. Idẽ tenet Fulg.cons.149.super inquisitione formata.Et sacit quod notat Bal.in c.1.per illum te.in vers. liberum.cũ
9 gl.de of.or.vbi tenet quòd si statutum t disponat, q̃d potestas possit liberè inquirere,tñ non poterit inquirere nõ ꝓcedẽte fama,vel plus,quã sint indicia. Et ad idem allegari põt quod scribit idem Bal.in c.licet vndique.post gl.ibi, de offi.or.ꝙ licet Papa,vel Princeps mãdet inquiri in gñe, tñ hoc debet intelligi,& limitari,fama ꝓcedẽte , & non aliter.Itẽ requiritur citatio,& testes debent esse idonei ẽm eum ibi,quæ sunt notãda in practica,vt tradit idẽ Ias.in d. l.si sic legatum.nu.17.ff.de le.1.Et plenè per Hip.de Marsi. in prac.cri.in §.diligẽter.nu.24.& in §.cõstãte.& in l.q̃stionis modũ.nu.70.ff.de q.& in repe.rub.C.de ꝓba.& Cata. in trac.syndi.in ver.139.inci.adde quòd si datur arbitriũ.
10 potestati.Et iõ t tãte hac limitatione, dubito de primo dicto,ꝙ facta cõmissione in alteri liberã volũtatẽ,ille etiã iniustè possit arbitrari , & ꝙ partes illius determinationi stare teneant , nec posset peti reduci ad arbitriũ boni viri, vt tenuit Ab.in c.1.in 3.no.de his q̃ fiũt à mai. par.c. ꝑ ea q̃ no.Bal.in l.si qs maior.in 1.no.C.de trãsac. vbi dicit,ꝙ

11 si statutū †dat liberū arbitriū iudici in certis causis, q̄ a dictū statutū tēdit in p̄iudiciū tertij, debet intelligi de ea libertate, q̄ cōtineat in se æquitatē, nō autē, q̄ possit p̄ferre iniquū æquo, & facit quod dixit idē Bal. in l. 1. p illū text.
12 ff. de sol. q̄ oē arbitrium †cōmissum in re aliena, intelligit̄ cōmissum cum iustitia quibuscunq; verbis cōmittat̄. Prae
13 tereà adduco, quia verba †q̄ aliàs importarēt liberā voluntatē, si agatur de p̄iudicio tertij, intelligunt̄ de arbitrio boni viri, ne tertiò p̄iudiciū inferat̄, vt notab. dixit Anto. de Butr. in d. c. 1. co. penu. vers. non obstat. de cōsti. Lap. alleg. 61. visis literis. co. 2. Abb. in c. dilecti. de iudi. & colligitur ex dictis Bar. in d. l. filiusfamiliàs. ff. de donat. & in l. 1. ff. de milit. testa. Cū ergo in cōpromisso tractetur de p̄iudicio tertij, cōcludēdū est, q̄ p̄dicta verba p arbitrio boni viri intelligant̄. Et istud est quod voluit Bal. in c. Quintauallis.
14 circa fi. de iureiu. quòd in †cōpromissis voluntas p discretione, & arbitrio boni viri accipit̄. & faciūt q̄ dixi suprà in singulari 14. q̄ licet talis liber sit à regulis ciuilibus, tñ debet seruare regulas iuris gētium, seu naturalis æquitatis p clem. pastoralis. de re iud. Et dicit Feli. in c. q̄m frequēter.
15 §. porro. in 2. co. vt lite nō contest. quòd in his, †q̄ sunt cōmissa arbitrio iudicis iudex debet seruare æquitatem. Et ideo pro concordia, & declaratione p̄sentis quæstionis recurrendum esse censeo ad ea quæ scribit Lanfrā. de Oria. in trac. de arbi. in prin. co. 5. versi. arbitriū duplex est. & p̄ceptor meus Do. Marcus Antonius Blanc. in suo solenni tractatu de compromissis. in 10. q. principali. in prin. quæ gratia breuitatis hic omitto. Gab. Sar.

XVI.

1 Verbum, Iudicio tuo, liberam voluntatem ne, an arbitrium boni viri significet?

1 NOt. quòd verbum †Iudicio tuo, significat liberam voluntatem, & hoc tenet Bar. in l. si sic. in princ. ff. de le. 1. ad quod allega. l. Thais. §. Lucius. ff. de fideicom. liber. Sed Bar. seipsum correxit, & tenuit contrarium quòd significat arbitrium boni viri, in d. extrauag. ad reprimendum, in verbo prædicto, Videbitur expedire.

ADDITIONES.

Not. quòd verbum Iudicio, &c. Et quòd ista verba importēt arbitriū boni viri, & non liberam voluntatē, tenēt Alc. & Imo. in l. si sic. de qua supius p c. forus. in verbo, iudicio. & in ver. iudex. de verb. signifi. & licet ipse nō dicat, idē voluit Bar. sibi cōtrarius in extrauag. hic alle. Bal. in l. volūtatis. circa secūdā co. C. de fideic. pbat̄ in c. illud de cle. exc. & in c. inter corporalia. de trāslatione epis. cōsonat te. in c. verū. de fo. cōpe. & in l. cùm p̄tor. §. 1. in gl. in verb. iudicio. de iud. sequit̄ Fel. alia adducēs in c. 1. co. 16. de cōsti. vbi fortè p. 4. co. de istis similibus verbis pleniùs loq̄tur q̄ alibi.
Adde te. in c. irrita. in versi. iudicauerit. 35. q. vlt. Et tradit Benedic. de Plumbi. in d. §. Lucius. Ale. consi. 31. vol. 1. Ro. in rub. ff. de arbi. co. 3. ver. itē pone quòd dictum sit, quòd iudicio suo. Et Lanfran. de Oria. in trac. de arbit. colum. 6. in prin. versi. dubitatum fuit Ant. de Butr. & Imo. in ca. 1. de consti. & vide quæ dixi suprà singulari 14. & 15.

XVII.

1 Statutum, vel ius commune si actori ad probandum dilationem præfigat, eo nihil probante, non propterea de causa liquere dicitur: & ideo reus diffinitiuè non absoluitur, sed solum ab instantia, vel obseruatione iudicij. Secus si a iudice præfixa fuerit. & in addit. nu. 1.
2 Reus quando debeat absolui diffinitiuè, & quando tantùm ab obseruatione iudicij actore infra terminum legis, vel iudicis non probante, & in addit. nu. 2.
3 Contumax aliquando est melioris conditionis, quàm præsens.
4 Sententia lata dolo alicuius litigantis contra contumacem est nulla, sed lata contra præsentem valet, licet posset restitutio dari, vel doli exceptio opponi.
5 Iudex potest indistinctè de facto supplere pro absente, etiā per contumaciam, quòd tamen in fauorem præsentis facere non potest.
6 Iudex nunquam pōt pronūtiare positiones haberi pro cōfessis parte etiā per verā contumaciam absente, quia respondere debet. Secus si sit præsens, & in respondendo contumax.
7 Deliquēs nō debet esse melioris cōditionis eo, qui nō deliquit.

1 NOta, q̄ q̄ncūq; †est p̄fixa actori à iure cōi, vel statuto dilatio ad pbādū, eo nihil pbāte, nō pp̄terea dr̄ liq̄re de cā, & iō reus nō pōt absolui diffinitiuè, sed solū ab instātia, seu obseruatione iudicij. l. pperādū. §. & si qdē pars
2 actoris. C. de iud. Secus †si terminus fuisset p̄fixus à iudice q pcessit in cā, vel à delegāte, q mādasset cām terminari infra certū tps: nā tūc absolueretur diffinitiuè reus, & hāc regulā ponit Bar. in l. admonēdi. co. 2. i ver. q̄ro primò. nū. 13. ff. de iureiu. Sed hæc dr̄ia debet intelligi, q̄n reus petit se absolui actore absente, sed si vterq; litigātiū esset p̄sens in iudicio, debet reus absolui diffinitiuè, etiā in primo casu. l. qui accusare. C. de edēdo. & istā limitationē mirabiliter sentit gl. in l. pperandum. §. & si quidē pars actoris. in
3 versi. termino. C. de iud. Et ex hoc sequitur, †quòd hoc casu cōtumax est melioris cōditionis, quā præsens. Simile
4 habetur alibi, quia sñia †lata dolo alicuius litigantis contra cōtumacē est nulla, sed lata cōtra p̄sentē, valet, licet posset dari restitutio, vel opponi exceptio doli. l. si p̄tor. §. Marcellus. ff. de iud. iūcta l. diuus. ff. de re iud. Similiter videm
5 quòd †iudex pōt indistinctè supplere de facto p absente etiā per contumaciā. auth. qui semel. C. quo. & quā. iudex. & in l. ampliorē. in prin. C. de app. hoc tñ nō pōt in fauorē p̄sentis. no. in rubro & nigr. Codicis, vt quæ desunt aduo
6 cat. part: Itē alibi videmus, quòd †iudex nunquā pōt pronuntiare positiones haberi pro cōfessis absente parte, etiā per verā contumaciā, eo quia debet respondere. Secus esset, si esset p̄sens, & cōtumax in non respondendo, vt est textus in c. 2. de confes. lib. 6. Et sic possunt haberi ex præ
7 dictis limitationes ad illam regulā, quòd †delinquens non debet esse melioris conditionis eo, qui non deliquit. l. non solum. 1. ff. de noxa. & c. eum qui. de præben. lib. 6.

ADDITIO.

Nota, quòd q̄ncūq;, &c. De materia huius notabilis dicti vide latè p Bar. vbi ponit doctrinā, & ibi plenè p alios, p̄ertim per magistrum meū Ias. co. 14. in fi. & seq. in l. admonēdi. ff. de iureiu. plenè etiam per Ale. post alios in l. properandum. §. & si quidē. C. de iud. hic allegat. per Bart. Cæpolam cautela sua 93. incip. sæpe contingit. plenius per magistrum meum Ias. in repe. d. l. admonendi. col. 38.

ANNOTATIO.

1 Dilatio perēptoria quādo est præfixa actori à lege, vel ab hoīe ad probandum, eo nil probāte, non propterea dicitur liquere de causa, sed tantùm non sufficienter actitatum esse.
2 Iudex quando debeat absoluere reū ab obseruatione iudicij, non autem diffinitiuè? Et quando e contra.
3 Sāctitas p̄sonæ nō facit vt sibi credatur in p̄iudiciū alterius.
4 In criminalibus etiam ciuiliter motis probationes luce meridiana clariores requiruntur. unde actore non probante reus diffinitiuè absoluitur.
5 Actore non probāte reus quòd absoluitur, qualiter procedat, & intelligatur?
6 Diffinitiuè quē esse absoluendū; vel ab obseruatione iudicij q̄o intelligatur, & qui & quales effectus inde resultent?
7 Actor à principio anteq̄ sit sibi oblatus terminus ad probandum, potest iuramentum deferre reo, qui cogitur iurare.
8 Regula l. qui accusare. C. de eden. multipliciter limitatur.
9 Iudex an debeat procedere ad diffinitiuam absoluendo reū, quando in termino probatorio superuenisset aliquod impedimentum, ob quod actor probare non potuisset?
10 Probationes etiam sine vlla dilatione factæ valent.
11 Sñia diffinitiua lata non dato termino ad probandū, valet.
12 Iudex pōt indistinctè supplere de facto p absente cōtumace, q̄ non pōt in fauorē præsentis & quibus casibus hoc sit verū?
13 Iudex an & quando possit pronuntiare positiones haberi pro confessis parte per contumaciam absente?
14 Intellectus c. ij. de confessis. in 6.
15 Citatio rei simplex an tūc sufficiat, vt eo nolēte respōdere habeatur pro cōfesso, quando in citatione esset insertus tenor positionum vel interrogationum?
16 Contumax in non respondendo positionibus an tūc habeatur, pro confesso, quando in citatione addita est comminatio iudicis, quod n si cōparuerit, habebitur pro confesso? Et quid si iussus sit à notario de commissione iudicis?
17 Contumacem quem esse sufficit actis apparere, licet aliter nō pronuntietur illum esse contumacem. Fallit quo ad hoc vt pœna transeat ad hæredes.
18 Iudex quando possit proferre sententiam contra reum contumacem tanquam contra confessum?
19 Iudex non pōt citando comminari, q̄ reum habebit pro confesso, licet ratione contumaciæ possit aliam pœnam imponere.
20 Contumax non debet esse melioris conditionis quam obediēs.
21 Malus bono non debet esse priuilegiatior.
22 Malæ fidei possessor inter dum est melioris conditionis, quam bonæ fidei.
23 Contumax an dicatur delinquere?
24 Cōtumax in ciuili qua pœna puniatur? & qua in criminalibus:
25 Cōtumax si quis fuerit in respondēdo positionibus, & ob id habitus sit pro confesso, poterit tamen probare contrarium.

1 Q̄n †est præfixa actori à lege, vel ab homine dilatio p̄emptoria ad probandū, eo nihil probante, nō p p ea dr̄ liquere de causa, sed tm̄ nō sufficiētur actitatū esse. est te. in d. l. properandū. in §. & si quidē pars. ibi, & si quidē nihil sufficiēs actitatū est. tradit Spe. in ti. de sentē. platio. §. nūc vidēdū. ver. illud & Ant. de Bur. & Abb. in c. fi. de iudi. & cōmuniter tradunt doct. in dicto §. & si qdē pars. & Bar. in l. idē Pōponius. §. fi. ff. de arb. & Bal. in authē. qui semel. C. q̄uo & q̄n iudex. qui etiā dicūt, q̄ reus hoc casu nō pōt diffinitiuè
2 absolui, sed tm̄ ab obseruatione iudicij. Quod tñ est intelligendū q̄n actor lite cōtestata, vel habita p cōtestata se absentauit, & nil infra terminū produxit, tunc. n. cum nō sit factus processus, neq; de causa iudici ex actis constare possit, reū diffinitiuè absoluere nequit, sed tm̄ ab obseruatione iudicij. & ita propriè loquitur tex. in d. §. & si quidem pars. s̄m cōmunē doctorū intellectū. Si verò producto libello, & exceptionibus rei, replicationibus, & triplicationibus vtriusq; partis, infra dictū terminū actor nō pbauerit intētionē suā, tūc actore nihil probāte, vel si reus exceptiones suas probauerit, debet reus diffinitiuè à iudice eo p̄sente & petēte, absolui, iuxta d. l. q accusare. C. de edē. quia tūc cōstare pōt ex actis iudici de cā, & ex illa absolutoria oritur exceptio rei iudicatæ. Qd̄ procedit etiā si actor sit p̄sona honesta & legalis, & reus esset malæ cōditionis & famæ, vt per gl. in c. sicut in fi. de sent. excōmu. q̄ dicit, q̄ san
3 ctitas †p̄sonę nō facit, vt sibi credatur in præiudicium alterius, & quia vbi agitur de p̄iudicio tertij, p̄sumptio bonitatis nō attēditur, vt no. Abb. in c. cū in iure. de offi. deleg. & quia p p qualitatē personæ nō receditur à regulis iuris, cōmunis, vt not. Bal. p illū textum. in c. 1. in fi. vt lite pēdēte. & in c. iurauit. col. 3. de pbatio. & per Deci. in c. postremo
4 de appellatio. Qd̄ etiā †uerū est in criminalibus, quāuis ciuiliter motis, vt per gl. in c. cū sunt. in gl. fi. de regulis iuris, in 6. & Ale. in cons. 66. viso. col. 1. vol. 1. in illis. n. requiruntur probationes luce meridiana clariores. l. fi. C. de pbatio Ias. & alij in dicta l. admonēdi. ff. de iureiuran. & Deci. post
5 doct. in dicta l. qui accusare. nu. 13. Itē hoc procedit †etiā si cōstet reū nullum ius penitus habere, quia solū ius actoris cōsideratur l. fi. C. de rei vēdicatio. Vel si reus assumpsisset onus probādi, & defecisset, quia per hoc nō debet reus cōdēnari, ex quo actor nō pbauit, vt p gl. in l. circa. vbi Bart. ff. de pbatio. & Salic. in l. 2. C. de probatio. & ita determināt doct. in dicto §. & si quidē pars. & Bald. & Philip. Frāc. in dicto c. cū sunt de regulis iuris, in 6. Aretin. & Moder. in dicta l. qui accusare. Riminal. in l. edita column. 16. C. de edend. Iason. in l. iusiurand. §. fin. ff. de iureiurand. vbi po-
6 nit † qualiter intelligatur quòd dicitur, diffinitiuè quem esse absoluēdum, vel ab obseruatione iudicij, & qui, ac quales effectus inde resultēt, & dominus & præceptor meus Alcia. in tract. de p̄sumptio. in 44. p̄sumptio. tertiæ regulę. & Domi. Hiero. Cagnol. in l. fauorabiliores. nu. 13. ff. de regulis iuris. & Cur. Iū. in l. post edictum. in fin. ff. de iudi. Et
7 addet †q̄ actor à principio antequā sit sibi oblat terminus ad probandum, pōt iuramētum deferre reo, qui cogitur iurare. ar. l. manifestæ turpitudinis. ff. de iureiurā. declarando
8 vt latè dixit Deci. in c. 2. col. 2. & 3. de probatio. Regula †tñ dictæ l. qui accusare. multipliciter limitatur, vt ibi per Iacob. Butri. Bald. & Salic. vbi assignāt septē fallētias. Sed plures ponit gl. in c. 1. vt eccle. benefic. & Sp. in ti. de probatio.
9 in §. probare. versi. nūc ad propositū. Sed quid si †in termino pbatorio superuenisset aliq̄d impedimētū, ob q̄ actor probare non potuisset, an tunc iudex debeat procedere ad diffinitiuā in absoluēdo reū? Dic q̄ sic, nisi actor petat sibi cōcedi probationem per in integrum restitutionē, si est tale impedimentū q̄ non potuit preuideri, vt not. Spe. in ti. de dilatio. in §. 1. versi. sed quid certè. pro quo facit te. in l. si per p̄torem. §. si færiæ. ff. ex quibus cau. maior. & Cy. in l. 2. circa mediū. ff. si quis cautio. & Soci. in reg. 385. incip. probatorio termino. in 5. limitatione. Et si iudex aliū terminum ad probādū dare denegauerit, vel appellet ab ipso grauamine, vel habeat recursum ad superiorē per viā querelæ. quo casu erūt ligatę manus iudicis, vt vlterius in causa producere nō possit, vt in auth. vt differ. iudic. in princi.
10 & Bald. not. in l. 2. in 11. q. C. de episc. audiē. Vel †etiā statim denegato sibi alio termino suas probationes etiā sine vlla dilatione factæ valent, vt per Bartolū in l. fi. ff. de ferijs. & ibidē Alber. de Rolat. Bal. Ang. & Moder. & Bart. in extrauagā. ad reprimendū. in verbo, sine figura. & doct. in c. licet
11 causam.. de probatio. Imo fortius †valet sentētia diffinitiua lata non dato termino ad probandū, vt notat Bal. in l. petēdæ. in tertio notabi. per illū textū, C. de tēporibus in integrū restitutio. petēdæ. & tradit Ias. in repetitio. l. admonēdi. col. 33. nu. 79. ff. de iureiurā. In quātū aūt dicit hic, q̄ iu
12 dex †pōt indistinctè supplere de facto pro absente cōtumace, q̄ nō pōt in fauorem præsentis, illud est verum, in casibus in quibus pōt contra absentē peruenire ad diffinitiuā sentētiā, tunc. n. iudex pōt supplere de facto inducēdo probationes pro absente. dicta authe. qui semel & dicta l. ampliorē. in princi. & ibi not. Barto. & in l. 1. C. vt quæ desunt aduoca. part. iudex. supple. Si vero cōtra absentē ad diffinitiuā peruenire nō pōt, tunc iudex non pōt de facto supplere. l. age. C. de trāsact. quā ita intelligit Bart. in dicta l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. Est verū, q̄ in primo casu, an pro absente per contumaciā iudex supplere possit, variant doctores, nā Bal. in dicta l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. & in dicta l. ampliorē. vult, q̄ illud non procedat q̄n absens esset cōtumax, & appareret eū esse absentē ex minus probabili causa, nā tunc iudex non debet supplere pro eo, nisi quatenus acta loquātur, per l. properandū. §. cum aūt eremodiciū. C. de iudic. Secus si esset absens ex probabili causa. & ita intelligit d. l. ampliorē. cum quo trāsit Ro. in dicto §. cum autē. & Pau. de Cast. in dicta l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. Bar. vero in dicta l. 1. absolutè & indistinctè & istud tenet, & sic etiā q̄n absens esset cōtumax. Cuius opinio videtur verior per sua iura quæ ibi allegat, q̄ indistinctè loquuntur, & per gl. quæ hoc tenuit in c. bonæ. 1. de postul. prælato. & cōmuniter ibi sequuntur doct. & gl. 30. q. vlti. c. iudicātē. & Inno. in c. veniens. de accusa. & Alexan. in dicta l. 1. nu. 9. & vide Barto. in l. 4. §. hoc autē iudicium. ff. de dā. infect. & in l. penultima. §. ad crimē. ff. de publi. iudi. in 3. col. Et dū dicit, q̄
13 iudex †nunquā pōt pronuntiare positiones haberi pro cōfessis parte per contumaciā absente, secus si esset præsens, & cōtumax in nō respōdēdo, iuxta d. c. 2. de cōfes. in 6. Dic q̄ istud nō est ita simpliciter intelligēdū. Nā ad hoc vt ille
14 te. habeat locū, tria cōcurrere debēt. † Primò, q̄ sit iussus respōdere per iudicē in præsentia, vt tenet gl. in dicto c. 2. in ver. iussus. & ibi Arc. nec sufficit q̄ sit citatus per nuntiū vel per epistolā, vt per Dy. in reg. cōtra eū. de reg. iu. in 6. Spe. in ti. de positio. in §. 9. ver. licet vbi hoc limitat, nisi citatus dixerit nolle respōdere, vel venire, q̄a tūc est verè cōtumax, vt no. gl. in c. venerabilibus. §. secus. de sentē. excō. in 6. po-

in 6.poterit tũc iudex absque alia citatione declarare eum haberi pro cõfesso.facit gl.magna in fi.in l.1.§.fi.ff.si quis ius dicẽ.Secũdo limitat,nisi iudex in citatione cõminatus fuerit,q̃ nisi cõpareat,habebit positiones pro cõfessis,qa tũc illo nõ cõparẽte poterit iudex pronũtiare eũ haberi p confesso.& sic intelligit Spe.in cõtumace,itẽ citato cũ cõ
15 minãdo imponere talẽ pœnã. Et qñ in citatione esset insertus tenor positionũ, vel interrogationũ, an tũc sufficiat simplex citatio, vt eo nolẽte respõdere habeatur pro cõfesso? vide Iac.Bu.in l.2.§.q̃ si actor.C.de iura.calu.q̃ tenet q̃ sic,& facit in ar.in c.mulieres.in fi.de sen.excõ.Sed cõtrariũ tenuerunt Pet.de Anch.& Domi.in d.c.2.p gl.ibi,quia licet mittat copia positionũ,tñ iudex nõ interrogat,nec iubet.& in hoc casu est rõ diuersa,cũ maior sit contumacia
nõ respõdẽtis ad verbũ iudicis,q̃ qñ p nuntiũ,vel epistolã vt l.2.C.qũo.& qñ iud.& ita videtur sentire Bal.in d.§.q̃ si
16 actor.Et qd̃ si addita fuerit cõminatio iudicis,q̃ nisi comparuerit habeat p cõfesso,an tũc his simul iũctis cõtumax habeat p cõfesso? Dic q̃ sic ẽm do.Ant.de But.& Imol. in c.penul.de iuramen.calũ.Et qd si sit iussus à notario de cõmissione iudicis tradit Do.in d.c.2.vbi tenet q̃ nõ. Qd̃ tñ debet intelligi,nisi notarius hoc faceret in p̃sentia iudicis,& ex eius cõmissione,quo casu haberet locũ dispositio d.c.2. ex quo iudex est p̃sens & cõmittẽs.ar.l.oĩum.C. de test.& per Bal.in l.nemo.C.de sentẽ.Secũdo regrit ad hoc, vt ille te.in c.2.de cõsessis,lib.6.habeat locũ, q̃ cõtumax
nõ posit suã contumaciã excusare,vt not.in l.si filius.1.ff. interrog.act.& p Bal.in l.1.C.de cõfes.in 8.char.vbi addit
17 tertiã, q̃ sufficit, q̃ ex actis appareat quẽ esse cõtumacẽ, licet alter nõ pronuntietur illũ esse cõtumacẽ: nã alia declaratoria nõ requirit.& per Host.& alios in c.fi.de iuramẽ.cal. nisi quò ad hoc,vt talis pœna trãseat cõtra hæredẽ,quia nũquã cõfessio defuncti obligat hæredẽ, nisi p̃cesserit sentẽtia declaratoria l.eius q̃ delatorẽ.ff.de iure fisci.& p Frãc. Cur.Senior.in l.2.§.q̃ obseruari.in materia positionũ, & interrogationũ,col.2.nu.8.in 6.breuiloq.nã iusta causa absentiæ p̃bata processus reuocatur,vt p Spe.in tit.de noto. crimi.in §.1.& in notab.q.tradit do.Hiero.Gigas in suo solẽni in tract.de crimi.læsæ maiest.li.1.in rub.qualiter in crimi.læsæ maie.p̃cedatur.q.18.Tertio q̃ positiones ei fiant lectæ & datæ intelligi,vt p Bal.in d.l.2.§.q̃ si actor.C.de iuramẽ.calũ.Si tñ antequã positiones ei legãtur,recusaret qs ad iussum iudicis respõdere,vel nollet audire,& recederet haberet locũ d.c.2.& facit c.2.de dolo & cõt.in 6. & Phil.
18 Frãc.in d.c.2.col.4.in princ.Et ideo iudex tũc istis cõcurrẽtibus poterit ferre sententiã cõtra eũ, tanquã cõtra confessum,si tñ iudicialiter liqueat de causa,nã aliàs nõ posset cõtra cõtumacẽ ferri sentẽtia diffinitiua.Qd̃ p̃cedit tã in ciuilibus,q̃ in criminalibus,vt in l.properandũ.§.& si quidẽ.C.de iudi.& l.absentẽ.ff.de pœ.& no.in c.veritatis. de dol.& cõtu.& Per.de Anc.in d.c.2.de cõfes.in 6. & Bal.in
19 l.1.ff.si quis ius dicẽ.nõ obtẽpe.vbi notab dixit,q̃ nõ potest iudex citãdo,cõminari,vel interloqui, q̃ eũ habebit p cõfesso,licet rõne contumaciæ aliã pœnã imponere possit,vel nisi esset cõtumax in respõdẽdo positioni,cuius cõfessio decideret totã cãma,lias nõ posset ad iniam pueniri nó probatis p̃bãdis,vt in l.intra vtile.ff.de mino.Et dum
in fine tãgit regulã l.non solum.1.ff.de noxal.actio. dic q̃
20 ea lgñaliter procedit,nã cõtumax t nõ debet esse cõditionis melioris q̃ obediẽs.c.cum cõtingit.extra de dolo & cõtu.& c.1.in fi.de postul.plato.Nec debet dãnum inferri bono & deuoto,& lucrum malo,& crudeli.insti. de donatio.
21 §.fi.Et delinquẽdo t hó nõ fit locupletior.l. pretia rerũ.ff. ad leg.Falci.& tradit Albe. de Ros.in d.l.non solũ.facit causam q.de p̃bẽ.in 6.vbi dr̃, q̃ nõ decet,vt stultus melioris q̃ pitus cõditionis existat,vel q̃ inuasor eo, q̃ iuste ingredit, priuilegio gaudeat potiori.16.q.1.c.legi epistolã.l.Seruius ff.qd̃ vi aut clã.l.regul.§.antepẽ.ff.de iuris & fact.ign.Nec ex delicto qs facit conditionẽ suã meliorẽ.l.3.§.1.ff.de dona. inter vir. & vxo.l.si à patre,§.si prædo.ff.de petit.hære.

Et sic etiam procedit in contumace.Nec obstat qd̃ hic dr̃ per Matthæum de absente per contumaciã. Nã pro solutione facit qd̃ not.Albe.Ros.in l.in pecuniarijs.nu.2.ff.de
22 fer.vide ibi p eũ.Et addet qd̃ interdum malæ fidei possessor est melioris conditionis,q̃ bonæ fidei,vt patet ex not.
23 ff.de rei vẽdi.itẽ.§.fi.Et dũ innuit,qd̃ contumax t dicat de linquere,& q̃ cõtumacia sit delictum,adde Ale.in l.si mora.nu.13.ff.solu.matr.& in l.nõ hoc.nu.5.C. vnde legit.& idẽ Ale.post Bart.& Pau.de Cas.in l.1.§.hoc iudicium.ff.si quis in ius voc.& Dec.in l.in actionibus.nu.3.ff.de in lit. iurã.& p Corn.cõsi.97.nu.2.& cõsi.198.nu.9.vol.4.Guli.
24 May.in l.nõ videtur.§.q̃ iussu.ff.de regu.iur.Et qua pœna t puniat cõtumax in ciuilibus,tradit Ale.post Imol.in l.cõtumacia.ff.de re iud.post Spe.in ti.de contuma.per totum Et qd in criminalibus latè ponit Hippoly.de Marsi.in practi.crimi.in §.postquã.vbi plenè eã materiã tractat,& per An.Areti.in tract.malefic.in versi.q̃ dominus iudex.nu.
25 28.versi.q̃ritur tñ an tale.Adde tñ t quod si quis fuerit cõtumax in respondendo positionibus, & sic habeatur pro confesso, poterit tamen probare cõtrarium,vt per Pau.de Cast.in l.2.nu.5.C.qui testa.fac.pos. Gabr.Saray.

XVIII.

1 Sententia lata contra absentem dolo aduersarij præsentis in exprimendo falsum siue illud per falsos testes probauerit, siue non,est ipso iure nulla. Secus si pars præsens tacuerit aliquam exceptionem dilatoriam,vel peremptoriã aduersario absenti competentem.

2 Delictum minus est tacere ius aduersarij verum, quam falsum exprimere.

1 NOta,q̃ sentẽtia lata cõtra absentẽ dolo aduersarij presentis in exprimẽdo falsum, siue illud p̃bauerit per falsos testes,siue non,est nulla ipso iure, vt est casus singularis in l.si prætor.§.Marcellus.ff.de iudicijs.Secus videt,si pars p̃sens tacuit aliquã exceptionẽ dilatoriã, vel perẽptoriam aduersario absenti competentẽ, quia tunc valebit sentẽtia, siue dicas eum fuisse in dolo in sic tacendo,siue
2 nõ.Rõ,quia t minus delictũ est tacere ius aduersarij verũ, quã exprimere falsum.4.q.3.c.1.Et iltam doctrinam sensit Barto.C.de fatis.l.1.col.2. versic. item arguitur contra glo.Innocen.in c.præterea.in fi.extra de de dilat.Ioa. And. in c.si duobus.extra de appel.

ANNOTATIO.

1 Falsa causa expressa in sententia,ipsam non vitiat,nisi appellatione vel alio remedio rescindatur.

2 Causa quæ & quando dicatur falsa.

3 Sententia quando expressionẽ falsæ causæ vitietur.

4 Intellectus l.si prætor.§. Marcellus.ff.de iudicijs.

5 Mendacium dictum à parte parti non facit processum nullũ, licet pariat exceptionem, secus si sit dictum à parte iudici.

6 Dolus præsentis in tacendo verum,non reddit sententiã nullam latam contra absentem.

7 Falsum exprimens plus delinquit,quam tacens verum.

8 Testis tacens verum æquiparatur dicenti falsum.

9 Vsurarius tenetur edere contra se iura partis aduersæ.

10 Veritatem tacere,ad quam propalãdam quis non tenetur, nõ est peccatum.

11 Præceptum interlocutorium, seu etiam decretum per falsam causam,seu falsas allegationes obtentum,non transit in rẽ iudicatam,imò est nullum ipso iure.

12 Bannitus per contumaciam,potest,si sit captus, allegare quod fuit bannitus ex falsis allegationibus.

1 FAlsa t causa expꝛssa in sentẽtia nõ vitiat ipsam,nisi appellatione,vel alio remedio rescindatur.ita sentit gl.fin.in l.si is ad quem.ff.de acquirẽ.hære.& ibi latè Imol. & idẽ Imol. post Ange.in l.qui Romæ.§.duo fratres.col.13.versicu. & propter prædicta.ff.de verborum.obligatio.Soci. consilio 18.prosequendo ordinem. versi. & hoc etiam.circa me-
2 dium.volumine primo.Dicitur autem falsa causa,qñ remota est à veritate,vt funditus falsum,vel simulatum ẽm Baldum in l.prima. columna.3.C.de condictione indebiti. Fallit tamen secundum Angel. in dicto §.duo fratres, quando

3 quando t sententia est lata per falsas allegationes facti falsò inductas cõtra absentes,quas iudex secutus fuit p d.l.si pꝛtor.§.Marcellus.ff.de iud. Secus si cõtra p̃sentẽ esset lata à contrario sensu illius §.Marcellus. qa tũc esset iniqua non nulla,& bene posset peti rescindi p in integrũ restitutionẽ si p falsas allegationes, vel instrumẽta lata fuisset.l.fin.C.si ex fal.instr.& dixit Bal.in c.cũ venerabilis.col.fi.de excep. q̃ si absens erat soleniter citatus,& tenebatur cõparere, ne cessaria erit restitutio in integrũ, qa pro p̃senti debet habe
4 ri.in auth. qua in prouincia.C.vbi de cri.agi opor. secus si erat talis absens,q̃ nõ tenebat cõparere. Et not.pulchrum t intellectũ ad d.§.Marcell.quẽ hic ponit Matthæus, videlicet, q̃ ille §.intelligat, qñ aliqd falsum est allegatũ à parte cõtra absentẽ.Secus si nil fit allegatũ,sed p̃sens tacuerit etiã
5 dolo aliquã exceptionẽ rei absentis. quẽ etiã refert & approbat Feli.in c.sicut.col.11.nu.30.ad fi.versic.fallit 5.de regu. dic.addẽs rõnẽ esse qa melius est tacere, q̃ minus diligẽter loq,vt p gl.in cle.cõstitutionẽ.in ver.de nouo.in fi.de elec. Et cũ hæc scripsissem, Lugduni mque ad me ex suppellectili literaria Domi.Frãc.Burdeti.de Sabaudia,olim scholaris ipsius Dom.Matthæi allatæ fuissent eius lectuꝛæ supra 7.Codicis,de qbus in annotationibus procemij horũ singulariũ feci mentionẽ,inueni q̃ dictus Do. Mat.idẽ q̃
6 in hoc singulari tenuit in l.si vt ꝑponis.C.qũo & qñ iudex per hæc verba,videlicet, Mẽdacium dictũ à parte parti non facit processum nullũ,licet pariat exceptionẽ, vt in l.fi.§.1. & §.fi.ff.de eo per quẽ factũ erit.ẽm Bar.p quo etiã facit l.diuus.in fi.ff.de in integrũ restitutione.Secus est si mẽdacium fit dictũ à parte iudici,qa tunc sententia lata cõtra absentẽ dolo p̃sentis est nulla,vt est casus singularis,qui non est alibi in l.si prætor. §. Marcellus.ff. de iudic. & hoc tenuit Bart.hic.Ex cuius dicto notate,q̃ dolus t p̃sentis in tacẽdo vero,puta,q̃ absens habeat iustã causam nõ cõparẽdi p̃p mendaciũ sibi dictũ ab aduersario,nõ reddit sententiã nullã latã cõtra absentẽ.Et pro hoc facit q̃ notat Bart.in l. quæsitũ.ff.de re iudicata. Hoc etiã magis clarè videtur de mente Bar. in l.1.C.de fatisdando.Idem etiam videtur de mẽte doc.in c.si duobus.extra de appel.& Inn.in c. ꝑterea
7 extra de dilatio.circa finẽ.& est rõ,qa plus t delinqt exprimẽs falsum,q̃ tacẽs verũ, p̃sertim quia cõis mos litigantiũ est tacere id q̃ facit p aduersario.4.q.4.c.1.& in c.1.extra ad p̃batio.Facit l.nimis.C.de testib.Tũ D.Ant. de Butrio vr̃ sentire cõtrariũ in hoc,in c.cũ Bartoldus.extra de re iudic.& hãc quæstionẽ vidi de facto.Hactenus Mat.in loco p̃allegato & nouissimè adde Do.And.Tiraq.in trac.de pœnis tẽperãdis,aut remittendis,in 44.causa,nu.36. versic.ad
8 hæc respicit.Et q̃ dr̃ t tacentẽ verũ æquiparari dicenti falsum,c.1.de crimi.fal. intelligitur in teste tm̃,vt ibi p doc. & per gl.in c.ne qs arbitretur.22.q.3.& Ant.de But.in ca. 1.in primo notab.de probatio.p illũ te.Quãuis in isto dicto Matthæi aliter sentiat Do.Ant.de Butr.in c.cũ Bartoldus.de re iudic.& Aob.in dicto c.si duobus.de appell.& p eundẽ in dicto c cum Bertoldus.in 25.col.versi.3.lectura. qui dicũt,q̃ si pars p̃sens tacet per dolũ de exceptione cõpetente absenti,q̃ tenebit processus ad cõmodum p̃sentis,ẽm Inno.in c.si.de accus. vbi aũt pars p̃sens tacuisset sine dolo, valeret processus p te.in dicto c.si duobus. sed Imol.in dicto c.si duob⁹.& in dicto c.si.de accus.& ibi Io.
de Ana.tenent in oppositũ, quia nõ tenetur quis allegare ius aduersarij.c.1.de ꝑbatio.omnis graue.C.de testib. Vnde nõ sine causa Inno.in dicto.c.si.relata opinione contraria subtitit,& pro ista parte insurgit Rom.latè in l.si is ad quẽ.ff.de acquirẽ.hæred. p dictum §.Marcellus.qui nõ habet locũ,qñ pars sciebat ius alterius & tacuit.Itẽ loquitur, in allegãte falsum,nõ in omittẽte, & primus dolus maior est,q̃ secũdus, allegat notata p gl.in l.si mora.ff.soluto ma
9 trim.& in l.diuus.ff. ad Sylla. Salua t tñ opinione Inno.in vsurario,qui tenetur edere cõtra se iura partis aduersæ,clemẽti.1.de vsur.& pro hac parte ẽm Feli.in dicto c.si duobus.multũ facit d.c.si duobus.qui simpliciter loquitur, & quia difficile esset cognoscere qñ dolo taceret, & qñ non.

Et ideo non obstat d.c.1.de crimi.fal.cum superius allega
10 tis,qa solũ in teste habẽt locũ. Vnde dicebat Ant.de But. in dicto c.1.de probatio.in 3.notab.qd̃ tacere veritatẽ ad q̃ ꝑpalandã quis non tenet in foro contẽtioso non esse peccatũ.Et hunc intellectũ Matthæi tenet etiã Feli.in c.nonnulli.§.sunt & alij.col.11.nu.33.versi.sed posito quod esset vera opin. de rescript.Adde tñ Do.de Rota. decisio.442. nota q̃ licet sentẽtia diffinitiua. in antiqs.qui tenẽt quod licet sentẽtia diffinitiua obtẽta per falsam causam, seu falsas allegationes trãseat in rẽ iudicatã si nõ appelletur,tñ p-
11 ceptum t interlocutorium, seu etiã decretũ per falsam causam,seu falsas allegationes obtentũ non transit in rẽ iudicatã,imò est nullũ ipso iure.allegãt ad hoc te. in l.cũ verò. §.subuentũ.in versi.proinde.ff.de fideicõmiss. liber. & in l. magis puto.§.fi æs alienũ.cũ similib.ff.de rebus eo. & ita
12 etiã intelligi debent ea quę ijdẽ Domini de Rota scribunt in decis.346.nota qd̃ licet sentẽtia in antiquis. Videtũ latiꝰ simẽ de intellectu d.§. Marcellus.& suæ materiæ p Alex. in d.l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.38.& sequẽ.& faciunt q̃ notat idẽ Matt.in singul.17. proximę præcedenti. Adde tamen in materia Ang.Aret.in tract.malefi.in versi.& ibi caput à spatulis.nume.78.versi.aduertas.& ibi Aug.Arim. in additio.& in versi.Caium Sempronij.vbi dixit qd̃ bannitus propter contumaciam potest si est captus,allegare q̃ fuit bannitus ex falsis allegationibus. Gabr.Saray.

XIX.

1 Sententia diffinitiua,vel interlocutoria lata expꝛesse contra regulã iuris communis, est nulla, licet sint aliqui casus,in quibus possit saluari.si ij in sententia non fuerint expressi.

2 Seruum esse contra dominum torquendum,si simpliciter pronuntietur,sententia erit ipso iure nulla.

3 Sententia,qua iudex pronuntiauit filiumfamilias potuisse testari,& ideo eius testamentum valere,non valet,licet possit saluari in peculio castrẽsi vel quasi.

4 Citatio facta,vt quis die feriato cõpareat,est nulla, nisi exprimatur causa specialis,qua illo tempore procedi possit.

1 NOta q̃ sentẽtia interlocutoria,vel diffinitiua lata t expꝛesse cõtra regulã iuris cõmunis est nulla,licet reperiantur aliqui casus excepti,in qbus saluari posset illa sentẽtia, ex quo illi casus speciales nõ sunt expressi in sua. Vnde si
2 iudex t interloquatur seruũ torquẽdum esse cõtra Titium dñm,suũ hæc sua est nulla, vt est gl.not.in l.2.in gl.fi.in fi.
3 ff.de appel.reci. Similiter si pronuntiauit t iudex filiũfamilias potuisse testari,& ideo valere testamẽtũ, sentẽtia erit nulla,licet possit saluari in peculio castrẽsi vel quasi.Simili
4 ter videmus in citatione: t nã citatio facta,vt quis compareat die feriato,est nulla, nisi exprimat causa specialis, qua illo tẽpore possit procedi,vt not. Innocen.in c.præterea. de dila.& Barto.in l.2.ff.si quis in ius voca.non ierit.

ADDITIO.

Not. q̃ sententia,&c. Ibi, vt est gl.in l.2.ff.de appel.reci.hic alleg.est gl.fi.in fi.hãc gl.not.allegat Ale.in l.ex diuerso.§. fi.col.3.versi.sed in hoc vltimo.ff.sol.matrim.& in l.4.§.si quis condẽnatus.vlti.col.ff.soluto matri.facit qd̃ no.Lud. Rom.consi.384.penulti.col.dicẽs q̃ vbi ex aliqua causa licet recedere à iure cõmuni, nõ sufficit quod adsit illa causa,nisi exprimatur. Iuducit Inn.in c.ꝑterea.de dilatio.post princ.cõcordãt alij,quos plenè adducit Feli.in c.super literis.17.col.ver.10.regul.de rescript.Faciunt q̃ diximus infra ꝑximè.& ad hæc vide etiã q̃ dicit Fel.in c.1.co.3.in prin. versi.amplia 5.de re iudic.Ibi, similiter,&c. Adde q̃ facit c.Quintauallis.de iureiur. vbi iuramẽtum de exheredãdo cẽletur illicitum,licet aliquo casu posset esse iustũ.faciunt quæ dixit Fe.in c.sicut.co.8.ver.dum doct.dicunt.de re iudi.& in c.super literis.col.17.versi.10.regula.de rescrip.Ad de But.in c.p tuas.7.col.de senten. excõmu.vbi not.illum te.q̃ sufficit ostẽdere sententiã in se euidentẽ iniquitatem continere,licet causaliter possit saluari.Idem quod Matthe.hic tenet Feli. plura allegans in cap.1.col.3. de re iudi. facit consi. Oldr.326.incipien.quod articul.3. colum.vbi vult,quod non sufficit quod causa subsit dum allegetur communi

muni receditur, nisi exprimatur. allegat Inno. in dicto cap.
præterea. hic alleg. in cap. 2. de dila. & Hos. in c. quo ad cõ-
sultationẽ. de re iudi. & Lud. pulchrè cõsi. 208. inci. hæc im
petratio. ad fi. facit optimè te. in c. cõstitutis. de elec. Limi
ta vt p Fe. in d. c. 1. col. pẽ. vers. 12. limita. de re iud. vbi ostẽ
dit, & declarat q gerẽs actũ regulariter prohibitum, & cer
tis casibus specialiter permissum, debet exprimere q gerit
ex aliqua causa ex specialiter permissis. De hac materia di
xit etiã Feli. in c. sicut. co. 9. ver. vndecimus casus. de re iud.
in c. 1. in 5. ampliatione. in 12. limi. e. ti. Faciũt q̃ dicta sunt
in prin. istius no. & q̃ dixit Feli. in c. sup literis. 17. col. ver.
10. regu. de rescrip. dixit etiam Areti. in l. in illa. col. 7. de
verb. oblig. vbi pulchrè examinat regulam, quod inualidi-
tas actus dicitur notoria, quãdo regulariter est prohibitus,
licet certis casibus permittatur, &c. vide per eum.

ANNOTATIO.

1 *Regulam iuris pro se habens dicitur rem certam, & intentionem fundatam habere: ideo alleganti specialitatem, onus probandi incumbit.*
2 *Excipiens contra regulam de tempore, illud probare debet.*
3 *Essentia & forma substantialis rei consideratur secundum id, quod ipsi rei inest regulariter vt in pluribus.*
4 *Iudicandum est secundum regulam, nisi contrariũ probetur.*
5 *Regulam habens transfert onus probandi in aduersarium.*
6 *Iudex cauere debet, ne aliter iudicet, quam quod legibus aut constitutionibus proditum est.*
7 *Iniuriã facit legibus is, qui vult se meliorẽ videri, q̃ ipsæ leges.*
8 *Leges ab omnibus sciri debent.*
9 *Lex si sit obscura, & iudex contra eam iudicet, excusatur.*
10 *Lex obscura, & varios habens intellectus ad decidendum allegari non potest.*
11 *Iudex potest ex varijs opinionibus alteram præeligere, & secũdum illam iudicare.*
12 *Statutum non potest immutare ea, quæ sunt regulæ.*
13 *Seruus contra dominum torqueri nõ potest, etiam si dominus illum vltrò torturæ exponat.*
14 *Seruus de domino non est in criminalibus interrogandus.*
15 *Seruus communis duorum dominorum, pro vno domino contra alium torquetur.*
16 *Serui in causa adulterij contra dominos torquentur.*
17 *Seruus accusare põt dominum in crimine læsæ maiestatis, hæresis, simoniæ, ac fraudatæ annonnæ, & contra eum torqueri.*
18 *Filiusfamilias miles, vel doctor, potest de castrẽsi peculio, vel quasi, testari.*
19 *Clericus filiusfamilias in minoribus constitutus põt de aduẽtitijs testari. Item & de bonis quæsitis ratione clericatus, & eius testamentum non subiacet querelæ inofficiosi.*
20 *Filiusfamilias potest testari de aduentitijs sibi quæsitis ex trãsitu patris ad secunda vota.*
21 *Monachi filius testari potest.*
22 *Banniti filius testari potest de bonis suis sitis in ciuitate, de qua pater est exbannitus.*
23 *Citatio facta vt quis compareat die feriata in honorem dei, est nulla, nec arctat citatum ad comparendum.*
24 *Casus, de quibus die feriata cognosci potest.*
25 *Commissio de citando facta die feriata non valet.*
26 *Commissio de capiendo aliquem delinquentẽ fieri potest quocunque tempore feriato.*
27 *Iudex vbi vtitur arbitrio in casu sibi cõcesso si ex actis nõ apparet causa iustificans arbitrium suum, facit litem suam.*
28 *Iudex vbi auget, vel minuit pœnam à iure taxatam, debet exprimere causam.*
29 *Iurisdictio si in aliquo certo casu attribuatur, non procedit libellus corã alio productus, nisi narretur ille casus, ĩ quo iurisdictio est attributa, licet alias libellus generalis cõcludat.*

1 Regulã iuris†pro se habẽs, dr̃ rem certã & intentionẽ fun
datã habere, ideo allegãti specialitatẽ, onus pbãdi incũbit
vt est gl. in l. oĩs diffinitio. ff. de reg. iur. & Bar. in l. quoties.
ff. si quis caut. & p Phil. Frã. post gl. in rub. extra de reg. iur.
Feli. in c. qm̃ frequẽter. in prin. in 3. col. vt lite nõ cõte. Ias.
pulchrè in l. cætera. in 3. no. ff. de l. 1. Deci. in cõsi. 103. col.
2. & cons. 475. nu. 3. Cur. Iunior in rub. C. qui admit. col. 3.
2 nu. 7. dum ponit † q excipiẽs cõtra regulã de tẽpore illud
probare debet, & dicit elegãter Are. in l. 1. col. fi. de test. q
3 sẽm ius nostrũ essentia† & forma substãtialis rei cõsidera-
tur sẽm id, q ipsi rei inest regulariter, vt in pluribus. p quo
dicit esse casum cũ gl. in l. suus quoq;. in §. puto. ff. de hære.
insti. ideo reprehẽdit gl. in rubr. ff. de vsufruc. q̃ dixit, quod
id, qđ aliquo casu deest rei, non est de essentia rei. Et dixit
4 Bal. qđ sẽm†regulã est pronuntiandũ, nisi cõtrariũ probetur
in c. 1. in 2. col. de aliena iudic. mutã. causa fact. allegat nota
ta in l. q restituere. ff. de rei vẽd. & idẽ Bal. in l. si tutor. in fi.
C. de seruo cõmu. manu. Alb. de Rosa. in 2. par. stat. q. 158.
incip. si ex forma statuti. circa fi. bene facit te. in l. ab ea par
te. ff. de proba. & in c. ad decimas. de resti. spolia. in 6. quos
ad hoc allegat Dec. in l. 1. nu. 8. ff. de reg. iuris. q ita tenuit,
queadmodũ etiã in multis alijs locis idẽ replicauit, vt in l.
ea q̃ raro. nu. 3. ff. de reg. iur. & in l. 2. co. 3. in fi. nu. 22. & in
l. imperiũ. col. 10. nu. 53. & in l. iubere cauere. col. 2. nu. 7. ff.
de iuris. om. iud. & in l. certũ. in 2. no. in fi. ff. si cer. pet. & in
l. 1. col. 2. in 3. not. C. de edẽ. & in c. in pñtia. in 12. notab.
versi. sed tñ. extra de pb. & in cõsi. 8. in prin. Ias. in l. q se pa
tris. col. 17. nu. 43. ver. nec aliqd obstabit. C. vnde libe. & ĩ
l. hoc iure. q̃ legit cũ l. in illa stipulatione. col. penul. in fina.
versi. 3. fundamẽtũ. ff. de verb. obli. & Crot. in l. q Romæ.
5 §. duo fratres. col. 22. vers. 3. ff. de ver. obli. Et regulã† habẽs
trãsfert onus pbãdi in aduersariũ, vt elegãter scribit Goz.
cõs. 50. prima facie. col. 2. nu. 10. post eos quos allegat. & di
xit Seba. Vãtius in trac. de nullitatibus pcessuũ. in rub. ex
defectu pcessus. nu. 118. versi. diximus etiã. qđ imprimis
6 †illud obseruare debet iudex, ne aliter iudicet, q̃ qđ legib⁹
aut cõstitutionibus pditũ est, vt inqt te. Insti. de offi. iud.
in prin. Et pptereasi iudex expressè contra leges in cor-
pore iuris clausas sentẽtiã diceret legibus ipsis aduersando
puta, q minor 14. ann. possit testari, seu q sentẽtia diffini-
tiua in scriptis pferri nõ deberet, seu filios, ætatẽ, vel priui
legiũ, ad munus, vel tutelæ excusationẽ nõ pdesse, & simi.
lia, ipso iure nõ valeret, quasi cõtra ius cõstitutionis cõtra-
riũ dispõnẽtis manifestè lata. put est te. in l. 1. §. itẽ cũ. ff. q
sentẽ. sine appel. rescind. l. si expressim. ff. de appel. l. 2. C. qñ
prouoc. nõ est neces. c. 1. extrà de sen. & re iudi. Nec excu-
7 saret eũ sua pẽsa conscientia, quia iniuriã†facit legibus is,
q vult se meliorẽ videri, quã ipsę leges. vt in auth. de iud. §.
oportet. quẽ te. allegat ad hoc propositũ Paris de Puteo in
trac. de syndic. in versi. iudices puras. col. pẽ. prout neque
idẽ iudex quasi q leges & cõstitutiones huiusmodi igno-
rauerit, excusandus esset, cũ legũ minister electus ei depu
tatus extiterit, vt in l. 2. §. post originẽ. ff. de origin. iuris. &
propterea nõ liceat tali ius, in quo versat̃, ignorare. dicta l.
8 2. §. Seruius. maximè, q leges† & sacræ constitutiones ita
publicè cõstitutæ sunt, vt ab oĩbus sciri debeãt. l. sacratissi
mæ. C. de legibus. cũ similibus. prout etiã nõ prodesset, q
litigatoris cõsensus esset, q talis sentẽtia eo mõ pferretur
quia nihilominus esset nulla, vt declarãt doctores in l. si cõ
uenerit. vbi Ias. col. 1. versi. 3. limita. ff. de re iudicata. Quæ
sunt intelligẽda de iure claro & manifesto, vt puta, q esset
9 regula iuris. Aliàs si cõstitutio† cõmuniter reputetur ob-
scura, ob huiusmodi probabilẽ excusationẽ, iudex si cõtra
eã quasi putãs ad causam nõ facere, pnuntiasset, sentẽtia su
stineretur, vt est te. in l. cũ prolatis. ff. de re iudi. Lex nãque
10 †obscura, & varios habẽs intellectus ad decidendũ allega
ri nõ põt, vt voluit Bal. in l. in ambiguo. ff. de rebus dubijs.
& sensit gl. fi. in princip. in c. 1. de constitu. in 6. & idẽ Bald.
in c. fi. col. fi. ver. vlterius nota, per illũ textũ. extrà eodem
tit. quẽ secutus est Decius consi. 540. quæritur. in fi. Põt. n.
11 †iudex ex varijs opinionibus alterã præeligere, & sẽm illã
iudicare, vt dicũt Do. de Rot. decis. 774. dic quod aliquo-
ties in antiquis. Et adde quod dixit Ias. in auth. ingressi. C.
12 de sacrosanc. eccle. q statutũ† nõ põt immutare ea q̃ sunt
13 regulæ. Quo vero ad primũ exẽplum, quod seruus†nõ pos
sit torqueri cõtra dominũ, est te. in l. 1. §. diui fratres. & §. si
qs dicat. & §. si serui quasi. ff. de quæst. Quod procedit etiã
si domi-

si dominus illũ vltro torturæ exponat. l. vnius facinoris. §.
seruus nec. si. & ibi Hip. de Marsi. ff. de q. nam salus domi-
norũ nõ est cõmittenda arbitrio seruorum. d. l. vnius faci-
14 noris. §. si seruo qui vltro. ff. de q. Et si de eodem†crimine
seruus & dominus accusati fuerint, seruus nõ est de domi-
no interrogandus, & si aliqd à se dixerit, domino nõ præ
iudicat. l. 1. §. diuus Antonin⁹. & §. si seruus bona fide. ff. de
quæst. & nouissimè tradit And. Tiraq. in trac. de pœnis tẽ
perãdis, aut remittẽdis, in præfatione, nu. 63. vbi plura alle
15 gat. Fallit qñ†esset seruus cõmunis duorũ dominorum, nã
pro vno domino cõtra alium torquetur. l. extraneo. §. de
q̃stione. ff. de q̃stio. Secũdo fallit, in causa adulterij, in qua
16 serui†cõtra dominos torquẽtur. l. extraneo. in prin. & in l.
de incestu. ff. de questio. l. 1. C. e. tit. l. 3. C. ad le. Iul. de adult.
& in l. vim passam. §. fi. ff. de adulte. & in l. cõsen. §. virũ. C.
17 de repud. Tertio fallit in casibus, in qbus seruus†põt domi
nũ accusare, vt in crimine læsæ maiestatis, & hæresis, simo
niæ, ac fraudatę annonæ, vt per Gãdi. in trac. de maleficio
in rub. qui accusare possunt. versi. itẽ repellũtur filij liberti.
Bar. in l. hi tñ. §. liberi. ff. de accusa. Feli. in c. nulli. de accusa.
vbi ponit quatuor limitationes. Deci. in c. dilecti. de exce-
ptio. in 4. col. circa medi. Bal. in rubr. C. q accusare nõ pos-
sunt. Ang. in trac. malefic. in versi. & ad q̃relã Titij. nu. 21.
Oldr. cõsi. 145. incip. q̃ritur. Rom. cõsi. 152. & notat Odof.
in rub. C. de delator. li. 10. nu. 9. & plura tradit Do. Hier. Gi
gas in suo trac. de crimine læsæ maiestatis. in lib. 2. in rub. q
accusare possunt in crimine læsæ maiest. q. 11. 12. & 13. Ad
18 sẽm exẽplũ dic, q filiusfamilias†miles, vel doctor, vel simi
lis põt de castrensi peculio, vel quasi, testari. l. qui testa. §. 1. ff.
de test. l. fi. C. qui test. facere possunt. & ibi doct. & Bar. in l.
filiusfami, 2, ff. de testa. & in l. qui in potestate, & ibi glo. &
doc. ff. e. ti. & nisi patrẽ instituat dat̃ q̃rela, & p eã testamẽtũ
rumpitur. Bar. & doct. in l. si à milite. §. fi. versi. sed quęro qd
in querela. ff. de testa. mili. & in authẽ. in testamẽ. C. ad Ter-
tul. & in auth. ex causa. col. 8. in fi. ver. 2. casu qñ quæris. C.
19 de libe. pter. Itẽ†põt filiusfamilias testari etiã de aduẽtitijs,
si sit clericus etiã in minoribus ordinibus cõstitutus. gl. in c.
cũ esses. de testa. Itẽ & de bonis quæsitis rõne clericatus tã
quã de castrẽsi, vel quasi. l. sacrosanctæ. & ibi. Bart. C. de sa-
crosa. eccl. & eius testamẽtũ nõ subiacet querelæ inofficio
si. l. cũ clericis. & ibi Bar. C eo. tit. & Abb. in c. quia nos. de te
sta. vbi dicit q testamentũ eius continens præteritionẽ filij
20 vel patris, valet etiã sine cõsensu patris. Pręterea†filiusfami
lias põt testari de aduentitijs sibi quęsitis ex transitu patris
ad secũda vota, vt in auth. de nup. §. qñ. & ibi Ange. & in
§. veniẽt. & in l. penul. C. qui testa. facere possunt. & Bal. in l.
21 1. ff. de leg. 3. Põt†etiã testari filiusfamilias monachi, vt di-
cit Bar. in l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur.
Dy. in l. liber hõ. ff. de acqui. rer. domi. & p gl. in l. si ex cau
22 sa. §. penul. ff. de mino. Itẽ filius bãniti† põt testari de bonis
suis sitis in ciuitate, de qua pater est exbãnitus, quia bãno fi
nita est patria potestas, quo ad iura illius ciuitatis tñ, sẽm
Ale. plenè in l. si cũ dotẽ. in §. si patri. ff. sol. ma. post Sali. in l.
1. C. de her. insti. & post Imol. in l. Gallus in §. ille casus. ff. de
libe. & posthu. & in l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Treb. & Pau.
de Cast. in dicta l. 1. C. de here. insti. Præsertim stãte statuto
q filius bãnitus succedat in partẽ bonorũ patris, sẽm Bal. in
auth. incestas. C. de incest. nup. Vel si statuto disponatur, q
bãniti sint extra protectionẽ cõmunis, vt p Ale. post Bal. in
l. 3. C. si pendẽ. appel. mors interue. Plures etiã alij casus cõ
sultò omittũtur, cũ eos congerere laboriosum magis sit, q̃
23 subtile. Postremo, q dr̃† q citatio facta, vt quis compareat
die feriata est nulla. Dic q id vsque adeo est verũ, vt ea non
arctet citatũ ad cõparendum. l. 1. ff. de fer. gl. in c. bonæ. 2. in
versi. pdicta. de elec. Quod est verũ in ferijs in honorẽ Dei
inductis, in alijs nõ. s. in vtilitatẽ hominũ, nã tunc citatio va
let, sẽm Bar. in l. 1. §. nuntiatio. in 5. col. ver. q̃rit Iac. de Are.
ff. de ope. noui. nuntiatio. & in c. fi. de fer. & ibi doc. De quo
tñ vide latè p Bal. in marg. in ver. citatio. & p Spe. in ti. de ci
tatio. & per Lanf. de Oria. in c. qñ cõtra. in versi. citationes
de pbatio. & plenè quo ad propositũ citationis p Aret. in
l. in illa stipulatione. col. 7. ff. de verb. obli. vbi ponit duas li
24 mitationes. & vide l. eadem oratione. ff. de fer. vbi†ponun
tur casus, de quibus die feriata cognosci põt. Et dicit Bal.
in l. fin. col. 1. ver. tres ergo sunt actus. C. de fer. q cõmissio
25 †de citãdo non tenet facta die feriata, sed actus nũtij, seu
insinuatio citationis, & relatio. s. vt cõpareat die nõ feriata
26 valet. & ita practicatur. Adde tñ q cõmissio†de capiendo
delinquentẽ fieri põt quocunque tẽpore feriato sẽm Bal.
in l. 1. C. de exhi. reis. & in l. 2. in 2. col. in pri. in versi. & hoc
bene facit ad quæstio. ff. de hære. insti. & Bar. in l. 2. §. 1. in 1.
notab. col. 2. ver. sed quæro qd ecõtra. ff. si quis in ius voc.
non ier. Ale. plenè in l. 1. §. nuntiatio. col. 10. ff. de oper. no-
ui nuntia. & Felin. in c. meminimus. circa prin. 3. col. de ac-
cus. Quãuis igitur in tot tantisque casibus saluari sentẽtia
possit, tñ dr̃ nulla, nisi in ea aliquis ex dictis casibus fuerit
specialiter expressus, vt dixit d. gl. fi. in fi. l. 2. ff. de appel. re-
cip. & Inn. in dicto c. pterea de dilatio. & in c. prudentiã. in
prin. & ibi alij. de offi. deleg. Et adde q notat Bal. in l. quid
ergo. §. pœna grauior. col. 8. versi. istorum opiniones. ff. de
27 his qui not. infa. vbi dixit, q vbi iudex†vtitur arbitrio in
casu sibi cõcesso, si ex actis nõ apparet causa iustificans ar-
bitriũ suũ, facit litẽ suã. Et dixit idem Bal. in l. Lucius. in 3.
nota. ff. e. tit. q in diffinitiua per modũ causæ iudex infere
re debet q nõ adhibet fidẽ testi, quia erat vilis, vel quia va
cillauerat. Hinc etiã dicit Ang. in l. vtiq;. in fi. ff. de rei vẽdi.
q qñ fertur sñia cõtra intentionẽ actoris, vel rei fundatã,
causa est inferẽda, alias sentẽtia est iniusta. & dixit Sali. in l.
properandũ. in §. illo proculdubio. C. de iudi. q vbi iudex
28 †auget, vel minuit pęnã à iure taxatã, debet exprimere cau
sam. faciũt quæ notauit Io. And. in ca. fi. de dolo & cõtu. q
vbi victus non condẽnatur in expensis, debet exprimi cau
sa, cur non condẽnetur. & sequũtur alij ibi Facit etiã quod
in simili notat Paris de Puteo in trac. syndica. in versi. Iuris
29 dictio. in fi. vbi dicit, q qñ iurisdictio† attribuitur in certo
casu, nõ pcedit libellus corã alio pductus, nisi narretur
ille casus, in quo iurisdictio est attributa, licet aliàs libellus
generalis concludat. l. fi. C. de annal. excep. alleg. Inn. & Io.
And. in c. cũ sit generale. de foro cõpe. & Aug. in cõsi. 6. fa-
ciunt etiã quæ in materia appellationis à correctione tra-
ditur decisio. Tholosana 461. & ibi Stepha. Aufrer. G.S.

XX.

1 *Instrumenta omnia contractuum possunt habere paratã executionem, sicut sententia: & quando id fieri possit?*
2 *Iuramentum habet executionem paratam. & in addition. numero 2. & 4.*

NOt. bonã practicã, ad hoc q oĩa instrumẽta habebunt
1 executionẽ†paratã, sicut sentẽtia, vide licet, qđ cũ sit
cõtractus, debitor deferat iuramentũ creditori, qui iuret
eũ teneri sibi, puta, in centũ, nã si creditor ita iurauerit, ha-
2 bebit hoc†iuramẽtũ executionẽ paratã. in l. post rem. ff. de
re iudic. & l. nõ erit. §. dato. ff. de iureiur. Et Bar. in l. 2. in fi.
ff. de iureiur. dicit se mirari, q practica hãc viã nõ inuenit.
Idẽ esset si creditor deferret iuramentũ reo, & ipse iuraret
se debitorẽ esse. Sed hæc practica nõ est ita tuta, qa posset
debitor habita pecunia fallere creditorem, & iurare se de-
bitorẽ non esse, & esset tutus. l. quod si deferẽte. ff. de dolo.

ADDITIO.

Nota bonã practicã ad hoc, &c. Ad istud no. vide latissimè p
mag. meum Iason. post alios in l. 2. col. 2. & 3. ff. si cer. pet.
dum tractat an iuramentum habeat executionem paratã.
& post multa hincinde adducta videtur concludere, quod
sic, modificando vt ibi per eum.

ANNOTATIO.

1 *Instrumentum publicum continens contractum de iure communi non habet executionem paratam, fallit, vt ibi.*
2 *Instrumentum ratione iuramenti voluntarij etiam extraiudicialiter præstiti habet executionem paratam.*
3 *Notarius est iudex chartularius.*
5 *Executionem paratam habere quid sit?*
6 *Instrumenta iurata habent virtutem clausulæ guarentigiæ.*
7 *Executio instrumenti iurati fieri potest per iudicem sine causæ cogni-*

sæ cognitione, & sine libello, & litis contestatione.
8 *Instrumenta an possint habere paratam executionem ex partium conuentione.*
9 *Captus ab hostibus, redēptus pōt ex pacto à redēptore vsq; ad satisfactionē debiti in carcere priuato, & publico detineri.*
10 *Debitor de fuga suspectus ex pacto potest in carcerē detrudi.*

1 Licet†instrumentū publicum cōtinens contractū de iure cōi, nō habeat executionē paratā. l. minor 25. annis cui fidei cōmissum. ff. de mino. Tñ si in fine instrumēti post cōtractū diceretur, Et quia de pdictis posset dubitari, dictus ꝓmissor detulit iusiurandū stipulatori, q iurauit cētū sibi de
2 beri, ꝙ tale instrumētū†rōne iuramēti volūtarij etiā extra iudicialiter pstiti habeat executionē paratā, qa snīa æquiparatur, tenuit Bar. in d. l. 2. in fi. & ibi Fulg. & Fulg. in l. sed si possessori. §. pen. ff. e. ti. & Pau. de Cast. in l. nā & postea. §. si petito. ff. e. tit. & in d. l. post rē. ff. de re iud. & Ale. in d. l. 2. Et quāuis Ang. & Ro. ibi aliter circa hoc senserit, vide plenè p do. Ale. in d. l. 2. & Ang. ī d. l. sed si possessori. §. fi. ff. de iureiur. qui ipsi cōtrarius tenuit cū Bar. in d. l. 2. & p Barba. in rub. extrà de iureiurā. vbi dicit ꝙ dictū Bar. & sequaciū maximè procedit, si tale iuramentū deferatur corā nota-
3 rio, qa ille†est iudex chartularius ex forma statuti, vt dicit gl. in l. 1. ff. de iudi. & habetur in l. 2. C. vbi & apud quē. quē refert & sequit Ant. Cors. in rub. extra de iureiur. in 10. priuilegio. & Do. Ant. de Canario, in trac. de exec. instr. in pri. col. 4. nu. 8. & ista fuit noua inuētio Bar. & nouū eius dictū vt dicit Rom. in repetitio. rub. ff. de arb. in vltima char. & dicit Bal. in l. 1. C. e. tit. ꝙ ista fuit sing. opinio Bar. idē tenet etiā Ant. de Canario in dicto suo tract. de exec. instrum. q. 4. nu. 7. & dicit Ang. Aret. in §. itē si quis postulante. Instit. de actio. ꝙ eā tenēt oēs doct. in d. l. 2. ff. de iureiurā. & eam magis cōmuniter esse approbatā dicit Ias. in d. l. 2. col. 4. in prin. nu. 20. vide ibi p eū, qui sex modis eā limitat. Et fortius & singularius dicit Bar. in l. si duo patroni. §. si qs iura-
4 uerit. ad fi. ff. de iureiurā. ꝙ adeo†iuramentū habet executionē paratā, ꝙ nō pōt opponi exceptio pretij non soluti.
5 Et haberet†executionē paratā nihil aliud est, nisi dicere, ꝙ nō requirat libellus, nec litis cōtestatio, ꝓm Bar. in l. intra. ff. de re iudi. Vel ꝙ non requiratur alia probatio, quia ille, q defert iuramētū, intelligitur tacitè cōfiteri. l. qui iurasse. §. fi. ff. de iureiura. & Bar. in d. l. nā & postea. §. si. ff. e. ti. Et dū scribit Matthæus idē esse, si creditor deferret iuramētum reo, sed videri eā practicā in eo non esse tutā. Dic, ꝙ Bart. loquit in creditore, non in debitore, & ꝙ illa additio fuit Matthei, nō Bar. Sed ꝓ veritate vr posse distingui, vt si loquamur de debitore, qui primū detulit iuramētū creditori iurāti, ꝙ tūc hoc casu ipsa practica sit tuta, cū amplius non subsit suspitio, ꝙ debitor neget illud, sup quo voluntariè creditori iuramētū decisiuū detulit. Si vero in alio debitore, qui nō detulit, aut tēpore quo à notario fit instrumētū, & pecunia numeratur, prout cōmuniter fieri solet, & à creditore iuramentū defertur, & tunc cū ipse debitor debitū negare iuramento nō posit, ꝙ in præsentia testiū & notarij ei tūc numeratur, & ipse recipit, idē erit ꝙ in primo casu. Aut tēpore quo cōficitur à notario instrumētū, pecunia non numeratur, neque aliæ res traduntur, sed tm̄ fit instrumentū de confessione præcedētis debiti, & hoc casu etiā videtur idē posse dici ꝙ in pcedētibus, cū pp præcedentē rogitū notarij, q cōficiat instrumentū de sua vera cōfessione, tū etiā quia nō videtur verisimile ꝙ statim & eodē cōtextu sit negaturus, qđ Paulo antea cōfirmauerat. arg. l. nō ad ea. & ibi gl. in versi. psens. ff. de cōditio. & demōst. Et si aliqs debitor fallax, & versutus reperiri posit, qui in fine instrumēti delato sibi iuramēto ad cōfirmationē contētorū in eo, postea negaret, qđ antea in eodē instrumēto affirmauerat, pōt creditor tanquā deceptus petere se aduersus illud iuramentū restitui. Vnde videtur dicendū quod dicta practica videatur solū esse parū tuta, qn̄ inter patres qdam scriptura merè priuata in psentia testiū conficeretur, & in fide creditor deferret iuramētū debitori, præmissa ꝓtestatione, qđ ipse debitor diceret veritatem, & iuraret oīa cōtēta in illa scriptura priuata essent vera, necne, quia eius iuramēto stare volebat in oībus & per oīa: hoc. n. casu cū nulla sit facta cōfessio in psentia notarij, q iudex dr, vt supra dictū est, & plenè tetigi suprà sing. 1. & sic nullū ex præambula cōfessione extraiudiciali sit acquisitū ius creditori; tūc videtur dicendū ꝙ si iuret, debitor sit liberatus, cū illud iuramentū quod defertur sub tali pgnāti forma verborū dicatur litis, quæ in futurū oriri posset, decisiuū, & ipse creditor videatur voluisse p illa verba se referre in totū ad eius iuramētum, & illū in ppria causa iudicē facere. d. l. ꝙ si deferēte. ff. de dolo. hic allegata. Cogita tñ sup pmissis quia neminē in locis ordinarijs reperio hoc tāgentē. Et ad
6 de†ꝙ talia instrumēta pp iuramētum videtur habere virtutē clausulæ guarētigiæ, ꝓm Bart. in l. 1. C. de cōfes. & Corne. consi. 99. visis. nu. 2. & cōsi. 259. viso pūcto. col. 2. nu. 8. vol. 3. & in terminis tenuit Rom. in repeti. rub. de arb. in vltima char. col. 1. versi. itē virtutē guarentigiæ & post eum apertius do. M. Ant. Bauer. in tract. de virtute & viribus iu
7 ramenti. in princ. co. 9. ver. 39. nu. 55. Vnde† earum executio fieri pōt per iudicē sine iuris solennitatibus, & sine causæ cognitione, ꝓm Bar. in l. cum vnus. ff. de bonis. auth. iudi. pos. & in le. à. diuo. ff. de re iudic. nec requiritur libellus aut litis contestatio, secundum Bar. & Bald. in l. si causam. C. de exec. rei iud. & in l. q pecuniē. C. de sentē. quē sine certa quāti. pfer. & dixi suprà. Et vide Ale. in l. ait ptor. §. si iudex. ff. de re iudi. & in l. si cùm dotē. §. eo autē. ff. solu. mat.
8 Et an conuētione†partium fieri posit qđ instrumēta habeant executionē paratā, vide do. Anto. de Canar. in dicto suo tract. de executio. instru. in qstio. 22. nu. 68. vbi distinguit, quod aut partes cōueniūt, ꝙ habeāt exēcutionē realē, & possunt, aut personalē, & non possunt. Fallit in casu l.
9 fi. C. de capti. & postlimi. reuer. videlicet in capto ab†hostibus, & reuerso redēpto, qui eū pacto à redēptore pōt vsque ad satisfactionē debiti in carcere priuato, & publico retineri.
10 Fallit†etiā in debitore suspecto de fuga, q ex pacto in causa suspitionis posset capi, & in oībus casibus à iure pmissis, vt l. ait ptor. §. si debitorem. ff. quæ ī freudē credi. & in alijs casibus notatis ibi per Barto. & per Ioan. And. in c. lator. de pigno. dic vt ibi latius per eum. Gab. Saray.

XXI.

1 *Iudex quomodo posit facere, quod appellatio coram eo à quacunque sententia interposita pro deserta habeatur?*
2 *Appellans non comparens hora à iudice præfixa ad apostolos petitos accipiendos, appellatio pro deserta habetur.*
3 *Iudex si statuat appellanti terminum certum, infra quem iter arripiat à loco vbi est sententiatū, ad locum vbi moratur iudex ad quem, & hoc appellans non faciat, appellatio deserta dicitur. Idem de termino ad se præsentandum coram iudice ad quem. num. 4. Vel ad præsentandum apostolos dilatorios, vel refutarios. num. 6.*
5 *Appellans potest arripere iter ad iudicem ad quem, & coram eo se præsentare per procuratorem.*
7 *Iudex à quo si appellanti simpliciter statuerit terminū ad prosequendum, intelligitur statutus ad inchoandum prosequi, & tunc non sufficit infra terminum iter arripere, sed oportet, quod se præsentet iudici ad quem.*

a NOt. practicā, a qua vti pōt iudex à cuius interlocuto-
1 ria†vel diffinitiua appellat, qn̄ vult illaqare appellātē & facere, ꝙ appellatio habeat p deserta. Primò ꝙ apostolos petitos in forma cōiter visitata ipse nō tradit incōtinēti, sed respōdeat se esse occupatū, & se traditurū eo die pe-
2 nultima termini iuris, tali hora, puta 16. tūc†si appellās nō cōpareat dicta hora corā eo ꝓ apostolis, appellatio est deserta, nec excusat siue ante, siue post cōparuerit, vt in cle.
3 quāuis. de appel. Secūdo†b ꝙ pfigat appellāti terminū cer
b tū, infra quē arripiat iter à loco, vbi est sentētiatū, ad locū vbi morat iudex ad quē. Si. n. ille hoc non facit, appellatio est deserta, vt in c. puenit. 2. ext. de app. & in c. cū cām. ext.
4 de re iu. Tertio†c ꝙ nō pfigat aliū terminū, ī. quē appellās
c debeat se psentare iudici ad quē, ꝙ si nō facit, appellatio ē
5 deserta. vt ī c. psonas. ext. de app. Valet tñ tm̄† arreptio itineris vel præsentatio per procuratorem, quantum per
6 principalem. l. 1. ff. de procura. Quartò, quòd præfigat†appellanti alium terminum, intra quem debeat præsentare iudici ad quem apostolos dilatorios, vel refutatorios. Quod si non facit, appellatio est deserta. vt est tex. singu. coniuncta gl. q oēs tenent in l. pses. C. de appe. Si tñ iudex
d d† à quo statuisset simpliciter appellāti terminū ad prose-
7 quēdum, puta, vnū mensem, intelligit, i. ad inchoādum p sequi, & tunc nō sufficit infrà terminū arripere iter, sed oportet ꝙ se psentet iudici ad quē, vt in c. cū sit Ro. extrà de app. & ibi no. Bar. in d. l. pses. C. de appe. Alium modū vide in clem. si ante. de dolo & contuma. in glo. magna. in prin. & per Innoc. in c. pastoralis. de offic. deleg. &c.

ADDITIO.

a No. practicā &c. Circa varios modos, quibus iudex à quo, pōt asignare terminum appellanti. colligunt multa vtilia ex dictis Abb. & Phil. & aliorū vltra eos in c. psonas. de appe. Et in primis no. effectū taliū terminorum, de quibus etiā per Mat. hic, quia eorum lapsus inducit desertionem appellationis. Vnde Cæpo. sua caute. 45. colligit ex istis 7. cautelas illaqueādi appellantē circa terminos. Et inquantū Mat. hic dicit, quòd iudex cautus pōt dicere petenti apostolos, Sum occupatus, Venias die vltima termini tali hora. qa si ante vel post cōpareat, nō excusabit, & remanebit deserta appellatio per te. cum gl. in clem. 2. de app. Amplia etiā si iste pēdēte illo termino iterum appellaret, quia prima appellatione deserta nō iuuabitur ex secunda, vt est solennis decisio Rotæ tit. de app. 23. in antiquioribus, qa nō prosequēdo in termino, est qsitum ius appellatio, quod p secundā appellationē non tollitur. c. ab eo. de ele. in 6. Sed oēs istæ cautelæ limitātur, dummō iudex à quo detulerit appellationi, secus si nō deferat, sed pcedat nō obstāte appellationis interpositione, qa nō pōt terminos pfigere vel asignare. Inn. in c. vlt. de app. Rot. eo. ti. decisi. 16. in antiquis. Spe. de appe. §. vidēdum. vers. verum. Cæp. vbi suprà, Rom. sing. 167. inci. iudex à quo. cum concor. quas ibi dedi. Causas tamen quare ista limitatio solet reprobari, dixi in addit. ad prædictum singulare. & ratio est, quia si iudex non defert, non etiā est opus quòd asignet terminum, & sic respondetur ad dictum Inno. cum sequacibus.

ANNOTATIO.

1 *Iudicis officio incumbit, si ab eo appelletur, præfigere certum terminum appellanti ad apostolos recipiendos.*
2 *Tempus petendi apostolos, quot dierum sit?*
3 *Appellans si non petat apostolos an valeat appellatio?*
4 *Tempus petendi apostolos an currat à tempore sententiæ, vel à die appellationis interposita, & an currat de momento ad momentum?*
5 *Appellans si statuta hora non comparuerit, appellatio pro deserta habebitur.*
6 *Appellans si in termino compareat, & iudex apostolos tradere recuset, an excusetur?*
7 *Apostolorum forma visitata quæ sit.*
8 *Tempus, quod datur appellanti ad se præsentandum coram iudice ad quem, est arbitrarium.*
9 *Terminus quando asignatur ad prosequēdum appellationē, sufficit vltima die inchoare. Et quid si asignatus fuerit ad se præsentandum Apostolico conspectui?*
10 *Appellatio quibus modis deserta fiat?*
11 *Appellatio vtrum sit deserta si dubitetur, debet iudex in dubio pronuntiare eam non esse desertam.*

1 Ad officium†iudicis à quo appellatur, pertinet terminum pfigere certū ipsi appellāti ad apostolos recipiēdos, vt in c. ab eo. de app. in 6. & in l. iudicibus. C. eo. ti. & quò ad hoc durat adhuc eius potestas lata snīa, vt in l. iudex. & l. Pau-
2 lus. ff. de re iud. Tps†verò petendi apostolos, quod datur parti ad eos accipiendos, & iudici ad eos tradēdum est dierū triginta, vt in d. l. iudicibus. & in d. c. ab eo. pōt tñ iudex hunc terminum abbreuiare. arg. l. 2. & quod ibi no. ff. de re
3 iud. & sic seruat gnālis cōsuetudo. Verum si appellās†non petat apostolos, an valeat appellatio, docet Guid. Papæ decisio. Gratianop. 436. nu. 13. vers. 5. quæro. vbi etiā ponit, si dico simpliciter, appello, & iudex det apostolos, an con
4 firmetur, & valeat appellatio? Et an†30. dies de qbus suprà, incipiant currere à tpe snīæ, vel à die appellationis interpositæ, & an currant de momento ad momentum, tradit idem Guido d. decis. 436. nu. 34. versi. 26. qro. & nu.
5 35. Vnde†si statuta hora appellās nō cōparuerit, appellatio pro deserta habetur. d. clem. quāuis. de appellatio. Et tradit Card. in cle. 2. §. 1. eo. ti. vbi dicit verum, nisi cōparuerit per procuratorē specialē, qui nō pōt psequi, nisi doceat
6 de impedimēto, vt ibi, in fine q. Sed quid†si appellās in termino cōparuit, sed iudex apostolos tradere recusauit, an tunc excusetur? Dic ꝙ aut iudex nō tradidit, quia non potuit, & vterq; excusatur. Aut quia noluit, & tunc ipse appellans excusatur, & iudex cōdēnatur, vt in l. quoniam iudices. C. de app. & appellās hoc casu debet statim adire iudicē ad quē, & appellationē & qrelā pducere, vt in l. si appellationē. C. de app. Vel ꝓm Iac. But. in dicta l. qm̄. debet ptestari infrà triginta dies, qui datur ad dādum ipsos apo
7 stolos, vt in d. l. iudicib. Quę autē†sit forma visitata apostolorū, tradit Io. Pet. Ferra. in practica in forma apostolorū.
b Secundò. Hoc tempus est arbitrarium. d. c. peruenit. & c. cùm sit Romana. de appella.
c Tertiò, &c. Tps†quod datur appellanti ad se psentādum
8 corā iudice ad quē, est arbitrariū, & sic est bonū in hoc habere iudicē à quo gratiosum, vt in d. l. pses. C. de app. hic allegata. c. psonas. cum c. seq. & c. Abbate. de app. Solet tamē istud tps dari & moderari secundum distantiā locorum, & psonarum qualitatē ad arbitrium iudicis. d. l. pses. C. de app. & d. c. psonas. Et si infra terminum se nō psentauerit, appellatio reputabitur pro deserta. l. 2. §. fi. C. de temp. appe. nisi iusta causa ex excuset. d. l. præses. & d. c. personas.
d Si tñ iudex. Adde dominos de Rot. deci. 451. nota si iudex. & decisi. 528. nunquid infra terminum. & decisi. 537. nota
9 si certus terminus. in antiquis. vbi dicunt ꝙ qn̄†terminus asignatur ad psequēdum, sufficit inchoare, vel incipere vltima die. Secus si asignaretur terminus nedum ad psequēdum, sed etiā psentādum se apostolico cōspectui, tunc n. nō sufficit itineris arreptio, nisi sequat realis psentatio si potuit habere psentiā Dñi Papę: alioquin fiat ptestatio in valuis palatij, vt est moris: Et hæc dicunt procedere qn̄ appellatur, & terminus p hoīem extra curiā ad prosequēdum asignatur. Secus si in curia, qa ibi requiritur maior diligentia in psequēdo, vt nedum vadat, vel iter arripiat versus cancellariā, sed etiā ad ipsum cācellarium, vel eius locū tenētē accedat, si poterit, alioquin de hoc ptestetur & psentet cōmisionē signādā, & recipiat super hoc publicum instrumētum, q si sibi infra terminum pfixum signata, vel psentata nō fuerit, nō sibi nocebit, quia ꝙ p me nō stat, & c. c. quod per me. de reg. iur. in 6. cum simi. Idem dicunt dñi de Rota decisi. 94. si iudex in partibus. & plenius deci. 155. si certus termin9. in nouis. & ī vltimis decisionibus decis. 30. inci. postquam fuit cōclusum. nu. 20. vers. si certus terminus pfigatur. & in d. deci. etiā ponitur vtrum dictus terminus posit à iudice progari. nu. 14. ver. vtrū iudex. Et tradit Stepha. Aufre. decis. Cape. Tholosa. 445. Et
10 appellatio†quibus modis deserta fiat, tradit Bal. in additio. Spe. in ti. de app. & Card. in cle. constitutionem. §. insu
11 per. 1. q. de elect. Et adde † quòd si dubitetur an appellatio sit deserta, debet iudex in dubio pnuntiare nō esse desertā, qa per talē pnuntiationē nō perit ius alicuius secundū Pau. de Cast. & ibi Ale. in l. 1. ff. si quis cautio. Gab. Sar.

XXII.

1 *Confessionis, vel consensus ab aduersario extorquendi modus & cautela.*
2 *Litera, si cui à te mittatur, in qua eum roges, vt centum quæ tibi debet, tibi reddat, & is contrarium non protestetur, dicto debito assentire, & illud fateri videtur: Testes tamen super hoc producendi copiam literæ habere debent, & eā coram eis aperiri oportet.*

NO. mirabilē modū extorquēdi cōfessionē, vel cōsensum aduersarij tui, videlicet, ꝙ tu mittas ei breuē literā, in qua dicas, ꝙ eū rogas, ꝙ ipse reddat tibi cērū, ad q̄ tenet ex cā depositi. Vel dicas, ꝙ tu emisti ab eo domum suā, ꝙ cērū aureis. Nā ipse simpliciter accipiendo literā, nō ꝓtestādo aliquid in oppositum, vī fateri depositum, & assentire vēditioni. l. filiusfamilias. 2. ff. ad Macedo. & in clem. 1. de procura. & hāc doctrinā ponit Bar. in l. quo. n. §. 1. ff. rem ratam haberi. & in l. cum tabernā. §. idem quæ sūt. ff. de pigno. & vī te. iuncta gl. ff. depositi. in l. Publia. in fi. vbi Bar. etiam hoc tenet. Et scias hoc practicare, cautela est, quòd testes, quibus præsentibus dabitur litera per nuncium, habeant copiam literæ, & quod tantum stent, quòd coram ipsis litera aperiatur.

ADDITIO.

Nota mirabilē modum, &c. Ista materia ꝓpriè tractaī in l. filiusfamilias, hic alleg. per Mat. de qua tñ vide etiā per Bal. in l. cū qs. C. de iuris & facti ign. co. 9. in ver. q̄ro an lex positiua, vbi plenè. Et de ista cautela vide etiā per Alc. consi. 77. in 1. vol. Adde etiā Fel. vbi aliqua adducit, & facit mentionē de Mat. hic in fi. ꝑdicta tñ nō allegat in ꝓœ. Decre. co. 6. ver. secūdus casus. De ista materia seu cautela, vide etiā Bar. Cæpo. caute. sua. 24. vbi ittud singulariter limitat nisi in talibus literis cōtineretur calculus rōnis de datis & receptis, vt fieri assolet, & vltimo loco poneret in literis, ꝙ deberet restitui certa summa, q̄ restat: qa licet qs retineret literas, nō ꝓ hoc diceretur cōfiteri cōtenta in literis esse vera ꝑsenti retētione, sed potius diceretur literas retinuisse, vt videret an calculus rōnis esset bñ factus, ꝓ text. no. in l. cū seruus. ff. de cōd. & demō. ꝙ bñ no. In cōtrariū tñ est tex. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. intelligendo vt. ibi per Bal. & Fulg. secundum magist. meum Iaſ. in repetitio. l. admonēdi. co. 63. ver. & ex hoc habes. de iureiur.

ANNOTATIO.

1 *Literæ acceptatæ & lectæ obligant legentem, & acceptantem ad contenta in eis, nisi statim expressè contradicat.*
2 *Litera quando probet contra scribentem.*
3 *Sigillum multum operatur ad faciendum scripturam esse in dubitatam.*
4 *Scripturam si quis producat, quæ dicit me obligatum, & ego contra illam nihil oppono, an videar approbare?*
5 *Literæ receptio, cū quis dicat recipientem inculpari de homicidio commisso, an faciat indicium ad torturam, si recipiens statim se non excuset, sed taceat?*

Adde ꝙ idē voluit Bal. in l. fi. ꝓcurator absentis, in prin. ff. de ꝓcur. Bar. & Bal. in l. Titius Seio. ff. de cōsti. pec. & Bal. in rub. C. de fide instru. in 14. co. & in l. fi literarum. C. de fol. & in l. fi. C. ad Maced. Bal. in l. fi literas. C. de māda. & in l. fi. C. de nouatio. & in c. ex parte. in 6. co. de rescrip. & in c. fi. in 8. co. de iureiur. & in l. si defunctī. & in l. fi. ꝓcuratorē. ff. de procur. & Io. de Imo. in l. qui in dñi. ff. de test. & in l. non solùm. in §. morte. vbi latè Ale. ff. de oper. noui nūt. in d. clem. 1. de procu. in fin. & Ludo. Ro. in l. q̄ dotis. in 7. co. ff. sol. matri. & Abb. in c. non iustē. in 3. col. de ꝓcur. & doc. in d. l. fi. C. ad Maced. & Abb. in cons. 18. inci. in causa & quæstione. in 2. col. & cons. 7. in vlr. co. in 1. dubio, volu. 2. per Hip. de Marsi. in repetitio. rub. C. de probatio. colu. 50. nu. 299. & seq. & Corne. consi. 319. circa primum consultationis. co. 4. nu. 5. ver. ex quibus elicienda est conclusio Gozadi. consi. 23. prima facie. nu. 6. verſ. tertiò clarum est. vbi dicit ꝙ literæ aceptatæ, & lectæ obligant legentē & acceptantē ad contenta in eis, nisi expresse contradicat statim allegat Ale. cons. 78. vol. 1. & idem dicit in colu. 2. nu. 10. eodem cons. 23. & in cons. 94. an illustrissima Domina Argentina. co. 10. nu. 49. verſic. octauò concludo. Et de probatione literæ contra scribentem traditur pulchrè per Lanfran. de Oria, in c. quoniam contra. vbi de instrumen. fide & productione tractat, co. penu. nu. 58. verſ. 3. circa epistolam. extrà de probatio. vbi subdit, quòd oportet quòd dicta litera sit confecta manu debitoris, vel saltē, si est manu alterius, saltē sigillū habeat debitoris: nam idem est, per l. si qua per calumniā. C. de episc. & cle. nā sigillum ꝑ multum operatur ad faciendum scripturā indubitatam esse, ſm Bal. qui ita notat in l. bonæ fidei. C. de rebus cred. si aūt nō habeat sigillum. & debitor neget suā manu scriptā, tunc peruenitur ad cōparationem literarū, quę cōparatio plenā facit probationē, ſm Bar. & doc. in l. admonēdi. ff. de iureiu. Et per Corse. in sing. 381. in verbo, taciturnitas. & præceptorem meum Do. And. Alcia. in l. detestatio. ff. de ver. sig. sed aduertendum est, quia hæc non videntur vera, nec ꝓcedere, nisi in eo, qui gerit nomine alterius, & ei notificar, vt d. l. filiusfamilias. & ita tenet Bald. in l. 1. ff. manda. per l. quo. n. ff. rem rat. habe. & Dec. in d. c. cū M. Ferrar. co. 7. & 8. de consti. & in c. 2. co. 4. in fi. de fide instru. & ita in terminis tenuit Caro. Moli. in addit. ad Alex. consi. 78. in causa & lite. co. 1. nu. 1. ver. Corroboratū. vol. 1. in additio. inci. literis. Sed de probatione epistolarū contra scribentes pro illis, quibus scribitur, tradit Cuma. cōs. 177. inci. suppositis statutis. in prin. & nu. 4. Feli. in c. nōne bñ dicimus. co. 4. ver. fallit 4. de præsumptio. & in c. cùm M. Ferrar. co. 16. in verſ. fallit 3. de cōsti. vbi & Rip. Barb. cons. 6. vol. 1. & cons. 37. co. 3. vol. 1. & cons. 11. co. 4. & cōs. 15. co. 4. vol. 2. & aliqd per Mat. infrà sing. 78. vbi dixi. Et quidſi quis producit scripturam, quæ dicit me obligatū, & ego cōtra ipsam nihil oppono, an videar approbare? vide Bal. in l. fi. C. si cer. pe. qui refert Iacob. de Aren. tenere quòd sic. Sed Bal. ibi vī tenere contrarium, & vide Bal. in l. si ex cautione. in 4. q. C. de non nu. pec. Et quidſin criminalibus, an si reptus fuit aliquis interfectus, & nescitur à quo, attamē vnus cuidā scribat epistolā, in qua dicat hoc modo, videlicet. Q̄n aliqui dicunt te occidisse talē, ideo iudex mandauit vt capiaris pro tali delicto: Tunc si ille recepta tali epistola, illam legit, & tacet, & nihil dicit se excusando, nec dicēdo, quòd miratur de tali re, cùm ipse sit innocens à tali delicto, an receptio talis literæ cum taciturnitate faciat contra eum in dicium ad torturam de dicto maleficio commisso? vide Hip. de Marsi. in practic. crimi. in d. §. diligenter. co. 24. nu. 138. adde etiam quæ per d. l. fi. iusfamiliās absentis. ff. ad Macedonia. & clem. 1. de procurato. scribat Dida. Couarru. in c. Ioannes. nume. 4. ver. qui nimò etiam, extrà de testa. Gab. Sarayn.

XXIII.

1 *Statuta, vel leges, quæ permittunt præscriptiones cum mala fide de contra reales, ꝑsonales, vel mixtas actiones, non valēt ipso iure, quia sunt cōtra ius cōmune, & nutriunt peccatū.*
2 *Possidens rem alienam scienter, peccat.*
3 *Debitor ad meram pœnam obligatus, non peccat, etiam in foro conscientiæ, si eam soluere recusset.*
4 *Pœnam in iudicio, vel extra petenti quis se soluturum offerre non debet.*

NOta, ꝙ oēs leges, & oīa statuta, q̄ ꝓmittūt ꝑscriptiones tēcū mala fide cōtra reales, vel personales, vel mixtas actiones, nō valent ipso iure, quia sunt cōtra ius cōe, & nutriunt pctm. vt in c. vigilanti. & c. fi. de ꝑscri. & in regula, possessor. de reg. iu. in 6. Peccat. n. ꝙ qui scienter se teneri ad centū ex cā depositi, mutui, vel venditi, recusat soluere, sicut possidēs rē alienā scienter. Et hanc doctrinā sentit Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iu. in illa quæstione, an valeant statuta circa ius diuinū. Idē tenet Ang. in l. sequit. §. si viā. ff. de vsuca. & in l. hæc autem iura. ff. de ser. vr. ꝓd. & l. fi. ff. quēadmodum ser. amit. & in l. ait ꝓtor. §. item ei. ff. ex qui. cau. ma. Saluari tñ ꝓt vltima opinio in vno casu. s. q̄n debitor nō peccaret recusando soluere, vt qa esset obligatus ad merā pœnam, puta, ad duplum vel quadruplum actione furti, nam ſm ius diuinum, & secūdum forum cōscientiæ, non teneturſ quis se offerre ad soluendū pœnam, etiam eam petenti in iudicio, vel extra. 12. q. 2. ca. fraternitas. vbi est tex. sing. iuncta gl. in ver. cum augmento. in fi. & no. doct. in c. dilecti. extra de arbi. & hanc doctrinam posuit do. Ant. in c. fi. extrà de præscri.

ADDITIO.

Nota ꝙ omnes &c. Ibi, Saluari tamē. Adde quòd idem tenet Panor. in c. q̄n. co. 5. post But. & ibi Fel. co. 2. de ꝑscrip. vbi dicit hāc esse cōem opi. q̄ tenet Mat. hic. Confirmatur ex his q̄ latè dixit idē Fel. in ca. 1. 2 o. co. verſ. tertius casus. de consti. circa gl. in c. fraternitas. huc alle. Secus vbi actio nō est merè in pœnam, sed quia visum fuit legi sic cōuenire Reip. vt in actione de dolo, & simili, qa si interuenit dolus ex parte alterius, tenetur, vt pulchrè per Ab. vbi suprà pro prer gl. sing. in c. admonere. 33. q. 2. ex qua dicit Abb. in c. licet cām. 13. & 15. col. de proba. quòd vbi ius agendi fundatur super peccato, nunquā præscribitur. & ex ea intulit Bal. in l. 1. 22. co. C. qui accusare, quòd in pœnis specialibus non currit præscriptio. no. Spe. in ti. de sen. pla. §. fi. ver. & quòd ſm canones. Cessante autem dolo bene currunt dictæ præscriptiones, vt in redhibitoria, quāto minoris & si mi. vt per Host. quem Abb. vbi suprà allegat.

ANNOTATIO.

1 *Præscriptio cum mala fide hodie non procedit, neque statutū contrarium inducere potest.*
2 *Statutum quod creditor post decem annos non audiatur, an valeat?*
3 *Debitor in foro conscientiæ non potest se tueri præscriptione statuti.*
4 *Statutum si dicat, quòd instrumentum post decem annos præsumatur simulatum, valet.*
5 *Pœna de iure canonico non potest peti.*
6 *Præscriptio quando procedat.*
7 *Statutū ꝙ vsurarius post certos annos non audiatur, valet.*
8 *Statutum vel consuetudo an inducere possit, quòd mala fides possessor præscribat?*
9 *Præscriptio 30. annorum, vel longi temporis an de iure canonico procedat in actionibus personalibus?*
10 *Intellectus nouus ad c. fi. extra. de præscriptio.*
11 *Actiones quæ tempore à lege diffinito ꝑscribūtur, quænā sint?*
12 *Pœna conuentionalis an de iure Canonico peti possit?*

1 Præscriptio tcum mala fide hodie non procedit: nā cùm nutriat pctm, ius canonicum est attendēdū. c. fi. de ꝑscri. c. possessor. de re. iu. in 6. neq; à statuto, vel aliqua lege cōtra rium induci pōt. Et iō dixit Barto. in l. oēs populi. 2. q. 4. q. prin. in 10. co. ver. ecce vltra dictum statutum. ff. de iust. &
2 iur. ꝙ statutum, tquod creditor post decē annos nō audiatur, nō valet, vt ꝙ inducit ꝑscriptionē in malæ fidei possessoribus, licet cōtrariū senserit Ang. in l. 1. C. de iud. & Bal. in c. 1. §. porro. co. fi. in verſ. extrà querit gl. quali. olim. feu. poter. alie. de quo ꝓ Bar. in l. nemo pōt. in pen. co. in ver. q̄ro, statutū est. vbi Ang. ff. de le. 1. & in d. l. sequit. §. si viā. in 1. co. in ver. & idē puto. ff. de vsuc. & in l. si is cui. §. Flauius. in fi. ff. de solu. & in l. legaui. in ver. vl. no. ff. de libe. leg. & in l. cū notissimi. in prin. in ver. & sic facit ad quæstionē. C. de ꝑscr. 30. an. & Bal. in d. l. oēs populi. & in auth. ad hæc. C. de vsur. ver. itē dubitaē de debito. & in §. si qs per 30. in 4. co. verſ. sed q̄ro nun. qd. si de feu. fuer. cōtro. inter dom. & agna. & in Marga. in ver. Ecclesia. co. 2. vbi ꝑsupponit vale re. Ang. in l. 2. ff. de vsufru. ear. rer. q̄ vsu cōsu. Io. An. tñ in c. fi. de excep. in 6. in noue. tenet non valere, & maximè si statutū fiat à Prioribus ciuitatis, vt per Bar. in l. ambitiosa. in 4. co. ff. de decre. ab or. facien. & vide Ale. in l. si pœnæ. in prin. ff. de cōdi. indebi. qa statutū pōt impedire naturalem obligationē, nisi in debitore sciēte, ſm Imo. in d. c. fi. de ꝑ
3 scriptio. q dicit, quòd debitor tin foro cōsciētię nō pōt se
4 tueri ꝑscriptione dicti statuti. Sed si statutū tdicit, quòd instrumētum post decē annos ꝑsumatur simulatū, valet, ſm Bar. vbi suprà. Quod verū est ſm Ray. ibi, q̄n de simulatione doceretur verè, aliàs nō, vt ibi in repetit. & refert Io. de Imo. in d. c. fi. vbi oēs Can. reprobāt Bar. qa esset via indirecta ad peccādū, & ad inducēdum ꝑscriptionē in malæ fidei possessoribus, vt ibi But. Imo. Zabar. & Abb. in 3. co. ad fi. cū seq. in ver. & ꝓ hoc dixit. q plenius loquitur. & Pe. de Anc. in c. 1. de cōsti. in 6. & Imo. in d. l. sequit. §. si viā ff. de vsuca. Imò tale statutum non valet in vtroq; foro canonico & ciuili, ſm Io. And. in c. 2. de excep. in 6. & in c. ꝓ tuas. de dona. Pe. de Anc. in reg. possessor. & in c. si ꝓp. de
5 rescri. in 6. & Zaba. in d. c. vigilāti. Nisi q̄n actio tesset pœna lis, quia pœna de iure canonico nō pōt peti, iō ꝑscribitur
6 ſm But. Imo. & Ab. in d. c. fi. Itē nisi tactio sit à principio limitata tpe, vt redhibitoria, ſm Bal. in auth. ad hæc. colu. 5. verſ. denuo. q̄ritur. Itē nisi q̄n ꝑscribēs nō est in culpa, vel pctō, vt in ꝑscriptione cōtra seruitutē, vt per Ant. de But. Imo. & Barb. in d. c. fin. Itē nec cōtra vsurarios, nā statutū
7 quòd vsurarius post certos annos nō audiatur, valet, vt in d. c. fi. ꝓ Can. & ꝓ Pe. de Anc. in d. reg. possessor. in repe. in fi. & Bal. in sua q. statuto cauetur, quòd fœnerator. in 8. & 13. co. & Ale. in l. cū mulier. in 6. co. in fi. in ver. adde quòd etiā Bal. ff. fol. ma. Et adde notata per Fel. in c. venerabilis. ver. hoc tñ ego limitarē. de iudicijs. & per Abb. cons. 76. in vlr. dubio. in vlt. co. & Cuma. cons. 90. post med. & per Ale. cōs. 99. co. 2. 4. vol. & Barb. cons. 31. & 59. vo. 4. & Pau.
7 dē Cast. cons. 99. in nouis. Sed an ꝑ posit à statuto, vel à cōsuetudine induci ꝙ malæ fidei possessor ꝑscribat, scribit Bal. cons. 12. vo. 1. Imo. cons. 26. vbi dicit quòd nō. & Pau. de Cas. consi. 258. in nouis: & Ale. cons. 188. co. pe. 2. vo. & cons. 69. co. pe. vo. 3. Et vide Soc. cōs. 86. co. 5. & cons. 166. co. 5. qui ponit statutū ꝓmittēs ꝑscriptionē quo intelligatur, & si ꝓmittit ꝑscriptionē cū scīa rei alienæ, an valeat.
9 & per eundē Soci. cons. 203. Et vtrum de iure canonico ꝑscriptio 30. an. vel longi tēporis ꝓcedat cum mala fide in actionibus personalibus? Host. in summa in titu. de præscriptio. rer. immobi. §. q̄ res. co. 1. verſ. actiones verò per tonales. dicit ꝑ iura Canonica nō derogari legibus antiqs quò ad actiones ꝑsonales, qa nō in personalibus, sed in realibus illa locum habent, ꝙ ibi latè ꝓsequit. & Bar. in d. l. sequitur. §. fi viā. ff. de vsuc. Quorū opinionē defendit Pract. Pap. in forma respōsionis rei cōuē. in gl. in verſ. ꝑscriptionis. vbi asserit ꝙ ita, & aliter practicaī. Et ſm hāc cōsuluit do. Maria. Soc. cōs. 203. circa primū cōsultationis articulū. per totum. vbi ausus est affirmare, ꝙ ista opi. Bar. & Host. est cōis, quā etiā ipse tenuit in repe. rub. de cau. pos. & pro priè. Cōsuluit etiā ꝓ hac op. Cor. cōs. 176. ad euidētiā. co. 2. & 3. & cōl. 138. vī. per totū vol. 1. & cōl. 206. circa thema. vo. 2. & cōl. 251. in hac cōsultatione. & cōs. 275. quanquam. co. 1. ver. & dato. & co. pe. ver. cessat ergo. 3. vol. &
10 cons. 277. ad euidētiā. per totum vol. 4. vbi conatur tdare nouū intellectū ad te. in d. c. fi. de ꝑscriptio. Sed contraria opi. est cōior. vt per Cano. in d. c. fi. de ꝑscript. & ibi Imo. attestatur ꝙ dicta opi. Bar. est cōiter dānata, & in d. §. si viā vbi in fi. 2. co. dicit, ꝙ cōis opi. est cōtra Bar. & ꝙ contra ipsum de facto cōsuluit. Idē tenet Ab. c. ꝙ clericis, co. pe. de fo. cōpe. & Io. Bapr. de S. Seuer. in repe. l. oēs populi. in 8. cha. co. 1. ver. 2. infert Bar. ff. de iust. & iu. & Cū. cōs. 77. statuto ciuitatis Vincētiæ. co. 1. ver. mihi autē. Alc. consi. 82. vī prima facie dicēdū. 2. co. 4. vo. Et dictā opi. per plures rōnes cōfutat Pe. de Anc. in c. fine possessione. co. 8. de reg. iur. in 6. cōcludēs, ꝙ iura ciuilia corrigātur per iura canonica tā in ꝑsonalibus, quā in realibus, vt ꝑscriptio non habeat locū cum mala fide. Plura adducit Fel. in dict. c. fi. & secundū hanc opin. sæpè consuluit Ale. vt patet in eius cons. 185. viso ti. quæstionis. 2. dubio. co. pe. vo. 2. & cons. 33. vilo ꝓcessu cāæ. co. 1. 3. vo. & cōsi. 63. stantibus. 3. col. & consi. 99. vī prima facie. 1. & 2. co. vol. 4. & cons. 51. videretur per decisionem. 1. & 2. co. vo. 5. Eādē op. dicit cōem Præpositi. in d. §. si quis per 30: circa fi. Phi. Fran. in d. c. professor. co. 2. de reg. iur. in 6. & Fulg. cons. 123. S. & P. ciues. col. 1. dicens, quòd sic se habet cōis opi. Canonistarū. Præ dicta tñ cōis cōclusio quatuor modis limitatur, vt ꝓ Feli. in d. c. fi. co. 2. & 3. de ꝑscri. Et quò ad propositum limitaē vt nō ꝓcedat, vbi actio est specialis, & habet tps limitatū à lege, vt actio furti, ad duplum, vel ad quadruplū: Actio
11 vi bonorū raptorū, iniuriarū, & similes. Nā t istæ actiones finiuntur, & ꝑscribuntur per debitorem, etiam sciente lapso anno, vel alio tēpore à lege ciuili diffinito, quia cessat rō peccati, & iniustæ retētionis, cū pœnæ legales nō sint debitæ in foro conscīæ, vt vult gl. in d. c. fraternitas. 12. q. 2. quā plenè discutiunt Abb. & Fel. in c. 1. col. 12. cum seq.

dè consti.& Ias.in §.sed iste in vlti.char.Insti.de actio. Et
12 quid†in pœna cõuẽtionali? vide Ale.cons.160.titul. quæ
stionis.co.3.vol.2.& cons.49.paucis vtar.& cons.50. viso
instrumẽto trãsactionis.4.vol.& cons.97.viso instrumen
to.eo.vo.Ro.cons.143.licet variè.Et plenè per Ang. Are.
& Ias.in §.oẽs.co.antepe.& pen.Insti.de actio. Et cõiter
cõcluditur,quòd aut pena conuẽtionalis est adiecta facto,
& põt exigi,& debetur etiã in foro Canonico. Aut verò
est apposita dationi quãtitatis,& p̃sumitur adiecta in frau
dẽ vsurarum,vt notatur & legitur in l.cũ allegas.C.de vsu.
Et hãc materiã latè tradit Ale.in l.stipulatio ista. §. alteri.
co.3.& 4.ff.de ver.ob.& plenè per Balb.in tract. de p̃scri.
in 2.parte tertiæ partis princi.q.7.13.& 14.vbi latè p̃dicta
examinat.& faciũt quæ dixi suprà in sing.12.& 14.Ga. Sa.

XXIIII.

1. Tẽpus instãtiæ causæ appellationis potest per compromissum, vel aliàs de consensu partium suspendi,sed non prorogari.

1 NOta,quòd†tp̃s instantiæ cãæ appellationis bñ potest
suspẽdi per cõpromissum,vel aliàs de cousensu partiũ
vt in auth.si tñ.C.de tẽp.appe.& in cle.quãdiu.de app.Sed
illud tempus iam non potest prorogari,vt in c. abbate. ex-
trà de ap.& no.Cy.& Bar.in auth.ei qui.C. de temporib.
app.& clarius Io.And.in addi.Spe.in ti.de ap.in §. nunc bre
uiter.Et rõ diuersitatis est,quia durante tempore suspen-
sionis nõ potest procedi in causa appellationis,sed in tem
pore prorogato sic,si teneret prorogatio.

ADDITIO.

Nota,quòd tp̃s,&c. Vide cle.quãdiu.de app. vbi disponĩt de
hac materia ad plenum,& ibi bonus te.Ad istud no.q̃ fa-
talia iuris vel statuti possunt suspendi,nõ prorogari. adde
Lu.Ro.in l.1.ff.de re iud.& Bal.in l.Cẽturio.quasi in fi.de
vulg.& pup.Idẽ tenet Cy.in auth.ei q.C. de tẽp. app. vbi
tñ Bal.tenet contrarium.& Bar.in l.fi.per illum te.e.ti.&
Sand.vbi plura inducit in c.ex rõne.co.2.in prin. de appe.

ANNOTATIO.

1 Instãtiæ lapsus maior est in causa appellationis , quàm in causa principali.

2 Prorogatio temporis fieri poterit , vbi per eius lapsum omne ius perit.

3 Instantia causæ principalis per compromissum suspendi non potest.

4 Tempus datum ad appellandum non potest per aliquẽ consensum partium suspendi,minui tamen potest.

5 Instantia causæ principalis quo remedio poterit prorogari?

6 Actorum in reiteratione requiritur consensus iudicis.

7 Prorogatione prohibita,an & suspensio prohibita censeatur?

Eãdẽ opinionẽ & distinctionẽ tenuit Ale.in l. properãdum:
in prin.in 4.co.vers.concludunt tñ.nu.13.C.de iudi. per l.
nemo.in ver.nec sub p̃textu quodã altero.C.de temp.ap.
Et per rõnes adductas per Io.And.in addi.Spe.in ti.de ap
pe.in §.nunc breuiter.super verb.illud.cum seq. vbi etiam
refert Mart.Saly.& Richar.Malumb. ita tenuisse. Et idẽ
Ale.cons.24.inspecto processu.circa fi.vol.4.& cons.137.
in cã & lite vertente.co.1.vo.2.& plenè Mariã.Soci.in ca.
1 venerabilis.in 16.art.prin.de iud.Et hoc ex eo,†qa maio
ris est p̃iudicij lapsus instãtiæ in cã appellationis, quam la
psus instãtiæ cãæ principalis,quia in cã appellationis per la
psum tp̃is extinguitur oẽ ius,cũ maneat firma prima sñia.
l.fi.C.de temp.appe.Secus in instãtia cãæ principalis,vt in
2 dicta l.p̃perãdum.§.fi.Ex quo†primum infertur, quòd
vbi per lapsum tp̃is perit oẽ ius,poterit tale tp̃s proroga-
ri,vt notabiliter dixit Romanus in l.2.ff.de re iudicata.Se
3 cundò†infertur,quòd instantiæ causæ principalis per cõ-
promissum suspendi nõ posit,qa est minoris p̃iudicij, vt
vr̃ tenere Bar.in d.l.properãdũ.in prin.& Spe.& Io. And.
in ti.de iud.dele.§.restat.vers.sed nunquid de tp̃e. & Ant.
de But.in c.penu.de iud.Ista tñ conclusio intelligẽda est in
4 cã prosequendæ appellationis,secus†in tp̃e dato ad appel
landum,quia illud non põt per aliquem cõsensum partiũ
suspẽdi,vt singulariter notat Bal.in dicta auth.ei qui. & in
auth.hodie.C.de app.& Pau.de Leaz.in dicta cle. q̃diu.&
Ant.Corse.in sing.9.inc.appellationis interpositio.Nam
tp̃s prosequendæ appellationis statuitur vtriq; parti,vt in
dicta auth.ei qui.nimirum si consensus partium in suspen
dendo operatur:sed tp̃s decẽ dierum in appellando statui
tur tñ appellanti.Et istud etiã sequitur Pau.de Cast.in d.
l.2.ff.de re iud.& ibi idẽ tenet Ro.subdẽs quòd tale tp̃s ad
appellandum poterit cõsensu partium minui,per l.fi.§.fi.
C.de tem.app.Et vide Bar. in d.l.properãdũ. & in l. Seius
& Augerius.ff.ad le.Falc.& in l.si quis pro eo , in secundo
5 mẽbro.ff.de fideiussorib.vbi dat remediũ,quòd† instantia
causæ principalis poterit prorogari,videlicet, quòd de no
uo renouetur instãtia vnico momento,repetẽdo oĩa acta,
per notata per gl.in l.quæ oĩa.in prin.ff.de p̃cura. per Bal.
in l.mutari.ff.eo.ti.vt quia actor dicat reo, Libellum,quẽ
aliàs tibi obtuli,reoffero.Et reus dicat , Et ego respõdeo,
6 prout aliàs respõdi.Et sic de singulis:In†hac tñ reiteratio
ne requiritur consensus iudicis,sicut in alijs actibus iudi-
cialibus,iuxta c.forus.de verb.signifi.vt dicit Fulg.in dicta
l.p̃perãdum.Dicit tñ circa hãc practicã Ant.de But. in c.
penu.de iud.quòd in quibus actibus iudicialibus exigitur
formalitas,non sufficeret recensere acta,adhoc,vt videan
tur oĩa reiterata:ar.c.clericus.de iureiu.loquitur tñ sub du
bio fortè.Sed Ale.in d.l.p̃perãdum.sustinendo dictã opi.
respondet illi textui,quòd ille in secundo actu non iurauit
iterum,sed nolebat primum iuramentum extẽdere vires
ad deducta in secũdo actu.Sed in casu nostro fiebat expres
sa reiteratio actorum,licet p̃ relationem ad aliud,q̃ debet
idẽ operari,ac si de nouo de verbo ad verbum facta fuis-
sent acta.ar.l.vbi autẽ nõ apparet.§.2.ff.de verb.obli.& in
l.certum.ff.si cer.pe.Et ita residet Ale.in d.l. p̃perãdum.in
prin.Sed quãtum ad principalẽ doctrinam, de qua hic per
7 Mat.vr̃ quòd illa†differẽtia inter suspensionẽ,& proroga-
tionẽ,non habeat vrgentẽ rõnẽ,quia rõ, quæ principaliter
consideratur in prorogatione est,vt finis litibus imponat̃,
ne lites immortales sint.d.l.properãdum.Ista tñ rõ vtique
militat in suspensione,quia per suspensionem non imponi
tur finis litibus.Et ad talẽ finẽ p̃cisè habetur respectus.&
probatur in l.fi.ff.pro suo.Et ista differẽtia videtur potius
verbalis,quã realis,meritò non debet procedere.l.2.C.cõ
mu.dele.Et parum nobis seruirent iura,q̃ p̃hiberent pro
rogationẽ,si posset suspensio fieri:ar.c.cùm quid.de regu.
iur.in 6.& per suspensionẽ ita duraret lis per mille annos,
si posset fieri,quã per prorogationẽ.Et hæc differentia re
probatur per Are.in c.venerabilis.co.fi.vers. tu considera
de iud.& per Fel.in c.ex ratione.co.1.vers.secundò dum.
nu.3.& ibi Deci.co.5.in prin.vers.sed tñ.num.9.extrà.de
appe.Et adde q̃ latè adducit And.Tiraq.in trac. de retrac.
consanguini.in §.primo.in vers.intra annum.in gl. 10. nu.
31.& 32.ver.præsertim verò in hoc casu.Gab. Sara.

XXV.

1 Sententia lata contra vnũ,vel acta probatoria contra eum facta,si tertio plenè præiudicare debeant,tunc tantùm præiudicant,quando sententia est contra præsentem lata.

2 Confessio , transactio,compromissum,processus,& sententia arbitri vnius,alteri non præiudicat.

1 NOta,†quòd in omnibus casibus, in quibus sententia
lata contra vnum,& acta probatoria facta contra eũ
plenè præiudicant tertiò,istud tantùm est verum , quan-
2 do est lata contra præsentem.Confessio † tamen in iudi-
cio non præiudicabit tertio, sicut non præiudicaret tran-
sactio,compromissum,processus , & sententia arbitri.l.si
dictum.§.si compromisero.ff.de euictio.& notat Inno.in
c.auditis.de præscri.& in c.cùm super.de re iud.in pe. co.
& Bar.in l.si perlusorio.ff.de appe.Ipse tamen videtur te-
nere contrarium in l.2.ff.iud.sol.

ADDITIO.

Nota,quòd in oĩbus casibus,&c.Ibi,Confessio tamen. Am
plia siue sit voluntaria,siue contentiosa,vt per Io.And.in
addi.Spe.quẽ refert Pan.in c.quamuis.de re iudi. & prius
per But.subdẽtẽ quòd facit quale quale præiudicium.Sed
quòd imò plenè p̃iudicet,firmat Ale.in l.sæpe. in antepe.
col.de

col.de re iud.Primò,quia cui noceret sñia,nocẽt acta, vt p̃
Abb.vbi suprà,per c.inter dilectos,de fide instr.cũ conco.
de quibus p̃ Ale.in l.is apud quẽ,C.de eden. & per aliàs rõ
nes,de q̃bus per Ale.in d.l.sæpe. Ad illud verò , quòd dicit
hic Mat.de trãsactione & cõpromisso,&c. adde quòd idẽ
tenet Pan.in c.auditis.hic alleg.in 7.co.& in dicto c. quam
uis.post But.in 2.co.dicentem idẽ in pacto,& iuramento.
Idem etiam Pau.de Eleaz.in clem.1.de rescri.cum conco.
Ista tamen eleganter limitantur tribus no.modis per Sãd.
in dicto c.quamuis.co.antepe.post princ.

ANNOTATIO.

1 Sententia contra vnum lata,vt alteri præiudicet , nouem requiruntur.

2 Contradictor legitimus quis dicatur?

3 Sententia lata in contumacem , qui tamen fuit præsens vsque ad sententiam exclusiuè , an alij noceat?

4 Intellectus l.si ideo.ff.de euictionib.

5 Sententia non præsumitur lata contra contumacem ob cõtumaciã,si ex actis appareat de plenissima probatione , vel si ille fuit absens ex probabili & iusta causa.

6 Sñia lata contra contumacem tertio non præiudicat. Fallit, quando lex vel statutum considerat tantùm actum sñiæ.

7 Probationes factæ in iudicio summario non probant in plenario.Fallit vt ibi.

8 Sententia contra aliquem per iniuriam lata, tertio nõ nocet.

9 Confessio in iudicio facta,quando tertiò præiudicet?

10 Confessio aduocati præiudicat principali præsenti,& non contradicenti,qui potuit prohibere,& contradicere.

11 Remedia litis decisiua ab vno facta,an alij præiudicent?

12 Transactio facta per venditorem sciente & non contradicẽte emptore non præiudicabit.

13 Compromissum authoris nõ nocet successori scienti, etiam in casibus,in quibus præiudicaret sententia.

14 Vasallus quò ad ius feudi potest cum litigante transigere , & præiudicat domino,vt teneatur obtinentem ex causa transactionis habere in vasallum. Et an idem sit in emphyteuta,& superficiario?

15 Compromissum dicitur transactio.

16 Vasallus an posit sine cõsensu domini de fe(u)do cõpromittere?

17 Sententia in delictis contra vnum ex correis lata,an cæteris noceat? Et an absolutoria econtra à prosit?

18 Confessio correi an præiudicet socio in criminalibus , vel faciat iudicium?

1 Nouẽ†sunt ea q̃ requiruntur,ad hoc, vt sñia cõtra vnũ la-
ta,præiudicet alteri.Primũ,q̃ interueniat à principio legi
2 timus contradictor.Et†ille dr̃ legitimus contradictor, ad
quem principaliter cã p̃tinet,alijs in consequentiã.l. cum
3 duob.ff.de exce.rei iud.Secundũ requisitum est, quòd†cã
defendatur per ipsum cõtradictorẽ,& per cõsequẽs quòd
non sit lata in cõtumacẽ.l.q repudiãtis.§.fi.ff.de inof. testa.
Sufficit tñ q̃ cõtradictor fuerit p̃sens in tota cã, licet post
eà in actu sñiæ fuerit cõtumax:per hoc.n. sñia non minus
operabiĩ effectum suum,q̃ si nõ fuisset cõtumax.ita dixit
Bar.in l.si supatus.ff.de pign.vbi allegat in arg.l.si rẽ.§. fin.
4 cũ ibi notatis.ff.de euic.& ita†dixit se intelligere l.si iõ.ff.
de euic.Idẽ tenuit Ful.in d.l.si superatus.& do.Abb. in c.
pe.de re iud.Et idẽ vr̃ voluisse Bal.in l.2.in vers.or. mõ ca
pio.C.quibus res iud.nõ noc.Sed Bar.in d.l.q repudiãtis.
in fi.dixit,quòd imò nõ nocebit alteri dicta sñia lata in cõ
tumacem,qui fuerat tñ p̃sens vsq; ad sñiam exclusiuè,sed
bñ nocebunt acta facta,quousq; ille cõtradictor p̃sens fuit
ex quibus actis posteà poterit cõtra illũ tertiũ iudicari, qa
p̃iudicat sñia,cui p̃iudicãt & alia acta,vt notat Inn.in c.cau
sam.de testi.Et cũ dicta opinione Bar.trãsit Io.de Imo.in
d.c.penu.extrà de re iud.Sed prior opinio est tenenda per
rõnẽ te.in d.l.si plusorio.§.fi.ff.de app.& l.si seruus pluriũ
§.1.ff.de le.1.vbi innuitur,quòd vbi p̃p nõ defensionem
principalis cõtradictoris iudicatum est cõtra eũ, sñia non
nocet alteri.Sed si cõtradictor defendit in tota cã,licet sit
cõtumax ad audiẽdum sñiam,illa cõtumacia nõ est cã, p̃p
quã verisimiliter cõtra eum pronuntietur,quia ex actis iu
dicãdum est.Quod etiam cõfirmatur ex gl.sing. in l.2. in
ver.absens.C.de cõtrar.iud.tute.& ex multis rõnibus ad-
ductis per Ale.in l.sæpe.nu.78.ff.de re iudi. vbi subdit q̃d
dixit Bal.in d.l.2.C.q̃b.res iud.nõ noc.q ibi scripsit,quòd
5 cõtra†contumacẽ nõ p̃sumiẽ sñia lata ob cõtumaciã,si ex
actis apparet de plenissima p̃batiõe . Vel si ille fuit absẽs
ex iusta,& p̃babili cã.facit te.in l.diui.§.1.ibi, & euidẽtes
p̃bationes suggerãt.ff.de libe.cau.& ibi Bñdic.de Plũb.&
vide q̃ dixi infrà sing.26.Illud tñ q̃ dr̃, sñiam latam cõtra
6 cõtumacẽ nunquã nocere tertio,fallit,vbi lex† vel statutũ
nõ cõsiderarunt veritatẽ facti,sed solũ actum sñiæ,vt quia
statutum sit q̃ pater teneatur p̃ cõdẽnatione lata cõtra fi
lium,nã tũc si filius p̃p cõtumaciã sit cõdẽnatus, sñia affi-
ciet patrem,q̃a lex tñ põderat actum cõdẽnationis . arg.
l.palã.§.q̃ in adulterio.ff.de ritu nup.& in l.si cõdẽnatus.ff.
de noxa.& ita voluit Bar.in sua disputatione inc. Perusinę
ciuitatis.& in l.filius.in prin.ff.de verb.oblig.& Bal. in l.1.
in 6.q.C.ne filius p̃ patr.& Bal.Ang.in dicta l.qui repudiã
tis.§.fi.& Ang.in l.2.§.fi.ff.si ex noxa.cau.aga.& Lud.Ro.
in l.si filio.2.ff.sol.matr.& do.Ale.in d.l.sæpe . nu.80.ff.de
re iud.& nouissimè per Dida.Couar.in q.practicis.ca. 13.
in 2.p̃misso.co.10.vbi multos allegat.& c.14. Tertiũ req̃si
tum est,quòd sñia feratur declaratoriè,i.affirmatiuè,puta
Pronuntio,vel declaro talẽ esse ingenuum . Secus si sñia
hoc mõ feratur,videlicet,Pronũtio talẽ nõ videri seruum
petitoris,vt est te.in d.l.diui.ff.de libe.cau. Quartum est,
quòd nõ detegatur collusio.l.1.& per totũ.ff.de collusio.
detegen.Quintũ , q̃ cã sit talis naturæ, q̃ p̃iudicare posit
alijs, inter quos nõ fuit iudicatũ.Bal.in d.l.2.C.quibus res
iud.nõ noc.Sextum, q̃ cã sit ordinaria,& agaẽ principali-
ter p̃p se,& de ea sit plenè cognitum.l.si iudex. cũ ibi no.
ff.de his,qui sunt sui,vel alien.iur.Si tñ cã esset extraordi-
naria,vel summaria,& appareret in ea fuisse plenè cogni-
tum,& plenè p̃batũ , p̃iudicaret eodẽ mõ ac si ordinaria
fuisset:s̃m Iac.But.in l.ab hostib.§.sed q̃ simpliciter.ff.q.
7 ex cau.maior.vbi voluit, q̃ licet† p̃bationes factæ in iudi
cio summario nõ p̃bẽt in plenario , & similiter sñia lata
in summaria cã nõ releuet in plenaria, & ordinaria. d.l.si
iudex,cũ ibi no.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.tñ fallit ni
si p̃bationes in summario iudicio factæ fuissent plenariè,
quia tunc p̃desse deb ẽt. Septimum requisitũ est, s̃m An.
in d.l.si perlusorio.quòd illi,quibus sñia nocere debet,sci
uerint cãm agitari,& ad eã fuerint citati,saltẽ per gñale p̃
clama,si eorum nomina ignorabãtur.allegat d.l.sępè.ff. de
rę iud.& no.per Inn.in c.ex insinuatione.& in c.in nostra.
de procura.Hoc tñ reprobat Imo.in d.l.si perlusorio.§.1.
vt ibi per eũ,& per Ale.in d.l.sæpè.nu.82.ver.itẽ vltra præ
8 dicta.Octauum requisitum†est,quòd ille principalis,con-
tra quẽ fuit lata sñia nõ p̃uocauerit iudicẽ cõtra se. Et sic
requiritur,quòd per iniuriã principalis nõ sit lata cõtra eũ
sñia,aliàs nõ noceret alteri, vt probatur in d.l.si seruus plu
rium.§.1.cum gl.in ver.iniuriã.ff.de leg.1.& ibi no.doc.&
in l.exceptione.ff.de fideius.Nonum & vltimum requisi-
tum est,quòd culpa principali succũbẽti imputari nõ pos
sit,eo quòd nõ appellauerit:nã aliàs sñia alijs nõ nocebit,
vt in dicta l.si seruus plurium.in §.1.in ver.quid ergo, s̃m
intellectum gl.in vers.nõ nocebit.qui est magis cõiter ap
probatus.Sed ad id quod hic dr̃ de cõfessione,quòd si fiat
in iudicio tertio nõ p̃iudicat,vide latè Bar.in l.facta.§.si hę
res.ff.ad Treb.& plenè per Io.And.in addit.Spec. in ti.de
cessio.acti.§.1.super ver.sed nũquid sola.& in ti. de defen
sore.§.1.in addit.inci.q̃ritur an cõfessio dñi.& per Cy.in
l.si dele.C.de nouatio.& in l.si.C.de procura.per Iac. But.
Bal.& Ang.in l.si actor.ff.de procura. & in l. si emptor.ff.
9 de pac.Qui doctores †licet inter se dissentiant, tñ vr̃ q̃ cõ
fessio plenè p̃iudicet.Primò,quia regula est, de qua suprà
dictũ est,q̃ cui nocet sñia,nocent & cætera acta , ergo &
10 cõfessio iudicialis nocebit.Secũdò, †quia videmus quòd
confessio aduocati p̃iudicat principali præsenti & nõ con
tradicenti,qui potuit p̃hibere,& cõtradicere.l.1.C.de er-
rore aduoca.c.olim.de censib.c.cum causam . & ibi plenè

per Cano.de app.Tertiò,quia habet hoc casu locum rō d.
l.sæpe.in ver.cùm autē.Et hoc in puncto iuris verius vr̄,
ſm̄ Ale.ibi,nu.127.& Fel.in c.quis.de re iud.nu.16.verſ.
11 confeſsio.Et an† quod dr̄ in ſnīa habeat locum in alijs re-
medijs litis deciſiuis,vt in tranſactione,vel in iuramento
litis deciſiuo,tradit Inn.in c.auditis.in prin.de p̄ſcrip. vbi
12 notabiliter dixit,quòd non,& ſic trāſactio †facta per vēdi
torem ſciente,& non contradicēte eam emptore, ſibi em
ptori nō p̄iudicabit.& ita etiā tenet Do. Abb. in d.c.audi
tis.& idē tenet Pau.de Leaz.in cle.1.de reſcri.Et facit qđ
dixit Inn.in c.dudum.2.in gl.in verſi.partibus.de electio.
13 quòd cōpromiſſum†authoris non nocet ſucceſſori ſcien
ti,ēt in caſibus in quibus p̄iudicaret ſnīa,allegat c.cum in-
ter canonicos.de elect.Hæc tn̄ limitātur in caſu l. contro-
uerſia.ff.de trāſac.vbi tranſactio facta in cā querelæ inter
hæredē ſcriptum,& heredē legitimum præiudicat legata
rijs quò ad hoc,vt teneātur cōuenire victorē pro rata de-
ducta in trāſactione,qa eodē modo p̄iudicaſſet ſnīa.l. Pa-
pinianus.§.ſi ex cā.ff.de inof.teſta.l.cum duob.C.e.ti.& l.
cum filius.in prin.ff.de leg.2.Secundò limita p̄dicta non
procedere in caſu c.1.de cōtrouer.inter vaſal.& alium de
14 bn̄.feu.vbi dr̄,quòd quò ad ius†feudi pōt vaſallus cum li-
tigante tranſigere,& p̄iudicat dn̄o, vt teneatur obtinentē
ex cā tranſactionis habere in vaſallum,& ibi vide Bal qui
quærit an idē ſit in emphyteuta,& ſuperficiario, & deci-
dit,quòd ſic dn̄o ſciēte.Et idē eſſet in cōpromiſſo in caſu
15 poſito in d.c.ncùm cōpromiſſum†ſit trāſactio iurib. vul-
garib.Et ſic vr̄ ibi eſſe deciſum id,de quo dubitauit Spec.
in ti.de arbi.§.pōt.verſ.ſed nunquid vaſallus.ſ. quòd vaſal
16 lus†etiā ſine conſenſu ſuperioris pōt de feudo cōpromit
tere,de quo etiā p Hoſt.in ſumma, de arbi.in §.de qua re.
in verſ.ſed nunquid vaſallus.& per Can.in c.cùm tpe. de
arbi.per Ro.in l.1.§.& poſt operis.ff.de oper.nou.nun. Et
quod dr̄ de iuramēto litis deciſiuo, vr̄ idē dicēdum quod
ſuprà dixi in cōfeſsione iudiciali,per eaſdē rōnes, cùm ſit
neceſſarium iurare,vel referre.l.manifeſtæ turpitudinis.ff.
17 de iureiu.Vltimò†an ſnīa ſuper delicto, quòd cōmittitur
à pluribus,ſi eſt cōdēnatoria cōtra vnum lata noceat alte-
ri,& ſic econtrà an abſolutoria lata in fauorē vnius,proſit
alteri?Cōiter tenetur quòd nec abſolutoria p vno pdeſt
alteri,nec condēnatoria nocet,niſi contra oēs fuerit pro-
ceſſum & cognitum:tunc.n.p̄iudicaret, aliàs contra, quo
ad plenum p̄iudiciū.Induceretur tn̄ aliqualis contra alios
p̄ſumptio.vt no.gl.in c.dilectus.2.de ſimo.in verb.dantis,
& in c.ordinatos.59.di.& alij effectus in cōſequentiā alijs
nocent,vel iuuāt,quos tradit Fel.in d.c.quis.co.penu. nu.
10.de re iud.& vide Ang.Are.in trac.maleſi.in fi.in verſi.
p̄ſente Caio,& appellāte.nu.33.vbi ponit an pluribus cō-
dēnatis,ſi vnus appellet,& abſolutoria ſequať,alijs proſit?
18 Et†an cōfeſsio correi p̄iudicet ſocio in criminalib. vel fa-
ciat indiciū,pleniſsimè tradit Hip.de Marſ.in pract. cri.in
§.diligenter.co.10.in fi.num.59.& ſeq.poſt alios, quos ibi
allegat. Gabrielis Sarayn.

XXVI.

1 *Sententia lata contra vnum,ſi tertio plenè præiudicet, id pro cedere dicitur,quando contra præſentem profertur, ſecus ſi contra abſentem etiam per contumaciam,quia tunc quo ad tertij præiudicium fingitur eſſe iniuſta,*

2 *Sententia diffinitiua principis,vel principaliter cōtra abſentem lata,non facit ius commune,& ideo tertio non præiudi cat,ſecus ſi contra præſentem feratur.*

1 NOta regulā,quòd in oībus caſibus,in quibus† ſnīa lata
cōtra vnū plenè p̄iudicat tertio,illud eſt verū,qn̄ p̄iu
dicat cōtra p̄ſentē,ſecus ſi cōtra abſentē etiā p cōtumaciā,
qa tunc fingitur eſſe iniuſta quò ad p̄iudicium tertij tm̄.l.
qui repudiātis.in fi.ff.de inoffi.teſt.& dicta l.ſi perluſorio.
& C.de pig.l.præſes.cum ſimi.Et per hoc ſequitur, quòd
2 †ſnīa diffinitiua principis,vel principaliter lata contra ab-
ſentem non facit ius commune,& ideo tertio non præiu
dicat.Secus ſi contra præſentem.l.fi.C. de legiti. & ibi gl.
no.Canoniſtę in c.in cauſis.extrà de re iudi.

ADDITIONES.

Nota regulam,&c.Et qđ in caſibus,in quibus ſnīa lata cōtra
vnum alteri p̄iudicat,de quibus p docētes in l. ſæpè. de re
iud.& in c.quamuis.extrà eo.ti.iſtud intelligatur,dummo
do tertius ſciat alium agere de cā ad ipſum ſpectante, ac ēt
ſciat illud ius ſibi tertio competere, ſecus ſi ſolùm ſciret
alium agere,& ignoraret ius ſibi cōpetere,dicit Inn. in ca.
ſuborta.quē extollit But.& Abb.ibi,13.co.verſ.Inn.dicit.
& Abb.in d.c.quāuis.co.7.adducēs pro hoc, quia ignorās
non videtur iuri ſuo renuntiare.l.mater.ff.de inof.teſ.38.
di.can.placuit.cum ſimi.Facit dictum Bar.in l.2.§.fi.ff. de
iti.actuque pri.cum concor.Limita tamē iſtud, niſi ſit ca
ſus,in quo ſentētia de ſui natura faciat ius quò ad omnes:
quia ſententia faciet ius non inſpecta ſcientia, patientia,
vel ignorantia, vt in cauſa ingenuitatis. Abb. ſingulariter
in d.c.quamuis.facit l.ſi ſuperatus.in prin.de pigno.
Adde latè Ro.conſi.329.præſens conſultatio.co.pe.Fel. in c.
fraternitatis.co.2.verſ.3.fallit.de hæreti.& in c. in literis.
co.10.ver.p quo optimè facit.de conſti.Corn.cōſ.42. vr̄.
co.fi.vol.1.& plenè per Hip.de Marſi.in ſingulari.4.incip.
quamuis aliquo caſu.per totū.& Nic.Boer.deci.79.breui-
ter pono regulā.nu.4.& latius dixi ſuprà ſing.25.Ga. Sar.

XXVII.

1 *Pactum nudum ex promiſsione tacenti facta quando oriatur & actionem producat? Et quando cohærentia ſtipulationis veſtiatur?*

1 NOta,quòd†ſi promitto tibi p̄ſenti & tacēti dare cētū
ex cā donationis,tu videris cōſentire,& ex tali nudo
pacto oritur hodie actio,& datur cōdictio ex l. ſi quis ar-
gētum.C.de don.per reg.l.qui patitur.l.ſi nō remunerādi.
§.qui paſſus.ff.mand. Et tn̄ ſecus eſt, ſi interrogaui te ſic,
Promittis mihi Codicē ex cā donationis?& tu reſpōdiſti:
Promitto Codicē,& cētum aureos,& ego tacui.nam quò
ad cētum aureos nō dr̄ cōtractum pactum nudum, & iō
non veſtitur cohærentia ſtipulationis.l.1.§.ſi ſtipulanti.ff.
de ver.obl.Nec hodie dareť condictio ex illa l.ſi quis argē
tum.quò ad illos cētum aureos.Et eſt rō,quia tu reſpōdēs
videris te voluiſſe obligare p ſtipulationē quò ad cētum,
ſicut quò ad Codicē,p regulā l.iā hoc iure.ff. de vulga.&
pup.Sed in cētū nō valet ſtipulatio,qa nō p̄ceſsit interro-
gatio,ergo nō valet pactum.l.1.§.ſi qs ita.ff.de ver.ob.l.1.§.
eum q.ff.de cōſti.pec.Secus fortè eſſet,ſi fuiſſet duplicatū
verbum,Promitto,in reſpōſione.ſ.Promitto tibi Codicē,
& promitto cētum aureos,nā tunc dicereť eſſe pactū nu-
dum,quò ad cētum aureos,& etiā ſecundum iura antiqua
pduxiſſet actionem,vt veſtiatur cohærētia ſtipulationis.
l.petens.C.de pac.& hunc paſſum à nemine vidi tactum.

ANNOTATIO.

1 *Interrogationi factæ de vna ſpecie,ſi reſpondeatur de duabus copulatiuè,adiectio alterius ſpeciei habetur pro ſupuacua.*

2 *Pactum nudum habet varios effectus:*

3 *Impoſsibiltatis ratione reſultat inæqualis determinatio.*

Iſtud ſingulare eſt pulchrum,& notatu dignum,& probatur
in l.1.§.ſed & ſi mihi.in verſ. p ſupuacuo.ff.de ver. oblig.
1 Nā qn̄†interrogationi factæ de vna ſpecie, reſpōdetur de
duabus copulatiuè,adiectio alterius ſpeciei habeť pro ſu-
peruacua,& ſic in illa ſpecie adiecta nō inducitur ēt pactū
nudum.& hoc patet,quia ſi cāretur pactū nudū,illa adie-
ctio nō eſſet p ſuperuacua, put dicit te.in d.§. ſed ſi mi-
2 hi.qa†pactū nudum habet varios effectus, vt notatur in l.
iuriſgētiū.§.igitur nuda.ff.de pac.& in l.ex hoc iure.ff. de
iuſti.& iur.Et hoc quāuis interrogās tacitè dicatur cōſen
tire in illa adiectione,& ſic interuenire videatur cōſenſus
vtriuſque.ſ.interrogantis tacitè,& reſpondentis expreſsè
per d.l.q patitur.& l.ſi nō remunerādi.§. q paſſus.ff.man.
& cōſequēter,nec ex tali pacto nudo dať certi cōdictio ad
illa cētū,de qbus hic per Mat.q̄ oritur ex pacto nudo de
donādo.d.l.ſi quis argētū.C.de do.& rō eſt ſm̄ eum, qa
reſpōdēs in Codice,vt voluit obligari per ſtipulationē ver
bis,ita ſimiliter voluit p ſtipulationē obligari ad cētū, ex
quo ambo ſunt ſub vna rn̄ſione,vnde dn̄t æqualiter deter
minari,

minari,quia determinatio reſpiciēs plura determinabilia
debet illa æqualiter determinare.d.l.iā hoc iure.ff.de vulg.
& pup.Sed ad cētū nō pōt per ſtipulationē obligari, qa nō
præceſsit interrogatio,nec p pactū nudū,quia nō cōſentit
iuxta te.in l.1.§.eū q.ff.de conſti.pec.Sed iſtā regulā Matt.
reprobat Bar.Soc.in l.1.§.ſi quis ita.in 2.not.ff.de ver.obl.
& in l.rogaſti.§.ſi tibi.p illū te.ff.ſi cer.pe.vbi ē te.ꝙ ſi mu
tuo tibi decē,vt reddas mihi vndecim,in illo vno pluri cō
trahitur pactū nudū,& tn̄ in illo pluri, ſicut non potuit ce
lebrari contractus re,vt partes volebāt,ita etiā non debet
valere vt pactū nudū ſm̄ arg.Mat.ergo ibi in illo pluri nō
potuit valere vt mutuū,vt partes agebāt, & tn̄ valet vt pa-
ctū p p cōſenſum vtriuſq;,vnius expreſsè, alterius tacitè.
Et propterea dicit Soci.ꝙ qn̄ vna diſpoſitio æqualiter pōt
determinari,valet.& allegat notata per Bar.in l.Seio.§.Ca-
io.ff.de fun.inſtru.Sed qcquid ipſe Socin.dicat, iſtud ſin-
gulare Matt.eſt verū & pulchrū. Et ad fundamentū Soci.
de d.§.ſi tibi.l.rogaſti.dic ꝙ nihil facit, primò, quia gl.ibi
reprobatur per Bar.& oēs alios.Et poſito,ꝙ illa gl.eſſet ve
ra,tn̄ nihil obſtat,quia ille caſus eſt ſeparatus, & multū ab
hoc diuerſus,quia ſi mutuo decē, vt reddas vndecim im-
poſsibile eſt,ꝙ obligatio contrahatur in plus q̄ ſit numera
tū,vt tradunt doctores in l.ſi tibi decē milia.ff.de pact. Ra
3 tione†ergo impoſsibilitatis,reſultat inæqualis determina
tio,vt illud plus,ꝙ eſt impoſsibile vt poſsit valere vt mu
tuū,valeat vt pactum nudū. Sed in hoc caſu non cadit iſta
impoſsibilitas,quia ſi interrogo te de Codice,& tu pmit-
tis Codicē,& centum,in centum poterat contrahi ſtipula
tio,ſi ſecuta fuiſſet complacentia,ergo in caſu noſtro non
eſt illa impoſsibilitas,quæ eſt in d.§.ſi tibi. Et ita hoc ſin-
gu.defendit latè Iaſ.in d.l.1.§.ſed ſi mihi.in 2.notab.Et ad
de quæ dixi infra in ſing.46. Gab.Sar.

XXVIII.

1 *Actor qui agit poſſeſſorio,vel petitorio,ſi appellauerit, & appellatione pendente reum poſſeſsione rei priuauerit, vel cū iniuſtè turbauerit,appellationi renuntiaſſe cenſetur.*

1 NOta,ꝙ †ſi actor,qui agit poſſeſſorio,vel petitorio ap-
pellauit à ſententia diffinitiua,vel interlocutoria lata
in fauorē rei,& appellatione pēdēte ſpoliauit reū poſſeſsio
ne rei,de qua erat quæſtio,intelligiť renuntiaſſe appellatio
ni.Idē ſi iniuſtè tribuit reū in poſſeſsione ſua,vt in c.an ſit.
extra de appel.& cū teneamur.eo.tit.ſm̄ veram lecturam.

ANNOTATIO.

1 *Appellans quando pendente appellatione aliquid innouauit, videtur renuntiare appellationi,*

2 *Appellans quando cogatur appellationem proſequi?*

3 *Poſſeſſor pendente lite in poſſeſsione tuendus eſt etiam ſi poſſeſsio ſit contra ius cōmune,& competat ratione priuilegij.*

4 *Appellatione pendente propter ſuſpicionem ſuperuenientem perceptione fructuum quis poterit priuari.*

5 *Appellatione pendente debitor capi poteſt,ſi timetur de fuga.*

6 *Debitor capi poteſt propter ſuſpicionem dilatione pendente.*

Idē tenet Ang.in l.fi.C.de tempo.appel.vbi allegat etiā idem
tenere Inn.in c.ex parte.de reſcrip.Et idē dicit Bal.in c. ex
parte Adę.col.6.in ver.itē ſcias,ꝙ ille qui nō defer.de teſt.
1 vbi concludit,ꝙ qn̄ appellās†pendēte appellatione innoua
uit,videtur renuntiare appellationi,& ſtatim ſentētia tran
ſit in rē iudicatā.allegat te.in d.c.ex parte. vbi gl.de reſcri.
nā appellās debet tēperare ab oī nouitate,dū appellatio pē-
det,alias renuntiatū videtur appellationi,vt dicit Bal.in d.
c.an ſit de app. Et vlterius nō poterit appellationē proſeq
2 ille,qui appellauit,ſi tn̄†appellatus vellet inſiſtere circa ap-
pellationē ab aduerſario ſemel interpoſitā,tunc etiā appel
lans cogitur illam proſequi,vt notabiliter declarat Abb.in
d.c.ex parte.de reſcri.in gl.2.Adde qđ idē eſt in cauſa prin
3 cipali.nā tunc†pēdente lite quis in poſſeſsione tuēdus eſt,
etiā ſi poſſeſsio ſit cōtra ius cōmune, & cōpetat rōne pri-
uilegij.c.1.vbi Abb.in 3.not.vt lite pēden. Cardi.in cle.2.
in 2.oppo.vt lite penden. Rom.conſi.37.in fi.de quo not.
Bal.in c.1.§.ſancimus.in prin.quo tēpore mil.in vlib.feud.
Et prædicta procedunt,niſi cauſa ſuſpicionis aliud poſtu
4 laret,nā†pēdēte appellatione p p ſuſpicionē ſuperuenictē,
ſaltē pceptione fructuū qs poterit priuari.l.Imperatores.
vbi Barto.ff.de appel.facit te.in l.de pollicitationibus.& ꝙ
ibi Bar.ff.de pollicita.Abb.in c.fi.in 3.notab.p illū te.de ſe
5 queſtra.poſſeſ.& fruct. Vnde†ſi timetur de fuga,etiam ap
pellatione pēdente debitor c.pōt,ſm̄ Ang.in l.nemo carce
rem.C.de exac. tribut.li.10.Sic etiam pendente dilatione
6 debitor capi poteſt propter ſuſpitionem, † ſecundum Bal.
poſt Cy.in l.ſine pars.C.de dilatio.facit glo.in l.quæſitum.
ff.de pig.tradit Deci.in d.c.cum teneamur.in 4.notab.& in
d.c.an ſit.in 1.notab.de appel. Gabr.Saray.

XXIX.

1 *Appellans:rectè & ritè ab interlocutoria,eſt ipſo iure exemptus à iuriſdictione iudicis à quo.*

2 *Sētētia lata à iudice à quo poſt appellationem rectè & ritè ab eius interlocutoria interpoſitā,non valet,nec p appellationis deſertionē ſubſequentē confirmatur:Secus ſi poſt deſertionē fieret proceſſus à iudice à quo.& in addit.nu.1.& 11.*

3 *Contumax verus non poteſt appellare à ſententia contra eum abſentem lata.*

4 *Appellatio ab interlocutoria in ſcriptis fieri debet,& in ea exprimi ſpecialiter cauſa grauaminis, alias iudex à quo poteſt ad vlteriora procedere,appellante amplius non citato.*

NOta,ꝙ appellās rectè & ritè ab interlocutoria, eſt ip
1 ſo†iure exēptus à iuriſdictione iudicis à quo, & ideo
ipſo iure non valet proceſſus & ſentētia,quē & quā iudex
à quo poſt appellationē fecit.vt in c.p tuas.de ſentē. excō-
municatio.& c.licet.eodē tit.lib.6.& c.ad audientiā.& c.di
2 lectus.de appella.Intātum ꝙ†nō cōfirmaretur per deſer-
tionē appellationis poſtea factā,vt eſt te.in dicto c.licet.Se
cus eſſet,ſi proceſſus fieret poſt deſertionē p iudicē à quo
quia tūc valeret,etiā ſi appellās nunquā fuiſſet citatus,imo
3 quod plus eſt, ipſe† vt verus cōtumax nō poſſet appellare
ab interlocutoria,vel diffinitiua lata cōtra eum abſentem
vt in c.p tuas.& in c.ſequē.extra de appel.& not. eodē tit.
4 c.directā.Vbi verò†quis appellaſſet ab interlocutoria iniu
ſtè,alias non ritè,quia nō appellaſſet in ſcriptis,vel nō ex-
preſsiſſet cauſam grauaminis ſpecialiter, tunc planum eſt
quod dicitur verus cōtumax,ita quod iudex à quo poteſt
procedere ad vlteriora eo amplius non citato, vt in capi.
2.extra de dolo & contuma.lib.6.& in cle.1.eo.titu.

ANNOTATIO.

1 *Iudex à quo ſi poſt inhibitionē procedat,eius proceſſus eſt nullus,etiam ſi pars appellans poſtea appellationi ſuæ renūtiet expreſsè vel tacitè.*

2 *Sententia excommunicationis lata poſt legitimam appellationem eſt nulla.*

3 *Appellatio ſi interponatur,poſt actum, qui reddat proceſſum nullum,an tunc deſerta appellatione remaneat proceſſus inualidus: & quid ſi actus non reddat proceſſum nullum, ſed ſuſpenſum?*

4 *Proceſſus factus poſt inhibitionē à iudice à quo, an ſemper ſit nullus,etiā ſi ſit pronuntiatū appellationem non legitimā.*

5 *Attenta à iudice à quo poſt inhibitionē an oī caſu ſint nulla.*

6 *Exceptio defectus proprietatis impedit reuocationem attentatorum.*

7 *Proceſſus primi iudicis,nō obſtāte inhibitione quādo valeat?*

8 *Attētata poſt inhibitionē an debeāt reuocari,quādo notoriè cōſtat de nō iure appellātis,maximè ex mero officio iudicis.*

9 *Proceſſus factus poſt inhibitionem legitimè factam nō validatur,licet iudex appellationis pronuntiet malè appellatum.*

10 *Attentatorum interdictum eſt magis priuilegiatum,quam interdictum vnde vi.*

12 *Appellationem deſerens eam non proſequendo infra debitū tempus,videtur ei tacitè renuntiare.*

13 *Actus renuntiare ille dr̄,q illū nō expedit infra debitū tēpus.*

14 *Appellans ſi poſt deſertionem appellationis expreſsè renūtiet appellationi,citari ad reliquum proceſſus debebit.*

15 *Contumax verus quis dicatur & quis præſumptus?*

16 *Iudex à quo pōt mittere ſententiā ſuā executioni citato appellante,niſi appellans doceat ꝙ proſecutus ſit appellationem.*

Iudex

17 *Iudex à quo appellatur, solet assignare terminum appellanti ad faciendum fidem de prosecutione appellationis, vt sine pœna & reprehensione possit suam sententiam exequi, nisi constet ei de prosequutione facta.*

18 *Appellatio ab interlocutoria in quibus casibus de iure ciuili admittatur?*

1 Si post inhibitionē iudex à quo procedat, eius ꝓcessus est irritus & nullus, etiā si pars appellās postea appellationi suę renūtiet expresse, vel tacitè, ꝓ regulā, ꝙ ab initio non valuit, &c.c, dudū. de electio. Sed ꝙ ꝓcessus factus post inhibitionē iudicis ad quē, imò post legitimā appellationē sit nullus, multi sunt te. vt c. Rodulphus. c. significauit. de resc. c. inhibita. de iudi. c. dilecti. & c. significauerūt. de exce. c. dilecto. c. ex parte. & c. significātibus. de appel. cū infinitis simil. in qbus habetur clausula irritationis. & ꝓbatur optimè in dicto c. ꝓ tuas. de sentētia excōmu. & d. c. ſoler. eodē
2 ti. li. 6. in quibus apparet sententiā excōmunicationis latā post legitimā appellationē esse nullā. facit etiā te. in c. veritatis. in fi. de dolo. & cōtu. c. ad dissoluēdum. in fi. de despōsatio. impuber. & in cap. inter cætera. & c. dudū. de præbē. li. 6. & c. tibi qui. de rescrip. & de cōcessio. præbend. ca. si ſoli. & c. si c. & c. exactor. li. 6. Et hoc apte tenēt domini de Rota deci. 130. incipiē. si post in nouis. & in decisio. 427. incipien. si decanus. in fine, in nouis. & in decisi. 187. incipiē. si cut fictè. & 193. incipiē. itē si ab excōmunicatione. & decisione 379. incip. si cōmittatur. circa mediū, in nouis. Vide tū Lap. in sua prima allegatione, col. 2. vbi videtur cōclu
3 dere, †ꝙ si interponitur appellatio post actū, qui reddat ꝓcessum nullum, purā, proposita exceptione suspicionis, & quia nō admittitur, sit appellatū, vel quia fertur excōmunicatio post appellationē, & tūc deserta appellatione remanet processus inualidus: Secus si processus sit factus post 11
appellationē interpositā post actū, qui nō reddit ꝓcessum nullū, sed suspēsum, quia tūc deserta appellatione ꝓcessus remanet validus. Idē tū Lapus ibidē in 3. col. vī tenere indistinctè, ꝙ ꝓcessus oī casu remaneat nullus. In quo tū vī posse distingui, an sit attentatū post inhibitionē, & tunc, quia sunt nulla, non recōualescunt post desertionē, vel renuntiationē appellationis, vel post q̄ esset pronūtiatū appellationē nō fuisse legitimā. Et ita procedat ꝙ tenent Domini de Rota in dicta decis. 130. Secus in attētatis nulla facta 12
inhibitione. Sed in contrariū vī textus in c. nō solū. §. illa verò. de appella. li. 6. vbi vī clarè probari, ꝙ si sit facta inhi- 13
4 bitio, ꝓcessus† postea factus sit nullus, etiā si sit pronuntiatū postea appellationē nō legitimā. Idē ergo si esset renuntiatum appellationi, vel appellatio esset deserta, ga eadē est rō. & ita procedat ꝙ notāt Domini de Rota in dicta decis. 130. & quia paria sunt esse appellarū à diffinitiua, vel ab interlocutoria inhibitione secuta, cū vtroq; casu ante oīa fiat reuocatio attentatorū, vt per Lāfran. de Oria. in c. qm̄ contra. in versi. interlocutoriæ. nu. 77. versi. sed pro discutiēda.
5 de proba. Ideo videtur, †ꝙ licet appellatio à diffinitiua sit deserta, vel renūtiatū appellationi, vel pronūtiatū malè appellatū, ꝙ oī casu attētata sint nulla, quia si hoc est in interlocutoria post inhibitionē, ergo idē in diffinitiua, in qua ius cōe inhibet, & alia iudicis inhibitio nō ē necessaria. Et sic vī ꝙ malè dicant Domini de Rota in prima noua decisione, cū loquātur in appellatione à diffinitiua. Si verò loq
mur in appellatione ab interlocutoria nō facta inhibitione 14
& tūc est te. in ſdicto c. non solū. de appel. li. 6. ꝙ attentata post appellationem, an sint nulla, depēdet à futuro euētu, si constiterit causam appellationis esse verā, & tūc reuocabū tur, alias secus, ga tunc reuocātur, qm̄ est inhibitum, ergo si nō est inhibitū, nō deberent reuocari, nisi cōstet causam appellationis esse verā, vt patet in dicto c, nō solū. Vī tū in distinctè posse dici, ꝙ licet causa appellationis nō sit vera, ꝙ attentata post inhibitionē legitimā statim reuocentur ꝓ viā attētati, ꝓ dictū c. nō solū. in §. illa verò. quē ita intelli 15
git Io. And, & Do. ibi. Quod procedere vī, etiā si appellatus velit probare de falsitate causæ appellationis, si in hoc appellās cōtradicat, secus si permittat, quia tunc si ex ꝓba 16
tionibus cōstaret ipsam causam falsam, nō fieret reuocatio
6 cum exceptio† defectus ꝓprietatis impediat reuocationē attētatorum, ꝓ not. ꝓ Lap. in c. ad decimas. de resti. spol. li. 6. Et ꝓ hoc faciunt q̄ not. Do. de Ro. in dicta decis. 412. in
7 cip. si appellet. in no. vbi cōcludunt, ꝙ sit causa appellationis manifestè friuola cōmittat, & iudex inhibet, tū tenet ꝓcessus primi iudicis, nō obstāte inhibitione. Facit etiā ꝙ tenēt idē Domini de Rota decis. 14. incip. fuit dubitatum
8 in nouis. vbi dī, ꝙ † si cōstat notoriè de nō iure appellātis, nō debēt ad ipsius petitionē attētata post inhibitionē reuocari, sed bñ possent tūc reuocari ex puro & mero officio iudicis, & hoc in pœnā attētantis, & offendētis ius & iudicē. Sed tenēdo cōtrariū vī posse dici, ꝙ etiā si cōstet causam appellationis nō esse verā, tñ attētata debere reuocari etiā ad petitionē ipsius appellātis. Q̄d secutus ē Io. And. in dicto c. nō solū. in §. illa vero. dicēs, ꝙ licet appareat causam appellationis nō esse verā, tñ debēt reuocari attētata post inhibitionē, & ita sequūtur etiā Domini de Rota, ꝓ illū te. in dicto §. illa verò decis. prędicta 412. in fi. dicentes
9 ꝙ licet iudex† appellationis pronūtiet malè appellatū, non tñ validatur processus factus post inhibitionē legitimè factā. Et facit, qa† in plus est priuilegiatū interdictū attētato
10 rū, q̄ interdictū. Vnde vi, vt voluit gl. not. in cle. 2. in prin. vt lite pēden. & tenent domini de Rota in dicta decis. 14. nu. 3. Marito nō obstat exceptio defectus ꝓprietatis notoriæ, & est rō, ga in hoc offenditur iudex inhibēs, & lex ꝓhibēs, & ipsa pars, qñ post inhibitionē procederet, meritō grauius punir, q̄ ius, iudicē, & partē offendit, q̄ qui solā partē, arg. c. cordi. in fi. de appel. li. 6. Nec obstat differētia, quā faciunt Domini de Rota in d. dis. 14. quia loquunt ibi in bñficialibus, qñ tractat de restituenda possessione, secus ergo in aliis. Et dum subdit Mat. ꝙ † si ꝓcessus post desertionē appellationis fieret à iudice à quo, ꝙ tūc ꝓcessus valeret licet nunq̄ appellās fuisset ad illū citatus, Dic, ꝙ istud est verum. & est rō, ga hoc casu q̄ appellat, est verus contumax, vnde amplius nō est citādus, vt not. Inno. in c. ex rōne. & ibi Feli. de appellatio. & tenet Bart. in l. eius qui. col. 2. nu. 6. ff. de appella. recip. Et ga qñ iudici cōstat verè, vel ꝑsumptiuè, ꝙ alter ex litigatoribus nolit comparere, nō est necesse, ꝙ illum amplius citet, & valet ꝓcessus sine citatione, & qa ille, † qui deserit appellationē eā nō ꝓsequendo, infra tēpus iuris, vel assignatum à iudice, vt in c. cum sit. &
13 in c. personas. de appellat. vī ei tacitè renuntiare. Illet. n. dī actui renuntiare, q̄ ipsum nō expedit infra illud tēpus, infra quod ipsum facere tenetur, vt per Dyn. in reg. ratihabitionē. li. 6. loquēs de illo, q̄ permisit labi tēpus ad appellādum. & notat Ang. in l. bonorum. per illum te. ff. rem ratā habe. & in disputatione sua incipien. Nobilis quidā. col. 4. & Pau. de Cast. in l. si ego. per illum te. ff. de nego. gest. Vñ talis tacitè renuntiās, nō est de necessitate citādus ad id, qđ restat de processu, licet quodāmodo inuitus renuntiare dicatur, vt per Io. And. in c. 2. de dolo & contumacia, lib. 6. & per gl. in c. cum causam. de re iudic. vbi idē tenet do. Nico. in penulti. col. & Philip. Frāc. in dicto c. 2. & sentit gl. in dicto c. personas. de appel. in fi. & ita tenet etiā Abb. in dicto c. cum causam. Secus tū esset si expresse renuntiasset, nam tūc esset citādus. dicto c. 2. de dolo. & cōtum. Et ipse Bar. & alij in l. qui Romæ. §. Seia. ff. de verb. oblig. ponunt cautelā, quod† post desertionem appellationis appellās expresse renuntiet appellationi, nā tunc citari debebit, per d. c. 2. de
14 dolo & cōtu. & per do. Abb. in c. directè. de appel. cum quibus transit etiam Ale. in dicto. §. Seia. col. 3. in prin. nu. 6. & per Feli. in d. c. cum causam. nu. 8. Et vide Alex. in d. l. eius qui. ff. de appel. recip. in additio. ad Bart. in addit. incip. & est notādum. vbi idem quod hic Matth. tacito tamen authore, ponit, de vērbo ad verbum, & illud tenet. Et adde Bart. in l. intra vtile. ff. de mino. vbi latè loquitur circa prædicta.
15 Quis† tū dicatur verus, & quis præsumptus cōtumax, tradit elegāter idē Mathesilanus in l. ea quæ statuuntur. col. 2. C. quō & qñ iudex. vbi notabiliter loquitur. Vltimò ꝓ corolario adde, † ꝙ appellatione deserta potest victor adire
16 iudicem

iudicē à quo, & petere, vt citato appellante mittat sententiā suā executioni, & nisi appellās doceat, ꝙ prosecutus sit appellationē, pōt iudex ꝓcedere ad executionē, neq; est necesse, ꝙ iudex ad quē ꝓnuntiet appellationē deserta, & hoc mō euitabit magnus circuitus. ita dixit singulariter Ang. in l. si cōtra maiorē. per illū te. quē dici infinitis vocibus practicasse. C. de appel. quod pro notabili cōmendat Felsin c. ex parte. 1. in 6. col. ver. declara tñ. de rescrip. & idē Feli. in d. c. ex rōne. col. 2. de appel. & est notabile dictū Bal. in l. 2. in fi. per illū te. quē dicit meliorē de iure. C. de tēpo. appel. & tradit Bar. in l. 1. in fine, ff. nil nouari appel. pen. & Deci.
17 cōſ. 97. col. 2. Et ideo† inualuit cōsuetudo, vt iudices, à quibus appellatur, assignēt terminū ad faciēdū fidē de prosecutione appellationis, vt sine pœna, & reprehensione possint suas sententias exequi, si nō cōstet eis de prosecutione facta, ita dicit singulariter Fede. de Senis in consi. 28. punctus q̄stionis talis est in vltimis verbis. Et talis executio nunquā retractabitur, nisi demū lata sententia in causa appellationis iudicatū sit bene appellatū, & malè iudicatum, ſm Bart, Cæpo. conterraneū meū in caute. 45. 5. cautel. Et latè dixi in sing. 21. incip. nota practicā, qua. & tradit post alios Cate. Cotta in memor. in ver. appellatione deserta. & Io. de Arno. cōmen. 75. incip. Tu scis dispositionē constitutionis regni. vbi dicit, ꝙ ita sæpe practicauit & obtinuit
18 Quī† aūt sint casus, in quibus de iure ciuili admittitur appellatio ab interlocutoria, tradit Guid. Papæ decis. Gratio. 75. inci. Sed circa hoc. nu. 2. vbi multa pulchra ponit. G.S.

XXX.

1 *Procuratori ad lites solui non potest, nec per eum potest transigi, aut pasciſci, nisi is habeat liberam administrationem illius causæ, & in addit nu. 1.*

2 *Procurator habens liberam administrationem causæ potest transigere, & solutionem recipere.*

3 *Clausula in instrumento procuratorij posita, videlicet, Concedens in prædictis plenam, & liberā administrationem, an videatur ſolum dare procuratori liberam ſuper inſtantia, & non ſuper cauſa?*

4 *Procurator constitutus ad causam, quam talis habiturus est cum Petro, cum libera, intelligitur ſolum de lite, ſeu inſtantia, & quo ad eam tantum liberam habere dicitur.*

1 NOta, ꝙ licet† ꝓcuratori ad lites non possit solui. l. hoc iure. ff. de sol. & sic multo minus posset talis procurator transigere, vel pacisci. l. sed si tñ. ff. de pact. Illud tū de-
2 bet limitari, †nisi ꝓcurator habeat liberā administrationē illius causæ, quia tunc etiā poterit trāsigere, & multo magis solutionē recipere. vt in c. qui ad agendū. in fi. de ꝓcur.
3 li. 6. Secus si in instrumento dicatur, Cōcedens tm prædictis plenā & liberā administrationē, quia tunc intelligitur habere liberā solū super instantia, non super causa, nec posset solutionem recipere. vt singulariter ponit Bar. in l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de verb. obli. Et ꝑdicta debēt intelligi, qñ procurator habuit liberam administrationē cer
4 tę causæ nominatæ expresim, Secus si † fuit procurator cōstitutus ad causam, quam talis habiturus est cum Petro Martini, cū libera, quia intelligitur solum de lite, seu instātia, & quo ad illam tātum causam dicitur habere liberam, vt ponit Barto. in dicto §. Callimachus.

ADDITIO.

Nota, ꝙ licet procuratori, &c. in fi. Vltra Aret. Ale. in §. Callimachus. hic alleg. vide per Feli. in c. cum olim. 1. de offi. de leg. & in c. causam quæ. col. 2. cum seq. de re iudi. Fede. de Sen. consi. 52. quod incip. Titius fecit pro curatorem. Ludo. consil. 334. col. 4. & consi. 461.

ANNOTATIO.

2 *Procurator datus ad locādum non potest ſolutionem recipere nec datus ad iudicem impetrandū, potest litem contestari.*

3 *Procurator ad causas non potest exigere expensas iudicij quouis modo.*

4 *Procurator constitutus ad iudicia, vtrum possit petere dilationem ad ſoluendum?*

Idem tacito authore tenuit & notauit Ale. in additio. ad Bar. in dicta l. hoc iure. in prima addditione, vbi oīa de verbo ad verbū tranſcribit. & in l. sed si tm. quā legit. cū l. rescriptū. §. fi. nu. 8. ff. de pact. vbi plenè hoc tradit, & per Bar. in l. vero procuratori. ff. de solutio. & in l. vero procuratori.
1 ff. de condict. indeb. Et an† & qñ possit transigere, per Bar. in l. mandato. ff. de procur. & adde Pau. de Cast. consi. 226. quæsitū. circa prin. qui dicit, quod procurator cū libera nō pōt trāsigere de re certa, etiā si habeat mādatū de quietan-
2 do. Facit tñ ad prædicta, nāt† ꝓcurator datus ad locandū, nō pōt solutionē recipere. l. 1. §. sed si ꝓposito. ver. ad locandū ff. de exercior. nec datus ad iudicē impetrandū pōt litē cō contestari. c. Nicolao. de appel. Adde Io. Monachū in suo tractatu defensorij iuris in rub. contra procuratorē. incip. superius contra actorē. nu. 2. Et per do. Nepotem à Monte Albano in suo tractatu exceptionū in rub. cōtra procuratores & syndicos. in prin. nu. 7. & 10. Et Io. de Grassis in suo tractatu subſtantialiū procuratorij. in ver. & exigendū. vbi
3 dicit, ꝙ† procurator ad causas nō posset exigere expensas judicij quouis mō, per d. l. vero procuratori. ff. de solut. Et in d. tract. in ver. dilationes cuiuscunque generis. vbi dubi
4 tat, vtrum procurator† constitutus ad iudicia possit petere dilationes solutionis. dic vt ꝓ cū. Et vide Ro. sing. 800. inc. habeo duas causas Senis. vbi q̄rit, an si habeam duas causas Senis, & constituā procuratorem in causa, quam habeo Senis non specificata causa, an valeat mandatum, & procurator intelligatur constitutus in magis præiudiciali. Ga. Sar.

XXXI.

1 *Processus ad ſecundum decretum dicitur continuatio processus, per quem ad primum decretum deuentum est.*

2 *Lite contestata ſi ad primum decretum deuentum fuerit, nō poterit ad ſecundum deueniri, niſi infra terminum, co. n. tranſacto, proceſſus ille expiraſſet, ſed ex nouo proceſſu ad ſecundum decretum deueniri forte poſſet.*

1 NOta, ꝙ ꝓcessus ad ſm decretū dī cōtinuatio† eiusdē processus cū processu, per quem deuentum est ad primū decretū, vt not. Bar. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dā. infect. Quod est notandū ꝓ p statuta, quæ disponunt sub certa forma, si occurrat mutare notarium pendente processu
2 inchoato. Et ex hoc† pōt aliud inferri, ꝙ si post litem contestatam deuentum est ad primum decretū, non poterit deueniri ad ſm, nisi infra terminū, nā transacto termino postea expirasset ille processus. l. properandum. in principio. C. de iudicijs. Fortè tū inchoando nouum processum per nouum libellum posset peruenire ad ſm decretum.

ADDITIO.

Idē tenet discursu Alex. in d. §. Iulianus. dic vt ibi per eū post Bar. & alios, & per Guid. Pap. in tract. de primo & secundo decreto. vbi latius & apertius id ꝓsequitur nu. 26. versi. sequitur videre. Gabr. Saray.

XXXII.

1 *Præceptum iudicis de cauendo, vel de ſatis dando pro legatis conditionalibus, in diem, vel etiam purè contra heredem factum, dicitur esse ſententia diffinitiua: Secus ſi incidenter petatur ſatisdatio de iudicio ſiſti, vel iudicatum ſoluendo.*

1 NOta, ꝙ si quis principaliter imploret officium iudicis fin quo petat aduersarium sibi compelli cauere, vel satisdare, puta, hæredē pro legatis conditionalibus, vel in diem, vel etiā purè, præceptum iudicis de cauendo, vel satisdando dicetur esse ſententia diffinitiua. l. omnibus. ff. de iudicijs. & notat Bart. in l. 1. §. fi. ff. de præto. stipu. Secus si incidenter petatur satisdatio de iudicio ſiſti, vel iudicatum ſolui, vt ipse notat. & hoc dictum facit ad multa:

ADDITIONES.

No. ꝙ si quis, &c. Istud dictū refert & sequitur Feli. in rub. de re iudi. col. antepe. circa si. versi. ſententia quod quis.

Istud intelligitur quando principaliter ad hoc fuit imploratum officium iudicis, secus si incidenter petita satisdatio. Facit quod notant docto. in cap. si. de re iudi. in illo articulo, an ſententia super posſeſsione sit diffinitiua. Et notat Bald. in rubr. C. de re iudica. Gab. Sara.

XXXII.

XXXIII.

1 Verba enuntiatiua si in positione sint expressa, respõdens simpliciter, videtur tantum consiteri principaliter deducta in positione, non autem enuntiatiuè narrata.

2 Positio si dicat, quod talis carnaliter cognouit Bertam vxorẽ Titij, respõdens, se eam carnaliter cognouisse, non videtur confessus illam. qualitatem, quod sit vxor Titij, & in addi. num. 3. fallit vt ibi.

3 Enuntiatiuè in positione narrata confessus dici ea potest, quo ad semiplenam probationem, non quo ad plenam.

4 Verba enuntiatiua in iudicio post litem contestatam prolata plenam probationem inducũt, si ea explicitè ponãtur, secus si implicitè cum alijs verbis principaliter propter se prolatis.

1 NOta, q† si in positione sunt expressa aliqua verba enũtiatiua, si qs respõdeat simpliciter, Credo, q vr solũ cõsiteri deducta principaliter in positione, non aũt enuntiatiuè narrata, Exemplũ, si positio dicit sic, Quod Petrus filius, & hæres Ioannis sui patris fecit talẽ procuratorẽ ad lites, respondens, Credo, videtur fateri per eũ procuratorẽ fuisse constitutũ, nõ aũt hæc, q fuerit filius vel hæres. de hoc ponit singulariter Spe. in tit. de posi. §. 7. versi. 12. Imò
2 plus audiui à d. Rogerio, † q si positio sic diceret, Quod talis carnaliter cognouit Bertam vxorẽ Titij, & ille respondeat, carnaliter cognouisse dictam Bertã, non videtur confessus illã qualitatẽ, q fuit vxor Titij. Et dicit Bar. sic consuluisse, Fortè† si posset dici prædicta nõ habere vim plenæ probationis, sed quo ad vim semiplenę probationis potest intelligi fuisse confessum enuntiatiuè narrata, ar. l. non nudis. & l. non epistolis. C. de proba. Sed cõtra prædicta facit quod not. Bar. in l. ex hac scriptura. in fi. ff. de dona. vbi
4 dicit, q† verba enuntiatiua, putà, quæ ponuntur, vel capitulantur, prolata in iudicio post litẽ contestatam inducũt plenã probationem. Sed põt responderi, q illud dictũ potest intelligi in eo, qui explicitè ponit verba enũtiatiua, puta, clara, vel capitulantia, non aũt in eo, qui implicitè exprimit verba enuntiatiua, vt qui respondet per verbum, Credo, positioni alterius, in qua sunt verba enuntiatiua, & alia verba principaliter prolata propter se. Ad materiam vide Bar. in l. si cui. 2. §. 1. ff. de leg. 1.

ADDITIO.

1 Verba enuntiatiua inter contrahentes plenè probant: hoc limitatur vt ibi.

2 Verba enuntiatiua principaliter propter aliud prolata regulariter non disponunt.

4 Verba enuntiatiua, quatenus concernunt substantiam, & validitatẽ cõtractus, de quo agitur, plenè probant, nisi aduersarius probet oppositum.

1 Regula est, † q verba enuntiatiua inter contrahentes plenè probant, ea tũ limitatur, qñ agitur incidenter de eo, q enuntiatur, putà, si in instrumento fiat mentio enũtiatiuè matrimonij, probant matrimoniũ, incidenter ꝓbari requisitũ ad dotẽ constituendã. Sed si principaliter dubiũ sit de ipso matrimonio, & de eo litigetur, tũc illa nõ sufficiunt etiã inter ipsos cõtrahentes. ita dixit Ant. de But. in c. illud de ꝓsump. ꝓnot. ꝓ eundẽ Ant. in c. fi. col. antep. de succes. ab intest. & Bal. in l. ad ꝓbationẽ. C. loca. vbi dicit, q si dicatur in instrumẽto. Quod ego conduxi fundũ tuum à te, & demũ tu illũ vendicas à me, illud verbum, Tuũ, in instrumẽto locationis enuntiatiuè adiectũ, nõ probat dominiũ. Et ideo cõcludit Ale. consi. 133. vol. 5. q li in cõpromisso narro enũtiatiuè societatẽ cõtractã inter te & me, deinde principaliter moueatur quæstio inter nos de societate, per illa verba non probatur contracta societas. Et sequitur Alex. cõsi. 126. incip. viso & examinato. col. 2. vol. 1. & cõsi. 202. super causa & lite. col. 2. vol. 2. Abb. cõsi. 32. inci. illa quinque dubia. col. pen. vol. 2. Et plenè per Deci. cõsi. 311. inci. visis diligenter. & Thomã Grãma. in voto. 16. Cõditoris machinæ mundialis. nu. 4. & Lãfr. de Oria. in c. qñ contra. in ver. instrumẽtorum productiones. nu. 32. versi. quæro vtrum per illa verba, de proba. Et ratio prædictorũ est, nã
2 † verba enũtiatiua principaliter ꝓp aliud ꝓlata regulariter nõ disponũt, vt p Bar. in d. l. ex hac scriptura. de do. p Bal. & Ang. in l. ex his. C. de test. mili. & p doct. in l. 1. post glo. C. de fal. cau. adiec. leg. & in c. post cessionẽ. de proba. & p Gemi. in c. 1. vbi notab. decisionẽ ponit, de ꝓc. in 6. p Cy. Ang. & Sali. in l. verba. C. de test. per Cano. in c. fin. de succes. ab intesta. Et vide Ias. in d. l. ex his. vbi ad hãc regulam
3 multas cumulauit fallẽtias. Et ad ꝓpositũ, si fiat positio simpliciter de pluribus, quorum aliqua sint principalia & dispositiua, & aliqua sint incidentia & enuntiatiua, seu demonstratiua, respondendo simpliciter, vr cõsiteri deducta principaliter, non deducta incidenter, enũtiatiuè, & demõstratiuè. & ita tenent Bar. Bal. & Moder. in l. si cui. 1. §. 1. ff. de leg. 1. Ang. Areti. in lib. malefic. in verbo, cõparent inquisiti, & confitentur. col. 1. vbi limitat istud esse verum, nisi cõsiteretur oĩa & singula cõtẽta in inquisitione vera esse, & fuisse, qa tũc cẽsereť cõsiteri & principale deductum, & oẽs qualitates & demõstrationes. & sequit Ang. Ari. ibi. & fuit opinio Spe. in ti. de positio. in §. sequit versi. 11. & Ro. cõsi. 455. in casu ꝓmisso. & cõsi. 460. illa verba Ias. in l. si qs nec cãm. col. 3. ff. si cer. pet. maximè si qualitates essent ptinẽtes, nó aũt impertinẽtes. Ias. in l. si duo patroni. §. si qs iurauerit. 1. co. 2. de iureiur. & præceptor meus And. Alciat. tradit in l. 1. §. si quis ita. nu. 99. ff. de verb. obli. & Ale. cõsi. 171. in causa & lite. col. 1. versi. nec obstat. vol. 6. nu. 4. do. Ant. de But. in c. 1. de plus petitio. Licet Bar. in cõsi. incip. statuto ciuitatis Florẽtię. & Bal. in l. 2. §. q si actor. C. de iura. calu. videantur tenuisse contrariũ, maximè in cõfessione resultante ex cõtumacia vigore statuti, vt procedat tã in negotio principali, quã in oĩbus qualitatibus. Et idẽ do. Benedict. de Plumbi. in l. fi. ff. de fideicõ. libert. Raph. Comen. in d. l. si cui. Ang. cõsi. 254. incip. quia dictum priuilegiũ. Bal. in addit. Spe. in d. tit. de positio. in 3. col. Imol. in l. si dubitetur. ff. de fideiuss. & Spec. in d. tit. de positio. in §. 7. ver. item non est põderandũ. Tñ magis cõmunis opin.
4 est præcedẽs Bar. & sequacium in d. l. si cui. Et ideo voluit eleganter idẽ Matthæus infra singu. 79. not. q quotiescunque q verba † enuntiatiuè prolata quatenus cõcernunt substantiam & validitatẽ contractus, de quo agitur plenè probant validitatem actus tm̃ inter ipsos, nisi aduersarius probet oppositũ & plenè tradit Cur. in trac. positionũ posito in l. 2. nu. 11. ver. & qa diximus. C. de iura. calu. Gab. Saray.

XXXIIII.

1 Verba enuntiatiua in procuratorio instrumẽto propter aliud apposita, quo casu plenè probent?

NOta, q siue in instrumento procuratoris dicatur, Nicolaus de Scardis hæres Francisci fratris sui, vt dixit,
1 & asserit, talẽ fecit procuratorẽ ad lites, siue simpliciter dicatur, Talis hæres talis, fecit talẽ procuratorẽ ad lites, illa † verba enuntiatiua plenè probant illum esse hæredẽ talis, vt singulariter ponit Bar. in l. gerit. ff. de acquir. hæred.

ADDITIO.

Nota, quod siue, &c. Adde Baldum in l. sicut. de petitione hæreditatis. & vide Aretinum, in l. gerit. colu. 5. versicu. item adde inquantum Bartol. tangit hic. de acquiren. hæred.

ANNOTATIO.

1 Verba enuntiatiua disponunt, quãdo enũtiatur aliquid facti incidẽter, quod dependet à nudo & mero animo proferẽtis.

1 Rõ est, † quia qñ enuntiatur aliquid facti incidẽter, q depẽdet à nudo, & mero proferẽtis, tunc verba enuntiatiua disponunt, vt per Bart. in dicta l. gerit. col. 4. versi. circa fm. s. qualiter probetur. & in versi. sequen. ff. de acquirenda hæreditate. & Ias. in l. ex his. in 8. limitatio. C. de testa. militar. & Lãfranc. de Oria. in c. qñ contra. in principio, nu. 42. & ibi Celsus Hugo in additio. & in verb. instrumentorũ productiones. num. 32. versic. quæro, vtrum per illa verba, quæ quotidie apponuntur extra de probationibus. Faciunt quę notat Roma. singu. 540. & ibi addi. Gab. Saray.

XXXV.

1 Hæres soluendo simpliciter creditoribus hæreditarijs, hæreditatem adire videtur. & in addit. nu. 1.

2 Debitum alienum quilibet soluere potest.

Nota,

1 NOta, † q hæres soluẽdo creditoribus hæreditariis simpliciter, videtur ex hoc hæreditatem adire, quod est mirabile, cum hic actus possit fieri citra ius & no-
2 men hæredis, † cum quiliber possit soluere debitũ alienũ, vt l. soluẽdo. ff. de negotijs gest. & de hoc est textus singularis in l. 2. C. de iure deliberã. vide Bart. ibi hoc notantem.

ANNOTATIO.

2 Soluens in dubio præsumitur potius suo, quam alterius nomine soluere.

3 Filius si suscipiat iudicium, & litem contestetur cũ creditoribus hæreditarijs, an censeatur agnouisse hæreditatẽ patris?

4 Hæreditas ex quibus actibus adita videatur? & nu. 6.

5 Hæreditatis additionem quatuor probant.

7 Hæres etiam faciẽs actus, qui citra nomẽ hæredis fieri nõ possunt, qua cautela vti possit, vt hæreditatẽ adijsse nõ dicatur?

8 Additio hæreditatis an videatur, inducta ex actu solutionis facta ab eo, qui putabat se ante à hæredem?

9 Mulier, quæ ex forma statuti sine cõsensu proximorũ attingẽtiũ non põt obligari, vel adire hæreditatẽ, si soluat debitum hæreditarium in præsentia ipsorum proximorum ignorantium ex ea solutione additionem induci, an adire videatur?

Licet Matthæus hic dicat te. in d. l. 2. C. de iure delibe. esse sin
1 gularẽ ad hoc, q per solutionẽ † debiti hæreditatis agnitio inducatur, tñ vere nõ est singularis, cũ habeat consimilẽ in l. parentibus. C. de offi. testa. nihilominus ad hoc est notan
2 dus. Et rõ huius cõclusionis est, quia in dubio qñ† quis soluit, magis præsumitur soluere illud, quod ipse debet, quam nomine alterius. l. & magis. ff. de solu. Et ideo iste hæres in dubio præsumitur soluisse, quia illud erat effectum debitũ suum mediãte beneficio additionis, nõ aũt pro hæreditate iacẽte, fm Ang. Pau. de Cast. Fulgo. Ale. & Ias. in d. l. potuit. in 10. q. C. de iure delib. & facit l. duo fratres. cũ ibi notatis ff. de acqui. hære. & Corne. cõsi. 82. quod dicta causa. col. 2. nu. 2. versi. & hac rõne videmus. & consi. 272. in hac cõsultatione. col. fi. nu. 6. versi. licet. n. potuissent. volu. 1. Qđ tũ limitatur, nisi soluẽdo fuerit cõtrariũ protestatus. l. pro hærede. ff. de acqui. hære. fm Cyn. Bal. & Cor. in d. l. 2. C. de iure delib. Et per quos actus aditio inducatur, tradunt docto
3 res in l. gerit. & in l. pro hærede. §. Papinianus. ff. de acqui. hære. & per Bal. in d. l. potuit. in 10. q. C. de iure delib. & in materia vide Pau. de Cast. cõsi. 120. cũ præcedẽti. & Imol. cõsi. 8. Ale. in consi. 71. col. 2. & cõsi. 89. col. 1. vol. 2. & Soci. cõsi. 89. vol. 3. vbi loquitur in recipiente debitũ hæreditarium. Et an si filius suscipiat iudicium & litẽ contestetur cũ creditoribus hæreditarijs, censeatur agnouisse hæreditatẽ patris? Bar. tradit in l. necessarijs. ff. de acqui. hæred. & in l. 1. C. si vt se ab hære. abst. & latè cõsuluit Corn. cõsi. 145:
4 ad euidentiã præmittendũ est. col. 1. nu. 1. vol. 1. Et e contrà licet oĩa, quę citra ius & nomen hæredis fieri nequeũt gesta ab eo, qui hæreditatẽ adire poterat, faciãt, vt adita videatur hæreditas. d. l. pro hærede. §. Papinianus. ff. de acqui.
5 hære. & ibi per doctores. Sunt taũt quatuor, quæ additionẽ hæreditatis probant, videlicet, actus acquisitiuus, actus translatiuus, actus possessiuus, & declaratio facta verbo,
6 vt p Bal. cõsi. 224. super eo. vol. 2. Vnde intelligatur hæres hæreditatẽ adire, si vtatur frumento, vino, aliisque bonis hæreditarijs, vel si quid ex bonis defuncti eroget, vel si hæreditarijs creditoribus debitũ soluat, vt hic, aut à debitoribus solutionem recipiat, vt per Bar. in d. l. gerit. & Ias. post Bar. in l. frater à fratre. nu. 42. ff. de condict. inde. & Petrum Dueñas in reg. 277. incip. executio põt fieri. in 8. limitatio
7 ne. in fi. Tũne hęres ex huiusmodi gestis hæreditatẽ adire videatur, & ne æri alieno obligetur, si hæreditas soluendo nõ sit, remedium est, q is ab initio protestetur se nihil gesturum animo adeundi hæreditatẽ. d. l. pro hærede. & ibi Bar. & Ias. l. & si quis. §. plerique. ff. de relig. & sum. fun. l. qui in aliena. §. fi. ff. de. acquir. hæred. & ibi doctores. & Pau. de Cast. & Ale. in l. ita tñ. §. si pater. in fi. ff. ad Trebel. & protestatio debet præcedere, vt p Lud. Rom. consi. 247. incip. primo dici põt. in fi. Et ne per actus ex interuallo factos videatur à ꝓtestatione recessum esse, q verba ꝓtestationis concipiãtur verbis significantibus tempus futurũ, vt si ita dicatur Gab. Sarayna protestatus est, q si cõtigerit ipsum vllo vnquam tẽpore in futurũ facere aliquẽ actũ, quo posset videri hęreditatẽ adiuisse, per hoc nũquã intendet adire hęreditatem, vt tenet Bar. & Ale. in d. l. qui in aliena. § fi. per l. si ita stipulatus. 1. ff. de fideiuss. faciunt not. p doctos. in l. nõ solũ. §. morte. ff. de no. ope. nun. cum alijs accumulatis
8 p Feli. in c. cũ M. Ferrarien sis. col. 2. de constit. Et quid si solutio fiat ab eo qui putabat se anteà hæredẽ, an tũc ex illo actu inducatur aditio? Et tan id, q dr de soluente debitũ hęreditariũ, vt dicatur adire, habeat locum in muliere, quæ ex forma statuti sine præsentia & consensu proximiorum attinentiũ nõ põt obligari, vel adire, si soluerit in præsentia ipsorũ proximiorũ ignorãtiũ ex ea solutione aditionẽ induci: latè disputat ad vtrauque partẽ, & pro affirmatiua cõcludit Corn. cõsi. 165. circa primũ cõsultationis. col. 7. versi. pro cuius rei probatione. nu. 44. & seq. vol. 2. G. S.

XXXVI.

1 Actio de iure ciuili oritur ex duplici pacto nudo super eadem re ex interuallo apposito. & in addit. nu. 1.

2 Naturalis obligatio inducitur ex pacto nudo.

3 Actio de constituta pecunia inducitur ex secundo pacto nudo ex interuallo super eadem re apposito.

4 Pactum nudum si iuramento stabitur, vel ex interuallo fulciatur, de iure ciuili actionem producit. & in addit. nu. 11.

5 Actio vel obligatio naturalis de iure ciuili regulariter nõ na scitur ex simplici iuramento de aliquid in futurum præstãdo.

1 NOta nouã regulã, quã nõ ponunt Legistæ, † Duplici pacto nudo super eadẽ re ex interuallo facto semper ori
2 tur actio de iure ciuili, q patet, † quia ex primo pacto nudo inducta est naturalis obligatio. l. 1. ff. de pact. & in l. in
3 his. §. Imperator. ff. de solu. Ex secũdo† vero pacto inducitur actio de cõstituta pecunia, vt l. 1. §. debitũ. iũcta l. q aũt. §. fi. & l. seq. ff. de cõstit. pecu. Et hãc regulã sensit Host. extra de arb. c. p tuas. & ibi clarius do. Ant. de But. in c. Quin
4 tauallis. de iureiurã. Similiter dici põt, † q si pactũ nudũ iuramẽto sit fultũ statim, vel ex interuallo appositio producatur actio de iure ciuili. l. si quis maior. C. de trãsac. Quã-
5 uis † ex simplici iuramẽto de aliquid præstãdo in futurum regulariter non nascitur actio, vel obligatio naturalis fm ius ciuile, vt l. si quis pro eo, ff. de fideiuss. & ibi per Barto.

ADDITIO.

No. nouã, & c. Adde q istã regulã ponit etiã Rap. in rub. ff. de verb. obli. Ale. in l. legem. C. de pact. vbi vide alios Moder. Mag. meum Ias. in l. iurisgentium. §. sed cum nulla. colu. 5. ver. 9. fallit. de pact. Ludo. Roma. tenet contrarium in dicta rubri. Vide latius per Ias. in l. si quis maior. C. de transact. & in l. lecta. col. 10. ver. sextus. ff. si cer. pe.

ANNOTATIO.

2 Intellectus l. fi. C. ad legem Falcid.

3 Naturaliter debitum est, quod per Falcidiam defalcari põt.

4 Actio nõ oritur ex cõfessione extrajudiciali, nisi sit geminata

5 Geminatio verborum multos effectus operatur, vt ibi.

6 Error non præsumitur in actu geminato.

7 Relicta in testamento non solenni debentur saltẽ naturaliter.

8 Intellectus l. si pacto, quo pœnam. C. de pactis.

9 Intellectus l. si veritas. C. de fideicom.

10 Constitutum quando pacto contrahatur?

12 Iuramenti effectus.

13 Compensatio non admittitur contra promissionem iuratam.

14 Dispositio generalis non extenditur ad contractum iuratum.

Cõis Doctorum opinio est hæc, quã hic ponit Matthæ. vi-
1 delicet, † q ex pacto nudo geminato de eodẽ oriat actio, ꝓ regulã hic allegatã, q̃ tradit et do. Ant. de But. in c. cũ cõtingat. de iureiur. Albe. de Rot. in l. iurisgentiũ. §. quinimò. in 8. col. ff. de pac. Pau. de Cast. in l. 1. in prin. ff. de cõsti. pecu. Lud. Ro. in l. 1. in prin. in pe. chart. ff. de ver. obl. Raph. Cõ.
2 & do. Ale. in rub. ff. de verb. obli. † q cõfirmatur p te. in l. fi. C. ad legẽ Falc. inducẽdo, vt ibi p Bal. & clarius Ang. & intelligẽdo q ibi ꝓmissio hæredis fuerit facta pacto nudo.
3 nã ibi põt agi, qa eadẽ duplex obligatio, nãl q põt defalcari per Fal-

per Falci.eſt naturaliter debitū, ſm cōmunē opinionē, vt p Bart.& alios in l.cū quis.C.de iuris & fact.ignorā.& in l. 1.ff.de condic.indeb.Cano.in c.ſi.de ſolution.ſed ex dupli ci naturali obligatione oriť actio, vt ibi,ergo:&c.Secundò
4 † facit, nā licet ex cōfeſsione extraiudiciali nō oriať actio ſed ſolū probatio.l. Publia.§.fi.ff.depoſi.,tñ ſi ſit gemi nata, oritur actio,quia ęparatur iudiciali,ſm Bart.in l.cum ſci mus.in fi.C.de agri.& cēſi.lib.11.& ita in ſpē tenet Ludo. Rom.in l.nuda rō.in 7.col.ff.de donatio.& in l.ſed & ſi poſ ſeſſori.§.fi.ff.de iureiurā.& in cōſi.390.incip.in caſu propo ſitæ cōſultationis.in 3.col.& Pau.de Caſt.in dicta l.Publia. §.fi.ff.depoſiti.Ale.in l.ex his.C.de miſit.teſta.& Iaſ.in d.l. ſed & ſi poſſeſſori.§.fi.ante finē.& in repetitione l.cūctos populos.col.5.in princi.C.de ſum.tri. & fide catho.& in l. triticū.ſup gl.in ver.cogitauerit.in 3.cōcluſione.ff. de ver. oblig.vbi refert multos ap,pbantes. Vltra quos ſequiť etiā Feli.in ca.olim:col.5.verſi.reliqua de iſta.de reſcrip. Et ad hoc poſſunt aliquade geminatione actus ſimilia adduci,nā
5 † geminatio verborū operatur,vt licet lex loquať p verba futuri tēporis, intelligatur, mediāte ſentētia,vt eſt gl.in l. in criminali.in gl.magna.C.de iuriſdictione oīum iudi.quā ad hoc notat Matt.infra ſingulari.116.nota,q vbi lex. Tñ ſi geminatē loquatur,putā,caſſent, & in irritū deducātur, intelligitur ipſo iure abſq; ſentētia.ita ſingulariter Bal.p il lū te.in ti.de pace Cōſtā.§.priuilegia oīa.in ver.& in irritū deducātur.q pro ſingulari cōmendat Rom. ſingulari 3. & ibi dixi & do.Iaſ.in l. nō dubiū.in 10.notab.C. de legib.& in l.cū poſteaquā.C.de pact.in 3.notabil.Dec.in authē.caſ ſa.C.de ſacroſan.eccle.& in cōſi.327.col.1.& penul. & Ma riā.Soci.Iuni.in conſi.133.col.3.li.1.Et ſequiť Corne.cōſi. 67.ſupra ,pximē relato,in 2.col.vol.1.& do.Fel.ſ c.1.col. 6.verſi.& dixit Bal. de reſcrip. & in c.Rodulphus. col.26. verſi.,pdicta etiā.eo.tit.& in c.ſi.in princi.de offi.delega.& Iaſ.in l.1.in prin.in 7.colum.in 2.notab.ff.de offi.eius,cui māda.Facit q de geminatione clauſulæ derogatoriæ con cludit Deci.cōſi. 10.viſo pūcto.in 3.col.cū alijs in propoſi to tradit Cor.cōſi.49.in pſenti cōſultatione.col.1.& cōſi. 18.ardua quidē.in vlt.col.& cōſi.70.hāc cōſultationē.in 2. col.verſ.accedit.in 3.li.& latè Fel.in c.ſi cautio.col.11.verſ. fallit vltimō.de fide inſtr.Itē facit q de geminato cōſenſu cōſiderat Socin.cōſil.85.viſo pmiſſo.col.3.ver.ſed adhuc. vo.1.& q ſcribit Curt.,cōſi.59.Dux Philippus.in 6.col.ad fi.Hinc dicebat elegāter Bal. in ſuo diuino conſi.ſchiſma tis,poſito ſub rub.C.ſi quis aliquē teſtari ,phib.in 11.col. verſi.porro,qa vero cōſonat,q vbi ſecūda interuenit cōſi deratio,ibi eſſe pſumitur plena deliberatio.q cū multis ſi milibus reaſſumit Fel.in c.nōnulli.,prin.col.15.in 6.fallē. de reſcrip.& in c.ſi.in prin.de offi.deleg.& Deci.cōſi.175.
in c.á fallitatis.col.8.verſi. tertiò non obſtat.& conſi.175. 6 in cauſa iſtorū.col.fi. in princi.vbi dicit,q in actu gemina to error nō pſumitur.& cōſi.181.ſatis nota.col.3.ver. ſm eſt vbi etiā citat dictū Bar.in dicta.l.cū ſcimus.C.de agric. & cēſi.li.11.& Deci.col.15.col.2.in princ.& faciūt q notat Iaſ.in l.1.§.nūtiatio.col.4.ver.ſtat ergo.ff.de oper.noui nūtia.& Ale.cōſi.62.aſſumā in cōſultatione.in 2.col.ad finē. & ſequē.& cōſil.65. habita ſup cōtētis. circa finē.vol.1.& pleniſsimè tradit Hipp.de Marſi. in l.1.§. q̄ſtioni.ff. de q̄ſtio.& in ſing.378.incipiē.geminatio actus.Ergo cū gemi natio actus tot operetur effectus, nimirū ſi & hūc de quo hic traditur,operet,vt latè per Moder.in dicta l.iuriſgētiū §.ſed cū nulla.& ibi Iaſ.in 1. notab.in 6.fallē.ff.de pact.& p Fel.in c.1.col.2.in princi.de pactis.Sed cōtra iſtā regulā op ponit Iaſ.in l.ſi pacto quo pœnā.C. de pact.de illo tex. vbi pœna erat promiſſa pacto nudo, & tñ ſi denuo ,pmittatur ita demū agi pōt,ſi ſtipulatio ſubiecta ſit.ergo ſi fuiſſet pa ctū nudū quāuis geminatū de eodē,nō poſſet agi. Secūdò opponit de re.in l.ſi veritas.in verò. ſtipulātibus promiſi
7 ſti.C.de fideicōmiſ.ita inducēdo,nā relicta in teſtamento non ſolenni debētur ſaltē naturaliter.l.fi.ff. de rebus eorū. iūcta l.in teſta.ff.de fideicommiſ.liberta.ergo attenta dicta regula,ſi hæres promitteret nudo pacto,poſſet agi ex ſecū
8 do pacto,& tñ te.ibi,requirit ſtipulationē, ergo &c. Verū tenēdo† cōmunē opinionem ad tex.in dicta l.ſi pacto,quo pœnā pōt reſponderi q parū facit, quia ibi nō apparet, q pactū ſeparatū à ſtipulatione pceſſerit,nā in qualibet ſtipu latione ineſt pactū.l.1.§.fi.ff.de pactis.& in dicta l. ſi pacto. tñ vſ fuiſſe vnū pactū,q ſi pactū,fuit cū ſtipulatione, agi pōt ad pēnā,aliàs nō, quia pactū nudū actionē nō ,pducit. Vel ſecūdo,rndeť nā etiā dato, q primo p pactū pœna ,p miſſa fuiſſet,& poſtea ſtipulatio ſeparata à pacto interue niſſet,quāuis textus dicat,q agatur ad pœnā ex ſtipulatu, ſi ſtipulatio ſubiecta ſit,non tñ excluditur,quin abſque ſti pulatione agatur,ſi actio cōperetur.ita probatur in l. ſi de bitori.in fine.C.de pactis.& tñ ibi abſque ſtipulatione ha beret locū actio ſ ſcriptis verbis,vt gl.ibi, & doct.dicunt.
9 Ad ſm tñ in dicta l.ſi veritas.C.de fideic.reſponderi pōt,q illa naturalis obligatio,nō eſt pactū,de quo doct.loquunť. in pacto.n. eſt conſenſus expreſſus, & in pacto ,pcedit q dē in dicta l.1.ff.de cōſti.pec.in prin.Et iſta rō ceſſat in illa obligatione naturali,q̄ inducitur ex æquitate iuriſgentiū, & non ex mero conſenſu.& ita reſpondet Deci.in dicta l. lege.in 4.notab.nu.9.C.de pactis.vbi etiā reſponder cæte ris adductis per docto.contra communē opinionē,vbi fi naliter concludit,q aut pactum primum formatum præ cedit,& poſtea incontinēti ſm pactum ſequitur, & conſti tutum vſ,quia verum eſt dicere q debitum pręcedit,quo conſtitutum inducitur.d.l.§.debitum.ff.de conſti.pec. Se cus ſi ſm pactum a primo diſtingui non poſsit, & ſeparā tum non vſ. Et ideo dicit, q tota vis in hoc vſ conſiſtere, an pactum geminatum ſit ſeparatim conſiderari ab ipſo cō ſtituto.Sed quicquid † ſit pactum nudum ſi fulciatur iura mēto ſtatim,vel ex interuallo appoſito, producit actionē, p dictā l.ſi quis maior.C.de tranſac.& Salice.in dicta l.legē & Bal.in dicta l.iuriſgētium.§.1.in 6.col.ff.de pact.& Lud. Romā.in l.1.ff.de verb.oblig.& Ale.in rub.ff.de verb.obli gatio.col.2.nu.16.Feli.in dicto c.1.in 2.col.verſ. eſt etiam alius caſus.de pactis. q ,pcedit etiā de iure ciuili ſm Ant. & Abb.nu.21.in c.cum cōtingat.de iureiurā.Cuma:& Ro ma.in dicta l.1.in princi.ff.de verb.oblig.& Iaſ. in dicta l.iu risgētium.§.ſed cum nulla.11.fallent.ff.de pact.Galiaula,in rubri.ff.de verb.obliga.fo.6.col.3. Fortu.in c.1. de pact.nu. 28.& Feli.ibi col.2. & quāuis Bart.in l. ſi quis pro eo. col. penult.ff.de fideiuſſo.tenuerit hoc tñ pocedere de iure ca nonica.& Salic.in authē.ſacramenta puberū.C.ſi aduer. vē dit.vbi Corn.q.13. & præceptor meus Alciat.in dicto ca. cum contingat. nu. 242.idem notent,dicētes Bar. opinionem communem eſſe veriorem,tñ eſſe primam opinionē dicit Didac.Couar.in c.Raynaldus.§.3. nu.10.verſi.ex q̄ bus conſtat.de teſta.per te.in l.ſi quis maior.C.de tranſact.
12 Duos talios mirabiles effectus iuramenti tradit idem Mat. infrà, vnum in ſingu.50.incip.nota magnum periculum. vbi ponit de venditore,qui liberatur à pericula euictionis ſi emptor non ſoluit pretium in termino,qñ in venditio ne iuratum fuit p emptorē.Et ſequitur Iaſ.in dicta l. ſi gs maior.in 4.notabi.C. de tranſacti.licet aliud ſentiāt ibi Ri minal.Parpal. & nouiſsimè dominus & præceptor meus Dom. Andr. Alciat.tū Cur.Seni.in 1.col:approbat dictum Mat.qui etiā dicit,q habet pro voto non contrahere ſine iuramento.Secundum ponit infrà in ſing.54.nota q iura mētum.vbi dicit,q cōpenſatio† non admittitur contra ,p
13 miſſionē iuratā, de quo etiā p Ale.conſ.91. viſis.col:2.vol. 2.Iaſ.conſ.134.col.1.vol.4.Soci.in l.Iulianus.col.penulti.& & ſi.ff.de conditio.& demonſtr.vbi declarat, niſi debitum
14 ex poſt ſuperueniſſet.Et ideo† diſpoſitio generalis non ex tēditur ad cōtractum iuratum,vt p Rom.in ſing.7.inci. q diſpoſitio emanās Plures alios effectus iuramēti cumulat Cattellia.Cotta in memoral.in verſi.iuramēti religio.G.S.

XXXVII.

1 *Poſitioni per hæc verba reſpondens,Credo ſi inſtrumētū appa reat,nō dicitur ſufficiēter reſpōdiſſe:Secus ſi dicat.Nō cre do,niſi inſtrumentum apparеat.Et quid ſi ſtatutum requi rat,*

rat,quòd poſitioni reſpondeatur per verbum Credit, vel, Non credit,an tunc ſufficienter dicatur reſponſum? & in addi.numero 1.

2 *Poſitiones ſunt inductæ,vt quis releuetur ab onere prohandi.*

NOta quò ſi quis reſpōdeat poſitioni per hæc verba,
1 Credo ſi inſtrumentum † appareat,non vſ ſufficiēter reſpōdere.Secus ſi dicat:Nō credo, niſi inſtrumētū appa reat.Et hoc ſingulariter ponit Bar.in l.de ætate.§.nihil.ff. de interro.act.Sed hoc dictum debet dupliciter limitari. Primò,niſi ſtatutū dicat, q debeat ſimpliciter reſpōderi per verbum Credit,vel, Nō credit. & ponit Bar. in l.1.in prin.ff.de vul.& pupi.& in l.1.§.ſi qs ſimpliciter.ff.de ver. obli.Secūdò debet limitari,qñ illa verba, niſi inſtrumen tum appareat,reſtringuntur ad acta facta in ꝓteritum ēt in illa cā,quia aut eſt verū q appareat ex actis ꝓteritis, & poſitio eſt cōfeſſata:aut non apparet, & tunc † intelligitur negata,aliàs nō credo,quòd videatur ſufficiēter reſpon ſum,qa ponēs nō releuaretur ab onere ,pbādi,qa oportet ipſum facere noua acta,,pducēdo inſtrumēta,vel teſtes,ſi cut ſi nullā poſitionē feciſſet:hoc aūt eſt cōtra æquitatē,&
2 contra iura,cùm † poſitiones ſint inductæ, vt quis releue tur ab onere probandi.no.in l.2.§.quod obſeruari.C.de iu ra.cal.& eſt te.in clem.ſæpe.circa medium.de ver.ſig. Et ſic de facto fuit obtentum me exiſtente aduocato.

ADDITIO.

No.quòd ſi quis,&c.Ad hanc materiam vide plenè elegāter per Bar.Socin.tribus modis limitantem in repe.l. 1. in 3. co.verſ.quinto & vltimo.de vulg.& pup.

ANNOTATIO.

2 *Dictio,ſimpliciter,quid ſignificet?*

3 *Stare dicto tuo ſi ſimpliciter promiſi,debes tamen iurare.*

4 *Poſitioni reſpondens per hæc verba, Nego me habuiſſe pecu niam,& ſi apparеat,dico me in negotijs ſuis expendiſſe,an habeatur pro confeſſo?*

5 *Reus poſitioni reſpondere coactus poteſt dicere,quod actor nō mutuauit aliquid pro quo ſit ſibi obligatus.*

6 *Accuſatus ſi ex ſtatuti diſpoſitione debeat accuſationi ſimpli citer reſpondere,an eius reſpōſio admittatur,ſi dicat,ſe ad ſui defenſionē occidiſſe,nec tūc dicat dupliciter reſpōdere?*

7 *Accuſatus dē homicidio,ſi reſpondeat ad ſui defenſionem oc cidiſſe,& illius defenſionis probatio deficiat, an debeat ca pitaliter damnari?*

8 *Confeſsio qualificata probat contra confitentem, ac ſi ſimpli citer confeſſus eſſet, quando contra talem qualificationē eſt iuris præſumptio.*

9 *Præſumptionibus ſi quis damnetur, non eſt ſibi vera delicti pœna,ſed alia mitior imponenda.*

10 *Iudex cui de falſitate teſtis nō liquet,ſed de eo ſuſpicatur, de bet tunc,cū ex ſola ſuſpicione procedat, ſuam temperare.*

11 *Homicidium quem ad ſuam defenſionem feciſſe probant te ſtes domeſtici,& aliàs ſuſpecti, vt puta frater pro fratre, dominus pro ſeruo, Abbas pro monacho, E piſcopus procle rico,& ſimiles. Et an hoc procedat ſiue agatur per accuſa tionem,ſiue per inquiſitionem?*

12 *Teſtis de credulitate non probat, niſi quem occidiſſe ad ſui defenſionem.*

13 *Teſtis ſi deponat aliquem ad ſui defenſionem occidiſſe, non plenè probat,niſi dicat, ad ſui defenſionem neceſſariam.*

14 *Inſultu probato,quis pœnam homicidij ab eo facti contra in ſultantem euadit.*

15 *Teſtis etiā ſi deponat ſe pro certo credere,nō probat etiā præ ſumptiuè,niſi rationē & originē credulitatis ſuæ alleget.*

16 *Conſuetudo volēs,quòd teſtibus de credulitate deponentibus plenè credatur,non valet.*

17 *Teſtibus duobus affirmantibus, licet magis ſit credendum, quàm mille negantibus,tamen in criminalibus ad defenſio nem tantùm creditur duobus teſtibus,ſuper negatiua depo nentibus,quantum deponentibus ſuper affirmatiua.*

18 *Inſtrumentū aliquod ſi in poſitione deducatur,& reus illi re ſpondeat,dico prout in inſtrumento ſuper hoc confecto con tinetur,an erit ſufficienter reſponſum?*

1 Quòd illa reſpōſio,Nō credo, † niſi inſtrumētū appareat, nō ſit bona,nec ſufficiēs, qa non releuat aduerſarium ab onere ,pbādi,tenuit etiā nouiſsimè Cur.in trac. ſuo poſi tionum,quē poſuit in l.2.C.de iura.cal.in fi.nu. 53. in 26. breuiloquio.& plenè ꝓ Boer.deciſ.339.nu.4.& M.Anto. Nattā,cōſ.59.nu.12.licet videat cōtrarium tenuiſſe Spec. in ti.de inſtr.editio.§.nunc dicamus.ver. q ſi quis in libel lo.& Ro.in l.1.§.ſi qs ſimpliciter.vbi Soci.& alij Moder. ff.de ver.ob.de quo tñ vide Bar.in l.1.in prin.ff.de vulga.& pupi.& ibi latiſsimè Soci:poſt alios doc.Bal.in l.fi.C.de'do tis ,pmiſ.p illum te.in ver.ſimplex.& in l.1.C.de ædil:act.
2 vbi multa poſuit de iſta dictione,Simpliciter. & in l. iubemus.C.de app.vbi etiā de hoc eſt te.optimus.& idē Bal.in l.teſtō.C.de ſuis & legi.& adde te.in l.ſi domus.ff. de le.1. & in l.1.§.q verò.ff.de aleator.& in c.religioſus.de teſta. Et illud dē ſimpliciter fieri,vel cōcedi, q ex verbis nullā habet modificationē,licet habeat cōditionē ſubintellectā, ex qua modificatur diſpoſitio.caſus eſt no.in l.2.§. ſi quis à prin.in ver.ſimpliciter.ff.ne qd in loco publi.Itē illud dē ſimpliciter fieri,cui nihil aliud eſt additum.glo.eſt ſing.in c.ſi teſtes.§.in teſtib.2.4.q.2.in ver.ſimpliciter.& in c.reli gioſus.§.ſanè plurib.de teſta.in 6.facit te.ſing.de quo nul lus ſcribētiū facit mētionē in l.Mæuius.§.duorū. ibi,ſim pliciter nō q Mæuij fuit.ff.de le.2.Et adde de iſta dictio ne ſimpliciter,Bal.in c.ſup literis.de reſcri.& in c.cęterū.
3 de iura.cal. vbi ſi ,pmiſit ſtare ſimpliciter dicto tuo, q tū debes iurare.Et vide Ale.in d.l.1.§.ſi qs ſimpliciter.vbi di ctā doctrinā tripliciter limitat. Hinc infertur ad q. quā po nit Ang.Are.in rub.Inſti.de iuſt.& iu.& ibi Ferd.Loazes, nu.19.q ſtāte ſtatuto de quo ſuprà, ſi quis reſpondēdo di
4 xerit, † nego me habuiſſe pecuniā,& ſi appareat, dico me in negotijs ſuis expēdiſſe,talis ſic reſpōdēs habebitur pro cōfeſſo.ita ſingu.dixit Bar.in d.l.1.§. ſi qs ſimpliciter.ff.de ver.obl.& in l.1.in prin.ff.de vul.& pupi.facit gl.in cle. ſg pè.in ver.ſimpliciter.de ver.ſign.Sed ſm Ferdi.vbi ſ. con traiſtā cōem cōcluſionē facere vſ,nā cum in caſu ꝓdicto prima reſpōſio ſit ſimplex,i. nego me habuiſſe pecuniā, illa deberet ſufficere,nec ꝓ ſequētē reſpōſionē vitiari, per regulā l.1.§.ſi ſtipulāti.ff.de ver.obl. Sed ſm eū reſpōderi pōt,q ex quo ꝓ ſtatutū duplex reſpōſio reprobať, & ne gari nō poſsit talē reſpōſionē fuiſſe duplicē,nimirū ſi pro cōfeſſo habeať ſm Ale.in d.l.1.ff.de vul.& pup. & notādū eſt,nā tali poſitioni reus reſpōdere nō teneť,ſ. an pecuniā habuerit,ſed ſolū reſpōdere tenet,an ſit debitor, ne aliàs decipiatur,vt egregiè dixit Imo.& Gem.in c.cupiētes.de elec.in 6.vbi ſingulariter dicūt,q ſi iudex reū cogat ſim
5 pliciter reſpondere, † pōt reus dicere,q actor nō mutua uit aliqd,,p quo ſit ſibi obligatus,& erit tuta reſpōſio, q eſt ſummē notādū in practica.Secūdò inferē ad aliā q̄ſtio
6 nē,q ſtāte ſtatuto † q accuſatus debeat accuſationi ſimpli citer reſpōdere,poſſe admitti reſpōſionē eius dicētis ſe ad ſui defenſionē occidiſſe:nec tūc dicat dupliciter reſpon diſſe,licet aliq tenuerint oppoſitū,quos refert Ale.in d.§.
7 ſi qs ſimpliciter.in 1.co. Talī caſu licet ſic qualificatè re ſpōdēs in ,pbatione illius defenſionis deficiat, quis ꝓiuris ſumptio ſit cōtra ipſum, vt latè tradit Bar.in l. Aurel.§.idē q̄ſijt.ff.de li.le.nō debet capitaliter dānari, q eſt mirabile, & cordi ppetuò tenēdū,qa de pane lucrādo.verbū fuit ſtu pēdū Pan.in c.auditis.co.penu.extrà de ſcri. refert & ſe quiť Ale.in l.non ſolū.§.ſciēdū.ff.de noui oper.nun.Fel.in c.affertè mihi gladium.co. penu.de ꝓſump.Iaſ. qui dixit il lud dictū in actu practico magnū ſibi feciſſe honorē, in l. vt vim.co.3.in fi.ff.de iuſt. & iure .Phil.Dec.in l.1.co.4.ff. ſi cer.pe.& in c.cū venerabilis.in 12. co. cū ſequēti extra de exce.Fel.in d.c.auditis.vbi dixit hoc dictū eſſe ſingula re,& alibi nō reperiri:q apud practā.aduocatos eſt in ſolē ni cultu.Idē Fel.in c.ſign.2.in penu.co.ex.de homic.Hip. de Marſ.in l.repe.co.8.in primis.ver.ſi.de q.& in ſingular. 185.luci.confetsio inquiſiti.Lance.Gali.in l.1.ff.de vulga. & pup.& iſta eſt communis opi.licet contrariū videatur ſentire Bal.in c.dudū.2.in fi.extrà de elect.& Ale.in l.1.§.

ſi quis ſimpliciter.in 1.co.ff.de ver.obl.cōcludēdo, ꝙ ni-
hil refert an reſpōdēs fateatꝰ ſimpliciter ſe occidiſſe,an ve-
rò ad ſui defenſionē,q̄a vtroq; caſu ꝓinde eſt ac ſi ſimpli-
citer fateretꝰ homicidiū, cùm p̄ſumptio iuris ſit ꝙ dolo,
& ſic nō ad defenſionē occiderit.l.ſi nō cōuitij.C. de iniu
rijs.l.1.C.ad l.Corn.de ſicar.c.1.de p̄ſumptio.Bar. in l. Au
relius.§.pen.ff.de libe.le.Bal.& Imo.in l.decē.ff.de ver.ob
lig.& Bal.in l.codicillū.C.de codicillis.& Ant.de But.in c.
ex parte Decani.in vl.char.de reſcr.& ꝑ Bal. in l. 1.co.10.
C.de cōfeſ.& vr̄ ꝓbare te.in c.cùm veniſſent. de inſti.vbi
8 cōfeſsio†qualificata ꝓbat cōtra cōfitentē,ac ſi ſimpliciter
cōfeſſus eſſet,q̄n cōtra talē qualificationē erat iuris p̄ſum
ptio.Et vide Bal.in addi.Spe.in ti.de cōfeſsis.co.2.ver. cō
fiteor me occidiſſe,& in l. ſi filius.§. in exceptionib.ff. de
interrog.actio.& Abb.in ca.bonæ.de poſtu.p̄lator. & per
Fel.in c.paſtoralis.co.6.de excep. Prioris tn̄ dicti ſic cōi-
ter approbati rō eſſe pōt,q̄a in criminalibus clariores ꝓ-
bationes requiruntꝰ,quòd hic ceſſat, quia nō fuit ſimplex
cōfeſsio,ſed qualificata,nec ex vehemēti p̄ſumptione q̄s
debet tā grauiter cōdēnari.c.literas.extrà de p̄ſum. Et da
9 to†quòd ex p̄ſumptionibus dānari deberet, nō eſt ſibi ve
ra delicti pœna,ſed alia mitior imponēda,vt egregiè voluit
Inn.in c.q̄a veriſimile.de p̄ſum.quòd dictum ꝓ valde no
tabili referūt & ſequuntur doctores,in c.afferte mihi gla
dium.c.ti.Bal.in l.nō eſt veriſimile.ff.quod metus cā.& in
l.eius.in §.1.in fi.ff.de teſt.& in l.fi.C.de ꝓba.& in c. 1.in
fi.quibus modis feudū amittatur,in vſib.feudo.& in rub.
co.penu.extrà de offi.dele.Abb.in d.c.auditis.co.antepen.
de p̄ſcri.& in c.q̄rto.vbi Ant.de p̄ſump.& in c. cōſtitutus.
de teſtib.idē Abb.in c.at ſi clerici.co.7.de iud.& in c.2.de
cohabi.cler.& mulie.Spe.in ti.de p̄ſump.§.ſpēs. verſic.in
ſumma.Pe.de Anc.in regula,ſemel malus.in 10.co.de re.
iur.li.6.Old.in conſ.192.inci.viſo diligēter.Paulus de Caſ.
in conſ.197.inci.viſa inquiſitione.conciuis meus Cæpo.
in conſ.6.inci.veritas.in 3.co.& in conſ.27.inci. req̄ſitus.
in vl.co.& in conſ.34.inci.ſi vnquā:& in conſ.39.inci.Ba-
ptiſt.in 2.co.Fel.in c.qualiter & q̄n.2.§.ad corrigēdos . co.
7.in fi.de accuſ.Hip.de Marſi.in repe.co.6.in fi.ff. de q. Fa
cit optimè gl.in c.inter ſolicitudines.de purga.cano. Bene
facit quod dixit Bal.in l.p̄sbyteri.co.penu.C.de epiſco. &
10 cleri.quod q̄n†iudici de falſitate teſtis nō liquet,ſed de eo
ſuſpicatur , debet tunc cùm ex ſola ſuſpicione procedat,
pœnā tēperare,quia ad cōdēnationē ſola nō eſt ſufficiēs.
& voluit Do.in c.habuiſſe in primo notab.33. diſ.& q̄a ꝑ
Phili.Decium in d.c.cùm venerabilis.in 12.co.cū ſequēti
iſta deciſ.Panor.ab aliquibus impugnationibus defenſa-
tur,ad eius dicta me remitto.Et prædicta cōcluſio, ſic vt
ſuprà firmata,nō vr̄ tūc ꝓcedere,ſi de tali homicidio ali-
ter nō cōſtet,quā per dictā ſuā cōfeſsionē , vt tenet Abb.
in d.c.auditis.& ibi Fel.de p̄ſcri.Idē Fel.in c. ſignificaſti.2.
co.pe.de homicidio.quod dictum ſecutus fuit Ale.in l.nō
ſolū.§.ſciēdum.ff.de oper.no.nun.& tradit Hip.de Marſi.
in prac.cri.in §. poſtquā.nu. 23.& 24.& in §.2.q.nu.14.&
in d.l.repe.verſ.45.eſt caſus.ff.de q.& in ſing. 185.inci.cō
feſsio inq̄ſiti.& ꝑ Ang.Are.in trac.malef.in verſ.cōparēt
dicti inq̄ſiti,& partē negāt.in prin.& ibi in addi. & in ver.
de anno p̄ſenti.verſ.quòd ſi accuſator.& Iaſ.in §. itē ſi q̄s.
co.4.& 5.Inſti.de act.& in l.vt vim.ff.de iuſt.& iur.debet
enī de corpore mortuo cōſtare ſaltē per famā, ſ̄m Bald.in
addi.Spe.in ti.de ſnījs,co.18.in fi.& in l.cùm ꝓba.ff.de ꝓ
ba.in recollectis ſuis.& in auth.ſed nouo iure.C.de furtis.
& in addi.Spe.in ti. de cōfeſsis.co. 2.ver.Titius cōfitetur.
& plenè per Ferd.Loaz.in d.rub.de iuſt.& iur.nu.93.Vnū
tn̄ nō omittā:nā ſ̄m Deci.in d.c.cùm venerabilis. p̄dicta
opinio ſic cōiter approbata ſingularem recipit limitatio-
nē ſeu declarationē,vt ꝓcedat q̄n accuſatus prius explici
tè nō cōfitetur,ſed vnico verbo,& in eodē cōſtructu ver-
borum dixit ſe homicidium ad eius defenſionē feciſſe.Se
cus tn̄ q̄n prius explicitè homicidium fatetur, deinde ad-
dit ſe feciſſe ad eius defenſionē.argu.c.p̄tereà.2. extrà de
trāſactio.Sed cogita,quia ex verbis Iaſ.in d.l.vt vim. col.
3.ff.de iuſti.& iure.colligi pōt,vt etiā hoc caſu p̄dicta opi
11 nio ꝓcedat.Retēta tn̄†cōi opinione eſt aduertendum q̄d
ad probādum homicidiū ad eius defenſionē fuiſſe factū,
teſtes ſuſpecti admittunꝰ,vt puta frater ſ̄m Ang.de Are.
in trac.maleficior.in verbo,& dictus Titius ſe defenden-
do.in 3.char.verſ.1.vbi etiā dixit,quòd dn̄s ꝓ ſeruo Abb.
pro monacho,ep̄s pro clerico,dn̄s pro vaſallo, ciuitas ꝓ
ciue ad defenſionē ꝓbādā admittuntur.Idē tenet cōciuis
meus Cæpo.in conſ.56.inci.lex,ſeruū quoq;.Bal. & Sali.
in l.parētes.C.de teſtib.Ale.in conſ.5.inci.in caſu inquiſi-
tionis.co.penu.col.1.Abbas in c.literas.extrà de p̄ſumpti.
Fel.in c.cùm oporteat.co.4.de accuſ.Hip.de Marſilijs in
l.vnius.§.cognitorum.co.11.ff. de quæſti. Iaſ. in l. vt vim.
co.2.ff.de iuſti.& iur.Quod dicit eſſe verum Fel. in dict.
c.literas.co.4.circa principiū.de p̄ſump. q̄n iudex per viā
inquiſitionis procederet:Secus tn̄ ſi per viā accuſationis,
quia tunc accuſatore exiſtēte,nedum fiſco , ſed etiā parti
fieret p̄iudicium,quod eſſe nō debet. In cōtrarium tn̄ re-
perio Frāciſcum de Are.in l.qui teſtamēto.§. quæcunq;.
co.4.in prin.ff.de teſtamētis.vbi dicit p̄dictā deciſionem
ꝓcedere etiā accuſatore exiſtēte, quod eſt reſtringendū
vt ibi per eum,& ſic firma remanet concluſio,quòd ad ꝓ
bādā defenſionem teſtes domeſtici ſunt admittēdi.Bn̄ fa
12 cit,nā licet†aliàs teſtis de credulitate deponēs minimè ꝓ-
bet,vt habetur in l.teſtium.vbi gl.& alij.C.de teſtib. & in
l.2.§.idē Labeo.ff.de aqua plu.arcen.per doc.in c.quoties.
extrà de teſtib.per Spe.in ti.de teſtib.§.1.verſ. item quod
depoſuit de credulitate.tn̄ vbi teſtis deponeret aliquē oc
cidiſſe,ſed ad ſui defenſionē,licet per verbū Credo , ple-
nè ꝓbaret,q̄a nō pōt aliter q̄ ꝑ credulitatē deponere, ver
bum fuit ſingulare Bar.in conſ.ſuo inci.Rayn.Per. Bal.in
l.ſolā.in vlt.co.C.de teſti.vbi Sali.in 3.co. Ale. in conſ.76.
inci.viſa inquiſitione.co.vl.vo.1.& in conſ.109.inci.viſis,
& vt oportet.co.vo.Iaſ.in rub.co. penu. circa finem.ff. de
iureiu.Hip.de Marſilijs in d.l.vnius.§.cognitorum . co.11.
circa finem.ff.de quæſt.& in ſingulari 19.inci. tu ſcis clarū
eſſe.Quod eſt verum ſ̄m Iaſ.in loco ſuperius allegato,co.
fi.circa finē.verſ.pro cōdimento.q̄n teſtis dixerit ſe firmi
ter ita credere,quod in cōſcientia ſua nō dubitet:Secus tn̄
ſi ſimpliciter ſe ita credere dixerit.allegat Bal.ita mirabili
ter tenētē,in c. 1.de ſumma trini.quod eſt menti tenendū
quia in practica maximum poterit facere honorē, licet ip
ſe Iaſ.multum dubitet.pro quo bn̄ facit, quod dixit idem
13 Bal.in l.1.co.9.in medio.C.de confeſsis.quod ſi teſtis†de
ponit aliquem ad ſui defenſionē occidiſſe,non plenè pro-
bat,niſi dicat ad ſui defenſionem neceſſariā.quod dictum
pro notabili refert & ſequitur Romanus in ſing. 28. inci.
accuſatus de homicidio.& ibi dixi.Fel.in c.ſignificaſti.co.
6.in prin.extrà de homici. Pro quo facit quod dicit Bar.
in l.ſcientiā.§.qui cùm aliter.ff.ad legē Aquil. quod in pro
bāda defenſione nō ſufficit dicere,quòd aliquis cōtra me
inſultum fecit:ſed neceſſe eſt dicere, quòd aliter euadere
minimè poterā,niſi eū occidiſſem, vel vulneraſſem, & ſic
de defenſione neceſſaria articulare oportet. ꝓ quo facit
te.in c.1.§.ſi quis hoīem.in verbo,non neceſſario; ſed vo
luntariè.de pace tenenda,in vſibus feudorum.& in l.is qui
aggreſſorē.ibi,in dubio vitæ diſcrimine conſtitutus.C. ad
legē Corn.de ſicarijs.Contrariā tn̄ opinionem, imò quòd
nō requiratur dicere ad neceſſariam,ſed ſufficiat ſolam de-
fenſionem probare,tenuit Bar.in quodam ſuo conſ.incip.
quidam Maphiolus.quem refert & ſequitur Bal.ſibi con-
trarius in l.ſolam.co.fi.C.de teſtib.Iaſ.in l.vt vim.co.2. ff.
iſto ti.Non obſtat quod dixit Bart. in dicta l. ſcientiam.§.
qui cum aliter.quia reſponderi poteſt illam doctrinam nō
eſſe verā,imò eo ipſo quod probatur aliquem cum cultel
lo,vel enſe contra Titium veniſſe, qui ab eo fuit occiſus,
dr̄ probatum quòd ad ſui defenſionem fecit,vt ſing. inq̄t
Bar.ſibi cōtrarius,in l.ſed & ſi quemcunq;. in prin. per illū
te.ff.ad legem Aquiliam.Sequitur Petrus de Anc.in clem.
vnica.de homicidio.Alexand.in dicto conſ.109.columna
1.vol.1.Fel.in dicto cap.ſignificaſti.columna 5. eodem ti.
Iaſ. in

Iaſ.in dicta l.vt vim.co.2.& ſic Felin. in duabus columnis
contrarius eſſe cenſetur,ſi rectè conſideretur.Et iſti opi-
nioni adhæreo tanq̄ æquiori.Pro quo bn̄ facit quod dixit
Bal.in l.multis.C.de libera.cau. dum dicit ſufficere proba
re aduerſarium in ipſum ruere animo occidendi vel iniu-
14 riandi.Et iō†probato inſultu quis pœnā homicidij euadit,
vt inquit Bal.in l.& ſi certus.§.ſi vnus.ff.ad Syllania.Quia
inſultatus ſemꝑ ad ſui defenſionē feciſſe p̄ſumitꝰ, ſ̄m Bal.
in l.2.C.ad legem Corneliā.de ſicarijs.& in l.1.§.cum arie
tes.& ibidem Floria.ff.ſi quadrupes pauperiē feciſſe dica-
tur.tradit latè Cæp.in conſ.42.incipiente,multa & ſapien
ter dicta.cum conſilio ſequēti.Facit etiā quod notabiliter
inquit Bal.in dicta l.vnica,co.9.verſ.iſtud eſt etiā notabile
dignum.C.de confeſsis.quòd ſe feciſſe ad ſuā defenſionē
probatur per coniecturas q̄ iudicis arbitrio cōmittuntur.
ſequitur Iaſ.in dicta l.vt vim.co.2.ff.de iuſti. & iur. Hipp.
de Marſilijs in dicto §.cognitorum.co.11.in finalib. ver-
bis & in dicto ſingulari 19. circa finē. Ex q̄bus patet illud
dictum Bal.in c.1.de ſumma trini.non eſſe verū, & bene
de eius veritate Iaſonem dubitaſſe.Et ſic cōcludo,ſaluo
ſemꝑ iudicio rectius ſentiētis,ſufficere ꝙ teſtis ſimplici
ter dicat ſe ita credere:licet alia ſuprà dicta nō exp̄ſſerit.
Aliàs aūt regulariter teſtis de credulitate nō eſt admittē-
15 dus , vt ſuprà dictū eſt.Et ꝙ fortius eſt,quòd etiā ſi teſtis
†dixerit ſe ꝑ certo credere,nō ꝓbat etiā p̄ſumptiuè,ſ̄m
Bal.in l.ſiue poſsidetis.colu.penu.C.de ꝓbat.niſi rōnem
credulitatis & originē alleget cap.tertio loco.& ca.literis.
de p̄ſumptio.refert & ſequitur Alex. in d.cōſi.70.incip.
viſo proceſſu.vol.1.& in conſ.109.incip. viſis.co. 2. & in
conſ.153.inci.viſo.co.5.eod.vol.& in conſ.56. incip.viſo
proceſſu.colum.4.vol.2.& in conſi.133.inci.in cauſa & li
16 te.co.2.eo.vol.Quinimò†dixit ſingu. Anto.in c.1. de ap-
pe.ꝙ nō valet cōſuetudo volens quòd teſtibus de creduli
tate deponētibus plenè credatur. Vltimò pro cōplemēto
& corroboratione defenſionis accedat aliud ſingulare . nā
17 licet†magis duobus teſtibus affirmantibus, quā mille ne-
gantibus ſit credendum , vt per gl.in l. diem proferre.§.ſi
plures.ff.de arbitris.cum ſimilibus . tn̄ in criminalibus ad
defenſionē tm̄ creditur duobus teſtibus ſuꝑ negatiua de-
ponentibus,quantum deponentibus ſuper affirmatiua.ita
egregiè Lu.Ro.in l.in illa ſtipulatione.co.pe.ff.de ver.obl.
per gl.ſing.in c.clerici.81.di.quam dicit ſe à Bal. didiciſſe
in l.data opera.C.qui accuſare non poſſunt.de quo per Pa
nor.in ca.ex literis.co.1.de proba.& in c.bonæ memoriæ.
de elec.per Iaſ.in d.l.vt vim.co.2.circa principium. Sed vl
timò reſpōdendo ad materiam huius ſingularis do. Mat.
18 quid†ſi in poſitione deducatur aliquod inſtrumētum , &
reus reſpondeat,dico prout in inſtrumento ſuper hoc cō
fecto continetur,an erit ſufficiēter reſpōſum? Vide Gui.
Pap.qui tenet ꝙ ſic,in deciſi.Gration. 334. debet de iure.
Et aliquid per Ro.ſing.695.& 696. Gab.Sar.

XXXVIII.

1 *Publicatio atteſtationum eſt neceſſaria in cauſis ſummarijs, in quibus proceditur ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſi hoc pars,contra quam ſunt teſtes inducti,petierit,aliàs cōtra.*
2 *Atteſtationes ſemper cenſentur notæ iudici.*

NO.quòd in cauſis ſummarijs, in quibus proceditur ſi
1 ne ſtrepitu,†& figura iudicij,publicatio atteſtationū
eſt neceſſaria,vt in c.fi.à contrario ſenſu,de hæret.lib.6:&
ponit Bar.in extrauagā. ad reprimend.in verbo, figura iu-
dicij . Sed dictum Bar. debet intelligi ſecundum quod is,
contra quem ſunt producti teſtes,hoc petijt. Si autē non
2 petijt,non eſt neceſſaria,quia ſemper†cenſentur notæ iu
dici atteſtationes.no.gl.in d.c.fi.probatur in c. qualiter. 2.
§.debet.de accu.& in c.2.eodem ti.lib.6.

ADDITIO.

Nota quòd in cauſis,&c.In fi.Dic quòd gl.in c.fi. hic allega.
eſt in §.& vt.in ver.iudicijs,quā ibi Gemi. dicit facere ad
dubium,An ſi iudex proferat ſententiam non publicatis
dictis teſtium partibus non contradicentibus, quòd valet
ſententia,dicit eſſe bene notandum.

ANNOTATIO.

1 *Publicatio teſtium omiſſa,an reddat iudicium nullum?*
2 *Publicatio teſtium,ſi petente parte à iudice non fiat, poterit appellari.*
3 *Teſtes etiā ſemiplenè nō probāt eorū publicatione non facta.*
4 *Teſtium vtraque parte præſente receptorum publicatio non requiritur, ſed tantùm receptorum in ſecreto.*
5 *Publicatio teſtium non ritè receptorum facta de cōſenſu partium,nihil operatur.*
6 *Teſtes non publicati in prima inſtantia,an faciant fidem in cauſa appellationis?*
7 *Teſti non iurato an fides ſit adhibēda in cauſis ſummarijs?*
8 *Teſti non iurato quòd credatur,Papa diſpenſare non poteſt.*
9 *Publicatio atteſtationum in criminalibus an ſit neceſſaria, vt in ciuilibus,& an facta publicatione poſſint denuo teſtes examinari?*

Idem tenet ſing.Ale.in addi.ad Bar.in l.1.§.fin.in ver.quid ſi
ſit aliqua.ff.de p̄torijs ſtip.& Do.Amadeus de Caſtello in
ſuo trac.de ſynd.in ver.corā vobis,Quiriaco de Ancona,
nu.219.verſ.aduerte tn̄.qui ita formaliter tenet. & Inn.&
Abb.in c.cùm.I.& A.de re iudi.Bar. in ꝓlatā. in 1.q.C.de
ſen.& per Cano.poſt gl.in d.c.qualiter.2.§.debet. de accu-
ſatio.c.2.eo.ti.in 6.& in cle.ſæpe.de re iud. Hoſ.in ſumma
de re iud.& Bal.in c.1.ſi de inueſtitu.inter dn̄m & vaſal. lis
1 oria.vbi vult,quòd publicatio†teſtiū omiſſa non reddit iu
dicium nullum licet in d.l.ꝓlatā.videatꝰ tenuiſſe contrariū
& per Ale.in additio.in d.l.ꝓlatā.& latè per Fel.in d.c.cū
I.& A.& no.in c.licet.Hel.de ſimo.co.pe. & Corn. conſi.
102.in cā.co.fi.nu.6.vol.1.& per Guid.Pap.deciſ.Gratio.
586.quæritur vtrum.vbi latè proſequitur.& deciſio. Ca-
pe.Thol.396.& ibi Aufrer.At verò, licet nō facta publica
tione ꝓceſſus nō vitietꝰ,nihilominꝰ ſi pars petat, & iudex
2 eā facere deneget,poterit appellare,vt per Inno.in d.c.cū
I.& A.in vlt.co.in gl.in verb.publicatis . & per Bar. in d.l.
ꝓlatā.in 1.q.& iſta eſt cōis opi.doc. vt tradit Rober. Ma-
ran.in ſuo Spe.aureo.in 9.diſt.principali iudiciorum , nu.
22.ver.6.operatur.vbi etiā plura de cauſis ſummarijs , &
earum fauore tradit.Faciunt q̄ dixi ſuprà ſingu.1.Et adde
3 †ꝙ publicatione teſtiū nō facta,teſtes etiā ſemiplenè non
probāt,ſ̄m Bal.in l.in bonæ fidei.co.3.ver.itē quæritur.C.
de reb.cre.per l.3.& 4.ff.de his q̄ in frau.cred.& l.geſta.ff.
de re iud.Et vide Bal.in auth.ſi quis in aliquo,col.4.verſi.
4 ſed aduerte.C.de edē.qui dicit,ꝙ publicatio†teſtium re-
ceptorum vtraq; parte p̄ſente nō requiritur,ſed tm̄ rece-
ptorum in ſecreto,qui licet clā examinētur, palā tn̄ publi
cari debēt,vt ipſe inq̄t in l.nullū.in 4.notab.C.de teſtib.Et
idē Bal.in d.auth.ſi quis in aliquo. vnum ſingulare addit,
5 quòd publicatio†teſtium non ritè receptorū facta de con
ſenſu partium,nihil operatur.ad ꝙ allegat Inno. in ca. ſi-
6 gnificauit.& in c.cùm cām.de teſtib.Sed an † teſtes nō pu
blicati in prima inſtātia,faciāt fidē in cā appellationis , tra-
dit Ale.in l.is apud quem.co.ſi.nu.25.C.de eden. Et adde
quæ notat Catellia.Cotta in memor.in ver. Teſti non iu-
7 rato.in princ.vbi q̄rit, vtrum†teſti non iurato fides ſit ad
hibenda in cauſis ſummarijs,vbi tenet ꝙ non,per no. per
Bar.in extrauag.ad reprimendum.in ver.& figura.poſt me
dium.Et ſequitur Ale.in l.militis.in 2.co.C.de teſta.mili.
8 imò dicit†ꝙ etiā Papa nō poſſet diſpenſare ꝙ credatur te
ſti non iurato,per ea q̄ no.Fel.in c.conſtitutus.col.9. in 2.
fallentia,extrà de reſcrip.q̄ etiā de verbo ad verbum poſt-
ea reaſſumpſit Io.de Arno.in ſoliloquio 20.incip.cùm in
9 hoc regno.Sed an†in criminalibus publicatio atteſtatio-
num ſit neceſſaria,quēadmodum in ciuilibus , & an facta
publicatione poſsint denuo teſtes examinari? latè tradit
Ang.Are.in trac.maleſi.in ver. Qui iudex dictū ꝓceſſū
publicauit.& ibi elegāter ꝑ Aug.Arim.in additio.Gab.S.

XXXIX.

1 *Appellatur ab interlocutoria,quæ vim diffinitiuæ habet, & quæ poſt ſe aliam ſententiam non expectat: Vel quādo eius controuerſiæ,de quo quæritur,finem imponit.*
2 *Mixtum attribui debet ei extremo, in quo magis incaleſcit.*

3 *Sententia, qua iudex ad quem pronuntiat appellationem esse desertam, vel non ritè appellatum, vel appellari non potuisse, interlocutoria dicitur. & in addit. nu. 14.*

4 *Sententia, qua iudex absoluit reum ab obseruatione iudicij propter exceptionem litis finitæ, est interlocutoria: & in addition. num. 17.*

5 *Præceptum iudicis, quod fit contra confitentem in iudicio, non præcedente libello, nec litis contestatione, interlocutoria sententia censetur, non autem diffinitiua.*

6 *Secundum decretum dicitur esse sententia interlocutoria, quæ vim diffinitiuæ habet. & in addit. nu. 22.*

7 *Appellatur à præcepto iudicis, sicut à sentẽtia diffinitiua.*

8 *Interlocutoria quæ post se expectat aliam diffinitiuam, appellationem non admittit.*

9 *Sentẽtia, qua iudex interloquitur, actorem in integrũ restitutionem petentem ætatem, & læsionem probasse, vel positiones haberi pro confessis, vel aliquam peremptoriam exceptionem esse plenè probatam, vel legitimè habere obstare, dicitur mera interlocutoria, & ab ea non appellatur.*

10 *Creditor si instrumentum habeat cum cõstitutione precarij, & pacto, quòd propria authoritate possit res occupare, & apud se iusto pretio retinere, nisi debitor infra certum terminũ soluat, & à iudice petat æstimatores eligi, & declarari tales res tanti valere, quãti æstimatæ fuerint, easq́; sibi emptas tanti habere licere, interlocutoria erit sentẽtia, sed ab ea tanquam habente vim diffinitiuæ appellari poterit.*

1 NO. quòd ab interlocutoria, quæ habet vim † diffinitiuæ appellatur qñ duo cõcurrunt. Primò, qñ non expectat aliã sñiam post se, & sic ea lata iudex est functus officio suo. Secundò, qñ imponit finẽ controuersiæ eius, de quo est quæstio. Et appellãdum est ea forma, qua appellaretur à diffinitiua. & põt iustificari, & impugnari appellatio ex nouis actis, sicut appellatio à diffinitiua. Et hoc iõ,
2 quia † mixtũ attribui debet ei extremo, in quo plus incalescit, vt l. q̃ritur. ff. de statu hoĩum. Et põt poni exẽplum, Si
3 iudex † ad quẽ pronuntiauit appellationẽ fore desertã, vel non esse ritè appellatum, vel appellari nõ potuisse, & iõ appellationi deferẽdum nõ esse. nã hæc sñia est interlocutoria. l. p̃ses. C. qũo & qñ iudex. Itẽ põt poni exẽplum, qñ iudex † absoluit reum ab obseruatione iudicij p̱p exceptionẽ litis finitæ, quã opposuit ad ꝓcessum ante litis cõtestationẽ, vt no. Bar. in l. Titia. ff. de accus. Itẽ põt poni exem-
5 plum in p̃cepto, q̄ † fit cõtra cõfitẽtẽ in iudicio nõ p̃cedente libello, neq; litis cõtestatione. Nã nõ est ꝓpriè diffinitiua, sed certa spẽs. no. gl. 5. q. 3. in summa, & no. gl. de elec. in c. dudum. 2. in ver. respõsionẽ. facit q̄ no. per gl. & doct. in l. fin. §. necesse. C. de bonis q̃ liberis. Itẽ põt poni exem-
6 plum in secundo decreto, q̄ † dr̃ esse sñia interlocutoria, vt no. Bar. in l. si finita, §. & si fortè. ff. de dãno infecto. habet tñ vim diffinitiuæ, q̄a imponit finẽ toti controuersiæ. Et ista cõclusio vr̃ de mẽte Abb. & Io. And. in c. pueniẽ. 1. extrà de appe. & clarius cõfirmat Bal. idẽ in l. in minorib. C. de his quibus vt indig. quẽ sequitur do. Pe. de Anc. in l. 3. §. fi. ff. de ap. & do. Ant. in dicto c. peruenit. & in c. si duob. extrà de appe. vbi refert Do. de Rota aliàs ita tenuisse. Et ꝓ p̃dictis bñ facit l. si pecuniã. C. de re iud. vbi sentit glos.
7 iuncto te. q̄ † à p̃cepto appellatur, sicut à diffinitiua. Secus
8 est autẽ, qñ est talis interlocutoria, q̃ expectat † aliã diffini-
9 tiuã post se, puta, qñ iudex est interlocutus † actorẽ petentẽ restitui in integrum, ꝓbasse ætatẽ, & læsionẽ, vel positiones, haberi ꝓ cõfessis, vel aliquã exceptionẽ perẽptoriã ꝓbatã esse plenè, vel legitimè habere obstare, q̄a tunc in casibus, in q̄bus appellari põt, nõ appellabitur, vt à mera interlocutoria. no. gl. in clem. fi. de appe. Sed contra primum mẽbrum facit l. ait p̃tor. §. permittitur. ff. de mino. vbi Bar. vr̃ tenere cõtrarium. Sed põt respondere, q̄ Bar. ibi malè loquitur, & quòd ibi sufficit in gñe tale p̃ceptum esse iniuriosum, vel iniustum. Vel põt dici, quòd ibi loquitur qñ debitor fatebatur in appellatione se esse minoris debitorem, & iõ appellatio videbatur frustratoria manifestè, & sic respuenda, nisi inferatur ibi cã, s. quòd iudex iniustè p̃cipit sibi, quòd soluat minori carẽti curatore. Forte ex
10 his infertur † quòd sic creditor habẽs instrumẽtũ vulgare, in quo poni precariũ est vsitatũ, quòd qñ est debitor, q̄ obligauit oĩa bona sua, & cõstituit se p̃cario nomine creditoris possidere, hoc acto, q̄ si nõ soluat creditori in termino, liceat creditori authoritate ꝓpria occupare & vendere, vel ea apud se iusto p̃cio retinere, si implorauerit officiũ iudicis, quo petijt æstimatores assumi, & declarari tales res valere p̃cium, quo æstimatæ fuerint, & sibi licere habere illas res emptas pro illo precio, & iudex super hoc pronuntiauerit, supposito quòd ista pronunciatio sit interlocutoria, prout sensit Bar. in l. creditores. in vlti. co. C. de pign. quia tamen habet vim diffinitiuæ, appellatur ab ea, sicut à diffinitiua. Quod est vtique verum.

ADDITIO.

Nota, q̄ ab interlocutoria, &c. Adde quòd licet ab interlocutoria de iure ciuili regulariter nõ appellet̃, tñ de iure Canonico appellat̃ etiã à minimo grauamine etiã extra iudiciũ ab illato vel cõminato grauamine furto, vt satis plenè tradit p̱ Phil. in rub. co. 1. & 2. & in c. sup̱ e. 2. in prin. de appe. Ab interlocutoria verò habẽte vim diffinitiuæ, vt nũc in proposito nostro, potest appellari ea forma & solennitate qua appellatur à mera diffinitiua. vt in ca. 1. de appe. in 6. Bal. in l. pen. in fin. C. quo appe. Phi. ĩ ca. ex. ratione. co. 19. ver. secundò limita. de appe. Rot. decis. 86.

Ibi, Sed cõtra primum mẽbrum facit, &c. Adde ẽm Io. And. Pan. & Mode. in c. peruenit. 2. in gl. 2. ver. hodie etiã. quòd hodie valere † appellatio, qñ appellatur à p̃cepto habente vim diffinitiuæ etiã si nõ sit expressa aliqua cã ĩ appellatione, q̄a interlocutoria habẽs vim diffinitiuæ regulat̃ ẽm naturã diffinitiuæ, & expressio cãæ in ea nõ requirit̃. & ita est sing. limitatio ad cle. appellãti. de app. vbi doc. maximè Phi. & sequuntur Moder. vbi s. & Bal. in l. in minorib. C. de his q̄b. vt indi. tenet Rot. deci. 13. q̃ incipit, itẽ si iudex. & deci. 85. q̃ inci. itẽ si à sñia. cõcludẽtes quòd ab interlocutoria habẽte vim diffinitiuæ possit appellari nulla exp̃ssa cã grauaminis, & quòd possit iustificari appellatio ex alijs causis, quã expressis, sicut appellatio à diffinitiua. & subdit no. Io. Andr. in d. c. peruenit. quòd qñ p̃cepta fiunt cum cãæ cognitione, & post litem cõtestatã, quòd habẽt vim diffinitiuæ, aliàs secus, & ita ẽ de mẽte gl. not. in c. ex par. de ver. sig. & vide p̱ Spe. in ti. de appe. §. 1. ver. in q̄bus.

ANNOTATIO.

1 *Sententia interlocutoria quæ dicatur? & quæ diffinitiua? 2,*
3 *Sententia diffinitiua in quibus differat ab interlocutoria?*
4 *Sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ quomodo cognoscatur?*
5 *Sententia interlocutoria, per quam finitur officium iudicis, dicitur habere vim diffinitiuæ.*
6 *Interlocutoria cõtinẽs aliquid dari, vel fieri habet vĩ diffini.*
7 *Interlocutoria habẽs vim diffinitiuæ quẽadmodũ reperitur, ita etiam reperitur diffinitiua habẽs vim interlocutoriæ.*
8 *Appellatur à sententia interlocutoria habente vim diffinitiuæ ea forma qua appellatur à diffinitiua.*
9 *Appellatio ab interlocutoria non potest iustificari, nisi ex deductis coram iudice à quo. Fallit, vt ibi.*
10 *Statutum quòd in causa appellationis nihil de nouo producatur, quomodo sit intelligendum.*
11 *Appellatio ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ non requirit causam.*
12 *Interlocutoria super attentatis habet vim diffinitiuæ.*
13 *Appellatio ab interlocutoria poterit iustificari ex nouis probationibus.*
15 *Sententia, appellationi esse deferendum, est interlocutoria.*
16 *Sententia qua pronuntiatur non esse ritè appellatum, an sit interlocutoria vel diffinitiua?*
18 *Sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, quando possit esse diffinitiua?*
19 *Præceptum de soluendo factum debitori, an & quando sit sententia interlocutoria?*
20 *Citatio omnis est sententia interlocutoria.*

21 Præ-

21 *Præceptum quod fit per iudicem in confessum, vt soluat, an possit dici sententia diffinitiua?*
23 *Secundum decretum an possit reuocari?*
24 *Iudex si pronuntiet positiones haberi pro confessis, erit sententia interlocutoria.*
25 *Pronuntiatio super exceptionibus dicitur interlocutoria.*

1 Interlocutoria † sñia dr̃, quæ negotium principale non extinguit, sed post se aliã requirit. Vel dr̃ oẽ verbum iudicis ꝓlatum ante sñiam diffinitiuã, si tñ ad cãm faciat. gl. Inst. quibus alie. licet vel non. §. admitti. & in l. cũ clericus. C. de episc. & cleric. & ibi doc. Bal. in l. arbitro. ff. qui satisd. cog. & Ang. in l. ex stipulatione. C. de sen. & est te. in c. significãtibus. de offi. dele. & in c. significauerunt. de testib. vt commissio citãdi, & similes, vt tradit Lud. Ro. in rubr. ff. de re iud. & ibi do. Ale. & gl. in clem. 1. de sequest. poss. Itẽ ꝓnuntiatio super emergenti, vel super peremptoria non super principali, ẽm Card. in clem. appellanti. 2. q. de appe. & in clem. fi. eo. ti. & per Fel. in rub. de re iud. & in rub. de sent.
2 exc. co. 1. Sñia † verò diffinitiua dr̃ ea, per quã partes à lite recedunt, & q̃ principale negotium diffinit cõdemnãdo, vel absoluendo. d. cle. 1. de sequest. poss. l. 1. ff. de re iud. Ale.
3 in l. 3. ff. de iurisd. omn. iud. Et in hoc † differt sñia diffinitiua ab interlocutoria, & in hoc vna ab alia dignoscitur. q̄a per diffinitiuã diffinit̃ negotium principale, s. illud quod principaliter in iudicio deductũ fuit cõdẽnãdo, vel absoluẽdo, aliàs. n. nõ diceret̃ sñia, nisi cõtineret cõdẽnationem, vel absolutionẽ. l. præses. C. de sñijs & interloc. om. iud. & d. l. 1. ff. de re iud. & tenet Spe. in ti. de sen. §. 2. ver. diffinitiua. Sed interlocutoria nõ tãgit negotiũ principale, sed diffinit aliquã exceptionẽ in iudicio emergẽtẽ, & per eã nõ imponitur finis cõtrouersiæ principali. & hãc dr̃iam ita declarat Ang. in cõs. 114. & cons. 115. & Ale. in d. rubr. ff. de
4 re iu. Quo † aũt cognoscatur qñ sñia interlocutoria habeat vim diffinitiuæ, & qñ non? Dic, quòd ex multis cognoscitur, & primò, nã oĩs interlocutoria, q̃ non sperat aliquam sñiam post se, dr̃ habere vim diffinitiuæ, q̄a vr̃ facere effectum, quẽ facit diffinitiua, quia imponit finẽ illi instantiæ. ita declarat Fel. in c. cũ cessante. & ibi etiã Anto. de But. & Imo. & Abb. de appellatio. & Bar. in l. quod iussit. ff. de re
5 iud. Itẽ oĩs † interlocutoria, p̱ quã finitur officium iudicis, dr̃ habere vim diffinitiuæ, ẽm Bar. in d. l. quòd iussit. Itẽ qñ diffinit vnum articulum substãtialẽ cãæ principalis, dr̃ habere vim diffinitiuæ. gl. in clem. fi. in gl. 1. in fi. de appe. & in clem. 1. de caus. poss. & ꝓprieta. & Bal. in l. 1. C. qñ ꝓuoca. non est necess. & Ale. in l. 5. co. 2. ff. de verbor. oblig. & per hoc te. in l. intra vtile. ff. de minoribus, vt qñ minor petit restitutionẽ in integrũ, & iudex pronuntiat sup̱ ætate, s. eum nõ esse minorẽ: nã tacitè excluditur à restitutione petita, & sic deciditur articulus substãtialis cãæ. & hoc
6 tenet in specie Ale. in rub. ff. de re iud. in fi. co. Itẽ oĩs † interlocutoria cõtinẽs aliquid dari, vel fieri habet vim diffinitiuæ, ẽm Bar. in l. nec quicquã. §. vbi decretum. in princ. ff. de
7 officio proconsu. Et addet † quòd sicut reperitur interlocutoria habẽs vim diffinitiuæ, ita etiã reperitur diffinitiua habẽs vim interlocutoriæ. exẽplum ponit Bar. in l. cùm & minores. co. 2. C. si aduer. rẽ iud. vt qñ Iudex pronũtiat
8 malè appellatum. Igitur à † sñia interlocutoria habẽte vim diffinitiuæ appellãdum erit ea forma, qua appellaretur à diffinitiua, & ea põt iustificari & ĩpugnari ex nouis actis, sicut appellatio à diffinitiua, ẽm Inn. in c. quo ad consultationẽ. de re iud. Ale. in l. eius q. in apostil. ad Bar. ff. de appe.
9 reci. Licet. n. appellatio † ab interlocutoria non possit iustificari, nisi ex deductis corã iudice à quo clemẽ. appellanti. de appe. & ibi doc. post gl. in ver. ꝓbandis. & tenet Bar. in l. ait p̃tor. in 2. co. ver. itẽ ex p̃dictis no. ff. de minorib. & in l. eos. §. si quid aũt. C. de appellationib. & in l. per hãc. C. de tẽporib. app. & in l. eius qui. in 3. co. in princ. in ver. 4. q̃ro. ff. de appe. recip. & per Oldra. cons. 130. Tñ hoc fallit, nisi alia de nouo superueniant ad notitiã appellantis, q̄a tunc possunt deduci ẽm Bal. in l. inuitus. C. de procura. in 3. col. in vers. consuluit tñ Do. Dy. vbi refert singulare cõsiliũ Dyni in cons. 20. inci. si constitutio qua quæritur, vtrum
10 filius. in quo concluditur † statutum vel cõsuetudinẽ quòd in cã appellationis nihil de nouo ꝓducatur, intelligi, nisi aliquid de nouo emergat. Item nisi sit tale grauamẽ, quod nõ possit reparari per appellationẽ à diffinitiua. Itẽ nisi id nouiter ortũ habeat cãm à facto aduersarij. Itẽ nisi iudex à quo repulerit, volentẽ allegare corã ipso, ẽm Bal. in d. l. per hãc. co. fi. vers. vnum scias. C. de tẽp. appe. Item nisi interlocutoria sit lata contra contumacẽ, quia tunc possunt nouæ cãæ allegari, & ꝓbari, s. quòd ipse non tenebatur venire ad iudicium. Bar. in d. l. ait p̃tor. in prin. in 2. col. verb. illud vr̃ verũ. ff. de minorib. Itẽ nisi interlocutoria habeat vim diffinitiuæ ẽm Do. de Rota decis. 13. Itẽ est verum, qñ directè appellatur ab interlocutoria, secus si indirectè, vt quia per appellationẽ à diffinitiua discutitur grauamen interlocutoriæ, quo casu cã etiã in principali non deducta põt allegari in cã appellationis, secũdum Inn. in c. quo ad consultationẽ. in 2. co. in gl. in versi. iudicare. de re indicata & Bal. in l. gñaliter. §. sed iuramẽto. circa med. in ver. item nota in verbo non audeat. C. de reb. credi. & Abb. in c. peruenit. in 2. co. in ver. non bñ hic dictum. de appellationib. post Io. Andr. qui dicit quòd appellatio ab interlocutoria habẽte vim diffinitiuæ regulat̃, sicut appellatio à diffinitiua. Et iõ dixit Ab. post Io. An. in c. veniẽs de app. in nouel
11 la, q̄ appellatio † ab interlocutoria habẽte vim diffinitiuæ non requirit cãm, sicut nec appellatio à diffinitiua. Et sequuntur Do. de Rot. decis. 16. Card. in clem. fi. & in clemẽ. appellanti. quæstio. penu. de appe. & per Aufrer. latè decis.
12 Tholosa. 48. Itẽ † nec appellatio ab interlocutoria super attentatis, q̄a habet vim diffinitiuæ. Card. vbi suprà. & Do. de Rota decisio. 83. Vnde dictis casibus põt cognoscere iudex ad quẽ etiã super causis non expressis, vt no. in d. l. ait p̃tor. §. ꝓmittitur. vbi per Alex. ff. de minor. & Bald. in Marga. in vers. appellatio. & in addi. Spec. de appe. in vers. an qñ appellatur. & no. in c. dilecto. de appellationib. & per Fel. in d. c. quò ad consultatione. in fin. co. 11. de re iudi. &
13 Are. in cons. 106. Et quòd † dictum est quòd appellatio ab interlocutoria nõ possit iustificari ex noua cã, dic, q̄ non procedit in nouis probationibus, nã ex eis poterit iustificari. ita tenet Cy. in d. l. per hãc. in 3. q. C. de tẽpo. appe. & Bal. in addi. Spec. in ti. de appe. vers. & si ab interlocutoria. vbi dicit verũ de iure ciuili. & per Do. de Rot. d. decis. 13. si iudex. in nouis. vide tñ Bar. post gl. in d. l. intra vtile. co. 2. in prin. in vers. habes ergo cãm. ff. de minorib. & in l. 2. C. de episco. aud. & ibi Bal. & doct. & in l. ante sñiæ. & ibi Bar. qui ponit regulã cum limitationib. C. quorum appe. non recipiuntur. & in c. cùm super. de appe. & in l. eos. §. super his. C. eo. ti. & Specu. in d. ti. de appe. in §. in quibus. vers. 10. & seq. & in ti. de syndic. vers. nunquid quilibet. & in ti. de arbitris. §. fi. vers. sed infra quod tp̃s. & in ti. de offi. omn. iud. §. fi. vers. 3. dicendum est ibi. & in ti. de excepti. §. viso. ver. propositis. & vers. sed si sit iudex. & vers. ab his autem interlocutorijs. & in ti. de sent. §. 2. vers. interlocutoria. & per Ang. cõs. 115. & per Ale. in d. l. eius q. ff. de app.
14 reci. Et quò ad primum † exẽplum, quando iudex pronũtiat appellationem esse desertam, quòd ea sententia sit interlocutoria habens vim diffinitiuæ, tenet idem Matth. in l. si præses. colum. 3. versicu. quartò quæro an sententia. C. quomodo & quãdo iudex. cuius verba hic trãscribere operæ pretiũ fore duxi in gratiã studiosorum, & sunt hæc. *Quæro quartò an sententia qua iudex ad quem, pronuntiat appellationem esse desertam sit interlocutoria? Respondeo,*
15 *quod sic, per hanc legem. Item quia sicut † eius contraria, s. appellationi deferendum esse, seu illam recipiendam esse, est interlocutoria: vt in c. Rom. §. quod si obijciatur. extrà de appellationib. lib. 6. ita & quæ pronuntiatur appellationẽ recipiendã non esse, seu desertã esse. pro hoc facit l. 1. infrà quorũ app. non recipi. Præterea hæc sententia præsupponit instantiã esse peremptã per desertionẽ appellationis, ergo nõ est diffinitiua. sed interlocutoria. arg. authẽ. ei qui. infra de temporib. appella*

 tio.

tio.facit quod notatur in l. properandũ.§.1.suprà de iudicijs. Dicitur tamẽ habere vim diffinitiuæ,quia imponit finẽ toti cõtrouersiæ,licet nõ possit agi ex illa,sed solũ ex prima sententia cõfirmata,vt l.furti.in prin.ff.de his qui notã.infam.& ibi notatur.& hoc sensit Bart.hic, & in l.Titia.ff.de accusatio.& Bar.de Sal.hic, & Domini de Rota in conclusione 82.& 83.
Et hæc sunt verba formalia ipsius Matt.in dicta l. si ꝑses. co.3.vers.quæro quartò an snia.Idẽ tenet etiã Bald.in l.2. co.penu.in fi.C.de episco.aud.& sequit Corn.consi.14. in hac cõsultatione.& cons.262.pro euidentia. vol.4. & do. de Rota decis.427.fuit dubitatum.in nouis.& decis.124. nota quòd in antiq.& Lãfr.de Oria.in c.qm̃ cõtra. in ver. interlocutoriæ.nu.112.ver.quero vlterius.de probatio.& Guid.Pap.decis.Gration.11.& decis.436.nu.16.vers. 8.po
16 ne.& decis.Tholos.363.& ibidẽ Aufr.Idẽ si† ꝓnuntiat nõ esse ritè appellatum,vel appellari nõ potuisse, vt per gl.& Card.in cle.si.de appe.& Ale.pleniùs in d.l.Titia.ff.de ac-
17 cusatio.in additio.ad Bart. Idẽ† in snia qua iudex absoluit reum ab obseruatione iudicij ꝓp exceptionẽ litis finitæ oppositã ad processum ante litis cõtestationẽ,qa nõ diffinit principale negotiũ.ꝙ patet, quia de nouo põt iudiciũ inchoari:vt est gl.in l.& harum.ff.si seruit.vẽdice. & Bal. in l.properãdum.§.& siquidẽ.C.de iudi.& in dicta l. 2. C. de episc.audi.& declarat pulchrè Phili.in d.c.cũ cessante.
18 co.fi.de appe.vbi etiam ponit,qñ† talis absolutoria possit esse diffinitiua.& est de mẽte Bar.in d.l.Titia.ff.de accusa. Idẽ de ꝑcepto de soluẽdo cõtra cõfessum in iudicio facto, nõ ꝓcedẽte libello,nec litis cõtestatione.In quo tñ est di-
19 stinguẽdum.Nã si tale† ꝑceptũ est factum sine cãæ cognitione,& cũ clausula iustificata,videlicet, si senseris te grauatũ,cõpareas,&c.nõ est dubiũ,ꝙ est snia interlocutoria, qa cõparente reo resoluitur in vim simplicis citationis,vt no.Bar.in l.1.C.de exec.rei iud.& plenè per Ale.in l.de pupillo.§.meminisse.ff.de ope.noui nunt.& Iaso.in d.l. nec
20 quicquã.§.vbi decretum.co.3.ff.de of.procõsu. nã† quælibet citatio est interlocutoria,ex quo oĩs vox iudicis (vt suprà dictum est)faciẽs ad cãm,est interlocutoria,vt habetur in l.ex stipulatione.C.de sen. Sed si reus nõ cõpareat, & eius cõtumacia accusetꝰ,ꝑceptũ remanet firmum,vt habetur per Mat.de Afflic.deci. 167.inci.Gab.nu.4.Sed du-
21 bium† est de ꝑcepto ꝙ fit per iudicẽ in cõfessum vt soluat ꝙ nõ requirit clausulã iustitiæ,quia fit cã cognita. Et dubium facit,quia diffinit principale negotium,& nõ sperat aliã sniam post se,vnde deberet dici snia diffinitiua.Et ꝓp hoc doctores multũ variãt sup hoc.Cõiter tñ oẽs inclinant,ꝙ sit interlocutoria,ita tenet Bal.in additi.Spe. in ti. de sen.circa prin.suæ addi.& in 2.co.ver.sed an valeat præceptum.Fel.in c.quærẽti.co.fi.de offi.dele.& Ang.in §.illud.in auth.de hæred.& falci.& Fel.in rub.de re iud.co.4. & Lanfr.in c.qm̃ contra.in ver.interlocutiones.co.9. vers. vlterius adijcit.de probat.& Ang.in l.si debitori.ff. de iud. Et iõ quia est interlocutoria,dicit Lãfr.vbi suprà,& Ang. in d.l.si debitori.ꝙ põt per iudicẽ reuocari. Et idẽ tenet Mat.de Affli.in cõstitutione.Regiæ maiestatis,co. fi.Sed Fel.in d.c.quærenti.tenet cõtrariũ.s.ꝙ nõ possit reuocari. Et illud tangit Fel.in rub.de re iud.co.4.& 5.referẽdo plures authoritates doctorum variãtium super hoc. Sed pro cõclusione,& varietate dici põt,ꝙ aut ꝓcessus habet aliq̃ formã,putà,qa datus est libellus, & reus in litis contestatione cõfessus est,& tunc illud ꝑceptũ habetur instar diffinitiuæ sniæ,adeò ꝙ potius adhęret diffinitiuę quã interlocutoriæ.ita colligitur ex dictis Alex.in cõs. 50. co.penu. in 2.vol.Et tunc sine dubio reuocari nõ põt,sicut nec diffinitiua reuocatur.Aut nõ est datus libellus, sed oretenus fuit reus cõuẽtus,qui in prima respõsione cõfitetur,& iudex ꝑcipit sibi cã cognita,vt soluat,iuxta d.l.si debitori.ff. de iud.& ista dr̃ interlocutoria ꝓp formã non seruatã, tñ habet vim diffinitiuæ,ex quo diffinit principale negotiũ, ſm Ang.in d.§.illud.in auth.de hære.& fal.Verũ qa factũ est causa cognita,& quia habet vim diffinitiuæ,dicĩt quòd reuocari non põt.ita tenet Phil.in c.cum cessante.co.4.de app.Si verò esset factum sine cãæ cognitione ita ex abrupto,prout est,qñ habet clausulã iustificatiuã, & tunc põt reuocari, sicut quælibet interlocutoria, ſm Philip.ibid.
22 Quid aũt† dicẽdum sit de secundo decreto? & concludendum est,cõem esse doc.opinionem illud dici sniam interlocutoriã,vt per Phil.in d.c.cùm cessante.col.antepe. ver. 15.de app.& gl.in §.si quis autem.in auth. de hære. & fal. pro quo est tex.in l.qualẽ.in fi.ff.de arbi.& Are.in l.si is ad quẽ.ff.de acq.hære.& istud in terminis tenet Bal.in l. cùm & minores.in 2.oppo.C.si aduers.rem iud.& gl.in l.ꝑsenti.§.cum autem.C.de his qui ad ecclesiã confug. habet tñ vim diffinitiuæ,quia imponit finẽ negotio, licet non determinet principale negotium,qa ad vnum agitur, & ad aliud deuenitur per ſm decretum.vt notat Fel. in c.consultationib.co.2.& 3.de offi.dele.& Corn.cons.65.co.fi. vol.1.& Bar.in l.non vñ.ff.de iud.& in d.l.si finita.§.si fortè.ff.de dam.infect.& Bal.in d.l.si ꝑses.C.qũo & qñ iudex
23 & in d.l.2.C.de epis.audi.Et an† possit reuocari, vide Ale. tenẽtẽ quòd sic,in l.quod iussit.co.6.ff.de re iud. At verò si iudex interloquatur actorẽ petentẽ restitui in integrũ ꝓbasse ætatẽ,& læsionẽ,erit interlocutoria, & ab ea appellari nõ poterit,nisi per verbum,Restitutio, fiat,quia tũc erit diffinitiua,vt per Bal.in l.cùm iudex.C.de sent.Idem
24 † si pronũtiet positiones haberi pro confessis, positiones enim quibus non respondetur,non habentur pro cõfessatis ipso iure,sed per ꝓnuntiationẽ iudicis:vt tradit Bal. in l.1.vers.quærit Io.Monac.C.de pœna iudicis qui malè iud.& in l.transigere.in vl.co.ver.demum no.C.de transactionib.& pleniùs in l.2.§.quòd si actor.C.de iurã. calum. & in c.vasallus.si de feu.fuer.cõtroue.inter do.& agna.in 3.co.ver.3.quæritur.& doc.in 2.de confess.in 6. & Lanfr. de Oria.in d.c.qm̃ contra.in vl.co.de proba.in ver.positiones.Vel si pronũtiet aliquã exceptionẽ peremptoriã esse plenè probatã,vel legitimè habere obstare,nã pronuntia-
25 tio† super exceptionibus dr̃ interlocutoria,vt per Abb.antiqui.in c.si duob.de excep.Bal.in Marg.in ver.iudex. ver. 63.& in l.fi.C.de sen.peric.recit.in terminis tenet gl. 2. & Card.ibidem in cle.appellanti.de appellationibus, in 2.q. & in cle.si.e.ti.At verò dum dicit in fine, ꝙ pronuntiatio quã facit iudex res æstimatas valere pretium quo æstimatæ fuerint,& licere creditori vigore precarij & pacti in instrumẽto cõprehensi, habere illas res emptas illo pretio, ꝙ erit interlocutoria,& ab ea poterit appellari. Dic vt ꝑ Bar.in d.l.creditores.in repe.in fi.vers.iuxta ꝑmissa.& in l. nec quicquã.§.vbi decretum.ff.de offi.ꝓcons. & in l.1.§. fi.ff.de varijs & extraordi.cognitio.& ibi Ale. Gab.Sar.

XL.

1 *Instrumenta si vna cum libello pro iuribus producãtur, facta litis contestatione,non potest ex illis instrumẽtis ferri sententia pro actore,licet contra ea nihil fuerit oppositum.*
2 *Testis producti & examinati ante litis contestationem nõ probant ad fauorem diffinitiuæ sententiæ,*

1 NOta,quòd si actor† simul cum libello produxerit instrumenta sua, postea facta litis contestatione non potest ex illis instrumentis ferri sentẽtia pro actore, licet
2 contra ea nil fuerit oppositũ,sicut producti testes †& examinati ante litem contestatam regulariter non probãt ad sententiam ferendam diffinitiuam,vt in auth.de exhiben. re.§.si verò quidam iurent.co.5.& in c. quoniam frequenter.in princ.extrà vt lit.non contest.Cauti ergo practici sæpe reproducunt in causa instrumenta aliàs producta. & hanc regulam posuit Fede.de Senis in quodam consilio: & hoc sequitur do.Anto.de But.in c.1.de proba.

ADDITIO.

Not.quòd si actor,&c.in fi.Adde ꝙ cõsiliũ Fed.est 160. inci.in Christi.&c.casus talis est,dominus Minus. sequitur do.Ant.vltra locũ hic alle.in c.cùm venisset.in 3.co. de resti.in inte.& in c.cùm dilectus.§.nos igit.in vl.co.de ordi. cog.qa cùm talis ꝓductio sit facta in iudicio summario, scilicet ante litẽ contestatam,non facit fidem in plenario, per capitu.veniens. cum materia de testi.Quod intelligit Franc.de Are.in c.1. hic alleg. quę sequuntur Mod.col.pẽ. qñ tale instrumentum non fuisset impugnatũ,nec assignatus terminus ad impugnandum,nã si hæc facta fuissent,& conuentus accepisset copiã, nõ oporteret amplius reꝓducere,per id quod not. Bal.in l.eos.§.finautẽ. in pen. col.C. de appel.vbi dicit, ꝙ post litẽ contestatã non est opus reꝓducere exceptiones peremptorias oppositas ante litẽ contestatam,quia scriptura semel producta & acceptata semꝑ loquitur,maximè qñ est producta ad causam probãdi.Sed in causa consil.suprà alleg.intelligitur,ꝙ fuerit allegata ad alium finem,scilicet,vt detur occasio deliberandi reo.

ANNOTATIO.

1 *Instrumenta tantum eduntur post litem cõtestatam,nec prius produci possunt.*
2 *Instrumentorum editio non est de præparatorijs iudicij.*
3 *Instrumenta quando cui, & ad quem finem edantur ante litem contestatam?*
4 *Exhibitio est præparatio in rei vendicatione.*
5 *Instrumentum in libello allegatum ante litem contestatã reo petenti edi debet, & quid si in instrumento edita fiat mentio de alio instrumento,an & illud edi oporteat?*
6 *Instrumenta quando reo non sint edenda ab actore?*
7 *Instrumentum nisi in iudicio producatur, non probat.*
8 *Instrumenti verbalis allegatio non sufficit, nisi sequatur realis productio.*
9 *Instrumenti copia debet dari aduersario cum termino ad opponendum,aliter non dicitur sufficienter facta fides*
10 *Instrumenti editio quo in loco fieri debeat?*
11 *Instrumenta vel scripturæ quando in iudicio producuntur in vim probationis, debet pars citari, alias non probarent.*
12 *Instrumenta si producantur ad solam instructionem iudicis, partis citatio non requiritur.*
13 *Scripturas in iudicio præsentare,an sit iudiciarius actus?*
14 *Scripturæ vsque ad quod tẽpus præsentari possint in iudicio?*
15 *Testes post publicationẽ produci possunt vnà cum scripturæ.*
16 *Instrumenta & scripturæ quibus casibus post cõclusionem produci possint in iudicio?*
17 *Instrumenta de nouo reperta post conclusionem in iudicio produci possunt:& esse de nouo reperta ꝓbatur per iuramẽtũ.*
18 *Instrumentorum productio fieri non potest vltra terminum à lege,vel statuto præfixum.*
19 *Terminus statutus à lege, vel à statuto semper intelligitur peremptorius.*
20 *Instrumenta an produci possint vltra terminum statutum à iudice. Et quid si addita fuerit cõminatio, quod illo termino elapso vlterius non audietur?*
21 *Contumacia non inducit terminum peremptorium.*
22 *Instrumentum producere si quis ad mandatum iudicis detrectet,iudex pronuntiare potest,illi nullam fidem in futurum esse adhibendam.*
23 *Iudex sicut potest actori terminum ad agendum statuere, vt eo elapso non audiatur, ita potest audientiam super aliquo instrumento denegare.*
24 *Instrumentorum productio etiam notario causæ fieri potest.*
25 *Instrumẽtorũ productio est scribẽda in actis ꝑ notariũ causæ.*
26 *Instrumẽtorũ duæ sunt spẽs, publicum & priuatũ, & quodnã dicatur publicũ? & nu.28. & quodnam priuatum.nu.29.*
27 *Publica scriptura dicitur, quæ est sigillata publico sigillo episcopi,vel principis.& nu.28.*
29 *Instrumentum priuatum quot modis in iure appelletur?*
30 *Instrumentorum in productione qua protestatione producẽs vti debeat,vt ea aduersario non prosint.*
31 *Instrumenta falsa producens qua protestatione à pœna falsi excusetur?*
32 *Instrumentum si sit pro parte verum, & pro parte falsum,an vitietur in totum.*

1 Instrumenta tm̃ eduntur post litẽ contestatã,nec prius ꝓduci possunt,sicut dr̃ de testibus,qui ante litẽ cõtestatã nõ recipiũtur.c.1.& per totũ.vt lit.non cõtesta.ergo idẽ dicẽdum in instrumẽtis.& ita arguit te.in c.cũ dilecta.de cõfirma,vtili.vel inuti.facit te.in c.ꝑuenit. de testib. cog. & ita gl.ordi.cõcludit in l.1.§.edẽda.ff.de edẽ.& ibi Bal.q ad hoc allegat etiã Spe.in ti.de instr.edi.§.nũc dicamus. Et ideo si productio fiat ante litẽ contestatã, ex tali editione nõ põt ferri sententia,nisi iterũ lite cõtestata instrumentũ producatur,vt hic per Matth. Alex.consi.38.viso.& opportunè discusso.col.2.nu.5.versi.nec inuasset.vol.2.Deci.cõsi.35. Ias.& dominus meus Alciat.ĩ rub.C.de edẽdo.Hippol. de Marsi.sing.170.aĩaduertãt.Et ſm ꝑdicta merito dixit Frã.
2 Tigri.& Bal.in rub.C.de edẽ.ꝙ editio† instrumentorũ,nõ est de ꝑparatorijs iudicij.Vnde editio instrumentorũ, vel rõnũ debet fieri post litẽ contestatã,qñ expedit,& opportunũ videbitur,ad fundandã intentionẽ,exceptionẽ, vel replicationẽ,vt declarat Abb.in dicto.c.1.de ꝓbatio.& Bal. in l.2.col.2.C.vt lite pẽden.Quę cõclusio optimè ꝓcedit in editione instrumẽti,quæ sit ad effectũ ꝓbationis.Secus
3 † si edi petatur instrumentũ ad hunc finẽ, vt quis deliberare possit,nã talis editio; quę ꝑparationẽ respicit à principio debet fieri ante litẽ contestatã.Et ista limitatio põt exẽplificari in tribus casibus. Primus est in fisco, & similibus priuilegiatis,quibus editur à reo,ad eius intentionẽ fundãdã,nã à principio põt petere sibi edi instrumẽtũ,vt cognoscat,an ex eo eius intentio possit fundari,vt ꝑ Abba.in dicto c.1.de probatio. Secus casus est,qñ instrumentũ petiĩ rõne dominij,nã à principio põt peti,vt instrumentũ exhi-
4 beatur,quia† exhibitio est ꝑparatio in rei vẽdicatione.l.1. C.ad exhib.& do.Abba. in dicto c.1. Tertius casus est quẽ Inno.in d.c.1.ponit,videlicet si quis agit,& in libello mentionẽ facit de aliquo instrumẽto,vt quia agẽs dicat reũ sibi obligatũ ex causa mutui ad decẽ ex tali instrumento,nam
5 reus ante oĩa à principio petere põt,vt tale instrumentum allegatũ sibi edatur, ad hoc vt deliberare possit an cedere velit,vel contẽdere.& sequitur Host.Io.And.Ant.de But. & oẽs in dicto c.1.& Spe.in tit.de instr.edit.in §.nũc dicamus.col.3.versi.ꝙ si quis in libello.Do.de Rota decis.34. incip.si in libello.in nouis.& Bal.in l.1.§.editiones.colu.3. versi.venio ad ſm.ff.de edẽ.& in l.si.C.de ꝑcib.impera. offer.& in l.q stipẽdia.in si.C.de ꝓcur.Ang.in l.1.§.edere.ff. de edẽd.Et si instrumentũ de quo fit mẽtio in libello,referat se ad aliud,& illud debet produci,ad ꝙ relatio habetur vt not.Bal.in l.inciuile.circa finẽ.versi.itẽ nota.ff.de legi.& ita ampliando dictũ Inno. tradit Ale.cõsi.3.incip. in causa & lite.col.1.vol.2.Et hoc procedit qñ ille, qui facit mẽtionẽ in libello de instrumento,habet facultatẽ tale instrumẽtũ exhibendi.nã in primis edere cogitur. Secus si nõ haberet illud in prõptu, qa ꝓp hoc nõ retardabitur iudiciũ,sed vlterius erit procedendũ,vt not.Inno.in dicto c.1.qui etiã subdit,ꝙ de hoc stabitur iuramẽto eius,ꝙ agit.& idẽ Spe. dicit in dicto §.nunc dicamus.in versi.ꝑallegato.ibi,ꝙ ve-
6 rũ est,si illud habet in promptu.Secũdo limitatur,† nisi aduersarius,qui conuenitur,verisimiliter instructus sit de cõtentis in instrumento, vt quia apud eum esse præsumatur, nã tunc actor edere non cõpellitur, quia cessat ratio Inno. in dicto c.1.& Do.de Rota dicta deci.34.si in libello.Bar. in l.edita.C.de edend.char.si.vbi ponit exemplũ in legatario agente contra hæredem. & allegat te.in l.2.ff. de eden. vbi Bart.Bal.& doct.hoc dicunt per illum textum. & Bal. in dicta l.1.§.rationes.colu.prima.versic.venio ad tertium in principio.ff.de edendo. & Bartol.in l.postquã.§.si dies. ff.vt legato.nomine caueatur.& infert Calderinus & Modern.in dicto cap.1.de probationibus.ꝙ ille,qui petit sententiam contra se latam,nullã declarari,non debet illã edere,quia apud aduersariũ,qui obtinuit, esse præsumitur, vt in debitore postulante, vt instrumentum simulatum pronuntietur.& aliquid per Lapum allega.10.incipien.disputata hic plura. colmna si.in 4.dubio.Et hæc limitatio procedit,nisi aduersarius, qui à seipso instructus esse præsumitur,allegaret, & probaret aliquo casu se instrumẽtum amisisse,quod erat penes eum,nam tunc sibi edendum erit. argum.l.si quis ex argẽtarijs.§.si.ff.de edendo.Secundò prędicta habent locum,quando editio petitur à principio ad deliberandũ,vt dictũ est.Sed si actor obtinere velit postea in ꝓcessu,debet instrumẽtũ realiter ꝓducere,vt intẽtio eius ꝓbetur.l.postquã.§.dies.vbi Bar.ꝑ illũ tex.ff.de leg.no.c. &

idem

idē Bar.in d.l.edita.& Bal.in d.l.2.ff.de edē.& Abb. in d.c.1.
7 de ꝓba.& Bal.in d.l.2.rōnē adducit,ga nisi instrumētū ꝓ
ducat i iudicio,nō ꝓbat.l.quoties.§.fi.ff.de ꝓba.Et ad hoc
facit no.dictū Bar.in tra.ad reprimēdū.in ver.de plano.co.
8 1.in fi.vbi ingt, ꝙ nō sufficit verbis allegare instrumētū,
9 sed realis ꝓductio ē necessaria.Et copia debet dari aduer
sario,cū termino ad opponēdū,aliter nō dr̄ sufficiēter fa
cta fides ſm Bart.ibi cuius verba multū extollit Rom.in
cōs.96.incip.Honorāde domine.col.1.& in cōs.519.inci.
in casu ꝓpositæ.vbi inducit te.in l.fin.C.de fi.instr.& facit
ꝙ not.Bal.in l.nullū.circa fi.C.de testi.& in l.fi.q admit.&
plenè tradit Dec.in d.c.1.de ꝓb.nu.64.vbi etiā nu.65.q̄rit
10 i quo loco editio fieri debeat,& an cogat instrumēta, vel
rōnes alibi cōfectas ad locū iudicij traducere,maximè si il
le,q petit eā editionē fieri,velit,ꝙ sumptibus suis, & suo
periculo hoc fiat.In quo dicit,ꝙ ibi fieri debet editio, vbi
ē instrumētū cōfectū:ꝙ te.in l.ꝓtor.§.fi.ff.de edē.& in l.1.&
2.C.vbi de rōcinis.In casu tū,quo petit ꝙ suo periculo, &
sumptibus in iudiciū trāsferatur,si immineret periculum
iudex debet mittere ꝑsonas idoneas ad locū,q̄ videāt ori
ginale,& de effectu,& substātia faciāt fidē iudici, ſm Bal.
in d.l.ꝓtor.§.fi.ꝙ te.in c.accepimus.de fide instr.& in l.iudi
ces.C.de fide instr.vbi Per.Cy.& Bal.& Sali.ponūt exēplū
19 in testamēto,in quo de magno ꝑiudicio agat.Et subdit,ꝙ
si petēs editionē velit ꝙ oīno instrumēta,vel rōnes portē
tur ad locū iudicij suis expēsis,& suo periculo ꝓstādo cau
tionē idoneam, ga forte magis intereſt eius,ꝙ oculis res
subiiciatur,nec ita ex relatione fortè ei cōsultū erit, an de
11 beat audiri,vt reus ad hoc cōpellat.Adde tū ꝙ q̄n instru
mēta,vel scripturæ in iudicio ꝓducunt in vim ꝓbationis
debent pars citari,alias nō ꝓbaret,vt not.Bal.in l.ii q̄n.in fi.
C.de testi.& Lud.Ro.cōs.176.colu.2.& ꝑ Ang.Are.in §.
appellātur.in fi.Insti. de excep.Bal.in l.fancimus.col.pe. C.
de iud.& in l.si q̄n.ad ad fi.C.de testib.vbi dicit valere quo
ad effectū ꝓductionis,vt sit satisfactū termino, de ꝓduc
tis instrumētis,nō quo ad affectū ꝓbationis,ga nō fit ꝓ
batio,nec ꝙ ea est satisfactū termino de ꝓbādo ꝑ istrumē
ta,nisi producēs ꝑseueret in productione parte ꝑsente,vel
circa,ſm Bal.in l.iudices.C.de fide instr.vbi idē tenet. Q̄d
est verū etiā si producātur extra territoriū ſm Bald.in d.l.
iudices.in 4.not.C.de fide instru.Item valet in fine termi
ni parte nō citata,vt tenet Ale.in addi.Bar.in l.itē illa.ff. de
cōsti.pec.post Bal.in l.q ante Calēdas.ff.de ver.obl.& Ang.
in l.properādū.§.finaūt.C.de iudi.& latius ꝑ Alex.in d.l.q
12 ante Calēdas. Fallit nisi producerentē ad solā instructionē
iudicis, ga tūc nō requirit partis citatio,ſm Bal.in l.si qua
13 ꝑ calūniā.ver.sed pone.C.de epi.& cle.Et an ꝑsentaret scri
pturas in iudicio sit actus iudiciarius, Dicas ꝙ nō, vnde in
die etiā feriata ꝑsentari possunt,vt no.Spe.in ti.de dilati.in
14 §.1.in ver.sed pone iudex.circa fi.Et si q̄ras vsq; ad ꝙ tem
pus ꝑsentari possint scripturæ? Dic ꝙ de iure cōi possunt
ꝑsentari nō solū in termino probatorio,sed etiā q̄cunque
post,vsq; ad cōclusionē in causa exclusiuę.c.cū dilectus.de
fide instr.nā in hoc casu productionis scripturarū cessat ti
15 mor subornationis.Hinc dr̄,ꝙ q̄n testes producunt post
publicationē,vna cū scriptura possunt produci,vt no. Bal.
& doc.in l.certi condictio.§.q̄m.ff.de cer.pe.& Bal.in l.am
plioré.C.de app.& Ale.in l.si ita scriptū.ff.de libe.& posth.
16 & Canō.ic.series.de testi.Q̄d tñ limitat, nisi aliqua iusta
causa subsit,ga tūc pōt iudex ſtāte iusta causa etiā post cō
clusionem in causa admittere scripturas, vt tenet Andr.de
Iser.in cōsti.iuri sperit orū.col.1.post Inno.in c.pastoralis.
de cau.pos.& proprie.& ꝑ Rober.Marā.in suo ſpe.aureo.
in ver.8.actus.& Ale.cōs.11. vol.2.Itē nisi procedat in cau
sis bñficialibus ſm do.de Rot.decis.5.si post cōclusionē.in
nouis.Itē nisi in causis criminalibus & ciuilib.,magnis,ſm
Bar.in l.diui fratres.ff.de pœ.vbi dicit q̄cūq; etiā post con
clusionē in causa produci posse instrumēta.ꝙ etiam tenet
Bart.in l.vnius in princ. & in l.1.§.fi.ff.de q.& in l.2.§.si ex
publico.ff. de adul. & Bal.in l.si accusationis.C. de accu.&
17 Ale.in l.admonēdi.col.7.ff.de iureiur.Itē nisi sint de nouo
repta,de quo ꝑ iuramētū probet,quo casu etiā dato termi
no ad audiēdū sententiā,& iudex apuerit partib',qualē sen
tētiā laturus sit,pōt instrumētū produci ſm Bar.& Ale.in
d.l.admonēdi.& ꝑ Fel.in d.c.cū dilectus.in 3.limit.de fide
instr.Oportet tñ antea factā fuisse diligentiā, vt illud repe
riretur, ſm Ale. in d.l.admonēdi.col.9. Et cū admittit in
strumētū,vel testis de nouo reptus post cōclusionē,in cau
sa,ea cōclusio expsè nō est reuocāda, sed tacitè vt reuoca
ri,ꝑ eorū admissionē,vt per Do.de Rota in d.dec.5.in no
uis.Itē fallit vbi agit de excōicatione.c.exceptionē. de ex
cep.& c.pia.e.tit.in 6.& ꝑ Spe.de renun.in §.1.ver. 1.Item
nisi ob defectū iudicis fuisset omissa ꝓductio.c.ꝓ tuas.de
testib.Itē nisi corā Papa cognoscēte de aliqua electiōe ſm
Spe.vbi suprà,in verſ. & scias.vbi ponit casus,in qbus post
cōclusum in causa possunt alia de nouo fieri. & ꝑ eundem
Spe.in ti.de instr.edit.§.5.in prin.& Sali.in d.l.si ea.C.q ac
cu.nō pos.& Bal.in l.1.ff.si ex noxa.cau.aga.Lāfr.de Oria.
in cle.ſepē.de ver.sign.& in c.q̄m cōtra.in verbo,instrumē
ta.de probatio.Itē nisi notorijs, in qbus iudex ex officio
pōt facere produci instrumēta,vt pura instrumētū iurisdi
ctionis,q̄n est q̄stio an sit iudex,ſm Bal.sing.in l.1.C. vt q̄
18 desunt aduo. Et hoc est verū, nisi esset statutus certus ter
minus ꝑ statutū,vel per legē, ga vltra illū nō liceret instru
19 mēta producere,cum terminus statutus à lege,vel à statu
to semper intelligat̄ perēptorius, nec vltra terminū à lege,
vel statuto ꝓfixū aliqd ꝓponere liceat.ꝙ fuit singulare di
22 ctū Inno.in c.cū in tua.q matr.accu post.Et q̄d si termin'
à lege vel statuto ꝓfixus nō fuerit,sed à iudice, nūqd vltra
illū terminū possint instrumēta produci? Multæ circa hūc
articulum sunt opiniones,sed vera opinio & cōis est, ꝙ ēt
vltra terminū possunt produci re integra, si ius aduersarij
nō sit effectū deterius,nā si essent perēpti testes aduersarij
post terminū,per quos testes aduersarius re,ꝑbaret instru
mētū,nō posset produci instrumētū post terminū iudicis,
aliàs sic.pro quo est te.in l.mācipiorū.ff.de opt.leg. & hæc
fuit sententia Io.And.in cle.ſepe.de ver.sig.in gl.in ver.nō
obstāte.& eādē opi.tenuit Iac.de Are. & Cy.in l.si ea.C.q
acc.nō pos.Idē quoq; tenuit Ang.in l.i.§.edēd.ff.de edē.adij
ciēs pl',ꝙ si iudex assignauerit terminū,vel statuerit pem
ptoriū decē dierū ad producēdū instrumētum , & si infra
illū terminū nō ꝓduxerit,nō amplius audiet,vel aliter ter
minū ꝑemptoriū statuerit, ꝙ adhuc nihilominus poterit
ꝓducere,ꝙ ē mēti tenēdū.Itē ꝓdicta vera,nisi post termi
nū ꝓfixum,iudex pronuntiauit eum esse cōtumacē,& nō
audiēdum in producēdo,ſm Ang. Are. Insti.de exceptio.
in §.idē iuris.char.pen.versi.qd si debitor elapso biennio.
21 cū illa talis contumacia non inducat terminū ꝑēptoriū.
ſm Bar.q ita not.in d.l. mācipiorum.ff.de opt.leg. illud tñ
hic est notādum inquātum suprà dictum fuit,ꝙ instrumē
ti productio etiā ante litē contestatā fieri pōt,& debet, q̄n
ea fit,vt reꝰ possit deliberare an velit cedere, vel cōtēdere,
Vel q̄n de eo in libello mentio,ꝙ si actor,vel reus edere re
22 cuset in casibus,in qbus tenetur,practica est,ꝙ iudex ꝓ
nuntiet,ꝙ si talis scriptura in futurū apparuerit,ei nulla fi
des adhibeatur pro illo,qui noluit exhibere ad ꝑceptū iu
dicis.ita dixit Inno.in c.G.ppetuus.de fide instr.In quo tñ
possunt tres casus cōsiderari.Primus est in eo,qui negat ali
qd esse instrumētū,ꝙ edi postulatur, prout formaliter lo
quitur Inn.in appellato, qui noluit sentētiā pro eo latā in
causa appellationis ꝓducere,negādo talē sentētiā latā fuis
se.ar.l.nō alienū.ff.de interr.act.& hoc dictū Inn.approba
tur cōiter in d.c.G.ppetuus.vbi Bal.in fi.Ant.de But.Abb.
& alij sequuntur.Lap.in d.allegat.10.Io.And.in c.Roma
no.§.si nō.vbi Domini de appell. in 6.Petr.de Anc.in c.1.
col.6.de appel.in 6.Card.i clc.cōstitutionē.§.insup.in 7.q.
de clec.& idē Bal.in d.l.nō alienū.ff.de interro.actio. & in
l.nostrā.in fi.col.C.de test.in verſ.est etiā alius modus.l.hī
q ad ciuilia.col.2.versi.q̄rit Inn.C.de appel.& in l.fi.in fi.C.
de eden.& per Bal.in l.2.colum.1.C.vt lit.pend.Secundus
casus est in eo,qui confitetur latā fuisse sententiā, vel cōs
ctū fuisse instrumentum,sed dicit illa apud se non habere,
& hoc casu etiā conclusio Inno.procedit.ita Bar.voluit in
23 d.l.2.C.de edē.col.2.& ibi Alex.per rōnem,quia sicut iu
dex

dex actori terminū ad agēdū statuere pōt vt eo elapso nō
audiat.l. Titia.ff.de accu.l.si ea.C.q accu.nō pos.l.heo tēpo
re.C.de remiſ.pig.eadē rationne pōt audiemtiā sup aliqui
instrumēto denegare.facit te.cū gl.in l.sed & si ꝑ prætorē.
§.sed & si decreto.ff.ex quib.cau.maio.Et in hoc secundo
casu vr̄ loqui Bal.in d.l.hi qui ad ciuilia,dū ibi format quæ
stionē.& in d.l.fi.in fi.C.de eden.& in d.l.2.C.vt lit. pend.
Facit ꝙ not.tradit idē Lap. alleg.59.incip. ꝓlatus eccleſiæ.
vbi inquit, ꝙ si actor non exhibet instrumentū ad ꝑceptū
iudicis,pōt iudex iurisdictionē sibi denegare,& reū licen
tiare:ex mendacio.n:ꝙ dicit, negādo latā fuisse sententiā,
vel instrumentū apud se habere,conuenit,vt hoc mō pu
niat.ar.l.de ætare.§.si cū esset.ff. de interro.act.l.fi.ff.de rei
ven.l.si dubitat.§.ita demū.ff.de fideiuſ.notat Bar.& alij in
l.etiā.§.licet.ff. soluto mat.vbi Iaſ. Tertius casus ē in eo,q̄
cū haberet facultatē edēdi, nec ipse hoc negaret,edere nol
uit,&ille dr̄ cōtuma.& decisio Inn.ēt hoc casu habet locū.
& ita loquitur Bar.in l.si appellationē.C.de app.ibi,si aduer
sarius nō vult exhibere.& idē Bar.dicit in l.9.edēda.ff. de
edē.& in d.l.2.C.de eden.dū æquiparat,si dixit, se non ha
bere,vel noluerit exhibere.& generaliter hoc voluit Pet.
de Anch.in c.1.§.cæterū.ad fi.de vſur.& latè ꝑ Dec.in d.c.
1.de prob.nu.66.vbi latè ꝓsequitur,& eōtra dictos tres ca
sus multa adducit,& sup eis reliquit cogitandū. Notandū
etiā vltra ꝓdicta in materia est, ꝙ hęc instrumētorū ꝓduc
24 tio etiā notario causæ fieri pōt, ſm gl.& Bar.in l.eos.§. su
per his.C.de appel.& in l.ꝓcimus.§.in his.C.ti.li notarius ad hoc erat deputatus,alias cōtra,ſm Bal.in l.hac con
sultissima.§.si qs.C.de test.& ibi hoc firmat Ale.post alios
& Bar.in l.fi finita.§.Iulianus.in 6.col.ff.de dam.infect.vbi
idē dicit,si iudex sit ꝑsens,vel id notario cōmiserit.Et hæc
instrumētorū ꝓductio est scribēda in actis per notariū
25 causæ,vt in d.c.q̄m contra.de proba.Et dicast ꝙ duæ sunt
26 ſpēs instrumentorū,publicū,& priuatū, & dr̄ publicū ſm
Inno.oē instrumentū,cui de iure,vel de consuetudine ple
na fides ꝓbatur,quod in pluribus casibus cōingit.Primo,
si sit scriptum manu notarij,siue in iudicio,siue extra iudi
cium.l.gesta.C.de re iud.l.is apud quē.C.de edē.Secūdo dr̄
27 sit scriptura publico sigillo sigillata,vt in c.scriptura.de fi
de instru.& in c.3.loco.de probat. Itē si sit sigillata sigillo
episcopi,vel principis,vt habetur in c.post cessionē.de ꝓ
ba.Tertio dr̄ publicū instrumētū q̄n iudicis authoritate ē
28 publicatum , vt in l.publicati. C. de testa.& ibi not.& in l.
fi.C.de re iudi.& in c.P.& G.de fide instr.Quartò dr̄ publi
ca ea scriptura,quæ habet scribētis,& testiū subscriptionē
vt in l.scripturas.C.q pot.in pig.hab. & in auth. ibi posita,
& in c.2.de fi.instru.Quinto dr̄ publica ea scriptura,q̄ ex
trahitur de archiuo publico,vt habet in l.in fraudē.§.quo
ties.ff.de iure fil.& in c.ad audientiā.de ꝑscri.& in l.census.
ff.de prob.& in auth.ad hęc.C.de fide instr.Priuatū fatū in
29 strumentū appellatur illa scriptura, quā vnusquisq; à seip
so describit,q̄ in iure appellatur chirographū,vt in l.si chi
rographum.ff.de ꝓb.Q̄nq; appellatur littera, vel epistola,
vt insti.de lit.obl.ꝑ tot.facit optimè l.nō epistolis. & l.nō
nudis.C.de proba.& in l.si ex cautione.C.de nō nu.pecu.
& per gl.in c.1. de fide instr. & Spe.in ti.de instru.edi.in §.
nunc dicēdum restat. ver. quot sunt ſpēs.In instrumento
rum fautē productione,producēs debet protestari,ꝙ ea ꝓ
30 ducit in illis pasibus & capitulis,q̄ faciunt ad eius fauorē,
& contra aduersariū,nec aliter, nec alio mō. Et ꝙ ille vult
vti si & inquātum sint & appareant esse iusta,vera,& nō ali
ter.Si.n.hæc protestatio omitteretur,talis ꝓductio vtriq;
prodesset.hcut dr̄ in teste,qui deponit pro vtraque parte,
vt notat per gl.in l.1.§.dēē.ff.de edē. Fallit q̄n fit protesta
tio, nā actus agētium nō operātur vltra eorum intētionē.
l.nō oēs.ff.si cer.pet.c.cum dilectus.in ti.de ord.cog. Si tū
pars aduersa esset ꝑsens, & produceret hæc eadē iura pro
se,& quatenus eius fauorē cōcernerēt, facerēt fidē pro ea:
nō obstāte dicta protestatinne ſm Iac.But.& alios in nu
mis graue.C.de testi.pro quo facit l.itia stipulati.in fi.ff.de
ope.liber.& in l.absurdū.ff.de bo.libert.& l.cū q̄ritur.ff.de
admi.tut.& plene per Bar.in l.Aurelius.§.idem q̄ritur.ff.de
liber.leg. & per Iaſ. in l.nō solū.§.morte.col.13.ff.de oper.
no.nun. Secunda pars etiā protestationis in productione
31 instrumētorum est optima,nā ea excusat producēt ē à cri
mine falsi quo ligātur vtētes falsis instrumētis.l.si vteris.
& ibi no.C.de fide instru.l.si falsos.C. ad le. Corne. de sica.
& ita determinat Spe.in ti.de instru.edi.in §.videdū restat.
verſi.ꝙ si velis sine pœna.& Cy.in d.l.si falsos. Sed qa pleri
q; sub tali colorata ꝓtestatione īducunt facilius ad vsum
falsorū instrumētorū , ideo dixit Bar.in l.diuꝰ Pius.ff.ad le
Corn.de fal.ꝙ iudex debet ꝓfigere certū terminū produc
ēti ad plenè deliberādū,& respōdēdum simpliciter an ve
lit vti ipsis instrumētis,vel nō.ar.l.Titia.ff.de accu.& ī d.l.
mācipiorū.ff.de opt.leg.& per Matt.de Afflī.deci.189.in
cip.facta publicatione. Quo termino trāsacto subiacebit
pœnæ legali,si de eorū falsitate fuerit probatū, quā opinio
nē secuti sunt alig ante tēpora Bar. quorū opinionē repro
bat Spe.in d.§.in ver.ꝙ si velis. Nec immeritò,qa benefi
ciū legis nemini est auferēdū,vt in c.indultū.de reg.iur. in
6.cū simi.ibi no.per Dy.de qua pœna falsi latè tradit Io. Pe.
de Perra.in practica in forma,cū agit ad rescisionē senten
32 tiæ latę ꝑ falsa instrumēta.Et si instrumētū fūt ꝓ parte ve
rū,& pro parte falsum, an vitieť in totū? Et si quidē falsitas
est in ea parte q̄ pertinet ad officiū notarij,vt in anno, mēſe & die,& tunc in totū vitiat̄,aut est falsitas in aliqua parte q̄ pertinet ad negotij veritatē.& sic ad partē , & tunc ēt
vitiat̄ in totū ſm distinctionē Inno.in c.fraternitatis. de
hæreticis,& inc.cū Ioānes.de fide instr. Vnde pōt distīgui
ꝙ aut falsitas reperit̄ circa ea , q̄ nō cōcernunt, nec tāgunt
substātiā,vel circūstātias negotij,per hoc nō reddit̄ instru
mētum falsum, Aut falsitas reperit̄ circa ea,q̄ sunt de sub
stātialibus negotij,vel tāgunt circunstātias rerū substā ialiū,& tunc reddit̄ in totū falsum,ar.9.di.c.ti ad sacras.cum
ibi not. ꝑ gl.q̄ in hāc sentētiā inclinat.de quo etiā notatur
in c.ex literis.de fide instr.& per hæc habes hic latius cōpi
lata materiā editionis instrumētorū, q̄ alibi fuerit à docto
ribus(excepto Speculatore)ī locis ordinarijs cōgest.G.S.

XLII.

1 Vltima voluntas minus solennis,in qua cōiunctæ ꝑsonæ, vel multum dilectæ relinquitur,valet, & actionem producit, sicut si esset solennis,quod in legatis & fideicommissis procedit.Secus in hæredis institutione.

1 NOta mirabilē doctrinā,ꝙ q̄libet vltima t volūtas mi
nus solēnis,ī quo testator reliqt aliqd cōiunctæ ꝑsonæ
vel alteri ꝑsonæ,q̄ multū diligebat,valet, & ꝓducit actio
nē,sicut si esset solēnis.& de hoc est casus singularis in l.in
testamēto.2.ff.de fideicō.li.ſm lectu.quā tenet glo.sing.q̄
doc.sequunt in l.eā q̄.C.de fideicō.Puto tū hāc regulā pro
cedere solū in legatis & fideicōmilsis. Hæredis tñ institu
tio facta de tali ꝑsona non valebit,vt possit succedi iure
testati , vt probatur in l.hac consultissima.§.ex imperfe
cto.C.de testa.vbi te.dicit,ꝙ est speciale in liberis,ergo in
alijs cōiunctis regula est in oppositum.ad idem facit tex.
eadem l.§.pē.Et not.hoc,quia pauci scholares hoc sciunr.

ANNOTATIO.

1 Legata,vel fideicommissa ex testamento non solenni regulariter non debentur,nec peti possunt.Fallit vt hic.
2 Sanguinis coniunctio,vel licita affectio in persona valde dilecta à testatore,habet vim clausulæ codicillaris.
3 Sanguinis coniunctio,vel licita affectio habet vim revocationis clausulæ derogatoriæ in primo testamento contenta.
4 Amicitia tantum operatur , quantum cōiunctio sanguinis in considerandaaffectione.
5 Suorum appellatione comprehēditur etiā amicus singularis.
6 Sanguinis coniunctio facit , vt recedatur à regulis iuris cōis.
7 Perfidia maior est venire contra conventionem factam cum coniuncto, quam cum extraneo.
8 Legatum factum coniunctæ ꝑsonæ in dubio videtur factum ꝓpter coniunctionem sanguinis.
9 Legatum si fiat filiæ propter benemerita,in eis ipsa reputatur tanquam extranea,& ideo non astringitur ad illius collationem cum alijs fratribus.
10 Testamento patris per filium præteritum contrabulato, le

Testamen-

gata tamen coniuncta personæ facta debentur.

11 *Pupillaris substitutio conseruatur in extraneo.*

12 *Prætor nõ potest facere quem definere esse hæredem, sicut nec potest facere quem directò hæredem.*

13 *Legata ex testamento inualido, vel inutili non debentur, nisi sint repetita ab intestato, & quibus casibus ab intestato cẽ seantur repetita?*

14 *Legata quibus remediis effici possint, vt omnibus etiam ex nõ solenni testamẽto debeantur?*

15 *Ecclesiæ institutio etiã iuris ciuilis solẽnitate nõ seruata, valet.*

16 *Legata in testamento non solenni licet peti non possint, tamẽ possunt retineri. Hæreditas tamen retineri non posset.*

17 *Hæres non solenniter institutus etiam in foro conscientiæ potest repelli à cohærede solenniter instituto.*

18 *Legatum in testamento non solenni si sit solutum, non potest etiam a rustico repeti. Et an tale legatum debeatur ex triẽnali præstatione de eo facta?*

19 *Legata in testamento non solenni possunt reuocari in codicillis coram quinque testibus tantum.*

20 *Coniuncta persona an solui possit?*

21 *Coniuncta persona an pro coniuncta agere possit?*

1 Ex testamento † inutili, vel non solẽni regulariter nõ debẽtur legata, vel fideicõmissa, nec peti possũt efficaciter. l. eã quã. C. de fideicõ. l. si nemo. ff. de test. tut. qa tm̃ naturaliter debẽtur, vt p Doctor. ff. l. 1. & ibi Ale. nu. 7. ff. de cõdi. inde. Deci. cõsi. 348. & Corne. consi. 137. nu. 3. vol. 2. Fallit in ea su d. l. in testamẽto, qñ legata relinquuntur coniunctæ personæ, vel pſonæ valde dilectæ, qa illa affectio facit, vt ex testamẽto nõ solẽni q̃cunque legata debeãtur, vt ibi dicit gl. in 2. solu. quã approbant oẽs Doctores in d. l. eã qua. C. de fideicõ. vbi est gl. q̃ idẽ dicit in verb. tradiẽ. q̃ dicit, q̃ in d. l. in testamẽto, est ſpeciale pp pietatẽ, & affectionẽ. Vnde

2 ex illo te. iuncta gl. ꝓbatur, q̃ coniunctio † sanguinis, vel licita affectio in pſona valde dilecta à testatore, habet vim clausulæ codicillaris, & tm̃ operat, ac si in testamẽto esset apposita clausula codicillaris, & ita illã gl. ad hoc notat, & dicit alibi nõ reperiri in iure Bal. in l. si iure. C. de man. test. & Iaſ. in l. exigendi. in 3. not. C. de ꝓcu. & Barb. cõsi. 3. clemẽtissimi Dein. 5. col. vol. 2. & idẽ Barb. in repetit. l. cũ acutissimi. in 11. col. versi. & si verbis daretur. C. de fideicõ. & in trac. de ſstã. Card. in 3. q. primæ partis, col. 1. ad fi. & in 14. col. ad finẽ. & Ale. in l. cũ alienã. col. 3. circa princ. vbi etiã Iaſ. C. de leg. & Iaſ. in d. l. eã quã. in 6. col. versi. 1. fallit. C. de fideicõ. & Feli. in c. 1. circa fi. de rettib. Et gl. opinionẽ in d. l. in testamento. ab oibus esse approbatã tenetur Iaſ. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. nu. 20. ff. de leg. 1. & in l. verbis ciuilibus. nu. 16. ff. de vul. & pupil. & in l. non dubiũ. C. de testa. Pãtul. de Cre. in repe. l. 2. versi. 2. est not. col. 71. C. de rescin. vẽd. ꝑceptor meus Alciat. in trac. de ꝓsump. reg. 1. præsumptio. 28. And. Tiraq. in repe. l. si vnquã. in ver. libertis. num. 87. C. de reuo. don. & Did. Segura in repe. l. Imperator. nu. 20. ff. ad Trebel. vbi pulchrẽ loquitur de ardore amoris liciti, vt operetur vim clausulæ codicillaris. Secũdo nota ex

3 illo te. iũcta gl. † q̃ si testator feciſlet primũ testamentũ, in quo apposuiſſet clauſulã derogatoriã voluntatis, & potestatis, qa dixiſlet, Quod si cõtingat eũ aliud facere testamẽtũ, nõ vult illud valere, nisi apponãtur in eo certa verba: Si faciat ſm̃ testamẽtũ, in quo inſtituat pſonã valde dilectã, ſicut affectio habet vi clauſulæ codicillaris, ita habet vim reuocationis clauſulæ derogatoriæ in 1. testa. cõtẽtę. ita singulariter extẽdit illã gl. Lud. Rom. cõſ. 179. incip. amplissime Doctor. in pen. col. & ibi allegat Bal. in d. l. si iure. C. de manu. testa. q̃ est valde singulare ad l. si qs in principio testamẽti. cũ his, q̃ ibi notat Bar. ff. de leg. 3. & in l. sancimus. C. de testi. De quo tũ dubitat, an sit verũ, Iaſ. in d. l. nõ dubiũ in fi. C. de testa. Et dũ hic de sanguinis cõiũctione, & amicitia tractat, Dic q̃ in cõsiderãda affectione tm̃ operaſ amicitia, quãtũ cõiũctio sanguinis, vt elegãter cõcludit Bal. in l. vt vim. in 5. & 6. q. ff. de iuſti. & iure. & firmat do. Feli. in c. qm̃ Abb. cõl. 4. de offi. deleg. cũ his q̃ scripſit Ale. in cõm. l. ſæpe. col. 29. versi. 2. põt. nu. 88. de reiudi. post do. Abb. in c. pẽnitio. in vlti. col. de iurejurã. Bene facit, qa appellatione

5 † suorũ cõprehenditur etiã amicus singularis, ita etiã dixit Bal. in l. 1. col. 11. ver. qd de singulari amico. C. q̃ accu. non poſ. & tradit Catel. Cotta in memor. in verb. Amor. licitus & in ver. suorũ appellatione. Et facit, qa rõ cõiũctionis haberi dẽt. 13. q. 2. in c. nõ ẽstimemus. facit te. in l. 1. ff. de rece

6 pta. & in c. si ante cũcti. de elect. in 6. Et ideo † pp coniunctionẽ sanguinis recedit à regulis iuris cõis, vt tradit Lud. Rom. in l. si vero. §. de viro. in 17. fall. ff. fol. mat. & facit te. in l. cũ allegas. C. de castrẽ. pecul. mili. li. 12. vbi Lucas dePẽna. Et ideo notãt Bal. Ang. & Sali. in l. fratres tui. & ibi Dec.

7 in 3. not. C. de transact. q̃ maior † est perfidia venire cõtra

8 cõuentionẽ facta cũ cõiũcto, quã cũ extraneo. Adde tm̃, † q̃ legatũ factũ cõiunctæ pſonæ, in dubio vt factũ pp cõiunctionẽ sanguinis. l. tutor. §. q̃ tutoribus. ff. de excul. tut. Et in extraneis legata pp benemerita facta videtur. l. nec adic

9 cit. ff. ꝓ socio. At vero si coniunctæ pſonæ, putà filiæ, pp eius benemerita fiat legatũ, quia tũc, cũ in tali persona coniũcta cõsiderãtur benemerita, in eis ipsa reputaſ tãquã extranea, vt in donatione facta filiæ pp benemerita, dicunt doc. in l. si donatione. C. de col. & qa tale legatũ filiæ pp benemerita relictũ, vſ relictũ vt extraneæ, ideo ipsa filia non adſtringeſ ad collationẽ illius cũ alijs fratrib⁹, sicut nec cogereſ extraneus, vt not. per gl. & doc. in l. si emãcipati. C. de collat. & tradit Deci. in l. à patre. C. de trãslac. vbi id intelligit, qñ cõstat de benemeritis ex volũtate testatoris. ſ. q̃ in-

10 tuitu benemeritorũ reliquit. Et inquãtũ † suprà dictũ est, q̃ legatũ ex minus solẽni volũtate cõiũctis ab instituto debetur, addo q̃ idẽ est etiã si testamẽtũ patris cõtratabuleſ ꝑ filiũ ꝓteritũ. l. 1. & 2. ff. de leg. ꝓſt. licet secus sit, qñ alia causa rũperet, ꝓ d. l. eã quã. C. de fideic. l. 1. C. de posth. hære. inst. d. l. si nemo. cũ simi. ff. de test. & tut. tradit Ale. in l. & si cõtra. in prin. nu. 1. ff. de vul. & pup. Et q̃ dictũ est, q̃ dũtaxat cõiunctis pſonis debẽtur legata relicta ab instituto, cõtratabulato testamẽto paterno, tm̃ dic, q̃ debẽtur relicta à substituto in tabulis pupillaribus etiã pſonis extraneis vt ẽte. in l. ex duobus. §. etiã si cõtratabulãs. ff. de vulg. & pup. vbi † pupillaris substitutio cõseruatur ĩ extraneo, secus si relicta datur testamentũ patris ꝓ querelã, q̃ est de iure ciuili, vt declarãt Bar. & doc. in d. §. etiã si cõtratabulas. Et hæc est rõ differẽtiæ, quia testamentũ remanet validũ, licet ꝓ remedijs ꝓtoris rũpatur, † qa ꝓtor nõ põt quẽ facere delinere esse hæredẽ, sicut nec põt facere quẽ directè esse hæredẽ. §. quos aũt. Insti. de bo. poſ. & in l. & si fine. §. sed q̃ Papinianus. ff. de min. & ꝓ Ale. in l. 1. C. de cõtrarab. Et adde ꝑmissis q̃ no. Bar. in l. ex testa. C. de lega. † q̃ legata ex testamẽto

11 inualido, vel inutili nõ debẽtur, nisi sint repetita ab intestato. & idẽ in l. ſsti onẽ. C. de fideicõ. Et legata in testamẽto nõ solẽni cẽsentur etiã repetita ab intestato ĩ casibus not. ꝓ gl. in d. l. eã quã. & ibi Bar. C. de fideico. cũ naturaliter tm̃ debeãtur, vt suprà dictũ fuit. & tradit Ale. in d. l. 1. ff. de cõdi. inde. & Bar. in l. cũ qs. C. de iur. & fac. ign. Adde tũ tria remedia, quibus legata & fideicõmissa oĩbus etiã ex solen-

12 ni testõ debebuntur. Primũ erit, q̃ testator curet hæredẽ futurũ ꝑmittere legatarijs, & fideicõmissarijs ꝑsentibus, aut notario absentiũ noĩe stipulãti soluere, q̃ relinq̃tur & vires habebit huiusmodi dispositio, qa vltima volũtas fidei hæredis cõmissa, perire nõ debet. l. fi. C. de fideicõ. §. fi. Insti. de fideicõ. hære. Præterea ꝑ promissionẽ hæredis, vltima volũtas trãsit in cõtractum, & in actu quoq; testãdi cõtractus fieri põt. l. hæredes. §. fi. ff. de testa. & hoc cõprobatur ex dictis ꝑ Bar. Ale. & alios in d. l. nemo. ff. de lega. 1. & ꝑ Iaſ. in l. 2. col. 4. C. de secũ. tabu. Secundũ erit, q̃ instituatur ecclesia, & ab ea legata & fideicõmissa relinquãtur.

13 Nã iuris ciuilis † solẽnitate nõ seruata institutio ecclesię vires habet. c. cũ esses. de testa. Bar. in l. 1. C. de sacrosan. eccl. Et vt principalis, ita & reliqua dispositio sustineſ. c. accessorũ. de reg. iur. in 6. l. cũ principalis. ff. de reg. iur. Et qa ecclesia testamẽtũ, ex quo cõmodũ sentit, impugnare nõ poterit. l. post legatum. ff. de his q. vt indig. & ita decidit Sali. in auth. cassa. C. de sacrosa. eccl. & Ant. de But. in c. q̃ clericis col. ante rep. de fo. cõpe. & Ale. cõsi. 41. viso tenore col. 3. vo. 1. & cõsi. 105. viso, ac diligẽter cõsiderato. col. 3. vol. 3. Tertium

tiũ remediũ est, q̃ testator legatariis & fideicõmissarijs ꝑmittat, q̃ possint propria authoritate accipere possessionẽ rerũ relictarũ. l. Titia. §. Lucius. ff. de leg. 2. & ex possessione retẽtionis cõmodũ cõsequẽtur. l. militis codicillis. §. ve

16 teranus. ff. de mil. testa. & per Doc. in l. post diuisionẽ. C. de iur. & fac. igno. Nã licet legata in testamẽto nõ solẽni peti non possint, tm̃ possunt retineri, vt est gl. & ibi Bar. & Doc. in l. nemo põ. ff. de leg. 1. & in d. l. cũ qs. C. de iur. & fac. ign. & in l. Paulus. ff. de reb. eo. & in l. 2. §. testamẽtũ. circa med. ff. quẽad. testa. ape. & hęc est opinio magis cõiter approbata. vt dicit Iaſ. in d. l. cum qs. col. 5. & in d. l. nemo. ff. de leg. 1. col. 15. & aliqd ꝑ Dec. cõl. 172. in causa venerabilis. versi. nec obstat, q̃ talis cõstitutio Iaſ. cõsi. 127. dubitatur. col. 5. vol. 2. Et hãc opinionẽ vti cõiter approbatã esse feruãdã dicit Io. Dilect. Durãt. in suo trac. de arte testand. in tit. 2. in rub. de ordinãdis testamẽtis, in cautela 3. incip. si solẽnitas iuris ciuilis. Hæreditas tũ retineri nõ posset, vt ꝑ Ale. cõsi.

17 70. co. 7. vol. 2. † qa hæres non solẽniter institutus etiam in foro cõsciẽtiæ põt repelli à cohærede solẽniter instituto, ſm Bal. in l. post diuisionẽ. C. de iur. & fact. igno. Dicũt tũ Bal. in l. 1. C. de testa. & Imol. in d. l. nemo põt. ff. de leg. 1. & Inn. in c. qa pleriq;. de immu. eccle. q̃ hæres ex testa. nõ solẽni põt salua conscientia retinere hereditatẽ. & vide Bal. in d. l. cũ quis. C. de iur. & fac. ign. Et dixit Bar. & Bal. in l. 2.

18 C. de fideicõ. † q̃ legatũ ex testamento non solenni si sit solutum, nõ põt etiã a rustico repeti, qa naturaliter debetur, vt suprà dictũ est. Et an talia legata relicta in testamẽto nõ solẽni debeãtur ex triennali præstatione de eis facta, tradit Bal. in l. si certis annis. in 3. col. C. de pac. & in l. 1. & ibi doc. C. de fideicõ. vbi tenẽt q̃ sic in legato alimentorum. Vltimo no. q̃ dixit Bar. in l. hæredes palã. §. 1. ff. de test. q̃ lega

19 ta in testamẽto nõ solẽni possunt reuocari in codicillis coram quinque testibus tm̃. Idẽ tenuit Pau. de Caſt. in l. fideicõmissum. C. de fideicõ. Et in materia cõiunctorũ, an cõiun

20 ctæ † pſonæ solui possit, dic q̃ nõ, vt ꝑ Rom. sing. 227. incip. & illã lẽgẽ patri & per Deci. in c. cũ M. Ferrariẽsis. de

21 cõsti. & Ripa. ibi, nu. 60. Et an agere † possit, tradũt doc. in l. exigendi. C. de ꝓcu. & Ale. in d. l. ſæpè. nu. 88. ff. de re iud. vbi plenè. & ꝑ Spe. in tit. de coniũct. perso. & de aduoc. §. ver. sed iuſtè. & de reſcripti præsenta. §. q̃ rõne aũt impetrantis. circa prin. & in l. sed & hæ. in prin. & ibi Bar. & doct. ff. de procur. vbi dicit, q̃ admittitur regulariter, q̃ est verũ pro volente, nõ pro inuito, etiã cũ cautione de rato. l. Põponius. §. fi. ff. de procur. Bart. in l. maritus. C. de procur. & Ale. in l. patri. ff. de mino. Nisi etiã propriũ interesse ꝓtendat, quia agens pro coniuncta pſona, & pro suo interesse admittitur, etiã si cõiuncta pſona, pro qua agit, nolit. d. l. patri pro filio. cũ gl. & ibi Bar. ff. de mino. & Abb. in c. corã. col. 1. in fi. de offi. deleg. Itẽ verũ, etiã si sit par cõiũctio ſm̃ Bal. & Phil. in c. postremo. de appel. Itẽ verũ etiã pro ignoratę qñ de mandato dubitatur, vel si cõstet de non mandato cũ cautione de rato. d. l. sed & hæ. in prin. & in l. non solũ. §. qui alieno. & ibi gl. ord. & doct. fl. de procur. & in d. l. exigendi. & doct. in l. 3. ff. solu. matr. Itẽ verũ, si velit, quia cõiunctus pro cõiuncto inuitus agere nõ cõpellitur. not. in c. ex parte. ſm̃ Bal. & doct. de appel. & vide Ale. in d. l. exigẽdi. in 3. notab. vbi ponit regulã affirmatiuã, & 11. notabiles limitationes, in quibus nõ admittitur. & Fel. in c. sunt & alij. de rescrip. & per Soci. consi. 235. incip. cum in præsenti consultatione. ver. circa secundam quæstionem. & consi. 254. vi sis & consideratis. vol. 2. Gab. Saray.

XLII.

1 Dominium hæreditatis, quam quis ecclesiæ, vel pio loco restituere rogatus est, transit, nulla hæreditatis facta re vel verbo restitutione.

1 NOt. q̃ si hæres rogat⁹ est hæreditatẽ restituere et ecclesiæ, vel alij pio loco, transit dominium in ecclesiã, vel in locum alium pium rerum hæreditariarum, nulla facta restitutione hæreditatis re vel verbo. casus est singularis in l. fi. C. de sacrosan. eccle. & Bart. in disꝑu. quæ incipit, filiũ adultũ testator instituit. col. 2. versi. soluti. Et sic limita

ri debẽt l. facta. & l. restituta. ff. ad Treb. & multa alia iura.

ANNOTATIO.

1 Fideicommissum quibus casibus transeat in fideicommissarium nulla facta restitutione?

2 Fideicommissarius non potest ꝓpria authoritate bona hæreditaria capere, alias priuatur iure suo.

3 Fideicommissarius quibus remedijs vti possit, vt per seipsum possessionem rerum hæreditariarũ capere possit sine vlla restitutione?

4 Licentia capiendi bona propria authoritate quando fideicõmissario à testatore data videatur?

5 Verbum, Liberè, quid significet?

6 Fideicommissarius si timet aliquod impedimentum sibi fieri in adipiscẽda possessione, potest implorare officium iudicis vt manu militari impedimenta remoueat.

7 Hæreditatis restitutio qua forma fiat?

1 Idẽ tenet † Bar. extẽdẽs q̃ dr̃ de ecclesia ad ciuitatẽ. ĩ repe. l. 1. C. de sacrosa. eccl. in 6. q. 5. q. prin. idẽ tenet Bal. in l. penul. col. fi. C. ad Trebel. Et idẽ Bal. in l. id q̃ pauperibus. in 17. q. C. de epiſc. & cler. Per. de Anc. & Imo. in c. cũ tibi. de testi. Imol. in l. Cẽturio. col. 20. ff. de vulg. & pup. Ale. in l. 1. §. sed quoties. ff. ad Trebel. Et ista opinio est cõis, vt dixit Iaſ. in d. l. fi. col. 3. ver. qd tenẽdũ. nu. 10. C. de sacrosa. eccle. & Corn. cõsi. 201. licet videat. col. 1. versi. respõderet. vol. 1. Cõtrariũ tũ tenuit Bal. sibi cõtrarius in d. l. fi. col. 4. ante finẽ, in vers. 2. Bar. disputãdo. C. de sacrosan. eccle. & ibi idẽ sequitur Fulg. col. fi. & Lud. Rom. in repe. auth. similiter. C. ad leg. Falc. in 2 1. speciali piæ causæ inter vltimas voluntates. vbi dicit mirãdũ esse, q̃ tãtus pater, quãtus fuit Bar. sic errauerit in intellectu d. l. fi. & idẽ Lud. Rom. in d. l. 1. §. sed & quoties. ff. ad Treb. & in hãc partẽ vſ inclinare Iaſ. in d. l. fi. col. 3. nu. 11. licet dicat, q̃ in iudicãdo esset fauẽdũ religioni. Cæteros casus, in qb⁹ fideicõmissum trãsit sine restitutione ĩ fideicõmissariũ, ponũt in l. pẽ. §. fi. & ibi Bar. C. ad Trebel. & ꝑ gl. in l. 1. §. res q̃. & in §. quoties. ff. ad Trebel. & ĩ d. l. restituta. & d. l. facta. ff. ad Treb. hic alleg. Adde

2 tũ, † q̃ licet fideicõmissarius ante restitutã hereditatẽ ius in re nõ habeat. d. l. facta. & d. l. restituta & ibi doct. & Paul. de Caſt. cõl. 131. viso pũcto. col. 4. vo. 1. nec ꝓpria authoritate possit bona hereditaria capere. l. Paulus. ff. ad Trebe. vbi Ale. & consi. 32. viso ꝓcessu. co. fi. versi. ꝓtercà dato. vo. 3. cũ alijs allegatis ꝑ Deci. cõl. 438. accuratè, vbi etiã tenet q̃ si ꝓpria authoritate fideicõmissarius capiat bona, priva

3 tur iure suo, ar. l. non ẽ dubiũ. C. de leg. Tñ l vt fideicõmissarius non indigeat restitutione, & vt ꝑ seipsum possessionẽ rerũ hæreditariarũ capere possit, remediũ est, q̃ ei ĩ testamẽto deſ licẽtia apprehẽdẽdi res ꝓpria authoritate, ſm Ang. & Ale. ĩ d. l. Paulus. ꝑ l. Titius. §. Lucius. ff. de le. 2. Qđ Iaſ. dicit esse signãdũ in repetitione l. nemo. ff. de le. 1. vbi di

4 cit † videri talẽ licẽtiã datã esse, si testator dixerit, bona libere deueniãt, qñ verbũ, Liberã, facit q̃ non oportet licẽtiã reqri. c. q̃ in ecclesiarũ. cũ ibi notatis ꝑ Bal. de cõstitu. c. de multa. cũ ibi notatis ꝑ Abb. de ꝓbẽd. Qđ cõfirmatur ex dictis ꝑ Barb. in cõsi. 40. clemẽtissimi. co. 13. li. 4. & Lau. Calc. cõsi. 3. q̃ dictus dñs. col. 2. Cautius tñ est, q̃ de† expressa licẽtia, vt tollaſ qstio voluntatis testatoris, nã pollet qs non abs re dubitare, an verbo illo, Liberè, intelligatur data potestas sibi ius dicẽdi; vt ꝑ Cuma. consi. 113. Ant. col. 3. Verbũ† . n. Liberè, nõ simpliciter accipiẽ, sed restringiẽ ad alias

5 leges de materia loquãtes. c. 2. de feud. iunctis notatis per Bar. in l. 1. §. ꝑmittitur. ff. de aqua quoti. & æsti. & ꝑ Decis. consi. 131. reuocatur. col. 2. Magis tñ placet opinio cõtraria qm̃ legatarius & fideicõmissarius non solũ qñ habet expẽsam licentiã à testatore, verũ etiã ex coniectura voluntatis possunt res accipẽ ꝓpria authoritate, ; vt patet ex allegatis

6 ꝑ Deci. cõl. 318. visa. col. 1. Et si fideicõmissarius † timeret aliqđ impedimẽtũ sibi fieri in adipiscẽda possessione possset implorare officiũ iudicis, vt manu militari impedimẽta remoueat, q̃ iudex facere debeat. ita tenet Bal. in cõsi. 234. veritas. vol. 3. ar. l. fi. ff. de offi. ꝓcur. Cęſa. & l. qbus diebus. ff. de cõdit & demõstr. & faciũt notata per Bal. & Ale. in l. si

super.

su.p.C.de transac.& tradit Io. Dilect. Duran.in trac.de ar-
7 te testādi.in tit.de substitutionib⁹.cautel.32. Qua aūt† forma fiat hereditatis restitutio, tradit Ioan.Pet.Ferra.in sua prac.in libello,quo agitur ex substitutione.in versi.ac per fideicōmissum.col.fi.ver.deinde q̄ritur,qua forma. G.Sa.

XLIII.

1 Dominiū ex cōtractu vēditionis,vel donationis specialiter ī ecclesiā ipso iure trāsfertur. Possessio tamē nō trāsfertur.
2 Dominium rerum hæreditariarum hæres adeundo acquirit, sed non possessionem,nisi eam de facto apprehendat.

1 NOt.ꝙ licet speciale sit in ecclesia, ꝙ† ex cōtractu venditionis & donationis trāsfertur in eā dominiū ipso iure.vt l.fi.C.de sacrosan. eccle. possessio tñ nō trāsfertur
2 Sicut etiā † videmus ꝙ hæres adeūdo hæreditatē acquirit dominium rerū hæreditariarum, sed nō possessionē, nisi de facto apprehendat.vt l.cum hæredes.in prin.ff. de acqui.pos.Et hanc regulā ponunt doct.in c.2.extra de consue.per illum tex.vbi à contrario sensu bene probatur. Et facit ad prædicta l.sciendum.& l.fi.ff.ex qui.cau.maio.

ANNOTATIO.

1 Possessio bonorum ingredientis monasterium sine apprehensione quando monasterio quæratur?
2 Possessio & dominium trāsfertur sine aliqua traditione ex titulo vniuersali quando accedit personæ,alias secus.

Cōtrariū tenuit Arc.in c.moderamine.16.q.1.& adde Card. & Imol.in d.c.2.de cōsue.& ꝙ notatur in c.in p̄sentia.de ꝓbatio.& ꝙ legitur,& notat̄ in l.si adoptauero.ff.de p̄car. Idē tñ ꝙ hic p Mat.tenet d.Abb.in c.2.de cōsue.& ibi Cano.cōiter.& Bar.in d.l.fi.C. de sacrosan.eccle. Bal.ī Marg. in ver.possessio.ver.8.& in l.fi.C. de rer.ꝑmu. & Inn.in d.
1 c.in p̄sentia.de ꝓbatio.Quod†tñ limitatur nō procedere in bonis ingrediētis monasteriū.Nā eorū possessio sine apprehensione monasterio q̄ritur,vt p Bar.in d.l. si adoptauero.& in l.q vniuersas.§. itē ꝙ à mari.ff. de acqui.poss. & p Bal.in auth.nisi rogati.in fi.C.ad Treb.& in auth.ingressi in 3.oppo.C.de sacrosan.eccl.vbi Ias.& in l.pen.§.cū aūt in fi.c.tit.& Bar.in auth.si qua mulier.col.pen.C.de sacrosan.eccle.& in l.hæreditas.C.de pact.cōuē. & aliqd p Ale. in l.3.in prin.ff.de acq.pos.adde gl.q̄ reputatur sing.in c.si qua mulier.19.q.vlti.Qđ est verū ꝺm oēs,qñ qs simpliciter dedicat personā suā monasterio. Idē si dedicaret personā cum bonis. Si vero quis expresse dedicaret se & bona sua monasterio, tūc nec possessio,nec dominiū acquireretur ecclesiæ sine traditione.ista fuit singularis limitatio d. Anr.de But.in com.c.fi.col.5.de causa pos.& propriet.quā refert Aret.in d.ca.in p̄sentia.in 2.col.de ꝓba. Et sequitur Ias.in d.auth.ingressi.col.10.nu.30.ver.ego teneo.adducēs pro ea optimā rōnē,videlicet, nā ꝙ dominiū & possessio bonorū tranferatur ipso iure in monasteriū absque traditione,nō est speciale in ecclesia,imò est generale in oībus:
2 †quia ex titulo vniuersali,qñ accedit p̄sonæ, trāsfertur dominiū & possessio sine aliqua traditiōe d.l.si adoptauero.l. 1.& 2.ff.pro socio.Sed ex solo titulo quantūcunq; vniuersali,si nō accedit ꝑsonæ,nō trāsfertur dominiū neq; possessio sine traditione.l.qui tibi hæreditatē vendidit.& ibi Bal. not.C.de his q à non do.manu.& l.qui tibi.C.de hære.vel act.vēdi.& est gl.ap.ꝓbata in l. 1.in ver.vniuersæ.& ibi Bar. ff.de vsucap.pro doct. Vnde qñ qs dedicat monasterio se simpliciter,bona venirēt in cōsequētiā ꝑsonæ, quo fit, vt ex isto titulo vniuersali accedēte p̄sonæ trāsferatur dominiū,& possessio ī ecclesiā sine traditione d.l.si adoptauero. Sed qñ qs dedicat exp̄sse se & bona,tūc bona nō veniūt in cōsequētiā personæ,sed veniūt principaliter propter se,ꝓpter copulā,Et,vt voluit Bar.& alij in dicta auth.ingressi. Cum ergo isto casu bona veniant de per se,& principaliter succedit secunda regula, quod ex titulo quantumcunque vniuersali, quando non accedit personæ,nunquam transfertur dominium,neque possessio sine traditione. Ga.Sa.

XLIIII.

1 Ecclesiæ gaudent fauoribus concessis minoribus 25.annis,cū illis æquiparentur.& in addit.nu.3.& 16.
2 Curatoris bona sunt tacitè obligata minori.
3 Rectoris ecclesiæ bona sunt tacitè obligata ecclesiæ pro mala administratione.
4 Sētētia lata cōtra minores dolo aduersarij est ipso iure nulla
5 Sententia lata contra minores indefensos. siue non habeant. curatorē,siue habeant,& recuset eos defendere nō valet.
6 Sētētia lata cōtra ecclesiā p̄latū habentē, licet eā defendere negligentem,valet.Sed si rectore careat, sententia est nulla.

1 NOta,ꝙ ecclesiæ gaudēt† fauoribus cōcessis minoribus 25.annis,cū illis æquiparētur,vt l.orphanotrophos. C. de epis.& cle.& ī c.auditis.extra de ī integ.resti.& de hoc est bona gl.Insti.de act.§.itē mixta.in ver.iudiciū.Cōcordat gl.16.q.1.c.similiter.& c.ex literis. extrà de pig. vbi te-
2 nēt,†ꝙ sicut bona curatoris sunt tacitè obligata minori,vt
3 l.ꝓ officio.C.de admi.tut.† ita & bona rectoris ecclesiæ sunt tacitè obligata ecclesię ꝓ mala administratione. Qđ est notādū propter multos fauores,quos habēt minores,
4 & maximè ꝓpter illud,ꝙ lata† sentētia cōtra minores dolo aduersarij ē ipso iure nulla, vt C.si ex fal.alleg.p totum. not.Bart.in l.pe.ff.de iusti.& iure.& in l.si is ad quem.ff.de acq.hære.Sed ista regula fallit in vno casu,qm̄ videmus,ꝙ
5 †sentētia lata contra minores indefensos,siue nō habeant curatorē,siue habeant,& recuset eos defendere, nō valet, vt l.cū & minores. & ibi no.C.si aduer.rē iud. & l.contra
6 pupillū.& l.acta.& l.fi.ff.de re iud.Sed†sentētia lata contra ecclesiā habētē p̄latū,indefensam,valet,vt in c.ꝑut. & in c.fi.extra de dolo & cōtu.& in c.cum ex literis. in fi.extra de in integ.restitu.Sed si careat rectore,& sic vacet ecclesia tunc sententia est nulla,vt in c.fi.extra ne sede vacā.Et hoc nota,quia à paucis tactum est.

ANNOTATIO.

1 Sentētia lata cōtra minorē habentē curatorē quādo valeat?
2 Opinio illa est tenenda,quæ fauet validitati sentētiæ.
4 Mora re ipsa intelligitur fieri minoribus & ecclesiis.
5 Sententia lata contra ecclesiam indefensam à prælato ,an & quando valeat?
6 Prælati bona esse obligata ecclesiæ pro mala administratione prælati nullus textus probat.
7 Bona conductorum vectigalium fisco sunt tacitè obligata.
8 Prælati an teneantur de rebus ecclesiæ inuentarium conficere,& rationem reddere?
9 Tutor in multis casibus differt à prælato.& nu.sequen.
10 Tutor mō p̄ōt cōstituere procuratorē ante litem contestatam.
11 Tutor nō vtitur bonis pupilli p̄latus verò vtit̄ bonis ecclesiæ.
12 Prælatus potest sustentare suos consanguineos pauperes de bonis ecclesiæ:tutor vero nequaquam.
13 Expensæ à prælato factæ probantur per sacramētum prælati.
14 Tutor potest inducere testatorem ad sibi relinquendum id, quod pupillo relinquere volebat.
15 Prælatus vtrum possit inducere testatorem ad relinquēdum sibi potius quam ecclesiæ?
17 Sententia lata in prima instantia cōtra minores indefensos non valet:Secus si lata fuerit in causa appellationis.

Eādē opinionē tenuit idē Matthesil.in eius lectura in l.si p̄ses.col.1.vers.an aūt.C.qūo & quan.iud.per hæc verba,videlicet, *An aūt ista gl.habeat locū,quādo tutor , vel curator fuit p̄sens,& defendit vsq; ad litē cōtestatā,sed postea fuit cōtumax?Videtur ꝙ sic, qa hæc glo.loquitur indistinctè,& quia æquiparat tutorē esse mortuū,& tutorē nolle defēdere. Cōtrariū tamē tenet gl.in dicta l.cū & minores. Sed cōiter doct. di-*
1 *cunt,ꝙ† aut tutor,vel curator astitit toti processui, excepta sentētia,& tūc valet sentētia.Quandoq; noluit adesse in processu causæ,& tunc sentētia sit nulla ipso iure, & etiā processus factus contra minorē indefensum,vt hic,& l.acta.§.fi.& l.cōtra.ff.de re iud.Textus.n.loquūtur de minoribus indefensis:sed indefensi nō possunt dici illi,quorū tutor, vel curator fuit p̄sens vsq; ad conclusionē in causa,seu vsq; ad liquidationē negotij.Et hāc opinionē tenet Bar.in dicta l.cū & minores & ī d.l.cōtra & do.Bar.de Sali.in hac lege. Quidā tamē dixerunt,ꝙ licet ꝓcessus factus cōtra tutorē, vel curatorē, eo p̄sente valeat, sn̄ia tamē lata in eius cōtumaciā erit nulla in*
2 *p̄iudiciū minorū.Sed prima opinio est verior,p̄sertim † quia in dubio debet teneri illa opinio,ꝙ sn̄ia valeat potius,q̄ cōtrà l.quoties in stipulationib.ff.de verb.obli.cū similib.In gl. ea.in fi. Dic,cū ista gl.p transeūt Legistæ hic.Sed aduerte, quia glo. loquitur solū in ecclesia viduata,& sic vacāte p̄lato, & optimè dicit,& ꝑ ea est casus in c.fi. extra ne sede vacan.Quid aūt sit in ecclesia habēte Rectorē,qui nō defendit cām ecclesiæ?Videtur prima facie idē,ac si ecclesia esset viduata,sicut*
3 *suprà dictum est in minoribus:Ecclesiæ† autē parificātur minoribus l.orphanotrophos.C.de episco.& cler.& in c. auditis. de in integ.resti.Et notat.gl.Insti.de actio.§. itē mixta & In-*
4 *no.in c.pen.extrà de loc.vbi volūt,ꝙ† sicut minoribus intelligitur fieri mora re ipsa,vt in l.minorū.suprà in quibus cau.in integrū resti.nō est necesse ita intelligatur fieri ecclesiis. Ad hoc etiā fecit gl.16.q.1.c.similiter & in c.ex literis.extrà de pigno. q̄ volunt ꝙ sicut bona tutorū,vel curatorū sunt tacitè obligata minoribus ꝓ mala administratione.l.ꝓ officio.C.de administr.tutor.ita etiā bona p̄latorū ecclesiis: Tamen sub dubio*
5 *fortè credo cōtrariū,†ꝙ valeat sn̄ia lata cōtra ecclesiā in defensam à p̄lato,si lis fuit cōtestata cū p̄lato,vel etiā si p̄latus nunq̄ affuit cāæ,in casibus,in quibus nō requiritur litis cōtestatio,per c.prout.& c.fi.extrà de dolo.& ca.cū olim. extrà de test.& c.tā ex literis.in fi.extrà de in integ.rest.cū multis similibus.Et fortè hoc æquitas canonica induxit, ne detur materia p̄latis perseuerādi in cōtumacia,& vexādi aduersarios laboribus,& sumptibus.Cogitabitis tamen.* Hactenus Mat-
6 thesilanus in dicta l.si p̄ses.Nullus tñ textus † expresse ꝓbat hāc cōclusionē,ꝙ bona p̄lati sint tacitè obligata ecclesiæ ꝓ mala administratione,sed de hoc est bona gl.in d.c. ex literis.de pigno.& ibi do.Ab.nu.11.in 2.notab. Sed ꝑ
7 æquiparationē ecclesiæ & minoris cōprobat̄.Idem† videmus in fisco,quia bona cōductorum vectigalium ei sunt tacitè obligata.l.semp.§.diuus.ff.de iure immun. ergo & bona p̄lati,qui quasi cōtrahit cū ecclesia,acceptādo p̄laturā.c.nisi de renū.Et ex hoc infert̄, ꝙ ecclesia poterit agere cōtra tertiū possessorē, sicut agit etiā mulier pro dote, vt per glossam in dicto c.ex literis.Secūdò infert̄ ex hoc,
8 †quòd ipsi p̄lati teneātur inuētariū conficere, & rōnē reddere,de quo est glossa in c.qualiter & qñ.2.de accusatio. in gl.incipiēte,sed qualiter.& ꝑ Alexand. in addit. ad Bar.in l.nulli licere.C.de episc.& clericis.Quāuis autē in multis casibus p̄latus ecclesiæ, & tutor pupilli in iure æquiparen-
9 tur:Attñ multi† sunt casus,in quibus tutor differt à p̄lato, vt est gl.in c.quia epi.5.q.3.Et primo,quia tutor non p̄ōt
10 †cōstituere ꝓcuratorē ante litē cōtestatā. Secus in p̄lato, ita notatur in c.petitio.de ꝓcura.& notatur in l.1.C.de bonis mater.Secundò,quia tutor est t̄ꝑalis,Insti.quibus modis tute.finit.in princ.Prælatus verò est ꝑpetuus.c.si con-
11 stiterit.de accusa.Tertiò,†qa tutor nō vtitur bonis pupilli, sed p̄latus vtit̄ bonis ecclesiæ, gl.in c.p̄senti.de officio ordinar.in sexto.Quartò, p̄latus habet liberā administrationē, glo. est in c.is cui.de elec.in sexto. Secus in tutore.
12 Itē p̄latus p̄ōt sustētare suos consanguineos pauperes de bonis ecclesiæ,c.1.de cohabitatione clericor.& mulierū. Tutor verò nō.l.à tutorib.ff.administr.tutor. Itē tutor tenetur reddere rōnē tutela finita.l.aduersus.C. de adminis. tutor. Sed p̄latus tenetur reddere rōnē qñ est suspectus, vel qñ superiori v̄r.Et est rō,quia p̄latus est ꝑpetuus. 8.q. 1.c.apostolica.Secus in tutore.Itē tutor velle probare expensas,quas dicit se fecisse.l.sumptus.quæ ibi no.Bal.C.de
13 admi.tut.Sed† in prælato sufficit sacramētū, ita dixit glo.
14 elegans in c.qualiter & quando.2. de accus. Item † tutor potest blando sermone inducere testatorē ad relinquēdū sibi illud,ꝙ volebat relinquere pupillo.gl.est ī l.qcqd.C. de arbitr.tut.& ē alia gl.in l.pupillorū.C.de admi.tut.Sed nō est sic in p̄lato.gl.est in c.qcunq;.12. q.4.Licet solēnis doct.do.Pet.de Anc.aliter videat̄ sentire in c.2.de pecul.
15 cler.ibi.n.tāgit istam q̄st.vtrū.p̄latus possit inducere testatorem ad relinquendū sibi potius, quā eccles.& remittit se ad gl.in d.l.quicquid.& glos.ibi ponit opin.& Mar. Sylli.tenet contra gl.ibi,quem refert ibi Cyn.& Salic.Et finaliter dicunt,quòd aut tutor induxit blādo sermone testatorē ad reliquēdū sibi, & tūc p̄ōt. Aut dolo vel fraude, & tunc non p̄ōt.Et hanc distinctionem retulit Io.And. in addi.Specul.in tit.de iudic.§.& generalia.versi.sed opponit.in addit.q̄ incip.p̄allegata l.qcqd.Sed in veritate gl. in d.ca.qcunq;. dicit idem in tutore,quod in p̄lato.& hoc videt̄ æqus.& pulchrè ꝑ do.And.Barb.in trac.de p̄st.Car. in 3.q.1.partis nu.28.ver.sed si cōtra p̄dicta.& ꝑ Felin.ī c. cùm de putati.in ver.quando p̄latus æquiparetur tutori.
16 nu.10.de iudi. Multa tamen† in materia æqparationis minoris & ecclesię.vide per Nicol.Euer.in locis legalibus,in 30.loco,de minoribus ad ecclesiā.Et per Rom.sing.117. tu habes.& aliqd ꝑ Ang.Aret.Instit.de auth.tut.in prin.
17 nu.3.Inquantum† verò subdit, quòd sententia lata contra minores indefensos nō valet, Dic id ꝓcedere ī prima instantia,secus in sentētia lata in causa appellationis, vt ꝑ Bar.in l.alienā.C.de ꝓcur.Et ibi melius ꝑ Bal.ꝑ l.p̄ses.C. quomo.& quan.iud.Et plenè ꝑ Alex.in d.l.contra pupillum.in prin.nu.6.ff.de re iud.de quo tamen multa scribit Guido Papæ decis.Grationo p.494.sententia lata. Ga.Sa.

XLV.

1 Tempus & locus non sunt de substantia in scriptura priuata,secus in publica.& in addit.nu.1.

1 NOta,† quòd tempus & locus non sunt de substantia in priuata scriptura,vt in l.cum tabernam.§.idem q̄siit.ff.de pig.Sed in publica est de substantia, vt in l.optimam.C.de contrah.& com.stip.& in c.quoniam contra falsum.de proba.Sed primum debet limitari contra scribentē,vel eius hæredem.Secus si cōtra aliū, vt not. Inno. & domin. Anton.in c.inter dilectos. de fide instrumen.

ANNOTATIO.

1 Scriptura priuata vtrū requirat diem & locum? Et quid de publica?

1 Vtrum scriptura† priuata requirat diē & locum? Dicēdū est,quod quò ad substantiā obligationis vel cōtractus nō requiritur dies, neque locus.ita intelligitur.d.§.idē.q̄siit. & declarat Cy.in d.l. optimam. Quò etiā ad probationē debiti nō reqritur dies,neque locus,vt in l.Publia.in fi.ff. depo.Quò autem ad ꝓbādum prioritatem,vel posterioritatem tēporis requiritur dies,qa aliter apparere nō potest ista est distinctio no.Ang.in §.si qs.in authē. de īstru. cautel.& fid.vbi etiā subdit casum singularē, in quo dies & locus est de substātia scripturæ priuatę.s.in legitimatione filiorum naturalem, in qua scriptura priuata reqritur dies & locus.& allegat casum in §.quātū verò.in authēt. quib.mo.natu.effi.legit.& refert & seqtur Lāfrā.de Oria. c.quoniam contra.in ver.instrumentorum productiones. in fine.nu.84.extrà de probatio.& per Alex.in consi.70. vol.1.& consil.179.vol.2.& consi.15.& 76.vol.3.& consi.132.vol.4.Andr.Tiraquel.in tractat.de retractat.conuentio.§.1.in gl.7.num.50.cum sequent.Andr.de Isernia in c.1.de prohibit.feud.alienat.per Lothar.col.5.in vsibus feud.Et vide Roma.singula 238.tu scis quòd instrumentum & ibi dixi,vbi ponit,quòd instrumentum non probat,si in eo desit dies & locus,nisi probetur eos in originali deesse.Et eundem in consili.165.liber registri, & per Lanfran.in d.loco nu.57.& latè per Deci.post Alexan.in auth.si quis in aliquo.in 6.sal.C.de edē.& in cap.cùm causam.4.fallentia post Felin.de proba.Et Hipp.de Marsi.in rub.de probatio.col.48. Gabr.Saray.

XLVI.

1 Vendere aliud est,aliud promissio de vendendo,ex quo simplici pacto,vt ex pacto nudo,non oritur actio.
2 Actio stricti iuris oritur ex stipulatione de vendendo:sed ex pacto simplici actio bonæ fidei.
3 Venditio quando fit per stipulationem prout quando fit instrumentum publicum,actio bonæ fidei empti, & venditi, & stricti iuris ex stipulatione oritur.

NOta,quòd aliud est vendere,aliud est † promittere vẽ dere,& sic ex simplici pacto de vẽdendo non oritur actio,vt ex pacto nudo. Itẽ ex stipulatione, de vẽdendo orit solũ actio stricti iuris, sed ex simplici pacto vẽditionis oritur actio bonæ fidei. Item † vbi vẽditio fit per stipulationẽ, put cõiter fit hodie, qñ fit instrumẽtũ publicum oriuntur duæ actiones, s. bonæ fidei empti & venditi. Itẽ stricti iuris ex stipulatione oritur, ꝓbatur in l. bonæ fidei. ℞m Iaco. Butr. ff. de eo quod certo loco. & notat do. Fran. de Rampo. in repe. l. fi. ff. de conditio. ob causam.

ADDITIO.

No. quòd aliud, &c. Ad istud vide glo. quam no. ibi Abb. & Paul. de Cas. in l. in bonæ fidei. ff. de eo quod cer. loc. vbi vide Magil. meum. co. 2. plenè loquẽtẽ. adde etiã Ale. cons. 215. incip. viso themate suprà, & his quæ copiosè scripta sunt in 2. co. Are. consi. 18. incip. animaduertis. in primo dubiorum: nam promissio de vendendo nõ est venditio.

ANNOTATIO.

Hoc idẽ ponit, & infinita similia ad hoc ꝓpositum cõgerit And. Tiraq. in trac. de retractu cõuẽtio. in fi. operis n. 32. vsq; ad nu. 58. & Ant. Cors. in nu. 289. inc. statutũ loquens in vẽdẽte. & Nic. Boer. decis. 3. inci. dico q hæc q. in prin. & decis. 49. inci. & ꝑsuppono. nu. 4. & 5. & latè post oẽs d. Caro. Mol. in 2. parte cõmẽtariorũ in consuetudi. Parisiẽ. in §. 55. in gl. 1. nu. 81. Ale. in l. iuris gẽtiũ. co. pe. ff. de pactis. Imo. in l. ædib. §. 1. co. 1. ff. de dona. Galia. in rub. ff. de ver. obl. in 4. q. Are. cons. 28. Purpura. in l. 1. nu. 65. ff. de iur. om. iud. ꝙ est tenẽdũ, licet Fortunius Garzia in l. legitima. in 2. co. & in d. l. iurisgẽtiũ. nu. 31. ff. de pactis. teneat cõtrariũ & tradit Pe. Dueñas in re. 19. inc. actio oritur ex pacto nudo. in 1. limitatione. & latè Hip. de Marsi. sing. 469. dixit ꝓ fecto. & vide quæ dixi supra no. 27. nota qd si promitto.

XLVII.

1 *Actiones, q̃ oriũtur ex maleficio, vel quasi, non videntur nasci ex obligatione naturali, vel gentiũ, sed tãtùm ex ciuili, vel prætoria, si illæ actiones ad meram pœnam dentur.*
2 *Iure naturali, diuino, vel gentium quis ad meram pœnam ad uersario applicandam non tenetur.*
3 *Actio vti ex delicto datur ad restitutionem rei iniustè ablatæ, vel ad emendam damni dati per dolum, vel latam culpam illa ex obligatione naturali, tam de iure diuino, quàm gentium oritur.*

1 NOta. quòd actiones, q̃ oriũtur † ex maleficio vel quasi, nõ videtur nasci ex obligatione naturali, seu iure gẽtium, sed solũ ex ciuili, vel ꝓtoria, vt est gl. singularis Insti. de iure natur. gẽt. & ciuil. §. ius autẽ. in vers. penu. Sed illa gl. debet restringi actionibus, quæ dãtur ad merã pœnã
2 ex parte agentis, vel rei: & hoc iõ, quia † de iure naturali, & diuino, vel gẽtium, nõ tenetur quis ad merã pœnã applicãdã aduersario. 12. q. 2. ca. fraternitatis. & suprà dictum est
3 notabil. 23. Sed † vbi ex delicto datur actio ad restitutionẽ rei iniustè ablatæ, vel ad emendam damni illati per dolũ, vel latã culpã, tunc illa actio oritur ex obligatione naturali, videlicet, tàm de iure diuino, quàm gentium: nam ad talem restitutionem, vel emendam quis tenetur). 1. ff. de furtis. Et sic debet intelligi quod no. Bart. ibi. & Instit. de obligat. quæ ex delict. nasc. Et sic debet restringi dictum Barto. in l. ex hoc iure. colum. fi. ff. de iustitia & iure.

ADDITIO.

No. quòd actiones, &c. in fi. Adde qd idẽ tenet Bal. in l. post decisionem. C. de fur. & in auth. ad hæc. C. de vsu. Io. Fab. in d. §. ius autẽ. Insti. de iure na. Fulg. & Bal. in l. ex hoc iure hic alle. vbi etiã Mag. meus Ias. in vlti. col. & plenius in §. sed istæ. co. 27. Insti. de actio. Plenè etiã per Felin. in c. 1. in 21. colum. & tribus seq. de consti. Panor. in prin. decret. in nigro, in 2. co. Ang. cons. 42. inci. Fratres Seruorũ. in fi. vbi dicit, quòd & ecclesia in foro conscientiæ potest pœnam conuentionalẽ petere quoties concurrit cum interesse, vt ibi. Et de ista materia conscientiæ habetur etiã per Cano. in c. 1. de dolo & contuma. & per Bal. in l. iubemus. §. sanè. 1. post princ. C. de sacrosanctis ecclesijs.

ANNOTATIO.

1 *Punitio delictorum fuit inuenta de iure gentium. Sed nominationes, & specificationes delictorum, & pœnæ sunt de iure ciuili inuentæ, & limitatæ.*
2 *Obligatio naturalis an ex delicto oriatur.*

Idẽ tenet Ale. tacito tñ authore in apost. ad Bar. in d. l. ex hoc iure. col. fi. circa med. ff. de iustitia & iure. Et ibi sequitur Do. Ias. co. fi. nu. 75. ver. extra gl. q̃rit. & Bar. in l. nõ solũ. §. 1. ff. de iniur. & Bal. & Ful. in d. l. ex hoc iure. Et adde ꝙ di
1 xit Sali. in d. l. ex hoc iure, ꝙ punitio † delictorum fuit inuẽta de iure gentiũ, sed nominationes, & specificationes delictorum, pœnæ sunt de iure ciuili inuẽtæ, & limitatę. Et
2 tan naturalis obligatio posit ex delicto oriri? tradit ꝙ sic idẽ Sali. in loco ꝑalle. quẽ refert & sequitur Ang. Are. in d. §. ius autem gentium. nu. 7. Insti. de iure natu. gent. & ciuili. Vide tũ Albe. qui contrarium in hoc tenere videtur in l. frater à fratre. nu. 19. ff. de condi. indeb. Gab. Sar.

XLVIII.

1 *Pœna arbitraria, vbi pro aliquo delicto imponitur, potest imponi pœna vsque ad mortem inclusiuè.*
2 *Iudex, cuius arbitrio pœna venit imponẽda, si arbitretur, ꝙ maior pœna, q̃ sit solita, imponatur, si de consuetudine appareat, dicitur grauare, & malè facere, nisi faciat ex cã.*

1 NOta, † ꝙ vbi ꝓ aliquo delicto imponit ꝑna arbitraria põt imponi pœna vsq; ad mortẽ inclusiuè. glo. est
2 Insti. de iniur. §. in summa. Si tñ iudex arbitrat, ꝙ impona tur maior pœna, q̃ sit tolita imponi, vbi de consuetudine appareat, dr grauare, & malè facere, nisi faciat ex causa. l. hodie. ff. de pœ. & no. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infam. & in l. pe. §. iad crimen. ff. de pub. iud.

ANNOTATIO.

1 *Iudicis arbitrium in criminalibus, an & quando possit se extendere vsque ad mortem?*
2 *Iudex secundum qualitatem facti & personarum in criminalibus aliter debet arbitrari.*
3 *Delicti qualitas si nõ suadeat imponi pœnã mortis, & iudex cuius arbitrio pœna venit imponẽda, eã fuerit arbitratus poterit appellari, & peti, ꝙ reducat ad arbitriũ boni viri,*
4 *Appellari licet à pœna legis non posit, tamen à declaratione pœnæ à iudice facta poterit appellari.*

Placèt in hoc distinctio. Io. de Imo. in l. 2. in ver. quid autem si in aliquo casu pœna. ff. de pub. iud. vbi dicit, quòd qñq;
1 lex vel statutum dicit, quòd † pœna sit arbitrio iudicis, & vsque ad pœnã mortis, & tunc dicit clarum esse, ꝙ iudicis arbitrium põt se extendere vsque ad mortem. l. sacrilegij. §. sunt quædam. vbi casus. ff. de var. extraord. cri. facit l. lex Iulia. §. hodie. ff. ad legẽ Iul. reper. Q̃nque expresè dicit, quòd sit in arbitrio iudicis, dũmodo nõ se extẽdat ad pœnã mortis, & tunc clarũ est, ꝙ illã imponere nõ potest, vt probat apertè in l. i. ff. de fur. & no. Bar. in l. 1. §. effracto res. & §. fi. ff. effractor. expil. & in l. 3. §. fi. ff. de crim. stellio. Q̃nq; dicit expresè, ꝙ sit in arbitrio iudicis simpliciter, & tunc vſ, ꝙ tanquã vir bonus debeat arbitrari: ar. l. vir bonus. & ꝙ ibi no. gl. & Bar. ff. iud. sol. & qd̃ no. gl. & Bar. in l. si qua pœna. ff. de ver. si. & gl. in c. super his. in ver. arbitriũ.
2 & in ver. astringẽdo. de accus. & ibi Doct. Et sic patet, † qd̃ iud: ex ℞m qualitatẽ facti & ꝓnarũ aliter debet arbitrari: arg. eius ꝙ habetur in c. sicut dignũ de homic. & in d. §.
3 sunt quædã. Ex q̃bus inferẽ q̃ † si qualitas facti non suadet imponi pœnã mortis, & iudex eã fuerit arbitratus, quòd põt appellari, vel peti, quòd reducatur arbitriũ boni viri, vt no. gl. in sing. in d. c. iuꝑ his. & no. gl. & Bar. in d. l. si qua pœna. Et facit quod no. Bar. in l. fin. ff. de appe. recip. & ibi Ang. Are. & in §. in summa. nu. 2. Inst. de inju. & Ro. sing.
4 216. à pœna legis. qui dicit, † quòd licet à pœna legis non posit appellari. d. l. si qua pœna. ff. de verb. sign. tñ à declaratione pœnæ à iudice facta poterit appellari, ꝑ gl. sing. in c. cupientes. §. sed si ꝑ viginti. in ver. priuatos. de elect. in 6. Et sequit Abb. in c. peruenit. de app. Feli. in c. cùm non ab homine. co. fi. de iud. Hipp. de Marsi. in l. 1. co. 24. C. de raptu virg. Lud. Carrer. in repe. l. 2. C. quorum app. non reci.

Et vi-

Et vide latè per Hip. de Marsi. in l. quæstionis modũ. per totum. ff. de quæstio. & in practica in §. constante. nu. 29. & seq. & in §. diligenter. nu. 24. & seq. Gab. Saray.

XLIX.

1 *Vsurarij hodie sunt infames ipso iure infamia ciuili. & in addit. numero. 1.*
2 *Vsuræ indistinctè sunt prohibitæ de iure Canonico, & dicens contrarium, vt hæreticus potest puniri.*
3 *Testamentum fratris instituentis vsurarium, potest per querelam inofficiosi à fratre rumpi, & in addit. nu. 1.*

1 NOt. quod † oes vsurarij sunt infames hodie ipso iure infamia ciuili. l. improbũ. C. ex q. caus. infa. & ibi not. per Bar. Hæc. n. cõis regula est, quod quicquid per ius ciuile est statutum cõtra extorquẽtes vsuras vsurarũ, vel ex torquentes vsuras vltra metã ꝑfixã, de qua in l. eos. C. de vsu hodie habet locũ in quocũq; extorquẽte vsuras: cum
2 † vsuræ indistinctè sint ꝓhibitæ de iure Diuino, & Canonico: Adeò ꝙ si qs diceret cõtrariũ, posset puniri vt hæreticus, vt in cle. 1. de vsu. Et ex hoc sequit, ꝙ si frater meꝰ instituereꝰ hæredẽ vsurariũ, possum rúpere eius testamẽtũ ꝑ querelã inofficiosi testamẽti. vt Insti. de inof. test. §. fororꝰ. & C. de inof. testa. l. fratres. Et sic de facto cõsuluit, & obtinuit do. Ant. de But. vt ipse refert in c. Rayn. de tes.

ADDITIO.

Nota, quòd omnes, &c. Ad istud vide infrà no. antep. & Bal. cons. 340. in fi. inci. quæritur an frater. in prima parte.

ANNOTATIO.

1 *Vsurarius dicitur infamis, & turpis personа: vnde si hæres à fratre instituatur, datur fratri ꝑterito querela inofficiosi.*
2 *Meretrix coniuncta, potest instituì, licet sit turpis persona excluso fratre nec datur querela inofficiosi.*
3 *Vxorem habens, & concubinam dicitur turpis persona, ad hoc vt instituì non possit excluso fratre.*
4 *Iniuriosa verba prolata à patre, vel à iudice diffinitiuè faciũt quẽ infamem infamia saltem facti, & faciunt repelli à dignitate testimonio, & ab institutione excluso fratre.*
5 *Matrimonij violatores sunt publicè excommunicati.*
6 *Clausula codicillaris inserta in testamento fratris instituentis turpem personam, an operetur, vt soror videatur grauata de restituendo hæreditatem per fideicommissum illi turpi personæ hæredi instituta?*
7 *Vsurarius pœnitens, & vsuras restituens, famam recuperat.*
8 *Filius pœnitens ingratitudinis commissæ viuo patre, non pot exhæredari.*
9 *Dispositio cap. quanquam. de vsu. li. 6. an procedat etiã in eo, qui amplius vsuras non exercet?*
10 *Hæreticus, est & pro hæretico puniri pot, qui pertinaciter diceret, & affirmaret vsuras etiam in vno nũmo inter Christianos esse permissas. Secus si lapsu linguæ, vel loco id diceret: tunc enim tantum extraordinariè punitur.*
11 *Consuetudines, & statuta permittentia vsuras etiam in vno nummo cassantur: nec Papa in hoc dispensare potest.*
12 *Hæresis ne sit affirmare vsuras esse permissas inter Iudæos, vel inter Iudæos & Christianos?*
13 *Vsuras cum Christianis exercere Iudeis licet ex dispensatione Papæ.*
14 *Hosti ad hostem licet fœnerari.*
15 *Iudæo licet errare in fide & sacramentis ecclesiæ.*
16 *Vsuræ exigi possunt ab inimico fidei, cui nocere possumus.*
17 *Vsuræ in quibus casibus sunt permissæ.*

Idẽ tenet Ias. in d. l. fratres. nu. 18. C. de inof. test. & Barb. latius
1 in d. c. Rayn. circa 10. char. Et rõ est, qa † vsurarius dr infamis, & turpis persona, vnde si hæres à fratre instituatur, datur fratri ꝑterito querela inofficiosi: quod est in oĩ persona turpi instituta gñale. vt per Gul. Bened. latè in d. ca. Rayn. in prin. nu. 28. Io. Ber. dicit in trac. fal. reg. 390. inci. querela. Suares in repe. l. qñ in prioríb. fol. 4. nu. 12. C. de inofficiosi. test. Did. Seg. in rep. l. cũ patronus. nu. 44. ff. de le. 2. Hip. de Marsi. in l. diuus Adrian. ff. ad le. Cor. de fic. vbi ipse Hip. limitat d. l. fratres. C. de inof. testa. nõ habere locũ.
2 † instituta meretrice coniuncta, q̃ potest instituì, licet sit
3 turpis persona excluso fratre. Et notandum est, quod scribit Deci. cons. 530. ꝙ quilibet habet vxorẽ, & concubinã, dr turpis ꝑsona, ad hoc vt institui nõ possit excluso fratre, & hoc ꝓbatur, qa est infamis, vt tradit Io. Lup. in repetitione c. per vestras. §. 18. nu. 25. fol. 67. co. 3. Facit quod notat Pau. de Cast. in l. quid ergo. §. q̃tum. ff. de his qui notã. infa
4 mia. vbi dicit, ꝙ verba iniuriosa † ꝓlata à patre vel à iudice, diffinitiuè faciunt quẽ infamẽ infamia saltẽ facti, & faciũt repelli à dignitate, vel testimonio, & etiã ab institutione repellitur, tanquã turpis ꝑsona instituta à fratre, sed si est talis cõiugatus, vt suprà ꝓbatũ est, ergo, &c. Pro hoc etiã facit gl. in l. nullã. in ver. infamiã. C. ex qui cau. infa. irrog. & in l. mulier. in verb. ꝑsonã. C. de ꝑsõis. Et tales vio-
5 latores † matrimonij sunt publicè excõicati, vt tenet Ang. de Cla. in summa, in ver. infamia. q. 3. Et vide q̃ tradit Frã.
6 Crẽ. sing. 911. tu scis, ꝙ fideicõmissum. vbi no. tan clausula codicillaris inserta in testõ frat ris instituẽtis turpẽ personã, operet, vt soror videat grauata de restituẽdo hæredita tẽ ꝑ fideicõmissum illi turpi ꝑsonæ hæredi institutæ. Sed redeundo ad ꝓpositũ Mar. hic de vsurario instituto, dic,
7 ꝙ hoc nõ ꝓcedit, qñ vsurarium † ia pœnituisset prioris vitæ, qa si vsuras restituit, vel saltẽ soleniter cauit, fama recuperat, vt dicit Bald. in l. Cassius. colum. fin. ante fi. ff. de fenator. & sequit idẽ Mat. in sing. 196. no. ꝙ vsurarij. & Fel. in c. 1. co. 12. ver. limita 8. de prob. vbi addit, ꝙ tñ semper remanet suspicio fraudis. Et ꝑ hac limitatione facit ꝙ dixit Ale. in l. 1. in 14. co. vers. ex his infero duo notabilia. ff.
8 sol. matr. quòd sit filius cõmisit ingratitudinẽ, per quã põt exhæredari, si pñam ante testũ viuo patre agat, non põt exhæredari, ꝙ etiã summè cõmẽdat Ias. in authẽ. nõ licet. in 1. co. C. de libe. ꝑter. & in l. in arenã. ante fi. C. de inoffi. testa. & tradit Cat. Cotta in memora. in ver. filius fa. qui
9 à patre. circa med. Hinc etiã dubitatur † an dispositio c. quã quã. de vsur. li. 6. ꝓcedat etiã in eo, qui amplius vsurã non exercet, de quo per Ang. in q. Atlẽsis miles. in 12. q. in 17. co. qui concludit ꝙ sic. & sequitur eũ Io. de Ana. vt refert Fel. in d. c. 1. co. 12. qui aliter tenet secutus sing. dictũ Bal. in rub. C. de vsur. in ver. 2. quæro, dicit constitutio, & tradit Cate. Cotta in memor. in ver. Vsurarij hodie. Et inquantũ
10 hic dr, quòd † vt hæreticus puniri possit, q̃ affirmaret vsuras esse ꝑmissas, dic istud ꝓcedere, si pertinaciter id diceret, & affirmaret. c. 3. c. cũ inter. de vsur. Pau. de Liaz. in cã. mãdato. de fimo. & in c. qa in oĩb. de vsur. & hoc est quod dicit te. in clẽ. 1. in ver. sanè. de vsur. Pau. Grillan. in trac. de vsur. pro quo facit c. hæreticus. & c. inter schisma. 24. q. 3. & ita tenet do. Card. in d. cle. 1. Secus si lapsu linguæ, vel ioco id diceret: tunc. n. nõ puniretur vt hæreticus, sed extraordinariè, vt per Bal. in l. 2. & in authen. ad hæc. co. 2. C. de vsur. Ias. Insti. de actio. in §. fuerat. co. 5. & in repe. l. cũctos populos. C. de sum. trini. & fide catho. Quod ampliatur etiã in vno nũmo ꝑtm nõ esse, vt inquit Bal. in d. auth. ad hæc. co. 2. & Ias. in d. §. fuerat. Imò, vt ibi dicit Bal. oẽs cõ-
11 suetudines † & statuta q̃ permittunt vsuras etiã in vno nũmo, cassantur, vt dicit d. cle. 1. & Pau. de Castr. cõs. 378. & Ang. cons. 88. & Pe. de Anc. in cons. 332. & Laur. de Rodulph. in trac. de vsur. q. 158. & Papa in hoc dispensare non posset, ex quo est cõtra ius diuinũ, vetus & nouum testamẽtũ. c. super eo. de vsur. Feli. in c. quæ in ecclesiarum. de cõsti. Limitantur tñ ꝓdicta procedere inter Christianos, tunc. n. hæc affirmare hæresis esset, & ita intelligitur d. cle.
12 1. Secus tñ inter Iudæos, aut inter Iudeos, & Christianos, nã hæresis nõ est, & ita intelligit d. clẽ. 1. Ias. in d. l. cunctos
13 populos. in 2. lect. nã inter † Iudæos & cum Christianis, licet Iudeis exercere vsuras ex Papæ dispẽsatione, vt plenè ꝓsequit Ias. in d. l. cunctos populos. in vtraq; lectur. & per Card. in d. cle. 1. in 15. q. & Ale. cõs. 57. vol. primo. & in cõ si. 1. & cons. 107. 2. vol. Ant. de Prato. Veteri inter consilia Alexandri. cons. 49. vol. 4. Archidia. tamen in c. hac ratione. 31. q. 1. declarat, quando aliter sine scandalo vitari non posset, de quo ꝑ Ias. in d. l. cunctos. & Io. de Arn. in solilo-
14 qui. 32. Limitantur etiam in hoste, nam † hosti ad hostem

licet fœnerari, vt per Io. de Arno. in ꝑble. 5. Tépera nisi
Iudæus hoc dixerit, & tenuerit inter Christianos. ita Car.
15 in d.cle. 1. §. fi. 19. post gl. Aliàs Iudæo † licet errare in fide.
16 & sacramẽtis ecclesiæ. Limitatur etiã nisi qs † affirmaret
vsuras posse exigi ab hoste inimico fidei, & cui nocere pos
sumus, vt dicit te. in c. ab illo. 23. q. 4. iũcta gl. Io. de Ana. in
c. 1. co. pen. de vsu. Lud. Ro. in l. si verò. §. de viro in 15. fal.
ff. sol. matri. Hip. de Marſ. in l. 1. §. ꝑterea. 10. col. verſ. alius
17 est effectus inimicitiæ. ff. de q. Limitatur † insup in alijs ca
sibus, in quibus vsuræ sunt ꝑmissæ, vt in c. cõquestus. & c.
salubriter de vsur. Iaſ. in d. §. fuerat. & in d. l. cunctos popu
los. & per doct. in l. si insulã. §. vsuras. ff. sol. matr. Lud. Ro.
conſ. 573. Per. de Anc. conſ. 138. Bal. Nouel. in trac. de do-
te, 7. par. 2. priuile. Cãpeg. e. trac. de dote, in prima authẽ. 2.
par. Mat. de Affli. decif. 284. & 291. Et casus enumerat So
ci. in trac. fal. in ver. accipere vltra sortẽ. & doc. in d. §. vsu-
ras, & tradit Carre. in tract. de hæreticis in prin. nu. 9. G. S.

L.

1 Iurans se obseruaturum contenta in contractu, & non cõtra uenire, si contraueniat, infamia ciuili infamis efficitur ipso iure, nec admittitur purgatio moræ: Et pars aduersa est liberata ab omni contento in contractu.

2 Venditor quo casu sit liberatus à periculo euictionis.

3 Compromittentes partes in arbitros & arbitratores, & sub pœna non contrauenire laudo promittentes, si contraueniant, quomodo puniantur?

1 NO. magnũ periculum, quòd imminet, quòd † quoties-
cunq; quis iurat in cõtractu se obseruare cõtenta in
cõtractu, & nó venire cõtra: nã si cõtraueniat puta, qa nõ
soluit in termino, efficitur infamis infamia ciuili ipso iu-
re, nec admittitur purgatio moræ. l. si quis maior. C. de
trãſac. Et vltra hoc patitur pœnã, qua cogitur ad obseruã
dum contractum aduersæ parti, & tñ aduersa pars, q̃ non
incurrit piurium liberata est ab oĩ eo, ad quod tenebatur
ex illo contractu. vt in d. l. si quis maior. vbi est casus singu
laris. Vnde dico, quòd si vẽdidi tibi fundum pro decẽ, &
obligaui me pro euictione ad duplum, & tu mihi soluisti
quinq;, & residuum infra tres menses promisisti soluere,
& iuratũ fuerit per cõtrahẽtes non contrauenire, & tu
2 omisisti soluere in termino, cogeris † ad soluẽdum, & ego
ero liberatus à periculo euictionis? Et hoc dictũ est multũ
vtile pp eos, qui faciunt cõpromissum in arbitratores, &
in amicabiles cõpositores, & iurãt nõ contrauenire, Arbi
tratores verò laudant, quòd vnus alteri debeat infra men-
sem certum qd facere. Alter verò alteri aliud infra annũ:
3 nã primus, qui † cõtrauenit, cogitur nihilominus seruare
cõpromissum alteri, & nihilominus alter erit liberatus ab
eo. Secus si idẽ erat terminus, in quo vna pars aliquid vel
facere, vel dare debeat alteri, vel econuerso; quia tunc nul-
lus eorũ incurrit piurium, vel pœnã aliquã, nisi vnus per
fectè adimpleuerit ꝓ parte sua, vt in c. cõstitutus. de pœ.
& ibi no. in l. cùm pater. §. libertus de le. 2. & in l. Iulianus.
§. offerri. ff. de act. emp. & in l. pendentem. ff. eo. titu.

ADDITIO.

Nota magnũ, &c. Ad ista vide p scribẽtes præsertim Alc. &
Mag. meum Iaſ. in l. si quis maior. hic alleg. Ale. conſ. 131.
co. 1. vo. 4. & cõſ. 155. co. 3. vo. 2. & cõſ. 49. in 4. vo. in 5. co.
& fuit cõſ. Dõ. Ant. de Prato Veteri. Et vide cõſ. Frã. Cur.
44. in 2. co. in prin. vbi allegat istud notabile dictum Mat.

ANNOTATIO.

1 Emphyteuta priuati cessans in solutione canonis p trienniũ, licet cadat à iure suo, tamen si in instrumento adesset iuramẽtum statim quòd non soluit, est periurus, & ideo cadit.

2 Creditor si fecit pactum cum debitore, vt pecuniam sibi iam debitã solueret in tribus annis, & debitor iurauit seruare promissa, si postea debitor in primo anno non soluat partem promissam, tanquam periurus potest cogi statim vt integram summam soluat non expectato triennio.

Cõtrarium in hoc tenẽt Rimin. Parpa. & nouissimè ꝑceptor
meus Do. And. Alcia. in d. l. si quis maior. Licet ibi Cur. Se
nior in 1. co. approbet dictum Mat. hic. Pro cõfirmatione
1 tñ huius notabilis adde, quòd † licet emphyteuta priuati
cessans in solutione canonis p triẽnium cadat à iure suo.
l. 2. C. de iure emph. tñ si in instrumento adesset iuramen
tum, statim quòd nõ soluit, est periurus, & iõ cadit, ita di-
xit Bal. in c. querelã ver. no. ꝙ propter duas. de iureiur. &
ita ex facto consuluit Ale. conſ. 85. nõ puto. vo. 1. quod est
repetitum in eodem vol. conſ. 126. Et idem sequitur Ant.
Corſ. in repe. rub. de iureiu. in 11. priuileg. vbi reprobat do.
Iaſ. qui tenuit contrarium in d. l. 2. in 9. q. co. 13. C. de iure
emph. in 1. addi. Qui tñ posteà mutauit opinionẽ in lectu
ris, quæ nunc circunferuntur, vt etiã ipse non est inficia-
tus in d. l. si quis maior. in 4. notab. vbi palinodiã recanta
uit approbãs hoc singulare dictum Bal. Et ibi etiã Fran. de
Cur. refert ita vidisse obseruari. Quod etiã ꝓ singulari ci
tat idẽ Iaſ. in l. quod te. co. 7. ver. iuxta ꝑdicta. ff. si cer. pe.
Quod vltra eos põt cõfirmari p id, quod in simili tenuit
do. Io. Baptist. de S. Seuer. in tract. suo transactio. in 15. q.
2 vbi decidit, quòd si creditor † fecit pactum cum debitore,
vt pecuniã sibi iã debitã solueret in tribus annis, & debi-
tor iurauit seruare ꝓmissa, si posteà cõtingat, quòd debi-
tor in primo anno non soluat partẽ promissam in primo
anno, tanquã periurus põt statim cogi, vt integrã summã
soluat non expectato triennio, & hoc operatur iuramenti
religio, de qua tradit idẽ Mat. suprà sing. 36. & ibi dixi, &
infrà sing. 54. Et latissimè per Cate. Cottam in memora.
in ver. iuramenti religio. & in ver. Emphyteuta priuati. &
nouissimè per Io. Bapt. Plotum in repe. l. si qñ. C. vnde vi.
in §. actio, q̃ ꝑscriptis verbis. nu. 1. & 2. & per Guid. Papæ
cõſ. 32. co. 4. & cõſ. 131. co. 9. Corn. conſ. 25. li. 2. Deci. cõſ.
452. Alb. Bru. cõſ. 48. vide tamen Caro. Molin. in addi. ad
Ale. in d. cõſ. 85. in additio. incip. omnes. qui dicit, quòd in
d. l. si quis maior. est casus specialis per no. per Corn. conſ.
96. lib. 1. & consi. 246. libr. 2. Gabri. Saray.

LI.

1 Consuetudo volẽs, quòd probatio imperfecta, putà, per famã, vel per vnum testem, habeat vim plenæ probationis in criminalibus, est inhonesta. Sed in quibusdam casibus hic enumeratis, valet.

2 Consuetudo sicut potest inducere quòd probatio imperfecta habeat vim plenæ, vel perfectæ probationis, ita potest inducere, quòd probatio, quæ est prefecta de iure communi, non habeat vim perfectæ probationis.

1 NOta, ꝙ cõsuetudo volẽs, quòd probatio imperfecta,
putà, per famã, vel per vnũ testẽ habeat vim plenæ ꝓ
bationis in oĩbus casibus, & præsertim in criminalibus,
vel ciuilibus de crimine, nõ valet, & est irrõnabilis, & in-
honesta. 4. dist. §. erit autẽ lex. & in c. fi. de cõsue. facit c. 1.
de cõsuet. li. 6. & notant Doctores in c. 1. de app. Sed bene
valet cõsuetudo in certis casibus specialibus, putà, qñ agit̃
de priuando ꝑlato irregulari. Vel de priuando nobiles, vel
priores eorum ꝑlaturis, vt est te. in c. quia nos. de app. ẽm
lec. quã tenẽt doc. facit c. cum dilectus de fi. instr. & quod
ibi no. Io. An. in addi. Spe. in ti. de instr. edit. in §. cõpẽdio-
2 sè. ver. nunquid de consuet. vbi dixit, quòd † sicut consue-
tudo posset inducere, quòd probatio imperfecta habeat
vim plenæ vel perfectæ probationis: Ita ecõtrariò potest
inducere quòd probatio, quæ est perfecta de iure com-
muni, non habeat vim perfectæ probationis.

ADDITIO.

Nota, ꝙ consuetudo, &c. Ad hoc vide si faciunt aliqua ex his
quæ dicit magister meus Iaſ. in l. de qbus. 23. co. de legib.
vbi facit mentionem de dicto Spec. hic alle. Et de isto di-
cto, videlicet, an consuetudo possit facere probationem
aliàs inualidam esse validã, vel econtrà: vide eleganter mo
re solito per Fel. in c. 2. in secunda conclusione post Pano.
ibi, de ꝓb. vbi ponit regulã cum quinq; limitationibus, &
vna eleganti illatione, q̃ etiã ibidẽ limitat. Faciunt etiam q̃
dicit Fed. conſ. 17. inci. q. talis est, consuetudo Episcopi.

ANNOTATIO.

1 Consuetudo, vel statutũ, quòd probatio imperfecta de iure cõmuni ex causa, pro legitima & plena habeatur, valet.

2 Consuetudo

2 Cõsuetudo, vel statutum, ꝙ credatur libris mercatorũ valet, & an hoc procedat in magna summa, & ad eorum fauorẽ.

3 Probatio omnis si admittatur per statutum contra nobiles, an ea debeat esse talis, quæ de iure valeat?

4 Statutum ita debet interpretari, vt aliquid addat iuri cõi.

5 Statuto dictante, quòd quilibet cuiuslis conditionis possit testari, non intelligitur de illis, qui carent iudicio, & velle nõ habent, vt sunt monachi, infantes & furiosi.

6 Probatio contra nobiles pro legitima reputata ex statuto, an possit elidi, & refelli à nobilibus contrarium probando?

7 Fama sola in quibus casibus de iure communi probet?

8 Statutum an possit disponere quòd delictum sola fama probetur, & an valeat? Et quomodo sit illud intelligẽdum, & restringendum?

9 Fama saltem duobus testibus probari debet, qui etiam non interrogati rationem dicti reddere debent.

10 Testem de fama publica deponẽtem non sufficit dicere, quòd publice audiuit, sed quod à maiori parte audiuit.

11 Testis qui super fama deponit, attestari debet de seipso, & nõ sufficit, quòd impersonaliter loquatur, & dicat, quòd publicè dicatur.

12 Famam à personis fide dignis, & ex causis probabilibus originem habuisse est probandum.

13 Testes, qui inducuntur ad probandum famam, debent esse optimæ opinionis.

14 Statutum, si velit quòd stetur iuramento damnum passi, ille qui iurat, debet esse omni exceptione maior.

15 Testes omni exceptione maiores, & optimæ opinionis quando requiruntur, illa qualitas articulari debet & probari.

16 Statutum dictãs, quòd fama plenè probet, intelligitur nisi de contraria fama in contrarium probetur.

17 Fama elidit famam, quando est posterior. Et quid si eodem tempore concurrant?

18 Delictum probare ille non dicitur, qui indicium præstat, ex quo reus positus ad torturam confitetur, quia ipse immediatè delictum non probat.

1 Cõsuetudinẽ † vel statutũ valere, ꝙ probatio imperfecta
de iure cõi ex cã ꝓ legitima & plena habeat, cõiter tenẽt
Doct. p te. in c. cũ dilectus. de fide instr. vbi do. Abb. in vl.
no. Idẽ tradit Old. conſ. 105. Bal. in rub. C. de fide instru.
co. pe. ver. septimum & vltimum supplemẽtũ. Cald. cõſ.
2. de cõsue. facit ꝙ notat Bal. in l. quoties. co. fi. C. de iudi.
cum si. & P. de Anc. cõſ. 43. primò de viribus. co. 4. ver. 2.
quia cõsue. Card. conſ. 72. singulatim. in fi. tertij dubij, &
conſ. seq. & cõſ. 74. duo sunt. circa fi. Bal. in l. cõparationes.
co. 3. ver. ego addo. C. de fi. instr. & in l. qdã. §. numularios.
in prin. ff. de ede. & Cuma. cõſ. 6. creditor. Ale. conſ. 124.
cõsideratis his. co. 1. vo. 5. & Deci. in c. 2. post Fel. de ꝓba.
2 Et hinc est, † ꝙ valet statutũ vel cõsuetudo, quòd creda-
tur libris mercatorũ, vt per Fed. de Sen. conſ. 119. nulli du
biũ. circa fi. Alb. de Roſ. Odof. in l. 2. in fi. C. de const. pec.
Cuma. in conſ. 136. visis instru. in fi. De hoc tñ dubitauit
Bal. cõſ. 349. si hoc q̃rit̃. in 2. dub. vo. 5. videlicet an statutũ
possit disponere, ꝙ credat̃ scripturæ mercatorũ in magna
summa, tã ꝓ se, q̃ cõtra se? & dicit hãc q. esse dubiã, & iõ
cã non decidere. Illã tñ vr̃ decidere in l. 1. co. vl. ante fi. C.
de edẽ. vbi dicit p cõsuetudinẽ & statutũ posse induci, vt
adhibeatur plena fides libris mercatorũ, & eum sequutus
est Ale. conſ. 53. in casu vertẽte inter Michaelẽ. co. 1. verſ.
attñ. vo. 1. Sed hoc vr̃ posse tẽperari in summa honesta, &
cã mercãtili, p ea q̃ tradũt doc. in locis ꝑalle. & p notab. di
ctũ Bal. in l. si ita. §. ex hoc edict. ff. nau. caup. stab. quod re-
fert Ale. cõſ. 207. viso summario. co. pe. circa med. vo. 2. &
p sing. dictũ Io. And. in add. Spe. in ti. de instr. edi. in §. nũc
dicẽdum. in additione magna circa prin. quod ꝓ sing. seq
tur Are. conſ. 33. consultatio. co. 1. & conſ. 44. in ꝓposita.
co. 1. & Iaſ. in l. 3. in 2. no. C. de transac. & in repe. l. admonẽ
di. co. 54. & seq. ff. de iureiu. Et ita etiã tenet Cat. Cotta in
memor. in ver. cõsuetudo indiscreta. aliàs statutũ vel con
suetudo, quòd credatur oĩ scripturæ mercatoris ꝓ se non
valet. ita sing. dixit Bal. in l. 1. co. 4. ver. si autẽ consuetudo.
C. de cõfeſ. quòd pro sing. refert Fel. in c. 2. in 2. fal. de ꝓb.
& in c. antep. e. ti. in 2. co. circa med. & Iaſ. in d. l. admonen
di. co. 53. ver. 3. principaliter limit. & co. 54. ver. 4. princi
paliter. & in l. q̃dã. §. vl. in 3. no. ff. de eden. & ꝓ notab. com
mẽdat etiã Ale. conſ. 3. in cã & lite. co. fi. in prin. volu. 2. &
Are. cõſ. 45. visis articulis. in fi. Et dũ hic subdit talẽ cõsue
tudinẽ valere in certis casib. putà, qñ agit̃ cõtra nobiles,
3 adde ꝙ † q̃libet ꝓbatio admittatur p statutũ cõtra nobiles
tñ ea debet esse talis, q̃ de iure valeat. ita notat Bal. in l. 2. §.
ꝑtor ait. ver. & filius. ff. q satiſ. cog. & cõmẽdat Iaſ. in l. qui-
cunq;. in prin. in 2. no. ff. de ver. ob. vbi tñ vr̃ dubitare, qa
hoc mõ statutũ superfluũ redderetur, ꝙ absurdũ videri
posset, vt ẽt dicit Bald. in l. terminato. C. ante fi. C. de fruc.
lit. expẽ. cum si. traditis p Cor. cõſ. 11. stãtibus dictis statu-
4 tis. in 1. & 2. co. vo. 1. Imò † ita debet interpretari, vt aliquid
addat iuri cõi, vt per Ale. cõſ. 49. maturè põderatis his. in
fi. vo. 1. Sed ꝓ Bal. dicẽdũ est, ꝙ operabitur hoc: nã vbi à
iure cõi requirerẽtur, putà, duo testes, sufficeret cõtra ma
gnatẽ vnus, q à iure sit ꝓhibitus, vt quia nõ sit inimicus,
vel infamis, vel sufficeret cõtra nobilẽ quodcũq; indiciũ,
quod in illo casu de iure cõi nõ reciperetur, dũmõ illud
indiciũ sit legitimè ꝓbatũ: Et sic statutũ multũ operabit̃,
& hoc dictũ Bal. ita declaratũ cõfirmatur per illud, ꝙ signã
ter decidit Sal. in l. si serui. co. 3. ver. exẽplũ. C. de nox. vbi
5 dixit, ꝙ † stãte statuto, ꝙ quilibet cuiuslis cõditionis pos-
sit testari, nõ intelligit̃ de illis, qui carẽt iudicio, aut velle
nõ habẽt, vt monachi, infantes, & furiosi, operabitur tñ il-
lud verbũ, Cuiuslis, vt nõ solum habiles de iure cõi, sed
ẽt alij poterunt testari, vt per Fel. in c. fides. co. antep. ver.
pro quo vlt. ex. de rescri. idẽ tenet etiã Bal. in l. 1. circa fi. p
illũ te. C. de fi. instr. & p An. Sicu. in repe. rub. C. qui admi.
co. 38. iunctis his q̃ scribit Dec. cõſ. 37. In cã rigorosæ ac
6 cusationis. p totũ. Sed an cõtra † talẽ ꝓbationẽ possit p no
biles cõtrariũ ꝓbari? vr̃ dicẽdũ, ꝙ nõ, ne eludatur disposi
tio & mẽs statuẽtiũ, pp timorẽ & potẽtiã aduersarij. Tñ
cõtrarium decidit sing. Bal. in l. si tutor petitus. ad si. C. de
peric. tut. & in l. q accusare. in vl. co. ver. vl. no. C. de edẽ. &
in l. si. co. 4. ver. ex hoc decidit̃ q. ff. de fer. & in l. diuus. ver.
4. est arg. ff. de test. mil. Et latè reassumit An. Sic. in pulchra
q. in trac. de ꝑstã. Card. in 2. q. vlt. partis, in 2. co. & Feli. in
c. cũ cõtingat. co. 2. in prĩ. de relc. & Dec. in d. cõſ. 37. post
7 Alc. cõſ. 16. co. 3. in prin. vo. 5. At in ꝓposito † quot sint ca
sus de iure cõi, in qbus fama sola ꝓbet, plenè tradit Bal.
8 & ibi Deci. post alios in c. 1. de app. Et ꝙ † statutũ possit di
sponere, ꝙ delictũ sola fama ꝓbet̃, valeat tenẽt Doc. ĩ d. c.
cũ dilect. de fide ĩstr. & Ba. ĩ l. de minore. §. plurimũ quoq;
circa fi. & ibi latissimè Hipp. de Marſ. nu. 41. ff. de q. & in l.
admonẽdi. co. 7. ff. de iureiu. Ang. in l. 2. §. diẽ autẽ. circa fi.
ff. quẽad. test. aper. Tale tñ statutũ cũ sit cõtra ius cõe, de-
bet strictè intelligi. ita dixit Pe. de Anc. conſ. 139. prius de
cã. co. 4. Vnde pluribus modis erit restringẽdũ. Illud. n. pri
9 mũ intelligẽdũ vr̃, † dũmõ fama ꝓbetur saltẽ duobus te-
stibus, & stãte tali statuto vnus semiplenã ꝓbationẽ non
facit, ẽm Bar. in d. l. admonẽdi. co. 7. ver. venio ad tertiũ. &
idẽ Bal in l. in bonæ fidei. 3. ver. & iõ si p formã statuti. C.
de re. cre. Secũdò in ꝓbãdo famã, ꝑsertim isto casu debẽt
testes ẽt nõ interrogati rõnẽ adducere, vt dixit Inno. in c.
cũ oporteat. quẽ Io. An. Ant. de But. & alij ibi sequunt̃. de
accu. Ang. in l. quid ergo. §. quãtũ. ff. de his q no. infa. & in
l. ea quidẽ. co. 3. C. de accu. & in l. solã. C. de testi. Abb. in c.
veniẽs. 1. co. fi. de testi. & in c. cõsuluit. 1. de appe. & idem
Abb. in c. cũ cãm. co. 3. de testi. Ale. cõſ. 72. inspecto. co. 6.
10 vo. 1. & cõſ. 25. vo. 4. Et non † sufficit testẽ de fama publica
deponẽtẽ dicere, ꝙ publicè audiuit, qa ab vno potuit pu-
blicè audiuisse, & iõ debet dicere, ꝙ à maiori parte audi-
uit, vt no. Bar. in d. l. de minore. §. plurimũ. co. 3. versi. sed
qd si dixi. & in l. 3. §. eius quoq;. ff. de testi. Ang. in l. 3. ff. ad
Mace. Et ita cõiter tenetur, vt dixit Imo. in l. hæredes palã
in prin. ff. de testa. & sequitur Alc. cõſ. 20. in cã appellatio-
nis. co. 6. vo. 4. & tradit M. Ant. Blãc. in rep. l. si. ff. de q. Et
11 testis, † q sup fama deponit, attestari debet de seipso, & nõ

sufficit ꝙ impſonaliter loquatur, & dicat, ꝙ publicè dſ, vt no. Bar. in d. §. plurimũ. co. 5. ver. ſed quid ſi teſtis dicit. & in l. Labeo. co. 3. verſ. & ió ſi teſtis. ff. de ſupp. le. Et ſi teſtis interrogatus à ꝑtibus audiuit, dicat ſe nõ recordari, nõ probat, licet prius dixerit ſe à maiori parte audiuiſſe, vt per Bar. in d. §. plurimũ. co. 5. ver. q̃ro ſi teſtis interrogeſ. & ſequitur Ale. cõſ. 3. ſup ꝓceſſu. co. 5. vo. 4. Tertiò, vt ſtatutũ habeat locũ, ꝓbari debet ꝙ talis fama originẽ habuerit à ꝑſonis fide dignis, & ex cauſis ꝓbabilibus, q̃ populũ ad ſic credẽdũ inducũt, ita in tali ſtatuto dicit Bar. in d. §. plurimũ. circa fi. quẽ refert & ſequitur Bal. in l. ꝓprietatis. C. de ꝓba. Ab. in d. c. veniẽs. Ang. in d. l. ea qdẽ. co. 3. Pe. de Anc. cõſ. 54. in q. ꝑſbyteri. Ang. in d. l. ſolã. Ale. cõſ. 68. in cã̃ ver tẽte. li. 3. & in cõſ. 83. viſo themate, ec. vo. & in cõſ. 25. in cã̃. vo. 4. & in cõſ. 117. viſo ꝓceſſu. co. 3. ec. vo. Quartò requiritur, ꝙ teſtes ſ̃q; tali caſu inducunt ad ꝓbãdũ famã, ſint optimæ opinionis, qa talis ꝓbatio eſt irregularis, vt notab. tradit Ang. in d. l. 2. §. diẽ. ff. quẽadm. teſt. aper. Et p hoc infert Ant. de Ale. in l. q accuſare. C. de edẽ. ꝙ ſi ſtatutũ vellet, ꝙ ſtetur iuramẽto dãnũ paſſi, ꝙ talis ꝓbatio eſt cõtra regulas iuris cõis, ió requiriẽ, ꝙ ille, qui iurat, ſit oĩ exceptione maior. Facit ꝙ no. Bald. in d. l. qui accuſare. & Cy. in d. l. in bonæ fidei. in 7. q. C. de reb. cred. & Bar. in d. l. admonẽdi. co. pen. ff. de iureiu. Et his caſibus ſ̃q̃ teſtes bonæ opinionis, & oĩ exceptione maiores requiruntur, illa qualitas articuli debet ꝓbari. vt no. Bar. in l. 1. §. ſi quis neget. co. fi. ff. quẽad. teſt. ape. dicẽs, ꝙ cautus debet eſſe aduocatus, vt faciat ꝓbationẽ de fidelitate teſtiũ. Et Ale. cõ. 82. vo. 1. co. 2. Bar. cõſ. 31. vo. 1. & cõſ. 45. co. vo. & in conſ. 7. co. 6. vo. 4. Cõtrariũ tñ tenuiſſe Fiã. de Rãpo. refert Fel. in c. cũ ſoãnes. co. 17. in prĩ. de fide inſtr. & idẽ cõſuluit Barb. ſibi cõtrarius in cõſ. 29. vo. 1. ante fi. & vide oĩo. Cur. cõſ. 55. ſup ꝓceſſu inq̃ſitionis. co. 4. & ꝑ Dec. cõſ. 37. in cã̃ rigoroſæ accuſationis. co. 4. & latè dixi ſ. ſing. 1. & 2. Et in terminis noſtræ q. qñ ipſa fama faciat plenã ꝓbationẽ, hoc exꝑſsè tenuit Ang. in d. §. diẽ. & Pe. de Anc. in di. cõſ. 254.

16 Quintò, ſtatutũ declaratur, dũ dicit, ꝙ fama ſ̃t plenè ꝓbet, nã intelligitur niſi de cõtraria fama i cõtrariũ ꝓbetur, ita in ſtatuto Florẽtino decidit Bal. in d. l. diuus. ver. quartũ eſt arg. ff. de mili. teſt. & in d. l. qui accuſare. verſ. vlti. no. C. de edẽ. & in d. l. ſi tutor petit. vs. in fi. C. de pic. tutor. & in l. fi. co. 3. ver. & ex hoc deciditur q. ff. de ſer. & in l. ſacroſanct.

17 in fi. C. de epiſ. & cle. Fama ſ̃t. n. elidit famã, qñ eſt poſterior & ſi eodẽ tpe cõcurrunt, illa poſterior eſt, q̃ habet originẽ à melioribus indicijs, vt idẽ Bal. ſcribit in l. ſi mater. in prĩ. C. ne de ſtatu defunc. & idẽ Bal. in c. fi. co. fi. ver. q̃ro quid de fama, in ti. qui ſcn. dare poſ. & not. Bar. in l. is qui co. 1. ver. ſed q̃ro. ff. de acq. hære. Sextò, ſtatutũ ꝓcedit, qñ per famã immediatè delictũ ꝓbatur, ſecus eſt in alijs admini culis, qa talia debẽt legitimè ꝓbari, vt in ſimili no. Bar. in l. in q̃ſtionib. ff. ad l. Iul. maieſ. per te. in c. ꝑ tuas. de ſimon. Et ſequitur Bal. in auth. ſi dicatur. in fi. C. de teſti. & Io. de Ana. in d. c. per tuas. in vl. no. nã cũ ſtatutũ ſit cõtra ius cõe ſatis eſt ꝙ aliqd operet, & ió intelligi debet qñ immediatè delictũ ꝓbat. ar. l. ſociũ qui in c. ff. pro ſoc. & ſimili no. Bar. in l. cert. cõdict io, §. qm. ff. ſi cer. pet. & in ſimili caſu notabiliter tradit Ang. cõſ. 31. Do. Phili. co. 3. Are. in cõſ. 148. in q. ꝓpoſita. co. pen. facit ꝙ no. Bal. p illũ te. in l. 1. C.

18 quib. ex cau. ſer. pro ꝑm. li. accip. ꝙ nõ dſ̃t probare delictũ ille, qui indicium præſtat, ex quo reus poſitus ad torturã confitetur, quia iple immediatè delictũ nõ probat, & tradit Dec. in d. c. 1. co. 3. nu. 19. de app. De vlt. autẽ dicto Mat. hic latè tradit Ab. & ibi cæteri Can. in d. c. 2. de ꝓba. Ga. S.

LII.

1 Conditio impeditiua religionis, & vitæ contemplatiuæ etiam indirectè, de legato facta filiæ reijcitur.

1 NOta, ſ̃quòd ſi teſtator reliquit mulieri, vel filiæ, vel alteri centũ, ſi nupſerit, ſi verò religionẽ intrauerit, quinquaginta tantùm, prout quotidie fit, ſi ingrediatur religionẽ, ita poteſt monaſterium petere centũ, ſicut poſſet ipſa petere ſi nupſiſſet: nã reijcitur illa cõditio, ſi nupſerit, tanquã turpis in cauſa, in quo illa ingrediatur religionẽ, q̃ eſt impeditiua vitæ contẽplatiuæ ſaltẽ indirectè, vt eſt te. in auth. de ſanctiſ. epiſcop. in §. ſed hoc præſenti. collat. 9. & hoc firmat Io. And. in addit. Spec. in 4. parte ſuper rub. de ſtatu monach. Et miror, ꝙ monaſteria monialium nõ practicant hoc. & vide do. Anto. in c. in præſentia. de probat.

ADDITIO.

Nota, ꝙ ſi teſtator, &c. In fi. adde do. Ant. Bal. Franc. de Aret. Panor. in d. c. in ꝑſentia. de proba. iſtud idẽ tenẽtes, & Ro. in l. ſtipulatio hoc mõ cõcepta. col. 7. verſi. vlt. ad idẽ. ff. de verb. obl. Bar. in l. 2. ff. de his q̃ pœnæ nomi. Pan. in repetitione c. eccleſia S. Mariæ. col. 31. de cõſtit. Et verũ, ꝙ Bal. tenet oppoſitũ in l. Deo nobis. C. de epiſc. & cleric. 2. col. & Bal. & Imola in l. Lucius Titius qui fratrẽ. ff. de hære. inſtituẽd. & Bal. in auth. niſi rogati. C. ad le. Fal. & in d. l. Deo nobis. dicit, ꝙ ita ſeruat cõſuetudo. & dicit Paul. de Caſtro in l. quoties ſub condicione. ff. de cõſti. & demõſtr. & in d. auth. niſi rogati. ꝙ ita conſuluit in facto cum pluribus doctoribus, & fundat ſe in intẽtione teſtatoris. Et in hoc etiã alter ſenſit Pet. de Anc. in repet. reg. nemo põt. in 5. q. de reg. iur. in 6. Sed ꝓp hoc nõ eſt recedẽdũ à prima opinione, ꝓ ea q̃ in ꝓpoſito elegãtiſsimè dixit Feli. in d. c. in ꝑſentia. col. 25. de probat. & maximè, qa ſicut cõditio retrahẽs à contrahendo matrimonio carnali reiicitur, l. Titiæ ſi nõ nupſerit. ff. de conditio. & demonſtrat. ita & quæ à ſpirituali. cui rationi nõ bene reſpondet Bal. in d. l. Deo nobis. Et tenendo primam opinionem declara duobus notabilibus modis, vt per Felin. vbi ſuprà, col. 26.

ANNOTATIO.

Richardus Malũb. & Th. de Formaginis de Bononia diſputauerũt hãc q̃ſtionẽ, & tenuerũt idẽ ꝙ Mat. hic quos ſecutꝰ eſt etiã Albe. de Roſ. in ſuo trac. ſtatutor. in 2. parte. q. 104. incip. adhuc ex eodẽ themate q̃ro. & in d. l. Deo nobis. col. 2. verſi. ſed vlterius q̃ro. C. de epiſ. & cleri. & Ale. cõſi. 45. incip. ſup cõtentis in dicto themate. col. 2. ver. 7. ꝙ hac parte facit. vol. 3. & hæc eſt cõis opi. Doct. à qua in cõſulendo nõ eſt recedẽdũ, vt ꝙ Doct. in d. c. in ꝑſentia. & ibi Feli. & do. Aug. Bero. de ꝓbatio. quã etiã tenet Io. Cãpeg. in trac. dor. in 1. parte. q. 30. & ꝙ Nicol. Boer. decil. 3. dico ꝙ hæc q̃ſtio. nu. 14. & latiſsimè tradit Tho. Ferra. in cau. 9. in qua ponit nouũ cõſiliũ, quo vti põt pater, vt valeat filiæ minꝰ relíquere ſi mõaſterijũ ingrediat, q̃ ſi mũdo nupſerit. G. S.

LIII.

1 Cõfeſſus in iudicio legitimè poteſt condemnari. licet proceſſus ſit ineptus.

1 NOt. vtilẽ regulã, ꝙ ſ̃quotieſcũq; apparet reũ eſſe cõfeſsũ in iudicio legitimè totũ id, ſup quo ꝓcedit cõtra cũ criminaliter vel ciuiliter, põt cõdẽnari, quãuis totus ꝓceſſus ſit inept. no. 1. nu. in c. qualiter & q̃ñ. 2. de accu. in gl. in verb. nõ negamus. Bar. in l. ſi cõfeſſus. ff. de cuſt. reor. & Ang. in l. denuntiaſſe. ff. de adulter. Et eſt ratio, quia ſi ſola confeſsio ſufficerer, ſi nullus alius proceſſus præceſsiſſet. l. 1. ff. de confeſſ. & in c. fi. de cohab. cler. & mulie. multo magis idem debet eſſe, ſi præceſsiſſet aliquis actus nullus, per regulam, l. 1. in princip. C. de rei vxo. acti. facit quod in ſimili no. Bar. in l. 1. in prin. ff. de edend.

ANNOTATIO.

1 Inquiſitionis in formatione multa requiruntur.
2 Proceſſus & inquiſitio criminalis ſi fuerit nulliter formata, iudex an poſsit imponere pœnam ordinariam delicti.
3 Delictum ſi ex ſpontanea confeſsione partis conſtet, reus etiã ex nullo proceſſu damnari poteſt.
4 Confeſsio ſpõtanea partis maximum habet robur, & effectũ.
5 Confeſſus ſponte non poteſt, opponere de ineptitudine libelli, quod alias poſſet.

1 Multa ſ̃requiruntur in formãda inquiſitione, & ꝓceſſu criminali, q̃ tradit Ang. in tract. malefic io. in ver. hæc eſt q̃dã inquiſitio. & ꝑ Ang. in l. ſi vacãtia. C. de bo. vacã. li. 10. & plenè per Hippo. de Marſi. in pract. in §. cõſtãte. Vnde ſi proceſſus vel inq̃ſitio fuerit nulliter facta, maximè extra ordinẽ iuris ꝓcedẽdo, iudex nõ põt ĩponere pœnã ordinariã homicidij, ſed eã debet minuere, & tẽperare. ita dicit idẽ Hippo. in d. §. cõſtãte. in fi. & in §. qm̃. verſi. redeũdo. Limita niſi delictũ eſſet manifeſtũ, vt ꝑ eundẽ Hippo. in d. practica. in §. 2. quæſtio. Limita ſecũdo, vt ꝑ Matt. hic, niſi de

3 delicto cõſtaret ꝑ cõfeſsionẽ patris, ꝑ ſing. doct. Inn. in d. c. qualiter & q̃ñ. 2. de accuſa. quã oẽs doct. ſequũtur in d. c. qualiter & q̃ñ. Et idẽ dixit Inn. in c. ꝑ inquiſitionẽ. de elec. & Abb. antiq. ĩ c. Piſanis. de reſti. ſpol. & Bal. in l. edita. col. 5. verſi. ſed pone ꝙ reus. C. de eden. quã doctrinã refert & ſequitur And. Barba. in c. veniẽs. col. 3. de accuſ. Et idẽ Bal. in l. 1. circa fi. ff. de iuriſ. om. iud. & doct. in c. at ſi clerici. & ibi Feli. de iudi. & Barb. in c. teſtimoniũ. in 13. char. in vlti. col. verſ. nã cõfeſsio. de teſti. vbi allegat id etiã voluiſſe Inno. in c. 2. de ordi. cogni. & Bal. in l. 2. C. de re iud. & Ang. in cõſi. 178. viſis actis, ꝓductis. & cõſi. 217. in cauſa accuſationis productæ ꝑ Philippũ. & Bal. in additio. ad Spec. in tit. de libelli cõceptio. in vlti. verſi. & Ang. Aret. in trac. malefi. in verb. cõparẽt dicti inquiſiti, & confitentur totũ. in verſ. q̃ro an cõfeſſus. & in verbo, fama publica. col. 5. ver. aduertas. & Ang. in d. l. ſi vacantia. C. de bo. vacã. li. 10. & Per. de Anc. in clemen. 1. de homi. & eſt tex. & ibi no. in c. 1. de ac cuſ. in 6. & cõſuluit Cæpol. cõſi. 61. incip. teneo. & Per. de Anc. cõſi. 23. & Rom. cõſi. 149. & cõſi. 169. & conſi. 167. & habetur ꝑ Ang. in l. denũtiaſſe. nu. 5. ff. de adul. & in l. ſi quis. nu. 2. C. de cuſto. reo. & ibi Sali. in fi. & Sali. in l. 2. col. fi. C. de cuſtod. reo. & Bal. in l. 1. col. 9. ver. q̃ro. C. de cõfeſ. & Capic. deciſ. 189. & Tho. Grãma. in cõſi. crimin. cõſi. 4. nu. 27. Guid. Pap. deciſ. Grationop. 120. incip. D. Anto. in prin. & deciſ. 216. Iudex de volũtate. & in ſing. 73. §. cõfeſſio facta qñ proceſſus. & ſing. 124. incip. valet ſententia. vbi ponit id in ciuilibus procedere, ſecus in criminalibus, qa cõfeſſus nõ põt cõdẽnari ſup proceſſu nullo. & in d. deciſ. 216. nu. 3. & Corſet. in ſing. 38. incip. cõfeſsio facta ſup crimine. Qđ tñ vĩ intelligendũ, q̃n cõfeſsio eſt emanata principaliter ſup crimine: alias ſecus. vt tenet Bal. in l. 1. C. de cõfeſ. ſequitur Läfr. de Oria. in c. qm̃ cõtra. in verb. cõfeſsiones. nu. 22. in fi. ver. tñ ſi hoc caſu. extra de probatio. & Bertrã. cõſi. 211. vol. 1. Et idẽ dictũ Inno. etiã magni facit Ang. in l. 1. ff. de cõfeſ. & alij quos refert Hippo. de Marſi. in l. 1. §. diuus Ant. nu. 12. & ſeq. ff. de q̃ſtio. Et idẽ Hippo.

4 cõſi. 46. nu. 17. & cõſi. 48. nu. 2. Et id procedit maximè ſi confeſsio ſit ſpõtanea, nã ea habet maximũ robur & effectũ, nã derogat regulis iuris cõis, vt per Bal. in l. 1. §. cum vrbẽ. alias in §. initio. ante fi. ff. de oſſi. ꝓfec. vrb. & in l. 2. ad

5 fi. C. de iudi. vbi dixit, ꝙ ſpõtè confeſſus ſ̃nõ põt opponere de ineptitudine libelli, ꝙ alias poſſet, ꝑ gl. ſing. cũ ſua materia Inſti. de oblig. in prin. & ꝑ Hippo. de Marſi. in d. pract. in §. cõſtante. nu. 31. & conſi. 51. incip. licet nedũ plenè. Et latè tradit idẽ Hippo. in d. pract. in §. poſtquam. nu. 31. & tradit Io. de Arno. & cõmen. 6. incip. pone ad materiã conſtitutionis regni. & cõmẽtario 120. inc. dixi ſuprà, & Lud. Carer. in prac. ſua, in §. circa. 3. nu. 387. verſi. 31. Limita tñ ꝓdicta, vt ꝑ Feli. in d. c. at ſi clerici. de iud. & in d. c. qualiter & quando. & per Hippo. de Marſi. in d. §. diuus Antonius præalleg. Gab. Saray.

LIIII.

1 Iuramentum eſt ſeruandum in ſua ſpecifica forma.
2 Iuramentum cogit quem præcisè ad factum nec intereſſe offerens liberatur à periurio. Idem etiam operatur fauor vltimæ voluntatis. & in addit. nu. 2.

1 NOta, ꝙ iuramentũ eſt ſeruãdũ in ſui forma ſpecifica. In tm̃, ꝙ ſi ego promitto, vel iuro tibi dare, vel ſolue reinfra annũ centũ, nõ poſſum cõpenſare cũ alio debito te inuito. & ꝓbatur in c. ad noſtrã. ĩ. de iurciurand. vbi doct. hoc tenẽt, Licet Bar. contrariũ ſenſerit, & nõ bene in l. am pliusin fi. ff. rẽ ra. hab. Ex hoc ſequitur, ꝙ ſi promitto, vel iuro aliqd tibi facere, puta, locare domũ, vel colere fundũ

2 poſſum ꝑ ꝓ iuramentũ cogi ꝑcisè ad factũ, nec euado per iuriũ offerẽdo tibi intereſſe. ar. d. c. ad noſtrã. facit c. venerabilẽ. in fi. de elect. Et ſic limitari debet regula l. ſtipulationes non diuidũtur. in §. Celſus. ff. de ver. obl. & hoc tenet Do. Ant. de But. in c. ex reſcripto. extra de iureiur. pro quo bene facit te. in c. quanto. extra de iureiur. Et hoc confirmo rõne, nã ſi fauor vltimæ volũtatis hoc operatur, ꝙ qs præcisè compellitur ad factum, vt l. fideicommiſſa §. fi. ff. de lega. 3. multo magis fauor religionis, ſeu iuramenti.

ADDITIO.

Not. ꝙ iuramẽtũ, &c. Adde ꝙ iſtã opinionẽ, ꝙ iuramẽtũ in forma ſpecifica receptũ ſit præcisè ſeruandũ, tenẽt multi doc. contra Bar. quos refert plenã Magiſt. meus Iaſ. in l. eũ q. §. ſi iurauero. col. 2. ff. de iureiur. & idẽ tenet Areti. dicẽs ꝙ cõtra Bar. eſt cõmunior opi. in cõſ. 100. incip. lõgitudo. & Ale. in cõſi. 230. inci. viſis actis mihi trãſmiſsis. in 3. col. vbi dicit ꝙ opinio Bar. dãnatur, & ꝙ cõiter doc. tenẽt contra eũ. licet fuerit ſibi cõtrarius tenẽdo opinio. Bar. in cõſ. 154. incip. viſo themate ante ſcripto. in vlti. col. quã opinet Io. Fab. & quãplures alij, quos ibi refert Magiſt. meus Iaſ. in 17. col. ĩ §. bonæ fidei. Inſti. de act. vbi dicit cõtra iſtã opi. Bar. Io. Fab. & ſequaciũ eſſe caſum aptũ & clarũ in ca. ad noſtrã. de iureiur. & ibi Canon. oẽs tenẽt cõtra Bar. Deci. & Pan. in c. cũ dilectus. in 11. col. de ord. cog. Cõtra quã etiã faceret, ꝙ iuramentũ cõpellit præcisè ad factũ, ita ꝙ non euaditur periurium ſoluendo intereſſe, vt eſt gl. ſing. in l. ſi pecuniam. in prin. in gl. parunla, in verbo, & neceſſe habeas. ff. de condict. ob cau. de qua latè dixit idẽ Magiſt. meus in §. item ſi quis poſtulante. Inſti. de actio.

ANNOTATIO.

1 Confeſsio non admittitur contra promiſsionem iuratam, niſi debitum poſtea ſuperueniſſet.

1 Quòd cõpẽſatio ſ̃nõ admittatur cõtra promiſsionẽ iuratã tenet Ale. cõſi. 91. viſis, col. 2. vol. 2. Iaſ. cõſ. 134. col. 1. vol. 4. Soci. poſt Io. de Imo. in l. Iulianus. col. pen. & fin. nu. 14. ff. de condi. & demõ. vbi declarat niſi debitũ poſtea ſuperueniſſet. & ꝑ Catel. Cor. in memor. in ver. iuramẽti religio col. 2. in fi. verſi. & tertiũ no. & Ale. conſi. 12. vol. 2. & Feli. in c. veniẽs. in 3. no. de teſtib. & Hippo. de Marſi. ſing. 208. cõpẽſatio. & aliquid per Barb. cõſi. 3. col. 9. in 3. dub. vol. 2. Ang. in l. ſi debitor. tñ. ſi qui pot. in pig. hab. & vide do. Abb. in d. c. ad noſtrã. 1. qui diſtinguẽdo ſaluat in aliquo caſu opi

2 nionẽ Bar. & dũ dicit, ꝙ iuramentũ facit quẽ teneri præciſè ad factũ, idẽ tradunt Ale. Iaſ. & Mod. in d. l. ſtipulationes nõ diuidũtur. hic allegata. Et in terminis tradit Guid. Papæ deciſ. Grationop. 626. in obligationibus factis. Et ad de in materia iuramenti, quæ dixi ſuprà ſing. 36. & 50. & dicam infra ſing. 56. Gab. Saray.

LV.

1 Confeſsio torti quando præſumatur illicitè extorta, nec reo præiudicet?

1 NOta q. ſ̃quotieſcũq; iudex poſuit aliquẽ ad torturã illicitè, puta nullis ꝓcedẽtibus indicijs, eſt ꝓſumptio violẽta, ꝙ oĩs cõfeſsio etiã poſtea facta dudũ poſt torturã, ſit illicitè extorta, & ideo reo nõ ꝓiudicat: vt eſt te. in l. 1. ff. de q̃ſtio. ſm vnã lectu. quã tenet Bar. Qđ intelligo, q̃n fuit cõfeſſus, antequã fuerat repoſitus ĩ priſtinã libertatẽ. & eſt rõ quia eſt ꝓſumptio, ꝙ ſicut iudex ipſum illicitè torſit, ita illicitè eũ fecerit ratificare metu tormentorũ futurorũ, vel præteritorũ. ar. l. ſi cui. §. ciſdẽ. ff. de accuſ. qđ not. Vbi vero reus fuiſſet repoſitus ĩ priſtinã libertatẽ, & poſtea rediret ad iudicẽ, & corã eo fateret delictũ. ſine dubio eſſet puniẽdus. l. 1. C. de cõfeſ. Et facit. l. pen. ff. de cõſti. ob turpẽ cãm.

ANNOTATIO.

1 Confeſsio facta per reum in tortura legitimis indicijs non precedentibus eſt nulla etiam ſi ſit ratificata ad banchũ iuris.
2 Iudices de facili non debent prorumpere ad torturam.
3 Reus perſeuerans in ſua confeſsione in tormentis facta, ante quam reponatur in priſtina libertate, ſibi non præiudicat.
4 Ratificatio facta à reo ad bãchum malefactorum quando ei non præiudicet?
5 Confeſsio rei conſtituti in forcis indicis, dicitur facta metu tormentorum.
6 Tormentorũ probabilis ſuſpitio idẽ operatur, ꝙ illorũ illatio.
7 Torqueri quis non põt in crimine læſæ maieſtatis, niſi præ-

dant.

dant indicia.

8 *Iudex licet habeat liberũ arbitrium in criminalibus, tamẽ si nõ præcedẽtibus indicijs reũ torqueat, tenetur in syndicatu.*

9 *Iudex si non præcedentibus indicijs ponat reum ad torturã, ex hoc oritur præsumptio violentiæ in iudice.*

10 *Princeps non potest mandare liberum hominem torqueri non præcedentibus indicijs.*

11 *Princeps non debet vti potestate absoluta, nisi cum causa.*

12 *Rex antequam puniat, debet inquirere, exemplo Dei.*

13 *Confessio facta indicijs non præcedentibus & ratificatio inde secuta, & omne quod inde postea sequitur, nullum est.*

14 *Indicia quæ præcedere torturam requirũtur, debẽt esse vrgẽtia, & non leuia, alias confessio quæ sequeretur, nõ valeret.*

15 *Fama per quam quis torquetur, si sit adeò nuda, quod nulla pro se habeat argumenta. & per talem famã quis torqueatur, & perseueret in conffessione, talis confessio non valet.*

16 *Indicijs nullis præcedentibus quibus in casibus reus torqueri possit? Et an confessio inde secuta valeat?*

17 *Testes nullis præcedentibus indicijs torqueri possunt ad eruenuendam confessionem contra alium.*

18 *Custodes pecuniarum, vel aliarum rerum furto subtractarũ torqueri possunt, vt indicent fures, siue alijs indicijs, & cõfessio eorum valida erit.*

19 *Confessio extorta per torturã indicijs nõ p̃cedẽtibus nullius. est efficaciæ, nec eis ex postfacto superueniẽtibus validatur*

20 *Confessio facta in tortura non præcedentibus indicijs licet nõ valeat, tamen validatur, si reperiatur ex post, quod ipse reus alias ante torturam extra iudicium confessus fuerit illud delictum commisisse.*

21 *Confessio illegitimè extorta an validetur iuramẽto rei torti?*

22 *Indicijs nullis præcedentibus quibus in casibus ad torturam perueniri possit?*

23 *Confessio si sit illegitimè extorta à reo nullis præcedentibus indicijs, licet postea ea per oculorum inspectionem sit verificata, tamen reus ex illa ad mortem condemnari non potest.*

24 *Cõfessio facta à torto illegitimè, qui ad superiorẽ fuit remissus & ab eo interrogatus, an cõfessio facta coram priore iudice esset vera & qui respondit eam veram esse, vtrum reo præiudicet, vt vigore talis confessionis possit condemnari?*

25 *Confessio sponte ratificata extra torturam, licet primo fuerit extorta per torturam, nocet & tenet, maximè si sit iurata.*

26 *Tortus si quis fuerit non præcedentibus indicijs, & confessus fuerit si postea perseueret in publico, valida est confessio.*

27 *Confessio territi nullis præcedentibus indicijs etiam confitentis apud chordam valet & tenet.*

1 Cõis oĩum scribentiũ opinio est, vt cõfessio † facta per reũ in tortura legitimis indicijs nõ p̃cedẽtibus, sit nulla, etiã si sit ratificata ad banchũ iuris. ita voluit gl. in l. penul. ff. de quęst. quã ibi sequitur Bar. & cõiter alij. & Ang. in l. 1. C. de cõfes. & Gãdi. in tract. suo maleficiorũ sub rub. de q̃stio. & tormẽ. col. 6. vers. itẽ pone, q̃ quidã. Iaco. de Belui. in prac. crimi. in tit. de q̃stio. col. 13. Pet. de Anc. in cle. 1. de homici. Sali. in l. 2. col. fi. C. de custo. reo. per id qđ voluit Inn. in c. 1. qđ met. cau. & voluit Bar. in suo trac. de q̃stio. q̃ incip. plenius tractaturi. col. 12. versi. qđ si aliqs est tortus legitimis indicijs nõ p̃cedẽtibus. Ang. in l. 2. C. quorũ appel. nõ recip. Ang. Imol. & Pau. de Castr. in l. q in aliena. §. Celsus. ff. de acquir. hære. Inn. in c. causam q̃. de offi. dele. & voluit Pet. de Anc. cõsi. 24. visa inquisitione formata contra Philippinũ. & Ale. cõsi. 5. ĩ causa inquisitionis. col. 1. vol. 1. & in cõs. 179. incip. in causa Angelorũ. col. pen. & cõs. 275. inci. viso themate. circa fi. 2. vol. & in cõsi. 1. col. 2. vol. 7. Et hãc partẽ firmat Ang. Aret. in trac. malefi. in ver. fama publica. in 4. char. versi. aduertas tñ. nu. 36. & Bal. in addi. Spe. in ti. de cõfes. col. 1. Lud. Ro. cõsi. 167. Anto. accusatus. de adul. col. 2. & gl. in d. l. pen. ff. de q̃stio. refert & sequit̃ Io. de Ana. cõsi. 17. col. 1. versi. 3. p̃mito. Et p Hippo. de Marsi. latè in cõsi. 15. nu. 3. & cõsi. 18. nu. 19. & cõsi. 46. nu. 12. & in prac. cri. in §. 2. q̃stio. & in §. expedita. nu. 16. & Deci. in c. at si clerici. nu. 8. ff. de iud. & Tho. Grã. cõs. 37. viso processu. nu. 7. & seq. in prin. & in repe. l. fi. C. de probatio. & in d. l. penul. & p Feli. in c. qualiter & q̃ñ. 2. §. licet. in versi. 11. limita. de accus. & in c. ad nostrã. in prin. col. 1. vers. itẽ inquãtũ. de p̃batio. Io. de Imol. in c. fi. de cõfes. & Floria. in rub. ff. de p̃ba. & in l. emptorẽ. ff. e. tit. vbi exclamat gl. in d. l. penu. per quã dicit se aliàs defendisse vnũ à morte. & Lud. Carrer. in pract. crimi. in prin. nu. 172. & 173. & seq. & Catal. in trac. de syndic. in versi. 165. incip. adde q̃ diximus. vbi excla-

2 mat cõtra indices † vt de facili nõ prorũpant ad torturã, nã dicit q̃ vbi habita sunt tormẽta nõ p̃cedẽtibus legitimis indicijs, si reus cõfiteat̃, & in cõfessione p̃seueret, non est stãdũ suæ cõfessioni. allegat Bar. in d. l. pen. ff. de q̃stio. Ale. cõs. 5. in casu inquisitionis. col. 1. nu. 1. & ibi Carol. Moli. in

3 additio. vol. 1. Et illud q̃ dicit † de p̃seuerãtia, intelligit ipse esse verũ, si p̃seuerat in tali sua cõfessione antequã sit repositus in pristina libertate, quia tunc est p̃sumptio, q̃ sicut illicitè torsit, ita illicitè facit eum ratificare metu tormẽtorũ futurorum. ar. d. l. si cui. §. ijdẽ. ff. de accusa. hic alleg. per Matt. Et ideo s̃m eũ dicit Ang. in d. §. Celsus. q̃ cautus debet esse aduocatus inquisiti, q cõfessus fuit ad bãchũ se maleficiũ cõmisisse, vt faciat probari, q̃ reus primò fuit indebitè tortus nullis p̃cedẽtibus indicijs sufficiẽtibus ad torturã, qa quousq; detẽtus fuit, idẽ metus tormẽtorum dura-

4 re p̃sumitur. Ideò † talis perseuerãtia, seu ratificatio nõ nocet ipsi reo. Et idẽ dixit Ang. in d. trac. maleficiorũ. in vers. fama publica. in d. vers. & aduertas. nu. 36. vbi latius super hoc loquit̃ Au. Arimi. in additio, vbi refert se alias ex hoc adiuuisse quẽdã, q vocabat̃ Aug. Arimi: vt ipse vocabatur. Idẽ tenuit Paris de Puteo, in trac. de syndi. in verb. an stetur dicto torti. nu. 39. vers. datur regula, & idẽ Paris in cha. 69. col. 3. vers. qdẽ fuit tortus. vbi dicit q̃ idẽ operatur potẽtia in habitu, q̃ potẽtia in actu. quod dicit p̃bari in l. Labeo. ff. de statulibe. & in c. nõ solũ. de appel. in 6. Et Hippo. de Marsi. in d. l. penul. nu. 14. vers. & ego attestor Deum, q dicit per hoc euasisse duos hoĩes à pœna mortis Bononię, quorũ alter vocabatur Petrus de Verona, qui inculpabat̃ furto subtraxisse quædã vasa argẽtea Reuerendissimi Cardinalis Mãtuani, aliàs Bononiæ Legati, vide latius per

5 eum. Ex quo dicit, † q̃ cõfessio rei cõstituti in fortijs iudicis, dr̃ facta metu tormẽtorum, cum iudex semper habeat potestatẽ & potẽtiã in habitu torquẽdi ipsum reum. Pro quo facit q̃ voluit Dy. per illũ te. in l. nouissimè. versi. qđ

6 si cõpulsum. ff. q̃ fal. tut. autho. vbi dicit, q̃ idẽ † operatur probabilis suspitio tormentorũ, q̃ ipsorũ illatio. quod etiã voluit Bal. in l. interpositas. C. de trãsact. & in c. 1. §. itẽ sacramẽta. de pace iura. firmã. & in cõsi. 488. Ioãnes. in prin. col. 5. vol. 4. & plenè p And. de Isern. ĩ cõstitutionibus Regni Neapoli. cõst. si dãna clãdestina. in verb. p̃sonarũ leuiũ. col. 2. ver. vbi verò sine indiciis. in tit. de homicidijs & dãnis clãdestinis. vbi notabiliter loqtur. Et hæc regula ampliatur procedere, nõ solũ in minorib. criminibus, sed etiã

7 in maioribus, & exceptis, vt puta in crimine † lęsæ maiestatis in quo nõ põt quis torqueri nisi præcedãt indicia. te. est notab. & ibi gl. Cy. Bal. & Salice. in l. si qs alicui. C. ad le. Iuliã maiest. q̃ etiã voluit Ang. Areti. in d. tract. malefi. in ver. *chę hai tradita la tua patria*, in primis verbis. & Frãc. Bru. in tract. suo de. indi. & tortu. in q. 5. 2. parte. nu. 49. Licet cõtrariũ videtur innuere Bal. in l. qcunq;. in princi. col. fi. C. de ser. fugi. de quo p Hippo. de Mars. in repeti. d. l. fi. C. de p̃batio. in 76. cha. & in l. 1. in princi. ver. mõ redeũdo ad p̃positũ. & in l. de minore. in princi. & in d. l. penu. ff. de q. & p eũdẽ in sing. 117. incip. ad torturã. & ĩ cõs. 14. nu. 20. & cõsi. 18. nu. 7. & cõsi. 46. nu. 14. & plenè p do. Hierony. Gigan. in suo solẽni tract. de crimi. læsæ maiesta. li. 2. q. 26.

8 ampliatur etiã † licet iudex haberet liberum arbitrium in criminalibus, nã tũc si nõ p̃cedẽtibus indicijs reũ torqueat teneť in syndicatu. ita dixit Pau. de Leaza. in c. grauis. de de pos. & Ale. in l. filius familias, in 5. apostil. ff. de donat. & Gãdin. in d. tract. maleficiorũ. ĩ rubr. de q̃stio. & tormẽ. ĩ vlti. col. vers. p̃terea ego q̃ro, & vers. ibi sequẽ. & Paris de Puteo in d. trac. de syndica. in char. 100. col. 4. vers. & adde q̃ ipse

9 iudex. vbi plura allegat. Et ideo † si nõ p̃cedẽtibus indicijs

iudex

iudex ponat reum ad torturam, ex hoc oritur præsumptio violentiæ in iudice, secundum dom. Alexan. in apostil. ad Bart. in d. l. penulti. ff. de quæstio. & Paris de Put. in loco p̃alle. co. 3. ver. datur reg. & Tho. Grã. cõs. 37. nu. 7. facit notabile verbũ And. de Iser. in cõsti. p̃sequẽtes. in ver.

10 est exæquata cõditio. in ti. de pugnis sublatis. vbi dixit, † q̃ princeps nõ põt mãdare liberũ hoĩem torqueri nõ p̃cedẽtibus indicijs: nã iura naturalia ipse tollere nõ põt. C. si cõtra ius vel vtili. pub. l. 1. in gl. vñ peccaret, si ita mãdaret, po-

11 testate † n. absoluta nõ debet vti, nisi cũ cã. & tunc cor. Regis nõ est in manu Dei, quia factus est Rex vt faciat iusti-

12 tiã rectã. 25. q. 1. reseruatis. vnde Rex anteq̃ † puniat, debet inquirere exẽplo Dei, q dixit, descẽdã, &c. extrà, de accusationib. c. qualiter. Ad pœnã p̃uenitur p tormẽta, quæ eliciunt cõfessionẽ, & ab inuito extorqueť. Et q̃ dr̃ in pœna p̃hibita, dici debet in eo, per q̃ peruenitur ad id. Vnde

13 p̃dictis † nõ obseruatis nõ solũ ipsa confessio, & ratificatio est nulla, sed etiã quicquid postea sequitur, s̃m Pari. in loco p̃alle. char. 102, co. 3. ver. an cõfessio torti. vbi ad hoc allegat l. nõ dubiũ. C. de legib. & l. 1. C. de fide instr. li. 10. & l. diuus. ff. de in inte. resti. & l. nominationes. vbi Bar. C. de

14 app. Et indicia † p̃cedere requiruntur, debẽt esse vrgẽtia, nõ leuia, aliàs cõfessio q̃ sequereť, nõ valeret. ar. eius q̃ voluit

15 Bal. in cõs. 275. inci. ad euidẽtiã. co. 1. vo. 1: vbi inquit † q̃ si fama, p q̃ quis torquetur est adeò nuda, quòd nulla habet argumẽta p se, & per talẽ famã quis torqueret̃ & perseueraret ĩ cõfessione, talis cõfessio nõ valeret. ad q̃ allegat l. maritus. ff. de q. & l. nõ tm̃. ff. de app. & no. per Dy. in l. 2. §. 1. ff. de excus. tuto. Et tradit idẽ Hip. de Mars. in d. l. penu.

16 nu. 30. Limita tñ p̃dicta, qñ † inquisitus nollet respõdere in q̃stioni, qa tunc iussus respõdere, & factis ei debitis monitionibus, si est p̃tens, etiã nullis p̃cedẽtibus indicijs torq̃bitur, nõ ad eruẽdã cõfessionẽ, sed ad eruẽdã responsionẽ affirmatiuã, vel negatiuã, s̃m Bal. in l. accusationẽ. C. qui accus. nõ pos. co. fi. quẽ sequit̃ Bru. in trac. de indi. & tortu. in 5. q. 2. partis, nu. 4. quorum doctrina approbata fuit in sacro regio cõsilio Neapo. vt refert Capic. in decis. 145. inci. in cã cuiusdã accusati. Quo casu si sequatur cõfessio, licet extorta videatur sine indicijs, tñ efficax erit, & valida. Quæ conclusio vr̃ intelligenda, qñ inquisitus, vel accusatus, interrogatus super facto substãtiali, videlicet, an cõmiserit tale delictũ, vel homicidium, nõ vult respõdere, vel nõ dat responsum affirmatiuum, vel negatiuũ. Non autẽ, qñ non respondet alijs interrogatorijs sibi factis circa qualitates & circunstãtias. Itẽ p̃cedunt p̃dicta, nisi fortè habeat aliquã legitimã cãm non respondendi. Et rõ p̃dictæ conclusionis est, quòd vr̃ contẽnere iudicẽ, & efficitur cõtumax, ita, vt rõne illius contẽptus, & contumaciæ possit cogi, vt certum respondeat. vt dicit Bar. in l. de ætate. §. q

17 tacuit. & §. seq. ff. de interrog. actio. Limita etiã † vt nõ p̃cedant, qñ quis torquetur ad eruẽdã cõfessionẽ cõtra aliũ, vt testes, quia eo casu etiã nõ p̃cedẽtibus indicijs torquetur, s̃m Amod. de Castello in trac. de synd. in gl. in eo qđ põt officialis. & sequitur Brun. in d. trac. de indic. & tortu. in 5. q. 2. part. nu. 18. & Hip. de Mars. in l. 1. §. si seruus bona fide. ff. de q. & Salic. in l. ex cõsensu. C. de repud. Limitãtur

18 etiã p̃dicta † vt nõ p̃cedãt in custodibus pecuniarum, vel aliarum rerũ furto subtractarũ, qa indicẽt fures, sine alijs indicijs torqueri possunt, & cõfessio eorũ valida erit. s̃m Bar. per illum te. in l. 1. & 4. no. ff. de offi. p̃fect. vigil. & in l. 1. in fi. ff. fur. aduer. naut. caup. stabu. & Io. de Imo. in cõs. 2. in casu p̃posito. & no. Cæp. in cõs. 18. inci. statutum Vincentiæ. & Ang. Are. in trac. malefi. in ver. vestem cælestẽ. co. 4. ver. & etiã tu iudex aduertas. quod dictum sequitur Deci. cons. 473. Et hoc est verum, si verisimiliter potuerunt habere notitiã, vt per Ang. & Berna. de Landr. vbi su-

19 prà. Et hoc vsq; adeò † est verum, quòd confessio extorta per torturã nõ p̃cedẽtibus indicijs est nullius efficaciæ, & momẽti, vt dicta confessio non conualidetur superuenientibus ex post facto indicijs, vt est gl. singula. & ibi no. Bar. in l. maritus. ff. de q. Et sequitur Bal. in l. fi. co. 1. vers. in gl. fallit. C. de accusa. & Lud. Ro. cõs. 167. Antonius accusatus, & Bru. in trac. de indi. & tort. in 5. q. 2. par. nu. 47. & Ang. Are. in d. trac. in ver. fama publica. in vers. 5. q̃ro iudex torsit. & ibi Aug. Arimi. q allegat hoc tenuisse Bal. in l. ea qdẽ. C. de accus. & Ale. cons. 179. in causa anglorũ. col. fi. vol. 2. Et ista est cõis opinio, vt dicit Hippo. de Marsi. in d. l. pen. nu. 58. versi. ego dico. ff. de q. vbi hunc articulũ diffusè examinauit ad partes. nu. 31. ver. visis. & p Fel. ĩ c. cũ dilectus de accusa. Et addit Hippo. in d. l. pen. nu. 59. versi. vlterius

20 teneas semp menti, q̃ licet † confessio facta in tortura nõ præcedentibus indicijs non valeat, tñ validatur, si reperiatur ex post, q̃ ipse aliàs ante torturã extra iudiciũ confessus fuerit illud delictũ cõmisisse. & ita dicit colligi ex glo. not. in l. capite 5. ff. de adulter. quã ad hoc notab. alleg. Ale. in l. aposti. ad Bar. in l. cũ scimus, in vltima apost. post prin. C. de agrico. & cẽsi. lib. 11. q̃ est notabile in materia. Et an

21 talis † cõfessio illegitimè extorta valideť iuramẽto rei torti, latè exãminat idẽ Hippol. in loco superius alleg. nu. 60.

22 versi. quæro vlterius. Casus † aũt in q̃bus nullis præcedẽtibus indicijs ad torturã perueniri põt, ponit gl. in c. q. 12. q. 2. & Bal. in l. quicunque. C. de seruis fugiti. Item prædicta

23 † adeò vera sunt, q̃ confessio extorta per torturã nõ præcedentibus indicijs est inualida, vt si aliquis tortus velo leuato, & ex abrupto, & nullis præcedentibus indiciis cõfiteatur se occidisse hoĩem, & illi intulisse tria vulnera, & eũ sepeliuisse in horto suo, & ea cõfessione audita licet iudex mittat militẽ ad dictum hortũ, & ibi ille inueniat cadauer sepultũ cũ tribus vulneribus, sicut ipse tortus dixerat, tñ iudex illico non põt eũ condẽnare ad mortẽ ex dicta cõfessione, licet etiã sit verificata per oculorũ inspectionẽ, ob id quia extorta fuit nullis præcedentibus indicijs. Quinimò iudex debet ipsum absoluere ab obseruatione indicij: & tũc demum inchoare nouã inquisitionẽ & processum, & sic tandẽ ipsum punire, vt latè prosequitur Hippoly. de

24 Marsi. in pract. crimi. in §. 2. q. per totum. † Et quid si tortus ab aliquo potestate non seruatis seruãdis, sed velo leuato, & indicijs non præcedẽtibus, confessus sit, ac, postea ab illo remissus ad aliũ iudicem superiorẽ, examinãti illi nunquid vera esset illa confessio, quã in tortura fecisset coram priore præside, respõderit verã esse, an vigore talis confessionis possit condẽnari? Dubiũ facit, quia primo loco fuit tortus indebitè, vnde qcquid postea sequitur, vr̃ fieri metu torturæ. Hanc quæstionẽ latè examinat Hippo. de Marsi. in pract. crim. in §. occurrit. per totũ. & post multa distinguit sic, Aut iste reus erat hõ rudis & idiota, & tunc vr̃ q̃ secunda confessio facta corã illo iudice superiore, ipsi nõ noceat, nec etiã prima, per gl. in d. l. penu. ff. de q. quia ipse reus vr̃ hoc dixisse vigore torturæ p̃cedẽtis & timore ne iterũ torqueatur. Aut erat hõ sagax, & practicus, qui verisimiliter poterat scire, q̃ potestas eũ nõ torqueret, nisi haberet sufficientia indicia, & tũc talis cõfessio scđo loco facta, ei noceret, qa nõ vr̃ illã fecisse metu torturæ. Vel si per s̃m iudicẽ fuisset reo dictũ, q̃ nõ deberet timere de aliqua tortura, sed q̃ deberet dicere veritatẽ, & isto casu ipsi noceret talis secũda cõfessio. Et ad p̃dicta faciunt dicta p Tho.

25 Grãma. in consi. 40. nu. 14. vbi tenet, q̃ confessio ĩ spontè ratificata extra torturã, licet primo loco fuisset extorta p torturã legitimis indicijs præcedentibus, nocet, & tenet, maximè si sit iurata. & facit not. doct. Bal. in l. 1. C. de con-

26 fess. in 5. col. in 3. oppo. vbi ait, q̃ si tortus † fuit quis nõ p̃cedẽtibus indicijs, & cõfessus fuerit, si postea perseueret expresse in publico, valida est confessio. & dicit notari in gl. in d. l. 1. & l. diuus. ff. de q. & aliqd per Lãfr. de Oria. in c. qm̃ cõtra. in verb. cõfessiones, circa princ. in 1. q. nu. 15. & ibi Celsus Hugo, in additio. incip. adde idẽ Do. Barthol. Soci. extra de p̃batio. Sed contra Bal. tenuit Rom. d. consi. 167. Ant. accusatus. Vide tñ Par. de Puteo in d. tract. syndica. in verbo, tortura. ver. an ex sola cõfessione. vbi vr̃ velle sustinere Bal. Et vide Pau. Grillã. in tract. de q. & tormẽ. vers. 4.

27 nũc videdũ. Notãdũ † tñ est, q̃ licet cõfessio torti nõ p̃cedẽtibus indicijs sit inualida, tñ cõfessio territi, & etiã cõsi

tentis

tētis apud chordam, valet,& tenet,qm̃ licet non præcedē tibus indiciis minimè quis torqueatur, terreri tm̃ potest, & duci ad chordam & valet confessio, secundum Bald.in l.2.C.quorum appella.non recip.& tradit Petr.Follerius in pract.crimi.in vers.rei indurati torqeātur. & in vers.& si confitebuntur.nu.35.& sequen. Gab.Sar.

LVI.

1 Iuramentum facit actum valere eo modo, quo melius valere potest & in addit.nu.1.

1 NOta hanc regulam† qꝙ iuramentum habet hanc mirabilem virtutem,qꝙ facit actum valere, prout valere, pōt melius.l.cū pater.§.filius matrem.de lega.2.& non est alibi.& ibi Bart.hoc tenet,in l.si quis pro eo.ff. de fideiuss.

ADDITIO.

Nota regulā,&c.Istā regulam declara, & intellige vt plenè p doct.maximè Ro.Alex.& Frāc.de Aret.post Bar. in d.l.si quis.hic alleg.p Pet.de Anc.in repeti.c.cū contingat.char. 38.de iureiuran.& ibi per Moder.per Alexa.consi.3.in 4. colu.in 1.vol.& consi.53.per totum in tertio volu.

ANNOTATIO.

2 Iuramentum supplet defectum expressionis specialis, & sic facit valere actum generalibus verbis factum.

3 Iuramentum ligat etiam mulierem non certioratam de beneficio sibi competenti.

2 Iuramentū† facit valere actū eo mō quo valere pōt.adde Bar.in l.si quis in princi.testamenti. ad fi.ff.de leg.3.& in l.oēs populi.in 3.q.princi. in ver.an iuramētū.ff.de iustitia & iure.Ang.in l.hi qui accessionis.ff.de fideiussor.& Bart. in l.si quis maior.C.de transactio.& Bald.& Sali.in l.fancimus.C.de testa.Bal.in l.si iure.C.de testa.manu.& Bal.in l. 2 1.C.cōmod.vbi dicit,qꝙ iuramentū† supplet defectum ex pressionis specialis, & sic facit valere actum generalibus verbis factū,per d.l.cum pater.§.filius matrē.ff. de leg.2.& per Ale.in cōsi.31.col.2.vol.2. & in l.1.§.si quis ita.nu.12. post Bar.ibi.ff.de verb.obli.& Frāc. Are.in cōsi.20. col.3. & consi.28.col.4. & Ias. in d.l.si quis maior. in 10.notabil. C.de transactio.& in l.si conuenerit.in 2.& 3.col.ff. de iurisd.omn.iud.vbi tradit dictā regulā.Et declarat Are.in l.qui superstitis.col.5.ver. vtrū aūt per iuramentum. nu.4.ff.de acquirend.hæredit.& per Feli.in c.cū super.in princi.colu. 3.in vers.not.etiā.de offi.deleg.post Do.Ant.in c.si diligēti.col.5.ver.fallit etiam qñ.de foro cōpet. Et in pulchra q̃stione citat Ale. consi.42. super præmisso themate.col.5. 3 vers.& idē not.vol.1.vbi concludit iuramentū† ligare etiā mulierē non certioratā de beneficio sibi competēti. & ita ſm eum debet declarari, qꝙ eleganter Bal. tenuit in l.2.in 5.col.in 4.quæstio.C.de rescinden.venditio.vbi Bal.exigebat, qꝙ mulier,minor,& rusticus essent certiorati de beneficio illius legis, non procedere si in contractu iurassent. de cuius tm̃ veritate latius differit Ale.in dicto cōsi.42.col. 7.vers.non obstat quartum argumentū.Et tradit Catelli. Cotta in memorali.vers.Emphyteura priuati.in fi.& Prepositi.in c.ex literis.2.nu.14.de sponsi.Guliel.Benedic.in c. Raynutius.vers.i.testamentū 3.nu.20.& 33.& 37.de test. Calca.consi.25.nu.2.& nu.33.Deci.consi.404.vito elegan ti consi.col.2.nu.9.& in d.c.cum super.col.4.nu.11.Hippol.sing.71.iuramentū.& sing.504.virtus iuramenti. &in l.quæstionis.col.8.cum sequen.ff.de q.& Ias.in §.itē si quis postulante.col.2.nu.14.Initiu. de actio.& in l.eā quā.nu. 17.C.de fideicō.& in l.verbis ciuilibus.nu.14.ff.de vulg.& pupil.& in l.& qui.nu.31.ff.de acquir.hæred.& in l.si causa cognita.nu.10.C.de trāsact.& in l.1.§. si quis ita.col.8.nu. 24.ff.de verb.obliga.& ibi p̃ceptor meus Do.And.Alciat. nu.44.& in c.cū contingat. nu.164.vbi ponit septē declarationes ad istam regulā.Cagno. in repetitio.l.si quis maior. nu.144.C.de transact.& latè Tiraquel.in repetitio.l.si vnquā.in princ.nu.127.C.de reuocā.donatio.& Didac. Segura in repetitio.l.filius dū in ciuitate est.nu.20.ff.de verbo. oblig.& Franc.Creme.sing.42. & ibi posui.per Didac. Couar.in c.Rayn.§.3.num.10.versi.idem planè.extra de test. vbi dicit hanc opin.esse intelligendum,dum modo actus il le habeat eam solennitatem, quæ est necessaria ad effectū illum quem ex iuramēto deducere volumus.Et adde quæ dixi suprà fingu.36.& 50.& 54. Gab.Sara.

LVII.

1 Instrumenta possunt produci post conclusum in causa, dummodo producens alleget ipsa de nouo ad suam notitiam peruenisse, & hoc iuret. & in addit.nu.1.

1 NOta mirabilē doctrinā,si vera esset,qꝙ post cōclusum in causa pōt qs producere instrumēta,t̃dūmodo allēget ipsa de nouo ad suā notitiā pueniss̄e, & hoc,p̃bet suo iuramento,vt ponit Bar.in l.admonēdi.ff.de iureiuran. Cōtra tm̃ hoc facit,nā hoc nō pōt fieri, nisi petatur restitutio in integrū.& ita tenet do.Ant.in c.pastoralis.extra de exc. pro eo bene facit c.auditis.extra de in integ.resti. Sed contra hoc fortiter facit,pone.n.ad eius notitiā non deuenisse,qꝙ talia instrumēta essent penes eū,& probet p testes se de nouo inuenisse.Sed ad eius notitiā pueniss̄e,qualiter,p̃ babitur,qa de cōscientia sua tractabitur? Certè tūc credo, qꝙ staretur iuramento suo vt in c.significasti.ext.de homi.

ANNOTATIO.

2 Restitutioni in integrum quando pinguius subuenitur, quā p remedium ordinarium appellationis,vnū non tollit aliud.

3 Iudex si sciat esse conclusum in causa, & admittat probationes,quæ non poterant post conclusionem admitti, videtur ipsam conclusionem in causa reuocare.

4 Iudex in dubio an præsumatur habuisse scientiam conclusionis in causa?

5 Instrumēta,& probationes in criminalibus produci possunt quādocunq; quia in eis non attenditur conclusio in causa.

6 Instrumenta fuisse de nouo reperta an iuramento probetur. Et an id iuramentum possit à procuratore generali præstari pro domino?

7 Instrumenta an post apertura attestationum, vel post conclusionem in causa,vel etiam post terminum ad probandū datum,possint produci?

Docti na Bart.in d.l.admonēdi.ff.de iureiurand. communiter 1 tenetur per doct.qñ quis† nullā culpam, aut negligentiam commisit circa perquisitionem instrumentorū nunc noui ter repertorum post conclusionem in causa,vt quia ea probabiliter ignorauit,nō quia possint produci post cōclusionē in causa,sed mediāte restitutione in integrū, vt p Mat. hic,Quod etiā facere pōt post sententiā,ex clausula generali,si qua mihi iusta causa,vt not.Cyn.in l.1.C.de cōdictio indebi.& Io.And.post Spec.in tit.de execut.sentētiæ §.fi. ver.illud.& Bart.in l.1.C.de senten.aduer.fisc.latis.facit l.fi mater.in princ.& quod ibi not.Bart.ff.de excep.rei iud.& plenè not.Io.de Imol.in l.Imperatores.ff.de re iudic. cum concordantibus ibi datis per Alexādrū. Et hoc verū vr̄,licet essemus in casu,in quo si feratur sententia,ab ea posset 2 appellari,quia qñ† pinguius subuenitur per restitutionē in integrū, quam per remedium ordinarium appellationis, vnum non tollit aliud,vt notatur in l.fina.C.si aduersus rē iudic.Et quia vtilius est intacta iura seruare,quā post causam vulneratam remediū quærere.l.fi.C. in quibus causis in integrū restitutio.nō est necessar.ergo vtilius est prouidere qꝙ non feratur sententia contra se, quàm appellare ad uersus eā latā.Et ex his videtur quòd non sit vera illa opinio,quam ponit Innoc.in c.cum venissent. de testibus. & Paul.de Castr.in l.oratione.ff.de ferijs.dum volunt, qꝙ ex iusta causa admittatur ad producendum post conclusionē in causa absque restitutione in integrum. nec iura per eos allegata videntur probare.& contra eorū opinionem videtur tenere Antonius de Butrio,in capitul.intimauit. de testibus.Vbi autem non feciss̄et diligentiam suam, non posset producere post conclusionem in causa, sicut nec post sententiā.l.sub specie.C.de re iudi.iunctis notatis per Bartol. in dicta l.si mater.§.eandem.in fine.ff.de exceptio.rei iudic.Nec placet dum Pau.de Castr.in dicta l.admonendi dicit,qꝙ si iudex admitteret probationes post conclusionem in causa,non valerent,nisi prius reuocaret conclusio 3 nem in causa; nam imò videtur quod si iudex sciat esse conclusum

conclusum in causa,& admittat probationes,quæ nō potērant admitti post cōclusionē in causa,vr̄ reuocare conclusionē.& pro reuocata habetur concurrētibus his,q̃ necessaria sunt in reuocatione interlocutoriæ,vt cōcludunt do. de Rot.decis.5.incip.Itē si post conclusionē.in nouis.ar.l. illud.ff.de acqui.hær.e.32.di.c.hospitalium.sequitur Anto. de But.& Io.de Imol.in c.auditis. in fi. de procur.& Abb. in c.qñ cōtra.col.13.de p̃ba. & Bal. in l.peremptorias. C. de sen.rescind.nō pos.in 2.col.in ver.q̃ro si index.& Card. in cle.testi.in 2.col. de testibus.& do. de Rot.in d.decis.5. 4 tanguntˌan iudex† in dubio præsumatur habuisse scientiā conclusionis in causa.qꝙ etiā tangit Bar.in l.quo iusit in fi. ff.de re iud. & plene tradit Ale. in d.l.admonēdi.nu.19.ff. de iureiur.Et hæc procedūt in ciuilibus,sed in criminalib. 5 secus,quia possunt† produci instrumenta, & probationes qñcunque, quia in eis nō attenditur cōclusio in causa.vt p Bar.in l.diui fratres.ff.de pœn. & in l.1.§.fi.& in l.vnius.§. cogniturū.in ver.quocunque tēpore.ff.de q.& per Bal. in l.accusatoris. in vlri.colu.C. de accus.& latissimè tradidit Hipp.de Mars.in l.1.§.fi quis vltro.nu.6.vers.i. itē nota ēt 6 aliud.ff.de q.Et an instrumenta† fuisse de nouo reperta iuramēto probetur,latè dixi in apost.ad Rom.fin.189.& ibi dictis adde Didac. Couarru. in practicis q. c. 2.nu.8.versi. 3.vbi ētiā tractat, an id iuramēti possit à procuratore ge 7 nerali præstari pro domino,& an instrumenta† post apertu rā attestationū,vel post cōclusum in causa, vel etiam post terminum ad probandum datū, possint produci, latè tradit And.de Iser.in consti.lite legitimè.in ver.irremissibiliter.ver.& habet locum.in rub.de processu iudicii.Ga.Sar.

LVIII.

1 Minor 25.annis recipiēs mutuum sine curatore præsumitur consumpsisse,nisi aduersarius probet contrarium.

1 NOta vnum casum† quotidianum, quod est speciale in mutuo,qꝙ minor 25.annis qui recipit mutuū carēs curatore,si petat restitutionem in integrum, non habet necesse probare lęsionem quia præsumitur consumpsisse,nisi aduersarius probet contrarium,vt l.1.C.si aduer.creditor.

ANNOTATIO.

1 Minor 25.annis vt in integrum restitutio concedatur, quot requirantur.

2 Minor in mutuo lædi præsumitur,nisi contrarium probetur. Et an hoc procedat in omnibus rebus mutuabilibus.

3 Minor obligatur in quātum factus est locupletior. Et quomodo probetur in eius vtilitatem quid esse versum?

4 Minor industriosus, & diligēs præsumitur pecuniam mutuo acceptam in proprias vtilitates conuertisse.

5 Minor 25.annis si in iudicio delictum confiteatur,de quo aliter non erat probatum, debet contra talem confessionem in integrum restitui, nulla facta erroris probatione.

6 Mutuum factum minori 25.annis ludenti,si illud perdiderit non potest repeti.

4 Ad hoc† vt minori concedatur in integrū restitutio, duo requirūtur,qꝙ sit minor,& qꝙ sit læsus.l.minoribus.2.& l. fi.C.de integ.resti.minor.& l.nā & postea.§.si minor.& ibi Alex.ff.de iureiur:Itē qꝙ sit lęsus dolo aduersarij, vel sui facilitate.l.verū.§.sciendū.cū §.seq.ff.de mino. Fallit in mu- 2 tuo† in quo est speciale,vt si persona,quæ p p læsionē restitui pōt in integrū,acceperit mutuo,præsumatur lædi, nisi probetur esse versum in vtilitatē accipientis.d.l.1.& ..C.si aduer.cred.& p doct.in l.ciuitas.ff.si cer.pe. Ale.in l.lingularia.nu.16.ff.e.ti.& ibi dicit Bal.le putare hoc habere locū in oībus rebus mutuabilibus.& per Guid.Papæ in tract.de 3 præsump.nu.77.Tunc.n.si probetur† in accipiente vtilitatē fuisse versum, obligatur in quantū factus est locupletior.l.1.§.1.in fi.ff.de auth.tut.& in §.At econtrario. Iulti. qui.alie.lic.& in l.fi.C.de vsucap.pro empto.Faciūt q̃ not. Bar.in l.si cum dotē.§.1.nu.3.ff.solu.matri.& per Deci.in l.si eū.col.1.ver.gl.in prin.nu.4.ff.si cert.pet.vbi extendit id ad ecclesiā.& in d.l.ciuitas.col.1.verb. primus est.nu.3. ff.e.tit.per auth.hoc ius porrectū. in fi.C. de sacrosan. eccle.& Bal.in l.nubemus.§.sanè.in prin.C.de sacrosan.eccle. l.si p̃diū.C.de præd.mino.Abb.in c.si quis presbyter,in fi. de reb.eccle.nō alie.Alex.consi.4.visoprocessu.col.1.in fi. vol.3.Barb.in cōsi.40.col.10.vol.1.& tradit idē Deci.in l. iure naturæ.nu.3.ff.de reg.iur.Et qūo probetur esse cōuersum ī vtilitatē alicuius,tradit Bal.in d.l.1.C.si aduer.cred. & Pe.de Anc.in cōs.vlt. Adde tm̃ qꝙ licet in mutuo minor p̃sumatur læsus,nisi cōtrarium probet per creditorē,nihilo- 4 minus talis præsumptio tollitur,si minor† erat industriosus,& diligēs, quia p̃sumitur pecuniā in proprias vtilitates conuertisse.arg.l.fi.C.de pignor.& tradit Bar.in l.1. col.1. ver.ex hac lectura.nu.2.& 3.C.qui & aduersus quos.Et no 5 tandū† est pro defendendo minore in causa criminali,qꝙ si minor 25.annis cōfiteatur in iudicio delictū,de quo aliter nō erat probatū,debet restitui in integrū aduersus talē cōfessionem absque alia probatione erroris:quia ex hoc solo apparet eum esse læsum.ita sing.tenet Ang.in l. certum. in pupillo.ff.de cōfes.vbi ad hoc allegat te.cū gl.2.in ca.2. de in integ.restit.in 6.& dicit qꝙ ita intelligit l.ii ex causa.§. nūc videdū.de mino.qꝙ est diligētissimè notādū,vt p Ale. in d.l.nā & post ea.in §.fi minor.col.fi.nu.1 1.ff.de iureiur. & cōs.126.incip.in causa appellationis.col.1.vol.3. & latè per Hipp.de Marsi.in l.de minore.in prin.nu.33.ff.de q.& Lāfr.de Oria.in c.qm̃ cōtra.in ver.cōfessiones.de probat. & p Bar.in l.minor 25.annis omissam.in pri.ff.de min.Vltimo p corrolario p̃dictis adde id qđ posuit Paris de Puteo in tract.de ludo.nu.16.vbi dicit qꝙ mutuū† factū minori 25.annis ludenti, si illud perdiderit,nō pōt repeti, per l. quod si minor.§.pen.ff.de mino.in te.& in gl.magn.& in l.quid ergo.ff.de donatio.inter virū & vxo.l.si vero non remunerandi.§. si adolescens.ff. mandat.& ff.quart. rerum actio non detur.l.2.& ff.pro emptor.l.si quis. Gab.Saray.

LIX.

1 Doctores legum,& medicinæ non possunt pro debito ex contractu vel quasi personaliter capi,nec eorum filij, & vxores, & quid in criminalibus?in addit.nu.1.& 2.

2 Lex noua simpliciter loquens non tollit priuilegia clausa in corpore iuris etiam si adsit clausula derogatoria.

1 NOta qꝙ legū doctores,† & medicinæ nō possūt p̃sona liter capi pro debito ex cōtractu,vel quasi qa gaudēt priuilegio,vt est singu.in l.medicos.C.de p̃fesso. & med. li.10.& hoc etiā priuilegio gaudent eorum filij,& vxores. Et statuta simpl'r loquentia de capiēdis debitoribus,debēt limitari per d.l.medicos.& p l.2.C.de noxali.facit qđ not. Bar.in extrauag.ad reprimendum.super verbo. nō obstante.& vide ibi plenissimè, & quod not.in auth. quia in pro 2 uincia.C.vbi de crimi.agi opor.vbi not.qꝙ lex noua† simpliciter loquens non tollit priuilegia clausa in corpore iuris, imo qꝙ plus est,etiā si sit clausula derogatoria, quæ diceret, non obstante etiam aliquo priuilegio.quod not.

ADDITIO.

Not.qꝙ legum,&c. Ad istud dictum vide Magistr. meum Ias. in l.generaliter.in vltimis verbis.ff.de in ius vocan.

ANNOTATIO.

3 Doctor actu legens dicitur esse in dignitate, & vocatur persona illustris,& gaudet omnibus priuilegijs militibus concessis,& non potest torqueri.

4 Doctorum laus.

5 Doctores actu legentes tantum,an vero vt cæteri non possint torqueri?

6 Doctores & aduocati debent esse immunes à solutione collectarū.& quid de eorum filijs sit,& an id etiam de procuratoribus vel licentiatis in legibus intelligatur?

7 Militem quem esse quomodo probetur,ad hoc vt militum priuilegijs gaudeat?

8 Doctor si committat crimen, quod in alijs suspendio puniretur,ipse suspendi non potest.

9 Doctor pro crimine non potest decapitari, nisi prius degradatur,prout fieri solet in sacerdotibus.

Adde eundem Matth.in l.contentaneū.col.4.in ver.prædicta fallunt.C.qūo & qñ iudex.Bar.in tract. de carceribus, 1 col.1.vers.2.q̃ro.nu.5.& Ale.in l.si qs.ff.de fur.vbi ēt† dicit idem

idē esse in filiis & vxoribus.doctorū.& in l.miles.in prin. nu.2.ver.tñ dico ff.de re iudi.Et tradit Milus in suo reper tor.in verb.carcerari.in 2.ver.& Hipp.de Marsi.in prac. in §.attingā.nu.68. Et an id procedat in criminalibus? dic q
2 nō:quia† doctor pōt capi,& etiā torqueri,si nō de iure,sal tē de cōsuetudine.ita dixit Ant. & Alex.in l.1.C. de q.posit Odofr.in trac..de q.Idē tenet & sequit Pau.de Leaz.in ca: grauis.de depo.Ang.Are.in trac.malefi.in ver.fama publi ca.col.21.ver.6.q̄ro.nu.102.& Frāc.Bru.in suo tract.de in di.& tortu.in 7.cha.ī ver.qd aūt de doctoribus. vbi subdit aliquos Modernos ita tenere.dicētes nunq̄ vidisse talē cō suetudinē obseruari.& licet Ro.sing.494.incip.milites do ctores,vbi dixi tenuerit dictā cōsuetudinē non valere,p l. oēs iudices.C.de decur.li.10.& l.milites.C.de q.& sequū tur doct. Ale.in l.Centu.col.1.ff.de vulg.& pupil.Ias.in l. de qbus.col.23.versi.nota tñ.ff.de legib.& Bar.in l.1.C. de aduo.diuer.iudi.Paris de Puteo in trac.de syndi.in char.18. ver.an doctor.& Cæpo.consi.crimi.139.Lucius.Hipp.de Marsi.in l.editū.nu.4.ff.de q.& in pract. crim.in §.expedi ta.nu.29.ver.itē doctores.& sin.556.plura.Io.de Ar.epit. 66.Lud.Carer.q infinitos allegat in repet. l.obseruare.nu. 179.C.quorū appel.nō recip.limitātes in casibus exceptua tis hoc nō ,p cedere,vt puta ī crimine falsi,vt p Tho. Grā ma.in voto.25.nu.5.;Vel in crim.lęsę maiestatis, vt plenè p D.Hier.Gigā.in suo solēni tract.de crimine læsæ maiest. in 2.li.in rub.qūo & p quos.q.27.Tñ id intelligēdū est ī do
3 ctoribus†actu legētibus,cū tūc dicātur esse in dignitate.vt not.in prima cōsti.Cod.§.1. & in l.fi.C.de Iudæis. Abb.in c.quāto.de magi.Et dī ,p sona illustris,,fm Bal.in ,pœmio, fforū.& Ale.in d.l.Cētu.col.3.& est bonus te.C.de Iustin. Cod.cōfir.§.ad illud verbū.Et tales gaudēt oībus priuile gijs militibus cōcessis,vt dixit Bar.in d.l.medicos.& Iac. Rebuf.in l.Grāmaticos.C.de profes.& med.li.10.vbi mul ta bona allegat,& inter alia dicit formaliter,q doctores ha bēt priuilegiū,ne q̄stioni subiiciātur,nā milites qui nō ha bent dignitatē, eo priuilegio gaudēt.per d.l.milites.C. de q.multo magis doctores actu legētes,cū, vt suprà dictum
4 est habeāt dignitatē.dicunturt.n.quasi radij solis , vt in ca. multi.de pœ.di.2.Et velut luminaria splēdere dicūtur, vt probat te.in c.1.de relinqui. & vene.sanct.& c.su.p. extra. de mag.vbi dī,q doctores veluti splēdor fulgēt firmamē ti.& dicit gl.not.in c.cū ex eo.de elect.in 6.q aduocati nō minus prouidēt humano generi,q̄ si armis patriā defende rent.& doctorū scientia mūdus illuminatur, vt dicit Sali. & ibi Moder.& maximè Bologninus in authē.habita. C. ne filius pro patr.Et ideo tales doctores actu legētes torq̄ ri non possunt,& cōtraria cōsuetudo non valeret, vt vltra p̄dictos tenuit Lud.Bolog.in additio.ad Guid. de Suza.in trac.de tormē.col.3.in prin.& plenè p Tho.Grāma.in vo to 1.& Lud.Ro.in l.ſi vero,§.de viro.ff.solu.matt. Secus in doctoribus actu nō legētibus,qm̄ nō sunt in dignitate. vt not.Bal.in 1.cōsti.Codicis.& Abb.in d.c.quāto.Et nō repe riē doctor,q dicat talē actu nō legētē nō posse torqueri,vt dixit idē Ant.de Ale.in d.l.1.C.de q.vbi allegat etiā Bar.in d.l.medicos.dicētē,q ad hoc,vt doctor cōsequaē illa priui legia,de qbus ibi,requritur,q sit actu legēs, Et ,fm hāc di stinctio. pōt intelligi id q dixit Cy.ī l.4.C.ad legē Iul.ma iest. vbi tenuit , q nec miles, nec doctor poterit torqueri etiā existētibus legitimis indicijs,prout etiā plenè refert
5 & sequtur Ias.in d.l.de quibus.ff.de legib.†vide tñ Guid. Pa pæ, in.decis.Grationo.88.incipiē. sed q̄ro an Domini do ctores.vbi tenet q priuilegia d.l.medicos.cōpetūt doctoribus tā actu legētibus;q̄ aliis nō legētibus. idque latè pro sequitur,& multa in materia ponit.& ibi in additio.Et idē Gui.decis.388.vbi hoc dictū Bar.cōprobat quatuor moti
6 uis,nu.5.verſ.Quinto ,p hoc facit.vbi ſert† nō solū docto res actu legētes,sed etiā alios aduocationis munere fungē tes immunes esse debere à solutione collectarū. q etiā ad eorū filios extēdit decis.sequēti.Quod tñ limitat procede re in doctoribus aduocātibus,nō procurantibus,quia pro curationis officiū vile reputatur l.quia si procurationē. C. de decurio.li.10.& aptius decis.409.an aūt. & qd si vnus
7 sit de licētiatis in legibus idē tradit decis.390.sed qd de li cētiatis.Quo aūt† probetur quē esse militē, ad hoc vt gau deat priuilegio,de quo hic fit mētio,tradit latè Aufr.decis.
8 Thol.141.Adde tñ q licet doctor † cōmittat crimē,quod in alijs suspēdio puniretur,ipse suspēdi nō po test,vt tradit idē Bologni.in d.aurhē.habita in §.char.& l.2.ver.vlterius aliud habet priuilegiū.C.ne filius pro patre.& pulchrè per Ale.in l.milites.ff.de re iudi.& And.de Iser.in c.1. in tit. q̄
9 sint regalia.Et adde q si accideret†aliqs casus , q doctor veniret decapitādus, nō pōt decapitari de iure , nisi prius degradetur,prout fieri solet in sacerdotibus.ita dixit Mar. Laudē.in procemio fforū.in 2.lectu.allegat te.notab.cum gl.in l.oēs.C.de episc.& cleri.in §.præterea nullus.ibi,post amissionē.pro quo etiā facit te.in c.degradatio.de pœni.in 6.& sequitur & magni facit Lāfran.in tract.de præced.mi lita.& doct.in 4.char.& sequē.& Ale.post Bar.in l.1.in 2. col.C.de dignit.li.12.Et tradūt Moderni,sup capitulis Re gni Neapolit.in tit.de furtis.c.incip.Carolus,&c. Ad hoc q nostrorum.sup verbo,suspēdio condemnetur.Ga.Sar.

LX.

1 Clerici in sacris minoribus constituti nō possunt capi etiā per iudicem ecclesiasticum pro debito ex contractu vel quasi. Secus si ex delicto,vel ex contractu occasione depositi.

1 NOt.†quòd clerici in sacris minoribus cōstituti nō pos sunt capi etiā per iudicē ecclesiasticū ,p debito ex cō tractu vel quasi,vt not.Io.And.in c.si clericos sen.excom. li.6.ad quod illum te.allegat in c.lator.de pig.& regulā c.nu per.& c.vt famæ:de senr.excō.Secus si sit debitor ex delic to,vel ex contractu occasione depositi:vt quia contrecta uit depositum vt in c.1.extra de depositi.& ibi do.An.

ANNOTATIO.

1 Clericus an possit pro debito ciuili, vel crimnali carcerari? Et an possit torqueri si alias sit infamis,vel suspectus?
2 Clerici non possunt torqueri nisi sint infames.
3 Tortura in clerico debet esse moderata.
4 Clericus regulariter non potest† per laicum torqueri.
5 Clericorum appellatione qui veniant?

Idē tradit ipsemet Mat.in l.cōsentaneū.col.2.verſ. p̄dicta oīa
1 fallunt.C.quo & qñ iudex.Sed an clericus possit† pro debito carcerari quidam tenēt q sic,ita Bal.do.Ant.& Abb. in c.dilectis.& ibi Car.Ale.in 2.notab.de app.vbi ipse Car. arguit pro cōtraria parte,& nō soluit.Cōtrariū tñ, q imo non possint clerici capi pro debito ciuili tenuit Io.And.in d.c.si clericos. de sent.excom.in 6. ad quod allegat illū te. in d.c.lator.de pig.Idē etiā firmat Nico.Mil. in repertorio suo.in ver.clericus.in 6.ver.plura allegat.& doct.in d.c.dile ctus.extra de appel.post gl.ibi.& Inn.in c.famæ . in gl.in ver.,platorum.de sen.excom.Et per Phil.Perus.in d.c.dile ctis.& ibi Deci.ī 1.not.& per Io.And.in c.nullus. de pig. & per Calder.in cle.1.de offi.ord.& aliqd per Palat. Ruu. repet.rubri.extra.de dona.inter vir.& vxo.in §.39. in prī. nu.3.Hæc tñ conclusio intelligitur vt hic p Mat.in debito ciuili,secus aūt in debito descendēte ex delicto,vel quasi, quia pro tali debito clericus poterit carcerari , ,fm doc.in locis præallegatis.& tradit Hipp.de Marsi. in pract. cri.in §.attingā.in n.nu.70.Et non solū poterit capi,sed etiā torqueri,si alias sit infamis vel suspectus vt voluit Abb.in ca. cū in cōtēplatione.col.2.ver.cōis conclusio de reg.iur.vbi dixit,q Abb.antiq.in c.1.de posti.dixit notabile verbū,
2 videlicet,q non reperitur clericos†esse torquendos nisi sint infāmes,& hoc dictū cōiter approbari testatur Card. in d.c.1.col.1.in 5.not.de posti. Et eū sequitur Hipp. de Mar.in l.editū.col.2.versi.Itē etiā clerici.ff.de q.& in fin. 55.inci.Aduertas,vbi dicit id practicasse in ciuitate Cuma rū,& obtinuisse,quod quidā pauper presbyter nō torque retur,quia non erat diffamatus.Et hāc doctrinā etiā sequi tur Fel.in c.veniēs.2.de testib.& in c.vniuersitatis.de sen excō.& in c.cū oporteat.col.pe.de accu.& Card.in d.c. cū in contēplatione.col.3.circa med.de reg.iur.& Nic. Boer. in decisio.416.nu.6.Quāmuis contrarium tenuerit Card.

Zabar.

Zab.in d.c.cum in contemplatione.co.3.in fin. & co.4.in prin.de reg.iur.vbi dixit clericos in sacris nō constitutos militibus æquiparari,& sicut milites torqueri regulariter nō possunt ita erit in clerico.Et dixit Abb.in d.c.1. de posti.dubitare de dicta doctrina Abb.Antiq.& Do.& p ceptor meus do.And.Alcia.in c.pnitiosam.nu.43.44.&
3 &45.de offi.ord.Torturat tñ in clerico debet esse mode rata,ne potius in pœnā transeat,quā in indigniationē veri tatis,vt dixit Abb.in d.c.vniuersitatis.de sen.exc.Præpos. in c.illi qui.co.2.nu.7.5.q.5.& Card.in d.cùm cōtēplatio
4 ne.co.4.de reg.iur.Sciendum † tñ est clericum regulariter posse p laicum torqueri,vt est gl.in c.illi ibi ,p clericos.5. q.5.ad idē gl.in c. ,sbyteri.ead. caus.& q.& gl.in c.in sum ma.45.di.& gl.23.q.5.in ver.epis.Abb.in d.c.vt famæ.de sen.ex. 6.& eleganter tradit do.Hier.Gigas in suo solenni trac.de cri.læsæ maiest.lib.2.in rub.quomodo & per quos q.28.& ante eum plenissimè Io.Berna.Diaz, in sua pract. cri.Cano.in ver.Tortura.c.117.inci.præmissis prius , quæ
5 debeant torturam præcedere.Qui aūt ē veniant † appella tione clericorum? Dic quòd ,sbyteri, Diaconi, Lectores, & Cantores,vt notat in authē.presbyteros.C.de episco.& cleric.extrà,de verb.signific.c.si ecclesia, Ga.Sar.

LXI.

1 Clerici regulariter nō gaudēt priuilegio cōcesso militibus armatæ militiæ,nisi quatenus hoc sit expressè à iure dispositū.
2 Clerici nō gaudēt priuilegio,q̄ exigantur deducto ne egeant.
3 Priuilegium vbi alicui contra ius datur, non extenditur ad consequentias.

1 NO.quòd clerici† nō gaudēt regulariter priuilegio cō cesso militibus armatæ militiæ,nisi quatenus hoc ex presse à iure dispositū,& ió nō gaudēt priuilegio l.1.C.de
2 iur.& fac.ignor.& Bar.ibi hoc tenet.Similiter † nō gaudēt priuilegio quòd exig possint quatenus facere possint de ducto ne egeāt.in c.Odoardus,de fol. & ibi no. Licet gl. Bar.videant† tenire cōtrariū in l.miles.in prī.ff. de re iud. Quinimò vī dicere plus Richardus Malūb.quod æquipa rātur milites armatæ & cælestis militiæ , vnde ,fm eū idē in priuilegio d.l.1.C.de iur.& fact.ignor.qui dicit contra
3 rium eius,quod hic dī,nāt vbicunq;,fm ipsum ibi , datur aliquod priuilegium militi,vel alicui contra ius com mune,nō extenditur ad cōsequētias , sed hoc est huiusmodi ergo,&c.Non obstante lege fori,quia illa parificat quātū ad dominium,non quo ad alia priuilegia , quicquid ibi di cat Bart.Et an priuilegio quod quis non possit renuntiari? Dic quòd fic cō ceditur personæ non renuntiatur.l.alia.§. eleganter .ff.sol. mater. Secus si aliter.l.verum.§.fi.ff.pro socio.& l.scien dum.& l.si conuenerit.ff.de re iudi.

ANNOTATIO.

Nota,quòd clerici,&c.Ibi similiter.Adde quòd glosl.in l.mi les.hic allo. approbat Anch.in repe.c.si ,pter.co.6.de re scri.16.p text.in c.Odoardus.de fol.vbi Abb.in 3.col,in ducit illū text.& not.ibi Imol.post Anc.dicēs hoc esse di ligēter mēti tenendū.no.Bar.Ang.& Imol.in d.l.miles.& dicit Abb.in consi.904.incip.in q̄stione hæredū. secundo vol.1.col.quod sicut res empta ex pecunia militis ,ptinet ad ipsum militē,licet ab alio empta sit l.si vt ,pponis.C. de rei vendi.ita res empta per alium de pecunia clerici, & allegat gl.& do.ib di.l.miles.Idē tenet Sā.faciēs mētionē Matth. hic.in circum ex officij.col.2.circa princ. vbi plu ra alleg.de pscr.& Alex.in d.l.miles.considerās quòd pri uilegium de quo ibi,est datum ob publicā vtilitatē ne mi lites distrahant à militia,ideo potest fieri extēsio ad cleri cos ne distrahant à diuinis per allegata ibi p eum.Doctri nam igit Matth. hic spernes dicentis æquiparationē cle rici & militis fieri nisi in casibus à iure expressis secūdū doctor.vbi supra.Sed sequi debemus doctrinā Pan.in ca. 1.de cler.egrot.vbi dicit istā ęquparationē esse bonā, nisi quādo datur instātia specialiter.verbi gratia,respectu igno rantiæ iuris,& respectu testandi in qbus differunt.facit l. qui cū vno.ff.de re mili.iuncto c.præcepta.cū glosl.55 di.
5 col.ff.de dā.infect.Itē licet† nō valet legatū relictū cōcu binæ p militē,l.miles ita.§.mulier.ff.de mili.test.ita etiā nō valet legatū relictū p clericū,vel sacerdotē cōcubinæ suæ,vt dixit Bar.& post cū cæteri do.ī d.§. mulier. Et idē Bar.in l.mulierē.ff.de his qbus vt indi.Et facit in argumē tū l.Claudi.ff.e.ti.Itē sicut nō valet donatio inter viuos fa cta cōcubinæ ,p militē seculi,l.2.C.de donatio.inter vir.& vxor.ita nec donatio facta cōcubinæ ,p clericū,ita dispu tādo tenuit Ricar.Malūbre & sequtur Bar.in l.affectionis. ff.de dona.& not.Cy.in d.l.2.C.de dona.inter virū & vx. & Io.And.in c.de his.de sepul.& Alex.ī d.l.Cēturio.in 2. col.& Imo.post Abb.in.c.1.de cler.ægro.& Ale.in d.l.mi les.in prin.nu.3.ff.de re iu.p gl.ibi q̄ tñ gl. Pau.de Cast.ibi dē dicit,q nō seruaref in practica,& q aduocati videtur tenere cōtra eā.Et plenè p insignē doct. Do. Bermōdem Choueroniū in eius cōmētarijs titulum de publicis con cubinarijs,in concordatis in verb.cōtra p̄dictos.§.1.publi cos concubinarios,nu.21.ver.vltimo loco videndum est. chart.242.Quod aūt dictum est q priuilegia tributa mi litibus seculi extēduntur.ad milites Dei, debet limitari, vt ,pcedat in casibus,in qbus subest eadem rō, & vbi cōtrarium non reperitur dispositum in iure , alias secus. Licet ergo† militi armatæ militiæ nō imputet ignorātia
6 iuris.d.l.1.C.de iuris & fact.igno.hic.alleg. militi tñ Dei, ī hoc nō parcet.ita limitat Abb.ī d.c.1. de cleri.egr.& do. in d.l.1.& Ale.ī d.l.miles.ī prī.ff.de re iu.Et an priuilegio †nequis tenca† nisi inquātū facere possit , renuntiari pos
7 sit? Vide Specu.in ti.de renunt.& concl.3.§.1.in ver. Item q beneficium,quòd quis condemnetur. Et Io.And.in d. c.Odeardus.de solutio.Imo.& Ang.in l.Nec seruius.§.fi. ff.de re iu.& Imo.& Alex.in l.ex diuerso.§.h.ff.so.mat.&

Ant.de Butr.consi.42.& latè tradũt doct.in l.sunt qui putant.ff.de re iudicat.& in d.l.alia.§.eleganter : & ibi Alex. col.fi.nu.10.ff.sol.ma.& idem Alex.in l.non tantum.col. 3.nu.12.ff.de re iudica Gab.Saray.

LXII.

1 *Infamia iuris irrogatur in reum actione famosa accusatum, si sententia contra eũ,licet absentẽ & indefensum, legitimè tamẽ citatum,feratur,qua tollitur,si in integrum restitutionem obtineat.*

NO.quòd si reus post litẽ cõtestatam in actione furti, vel alia famosa se absentauit,& feratur ſnia contra eũ absentẽ,vel indefensum,legitimè tñ citatum, irrogatur sibi infamia iuris, sicut si ſnia lata esset contra eum præsentem, vt l.non solùm.§.fi.ff.de procu. & l.1.§. de qua.ff.de postu.vbi probat te.iuncta gl. quòd licet talis sit effectus infamis,si tamen petat, & obtineat restitutionem in integrum propter absentiæ causam iustam, tollitur in consequentiã infamia irrogata.Bar. tamen videtur tenere contrarium in l.ictus fustium.ff.de his qui notan.infami.

ANNOTATIO.

1 *Bannitus restitutus per principem,an dicatur etiam restitutus ad famam?*
2 *Infamia nõ potest ad famã rei integrari de ordinata iustitia.*
3 *Absens damnatus an efficiatur infamis?*
4 *Infamia vt quis sit requiritur confessio ipsius in iudicio, vel sententia iudicis,nec sufficit probatio criminis.*
5 *Infames infamia iuris qui dicantur, & qui infamia facti?*
6 *Infamia quatuor producit effectus.*
7 *Infamis ne sit ille,qui habitus est pro confesso?*
8 *Infamem restituere solus princeps an possit? & an talis restitutio possit per procuratorem peti?*
9 *Dispensari an possit super infamia?*
10 *Infamia in actione famosa quibus cautelis per inquisitum euitari possit?*
11 *Restitutus si quis sit ad gratiam post proditionem, si postea aliquo vocetur proditor, an contra talem is possit agere actione iniuriarum?*
12 *Episcopus licet non possit quẽ directè ad famã restituere,tamen in crimine adulterij indirectè potest, restituendo clericum damnatum de adulterio contra sententiam suam.*
13 *Infamis non efficitur condemnatus ad restitutionem rei furto subtractæ.*
15 *Conditio furtiua non infamat.*

Istud latissimè tradit Ale.cõs.112.omissis argumẽtis, & cõ
1 si.114.repetitus vt dicã.vo.2.vbi etiã ponit † an bannitus restitutus p principẽ dicatur etiã restitutus ad famam? Et adde Bal.in c.veritatis.co.2.de dolo & cõtu.vbi dixit, qd
2 infamis nõ põt ad famã reintegrari de ordinata iustitia, & Ang & Imo.in l.infamẽ.ff.de publi.iud.post Bar.ibi & Ale.in apostil.& Bald.in l.1.in vlt.co.C.de hęre.instit.Pau.
3 de Cas.cõs.198.& Barb.cõs.3.co.2.vo.2.Et an damnatus absens efficiat infamis tradit Spe.in ti.de sen.in §.1. vers. quid de istis.& facit quod habetur in l.fi.de requi. reis.& Bal.in l.u.C.de seruis reipub.manu.& Bald. in l.etiã.C.de fur.& in l.certa.C.qñ ꝓuo.nõ est necs.& in l.1.C.de cal. & p Hip.de Marc.in prac.crim.in §.postquã.in fi. nu.67. & in §.aggredior.nu.95.96.& 97.& nu.111.vbi ponit post Pe.de Anc.in cõs.189.incip.tribus de causis,quòd ad hoc
4 † vt qs sit infamis, requirit cõfessio ipsius in iudicio, vel ſnia iudicis,nec sufficit ꝓbatio criminis, & hãc partẽ firmat pluribus similib.quã tenet etiã Th.Gra.cons.33.nu.
5 6.& in voto.3.nu.36.& voto.30.n.25.Et qui † dicãtur infames infamia iuris,& infamia facti tradit latè Ias. in l.cunctos populos.in 2.lec.nu.44.& 45.C.de sum.tri.& fid. catho.Odof.in l.cõtinet.nu.4.ff.quod me.cau.Floria.in l.qsitum.nu.2.ff.de testib.& Bal.in li.statutorũ.in ver. Infa-
6 mia.vbi dicit quòd infamia † quatuor ꝓducit effectus. Et
7 idẽ Bal.in l.frater.C.de inof.test.in prin.Et an habitus † ꝓ cõfesso sit infamis,tradit Bal.in l.si tutor.C. de interd. matri.vbi dicit quòd nõ.& in l.etiã.C.de fur.& in l.cũ mulier. co.20.ver.ad fm dubium.ff.so.ma.& Cor.cõs.55.vo.4.& in cõs.42.vo.1.& Bal.in addi.Spe.in ti.de sen.ver. an cõdẽnati.Ang.Are.in li.malefi.in ver.Qui iudex vidẽs.& Nell. in trac.bãnito in 3.parte primi tpis.in 40.q.& Bal.in l.qm.
8 ff.de infamib.Et quòd solus † princeps possit infamẽ restituere tradit Bar.in d.l.infamẽ.co.fi.nu.13.ff.de pub.iud.& ibi Ale.in apost.vbi dixit ita fuisse cõsultũ.Veronę p singulares viros.vbi etiã subdit an talis restitutio possit ꝓ ꝓ
9 curatorẽ peti. Et an † sup infamia possit dispẽsari, vide ibi dẽ plenè p ipsum Ale.saluatẽ ipsum Bar.à cõtrarietate.Et
10 ibi etiã ponit cautelas,qbus † possit infamia in actione famosa euitari p inq̃sitũ.de qbus latius tradit Bar. Cæpo.cõ ciuis meus in trac.cautelarũ.caut.12.inci.Regulariter ille, quas postea reassumpsit M.Ant.Blã.in sua prac. crim.i fi. caut.inci.cõdẽnatus actione famosa.Et sic̃ † fuerit ad gra
11 tiã restitutus post ꝓditionẽ,si postea ab aliquo vocet ꝓditor,an cõtra talẽ possit agere iniuriarum? latè tradit D. Hier.Gigas in suo solẽni trac.de crimine læsæ maiest.li.3. in ti.de ꝓditorib.q.7.& vide eundẽ in dicto tract. li. 2.in ti.de pœnis cõmi.cri.læsæ maiest.q.22.vbi multa de hmõi
12 restitutione doctissimè scribit.Et no.quòd licet † Eps nõ possit directo restituere aliquẽ ad famã, vt cõcludit Do. Abb.in c.cùm T.de re iud.co.4.in casu tñ adulterij, cũ liceat sibi dispẽsare vt inſc.at si clerici.in §.de adul.de iud.restituẽdo clericum dãnatum de adulterio cõtra ſniam suã, restitutio famæ venit per quãdã cõsequẽtiã,& hc põt indi rectè quòd principaliter nõ põt,& de hoc pro singu.notat Io.Bernar.Diaz,in prac.cri.cano.in ver.adulterij.c.79.nu. 4.Et in propositõ notãdum est, quòd si aliquis reperiret cõdẽnatus ad restitutionẽ rei furto subtractæ,quòd p hoc non sieret infamis,qa posset intelligi, quòd fuit actum cõ
14 dictione furtiua,q̃ † nõ infamat,& nõ actione furti. & hoc tenet Io.de Ana.in c.qualiter,& qñ.2.de accus.& illud refert Fel.in §.ad corrigendos.in 3.co. de accu. quod etiã ad clericum extẽdit Io.Bernar.Diaz,in prac.cri.in ver.Fures c.84.nu.14.quæ omnia sunt in materia notabilia. Gab.Sa.

LXIII.

1 *Reus respõdens libello,semper debet apponere illa verba, Nõ animo litem contestandi.Et quare?*
2 *Iudex procedit ad primum & secundũ decretum contra reũ, si libello actoris purè respondere, & super eo litem contestari recuset.*

1 NO.cautelã,q̃ reus † in respõdẽdo libello ſp apponat ſil la verba:Nõ aĩo litẽ cõtestãdi·Nã ꝓ responsionẽ talẽ nunquã inducitur litis cõtestatio,ex quo ipse nõ cõsensit, vt no.gl.in l.1.C.de lit.contest.quã doc.cõiter tenent. Iu-
2 dex † tñ debet ei mandare quòd purè litem contestetur, & si ille recuset, non poterit ille pronuntiare, litẽ haberi pro contestata, sed ratione contumaciæ procedet ad primum & secundum decretum,vt no.per gl.& Bar.in l.consentaneum.C.quo.& quan.iud.vbi dicit Bal. quòd illa gl. facit verecundiam multis doctoribus iuuenibus.

No.cautelam,&c.In fi.Adde Spe.in ti.de lit.contest.§.1.vers. illud etiam no.cum alijs pluribus ver.sequen.Bal.in l.vnica.in 3.co.C.de lati.libe.tol.per Alb.& doc.in l.1.C.de lit. conte.in terminis faciunt no.per Fel.in c.cùm M.co.22. de consti.& per doct.maximè Magistrum meum in l.non solùm.§.morte.ff.de no.ope.nun.

ANNOTATIO.

1 *Litis contestatio impeditur ex appositione clausulæ.Non animo litem contestandi extra nisi iudex prius iusserit litem contestari. & an si post hanc protestationem ex interuallo respondeat simpliciter,inducatur litis contestatio?*
2 *Responsio simplex negatiua inducit litis contestationem, & quid de affirmatiua responsione?*
3 *Reus si in respondendo libello actus sit contumax, & nolit item contestari,iudex ratione contumaciæ procedet ad primum & secundum decretum.*
4 *Litis contestatio an & quando non requiratur, in causa appellationis?*
5 *Litis contestatio an semper in causis sit necessaria? Et in quibus non sit necessaria.*

Litis

6 *Litis contestatio non requiritur in causa,in qua ex forma statuti procedi potest sine scriptura.*
7 *Litis contestatio an sit necessaria in criminalibus, & quibus verbis fiat,& quos effectus pariat.*

1 Cõis cõclusio est quòd talis ꝓtestatio releuet, & qñ.p eã litis cõtestatio impediat,vt p eũdẽ Mat. in auth. q semel. co.2.vers.Quid autẽ sit si reus. C.quo. & quan. iud.& per Spe.in ti.de litis cõtesta.§.2. vers.illud.& ver.ex his.& ibi Bal.in addi.ver. ꝓtestatio.& in auth.offeraf.C.e.ti. Bar. in l.& primo.in prin.ff.ad Velleia.Ale.in l.iurisgẽtiũ.§. quod ferè.ff.de pact.vbi multa allegat,& in cons.107. vol.4.& Ang.in auth.de trie.& semif.in §.illud.in fi.Hip. de Marc. in l.vnius facinoris.§.custo.nu.34.vers.faciat.ff. de q.nisi iudex pri⁹ iuserit litẽ cõtestari ſm Bal.in l.scim⁹.§.illo.C. de lati.libe.tol.nã tunc cũ simus in casu necessariò, ꝓtestatio nihil releuat.l.alimẽta.C.de neg.gel.& ita tenet Franc. Are.in l.qui in aliena.§.fi.co.pe.ff.de acq.hære. & Ale.cõs. 42.co.2.in fi.in 3.vo.& Abb.in c.i.co.8. & ibi etiã Feli.in 2.co.de lit.cõtes:Bar.& Bal.in l.1.C.de lit.cõtest.& tradit nouissimè Rober.Mar.in suo spe.aureo.in 7.par.in 10.mã bro.in fi.ver.vltimo mouco.nu.10.char.132.Si autẽ post hãc ꝓtestationẽ ex interuallo simpliciter respõderet, in-duceretur lit.contest.vt in c.cũ M.Ferr.& ibi Fel.Deci.&
2 alij de cõsti.Si verò † nec in principio nec post intercesit ꝓtestatio,tũc clarũ est, quòd respõsio simplex negatiua inducit litis cõtestationem, vt in iuribus ꝑdictis, & d. de Rot.deci.472.nota qd si pars in antiq.An autẽ ex affirmatiua respõsione litis cõtestatio fiat,glo.distinguit.10.d.l.1.& C.de litis cõtestatio.an cõfiteatur reus aĩo litẽ cõtestãdi, & fit litis cõtestatio,aut aĩo declinãdi iudiciũ, & tũc secus,quod in dubio ꝑsumit iuxta ea q̃ habentur in l. si reus paratus.ff.de ꝓcu.& tradit Ioãnes Petrus Ferra.in practica.in forma respõsionis rei cõuẽti.in ver. nõ tñ aĩo contestãdi litẽ.Et Corn.cõs.209.nu.5.vo.2.& cõs.332.nu.4.vo.
3 1.Aliàs si reus † in respõdẽdo sit cõtumax & nolit litẽ cõtestari,iudex rõne cõtumaciæ ꝓcederet ad primũ & ſm decretum, vt per Ro.in sing.411.si reus cõuictus est contumax.& sing.415.l.q̃uis.Addet † tñ quòd litis cõtestatio nõ requiritur in cã appellationis.c.p tuas.& ibi.docẽt.de app. Quod est verũ,si appellatur post litẽ cõtestatã, qa litis cõ-testatio facta ĩ cã principali sufficit in cã appellationis, q̃ etiã tenet Bal.in rub.C.de vsur.& fru.le.& in auth.hodie. C.de iura.cal.Card.in cle.2.2.q.vt lite pend.& Spe.in ti.de litis cõtest.§.pen.co.2.vbi dicit verũ parte cõtumace, p c. interposita.in fi.de app.& l.fi.§.illud.C.de tẽp.app.& Bal. in d.c.p tuas.de app.& Bar.in l.1.C.ne lic.ter. ꝓuoc. & in d.§.illud.& ibi Ang.& in l.Iuli.§.fi.ff.ad Treb.Bal. † auth. qua in ꝓuincia.C.vbi de crim.agi opor.& in l.ita demũ.C. de ꝓcu.& tenet Bar.in l.ab hostib.§.sed qñ simpliciter. 8. co.ff.ex qb.can.maior.p l.1.C.si in vna ca.cau. Secus verò si in cã principali lis nõ fuit cõtestata,nã tũc oportet in cã appellationis cõtestari,vt tradũt Do.de Rota deci.207.in ci.no.q̃ feruat hæc decis.143.no.qd absente,& deci.470. no.q̃ in cã in antiq.& decis.8.fuit dubitatũ in nouis. vbi plenè.& decis.467.audi⁹.in nouis.& p Do. de Rota de ci.668.qñ aliqua.in antiq.Et Ma.infrà sing.66.& ibi dixi.
5 & Do.de Rot.in d.deci.§.nu.2.vbi ponũt an † p in cautis sit necessaria litis cõtestatio, & in qbus nõ sit necessaria litis cõtes.ponit Spe.in ti.de lit.cõte.§.pe.ver.in qb. & in ti. de teste.§.nunc tractem⁹.& in ti.de libelli cõcep.§.nũc dicẽdũ.& in ti.de iurisd.om.iu.§.fi.ver.6.& in u.n.de cita.§.3. & p Bar.& doc.in l.4.§.hoc aũt.7.q.ff.de dã.infe. & in cle.
6 dispẽdiosã.de iud.Et ĩter alia litis † cõtestatio nõ requirit in cã in qua ex for.statuti ꝓcedi põt sine scriptura ſm Ang. in auth.vt iud.sine quoquo suffr.§.necessitatẽ.Et an in criminalib.litis cõtestatio sit necessaria, & qbus verbis fiat, & quos effect⁹ pariat,latè post alios tradit P. Feller. in sua prac.tri.in ver.fiat cõtest.litis sup cis.& vide sin.seq.C.S.

LXIIII.

1 *Iuramentum calumniæ à reo petitum, ab actore præstari debet,alias processus est nullus.*

1 NOta aliã cautelã,q̃ reus † in aliqua parte suarum exceptionũ in loco,q̃ nõ solet multũ põderari, sed transcurri,petat ꝑtari iuramẽtũ de calũnia, qñ ex quo apparet hoc petitũ fuisse,non põt expresè vel tacitè remitti, & si cõtra fiat, ꝓcessus est nullus.l.2.§.sed qa.C. de iur.cal. & e.ti.c.1.lib.6.Secus esset si nullo mõ esset petitum. Et econtrario actor sit cautus propter euitandum hoc periculum,quòd est,ne illa verba addantur in actis, quod facilè posset fieri etiam à notario,actore non perpendente, motu proprio,vnde præstet iuramentum de calumnia.

ADDITIO.

No.aliã cautelã & c.Adde Ias.in l.insurãdũ & ad pecunias. §.2.circa prin.ff.de iureiu.vbi dicit q̃ cauti aduocati qñ re spõdẽt libello,& negant narrata ꝓut narrãtur, postea petunt in fine iurari de calũnia,nec vlterius instãtur, vt si postea omittatur,reddatur totus processus nullus, ſm Iaco. But.in §.sed qa veremur.hic alle.Imo.& Ale.in l.q bona. §.si alieno.ff.de dã.infect.& vide oĩno Ias.vbi suprà,qa limitat illud duobus modis,& quædam alia pulchra dicit.

ANNOTATIO.

1 *Iuratur de calumnia tam per actorem quàm per reum facta litis contestatione.*
2 *Iuramẽtũ calumniæ nõ põt expresè ꝑ partes remitti,& si omittit ꝓcessus est ipso iure nullus.Et an tacitè remitti possit?*
3 *Iuramentum calumniæ potest exigi per iudicem in quacunq; parte iudicij etiam post conclusum in causa.*
4 *Iuramentum calumniæ an præstetur in causa criminali.*
5 *Iuratum de calumnia licet fuerit in causa principali tamen & in causa appellationis erit iurandum.*
6 *Iuramentum calumniæ multa comprehendit,& quæ?*
7 *Iuramentum calumniæ quid operetur?*
8 *Calumniam committens etiam in causa ciuili poterit criminaliter accusari finita causa.*
9 *Iurari ne debeat de calumnia in qualibet exceptione, quæ emergit ante litem contestatam, & an procurator ad iurandum de calumnia admittatur?*
10 *Iuramentũ calumniæ hodie posset tolli, ad euitãda pericula.*
11 *Iuramentum calumniæ infra quod tempus debeat præstari post requisitionem de eo factam?*
12 *Consuetudo disponens, quòd iuramentum calumniæ non præstetur,an valeat?*
13 *Consuetudo si diceret,quòd aduocati non iurent de calumnia, an valeat?*
14 *Iurare de calumnia an ille cogatur,qui prius iurauerat nunquam iurare?*
15 *Procurator fisci an teneatur ad iuramentum de calumnia?*

1 Pacta litis cõtestatione iuratur de calunia tã p actorem,q̃ per reum.c.cum cãm.in fi.de iura.cal.c.diuũ.2. de electi. & no.Spe.in ti.de iura.cal.§.1.in prin. Quod iuramẽtum
2 licet adeo substãtiale iudicij,q̃ non põt p partes expresè remitti,& si omitteret ꝓcessus esset ipso iure nullus l.2. §.sed quia veremur, & ibi Bar. Bald. & alij.C. de iura.cal. Corn.86.repeti.in prin.nu.3.vo.2. Tacitè autẽ omitti põt, & valet ꝓcessus,vt quia iuramẽtum nõ fuit petitũ ab alte ra parte,& sic nõ fuit iuratũ in toto ꝓcessu, quo casu cen fetur tacitè omissum,q̃ fieri põt,vt tẽt.in c.1.de iur.cal. in 6.& valet ſnia,vt p do.de Ro.deci.166.nota quòd si in
3 aliqua.in antiqu.Et hoc iuramẽtũ põt exigi per iudicẽ in q̃cunq; parte iudicij,etiã post conclusum in cã ſm Bald. in l.1.circa fi.ver.sed nunqd.C.de iura.cal. per te. in d.c.1.
4 e.ti.in 6.Et ibi etiã ponit an dict⁹ iuramẽtũ ꝑstetur in cã
5 criminali,& licet in cã principali iuratum fuerit de calũnia,tũ & in cã appellationis erit iurãdum.c.2. in prince.de
6 iura.cal.in 6.Hoc autẽ iuramẽtũ multa cõprehẽdit,& primò q̃ actor credit se iustè petere.Itẽ quòd respõdebit veritatẽ super oĩbus de quibus interrogabitur. Tertiò quòd nõ vtetur falsa probatione. Quarto quòd nõ corrumpet iudicẽ,nec tabellionẽ. Quinto quòd calũnioſam dilationẽ non petet,& no.Spe.in d.ti.de iura.cal.§.nunc dicamus.in prin.& alibi q̃ Bar.& doc.in auth.principales.C.e.ti. Ope
7 rãt autẽ hoc iuramẽtũ, vt quis exacturã tacita, & præ-

ſumpta calũnia,non autẽ ab euidenti,& expreſſa .ſm Bar. in l.ſi quis.§.ſtellionatus.ff.ad Turp.& Bal.in l.ſi tibi.C.de libe.cau.& Ale.in l.ait ꝓtor.in prin.ff.de iureiur. Hinc eſt
8 qd'tcõmittẽs calũniã etiã in cauſa ciuili, põt criminaliter accuſari finita cã, vt no.gl.in l.& in priuatis.ff.ad Turpi.'& Bal.in d.l.ſi tibi. & tradit Rober.Marã. in ſuo Spe. aureo. in 2.parte.2.par.prin.inci.primus actus.char.132. vbi etiã
9 ponit an in qualibet'exceptione q̃ emergit ante litẽ contestatã iurari debeat de calũnia, & an ꝓcurator ad iurandũ de calũnia admittat'.Et ibi ſubdit poſt Bald. in l.ſi poſt.
10 C.de euictio.quòd iſtud iuramẽtũ'calũniæ hodie nõ æſtimatur vnũ obolũ,quia facti ſumus contẽptores Dei, & religionis eius. Vnde putat, quòd melius eſſet illud hodie tolli à iudicio cã euitãdi tot periuria. Cautelã aũt, de qua hic per Matthæum tenet Imo.in l.de pupillo.§.qui opus. co.pe.ff.de oper.no.nun.Sed Franc. Cur. illã reprobat in l. admonẽdi.in prin.nu.2.ff.de iureiu.per rõnes & qbus ibi,
11 quas breuitatis cã omitto. Et infrà'quod tps debeat iurametum calũniæ ſtari poſt talẽ requiſitionẽ de eo factã, tradit latè Cor.cõſ.316.vſ prima facie.in ſi.nu.10. ver.ex
12 trà punctũ.Et an cõſuetudo'diſponẽs,quòd iuramẽtũ ca-
13 lũniæ nõ ſtetur,valeat,vide infra in ſing.ſeq.Et quid'ſi ipſa cõſuetudo diſponat,quòd aduocati nõ iurẽt de calũnia, an ſimiliter valeat,tradit Iaſ.in l.rẽ nõ nouã.co.1.C.de iud. Thomas Ferra.in caut.12.ſi quis,cũ aliis alle.per Mat.de Affli.in §.in qbuſdã.de cõſue.recti feudi.& per Lud. Ro. in ſing.428. Tu habes. ſed hic q̃ro de pulchra & notabili
14 quæſtione. Aliquis iurauit'nunquã iurare,an tũc cogetur iurare de calũnia? Dic quòd ſic,ita notabiliter inquit Spec. in ti.de iura.cal.in §.ſi,poſt prin.refert & ſequit Feli.in c. cõſtitutus.de fideiuſ.& in c.cæterũ.de iura. calũ. Vltimò
15 t q̃ro an ad hoc iuramẽtũ teneatur etiã procurator ſiſci? Dic quòd ſic,ita notab.tenet Lucas de Penna.in l.iuſtas.in vl.co.C.de iure ſiſci.li.10.& plenius in l.1.in 4.co.ver.tertiò q̃ritur an ꝓcurator ſiſci.C.de cõduc.& ꝓcu.li.11.ſubdẽs quòd licet hæc opi.ſit de iure verior,& æquior, cõtrariũ tñ de cõſuetudine obſeruatur. Vide ibi eũ,qui etiã ponit,quid ſit in Barone.Et quòd eſt mos iudiciorũ in Regno Siciliæ,quòd in cauſis fiſcalibus ꝓcurator fiſci agẽs. vel cõueniẽs nõ iurat de calumnia,ſicut nec Rex, vt dixit An.de Iſer.in c.1.§.ſi feud.in ti.de cõtrouerſ.inueſtit.G.S.

LXV.

1 Statutum,vel conſuetudo diſponens,quòd non ſit neceſſe præſtari iuramentum de calumnia non valet, & proceſſus eſt nullus.Quod procedit etiam in cauſis ſummarijs.

1 NOta q̃ ſtatutũ, vel cõſuetudo diſponẽs, quòd non ſit neceſſe ſtari iuramẽtũ de calũnia,nõ valet,vt in c.cõſtitutus.extrà de fideiu.& in c.certũ.de iura.cal.Vnde nõ obſtãte tali cõſuetudine vel ſtatutus ꝓceſſus eſt nullus ipſo iure,ſi hoc iuramẽtũ fuerit petitũ,& nõ ſtitũ. Et hoc etiã habet locum in cauſis ſummarijs, in quibus non proceditur in figura iudicij,vt in cle.ſæpe.de ver.ſig.

ANNOTATIO.

1 Iurare de calumnia quando quis denegare impunè poſſit.
3 Intentionem fundatam habens non tenetur reſpondere poſitionibus aduerſarij.
5 Conſuetudo an valeat,quòd iuramentum calumniæ differatur ad calculum ferendæ ſententiæ?
4 Iuramentũ calũniæ licet poſſit exigi non ſolũ in quacunque parte iudicij,ſed etiã poſt cõcluſum in cã ex officio iudicis, non autem ad inſtantiam partis,tamen in cauſis ſummarijs videtur quòd poſſit exigi etiam ad petitionem partis.

Idẽ refert & approbat Io.de Arno.epito.23.cũ in Regno. p
1 te.in c.cæterũ.de iura.cal.Hoc'tñ limitatur,niſi nolens iurare iam perfectè probaſſet:mã tũc non habebitur pro confeſſo,prout haberetur,ſi ſimpliciter iurare detrectaret,iuxta l.ſi nõ fuerit.ff.de iureiu.ita ſing.dixit Bal. in c.2.in 2.vo.ver.itẽ in iſto.de probatio.quam limitationẽ pro ſingulari cõmendat Iaſ.in l.admonendi.co.41.ver. cõdeſcendo nunc.ff.de iureiu.Et idẽ Iaſ.in l.iuſiurandum & ad pecunias.§.qui iuſiurãdum.in primo no.ff.de iureiu. vbi aliqua
2 liter dubitat:Sed ꝓ ea limitatione bñ facit, quia t vbicũq; qs habet intẽtionẽ fundatã,putà,publicatis teſtibus, vel inſtrumentis ꝓductis,licet aduerſarius faciat poſitiones, non tenetur reſpõdere,ſm gl.& oẽs in l.2.§. quod obſeruari.C.de iura.cal.Vnde ſuccedit regula,quòd cui denegatur ꝓbãdi potẽtia,denegatur etiã potẽtia ponẽdi,quã tradit Ang.in l.ſed & ſi reſtituatur.§.1.ff.de iud.& do.Frã.de Cur.in trac.poſit.in 17.breuiloquio. Secundò limitatur, qñ pars nollet iurare,niſi tale iuramẽtũ à iudice ſibi ꝓſtaretur,quia per hoc nõ vitiatur ꝓceſſus.ita ſingulariter dixit Bal.in l.2.colu.28. ver.ſed quid'ſi iudex.de iur.cal.vbi dicit ſic ex facto reſpõdiſſe,de cuius tñ veritate multũ dubitauit Cur.in d.l.2.co.1.in prin.C.de iur.cal.Et tradit Catel.Cotta in memor.in ver.iuramẽtũ calũniæ. & dixi ſu-
3 prà ſing.64.Vtrũ aũt'ſaltẽ valeat cõſuetudo, vt differatur hoc iuramentũ calũniæ ad calculũ ferẽdæ ſniæ? Dic quòd nõ,ita tenet Abb.Pan.in d.c.cæterũ.in 1.co.ver. quæro.de iura.cal.re ꝓbãs Io.An.& Ant.ibi tenẽtes cõtrariũ, vt ibi
4 latè per eũ.Et adde quòd'licet iuramẽtũ calumniæ poſſit exigi nõ ſolũ in quacũq; parte iudicij, ſed etiã poſt cõcluſum in cã ex officio iudicis nõ autẽ ad inſtãtiã partis, ſm no.in c.cũ Ioannes.de fide inſtr.& in ca.paſtoralis. de cau. poſ.& ꝓp.& facit gl.in c.ex literis.de iurei. Et tenuit Bal. in d.l.2.§.ſed quia veremur.C.de iura.cal.In cauſis tñ ſummarijs vſ quòd poſſit exigi etiam ad petitionẽ partis per id,quòd dicit gl.ſing.in verã'interrogabit.in clem. læpe. de ver.ſig.& per ea quæ no.Phil.Fran.in c.1.de cõſeſſ.li.6. co. 1.in'ſi.ver.in ea.gl.ibi,etiã ſi ſit concluſum. Gab. Sa.

LXVI.

1 Appellationis à ſententia diffinitiua ſi cauſa tractetur inter præſentes,litis conteſtatio requiritur. Aliàs ſi obijciatur, proceſſus eſt nullus.Secus ſi altera pars per contumaciam abſit,vel contumax ſit in reſpondendo.

1 NOta,t quòd ī cã appellationis à ſnia diffinitiua, qñ ꝓcedit inter ꝑſentes,req̃rit litis cõteſtatio:& ſi omitta tur, ꝓceſſus eſt nullus.l.1.C. ne liceat in vna eadẽq; cã. & in c.Ray.extrà'de teſt.& ibi no. Sed qñ ꝓcedit vna parte ꝑſente,& altera abſente per contumaciã nõ requiritur litis cõteſtatio.l.ſi.§.illud.C.de tẽp.appe. Idẽ eſt, ſi vna pars ſit ꝑſens,& alia ſimiliter ſit ꝑſens, & ſit cõtumax in nõ parendo iuri ſui iudicis iubentis litem conteſtari, quia tunc haberi debet pro abſente & contumace in cap.cùm olim. extrà de teſti.& ibi nota.per do.Ant.Butr.

ANNOTATIO.

1 Lite nõ conteſtata interdum procedi poſſe q̃uo intelligatur?
2 Litis conteſtatio an propter præſentiam partium in iudicio requiratur in cauſa appellationis?
3 Iudicium valet ſi partes de concordia in cauſa appellationis lite non conteſtata proceſſerunt.
4 Pactum valet,ꝙ in cauſa appellationis procedatur abſque libello,& litis conteſtatione,etiam vtraque parte præſente.
5 Litis conteſtatio ſi in cauſa principali non ſit neceſſaria,nec in cauſa appellationis requiretur.
6 Litis conteſtatio an in cauſa nullitatis requiratur?

Adde Hoſt.in ti.de litis conteſt.§.quis ſit effectus.co.2. Dñi de Rota in prima deciſione incip.item fuit iudicatũ in nouis.Bar.in d.l.ſi.§.illud.C.de temp.app.Bal.in l. ita demũ. in prin.C.de procu.& idẽ Bal.per illũ te.in l.1.circa ſi. ver. vltimò nota.C.ne lic.ter.prouo.& bene facit gl.in c.per venerabilem.in ver.non ſeruatum.quam communiter ibi ſequuntur Doct.qui filij ſint le.quã ſequitur Bald. in l.ſi qs. in prin.C.finiũ.reg.& in l.incerti.C.de interdic.co. pen.& per illã gl.Bar.regulã ponit in auth.qua in prouincia.co.1.
1 verſi.ex prædictis infero.C.vbi de cri.agi.opor. qd't licet interdũ procedi poſſit lite nõ conteſtata,hoc intelligitur parte abſente,ſed parte præſente lis oĩno cõteſtari debet.
2 Sed aduertendum eſt,quòd non vſ,quòd't propter præſentiam partium litis conteſtatio requiratur.Sed in cauſa appellationis videtur conſiderandum,quòd aut in cã principali lis non fuit conteſtata,'& tunc in cã appellationis neceſſaria eſt litis cõteſtatio,ſiue pars ſit ꝑſens, ſiue abſens,

vt per Bal.& Deci.in vltimo notab.in d.c.ꝓ tuas. de app. Aut in cã principalis fuit cõteſtata, & tũc in cã appellationis lis neceſſariò nõ vſ cõteſtãda,licet partes ſint ꝑſentes, quia rõ iſta,ꝙ lis fuerit cõteſtata in prima inſtãtia, eriam militat vtraq; parte ꝑſente. Vnde ſi ꝓcedatur vtraq; parte ꝑſente,valebit ꝓceſſus in cã appellationis abſq; alia litis cõteſtatione,dũmodo in principali cã lis fuerit cõteſtata quia effectus litis cõteſtationis durat poſt ſniam in cã appellationis,vt diffinitiua ſnia ferri poſsit per tex. in d.l.ita demũ.C.de ꝓcu.Et ita tenet Phi.Peru.in d.c.ꝓ tuas.in 8. caſu,qui dicit ꝙ partes ꝑſentes ꝓcedẽdo abſq; litis conteſtatione tacitè videntur litis cõteſtationẽ remittere: nam
3 t ſi partes de concordia in cã appellationis lite nõ cõteſtata ꝓceſſerunt,valet iudiciũ,vt tenet Bal.in d.l.1.in fi.C.ne lic.ter. ꝓuoc.& idẽ Bal.in d.l.ſi.§.fi.in prin. de temp. app.
4 vbi per d.§.ſi.dicit t valere pactum, ꝙ in cã appellationis procedatur abſq; libello,& litis conteſta. etiã vtraque parte ꝑſente. Et hoc pro ſingulari tradit Ro.ſing.400. quãdo reus eſt cõtumax.Prædicta verò non procedũt, qñ altera pars ſit abſens per cõtumaciã:nã tunc põt ꝓcedi ad diffinitiuã lite nõ conteſtata in cã appellationis,vt hic p Mar. & eſt te.in d.l.ſi.§.illud.C.de tẽp.app.Quòd intelligit, qñ lis fuit cõteſtata in cã principali:qa illa litis cõteſtatio ſufficit,vt per doct.in locis ſuprà alle.& tradit Abb.in d.c.ꝓ tuas.de app.Secus ſi lis nõ fuerit õteſtata,vt per Bal.in §: illud.& in d.c.ꝓ tuas. Et hoc verũ intelligit, qñ in cã prin
5 cipali litis cõteſtatio erat neceſſaria:aliàs ſecus,qa ſit litis cõteſtatio nõ requirit in cã princi pali, pariter nõ erit neceſſaria in cã appellationis,cũ eiuldẽ ſit naturæ cã appellationis,cuius eſt cã principalis,vt no.Ang.in l.1. in prin.ff. ſi cui plus quã.& no.Old.cõſ.12.q.1.eſt.Et tradit Dec.in
6 d.c.per tuas.vbi etiã tractat,tan in cã nullitatis litis conteſtatio required.& tenet, ꝙ ſic, ſi de nullitate principaliter agat,ſecus ſi incidenter p viã exceptionis. ad quod allegat multos hãc opinionẽ tenentes.Et vide quæ ad hoc propoſitũ latè dixi ſuprà ſingulari 63.in verſi.adde tamẽ.& quæ tradit Lanfr.de Oria.in c.quoniam contra.in ver.interlocutoriæ.nu.88.ver.quær.vtrum.de proba.

LXVII.

1 Venditor,qui tenetur tradere vacuã poſſeſſionẽ emptori, videtur liberatus eſſe ab actione exempto, ſi in inſtrumento contineatur,quòd ipſe conſtituit ſe rem venditam poſſidere nomine emptoris,ſi tempore conſtituti rem poſſideat.

1 NOta,q̃ t vẽditor,qui tenetur tradere vacuã poſſeſsionẽ emptori,vẽ liberatus eſſe ab actione exempto, ſi in inſtrumẽto cõtineat,ꝙ ipſe cõſtituit ſe rẽ venditã poſſidere nomine emptoris,vt no.ꝑ gl.& Bar.in l.ab emptione.ff.de pac.Quod eſt limitãdũ,niſi vẽditor nõ poſsideat illã rẽ t pe illius cõſtituti,quia tunc illud conſtitutũ nihil operat'.l.quãuis.ff.de acqui.poſſ.& ibi vide. Et iõ ſit cautus emptor in hoc ſeruando,putà,ꝙ vẽditor in inſtrumẽto dotis,vel alio,conſtituat ſe nomine alterius poſsidere.

ADDITIONES.

* Videtur duplicatum infrà ſing.170.

Nota,ꝙ venditor,&c.Ad iſtud vide plenius per Mar. infrà in no.170.inci.nota vnã doctrinã. & vide quæ ibi addidi, & per Ale.& alios in l.quòd meo.ff.de acqui. poſ.

ANNOTATIO.

1 Vẽditor tenetur tradere poſſeſsionẽ rei vẽditæ emptori,à qua traditione liberatur,ſi cõſtituat ſe nõe emptoris poſsidere & quid ſi conſtituat ſe ꝓcario nomine emptoris poſsidere?
2 Venditor per conſtitutũ liberatur à traditione iuris, ſed nõ à traditione facti,& actuali poſſeſsionis.
3 Promittens tradere poſſeſsionem vacuam & liberam,non liberatur,ſi conſtituat ſe emptoris nomine poſsidere.
4 Allegans rem ſibi quæſitam ex conſtituto,ſuccumbit,niſi probet eum,qui conſtituit,poſſediſſe tempore conſtituti.

1 Vẽditor tenetur t tradere poſſeſsionẽ emptori l.2. & 3.l. emptorẽ.§.1.ff.de act.emp.c.cũ Ioãnes.de fide inſtr. cum ſim.Ab hac tñ traditione liberatur,qui ſe conſtituit poſſidere nomine emptoris,nec põt poſtea iple emptor age
re ad aliã traditionẽ,ſed tñ põt agere rei vẽdicatione,vel publiciana in rẽ actione, aut interdicto vti poſsidetis, vt tenet Bar.Bal.Ang.Salic.Fulg.Iac.à S.Georg.& Iaſ. qui dicit hoc eſſe ꝓpter'uò notãdũ,in d.l.ab emptione.ff.de pact. Bal.cõſ.482.vo.2.Sali.in l.traditionib.in prin.C. de pact. An. Are.inſti.de act.§.actionũ.co.5.ver.q̃ro,ſit inſtrumẽtum,& ibi Iaſ..co.20.ver.vnum circa ꝑdicta.Ang. Are. in §.1.in fi.inſt.de emp.& venditio.vbi dicit id notandum in practica.Ale.in l.Põponius.§.ſi is q precario.co.3. ver.qd econtrà qñ vẽditor.ff.de acq.poſ.vbi dicit gl.in d.l. ab emptione.eſſe ad hoc ſing.Corn.cõſ.267. quãquã videat'. co. ſi.vo.3.& cõſ.297.in cõſilijs.co.2.ver.& ante oĩa. eo.vol. 3.Lud.Bolõg.cõſ.72.A.Bononiẽſis:co.2.ver.per hanc.n. Guido Pap.cõſ.192.ex facti narratione.in fi.Iaſ.in l.apud Iulianũ:§.ſi Titius.co.3.in 7.uo.ff: de le.1. vbi eã gl. dicit no.& in l.cætera.in prin.co.pe.et.i.& Purpu.in l.certi cõdictio.in prin.co.12.ver.limitat 3.ff.ſi cer.pe.Quod procedit etiã ſi cõſtituerit ſe ꝓcario poſsidere nomine emptoris quaſi nihil interſit,cõſtituat ſimpliciter an ꝓcario, ita cõſuluit Ale.cõſ.27.viſo libello.co.2.ver.nec ꝑdictis obſtat.vol.1.vbi aliud dicit eſſe,ſi ediuerſo,poſteaquã vendi
3 tor tradidit rẽ emptori,ipſe emptor cõſtituat ſe poſsidere à vẽditore,quouſq; vẽditori ꝓtium ſoluerẽt,tunc enim nõ vſ ꝑfectè tradita emptori,cũ vẽditor reuocare poſsit ꝓcariũ,& ita rẽ auocare,atq; ita dicit loqui gl.in l.Iulianus §.ex vẽd.in ver.poſſeſsionẽ.ff.de act.emp.t'é voluit Cor. in cõſi.53.in hac cã.co.1.verſ.& in cõtractu.vol. 2.& cõſ. 40.viſo proceſſu.co.2.verſ.adeo q̃ per clauſulam.vo.4.& Vital.Cam.in trac.clauſu.char.21.in clauſula.Et cõſtituit ſe ꝓcario.co.8.verſ.itẽ operatur dicta clauſula.& Mat.de Affl.in c.1.co.3.ver.ſed aduerte,quia in quãtũ.in tit.qd ſit inueſtitura.Licet cõtrariũ in hoc tenuerit Bal.in l.1.co.1. C.quan.lice.ab empto.diſce.& in l.1.C.de vſuc.pro dona. & Ale.& Iaſ.in d.l.Põponius.§.ſi is qui ꝓcario.ff. de acq.
2 poſſ. Verũ q̃ ſuprà dicta ſunt,debẽt intelligi, ꝙ venditor p cõſtitutũ liberetur à traditione iuris, ſed non à traditione facti,ſ.ab actuali, ſiue reali poſſeſsionis traditione, ita dicũt Bal.Ang.Pau.de Caſ.in d.l.ab emptione.per gl.in d. §.ex vẽdi.vbi idẽ tenet Pau.de Caſt.Et hęc eſt cõis opi.vt per Ale.conſ.28.viſo & phabito.co.2.verſi. plus etiã dici põt.vo.2.Cor.cõſ.343.in cã vertẽte.co.3.ver. nec huic de ciſioni.vo.1.conciuis meus Cæp.in l.1.C.de vſuc. pro dona.Gui.Papæ in deciſ.Delphi.c.1.ſi quis rem. circa med. Dec.cõn.509.venditor domus.Caro.Rui.conſ.94. diligẽter.co.1.li.1.Deci.cõſ.281.viſo puncto.co.2.ver.nec huic promiſsioni.& Io.Pe.Ferra.in prac. in forma libelli in cã vẽditionis.in ver.ad tradẽdũ.& And.Tiraq.in trac.de iure conſti.poſſ.in 1.par.in prin.nu.9.& 19.licet Bar. & Ful. in d.l.ab emptione.contrariũ tenuerint. Illud tñ quod hic dr̃ ꝑ Mat.ꝙ qui tenetur tradere vacuã poſſeſsionẽ,vẽ liberatus ab actione ex empto per cõſtitutũ,intellige de eo q̃ tenetur ex natura actionis ex empto, non in eo qui tenetur virtute ſuæ ꝓmiſsionis, nam nõ eſt dubium,ꝙ ſi is
3 qui ſe cõſtituit alterius nõe poſsidere, ꝓmittat t tradere poſſeſsionẽ vacuã & liberã,non liberatur, per hmõi cõſtitutũ,cũ teneatur poſſeſsionẽ ipſam realẽ liberã, & vacuã tradere,ne illa verba ꝓmiſsionis ſint ſuperflua,vt tradidit ipſe Cor.in d.conſ.343.co.3.ver.& hanc partem. vol.1.& in conſ.54.in hac cauſa.colum.2.vertic.tamen ad hoc reſpondetur.volumi.2.& Carol.Ruin.in dicto conſ.94.co. 1.Et prædicta procedunt quando conſtituens,tẽpore eius conſtituti ponſsidet rem de qua agitur,quam ſi non poſſidet,eius poſſeſsionem non transfert, & per conſequẽs nõ liberatur ab actione ex empto per tex.hic alleg. ꝑ Mat.in dicta l.quamuis.§.primo.& ibi gl.in fi.& Ang.Ro.Raph. Com.Are.Alexan.Clau.Aquen.& omnes ferè doc.ff. de acquirend.poſſeſ.Old.conſ.114.factum tale eſt, quædam mulier.Bald.conſ.325.dubitatur primò colum.1.volum. 1.& conſi.285.Caſus coram reuerendo.ante fin. libr.2. & conſi. 166.à libello.ver.ſed hic eſt aduertendum. li.4. Sig. Homod.conſ.75.in quæſtione vertente.column.3. Ange.

conſ.167.viſo dicto libello.in fi.& cõſ.305.in quæſtione vertẽte inter Ant.co.1.verſ.itẽ non obſtat,& cõſ.387.conſultatio.co.1.Pe.de Anc.cõl.133.ſatis inaduertenter poſt med.Ale.conſ.10.viſo ꝓceſſu poſt prin.vo.4.Corn.conſ.5.viſo ꝓceſſu.co.6.ver.tñ nõ obſtãte.vo.2.& conſ.17.viſo primo themate.co.penu.ver.& licet in eccleſia.volu.2.conſ.53.in hac cã.co.2.ver.tñ ad hæc.eo.vo.2.& conſ.17.multa eſſent.in prin.eo.li.2.& conſ.89.viſo ſupra ſcripto.co.5.ver.6.vſ.vol.3.& cõſ.165.perfecto.co.1.in fi.eo.li.3.& conſ.183.licet diſcuſſa ſit.co.3.ver.non obſtat ſi dicatur.li.3.& cõſ.197.in cõſilijs.co.2.in verſ.verũ tñ eſt.eo.li.3.& cõſ.40.viſo ꝓceſſu.co.2.ver.põderato.& cõſ.110.licet ꝓhibẽs.co.2.ver.his tñ nõ obſtantib.vo.4.Vital.Cã.in d.l.clauſula cõſtituit ſe ꝑcario,&c.co.2.ver.illud quod dſ.Gui.Pap.deciſ.Delphi.356.quos & quot,in prin.Soci.cõl.79.licet pẽdeat iudiciũ.co.fi.vo.3.Lud.Bolog.cõſ.72.A.Bonon.co.2.ver.ex alio etiã.Iaſ.cõſ.148.viſo proceſſu cauſæ vertentis.co.2.ver.itẽ nõ eſt probatũ.volu.4.Caro.Rui.conſ.127.viſa facti narratione.co.4.ver.nec obſtat ꝙ hæc.vo.5.Deci.conſ.251.in cã magnificæ d.Claudiæ.col.3.ver.tertio principaliter.& cõſ.281.viſo pũcto.co.2.ver.& iſta cõcluſio.Bertran.conſ.12.inſpecto ꝓceſſu.nu.16.vo.1.& cõſ.30.lecto.nu.7.& 10.e.li.1.& cõſ.34.ex quæſitis.in 8.dub.eo.li.1.& cõſ.286.ex vẽditione.li.i.Hier.Gratus cõſ.117.vſ prima facie.co.2.ver.4.reſpõdeo.li.1.& M. Mantua conſ.256.viſo proceſſu.co.2.nu.16. cum infinitis alijs cumulatis per And.Tiraq.in d.trac.iuris cõſtit. poſ.in
4 3.par.in prima limitatione.in prin.Et iõt qui allegat rẽ ſibi quæſitã ex cõſtituto,ſuccũbit,niſi & ipſe alleget,& ꝓbet eum qui cõſtituit,poſſediſſe tpe cõſtituti, vt plene ꝓ Ale.poſt Are.in d.l.quis.§.1.ff.de acq.poſ. vbi Ang. dicit ſe ita obtinuiſſe,& idõ Ang.in l.quædã mulier.ff.de rei vẽ.& in l.2.C.de acq.poſ.& in conſ.305.Et Pe.de Anch.in d.cõſ.133.& Cor.in d.cõl.53.vol.2.& in dicto cõſ.292.vol.3.Ale.in l.quod meo.co.6.verſ.ſit ergo cautus.ff.de acqu.poſ.& in dicto cõſ.10.vo.4.& conſ.108.viſo proceſſu cãæ principalis.co.3.verſ.nec etiam puto eodẽ vo.3. Et Matheſi.infrà ſing.170.Laur.Calcan.conſ.29. magnificus.co.7.verſ.ꝑterea qñ Are.in §.actionum co.5.verſ.hinc ſumpta.Barb.conſ.62.illud afferam.co.6.verſ.nec obſtat cũm dſ.li.3.Caro.Rum.conſ.153.iuris.co.3.verſ.nec obſtat cõſtitutũ.li.1.& cõſ 46.viſa facti ſerie.co.2.nu.5.li.4.& cõſ.75.quantum.co.4.nu.6.vo.5.Mat.de Afflictis deciſio.40.Deci.conſ.247.in cã magnifici.co.2.ver.nõ obſtat quod ſuprà dictum eſt.& conſ.400.eleganti conſi.co. penu.ver. primò quòd habeo.Bertr.in d.conſ.12.& conſ.30. & cõſ.302.& conſ.347.vo.1.& conſ.163.ſi libellus.nu.12.vo.2.& cõſ.185.& 323.vo.5.& Hier.Grat.in cõſ.69.cũm ſermones.co.1.verſ.2.conſiderandum eſt.& conſ.94.in cauſa excellentiſſimi.co.3.verſ.tertiò reſpondeo. & conſ. 117. vſ. co.3.verſ.4.vo.1.& Gozad.conſ.64.in caſu propoſito.co.2.verſ.octauò non.ſufficit.Et plenè per And. Tiraq.in dicto trac.in 3.parte in prima limitatione.in prin.& nu.8.& 11.vbi id etiã pluribus modis ampliat.& Balb.in repet.l. Celſus.ff.de vſuca.ſuper quæſtionibus Bar.fo.174. verſicu. ſucceſsiuè Bar.form at.in prin.& in ſi.vbi multa ad materiam tradit.Et in 1.q.nu.5.fo.182.vbi plures remiſsiones accumulat.Et latè hoc ſingulare examinat.Et nouiſsimè latè tradit Io.Bap.Plo.in repe.l.ſi quando.C.vnde vi.in §. primò itaque,nu.54.ver.nec liberatur venditor. Gab.Sar.

LXVIII.

1 Locatio vera requirit penſionem in pecunia numerata.
2 Libellus,quo actor dicit ſe locaſſe fundum pro decem corbis grani,ſuſtinetur.Secus ſi dicat,quòd agrimenſor locauit ſibi operas ſuas,quia tunc eſt ineptus, nec ſuſtinetur,ſi ille erat publicè deputatus.

1 NOta,quòd ad hoc,vt ſit vera & propria locatio, requiritur quòd penſio ſit data,vel promiſſa,vel conuẽta in pecunia numerata,vt l.1.§.item ſi quis ſeruum.ff.de-
2 poſi.Suſtinetur tamẽ libellus,in quo quis dicat ſe locaſſe fundum tali pro decẽ corbis granis:nã exponit,vſui conceſſiſſe,& ſic largè ſumit hoc caſu locatio ĩ libell.l.ſi olei. C.locati.& ibi per Bar.in l.inſulã.ff.de præſcri.verb.Secus ſi actor in libello dicat,quòd agrimenſor locauit ſibi operas ſuas,quia tunc libellus dicitur ineptus, nec ſuſtinetur. l.1.§.1.ff.ſi menſ.fal.mo.dix. Quod tamen debet intelligi in eo,qui erat publicè deputatus,& tenebatur hoc officiũ exercere,vt no.in d.l.1.§.1.

ANNOTATIO.

1 Libellus ſuſtinetur,licet in eo ſint verba impropria.
2 Locatio & conductio proprie ſit pro mercede exiſtente in pecunia numerata.
3 Emphyteuticus contractus dicitur,ſi vltra tempus modicum facta fuerit locatio.
4 Verbum,Locaui,qu modo intelligatur,& exponatur?
5 Falſi nominis impoſitio vitiare non debet contractum.

1 VNuſquiſq; libellus ſuſtentatur,licet in eo ſint verba impropria,vt in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.1.& ibi Bar.& doct.ff. de iureiu.& Bar.& doctores in l.1.in fi.C.de vſufruc.& in l.ſi prius.ff.de no.ope.nun.ve.ſecũdo cõtra hoc oppono, ego dixi,quia verba ſemper debent intelligi ſm ſubiectã materiam d.l.ſed & ſi poſſeſſori.& per Ang. Are.Inſti.de
2 actio.in §.1.co.8.ver.addas aliud,quòd vnuſquiſq;.Et idẽ cũ locatio & conductio propriè ſit pro mercede exiſtẽte in pecunia numerata.d.l.1.§.itẽ ſi quis ſeruũ.ff. depoſ.gl. in l.ſi hi qui.C.loc.ibi Iac.But.ad ſimilitudinẽ emptionis & venditionis,vt in §.pretiũ.Inſti.de emp.& vend. nã iſti duo contractus æquiparantur.l.1.ff.locati. Tũ ſi merces in pecunia non conſiſteret, ſed in alia ſpecie, vt in exemplo hic per Mat.traditio nõ eſt propriè locatio,ſed cõtractus innominatus,facio vt des,vt d.§.itẽ ſi quis ſeruum.quo caſu erit agendum actione ꝓſcriptis verbis,vt in l. naturalis.
3 ff.de præſcri.ver.Velſi erit contractus emphyteuticus, ſi vltra tps modicum facta fuerit locatio,vt no.Cy.in l.1.C. de iure emph.& per gl.in §.adeò.Inſti.loc. Verũ ſi hoc caſu apponerẽtur verba in libello,vt in exẽplo hic tradito,licet verba ſint impropria,tñ libellus ſuſtentaretur, ſi quia
4 verbũ,Locaui,intelligeretur,id eſt,cõceſſi,vt vti poſſit,
5 iſte eſt caſus,& ibi gl.& Bar.in d.l.ſi olei.C.loc.Falliſſi.nominis impoſitio vitiare non debet contractum, quia verba impropriantur, vt res potius valeat,quã pereat: arg.l. inſulã.& ibi no.ff.de ꝓſcri.ver.& in l.ſi vno.ff. in princ.ff. loc.& in l.pen.in fi.ff.de contrah. emp. et ita talis libellus ſuſtinebitur,vt per Bar.in d.l.ſi olei.C.locati.& per Ange. Are.Inſt.de acti.in §.ſequẽs.co.ſi.nu.15.& idẽ Bart.in l.ſi merces.§.vis maior.in fi.ff.loc.& Ant.de But.in c.cõſti.de relig.domib.& Bal.in rub.C.de iure emph.ver.5.dicit verba libelli.Et Mar.Soc.in c.dilecti.arti.23.ex.de ſi. obla. Et plenè ꝓ Ale.in addi.ad Bar.in l.Aure.§.Sticho.in add.inc. cõcluſione libelli.ff.de li.leg.quis Io.Pe.Ferra.in forma libelli,quo agit ad ficti ꝓſtationẽ.in ver.Florenos quinque. dicat ĩ formatione libelli, & medio cõcludẽdi eſſe hoc caſu aduertẽdũ,quia hãc quæſtionẽ ſemel vidit de facto, & partẽ ſuccũbere rõne libelli malè concepti. Quod tñ hic ſubdit Mat.ſecus eſſe in Agrimẽſore,idẽ tenet Ale. tacito tamen authore in d.l.ſi olei.C.loca.in apoſti.ad Bar. Ca.S.

LXIX.

1 Poſſeſſoriũ adipiſcẽdæ,quorum bonorum, vel condictio ex l. ſi.C.de edicto diui Adrian.tol. non datur hæredi, qui poſt additionem ſemel poſſedit res hæreditarias, ad quas agit.

1 NOta,qꝰ poſſeſſorium adipiſcẽdæ, & quorũ bonorũ, vel cõdictio ex l.vl.C.de edic.di.Adr.tol.nõ datur hæredi,ꝙ ſemel poſſedit res hæreditarias,ad quas agit,vt Inſti.de interdi.in §.adipiſcẽdæ.& no.gl.in c.ſi. extrà de cõfeſ.li.6.Quod debet intelligi,qñ poſſedit,poſtq; adiuit hæreditatẽ,ſecus ſi poſſederat antè, & deſinat poſsidere tpe, quo adijt hæreditatẽ, tunc.n.ipſe non poſsidet vt hæres, ſed vt alĩ,ꝙ ſibi nõ debet nocere:ar.l.in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxa.& ſic pridie fuit iudicatũ me aduocante.

ANNOTATIO.

Idẽ tenet per plura Iaſ.in l.eius qui in prouincia.in ver.quòd ſi ſtipulatus.colum.penul.in 1.not.in fi.ver. adde etiam ad prædicta

prædicta.ff.ſi cer.peta.poſt Bart.in l.2.ff.de fideicõ. hæred. & Ang.Aret.in §.actionũ.Inſti.de act.dum ponit libellum petitionis hæreditatis,& ibi plenè Iaſ.& per eundem Iaſ. in l.ſi.cõl.4.nu.8.& 9.C.de edict.diui Adria.tollen.

LXX.

1 Statutum ſi dicat, ꝙ ſi quis turbauerit aliquem in poſſeſsione ſua,incidat in pœnam cẽtum,quorum dimidia applicetur fiſco,& alia parti turbatæ, & ciuiliter & criminaliter agi ex eo poteſt:Secus ſi dicat,condemnetur in centum, quorũ dimidia applicetur fiſco,& dimidia accuſatori, quia tunc erit iudicium ciuile.

1 NOota,qꝰ ſi ſtatutum dicat,ꝙ ſi quis turbauerit aliquẽ in poſſeſsione ſua,incidat in pœnã centũ, quorũ dimidia applicetur fiſco,& alia parti turbatæ, oritur ex illo duplex via agẽdi.l.ciuiliter & criminaliter,per not.in l.3.§.1. ff.de ſepul.viol.& ſic ſequitur ꝙ ſimul nõ poterint intentari.l.1.C. qñ ciui.act.cri.ꝓiud. & l.2.§.1.ff.vi bo.rap. cũ ſi. Secus ſi dicat ſtatutũ,Si quis fecerit ſic,cõdẽnẽt ĩ cẽtũ, quorũ dimidia applicẽt fiſco, & dimidia accuſatori,ꝙ tũc erit merum iudicium ciuile in totũ,& reus cõdẽnabitur in totum ad ſoluẽdũ totã pœnã fiſco,& fiſcus exiget eã, ſed poſtea cõtra fiſcũ accuſator regreſſum habebit ad dimidiã,vt ponit Bar.in l.ſenatus.§.ſi verò ſenatus.ff.de iure fiſ.Quid aũt ſi dicat,Condemnetur in centum, quorũ dimidia applicetur fiſco,& alia offẽſo debeatur?Puto ꝙ adhuc habeat locum dictũ Bart.quia non põt dici, ꝙ ante cõdẽnationẽ nata & quæſita ſit aliqua actio offenſo, quia ſtatutum dirigit verba ad iudicem,& ſic iudicis officio nobili fit condẽtio in centũ,& ſic per viam accuſationis,vt Inſtit.de publ. iudi.in prin. Alias ſi diceremus contra,ꝙ oriatur iudicium ciuile & criminale,non poſſet fieri in eadẽ ſententia cõdẽnatio ad centũ,per dictã l.1.cũ ſimilib. Itẽ pro hoc vltimo facit regula,ꝙ eadẽ clauſula debet determinare duo determinabilia pariter.l.iam hoc iure.ff.de vulga.& pupil.

ADDITIO.

Nota,ꝙ ſtatutũ,&c.Ad hoc vide Mod.in §. quædam autem. Inſti.de act.Sed in terminis iſtis vide optimum cõſi.Ale. 82.incip.in cauſa vertente.in primo volu.

ANNOTATIO.

1 Cauſa ciuilis qui dicatur,& quæ criminalis?
2 Iudicium quando dicatur ciuile,& quando criminale?
3 Remotio ab officio dicitur tertia quædam ſpecies pœnæ.
4 Officium ſi ſit publicum,& ad eius priuationem agatur, dicitur agi criminaliter:Secus ſi ſit priuatum.
5 Intellectus c.per tuas.de ſimonia.
6 Criminaliter agi non dicitur,vbi de crimine excipitur.
7 Inquiſitionis via ſi agatur,ſi dicitur agi criminaliter,quia ſi nis reſpicit pœnam.
8 Criminaliter agi dicitur,,quando etiam extraordinaria pœna imponitur arbitrio iudicis.
9 Intellectus l.Caius.ff.ad Syllan.
10 Intellectus auth.ſed hodie.C.de epiſco.& cler.& auth.ſed nouo iure.C.de pœna iud.qui malè iud.
11 Pœna pecuniaria,q̃ fiſco applicatur,quãdo poſsit dici ciuilis.
12 Ciuiliter ſi agatur de crimine,an ſententia dicetur ciuilis,vel criminalis?
13 Cauſarum tria ſunt genera.
14 Cauſa mixta quæ ſit?
15 Concluſio libelli eſt attendenda ad cognoſcẽdum vtrum quis agat ciuiliter,vel criminaliter.
16 Bona quando ex condemnatione rei veniunt diuidẽda inter fiſcum & partem,tunc fiſcus debet facere partes, & dare optionem delatori.
17 Libellus in criminalibus non attenditur.
18 Præmium ex quibus bonis accuſatori debeatur, an de bonis malefactoris,an communis?

1 Cõcluditur ex mente Doctorum dicendum eſt, ꝙ cauſa ciuilis dicitur,cuius finis eſt commodum partis,& priuatum intereſſe.Si vero ad vtilitatem publicam agatur,cauſa dicitur criminalis,vt concludit Ant.de But.in rub.extra de iudi.pro quo allegari põt te.in c.cũ quicunque.ibi ciui-
2 liter,ſiue publicè. 11.q.3.Ex quo infertur,ꝙ ſi pœna,quæ petitur debeatur parti iudicium erit ciuile, ſi fiſco, vel rei publicæ,iudiciũ erit criminale, & ita ſe habet cõis opinio, quã ap,ꝓbat Bar.in d.l.3.§.1.ff.de ſepulc.viol.& Cy.Bal.& Doctores in l.ſi qua ꝑ calũniã.C.de epiſ.& cle.& idẽ ſentit gl.in l.aut dãnum.in princ.ff.de pœ.& in l.1.in gl.fi.vbi Al be.de Roſ.& Sali.C.de ſepul.viol. & Imol.in rub.ff.de publi.iudi.& Do.in c.1.de cle.cõiug.in 6.& ad hoc eſt bonus te.& gl.in §.in ſum. Inſti.de iniur. Et licet do.Abb.in rub. extra de iudicijs.contra dictã cõmunẽ doctrinã alleget facere te.in c.ꝑ tuas.de ſimo.vbi agitur ad priuationẽ beneficij,& illud beneficiũ non applicatur parti, & tñ dſ agi criminaliter. Tũ reſponderi põt,ꝙ licet ibi pœna nõ applice-
3 tur parti,nõ applicatur etiã fiſco vndeſ vſ tertia ſpẽs pœnæ, quæ dſ remotio ab officio,vt dicit te.in c. qualiter.2. in pri.de accuſ.Et in tali ſpẽ pœnæ dſ agi ciuiliter,ſi de priuatione officij priuati agat,nõ criminaliter,vt notat Bart. in l.1.§.ſciendũ eſt:ff.de ſuſpect. tuto.nã qñ agitur ad priuationẽ beneficij,pœna non eſt parti applicabilis, vt in ca-
4 olim de reſcrip.in fi.Sil vero officiũ ſit publicũ, dſ agi criminaliter.l.3.§.pœna.ff.de cri.ſtellio. Vel põt reſpõderi ad
5 c.ꝑ tuas.de ſimo.ꝙ licet tibi dicatur agi ciuiliter,quãuis illa priuatio beneficij videatur reſpicere publicã vtilitatẽ,tñ ꝙ ibi largo modo dſ ciuilis reſpectu grauioris pœnæ. Vel põt dici,ꝙ ibi ciuiliter dſ cauſa agitari, quia nõ agebatur, vt ille puniretur,ſed potius ad correctionẽ,quia per viã de
6 nuntiationis ibi proceditur.Sic etiãſ vbi de crimine excipitur,non dſ agi criminaliter.c.ſuper his. in fi.de accuſ.qa
7 non agitur ad pœnã.Si vero procederetur ſ per inquiſitionẽ,vſ agi criminalinaliter,quia finis reſpicit pœnã.Et tñ qñ
8 extraordinaria eriã pœna imponitur arbitrio iudicis,dſ agi criminaliter.l.ſi.ff.de furt.d.§.in ſumma.inſti.de iniur.Secũdo cõtra dictã cõmunẽ doctorũ opinio. Barba. in dicta rubri.de iudicijs.adducit tex.in l.Caius.ff.ad Syllan.vbi ci
9 uiliter agitur.& tñ pœna fiſco applicatur.Sed poteſt reſpõderi,ꝙ te.ibi nõ dixit cauſam eſſe ciuilẽ,ſed pecuniariã. Vn de quãuis pecuniaria ſit criminalis dſ,ex quo fiſco applicatur.Tertio cõtra dictã opinio.Deci.in dicta rubri. de iudi. dicit facere te.in authen.ſed hodie.C. de epiſ.& cler. & in auth.ſed nouo iure.C.de pœna iudic.q male iudi.dum ibi alternatiuè vſ poni cauſa criminalis,vel pecuniaria,ex quo vſ dicẽdũ ꝙ pecuniaria cauſa nõ ſit criminalis , licet fiſco
10 applicetur. Tñ põt reſponderi, ꝙ cauſa pecuniaria ciuilis dſ reſpectu pœnæ corporalis q̃ criminalis ibi appellatur. ex quo dixit Sali.in d.l.1.C.de ſepulch. viola.in 2.col. verſ. ex iſta gl.ꝙ gl.& iura abutuntur his vocabulis, ſm diuerſam cõſiderationẽ,nã pœna ſ pecuniaria,q̃ fiſco applicatur põt dici ciuilis habito reſpectu ad pœnã corporalẽ.Et cõſiderata pœna pecuniaria,q̃ pœna acquritur,pœna pecuniaria debetur fiſco põt dici criminali.ſm Sali.ibi.& latè deducit Are.& ibi Deci.in dicta rubri.de iudi.& Iaſ.inſti. de actio.
11 in prin. de quo ẽt ꝑ Iaſ.in §.q̃dã aũt.inſti. de actio.& Aret. in cõſil.vlti.& per Ale.conſi.66.vol.1.& per Io. And.in cata literis.de teſti.& Bar.in l.ſi qs.ff.de priua.delec. & ꝑgl. & doc.in c.1.de teſti.in 6.& in c.teſtimonium.extra de teſtib.Et latè per Ale.in apoſtil.ad Bar.in l.1.in prin.ff. de ſepul.viola.vbi dicit Abbatẽ. per eũ allegatũ tenere, ꝙ ſi agatur pœna extraordinaria delicti,ita ꝙ per illã puniatur delictũ maiori pœna,q̃ ſit ſtatuti,& tunc ſemper dſ agi criminaliter ſiue pœna applicetur fiſco,ſiue parti.Si vero agatur ad pœnã delicti nõ ordinariã ſed accidentalẽ,& tũc ſemꝑ iudiciũ ſit ciuile,etiã ſi pœna applicẽt fiſco:Sed ci⁹ opinionẽ nõ probat per ea de quibus ibi per cũ. Et vide Do. de Rota deciſ.223.& 226.in antiquis, vbi ponunt ſi de crimi-
12 ne agatur ciuiliter an ſententia dicatur ciuilis,vel criminalis.Inn.in c.crimin.de colluſio.detegẽ.vbi dicit ꝙ tria ſunt
13 genera cauſarũ,ciuilis,criminalis,& ſpiritualis.Et quando vna præiudicet alteri plenè not.in l.1.C.quando ciuil.actio.
14 præiudic.crimin.Et addeſ ꝙ ſi imponatur pœna pecuniaria applicanda fiſco,& alia applicanda parti, pro parte quę parti applicatur dicetur cauſa ciuilis,vt colligitur per Bal. in l.1.

in l.1.in 4.col.C.de iud.& Do.Ant.in d.rubri.extra de iud. Et hæc appellaẽ causa mixta, vt est te.& ibi no.in c.tuæ.de
13 ꝓcu.& ibi Imol.Et ad cogẽdũ tan qs agãt ciuiliter,vel criminaliter,cõclusio libelli est attẽdẽda vt si dico accuso te, & ꝑm Abb.in c.series.de testib.& not.in l.fi.C.de pri.deli. Et ad ꝓdicta vide ꝑ Bar.in extrauag. ad reprimẽdũ.in ver. nõ obstãtibus.ad fi.Et inquãtũ hic dicit Mat.ꝙ si vna pars cõdẽnationis sit applicãda fisco,& alia parti, ꝙ tñ tota pœna erit fisco soluẽda, & pro dimidia accusator habebit regressum cõtra eũ,adde ꝙ idẽ not.Bar.in l.1.C.de vẽdi.rer. fisca.cũ priua.col.1.li.10.& sequiẽ Sal.in l.3.C.ad le. Corn. de fal.ver.vlterius ab extra,& tenet Ang.Aret.in trac.malefi.ĩ ver.dãdis & soluẽdis generali Camerario.in prĩ.& ibi Au.Arimi.in vlti.addi.in pri.q citat & approbat sing.Mat. hic.Et latè tradit Ias.& Moder.maximè Gomes.instit. de
16 actio.in §.quædã aũt.Et subdit ibi Ang.ꝙ qñ†bona veniũt ex cõdẽnatione diuidẽda inter fiscũ & partẽ, tunc fiscus debet facere partes,& dare optionẽ delatori,& sic parti,ad ꝙ allegat Bar.in d.§.senatus.vbi etiã Bar.ponit practicam, qualiter debeãt formari verba cõdẽnationis.Quid aũt sit, si accusat° ĩ libello dixit,Peto talẽ mihi cõdẽnari ĩ dimidia
17 & ꝓ alia dimidia fisco? Dic† ꝙ sentẽtia sup tali iepto libello valet,qa ĩ criminalibus nõ attẽdiẽ libell°,vt not.Bar.ĩ l.qd ergo.§.pœna grauior.ff.de infa.& in l.1.post prin.ff de iure fis.& faciũt quæ habẽtur in l.lex Cornelia.§.si.cum si.ff.ad Sylla.& per Bar.in l.libellorũ.in fi.prin.ff.de accu.& q̃ not.
18 Alc.in addi.Bar.in l.3.§.q †d ergo.ff.de appe.Et ex quibus præmium accusatori debeatur, an de bonis malefactoris, vel cõmunis,tradit Ang.in l.lex Cornelia.§.si quis libellu. ff.de iniur.& Bar.in d.l.lex Cornelia.ff.ad Syllan.Gab.Sar.

LXXI.

1 *Fisci causa licet videatur fauorabilis, tamen in dubijs contra eum est pronuntiandum.*
2 *Intellectus l.non puto.ff.de iure fisci.*

1 NOta vnã regulã mirabilẽ,ꝙ†licet fiscus cõsueuerit habere multa priuilegia,& sic causa fisci videatur prima facie fauorabilis,tñ in dubijs potius sem ꝑ est iudicãdũ cõtra fiscũ,quam pro eo,vt est te.singularis in l.non puto.ff.
2 de iure fis. Quod† intelligo siue sit dubiũ de iure propter opiniones Doctorũ.Siue sit dubiũ,putà, ꝙ duo ordinarij ferãt sententias cõtrarias.Siue sit dubiũ in probationibus vt qa fiscus & reus ꝓbauerint cõtraria,& probationes fuerint pares.Licet Io.And.& do.Ant.tenuerint contrarium, quòd causa fisci sit fauorabilis,sicut cã aduersarij,vt in c.ad nostram.extra de testi.& Io.And.in tit.de testi.§.qualiter.

ADDITIO.

Not.vnã regulã,&c.Adde ꝙ Bar.in l.nõ puto.hic alleg.dicit ꝙ si fiscus opponat instrumentũ contra priuatũ,& priuatus ostẽdat aliud eodẽ die confectũ, & nõ apparet de prioritate,instrumẽtũ priuati pręsumitur prius.Adde etiã Bal. in l.dotis.C.de iure dot.Sed caue, ꝑm Feli.in c.pastoralis. in verbo,ad identitatẽ.de rescrip. quia licet isti simpliciter loquantur,tñ l.nõ puto.intelligitur, qñ tractatur de lucro fisci,& de dãno priuati,vt in pœna applicãda fisco.Sed vbi agitur de dãno fisci,in dubio sumitur pro fisco.Iac.de Bel. in l.vnica.in fi.C.de caduc.tol.per te.in l.1.C.de iure fisci. li.10.ꝑm vnã lecturã,quã sequitur etiã Bar.ibi,Salic.in l.si debitor.C.de pri.fis.& Alc.in l.1.in prin.ff.solu.matri.Ad istud notab.vide etiã Sand.licet ꝓdicta non alleget in c.duobus.col.2.post medium.de re iudi. Istud not.refert & sequitur Mag.meus in d.l.1.col.10.circa medium.ff.sol.matri.& ad l.non puto.hic alleg.vide vnum pulchrum & nouum intellectum per Bart.Soci.in l.1.in 2.col.ff.sol.matri.

ANNOTATIO.

1 *Fisci causa an præualeat in pari causa.*
2 *Intellectus l.1.C.de iure fisci.lib.10.& nu.7.*
3 *Causa onerosa non præfertur lucratiuæ inter duos priuatos.*
4 *Intellectus l.non puto.ff.de iure fisci.*
5 *Iudex qui scienter contra legem iudicat,tenetur.*
6 *Verba intellienda sunt secundum subiectam materiam.*
8 *Intellectus l.penul.ff.de priuileg.credito.*
9 *Causa quando dicatur dubia?*
10 *Fisco fauendum est in conseruatione iuris, quod constat sibi esse quæsitum.*
11 *In claris pro fisco,in dubijs an sit contra fiscum pronuntiãdũ?*
12 *Differentia quæ sit inter casum dubiũ & causam seu quæstionẽ dubiã & inter casum clarũ,& causam seu q̃stionẽ parẽ?*
13 *Instrumentis duobus concurrentibus,censentur ambo eadem hora fuisse confecta.*
14 *Causæ denominatio non refertur ad id quod consistit in facto sed ad ius partium,quod in iudicio proponitur, de quo quæritur,& discutitur.*
15 *Lex nihil præsumit,inter duos æquale ius prætendentes ex hominis dispositione,sed simpliciter eos admittit quales offẽdit.*
16 *Præsumptio non debet sumi de eo, quod nõ potest esse per rerũ naturam.*
17 *Intellectus l.si duas.in princ.ff.de admi.tuto.*
18 *Intellectus l.si fundus.§.si duo.ff.de pignor.*
19 *Paria sunt esse,vel non apparere.*
20 *Intellectus doctrinæ Bart.in l.ꝙ de pariter.ff.de rebus dubijs.*
21 *Instrumentum dotis præsumitur prius factum.*
22 *Testamenta duo si extent confecta ab eodem in eadem die, illud præsumetur posterius, in quo sunt instituti venientes ab intestato.*
23 *Præsumptio in claris cessat.*
24 *Fictio non sumitur in casu dubio.*
25 *Actus duo diuersi & separati an possint præsumi facti eodem momento ab eodem cum diuersis.*
26 *Instrumentum vnum non dicitur prius altero, nisi alterum per horam præcedat.*
27 *Dubietas non cadit circa prioritatem instrumenti, nisi ratione diei,& horæ.*
28 *Prioritatem temporis lex præsumit,quando constat eos actus de quibus dubitatur fuisse confectos eodem die: Sed non quando non constat eos in die concurrere.*
29 *Præsumptio licet arguat dubietatem in his,quæ sunt facti, nõ tamen arguit dubietatem in iure,quod occasione dictæ præsumptionis partibus ex ipso facto quærendum venit.*
30 *Dotis causa est præcipua,& in pari causa præualet.*
31 *Fisci ius aliquando lex præfert,non obstante quod constet priuatum priorem in tempore.*
32 *Fiscus quando ex priuilegio priuato præferatur?*
33 *Fiscus in causa & quæstione dubia nullã habet prærogatiuã.*
34 *Hypothecæ ius haberi nõ põt nisi ab eo,qui dominiũ rei habet.*

Maxima est intellectu dictæ l.nõ puto.inter doctores altercatio,de qua ꝑ doct.in l.1.in principio.ff.solut. matrimonio.ꝑ Curt.Iunio.in l.1.col.5.nu.30.C.de edẽd.& per Deci.in l.fauorabiliores.nu.3.& in l.in ambiguis.ff.de reg. iur.& nouissimè ꝑ Didac.Coua.li.1.variar.resolutio.c.16. ꝑ totũ.& ꝑ Io.Baptistã Plotũ in repetitio.l.si qñ.C. vñ vi. §.vnde ex ꝓmissis.& Ias.in l.de die.col.fi.ff.q satisda.cogã. & in d.l.1.nu.37.& ibi Ripa.col.3.ff.soluto matri. Lu. Gomes.in §.supest.nu.19.in 3itu.de actio.Io.Neuiza. in sylua nuptiali.li.6.nu.47.Hieron.Cagno.in l.diem functo. nu. 163.ff.de officio assess.Ferdi.Gor.in l.2.Lãc.nu.68.singulariter declarat do.meus Alcia. in li.8.Pareg.iuris c.6. & in tract.ꝓsump.in reg.3.ꝓsumpt.41.Et aliqd ꝑ Didac.Segur. in trac.de bonis lucratis cõstãte matrimonio, inter virum nu.79.Tñ de eius intellectu hic aliqua subijcere cõsilium fuit.Stat igiẽ cõclusio cõis, quã tenuit Bar.in l.& q̃ nõdũ. §.ꝙ dẽ.ff.de pigno.Bal.& Salic.in l.si debitor.C.de iure fisci.li.10.Soci.& Rip.in l.1.in princi.ff.soluto matrimonio.
1 post alios,quos allegãt,ꝙ†in pari causa ꝓualeat causa fisci, & sic ꝙ instrumẽtũ fisci ꝓsumaẽ prius factũ,q̃ instrumentũ priuati, vbi de ordine nõ appareat.Adducunt doctores
2 te.in l.1.C.de iure fisci.li.10.nã in eo,ꝙ†te.vult donatarium q cõuenitur hypothecaria à fisco,debere ꝓbare donationẽ suã fuisse factã,anteq̃ is debitor obligareẽ fisco,ꝓsupponit,ꝙ si appareret donationẽ fuisse factã eodẽ die,quo contracta fuit obligatio fisci,& non appareret de ordine,causam fisci debere ꝓualere. Et licet variæ dentur solutiones ad istũ tex.nullæ tamen euacuant argu. Nam solutio Ioan. de Pla.

de Pla.quã seqtur Caro.Ruin.in d.l.1.ff.solu.matri. ꝙ tex. ille ꝓcedat, quia donatarius se fundat in tẽpore,cõfirmat arg.qa nõ sufficit probare donationẽ fuisse factã eodẽ die & momẽto,quo fuit cõtracta obligatio fisci, sed oportet probare illã fuisse anteriorẽ.Sequitur, ꝙ vbi cõcurrunt in tẽpore,ꝓualebit causa fisci.Nõ etiã procedit solutio Alex. ibi ꝙ ꝓꝑ varios intellectus nõ possit allegari,per doc.Bar. in l.in ambiguo.ff.de reb.dubijs.Quia licet quo ad alia, q̃ ex te.illo colliguntur,diuersimode intelligãtur, tñ quo ad istud,de quo nũc ẽ q̃stio,diuersimodè nõ intelligitur. Nõ etiã procedit solutio Sali.ꝙ causa fisci sit onerosa, & causa donatarij lucratiua. Quia vltra ꝙ ista solutio vr̃ fateri fi-
3 scũ in casu isto habere priuilegiũ,†cũ causa onerosa non ꝓferatur lucratiuæ inter duos priuatos.l.de rebus.C.de donat.ante nupt.Nõ etiã vr̃ vera, quia ille donatarius vr̃ tractare de dãno.dũ tractat de nõ amittẽdo ius q̃sitũ.glo.l.1. §.si quis ꝓꝑ inundationẽ.ff.de itin.actuque pri.Bar.& alij in l.nõ amplius.ff.de lega.1. Alia duo adducunt doctores, de quibus ꝑ Soci.in d.l.1.ff.sol.mat.nu.6.Cõtrariã opinionẽ tenuerũt Cy.& Bar.in l.nõ puto.ꝑ illũ te.ff.de iure fis. sequitur Alc.in d.l.1.post plures,quos allegat,in quo te.vr̃ ꝙ cõfundatur materia iuris fiscalis. Cõis tñ est solutio, vt
4 per Ias.& do.meũ Alciat.in d.l.1.ꝙ d.l.nõ puto.†intelligatur qñ fiscus agit de lucro captãdo,& priuatus de dãno euitãdo,põderãtes,ꝙ subiecta materia tituli est de his q̃ acquruntur fisco ex causa lucratiua, prout de bonis vacãtibus vel qa auferũtur ab indigno, vel de lucro q̃sito ex aliquo delicto. Secus est de onerosis, vbi fiscus de proprio dãno cõtẽdit.Cõfirmaẽ,qm̃ illa l.nõ puto. est Modestini,cuius est etiã l.in sum.e.tit.vbi dr̃, *In summa sciendum esse oĩum fiscalium pœnarum petitionem postponi*. in qua repilogando ea,quę obscurè dicta sunt,declarat, *vt in pœnalibus contra fiscum in dubio pro creditoribus sit pronuntiandum.* Cõis solutio ad illũ te.ꝑm aliquos primo diuinat, secũdò ẽ falsa, nã,in quantũ intelligũt l.non puto.loqui in causa lucratiua,est diuinare, qm̃ rubr.illa est generalis ad ius quæsitũ ex cõtractu,prout in l.si fiscus.in l.si is qui.l.Titius.l.eum, qui debitoris.l.Moschis.e.tit.ff.de iure fisci. Est etiã falsa, qm̃ ꝓsupponit fiscum non esse priuilegiatũ, qñ tractat de lucro,vel de conseruando ius quæsitum ex causa lucratiua cõtra text.in l.fiscus.eod.tit.Nec obstat cõfirmatio ꝓdicta l.in sum.referri ad l.nõ puto.Quia vltrà ꝙ Iuriscõsul. posset reprehẽdi de superfluitate, dico ꝙ nõ solũ procederet in dubijs quæstionibus,sed etiã in claris,nã si pœnarum fiscaliũ petitio creditoribus postponatur, sequitur istud, ꝙ nõ solum in dubijs quæstionibus,sed etiam in claris postponetur, ergo fallè refertur l.in sum.ad l.nõ puto. Secũda est solutio Soci.& domini mei Alc.in d.l.1.ff.sol.mat.ꝙ te. nõ dicit,ꝙ iudicãdũ sit cõtra fiscũ,sed ꝙ nõ delinquat is,q cõtra fiscũ in dubijs q̃stionibus iudicauerit,iuxta no.ꝑ Ba. in l.fi.C. de pœ.iud.q.ma.iu.& Insti. de oblig.ex quasi de li.ĩ prin.Sed ad hoc nõnulli dicũt intellectũ duo incõpatibilia ꝓsupponere. Primũ,ꝙ fiscus habeat priuilegiũ, vt ĩ dubia q̃stione debeat eius causa præuale.Secũdũ,vt excusetur iudex,qui cõtra fiscum fecit præualere causam priuati in dubiis quæstionibus. nã si cautum est per legem,vt in causa dubia ꝓualeat causa fisci,& pro eo pronũtiãdũ sit, necesse est,ꝙ si iudex præferat causam priuati,& iudicet contra
5 fiscum,ꝙ censeatur†iudicare cõtra legẽ,& malè iudicare, & ꝑ consequẽs non excusetur à delicto, & pœna delicti, qua tenẽtur iudices,qui malè iudicãt.d.l.fi.& d.§.1.& maximè qñ sciẽter iudicasset cõtra prædictã legis dispositionẽ.Sicut in simili,si in pari causa cõtra libertatẽ, vel cõtra dotẽ iudicaret aduersus dispositionẽ legis & ca.fi. extra de re iud.d.l.ĩter pares.ff.de re iud.& l.pe.ff.mãd.Moder. tñ ĩ d.l.1.tuẽdo intellectũ Soci.& domini mei Alcia. fatentur, ꝙ iudex in dubia quæstione pronũtiãdo contra fiscũ non excusetur à delicto,& pœna delicti,qua teneẽ iudex,qui ꝑ imperitiã malè iudicauit.d.§.1.d.l.fi.quia re vera dr̃ contra legẽ iudicare. & ita procedant contraria. Sed bene dicunt excusari à vero & proprio delicto, ꝙ dolum includit, & à pœna proprij delicti,qua tenetur iudex,qui non per imperitiã, sed sciẽter malè iudicauit cõtra fiscũ pronũtiãdo, toto ti.C.de pœ.iudi.q malè iudi.& dicũt verba l.nõ puto non repugnare,qm̃ dũ te.dicit,nõ delinquere, intelligitur ꝙ nõ incidũt in illud delictũ, qđ dr̃ verũ & propriũ delictũ,& includit dolũ,sine quo nõ dr̃ esse verũ delictũ.l.1.C. ad legẽ Cornel de sica.l.in lege Cornelia.ff.eo.titu.Nõ aũt intelligitur,ꝙ nõ incidãt in quasi delictũ,qđ solũ includit culpã,quia nõ est proprie delictũ,vt latè ꝑ eos. Putantque verissimũ sensum Modestini esse,nec aliter si reuiuisceret responsurum.Solutio istorũ nõ saluat, sed impugnat intellectũ Soci.& do.mei Alcia.nã ꝓsupponũt Modestinũ loq, qñ iudex in quæstione dubia per imperitiã iudicasset contra fiscũ, & sic qñ solũ fuisset in culpa,nõ aũt in dolo,nam qñ iudex scit cautũ in iure,vt in dubia quæstione causa fisci ꝓualeat,& tñ hoc nõ obstãte iudicat cõtra hãc legũ dispositionẽ præferẽdo priuatum,dr̃ delinquere, & tenetur pœna,qua tenetur iudex,qui per dolum malè iudicauit.d. l.fi.& quod ibi not.Bar.C.de pœ.iud.qui malè iudic.quod etiã fatentur isti circa illã quæstionẽ,an decis.d.l.nõ puto. procedat in eo,qui in causa dubia aduersus dotẽ,vel libertatẽ pronũtiaret.Hoc stãte apparet, ꝙ isti incidunt in aliquot errores.Primo,qa restringunt d.l.nõ puto.qñ solum ꝑ imperitiã iudicaretur cõtra fiscum, & tñ te.ille loquitur generaliter,vt cõprehẽdat etiã casum, qñ sciẽter ꝓnuntiasset.Scđo sequereẽ nõ esse differẽtiã,vtrũ iudex malè iudicaret cõtra fiscũ ĩ causa dubia,q̃ ĩ cã clara,nã si ĩ causa clara male iudicet ꝑ imperitiã cõtra fiscũ,tenetur ex illo quasi delicto,vt puniatur inquantũ iudicãtis religioni videbitur.d. §.1.Insti.de obli.ex quasi deli.in princ.Si vero scienter,tenebitur in totũ.d.l.fi.C.de pœn.iudi.Idẽ est etiã oĩno, qñ malè iudicet pronuntiãdo in causa dubia cõtra fiscũ, Hoc aũt est cõtra illũ te. qui manifestè cõstituit differentiã inter causam dubiã,& causam,quę nõ est dubia.Nec possunt dicere statutã aliq̃ pœnã in iudice,q in causa clara malè iudicauerit aduersus fiscũ,q̃ nõ sit statuta in eo,qui malè iudicat in causa clara aduersus priuatum, qa hoc nõ reperitur cautum in iure,ergo dicere non debemus.l.1.in fina.ff.de Senat.Tertiò dum dicunt illa verba,nõ delinquere, intelligenda de dellicto vero & ꝓprio,quod includat dolum vltra propriã verborum significationẽ,hoc est falsum,qa illa verba debẽt intelligi ꝑm subiectã materiã,de delicto, in
6 quo incidit iudex male iudicãdo, † qm̃ verba intelligenda sunt iuxta subiectã materiã.l.si insulã ff.de præscrip.verb. l.si vno.ff.loca.cum vulga.Et sic,si rectè cõsideremus, solutio istorum nõ saluat,sed impugnat intellectum Soci.& do.mei.Alci.quia ipsi ꝓsupponunt, ꝙ in causa dubia excusetur à delicto,& à pœna,qua tenetur iudex qui malè iudicat.Isti vero nolunt iudicẽ excusari à dicta pęna.Stat ergo obiectum cõtra intellectũ Soci.& do.Alcia.qa intellectus ipsorum vr̃ fateri cõtra opinionẽ,ꝙ est in quęstione dubia, fiscus nullã habet ꝓrogatiuã,& nõ esse cautum, ꝙ in dicta causa sit pronuntiãdum ꝓ fisco.Alias nulla rõne excusaretur à pœna illius delicti,qua tenẽtur iudices, qui malè iudicãt.Alia est solutio, ꝙ aliqñ sumus in casu,qñ constat in eo,de quo agitur,esse q̃situ ius vtriq; parti,& vtrãque partẽ habere ius in eo, & isto casu nõ dicimus causam dubiã, sed parẽ causam vtriusque,& procedat cõclusio cõis.& te. in l.si is q.ff.de iure fisci.nã in iure hypothecæ, quo ad bona post obligationẽ vtraq; pars dr̃ habere ius æquale,qa eodẽ tẽpore vtrique incœpit cõpetere ius hypothecæ in dictis bonis,& præualet causa fisci.Non.n.potest dici dubia, quia si ageretur inter priuatos,esset clara decisio legis.Vel quo ꝓferẽdus est is,q ꝓuenit in titulo, licet non pręueniat in iure hypothecæ,iuxta not.per gl.& doctores in l.si.C.q pot.in pig.hab.Vel si vterq; cõcurrat in tẽpore, & quo ad titulum, & quo ad ius hypothecæ,vel ꝓualet possessor, vel detẽtor bonorum,vel nõ existẽte possessore,is qui pręoccupat,vel si nullus ꝓoccupasset, quilibet haberet rẽ pro parte sua. iuxta l.si debitor res. in princip.& l.si fundus.
7 §.si duo.vbi Bar.ff.de pign.In his terminis†loquitur l.1.C. de iure

de iure fisci.li.10.nã si ponimus donationẽ factã eodẽ die quo donator cõtraxit cũ fisco, & nõ apparet quid prius fa ctũ sit, pſumptio iuris est, ꝙ vtrunq; fuerit factũ eodẽ tẽpore, & eadẽ hora.l.si duas.vbi Bal.not.ff.de exec.tut.Bart. in d.§.si duo.in 2.notabi.& p cõsequẽs cõstabit vtriq; esse qũtũ ius, & fisco quo ad ius hypothecę, & donatario quo ad dominiũ.Et ꝓpterea nõ põt dici dubia, ꝙa inter priua tos ista casu esset clara decisio legis,vel pro possessore, vel ꝓ eo,ꝙ occupasset; vel pro vtroque adiudicãdo cuilibet partẽ suam, iuxta d.l.si debitor.d.§.si duo: vbi Bart. Sed dicitur & est par causa, ex quo cõstat esse quæsitum ius vtri que parti, & vtrãq; partẽ habere æquale.& par ius,in quo 8 ꝓualet ius fisci,vt ꝓsupponitur in illo te.In his terminis l.ꝙ credit l.penu.ff.de priuileg.credit. Nã inter plures creditores chirographarios,qui nõ habẽt hypothecã in bonis debitoris, nulla est disparitas iuris, nam prioritas temporis nõ seruat in ipsis,& in ea diuisione, & partitione bonorũ, qñ adiudicãtur creditoribus,inter eos nõ dr esse causa dubia,sed par. Aliquando modo non constat esse quæsitum, ius fisco,sed dubium est,an sit quęsitum, vel non, exemplũ,Si fiscus agit cõtra aliquẽ ad pœnã, quia deliquit, Vel ad ablationẽ bonorũ,tanquã ab indigno, Vel ad bona vacãtia,tãquã nõ haberet hæredẽ is,ꝙ decessit,vel aduersarius sit hæres debitoris fisci,& sic de similibus, & non ꝓcẽde 9 probat intentionẽ,& dato,ꝙ probet,tñ pars aduersa ꝓbat oppositũ,ita ꝙ sunt pares in ꝓbatione,isto casu, causa dicetur esse dubia, ꝙa dubiũ est, an fiscus habeat ius,vel non & nõ cõstat vtrũque habere ius.Sed alterũ tm̃,incertũq; ẽ, quænã sit pars,q̃ habeat ius,nã licet quo ad probationẽ dicãtur pares,tñ causæ decisio non dicẽt esse par,sed dubia. Si mile est etiã,qñ sententiæ pluriũ iudicũ inter fiscũ & priua tũ essent pares,& tñ cõstaret non vtrãq; partẽ habere ius, sed alterã tm̃, causa ipsa diceret dubia, ꝙa licet partes quo ad sententias dicãtur pares.l.penu.ff.de man.l.inter pares.ff. de re iud.tñ causa ipsa dr dubia,nõ par:ꝙa cõstat, ꝙ partes nõ sint pares quo ad ius de quo agitur,attẽto,ꝙ cõstat alte 10 ram tm̃ ius habere,& isto casu ꝓcedet l.nõ puto.ff.de iure fisc.videlicet, ꝙ ĩ ista dubia cã non sit fauẽdum fisco, & nullũ priuilegiũ habeat. Et rõ est manifesta,ꝙm fauẽdum est fisco in cõseruatione iuris,ꝙ cõstat tibi esse q̃situm.d.l.pen. & ꝓ Barr.in d.l.1.in 4.q.sed nõ in eo iure, ꝙ nõ cõstat tibi esse q̃situm.Et sensus est,ꝙ fiscus in istis dubiis causis, seu q̃stionibus nullã habeat ꝓgatiuã, nõ autẽ ꝙ eius aduersarius habeat ꝓgatiuã. Sed ꝙ ita faciliter respõdendum sit aduersus fiscum in causis dubijs,prout aduersus priuatum quo casu intelligitur, quòd respõdẽdum sit pro priuato,ꝙ sit reus, ꝓut qñ agit inter priuatos, & causa sit dubia, quia sunt pares sententiæ,vel pares ꝓbationes.d.l.pen.c.si. extra de re iudi.c.ex literis.de ꝓba.& isto casu respõdẽdum erit cõtra fiscum agẽtẽ.Sed si demus fiscum esse reum, ꝙ cõue nitur,nõ dicit te.respõdẽdum cõtra fiscum,nõ.n.negat,ꝙ fiscus retineat ius priuatorũ etiã in dubijs q̃stionibus. Et pro ista differẽtia inter casum, qñ constat illud ius,de quo agitur,esse q̃situm fisco,& tunc ibi sit fauẽdum.Secus qñ nõ cõstat esse quæsitum ius, põderabã te.in l.nec ꝙquã.ff. de edẽ.vbi te.apertè vult, ꝙ fauẽdũ sit fisco, vt sibi edant instrumenta à reo, qñ cõstat illa esse pertinẽtia ad causam fisci,nõ autẽ qñ dubium,an sint,vel nõ sint ꝓtinẽtia. Hũc tñ intellectum ad l.nõ puto.& resolutionẽ circa propositã quæstionẽ,quidã conati fuere impugnare. Circa quorum dicta,vt pateat veritas paulisp immorari libet. Dicunt igi tur sensum ꝓdicti intellectus esse ꝙ Modestinus loquatur 11 in casu dubio.Seuerus verò in d.l.1.in casu claro hac manifesto,vt sic in claris pro fisco, in dubijs cõtra fiscum sit pro nuntiãdum.Sed ij in hoc primo deficiunt,ꝙa inde liceat re ferunt,nõ.n.dr d.l.nõ puto,loq; in casu dubio,sed in causa, seu quæstio.dubia.Nec etiã dr in d.l.prima cum cõcor.loqui in casu claro,ac manifesto,sed in causa pari, in qua con 15 stet circunscripto priuilegio, & inter priuatos fuisse q̃sitũ æquale ius vtriq; parti. Nec etiã dr in claris pro fisco pronuntiãdum,seu in dubijs causis sed q̃stionibus potiorẽ ei se causam fisci,& pro illa pronuntiãdum.Nec dr in dubijs cõtra fiscum pronuntiãdum,sed in dubijs causis seu quæ stionibus fiscum nullã habere ꝓgatiuã, ita ꝙ respõden dũ sit cõtra fiscum, eo mõ quo respõderetur cõtra priua tũ absq; eo, ꝙ ꝓsupponatur in causa dubia cõditionẽ fisci fore deteriorẽ,sed solũ ꝓsupponitur nõ esse meliorẽ cõditionẽ fisci quã priuati.Et si q̃s diceret,q̃ differẽtia sit inter casum dubiũ,& causam seu q̃stionẽ dubiã, & quæ dfia sit inter casum clarũ,& cãm aut quæstionẽ parẽ.Respõdetur ꝙ per casum dubiũ denotatur dubietas nõ solũ in iure, ꝙ ex facto quærit parti,de quo fit iudicialis discussio, & su p quo ferẽda venit sententia:sed etiã eorũ q̃ cõsistũt in facto. Sed p causam,seu quæstionẽ dubiã denotatẽ dubietas respe ctu iuris,ꝙ venit quærẽdũ partibus ex facto, de quo agit. Dũ verò dicimus casum clarũ,significãt clarus,nõ solũ re spectu iuris,ꝙ quæritur partibus, de quo habẽt iudicialis discussio,sed etiã respectu eorũ,quæ cõsistũt in facto.Sed dũ dicimus causam parẽ significãt casus clarus,quo ad ius, ꝙ ex facto q̃rẽdũ venit ꝓtibus, de quo habẽt iudicialis discussio, & su p quo ferenda venit sniã, tũ nõ negãt quin sit & esse possit dubius respectu eorũ, quæ cõsistũt in facto. Exẽpla manifeste apparẽt,nã vbi sunt duo instrumẽta eodẽ die cõfecta, & nõ apparet de prioritate alterius ipsorũ, casus quo ad ea,quę cõsistunt in facto,est dubius, ꝙa dubium est,eademne,vel diuersis horis fuerint celebrata, tñ quo ad ius hypothecæ,ꝙ quærẽdum venit partibus, quod que discutiẽdum venit in iudicio inter eos,casus nõ dicẽ 13 dubius,sed clarus:qñl ꝓsumptio iuris in casu ꝓdicto cen set instrumẽta eadẽ hora confecta, ideo admittit vtrunq; in cõcursu prioritatis hypothecæ ꝓut admitteret,vbi eui dẽter cõstaret instrumẽta eadẽ hora fuisse cõfecta.l.si debitor.in prin.l.si fundus.§.si duo.ff.de pign.Et pro hoc facit:ꝙa denominatio† causæ seu q̃llionis refert nõ ad id ꝙ cõsistit in facto,sed ad ius partium,qd in iudicio ꝓponit, & de quo quærit,& discutitur.c.forus.extra de verb. sig.l. causas vel lites.C.de trãsac.Itẽ cõtra ꝓdictum intellectum opponunt,primò ꝙ in eo ꝓsupponatur casum esse clarum qñ ex ꝓbationibus partiũ de tẽporis prioritate nõ liquet, & neutra se anteriorẽ demõstrat:Qd ꝓsuppositum est cõ tra eos opi. Doctor.qui ꝓsupponunt huiusmodi casum dubium esse.Sed huic oppositioni respõdetur ipsos versa ri in eodẽ errore,& æquocatione,prout in relatione ipsius intellectus.Nã si intelligunt casum esse clarum,quo ad ea, quæ consistunt in facto, decipiuntur,ꝙa ꝓsupponitur dubiũ, an in eadẽ,vel diuersis horis instrumẽta fuerint cele brata,& qd instrumentum sit anterius.Si vero intelligunt casum esse clarum,quo ad ius, qd quærẽdum venit parti bus,& tunc admittit & indubitatũ est, qm̃ l.ꝓsumit instru mẽta eodẽ die cõfecta, in qbus nõ apparet de prioritate, eadẽ hora celebrata.l.ꝓ duas.in prin.cum concord.de quibus infra.ff.de excu.tuto.& vtraq; pars admittit ad prioritatẽ hypothecæ,& constat vtrãque partẽ habere æquale ius in prioritate dictæ hypothecę.d.l.si debitor.d.§.si duo & hoc etiã admittunt isti in sequẽti sua oppositione,vt in ferius dicetur.Et istud non est contra mẽtẽ aliorum doctorum:qa dicunt casum esse dubium.s. quo ordine instrumẽta fuerũt celebrata,& sic circa ea q̃ cõsistũt ĩ facto: sed nõ dicunt dubiũ quo ad ius hypothecæ, qd est quęrendũ partibus.qa non negãt nec negare potuerunt, quin sit clara iuris decisi.s.qd vtraque pars admittatur ad concursum ꝓprietatis hypothecæ.Bene verũ est, ꝙ vt supra dictum ẽ, ꝙm eos,qui id tenẽt distinguitur inter parem causam, seu quæstionẽ, & dubiã causam,seu quæstionẽ.quã dr̃iam alij non faciũt.Sed o opponitur qd in eo ꝓsupponatur,ꝙ neutra partium se anteriorẽ probãte lex paritatẽ tẽporis ꝓsumat.qd ꝙm eos est falsum & contra doctrinã Bart. in l.qd. de pariter.ff.de rebus dubijs.vbi Barto.concludit, ꝙ inter ꝓduos æquale ius ꝓtẽdẽtes ex hoĩs dispositione lex nihil ꝓsumit,nec ꝓsumere curat,sed simpliciter eos admittit qua les ostendit,ꝙ rationẽ de qua ꝓ Bart.ibi. Vnde sequitur,ꝙ qñ vnus non superat aliũ in ꝓbãdo se anteriorẽ,vterq; vir

tute sui instrumẽti admittatur,necessario,& cõi iure concurrat.ar.l.coniunctim.ff.de legatis.3.absque eo quod con currat aliqua iuris prẽsumptio.Et quia naturaliter fieri ne queat,vt eodem omnino tempore duo diuersi actus, ac se parati, ab eadẽ ꝓsona celebrentur. duoq; diuersa instrumẽ ta,cũ diuersis personis eodẽ momẽto,cõficiãtur,& ꝓsum 16 ptio†nõ debet fumi de eo, ꝙ nõ põt esse per rerũ naturã. Circa hanc oppositionẽ latius est immorãdũ.Et primo dr ipsos dicere cõtra casus legũ, & cõtra apertissimas rõnes, nã qñ sunt instrumenta eodẽ die confecta, & nõ põt appa rere quo ordine fuerint celebrata,lex prælumit eadẽ hora & momento celebrata.l.si duas.in principio.vbi te.ff.de ad 17 ministratio.tut.nã†dum iurisconsul.ibi dicit,vnã tutelam nõ præsumi priorẽ altera,sequitur in consequẽtia, ꝙ vtra que præsumatur eodẽ tẽpore decreta.quẽ te. ita voluit in ducere Bal.dum istud notat ibi ex te. & ista cõsequẽtia est 23 18 necessaria,vt statim dicetur.Secũdo † probatur in dicto §. si duo.nã te.vult prout ibi no.Bart.in 2.notab.ꝙ instrumẽ ta eodẽ die confecta censeantur simul celebrata quod intel ligendũ est,vbi nõ apparet de ordine. Tertio probatur ratione,nã cum nunquã possit probari instrumenta ipsa fuis se cõfecta diuersis horis,sequitur, ꝙ lex ꝓsumat non fuisse celebrata diuersis horis,qm̃ lex pręsumit nõ esse illud,ꝙ 19 non potuit probari,quia† vult esse paria,non esse, vel non apparere.l.duo sunt Titij.ff.de testa.intel.cũ simi.Hinc vi demus reũ diffinitiuè absolui,tanq̃ præsumptiuè cõstet il 24 lũ nõ esse debitorẽ actoris,qñ per actorẽ non potuit pro bari eius intentio.l.qui accusare.cũ ibi not.C.de edẽ.Cum igitur ꝓsumptio sit.nõ fuisse cõfecta diuersis horis,sequitur,ꝙ ꝓsumantur confecta eadẽ hora. Accedit, quia dum lex nõ præsumit vnum instrumẽtum prius altero,sequitẽ necessario,ꝙ præsumat illa fore simul,& eodẽ momento celebrata,hoc ĩ terminis ꝓbat te.in l.ꝙ de pariter.cũ seq. ff.de reb.dub.nã dum in duobus simul decedẽtibus eodẽ casu,vnus nõ ꝓsumitur alteri superuixisse,infert te.ꝙ præ sumuntur simul, & eodẽ momento decessisse, & aĩam effl asse.quã consequẽtiã ꝓsupposuit Bal.in d.l.si duas. in prĩ. Sic in proposito,dum nõ ꝓsumitur vnum instrumentum prius altero,sequitur,ꝙ præsumuntur fuisse eodẽ momẽ 25 to celebrata. Possent & alia adduci ad cõprobationẽ huius prẽsuppositi,sed quia apparet ipsum verisimũ,ideo omit 20 to.Nõ obstãt†contraria,& 1.doct.Bar.in d.l.quod de pari ter.quia respondetur,quod non facit ad propositũ,& si fa ceret,cõprobaret hoc prẽsuppositũ,non aũt impugnaret. Nã Bart. ibi loquitur de illa ꝓsumptione,per quã lex.circa dubietatẽ duorum simul decedentiũ,ꝓsumit vnum alteri superuixisse,& vult dictã prẽsumptionẽ non fumi,qñ agi tur ex dispositione hoĩs.nõ aũt loquitur de præsumptione,quã fumit lex circa dubitationẽ duorum instrumento rũ,q̃ forent eodẽ die celebrata, & nõ appreret de ordine, quia nec Bart.negat,nec negare potuisset quin lex ꝓsumat fæpissime.vnum prius altero, quãuis agatur ex hoĩs dispo sitione,prout est casus de mente Bar.& Doctor.in d.l.1.in prin.ff.solu.matri.dũ formãt casum in duobus instrumẽ- 26 tis eodẽ die confectis, quorum vnum sit dotis, alterum 21 mutui.& dicunt decidi in te.qd instrumẽtum dotis præ sumitur pri† factum,& tñ agitur ex hoĩs dispositione. Ad idẽ est doctrina Bart.cõiter approbata.in l.1.§.ne aũt.ff.de 22 bono.possef.ꝙm tabu.vbi dicit,†ꝙ si extãt duo testamẽta cõfecta ab eodẽ,in eadẽ die, quod illud præsumetur poste rius,in quo sunt instituti veniẽtes ab intestato.& sic patet maximã dr̃iam esse inter illã ꝓsumptionẽ duorum simul 27 decedẽtium,& ꝓsumptionẽ duorum instrumẽtorũ,q̃ sint eadẽ die celebrata. Sed demus etiã nõ esse dr̃iam inter has duas ꝓsumptiones.i.duorum simul decedentium,& duorum instrumẽtorum,adhuc,dr̃ ꝙ dicta ꝓ Bart.& doct.cõ firmat præsuppositum ꝓdictũ,non aũt impugnat. Nã licet qñ agitur ex dispositione hoĩs,Bart.& docto.negẽt sumi præsumptionẽ,vt vnus,ptæsumatur alteri superuixisse,nõ tñ negãt,quin sumatur præsumptio, vt vterque simul præ sumatur spiritum emisisse.quinimo de hoc est casus in d.l. quod de pariter.& sequen.agitur.n.ibi ex testamento, vel

stipulatione,& tñ te.vult,quod præsumantur simul effla sse aĩam.Sed,quod maius est,dum Barto.& Docto. dicunt non sumi præsumptionẽ,ꝙ vnus ꝓsumatur alteri superuixi sse,in necessariã consequentiã vr admittere.ꝙ ꝓsumãtur si mul decessisse,vnũ.n.venit in consequẽtiã alterius, vt dictum fuit suprà.Ita ꝙ ex dictis Bart.& Doct.ibi põt infer ri in dubitatione duorum instrumẽtorum cessare ꝓsumptionẽ,vt vnum ꝓsumatur prius altero,sed nõ cessare,imò admitti ꝓsumptio,ꝙ cẽseãtur simul.& eadẽ hora cõfecta. Vteri",dum isti dicunt,in casu ꝓdicto vtrunq; vigore sui instrumẽti admitti necessario,& cõi iure cõcurrere,ar.l.cõ iunctim.ff.de leg.3.& tñ negãt ꝓsumptionem legis,vt instrumẽta cẽseãtur cõcurrere in tẽpore.Dico ipsos præsup ponere incõpatibilia,nã qñ cõstaret ĩstrumẽta cõfecta fuisse eodẽ momẽto,sine ꝓsumptione quilibet cõcurreret in prioritate hypothecę.d.l.si creditor.d.§.si duo.cessaret.n ꝓsumptio,cũ simus ĩ claris,& ĩ his terminis loqtur d.l.cõiũctim.Verũ qñ nõ cõstat,ꝙ eodẽ momẽto, & eadẽ hora fuerĩt cõfecta sed solũ eodẽ die,tũc,si cẽsaret ꝓsumptio,vt cẽserẽtur simul celebrata,nõ posset vterq; admitti ad cõcursũ ĩ prioritate hypothecę.d.l.si debitor.d.§.si duo.Ita ꝙ necesse est,vel vt instrumẽta cõcurrãt in tẽpore, vel ꝙ fingãtur,aut ꝓsumãtur,sed in casu isto nõ cõstat, ꝙ instru mẽta concurrãt in tẽpore,nec etiã fingi possit vt concurrãt,ꝙa sumus ĩ dubio an eadẽ,vel diuersis horis fuerint celebrata, & fictio†nõ fumitur in casu dubio, necesse ergo é dicere, ꝙ ꝓsumãtur in tẽpore cõcurrere.Et mirãdum est, ꝙ isti negãt ꝓsumptum cõcursum titulorũ vtriusq;,& admittunt concursum vtriusq; partis in prioritate hypothecæ.vñ videtur amittere effectũ,& negare causam,sine qua is effectus induci nõ põt.Cum tñ ex eo, ꝙ isti dicunt, ꝙ vnus nõ superat alterũ ĩ ꝓbãdo se anteriorẽ,& sic vnus nõ ꝓsumit anterior altero,in cõsequẽtia sequtur,ꝙ simul,& eodẽ tẽpore censeãtur instrumẽta celebrata,vt est casus ĩd.l. qđ de pariter.& d.l.si duas. & dictũ fuit suprà. Nõ obstat scdò,ꝙ ẽm natrã fieri nequeat,vt duo diuersi,& separati actus fiãt eodẽ momẽto, & duo diuersa hypothecæ instrumẽta cum diuersis ab eodẽ conficiãtur. Quia respõdetur, † ꝙ istud assumptũ est falsum in iure,& in facto. Primo in iure:quia habemus casum in d.l.si duas in princ.vbi duę diuersæ, & separatæ tutelæ in diuersis & separatis decretis ab eodẽ iudice censentur eadẽ hora decretæ,& in d.l.si debitor.in princ.& dicto §.si duo vnũ & idẽ ꝑdiũ ꝓsupponit hypothecã duobus simul,& eodem momento,& te.loqtur indistinctè,tã in diuersis instrumẽtis, q̃ in eodem momento.Falsum est etiã in facto, ꝙa vltra quod diuersa hypothecæ instrumenta possunt eiusdem noĩe ꝓ diuersos ꝓ curatores,cũ diuersis eadem hora celebrari, & ꝓ eundem principalẽ,& eius procuratorũ,possunt etiã ꝓ eũdemmet principalẽ duo instrumẽta cũ diuersis eodẽ momẽto celebrari,qd.n.obstat, ꝙn eodẽ tẽpore,quo ego mutuũ Titio cẽtũ,tu eidẽ totidẽ centũ mutues?& eodẽ momẽto tẽporis rogẽtur diuersa instrumẽta de mutuo vtriusq; cũ hypotheca bonorũ?Sed†qđ magis est,& non aduertunt isti, qđ ad effectũ,vt instrumẽta censeantur confecta simul, & eodẽ tẽpore,sufficit,qđ in eadẽ hora celebrentẽ, ꝙa licet vnũ sit post aliud,si tñ vtrunque eadẽ hora fuerit celebratũ, dicentur confecta simul & eodẽ tẽpore, ex quo vnũ non dr̃ prius altero,nisi ꝓcedat saltẽ per horã,vt est gl.cõiter ap,ꝓ bata in l.si pluribus.in verbo,alijs.ff.de solut.Bal.in l.Imperator.1.col.3.ff.de statu hominũ.nã vt ibi dicit Bal.non ca 28 dit dubitatio circa prioritatẽ instrumẽti,nisi ratione diei, vel horæ.& ratio ẽ,ꝙa modicũ interuallũ non impedit,qn cẽseãtur simul confecta.l.lecta.versic.dicebã.ff. si certum petaf.l.duos.§.si.ff.de duobus reis.not.l.1.§.1.ff.de ver. obligatio.Cũ igit in eadẽ hora possint non solũ duo sed plura diuersa instrumẽta ab eodẽ cũ diuersis celebrari,vt patet ad sensum, cur est,ꝙ ilti dicãt ꝓ rerũ naturã fieri non posse vt eodẽ celebrẽtur?& tãto magis ĩ casu proposito,ĩ quo non potuit ꝓbari instrumẽta fuisse cõfecta diuersis horis quo casu,vt supra dictũ fuit,ꝓsumit ꝙ nõ fuerint diuersis horis celebrata,& ꝓ cõsequẽs ꝙ eadẽ hora.Adnotãdũ tñ

est quod

eſt ꝙ lex p̄ſumit tẽporis prioritatẽ. qñ cõſtat eos actus de
q̃bus dubitatur fuiſſe cõfectos eodẽ die, in quibus termi-
nis ꝓcedit, & loquit̃ q̃ſtio noſtra, & te. in d.l. ſi duas. & ꝙ
ibi Bal. not. ſed nõ p̄ſumit prioritatẽ tẽporis, vbi nõ cõſtat
illos actus, de q̃bus dubitatur, cõcurrere in die. Tertiò op
ponũt, q̃a ĩ huiuſmodi intellectu p̄ſupponit̃ caſum, in quo
lex aliq̃d ſimpliciter p̄ſumit, clarũ & indubitatũ haberi, ꝙ
tñ ſm̃ eos ẽ falsũ, ex quo p̄ſũptio p̄ſupponit ſemꝑ caſum
dubium. Ad hoc reſpondet̃ ipſos verſari ĩ eodẽ errore, de
quo ĩ 1. oppoſitione, q̃a ſi accipiũt caſum clarũ ĩ facto. ſ. an
ſint eadẽ, vel diuerſis locis cõfecta. hoc in intellectu p̄ſup-
poni negatur, ſolũ p̄ſupponitur caſum, ſeu cauſam, vel q̃-
ſtionẽ nõ eſſe dubiã, ſed clarũ, quo ad ius, ꝙ q̃rẽdũ partib⁹
venit, de quo fieri debet iudicialis diſcuſsio, nã quo ad ius
partiũ, cauſa vel q̃ſtio redditur clara media p̄ſumptione iu
ris, per quã p̄ſumũtur inſtrumẽta eadẽ hora celebrata, neu
tra partiũ probante ſe anteriorẽ, vigore cuius lex admittit
concurſum in prioritate hypothecæ, & ſic conſtat vtrun
que habere æquale ius in hypotheca, quã & ipſi fatẽtur in
2. oppoſitione. Ita ꝙ fateor caſum eſſe dubiũ, quo ad ea, q̃
cõſiſtunt in facto. Sed nego eſſe dubiũ, quo ad ius, ꝙ parti
29 bus quæritur ex ipſo facto, & præſumptio† licet arguat du
bietatẽ in his, q̃ ſunt facti, nõ tñ arguit dubietatẽ in iure,
ꝙ occaſione dictæ præſumptionis partibus ex ipſo facto
q̃rẽdũ venit. Quarto opponunt, q̃a ſm̃ eos in intellectu p̄
ſupponitur, ꝙ inter fiſcũ, & priuatũ anterioritatẽ nõ pro
bãtes lex paritatẽ tẽporis æquè præſumat, ſubinde fiſcũ ex
priuilegio præferat, ꝙ ſm̃ iſtos oĩno à iuris rõne eſt alie-
nũ, q̃a hic effectus prælationis eſt oĩno cõtrarius præſum
ptioni, per quam præſumitur paritas temporis in vtro-
que, & eo attẽto ſequeretur, quod lex adduceret repugnã
tia, contra l. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. quod eſſet val
de abſurdũ ꝑ plura, de q̃bus hic ꝑ eos. Sed in hac oppoſi-
tione iſti in pluribus labũtur. Primo, quia ſomniarũt hoc
in intellectu præſupponi. ſ. ꝙ inter priuatũ, & fiſcum lex
p̄ſumat inſtrumẽta eſſe facta eadẽ hora, qñ potuerunt ap
tè animaduertere illud nõ p̄ſupponi in intellectu, ſed ſolũmõ
præſupponi ꝙ inter priuatos lex p̄ſumeret vtrunq; inſtru
mẽtum eſſe confectũ eadẽ hora. & ꝙ circũſcripto priuile
gio fiſci, idẽ p̄ſumeret inter priuatũ & fiſcũ. & ſic vt inter
priuatos diceretur par & æqualis cauſam, & vtrãque partẽ
habere æquale ius. Sed tñ q̃d in caſu p̄dicto ꝑꝑ fiſci priuile
giũ ius fiſci p̄ualeat, & ius ſuũ cenſeatur potentius. Et hoc
dictũ, ꝙ ius fiſci p̄ualeat, includit duo. Primũ, quod p̄ſuma
tur prius factũ inſtrumentũ fiſci, ſicut in priuilegio dotis
dicimus, præſumi eius inſtrumentũ prius factũ, qñ circun
ſcripto eius priuilegio inſtrumẽta p̄ſumerentur facta ea-
30 dẽ hora, ꝑꝑ id, ꝙ l. 1. ff. ſol. matri. dicit dotis† cauſam eſſe p̄
cipuã, & in pari cauſa debere præualere, vt in d.l. 1. & ĩ c. ſi.
extra de re iud. cũ alijs ſimi. Includit ſcd'o ꝙ licet cõſtaret
inſtrumentum priuati factum eadem hora, qua inſtru-
mentum fiſci, & ſic vtrunque concurrere in prioritate hy
pothecę, quod tamen priuilegium, ius fiſci præualeret,
vt in caſu d.l. ſi is qui. Et quod iſtud voluerit dictus intel-
lectus, patet, quia & includit cum communi opinione,
quod inſtrumẽtum fiſci p̄ſumat̃ prius factũ. Scd'o labun
tur in altero, q̃a p̄ſupponunt eſſe iuris repugnãtiã, ſi lex p̄-
fert fiſcũ, & præſumeret paritatẽ tẽporis inter inſtrumẽtũ
fiſci & inſtrumẽtum priuati. & in hoc non aduertunt, ꝙ
31 dicunt cõtra caſum in d.l. ſi is q. ff. de iure fiſci. vbi lex† præ
fert ius fiſci, nõ obſtãte ꝙ cõſtet priuatũ priorẽ in tẽpore.
Accedit, q̃a cũ neceſſe ſit ad hoc, vt ius fiſci præualeat, & p̄
feratur, ꝙ alterum ex duobus p̄ſumatur, vel ꝙ inſtrumẽ-
tum fiſci præſumatur prius factum, vel ꝙ p̄ſumãtur facta
eodẽ tẽpore, q̃a vtroq; caſu iſte effectus p̄lationis induci-
tur. Abſurdumq; vr̃ id, quod iſti dicunt, ꝙ dicta p̄ſumptio
per q̃ p̄ſumãtur ſimul facta, cõtradicat p̄lationi fiſci, vel ſu
perflua ſit quo ad inducẽdum iſtum effectum, cum altera
iſtarum duarum præſumptionum ſit neceſſaria, & ex alte
rutra hic effectus induci poſsit. Quinto opponunt, q̃a ſm̃
eos, in p̄dicto intellectu p̄ſupponitur, fiſcum ſpeciali iure
p̄ferri ſolum ĩ caſu claro, ſed in dubio ſuccumbere, q̃d ſm̃
iſtos vr̃ abſurdiſsimum, quia hoc attẽto ſequeretur, quod
fiſci priuilegium reſtringeretur ad vnum caſum tñ, qui ra
rariſsimè cõtingit. ſ. qñ fiſcus & priuatus eadẽ hora diuer
ſis perſonis idẽ ius acceperunt, iuxta d.l. ſi fundus. nam in
alijs caſibus claris qñ cõſtat fiſcum anteriorẽ, vel priuatũ
anteriorẽ, tũc de iure cõi is præfertur, quẽ cõſtat eſſe ante-
riorẽ. l. ſi fundus. C. q pot. in pig. hab. Sed ex hac eorũ oppo
ſitione q̃ re vera nihil obſtat, adnotãdi ſunt plures errores
Primus eſt, dũ aiũt in p̄dicto intellectu concludit fiſcũ ex
priuilegio p̄ferri ſolũ in caſu claro, quia iſtud eſt falſum, ve
32 rũ cõcluditur† ꝙ in cauſa pari, in qua licet caſus ſit dubius
quo ad ea, q̃ cõſiſtunt in facto, cõſtat tñ eſſe q̃ſitum par, &
ęquale ius vtriq; parti. Et illud ius de quo agitur eſſe q̃ſitũ
fiſco, fiſcũ ex priuilegio p̄ferri debere. Secũdus eſt, dũ di-
cunt cõcludi fiſcum in caſu dubio debere ſuccumbere, q̃a
hoc eſt falſum, verũ cõcluditur† fiſcum in cauſa, & q̃ſtione
dubia nullã habere p̄rogatiuã, hoc eſt, qñ nõ ſolum caſus
ẽ dubius, quo ad ea q̃ cõſiſtunt in facto, ſed etiã qñ eſt du-
bius, an ius, de quo agitur ſit q̃ſitum fiſco, an vero priuato
quia ſumus in caſu, in quo nõ potuit acquiri vtriq;, ſed al-
teri tñ. Tertius ẽ, dũ in eorũ ar. q̃d faciunt, dicũt nõ repe
riri aliũ caſum clarũ ĩ quo, fiſcus ex ſpeciali iure p̄feratur,
niſi qñ cõſtat, quod fiſcus, & priuatus à diuerſis perſonis, ea
dẽ hora, idẽ ius inſolidum acceperunt, tunc. n. eſt caſus cla
rus pro vtroq;, iuxta l. ſi fundus. §. ſi duo. ff. de pign. nã ſi ac
cipiunt caſum clarum, quo ad ea q̃ cõſiſtunt in facto, ve-
rum eſſet, quod nullus ẽ alius caſus clarus in facto, ĩ quo
fiſcus p̄feratur ex priuilegio, niſi hic caſus. Sed tũc quid fa
cit arg. ad impugnationẽ intellectus? quia nõ cõcluditur fi-
ſcum ſolũ p̄ferri ex priuilegio in cauſa pari, q̃ etiã ſit clara
quo ad ea, q̃ cõſiſtũt in facto, ſed in qualibet pari cauſa quã
uis eſſet dubia quo ad ea, q̃ cõſiſtunt in facto, dũmodo eẽt
clara quo ad ius, quod q̃ritur partibus, & de quo agitur &
diſcutitur in iudicio, & ſic includitur caſus, qñ inſtrumẽtũ
fiſci, & inſtrumẽtũ priuati cõcurrũt in die, & dubiũ ſit quo
ordine fuerĩt celebrata. nã cũ vterq; mittat̃ ad ius priorita
tis hypothecæ vt. ſ. dictũ fuit, dicet̃ q̃dẽ caſus dubius, quo
ad ea, q̃ cõſiſtunt in facto, tñ dicet̃ clarus, quo ad ius priori
tatis hypothecæ q̃ſitum partibus de quo iure agitur, & di
ſcutitur in iudicio, quia circũſcripto priuilegio fiſci vtraq;
pars admitteretur, ſm̃ ea q̃ habẽtur ĩ d. §. ſi duo. & fatẽtur
etiã iſti in ſecunda oppoſitione ſupra poſita. Nõ igitur re-
ſtringitur priuilegiũ fiſci ad illum caſum tñ, qñ cõſtat in-
ſtrumẽtũ vtriuſq; fuiſſe eadẽ hora celebratũ, qui rariſsimè
cõtingit, prout exiſtimãt iſti. Sed extẽditur ad plures alios
caſus. ſ. ad oẽs in quibus dicimus eſſe parẽ, & æqualẽ cauſã
& par, & æquale ius vtriuſque. Quartus eſt dũ dicunt, qñ
cõſtat quod fiſcus, & priuatus idẽ ius inſolidũ à diuerſis ꝑ
ſonis eadẽ hora acceperũt, iuxta l. ſi fundus: §. ſi duo. nã dũ
dicunt à diuerſis, p̄ſupponunt illud quod ſupra in ſecunda
oppoſitione p̄ſupponebãt. ſ. nõ poſſe idẽ ius accipi ꝑ diuer
ſos inſolidũ ab eadẽ ꝑſona eadẽ hora. ꝙ tñ ẽ falſum, nã cũ
34 ius† hypothecæ, non poſsit haberi, niſi ab eo, qui habeat
dominium rei, quia res aliena non poteſt pignorari, l. quæ
prædia. & l. final. C. ſi res alien. pigno. dat. ſit, & dominium
eiuſdem rei eſſe non poſsit penes duos inſolidum. l. ſi vt
certo. §. ſi duobus vehiculũ. ff. cõmod. cõſequẽs eſt: ꝙ nõ
poſsit idem ius hypothecæ accipi à diuerſis inſolidũ. Niſi
ſaluando iſtos diceremus iſtos intellexiſſe de diuerſis pro
curatoribus eiuſdem nomine interuenientibus. Sed tunc
non diceretur propriè accipi ius à diuerſis perſonis. Sed à
perſona eiuſdem domini, à quo dicetur accipi, quando à
procuratore ipſius accipitur. l. prima. §. deieciſſe. ff. de vi &
vi armata. Et hæc circa intellectum dictæ l. non puto. ff.
de iure fiſci, academicè ſcripſiſſe ſufficiat, per quæ multa-
que alia memini olim dom. Nicolaum Pignolatum con-
ciuem meum in Patauino Gymnaſio, intellectum præ-
ceptoris ſui Domini Hieronymi Tornielli ad d.l. non
puto à ſciolorum quorundam morſibus defendiſſe, quæ
tamen omnia cum ſint ſubtilia & noua, cuiuslibet re-
ctius ſentientis iudicio, & cenſuræ ſubiicio. Gabriel.
Sarayn.

LXXII.

1 Quoties quis authoritate propria facit quid iure permittẽte, propter quod aduerſarius incurrit periculum mortis, vel magni ſupplicij corporalis, intelligitur renuntiaſſe actioni ciuili ſibi cõpetenti ad meram pœnam pro illo delicto.

2 Maritus ſi ſtatuto permittente occidit vxorẽ deprehenſam in adulterio, videtur renuntiaſſe lucro dotis, quod ob illud adulterium habere debebat. Secus ſi illud ſibi debebatur ex forma ſtatuti, vel pacti.

1 NOta vnã doctrinã mirã videlicet, q̃d† quotieſcunque
q̃s authoritate propria facit quid iure p̄mittente, ꝓ-
pter q̃d aduerſarius incurrit periculum mortis vel magni
ſupplicij corporalis, intelligitur renuntiaſſe actioni ciuili
ſibi competẽti ad merã pœnã ꝓ illo delicto, vt eſt textus
ſing. in l. interdũ. §. qui furem. ff. de furt. Per ꝙ ſequitur ꝙ
2 ſi† maritus ſtatuto p̄mittẽte licitè occidit vxorẽ deprehẽ-
ſam in adulterio, videtur renũtiaſſe lucro dotis, quod de-
bebat habere ꝑꝑ illud adulterium. l. conſenſu. C. de repu.
Licet Barto. videatur ſentire contrarium in l. ab hoſtibus.
§. 1. ſol. ma. Secus puto, vbi ex forma ſtatuti, vel pacti, ma-
ritus debuit lucrari certã partẽ dotis p̄moriente vxore, q̃a
huic lucro non videt̃ renuntiaſſe, q̃a non inſurgit hoc ꝑꝑ
delictum, ſed quãdocunque vxor præmoriatur, habet ex
hoc ſtatuto vel pacto: ergo, &c. facit l. q ſeruũ. ff. de ver.
ob. & in hoc caſu põt ſaluari dictum. Bar. p̄ſertim quia in
tali parte, quam lucratur vir, ipſe dicitur habere titulum
non lucratiuum, ſed oneroſum propter onera matrimo-
nij p̄terita. l. ſi donaturus. §. fi. ff. de condi. ob cauſam.

ADDITIO.

Nota vnam doctrinam, &c. in princ. Adde, ꝙ iſtud dictũ re-
fert & ſequit̃ Magiſter meus in l. naturaliter. & §. nihil cõ
mune. col. 14. circa mediũ. ff. de acquirẽ. poſ. Et facit illud,
quod in ſimili dicimus, quòd ſi appellans lite pendẽte ſpo
liauit aduerſarium, videt̃ appellationi renũtiare. Secus ſi
ante iudiciũ. ita notat Inn. in c. ex parte. de p̄ſcri. notat. gl.
in c. nõ ſolũm. de appel. in 6. ſeqtur Bal. in l. præſcriptione.
in 10. col. C. ſi cõtra ius vel vtili. publi. & in c. an ſit. de ap-
pel. & in d. c. ex parte. Ad iſtud no. vide Bar. & alios in l.
ſi ab hoſtibus. §. ſi vir. ff. ſol. ma. tãgit aliq̃d Magiſter meus
in l. maritus. col. 1. verſi. iſta l. 1. fallit. C. vnde vir & vxor.

ANNOTATIO.

1 Pactum, & lex ſtatuaria in lucris dotalibus æquiparãtur.

2 Lucrum oneroſum non lucratiuum dicitur lucrum dotis præmoriente vxore viro à ſtatuto conceſſum.

Adde latè per Alc. poſt alios in l. ſi ab hoſtibus. §. ſi vir. nu-
mero 11. ff. ſoluto matrimo. Et ibi pulchrè ꝑ Aret. qui cla
rè & ſubtiliter loquitur. & Alc. verba in d. §. ſi vir. de ver-
bo ad verbum trãſcripſit Io. Campeg. in ſuo tractatu de
dote, in 5. parte quæſt. 5. incip. occidens vxorem. aliquid ꝑ
Nicol. Boer. deciſione. 25. nu. 4. Catellian. Cot. in ver. ſta-
tuto Mediolani cauetur. col. 2. ver. ſed quid ſi maritus. Et
per Guliel. Benedict. in cap. Raynutius. in verſi. mortuo
itaque teſtatore. nu. 17. de teſta. Et nouiſsimè tradit Pet.
Foller. in ſua pract. crimi. in ver. dentur capitula, ꝙ ſuffo-
cauit vxorẽ. nu. 60. vbi multas ad id quæſtiones ſubnectit.
& per Bar. in l. ei qui morte. ff. de his q̃bus vt indi. & Ro.
1 cõſi. 20. Et adde, quòd† in lucris dotalibus pactum & lex
ſtatutaria æquiparãtur, vt tradit Franc. Cur. cõſi. 78. col. 4.
2 circa med. ver. confirmatur. Et† ꝙ in tali lucro dotis per
ſtatutum viro conceſſo dicatur lucrum oneroſum, nõ lu-
cratiuũ, tenet Bal. in l. hac edictali. col. 3. C. de ſec. nup. &
Alc. in l. ſi creditor. §. ſi à ſocero. ff. de his quæ in frau. cre.
& hæc eſt communis opinio, vt per Iaſ. in l. ſi donaturus.
col. pen. ff. de condi. ob cauſ. Et per Iaſ. in l. licet inter pri-
uatos. C. de pact. & per gloſ. & docto. in l. ſi donatura. ff.
de condi. & demonſtr. Gab. Saray.

LXXIII.

1 Statutum diſponens quòd maritus lucretur dimidiam dotis ſibi datæ, non habet locum in promiſſa.

1 NOta, quod ſtatutũ† diſponẽs, quòd maritus debeat lu
crari dimidiam dotis ſibi datæ, non habet locum
in promiſſa, vt no. Bar. in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſac. ſan.
eccl. Secus ſi ſtatutum dicat, lucretur dimidiam dotis. ar.
l. ſi donaturus. §. fi. ff. de condict. ob cauſam.

ADDITIO.

1 No. ꝙ ſtatutum, &c. Iſta quæſtio eſt multum dubia & di-
ſputabilis, de qua per Bar. in conſi. incip. quæritur an ſtatu
ta, & alio conſi. inci. ſtatuto communis Sterzani cauetur.
& in cõſi. ſtatuto cauetur quod vir. & Bal. in l. fi. C. de do.
promi. & in l. ſi pater ignorans. ff ſol. ma. Ang. in l. prædio-
rum. in fi. ff. ad l. Falc. & in l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. ff. ſol.
ma. Ray. de For. in l. ſi marito. & ibi Raph. Cuma. & Pau.
de Caſt. ff. ſol. ma. Ang. cõſi. 181. incip. præmitto ad euidẽ-
tiam, & in authen. præterea. C. vnde vir & vxo. Alc. in l. ſi
donaturus. §. fi. ff. de condi. ob cauſam. cum alijs cõcor. ibi
per eum alleg. Not. tñ ſecũdum Mag. meum Iaſ. §. fuerat.
col. 27. in fi. inſti. de act. quòd dictum ſtatutum nõ habet
locum in dote promiſſa incerta: vt eſt quãdo mulier ſim-
pliciter nubit, intelligitur enim tunc dare in dotem illud,
quod primo dedit iuxta gl. in l. mulier bona. ff. de iure do.
& Bart. in q. mulier habens amplum patrimonium. ita al-
leg. quod vult Nic. de Neap. in rubr. ff. ſolu. matr. Vide etiã
quod decidit Ludo. Rom. in conſil. 216. incipien. in caſu
præpoſitæ conſultationis in primis eſt conſiderandum.

ADDITIONES.

1 Statutum loquẽs de dote data, an habeat locum in promiſſa, quo ad lucrum dotale viro competens.

2 Lucrum proueniens ex pacto adiecto in cõtractu dotis de ipſa dote lucranda vxore præcedente, non cenſetur propriè donatio, ſed dicitur haberi titulo oneroſo.

3 Mora irregularis in dote contrahitur.

4 Stipulatio de dote lucrãda, habet locũ ẽt in dote ꝓmiſſa tãtũ.

5 Matrimoniũ ẽt ſi momẽto durauit habet locũ pactũ, vel ſtatutũ de dote lucrãda. Vel ẽt ſi mulier habeat à principe priuilegiũ liberè teſtãdi, vel ẽt ſi vir cũ vxore nõ habitauerit.

6 Statutum de lucranda dote habet locum etiam in dote data ante conditum ſtatutum, vel etiam ſi filij ſuperſtites mortui ſint. Et in donatione propter nuptias.

7 Statutũ de dote lucranda non habet locũ in tutore, qui duxit pupillam in vxorem contra iuris decreta, nec in matrimonio putatiuo.

8 Statutum de lucro dotis vxore prædecedente, intelligitur de morte naturali non ciuili, puta, ingreſſu monaſterij.

9 Vxori infirmæ ſi vir medicum non adhibuit, vel ſi imperitum adhibuit, vel aliter eam dereliquerit, ſtatutum de dote lucranda non habet locum in eo.

10 Statutum de dote lucranda præmoriente vxore non habet locum, ſi vtrique ſimul mortui ſint.

1 An ſtatutum† prædictum habeat locum in dote promiſſa
& non data? Videtur ꝙ ſic, per tex. & gl. in l. ſi pater in ver.
dederit, id eſt, dare promiſerit ſecundum gl. C. de dot. ꝓ-
miſ. q̃a verbũ dederit, poſitum eſt pro deſtinatione, & di-
cit Bal. ꝙ cõſuluit ꝓ iſta parte, ſi fuit in mora dãdi, ne mo
ra debitoris noceat creditori, ar. ff. de iur. & fact. igno. l. in
q̃ſtimũ. & Bal. in d. l. ſi pater. Et eſt rõ, quia ad damnũ eui-
tãdum debet haberi ꝓ ſoluta, l. Labeo. ſcribit ſi bibliothe
cã. ff. de cõtrah. emp. & in l. exceptione. §. fi. ff. de ver. ob. &
Pau. de Caſ. in l. ſi donaturus. §. fi. ff. de cõdic. ob cauſam. Fa
2 cit optimè, quia lucrum† proueniens ex pacto adiecto in
cõtractu dotis de ipſa dote lucrãda vxore p̄decedente, nõ
cenſetur propriè donatio, quia videtur dari in recõpenſa-
tionem onerum matrimonij, & cẽſetur haberi titulo one
roſo, vt voluit gl. notab. in d. l. ſi donaturus. in fi. in ver. dũ
taxat. ff. de condic. ob cauſ. & ꝓbat te. in l. 1. §. ſi verò. & ibi
Ang. C. de impo. lucrat. deſcriptio. lib. 10. notat Bal. in l. cũ
multæ. C. de donatio. ante nup. & in auth. præterea. C. vn-
de vir & vxor. & in l. hac edictali. in prin. C. de ſecun. nup.
Iaſ. in l. non tantum. C. de leg. & conſi. 171. col. 5. libr. 4. De
ci. in d. authent. præterea. & conſi. 67. & 353. & 402. colu.
3. Oldra. q. 244. latè Andre. Tiraq. & in repe. l. ſi vnquam.
verſi. donatione largitus. q. 10. Quod eſt verum, licet ali-
ter dicat idẽ Deci. in l. in c. ff. de reg. iu. in l. 1. co. 5. C. de ſec.

nup.& consil.260.& consi.572.& Ale. consil.262. visis his,q̃ copiosè.col.2.ver.itẽ respondeo.nu.4.vol.6.& ideo vt damnum hoc euitetur debet haberi ꝑ soluta. Et hanc opinionẽ tenet etiã Ang.ꝑ illum textum cum gl.in auth. de nuptijs.in §.ascripto.& ita cõsuluit Ang.in cõsi.111.

3 qa mora irregularis cõtrahit in dote,l.fi.§.fi.de iure dot. secus si marit⁹ sit in mora,vt ꝑ Bal.in l.si pater.C.de iure dotiũ.& ita cõtra Bar.in d.l.iubemus.§.sanè.tenẽt cõmuniter doct.vt ꝑ Socin.cõsi.35.col.4.ver.qbus suppositis. vo.2.Calca.cõsi.3.co.9.licet cõtrariũ videat tenuisse Ang. cõsi.180.vbi dicit q̃ lucrũ dotis datæ nõ intelligit in dote ꝓmissa nec ecõtra. De quo tñ vide eundẽ Ang.cõsi.76. & Socin.cõsi.8.vol.2.Paul.de Cast.123. Alex.cõsi.64.incip. statibus his ad.fi.vol.4.Pau.de.ca.& Ale.in l.si donaturus. §.fi.ff.de cõdictio.ob ca.Bal.in l.fi.in 1.col.C.de do.ꝓmis. & Sal.in l.si cõstãte.C.de dona.ante nup. & te,in l. si cum post.§.1.in ver.habet dotẽ.& ibi gl.ff.de adminis.tuto.Et

4 cõ firmatur,qa stipulatio⁹ de dote lucrãda habet locum ẽt in dote ꝓmissa tm̃.lex morte.in fi.C.de pac.cõuẽ.quod al legat Are.in rub.nu.3.ff.fol.ma.& tñ stipulatio debet strictè intelligi.l.qcquid astringẽdæ.ff.de verb. obligationib. facit l.fi.in fi.ff.fo.ma.Et adde Ale.in l.si cùm dotẽ.§.fi. ff. fol.mat.& Abb.in cõsi.1.vo.1.Pau.de Cas.in l.Deo nobis.in fi.C.de epis.& cle.& cõsi.79.in 2.vo.& Fel.in c.3. loco.de ꝓsum.Barb.cõsi.40.co.10.& cõsi.46.co.12.vo.2.& Anc.in c.canonum statuta.co.85.de cõstitu.Et vide Bar. in cons. inci.q̃rit⁹ an statuto,vbi cõsuluit cõtrarium eius quod dixit in dicta l.iubemus.§.sanè.& latè per Nico.Boer.decis. 22.nu.3.& seq. vbi latissimè loquitur. Et conclusio de qua

5 supra ꝓcedit etiã si matrimonium momẽto durauit ẽm Bal.Ang.& Mode.in l.non tm̃.C.de le.& bñ facit illud qđ voluit Bal.in c.1.§.fi.in ti.quis dicatur Dux, vel Comes. ver.iõ si ciuitate Perusij.& Ias.in dicta l.si donaturus.in fi. cõmẽti.ff.de cõdi.ob cãm.Et Brun.in trac.de statu. exclud̃ib.fœm.in 6.artic.prin.4.mẽbro.21.q.Itẽ habet locum etiã si vxor à principe habeat priuilegium liberè testandi ẽm Bal.in l.si qñ.in prin.vers.sed hîc q̃ro.C.de inoffi.test. Itẽ habet locum etiã si cum vxore nõ habitauit, vt ꝑ Bar. in l.nihil.ff.rer.amota.& Pau.de Cas.in cõsi.124.inc. super

6 primo q̃sito,licet. Itẽ habet locum etiã in dote data ante cõditum statutum vt per Bar.in l.oẽs populi.2.q.5.prin.in 9.co.vers.ecce alia dicit statutum.ff.de iust.& iure. si cõditio post statutum emersit,ẽm Bal.cõsi.477.vo.4.& filij.in c.fi.de cõst.co.2.ver.ex ista ampliatione. Itẽ habet locum etiã si filij suppletites mortui sint ẽm Bal.in l.si quis hæredẽ. in ver.itẽ facit ad quæstionẽ.C.de insti.& substi. sub cõdi. fact. Itẽ habet locum etiã si maritus ꝓmisit dotẽ restituere.Bal.in l.fi.C.ad le.Falci. Itẽ habet locum etiã in donatione ꝓp nuptias.gl.insti. de dona.in §. est & aliud.est in ver.

7 exequẽtur. At istud tñ nõ ꝓcedit in tutore,qui duxit pupillã in vxorẽ,cõtra iuris decreta,arg.l.fi.ff.de le..Itẽ nec in matrimonio putatiuo, Bald. & doc. in l.1. in 4. oppositi.C. de cõdic.ob cãm.Ang.in auth.de nuptijs.in d.§.ascripto.ver. vlt.no.Pau.de Cast.in d.l.si cùm dotẽ.§.si mulier.ff.fo.ma. & ibi etiã Ale.& Lud.Ro.qui limitat ꝑ l.qua in ꝓtricia.ff. de ritu nup.& l.fi.cum gl.ff.de cõdi.sine cau.& in dicta l.si. de le.1.& facit gl.in l.an in patrẽ.aliàs Iulia.ff.quòd falsf.tut.

8 aut.& ibi etiã Bal.Itẽ intelligitur de morte naturali,nõ ciuili,puta,ingressu monasterij.Io.And.& Præpos.Ale.in c.

9 fi.in prin.vlt.co.de don.inter vir.& vxorem.Itẽ tñ habet locum,si vir vxori infirmæ medicum non adhibuit, vel si imperitum adhibuit,vel aliter eã dereliquerit,ar.l.Marcellus.§.si mancipium.ff.de ædili.edic.& per Ang.Aret.in §. fuerat.in 8.co.in ver.quæro quid si in casibus insti. de act. Item non habet locum,quando dos fuit promissa viro ad eius arbitrium,& nunquam fuerit arbitratus, quia mortuus sit antequam vxor,nisi hæredes probent, quòd iustè impeditus non fuerit arbitratus.ita dixit Bal.in l.3.ver.po

10 ne quòd iure.C.de dotis promissio.Itẽ non habet locum si vtrique simul mortui sint vt in ruina domus,ita Signor de Homod.in consi.9.incipien.in nomine Domini,quæstio præsupponitur in hac forma.& Ioan.Andræ.in capit. fina.in fi.prin.de donatio.inter virum & vxorem. & Barr. in l.qui duos.§. si maritus.ff. de rebus dubijs. & in l. quod de pariter.ff.eod.titu. Gab.Saray.

LXXIIII.

1 Statutum disponens,quòd vir præmortua vxore lucretur dimidiam dotis,habet locum,dummodo matrimoniũ fuerit contractum per verba de præsenti,licet nõ fuerit tradũcta, nec carnaliter cognita.

1 NOta,quòd statutum disponens, t quòd vir præmortua vore lucret ur dimidiam dotis,habet locum, siue fuerit tradũcta ad domum mariti, siue fuit subsequuta copula carnalis, siue non, dummodo fuerit contractum matrimonium per verba de præsenti.vt l.nuptias.ff.de regulis iuris.l.nihil. ff. rerum amo.& ibi no.per Bar.

ANNOTATIO.

1 Lucrũ dotis delatũ marito à statuto,prædecedente sine liberis vxore,an debeatur marito mortua sponsa nõdum cognita, nec tradũcta?

2 Tradũctio sponsæ ad domum viri an quo ad lucrum dotis debeat considerari?

3 Matrimonium,& Dos propriè etiam dicitur ante copulam, & tradũctionem.

4 Lucrum dotis qua ratione à statuto viro deferatur præmoriente vxore?

5 Vxor an propriè dici possit mulier non cognita, nec tradũcta.

6 Nominum quæstio est relinquenda pertinacibus.

7 Communis vsus loquendi allegatus probari debet ꝑ allegãtẽ.

8 Statuta præsumuntur edita à peritis,qui credantur more iurisperitorum locutos fuisse.

9 Lucrũ dotis habet locũ qñ maritus sustinet onera matrimonij.

10 Statuti deferentis lucrum dotis marito,ratio quanam sit?

11 Origo est inspicienda,non euentus.

12 Lucrum dotis an habeat locum, quando vxor traducit virum ad domum suam?

13 Vxore non cognita,neque tradũcta,an maritus ex statuto dotem lucretur?

14 Maritus si longo tempore non curauerit vxorem traducere, & postea videns eam infirmam, velit eam traducere, an debeat lucrari dotem?.

15 Matrimonium esse carnaliter consumatum, quo ad lucrum dotis à marito consequendum, quonam casu requiratur?

16 Lucrum dotis non dicitur esse verum lucrum.

17 Coniunctio per verba de præsenti de iure magis attenditur quàm carnalis copula consumatio.

18 Tradũctio vxoris,& cum ea viri concubitus requiritur, vt virlucretur dotem,licet illam carnaliter non cognouerit.

19 Maritus & vxor prima nocte ob benedictionis reuerẽtiam, debent in virginitate permanere.

20 Tradũctio sponsæ ad domum viri in partibus Lombardiæ nõ, attenditur,quãdo vir post desponsationẽ cõuersatur in domo vxoris,& cum ea palàm habitat ante tradũctionem.

21 Lucrũ dotis habet locũ in sponsa de præsenti tradũctã ad domũ viri decedente post annos nubiles.Secus si ante decesserit.

22 Vir lucratur dotem, quando per mulierem stetit, quominus matrimonium fuerit cõsummatum,sine tamen culpa viri, aliàs secus.

1 Vtrum lucrum t dotis delatum marito à statuto p̃decedẽte sine liberis vxore,debeatur marito mortua sp̃osa nõdũ cognita,nec tradũcta? Bar.in l.nihil.ff.rer.amota.determinat quòd sic ar.illius te.& per l.cùm hic status.§.pen.ff. de dona.inter vir.& vxor.quem sequitur Mat.hic.& Bal.in l. Deo nobis.per illum te.& ibi Pau.de Cas.C.de sacrosanc ecclẽ.& ita cõsuluit Pau.de Cast.cons.153.super primo quæ

2 sito.vol.1.vbi dicit quòd ista tradũctio ad domum,nõ debet cõsiderari,qa multæ expẽsæ fiunt mulieribus ī ꝓparamentis,antequã tradũcatur,vt per Bar.in l.Lucius.ff.de le. 2.& ẽm eum in plerisque locis,ferè omnes expensæ fiunt ante tradũctionẽ,& maximè in locali bus, adeo quòd ferè tota dos est cõsumpta antequã ad domum traducatur, &

3 quia etiã ante copulã & tradũctionem, dicitur propriè dos, & propriè matrimoniũ, l.deniq; & l.seq.ff.de ritu nup. d.l.nuptias.ff.de re.iur.idẽ tenet Pau.de Ca.& Ias.in l.si donaturus.§.fi.ff.de cõdi.ob cau.& Lud.Rom.in l.1.C.vnde vir & vxor.Et An.Are.latè in §.fuerat.& ibi Ias.col.20.in fi.de actio. Idẽ tenet Cor.dicẽs hãc esse cõem opinionẽ ī l.non sine.post Bal.& Ful.ibi: C.de bo.q̃ libe.& idẽ Cor. cõsi.84.licet elegãter.li.3.Et hãc sequtur,& cõmunẽ appellat Bal.Nouel.in trac.dot.16.part.priuileg.38.vbi dicit, q̃

4 ita cõmuniter tenẽt in practica, & ga t principalis rõ ipsi⁹ statuti nõ est recõpẽsatio onerũ matrimoij, sed alia põt adduci rõ,i.vt deferaẽ tale lucrũ marito in solatiũ amissę dilectæ cõiugis,sicut in solatiũ amissi filij.S.C.Tertullianũ eius successionẽ matri defert.instit.ad Tertul.in prin. & ab ista opinione esset durũ recedere in practica ẽm Io. Cãpe.in suo tracta.de dote.in 5.part.q.13.in fi. & seqtur Io.Ant.Rube.cõsi.19.stãte statuto,vbi dicit hãc esse magis verã & cõmunẽ opinionẽ,si marit⁹ iã ante tradũctionẽ cœperat sustinere onera matrimonij in faciẽdo vxori 13 vestes & iocalia.Et tenet in terminis Ioã.de Arno.in epithoma.38.qñ casus iste.Cõtrariã tñ opinionẽ tenet Sali. in l.cũ te.C.de dona.ante nup.p decẽ fundamẽta do.Abb. in c.tertio loco.de ꝓsumptio.& in c.ex publico.de cõuersio.cõiuga.& cõsi.1.p totũ sequũtur plures alij relati per Soci.in l.cui fuerit.ff.de cõdi.& demõ.vbi asserit, q̃ ista est cõmunis,licet articulus sit admodũ dubitabilis.Hãc sequitur & dicit esse cõmunẽ.Feli.in rub.de sp̃osali.col.2.& seq.Et dicit Io.Pe.Fer.in practica in forma libelli,quo agitur ad dotem in vers.vxor quondam, q̃ cõsuetudo hanc sententiã admisit.Et hãc cõmunẽ appellat Deci.consi.67. col.fi.& ita latè cõsuluit Cor.sibi cõtrarius cõsilio 248. in pœnti consultatione col.3.ver.his tñ nõ refragãtibus. vo.2.Et ꝑ ista opinione duo maximè stringũt,primo qa

5 t mulier nõ cognita,nec tradũcta,nõ põt ꝓpriè dici vxor q̃ ab vsu dr̃,nec maritus, q dicit̃,quati maris ritus, cũ igit̃ vir nõ fuerit vsus sp̃osa,neq; sp̃osa maris rit⁹ didicerit, arab ethymologia vocabuli negatiuè.l.2.§.appella.ff.fi cert. pet.cõcludẽdũ est, q̃ ante copulã non possit ꝓpriè dici vxor.nec maritus.Sed Pau.de Cast.in d.cons.123.dicit nõ

6 esse curãdum de isto fundamẽto, quia t quæstio nominũ est relinquẽda pertinacibus per gl.in rub.ff.fol.ma.Sed ista rsp̃sio nõ est iuridica,nã gl.in d.rub.loquitur de nominibus ꝓprijs.Itẽ nõ aduertit Pau.de Cas.quòd ipse & alij sefundãt etiã in ꝓprietate vocabuli,verbi,dotis, vnde dicit ipse Pau.de Cas.quòd ẽm cõem vsum loquẽdi etiã peritorum,ante copulã dr̃ vxor,& maritus.l.pen.ff.de dona.in-

7 ter vir.& vxo.Sed in hoc est aduertẽdum,qa qui dicit ita se habere cõem vsum,tenetur ꝓbare ẽm Io.de Ana.in c. 1.de fagit.& Ale.in l.5.in prin.ff.de ver.oblig.& cõsi.2.co. 8.vo.1.Nisi fortè diceretur,q̃ ꝓbatur eo ipso q̃ iurecon

8 sulti ita palsim loquuntur,nã cũ statuta t ps̃umãtur edita à peritis,credẽdũ est,q̃ more iuris peritorum statuẽtes locuti fuerint. Secundũ fundamẽtũ est, qa tale lucrũ vẽ deferri marito ꝑ onera matrimonij.l.1.§.lucratiuas.C. de impo.lucra.delcri.li.10.& vẽ ꝓbari in l.dotẽ.§.fi.ẽm intellectũ gl.ff.de Cast.pec.& per gl.in d.l. fi donaturus.§.fi.ff. de cõdi.ob cau.Vnde cũ in traductione vxoris ad domũ 19 viri plures impẽsæ fieri soleãt,videtur à cessante rõne q̃ maritus,q̃ nõ sustinuit onera habere nõ debeat etiã lucra,

9 nã id qđ dicitur ẽm eum,q̃ maritus t lucratur fructus dotis,habet locũ vbi sustinet onera matrimonij.l.dotis fructus.ff.de iure dot.l.fi ante.& l.de diuisione.ff.fol. mat.(i ergo lex cõmunis ob onera matrimonij defert lucrũ fructuũ,idẽ in lucro dotis. à maioritate rationis dicẽdũ videtur, ergo lex municipalis à lege cõi interpretationẽ accipiet iuxta.l.1.§.lex falcidia.ff.ad l.falc.Sed ad istud rsp̃ondẽt Pau.& Soci.in rub.ff.fol.ma.q̃ alia fuit statuti rõ, vi-

10 delicet, vt mulieres faciliusꝰ reperirent maritos, nã viri nõ ita facilè cõtrahũt matrimonia sicut mulieres,& ideo statuẽtes vt incitarent viros ad cõtrahũdas nuptias,eis dederũt istud lucrũ. Vel aliter põt rsponderi,q̃ licet mortua vxore nedũ cognita nec tradũcta,maritus nõ sustinue-

rit aliqua onera matrimonij,istud ꝓcedit à casu,& per hæcidẽs,nõ tñ seqtur,q̃ lucrũ dotis nõ dicat debitũ ex causa

11 onerosa,ar.l.de fidei cõmissa.C.de trãsact. nã t dubemus inspicere originẽ nõ euẽtũ ẽm gl.in l.si duo.ff.de acq.her. & ꝑ Ripã in rep.l.si vnquã.in 22.limitatione.C.de reuoc. dona. Et ideo in tãta doctorũ disceptatione,videtur posse duo casus distingui,videlicet,q̃ aut loqmur in vxore cognita,nõ tñ tradũcta,& tũc ꝓcedat opinio Bar.in d.l.nihil.ff.rer.amota.aliàs sequereẽt q̃ si vxor traduceret ma-

12 ritum ad domũ suã,vt solẽt facere viduæ traducẽtes adolescẽtulos.l.si ignorãs.C.fol.ma.Vel si vir,& vxor separatim habitarẽt, honorẽ tñ matrimonij seruarẽt,vt faciunt Reges,& Cõsulares viri l.cum hic status.§. si vxor & maritus.ff.de don.inter vi.& vxor. tunc maritus nõ deberet lucrari dotẽ quia nõ traduxit vxorẽ, q̃ nõ est dicẽdũ, etiã q̃ statutum diceret istud lucrũ marito deberi ꝑ onera matrimonij,cũ maritus traductus etiã sustineat onera ma

13 trimonij,licet nõ ꝑ oĩa. Aut loquimur in vxore nõ cognita,neq; traducta:& isto casu,cõstito de cõi vsu loquẽdi in telligẽdũ esset statutũ ẽm cõem vsum loquẽdi.l.Labeo.ff. de suppelle.le.aliàs adhærẽdũ potius vr̃ eorum opinioni, q̃ tenẽt maritũ debere dotẽ lucrari ꝑ rõnes & iura supra allegata,Nisi stetisset per maritum,quo minus vxorẽ cognosceret,& traduceret ẽm Bal.cõsi.110.cõsue:vol.2.qui quia recusat onera matrimonij sustinere, nõ põt dotẽ petere,l.fi.§.vtrãq;.C.de dotis ꝓmissi.ergo neq; lucrum, &

14 ita tenet etiã Ripa in d.rub.ff.fol.ma.co.pe.nu.68. Et qđ t si marit⁹ lõgo tpe nõ curauerit vxorẽ traducere,& postea vidẽs eã ifirmã,velit eã traducere,an debeat lucrare dotẽ? Vide Soci.cõsi.8.vita elegãti q.vo.3.Põt tñ dici in materia huius statuti, q̃ statuti verba sunt diligẽter attẽdẽda,Nã si

15 dicit vxor t in matrimonio copulata,vt adiectio, Copulata,aliqd operet exigetur,q̃ matrimoniũ sit carnaliter consumatũ,nã copula ponitur pro cõiunctione carnali, nõ ꝓhabituali loquẽdo in materia matrimonij, licet subsistantia cõsensus nõ stet in copula d.l.nup.ff.de reg.iuris. Vt ita dicit Bal.se cõsuluisse Vincẽtiæ,rõ est,quia ante tradũctionẽ vir nõ sustinet onera matrimonij,ergo nec lucra cõsequebet,quia lucrũ dotis nõ dr̃ esse verũ lucrũ,vt no.in d.l.si donaturus.§.fi.ff.de cõdi.ob cau.& ibi latissimè Ias. Nisi statutũ vel pactũ expresse disponeret aliter, vel nisi stetisset ꝓ mulierẽ,vt in d.l. Deo nobis.C.de epis.& cle. & ibi dicit ita dixisse Bal.in l.nõ sine.C.de bo.q̃ li.& Bal.in d.cõsi. 10. vo.2.& cons.467.vo.4.& Deci.cons.67.Vnde ex ꝓdictis quoad dictũ lucrum dotis cõcludẽdo ,ꝓculdubio vr̃ q̃ de

17 iure magis attẽdatur cõiunctio t per verba de ps̃enti,q̃ carnalis copulæ cõsummatio,vt hic per Mat.& per Soci.in d. l.cui fuerit.ff.de cõd.& demõ.& d.l.nup.& ibi Deci. ff. de reg.iur.Pau.de Cast.cõsi.430.alias 425.inci.visis oĩbus scripturis.in antiq.& in cõsi.122.in antiquis cũ alijs plenè allegat per Nic.Boer.in §.4.in gl.1.co.3.de cõsue.iur. & stat.part.

18 Tñ de cõsuetudine à iure,& doctoribus cõiter approbata,requiritur,q̃ ipsa fuerit ad domũ viri tradũcta,& ibi ipse vir cũ ea cubuerit,aut etiã alibi,licet carnaliter nõ fuerit ab eo cognita,vt plenè per Deci.cõsi.260.q̃ est amplũ,&

19 cõsi.54.nu.7.ꝓut pleriq; ꝑrima nocte ob ipsius bñdictionis reuerẽtiã in virginitate permenẽte c.ispõsus & spõ.23. di.&aliqñ biduo,vel triduo,vt insc.a ꝑr.30.q.5.vel fortè ob naturæ frigiditatẽ cũ ea coire,& cõmiscui nõ potuit.c.quidã.27.q.2.& p totũ ti.de frigid.& maleficia.Et tunc statim lucrabit,vt ibi vr̃ tex.& in c.si quis desp̃sata sibi & tradita.& c.seq.ea.caus.& q.& in d.l.deniq;.cũ l.sequ.ff.de ritu nup.& idẽ tenet Soci.cõsi.223.vo.2.Bal.in l.non tm̃.& ibi Ias.ꝑ illũ te.C.de le.& Ias.in d.auth.ꝓterea.co.6.vers. quia respõdeo.C.vnde vir.& vxor.Et iõ dixit Io. de Imo. in l. si socer.§.Luci.co.3.vers.& attẽde bñ,quia Azo.ff.fo. ma.

20 q̃ in partibus l Lõbardiæ nõ attẽditur tradũctio ad domũ viri,qñ vir post desp̃sationẽ cõuersatur in domo vxoris, & habitat secũ ante tradũctionẽ palã, qa faciunt ibi festũ nuptiarũ,q̃ nũq̃(inquit) faciũt,nisi data integraliter dote. Et ſæpè videmus viros traduci ad domũ vxorũ,vt ꝺ.dic.

est, sicut vxores a l domũ virorũ, vt dicit etiã Bald.in l. q vsus. §. mulieri. ff. de vsu & habi. Sed ex quo concubuit cũ ea, licet non fuerit cognita, tunc matrimonij consumatio ꝓbat. l. mulierẽ. cũ duabus legibus seq. ff. de ritu nuptiar: qa non stetit p eã. accedũt nota in l. si tibi res ꝓprias. & in l. cùm veterum. C. de donatio. ante nup. & in d. l. non tãtũ C. de lega. & idẽ tenet Bal. cõsil. 88. inci. Petrus & Martinus. vol. 5. & Feli. in d. rubr. de sponsa. col. 4. ver. limita eã sing. qa habet (vt inqr) ꝓ cõiunctã & copulata. ar. l. penul. ff. de testa. mili. & Salic. in d. l. cùm te. in fi. ꝓ illum tex. C. de dona. ante nup. ꝓ quo allego tex. celebrẽ in d. l. cùm hic status. §. si quis sponsam. ff. de dona. inter vir. & vxor. licet Abb. in dicto consil. 1. volu. 1. teneat contrariũ. & Deci, in d. consi. 67. & Cor. in d. consi. 248. vol. 2. & dictum fuit
12 suprà. Limitatur tñ ꝓdicta conclusio esse vera in sponsa de ꝓsenti trãducta ad domũ viri decedente post annos nubiles. Secus si ante decesserit, vt est tex. quẽ Bal. dicit sing. in l. penul. §. fin. ff. qd̃ fall. tut. aut. dicens, lucrum dotis ex pacto vel statuto locum non habere in sponsa ante nubiles annos decedẽte, quamuis decedat ī domo viri spõsi & supportauerit vir onera matrimonij. Quod habet locũ nõ tolùm in lucro ꝓprietatis, sed etiã in lucro fructuũ qd̃ est notatu dignũ, & dicit illã legẽ didicisse à Do. Bar. & idẽ tenet ibi Ludo. Bologni. in primis interpretationibus. & p Cepol. in l. ff. de vsucapio. ꝓ dote. in fi. nu. 22.
22 Limitat etiã ꝙ vir lucrat, si ꝓ mulierẽ steterit, vt suprà dictum est, vt puta, qa potius voluit ingredi monasteriũ, q̃ consumare matrimonium, qd̃ põt facere d. l. Deo nobis. C. de epis. & cler. c. cõmissum. de spõsal. & c. ex parte. de cõuer. coniuga. Vel etiã si alia occasione noluit adhærere viro, sine tñ culpa viri, qa si ꝓ virum vel eius culpa sterit tunc lucrari non debet. argu. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. & latè tradit idem Nicol. Boer. in decisio. 22. nu. 7. & pluribus seq. Gabriel. Saray.

LXXV.

1 Locus ex illatione cadaueris hodie nõ põt fieri religiosus, nisi authoritate Papæ, & in hoc sũt correcta oẽs antiquæ leges.

1 NOta, quòd omnes leges quæ volunt, quòd pro illatione cadaueris sit locus religiosus, ita quòd desinat esse in commercio nostro vt. ff. de religio. per totũ. inst. de rerum diuisio. post princ. sunt correctæ de iure Canonico, quod in hac materia prævalet, quoniam locus non potest fieri religiosus sine authoritate Pontificis vt in ca. ad hæc. de religi. domi. gl. 13. q. 2. c. in ecclesiastico. Et no. Inno. in c. abolendæ. de sepul.

ANNOTATIO.

1 Religiosum locum quisquis propria authoritate facere potest, mortuum in eum inferendo.
2 Religiosus locus ille dicitur in quo est caput hominis sepultũ: & quid si caput diuisum sit & in pluribus partibus sepultum? & quid de aliis membris?
3 Sepultura vnius, plura sepulchra facere non potest.
4 Vniuersitas si ad emendationem damni teneatur, in cuius territorio reperiatur damnũ datum, vel maleficium cõmissum, si aliquis reperiatur occisus in confini duarum vniuersitatum, an illa tantum teneatur, in cuius territorio, caput occisi inuentum fuerit?
5 Sepeliri ꝓhibitus se sepeliat, an locus ille religiosus efficiatur?
6 Religiosus non efficitur secundum canones corrullationem corporis mortui, licet aliud sit secundum leges.
7 Locus ad hoc vt efficiatur religiosus authoritas Episcopi requiritur. & ex quo fundatur ex voluntate authoritate, & vtilitate Episcopi, locus statim efficit sacer & religiosus.
8 Locus licet non efficiatur religiosus per illationem mortui secundum canones, tamen talis locus non poterit alienari.
9 Lapis ad sepulturam deputatus nõ potest vendi, nisi ab vna ecclesia alteri ecclesiæ.
10 Sepultura vnius an possit alteri dari per Rectorem ecclesiæ?
11 Funerãdi de iure si agat, an cognitio ad ecclesiasticũ spectet?
12 Sepulchrum quando cedat fundo vendito, & quando non?
13 Sepulchri dominium an probetur ex literis in cõscriptis?
14 Sepulti in alieno sepulchro an debeant exhumari? & an possit præscribi ius sepulchri?
15 Sepulchrum maiorum quod nam dicatur?
16 Curatus an aliquid percipere possit pro sepultura?
17 Sepultura non denegatur suspensis in furcis, vel aliter mortuis iudicis sententia, confessis & contritis.
18 Suspensi non sunt tenendi in furcis, postquam mortui sunt vltra vnum diem de iure.
19 Sepultura an denegatur mortuo in torneamentis? & an etiã eisdem denegetur Eucharistia?

1 VNusquisq; ꝓt̃ facere ꝓpria authoritate locũ religiosũ, dũ mortuũ infert in locum suũ, insti. de rerum diuisio. §.
2 religiosum. Et ille locus dicit ꝓ religiosus, in quo est caput hominis. l. cũ in diuersis. ff. de religio. & sumpt. fune. Et si caput diuisum sit in plures partes, & posituũ in diuersis locis, ille locus dicet religiosus. ī quo est melior pars capitis: & si partes sint æquales neuter erit religiosus. gl. est no, ī d. §. religiosum. & ꝙ dicit de capite nõ ꝓcedit in aliis mẽbris, cũ vnius sepultura ꝓ plura sepulchra facere nõ possit vt notab. tenet. gl. ī cõsti. Regni Neapolitani. cõsti. incip. si qs Baro, vel miles, ī verb. dũ tñ. & ibi ꝓ scribẽtes, ī ti. de dotario cõstituẽdo in feudis & castris. Et adde qd̃ singulariter notat Ant. de Iser. in cõsti. si dãna clandestina. in verb.
3 iuxta ꝓbata inquisitionis. ver. cũ ergo dicat. in ti. de homic. & dãnis clãdestinis, ꝓ vbi dicit stare, ꝓ illa vniuersitas ad emẽdationẽ dãni tenet, in cui⁹ territorio reperit dãnũ datũ vel maleficiũ cõmissum, ꝙ si aliqs reperiat occisus ĩ cõfini duarũ vniuersitatũ, illa vniuersitas tenebit in cui⁹ territorio caput occisi iuẽtũ fuerit, & dicit audiuisse ita fuisse iudicatũ. Sed qd in eo ꝙ ꝓhibet sepeliri in ecclesia, vt vsurarius, an ti sepeliat ī aliquo loco, loc⁹ ille efficiat sacer? Dic ꝙ nõ. casus est in l. 4. §. nõ sit. ff. ad l. Iul. pecula. quẽ dicit ad hoc singularẽ. Ro. sing. 726. de iure ciuili. Verũ ſm
6 canones locus nõ efficit religiosus ꝓ illationẽ corporis mortui, licet aliud sit ſm leges, vt ꝓ Inn. in d. c. abolẽdæ. de sepul. vbi Abb. post alios sequtur, qa ad hoc ī vt locus efficiat religiosus authoritas Episcopi requirit. d. c. ad hæc. de religio. domi. vbi Abb. post Ant. de Bur. hoc idẽ dicit, & ad hoc est gl. notab. in c. ecclesiastico. 13. q. 2. in gl. fi. & idẽ tenet Car. in cle. 1. q. 7. in fi. de sep. Imo. in l. qd ergo. 1. §. si hæres. in fi. ff. de leg. 1. Ro. in 1 auth. similiter. in rep. in 15.
7 speciali in cõtractibus. in fi. C. ad l. Fal. Et Ang. Are. ī d. §. religiosum. insti. de rerũ diuisi. sed ex quo fundat cũ voluntate, authoritate, & vtilitate episcopi, efficit locus statim sacer. & religiosus, de cõse. di. 1. c. vnicuiq;. & adde. Bal. in rubri. ff. de rerũ diuisione. & Feder. de Se. cõsi. 130. & Ro. cõsi. 477. Dicit tñ notab. Io. Faber. ī d. §. religiosum, & seq
8 tur ibi Ang. Are. ꝙ quãuis locus nõ efficiat religiosus ꝓ illationẽ mortui ſm canones, vt dictũ est, tñ talis locꝰ no poterit alienari, qa in hoc nõ sunt correcta iura ciuilia. l. 3. C. q̃ res pigno. obli. pos. & sequr Dec. ī c. quãto. col. fi. ver. & ē notãdũ. nu. 9. de iudi. atq; seruitutis cõstitutionẽ ĩpediet. l. seruitutes. in fi. ff. de seruit. l. si prius. §. sed loco sacro. ff. de aqua pluuia arcẽ. & no. gl. ī c. 1. de obseruatio. ieiunio. & no. Cæpo. ī tract. de seru. vrba. ꝓdio. c. 18. in rub. q̃ impediãt seruitutẽ cõstituẽdã. in prin. & Ale. cõsi. 220. vo. 1. & cõsi. 80. col. 1. vol. 6. Accedat qd̃ dixit Feli. in d. c qñ. de
9 iudi. ꝙ lapis ꝓ deputatus ad sepulturã nõ põt vẽdi, nisi ab vna ecclesia alteri ecclesiæ. & ad hoc alleg. Inn. ī d. c. abolẽdæ. & diuũ. Th. in secũda secũdæ q̃st. ar. 4. & p Abb. in d. c. abolẽdæ. col. fi q̃ oĩa addẽda sunt his q̃ dixit Bar. Cæpo. in tract. de seru. vrba. ꝓd. in c. 82. de sepulchro. Et adde an sepultura vni⁹ possit alteri dari p rectorẽ ecclesiæ? Bar. in l. i. de oper. publi. vbi tenet, ꝙ non, nisi ex iusta causa, vt qa nõ possit alibi sepeliri, vt no. Ro. ī fing. 7. n. q̃st. est in facto, q ad hoc allegat Arch. in c. ꝑcipiendum. 13. q. 2. & ita intelligit ꝙ notat Pe. de Peru. in tracta. suo, de quarta Canoni. in 10. prin. ar. col. pe. in ver. secũdò quæritur. Legitur tamẽ Solonẽ apud Athenienses ꝓhibuisse ne in alienũ funus inferretur. Verbis legis ī hũc sensum prolatis. Sepulchrũ ne deleanto: nẽ ve in alienũ funus inferãto. Cuius legis capita explicat

explicat M. Cicero li. 2. de legib. & Pardulphus Prateius in legibus Solonis leg. 64. Et vide Deci. in d. c. quanto. co. fi. ver. vlti. dum alle. vbi etiã post Ant. de But. & alios subdit
11 qñ agatur de iure funerandi, ī an cognitio ad ecclesiasticũ
12 ꝓtineat. Insuper adde ꝙ ī sepulchrum cedit fundo venditio nisi fit exceptum, vel nisi habeat aditum ex publico, vt l. si mercedẽ. §. si eum. & ibi ꝑ Bar. ff. de act. emp. & p Bal.
13 in l. fi. co. 2. C. de edic. diui. Adri. tol. Et quòd sepulchri dominium non ꝓbatur ex literis in eo sculptis, vt in l. monumẽtorum. & ibi no. C. de religio. & sumpti. fune. & ꝑ Bar.
14 in l. vel quod. ff. eo. ti. Præterea notãdum ī est quòd sepulti etiã in alieno sepulchro nõ debẽt exhumari, nisi in tribus casibus, de qbus per glossam & Card. in cle. 1. in 30. q. de sepul. Et an possit ꝓscribi ius sepulchri, vide te. cum gl. in l.
15 penu. ff. de mor. inferẽ. Et quod dicatur ī sepulchrum maiorum, si testator dixerit, quòd vult sepeliri in sepulchro maiorum, si auus, & ꝓter sunt sepulti in diuersis locis? tradit Oldr. cõl. 245. inci. thema tale est. & Fel. in c. super eo. de re
16 ſtibus. Ad hæc an aliqd percipi possit pro sepultra? Dic nõ sufficit curato ꝓbare se fuisse in possessione ꝓcipiendi aliqd pro sepultura, nisi ꝓbet ꝙ solutio fuit facta ex deuotione fidelium, vt per Pau. de Cas. in cõl. 401. inci. visò ꝓcessu in fi. in antiqs. Et q̃ requirãtur ad hoc vt valeat talis cõsuetudo ꝓcipiẽdi aliquid pro sepultura, tradit idẽ Pau. de Cas. cõl. 369. inci. circa primum. In dubio aũt ꝓsumitur inducta cã auaritiæ, vel cupiditatis, vt no. Bellam. in cõs. 31. inci. quòd mulier. co. 4. in fi. & per Abb. in d. c. abolendæ. co. fi. nu. 6. Et in materia pro corolario adde quòd sepultura nõ denegatur suspẽsis in furcis, vel aliter mortuis
17 iudicis sniã, cõfessis & cõtritis. 13. q. vlt. c. q̃stũ. Quod est verum, fuerint in eis signa pnĩe, aliàs secus, vt ꝑ Specu. in ti. de dispẽsa. §. nunc de eorum. ver. 78. per c quicunq;. 13. q. 2. & c. placuit. 23. q. 5. & gl. in cle. 1. ver. sniæ. de pœni. & remissio. per c. fi. de sepu. & adde l. 1. 2. & 3. de cada. puni. & Card. in dicta cle. 1. in vl. q. Et Paris de Puteo in trac.
18 de synd. in vers. mortuus. q etiã non sunt ī tenẽdi in furcis suspẽsi, postquã mortui sunt vltra vnum diẽ vt elegauter tradit Petrus Rauennas in fine sui alphabeti in dictis no tabilibus. inci. qa disputaui in voce, & in scriptis, vbi allegat ꝓ hac opi. multa, & maximè Bal. ita tenẽtẽ in c. 1. §. in
19 iuria. de pace iura. firm. Ecõtra tñ dic quòd mortuo in torneamẽtis denegatur sepultra. c. 1. & 2. de torneamẽ. & gl. in c. monarchia. 2. q. 5. dicit talibus denegari etiã Eucharistiã, quòd est verum, nisi pœniteãt, & illam petierint. c. 2. & c. 1. in fi. de torneam. & tenet Steph. Colle. in trac. de Lud. in §. succedit. in pri. & Io. de Ligna. in trac. de duello. 6. c. nu. 6. & pulchrè ꝑ Io. Brunell. in tract. de spõsalibus & matri. in secũda cõclusione. in 4. ampliatione, co. 2. vers. ad cõtraria. nu. 22. Cætera in hac materia sepulturæ vide per Spe. in ti. de sepul. & ꝑ Host. in summa c. ti. Et per do. Baptist. de sancto Blasio in trac. de actionibus & earũ natura. in 116. actione. Et multa pulchra tradit Gul. Benedi. in re
pe. c. Rayn. in vers. mortuo testatore. in prin. nu. 53. fo. 97. de testa. & petr. Foller. in prac. crimi. in versi. dentur capitula quod suffocauit vxore, nu. 38. Gab. Sar.

LXXVI.

1 Respondens positioni duo continenti, si vnum neget, aliud videtur fateri, & inde oritur semiplena probatio. Idem & si extraiudicialiter quis interrogatus, respondeat.

1 NOta, quòd politio ſ q̃ cõtinet duo, puta, quòd cõmodaui tibi Codicẽ & Vol. Tu respondes, nõ credo de Codice, videris tacite fateri de vol. Et hoc intelligo solũ ad ꝓsumptionẽ, & quo ad semiplenã ꝓbationẽ, q̃ inducit ex illa tacita cõfessione, vt in c. nõne ꝓsumpti. vbi hoc vr esse de mẽte gl. & Doc. iunctо c. fi. de iureiur. quod no. q 1 quotidie accidit. Idem etiam si extraiudicialiter interrogaui te sic, Nonne ego tibi commodaui Codicem & Volumen? & tu dixisti, Nõ est verum de Codice. per d. c. &c.

ADDITIO.

Hoc idẽ tradit, & eleganter prolequitur Fran. Cur. in suo tractatu positionum, & interrogationũ ponto in l. 2. C. de iu-
ra. cal. co. 2. nu. 11. vers. & qa diximus, quòd positiones. Et idem tenuit Celsus Hugo in additio. ad Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra. in ver. responsiones. in additio. inci. adde Feli. in c. nam concupiscentiam. de probatio. qui hoc dictum Mat. refert, & sequitur. Gab. Saray.

LXXVII.

1 Quotiens in aliqua regula Religiosorum cõtinetur quid fieri, sub certa pœna, si contraueniant, an illa tantum pœna teneantur, an verò incurrant etiam transgressionem voti?

1 NOta doctrinã mirabilẽ, ꝙ quotiescunq; in aliqua regula cõtinẽtur aliqua faciẽda à Religiosis, & apponit certa pœna, puta ieiunij duorum dierum, vel similis, Religiosi cõtrauenientes licet voluerint gñaliter seruare regulã, nõ incurrunt trãsgressionẽ voti, nec pctm mortale, qa in tertio cõditoris regulæ vr limitasse suum ꝓceptum, vel ꝓhibitionẽ quo ad illã pœnã tm & hoc apparet in regula fratrum Prædicatorum. Et hoc tenuit Io. And. post Host. & Thomam de Aquino in c. relatũ. extrà ne cleri. vel mona. Quod est notãdum ꝓpter doctores & scholares, qui iurant seruare statuta, quæ dicunt tale quid fieri, vel nõ fieri sub certa pœna. Itẽ est rõ, quę multum limitatur. no. per Bar. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. & in authen. sacramenta. C. si aduer. vend. supposito quod opinio Bar. ibi sit vera, quod non firmo ad præsens.

ANNOTATIO.

No. doctrinã mirabilẽ, & c. in fi Ad hoc vide Pan. in relatum co. 2. vers. 2. q̃ro an reg. hic alle. vbi plenè istud examinat deinde ponit duas limitationes, & Io. Cal. in c. 1. de cõst. vi de etiã ꝑ Ab. & Mod. in c. nã cõcupiscentiã. eo. ti. vbi vide.

ANNOTATIO.

1 Regula non omnis contrauentio obligat ad mortale peccatũ.
2 Professio religiosorum non refertur ad omnia contenta in Regula, sed solum ad tria substantialia Regulæ.
3 Religiosus veniens contra substantialia Regulæ obligatur ad mortale, in aliis solum ad veniale peccatum, nisi in tribus casibus de quibus ibi.
4 Venale per consuetudinem efficitur mortale.
5 Religiosus veniens contra præceptum ortenus à prælato, siue in regula expressum, mortaliter peccat.
6 Consuetudo longissimi temporis tollerata per superiorem monasterij excusat contrauenientes Regulæ etiam in verbis præceptiuis.
7 Consuetudo excusat ab actu prohibito, & à pœna temporali.
8 Homicidium si sequatur ex actu aliqua lege, statuto, vel consuetudine permisso, aliqua pœna non punitur.
9 Carnalium esus si in certo monasterio non est memoria, quod fuerit prohibitus, assumens de nouo habitum non peccasse quando mores aliorum, maximè Papa sciente, & tollerante. Idem de aliis rebus concernentibus solemnitatem.
10 Religiosi tenentur ad tria substantialia Regulæ ex voto, sed ex accidenti ad orationes, & ieiunia, & obseruantias suarum constitutionum.
11 Religiosus constitutioni contrauenienti peccatum incurrit.
12 Intellectus c. perpetuo, & c. commissa. de electio. in 6.
13 Pœna specialis an & quando generalem tollat?
14 Religiosi non tenentur obedire præcepto Papæ, quod repugnat Regulæ ab eis professæ. Fallit ex causa, vt ibi.

Hoc tenuit, Bea. Thomas hic allegatus in secunda secũdæ q. 186. art. 9. quem refert & sequitur Arch. in c. 1. 27. q. 1. Et Abb. Imo. & Feli. in c. nã concupiscentiam. de cõstitutio.
1 concludentes quod non lõis cõtrauentio regulæ obligat ad mortale peccatum per clẽ. exiui de paradiso, de verbo. signi. sed considerantur verba cuiuslibet capituli, regulæ, vita religiosorũ esset periculosa. contra c. nos nouis. 17. q. 2. Nec obst. quòd veniãt cõtra votũ, quo solẽniter promi
2 serunt seruare regulam, quia professio ĩnõ refertur ad oĩa contenta in regula, sed solum ad tria substantialia regulæ, & veniendo contra illa obligatur ad mortale, in aliis solũ
3 ad veniale, nisi in tribus casib. Primò, vbi ex cõceptu contrauenit ſm doct. in d. c. nam concupiscentiam. & per Felinan. c. cùm quidam. de iureiu. Secundò nisi animeret in

4 consuetudinẽ,quia† veniale per consuetudinem efficitur
tale,vt in §.criminis.25.di.& ẽm do.Abb.in d.c.nã cõcu-
5 piscentiã.Tertiò† vbi quis veniret cõtra pceptũ siue orete
nus à prælato,siue in regula expressum,quia hoc facere,es
set cõtra obediẽtiæ votum secundum Bea.Sho.in loco p-
allegato.Et hoc idẽ tradit Do.Abb.in d.c.relatũ.in 2.col.
ne cleri.vel mona.hic allega.Sẽtiẽs q inter Prædicatores,
& Fratres Minores,nõ sit illa differentia,q̃ ibi not.Host.
6 Et adde † q cõsuetudo longissimi tẽporis tollerata p su-
periorẽ monasterij excusat cõtrauenientes regulæ etiam
in verbis pceptiuis,& pbãt rõnibus de qbus p Abb. vbi
suprà.Et no. Domini.post Io. And.in c.si.de cogna.spiri.
Et sic rõne cõsuetudinis qs excusãt ab actu phibito.fa-
cit gl.in c.cũ venerabilis.in gl. 1.in fi.& ibi do.Abb.de cõ-
sue.& q no.Bar.in l.qs sit fugitiuus.§.apud Labeonẽ.ff.de
ædil.edic.Pe.de Anc.cõs.50.cõsuetud.circa fi. Et facit q
no.Io.An.& Ant.de But.in c.2.de fide instr. vbi tenent q
7 cõsuetudo† excuset à pœna,de quo etiã per Ias.in l.de qb.
nu.8.ff.de legi.& in l.1.§.hoc autẽ.nu.25.ff.si qs ius dic.nõ
obtẽ.in l.singularia.co.pe.ff.si cer.pe.per Fel.in c.ex teno-
re.nu.12.de rescri.Gerad.de Petra san.sing.83. Tho.Grã.
decis.50.Marcus Ale.cõs.22.co.2.vo.1.& cõs.107. co.pe.
vol.2.Barb.cõs.39.vo.2.Frã.Crem.sing.150. & per Ro.in
sing.19.an cõsuetudo,& cõs.366.vr.vbi intelligit q excu
set à pœna tpali,nõ gehẽnali. Et latè p Hip.de Mar.in l.1.
nu.99.ff.de sicar.& per eundẽ in l.1.in prin.co.15.nu. 101.
ff.de q.& in prac.cri.in §.qm̃.nu.97.& 98.& in §. vlterius.
& 6.quæri põt.co.2.nu.9.vbi latissimè tradit quòd si ali-
8 qua lege,† statuto,vel cõsuetudine pmittitur, seu tollerãt
aliquis actus,& ex illo actu sequatur homicidium, quòd
tale homicididium non punietur aliqua pœna, vide ibi la
tius per eũ.licet in d.l.1.ff.de q.nu.102.arguat multũ pro
contraria parte,hoc tñ firmat idẽ Hip.in cõs.7.nu.26.vol.
1.& Io.de Arno.in soliloquio 90.& Catel. Cotta in me-
mora.in vers.cõsuetudo facit licitum.Sed in proposito,de
quo hic bñ facit quod no.do.Card.in c.cũ ad monasteriũ
9 de statu monachi : vbi dicit, quòd si in certo† monasterio
nõ est memoria, qđ vsus carniũ sit prohibitus,assumens
de nouo habitum,nõ peccat sequẽdo mores aliorum, ma
ximè Papa sciente,& tollerante, & idẽ dicit de alijs rebus
concernentibus solennitatẽ.Et sequitur ipsum Do.Abb.
in c.Deus qui.2.co.de vita & honest.cler.confirmãs ex di
ctis Beati Th.de quibus suprà,& per rõnẽ,quia si votum
pariter cõcerneret oĩa contẽta in regula, frustra specificè
notaretur illa tria,paupertas,&c.vt fit in d.c. cùm ad mo-
nasteriũ.in fi.Per quod apparet quòd cõtẽta in regula nõ
ligãt ex voto,vt ibi per eũ.Et adde Bal.in l.fi.q.vltim.C.si
10 seruus exter.vbi dicit quòd religiosi† tenẽtur ad tria sub-
stãtialia regulæ ex voto, sed ex accedenti ad orationes, &
ieiunia,& obseruãtiã suarũ cõstitutionum, & sup his pos
set dispẽsari,licet cõtra substãtialia nõ allegat Arc. q hoc
dicit in ca.1.de religio.do.in 6. Et ibi aliquid per Dñi.co.
pe.& per eundẽ in c.2.co.antepe.de cõst. in 6.& Arc.in c.
de monachis.16.q.1.vbi idẽ repe.Fel.tradit in d.c. nã con
cupiscentiã.co.si.vers.6.declara.nu.13.de cõsti.Adde tñ fa
cere in cõtrarium quod scribit Do.in c.perpetuæ. per illũ
te.& c.cõmissa.de elect.in 6.cum si.vbi dixit quòd cõtra
11 ueniens† cõstitutioni peccatum incurrit.Cuius contrariũ
tenet hic Mat.Cuius dictum cõfirmatur,qa vnius inclu-
sio alterius est exclusio.c.nõne.de psump.l. cùm ptor.ff.
de iud.vnde apponẽdo specialẽ pœnã ieiunij vr aliàs pœ-
nas excludere,& facit quod no.Cy.in l.nõ dubiũ.C. de le
gib.Bar.& doc.in l.ptor.in prin.ff.de ope.no.nunt. Sed te
12 nendo opinionẽ Mat.põt respõderi quòd† nõ obst.d.c.per
petuæ.& d.c.cõmissa.quia ibi vtraq; pœna exprimitur, vt
colligitur ibi dũ dr,pter diuinã,quam incurrit, offensam.
Vnde nõ mirum,si vtra pœna locum habet. Secus vr qñ
pœna limitata fuit ad vnã,prout loquitur Mat. Sed tñ de-
fendẽdo quòd Dñi.doc.dicũt,cõsiderandũ est, quòd licet
conditor regulæ apponendo specialẽ pœnã ipse nõ videa
tur de alia pœna cogitare:Tñ exclusa nõ vr pœna, quæ ex
alio fonte puenit.Et ideo distingui posset,quòd aut spe
13 cialis† pœna imponitur in materia,quæ aliàs erat prohibi
ta,& vltra specialẽ pœnã,habeat locũ etiã pœna gñalis, q̃
est.vt faciẽs cõtra phibitionẽ peccet. nã tali casu illa spe-
cialis pœna imposita vr, vt cõtra faciẽs solidius grauet,&
inductũ ad vrũ finẽ,nõ debet operari cõtrariũ.l. legata in
utiliter.ff.de le. 1.Aut illa pœna specialis apponitur in ma
teria prius non phibita, & tũc solũ illa pœna expressa in
telligitur habere locum,& isto casu loquitur Mat.ẽm De
ci.in d.c.nã cõcupiscẽtiã.Quod mihi nõ placet, qa Mat.
expressè loquitur,qñ vltra gñalẽ pœnã trãsgressionis voti
apposita est aliquo casu specialis pœna ieiunij, & sic loqui
tur in materia aliàs phibita,vnde eius verba & intellectus
nõ sunt ita restringẽda, vt loquat ĩ secũdo casu distinctio
nis suprà positæ,psertim qa dictus secundus casus vr esse
de indubitabili, cũ antea nulla apposita esset pœna, & sic
nõ esset phibitũ,vñ si aliqua postea pœna apponatur,illa
nõ dicetur specialis,q̃ respectu gñalis dr,q̃ in hoc casu nõ
cõcurrit,sed gñalis quo ad illum casum nunc nouiter pro
hibitum,& cõtrouenĩes illã tñ necessariò incurrit. Cogi
ta qa hoc à nemine vidi tactũ. Et adde qđ doctrinã Mat.
hic refert & sequitur Cate.Cotta memor.in ver.pœnã pe
tẽs.co.2.ver.sed respõderi põt.Et in materia facit, nã reli
14 giosi† nõ tenẽtur obedire pcepto Papæ,quòd repugnat re-
gulæ ab eis psessæ ẽm Fel.in c.si qñ.de rescri.in ver. pro-
pterea dixit Hos.n.7.Licet hoc fallat qñ Papa,ex maxima
cã pciperet aliquid tali religioso, puta, vt cõtrahat matriũ
moniũ, qa licet hoc nõ possit pcipere eo stãte monacho
tñ põt facere eum de monacho nõ monachum. Contra
hoc tñ tenuit beatus Thomas 2.2.q.88.arti.vltim.quam
uis in quarto sententiarum di.38.q.1.arti.4.tenuerit totũ
oppositum.vnde pro veritate habenda vide Feli.in d.ca.si
quando.de rescrip.in dicto vers.præterea.nu.6. Gab. Sar.

LXXVIII.

1 *Differentia quæ sit inter scripturam epistolæ, & scripturam librirationum.*

NOta doctrinã mirabilem,q̃ à nemine vidi tactã,q est
† drĩa inter scripturã epistolæ,& scripturã libri rõnũ
in hoc.nã si in epistola q̃ mihi misisti contineãt,qualiter tu
à me recepisti cẽtũ ex cã depositi,& q ex illis tali die red
didisti 40.& tali die 20.& tali die 10.& q tu remanes de-
bitor in effectu in 30.Tñ recepta epistola possum illã ap p
bare quo ad cẽtum,q̃ fateris te habuisse in depositũ,& ne
gare te reddidisse illa septuaginta, nã hæc dicunt esse sepa
rata capitula.te.est in l.Pub.in fi.ff.depo.& ibi tenet Bar-
to.& c.clarius in l.Aurel.§.idẽ.ff.de lib.le.& q hoc facit l.
1.C.de pb.& no.in l.si qdẽ.C.de exce.Sed si in libro ratio
num tuarũ cõtineãtur accepta à me,& data à te mihi, ista
data & accepta dicuntur ita annexa,quòd si ego probo in-
tentionem meam ex libro tuo quo ad centum,teneor etiã
stare illi libro quo ad accepta & data à te mihi. probatur in
l.quædã.§.si.ff.de edẽ.& ibi Bar.hoc tenet. facit l. si qs ex
argẽtarijs.§.si quis rationem.ff.de eden.

ADDITIO.

No.doctrinã,&c.Adde te.in l.Pub.hic alle.& dictũ Bar.ibi se
quitur Bal.in l.vnica.in 3.co.C.de cõfes.Magi.meus in l.de
pupillo.§.si quis ipsi ptori.in 25.co.post prin. de oper. no.
nun.& in l.admonẽdi.co.16.ver.6.limita.ff.de iureiu. Bal.
in l.rationes. C.de pb.& in l.1.in vlt.co.C.de edẽ.Pan. &
Imo.vbi omnino videas in c.bonæ.2.de postu.præl. Imo.
in c.2.in 11.co.de fi.instr.Ang.in l.sumptus.C.de admi.tut.
& Sal.in d.l.1.in vlt.co.C.de edẽ.& multũ notabiliter Pau.
de Cas.in d.l.Publ.§.si.per illum te.ff.de deposit. Vide etiã
plenè Magist.meum in repetitio.d.l.admonendi.co.52.

ANNOTATIO.

1 *Librum rationũ alicuius pro se approbãs, tenetur etiã tali libro stare cõtra se,quãdo capitula sunt cõnexa,aliàs secus.*
2 *Liber rõnũ an possit p parte approbari,& p parte repbari?*
3 *Liber rationum pro scribente etiam viuente facit aliqualem præsumptionem secundum qualitatem personæ & causæ dependentibus ab animo.*

Expensa

4 *Expensa si sit modica vel verisimilis liber rationum facit fidem pro scribente.*
5 *Libro rationum vt pro scribente credatur, quando requiratur iuramentum scribentis vltra scripturam.*
6 *Capitula aliqua libri rationum si sint verificata per instrumenta publica, vel aliter, tunc in alijs maximè connexis, standum erit capitulis.*
7 *Liber rõnum plenè probat stante statuto,vel consuetudine discreta distinguente quantitatẽ,& qualitatẽ personæ, & disponente in pertinẽtibus ad artẽ, de qua statutũ loquitur.*
8 *Librum rationum quis potest pro se approbare, & non cogitur stare cõtra se,quãdo capitula sunt separata,alias secus.*
9 *Capitulũ vnum rationum, vel plura cõnexa quãdo dicãtur?*
10 *Liber rationum etiam contra tertium probat, si conficiatur authoritate officij.*
11 *Liber Gabellæ non probat contractum in præiudicium tertij.*
12 *Epistola probat contra scribentem, maximè si additum sit sigillum.*
13 *Literas recipiens si taceat, videtur consentire,& obligare se.*

1 Ille q ap pbat † librũ rõnũ alicuius p se,etiã tenet tali li.sta
re cõtra se,& hoc qñ capitula sunt cõnexa,alias sec⁹,vt no.
Bar.ĩ d.l qdã.§.nũmularios.ff.de edẽ.& Bal.ĩ l.1.C.de edẽ.
col.fi.Abb.ĩ c.bonæ.2.de postu.pla.& tradit Fel.ĩ c.2.de fi
de instru.& Ale.cõsi.2.ex narratis in fi.vol.4.Abb.in cõsi.
36.circa primũ dubium.col.fi.vol.2.Et Anto.de But.cõsi.
66.primo aspectu vr.Mat.tñ hic vr tenere, q indistinctè
si approbatus sit in vno capitulo, generaliter etiã cõtra se
ap pbatus intelligatur,licet capitula sint separata,& allegat
Bar.in l.numularios.vbi tñ Bar.vr distinguere an capitula
sint separata,vel nõ.Sed pro dicto Mat. facit,quia liber rõ
nũ vr vnum corpus totum cõnexũ, vnde si pro parte ap-
probetur,vr in totum approbari.Et hoc etiã tenet Sal.in d.
2 l.1.C.de eden.col.fi.dicẽs q si quis† petẽs vtitur illo libro
rõnũ in eius fauorẽ, licere debet aduersario illo vti in eius
fauorẽ,allegat q no.in c.cum olim.de cẽlib.cũ gl.& quod
not.p gl.mag.in l.1.§.diem.ff.de eden. Et quia nõ põt pro
parte probari,& pro parte re pbari l.Caius.ff.de vsur. Vn
de cõcludẽdo hoc totũ vr esse in arbitrio iudicis inspecta
qualitate personæ,& causæ,vt p Deci.in d.l.1.C.de eden.
in 2.not.nu.5.quẽ vide.& ibi ĩ notabilibus multa ponit de
libris rõnũ.& in c.2.de fide instru.post Abb.ibi.Ex quorũ
dictis ĩ hac materia fac tres cõclusiones. Prima sit q liber
3 rõnũ p scribẽte etiã viuẽte facit aliqualẽ psumptionẽ ẽm
qualitatẽ scribentis & causæ,q tradit Soci.consi.161.pro
decis.vol.2.Qđ est primo verũ in depẽdẽtibus ab animo,
in qbus plenã facit probationẽ l.Nesennius. vbi Bar.ff.de
neg.gest.Et idẽ Bar.in l.si patronus.C.cõmunia vtriusque
4 iudi.Itẽ† si expẽsa sit verisimilis liber rõnum facit fidẽ, vt
not.Bal.ĩ l.1.col.si.C.de edẽ.& ibi Deci.in 2.notab. & Alc.
ibi,& in d.cõsi.54.circa id.vol.2.col.pen.& in cõsi.185.vi
sis.in prin.vol.eo.Are.cõsi.160.lõga est.col.4.& Cor.cõs.
81.quanquã.col.pen.li.4.Et Bart.Soci.in cõsi.240.circa p-
sentẽ.vol.1.Eodẽ mõ si impẽsa modica sit, talis liber facit
fidẽ,vt not.Bal.in l.1.col.4.C.de cõfes.& Abb.ĩ d.c.bonæ.
2.col.fi.de postu.pla.& notat Bal.in l.id q pauperibus circa
fi.C.de episc.& cleri.Paul.de Cast.consi.138.alias 140. ad
habẽdã.col.2.vbi dixit duo notabilia, primũ q licet in li-
5 bro rationũ† requiratur iuramẽtũ scribẽtis vltra scripturã
hoc fallit,qñ est mortuus,quia tũ statur soli scripturæ, cũ
6 iuramentum pstari nõ possit.Secundũ est,q si aliqua† capi
tula cõtenta sunt in libro rõnum,& verificata sunt per in
strumẽta publica,vel aliter, tunc etiã in alijs erit standum
capitulis,qđ etiã tenet Ang.Aret.insti.de actio.in §.actio-
nũ.col.28.in materia tutelarum.q.13.vbi refert quod ita
cõsuluit Pau.de Cast.Quæ cõclusio plane procedit,qñ alia
capitula essent cõnexa per ea quæ dicta sunt supra, per do
ctrinã Bart.in d.§.numularios.sed quando capitula essent
separata hoc nõ vr procedere sine dubio,nõ.n.ex eo quod
capitulũ parui ponderis verificatum sit, bene infertur ad
alia capitula separata,in quibus agatur de maiori piudicio.
7 Vltimo liber rõnum† plene probaret stante statuto vel cõ
suetudine ẽm Imol.in d.c.2.de fide instru.p c.cũ dilectus.
eo.tit.& not.Bal.in l.1.C.de sum.trini.& fide cath & tradit
Feli.in d.c.2.Quod intelligitur dummõ cõsuetudo sit di-
screta distinguẽdo quãtitatẽ,& qualitatẽ personæ, vt not.
Bal.in d.l.1.C.de cõfes. quẽ refert & sequitur Abb.in d.ca.
bonæ.2.de postu.pla.& Ale.in d.§.nummularios.& in cõsi.
3.co.4.vol.2.Itẽ tale statutũ,vel cõsuetudo restringetur in
pertinẽtibus ad artẽ, de qua loquitur statutum.vt not. Rõ.
in l.admonẽdi.ff.de iureiur.& in cõsi.204. pro discutiẽda.
& cõsi.205.in puncto. & tradit Are.cõsi.44. in proposita
cõsultatione.facit quod no. Bal.in l.si.C. ad Macedo. & in
l.& ita.§.hoc edicto.per illum te.ff.nau.caupo.stabu.& cõ
gerit Feli.in c.cum ordinẽ.de rescrip.Et an faciat fidẽ cõ-
tra scribẽtẽ,vide latè per Abb.Feli.& alios in d.c.2.de fide
instr.& per Ias.in l.admonẽdi.ff.de iureiurãd. vbi hoc ple
8 ne prosequũtur.Secũda sit conclusio,q quis† põt approba
re librũ rõnum pro se,& nõ cogitur stare cõtra se, qñ capi
tula sunt separata, alias secus,vt no. Bartol.in d.l.quædã.§.
nummularios.ff.de eden. & Abb.in d.c.bonæ. & Bal.in d.l.
1.C.de edẽ.cum alijs superius in prin.adductis.Carol.Mo
lin.in prima parte cõmen.in cõsue.Parisiẽ.§.5.nu. 19. cir-
9 ca fi.ver.si igit liber.Et qñ† dicatur vnum capitulum, vel
plura cõnexa,tradit Bar.in d.l.Aurelius.§.idẽ q̃sit.ff.de li-
be.lega.vbi dicit,quod diuersa capitula dicunt,qñ sunt fa-
cta diuersis tẽporibus,sed in hoc vr tenere cõtra Matth.
10 p ea q̃ dicta sunt suprà.Tertia sit cõclusio † q liber rõnũ
etiã cõtra tertium probat,si cõficiatur authoritate officij,
vt p Bar.in d.§.numularios,& ibi tradit Ale. & Feli. in d.c.
2.de fide instr.vbi etiã Deci.nu.22.& dicit Ang.in d.§. nũ
mularios.qđ cõiter ita seruatur,& ita tenet Pau.de Cast.in
auth.ad hæc.C.de fide instru.Signo. de Homod.in consil.
22.in q.vertẽte.col.6.Imol.in cõs.37.visis.in 2.dub.Abb.
in cõsi.34.vol.2.Pe.de Anc.cõsi.43.primo de viribus.col.
11 3.Notãdum tñ est† q liber gabellæ non probat cõtractum
in piudicium tertij.Ale.in cõsi.33.viso pcessu.vol.6.Soc.
cõsi.208.visis.col.3.Cætera vide per Ias.& alios in d.l. ad-
monẽdi.ff.de iureiur.& in l.1.vbi Dec.C.de ede.& p Dec.
post Feli.in d.c.2.de fide instru.& per Didac.Couar.in pra
12 cticis q.c.22.nu.8.Quantum autẽ† ad epistolã pertinet,dic
quod ea pbat cõtra scribẽtẽ d.l.Publia.§.si.ff.deposi.& ma
ximè si additum sit sigillum,nã cum apponat sigillum, ap-
probare,& cõsentire vr.l.Tribunus.§.si.l.in fraudẽ.§.licet.
vbi Bal.ff.de mili.testa.l.2.vbi Bal.C.de reb.alie.nõ alie.Et
not.Bar.in l.q̃ dotis.col.fi.ff.sol.mat.cum cõcor. adductis
ibi p Ale.col.si.per Didacum in loco pallegato.nu.7.& 8.
versi.sed de sigillo extat.vbi multa de sigillo,& eius proba
tione ponit,& per Lãfr.de Oria.in c.qm̃ cõtra.in ver. in-
strumentorum productiones.in si.nume.56.Tertio circa
13 epistolã.de probatio.Similiter† qui recipit literas,& tacet
vr consentire,& obligare se.l.si filiusfa.absente.vbi Bar.ff.
ad Maced.& not.Bar.in l.quoties.ff.rem ra. hab.& Ale.cõs.
78.in causa & lite vertẽte.col.1.vol.1.& tradit Bar.Cæpo.
in caute.9.& Mat.suprà singu.22.vbi plenè dixi. Gab.Sar.

LXXIX.

1 *Quoties in instrumento sunt apposita aliqua verba, quæ sunt de substantia ad valorem actus, de quo agitur, illa verba plenè probant enuntiatiuè narratum esse verum, quo ad valorem illius tantum,nisi aduersarius probet oppositum.*

1 NOta quod quoticscunque in instrumẽto sunt † apposi
ta aliqua verba,quæ sunt de substãtia ad valorẽ actus
de quo agitur,illa verba plenè probant enuntiatiuè narra
tum esse verum,quo ad valorem illius tñ,nisi aduersarius
probet oppositum. Vnde si instrumẽtum dicit, quod ego
promisi C.Titio seruo Sempronij, probat quo ad hoc vt
stipulatio probe valeat,vt est casus in l.optimã.C.de con-
trahe.& cõmit.stipu.Sed si postea inter me & Sẽpronium
disputaretur q̃stio de dominio Titij,illa confessio non p-
iudicat in fauorẽ Sempronij,vt probatur in c.illud.de præ
sumpt.& ibi tenet do. Ant. quod not. quia facit ad multa.
Bar.tamen in hac materia videtur habuisse bonum intel-
lectum in l.ex hac scriptura.ff.de donatio.

Additio

ADDITIO.

Not. q̃ quotieſcunque, &c. Ad iſtud not. vide Mag. meũ in l. ex his verbis. col. 3. verſi. 7. fallit. de teſtam. mili. vbi tũ ille. contra iſtud format vnam opp. & vide Ale. conſi. 136. in ci. viſo & examinatio proceſſu in 12. col. ad fi. & ſeq. & in cõſi. 343. inci. ſuper cauſa & lite. in 2. col. Vide etiã ad hoc Magiſtr. meum, in l. is apud quem. col. vlti. C. de eden. & eũ dem Magiſt. meum vbi etiam pulchrè loquitur more ſuo in l. iuriſgentium. §. quod ferè. in 1. col. ff. de pact.

ANNOTATIO.

1 *Matrimonium an probetur per inſtrumentum.*
2 *Verba enuntiatiua probant inter eaſdẽ perſonas ſi ea, de quibus agitur, tẽpore confecti inſtrumẽti interuenire potuerũt. Et in his, in quibus partes poſſunt ſibi p̃iudicare. alias ſecus.*
3 *Verba enunciatiua propter aliud prolata non probant ſolenni tem requiſitam in actu interueniſſe.*
4 *Intellectus l. optimam. C. de contrahen. & commit. ſtipul.*
5 *Verba narratiua non operantur, niſi reſpectu actus principalis de quo agitur.*
6 *Verba enuntiatiua in teſtibus non probant, licet aliter probatio non concludat.*

Idẽ refert & ſummc cõmendat Fran. Curt. in trac. de interroga. & poſitio. poſito in. l. 2. C. de iur. cal. in pri. col. 2. ver. 2. parificatur. nu. 11. & 12. & Ang. in l. iuriſgẽtiũ. §. q̃ fere. ff. de pact. & per Deci. cõſi. 310. viſis diligenter atteſtationibus. col. 3. nu. 4. & cõſi. 348. in fi. Et per eũdẽ in auth. ſi qs in aliquo. & ibi Iaſ. C. de edẽ. & per Feli. in ca. per tuas. col. 3. & ibi Deci. in 4. col. verſi. & vlterius ad oĩa. nu. 7. in fi. de proba. Et p Ant. de But. & alios in d. ca. illud de p̃ſum. facit qd̃ not. Rom. in ſing. 451. nunquid per inſtrumenũ. vbi ponit
1 an matrimoniũ probetur per inſtrumẽtũ dotis. & ibi etiã tradit intellectũ d. c. illud. vbi etiã dixi in additio. & p Flo. de ſancto Pet. in l. ſicuti. §. ſed ſi q̃ratur. ff. ſi ſer. vẽdi. & Iaſ. in p̃lud. feud. col. 7. ver. ad cõtraria. & Cerol. Moli. in 1. parte cõmen. in cõſe. Pariſ. in gl. 5. §. 1. nu. 30. verſi. certum eſt aũt. & ſi additio. ad Ale. cõſi. 21. viſo proceſſu. col. 2. ver. pro hoc etiã. li. 1. in additio. inci. enũciatiõ. Et plenè dixi ſupra ſing. 35. not. q̃ ſi in poſitione. & ſing. 34. not. q̃ ſiue in inſtrumẽto procuratoris. Verũ ibi dictis adde, q̃ verba enun
2 tiatiua probãt inter eaſdẽ perſonas, in. d. l. optimã. C. de cõtrahẽ. & cõmit. ſtipul. ſi ea de quibus agitur, tẽpore cofecti inſtrumẽti interuenire potuerũt, ſecus in alijs, q̃ę tunc fieri non potuerunt, vt Bar. cõcludit in d. authen. ſi quis in aliquo. & in l. ũ. col. 1. C. de fide inſtru. li. 10. & per Deci. in c. q̃m cõtra. col. 21. verſi. ſubſequẽter q̃ritur. nu. 40. de p̃ba. & per Ale. cõſi. 70. in cauſa vertẽte. col. pen. vol. 3. Barb. cõſi. 7. col 3. verſi. & ſi quiſpiã opponat. vo. Are. in cõſ. 33. cõſultatio p̃miſſa. col. 3. & per Feli. in c. ſicut. col. 11. in verſ. fallit 1. de re iudi. Itẽ hæc intelliguntur procedere in his, ĩ quib. partes poſſunt ſibi p̃iudicare, ſecus eſt in alijs: Vnde
4 ſi in inſtrumẽto alienationis dicaſ, habita licẽtia epiſcopi & p̃cedẽtibus tractatibus, illa verba nõ probãt, vt Bar. cõcludit in l. ſciẽdũ. col. 1. ff. de ver. obl. Et tradit Ale. conſil. 17. viſo inſtrumẽto. col. 2. vol. 4. Fede. de Sen. cõſi. 143. cõceſſio facta. & in cõ. 288. caſus talis eſt. & not. Bal. in capit. edoceri. col. 3. in ver. ſi inſtrumentũ dicit, talis. de reſcrip. Abb. in cõſi. 41. videndũ eſt. li. 1. col. 1. & Maria. Soci. ſenior cõſi. 23. viſo quodã inſtrumẽto. col. 7. Pe. de Anch. conſi. 311. viſo diligẽter. & in clemẽ. 1. de probatio. & Barb. cõſi. 6. col. 1. vol. 3. & facit q̃ tradit Ale. conſi. 102. viſis inſtrumẽtis. col. 10. vol. 1. Et ideo cõſilium eſt, vt fiat inſtrumentum ſeparatũ de ſolẽnitatibus requiſitis, vt tradit Pau. de Caſt. cõſi. 91. ſuper eo, q̃ quæritur. cum limi. vt per Feli. la
4 tè ic d. c. ſicut. de re iud. Itẽ quod dr̃ in d. l. optimã. C. de cõtrahẽ. & cõmit. ſtipu. habet locũ in terminis prout loquiť, & ad effectũ cõtractus de quo ibi agitur, quia ſi promiſit centũ Sthico ſeruo Titij, ad hoc vt valeat ſtipulatio, probatur q̃ ſit ſeruus Titij. Secus ſi poſtea principaliter reuocetur in dubiũ de dominio Titij in Sthicum, quia illa confeſſio facta per verba enuntiatiua non probat, vt per Mat. hic, & dictũ fuit ſupra in princi. Vt idẽ tenet Bal. in l. ad p̃ bationẽ. in fi. verſi. q̃ro ſi inſtrumẽtũ. C. loca. vbi cõcludit q̃ ſi inſtrumẽtũ dicat, q̃ a te cõduxi talẽ rẽ tuã, per talẽ cõ
5 feſſionẽ nõ probatur dominiũ, quia ſunt verba narratiua q̃ nõ operãtur, niſi reſpectu actus principalis, de quo agitur. Et ſequitur Al. cõſi. 136. viſo & examinato. col. ſi. vol. 1. & in cõſi. 202. ſuper cauſa & lite. in 2. col. vol. 2. Et do. Abb. in cõ
6 ſil. 33. illa quinque dubia col. pe. vol. 2. Et dictat limitatio nõ habet locũ in teſtibus, in quibus verba enuntiatiua nõ probãt, licet aliter p̃batio nõ cõcludat, vt no. tradit Bar. in cõſi. 111. alias 113. proceſſum eſt. Et ad d. l. optimã. vide etiã Ale. conſil. 92. viſo. col. pen. vol. 2. & conſi. 50. in cauſa & lite. col. 3. vol. 5. & Roma. conſi. 63. ſolum eſt. Gab. Sar.

ANNOTATIO.

1 *Statutum ſi diſponat, quod victus victori condemnetur in expenſis, an actio tunc ex detur ad expenſas, vel tantum cõpetat iudicis officium mercenarium?*

1 NOta, q̃ Bart. tenet q̃ ſtatutũ diſponẽs, q̃ victus victori cõdẽnetur in expẽſis, vr̃ addere iuri cõi hoc q̃ pro expẽſis naſcatur actio victori cõtra victũ, ſeu cõdictio ex ſtatuto. Ideo ſi ſit lata ſentẽtia ſup principali, & nil ſit dictũ de expẽſis, poterit victor inchoare & agere pro expẽſis, vt not. Bar. in l. 3. in fine. ff. de legatis tertio. Sed eius dictũ non puto verum, quia ſtatutũ vr̃ dirigere verba ad iudicem, dũ dicit, Cõdẽnetur à iudice, & ideo nõ põt naſci cõdictio ex ſtatuto, per regulã quã ponit Bart. in l. 1. ff. de condi. ex lege. Itẽ hoc ſtatutũ loquitur pemtus p eadẽ verba, per quæ ius cõmune, ergo nullũ vinculũ addit, ſed vr̃ eſſe recitatoriũ iuris cõis. l. ius aũt ciuile. à contrario ſenſu. ff. de iuſtitia & iure. Et not. per gloſ. & docto. in cap. 1. de conſtitu. li. 6. & ſic debet intelligi q̃ officio iudicis mercenario fiat cõdẽtio in expẽſis. l. terminato. C. de fruct. & lit. expen. cum ſimil. Sed dictum Bar. põt ſaluari, q̃ ſi ſtatutũ loquatur per hæc verba, q̃ victus victori teneatur, vel obligetur in expenſis, nã illa obligatio debet producere actionẽ. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procurat. Sed de iure cõi nõ eſſet nata obligatio ſeu actio pro expenſis, quia regula eſt, q̃ id, quod venit officio iudicis, non poteſt peti iure actionis vel obligationis. l. qui per conſulionem. §. 1. ff. de actiempt. & l. Quintus. ff. de annuis lega.

ADDITIO.

Nota, q̃ Bart. &c. adde q̃ imo ſi lex prouideat pro ipſo rõne officij iudicis, ſtatutum, nõ dirigens verba ad iudicẽ addet remediũ ex ſtatuto. iuxta d. l. vnicã. de condictio. ex lege. & gl. in c. certificari. de ſepul. q̃ tunc remanet ſtatutum Bar. Imol. in c. ſicut Romana. de reſcri. & ibi Feli. col. pen. verſi. limita. 2. ita Bart. li. 3. §. ſi rẽ. de lega. j. cum concordã. de quibus per Ale. in l. properãdũ. §. ſin aũt alterutra. C. de iudi. ita etiam But. in c. ex parte, 2. per illum tex. de verb. ſignific. cum gl. 1. in ſi. ſed vbi ex diſpoſitione iuris cõis eſſet introducta diſpoſitio ex lege, tunc ſtatutum non geminat ipſam conditionẽ, ita Butrig. & Imol. ſuprà, hic mõ tollitur ar. Rapha. Cuma. in l. 1. ad legẽ Falcidiã. qui conabatur probare q̃ ſtatutum non inducat nouum remedium ſicut Matthæ. hic. Quando autem ſtatutũ debeat ita intelligi vt aliquid addat iuri cõmuni, vide per docto. in dicto c. licut Romana. & per Sande. in cap. dilectus. de officio ordinar. Aduerte tũ in eo quod ſuprà dictũ eſt de ſtatuto dirigente verba ad iudicẽ, &c. nam vr̃ Feli. ſibi contrarius ſi rectè põ deretur in c. ſignificaverunt. col. 2. circa finẽ. de excepti. Vi de etiã ſi faciunt quæ dicit Feli. licet p̃dicta non alleget in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, col. 1. de cõſtitu. Ad hæc vide etiã Ale. conſi. 41. in principio. in 4. vol. Barbat. cõſi. 12. col. 8. ad finem. 1. vol. & conſi. 39. col. 1. & conſi. 40. col. ſi. & cõſi. 51. col. 25. e. vol. 1. & Imol. conſi. 5. & conſi. 136. in fin. Ibi, ſed Barto. poteſt, &c. Ad concord. de quibus per Alex. in l. Paulus. la 1. ff. de re iudica. & cum Matt. tranſit idem Ale. in l. non ſolum. ff. de rei vendica. in apoſtil.

ANNOTATIO.

1 *Legis verba vbi ad iudicem referuntur, oritur officium iudicis, & quomodo hac regula debeat intelligi & declarari.*

Statutum

2 *Statutum ſi dicat, q̃ iudex prouideat, ne damnum detur, ne iniuriæ inferantur, intelligitur officio iudicis.*
3 *Intellectus l. ſi paſcenda. cum gl. C. de pactis. & l. ſi tibi. cum gl. C. locat.*
4 *Iudex poteſt pronuntiare ſuper principali, & expenſarum taxationem, vel condemnationem omittere idem in cæteris acceſſorijs non venientibus officio iudicis mercenario.*
5 *Fructuum condemnatio quando ſententia principali emitti poſſit, & reſeruari poſt ſententiam diffinitiuam?*
6 *Inſtatia licet finita ſuper principali propter prolationem ſententiæ, tamẽ durat ſuper acceſſorijs, quæ principaliter iure actionis petuntur.*
7 *Statutum ſi dicat, q̃ victus victori condemnetur in expenſis tunc expenſæ veniunt iure actionis, id eſt, cõdictionis ex ſtatuto, & ideo poſt ſententiam poteſt de eis tudicari.*
8 *Expenſæ vbicunque iure actionis debentur, iuſta cauſa litigãdi non excuſat ab eis.*
9 *Iudex qui omiſit in ſententia condemnare victum in expenſis debitis iure actionis, an teneatur de ſuo reſarcire victori?*

1 Vbi verba legis ad iudicẽ referũtur, officiũ iudicis. gl. eſt fi. in l. ſi res obligata. ff. de leg. 1. & not. per illũ te. in l. 1. §. ait prætor. ff. de poſtu. & in l. ſolẽt. ff. de ali. & cib. leg. & latè tradit Bar. in d. l. 1. ff. de condict. ex lege. & Cardi. in cle. 1. 19. q. de re iud. & Fel. in c. exceptionẽ. col. 3. de except. Cæpo. in cõſi. 101. 12. ſup expẽſis. in fi. Barb. cõſi. 3. col. 4. vol. 1. Et eſt gl. in l. ſi ſoror. & ibi Ale. Dec. & Mod. C. de colla. Et iõ Matt. hic reprobat Bart. in l. 3. §. ſi rẽ. ff. de lega. 3. vt Ale. refert in l. Paulus. ff. de re iud. vbi inqt q̃ ſtante ſtatuto q̃ victus victori condẽnatur in expẽſis, oritur actio ex tali ſtatuto. nã dicit Mat. hoc non eſſe verũ, quia verba referũtur ad iudicẽ, dum ſtandũ dicit condẽnetur, ergo vr̃ oriri officiũ iudicis. Ale. in d. l. ſi ſoror. & Moder. dicunt q̃ dictum Bar. põt ſaluari, qñ ſtatutum loqueretur per alia verba; vt qa diceret, victus victori ſit obligatus in expẽſis prout loquitur Bal. in l. terminato. col. pe. C. de fruc. & lit. expẽ. Et ſequiť Ale. in addit. Bar. in l. nõ ſolũ. in fi. ff. de rei vend. vbi oĩa hic dicta per Mat. de verbo ad verbũ tranſcripſit. Sed mutãdo verba Bar. nõ cẽt ſaluare Bar. Et ideo aliter defen dipõt, quia in terminis in. quib. Bar. loquitur, nõ dirigũtur verba ad iudicẽ, ſed verba prolata ſunt imperſonaliter, dũ dicit condẽnetur, quo caſu Bar. cõcludit in d. l. 1. ff. de con dic. ex leg. q̃ tunc cõpetit ius agendi. auth. ſacramenta puberũ. C. ſi aduer. vẽdi. gl. in ver. cuſtodiatur. vel ſecundo & melius dici põt, q̃ illa verba reſpiciũt executionẽ & condẽ nationẽ, quæ ſemper fit à iudice, ſed regula p̃dicta intelligi tur, qñ verba reſpiciunt modũ agendi, quia tunc aut referuntur ad iudicẽ, & oritur officiũ iudicis, aut ad partẽ, & actio parti cõpetit, ſecus qñ verba reſpiciunt executionẽ & condẽnationẽ, quia tũc ſemp verba ad iudicẽ referũtur & ex tali relatione, q̃ reſpicit executionẽ modus agẽdi non diſtinguitur. ad hoc facit te. in l. muto. §. ſub conditione. ff. de tute. prout illũ te. declarat Bar. in l. 1. col. 2. in verſi. inſtatur. ff. de cõdi. & demõſtt. Vnde, ex p̃dictis ſex limitationes colligi poſſunt. Prima eſt q̃ nõ habeat locũ, qñ verba imperſonaliter proferuntur. Secunda qñ verba executionẽ reſpiciunt. Tertio regula intelligitur, qñ verba affirmatiuè proferuntur, ſecus ſi negatiuè. & not. Bar. per illũ tex. in l. metũ. §. q̃ pter. ff. quod metus cau. & in d. l. 1. col. 3. ff. de condictio. ex lege. vbi Bar. hoc declarat. Quarto limita tur ex doctrina Bar. in l. cũ ſcimus. C. de agrico. & cenſi. in
3 gl. in ver. p iudicẽ, vbi inquit, q̃ ſi ſtatutũ dicat, q̃ iudex prouideat ne dãnũ detur, ne iniuriæ inferantur, intelligitur officio iudicis. Sed ſi ſtatutũ dicat, q̃ iudex debeat tueri ta les patiẽtes iniurias, tũc illi actio datur. l. ſi atuas. ff. de acq. rer. do. Quinto limitatur p̃dicta cõcluſio, vt procedat in dubio, put loquitur, ſecus ſi cõſtat ex qualitate rei, & ex natura contractus, q̃ actio cõpeteret, quia tunc non attenditur q̃ verba ad iudicẽ referãtur, qa tali caſu, verba q̃ ad iudicem referũtur, intelliguntur de officio iudicis mercenario, q̃ deſeruit actioni, quã contiat cõpetere ex natura
3 contractus, & ita proceditť te. in l. ſi paſcẽda. cũ gl. C. de pactis. & l. ſi tibi, cũ gl. C. locat. Sexta cõcluſio habet locũ qñ verba referuntur ad factũ iudicis, ſecus ſi relatio fiat ad ius, quia dicatur, Iudiciũ dabo, quia tunc actio naſcitur. l. 1. in prin. ff. de his q̃ deiece. vel effude. l. ſi quis id qd̃. in prin. ff. de iuriſdi. om. iud. Et ita declarat Bart. in d. l. 1. ff. de condictio. ex lege. quẽ refert & ſequitur Dec. in d. l. ſi ſoror. in 1. notab. C. de collatio. illud tã hic eſt adnotãdũ, q̃ cõtra Bar. in d. §. ſi rẽ tenuerũt Imol. & Ale. in l. 1. ff. ad leg. Falc. in pri. col. penu. p gl. in c. 1. in ver. tacti. & ibi Pet. de Anc. de cõſtitutio. in 6. & eſt arg. te. in c. cũ aliquibus. de reſcrip. in 6. & hãc opinionẽ Bart. fatetur eſſe cõmunem Feli. in c. 1. de reſcrip. nu. 15. Et Io. Crot. in c. 1. de cõſtit. in 6. col. penul. vbi latè diſputat. Et hic per Mat. qui Bar. in d. §. ſcire, quo ad condẽnationẽ expenſarũ reprobẽr. & Ale. in l. properãdũ. §. ſin aũt. col. 2. & ibi Iaſ. latius. C. de iudi. & nouiſsimè Carolus Molinæus in additio. ad cõſilia Ale. cõſi. 185. vo. 5. ad fi. & Didac. Couar. in practicis q. c. 27. nu. 4. verſi. ſunt etiã
4 qui opinetur. Inquãtũ faũt hic innuit Matth. q̃ iudex põt pronũtiare ſup principali, & expẽſas omittere, dic q̃. 1. verũ, & procedit de iure cõi circunſcripto ſtatuto, de quo ſuprà, nã iudex in acceſſorijs puta ĩ expẽſis, vel fructibus põt reſeruare condẽnationẽ fiendã poſt ſententiã diffinitiuam vt per gl. & doct. latè in d. l. terminato. C. de fruct. & lit. expenſis. per Inno. & alios in c. finẽ litibus. de dolo & contu. & plenè p d. Ant. de But. in c. 1. de ſequeſtra. poſſeſ. & fruc. poſt Io. And. & per Bal. in addi. Spe. in tit. de ſenten. prolat. in 12. col. & per Bal. in auth. generaliter. col. 6. C. de epi. & cleri. & in l. 1. C. de ſen. q̃ ſine cer. quãtit. Et in hoc vr̃ vera cõcluſio, q̃ nõ ſolũ taxationẽ expẽſarũ, vt oẽs approbant, ſed etiã cõdẽnationẽ poſſit poſt ſentẽtiã ſup̃ principali differre, vt vr̃ te. in d. l. terminato. & ibi hoc firmat gl. & Bar. licet quaſi oẽs alij ſcribentes p̃nominati tenuerĩt cõtrariũ per l. Paulus. 1. ff. de re iudi. & ibi Ale. & p te. in c. cũ cauſam. de appel. Spe. verò in d. §. ſi. ver. quid ſi de fructi
5 bus, ſecutus Golſ. tenet, q̃ ſi de fructib. nõ liquet iudici, poſſit ferre ſentẽtiã ſuper principali, & reſeruat e condẽnationẽ fructuũ. alleg. l. 2. C. de fructib. & lit. expen. Quod tũ intelligit ibi procedere in fructibus, expẽſis, & alijs acceſſorijs, veniẽtibus officio iudicis mercenario, non in his q̃ veniunt iure actionis, quia licet iudex in ſentẽtia de his nihil pronuntiauerit, nec aliquid reſeruauerit, tã põt ex in
6 teruallo illã diem ſententiare, quia licet finita ſit inſtantia ſup principali p̃p ſententiã, tñ durat ſuper accẽſſorijs, quę principaliter iure actionis petuntur, allega. in arg. l. 1. C. de iudi. Et hoc ſequitur Ang. Pau. de Caſt. & Imol. in d. l. Paulus. a. q̃ & ibi Ale. putat verũ, & allegat te. not, cũ gl. 2. in l. ſi. §. Lucius. ff. de cõdi. indeb. l. ſi marito. §. fi. q̃ not. ibi Bar. ff. ſolut. matri. & nor. p gl. in l. 4. ver. vſurarũ. C. depoſiti. & gl. in §. actionũ. in gl. magna. inſtit. actio. & quæ p eã notat Matt. infra ſing. 90. nota glo. ſingularẽ, & gl. not. in l. 3. §. ſi rẽ. ff. de re iudi. Et ibi p hoc dicit ſingu. Bart. q̃ licet de expenſis veniẽtibus officio iudicis mercenario non poſſit iudicari poſt ſentẽtiã latã ſuper principali d. l. terminato. Tamen fallit vbi ſtatutũ diſponeret expreſsè, q̃ victus victo
7 ri condẽnetur in expẽſis, quia tunc venient expenſæ iure actionis, i. condictionis ex ſtatuto. Et ideo poſt ſententiã põt de eis iudicari per ibi notata per glo. & idem not. Bal. in d. l. non ſolum. ff. de rei vendic. & per Io. And. in cap. ex parte. de reſcript. & Auge. in authen. de exhiben. reis. in princ. & Imol. in l. ſi Titius. §. occiſus. ff. de dolo. & p Bal. latè in d. l. terminato. Et plene tradit Lãf. de Oria. in c. q̃m cõtra. in ver. expenſæ, nu. 15. verſi. ſed diceret quis, de probatio. & Iaſ. in l. properãdũ. §. ſiue aũt alterutra. C. de iudi.
8 vbi in prin. nu. 5. ponit q̃ vbicunque expenſæ debentur iure actionis iuſta cauſa litigãdi nõ excuſat ab eis. Et ibi ẽt
9 nu. 45. ponit, vtrũ iudex, † q omiſit in ſnĩa cõdẽnare victũ ĩ expẽſis debitis iure actionis, teneať de ſuo reſarcire. G. S.

LXXXI.

1 *Sententia in cauſa appellationis ſi ex veteribus actis ſeratur ſuccumbens debet condemnari in expenſis.*
2 *Succũbẽs ĩ cauſa pp opiniones Doctorũ, excuſatur ab expẽſis.*

Nota,

NOta regulã q quotiescunq; in causa appellationis fertur sententia diffinitiua ex actis veteribus tñ factis in causa principali, succũbens debet cõdẽnari in expensis. Et hoc habet locũ nõ solũ si succũbat appellans, sed etiã si succũbat appellatus: quia hoc casu licet ipse appellatus haberet sententiã pro se latã, nõ habet iustã cãm litigãdi, qa ex quo fuit appellatũ ab ea, elidit̃ psumptio iustitiæ. & ideo debuit consulere peritiores & renuntiare sententiæ, si erat iniusta. Et hãc regulã ponit gl. in c. iuris ignorãtia. de regu. iur. lib. 6. Bart. in l. fi. ff. de re iud. Et clarius circa mediũ l. generaliter. C. de reb. cred. & iureiur. Quidã tñ tenuerunt cõtra in appellatione, quorũ opi. recitatur in c. finẽ litibus. de dolo & cõtu. Prædicta tñ debẽt limitari, nisi esset probabile dubiũ in iure p̃p opiniones Doct. quia tunc succumbẽs debet absolui, vt in authen. de iudi. §. oporter. colla. 6.

1 2

ADDITIO.

Not. regulã, &c. In fi. ibi, p dicta debent limitari. Adde Pan. in c. finẽ. hic alleg. col. 9. ver. hoc limita verũ arg. op. in l. regula. ff. de iur. & fac. igno. & in c. 1. de elect. li. 6. in fi. Et p hoc est te. cũ gl. no. in c. sacro. de sen. excõ. vbi p Feli. & qd̃ not. p doc. in c. vt debitus. de appel. sup gl. fi. & vide eundẽ Feli. in c. pastoralis. in fi. de iud. Imol. in quadã additione ibi, in qua adducũtur plurima cõsilia & authoritates ĩ proposito.

ANNOTATIO.

1 *Sententiã obtinens in causa principali, si postea ex nouis actis succumbat in causa appellationis non debet in expensis condemnari. Secus si ex primis.*
2 *Doctoris opinionem habens pro parte, pro qua litigat, dicitur habere iustam causam litigandi, & ideo debet ab expensis absolui.*
3 *Doctor habet potestatem glossandi, & interpretandi iura.*
4 *Doctor litigans, & habens pro sua parte opinionem Doctoris an si succumbat debeat ab expensis absolui.*
5 *Doctorum opiniones quando in aliquo articulo sunt variæ, quis dicitur habere iustam causam litigandi.*
6 *Negotium quando est valde intricatum, propter negotij varietatem debet vtraque pars ab expensis absolui, si non appareat quæ sit in eo communis opinio.*

1 Qui obtinuit sententiã in causa principali, si postea succũbat in causa appellationis, nõ debet in expẽsis cõdẽnari, quia ex quo habuit primã sententiã pro se, dr̃ habere iustã causam litigãdi in causa appellationis, ꝑm gl. & Doct. in d. l. generaliter. C. de reb. cred. & Bal. in l. fi. in vlt. col. C. qñ p̃ uoc. non est necẽs. & in addi. Spec. in titu. de instr. editio. in ver. an in causa appellationis. Arc. in c. cordi. de appel. in 6. Quod intelligitur ꝑm doct. in locis ꝓallegatis, & Matthe. hic si ex nouis actis succũbat, secus si ex primis, tũc. n. prima sententia eũ nõ excusaret à condẽnatione expẽsarũ ꝑm Bar. in d. l. generaliter. §. 1. Ant. But. & ibi Abb. nu. 25. ver. 2. mẽbro. in, c. finẽ litibus. de dolo & contu. & Ang. in l. negotiorũ. in prin. col. pen. ff. de appell. Raph. Comẽ. & Ang. Aret. in l. 1. ff. de re iudi. & Ias. in l. properandũ. §. siue aũt alterutra. col. antepe. nu. 41. C. de iud. Bar. in l. tutores. §. curatores. ff. de admi. tu. & Sal. plenè ĩ d. l. generaliter. §. 1. & cano. in c. vt debitus. & c. sæpe. de appel. & Bal. in l. eos. §. cautione. C. de appel. & Lanfran. de Oria. in c. qñ cõtra. in ver.
2 expẽsæ. nu. 9. de probatio. Quod aũt ille qui habet opinionẽ Doctoris tenẽtis pro parte, pro qua litigat, dicatur habere iustã causam litigãdi, & sic q̃ debeat ab expẽsis absol-
3 ui, rũ est, quia Doctor habet potestatẽ glossandi, & interpretãdi, & c. & eius opiniones sunt probabiles c. 1. cũ ibi nota. de postu. ꝓla. gl. in 1. C. de legib. & in l. 1. C. de professo. qui ĩ vrbe Cõstã. l. 12. ita in specie tenet Per. de Anc. in clene Romani. in prĩ. de elect. Card. in cle. 2. de magist. doc. in c. vt debitus. de appel. Abb. in c. calũniã. de pœnis. Et q̃ ob id excusetur ab expẽsis tenet Bar. in l. bonorũ. per illum te. ff. de bon. pos. Bal. & Sali. in l. iuris ignorãtia. C. qui admitti. Ang. & Imol. in l. ii cõuenerit. ff. de re iud. Quod tñ intelligitur, & limitatur procedere in personis q̃ non habent per
4 se scire iura, secus si esset aliquis Doctor ꝑm Bar. & alios in locis prẽallegatis. Secundo intelligitur qñ haberet consilia saltẽ duorum Doctorũ ar. §. q̃ aũt in auth. de non alie. ꝑm Bal. in d. l. iuris ignorãtia. in 2. q. facit quod vult Bart. in proœmio ff. orum, in fi. prin. & quod voluit idẽ Bar. in l. 1. §. fi. ff. de verb. obl. Et latè per Lãfr. de Oria. in d. c. qñ contra. in ver. expẽsæ. nu. 5. ver. 3. dr̃ qs. de probat. Itẽ qñ in ali-
5 quo articulo sunt variæ opiniones Doctorum, putà, ꝑm Ang. in casu, quẽ ponit gl. in l. dos à patre. C. fol. matr. dr̃ qs habere iustã causam litigãdi ita tenet Io. And. & Canon. in d. c. vt debitus. de appel. & facit q̃ no. Bal. in auth. nouo iure. in 2. not. per illũ te. C. de iud. q̃ qñ negotium est valde
6 intricatum propter negotij varietatẽ, debet vtraque pars absolui ab expensis. Et hoc intelligitur nisi in articulo variatio appareat quæ sit communis opinio, secundum Ant. de But. in d. c. finem litibus. Gab. Sar.

LXXXII.

1 Instrumentum aliquod, vel attestationes si in aliqua causa de nouo producantur, quibus reus est succubiturus, si statim liti & causæ renuntiet, expensis euitat, nisi instrumẽtum vel testes de facto rei deponãt, qa tunc ĩ dolo censetur esse.

NOt. practicã. q̃ quotiescunque in causa principali, vel etiam ĩ tin causa appellationis producitur de nouo aliquod instrumẽtũ, vel publicãtur aliquæ attestationes, quo viso, vel etiã quibus visis, tu es certus te debere succũbere in causa, debes statim renuntiare liti & etiã causę. Similiter euitabis pariformiter etiã condẽnationẽ expensarũ: ar. l. fi qs in ficiatus. ff. depositi. & ibi etiã Bar. idẽ tenet in l. properã dũ. §. finaũt. C. de iud. & ibi clarius. Et si hoc non fiat, tunc etiã victus condẽnari in expensis debebit, etiã à tẽpore p̃ ducti instrumẽti, vel publicationis attestationũ citra, vsq; ad sententiã, ꝑm Bar. vbi suprà. Sed istã doctrinã puto limitari debere, nisi instrumentum vel testes deponãt de tuo facto hoc quia tu præsumeris fuisse in dolo, vel saltem in lata culpa. l. quanquã. ff. ad Velleianũ. & ideo non debes euitare condẽnationẽ expensarũ. l. cum quem temere. ff. de iudicijs. & Insti. de pœna temere litig. §. 2. cum similib. eodẽ modo debet limitari vulgaris doctrina, quia vbi in causa appellationis ferretur sententia ex nouis actus, victus absolui debet ab expensis, vt notant Domini de Rota decisio. 251. in nouis.

ANNOTATIO.

1 *Expensa debent per iudicem taxari, à die, quo victor produxit instrumẽtũ, vel testes publicati sunt, si ex tali productione instrumenti, vel testium publicatione apparet reũ amplius iustam causam litigandi non habuisse.*
2 *Litigandi iustam causam pro parte temporis habens, à quo tempore debeat in expensis condemnari?*
3 *Liti renuntiare debet reus viso instrumento, vel didicitis testificatis, vt euitet condemnationem expensarum.*
4 *Instrumentum præsentare differẽs, vsque ad finem litis, quod erat litis decisiuum, vt aduersarium expensis defatigaret debet in expensis condemnari.*
5 *Expensæ, quas feci in quo articulo, quem vici, debent statim mihi refici, non expectata sententia diffinitiua.*
6 *Expensæ factæ in principali causa, in qua reus obtinuit, compensantur cũ expensis factis in causa appellationis, in qua succubuit.*

1 Expẽsæ debẽt per iudicẽ taxari à die, quo victor produxit instrumẽtũ, vel testes publicati sunt, si ex tali productione instrumẽti, vel testiũ publicatione apparet reũ amplius iustã causam litigãdi nõ habuisse. Ista ẽ notabilis practica Bar. in l. destitisse. ff. de iudi. & in l. q in alterius. ff. de
2 reg. iur. Si. n. aliqs habuit iustã causam litigãdi pro parte tẽporis. s. vsquequo in iudicio fuit productũ instrumẽtũ abinde in antea tantũ debet in expẽsis cõdẽnari, ꝑm Bar. ibi, & Bar. & alios in d. l. properãdũ. §. siue aũt alterutra, & ibi Ias. nu. 22. & plenius p̃ Bar. in l. 1. in prin. in 4. col. ff. ad Turpil. Et in l. si rem alienã. §. fi. ff. de pig. act. & Bal. ĩ l. termino. col. pen. ad fi. C. de fructi. & lit. expen. Et ideo cõsulunt
3 Bar. & Doctores ĩ locis ꝓallegatis, vt viso instrumẽto, vel didicitis attestationibus reus renũtiet liti, & causæ statim, & euitabit condẽnationẽ expẽsarum, vt p̃ Matth. hic, & p̃ Lanfr. de Oria. in c. qm̃ contra in ver. expensæ. nu. 4. & 5. de proba. & per Fel. in c. pastoralis. ad fi. de iud. Bal. in auth. generaliter. C. de epis. & cler. Ale. in l. Iulianus. ff. de condic. inde. & doctores post Dy. in l. q solidũ. in §. etiã. ff. de lega. 2. & p̃ Ale. in l. ex cõsensu. §. fi. ff. de appel. in apostil. ad Bar. & in consi. 96. vol. 4. Limita tñ, vt per Matth. hic. Similiter
4 ecõtra si t quis malitiosè distulerit vsque ad finẽ litis ꝓsenta re instrumentũ, q̃ erat litis decisiuũ, ad hoc vt aduersariũ fatigaret expẽsis, debet in illis expẽsis condẽnari. ita tenet Cy. in l. i. C. vt quæ desunt aduo. & post eũ Bal. in c. exceptionẽ. circa prin. de exceptio. & Feli. in c. ad audiẽtiam. 2. in 12. col. ver. placuit mihi. de rescript. fequitur etiã Decis. consi. 241. scripsi aliàs. circa prin. Notandũ est etiam in hac materia elegans dictũ Bal. in l. generaliter. §. his de præsen-
5 tibus. circa fi. C. de reb. cre. vbi dixi, q̃ si feci expẽsas sup vno articulo, & vici, debent statim mihi refici expensæ, nõ expectata sententia diffinitiua. Et hoc dicit sentire gl. ibi.
6 Nota etiã, q̃ expensa facta in principali causa, in qua reus obtinuit, cõpensatur cum expẽsa facta in causa appellationis, in qua succubuit, vt tenuit Pau. de Cas. in sing: 1. per gl. in d. l. generaliter. C. de rebus credi. & iureiur. & dixi suprà in sing. 3. in fi. Gab. Sar.

LXXXIII.

1 Pœna quando in iudicio realiter sit offerenda, vt reus absolutus, & infamiam euitet?

1 NOta practicã quotidianã, q̃ quotiescunque reus conuentus ciuiliter, qui debet solum pecunialiter condẽnari, si inde is incurreret infamiã iuris vel aliã pœnã, pura, quia vult statutũ, q̃ cõdẽnatus in syndicatu, vel arbitraria nõ possit habere officiũ vsque ad 20. annos, debet offerre realiter in iudicio totã pœnam, ad quã condẽnari põt, & tollere oẽm spem fururi iudicij, dicendo se nõ egisse lites, & malle potius perdere hãc pecuniã, quã stare dubio euẽtui litis, & tunc nõ vr fateri delictũ, & absoluetur, quia solvit. l. si reus paratus. ff. de procur. vbi Bart. ponit hanc regulã. & l. iusiurãdũ & ad pecunias. §. fi. ff. de iureiu. Sed vbi nõ offert totã, sed partẽ, tunc hoc sibi non prodesset. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur. Vnde si p̃ falso imponatur pœna 55. librarũ ex forma statuti. Vel imponatur pœna arbitraria, cum iudex hoc non posit arbitrari vltra pœnam 50. librarum, & reus obtulerit 40. hoc sibi non proderit licet, postea contingat in sententia arbitrari de 40. tantum, vel minori summa.

ADDITIO.

Not. practicam quotidianam, &c. Adde Mag. meũ in l. iusiurãdum & ad pecunias. §. final. hic alleg. circa vltima verba, vbi addit quamplures concordantes vltra Barto. ibi latè Barth. Cæpol. cau. 14. vbi ponit alias tres cautelas post Bar. & Bal. in l. furti. §. qui alieno. ff. de insamib.

ANNOTATIO.

1 *Condemnatus in syndicatu non potest amplius ad simile officium aspirare.*
2 *Confessio, quæ sit ad litis euitationem, licet fiat in causa famosa, non infamat.*
3 *Pecunia pro pœna qualiter sit offerenda, vt pœna euitetur?*

Idẽ tenet Bar. in l. infamẽ. ĩ vlti. col. ff. de pub. iud. & in l. ictus fustium. col. 1. ff. de his q̃ notã. infa. latè Bal. & Ang. in d. l. si reus paratus. ff. de procur. & Bal. in l. 2. in fi. per illum tex. qui bene probat. C. de dolo. & in l. ea quæ. in fin. C. de condict. indeb. & in l. qm̃. ff. de insa. & Bar. ĩ l. furti. §. si quis alieno. ff. de insa. & vide tex. in l. acceptã. de vsur. quẽ ad hoc allegat Bar. in l. si seruum. §. nunc videndũ. in fi. ff. de ver. obl. & Bald. in l. vtique. ff. de rei vend. & Sali. in l. si tutor. C. de interdic. matri. & Bal. in l. etiã. C. de fur. Et conciuis meus do. Barth. Cæpol. caul. 12. & M. Ant. Blan. in sua practi. cri. in fi. caute. 3. incip. condẽnatus actione famosa. Et dixi supra. sing. 62. nota q̃ si reus, post mediũ. & facit quod notat Ale. in l. quidã æstimauerunt. col. 2. nu. 6. ff. si cer. pet. per d. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur. Et adde Bar. q̃ etiam de iure
1 communi condemnatus in syndicatu non potest amplius ad simile officium aspirare. l. iudices, qui se. & ibi not. Bar. C. de dig. li. 12. & fl. si qs aliquid. C. de suscep. & Arc. li. 10.
2 vbi gl. & allegat plures concordantes. Et nota, q̃ confessio, quæ fit ad litis euitationẽ, licet fiat in causa famosa, nõ infamat, ita not. dixit Bal. in addit. Specu. in tit. de confessis. Et qualiter quis tofferre debeat, vt pœnã euitet, tradir
3 Anch. consi. 235. prima facie dicitur. Gabr. Sar.

LXXXIIII.

1 Statutũ si disponat quod quis ad domum citetur, vel personaliter, an sufficiat eum primo loco ad domum citari, nec per sonaliter requiri necesse sit?

1 NOta mirabile dictum Bar. q̃ si statutum disponat, q̃ debeat citari quis ad domum, vel personaliter, vr hoc addere iuri communi, q̃ primo loco sufficit eum citari ad domum, nec sit necesse primo eum personaliter requiri in loco, vbi verisimiliter deberet inueniri. hoc ponit Bar. in l. 4. §. prætor. ff. de dã. infect. cuius dictũ vr sequi do. Ant. in c. causam. extra de dona. Sed hoc dictum semper mihi displicuit quia statutum loquitur per eadẽ verba, per quæ ius commune: ergo debet recipere interpretationes iuris, quia vr merè recitare ius cõmune, vt l. ius autẽ ciuile. ff. de iusti. & iure. facit l. 2. de noxa. Et sic primo debet personaliter requiri. Secundo si nõ potest inueniri, debet citari ad domum. l. 1. §. 1. ff. de libe. agnos. & etiam d. l. 4. §. prætor.

ADDITIO.

Not. mirabilem, &c. Ad hæc facit c. cum dilectus. de consue. & l. 2. C. de noxa. vbi statutum debet ita ĩterpretari, vt nõ discordet à iure cõi, dicit gl. & Bart. & ibi per Magistrum meum in l. fi. §. in computatione. C. de iure delib. & si hoc casu vr q̃ statutum nihil addat iuri cõi. Respondeo ex doctrina Imolæ in l. si verò. §. de viro. col. 4. ff. solu. matr. dum dicit, quod qñ statutum põt aliquid operari interpretãdo id ꝑm ius cõmune, vt per gl. mag. in c. 1. de cõsti. in 6. cum concor. tunc exponitur ꝑm ius cõe. Sed si nihil posset operari, interpretaretur contra ius cõmune, vt aliquid operetur. Vnde dixit Bal. in l. 2. vlt. col. C. quo. & qñ iud. & in cape. de mil. vat. qui cõtu. est. & in l. nõ sunt liberi. ff. de stã. ho. q̃ statutum dicens quẽ debere ter citari, operatur quod nõ sufficeret vna citatio pro oĩbus, vt addat iuri communi. Si tñ generare posset graue præiudicium parti interpretando statutum, vt addat iuri communi, non fiet talis interpretatio, vt per Pau. de Castr. ind. §. in computatione sic intelligentem gl. ibi. Idem Imol. in d. l. 4. §. prætor. de dã. infect. hic alleg. per Matth. & vtrobique Ale.

ANNOTATIO.

Hunc articulum latissimè examinat, & innumerabilia allegat vberrimus doctor do. And. Tiraq. in suo tractatu de retractu confang. in §. 9. in verbis. suo domicilio. in gl. 2. in q. 5. princip. nu. 50. vbi oĩa ad vtranque partem facientia inuenire poteris. Cui adde quod hanc doctrinã Bart. in d. §. prætor. allegat. & sequitur Lanfran. de Oria. in c. qm̃ contra. in versi. citationes. in 3. q. nu. 9. de proba. Et vide quæ dixi infrà singu. 132. Gab. Sar.

LXXXV.

1 Missus in possessionem ex primo decreto ante litis contestationem, vel post, dicitur nudam detentationem habere seu si pro executione diffinitiuæ sniæ victor in possessionẽ mittatur, qa is tũc statũ possidet naturaliter & ciuiliter.

1 NOta doctrinam mirabilem, quam pauci sciunt, quod licet in personali r missus ex primo decreto in possessionem ante litis contestationem, vel post, dicitur habere nudam detentationem, l. 3. §. final. ff. de acquirenda pos sessione. cum similibus. Secus est tamen, quando pro executione diffinitiuæ latæ ĩ personali mittitur victor in possessionem ex primo decreto, quia tunc statim possidet naturaliter & ciuiliter. l. a diuo Pio. §. si tup rebus. ff. de re iudicata. & ibi Bartol. singulariter hoc tenet.

ADDITIO.

Not. doctrinam, &c. in fi. adde q̃ contra Bar. tenet Bal. in l. cõstantem. col. 5. C. quo & qñ iud. Imol. post gl. in l. à diuo. §. si super rebus. vbi vide Ale. col. 7. in glo. in ver. integris & tribus. colum. 2. vbi dicit opinio. gloss. contra Bart. ibi esse

ibi esse veriorem,& magis communem.

ANNOTATIO.

1 *Missus in possessionem ex primo decreto in personali,nec ante annum,nec post efficitur possessor.Secus in reali.*

2 *Missus in possessionem ex primo decreto in reali,an infra annum constituatur possessor?*

Idē tradit ipsemet Matth.in l.consentaneū.col.1.versi.ī gl.2. C.quō & qñ iud.Vnde vr̄,ꝙ magis cōis opinio Docto.sit cōtra Bar.in d.§.si sup rebus.vbi latè insistit Ale. & ideo ē

1 nā missus † ī possessionē ex 1.decreto in ꝑsonali, nec ante annū,nec post efficit̄ possessor,qa q agit in personali,nullū ius dicit se habere in rebus debitoris,sed solū asserit se habere personā obligatā,ideo si mittatur in possessionē alicu

2 ius rei,nō efficitur eius possessor. Secus † in reali, in qua qs dicit se dominū rei,nimirū,si missio ī possessione illius rei facit ipsum possessorē infra annum reuocabiliter,post annū vero irreuocabiliter,& ita tenent Bar.& cōiter doct.in l.si prius.in 9.oppos.primæ partis.ff.de ope.no.nun.& in d.l.3.§.fi.vbi plene per Ale.de acqui.poss.ꝑ te.in l.si qs emptionis tit.§.sed & si quis.in ver.prior possessor.C.de præscrip.30.an.Et facit te.in c.pastoralis.§.ꝑterea.de offi.ord. in ver.amissam possessionē.Quāuis Cano.communiter teneant contrarium in hoc,videlicet, ꝙ missus in reali infra annū nō constituatur possessor,vt per doct.post gl.in c. cōtingit.de dolo & contu.Io.And.& alij in c.qm̄ frequenter. §.in alijs.vt latè non contest.pro qua opinione vr̄ esse tex. in c.fi.in fi.in ver. custodiæ causa. de eo qui mitt.in posses. cau.rei seruan.Et ꝙ missus ex primo decreto in possessionē in personali nō efficiatur possessor,vltra alios supra allegatos tradit Spe.in tit.de 1.& 2.decreto.in ver.iam de esse ctu.ver.sed quæ est ratio.Et Rapha. Comen. & Ale.in d.l. l.3.§.fin.ff.de acqui.posses. Gabr.Saray.

LXXXVI.

1 *Executio sententiæ cum fienda est in illa re, in qua fuit facta sententia, victus ad eam executionem nō est citandus:secus si in alia.& in addit.nu.1.*

1 NOt.ꝙ quotiescunque sententia in actione † personali, vel reali lata mandari debet executioni in eadem re,in qua lata est,nō necesse est ꝙ citari debeat victus ad executionē illā,vt not.Inno.& alij in c.ex rōne.de appel. Sed si debet in alia re executioni mandari,puta,ꝙ reus sit cōdēnatus ad pecuniam, & pro executione primo debeāt capi mobilia,& post immobilia,tūc victus debet citari,ꝑꝑ interesse,quod pōt pretendere circa res,circa quas primo debet fieri executio,vt ponit Bart.in l.à. diuo Pio.§.in vēditione.ff.de re iudica.

ADDITIO.

Not.ꝙ quotiescunque,&c.in fi.Ad hoc vide not.Alex.in l.à diuo Pio.§.in venditione.hic alleg.col.11.ī fi.vers.vlt.fuit opi.cum col.sequent. vbi limitat istā conclusionem Bar.4. not.modis.Vide etiā per Bar.in repe.l.tale pactū.§.qui prouocauit.vbi etiam per Mag.meum.ff.de pact.per docto.in c.ratione.de appel.Faciunt quę habentur per gl.in verb.in iudicio.& ꝑ scribentes,in c.cum super.de re iudi. & ꝑ Rotā decis.349.incip.item si executor trium sententiarum.

ANNOTATIO.

2 *Executio sententiæ si fieri debeat per successorem illius qui iudicauit,citatio rei an requiratur.*

3 *Articuli quādo admittuntur post conclusionem in causa, cōclusio quando videatur reuocata?*

4 *Executio sententiæ à qua fuit appellatum,& appellatio sit deserta,vel ei sit renuntiatum,si petatur, pars citari debet, etiam si executio fiat in eadem re.*

5 *Citatio in executione sententiæ quibus casibus requiratur?*

6 *Iudex vbi non procederet ad executionem sententiæ compellēdo,sed pronuntiando esse exequendam, requiritur citatio partis,etiam quando executio esset facienda in eadem re.*

7 *Executio sententiæ si petatur contra successorem condemnati,citatio semper requiritur.*

1 Citationē † non requiri quando fieret executio in eadē re, in qua facta est condemnatio, tenet etiam Bart.per illum te.in l.q restituere.ff.de rei vē.& pro ista opinione bene facit ꝙ no.in c.cū sup.in gl.in versi.ꝑiudicio.de re iud. & in c.veniēs.2.in gl.in ver.cōtineri.de testib. & istā opinionē etiā sequitur Bar.in extrauagā.ad reprimen.in versi.executionē.& in l.meminerint.C.vnde vi.& Bal.in l.ordo.C.de executio.rei iudi.& in l.1.in fi.C.de iuris & facti ignō. & latè ī repeti.l.tale pactū.§.q ꝓuocauit.9.q.ff.de pac. & Imo. in l.ab executione.in pri.ff.de appellatio.& ī l.filio.2.& ibi aliqd per Bal.ff.soluto matri.& idē Ant.de But.& Abb.in c.ex rōne.de appel.& hęc est cōis opinio,vt attestatur Ale. in d.l.à diuo Pio.§.in vēditione.nu.31.versi.vltima fuit opinio.ff.de re iudi.& Deci.in d.c.ex rōne.col.fi.nu.17. ver.2. in executione.Et hāc opinionē etiā sequit̄ Fulgo.cōsi.183. circa primū.col.2.& Io.de Anan.in consi.26.in causa nobiliū.& Abb.in cōsi.3.nitar in ꝑsenti.in 8.dub.vol.2.Pau.de Cast.cōsi.37.in causa capturæ.Ale.in cōs.30.pōderatis nar

2 ratis.col.penu.li.5.Hæc tñ † cōclusio limitatur non habere locū,qñ executio deberet fieri ꝑ successorē illius,qui iudicauit,quia tūc indistinctè citatio requiritur ſm̄ Bal.in d.l. ordo.col.fi.versi.not.in hoc.C.de exec.rei iud.& sequitur Ale.in d.§.in vēditione.& per Fel.in d.c.ex rōne.col.fi. nu. 8.ver.6.& vltimo,Contra tñ hanc limitationē cōtrarium in terminis tenuit Fulgo.in ꝑalleg.consi.183.col.2.qa ſm eum,successor idē iudex reputatur.l.ꝑponebatur.ff.de iudi.Vnde pro cōcordia dici posset,ꝙ aut successor vidit † ꝓcessum,siue acta causæ,& vera sit opi.Fulg.Aut nō habuit notitiā rerū,quæ ꝓcesserunt,& tunc procedat opinio cōis. Et pro tali distinctione bene facit illud ꝙ tradunt Do. de Rota decis.5.in nouis.incip.si post conclusionē.vbi dicūt,

3 ꝙ qñ † admittuntur articuli post cōclusionē in causa,vr̄ cōclusio reuocata,& hoc qñ ab eodē iudice admittunt̄.Secus in surrogato,quia distinguitur vtrum sciuerit conclusionē factā in causa,vel ignorauerit,& hāc decisionē refert & sequitur Ale.in l.ꝙ iussit.col.fi.ff.de re iudi. & in cōsi.70. vr̄ 1.col.3.vol.3.Secūdo cōclusio prædicta fallit,vt colligitur ex dictis Fulgo.in d.consi.183.qñ pro parte esset facta executio,& cōmissio præcessisset de toto.Nā si pro alia parte executio petatur,nō requiritur indistinctè citatio,vt ibi ꝑ

4 eum.Itē † prędicta cōclusio limitatur,nisi peteretur executio sentētiæ,à qua esset appellatū,& appellatio esset deserta quo casu indistinctè nō pōt fieri executio nisi parte citata, etiā si fiat in eadē re,ita voluit Bart.in l.1.ad fi.ff. nil Inno. appel.pēden.per l.& si cōtra.C.de appel.vbi dr̄ ꝙ debet liquere iudici appellationis tēpora esse decursa ꝑ negligentiam appellātis,& sic liquere nō pōt nisi parte citata,de cuius ꝑiudicio agitur.Idē voluit Bal.in d.l.& si cōtra. & in l. fi.in fi.C.de tēp.appel. vbi dicit de hoc esse meliorē te. de corpore iuris.& hoc idē vr̄ probari in l.fi.§.illud.co.tit.Et idē tenet Ang.in l.1.in fi.C.de iudi.Et idē est, vbi renuntiatum esset appellationi,vt elegāter voluit Bal.in d.l. tale pactū.§.q ꝓuocauit.in repe.ff. de pactis.vbi ad hoc subtiliter inducit illū te.ꝙ latius declara,vt per Ang.in d.l.1.C.de iud. vbi hoc dicit esse verum, nisi renūtiatio esset facta corā iu-

5 dice exequēte,vt ibi per eū. Limitatur etiā † ꝑdicta opinio Bar.& communis,vt non procedat,qñ imploratur officiū iudicis pro executione sententiæ facienda in eadē re.Secus si intentaretur actio in factum,vel iudicati,quia cum tunc requiratur processus,iuxta not.ꝑ Bar.in l.intra.ff.de re iud.

6 cōsequenter requireretur causæ cognitio,& citatio.Et † similiter vbi iudex non procederet ad executionē cōpellendo,sed pronuntiando esse exequēdam,requireretur citatio etiā in casu quo esset faciēda executio in eadē,re ita voluit

7 Bal.& clarius Sal.in d.l.ab executione.Limitatur † etiā in casu, quando peteretur executio non cōtra condemnatum, sed contra eius successorem, quia tunc semper requiritur citatio,secundum not.per Innoc.in cap.de iudi.quem ita alleg.Ange.in l.oratione.§.1.argu.illius tex.ff.de fer.& Imol. in l.intra.ff.de re iudica. Gabr.Saray.

LXXXVI.

1 *Ecclesiæ Rector si sit tabellio,potest instrumētū vltimæ volū-*

tatis conficere,in quo testator ecclesiam suam hæredem sibi instituat,vel ei leget,& ei creditur,nec puniretur vt falsarius.

1 NOta singulare dictum,quòd † si Rector, vel Canonicus ecclesiæ sit tabellio, & conficiat instrumentum vltimæ volūtatis,in quo testator ecclesiā hæredē suā instituat,vel ei leget,crederetur instrumēto in fauorē ecclesię. nec poterit ipse puniri pœna,qua falsarius. Et istā regulā ponunt Io.And.& Ant.in c.cùm inter.de re iud.

ADDITIO.

Nota singulare,&c.Adde Ias.vbi refert & sequitur istud dictum in l.1.§.huius studij.co.3.in prin.vers.3.limita.ff. de iusti.& iu.& vide quæ notaui ad singulare Lud. vbi idem tenet nu.351.inci.Tu scis,quòd Sacerdos.

ANNOTATIO.

1 *Ascribens quid sibi, regulariter incidit in pœnam falsi. Et quid si ascribat pro sua ecclesia?*

2 *Prælatus testificari potest in causa bonorum ecclesiæ, & etiā iudicare.*

3 *Sacerdos si quid ascribat patri suo,an valeat?*

4 *Pater vt possit filio ascribere,& filius patri,quibus remedijs vti debeant?*

1 Sibi ascribēs † regulariter incidit in pęnā falsi.l.3.C.de his qui sibi ascri.Tñ ascribēs pro ecclesia sua nō dr̄ propriè sibi ascribere,qa bona ecclesiæ nō sunt ꝑlati.c.3. cum si. de

2 don. sicut ꝑlatus † testificari pōt in cā bonorū ecclesiæ.c. insup.& c.cùm eius.de testi.Et etiā iudicare,vt legitur & notatur in c.cū venissent.de iud.& idē tenet Bal.in marg. in ver.ꝑlatus secūdo.Ale.in l.impuberē.§.2.ff.de fals.Hip. de Mars.in sing.174.ille qui sibi ascribit.& Rom. in sing.

3 351.Et † si sacerdos ascripserit patri suo,an valeat?cōsuluit

4 Barb.cōs.61.filiusfa.vol.1.Et remedia,† vt pater filio, & econtrà,possit ascribere,tradit Io.Dilec.in trac. suo de arte test.in ti.de le.caut.1.& aliqd in materia ꝑ Ang. Are.in trac.malefi.in ver.falsario.nu.32.ver.qui sibi in testa. G.S.

LXXXVIII.

1 *Libellus si sit ita conceptus,quòd ex eo possit colligi actio generalis,et specialis,in dubio videtur actio specialis intētari.*

1 NOta pulchram doctrinam,† ꝙ vbicūque libellus est ita conceptus,quòd ex eo potest colligi actio generalis,vel actio specialis, in dubio videtur intentari actio specialis,& non generalis,vt no.Bar.in l.1.in prin. circa fi. ff.de eden.Et hoc facit ad multa, & præsertim ad hoc,ꝙ si dominus iudici ordinario, vel præfecto delegauit aliquam causam,& sic iste poterat procedere ex generali,& speciali,in dubio videtur processisse ex speciali,&c.

ANNOTATIO.

Idē tenet Bar.& ibi doc.in l.certi cōdi.in pri.co.2.vers. an autem certi cōdi.ff.si cer.pet.& doc.in l.edita.C.de edē.& allegāt in ar.l.hoc legatum.& l.itē legato.ff.de le.4. Ga.S.

LXXXIX.

1 *Cōmittēs causam quando & quibus verbis videatur potestatem ordinariam excitare,& quando delegatam dare?*

1 NOta,quòd † vbicunq; dñs cōmittit cām iudici ordinario,dicēdo,Ptās faciat iustitiā:Vel mādamus Ptāti, quòd faciat iustitiā,Vel ei cōmittimus,non vr̄ de nouo ei dare potestatē,vel delegare, sed veterē ordinariā excitare,vt in c.licet.& in c.pe.extrà de of.or. Saluo nisi ponat hæc verba, Vice nostra, Vel authoritate nostra, quia tunc videtur ei dare delegatā,arg.l.1.§.fi.ff.de of.eius cui man. est iuris.& in c.1.de cle.ægrot.li.6.Facit quod no.Bar.in l. more maiorum.ff.de iuris.om.iu.Secus si dixisset, Delegamus talem causam Potestati,quia tunc,cùm verba sint clara,eis est standum,& sic semper habebit delegatam.l. ille aut ille.§.cùm in verbis.ff.de leg.3.

ADDITIO.

Nota,quòd vbicunque,&c.Ibi,saluo nisi.Ad dictū Bar.in l. more.adde eundem Bar.in l.ambitiosa.in vl.co.ff. de decre.ab or.fac.& in l.2.§.fi.in vlt.co.ff.de opt.le.Inn.& Ab. in c.significauit.de corrigendis.de offi.or.Adde etiā Magistrum meum in l.ius autem ciuile.co.2.vers.tertiò adde.de iusti.& iure.vbi dicit esse de hoc propriè tex.in ca. cum aliquibus.de rescri.in 6.

ANNOTATIO.

1 *Iurisdictio ordinaria quando solùm videatur per commissionem excitata,& quando delegata?*

2 *Ordinarius quando per commissionem ei factam, videatur fieri delegatus?*

3 *Oīa nostra facimus,quibus authoritatē nostrā īpartimur.*

4 *Clausula posita in executiuis, non mutat naturam principalem actus.*

5 *Clausula adiecta ad executionem principalis dispositionis, non ampliat eam,nec immutat.*

6 *Delegatio quando potius ipsa commissio censeatur, quàm iurisdictionis ordinariæ excitatio?*

7 *Iurisdictio ordinaria quando alteratur in procedēdo, iudex erit delegatus quantum ad procedendum, sed erit ordinarius in sententiando.*

8 *Liberum arbitrium si detur Potestati in inquirendo, & cognoscendo,non intelligetur dari in decidendo.*

9 *Iudex vtrum procedat vti ordinarius, an verò vti delegatus,cuius effectus sit?*

10 *Potestas ordinaria & delegata quando possit in eadem persona & causa concurrere,& exerceri?*

1 Si † quid non additur,vel detrahit̄ iurisdictioni iudicis ordinarij ꝑ cōmissionē à superiore sibi factā dr̄ tm̄ ordinaria iurisdictio excitata.c.licet.& c.pe.& ibi Ab. & Fel. de of.ord.Et ita tenuit Alb.de Ros.in l.diē functo.co.2.ver. hāc legē.ff.de of.assel.post Bert.de Mōte Fauētio ibi per

2 eū relatū.Secus si quid addat̄,vel diminuatur,tunc.n.† de ordinario vr̄ fieri delega.ar.l.ius aūt ciuile.& ibi Ias.post alios.ff.de iust.& iure.& in l.1.§.si qs simpliciter. in ver. cū adijcit.& ibi Ale. Are.Ias.Soc.& dñs meus Alci.nu.63. vers.ex supradictis reg.ff.de ver.obli.per do.Pet.de Anc. & Phi.Frā.in vl.no.in c.cū aliquib.de rescrip.in 6.Et per Bal.& Pau.de Cas.in l.q ꝓcuratorē.ff.de ꝓcu.& ꝑ Ang. in l.& qa.ff.de iuris.om.iu.& in l.cū q.& ibi Are.ff.de acq. hær.& ꝑ Bar.in disputatione sua inci.adunātia gñalis. co. 2.ver.cōtra.ibi,quintò sic.in l.2.in fi.ff.de opt.le. Bar. Pa. de Cas.& Iac.de S.Georg.in l.more.ff.de iuris.om.iud.& Bal.& Pau.de Cas.in l.si ꝑtor.ff.de offi.eius cui māda. est iuris.& Cæp.cōs.17.co.2.in prin.vers.circa primū dubiū in ciuilib.& Ia.Rebuf.in l.fi.in vers.& hæc faciūt ad quæstionē.C.de agē.in reb.li.12.Et ꝑcipuè qñ mādatus ꝓce-

3 dit authoritate mādātis,nā oīa † nostra facimus qbus authoritatē impartimur.d.c.cū aliquib.de rescri. in 6. & in l.1.C.de veter.iure enucl.& per Nico.Boe.deci.151.dico primo.nu.5.& ꝑ Bar.in d.l.more.ff.de iuris.om.iu. Quæ

4 tñ limitātur ꝓcedere. Primò † qñ talia verba apponātur in principali dispositione,vt quia in rescripto dicatur,authoritate nostra cognoscas de cā,q̄ vertitur inter tales.Secus si apponerētur in cōfirmatione,seu in executione dispositionis,putà,si committeret̄ iurisdictio ordinaria in certo loco,& posteà in fine rescripti diceret̄,ꝙ qcqd eius authoritate fecerit,prīceps ratū habebit, quia regula est, ꝙ clausula posita in executiuis,nō mutat naturā principalē actus:textus est in clem.1.ad fi.de ꝑben.quē ibi dñs Abb.multū exclamat,& dicit se nescire alibi,& ita in specie limitāt d.Card.& Imo.in c.qm̄ Ab.in vlt.co. de of.de

5 le.sequit̄ & cōmēdat Ale.in d.l.more.in 5.co.Et ꝙ † clausula adiecta ad executionē principalis dispōnis non ampliet eā,nec immutet,adde Bal.in l.eā q̄.co.12.C.de fidei cōmis.Abb.in c. cū in nostris.in vl.co.de cōces.ꝑb.Io. de Imo.in l.qui Ro.§.duo fratres.co.8.ff.de ver.obli.Pau.de Cas.in cōs.132.inci.notādū est.in prin.Lud. Ro. cōs.498.

6 in vlt.co.Secūdò † limitātur ex doctrina notabili do. Car. & Imo.in d.c.licet.vbi dicūt, quòd qñ verba rescripti nō videntur ex eorum inspectione alterare iurisdictionē ordinariā,tamen processus non valeret, nisi esset delegatio: certè ad hoc vt valeat,censetur princeps delegare,& ponit exēplū notabile do.Card.in casu,in quo dicit se consuluisse Paduæ.Appellatum fuerat à delegato principis ad

ipſum principē,princeps cōmiſit ordinario loci, dicēdo, fiat ius per ptātem,plerique aſſerebant, quòd iſta erat ſolū excitatio iuriſdictionis ordinariæ,vt hic tradit Matt. Sed ipſe refert ſe contrarium conſuluiſſe, quia ex quo delegatus principis cenſetur in illa cā maior quocunque ordinario.c.ſanè.de offi.dele.certè ordinarius non potuiſſet cognoſcere vt ordinarius, ergo vt valeat proceſſus cenſebit delegatus,quamuis verba commiſſionis non videatur ali quo iuriſdictionē alterāſſe.Limitātur etiā per ea quæ tradit Iacob.Butr.in l.qui procuratorē dat.in prin.ff.de procu.quòd qñ ſolùm alteratur iuriſdictio ordinaria in procedendo,quòd erit delegatus quantum ad procedendum, ſed ordinarius in ſententiando.Et ideo ſi datur liberū arbitrium Poteſtati in inquirendo,& cognoſcendo, non intelligetur dari in decidendo. Nec ob.ſm eum, quòd cui mādantur præcedentia,etiā ſequentia mandari intelligantur.l.indebitam.ff.de condi.indebi.l.3.§.ſcio.ff.de minor. Quia hoc eſt verum,quando illa ſequētia ſunt neceſſaria, quod non eſt,vbi poteſt delegari ſolus proceſſus abſque ſententia.auth.ad hoc.C.de iudi.de quo tamen vide latius per Iaſ.in d.l.ius autem ciuile.Et ibidem ponit reflectum huius cōſiderationis,vtrū quis procedat vti ordinarius, an verò vti delegatus. Et quando † poteſtas ordinaria, & delegata poſſit in eadem perſona & cauſa concurrere, & exercere,vide per Feli.in c.cùm ex officij.col.8.ver.circa gl.Inno.de.præſcr.vbi ponit.9.concluſiones. Gab.Sar.

XC.

1 Vſuræ in actionibus bonæ fidei ex mora debentur officio iudicis mercenario,ſecus in fructibus,qui petuntur ture actionisbonæ fidei,ſecutres principalis.

2 Debito principali extincto,non poteſt amplius agi ad id,quod venit iure actionis,ſed tantum id quod venit officio iudicis mercenario.

3 Vſurarum loco hodie ſubrogatū eſt intereſſe damni vel lucri perditi,quod officio iudicis,mercenario peti poteſt.

1 NOta gl.ſingularem intti.dē actio in §.actionū.in gl.1. quā pauci ſciūt,quę vult,g† quāuis in actionibus bonæ fidei vſuræ ex mora debeantur officio iudicis mercenario l.4.C.depoſi. Tamē ſecus eſt in fructibus qa quādo fructus veniunt,poſſunt peti iure actionis bonæ fidei, ſicut ipſa res principalis: Et effectus eſt maximus, quia extincto† debito principali p ſolutionem, vel per ſententiā abſolutoriā,non poteſt amplius agi ad id,quod venit iure actionis:poteſt bene ad id quod venit officio iudicis mercenario,vt eſt tex.in d.l.4.Sed ad id acceſſorium quod venit iure actionis bene poteſt agi,l.cētum Capuæ.ff.de eo quod cer.log.Et ibi id quod dicūt leges de vſuris eſt hodie correctum per ius Canonicū.Sed† verificari poſſet in intereſſe damni, vel lucri perditi,quod ſubrogatur loco vſurarum iuxta no.in c.cōqueſtus.de vſur. & tic illud intereſſe venit officio iudicis mercenario:ad id. enim aliàs agi non poſſet extincto debito principali, quod eſt no.

ADDITIO.

No.ſing.gl.ibi,tū ſecus eſt,&c. Adde q̄ gl.in §.actionū, hic alle.reputat ſing.Bal.in c.cū venerabilis.in 7.col.de exce. & ſequit Bal.licet illā gl.nō alleget in l.ſi marito.§.ſi.p illū tex.ff.ſol.ma.vbi Ang. & Alex.tenent oppoſitum & Bal. licet de illa gl.nō faciat mentionē in l.1.in fi.C.de vſu.& fru.leg.& reddit rōnē,qa fructus veniunt ex mora, q̄ trāſcēdit naturā actionis ,ppoſitæ,ergo actio nō pōt ad hoc cōpetere. Ad iſtā gl.reſpondet Ang.& Alex.vbi ſuprà, qa iure non ,pbat illud,quòd dicit. Ad d.l.ſi marito.§.ſi.reſpōdet Mag.me° in l.iudicio cœpro.col.4.circa prin.de iudi. quē etiā vide in §.actionū,hic alleg.col.8.vbi.Pe.de Bella pert. dicit iſtā gl.velle,q̄ fructus veniāt iure actionis,qd ipſe reprehēdit,qa veniunt officio iudicis,& eſt verū,qcquid dicat ibi Io.Fab.qui latius hoc tangit ſimul cum aliis in §.1.inſtitu.de offi.iud.Spe.in tit.de fruc.& inte.§.1.no. aliquid Bar.in l.& ex diuerſo.§.vbi autem.ff.de rei ven.

ANNOTATIO.

1 Acceſsio omnis etiam in contractu bonæ fidei videtur venire officio iudicis ex mora,& non iure actionis.

2 Officium iudicis quod ex contractu bonæ fidei datur,& id q̄ datur in ſtricti iuris arbitris, qualiter inter ſe differant?

3 Expenſæ quando etiam poſt latam ſententiam poſſint peti, & quando non?

1 Adde,q̄ oīs acceſsio† etiā in contractu† bonæ fidei videt venire officio iudicis ex mora,& non iure actionis d.l.4.

2 C.depo.Et;rō† differentiæ eſt inter officiū qđ ex cōtractu bonæ fidei datur,& id qđ daf, in ſtricti iuris arbitris, qa primo caſu,implorato officio iudicis omnino neceſſe habet iudex illud impartiri.Secūdo caſu, cùm illud ,pcedat ex mero officio ſuo,& poſſit illud denegare argu.l.videmus.§.pen.& fi.ff.de in litē iurā.nō tenebit poſtea in ſyndicatu,licet primo caſu teneretur arg.no.p Inn.in c.1.qđ me.cau.Pro quo pōt allegari qđ habet p gl.& Bar.ī ſimili in l.3.§.ſi rem.ff.de leg.3.& p Bar.in l.nō ſolùm.ff.de re i vendi.p Bar.& doct.in l.,pperādū.§.hoc ,pculdubio.C.de

3 iudi.videlicet,qñ† expenſæ veniunt iure actionis,vt qa ſtatutū dicat,quòd victus victori in expenſis cōdemnetur, tunc dictæ expenſæ etiā poſt latā ſententiā poſſunt peti, ſecus ſi officio iudicis deberēt,d.l.3.C.depo.& l.Paulus. 1.ff.de re iudi.& dixi ſupra ſing.80.& tradit Aug. Are.in d.§.actionū.nu.3.ver.in ea.gl.ibi,ſed cur in bonæ fidei.in ſti.de actio.& adde Ale.in apoſtil.ad Bar.in d.4.l.Gab.Sar.

XCI.

1 Maritus ſi de conſenſu uxoris in prædio dotali expenſas voluptarias faciat,eas non pōt repetere,ſed permittitur abraſio,vel euulſio:niſi mulier tantum dare velit,quantum ipſe habere poſſet de ipſis rebus abraſis,vel euulſis.

1 NOta caſum,contra quē quilibet prima facie diceret, q̄ vbi† maritus de cōſenſu, vel mādato vxoris facit in p̄dio dotali expēſas voluptarias,vel picturas,vel parietes marmoreos,vel ſimilia,nō pōt ipſe,vel hæredes ſui repetere illas,vel retinere,ſed pmittit abraſio, vel euulſio: niſi pars mulieris vellet tātū dare quātū ipſe habere poſſet de ipſis reb° abraſis,vel euulſis,vt eſt tex.ſingularis in l.,p. voluptarijs.ff.de impēſis.iuncta.l.in fundo.ff.de rei vendi.& contra caſum legis illius dixit gloſſ. quæ eſt inſtitut.de actio.§.item ſi de dote.

ANNOTATIO.

Idē refert & ſeqtur Do.Bap.à S.Blaſio in ſuo tract.de priuilegijs dotalibus.in centuria quarta in 32.priui.nu.2.& per Iaſ.in l.diuortio.§.impēdia.in prin.nu.1.& 2.& in §.ſi vir in fundo.ff.ſol.ma.& per Bart.in d.l.in fundo.ff.de rei vēdi.& Alb.de Roſa.in d.l.pro voluptarijs.ff.de impen.in reb.dotal.fac.& Ang.Are.in §.,ppter.nu.2.Inſti.de actio.

XCII.

1 Via an probari poſsit eſſe publica per teſtes deponentes, quòd illhac publicè itum fuit?

1 NOta vnum dictum ſingulare.Ad probandam † viam eſſe publicam non ſufficit ,pbari per teſtes, q̄ publicè itum fuerit per omnes per lōgum tempus,in l.j.§.1.ff. de his quæ in teſt.delen.Qualiter autem publica dicatur via? vidē tex.in l.2.§.viarum.ff.ne quid in loco pub.

ANNOTATIO.

L.1.§.1.ff.de his quæ in teſt.del.non probat intētionē Mat. ſed voluit allegare legē,quæ hoc probat in l.1.§.1.ver. publicè.ff.de his q̄ dein c.vel effu.& hoc refert & ſeqtur cōciuis meus Cæpo.in tract.de ſer.ruſt.p̄di.in tit.de ſer. viæ.nu.18.ver.& nota ſing.vbi id proſeqtur, & ſummè cōmēdat.Et ideo ſi quis accuſat viā publicā occupaſſe, & teſtes deponētes ſuper accuſatione dicant illhac publicè itū fuiſſe,non probāt,p p̄dicta, & tenet Alex in l.1.ff. de loc.& itin.pub.& in l.1.ff.de vi pub.in apoſtil.ad Bar. vbi dicit eſſe rōnē,qa habēt intereſſe in cauſa,& tradit Io. Arno.in ,pble.91.(æpè mihi ex facto.& p dom.meū do. An.Alc.in l.quantū ad iuris.in ver.via.ff.de ver.ſig.G.S.

XCIII.

1 Sententia propriè intelligitur de diffinitiua.

1 NOta, quòd ſub hoc vocabulo, Sentētia, †propriè & ſtrictè ſumpto,comprehēditur ſolum diffinitiua.l. quod

quòd iuſsit.ff.de re iudic. & probatur in l.1.§.biduum.ff. quan.appe.ſit.Ad hoc facit etiam gl.in c.cùm oſſm.de teſti.& ibi tenet do. Ant.de But.

ANNOTATIO.

1 Sententia appellatione in dubio intelligitur de diffinitiua, nō de interlocutoria.

2 Statuto diſponente,quòd de ſententijs debeat ſolui gabella, non ſoluetur de interlocutoria.

3 Statutum ſi dicat,quòd a ſententijs non poſsit appellari,intelligitur de diffinitiuis tantum.

4 Statutum ſi dicat,quòd ſententia ferri non poſsit ſine cōſilio ſapiētis,intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria.

5 Statutum ſi arceat arbitrum ad ſiniēdum cauſam intra mē ſem,intelligitur per diffinitiuam ſententiam, nec ſufficit abſoluere partes ab obſeruatione iudicij.

1 In dubio † appellatione ſniæ intelligitur de diffinitiua, & nō de interlocutoria,& ſic in potiori ſignificatu in l.1.§. biduū.etiā ibi gl.in ver.ſniæ.ff.quan.appe.ſit. & gl.iuncto re.in d.l.quòd iuſsit.hic alle.ff.de re iud.& gl.ſi.in c.cùm olim.de teſtib.Et hoc elegāter p multa etiā tenet idē Ma. in l.ceſſante.co.2.verſ.2.notate ex iſta gl.C. quo & qñ iu. Et ,pbatur in l.dicere.ff.de arb.& facit text.in c. veniēs.in prin.de iureiu.& te.in l.quid ergo.§.ſi tū.& ibi no.Bal.ff. de his qui notan.infa.& voluit Bal.in l.2.C. de arbi. Et iō dixit no.Bal.in addi.Spec.in ti.de ſen.,pla.co.2. quòd ſtāte

2 ſtatuto,† q̄ de ſnijs debeat ſolui gabella, nō ſoluet de ſnia

3 interlocutoria.Et ibi ſubdit,quòd ſi ſtatutum † dicit,quòd à ſnijs non poſsit appellari, intelligetur à diſſinitiuis tm. Quod etiā voluit Guli.de Cun.& Bal.in l.ſi ex cā.1 §. nūc vidēdum.ff.de minor.& Bald.in l.1.circa vlt.co. C.ne lic. tert.,puoc.& Bal.in l.poſt ſniam.C.de ſen. co. 2: & in l.1. C.ſi de momē.poſſ.fuer.appe.& in l.1.ff.de of. pt. Et ſubdit etiā Bal.in d.l.1.C.ne lic.ter.,puoc.quòd ſi ſtatutum di

4 cat,†quòd ſnia ferri nō poſsit ſine cōſilio ſapiētis,quod intelligatur de diffinitiua,nō autē de interlocutoria,alle.gl. in d.§.biduū.q̄ doctrinā ſequutus eſt Lud.Ro: in l.ſi quis mihi bona.§.pen.ff.de acq.hære.Et dixit notabiliter Bar.

5 in d.l.dicere.ff.de arb. quòd † ſi ſtatutū arctat arbitrum ad ſiniēdum cām intra mēſem,quòd intelligetur per diſſinitiuā ſniam,& iō nō ſufficeret tunc abſoluere partes ab obſeruatione iudicij,de quo per eum in l.gñali. C. de decur. li.10.& per Bal.in l.iuſturādum & ad pecunias.§.ſi.ff. de iureiu.Et dicit Card.in c.vt debitus.in fi.de app. quòd ſtatutū ,phibēs appellare à ſnīa,intelligitur diffinitiua, & ita dicit cōſuluiſſe Bal.in ciuitate Piſtorij,& voluit do.Phil.de Peruſ.poſt Abb.in c.paſtoralis.in 6.q.de app.Faciūt alia ſuprà allegata,nu.3.pro quibus faciūt etiā dicta per Abb. in c.ſuper e.2.de app.& per Imo.poſt Card.in c. quod facit. 2.co.de elect.& per Card.cōſ.74.inci. Titius nūc ſunt in fine ſecūdi dubij.& per glo.in l.qui vlr.ff.de pœnis.& per Bar.in extraiag.qui ſunt rebelles.in ver.rebellādo.co.1.& Pau.de Caſ.cōſ.184.inci.in cā.co.3.& per Ang.in l.1.circa medium.ff.de inoffi.teſt.& per Ale.cōſ.50.incip. vitis actis.vo.2.& latè per Hip.de Marſ.in l.de minore.§. pluri mū quoq;.nu.106.ff.de mino.& per Rober.Marā.in ſuo Spe.aureo,in 3.parte 6.partis principalis,in prin.char.158.

XCIIII.

1 Verbum ſi ſtrictam & largam ſignificationem habeat,& larga & ſtricta ſecūdū ſubiecta materiam ſienda interpretatio

1 NOta mirabilē regulā,quòd † vbicunq; vnum vocabulum habet duo ſignificata,vnū largū,& aliud ſtrictū: ſi inueniatur in materia exorbitanti ſeu ſtricta,debet accipi in ſignificato ſtricto, vt de reſcrip.c. Rodulphus. vbi verbum, Diœceſis,quod largè ſignificat Ciuitatē & Comitatū,ſed ſtrictè pro Comitatu accipitur ad res,& ad lites.Et ad idē Inſt.qui da.tut.poſ.in fi.vbi appellatione tiliorum nō cōprehenduntur nepotes in materia odioſa, vt eſt qñ pater dedit tutorem filijs. Hæc tamen regula de bet limitari,niſi aliter dicamus propter communē vſum loquendi regionis,vt infrà in c.2.no.patebit.

ANNOTATIO.

1 Diſpoſitio quāuis ſtricta,nō debet accipi in ſtricto ſignificatu quando diſpoſitio redderet eluſoria,vel poſſet fieri fraus.

2 Statutum ſi dicat,quod maleficium commiſſum in ciuitate puniatur arbitrio Poteſtatis,iſtud arbitrium an extenda tur ad maleficia commiſſa extra ciuitatem?

3 Vſus regionis in vocabulorum interpretatione inſpicitur.

Adde Card.in cle.ne Romani.§.ſanè.in 7.q.de elec.Are.in l. cū lege.ff.de teſta. Iaſ.in l.2.nu.3.4.& ſeq.& col.pe.in 3. no.C.de in ius voc.& Ab.in d.c.Rodulph°.in 1.no.& ibi do.Seb.Sapia.in addi.hoc dictū Mat.refert & ſequitur,& idē dicit tenere Deci.in c.1.col.5.de ,pba.Et latè per do. Bulgarinū Seneſ.in repe.ſua rub.ff.ſol.ma.in col.pe.& vl.

1 & Feli.in ,pœmio Decre.nu.6.Limitatē† hæc cōclu.niſi diſpoſitio quāuis ſtricta redderet eluſoria,vel poſſet fieri fraus,vt p Abb.in d.c.Rodulph°.& ibi Feli.in col.2.nu.6. vbi etiā limitat,niſi aliàs diſpoſitio fieret eluſoria. Vel niſi eſſem° in materia larga,vel indifferēti,qa tūc accipit ī larga ſignificatione,vt ibi p cū nu.11.Et notādū eſt q̄ dixit

2 Bal.in d.c.Rodulphus.q† ſi ſtatutū dicit,q̄ maleficia cōmiſſa in ciuitate puniant arbitrio Poteſtatis,iſtud arbitriū nō extēdit ad maleficia cōmiſſa extra ciuitatē, qa eſt extraordinariū,& cōtra ius cōmune:& illū ibi ſeqt ēt Feli. qđ eſt,mēti tenēdū,& latiſsimè tradit do.Hier.Cagno.in l.ſem.p in obſcuris.ff.de re.iu.Et elegāter p dominū meū do.And.Alciat.in primo li.de ver.ſig.in primo & ſecūdo

3 articulo.Et q† vſus regionis inſpiciat,tradit Phil.Fran.in reg.inſpicimus.de reg.iu.in 6.p illū tex.& Io.And.n reg. in obſcuris.eo.ti.in 6.,pbatūrque in l.ſemper in ſtipulationibus.ff.de reg.iu.& per Cur.in trac.de conſue.ſup.e. fi.in 13.q.faciūt q̄ idē Matt.allegat infra fin.ſeq.in ſi.G.S.

XCV.

1 Beſtiæ appellatione propriè comprehēdūtur ſolum animalia ferā,niſi communis vſus loquendi regionis aliud ſuadeat.

2 Aſsinus vtrum veniat appellatione beſtiæ?

1 NOta vnū mirabile,q† beſtiæ appellatione de ,prio & ſtrictō ſignificato cōprehēdunt ſolū animalia ferā vt Leones,Vrſi, &c.Et ideo in materia exorbitāti & ſtricta aīalia domeſtica vel māſueta nō cōprehēdunt.l.j.§.beſtias.ff.de poſtu.Vulgò tñ inter ſcholares ſolet derideri qdā iudex de Groſſeto dictus Mōton°, q̄ credidit famoſo aduocato Aſinū ,p beſtia nō haberi,ad hoc allegat rubricā,quæ non habetur C.de Aſinis & beſtijs nō habēdis.li.

2 12.Sed dictū† aduocati illius,& ſententia iudicis videtur poſſe ſuſtentari per d.§.beſtias. Prædictā tū limitari debēt niſi cōmuni vſu loquēdi regionis animalia domeſtica vocarentē beſtiæ,quia tali ſignificato ſtandū eſt ratiōnē in ſtatutis etiā exorbitātibus & correctiuis iuris cōmunis verba debent accipi ,p loco ēm cōmunē vſum loquendi regionis, non obſtante q̄ in lege aliter tale vocabulum accipiatur. l.cùm de Lanionis.§. Aſinam molendinariam.ff.de ſun. inſtru.& in l.Labeo.ff.de ſupel.leg.& in c.ex literis.1.ſpō. l.1.in prin.ff.de ſuis & leg.vbi tenet hoc Bar.

ADDITIO.

Nota vnū mirabile,&c. Ad iſtud no.vide etiā Ang.in §.beſtias.hic alleg.& q̄ in ſtatutis etiam correctorijs verba capiantur ſecundum communem vſum loquendi,vide Pā. poſt alios in proœ.Decretal.vbi etiam Feli.in gl.1.col.3. & ſeq.vbi plenè & elegātur loquitur in iſta materia, & ſa cit mentionem de dicto Matthei hic. Limitatur tamen iſta materia notabiliter ſecundum Lud.Ro.in.422.inci. communis doctrina.vbi vide quæ ſatis plenè addita ſunt

ANNOTATIO.

1 Conſuetudini ſtandum eſt.

1 Beſtiæ appellatione venit tantùm fera,non animal domeſticum,niſi conſuetudo ſit in contrarium.

3 Statuto ſi cauetur,quod dimittens beſtias ſine cuſtodia puniatur, an intelligatur ſolùm de beſtijs feris, an etiam de manſuetis?

4 Iumentorum,pecorū,& armēterū appellatione quid veniat?

5 Communis vſus loquendi an habeat locum in ſtatutis.

Idem refert & sequitur Alex.in addit.ad Bar.in d.l.1.§.re
1 mouet.ff.de postu.vbi†dicit standum esse consuetudini
& allegat l.anniculus amittitur.in prin.ff.de ver.sig.&
cõciuis meus Cępol.in.l.iumẽtorũ.col.fi.nu.11.ver.q̃ro
tñ.ff.de ed.edi.q hoc dictũ refert & sequtur.Et latè tradit
Laur.Sylua.cõsi.72.nu.5.Et qa hic de Asino facta ẽ mẽ
tio,adde q̃ de eo iocosè scribit M.Mãtua in cõs.76.extat
hic Paduę.Vnde quo ad ꝓpositũ ex p̃dictis colligit Bar.
2 in d.§.remouet.in 1.no.quòd†appellatione bestiæ venit
tm̃ fera,nõ aĩal domesticũ,nisi cõsuetudo sit ĩ cõtrariũ.
3 Et †si statuto caueatur, ꝙ dimittẽs bestias sine custodia
puniatur,àn intelligatur solùm de bestijs feris, an etiã
de mansuetis,tradit Alb.de Rosa.in trac.stat.2. parte:q.
4 98.Et†qd veniat appellatione iumẽtorũ, pecorũ, & ar-
mẽtorum,tradit idẽ Cæpo. in d.l.iumẽtorũ.nu.2.3.12.
5 & 13.ff.de ædil.edic.†Et quòd cõis vsus loquẽdi habeat
locum in statutis,tradit latè Fel. in proœmio Decre. in
prin.nu.6.& Nic.Euer.in loco ab opinione vulg.co.pe.
versi.& tertius casus.& latissimè per vberrimum docto
rẽ do.An.Tiraq.in trac.de retractu cõsang.in §.2. in ver.
illius ostendere contractum.nu.5.char.122. Gab. Sar.

XCVI.

1 *Furti an teneatur is, cuius persuasione factum fuit furtum, quando fur illud aliàs erat facturus.*

1 NOta,ꝙ is†cuius cõsil. seu ꝑsuasione factũ est furtũ,
nõ tenetur actione furti,qñ fur erat aliàs hoc factu
rus,etiã sine hoc cõsilio,vt est te.sing.Insti.de obli. ex de
li.in §.ope.vbi gl.hoc tenet Bar. tñ dicit cõtra casũ illius
§.in l.non solũ.§.si mãdato.ff.de iniur. cuius opinionem
videtur sequi do.Io.de Lig.in c.mulieres.de sen.excom.

ADDITIO.

Nota,quòd is cuius,&c. Ibi,qñ fur erat. Adde Sal.in l.1.C.de rap.virg.vbi diffusè loquit.& Bal.melius,q̃ alibi, in l.ob hæc verba.in 2.co.ff.de infa.& per doc. in locis allegatis plenè per Magistrũ meũ in l.1.co.4.& seq.C.de ser.fugi.

ANNOTATIO.

1 *Ex consilio, vel ex mandato, an teneatur ille, qui id aliàs facturo dedit.*
2 *Mandatarius si erat aliàs omnino facturus maleficium, mãdans non tenebitur de mandato, sed tantùm tanquam instigator & persuadens.*
3 *Indicia, ex quibus patere possit, quòd mãdatarius aliàs erat homicidium commissurus.*
4 *In dubio an præsumatur, quòd quis erat aliàs facturus maleficium, constito de mandato?*

1 Multi negãt†eũ teneri ex cõsilio,vel mãdato, qui id aliàs
facturo dedit,de quo vide gl.in l.sępè.§.itẽ dubitatũ. in
ver.cõdici.& ibi Bar.& dñs meus Alcia.ff.de verb.sig.gl.
in l.nõ solũ.§.si mãdato.in ver.Attilicinus.& in ver. no-
lẽti.& ibi Bar.co.vl.& alij.ff.de iurei. & in l. cõsilij & ibi
latè doc.& maximè Deci.ff.de re.iu.& in l.1.§.ꝑsuadere
in ver.furtũ facturus.ff.de ser.corru.& in §. interdũ quo
que furti.in ver.ope.in gl.vl.hic alle.Inst.de obli. q̃ ex de
lic.nascũ.& in c.nup in ver.cõsiliũ impẽdẽdo.& ibi Do.
de sen.exc.Hos.& Abb.in c.ex literis.de excep.pla. Dyn.
in c.nullus ex cõsilio.de re.iu.in 6.Pau.de Leaz. in clem.
1,& ibi Imo.co.4.de pœnis.Gãd.in trac.malefic. in ti.de
pœnis reorum.nu.36.Alb.de Ros.& Bal.in l.ob hæc ver
ba.ff.de his qui notã.infa.Bald.in l.1.co.2. & ibi Ias. co.4.
ver.nõ omitto.C.de ser.fug.& Bal.in l.data.co. 12. versi.
cõsiliũ quoq; pœna mortis.C.q accus.non pos. & in l.nõ
iõ minus co.pen.in 12.q.C.de accus.& in l. obseruare.§.
posthac.in 12.q.ff.de of.ꝓcon.& in c. 1.co.4.ver.quid si
p̃stiterit post And.de Yser.ibi,quibus modis feu.amitta.
& cõs.250.in q.dñi.co.2.vers.2.est videndũ.vol.5.Ange.
cõs.22.ꝓ decisione.Cardi.Flo.in clem.in 16.q. & oppos.
eiusdẽ.de foro cõpe.Sal.in l.1.co.8.C.de raptu virg. Imo.
in c.querelã.in fi.de elect.Doctores in c.1.de offi. delega.
Corn.cõs.57.egregiè allegatur.co.2.vers.& qñ est par.vo:
4.Ang.Are.in §.1.Inst.de mãda.& in trac.malefi. in vers.
& Sempronium Rodulph.co.pen.vers.22.quæro.Et ibi
Aug.Arimi.in addi.cõciuis meus Cæpo. caute.39.vi-
mus quã plures.ad finẽ.Fel.in c.sicut dignũ.co.4.ver.ne.
ibi animum regis.de homici.& tradit An. Tiraq.in trac.
de retractu cõsangui.§.15.versi. post litis cõtestationẽ in
gl.2.nu.13.vers.sed vt videamus.Et plenè post oẽs tradit
Pe.Dueñas in reg.149.inci.cõsulẽs & ꝑsuadẽs. in prĩ. Vn
2 de infertur,†ꝙ si mãdatarius erat aliàs oĩo facturus ma
leficium,quòd tunc nõ tenebitur de mãdato, sed tanquã
instigator & ꝑsuasor,vt no.Bal.in l.1.co.2.C.de ser.fug.&
3 Ang.in d.cõs.22.Corn.cõs.59.vo.4.Patet autẽ†quòd aliàs
erat facturus,si p̃cesserit inimicitia capitalis inter mãdata
rium,& occisum,vel minæ p̃cedentibus ipsius mãdata-
rij,vel p̃paramẽta per eum facta:Nã tunc ex his minis p̃ce
dẽtibus,si erat solitus minas mittere ad effectũ, vt Feli.in
d.c.dignum.de homi.in 3.cõclusione.tunc p̃sumitur, qđ
erat aliàs facturus.Vel si nulla extet inimicitia mandantis
cum occiso,vt per Bal.in d.l.1.ver.& ille dr̃ mãdare.C.de
ser.fug.Debet etiã esse mãdatum superiori ab inferiore,
& tunc his tribus cõcurrẽtibus nõ tenetur, quia p̃sumit
aliàs facturus,secus si superior mãdat inferiori, vt p Ias.
in d.l.1.in 4.co.& hoc dicit ibi Pau.de Cast. esse menti te
nẽdum,ex quo põt quis amicum euadere, & pecunias lu
crari,& ita etiã Ale.cõsuluit cõs.127.co.4. Cõtrarium tñ
in hoc tenet Bal.in l.metum.C.quod me.cau.alle.c. cùm
quis.de sen.exc.in 6.vbi dicit,quòd si facit nomine man-
dãtis mãdans nõ excusatur,licet mãdatarius esset aliàs fa
cturus.& in l.1.in princ.ff.de eo per quẽ factum erit. vbi
Ang.allegat gl.in l.apud Cels. in prin.ff. ex q. cau.in poss.
eatur.Sed quòd excusetur tenet Cæp.in d.caut.39. & Bal.
in d.l.ob hæc verba.ff.de infamib.& in d.l.data opera. co.
24.C.qui accus.pos.& in d.l.1.C.de ser.fugi. Et not. gl.in
d.§.ope.insti.de obli.q̃ ex delicto nasc.& Io.Fab. insti.de
mãdato,in prin.& Fel.in d.c.sicut dignũ.Bal.in c.1.§. iniu
ria.co.pe.de pace iura.firman.Ias.in l.si quis mihi bona.§.
sed quid si mandauit.circa fi.ff.de acq.hær.Hip.de Mars.
cõs.61.& Ias.in d.l.1.cõcludit cõiter teneri nõ debere fieri
talẽ distinctionẽ in mãdãte,licet in cõsulẽte, & persuaden
4 te sic.Et an in dubio†p̃sumat quòd erat aliàs facturus con
stito de mãdato,sed quòd fecerit ad mãdatum mãdantis,
habetur per Dy.in c.in obscuris.de re.iu.in 6.per Bald.in
d.l.ob hæc verba.& in l.1.C.de ser. fug. & in l. data opera.
co.17.Fel.in d.c.sicut dignũ.Ias.in l.si is q ꝓ emptore.ff.
de vsuc.Ale.cõs.103.vo.1.Hip.de Mars.sing.218. regulam
habemus.in l.j.§.diuus.ff.de sica.& per Th.Gr. in uoto 6.
uer.nec vr̃.vbi dicit,quòd si præcessit odium mandatarij
p̃sumitur ex odio,& nõ mandato occidisse. Et tradit Lu
do.Carrer.in prac.crimi.in §.circa.2.nu.75. Gab. Sara.

XCVII.

1 *Sententia absolutoria quando solum exceptio rei iudicatæ inducatur, & quando actio tollatur ipso iure?*

NOta vnã bonã doctrinã,quã pauci sciunt, ꝙ illa regu
1 la,qua cauet, ꝙ vbi †actor habet re vera actionẽ, per
sñiam absolutoriã inducit solũ exceptio rei iudicatæ,non
autẽ tollitur actio ipso iure,inst.de actio.§. in bonæ fidei.
Quòd tñ intellige qñ sñia absolutoria fuit iniusta. si autẽ
fuit iusta,quia fuit opposita aliqua exceptio peremptoria
legitima,tunc actio in totũ tollitur ipso iure, & sic quo-
dammodo obstat exceptio, & redditur incerta cum sen-
tentia.l.si plures.in prin.ff.de fide.vbi Bar.hoc tenet.idem
tenet in l.Iulianus verum debitorem.ff.de condic.indeb.

ADDITIONES.

No.vnã bonã doctrinã,&c. Ad illud notab. vide Mag. meũ limitãtẽ ĩ l.si unus.§.pactus ne peteret.co.8.per.in 3. tpe ff.de pac.uide etiã eundẽ Mag.meum in l. Iulianus uerũ debitorẽ.hic alle.co.3.post prin.ubi ẽt tangit de illo dict. Vide te.& ibi doc.in l.2.ff.de exce.rei iud. Et idẽ tenet Bart. in d.l.si plures.in prin.ff.de fideiussor.& Bar.in d.l. Iulian. hic alle.Cõtra tamẽ Bar.cõiter tenent doctores Bal. An. Fulg.in l.si unus.§.pactus ne peteret.ff.de pact.Cy.in l.exceptionem.C.de proba.Et in l.pacta q̃ contra.C. de pac. Sali.in l.pacta nouissima.C.de pact. Imo.Raph. Com.& Pau.de Castro,in dicta l.si plures. Et Pau. de Castro in dicta l.Iulianus. Gab.Saray.

XCVIII.

1 *Exceptio, quòd mulier tanquam procuratrix in iudicio non sit audienda, est dilatoria.*

NOta tex.quẽ pauci sciũt,ꝙ hæc exceptio, mulier, nõ
1 debet†audiri in iudiciò nomine alieno vt procuratrix
actoris vel rei,est dilatoria,& ideo nõ põt opponi post li-
tem contestatam,sicut non potest opponi contra militẽ,
vt insti.de except.§.penulti.vt not.gl.in l.ita demum.C.
de procu.quæ tamen non fuit memor illius.§.

ANNOTATIO.

1 *Exceptio procuratoria, seu alia dilatoria debet opponi ante litem contestatam.*
2 *Exceptio qualibet dilatoria quando possit opponi in quacunque parte iudicis.*
3 *Exceptio dilatoria, quæ reddit processum retro nullum, potest opponi etiam post litem contestatam.*
4 *Aduocatus opponens post litẽ contestatã exceptionẽ dilatoriã quæ debuit opponi ante, punitur ad vnam libram auri.*
5 *Mulier an & pro quibus procuratrix esse possit?*
6 *Mulier in extraiudicialibus procuratrix constitui potest.*
7 *Mulier licet ex forma statuti obligari non possit, tamen officium procuratoris ad negotia suscipere potest.*
8 *Abbatissa potest constitui procuratrix pro monasterio.*
9 *Mulier potest esse procuratrix, vbi agitur de salute animæ.*

Illud optimè probatur per gl.in d.l.ita demũ.C.de ꝓcu.&
1 ibi Bar.vbi ex hoc infert,ꝙ exceptio†procuratoria,seu a-
lia dilatoria debet opponi ante litẽ cõtestatã, vt in l.fi.C.
de excep.& in l.Põponius.§.rati.ff.de ꝓcu.& in l.exceptio
2 nem.C.de procur. In materia tamen†adde ꝙ fallit dicta
regula,qñ exceptio superuenisset post litem contestatã,
qa in quacũque parte iudicij superueniat exceptio, oppo
ni potest,vt no.Ale.& doc.in l.si mulier.ff.sol.ma. & Pau.
de Cas.in l.fi.C.de exc.& gl.& Bar.ĩ l.2.C.de cõsor. eiusd.
lit.Quod tñ ĩtellige, qñ ex facto aduersarij supuenit post
litẽ cõtestatã.Secus si ex facto ipsius opponẽtis,sine facto
aduersarij,qa opponi tũc nõ põt ſm Bar.in l.2.§.numerũ
3 .ff.de excu.tut.Secũdò limitat†nisi eẽt exceptio dilatoria,
quæ reddit ꝓcessum retro nullũ,quia tũc opponi põt etiã
post litẽ cõtestatã.l.licet.& ibi Bar.& doc.C. de procu.&
Sali.in l.quod qs.C.e.ti.& Bal.in l.1.col.1.C. de iuris facti
igno.Fel.in c.exceptionẽ.col.9.ver.fallit 8.de excep. Reli
quas fallẽtias, p quas exceptio dilatoria opponat post litẽ
cõtestatã ponit Fel.plenè in d.c.exceptionẽ.Et per Ale. &
4 Mod.in d.l.ita demũ.C.de ꝓcu.Si aũt†exceptio dilatoria
q̃ debet ante litẽ cõtestatam opponi,fuerit opposita, post
punit aduocatus opponens ad vnã librã auri,te. est in l.pe.
C.de exce.& tenet Pau.de Cast.in cõs.276.col.1.vol.1.Et
5 dũ hic dr̃†mulier ꝓcuratrix esse nõ põt,dic nisi ꝓ se & ꝓ
alijs qbusdã ꝑsonis,de qbus habetur in l.1.§.si.ff.de postu.
Et hoc ꝓbat in d.l.1.§.sexũ.& in l.neq; fœmina.ff.de pro
cur.& in l.alienã.C.e.ti.& hoc procedit in iudicio. In ex-
6 traiudicialibus†verò ꝓcuratrix cõstitui põt,vt no.Bar.in
l.fœminæ.ff.de reg.iur.ꝑ te.in l.3.§.1.ff.de neg. gel. & idẽ
tenet Alb.de Ros.& doct.in d.l.alienã.& Abb.in c.cũ dile
cta.de cõfirmat.vtili.vel inuti.& facit l.idẽq;.§.si cui man
7 dauero.vers.si mater.ff.mãd. Et iõ licet†mulier ex forma
statuti obligari nõ possit,tñ officiũ ꝓcuratoris ad negotia
suscipere põt,vt no.voluit Ang.in l.quãuis.ff.de acq. pos.
Itẽ fallit in iudicio voluntariæ iurisdictionis,vt no.Bald.
per illum te.in l.fi.§.id quoq;.C.cõmu.de manu. Itẽ fallit
in quinq; casibus notatis p Spe.in ti.de procu.§.1. Itẽ fal-
8 lit†in abbatissa,quæ procuratrix pro monasterio cõstitui
põt.d.c.cũ dilecta.de cõfir.vtili.vbi gl.in vers.procuratri-
cẽ.de quo no.per gl.in c.dilect.de arb.Itẽ fallit in casu, quẽ
ponit Bar.ĩ fauore pupilli,vel minoris.l.2.in fi.C. de neg.
gest.Itẽ fallit,qñ esset procedendum de æquitate remotis
apicibus iuris,vt no.gl. per illũ te. in l.fideiussor. §. quidã.
9 mãdati.Ex quo infertur,†ꝙ vbi agitur de salute aĩæ,mu-
lier poterit esse procuratrix,quia tali casu non est disputã
dũ de apicibus iuris,vt no. Arc.in c.scriptũ.6.q.3.Et ita di
xit Ant.de Ale.in d.l.alienã.C. de procur. & latè Deci. in
d.c.cùm dilecta.de confirma.vtili vel inuili. & in d.l. fœ-
minæ.nu.16.vers.5.mulier.ff.de reg.iur. Ga. Sara.

XCIX.

Stuprãs virginem, vel viduam honestè viuentem, an puniatur pœna capitali, vel confiscatione bonorum?
2 *Intellectus l.1.§.huic pœnæ.C.de rap.virg.*

1 NO.te.quẽ pauci sciunt,ꝙ†stuprãs siue virginẽ,siue vi
duã honestè viuẽtẽ nõ punitur pœna capitali: sed so
lũ pœna cõfiscationis partis oĩum bonorũ suorũ, nisi sit
vilis,vel infamis de iure vel de facto: quia tunc relegabit
& castigabit in corpore,putà,qa fustigabit,vt Insti.de pu.
2 iud.§.itẽ lex Iulia.de adul. Nec obst.†l.1.§.huic pœnæ.C.
de rap.vir.vbi.te. vr̃ velle,m sit pœna capitalis,siue qs ha-
buit rẽ cũ virgine ea volẽte,siue inuita. Quia ille tex.de-
bet intelligi ſm p̃cedentia,s.vbi violẽtia interuenit in ra-
pina mulieris.vt qa qs rapuit p vim mulierẽ de domo pa
tris,vel fratrum,ipsis resistentibus:qa talis punitur pœna
capitali,etiã si mulier diceret,ego sum cõtenta.& ꝓ hoc
facit Insti.de pub.iudi.§.si autem per vim.vbi cõfirma-
tur dispositio d.l.1.& sic non est verisimile, quòd sit cor-
recta per.§.item lex Iulia.quod est menti tenendum.

ANNOTATIO.

1 *Stuprũ violentũ qua pœna puniatur, & qua pœna spontaneũ.*
2 *Stuprum cõmissum cum promissionibus & blandis verbis, an capite puniatur?*
3 *Iuuenis si puellã proiecit in terram, & eã per vim cognouit, vel stuprauit, nõ debet mori, sed alia pœna mitiori puniri.*
4 *Stuprans puellam, an vltra pœnam corporalem teneatur ad dandum tot bona puellæ stupratæ, quòd possit se dotare?*
5 *Virginem immaturam stuprans, qua pœna puniatur?*
6 *Stuprans mulierem impudicam, an teneatur de stupro?*
7 *Stupri violenti pœna nõ tenetur, qui cognouit etiam per vim eam, quam aliàs sponte carnaliter anteà cognouerat, vel anteà fuerat sponte ab alio cognita.*
8 *Intellectus l.stuprum.ff.de ritu nup.*
9 *Coitus omnis præter vxorium & matrimonialem de iure Canonico est prohibitus & punibilis.*
10 *Ancilla cauponis si struprettur, datur tantũ actio iniuriarum contra stuprantem.*
11 *Concubinatus de iure ciuili est permissus.*
12 *Tutor pupillã stuprãs deportatur, & oĩa eius bona publicãt.*
13 *Mulier nobilis se proprio seruo carnaliter commiscens, capite punitur, & seruus igne comburitur.*
14 *Clericus ob stuprum debet deponi, & quid si vis interueniat?*
15 *Puella si iniuriã remittat, an stuprãs eã dare dotẽ teneatur?*
16 *Clericus si extrà polluendo fecit grauidam virginem, an tunc puniatur de strupro, & ad præstationem dotis?*

Idem refert & sequit Aug. Arim.in addi. Ang.in tract.male
ficiorũ,in ver.*che hai adulterato la mia dona*.in additio.in
ci.tu aũt in hac materia de multiplici mõ peccãdi.nu.54.
ver.itẽ in hac materia adde ea. Et Tho.Grã.in.voto.17.
nu.3.Et hoc dictũ Matt. sequit,& multum exclamat do.
Bar.Chassæ.ĩ cõmẽtarijs cõsue.Burgũd.in rub.1.in ti.*Des*
iustices, droits dicelles.nu.40.vbi multa ĩ hac materia singu
laria accumulat. Et do.Bernõd' Choueroni' in cõmẽta-
rijs ĩ titulũ de publicis cõcubinarijs.in cõcordatis.in rub.
de stupro.inci.de quarta specie.nu.29.char.109. Vt autẽ
1 plenꝰ pœna stupri pateat,dic†ꝙ struprũ aut ẽ cõmissum
absq; vi, & punit pœna dimidiæ partis bonorũ, si est vir
honestꝰ humilis vero pœna corporali,& relegationis, vt
in d.§.itẽ lex Iulia.Insti.de publ.iudi.& plenè p And.de
Iser.in c.1.ver.cõtrahẽtiu.de incest.nup.& Affli.post An.
de Isin cõst.si qs rapere.3.q. vbi dat cautelã, vt faciat mu
lierẽ ad se venire,& ipse nõ vadat ad domũ mulieris & ꝓ
testet eã hre ĩ cõcubinã.Et p Th.Grã.ĩ voto 3.& 17.Gan.
2 trac.malefi.in ru.de var.qst. ex stat.col.6.Aut stuprũ†est
factũ p verã vim,aut interp̃tatiuã,cũ ꝓmissionib.& alli
ciamẽtis,& blãdis verbis,& tũc est pœna capitis vt in d.§.
si aũt p vim.Inst.de pub.iudi.& per Ang.in d.ver.*che hai*

*adulterato la mia do nna.*nu.53.ver.q̃ro quæ sit pœna. Sed Gand. in d.rubr. de multis q̃stionibus ex stat.in fi.6.col. dicit,q̃ nisi cõcurrat qualitas raptus in stupro,non est pæ
3 na capitalis.Et ideò tſi iuuenis puellã proiecit in terrã,& p vim cognouit,vel stuprauit,nõ debet mori,sed alia pœna puniri,putà,pœna legis Iuliæ de vi publica,vt deportetur,& bona publicent.l.1.§.item.ff.de vi pub.& ita tenuit Raph.Comẽsis in cõs.95.vbi loquit in minore 25.annis
4 stuprãte,vt miti' puniat.Vltra taũt pœnã corporalẽ dicit Paris de Puteo ĩ tract.syndi.char.43.col.4.stuprãtẽ teneri ad dãdũ de eius bonis,tot bona muleri stuprataę,q̃ possit
5 se dotare,vt ibi p eũ,& p Cæpol.cõs.26.Quid taũt si virginẽ immaturã stuprauerit,an pœna capitis puniet? Guli. de Cu.in l.fi qs nõ dicã rapere.C.de epi.& cle.dicit talẽ esse deportãdũ,p l.si qs aliqd.§.nõdũ.ff.de pœ.p quẽ tex.dicit se euasisse.iuuenẽ quendã à morte. Et idẽ tenet Sig.de Homod.in cõs.219.Bal.tũ in d.l.si qs nõ dicã.dicit,si haberet iuuenẽ præ manibus,eũ decapitaret:& Io. Fab.in d.
6 §.item lex Iulia.Instit.de pub.iud.dicit hũc maiori pœna puniẽdũ,q̃ si maturã stupraſſet.Nõ tenet tũ qs de stupro nisi mulier esset honesta,nõ si impudica,vel ab alijs anteà cognita,vt per Gãd.in d.rub.de ver.q.in malefi.col.2.ver.
q.fuit de facto.Vbi autẽ per vim fuisset cognita, dic vt infrà de meretrice sing.101.Limita etiã, nisi statim post stuprũ vænalẽ formã passim exhibuerit meretricio more:nã tunc p.p animũ corruptũ nõ tenet de stupro.l. si eã.C. de
7 adul.& per Ia.de Beluis.in prac.in ti.de lenonib.Et iõ per illũ te,in d.l.si eã,dixit Gãd.in rub.de aliquibus quæstioni bus.in malefi.col.2.ver.q.de facto Mutinæ, quòd tſi quis fuit accusatus q̃ per vim cognouit,& ille ꝓbet alias eam spõte cognouisse,vel ab alio eã fuisse spõte cognitã, quòd nõ tenet de violẽtia,nec de stupro violẽto. Idẽ erit,si plu
8 res admittere soleat,licet secretè id agat,qa nõ dr honestè viuere,ꝓut requirit illa lex Iulia de adul.d.§.itẽ lex Iulia. & ibi Io.Fab.& p Bar.in l.3.ff.de cõd.ob turp.caus. vbi cõcludũt Doc.pdicti,q̃ tũc mulier ipsa pdit nomẽ & famã honestæ matronę.Nec obstat.l.stuprum.ff.de ritu nup.vbi
9 dr,q̃ stuprũ cõmittit etiã cũ mulieribus,q̃ turpiter viuũt & à pluribus q̃stũ accipiũt,dũmodo id nõ palã faciãt. Nã respõdet,q̃ nõ negat,quin cũ mulieribus ipsis stuprũ cõmittat,qa mulier soluta est,& libera ꝓtona, sed delictũ nõ est punibile,cũ sit factum illis licitũ de iure ciuili ꝓp inhonestã vitã,licet nõ sint publicæ meretrices, tñ ex quo plures fornicãtes admittũt,& ꝓstituã suã pluribus exponũt, accessus ad illas est impunibilis,qa nõ dicunt honestè viuere,vt requirũt iura,in l.inter liberas. & in l. stuprũ.ff.de
10 adul.& d.§.tẽ lex Iul. De iure tñ canonico oĩs coitus prę ter vxorios & matrimoniales,est reprobatus,& punibilis 32.q.2.c.nemo. & c.meretrices. Limitat etiã si mulier nõ esset libera,sed serua,qa tunc tñ dat dño actio legis Aquiliæ iniuriarũ,aut de seruo corrupto,d.l.inter liberas.ff. de
11 adul.l.fi.ff.de of.ꝓli.l.pe.C.de ser.corrup. Itẽ tſi mulier sit libera,sed famula,vel aliàs vilis cõditionis,vt puta,exiſtẽs in caupona, hospitis, vel alijs similibus locis abiectis,nã tũc habẽti rẽ cũ hmõi mulieribus vilis cõditionis nõ imponit ista pœna,sed talis tñ tenet actione iniuriarũ p.p vilitatẽ ꝓsonæ.l.q̃ adul.& ibi gl.Bar.C.de adul.& Bar. in d.l.
12 inter liberas.Fallit etiã tin cõcubina retẽta in domo,& in dubitato affectu,qa de iure ciuili licet cũ ea habere cõcubitũ absq; aliqua pœna.l.2.ff.de cõcub.& no.gl. in d.l.stuprũ.& in d.l.inter liberas.Fallit tintu p in tutore,q̃ pupillã stuprauit,qa tutori deportat,& oĩa eius bona publicant.l.
13 1.C.si qs eã,cui.gef.stup.rõ est,qa tutor dat loco patris,p sonæ pricipaliter,ad illã nutriẽdã, & bonis, ac honestis artibus,ac moribus instruendã,nõ aũt ad stuprãdũ. l.2.ff. de admi.tut. Instit.e.ti.in prin.& de tutel.in prin.Fallit vltimò tĩ muliere nobilis familiæ,q̃ seruo ꝓprio se carnaliter cõmiscuit,quia mulier punit pœna capitis seruus aũt igne peribit.l.1.C.de mul.q̃ ser.ꝓp.se iũx. & tradit Ale. in apost. ad Bar.in l.si vxor.ff.de adul.Pau.Gri.in trac.de pœ. oĩsa. coi.in 7.q.& Lud.Car.in prac.cri.in §.circa.3.num.303.&
14 Hip.de Mars.in repe.l.1.C.de raptu vir.De iure taũt cano nico clericus ob stuprũ debet deponi,vt per Ab. in c.at si clerici.de iud.& in c.2.de adul.vbi etiã dicit q̃ cogitur ad dotãdũ,& per Abb.in c.vt clericorũ, de vita & hone.cler. vbi ẽt dicit,q̃ nõ sufficit eã dotare, sed etiã vltrà debet puniri pecunialiter,vel ꝓsonaliter.Si tñ per vim stuprum sit cõmissum per clericum,q̃ vltra depositionẽ, in carcerẽ, & monasteriũ detruditur.Et quid si ꝓte acqueit, & nõ ꝓ vim,an puniatur de stupro,& an ꝓsumatur? tradit Ana. in c.1.de adul.Vide tñ Io.Bern.Diaz,in sua pract.cri.Can. in ver.stupri.vbi tenet,q̃ hoc casu talis mulier ꝓdit ius petẽdi dotẽ quo ad se:bñ põt tñ accusare,& dotẽ petere.ad q̃ allegat Flor.in 2.parte summæ,ti.5.c.5.§.1.nisi pater cõsentisset,& pretiũ pro stupro habuisset.Et ibi subdit,q̃ si virũ sumpsit deterioris cõditionis,q̃ habetur respectus ad hoc dãnũ,& ĩta dos sit æstimãda.Et quid tſi puella remittat iniuriã,an stuprãs dare dotẽ teneat, & tenet q̃ sic, volẽte patre. & ibi no.q.qd si tclericus extrà polluẽdo fecit graviditã virginẽ,an tũc puniat de stupro,& ad ꝓstationẽ dotis teneat?Et cõcludit,q̃ tenetur de stupro, & q̃ ꝓstare debet dotẽ,vt ibi latius per eũ,q̃ latè ista oĩa examinat. G. S.

C.

1 Concubina coniugati, vel soluti reputatur mulier inhonestè viuens. Fallit vt ibi.

1 NOta,tqd cõcubina alicuius cõiugati vel soluti reputatur mulier inhonestè viuẽs,& iõ alius habẽs coitũ cũ ipsa nõ põt puniri,nec accusari ab eo, cuius illa erat cõcubina,vt est te.in l.si vxor.in prin.de adul.Fallit,qñ Berta erat cõcubina patroni sui,vt ibi dicitur. Illud verum, nisi filius habeat rẽ cũ cõcubina patris,& illa est iusta causa exheredandi,vt in auth.vt cùm de appe.cog.in §.aliud quoque capitulum.& in cap.Quintauallis.de iureiu.

ANNOTATIO.

1 Concubina an dicatur castè viuere?
2 Concubina in quibus differat ab vxore?
3 Concubina coniugatorum reputatur meretrices.
4 Filius si habet rem cum concubina patris sui potest iustè exheredari.
5 Vasallus priuatur feudo,tam si cum vxore domini concubuerit,quàm si cum eius concubina.
6 Concubina aliquando est melioris conditionis, quàm vxor.

Hoc idem refert & sequitur Ale.in apostl.ad Bar.in d.l.vxo.
1 ff.de adul.Et an concubina tdicatur castè viuere?tradit Ange.in aut.de trie.& semisse.ĩ §.cõsideremus.in fi.col.3.vbi
2 tenet q̃ nõ.Et tin quibus differat concubina ab vxore,est tex.& ibi Bar.in l.itẽ legato.§.partu.ff.de le.3. Et vide An. cõs.171.Petrus Camprobranci.in secundo dubio. vbi æq parat cõcubinas,& meretrices. Quod tmaximè ꝓcedit in cõcubinis à coniugatis cum corũ vxoribus tẽtis,vt cõcludit Deci.cõs.530.viso puncto,& ſeptẽ dubijs.nu.5. Et
4 dũ subdit,q̃ tſi filius habeat rẽ cum cõcubina patris, ille
5 põt iustè exhæredari,Adde in simili,quòd tvasallus priuatur feudo,tã si cũ vxore domini concubuerit, q̃ si cũ eius cõcubina,vt in §. ꝓdictis modis. quæ fuit prima cã bñic. amit.in vlib. feudo. & no.Alb.de Ros.in l.in cõcubinatu,
6 ff.de concubinis.Adde tñ tquòd cõcubina aliqñ est melioris conditionis,quã vxor,vt tradit Pau.de Cast. in l. donationis.nu.3.ff.de don.& multa tradit de cõcubinis Io.Ber. Diaz,in sua prac.in vers.cõcubinarij. & latè Declarat do. meus d.And.Alci.in l.Masurius.ff.de ver.signifi. Ga.Sar.

CI.

1 Meretricem rapere,an capitale sit?

1 NO.vnũ,q̃ solẽt vulgares dicere.s.nõ est ꝑna tcapitalis rapere meretricẽ,vel cũ ea coire ꝓ vim. Puni tñ extraordinariè ,ꝓ crimine pœna iniuriarũ,& iõ pœna arbitraria posset adeo arbitrari,vt ẽt mors veniret imponẽda,si iniuria esset ita atrox,nã arbitriũ à lege datũ in malefi.cijs etiã ad mortẽ se extẽdit,si sit factũ nimis graue,vide hæc oĩa per Bar.in l.fi.de rerũ diui.nã etiã pœna stupri habet locum,vel alia pœna,vt est te.in l.verũ.in princ. ff.de fur.& in l.1.in prin.à contrario sensu.C.de rap.virgi.

ANNO-

ANNOTATIO.

1 Meretricem rapiens an teneatur pœna l.1.C.de rap.virgi.
2 Mulierem inhonestè viuere,quomodo probetur?
3 Meretricium non tollit affinitatem.
4 Meretricem rapiens extraordinaria pœna punitur, & quid de iure Regni Neapolitani sit?
5 Meretricem nuptam rapiẽs tenetur pœna l.1.C.de rap.virgi.
5 Virginem incedentem in habitu meritricio rapiens, non tenetur pœna l.1.C.de raptu virgi.
7 Meretrix nupta lenoni reputatur pro non nupta.
8 Scalas apponens ad muros,vel ad fenestras alicuius mulieris licet puniri debet ad pœna capitali,tamẽ fallit in meretrice.
9 Meretrix quæ stat in lupanari an possit cogi se cuilibet eam inire volenti,prostituere?

1 Vtrũ rapiens tmeretricẽ cadat in pœnã l.1.C.de rap.virgi. latè tradit Hippo.de Mars.in repe.d.l.1.nu.26.ver.mõ q̃ri põt.C.de rap.virg.& Lud.Carrer.in pract.cri.in §.circa. 3.nu.276.vbi concludũt,q̃ aut nõ definit meretricari, & tunc non puniatur,nisi habuerit iustã causam recusandi,vt pp consanguinitatẽ,aut affinitatẽ,nã tunc si rapitur,tenetur raptor:Aut pœnituit,& apparẽt signa pœnitẽtię,& de finit meretricari,& tũc tenetur rapiẽs pœna d.l.1. cũ inspiciatur tẽpus delicti,& ita dicit Guli.de Cun.in l. raptores. C.de epis.& cle.& Bal. & Sali.dittingunt, q̃ aut meretrix erat nupta,& tunc tenetur. Plus subdit Sali. ibi. q̃ si defierit meretricari,tñ nõ honestè viuebat quia erat facta concubina facerdotis,& tunc non punitur pœna d.l.1. Et qũo
2 tprobetur mulierẽ inhonestè viuere,tradit Ale.in cõs.13. vol.7.Aut dubitatur an desiisset meretricari, nõ apparenti bus signis pœnitẽtiæ,& tũc ex eius habitu,& incessu iudicatur per l.itẽ apud Labeonẽ.§.si qs virginem.ff.de iniu.& ibi reprobat dictũ Guli.& Cy.de cõsanguinitate, & affinitate p d.l.1.cũ nõ fuerit honesta. Qd dictũ Sali.Hippo. de
3 Mars.in d.l.1.nume.42.in fi.reprobat,dicẽs q̃ meretriciũ non tollit affinitatẽ.Sed dicẽdũ est q̃ Sali.bene loquitur p te.in d.l.q̃ requirit honestatẽ.Nec obstat,q̃ nõ definit esse affinis,nã verũ est,vt puniatur alia pœna,q̃ raptus cum in ea honestas requiratur,licet aũt meretricis raptus non puniatur pœna d.l.1.C.de raptu virgi.eo q̃ ipsa corpus vul-
4 gauerit,tamen extraordinaria tpœna puniẽdus erit, q̃ tenet Bal.in l.fi.ff.de rer.diuisio.Vnde Neapoltiana cõstitutio pœna mortis puniendos esse statuit eos, q̃ vim meretricibus intulerint,vt in tit.de violẽt.meretricib.illata.l.1. & nouissime tradit Didac.Couar.in 3.li.variar. resolutionũ.c.14.nu.2.vers.sic quãuis violẽtia.& aliqd p Io.Baptis. Plotũ in repeti.l.si qñ.C.vnde vi.in §. ppetuo notabis. nu. 3.De cæteris verò de penitẽte,& nupta meretrice vide cũ probationes per Hipp.in d.l.1.nu.43.& sequẽ.vbi plura ponit de meretrice & eius materia, & per cũdẽ in l. maritus.
5 ff.de q.& in l.1.§.diuus.ff.de ficar.Et q̃ tdictũ est de meretrice nupta rapta,vt puniatur raptor pœna d.l.1.& per Ias.
6 in l.ad egregias.ff.de iureiur.limita etiã tin virgine,nisi in cessisset in habitu mereticali,nã rapiẽs tunc nõ tenetur,vt per Bonifa.de Vital.in tract.malefic.in tit.de raptor. Limi
7 tatur tetiã nisi fuisset nupta lenoni,qa tũc reputatur pro nõ nupta,vt p Hipp.de Mars.in d.l.1.nu.45. Et per Catellia. Cottã in memoral.in vers.meretrix vel aliter. in fi. vbi di
8 xit,q̃ licet tapponens scalas ad muros,vel ad fenestras alicuius mulieris puniri debeat pœna capitali l.fi quis non dicã rapere.C.de epi.& cleri.Secus est in meretrice vt tenet Bal.in d.l.fi.ff.de rerũ diuisio.in vltimis verbis. Vnũ tñ in materia adde quod dixit Deci.tl.inuitus nemo.nu.9.in fi.
9 ff.de reg.iur.q̃ meretrix,tq̃ stat in lupanari põt cogi se cui libet eam inire volenti, prostituere. Quod tñ non vr verum,ne quis ad peccandum cogatur, vt tenuit præceptor meus Do.And.Alci.post Purpura.in l.rogatti.in prin. in fi. vers.addit Decius.ff.si cer.peta. Gab.Saray.

CII.

2 Testes si deponant Petrum cognouisse Bertam violenter,non probant vim esse Bertæ illatam a Petro,nisi aliud communis vsus loquendi pradeat.

1 NOt.q̃ si capitulũ tdicat q̃ Petrus cognouit Bertã violẽter,& sic eriã hoc mõ testes deponãt, nõ ẽ probatũ q̃ Petrus vim intulerit Bertæ,qa illud, Violẽter, ẽ dubiũ : nã posset intelligi,q̃ Berta vim tintulerit Petro,vt not.Bar. in l.2.§.fi.ff.de duo.reis.Sed fortè illud dictum põt limitari,nisi cõis regionis vsus loquendi accipiat illa verba in violentia viri actiua,per ea quæ dixi supra in notabili 94.

ADDITIO.

Not.q̃ si capitulũ, &c. An istud dictũ Bar. mirabile faciũt q̃ elegãte dicit Fel.vbi allegat Mat.hic in c.subditis.col.pen. de ꝓscrip.& ibi vr inhærere modificationi datæ per Matt. hic ad dictũ Bar.Pro quo dicto videtur etiã facere ea q̃ notãtur p scribẽtes ꝑsertim Mag.meũ in 2. & 3.col.in l. non hoc.C.vnde legi.& p doct.c.in ꝓsentia.de probatio.Mihi tñ placet ꝑdicta modificatio de cõi vsu loquẽdi, p ea q̃ habẽtur in l.librorũ.§.q̃ tñ.Cassius.de leg.3.ꝓscribẽtes ĩ proœm.Decre.vbi Feli.col.2.vsq; ad finẽ ,pœmij per Magist. meũ in rub.de noui.oper.nun.cũ simi.cõcor.p Barb.cõs. 30.inci.scribitur ꝑclarè.7.col. circa mediũ in prima parte, & cõs.58.& cõsi.35.in vers.verba debẽt. Adde etiã q̃ Fel. in d.proœm.tgl.1.col.3.post prin.refert simpliciter istud dictũ Mat.& dicit q̃ Matt.subtiliter mordet Bar. Ad hoc vide ẽt q̃ dicit Feli.ĩ c.sup his.col.vlt.post mediũ.de accu.

ANNOTATIO.

Nomina verbalia possent intelligi actiuè,& passiuè.
2 Violentia contra mulierem commissa quomodo debeat articulari,& probari.
3 Testis verba in dubio intelliguntur contra producentem.
4 Lapillus variis modis accipitur.
5 Iudex ex officio potest repetere testes,vt declarent id,q̃ obscurè deposuerunt,& hoc etiam post conclusum in causa.
6 Testium dicta debent de necessitate concludere.
7 Mulieres viros appetunt,& in hoc eis est maxima cupiditas.
8 Mulieres malæ propter luxuriam insatiantur.
9 Mulieres maximæ libidinis sæpissimè inuentæ.
10 Messalina vxor Claudij Tiberij Cæsaris maximæ libidinis.
11 Agrippina Neronis filia concubitus appetens.
12 Galluia Crispilina fuit magister libidinum Neronis.
13 Sappho plures coeundi modos inuenit,& suas ancillas subagitabat,& mutuò ab eis patiebatur.
14 Anthea vxor Prœti Regis Argiuorum Bellorophon tem ad stuprum voluit inducere.
15 Mulieres multæ ob libidini suæ explẽ de causa viros rapuerũt.
16 Meretrix quædam Florentiæ fuit combusta,quia iuuenem quendam rapuerat.
17 Probatio dubia,quando secundum dispositionẽ iuris communis ex communi vsu loquendi certa redderetur,valet.
18 Testium dicta intelliguntur secundum cõem vsum loquendi.
19 Communis vsus loquẽdi,probari debet q̃ esset tempore quo testes deposuerunt,& non sufficit probare, quod nunc sit talis loquendi vsus.

Idẽ tenet Bar.in l.ti vxor.§.si quis vxorẽ.in fin.ver.vlti. volvos scire.nu.5.ff.ad leg.Iuliã.de adulte.& in l.scio quosdã. ff.mãda.& in l. filiusfa.ff.de test.& in l.si ita.1.ff. de manumi.testa.& Ang.in l.cũres.C.vi bono.rapto.& Ale.in l.1. §.1.ff.de adulter.in apostl.ad Bart.& facit gl.in l.1. in prin. gl.1.C.de procurato.& Hippo.de Marli.ling.277.dubia ꝓbatio. Alcia.li.7.c.15.parergõ iuris.Et iõ est qa hoc verbũ Violẽter,põt intelligi actiuè,& passiuè,nã põt intelligi q̃ fecit violẽter,vel qa fecit vim mulieri, vel quia passus fuit
1 vim ab ea.Ista l.n.nomina verbalia possunt intelligi actiuè & passiuè d.l.filius fami.ff.de testa. Idẽ esset si diceretur,cognouit Bertã ꝓ violẽtiã,vt ꝓ Bart.in d.§.si quis vxorẽ.in fi.
2 Ideo tdebet dicere in libello,q̃ talis cognouit talẽ passam ab eo vim cõmittẽdo adulteriũ, vel stuprũ, vt dr in l.vim passam.ff. de adult. Et ita ẽt testes clare de ponere debent.
3 Alias semp tverba testis in dubio intelligũtur contra producentẽ,vt plenè ꝓ Bar.in l.inter stipulantẽ.§.1.ff.de verb. obli.& in d.l.2.ff.de duobus reis.Et ideo dixit Ray. in l.& si nõ sint.§.gẽmæ.ff.de auro & argẽto leg.decidisse q. Florẽtiæ,tẽpore,quo ibi erat quidã Dux Calabriæ, cũ quo ipse

erat

erat,fuit.n.formata inqsitio cõtra quãdã meretricẽ. ꝙ per
cusserat cũ lapillo alia meretricẽ.Probatũ erat cõtẽta in in-
quisitione vera esse. Dicebaẽ ꝙ debebat condẽnari. & ipse
4 Ray.dicebat,ꝙ debebat absolui, qa lapillus† variis modis
acccipitur,qñq; pro lapide ꝑtioso vt in l.1.in prin.ff.de ac-
qui.pos.& in d.§.gẽmæ.Qñq; ꝓ lapide lædẽte,vt ꝑ gl.ĩ l.i.
C.de err.calc. Vnde ẽ ęquoca dictio.& varias habet signi
ficationes,Et cũ agitur de pœna infligẽda accipiẽda ẽ pars
magis benigna.ar.l.ꝑses.& l.interpretatione.ff.de pœ. Vn
de dicebat Ang.in d.l.ff.de duob.re,ꝙ remediũ est, ꝙ iu-
5 dex† ex officio suo repetat testẽ,& faciat eũ declarare, qũo
intellexit verbũ violẽter,ꝙ facere põt ſm gl.no.ĩ auth. de
testi.§.quia verò,q̃ adducit Bal.ad hoc in l.repeti.in princ.
ff.de q.& plenè tradit In.& Mod.in c.ꝑ tuas.de test.vbi la
tè Fel.Põt aũt fieri ista à iudice etiã post cõclusum in causa
ſm Ang.cõsi.190.& ꝑ Are.in d.l.2.ff.de duo.re.Sed qa iu
dex,si haberet testẽ suspectũ nõ teneretur eũ repetere ſm
Bal.in l.data opera.C.qui accu.nõ pos.& sic posset aliqñ cõ
tingere,ꝙ ista cautela iudex nõ vteretur. Idcirco de hoc
dicto Bart.& Matt.dubitãt Aret.& Iul.in d.l.2.ff. de duo.
re.& Ang.ĩ d.l.cũ res.C.vi bo.rap.& Deci.post.Barb.in ca.
quia Gu.in prin.nu.1.de iud.& in l.2.§. creditũ aũt.nu.14.
in 2.lect.ff.si cer.pet.quia verbũ Violẽter,capitur in actiua
significatione,vt in d.ca.quia Guid.& in c.cũ pridẽ.in si.de
pact.& in c.qđ famæ.de sen.excõ.& in c.præsens.20.q.3.&
quia nõ est verisimile ꝙ à muliere illata fuerit violẽtia vi-
ro,vt ꝑ Deci.in d.l.creditũ.Sed sustinẽdo hoc dictũ Mat-
thæi põt respõderi dupliciter. Primò ꝙ iura ꝑallegata lo-
quuntur in dispositione legis,sed Bar.in d.l.2.in si.& Mat.
6 hic loquitur in testibus, quorũ† dicta debẽt de necessitate
cõcludere,d.c.in præsentia.Secundo respõdetur,ꝙ in iu-
ribus ꝑallegatis,erãt alia verba,ex quibus colligitur, ꝙ in
actiua significatione verbũ illud violẽter accipitur.Et hoc
dictũ sequitur Ale.in l.1.in prin.nu.7.ff.de acqui.pos.Non
obstat ꝙ nõ videaẽ verisimile virũ à muliere violẽter ca-
7 pi,& cogi qm† respõdeẽ frequẽter mulieres desiderare vi-
ros & ĩ hoc eis ẽ maxima cupiditas.l.2.C.ad l.Iul.maiest.ꝑ
q̃ legẽ ita dixit And.de Ise.in cõstitutionibus Regni Neap.
cõsti.in aliqbus.col.9.versi.Duo ergo.iubet ĩ ti.de succes.fi
8 lior.Comit.& Baronũ.& mulieres† malę ꝓ ꝑ luxuriã in sa
tuãtur.l.1.§.pen.ff.de ædil.edic.per quẽ ita dicit Andr.Iser.
in consti.Regni Neapol.cõsti.poculũ amatoriũ.in si.tit.de
correctione poculũ amatoriũ porrigẽtium. Vnde clarum
9 †est etiã sæpissimè inueniri mulieres maximæ libidinis, q̃
etiã inuitos viros ad libidinẽ solicitent,vt legitur de Mes-
10 salina† vxorẽ Claudij Tiberij Cæsaris,q̃ primò clam,mox
passim,quasi iure,adulteris vtebatur.ex quo factũ ẽ,vt plu
res metu abstinentes extincti sint. Deinde atrocius accen
sa,nobilissimas quasque nuptias, & vrigines, turpitudinis
suæ comites delegit,coegitque mares. vt adessent,quod si
quis recusaret,ficto crimine in ipsum oẽmque eius fami-
liã iubebat sæuiri: Quin etiã(ꝙ turpissimũ ẽ)ꝓuocauit ad
lecti palestram,vnã ex ancillis, quæ meretricio quæstu vi-
ctũ sibi quæritabat, eãque die ac nocte superauit.5.ac 20.
concubitu,author Plin.lib.10.c.62.& Sextus Aurelius,de
qua etiam scripsit Iuuenal.in 6.Satyra.

Claudius audi,
Quæ tulerit dormire virum,cum senserat vxor:
Ausa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos
Linquebat,comite ancilla non amplius vna:
Et nigrum flauo crinem abscondente galero:
Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et sellam vacuam,atque suam tunc nuda papillis
Excepit blanda intrantes,atque æra poposcit
Mox lenone suas iam dimittente puellas.
Tristis abit,sed quod potuit,tantum vltima sellam
Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine vuluæ,
Et lassata viris,nondum saciata recessit.

Plura etiã de eiꝰ libidine tradit Corn.Taci.li.11.Fuit & Agrip-
11 pina† Neronis filia q̃ summopere cõcubitũ desiderasse ser
12 tur,innumirabilesq; aliæ,vt Galuia† Grispillina,q̃ fuit ma
gistra libinũ Neronis,vt author est Corne.Taci.lib.14.&
13 17.Sappho† q̃ plures coeundi modos inuenit,& Amytho
ne,Chelesippa Megara,Atthy,& Cidno,suis ancillis ad li
bidinẽ vtebatur, & eas subagitabat,& mutuo ab eis patie
batur.Vnde Ouid.in eius epistola ad Phaonem.

Vilis Amythone,vilis mihi Candida Cidno,
Non oculis grata est Atthys,vt ante,meis.

14 Et Anthea† vxor Prœti Regis Argiuorũ Bellorophõtẽ ad
15 stuprũ voluit inducere.Et ideo† legitur multas mulieres li
bidinis suæ explẽdæ causa viros rapuisse, vt tradũt Poetæ
de Dryope Nympha,q̃ Hylã rapuit.Et ideo dicit Ang.in
l.1.C.de raptu virg.ꝑ gl.ibi,se vidisse in facto Florẽtię quã
16 dã† meretricẽ cõburi,q̃ rapuerat quendã iuuenẽ. Et refert
& seqtur Hipp. de Mars.in d.l.1.C. de raptu virg.nu.365.
faciũt notata per And.de Iser.de cõstit.Regni.in cõstit. si
qs rapere sacratas in pri.in ti.de raptu & violẽtia monial.il
lata.Cõtra tñ hoc dictũ Bar.& Matt.hic adhuc obstãt rõ-
nes Are.in d.l.2.ideo super hoc est cogitãdũ,quia pro nũc
id mihi vr̃ dubiũ,& in cõsulẽdo & iudicãdo sentẽtiã cõtra
Bar.& sic cõtra cõmunem ego potius tenerẽ per ea q̃ diffu
sè hac in re scripsit Moder.Rõchegal.Ferrar.q his scriptis
post biẽniũ ad manus meas ꝓuenit ĩ d.l.2.§.fi.nu.47.ff. de
duo.re.q in hoc latè insistit,& oĩa doctorũ dicta accumu-
lat,atq; opinionẽ cõtra Bar.sequiẽ.& per ea q̃ scribit And.
de Iser.in cõstitutionibus Regni Neap.cõstit.legũ asperi-
tate.versi.& nota hic in tit.de adulter.& lenocinijs, vbi di
cit qđ mulier rarò rapit virum per adducta ibi per eũ.Sed
retẽta pro nunc opinione Bar.& Mat.hoc limitatur, vt ꝑ
Mat.hic post Bar.quẽ refert & sequitur Alex. in apost. ad
Bar.in d.l.3.per ea q̃ habẽtur in l.Labeo.ff.de supellec.leg.
17 Licet.n.† probatio dubia & q̃ nõ cõcludit non releuet ꝓ
bãtẽ l.nõ hoc.C.vnde legitimi.l.multis.C.de libe.cau.l.ma
trẽ.C.de proba.Tñ fallit qñ probatio,q̃ dubia esset ſm di-
spositionem iuris cõis,ex cõi vsu loquẽdi certa redderetur
18 vt ꝑ Mat.hic,quia probationes,& dicta† testium intelligun
tur,ſm cõem vsum loquẽdi.gl.Bar.& doct.in l. stipulatio
ista.§.hæc quoq;.ff.de verb.obl.Spe.ĩ ti.de teste.§.nũc tra
ctãdũ. ĩ vlt.char.ver.hoc quoq; notãdũ.Inn.& doc.in c.cũ
cãm.vbi Abb.ĩ 3.col.& in c.cum clamor.de testib. in quo
19 †tñ vsu loquẽdi aduertẽdũ est, quia probari debet, ꝙ esset
tẽpore,quo testes deposuerunt,& nõ sufficit probare, ꝙ
nunc sit talis loquẽdi vsus, quia qñ aliqua dispositio inter-
pretatur ſm cõem vsum loquẽdi,de illo communi vsu in-
telligitur,qui erat tempore dispositionis,vt probat elegan
ter,& cõcludit Fulg.in cõsi.165. in q̃stione proposita.col.
penul. per ea quæ not.Barr.in l.Labeo.ff.de supelle.leg. &
per Deci.in c.in præsentia.nu.33.de proba. Gab.Sar.

CIII.

1 *Pater debet aliquid relinquere filio iure institutionis,alias si iure legati testamentum est nullum, & quomodo id intelligatur & limitetur?*

1 NOta,ꝙ illa vulgaris doctrina q̃ vult, ꝙ oportet patrẽ
†relinquere filio iure institutionis aliquid, alias si re-
linquat iure legati testamẽtũ ẽ nullũ,nec oportet filiũ age-
re ad supplemẽtũ legitimæ,vt est te. in auth. vt cum de ap
pel.cog.in §.aliud quoq; capitulũ.& in §.seq. & no.in auth.
nouissima.C.de inoffi.testa.debet limitari nisi qñ parẽs te-
staretur inter liberos.puta habẽs tres filios vnũ hęredẽ vni
uersalẽ instituit,& alijs reliquit decẽ iure legati, tunc.n.va
let hoc testamẽtũ,& hoc ideo quia defectus alicuius solen
nitatis iuris posit iui illud nõ vitiat. vt l.hac consultissima.
§.ex imperfecto.C. de testa.quia tñ legitima est quasi debi
ta de iure naturæ agent illi duo ad supplemẽtũ legitimæ,
vt l.qm̃ in prioribus.C.de inoff.test.Et pro hoc bñ facit te
in c.Raynutius.de test.& not.in c.si pater. de testam.li.6.
Secus esset si pater fuisset ex toto inhumanus, vt quia nil
reliquisset his duobus, tunc.n.totũ testamẽtũ esset nullũ
ipso iure,vt l.filio ꝑterito.ff.de iniust.rupt.irri. testa. Secũ
dò debet limitari,nisi institutio fiat in piã causam, vt quia
instituebat pauperes,ecclesiã,vel locũ piũ, quia tũc adhuc
valet

valet testamẽtum,si aliquid relinquit filio iure legati. Sed
si nil relinquit,institutio est nulla.ita tenet Bart.in repe.l.1.
C.de sacrosan.eccle.versic. scias etiã duas limitationes ad
§.aliud quoque.quas no.Est & tertia limitatio,si pater sol-
uit pro filio condẽnato legitimã.nã tunc nõ tenetur aliqđ
relinquere.ita not.Bar.ĩ l.si cũ dotẽ. §. si post solutũ.ff.sol.
mat.Et ẽ etiã alia limitatio ſm Bart.in l.Gallus. in prin.ff.
de libe.& posth.l.si testeẽ pater hoc mõ, si filius viuo me
moriatur,nepos ex eo sit hæres.nulla.n.iniuria fit filio,&
sic eo præterito testamẽtũ nõ erit nullũ.Est & 4.limitatio
qñ pater diuidit inter filios hæreditatẽ,ac si ipsos heredes
instituisset.l.quoties.C.pro do. quia tñ operatur ficta in-
stitutio.vt l.Lucius.§. Luciẽ.& l.si ita scriptũ.ff.de libe. &
posthu. Est & alia limitatio qñ pater præterire vult ad cõ-
modũ filij,vt not.Bar.in l. cum ex filio.ff.de vulga.& pu-
pil.& Bal.in repe.l.in suis.ff.de libe.& posthu. Est & alia li
mitatio in casu l.humanitatis.C.de impube.vbi casus,ꝙ fi
lius oĩno repellitur ab hæreditate paterna ex testamento
facto ab auo patri furioso.quia auus vnũ ex nepotibus sub
stituit.nam alter nepos nihil habebit. Adde tñ tres casus
quos ponit Pau.de Cast.in l.quoties.C.de hære. insti. in q-
bus filius,qui non habet iure institutionis præsumitur ha
bere iure legati,& ibi notant quartum.

ADDITIO.

Not.ꝙ illa vulgaris &c.In fi.adde ꝙ istud idẽ tenuit Pan.in c.
Raynutius. per illũ te.col.3. in princi.de testa. & quanquã
Bar.sentiat oppositũ in l.cogi.§.generaliter.ff.ad Trebel.tñ
Bal.in l.quoties.C.de hære.insti.& dicit Pano. hoc admit
tẽdũ ꝑꝑ ęquitatẽ,quia imperiti nesciũt dicere, Relinquo
iure institutionis. Aduerte tñ quia dicit ꝙ verba sunt in-
telligẽda ſm qualitates personarũ.c.magnę de voto.Et sic
videretur dicendum contrarium si esset iuris peritus te-
stator. Ad hoc tamẽ vide latissimè per Alex. & alios quos
allegaui notab.158. incip.not.quod si pater.

ANNOTATIO.

1 *Pater in testamento condito inter liberos an teneatur relinquere filio iure institutionis,non legati.*
2 *Communis opinio doctorum quando sit tenenda & quãdo nõ?*

In cõtrariũ est cõis opinio tã Legistarũ q̃ Canonistarum,qui
1 in prima limitatione de qua hic tenent,ꝙ imo† pater in te
stamẽto condito inter liberos tenetur relinquere filio iure
institutionis,non autẽ iure legati,vt oẽs Cano.cõcludunt,
maximè Mod.in d.c.Raynutius.& ibi latissimè ꝑ Didac.
Couar.§.1.nu.2. vbi plene disputat. & nu.6.versi.quartus.
post Guliel.Benedi. versi.in eodẽ testamẽto relinquẽs.nu.
136.de testa.& doct.in d.auth.nouissima.C.de inoffi.test.
Et hæc fuit vera opinio Ale.quã tenuit tã legẽdo,q̃ cõsulẽ
do,vt per eũ in l.inter cætera.col.2.ff.de libe.& posthu.&
in l.nã ꝙ.§.in oĩs.post Imo.ibi.ff.ad Trebel.consi.76. col.
fi.nu.17.li.3.& cõsi.114.col.fi.li.7.licet ipsemet ĩ cõsi.167.
ponderatis narratis.col.2.nu. 6. & consi.176. nu.11.li.5. vi
deatur contrariũ tenuisse,sed ibi illud dixit allegãdo,nõ cõ
sulẽdo.Vide tñ Carol. Moli.in consue.Paris.§.120. vbi te-
net ꝙ nõ sit necessaria forma institutionis,sed ꝙ §. ex im
perfecto.ĩtelligatur,& loquaẽ ſm terminos l.si.C.fami.er
cis.Opinionẽ cõtra cõem quã sequitur hic Mat. vr̃ tenuis
se d.Azo ĩ summa.C. de inoffi.testam.& gl.in c. si pater.in
versi.instituit.de testa.ĩ 6.& Ant.de But.in d.c.Raynutius
in 10.col.Et hanc per quatuor rõnes secutus fuit do.Ias.in
d.aut.nouissima.nu. 16.dicẽs eã eẽ verissimã,& si casus ei
cõtigisset,sic cõcluderet,& iudicaret.Idẽ tenuit in d.l.hac
consultissima.§.ex imperfecto.col.1.ver.& per ꝑdicta.C.
2 de testa.Et subdit† ꝙ licet in iudicãdo nõ sit recedendum
a cõi sentẽtia ſm Bar.& alios in l.fi.C.de pœna iudi. q ma
lè iudi.& in l.cum prolatis.ff.de re iud.& per Bart.in q.per
eum disputata incip.iudex, qui per imprudentiã causæ.c.
ne inuitaris.de cõsti.Et propter singulares opiniones nõ
sit recedẽdum à cõi opinione in iudicãdo, vt not.Bal.in l.
1.ad fi.per illum te.ff.de Senator.Imo sit ea opinio tenẽda
quæ plurium doctorũ authoritate cõfirmatur vt per Bal.
in l.1.per illum te.in ver.sanè.ff.de offi.quæstor.Tñ dicen
dum est,ꝙ tunc est tenẽda cõis opinio,qñ illa nõ posit rõ
nabiliter cõuinci,quod bonus iudex acuti ingenij iudica-
bit,vt dixit Io.And.in ca.1.de cõsti.quã refert & sequitur
Abb.in c.Capellanus.col.1.& sequẽ.de ferijs. & dixi infra
sing.110.nota vnã lucrosam.nu.4.Quãtum ad reliquas li-
mitationes vide latè Ale.in d.l.nã ꝙ.§.non oĩs.& Ias. in d.
auth.nouissima.vbi singulas limitationes latè prosequun-
tur.Sed aduerte inquãtum in 1. limitatione dixi ꝙ pater
testãs inter filios nõ cogiẽ relinquere filijs iure ĩstitutionis
vr̃ ꝙ idẽ Matt.cõtrarium dixerit infra in sing.158. not.ꝙ
si pater dicit.Sed pro solutione vide quæ ibi dixi. Ga.Sar.

CIIII.

1 *Exceptio peremptoria pacti de non pettendo quæ competit principali,an semper competat fideiussori?*

NOta casum pulchrũ,ꝙ licet regulariter exceptio perẽ
1 ptoria† pacti de nõ petendo quæ cõpetit principali ꝓ
sit fideiussori.instit.de repli.§.1. cum simi. Fallit tñ hoc qñ
maior pars creditorũ fecit pactum de nõ petẽdo,nisi certã
partẽ hæredi futuro debitoris ſm practicã l. maiorẽ.ff.de
pactis.tunc.n.licet pactum maioris partis præiudicet pau-
cioribus inquantũ velint agere cõtra hæredẽ, non tamen
eis præiudicatur inquantum velit agere contra fideiusso-
rem debitoris in l.si ꝑcedente.in §.Lucius.ff.man.

ADDITIONES.

Not. casum,&c. Istud dictum refert & simpliciter sequitur
Magi.meus in l.iurisgentium.§.si ante aditam.col.4.ver.6.
limita.ff.de pactis.
Hoc idẽ tradit,& latius declarat Fran.Cremen.sing.22.vnus
tex.me fecit alias laborare, dic vt ibi per eum post quem
hæc ibi addidi. Gab.Sar.

CV.

1 *Pater qui maritauit filiã sine dote, nõ potest amplius cogi ad ei dandum aliquam dotem,nisi filiæ dotem promisisset.*

1 NOt.ꝙ si pater maritauit† filiã sine dote, non põt cogi
amplius ad dandum sibi aliquã dotem,sicut non cogi-
tur alere filium vel filiã, qui aliquo mõ se põt sustentare,
vt l.si quis à liberis.§.sed si filius. ff.de lib. agnosc. ita not.
Bar.in auth.res quæ.C.cõmunia de lega.& in l.obligamur.
§.1.ff.de act.& obliga.Saluo nisi filia se maritasset & pro-
misisset dotem,ad quam constituendam pater cogi potuis
set,quia tunc tenetur pater ipse,vt ibi not.

ADDITIO.

Not.ꝙ si pater,&c.Adde ꝙ istã opinio.Bar.tenet etiam Sali.
& Fulg.in auth.res quæ.hic alleg.& Sali.in l.qui liberos.ff.
de ritu nupt.& ibidẽ Bald.sequitur in lectu.antiqua.Panor.
in c.2.de adult.& in c.pen.extra,de rap.& in c.accedens.de
procura.Cõtrarium tenet de directo gl. in d.l. obligamur.
§.1.quã sequuntur Bal.Ange.& Pau.de Cast.in d.auth. res
quæ.quia mulier indotata cõtẽnitur à viro.& dicit Pau.de
Cast.vbi suprà ꝙ ita alias de facto consuluit contra Bar.&
contra eum tenet etiam Magi.meus in dicta auth.res quę.
col.5.per aliqua,de qbus ibi per eũ. Et inquãtum Mat.hic
limitat,saluo nisi maritasset,&c.Adde,ꝙ idẽ tenet Bar. in
d.l.obligamur.§.lege.& Sal.ĩ d.auth.res q̃.& ĩ l.q liberos.
& Pã.in d.c.accedẽs.ad fi.& Mag.meus §.fuerat.in 23.col.
insti.de act.quãuis cõtrariũ tenuerit Bal.ĩ d.aut.res.q̃.ĩ pri.

ANNOTATIO.

1 *Pater cogi potest ad dotandum quando filia est maritata.*

Ad hoc vide quæ latè tradit Ale.consi.7.visis his, & diligen-
ter consideratis.col.3.vol.2.& consi.33.& 56. vol.4. Pau.
de Cast.consi.12.in 1.dubio.volu.1.Alexan.in l.mulier.§.
cum proponeretur col.pen.ff.ad Trebel.& aliquid consi.
97.col.4.vol.1.& Are.consi.10.col.7.& sequen.Cæpo.cõs.
ciuili.46.in fi.& Abb.in c.accedens.col.fi.de procur.Ias.in
auth.præterea.col.3.C.vnde vir & vxor.& Ale. cõsil.139.
col.3.volu.2.& Abb.consi.65.col.1.vol.2.& Bal. Nouel.in
trac.de dote in 6.parte priuileg.15.& 17.& aliquid per Pa-
lati.Ruui.in repeti.ca.per vestras.§.4.col.fi.nu.9. extra de
1 dona.inter virum & vxo.Sed qđ pater † possit cogi ad do-
tandum

tandum quando filia eſt maritata, tenet Bal.& Imol.in d.l 1.ff.ſol.mat.& ibi Mod.Et adde Bar.in d.l.mulier.§.cũ ꝓponeretur.ff.ad Treb.& Bar.& ibi latiſsimè Mod.& maximè Iaſ.C.cõia de leg.& ibi Bal.& Dy.& Bart.in l. Lucius. ff.de leg.2.& Sal.in l.fi.C.de dot.ꝓmiſsio.& Ang.in l.nupta.in prĩ.ff.ſol.mat.& Pau.de Caſ.in l.ſi ſocer.ff.ſol.mat. & ꝑ Mod.in c.1.de adul.& Nic.de Neap.in rub.ff.ſol.mat. & ibi Mod.ſequuntur gl.in d.l.obligamur.ff.de act.& obl. Fallit tamen tenendo aliam opinionem, niſi filia dotẽ pro miſiſſet vt per Matth.hic,poſt Bar.in d.l. obligamur.in fi. & per Bar.in l.quod in vxorem.C.de neg.geſt. Gab.Sar.

CVI.

1 Pœnitẽtia nõ admittitur in prorogatione iuriſdictionis ĩ iudicem non ſuum,ſi ipſe iudex fuerit præſens & acceptauerit.

1 NOta doctrinã ſingularẽ,quã Legiſtæ cõiter ignorãt.Si aliqui prorogãt iuriſdictionẽ in iudicẽ non ſuũ pſentẽ & acceptãtẽ,vt quotidie fit qñ duo laici ſe ſubijciunt iuriſdictioni Epiſcopali, non admittitur amplius pœnitentia,& ſic non habet locum l.ſi cõuenerit.ff.de iuriſdi.om. iud.& hoc probatur in l.eſt receptum.ff.eo.& in c.1.extra de iudi.ſecundum lectu.quam tenet ibi Do.Ant.& regulam ponit Guli.de Cun.in l.1.ff.de iudiciis.

ADDITIO.

Not.doctrinã,&c,In fi.Adde ꝙ idẽ tenet Ang.in l.1.de iudi. hic alleg.& Bal.ibi põderat pro hoc eſſe gl.idẽ tenet Cy.& Gul.in l.nemo.C.de iud.Pan.& doc.cõiter,ĩ c.1.de iud.hic alleg.& iſta ẽ cõis opi.à qua nemo diſcrepat ſm Mag.meũ in l.ſi conuenerit.in 4.col.verſicu.2. limita hic Ale.& ipſi quædã fundamenta faciunt pro iſta cõmuni opi. quam dicunt limitandam quando in promiſsione eſſet adiecta pœna vt Bal.& Iaco. But.in l.non codicillum.C. de teſta.

ANNOTATIO.

1 Pœnitentia non admittitur in prorogatione iuriſdictionis in iudicem non ſuum præſentem & acceptantem.
2 Intellectus l.eſt receptum ff.de iuriſdi.om.iudi.
3 In facto iudiciali quis præciſè cogitur,& quomodo hæc regula procedat,& intelligatur?
4 Intellectus l.ſi conuenerit.ff.de iuriſdi.om.iudi.
5 Factum in iudicio an ſemper ſit maioris efficaciæ,quam factum extra iudicium?
6 Prorogatio iuriſdictionis tacita fortior eſt quam expreſſa.
7 Iudicis præſentia & conſenſus an requiratur in prorogatione iuriſdictionis.
8 Iudicis præſentia etiam in actu non requiſita,ſi interueniat, multum operatur.
9 Intellectus l.ſiue apud acta.C.de tranſactio.
10 Conſenſus partium quare in prorogatione iuriſdictionis ſolus non ſufficiat?
11 Conſenſus ſolus partium licet prorogationẽ iuriſdictionis non inducat,inducit tamen renuntiationem priuilegij fori.
12 Iuriſdictio ordinaria ẽ fauorabilis,extraordinaria ẽ odioſa,

1 Iſta eſt cõis opinio doct.ꝙ hoc caſu nõ† habeat locũ pœnitẽtia tradit Ale.in d.l.ſi cõuenerit.in 5.fallẽ.ff.de iuriſ.om. iud.& per Dec.in d.c. 1.col.6.ver.ſucceſsiuè in noua lectura extra de iud.nã acceptatio iudicis vr̃ tollere pœnitẽtiã, quia tractatur de ſuo intereſſe:Et acceptatio iudicis debet aliquid operari.facit ꝙ no.Bart.in l.poſtquã liti.col.pe. C. de pact.Sali.in l.generaliter.in 6.q.C.de nõ nu.pecu.cũ ſimi.& tradit Ale.in cõſ.20.in cauſa appellationis vol.4.Sed difficultas eſt an cõuẽtio facta ſit ſimpliciter pſente iudice nõ tñ acceptãte.Et idẽ eſſe in hoc caſu etiã cõiter tenẽt doct.& ꝙ nõ habeat locũ pœnitentia,vt per Alex.in d.l.ſi cõuenerit.Et fundatur iſta cõis opinio plurib⁹ rõnibus, q̃ tñ nõ ſunt efficaces.Primo inducitur te.in l.eſt receptum.
2 ff.de iuriſdi.om.iudi.Sed parũ† facit ille te.quia ſolũ dr̃ ibi ꝙ maior magiſtratus põt ſe ſubiicere inferiori,dũmõ autẽ,qualiter ſubijciatur, ibi nihil dr̃, vnde ſm alia iura hoc debet declarari. Secundo facit te. in c.1.de iudi.ſed Ale.in d.l.ſi cõuenerit.illi te.optimè reſpõdet.Tertio facit, quia
3 in facto† iudiciali qs cogitur pciſè, vt not.in l.ſi ſed hæ.§. defendere.in ver.pter.in ver.cõpellatur.ff.de procura.vnde pariter vr̃ ꝙ in tali facto iudiciali pœnitẽtia excludaẽ. Sed reſpõderi põt,ꝙ arg.procedit in facto,in quo extra iudiciũ ageretur ad intereſſe ſm regulã l.ſi qs ab alio.ff. de re iudi.Sed nõ bene infertur ad caſum noſtrũ, in quo ſpecialiter habet locũ pœnitẽtia,& agi nõ põt ad intereſſe, & tradit Ale.in l.ſtipulationes nõ diuidũtur.col.antepe.ff.de ver.obl.Quarto ꝓbatur in d.l.ſi cõuenerit.à cõtrario ſenſu,ibi,priuſquã adiretur iudex.& ſic vr̃ facta cõuentio abſente iudice,& tũc habet locũ pœnitentia: ſecus vr̃ pſente
4 iudice.Sed põt† reſpõderi ꝙ in d.l.ſi cõuenerit.nõ probaẽ, ꝙ pactũ ꝓrogationis factũ ſit in pſentia iudicis,qa illa verba,*mutata voluntas fuerit*, reſpiciũt mutationẽ volũtatis poſt factã prorogationẽ,vñ ſtat hoc, ꝙ facta ſit abſente iudice,& ꝙ mutatio volũtatis poſtea facta ſit pſente iudice.
5 Quinto,quia factũ† in iudicio vr̃ maioris efficaciæ l.pacta nouiſsima.C.de pact.l.cũ oſtẽdimus.§.fi.ff.de fideiuſ.tuto. Sed reſpõdetur hoc nõ eſſe verũ regulariter,vt probatur in l.oẽs.§.in hoc.2.C.de epiſc.& cler.Et not.Are.in l. peñ. in prin.ff.de ver.obl.Allegata in cõtrariũ loquuntur in caſibus ſpecialibus.Sexto & vltimo inducitẽ te.in l.1.ff.de iud. vbi ex tacito cõſenſu litigãdo inducitur prorogatio etiã citra litis cõteſtationẽ vt no.ĩ l.ſed & ſi ſuſceperit.ff. de iud. & ĩ c.dilecti.de foro cõpe.multo ergo magis cõſenſus partiũ hoc debet operari prout vltimò arguit Ale.in d.l. ſi cõuenerit.in d.5.fallẽtia.Sed reſpõdetur,ꝙ illa proragatio, q̃ pacto inducitur,fortior ẽ,qa deſinit eſſe res integra, ideo nõ habet locũ pœnitẽtia vt habeẽ in ſimili in l. ſi pecuniã. in pri.ff.de cõdic.ob cau.Et ꝙ† fortior ſit prorogatio tacita,q̃ expſſa,declarat do.Abb.in d.c.dilecti.in 3.not.& Bal. in l.1.col.1.fi.de re iudi. Vnde vr̃ ꝙ cõis opinio reſtringaẽ in pacto facto corã iudice acceptãte ꝑ ſupradicta. Sed do. Iaſ.in d.l.ſi cõuenerit alio mõ inuehit contra dictã cõem
7 opinionẽ.Nã in prorogatione† iuriſdictionis nec pſentia, nec cõſenſus iudicis reqritur.l.1.§.1.in pri.de iud. Sed vbi pſentia iudicis nõ reqritur,ſi interueniat,nil operaẽ.l. ſiue acta.C.de tranſac.ergo pſentia iudicis nõ debet operari,vt pœnitẽtia tollaẽ.Sed reſpõderi põt,ꝙ te.in d.l.1.§.1.ff. de iudi.loqtur in prorogatione reuocabili, ſm qđ dr̃ in d.l.ſi
8 cõuenerit.ĩ d.c.1.de iudi.Prætereat† nõ vr̃ verũ ſimpliciter ꝙ vbi nõ reqritur pſentia iudicis,ſi adhibeaẽ, ꝙ nihil operetur,qa ſæpenumero iudicis pſentia multũ operatur, vt Iaſ.tradit in d.l.ſi conuẽnerit.Itẽ reſponderi põt,ꝙ doctores loquũtur qñ ſit pactũ in pſentia iudicis, & ipſi iudici, de cuius intereſſe agitur,vt ſibi iuriſdictio acquiratur,non
9 ſict† in d.l.ſiue apud acta,quia ibi nõ agitur de re ptinẽte ad iudicẽ.Et pro iſta diſti.facit ꝙ not.doc.in c.qñ cõtra. de proba.& tradit Dec.in d.c.1.de iudi.col.6.ver.ſucceſsiuè ĩ noua lectura. & Cur.Inno.in l.1.col.2.nu.17.de iud.vbi latè
10 † examinat quæſtionẽ, quare in prorogãda iuriſdictione
11 ſolus cõſenſus partiũ nõ ſufficiat.Et in hoc eſt† ſummè notãdũ,ꝙ licet ſolus cõſenſus prorogationẽ nõ inducat, inducit tñ renuntiationẽ priuilegij fori.l.1.ff.ſi qs in ius voca.non ier.Et rõ diuerſitatis eſſe põt,nã qñ renũtiatur priuilegio fori,ſolum remouetur quoddã obiectũ cauſatũ ꝯ iuriſdictionẽ ordinariã quo caſu res de facili reuertitur ad naturã ſuã.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.ver. ꝙ eſt ĩ ſpẽ.ff. de pact.Sed qñ tractatur de ꝓrogãda iuriſdictone tractatur de extẽdẽdo ipſam iuriſdictionẽ vltra naturã ſuã,& vltra primũ ſtatũ,qđ quidẽ difficilius eſt quod cõfirmatur ꝑ regulã l.eius militis.§.militia miſſus.ff. de teſta. mili.& ꝑ regulã l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alien.iur.Et
12 quia iuriſdictio† ordinaria eſt fauorabilis, extraordinaria ẽ odioſa vt per gl.in ca.1.de reſcript.in 6.& tradit Curt. Iun. in dicta l.1.col.3.num.19.ver.eſt tamen verum.Gab. Sara.

CVII.

1 Tutela ad hoc vt dicatur legitimè decreta,quid tutor promittere debeat?

1 NOt.te.ſingularẽ,ꝙ ad hoc vt tutela dicaẽ legitimè† decreta ꝑ iudicẽ,oportetꝙ tutor ſpecialiter ꝓmittat ſe ſubire defenſionẽ pupilli, in l.fi.§.defenſionẽ.C.de admi. tut.E not.quod antiqui practici errabant in hoc,propter quod dicit Bar.quod vidit multas tutelas caſſari, vt not. in l.legitimos.ff.de legit.tut.

ANNOTATIO.

1 Tutor ſi in inſtrumento tutelæ promiſerit,pupilli vtilia facere,& inutilia prætermittere,an hoc ſufficiat, vt tutela dicatur legitimè decreta?
2 Iura conſiderant effectum verborum,nõ formam,
3 Verbũ,ſubire defenſionẽ pupilli,an ſit de forma pciſa tutelæ?
4 Tutor antequam accedat ad adminiſtrationem tutelæ, quinque ſunt neceſſario requiſita.
5 Tutor qui ex inquiſitione datur, debet de iure pronuntiari idoneus,antequam ſibi decernatur tutela.

Adde ꝙ idẽ tenere vr̃ gl.in l.tutores.& ibi Bar.ff.de admi.tut. & in l.tutor qui repertoriũ.in prin.ff.de admi.tut.& Bal.in d.l.fi.§.oẽm.C.de admi.tut.& Io.Pet.Ferra.in pract.in forma libelli quo agiẽ ad reddẽdũ rõnẽ tutelę.in ver.in ſuo vltimo teſt.col.2.verſi.vlterius qritur, vtrũ tutor teſtamẽta
1 rius.Et quid ſi tutor† in inſtrumẽto tutelæ promiſerit facere vtilia pupilli,& inutilia ptermittere,an hoc ſufficiat? latè tradit Bar.in l.ptor ait.in prin.ff.de ope.no.nun.vbi cõcludit ꝙ nõ,niſi etiã ꝓmittat defenſionẽ ſine mora ſuſcipere.Et cũ Bar.trãſeũt cõiter doctores rõnibus de qb⁹ ꝑ Ale.d.l.ptor.col.1.nu.3.ver.itẽ ꝑ iſtũ te.& ibi Iaſ.col.3.nu. 9.ver.iuxta pdicta querit,vide tñ Ale.cõſi.80.viſis themate ſupraſcripto.col.fi.verſi.ſucceſsiue opponiẽ.nu.14.vol. 5.tenet,ꝙ hoc ſufficit ſi tutor promittat, ac iuret, & fideiuſſorẽ præſtet,ꝙ faceret vtilia,& inutilia prætermitteret, & ꝙ ipſum defendet,& indefenſum nõ relinquet, quia dicta verba,ſ.vtilia facere,& inutilia ptermittere,ſunt in effectu eiuſdẽ importãtiæ, ac ſi promiſſum fuiſſet rẽ adulti ſaluã fore, vt probatur in l.fi.§.in prouincia.C. de cur. furdũ te.ibi dicit,ad ſimilitudinẽ tut.& adulti curatorũ, & in l.de creationibus.C.de epiſ.aud.& ita clare ẽ de mẽte Cy. in l.fi.§.oẽm.C.de admi.tut.Et ita eũ ſenſit gloſ. in d.l.fi.§. oẽm.in ver.cõſcribũtur.dũ allegat d.l.de creationibus. & ꝑ Bar.in l.legitimos.in prin.ff.de legi.tut.& dicit Bal.in d. §.omnẽ.& in d.l.legitimos.& in l.1.C.de tut.& cur.qui ſatiſd.nõ dederũt,ꝙ licet dictæ promiſsiones nõ fuerint fa
2 ctæ per dicta verba, ſed æquipollenter ſufficit, quia† iura cõſiderãt effectũ verborũ non formã l.qm̃ indignũ. & in
3 l.oĩum.C.de teſta.l.2.C.cõia de lega.Sed ꝙ verbũ † ſubire defenſionẽ,ſit de forma pciſa tenet Ale.cõſi.129.col.1.vo. 1.& conſi.163.vol.5.& Barb.inter conſilia Alc.conſi.122. nu.3.vol.4.Ange.Aret.inſti.de legi.agn.tute.col.2.Pau.de Caſt.cõſi.355.vol.1.Curt.Senior cõſi.66.col.15.Corſetus in ſing.in ver.tutor.Iaſ.in l.1.col.4.ff.ſi quis ĩ ius vocat,nõ ierit.l.1.col.4.ff.de libe.& poſth.Et vide Guid.Pap.deciſ.
4 Grationo.330.vbi ponit† quinq; neceſſaria anteq̃ tutor accedere debeat ad adminiſtationẽ,inter q̃ ponit hoc reqſitũ,de quo hic per Mat.ſubdit tñ eſſe aduertẽdũ, quia licet de iure pmiſſa requirantur,tñ in his, q̃ ad cõmodũ pupilli ſimpliciter ſpectarẽt,valerẽt geſta ꝑ tutorẽ, etiã eis reqſitis nõ interueniẽtibus.allegat d.l.tutor qui repertoriũ.& l. fi.C.de tut.vel cura.q ſatis nõ dederunt,& ita dicit tenuiſſe Bar.in d.l.ptor.& ibi vnũ ſubdit notatu dignũ, ꝙ de iu-
5 re † tutor qui datur ex inquiſitione debet pronũtiari idoneus,antequã ſibi decernatur tutela, per l.tutores.in fin.& quæ ibi not.Bar.ff.de confirmã.tuto. Et vide plene deciſ. Thol.63.& ibi Aufre.vbi traditur quot requirãtur ad hoc vt tutor adminiſtrare poſsit. Gab.Sar.

CVIII.

1 Tutela matris ex quibus ſit ipſo iure nulla?
2 Mulier quando poſsit pro debito capi.

NOt.caſum quotidianũ,ꝙ ſi mater accipit tutelã filij ex diſpoſitione teſtamẽti patris vel iuris, & ipſa non re-
1 nũtiauit† ſecũdis nuptijs,tutela ẽ nulla ipſo iure. Idẽ ſi nõ renuntiauit Velleiano.Idẽ etiã ſi non renuntiauit oĩ alij iuris & ſtatutorũ auxiliũ.Idẽ ſi nõ obligat oĩa bona ſua adminiſtratione tutelæ,vt plenè not. Bar.in l.ſi qs ſub conditione.ff.de teſta.tutela.& in authenti.matri.& auię.C.qñ mul.
2 tut.offi.fung.po.Et vtrobiq; &† Bar.ponit vnũ mirabile, ꝙ illa renuntiatio oĩ alij iuris auxilio,operatur hoc, quod vbi perſonaliter mulier alias capi non põt pro debito, vt in authen.ſed nouo iure.C. de cuſto.reo. & eſt l.C. de aduoc.à diuer.iud.poterit hoc caſu pſonaliter capi ꝓ debito.

ADDITIO.

Not.caſum quotidianũ,&c.in fine ibi,Poterit hoc caſu pſonaliter capi,&c.Adde Bar.in auth.matri & auiæ.ĩ col.pen. & ibi Sali.C.qñ mul.tu.offi.fun.po.Bart.in l.ſi quis ſub cõditione.in 5.col.ff.de teſta.Lud.Rom.do.Alc.& Magiſt. meus in l.plerique.ff.de in ius voc.& Lud.Ro.in l. ſi verò. in §.de viro.in 2.principali fal.ff.ſolu.mat.

ANNOTATIO.

1 Mater tutrix filiorum,non obſtante generali renuntiatione habet priuilegiũ ne conueniatur,vltra quam facere poſsit.
2 Mater ob pecuniam debitam filijs cauſa adminiſtratæ tutelæ,in carcerem an duci poſsit?
3 Priuilegium vbicunque eſt introductum propter perſonæ ſeu ſexus honeſtatem,tolli renuntiatione non poteſt.
4 Mulier pro debito ciuili capi non poteſt,nec debet carcerari, etiam ſi non poſsit fideiubere.
5 Mulier tutrix an poſsit carcerari in cauſa tutelæ,& eius adminiſtrationis.
6 Mulier non poteſt conueniri in plus,quam facere poſsit.
7 Ceſsione bonorum euitat carceres.
8 Meretrix an pro debito ciuili indiſtinctè carcerari poſsit?

Ibi,in verſi.idẽ ſi non obligat oĩa bona ſua, &c.Ad hoc vide latè per Rom.Ale.Soc.& Iaſ.in l.plerique.col.fi.ff.de in ius voca.Rom.in l.alia.§.elegãter,nu.11.ff.ſolu.matr.Iaſ.in l. pen.nu.4.ff.ſi cer.pet.Io.And.Dominic.& Fran. in c.2.de iudi.in 6.Io.de Platea,in l.nemo carcerẽ.poſt Ange.& ibi Alc.in apoſtil.C.de exacto.tributo.li.10.Io.Baptiſta de ſancto Seuerino,ĩ trac.de debitore ſuſpecto fugitiuo.q.6. Deci.in l.fœminæ.nu.74.ff.de reg.iur.Bal.in tractatu de carceribus c.1.nu.3.Soc.in regu.229.fallẽ.2.& 289.fallen.7.& cõſi.180.nu.2.vol.2.Marian.Soci.in tracta.de.citatio.arti. 5.num.39.verſ.16.fallit.Boer.deciſ.249.nu.11.Rebuff. in gl.ad conſti.regias Galliæ prima parte.in trac.de literis obligatorijs arti.11.gl.3.nu.32.Et Bal.Nouel.in trac.de dote. 7.parte,priuilegio 5.Iaſ.in l.ad egregias.nu.9.ff.de in ius vocã.& in l.ſi ego.nu.4.ff.ſi cer.pet.Hipp.de Marſ.ſing.248. Comes in c.mulieres.nu.13.de iudic.li.6.Boerius in repe. l.conſentaneũ nu.141.C.qũo & qñ iud. Cifuentes in l.62. Tauri.& ibi Palatios Ruuios.nu.3.& Caſtellus.ĩ ori.Marc. Mãtua.in l.1.C.de officio diuerſo.iudicio.Qui oẽs idẽ firmãt qđ hic tradit Matthæus.Sed d.Petrus à Plaza Hiſpanus in Epitome delictorũ li.1.ca.32.nu.12.verſ.illud etiam quaſi de cõi doctorũ cõcluſione dubitat per doctrinã Bar.
1 in d.l.ſi quis ſub conditione,nu.20.vbi dicit,matrem† tutricẽ filiorũ nõ obſtante generali renũtiatione,habere priuilegiũ ne cõueniatur, vltra q̃ facere poſsit, & ante eum Andræas à Pomate in apoſtillis ad Bart.in d.auth.matri & auiæ.C.qñ mulier tutel.offic.& Anto. Gomeſ.in ca.2.nu. 22.li.6.Barbatias,in c.2.nu.4. de pigno.& ante hos Ioã. de Monte Sperello,in d.l.plerique.Ex quibus prædictus Pe-
2 trus à Plaza opinatur matrẽ† etiã ob pecuniã debitam filijs cauſa adminiſtratæ tutelæ,in carcerẽ duci nõ poſſe,in qua etiã opinione fuit Soci.in d.l.plerique.nu.40.ea rõne, quia eſt in præiudiciũ ſexus,& ignominiã pudicitiæ, etiã ſi ad hoc vt eius volũtas accederet.ar.l.2.§.finaũt dignitas.C.de iura.calu.iuncta d.l.1.C.de officio diuerſo.iud.vnde ſtat re-
3 gula, ꝙ vbicũque† priuilegium introductum eſt propter perſonæ,ſeu ſexus honeſtatem,tolli renuntiatione nõ poteſt ſecundum Bal.in l.1.C.qui bonis ceder.poſſ.& Præpoſit.Alc.in cap.ex parte.nu.11.de appella.& Albe.de Roſa. in l.vbi adhuc.C.de iure dot.De quo tamen, quia omnia in iſto ſingulari contenta latè proſequitur, videndus eſt in ſignis doctor Dom.Guliel.Mayn.in l.quo tutela. nu.122. & ſequen.ff.de reg.iur.ideo in his amplius non eſt immo-
4 randum. Adde tamen† quantum ad propoſitum capturæ mulieris,quod mulier pro debito ciuili capi nõ põt, vt in l.1.C.de aduoca.diuer. iudi.& in authent.ſed nouo iure. C.de

C.de custo.reo.& voluit Bar.ī auth.matri & auiæ.col.4.C. qñ mulier offi.tut.fung.possī.Bar.in d.l.si qs sub conditione.ff.de testa.tute.Bal.in l.1.ff.q satisf.cogan.Bal.in l.1.in 4. col.C.qui bo.cede.pos.Bal.in l.etiã.col.5.C.de execu.rei iudi.Bal.in l.cõsentaneũ.col.pen.C.qũo & qñ iudex. Bald.& Io.de Imol.in l.si quis post.ff.de testa. Lud. Rom.in lalia. in §.elegãter.in 4.co.ff.fol.mat.Et similiter ipsa mulier nõ põt detineri seu carcerari si nõ põt fideiubere ℣m Bal.in l. 3.C.de episc.audi.& in additio.Spe.in tit.de sen.ī pen.col. in versũ. Titius fideiusit. Ludo.Rom.cõsi.118.incip. quo
5 ad primũ. Quod tñ limitatur, nisi in causa tutelæ, & eius administrationis, quia pro tali causa bene poterit mulier carcerari ℣m Bar.in d.l.si qs sub cõditio.ff.de testa.tute.& in d.authe.matri & auiæ.& Lud.Rom.in d.c.consi.118.& in d.§.eleganter.& Ange.in l.qm̃.C.de custo.reo.& Bar.in tract.de carceribus.nu.4.Et hoc summè exclamat Ias.in l. si ego.in vlt.lectura col.2.ver.adde tu aliũ.nu.4.ff.si cer.pe ta.& Io.de Arno.in epito.36.incipi.in casu, in quo mater. & nouissimè plenè tradit Pe.Dueñas in reg.312.incip.fœ mina pro debito ciuili,in 2.limitatione.Aduertendũ tñ ẽ, nam licet Bar.& alij in locis p̃dictis teneant hanc partẽ, q̃ mulier tutrix ꝓp causa tutelæ,& eius administrationis pos
6 sit capi,& carcerari: Tñ vr̃ eos nõ rectè loq,quia mater nõ põt conueniri in plus q̃ facere põt,vt in l. sunt qui.in final. ff.de re iudi. ergo nõ poterit carcerari, quia habebit exceptionẽ,ne conueniatur nisi in quantũ facere põt,sicut vide
7 mus q̃ per cessionẽ bonorũ, quis etiã non priuilegiatus euitat carceres,vt in l.1.& l.fi.C.q bo.cede.poss. ergo multo magis psonæ priuilegiatæ,ne conueniantur in plus, quã facere possint,nec debebunt carcerari.ita formaliter dixit Card.Ale.in c.ex parte M.in vltim.colu.de appel.vbi dicit ita voluisse Albe.de Rosa.in l.vbi adhuc.in 11.col.C. de iu re dotiũ.Et ita per dictas rõnes tenuit Hippol.de Marsil.
8 in pract.crimi.in §.attingã.nu.63.hoc ꝫ tñ qđ suprà dictũ est mulierẽ non posse carcerari,videtur intelligendum de muliere honesta. secus de meretrice,per ea q̃ tradit Guid. Pap.decisio.Grationop.256.mulier aliqua.in fi. & Hippo. de Marsi.sing.248.conditio mulierum. Gab.Sar.

CIX.

1 Actor in duplicibus iudicijs dicitur qui prouocauit.

1 NOta,q̃ in duplicibus iudicijs tis qui prouocauit dr̃ obtinere partes actoris.l.in tribus.cum l.sequen.ff.de iudic.Tñ illud est verũ quo ad litis ordinationẽ,nõ autẽ quo ad decisionẽ litis. Vnde si sunt duo ordinarij qui hoc casu ferãt sentẽtias cõtrarias,non præualebit sententia lata pro prouocato,sed ambæ erũt in pẽdẽti, & stabitur determinationi iu pioris,vt õte. singularis ī l.duo iudices.ff.de re iud.

ADDITIO.

Not.q̃ in duplicibus,& c.Adde q̃ dictum gl.in l.duo iudices hic allegat.refert & simpliciter sequitur Mag.meus in l.in prouinciali.§.fi.col.2.circa prin.de oper.no.nun.ponderat tamen ibi vltra Moder.in l.duo iudices.gl.cõtrariã de qua ibi per eum, sequitur etiam in l. si idem cum eodem.§. si vna actio.in prin.ff.de iurisdi.om.iudi.

ANNOTATIO.

1 Ille qui prius prouocat habetur pro actore quo ad ordinatoria iudicij,& quid quo ad decisoria?
2 Interdictum,vti possidetis,dicitur esse duplex,& in eo potest fieri sententia absolutoria pro prouocato.
3 Sententia lata pro reo in duplicibus iudiciis non præfertur.
4 Intellectus l.in tribus.ff.de iudicijs.
5 Intellectus l.duo iudices.ff.de re iudic.

1 Ille qui prius prouocat habetur ꝓp actore.l. in tribus.ff.de iud.maximè quo ad ordinatoria iudicii,non quantũ ad decisoria,vt per Matthæ.hic quod communiter tenetur per doctores in d.l.duo iudices ff.de re iudi.& ibi plenius Ale. Imol.tamen in d.l.duo iudices.dicit q̃ etiam quo ad decisoria vr̃ q̃ dispositio dictæ l.in tribus.habeat locum, nam
2 videmus,quod interdictum ꝫ vti possidetis,dicitur esse duplex.l.si duo.§.fi.ff.vti possidetis. & tamẽ in interdicto vti possidetis,qñ vterque æqualiter probat,poterit ferri sententia absolutoria pro prouocato,quasi ille sit reus, & sic quasi actore non probãte,&c.l.qui accusare.C.de edendo. c.ex literis.de probatio. Et q̃ in interdicto vti possidetis possit ferri sentẽtia absolutoria pro prouocato,dixit notari in l.1.C.vti posside.& hoc vr̃ etiã velle glo.in d.l.in tribus.Sed Imol.respondet q̃ illud procedit,qñ vnus tm̃ datus esset iudex, qa tũc respectu regulæ,q̃ habet,q̃ actore nõ probãte reus debet absolui,d.l.qui accusare.obtinebit secundo pro uocãs tanquã reus. Secus qñ sunt duo iudices
3 sentẽtias diuersas ferentes, quia tũc licet falsas proferatur sententia lata pro reo,l.inter eas.ff.de re iudi.ca. fi.extra e. tit.tñ fallit in duplicibus iudicijs, casus est in d.l.duo iudices.ita simpliciter limitans dicta iura. Et ista solutio placet Ale.in d.l.duo iudices.Licet ibi Ang.& Pau.de Cast. post
4 gl.indistinctè dicant,q̃ d.l.in tribus.ī non habet locũ in decisorijs,& non bene, quia est contra generalitatẽ illius legis cum ibi nota.per glo.dum dicit,nec etiã fauorabilis. q̃ gl.ita etiã intelligit ibi & approbat Ange. Vel 2.℣m Imol.
5 põt ī responderi,q̃ d.l.duo iudices.intelligitur,qñ simul ꝓ uocarẽt ambo litigantes,& sic non obstat d.l.in tribus.sed præcedens solutio magis placet,tanquã notabilis.Gab.Sar.

CX.

1 Clerici non possunt vti statutis editis per laicos,nisi sint approbata per Papam.

1 NOt.vnam lucrosam & vtilẽ doctrinam, q̃ clerici nõ possunt ꝫ vti statutis editis per laicos,etiam si ipsis sint multum fauorabilia,nisi sint specialiter approbata per Papã,& hoc nedum in foro Ecclesiastico,sed etiã in seculari. c.Ecclesia sanctæ Mariæ, de consti.& in c.bene quidem. 96.dist.incr.& hanc regulã.ponunt ibi doctor. in c.fi.de solu.Vnde cum sit hodie statutum Bononiæ,q̃ agnati vsque ad quartum gradum excludant filias à succesione patris, non poterunt vti hoc statuto agnati,qui sunt clerici.

ADDITIO.

Not.vnã,&c.Adde quod communis conclusio est in oppositum,quod imo clerici gaudent beneficio statuti excludentis fœminas &c.pro qua vide quæ addita sunt ad singulare Rom.446.incip.habeo casum in facto,vbi etiam idem tenebat quod Matth.hic,& malè.

ANNOTATIO.

1 Statutum laicorum etiam æquum, & generaliter disponens ex defectu potestatis, clericos non comprehendit.
2 Forensis in statuto non cõprehẽditur, tanquã non subiectus.
3 Clerici soror an sit admittẽda ad hæreditatem suis exclusis agnatis proximioribus stante statuto,quod extãtibus agnatis fœmina succedant in tertia tantum parte eius quam ab intestato essent habituræ, & agnati in reliquo succedant?
4 Cõis opinio doctorũ quando sit attendenda, & quando non?
5 Clericus,cum de successionis iure agitur,agnatus dicitur.
6 Agnationis iura per superuenientem clericatũ nõ amittũtur.
7 Fœminæ si ob agnatos à statuto excludãtur,an ob agnatos clerici excludi dicendum sit?
8 Priuilegium laicis in genere concessum clericos cõprehẽdit.
9 Clerici & monachi non mendicãtes iure consanguinitatis de iure communi succedere dicuntur.
10 Statuta à iure commun intellectum recipiunt,vt ius commune imitentur.
11 Statuti verbis inseruiendum est,nisi de contraria statuentiũ mente constet.
12 Sanguinis iura ciuili dispositione nequeunt immutari.
13 Legis verba in dubio non sunt restringenda.
14 Statuto non distinguente,nec nos distinguere debemus
15 Magna est ratio,quæ pro religione facit, quæ nunquam in ambiguis rerum dispositionibus omitti solet.
16 Deo seruientes non minus sunt fauorabiliores, quam seculo.
17 Statuta laiorum priuilegiatiua, si materia communis & indifferens sit apta,possunt clericos comprehendere.
18 Successio debet esse reciproca.
19 Quod quisque iuris quis in alium statuerit,eodem & ipse vti debet.Et ea lex fuit Rhadamanti.nu.21.

Cleri-

20 Clerici cum beneficio statur præferentis agnatos fœminis, cõtra laicos vtuntur,pari modo pati debent vt laici agnati contra eos eodem vtantur.
22 Quis in alio iudicare non debet,quàm in se iudicari velit.
23 Petere quis nõ debet id,cuius cõtrariũ nõ esset postulaturus.
24 Statuta generalia laicorum,in quibus clericorũ, & ecclesiasticorũ nulla sit mentio,quæ tamẽ tendẽt aduersus ea, quæ illis competunt,non tanquam priuilegiatis,sed vt cuilibet de populo,clericos ligant,dummodo sint honesta.
25 Statuto vel cõsuetudine loci disponẽte,q̃ cõsanguineus proximior ad retractũ rei alienatæ admittatur,consanguineus etiam admitteatur ad retractum rei in clericum alienatæ.
26 Clericus cum vti agnatus laicis succedat,ita æquum est,quòd & laicus agnatus clerico succedat in patrimonialibus, & prophanis.
27 Clerici pro bonis patrimonialibus & prophanis, statutis laicorum subiacere dicuntur.
28 Successio debet esse reciproca quando agitur de successione clerici tam actiuè,quàm passiuè,
29 Vir & vxor deficientibus legitimis,vel testamentarijs hæredibus,sibi inuicem succedunt,etiam si vir esset clericus.
30 Statuta laicorum ligant clericos,quum ad eorũ patrimoniũ.
31 Clericus in patrimonialibus censetur laicus.
32 Retractus consuetudo tanquam prædialis ligat clericos.
33 Statutum ne immobilia alienentur in extraneos comprehendit etiam clericos & ecclesiam.
34 Clerici pro censibus & vectigalibus,quæ debent ratione rerũ suarum,an in ius vocari possunt ad iudicem secularem, vt pro rebus suis patrimonialibus.
35 Clerici ratione rerum patrimonialium non solum in Gallia, sed vbique locorum iudici seculari subiiciuntur.
36 Pontifices pro cursu temporaliũ legibus imperialibus vtũtur.
37 Dispositio l.fi.C.de acqui.poss.an in clericis locum habeat?
38 Leges Imperiales etiam ecclesiæ onerosæ,ecclesiam ligãt,quãdo de ecclesia expresè non loquuntur, nec contra eius priuilegium,vel libertatem.
39 Clericorum bona gaudere priuilegio fori,sicuti & bona ipsius ecclesiæ quomodo sit intelligendum?
40 Clericorum bona in quibus casibus gaudeant priuilegio fori?
41 Lex ciuilis approbata cẽsetur à clericis, si eis fauorabilis sit, & canonibus non contradicat.
42 Approbare censetur,qui non improbat.
43 Clericorum causæ debent decidi secundũ cõsuetudinẽ patriæ.
44 Clerici si vsi sint statutis laicalibus Veronæ, & sic tacitè illa approbarunt,an non fuerit necessaria denuntiatio, aliàs à dictis statutis fieri requisita, Episcopo Veronæ,vt de eius voluntate appareret?
45 Mens non solum declaratur verbis,sed etiam factis.
46 Plus est aliquid facto facere,quam verbo.
47 Solemnitas extrinseca ex antiquitate temporis interuenisse præsumitur.
48 Delictum in dubio non præsumitur.
49 In delictis semper præsumitur pro eo,quod excusat.
50 Interpretatio ea sienda est,ne quis incidat in delictum.
51 Successor eiusdẽ iuris,& fori esse dr̃, cuius erat ille,in cuius locũ successit,saltem,quo ad bona per successionẽ habita.
52 Filius patris ꝑsonam repræsentat,& eius imago dicitur.
53 Prophanares infecta qualitate laicali,transit cum sua infectione in clericum.
54 Tempus mortis eius,de cuius successione agitur,respectu successionis inspicitur.
55 Clericus de iure Canonico matrimonium legitimũ apud nos contrahere non potest,nec filios sibi succesibles ꝑcare.
56 Spes certa quando eundem effectum operetur, quem res ipsa iam ad esse deducta.
57 Tps mortis quo ad successionẽ inspicidũ esse,quo procedat?
58 Dispositionis tempus,non executionis spectandum.
59 Testamentum rustici rure cum quinque testibus factum,valet & tenet,licet postea rusticus vrbem habitet.
60 Intellectus c.statumus.de maiori,& obedien.
61 Cle.super cathedrã.de sepul.in quibus legatis habeat locum?
62 Cõstitutio cõseruat futura,nõ ꝑterita regulari.fallit, vt ibi.
63 Argumentum corruit data instantia.
64 Statutum agnatos ad successionem vocãs,de quo hic dicitur fauorabile tã respectu vocatorum,q̃ clerici,cui succeditur & sororis fœminæ,quæ in certã tantum partẽ admittitur.
65 Hæredem habere testatoris fauorem respicit.
66 Agnati proximiores,domus aut horis tatem, honorẽ, & decus atque memoriam perennant,atque augent, & ideo merito ad eos ex statuto defertur successio.
67 Publicè interest facultates suas singulis agnationibus conseruari,vt familiaris salua sit dignitas,& honestas.
68 Honores,& onera publica potioribus,& honestioribus.
69 Reipublicæ inter est perditiores,& digniores regi,& subditos abundare facultatibus.
70 Lex vtrum sit fauorabilis, vel odiosa, attenditur id, super quo principaliter prouidere intendit.
71 Accessoria non alterant principalia.
72 Statuti ex præfatione colligi potest,an statutum sit odiosum, vel fauorabile. Et ex quibus aliis dijudicetur an sit odiosum,vel fauorabile.
73 Statutum excludens fœminas propter masculos agnatos dicitur fauorabile,& non odiosum.
74 Statutum excludens filias propter filios dici potest odiosum.
75 Statutum excludens sororem à successione fratris propter agnatos masculos non dicitur odiosum.
76 Agnati conseruant præfatias & nomen familiarum, & onera defunctorum succedunt.
77 Æquum est vt ibi collocentur cõmoda prouenientia ex agnatione vbi collocantur incommoda.
78 Lex in multis induxit dr̃iam inter masculos, & fœminas.
79 Statutum laicale quibus casibus clericos non comprehendat, tanquã non subditos? & quibus casibus comprehendat?
80 Statuta ꝓhibitiua,vel arctatiua clericos nõ ligãt, & quare?
81 Statuta permissiua,& priuilegiatiua etiam laicalia, ad clericos extenduntur.
82 Lex consulere potest etiam non subdito.
83 Clericus potest de bonis suis patrimonialibus liberè testari.
84 Succedentes ab intestato videntur tacitè instituti ab eo,qui in alios liberè de rebus suis testari poterat, & intestatus decedere voluit.
85 Mortuus arctari nequit.
86 Clerici patrimonialia bona quibus casibus gaudeant priuilegio forius.
87 Testãdi facultas videtur hominibus quasi gratiosè concessa
88 Dominus post mortem quis esse desinit.
89 Papa non potest in vita sibi eligere successionem.
90 Possessio defuncti si cõiũctim ex statuti dispositione ī hæredẽ transeat,id etiam habet locum in hæreditate clerici.
91 Clerici ligantur statutis & consuetudinis disponentibus de successione.
92 Possessio defuncti ita cõiũctim trãsit in hæredẽ ex statuti dispõne, vt nullum sit dare medium inter mortem defuncti, & possessionem hæredis, maximè si tractetur de agnatis ab intestato succedentibus.
93 Statuta vtrum sint concepta in rem, vel in personam debere inspici,quomodo intelligatur?
94 Ius quando competit fundo,& non personæ principaliter,verba sententiæ,& libelli quæ referuntur ad personam,perinde est ac si essent relata ad rem.
95 Forẽsis & ꝑsona non subdita qñ statutis ligari non dicatur?
96 Locus bonorum an in successione intestati attendatur sine distinctione an sit statutum personale vel reale.
97 Clericorum bona gaudere priuilegio fori, quomodo intelligatur,& in quibus casibus procedat?
98 Glossæ dictum debet intelligi secundum legem, quam allegat.
99 Priuilegia,& specialia non debent multiplicari.
100 Intellectus c.ecclesiarum seruos.12.q.2.
101 Clericorum bona,ad quid dicantur esse bona ecclesiæ?
102 Clericorum bona sunt obligata ecclesiæ pro eorũ mala administratione,sicut res mariti vxori, & res tutoris pupillo.
103 Verbũ videtur,est improprietatis & fictionis demõstrationũ
104 Iasonis & Imolæ scripta incendio pereunt.
105 Scolares magistri sæpè decipiuntur.

106 Clerici bona quã sint q̃ gaudeãt priuilegio fori ꝑsonæ cõpetẽti?
107 Patrimonij nomen quid significet?

Hũc articulũ latè disputant doc.& tenent contrariũ cõiter
in c.ecclesia sanctæ Mariæ,de cõst.& ĩ c.quòd clericis.vbi
Barb.co.33.& 35.de for.cõpe.& Alb.Brũ.in trac.exclũd.
fœmi.8.arti.q.2.& Lap.alle.99.& c.Card.in repe.c. perpẽ
dimus.co.23.vers.sed q̃ro.de sen.exc.Ro.sing.446. ibi di
xi.& latius per me in addi.ad Ro.sing.419.sed an põt.& la
tè And.Tiraq.in trac.de iure primogeni.q.44.nu.3.versi.
2.quia statuta.Io.de Arno.in soliloquio.87.ex quo per re
gni.& Catel.Cotta latè in memoria.in vers.clerici ligãtur
& hãc dicit esse cõem opinionẽ Soci.cons.89.circa col.1.
vol.2.Hoc tñ quod hic tenet Mat.ante eum tenuit Bal.in
c.cùm venisset.in 2.co.ver.oppono dr̃ hic. extra de eo q
mitt.in possessi.& eius dictũ latè reassumit Ale. cõs. 210.
ponderatis.co.1.& cõs.seq.co.penu.vers.idẽ etiã voluit.l.
2.& Soci.cõs.71.col.2.& seq.li.4. Et quia in simili articu
lo aliàs latè cõsului,& cõclusi ex pluribus statutum Vero
nę de successione agnatorum loquens habere etiã locũ in
bonis patrimonialibus clerici ab intestato decedẽtis, etiã
quo ad excludẽdũ sororẽ clerici, multaq; ad hoc singulare
faciẽtia adduxi.& ſm cõsiliũ meũ fuit ꝑ excellẽtissimos
iuriscõsultos iudicatũ, iõ ꝓ exornatione huius singularis
& explicatione eius materiæ illud hic subijcere operæ
pretium fore dixi.

CONSILIVM.

Nõnulla sunt, q̃ prima facie videãtur suadere posse, ꝙ soror
rea cõuenta vti ꝓximior, in successione clerici, videlicet
Don Lucæ,eius fratris,ꝑferaƭ ipsis agnatis actoribus,idq;
imprimis,Q̃m ita ius cõe disponit, vt in §. si igiƭ. in auth.
de hære.ab intest.Nec est attẽdẽda statuti nostri dispositio
ad c.82.in §.si verò agnatæ fœminę,li.2.qua sancitum est,
Quòd si extẽt agnatæ fœminæ,vna vel plures, vel earũ p̃mor
tuarum filij, q̃ ab intestato de iure cõmuni defuncti succede
rẽt,tũc extãtibus agnatis masculis vsq; ad tertiũ gradũ inclu
siuè de iure Canonico,ipsæ succedãt tãtũ ĩ tertia parte eius,q̃
ab ĩtestato habituræ essent,& agnati p̃dicti vnius vel plures
*succedãt in reliquo toto bonorũ,& hæreditatis.*Nã in hæredi
1 tate clerici dictũ statutum nõ vr̃ habere locũ.Q̃m † cũ sit
statutũ laicorum etiã gñaliter disponat,& sit æquũ, ex de
fectu ptãtis clericos nõ cõpræhẽdit c.ecclesia sanctæ Ma
riæ.quẽ te.ad hoc notat ibi Abb.in 1.notab. cõtra Bar. ex
trà de cõst.sequitur Ale.in cõs.211.visa.co.3.ibi , nec ob-
stat,vol.2.& ita pertranseunt doc.vt inquit Dec.in d.c.ec
clesia sanctæ Mariæ.nu.53.ver.& primò occurrit illa q.co.
20.Præsertim quòd statutum loquitur in personã, ibi, *Et*
*Agnati prædicti vnus vel plures:*Quæ verba dicũtur in per
sonã cõcepta vt per Bar.in l.cunctos populos in fine 7.q.
nu.42.vers.mihi vr̃.C.de sum.tri.& fide cath.& per Alex.
cõs.44.videretur.co.3.ibi,cũ ergo statutũ. vo. 5. & Imo.
in terminis statuti in c.quod clericis.co.3.ver. & per hoc
2 vr̃.extrà de fo.cõpe.Per q̃ verba.cum sub statuto†non cõ
prehẽdatur forẽsis qa nõ subditus,l.1.in fi.vbi Bar.ff.de tu
to.& cura.dat.ab his,similiter nec cõprehẽdiƭ clericus,vti
ꝑsona nõ subiecta.ita Bar.in d.l.cunctos populos.in dicta
7.q.in fi.& Imo.in d.c. A clericis.co.3.vbi refert ſm hanc
opinionẽ cõsuluisse,& refert sequitur Ale.in d.cõs.44.co.
4.nu.10.& 11.& in cõs.210.põderatis.co.3.vers.facit.vo.
2.& Deci.in d.c.ecclesia sanctæ Mariæ.in co.20.in d. ver.
& primò occurrit.Et Georgius Nathã Assens.in trac.suo
statutorũ excludentiũ fœminas in pen.q.4.q.prin. Vnde
3 †ꝑ p̃dicta videtur,quò non obstãte statuto ipsa soror de-
beat sola admitti ad hæreditatẽ Don Lucæ fratris sui cle-
rici,exclusis agnatis ꝓximioribus.His tñ nõ obstantibus
cõtraria opinio, Agnatos ad successionẽ clerici admittens
melioribus,ac fortioribus nititur rõnibus,ergo in puncto
iuris sequẽda est,ar.c.cappella.ubi Ab.extrà de ferijs. Idẽ
Ab.in c.ex literis.2.de spõsa.in c.3.in fi.de cens.& in c.1.
& ibi Fel.latè.& Dec.in 1.lect.co.pe.nu. 28.& seq. extrà
de cõsti.Quibus in locis cõi etiã ipsorum doctorũ calculo
asseritur,quòd qñ uariæ sunt inter doc.opiniones licet cõ
4 munis†opinio attẽdi debeat per te.in c.nouimus.ubi do.
Ant.de But.de uer.sig.& in c.de iudicijs.3.q.3.c. in cano
nicis.19.di.& in l.1.ff.de of.quæstor.Tamẽ id verum est &
ꝓcedit qñ fortioribus rõnibus nõ cõuinciƭ.Secus, si me
lioribus rõnibus & argumẽtis cõuincaƭ,vt ꝑ Fel. latè in d
c.1.de cõsti.vbi cæteri Mod:& Ale.in l.cũ ꝓlatis post Bar.
co.fi.nu.23.ver.ex p̃dictis habes,per Bar.& alios in l.fi. C.
de pœna iud.qui malè iud.Cano.in c.ne innitaris. de cõsti.
& Ias.in auth.nouissima.co.6.ver.ex istis oĩbus.nu.22. C.
de inof.test.& insti.de act.in §.sed istæ.co.14.nu. 55. Ant.
Corse.in sing.in verb.op.2.inci.vbi Doctores,& ibi dixi.
plenè etiã ꝑ Ang.Are.insti.de iure natu.gen.& ciui.in §. re
spõsa.co.1.ver.q̃ro qñ.& dixi ĩ annotationib.meis ad Ma.
Matthes.sing.103.nota ꝙ illa vulgaris.nu.2.Quod aũt hęc
cõtraria opinio melioribus ꝓbeƭ rõnibus, Et fortioribus
fundamẽtis innitaƭ, patet,& primò.Nã apud oẽs scribẽtes
5 in cõfesso est,clericum ipsum†cũ de successionis iure agi
tur,ꝓculdubio agnatũ dici,q̃nquidẽ ꝑ superueniẽtẽ cleri-
catũ,qui dignitas est, vt in auth.de Monach. in prin. & sin
6 auth.cõsti.q̃ digni.agnationis iura†q̃ naturalia sunt amitti
nõ debẽt.l.pen.ff.de Senat.l.filij.ff.ad munic.l. ad dimidiã.
C.ꝙ met.cau.Ea.n.ita mortaliũ ossibus inhærẽt,vt vel tol
li,aut saltẽ diminui temerè vix possint.l.iura sanguinis.ff.
de reg.iur.Et iõ hinc apud plerosq; dubitatũ fuit,si statutũ
7 †extet,quo fęminæ ꝑ agnatos excludãtur,an ꝑ agnatos
clericos,eas excludi dicẽdũ sit?Et Lappus Castillio alleg.
101.cui⁹ initiũ est in ciuitate Florẽtiæ , ipsas excludi ex fa
8 cto respõdit,ea sanè motus rõne,quia priuilegiũ †laicis in
gñe cõcessum clericos cõprehẽdit.c.dilecti.cũ ibi no.ext.
9 de for.cõpe.Et qm̃†Clerici,& Monachi religionũ saltẽ nõ
mẽdicãtiũ iure cõsanguinitatis,ex iuris cõis dispositione,
nõ obstãte religione,succedere dicunƭ.l.Deo nobis.& ibi
no.C.de epis.& cle.§.nullã.in auth.de sanctiss.episc. & 18.
q.1.stat.& eadẽ di.q.vl.c.pen. Vnde idẽ(inq)dicẽdũ est in
10 statuto,cũ id†à iure cõi intellectũ accipiat.l.2.C. de noxal.
act.Bar.in l.fi.ff.de legib.Ad hoc,vt statutũ ius cõe imite-
tur,neq; inter ea difformitas sit arg.l.ex facto.ff. de vulga.
& pup.l.si ita fuerit.ad si.ff.de manu.testa.& l.Labeo.ff. de
statulibe.Quod etiã esse verũ ea rõne cõprobar, nã verba
11 statuti†qbus inseruiẽdũ est,nisi de cõtraria statuẽtiũ mẽte
cõstet l.nõ aliter.ff.de le.3.l.1.§.in re igitur dubia. cum si.
ff.de exercitor.ita clericatũ agnatũ admittãt,sicuti laicum,
12 cũ iura†sanguinis ciuili dispositione nequeãt immutari , l.
ius aũt agnationis.ff.de pac.d.l.iura sanguinis . Et in dubio
13 verba legis†nõ sunt restringẽda ar.l. qcquid astringẽdæ.ff.
de ver.obli.l.ille aut ille.§.cũ in verbis.ff.de le.3.Et cũ sta-
14 tutũ†inter hmõi ꝑsonas nõ distinguat,nec nos distingue-
re debemus l.de p̃tio.ff.de public.l.3.in si.ff.de of.ꝑsid. Ac
15 cedat†quòd magna est rõ, q̃ ꝓ religione facit,q̃ nunquã in
ambiguis rerũ dispositionibus omitti solet,l. sunt ꝑsonæ.
ff.de religio.& sumptib.fun.Quo sit , vt hinc facile cõijci
16 possit,statutum non minus clericis fauere voluisse, †q̃ lai-
cis,cũ nõ minus fauorabiles sint Deo seruiẽtes , q̃ seculo,
17 l.ius publicũ.ff.de iusti.& iu.Præsertim† cũ priuilegiatiua
laicorũ statuta,si materia cõis,& indifferẽs,sit apta sint cle
ricos cõprehẽdere,vt est cõis doc.sñia,ꝑ ea q̃ tradit Alex.
cõs.210.põderatis his.maximè & cõs.seq.vo.2. & post eũ
Soci.cõs.241.circa co.1.vo.1.Huicq; Lappi sñiæ plures se
subscripserũt,eáq; innumerabiles vtriusq; iuris peritissi-
mi viri amplexi sunt,quos itẽ nouissimè refert, & sequiƭ
Alb.Brũ.in suo trac.statutorũ, ꝙ stãtibus agnatis fœminę
excludãtur in 11.q.12.articuli principalis.Cor.cõs.9.per to
tũ vol.3.Igitur si clericus vti agnatus ad laici successionẽ,
ex hmõi statuti dispositione,cõi Doctorũ sñia admittitur
eoq; cõtra alios vtitur,ita & pari mõ aduersus se, & eius
hæreditatẽ quoq; alios admitti,pati clericus debet, vt suc
18 cessio†sit reciproca.l.nã & si parẽtib.ff.de inof.test.cum si.
ꝙ multi nõ vulgaris doctrinæ, & authoritatis scriptores
tenuerũt,vt est Bal in l.de quib.co.9.ver.6.q̃riƭ an clerici:
ff.de legib.& in l.oĩ nouatione.C.de sacros.ecc.& in l.1.in
6.q.C.de cõtrah.emp.& ĩ l.in legatis.C.ad falc.& ĩ l.fi.§.si
vero postquã.C.de iure delib.& in c.fi.co. 2. extra de vita
& hone.cle. vbi est te.expssus,& ibi gl.in ver.se tuẽtur.&
cons.

cõs.227.Honestus vir.co.2.ver.ꝑterea iste Rector.vo.1.
Rap.Com.consi.83.qa cã.co.1.Abb.in c.ecclesia sanctæ
Mariæ.col.fi.ver.si verò statutũ.& seq.extra de cõstit.&
cõsi.6.casus super quo.lib.1.Alex.cõsi.209.statutis accu-
ratè ꝑspectis.col.pe.versi.secũdo principaliter. volu.2.&
cõsi.sequẽ.col.1.ver.cõfirmaƭ ꝑ id. Soci.cõsi.97.abunde.
col.2.ver.cõfirmãtur.vol.1.vbi & alios hãc partẽ tenẽtes
alleg.Philip.Frãc.q id dicit singulare in c.possessor.col.3.
ver.& idẽ etiã.ff.de reg.iur.in 6.& Frãc.Balb.in tract.suo
p̃scriptio.in 1.parte 5.partis principalis.col.4.ver.quintò
falli.Deci.cõsi.452.visa instructione.col.3.ver.& idẽ in
statutis.& Io.Frãc.de Ripa lib.1.responsorũ.c.4.nu.5. Et
nouissimè latè cumulat & sequitur do. And.Tiraquel.in
trac.suo de retractu cõsãguineorũ in gl.13.in ver.empto
rẽ.nu.7.ver.Vt interim p̃termittã ſm impressionẽ Vene
19 tam.Et hoc vt id fiat†videlicet,vt qđ q̃sq; iuris in aliũ sta
tuerit,eodẽ & ipse vtaƭ.l.1.ĩ prin.& ibi Deci.ĩ 3.no. post
20 alios scrib.ff.qđ q̃sq; iur.†cũ.n.clerici hoc statuto aduer-
sus laicos vtanƭ,pari mõ & ipsi pati debẽt , vt laici aduer-
sus illos eodẽ statuto vtanƭ,vt qđ q̃sq; iuris in aliũ statue-
21 rit,eodẽ & ipse vtaƭ.Quæ lex fuit†Rhadamãti teste Ari-
stotele lib.5.Ethic.c.5.Quæ,qdẽ lex,vti ea q̃ summã æq-
tatẽ habet si in cęteris obtinet:certè & magis in clericis
obtinere debet,ar.c.1.§.sed diuersam.in tit.de aliena.feu.
Quòd si Canonistæ id nõ admitãt,videãt(q̃so)qua frõte
hãc suã æqtatẽ canonicã , quã nobis passim p̃dicãt , tueri
possint,ꝑsertim aduersus doctrinã illã Christianam, qua
vetitũ est alijs fieri,q̃ nobis fieri nolumus,ad quã sentẽtiã
ꝑtinet l.1.ff.de solut.quã Bal.in l.1.col.1.C.de his q̃ pœnæ
22 nomine,dicit in id singularẽ,vt q̃s †in alio nõ aliter iudi-
cet,quã in se iudicari velit,& repetit Ro.q & cũ tex.dicit
23 no.cõsi.55.si volumus.Et facit, q̃a† non debet q̃s petere
cuius cõtrariũ non esset postulaturus,l.pen.C.de solut.&
Ias.in l.1.col.2.in fi.nu.11.ff.de acq̃rẽ.pos.Cõprobaƭ p̃di-
cta principalis cõclusio.etiã ꝑ doctrinã Bar.in l.cunctos
populos.col.9.ver.quintò q̃ro vtrũ statuta.C.de sum.tri.
24 & fide cath.vbi dicit,statuta†generalia laicorũ, in q̃bus.s.
fit nulla mẽtio clericorũ,aut ecclesiarũ,sed tñ tẽdũt aduer
sus ea,q illis cõpetũt, nõ tãquã priuilegiatis , sed vt cuili-
bet de populo,clericos ligare,dũmõ sint honesta ꝑ tex.in
capit.constitutus de resti.in integ.& idẽ Bar.in l.de q̃bus
col.fi.ff.de leg.& Lapp.alleg.81.nõ valuit act⁹.col.1.And.
Barba.in repe.rub.de reb.ecclesiæ nõ alie.col.fi.chart.13.
& idẽ Barb.cõsi.14.clemẽtissimi.col.3.ver.secũdò p̃mit-
to.vol.2.& cõsi.65.referã in mediũ.col.11.& seq.vo.4.q-
b⁹ in locis affert cõcordã.Ex quorũ dictis idẽ And.Tira-
quel.in tracta.de vtroq; retractu p̃allegato in gl.8.in ver.
Propinquus.nu.41.ver.sed cõsequẽter q̃ro qd de clerico
seculari,& in d.gl.13.nu.4.ver.quãquã contrariũ ſm im-
25 pressionẽ p̃dictã colligiƭ,ꝙ stãte statuto†vel cõsuetudine
loci,ꝙ cõsanguine⁹ ꝓximior ad retractũ rei alienatæ ad-
mittaƭ,ipse cõsanguineus eo casu ꝓculdubio ad retractũ
admitteƭ, quo res fuerit in clericũ alienata , si qdẽ & ipse
clericus cõsanguineus dicti statuti priuilegio aduersus lai
cos vtiƭ iuxta d.c.cõstitutus .de resti.in integ.Sed in casu
26 nostro æquũ,honestũ,& rõnabile est , ꝙ †quemadmodũ
ipse clericus alijs succedit,ita & alij maximè laici sibi suc
cedãt,tũ vt successio sit reciproca, tũ vt æqtas Canonica
tã sæpè decãtata,locũ habeat.Ergo dicẽdũ erit ecõtrario
laicos ad eius successionẽ saltẽ in patrimonialibus & pro-
27 phanis ei⁹ bonis, ꝓ q̃b⁹†laicorũ statutis subiacere dicunƭ
28 admittendos esse.Et ꝙ†qñ de successione clerici tã acti-
uè,q̃ passiuè agiƭ,ea successio debeat esse reciproca ,ꝓbaƭ
29 in simili,nã quemadmodũ†vir & vxor deficiẽtibus legi-
timis,vel testamẽtarijs hæredib⁹,sibi inuicẽ succedũt l.1.
ff.vnde vir & vxor.l.1.C.eo.titu.ita vxor viro succedit,
quãuis ille sit clericus,vt successio reciproca sit,vt voluit
Odof.in summa tit.de successio.ab intestat.quẽ refert &
seq̃tur Alberi.de Ros.in dicta l.1.& ibi quoq; post eũ do.
Ias.co.2.C.vnde vir & vxor.de quo est bonus text.in l.si
q̃s ꝑsbyter.C.de episc.& cler.& idẽ And.Tiraq.in suo tra
cta.de trãslatione possessionis defuncti in hæredẽ.in secũ
da parte in 15.declaratione.in prin.nu.1. Ita & in casu no
stro huiusce successionis reciprocæ rõ habẽda erit, ꝑser-
30 tim†cũ,vt suprà dictũ est,Clerici rõne rerum suarũ patri
monialium,laicorum statutis subiaceãt,vt in terminis no
stris vr̃ tenuisse Ant.de But.in d.c.constitutus. de resti.in
inte.dũ ex eo simpliciter notat, quòd statutũ laicorũ ligat
clericos,quãtũ ad eorũ patrimoniũ . Pro quo etiã est te.
in c.cũ dilectus.de iure pat.& ibi Abb.in 3.no. q ex eo no
31 tat,ꝙ clericus†in patrimonialibus cẽsetur laicus. Facit ꝙ
dixit Cy.in l.neq;.C.de hære.insti.& ibi quoque expresse
32 Bal.in fi.quòd retractus†consuetudo tãquã p̃dialis , ligat
clericos ꝑ te.ĩ d.c.cõstitut⁹,& suprà dictũ fuit. & do. Ale.
loquẽs in alio statuto qđ cõsortes p̃ferantur in vẽditione
domus cõs.143.viso statuto Mediolanẽsi. ver. & dictum
statutũ.nu.4.co.1.vo.7.In simili itẽ videmus, quòd statu-
33 tum,†ne ĩmobilia alienẽtur in extraneos cõprehẽdit etiã
clericos & ecclesiã,et voluit Iac.Butr.in auth.Casa.C.de
sacrosan.eccle.& in l.assiduis.C.q potior.in pigno.habe.
& latè Signorol.de Homodeis cõsilio 21.statuto ciuitatis
Mediolani,vbi hoc affert 15.rõnes:& plenè ꝑ And.Barb.
in repe.d.rubri.de reb.eccl.nõ alie.in secũdo dubio , & in
d.cõs.44.co.5.& seq.vo.2.& cõs.46.difficilè est.co.fin.vo.
3.& abũdãtius.cõs.30.illud in medium afferã.li.4.& in d.
cõs.65.co.7.ver.sed ista vere nõ obstãre,c.li.4. vbi id dicit
singulare.& Ias.in l.filiusf.§.diui.in 2.lect.co.15.ver.& li-
cet ista sit cõis sñia.ff.de le.1.& Deci.cõs.124. Placet mi-
34 hi,& oĩbus.co.3.ver.6.Prætereà facit,quia Clerici† ꝓ cẽ
sibus,& vectigalibus,q̃ pẽdunt rõne rerũ suarũ in ius vo-
cari possunt ad iudicẽ secularẽ,vt pro rebus suis patrimo
nialibus,vt voluit Gul.de Cun.in l. de his.C. de episc. &
cler.& in auth.Cler.C.e.ti.& Sal.in auth. sed periculũ. C.
sine cẽsu vel reliq.q̃bus addi possunt,q̃ scribit do.Mat.de
Afflic.in deci. Neapo.deci.69.co.8.nu.20.& licet Bald. in
d.l.de his cõtrariũ senserit,quẽ etiã secuti sunt Raph.Cõ.
in l.iubemus nullũ.C.de sacrosa.eccl.& Abb.in c.qualiter.
in.fi.extrà de iudicijs.Maria.Soci.in c.sanè.co.6. in 9. de-
claratione extra de foro cõpe.Tñ ob id ita tenuerũt,quia
etiã in ea fuerũt sñia,vt nec ꝓ rebus qdẽ ipsis patrimonia
libus possit clericus actione reali ad iudiciũ seculare tra-
hi,vt etiã voluit idẽ Bal.in d.auth.clericus.post prin.& in
c.2.de iud.in fi.& latè Old.cõs.83.an eps.Sed quòd cõtra
35 rium sit de iure verius videlicet,quòd rõne†rerũ patrimo
nialiũ,nõ solũ ĩ Gallia,vbi ea viget cõsuetudo, vt ꝑ Gui.
Pap.deci.Grationo.79.an clerici , sed etiã vbiq; locorum
clericus iudici seculari subijciaƭ,tenẽt quãplures doc.rela
ti ꝑ Aufrer.in repe.clẽ.1.de of.ord.in fallẽ:secundæ regu
læ.& And.Barb.cõs.1. Magnus scripsit Psalmista. co.18.
ver.ꝑterea adduco.li.3.& do.Gul.Bñd.in d.c. Raynu.nu.
431.de testa.quos refert & sequiƭ An.Tiraq.in d.suo trac.
Retrac.cõsanguineorum.in §.32.in gl.1.nu. 82. ver. Imò
verò sunt,qui etiã tenẽt.char.215.Et ad p̃dicta optimè fa
cit te.in c.qm̃.10.di.& in c.cũ ad verũ.96.di.vbi dr̃, quòd
36 Põtifices † ꝓ cursu tẽporalium legibus Imperialibus vtun
tur,per q̃ regulã,ita ex d.c.notatã,dicit idẽ An.Barb.in d.
37 c.quod clericis.co.35.se cõsuluisse†dispositionẽ l.fi. C. de
acq.poss.etiã in clericis locum habere,nã si leges imperia
38 les in gñe loquũtur,& tunc†licet etiã sint onerosæ eccle-
siæ,tñ ecclesiã ligãt, qa ecclesia legibus imperialibus vtiƭ
ꝓ cursu tpaliũ,d.c.cum ad verũ:Secus vero si lex impe-
rialis expresse de clericis loquaƭ, & contra priuilegiũ vel
libertatẽ ecclesiæ sit, tunc.n. reprobata cẽsetur ꝑ dictũ c.
39 ecclesia sanctæ Mariæ.de cõsti.& c.1.de cõsue.Nã †quod
tradunt cõiter doc.bona clericorum gaudere priuilegio
fori,sicuti & bona ipsius ecclesiæ, cũ tãquã accessoria se-
quãtur ꝑsonã,ꝑ ea tradit latè do.Fel.in d.l.ecclesia sanctæ
Mariæ.co.3.nu.10.ver.in gl.2.in fi. ꝓcedit & habet locũ
qñ ꝑsona clerici principaliter est in cõsideratione:nã tũc
q̃ accessoriè veniunt gaudẽt priuilegio clericorũ : Secus
si bona principaliter cõsiderẽtur,vt hic in casu nostro, nã
tunc nõ gaudẽt priuilegio clericorum , vt scienter docet

Deci.in d.c.ecclesia sanctæ Mariæ.nu.18.Idq; in casibus, tñ suis procedit,in quibus vel.i.expressum , vel est oĩmo da rõ,vt scribit do.Ant.de But.ĩ c.si diligẽti.in vl.co. ver. satis puto.de p̃scri.vbi Imo.& do.Abb.dicens se sp ita tenuisse,& in alijs locis relatis p do.Fel.in d.c.ecclesia. co.4.
40 nu.12.vers.sed nihilominus.Et qui†sint casus in iure expressi no.per Io.And.in c.1.de cleri.cõiuga.in 6.& no.in c.fi.de vita & honest.cler.& per do.Card.in clẽ.1.in 17.q. de vita & hone.cler.& per do.Ant.de But.in c.fi. in 4.col. de so'.Quare cũ hic tractetur de succedẽdo clerico in bonis patrimonialibus,cõcludẽdum est per p̃dicta,quòd eorũ rõne ipse clericus statutis nostris laicalibus subiaceat,& quòd eius bona ſm dicta statuta sint iudicãda, & cõsequẽter ꝙ pximiores Agnati, qui sunt actores in p̃senti iudicio,ad eorũ successionẽ admittãtur.Idq; p̃sertim, cũ ipsũ statutum nõ laicorum tñ esse videatur sed cõe & clericorum & laicorum , vt quod ab vtrisq; & cõi oĩum cõsensu approbatum est,sicuti oĩa alia in volumine statutorũ contẽta,quibus ipsi clerici sp in foro ecclesiastico p̃teritis tẽporibus vsi sunt,& in p̃sentia vtũtur tã in ordinatorijs iudiciorum,q̃ etiã in decisorijs cãrum, vt in ciuitate Veronæ notorium est : Quod etiã p̃sumitur, tum qa d.statutũ de quo agimus,clerico fauorabile cẽsetur vt infrà dicetur,
41 & cõclusio est, ꝙ lex † ciuilis approbata cẽsetur à clericis si fauorabilis sit,& canonibus nõ cõtradicat, vt pbatur in c.1.de ope.no.nun.Et virtute talis tacitæ & gñalis approbationis,debet seruari,nõ virtute legis ciuilis , q̃ non põt disponere de clericis ex defectu ptãtis,vt tradit Deci. in d.c. ecclesia sanctæ Mariæ.nu.27.vers.sed tñ vl'.s.de cõsti.Tũ etiã,quia de reprobatione dicti statuti facta à clericis, seu ab eorum epo legitimè aliquo pacto nõ cõstat. Vnde merito
42 sequit̃ iuris regula,q̃ habet,quòd approbare† cẽsetur, qui nõ improbat.l.itẽ quod Sabinus.ff.de hære.instit.facit gl.in l.inter oẽs cõuenit.& in l.si ab arbitro.in gl.2.ff.q satisd.cogan.Iõ dictũ statutum quod & clericorum & laicorum cõe censetur,pariter oẽs ligare debet & sic etiã clericos ex sñia Bald. in c.cùm venissent.cõ.2.ver.oppo.dr̃.& ibi etiã Io.Ligna.& do.Ab.in 2.no.extra de eo qui mittit̃
43 in posses.ita intelligẽtium cũ te.in quo†Põtifex iubet decidi cãs clericorum ſm cõsuetudinẽ patriæ.& Frã.Are.in d.c.quod clericis.co.fi.post Io.de Ligna. de foro cõpe. & oẽs Canõ.maximè Moder.in d.c. ecclesia san. Mariæ . & Ale.in d.cõs.211.põderatis his oĩbus.co.1.vo.1.Are.cõs. 45.Vilis articulis.& hæc est cõis opinio, vt attestat̃ idem And.Tiraq.in loco p̃alle.videlicet in d.§.1. in gl. 14.nu.2. in fi.ver.sed hic quas esse põt.Et ex p̃dictis Doctorum cõclusionibus vnum infert̃, videlicet ꝙ stãte cõi dictorum
44 †statutorum obseruantia in vtroq; foro, & tacita eorum approbatione clericorum & Epi,superuacaneum sit dicere,necessariã fuisse denuntiationẽ de qua in c.27.in 1. lib. statu.fieri Epo Veronæ,ad hoc vt ſm eius approbationẽ improbationẽ clericos ligaret,vel non ligaret,vt latius in d.c.27.habet̃.Idq; p̃sertim,cùm iã pridẽ dicta denũtiatio in vsu nõ sit facta que,& sic eorum visu, iã expressissent, se dictis statutis stare velle,& ſm ea iudicari, mens aũt,
45 †nõ solùm declaratur verbis,sed etiã factis,l.quibus.ff.de legib.c.ex ore.de his q̃ fiunt à maior.par. e.l. si tñ.§. ei q. ff.de ædi.edi.& in pulchra q̃stione tenet Petrus de Vbaldis in trac.de duobus fratribus.in prin.ver. circa secundã. & Deci.in l.sp qui non prohibet.ff.de regu.iur.Imò plus
46 †est aliquid facto facere,quã verbo vt est te.in c.dilecti.2. extrà de appe. Quãuis etiã probabiliter dici posset , quòd d.denuntiatio p̃cesserit,vt q̃ à Prętore tunc,tpe mortis ipsius don Lucæ Veronã gubernãte Epo facta , & intimata fuerit p solẽnitatis d.statuti implemẽto , cũ id dici possit
47 antiquum,& pro antiquitate† multum p̃sumat̃, & maximè solẽnitatẽ extrinsecã p̃cessisse,vt post alios tradit latè Ias.in repe.l.admonẽdi.co.83.nu.240.in fi.& nu.242.ver. limi.ff.de iureiu.Et etiã quia ipse Prætor in principio, & introitu ei' regiminis iurauerat seruare statuta & earum solẽnitates adimplere iuxtã dispositionẽ c.3.li.1.statutorum Cõis Veronæ:Ergo cẽsendum est & hanc denuntiationis p̃libatæ solẽnitatẽ adimpleuisse,cũ sit maximi momẽti,nec asperneda videat̃:ne alias diceret̃ piuriũ incur-
48 risse,in dubio.n.nõ†debet delictũ p̃sumi,vt latè tradit Ias. in l.hoc iure.quã legi.cũ l.in illa.co.pen.ver. 3.fallit.ff.de ver.obli.& in l.nõ amplius.§.si certis.co.1.nu.4.ff.de le.1.
49 Et in delictis†semper p̃sumitur pro eo quod excusat ſm Bal.ĩ l.precib.in co.7.C.de impub.& alijs subst.& ea siẽda
50 est†interpretatio,ne quis incidat in delictum, arg.l. merito.ff.pro socio.& in no.casu notat Cæp.cõs.21.Ego Barr. co.4.ver.itẽ p hoc optimè facit.nu.26.in cõsilijs suis criminalibus. Posset etiã pbabiliter attẽtari, ꝙ cũ clericus successerit,& bona,de quibus agitur,habuerit ab eius patre,qui viuẽs erat laicus,& sic statuto suppositus,ꝙ q̃tum
51 ad d.bona,sit dic. statuto suppositus,cũ †succedẽs eiusdẽ iuris,ac fori esse cẽseatur,cuius erat ille,in cuius locũ successit,saltẽ quo ad bona per successionẽ habita, p̃sertim
52 cũ simus in filio,qui personã†patris repręsentare dr̃ , vt q sit eius viscerũ pars,ei' imago,& vna caro,& eadẽ psona. l.fi.C.de impu.& alijs substi.l.2.C.qui æta.li.10.c.cõtradicimus.35.q.3.& plenè do.Marc.Mãtu.cõs.276.cũ diebus
53 superiorib.in prin.nu.2.3.& 4.Quare†nõ vr̃ mirũ, si res pphana infecta qualitate laicali, trãseat cum sua infectione in clericum.vt pbat̃ in l.fi.C.de exactor.tribut.li. 10. Nec obst.si qs obijciat, quòd imò res ipsa nõ erat infecta tpe,quo ex patre laico trãsiuit ad filiũ clericũ, quia nullũ ius tũc ex dictis bonis erat agnatis q̃situm , nec successio ad eos delata,stãtib. filijs legitimis,sed tñ tpe mortis ip-
54 sius Dõ Lucæ clerici,cũ†respectu successionis, tp̃s mortis eius,de cuius successione agit̃,inspiciat̃,iuxta l.cognatis.ff.de reb.dub. Q̃m rñdetur & primò , ꝙ imò ius erat q̃situm ipsis agnatis viuẽte eo,de cuius hæreditate agit̃, si nõ respectu hæreditatis,saltẽ respectu fœminę reæ conuẽtæ à statuto quo ad reliqua duo tertia bonorum exclusæ. Nã quo ad eius exclusionẽ ius vr̃ agnatis, q̃situm, siquidẽ eo ipso,quòd nescitur fœmina,recipit inhabilitatẽ succedẽdi,nisi in tertia parte bonorum sibi à statuto reseruata. Et hoc mõ cõsiderat ius q̃sitũ,in simili Lapp.Castillio.in alle.100.circa fi. Vel secundò respõderi põt , ꝙ licet tunc ius in ipsis bonis non erat agnatis q̃sitũ re,erat saltẽ q̃sitũ spe,q̃ spes habebat certã causam de p̃terito ab agnatione, & cõsanguinitate succedẽdi in p̃dictis bonis,attẽta exclusione ipsius fœminæ,& agnatorũ admissione.Quæ agnatorũ agẽtiũ spes eo certior est reddita,cũ dicta bona ad ipsum clericũ deuenerũt, quo tẽpore certissimũ fuit ipsos agnatos eidẽ succedere in dictis bonis debere,& posse stã-
55 te dicto statuto.Siqdẽ explorati iuris erat clericũ†iure Canonic matrimoniũ legitimũ cõtrahere nõ posse,nec inde filios sibi successibiles pcreare. Quo fit, vt ipsa spes ita,
56 vt†suprà certa eundẽ debeat effectum operari, quẽ res ipsa iã ad esse deducta operaret̃,iuxta traditaũ Bar. & Doc.
57 in l.is põt.ff.de le.1.& in l.posthum.C.de cõtratab.Et†ꝙ dicit̃ tẽp' mortis quo ad successionẽ inspiciẽdũ esse, illud verũ ẽ quoad executionẽ & effectũ dispositionis,nõ quo
58 ad ipsum dispositionis tẽpus,†nõ itẽ executionis spectari oportere pleriq; asseuerãt.l.iubemus. C.testa. quã ad hoc allegat Ang.in §.i.ver.aduerte p declaratione.in authẽ. vt cũ de appe.cognos.in c.fi.col.pe.& ibi ẽt Fel.col.2.ver.amplia quartò.de cõsti.Hincẽ ꝙ scribit Bal.in l.si qs hære-
59 dẽ.ad med.C.de insti.†ꝙ si rusticus ruri testamẽtũ cõsecerit cũ qnq; testib' tãtũ,cũ plures habere nõ posset, ſm l.fi.C.de testa.posteàq; vrbẽ aliquã habitet , manet tñ validũ illud testamẽtũ pri' factũ,inspecto,s.tẽpore, quo fuit cõditũ,nõ mortis,quo effectũ sortit̃,& seqt̃ Pau.de Cast. in d.l.iubemus.paulò post med.ver.circa fi.& ibi Cor.col. 1.ver.nota,ꝙ quo ad formã.& ibi Ias.in 3.nota. Et idem Pau.de Cast.cõs.184.ex facto pponit̃ ꝙ testator.in fi.lib. 2.& Ias.in d.l.fi.col.1.ver.tertio respõde.C.de testa.Et facit ꝙ notat Inn.in c.statuimus.circa med.ver.itẽ nota , ꝙ
60 priuilegiũ.de maio.& obe.vbi dicit,ꝙ†recepti in canonicos authoritate Papę ante illã Decretalẽ , p̃cedẽt maiores ordine

ordine posteà receptos,iuxta antiquum stylum , licet p̃bẽdas assequãtur post illã Decretalẽ. Cui cõsonat quod scripsit Iac.But.in sua disp.q̃ retulit,& secutus est P. de Anc. in c.1.in 13.q.prin.vers.hic subijcio q̃stionẽ Iaco.But.de
61 cõsti.quòd dispositio†cle.super cathed.de sepul.q̃ vult,ꝙ de relictis factis ecclesijs cõuẽtualibus mẽdicãtibus soluatur quarta portio parochiali ecclesiæ, nõ habet locũ in legãtis factis à testatore ante illã cõstitutionẽ,etiã si talia legata post illã cõstitutionẽ incipiãt habere effectũ,quod & sequit̃ Frã.Are.cõs.85.cõsiderata diligẽter.co.1. Quod ẽt cõfirmat quod tradit Abb.in c.pastoralis.§.verum.col.1.
62 per illum te.de app.quòd†licet noua cõstitutio cõcernat futura,& nõ p̃terita:si tñ illa futura oĩno depẽdeãt à p̃teritis,illa noua cõstitutio nõ cõprehẽdit,& latè scribit An. Tiraq.in trac.de iure primige.q.43.nu.17.vers.quãquã & illud quoq;. Alia itẽ rõne p̃dicta principalis conclusio vr̃ posse cõfirmari.Nã vsq; de anno 1450.statutũ,de quo suprà,fuit cõditum ,vt ex eius lectura apparet,& sic ante sortum,& natiuitatẽ ipsius Don Lucæ, quod & tpe eius natiuitatis vigebat,& adhuc viget:& sic hinc cõstat, qđ vinculũ hoc statutariũ fuit eidẽ à statuto impositũ tpe , quo erat laicus,& sic subdit' statuẽtiũ iurisdictioni . Vnde cõcludi posse vr̃, quòd dictũ vinculum , quo iã agnatis erat ius q̃sitũ per supradicta,per qualitatẽ clericatus posteà superueniẽtẽ tolli nõ possit,sed quod bona eo ligata remaneãt,per ea q̃ cõiter tradũt Cano.in d.cap.ecclesia sanctæ Mariæ.extrà de consti. Nec huic rõni obstat cõsideratio Phi. Decij in d.c.ecclesia.nu.52.vers.& licet p̃dicta respõsio.dicẽtis,quòd attẽta dicta rõne, vr̃ quòd ferè sp statuta laicorum clericos,& eorũ bona ligarẽt,quia ij,qñ nascũtur,sunt laici,& laicorũ statutis subijciũtur , quòd sic ligãtur:vnde licet posteà efficerẽtur clerici, ligati tñ remanerẽt,quia esset iniectum vinculũ ante clericatum,quod tñ nõ est, ſm eum,dicẽdum.Q̃m põt replicari Decij ipsius illationẽ nõ esse vsquequaq; verã:nã ea adeò gñaliter non patet,vt nõ possint dari casus,in quibus clerici laicorum statutis nõ ligẽtur.Siquidẽ si post assumptum clericatum statuta,vel eorum reformationes fiãt, eis clericus non tenebitur,quẽdamodum nec etiã ligabit̃,si ea expressim de clericis mẽtionẽ faciũt,vel sint cõtra libertatẽ ecclesiasticã cõcepta,per ea q̃ tradunt Legistæ in d.l. cunctos populos.& Cano.in d.c.quod clericis.de fo.cõp. & latius dictũ fuit suprà:idcirco eius illatio nõ vera, nec tollit p̃dictã rõ-
63 nẽ,quo fit,vt hic sequatur.quòd†data instãtia corruat argumẽtũ c.cùm Pau.1.q.1.co.8.C.qui admit. & destructo fundamẽto cætera inædificata corruũt.l.nã origo.ff. quod vi aut clã.quẽ te.ad hoc allegat Pau.de Cast.in auth.ex cã. C.de libe.p̃te.in co.1.& Ias.plenè post alios in l.creditori
64 ff.de ope.no.nun. Accedat†etiã nõ temerè dici posse prædictum statutũ esse fauorabile, nõ solùm respectu agnatorum ad successionẽ vocatorum,iuxta tex. in l.1.§.1.ff. de coll.bon.& l.seruo legato.§.si testator.ff.de le.1.& Bar.in l.1.§.filium.ff.de cõtratab.& in l.2.§.vidẽdũ.ff.ad Tertu. Et gl.in c.1.§.hoc quoq;.de succes.feud.Sed etiã respectu clerici,cui succeditur,& eius sororis reæ cõuẽtæ:nã quod ad clericatũ ptinet,statutũ cẽsetur fauorabile, quia inten-
65 dit eidẽ de hærede sab intestato puidere, quòd sanè eius fauorẽ respicit,vt Insti.de lege Falc.in prin. Præsertim cũ
66 agat eidẽ facere hæredẽ nõ extraneũ,sed eius pximiores agnatos,& de eius familia,qui & domus authoritatẽ,honorẽ,& decus,atq; memoriã perennẽt,atq; augeant,& in
67 hoc publica versatur vtilitas,q̃†expostulat facultates suas singulis agnationibus cõseruari,vt familiaris salua sit dignitas,& honestas,q̃ absq; diuitijs nõ cõseruatur.l. ab oĩbus.circa prin.ff.de le.1.l.1.§.si seruus.ff. de vẽtre inspic.l.
68 pietatis.C.de suspe.tut.l.creditores.ff.de priui.cre. Et†qa honores & onera publica potioribus, & honestiorib. sũt iniũgẽda.l.honores.ff.de decur.& l.ad subeũda.C. eo. ti.
69 li.10.†qa ĩterest reipub.p ditiores & digniores regi,in aut. de defen.ciui.in pri.§.1.& in auth.vt om.obed.iud. puin. circa pri.Et facit,qa reip.ĩterest,subditos abũdare facultatib.in auth.vt iud.sine quoq; suf.§. cogitatio. Sororis itẽ respectu dr̃ esse fauorabile,qa statutũ eã admittere in tertia parte bonorũ p̃ncipaliter intẽdit,ꝙ est fauorabile , vt patet in dicto statuto,c.83.in §.si verò agnatæ.ibi,*ipse vel ipsa agnatæ fœminæ,& quælibet ipsarũ,& p̃mortuarũ filij succedãt in tertia tãtũ parte eius,q̃ q̃libet ipsarũ,& p̃mortuarũ filij,habitura,vel habituri essent ab intestato,&c.* Nec dicatur,ꝙ respectu cæterarũ duarũ partiũ,sibi de iure cõi de-
70 bitarũ,à qbus p statutũ excludit̃,dr̃ odiosum.Q̃m†rñdet̃ ꝙ ad iudicãdũ an lex sit fauorabilis,vel odiosa, attẽdit̃ id, sup quo lex principaliter puidere intẽdit, vt habetur in l.q exceptionẽ.ff.de cõd.inde.& patet in tex.c.2.post prĩ. ibi,*cùm non sit dicendũ*.de deci.in 6.Bal.in l.illud.2.co.C. de sac.san.eccl.& in l.fi.C.de interdic.matr.& in l.ab executione.C.quor.app.nõ reci.Bar.in l.sed in hac.§. fi.ff. de in ius voc.Pau.de Eleaz.post Io.An.in c.1.in 3.co.de loc. gl.pe.in fi.& ibi Gem.in c.sciãt cũcti.de elec.in 6.Sed hic principaliter statutũ intẽdit eas vocare ad tertiã partẽ bonorũ agnati ab ĩtestato defuncti,ergo dicet̃ fauorabile.Et licet à reliqs duab.partib.excludãtur,ea exclusio venit in cõsequẽtiã inclusionis & admissionis earũ ad dictã tertiã partẽ,vñ ea nõ debet attẽdi,nec alterare põt p̃ncipale, qa
71 †accessoria nõ alterãt principalia,cle.1.in fi.de p̃bẽ. Abb. in c.cũ nostris.co.pe.ad fi.de cõces.p̃b.Et latè p Deci.cõs. 305.iuridicũ.co.fi.Quo fit,vt admissio earũ,q̃ p̃ncipaliter intẽdit̃,sit inspiciẽda,non ꝙ in ꝯñam venit, ad dignoscẽdũ an lex sit fauorabilis,vel odiosa.Idq; p̃sertim cũ dicti statuti p̃fatione cõstet illud esse fauorabile, dũ inqt, ꝙ intẽdit successioni masculinæ fauere, q̃ psapias, & familiarũ nomẽ cõseruat,vt in c.82.li.2.statutorũ legit̃ per ea, q̃ elegãter scripsit Bal.in l.intestato.ff. de le.tutor.vbi di-
72 xit,ꝙ ex p̃fatione†statuti colligi põt,an statutũ sit odiosũ vel fauorabile,& asserit se cõsuluisse,ꝙ sit rõ pp q̃ mouẽtur statuẽtes,sit fauor,est fauorabile , si verò sit odiũ, est odiosũ,& hoc clarius declarat in rep.l.cũctos populos.in 12.co. C.de sum.tri.& fide cath. dicẽs , ꝙ si mouet̃ odio sex' , & sic in odiũ mulierũ eas excludat,est odiosũ,sed si fauore masculorũ,est fauorabile.Cũ ergo in dictis duab. partibus fœminas pp agnatos masculos excludat, idq; ex p̃fatione apertè cõstet,dicẽdũ est illud esse fauorabile,attẽto eo,ꝙ principaliter agit̃,& ꝙ statuentes mouit ad ita
73 statuẽdũ,nõ ꝙ in cõsequẽtiã venit.Et ꝙ statutũ hoc† excludẽs fœminas pp masculos agnatos dicat̃ p p̃dicta fauorabile,& nõ odiosũ,tenẽt infiniti doc.relati per Alber. Brũ.in trac.suo,ꝙ stãtibus masculis,&c.in quarto articu. prin.circa fi.nu.6.vbi dicit hãc esse cõem opinionẽ doctorũ.Et licet Dec.cõs.13.& p tenui co. antepe.dicat hmõi statutũ dici odiosum & iniquũ,& hãc esse cõem doc.op.
74 Dicta Decij intelligẽda sunt,qñ†statutũ excluderet filias pp filios masculos,nã tũc posset odiosum dici,iuxta l.maximũ vitiũ.C.de lib.p̃te.facit l.fi.C.cõia vtriusq; iud.& l. cũ oportet.§.sin autẽ res.C.de bo.q̃ li.& l.illud.C.de collatio.dũ dicũt occasionẽ altercatiõis p̃stari qñ cõstituit̃ inæqualitas inter filios,vñ talia statuta dici possunt odiosa, vt q̃ sint cõtra naturalẽ æqtatẽ,vt dixit Bal.ĩ l.inter filios.
75 C.fam.erc.Sed qñ†statutũ excludit sororẽ à successione fratris odiosũ dici non põt per rõnes latius allegatas per Ale.q id in terminis tradit cõs.16.viso ti.co.1.vo.1.Cũ ergo per supradictas rõnes satis ostẽsum sit dictũ statutum esse oĩum respectu fauorabile,& p̃sertim respectu clerici seqtur,ꝙ clericus,& eius bona,eo ligẽtur,p tradita p Cano.in d.c.ecclesia sanctæ Mariæ. & ibi Mod. Patet igit̃ ex p̃dictis esse oĩno cõcludẽdũ p̃dictũ statutũ ligare tã clericũ,q̃ eius bona patrimonialia , & ꝯñter ex eius dispositione ipsos agnatos actores ad eius successionẽ esse pro duob.tertijs partib.admittẽdos,exclusa ipsa sorore fœmina,nõ obstãtib.s.in cõtrariũ allegatis,q̃ ex p̃dictis rõnib. facilè refellũt̃.Et singulis argumẽtis particulariter rñden. Non obstat & primò,ꝙ ius cõe p̃ferat ipsã sororẽ agnato,d.§.si igit̃.in authẽ.de hære.ab intesta.& ꝙ statutũ nõ habeat locũ in hæreditate & bonis clerici,cũ illud sit laicorũ,q̃uis sit æquũ & bonũ.ex defectu potestatis statuentiũ.d.c.ecclesia san.Mariæ.& ibi Ab.in 1.no.de cõs .cum

al js ſuprà,in prin.alle. Quoniam reſpondetur, ꝙ ꝑ dicti
ſtatuti ſpecialẽ diſpoſitionẽ iuri cõmuni derogatũ eſt, &
76 ꝙ agnati maſculi,fœminis ꝑlati ſunt,ꝑ quos† cõſeruãtur
ꝓſapiæ,& nomẽ familiarũ, vt inqt ſtatutũ in d.c.82.in
prin.lib.2.ſtat.& q ſuperſtites agnati ſuccedunt oneribus
defunctorũ quãtũ ad ꝓpulſationẽ iniuriarũ actiuè & paſ
ſiue,& quo ad ſimilia multa onera,& incõmoda, vt hinc
illud ſtatutũ videat̃ ſup quadã recõpẽſatione fundatũ: eſt
77 ergo æquũ† vt ibi collocent̃ cõmoda ꝓuenientia ex agna-
tione,vbi collocant̃ incõmoda,vt arguit And. Sicul.in d.
78 c.ꝙ clericis.col.28.extrà de fo.cõpe. vnde lex† in multis
induxit differẽtiã inter maſculos & fœminas.l.in multis
ff.de ſtatu.homi.Et ideo in hac agnatorũ maſculorũ ꝑla-
tione publicã verſari vtilitatẽ certi iuris eſt,ꝑ ea q̃ ſuprà
latius diſſeruimus,dũ ẽt clerici reſpectu hoc ſtatutũ fauo
rabile dici oſtẽdimus.Nõ ob itẽ illud,ꝙ ꝑdictũ ſtatutũ ex
defectu poteſtatis clericos,aut eorũ bona nõ cõprehẽdat,
quẽadmodũ nec ẽt cõprehẽdit forẽſem,tãquã nõ ſubditũ
maximè cũ verba ſint ĩ ꝑſonã cõcepta,vt ꝑ Ale.in d.cõſi.
44.videret̃ prima facie.col.3.ibi,cũ ergo ſtatutũ.vol.5.Et
Imo.in terminis ſtatuti in d.c.ꝙ clericis.col.3.de fo.cõ-
pe.& Georg.Nata in repet.c.quãuis. in pe.q. 3.prin.q.de
79 pac.in 6.Q̃m rñderi põt,quòd† illud eſt verum, q̃n ſtatu-
tum in ſpẽ & expreſsim diſponeret de clericis, vel eccle-
ſiaſticis perſonis,vt ſuprà dictũ eſt.Secus ſi gñaliter diſpo
nat,qa tunc niſi ſit improbatum,etiã ad clericos porrigi-
tur,vt no.in l.ex ea.ff.de poſtula.& ꝓbatur in c. cũ veniſ-
ſent.de eo qui mit.in poſ.cau.rei ſer.& ſm hãc diſtinctio
nẽ cõtraria ſunt intelligẽda,quẽadmodum etiã docet Bar.
in d.l.cũctos populos.in loco ſuperius alle. Vel ſecũdò di
80 ci põt,qd† aut ſtatuta ſunt ꝓhibitiua vel arctatiua,& tunc
clericos nõ ligãt,etiã ſi eorũ fauorẽ cõcernãt,& ſint ęqua.
& ita ꝓcedit d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.quia ꝓhibere, ar
ctare,vel imperare nõ põt fieri ſine aliqua authoritate ſu
81 perioritatis.Aut ſunt† ꝑmiſsiua, vel priuilegiatiua, vt eſt
hoc noſtrũ ſtatutum, ꝑ ea q̃ ſuprà ſcripſimus,& tunc etiã
ad eccleſiaſticas ꝑſonas porrigũt effectũ ſuum.l.oĩa priui
82 legia.C.de epiſ.& cle.c.1.& 2.extrà de cõſue.qa lex cõſu
lere põt etiã nõ ſubdito.l.1.C. de emãc. li.l. cõuẽtionum.
ff.de pac.& ſic etiã clerico,& forẽſi.Aut ſtatutum,de quo
in ꝑſentia agimus,reſpectu maſculorum agnatorum fœ-
minas repellẽtium,nõ imperat,nec arctat taliter agnatos,
vt neceſſe ſit eis,ad ſucceſsionẽ venire, velint, nolint, ſed
potius ꝑmittit,& ꝓcedit remouẽdo tñ fœminas à ſuc-
ceſsione ꝑꝑ exiſtẽtiã ipſorum agnatorũ:& agnati maſcu
li ſunt in cõditione,nõ in diſpoſitione.l.ſi qs ſub cõditio-
ne.ff.ſi qs omiſ.cau.teſt. Vt hinc dicẽdũ ſit, ꝙ reiectis fœ
minis,ipſi agnati potius ſuo iure veniãt,quo venirẽt,ſi fœ
minæ nõ extarẽt,& ſic potius de iure cõi, q̃ ex forma ſta
tuti,quaſi ſublato antecedẽti gradu potiãtur bñficio hui⁹
ſtatuti ex quadã cõſequẽtia,qd etiã in terminis tenuit idẽ
Lap.in d.alle.c.1.co.4.ver.nõ obſtat rõ ſumpta. Nec ſtatu
tum ex eo vr̃ arctare clericum, quia agit ei hęredẽ facere
agnatum ab inteſtato decedẽti.Siquidẽ rectè intuẽti nulla
in eo cõſiderari põt arctatio, imò potius id ex eius libera
83 voluntate fieri ꝑſumit̃. Nã† clericus viuẽs de bonis ſuis pa
trimonialib.poterat liberè teſtari, & quẽlibet ad eius ſuc
ceſsionẽ vocare.l.1 C.de ſac.ſan.ec.§.diſponat.in auth. de
84 nup.ſed id nõ fecit:vnde cũ m† id facere nõ curauerit ſeq
tur iuris ꝑſumptio, quòd ipſe voluerit eius bona ab inte-
ſtato ſuccedẽtes ex iuris noſtri municipalis diſpoſitione
venire,& ita diſponere voluiſſe, quo ſit, vt ipſi agnati ab
inteſtato ſuccedẽtes dicãtur ab ipſo clerico vocati,ſi nõ di
ſpoſitiuè,ſaltẽ ꝑmiſsiuè,ꝑ ea q̃ elegãter ſcribit Ale. in d.
cõſ.44.videret̃.in finalibus verbis,li.5.& ſi nõ expreſsè,ſal
tẽ tacitè,ꝑ ea q̃ latè ſcribit An.Tiraq.in trac.primige.in q.
46.nu.10.ver.alij itẽ ſtatuta loci.Prætereà & ſecundò põt
dici,quòd ſi hoc caſu aliqua coactio dari põt, quòd ea po-
tius circa bona,quã circa ꝑſonã clerici, q iã defunctus eſt
85 cõſiderãda ſit,ſi quidẽ† qui nõ eſt in rerum natura,arctari
aut cogi nõ põt.ar.l.decẽ.ff.de ver.ob.& ibi Iaſ. in 5. no.l.
remittit.in fi.& ibi Ful.& Ro.ff.de iurei.Nec mutat,ſi di
catur,quòd nec bona clerici cogi poſsit,cũ gaudeãt de pri
uilegio fori clerici,per ea q̃ ſuprà dicta ſunt, & etiã infe-
rius aliqua dicẽtur.Q̃m replicari põt,id perpetuũ nõ eſſe
maximè in bonis patrimonialibus & laicalibus clerici,vt
plenè notat Feli.in d.c.eccleſia ſanctæ Marię.col.ver ſed
86 nihilominus ꝑdicta recipiũt. Eat.n.tunc priuilegio fori
gaudẽt,q̃n id eſt in iure expreſſum, vel ẽ oĩmoda rõ,aliàs
nõ.vt ꝑ Fel.in loco ꝑallegato.Vel ſecũdò dici põt,eſſe ad-
uertẽdũ,qa ſtatutum diſponit eo caſu, quo clericus mor-
tuus eſt ab inteſtato,quo tꝑe bona amplius clerici nõ ſũt,
ſed ipſorum agnatorum,& ſororis ꝓ parte,ad quã vocat̃,
q ſunt laici,& ſubditi ſuperiori laico ſtatuẽti,ergo potuit
ſtatutum diſponere de bonis peruẽtis ad ipſos laicos,& ꝑ
cõſequẽs nõ attẽdi⁹ tꝑs,quo clericus viuebat,ſed tꝑs,quo
ipſe amplius nõ erat dñs rerum.ꝓ quo facit gl.in l. illa in-
ſti.ff.de hære.inſti.q̃ dicit, quòd teſtator diſponit de reb.
tꝑe,quo nõ eſt futurus dñs:& facit gl.13.q.1.§. ex his oĩ-
bus.quã rõnẽ dicit eſſe nouiſsimã And.Sicu.in d.ca. quod
clericus.co.31.de for.cõpe. quãuis illã ante eum poſuiſſet
87 Ab.pan.in rub.extra de teſt.dum ibi inqt,Facultas† teſtan
di vr̃ hoĩbus quaſi gratioſè cõceſſa,quia teſtator diſponit
in id tꝑs,quo nõ eſt futurus dñs,nã teſtm̃ morte cõfirma
tur.c.cum Mat.ver.nouiſsimum.n.de celebratio. miſſar.
88 Sed† poſt mortẽ qs deſinit eſſe dñs,mors.n. oĩa ſoluit, vt
in auth.de nuptijs.§.deinceps autẽ.co.4. vnde diſpoſitio li
cet fiat tꝑe habili quo eſt dñs, tñ effectus cõfertur in tꝑs
ĩhabile,Quod de mero iure nõ deberet licere.l. quod ſpõ
ſæ.C.de donat.ante nup.Hinc dixit gl. notab.quòd† Papa
89 nõ põt in vita ſibi eligere ſucceſſorẽ, quia effectus confer
tur in tꝑs quo nõ eſt futurus Papa.8.q.1.§.his oĩbus.Hac
Pano. Igitur ſi qua in dictis bonis coactio cõſiderari põt,
ea conſideratur tꝑe quo fieri à ſtatuto potuit, & ſic tꝑe,
quo clerici ampli⁹ nõ ſunt:morte. n.clerici bona eius eſſe
deſinũt,& eorum dñium & poſſeſsio cõiunctim trãſlata
fuit in ipſos agnatos,& ſororẽ ꝓ portionibus ad ſe ſpectã
tibus,iuxta diſpoſitionẽ ſtatuti noſtri poſiti in c.80.li.2.q̃
90 † dñij & poſſeſsionis trãſlatio,& in bonis & hæreditate,q
clerici fuit, habere locum certi iuris eſt, vt expreſſè do-
cuit Andr.Tiraq.in tracta.de tranſlatione poſſeſ.defuncti
in hæredẽ.in 8.declaratione tertiæ partis principi. in fi.
81 nu.5.ver.tum qa ẽt.vbi plus dicit,ꝙ clerici † ligant̃ ſtatu-
tis & conſuetudinibus diſponentib⁹ de ſucceſsione, ſiue
reſpiciamus hæredes clericos ad eorum admiſsionẽ, vel
etiã excluſionẽ,ſiue etiã defunctos clericos,vt.ſ.in ſucceſ
ſionibus eorum ſeruẽtur ſtatuta locorum. Quã opinionẽ
in terminis tenuit idẽ Tiraq.in trac.de iure primige.q.43.
92 & q.45.vbi plenius. Vſque adeò† vt mortuo dicto clerico
nullum fuerit dare medium inter ipſius mortẽ qui poſsi-
debat,& poſſeſsionẽ ipſorum agnatorũ & ſororis ꝑdictę.
l.q̃ſitũ.§.ꝑſente.ff.de le.1.& in l.ſi fratris.in ver.ſtatim.&
ibi Bal.co.2.verſ.ſed cõtra iſtã ſolutionẽ.& ibi Corn.co.1.
in 3.notab.C.de iure delib.Bal.in l.1.co.ſi.in fi.C.de app.
& in l.filio.in fi.ff.de le.1.& cõſ.330.ſtatuto cauetur,quòd
cõductor.co.1.ver.3.q̃ritur,ſi ſtatuto.li.1.Maximè cùm
ſimus in agnatis,ab ĩteſtato ſuccedẽtibus, per ea q̃ ſcribit
Bar.in l.3.co.ſi.ver.2.facit ad aliã q.ff.de le.1.Alc.in l.ex fa
cto.§.ſi.circa ſi.ff.ad Treb.& Gul.Bñd.in repe.d.c.Rayn.
in ver.& vxorẽ nomine adelaſiã.nu.75.de teſt.& Dec.in
c.in ꝑſentia.co.1.in 2.notab.verſ. vel tertio rñderi põt. de
ꝓba.& tradit idẽ Tiraq.in d.trac.de trã ſtat. poſſ. in ſexta
declaratione ſecundæ partis prin.nu.10.verſ. tum etiã qa
nullum.& in ſeptima declaratione eiuſdẽ ſecundæ partis
in prin.nu.1.Nõ obſtat,quòd verba ſint in perſonã conce
pta,& iõ,quòd clericum nõ ligãt tãquã nõ ſubditũ. Quia
93 reſpõdetur,quòd† talis diſtinctio eſt vana,& verbalis, po-
tius quã realis,vt putauit in ſimili Pe.de Anc.in c.acceſſo
rium.co.5.ver.aduertatis dñi.de reg.iu.in 6.& Fran. Are.
in l.iuſtè.co.ſi.uer.ꝑtereà iſta dñia.ff.de acq.poſ.ergo ea in
caſu noſtro nõ eſt attẽdẽda.Secundò reſponderi põt,ꝙ li
cet uerba ſtatuti videãtur in perſonã cõcepta, & ad eã re-
ferri,tñ quia referuntur in perſonã ꝓpter rẽ,& ſic ꝓpter
bona,ab inteſtato defuncti,perinde eſſe debet, ac ſi ad rẽ
eſſent
94 eſſent relata:Quẽadmodum in ſimili videmus.† ꝙ q̃n ius
cõpetit fundo,& nõ perſonæ principaliter, verba ſentẽtię
& libelli,q̃ referũtur ad ꝑſonam,ꝑinde eſt,ac ſi eſſent rela
ta ad rem,vt habetur in l.2.in prin.ff.ſi ſer.vẽd.& in l.q in
aliena.§.quãquã.ff.de nego.geſt.Et ita etiã reſpõdet Fran.
Are.in d.l.iuſtè.d.verſi.ꝑterea iſta dñia. Vel tertio reſpõde
ri põt,ꝙ dato ꝙ ſint in ꝑſonã cõcepta,ea videãtur cõcepta
in ꝑſonã reſpectu honoratorũ,non itẽ reſpectu onerato-
rũ,& ſic clerici,de cuius hæreditate agitur, quo caſu talis
cõceptio nihil ꝑdictis vr̃ refragari. Vñ ſupra q̃ ſunt ĩ cõtra
riũ allegata, procedũt, q̃n reſpectu oneratorũ verba ſunt
95 in perſonã cõcepta.Nã† tũc forẽſem,vel ꝑſonã nõ ſubditã
ligare nõ dicuntur.Et ita procedũt dicta Bar.in d.l.cũctos
populos.in fi.7.q.C.de ſum.tri.& fide cath.Secus ſi verba
reſpectu oneratorũ ſint in ꝑſonã cõcepta per ꝑdicta. Vel
96 etiã dici põt,ꝙ† in ſucceſsione inteſtati attẽditur locus bo
norũ ſine diſtinctione, an ſit ſtatutũ perſonale, an reale,
& hæc eſt cõis opinio ſm Pet.de Anc.in repeti.c.1.in 12.q.
prin.verſi.ſed circa perſonas.& verſi.per iſta ſoluitur quę-
ſtio.& verſ.q̃ro iuxta ꝑdicta.de cõſtit. ꝓut eũ refert And.
Tiraquel.in dicto tract.de iure primogen.in 46.q.in prin.
nu.2.verſ.& ita voluerũt. Vlt.nõ obſtat, ꝙ Io.de Imo.in d.
c.ꝙ clericis de foro cõpe.quẽ ſecutus fuit Geor.Nata in re
petitione d.c.quãuis.ꝑallegata.tenuerit, ꝙ bona, vel hære-
ditas clerici nõ ſubiaceãt laicorũ ſtatutis,ſed gaudeãt priui
legio fori, per d.c.ſi.extra de vita & hone.cleric. Q̃m re-
97 ſpõdetur† illud Io.de Imol. & ſequaciũ dictũ non eſſe ve
rũ,& in d.c.ſi. nõ probari, vt ex lectura & intellectu illius
cõſtat.Et licet ibi gl.in ver.ſuis facultatibus.dixerit, ꝙ res
clericorũ & eccleſiarũ eodẽ priuilegio gaudẽt,iuxta te.12.
98 q.2. eccleſiarũ ſeruos.& 16.q.1.c. ſimiliter. Tñ† eius dictũ
debet intellligi ſm legẽ,quã allegat.ſed dictũ c.eccleſiarũ
nõ ꝓbat,niſi ꝙ clerici,vel epiſcopi, aut alij eccleſiarũ ſerui
nõ debẽt ꝓ angarijs ab exactorib⁹ publicis defatigari, & ĩ
hoc priuilegio expreſsim in iure parificãtur,ergo de eo ad
99 caſum Imolæ nõ ẽ arguẽdũ,ne† priuilegia & ſpecialia mul
tiplicẽtur.qd ẽẽ nõ dẽt iuribus vulgaribus.Similiter gl.ĩ d.
100 c.ſimiliter.16.q.1.in gl.1.intelligit illũ te.† nõ generaliter,
& ſimpliciter,ſed ſtrictè,videlicet,ꝙ res clericorũ eodem
101 gaudẽt priuilegio,quo res eccleſiæ, & ꝙ† res clericorũ di
cunt̃ eſſe res eccleſiæ, ꝓpterea,qa res clericorũ eccleſia de
fendere debet ſicut ſuas.12.q.2.cap.de laicis.& 87.di. eos.
Vel,ꝙ ideo dicuntur eccleſiæ,qa ſi epiſcopus.vel clericus
eccleſiã dãnificat,ipſa eccleſia habet recurſum ad res ſuas.
102 vt 12.q.4.c.quicunq;.Nã† oẽs res clerici ſunt obligatæ ec-
cleſiæ,ſicut res mariti vxori.C.qui pot.ĩ pig.hab.l.ſi. & res
tutoris pupillo.C.in qui.cau.taci.cõtrahi.l.ſi mater. Et qd
illud dictũ, quo aſſeritur res epiſcopi,vel clerici eodẽ gau
dere priuilegio,quo & res eccleſiæ, debet intelligi, quan-
tum ad hoc,quia ipſę res clerici pro mala adminiſtratione
ſunt ſuæ eccleſiæ obligatę,expreſsè tenuit gl.in c.ex literis
in verbo,obligata.extra de pigno.Et ideo per prædicta nõ
ſine grano ſalis ipſe Imola dictã opinionẽ ſcribẽs, eã auda
cter non fuit auſus affirmare,ſed potius per verbum, Vr̃,
103 eã poſuit,qd† eſt improprietatis, & fictionis demõſtra-
tiuũ,vt eſt te.in l.1.§. deieciſſe.ff.de vi & vi arma. & te.in
l.1.§.q̃ri põt.ff.ad Turp.& ita arguit Deci.ĩ l.q actionẽ hẽt
nu.3.& 5.& in l. qui per ſucceſsionẽ.nu.3.ff. de reg.iur. &
Iaſ.in §. ꝑiudiciales.nu.22.& 24.Inſti.de actio.Et ꝓfectò
cẽſendum eſt ex prædictis,ꝙ dictã eius opinionẽ Imol.po
tius diſputãdo,quã decidendo,& conſulẽdo,poſuerit, eã
104 poſtea emãdaturus,niſi illius ſcripta† incẽdio periſſent,vt
ipſe poſtea potius fuerit occupatus ĩ colligẽdis, quã in cor-
rigẽdis ſuis ſcriptis, vt ipſe atteſtatur in l.ſi.ff.de hære.in-
105 ſti;Vel etiã dici põt, ꝙ ſæpè† magiſtri & ſcholares deci-
piuntur, vt dixit gl.in l.oẽs exceptiones.ff.de excep.Niſi
fortè ſaluãdo dictã eius opinionẽ dicatur eum intellexiſſe
de bonis,& hæreditate clerici,nõ patrimoniali, videlicet,
106 quæ† per ipſum clericũ poſt clericatum,ex eius induſtria
vel rebus eccleſiæ,acquiſita ſunt, illa.n. gaudere debẽt pri
uilegio clerici perſonæ cõpetenti, Secus de patrimoniali-
bus rebus clerici,quas ipſe à patre habuit,vt ĩ caſu noſtro,
tunc.n.hæc ſtatuto ſuppoſita eſſe debẽt, & ſm eius diſpo
ſitionẽ diſpẽſari.Et ita videtur intelligẽda dicta Doctorũ
loquẽtium de rebus patrimonialibus clerici, quod gaudẽt
priuilegio fori,vt intelligatur de rebus clerici ab eo partis,
ex induſtria,vel ex rebus eccleſiæ poſt clericatum, nõ itẽ
107 de rebus à ſuis maioribus habitis.Patrimonij†.n.vox & ſi
gnificatio in iure noſtro latiſsimè patet,& pro oĩbus diui
tijs,& facultatib⁹,tã mobilibus,q̃ immobilibus etiã á ma
ioribus non acceptis capitur, vt eſt te.in l.cogi.& in l. Ti-
tius.ff.ad Treb.cum alijs infinitis cumulatis per And.Tira
quel.in ſuo tractatu de retractu cõſangui.in §.32.in glo.1.
nu.101.& 102.verſi.quanquã.Et per hęc patet,ꝙ ſupra in
cõtrariũ allegata nõ obſtãt cõcluſioni ſuperius formatæ.
Quã cõcluſionẽ vltra Doctores ſuperius allegatos,tenuit
expreſsè & in terminis And. Tiraquel. in tractatu primo-
gen.in q.45.& in q.43.nu.5. Et hæc opinio ſemper Vero
næ fuit obſeruata,vt à dicta inueterata obſeruatione diſce
dendum in iudicãdo nõ ſit iuribus vulgaribus. Gab.Sar.

CXI.

1 Pœna quando intelligatur impoſita ipſo iure,& quando ſentẽtia requiratur?

1 NOta,ꝙ † vbicunq; per legẽ imponitur pœna per ver
ba futuri tẽporis, & additur aliquod ex infraſcriptis
verbis,Eo ipſo facto,vel Ipſo iure,vel Mox,vt in authen.
ipſo iure.C.de inceſt.nupt.in princi.& in c.eum q.de ꝑbẽ.
li.6.Itẽ ſi apponãtur verba,Penitus,vel Prorſus,vel Oĩno,
vt ẽ te.iũcta gl.not.ĩ auth.vt defun.ſeu.ſun.deun. coll.5.&
eſt gl.not.in l.ſi quis aduocatorũ.C.de poſtu.Et hãc doctri
nã ponunt Doct.in c.quibuſdã.de ꝑben.alias de pœnis. et
in c.1.de poſtu.præla.li.6. Intelligitur pœna impoſita ipſo
iure.Itẽ ſi dicat,In oĩbus modis priuetur, vel cadat à iure
ſuo,vt probat te.in auth.vt defun. ſeu fu.defun.Secus ſi di
cat,Cadat ab oĩ iure ſuo.quia tunc requiritur ſententia,vt
not.Doctores in auth.qui ſemel.C. quõ.& q̃n iudex. & in
c.cupiẽtes.§.ſi vero in diſcordia.de elec.li.6.& ibi eſt gl. in
verbo, priuetur.& facit c.diſpendia.de reſcrip.li.6.ibi, *eo
modo careat literarum*, & quod ibi not.Et rõ diuerſitatis
eſt,quia in hoc vltimo caſu illud ſignũ vniuerſale,Oẽ qua
lificat nõ verbũ,ſed res vel iura, quibus quis eſt priuãdus,
mediãte ſententia.Tñ in illis cauſis ſuperioribus illud ver
bum,Penitus,vel Oĩno,vel Omnibus modis,qualificat ip
ſum verbum.i. ipſum actum priuandi. & ideo ſententia
non requiritur.quod not.quia hoc à paucis eſt tactum.

ADDITIO.

Not.ꝙ vbicunq;,&c.Ad iſta vide Lud.Rom.ſing.1.& 2.& q̃
ibi addidi,& plenius q̃ alibi per Fel.in ca.Rodulphus.col.
16. cum ſeq.de reſcrip.& vide quæ in propoſito addidi in
dictionario Abb.in ver.verba futuri temporis. & vide in-
frà ſingu.114.

ANNOTATIO.

1 Effectus qui ſint,vt quid intelligatur ipſo iure?
2 Dictio,Omnino,idem ſignificat,quod Omni caſu.
3 Dictio,Omnimodo,vbi ponitur in lege,cenſetur facultate inferioribus ſublata diſponendi contrarium.
4 Statutum diſponens minorem quatuordecim annis poſſe teſtari eſt inualidum,& quare?
5 Dictio,Omnino,naturam præciſam habet, & eandem ſignificationem,quam dictio,Nullomodo.
6 Dictio,Nullomodo,cuius ſit ſignificationis?
7 Intellectus c.quamuis pactum.de pact.in 6.
8 Intellectus Clemen.1.de vita & honeſt.cler.
9 Differentia quænam ſit inter dictiones,Oĩno,& Omnimodo?
10 Dictionum,Omnino,& Nullomodo æquiparatio.
11 Dictio,Nullatenus,& Nullomodo,quid ſignificet?
12 Dictionum,Quomodocunque,Quomodo,& Quomodolibet, item Cuiuſcunque,& Qualitercunque ſignificatio.
13 Dictiones,Mox,Illico Statim,quod denotent ſententiam canonis quæ fertur ipſo iure.
14 Dictio,Mox,Illico,Statim,quid ſignificent?
15 Dictio,Mox,in dubio idem ſignificat,quod incontinenti.

Temporis

16 Temporis modicum interuallum iudicis arbitrio committitur.
17 Dictionis, Statim, & Incontinenti, significatio.
18 Dictio, Protinus Penitus, & Prorsus, quid significent.

Adde Fel.in c.de regularibus.de fimo.Barba.cõſi.45.col.4.in 2.vol.& Fel.in c.ex parte.in pri.de offi.deleg.& Fel.ĩ c.Rodulphus.col.16.verſ.oĩno.de reſcrip.poſt eos,quos allegat Soc.in regula,360.fallẽtia 4.& 5.Iaſ.in l.penu.not.6.C. de pac.Et quinq; ſ notabiles effectus,vt intelligatur ipſo iure ponit Io.Cror.in l.1.§.q ꝓſens.in 1.lectura.ff.de verb.obl. Frã.Crem.in ſing.7.incip. Tu ſcis,ꝙ verbũ. Corſe.ſi ſing. in ver.oĩno.Card.Cotta in memo.in ver.mox dictio, & ĩ ver.verbũ futuri tẽporis.Et latè per Hipp.de Marſi.ĩ practica crimi.in §.aggredior.nu.123.vbi ponit nomina adnotãtia,ipſo iure.Et ꝓ do.Bermõdũ Choueroniũ in cõmentarijs in titulũ de publicis cõcub.in cõcor.in rub.de inceſtu.inci.ad tertiã ſpẽm fornicationis.nu.11.verſ.ſterca crimen.char.84.& in verbo,ſit ipſo facto.§.vſ,ꝙ iſta verba. nu.2.charta 171.& in verbo, Mox.§.hæc dictio eſt ꝓcipue.nu.1.charta 181.& ĩ verbo,ad ꝓdicta prorſus inhabiles exiſtãt.§.iſtud.n.char.212.& in verbo,iubemus, vt ipſum oĩ bus ſuis beneficijs oĩno.§.i.ipſo iure,&c.& in verbo, Eorũ ſuperiores,tã ipſos de negligẽtu,&c.§.hæc.n. verba.charta 218.Et dixi aliqd ſuprà ſing.36.nota nouã regulã.nu.5.

2 Et addet ꝙ Oĩno etiã idẽ ſignificat ꝙ oĩ caſu,vt ꝓ gl.in l.ſi cũ exceptione.§.quatenus.in verſi.oĩmõ.ff.ꝙ met.cau.& ĩ c.ex parte.1.in ver.oĩno.extra.de offi.deleg.& eſt te.in l.ꝓcibus.circa prin.in verſi.oĩno,quẽ ibi põderat Iaſ.in 2.notab.C.de impu.& alijs ſubtili.Et addẽ,ſ ꝙ vbi oĩmodo ponitur in lege,cẽſetur facultas inferioribus ſublata diſponẽ di cõtrariũ,gl.in clem.vt hi q.de ẽta.& quali. per quã dicũt

4 Ang.& Imo.in l.qua ætate.ff.de teſta.ꝙ † ſtatutũ diſponẽs minorẽ quatuordecim annis poſſe teſtari, eſt inualidũ , qa te.in l.ſi.C.de teſta.mili.dicit,oĩno prohibemus pupillum poſſe teſtari.refert Io.Cro.in l.ſtipulatio hoc mõ cõcepta. in col.8.in prin.ff.de verb.obl.& vide q̃ ponit.Iaſ.in 1.nu. 34.ff.ſol.matri.& latè do.Sebaſt.Vãtius in tract.de nullitate proceſſus, in rub.quot & qbus modis nullitas proponi poſ.nu.50.& Tho.Grã.in voto 31.nu.3.& pulchrè per Io. Nic.Arel.in l.generaliter.in verſi.dominũ.C.de ſecũ.nup. & Io.de Garrõ.in repetit.ſua l.1.nu.13,C.de ſecun.nup.& Albe.de Roſa.in ſuo dictionario,in verſ.verba futuri tẽporis.& per Mat.infrà ſing.114.nota,ꝙ vbi lex.Ex † qbus locis colligitur dictionẽ,Oĩno,naturã ꝓciſam habere, vt per gl.& doctores in c.ex parte.1.de offi.deleg. Bal.in l.ſi.col.1. C.de cõtrahẽ.emp.notatur in c.& ſi Chriſtus. vbi Bal.extra de iureiurã.& ĩ c.qualiter & qñ.extra de iudicijs.Deciin cõſi.1.col.2.gl.in vltimo.de offi.delega.in 6. & ĩ c.à ſub delegato.de offi.deleg.eo.li.Et eandẽ ſignificationẽ habet

6 quã dictio,Nullomõ,ſcuius vis tãta eſt, vt prorſus tollat atq; ſubmoueat diſpẽſandi libertatẽ,vt dictũ fuit ſuprà ex ſententia gl.in d.clemen.vt ij,qui in verb.nullomõ.de ætate & qualita. Quã deciſionẽ ſequit Rom.in l.qui ſuperſtitis. ff.de acquiren.hæreditat. & Curtius Senior cõſi.44.col.3. Quod etiã ſuaderi põt ex te.in c.quãuis pactũ.de pactis.in

7 6.vbi Ar.per illũ te.ait,ideo diſpenſationẽ ipſam excludi vt filia,q̃ dote cõtẽta ceſſit paternæ hæreditati, nullã mereatur iuriſiurandi abſolutionẽ. Ad hæc te.in clemẽ.1.ibi, non cõiugati vero in rebus,& ſi oĩno incedant, vt laici, in ꝓnis priuilegiũ clericale,quãdiu ꝓmiſſis inſteterint, eo

8 ipſo amittant.de vita & honeſta.cleric. Textus ſ.enim ille probat neceſſarium eſſe , vt clerici incedant omnino vt laici , non ſolum quo ad ornamenta ipſis clericis decentia,ſed etiã habita rõne tonſuræ,vt clerici ſingulo,atq; priuilegio ipſis clericis cõceſſo nudentur. Qđ ſi rõſi fuerint, nõ erunt vt laici puniendi.Adde, ꝙ de hac dictione oĩno, notat Ale.& alij,in l.ſi.col.pen.C.de inſtitutio.& ſubſtitu

9 tio.Et quæ ſit † differẽtia inter dictionẽs Oĩno, & Oĩmodo explicat Iaſon in l.ſi mater.§.vltimo c.princ.ff. de vul-

10 gari & pupillari.Et equiparationem † dictionum Omnino & Nullomodo, ſcribit Curtius Senior conſ.66.col.2.in ſi

11 ne De dictione † Nullatenus, et Nullomõ, annotat Iaſ.in l. ſcriniarios.C.de teſta.mili.et in l.vltima.eo.ti.de dictione

12 † Quocunque et Quoquomodo,Qũoliber, tradit Cur. ſe nior cõſi.50.col.vlt.et Soc.cõſi.15.col.11.et idẽ Soc.conſ. 251.col.13.vbi explicat ſignificationes dictionũ Cuiuſcũ

13 que,Qũocunque et Qualitercunque. Dictionem † Mox, ſi licet,Statim.quod denotent ſententiã Canonis, q̃ fertur ipſo iure eſt te.in l.in criminali.C.de iuriſ.om.iud. quẽ allegat idẽ Matheſi. in ſrã ſing.114. nota ꝙ vbi lex. Et plenè ꝓ Ant.de But.in c.ſi diligẽti.extra de foro cõpe.& Ale. q de dictione Mox,tradit in l.1.col.11.ff.ſi cer. peta. & in l. ad peremptoriũ.ff.de iud.& Panor.in ca.1.col.6. extra de

14 mutuis petitio.Et notat ꝙ ꝓdict æ dictiones qñq; lõgũ interuallũ denotãt.c.ſi quodliber.20.q.2.Qñq; dictio Mox, aliõ tẽpore terminatur.l.ſed & ſi ſub cõditione.§. ſeru°.ff. de hæred.inſti.notat gl.in c.qa ꝓp.in fin.extra de elect. In

15 dubio tũ idẽ denotat,ꝙ dictio incontinẽti, & tic modicũ interuallum vt docet Bal.in l.Gallus.§.ille caſus.ff.de libe. & poſthu.qui citat gl.in verſi.ſed nũquid.in auth.de inceſtis nuptijs. & gl.in d.c.quia ꝓp.Et hoc † modicum inter-

16 uallum iudicis arbitrio cõmittitur.gl.notab.in c.quã ſit.in ver.quã citius.de elect.in 6.& in c.an ſit.extra de appel.& ꝙ dicta dictio Mox,idẽ ſignificet, ꝙ incontinenti ſcribit Franciſ.Are.in l.ſi quis hæres.in prin.ff.de acquirẽ.hæred. poſt Bart.in l. Imperator.ff. de iure fiſci. & in l. fructus.ff. ſol.matr. De dictione † vero ſtatim & incõtinenti tradunt

17 Bal.& Ale.col.3.in l.diuortio.ff.ſoluto matri.Bar.in l.ſi ſtipulatus ſim Damã.ff.de verb.obl. & Soci. in conſi.65.col. 1.& cõſi.ſequen.col.pen.& Bar.in l.ſi is à quo.ff. vt in poſſeſſ.leg.& in l.1.§.q.ꝓſens.ff.de verb.obli. vbi fuſius Imol. Ale.& recẽtiores tractãt,& adde gl.in l. Antoninus ff. de fideicommiſ. liber. & Alex.in d.§.qui præſens. in ſi.tradit

18 † de ſignificatione dictionis protinus.& vide Panor.in c.in quibuſdã.in ſi.de pœnis,qui declarat, ꝙ dictio penitus , & prorſus, iuncta verbo futuri temporis inducit diſpoſitionẽ pœnæ ipſo facto.& allegat c.grauem.in ſi.extra de pœnis.de quibus oĩbus etiã nouiſſimè ſcribit Franciſcus à Salerone in eius tractatu dictionum ſelectarum. Gab.Sara.

CXII.

1 Obligatio an ipſo iure extinguatur, vel ope exceptionis, quando vnũ pro alio creditori, vel alteri eius nomine ſoluitur?

1 NOta,quod vbi ſoluitur aliud pro alio volenti creditori ipſo iure extinguitur obligatio, ſicut ſi eſſet ſolutum quod verè debebatur, vt inſtit.quib.mod.tol.obli.in prin. Secus eſt vbi de cõſenſu creditoris quis ſoluerit alteri aliud pro alio.quia tunc tollitur obligatio ſolum ope exceptionis,& non ipſo iure.l.ſi.§.cum mihi aut Titio.ff.de de verb.obli.& ibi not.per Bar.

ADDITIO.

Not.qđ vbi &c.in fine. Adde quod iſtud dictũ ſequitur Magi.meus in l.2.mutui datio.col.6.ff.ſi cer.pet.& addit Bar. expreſsius in l.ſi cum fundum.ff.de pact.Idem Mag.meus in l.non vtique.§. item Iulianus.col.2.ff.de eo quod certo loco.vbi dicit facere l.obligationum ferè.§.acceſsio.in ſi. cum gl.ff.de actio.& obligatio.

ANNOTATIO.

1 Aliud pro alio ſi alteri de voluntate creditoris ſoluatur, an ipſo iure liberatio ſequatur, vel ope exceptionis?
2 Intellectus tex.in l.ſi.§.cum mihi aut Titio.ff.de verbo.oblig.
3 Adiectio ſolui poteſt, inuito creditore.

Idẽ tenet Iaſ.in l.cum quis.in princ.ff.de verb.obli. poſt Bar. in l.ſi cum fundum.ff.de pact.Sed Barto.in l.ſi hæres gene

1 raliter.ff.de legat.1.expreſsè tenet cõtrarium,& dicit ſ qđ ſi ſoluitur aliud pro alio alteri de voluntate creditoris,ipſo iure liberatio ſequitur,per l.ſolutã.ff.de ſolut.vbi paria ſunt,quod creditori ſit ſoluta pecunia,vel alteri de manda

2 to creditoris. Non obſtat tex.in dicta l.ſi.§.cum mihi. qa loquitur in ſolutione, quæ debet fieri adiecto,in quo ſpe

3 ciale videtur, qa adiectio ſolui poteſt creditore inuito.l. vero procuratori.ff.de ſolutio. & not.Barto.in d.l.ſi.§.ſi.ff. de verbo.obliga. Gab.Sar.

CXIII.

1 Fauores attributi libertatibus habẽt locũ in oĩbus pijs relictis.

1 NOt.regulã,ꝙ oẽs † fauores attributi libertatibus habẽt locum in omnibus relictis piis,vt not.Bar.in l. proximẽ.in ſi.ff.de his quæ in teſta.delen.& l.ſi vnus.C.de teſta.

ANNOTATIO.

1 Lex vbi aliquid ſtatuit, vel diſponit in fauorem libertatis, illa lex etiam habet locum in pia cauſa, quando eadem ratio militat in vtroque.
2 Libertas & cauſa pia æquiparantur.
3 Libertas & eccleſia æquiparantur.
4 Libertatis cauſa dicitur publica, non priuata, & in dubio pro ea eſt iudicandum.
5 Libertatis cauſa eſt fauorabilior, quam ſit legitima liberorũ.
6 Libertati magis fauetur, quam filiationi.
7 De libertate intentionis, liberi arbitrij, & operis.
8 Seruo meo ſi dixerim: Si obuies libero, liber eſto. Et tu dixeris tuo ſeruo: Si obuies ſeruo, liber eſt. Iſti verò ſibi inuicem obuiauerint, quis debeat eſſe liber?
9 Libertatis cauſa dicitur pia cauſa largo modo, ideo diſpoſita in cauſa libertatis locum habent in cauſa pia, non econtra.

1 Vbi lex † aliquid ſtatuit, vel diſponit in fauorẽ libertatis, illa lex etiã locũ habet ꝓ pia cauſa, qñ eadẽ rõ militat in vtroque, quia libertas ẽ actus pietatis , vt eſt te.in l.1.circa fi.&

2 & ibi Bal.no.C.de cõmu..ſer.manu.& † libertas & cauſa pia æquiparãtur, vt voluit Bal.in l.2. circa prin.C.de fideicõ.li. & idẽ Bal.in l.ſi iure.C.de manu.teſt. & Bart.in d.l.ſi vnus. C.de teſta.& idẽ Bar.in l.Titio vſusfruc.§.fi.ff. de cõdit. & demõ.& idẽ Bar.& Io.de Imo.in d.l.proximè.ff. de his q̃ in teſta.delen. Ale.in l.Cẽturio.col.2.verſi.10.ff.de vulg. & pupil.& ꝓ Ale.cõſi.441.põderatis his,q̃ in themate narrãtur.vol.1.& Rom.cõſi.235.col.2.& Bal.in l.1. in prin.C.

3 de cadu.tol.vbi in vlt.col.expreſsè dixit,ꝙ † libertas & eccleſia æquiparãtur.Et de hoc ſingulari poſuit Rom.in ſua repe.auth.ſimiliter.C.ad leg.Fal. Alia ſeptẽ ſingularia addit Nico.Euer.in ſuis locis legalibus in loco 23. à libertate ad piã cauſam.vide ꝓ eum, quibus adde quod not.Iaſ.in d.l.ſi vnus.C.de teſta.& in l.ſi prius.col.pen.in fi.nu.55.verſi.2. moueor.dũ inſiſtit in intellectu l.1.§.pen.C.de aſſer.tolle. ff.de ope.no.nun.& in l.1.§.ſi quis ita.col.5.ver. vltra eos. nu.16.ff.de ver.obl.& per Ale.in l.ſi filius qui patri. col.2. ver.fallit.nu.9.ff.de vul.& pup.Et adde ĩ materia libertatis

4 ꝙ † cauſa libertatis dr̃, publica,nõ priuata.l.ſi quis rogatus. ff.de fideicõ.li.& in dubio pro ea eſt iudicãdũ,l.quoties du-

5 bia.ff.de regu.iur.vbi Deci.ſubit,ꝙ † fauorabilior eſt cauſa libertatis,quã ſit legitima liberorũ,ivt per Pau. de Caſt. in

6 l.Papinianus.§.4.ff.de inoffi. teſta.& magis fauetur † libertati quam filiationi, vt plenè tradit Iaſ.in l.ſi cui legetur. §.hocaũt.col.ſi.nu.9.ff.de leg.1.& per Pet.Gerar.de Petra

7 ſan.in ſue ſing.1.in ſi.Et de triplici libertate intẽtionis,liberi arbitrij,& operis,tradit Bal.ĩ l.libertas.ff. de ſtatu homi.facit l.Arethuſa.ff.e.ti.de ſta.homi.& ibi Bal.ponit pul

8 crã quæſtionẽ,videlicet, Dixit ſeruo meo,ſi obuies libero liber eſto, Tu dixiſti tuo,ſi obuies ſeruo,liber eſto, Illi vero ſibi inuicẽ obuiãt,q̃riẽ qs erit liber? vide ibi per eũ. No

9 ta tñ ꝙ † cauſa libertatis dr̃ pia cauſa largo mõ, nõ propriè, cũ nõ reſpiciat animã,ideo diſpoſita in cauſa libertatis locum habẽt in cauſa pia, non econtrario,quia eſſet arguere de minori ad maius,quod nõ licet,vt poſt alios nouiſſimè tradit Deci.in l.captatorias.col.fin.C. de teſtam.mili.& in materia tradit dom. Hiero. Cagnol.in dicta l.quoties dubia.ff.de reg.iur. Gabr.Sar.

CXIIII.

1 Pœna, quando dicatur impoſita ipſo iure, & quando non.

1 NOta,ꝙ ſi vbi lex imponit pœnã,& loquitur ꝓ verba futuri tẽporis,vel per verba dubia,quæ poſſunt eſſe futuri optatiui,& ꝓſentis coniunctiui,vt eſt verbũ Sit,& adiungit † participiũ ꝑteriti tẽporis,vt quia dicit,Vel erit privatus,vel excõmunicatus,intelligitur pœna impoſita ipſo iure, vt c.a nobis.1.de ſen.excõ. & c.6.ĩ ſi.de tẽp.ord.li.6. & in c.quia à nobis de vſur. Fallit nili verba coniuncta cũ participio notẽt im proprietatẽ quandã,puta,quia dr̃,ꝙ habeatur pro condẽnato, quia tunc requiritur ſententia,l.in criminali.C.de iuriſ.om.iud.& quod ibi not. ꝑ gl. & doct. Idẽ ſi dicatur,ꝙ habeatur pro conuicto, vel habeatur pro confeſſo ,ſquia tunc non intelligitur ipſo iure, ſed requiritur ſententia,vt not.in l.2.§. ꝙ ſi actor.C.de iura. cal.& no. Io.de Imo.alias Io.Mon.in c.2.de confeſ.li.6.Licet Arch. & Ioan.Andr.videantur ſentire contrarium, & non bene.

ADDITIONES.

Nota,ꝙ vbi lex,&c. Ad iſta faciunt dicta ſuprà in nota.112. & vide in locis ibi per me additis.

Adde tex.in l.improbum.C. ex quib.cau.infa.irrog. & te.in l.1.ne lite pẽden.Ro.in ſing.1. & 2.& vide te.in l.quoties. in ver.ſpolietur.& in verſi.ſeruatos. iũcta gl.C. de digni.li. 12.& gl.in ver.meritũ.& in c.dilecta.de reſcrip.& te.in ca. auditis.in verſi.irrita ipſo iure.& ibi gl.de elect.& in c.ſcripturã.in verſi.priuari.in fi.& ibi glo.de elect.& te.in auth.ad hoc.iũcta gloſſ.in verſi.cadat.C.de vſur.& gl.in c.reperiũtur.1.q.1.in verſi.cõdẽnatũ.& in c.infamis.in verſi.irritũ. de reſti.ſpo.& gl.in c.cũ Berthol.ĩ verſi.irritãda.de re iud. & in l.1.in verſi. cõfirmabitur.ff.de ſerui. & Ale.in l.1.col. 4.C.de eden.gl.in l.1.C.de reſcin. ven.in ver. irrita. & in l. cũ oĩa.ff.de mino.& in l.ꝙ dictũ.ff.de pact.& ꝑ Fel.in c.1. col.5.de reſcri.Cẽpo.cõſi.12.& Barb.cõſi.12.col.2.vol.1. & cõſ.24.ĩ 3.col.e.vol.& cõſ.11.vol2.col.10.& gl.in l.ſi qs aduocat°,in ver.arceaſ.C.de poſtu.& Bot.cõſ.22. col.1.& Ro.cõſi.212.col.ſi.& Fel.plenè in c.Rodulphus.de reſcri. Abb.in c.2.in ſi.& ibi ſcribẽtes de foro cõpe. & Abb. in c. ſi diligẽti.col.6.in fine.de foro cõpe.& Cad.cõſi.128.in ſi. gl.in c.ſi qs ex clericis.in verſi.ſit anathema.23.di.et te.in c.ne captãdæ.de cõce ſ.ꝓben.in 6.Fel.in c.ex tenore.col.an tep.de reſcrip.et Abb.in c.nõnulli.§.ſunt et alij.col.3.de reſcrip.et in c.quiſquis.col.3.de elec.et Gemi.in c.1. in fi.de iureiur.in 6.et Abb.in c.clericis.col.12.ne clc.vel mona.et per Feli.in c.ſi.in prin.de offi.dele.et plenè tradit Cate.Cot. in memo.in verſi. geminatio verborũ operatur. et adde q̃ dixi ſupra diffuſius in ſing.111.nota,ꝙ vbicunque. G.Sar.

CXV.

1 Excepto, ꝙ non debeo audiri, niſi petam totum, quando poſſit mihi partem debiti petenti in iudicio à reo opponi.

1 NOt.ꝙ ſi ex cẽtũ,quæ aſſero te mihi debere, peto 30. põt reus obijcere exceptionẽ,ꝙ nõ debeã audiri, niſi petã totũ,ne ipſe diſtrahat in plura iudicia,arg.l.non tũ.ff. de procur.& hoc not.Bart.in l.in cõmoda.§.duobus.ff.cõmoda.vbi dicit hoc verũ,ſi iuriſdictio iudicis patiatur.i.ſi iudex naturaliter poſsit de totõ debito cognoſcere. Sed ſi iudex naturaliter poſſet cognoſcere à 25.li.liberis ſira tũi, actor audiatur inuito reo.l.cum quædã puella.§. fi.ff. de iuriſdictio.oĩum iudicum. Et ꝓ prædicta limitatur te.ĩ inſti. de actio.§.ſi minus. Itẽ aperitur via deſtruẽdi cautelã aduocatorum,quã ponit Bar.in authen.at qui ſemel.C.de ꝓbar.vbi dicit,ꝙ vbi intẽtio actoris probari poſſet ſolum ꝑ teſtes,cauti aduocati faciunt peti ſolũ modicã partẽ,puta, decimã totius ſummæ , & ſi teſtes bene probãt,bene quidẽ,nã poſtea petit reſiduũ,& alij teſtes iterato deponunt. Itẽ ſi non probãt,producẽtur alij teſtes in petitione reſidui,& erunt magis inſtructi , propter interrogatoria partis aduerſæ. Nã illa cautela procedit,qñ reus nihil obiicit, vel quando iuriſdictio iudicis erat limitãta vſque ad modicam,ſummam primo petitam.quod nota.

ADDITIO.

Not.ꝙ ſi ex cẽtũ,&c. Adde ꝙ ſingulariter voluit Bal. & poſt eũ Io.de Imol.& Ale.in l.ſi mihi.ff.de legatis.1.& ꝑ eundẽ,& Aret.in l.1.de acquir. hæredi.ꝑ Bal.notabiliter in l. edita.in repetitio.Paduana in 29.col.verſi.nunc videamus de cumulatione neceſſaria.C.de edẽ.ꝑ Bart.Bal.Ange.Sal. Pau.de Caſt.Ro.Ale.mag.meũ in l.ſi idẽ.& ĩ l.qđã.ff. de iuriſ.om.iud.per Bar.Ange.Imo.& alios in l.ſcire debemus. ff.de iuriſ.om.iud.per Bar.in l.ſi vnus.§.ſi cum decẽ de pac. & l.ſi ex toto.§.ſin.vbi Ale.& alij de leg.1.& in l.ꝓtor.§.ſi plures.ad fi.ff.de iniur.ꝑ Bar.& Bal.in l.1.in fi.de duo.reis.

aliquid

aliquid per Ang. per illū te. in l. age. C. de tranſact. vbi etiā vide per alios. & per Ale. in l. duobus. hic alleg. & vide infra notab. 148. n ota vnum dictum.

ANNOTATIO.

1 *Actor quando cogatur totam ſummam ſibi debitam petere, nec eius partem petendo audiatur?*
2 *Intellectus l. iam tamen. §. aliud. ff. iud. ſolui.*
3 *Obligationis conditio ex perſona hæredis non immutatur.*
4 *Actor ſi petijt quinquaginta, & probauit de centum, non poterit petere alia quinquaginta coram alio iudice.*
5 *Si vis petere mille, & neſcis qualiter teſtes ſint depoſituri potes petere modicā partē, & ſi poſtea teſtes plenè probēt pro te, poteris totā ſummā petere, ꝙ procedit, niſi reus opponat.*
6 *Pars de maiori ſumma quando petitur coram iudice minoris ſummæ, illa minor pars non petitur tāquam promiſſa, ſed tanquam debita.*
7 *Sententia ſi ſit lata in duobus quinquaginta diuerſis ab eo iudice, qui de quinquaginta tantum cognoſcere poterat, an valeat? Et an in quibus quinquaginta ſententia valere debeat, iudicis ſit electio?*
8 *Actor ſi poſſit conſequi intentionem ſuam faciendo duo iudicia, & illud idem poſſit etiam cōſequi vno iudicio, an cogatur in vno iudicio omnia deducere?*

Hoc latè tradūt Bar. in d. l. in cōmodato. §. duobus. ff. cōmo. & in l. nō eſt nouū. in fi. ff. de actio emp. Bal. & Mod. in l. 1. ff. de acqui. hære. Bal. Ang. Sali. & Ale. in d. l. cū quādā puella. §. fi. ff. de iuriſ. om. iud. Bal. Pau. de Caſt. & Lud. Ro. in l. ſi idē cū e. ī pri. ff. de iuriſ. om. iud. & Bal. Alb. de Roſ. Lud. Rom. & Iaſ. in l. quidē æſtimauerunt. ff. ſi cer. pe. & in hoc

1 cōis eſt doctorū cōclusio, ꝙ actor ſ cogitur totā ſummam petere ne cōtinētia cauſæ, vel iudiciū diuidatur. l. nulli. C. de iud. l. 1. & 2. ff. ex qui. cau. ad eund. iud. ea. Et facit natura correlationis. Nā ſicut debitor nō pōt particulariter ſoluere creditori, d. l. quidā æſtimauerunt. & ibi doc. & maxime Deci. ita nec creditor debet poſſe particulariter agere qa iſtud eſſet fruſtrare debitorē diuerſis iudiciis. Et licet

2 iſta ſit cōis opinio, in contrariū tñ habes fortē te. in l. iā tñ. §. aliud. fi. iudic. ſol. Vbi ſi ſunt plures hæredes vnius creditoris mortui, vnus pōt petere partē ſuā nec cogūtur ꝓvnū litigare, quod ſecus eſt in hæredibus rei, quia per vnū tenētur oēs defendere. Nec dicatur, ꝙ ibi illud ſit ꝓp pluralitatē hominū, quia ſi iſtud fuiſſet permiſſum principaliter, tñ ex perſona hæredū, licet plures ſint, nō permitteretur, quia

3 clarū eſt, ꝙ ex perſona hæredis cōditio obligationis non immutatur. l. 2. §. ex his. ff. de ver. obli. & ſic ſi creditor teneretur petere tota centū, hæres ſimiliter cogeretur, d. §. aliud. Eſt verū, ꝙ Bar. in l. ꝓtor. §. ſi mihi plures. ff. de iniur. reſpōdet ad illū te. ꝙ procedit, quia nō fuit oppoſitū à debitore, ꝙ eſt de directo. Cōtra illum te. Cogita igitur ſuper illo te. Et vide gl. not. ī d. §. ſi minus. inſti. de acti. vbi gl. vult

4 ꝙ ſi petijſt 50. & probauit de centū, quo caſu iudex non poteſt niſi in quinquaginta cōdēnare, nō potero alia quinquaginta petere corā alio iudice, per illū te. in ver. in eodē iudicio, quē gl. exponit. i. corā eodē iudice, qa reo cōperit exceptio declinatoria ꝙ nō tenetur reſpōdere, niſi corā primo illo iudice. Et illā gl. pro notab. allegat idē Matt. infra ſing. 148. Vide etiā dictā notabilē cautelā Bar. in auth. at qui ſemel. C. de proba. quā etiā ponit Albe. de Roſa. in d. l. quidā

5 æſtimauerūt. Nā dicit Bar. ꝙ ſi vis ſ petere mille, & neſcis qualiter teſtes deponāt, cautela eſt, vt petas modicā partē, qa ſi poſtea deponāt plenè pro te, poteris poſtea totā ſummā petere. Nā ꝓ prædicta limitatur illa cautela, vt non procedat reo opponente, & ita eū reſtringit Imol. in l. ſi mihi

6 & tibi. in prin. ff. de leg. 1. & Matt. hic. Adde tñ ꝙ qñ pars de maiori ſumma petitur corā iudice minoris ſummæ, illa minor pars nō petitur tanquā ꝓmiſſa, ſed tāquā debita, vt notabi. dixit Bar. in l. ſcire debemus. ff. de verb. obl. Si tñ vti promiſſa peteretur, nō ꝓp hoc deberet vitiari, vt dixit Ang. in d. l. ſcire. & latè ꝓ Deci. in l. in eo ꝙ plus ſit. & in l. non pōt videri improbus. ff. de reg. iur. Et ad ꝓdicta facit ꝙ not. Bar. in l. ſi vnus. §. ſi cum mihi. ff. de pact. & in l. ſi ex toto. §. fi. ff. de leg. 1. & Bar. & Bal. ī l. 1. in fi. C. de duob. reis & Maria. Soc. in c. dilecti. ī ar. 29. q. 2. de libelli oblatio. Et

7 qd ſi ſententiat lata ſit in duobus quinquaginta diuerſis ab eo iudice, ꝙ de quinquaginta tñ cognoſcere poterat, an valeat? & an in qbus quinquaginta ſententia valere debeat, iudicis ſit electio, tradit Ro. ſing. 41. ſi qs debitor. Quid aūt

8 ſi actor pōt conſequi intentionem ſuam faciendo duo iudicia, & illud idem poteſt cōſequi vno iudicio, an cogatur in vno iudicio omnia deducere? tradit Cy. in l. quod tempore. & ibi Bal. in fi. C. de teſti. mili. Gab. Sar.

CXVI.

1 *Poſſeſsio continua quo probari poſsit, quo ad præſcriptio nem.*

1 NOta mirabilē doctrinā, ꝙ ſi quis ſ vult probare poſſeſſionē continuā 10. annorū, & ſic obijcere ꝓſcriptionē lōgi tēporis, ſufficit ei probare de poſſeſsione duorū priorū annorū, & duorū vltimorū, & ꝙ aliqñ in medio poſſederit: quia tūc ꝓſumitur cōtinuatio aliorū mediorū tēporū, vt eſt gl. 16. q. 4. c. volumus. & hoc etiā tenet Bart. in l. Celſus. ff. de vſuca. vbi etiā ipſe plus dicit, ꝙ ſufficit probari, ꝙ poſſedit in principio pura in anno 9. ꝓterito, qa ꝓſumitur ſemꝓ cōtinuata poſſeſsio ſaltē ciuilis, quia poſſedit ſemel, cū de ſolo cōmodo tractetur, nā quia aſſerit ſe poſſidere, præſumitur ſemꝓ retro cōtinuatè poſſediſſe, niſi cō trariū probetur, ar. l. ſiue poſſidetis. C. de ꝓba. & not. Cy. in l. ſuper lōgi. C. de ꝓſcrip. long. tēp. Sed aduerte quia hoc procedit ſolū in reo in re vera quam poſſedit in plenti, de qua nō eſt qſtio, Actor verò nō poſſidēs rē fundans ſe ex tali præſcriptione non obtineret, niſi probaret ſaltē principij poſſeſsionē, & extremi. ſ primi & decimi anni. Illud ꝙ dicit gl. in d. c. volumus. de poſſeſsione medij tēporis non puto neceſſariū. Saluo niſi qs ſe fundaret ex ꝓſcriptione lōgiſsima 30. vel 40. annorū, quia tūc oporteret probare de poſſeſsione primi vndecimi anni, & 21. & 31. vltra, vbi tractaret de poſſeſsione 40. ann. Rō eſt, quia poſſeſsio ciuilis quæ retinetur animo, qā ſola ſufficeret ad ꝓſcriptionē, præſumitur durare vſque ad 10. annos & nō vltra, niſi appareat de naturali poſſeſsione rei, vt l. furtū. & l. fundi. ff. de vſucap. & ibi not. ꝓ Doct. In oībus tñ caſibus ſit ſemꝓ cautus practicās. i. aduocatus rei, ne taliter formet articulos quod appareat ꝓſcriptionē lōgi tēporis completā ante primā citationē, alias ſuccūberet, vt not. Bar. in dicta l. Celſus.

ADDITIO.

No. mirabilē, &c. Adde Fel. in c. inter dilectos. col. 5. poſt priver. qbus inſerri ſolet. de fi. inſtru. vbi dicit ꝙ gl. in c. volumus, licet fortè aliter loquatur ꝑm eum, ita tñ allegatur ꝓ But. & Imol. in proœ. Decr. & Ro. in l. ſciēdū. in 20. col. de ver. obl. & Pan. in c. cū eccleſia. in 5. col. de cauſa poſſ. & ꝓ prie. But. & Abb. in c. accidentibus. de priuileg. Anc. in c. in 7. col. de præſcri. in 6. cum concor. de quibus per Rom. in l. Celſus. ff. de vſucap. & Anch. conſi. 5. & declara vt eleganter per Bal. in l. ſi. in 15. oppo. C. de edi. diui. Adria. col.

ANNOTATIO.

1 *Poſſeſsio continua an probata dicatur ex probatione extremitatum temporis?*
2 *Extremitatibus probatis, probatur poſſeſsio medij temporis.*
3 *Probatis extremis, videtur probata media, & an hoc generaliter procedat tā quādo agitur de probāda ꝓſcriptione 20. vel 30. annorum, quam qñ agitur. de probanda minoris tēporis poſſeſsione, vel præſcriptione puta 10. annorum?*
4 *Poſſeſſor olim, præſumitur etiam hodie poſſeſſor.*
5 *Animus, quo poſſeſsio retinetur, non præſumitur durare vltra decennium.*
6 *Præſumptio continuæ poſſeſsionis quæ procedit à præſumptione animi adhuc durantis, non progreditur vltra decēnū.*
7 *Poſſeſsio ciuilis, à qua præſcriptio procedit, non præſumitur vltra 10. annos durare, ſeparata a naturali.*
8 *Poſſeſſor olim an ſemper & indiſtinctè præſumatur, & hodie poſsidere, etiam poſt 10. vel 20. annos?*
9 *Poſſeſsio ciuilis, quæ per aliquem retinetur abſque naturali non durat vltra decennium.*
10 *Poſſeſsio naturalis ciuilis durat vltra decennium.*

In

1 In hac materia ex mente doctorū fac cōclusionē, ꝙ ſ quis ꝓbādo extremitates. ſ. traditionē, & initiū decēnij, & ꝙ in fine poſsideo, videor cōtinuè poſſediſſe, & ſic cēſetur ꝓbata poſſeſsio cōtinua. ar. te. not. in l. pen. C. de apoch. publi. li. 10. & ibi Ang. qui ad hoc alleg. gl. in d. c. volumus. 16. q. 4. in fine cōmenti. Et ante eum Io. Fab. Inſti. de vſucap. in pri. col. 1. circa ſi. & ſeq. Et hāc concluſionē ſequitur Bal. in l. iudicia. col. ſi. verſi. 5. queritur. C. de rei vendi.

2 dicēs, ꝙ probatis extremitatibus probatur poſſeſsio medij tēporis, vt notat Cy. in l. ſap lōgi. C. de ꝓſcriptio. longi tēporis. ꝙ idē Bal. in l. ſi. col. 7. in 15. oppo. C. de edicto diui Adriani tollēdo. vbi allegat gl. in d. c. volumus. Et hanc doctrinā ſequitur etiā do. Præpoſit. per illā gl. in §. ſi qs p 30. in principio cōmenti, in ti. ſi de feudo fuerit controuer. & in c. p tuas. col. 2. de cōditio. appoſit. Ale. cōſi. 39. viſis ſcripturis. col. 2. vol. 2. & in apoſtil. ad Bart. in d. l. Celſus. ff. de vſuca. vbi allegat multos concordātes. Corſet. ſingulariter in verbo ꝓbatio poſſeſsionis. nu. 1. Feli. in c. inter dilectos nu. 5. de fide inſtru. & in procœmio Grægoriano, col. ſi. Io. Lupus in repetitione c. per veſtras. fo. 77. col. 4. nu. 5. Ale. & Iaſ. in l. talis ſcriptura. ff. de lega. 1. ille col. 1. nu. 3. poſterior col. 2. nu. 5. Iaſ. in l. q habebat. ff. de vulga. & pupi. Fran. Cremē. ſing. 79. Iaſ. in l. 2. col. 48. nu. 168. C. de iure emph. & in l. 1. C. de fideicōmiſ. & in l. ſi certis annis. nu. 6. C. de pactis. & in l. 1. nu. 35. ff. de officio eius cui manda. eſt iuriſdictio. Baueria. in tracta. de mora, in prin. nu. 8. Franciſ. Lucan. in trac. de fiſco & eius priuilegijs, in 2. parte princ. rubr. de publicatione bonorū, q. 9. num. 9. Rota in deciſione 304. in nouis. & Dida. Segura in repetione l. 3. §. fi. ff. de libe. & poſthu. colu. 13. nu. 16. ver. 5. adduco Barb. cōſi. 37. ſcribitur ſapienter. col. 10. verſi. ꝓtereà dico rōnē. & cōſi. 35. ſapiēter ſcribitur. col. 3. circa finē. vol. 2. faciēs regulā ꝓ

3 illā gl. quam dicit valde elegantē, ꝙ ſ poſitis & probatis extremis, videnē poſita, & probata media. & ibi adducit plura. & maximè Abb. in c. accedētes. de priuileg. Adde tñ, ꝙ hæc nō videntur ita ſimpliciter intelligenda, nā videntur tñ procedere, cum agitur de probāda præſcriptione 20. vel. 30. anno. vt hic Matt. quem in hoc ſecuti ſunt Frā. Bal. in d. l. Celſus. 4. parte. q. 1. Ripa in c. cū eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſ. & proprie. num. 23. non aūt ſi agatur de probanda minoris tēporis poſſeſsione, vel ſcriptione, putà 10. annorū. Hoc. n. caſu vī dicendū, ꝙ probata ꝓterita poſ

4 ſeſsione ꝓbata dicatur & ꝓſens, nā olim poſſeſſor ſ hodie poſſeſſor præſumitur, gl. Bar. & Doctōres in l. ſiue poſsidetis. C. de probatio. Abb. in c. accedētibus. de priuileg. Ant. de But. Abb. & alij in c. cū ad ſedē. de reſti. ſpolia. Domini de Rota in nouis deciſ. 120. Ale. cōſi. 133. col. 2. li. 1. Bar. in d. l. Celſus. de vſucap. quorū opinio cōmunis eſt, vt per Rip̄ā in d. c. cū eccleſia. Et dominū meū Alci. in trac. præſumptionū, reg. 2. præſumptione 21. Et ꝙ hoc, quod hic dī ꝑ Matthei. videatur tñ intelligendū, qñ ageretur de probatione præſcriptionis 20. vel 30. annorū, probatur ea rōne,

5 ꝙ animus, quo poſſeſsio ſ retinetur, non præſumitur durare vltra decennū. l. furtū. & l. fundi. ff. de vſucap. l. peregrē.

6 ff. de acqui. poſ. Vnde ſ vltra decennū progredi non debet præſumptio cōtinuæ poſſeſsionis, quæ procedit à præſumptionē animi adhuc durātis. Et idē facit, ꝙ ſ ciuilis poſſeſ-

7 ſio, à qua ſcriptio procedit, non præſumitur vltra decem annos durare, & continuari ſegregata quidē à naturali. d. l. peregrē. quod gl. in ſpē voluit in l. 1. C. de ſer. fugi. quā dicit ſingularē Frā. in reg. ſine poſſeſsione. de reg. iur. in 6. notāt Bar. in d. l. Celſus. col. 3. & ibi Balb. in tract. de ſcrip. in 3. parte princi. Felin. in capitulo. vigilanti. de præſcript. numero. 6. & 7. Dominus. Alciat. de præſumpt. 21. numero. 12. Iaſ. in l. lancimus. C. de teſta. Idem in l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas. nu. 19. ff. de acqui. poſ. Barto. in l. ſi de eo. §. ſi fortè. ff. de acqui. poſ. Idē Bar. Bal. & Sali. in d. l. 1. & Dy. in d. reg. ſine poſſeſsione. col. ſi. de reg. iur. in 6. optimè Curt. Senior conſil. 24. Vnde ex prædictis apparet veram eſſe opinionē Matheſilani ſic vt ſuprà declaratā. Dominus tñ meus Alc. in d. reg. 2. præſumpt. 21. aduerſus Matheſi-

8 lanum indiſtinctè cenſet, olim ſ poſſeſſorem præſumi, & hodie poſsidere, etiā poſt 10. vel 20. annos. Et Propterea probata poſſeſsione extremorū per idē tēpus continuatio nē poſſeſsionis ꝓſumi. Didacus tñ Couar. in electione ſua reg. poſſeſſor malæ fidei. §. 1. nu. 3. de reg. iur. in 5. dicit ſententiā Matthei. ſ. magis cōem eſſe, Alciati tñ opinionē de-

9 fendi poſſe aūtumat; tñ vbi poſſeſsio ciuilis ſola ꝑ aliquē retinetur abſq; naturali, eadē poſſeſsio nō durat vltra decēniū, quia ad id vſq; tēpus animus, quo ſolo poſſeſsio ciuilis retinetur, durare ꝓſumitur, atq; ita hac in ſpē Dy. Accur. Bart. & alij loquūtur nēpe, vbi cōſtat, quē olim ciuilē habuiſſe naturali amiſſa. Etenim eo caſu olim poſſeſſor, hodie poſſeſſor ꝓſumitur, mō tēpus nō tranſierit maius, longiuſve decennio, tametſi per quod tēpus præſumatur obliuio, iudicis arbitrio relinquēdū ſit, iuxta gl. in d. l. furtum. ff. de vſucap. Cuius opinio cōis, eſt vt per Soci. cōſi. 2. col.

10 3. li. 3. At ſi cōſtet ſ olim quēdā poſſediſſe naturaliter & ciuiliter, ꝓſumēdū erit eandē poſſeſsionē ciuilē quidē & naturalē, per cūcontinuo tēpore obtētam fuiſſe, & ita modo poſsidere ciuiliter & naturaliter. Et ideo in hac ſpē, cū nō tractetur de ea tñ poſſeſsione, qā ſolo animo retinetur, nihil refert trāſierint 10. an 20. anni, cum præſumatur naturaliter & ciuiliter cōtinuo poſſediſſe eū, qui olim vt cōſtat naturalē, & ciuilē poſſeſsionē habuit, nec apparet naturalē retenta ciuili amiſiſſe, qđ & ſi breuiter ſatis ſenſiſſe Alcia. in d. præſump. 21. & 22. aſſerit dictus Didac. Couar. loco pallegato, cuius opinionē tanquā iuri conſonā ſequor. Cætera aūt hic per Mathæſilā. tradita latè diſputat, & proſequitur Io. Franc. Balb. in repe. d. l. Celſus. in 1. q. nu. 5. & ſequen. ff. de vſucap. dic vt ibi per eum. Gabr. Sar.

CXVII.

1 *Agens ſimul pluribus actionibus diuerſis inſtante reo cogitur facere vnum libellum, & vnam inſtantiam.*

1 NOt. ꝙ ſi quis agat ſ ſimul pluribus actionibus diuerſis ſimilibus tamen, reo inſtante cogitur facere vnum libellū & vnā inſtantiā de oībus dictis actionibus. l. non eſt nouū. ff. de actio. empti. & ibi ꝑ Bar. in l. hæredes. §. de pluribus. ff. fami. erciſcū. l. cum duobus. §. ſi plures. ff. pro ſoci. Illa tñ inſtātia dī eſſe diuidua, vnde ſi ſuper vna actione pronuntiatur omiſſis aliis, valebit ſententia, vt notat Bar. to. in l. ſcire debemus. ff. de verb. obligatio. Secus eſſet, vbi tā inſtātia, quā actio ſit vna tñ, vtputa. ſi promiſiſti mihi decē, & illa à te petij, nā tūc ſententia lata ſuper parte erit nulla ipſo iure, vt l. in hoc iudicio. & ibi not. ff. famil. erciſcū. & not. in l. 1. C. ſi aduer. rem iudica. & habetur etiam per Cano. in c. cum inter vos. de re iudica.

ADDITIO.

Nota, ꝙ ſi quis, &c. in fi. Vide Io. And. But. Panorm. & Imol. in d. c. cum inter. hic alleg. & plenius per Moder. ibi col. 3. in fi. verſi. de ſententia cū quinque vel ſex. col. 2. vbi regulā faciunt, ꝙ ſententia ferri debet ſuper toto eo, quod petitur deinde ad eam ponunt quatuordecim elegantes fallentias.

ANNOTATIO.

1 *Actor an cogatur inſtante reo cumulare duas actiones?*
2 *Actor ſi plures actiones proponat, quæ inuicem repugnent, an reus opponere poſsit, quod vnam tantum eligat?*

Hoc idem plenè ponit Ale. in apoſtil. ad Bar. in d. l. non eſt nouum. ff. de act. emp. & in l. apud Celſum. in prin. ff. de dolo excep. & Benedi. Capra in d. c. cū inter vos. & ibi latè Feli. de re iud. & Moder. in l. edita. C. de edēdo. & ibi latè ꝑ De

1 ci. Et ſan qs cogat inſtāte reo cumulare duas actiones, tradit Bal. in l. quod tēpore. C. de reſti. min. & dixi ſupra ſing. 115. & 116. & infra 137. & Cæpol. caute. 133. in fi. Et quid ecōtra ſi plures actiones actor proponat, quæ inuicē repugnēt

2 an reus opponere poſsit, ꝙ vnam tātum eligat, tradit Io. Pet. Ferra. in practi. in forma reſponſionis rei conuenti. in verſi. contrarietatem, ac repugnantiā continens. Gab. Sar.

CXVIII.

1 *Præſumptio violenta, quæ in ciuilibus habet vim plenæ probationis, non ſufficit ad plenā probationem in criminalibus, niſi ad hoc ſit a iure approbata.*

Nota

1 NOt.q† præſumptio violenta, quæ etiam ſm ius dr̃ habere vim plenæ probationis in cauſa ciuili, nõ ſufficit ad plenã probationem in cauſa criminali, vt notant docto res in cap.afferte.de præſump.& Inno.in c.quia verismile.eo.ti.Et per hoc vr̃, q† preſumptio violẽta de nudo cum nuda,& de ſolo cum ſola,de qua in ca.literis. de præſump. quæ habet vim plenæ probationis in cauſa ciuili ſeparationis matrimonij, nõ ſufficeret ſola in cauſa criminali ad cõdẽnandũ de adulterio, vel ſtupro. Facit l.ſciant.C.de proba. Secus eſt,qñ præſumptio eſt violenta approbata à iure etiã quo ad criminalem cauſam, quia illa ſola ſufficit, vt in l. ſi qui adulterij.C.de adul.& in authe.ibi poſita.

ADDITIO.

Not.q† præſumptio,&c. Vide ad hoc Mag.meum in l.1.in 6. col.C.de fer.fug. Ale.in conſi.15.inci.viſo proceſſu inquiſitionis formatæ.in 5.col.& in conſi.486.inci.in cauſa inquiſitionis formatæ contra d.Luciam.ad fi. & Magiſtrũ meũ plenè in l.non hoc.col.5.ver.iſta limitatio.C.vnde leg.

ANNOTATIO.

1 Præſumptio violenta, quæ in ciuilibus habet vim plenæ probationis, in criminalibus non ſufficit ad condemnandum.
2 Criminaliter an quis condemnari poſsit ad mortem ex præſumptione violenta.
3 Præſumptione legis cum quis condemnatur, non debet pœna minui: ſecus in præſumptione hominis.
4 Adulterium, vel ſtuprum ex præſumptione violenta in criminalibus non probatur.

1 Violẽta† ſumptio,q̃ in ciuilibus habet vim plenè probationis,in criminalibus non ſufficit ad condẽnandum , ſm doct.in c.qa verſimile.& d.c.afferre.& ibi d.Ant. & Abb. de præſump.& Bal.in l.ſi.in vlt.col.C.de proba.Ludo.Ro. in l.1.§.ſi quis in villa.ff.ad Sylla. Et latius per Iaſ.alios referentẽ in l.1.in 6.col.ver.1.ex regula.C.de fer.fugi. & Io. de Ana.in c.tua nos.§.fi.2.col.ver.no.q̃ ex iſtis:de homic. & tradit Hipp.de Marſi.iu pract.crimi.in §.diligenter. nu. 22.& in §.qm.nu.32.vbi plenè tradit,an ex præſumptione
2 violẽta quis poſsit cõdẽnari criminaliter,maximè ad mortẽ? Et concludit q̃ non,ſed bene ad torturã,q̃ etiam tenet Imol.in l.ſi.ff.de hære.inſti.& Ang.Are.in tract.maleſi.in ver.fama public.nu.13.ver. q̃ro an vnũ iudiciũ.& ibi Aug. Arimi.in addi. Quã partẽ etiã cũ pluribus limitationibus firmat Fran.Bru.in tract.de indi.& tort.in 5.char.col.4.circa fi.& p Hipp.de Marſi.in repet.rub.C.de proba. in materia probationis, quæ fit per præſumptionẽ.nu.248. & per Dec.cõſi.175.in cauſa.in vlt.col.& latè examinat idẽ Hip. in repe.nu.20.& ſeq.ff.de q.& Cæpol.cõſi.6.veritas.col.3. & conſi.32.col.ver.6.prætereà illa regula.& Gand.in trac. maleſi.in ti.de p̃ſumpt.in 1.q.Ale.cõſ.116.in fi.vol.3.Pau. de Caſt.cõſi.197.viſa inquiſitione.col.fi.Old.cõſi.192.viſo diligẽter proceſſu. Lud. Rom.cõſi.451. quædã mulier. & plenè tradit Nic.Boer.in deciſ.164.Vr̃, q̃ nõ: Sed q̃ dr̃ nõ eſſe imponendã pœnã corporalẽ, qñ ex præſumptione
3 ſolum ꝓceditur ad cõdemnationẽ,debet intelligi† procedere in præſumptione hoĩs,ſecus in præſumptione legis, ex qua cum quis condẽnatur,non debet pœna minui. ita voluit Abb.in c.accedens.col.2.ver.nec obſtat qñ dr̃ de accu. quẽ ſequitur Io.Crot.in repeti.l.nemo põt.col.5.ff.de leg. 1. Et eſt de mẽte Mat.hic qui ad hoc põderat d.l. ſi qs adulterij.C.de adul.vbi ex præſumptione illius imponitur pœna capitis,quod & nouiſsimè tradit And.Tiraq.in trac.de de pœn.tẽper.aut remit.in 27.cauſa.nu.10.ver.quod aũt dictũ eſt. Et dum hic ſubdit, q̃ ex præſumptione violenta
4 tnõ probatur in criminalibus adulterium, vel ſtuprũ, vide quæ ponit Abb.in c.quãto.& in d.c.afferte. de præſum. & plenè per Ang.Are.in tract.maleſi.in ver.*che hai adulterato la mia donna.*nu,41.verſi.viſis capitulis de vxore.& ibi pulchrè per Aug.Arimi.in addi. Et late per Deci. & Mod. in rub.C.de eden.& p Dec.in rub.extra de iud.in.lec.col. 1.& Cor.cõſ.171.nu.1.vol.2.& Gozadi.cõſi.13.nu.36.& plenè p Carre.in prac.in §.circa.3.n.253.c.plurib.ſeq.G.S.

CXIX.

1 Rei credendi vel debendi ex cauſa lucrativa ſi plures ſint: ſi vnus ſoluat totum ab altero peti non poteſt, & ſimiliter ſi vnus exigit totum non tenetur communicare alteri.
2 Intellectus auth.hoc ita.C.de duobus reis.

1 NOta regulã ſingularem,q̃ vbicũque ſunt duo rei credendi vel debendi ex cauſa lucrativa ſi vnus ſoluit totũ nõ põt peti ab altero , & ſimiliter ſi vnus exigit totum nõ tenetur cõmunicare alteri, vt l.in lege falcidia,hoc obſeruandũ.ff.ad leg.Falci. Ex quo ſequitur q̃ ſi ab vno petitur totũ,ipſe nõ põt excipere, q̃ debeat cedi ſibi actiones pro parte cõtra correũ. ſtẽ nõ põt etiã vti beneficio nouæ diuiſionis dato duobus correis,ĩauth.hoc ita.C. de duob.
2 reis.nam† illa authen. loquitur in duobus correis ex cauſa onerosa. Et hæc omnia fuerunt de mente Bartol.in l.ex duobus.ff.de duobus reis,&c.

ANNOTATIO.

Idẽ tenet Bar.in l.reos.col.2.verſi.q̃ro qua actione.ff.de duo. reis.& ibi Ale. in apoſtil. hoc ſingulare refert de verbo ad verbũ,nulla facta mẽtione de Matthæo: & plenè p Aret. in d.l.reos.& in d.l.ex duobus.vbi latè id examinat. & per Bertachi.in eius reptorio in verbo rei.verſi.10.facit q̃ notat Corn.cõ.123.col.2.in prin.vol.1. Rapha. Fulg.in l.vir vxori.§.fi.ff.ad Vellia. Ale.poſt Pau.de Caſt.in l.ſi ex toto. §.1.in fi.ff.de lega.1.Idẽ Ale.in l.ſi plures. col.1.ff. de pact. & in l.diuortio. §.ſi vir in fundo.in fi.ff. ſolu.mat.faciunt etiã quæ not.Mar.de Afflict.deciſ.Neapo.409.in fine, vbi exigit ad hoc q̃ vñi conreo ſoluẽti totũ,detur partis repetitio aduerſus alium vt debitũ ſit ex cuſa onerosa iuxta.l.1. cum ibi no.C.de duo.reis.& p Bart.in l.Modeſtinus. & in l.qui hominem.§. ſi duo.ff.de ſolutio.& per Ruin.in cõſi. 76.colum.2.numer.6.volum.1.Ripa tamen in d.l.ſi ex toto.§.1.in final.ff.de legat.prima.dicit deciſionem promiſſam valde rigoroſam,& ob id dicit bonum eſſe adhibere cautelam , vt conuentus ad ſolidum , petat conreos conueĩri pro illorum portionibus ipſius periculo,& hoc dicit alias in practica obſeruaſſe . & latè per Moder. Ferra. in d.l.reos.in princi.nu.48.& 49. Gab.Sar.

CXX.

1 Dos dicitur quoddã ius vniuerſale,ſicut eſt Hæreditas,vel Peculium.Vnde ſententia ſuper ea valet, licet res non ſint ſpecificatæ.

1 NOta q̃ dos dicitur eſſe quoddã ius vniuerſale,ſicut eſt Hæreditas vel Peculium,vt l.quod dicitur.ff.de impẽ. Ex quo ſequitur,quod ſicut valet vna ſententia certa, per quã declaratur hæreditatẽ, vel peculiũ ſpectare ad aliquẽ, licet res aliter nõ ſpecificentur,ita valet etiam certa ſentẽtia,in qua declaratur dotem eſſe reſtituẽdã vxori, licet res comprehẽſæ ſub dote aliter non ſint ſpecificatæ,vt l.ſi.C. de ſent.q̃ pro eo q̃ intereſt,& ibi Bar.& in rub.ff.ſol.mat.

ADDITIONES.

Nota, q̃ dos,&c. Ad iſtud vide ſcribentes,præſertim Magi. meum in rub.ff.ſol.matri.in vltima col.ver.3.cõcluſio. Et q̃ valeat libellus & ſententia incerta in iſtis vniuerſalibus, tenet etiam Ang.poſt Bar.in l.ſi.hic alleg. & Alex. in dicta rub.col.12.& eſt glo.magiſtra in l.ſi.ff.de edend.ſecundum Magiſtrum meum ibi col.2.

Hunc articulum latè diſputant Doctores per Bar. in rub.ff. ſol.matri.Et poſt eos diffuſius tradit Io.Campeg.in tract. ſuo de dote,in 1.parte prin.q.4.incip.an dos ſit ius vniuerſale.vide ibi per eum,quia alios congerere laboriosum magis eſſet,quam ſubtile. Gab.Sar.

CXXI.

1. Tempus miſerationis cauſa indultum, ita conſtituit in mora,ſicut aliud tempus obligationi adiectum.

1 NOta,q† tẽpus adiectum miſerationis cauſa, vt eſt tẽpus anni ad reſtituendam dotem in pecunia,ita conſtituit in mora,ſicut aliud tẽpus obligationi adiectũ , de quo nullus dubitat,vt l.magnam.C.de contraben. & commit. ſtipulatio. & in c.potuit.extra de loca. Primum probatur per gl.in l.ſi mora.ff.ſoluto matri.

ADDITIO.

ADDITIONES.

Nota,quòd tempus,&c.in fi.Adde quòd gl.in l.ſi mora.hic alleg.not.ibi Rapha.& Moderni,p̃ſertim Magiſter meus col.6.ver.qntã & vltimã.no.ét Lud.in l.ſi ex legati cauſa. ff.de ver.obli.Bal.in l.ſi pacto quo pœnã in 5.& pen.col. C.de pactis.& in l.ꝑmiſſor.§.1.ff.de cõſti.pecu.& eſt bonus textus in l.1.§. exactio.C. de rei vxo.no.etiam Alex. pro ſingulari in d.l.ſi mora.& Magiſter meus in l.vinum. col.5.circa fin.ff.ſi cer.peta.

Vide latè Bartholomæũ Sali.in ſua repetitione d.l.ſi mora.ff. ſol.matr.& M.Ant.Bauer.in repe.l.ſi ex legati cõ.ff.de ver. obli.vbi id latè examinãt,& totã moræ materiã cumulauerunt,& inibi Did.Segura Hiſpanus, qui in hoc optimè loquiſ,ad quorũ dicta breuitatis cauſa me remitto. G.S.

CXXII.

1 Soluens partẽ legati relicti in minus ſoleni voluntate, põt cõpelli ad ſoluẽdũ aliã partẽ. Secus ſi legata ſint plura, niſi concurrat præſtatio triennalis, & fauor alimentorum.

1 NOta ſingularẽ regulam, † quòd ſi quis ſoluit partem legati relicti in minus ſolenni voluntate, vr̃ tacitè ſe obligaſſe ad ſoluendã reliquã partem: & ideo tunc põt cõpelli, vt l.non dubium.C.de teſta. Secus ſi plura ſint relicta in minus ſolenni voluntate: quia tunc ſoluendo vnum vr̃ obligaſſe ſe de reliquis, niſi duo concurrant, ſcilicet, p̃ſtatio triennalis,& fauor alimentorum.l.1.C. de fideicõ.

ADDITIO.

Nota ſingularem regulam , &c. Ad iſtud vide Magiſtrum meum poſt alios in l.non dubium.hic allegata,in 2. co.

ANNOTATIO.

1 Hæres,ſi non tenebatur ſoluere legata niſi uſque ad certum tẽpus,& aliqua ſoluerit ante illud tempus , an præiudicet ſibi quo ad alia,vt ea etiam teneatur ante tẽpus ſoluere.
2 Hæres ſi habebat exceptionẽ ne teneretur ſoluere legata in certo loco,& vnũ legatũ ſoluerit in illo loco , ſibi p̃iudicat quo ad alia,nã põt cogi ad alia legata in illo loco ſoluẽda.
3 Ius ſingulare facilius tollitur,quàm commune.
4 Intellectus l.fideicommiſſum.§.ſi.ff.de iudicijs.
5 Argumentum de re ad locum valet.
6 Argumentum de tempore ad locum validum eſt in iure.

Adde gl.in l.2.in ver.præſtiterit.C.de fideic.quæ multa allegat,& facit tex.in l.Lucius.§.teſtator.ſm intellectũ Bar.
1 ff.de leg.2.per quem probatur,quòd ſi hæres non teneba tur ſoluere legata niſi vſque ad certum tempus , & aliqua ſoluerit ante illud tempus, non tamẽ ſibi præiudicat quo ad alia,vt ea etiam teneatur ante tempus ſoluere, & ſic q̃ dicitur in re habet etiam locum in tempore. Secus tamen
2 teſt.in loco,quia ſi hæres habebat exceptionem ne tenere tur ſoluere legata in certo loco , & vnum legatũ ſoluerit in illo loco,ſibi præiudicat quo ad alia vt etiam poſsit cogi alia legata in illo loco ſoluere.te.eſt notab.in l.fideicom miſſum.§.fi.ff.de iud.per quem ita expreſsè dixit Ang.in l.1.in vlt.verbis in lectura Peruſin.C.de fideic.Et põ red ratio:nã in d.l.fideicõmiſſum.§.fi. hæres habebat exceptionẽ ne poſſet cogi ſoluere in certo loco ex quodam
3 priuilegio,& iure ſingulari:ſed ius ſingulare facilius tolli tur,quàm cõe,l.eius militis.§.militia miſſus.ff.de teſt. mili.nimirum ergo ſi ibi ſoluendo vnum, præiudicat ſibi in alijs,Secus in alijs caſibus præcedentibus,in quibus hæres
4 erat tutus de iure cõi.Sed conſidera, † quòd d.l. fideicommiſſum.§.fi. palleg.non vr̃ concludẽter probare illud , q̃
5 dicit Ang.in d.l.1.Et † valet argumẽtũ de re ad locum.l.ſi quis ita.ff.de aur.& argen.leg.ſicut ergo in re, igitur & in
6 loco.Itẽ bonũ teſt argumentum de tempore ad locum.l. vnũ.ff.ſi cer.pe.l.ſi.ff.de tritica. ſicut ergo in alijs legatis non fit p̃iudicium in tẽpore d.l.Lucius.§.teſtator,ita nec in loco,niſi,vt dictum eſt,qs eſſet tutus ſolũ iure ſingulari,quia tunc ſubeſſet rõ diuerſitatis,& dictum arg.nõ p̃cederet.& tradit Iaſ.in l.2.C.de fideic. Gab. Sara.

CXXIII.

1 Appellatio à diffinitiua non requirit expreſsionem cauſæ niſi tertius pro ſuo intereſſe appellet.

1 NOta regulam , qua † cauetur, quòd in appellatione à diffinitiua non requiritur expreſsio cauſæ,l.4.in fi.ff. de appe.& 2.q.6.c.forma.& not.in ca.cùm cauſam. de appel.Fallit quando tertius appellat à diffinitiua pro ſuo intereſſe,tunc requiritur expreſsio cauſæ,ad hoc vt dicatur ritè interpoſita.l.à ſententia.ff. de appe. & ibi per Barto. in c.cùm ſuper.de re iud.& ibi etiã per Io.Andr.& Inno. ſuper verbo rationabiliter.

ADDITIO.

Nota regulam & c.ibi fallit quando tertius. Ad hoc vide per Feli.plenè more ſuo capit.quod ad conſultationẽ. verſus fi.ver.oportet exprimere cauſam.de re iud. & aliqd in cacùm ſuper.in prin.& in ſpecie pro iſto dicto eſt gl.in l.2. in ver.iudicio.cum gl.ſeq.ff.de app.reci.no.Ang.& Raph. per illum tex.in l.1.ff.de appe.reci.& vide Inn.in c.veniẽs. 2.& ibidem per Mode.de teſti.

ANNOTATIO.

1 Tertius quoties vult admitti in quocunque iudicio pro ſuo intereſſe,debet ſaltem ſemiplenè docere de eo.

Idem tradunt Bal.& Sali.in auth.hodie.C.de ap.& no. Ang. Are.in l.à ſententia.ff.de app.allegans Bal.in l.ſi.circa med.
1 C.de edic.diui Adria.toll.vbi dixit, † quòd quotiens aliqs vult admitti in quocunque iudicio pro ſuo intereſſe debet ſaltem ſemiplenè docere de eo. Requiritur autẽ iſta expreſsio cauſæ non ad ſubſtantiã appellationis, ſed quo ad hoc vt ſciatur vtrum iudex habeat deferre, vel non,ſecundum Bal.in addit.Spe.in ti.de appe.in 3.char.in ver.appellans à diffinitiua,& latè tradit Dida.Couarr. in practicis quæſtio.ca.15.in prin.Et adde quæ dixi ſuprà ſing. 39. no.quòd ab interlocutoria. Gab.Sara.

CXXIIII.

1 Teſtimoniũ de ſenſu ꝓprio auditus licet valeat,tamẽ,ſallit ĩ teſtamẽto,in quo p̃ſona teſtatoris eſt videda p teſtes, non audiẽda. Et qd de codicillis,vel donatione cauſa mortis.

1 NOta q̃ licet regulariter † valeat teſtimonium de ſenſu proprio auditus verborum alterius, quia teſtis habuit bene notas voces loquentis, licet perſonã loquentis non videat.l.teſtari.C.de teſt.& in auth.ibi poſita.& 14.q. 2.c.ſuper.& 12.q.9.teſtium . Illa regula fallit in teſtamento,quia oportet quòd non ſolũ teſtes audiant, ſed etiã videant nullo pariete vel cortina mediante,perſonã teſtatoris,vt l.ſi vnus.& l.ſi non ſpeciali.C.de teſt.licet gl.teneat contra in l.2.§.Labeo.ff.de aqua pluuia arcen.quæ cõiter reprobatur.Fortè tamẽ dici poteſt, quòd hoc eſt ſpeciale in teſtamento . nam ſecus eſſet in codicillis & donatione cauſa mortis.Sicut in ſimili videmus, quòd in teſtamẽto requiruntur teſtes rogati:ſed non in codillis, vel donationibus cauſa mortis. Item plures in teſtamento quàm in alijs,teſtes requirũtur.l.hac cõſultiſsima.C. de teſta.iuncta l.ſi.C.de codici.& in l.ſi.C.de donatio. cauſa mortis.

ADDITIO.

Nota quòd licet,&c.Ibi fallit in teſtamẽto.Adde q̃ iſtud ſequitur Ale.in l.ſi nõ ſpeciali.hic alle.& ibi Magi. meus in 3.co.in prin.dicit eſſe multũ notãdũ in practica p̃p clauſu lã codicillarẽ,quæ apponitur cõiter in teſtamentis, quia cortina media licet faceret,quòd nõ valeret iure teſtamẽti,ſaltẽ valebit iure codicillorũ , & dicit ſe putare illud q̃ dicũt de donatione cauſa mortis fit bene dictũ,quia æquiparatur contractibus.Sed in codicillis dicit ſe plus dubitare p̃p reg.l.2.ff.de leg.1. Tamen cùm non inueniatur contradicẽs ſtaretur huic deciſioni in practica.& iſtud idẽ tenuit idem Magiſt. meus in dicta l.ſecunda, me audiente.

ANNOTATIO.

1 Teſtes teſtamentarij debent videre teſtatorem, & eſſe in eius conſpectu.
2 Teſtamentum nocturno tempore factum,non valet.
3 Perſona agnitionem nox impedit.
4 Ex teſtamento ad codicillos,vel donationem cauſa mortis, circa ea quæ ſolennitatem reſpiciunt,non infertur.
5 De ſimilibus ad ſimilia eſt procedendum.
6 Teſtes debent videre teſtatorem,aliàs teſtamentum non va

let,nisi instituatur pius locus. Et quid sit in alijs contractibus inter viuos?
7 *Testes deponere per sensum auditus an sufficiat.*
8 *Testes si erant in domo obscura, & testator erat infirmus, & vox eius erat nota testibus, ipsi testes possunt deponere de ipso testamento.*
9 *Confessionis in criminalibus extorquendæ cautela.*
10 *Copula carnalis non probatur per testes, qui audiuerunt iuuenem & mulierem se adinuicem commisceri intermedio pariete, vel cortina, quando agitur de probanda copula ad effectum impediendi matrimonium contrahendum.*
11 *Testes qui habent notas voces contrahentium, licet audiant intermedio pariete, vel cortina, probant contractum.*
12 *Cæcus potest esse testis, si habet notas voces contrahentium.*
13 *Testimonium de auditu per cortinam intermediam vel tenuẽ parietem, nunquam in criminalibus valet.*

1 Testes debent† videre testatorẽ,& esse in eius conspectu.
2 l.si nõ speciali.vbi do.C.de test.ideo testamẽtũ†nocturno
tempore factum non valet per notata per doc.in l.nõ mi
3 norem.C.de transactio.nam agnitionem† psonæ nox im
pedit.gl.in l.si cũ exceptione.§ in hac.ff.q me.cau.Reme
diũ tñ est,q adhibeant̃ tria luminaria.l.1.§.tria luminaria
ff.de ventr.inspi.& p Ias.cõsi.50.placet cõsultatio.li.3.Et
si p p aliud impedimẽtũ videri nõ possit testator, vt non
vitiet oĩo volũtas testatoris,si testes testatorẽ nõ viderint
vt qñq; cõtingit tẽpore pestis.Remedio est q in testamẽ
to dat̃ clausula codicillaris, vel donationis causa mortis,
4 qa† ex testamẽto ad codicillos,vel donationẽ causa mor-
tis,circa ea q̃ solẽnitatẽ respiciũt,nõ infert̃.l.hac cõsultis-
sima.C.de test.iũcta l.fi.C de codic.& l.fi.C.de dona.cau.
mor.& p Mat.hic,quẽ sequit̃ Ale.in d.l.si nõ speciali.Sed
Corne.cõtrariũ sentit cõsi.18.principale.vo.2.ea rõne,
5 q fit† de similibus ad similia pcedẽdũ.l.nõ possunt.ff.de
legib.c.inter cętera.de rescri.Mihi videt̃ honestati,& iuri
6 cõgruere,q notarius & testes videãt testatorẽ.Si tñ † cõ-
tingat testatorẽ à testibus videri nõ posse, vt valeãt testa-
mẽtũ,& legata,q̃ fierẽt ad causas ẽt nõ pias testibus audiẽ
tibus,sed nõ vidẽtib⁹ testatorẽ,cautela est,q instituat̃ he-
res ecclesia,vel alius pius locus,& ab hmõi hærede relin-
quas qbus & quãtũ testator velit,& valebit dispositio te
statoris, vt pbat̃ ex allegatis p Corne.in dicto cõsi.18.in
fi.vo.1.Et vide q̃ tradit Do.Abb.in c.2.col.3.ver.vñ scias
q cõmuniter.nu.5.de cõsue.Et qd in alijs cõtractibus in
ter viuos sit?ponit Ale.in cõsi.100.in casu pdicto.col.2.in
3.vo.qđ est repetitũ in cõsi.29.vol.4.Et plenè p Ale.in l.
q meo.§.si p vẽditorẽ.ff.de acqr.pos.& p Ias.in rub.ff.
7 de iureiur.vbi ponũt an sufficiat testes deponere p sensũ
audit⁹.& Ale.in cõsi.134.col.2.vol.2.& cõsi.1.vol.3.Ra-
ph.Cõ.cõsi.25.2.vo.& 117.col.1.vo.4.Cæpo.cõsi.3.col.
1.& Barb.cõsi.9.& 25.col.5.vo.2.Imo.cõsi.135.& Ale.
cõsi.72.col.4.vo.1.& cõsi.136.col.pe.vo.1.Areti.cõsi.45.
83.& 103.Ale.cõsi.68.col.pe.vo.2.80.co.2.e.vo.& 118.
col.fi.vo.2.& cõsi.62.col.2.vo.3.& cõsi.70.eo.vo.& cõsi.
81.col.pe.eo.vo.& cõsi.3.col.pe.vo.3.& cõsi.23.col.1.
8 vo.5.& Ro.cõsi.424.col.2.Et adde† q si testes erãt in do
mo obscura,& testator erat infirmus,& vox eius erat no
ta testibus,possunt ponere ipsi testes de ipso testamẽto p
ea q̃ no.Cano.& maximè Modernior.in c.ptereà.de testi.
& Ale.in d.l.2.§.idẽ Labeo.in ver.vñ q.ff.de aqua plu.ar-
cẽ.vbi refert & seqt̃ Mat.hic,& in cõsi.24.col.2.vo.3.& in
cõsi.90.col.2.vo.2.& cõsi.94.col.fi.& 195.vo.2.& consi.
206.vo.3.& Spe.in tit.de teste.§.1.ver.qd ergo,.si viro &
mulier.Fulg.in l.si vn⁹.C.de testa.& Ale.in cõsi.97.vo.2.
Frã.Areti.cõsi.37.& 45.& vide Moder.in d.c.pterea.q po
9 nũt,q cũ† qdã positus ad torturã cõstãter negasset se cõ-
misisse delictũ,& postea cũ esset solus cũ Potestate, cõfes
sus esset delictũ,q corã testib⁹ cõfiteri nolebat, Potestas
posuit testes & notariũ post parietẽ,& blãdo sermone,
extorsit cõfessionẽ ab illo,& rogauit Potestas notariũ,&
testes de illa cõfessione,& sic volebat facere illũ decapita
ri,ad quod vide Cyn.& doct.in l.testium.C.de testib.&
per Ang.& Moder.in d.l.si nõ speciali.C.de test.& Imo.
in d.c.præterea.vbi dicit gl.ibi singul.& iure Canonico
10 solitariam,quòd †agitur de probanda copula ad effectum
impediendi matrimonium contrahendum, non proba-
tur copula per testes.qui audiuerunt iuuenem & mulie-
rem se adinuicem cõmisceri intermedio pariete vel cor-
tina:In reliquis autẽ dicit communẽ opinionẽ esse in cõ-
trariũ.Et ppterea dixit gl.reputata sing.in d.l.in summa
11 in §.idẽ Labeo.ff.de aqua pluuia arcẽ.quod testes†qui ha
bent notas voces cõtrahentiũ licet audiãt intermedio pa
riete,vel cortina probãt contractum, q̃ habet locũ in cõ
tractibus.Et pro illa gl.est alia bona gl.in c.testes.3.q.9.in
12 ver.quę viderit,quæ dicit quòd cæcus † posset esse testis,
si habet notas voces contrahentium.Et quòd regulariter
habet locum testimonium de auditu proprio,cortina vel
pariete intermedio,quando quis habet notas voces con-
trahentium tenet expresse Archid.in c.videtur.22.q.5.
13 qui ab hac regula excipit 8.casus.Et adde †quod in crimi
nalibus nunquam valet testimonium de auditu per corti
nam intermediam,vel tenuem parietem,vt tenet Imo.in
d.l.in summa.§.idem Labeo.pro quo facit optimè tex.in
simili in auth.de instru.cau.& fide.in §.sed si quis.& per
Anto.de Butr.in c.tam literis.& ibi plenè per nouissimos
de testib.& adde Cæpolam in cautela 230. Gab.Sar.

CXXV.

1 *Actio ciuilis in factum datur parti offensæ, quotiens ex delicto publico quis non potest accusari, nec puniri.*

NOta regulam,quòd quotiescunque sumus in delicto
publico,ex quo non potest quis puniri, vel accusari,
1 tamen datur actio†ciuilis in factum parti offensæ ad in-
teresse,vt l.ne quicquam.& ibi no.ff.pro socio.

ANNOTATIO.

1 *Actio ciuilis ad interesse semper oritur in delicto à familiari admisso.*

Idem probatur in l.qui nomine.ff.de fal.& in l.præbemus.
& in l.damus.C.de falsis.In contrariũ tamen videtur esse
tex.in l.hæc stipulatio.ff.de verb.signi.Sed respõde, quòd
1 †in delicto à familiari admisso oritur semper actio ciuilis
ad interesse. Gabriel Saray.

CXXVI.

1 *Sententia absolutoria iniusta an tollat naturalem obligationem. & quid de condemnatoria iniusta, an eam inducat?*

1 NOta,quòd†ex sententia iudicis,licet transiuerit in rẽ
iudicatã,non oritur obligatio naturalis,quando sen-
tentia est iniusta saltem re ipsa,ex quo non est expressè ap
probata per succumbentem, si enim sententia absoluto-
ria est iniusta non tollit obligationem naturalem,[vt l.Iu-
lianus verum debitorem.ff.de condi.indebi.& l.procura-
tor.ad exhi.§.fi.ff.rem ra.habe.nihilominus sentẽtia iniu-
sta condemnatoria inducit naturalem obligationem,arg.
l.Arianus.ff.de actio.& oblig.& Bar.in l.ab eo.C.quomo
do & quando iud.& sentit in l.1.ff.de condi.inde.& l.cum
quis.C.de iur.& fac.igno.licet videatur sensisse contra in
d.l.Iulianus.ff.de condi.inde.Istud vltimum dictum po-
test saluari restringendo ad sententiam iniustam, puta
quando reus est condemnatus ad duplum vel quadru-
plum pro furto non manifesto, vel manifesto quòd ve-
re commisit,nam tunc ex tali sententia non solùm orie-
tur ciuilis obligatio,sed etiam naturalis,quia ius naturale
hoc vult,vt sententiæ iustæ pareamus,vel præcepto iusto
superioris,l.2.ff.de iusti.& iur.

ADDITIO.

Nota,quòd ex sententia iudicis,&c.Adde quòd Bald.tenet
opi.Bar.in l.ab eo.hic alleg.& de hoc vide etiam per glo.
Bar.& Magist.meum in l.2.ff.de iureiu.per Alc.& alios in
l.Iulianus verum debitorem.hic alleg.

ANNOTATIO.

1 *Testator si iubeat solui debita, nõ poterũt peti debita de qbus testator ĩdebitè fuit absolutus, nisi iniustitia esset notoria.*

Adde Bar.in l.si vnus.§.pactus ne peteret.in ver.itẽ dubitat̃
vtrũ res iudicata producat obligationẽ,& ibi latè Moder.
ff.de pac.& Ang.latè in repe.l.1.C.de iud.& hæc oĩa taci-
to authore posuit Ale.in addi.ad Bar.in d.l.Iulianus verũ
debitorẽ.in addi.inci.ciuilẽ.ff.de cõdi.inde.Et adde quod
egregiè dixit Bal.in l.id quod pauperibus.in 5.colu.C.de
1 episc.& cleri.quòd si testator†iubet solui debita non pote
runt peti debita,de qbus testator indebitè fuit absolutus,
nisi iniustitia esset notoria.pro quo adde Innoc.in c.quia
plerique.de immuni.eccle. Gab.Sar.

CXXVII.

1 *Oblatio facta de pecunia in iudicio quando inducat plenam liberationem?*

1 NOta,quòd oblatio facta† de pecunia in iudicio vel in
alia re mobili præsenti,non inducit plenam liberatio
nem,sed quando interuenit oblatio,consignatio,& depo
sitio,vt l.si rem.§.fi.ff.de pign.& ibi tenet Bart.licet ipse
senserit contra in l.si debitor.ff.de solu.

ADDITIO.

Nota,quòd oblatio,&c.Adde Bart.in l.interdum.in fi.ff.de
verb.ob.& no.Bar.in l.pen.ff.de distr.pig.licet videat̃ tenẽ
re cõtrariũ in l.si debitor.hic alleg.intellige & declara vt
per Bar.in l.inuicẽ.C.de cõpens.& in multis alijs locis de
quibus per Ale.in l.si rẽ.hic alle.sequitur etiã gl.in l.acce-
ptã.in ver.periculo.C.de vsu.& vide Bal.ibi co.3.& intel
lige ſm Ale.vbi suprà procedere istud ante litem contest.
secus si post,vt no.Bar.in l.sed si alia.ff.de consti.pecu.&
caue quia ibi loquitur in obligatione extraiudiciali.

ANNOTATIO.

1 *Oblatio cum consignatione debiti liberat debitorem, & impedit cursum vsurarum, ius pignoris soluit, & trãsfert periculum in creditorem, si fiat cum authoritate iudicis loci rei offerẽtis, & in loco à iudice deputato, & cũ numeratione pecuniæ debitæ, & hic alia requisita annumerãtur.*
2 *Oblatio & depositio habet vim solutionis.*
3 *Immobilia, & de se patentia nõ debent cõsignari sed signari.*
4 *Oblatio realis debiti impedit vsuras futuras, & liberat ab interitu rei, nisi offerens recipiat postea rem apud se: & an purget moram, quando factum est in obligatione?*
5 *Oblatio realis debiti rescindit venditionem pignoris iam factam, etiam si sit data licentia vendendi.*
6 *Oblatio realis creditorem in mora constituit.*
7 *Oblatio realis facit euitari iudicium, & liberat ab interitu rei debitæ. Quod etiam procedit in iure.*
8 *Oblatio rei debitæ facta etiam post litis contestationem, facit reũ absolui, Itẽ ĩpedit pœnæ cõmissionẽ & dibitorẽ liberat ipso iure, si fiat simpliciter, nõ sub cõditione ẽt ĩtrĩseca.*
9 *Oblatio pretij facit vtile Dominium transferri in offerentẽ emptorem pignoris.*
10 *Pretij oblatio trãsfert dominium rei in legatarium offerentem pretium hæredi grauato vendere sibi certam rem.*
11 *Oblatio debiti obligat creditorem nolentem recipere ad faciendum quietationem.*
12 *Oblatio cum consignatione sufficit in cõtractibus innominatis, nõ autem sola oblatio, quia nõ habet vim implementi.*
13 *Oblatio quando releuet, quomodo, & per quos sit fienda.*
14 *Consignatio quomodo fieri dicatur, & quomodo depositio.*

1 Oblatio cũ† cõsignatione debiti liberat debitorẽ,& impe
dit cursum vsurarum, ius pignoris dissoluit, & transfert
periculũ in creditorẽ.l.acceptã.C.de vsur.l.si creditori.&
2 l.ex pdio.C.e.ti.nã oblatio†& depositio hẽt vim solutio-
nis.l.creditor.vbi Bar.ff.de pig.l.1.vbi Bar.C.q potior.in
pig.hab.Cor.cõs.37.memini.vo.2.Qđ est verũ si fiat cũ
authoritate iudicis loci rei offerẽtis,& in loco à iudice de
putato,Bal.& doc.in d.l.acceptã.in 13.q.Itẽ hoc est verũ,
si fiat cũ numeratione pecuniæ debitæ, nõ aũt in sacculo
ſm Bar.in l.cũ fundus.ff.de cõdit.& demõst.& Bal.in d.l.
acceptã.in 11.q.vbi dicit,qđ debet cõstare qualis & quã-
ta sit pecunia,q̃ offertur in sacculo.Itẽ verũ si fiat in loco
saltẽ idoneo ad electionẽ diligẽtis patrisfamiliãs,si à iudi
ce nõ eligat̃,ſm Bar.in l.si soluturus.ff.de sol.& Bal.in d.
l.accepta.Itẽ verũ si fiat de rebus mobilibus consignabili
bus tñ,nõ de equo,aut simili,ſm Bar.& Bal.in d.l.acce-
ptã.& in l.si mora.post gl.ibi.ff.de sol.ma.& Bar.in l.2.C.
qñ & qbus quarta pars debeat̃,li.10.& in l.dos data.& ibi
3 Bar.C.de dona.ante nup.quia immobilia† & de se patẽtia
nõ debẽt cõsignari,debẽt tñ signari,vt p Ale.in d.l.si mo
4 ra.Vltra pdicta†aũt oblatio realis operat̃: qa impedit vsu
ras futuras.gl.& doct.in l.si cõstat.C.de vsur.& in l.q Ro.
§.Seia.vbi Ale.ff.de ver.ob.Itẽ liberat ab interitu rei.l.il-
lud cũ gl.ff.de peri.& cõmod.rei vẽ.l.fi.& ibi Bal.C.de cõ-
di.inser.l.q decẽ.ff.de sol.Quod est verũ,nisi offerẽs reci-
piat postea rẽ apud se,vt per Ale.in d.l.qui decẽ.& Bar.in
d.l.cũ fundus.ff.de cõdi.& demõ.& Frã.Are.in l.q te.ff.si
cer.pe.Et an purget morã no.in l.si maior.C.de trãsact.&
Bar.in d.l.acceptã.& in l.sequit̃.§.de illo.ff.de ver.ob.l.il-
lud.ff.de peric.& cõmo.rei vẽd.Ale.in l.si ĩsulã.co.2.ff.de
ver.ob.vbi dicit q nõ,qñ factũ est in obligatione.Itẽ obla
5 tio†realis rescindit venditionẽ pignoris iã factã.casus est
sing.ſm Bar.in l.fundus q Lucij.ff.de rescin.vẽd.& in d.l.
acceptã.Sed Bal.ibi tenet cõtrariũ.Vnde vide l.si residuũ.
C.de distra.pig.& per Bar.in l.fi.C.e.ti.Et multo magis im
pedit vẽditionẽ ipsius pignoris etiã si sit data licẽtia vẽdẽ
6 di ſm Bal.in l.1.C.de pig.act.Itẽ nõ†solũ purgat moram,
sed oẽm eius effectũ tollit,& creditorẽ in mora cõstituit,
d.l.si seruũ.§.sequit̃.& l.interdũ.§.fi.ff de ver.ob.vbi Bar.
& Ale.vbi etiã dicũt q eũ liberat à casu fortuito, q tñ di
cũt verũ,nisi oblatio fuerit dolo facta,vt per Spe.in tit.de
7 arbi.§.fi.ver.pone igit̃.Itẽ oblatio†realis facit euitari iudi
ciũ.l.ex iudicati.ff.iud.solui.l.si creditor.ff.de sol.per Bar.
in l.si reus paratus.ff.de pcu.Et liberat ab interitu rei de
bitæ.l.si hoĩem.ff.de sol.& Bar.in l.ptor.§.si quis paratus.
ff.de ope.no.nun.& Ale.in l.q Rom.§.Callimachus.ff.de
ver.ob.Quod etiã pcedit in furem.l.subtracto.& ibi Bald.
8 C.de fur.& in l.parui.ff.de cõd.furti.Itẽ oblatio†rei debi
tæ facta etiã post litis detestationẽ facit reũ absolui,inst.
de ppe.& tẽp.act.§.fi.& Ale.post Io.de Imo.in d.l.inter-
dũ.§.1.ff.de ver.ob.Itẽ impedit pœnæ cõmissionẽ.gl.&
doc.in d.l.acceptã.3.opp.per.l.Celsus.ff.de arb.Itẽ liberat
debitorẽ ipso iure,d.l.acceptã.Quod est verũ, si fiat sim-
pliciter secus si fiat sub cõditione etiã intrinseca, vt si em
ptor deponat ptiũ ea lege,si vẽditor tradat sibi rẽ,ſm Bar.
9 in d.l.si soluturus.ff.de sol.vbi per Ale.Itẽ oblatio †pretij
facit vtile dominiũ trãsferri ita offerentẽ emptorẽ pigno
ris.l.si cũ vẽderet.ff.de pig.act.l.creditor.ff.de distr.pign.
10 l.vxorẽ.§.agri plagã.ſm Dy.& ibi Bar.ff.de le.3.Vnde† p-
tij oblatio transfert dñium rei in legatariũ offerentẽ ptiũ
hæredi grauato vẽdere sibi certã rẽ,Bar.in l.si fideiussor.§.
11 meminisse.ff.de le.1.Et oblatio†obligat creditorẽ nolen
tẽ recipere ad faciẽdũ quietationẽ ſm Bar.in l.1.C.de su-
12 sce.& arb.li.10.Et adde quod† oblatio cũ cõsignatione suf
ficit in cõtractibus innominatis ſm Bal.in l.ex placito.in
15.q.C.de rer.pmu.& gl.in l.iurisgẽtiũ.§.1.ff.de pact.non
aũt sola oblatio,quia non habet vim implementi.Et qñ
13 †releuet oblatio,& qũo,& p quos sit fiẽda tradit Corne.
cõs.85.inci.vr̃.vol.4.& cõs.259.inci.qrit̃.vo.1.Et qũo fie
14 ri dicat̃ cõsignatio,& qũo depositio,vide in l.die spõsalio
rũ.ff.depo.& in l.fi.ff.de le.cõmissoria.Et hæc de reali ob
latione dicta sint.De oblatione vero verbali, dicetur in-
fra sing.sequen. Gabriel Saray.

CXXVIII.

1 *Oblatio rei præsentis quando necessariò requiratur.*

1 NOta quòd vbi quis†debet offerre aliquid alteri ad fi-
nẽ vt cõsequat̃ actionẽ,vel vt nõ incidat in morã,vel
vt illã purget,requirit̃ oblatio rei psentis,vnde oblatio rei
verbalis nõ in psentia cõstitutæ nil habet operari.l.qui de
cẽ.§.idẽ respõsum.ff.de solu.& l.si seruus hæredis.§.fin.ff.
de test.& no.Bar.in l.ptor.§.si quis.ff.de no.ope.nun.vbi
plura ponit.facit pro hac regula q vbi opus est facto verba
nõ sufficiunt.vt in c.1.extra de eo qui mit.in pos.cau.rei.
ser.Sed pdicta regula fortè potest limitari,nisi quis debeat
offerre rẽ,quæ in momẽto offerri nõ põt, vt est pbatio,
quia tũc sufficit,q verbo se offerat statim probaturũ,arg.
l.si is à quo.in prin.ff.vt in pos.le.Et hoc vr̃ de mẽte Inn.

& Host.in c.post electionē.de cōcef.pb.& hoc tenet Do. Ant.in c.ex parte.de test. Licet in hoc vltimo senserit cō trarium.in c.interposita.in prin.de appellatio.

ADDITIO.

Nota quòd vbi quis,&c. Ibi,sed dicta regula forte pōt limi tari. Adde q idē tenet Fel.in c.ex parte.hic alle.col. fi.ver. fallit secūdo.p te.in §.fi verò qs dicat.in auth.de testi.vbi si obijcit testi inimicitia capitalis volēs statim ꝓbare est audiēdus,& licet loquat in vno casu, tñ habet rōnē gñalē ad oēs alios casus.facit quod no.Pan.in c.super eo. de offi. dele.in fi. De ista materia vide etiā per Bal.& Sali.in auth. si dicatur.C.de test.Anc.& doc.3.q.5. in summa per Ant. de But.in c.in nomine.in vl.co.& in c.cū cām.in 1.col.& in c.veniens.2.in 7.co.& in c.præsentiū infrà, de testib.

ANNOTATIO.

1 *Oblatio verbalis non sufficit in obligatione facti, nisi actor nollet fieri.*
2 *Oblatio verbalis tollit pœnæ conuentionalis commissionem, non legalis, nisi cum oblatione accedat consignatio.*
3 *Oblatio si fiat absenti, requiritur proclama, quòd cōpareat ad recipiendum.*
4 *Oblatio sola in iudicio sufficit, quando offerens habet pecuniam ad manus.*
5 *Oblatio verbalis debiti liquidi sufficit, si pars recusat recipere, siu minus, requritur realis quādo res est talis, q̄ pōt offerri: sed si debitū nō est liquidū, sufficit oblatio verbalis.*
6 *Oblatio liquidi sufficit, & fideiussio pro non liquidis.*
7 *Oblatio in non liquidis non prodest.*
8 *Oblatio semel facta creditori nolenti recipere non est iteranda, licet creditorem pœniteat non recepisse.*
9 *Oblatio verbalis sola non sufficit ad consequendum actionē.*
10 *Respublica quæ congruo tempore obtulit salarium suo seruiēti, qui illud recipere recusauit, an teneatur postea, interpellata illud soluere?*
11 *Intellectus l. fortissimi. & l. nulli. C. de eroga. milita. Annona.*
12 *Mutuare non licet annonam tempore vbertatis, vt restituatur tempore caristiæ.*

1 Verbalis oblatio nō sufficit in obligatione facti, q̄a verba nō sufficiūt vbi opus est facto, sed realis oblatio requirit vt hic per Mat.& Ale.in apost.ad Bar.in d.l. qui decē.§.idē respōsum.ff.de sol.& in l.seruus si hæred.ff.de statuli.& latius p Ale.in l.1.§.fi insulā.co.2.ff.de ver.ob. Quod est verum ſm Alex.ibi sing.nisi actor nollet fieri, quia verbalis oblatio tunc ad faciēdum sufficit ſm Bal.in l. 1. C. ne licet in vna caus.ter.,puo.& Mode.in l.q Ro.& ibi Ale.in prī. post Are.ff.de ver.obl.ar.gl.in c.pastoralis.de of.oi din.& Corn.cōs.85.inci.vſ,vo.3.& cōs.37.vol.2.& per Ale.in l. si mora.ff.sol.ma.nu.7.& seq.& per Deci. & Mod. in l.q
2 te.ff.si cer.pe.Adde tñ q̄ oblatio verbalis tollit pœnæ cō missionē ſm gl.& doc.in l.si cū dies.§.fi.ff.de arbi.& in l. si.ff.de naut.fœn.& p Cano.in c.cupiētes.§.si verò.de electio.in 6.Quod est verū ſm doct.vbi suprà,si pœna erat cōuētionalis,nō aūt si esset legalis, quia cōmittit nisi cū oblatione accedat cōsignatio,vt in emphyteutal.2.C. de iure emphy.& ibi p Sali.& Ias.& per Can.in c. potuit.de
3 loc.Itē illud est verū si oblatio fiat ꝓsenti, q̄a si sit absens requiritur ,p clama,q̄ cōpareat ad recipiēdū, vt per Bar. in l.si reus paratus.de ,pcu.& ibi per Alex. Præterea vide te.& ibi Bar.& Ale.in l.si rē.§.fi.ff.de p'g.act.& gl. & doc. in l.nec creditores.ff.de pigno.act.& Bal.in l.inuicē.C.de cōpēsa.& Bar.in l.ītē.§.qui paratus.ff.quibus modis pign.
4 vel hypoth.solua.vbi dicūt q̄ oblatio sola in iudicio sufficit,q̄ tñ est verū,q̄n offerēs habet pecuniā ad man' ſm Bar.ibi,& in dicta l.si mora.ff.sol.matrimonio.& ibi Ale. per l.si peculiū.in fi.ff.de statuliber.& Bal.in ti.si de feud. fuer.contro.inter do.& agnat.& Ale.cōs.107.vol.4.& per Fran.Are.in l.si seruus cōis.ff.de vulgar.& pupillar.& Corne.cōs.291.inci.in præsenti vol.3.Et tradit idem Aret.in
5 dicta l.si seruus communis,quòd oblatio vel balis debiti liquidi sufficit,si pars recuset recipere:Sed si pers velit recipere,requirit realis,q̄n res est talis quæ pōt offerri. Sed si debitum nō est liquidū,vt de expensis nō taxatis, sufficit oblatio verbalis ſm Bal.in l. 1.co.2.ne liceat in vna cau
6 sa ter.prouoca.vbi dicit quòd oblatio liquidi sufficit, & fideiussio ꝓ nō liquidis:& per Imo.in dicta l.ptor.§.si qs paratus.ff.de ope.no.nun.& Ale.in l.creditor.ff. de distra.
7 pign.& p Are.in loco palle.oblatio enim tin nō liquidis nō ꝓdest,l.si residuū.& ibi Bal.C.de distract.pign.& Bal. in dicta l.1.C.ne liceat in vna cā ter. ,puoca.Et nota quòd
8 † oblatio semel facta creditori nolēti recipere nō ē iteranda,licet credit orē pœniteat nō recepisse ſm Bal.in l.penu. C.de cōdi.inser.& per Bal.in dicta l.acceptā.C. de vsur. in
9 6.q.Et addet quòd talis oblatio verbalis sola non sufficit ad cōsequendum actionē.l.si à te.& ibi Bar.C. de pact. in ter empto.& vēd.Et latè etiā tradit Nic. Boer. 23.nu.32. & 33.vbi etiā allegat Ro.in sing.Et vide casum singu.in l. fortissimi.& l.nulli.C.de eroga.mi.ann.vbi no.Bar. & Io.
10 de Plat.q̄ si respublica † teneē soluere salarium salicui sibi seruiēti certo tpe,& illud obtulerit,ipse verò accipere noluerit,& sic fuerit in mora cōstitutus, licet ipse postea interpellet rempublicā vt soluat,non constituetur respu. in mora,imò nullo modo ampliùs tenetur, licet pecunia in indiuiduo adhuc extet.& ibi dicunt q̄ est speciale in republica.& idem no.Ale.in l.si seruum.§.sequitur. in vl.no rab.ff.de ver.obl.& idē no.Ro.in l.quod te.ff.si certū pet.
11 Aduerte tñ quod illi te.ita pasim , & simpliciter nō vñr procedere in eo,cui debetur quantitas pecuniæ à repub. licet loquantur in eo,cui debetur annona. Et illi tex.vidē tur loqui,quando creditor callidè, & studiosè recusauit tunc accipere,eo quia annona erat in vili pretio, vt proba tur in d.l.fortissimi.in uersi.studiosè, & clarius in dicta l. nulli.& ita optimè declarat Bal.in dicta l.acceptam.C. de usur.in 16.q.ubi dicit,q̄ in alijs iuribus, erat statutum q̄ doctores,seu milites nomine salarij haberēt cētū corbes frumēti quolibet anno in tali tpe, & cùm officialis reip. esset paratus ad soluendum in tpe destinato, doctor ideo distulit,quia sperabat uenturā caristiā,quę postea superue nit,deciditur ibi,quòd propter suam calliditatē perdidit ius agēdi:Et illud ibi est specialiter statutum in repub.In ibi tñ dicit Bal.q̄ pœna doctorū iuriū nō debet trahi in
12 cōsequētiā.licet gl.ibi arguat ex illo te. cōtra Albertū Cal pi,qui tpe fubertatis mutuabat frumētū rusticis, & postea differebat recipere in tēpus caristiæ,quòd per hoc p dat creditum,& malè secundum Bal.qui tamen in l.nō dubium.in 6.co.C.de legib.expresè approbat illam glo.Tñ præcedens opinio est magis cōis,quòd illa iura specialiter procedant in republica, ut etiam tenuit Ias. in l.prætor. §. si aliquando.in 1.notab.ff.de oper.no.nun.Et uide quæ dixi suprà de reali oblatione sing.præcedenti. Gab.Sa.

CXXIX.

1 *Liberorum masculorum appellatione an contineantur nepotes masculi ex filia?*

1 NOta vnum dictum singulare,quòd appellatione † liberorum masculorum non continentur nepotes masculi ex filia viuēte,vel mortua descendētes. ¶Vnde si testator instituit fratrē suū hæredē,& si decesserit absq; liberis masculis,substituit Titiū, & frater decessit superstite nepote masculo ex filia sua viuēte vel mortua, vocabitur substitutus,q̄a si filia q̄ est in gradu propinquiori non excludit substitutū,multò minus filius filiæ, q̄ est in remotiori gradu,& minus dilectus à testatore. et hoc tenet Io. And.post Richa.Malum.in addi.Spe.super rub.de test. in 4.parte.et ita consuluerunt Do.Anto.de But.et Do. Petr. de nc Ah.et Do.Io.de monte Gaua.& Do.Bar.de Sali.& Do.Flo.de sancto Petro,& ego in causa propria.

ADDITIO.

Nota vnum dictum singulare,&c.in fi.Adde Bal. in l.1.col. 1.C.de cōdi.inser.& ibi omnino vide per Ale. in addi. ad Bal.per Ale.in l.liberorum.ff.de ver.sig. & p Pau. de Cas. consilio.75.secundum antiquam impressionē. & ad hoc vide Fran.Cre.qui subtraxit istud dictum in notab.21.testator instituit,addit tamen duos bonos tex.in argu.

ANNO-

ANNOTATIO.

1 *Masculus non censetur ex fœmina natus.*
2 *Nepos licet veniat appellatione Liberorū, nō tñ Masculorū.*
3 *Masculus ex fœmina quando veniat in dispositione & sub expressione masculorum?*

1 Masculū tñ nō cēseri ex fœmina natum cōiter tradunt doctores.Ricar.Malū.in sua dispu. inci. Tutius habēt duos fratres,& Io.An.in addi.Spe.in rub.de test.co.fi. Bal.in ad di.eiusdē in ti.de loca.§.nunc aliqua.vers.146.vbi dicit, q̄
2 licet † nepos veniat appellatione liberorū,nō tñ masculorum,& in auth.si quas.in fi.C.de sacrosa.eccle.& vſ casus in c.1.in ti.de eo qui sibi & suis hære. Et idē voluit Bal. in l.2.C.de succesi.edic.& in l.sed si hac.§ qui liberos. in 3. lect.& ibi Ang.in §.qui manumittitur.& Pau.de Cast.Ale. & Soci.ff.de in ius vocā.idē Bal.in c.i.quēadmo.feu.ad fil. ptin.Ant.de But.cōs.9.viso puncto. in 1.dubi. & aperius cōs.46.rectè decisum.Pau.de Cas.in l.maritus.ad fin.C.de ꝓcr.& in l.Gallus.§.nunc de lege.vers.secus si quis dixisset.& ibi Ale.Are.Soci.& Ias.ff.de li.& posth.Et idē Pau. de Cas.cōs.421.vo.i.& cōs.91.ꝓsupposito.colu.1. vol.2.& cōs.146.viso puncto.co.fi.e.li.2.& cōs.190.nouiter.co.2. vers.certū est.e.li.2.Bōdie.Capra,quē meū appellare possum,cū in eo corrigēdo multū insudauerim, tādēq; nitori suo pristino restituerim,& in lucē emiserim,cōs.18.cùm viso & cōsideratis.co.2.& cōs.104.cuius simile est prin.co. 6.Ale.in l.ex facto.§.fi.co.1.& ibi Frā.Ripa col.2.nu.8.ff. ad Treb.& Ale.in d.l.Gallus.§.etiā si parēte.col.3.& cōs. 43.cōsideratis.co.3.vers.pro hoc etiā vo 3.& cōs. 38. perspectis his.co.1.vo.6.& cōs.188.consideratis verbis.co.2. e.li.Phi.Frā.qui tñ distinguit,in c.si pater.col.71.vers.& ꝓ declaratione.de testa.in 6.Frā.Crē. sing. 21.testator instituit.vbi & id singulare dicit,& ibi dixi.& Corn.cōs.24.ar dua.co.4.ver.nā si testator instituit,vol.2. & cons. 166. in hac cōsultatione.co.3.vers.ité vſ.e.li.2.Soci.in l. cū auus. co.46.vers.tertius casus.ff.de cōd.& demō. & in cons. 31. profequēdo.col.3.ver.postremo.vol.1.cōs.251.qñ.in præsenti.co.9.vers.cōfirmat ista cōclusio.li.2.& cōs.65. visis testō.co.9.ver.ex quibus infero.vo.3.& cōs.94. pro clarioni.col.1.ver.& probatur ista cōclusio.li.4.Guid.Pap.decis. Delphi.133.sed postremò.& cōs.28.consiliū.in 8. dubio. Card.Ale.in arbore cōsanguinitatis.co.12.vers.Iac.Butr. disputauit.Ias.in l.2.char.penu.vers. adde tñ q̄ si aliqs. C. de iure emphy.& inter cōsilia Alb.Brū.cōs.9.dñs Io.col.
3 3.vbi notabiliter limitat,nisi † dispositio loquēs de masculis vteretur verbis vſibus,videlicet,quibuscunque masculis,quia tunc intelligeretur etiā de masculis descendentib. ex fœminis.Dec.in c.in plentia.co.18.ver.in eadē gl.ibi.l. 1.extra,de proba.& cōs.239.primò non vſ.co.2.versi.sed prædictis non obstantibus.Steph.Bertrā.cōs.54. dubium fuit.nu.4.vol.1.& cons.1.Christi,&c. viso consultationis themate.nu.36.vol.2.cōs.245.viso testamento.nu.2.& 3. vo.3.Io.Croc.in repe.c.1.col.pe.de rescri.in 6.Ant.Rub. Alexandri.consi.35.viso testamento. circa med.& tradit And.Tiraq.in tract.de iure primigeni.in q.13.nu.6.& no uissimè latè per Carol.Moli in prima parte cōmenta.in consue.Parisien.§.16.nu.4.5.6.& seq.Hip.de Marsi. sing. 33.ruptis ex filio. Gabriel Saray.

CXXX.

1 *Citatio peremptoria an dicatur, quando quis personaliter citatus dixit, Veniam, vel non?*
2 *Monitio iudicis habet vim citationis peremptoria.*

1 NOta singulare dictum Inn.q̄ vbicunque fuit aliquis personaliter citatus, siue responderit, Veniam, siue non:illa citatio dr peremptoria,prout ipse notat in c.ad petitionē.de accu.quod dictum videtur sequi dñi de Rota in cōclusione 245.in nouis.& d.Frā.de Ramp. in l. tres denūtiationes.C.quo.& quā.iud. vbi dicit sic cōsuluisse. Sed istud dictum solet cōiter reprobari in illo, qui nil respondet per d.l.tres denuntiationes. & l. cōtumacia.§.fi. ff.de re iud.& in c.cōsuluit.de off.dele.& patet ex no. per Bar.in l.si finita.§.Iulianus.ff.de dam.infec.Et no.per Io. And.in addi.Spec.in ti.de cōtuma.§.1.super vers. & not: Posset tamen saluari Inno.restringendo dictum suum ad illum,qui præsens fuit monitus à iudice in iudicio. Nam
2 hæc monitio habet vim plenæ citationis peremptoriæ. l.2.C.quomo.& quan.iud. & in hoc est singulare, & non est alibi secundum doct.& not.gl.quam doct. tenent in c. consuluit.de offi.delega.In illo verò qui dicit nuntio,No lo venire,cōmuniter dictum Inno.tenetur, quòd ipse nō est amplius citandus pro illo actu,& sic illa citatio habet vim peremptoriæ:& cum Inno.concordat.gl.24.q.3.de il licita.& in l.ex consensu.§.fi.de app.& in l.pen.§.fin.ff.de in integ.resti.quod bene nota.

ADDITIO.

Nota singulare,&c.Ibi, Sed istud dictum solet communiter. & quòd communis opi.sit in contrarium tenet Io. And. in addi.Spe.in ti.de contu.§.1.Ang.& Pau.de Cast. in l.ad peremptorium.ff.de iud.vbi etiam Mag.meus do. Lācel. Imo.& Ale.in l.si finita.§.Iulianus.de dam.infec.licet ibi Bal.tenuerit opp.Inn.in c.ad petitionem.hic alle. vbi do. Ant.& Imo. & Mod.reprobant, quia ex quo fuit citatus semel tantùm fortè expectabat alias citationes, quia sciebat adhuc se bis citandum,reprobant etiam Mod. in c.cō suluit.co.4.hic alle. Saluant tamen in duob.casibus,in vno de quo hic;quem dicit esse dubium, in altero quando citatus vsus est verbis futuri tēporis & præsentis, vt, Nolo cōparere amplius,vel,Non compareo amplius,coram isto iudice,vt per Moder.vbi suprà per allegata per eos.

ANNOTATIO.

1 *Iudicis regestio facta in presentia partis habet vim peremptorij.*
2 *Intellectus l.1.& ibi gl.C. quomodo & quando iudex. & nu.6.*
3 *Clerici debēt esse ter moniti ad residēdū, antequā priuētur.*
4 *Intellectus c.ex tuæ.de cleric. non residentibus. & nu.13.*
5 *Intellectus c.1.de milite vasal.qui contumax est.*
7 *Causa non requiritur in citatione peremptoria.*
8 *Monitio nuntij facta in præsentia iudicis an habeat vim peremptorij.*
9 *Iudice præsente factum, videtur factum ab ipso iudice, quando illud iudici incumbit.*
10 *Monitio facta coram vel ab arbitro, habet vim peremptorij.*
11 *Peremptorium vbi requiritur, trina citatio requiritur, vel vna pro omnibus.*
12 *Citatio unica in quibus casibus fieri non possit pro omnibus, sed formaliter tres citationes requirantur?*
14 *Pœna grauis vbi est imponenda vna citatio non potest fieri pro omnibus.*
15 *Excommunicationis sententia est magni præiudicij, & nulla est maior pœna in ecclesia.*
16 *Excommunicationis sententia à principio non videtur pœna, sed medicina, sed est pœna quando contemnitur.*
17 *Statutum si dicat, quòd debet quis ter citari in aliquo casu, vna citatio non potest fieri pro omnibus.*
18 *Forma tradita à statuto in dubio dicitur substantialis.*
19 *Statutum si dicter, quòd contumax habeatur pro confesso, vna citatio non potest fieri pro omnibus.*
20 *Citatio unica pro omnibus solum fieri pōt, vbi agitur de pœna cōtumacia secūdū ordinē iuris communis, alias secus.*
21 *Peremptorio quando opus sit, & quando non.*
22 *Citatio facta personaliter habet vim peremptorij.*
23 *Citatus si dixerit se nolle venire, an ulterius sit citandus.*

1 Requisitio iudicis † facta in presentia partis habet vim peremptorij.te.est ſm vnum intellectum gl.in l.2. & ibi latè tradit idem Mathesil.C.quo.& quan.iud.cum fi. & tradit Maria.Soc.in trac.de citatione arti.27.q.7.co.fi.vers.est ē notandum.And.tñ Siculus in c.cōsuluit.de offi.dele.dicit
2 quòd sæpenumero dubitauit de illa gl.in d.l.2.C. quo. & quan.iud.& in contrarium arguit,quia dum tex.ibi dicit, aduersus eos,qui moniti sunt valere sententiā,secundum eum intelligitur,quòd tribus vicibus monitio facta sit,vt dicit probari in simili in c.fi.de cleri.non residen. vbi simi
3 liter dr, quòd clerici † debent esse lex moniti ad residēdū, antequā priuētur,& tñ intelligitur, quòd ter moniti sint.

c.ex tuæ.e.ti.de cler.non resid.Sed ista respõsio nõ placet,
quia si trina monitio facta fuisset,esset peremptoriũ,ergo
4 nõ cessaret cã perẽptorij prout ibi dr̃. Nõ obstat†tex.in d.
c.ex tuæ.quia ibi nõ fuit facta monitio in p̃sentia iudicis,
prout tex.in d.l.2.intelligit̃.Secũdò cõtra gl.in d.l.2.And.
Sic.in loco p̃allegato adducit te.in c.1.de mili.vasa.qui con
tumax est.vbi in iudice monẽte vasallum requiritur trina
citatio.ibi,ad trinã citationẽ venire nolit.Sed responderi
5 †põt,quòd ibi vasallus fuit vocatus p dñm ad curiã; quia
dñs ipse nõ est iudex cõtra vasallum c.Imperialem.§.fi.de
p̃hibita feu.alie.per Fede.vbi dr̃,quòd curia est iudex. &
ibi nõ cõstat,quòd curia vasallo p̃senti,monitionẽ fecerit
sed potius cõtrariũ ibi probatur,quia vasallus nũquã com
paruit.Decius insuper in d.c.cõsuluit.de offi.dele.cõtra in
tellectũ ipsius gl.in d.l.2.alia adducit,per q̃ dicit illã cõclu
sionẽ reddi dubitabilẽ,qa in d.l.2.nõ apparet, quòd ab ip-
6 so iudice monitio facta fuisset,& quia te.dicit†cessante cã
perẽptorij in effectu te.intelligi põt, quòd dicere volue-
rit,quòd vbi nõ requiritur peremptorium,prout esset in
summarijs,iudex sñiam p̃ferre põt, quia sicut põt sñiam
p̃ferre,qñ p̃cedit perẽptorium,ita quoq; cessante perem
ptorio,id est,in causis,in quibus nõ requiritur perempto
rium,illo cessante iudicare põt. Vel aliter etiã intelligi po
test cessante cã perẽptorij,i.cessante cã, quia in citatione
7 †perẽptoria cã non requiritur,vt no.Bal.in l.cõsentaneũ.
in 4.notab.C.quo.& quan.iud.Et latè tradit Maria.Soc.in
d.trac.de citatione articuli,20.q.5.& intelligẽdo te. in d.l.
2.vt dictum est,verba literæ magis correspõdẽt. Retẽto
8 tñ†cõi intellectu ampliatur, vt habeat locũ etiã in moni-
tione nuntij facta in p̃sentia iudicis,vt no.Bal.in d.l.2.col.
1.arg.l.si procuratori p̃sentis.ff.de ver.obl.& idẽ sequitur
Ant.de But.in c.1.co.7.ver.nota bñ dictũ de libelli obla-
tio.& Imo.in cle.sæpè.in versi.perẽptoriè,de ver.sig.And.
tñ Sicu.in d.c.consuluit.etiã cõtra id insurgit & tenet con
trarium,quia ista vr̃ p̃rogatiua data personæ iudicis, ergo
eius personã nõ egreditur.arg.l.seruo si hæredi.ff.de statu
lib.Sed põt respõderi quòd imò idẽ est in monitione fa-
cta per nuntium p̃sente iudice,qa sufficit,quòd talis mo-
9 nitio facta sit apud acta,vt no.Bal.in d.l.2.& quia†quod fit
p̃sente iudice,vr̃ factũ ab ipso iudice, qñ illud iudici incũ-
bit.ad quod facit te.in l.1.C.de erro.aduoc.& gl.in c.cùm
10 cãm.de app.Et quod dictum†est in iudice, idẽ est in arbi
tro,vt no.Salı̃.in d.l.2.circa fi.sequit̃ Ro.in l.1.ff.de arbir.
quia arbitria redacta sunt ad instar iudiciorũ, vt ibi dr̃.Et
11 notãdũ est†quòd vbi perẽptorium requiritur, trina cita-
tio requiritur.l.ad perẽptorium.ff.de iud. Vel vna pro oĩ
bus,vt dr̃ in l.nõnunq̃.ff.de iud.& in l.cõtumacia.ff.de re
iud.24.q.3.c.de illicita.& latè tradit idẽ Maria. in trac.de
12 citatione art.27.in 7.q.in prin.Sunt tñ†plures casus, in qui
bus vna citatio nõ põt fieri pro oĩbus,sed distinctè, & for
maliter tres citationes requirũtur. Primus est in citatio-
ne,quæ debet fieri per edictũ,vt in d.c.ex tuæ. de cler.nõ
resid.nã in illo casu vna citatio nõ põt fieri pro oĩbus,vt te
net Io.An.in addi.Spe.in rub.de cler.nõ resid.in fi. & Ab.
sequit̃ in cõs.67.cõdescẽdo iuxta ordinẽ.co.2.li.1. & latè
tradit Fel.in c.qm̃ frequẽter.§.porrò.in penu. char. vt lit.
13 nõ cõte.Sed vera resolutio†illius te.esse vr̃, quia ibi agitur
de pœna,quo casu nõ põt fieri vna citatio p oĩbus,vt no.
Ant.de But.in c.fi.de dilatio.Secundus casus est, vbi agit̃
14 †de imponẽdo pœnã,quia tũc nõ põt fieri vna citatio pro
oĩbus.gl.est notab.in cle.1.in ver.3.de vita & hone.cler.cũ
si.& Abb.in c.fi.de vita & hone.cleri. Et hoc intelligitur
qñ grauis pœna imponi debet,vt in cã capitali, vt tradit la
tè Pe.Foll.in sua prac.crimi.in verbo,vel eos verbaliter ci
tari faciat.post Gãd.in trac.malefi.in rubr. de citationib.
Secus si leuis sit,quia tũc vna citatio põt pro oĩbus fieri,
vt patet in primò decreto, vel in excõicatione.c.cõstitu-
tionẽ.& ibi gl.de sen.exc.in 6.& ita Ale. concludit in d.l.
cõtumacia.& Fel.in d.c.cõsuluit.Sed in cõtrariũ facit: qa
15 Abb.in d.c.cõsuluit.dicit,quòd sñia†excõicationis vr̃ esse
magni p̃iudicij,& ad hoc vr̃ te.in c.sacro. de sen.exc. ibi,
tãtã infligere pœnã,& nulla est maior pœna in ecclesia ip-
sa excõicatione.24.q.3.c.corripiãtur.Fel.tñ in d.§.porrò.
16 respõdet,quòd sñia†excõicationis à principio non vr̃ pœ
na,sed medicina.c.1.de sen.exc.in 6.Sed tunc demum est
pœna,qñ cõtẽnitur.Sed ista respõsio nõ satisfacit,quia iu
ra suprà allegatã loquũtur à principio antequã sñia excõi
cationis cõtẽnat̃.Iõ aliter respõderi põt,q pœna excõica
tionis est magna pœna donec durat, sed quia in ptãte ex-
cõicati est remoueri illã pœnã à se,cõparẽdo, & parẽdo,
isto respectu reputatur leuis,& medicinalis,vt dr̃ in d.c.
1.de sen.exc.in 6.Vel aliter etiã dici põt quòd gl.in d. clẽ.
1.de vita & hone.cler.habeat locũ in pœna, q̃ extrinsecus
imponit̃,prout loquitur,Secus in pœna, quæ rõne contu
maciæ imponitur,prout est pœna excõicationis,& ita di-
17 cit Ant.But.in d.c.fi.co.fi.de dilatio.Tertius casus†est qñ
statutũ dicit,quod debeat ter quis citari in aliquo casu, qa
tunc vna citatio nõ põt fieri pro oĩbus,quia forma statuti
debet ad vnguẽ obseruari,vt no.Bal.in l.cessante.col. fi.in
te.ibi,non pro oĩbus.C.quo.& quan.iud. Et idẽ Bal. in c.
1.co.2.de mili.vasa.qui cõtu.est.in auth. qui semel. col.4.
ver.& iõ statuta terrarũ.C.quo.& quan.iud.& tradit Alc.
cõs.137.in cã & lite.co.4.vol.2. Et ad hoc facit, quia for-
18 ma†tradita à statuto in dubio dr̃ substãtialis,vt no. Bal. in
l.cõparationes.C.de fide instr.in 3.opposi. Quartus casus
19 †est,qñ statutũ dicit,q cõtumax habeatur pro confesso,
vt no.Bal.in l.receptitia.co.fi.ver. sed pone statuto caue.t.
C.de consti.pec.Et hoc vr̃ p p magnum p̃iudiciũ, quod
infert̃, p quo facit q suprà dictũ est de pœna. & quia tale
statutũ,q cõtumax habeat̃ pro cõfesso, est cõtra ius cõe,
iõ debet strictè interpretari,vt notat Bal.in c. nullus. de p̃
sump.& Ang.in cõs.186.vis igitur.co.1.Et cõcludi potest
20 †quòd vna citatio p oĩbus solũ fieri possit, vbi agitur de
pœna contumaciæ s̃m ordinẽ iuris cõis,aliàs secus, & sic
vbi alia pœna imponitur,& in materia odiosa gñaliter nõ
habebit locum,vt colligitur ex dictis Abb.in ca.fi.de vita
& hone.cle.& in d.c.qm̃ frequẽter.§.porrò.vt lite nõ con
te.Et adde quæ dixi suprà sing.8.& quæ tradit Ias. in rub.
C.de in ius vocã.& Fel.in c.pastoralis. in primis verbis de
21 iud.Et qđ opus†sit perẽptorio,& quando non, ponit Ca-
tellia.Cot.in memoria.in ver.perẽptorij vim obtinet.Sed
22 quòd†citatio facta p̃sonaliter habeat vim perẽptorij tra-
dit etiã Bal.in d.c.ad petitionẽ.de accus.Et idẽ Bal. in Mar
ga.in ver.peremptoriè.& in d.c.1.co.1.in fi.ver.dicit Inn.
de mili.vas.qui contu.est.in vsibus feu.Sed inquãtũ hic in
23 fine huius singularis dr̃, quòd si citatus† dixerit se nolle
venire,quòd tunc vlterius is nõ est citãdus, dic quòd cõis
opinio est in contrarium,vt per Alc.in d.l.contumacia.ff.
de re iud.& per Fel.in d.c.cõsuluit.de offi.dele.Opinio ta
men Inno.potest saluari in duobus casibus,de quibus per
Deci.in d.c.consuluit.nu.9.ver.opinio Inno. Gab. Sar.

CXXXI.

1 *Citatio peremptoria ad quos actus requiratur?*
2 *Citatio ad media causæ an dicatur peremptoria?*

1 Nota,q perẽptoria†citatio,i.trina, vel vna pro oĩbus
cum hoc verbo Perẽptoriè,vel æquipollenti, requiri
tur ad actus infrà scriptos.Primò ad sñiam diffinitiuã. Se
cundò ad mittendum actorem in possessionẽ etiã ex pri-
mo decretò.Tertiò vt reus possit absolui ab obseruatio-
ne iudicij, id est,ab instãtia l.eã q̃.& l.tres denuntiationes.
& l.cõsentaneum.C.quo.& quan.iud.& l. properandum.
§.& si quidem.C.de iud.l.cum proponas. cum authẽ.ibi
2 posita.C.de bo.auth.iud.pos.Sed†ad alia media causæ quę
libet citatio dicitur esse peremptoria,puta,citatio ad vidẽ
dum produci exceptiones vel replicationes,vel instrumẽ
ta,vel capitula,ad videndum iurare testes,vel publicari eo
rum dicta,l.si quod.C.de test.& in c.2.de testi.& in auth.
de testib.§.pen.& hoc tenet Aegidius,vt refert Io. An.in
c.consuluit.de offi.deleg.& hoc sensit Inn.in c. ad petitio
nem.de accus.& hoc tenet Bar.in l.si finita.§.Julian.ff. de
dam.infe.& in d.l.consentaneum.q in extrauag.ad repri.
super verbo,dicto crimine.Spe.in ti.de dila.§.videndum.
post

post prin.dicit q non meminit se legisse, q quælibet cita-
tio ad media causæ dicatur peremptoria , quod põt dici q
etiã requiratur citatio perẽptoria ad alios actus pares , vel
maioris p̃iudicij illis,qui sunt simpliciter expressi,puta,ad
interlocutoriã annotationis bonorũ in causa criminali.l.1.
ff.de requiren.reis.Ad interlocutoriã, quæ finitur officio
iudicis,puta,quia pronuntiauit se iudicem incompetentẽ,
vt libellum esse ineptum,cum sit eadem ratio.

ADDITIO.

Not.q peremptoria,&c.Adde Bar.notabiliter in l. consenta
neum.in 2.col.C.quo & qñ iud.vbi tenet, q si sit interlo-
cutoria grauis p̃iudicij,tunc requiratur peremptoriũ,alias
sec9,& idẽ firmat Bal.in l.tres denũtiationes.hic alle.Imo.
Ludo.& Alexã.in d.l.si finita.§.Iulianus. de quo hic adde
Mag.meũ in l.1.col.12.post mediũ.de offic.procon.& di-
cit facere te.in l.properãdum.§.& si quidem.C.de iudi.vbi
in interlocutoria ferẽda ab obseruatione iudicij reqrit̃ p
emptoriũ.de quo tñ vltimo dubitat Bar.ĩ d.l.cõsentaneũ.

ANNOTATIO.

1 *Peremptorium in sententia diffinitiua requiritur, & speciale est in summarijs.*
2 *Peremptorium requiritur in primo & secundo decreto.*
3 *Citatio perẽptoria requiritur, vt reus absolui possit ab obseruatione iudicij,nisi procedatur summariè,& de plano,vel nisi agatur de modico præiudicio.*
4 *Peremptorium in quibus casibus requiratur?*

1 In sentẽtia diffinitiua†peremptoriũ requiritur,& specia-
le est in summarijs,vt nõ requiratur.cle.sępè.§.sententia vẽ
ro.de ver.sig.Secus est ergò in causis ordinarijs,& ita tenet
gl.ibi,in versi.pemptoriè.& Abb.Fel.& Deci.in c. cõsul-
2 uit.de offi.deleg.In secundo†decreto similiter requiritur
peremptoriũ imo etiã in primo, vt notatur p gl.& latissi-
mè per doct.post Bar.in d.l.si finita.§.Iulianus.ff.de dam.
infect.& Pau.de Cast.cõsi.52.sup 1.col.2. Abb.in cõsi.84.
3 casus sup quo.vo.2.Itẽ citatio†pemptoria reqritur vt reus
absolui possit ab obseruatione iudicij , vt p Inn.in d.c.ad
petitionẽ.col.2.versi.itẽ nota q iudex.de accus. Quod est
verũ nisi procedatur summariè & de plano.d.cle.sæpè. de
verb.sig.s̃m Io.And. & doct.in c.cũ Bertoldus. de re iud.
Itẽ nisi agatur de modico p̃iudicio s̃m Ang.in l.ad perem
ptoriũ.ff.de iudi.& Lãfr.de Oria.in c.qm̃ cõtra.in versi. ci
tationes.de proba.& latè p Fel.ĩ d.c.ad petitionẽ.Et alios
4 casus†in quibus peremptoriũ requiritur,tradũt doct.in d.
ca.consuluit. de offi.deleg.& Bal.in ca.1.de mil. vasal.qui
cõtu.est.Et Ang.in d.l.ad peremptoriũ.& Mat.supra sing.
8.vbi dixi,& Pau.de Cast. in l.2.C. quo & quando iud. &
latè per eundem Matth. in d.l.consentaneum.col.2.ver.de
extra.gl.& Alc.in d.l.contumacia.& diffusè p Maria. Soci.
in tract.de citatione.arti.27. Gab.Saray.

CXXII.

1 *Citatio facta per nuntium ad domum, vel per edictum, de illo, qui nunquam fuit in illo iudicio præsens, non sufficit ad hoc vt iudex possit facere actum validum grauis præiudicij.*

1 Nota,q citatio†facta per nuntiũ ad domũ, vel per edi-
ctũ in loco publico propositũ de illo, qui nunqnã fuit
in iudicio illo p̃sens, nõ sufficit ad hoc, vt iudex possit fa-
cere actũ validũ grauis p̃iudicij,puta, ad hoc vt possit fer-
re diffinitiuã in casibus,in quibus nõ requiritur litis cõte-
statio. Vel ad hoc, vt possint examinari testes ad perpetuã
rei memoriã, vt in authen.de testi.§.penu. & not. Inno.
in c.fi.de eo q mit.in pos.cau.rei ser.facit c.qm̃ frequẽter.
§.sinaũt de carnali, vt lite nõ cõtest.Et hoc tenet Dy. &
Io.And.in c.præsumitur.de reg.iur.li.6.& no.Bar.in l.4.§.
prætor.ff.de dam.infect.Fallit nisi quis sit absens malitio-
sè,& de malitia cõstet verè vel præsumptiuè, vt in c.1.qui
ma.accu.pos.& not.per doct.in locis præalleg.suprà.

ADDITIO.

Nota,quod citatio,&c.Ibi,fallit,&c.Ad hoc vide te.in c.qm̃.
§.1.& sequen.hic alleg.& adde c.si.de dolo & contu.& c.la
tor.qui filij sint legi.

ANNOTATIO.

1 *Citatio fieri potest ad domum illius, qui est citãdus. Et idem est in denuntiatione. Et quid de protestatione. Et an hoc habeat locum tam in ciuilibus, quam in criminalibus?*
2 *Citatio ad domum in quibus casibus non sufficiat?*
3 *Citari regulariter quis primo debet personaliter, postea ad domum, si is haberi non possit.*
4 *Excommunicari quis an possit si citatio facta fuerit ad eius domum tantum, an vero debeat personaliter citari?*
5 *Citari quis ad domum non sufficit, quando citatur ad examinationem testium ad perpetuum rei memoriam, nisi periculum esset in mora. Et quid si citandus latitet?*
6 *Citationem ad domum non astringere citatum in ijs quæ sunt magni præiudicij.*
7 *Citatio ad domũ fieri nõ posse, nisi in casibus in iure exp̃ssis.*
8 *Citatio ad domum an fieri possit, si citandus latitet?*
9 *Latitare quis dicatur?*

1 Citatio põt†fieri ad domũ illius,qui est citãdus, & idẽ est
in denũtiatione.l.scire debemus.§.q autẽ.ff.de excu.tut.l.
aut qaliter.§.& si fortè.& ibi gl.& doc.ff.q đ vi aut clã.l.a.
§.permittit̃.ff.de libe.agn.l.4.§.ptor ait.& ibi Bar.& alij,ff.
de dam.infec.& l.vim passam.§.nupta priusq̃.ff.de adul. &
l.vt perfectius.§.sinaũt.C.de anna.exce.& c.cãm. extra de
dol.& cõtu.& c.si aduersarius.q est ca.vltimus. de eo qui
mit.in pos.& cle.causam.versi.q si forsan.de elect.& vol-
uit gl.in l.fi.in gl.mag.in fi.de resti.in integ.& Spe.in ti. de
citat.§.sequit̃.ver.sed nunqd sufficit denuntiare. Bar.in l.li
cet.C.de repu.Albe.de Rosa.loquẽs de pemptorio in l. 1.
§.itẽ cũ edicto.ff.q̃ sen.sine app. resci. idẽ Albe.loquẽs de
denũtiatione in l.si itẽ.§.quolibet.ff.de euic. in l. minore.
col.4.nu.16.ff.de vsur. & ĩ c.p̃sumitur.de reg.iu.in 6.Bal.
in c.Cumana.col.4.versi.q̃dã ẽ ptestatio.ex.de elec.vbi lo
quit̃ de protestatione.& in c.qm̃.in prin.col.fin.versi.qro
nunqd sufficiat,in lite nõ cõtesta. & in c.1.col.4.in titu.de
mil.vasal.q cõtumax est.Qđ nõ solũ in ciuilibus, sed & in
criminalibus habet locũ,vt voluit gl.ĩ c.caueãt.3.q.9.Cy.
in l.si accusatoribus.post mediũ.versi.q̃ritur hic qualiter.
& ibi Bal.col.2.versi.ĩ eadẽ gl.ibi,nõ inuẽt9.C.de accu.Spe.
in tit.de accus.§.1.ver.sed nũquid sufficit ad domũ. Alb.de
Ros.in l.1.col.pen.ver.sed nunqd.C.de hære.insti.& ĩ d.l.
vim passam.§.nupta.ff.de adul.Bar.ĩ l.iter accusatorẽ.vers.
sed qro.vbi debet citari.& ibi etiã Imo.ff.de pub.iud.Bal.
in d.l.vt pfectius.co.2.ver.attẽde etiã qa citatio,& ibi quo
que Ang.col.2.& idẽ Bal.ĩ l.& post edictũ.in pri.ff.de iud.
Sal.in l.absentẽ.in 2.q.C.de accu. Ang.Are.in trac.malefic.
in vers.q iudex cõmisit q Caius & alij inquisiti citarẽtur.
col.3.versic.q̃ro an sufficiat citari. Alc. qui hanc dicit esse
cõem opinionẽ in l.4.§.ptor ait.col.2.ff.de dam.infect. Et
idẽ Ale.in cõsi.120.viso processu.in si.li.7.& hoc de cõsue
tudine obseruari dicũt Gãdi.in trac.malefic.in ti.de citatio
ne faciẽda.col.2.versi.sed nũquid sufficit.Et Alb.de Rosa.
ĩ trac.statu.in 4.par.q.51.inci.sed nunqd ex citatiõe,q tñ vr̃
sentire aliud esse de iure cõi,rõnib9 p eũ allegatis.Et Ang.
Arim.in addi.ad Ang.in d.trac.de malefi.in loco p̃allegato.
2 In nõnullis†tñ casib9 nõ sufficit hũmodi citatio ad domũ,
vt p Inn.Bal.Abb.& cæteros,in d.c.fi.de eo q mit.in posse.
Do.de Rota in addi.decis.48.valet citatio ad domũ in no-
uis.Io.And.in d.c.p̃sumitur.de reg.iur.in 6.in mercur.hic
alleg.Bar.in l.si tñ.ff.de leg.2.Io.Fab.in §.si.col.fi.ver. qd si
nõ reperiatur.instit.de pœna teme.litig.Bal.in d.l. vt pfe-
ctius.C.de anna.excep.Ant.& Imo.in d.cle.cãm. de elect.
Pau.de Cast.in d.l.4.§.ptor ait.ff.de dã.infect.Soc.in tra.fal
lẽ.reg.2.incip.absens regulariter.& in reg.52.inci. citãdus
3 p̃sonaliter.Regulariter†.n.qs primo debet p̃sonaliter cita
ri,postea ad domũ , si is haberi nõ possit c.cãm q̃.de dolo
& cõtu.& p doc.ĩ d.§.ptor.& p oẽs ĩ l.cõsentaneũ.C. quo
& qñ iud.Gui.Pap.decis.Gratio.445.Imol.in cõs.105.Ale.
cõs.2.vol.3.Bal.cõs.11.vol.3.Fel.ĩ c.in noĩe dñi. versi.vno
casu.de rest.Et plenè tradit Lãfr.de Oria.in c.qm̃ cõtra.in
vers.Citatiões.nu.9.vers.3.q̃ro.de pba.& aliqd p Matt.ĩ
4 sing.84.Ex huiusmodi†tñ citatione ad domum facta quis
excommu-

ex cōmunicari non pōt, sed debet personaliter citari, vt p
Inno.in d.c.de eo qui mitti.in pos.col.1.& ibi etiā Collec.
post prin.& Abb.col.fi.p c.sacro.de sen.excō. Vinc.in c.ad
reprimēdū.in fi.de offi.ordi.Bal.in d.l.vt perfectius.col.2.
versi.in gl.super verbo, domiciliū, & in l.in actionibus. in
antiqua lec.in fi.ff.de in lit.iur.Io.Fab.in d.§.insti.de pœna
teme.litig. Do.de Rota.deci.271.si de mādato.in nouis.&
decis.367.si cōmittatur.col.2.in nouis.Pau.de Cast.in d.§.
prætor ait.colum.1. Roma. consil.482. in casu præmisso.
col.2.versi.quoad ſm.Feli.qui id dicit sing.in c.cū sit Ro-
mana.col.5.versi.& vt circa.de app. vbi declarat quō id sit
intelligēdū, quāuis gl.sentiat cōtrariū in d.c.caueant.3.q.
9.sed Cardi.Ale.ibi eā reprobat, & priorē sententiā sequi-
1 tur.Itē†cū quis citatur ad examinationē testium ad perpe
tuā rei memoriā non sufficit citari ad domū, nisi periculū
esset in mora ſm Inn.ī c.significauit.ad fi.de testi.Io.And.
qui tñ distinguit in d.c.presumitur.Cy.in auth.sed & quis
versi.qro mō.& ibi quoque Io.Fab.qui id declarat Bald.&
Sal.C.de testi.p te.in §.& hæc oīa.in versi.admonitum.in
auth.e.ti.Bar.& Alber.post Dy. in d.§.prætor ait.Alber.in
d.l.vt pfectius.C.de anna.exce.& ī l.de pupillo.§.si qs for
tè.ī fi.ff.de ope.no.nun.Bal.ī addi.Spe.in ti.de citatio.§.seq
tur.ver.sed nunqd sufficit.& ī Marg.ī ver.citatio.co.2.ver.
citatio nō sufficit.Ant.& Imo.in d.cle.cassam.Idē Ant.de
But.in c.fi.qui matr.accu.pos. Flor.de sancto Pet.in l.in le
ge Aquilia.§.1.col.2.ff.ad le.Aquil.Ale.cōsi.204.sup the-
6 mate, & dubijs.ad fi.li.2.Et generaliter aliqui†dixerunt ci
tationē ad domū nō astringere citatū in oībus q̄ sunt ma-
gni pįudicij, ſm Pet.de Anch.in cle.1.in vltimo notab.de
iudic. per id qd' scribit Inn.in d.c.fi. de eo qui mit.in pos.
7 Quinetiā†aliq negarunt citationē fieri posse ad domū, nisi
in casibus à iure expressis ſm Inn.in d.c.significauit.ad fi.
de testib.& Cardi.Flo.qui dicit nota.cōsi.13.do. Cato. &
Deci.cōsi.560.viso puncto.col.fi.vers.& vlterius.Hæc tñ
8 †intelligēda sūt, nisi citādus latitet, vt p Inn.in d.c.fi.de eo
q mit.in pos.Dy.Bar.Pau.de Cast. in d.§.ptor ait.Io.And.
d.c.præsumitur. Bal.in d.l.vt pfectus.col.2.& in d.c.signi
ficauit.col.2.versi.qro an isti fundatores. de testi. Imol.in
d.c.cle.causam.col.11.versi.vult ergo.& facit te.in c.platū
9 qui fi.sint legi. Et qs latitare†dicatur, vide te.ī l. Fulcinius.
§.qd sit aūt latitare.ff.quib.ex cau.in pos.ea. & in l.eum q.
ff.de priui.cred.& p gl. in l.satis qui.ff.de in ius vocā.Inn.
& Io.And.& Barb.in c.cōsultationibus.de offi.deleg. Spe.
in tit.de 1.& 2.decre.§.nunc dicamus.versi.illud aūt.Bal.in
auth.ei q iurat.col.antepe.ver. mō ego qro.ff.de bo.auth.
iudi.pos.Deci.in l.nō videtur defendere. in prin.ff.de reg.
iu. & And. Tiraq.in trac.de retractu cōsanguineorū.in §.
9.in ver.suo domicilio. in gl.2.in prin.& nu.6.& aliqua in
materia pulchra tradit Nic.Boer.in decis.235.nu.3. G.S.

CXXXIII.

1 *Notarius debet simpliciter scribere dictū testis: & sufficit cō*
stare de die & loco iuramēti testis, licet id nō scribat in actis.

NOta singulare dictū Bar. q licet examinatio testium
sit actus iudiciarius, & sic videaſ prima facie q nota-
rius actorum diē & locum scribere debeat examinationis
testium p ca.qm contra falsam.de probatio.l. optimā.C.
de cōtrahen.& cōmit.stipul.Tñ hoc non est necessarium.
1 sufficit†.n.notario q scribat simpliciter dictum testis. &
sufficit constare de die & loco iuramēti testis. & ita dicit
practicari.in l.si quando.C.de testib.

ADDITIONES.

Not.singulare dictum,&c.Adde quod istud not. Bald.in l.ge
sta.ff.de re iudic. facit quod not.dicit Bar.& Bal.in l.2.C.
de sacrosanct.eccle.

De hoc vide latè Lāfr. de Oria. in c.qm contra.in ver.testiū
depositiones.& ibi etiā Dominus & Præceptor meus Do
mi.Augu.Bero.extra de probation.quorum dicta hic non
refero, quia mihi in hac materia cum eis conuenit. Ga.Sa.

CXXXIIII.

1 *Fur nocturnus quando possit interfici?*
2 *Vilis res quæ dicatur?*

1 NOta, quod leges† quæ permittunt furem nocturnum
occidi posse pro vitando periculo rerum, l.furē. con-
iuncta.gl.ff.de sicar.& l.4.ff.ad legem Aquiliam.debent li-
mitari, nisi immineat periculum perditionis rei vilis, quia
tunc non est licitum occidere vel vulnerare, vt l.si ex pla-
2 gijs.§.si tabernarius.ff.ad leg.Aquil.Et pōt dici res† vilis à
duobus aureis infra.si.n.parcitur famæ hominis pro re vi-
li, vt l.si oleū.ff.de dolo.multo magis vitæ proximi parcen
dum est pro re vili, ad quod optimè facit l.si adulterium
cum incestu.§.Imperator.ff.de adulte.quod bene not.

ADDITIONES.

Nota quod leges,&c.Ibi debent limitari.Adde Fel. in c.inter
fecisti.col.2.circa prin.de homi.pro quo alleg.Bal.in l.1.in
2.col.C.lo ca. vbi dicit nō licere priuato pro paruo furto
ducere furem ad iudicē.ibi, Et potest dici,&c. Adde Ma-
gist.meum referentem Matth.hic & simpliciter sequitur
in l.vt vim.col.8.circa med.ver. dr aūt.ff.de instit.& iure.
Hoc idem refert & sequitur ac multa addit Do.Augu. Ari-
mi.in additio.ad Ange.in tract.malefic. in versi. cōparent
dicti inquisiti. & quilibet eorum in termino defensionis.
nu.17.in additio.incipi.tu autē hac ī materia adde pulchra
verba Angeli, q̄ posuit in l.1.C.vnde vi.& latissimè conge
rit Hippo.de Marsi.in d.l.furem.col.2.nu.8.ff.ad legē Cor
ne.de sica.& in l.si vt allegas.C.eo.tit. de sicar. numero.5.
& plenè per D. Iaco. Nouel.in suo tract. ad defen.in prin.
nu.106.& 107.vbi multas doctrinas alleg.& vide, quæ la-
tè in proposito adducit Petrus à Plaza Hispanus in epito-
me delictorum lib.1.c.28.nu.31.ver. qui hominē occide-
rit.Et quo ad vtilitatē rei pertinet faciunt quæ suprà no-
taui in sing.1.col. penul.in princi.versi.causæ autem viles,
vel breuiores.vide quæ ibi dixi. Gab.Sar.

CXXXV.

1 *Excusatio à tutela, vel cura quomodo fieri possit?*

NOta practicam quam pauci sciunt.s. se excusandi à tu-
1 tela vel cura, quia †intra obseruationem temporum, de
quibus habetur in l.scire oportet.ff.de excusa.tuto.& insti.
de excu.tut.§.quæ excusari, oportet q volens se excusare,
faciat dari à iudice curatorem huic liti pupillo, vel adulto,
& cum illo curatore litiget, ita q illo curatore defenden-
te causam pupilli, vel adulti feratur sentētia, & excusatur.
arg.insti.de autho.tut.§.fi.& hoc videtur de mente gl.l.1.
C.si ex fal.alleg.excuse. Alias si cōtra fieret sententia excu
sationis esset nulla ipso iure tanquam lata cōtra pupillum,
vel adultum indefensum, l.acta.§.fi. & l. contra pupillum.
in prin.ff.de re iud.Quod not.quia videbis sæpe aduoca-
tos errare in practicando.

ADDITIO.

Idem refert & summè commēdat Cattellia.Cot.in memo-
ra.in verb.connexorum.col.fi.versi.posset tamen adhibe-
ri. Aliam cautelam se excusandi à tutela tradit Cæpol.in
cautel.16.ne quis inuitus. Et latissimè cumulat Carolus
Camusius, in tract.de excusa.tuto. Gab.Saray.

CXXXVI.

1 *Obligatione omnium bonorum præsentium & futurorū quē-*
admodum multa deducuntur quæ non veniunt, nisi de eis
fiat specialis mentio, ita & deducuntur de donatione inter
viuos generali.
2 *Intellectus l.obligatione generali.ff.de pignor.*
3 *Libri quibus vtantur quotidie doctores, & scholares, supelle*
ctilia, & vestes propriæ personæ non veniunt in obligatione
generali.

1 NOta vnum motiuum singulare, quod sicut†in obliga-
tione generali omnium bonorum præsentium & fu-
turorum, deducuntur mulieres, quæ non ueniunt, nisi de
eis fiat specialis mentio, ut l.obligatione generali.cum l.
sequenti.ff.de pignor. Ita & multo magis illæ res debent
deduci de donatione inter uiuos generali omnium bono-
rum præsentium & futurorum, quia est maioris præiudi-
cij, quam sit pignoris obligatio, ergo,&c.argumento eo-
rum quæ no.per glossam.& doctores in l.final.C.quæ res
pigno.obliga.poss. Et ideo uidetur malè loqui Bar.in l.sti
pulati

vr̄ malè loqui Bar.in l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de
verb.oblig.qui dicit, quod stipulō, qua quis ex causa dona-
tionis promittit alicui oīa bona sua pſentia & futura, nō va
let, qa auferret liberā testandi potestatē p indirectū, cum
nullus velit esse hæres sine cōmodo.& dicit q Cy.hoc cō
suluit, Hoc ē.n.falsum, cū videātur exceptæ res de qbus in
d.l.obligatione generali.cū l.sequē.& ideo quo ad illas po-
2 terit habere hæredē. Et†not.pro intellectu l.obligatione
generali.cum l.seq.q ea quæ in vsu quotidiano habentur,
3 nō veniūt in obligatione generali. Vnde libri†quibus opor
tet quotidie vti scholares & doctores nō veniūt, sicut nec
supellectilia, vel vestes propriæ personæ. Et ideo sis cautus
q ī instrumētis quotidie facias apponi hæc verba, Quod
quis obligat oīa bona sua pſentia & futura, etiā si essent su
pellectilia, vel vestes propriæ psonæ, vel serui qui essent fi
lij proprij obligantis, Vel q̄libet alia res, q̄ specialē mentio
nē requireret, vt intelligerentur obligatę, hoc.n.sufficeret
arg.c.qui ad agendum.de procur.lib.6. Et miror q practi
ca hoc non induxit, & ideo in donationibus, vbi in dona-
tione talis specificatio fuisset facta, posset saluari dictum
Bar.in l.stipulatio hoc modo concepta:

ADDITIO.

Not.vnum motiuū,&c.in fi.Adde Imol.& Rom.in d.l.stipu
latio hoc mō cōcepta. hic alleg. vbi cōcordant cum Matt.
hic quod dicit Ale.in d.l.stipulatio.col.9.esse verū, præter
q̄ si donatio oīum bonorū irreuocabilis esset collata post
mortē, quia tunc vr̄ cessare rō assignata in l. obligatione
generali.hic allegata, de quo etiā per Petr.de Anc. & Imol.
in rubr.extra de testa. vbi dicit Imol.cōem opinionē eē q
talis donatio non valeat.& idem dicit Barto.in consi.inci.
punctus talis est, pater filio suo emancipato,&c.

ANNOTATIO.

1 *Libri non veniunt in generali obligatione.*
2 *Executio nō potest fieri in libris scholaris, nisi pro funeribus.*
3 *Scholaris si cedat bonis, deinde emat libros, an creditores pos*
sint ipsos libros auferre?
4 *Omne dicens, nihil excludit.*
5 *Intellectus l.obligatione generali.ff.de pignor.*
6 *Obligatione in generali bonorum, si sit adiecta dictio vniuer-*
salis, omnis, an omnia bona comprehendantur?
7 *Obligatio generalis simpliciter facta cōprehēdit etiā venialia.*
8 *Indefinitiua quando æquipolleat vniuersali?*
9 *Dictio, oīs, restringitur ad ea, quæ sunt de natura cōtractus.*
10 *Dictio, omnis, adiecta dispositioni de futuro continenti con-*
cessionem noui actus, recipit restrinctionem de habilitate.
11 *Oratio vniuersalis generalis, & indefinita inter se differūt.*
12 *Dictio, omnis, facit obligationem generalem, quæ alias esset in-*
definitiua.

Alc.in additio.ad Bar.in d.l.obligatione generali. hoc idē re-
fert & sequitur Petrus Gerardus de Petra Sācta sing.35.di
ctū.& ibi dixi in additio. Ale.in l.si cōstāte.nu.26.& 28.ff.
soluto matri.Palatios Ruuios in repe.c.p vestras.& §.38.
Calcane.consi.29.nu.11.Præceptor meus Alc.in l. aliena-
tū.ff.de verb.signi.Deci.cōsi.30.Fel.in c.ex parte.col.3.ff.
de cōstit. & nouissimè Io.Baptist. Plotus. in repeti.l.si qñ.
C.vnde vi.in §.furtū.nu.11.versi.de robaria.& Nic.Boer.
in decis.204.nu.38.& p tot.vbi multa pulchra & singula-
1 ria ponit in hac materia, & maximè q in generali†obliga-
tione, non veniunt libri, de quo etiā p doct in l.2.§.mutui
datio.& ibi Deci.col.6.nu.24.in vltima lectu.ff.si cer.per.
2 In quo†tñ vnū nota, q licet executio nō possit fieri in li-
bris scholaris, gl.ī l.Nepos Proculo.in verb.dignitate.ff.de
verb.sign.tñ si scholaris moritur, & aliqs pro eius funera-
libus pecuniam expendit, poterit libros retinere, donec ei
satisfiat, vt decidit Bal.in l.1.C.etiā ob chyrograph. pecu.
& in l.in restituēda. per illū te.C. de petitione hęreditatis.
3 & in l.fin.C.cōmo. Etan si scholaris†cedat bonis, deinde
emat libros, an creditores possint ipsos libros auferre. tra
dit Bal.in rubri.C.qui bon.ced.poss.vbi determinat q nō
per dictā gl.in l.Nepos Proculo.& not.Ias.in l.si nō sortē.
§.si centū.col.fi.ver.adde.ff.de condi. inde.vbi & alia simi-
lia ponit.Sed quantū ad propositā materiā huius notabi-
lis, dubitari pōt an idē sit, q in vltimo casu, qñ in obligatio
ne generali bonorū adiecta esset dictio vniuersalis.Oīs.Et
4 vr̄ dicendū, q sic.quia†.n.oē dicit, nihil excludit.l.à procu
ratore.C.māda.& ita etiā tenet Deci.in cōsi.30.col.3.ver.
5 2.nō obstat, intelligēs†d.l.obligatione generali, procedere
in obligatione indefinita puta, bonorū. Secus si adijciatur,
dictio, Oīum. Idē ēt tenet Deci.in l.oīa.ff.si ce.pēt.ī 1.col.
vbi etiā ad hoc mouetur ex notatis p Bar.in l.generali. §.
6 vxori.ff.de vsufru.lega.Sed licet†authoritas Decij sit ma-
xima, tñ ego dubito de ista sua decisione.Primo qa docto
res intelligunt d.l.obligatione generali. qñ etiā fuit facta
obligatio, cū dictione, Oīum, vt p Bar.in l.Codicillis.§.in
stituto.ff.de leg.2.& per Bar.& Sal.in l.1.C.q̄ res pign.obl.
pos.Quæ opinio Deci.nō probatur ex notatis per Bar. in
d.§.vxori. Nā ex dictis Bar.ibi colligitur, quod dispositio
7 †seu obligatio generalis simpliciter facta, comprehendit
etiā vænialia, sed si dicta dispositio generalis restringatur
ad certū locū, puta, Relinquo oīa, q̄ in domo sunt, tūc p p
locū designatū restringitur dispositio generalis, & nō con
prehendit vænalia, quæ sunt in domo, nisi dicto loco desi
gnato adijciaſ aliud signū vniuersale, tūc.n.illa restrictio lo
ci tollit p dictā clausulā vniuersalē, & put prius cōprehēde
bātur vænalia, qñ dispositio erit facta sine designatione lo
ci, ita & nūc cū designatione loci ampliata pdictā clausulā
vniuersalē, ita vult ī effectu, & ī substātia ibi Bar.& sic Bar.
nō facit ibi drīā īter legatū, seu dispositionē indefinitā, &
vniuersalē, vt facit Deci.ī sua decis.Nec etiā fundari pōt de
cisio Decij ex notatis p Bar.ī l.si pluribꝰ.ff.de leg.2.ad quē
8 se refert Deci.qa Bar.ibi examinat, an &†qñ indefinita æq
polleat vniuersali, & in proposito dicit, q qñ indefinita pro
fertur ab hoīe, si depēdet ex voluntate proferētis, an cōpre
hendantur, vel nō cōprehendantur oīa, tunc debet attendi
quod ipse voluit.In casu autē dubio, qñ cōstat quid volue-
rit, distinguitur, an sit eadē rō oīum contentorum sub in-
definita, an nō, prout ſm Bar.ibi distinguit Dy.in rubr.de
reg.iur.in 6.In terminis autē d.l.obligatione generali. nō ē
eadē rō oīum cōprehensorum, & ideo excluduntur ea, de
quibus in d.l.obligatione. cum tribus legibus seq. Tertio
nō obstat illud vulgare, q qui oē dicit, nihil excludit, d.l.à
9 procuratore, quia†terminus Oīs, restringitur ad ea, q̄ sunt
de natura cōtractus, vt pulchrè declarat Bar.in d.l.à procu-
10 ratore.& in l.qui habebat.in princ.ff.de leg.3.Præterea†di-
ctio Oīs, adiecta dispositioni de futuro cōtinēti cōcessio
nē noui actus recipit restrictionē de habilitate, vt latè per
Bar.Ale.& Ias.in l.1.§.nuntiatio.ff.de no.ope.nun.Et pro
pterea dictio Oīs, adiecta in generali obligatione bono-
rum, restringi debet ad bona q̄ habilia sunt cōprehendi in
ea, non autem ad inhabilia, iuxta d.l.obligatione generali.
Quarto qa l.obligatione generali.loquiſ expssè de genera
li obligatione, ergo nō est restringēda ad indefinitā, vt fa-
11 cit Deci.nā†oratio uniuersalis, generalis, & indefinita dif-
ferunt adinuicē, ut latè habetur p Bar.in l.si ita.ff.de auro
& argē.lega.& per Bar.in l.fi.§.1.ff.de lega.2.merito dispo
sitio dictæ l.obligatione generali.procedit etiā, qñ adiecta
13 fuit dictio generalis Oīs, qa illa†dictio facit obligationē ge
neralē, vt p Bar.ī d.l.si ita.& sine dicta dictione Oīs, dice-
reſ īdefinita, vt ibi p Bar.Ex quo daſ ītelligi, q sola dictio
Oīs, nō sufficit, & ita putat tenēdum Negusan. in tract.de
pign.& hypothe. in 3.mēbro secundæ partis, nu.37.Post
Soc.in l.si is q ducēta.§.vtrū.nu.4.ff.de rebus dubiis.alijq;,
quos refert & sequitur Hierony.Cagnol.in l.fi.nu.255.C.
de pactis.& Aymon.Grauet.in l.1.nu.47.ff.de legatis 1.&
p hac opinione est rō dictæ l.obligatione generali. Licet
.n.obligatio sit cū signo vniuersali, Oīa bona, adhuc mili
tat rō ęquitatis, qua lex excipit certa bona. Militat etiā alia
pars rōnis ex verosimili mēte obligātis, q probat te.& ibi
doctor.in l.1.C.quæ res pignor.obligar. poss. Probatur ēt
hæc pars nō solum à rōne, sed à verbis dictę l.obligatione.
dum loquitur de obligatione generali. Nō.n.est verum q
Decius & alij, qui eum secuti sunt, nempè Purpura.in d.l.
omnia.

oīa.ff.si cer.pet.'& in l.1.nu.47.ff. de offi.eius cui mād.est iurisdictio.& Do.meus Alc.in l.fi.nu.81.C.de pactis.& Rimin.al.instit.quib.aliena.licet vel non nu.179 Corn.Ias.& Curtius Iunior,in locis allegatis per Do.Aymon.in d.l.1. nu.47.ff.de leg.1.p̄supponebāt,dicētes,vbi adijcitur particula Oēs, vel Oīa, ibi dispositionē appellari vniuersalē nō generalē,& plus cōprehendere.Imo verius dicendū est q̄ eorū dr̄ia valere posset ad distinguendū inter indefinitā,& vniuersalē (licet & in hoc regulariter cōtra eos sit veritas in iure.)Sed in ꝓposito d.l. obligatiōe,loquētis de obligatione generali,verū & propriū exemplum est, vbi adijcitur dictio Oēs,vel Oīa, Idq; appellatur generale,vt docet Bar.in l.si ita.col.2.nu.4.ff.de auro & arg̃.leg.Quā doctrinā vt receptissimā tradit Alex.in l.grege legato.nu.2.ff.de leg.1.& ꝓbatur ex te.q̄ pōderari nō solet.l.illud.§.fi.ff.de min.& ex te.in l.quoties.§.fi.ff.de vsufruct. facit te.in l.nā q̄ §.fi.cū duabus legibus seq.ff.ad Trebel.notat Bart.in §. nō oīs eiusdē legis.ibi, Oīa,vel simpliciter. Idē probat te. in l.2.C.de pig.ibi,generaliter vniuersa bona.Bar.p illū te. in l.si legatus.§.1.ff.ad Trebe.Exceptio aūt q̄n fit à lege ex particulari rōne cōtra verba,nō debet cessare tāleuiter,vt Decius & sequaces volebāt ob dictionē Oēs,vel Oīa,Q̄d colligitur etiā est te.in l.si mihi Meuia.§.1.& fi.ff.de lega. 3.& ex te.l.Quintus.§.1.& l.pediculis.§.itē cū q̄reretur. ff.de auro & ar.lega.ex te.in l.quidā hæredē.ff.de vino,tritico,q; legato.ex te.in l.quæsitū.§. pen.ff. de fundo instruc. q̄ iura ad sententiā Decij & sequaciū,refellendā,se obseruasse nouissimè tradidit insignis doctor Arrius Pinelus Lusitanus in fine primæ partis rubricæ.C.de bonis maternis.nu.47.versic.tandem ex supradictis. Gab.Saray.

CXXXVII.

1 Sententia declaratoria domini vel absolutoria ab obseruatione iudicij,quando in rei vendicatione sequi possit?

2 Sententia lata super dimidia rei petita in rei vendicatione, quando valeat?

NOt.q̄ si reus cōtētus rei vendicatione non asseruit se possidere rem petitā,quia de hoc non fuit interrogatus,sed simpliciter se obtulit liti.est dr̄ia,an actor sciuerit eū possidere,aut detinere rē petitā,an ignorauerit.Primò casu nō poterit sequi alia sententia,q̄ absolutoria ab obseruatione iudicij,seu ab instātia quia actor seipsum decepisse videtur,vt l.nā & si actor.ff.de rei vendi.Ex quo etiā sequitur, q̄ licet actor probasset se dominū, non posset seq
1 sententia,q̄ declaretur actorē esse dominū reo non consentiēte;Et pro p̄dictis facit c.Raynaldus.de testa.Sed
2 sedo casu,q̄n actor ignorauit,pōt si actor velit,sequi sententia declaratoria in fauorem eius.Absoluitur tñ reus à restitutione rei,ideo quia non possidet,vt l.si à te.§.fi.ff.de except.rei iudicatę.& ibi Bar.hoc tenet.Ex p̄dictis sequitur q̄ dictū Bar.positū in l.si cōstāte.§.fi.solut.matr. & in l.1. C.si aduer.rē iudi. vbi tenet,q̄si apparuerit reū cōuentū rei vēdicatione ad fundū,possidere dimidiū fundi tm̄,valebit sententia lata sup dimidia pro actore,licet de alia dimidia iudex nihil dixerit.Q̄d dictū sequitur do.Ant.de But. in c.cū inter vos.de re iud.Sed debet restrīgi,q̄n actor sciebat reū possidere pro illa parte; tm̄ & sic pro illa parte instātia & iudicium valuisset quo ad totam rem,quia potuit sequi declaratoria dominij actoris super tota rē,ideo sententia lata super parte esset nulla ipso iure ; per notata in d.l.1.& in l.hoc iudicio.ff.fami.ercis.

ADDITIO.

Nota,q̄ si reus,&c.Ibi,ex quo sequitur. Adde q̄ istud dictū refert & sequitur simplr Fe.in c.aduersario tuo.co.5.ver. tertius casus.de except.Adde pro hoc Pan.in cōsil.hic alle.vbi tenet opi.Ant.de But.Sed Imol.ibi tenet oppositum, quem videtur sequi Moder.col.5.quia in l.si cōstante.§.fi.hic alleg.pendēte iudicio super parte dominij oīno desiit ius cōpetere.Sed in casu Bar.licet reus desierit possidere,non desiit agens esse dominus, & ideo debuit declarari dominus totius fundi , & absolui reus ab alia parte expressa causa,quia nō possidet. Proderit autem victori hæc sententia, si vnquam reus de nouo possideret.c.aduersario.supra alleg. Idē Imol.Raph.Lud.& Ale.in d.§.fi.quia etiam contra non possidentem procedit iudicium rei vendicationis,& operatur sententia si vllo tempore res perueniat ad absolutū, vt etiā per Bar.in l. is qui se obtulit.ff.de rei vēdi.& Bal.in l.cogi.in vlr.co.C.de peti.hæred.& in rubri.ff.de rei vēdi.& in l.licet minimam.ff.de peti.hęre.Sed postea reperi in proposito plenum locum Feli.in c.examinata.in 1.col.ver.limitatio 3.de iudi.

ANNOTATIO.

1 Petitionis vna pars si tantum probetur,an pro illa parte probata possit ferri sententia in actione reali,vel personali?

Istud plenè examinat Ale. cōtra Bart: tenet Ale. in d.§.fi.l.si cōstāte.ff.solu.matri. vide ibi per eum,& Bar.in l.is qui se obtulit.post gl.ibi.ff.de rei vēd.& gl.in l.si à te.§.1.ff.de except.rei iudi.vbi Soci.dicit opinionē,de qua hic per Matr. esse communem,quod etiam notant Abb.& Feli.in c.pen. extra de excep. & latius declarat Didac.Couar.in c.Raynaldus.§.3.nu.3.ver.gl.in ver.cum nihil.extra de testa. Et
1 an si pars petitionis probetur, ꝓ illa Parte probata possit sententia ferri in actione reali,vel personali,tradit Gui.Pa pæ decisio.Gratianopo.27.in manibus.Et in proposito dixi supra in fing.117. nota quod si quis agat simul. Ga.Sar.

CXXXVIII.

1 Terminus præfixus à iure,vel ab homine ad probādum , vel opponendum in causa principali,non refertur ad causam appellationis,nec conclusio facta in causa principali, nocet in causa appellationis.

1 NOta doctrinam, q̄ † omnis terminus præfixus à iure, vel ab homine ad probandum oppositiones,vel ad opponendum tantum in causa principali,non referuntur ad causam appellationis, imò etiam conclusio facta in causa principali non habet nocere volenti opponere,& probare in causa appellationis.vt l.eos.C.de appella.& l. per hanc. C.de tēpo.appella.cum simil. Et hanc doctrinam ponunt Dyn.& Io.q̄nd.in ca.cum venissent de testib & in c.cum dilectus.de fide instrumen.& Specu.in tit.de instru.edi.§. nunc videamus in prin.& Bart.in authen. qui semel.C. de probatio.

ANNOTATIO.

1 Facta in causa principali,an intelligātur facta in causa appellationis?

1 q̄nt facta in causa principali,intelligantur facta in causa appellationis?tradit latè Bal. in c.fraternitatis. de testi.col.fi. & Imol.in clem.2.col.2.versi.deinde tract.de testib.& plenè q;bb.in d.c.cū veniſſet de testi.& per Bal.in authen.iubemus.C.de iudi.& per Bar.in d.authen.qui semel.C.de ꝓba.col.3.nu.16.versi.quæro vtrum renuntiatio. Gab.Sar.

CXXXIX.

1 Actus qui non valeat vt agitur , non valeat prout valere potest in vltimis voluntatibus?

2 Libertas relicta per verba directa seruo alieno , quæ non valet vt directa,an valeat vt fideicommissaria?

3 Verba directa,quæ non valent iure directo,semper in codicillis obliquantur.Secus in testamentis.

4 Intellectus l.filius familias.§.si quis hæredem.ff.de leg.1.

1 NOta vnam doctrinam singularem Bar.si esset vera, q̄ vult q̄t,in vltimis volūtatibus,si quæratur,an valeat actus,qui non valet,vt agitur,valet vt valere potest,debet restringi,q̄ aut loquimur de dispōne totali,& tunc non valet prout valere potest.l.nō codicillum.C.de testam.q̄t de parte illius , & valet prout valere potest.l. filius famil.§. si quis hæredem.ff.de leg.1.& l.Scæuola.ff.ad Trebe.Facit quod nota in l.verbis ciuilibus.ff.de vulg.& pupi.Et hanc regulam ipse ponit in l.1.§.si ita.ff.de verborum obli. Sed hæc doctrina Barto.in secundo membro videtur esse falsa opinio,quia secundum hoc sequeretur,quod libertas
2 relicta per verba directa testamento seruo alieno , quæ non valet vt directa, deberet valere vt fideicommissaria, & tamen hoc est contra legem,iuncta glos.in l.seruo tuo. C.de

gl.in l.seruo tuo.C. de manu.testa.Itē de hoc est casus expressus in l.seruus legatus.§.si seruus alienus.ff.de leg.1.Et ideo in hoc passu est aliter dicendū,quia aut nos loquimur
3 in codicillis, aut in testa.Si in codicillis,tūc verba directa, quę nō possunt valere iure directo semp obliquātur,& sic valēt prout possunt.l.Scæuola.ff.ad Treb.& l.cū quis.§.Seia.ff.de leg.3.& notatur Instit.de vulg.substi.i.gl.1. Fallit in verbo directo adēptiuo hereditatis,quo nō cōfertur alteri hæreditas , nā talia verba nō obliquātur in codicillū,ita q̄ intelligatur,is cui relinquitur hæreditas , rogatus illā restituere venientibus ab intestato,vel cohæredi ex testamēto si illū habet,imo talis ademptio est ipso iure nulla in totū vt l.quid in fuo.§.fi.ff.de condi.instit.& ibi p gl.& Instit.de codicil.§.fi.Si vero loquimur in testamētis,tūc regula est vera,q̄ verba directa, quę nō possunt valere iure directo valēt eo mō,quo valere possunt,vt d.l.seruo.& d.§.fi seruus alien⁹.Fallit ī casu l.generaliter.§.fi qs seruo.ff.de fidei cō.liber.Ex quo sequitur,q̄ substitutio facta p patrē filio adulto,Si hęres erit;& decesserit sine liberis per verba directa,puta, Talis hęres esto,vel Talē instituo,nullo modo
4 valet vt fideicōmissaria.Idē vī ī īstitutione simili, quā mater feceret filio pupillo,vel adulto.Et p̄dictis facit te. in l.verbis ciuilib⁹.ff.de vulg.& pupil.& Instit.de vulg.substit. §.masculo.§.& extraneo.& ibi gl.etiā hoc sensit in ver. p fideicōmissum.in fi.Licet gl.sensit contrariū in d.l. verbis ciuilibus.& licet Bar.dicat q̄ doctores tenent illā gl. Bar. nō bene dicit,quia cōis opinio est in cōtrariū,vt refert Io. And.in c.si pater.de testa.li.6.in verbo,interdū.in Nouella.
4 Nō obstat d.l.filius familias.§.si qs hæredē.qa ibi respondent, q̄ ibi nō fuerunt verba directa, sed obliqua.Nā si testator dicit,Rogo te Titiū heredē meū,vt facias tibi Seiū hæredē,hæc verba non sunt directa, quia testator nō facit p Seiū hæredē, sed disposuit,q̄ ali⁹.c.Titius faciat.& ideo dispōsita p talia verba obliqua,valēt iure fideicōmissi , vt ibi , & l.ex facto.in prin.ff.ad Treb. Et hæc vltima verba ad literā fuerunt verba ipsius met Bar.in l.Centurio. in 1.
6 col.ff.de vul.& pup. vbi allegat l.pater filium.§.1.& l. Lucius.ff.de leg.3.& adde quod dicitur in sequenti not.

ADDITIONES.

Not.vnā singularē doctrinā,&c.Ibi,sed hęc doctrina Bart.vt falsa.Et cōtra opinionē Bar.in l.Scæuola.ff.ad Trebel.& gl. in l.verbis ciuilibus.hic alleg.tenet Io.And.in c.si pater. de testi.in 6.in Nouel.& Bal.in l.ex tribus.C.de inoffi.test. & Ang.in l.peibus.C.de impu.& alijs substi. Imo.Alex.& alij plenā reprobāt in l.Centurio.de vul.& pupil.Licet.quam plures tenuerint contrariū,de quibus ibi p eos,& in l.1.ff. de verb.obl.§.si qs ita.& per Doct.in c.Raynutius.de testa.Nec obstat l.Scæuola.tenēdo opi.cōtra gl.in d.l.verbis. Quia ibi p accidēs nō valebat substitutio directa.i.ex eo q̄a erat in codicillis,in quibus directo dari nō pōt hæreditas.l.2.C. de cod.nā hoc bene potuisset fieri in testamēto. Secus ergo vbi simpliciter lex resistit, sicut resistit substitutioni directæ,q̄ fit extraneo vel puberi vel post aditam hæreditatē.d.l.verbis.ver.frustra.nā tūc non trahetur ad fideicōmissum.l.seruus legatus.§.si seruus alienus.ff.de leg.1. Non obstat l.ex facto,ad Trebel. Quia ibi dispositio non fuit facta directo , sed per fideicommissum,id est,per medium personam primi hæredis,ita declarat not.Bar.in d.l. Centurio.col.pen.dum allegat d.l.ex facto.

Hæc materia plenissimè tractatur per doct.in l.Cēturio.post Bar.ibi.ff.de vulg.& pup.& in l.1.§.si quis ita.vbi Ias.col.5. num.16.ff.de ver.obl.& plenissimè per Gul.Bened.in sua aurea repetitione c.Raynutius.de test.& in aliis locis hic cumulatis per coapostillatorem. Gab.Sara.

CXL.

1 Clausula codicillaris,q̄ testamētis apponitur,quid operetur.

1 NOta mirabilē doctrinā,quā habet clausula vulgaris in testamentis vsitata.s.si non valeat iure testamenti,
1 valeat iure codicillorum. Nam † operatur hoc primo. scilicet quod si in testamento fuerunt aliqua verba directa,quæ non potuerunt ab initio valere iure directo , valebūt iure fideicōmissi,ac si illa verba fuissent posita in codicillis,arg.d.l.Scæuola.in prin.cū similib.ff.ad Trebe. Secūdo operatur, q̄ si aliqua verba directa posita in aliquo testamēto,aliquo tēpore potuerunt valere,vt directa, & aliquo tēpore nō,pro eo tēpore,quo nō poterūt valere,vt directa,valebūt iure fideicōmissi , Vnde si testator filiū pupillū instituit, & dixit,Si filius meus decesserit sine filijs,tale instituo,aut,Talis hæres esto, & cōtigerit filiū mori in pupillari ætate,valebit vt directa pupillaris.Si vero contingat eū mori in ętate adulta , valebit vt fideicōmissaria pp dictā clausulā codicillarē.nā exponit.s.quatenus id est.super,uel pro re,uel pro eo tēpore,quo,&c.arg.l.Stichum,q̄ meus erit.ff.de leg.1.Et hoc ultimū sentit Bar.in l.1.ff.de codicillis.in q.9. Et sic debet limitari q̄ not. Bar.in l.Cētu rio.ff.de vulg.& pup.Ita publicè tenuit disputādo do.Ant. de Butr.prout ipse refert de testa.ca.Raynutius.ubi idem tenet. Facit l. si frater.C.de fideicommiss.& gloss.Instit.de pupil. substit.§.masculo . Et hoc uidetur etiam de mente Bar.in dicta l.1.ff.de iure codicil.in 16.q.

ADDITIO.

Not.mirabilē,&c. Ad istud not.nunquid sit uerū,uide Alex. in l.uerbis ciuilib⁹.ff.de uulga.& pup.sed ibi plenius & elegantius per Mag.meum col.4.in fin.& tota seq.ubi ipse.& communiter docto.tenent contra Raph.Ale.& Mat.hic, & ibi Magister meus facit in hoc duas pulchras conclusiones,quas uide per eum . Vide tamen Magistrum meum, vbi sequitur dictum Mat.hic, in l.precibus.in 12.col.uersi. limita tñ.C.de impub.& alijs substi.per alleg.ibi per eum.

ANNIO.OTTA

1 Clausula codicillaris virtutes.

2 Clausula,Si non valet,exponitur , id est, quatenus non valet.

Cōiter tenet cōtra Mat.hic post Bar,ab eo relatū , vt tradunt doc.in l.verbis ciuilibus.& in l.Cēturio.ff.de vulg.& pupi. & p Guli.Benedi.in repe.c.Raynutius.& ibi etiā do,meus
1 do.Augus.Ber.de testa.vbi istud examinār. Et† de virtute clausulæ codicillaris,latè tradit Bar.in l.1.ff.de iure codici.
2 & Bal.in l.fi.C.e.tit. Et† q̄ clausula,Si nō valet, exponatur .i.quatenus nō valet,tenet Bar.in d.l.Stichū,qui meus erit. col.2.versi.ista faciunt ad quæstionē.& ibi Are.ff.de legatis 1.& in auth.ex causa.col.fi.versi.veritas hęc est.C.de liberis ꝓteri.& Paulus de Castro,cōsi.147.& Bal.in l. cōtroversia.in fine primæ col.ff.de transactio. Et in materia vide Ale.cōsi.28.vol.1.& consi.160.vol.2.& per Corne. consi. 96.nu.6.& 12.vol.2.& con.118.nu.3.11. & 12.consi.126 num.4.eodem vol.& consi.129.nu.8.eodem vol.2.& cōsi 158.nu.37.& cōsi.144.nu.7.& cōsi.168.nu.9. e.vol.& cōsi 44.nu.6.& cōsi.54.nu.3.& consi.133.& cōs..194.num.8. & consi.245.nu.3.vol.3.& consi.306.nu.2.& cōsi.sequen. e.vol.3.& consi.154.num.2. eodem uolu.3.& consi.308. num.3.uol.3.& consi.297.num.5.uolu.4.& consi.320.nu. 4.eodem uol.4.Rapha.Cuma.consi.62.nu.3. Deci. consi. 287.nume.4.& consi.230.nu.1.& consi.305.nu.9.& cons. 291.nu.4.& consi.242.nu.2.4.5.& 6. & cons.369.nu.2. & cons.384.nu.2.& cōsi.394.nu.6.& consi.431.nu.8.& cons 660.nu.4.Et Marc.Mantua.cons.25.nu.14. & consi.110. nu.13.& cons.210.nu.5.& cons.259.num.3. Et per Ioan. Dilect.Durāt.in suo tracta.de arte testandi,in titu. de his qui nō hab.testa.fact.cautel.8.num.3.& in tit.de liber.instit.vel exhæredan.caute.1.num.4.& caute.4.in fi.& caut. 10.nu.4.& caute.15.nu.2.& in tit.de hæredi.instit.cautel. 1.num.2.& per do.Laurum de Palatijs in suo tracta.q̄ extantibus masculis fœminæ non succedant,quem posuit in §.cæterum.instit.u.de legiti.agnator. successio. in princip. numer.37.& per Marc.Anton.Bauer.in tracta.de uirtute iuramenti.in princi.nume.4.& per Nico.Boer.decisio.33. numero.8.Benedict.Capram nostrum,in consilio.30.numero.4.consilio.66.nume.24.consilio 80.nume.2.consil. 84.nume.22.consi.102.nu.3.& consi.106.nu.11.consi.115. nu.8.& 9.Et Guid.Pap.decis.Grationo.513. de detractione duarum.Gab.Saray.

CXLI.

1 Sententia lata per verba obscura, quod debeat declarari per acta probatoria, etiam si ad illa non stat relatio expressa, quomodo intelligatur?

1 NOt. q̄ illud, quod dicitur, q̄ sententia lata † per verba obscura debet declarari per acta probatoria, etiam si ad illa non fiat relatio expressa, l. 3. C. de sent. quæ sine cer. quanti. cū si. ibi nota. debet intelligi, qñ esset sententia nulla propter obscuritatem, nisi declaretur per acta probatoria. Sed vbi sententia potest in se valere, verba eius strictè debent intelligi, nec debent declarari per acta probatoria. l. 1. C. si plu. fu. vna sen. & l. Paulus. 2. ff. de re iudic.

ANNOTATIO.

1 Incertitudo temporis an vitiet sententiam?
2 Iudex si simpliciter banniat aliquem, ille intelligitur bannitus vsque ad decennium.

Adde Bar. in l. 1. C. si plur. vna sen. & Ale. in d. l. 3. C. de sent. q̄ sine cer. quantita. vbi id refert tacito authore, & sequitur
1 Et ibi subdit fan icertitudo tēporis vitiet, vt puta, si iudex dicat, Relego te ad tēpus, & nō dicit quantum tempus, & dicit esse te. q̄ non in l. si sine præfinito tempore. ff. de pœnis. vbi vide quomodo intelligatur ad tēpus, & aduerte q̄ ille tex. loquitur in criminalibus. Et adde Bal. in consi. 34. vbi dixit dictam l. si sine præfinito tempore. esse vnicam
2 in iure, & facere, q̄ si iudex † simpliciter banniat aliquem, quod intelligatur bannitus vsque ad decennium.

CXLII.

1 Consultori si tantum debeatur pro libra, inspicitur quod petitur, non quod exigi potest.

1 NOta, quod vbi ex forma statutī debet dari consultori tantum salarium, si causa sit à quingentis libris vsque ad mille. & tantum si à mille vsque ad duo millia, prout dictum statutum Bononiæ, Consultor habebit salarium integrū, licet reus sit pauper, ita quod eius nomen non æstimaretur pro centum. vt probatur in l. in offerendis. C. de app. & hoc tenet Bar. ibi. Quod nota, quia quotidie accidit.

ADDITIO.

Not. q̄ vbi, &c. In fi. Adde Bar. met. in l. si. §. fi. eo. tit. C. de appe. & in l. qui tabulas. in prin. vbi etiam Ang ff. de fur. Mag. meum in l. cum quædā puella. §. quoties. col. 2. ver. 3. not. ff. de iurisdom. iud. & in l. non amplius. col. 2. ff. de leg. 1.

ANNOTATIO.

1 Inspicitur quod petitur, non quod exigi potest propter inopiam debitoris, quando tractatur de salario soluendo cōsultori.

Facit tex. in auth. de litig. §. ad excludendas. & notat Bart. in
1 l. pe. §. fi. ff. de iurisdom. iudi. vbi concludit, q̄ inspicitur † q̄ petitur, non quod exigi potest propter inopiam debitoris. Et plenè per Ias. in l. cum quædam puella. in pri. ff. de iurisdom. iudi. Gab. Sar.

CXLIII.

1 Clericus & laicus si sint in causa indiuidua conueniendi, id fieri debet coram iudice ecclesiastico.
2 Iudex secularis an possit cogere laicum ad prorogandum iurisdictionem in iudicem ecclesiasticum?
3 Prorogatio iurisdictionis si fiat in clericum & laicum, adeundus est Episcopus super reductione ad arbitrium boni viri

1 NOta, q̄ si in causa indiuidua † aliquis velit conuenire clericum, & laicum, vterque cōueniendus est in foro ecclesiastico, quia magis dignum trahit ad se minus dignū vt in c. quod in dubijs. de consue. eccle. vel alta. & l. præcipimus. §. 1. C. de appe. & hoc tenet ibi Bar. Sed ipse sensit cōtra l. 3. ff. de collegiis illici. & ibi dicit, q̄ ambo. i. iudex ecclesiasticus & secularis simul debent cognoscere, vel pronuntiare, Vel q̄ secularis debet cogere laicum ad prorogādū iurisdictionē in iudicem ecclesiasticū. Sed primū est verius, & hoc vltimū est falsum, quia quis non pōt cogi ad prorogandum, & si cogitur prorogatio est nulla l. 2. ff. de iudic. In prædicta l. præcipimus dicit Sali. quod si causa
3 † prorogatur in clericum & laicū simul, adeundus est Episcopus sup̄ reductione ad arbitriū boni viri, quia clericus tanquā dignor trahit ad se laicū. Sup quo vide plenè p̄ Pet. de Anc. in c. cur. & c. laicus, in secūdo dubio de foro cōpet. Quid aūt si cōuenerit collegium illicitum, in quo sint mixti clerici & laici? vide Bar. in l. fi. ff. de colle. illicitis. in 4. col.

ADDITIO.

Nota q̄ ita, &c. adde quod dictū Mathes. hīc tenet Bal. in l. fi. in 13. col. C. de edic. diui Adr. tol. facit qđ vult do. Abb. in c. fi. ad fi. de iure pat. & in c. 1. de p̄scri. sequitur Magister meus in l. imperium. col. 3. ver. 6. limita. de iurisdom. iudi. Feli. post alios in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. vide etiam Magistrum meum, vbi suprà in ver. seq. & Roma. consi. 265. incip. in casu proposito aduertendum.

ANNOTATIO.

1 Clericus & laicus si sint constituti executores testamenti, iudex eorum erit ecclesiasticus iudex.
2 Testi reprobato & vili adhibetur plena fides ppter adiūctionem alterius boni, & fide digni.
3 Delictum si sit commissum vnà à clerico & laico, vtrum ecclesiasticus, vel secularis sit iudex?

Idē tenet Bar. in l. fi. ff. de colleg. illicit. Et dicit Cardi. in c. cū
1 Ioannes. de testa. q̄ si clericus & laicus sunt cōstituti executores testamēti, iudex eorū erit iudex ecclesiasticus, & p̄ Bar. aliquid in l. 1. §. fi quis in appellatione. ff. de app. & de hac mixtura vide te. in l. si impubes. §. si pupillus. & in l. de bonis. circa prin. ff. ad Carbo. facit l. quæritur. et it. & te. in c. p tuas. de arbi. facit gl. in l. q̄ dotis, in ver. expensas. & ibi doct. ff. fol. mat. q̄ Imo. ibi reputat sing. Facit casus notabilis & ibi gl. in l. fi. C. de mune. & hono. nō cōtin. li. 12. facit q̄ dixit Bar. l. fi emācipatis. & ibi Mod. C. de colla. & Bal. in c. 1. q. mo. feu. amit. & Ang. l. Imperator. ff. de statu homi. & in l. si qs ex argētarijs. in prin. ff. de edē. & Ludo. Ro.
2 cōsi. 250. vbi dixit, q̄ † testi reprobato & vili adhibetur plena fides p̄ p adiunctionē alterius boni & fide digni, & per Bal. in cōsi. 137. vol. 3. Et quod dixit idē Rom. in l. arbitro. ff. qui satisd. cog. & Inn. in c. 1. de resci. & ibi Feli. & Abb. in quæstione sua inci. Gādulphus in 17. col. & Pet. de Anc. in c. ea quę. de reg. iu. in 6. & Bal. in d. l. p̄cipimus. C. de appel. Et facit qđ dixit Bar. l. si is cui duos. ff. de libe. leg. & Bal. in l. 1. C. pro so. & p Moder. in rub. C. de succesio. edic. vbi ponūt multos casus. Et facit qđ dixit Bar. l. cū Senatus. ff.
1 de re. du. Quid† aūt sit ī criminalibus, vtrū secularis. vel ecclesiasticus sit iudex, qñ delictū fuit cōmissum à clerico, & laico simul? Multi dixerūt huiusmodi cognitionē ad iudicē ecclesiasticū pertinere, ita primū tenuit Ant. de Prato Veteri in l. 1. in fi. quę sen. fine app. rescin. Maria. Soci. cōsi. 12. vol. 1. & in c. 2. col. 4. de mut. peti. Fel. in c. 1. col. 4. de p̄scri. Ferrat. caut. 10. p̄ceptor meus Soc. Iunior cōsi. 34. vol. 2. col. 1. Et So. in l. cū Senatus. in fi. ff. de reb. dub. qui scribit hāc opinionē in praxi seruatā fuisse. Idē testatur Chassæ. in cōsuetu. Burg. rub. 1. §. 5. ver. Archi. nu. 20. Eādē opinionē sequitur Rober. Mar. in Spec. ordinis iudiciorū, parte. 4. d. 11. nu. 22. vbi nu. 24. dicit id p̄cedere ī indiuiduis, nō īdiuiduis, quod & Soc. sensit in d. consi. 12. Quod procedit ſm doctō. præalle. qñ laicus potest condigne per iudicē ecclesiasticum puniri. Ego tū hanc opinionem falsam esse puto, per ea quæ latè tradit & probat Aymon Graue. cōsi. 232. vol. 2. & plures alij relati per Didac. Couar. in prædictis quæstio. cap. 34. in prin. Gabr. Saray.

CXLIIII.

1 Statutum, quod ingrediens monasterium parentibus nō succedat, an valeat?
2 Ingrediens monasterium quis propriè dicatur, & quis ecclesiastica persona?

1 NOta mirabile dictū Bar. q̄ † valet statutū disponēs, q̄ ingrediēs monasteriū patri vel matri nō succedat, Secus si dicat, Si qs ingressus fuerit monasteriū, nō possit succedere patri vel matri. & ita ipse notat ī l. fi. C. de pact. Sed primū mēbrū nō pūto verū, qa vī esse ĥoneſtū, & cōtinere turpitudinē, quia retinet homines amplexu vitæ cōtēplatiuæ, ergo non valet, vt in authen. de sanct. epis. co. §. sed & hæc præsenti. iūcta regula ca. erit aūt lex. 4. distinct. & in c. 1.

in c. 1. de cōsti. li. 6. Facit quod notatur in l. si quis ita. §. fi. ff. de le. 2. putà, cùm quis incipit ingredi: vt qa suscipit habitū Nouitiorū, vel Nouitiarū, qui propriè dr̄ ingrediēs,
2 † post modū post professionē expressam vel tacitā, quia p petuò est obligatus religioni in specie, vel genere, vt in auth. ingressi. C. de sacrosa. eccl. dicitur effici ecclesiastica persona, vt in c. religioso. de sen. exc. lib. 6. & regula habetur in gl. & ideo nō potest ligari statuto seculari, & sic nō videtur vera distinctio Bar. super dicto §. fi.

ADDITIONES.

Nota mirabile, &c. Ibi, sed primum calum, &c. Adde Ang. in dispu. sua incip. nobilis quidam genere. Licet multi tenuerint opinionē Bar. quos refert Alex. in l. stipulatio hoc modo cōcepta. col. 2. de ver. ob. & tandem concludit cū Mat. hic, quòd tale statutum indistinctè nō valeat. Et multa aggregauit Fel. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. in prima cōclusione sextæ q. prin. de consti. Et vide plenissimas concordantias per Ale. qui dicit ita esse cōem cōsi. 139. in secundo vol. Et multa fundamenta & vrgentia cōis opinionis posuit Pau. de Cast. consi. 337. aliàs 335. inci. in Christi nomine primum dubium. Vide etiam Pe. de Anch. consi. 107. inci. in Christi nomine iudex Ferrariæ.
Communis doctorum conclusio est contra Bar. vt per An. in d. l. fi. C. de pac. & ibi Doct. per l. Deo nobis. C. de epis. & cler. Do in c. quamuis. col. 4. eo. ti. in 6. & latè Ale. prosequitur in l. stipulatio hoc modo cōcepta. col. pe. ff. de ver. obl. & idem Ale. consi. 139. viso themate. col. fin. lib. 2. vbi dicit, quòd ista est cōis opinio. & idē Pau. de Cast. in consi. 339. primum dubiū. & do. Abb. in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. col. 20. de consti. vers. circa illum casum. & ibi Feli. & Deci. & Pet. de Vbal. in tractatu de succes. ab intest. cleri. col. 10. ver. an valeat cum simil. Et tradit Fel. in d. c. ecclesia. co. 8. vers. 6. q̄ro. & latè Deci. in c. in præsentia. col. 21. vers. sed breuiter dicendū est. nu. 53. de proba. Gab. Sa.

CXLV.

1 Fuga quòd inducat præsumptionem de delicto contra fugientem, quomodo intelligatur, & limitetur?

1 NOta aureum dictum, quòd tota illa doctrina, qua dicitur, quòd ex fuga inducitur præsumptio contra fugientem de delicto, debet limitari, nisi postquàm quis fuit de crimine accusatus, quo venit imponenda pœna sanguinis, aufugit, vel stetit cautus non eūdo per terram: nam talis excusandus est, quia iustè facit timendo pœnam sanguinis, ita notat Bar. in l. 1. ff. de bonis eorum, qui ante sen. sibi mort. consci. quod nota.

ADDITIO.

Nota aureum, &c. Adde istam doctrinam esse approbatam & obseruari per Assessores, dicit Magister meus in l. is q. col. 3. in prin. C. qui testa. fac. poss. Vide eum clarè distinguentem in repe. l. admonendi. col. 78. vers. limita singulariter. de iureiu. vbi istam limitationem refert post Ludo. Roma. & videtur tenere arg. l. in lege Cornelia. ff. ad Syll. & l. fi. C. qui mu. tuto. se excū.

ANNOTATIO.

1 Fuga regulariter facit indicium ad torturam contra fugientem, quando aufugit ante accusationem, vel inquisitionem. Secus si post.
2 Fuga non facit indicium ad torturam, quando fugiens habuit aliquam suspicionem, quod contra eum formetur accusatio, vel inquisitio.
3 Timor, seu suspicio rei idē operatur, q̄ existentia ipsius rei.
4 Fuga quando inducit in aliquo casu præsumptionem, vel indicium contra fugientem, talis præsumptio tollitur per iuramentum ipsius fugientis.

1 Fuga† regulariter facit indicium ad torturā, vt per scribētes in l. fi. ff. de q. & per Ang. Are. in tracta. malefic. in ver. fama publica. in 6. char. in ver. an fuga. & latè per Hip. de Mar. in repeti. l. fi. C. de probatio. Quod tamē intelligitur, qñ quis aufugit ante accusationem, vel inquisitionē contra eum formatam, vel qñ contra eum non fuit ad aliquē actū processum. Secus autē si aufugit, postquā fuit accusatus, vel inquisitus: qa tunc si aufugit, talis fuga contra eū non facit indiciū: ita dixit Bar. in d. l. 1. ff. de bo. eor. qui ante sen. sibi mortē cōsciue. Quā doctrinā sequitur, & multum cōmēdat Ang. in l. fi. co. pen. C. de q. & Ro. in d. l. in lege Cornelia. co. 2. ff. ad Syllani. & plenè per Hip. de Mars. in repetitione rub. C. de proba. col. 54. & in singulari 115. inci. fuga. Et latè per Brun. in tractatu de indi. & tortu. in 3. char. in prima col. cum seq. & per Cuma. consi. 175. do. Andriola. col. 2. circa medium. Corn. cōsi. 58. & consi. 198. vol. 2. & Soc. in reg. 162. inci. Fuga. & Decius consi. 234. in effectu. col. 1. & Hip. in sing. 497. & in practica crimi. in §. diligēter. nu. 41. & plenissimè per Pe. Dueñas in reg. 390: inci. fuga in criminalibus, in septima limitatione. & per totū. & in regula sequēti. 391. inci. fuga post accusationē. vbi latè. Et do. And. de Ysern. in cōsti. Regni Neapolitani in cōstitutione, si dāna clādestina. in vers. personarū leuiū col. 2. vers. idē si probetur, quod Titius aufugit. in titu. de
2 homici. & dānis clandest. Ampliatur dicta† conclusio, vt etiā habeat locū, qñ etiā habet suspicionem, quòd contra eum formet accusatio, vel inquisitio: nam tūc si aufugit, fuga non facit contra eū indiciū ad torturam, vt singulariter dixit idem Ro. in dicta l. in lege Cornelia. ff. ad Syllan. quod dictum refert, & sequitur Decius in dicto consilio 234. de quo latius dixit Hippolytus de Mars. in dicto singulari suo 497. inci. sæpissimè in iure. Pro quo faciunt dicta, quæ cumulauit idem Hip. in l. prima. in prin. colu. 10.
3 ff. de q. vbi latè posuit, quòd idem† operatur timor, seu suspicio rei, quòd existentia ipsius rei. De quo etiam per eūdum Hippolytum in consi. 49. nu. 37. Et plenè per Nicol. Boerium in decisione 215. per totum, & maximè nu. 29. vbi plenè prosequitur materiā fugæ, & per M. Ant. Blāc. in repetitione l. fi. ff. de quæstionib. Cæpo. in consi. 29. nu. 8. & Bal. consi. 515. nu. 5. vol. 5. Alber. de Rosa. in tracta. status in quarta parte. q. 54. Gramma. in voto 37. nu. 1. & per do. Iacobum Nouel. in practica causarum crimin. in rub.
4 indicia quæ præcedere debent. nu. 74. Adde tāmen quòd in casu quo fuga inducit aliquam præsumptionem vel indiciū contra aliquem, tunc talis præsumptio taliter inducta tollitur per iuramentum ipsius fugientis: ita singulariter dixit Cy: in l. fi. C. de re. qu. reis. quod latè prosequitur idem Hip. in dicta pract. in §. diligenter. nu. 43. Gab. Sar.

CXLVI.

1 Pater potest relinquere filiæ natæ ex nefario, & incestuoso coitu, non solum alimenta, sed etiam dotem, & ad id tenetur de iure Canonico.

1 NOta singulare dictum, quòd † pater potest filiæ natæ ex nefario & incestuoso coitu relinquere non solum alimenta competentia, sed etiam dotem. & ita notat Bart. o. in l. fin. ff. de his quibus vt indign. vbi dicit sic de facto se consuluisse, & ibi sentit, quòd sicut pater de iure Canonico tenetur alere talem, vt in ca. cùm haberet. de eo qui dux. in mat. quam pol. per adult. ita tenetur dotare per dotem concedentem.

ANNOTATIO.

1 Pater an teneatur dotare filiā naturalē, vel spuriā pauperē.
2 Argumēta de alimētis ad dotē, an semp & idistinctè valeat?
3 Pater tenetur dotare filiam legitimam loco legitimæ debitæ iure naturæ.
4 Spuria filia à patre dotata mortua, dos est patri restituenda non filijs spuriis.
5 Pater si dederit maiorē dotē filiæ spuriæ, quàm sint alimēta ei de iure Canonico debita, an in eo, in quo dos excedit alimenta, possit auocari à marito constante matrimonio?
6 Pater non potest filiæ spuriæ donare aliquid vltra alimenta.
7 Vsurarius si dederit filiæ suæ dotem acquisitam ex vsuris, non poterunt creditores ex causa vsurarum constante matrimonio dotem illam auocare à marito.
8 Auus non prohibetur donare nepotibus ex filia spuria natis.
9 Cautela, quòd pater poterit securè donare filiæ spuriæ quàm sint alimenta debita.
10 Pater nō tenetur dotare filiā spuriā habentē vnde se dotet

Pater ſi dotet filiam ſpuriam diuitem, in dubio præſumitur dotaſſe de bonis ipſius filiæ.

1 An pater tenetur dotare filiã naturalẽ vel ſpuriã? Vt ꝙ ſic, arguẽdo de alimentis ad dotẽ, nã de iure Canonico pater tenetur alere ſpurios. c. cum haberet. de eo qui dux. in matrimo. ꝙ pol. per adul. quod obſeruandum eſt etiam in foro ſeculari, & Imperatoris ſm Abb. ibi. Et eſt cõis opinio licet aliqui contradicant. Nec obſtat ſi dicatur quòd
2 argumentum de alimentis ad dotẽ nõ valet, quia pater tenetur dotare filiã legitimã etiã diuitẽ, & tñ non tenetur alere. Quia reſpõdetur, quòd iſta inſtantia negatiuè procedit, hic autẽ affirmatiuè arguit. Secũdo reſpondetur ꝙ rõ diuerſitatis eſt maxima inter filiã legitimã, & ſpuriã, nam
3 pater tenetur dotare filiã legitimã, loco legitimæ debitæ iure naturæ, quæ rõ ceſſat in filia naturali, vel ſpuria, cui nulla debetur legitima: ideò in eis valet argumentum de alimentis ad dotẽ. Et quòd pater teneatur dotare ſpuriam pauperem tenet Bar. in l. Meuius. §. duobus in 3. q. ff. de le. 2. & in l. fi. §. ſi à ſocero. ff. de his q̃ in frau. cre. Bal. in l. neq; mater. C. de iure dotiũ. Pe. de Vbal. in trac. de ſucceſsio. ab inteſt. col. 18. & ſeq. Abb. cõſ. n 5. punctus queſtionis. li. 2. Bal. cõſ. 456. inci. recolo. vo. 5. vbi dicit ius ciuile tantùm amaſſe caſtitatẽ, qđ deſtruxit pietatẽ, ſed ius canonicũ piè agẽs voluit patrẽ debere alere, & dotare ſpuriam, et hæc eſt cõis opinio, q̃ credo veriſimã intelligendo, prout eã intelligũt Bar. & Alij, videlicet, quòd teneatur pater dare dotẽ filiæ ſpuriæ loco alimentorum ſm Bar. in d. §. ſi à ſocero. & Abba. in dicto conſi. 115. vbi ex hoc infert, quòd
4 mortua ſpuria, dos eſt reſtituẽda patri, vel eius hæredi, & non filijs ipſius ſpurię, q̃ in alimẽtis nõ põt habere hæredẽ. §. finiẽ. inſt. de vſufruc. idẽ tenet Abb. in cõſ. 50. vr primò eo. vol. & plenè Do. Baptiſta. de Calcialup. in repe. l. ſi qua illuſtris. C. ad Orphicia. & ſcribit latè Palatios Ruuios in repetit. c. per veſtras. in §. 23. col. 3. verſ. ſequit ergo. nu. 12. extra de donati. inter virum & vxorẽ. vbi hoc diffuſè examinat. & Do. Bermõdus Choueronius in eius cõmentarijs in titulũ, de publicis cõcubinarijs. in cõcordatis. in verb. qui etiã filios ex tali cõcubinatu ꝓcreatos. §. impriè. Papa. nu. 50. verſ. ſequit, vt videamus. chart. 334. Sed
5 põt dubitari, quid ſi pater dedit maiorẽ dotẽ, an in eo in quo dos excedit alimẽta, poſsit auocari à marito, cõſtãte
6 matrimonio? conſtat. n. qđ pr nõ potuit filiæ ſpuriæ donare aliqd vltra alimẽta, auth. ex cõplexu. C. de inceſt. nupti. ergo repeti poſſe vr. Cõtrariũ determinat Bar. in d. §. ſi à ſocero, ga marit⁹ retinet dotẽ ex cã onerosa, ſequit Bal. in dicta auth. ex cõplexu. & Ang. Are. in §. itẽ ſi qs in frau
7 dẽ. inſti. de act. Bñ facit, quia ſi vſurarius dederit filiæ ſuę dotẽ requiſitã ex vſuris, nõ poterũt creditores ex cã vſurarũ cõſtãte matrimonio dotẽ illã auocare à marito, ſm Io. And. in addi. Spe. in ti. de exec. ſen. §. ſequitur. ver. hinc legatus, & tradit Ias. in l. ſi eũ ſeruũ. ff. ſi cer. pe. Cõtrarium vr verius, quia in exceſſu, cõſtitutio dotis non valuit ſm Bar. in l. fi. ff. de his quibus vt indig. & Bal. in l. eã q̃. col. 11. ver. pone, dicit decretũ. C. de fideic. Soc. cõſ. 2. co. 2. vol. 4. ergo ex poſt nõ poterit recõualeſcere, c. non firmatur. de reg. iur. in 6. imputet ergo ſibi maritus, qui nulliter cõtraxit. & ita tenet Vbal. in dicto trac. Saluat tñ ſnĩam Bar. vbi maritus ignoraſſet vxorẽ ſuã eſſe ſpuriã, arg. l. qui contra. C. de inceſt. nup. & c. ex tenore. q̃ filij ſint legitimi. Et iſta opinio videt verior. Contraria tñ videt humanior. Vnde ſi filia vult ſecurè agere, faciat ꝙ pater donet dotem filijs
8 naſcituris ex ea poſt mortem ipſius filię, nam tũus non ꝓhibet donare nepotibus ex ſpuria, ſm gl. cõmuniter ap-ꝓbatã in l. fi. C. de natur. liber. & iſtã cautelam ponit Bar.
9 ibi. Sit tñ cauta taliter cõcipere verba donationis, ꝙ auus non videat donare nepotibus cont ẽplatione filiæ ſpuriæ, aliàs donatio non valeret, vt ꝙ Bar. in l. Gallus. §. ꝙ ſi is. ff.
10 de liber. & poſthu. & cõſi. 118. Oducius. Et ex ꝓmiſsis ſequit, ꝙ pater non tenet dotare ſpuriã habentẽ vnde ſe dotet, qa tunc non tenet eã alere. d. c. cùm haberet. in ver. ne
11 ceſſaria. Ex quo infert, t ꝙ ſi pater dotauerit filiã ſpuriã diuitẽ ꝙ in dubio videbit dotaſſe de bonis ipſius filię: & tradit nouiſsimè Io. Fra. Ripa in repe. l. i. nu. 66. ff. ſol. ma. G. S.

CXLVII.

Onus alendi filium tranſit ad hæredes patris, in ſubſidium.

1 NOta, quòd iſtud onus, quo pater tenetur alere filiũ, vel econtrà, eſt tale onus, quod etiam tranſit ad hæredes, videlicet, in ſubſidium, quando nullus eſt alius, à quo poſſunt peti alimenta. Vnde ſi filius vel filia habuit legitimam, & poſteà peruenit ad paupertatem, poterit in ſubſidium petere alimenta ab hæredibus de bonis hæreditatis patris. vel matris: vt l. ſi quis à liberis. §. item reſcriptum. ff. de lib. agno. & ibi Bar. hoc tenet.

ANNOTATIO.

1 *Parentum onus alimentãdi liberos trãſit ad ſucceſſores. Et quid ſi fiſcus ſit hæres?*
2 *Bona ſi ſint confiſcata, tenetur fiſcus alimentare filios etiam ſpurios rei.*

1 Quòd onus parentũ t alimentandi liberos tranſeat ad ſucceſſores, tenuit Bal. in auth. licet. C. de natu. libe. Chaſſæn. in cõſue. Burgũ. in ti. *Des ſucceſſions.* rub. 8. §. 3. folio. 284. col. 3. nu. 3. Eandẽ opinionẽ tenet Bermõdus in tractatu de publicis concubinarijs, pagina 336. nu. 52. Laur. Calca. in cõſ. 62. nu. 17. Abb. in cõſ. 115. volumi. ſecundo. Quod etiam procedit, ſi fiſcus ſit hæres, vt tenet Palatios Ruuios in repetitione cap. per veſtras. §. 24. nu. 8. & 9. de donatio. inter virum & vxo. Et ſic t quòd quãdocunque bona ſint confiſcata, fiſcus teneatur alimẽtare filios etiã ſpurios, tradit poſt alios Petrus Dueñas in regula 367. inci. ſi lius ſpurius de iure Canonico. in quarta ampliatione. Adde quod notat Bar. in l. ſi marito. §. ſi voluntate: ff. ſol. mat. & in l. poſt dotem. eo. ti. & quod no. in ſimili in l. ſicut. §. ſi debitor. ff. quib. mo. pignus vel hypotheca ſolua. & aliqd per Imo. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. ob. & Bar. in l. 1. C. de mendic. valid. li. 11. & Bal. in l. ſi quis argentum. §. ſed ſi quis. C. de don. & Spe. in ti. qui filij ſint le. §. 1. ver. quid ſi is, qui petit. & quod notat in ſimili Ale. in auth. prætereà. in 6. col. C. vnde vir & vxor. Gab. Sa.

CXLVIII.

Actor ſi nunc petat decem ex centum coram vno iudice, & poſteà velit reſiduum coram alio iudice petere, poteſt repelli dilatoria exceptione.

1 NOta vnum dictum, t quòd ſi de cẽtum, quæ tibi promiſi, petam decem coram vno iudice, & obtinui, vel ſuccubui, & poſteà velim reſiduum petere coram alio iudice competenti in eadem ciuitate, vel diuerſa, competit exceptio dilatoria, quod non teneris ipſi reſpondere, inſti. de actio. §. ſi minus. & hoc tenet ibi glo.

ADDITIONES.

Nota vnum, & c. in ſi. vide ſuprà no. 115. incip. no. quòd ſi ex centum. & quæ ibi dixi.

Vide quæ dixi ſuprà ſing. 115. ad ibi dicta me remitto. Gabriel Sarayna.

CXLIX.

Mandatum generale ad iurandũ de calumnia an ſufficiat, vt in qualibet cauſa ꝓcurator ad iurãdũ admitti debeat.
Intellectus c. ſi. de iura. calum. in 6.

NOta, quòd ſi dominus facit procuratorem generalẽ ad lites cum Petro Martini, & cum quacunque alia perſona, quã habet in præſenti, & in futurum habiturus
1 eſt, & dicit eidem procuratori, Do tibi ſpecialẽ t mandatũ ad iurandum de calumnia in animam mei domini, ſufficit tale procuratorium, & admittendus eſt ipſe procurator ad iurandum de calumnia in animam domini, licet lites aliter non ſint ſpecificatæ: & ſic ſe habet communis obſeruantia, à qua non eſt recedendum. l. meminerint. C.
2 de legi. hære. & ita debet t intelligi c. ſi. de iura. calum. li. 6. & ita tenet Bar. in l. qui bona. §. ſi alieno. ff. de dam. infect. Licet ipſe videatur ſentire contrarium in l. 2. §. finautem abfuerit. C. de iura. calumn. Niſi ſaluando diceretur, quòd de rigore iuris ſecus, non attenta communi obſeruantia litigantium, quæ eſt in oppoſitum.

ADDI-

ADDITIO.

No. quòd ſi dominus, & c. in fin. Et quòd ſit ita cõis practica & obſeruantia quòd ſufficiat dicere in gñe, Do tibi mãdatum ad iurandum de calumnia. nec ab ea ſit recedendũ, tenent Imo. & Ale. in §. ſi alieno. hic alle. Pro communi practica facit cle. non poteſt. de procu. quam allegat Ioan. de Fantu. in c. ſi. de iurã. calum. in 6. hic alleg. vbi idẽ tenet Ioann. And. & Domi. idem doct. in c. in pertractandis. eo. titu. de iura. calumn.

ANNOTATIO.

1 *Iuramentum calumniæ an poſsit præſtari per procuratorẽ?*
2 *Procurator quãdo ſolus iuret de calumnia, & quando etiam principalis iurare teneatur?*
3 *Procurator an teneatur iurare in animam etiam ſuam in Curia Romana ẽt ſi dominus iurauerit, & qd de ſyndico?*
4 *Procurator an habeat terminum ad deliberandum ſuper iuramento calumniæ.*
5 *Mandatum ſpeciale ad iurandum de calumnia, abſque cauſa tractandæ mentione, an ſufficiat?*

1 Iuramentum calumniæ an poſsit præſtari per procuratorẽ? Cy. in auth. ſacramẽta. 9. q. C. ſi aduerſ. vẽdi. & in d. l. 2. §. finautẽ. C. de iura. calũ. & ibi Bar. tenet quòd ſic, vbi etiã
2 dicit, ꝙ etiã t principalis debet iurare de calumnia ſi eſt ꝓſens, vel etiam abſens de propinquo, aliàs ſolus procurator iurat, & ibi ponit formã iuramenti de calumnia ꝓcuratoris. De quo etiam per Ale. in d. l. qui bona. §. ſi alieno. ff. de dã. infe. & in l. nõ ſolũ. in prin. ff. de procur. & Spe. in ti. de iura. calum. §. reſtat. verſ. quomodo ergo fiet. & gl. in c. 1. de iud. in 6. & in c. ſi. & c. cæterum. eo. ti. & lib. Et per Spe. in ti. de procu. in §. ſi. ver. ſi quis autem iurabit. & cap. Thol. deciſ. 132. Sed Do. de Rota in deciſ. 37. quidã. in no
3 uis. & in deciſ. 591. in antiq. & in deci. 40. procurator. in nouis. dicunt, quòd t tenetur iurare in aĩam etiam ſuã in curia Romana, etiã ſi dominus iurauerit. Sed gl. 16. q. 4. c. metuẽtes. dicit, quòd in animam dñi iurare ꝓcurator debet, ſyndicus verò in ſuã. Et an habeat terminum ad de-
4 liberandum, vide Fran. de Are. in l. iuſurãdũ. ff. de iureiu. & Corn. conſ. 86. inci. contra, vol. 2. & Io. And. in c. vt circa. & Bal. in l. ſi procurator. C. de procur. Sed aduertẽdum
5 eſt t nam quod hic dicitur per Mat. vr intelligendum, qñ nominatim cã vel negotium ipſum eidem mandato aſcribitur, ſm Io. And. & alios in d. c. vlt. quæ cõclusio iuſtiſsimi locum habet, cùm procurator iuramentum in animam principalis referre debeat, & ideo nimirum ſi mandatũ ita ſpeciale ad hoc neceſſariũ ſit, vt expreſsè mentio cãæ in iudicio pertractandæ fiat, alioquin forſan procurator iuraret de calumnia in ea cã, q̃ principalis iudicio iniqua videretur: quòd colligitur ex gl. in c. 1. de iud. in 6. Inno. in c. præſentium. co. 2. de teſti. eo. li. Bal. in Marga. ver. iurans in animam & Catel. Cot. dictio, Procurator. Vnde praxis aduerſum hoc inducta, vt ſufficiat mandatũ ſpeciale ad iurãdum de calũnia, abſq; ipſius cãæ tractãdæ mẽtione, non admodũ cõueniẽs aĩæ, nec cõſcientiæ, nec reipublicæ, vr, vt nouiſsimè etiã tradit Dida. Couar. in lib. 1. c. 6. in prin. verſ. 2. huiuſce regulæ variarũ reſolu. Gab. Sar.

CL.

Clauſula ꝓcedens eſt maioris efficaciæ ad determinandum ſequentia, quã clauſula ſequẽs ad determinandũ ꝓcedẽtia.

1 NOta ſingulare dictũ, t ꝙ maioris efficaciæ eſt præcedens clauſula ad determinãdũ ſequẽtia, q̃ ſit clauſula ſequens ad determinãdum præcedẽtia, vt Lauia. in prin. ff. de cõdi. & demonſtr. iuncta l. filium. ff. quando dies leged. & hanc regulam ponit Bar. in dicta l. Lauia. in prin.

ADDITIONES.

Nota ſingulare, & c. Adde, quòd iſtã regulã ponit etiam Bar. poſt gl. in l. quiſquis. de le. 3. Ful. & Pau. in l. 1. C. de li. præte. & ibi Magiſter meus Bar. in l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium. in 1. col. ff. de eden. notat Lud. cõſ. 104. inci. pater reuerende. in cõſ. 503. inci. diligenter inſpectis. in 1. colũ. Ale. cõſ. 416. inci. viſo themate ſuprà ſcripto. Vide etiam Magiſtrum meum, vbi plura alleg. in l. etiam his. §. ſi initium. in prin. ff. de eden. & in l. ſi ita ſit. in 2. col. ff. de leg. 1. Idem ponit Ale. in l. patris & filij. ad ſi. ff. de vulga. & pup. & cõſ. 2. viſo themate. col. 1. vo. 3. Corne. cõſ. 242. circa primum quæſitum. co. 4. verſ. & ſolet dici. vol. 4. Aret. in l. cũ filio familiàs. co. 4. verſ. in gl. poſita ſuper verbo, relictus. & ibi quoque Ias. col. ſi. ff. de le. 1. & cõſ. 64. in primis vide tur. col. penu. verſ. nec obſtat, ſi huic, vol. 1. & cõſ. 198. con ſului. col. 2. li. 2. & cõſ. 217. immunitas. in fi. ſi. 2. & iterum cõſ. 6. exhibentur duo. co. 5. verſ. 4. principaliter. li. 3. & in cõſ. 12. in capitulis. li. 3. & cõſ. 79. ſuper vſufructu. co. 1. & li. 3. & Deci. cõſ. 339. conſului aliàs. co. ſi. & cõſ. 500. in cã quæ Mãtuæ. co. 3. verſ. & quia clauſula. & plenè per And. Tiraq. in tractatu de retractu conſangui. in §. 1. in verſ. aut æquipollentem venditioni. in gl. 14. nu. 25. verſic. nam & clauſula. Adde Bal. in l. quoties. 2. in fi. C. de fideic. Pau. de Caſt. in d. l. auia. in prin. ff. de condi. & demonſt. Lance. Deci. in l. 1. co. 1. ff. de iuriſdict. om. iud. Deci. in l. 1. co. 11. ff. de offic. eius cui manda. eſt iuriſdict. Gab. Sar.

CLI.

Pupillaris ſubſtitutio directa an cõprehẽdat, ſi teſtator poſt iſtitutionẽ factã de filio, dixerit, Et ſi talis deceſſerit t pupillari ætate, voluit ꝙ bona ipſius teſtatoris deuenĩant Titium?

1 NOta vtile dictum, quòd ſi teſtator dicit poſt inſtitutionem factam de filio hæc verba, Et ſi talis deceſſerit in pupillari ætate, voluit quòd bona ipſius teſtatoris deuenĩant in Titium, ſub his verbis comprehenditur directa ſubſtitutio pupillaris, ita dicit Bar. quòd tenuerunt omnes Doctores tempore ſuo, in l. ſi ita. §. qui filio. ff. de bonorum poſſeſsione ſecundũ tabul. vbi dicit, quòd non refert, an dixerit, bona ipſius teſtatoris, an ipſius pupilli, ſicut non refert, an dicat, Filio meo hæres eſto, vel Hæres eſto mei, in l. 2. in princip. ff. de vulgar. & pupilla. Et hunc caſum vidi de facto, licet do. Petr. de Ancha. ſenſerit contrariũ, & puto quòd non bene. Et miror, quòd Bart. iſtũ paſſum non ponat in materia pupillaris, vel compendioſæ, vt l. 2. ff. de vulgari & pupillari. & in l. Centurio. eo. ti. Idem per omnia dicit, ſi teſtator nõ poſuit verbum commune expreſsè, ſed tacitè appoſuiſſe intelligatur, putà, qa dixit, Si filius meus deceſſerit in pupillari ætate, volo quòd bona mea vendantur, & diſtribuantur inter pauperes per commiſſarios meos: nam hoc verbum comprehẽdit, quòd commiſſarij accipiant bona authoritate propria, & ſic continebitur directa ſubſtitutio pupillaris, ſicut ſi dixiſſet, Bona ipſius pupilli vendantur, vt patet ex not. per Bar. in d. §. qui filio iuncto eo quod no. in l. Centurio. ff. de vulga. & pupi. in 1. q. prin. ſcilicet, quando compendioſa ſit per verba obliqua.

ADDITIONES.

Nota vtile dictum, & c. Ad iſta dicta adde quæ voluit Bar. in l. Cẽturio. in verſ. ſecunda principalis quæſtio eſt, qñ ſit, & c. de vulg. & pup. Dicit tamen Ale. in §. qui filio. hic allegato, ꝙ reperit Pe. de Anc. in ſuis conſilijs firmantem cõtrariũ eius quod dicit Bar. in d. §. qui filio. ſed fortè nõ bene, ſm eum. Et de hoc etiam habetur per Pau. de Caſt. in l. 1. ff. de vulga. & pupil. vbi etiam per alios poſt eum, & per Bal. in l. precibus. co. 18. vbi etiam per Alex. & Magiſtrum meum, C. de impub. & alijs ſubſti.

Vide Pe. de Anc. hic allegatum cõſ. 8. difficultas quæſtionis. & conſi. 43. ſuper prædicto dubio. Et Anto. Rube. conſi. 2. facti ſeries. & Corne. conſi. 94. conſ. 197. in prin. ver. & inſuper ſi potuiſſet. vol. 1. & conſ. 187. in prin. ver. trita. & vulgata. vol. 1. & conſ. 240. nu. 3. verſ. aut dicta ſubſtitutio volu. 1. & conſ. 262. vol. 1. & conſ. 297. nume. 3. volu. 1. & conſilio 297. in principio. verſicu. quoniam illa. volu. 1. & conſilio 35. num. 3. vol. 2. & conſ. 152. nu. 26. vol. 2. & cõſ. 61. volu. 2. & conſi. 276. numero 15. volu. 2. & conſ. 322. nu. 7. & 14. volu. 3. & conſ. 41. volu. 4. & conſi. 138. num. 8. & 9. volum. 3. vbi id in terminis tradit quod hic Matth. conſilio 322. num. 8. volu. 3. & conſi. 320. numero 9. volumine. 4. & Ludouic. Gozadi. conſi. 104. num. 15. & conſ. 114. numero 15. Gabriel Sarayna.

CLII.

1 Ius accrescendi an habeat locum in legatis, & donationibus causa mortis, & anni mortis causa capiendi?

1 NOta, quòd sicut in legatis † & in donationibus causa mortis habet locum ius accrescẽdi, l. 1. circa fi. C. de cadu. toll. & notat Bar. in l. re coniuncti. ff. de le. 3. Eodem modo videtur habere locũ in mortis causa capione. Vnde si testator reliquit tibi fundũ, si dederis Titio & Seio centum: moriente Titio, Seio centum dare poteris, si vel les habere legatum. & hoc tenet Bar. in l. si mihi & Titio. ff. de verb. obli. Sed dictum Bar. vr̃ contra l. pẽnu. §. fi. ff. de conditio. & demon. & ibi gl. & ipse Bar. sensit contrariũ, & ita tenet do. Ioann. de Cana. in d. l. si mihi.

ADDITIO.

Nota, quòd sicut, &c. Ale. in l. si mihi & Titio. hic allega. col. 4. post satis longã examinationẽ huius articuli, distinguit quod aut illud, quod ex mortis causa capione præstãdum est, debet dari aliquibus hæredibus, & habet locũ ius accrescendi. l. Thais. §. Stichus. ff. de fideic. liber. & hoc casu ꝓcedat opinio Bar. & sequacium in d. l. si mihi & Titio. Aut erat dãdũ aliquibus, nó vt hæredibus, & cessat l. pe. ff. de cõdi. & dem ő, & tũc procedat opinio tenẽtiũ oppositũ, de quibus per Ale. vbi suprà, & per eundem Magistrũ meũ & alios in l. 1. C. qñ non peten. part. & per scribentes in l. mortis causa capitur. in prin. ff. de donat. cau. mor.

ANNOTATIO.

1 Ius accrescendi, an habeat locum in contractibus.
2 Ius accrescendi an habeat locum in pœnis, vel salariis?
3 Ius accrescendi an habeat locum, si testator dixerit, Relinquo filijs Titij centum ducatos pro quolibet.

Latè hoc tradit do. Hiero. Cagno. in repe. l. 1. post Ias. ibi. C. qñ nõ petẽ. partes. vide ibi per eum. Et an ius accrescendi
1 habeat locũ in cõtractibus, putà si maritus & vxor oĩa eorũ bona donauerint Titio, reseruatis sibi quatuor sestarijs frumẽti, & totidẽ vini, altero eorum moriẽte, vtrũ superuiuẽs debeat habere totũ frumẽtũ & vinũ reseruatum, an tm̃ dimidiã? elegãter tradit Guido Papæ decisio.
2 Grationop. 204. Et an habeat locũ in pœnis, vel salarijs?
3 vide Ro. sing. 524. Et an ius accrescendi locum habeat, si testator dicat, Relinquo filijs Titij centum ducatos pro quolibet? tradit idem Matthæus infrà sing. 154. Gab. Sar.

CLIII.

1 Creditori vtilius est, quòd debitor cõstituat se bona sua precario nomine creditoris possidere, trãsferendo in eum ciuilem possessionem tantum, & quod retineat naturalem.

1 NOta mirabile, quòd test plus vtile creditori, quòd in instrumento, in quo debitor omnia bona sua obligat, constituat se ea precario nomine creditoris possidere, transferendo solum in illum possessionem ciuilem, retenta naturali ipsi debitori, id est, nuda detentatione: nam primo casu, si debitor tradit fundum alteri, non priuatur creditor sua possessione ciuili: quia stat per te & non cohæret naturali possessioni debitoris. Sicut dicimus, ꝙ si vsufructuarius tradat, vel expellatur, nõ perdit proprietarius ciuilẽ, vt l. si fundo. & ibi not. in l. 4. §. vim vi. ff. de vi & vi arma. & no. gl. in l. 1. ff. vsufru. quemad. caue. Sed secundo casu, si debitor tradat alteri fundum, vel expellatur per vim, priuatur creditor omni possessione; sicut quando accidit hoc in persona coloni, vt l. peregrè. §. quibus. & in l. 3. §. quòd si seruus. ff. de acqui. poss. & notatur in d. §. fin. & in l. 1. Et hanc doctrinam tenet Bar. & eũ sequitur Bald. in l. creditores. C. de pigno. in vltim. quæstio. artic. 4. principalis.

ADDITIONES.

Nota mirabile, &c. Adde quòd idẽ tenet Iac. But. Bar. & Sal. in lectura l. creditores. hic alle. Licet Bart. in l. interdũ. §. qui alienam. post gl. ibi. ff. de acqui. poss. & in l. Celsus. co. 4. vers. sed pone, quòd debitor. de vsuca. teneat contrariũ, quem ibi sequitur Imo. Pau. de Cast. & Ale. & cõiter oẽs in dicto §. qui alienam. vbi Ale. latius examinat, & ad opposita respondet.

Latissimè id tradit vberrimus doctor. do. And. Tiraq. in suo tractatu de iure consti. possessor. in prin. nu. 34. 35. & seq. Et Ioan. Franc. Bal. in repetitione dictæ l. Celsus. in 2. parte prin. nume. 15. ff. de vsucap. Gab. Saray.

CLIIII.

1 Ius accrescendi, an abeat locum, si testator dixerit, Relinquo filijs Titij centum ducatos pro quolibet?

1 NOta, quòd si testator dixerit: Ego relinquo filijs Titij centum ducatos pro quolibet: isti non dicuntur taliter coniuncti in verbis, quod habeat locum ius accrescẽdi l. huiusmodi. §. quibus. de lega. 1. vbi Bart. hoc tenet, & clarius in l. re coniuncti. ff. de lega. 3. in 2. colu. 7. vers. sed quæro inter coniunctos.

ANNOTATIO.

1 Ius accrescendi an habeat locum in legatis ad pias causas?

Idẽ tenet Bal. cons. 94. vol. 5. & latè Moder. in repe. l. re coniuncti. post Bar. ibi, nu. 23. ff. de le. 3. vbi materia. & Imo. in
1 l. qui filiabus. §. 1. in princi. ff. de lega. 1. Et an in legatis ad pias causas sit locus iuri accrescendi? vide Bal. in l. 1. C. de sac. sanct. ecc. Et ponit Alex. in addit. ad Bar. in d. l. re coniuncti. in addit. inci. breuiter dico. Gab. Sar.

CLV.

1 Minor licet ex cõtractu sine decreto, vel tutoris authoritate inito non obligetur, tamen factus maior potest cogere aduersarium ad illum implendum. Idem si adhuc est minor, & paratus sit facere interuenire solennitatem requisitam. Et idem etiam procedit in ecclesia.

1 NOta, quòd si minor vendit prædium suum sine decreto, & tutoris authoritate, licet contractus sit nullus in præiudicium minoris, ita ꝙ ipse nõ obligat naturaliter, vt l. si ad resoluẽdã. C. de prædi. mino. no. Bar. in l. cũ lex. ff. de fideiuss. & in l. 1. in prin. ff. de nouationib. Tamen obligatus est maior. Vnde si minor fiat perfectæ ætatis potest cogere aduersarium adimplere illum tractatum, si ue contractũ. Idẽ si adhuc durat minor, & sit paratus facere interuenire solennitatẽ necessariã, ar. insti. de auth. tut. in prin. & l. Iulianus. §. si quis pupillo. ff. de actio. emp. Idẽ etiã dicunt Canonistæ in ecclesia alienante rẽ sine solẽnitate debita, vt no. Inn. in c. 1. de his quæ fi. à maio. par. c. & ad hoc gl. in c. 1. ne sede vac. in l. cũ huiusmodi. ff. de trãsact. vbi gl. videtur tenere hanc opinionem. & etiam Bart. videtur tenere contrarium, & no. bene illud, &c.

ADDITIO.

Nota, quòd si minor, &c. Adde quòd istud dictum sequitur Fulg. in l. cùm hi. §. eam transactionẽ. ff. de transac. refert & sequitur Magist. meus ibidem. co. 2. vers. limitatũ. vbi ad confirmationem adducit bonum simile de contractu inito per dolum, &c. vide per eum.

ANNOTATIO.

1 Contractus bonæ fidei si sit initus dolo aduersarij, est ipso iure nullus, tamen est in potestate dolum passi ratificare contractum si velit.
2 Pupillus, & prodigus habent idoneam personam contrahendi, vbi agitur de earum fauore, & commodo.
3 Pupillus sine tutore potest se obligare naturaliter & ciuiliter ad finem vt liberetur per acceptilationem.
4 Persona prohibita obligari sine certa solẽnitate, põt tñ se obligare absque illa solẽnitate ad finẽ cõsequẽdæ liberationis.
5 Minor si ex statuti dispositione nõ possit contrahere sine certorũ præsentia, vel authoritate, poterit tamen facere contractũ societatis sibi vtilem, sine dicta statuti solẽnitate.
6 Statuta quæ disponunt quòd contractus mulierum non valeant sine præsentia propinquorum, intelliguntur de contractibus damnosis, non de vtilibus.
7 Mulier si ex statuto non possit se obligare sine consensu propinquorum tamẽ si ei sit delata hæreditas, quæ sit sine onere, poterit illam adire sine solennitate dicti statuti.
8 Pater prohibitus alienare bona aduentitia filij, potest tamen alienare, quando alienat pro vtilitate filij.
9 Solennitas quando fauore alicuius personæ in actu requiritur, valet actus sine ea solennitate, si tali persona sit vtilis

Trans-

10 Transactio absque solennitate valet, quando continet vtilitatem eius in cuius fauorem solennitas requirebatur.
11 Alienatio rei minoris, vel ecclesiæ, an valeat sine solẽnitate quando reperitur vtilis ipsi ecclesiæ, vel minori?
12 Solennitas requiritur in alienanda re minoris, vel ecclesiæ.
13 Alienatio rei minoris, vel ecclesiæ facta sine solennitate, potest pro parte minoris, vel ecclesiæ approbari, vel reijci.
14 Electio posita solenniter facta validat precedentem alienationẽ rei minoris, vel ecclesiæ, etiã inuito eo, cũ quo minor, vel ecclesia cõtraxit, nisi pars aduersa ante iudicii ũ, vel actum consumatum opponat defectum solennitatis.
15 Procuratoris falsi gestum quis ratum habere non potest, quã do defectus mandati oppositus fuit ante finem actus.
16 Infans & furiosus non possunt approbare, vel reijcere contractum rerum suarum sine solenniate requisita celebratũ, etiam si eis vtilis sit.
17 Minor si dubitetur, ne petat restitutionem in integrum aduersus contractum celebratum, potest conueniri vt approbet, vel reprobet contractum, quem si approbet, non potest postea amplius in integrum restitui.
18 Contractus celebratus cum pupillo claudicat.
19 Contrahens cum pupillo non auditur potens pupillum cogi declarare an velit stare contractui, vel nè.
20 Contrahens cum minore vel ecclesia potest contra eos agere vt declarent an velint stare contractui, vel ne, etiam durante minori ætate.
21 Minor semel declarans velle stare, vel non contractui, an possit amplius in integrum restitui?
22 Iudicij calor, aut authoritas iudicis non tollunt restitutionem in integrum minori vel ecclesiæ.
23 Minori variare licet.
24 Illatio non fit ex diuersis.
25 Intellectus nouus ad tex. in l. Iulianus. §. si quis colludẽte. ff. de actio. empti.
26 Minor contrahens, an & quando obligetur?

Idẽ tenet Bal. in c. 1. de trãsac. & Can. in c. 1. de his q̃ fiunt à
1 platis sine cõsensu c. & gl. & doc. in c. j. ne sede vacã. & no. Bal. in l. fi. §. neceſsitate. in 5. co. in fi. C. de bo. q̃ lib. & sequitur Ias. in l. cõtra iuris. ff. de pac. in fi. & plenè tradit Ale. in addi. ad Bar. in d. l. cũ lex. ff. de fideiuss. ꝙ multũ exclamat Do. Io. de Gradibus in apost. ad Steph. Aufr. decis. Thol. 98. in addi. inci. nõ põt alienari. vbi etiã id ad eccleſiã extẽdit. Hoc etiã põt ꝓbari ꝓ id ꝙ tenet Bar. post gl. in l. elegãter. in prin. ff. de dolo. & gl. in l. iurisgentiũ. §. ꝓtor ait. & ibi
1 no. Ang. ff. de pac. vbi gl. tenẽt q̃ si cõtractus bonæ fidei sit initus dolo aduersarij, est ipso iure nullus, tñ est in potestate doli passi ratificare cõtractũ si velit. ita etiã tenet Baliin l. 1. 3. co. C. plus valer. ꝙ agit. bñ facit solẽnis gl. in l. à diuo pio. ff. de ritu nup. q̃ Bal. ꝓ sing. notat in l. nõ dubiũ in ro. q. C. de legib. & gl. in l. iubemus. in prin. & ibi Bal. C.
2 de sacrosa. eccl. Adde tñ quòd vbi agit de fauore & commodo pupilli, vel minoris, tunc ille habet idoneã ꝑsonã, facit tex. insti. de autho. tutor. l. nõ iõ. C. de procur. & l. neque. C. de contrah. & cõmit. stip. & in l. Iulianus. §. si qs à pupillo. ff. de act. emp. Idẽ est in prodigo cui bonis est interdictũ. l. cui bonis. ff. de nouat. Aliàs illud quod est indu 12
ctũ in fauorẽ, retorqueret in odiũ & dãnũ cõtra l. quod fauore. C. de legi. & ꝓ Steph. Aufre. decis. Tholos. 106. & faciunt notata per Abb. in c. cãm. quæ. 2. co. fi. de iud. & in c. diuersis fallacijs. co. 2. de cleric. cõiuga. & in cõs. 84. vol. 2. Are. cõs. 77. col. penu. Ias. in l. nõ eo minus. nu. 3. C. de ꝓcura. & in §. actionum. nu. 41. instit. de acti. & nouissimè per Dida. Couarr. in practicis qùæstionib. c. 28. nu. 10. ver.
3 quòd si rerum immobilium facta sit æstimatio. Imo. etiã pupillus sine tutore põt se obligare naturaliter & ciuiliter ad finẽ, vt liberetur ꝑ acceptilationẽ, gl. est reputata sing.
4 in l. 2. ff. de acceptil. per q̃ no. Ang. & Imo. ibi, quòd ꝑ lo 13
na prohibita obligari sine certa solẽnitate, põt tñ se obligare absq; illa solẽnitate ad finẽ cõsequendæ liberationis. Facit quod consuluit Lud. Ro. cõs. 453. inci. visa principali constitutione, qua cautum est, quod ſtãte ſtatuto, quòd

5 minor nõ possit cõtrahere sine ꝑsentia officialiũ mercantiæ, & authoritate triũ eius cõsanguineorũ, tñ minor poterit facere cõtractũ societatis sibi vtilẽ absq; dicta solennitate statuti. Facit quod notat Bal. in d. l. neq; . per illum te. C. de cõtra. & cõ. stip. vbi dicit illũ te. tenẽdũ menti ad
6 statuta, q̃ disponũt, ꝙ quòd contractus mulierũ nõ valeãt sine ꝑsentia propinquorum: nã intelliguntur de cõtractibus dãnosis, non aũt de vtilibus. Adde etiam quod voluit Ang. Imo. Pau. de Cas. & cæteri Mod. 1. l. mutũ. ff. de acq: hær. Raph. Comẽ. in l. more. e. ti. quòd ſtãte statuto, quòd
7 ꝙ mulier nõ possit se obligare sine cõsensu ꝓpinquorum, quòd si sit ei delata hæreditas, quæ sit sine onere, poterit illã adire sine solẽnitate dicti statuti. Adde etiã gl. not. in l. quæcunq;. i ver. interdicta. C. de bo. quæ li. q̃ Bal. ibi dicit
8 ꝙ priè esse mẽti tenẽdã, quòd ꝙ pater ꝙ phibitus alienare bona aduẽtitia filij, põt tñ, qñ alienat ꝙ vtilitate filij. Idẽ tradit Are. in d. l. mutũ. ad fi. ff. de acq. hære. vbi eã gl. extollit, & Soci. in l. cõditionibus pupillus. nu. 1. in prin. ff. de cõdi. & demõ. Gomes. in §. oĩum. col. 10. Insti. de actio. Ias. in l. cõtra iuris. nu. 8. ff. de pac. And. Tiraq. alios citãs in li. de iure mari. gl. 8. nu. 74. char. 332. ꝑm nouã editionẽ. Quod ẽt cõfirmat ex multis, q̃ Soci. & Ias. cumulãt in dictis locis. & Fel. in c. cãm. nu. 8. ff. de iudi. & Ias. in l. more. nu. 11. ff. de acq. hær. & in l. potuit. nu. 3. C. de iure deli. Et ꝓbat tex. in l. 1. C. de auth. ꝓstan. Et sic Doctores in locis ꝓallegatis & Tiraq. in d. gl. 8. q. 8. nu. 56. cõcludunt, ꝙ qñ in aliquo actu
9 requirit solẽnitas fauore alicuius ꝑsonæ, valet actus absq; ea solẽnitate, si reperiat vtilis tali ꝑsonæ. quod etiã tradit Imo. in d. l. cũ lex. ad fi. ff. de fideiuss. quẽ sequit ꝓceptor meus do. Maria. Soc. Iunior. cõs. 28. nu. 1 i. vo. 2. Et multa in hũc sensũ tradit Ant. Corse. in sing. in ver. pupillus. inc. Licet pupillus nõ possit obligari sine solẽnitate. In hoc tñ vñr doctores variasse, vt etiã admonet Tiraq. ĩ ꝓdicto loco, nu. 62. maximè ꝓ textũ gl. in l. cũ 2. §. eã. ff. de transact.
10 vbi textus dicit valere trãsactionẽ absq; solẽnitate, qñ cõtinet vtilitatẽ eius, in cuius fauorẽ solẽnitas requirebat, ibi, Quia meliorẽ cõditionẽ suã. Et inibi gl. in ver. alimentarius, inserit ad alienationẽ rei minoris, vel ecclesiæ, vt valeat sine solẽnitate, qñ reperit vtilis ipsi ecclesię, vel minori. Sed Bar. ibi illã glossam reprobat, & Albe. de Ros. nu. 2. post antiquos, & magis cõiter Doctores, ꝑm Ias. ibi nu. 2. & in dicta l. cõtra iuris. in fine prin. Et Fel. in dicto c. cãm. nu. 8. hoc tãq̃ receptissimũ tradẽs, licet neminẽ citet. Qđ tenuerunt q̃ plures à Tiraq. citati in dicto loco; nu. 56. & 57. & seq. Sed q̃is Ias. & alij dicãt glossam cõiter reprobari, id vsquequaq; nõ vr̃ expeditũ, cũ multi eã sequãtur relati ꝑ Tiraq. in dicto loco, nu. 62. & Corset. in dicto singulari suo in ver. pupillus. Et idẽ Ias. sibi cõtrarius in §. actionũ. nu. 43. Insti. de actionib. vbi eã gl. sequit̃, & eã magis ꝓbare vr̃ Tiraq. vbi suprà, eo maximè, quia ꝑm eũ nemo respõdet textui in d. §. eã. vbi Ias. nũ. 3: de solutione cogitandũ reliquit. Fel. tñ in d. c. cãm. nu. 8. distinguẽdo rel põdere vr̃ in ver. solutio, cuius nõ meminit Tiraq. citãs ad eãdẽ distinctionẽ Alci. & Fabr. Opinio tñ Bar. & Alberici vr̃ magis cõis, & verior, quia iura apertè dicũt solẽnitatẽ requiri
11 in alienãda re minoris, vel ecclesiæ, etiã si agat̃ de alienatione vtili, aliter. n. decretũ nõ ĩterponeret, vt l. magis puto. ff. de rebus eorum. in l. fi. ff. de curat. furios. Et tradit Mat. de afflictis decis. 87. Et ad ꝓpositũ aliqua dixi in addition ibus ad Lud. Ro. sing. 217. an in decreto. Ex quibus tollũtur obiecta Decij cõtradicẽtis in c. q̃ in ecclesiarum. nu. 9. extrà de cõsti. Hãc tñ varietatẽ gl. & Doctorũ nouissimè cõcili. Carolus Molinæus in additionib. Decij in ca. 1. ĩ prima lectura in ver. cõtentiosa. de cõstitutionib. Quæ tñ Molinæi cõciliatio nõ est necessaria, si attendas ad aliã receptã resolutionẽ, q̃ in ea difficultate habet posse, pro
12 parte minoris, vel ecclesiæ approbari, vel reijci alienationẽ, q̃ sine solẽnitate facta est, vt tradit hic Mat. & elegãter Ias. in d. §. cã trãsactionẽ. referẽs plures. Et in simili scribit multa Fel. in c. dilectus. 2. nu. 8. vers. 3. de reseri. argumẽto glossæ celebris in l. eleganter. in verbo, nullam. ff. de dolo.

similis in l.in cãæ.vers.nec inter.ff.de minorib. Et per Ti
14 raq.in loco superius allegato q.10.num.92.Electio ergo† posteà solẽniter facta validabit p̃cedentẽ alienationẽ, etiã inuito eo,cũ quo minor, vel ecclesia contraxerat, vt concludunt Doctores in dictis locis.Et facit gl.notab.illis in l.si fundus.in §.elegãter.in ver.exercere.& ibi Bal.ff. de lege cõmissor.Prædicta tñ intelligi debẽt, nisi pars aduersa, ante iudiciũ,vel actũ consummatũ opponat defectũ solẽnitatis,tunc.n.nõ erit electio p̃sonæ priuilegiatæ volentis actũ sustinere ob vtilitatẽ, vt post Baldũ,quẽ ibi refert,tradit Palatios Ruuios in repetitione rubricæ de dona.inter
21 virũ & vxor.§.68 nu.7.quos probat Tiraq. vbi suprà nu. 88.Et Iaſ.in d.l.non eo minus.nu.1.vers.limita.C.de procuratorib.Et Chasslæn.in Cõmẽtar.cõsue.Burgun.rub.4. §.1.nu.17.co.4.Et q̃ Fel.notat in c.cãm.nu.9.de iud. Ang. Aret.in §.itẽ si.col.penu.Iusti.de exceptionib. Et Pau. de
15 Cast.in l.licet.ff.de iudicijs.vt.l.non posit † quis ratũ habere gestũ à falso procuratore,qñ defectus mãdati oppositus fuit ante finẽ actus.Hæc.n.resolutio recepta est. Præ
16 dictã tñ intelligẽda sunt,vt limitentur,qñ † p̃sona talis est, in qua intellectus prorsus deficit, vt in infante notat Bal. in dictã l.1.C.de authoritate p̃stan. Quod etiã patet in furioso,iuxta te.in l.furioso.vbi Doctores ff.de re iudicata. Et tradit Iaſ.limitando textum ibi,in dicta l. non eo minus.nu.1.vers.2.C.de p̃curatorib.Et addẽ,q̃ † qñ dubitat
17 ne minor petat restitutionẽ in integrũ aduersus cõtractũ, poteſt conueniri ꝫ vt approbet , vel reprobet contractum quem si approbet non poterit posteà restitui in integrũ:ita notat Bar.in l.Iulianus.§.si quis.ff.de actio.emp.Et modũ agendi,de quo in illo textu, alibi non reperiri asserũt Pau.de Cast.& Fulg.ibi Bal.in l.dolũ.nu.2.C. de periculo & cõmodo rei vẽd.& ibi Sal.nu.1.Iaſ.in §.actionum. nu.42.Iusti.de actionib.& in l.trãsactione finita. ad finẽ. C.de transact.Et ex eodẽ textu vtile infert Caro. Molin. in Cõmentarijs consue.Parisien.§.41.nu.46.fol.328. Sed eandẽ decisionẽ limitat idẽ Molin.de cõtractibus vsurar.
q.11.nu.157.Et est videndus Andræas Tiraq. in fine sui li 24
bri de retractu,nu.149.cũ seq.Sed in hac re aduertendum est,quòd is modus agendi ponitur in dicto §. si quis collu
18 dente.in maiorẽ,vel minorẽ circũuẽtũ. Deinde sequitur statim.§.si quis à pupillo.vbi in pupillo lex Codicis ingr, † cõtractum claudicare,nec repetit,quod p̃xime dixerat 25
19 in minore.Ideoq; Bar.ibi intelligit non procedere in pupillo,quod dictum fuit in minore, vt sic† cõtrahẽs cũ pupillo nõ audiatur petẽs eã declarationẽ, an pupillus stare velit contractui.Et ita intelligunt Alberic.de Rosa. Pau. de Cast.Fulg.& Sal.ibi. Quod confirmatur ex dictis Bal. in l.1.C.de auth.p̃standa.Et Iaſon, dum limitat textũ ibi, in l.nõ eo minus.nu.1.ver.2.C.de p̃cura.Quã dñam non aduertunt aliqui ex supradictis,& cõtra eã loquitur And. Tiraq.de iure.marit.gl.8.q.10.nu.91.ibi, minore aut pupillo.Addo etiã,quòd Ant.Capi.decisione.110. cõtra oẽs suprà citatos, ab eo autẽ omissos, scribit non debere quẽ audiri in p̃dicto mõ agendi.Sed miror non aduertere, se loqui contra textũ, Bar. & oẽs in d.§. si quis colludente. Quod etiã nõ aduertit Rebuffus secũdo Tomo constit. Galli.gl.6.arti.2.nu.7.pag.149.sequens solũ Capitiũ.Poſſent tñ aliqualiter excusari Capitius & Rebuffus authoritate Ale.ad Bar.in d.§.si quis colludente. quẽ tñ ipſi non referunt,vbi Alexander vſ intelligere tex. qñ ageretur ad eã declarationem aduersus maiorẽ factũ,non autẽ durante
20 minori ætate.Quod etiã vſ probare Imo.in clẽ.1.nu.28. de in integrum resti.Sed Bar.in dicto §.Paulus de Castr. & Fulg.planè intelligunt textum, etiam durante minori ætate.Quod etiã magis vſ de mente Doctorũ in locis suprà allegatis,& colligitur ex dictis Tiraquelli de retractu in fine.nu.149.idq̃ue magis cõgruit literæ:quia lex Cod. loquens de minore circũuento permittit eũ agendi modũ,& sic retinet eosdẽ terminos minoris ætatis,diuinatorium q; esset subaudire minorẽ factũ esse maiorẽ. Quod etiã vrgẽter probatur exẽplo ecclesiæ, aduersus quam,in eisdẽ terminis receptũ est agi posse,vt declaret,an velit stare cõuentioni,vt tradũt Doctores in locis superius adductis.Et Bernard. Diaz à Luco regula 147. in septima similitud.Vſ tñ necessariò intelligendũ, vt ea declaratio à minore fieri nequeat,nisi adhibita solẽnitate,quæ in principio eius actus interuenire debuisset, vt hic colligit ex dictis Matt.ibi,sit paratus facere interuenire solẽnitatẽ &c. Aliàs eodẽ modo periclitaretur declaratio minoris, quo actus principalis,arg.l.doli.vers.idẽque.ff.de nouatio. ibi, rursus circũuenitur minor.Illud tñ,qđ Bar.Pau.de Castr. & Fulg.volũt in d.§.si quis colludẽte, dicẽtes † minorẽ eo 22
casu semel declarantẽ se velle stare cõuentioni, non posse amplius in integrũ restitui, ad quẽ effectũ intelligunt te. ibi induxisse illum agendi modum idq̃ue forsan ob calorẽ iudicij. Sicuti in proposito sentit Nicolaus de Millis in suo repertorio in ver.Minor.intelligẽs Bar. qñ iudex confirmaret eã declarationẽ minoris, vt tunc amplius restitutio non detur.Quod etiam probat Aufrer.decis. Cape. Tholos.53.ad finẽ.Nõ putat tutũ Arius Pinelus Lusitanus in tertia parte eius repetiti.l.1.C.de bonis mater.nu. 34.vers.nec puto.ea rõne,qa nec calor iudicij,nec authoritas iudicis tollunt restitutionẽ minori, vel ecclesiæ, vt in l.si quidẽ.C.de p̃dijs minor.Panor.in c.cum cã.nu.6.de emp.& vendi.& in c.cõstitutus.nu.8.de in integr.restitutio.Nec declaratio,† vel electio semel facta põt restitutionẽ tollere,cũ posteà variare liceat minori,vt in l.& si fine. §.restitutus.ff.de minor.& in l.si.C.si læpi.in integ.restitutio.postu.cum alijs traditis à Mat.de Afflict.li.2. constit. Neap. rub.40.nu.11.vnde ſm eũ intelligit l.C. in d.§. si quis colludẽte,eã declarationẽ petẽdã p̃standq̃ue scribere,vt de p̃senti res habeat statũ validitatis, vt q̃ue cõtrahẽtes oĩno incerti nõ extẽt de effectu cõuentionis.Nõ autẽ vlo pacto l.C.ibi.sentire potuisse ait ex ea declaratione semel facta,negãdã posteà restitutionẽ minori læso contra iuris principia,maximè cũ materia restitutionis diuersissima sit,nihilq; cõe habeat cũ ea,quã l.C.ibi tractat,ideoque à tã diuersis illatio fieri nõ debuit iuxta vulgata reg.l. Papinianus.ff.de minor.l.fi.de calumnia. Hæc Arius. Quæ licet subtilia sint,tñ per ea nõ puto esse à cõi sniã recedẽdum. Aliter tñ intelligẽdo te.in d.§.si quis colludẽte,quã à doctoribus hucusq; sit declaratus. Præsupponẽdum.n. esse † necessario vſ,minorẽ 25.annis de quo in d.§.fit men 25
tio t̃pe cõtractus initæ venditionis habuisse curatorẽ vt signatè,de eius minori ætate, & circũuẽtione ibidẽ factã fuisse à l.C.mẽtionẽ dicam⁹,& vt æqualiter illi duo casus in eo.§.expressi sub vna eadẽq; dispositione terminent. Quẽadmodũ igit in primo casu p̃curator colludẽs habebat dominũ,vt ibi patet in te.ita minor 25.annis circũuẽtus Curatorẽ. Vñ,sicuti ibidẽ vult l.C.q̃ cõtra p̃curatorẽ agi posit ex empto, vt,aut stet emptioni,aut discedat, id est,(vt Bar.& cæteri interpretantẽ)vt dñs illũ cõtractũ ratificet,aut reprobet:Ita & ĩ casu in minore p̃posito dicẽdũ erit,q̃ cõtra minorẽ agi poterit ad hoc vt illũ cõtractum curator ratificet,vel reprobet,& sic vt stet minoris emptioni,vel ab ea tanq̃ inualida discedat.Qua ratificatione,vel reprobatione p̃curatorẽ minoris nomine, id ratũ erit,& minori ętra emptorẽ in integrũ restitutio in posterũ denegabit,tãetti cõtra curatorẽ cõsentientẽ & cõtractum aliàs inualidũ temerè approbatẽ ei posit subueniri. Licet aũt in subsidiũ aliquo casu curatore obærato posit ad emptorẽ deueniri,iste tñ casus,tanquã infaustus, & q̃ raro à cõiter accidẽtibus cõtingere posit,& q̃ incertus est,vt q̃, à futuro malo euẽtu depẽdeat,& in eo de quo agit̃ si alienus,inibi à l.C.nõ cõsideraẽ. Quẽadmodũ igit̃,q̃ ad emptorẽ attinet,cõtractu à colludẽte p̃curatore celebrato, p dñm approbato vel reprobato,ei aduersus emptorẽ in integrũ restitutio vel aliqua alia actio rescissoria cõcedi nõ põt,sed ei cõsensus suus nocet,& p̃petuo p̃iudicat, ita & in secũdo casu dicẽdũ esse,retẽto eodẽ themate in minorẽ,si curator cõtractũ ap̃probet,vel re̅probet p̃culdubio vſ, vt curatoris authoritas,& cõsensus minori p̃iudicet,neq; ad ter-

ad tertiũ iure cõi tutũ deueniri posit.Et sic intellectus ad illũ §.vſ esse de mẽte Mat.hic si eis verba rectè ponderenẽ ibi.Idẽ si,adhuc durat minor,& sit paratus facere interuenire solennitatẽ necessariã,quã solẽnitatẽ intelligit ipse, i. authoritatẽ curatoris de iure cõi in cõtractu minoris requisitã,p te.quẽ allegat.Et ita intelligẽdo,ille §.plenè procedit,& sine scrupulo,& ,pbat dictã cõem opinionẽ doctorũ ab Ario malè reprehensam.si quidẽ,nisi dicamus in eo te,præsupponi emptorẽ facta dicta declaratione fore oĩno turũ ab oĩ & qualibet minoris impetitione fatendũ esset illũ esse inanẽ,& superfluũ maximè si ſm Ariũ,ibi tñ agere tur,vt illa declaratio fieret, vt de p̃senti res statũ(vt ipſe inquit)haberet validitatis,vt q̃ue cõtrahentes oĩno incerti nõ essent de effectu cõuentionis.Nã liquido cõstat, facta dicta declatione rẽ statũ nõ habere cõsiderabilis validitatis, aut q̃ ideo cõtrahentes sint magis certi cõuentionis, cũ minor,(vt ipse Arius scribit)possit in futurũ ĩ integrũ aduersus illũ contractũ restitui, & sic contractũ irritare, neq; in proposito validum illud dici posit,q̃ de facili irritari queat,cõtrahẽtesq; ideo certi esse ex ea declaratione nõ possint,vtrũ in futurũ cõtractus cõsistere debeat.Qđ tñ ibi l.C.apertè voluit declarare, & hãc dubitationem & scrupulum tollere.Et hãc declarationẽ puto esse de mente illius te.Posset tñ alio mõ,vt fortasse proprius ad mentẽ l. C.ille.§.intelligi,vt dicamus ibidẽ casum poni,q̃ procurator colludens, & sic sine mãdato dñi vẽdiderat Sẽpronio certum dñi fundum.Minor itẽ alij sine curatoris authoritate,eius similiter p̃dium distraxerat,quo casu,vtraq; alie natio de iure nã subsistebat.Procurator & vero & minor ad p̃tium rei vẽditæ cõtra emptorẽ agebãt.Quæritum est, an,cum dñs, & curator curatorio noĩe posit dictum contractũ vẽditionis,tãquã sine eorũ consensu & authoritate factũ rescindere,aliquo remedio emptori subueniatur, vt emptio nunc inualida,perpetuo valideſ, & rectè ob cã pretiũ cõuentũ solui posit? Respõdet l.C.emptorẽ agere ex empto posse aduersus ipsum procuratorẽ, & minorẽ,ad hoc tm̃,vt stet emptioni,aut discedatur.i. vt dñs vel curator, dictũ contractũ emptionis approbet,vel improbet, qua approbatione,vel reprobatione p̃curatorẽ in secũdo casu,de quo agimus,facta,necessario ibidẽ p̃supponit emptorẽ a minore tutũ futurũ, & cõtractũ valiturũ,& sic in integrũ restitutionẽ aduersus emptorẽ postea nõ cõpeturã,vt ẽt aiũt doctores, q̃ si adhuc(vt p̃suponit Arius) cõtra eũ minori salua esset,emptor se deceptum reperiret, minoriq; &, dicipiẽti cum aliena iactura locupletari cupiẽti faueretur,q̃ esse nõ debet iuribus vulgaribus, minori in iura eatenus fauent,quatenus decipitur,nõ qñ decipit. Et hic intellect⁹ etiã vſ esse de mẽte Matthęi hic, si bene perpẽdatur.Cogita tñ sup̃ his,qa sunt noua,& ad intellectũ d.§.si qs colledẽte.à nemine,quẽ viderim,tactã:Et qñ
26 † minor contrahẽs obligetur, notatur in l.iusiurãdum.§. pupillus.ff.de iurciur.& in l.ait p̃tor.ff.de mino.Cy.in l.curatores.C.de restit.in integ.& est te.in l.pupillus nec velle. ff.de reg.iur.Et per Ang.Are.in §.pupillus.Insti.de inutil. stipu.& Deci.in l.nõ oĩs.§.pupillus.ff.si cer.peta. Ga.Sar.

CLVI.

i Institutio quando dicatur facta ordine successiuo,& quando omnes pariter admittantur?

1 NOta,q̃ † si ascẽdẽs,puta, auus maternus roget hæredẽ instituturũ hæreditatẽ restituere filiæ suæ, & nepoti ex filio,vſ illos vocasse simul,non autẽ ordine successiuo, & ideo filius cum matre vocabitur pariter ad fideicõmissum vt in e.Raynutius.de testa.Licet Bar.in l.Gallus.§. quædã rectè.ff.de libe.& posthu.videatur dixisse contra , & non bene.Et idẽ dico.si testator substituit pupillariter filio filiã suã,& nepotẽ ex filia,quia est eadẽ rõ.Secus est autẽ in institutione directa.Vnde si pater instituit filiã & nepotẽ ex il la,vſ institutionẽ fecisse ordine successiuo.f.vt primò filia sit instituta vniuersaliter, secundo illi sit vulgariter substitutus nepos,ar.d.§.quidã rectè.vbi est gl.& Bar. hoc idem sensit,nisi appareat de mẽte testatoris cõtrãria,vt quia dixit,Instituo filiã meã simul cum filio, vel instituo pariter vel simul filiã meã, & eius filium , quia tunc ambo simul vocabuntur,ar.l.fi.C.de impub.& alijs substi. & hoc vltimum sensit Bar.in d.§.quidã rectè.Et hãc distinctionẽ ponit And.de Pis.quẽ legtur Bal.in d.§.quidã rectè. vbi dicit q̃ Cy.& Vltramõtani Doctores sic tenẽ.qđ est notãdum.

ADDITIONES.

Nota,q̃ si ascẽdẽs,&c.Ad hoc vide Barthol.Soc. in l.Gallus. §.quidã rectè.col.3. circa fi.cum sequen.ff.de libe.& posthu.vbi melius quam cæteri tangit intellectum c.Raynutius.hic alleg.

Quod oẽs cẽsentes simul vocati,est cõis opinio, vt per Doctores in d.c.Raynutius.& ibi latissimè & elegãter p̃ do. Guliel.Bened.& post eum per do.Dida.Couar.in §.2.nu. 2.& 3.& Doctores maximè Moder.in d.l.Gallus.§.quidã rectè.ff.de libe.& posthu.Quod etiã tenuit Bal.in l.si quis hęres institutus.§.fin.ff.de acqui,hæredi.& in l.si mulieri cum liberis.in prin.ff.de vsufruct.accresc.& in l.fi.ad fi.& ibi Sali.C.de impub.& alijs substi.& do. Ale.in hoc cõtra Bart.sæpe cõsuluit,vt in cõsi.22.visis ac perlectis verbis testamẽti.vol.3.vbi tenet,q̃ ista est vera,& magis cõis, & approbata cõclusio,& q̃ ita sæpenumero consuluit,& legẽdo tenuit, quod consilium est duplicatum in consi.13. vol.4.& vide ibi in consi.seq.quod est Io.Baptistæ de fancto Seuer.Idẽ tenuit Ale. cõsi.43.ex narratis in themate. vol.5.& cõsi.129.p̃spectis his q̃ in themate suprascripto narrãtur.vol.5.vbi etiã dicit,q̃ ista opinio communiter tenetur,& q̃ communis,opinio est contra Bartol. Ga.Sa.

CLVII.

i Hæres qui omittit facere inuentarium,ita perdit Trebellianicam sicut Falcidiam.& in addit.

1 NOta,q̃ hæres,qui omittit facere inuẽtarium,ita p̃dit Trebellianitã,sicut Falcidiã,vt ĩ authe.de hęre.& Fal. §.inordinata.¦vers.¦si vero nõ fecerint.& in §.hinc nobis. vbi Imperator facit mentionẽ de fideicõmissis singularibus,& vniuersalibus,& p̃ cõsequẽs in fine.§.1.vbi dicit,q̃ si hæres nõ fecit inuentarium soluet integra legata, & oĩa fideicõmissa,nec retinebit Falcidiã , vſ loquutus fuisse de fideicõmissis singularibus,& vniuersalibus.arg.l.si seruus plurimũ.§.fi.ff.de legã.1.Itẽ pro hoc vſ te.in c.Raynutius in fi.de testa,argu.à rõne finali cessante.nã te.ibi,in fine.dicit,q̃ ideo hæres põt extrahere Falcidiã,qa fecit inuentarium,& loquitur de Falcidia largè sumpta,sub qua cõprehẽditur Trebellianica, qa refert se ad fideicõmissum uniuersale , de quo suprà fecit mentionẽ. Iaco.tñ de Belui.in auth.de hæredi.& fal.& Bartol.in l. Marcellus.in pri.ff.ad Trebel.tenuerũt cõtrariũ. & Io.And. in addi.Spec.in tit. de instru.edi.§.fi.vers.i.nunc videamus.& fortè non bene.

ADDITIONES.

Not.q̃ hæres,&c.In fine.Adde ſm Ale.in authe.sed cũ testa C.ad legem Falci.q̃ communis opinio omnium est,q̃ per non confectionẽ inuentarij Trebellianica nõ perdatur,& ita Barto.in dicta authen.dixit,q̃ alias pluries de facto dixit.contrarium tamen consuluit consil.incip.Nicol.Matarel.& hoc idem tenet Ludo.in authen.similiter.C.eodem tit.alleg.text.in authen.de hæred.& fal.§.i vero non fecerint.ibi, & fideicõmissa. quod perpetuo notandum dixit Ale.vbi suprà.& q̃ ita vidit de facto seruari,& q̃ pauci habent illud consilium Bart.sed dicit se vidisse & legisse & optimè facere.Barto.tamen consuluit & alibi cõtrarium consi.incip.quæsitum est an hæres qui omisit inuentariũ. & q̃ non perdatur Trebellianica,Alexã.dixit se alias post Imol.consuluisse in l.1.§. hæc stipulatio.ff.si cui plusquã per legem Falci.vide si reperiatur.Et pro ista opinio.consuluit Paul.de Castr.consilio 202.in secundo vol. in nouis incipi.in Christi nomine.quia suprà formata. & cõs.209. in Christi nomine.dubium facit.& q̃ non perdatur Trebellianica,tenet pulchrè Bald.in l.filium quem habentem col.antepenultima.versic.item quæro vtrum hæres de restituendo grauatus.C.famil.ercisc.un.

1 Inuentarij confectio multum prodest hæredi, & econtra eius omissio multum nocet.
3 Falcidia per omissionem inuentarij quo casu non amittatur?
4 Cautela liberandi hæredē à petitione legatariorum, quando hæres inuentarium non confecit.
5 Probatio per cōfessionem partis est fortior probatio de mūdo.
6 Legatum an debeatur vltra vires patrimonij, quando hæres inuentarium non confeciſſet si testator dictum legatum feciſſet taxandum arbitrio boni viri?
7 Arbitrium boni viri debet iudicari secundum leges.
8 Lex quando aliquid præsumit, licet aliqua urgens coniectura sit in contrarium, non peccamus si nos conformamus eum dispositione iuris.
9 Rex ille fuit fatuus, qui regno renuntiauit, quia eius mater sibi dixerat, quod non erat filius Regis.
10 Hæres non conficiens inuentarium an teneatur ad integrale gata de iure canonico, & in foro conscientiæ.
11 Fiscus hæres institutus, & inuentarium non conficiens, nō patitur pœnas statutas contra non conficientes inuentarij.
12 Ecclesia ecclesiastica persona, & piæ loca, si hæredes instituantur, & inuentarium non conficiant, an patiantur pœnas statutas contra non conficientem inuentarium?
13 Inuentarij ad confectionem quæ requirantur?
14 Inuentarium debet fieri in loco vbi sunt bona.

V Inuētarij confectio multū prodeſt hæredi, vt latè proſequitur Iaſ. poſt alios in l. ſi. §. & ſi præfatā. C. de iure delibe. & ī pulchro caſu differēdi creditores tradit cōciuis meus Cæpola. in caute. 224. inſtitutus. Et operatur non ſolum quo ad creditores defuncti, ſed etiā ad eos, qui cōiunctim dici poſsint creditores tā hæredis, quā defuncti, vt eſt gl. ſing. in l. quę dotis. vbi Bal. in vltimis verbis, & ibi Ale. col. 8. fol. mat. & Deci. cōſi. 137. col. 3. poſt Ang. conſi. 32. Do. Philip. col. 3. & cūſ. 138. beneficiū inuētarij. Et ecōtra eius omiſsio multū nocet, & facit hæredē teneri nō ſolū creditoribus, ſed etiā legatarijs vltra vires hæreditatis, vt diſpoſuit Imperator in d. §. ſi uero nō fecerint. in authē. de hæred. & falci. inducēdo, vt per Matt. hic. & in authē. ſed cū testator in ſi. C. ad leg. Falc. Et ita perdit Trebellianicā, ſicut Falcidiā, licet de Trebellianica ſit maximū dubiū, in quo doctores adeo variarūt, vt difficile ſit inuenire cōem opinionē, vt patet ex his, q̄ latè ſcribunt oēs poſt Bar. in l. 3. in prin. in vlti. q. Bart. ff. ad Trebel. vbi Soc. & Iaſ. inuicē contrariātur, & latiſsimè conſuluit Deci. cōſil. 236. nō parua difficultas. in 5. dubio. Hæc tñ pœnat limitatur vno caſu, q̄n legatarij confeſsi eſſent tot ſolūmodo bona eſſe in hæreditate, q̄ ad creditores & legatarios nō ſufficerēt. ita ſin. Bal. in l. filium quē. in pen. col. ver. ego breuiter. C. fa. ercif. & eſt ſing. caſus ſm Ale. in l. ſi. §. 1. col. 1. vbi etiā Iaſ. col. 2. C. de iure delib. & Frāc. Are. in rub. ff. de acqui. hære. col. 2. vbi etiā Ale. cōmendat in 4. col. uer. pro hoc etiā. & Fel. in c. q̄m cōtra falſam. col. 16. ver. fallit quinto. de probatio. & in c. cū cōtingat. col. 3. verſi. 2. nota de offi. deleg. Et ꝓpter ea ſubdit Bal. ibi, q̄ non cogitur legatarius ad petitionē hæredis reſpōdere tali poſitioni, q̄n non fecit inuentariū. q̄ vltimū cōmendat, & ſequitur do. Franc. Cur. in trac. poſitionū. ī 23. breuiloquio. Soc. tñ putat cōtrariū de iure verius in l. ī. §. ſi is qui. in 2. nota. ff. ad Treb. vbi tñ ſubdit, q̄ fortè ꝑ authoritatē Bal. eius dictū ſeruaretur in practica, & ante Soc. illud dictū Bal. putat periculoſum Ale. in l. ī rōne. §. q̄d vulgo. col. 11. ver. in gl. ff. ad le. Falc. & Iaſ. in l. ſi pecuniā. in prin. in 6. col. verſi. itē nota. ff. de cōdi. cau. da. & Fel. in c. 2. col. ſi. vt lit. nō cōteſt. licet eū conetur poſtea defendere Iaſ. in d. §. ſi is qui. col. ſi. q̄d pro bona cautela liberādi hæredē, qui inuentariū nō feciſſet, cōmendat & ſequitur Cæpol. in cautel. 7. heres. licet ipſe hoc ſingulare dictū aſcribat Paul. de Caſtr. in d. l. in rōne. §. q̄ vulgo. in vltimis verbis. Et pro hoc bene facit, quod de partis cōfeſsione decidit ſingū. Inno. in c. quia plerique. col. 1. verſi. eſt aūt ea rō. de immu. eccle. Itē facit, quiaꝑ probatio per cōfeſsionē partis, eſt fortior probatio de mundo, vt per Iaſ. in l. cū te trāſegiſſe. in 3. nota. C. de tranſac. Secundo caſu limitari pōt ꝑ illud q̄d ſingulariter decidit Bald. in l. voluntatis. in 2. col. verſi. nūquid ergo. C. de fideicō. q̄n teſtator feciſſet legatū vltra vires patrimonij, tanquam ſi hoc expreſsè teſtator diſpoſuiſſet. & reputat Bal. hoc eſſe tenēdū mēti. Et pro ſing. citat Are. in rub. ff. de acqui. here. in 4. col. vbi etiā cōfirmat & pro vnico etiā reaſſumit Iaſ. in d. l. ſi. §. & ſi ꝑfatā. in vlti. col. C. de iure delib. vbi tū dubitat, cū arbitriū ſboni viri debeat iudicari ſm leges, vt in pulchra quæſtione cōſuluit Lud. Ro. cōſi. 149. cōſultationē primā. in pen. dubio & latè tradit Feli. in c. 1. col. 20. de cōſti. poſt Ale. in l. ſi ſic legatū. in prin. col. 3. ff. de leg. 1. Sed hoc caſu q̄n hæres nō facit inuentariū deberet ſm leges condēnari inſolidū, ergo, &c. Et ideo dicunt in propoſito notabiliter doct. in l. filiū diſſinimus. ff. de his q̄ ſunt ſui vel alie. iur. & in l. ſi vicinis. C. de nupt. & in c. 3. extrā q̄ fil. ſint leg. q̄ n 8 ſi lex aliquid ꝓſumit, licet aliqua vrgēs cōiectura ſit in contrariū, nō peccamus, ſi cōformamus nos cū diſpoſitione iuris, & ponūt exēplū iā oībus notū, de illo fatuo Rege, 9 qui renuntiauit regno, quia mater ſibi dixerat, q̄ non erat filius Regis, nā ex quo habebat ꝓſumptionē pro ſe, erat in foro cōſciētiæ tutus. Quod etiā in pulchra quæſtione reaſſumit Corne. cōſi. 293. in hac conſultatione vſ in vltimis verbis. vol. 4. & Iaſ. in l. Gallus. in pri. col. pe. ff. de libe. & poſth. in prioribus ſcriptis. & Card. Ale. in c. pen. in ſi. de eo qui duxit in mat. quā pollu. per adul. & in c. tranſmiſſæ. col. 2. qui ſi. ſint legiti. & ante eos Bal. conſi. 377. ſi mulier. vol. 2. Sed pro defenſione Bal. dicēdum eſt, q̄ hoc ſit ꝓp ꝓſumptā mētē teſtatoris, qui hoc caſu vſ beneficio ſuo renuntiaſſe, q̄ pōt, vt cōcludunt Dy. Bar. & cōiter doct. in l. nemo pōt in 5. q. ff. de leg. 1. Cogita tñ, qa ſolutio eſt ſcholaſtica. Tertiō limitari pōt non ꝓcedere de iure Canonico in foro cōſciētiæ, vt elegāter cōcludit Bal. in rub. ff. de 11 acqui. hære. Quartò limitari pōt in fiſco hęrede inſtituto qui nō patitur pœnas ſtatutas cōtra non conficiētē inuentarium, de q̄bus in l. ſancimus. C. de iure delibe. per l. 1. §. an bona. & l. nō poſſunt. ff. de iure fiſ. & ita in terminis tenuit Guid. Pap. deciſ. Gration. 333. fiſcus. & deciſ. 571. in ver. an fiſcus. vbi etiā ponit q̄d ſit de eccleſijs, eccleſiaſticis perſo- 12 nis, aut piis locis. & concludit teneri. Plura autē requiſita ad confectionē inuētarij hæredis ponunt ꝑ ſcribētes in l. ſi. ī pri. & §. 1. vbi latè Iaſ. C. de iure delib. Ang. Are. in §. extra nei. inſti. de hære. quali. & diffe. Guid. Pap. in tract. de forma inuētarij. Dec. cōſ. 633. & vltra eos nota, q̄ debet fieri 13 14 ī loco vbi ſunt bona, vel eorū maior pars, vt firmat Porcel li ī trac. de inuētario. in 3. q. prī. col. ſi. & voluit Bal. ī d. l. ſi. §. 1. col. 3. licet Porcel. eū nō alleget. Cot. verbi ſuētarij cōſe.

CLVIII.

1 Filia ſi pater relinquat aliquid pro ſua legitima, vel pro ſua Falcidia, & nō dixerit iure ēſtitutionis an teſtamētū valeat?

1 NOta, q̄ ſi pater dicit ꝑ hæc verba, Reliquo tibi filię meæ cētum pro ſua legitima, vel ꝑ ſua Falcidia, quāquā nō dixerit iure inſtitutionis, & non dixerit, in his eā hæredē inſtituo, valebit teſtamētum, qa tacitè ſibi vſ relinquere iure inſtitutionis. & ita no. Bar. in auth. vū ſi parēs. C. de inoffi. teſta. Hāc tñ q̄ſtionē alibi inſolutā dum ſit in l. filiū. §. ſed & ſi portio. ff. de leg. ꝓſtan. Sed hoc dictū Bar. de iure mihi vſ verum, qa oportet q̄ filius vel filia habeat aliquid expſsè iure inſtitutionis, vt in §. aliud quoq;. in auth. vt cū de appel. cog. iūcto §. cētū. Conſtat aūt q̄ iſta verba, Relinquo cētū pro ſua legitima, vel Falcidia, nullo mō includūt inſtitutionē hæredis etiā implicitè. ar. l. cogi. in prin. ff. ad Trebel. Nec obſtat l. ſciēdū. ff. de ver. obl. vbi ſolēnitas intrinſeca ꝓſumitur, q̄n illa verba ſunt apta de ſe cōprehēdere illā ſolēnitatē, nec ſunt nimis generalia, vt eſt verbū fideiuſsit, vel ꝓmiſit, qa de promiſsione in ſcriptura intelligitur. vt d. l. ſciēdū. & Inſti. de inuti. ſtipul. §. ſi ſcriptū. Secus ſi eſſet uerbū magis generale, ut eſt uerbū pura, Tales fecerunt talē conuētionē, uel pacti fuerunt, nā tunc nō intelligit de ſtipulatione in ſcriptis redacta loq., ſed de ſimplici pacto, ut eſt te. in l. lecta. uer. cōuenerit. ff. ſi cer. pet. & ibi

eſt aptum comprehendere hæredis inſtitutionē, item eſt verbum nimis generale, ergo &c. quod not. bene.

ADDITIONES.

Not. q̄ ſi pater, &c. in ſi. Ad hęc vide quæ elegāter more ſuo & plenè examinat excellens doctor Alex. de Imol. in l. nā q̄. §. nō oīs. cū l. ſeq. ff. ad Trebel. vbi ponit regulā affirmatiuā, q̄ ſit neceſſe patrē relinquere debitū naturæ filio iure inſtitutionis. deinde limita tribus not. modis. & in primo allegat dictū iſtud Mat. cū quo vſ tranſire, licet multi Doct. tenuerint oppoſitū, quos ibi refert, & cōſoluit Paul. de Caſt. cōſ. 189. incip. in Chriſti nomine caſu ꝓſenti. De materia vide etiā aliud ꝑ Mag. meū poſt Sali. col. 4. 5. & 6. in auth. nouiſsima. C. de inoffic. teſta. & vide Matt. vbi vſ ſibi cōtrari' ſupra not. 103. inci. not. q̄ illa vulgaris doctrina, & q̄ ibi dixi. & ad hoc vide etiā Io. Cald. cōſi. 26. Dy. cōſi. 15. & vide Firma. licet ꝓdicta nō alleget, in repe. ſi ver bo, legitima eſt pars 3. ver. 56. Ad ꝓdicta, vide oīno q̄ dicit Mag. meus in l. ſi tibi. col. 2. ver. adde q̄ prædicta regula. & col. ſeq. ver. alibi. idē Bal. ff. ſi cer. pet. Et in terminis iſtis q̄n teſtator dicit, Relinquo filiæ meæ, &c. vide Bal. not. in l. inter omnes. col. 2. verſicu. vltimo quæro. & in princip. ſequentis. vbi pulchrè loquitur.

1 Pater tenetur relinquere filio iure inſtitutionis etiam ſi teſtetur inter liberos.
2 Doctori licet variare in ſuis opinionibus prout fecit Baldus.
3 Satius eſt omnia à principio rectè examinare, & poſtea opinionem, quam quis ſemel tenuit ſemper ꝙ vbique conſtanter affirmare & defendere.
4 Verbum, Relinquo, relatū ad vniuerſale, an importet inſtitutionē, ſicut relatū ad particulare importat legatū? Et quid ſi referatur ad dotem, an trahatur ad inſtitutionem filiæ?

1 Iſta eſt cōis opi. q̄ pater ſteneatur relinquere filio iure inſtitutionis etiā ſi teſtetur inter liberos, vt latè tradūt Moder. in c. Raynutius. de teſta. & alii à me relati ſupra ī ſingu. 103. nota q̄ illa vulgaris doctrina. in prin. Et licet in d. ſing. 103. ipſe Matt. videatur tenuiſſe in prima limitatione contrarium eius, q̄ hic ponit, Nihilominus pōt dici, q̄ hic voluit ſequi cōmunē opinionē tāquā verioré, & dilce 2 dere ab ea quā poſuerat in d. ſing. 103. licet. n. ſdoctori variare in ſuis opinionibus, prout fecit Bal. qui mō hoc, mō illud firmauit. l. nemo pōt mutare. & ibi latè Dec. & Cagn. 3 ff. de reg. iur. licet ſatius ſit oīa à principio rectè examinare, & poſtea opinionē quā quis ſemel tenuit, ſemꝑ & vbiq; cōſtāter affirmare, & defendere. Vel ſaluādo ipſum Matt. pōt dici, q̄ ſibi cōſtās fuit, & q̄ hic tenet idē quod tenuit in d. ſingu. 103. in prima ſimitatione, & q̄d hic loquitur in caſu, q̄n teſtator habēs ſolā filiā, fecit teſtamentū, & inſtituit proximiores agnatos. in q̄bus nomē ſuæ familiæ perpetuari, & conſeruari debebat, & reliquit filiæ centū pro ſua legitima. Nā hoc caſu pater debet relinquere iure inſtitutionis, & nō iure legati, cū nō teſtat' fuerit inter liberos, 4 ſed inter agnatos. Et an verbū ſrelinquo, relatū ad vniuerſale, importet ſſtitutionē, ſicut relatū ad particulare importat legatū tradit Iaſ. in rub. ff. ſol. matr. nu. 31. & l. Cēturio, poſt alios ibi nu. 6. ff. de vulg. & pup. & q̄d ſi referat ad dotē, an trahat ad inſtitutionē filiæ, vide Ale. cōſi. 168. pōderatis narratis. col. 2. nu. 7. li. 5. & cōſ. 17. ad ſi. li. 3. q̄ tenuit q̄ ſic, ſed illud eſt falſum vt tenet idē Ale. melius cōſ. 70. col. 4. & cōſ. 150. col. 2. li. 2. Decius cōſ. 150. nu. 2. & Iaſ. in auth. nouiſsima. col. 7. C. de inoff. teſt. & q̄d dixit Ale. in d. cōſil. 168. conſi. 17. dixit inſeruiendo cauſę, & allegādo, non autem conſulendo, quia illa vera nō ſunt cōſilia, ſed allegationes, vt ex ſuprascriptione dictorū cōſiliorum patet. G. S.

CLIX.

1 Male ſidei poſſeſſor ſine titulo tenetur de omnibus fructibus percipiendis, & quos etiam petitor percipere potuiſſet.

1 NOta, q̄ malę fideī poſſeſſor ſine titulo tenetur de oībus fructibus etiam percipiendis, vnde tenetur etiā de illis, quos potuiſſet percipere, vt l. domū. C. de rei vēd. & inſti. de offi. iudi. §. illorum. & hoc tenet Cy. in l. certū. in 1. q. C. de rei vēd. Licet Bar. ſtenuerit contrarium in l. domum. & in l. apud Iulianum. ff. de leg. 3. Fateor tamen hoc ſi actor velit eū potius teneri ad fructus, quos ipſe actor percipere non potuiſſet, vt l. ſi nauis. §. ſi. de rei ven. facit l. Iulianus. §. 1. ff. de leg. 2. C. de fruct. & lit. expen.

ANNOTATIO.

1 Fructuum in reſtitutione an veniant non ſolū ij, qui ſunt percepti, ſed et qui percipi potuiſſent, aut à poſſeſſore, aut ab eo, cui reſtituendi ſunt?

1 Vtrū in reſtitutione fructuū veniāt nō ſolū ij, qui ſunt ꝓcepti, ſed & qui percipi potuiſſent, aut à poſſeſſore, aut ab eo, cui reſtituēdi ſunt, tradit glo. Albe. de Roſ. & alij in l. ſi fundum. C. de rei vē. gl. vlt. in c. cum cauſa. & ibi Hoſt. Io. And. & Abb. de offi. deleg. Do. de Rota deciſ. 597. ſi ſpolia tus. in antiquis. & Bernar. Biſigne. in deciſio. ipſius Rotæ, tit. de reſti. ſpo. c. 11. an in cōductione. Bar. Bal. Sal. & alij in d. l. domum. C. de rei ven. Bar. & alij in l. fructus. ff. e. tit. & in d. l. ſi nauis. §. 1. e. ti. & Bar. in l. apud Iulianum. §. fructus. & ibi Ang. Raph. Imol. Pau. de Caſt. Frāc. Aret. Ale. & Iaſ. ff. de leg. 1. Bar. & alij in l. 2. C. de fruc. & lit. expen. & Ang. in d. l. ſi nauis. & cōſi. 38. portio hæreditatis. Anto. de Bu. & alij in c. grauis. de reſti. ſpo. Imol. cōſi. 73. in caſu propoſito. in ſi. Ro. ſing. 336. & 337. & 343. Franc. Cremē. ſingu. 135. tu ſcis, q̄ titulus. Are. cōſi. 17. cōſideratis. col. antepe verſi. de parte autē Nicolai. Cano. poſt gl. in cap. cū cōtra. de pigno. Barb. cōſi. 80. illud. col. 7. ver. capio tertium. vol. 3. Curtius Senior conſil. 72. princeps. col. 1. & ſeq. & vide te. in l. ſed & ſi. §. ſed fructus. ff. de peti. hære. And. Tiraq. in tract. de retractu cōſanguī. in §. 15. in gl. fructus. nu. 28. Bal. & Ang. in l. cæterū. §. improbē. ff. de rei vend. & Bal. in l. ſi traditio. col. ſi. q. 10. C. de act. emp. & Bar. in l. rō. §. 1. ff. eo. tit. Et latè per dominum & præceptorem meum dominum Aue. Bero. in c. 1. nu. 96. & ſeq. de vſur. vide tamen Didac. Couar. in relectione ſua c. peccatum in 2. parte. §. 7. in fi. qui videtur tenere contra Matheſi. Gab. Saray.

CLX.

1 Facta in vna cauſa an probēt in alia inter eaſdem perſonas?

1 NOt. ſingulare doctrinā Bart. q̄ quotieſcunque inter aliquas perſonas vertuntur duæ cauſæ ſeu inſtantiæ corā eodē iudice, facta in vna cauſa non probāt in alia, niſi producantur in alia cauſa, ita quod iudici non dicitur cōſtare de actitatis, niſi quo ad illā cauſam, in qua ſunt producta. & hāc regulā ponit Bart. in l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acqui. poſſ. in 7. combinatione. 2. q. in ver. ſit tamen causus reus qua ibi ponit. Ita cauti practici ꝓducūt acta vnius cauſæ ī alia, & ecōuerſo alteri' ī alia, q̄d tene mēti ꝓpetuo.

ADDITIONES.

Not. ſingulare, &c. Adde q̄ iſtā doctrinā ſequūtur Ale. & alij in §. nihil cōmune. hic alleg. ꝑſertim Mag. meus Iaſ. ibi col. 23. verſi. not. etiā Bal. ī l. ordinarij. in 4. col. C. de rei vē. But. in c. cum dilectus. col. 12. & ſeq. de cau. poſſ. & proprie. vbi ꝑ hoc dicit, q̄ cauti practici ꝓducunt acta vnius cauſę in alia cauſa, eſt gl. not. in l. quoties. in §. fi. in verbo, hæredē. ff. de probatio. Iſtā etiā doctrinā ſequitur & reputat egregiā Alex. in conſi. 82. quod incipit, in cauſa vertente inter Petrum Ioannē. in penulti. col. in fi. & in l. 2. ad fi. C. de eden. Idem tenet Deci. in l. 2. num. 33. C. de eden. & communiter docto. in d. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poſſ. vide ibi per eos. Gabr. Saray.

CLXI.

1 Ius vel actio ſi alicui oritur ſine eius facto, illud poteſt extingui ipſo iure ſimplici repudiatione eius, cui fuit quæſitum.
2 Actio perſonalis non tollitur ipſo iure ſimplici repudiatione, nec per pactum de non petendo. fallit vt ibi.

1 NOta ſingul. doctrinam ſi vera, quod quotieſcunque aliquid ius vel aliena actio oritur alicui ſine facto ſuo, puta ex diſpoſitione iuris vel ſtatuti, vel ex teſtamento, talis ius, vel talis actio poteſt extingui ipſo iure ſimplici repudiatione eius, cui fuit quæſitum, vel quæſita. Hanc doctrinam ponit Bartol. in l. Pomponius. 1. ff. de nego. geſt.

C.de pact.l.1.Sed ista doctrina nō vr mihi bene posita,nec
Posse defendi de iure,quia sequeretur,q oēs actiones,quæ
q̄runt tibi ex delicto illato cōtra te,possent ipso iure sim-
plici repudiatione tua tolli,& tñ non est verū in his actio-
nibus, q̄ sunt p̄secutoriæ ex parte actoris, vt est cōdictio
furtiua, vel actio legis Aquiliæ, quatenus datur ad verum
dānū,nā illa nō tolluntur ipso iure etiā p pactū de nō petē
do,vt ipsemet Bar.notat in l.si tibi decē.§.quēdā.ff.de pac.
& hoc vr de mēte gl. Itē sequeretur,q si ego negotia gessi
aliena alicuius furiosi,vel ignorātis, actio illi quæsita pos-
set tolli simplici repudiatione,& tñ hoc est cōtra te. & gl.
1.d.l.Pōponius. 1.ff.de neg. gest. Itē cōtra Bar.facit q no.
in d.l.si absētis.C.si cer.pe.nā ibi dr, q si mutuaui pecuniā
meā,vel tuā nomine tuo, & sic tibi ignoranti est acquisita
directa certi cōdictio ex mutuo absque facto, nō pōt tolli
ipso iure ista actio directa per istā repudiationē simplicē.
2 Vnde credo q regulariter factio psonalis non tollatur ip
so iure simplici repudiatione, imò etiā nec p pactū de nō
petēdo,l.si vnus.§.pact°.ff.de pact.Fallit primo,qñ actio ē
quæsita ex vltima voluntate,quia tūc illa tollitur ipso iure
per repudiationē legati, & fingitur nunquā factū fuisse.l.
proinde.§.fi.ff.ad le.Aquil.& l.si absentis.C.si cer.peta.Se-
cundo fallit in actione,q̄ datur ad meram uindictā, vt est
actio iniuriarū, nā illa tollitur ipso iure non solum per pa
ctū de nō petēdo, vt d.§.quædā.sed etiā simplici repudia-
tione creditoris,& sic nuda voluntate, vt l.non solū.§.1.&
l.sed si vnius.§.si a te iudicē.ff.de iniur. & Insti. de iniur.
§.fi.& hoc tenet gl.in d.l.Pōponius.ver.nuda uolūtate.& ibi
tene Bar.Idē etiā vidētur tenere Canonistę in c.cum te.de
re iud.Licet gl.senserit contrariū in d.§.fi.f.q tollat ipso iu
re per pactū,nō aūt nuda voluntate. Tertio fallit qñ actio
est q̄sita ex solo consensu,& res est integra,quia tunc tolli
tur ipso iure per pactū de nō petēdo. vt l.ab emptione.ff.
de pac.& Insti.quib.mod.tol.obl.§.fi.non aūt tollitur ipso
iure nuda volūtate creditoris.quia hoc nō est de iure cau-
tū.Sed ad prędicta facit l.in duobus.§.fi.cum l.seq.& quod
ibi not.l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.& l.hæredi.§.nos aūt.
ff.eo.& q no.Bar.in l.non solū.§.fi liberationis verba.ff.de
libe.l.nā ibi notatur,q si creditor facit pacto de nō petēdo
debitori absenti,illud pactū nō nocet creditori, ergo mul
to minus nocebit simplex repudiatio actionis.q bñ not.

ADDITIONES.

Not.sing.doct,& c. Adde q etiā reprobat Bar. Mag.meus in
l.1.in 6.col.C.de pact.& saluat q loqui debeat copulatiuè,
qñ ex dispositione testatoris & legis absque facto nostro
nobis acquiritur,tunc Bar.verū dicere ait,secus qñ ex sola
dispositione legis.Et dic q dicta Matt.hic cōtra Bar. pa-
tent,tñ ex his quæ dicit Pau.de Cas.in d.l.1. dum allegat
l.si absentis.C. si cer.pet. Saluat etiā Bar. alius Mag.meus
Lancel.Deci.in d.l.1.col.4.per illā conclusionē quæ est,q
ea quæ quęruntur nobis sine facto nostro,si repudiantur,
finguntur non quæsita.l.ferūm filij.§.1.ff.de leg.1.Bar.in
l.Pomponius.magna.ff.de neg.gest.Pau.de Castr.in l.om-
nia.ff.si cer.per.& in l.1.circa penul.col.C.de fur:

1 *Ea quæ sine facto nostro nobis acquiruntur non videntur in effectu acquisita,nisi mediāte consensu & ratificatione postea facta.*
2 *Stipulatio notarij etiam non facit,quod alteri ius acquiratur sine ratificatione.*
3 *Voluntate simplici videtur abdicari posse illud, quod absque facto meo acquisitum fuit.*
4 *Ea quæ nobis acquiruntur sine facto nostro iure speciali, acquirūtur cōtra regulas iuris cōmu iis,ideo facilius tollūtur*

Dictū Bar.vr cōprobari posse cōtra Matth. tali rōne quia ea
1 †quæ sine facto nostro nobis acquiruntur,nō videntur in
effectu acquisita nisi mediante cōsensu,& ratificatione po
stea facta,quia inuito beneficium non confertur.l.inuito.
ff.de reg.iur.& in l.hoc iure.§.non pōt.ff.de dona.Et stipu
2 latio notarij etiam non facit, q alteri ius acquiratur sine
ratificatione,vt tradit Paul.de Castr.in cōsi. 197.visis his q̄
narrantur.in 2.dubio in nouis.& Bal.in l.nec eius.§.satisda
tio.ff.de adop. circa fi.facit te. in l.si ego.ff.de neg.gest. &
p Deci.in l.contractus. col.7.nu. 16.ff.de reg.iu. Et ideo si
nō velit habere ratū, & repudiet, illa repudiatio vr potius
3 declarare acquisitionē factā non esse, Vnde sicut facta ra-
tificatione volūtate simplici acquisitio perfecta vr, ita ēt
vr, q volūtate simplici abdicari ipso iure possit illud, quod
absque facto meo acquisitū fuit,quia in effectu non vr re-
pudiatio,sed potius declaratio acquisitionis nō factę,& ad
4 hoc facit te.in l.seruum filij.§.1.ff.de leg.1.& quia ea, quæ
nobis acquiruntur sine facto nostro iure speciali,acquirūt
cōtra regulas iuris,ideo facilius tollunt.l.eius militis.§.mi
litia missus.ff.de testa.mili.Nō obstat quod dicit Bar. in d.
l.si tibi.§.quædā.quia Bar.ibi loquitur de actionibus, quæ
cōpetūt ex cōtractu,uel quasi,vt in actione tutelæ,& pro
socio.Sed Bar.in d.l.1.C.de pact.loquitur in his quæ cōpe
tunt sine facto nostro.Non obstat quod notatur per gloss.
in d.l.Pomponius.quia contrarium tenet ibi Bar.col.3. &
idem ibi dicit in casu d.l.si absentis.C.si cer.peta.& tradit
Deci.in d.l.1.nu.21.C.de pact. Gab.Sar.

CLXII.

1 *Legata vel fideicommissa relicta in testamento ad hoc vt valeant,requiritur quod ex eo adeatur hæreditas.fallit in casibus de quibus in addit.*
2 *Fiscus an teneatur ad legata relicta ab intestato, vel aliter?*
3 *Intellectus l.filius famil.§.ij.ff.de lega.1.*
4 *Legata relicta ad pias causas confirmantur morte testatoris nec requiritur solennitas additionis hæreditatis.*

1 NOta singulare,q ad hoc vt valeant legata & fideicom
missa relicta in testamento,requiritur q adeatur hæ-
reditas per aliquē,qui possit ab intestato succedere de iure
Ciuili,vel Prætorio,aliter nō dicuntur cōfirmata dicta le
gata,vel fideicōmissa.Et sic ad hoc vt valent legata relicta
in testamēto, requritur,qd ex eo adeatur hæreditas.l.si ne-
mo.ff.de testa.tut.Et hāc regulā ponit Bar.in l.qui filio.§.
1.ff.de hære.instit.& probatur in l.4.§.1.& §.si bona.ff.de
fideicom.liber. & Insti. de eo cui liber.causa bo.addic.§.1.
Et prędicta procedūt sine dubio,qñ nullus etiā fiscus app
hēdere voluit bona defuncti, sed datus est curator bonis,
qui debet satisfdare creditoribus.l.1.ff.de cura. bon. dand.
2 Quid si fiscus fagnouit bona illa tāquā vacantia,satisfactis
creditoribus,supereſt tñ quod pōt solui legatarijs,dubi-
taui alias,nā vr q fiscus teneatur ad legata relicta ab inte-
stato,vt l.filiusfamil.§.2.ff.de leg.1. Sed credo contrariū,
q fiscus non teneatur, per l.4.§.si bona.ff. de fideicōmis.
libe.& l.quod diuo.ff.de manumiss.testa.vbi tex.sonat,qd
fiscus nō teneatur ad legata,nec etiā ad libertates.Nec ob.
Insti.de eo cui lib.cau.bo.addi.§.sed ne hoc. Quia respon
deo,q ibi loquiē per verba cōsilij,recitādo verba diui Mar
ci,qui dicit, quod procurator fisci debet agnoscere bona
tanquā qūilibet extraneus causa libertatum conseruanda-
rum.Et vr interpretari Vlpianus in l.4.§.eadem constitu-
tio.ff.de fideicom.liber.vbi hoc videtur de mente gl. Nec
3 obstat d.l.filiusfamil.§.2.quia intelligo illum te.qñ nomi-
natim fuit grauatus fiscus.Præterea omnia fallunt in reli-
4 ctis ad pias causas ex testamēto, vel ab intestato,nā illa cō
firmātur morte testatoris,nec requiritur solennitas addi-
tionis hæreditatis,nec requiritur solennitas illius ti. de eo
cui liber.cau.bo.addi.&c.vt no.Bar.in repe.l.1.C.de sacro
san.eccle.in 2.col.licet ipse senserit contra, in l.eam quā.
C.de fideicommiss.s. quod requiratur solennitas illius tit.
ibi tamen hoc non firmat,sed dicit esse tutius,&c.

ADDITIO.

Not.singulare,&c.Ibi,sed credo contrarium.Adde te.in l.q
diuo.ff.de manumiss.testa.Cy.in l.vnica.§.pen. C. de cad.
tol.& ibi respōdet ad te.d.§.pen.qui cū glo.vr obstare.Idē
tenēt Imol.& Ale.in l.quidā testamēto.§.quoties.ff.de leg.
1.vbi etiā respōdēt ad illā legē,quę videtur obstare.& Io.
Fab.in §.1.insti.de eo cui li.cau.bo.addi.Mag. meus in l.eā
quam.col.8.ver.tu considera.C.de fideicom. faciunt quæ
habentur in l.si seruus plurimum.§. si quis.ff. de leg.1.per
Bar.in l.non intelligitur.§.cum ex causa.ff.de iure fis.

ANNO-

ANNOTATIO.

1 *Legata demum post aditam hæreditatem debentur, non ante. Fallit in multis casibus,de quibus ibi.*
2 *Legata quænam sint, quæ etiam non adita hæreditate officio iudicis peti possint.*
3 *Legata facta etiā in codillis requirunt additionē ab intestato.*
4 *Legata post aditam hæreditatem debentur etiam ab vno tantum ex hæredibus in re certa instituto.*
5 *Legata requirunt additionem hæreditatis,nec testator cōtrarium disponere potest.*
6 *Fiscus succedens in bonis vacantibus an teneatur ad legata.*

1 Legata demū post aditā hæreditatē debētur,nō ante, †m
Bar.Bal.& doct.post gl.in l.eā quā.C.de fideicom.Bar.in l.
1.C.de donatio.inter vi.& vxo.Bal.in l.1.ff.si qs omis.cau.
testa.& in auth.hoc amplius.C.de fideicō.Et ideo cautela
est q aditio fiat,vt ea cōseruentur †m Bar.in d.l.eā quā. &
in l.1.in lectura.C. de sacrosan.eccle. & probatur in l.1.&
ibi per doct.C.e.tit.de sacrosan.eccle.& in l.si filius,qui pa
2 tri.ff.de vulg. & pupil. Nisi sint facta fad pias causas, quia
aditio non requiritur,vt debeantur,vt per doct.in d.l.1.&
in d.l.eā quā.& in d.l.1.ff.si quis omis.cau.testa.Vel nisi id
statuto caueatur.Vel nisi testator id disposuerit etiā tacitè,
vt prohibēdo Falcidiā. Vel nisi testator ipse post factū le-
gatū tradiderit,†m Bal.in d.l.eā quā.col.6.Vel nisi sit pro
hibita Falcidia,vt dictū est †m Bal.in d.l.eā quā. vbi dicit,
q dictis casibus debētur officio iudicis.& per Pau.de Cas.
consi.389.& Bar.in l.nemo pōt.col.1.ff.de lega.1.& Ale.in
in l.extraneū.C.de hære.instit.Vel nisi sint expresse repeti
ta ab intestato.Vel nisi sit in testamēto clausula codicilla-
ris,Vel nisi rō vitiādi institutionē, nō vitiet legata, vt qa
licet sit erratum in institutione,tñ legata debentur.Vel ni
si in legatis piis,quæ dilationē non exigūt, vt pro sepultu-
ra,vel pro alimentis infirmorū, & pro alijs cumulatis per
Ste.Aufre.deci.Tholo.214. vbi tradit quæ dicātur legata
pia.Vel nisi sit iuratū in testamēto.Vel nisi sit clausula, Si
non valet iure testamēti,valeat iure cuiuslibet vltimæ vo
3 lūtatis.Bal.in d.l.eā quā.Item †verū etiā si facta sint in co
dicillis, quia requirunt additionē ab intestato.gl.& Bar. in
l.qui filio.§.seruo.ff.de hær.instit.notatur in l.4.ff.de fidei-
4 com.liberta.Itē debētur †post aditā etiā ab vno tm ex hæ-
redibus in re certa instituto, †m Bar.in l.nemo.in fi.ff.de
testa.tutel.& in l.ex facto.ff.de hæred.instit.Itē verū etiam
ab intestato,vt fiat aditio,Bal.in addi.Spe.in tit.de testa.in
6 ver.relicta. Et cōtrariū testator disponere nō pōt vt per
Ale.in d.l.extraneū. & plenius in l.nemo pōt.ff.de lega.1.
6 Sed an fiscus † succedens in bonis vacantibus teneatur ad
legata? Dic q sic,per l.cum fisco.ff.ad Syll.l.3.& ibi Bal.C.
ad le.Falci.& in l.eā quā.col.3.C. de fideicō.& Bart.in l.1.
col.3.ff.de vulg.& pupil.Lud.Ro.in l.si marito.ff.sol.mar.
& ibi Ale.qui tenet cōtrariū per d.l.4.cum gl.& in §.eadē.
ff.de fideicō.liber.& per d.l.quod diuo.ff.de manu.test.Se
cus dicit si hæreditas fuit adita, & latè tradit Ale. in addi.
ad Bar.in l.3.§.cū ex causa.ff.de iure fis.& per Bar.in l.fi.ff.
si quis ali.testa.prohib.& p Gul.Bened.in repe.c.Raynu-
tius.in ver.& vxorē nomine Adelasiā.deci.5.nu.270. & la
tè Ias.in l.eā quā.nu.13.in fi.versi.tu considera.C.de fidei-
cō.Ibi,Præterea oīa fallunt.Vide latè Ang.& Io.de Imol.
in l.qui filio.in prin.ff.de hære.instit.& Ang. Aret.instit.de
eo cui liberta.cau.bona addicuntur.in prin.nu.2.& nouissi
mè,& latissimè,& egregiè per Didacum Couar.in c.Ray
naldus.§.3.nu.11.versi. illud sanè passim.ext.de testa. qui
hoc multos casus considerat,& latè in hoc insistit.Ga.Sa.

CLXIII.

1 *Pater an & quādo possit grauare filium,cui pupillariter substituit,in legitima,vel proprijs eius bonis?*

1 NOta pulchram doctrinam q †quotiescunque testator,
qui pōt pupillariter substituere filio,grauat ipsum filiū
in vita sua,vel si decesserit in pupillari ætate,relinquēdo le
gata vel fideicōmissa,non pōt eum grauare in legitima,&
multo minus in bonis eius filij proprijs, vt l.qñ.& not.in
l.ex tribus.C.de inoffi.testa.Secus est aūt si relinquat talia
legata vel fideicōmissa ab illis, q in testamēto possunt suc
cedere filio pupillo: quia tunc etiā hac forma pōt dispone
re etiā de legitima,& de bonis proprijs pupilli,si filius mo
riatur in pupillari ætate,sicut posset grauare illum, quē pu
pillariter substituisset ipsi filio,vt est casus sing.in l.si fun-
dum.§.si per fideic.& l.fi.&l.seq.ff.de leg.1. Vbi vero ver-
ba sunt dubia. quia dubitatur an relicta sint ab impubere,
an ab ipsis,q possunt succedere impuberi ab intestato, tūc
in dubio intelligerentur esse relicta post mortē huius pu-
pilli,quia testator dixit,Si filius meus decesserit in pupilla
ri ætate.volo oīa bona mea & sua restitui Caio,& tunc hę
res ab intestato impuberis non solū deduceret bona pro-
pria filij,imò & legitima,& vltra hoc etiā hodie Trebellia
nicā,vt per c.Raynutius.de testa.& per Bar.in l.cohęredi.
§.cū filiæ.ff.de vul.& pup. & ibi hoc per Bar. Et hoc vltimū bene est notādū,quia multi prima facie dicerent contrariū,quia in dubio debet capi sensus,q actus potius va-
leat,quam pereat.Et sic in dubio debemus dicere,q testa-
tor vr grauasse hæredes ab intestato impuberis, vt valeat
sua dispositio quo ad legitimam,& etiam quo ad bona pro
pria ipsius impuberis,quod bene not.

ADDITIONES.

Nota pulchrā,&c.Ibi,secus autem. Adde Bar.& cōmuniter
alios maximè Mag.meum in l.ex tribus.C.de inoffi.testa.
Cy.& Bar.in l.cum virum.& ibi Bal.in 4.oppo.C.de fidei
com.Bar.& alij in l.1.§.fi.ff.de vulg.& pupil.

1 *Relicta ad exonerandū conscientiā patris minuunt legitimā.*
2 *Substitutio pupillaris tacita quando excludat matrem.*

Istud plenè traditur p doct.in l.Papinianus.§. meminisse.ff.
de inoffi.testa.& in l.quanquā.C.ad le.Falci.& in auth.de
hære. & Falci.†§.†si quis aūt.& in l.1.§.1.ff.si cui plusquā p
legē Falc.& in l.in rōne.§. q vulgo.ff.ad leg.Falc. & plenè
per Gul.Bened.in sua repet.d.c.Raynutius.in ver.reliquit
1 num.30.& pluribus seq.de testa.Adde tñ q relicta ad exo
nerādū cōscientiā patris minuunt legitimā, qd ēt bene
notādū pro cautela priuādi filiū legitima,†m Ang.in l.1.§.
ad municipiū.ff.ad le.Fal.in aliquibus suis reportatis, & p
Ale.cōsi.47.circa prin.de quo quæritur.col.3.ver.se pmis-
sis.vol.1.facit quod dixit Ang.in l.precibus.col.2. ver.2.vi
2 deamus.C.de impub.& alijs substi.† q licet regulariter sub
stitutio pupillaris tacita non excludat matrē,d.l.precibus
& l.fi.C.de insti.& substit.tñ fallit qñ ex coniecturis contra
riū appareret fuisse de mēte testatoris,vt latè p Bar.&doc.
in l.2.in prin.ff.de vulga. & pup.Et inter alias coniecturas
dicit Ang.posse colligi ex substitutione facta fauore ani-
mæ testatoris,quæ matrē excludere debet propter præsump
tā mētē testatoris,& hoc dictū sequitur & putat memo
ria dignum Pau.de Cast.in d.l.præcibus.in 5.col.in prin.&
Moder.maximè Ias.in 5.col.ibi.& Ale.cōsi.38.viso thema
te.in pe.col.ver. hoc probo.vol.1.& cōsi.66.viso testamē
to.col.2.circa med.& col.3.circa med.vol.2.& cōsi.12.at-
tētis.col.6.ver.alia rōne. vol.3. vbi dicit hoc esse singula-
re.& cons.92.sup eo de quo quæritur.col.fi.ver.bene facit
vol.3.& Are.cōsi.155.periculosum est.in vlti.verbis.Dec.
cōsi.182.in casu col.3.in prin.Quod tñ vr posse limita
ri,nisi de cōsuetudine & stylo notariorū hoc processisset,
vt sing.cōcludit Bar.in l.quoties.col.1.ad fi.C.de hæred.in
sti.& Catellia.Cota.in memor. in ver.Notariorū imperi-
tia.Cætera dic vt per Io.dilect. Duran.in trac.de arte testā.
in tit.de liber.institu.vel exhered.cautela 5.si fœmineq.nu.
4.& cautel.17.si filius.nu.4.& in tit.de substitutio.nu.5.&
caute.34.impuberi. & in titu. de varijs testator.præceptis
cautela 2.prohibitio. Gab.Sar.

CLXIIII.

1 *Minor potest restitui contra delictum etiam dolo cōmissum in negando veritatem cum iuramento.*
2 *Intellectus l.1.& auth.sacramēta puberum.C.si aduer..vēdi.*

1 NOt.q†minor pōt restitui cōtra delictū etiā dolosè cō
missum in negādo etiā veritatē cū iuramēto,& ē spā-
le in hoc, qa hoīes sunt multū prōni in iudicio ad negādū
id,q facit pro aduersarijs.l. si ex causa.§. nūc videdū.ff.de
minoribus

minoribus. & in l.electio.§.neque.ff.de noxal.iuncta regula l.2.C.de iuramento calumniæ.& l. inter hæredes.§. qui familię.ff.fami.ercisc.Nec ob.l.1.& auth.sacramẽta.C.si ad
2 uer.vendi. quia illa loquitur, qñ minor incurret periuriũ hodie petẽdo restitutionẽ, vel alio mõ venire contra contractũ, iurauerat.n.nõ venire contra,Sed hic est secus,quia iste iurauit solum dicere verum,mõ verò iste petit restitutionẽ contra pœnã.quia negauit verũ,& sic de p̃senti non incidit in nouũ periculũ.quod est bene seruãdũ memorię.

ANNOTATIO.

1 *Restitutio in delictis non conceditur.*
2 *Minor si neget,propter quam negationem pœna crescat,potest petere se restitui aduersus negationem,& beneficiũ confessionis habebit.*
3 *Minor in integrum restituitur, quoties delictum est in omittendo non in commitendo.*
4 *Pupillus si in omittendo deliquerit non solum non est opus restitutione in integrum,sed mero iure non punitur.*
5 *Minor an & quando,in quibus,& an aduersus contumaciã & bannum restituatur?*

1 In delictis tnõ cõceditur restitutio.l. auxiliũ.§.in delictis.
2 ff.de minor.l.1.C.si adue.delict.Minor tñ si negauerit,pp quã negationẽ pœna crescat, vel amisisset beneficiũ cõfessionis,& condẽnatus fuisset,nã licet contra sententiã non posit petere se restitui,attamen aduersus negationẽ se restitui postulare poterit, & beneficiũ confessionis habebit. d.l.si ex causa.§.nũc videdũ.ff.de minor.Et tradit M.Ant. Blanc.in sua practica crimi.in fin.in caute.6.in delictis.Et
3 rõ esse põt, tquia quoties delictũ est in omittẽdo, minor in integrũ restituitur, tm Ang.in trac.de inuentario,per glo. quã dicit sing.in l.auxiliũ.in ver.cessabit.ff.de min.Et seq tur Barb.in c.Raynaldus.col.152.versi. ita & pariter dicemus.de testa. Ant.Corse.in sing.162.incip.licet pœna applicãda fisco.& per illã gl.dixit hoc expresse Barba.in cõsi. 3.col.2.vol.2.& in l.sed si ex stipulatu.co.1.ff.de verb.obl. videlicet q restituitur minor aduersus delictũ quod constitit in omittẽdo,non aũt si cõsistit in cõmittẽdo.& ad hoc facit illa gl.sing.& sequit Paul.de Cast.in l.2.col.3.ver.hinc est q.C.de lib.& eorũ libe.& cõs.48.vltra ea quę superius allegata sunt.li.2.Ale.in l.1.col.1.in fi.ff.de ver.obl.& cõsi. 103.vt prima consideratione dicendũ. col.6.ver. non obstar.li.1.& Ang.Are.i trac.malefi.i ver.sciẽter dolose. col. 4.ver.quid in prodigo. Et plenè tradit And.Tiraq. in trac. de pœnis temperãdis,aut remittendis.in causa 44.nu.43:
4 & 44.vbi etiã dicit, q etiã si pupillus in omittendo deliquerit,nõ solũ nõ est opus restitutione in integrũ,sed mero iure non punitur,per te.in l.1.§.impubes.ff.ad Syllan.& Cy.in l.1.& ibi Sal.in 15.notab.C.de fall.monet.Bal.Ang. Roma.& alij,in l.is cui bonis.ff.de ver.obl.10.de Ana.in c. 1.col.penul.de delictis puero.& Hippo.de Marsi.in l.infans.col.2.versi.itẽ scias q.ff. de ficar. sed de hoc articulo
5 an & tqñ minor in delictis restituatur,& in quibus, & an aduersus cõtumaciã,& bãnũ,plenissimè tradit Lud.Carer. in prac.sua homicid.in §.circa.3.in prin.nu.10.& 11.G.S.

CLXV.

1 *Minor aliquid in iudicio legitimè confessus si petat restitutionem in integrum nõ debet obtinere,nisi aliunde, quam per suam confessionem appareat illum esse lęsum.*

1 NOta,q si minori aliquid fuit legitimè cõfessus in iudicio,puta cũ authoritate curatoris, & petat in integrũ restitui aduersus confessionẽ illã,non debet obtinere ex hoc solo,qñ non apparet aliter id esse verũ, nisi per suã confessionẽ, nam per hoc non concluditur, q ipse fuerit lęsus, vel circumscriptus,quia põt esse,q ipse fecit illud, q fecisset quilibet maior,quia fuit confessus verũ, ergo,&c. l.si.C.de in integ.resti.& l.nã & postea.§.si minor.ff.de iure iuran. Oportebit aũt q summatim aut semiplenè probet rem nullo modo aliter se habere,& hoc videtur de mente Inno.in c.ex literis,de in integ.resti.

ANNOTATIO.

Vide quæ dixi supra sing.58.not.vnum casum quotidianum:
col.fi.ver.adde tñ q licet.& traditur per Spe.in tit.de in teg.resti.§.2.per totũ.& per Bart.in l.verũ.§.sciẽdũ.ff. de minor.& per Bal.in l.2.C.si tut.vel cur.interue.& p Barr. in l.nã & postea.§.si minor.ff.de iureiur.& Nicol. de Neapol.in l.alterius.in prin.ff.de tute.& rationibus distrah. & per Bar.in l.1.C.qui,& aduersus quos. Gab.Sar.

CLXVI.

1 *Tutor vendens rem pupilli,& constituens se eam nomine emptoris possidere,an ex hoc transferat ciuilem,aut naturalem possessionem, in emptorem? & quid de colono, vel de prælato ecclesiæ?*

1 NOta,q si tutor t vẽdat rẽ pupilli,& cõstituat se eã no mine emptoris possidere, ex hoc constituto solo nõ transfertur possessio ciuilis,neque naturalis in emptorem sicut qñ colonus meus se cõstituit possidere precario fundum meũ noĩe tuo.l.quãuis.§.si cõductor.ff.de acqui. pos. & ita no.Bar.in l.1.in prin.ff.de acqui.pos.in 1.col.ver.quero,pone q tutor,vel curator.Vbi verò p̃latus seu Rector ecclesiæ non collegiatę cõstitueret se possidere rẽ ecclesię noĩe meo,puto q in me tranferatur mea naturalis,quia illa est penes prælatũ, sicut penes vsurarium vel fructuariũ. l.naturaliter.in prin.ff.de acqui.pos.& in c.1.de prębẽ.iuncto eo quod not.in c.præsenti.de offi.ordi.li.6. Ciuilis aũt non transfertur per illã traditionẽ fictã,quia illa non est penes rectorẽ,sed apud ecclesiã.vt in c.cum veniret,de insti. & not.Inno.in c.cum super.de causa poss.& propriet. Secus fortè esset si prælatus ecclesiæ, & capitulũ collegiatũ cõstituerẽt se possidere rẽ ecclesiæ nomine meo,quia tũc ius possessionis & naturalis & ciuilis censetur esse apud ipsam vniuersitatem,quæ sit ex prælato.arg.l.1.in prin.cum sequen.ff.de acquir.pos.& ideo transit in me.quod bñ not.

ADDITIONES.

Nota,q si tutor.&c.in fi.Ad istas duas quæstiones de curatore siue tutore & procuratore generali, & de prælato an p actũ fictũ possint trãsferre possessionẽ? vide per Ale.Are. Mag.meũ & Bar.Soci.in l.1.in prin.& in §.fi.ff.de acq.pos. per Inno.& Canon.in c.cũ super.de causa poss. & proprie. vbi cõiter videntur concludere quod non. videtn p eos.

1 *Tutor vel curator nõ possunt per constitutum, vel precariũ, vel alium actum fictum transferre possessionem rerum sui pupilli,vel minoris,*
2 *Possessio an transferatur per constitutum prælati in constitutarium?*
3 *Cupitulum vna cum prælato potest per constitutum transferre possessionem.*

1 Tutor vel curator t non possunt per constitutum, vel precarium,vel alium actum fictum transferre possessionẽ rerũ sui pupilli,vel minoris tm Bar.in l.1.in prin.col.pen.& ibi Imol.in fi.Raph.Comen.col.pen.Ro.col.pe.Ale.latè,qui dicit hoc diligẽtissimè notãdum, Are.Ias.in vtraque lectura,Claudius Aquensis,Fran.Ripa.ff.de acquir.pos.Bal.cõsi. 130.casus super quo cõsilium petitur.ad fi.vol.4.per te.in d.l.quod meo à contrario sensu.ff. de acquir.pos.Ale. qui hoc dicit not.in l.quãuis.§.1.col.2.versi.& per istũ te.ff.co. tit.Soci.cõsi.239.prędentis consultationis difficultas.col. pen.versi.sed difficultatẽ facere vt vol.2.quod est repetitum consi.231.vol.4.Ias.in l.3.§.in amittẽda.col.3.ver.adde q etiã.ff.de acqui.pos.Carol.Ruin.cõs.144.vilis oĩbus instrumẽtis.col.3.nu.7.lib.7.& consi.214.vilis his, quæ in themate.nu.7.e.vol.Franc.Ripa in rub.ff.de interdict.col. 3.ver.& hæc est ratio.& And.Tiraquel.in tract.de iure cõstituti possessio.in 3.parte prin.in 15.limitatione.An autem
2 per constitutum prælati transferatur possessio in constitutariũ,latè tradit Alex.in dicta.l.1.ff. de acquiren.possess. in princi.col.fi.versi.ex his põt inferri & per Inno. latè in c.in literis.de restitutio spoli.Bal.tl.2.col.9.ver.iuxta hoc quæritur.C.de fer.& aqua.Ant.de But.& alij Cano.in c.cũ super.de causa possess.& proprieta. & Flor.in l. seruitutes. 3.col.4.versi.& idẽ est dicendũ.ff.de seruitu.& Aegid. Bel lame.consi.3.circa materiam.col.7.versi.caue tamen, quia si ecclesia.Ex quorum dictis colligitur conclusio, per constitutum

stitutum prælati possessionem non transferri: quod etiã tenuit Ale.cõsi.81.lecto & discusso.col.5.versi.alio respectu.vol.3.Quod tamen est intelligendum,quando prælatus solus alienat,& se cõstituit possidere nomine empto
3 ris:secus tli id faciat cùm c.vt hic per Mat.& per Oldrad. cõsi.109.in causa hospitalis.& p Ripã.& ibi Claud. Aquẽs. in d.l.1.ver.istud de Plato.ff.de acq.poss.& per An.Tiraq. in d.trac.de iure consti.possessor.in 2.parte prin.in 22.ampliatione.& in 3.parte in 16.limitatione. Gab.Sar.

CLXVII.

1 *Statutũ an dicat,q minor nõ possit cõtrahere sine certa solẽnitate,vel,quòd nõ possit se obligare,magna est differẽtia*
2 *Contractus appellatione an veniat quasi contractus?*
3 *Obligatio propriè comprehendit etiam obligationem descendentem ex contractu,vel ex delicto, vel quasi. Et an hoc etiam procedat in statuto?*
4 *Prohibitio legis,in minore,vel prodigo,non refertur ad obligationem vel alienationem,quæ fit ex delicto,vel quasi.*

1 NOt.quòd est differentia,an statutum dicat, quòd minor,vel mulier non possit cõtrahere nisi seruata certa forma,an verò dicat,quòd nõ possit se obligare.Primò .n.loco nõ habet locum statutum in quasi contractu, quia
2 non comprehenditur sub verbo Cõtractus de proprio & stricto significato,vt no.Bar.in l. apud Iulian.§.fi.ff. ex quibus caus.in pos.ea.Sed secundo casu statutũ habebit locum etiam in obligatione ex quasi contractu.arg.Inst.de obli.§.fi.& l.oẽm.ff.de iud.Idẽ tenet Bar.in l.more.in prĩ. & in §.1.ff.de acqui.hære.Aduertẽdum tñ, quòd licet ob
3 ligatio t propriè cõprehendat obligationẽ descendẽtẽ ex contractu,vel ex delicto,vel quasi,vt §.fi.instit.de obli. tñ hoc statutũ restrigit ita,quòd nõ habebit locũ in actione ex delicto vel quasi,ne delicta maneant impunita. ar. l.1.
4 C.ad l.Cor.de fic.Sicut t videmus quòd prohibitio legis, in minore,vel ꝓdigo.non refertur ad obligationem vel alienationem,quæ fit ex delicto,vel quasi,vt no. per doc. in l.si quis in tãtam.C.vnde vi.& per Bar.in l. is cui bonis. ff.de ver.obli.Quod bene tene menti perpetuo.

ADDITIONES.

Nota quòd est dĩa,&c.Adde facere quod decidit Bar.in l.si vnus.§.pactus.in 7.col.& ibi Bal.ff.de pac. qui tenent, qđ statutum requirens consensum propinquorũ in cõtracti bus mulierũ habet locum etiã in liberatione & renuntiane,& tñ nõ sunt propriè cõtractus.l. Labeo.§. cõtractus. ff.de verborum significatio. Tñ ex quo militat identitas rõnis idẽ ius censẽt. & idẽ tenet Bal.in rubr.& in l.1.C.de pactis.tñ Ale.in l.multũ.de acq.hæred.tenet cõem sniam contra Bar.& adducit fundamẽtum quo respõdet ad oĩa ꝓdicta.Sed pro Bar.& contra cõem tenet Magistr. meus Ias.in l.Barba.col.3.vers.3.fallit.de off.Prætor. & dicit,q ita consuleret & iudicaret per rationes, de quibus ibi per eũm,& recitat concordiam Mat.hic,& dicit quòd verba Bart. non patiuntur istam concordiam: quia loquitur qñ statutum prohibet cõtrahere. Limitat tamẽ Mag.meus Ias.vbi suprà cõclusionẽ quam tenet, nisi hæreditas esset lucrosa,vel opulenta:quia tunc non requireretur consensus propinquorũ ex eo quod in istis terminis vult notabiliter Bal.in l.neq; tutores.C.de contrah.stipu. per illũ te. vbi vult,quod statutum istud, quod requirit consensum propinquorum, intelligat de dãnosis, non de vtilibus, & per alia de quibus latius per eundẽ Mag.meum vbi suprà in col.seq.& in d.l.si vnus.§.pactus ne peteret.col.9.vers. secundò cõsidera.ff.de pactis.Et inquãtũ Mat.hic limitat istud statutũ in vers.Aduertendum tamen. adde Magist. meum Ias.in d.§.pactus ne peteret.col.10.ver.6.limita.

1 *Statutũ sit vtat verbo Cõtrahere,an mulier, vel minor possit facere pactum de non petẽdo absque solennitate statuti?*
2 *Mulier vel minor adstringitur obligatione descendente ex delicto,vel quasi etiam non seruata sollennitate statuti.*

Plenè istud tradit Ias.in l.si vnus.§.pactus ne peteret.nu.24.
1 & ibi Moder.ff. de pactis.vbi etiã infert, si statutũ t vtatur verbo Contrahere,an mulier,vel minor possit facere pactũ de nõ petẽdo,absq; solẽnitate statuti? & tenet qđ non per sex fundamẽta.Et dum limitat Mat. hic istud statutũ, nõ ꝓcedere,si obligatio descẽdat ex delicto, vel quasi,qa
2 tunc t mulier, vel minor adstringitur etiã nõ seruata solẽnitate dicti statuti. Dic quòd istud latè tradũt Doc. in d. l.si quis in tantã.C.vnde vi.& per Doc.in l.is cui bonis.ff. de verb.obli.& facit gl.in l.ex parte.§.quanquã.ff. de in rẽ verso.& per Ias.in d.§.pactus ne peteret.nu.33.versi.6. limita.& plenissimè per Lud.Carrer.in sua prac.crimi.homici.in §.circa.3.in prin.vsque ad numerũ 12. Gab. Sara.

CLXVIII.

1 *Substitutio fideicommissaria facta duobus hæredibus simpliciter,an semper habeat locum in quolibet eorum de per se?*
2 *Intellectus l.hæredes mei.§.cùm ita.ff.ad Trebellia.*
3 *Intellectus l.quidam testamento.ff.de vulgari & pupillari.*

NOta vnum singulare dictũ Bar.si esset verum, quòd illa vulgaris regula,quæ cauetur, quòd si substitutio
1 fideicõmissaria esset facta duobus hæredibus simpliciter, habet locũ in vnoquoq; eorũ de per se.l.Lucius.§. Gaio. ff.ad Treb.& l.fi.§.qui filium.ff.de le.2.& no.Bar.in l. hæredes mei.§.cùm ita.ff.ad Trebel.nisi testator fuerit vsus hoc significato vniuersali,Oĩa bona mea,quia tunc oportet,quòd cõditio purificetur in vtroque hærede vt vocetur substitutus. Vnde si testator instituto Titio & Seio dicit sic, volo quòd post mortẽ hæredũ meorum omnia bona mea restituantur Gaio, mortuo Titio non vocabit Gaius ad eius partẽ.arg.l.quidam testamẽto.ff. de vulg. & pupi.vbi Bar.hoc expresse tenet. Sed hoc dictum vt mi-
2 hi esse contra tex.in d.§.cùm ita. Namt ibi fuit appositũ signum vniuersale,quia testator dixit,Omnem hæredita tem pertinere volo,& tamen ibi dicitur, quòd si cõditio deficiat in personam primi morientis, & existat in personam secundi,& mortuus est secundus sine liberis,vocabitur substitutus ad partem secundi.Nec ob.d.l. quidam testamento,quia respõdeo t quòd illa lex loquitur in substitutione fidei cõmissaria,& ẽ rõ diuersitatis,qẽ substitutio vulgaris solũm habet locum ante aditam hæreditatẽ.l.post aditam.C.de impu.& alijs substi. Et sic ex tẽpore quo est locus iuri accrescendi inter cohæredes:& ideo nisi conditio existat in personam vtriusque secundum q verba sonant,non vocabitur substitutus.arg.l. quãuis.C. de impu.& ali.substi.sed substitutio fideicommissaria.habet locũ post aditã hæreditatẽ,& sic post emolumentum quæsitũ hæredibus,quo casu cessat ius accrescendi, ideo sufficit q conditio existat in pſona vnius hæredis, vt d. §.Gaio.cũ simi:& hãc sensit ipsemet Bar.in d.§.cùm ita.

ADDITIONES.

No.vnum,&c.ibi,sed hoc dictum. Adde quòd istã opi. contra Bar. tenent Ange.Imo.Pau.Raph.Ale. & Mag. meus Ias.in d.l.quidam.ff.de vulg.& pup.& ibi dicit Alex.quòd communis opi.est contra Bar.Idem tenent Ang. Imo.& Mod.cõmuniter in l.hæredes mei.§.cùm ita.col.13.ff.ad Treb.& ibi Ale.qui dicit se tapius consuluisse ita contra Bar.idẽ tenet Raph.Fulg.in l.pen.C.e.Pau.in l.Lucius.ff. de hære.instituẽ.& in l.Lucius.§.Gaio.ff.ad Treb.Et adde quod Mag.meus Ias.in d.l.quidã,col.5.in prin. dicit, q opi.Bar.cõiter reprobatur propter te.in d.l. hæredes mei. §.cum ita.in verbo,quicquid.& sic ibi erat signum vniuersale.& ita ibi Ang.Imo.& Soci.& Ale.in d.l.quidam. & dicit Ale.in cõsi.91.inci.ponderatis his,de quibus in themate.in 2.col. & in cons.457. incip. super eo de quo quæritur in superiori themate.in fin.col quòd communis opin. in hoc est contra Bar.quem legendo & consulendo dicit Mag.meus Ias.vbi suprà se semper tenuisse.

ANNOTATIO.

Opinionem Bar.in d.l.hæredes mei.§.cùm ita:ff.ad Treb.sequuti fuerunt ibi Bal.Ang.Soci.& Moder. Perus. & Are. in d.l.quidam testamento.ff.de vulga. & pupil. & Ange. consil.80.Ioannes suum condidit testamentum.Petr.de Anch. cons.191.Helisabeth.Rap.Comen.Pau.de Castr.in

d.l.Lucius.§.Gaio.ff.ad Treb.& Raph.Comen. cons. 34. pater vxori.Io.de Ana.cōs.22.Pau.de Cas.cōs.236.Corn. cōs.226.quanquā.li.4.Et hæc opinio si intelligatur, precedente reciproca tacita, vel expressa, est indubitata.Cessante verò reciproca vī dubia, & eā non esse veram dicunt Aug.Imo.& Ale.in d.§.cùm ita.& eam reprobant etiam Ang.Imo.Raph.Comē.Pau.de Cast.in d.§.Gaio. & in d. l.quidā testamēto.Ant.de Bur.cōs.3.visis cōsilijs. & Ale. cōs 91.ponderatis his.volu.1.vbi dicit cōem esse contra Bar.& cōs.92.super eo.vol.3.vbi dicit hanc opini. contra Bar.seruari in practica.& Ias.cōs.141.col.4.vol.1.Opinio tamen Bar. de qua suprà, videtur asserere communē esse Io.Fran.Rip.in d.§ cùm ita.quàm etiā ibi sequitur,& defendit,nu.136.vers.defendendo hanc fallentiam. Gab.Sa.

CLXIX.

1 Donatio facta ecclesiæ,si angētos aureos excedat, an de iure Canonico ad eius validitatē necessariò debeat insinuari?

1 NOta,quòd leges,quæ volūt,t quòd in donatione,quę fit ecclesiæ ab alio,q̄ ab Imperatore,requiraſ insinuatio à quingētis aureis suprà.l.illud.C.de sacrosan.eccles.nō videnē valere ſm ius Canonicum,ſm quod valet indistinctē vſq; ad oēm summam.no.Hos.& Io.And.& do. Ant.in c.fi.de soluti.& pro eis allego c.sunt qui. 16.q.4.c. si ea quæ in cle. 1.in fi.de deci.Et pōt assignari rō, quia sicut materia relictorum ad pias causas cētetur esse spiritualis,ita leges quæ super eis disponunt,nihil valent,nisi quatenus per Canones sunt probatæ,vt in c.relatum.de testa. & patet ex his quæ no.Bar.in repe.l.1.C.de sacrosa. eccle. item etiam donationes inter viuos factæ in piā causam, vt ecclesijs,vt arg.in c.fi.de reb.eccles.non alie.facit quod habetur,12.q.2.& 14.quæstio.5.per totum. Quod seruа apud te,quia pulchrum,& no.dictum.

ADDITIONES.

Nota,q̄ leges,&c.in fi.Adde cùm hic allegatur c.si.quod est de solu.& cle.1.de deci.& vide Alexā. qui ponit oīa quasi verba Mat.in l.illud.in apo.C.de sacrosa.eccl. & ibidē ponit quid de donatione facta ecclesiæ Romanæ.Et in proposito nostro adde tu Bar.in d.l.illud.licet Bal.ibi tenuerit contrariū.adde gl.in auth.de non alie.§.sancimus.facit l.Sancimus.§.excepris.C.de don.& vide oīno per Abb. in c.relatum.1.de testa. & Pau.de Cast.consuluit in duobus consilijs,de quibus in præsentia non memini: bene scio quòd sunt in secunda parte in consilijs nouis.

1 Donatio facta ecclesiæ Romanæ valet sine insinuatione.
2 Donatio non insinuata an valeat,si renuntiatum fuerit insinuationi,maximè si renuntiatio facta sit cū iuramēto
3 Donatio excedens 500.aureos debet insinuari,& de quibus aureis intelligatur?
4 Aurei 72.faciunt vnam libram.
5 Donatio facta ecclesiæ in quibus casibus non valeat?

Adde Bal.in l.sancimus.C.de dona.Pau.de Cast.cons. 30.& cōs.132.& cōs.103.& Abb.cōs.102.vol.2. Et quod donatio t facta ecclesiæ Romanæ valeat etiā sine insinuatione, tenet Bal.& Ale.in procemio fforū. in auth. itē à priuatis. & ibi Bal.C.de donat.Bal.in l.filio quē pater.& ibi Ang.ff. de lib.& posthu.& Bal.in prin.C.& Ang.& Bal. in l.si certarū.C.de testa.mili.per gl.in cle.1.de iureiu. & per Spec. in ti.de instru.editio.§.nunc autē.ver.fi.Et an donatio t nō insinuata valeat,si renuntiatū sit insinuationi,tradit Lud. Gozadi.cōs.87.nu.13.maximè si renūtiatio sit facta cum iuramēto.Gui.Pap.decis.Gration.350, verū renuntiatio. Et oīa p̄dicta latissimè tradit An.de Canar.in suo tract.de insinuationib.in 2.parte prin.vbi tractat q̄ donationes in singulari debeāt,p totū.Et de q̄bus aureis sit intelligēdū, dic de aureis legalibus ſm tps legis cōditæ, quorū 72.faciunt t vnā libram iuxta l.quoties.C.de suscep.& Archa.lib. 10.& sequitur Pau.de Ca.in l.2.in princ.C.cōia de leg.Et tradit Alb.Bru.in trac.monetarū in duodecima particula primæ partis,col.fi.nu.7.Et adde q̄ 8.sunt t casus,q̄ quibus donatio facta ecclesiæ nō valet.Primus si sub modo facta est donatio,& cōditio deficit.de cōdi.appos.c.verū. & c. super eo.Secundus,p̄p turpe factū appositū. extrà de simo.c.regularib.& c.veniens.Tertius p̄p dati enormitatē 13.q.2.c.si quis irascit.Quartus,p̄p sequentē procuratiōnē.17.q.3.c.quicūq;.Quintus,p̄p recipiētiū fraudē.17.q. fi.c.cōstituit.Sextus,propter donātis impotētiā. extrà de testa.c.filiūs noster.Septimus,propter causæ defectū. de renū.c.ex trāsmissa.Octauus,propter doni immensitatē. 12.q.2.c.si quos de seruis.& tradit Io.Monach.in suo de sensorio iuris,in ti.contra priuilegium.nu. 5. Gab.Sar.

CLXX.

1 Venditor,qui tenetur actione personali ex empto ad tradendum vacuam possessionē emptori,liberatur, si constituat se rem venditam nomine emptoris possidere,si is tempore constituti ciuiliter & naturaliter possidebat.

1 NOta vnā doctrinā mirabilē,quòd t vēditor, qui tenet actione p̄sonali ex empto ad tradendū vacuā possessionē emptori.l.2.& l.3.& l.emptorē.§.1.ff.de act. empt. liberatus est ab illa actione ex illo solo quòd ipse cōstituat se rē venditā nomine emptoris possidere ita tenet gl.in l. ab emptione.ff.de pac.quā ibi tenet But.& etiā Bar.Ad q̄ etiā facit gl.vltima in auth.sacramenta.C.si aduer. vendi. Et hoc probaī rōne.nā per talē actū constituti trāsfertur vera & naturalis possessio in emptorem.l.certè.§.1.ff. de preca.& l.quædā mulier.ff.de rei vendi, & l. quod meo in prin.ff.de acq.poss.ergo liberatus est venditor,sicut per vera traditionē.Itē p̄ hoc facit l.rō.in prin.& l. emptorē. §.1.& l.Iulianus.§.ex vendito.ibi,possessionem.ff.de act. empt.Prædicta tū intelligo,quando constabat venditorē tempore illius cōstituti possedisse ciuiliter & naturaliter rē vēditā.Sinautem hoc non constet tunc obtinere debet emptor agēs,vt res sibi tradaī.nā ex quo fundata est intentio emptoris,quia non constat de venditione, debet venditor clarè p̄bare suā exceptionē p̄p traditionē. p̄bationdubia exceptionis nō relevat.vt in c.in plentia.de p̄batio.cum simil.Sed ita est, quòd licet constet de cōstituto, nō cōstat,q̄ venditor possideret rē illā tpe constituti, ergo non apparet possessionē esse translatā in emptorē.vbi .n.non possidēs rē aliquam constituit se eā meo nomine possidere,illo constituto nulla possessio trāsfertur in me. l.quāuis.in prin.ff.de acquirē.possef. pro hoc allego quod no.Ang.in d.l.quis.§.1.vbi dicit,q̄ emptor,qui allegat p̄ pactū cōstituti rē sibi fuisse traditā, & sibi quæsitū fuisse dominū,vel quasi dominiū, succūbet in rei vēdicatione, & publiciana,nisi allegauerit & probauerit vēditorē possedisse illā tpe cōstituti, ita dicit sepluries de facto obtinuisse,& bene.Si verò constaret q̄ tpe cōstituti sola possessio ciuilis erat penes venditorē,tunc dubito quid iuris sit.Tū fortè dici pōt,quòd aut possessio naturalis erat penes aliū,puta,penes vsuariū,vel penes emphyteutā,& tūc non sit liberatus venditor.arg.l.2.§.1.& l.4.ff.de act. emp. Aut possessio erat vacās,puta in casu l.clam possidere.§.q ad nundinas.ff.de acqui.poss.tunc sit liberatus venditor,si emptor neglexerit adipiscendi illam naturalem,cùm primùm potuit:nā habetur pro tradita ex eo? q̄ per eū non stetit.arg.l.iuris ciuilis.ff.de conditio.& demonstra.Sed si emptor nō potuit,quia statim naturalis fuit per alium occupata,credo quòd venditor non sit liberatus.argument. l.1.& l.2.ff.de actio.empti.Cogita tamen super his.

ADDITIONES.

Nota vnam doctrinam, &c. De ista materia aliquid tangit Mat.supra no.67.& in quantum ibi, prædicta tamē intelligo, &c. limitat, ad istam limitationem vide Magistr. meum in l.ab emptione.col.8.ver.2. limit. de pactis,& allegat pro hoc tex.in l.2.in ver.tradita. & ibi ad hoc nota. Ang.C.de acquiren. possess. Istam limitationem tenent etiam Bald,& Saly.in l.1.C.quando lib.ab emp.disce.Cui autem incumbat onus probandi quòd tempore constituti venditor possideret,declarat Ang.in l.quamuis.§.1. hic allega.Bald.in dicta l.1.C.quando lib.ab empt. dis. distingue tamen vt ibi notabiliter per Pau.

Latè dixi suprà singu.67.nota quòd venditor qui tenet, vbi istud

istud singulare vī duplicatum.ad ibi dicta me remitto.G.S.

CLXXI.

1 Promissor declarat obscurè deductū in stipulatione,& ea declaratione facta amplius variare nō pōt.Et quī electione?
2 Testis post dictum perfectum,non potest variare.

1 NOta,q̄ vbicunq; t aliquid deducit in stipulatione q̄ sit obscurū,electio,seu(vt propriùs loquar) declaratio fit à p̄missore,qua facta nō pōt variare.vt te.ſm Bar. in l.quicquid astringendæ.vers.nec rursus.ff.de ver.obli. super gl.posita in gl.magna post principiū.Secus est in ele
2 ctione propriè,vt ibi no.Et ex hoc infertur ad t quæstionē testis,qui post dictum perfectum non potest variare.

ADDITIONES.

Nota quòd vbicūq;,&c.Ad ista dicta vide plenè & elegāter per Ale.in l.quicquid.hic alleg.col.3.circa princip. ver.ex qua habes.& col.sequen.& vide infrà no.pen.

1 Electio est variabilis,non declaratio,& quare?
2 Eligēdi facultas trāsmittitur ad hæredes,sicut trāsmittitur ius ipsum stipulationis,sed facultas declarādi nō trāsmittitur.
3 Libellus semel declaratus non potest amplius declarari.
4 Intellectus l.qui ex pluribus.ff.de ver.obligatio.
5 Iudex non potest nisi semel suam sententiam diffinitiuam interpretari & quid de interlocutoria?
6 Variatio quando in aliquibus casibus permittitur,non nisi semel conceditur.
7 Positio non potest nisi semel tantum reuocari.
8 Testis post suum dictum perfectum non potest variare, nisi incontinenti id fiat.
9 Testis potest corrigere dictum suum ante aperturam processus,& antequam loquatur cum parte.
10 Testis si incōtinēti reuertatur ad notariū,& faciat sibi legi dictū suū,& dicat notario,ego nō dixi sic,nō est licitū notario emendare scripturam nisi iudicis mandato faciat.
11 Cōfessio vel respōsio pōt à parte incōtinēti reuocari,& quādo dicatur incontinentiī & quid si à parte fuisset acceptata?

1 Electio quòd sit variabilis t non declaratio, tradunt cōiter doct.in d.l.quicquid astringendæ.& per Philip.de Peru.in c.cùm cessante.in 10.limitatione. de appe. & rō est, quia electio constitit in mera volūtate,vnde qui eligit potest variare,& mutare p̄positū. Nō ita est in declaratione,seu interpretatione,quia qui declarat,dicit, quòd sic à principio intellexit,vñ si postea cōtradicat, est suspectus iō nō admittit eius variatio. Alia est etiam dria inter ele-
2 ctionē,& declarationē:quia facultas eligendi trans mittit ad hæredes,sicut trāsmittit ius ipsum stipulationis.l.si stipulatus fuerim illud aut illud.ad fi.prin.ff.de ver.obli. Sed facultas declarādi nō trāsmittit ad hæredes ſm cōem opinionē,vt est gl.no.in l.inter stipulātē.in §.1.in vers.actori. quæ dicit,l.viuēti,vbi plenius p̄ Ias.post alios.ff. de verb. obli.& gl.in l.Pōponius scribit si frumentū.§.fi. ff. de rei vend.& Bal.in l.fi.co.3.C.de codicil.pōderat ibi esse tex.
3 no.quòd libellus t semel declaratus nō pōt amplius declarari. Cōtra istā cōclusionē cōiter approbatā in d.l. quicqd astringēdæ.tenet idē Mat.infrà sing.penu.inci.nota quod
4 facultas declarandi. Et dicit t esse cōtra casum de directo in l.qui ex plurib.& ibi gl.fi.ff.de verb.obl.& licet Bar.ibi respōdeat,quòd loquit ille te.in electione, & nō in declaratione,ſm Mat.illa solutio nō est vera:quia ibi stipulatus fuit fundū Seianū,& p̄missor plures fundos habebat eiusdē nominis,& sic partes ibi senserūt de certo fundo, sed est incertū de quo,& sic ibi p̄riè cadit declaratio, & tū ibi gl.vult,q̄ sæpius possit variare,& certè te. illū multū stringit in oppositū. Tenēdo tū p̄dictā cōclusionē, illa te.respōdet Ias.in d.l.q ex pluribus.& eā gl.tenet et Bar.in l.inter stipulantem.§.1.in fi.ff.de ver.oblig.Bal.in l.de die in prin.col.fi.ff.q satisdar.cogan.& in l.ferui electione.in prin.& in l.huiusmodi.§.Stichū.ff.de le.1.& in l.si qs intētione ambigua.ff.de iudi.& Bal.in c.1.col.9.de cōstitu. & c.fi.in vlti.col.de postul.pla. & in c.dilecti.1 vlt.col.de iudi.& in c.in plentia.col.8.de p̄ba.& in c.fraternitatis. col.pe.de testi.qb* in locis dictā gl.ieq̄,& dicit ad hoc fin.

Per q̄ et alibi idē Bal.in l.2.C.de sent.ex peric.recitā.dixit
5 q̄ iudex nō pōt nisi semel suā sententiā interpretari, q̄ et tenuit Imol.in l.ab executore.in prin.ff.de appel. Bar.in d.l.iter stipulātē.§.1.in fi.Q.d intelligit verū in diffinitiua: in interlocutoria aūt dic vt p̄ Ang.& p̄ Ale.in d.l.qcqd
6 astringēdæ.Et facit qā in illis casib*, in qbus admittitur variatio,nō pōt nisi semel variari.te.ē notab.il.q̄ qs iusiurādū.C.de rebus credi.quē.te.ita ad hoc no.Bal.in auth. habita.col.9.in 3.q.ad fi.C.ne filius p̄ patre. Et p̄ illū te. dicit Bar.in l.post legatū.in prin.vl.col.ff.de his qbus vt
7 indig.q̄ positio t nō pōt nisi semel tātū reuocari.& ita et tenet Bal.in l.1.col.fi.C.de furt.& plenè tradit vberrimus do.d.An.Tiraq.īl.boues.§.hoc sermone.ff.de verb.signi.
8 Et inquātū t dicit hic Mat.hoc facere ad.q.testis, q̄ post suū dictū p̄fectū nō pōt variare,rō est,qa p̄sumeret suspect*,nisi hoc faceret incōtinēti antequā eius dictū habeat p̄ pfecto & cōpleto.nā tūc tā testis,q̄ pars pōt variare,qa nōdū videt declarasse,ex quo p̄fectè & cōplerè,nō dixit. ar.l.cōtractus.C.de fide instrumē.& de teste habet tex.in c.p̄terea.vbi gl.& do.de testib.cog. Bart.in l.repeti. & ibi Hippol.de Marsil.late ff.de q̄st.& not.Barto.in.l.eos.ff.de fal.& dicit Bal.in l.p̄sbyteri.col.1.C.de epis.& cleri.q̄ te-
9 stis t pōt corrigere dictū suū ante apertura p̄cessus,& anteq̄ loquaī cū parte.alleg.Inn.in c.cū dilecti de accusa.& facit gl.ordi.i §.illud tū.in ver.nō habebit.in auth.de test.
10 Et est aduertēdū t in practica q̄ si testis in cōtinēti reuertaī ad notariū,& faciat sibi legi dictū suū,& dicat notario. Ego nō dixi sic,nō est licitū notario emēdare scripturā, nisi iudicis mādato faciat.ita notat Bal.in d.c.p̄terea.col.
11 pen.de testi.cogē. De parte aūt t q̄ possit incōtinēti respōsionē,vel cōfessionē suā reuocare,est gl.no.in c.fi.in ver. iusta causa.de iureiur.in 6.quā ibi sequūtur doc.& Bal.in l.edita.C.de edē.in repeti.Paduana.in pen.char. ver.sæpe accidit,q̄ qs vult emendare positiones,& idē Bal.in d.l. 1.col.9.C.de fur.Et dicitur incontinenti reuocare ante quā sit redacta in scriptis:vt est solennis gl.32.q.1.c.apud misericordē.& p̄ Ale.in.cō.71.vo.3.incip.clarissime domine iudex.col.2.& cō.87.vo.5.incip.viso themate supra scripto.col.1.& cōsi.92.vo.5.inci.viso & opportunè discusso, p̄cessu.col.fi.Hoc tū intelligit,nisi talis cōfessio fuerit p̄ partē acceptata,tūc nō pōt vlterius reuocari, nisi p̄bato errore,ita sing.tenet Bal.in l.Gallus.§.1.ff.de libe. & posthu.Et segt Ludo.Ro.in l.1.§.si qs simpliciter.ff.de verb.obli.& in cōsi.433.inci.quò ad primū.ad fi. Ale.cō. 90.incip.ferè omnis vis huius.vo.1.& d.cōsi.92.vo.5.incip.viso & opportunè discusso, p̄cessu.col.fi.& in d.l.quid astringendæ.& ibi Ias.ff.de verb.oblig. Gabr.Saray.

CLXXII.

1 Si vnum est in obligatione soluendi,& aliud in potestate soluendi,per litis contestationem perditur potestas soluendi.

1 NOta,q̄ si vnū est t in obligatione,& aliud est in potestate soluēdi,p litis cōtestationē p̄diē potestas soluēdi,vt puta,debes mihi 10.& p̄misisti dare decē in pecunia numerata,vel in frumēto: Certè decē sunt in obligatione,& frumētū in potestate soluēdi,& lite cōtestata,p-dis potestatē soluēdi, & p̄cisè cōpelleris ad decem. casus est singul.in l.si quis stipulatus fuerit decem, in melle.ff. de solut.Et hoc dictum intellige quando vtrūque venit ex dispositione hominis:Secus si vnum veniret ex dispositione legis,& aliud ex dispositione hominis, quia tunc post sententiam tantum perditur potestas soluendi. Vide quod not.Bart.in l.stipulationes non diuiduntur.ff. de verb.obliga.ver.nonò.restat iuxta prædicta.

ANNOTATIO.

1 Si in instrumentis confessionatis,& cōtinentibus quarētigiā, vnū venit in obligatione,aliud in solutione,an duret facultas soluendi, donec petatur executio illius instrumenti, vel donec fiat litis contestatio, vel quasi super illa executione:& qualiter in hoc sit formandus libellus?
2 Mitius agitur cum homine,quàm cum lege.
3 Dotis instrumento si cōtineatur,q̄ certa pars pecuniæ dotis

debeat conuerti in emptionem veſtis vxoris, an pecunia, vel veſtis ſit in obligatione?

Ad hoc vide Bar.in l.ſi maior.C.de trāſac.& quod no.Bal.in l.per hāc.C.de tēp.app.& in l.ſi qñ §.1.in fi.ff.de lega.1.Et quid ſi competat ex diſpoſitione teſtatoris, tradunt Barr. Pau.de Caſt.in d.l.ſi qñ.§.ſi hæres.ff.de lega.1.& plenè per Bar.in d.l.ſi quis ſtipulatus fuerit decem in mille.ff. de ſo

1 lut.vbi ſubdit,quòd ſi in inſtrumentis confeſsionatis, & continentibus guarentigiam,quæ habēt executionē para tam,ſicut ſnīa,vnum venit in obligatione,aliud in ſolutio ne,durat facultas ſoluendi,donec pertatur executio illius inſtrumenti,vel donec fiat litis conteſtatio, vel quaſi con teſtatio ſuper illa executione.arg.l.itē veniunt.§.cùm præ diximus.ff.de pet.hære.& l.miles.§.decem.ff.de re iudica. Vnde dicit,quòd hoc caſu debet formari libellus hoc mo do,videlicet,vt petatur illud tm̄,quòd eſt in obligatione, nec habet neceſſe actor dicere, q̄ ille ſit liberatus aliud ſol uendo.Et ſi actor vellet aduerſarium reddere certiorem, poſſet dicere,Peto reū cōdēnari ad decem:& paratus ſum recipere ante litem cōteſtatam illa decem in melle. Et ibi dicit prædicta procedere,qñ vnū eſt in obligatione, aliud in ſolutione ex diſpoſitione hominis, Secus ſi ex diſpoſi tione legis,quia tunc nō pcluditur facultas ſoluendi, niſi

2 donec iudicati actione conueniatur,& ratio eſt, quia ſi mi tius agitur cū homine,quā cū lege.l.amplius . & ibi Bar.ff. rē rat.hab.Et vide optimā diſtinctionē Alberi.de Roſa.in d.l.ſi quis ſtipulatus fuerit.vbi ſubdit , quòd hoc facit pro

3 deciſione quæſtionis,qñ taliquis maritat filiā ſuā, & in in ſtrumēto dotis cōtinetur, quòd certa pars pecuniæ dotis debeat cōuerti īemptionē vnius veſtis vxoris,& dubitat vtr ū pecunia,vel veſtis ſit in obligatione,& dicēdū eſt, q̄ pecunia eſt in obligatione,& veſtis in ſolutione. G.Sar.

CLXXIII.

1 *Culpa leuiſſima venit in actione mandati contraria. Et idē in actione depoſiti contraria.*

1 NOta,quòd in actionē mandati cōtraria venit leuiſ ſima culpa,vt eſt caſus ſing.ſecundum Bar.qui non eſt alibi in l.ſi ſeruus cōmunis.§.quòd verò.ff.de fur. Idē in actione depoſiti contraria,vt ibidē eſt tex.qui non eſt alibi ſecundum ipſum . Et propterea hoc tene menti, nā prius dixiſſem contrarium,nam in depoſito nō venit niſi dolus & lata culpa.no.in l.1.ff.depoſi.quod no.

ANNOTATIO.

Adde Bar.in l.quod ne rua.ver.octauò.& ver.ſed quæro.& ver.nonò principaliter quæro.ff.depoſi.& vide in l.3.§. miraſ.ff.nau,caupo.ſtab.& p Bar.in l.cōtractus.ff.de reg. iur.& ibi latiſsimè tradit Deci.& Cagnol. Gabriel.Saray.

CLXXIIII.

1 *Mora rei nocet fideiuſſori, Fallit vt ibi.*

1 NOta,quòd mora rei nocet fideiuſſori, vt l.mora rei. ff.de verb.obli. Quod limita,niſi poſt factam oblationem per fideiuſſorem reus fuerit in mora: quia tunc non nocet fideiuſſori:vt eſt caſus ſingularis,& non eſt alibi ſecundum Bar.in d.l.mora.ſuprà alleg.

ADDITIONES.

Not. quòd mora , &c.in fi. Adde quòd idem tenent Dyn. Raph. Imol. Pau. de Caſt. Aret. Alex.& communiter omnes quicquid ibi dixerit Ang.in d.l.mora.hic allega. Idem tangunt & latè diſputāt doct.& maximè Ang.& Ale. in l.3.§.ſi is pro quo.ff.quod quiſque iur.Gabriel Sarayna.

CLXXV.

1 *Promittens tractare aliquem vt filium,tenetur illum emancipare de facto,vel inſtituere,vel exheredare.*

1 NOta, quòd ſi quis promittit taliquem tractare vt fi lium,adiecta certa pœna,tenetur ipſum ſaltem emā cipare de facto,vel inſtituere,vel exhæredare:aliàs cōmi titur pœna,vt eſt caſus ſingula.ſecundum Bar.ff.de verb. obliga.l. quidam cùm filium . Imò quòd plus etiam eſt, exhæredari poteſt ſine cauſa.quod nota.

ADDITIO.

1 *Exhæredare etiā iniuſtè poſſum impunè illum,quem vt filiū tractare ſub pœna promiſi:& an hoc poſsit iniquum dici?*
2 *Verba non debent extendi, vt plus comprehendant, quam verborum proprietas deſigner.*
3 *Pater poteſt filium iniuſtè exhæredare,& tali exhæredato da tur querela.*

1 Qui promiſit taliquē tractare vt filiū ſub pœna, pōt eum impunè,etiā iniuſtè exhæredare.d.l.quidā cū filiū , & ibi oēs doc.ff.de ver.oblig.nec hoc vī iniquum,quemadmo dum putauit ibi Pau. de Caſt. Nam hoc vī procedere ex mente promittentis. Alias ſequerētur multa abſurda . Pri mò,quòd plus fauoris haberet ille,qui non eſt verè filius, vel ſi eſt filius,eſt filius ciuilis tm̄,id eſt,adoptatus , quā ſi lius legitimus & naturalis,quod patet, quia qñ exhæreda tio eſt iniuſta,filius legitimus & naturalis habet ſolū re mediū querelæ,quod eſt tēporale , & in quo filius ēm iſta tēpora ſtorum habebat ꝓbare ſe fuiſſe iniuſtè exhæreda tū.l.liberi.C.de inoffi.teſta.Iſte aūt qui debet tractari, vt filius,haberet nō ſolū querelā, ſed etiā obligationē ad pœ nā, quæ ptineret ad eū, qui eſt ſtipulatus , & timore talis pœnæ promittens pſumeretur ſe magis abſtinere ab exhę redatione.Secūdò hoc modo eſſet fauorabilī debere tra ctari vt filius,quā eſſe filius verus & naturalis,quod eſt cō tra verba ſtipulationis: quia promittens promiſit eū tra ctare,vt filiū, nō aūt plus neq; fauorabilius,vnde iſta verba,Promitto te tractare vt filiū,ex ſua proprietate impor

2 tāt,promitto te tractare,vt tractātur filij, ergo nō debēt extēdi,vt plus cōprehēdāt,quā verborū proprietas deſi gnet,& ſic ꝙ promiſerit tractare,ꝓut debēt tractari filij, & ſic quòd poſsit exhæredare etiā iniuſtè , ſicut etiā veri parētes filios legitimos & naturales poſſunt. Tertiò hoc eſſet cōtra mētē ꝓmittētis,qui nō vī plus dilexiſſe hunc extranеū,q̄ filiū verū,& naturalē , & plꝰ voluiſſe cōferre, q̄ filio naturali,& quòd poterat in filio naturali,nō poſſet

3 in iſto ciuili. Cū ergo filiū naturalē & verū poſsit iniuſtè exhæredare,& tali exhæredato datur querela, ergo idem in caſu iſto,& ſic iniuſtè exhæredās nō incidit in pœnam. Quartò, qñ in ſtipulatione fuit expreſsè dictū , quod non poſſet illū exhæredare, tunc nō pōt iniuſtè exhæredare, ſed iuſtè,ergo qñ iſtud nō fuit expreſſum debet promit tēs poſſe exhæredare iniuſtē,nec per hoc debet incidere in pœnā,cū faciat illud,quod veri parētes ſolent facere,li cet facere nō debeāt.Et quod dictū eſt de exhæredatione idē etiā procedit in emācipatione,vt latè proſequitur Iaſ. in d.l.quidam cùm filium.in 7.no.nu.13.& ſeq. Gab. Sa.

CLXXVI.

1 *Duo rei quando videantur inuicem fideiubere reſpectu creditoris, etiam ſi non egerent beneficio duorum reorum.*

1 NOta,quod in duobus caſibus duo rei videntur inui cem fideiubere reſpectu creditoris,& ſic non egerēt beneficio duorum reorum.Primò, quando eſt actum expreſsè inter contrahentes.l.reos.ff.de duob. reis . Secundò,quando eſt color quæritus , quando fit cauſa fraudan di,vt l.ſed Iulianus §.1.ff.ad Macedon.& l.vir vxori.ff. ad Velleian.& not.in d.l.reos.

ANNOTATIO.

Idem tradit Bal.in l.1.C.de duobus reis . & in l.in duobus.§. vbi duo.ff.de duobus reis.& in conſ.168.volu.3.& Bart. plenius & expreſsius in d.l.reos.col.2.ver.ſi ergo quæri tur , an duo rei videantur. vbi latiſsimè loquitur inſignis doctor.Io.Ronchegallus nu.13.& 20.Et Ang.Are:Intti. de duobus reis.in fine principij.nu.9. Gab. Sar.

CLXXVII.

1 *Fideiuſſor de iudicio ſiſti liberatur lata ſententia. fallit, vt in addit.nu.1.*

1 NOta,ꝙ fideiuſſor de iudicio ſiſti liberat̄ lata ſnīa, vt eſt caſus ſingularis ſecundū Bar.in l.Græcè.§.& poſt litem.ff. de fideiuſ.qui caſus alibi non reperitur.

ADDITIO.

Nota,ꝙ fideiuſſor,&c.Adde etiā Ang.qui dixit te.hic alleg. eſſe ſingularē,l.fideiuſſor.§.in fideiuſſorem.qui ſatiſd. co gan.& ibi Magiſter meus in 3.co.in prin. dicit cōcordare

l.1.iun-

l.1.iūcta gl.parua.in ver.iudicio.ff.ſi ex noxa.cau.agat. & ibidem limitat iſtā regulā duobus modis , vide per eum.

2 *Fideiuſſor de defendendo,non tenetur poſt ſententiam.*

1 Limita hoc procedere, niſi fideiuſſor ꝓmiſiſſet reum p̄ ſentare toties , quoties curiæ videbit, de quo in l.ſi qs.ff. de cuſt.reor.& no.in l.2.§.fi.& ibi latè Ale.& Iaſ.nu.7.ff. q̄ ſatiſdare cog.& Fel.in c.in nomine Dñi.2.col.de teſtib.

2 & vide Bar.in l.ſi.C.de fideiuſ.Idem tenet̄ in fideiuſ ſore de defendendo,ꝙ non tenetur poſt ſnīam.l.cùm quę rebatur.& ibi Bar.in fine prin.ff.de iudic.ſol.& facit quod dixit Pau.de Ca.in d.l.Græcè.§.& poſt litē.ꝙ qui promit tit defendere,promittit ſiſtere.Et adde ea quæ latè ſcribit Ronchegallus in l.reos.in prin.nu.23.ver.& in primis.ff. de duobus reis.& Petrus Ducñas in regula 333.inci.fideiuſſor de iudicio ſiſti tenetur ſucceſsiuè. Gab.Sar.

CLXXVIII.

1 *Nouatio poteſt fieri per quemcunque contractum ſtipulatione non intereueniente.& in addit.nu.1.*

1 NOta,quod ſtipulatione † nō intereueniēte poteſt fieri nouatio per quemcunque contractum.l.ſi mandato meo.ſ.ff.mand.qui eſt caſus ſingularis l.ſi.C. de nouat. Licet ſtipulatio operetur ꝙ præſumebatur eſſe factam nouationem etiam ſi hoc ageretur, quod ſecus eſt in alio contractu,vt no.Bar.in l.1.ff.de noua.in 2.& 3.q.

ADDITIO.

3 *Nouatio an fiat,ſi ſententia dicat, Si non ſoluerit intra tem pus,amputetur ſibi pes,vel manus?*
4 *Nouatio ſit etiam quando contractus ſe non compatiuntur.*

1 Nouationem fieri † per quēcunq; aliū contractum abique ſtipulatione,tenet etiā Lud.Bolog.in cōſ.59.co.3.verſ.ad ditur etiam aliud.& do:Maria.Soci.in cōſ.21.col.3. verſi. nec obſtat,ſi diceretur.& Doc.maximè Mode.in l. ſingu laria.ff.ſi cer.pe.& Corne.conſ.333.viſa.num.10.vol.2. & conſ.26.nu.13.vol.3.& Ale in l.ſi diuortio.ff.de ver.obl. & per Spec.in ti.de oblig.& ſolut.§.1. verſ. conſequēter.

2 & ſeq.Et an nouatio † fiat,ſi ſnīa dicat, Si non ſoluerit in tra tempus,amputetur ſibi pes vel manus , tradit Corne. cōſ.5.nu.1.vol.3.& Io.Bapt.Ferre.in conſ.129.pro reue

3 rendo do.Marco.nu.7.& ſeq.vol.1.vbi ponit,an nouatio per delegationem inducatur.quod etiam ante eum elegan ter ſcripſit Deci.cōſ.421.nu.16.Et vide in materia nouationis eundem Deci.conſ.107.nu.1.& cōſ.563.nume. 15.

4 vbi tradit nouationem † etiā hodie fieri qñ contractus ſe non compatiuntur.Et plenè tradit Alber.Brun.in trac.de augmento,in tertia principali concluſione, nu. 40.verſic. tertiò propius ad materiam. Gab.Sar.

CLXXIX.

3 *Diſpoſitio l.humanitatis.C.de impuber. & alijs ſubſtit. loquens in mente capto,an habeat locum in furioſo?*

1 NOta,ꝙ ſi q̄rat,an l.humanitatis.C. de impub. & alijs ſubſti.q̄ loquitur in mente capto,habeat locum in fu rioſo?Et vī quod non:nā nō pōt negari,quòd non ſit lex noua exorbitās,quia contra regulas cōes ſubſtitutionum. Itē nec antè ſine principis reſcripto hoc fieri poterat.l. ex facto.ff.de vul.& pup.Puto legē,quæ loquitur de mēte ca pto,non habere locum in furioſo.l.ſi furioſ.C. de nup.& ibi bonus tex. Tñ dic,quod habet locum in furioſo,vt eſt tex.qui non poteſt cauillari,coniuncta gl.in §.fi.l.1.ff. de cur.fur.qui eſt tex.multum no.quo ad hoc.

ADDITIO.

1 *Mēte captus accipitur pro quolibet inſipiente.*
2 *Furioſus & mente captus equiparantur.*
3 *Mutus,ſurdus,& prodigus non poſſunt teſtari.*
4 *Intellectus l.ſi furioſi.C.de nup.*

An l.humanitatis.C.de impub. & alijs ſubſti. quæ loquitur in mente capto,habeat locum in furioſo?& vī dicendum quòd ſic,& ita tenet ibi Bal.col.2.ver.venio ad quartū. & ad hoc vī tex.in l.fin.in prin.C.de curat. furt. quem text. Ful.in d.l.humanitatis.adducit,& l.mo.ſi lex facto.vt Ale. ibi refert.col.11.& ibi inducit tex.in d.l.humanitatis.quia

1 accipit † mēte captos ꝓ quolibet inſipiēte,& ſic largo mō.

2 Et ad hoc facit, † quia æquiparanē furioſus,& mēte captꝰ, vt no.Bal.in l.ſed & milites.§.iā aūt.ff.de excuſ. tutor.alle gat tex.in §.& hæc diximus.ibi, furioſorū aut demētium. in auth.vt hi qui obli.hab.phi.res minor.& eſt gl.in l.2.ꝓ illū te.ff.de curat.fur.facit te.in l.dabimus.in fi. cum l.ſeq. ff.de priuile.credi.& notat etiā Bal.in l.2.C. de curat. fur. cum ſi.& tradit Ale.in cōſ.54.ad quæſitū.vol.1.& vī tex.

3 in l.ex facto.in verſ.nā & ſi furioſo.ff.eo.Et idē † cōcludit in muto,ſurdo,& prodigo,quia iſti pariter non poſſunt te ſtari.Inſti.qui.non eſt permiſ.face.teſta.§.ꝑterea.& §. pro digus.& §.itē ſurdus.& dicit Ale.in d.l.humanitatis.quod hæc cōiter tenētur,& idē Ale.in d.l.ex facto.col.7. & idē concludit Nic.de Neapoli in §.qua rōne.in fi.Inſt.de pup. ſubili.,vbi reſpōdet q̄buſdā rōnibus,quæ in prodigo in cō trariū adducuntur.Ang.tñ in d.l.humanitatis.verſ. ego.& in d.l.ex facto.tenet cōtrariū, quia cùm d.l. humanitatis. loquatur de mēte captis, nō vī habere locum in furioſis, niſi expreſsè facta ſit extēſio,vt eſt te.in l. ſi furioſi.C. de nup:& ibi dicebat Ful.quòd multū dubitaret, niſi eſſet te.

4 in d.l.fi.§.1.C.de cur.fur.vbi † extēſio vī facta ad furioſo. Sed ad illū te.in dicta l.ſi furioſi.reſpōdet Ale.in d.l.ex fa cto.quòd etiā ſi ab Imperatore expreſsè ibi extēſio facta nō fuiſſet,oīno tñ tacita extēſio fieri poſſet . Sed certè ver ba literæ ibi repugnāt:quia ſi extēſio habuiſſet locū, non fuiſſet neceſſaria illa ꝓuiſio,q̄ facit ibi Imperator cū ma gno apparatu. Vnde aliter reſpōderi pōt,quòd ibi nō agi tur de prouiſione facta in fauorē mēte capti,prout in d.l. humanitatis.quæ eſt fauorabilis, & extenditur à paritate rōnis.Et in d.l.ſi furioſi.potius agebatur de præiudicio,q̄ de fauore ipſius furioſi.Secūdò pōt dici, q̄ ante illā l. ſi fu rioſi.dubitari potuiſſet,ſed poſt illā non vī dubitandū,ex quo Imperator ita ibi declarauit. Tertiò etiā reſpōdetur, ꝙ in d.l.ſi furioſi.ſuppletur quod deficiebat illi cōſtitutio ni in verbis,quæ loquebanē de mēte captis,ſed quoad mē tē legis idē tñ erat in furioſis. & ad hoc bene facit te.in l. qui neq;.§.1.ff.de de reb.eor.ibi, ex ſnīa orationis idē di cendū eſt.quē te.ad hoc alle. Deci.in d.l.humanitatis.1 3. no.in fi.& tradit Ale.ī l.ſi cū doté.§.ſi marit.ff.ſol.ma.G.S.

CLXXX.

1 *Inſtitutio ꝓ anima facta de diuite,q̄ pauper credebatur, valet,& hæreditas ab eo aufertur,& ī pios vſus cōuertitur.*

1 NOta,quòd † ſi quis pro aīa inſtituit diuitē,quē paupe rē eſſe credebat,valet illa volūtas vt pia,ſed debet au ferri hæredi,& in pios actus cōuerti:vt l.legatū.ff. de vſu fru.le.no.per Bar.in l.1.C.de ſacroſa.eccle. Quod facit ad q̄ſtionē vulgatā,quæ eſt,an fideicommiſſarij ad eligēdos pauperes,ſi elegerūt diuites,in quos ꝓ aīa fecerunt diſtri butionē,ꝙ valeat electio,ſed bona ſint auferēda ꝓ Eccm, & in pios actus conuertenda,aliàs ſecus.quod nota.

Nota,quòd ſi quis,&c.Adde quòd Bal.in l.1.hic alle.,in repe. col.18.ver.diuitiæ.tenet oppoſitum.

ADDITIONES.

1 *L.1.C.de fideicō.an habeat locum in alimētis relictis diuitiſ?*
2 *Relictum an ſemper poſsit conuerti in aliam piam cauſam?*
3 *Commutatio vnius relicti ad pias cauſas,an & quando poſ ſit in aliam piam cauſam fieri?*

Adde quòd Bar.hoc tenet in d.l.1.in ſecūda quæſtione prin cip.q 2.nu.33.C.de ſacroſanct.eccle.& Bar.& ibi Alexan. in apoſtil.in l.alio.col.2.ff.de alimen.& cibar.legat. & ali quid per Bar.in l.ſi cui annua.ff.de annuis legat.& per Pe. de Anch.conſ.14.Bald.conſ.356.volumin.2.& Alex.in l. ſi certis annis.4.colum.C.de pactis. vbi reprehēdit Ang.

1 ibi volentem,ſquòd l.1.C.de fideicommi. nō habeat locū in alimentis relictis diuiti,& per Alexan.conſ.125.& ſeq. vol.1.Barba.conſ.58.col.18.volu.1.pulchrè & latè Bald. Nouel.in tractatu de dote,in 5.parte principio.in 6. char.in

2 ver.nunc me transfero.Et an poſsit ſemper relictum cō uerti in aliam piam cauſam ſimilē, tradit Bal. in l. ſi qs ad declinandā.in 14.col.C.de epiſcop.& cler. Limita tamen vt per Bar.in l.liberto.§.Lucius.ff.de annuis le. Et ad p̄di-

cta vide quæ dicit Bar.in tracta.Minoricarum,quem sequ-tur Pet.de Anch.in cle.exiui.de ver.sig.Et quando ista cō-
3 mutatio† fieri posśit,latè tāgit Bal.in l.i.vlt.col.C.de his quæ pœnæ nomi.& diffusè ponitur per Alex.in apostil.ad Bar.in d.l.legatum ciuitatis.ff.de vsufru.leg. Gab.Saray.

CLXXXI.

1 Hæreditas delata infanti,vel pupillo,non potest sine decreto iudicis repudiari.

1 NOta,q̄† hæreditas vel bonorū possessio delata infanti,vel pupillo,nō pōt,sine decreto iudicis repudiari: ar.l.magis.§.fundū.ff.de reb.eo.& ita not. Bar.in l.tutor. ff.de bon.pos.Et p hoc videt multū limitādus tex.in l.2. §.tutor ff.de succes.edic.Sed cū decreto iudicis posset solus tutor repudiare,ita demū,si impubes nō pōt cōsentire, vt q̄a infans:aliàs videt sua volūtas necessaria:q̄a si reqrit in aditione hæreditatis,vt l.potuit.C.de iure delibe.multò magis in repudiatione.Sic multò magis videtur limitandus text.ad di.§.tutor.& di.l.tutor.ff.de bono.pol.

ADDITIONES.

Nota,quòd hæreditas,&c.Ibi,& not.Bar.in l.tutor.Adde q̄ idem tenuit Bal.in l.bonorum.2.C.qui admitti.in.3.q.& ibi Pau.de Cast.& Magister meus Ias.col.2.vbi latius cōfirmat,& dicit facere te.in l.3.§.si qd minori.ff.de minor.

1 Tutor solus potest agnoscere bonorum possessionem nomine pupilli,cùm sit loco domini,dum acquirit.
2 Tutor solus an hæreditatem repudiare posśit?
3 Regula l.is potest.ff.de acqui.hære.quomodo procedat?
4 Repudiatio hæreditatis est quædam alienatio.
5 Alienatio administratori non conceditur.
6 Iudicis authoritas an requiratur in repudiatione hæreditatis infanti delatæ,quæ à tutore fit?
7 Tutor si hæreditatem pupillo delatam repudiauit, & alius adiuit,& fructus lōgo tempore percepit,deinde appareat, quòd tutor repudiare non potuit, an hæres,qui adiuit teneatur ad fructus?

1 Solus tutor† potest agnoscere bonorū possessionē nomine pupilli:est enim loco domini, dum acqrit.l.interdū.§.
2 qui tutelā.ff.de furtis.solus† tamē tutor repudiare nō potest.d.l.tutor.ff.de bo.poss.& licet tex.in l.is pōt.ff.de acqui.hære.dicat,quòd ille potest repudiare,qui potest acq-
3 rere:tamē Bar.respondet† quòd regula d.l.is potest. procedit in eo,qui suo iure adire,vel agnoscere potest.tūc.n. is etiā repudiare potest.Secus est in eo, q nomine, & ad vtilitatem alterius ratione officij adire potest, q̄a is repudiare nō pōt, vt.no. Ale.in l.fi.C.de repud.bono.poss.&
4 Ale.in l.legatū.ff.de le.1.Quod confirmat,†quia repudiatio est quædam alienatio.l.magis puto.§.fundū.ff.de reb⁹
5 eo.q̄ alienatio† administratori non conceditur.l.cōtra iuris.§.fi.ff.de pact.Quod procedit declarādo vt p Aret.in l.more.§.pupillus.col.2.ff.de acqui.hęre.& plenè p doct. maximè Mode.post.Ias.& Decium,in d.l.bonorū.2.C.q admitti.& p Bar.in l.pupillorū.C.de repud.hæredita.vbi
6 tradit an in repudiatione† requirat iudicis authoritas. & est tex.in l.3.§.si qs minor.ff.de minor.Et tradit in terminis Alex.in additio.ad Bar.in d.l.tutor.ff.de bon.pos.vbi
7 eadem tacito authore transcribit,& subdit,si tutor† repudiauit,& alius adiuit,& fructus longo tempore percipit, deinde appareat quòd tutor repudiare non potuit,an hæres qui adiuit,teneatur ad fructus, & si soluit creditoribus an posśit retinere in restitutione hæreditatis. & allegat de hoc latè scripsisse Ludo.Ro.consil.149. Gab.Sara.

CLXXXII.

1 Sententia arbitri corrupti valet,licet obstet exceptio doli:Secus si contineat expressum errorem.

1 NOta,quòd sententia arbitri† corrupti valet,licet obstet exceptio doli.l.3.C.de arbit.& no. Inno. in capi. cum ab omni.extra de vi.& ho.cle.Licet Io.dixerit contra.2.q.6.§.diffinitiua.versic.vænales. Secus si contineat expressum errorem,quia est nulla,sicut sententia iudicis no.in l.diem.§.stari.ff.de arbitris.

ADDITIO.

1 Arbiter an si malè iudicet,faciat litem suam sicut iudex?

Idem tacito authore,tenet Alex.in di.l.3.C.de arbitris.in princ.& Bal.in l.venales.C.quando prouoca.non est ne-
1 cesse.Et an arbiter† si malè iudicauerit,faciat litem suam, sicut iudex,tradit Lanfr.de Oria.in trac.de Arbi. col. 57. versi.trigesimoseptimo quæro. Gab.Sar.

CLXXXIII.

1 Pater si instituat filiū pupillū,& dicat,quòd ipso moriēte relinqt oīa bona Titio,an illa substitutio posśit esse vulgaris & pupillaris? Et qd si dixerit,ipso moriēte sine liberis?

1 NOta,quòd si pater† habens filiū pupillum dicat hæc verba,Instituo filium meum hæredem,& ipso moriente relinquo omnia bona mea Titio, vel substituo Titium:ista substitutio non potest esse vulgaris & pupillaris.Vnde si pupillus moriatur post aditam hæreditatem, & post completos 14.annos,nihil habebit substitutus. Secus si dixerit, ipso moriente sine liberis, vt singulariter no.Bar.in l.Centurio.ff.de vulg.& pup.

ANNOTATIO.

Hoc latisśimè tradunt doctor.maximè Moderni,post Bar. in d.l.Centurio.ff.de vulg.& pup. Gab.Sar.

CLXXXIIII.

1 Ius patronatus an cuilibet hæredi competat pro rata portionis hæreditatis,an vero æqualiter, licet ipsi sint disparibus portionibus instituti?

1 NOta,si patronus† decedat pluribus hęredibus relictis ex disparibus portionibus,vt puta vno ex dimidia, alio ex tribus vncijs, dicitur ius patronatus esse apud quemlibet æqualiter,& ius præsentandi. Vnde si vnus fuerit præsentatus ab alijs tribus,& alius ab alijs duobus, pręsentatus à tribus obtinebit: vt no. Hosti.& Inno. & Ioan. And.in c.1.de iure patrona.Idem multò magis si testator iusśit hæredibus ecclesiam construi, vel altare ordinari: Secus verò vbi essent duo patroni,& vnus reliquat vnum hæredem,& alius plures. nam tantum valebit vox istius vnius,quantum vox illorum plurium,vt cle.plures alias. ff.de iure patrona.

ADDITIO.

1 Ius patronatus cū competat insolidū,non venit in diuisione.
2 Patroni si discordent in præsentatione, Episcopus gratificat, cui vult ex præsentatis.

Cano.tradunt in d.c.1.de iure patro.& ibi Do.Abb.& in c. querimonia.eo.ti.& Bal.in l.familiæ.C.communia vtriuſ
1 que iudicij. vbi dixit, quòd† cū ius patronatus competat insolidum non venit in diuisione.& idem Bal.in l.eā quā. in fi.C.de fideicom.& facit quod no. Abb. in c. ex insinuatione.nu.6.de iure patro.& Abb.in c.in Genesi.colu.2.de electio.& in c.2.ad fi.de iure patron.& Feli.in c.cùm oēs. de consti.ver.& ex istis infert vtiliter.nu.46.& facit quod no.idem Feli.in rub.de treug.& pace.in ver.& dicit Abb.
2 nu.10.quòd si patroni† discordant in præsentatione, Episcopus gratificat cui vult ex præsentatis.& per Spec. in ti. de iure patrona.ver.si autem est quæstio.nu.7.Et de hoc articulo latè vide Cæsarem Lambertinum in tract.iuris patro.li.1.8.articul.3.quæstio.princip.1.partis, qui cæteros refert,& eleganter loquitur. Gab.Sar.

CLXXXV.

1 Testator si iubeat ecclesiam construi,illa non fiet beneficiū ecclesiasticum,nec quæretur ius patronatus,nisi authoritas Episcopi interueniat.

1 NOta,quòd si testator† iubet ecclesiam construi,vel altare,& asśignari ei tantam dotem,illud nunquam fit beneficium ecclesiasticum,nec quæritur ius patronatus, nisi authoritas Episcopi interueniat,vt not.Io.And.in c. ex insinuatione,de iure patrona.

ANNOTATIO.

Faciunt quæ no.Abb.in c.parentibus.de priuil.& in c.sopitę & ca.fi.de censib.Feli.in c. de quarta.colum.4.versi. tertia declaratio.de præscriptio. & Roma. singula. 325. Tu Senensis habes.& idem Roma.consil.477. In casu propositæ.col.2. & Cæpol. in cautel.222.& pulchrè per Catellia. Cor.in memoral.in ver.facta non præsumuntur.in fi.G.S.

CLXXXVI.

1 Mendicantes an posśint de iure promoueri ad beneficia curata & an posśint prædicare?

1 NOta,q̄† Mendicantes possunt de iure promoueri ad beneficia curata,sicut alij,nisi qñ transiuerunt ad ordines non Mēdicātes,vt in cle.1.de regu.in gl.in verbo, Mēdicātes.Itē(quod est mirabile)isti fratres Mendicātes trāslati ad ordinē nō Mendicātiū,nō possunt publicè p̄dicare, quod probatur in d.clemen.1.& not.gl.in verbo, officia. & nota,quia quilibet prima facie diceret contra,&c.

ADDITIO.

1 Mendicantes translati ad ordinem non Mendicantium nō possunt publicè prædicare,nec doctorari,possunt tamen assumi ad beneficium curatum.

Cardin.in d.clemē.1.de regula,plenè hanc materiam tractat,
1 vbi etiam dicit,q̄† non solum non possunt pręedicare, sed nec etiam doctorari, & ibi in quinta q.subdit,quod bene possunt assumi ad beneficium curatum. Gabr.Sar.

CLXXXVII

1 Creditor vbi petit debitum,& debitor confitetur partem,non sufficit ad hoc vt constituatur in mora in parte confessata q̄ creditor se offerat recepturū,sed debet dicere,Da mihi.
2 Mandati an teneatur dominus, qui dixit famulo iniuriato, Non veniat domum,nisi facias taliter,quod audiam nouū si famulus iniuriantem occiderit? Et quid si expresśè vetuit,ne occideret?

1 NOta,q̄ vbi creditor petit debitū, & debitor confitea tur partē,nō sufficit ad hoc,vt cōstituatur in mora in parte cōfessata,q̄ creditor se offerat recepturū, sed debet dicere,Da mihi.ita not.Bar.in l.qui solidum.in prin.ff. de leg.2.Et est rō,quia sicut in debitore ad hoc vt cōstituatur creditor in mora,requiritur manualis oblatio, nō solū verbalis.l.quidā existimauerunt.ff.si cer.& l.qui residuum.C. qui pot.in pign.hab.Ita in creditore,quia debet se offerre manualiter recepturum.Sed videtur Bar.sentire contrariū in l.si quis mihi bona.ff.de acquir.hære.in §.sed quid si mandauit.& §.pater Seio.vbi videtur tenere, q̄ per ista verba debitor constituitur in mora dicendo extra iudiciū Ego indigeo illa pecunia.Nec ob.si dicatur,q̄ ibi loquitur qñ totum debitum erat liquidū,q̄ eadem debet esse ratio partis quo ad partem,sicut totius quo ad totum.Et vtrunque dictū puto verū in casibus suis,vt in l.tutor.§. Lucius. ff.de vsur.tñ vide ibi not. Et per hoc inducebat Bart.ad q.
2 de domino famuli iniuriati.qui dixit† Nunquam intres domum meā,nisi facias taliter,q̄ audiā nouū. Modo ille bonus famulus iuit, & occidit iniuriantem,an dominus debeat puniri tanquā mādās? Certè fuit determinatum,q̄ sic & ita vnus miles fuit decapitatus,ita ibidē not.Bar. Et pl⁹ dico,si dominus dixisset talia verba,Facias,q̄ audiā nouū, expresśè iubendo, q̄ non occidat, tamen si eum occidit, tenetur mandati.casus est notab.in c.fi.de homic.li.6.

ADDITIONES.

Nota,q̄ vbi creditor,&c.Ad istud not. vide plenè per magistrū meum Ias.in d.l.quidam existimauerūt.hic alleg.col. 2.vbi dicit,q̄ inquantū Mat.allegat.Bar.hic in ver.sed vř, q̄ istud nō dicit in lib.suo,nec verè hoc dicit in meo.In fi. ibi,Et plus dico.Adde Bal.in l.non ideo minus.in 18.q.C. de accusa.& vide Magistrū meum Ias.in l.1.in 6.col.C.de ser.fugi.vbi limitat dictū Bar.sex notabilibus modis. Aliquid dixi in addi.ad sing.Ludo.720.incip.Tu scis.

1 Oblatio verbalis debitoris constituit in mora,quando creditor protestatur se nolle pecuniam recipere.
2 Cautela ne creditor constituatur in mora per verbalem oblationem debitoris.

1 Oblatio verbalis† constituit in mora,quādo creditor protestatur se nolle pecuniam recipere.ita Bal.sing.in l.1.in 1. col.ver.modo quæro.C.ne lic,in vna cau.ter.prouo. sequitur Ale.post Corne.& Pau.de Cast.in l.si mora.col.4.in 5. fallen.ff.sol.ma. & pro sing.refert Aret.in l. qui Romæ.in prin.in 1.no.ff.de ver.obl.vbi cōtrarium tenet, quia leges allegatæ p Bal.nō probāt,vbi etiā fatetur Ale. in d.l.si mora licet postea idem Ale. in d.l.qui Romę. in prin.in 1.col. sequatur hoc dictū Bal.& multum cōmendet pro limitatione l.qui decē.§.1.ver.idem tñ.ad fi.ff.de solu. Et propte-
2 rea† datur singulare remedium ad hoc,ne creditor cōstitutus ī mora p verbalē oblationē, iuxta l.acceptā.C. de vsur. nā dicit Bal.in l.pe.ad fi.ff.de distrac.pig. q̄ qñ debitor dicit,Sum paratus soluere,debet creditor respōdere,Et ego sum paratus recipere,q̄ remedium pro singulari cōmendat Aretin.in dicta.l. qui Romæ.in dicta.1.nota.& Ias. in l.2.in 63.colum. versi.circa tñ illud. C.de iure emphy. & per Imol.in l.si seruus cōi.ff.de vulg.& pup.quod approbatur etiā per Ale.qui hoc sibi adscripsit in d l.si mora.col. 5.iter.oēs tñ.ff.sol.ma.Tutius tñ erit,si creditor dicat, Da mihi nūc,iuxta notabile dictū Bar.in d.l.qui solidū. in pri. ff.de leg.2.declarando vt per Mat.hic,iunctis his,quæ scribit Ias.in l.quidā existimauerūt.in 2.not.ff.si cer.pe.quia tali casu oblatio verbalis non releuat.d.l.qui decē.ver.idē responsum.ff.de sol.Ale.cōs.106.co.6ver.nō obstat etiā.vo.3. & cōsi.39.vertitur lis:col.1.vol.5.& faciūt quæ latius dixi suprà sing.127.not.q̄ oblatio facta.& sing.128.not.q̄ vbi qs debet offerre ibi plenius dixi.& Cate. Cotta ī memor.ī ver. oblatio verbalis.& Deci.ī d.l.qdā existimauerunt.ī 2. not.ff.si ce.pe.Ibi,Et p hoc īducebat Bar.ad q.de dño, &c. Adde Ang.in trac.malefi.in ver. Sēproniū mādatorē.21. q.Pau.de Ca.consi.262.Abb.post Pe.de Anch. in c. ex his per illū te.de exces.p̄la.& in c.pen.ne cle.vel mona. & in c. sentētia.de cler.purga. Bal.in ca.veritatis.col.3.de dolo & cōtu.Ale.cōsi.69.vol.2.& cōsi.53.& cōsi.106.& 127. vol. 4.Bal.cōsi.82.vol.3.plenè per Hipp.de Marsi.in cōsi.132. Ale.& Iason in d.l.si quis mihi bona.§.sed quid si mādauit ff. de acqui.hęre.Rom.sing.719.tu scis q̄ Bar.& ibi dixi in additionibus, & Ias.in l.1.col.5.ver. cauetur q̄ in p̄dictis casibus.ff.si cer.pe.dicit se dubitare de dicta decisione, ea rōne,q̄ ex præsumpta probatione debet quis mitius puniri.Ale.in additionibus ad Bar.in d.§.pater Seio.subobscurè eā decisionē impugnat,alia tñ rōne.Illā tñ post multa approbat.Et tradit latè Pet.Dueñas in reg.302.incip.famulo dicēs.Ias.in l.1.col.6.C.de ser.fugi.Ant.Corse.in singularibus.in litera P.in ver.Præceptum.in sing.209.incip. famulus cuiusdam nobilis.& per Felin. & in capitulo. sicut dignū.& in capitu.Petrus.in 3.fallē.extra de homici.Chassęn.in consi.49.& Io.Mari.Rimi.consi.11.nu.3.vol.1.Qđ extenditur,vt p Mat.hic,etiā si dominus expresśè prohibuisset famulo,ne occideret,per te.in d.c.fi.de homicid.in 6.& tradit Hippo.de Marsi.in consi.10.& consi.67.& Cæpo.consi.38.& plenius per Ludo.Care.in trac.de homici. in §.circa.2.nu.38.Deci.cons.233.in fi.& consi.622.& dominus & præceptor meus do.Augu.Beroius 11.quæstio.familiari.& Marian.Soc.in cap.audientiam.nu.74.de homicid.cum cæteris traditis & cumulatis per do. Petrū Plaz. Hispanum in epitome delictorum.lib.1.c.15.col.4. versi. 2.ex eodem fonte. Gab.Sar.

CLXXXVIII.

1 Testes inhabiles in subsidium in quacunq̄ causa cum tormentis admittuntur,ne veritas occultetur,& quādo sine tormentis admittantur?
2 Aduocatus in subsidium admittitur in testem proeliēte,sed debet torqueri.

1 NOta,q̄ in subsidiū†,quotiescunq; non possunt haberi testes integri,seu habiles,admittūtur testes nō idonei, ne veritas occultetur,siue causa sit criminalis, siue ciuilis ex crimine vero,vel ex contractu,vel quasi, vt probat in l.diuus.ff.de quæst.iuncta auth.si dicatur.C.de testibus. & in c.forus.de verb.signifi.Itē probatur in l.consensu.§. super plagis.C.de repudia.& in c.veniēs.gl.2.extra de testib. & p̄batur in c.1.in fine.extra de re iudica.& in c.fi. & ibi not.extra de testi.cog.& in c.3.de testi.Hoc tñ debet intelligi sanè,nam si testes nō sunt idonei,vel ex defectu famæ, vel status,vt quia sunt criminosi,vel infames de iure vel

facto,vel

&c,vel ſerui non debent admitti ſine tormẽtis.l.ob carmẽ §.fi.de teſt.quæ eſt canonizata,10.q.4.c. itẽ criminali. ver. ſinaũt.& not.per gl.& doc.in c.cum P.de accu.& tenet Io. And.in c.cũ in cõtẽplatione.de reg.iur.in antiqs. Licet Ba. ſenſerit contrariũ in l.ex libero.ff.de quæſtionibus. quia causa ciuili nõ ſunt torquẽdi liberi hoĩes,p̃ducti in teſtes etiã viles vel infames.Secus eſt aũt qñ teſtes non ſunt idonei alio reſpectu,quam noĩe infamiæ criminis, vel ſtatus, quia tũc licet admittantur in ſubſidium,admittuntur ſine tortura.d.l.cõſenſu.§.ſup plagis.C.de repu.& in d.c.veniẽs facit pro hoc rõ c.vr.q mat.accu.poſſ.& c.cũ dilecti.de ele. & hoc vltimũ videtur de mẽte do.Ant.in c.cum ſuper. & in c.cum à nobis.de teſti.Licet Inno.ſenſerit contra in ca. ex literis.de tranſact. vbi ſenſit, q̃ aduocatus in ſubſidiũ
2 tad mittaẽ vt teſtis p̃ cliẽtulo,ſed debet torqueri,q̃ bñ no.

ADDITIONES.

Nota,q̃ in ſubſidium,&c.Verba Mat.hic ad literã tranſplantauit Ale.in l.ex libero.ff.de quæſtio.& ſimpliciter approbauit,licet de Mat.non faciat mentionem.Vide tamẽ ad illa quæ not. Io.de Imo.in l.ſi quis poſt.ff.de teſta.

Iſtud pleniſsimè examinat Bar.in d.l.ex libro homine.ff. de quæſtio.& ibi Hippol.de Marſi.multos idem tenentes cõgerit.vide ibi per eum. Gab.Sar.

CLXXXIX.

1 Ius Prætorium an dicatur ius ſtatutorum à iudicibus temporalibus ſuperiorem recognoſcentibus conditorum,& quantum illud duret? Et quod dicatur ius ciuile.

1 NOta vnũ notabile dictũ Bart.ſi eſſet verũ,q̃ quotieſcunque ex ſtatuto vnius iudicis ſuperiorẽ recognoſcentis imponitur aliqua pœna,quę venit parti applicãda, naſcetur actio q̃ durabit anno tm̃,& dicetur hoc eſſe i⁹ Prætoriũ,& põt poni exẽplũ in ſtatuto Epiſcopi, vel Legati, vel Marchionis, vel Ducis, p̃ſuppoſita valetudine ſtatuti p̃ dominiũ,vt ponit Bar.in l.5.in princ.ff.de verb.obl.& in l.oẽs populi.ff.de iuſti.& iur.in l.fi.ff.de pœ. Hoc aũt dictũ de iure nõ vr̃ mihi verũ eſſe ſimpliciter, niſi reſtringatur ad iudices tẽporales,q̃ rõne dignitatis ſuæ habẽt poteſtatẽ faciẽdi ſtatutũ,quia tunc ſuſtineri põt.q̃ ius taliũ ſtatutorum dicatur eſſe ius Prætorium.Et ideo ſi officium eorum erit annale,non durabit vltra annum, Si verò ſit ſemeſtre, non durabit vltra ſex menſes Inſtitu.de pen. & tempor.actio.in princip. Sed ſi officium vſque ad vitam eorũ duraret,vt eſt officiũ,vel Marchionis.vel ad beneplacitũ ſuperioris,vt officiũ Legati,tunc tale ius dr̃ Ciuile,& ſic actio oriẽs erit perpetua, ſicut ſi naſceretur ex ſtatuto populi.vt probatur Inſti.de perpe.& tempo.acti. ſuprà allegata à ſenſu cõtrario.facit l.ſufficit.ff.de condi.& demõ.

ADDITIONES.

Not.vnũ notabile,& c.Adde q̃ idẽ tenuit Bar.in l.1.in prin. ff.de bo.poſ.tit.generali. Bal.in aliquibus lecturis in l.2.§. nouiſsimè.ff.de ori.iur. dicit ſe audiuiſſe à Bar. voce viua. Adde q̃ not Cano.in c.qm̃.in prin.vt lit.nõ cõteſta.Idẽ tenet Ale.in apoſti.in l.fi.de pœn.& quã plures alij,quos idẽ refert iſtud plenè examinãdo in l.5.in princ.in penu.col.& ſeq.de verbo. obl. qcquid ibi diſtinxerit Ang.& Rap.quorum diſtinctionẽ ipſe reprobat poſt Io.de Imol. pro quorũ meliori declaratione,vide etiã Areti.in d.l.5.col.5.ver. & quia Barto.hic extra gl.& And.Barb.in rub.C.q admit.

1 Statutum inferioris recognoſcentis ſuperiorẽ, an dicatur ius Ciuile,Canonicum,vel Prætorium?
2 Legati & Marchiones,æquiparantur Prætoribus.
3 Epiſcopi ſtatuto non poſſum agere actione pœnali vltra annũ ſecus ſi ſtatutum eſſet factum à tota vniuerſitate clericorũ quia tunc actio eſſet perpetua.
4 Statutũ editum ab Antianis,vel Dominis, ciuitatis populariſ,an æquiparetur iuri Prætorio vel Ciuili,& nũquid actio pœnalis ex eo ſurgens ſit perpetua,vel temporalis?
5 Indulgentiæ,priuilegia,& pœnæ quæ indicũtur per Legatum, an durent finito tempore legationis?

1 Nũquid ſtatutũ inferioris recoguoſcẽtis ſuperiorẽ,vt puta Legati,vel Marchionis,dicatur ius ciuile,vel Canonicũ an vero Prætoriũ, & actio ex eo deſcẽdẽs an ſit perpetua, vel tẽporalis.vel annalis? & Bar.& Bal.in l.oẽs populi.ff.de iuſti.& iure.cõcludũt,q̃ actio eſt tẽporalis,& annalis,quẽ
2 admodũ ſurgẽs ex iure Prætorio,nã iſtis æquiparãtur prætoribus,& preſidibus.ad hoc l.in honorarijs.ff.de actio.& oblig.& Inſti.de perpe.& tẽpora.actio.in princ. Et idẽ eſt dicẽdũ in ſtatutis editis à Marchione,vel alijs principibus
3 inferioribus,vt per Bar.in dicta l.fi.ff.de pœn.Et ſic ex ſtatuto Epi nõ poſſum agere actione pœnali vltra annũ. Secus aũt ſi eſt ſtatutũ factũ à populo,ſeu à tota vniuerſitate clericorũ,nã tunc actio eſſet perpetua,& duraret p̃ 30.annos.l.ſicut.C. de præſcript.30.vel 40.anno. & eadem eſt
4 †quæſtio in ſtatuto edito ab Antianis,ſeu dominis ciuitatis popularis,nunquid iſtud ſtatutũ æquiparetur iuri Prætorio,vel Ciuili,& nunquid actio pœnalis ex eo ſurgẽs ſit perpetua vel tẽporalis,quã queſtionẽ tractant Bar. & doc. in l.5.in prin.ff.de verbo. obligat.& ibi cõcludunt q̃ ſi illi Antiani ſeu dñi fecerunt ſtatutũ ex eorũ officio, æquiparatur iuri Prætorio:Secus ſi ex ſpeciali cõmiſſione ſibi facta à populo.Nã tunc populus vr̃ feciſſe illud ſtatutũ, & p̃ cõſequens illud ſtatutũ appellatur ius Ciuile, vt in c.ius ci
5 uile.1.diſt.& per Rom.conſi.228.Et quidẽ de indulgẽtijs, priuilegijs,& pœnis,quæ indicuntur per Legatum,an durẽt finito tẽpore legationis, latè tradit Abb.in c.fi. de offi. leg.& Ang.Aret.inſti.de perpe.& tẽpo.actio.in prin. Et ga Bar.in dicta l.fi.ff.de pœn. vr̃ cõtrariũ dixiſſe eius quod dixit in dicta l.5.ff.de verb.obli.vbi tenuit,q̃ actiones pœnales deſcendentes ex ſtatutis ſunt annales, licet ſtatuta ſint perpetua,pro concordia põt dici, q̃ id quod dicit in d.l.5. procedit quando agitur ciuiliter,ſecus ſi criminaliter. & ita procedat quod dixit in dicta l.fi.ff.de pœ. vt per docto. in d.l.5. Vel ſecundo ſolue ſecundum nouam conſiderationem Iaſon.in §.ſed iſtæ.inſtitut.de action. Gab.Sara.

1 Procurator,tutor,vel curator non poteſt conſtituere procuratorem ante litem conteſtatam,ſallit tamen in patre bonorum filij adminiſtratore,& in prælato,vel clerico,& rectore hoſpitalis. Et quid in œconomo?
2 Hoſpitalis rector poteſt ex bonis hoſpitalis alere ſe & ſuos.

1 NOta,q̃ licet procurator, † tutor vel curator non poſſit cõſtituere procuratorẽ ante litem conteſtatã ſiue agat,ſiue cõueniatur l.neque.C.de procurato.& c.1.ex.de procu.li.6.& ĩ l.1.§.1.ff.de procur.& ibi not. Tñ ſecus eſt in patre ſummo adminiſtratore bonorũ filij.l.1. C. de bonis maternis.Et hoc ideo,quia habet plẽ iuris.& facit fructus ſuos tãquã vſufructuarius,vt not.Bar.in dicta l.neq; Idẽ eſt in prælato,vel clerico litigante noĩe eccleſiæ, vel beneficij ſui,vt in c.petitio.de procura. Idẽ etiã puto in Rectore hoſpitalis,quãuis.n.ille æquiparetur tutori vel curatori,vt in clementi.quia cõtingit.§.ſinaũt.de religio.do.tñ habet plenius ius,quam tutor,vel curator,quia poteſt † alere ſe & etiam ſuos ex bonis hoſpitalis,vt not.in d.clemen. Imo etiã puto,q̃ habens beneficiũ in cõmenda poſſit conſtituere procuratorẽ ante litẽ conteſtatã,quia talis põt viuere ſumptibus beneficii, ſicut prælatus habens titulum. not.in c.nemo deinceps.de elect.lib.6. Imo tenent etiam plus Doct.ibi,q̃ particularis de eccleſia,ſicut Canonicus, vel Archidiaconus,põt agere pro iuribus eccleſiæ, non dico beneficij ſui, & ipſi conſtituere procuratorem poſſent ante litem conteſtatam.not.Docto.in ca.cum olim. extra de teſtib.vbi etiã remittunt ad Spec.qui idem tenet etiam in duobus locis.Secus forte dici põt in Oeconomo in his caſibus in quibus poſſet agere,vel defendere eccleſiam vacantem. Talis enim non poſſet conſtituere procuratorẽ, ante litem conteſtatam,habet enim debile ius,ſicut tutor vel curator, non enim poteſt alere ſe & ſuos ſumptibus beneficij,vt in c.cum vos.de offi.ordin.& nota bene,quia à paucis ſunt tacta.

ADDITIONES.

Nota,q̃ licet procurator,&c.Ibi,Ibidem eſt in prælato.Adde quicquid dicant gl.in l.1.ff.de procur.& gl.& Salic.in l. neque.

neque.C.eo.ti.q̃ idem probatur in c.quia in cauſas. de procur.& in c.in cauſam.& ibi no.de iure.calum.& 5.q.3.c. ga epiſcopi.& ibi glo.quæ aſsignat notabiles rõnes inter tutorẽ & prælatũ.nota.Pe.Cy.& Bald.in auth. ſed hodie.C. de epiſ.& cle. Doctor.in c.edoceri.de reſcrip.& Spe.in ti. de procur.§.rõne quoque.verſi.itẽ q̃ fuit cõſtitutus à tutore.& in verſ.itẽ q̃ ſi canonicus.& ibi ponit not.ver.quẽ multũ cõmẽdat Ant.de But.in d.c. edoceri. & hãc dicit eſſe cõem opinionẽ Ale.in d.l.neque.col.2.per rõnes,de quibus per Rectores vbi ſupra,& ibidẽ per eũ,& per Matth. hic.Ibi, Idẽ etiã puto in Doctore hoſpitalis. Adde Bal.ſignanter in l.orphanotrophos.C.de epiſ.& cler.& per eaſdẽ rõnes,per quas idẽ cõcludit Alex.vbi ſuprà,dicendum eſſe in Commendatario,cum debeat de rebus eccleſiæ cõmendatæ viuere.c.nemo deinceps.hic alleg.

1 Pater rerum filij adminiſtrator,an poſſit conſtituere procuratorem in cauſa filij ante litis conteſtationem?

Hæc oĩa ab Ale.in d.l.neq3.C.de procur.poſt Bar.tractantur, ideo eius dicta ſunt diligenter inſpicięda pro veritate contentorum in hoc ſingulari,poſt alios quos ibi cumulat. Et
1 qđ de patre ſummo rerũ filij adminiſtratore hic à Matt. dr̃,q̃ poſſit conſtituere procuratorẽ ante litẽ cõteſtatã in cauſa filij,reprobata gl.in d.l.neq;.C.de procu.quæ contrariũ voluit. Hæc eſt cõis opinio Doctorũ.quã tenent Cy. Bar.Alb.de Ro.f.Bal.Ang.Sali.Pau.de Caſ.in d.l.neque.Et hãc ſententiã cõem aſſerunt Fulgo.& Corne.&.Imo.in c. accedẽs.nu.5.de procu.& Ro.cõſi.241.nu.10.And.Tiraq. in l.ſi vnquã.in prin.nu.29.Curt.in l.pẽs.nu.14.in fi.C.trã ſact.Ang.Are.in §.ſinautẽ.nu.7.Inſti.de ſatiſ.Rob. Marãt. in l.ſi actor.nu:11.ff.de procu.Marc.Mant.li.1.loc.c.18.Et hãc cõclusionẽ extollit Bald.in c.fi.nu.5.de iura.cal. Et an hoc caſu ſit verũ,quod tradit Spe.in tit.de lib.cõcep.§.nũc videndũ.in fi.vbi dicit neceſſe eſſe, tunc procuratorẽ agere debere noĩe patris & filij ſimul, quẽ ſequitur Io. de Imo. in d.accedẽs.nu.5.de procuratoribus.latè tradit Arius Pinelus in repetitione l.1.in 2.parte.nu.65.ver.ex verbis huius legis.C.de bo.mater.Et ibidẽ nu.66.diſputat, vtrũ verum ſit,q̃ pater poſſit agere,& procuratorem conſtituere,non expectato cõſenſu filij, cuiuſcunq; ętatis filius ſit.

CXCI.

1 Teſtes recepti in vno iudicio ciuili ordinario,& plenario,probant inter eaſdem perſonas in alio iudicio ciuili & plenario,licet ſiat ad diuerſum finem a primo.
2 Sententia lata ſuper condictione furtiua non prodeſt, nec nocet ad plenum in actione furti,nec econtra, Et an idem ſit in actis probatorijs.

1 NOta ſingulare dictũ Bar.ſi verũ eſſet,† q̃ quotieſcunque teſtes ſunt recepti ĩ vno iudicio ciuili ordinario, & plenario, probãt eorũ ac teſtationes inter eaſdẽ pſonas in alio iudicio ciuili & plenario, licet fiat ad diuerſum finẽ à primo.Et ita no.ĩ l.2.§.ff.de vi bo.rap.Ex quo ſequtur, q̃ atteſtationes teſtium receptorum in actione furti probabunt in condictione furtiua,& econtra. Sed cõis opinio eſt in contrariũ,quia acta probatoria,& ſentẽtia procedũt à pari.l.ſed & ſi poſſeſſori.§.fi.de iureiur.& c.inter dilectos §.porro.de fide inſtru. & not. Inno.in c.cauſam quæ extra
2 de teſtib.Sed ita eſt,q̃ ſententia lata ſuper cõdictione furti nõ prodeſt,neq; nocet ad plenũ in actione furti,nec econtra,cum varietur finis agẽdi.l.cum quęritur.& l.ſeq. & l.& an eandẽ.ff.de execu.rei iudi.Ergo idem debet eſſe in actis probatorijs,c.cũ cauſam.& c.cum in tua.1.& c.veniens.2. de teſti.& hoc idẽ tenent Doct.in c.cum cauſam.1. & ca. veniẽs. de teſti. & hoc videtur de mente ipſiuſmet Bar.in auth.qui ſemel.C.de probat.vbi ſentit,q̃ ſi ex centũ petij partem,puta 10.atteſtationes receptæ in cauſa illa non probant,neque nocent in illa parte,ſcilicet,in alijs nonaginta. quod bene nota.

ADDITIONES.

Nota ſingulare dictum Bar.&c.Adde quod Panor.in ca.cauſam quæ.1.de teſti.& poſt Bar. reſpõdẽt ad c.veniẽs.2.eo. tit.& dicit plus ipſe,Nõ ſolũ hoc eſt verum, qñ agitur de eodem facto,ſed alio modo,putà, prius criminaliter, nũc ciuiliter,vt loquitur Bar. & plenè per Alex. in d.l.2.§.hoc edicto.vi bo.rap.hic alleg.Sed etiã ſi ageretur ad alium finẽ prorſus diuerſum,quia acta faciunt notoriũ, vt in c.cũ olim.de ver.ſig.& per alias rõnes,de quibus ibi per eũ,ſed non vidit Bar.in l.2.C.de eden.vbi dicit,q̃ ſi ſecũda cauſa tendit ad alium effectũ,q̃ acta primæ cauſę non probant in ſecũda.& idẽ dicit Ang.ibi per d.c.veniens.& ſequitur do.Ant. & Moder.in d.c.cauſam quæ. Vnde melior vr̃ doctrina Bal.in d.l.2.dicẽtis, quod acta in vna cauſa faciunt fidẽ in alia inter eaſdẽ perſonas, qñ præcedens cauſa ſic ſe habet ad ſm̃,q̃ ſentẽtia lata in prima parit exceptionẽ rei iudicatæ in ſecunda.alleg.l.duobus.§.colonus.ff.de iureiu ran.& l.fundum.de except. Alias ſecus,vt l.ſed ſi ante.iuncta l.præcedenti.ff.de except. Vide etiã per Ale.& ambos Magiſtros meos.Iaſ.& do.Lancel.in d.l.2. & vide Moder. in d.c.cauſam quę.qui ponunt tres fallẽtias cum aliquibus reſtrictionibus,& declarationibus ad iſtam doctrinam.

1 Acta facta in vna cauſa inter eaſdem perſonas, faciunt fidẽ in alia,quando cauſa præcedens ita ſe habet,quod ſententia lata in vna,parit exceptionem in alia.
2 Confeſsio indiſtinctè in alia inſtantia inter eaſdem perſonas præiudicat,etiam ſi confeſsio facta ſit in iudicio ſummario vel incidenter.
3 Confeſsionis integritas non leditur ex qualitate iudicij.
4 Confeſsio procuratoris non nocet domino in alio iudicio.
5 Confeſsio facta per nuntium videtur facta ab ipſo domino.
6 Confeſſus habitus in cauſa ciuili propter contumaciam, non habetur pro confeſſo in cauſa criminali.
7 Confeſsio facta per verba enunciatiua in vno iudicio, an in alio præiudicet?
8 Sententia quibus nocet vel prodeſt,eiſdem nocebunt, vel proderunt probationes.

1 Ale.in l.2.poſt Bal.ibi.C.de eden.concludit,q̃ acta† facta in vna cauſa inter eaſdẽ perſonas,faciũt fidẽ in alia,qñ cauſa pcedẽs ita ſe habet,q̃ ſentẽtia lata in vna parit exceptionẽ in alia.l.duobus.§.colonus.ff.de inreiur.& l.fundum. ff. de excep.& cum ibi ſequitur Iaſon.Vnde reprobãt aliam diſtinctionẽ Bar. vtrũ cauſa tẽdat ad eundẽ finẽ,vel ne.hãc tñ defendit Dec.in d.l.2.rõnibus,de quibus ibi per eũ.Sed
2 quicquid ſit,illa † diſtinctio an agatur ad eundẽ, vel aliũ finẽ, non habet locum in confeſsione, quia illa indiſtinctè in alia inſtãtia inter ealdẽ perſonas præiudicat. Vt not.Bal. in d.l.2.col.fi.ver.fallit in confeſsione.facit te.in l.generaliter.C.de nõ nu.pecu.in c.per tuas.de proba.& Spe.in tit. de confeſ.§.nunc videndũ verſic.quid de confeſsione: & idẽ Abb.tradit poſt Inno.in c.per inquiſitionem.col.pe.de elect.in c.2.col.3.de confeſ.Corne.conſi.229.poſt redditã. vol.2.Et iſta cõcluſio ampliatur,etiã ſi confeſsio facta ſit
3 in iudicio ſummario, quia † integritas confeſsionis non lędit̃ ex qualitate iudicij,vt notabiliter dicit Inno.in ca. 2.de ord.cogni.quẽ refert Abb.in c. dilectus.in gl. in ver. cõfeſſus.in fi.de capel.monachi.Imol.in clemẽ. cõſtitutio nẽ.col.4.verſ.per p̃dicta.de elect.& tradũt Moder.in c.cauſam quæ.col.3.de teſtib.Itẽ ampliaf, etiã ſi cõfeſsio facta ſit incidẽter,vt notat Bal.in l.mercalẽ.C.locati.& Deci. in
4 c.at ſi clerici.in princ.col.2.de iud.Et quod dicitur † de confeſsione,intelligitur de ꝓpria,ſecus eſt in confeſsione ꝓcuratoris,quæ non nocet domino in alio iudicio, vt notat Specu.in titu.confeſ.in §.nunc videndum reſtar.ver.ſed nunquid confeſsio procuratoris.& Ale.conſi.13. viſo dilgẽter themate.vol.3.Et hoc ꝓcedit in procuratore, ſecus
5 † vr̃ in nũtio,qa cõfeſsio facta per nuntiũ vr̃ propriè facta ab ipſo domino.vt notat Bal.in l.1.C.de confeſsis.col.16. ver.quæro nunquid per nuntium. facit quod notat Bart.in l.qui aũt.§.cõſtituere.ff.de conſti.pecu.& tradit Ale.in l.q̃ quis.C.de ꝓcur.Pro qua cõcluſione faciũt notata per me in additio.ad Lud.Roma.ſing.697.ſi procurator facit. Et quod dicitur in confeſsione,intelligitur de vera,ſecus in fi
6 cta. Vnde ille,qui † ꝓp contumaciã habetur pro confeſſo in cauſa ciuili, non habetur pro confeſſo in cauſa criminali,

nali, vt dicit Bald.in dicta.leg.2.C.de edendo.colum. fina. versi.ideo & Bar.in l.eius qui delatorem.in princ.ff.de iure fisci.& Bar.in l.cũ filius.in prin.col.3.ff.de verb.obli.Et latè congerit Feli.in c.cũ Bartholdus.de re iudi. Conciuis meus Cępol.cõsi.64.primũ dubium.col.4.Corne.cõsi.42.
7 plura.col.fi.vol.2.Itẽ tpdicta procedunt in confessione facta per verba dispositiua,secus si sit facta p verba enuntiua,per ea,q notat Ant.de But.in c.illud.de psump. ad declarationẽ l.optimã.C.de cõtrahen.& commit.stipul.& p Deci.in auth.si quis in aliquo.col.antepenul.C.de ede.Cętera de materia huius singularis tradunt Canõ. post Abb.i
8 d.c.causam quæ de testibus.Et adde,q† regulariter idẽ iudicatur de probationibus,qđ de sententia,quia quibus nocet,vel prodest sententia,idẽ erit in probationibus, vt tradit Ale.in d.l.1.C.de edẽ.in secũda conclusione. & Bart. in l.si superatus.in fi.ff.de pig.& Ale.in l.sępè.ff.de re iudi. & in consi.61.viso processu.col.3.vol.2.& in cõsi.135.põderatis.in fi.eo.lib.2.& in consi.217.viso summario.col.fi. eo.lib.2.Anto. de But.consi.37.visis. & Roma.in consil. 311.in casu propositæ. Gab.Saray.

CXCII.

1 *Dos confessata an gaudeat priuilegio l.assiduis.C.qui potio.in pigno.habeantur?*
2 *Renuntiatio mariti de exceptione non numeratæ dotis etiam iuramento firmata, an creditoribus mariti præiudicare possit,quo minus intra debitum tempus possit exceptionem dotis non numeratæ opponere?*

1 NOta,q priuilegiũ,q† habet mulier ī dote,vt pferatur creditoribus anterioribus habẽtib⁹ tacitã hypothecã, de quo in l.assiduis.C.qui pot.in pign.hab.habeat locũ nõ solũ in dote data,sed etiã confessata,qñ elapsa sunt tępora, intra quæ poterat opponi exceptio nõ numeratæ dotis,& ita not.Bar.in d.l.assiduis.alleg.gl. in l.ñ qs post hoc.C.de bon.dam.Sed aduertẽdum est ad practicã, quia licet elapsa sint tępora contra maritum confitentẽ dotẽ,si tñ creditores habuerunt iustã ignorantiã dictę dotis confessatę,poterunt petere restitutionẽ ex illa clausa generali, & sic opponere exceptionẽ non numeratæ dotis.l.pen.C. de non nu.pecu.iuncta gl.in l. in contractibus. in princi.eo.tit.& glo. ibi in ver.potius.iuncta gl.in l.ficut.C.de præscript.30.anno.quod ibi not.per Bar.Similiter etiam vī tenere Bar. in
2 d.l.assiduis,q† si maritus fuit cõfessatus dotẽ,& renuntiauit exceptioni de dote non numerata, supposita valetudine exceptionis,puta,quia sit firmata iuramẽto,habebit mulier priuilegium dictæ l.assiduis.Sed mihi vī, q illa renuntiatio mariti non habeat prꝫudicare creditoribus,quo minus intra tempora legitima non possint opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ,per dictam l.penulti,& l.si vnus.§.ante omnia ff.de pactis.

ADDITIONES.

Not.q priuilegiũ,&c. Verba Matt.hic vī quasi recitare ad litera Ale. in l.assiduis.hic alleg.& dicit doctrinã Bart.non trãsire sine scrupulo magno.Et ad gl.in d.l.assiduis. addit Bal.in l.generaliter.ver.nunc venio ad quæstio.de non numera.pecu.& facit in fine gl.& ibi Bal.in rubr.de priuileg. dot.in 3.col.& ibi etiam quid si sit renuntiatũ exceptioni non numeratæ dotis,an teneat?de quo etiam per eundem & Bar.in d.l.assiduis.& per eundem Bal.in l.pecuniæ.C.de sol.& Imol. Ale,& Are.in l.ita stipulatus.§.Chrysogonus. ff.de verb.obli.Pau.de Catt.in l.ñ marito.in pri.ff.sol.mat. simpliciter transit cum Bart.in d.l.assiduis. Et de veritate prædictæ gl.vide etiã Bald.in l.penul.ff.de iure deliber. Et an illud quod dicitur in dote data habet locum in promissa?vide per Ale.in l.sed hoc.ff.de re iudi.

Hoc idẽ latè,pſequitur Bal. Nouel.in tractatu de dote in 10. parte principali per totũ.& Io.Campeg.in tractatu de dote,in prima parte princip..in 54.q.Et nouissimè p Didac. Couar.li.1.variarũ resolutio.c.7.per totũ.& maximè charta antepenultima.vbi totam materiam examinat. Ga.Sar.

CXCIII.

1 *Hæreditas delata quot modis sumatur.*
2 *Statutum de hæreditate delata mentionem faciens,quomodo intelligatur?*
3 *Verbum habens duo significata,vnum strictum & aliud latũ in materia stricta,in stricto accipi debet.*

1 NOta,q hoc verbũ,Hæreditas† delata, sumitur, duobus modis.s.stricte, & largè.stricte,sumitur, qñ hæres põt adire & repudiare illã.Item quando nullum est impedimentũ ex parte ipsius hæreditatis,nec etiam ex parte personæ hæredis,& sic debet intelligi tex.in l.delata.ff. de verbo.signi.Et pro hoc bene facit te.in l.1.§.furiosi.ff.de suc.edi.vbi te.sonat,q licet hæreditas, vel bonorũ possessio pure offeratur hæredi furioso, tñ non dicitur ei delata propriè,quia est impedimentum in persona heredis, qui non põt agnoscere eã.Itẽ pro hoc est gl.not.in l.is qui hæres. in prin.ff. de acquiren.hære.Secundo modo dr delata largè.s.qñ hæreditas pure se offert ex testamẽto,vel ab intestato,impedimentum tñ est in persona hæredis,vt quia ignoret,vel est infans, vel furiosus.& hoc mõ sumitur in l.si infanti.& l.cum antiquioribus.C.de iure delibe.& hoc mõ tangitur per Bar.in l.is potest.ff.de acquiren. hære.Licet hunc articulũ clarè non determinet. Et per hoc sequi-
2 tur,q si statutum † dicat,q oĩs hæreditas delata,si hæres moritur qñcunque ante adita hereditatẽ,transmittatur ad quoscunque eius heredes,habebit locũ solũ in hæreditate stricte delata,cum illud statutũ sit exorbitans,& cõtra ius cõe.l.1.§.in nouissimo.C.de caducis tollend. Constat autẽ
3 q in materia exorbitanti seu stricta,† si reperitur vnũ verbum habẽs duo significata, vnum strictũ & aliud latũ, in stricto tamen intelligi debet.in c.Rodulphus.de rescript. facit institu. qui da.tur.pos.§.fi.& l.furiosi.C.de nupt. Et ita fuit cõsultum per omnes doc.Italię in causa quasi propria.Tene menti supradicta.

ADDITIONES.

Nota,q hoc verbum,&c. Ad illã doctrinã vide Magist.metũ in l.bonorũ.colu.2.in fine.C.q admit.pro qua adducit decisionẽ Bart.in l.ventre.ff.de acquirãda hæredi. in 2.colu. in 1.oppo.vbi per illũ te.determinat q si proximior agnatus alicuius defuncti decedat intra annũ pendente dubio an aliquis posthumus nascatur,q interim non transmittit hæreditatem beneficio l.cum antiquioribus.C.de iure de libe.eo quia talis hereditas non dicitur propriè sibi delata & illud sequitur ibi simpliciter Raphael.Comẽ.in 1.col.in fine.alij nõ tãgunt.sequitur D.Ale.in d.l.cũ antiquioribus.

1 *Hæreditas propriè dicitur delata, quando quis illam cõsequi potest,remoto quolibet impedimento. Et quando largè dicatur delata?*
2 *Statutum loquens de hæreditate delata,vt ad quoscunq; trãsmittatur,an habeat locum in eo,qui ignorauit hæreditatẽ sibi delatam?*
3 *Infantiæ qualitas operatur,vt hæreditas facilius trãsmittat. Et quid de qualitate ignorantiæ?*
4 *Intellectus l.1.§.furiosi.ff.de successor.edicti.*
1 *Verba debent intelligi secundum subiectam materiam.*
6 *Statutum quando deuiat à iure communi,non intelligitur secundum ius commune,sed generaliter,vt verba sonant,de negando iuri communi.*

1 Delata† propriè dicitur hæreditas,quando quis illã consequi põt remoto quolibet impedimẽto.l.delata.ff.de verb. significatio.& not.per gl.& doctor.in l.qui hęres.in princi. ff.de acquirenda hæreditate.Largè vero,& impropria etiã dicitur illa,quæ purè defertur, sed tamen adiri non potest propter impedimentum, quod ex persona hæredis insurgit, vt quia ignorat,vel infans sit,vel furiosus, vt colligit ex notatis per Bar.in l.is potest.col.3.ff.de acqui.hære. Ex
2 quo Imol.ibi infert,q statutum,quod† loquitur de hæreditate delata,vt ad quotiescunque transmittatur,etiam habebit locum in eo, qui ignorauit hereditatem sibi delatam, & sequitur ibi Ale.& dominus & præceptor meus dom. And.Alci.in l.delata.circa finem prin.ff.de verb. significa. Contrarium tenet hic Matt. per suas rationes.Mihi tamẽ semper magis placuit opinio Imol.Alexa.& do.mei Alci. quæ vi-

quæ videtur communior, quia in tali statuto agitur de trãsmissione,prout statutũ loquitur,& respectu transmissionis,de qua agitur,hæreditas delata infanti,vel ignorãti, p prie delata vī ſm subiectam materiã,arg.l.plenum.§.equi-
3 tij.ff.de vsu & hab.Et hoc cõfirmatur,quia† qualitas infantiæ operatur q hereditas facilius trãsmittatur.l.infantis.C. qui admit.& l.si infanti.C.de iure deli. Sic etiã tõne ignorãtiæ transmissio facilius fieri debet.l.Pãronius.ff.de acqui. hære.Cũ ergo statutũ velit materiã transmissionis amplia
re,cõsonat,q in illis debeat habere locũ, ī qbus qualitates cõcurrũt, ex qb⁹ de iure cõi trãsmissio adiuuat.Et ad hoc facit te.ī l.licet.C.de iure del.ibi,ignorãtes delatã sibi hæreditatẽ.& facit te.ī d.l.si infanti.Nec ob.re.hic alleg.p Mat. in d.l.1.§.furiosi.ff.de suc.edic.vbi hæreditas non dr furio-
4 so delata.Quia† ibi loquitur quo ad præiudicium furiosi, vt repudiari non possit,secus est in fauorem, vt gl.ibi declarat.Non obstat ratio in cõtrarium allegata, q statutum
5 strictè intelligatur,quia respondetur,q† verba debẽt intelligi ſm subiectã materiã, vt not.Bar.in l.si vno.in prin.ff. loca.& est te.in l.insulam.ff.de præscrip.verb: Secũdo põt
6 respõderi,q† qñ statutum deuiat à iure cõi,nõ intelligitur ſm ius cõe,sed generaliter,vt verba sonant,derogando iuri cõi,vt not.Bar.in l.maximũ vitium.col.pen.C.de libe.ęte.Pau.de Cast.in l.fi.§.in cõputatione.C.de iure delib. & Soc.consi.52.super hac difficultate.col.fi.vol.3.& cõsi.89. circa præmissum. col.3.vol.4.& Deci.consi.55. & pro tenui.col.5.versi. sed breuiter dicendũ est.Ibi, Constat aũt, q in materia exorbitanti,&c.Adde quæ notat idem Matt. suprà sing.94.nota mirabilem regulam.Et his,quę ibi dixi Andr.Tiraquel.in tractatu de pœnis temperandis aut remittendis.in quarta caus.num.28. Gab.Sar.

CXCIIII.

1 *Spolij exceptio quibus actoribus per spoliatorem opponi possit de iure Ciuili,& Canonico?*

1 NOta,q† si quis fuit spoliatus oĩbus bonis suis à Titio vel maiori parte,nihilominus potest conueniri ciuiliter ab aliis,quam à Titio,nec potest spoliationis exceptionem opponere,vt est casus notabilis in l.si te bonis.C.de iure deliber.vbi tñ dicit Bar.secus de iure Canonico, per c.1. de restit.spo.li.6.Sed mihi videtur, q minus bene dixit,qa illud c.bene permittit opponi exceptionem spoliationis facta à tertio,quando,reus criminaliter accusatur,non aũt quando ciuiliter conuenitur, quod est bene notandum.

ADDITIONES.

Nota,q si quis,&c. Adde q Bal.& Ange.in l.si te.hic alleg.de quuntur errorem Bart.& idem Bart.in l.si quis ad se.C.ad leg.Iuliam de vi.Sed Magist.meus in dicta l.si te.sequitur Matth.hic,& dicit q tex.in c.1.de restitu.spolia lib.6. loquitur quando quis conueniretur ab illo met,qui eum spoliauit.sed in dicta l.si te.fuerat spoliatus à tertio. & etiam reprobatur per Moder.ibi.

1 *De spoliatione facta ab alio,quam actore, excipi non potest, etiam si res spoliata peruenerit ad ipsum agentẽ,& an alio remedio contra eum agi possit?*
2 *Spoliatio si sit facta à procuratore ipsius agẽtis suo noĩe spoliãte,vel à syndico collegij, an de tali spoliatione excipi possit?*
3 *Opponine possit de spoliatione facta a tertio ad impediendam executionem sententiæ?*

1 De spoliatione† facta ab alio, quam actore excipi non põt d.c.1.de restitu.spolia.in 6.Quod procedit etiã si res spoliata peruenit ad ipsum egentem,licet tunc cõtra eũ agi possit alio remedio.c.sępè.de restitu.spolia. Itẽ procedit,cum
2 spoliatio† sit facta à procuratore ipsius agentis, suo ꝓprio noĩe spoliãte, vt l.procurator.ff.de except. doli. Et idẽ si spoliatio sit facta à syndico collegij agente noĩe collegij, etiã si ipse syndicus sit de collegio,cum tunc de tali spoliatione excipi non possit,ſm Io.And.in dicto c.1.& tenuit Specu.in titu.de possess. 1.§.1.versi.sed nunquid.& verbic. sequen.& plenè docto.in ca.fi.de ordi.cognitio. & ibi per gl.& vide in l.colonus.& in l.cum fundum.& in l.qui possessionẽ.ff.de vi & vi arma.Et per do.de Rota, decisi.438. fuit dubitatum, pone q Aspoliatus.in nouis.& per Bal.& Ang.in l.inuasor.C.de interdict.Et vide c.olim.2.de restit.
3 spo.vbi potest† opponi de spoliatione facta à tertio ad impediendam executionem sententiæ,sed ea propriè nõ est exceptio spoliationis,sed allegatio inopiæ. Gab. Sar.

CXCV.

1 *Cõditio casualis in legatis an retrotrahatur, sicut in contractibus?*

1 NOta in legatis† conditio casualis retrotrahitur,sicut in contractibus,vt videtur esse tex.in l.qui balneum. in princi.ff.qui potio.in pigno.hab.Licet Bart. videatur tenisse contrarium in pluribus locis, scilicet in l.si filius. in princi.de verb.oblig.& in l.Caisius.ff.de Senator.

ADDITIONES.

Nota,q in legatis,&c. Ad hoc vide plenè Ale. in l.si filius.in principio.hic alleg.

1 *Conditio in contractibus retrotrahitur ad tempus cõtractus si extremum sit habile tempore existentis conditionis. Et quid in vltimis voluntatibus?*
2 *Conditio si institutioni hæredis adiiciatur, an retrotrahatur?*
3 *Conditio in legatis,an retrotrahatur quo ad effectum de præterito?*

1 In contractibus† cõditio retrotrahitur ad tempus contractus.l.qui potior.& d.l.qui banltum. vbi Ale.ff.qui potio. in pign.habean.& in l.necessario.§.si petẽdę.ff.de periculo & commod.rei vendi.& plenè per Ale.in d.l.si filius.ff.de verb.obligatio. Quod est verum, si extremum sit habile tempore existentis conditionis,ſm Bart.in l.quoties.in fine.ff.de nouatio.& in l.postquã.in principio.ff.vt lega.nomine cauea.& in l.si quis arbitratu.1.q.ff.de verborum obligationib.Item hoc est verum in contractibus,non in vltimis voluntatibus.l.1.§.1.ff.ad Syllania.& Cardina.in clement.fi.quæstio.penulti.de electio. & plenius in clemen. 2.1.quæstio.de re iudic.& per Bar.in l.si sponsus.§.si maritus.ff.de donatio.inter virum & vxorem. Quod est verũ,
2 si† conditio adijciatur legatis, non si institutioni hæredis, quia primo casu non trahitur retro.secundo sic,ſm Bartolum,in l.quod dici.ff.de testa.mili.& in l.1.§.ferui.ff.ad Syllan.& Bar.& Flor.in l.Papinianus.ff.de ferui.& in l.is cui.§.
3 hæres.in fi.ff.quẽadmo.fer.amit.† vbi etiã dicit verum in legatis non trahi retro quo ad effectum de præterito.d.§. ferui.nisi sit conditio negativa.l. Neratius.ff.de manumiss. testamen.quod est verum,nisi appareat testatorem noluisse ante conditionis euentum libertatem deberi,quia tunc non trahitur retro.l.si quis ita libertatem dedisset.ff.de statuliber.secundum Florianum,in dicto §.hęres. Gabr.Sara.

CXCVI.

1 *Vsurarij sunt infames iuris ciuilis infamia, vnde si illi instituantur hæredes,frater testatoris testamentum rumpit.*
2 *Vsurariorum libri non faciunt fidem nisi contra se,& suos hæredes.*
3 *Vsurarij si pœniteant,infamiam relinquunt.*

1 NOta,† quod vsurarij, sunt infames etiam iuris ciuilis infamia,vt l.improbum.C.ex quibus causis infam.irro.vbi Bartolo. hoc tenet.& idem tenet domi. Anton.in capitu.Raynutius.extra de testamen. vbi dixit hoc fuisse obtentum,quod si frater instituit vsurarium,fratre præterito, potest frater rumpere testamẽtum per querelam inofficiosi testamenti, per l.si fratres.C. de inofficio. te sta-
2 ment.quod nota. Et† eorum libri non faciunt fidem, nisi contra se & suos hæredes, vt in capitulo.1. de vsur.libr.6.
3 Sit autem pœniteant,infamiam relinquunt de iure Canoni co.hoc notat Bal.in l.Caisius.ff.de Senato.& hoc idem dixi in notabili 49.

ANNOTATIO.

Latè dixi suprà singular.49.nota quod omnes vsurarij. Gabriel Sarayna.

CXCVII.

1 *Declarandi facultas non est variabilis,secus in facultate eligendi.*

Nota,

1 NOta, q† facultas declarandi non est variabilis.l. quicquid astringendæ.in princi.3.respo. secundum vnum exemplum.ff.de verb.obliga.vbi est casus singularis secundum Doctores, q facultas eligendi etiam post sententiā est variabilis.l.eum qui certarum.eodem tit.secundum gl. Sed Bart.ibi dicit, quod loquitur in facultate eligendi. Sed hoc nō est verum, quia ibi stipulatus fuit fundū Seianum, & plures fundos habebat eiusdē nominis. Vnde dixit ibi tex.cum non appareat, quis fundus sit in stipulatione deductus, erit in electione promissoris, quem velit dare. Vnde si ponderetur, fuit sensum de certo fundo, licet non fuerit expressa alia nota demonstrationis. Præterea vellem differentiam videre inter istos casus, si cum fundum Seianum stipulor, & plures habeo Seianos, & cum stipulor Stichū, & plures haberem Stichos, nescio videre. Sed do.Iacob.de Belui.dicebat quod in l.qui ex pluribus.fuit stipulatus vnū fundum Seianum de tuis, & sic incertū de certis. Cogita.

ADDITIO.

Nota, q facultas, &c. Ad hoc vide suprà notabi.171.incip.nota, quod vbicunque.& quæ ibi dixi.

CXCVIII.

1 Paupertas licet non impediat obligationem, nec actionis exercitium, tamen moram cōmitti impedit, & pœnam in spiritualibus, & tēpus appellationis prosequēdæ currere vetat.

1 NOta, q† licet paupertas non impediat obligationem, nec actionis exercitium, l. cōtinuus. §.illud.ff. de verbo.obliga. Tamen moram impedit committi.gloss. est notab.in l.quod te.ff.si certum peta. Item etiam impedit cōmitti pœnam in spiritualibus, per Innocen.in c.P.& G.extra de offi.dele. Itē excusatur propter paupertatem omittens prosequi appellationem. vt non dicatur deserta, nec ipso iure sibi currit tempus, per Innocen. in cap. ex ratione. extra de appellatio.& Guliel.& Cun.in l.præcipimus.§.super his.de appellatio.quod bene nota.

ADDITIONES.

Nota, quod licet paupertas, &c. In princi.ibi, Tamen moram impedit committi. Adde quod istud est verum, sed fallit in debitore quantitatis, vt per Barto. Ange. Bald.in lectura antiqua, Salic. Alexand.qui plenè examinant, & per Magistrum meum in l.quod te.hic alleg.Barto.Ang.Imol.Ale. Aret.in l.continuus.§.illud.de verbo.obliga. Anto.de But. Imol.& Panor.in c.Breui.de iureiurā. Ibi, itē etiā impedit. Ad hoc vide Bald.in c.1.§.porro. q fuit 1.cau.benefi.emit. vbi dicit, q qui nō pōt soluere in termino, nō est periurus. alleg. Inno.in c.P.& G.hic alleg.vide etiam per doct. in dicta l.quod te.gloss.& omnes in dicto c.breui.Barto.& alij in dicta l.continuus.§.cum ita.Ludo.Roma.in l.fi.ff.qui satisd.cogan.Moder.in dicto c.P.& G.Ibi, Item excusatur propter paupertatem. Ad hoc adde Bald.in l.acceptam.23.q.C.de vsur.gl.in l.eos.§.super his verò.in verbo, inopia. C.de appella.& gl.vltima, in l.minoribus.C.de his quibus vt indig.Innocen.in c. ex ratione.eodem tit. Bal.in l.2.§.si quis.in vltima quæstio.ff.si quis caut. vbi allegat Innocen. in cap.dilationem.de appella. & dicit se euasisse quendam pauperem à furcis, qui cum appellauit, propter paupertatē non potuit prosequi appellationem.l.fi.C.de condit.infer. & Alexan.in dicto §.si quis. & Alex.in l. si procuratorem. §.ignorātes.ff.manda.Bald.in l.illicitas.§.veritas.ff. de offi. præsi.Panormi.in c.ex ratione.colu.2.hic alleg. & in dicta l.fina.C.de condi.infer.& Ludo.in l.si vero.in 9. de viro.ff. soluto matrimo.in fallētia, propter paupertatem. Vltimò de priuilegijs paupertatis vide per doctores vbi suprà, & maximè per Barto.in repetitione sua in verbo, Paupertas in multis prodest.per Bald.in l.tam dementis.C.de episco. & cleri.per eundem in ca. si qui testium.de testib. vbi per Modern.in tertia colum.

1 Pauper an excusetur ab appellando in scriptis, quia ibi fit expensa, sed non ab appellatione, quæ fit viua voce.
2 Appellatio ab interlocutoria fieri debet ī scriptis, & in ea exprimi debent causæ, alias appellatio deserta censetur.
3 Paupertas & necessitas à multis alioquin prohibitis excusat.
4 Paupertatis probatio qualiter fiat.

Adde Franc.Cremen.sing.122.incip.statuto cauetur. Et Hippoly.de Marsi.in practica crimi.in §.sequitur.nu.35.& in §.ordine succesiuo.colu.3.nu.12.& in l.1.§.præterea. nu. 86.& 87.ff.de quæstio.& in consilio 9.num.38.& consilio 66.nu.13.& Ioan.de Arno.in epito.2. Et multa per Parid. de Put.in tractatu syndica. in verb.an si statutū relinquat pœnas.num.8.versic.& aliquando propter paupertattem. Bald.consi.5.volum.1. Et per Guid.Papę decis. Grationop. 213.nu.3.& decis.436.nu.22.vers.14.quæro.vbi dicit pau
1 perem † excusari ab appellādo in scriptis, quia ibi est expensa, sed ab ea, quæ fit viua voce, non excusari quempiam ob paupertatem, quia ibi non est expensa, quod tamen non videtur vsquequaque tutum dictum in omni appellatione, sed tantum in ea, quæ interponitur à diffinitiua, in quā ex
2 pressio causæ non requiritur, secus† in appellatione ab interlocutoria, quæ fieri debet in scriptis, & in ea exprimi causa, alias appellatio deserta censetur, vt per eundē Matt. supra sing.29.& Roman.singu.774.quo casu non videtur sufficere verbalis appellatio pauperis. Cogita tamen super
3 hoc. Et† de materia paupertatis, & necessitatis, q in multis alioqui prohibitis excuset, plenè tradit Gerard. de Pe
4 trasancta singula.100. Et ibi apposui in additio. Et† de probatione paupertatis tradit Alex.cons.27.vol.7. Et sic cum laude Dei his Annotationibus sit finis impositus. Venetijs tertio Nonas Februarij, M. D. L V I.

Expliciunt Singularia Do. MATTHAEI MATHESILANI, cum Additionibus IOAN. BABTISTAE de Castilliono Genuēsis, & Do. GABRIELIS SARAYNAE Veronensis nouissimè additis.

RECOLLECTÆ EXIMII IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS:

DO. MATTHÆI MATHESILANI DE BONONIA,

Quas legendo dedit in Castro Centi, anno Do. 1409. & incepit de Mense Augusti quo tempore vigebat pestis Bononiæ, & ideo ibi non legebatur.

Et prædictus Do. Matthæus legit in prædicto Castro Centi ad postulationem nonnullorum scholarium. s. Domini Cambij de Zambeccarijs de Bononia, Domini Petri de Geronda de Calabria, Domini Rodulphi de Frisserco, & mei Francisci Burdeti amborum de Sabaudia.

Quomodo & quando iudex *Rub.*

LEX I.

1 Sententia an feratur in absentem. & nu.sequent.
2 Correctio iurium vitanda.
3 Glossæ authoritas.
4 Intellectus huius legis.
5 Verbum solet, quot actibus verificetur.
6 Iudex negligens facere iustitiam in quantū parti teneatur.

NOn semper. Non quicquid iudicis potestati cōmittit necessitati subijcit. Hoc dicit sm Bar. Et diuidit in tres partes: Nā primò ponit solutionem qstionis, secundò obiectum, tertiò illi respondet. Secunda ibi, p.p. Tertia ibi, id.n. Nota q verbū Solet, necessitatē nō importat. Itē nota ex tex.iuncta gl.q negatio pposita signo vniuersali, facit id æqpollere suo contradictorio. Itē nota q iudex pōt dānare absentem in multis casibus, in quibus non tenet. In gl.1.ibi l.non quicqd. Dic, ista secunda exēplificatio videt esse melior, q pcedens: nō tn est multū de mēte literæ, qa lex pperādū, fuit edita à Iustiniano, q fuit p multa tēpora post imperatorē Titū, authorē huius legis. Pro declaratione, tn glossæ, quā puto verā in se, notandum est quòd fuerūt tria iura. Primum fuit ius Digestorū & Codicis ante Iusti
1 nianū, sm† qd reo absente post litē cōtestatā, causa iam liquidata poterat contra eū ferri sententia, item poterat liquidari in eius contumaciā.l.1.in fi.ff.quādo appellandū sit.& l.ab eo.infrà eodē tit.& l.fi.ff.de in integrū resti.& l.& post edictū.§.1.ff.de iudi.& d.l.pperandū. §. finautē reus.ibi, sm quod veteribus legibus cautum est. sed econuerso actore absente post litē contestatam non poterat p eo, vel contra eum ferri diffinitiua, etiam si causa erat liquida, & multo minus poterat liquidari.l.certum.§.si qs absente.ff.de confessis. & ibi notat glo.& dicta l.& post edictum.§.1. Fallebat hoc in causa liberali.l.4. suprà de libe.cau. Secundum fuit Iustiniani comprehensum in hoc libro Codicis, & per hoc fuit hoc additum de nouo. Primò, q actore absente post litem contestatam, causa priùs liquidata, posset ferri diffinitiua contra eum, vel pro eo, tamen non iam poterat liquidari eo absente, vt d.l.properandū.§.& siquidem.& §.sequenti. & ibi nota. Secundò fuit additum hoc, quòd iudex diffinitiuam non proferat, nisi prope finē triennij, id est, nisi inchoauerit vltima pars ex sex partibus instantiæ, id est, vltimum semestre triennij, vt dicta l.properandum.§. huiusmodi. iuncto.§.& si quidem.in eadem lege. Verùm quia ille textus non annullat sententiam, si priùs lata fuerit, nec expressè loquit de
2 reo absente, & † vitanda est correctio iurium veterū, quātum fieri potest, dicendum est, quòd ille §.huiusmodi. prout refertur ad actorem absentem, bene ponit formā substantialem. vnde si prius feratur diffinitiua, erit nulla. argumento dicti §.iuncta l.diligenter.ff.mandat. Facit pro hoc l.nō dubiū.suprà de legibus. Sed inquātū ille §.huiusmodi.refert ad causam, quo reus sit absens, quo casu sm iura vetera erat indistinctè permissum ferri sententiā cōtra absentē, vt patet ex pdictis, tūc ille §.debet intelligi cōsultiuè, scilicet cōsulendo iudici q nō ferat priùs diffinitiuā, si tn illā tulerit, tenebit. Vel debet intelligi, q tollat necessitatē sentētiādi, quasi dicat, nō teneat iudex ferre diffinitiuā, nec ad hoc cogi possit, prius q inchoauerit sexta pars instātiæ. Et hoc fuit de mēte gl.hic, & in dicto §.
3 & si qdē.qb' glossis adhæreo pp† earū authoritatē, q est magna, iuxta notata p But.in l.1.suprà, q p sua iurisdictione. Præterea etiā si dicemus, q ille §.huiusmodi.loqueretur pceptiuè, & in casu, quo reus sit absens, tn sentētia nō esset nulla, si iudex eā pferret ante initiū vltimi semestris, p hāc regulā, nā quotiescūq; p ius antiquū aliqd est pmissum expressè, si cōtingat fieri ius nouū, dicēs, q tale qd nō fiat, nisi tali tēpore, vel nisi seruata tali forma, nec vltrà pcedit annullādo actū, valebit actus, vt euitet correctio iuriū veterū quātū fieri pōt, & sic dicet esse vnus de illis casibus, in quibus aliquid fieri phibet, factū tn tenet. sicut habet in simili in l.1.§.biduū.ff.qn appellādū sit.in cap.ad apostolicā.extrà de regularib. Et p hoc allego gl. singularē & magistrā in clemē.1.extrà de patronatus.in gl.magna. Tertiū fuit ius nouissimū, introductū p ius authēticorū, p qd fuit additū, q actore se absentāte post litis cōtestationē, vel etiā ante, possit causa liqdari ad instātiā rei, seruata tn forma, q habet in authē.q semel.infrà eodē tit.& sic si seruet illa forma rigorosa, nō videt necesse expectari finē triennij, de quo ibi pleniùs dicā. Bar.tn in materia ista videt fuisse sibi cōtrarius hic, & in dicto.§.& si qdē. Itē in alio passu videt sibi cōtrariari, in dicto §.& si qdē.& in authē.qd fieri.suprà de dilationibus. vbi meliùs loqtur. Quas contrarietates aliter non refero, quia satis ex se euidenter apparēt. Et pdicta oīa pcedūt sm ius ciuile sed sm ius canonicū, sm q instātia causæ principalis durat ppetuò, vt in cap.pen.extrà de iudicijs.nō pōt attēdi illa distinctio, an instet finis instantiæ, vel ne, vt patet ad sensum. Et adde qd dicā in authē.qui semel. infrà.eodē. ti. In gl.j.in fi. Dic de hac materia, recurre ad ibi notata, & in l.pro.§.ad crimē.ff.de publi.iudi. Et aduerte, qa licet
4 gl.dicat verum in se, vt prædixi, tamen.† aliter potest ista lex exēplificari, & melius videre meo, videlicet, quando reus se absentauit post fundatā, vel probatam intētionem actoris, vel quando actor post litis contestationem reo absente per contumaciam, probauit intentionem suam: tunc enim secundum iura vetera ante Iustinianum, iudex non tenebatur ferre sententiam contra reum, po-

terat tamen si volebat, vt hic. poterat enim ex suo officio inquirere de testibus, & instrumentis, qui & quæ facerẽt pro exceptionibus rei, & sic supplere de facto. vt dicta l. Properandũ. §. finautem reus. & l. final. in princip. infrà de appellationibus. Facit auth. qui semel. infrà eodem titu. & notat Bart. in l. 3. §. hoc aũt. ff. de damno infecto. Et fortè hoc esset verum etiam hodie, etiam si inchoasset vltimũ semestre instantiæ, quia vbi iudex velit, & possit inquirere de exceptionibus rei, nõ est cogẽdus ꝓnuntiare quasi non liqueat sibi de causa, nisi esset in vltima hora instantiæ, quia tunc bene tenetur pronuntiare, vt dicta l. properãdum. §. primo. & §. illo. vbi verò de defensoribus reinõ poterat inquiri, puta quia constabat de iustitia actoris per confessionem iudicialem rei, vel per iuramentum delatũ à reo actori, vel quia reus se absentauit post elapsam dilationem peremptoriam sibi prefixam ad probandum, tũc iudex tenebitur pronuntiare contra absentem, secundũ iura vetera. & sic intelligo istam legem. Hoc temperatur hodie, quia non tenetur pronuntiare nisi inchoauerit vltimum semestre, vt dicto §. huiusmodi. Posset etiã secundò exẽplificari extra gl. quãdo instabat finis instantiæ, id est, vltima dies instantiæ ꝓfixæ per statutum loci, per aliquod ius antiquum ante Iustinianum. Ad quòd facit l. si iudex. ff. de iudicijs. tunc enim si causa erat ligata, & vtraque pars erat absens, poterat iudex cõdẽnare reum absentem actori absenti, nec instãtia inutiliter elabatur, vt hic. Et hoc singularissimè tenet Bar. in l. Seius & Augerius. ff. ad legem Falcidiam. Ad quod facit dicta l. properandum. post principium. nam ꝓp publicam vtilitatem videtur inductus terminus instantiarũ, ergo iudex põt supplere ex officio, ne instantia pereat, & sic ne lites sint immortales. Argumento l. quos prohibet. ff. de postulãdo. & l. filius. §. veterani. ff. de procuratoribus. iudex tũ nõ tenet ad hoc, vt in hac l. Sed reactor esset præsens, & instaret, ad hoc benè teneret, seruata distinctione, de qua suprà. Imò plus fortè dici potest, ꝙ in vltima parte diei artificialis instantiæ, possit iudex ferre diffinitiuam contra reum absentẽ, etiã nulla ꝓcedente citatione, ga illa dies vltima debet esse nota litigatoribus, & ideò terminus iuris videt habere vim citationis perẽptoriæ, etiã quòd ad diffinitiuã. argumento l. secundæ, infrà de tẽporibus appellationum. Et hoc ibi videt de mente Bar. & in l. q ante Calẽdas. ff. de verborum obligationibus, qđ est multũ notãdũ ꝓp statuta, q̃ ꝓfigũt instantias. Et sic practicaui, & obtinui ꝙ in vltima hora vltimi diei instãtiæ non regrat citatio partis. Et ad ꝓdicta, ꝙ terminus iuris habeat vim citationis peremptoriæ, etiam quòd ad diffinitiuã, facit capi. sæpe. extra de appellationib⁹. & capitulũ. de electione, lib. sexto. & qđ ibi notat. & cap. cordi. in fine, de appellatio. eodẽ li. & quod ibi notat Inn. & capitu. veniens. extrà de renuntiatione, Contra ꝓdicta tñ multum facit gl. in d. l. ꝓperãdum. §. & si qdẽ. in verbo, licentia. q dicit, quòd vbi vtraque pars est absens, nunquã ferenda est sententia. Sed respõdeo quòd illa glo. debet limitari, nisi instet vltima hora instantiæ, & sic immineat periculũ peremptionis instantiæ. Et notate bene prædicta, quia satis singularia sunt. Quæro, quot vicibus 5 inducatur hoc verbum, solitus sit, vel solẽrẽ? Bar. dicit, quòd nunquam fuit bene clarus, dicit tamen, quòd videtur qđ verificetur ex vno actu tantùm, per l. Mela. §. primo. ff. de alimẽtis & cibarijs lega. vbi Bar. idem senſit. Sed credo cõtrarium, nam quandoque verbum solet, referri ad consuetudinem meri facti, vt est mos certi nominis, & tunc requiritur saltem binus actus, nec requiritur spacium lõgi temporis, scilicet, decem annorum. Sed quot actus, & quanti temporis continuatio requiratur, arbitrio iudicis stat. l. vel vniuersorum. ff. de pignorati. actione. & l. qui semisses. §. final. ff. de vsuris. & in capit. illo vos. in fine, extrà de pignoribus. cum similibus. Et bene facit l. tertia, in fine. C. de episcopali audientia. & quod ibi notatur. & l. prima, in fine, cum l. sequenti. ff. de iure deliberandi. Nec obstat dicta l. Mela. in §. primo. quia respondeo quòd tẽstator ibi fuerat solitus pluries præstare alimenta. Sed inquanta quantitate, & in qua forma debeant præstari, bene dicit textus, ibi, attendendum vltimum tẽpus, quod fuit ante mortẽ. & sic est casus diuersus. Præterea illa lex multa specialia introducit fauore alimentorũ, vt ibi glo. Quã doque verbum solet, refertur ad consuetudinem, ex qua descendit aliquid iuris, quæ dicitur ius non scriptum, & tunc ad minus requiritur continuatio decem annorum, & habet locum materia l. de quibus. ff. de legib. Et quot actus tunc requirantur, remitto ad ibi notata, & ad notata per Cynum in l. secunda. C. quæ sit longa consuetudo, & per Canonistas, in capitulo final. extrà de consuetudine. Vltimò quæro tan iudex qui negligit facere iustitiam 6 in casibus, in quibus tenetur aliquid facere, teneatur actione in factum, quasi fecerit litem suam? Bartolus hic dicit, quòd licet teneatur parti ad interesse, non tamen tenetur quasi fecerit litem suam, quia l. final. ff. de varijs, & extra ordinarijs cognitionibus. & iura similia loquuntur, quando iudex malè iudicauit, non autem quando negligit. Dicit tamẽ quod sunt quidam casus speciales, in quibus sunt prodita certa remedia contra iudicem negligentem, vt l. mancipia. suprà, de seruis fugitiuis. & l. si quando. suprà, de testibus. & l. properandum. §. siue autem alterutra. suprà de iudiciis. & de magistratibus conueniendis. per totum. & l. quarta. §. in eun. ff. de damno infecto. Sed Bartolus in dicta l. final. aliter loquitur, dicens, quod secundum iura vetera iudex negligens non tenebatur parti ad interesse, nisi dictis casibus specialibus, sed per iura nouissima bene tenebitur parti ad interesse. Cùm enim delinquat negligendo, ita quòd potest criminaliter puniri, vt in authenti ca, vt differentes iudices. §. primo, collatione nona. meritò debet dari cõtra eum parti læsæ actio in factum ad interesse, perditum §. 1. iuncta regula l. nec quicquam. ff. ꝓ socio. Sed ueutrum dictum Bartoli mihi placet, & maximè id, quod scribit in hac lege, nam iudex, qui dicitur facere litem suam, non tenetur parti læsæ vltra inter esse suum, imò tenetur ad minus, quando non fuit in dolo, quod relinquitur arbitrio discreti superioris. Sed quãdo fuit in dolo, tenetur ad totum, interesse, vt dicta l. finaiuncta l. secũda, infrà, de pẽna iudicis qui malè iudicauit. vbi Bartolus hoc tenet. & l. filius familiàs. ff. de iudicis. Et quòd etiam secũdum iura vetera, paria sint siue iudex malè iudicet, siue negligat facere iustitiam. probatur in l. si quis in conscribendo. in fine, supra, de pact. Pro hoc allego glossam in. lege, argentarius. §. cùm autem. ff. de eden do. in gloss. in verbo, de iudice. Et sic ex casibus specialibus, quos hic ponit Bartolus, põt sumi regula generalis.

LEX II.

1 *Iudices qui citent per edicta.*
2 *Actus factus per propriam personam iudicis plus vrget quã factus per edicta.*
3 *Monitio iudicis quid continere debeat, & eius priuilegium.*
Citatio facta per nuntium, vel per edictum non arctat citatum ad diffinitiuam, nisi de illa sit specialis mentio facta in citatione.
4 *Sententia nomine intelligitur de diffinitiua.*
5 *Citatus ad vnum actum, si iudex alium actum faciat, vel alia forma, actus nullus est.*
6 *Citatio per edictum an & quando habeat vim peremptorij.*
7 *Citatio de aliquo facta num ad petitionem partis an valeat.*
8 *Dilatio probatoria censetur peremptoria. Et quid de expectatoria?*
Actori ad probandum incumbentia in causis ciuilibus dantur tres dilationes.
9 *Iura consuetudini adaptanda.*
10 *Iudex an possit monere quocunque loco citatum, vt adsit sententiæ.*
11 *Dilatio probatoria præfigi non, nisi sedente pro tribunali iudice, potest.*
12 *Acta testibus probantur.*

Cessante.

CEssante. Valet sententia, licet peremptorium non præcesserit, si tamen præcesserit monitio tãtundem importans. Hoc dicit secundum vltimam lecturã glo. & non est alibi secundũ Bar. Nota argumentũ, quòd sufficit quẽ esse monitum, vt adsit iudicio, ad hoc, vt contra eum possit sententia ferri. In textu ibi, *peremptorij edicti.* Dic, vt quia non fuit citatus peremptoriè, . In tex. ibi, *admoniti.* Dic, ga iudex eos admonuit, vt adessent iudicio ꝓ audiẽdo sententiam, In tex. ibi, *proferri.* Dic, quia iudex potest ferre sententiã, etiã si non venerit prædictus admonitus, licet nõ peremptoriè citatus, sed per iudicẽ solùm admonitus. Nota, quòd si iudex dicat partibus præsentibus, admoneo vos, vt tali die intersitis iudicio ad audiẽdũ sentẽtiam, vel admoneo te, (vni soli loquendo) tantum valet sicut citatio peremptoria, licet non dixerit peremptoriè. Et in hoc est singularis ista lex. In gl. 1. ibi, *vel delegatus.* Nota ex ista gl. quòd iudices ordinarij inferiores, qui nõ poterant cognoscere de causis meri, & misti imperij, nec etiam de alijs causis, nisi vsque ad certam summã nõ possunt citare per edicta. Et idem est in omnibus delegatis. Fallit in delegato Imperatoris, vt in authẽti. de litigiosis. in §. omnem vero. In gl. eadem. ibi, *vel dic cessante.* Ista vltima lectura est magis notabilis, & cõmuniter tenetur, & eam sequitur gl. in cap. consuluit. extrà de officio. delegati.
2 quã tenẽt doctores ibi. Et est ratio: quia plus debet vigere, seu stringere ipse actus factus ꝓ propriã personam iudicis, quã actus factus fictè ꝓ iudicem aliquo medio, vt per edictũ, vel ꝓ nuntiũ. Ad quod bene facit textus in ca. 2. de confessis, lib. 6. Et notate ex ista gl. plura. Et primò,
3 quòd in monitione iudicis debet hoc contineri, ꝙ adsit sententiæ. Et sic non sufficit, si fuerit monitus, vt adsit iudicio, vel, vt veniat ad audiendũ voluntatẽ iudici. Et est rõ, quia sicut citatio facta per nuntium, vel per edictũ nõ arctat citatum ad diffinitiuam, nisi de illa sit specialis mẽtio facta in citatione, vt l. in perẽptorio. ff. de iudi. & extrà de testibus, capitul. cũ olim. & est hodie clarus textus in clemen. sæpe. §. pen. de verbo. significatio. & ibi hoc tenet gl. in verbo, ad id. vbi probat hoc habere locũ etiam in causis summarijs, in quibus proceditur sine figura iudicij. pro quo etiam facit dictum capit. consuluit. & quod ibi notatur. hoc etiã tenent Domini de Rota, in conclusione 336. Ita eodẽ modo in vnica motione iudicis requiritur, quòd fiat mentio de sententia ad hoc, vt arctet citatum adillã. Habet ergo monitio iudicis priuilegium respectu numeri: quia non requiritur trina monitio, nõ autem respectu mentionis specialiter faciendæ de sentẽtia. Nec obstat ista lex, ibi, *iudicio adesse*: quia illa verba reguntur ab illo verbo, *noluerunt*, non autem ab illo participio, *admoniti*. Plùs etiã dici põt, ꝙ citatio perẽptoria, vel monitio iudicis ad audiendum eius voluntatẽ, nõ sufficiat ad hoc, vt possit ferri interlocutoria; habens vim diffinitiuæ quò ad effectũ, quia imponit finẽ toti cõtrouersiæ, vt est illa, qua pronuntiat appellationẽ esse desertã, ga ita reqrit citatio specialis ad illã, sicut ad diffinitiuã, ꝓp grauitatem iudicij, debet enim attẽdi id, in quo plus incalescit. arg. l. q̃ritur. ff. de statu hominũ. Et hoc videtur de mente Dominorum de Rota in loco vbi suprà. Pro quo etiã facit ꝙ notant iidem domini de Rota in conclusione 82. & 83. vbi sentire videntur, ꝙ in appellationibus q̃ interponunt̃ à talibus interlocutoriis, q̃ habẽt vim diffinitiuæ, & in ꝓsecutionibus earũ seruari debeat id, quod seruat in appellationibus à diffinitiuis. ꝙ etiã sensit Abbas, & Ioã. And. in c. peruenit. 2. extrà de appell. Et hoc firmauit Bal. in l. minoribus. suprà de iis, quibus vt indignis. & dominus. Pet. de Anc. in l. 3. §. fi. ff. de appellationibus. in reportatio nibus quas edidit Bononiæ. Secundò notate ex ista gl. ꝙ
4 † sufficit, ꝙ fiat mentio de sententia, nec est necesse ꝙ dicatur de diffinitiua. Et bene dicit gl. per d. c. consuluit. & ꝓ cle. sæpe. & per rationem, quia de proprio significato appellatione sententiæ comprehenditur diffinitiua. l. ꝙ iussit. ff. de re iudi. & extrà de test. capit. cũ olim. & ibi notatur. hoc etiã tenent Domini de Rota, in conclusione 336. Ita eodẽ modo in vnica motione iudicis requiritur, quòd fiat mentio de sententia ad hoc, vt arctet citatum adillã. Habet ergo monitio iudicis priuilegium respectu numeri: quia non requiritur trina monitio, nõ autem respectu mentionis specialiter faciendæ de sentẽtia. Nec obstat ista lex, ibi, *iudicio adesse*: quia illa verba reguntur ab illo verbo, *noluerunt*, non autem ab illo participio, *admoniti*. Plùs etiã dici põt, ꝙ citatio perẽptoria, vel monitio iudicis ad audiendum eius voluntatẽ, nõ sufficiat ad hoc, vt possit ferri interlocutoria; habens vim diffinitiuæ quò ad effectũ, quia imponit finẽ toti cõtrouersiæ, vt est illa, qua pronuntiat appellationẽ esse desertã, ga ita reqrit citatio specialis ad illã, sicut ad diffinitiuã, ꝓp grauitatem ꝓiudicij, debet enim attẽdi id, in quo plus incalescit. arg. l. q̃ritur. ff. de statu hominũ. Et hoc videtur de mente Dominorum de Rota in loco vbi suprà. Pro quo etiã facit ꝙ notant iidem domini de Rota in conclusione 82. & 83. vbi sentire videntur, ꝙ in appellationibus q̃ interponunt̃ à talibus interlocutoriis, q̃ habẽt vim diffinitiuæ, & in ꝓsecutionibus earũ seruari debeat id, quod seruat in appellationibus à diffinitiuis. ꝙ etiã sensit Abbas, & Ioã. And. in c. peruenit. 2. extrà de appell. Et hoc firmauit Bal. in l. minoribus. suprà de iis, quibus vt indignis. & dominus. Pet. de Anc. in l. 3. §. fi. ff. de appellationibus. in reportatio nibus quas edidit Bononiæ. Secundò notate ex ista gl. ꝙ
4 † sufficit, ꝙ fiat mentio de sententia, nec est necesse ꝙ dicatur de diffinitiua. Et bene dicit gl. per d. c. consuluit. & ꝓ cle. sæpe. & per rationem, quia de proprio significato appellatione sententiæ comprehenditur diffinitiua. l. ꝙ iussit. ff. de re iudi. & extrà de test. capit. cũ olim. & ibi notatur. hoc etiã tenent Domini de Rota, in conclusione 336. Ita eodẽ modo in vnica motione iudicis requiritur, quòd fiat mentio de sententia ad hoc, vt arctet citatum adillã. Habet ergo monitio iudicis priuilegium respectu numeri: quia non requiritur trina monitio, nõ autem respectu mentionis specialiter faciendæ de sentẽtia. Nec obstat ista lex, ibi, *iudicio adesse*: quia illa verba reguntur ab illo verbo, *noluerunt*, non autem ab illo participio, *admoniti*. Plùs etiã dici põt, ꝙ citatio perẽptoria, vel monitio iudicis ad audiendum eius voluntatẽ, nõ sufficiat ad hoc, vt possit ferri interlocutoria; habens vim diffinitiuæ quò ad effectũ, quia imponit finẽ toti cõtrouersiæ, vt est illa, qua pronuntiat appellationẽ esse desertã, ga ita reqrit citatio specialis ad illã, sicut ad diffinitiuã, ꝓp grauitatem ꝓiudicij, debet enim attẽdi id, in quo plus incalescit. arg. l. q̃ritur. ff. de statu hominũ. Et hoc videtur de mente Dominorum de Rota in loco vbi suprà. Pro quo etiã facit ꝙ notant iidem domini de Rota in conclusione 82. & 83. vbi sentire videntur, ꝙ in appellationibus q̃ interponunt̃ à talibus interlocutoriis, q̃ habẽt vim diffinitiuæ, & in ꝓsecutionibus earũ seruari debeat id, quod seruat in appellationibus à diffinitiuis. ꝙ etiã sensit Abbas, & Ioã. And. in c. peruenit. 2. extrà de appell. Et hoc firmauit Bal. in l. minoribus. suprà de iis, quibus vt indignis. & dominus. Pet. de Anc. in l. 3. §. fi. ff. de appellationibus. in reportatio nibus quas edidit Bononiæ. Secundò notate ex ista gl. ꝙ
4 † sufficit, ꝙ fiat mentio de sententia, nec est necesse ꝙ dicatur de diffinitiua. Et bene dicit gl. per d. c. consuluit. & ꝓ cle. sæpe. & per rationem, quia de proprio significato appellatione sententiæ comprehenditur diffinitiua. l. ꝙ iussit. ff. de re iudi. & extrà de test. capit. cũ olim. & ibi no

ta & not. gl. in l. 1. §. biduũ. ff. q̃ appellã. sit. Et ꝓ hoc fortè põt dici vnũ bene notãdũ, ꝙ si qs fuit citatus perẽptoriè, vel monitus ꝓ iudicium ad audiendũ sententiã, & iudex in termino nõ ꝓtulit diffinitiuã, sed quãdã interlocutoriãerit nulla, sicut si nulla citatio vel monitio facta fuisset ꝓ illã notabilẽ regulã, q̃ vult, ꝙ quotiescũq; tꝙs est citatus, vel monitus ad vnũ actũ, si iudex facit aliũ actũ, vel in alia forma, quã dicat monitio, vel citatio, actus est nullus sicut si nulla monitio, vel citatio, interuenisset, vt l. aut ga liter. ſpri. ff. ꝙ vi aut clã. vbi Bar. hoc tenet, nisi fortè esset interlocutoria habẽs vim diffinitiuę, ga illa valeret, & de illa videretur sensisse iudex in citatione, vel monitione. argõ. d. l. q̃ritur. ff. de statu hominum. Cogitabitis tñ. Tertiò no
6 tate ex hac gl. ꝓ locũ à speciali, quòd citatio facta ꝓ nuntium, vel ꝓ edictũ de aliquo, vt adsit sentẽtiæ, non habet vim peremptoriæ citationis, nisi interuenerit trina. Et ꝓ hoc facit d. cle. sæpe. §. pen. inducendo eam ꝓ locũ à speciali. vt l. in peremptorio. ff. de iudi. & d. capi. cõsuluit. & d. c. cùm olim. secus tñ esset dicendum, si qs fuit, citatus ꝓ nuntium, vel ꝓ edictum, sub hac forma, vt cõpareat tali die, aliter procedetur ad sententiã, nã tunc illa comminatio posita in oratione, diuersa ab illa, in qua continetur cõparitio, facit eam habere vim peremptoriæ. argumento d. l. in peremptorio. Et hoc singulariter tenet Bar. in l. si finita. §. Iulianus. in 2. col. ff. de damno infecto. Idẽ etiã tenet Specu. in tito. de citatione. §. viso. versi. item licet idẽ in die, qđ notate, ga multi errarẽt in hoc. Idẽ si iudex dixit, Citetur talis ad sententiã, hac vna citatione pro omnibus, vt hic. ⁊m lecturã gl. quã tenet Bart. hic, & in dicto. §. Iulianus. & probatur in l. nõnũquã. ff. de iudiciis. Quartò notate ex hac gl. per locum à speciali, seu per argumentum à contrario sensu, quòd licet nuntius citans inuenerit personaliter citatum, illa citatio non habet vim perẽptorij, nisi id verbum, vel æquipollens, fuerit appositum, vel niti interuenerit trina. Si enim est speciale in monitione facta per personam iudicis parti præsenti, ergo secus est in citatione nuntij. Et pro hoc facit l. tres denuntiationes. infrà eodem tit. pro quo etiam allego id, quod notatur per gl. & Canonistas, in d. c. consuluit. Et hoc videnẽ tenere doctores cõmuniter vbique, & ꝓsertim Ioã. And. in tit. de cõtumacia. §. 1. ver. & nota. in addi. Spec. & Ant. de Butr. in c. ad petitionem. extrà de accusationibus. licet Inn. ibi tenuerit cõtrarium, cuius dictum videtur prima facie sequi domini de Rota in conclusione 239. Et nota bene, nisi saluetur dictum Innocẽtij in monito per personam iudicis, vel in eo, qui semel citatus respondit nuntio se nolle venire, quia tunc nõ est necesse illum amplius citari ad illum actũ, vt notat gl. in l. fi. ff. de in integr. resti. & 24. q. 3. cap. de illicita. Et ita cõmuniter tenẽt, vt dicit Bar. in d. l. fi. in d. §. Iulianus. licet Ioan. Andr. videatur tenere oppositum, in dicto. §. 1. ver. & not. & non bene. Extra gl.
7 primo Bart. hic dicit, † quòd citatio facta de aliquo, nõ valet, nisi sit facta ad petitionẽ partis aduersæ. l. ad perẽptorium. ff. de iudicijs. & ideò instruit quòd hoc scribatur in actis. & ita seruatur. Et idẽ dicit Bar. in monitione iudicis. Sed aduerte, quia hoc habet locum in dilatione expectatoria, secus est in dilatione, q̃ præfigitur ad probãdũ, nam illã potest iudex ex officio suo præfigere vni parti, etiam alia non instãte. l. 2. suprà, de dila. vbi Bar. hoc singulariter tenet, & allegat ad hoc l. properandum. §. 1. suprà, de iudicijs. Item dictum Bar. hic debet limitari, nisi sit casus, in quo iudex possit supplere ex officio suo, & sic citare vnã partẽ, etiã alia absente, & non instante, vt in c. obla tæ. in fi. extrà de appella. & l. 2. infrà de appellationib. cum
8 simili. Secundò dicit Bar. † quod quælibet dilatio probatoria censetur esse peremptoria. l. fi. ff. de ferijs. sed dilatio expectatoria quæ datur ad veniendũ, non nisi sit facta à iudice parti præsenti, vt hic. ⁊ vel nisi interuenerit trina citatio. Et idẽ notauit Bar. in d. §. Iulian⁹. & in d. l. 1. §. de dilat. & in d. l. fi. & in repetitione auth. atqui semel. de ꝓba. & in l. admonendi. ff. de iureiurand. vbi sequendo Butr. ipse

tenet vtum valde rigorosum, ꝙ si quis habuit vnam dilationem ad probandum, & fuit impeditus solùm in examinatione duorũ testiũ, nõ dabit sibi secunda, nisi solum ad illos duos testes examinãdos. Sed qcqd dicat Bar. practica hoc nõ obseruat, nã in causis ciuilibus dant̃ tres dilationes generales actori ad probandũ incumbentia, & sic finita prima, datur secũda, & posteà tertia, etiã absque eo, ꝙ quis probet se fuisse impeditum, etiam per iuramentũ suũ. Alia vero nõ dat̃ sine solẽnitate legali de qua in auth. de testib. in §. quia verò. & in cap. vltra tertiam. de testib. Et quòd cõsuetudo sic obseruet, firmat. gl. & Ioan. And. In c. in causis. extra de test. & sic vidi practicari pluries. Et sic vno mõ posset intelligi auth. iubemus: supra de iudi-
9 cijs. iurat̃ enim sunt adaptãda consuetudini, quantum fieri potest l. minimè. ff. de legib. Et similiter totidem dilationes generales dantur reo ad probandum sibi incumbentia. Sed doctrina Barto. posset sustineri in dilationib' speialibus quæ dantur ad probandum certa capitula, vel certas exceptiones. Et idem in illis, quæ dantur ad proponẽdũ puta exceptiones dilatorias. Et sic põt intelligi l. fi. & l. orationẽ. ff. de ferijs. Ad ꝙ facit c. pastoralis. extrà de excep. & quod notat. Specu. in titu. de dilatio. §. 1. versic. &
10 nota quòd si datus. Vlterius quæritur, an istam † monitionem, vt adsit sententiæ, possit facere iudex in quocunque loco, etiam stando, vel ambulando? Credo ꝙ sic, quia est actus leuis ꝓiudicij. argumento l. sancimus. supra de iudicijs. & l. diem proferre. in prin. & l. sed & interpellatur. §. 1. ff. de arbitris. Pro quo allego id qđ notat Bar. in d. §. Iulianus. in 4. col. vbi dicit, quòd cõmissio citationis, quã facit iudex nuntio, & relatio nũtij iudici, põt fieri vbique. imò plus dicit, quod sufficit. quòd relatio citationis fiat ꝓ nuntiũ soli notario actorũ. Sufficit enim posteà intimare iudici ꝓacta. Quod dictũ notate contra notarios Bononiẽses, qui qñ extẽdũt acta, superscribunt, quòd iudex ꝓ tribunali sedens, vt suprà cõmisit tali nũtio, &c. & similiter quòd tali die nuntius retulit dicto iudici pro tribunali sedẽti, vt suprà, & mihi notario actorũ, vt suprà. Et dicunt se hoc facere, vt acta sint magis valida, licet veritas ꝓ maiori parte aliter se habeat: nõ. n. est necesse ꝙ sic scribant, vt patet ex p̃dictis. Secus est tñ in dilatione ꝓbatoria, qa
11 † illa nó põt p̃figi, nisi à iudice pro tribunali sedẽte. l. à. ꝓcedente. supra, de dila. Vltimò q̃ro, an sit necesse quòd ista
12 monitio iudicis scribat̃ in actis? Respondeo ꝙ nõ. Actat̃. n. regulariter possunt ꝓbari ꝓ testes, vt in c. qm̃ contra falsam. in fi. & ibi nota. extra de ꝓba. Facit regula l. in exercẽdis. suprà, de fide instrumẽtorũ. licet Bar. tenuerit cõtrarium, & non bene, in l. ne in arbitris. suprà de arbitris.

LEX III.

1 *Sententia lata contra citatum ad domum, vel per edictum, & si ad eius notitiam citatio non deuenerit, valet.*
2 *Appellationis tempus à die scientiæ currit.*
3 *Verb. illicò, nonnullũ temporis tractũ, licet minimũ, requirit.*
4 *Sententiæ tacitè consentit, qui non appellat.*
5 *Absens etiam ex quacunque causa, qui procuratorẽ nõ dimisit, à die scientiæ intra decendium appellare potest. Secus si procuratorem qui non appellauerit, dimiserit. & nu. 9.*
6 *Obligatio naturalis, an inducatur ex sententia condemnatoria. & nu. sequen.*
7 *Obligatio naturalis facilius tollitur, quàm inducatur.*
8 *Decendium datum ad appellandum à die scientiæ currit.*
9 *Procurator generalis ad lites, cui intimatur sententia, non appellando an absenti domino præiudicet?*

Beo. Non potest infirmari sententia ab eo qui congruo tempore conquestus non est. Hoc dicit. Nota,
1 quòd † valet sententia lata contra citatum ad domum, vel per edictum: licet citatio ad eius notitiam non peruene-
2 rit. Item nota, quòd † tempus præfixum ad appellandũ, currit à tempore scientiæ, & sic currit de momẽto ad mo-
3 mentum. Item nota, quòd † verbum illicò, aliquando re-
4 quirit aliqualem temporis tractum. Item † nota, quod non appellans, videtur tacitè consentire sententiæ. In gl. 2. ibi, *alioquin si necessaria.* supple etiã. Et sic loquitur de absente ex causa probabili, & necessaria, puta militiæ, qui restituitur ad totam causam, nisi quãdo fuit legitimè defensus, quo casu restituitur ad appellandum tantùm. l. fi. ff. de in integ. resti. In ea. gl. in fi. Dic, ista vltima lectura est
5 verior, qa nõ solũ absens ex causa ꝓbabili, & necessaria, vel ꝓbabili tantũ, sed etiã absens ex voluntaria, qui nullũ dimisit procuratorem, potest de iure communi appellare intra biduum olim, hodie intra decendium à tempore scientiæ, vt hic, & l. 1. in fi. ff. quando appel. sit & hoc siue ipse fuerit in culpa in nõ dimittendo ꝓcuratorẽ, siue nõ. Vbi verò talis absens dimisit procurator neglexit appellare intra tempus cõputandum à tempore scientiæ procuratoris, tunc dominus non poterit appellare, quia negligentia procuratoris nocet domino in hoc. Vtrùm autẽ tunc domino possit succurri per beneficiũ restitutionis in integrum, recurrẽdũ est ad notata in l. fi. ff. de in integ. restitutio. vbi plenissimè de ista materia. Et prædicta procedũt
6 supposita validitate sententiæ. Vbi verò snia fuisset nulla, tunc illa nunquã firmator tractu tẽporis, etiam si esset appellatum, & appellatio esset deserta. l. si expressim. in fi. ff. de appel. In gl. 3. in fi. Dic, ibi non ponitur materia, nisi remissiue, qa gl. remittit ad notata plenè in d. l. fi. Extra gl. Bar. hic tenet, † ꝙ ex snia condemnatoria non inducit naturalis obligatio, qa si sententia absolutoria non tollit naturalẽ. l. Iulianus verũ debitorẽ. ff. de condictio. indebiti.
7 multo minus potest inducere naturalem, quia facilius tollitur obligatio, quàm inducat̃. Nec obstat lex in fi. per quã qdã dixerunt contrariũ, quia respõdet, ꝙ is, qui non appellat, videt̃ consentire sententiæ fictè, nõ verè. Et pro Barto. in hoc vltimo est tex. in c. qđ ad cõsultationẽ. extrà de re iudi. Contrariũ tñ videt̃ tenuisse Bar. in repetitione dictæ l. Iulianus. ꝓ hãc rõnẽ, quia ius naturale, siue gentiũ suadet, ꝙ obediatur sententiæ superioris. l. 1. ff. de iustitia & iur. & ideo ex sententia oritur etiã naturalis obligatio, orit̃ tñ aliunde, quã ex cõsensu partis victę. Ad qđ allegat ibi plura similia. Sed ꝓ cõcordia puto posse dici, ꝙ aut sententia condemnatoria est iniusta ex proposito iudicis vel re ipsa, & tunc non inducat naturalem obligationem, & sic intelligatur dictum Bar. in hac lege. Et est ratio, quia ius diuinum, & etiam ius naturale, seu gentium non reputat esse æquum, quòd tali sententię pareatur, ex quo est in iusta. Et de tali sententia iniusta loquuntur tex. qui dicũt, quòd ex sententia absolutoria non tollitur naturalis obligatio, vt dicta l. Iulianus. & l. procurator ad exibẽdum. §. 8. ff. rem ratã haberi. Et pro prædictis facit qđ notat Inn. in c. quia pleriq; extrà de immunitate eccleiarũ. Aut sententia condẽnatoria est iusta, & tunc inducat etiam naturalem obligationem, per rationes, quas ponit Bart. in dicta l. Iulianus. Et similiter fortè dici potest, quod sentẽtia absolutoria iusta tollat ipso iure etiam naturalem obligationem. Si enim sentẽtia iusta potest inducere naturalẽ, multò magis & tollere. argumento l. Arrianus. ff. de actionibus & obligationibus. licet Bar. videat̃ sensisse cõtrariũ in dicta l. Iulianus. in antepenul. col. & fortè non bene. Et ꝓ me allego l. si plures. in princ. ff. de fideiussorib. & quod ibi notatur per Bar. nam sententia absolutoria iusta tollit ipso iure actionem, vt ibi probatur, puta, quia fuit opposita aliqua vera & iusta exceptio peremptoria, vt exceptio dilationis ex epistola diui Adriani, vel alia similis. Et hoc ideò insurgit, quia ex quo illa sententia perimit ipso iure tam patrem, quã matrẽ actionis, id est, tam naturalẽ, quã ciuilem obligationem, restat quòd actio tollatur ipso iure. Vbi verò absolutoria fuit iniusta, tunc quia tollit solum ciuilẽ, & non naturalem obligationem, meritò remanet actio, licet exceptione elidatur, vt Insti. de exceptionib. §. item si in iudicio. cum similibus. Et p̃dicta tenete menti.
8 Vlteriùs per istũ dici põt, quòd † si fuit lata Bononiæ sententia contra me, qui nullum dimiserã procuratorem, & notitia sententiæ deuenit ad me, dum essem ꝑ Parisijs ex causa voluntaria absens, statim à tempore scientiæ incipiat.

piat mihi currére decendium ad appellandum, vt hic, & l. 1. in fi. ff. quando appel. sit. Quamuis. n. ego sim impeditus habere intra decẽdium copiam iudicis à quo, & ad quẽ, qa tñ hoc impedimentũ principaliter surgit ex parte personæ meæ, nõ aũt ex ꝑsona iudicis, ꝙ quotidie se exhibet omnibus apud tribunal suũ, meritò currit mihi tẽpus decẽdij de rigore iuris. Et ita tenet gl. notabilis q̃ segtur. Bar. in l. 1. §. dies. ff. qñ app. sit. Puto tñ ꝙ si à tempore scię tiæ arripui iter à Parisiis versus Bononiã, vel misi ꝓcuratorẽ q̃ citius potui, possum petere in integrũ restitui ad decẽdiũ ad appellandum, quod cucurrit mihi absque culpa mea ex clausula generali. l. 1. in fi. & l. nec nõ. §. ꝙ eis. ff. ex qb. cau. maiores. Vtrum autem tunc potuissem ego in Parisijs, vel ꝑ iter appellare corã bonis viris? & an possit mihi imputari, ꝙ ego hoc omiserim facere? Nõ determino ꝓ mõ, sed de materia ista remitto ad notata in capitulo finali, extrà de appellatio. & in d. l. 1. §. dies. Vlterius
9 posset q̃ri, vtrũ si fuit lata sententia cõtra me absentẽ. & hæc sententia fuit intimata meo ꝓcuratori generali ad lites, & ipse neglexit appellare intra decẽdiũ à tẽpore intimationis, noceat mihi hæc sua negligẽtia, licet ille ꝓcurator nunquã agitauerit causam principalẽ? Et videt̃ ꝙ sic, si iste procurator habebat liberam administrationẽ, saltim ad lites, ꝑ l. procuratoris. in prin. ff. de oper. no. nun. In cõtrarium tamen facit clem. causam iuncto principio cum fin. de elec. in. clementinis. Quod nõ determino pro modo, sed fortè dicam in auth. hodie. infrà, de appella.

LEX IIII.

1 *Sententia die feriato lata est nulla.*
2 *Citatio vt quis die professo iudicio sistat, non valet.*
3 *Sententia vbi nulla est, põt ex eisdẽ actis, eademque instãtiæ alia inferri valida, quãdo nullus alijs in actis est defectus.*
4 *Sententia nulla instantiæ finem non imponi.*
5 *Citatus ad diem feriatũ, si nõ cõpareat, cõtumax nõ dicitur.*
6 *Iudex an & quando possit sententiam latam reuocare, & iterum pronuntiare, & numero sequenti.*
7 *Circuitus euitandus.*
8 *Delegatus principis sententia lata non est functus officio.*

Si vt proponis. Sententia nulla extinguit iurisdictionem
1 iudicis delegati, & causa poterit alteri delegari. Hoc dicit. Nota sumarium. Nota, quòd † sententia lata die feriata
2 est nulla, quomodocunque sit feriata, vt hic, & l. 1. ff. de ferijs. Item nota, quod † citatio facta vt quis compareat die feriato, est nulla, nec citatus potest dici contumax. Item
3 nota quòd † vbi sententia est nulla, potest ex eisdem actis, & ex eadem instantia ferri alia sententia valida, quando nullus defectus est in alijs actis, vt hic, & l. 1. infra titu. 1.
4 Ex quo nota, quòd † sententia nulla non terminat, nec finit instantiam, vnde non obstante illa sententia nulla, currit tempus instantiæ, sicut prius currebat. Et vide, quod notat Bar. in l. 2. ff. iudicatum solui. In gl. 2. in fi. Vel potest dici, quod nullitas sententiæ surgit principaliter ex hoc, quòd dies latę sententiæ fuit feriata, nam ex hoc sequitur, quod licet citatio alio respectu in se fuerit legi-
5 tima, tamen † citatus ad diem feriatum dicitur non esse contumax, vt hic, & l. 2. §. fina. ff. si quis in ius vocat. non ierit. quod tamen limitandum est, vt ibi notatur per Bar. & per doctores, in c. prætereà. extra de dilatio. Posset etiã iste textus alio modo exemplificari, videlicet, in citato peremptoriè ad sententiam pro die non feriata, qui fuit contumax, iudex autem non illa die, sed sequẽti, quæ fuit feriata, pronuntiauit, hæc enim sententia est nulla, vt hic & l. 1. §. 1. ff. de ferijs. Sed si dies sequens fuisset non feriata, potuisset expectare absentem in die sequenti, & in illa pronuntiare sine noua citatione, vt est textus notabilis in c. consuluit. extrà de offi. deleg. In gl. fi. in fi. Pro solutione huius contrarij, & aliorum, concludendum est sic. Aut
6 † iudex tulit sententiam validam, licet iniustam, & non potest illam reuocare. l. iudex. ff. de re iudic. & l. 1. infrà, sententiam rescindi nò posse. Aut tulit sententiã nullam, & tunc aut est nulla propter turpitudinem iudicis, & non potest ipse amplius pronuntiare, sed recurrendum est ad superiorem. l. absentem. infra de accusationi. & ibi not. p Cy. Hoc etiã sensit Barto. hic. Aut alio modo est nulla, & tunc aut est ordinarius, & potest iterum pronuntiare. l. si ꝑses. infrà, eo. tit. & l. 1. infrà. tit. 2. Aut est delegatus ad vniuersitatem causarum, & idem est quod in ordinario, vt in ca. qualiter & qñ. 1. extrà, de accu. vbi gl. hoc sensit. Hoc etiã tenuit dominus meus, do. Ang. in l. iudex. ff. dẽ re iud. Allegat simile, quia videmus quod quo ad potestatem subdelegãdi ipse æquiparat ordinario. l. 1. §. 1. ff. quis & à quo appellatur. & ibi no. Idem etiam tenuit do. Bart. de Sali. in hac l. & bene. Et hoc confirmo ratione. Sicut. n. coram delegato ad vniuersitatem causarum posset de nouo inchoari petitio & processus, sine alia noua cõmissione sicut corã ordinario, vbi totus processus fuit validus, præter sententiam, æquum est, quod possit sicut ordinarius pronuntiare ex eodem processu, vt superfluus circui-
7 tus euitetur, quod fieri debet. l. dominus testamento. ff. de condictio. indebi. Aut est delegatus specialis, & tunc aut est delegatus Imperatoris, vel Papę, & in hoc dubito. Puto tamen quòd idẽ sit, quod in ordinario, quòd iterum possit pronuntiare, quia hoc non inuenio iure prohibitũ. Nam ista lex loquitur solùm in delegato inferioris à principe, qui non potuisset exequi sententiam suã, ergo nõ de-
8 bet extendi ad delegatum principis, qui potest exequi sententiam suam, & † sic sententia lata non est perfunctus officio suo, vt plenè notat̃ in l. à diuo Pio. in prin. de re iudi. & probatur in c. quærenti. extra de offi. deleg. cũ simi. Et hoc videtur de mente Bar. in d. l. à diuo Pio. in prin. Hoc etiam tenuit domi. Ang. in. d. l. iudex. Inn. tamẽ & Io. An. videnť sentire contrariũ in c. in literis. extrà de of. dele. & ipsemet Bar. in l. 2. §. 1. ff. de optione legata. Aut est delegatus alterius inferioris, & tunc non potest iterum pronuntiare, vt in hac lege. & l. 1. infra. ti. primo. Fallit, quando sententia est nulla ꝓp nõ seruatã formã expressam in delegatione, quia tunc omissio formæ facit haberi perinde omnino, ac si nihil esset pronuntiatum, & ideo iterum poterit ꝓnuntiare, sicut dicimus in arbitro, q̃ tulit ſniam nullam excedendo formã cõpromissi. l. quid. tamen. ff. de arbi. Et hoc tenuit dominus meus. Domi. Franciscus de Rãpo. in hac lege: Hoc etiam sensit Bar. in d. l. 2. §. 1. ff. de optione legata. licet ipse Bar. videatur hic sentire contrariũ, dicẽs ꝙ aut iudex quantũ est in se, erat ꝑfectè functus officio suo, vt qa iudicauerat super eo toto, quod sibi erat permissum, & tunc habeat locũ ista lex. aut non erat hoc modo perfunctus officio suo, vt quia non super omnibus sibi commissis pronuntiauerat, & tunc potest iterum ꝓnuntiare, si sententia nulla fuit, vt d. l. quid tamen extra gl. Bar. hic tractat quædam super nullitate sententiæ, scilicet, quomodo idem ordinarius, vel superior possit iterũ pronuntiare, quæ etiam ipse ponit in. l. si expressim. ff. de appel. in penult. col. Et de hac materia tangam in l. si præses. infra eo. tit. vbi meliùs cadit.

LEX V.

1 *Iudici, cui certus maiorum locus non sit, loci electionem esse.*
2 *Sententia lata aliò quàm statuto loco, est nulla.*
3 *Mendacium dictum à parte parti, & si exceptionem pariat, non tamen processum reddit nullum.*
4 *Dolo præsentis in tacendo vero sententiam contra absentem latam minimè reddi.*
5 *Locus in citatione an sit exprimendus.*

Si vt proponis. Sẽtẽtia lata alibi, quã in loco, ad quẽ qs fuit
1 citatus, est nulla. Hoc dicit. vel sic. Sentẽtia lata alibi, quã in loco, ad quẽ quis debuit citari, est nulla. Hoc dicit. Nota
2 quod ordinarius, vt præses prouinciæ, nõ semper dicitur habere certum locum, vbi iudicare debeat, imò aliquãdo electio loci ꝑtinet ad eũ. Nota ꝙ sententia lata alibi, quã in loco electo, est nulla. In gl. 1. in fi. Dic, ista secunda lectu-
3 ra nõ est amica literæ. Itẽ nõ est vera in se, qa† mẽdacium dictũ à parte parti nõ facit ꝓcessum nullũ, licet pariat exceptionẽ, vt l. fi. §. 1. & §. fi. ff. de eo, ꝙ quẽ factũ erit. secun-

dũ Bar.Pro quo etiã facit l.diuus.in fi.ff.de in integ.resti. Secus est,si mendaciũ sit dictũ à parte iudicis: quia tunc sentẽtia lata contra absentẽ dolo p̃sentis,est nulla:vt est casus singularis,q̃ nõ est alibi in l.si p̃tor.in §. Marcellus.ff. de iudiciis.Et hoc tenuit Bart.hic.Ex cuius dicto nota-
3 te ꝙ†dolus p̃sentis in tacẽdo verũ,puta,ꝙ absens habeat iustã causam nõ cõparẽdi, ꝓp mẽdaciũ sibi dictũ ab aduersario,nõ reddit sentẽtiã nullã latã cõtra absentẽ. Et ꝓ hoc facit ꝙ notat.Bar.in l.q̃ situ.ff.de re iudi.Hoc etiã magis clare videt̃ de mẽte Bar.in l.1.suprà, de satisdãdo. Idẽ etiã videt̃ de mẽte doctorũ,in c.si duob⁹.extrà de appel. & Inn.in c.p̃terea.extrà de dila.circa fi.Et est rõ,qa plus delinqt exprimẽs falsum,q̃ tacẽs verũ,p̃sertim,qa cõmunis mos litigãtiũ est tacere id,ꝙ facit ꝓ aduersario.4.q.4.c.1. & in c.1.extrà de ꝓba.Facit l.nimis.suprà, de testib.tñ d. Ant.de But.videt̃ sentire cõtrariũ in hoc,in c.cũ Bertoldus.extrà de re iudi.Et hãc q̃stionẽ vidi de facto. Quæro
5 ab extra,an†in citatione debeat exprimi loc⁹? Respõdeo ꝙ qdã est iudex ordinarius, q habet deputatũ certũ locũ maiorũ,& de illo intelligit̃ l.pe.ff.de iusti.& iure.& ideò nõ est necesse inseri illũ locũ in citatione,s̃m Bar.sed puto ꝓcedere de iure ciuili,sed de iure Canonico non tenetur ordinarius ꝓcedere & iudicare in loco cõsueto maiorum,sed potest alibi,dum tñ in territorio suo, vt in ca. cùm episcopus.de off.ordinarij.li.6.& ideo puto idẽ esse quod in sequenti membro.Quidã est ordinarius,qui non habet certum locum maiorum,& tũc ille tenetur ad certum locum citare,nisi prius præsentibus partibus fuisset electus certus locus,nam non est necesse amplius locum illum exprimi,quia ad illum intelligitur facta citatio, vt hic.Et facit ad prædicta l.aut qui aliter.ff.quod vi,aut clã. & ibi notata.Quidam est iudex delegatus,& tunc aut locus fuit electus partibus præsentibus, & idem quod suprà.aut non fuit electus,& tunc aut quæritur de loco vniuersali ciuitatis,& ille non debet inseri de necessitate,qa intelligitur ibi commissum.vbi est factum cõpromissum vel vbi est facta delegatio.arg.l.si cum dies.§.si arbiter.ff. de arb.Aut quæritur de loco præclaro ciuitatis,& ille debet bene inseri,argu.l.ita stipulatus.ff.de ver.ob.secundũ Bar.Pro hoc vltimo facit c.fi.extrà de rescri.

LEX VI.

1 *Appellatione deserta nihil aliud,quàm appellationẽ desertã esse pronuntiare iudici superest.*
2 *Sententia etiam interlocutoria cõtra minorem indefensum lata,nulla est.3.*
4 *Excõmunicatus suo nomine põt esse in iudicio,sed nõ alieno.*
5 *Ecclesia & minor æquiparantur.*
6 *Sententia cõtra ecclesiam indefensam à prælato an valeat?*
7 *Interlocutoria lata contra minorem indefensum est nulla, quibusdam casibus exceptis.*
8 *Sententia qua pronuntiatur appellationem desertam,est interlocutoria.*
9 *Ordinarius si tulit sententiam nullam,an in illa causa poterit adiri superior?*
10 *Sententiam inferioris declarari nullam ex vna causa petẽs, non obtinebit docendo de nullitate.*
11 *Nullitatem docere debet,qui petit iterum pronuntiari non obstante sententia lata,quam asserit nullam.*
12 *Sententia nulla non finitur instantia.*
13 *Iudex quando mutatur,nouus iudex habet tertiam partem instantiæ temporis illius causæ.*
14 *Sententiæ reformatio ex quibus fiat.*

SI *præses.* Sententia nulla non impedit ordinariũ iterũ super eodẽ cognoscere,& ꝓnuntiare.Hoc dicit.Nota val-
1 de bene summarium.Nota, quòd†vbi appellatio est deserta,debet circunduci per iudicem ad quem,id est, pro-
2 nuntiari ipsam esse desertam.Item nota, quòd†sententia, etiam interlocutoria,lata cõtra minorem indefensum,est
3 nulla.Item nota,quòd†sententia lata contra minores indefensos non habet terminare instantiam. In gloss. 1.ibi, *vt infrà,de ap.l.si actor.* Dic idẽ notat glo.ibi, & Bar.& sic nota,ꝙ actor,vel curator constitutus ad vnã litẽ,videtur habuisse mandatum solùm quò ad causam principalẽ, & quo ad hoc,vt posit appellare à diffinitiua:non aũt põt ꝓseq causam appellationis, vt d.l.si actor. Et idẽ multò magis est in ꝓcuratore singulariter constituto. Vnde licet iura dicãt,ꝙ ꝓcurator nõ cogit̃ ꝓseq accusationẽ, vt l.inuitus.§.de ꝓcu.& c.penultimo.extrà de ꝓcu.tñ ẽt ipse sponte non potest eã prosequi vt ꝓcurator, ita ꝙ eius gesta p̃iudicent domino,licet aliquando posit prosequi, vt quilibet alius carens mandato, vt notat̃ in d.l.si actor. De quo etiã remitto ad notata in d.l.inuitus. In gl.ea.ibi, *quia nondum dati.* Dic vt hoc exẽplũ ꝓcedat,debet intelligi ꝙ tẽpore,quo isti pupilli habebant tutores,fuit datus actor,seu coadiutor, q à sentẽtia inferioris appellauit ad p̃sidẽ.posteà isti effecti sunt adulti, & cõtra eos indefensos pronuntiauit præses,antè quàm haberent curatorem. In gl.ea.ibi,*vel excommunicati.* Dic notãter ex ista glo.ꝙ
4 excommunicatus†non potest vt tutor,vel curator cõparere in iudicio,ẽt ad defensionẽ alteri⁹,ẽt appellationẽ ꝓsequẽdo.Facit ꝓ hoc c.post cessionẽ.extrà de ꝓb.& c.decernimus.de sentẽ.excõ.li.6.sumẽdo ibi patrociniũ largè ꝓ officio aduocationis, & ꝓcurationis.Sed excõmunicatus bene põt suo nomine esse in iudicio,vt reus,item suo nomine appellare,& appellationẽ ꝓseq,ẽt si à principio fuerit originarius actor,nã appellatio quò ad hoc dicit̃ esse defensio,& hoc ꝓp imminẽs periculũ desertionis ꝑ lapsum anni,vt ꝓbat̃ i c.cũ inter.& c.significauit. & c.fi.extrà de exce.& in c.1.de rescri.in 6.In gl.ea.ibi.*sententia cõfirmationis.* Dic,istud ꝓbat̃ iurib⁹ infrà allegatis in gl.An aũt ista gl.habeat locũ,qñ tutor vel curator fuit p̃sens, & defendit vsq; ad litẽ cõtestatã,sed postcà fuit contumax? Videt̃ ꝙ sic:qa hæc glo.loqt̃ indistinctè,& qa æquiparat tutorẽ esse mortuũ,& tutorẽ nolle defendere. Cõtrariũ tñ tenet gl.in d.l.cũ & minores.sed cõmuniter doctores dicũt ꝙ aut tutor vel curator assistit toto ꝓcessui,excepta sentẽtia,& tũc valeat sentẽtia, qñq; noluit adesse in ꝓcessu causæ,& tũc sententia sit nulla ipso iure, & ẽt ꝓcessus fact⁹ cõtra minorẽ indefensum,vt hic,& l.acta.§.fi.& l.cõtra.ff.de re iudi.textus.n.loquũt̃ de minorib⁹ indefensis,sed indefensi nõ possunt dici illi,quorũ tutor,vel curator fuit p̃sens vsq; ad cõclusum in causa,seu vsq; ad liqdationẽ negotij.Et hãc opinionẽ tenet Bar.in d.l.cũ & minores.& in d.l.cõtra.& do.Bar.de Sal.in hac lege. Quidã tñ dixerũt,ꝙ licet ꝓcessus factus cõtra tutorẽ,vel curatorẽ p̃sentẽ valeat, sententia tñ lata in eius cõtumaciam erit nulla i p̃iudiciũ minorũ. Sed prima opinio est verior, p̃sertim qa in dubio debet teneri illa opinio, ꝙ sentẽtia valeat,potius q̃ cõtraria.l.quoties in stipulationibus.ff.de ver.ob.cũ si.In gl.ca.in fi.Dic,cũ ista gl.ꝑtrãseunt legistę hic.Sed aduerte,qa gl.loquit̃ solùm in ecclesia viduata,& sic vacãte p̃lato,& optimè dicit.& ꝓ ea est casus i c.fi.extrà,ne sede vacãte.Quid aũt sit in ecclesia habente rectorẽ,q nõ defendit causam ecclesię?Videt̃ prima facie idem ac si ecclesia esset viduata,sicut suprà dictũ est in minori-
5 bus.Ecclesiæ†aũt parificant̃ minorib⁹.l.orphanotrophos §.de epi.& cle.& in c.auditis.extra de in inte.rest.& notat gl.insti.de actio.§.itẽ mista.& Inn.in c.pe.extrà de locato. vbi volũt,ꝙ sicut minoribus intelligit̃ fieri mora re ipsa, vt l.in minorũ §.in q.cau.in integ.resti.nõ est necesse ita intelligat̃ fieri ecclesiis.Ad hoc etiã facit gl.16.c.similiter.& in c.ex literis.extrà de pigno.q̃ volũt,ꝙ sicut bona tutorũ,vel curatorũ sunt tacitè obligata minoribus ꝓ mala administratione.l.ꝓ officio.§.de administ.tutor.ita etiã bona prælatorũ ecclesijs: tñ sub dubio fortè credo cõtrariũ,
6 quòd†valeat sentẽtia lata cõtra ecclesiã indefensam à p̃lato,si lis fuit cõtestata cũ prælato,vel etiã si prælatus nunquàm astuit causæ,in casibus,in quibus nõ requiritur litis contestatio.per.c.prout.& c.fi.extrà de dolo.& c.cum olim.extrà de test.& c.cũ ex literis.in fi.extrà de in inte. restitu.cum multis similibus.Et hoc fortè æquitas canonica induxit, ne detur materia prælatis perseuerandi in contu-

cõtumacia,& vexandi aduersarios laboribus sumptibus. Cogitabitis tñ.Extra gl.opponitur contra istũ te.de ca.significãtibus.extra de offi.deleg.Solutio,ibi loquitur in delegato,hic in ordinario,s̃m Bal.quẽ sequitur Bar. et Salic. Sed hæc solutio non vr̃ mihi bona,quia c.significãtibus.loquitur in sententia interlocutoria valida,qua quis pronuntiauit se iudicẽ incõpetentẽ, per illam.n. iudex dr̃ esse functus officio suo quo ad causam illã,& ideo nõ posset reuocari,etiã ab ordinario.argumento l.qualẽ.ff.de arbit. cum l.seq.Et hoc firmauit Bar.i l.ꝙ iussit.ff.de re iud.Sed te.noster loqtur in interlocutoria,q̃ fuit nulla,& ideo illa nõ obstante potest iudex,si est ordinarius,iterũ pronuntiare. Secus putarẽ in delegato. Et hoc sensit gl.in l.si vt proponis. 2.supra,eo.titu.Vnde nota, ꝙ sicut qñ delegatus inferioris à principe tulit diffinitiuã nullam, non potest amplius pronũtiare,ita etiam qñ tulit aliquã interlocutoriã nullã,quæ ẽ talis naturæ,ꝙ si esset valida,faceret expirare iurisdictionẽ iudicis,ac si esset diffinitiua,vt est,qñ pronuntiatur appellationẽ esse desertam,vel iudicẽ non esse competẽtem. Quid aũt sit in delegato Imperatoris vel Papæ, dic vt in
7 d.l.si vt proponis. Quæro†an quęlibet interlocutoria lata contra minorẽ indefensum sit nulla? Respondeo,ꝙ regulariter est nulla,sicut diffinitiua,per hanc legem,& per l.cõtra pupillũ.ff.de re iudi. Fallit primò in casibus, in quibus minor solus habet legitimam personam in iudicio, quia tunc valet tã interlocutoria, quã etiam diffinitiua lata contra eum,siue habuerit tutorẽ,vel curatorem, siue non, & siue ipse minor fuerit præsens,siue contumax,vt l.si.supra qui legitimã personã, & notat Bar.in d.l. cum & minores. Et hoc est bene notandum propter multos casus positos hodie in c.fi.extra de iudicijs,li.6.Vtrum aũt tunc minori posit consuli per restitutionẽ in integrũ? Vide gl.singularem in l.1.infra, si de momentanea possessione. quæ tenet ꝙ sic.Secũdo fallit in interlocutoria missionis in possessionẽ ex primo decreto, nã illa põt ferri etiã contra pupillũ indefensum.l.apud Iulianum.§.fi.& l.in possessionem.§.1. ff.ex quib.cau.in po..ea.Tertio fallit in secundo decreto, ꝙ põt interponi contra adultum.l.minor.ff. de bon. autli. iudi.pos.quod intellig.vt ibi notatur.Et de hac materia habetur in l.fi.ff.de in integ.restit.Secũdo quæro de quæstione,quã vidi de facto,& sæpe accidit Bononiæ, an hæc regula, quod sententia lata cõtra minores indefensos sit nulla, habeat locum in causis in quibus ex forma statuti tenetur iudex procedere,& terminare summariè, de plano,& sine strepitu & figura iudicij, prout sunt oẽs causæ ciuiles in Bononia? Et videtur,ꝙ non, nam in talibus causis sublatę dicuntur oẽs solennitates iuris positiui.s.ciuilis, vel canonici,nisi quatenus ius expresse requirit illas, non obstãte ꝙ causæ sint summariæ,& in eis posit ꝓcedi sine figura iudicij,vt singulariter notat gl.in clement. sæpe. de verb.significatio.in verbo, nõ exigat.& Barto.in extrãuagã.ad reprimendũ in verbo,figura iudicij.in 1.col. Et puto hoc posse tolerari in adulto,& fortè etiã in pupillo doli capace,tales.n.possunt iure naturali seu gentiũ obligari.l.1. ff.de noua.eodem modo possunt obligari quasi contrahẽdo,& sic litigando.arg.l.3.§.idẽ scribit.ff.de peculio.In pupillo vero non doli capace potest dici, ꝙ aut ipse nullum habuit legitimum defensorẽ, vel habuit, sed ille non fuit citatus,& tunc iudicium sit nullum,quia caret substantialibus iuris naturalis,seu gẽtium.argu.l.nlli.de inutil.stipul. in §.pupillus.Si vero tutor pupilli fuit citatus legitime, & contumax,fortè potest dici sentẽtiã valere,quia satis sunt seruata solennia iuris naturalis,sicut qñ est citatus procurator alicui⁹ maioris. Cogitabis tñ. Tertio quæro,an sententia sit lata contra filiumfamilias minorem indefensum à patre super hæreditate aduentitia,q pater habebat vsumfructum,& erat legitimus administrator, illa sententia,sit nulla? Puto, ꝙ licet valeat in præiudicium patris quo ad vsumfructũ eius,tamen sit nulla in præiudicium filijfamilias minoris,per regulã d.l.cum & minores.cũ simi. Quę-
8 ro quarto, an sententia † quia iudex ad quem pronuntiat appellationem esse desertã,sit interlocutoria? Respondeo ꝙ sic, per hanc legẽ. Itẽ quia sicut eius cõtraria.s.appellationi deferendũ esse,seu illã recipiẽdã esse,est interlocutoria, vt in capit.Romana.§.ꝙ si obijciatur. extra de appellatio.li.6.ita hæc, qua pronuntiatur appellationem recipiendã non esse,seu desertam esse.Pro hoc facit l.1.infra,quorum appellationes non recipi.Præterea hæc sententia pręsupponit instantiã esse peremptam per desertionem appellationis,ergo non est diffinitiua,sed interlocutoria. argum. authen.ei qui.infra, de tempo.appella. Facit quod notatur in l.properãdũ.§.illa supra, de iudiciis. Dr̃ tñ habere vim diffinitiuæ,quia imponit finẽ toti controuersiæ,licet non posit agi ex illa, sed solum ex prima sentẽtia confirmata, vt l.furti.in principio.ff.de iis qui nota.infami. & ibi notatur.Et hoc sensit Barto.hic.& in l.Titia.ff.de accusatio. & Barto.de Salic.hic,& domini de Rota in conclusione 82.
9 & 83.Quæro quinto,†an si ordinarius tulit sententiã nullam,posit super illa causa adiri superior eius,necne?Bart. in l.si vt proponis.prima, supra,eo.tit.tenet,ꝙ posit indistinctè adiri,non solum vt declaret illã sententiã esse nullã,sed etiã vt iterũ ipse superior posit iudicare,sicut poterat primus,argumento l.absentẽ.infrà,de accusatio.& l.penulti.§.1.ff.quę sententiæ sine appel.rescindantur.Sed Bar. aliter videtur loqui in hoc passu.in l.si expressim.ff.de appel.in pen.col.Dicit.n.ꝙ aut nullitas deducitur incidenter corã superiore,vt quia petitur,ꝙ superior iterum pronuntiet ex eisdem actis,non obstante sentẽtia lata per inferiorẽ,quæ fuit nulla, & hoc non põt fieri regulariter: per regulã l.vbi acceptũ.ff.de iudic. Et hoc fuit de mente Butri. in d.l.si vt proponis.Et hoc tenuit Bartho.de Salic. in ista lege.Hoc tñ limito dupliciter. Primo qñ sentẽtia fuit nulla per turpitudinẽ pronuntiantis,quia tunc nõ ipse, sed superior debet adiri,vt dicta l.absentẽ.& dixi in dicta l. si vt proponis.& ita communiter tenetur.Secũdo fallit, qñ primus ordinarius, corã quo est iudiciũ cœptum non posset pronuntiare,vt quia est extincta illa dignitas,nã tunc eundem ꝓcessum poterit terminare alius ordinarius,par, vel superior.argumento l.sed & si restituatur.§. sed & si dies. ff.de iudicijs,& not.Bart.in dicta l.vbi accepũ. Quandoq; nullitas sentẽtiæ deducitur principaliter in libello coram superiore,vt quia principaliter petitur sententiam declarari nullã,& hoc poterit fieri inchoata noua instantia ,& sic requiretur noua litis contestatio,& iuramẽtum de calumnia,vt c.2.ex.de officio iudicis. Facit l.1.§.1.ff.de fer.& ꝙ ibi notatur.Sexto quæro.vtrũ in hoc vltimo casu, qñ coram superiore petitur principaliter sententiam declarari nullã,posit ille reformare illã sententiã,quam inuenit esse nullã,præsupposito ꝙ defectus fuerit solum in sententia, non in actis? Respõdeo,ꝙ aut hoc nõ fuit petitum,& hoc nõ poterit facere iudex.l.fi.de fideicommis.lib.& l. vt fundus.ff.cõi diuid.facit.l.1.§.1.ff.de fer. Aut fuit petitum, & tunc aut super ista petitione reformationis est facta litis contestatio inter partes,& tunc dico,ꝙ bene poterit reformari,nã cum instãtia noua sit inchoata corã superiore, ipse bene potest iudicare ex actis cõtinentibus merita causæ,factis in alia instantia inter easdẽ partes.l.gesta.infra.de re iudica.& extra de test.c.causam quæ.1. cum similibus. Ille.n.qui petit sententiã reformari, vr̃ petere sibi iustitiã fieri eo modo,quo petierat coram alio iudice.& sic talis libellus est bonus.argumento l.asse toto.ff.de heredi. instit. Aut super reformatione nõ est facta litis contestatio inter partes.& tunc aut ille qui agit petendo sententiam declarari nullam,petit etiam illam reformari, & hoc non poterit fieri, quia ex litis contestatione, & ex alijs actis factis coram alio iudice,non poterit pronuntiare iste superior, per d.l.vbi acceptum.Et hoc videt̃ de mente Bar.de Sal.in hac lege.Fallit in duobus casibus,quos suprà excepi in præcedenti quæstione. Aut reus,qui defendebat sententiam petitam declarari nullam,petijt illam reformari per superiorẽ, & sic potest intelligi l.1.§.1.quæ senten.sine appell. rescin.sicut videmus quod reus conuentus rei vendicatione,vel

ne, vel petitione hæreditatis. potest in se assumere onus ꝓ bandi, & petere declarari se esse dominum, vel hęredem. l. circa. ff. de proba. & ibi no. Et in hoc casu posset saluari dictum Bar. in d. l. si expressim. Inno. tñ videtur sentire contrarium, ꝙ non possit fieri hæc reformatio in c. cum contingat. extra, de offi. deleg. in gl. magna. in ver. itē dicemus:
10 Quęro vlterius, an si ꝓ principaliter petij coram superiore sententiā inferioris declarari nullā ex vna causa, possim obtinere docendo de nullitate ex alia causa? Bar. prima facie hic videtur sentire ꝙ sic. Dicit. n. ꝙ sicut causa appellationis à diffinitiua deuoluit totum negotium ad superiorem ita ꝙ pōt reformari sententia, etiā ex noua causa, vt l. fi. ff. ꝙ cum eo. & l. 2. §. fi. ff. de appel. ita etiā causa nullitatis deuoluit. Hoc etiā videt tenuisse dominus meus, do. Ant. de But. in c. dilecto. extra de appel. ad quod allegat c. cum Bertoldus. extra de re iudi. Sed contrarium est verius. & ita tenet Bar. expresse in l. 1. infrà, qñ prouocare nō est necesse. & in d. l. si expressim. Aequiparat. n. hūc libellū libello, quo quis agit actione reali, vt rei vendicatione, nā si quis in libello allegauit se dominum ex vna causa, nō pōt obtinere ex alia, & similiter nō obstat exceptio sibi volēti agere ex alia causa, vt l. si mater. §. si quis aūt. ff. de excep. rei iudi. & in c. abbatē. §. pen. extra, de re iudi. in 6. Secus si nulla causa dominij fuit expressa in libello. l. & an eandē. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. Non obstat l. 3. in fi. ff. de appel. quia ibi loquitur in causa appellationis, in qua est maius periculū. nā si appellās perderet in illa, perderet totum, cū iterū ab illa non posset appellare ex alia causa, propter lapsum decendij. Sed aliud est in causa principali, vel in causa nullitatis, quia licet quis ꝓdat ex vna causa, poterit iterū agere ex alia causa, vt d. §. si quis aūt. Et hoc sensit Inno. in c. cū contingat. extra, de offi. dele. in gl. mag. ver. item dicimus. Nec obstat d. c. cum Bertoldus, quia ibi ille presbyter petijt restitutionē in integrū. corā Papa, vel ibi petijt sententiā simpliciter declarari nullā. Pōt etiā alijs modis intelligi, de quibus remitto ad ibi notata, ex quibus apparet, ꝙ ille textus nō probat id quod dicit ꝑdictus do. Ant. de But. Vlterius
11 quæro, an sit peto incidenter coram eodē, vel superiori iterum pronuntiari, non obstante sententia primo lata, quam dico fuisse nullā, fit necesse de illa nullitate primo constare Bar. in l. si vt proponis. suprà, eo. ti. & in l. cum quærebatur. ff. de re iud. videtur tenere ꝙ sic, nisi qñ nullitas sententię apparet ex se manifestè nullo probato extrinsecus, vt quia ē lata die dominica, vel quia est lata contra dominū, cum tñ lis fuerit agitata per procuratorē. Sed contra primū dictū Bar. facit id, quod ipse notat in l. prolatam. infra, tit. 2. & dic
12 vt ibi dicā. Vltimo quæro, an in illis casibus, in quibus nō obstāte sententia nulla, idē iudex iterum pōt pronuntiare ex eisdē actis, vel superior, puta delegans, vel alius superior, (quod qñ possit fieri, dictū est supra) possit hoc fieri quocūq; tempore? Respondeo ꝙ non, sed solum quandiu tempora primæ instātiæ hoc patiātur. argumento l. accusaturus ff. de adulteriis. sententia. n. q̄ est nulla, non habet finire instantiā, & ideo firma manent oīa acta litis ordinatoria, vt ex illis iterū possit pronuntiari, vt in hac lege. & l. 1. infrà. tit. 1. & notat Bar. in l. 2. ff. iudi. sol. & ideo etiam post latā sententiā, quæ est nulla, adhuc quotidie currit tēpus instātiæ, & ideo si totum tempus instantię hodie fit elapsum, nō poterit idem iudex, vel alius ex eisdem actis litis ordinarijs pronuntiare, sunt. n. perempta finita instantia, vt d. l. 2. Et ita notabiliter tenet Bar. de Sali. in hac lege. Et hoc
13 dictū in practica faciet tibi honorem. Vnum tamen† non obliuiscaris, ꝙ quotiescunque accidit mutatio personæ iudicis, oportet ꝙ nouus iudex debeat ad minus habere tertiam partem tēporis instantiæ totius illius causæ. Et si tantum tempus non supererat, ipso iure suppletur sibi à lege. argumento l. properandum. §. finautem in medio. supra de iudicijs. nam ille §. debet extendi etiam ad instantiam causæ appellationis, etiā ad instantias statutarias, quia subest eadem rō, & ille textus non est correctiuus, vt pœnalis, ergo. & c. per l. nō possunt. ff. de legib. & notat Bart. in l. si cō-

stāte. in princip. in 9. quæstio. ff. soluto matrimo. Facit ad ꝑdicta l. 2. supra, de noxalibus: & ita audiui dici in practica à valentibus aduocatis. Vbi vero non diceretur incidēter nulla sententia, sed inchoaretur noua instantia, in qua peteretur sententiam declarari nullam coram eodem, vel superiore, & etiam peteretur illam reformari (quod qñ potest fieri, patet ex supra dictis) tunc puto posse fieri reformationem illam, etiā si totum tempus primę instantię sit elapsum. argumento l. 1. §. 1. ff. quæ senten. sine appell. rescin. fit. in. reformatio ex nouis actis litis ordinatorijs. i. ex no
14 uo libello, & litis cōstatione, licet fiat ex actis primæ causæ litis decisorijs, ꝙ fieri pōt, vt ꝑdixi. Hęc vera, nisi opponeretur exceptio rei iudicatæ, vigore primæ sententiæ, q̄ trāsisset in rem iudicatam, propter elapsum tempus appellationis ab illa. argumento authen. ei qui. infra, de temporibus appella. & in clem. si appellationem. de appella. puta si fuit lata primo absolutoria ꝙ me, deinde actor appellauit, & fuit lata in vltimo mense anni contra me sententia, quę fuit nulla, puta die dominico lata. Ego vero petij principaliter illam declarari nullam, aduersarius vero meus eā petijt reformari, tunc. n. elapso anno, & eo tempore quod habebatur ipso iure à lege; per d. l. properandum. §. finaūt in medio. potero ego opponere exceptionem rei iudicatę, vigore primæ absolutoriæ. Et ita de facto practicaui. Et hāc quæstionem disputauit sub me, do. Petrus de Ro. Vltimo posset hic quæri. quid iuris sit, quando miscetur nullitas si mul cum appellatione? Sed de hac materia, quia est alta & subtilis, remitto ad notata infra quando prouocare non est necesse. & dicta leg. si expressim. & per canonistas in capitulo. directo extra, de appellat. Sequitur l. ea quæ statuuntur.

LEX VII.

1 Citandus est pluries is, qui à nuntio personaliter est inuentus.
2 Sententia ferenda vt interſint partes citanda veniunt.
3 Alteri per alterum non quæritur regulariter per actus ciuiles.
4 Solennitatis iuris ciuilis omissione totum actum vitiari.
5 Pactum quod iudex partibus absentibus, aut earum altera, ferat sententiam est nullum.
6 Sententia in causis summarijs absente nō citato lata, valet.
7 Contumax verus quis, & quis præsumptus. nu. 8.
8 Causa quælibet per quam constat citatum non contempsisse iudicem, excusat à contumacia.

Aquæ statuuntur. Sententia lata contra absentem non solenniter citatum, est nulla: Hoc dicit. Nota, quod
1 etiam† iuuentus personaliter à nuntio, pluries est citādus
2 Nota ꝙ tam† ad interlocutoriam, quam ad diffinitiuam quis est citandus, vt hic. Facit l. à procedente. supra, de dilationibus. & c. 2. extrà, de test. & quod ibi notatur. In glos. 1. in fine. Dic, idem notat glos. in l. furioso. & l. quæsitum. ff. de re iudicata. Contrarium, tamen notaui in l. properandum. §. finautem reus. supra, de iudiciis. Sed primæ glossæ communiter tenentur per textum in dicta l. furioso. & in d. l. quæsitum. & est ratio, quia hoc quod ambę partes sunt præsentes verè, vel vna verè, & alia fictè, vt quia contumax, cuius absentia repletur Dei præsentia. l. properandum. §. cum autem. supra, de iudic. est inductum non in fauorem absentium, sed ad rigorem iuris conseruan-
3 dum, qui rigor est, vt† per actus ciuiles regulariter alteri per alterum non quæratur, secundum Barto. hic. Vel potest assignari alia ratio, scilicet, quod hoc est, quia est quædam solennitas iuris publici, quæ omitti non potest, &
4 cuius† omissio vitiat totum actum. l. de vnoquoque. ff. de re iudicata. Facit quod notatur in authentic. offeratur. supra, de litis contestatione. Nec obstat prędictis l. quamuis indubitati. infrà, de adulterijs. quia ibi loquitur in causa criminali, in qua iudex magis potest supplere personam accusatoris absentis, quā in ciuili. l. 2. infra, de abolitionibus. & l. penultima, in principio. ff. de publicis iudicijs. Et notat Barto. in l. bellorum. §. fina. ff. de accusa. Et per prędicta. pu

5 dicta puto ꝙ non valeat pactum, ꝙ iudex ordinarius, vel delegatus possit ferre sententiam ambabus partibus, vel altera tantum. l. ius publicum. ff. de pactis. & in ca. si diligenti. de foro compe. & patet ex notatis in d. authe. offeratur. Sed quo ad sententiam arbitri bene valeret tale pactum. l. diem proferre. §. si quis litigatorum. ff. de arbitris. Et pro hoc facit quod notat Bar. in authen. offeratur. & in l. si societatem. §. arbitrorū. ff. pro socio. Item aduerte, quia ista glos. debet limitari, quia non habet locum in causis, in qui
6 bus procedit̄ sine figura iudicij. nam in illis bene† valeret sententia lata pro absente non citato, licet non valeret lata contra absentem nullo modo citatū, vt pulchrè notat Bar. in extrauag. ad reprimendum in verbo, figura iudicij. De quo remitto ad ibi per eum plenè notata. In glo. 2. ibi,
7 *inuentus non venit.* Nota ex ista glo. quod† verus cōtumax dicitur inuentus, licet nil responderit, vel dixerit se velle venire. Et idem notat glo. in l. ex consensu. §. fina. ff. de appel. Et intellige hoc in citatis peremptoriè, vel qui habentur pro citatis peremptoriè, alias esset secus, vt infra eo. l. tres & dixi ē. e. l. 2. Cōtrariū tñ sentit gl. in l. pe. in fi. ff. de int̄ integ. resti. & nō bene, imo plus tenent doctores cōiter, ꝙ si quis fuit legitimè, & peremptoriè citatus, & nō inuentus, puta per nuntium ad domum, vel per edictum, ipse dicitur esse verus contumax, si potest constare, quod ipse habuit veram notitiam huius citationis, & nō venit, & ideo talis non poterit appellare, vt est tex. expressus in l. properandum. §. finautem ex gestis. & §. cum autem. iuncto §. & si quidem. supra, de iudicijs. & probatur in d. l. ex consensu. in §. fin. Et prædicta vera, nisi citatus habuerit aliquā causam excusationis non veniendi, ita quod non fuerit in dolo, vel lata culpa, tunc enim non dicitur esse in effectu verus contumax, ideo pōt appellare. argumento l. & post edictum. §. fi. ff. de iudicijs. Et melius facit cle. si ante. de dolo & contumacia. vbi hoc videtur de mente gl. Facit pro prędictis l. 1. infra, quorum app. non reci. Si autem fuit in dolo, vel lata culpa, bene dicitur verus contumax, vt patet in dicta cle. Facit l. 2. ff. de confessis. Et per hoc reprobatur gl.
8 in d. l. si. ff. de in integ. resti. vbi dicit. quod omnis causa† excusat à vera contumacia, per quam apparet citatum non contempsisse iudicem, & ideo non sit verus contumax rusticus, qui timuit comparere sine procuratore, vel aduocato, & ideo non venit. Vbi vero non apparet clarè ꝙ notitia deuenerit ad citatum, tunc dicitur esse præsumptus cōtumax. & ita baptizat gl. infrà, l. proxi. licet hic appellet eū fictum cōtumacem, & impropriè loquatur. & talis potest appellare, vt supra eo. l. ab eo. & infra, eo. l. fi. Et de hac materia si vis latius videre, recurre ad notata in d. l. fi. per Bar. & in d. cle. si ante. per gl. In gl. ca in fi. Hanc gl. intellige, qñ iudex habuit scientiam infirmitatis, aliter valeret sententia, sed daretur restitutio, vt probatur in l. quæsitū. alleg. in glo. iuncta l. fin. ff. de in integ. resti. & in l. quia absente supra, de procura. & l. sī prætor. in fi. ff. de iudic. Et idem est in absente reipublicæ causa, vt ff. eo. l. pen. & l. contra pupillum. in prin. & ibi no. ff. de re iudi. Hoc tamen intelligo, quando iudex hoc sciuit, vt iudex, si vero hoc sciuit, vt priuatus, tūc fortè hæc sua scientia nō habebit inducere nullitatem sententię, per reg. l. illicitas. in §. veritas. ff. de offi. præsi. & per not. suprà, vt q̄ desunt aduo. l. 1. Facit pro hoc c. si duobus. & quod ibi not. extra de appe. Optarem tñ super hoc habere authoritatem doctorū coressam. Vbi tamen iste tillet per iudicē, quo minus hoc sciret, vt iudex, vt quia cō paruit excusator, qui allegauit causam infirmitatis, vel absentiæ reipublicæ causa, & eam obtulit se statim probaturum, & iudex noluit eū audire, tunc sententia est nulla, licut si iudex hoc sciuisset, vt iudex. Et ita notat Bar. in d. l. quęsitum. & Bart. de Sali. hic. Pro hoc facit l. seruum quoque. §. publicè. ff. de procur. & l. iure ciuili. ff. de condi. & demō. Quod dictum notate. Item prædicta procedunt, quando fertur sententia contra viuum, secus si feratur contra iam mortuum, legitimè tamen prius citatum; quia tunc illa est nulla, etiam si iudex eius mortem probabiliter ignorauerit l. 2. ff. quæ sen. sine appel. rescin. & l. in summa. §. fi. ff. de re iud. Sequitur l. consentaneum. sed l. tres. fuit lecta ante, eo quia ista habet magnam materiam, & habebamus modicum de tempore.

LEX VIII.

1 Citationem nedum per edicta, sed & per literas fieri.
2 Citationem peremptoriam pro omnibus vnam fieri posse.
3 Iudicem contra absentem etiam per contumaciam, nihil nisi parte instante & petente, agere debere.
4 Instantia coram vno iudice inchoata ad successorem transit.
5 Reus contumax in nō comparēdo, & si suspectus & fugitiuus non sit, capi debet, & ad iudicem duci.
6 Possessionem plenam rei in actorem lite contestata ex primo decreto tranferri, saluo iure agendi reo in petitorio.
7 Instantia vna eadēmque durante alterius litigantium condi tionem vitiari posse.
8 Sententiæ specialis mentionem in citatione peremptoriæ fiendā ad sententiam, non requiri.
9 Iudex quod ad alium actum procedere possit, licet pars stato die citata sit ad sententiam.
10 Iudex absque noua citatione poterit etiam ferre sententiam, vbi reus peremptoriè fuerit citatus.
11 Verbum solet, sonat quandoque necessitatem.
12 Iudex non debet ferre sententiam, nisi instetur, & petatur.
13 Reus agens de proprietate perpetuo audietur, nisi præscriptio opponatur contra eum. & nu. 16.
14 Decreto secundo non, nisi actor plenè de debito docuerit, locū esse.
15 Litis contestatio facta, de qua in l. 2. C. vt in rem actio, introducta solum est quo ad duos effectus.
17 Citatio peremptoria ad quos actus requiratur.
18 Iudex pro debito ciui an possit reum capere.
19 Debitorē suspectū esse de fuga, quomodo iudici constare possit.
20 Actor vbi missus est in possessionem rei petitæ, qualiter admittatur ad contendendum de proprietate.
21 Instantia quibus casibus non finiatur triennio.
22 Via vna electa an ad aliam rediri possit?
23 Reus si fuit citatus ad audiendum sententiam, an possit iudex ad alium actum procedere?
24 Captura quædam citatio verbalis est.

Consentaneum. Reus conuentus in reali post litem contestatā debet in cōtumacia solenniter constitui, & tūc contra eum poterit alterum de tribus exerceri: vel personæ captio, vel possessionis translatio, vel sententiæ diffinitiuæ prolatio. Hoc dicit. Et diuiditur in tres partes, nā primo dicit qualiter, & quomodo reus debeat in contumacia cōstitui. secundo per quē, tertio quod sit officium iudicis contra reum contumacem. Secūda ibi, quod vel succes sor.
1 Tertia ibi, à quo. Nota, ꝙ† nō solum per edicta, sed etiam
2 per literas potest fieri citatio. Nota,† ꝙ potest fieri vna ci-
3 tatio peremptoria pro omnibus. Nota, quod iudex† nihil debet agere contra absentem, etiam per cōtumaciam, nisi secundum quod instat, & petit præsens, non. n. debet supplere ex officio. Item nota, ꝙ† instātia inchoata corā vno
5 iudice, transit ad successorē eius. Nota, ꝙ reus† contumax in nō cōparendo, etiam si non fit suspectus, & fugitiuus, debet capi, & inuitus duci ad iudicem, si actor hoc fieri pe
6 tat. Et in hoc iste textus est singularis. Item nota, ꝙ† in rea li post litem cōtestatā trāsfertur ex primo decretro plena possessio rei in actorem, & reseruatur reo solum ius agen
7 di petitorio. Itē nota argumentū, ꝙ etiā durante† eadem instantia pōt variari cōditio vnius litigantis. l. ꝙ de reo ipse fiat actor. Et vide quod notāt doctores in c. paltoralis. extra de causa possessionis. & de testib. c. significauerunt. Itē
8 nota† argumentum, ꝙ non requiritur in citatione peremptoria fieda ad sententiā specialis mentio de sententia. Itē
9 nota† argumētū, ꝙ si quis† fuit peremptoriè citatus, pro tali die ad sententiā, pōt iudex procedere cōtra eū ad alium

actum

actum,vt ad missionem in possessionẽ ex primo decreto.

10 Item nota argumentũ, ꝙ si reus† fuit peremptoriè citatus vt compareat tali die, aliter procedetur contra eum, etiam ad sententiã, poterit iudex non solum illa die, sed etiã alijs sequentibus recipere testes, & instrumenta, & facere alia acta in causa, & etiã ferre sententiam, nec requiretur amplius aliqua noua citatio. In gl.2.ibi, *eodem mõ ad citationẽ.* Dic, gl. videtur hic velle ꝙ requiratur citatio peremptoria ante litis contestationẽ, ad hoc vt possit perueniri ad primum decretum contra reũ, & bene dicit. Et pro ea est tex. in l.præsenti.§.cum aũt &.§.sequenti.supra de iis qui ad ecclesiã confugiũt.& in l.cum proponas.infrà de bon.auth. iud.pos.& not.per gl.& doctores in l.si finita.§.Iulianus.ff. de dãno infecto. In glos.in verbo, *à quo*.ibi, *l.edictum*. Dic ista gl.communiter tenetur hic, & in d.l.edictũ. Et sic ver

11 bum, †solet, positum in l.edictum.sonat necessitatem, & accipitur pro debet. Et pro hoc facit doctrina, quam ponit Bar.in l.1.supra,eo.tit. Et de materia d.l.edictum.vide per canonistas.in c.licet.extra de accu. In glo.fin.ibi. *secundum Pla.* & H. Dic, ista secunda est magis amica literę, & communiter tenetur. Sed aduerte, quia gl.respexit id, quod cõmuniter accidit, nam est verisimile ꝙ si causa est liquida, actor instabit ꝙ feratur sententia pro se. Hoc dico, quia ẽt quando causa est liquida, potest actor instare ꝙ mittatur

12 in possessionẽ rerum ex primo decreto. Non† enim debet iudex ferre sententiam pro eo, nisi ipse præsens instet, & hoc petat.l.ad peremptorium.ff.de iudic.& l.properãdum §.& si quidẽ.suprà, de iudi. Et hoc sensit hic Bart. & bene, potest enim esse, ꝙ actor optat magis habere possessionẽ rerum, quam habere sententiã pro se, & nõ possessionem, fortè propter expensas sententiæ, & quia timet, ne aduersarius appellet. In gl.ead.ibi, *reus intra annum.* Dic, ista verba, *intra annum*, fuerunt fortè addita vitio scriptoris, nam

13 †perpetuo audietur reus agens de proprietate, vt hic, & in c.prout.extra de dolo & contu. Facit l.2.supra, vbi in rem actio.nisi cõtra eum opponatur vsucapio, vel pręscriptio longi temporis. Quod intellige vt no.Bar.in d.l.2. In gl.ea. ibi, *vel iustus possessor efficiatur.* Dic, vt quia res fuerit sibi adiudicata ex secundo decreto.ar.l.ordo rei.j.de executio

14 ne rei iud. Aduerte tamen, quia† nõ debet deueniri ad hoc secundum decretum, nisi actor plenè probauerit de debito, vt l.Fulcinius.§.2.& ibi not. per Bart.ff.ex quib.cau.in poss.eatur. Ex quo nota vnum mirabile, quod licet actor in personali possit facere perueniri ad diffinitiuã, tamen si vult, potest instare, ꝙ omissa diffinitiua deueniatur ad secundum decretum. quod patet, quia ista glo.loquitur, quando reus se absentauit post litem contestatam. In glo.ea.ibi, *sed non liquet iudici de causa*. Dic, melius dixisset glo. & sic

15 non potest iudici liquere de causa, nam† ficta litis cõtestatio, de qua habetur in l.2.supra, vbi in rem actio est introducta solum quo ad duos effectus. Vnus est, vt interrumpatur longi tẽporis præscriptio. Alius est, vt actor, si mittatur ĩ possessionẽ rei ex primo decreto, statim fiat verus possessor, & irreuocabilis, nisi reus assumat partes petitoris, vt d.l.2.non autem habet hũc effectum, vt possint examinari testes, & ferri diffinitiua contra absentem, quia hoc non est iure cautum, ergo &c.l.fi.§.illud.infra. de tẽp.app. in auth.de exhiben. reis.§.si vero quidã iurẽt.& extra, vt lite non cõtesta.per totũ. Et hoc vltimũ tenuit gl.singularis in c.qm̃ frequenter.& c.ꝙ si super.extra, vt lite nõ cõtesta. In gl.ea.ibi, *§.pen.* Dic, ista gl.in ista cauda videtur solum loqui in reali, quo casu reus infra annũ tm̃ põt recuperare possessionẽ, præstita primò satisdatione de iudicio sisti, & refectis expensis, vt d.§.pen.iuncta l.sancimus.suprà, de iudi.& est te.in c.qm̃ frequẽter.§.in alijs.ext. vt lite nõ cõte. Vtrũ aũt infra annũ actor dicat possidere, necne, sunt opiniones in dicto §.penul.tñ puta, ꝙ verior sit illa opinio, q. est approbata p Canonistas.s.ꝙ dicatur habere solum nudã detentationẽ, & demũ post annum fiat verus possessor vt d.c.qm̃.§.in alijs.& in c.contingit.extra de dolo. & ibi not. Quotiescunque.n.sunt opiniones inter Legistas, tenẽda est illa, quę est approbata per canonistas, etiam in foro seculari, vt in c.p venerabilẽ.§.rõnibus.extra qui filij sint legitimi.& patet ex notatis in l.quanquã.suprà, ad leg.Fal. Vbi verò loquitur in personalibus, tunc non habet locum d.§.penu.nã actor nunquã fit verus possessor, imò qñcun-

16 que† ante interpositum ſm decretum debet audiri reus, volens recuperare res suas, præstita satisdatione de iudicio sisti, & refectis expẽsis. Et hoc suprà sensit gl.in verb.si autem agatur in personam.& probatur in authen. de exhibẽ. re.§.si vero etiã quidam iurent.& in c.qm̃.§.fi.& ibi not.p gl.extra, vt lite non contesta. Et aduerte, quia puta si reus agat rei vendicatione, vel publiciana, nõ possit repelli ab actore misso in possessionẽ, nã præscriptione centum annorũ, quia actor missus in personali nunquam dicitur possedisse, sed simpliciter detinuisse.l.3.§.fi.ff.de acquirẽ. possess.ergo non fuit sublata actio realis competens reo, quia illa non tollitur tẽpore, nisi aduersarius pscribat rẽ, vt probatur in l.penul.suprà, de præscript.30.anno. Sed actor rẽ illã non potuit pscribere, quia non possidebat, sed detinebat, vt l.malè agitur.s.de præscrip.30.ann.& d.l.pen. & in regula, sine possessione. de reg.iuris, in 6.licet gl.videatur sentire contrarium.s.ꝙ reus audiatur solum vsque ad 30. annos.in l.2.suprà vbi in rem actio. Posset tamen saluari illa gl.restringendo eam qñ, lapsi fuerint 30.anni à tempore quo actor cœpit possidere.vt quia expulit reum de fundo vel non admisit eum reuertentem.arg.l.cum fundum.& l.colonus.ff.de vi & vi arma.& hoc ſm ius ciuile, secundum quod malæ fidei possessor potest præscribere 30.annis.secus secundum ius canonicum, quod præualet, vt in c.fi.ex

17 tra.de præscrip. Extra gl. Primo† quęro ad quos actus requiratur citatio peremptoria, vel æquipollens? Respõdeo, ꝙ primo requiratur ad sententiam, vt in hac l.cum similibus. Secundo ad hoc, vt possit perueniri ad secundum decretum.l.cum proponas infra, de bo.autho.iudi.poss. Tertio ad hoc, vt possit perueniri ad primum decretum, siue ex illo transferatur plena possessio, vt in hac l.& in l.2.supra, vbi in rem act. siue etiam quæratur nuda detentatio, vt l.præsenti.§.cum aũt.& §.seq.s.de ijs qui ad eccle. confug.& hic not.in gl.2.& not.per gl.& Bart.in l.si finita.§.Iulianus.ff.de dam.infec. Quarto ad hoc, vt possit ferri sententia absolutoria ab obseruatione iudicij.i.ab instãtia. vt l.properandum.§.& si quidẽ.supra, de iudi.& not. Innoc. in c.ad petitionẽ.extra de accu. Quinto ad hoc, vt ferri possit alia interlocutoria ponderosa.quę quasi exhauriat vires negotij, ſm Bart.in hac lege. Et potest poni exemplũ, qñ pronuntiatur appellationem esse desertam.l.si præses. supra, eod.vel quando reus absoluitur ante litem contestatã, quia opposuit, & probauit aliquã exceptionẽ litis finitæ, quæ põt opponi ad processum, tenendo ꝙ illa sententia esset interlocutoria, vt tenet Bar.in l.Titia.ff.de accusat. Plus etiam dici põt quotiescunque est ferẽda aliqua interlocutoria, qua lata iudex dicitur plenè functus officio suo, requiratur ad illã citatio peremptoria, puta quando iudex pnuntiat se nõ esse iudicẽ competentẽ, vt libellum esse ineptum, vel accusatorem accusare nõ posse, quia est eadem ratio quæ est in sententia absolutoria ab obseruatione iudicij. Et hoc fortè fuit de mẽte Bar.hic. Vbi vero tractatur de alijs interlocutorijs actis medijs causarũ, tunc sufficit quem semel citari, & sic prima citatio dicitur habere vim peremptorię, puta qñ quis citatur ad videndum iurari testes, vel publicari attestationes, vel produci instrumẽta, vel ad audiẽdũ volũtatẽ iudicis super aliquibus positionibus an sint admittẽdæ vel repellendæ.& ita quotidie practicat. Et tenuit Inno.in c.ad petitionẽ.extra de accu.& Bar.hic, & in d.l.si finita.§.Iulianus. & allegãt pro hoc l.si qñ, supra, de testib.& c.2.extra de test. Et idem tenuit Aegidius, vt refert Io.And.in c.consuluit.extra de offi.deleg.Spe.tñ in tit. de dilationibus, in §.videndum, post principium, dicit, quod non meminit se hoc legisse, ꝙ quælibet citatio media causæ dicatur pemptoria. Posset tñ dici, ꝙ sit speciale in sentẽtia cẽsurę, vt excõicationis, suspẽsionis, vel interdicti, illã n.

debet

debet præcedere trina citatio, vel peremptoria.24.q.3.ca. de illicita.cũ similibus. Si tñ cõtra fiat.valet.11.q.3.in c.1. Non obstat prædictis c.consuluit.extra de offi. delega.vbi dr̃, ꝙ iudex peremptorię citauit ad videndũ iurare testes, vel publicare eorum dicta, quia respondeo ꝙ in hoc narrat factũ, nec dicit hoc fuisse de necessitate. Vel põt secundo dici, ꝙ quo ad illos duos actus, etiam prima citatio dicitur habere vim peremptorij. Vtrũ aũt requiratur, quod in citatione exprimatur specialiter actus ad quẽ citatur? Dic vt dixi suprà eo.l.2. Nec obstat iis q̃ ibi dixi, iste textus, qa oportet intelligi ꝙ in citatione fuit facta mẽtio etiam de sententia. Et ita sensit hic Bart. Et de hac materia habetur

18 in d.c.consuluit. Secundo quæro,† an iudex possit facere capi reum, & inuitũ duci ad se pro aliqua causa ciuili? Respõdeo ꝙ Bart.hic, & in l.sacrilegi capite.§.fi.ff. ad legẽ Iuliam peculatus.videtur tenere vnum valde iniquum, & inhonestum.s.ꝙ iudex si velit, possit facere capi & duci ad se quẽlibet reum, etiam ante quam sit cõtumax, siue sit diues, siue pauper. Et hoc videtur fuisse hic de mente glo.in verbo, ad cogendũ eum.nisi in duobus casibus positis in illa gl. Sed contrariũ videntur tenere Dynus & Bart. in l.ait prætor.§.si debitorẽ.ff.quæ in fraudem creditorum. & gl. & Bar.in l.3.§.tutores qui repertorium.ff. de suspectis tutoribus.& ipse Bart.in l.1.infra, qui bo.ced.pos.& in l.nemo carcerẽ.infra, de exactoribus tributorũ.li.10.nã ibi videntur tenere ꝙ pro debito pecuniario, etiam si sit iã liquidatum per sententiam, non debeat reus capi, & inuitus duci ad iudicẽ, nisi qñ non habet bona, & est suspectus. Imo plus dicit Bar.in d.§.si debitorẽ.quod si debitum nondum est liquidatum in iudicio, & debitor ita erat suspectus tempore contracti debiti, sicut hodie est, non poterit capi.argumento l.si creditores.ff. de priuilegijs creditorum. vbi etiã hoc tenet do.Angelus. Et hæc opinio videtur mihi esse verior & ęquior.& puto quod in tali casu, quando suspicio superuenit de nouo, & periculũ est in mora, & de hoc ẽ facta fides iudici, teneatur hoc iudex facere.arg.d.l.si creditores.& arg.d.§.si debitorẽ. vbi hoc videtur de mente Bar. Facit quod notatur in l.nullus.suprà, de Iudæis.& Institu.de actionibus.in prin. Vbi vero reus fuit peremptoriè citatus, & contumax, tunc videtur quod ad petitionẽ actoris teneatur iudex eum facere capi, & duci inuitũ ad se, etiam si ipse reus non sit suspectus, vt est casus in hac lege, & in authen.de exhibendis reis.§.si vero etiã quidam iurent. Et hoc fuit hic de mente Bartol.& in dicta l.sacrilegi.in §.fi. Quod dictum est satis mirabile, puto tamẽ quod debeat limitari, nisi iste iam satisdederit de iudicio sisti, vel sit paratus satisdare nuntio ducenti, quia tunc non debet fieri sibi hæc verecũdia, sed debet relaxari, vt ff.in ius vocati vt eãt.in rubro & nigro.& in l.si vero.in §.fi.ff. qui satisdare cogantur. Prædicta oĩa fallunt in duobus casibus hic positis in gl.in verbo, ad cogendum eum. Itẽ fallunt in doctoribus legum, & medicinæ, & eorũ filijs, qui non pos

a sunt capi pro debitis ciuilibus, vt est te.singularis in l.medicos.& ibi est gl.infra, de professo.& medicis.lib.10. Item fallunt in clericis, qui non possunt capi pro debitis, vt notat Io.And.in c.si clericos.de senten.excommu.li.6. Ad ꝙ facit c.nuper.& c.vt famę.de senten.excom.& d.c.si clericos.à sensu contrario. Fallit, nisi caperẽtur pro debito ex causa cui annexum est delictum, puta furtum, vt puta, quando clericus depositarius contrectauit pecuniam depositam, quia tunc potest capi, vt est text.singularis in capitulo.1.extra de deposito.& ibi hoc tenet dom. Ant.de

19 Butri. Quomodo autem, & qualiter † debeat fieri fides iudici, quod debitor est suspectus, & quod mutauit conditionem suam in deterius à tẽpore contracti debiti. dic vt not.Bart.in dicto §.si debitorem. & do.Angel.in dicta l.si creditores. An aũt in die feriato in honorem Dei, possit debitor capi, vide quod not.per gl.& docto.in l.fin. supra, de fer.& per Bart.in dicto §.si debitorem. Et prædicta vera, nisi consuetudines vel statuta aliter disponant. Tertio

20 †quomodo & qualiter admittatur reus in casu huius legis, ad cõtendendũ de proprietate, postquam actor fuit missus in possessionem rei petitę? Respond.quod est duplex modus practicandi. Vnus est, quod reus inchoet nouam instãtiã dato libello, & lite contestata contra actorẽ ipsum. & hic modus est planus. Secũdus est ꝙ iste reus prosequatur eandem telã instantiæ, & assumat in se onus probandi de dominio suo. Et si hoc faciat, feretur sentẽtia pro ipso reo. l.circa.in fi.ff.de prob. & sic officio iudicis cogetur actor missus restituere possessionem reo. Et hunc modum procedendi singulare posuit Inn.in c.pastoralis.circa fi. apparatus, extra de caus.poss. & prop. Et iste secundus modus non habebit locũ ſm ius ciuile, nisi intra triennium à tempore litis contestatæ, postea.n.finita est instantia, & sic pempta sunt oĩa acta litis ordinatoria.l.2.ff.iudi.solu. & ibi no. Sed secundum ius canonicũ poterit hoc perpetuo fieri vt in c.pe.extra de iud. Et nota vnum singulare. ꝙ licet regulariter qñ actor permittit labi instantiam triẽnij, debeat iudex declarare instãtiã esse peremptã, & actorem reo in oĩbus expensis condemnare, vt l.properandum.§.illo. & ibi no.p Bar.supra, de iudi.facit.l.eum quem temerè.ff.de

21 iud.& d.l.properandum.§.huiusmodi.tamẽ† hoc fallit, qñ actor habuit iustã causam non curandi prosequi litem inchoatam, puta, quia post litẽ contestatã fuit adeptus legitimè possessionem rei petitæ, vt quia fuit missus in possessionẽ ob contumaciã rei, vt in hac lege, vel quia post litẽ contestatã in petitorio, actor cœpit agere possessorio, & ob hoc obtinuit possessionẽ rei. Et hoc singulariter sensit Inn.in d.c.pastoralis.in verbo, intentare.in fi.quod no.qa legistæ nõ tangunt. Plus etiã puto ꝙ si reus psequatur eandem instantiã, dicatur sustinere partes petitoris quo ad hoc, vt si ipse non probauit se dominũ, debeat actor missus absolui ab eius molestia, & ipse reus condẽnari in expensis factis à tempore, quo ipse reus assumpsit partes petitoris.& non prius factis, vt in hac l.in fi.& in d.c.prout extra de dolo.iuncta l.properandũ.§.siue aũt.s.de iudic. Et no. ꝙ quacunque istarum duarum viarum vtatur reus, nõ habet necesse ante omnia reficere expensas contumaciæ aduersario, satis.n.punita est sua cõtumacia in perditione possessionis rei petitæ, ergo nõ debet amplius puniri, vt in hac lege, in fi. Et ita notãt Vincẽtius, & Io.And.in ca. qm̃. §.in alijs.extra vt lit.non conte. Et sic debet limitari.l.sancimus.s.de iudi.

22 Quarto quęro, an si† actor elegit vnã de illis tribus viis, & eam habuit, possit redire ad aliã? Bar.hic tenet, ꝙ sic, per l.j.§.quid ergo.ff.de vẽ.insp.& l.2.in fi.j.de exact.trib.lib.10.per ꝙ dicit, quod si actor fuit missus in possessionem rei, potest adhuc reũ facere capi, & duci ad iudicẽ. Sed mihi videtur, quia te.iste loquitur alternatiuè, ꝙ sufficiat actorẽ alteram viam fuisse consecutum, per regulã l.si is qui ducenta.§.vtrũ.ff.de re.dub.hoc saluo, quia sub prima via etiã cõtinetur vltima, nã si reus captus ẽ, & ductus ad iudicẽ, cogetur litigare, & sic deuenitur ad diffinitiuã, quia iudiciũ redditur in inuitum.l.inter stipulantẽ. §.1.ff.de ver.ob.& hoc, nisi reus de nouo fuerit in contumacia, puta, quia actor fuit missus in possessionẽ rei, & instabat se declarari dominum, & iterum fecit citari reũ pemptoriè, qui fuit contumax, tunc.n.poterit procedi vel ad capturã rei, vel ad diffinitiuam.arg.c.qm̃ frequenter.in fi.extra, vt lit.non conte.& ita posset saluari dictum Bart. & pro hoc faciunt iura per Bal.alleg. Cogitabitis tñ. Quin

23 to quæritur, an si† reus fuit peremptoriè citatus p tali die ad audiendã sententiã, possit iudex procedere ad aliũ actũ vt ad missionẽ in possessionem ex primo decreto, vel ad deferendũ iuramentũ testibus, vel recipiendũ productiones instrumentorũ? Puto ꝙ nõ, per l.aut qui aliter.in prin. ff.ꝙ vi aut clam.vbi hoc uidetur de mente Bart.& hic, & hoc etiã videtur de mẽte Inn.in c.auditis. extra de procu. Et facit quod not.gl.in c.2.de do.& cõtu.li.6. Nec ob.iste te.quia debet intelligi ꝙ in citatione peremptoria iudex fuit cõminatus se ad vlteriora processurũ, etiã vsq; ad sentẽtiã inclusiuẽ. Et ita intelligit Bar. Idẽ puto si dictũ fuit, aliter procedetur etiã ad sententiã, & hoc pp illã implicatiuam

tiuam., Etiam, secus si illa implicatiua non fuit apposita.
Secus tñ puto, si iudex contra citatũ peremptoriè ad sen
tentiam, vellet procedere solum ad actum capturæ, quia
tunc bene posset.arg.huius legis, & §. si vero etiã quidam
24 iurent.in auth.de exhib.reis. Captura † .n.dr̃ esse quædam
citatio realis, vt hic dicit gl.& ideo ad hoc non requiritur
alia citatio preambula, dummodo fiat in casibus concessis
à iure. Et pro hoc facit, ꝙ not.Bar.in d.l.ait prætor. in §. si
debitorem. Vltimo quæritur, an si quis fuit citatus per-
emptoriè pro tali die ad audiendam sententiam, vel ad vi
dendum iurare testes, possit iudex ferre sententiã. vel de-
ferre iuramẽtũ testibus die sequẽti, vel vlteriori, absq; no
ua citatione? Vide circa hoc c.consuluit.& ꝙ ibi notatur,
extra de officio delegati.& quod notatur in c.cum dilecti
extra de dolo. Et de hoc dicam in auth.q semel.j.ꝓximè.

ADDITIO.

a Non possunt capi. Adde eundem Mathesila.singu.59.numero.1.

AVTHENI.

1 *Rescriptum oblatum principi commissionem iudici factam continens, in vim petitionis produci potest.*
2 *Actor libello dato & rei comparitione, in lite perseuerare cogitur.*
3 *Citationem absentis non nisi & instante & petẽte parte præsente fieri debere.*
4 *Interuallum quod esse debeat inter vnam & aliã citationẽ.*
5 *Citatio per edicta facilius deuenit in citati notitiam, quã citatio preconis voce facta.*
6 *Delegatum principis per edicta delegare posse.*
7 *Citatio peremptoria, vt quis stato die iudicio sistat, aliter ad vlteriora procedetur, etiam ad sententiam vsque, citatũ ad comparendum arctare videtur, etiam tempore multũ remoto à termino citationis.*
8 *Sententiæ in peremptoria citatione mẽtionem specialem fieri non necesse.*
9 *Iudex de facto supplere potest.*
10 *Contumax non, nisi refectis expensis, auditur.*
11 *Iurium veterum correctio vitanda,*
12 *Consuetudo iusta est minuendi termini trium edictorum.*
13 *Dilatio, quæ datur à iure, an possit per iudicem abbreuiari consuetudine super hoc nihil disponente.*
14 *Reus probandi onus assumpsisse quando dicatur?*
15 *Intellectus auth.qua in prouincia.C.vbi de crim.agi oport.*
16 *Reus contemnens ad iudicis mandatum libello respondere, pro confesso non habendus.*
17 *Paria sunt reum non comparere, & comparere, & nolle litẽ contestari.*
18 *Actor reo absente per contumaciam potest se facere absolui ab obseruatione iudicij.*
19 *Iudex non potest ferre diffinitiuam, nisi actor præsens instet.*
20 *Intellectus auth.quod fieri de dilation.*
21 *Citatione peremptoria ad sententiam non, nisi de ea mentio fiat arctari.*
22 *Terminus iuris quando plus arctet, quam simplex hominis terminus?*
23 *Iudex an possit die sequenti sine noua citatione pronuntiare, quando quis fuit peremptoriè citatus pro tali die ad sententiam audiendam?*
24 *Reo non comparente an iudex sine noua citatione procedere possit ad missionem in possessionem ex primo decreto?*
25 *Actor an ipso iure ab actione cadat in causa auth.qui semel.*

Q*Vi semel.* Primo ponit quid teneatur facere actor. Se
cundo, qualiter constituatur in cõtumacia. Tertio, ꝑ
quem. Quarto, quo casu. Quinto, quod sit officiũ iudicis
actore contumace. Secunda ibi, qui si causam. Tertia
ibi, quæ citatio. Quarta ibi, quod & locum. Quin-
ta ibi, quod si vocatus litem. Et illa vltima subdiuiditur in
tres, quia primò dicit quod sit officium iudicis, actore nul
lo modo veniente. Secundo, quo sit officium actore pur
gare volente cõtumaciã. Tertio, ꝙ sit officium, qñ actor,
qui purgauit contumaciã, iterũ est contumax. Secũda ibi,
sed nec. Tertia ibi, his quoque. Et aliter cõmodè summa-
1 ri non potest. Not. ꝙ rescriptum † oblatũ principi, in quo
continetur cõmissio facta iudici, põt produci in vim peti-
2 tionis. Itẽ nota, ꝙ actor post libellũ oblatũ, & cõparitio-
3 nẽ rei, cogitur perseuerare in lite. Itẽ, ꝙ † citatio absentis
nõ debet fieri, nisi instãte & petente parte præsente. Itẽ ꝙ
4 † inter vnã citationẽ & aliã debet esse interuallum 30. die-
5 rum Itẽ. † ꝙ citatio per edicta præsumitur facilius deueni
re in notitiam citati, quam citatio voce preconia. Itẽ, ꝙ
6 † delegatus principis põt citare per edicta. Item not. quod
7 † citatio peremptoria facta de aliquo, vt cõpareat tali die,
aliter procederetur ad vlteriora, etiam ad sententiam,
videtur arctare citatum ad comparendum etiam tem-
pore multum remoto à termino citationis. Item nota ar
8 gumentum, quod † non est necesse ꝙ specialis mentio
de sententia fiat in citatione peremptoria, quæ fit ad illam
9 Itẽ nota, ꝙ † iudex supplere de facto, inquirẽdo de iuribus
10 absentis, vt l.fi.in prin.j.de apppel.& hic. Itẽ nota, ꝙ † con-
tumax nõ debet audiri, nisi prius refectis expensis aduersa
rio. Itẽ nota casum, in quo actor bis contumax cadit ab oĩ
actione, s.per sententiam. In gl.fi. Dic hãc glo. & hunc te.
intelligi, qñ in precibus oblatis principi, continebatur con
clusio specialis, vel saltẽ generalis, vt est hæc, petit sibi iusti
tiã ministrari, vt in c.1.extra de mut.pet.& in c.2. extra de
ord.cog.& ibi not.tunc.n. rescriptũ põt produci in vim
petitionis seu libelli, secus si nõ contineatur talis conclu-
sio, quia tũc solũ põt produci in vim rescripti seu cõmis-
sionis, nõ aũt in vim petitionis. Oportet.n. ꝙ in ciuilibus
libellus habeat cõclusionẽ, saltim generalẽ.l.2.C.de form.
& no.Bar.in l.1.in prin.ff.de eden.& in l.edita.§. de eden.
nisi sit causa summaria, in qua procedatur sine figura iudi
cij, quia tũc sufficit qualisqualis petitio. Et ideo sufficit so
la facti narratio, nec est necessaria conclusio, vt in Clem.sę
pe.de ver.signi.& singulariter notat Bar.in extrauagãti, ad
reprimẽdũ in verba, figura iudicij.& ideo tunc põt rescri
ptũm indistinctè produci in vim petitionis. Quod nota,
quia quotidie de prædictis interrogaberis. In gl.in verbo.
*ad finem.*ibi *l.edita.* Dic, Doctores communiter tenẽt cõ
trarium.s.ꝙ illa lex non sit correcta. Nã ista authentica lo
quitur solũ qñ actor vult differre.& sic subterfugit iudi-
ciũ. Sed d.l.edita.loquitur, ꝙ actor non subterfugit iudi-
ciũ, imò vult litigare, sed vult emẽdare, vel mutare libel
lum, quod est licitum vsque ad litẽ contestatã. Correctio
11 †.n.iurium veterum est vitãda, inquãtum fieri põt. Et de
hac materia recurre ad plenè notata in d.l.adita. Similiter
etiã dicunt Doctores ꝙ ista authenti.non habet locũ, qñ
actor vult in totum renuntiare liti, seu causę non dico in-
stãtiæ, hoc.n.potest inuito reo.l.postquam liti.§.de pac. Sa
tis est.n.tutus reus, & ideo frustra deueniendum est ad dif
finitiuã, cessat.n.rõ, quæ ponitur in corpore, vnde hæc au
then.sumitur. Puto tñ, ꝙ tũc reus possit instare se absolui
ab obseruatione iudicij, & actorem sibi in expensis condẽ
nari argumento l.eum quẽ temerè.ff.de iudi. Facit l.prope
randum.§.huiusmodi.& §.illo.§.de iudi. In gl.ea.ibi, *non,*
post vt hic. Dic, hic aduerte, quia ad hoc vt est actor nõ pos
sit desistere, non sufficit etiã hodie libellum esse oblatum,
& reũ esse citatum, & etiã libellum, vel etiam rescriptum
sibi intimatũ fuisse, nisi sequuta sit comparitio ipsius rei.
Et sic debet intelligi ista auth. Si.n.reus fuit citatus, & cõ
tumax habetur ꝓ nullo mõ citato, quo ad fauorẽ actoris,
& ideo actor põt desistere, argu.l.sancimus.§.de iudi. Et
ita singulariter tenet Bar.in l.vbi acceptũ.ff.de iudi. Et ꝓ
hoc facit, ꝙ notat ipse Bar.in l.sepulchri violati actio.ff.de
sepulc.violato. In gl. in verbo, *triginta dierum.ibi, licet de*
consuetudine minuat. Dic fortè gl.hoc noluit, ꝙ de cõsue
tudine nõ solũ minui possunt termini triũ edictorũ, qui
dãtur à iure cũ iudicis ministerio, sed etiã terminus anni, q
12 postea datr̃ à iure sine iudicis ministerio. Cõsuetudo † .n.est
cã minuẽdi. Seruari.n.debet mos loci, vbi litigatr̃ quo ad li
tis ordinatoria.l.3.in fi.ff.de testib. Et hoc fuit hic de men
te Bar.& bñ. Pro hoc facit, qa videmꝰ, ꝙ de iure canonico
non ser-

non seruantur tot prolixitates terminorum, nã actore se
absentãte post libellũ oblatum, & cõparitionem rei, põt
etiam ante litem cõtestatã deueniri ad instantiam rei ad li
quidationem causæ, & ad diffinitiuã, actore citato tamen
peremptoriè, absque expectatione transcursus vnius anni
post vltimũ terminũ citationis, vt probatur in c.causam q̃
ex.de dolo.& contu.& ibi no.& no.in c.prout.eo.ti. Vtrũ
13 aũt qñ † consuetudo nihil disponit, possit abbreuiari ꝑ iu
dicem dilatio, quę datur à iure cum ministerio iudicis, vel
sine? Recurre ad notata ꝑ Bar.in l.2.ff.de re iudi.& in reg.
indultum.de reg.iur.in 6.& ꝑ Cano.in c.cùm sit Roma-
na.extrà de appel. In gl.ea.ibi, *l.non debet actori.* Dic, ꝓprima
opinio cõmuniter tenetur, qa euitanda est correctio. Præ-
tereà non est mirũ, si reus aliquo respectu in hoc est dete-
rioris cõditionis, q̃ actor. Nam videmus, ꝙ olim erat per
iura Digestorũ & etiã Codicis, qa ꝺm iura digestorũ nõ
poterat ferri diffinitiua cõtra actorẽ absentẽ post litẽ con
testatam, & cõtumacẽ, & tamen ferri poterat contra reũ
cõtumacẽ. Itẽ ꝺm iura Codicis nõ poterat causa liquidari
actore se absentante per contumaciam post litem conte-
statã, & tñ poterat liquidari reo absente post litem conte-
statam, vt dixi in l.1.suprà hic actor grauatur per authen.
in vno, quia potest causa liquidari, & ferri sententia con-
tra eum, etiã lite non testata, vnde releuatur in alio, quia
datur sibi prolixitas terminorum, de qua in hac auth.di-
citur. Facit l.eum.in prin.ff.de iureiu. Notandum est tñ, ꝙ
ista prolixitas terminorum locum nõ habet, quãdo actor
se absentasset post litem contestatam iam liquidata causa.
tunc enim sufficit eum expectari per triginta dies, & po-
terit diffinitiua tunc contra eum ferri, vt d.l.properandũ
§.& si quidem, suprà de iudic. In gl.in verbo, *innotescit.*in
fi. Dic sic, ergo valet sententia, quando quis fuit citatus
ter, vel peremptoriè, siue fuerit citatus per nuntium,
qui requisiuit eum personaliter, vel ad domum l.ab eo.su
prà eo.ti.siue per edicta in loco publico proposita, licet le
cta non fuerint à proponente, siue voce preconia, id est,
alta voce preconis, id est, nuntii publici cũ tuba, vel etiam
sine tuba clamantis per loca publica, ita quòd verisimili-
ter hoc possit intimari citato. vt ꝓbatur in corpore, vnde
sumitur ista authẽtica, & in authen.qua in prouincia.suprà
vbi de crimin.agi oportet. Et ꝓ hoc facit l.diuus.ff.de in
integr.restitu.& l.fi.suprà de ferijs.& quod notat Io.And.
post Goffredum in c.si.extrà de eo, qui mittitur in posses
sionem. Super his tamen standum est consuetudini loci,
vbi litigatur. In gl.in verbo, *delegatũ.*ibi, *vel hic in delegato.*
Dic, hæc est verior, & communiter tenet. In gl.in verbo,
*quod locũ habet.*ibi, *si reus subeat onus probationis.* Dic idẽ
sensit glossa in authen.de litigiosis.in §.omnem.in verbo
14 proferre. Sic ergo nota, † quòd non sufficit quòd reus fa-
ciat præfigi actori absenti dilationem peremptoriam ad
probandum intentionem suam, & illam sibi intimari per
nuntium personaliter, vel ad domum.tunc enim non dici
tur reus assumpsisse in se onus probandi, & sufficienter li
quidasse causam, nec dicitur veritas subtilius perquisita,
prout fieri debet, vt dicit te.in corpore. Debet ergo reus
probare se non teneri, putà se soluisse, vel sibi esse factum
pactũ de nõ petendo, vel ꝓbare contrariũ directè vel in-
directè eius super quo actor se fundat.l.optimã.infrà de
contrah.& commit.stipulatione. Sed dubito multum an
sufficiat, ꝙ reus probet negatiuã, puta se nõ recepisse de
positum vel mutuũ, quę non sit coarctata loco & tẽpore ꝑ
inuestigationẽ nũtiorũ, qui referant se hoc perquisiuisse
à vicinis, & notarijs actorũ, & non inuenisse aliquem, qui
aliquid sciuit de hoc. Et satis videtur esse æquum, quòd
hæc probatio sufficiat, & sic posset ista auth.intelligi. Et
pro hoc facit quod not.Bar.in l.hoc iure.ff.de verb.obli-
ga.& l.1.& l.actor suprà, de proba. Cogitabis tamen. In gl.
ea.ibi, *respondeo verò secundũ Io.* Dic hæc opinio cõiter
tenet quia vitanda est correctio iurium veterũ. Et hodie
est comprobata, extrà vt litẽ non contesta.per totum.&
no.in cap.causam quæ.& c.prout.extrà de dolo. In glossa.
ead.ibi, *vt dictum est.* Dic hoc non est simpliciter verum,
vt suprà dixi super gl. in verbo, triginta dierum. In glos.
ea.ibi, *sed de rebus eius satisfit.* Dic, vel dic & melius ꝙ
15 est casus specialis † in d.aut.qua in prouincia.in quo potest
ferri sententia diffinitiua contra reum absentem lite non
contestata, vt ibi no.& no.gl.in aut.vt omnes obed.iud.ꝓ
uin.§.si verò alter.in verbo, non valente. Et aduerte, quia
casus illius aut. est valde diuersus à casu l.2.suprà vbi in rẽ
actio. De quo dic, vt plenè no.Bar.in d.aut.& in d.l.j. Hoc
dico, quia in casu illius legis.2.suprà, vbi in rem actio. illa
ficta litis contestatio non est sufficiẽs ad hoc, quòd possit
deueniri ad receptionem testiũ, vel diffinitiuã contra do
minũ absentẽ, vt notat gl.in c.quoniã.§.ꝙ si sup.extrà vt
lite non contesta. & dixi in l.consentaneũ.sup glos.fi.licet
ista gl.prima facie videatur innuere cõtrariũ. In gl. ea. ibi,
sed fiat missio. Nota istã gl.singularẽ, q̃ apertè vult ꝙ iudex
non possit cõpellere reũ ad contestandã litem, & sic mul
tò minùs potest iudex reo non respondente, vel respon-
dente, sed nõ sufficienter, ꝓnũtiare litem haberi pro con
testata legitimè. Cõtestatio enim nõ potest induci, nisi ex
cõi cõsensu actoris & rei, vt l.1.§. de litis cõtestatione. Et
hoc tenuit hic Bar.& bene, & dicit quòd per hoc fecit ve
recundiam pluribus iudicibus, vel aduocatis iuuenibus.
Quid aũt sit si reus respõdeat negãdo narrata ꝓut narrantr̃
fieri debere, nõ tñ animo litẽ cõtestãdi? Dic vt notatr̃ in d.
16 l.1.per gl.& doctores. Itẽ nota † ex ista gl. ꝙ reus contem-
nens respondere libello ad mandatum iudicis, non habetr̃
ꝓ confesso, nec põt iudex hoc pronũtiare. Et hoc hic sen
sit Bar.& clarius in l.si finita.§.Iulianus.ff.de dã.infec.licet
prima facie videatur sentire cõtrariũ in l.quæ dotis ff.sol.
ma.in magna distinctione, quã ibi ponit. Itẽ nota ex ista gl.
17 ꝙ † paria sunt reum non comparere, & reum comparere, &
litẽ nolle contestari, quò ad hoc, vt possit ꝓcedi ad primũ
decretum. In gl.ea.ibi, *vt in l.properandum.* Nota ex ista gl.
18 ꝙ etiã † actor reo absente ꝑ contumaciam põt facere se ab-
solui ab obseruatione iudicij, id est, ab instantia, & reũ sibi
in expensis cõdẽnari. Et puto, ꝙ non possit non solũ, qñ
causa non est liquida, sed etiam si causa sit liquida pro ipso
19 actore, vel etiã si sit liquida ꝓ reo, qa † iudex nõ põt ferre
diffinitiuã, nisi actor pñs instet eã ferri, vt in hac aut.& in
l.cõsentaneũ.cũ si. Si ergo actor petit ferri interlocutoriã,
est audiẽdus. Et pro hoc facit l.ꝓperãdũ.§.hmõi.§.de iud.
ꝙ notate. Et ꝑdicta vera fortè nisi instaret vltimus termi.
instãtiæ, qa tũc forte posset iudex ferre diffinitiã, si causa
eẽt liquida, vt no.Bar.in l.Seius & Augerius.ff.ad leg.Falc.
In gl.ea.in fi. Dic, huic concor.gl.in d.§.& si quidẽ. Sed ad
uerte, quia istæ gl.debent intelligi, qñ nullus terminus fue
rat præfixus ab homine actori ad probandum, tunc enim
etiam si terminis sit præfixus à iure cõmuni, vel statutario
vt est terminus instãtiæ triennij, non dicitur actor fuisse
negligens in probãdo, ita quòd causa dicatur liquidata cõ
tra eum, & ideo nõ potest reus absolui diffinitiuè. Et ita
no.tenet Bart.in repe.l.admonendi.ff.de iureiur. Illud tñ
dictum Bar.non habet locum, quãdo vtraque pars litigan
tium est præsens, & vtraque pars, vel vna tãtùm, instat, ꝙ
feratur sententia, tunc enim reus absoluetr̃ diffinitiuè. Et
hoc voluit ista gl.nisi actor præsens contradicat, & petat
sibi dari dilationem ad probandum, quia tũc debebit sibi
dari, si supersit de instantia, nec habeat expirare iurisdi-
ctio iudicis.l.fi.ff.de fer.cum simi. Vbi verò actori præsen
ti fuit præfixa dilatio ad probandum ab homine expressè,
tunc lapso termino dicetur causa liquida, & reus absolue-
tur diffinitiuè, vt l.qui accusare suprà de edend.& nota.
Bart.in d.l.admonendi. Hoc tamen intelligo, quando di-
latio fuit peremptoria, aliàs esset secus. Circa quod vide
ꝙ dixi in l.2.suprà eo. Idem est si dilatio peremptoria fuit
tacitè ab hoĩe ꝑfixa ad ꝓbadũ, putà, qa ad instãtiã actoris
prin.vel aliꝰ ordinariꝰ delegauit alicui causã terminãdã in
tra annũ. Et ita sin.tenet Inn.in c.sup.2.extrà de ap.& Bar.
in d.l.admonẽdi. In gl.in ver.*aliud.*in fi. Dic, hęc secũda so
lutio est verior, quia in cõtrario fertur solùm interlocuto-

 ria

ria. Et hoc tenuit Bart. in d. auth. quod ſieri. & hic, licet ipſe ſenſerit contrarium, & non bene, in l. properandum. §. & ſiquidem. ſuprà. de iudic. Fateor tñ quod in vno^t eſt
20 ſpeciale in d. auth. quod ſieri. videlicet, quia ſi actor non comparuerit intra decem dies poſt elapſum terminum, ad quem fecit citari reum, poterit reus abſolui ab obſeruatione iudicij, & actor ſibi in expenſis condemnari abſque noua citatione. vt probatur in tex. d. auth. Regula tamen eſt in contrarium, ſi enim actor fecit peremptoriè citari reũ, & cõparuit reus, & non actor in termino, nõ poteſt reus facere ſe abſolui ab obſeruatione iudicij, niſi peremptoriè faciat citari actorem. vt d. l. properandum. §. & ſi quidem. Et hoc no. tenuit hic Bar. & Inn. in c. cõſoluit. extrà de of. deleg. In gl. ſi. ibi, *& ſex menſes*. Dic, gl. dicit verum, quòd actor poteſt habere tantum ſpatium, quãdoq; tñ habebit minus. Pone enim q̃ elapſis tribus mẽſibus trium primorum edictorum purgauit contumaciã in fine primi menſis ſequentis, & quia iterum fuit cõtumax, citatus fuit per alia tria edicta, & contumax, certè reperies iſtũ expectari ſolum p̃ vnum annum & ſeptem menſes, ſi bene calculeſ. In gl. ead. in ſi. Dic, iſta cauda gl. procedit poſt litem cõteſtata. nã ante litẽ conteſtatã nõ inchoat currere trienniũ, vt l. p̃peradũ. poſt prin. ſuprà de iudi. Extra gl. qro primò, an iſta auth. in verſi. qui ſi cauſam. & in verſi. vltimo. habeat locũ, qñ actor fuit peremptoriè citatus ad p̃cedendũ in cauſa generaliter, & in citatione non fuit facta mentio ſpecialis de ſententia? Et videtur q̃ nõ: quia fecit citatio peremptoria
21 nõ arctat ad ſententiã. niſi in ea fiat mẽtio de ſententia, vt in cle. ſæpe. circa fi. extra de ver. ſig. & dixi in l. 2. ſuprà eo. Sed forte contrarium dici põt per iſtum tex. q̃ ſimpliciter loquitur. Et hoc videtur hic de mente gl. in verbo, vocet. in prin. & eſt rõ, quia in caſu huius auth. non eſt ſimplex citatio peremptoria hominis. Imo elapſis tribus edictis p̃fixis ab homine, p̃figitur à lege alius termin⁹, ſcilicet, anni, q̃ terminus videtur eſſe peremptorius ad totũ p̃ceſſum, & etiam ad diffinitiuã, vt hæc poſſint fieri elapſo illo anno, & non prius, abſque alia noua citatione. Et pro hoc facit c. ſæpe. extrà de appel. & c. veniens. extrà de renuntiatione. & quod notatur in c. 1. de elec. li. 6. & c. 1. de ap. li. 6. p Inn. & in cle. cauſam. circa fi. de ele.. Et ſic eſt mirabile, q̃
22 † terminus iuris plus arctat citatum, ſ̃per iſtũ terminum, quàm ſimplex terminus hominis, quod eſt notatu dignũ.
23 Secundò quæro, an ſi quis fuit † peremptoriè citatus p̃ tali die ad audiendum ſententiã, poſſit iudex die ſequenti vel vlteriori, eo amplius nõ citato p̃nuntiare? Reſpõdeo, & concludo, quod aut terminus fuit appoſitus in citatione ad ſignificandum principium temporis, ex quo p̃cedi debet poſteà ſuper tota cauſa, vſque ad ſententiam, & tũc ſine dubio poteſt ferri ſententia, etiã per multos dies poſt illum terminum. Et ſic vno modo poſſet intelligi lex conſtantem. ſuprà eo. Et pro hoc facit c. extrà de dolo. & c. cũ dilecti. in eo. tit. Et hoc eſt verum, etiam ſi actor, qui fecit citari, nõ cõparuerit in termino, quia non propterea extinguitur talis citatio generalis. Et ita tenent domini de Rota in conclufione 329. Aut citatio fuit facta ad certum actũ fiẽdũ in certo termino, & tũc aut is, qui fecit citari, nõ cõparuit in termino, & tunc citatio videtur expiraſſe, ita quod in die ſequenti non poſſet fieri ille actus ſine noua citatione. l. aut qui aliter. & l. fi. ff. quod vi aut clàm. iuncta l. arbiter calendis. ff. de arbitris. Et pro hoc, qd̃ notat Bar. in l. qui ante calendas. ff. de verb. oblig. & in l. 2. §. 1. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. Et idẽ videt, ſi iudex in termino non venit ad tribunal, vt d. l. arbiter. & d. l. 2. §. fi. imò plus dico, q̃ ſi qs fuerit citatus ad certum actũ p̃ tali die in tertijs, & in tertijs nõ cõparuit is q̃ fecit citari, vel nõ venit iudex ad tribunal, & ille actus fiat de ſero p̃ iudicẽ ad inſtantiã eius q̃ fecit citari, abſente citato, non valebit actus, vt no. Bar. in d. l. fi. in fi. q̃ nota. Et idẽ videt ſi comparuit is, qui fecit citari, & illicentiatus receſſit, quia habetur pro non comparente, vt d. l. properandum. §. & ſi quidem. Facit c. 1. extrà de judiciis, & quod ibi notatur. & not. Bar. in d. l. qui ante. Aut is qui fecit citari, comparuit in termino, & accuſauit contumaciam citati, & licentiatus receſſit, & tunc non ſolum ille actus poteſt expediri eadem die, & alia hora, puta de ſero, imò etiã tota. proxima ſequenti, ſine noua citatione, vt eſt tex. d. c. conſuluit. Vtrum autẽ poſſit fieri ille actus ſecunda vel tertia die ſequenti, vel vlteriori, ſine noua citatione, multùm dubito, nam quidã tenet quòd nõ, per d. c. conſuluit. à ſenſu cõtrario. Sed puto cõtrarium, qa contumacia quò ad hunc actum ſemper durare videtur, non ſolùm in hora termini, ſed etiam in omni tempore ſequenti, donec fuerit purgata. vt l. ſancimus. ſuprà de iudi. & in c. cùm dilecti. ver. ptereà. extrà de dolo. vbi textus p̃rificat hæc, ſcilicet, quem cõdẽnari, vel promittere ſoluere in termino, & quem citari ad certum terminũ, nam poſt terminũ videtur durare contumacia. Et pro hoc facit, qd̃ ibi no. Io. And. poſt Hoſtien. Itẽ pro hoc facit te. in l. conſtantem. ſuprà. e. ibi, *ſi in eadem contumacia perſeuerauerit, &c.* Itẽ pro hoc facit l. ad peremptorium. cum legibus ſeq. ff. de iudi. Itẽ pro hoc facit iſta auth. per quã p̃batur, quòd etiã lõgo tẽpore poſt terminũ peremptoriũ, põt fieri actus. Huic tamẽ auth. poteſt reſponderi, q̃ hic poſt terminũ peremptoriũ hominis, p̃figit alius terminus peremptorius à iure, vt patet eu dictis in p̃cedenti queſt. Itẽ pro hac opinione allego id, quod no. Bart. in l. ſi. in q. vlti. ff. de in inte. re. vbi tenet q̃ ſi iudex peremptoriè citauit te p̃ prima die menſis ſequentis ad audiendam ſententiam, & tu fuiſti inuentus, & nõ cõparuiſti in termino, deinde iudex ex gratia fecit te citari ad audiẽdam ſententiã p̃ alia die, putà quinta menſis ſequẽtis, & hæc vltima citatio fuit facta ad domum te non inuẽto, & illa die quinta fuit lata ſentẽtia contra te, tu diceris verus cõtumax, & non poteris appellare, & hoc ideo, quia citatio peremptoria, cuius tu habuiſti notitiã, adhuc te arctare videtur. quod dictum bene notate. Non ob. d. c. conſuluit. à ſenſu contrario, quia reſpondeo, q̃ tex. bene vult ibi, quòd iudex poſſit expectare in die ſequẽti inuito illo qui fecit citari, nec dicatur illi facere iniuriã, niſi expiraret iuriſdictio iudicis, ſed ſi iudex vellet plus differre, videatur facere iniuriam illi, qui fecit citari. Sed non ita ſentit ille tex. quod ſi actus fiat ſecunda, vel ter
14 tia die ſequenti ſine noua cititatione, ſit nullus. Tertio, tan ſi reus fuit peremptoriè citatus, & nõ cõparuit, poſſit iudex procedere ſine noua citatione ad miſsionem in poſſeſsionem ex primo decreto? Bar. tenuit quòd ſic, in l. 3. §. ſi ad. diem. ff. de re mil. & in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dã. infec Sed contrarium tenuit do. Ant. de But. in c. 1. extrà de iudic. Et p̃ hoc multũ facit c. fin. extrà de eo qui mit. in poſ. cau. rei ſer. Itẽ contra Bar. facit l. aut qui aliter. in prin. ff. qd̃ vi aut clàm. & quod ibi per ipſummet notatur. Sed pro cõcordia ſic poteſt cõcludi, quòd aut citatio peremptoria vel æquipollens fuit generalis, putà, vt compareat in tali cauſa & tunc procedat dictum Bart. in d. §. ſi ad diẽ. & in d. §. Iulianus. Nec mirum, quia etiam ad omnes actus illius cauſæ poteſt procedi, præterquã ad finitiuã, per d. clem. ſæpe. &, p̃ dixi in l. 2. ſuprà. eo. ti. & præterquàm ad mulctam fiſco applicandã, de illa. n. non videtur ſenſiſſe iudex in termino peremptorio etiam generali, quia illa mulcta. & proceſſus eſt ſeparatus à cauſa, quia non venit applicanda actori, ſed fiſco, l. mulctarũ. ſupra de mo. mulc. & ideo requiritur alia citatio ad hoc. ſ. ad ſe excuſandum, quare non debeat mulctari, vt d. l. 3. §. ſi ad diem. & ibi no. per Bar. & l. 2. §. j. ff. ſi qs in ius voc. non ier. & ibi no. per Bar. Aut citatio fuit ſpecialis, putà, vt veniat ad reſpondendum libello, vel poſitioni bus, vel ad videndum iurare teſtes, tunc aut nulla cõmination fuit oppoſita, & tunc iudex nullo mõ põt facere alium actũ, niſi illũ, ad quẽ citauit vt d. l. aut qui aliter. & ibi no. Bar. & tunc ſi volet procedere ad miſsionem in poſſeſsionem ex primo decreto, requiritur alia peremptoria citatio rei. Et ſic poteſt intelligi d. c. fi. extrà de eo qui mit. in poſ. Aut fuit appoſita comminatio iſta, aliter procedetur, p̃ut iuris fuerit, vel aliter. & c. & plus non eſt dictũ, & tũc credo, quòd iudex poſſit procedere ad primum decretum. Et ſic

Et ſic poteſt intelligi c. quoniam. in fi. extrà vt lite nõ conteſta. & l. præſenti. §. cum autem. ſupra de iis qui ad eccle. cõfug. & auth. de exhib. reis. §. ſi verò etiam quidã iurent. Et eſt ratio, quia hæc pœna directò reſpicit pœnam contumaciæ, & ipſum proceſſum, quia eſt inducta in fauorẽ actoris: Secus dico, ſi iudex vellet procedere ad aliud actũ prorſus diuerſum. Vnde ſi quis fuit peremptorie citatus ad reſpondendum poſitionibus, aliter procedetur prout iuris fuerit, non puto quod poſsit procedi ad deferendum iuramentum teſtibus, vel præſigendum dilationes ad probandum, vel ad alios actus, per illam l. aut qui aliter. & per no. p̃ gl. in c. 2. de dolo. lib. 6. Prædicta omnia fallunt in cõdemnatione expenſarum, nam ſi quis eſt citatus ad certũ actum cum comminatione, vel ſine, peremptoriè vel nõ, cõparuit, põt cõdemnari in expenſis, ſine noua citatione. ar. ſancimus. ſuprà de iudi. & c. 2. ex. de procu. vbi Inn. hoc tenet. Et idem tenet in c. caliũniã. ex. de pœ. Et eſt rõ, quia per hoc parum grauatur condemnatus, nam de iure non erat audiendus, niſi refectis prius expenſis, vt d. l. ſancim⁹ Bar. tũ ſenſit contrarium in l. non ignorat. infrà de fruct. & lit. expenſ. Imò plus dico, quòd ſi actor fecit citari reũ peremptoriè, vel non peremptoriè, & in termino compariuit reus, & non actor, poteſt cõdemnari actor reo in expẽſis, ſine noua citatione, vt eſt te. in c. 1. de dolo & cotu. li.
25 6. Vlterius quæritur, anſ in caſu huius auth. in fi. actor cadat ipſo iure ab actione ſua? Doctores tenent cõmuniter quod non, ſed requiratur ſententia, per no. in l. in crimina li. ſuprà de iuriſdi. om. iu. & in l. ſi quis in tantam. infrà vnde vi. Et hoc dictum nota, quia licet textus hic loquatur p̃ verba futuri temporis, ibi *ab omni cadat actione*. tamẽ in cõrpore textus aliter loquitur, & dicit, *iubemus ab omni cadere actione*: Ex quo nota, quòd ſiue lex loquatur per verba futuri temporis, ſiue per verba infinitiui modi, requiritur ſententia. Sed contra prædicta facit textus iuncta gl. in auth. vt defuncti ſeu fun. defun. in prin. collat. 6. ibi modis omnibus. Sed rñde, q̃ aliud eſt dicere, omnibus modis cadat ab actione ſua, tunc n. cadit ipſo iure, ſicut ſi dixiſſet, penitus, vel prorſus, vel omnino, vt not. gl. in l. ſi qui. C. de poſtulan. & notant Doctores in c. in quibuſdã. extrà de pœn. & in c. 1. de poſtul. prælat. lib. 6. & aliud eſt quando dicit, cadat ab omni actione, quia tunc requiritur ſententia, vt hic. Eſt ratio quia iſte terminus, Omni, qualificat ſolùm hoc nomen, actione, non autem modum cadendi, ſed in primo caſu reſpicit verbum, & ſic ſignificat quòd cadat omni modo poſsibili legi, & ſic ipſo iure, q̃ nota, quia hæc verba ab alijs non vidi tacta. Vltimò meri Legiſtæ tractant hic aliqua de notorio & manifeſto, de quo etiam tractatur in l. ciues & incolæ. j. de appel. & minus bene videntur loqui, per tex. in c. veſtra. & cap. fina. extrà de cohabita. cleric. & mulier. De qua materia, quia eſt alta, remitto ad plenè notata in dicto capitu. veſtra.

LEX IX.

1 *Citatione trina vocandus, qui perſonaliter repetitur.*
2 *Nuntio referenti citatum no lle venire an credendum?*

1 TRes denuntiationes. Tres denuntiationes habẽt vim peremptorij. Hoc dicit, Nota, † quòd etiam inuentus p̃ſonaliter, citandus eſt ter. In gl. j. ibi, *in l. Fulcinius. §. ſi.* Idẽ notat gl. in l. pen. & ſi. ff. de in inte. reſti. & 23. q. 3. c. de illicita. Et ita cõmuniter tenetur, vt dixi in l. 3. ſupra eo. ti. Sed
2 quæritur, an ſ credatur nuntio referenti citatum ſemel reſpondiſſe ſe nolle venire? Bar. hic videtur tenere, quòd ſic. Contrarium verò notat Io. An. in tit. de cõtum. §. 1. verſi. & nota. in addit. Spec. in magna additione, quem ſequitur Ant. de Butr. in c. cum parati. ext. de appel. vbi tenet, quòd etiam pluribus nuntijs non credatur ſuper hoc, niſi ipſi hoc deponant vt teſtes iurati, & examinati legitimè. Sed q̃ opinio ſit verior, dicã, in auth. niſi, in frà titulo primo.

LEX X

1 *Sententia in abſentem etiam ex probabili & neceſſaria cauſa lata, ei non obeſt.*

1 CVm non voluntatis. † Sẽtentia lata contra abſentẽ ex cauſa p̃babili, & neceſſaria, non debet ei nocere. Hoc dicit.

LEX XI.

1 *Sententia quæ in rem tranſiit iudicatam, reſciſſioni non ſubiacet.*

1 CVm præſentibus. Idẽ dicit quòd lex, ab eo. ſupra eo. Nota † quòd ſententia, quæ tranſiit in rem iudicatam, reſcindi non poteſt.

De ſententijs ex periculo recitandis. Rub.

In gloſſa rubricæ ibi, *cum periculo*. dic, ſcilicet, nullitatis, ſiue inualiditatis ipſius ſententiæ.

LEX I.

1 *Iureconſulti conſilium petẽtibus hac verborum formula, Si me non fallis in facto, ita eſt de iure, vti tenentur.*
2 *Sententia ſola vbi nulla eſt, ex eiſdem actis eam iudicare ordinarius, non delegatus, qui eam tulit, poteſt.*
3 *Appellatio à ſententia nulla non valet.*
4 *Argumento à contrario ſenſu locum non eſſe, vbi abſonus reſultaret intellectus.*
5 *Sentẽtia iudice in loco maiorũ nõ ſedente, an & quãdo nulla.*
6 *Neceſſitati legem non ſubiacere.*
7 *Sententia per metum lata an & quando valeat. & nu. ſeq.*
8 *Metu facta & ſi reſcindantur, valent.*
9 *Appellans à ſententia nulla, an ſuccumbat tanquam viam ineptam eligens.*

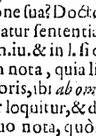

Rbitri. Sentẽtia debet ſcribi, & in ſcriptis recitari, & per iudicem proferri, niſi ſit de illuſtribus, q̃ poſſunt per aliũ proferre, & ſi aliter
1 fiat, eſt nulla ipſo iure, nec appellatio requiritur. Hoc dicit tot⁹ titulus. Nota, † q̃ cõſultor debet dicere petenti conſilium, Si me nõ fal
2 lis in facto, ita ẽ de iure. Nota, † quod vbi ſola ſentẽtia eſt nulla, põt ex eiſdẽ actis iudicari p̃ ordinariũ, nõ aũt p̃ delegatum, qui tulit ſentẽtiã nullã. Nota argumentum, † quod
3 appellatio interpoſita à ſententia, q̃ eſt nulla, nõ valet, quaſi videat inepta via electa. Ad quod cõcordat l. cũ nõ eo die, infrà, qñ p̃uocare non eſt neceſſe. In gl. prima, ibi, *l. quiſquis*. Dic ſecundum hanc lecturam, iſta lex debet reſtringi, quando ipſe rector, vel prædeceſſor pronuntiauit, vel qñ inferior ordinarius pronuntiauit, per turpitudinẽ ſuã. l. abſentẽ. in fra de accuſ. vel qñ innouata ſunt acta litis ordinatoria corã p̃ſide, vt patet ex iis, q̃ dixi in l. ſi vt p̃ponis & l. ſi p̃ſes. ſuprà titu. proxi. In gl. ea. in fi. Iſta tertia lectura poteſt ſaluari intelligendo, quòd hic† nõ debet ſumi argumentum à ſenſu contrario, quia reſultaret prauus intellectus, & ſm eã, dum textus dicit, ex integro iudicari, intellige, dummodo fiant noua acta litis ordinatoria corã
4 præſide. Alia verò concernentia merita cauſæ facta corã arbitro, bñ valẽt coram iudice. l. cùm antcà. in fi. ſuprà de arbit. Fallit in teſtibus, in quibus habet locum l. ſi. ſuprà de teſti. In gloſſa. 3. ibi, *quod non placet*. Dic, opinio gloſſæ eſt hodie approbata in c. fi. extrà de re iud. libro. 6. In gloſſa ea. in fine. Dic, iſta gloſſa debet intelligi in ordinario, qui non habebat certum tribunal maiorum, ſeu prædeceſſorũ, aliter † enim ſententia alibi lata eſſet nulla. l. cùm ſententiam. infrà titu. proxi. & l. penultima. ff. de inſti. & in. & hoc ſecundum leges, ſecus ſecundum canones, vt dixi in l. ſi vt proponis. 2. ſuprà titu. proxi. Item poteſt intelligi in delegato, niſi ipſe ab initio determinaſſet certum locum ad illam cauſam, quia tenetur illum ſeruare l. ſi vt proponis. 2. ſuprà tit. proxi. ſecundum Bart. hic. Sed hoc non videtur mihi ſimpliciter eſſe verũ, nam ſi iudex ab initio elegit certum locum, poteſt mutare, & alium eligere, & ad illum citare, ar. l. quod iuſsit. ff. de re iudi. Facit. l. qualẽ. in fi. ff. de arb. Item hoc non eſt prohibitum, & c. l. nec nõ. §. quod eis. ff. ex quib. cauſ. ma. Et pro hoc facit iſta gloſſa, Illud autem fateor, quòd ſi pars eſt citata ad vnum locũ, & iudex facit actum in alio loco, non valet, vt dicta l. ſi vt proponis. Quæro primò quid fiet, ſi iudex propter aliquam iuſrmitatem ſedere non poſsit? Gl. in c. fi. extrà de

re iudi.lib.6.dicit,quod sedeat,vt potest. Quid autem, si nullo modo posset sedere? Tunc poterit eam ferre iacens,
6 vel stans in tribunali,quia necessitas †legem non habet l.j.ff.de offic.consulis. Et ita hic tenet Barth.de Salic.Secun
7 dò quæro,†an sentẽtia lata per iudicem ex metu illato iniustè,sit nulla? Bar.de Sali.hic,posuit duas opiniones, & se clarè non firmauit. Sed puto,quòd secunda opinio sit verior,scilicet,quòd valeat,per regulam,quæ est, quòd va
8 lent,†quæ metu fiunt,licet possint rescindi.l.si mulier.§.si metu.ff.quod met.cau. & l.2.& 3.suprà quod metus cau. Et hoc tenuit gl. 1.q.3.c.iniustum.& c.quatuor.& gl.in c.1.quod me.cau.li.6. Fallit primò in absolutione à sentẽtia censuræ ecclesiasticæ, vt est tex.in d.c.1. Secundò fallit,quando duo concurrunt,scilicet,quòd sententia sit de se iniusta,secundò, quòd sit lata ex metu,nam tũc videtur esse nulla ipso iure,vt probatur 25.q.1.ca.omne.& 6.q.3.ca.iniustum. Vbi verò iurisdictio fuisset prorogata ꝑ metum,tunc planum est quod prorogatio est ipso iure nulla, & ideo sententia lata à tali iudice est nulla.l.2.circa prin.ff.de iudi.iuncta l.fi.infrà si à non cõpet.iudi. Et de hac materia tangitur in c.Abb.extrà quod metus cau. Tertiò quæ
9 ro,an appellans† à sententia,quæ est nulla,debeat succumbere,& aduersario in expensis condemnari,quasi ineptam viã elegerit? Et videtur quod sic,per istum tex.& per l.cũ nõ ex eo.infrà quan.prouoc.non est nec.&.l.ex consensu.§.1.ff.de appel. Et hoc videtur de mente Bar.in l.si expressim.in 3.col.in prin.ff.de app. vbi dicit,quòd qñ qs appellauit à sententia,quæ est nulla,ibi incidenter iudex cognoscet de nullitate,tanquam exclusiua appellationis,quia appellatio non valuit. Item pro hoc facit,quia videmus in simili, ꝙ licet actore vera habeat iustitiam in meritis causæ,si tñ egit via inepta,vt quia libellus est ineptus,absoluetur reus,& cõdẽnabit actor sibi in expensis.l.1.§.1.ff.si mẽsor falsum modũ dixerit. Facit c.examinata.ex.de iudicijs. & quod ibi notat. In cõtrariũ tñ facit l.1.& l.certa.& l.si pater.& l.vænales.infrà,qñ ꝓ. nõ est neces.nam illi textus sonãt, ꝙ vbi sententia est nulla,rescindatur,id est,rescissa declaretur,etiã sine appellatione,& sic illa implicatiua, Etiã, sonat quòd possit appellari à sententia nulla. Sed ꝓ cõcordia põt dici, ꝙ aut qs simpliciter appellauit à tali sententia nõ faciẽdo mõtionẽ de nullitate,vel de iniqtate; & tũc ꝓcedat secũda pars, nã valet talis appellatio dicit.n.esse qdã ad causam ꝓuocatio sup nullitate sententiæ declaranda. Puto tñ quòd requirat tũc posteà libellus,in quo petatur à superiore sententiam declarari nullã,& lis super hoc contestetur,vt in c.2.extrà de offi.iudi. Facit quod dixi in l.si præses.suprà tit.proximo. Quandoque autem quis appellauit ab aliqua sententia tanquã iniqua,seu iniusta, & tunc procedat prima pars.quia illa appellatio non valet,vt hic & d.l.cùm non ex eo. De hac tamen materia pleniùs dicã in l.1.quando prouo.non est necesse.

LEX II.

1 *Iudex de eo quod cognouit, pronuntiare tenetur.*
2 *Sententia cum deliberatione ferenda.*
3 *Libelli tenor inserendus in sententia.*
4 *Sententia lata neque corrigitur neque mutatur.nu.10. potest tamen peti in integrum restitutio.nu.11.*
5 *Opinio quæ vult actum valere, amplectenda.*
6 *Intellectus c.sicut de re iudicat.*
7 *Instrumento fidei an derogetur, si sensu nullo modo mutato verba concipiantur in diuersis personis.*
8 *Sententia mulctæ est interlocutoria.*
9 *Citationem peremptoriam ad mulctam minimè requiri.*
12 *Contumax veniens post latam sententiam sedente adhuc iudice, an appellet.*
13 *Imperatorem solutum legibus esse.*

HAc lege. Summata est cũ præcedẽti. Diuidit in 3. partes,nam primò ponit,qualiter sententia debeat ferri, secundò ea lata prohibet illam corrigi, tertiò à primo dicto excepit maiores iudices. Secunda ibi, sed ne. Tertia
1 ibi, exceptis. Nota, quòd †iudex de eo qđ cognouit, pro-
2 nuntiare tenetur. Itẽ quòd †sententiæ nõ sunt ferẽdæ subito,sed cũ deliberatione,& sic causæ cognitio præãbula videtur esse de solennitate substantiali sententiæ. Circa ꝙ vide quod no.Bar.in l.prolatam.infra.tit.proximo. Item
3 †nota argumentũ,quòd tenor libelli est inserendus in sen
4 tentia. Item nota quòd sententia†lata non põt corrigi,nec mutari. In gl.in vebo,*non subitas*.in fi. Vel dic, ꝙ ibi sentẽtia non fertur subitò,sed deliberatio præambula acceleratur. Et est speciale quòd sic acceleretur propter imminẽs periculum,aliter esset secus.l.iudices.suprà de iudi.& l.1.suprà de dilationib. In gl.in verbo,*ex libello*.in fi. Dic,hoc licet fiat de more,fit ad maiorem cautelam, non autẽ de necessitate,& ideò valeret sentẽtia aliter lata. Nec ob.iste tex.quia loquitur solũ de libello,id est,de scriptura ipsius sententiæ,ſm Bar. Bartholomæus de Sali.videtur tamen tenere contrariũ. Sed opinio Bar.est tenenda, ꝑsertim qa
5 in dubijs illa†opinio est amplectenda,q̃ vult actũ valere, & non contraria.l.quoties in stipulationib.ff.de ver.ob.cũ si. Et no.quòd si iudex absente notario ꝓferat corã testibus,& partibus sententiam scriptam prius in quadã schedula,manu iudicis,vel alterius, valebit talis sententia, qa est lecta & ꝓlata ex scriptura,vt hic. Tñ illa scriptura erit priuata,& sola non probabit sententiã sic latã esse.l.instrumenta.supra de ꝓbatio.& extrà de testib.c.cũ à nobis.& de ꝓba.c.qm̃ cõtra falsam. Sed tunc per testes poterit ꝓbari illa sentẽtia, q prius viderint in scriptura contineri id
6 ꝙ audiuerunt. Et sic potest intelligi tex.† in c.sicut.extra de re iudi. Tutius tñ est, ꝙ semꝑ notarius rogetur de sententia,& ita practicat. In gl.in verbo, *corrigendi*.ibi, *l.ab executore.in prin.* Dic de hac materia, vt ibi plenè ꝑ Bar. cuius verba hic transportauit Bar.de Sali.ponẽs multas q̃stiones:& qa nihil addit,vel detrahit Bar.omitto. In gl.ea ibi.*l.actorũ.* Dic,ad hoc etiã facit c.intelligẽtia.& c.nihil. extrà de ver.sig.& c.dudũ.extrà de cõuer.cõiugatorũ.vbi
7 ꝓbat ꝙ licet†notarius dederit instrumẽtũ extractũ in forma publica in prima ꝑsona,& posteà det in tertia,nõ põt reprehẽdi,nec derogat fidei instrumẽti. Et idẽ fortè dici posset,si notarius cui essent cõmissæ rogationes defuncti notarij,hoc fecisset,ex quo sensus in nihilo est mutatus. Facit qđ notat in c.cũ P.tabellio.extrà de fide instru. In gl.ea.ibi,*l.illicitus.§.fi.* Vel dic, ꝙ ibi sentẽtia nõ mutat,sed solutio mulctę remittit à ꝑside,authoritate legi. ſm Bar. Vel dic, ꝙ ille tex.nullo mõ obstat,qa ista lex solùm loqt in diffinitiuis, nõ interlocutorijs l.qđ iussit.ff.de iudi. &
8 in c.cũ cessante.extrà de app.sed sentẽtia†mulctæ est interlocutoria.l.2.§.1.ff.si qs in ius vo.nõ ierit.& l.j.§.qd.ff.de vẽtre inspici. Hinc est ꝙ citatus etiã nõ perẽptoriè, &
9 cõtũmax,põt mulctari,& sic†ad mulctã nõ requritur perẽptoria citatio,vt no.Bar.in l.1.§.j.ff.si qs ius dicẽti nõ obtẽperauit. ꝙ est notabile dictũ. Pro quo facit,qđ no.Bar.in l.cõsentaneũ.suprà tit. ꝓximo.& qđ ibi dixi in 1.q. Fortè tñ posset saluari dictũ Bar.in hac l.qñ mulcta esset imposita ꝑ viã sentẽtiæ diffinitiuæ,vt qñ est imposita causa cognita ꝓ delicto, ꝓ quo venit imponẽda pœna arbitraria.l.si qua pœna.ff.de ver.sig. In gl.ea.ibi,*non dico minui.* Dic,
10 sentit ergo ista gl. ꝙ†si iudex condẽnauerit victum in cẽtum pro expensis,nihil possit diminuere. Puto etiã quòd similiter non possit addere etiam eadem die,quia lex Paulus,loquitur,quando iudex omnino nihil dixit de illis accessorijs,& ideo non debet extendi ad causam,quo iudex fecit mẽtionẽ de accessorijs,& posteà vult addere,vel detrahere. Et hoc hic tenuit Bart.de Sal.& bene. & adde qđ dicã in l.præses.infrà.tit.1. In glossa.ea.ibi,*l.diuus.* Vel dic
11 quod ibi†non fallit,nõ enim corrigit ibi iudex ex officio suo,sed petita restitutione in integrum, secundũ Bart.cui concordat Bartholomæus de Salic.dicẽs, ꝙ tunc restituetur solùm appellandum, non per eum qui pronuntiauit, sed per alium superiorem. Sed mihi in hoc vltimo videtur contrarium,scilicet,quòd ipsemet qui sententiauit, si sit ordinarius,possit talem restitutionem cõcedere, per tex.expressum in d.l.diuus. Hoc etiam vr̃ tenere Bar.in l.præ

l.præses.infrà de appell. Prætereà si ipse illud põt restituere in totum contra sententiã suam l.in causæ.2.§.fi.cum l.sequent.ff.de minoribus. multo magis potest restituere in parte.sed appellandum à sententia sua,hoc enim est minus quàm primum.l.fi.ff.de in integrum restitutio. Facit. pro hoc ratio,quã ponit textus in l.præfecti.ff.de minoribus. Notate tamen prædicta verba Salic. iuncta ista gl.qa
12 ipse videtur tenere,quòd†verus contumax, q venit post latam sententiam,adhuc iudice sedente pro tribunali, nõ possit appellare de iure communi,sed egeat beneficio restitutionis ad appellandum. Et hanc opinionem tenuit gl. in d.l.diuus.in verbo,restituere.& Bar.& dominus meus do.Franciscus de Rampon.in d.l.diuus.licet Bar.tenuerit ibi contrarium,scilicet,quod talis possit de iure communi appellare.quia ex quo tam citò venit,habetur perinde, ac si venisset congruo tempore. Nec obstat dicta l.diuus. in princip.quia dicit ipse,quòd ibi dabitur restitutio ad totam causam. Sed opinio præcedens mihi videtur verior, & magis de mente literæ in d.l.diuus. Hoc etiam patet ratione, quia esset absurdum, ꝙ iste verus contumax esset melioris conditionis illo,qui venit hora congrua,scilicet ante latam sententiam,vel dum ipsa ferebatur.l.non solũ. ff.de noxalibus. sed ille solùm haberet beneficium appellandi,ergo,&c. Item esset absurdum, quòd iste verus contumax esset melioris conditionis ficto contumace,qui solùm habet beneficium appellandi.l.ab eo.& l.fi.suprà titulo ꝓximo. Nec obstat rõ Bart.quia respondeo, ꝙ bene habendus est ac si tẽpore congruo venisset, scilicet, attenta æquitate,rigor.n.iuris,dictat contrarium,ex quo prolatio sententię erat iam habita pro perfecta,& absoluta,& ideo qa sola æquitas hoc vult,est sibi restitutio necessaria ad beneficium appellandi. Et hoc voluit textus in d.l.diuus. In gl.ead.ibi,*In principe*. Dic,opinio istorum posset tollerari
13 in Imperatore, qui est†solutus legibus.l.princeps.ff de legibus.cum similibus.requiritur tamen clausula derogatoria,aliter ꝓ̃sumeretur secunda sententia principis subreptitia.argumento l.fi.infrà,sententiã rescindi non posse.iuncta l.fi.& qđ ibi no.suprà,si cõtra ius vel vtilitatẽ publicã.

LEX III.

1 *Sententia nulla non meretur sententiæ nomen.*
2 *Formæ omissione an & quando actus vitietur?*
3 *Appellari non potest à sententia nulla.*
4 *Interlocutoria an per alium, quàm per iudicem proferri possit? & num.seq.*
5 *Intellectus l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de offic.procõ.*
6 *Sententia per quem legenda?*

STatutis. Summata est cum l.1.suprà eodẽ titulo. Hoc
1 dicit. Nota,†quòd sententia nulla nõ meretur habere
2 nomen sentẽtiæ. Item nota argumentũ,† ꝙ vbi ius nouũ vult aliquem actum fieri sub certa forma, omissio illius formæ non facit illum actum esset nullum ipso iure, nisi ius nouũ aliud in hoc disponat. Secus videtur, si ius nouũ prohibeat simpliciter illum actum fieri.l. non dubium.suprà de legib. ſm Bart.de Salic.hic. De qua materia remittò ad ibi notata in di.l.nõ dubium.& ad notata in clem.1.
3 de iure patron. Itẽ nota argumentum, quòd† à sententia, quæ est nulla,appellari nõ potest. In gl.1.ibi,*interlocutoria*
4 Bar.dicit,†quod interlocutoria potest per alium proferri, qñ non requirit causæ cognitionẽ,aliter secus.l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de officio procon. Bartholomæus de Salic.verò.dicit,quòd interlocutoria nunquam potest ferri per alium,quam per iudicem,& est ratio,quia non iudex non potest iudicare,vt infrà,si à nõ competen. iud.per totum.saluo,nisi ille faceret virtute delegationis sibi factæ,tunc enim in hoc articulo ipse esset iudex. Nec obstat l.diem proferre.ff.de receptis arbit.quia ibi loquitur in nuntio,qui nuntiat,id est,intimat id, quod factum est,non autem iudicat. Et licet Sal.bene loquatur in se,tamen puto,quod gloss.possit defendi intelligendo quòd voluerit,quòd vbi iudice præsente, alius sub nomine iudicis protulerit aliquam interlocutoriam in scriptis, vel sine scriptis,& iudex subiunxerit,& ita ego pronuntio, valet hæc interlocutoria. Idem si fortè iudex hoc annuit cũ capite,quia per se videtur hoc fecisse. argumento l.asse toto.ff.de heredibus instituend. Et hoc puto verum, etiã si sit interlocutoria magni præiudicij. Nec obstat §.vbi de
5 cretum.quia nihil facit, ibi enim vult, †quòd vbi aliquid expeditur officio iudicis nobili,& requirit causæ cognitionem,non possit delegari,sed hic nos loquimur de his, quæ expediũtur officio iudicis mercenario. Item hìc nul-
6 la fit delegatio. In gl.eadẽ,in fi. Dic, † hodie seruatur hoc non solùm in potestatibus, sed etiam in quolibet iudice delegato,& etiam in arbitris. Faciunt enim legi sententias ꝑ notarium eis ꝑ̃sentibus sub eorum nomine, & ea lecta, dicunt, Et ita ego pronuntio. Et huic mori standum est.l.de quibus.ff.de legi. Ille tñ mos vr̃ esse contra ius scriptũ, quod vult, ꝙ iudices non illustres, debeant ꝑ se legere oĩa verba substãtialia sentẽtię ex scriptura,vbi sunt scripta,vt hìc,& in c.fi.de re iud.lib.6. Et ita tenet ibi Io.An.& Bar. de Salic.hic. Alia verò verba pręambula superflua,vt sunt verba,in qbus recitatur libellus,& alia acta,bene possunt legi per alium,etiam de iure scripto.arg.l.1.in prin. suprà de rei vxor.act. Potest tñ dici,quòd prædicta cõsuetudo non debeat extendi,cùm sit contra ius,& ideo cùm consuetudo videatur habere locum solũ,qñ verba sentẽtiæ leguntur iudice pręsente per notarium publicum,fortè sententia non valeret,si legeretur iudice ꝑ̃sente per alium priuatum,ẽt si iudex tandẽ diceret,& ita ego ꝓnuntio vel ita cõdemno,vel ita absoluo,nisi esset illustris,vt suprà l.proxima,& d.§.fi. Facit quod notatur in l.de quibus.ff.de legi. & l.1.§.si quis hoc interdicto.ff.de itine. actuq́ue priuato.

AVTHENT.

1 *Scriptura non requiritur in causis breuioribus in cognoscendo vel pronuntiando, nec in reliquo processu. & nu.4.*
Item nec quãdo episcopus iudicat inter clericos.
2 *Iudicis arbitrio locus est in his, quæ à iure clare determinata non sunt.*
3 *Causa quæ breuis, & quæ magna dicatur?*
5 *Arbitrator sine scriptura procedere potest, vt qui amicabilis compositor dicatur.*
6 *Testis vnius etiã non iurati dicto, si partes cõsenserint stari.*
7 *Iudici à quo an & in quibus credatur? nu.9.*
8 *Consuetudini standum.*
10 *Relationi nuntij in quibus credatur? & nu.11.*

NIsi breues. Non potest breuius sumari. Nota summa
1 rium. Nota†quòd in causis breuioribus non requiritur aliqua scriptura in cognoscendo vel pronũtiando. Itẽ nota quòd non requiritur,quando episcopus iudicat inter clericos. Sed hoc est correctũ de iure canonico,quod præualet,per c.quoniam contra falsam.extrà de prob.& per.c.1.extrà de lib.obla.& ita dicit glo.in auth. vt cler.apud prop.epis.col.6. Idem tenet Innocen.in d.c.1.de quo.per Ioannem And.in c.fi.de re iudi.libro.6.in Nouella. Quidãtamen restringunt istum secundum casum ad causas breuiores,sed tunc est superfluus,quia sub primo continetur. In glossa.1.ibi *arbitrio iudicis*. Dic ista communi
2 ter tenetur,quià † in non clarè determinatis à iure,recurrendum est ad arbitrium iudicis.l.1.in fi.ff.de iure delib. in c.de causis.extrà de offic. deleg. glossa. tamen in auth. de mand.princip.§.sit ibi quoque tercentum.tenet,quod
3 verius sit,quòd†dicantur breues à centũ aureis infrà, per §.ne autem labor.in authen.de iudicibus.colla.6.sed non bene dicit,quia ille §.loquitur in materia diuersa, scilicet, an debeatur salarium iudici delegato, nec ne. Item ille §. est localis,quia loquitur in salario solum quorundam delegatorum Imperatoris morantium in Constantinopoli, qui habebãt certum salarium de publico,licet non magnum,vt probatur in d.§.& sequen. Puto tamen quòd iudex possit instrui,vt arbitretur hac forma,scilicet, quod causam à trecentis aureis suprà,arbitretur esse magnam, etiam si vertatur inter ditissimos,vel potẽtissimos homines. Quod patet, quia anteriores magistratus, vt de

sensores ciuitatum, de illis tanquam de maioribus non possunt cognoscere, vt in anthen.defensoribus ciuita.§.iu dicare.in causis verò à trecentis aureis infra,debeāt atten dere qualitatē personarū.l.sed si susceperit.§.2.ff.de iud. saluo,nisi sit causa à duob. aureis infrà: quia tunc talis ar bitrari debet illam esse breuem, etiā si vertatur inter pau perrimos homines,argumento l.si oleum.§.cum l.squen. ff.de dolo.Et nota,ꝙ cautela est, quod quādo iudex vult ,ꝓcedere super aliqua causa breui,non seruato iuris ordi ne,prius interloquatur ꝑsentibus partibus illam esse brē uiorem causam.Si.n.hoc non faciat,posset quandocunq; opponi de nullitate sententiæ,ꝓp omissum iuris ordinē, & fortè alius iudex declarat eam esse nullā,si sibi videret causam non fuisse breuem.Sed vbi super hoc sit sen tentiatum,non poterit opponi de nullitate quia illa sententia fecit ius,vt in c.cùm dilecti.in fi.extra de elect. Similis practica ponit in c.1.de offic.deleg.lib.6.per doctores in gl.fi.in fin.Item addi potest alius casus, scilicet l.leuia.ff. de accusa.De quo dic vt ibi notatur.Extra gl.quæro, hìc dicitur,quòd sententia potest fieri sine scriptis in istis casi- 4
bus.quid de alio processu?Respondeo,quòd† est idē.Vn de non requiritur libellus in scriptis, nec quòd alia acta scribantur,vt probatur in corpore huius auth.in duobus locis,ex qbus sumitur.Plus etiam dicit hic Bar.quòd cre detur simplici informationi iudicis,cùm enim aliàs cre- 10
datur soli relationi nuntij,secundum not.in l.ea quidem. infrà de accus.& l.magis.§.ne tamen.ff.de reb.eor.multò magis iudici erit credendum.Et per hoc alibi dicit Bart. quod isti vicarij comitatus,qui habent cognoscere & iu dicare solum de causis breuibus,possunt scribere acta sua & eorum scripturæ plenè crederetur. Si enim simplici informationi,& relationi iudicis creditur,multò magis eius scripturæ,prout ipse not.in l.iubemus.§.sanè.suprà de sacrol.eccl.Per hæc etiam dicit hìc Bar.quod in com promissis,in quibus datur potestas cognoscendi in scri ptis.& sine scriptis,videtur partes velle,ꝓ credatur sim- 11
plici informationi, & relationi compromissarij.ꝓ dicit multū notādū.Sed aduerte,ga hoc vltimū nō videt mihi
5 verū in causis non breuioribus, qđ ,ꝓbo. Nā† arbitrator pōt ,ꝓcedere sine scriptura,ga dicit esse amicabilis cōpositor,vt in auth.si verò contigerit.suprà, de iudicij. & tñ si fuit assumptus inter me & te vnus arbitrator, qui condēnauit me in centū,& ego petā illud laudū retractari, ga non apparet me fuisse conuictū, vel cōfessum, non credet soli testimonio arbitratoris.l.iurisiurandi.suprà,de testi. licet crederetur testimonio duorū arbitratorum,qui fue runt iurati,& examinati,vt testes corā iudice,& deposue runt me fuisse confessum coram eis, vel se examinasse ta les testes,vt notat ipse Bar.in l.societatem.§.arbitrorū.in vltim.colū.ff.pro socio.Ad quod allegat c.cum dilecti.ex tra de elect.ergo multò minùs credetur dicto vnius so lius arbitri.Fateor tamen ꝙ crederetur testimonio duo rum arbitrorum iuratorum,ex quo fuit data eis à partib' ptās procedendi sine scriptis, vel sine iuris ordine, quod fieri potest,vt notat Bar.in.d.§.arbitrorum.Et ita limitari pōt l.ne in arbitris.& quod ibi notat, suprà de arbitris.
6 Item fateor ꝙ de consensu partium vbi appāret de mēte posset dictū vnius testis etiā non iurati facere plenā fidē. argū.l.si conuenerit. ff.de re iudicata. & extrà de testibus c.tuis.Facit l.fi.suprà de fideicōmissis.Etiā hoc tenet Spe. in tit.de teste.§.restat.ver. hoc tñ sallit.& dominus Anto. de But.in c.vestris.1.extrà de testibus.Itē id qđ dicit Bar.
7 ꝙ in casu huius auth. credaē simplici informationi iudi cis,puto procedere quò ad hoc,vt sententia non possit di ci nulla ex hoc,ꝙ sit facta sine actis,& sine causæ cogni tione. Vbi verò à tali sententia esset appellatū,ꝙ fieri pōt. l.in maioribus.infrà,de appellat.durū videtur mihi ꝙ sim plex informatio iudicis à quò,qui fortè dicit talē sic fuis se cōfessum faciat plenam fidem coram iudice ad quem, & præsertim in casu §.necessitatem.in authen.vt iudices sine quoquo suffragio fiant.qui §.habet locū etiā in cau-

sis magnis.Vnde puto dicendum quòd simplici informa tioni suæ non credatur sine iuramento,vt extrà de testi bus.c.tuis.& c.nuper.Et similiter quòd scriptura iudicis à quo nō faciat plenam fidem,præsertim si ipse non erat tabellio,facit l.instrumenta.suprà,de prob.& extrà de te stibus.c.cùm à nobis.& de proba.c.quoniam licet Bart. senserit contrarium in d.§.sanè,nisi consuetudo aliud ha
8 beat,cui stādum est, vt in c.cum dilectus.extrà de fide
9 instrumentorū. Vbi† verò iudex à quo,deponit vt testis iuratus coram iudice ad quē, tunc in causa non breuiori solum dictum suum nunquàm facit plenam fidem, vt d. l.iusiurādi. cum similib.In causis verò breuioribus fortè tolerari potest dictum Bar.quòd testimonio solus iudi cis à quo,plenè credatur,& sic deberet limitari d.c.cùm à nobis.& c.stādum.2.q.6.nec mirum,quia in talibus cau sis breuib.fortè pōt dari ,ꝓ regula,quod id,quod in causis magnis esset semiplena probatio,habeat in eis vim plenę probationis,vt puta,fama,argumento l.vbi.iuncta gl.su prà,de iure dotium. Et hoc tenuit Bar.in l.de minore.§. tormenta.ff.de quæstionibus,in vltima colū. Et per hoc multum limitatur l.admonēdi,cum materia sua,ff.de iure iurando.Et hęc dicta notate,quia sunt peregrina,& in pra ctica vtilia.Vlterius restaret videre vnum de quo dixi me hic dicturum in l.tres. suprà, titu. proximo.s.an si quis
10 fuit semel citatus ad audiendū sententiā ꝓ duos nuntios, vel per vnū,& respondit illis, vel illi,se nolle venire, cre datur de hoc relationi suæ,ita ꝙ valeat sententia lata con tra talē absque alia citatione?Et Bar.videtur tenere, ꝙ sic in d.l.tres.Sed contrarium videtur tenere Bar.in l.ex con sensu.§.fi.ff.de appel.vbi dicit,ꝙ talis amplius nō sit citā dus,habet locum,qñ illa verba dixit in iudicio,secus si di xerit extra iudicium,quasi velit, quòd tūc non credatur relationi nuntiorū.Et istā partē tenuit Bar. de Sali.in d.l. tres.& Io.And.in tit.ve contumacia.§.1.ver.& not.in ma gna addit.& do.Ant.de But.in c.cum parati, extrà de ap
11 pel.& est ratio secundum eos,quia†nuntius debet referre solum de actu suo,scilicet,an iple citauerit in personam, vel ad domum,& super hoc tantum videtur esse iuratus, non autem spectat ad officium ,suum referre, quæ verba protulerit citatus,licut non crederetur citationi suæ,si ci ceret,quòd citatus dixit verba iniuriosa de iudice, vel de ipso nuntio.Et hæc pars mihi videtur verior.Vnde dico, quod si iudex tulit sententiam contra talem semel citatū, habita solum relatione vnus nuntij,vel duorum,talis sen tentia erit nulla,quia iudici vt iudici plenè debet constā re de vera,vel ficta contumacia citati.l. hæc autem.§.1.ff. ex quibus causis in poss.eatur.& ibi no.per Bar.Secus for tè puto si iudex ipse antè quam ferret sententiam, fecit iu rare illos nūtios,vel nuntium & vnum testem, & eos exa minauit vt testes, qui deposuerunt sup illis verbis extra iudiciū dictis, ego nolo venire, ga tūc bene crederetur te stimonio duorū.& valebit bene sententia posteà lata. Qđ intellige,si absens fuit.citatus ad videdum iurare testes, aliter secus,vt in c.2.extrà de testib. cū similibus. Et hac tēperie debēt intelligi omnes gl.q̄ volūt,ꝙ talis posit cō dēnari absq; aliis citationibus. Nec obstat ꝓdictis.c.vene rabilibus.§.secus.de sentē.excō.in 6.vbi videtur, ꝙ opor ter il'a verba esse ,ꝓlata in iudicio.Et nolo venire,ga ibi lo qtur quo ad effectū diuersum.s.an cōtumacia dicatur ma nifesta,id est, notoria, nec ne ita qđ nō debeat absolui ab excommunicatione nisi prius latisfaciat,sed nos logmur in alia materia, scilicet, an iste amplius sit citandus. De ista autem materia,an & quantum credatur relationi nū tij,vel nuntiorum, remitto ad notata plenè in Spe. de ci tatione.§.sequitur.ver.sed nunquid credetur.& per Bart. de Salic.in dicta lege,tres.suprà, tit.proxim.& per domi. Anto.de But.in cap.cùm parati.extra de appel.

De sent.& interloc. omni. iudi. *Rub.*

LEX I.

1 *Sētētia cōcepta in personā domini, qui fuerat litē cōtestatus,* & non

& nō procuratoris,qui eam prosecutus fuerat, & contrà, an & quando valeat.& num.3.& 6.

2 *Sententia vbi nulla est, ex eisdem actis & cognosci & pronuntiari potest.*

3 *Argumentum à contrario valet, ex quo contrarium non est expressum.*

5 *Opinio,qua vult actum valere,amplectenda.*

7 *L.1.de sentent.& interlocution.omn.iudi.C. locum non esse in causis summariis,in quibus maximè sine figura iudicij proceditur.*

8 *Stipulatio vel constitutum procuratoris,quo d in domini absentis persona initium sumit,non valet.*

9 *Intellectus §.si actori.l.eum qui.ff.de consti. pecu.*

10 *Sententia an persona mutatione vitietur.& num.12.*

11 *Litis contestatio cū absente facta,cū defensore facta fingitur.*

13 *Qui per alium facit,per se facere videtur.*

14 *Sententia an valeat quando dominus,qui litem per procuratorem contestatus fuerat solus fuit citatus ad sententiam, & contumax.*

15 *Citatio domini sufficit,in actibus fiendis ante litē cōtestatā.*

16 *Sententia in qua dominus solus & præsens condemnatus fuit an valeat?*

17 *Conclusione inepta an libellus vitietur? & nu.seq.*

18 *Procuratori ad lites rectè non soluitur.*

19 *Dominus infamis efficitur,vbi verba sententia ex causa famosa illi soli conueniant.*

20 *Tacens in dubio non consentit.*

21 *Intellectus l.qui patitur.ff.manda.*

On videtur, Sententia,in qua non condemnatur procurator,sed dominus,qui iudicio nō interfuit,est nulla ipso iure.Hoc dicit.Nota argumentum per hanc legē à sensu cōtrario, ꝙ si dominus fuit litē cōtestatus per se, va-
1 let sententia, in qua est condēnatus dominus, & nō procurator,qui postea prosequutus fuerat causam.
2 Itē nota,ꝙ vbi† sententia fuit nulla pōt ex eisdē actis cognosci,& pronūtiari.In gl.mag.in fi.dic,omissis recitatio
3 nibus opinionū,satis videtur mihi posse concludi,† ꝙ si dominus fuit litem contestatus, & postea sit condēnatus solus procurator, qui prosequutus fuerat causam, valeat sententia,siue procurator fuerit præsens,siue absens,legitimè tamen citatus,& ita in hoc bene dicat Bulga. & Ioā. & vltra iura ꝓ eos.alleg.l.qui proprio.& l.si quis cum pro curatorio.in prin.ff.de procur.& l.si ideo.ff.de euic.Et ita cōiter tenetur,& si Mart.sensit contrarium, non bene dixit in hoc.Et puto ꝙ, hoc casu dñs euitabit infamiam,ga ipse nō fuit condemnatus verè,sed fictè, mediāte persona procuratoris sui, ergo, &c.vt l.furti.§.si quis alieno.ff.de his q̄ not. infa.& ibi per Bar.Si vero iudex solū dūm cōdē nauit,adhuc puto ꝙ valeat sententia, & ꝙ ipse dominus fiat infamis,si fuit dānatus actione famosa,& in hoc bene dixit Martinus,& ꝓ eo est ex.in d.§.si quis alieno.à sen-
4 su contrario,nā illud argumentū est forte,ex quo tñ in iure non est expressum contrarium l.1.§.1.ff.de offi.eius. Itē pro hoc facit ista lex,à sensu cōtrario.Præterea per litis cō testationē, quā fecit dominus, inchoata est obligatio ex quasi cōtractu ad id, quod continebitur in sententia,vt l. 10
3.§.idē scribit.ff.de pecu.iuncto eo qđ notant gl.& Bar. in l.2.§.fi.ff.de ptoriis stipulat.ergo potuit ipse dominus cōdēnari.Præterea quotiescunque sunt opiniones inter Do-
5 ctores,illa ētamplectēda,q̄ vult,quod actus valeat.l. quo ties in stipulationibus.ff.de verb.oblig.cū similibus.Vnde in primo casu amplectēda est opinio Ioannis, in secundo opinio Martini.Præterea pro hoc optimè facit l.cū prola tis.& qđ ibi notatur.ff.de re iud.& qđ pulchrè not.Bar.in l.4.§.hoc aūt iudicium.in fine apparatus.ff.de dāno infec. Quod dictū oīno vide,& qđ notat dominus Ant. de But. in c.1.extra de re iudic.Bart.tū & Salic.hic videntur tene-
6 re contrariū.scquod† hoc casu talis sententia sit nulla.Quid autem sit,vbi iudex cōdemnauit vtrūque,prout quotidie fit de consuetudine,an valebit sententia, & an dominus 11
erit infamis,si fuerit condēnatus actione famosa?Respon deo,quod aut dñs nunquā fuit in iudicio, & valebit sentē tia,& non erit infamis.& exponentur verba sic,quia intel ligetur procurator verè & principaliter condēnatus, dñs vero fictè mediāte ꝑsona procuratoris.arg.l.aduersus. & l.si duo.ff.de arbi.Et ita tenuit Bart. hic.Aut dñs fuerat li tē contestatus per se,& tunc puto,qđ verba sententiæ de beant intelligi ,ꝓpriè,prout iacent,& sic intelligetur domi minus verè dānatus per se,pōt.n.dānari,vt ꝓdixi, & ideo erit infamis.arg.d.§.si quis alieno.à sensu contrario.Nota
7 ttū vnū singulare,quod casus huius legis nō habet locum in causis summāriis,in quibus proceditur sine figura iudi cij,in illis.n.valebit sentētia,in qua cōdēnatus sit solus dñs qui nunquā fuit in iudicio,vt singulariter notat Bar.in ex trauagāti,ad reprimēdū.in verbo,figura iudicij.Ex quo se quitur,qđ in tali casu dominus fiet infamis, licet causam semper agitauerit per procuratorē.Itē nota, quod subtili tas huius legis non habet locum de æquitate canonica,va let.n.ꝑm eam, sententia, in qua solus est dñs condēnatus, vt probatur in c.licet causam.circa fi.extra de probat. iun cto c.cum causam.extra de iura.calum.& in c.sopitæ. ex tra de cēsi.& in c.in nostra ex.de sepul. Et hoc tenet gl.& Io.And.in c.q̄relā.ex.de elec. De quo in Spe.de sente.pro latione.§.qualiter.verſ.porro.licet Bar.aliter subtilizauerit ī hac materia hic,& in l.stipulatio ista, habere licere.§.ti stipuler.ff. de verb. obl. dicit enim quod non erat differen tia inter Leges & Canones,sed quod erat distinguendum, quod aut sententia erat lata contra minorem, vel con tra ecclesiam,& tunc valet sentētia,licet iudicū fuerit agi tatùm totū per eius administratorē,& idem,si sit lata con tra aliquam ciuitatem,vel municipiū,secus si sit lata con tra aliū dominum,cuius procurator adfuit in iudicio, vt
8 hic.Et est rō ꝑm eum,quia sicut† non valet stipulatio, vel cōstitutum procuratoris,quod sumit initiū in persona do mini absentis,ita non debet valere sententia.arg.l.eum q. §.Iulianus.ff.de consti. pecu. Hoc aūt non habet locum in minore,vel in ciuitate.nā si curatori, vel administratori ci uitatis fit promissio,vel constitutū,per hæc verba,promit to,vel constituo me daturū decē minori,vel ciuitati,valet promissio & cōstitutū.l. eum qui.§.si actori.ff. de consti. pecu.Sed,vt dixi, ista subtilitatē non approbant canones, quia est cōtra æquitatē.Itē etiam de iure non videtur mi
9 hi bona,quia dictus §.si actori.habet locū solum in gene rali administratore,vt ē tutor,vel curator, vel syndic", nō aūt ī,ꝓcuratore minoris vel ciuitatis,ꝓsertī ad vnā litē,vel ad vnū actū tm,sed tunc habebit locū regula l.quęcūq;.ff. de act.& obli.& d.l.eū qui.in §.Iulianus.Prętreà,si rō Bar. esset bona,sequeretur,ꝙ si dñs sem ꝓ litigauit per se,& tā dē constituit, procuratorē ad audiendā sententiā,deberet ferri sententia in persona procuratoris,qui solus cōparuit & tñ cōiter tenetur cōtrariū.ſ. ꝙ debet cōdēnari dominus & nō procurator,cū quo nihil ē agitatū,arg.l.liberto.§.fi. ff.de neg.gest.& no.gl.in l.nihil.ſ.de procur.quam tenent Doctores cōiter,& etiā pertrāsiuit Bar.in d.l.nihil.Præte rea, vt supra dixi, valet sentētia, in qua est solus dominus cōdēnatus,qñ fuerat litē cōtestatus ꝓ se, vt d.l.furti.in §.
10 si quis alieno.Extra gl.q̄ro primo,an si reus† fuit litē cōte stātus per se,& postea cōstituit procuratorē,qui solus pro sequutus est totā causam, requratur ꝙ dñs cedat ius inſtan tiæ illi procuratori,ad hoc,vt solus procurator posit cō dēnari?Bar.hic videtur tenere q. sic. Dicit.n. ꝙ ad hoc, vt valeat sentētia,requiritur ꝙ eius verba referātur ad eū, q̄ habet ius in instātia, aliter reperiretur sine instātia,& sic esset nulla.Contrariū credo verius, & hoc tenuit ipsemet Bar.in l.si ante acceptum.in vlti.col.ff.iudi.solui. mutatio .n.quæ interuenit ex parte rei,non impedit ferri sententiā validā,licet cōdēnetur alius,quā ille,qui est litē cōtestatus, ꝙ patet.quia si reus post litē cōtestatā se absentauit, & cō paruit defensor,q̄ assumpsit in se cām,& cū quo facta sunt acta,pōt ille defensor cōdēnari.licet ipse nō fuerit litē cō
11 testatus.Litis†.n.cōtestatio facta cū absente fingit facta cū

isto de

iſto defenſore, vt eſt tex. in l. liberto. §. fi. ff. de nego. geſt. & multo magis idē erit in procuratore rei cum mādato. Secūdò quæro, † quid ſit, qñ interuenit mutatio ex parte actoris, puta, quia actor poſt litem cōteſtatā per ſe, cōſtituit ꝓcuratorem, qui proſequutus eſt cauſam, vel quia poſt litē cōteſtatā per ꝓcuratorē actoris, ille procurator fuit mortuus, vel reuocatus, & alius conſtitutus? Bar. hic, & in d. l. ſi ante, videtur ſentire, ꝙ non valeat proceſſus factus cū tali procuratore, nec ſententia lata pro eo, vel cōtra eum, ex quo ipſe nō erat dominus inſtātiæ directo vel vtiliter, nec fuerat litē conteſtatus. Oportet ergo, ꝙ ei fiat ceſſio iuris inſtātię, vel qd̄ fiat repetitio & renouatio oīum actorū, ita ꝙ de nouo videat datus libellus, & lis cōteſtata, iuxta practicā notatā i l. mutari. ff. de procu. Sed iſta ſubtilitas meo videre nō probatur iure, nec vnquam vidi opponi in practica contra procuratores. Itē fortè de iure non eſt vera, quod probo, nā tutor vel procurator actoris eſt dominus litis, & per litis conteſtationē pōt cōſtituere procuratorē, qui poterit facere acta valida, & pro quo, vel cōtra quē poterit ferri ſentētia, licet nō ſit facta renouatio litis cōteſtatæ, vel ceſſio iuris inſtātiæ, vt l. neq;. & l. nulla. ſ. de procu. & in c. 1. eo. tit. li. 6. Et tñ ille procurator tutoris vel procuratoris nō habet directū nec vtile dominium inſtātiæ. Pro quo allego id, ꝙ notatur per gl. & Bart. in l. nihil. ſ. de procur. Itē pro hoc bene facit te. in c. ſi duo. de procu. li. 6. vbi tex. ſonat, quod ſi actor, vel reus cōſtituit duos ꝓcuratores inſolidū, cum hoc, ꝙ non ſit melior cōditio occupātis, & vnus procurator fuit litē conteſtatus, & poſtea fuit impeditus, vel noluit proſequi cām poterit alius proſeq;, & facere acta valida, & pro eo, vel cōtra eum poterit ferri ſentētia, licet ei nō ſit facta ceſſio iuris inſtātiæ, vel renouatio actorū. Hoc etiā videtur eſſe de mēte do. Ant. de But. in c. 2. extrà de reſti. Concludo ergo ꝙ ſufficit, ꝙ ſit dominus inſtantiæ directò vel vtiliter is, cuius nōe cōparuit procurator in iudicio, qui fecit aliqua acta, ad hoc, vt pro illo procuratore vel contra, poſsit ferri ſententia, quia qui
13 ſper alium facit, per ſe facere videtur. Tertio quæro, ſan
14 ſi procurator fuit litē conteſtatus. & proſequutus cām & ſolus dominus fuit citatus ad ſententiam, & contumax, an ſententia ſit nulla? Doctores cōiter tenent ꝙ ſic, per rationem, quia dominus, qui ab initio fecit talem procuratorē, vſ proteſtari, ꝙ non vult litigare per ſeipſum. l. 1. §. 1. ff. de procur. ergo nō fuit citādus dominus, ſed procurator. Sed aduerte, quia aut iſta quæſtio intelligitur, qñ dominus fuit condēnatus, & tunc nō vſ habere dubium, quia ex alio capite ſentētia eſt nulla, quia nō eſt condēnatus ille, qui debuit, vt in hac lege, niſi intelligas eo caſu, quo verba ſentētiæ non poſſunt conuenire, niſi ꝓſonæ domini, vt in caſu l. fi. ff. de iniur. Ex quo notate bene, quod in illis caſibus, in quibus ſolus dominus pōt dānari, nō eſt citandus ad ſentētiā dominus, ſed ꝓcurator, qui fuerat litē cōteſtatus. Aut iſta quæſtio intelligitur, qñ fuit condēnatus procurator procuratorio nōe. & tunc optimè procedit. Aduerte tñ, quia rō Doctorū non vſ eſſe generalis, nā habet locū in domino, qui fecit procuratorē dominū inſtantiæ per litis conteſtationē, talis. n. bene intelligitur fuiſſe proteſtatus ſe nolle litigare per ſe. l. procuratoribus. ſ. de procur. attento quod talis nō pōt mutari vel reuocari ſine cauſa. l. poſt litē. ff. de procur. Et ita loquuntur verba Bart. hic, & in l. mutari. ff. de procur. & in l. furioſo. ff. de re iudi. Sed ſi dominus poſt litē conteſtatā per ſe conſtituit procuratorē, qui proſequutus eſt cām, puto quod ſufficiet citatio domini, ad hoc, vt valeat ſententia, ſiue in ſententia ſit dānatus dñs, ſiue procurator eius nōe. arg. c. cauſam quæ. & c. prout. de dolo & contu. Facit l. fi. ſ. de procur. niſi fortè dominus in iudicio ꝓſente aduerſario fuiſſet, proteſtatus ſe nolle amplius cōparere per ſe, ſed per procuratorē cōſtitutum ab eo, quia tunc fortè haberet locum dictum Doctorū. Cogitabitis
15 tamen. Illud autem eſt planum, quod in actibus fiendis ante litem conteſtatam ſufficit ſemper citatio domini, licet ipſe conſtituerit procūratorem, & etiām fuerit proteſtatus ſe nolle cōparere per ſe, imo etiā ſi nō poſſet cōparere per ſe. arg. d. c. cām quę. Facit l. pen. ſupra de procur. & c. 2. extra de iudic. Vtrum aūt dicta ſubtilitas. ſ. quod ſentētia ſit nulla, propter omiſſam citationē procuratoris, eo caſu, quo citatus eſt dñs, habeat locū in cauſis ſummarijs in quibus ꝓceditur ſine figura iudicij? dubito. tñ puto, quod nō habeat locū, quia in illis ceſſat oīs ſubtilitas, & ſolennitas iuris ciuilis, & canonici, vt notat gl. in c. ſæpe. in ver. nō exigāt. extra de ver. ſig. & Bar. in extrauagāti ad reprimendū. in verbo, figura iudicij. & ſic ſufficit ſeruari ęquitatē iuris naturalis. ff. gentium. Sed hic fuit citatus principalis, & ſic non pōt allegare, qd̄ ſit ibi ſublata defenſio, ergo, &c. imputetur. n. ſibi, quare nō cōparuit per ſe, vel non intimauit hoc procuratori. Cogitabitis tñ, nam iſta quæſtio quotidie accidit Bononię, vbi oēs cauſę ſunt ſummariæ. Quæro quæro antſi procurator fuit litē conteſtatus, & ꝓſequutus cauſam, deinde cōdēnatus ſolus dominus, præſens tñ iudicio, valeat ſentētia necne? Et videtur quod valeat, per iſtā legē, ſm intellectū poſitū in gloſa magna, in ver. vel dic tertio. Et hoc puto verū, qñ conſtat, quod dñs fuit ꝓſens, vt pars in iudicio, puta, quia inſtitit ferri ſentētiā, vel quia dixit, Ego cōparui occaſione citationis factæ de me vel meo procuratore. Si vero dominus citatus, vel non citatus, nihil fecit, vel dixit, ſed ſolum audiuit ſententiam, tunc eius preſentia nihil habet operari: non enim videtur receſſiſſe à proteſtatione ſua de non litigando per ſeipſum, & ideo ſentētia erit nulla ſi procurator non fuit citatus ad eā, ſiue fuerit condēnatus dominus, ſiue procurator eius nōſe. Et hoc fuit de mente Bart. & idē in effectu tenuit hic Bartholomæus de Sali. licet ipſe recitet hic Bart. & Bal. tenere contrariū. Quinto quæro, an procedat
17 † libellus, in quo procurator meus ad lites tm̄ petit à te cē tum, & concludit in libello ſic, quare petit dictus procurator talē condemnari ad dandum ſibi dicto nomine decē? Barto. hic videtur tenere quod non, ſed clarius hoc tenet in leg. hoc iure. ff. de ſolutionibus. & eſt ratio, quia hic
18 videtur eſſe inepta concluſio, quia † procuratori ad lites ſolui non pōt, vt dicta l. hoc iure. debet ergo concludere ꝙ condēnatio fiat ſibi procuratori dicto nomine ad ſoluē dū decem domino, & ita quotidie. Sed aduerte, quia dictū Bart. limito dupliciter. Primo, niſi in libello petita fuiſſet declaratio debiti, puta quia dixiſſet, quare petit dictus procurator dicto nomine declarari. dictū reū eſſe debitorem talis in decem ex tali cauſa. & ſucceſsiuè petit condēnari. &c. Si. u. ſufficeret ſola illa prima cōcluſio declaration.s, argumēto l. ſi ſtor in prin. ff. de iudiciis. pro quo facit gl. in l. diē ꝓferre. §. plures. ff. de arbitris. multo magis debet procedere, qñ ſunt dictę duæ cōcluſiones, nā illa ſecūda ſuperflua nō debet vitiare, argumēto l. 1. in princi. ſupra de rei vxoriæ actione. Facit quod notat Bart. in l. 1. in principio. ff. de edendo. Secundo limito, niſi loquamur in cauſis ſummarijs, quia ibi ſufficit apta narratio facti, & cōcluſio inepta non vitiat, quia nulla concluſio requiritur, vt notat Barto. in extrauaganti, ad reprimendum. in verbo, figura iudicij. Item poteſt limitari, niſi ſit appoſita alia concluſio generalis, & in præmiſsis petiit ſibi iuſtitiā fieri, qa illa ſola ſufficit. l. fina. ſupra de annali exceptione. & in capi. 2. extra de ordine cogni. & in capit. 1. extra de mutuis petitionibus. Sexto quæro, an eo caſu, quo verbat ſententiæ
19 conueniant ſoli perſonæ domini, & ſic dominus ſolus eſt damnandus, ipſe efficiatur infamis, licet ſemper litigauit per procuratorem? Dubito. Tamen puto quod ſit infamis, quia dominus verè eſt damnatus per ſe, non autem fictè. ſcilicet, per alium eius nominē. ergo, &c. vt l. fina. infrà de iniur. iuncta l. 1. ff. de iis. qui notan. infam. & de hoc not. Bartol. in dicta l. furti. §. ſi quis alieno. Per hoc puto quod ſi agatur ciuiliter contra tutorem, & petatur eum removeri à tutela propter dolum ipſe fiat infamis, licet ſemper fuerit defenſus per procuratorem, quia verba ſententiæ debent ferri in perſonam tutoris. Pro quo allego textū in l. non ſolum. §. fi. ff. de procur. licet gl. & Bar. videantur ibi ſentire oppoſitū. Cogitabitis tamē. per hoc puto, ꝙ ſi vir petat ſeparari thorū propter adulteriū vxoris & ſeratur ſententia pro viro, vxor tit infamis, licet ſemꝑ fuerit defenſa per procuratorem, vt in c. tuæ. extra de procuratoribus. Vltimo Bartolus hic videtur tenere vnum notabile
20 dictum, l. ꝙ ſi aliquis cōparuit in iudicio, nomine rei, eo ꝓſente & tacente, videatur reus eōſentire, & ſic intelligatur ille eius procurator. Ad quod allegat l. qui patitur. ff. mādati. Et pro hoc pōt allegari dictum Inn. in ca. ex parte decani. extra de reſcrip. & in ca. cum in iure peritus. extra de offic. deleg. Contrarium videtur tenere Barto. in l. ſępe. ff. de re iudic. vbi vult. ꝙ ſi aliquis litiget nomine meo, me ſciente & tacente, ego non videar conſentire. Et hoc puto verius, quia ille actus litigandi poteſt ita tendere ad damnum, ſicut ad commodū. ergo in dubiō tacens non videtur cōſentire, ſed tenere mediū. l. filius. §. inuitus. ff. de procurato. & in regula, is qui tacet. de regu. iuris, in ſexto. Lex
21 † aūt, qui patitur. loquitur in eo, quod ſolum eſt proficuum tacēti. Et ita tenet do. Ant. de But. in c. quāuis. extra de re iudic. ibi tamen ſubdit vnum quod ſaluare pōt dictū Inn. ſ. ꝙ ex tali patientia inducatur præſumptio, ꝙ ille fuerit procurator. Sed nō video quo iure hoc probetur. Poſſet tamen ſaluari Inno. in alio caſu. ſ. in eo, qui habet mandatum in aliquo, & illud excedit. nam ſi dominus fuit præſens. & tacuit, vel etiam ex poſtfacto ſciuit, & non cōtradixit, cū primum potuit videtur illi actui conſenſiſſe, vt eſt te. in c. cum olim Abbas. extra de offi. deleg. & in capitulo. fin. extra de iureiurand. libro. 6. Quæ dicta notate, quia ſunt ſingularia.

LEX II.

1 Errore communi ſententiam alias inualidam valere.

Si arbiter. Detectio ſeruitutis in iudice delegato non vitiat ſententiā latam tempore, quo communiter reputabatur liber. Hoc dicit ſm lecturam magis notabilem, quę eſt canonizata per Gratianū. 3. q. 7. c. tria. poſt princ. Nota
1 ꝙ communis † error facit valere ſententiā, quæ alias non valeret, etiam ſi non concurrat multiplicitas actuum publicorum geſtorum, quod eſt contra notata per Innoc. in ca. cum dilecta. extra de reſcript'. Pro hoc etiā facit cap. ad probandū. extra de re iudicata. & ibi not. In gl. final. in fin. dic, prima lectura eſt magis notabilis, & ideo cōiter tenetur. Et de materia huius legis recurrendum eſt ad notata ꝑ Doctores plenè in l. Barbarius. ff. de officio ꝓtoris. & ſuprà de teſtam. l. 1. Extra glo. ſciendum eſt, quod Barto. hic & in d. l. 1. videtur tenere vnum notabile dictum, ſ. quod non procedit talis exceptio, vt inepta. Excipio talem ſententiam eſſe nullam, quia fuit lata à iudice ſeruo vel infami, quia non concludit. Oportet. n. ꝙ ſubiūgatur, & quod communiter tenebatur pro ſeruo, vel infami. Et idē videtur ſentire Io. And. in cap. fraternitas. in ſexta quæſtione, extra de teſtib. vbi videtur tenere, ꝙ talis articulus non debeat admitti per iudicem. Sed fortè pōt dici contrarium. Nam ſicut procedit libellus actoris, in quo narratum eſt id, quod ſufficit ad intentionem eius, licet in eo non ſit appoſita replicatio, quæ remoueat exceptionem, quā reus poſſet opponere, vt notāt Innoc. & alij Doctores poſt eū in c. fi. extra de libelli oblatione. Pro quo facit gl. Inſtit. de actio. in princip. quæ ſonat, quod agens ex vendito habeat narrare venditionem, nec ſit neceſſe allegare traditionem rei venditę: Ad quod facit l. Iulianus: §. offerri. & l. qui pendentem. ff. de action. empti. vbi oportet, ꝙ reus excipiat rem non eſſe traditam. Ita multo magis debet procedere exceptio rei licet in ea nō opponat̄ duplicatio cōtra replicationē, quā propoſuerat facere. Sed ita eſt, ꝙ ex quo ſententia lata eſt à ſeruo, fundata eſt intentio eius, qui dicit eam nullam. l. cum prætor. ff. de iudiciis. & l. quod attinet. ff. de regulis iuris. cum ſimilibus. niſi aduerſarius probet, quod iſte erat in quaſi poſſeſsione libertatis eo tempore. Et clarius probat textus in. l. 1. ſuprà, de teſtamentis. ergo, &c. Cogitabitis tamen.

LEX III.

1 Sententia non continens abſolutionem, vel condemnationem aut æquipollens, eſt nulla.
2 † Sententia iudicis appellationis cōtinens bene appellatum, vel appellationem eſſe iuſtam, valet.
3 Actor in ſenſis condemnatus non videtur, quando iudex reum abſoluit, & ſubiunxit, victū victori in expenſis. Amplia vt nu. 6.
4 Iudex priusquam ſententiam pronuntiet, & deliberare & emendare ſententiam debet.
5 Sententiæ verba ſtrictè accipienda, teſtamenti verò lege.
7 Medium dari poterit inter abſoluere & condemnare.
8 Iudex in caſibus in quibus condemnatio non valet quo ad expenſas, an eodem die ſupplere poſsit verbum Condemno.
9 Sententia declaratoria in qua verb. cōdemno vel abſoluo, requiritur, an & quando valeat.

1 *Raſes.* Sententia † quæ nō continet condemnationem vel abſolutionem rei, vel æquipollens, eſt ipſo iure nulla. Hoc dicit iuncta gl. In glo. 1. in fi. Nota iſtā glo. quia tenere videtur, quod ſi in cauſa principali fuit lata abſolutoria
2 pro reo, & iudex † appellationis pronuntiauit bene appellatum, vel appellationē eſſe iuſtam, valet ſententia, videtur. n. cōdemnaſſe reum, quem primus iudex abſoluerat, vt eſt te. in l. eos. in prin. infrà de appella. qui loquitur indiſtinctè. Et ibi Bar. hoc tenet, dicēs doctores communiter hoc tenere, licet ipſemet videatur tenere contrarium, in l. cum apud Sempronium. ff. iudicatum ſolui. Extra glo.
3 quęro primo, an ſi † iudex abſoluit reū à petitione, & ſubiunxit, & victum victori in expenſis, videatur actor condemnatus in expenſis reo? Bart. hic tenet ꝙ non, quia hic deeſt verbum, condemno, nec ex aliquibus verbis præcedentibus poteſt intelligi repetitum, ergo non valet ſentētia quo ad expenſas, per hanc legem. Et idem tenuit Ang. in l. 1. §. fi. ff. de hæredi. inſtitu. licet ipſemet Bar. ibi, dubitatiuè tamen, videatur tenere contrarium per illum §. fin. vbi dicitur, ꝙ ſi teſtator dixit, Titius hæres, vel, Titius eſto, ſuppletur, ex quo conſtat de mente, & ſic valet inſtitutio. Sed reſponderi debet quod ibi loquitur in teſtamentis, in quibus ſæpè teſtatores indeliberatè loquuntur, mor
4 tis cogitatione turbati, ſed ſecus eſt in ſententijs, quia† iudex antequam pronuntiet, debet deliberare, & emendare ſententiam, l. 2. ſupra titu. 1. ſecundum Bart. hic. Præterea
5 † in teſtamentis fit plenior interpretatio, ſed in ſententijs ſtricta. Primum probatur in l. in teſtamentis. ff. de regul. iur. & in c. cum dilecti. in fi. extra de donationibus. Secundum probatur infra, ſi plures vna ſententia. l. 1. vbi docto
6 res hoc tenent. Secundo quęro, quid ſi iudex † reſtituat in integrum minorem aduerſus contractum, vel ſententiā, vel quid ſi dixit, declaro talem eſſe dominum talis rei, vel eſſe hæredē talis, vel talem eſſe debitorem talis in cētum, & victum victori in expenſis, an valebit ſententia quo ad expenſas? Puto ꝙ ſit nulla, ſicut in caſu præcedēti, quia nō pōt intelligi eſſe repetitum verbum, condemno, vel æquipollens, nam hęc eſt inepta locutio. Et reſtituo in integrū, vel declaro victum victori in expenſis, ergo &c. vt in hac lege. Secus fortè ſi iudex dixiſſet, Pronuntio talem eſſe dominum, vel hæredem, & victum victori in expenſis, quia verbum Pronuntio repetitum ſatis poteſt exponi pro cōdemno, vt actus magis valeat, quam pereat. Facit ad hoc l. terminato, infrà, de fruct. & lit. expe. Cogitabitis tamen. Tertio quęro, quid ſi iudex dixit, Abſoluo victū ab expēſis, præterquam ab expenſis pronuntiationis, vel ab expēſis factis à publicato proceſſu citra, an videatur victus cōdemnatus in expenſis exceptis? Reſpondeo quod non, quia verba ſententiæ ſtrictè debent intelligi, vt prædixi. Vnde illa dictio exceptiua, Præter, bene hoc ſonat, quod à dictis expenſis ille non videatur abſolutus, ſed non pro
7 pterea ſequitur, quod in illis ſit condemnatus, quia† inter abſoluere & condemnare eſt dare medium. l. Paulus. ff. de re iudi. & l. 4. ſupra, depoſiti. Et ita conſuluit, de facto do. Petr. de Anchara. iuris vtriuſque doctor. Quarto quæro,

an in

8 an in† predictis casibus in quibus cōdēnatio nō valet quo ad expēsas, posit iudex supplere eadē die verbum cōdemno? Et videtur quod sic per d.l. Paulus. Sed contrarium videtur verius, quia l. Paulus. tanquā exorbitans à regula l. 2. §. tit. 1. strictè debet intelligi. sed illa lex loquitur solum, qñ iudex nullā fecit mētionem accessoriorum, ergo nō debet habere locū, qñ aliquam mentionem fecit de illis, sed non sufficientē. Et hoc videtur de mente Barto. de Salic. in l. 2. §. tit. 1. per quæ etiam dici pōt, ꝙ si actor petijt centum, & reus probauit se soluisse quinque, & iudex condē nauit reum in nonaginta quinq;, & absoluit à quinque, & subiunxit, Et victum victori cōdemno in expensis, quo casu hæc condēnatio in expēsis est nulla, tanquā incerta, cū vterque sit victor & victus, vt singulariter no. Bar. in l. si legatario. § fi. ff. de fideicō. libert. non poterit iudex corrigere errorē suum eadem die, vt puta cōdēnare reum in decē & nouē partibus, de viginti partibus expensarum,
9 & de residuo soluere. Quinto quæritur, an † nō solum in realibus, sed etiam in personalibus valeat sentētia declaratoria in qua nō est verbum, cōdemno, vel absoluo? Respōdeo quod sic sine dubio, si fertur pro reo, puta quia iudex dicit, declaro, vel credo, vel mihi videtur reum nihil debere actori. l. quid tamen. §. si arbiter. ff. de arbitr. Sed si fertur pro actore est dubium, tamen adhuc puto ꝙ valeat, puta, si iudex dixit, declaro talē esse debitorem talis in centum, vt est te. in l. si prætor. in prin. ff. de iud. Pro quo facit gl. in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitr. Et hoc puto verū, siue in libello petita sit solum declaratio, siue etiam in libello actor petierit reum cōdemnari in centum. Et si dicatur, sentētia non est tunc cōformis libello, Respondeo quod quò ad effectum est conformis, quia in executione veniet hoc, quòd cogetur soluere centum. argumento dictæ l. si pretor. Pro quo facit ca. in iis. extra de ver. sig. & l. in summa. in prin. ff. de re iudi.

LXX IIII.

1 *Sententia contra iudiciorum ordinē lata est nulla. & nu. seq.*
2 *Causæ cognitio quid.*
3 *Sententia qua expressum errorem non habet, valet.*
4 *Sententia lata nullis probationibus receptis, valet.*

1 PRolatum. Sententia† lata contra ordinem iudiciorū est nulla, Hoc dicit. In glo. 1. ibi, *non cognouit de causa secundum Io.* Dic, licet gl. videatur infrà reprobare hoc exēplū,
2 tñ videtur esse bonū, quia cognitio† causæ est quidā ordo præambulus requisitus ante sententiæ prolationem, vt l. 2. suprà tit. 1. Sed aduerte, quia dicit Bart. ꝙ ista glo. debet intelligi quando fuit defectus in citatione partis, tunc.n. sententia est nulla, & dicitur lata causa non cognita. l. ea q̃. §. tit. 2. & in l. in causæ. §. causa cognita. ff. de min. Vel debet intelligi, qñ ex breuitate tēporis præsumitur, ꝙ iudex ꝓcessit subito, & sine causæ cognitione, puta vt quia post litem contestatam post modicos dies iudex tulit sententiā cōtra non conuictum nec confessum, tunc.n. erit nulla, tāquam lata subito. l. 2. supra tit. 1. & l. ex stipulatione. ſ. eo. tit. vbi Bart. hoc tenet, ad quod allegat c. cum ex literis. extra de in integ. resti. sed melius facit te. 2. q. 1. c. primates. & ca. 1. sem p. Et pro hoc allego gl. fi. in c. ecclesia. extra de cōstitu. Secus ergo esset, si nō interuenisset talis breuitas tēporis, quia tunc valeret sententia, licet ex actis non appareat reum esse conuictum, vel cōfessum, nam vr̃ esse lata cōtra
3 ius litigatoris, & sic valet† ex quo nō cōtinet expressum errorē. l. 1. qñ prouo. nō est neces. & in ca. cū inter nos. extra de re iudi. cum simi. Et ita tenet hic Bart. bene. Aduerte tamen, quia oportet bene quod iudici vt iudici cōstiterit seruata esse alia solennia necessaria, puta oblatū esse libellum, & litem cōtestatā, & partem esse citatā peremptoriè ad sententiam, aliter sententia esset nulla per hanc legē & l. hæ autem. in §. 1. ff. ex quib. cau. in pos. ea. & ibi no. per Bal. Et per prædicta dici pōt, ꝙ si lata est sententia nulla à prædecessore, & postea successor ordinarius tulit aliā sententiā in causa illa, valebit secunda sententia, licet successori non constiterit vt iudici de nullitate primæ sententiæ, argum e. l. 1. supra eo. titu. & l. si præses. & l. si vt proponis. suprà titu. 2. licet Barto. videatur sentire cōtrarium in l. si vt proponis. 1. supra tit. 2. & in l. cū quærebatur. ff. de re iudicat. Posset etiā ista glo. saluari in alio casu, s. quādo iudex expressit in sentētia se non vidisse acta puta, quia acta fuerūt facta corā ꝑdecessore, vel corā delegato, & iudex delegās vel successor dixit, Quamuis attestationes, & alia acta nō viderimus, tñ ꝓnūtiamus sic. Itē posset exēplificari, qñ causa per delegatum, vel interiorē ordinarium, non fuit remissa instructa ad superiorem, puta quia fuerunt missæ solum attestationes, & instrumenta vnius partis, tunc.n. sententia est nulla. arg. l. si. infra de relation. & l. ne causas. ſ. de appel. c. dudum. 1. extra de electio. vbi hoc tenet do. Ant. de Butr. Item pōt saluari in alio casu, s. quando iudex tulit sententiam diffinitiuam contra actorem absentē, qui nō probauerat, cui nulla dilatio fuerat præfixa ad probandum nā tunc hęc sententia est nulla. arg. l. properandū. §. & si quidem. supra de iudicijs. Et hoc tenuerunt Bal. & Bartho. de Sali. hic. Sed hoc nō videtur mihi verum, nec ille §. hoc ꝓbat. Fateor tamen quod sententia est iniusta, ex quo causa non erat liquida, tñ non est nulla, quia non cōtinet expressum errorē, nec apparet ex breuitate tēporis, vel alio modo, quod iudex processerit causa cognita. Et hoc videtur esse de mente Bar. hic. Item posset saluari ista gl. in alio casu. s. qñ actor post litē contestatam petit sibi statui dilationem ad probandum, cum superesset de instantia, & iudex noluit eū audire. sed statim absoluit reum diffinitiuè, tunc.n. puto, ꝙ sit nulla, per hanc legem, & dictum c. primates. & c. 1. sem p. & l. 1. suprà, de dilationibus. Et in hoc posset saluari dictū Bar. & Sali. Idē est econuerso, si post fundatā intentionē actoris, iudex noluit admittere exceptiones peremptorias rei, vel noluit sibi dare dilationem ad probādum illas, sed statim eum condemnauit, tunc.n. sententia ē nulla. Et ita notabiliter tenet Inn. in c. tua in vlt. col. vers. secus videtur in alijs iudicijs. extra de cohabita. clericorū & mulierum. Et idem sensit in c. post electionem. circa finē apparatus. extra de concessione præben. Quid autē sit si iudex expressit falsam causam in sententia & falsitas apparet ex actis, vt quia dixit, quia actor probauit per testes se mutuasse centum reo. ideo condēno, &c. & ex actis apparet testes nihil probare, an sententia sit nulla? Remitto ad nota. per Bartolum, in l. si is ad quem. ff. de acquirenda hæredita. & per canonistas in ca. inter monasterium. extra de re iudica. In glos. ead. ibi, *scribantur, & publicentur.* Dic doctores cōiter tenent contrariū. s. ꝙ hæc nō sunt de ordine substantiali. quod patet, quia multa possent probari per confessionē & instrumenta, quæ sufficerent ad sen-
4 tentiā. Itē† valet sententia, licet nullæ probationes sint receptæ, vt patet ex predictis. Sed puto ꝙ glos. posit saluari quatenus sub ijs comprehenditur cognitio causæ. Vnde si actor voluit producere testes, & iudex noluit eum audire, nec dare sibi dilationē ad probandū, sed absoluit reum diffinitiuè, sentētia erit nulla, vt predixi. Similiter puto ꝙ sentētia sit nulla, si appareat manifeste quod iudex auferat defensionē reo, quæ est de iure naturali, puta, quia post examinatos testes actoris reus insistit eorū dicta publicari, vt posit opponere, & se defendere, & iudex noluit, tūc.n. sentētia est nulla. Et hoc fortè voluit ista gl. Et hoc etiā habet locū ī causis summarijs, in quibus proceditur sine figura iudicij, vt ꝓbat̃ in c. fi. à cōtrario sensu, de hæreticis, li. sexto. Et hoc videtur de mente Bartō. in extrauagan. ad reprimendum. in verbo figura iudicij. Secus est autem si reus non petiit fieri talem publicationem, quia tunc sine dubio valebit sententia cōdemnatoria, quia dicta testium semper sunt publica iudici. Et hoc sensit gloss. in dicto capitulo final. & bene. In gloss. eadem ibi, *deinde fiat litis cōtestatio.* Istam glossam intellige sanè, quando fuit petitum præstari iuramentum de calumnia, nam tunc iudicium est nullum nisi præstetur. & congruo tempore præstetur. l. secunda. in princip. & §. sed quia veremur, supra, de iuramento calumniæ. Vnde præstatio facta ante litis contestationem non

nem non sufficit. Sed vbi hoc non esset petitum, valeret iudicium, etiam, si nullo tempore esset præstitum, vt notatur in dicto §. sed quia veremur. Et est hodie te. in c. 1. de iuramento calumniæ. li. 6. In glo. ead. in fi. De materia huius gl. habetur plenè 2. q. 1. in summa.

LEX V.

1 *Sententia lata sub conditione vel modo valet, nisi appellatione rescindatur.*
2 *Creditor agens cōtra fideiussum tenetur illi pignora tradere.*
3 *Sententia libello non conformis quando valeat.*
4 *Modus in sententia inducit obligationem & actionē. & nu. 8.*
5 *Sententia incerta super indemnitatis præstatione quod valeat quomodo intelligatur.*
6 *Diffinitiua fertur per verba, iubeo præstari.*
7 *Iudex in principali sententia deducere potest, quod excipiendo reus deduxit.*
9 *Procurator Cæsaris in quibus est competens inter priuatos.*

1 CVm eorum. Valet† sentētia lata sub conditione, vel sub modo, nisi per appellationem rescindatur. Hoc dicit
2 secundum Bartholum. Nota, ꝙ† creditor agens contra fideiussorem, tenetur illi tradere pignora. l. secunda infra, de fideiussoribus. & l. in fraudem. §. qui pro alio. ff. de iure fisci. Nota ex isto textu secundum lecturam magis nota-
3 bilem, quod† valet sententia, licet sit deformis à conclusione libelli in hoc, quia in sententia deductum est per vim modi id, ad quod petebatur quem principaliter cōdēnari.
4 Ex quo notate ꝙ modus† in sententia inducit dispositionem. i. obligationem & actionem. De vltima vero voluntate habes textum in l. 1. 2. supra, de iis quæ sub mō. Item
5 nota, ꝙ† valet sententia incerta super præstatione indemnitatis, quod qualiter debeat intelligi, dic, vt dicam in l. 2. infra, tit. 1. nota, ꝙ per hæc verba, iubeo præstari, fertur diffinitiua, vt hic, & in c. in ijs. extra de verb. signi. In gl. Prestare, in fi. Pro declaratione huius textus, & gl. sciēdū est, quod ista lex potest habere tres lecturas principales, quarum prima subdiuiditur in duas, & secunda in tres. Et sic in effectu sex modis intelligitur, & sic ex vna lege habetis sex lecturas. Prima lectura est, quod fiscus posidens bona debitorum fuit conuentus à fideiussoribus. vt traderet eis illa bona. Et hæc dupliciter pōt intelligi. Primo, ꝙ ad hoc fuit actum actione hypothecaria, quia hæc bona erāt etiam á debitoribus obligata fideiussoribus. Item secūdo, ꝙ ista bona non fuerunt obligata fideiussoribus, sed ipsi fortè condēnati ad soluendum fisco, implorauerunt officium iudicis, vt illa bona eis traderentur, & iudex pronuntiauit forma hic in textu expressa. Et ꝭm vtrunque modum dicendū est, quod sententia fuit iniusta. nam non debuit fiscus cōdēnari in hypothecaria nisi sibi, q erat prior esset solutū. l. fi. infrà, de ijs q in prior. creditor. loc. succed. Itē fideiussores non potuerūt agere officio iudicis pro pignoribus, nisi postquam soluerint fisco, vt in l. in fraudē. §. qui pro alio. ff. de iure fisc. tamen quia non fuit appellatū, ei parendum est. Et ambo isti modi habent locū, siue sentētia fuit lata sub modo, siue sub cōditione, puta si īdēnitatem fisco pręstarent. Secūda lectura principalis est, ꝙ hic fiscus agit cōtra fideiussores, qui exceperunt, ꝙ prius erāt eis tradēda bona debitorū obligata fisco. Et ista potest tripliciter intelligi. Primò, ꝙ iudex pronūtiauit fideiussores indēnitatē pręstare fisco sub cōditione, vel sub modo, si fiscus eis traderet bona debitorū, & sic in textu nō ponuntur verba formalia sententiæ, sed effectus. Et ista est bona in se, nā aut ista sententia fuit iniusta, aut iusta, & vtroque casu parendum est ex quo non est appellatum. Iniusta aūt fuit, si fiscus nō posidebat illa bona, tunc.n. non tenebatur illa tradere, sed cedere actionē hypothecariā. l. 2. & l. cum alter. infrà, de fideiussoribus & mandatoribus. & d. l. in fraudem. §. qui pro alio. Aut fiscus posidebat illa bona, & adhuc est iniusta, si fuit lata sub cōditione, s. si fiscus illa bona tradiderit eis. l. 1. §. biduum. ff. quando appellandū sit. iudex .n. debet condemnare fideiussores purè, ita tamē quod non fiat executio contra eos, nisi fiscus sibi cedat actiones, vel tradat pignora à se possessa. l. si fideiussores. §. fin. ff. de fideiussor. cum similibus. Iusta vero fuit, si fuit lata sub modo, vt fiscus traderet illa bona à se possessa. Secundo modo, quod hic pronuntiauit fideiussores præstare indemnitatem fisco, & ex aduerso fiscum tradere eis bona,
6 & sic fiunt duo præcepta. Et hæc lectura est vera, nā† id, ꝙ deducit reus excipiendo pōt iudex deducere in sententia principali. l. si autem. §. si. ff. de nego. gest. l. circa. & ibi not: ff. de proba. Et hæc sentētia fuit iusta, si fiscus posidebat illa bona, alias fuit iniusta. Tertio modo, ꝙ hic pronuntiauit secundū ꝙ iacēt verba textus, & ꝭm hoc hic habes textum notabilē, ꝙ si id ad quod principaliter debebat fieri condemnatio, deducatur in sententia in vim modi, & ecōtra, id quod veniebat in vim modi, principaliter ponatur
8 in sententia, valet sententia nihilominus, nam verba† modi possunt facere dispositionem, & sic inducere obligationem, & actionē. l. 2. supra, de ijs quæ sub modo. & presertim ad hoc, vt actus potius valeat, quā pereat. Et puto, ꝙ ista sentētia fuit iusta, fiscus posidebat illa bona, aliter fuit iniusta, vt dixi in lectura præcedenti, licet Bart. hic sentiat ꝙ talis sentētia semper fuerit iniusta, ex quo iudex posuit in vim modi id, ad quod debebat principaliter condēnare, & fortè non bene loquitur. Secus tamen puto si in sententia deducatur in vim cōditionis id, ad quod debebat fieri principaliter condēnatio, quia tunc sententia esset nulla, puta si iudex dixit, Iubeo bona à fisco tradi fideiussoribus, si ipsi præstiterint indemnitatem fisco. Id.n. quod ponitur in vim cōditionis, nō pōt facere dispositionē. l. si quis sub cōditione. ff. si quis omissa causa testamenti, ergo &c. l. præses. supra, eo. Et hoc fuit hic de mente Bartholo. de Salice Sed quæri pōt incidenter, an in illis casibus, in quibus dixi sententiam esse iniustam, quia fiscus nō posidebat bona, sed debitores, ꝑiudicet sententia debitorib.? Bar. hic tenet qđ sic, si ipsi hoc sciuerint, aliter non. l. sæpè. ff. de re iudic. Et aduerte, quia eo casu, quo debitoribus posidentibus non præiudicatur, oportebit ꝙ si fiscus volet exequtionē huius sententiæ, prius agat hypothecaria contra debitores, & consequatur bona, illaque postea tradita fideiussoribus. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. emp. cum similibus. Tertia lectura principalis est, ꝙ hic fuit quæstio inter priuatos, & priuatos, fiscus.n. cesserat fideiussoribus actionē hypothecariam contra debitores principales, vel alios possessores pignorum, quia illi egerunt cōtra eos corā procuratore Cæsaris, qui pronuntiauit illa bona tradi debere fideiussoribus, vt ipsi indemnitatem fisco pręstarent & tunc dicendum est, ꝙ hæc sententia fuit iniusta, quia debuit eos purè cōdēnare ad traditionem pignorum, ex quo cessio fuit facta simpliciter. Dico tamen, ꝙ ista cessio fuit voluntaria, quia fiscus non tenebatur eā facere, nisi postq̃ esset ei solutum, vt d. l. in fraudē. §. qui pro alio. cum simi. Sed vltimę lecturæ opponitur, & videt̃ quod procurator
9 Cæsaris fuit incōpetens iudex inter priuatos. l. 2. suprà, si aduersus fiscum. Sed respōdeo, quod hoc ideo est, quia q̃stio priuatorum dependet à causa fiscali, nam ideo agunt fideiussores, quia oportet eos soluere fisco, idē multo magis si ageretur ex eo, quia iam soluissent fisco. l. cum vendēte. supra, vbi causæ fiscales. Quod habet locū siue agāt directo nomine fisci mādantis, siue vtili nomine ꝓprio. Et hoc tenuerunt hic But. Bar. Bal. & Sal. quicquid gl. senserit in d. l. cum vendente. Per prædicta puto, ꝙ is qui fideiussit penes fiscum pro me, posit agere cōtra me actione mandati postquā soluit, vel antequam soluat, in casibus l. si pro ea. §. mādati. coram procuratore Cæsaris. ꝑ d. l. cum vendente. & multo magis posset agere contra me actionibus sibi cessis à fisco. Quæ omnia notate pro fideiussoribus, vel mandatoribus datiariorum. qui communiter habent certum iudicem, vt est iudex disci, vrsi Bononiæ.

LEX VI.

1 *Sententia lata ab ordinario alio loco, quā maiorū, non valet.*
2 *Sententia in loco secreto ferri non debet.*
3 *Iudicis officialis an sententiæ præsentes esse debeant. & an* eis absen-

eis abſentibus lata ſit null. ti & num. 5. & 7.

6 *Aſſeſſores ad quid aſſumantur.*

LXX VIII.

1 *Sententia, per quã res euincitur, nõ niſi appelletur, reſcinditur.*
2 *Litem motam authori denuntiare tenetur is cui res data in ſolutum euincitur.*
3 *Actione primæua quando agere liceat, ſi ſpecies pro debito pecuniario in ſolutum euincatur.*
4 *Intellectus l. qui concubinam. §. ſi hæres. ff. de leg. 3.*

1 *Libera.* Sẽtẽtia, p quã res euincitur, nõ reſcinditur, niſi appelletur, ſed qui perdidit, ſuccurritur contra actorẽ
2 ſuum, ſi illi denuntiauit. Hoc dicit. Nota, q̃ is, cui res ẽ data in ſolutum, tenetur litẽ motã denuntiare authori, ſicut emptor, aliter nõ habet regreſſum de euictione. & in hoc iſta lex non eſt alibi ita expreſsè ꝑm Bar. Et ex hoc etiam notate, q̃ eodẽ tẽpore vterq; denuntiare tenetur, & ſic ſufficit denuntiatio poſt litẽ conteſtatã ante ſententiã, vt hic, & l. ſi rem. §. fi. ff. de euict. Itẽ nota, q̃ creditor euicta reddita in ſolutum, pót agere actione primæua. In gl. ſi. in fi. Dic iſtæ duæ ſolutiones ſimũl ſunt iungendæ, & ex prima ad-
3 ditur ſtatim, practica, q̃ ſ quotieſcunque aliqua ſpes accipiẽ in ſolutum pro aliquo debito pecuniario, & apponatur, q̃ creditor ita demũ voluit recedi à veteri obligatione, ſi illa res ſit effecta ſua irreuocabiliter, tunc. n. in caſu euictionis poteritagere actione prima contra principalem & fideiuſſores, & hypothecaria contra pignorum poſſeſſores. ℣ Et ita quotidie practicatur. Aduerte tñ, quia id quod dicitur in cauda gl. debet limitari, niſi ſpes detur in ſolutũ pro pecunia debita ex cauſa dotis, quia tũc poſſet agi etiã actione primæua, vt eſt te. ſingularis in l. qui res. in prin. ff. de ſolutio. & ibi not. per Bart. Et de hac materia vide plenè per eũ in l. ſi quis aliter. ff. de ſolutio. Extra gl. opponitur, & vi-
4 detur, q̃ iſta denuntiatio debuerit fieri authori ante litẽ conteſtatã. Vnde obſtat l. qui concubinã. §. ſi hæres. ff. de lega. 3. Solutio. Ibi loquitur in eo, qui habuit titulũ lucratiuum, qui in hoc magis aggrauatur. Secus eſt aũt in eo qui habuit onoroſum, vt eſt emptor, nã etiam poſt litẽ cõteſtatã iſte põt denuntiare authori, vt l. ſi rem. §. quolibet. ff. de euict. Quod intellige vt ibi notatur. Et quod dicitur in emptore, habet locum in eo, cui eſt data res in ſolutum, qui parificatur ei in hoc. vt hic eſt textus notabilis.

LEX IX.

1 *Sententia diffinitiua retractari nõ poteſt, interlocutoria põt.*
2 *Sententia contra ſententiam lata ſuper eadem quæſtione nõ valet ſecus ſuper diuerſa.*
3 *Interlocutoria regulariter inſtantiam non perimi.*
4 *Sententia ſuper poſſeſſorio diffinitiua eſt.*
5 *Interlocutoria an & quando reuocetur, remittitur.*
6 *Sententia diffinitiua quæ ſit, & quæ interlocutoria.*

1 *Poſt ſententiam.* Sentẽtia lata poſt ſentẽtiã q̃ tranſiuit in
2 rẽ iudicatam ſup eadẽ cauſa, eſt nulla, ſecus ſi ſuper alia, itẽ ſecus in interlocutoria. Hoc dicit. Et primo ponit dictũ, ſecundo reſpõdet vni tacitę obiectione. 3. alteri. Secũda ibi, nã nec. Tertia ibi, nec interlocutiones. Nota argu. q̃ ſententia ſ lata cõtra ſentẽtiã, etiã inchoata noua inſtãtia, nõ valet ſup eadẽ q̃ſtione, ſed ſup diuerſa ſic. De qua tñ ma
2 teria recurre ad plenè notata in l. 1. ỹ. qñ prouoc. nõ ẽ neceſ. & p canoniſtas ĩc. inter monaſteriũ. ex. de re iudicata. Itẽ
3 nota, q̃ interlocutoria ſ plerunque. i. regulariter nõ ꝓmit cauſam, & ideo eſt mutabilis. Ex quo notate à contrario, q̃ interlocutoriæ quæ perimũt cãm, nõ ſunt mutabiles, In gl. 1. in fine, Dic, in hac cauda gl. nõ bñ loqtur, quia
4 ſentẽtia ſ quæ fertur in poſſeſſorio, eſt diffinitiua, vt plenè notaẽ in l. i. ſi de momẽtanea poſſeſsione. & probaẽ in c. fi. ex. de iudicijs. & in clemẽ. 1. de re iudicata. & in clemẽ. 1. de ſequeſt. poſſeſ. & fruct. Et ideo dicas aliter, q̃ ideo dixit plerũque, q̃ regulariter interlocutoria nõ ꝓmit cãm. i. in ſtãtiã, ita q̃ iudex in totũ dicaẽ eſſe functus officio ſuo, & ideo mutabilis ẽ, vt hic. & l. qđ iuſsit. ff. de re iud. Vñ à cõtrario hui' literę colligiẽ, q̃ ſi interlocutoria haberet ꝓme re inſtãtiã, illa nõ poſſet reuocari, vel mutari, q̃ ã eadẽ rõ, q̃ eſt in diffinitiua. Pro quo facit l. qualẽ. in fi. ff. de arbi. Vñ ſi iudex abſoluit reũ ab obſeruatione iudicij propter cõtumaciam

maciam actoris, illa non poterit corrigi, vel mutari. Idem ſi pronuntiauit ſe non eſſe iudicem competentem, vel nõ eſſe procedendum ad vlteriora propter ineptitudinem libelli. Et ita tenet Bar. in l. quòd iuſsit. ff. de re iudicata. Extra gloſſ. ſi vis plenè videre, an & ſ quando interlocutoria poſsit reuocari, recurre ad notata per Bar. plenè in d. l. qđ
5 iuſsit. & per canoniſtas in capitulo. cum ceſſante. extrà de appellat. & hic per Bartholom. de Salicet. Item ſi quærg-
6 tur quæ ſ ſit ſententia diffinitiua, & quæ interlocutoria, recurre ad notata per Bartol. in l. Titia. ff. de accuſationibus. & vide gl. in clem. 1. de ſequeſtratione poſſeſsionis & fructuum. & in clemen. fina. extrà de appellat. & quod notatur per gl. in c. ſi. de electione. libro ſexto.

LEX X

1 *Regulare aut ſtatuta facere non poſſe eos qui neque merum neque miſtum habent imperium.*

1 *Nulli.* Non põt ſummari, quia eſt breuis. Nota q̃ ſ q non habet imperium merũ, vel miſtũ, nõ põt relegare. Itẽ nota argumentum, q̃ iudices temporales maiores. ſcilicet qui habent merum vel miſtum imperium, poſſunt facere ſtatuta. Ad quod etiam facit textus. 10. collatio. de ſtatutis contra libertatẽ eccle. §. 1. Et de materia hac vide Bar. in l. oẽs populi. ĩ primo articulo prĩcipali. ff. de iuſtitia & iure.

LEX XI.

1 *Sententia quæ neque condemnat, neque abſoluit, nec æquipollens facit, vim diffinitiuæ non habet.*
2 *Iudex qui diffinitiuam protulit, qua vt diffinitiua valere nõ poteſt, non valet vt interlocutoria, ſed eſt nulla & nu. q.*
3 *Diffinitiua in qua iudex pronuntiat vna forma ſi iuratum fuerit, alia ſi iuramentum recuſatum fuerit, valet.*
4 *Iuſſus de iurando vim diffinitiuæ habeat?*
5 *Intellectus l. penult. C. de iureiurand.*
6 *Intellectus l. Hæc conditio. ff. de condit. & demonſtrat.*
7 *Iuramentum neceſſarium probationis ſupplementum, antequã ſententiam præcedere debet.*
8 *Actus potius interpretandus vt valeat, quàm quod pereat.*
10 *Sententia per verba præſentis temporis, non per verba futuri, ferri debet.*
11 *Sentẽtia ſub cõditione intrinſeca ferri põt, nõ ſub extrinſeca.*
12 *Sententia lata ſic, Si actor probauit, reum condemno in petitis, & ſi non probauit, reum abſoluo, an & quando valeat?*
13 *Sententia ſi actor probabit, non valet.*
14 *Sententia, condemno, ſi talis conſulet eum condemnandum, & abſoluo, ſi conſulet abſoluendum, non valet.*
15 *Interlocutoria an poſſit reuocari.*

1 *Cum iudex.* Iuſſus de iurando non ꝓdiffinit cauſam. Hoc dicit. Vel ſic, Sententia, quæ ſ nõ condemnat, vel abſoluit, nec æquipollens facit, vim diffinitiuæ non habet. Hoc
2 dicit. Nota argumentum, quòd ſi iudex protulit diffinitiuam, quæ nõ põt valere vt diffinitiua, illa nõ valebit ut interlocutoria, & ſic funditus eſt nulla. Itẽ nota ex iſta lege, à
3 ſenſu contrario, q̃ ſ valet diffinitiua, in qua iudex defert iuramentũ vni parti & pronuntiat ſub conditione ſi fuerit iuratũ vna forma, & alia forma ſi fuit recuſatũ iuramentũ. Itẽ nota argumẽtũ, q̃ põt quis petere ſententiã nullã declarari nullã, & vide textũ cũ gl. in lege prima. §. 1. ff. de. ferijs. In gl. prima ibi, *non multo poſt, vt ibi.* Vel dic, & meliùs
4 ſ quòd aut iudex iuſsit quòd talis iuraret, & plus nõ dixit, & tunc hæc ſentẽtia nõ põt habere vim diffinitiuę, vt hic, nõ. n. cõtinet cõdẽnationẽ, vel abſolutionẽ, vel æqpollẽs. Dicit tñ Bar. de Sali. q̃ valebit vt interlocutoria. Sed forte põt dici ꝓriũ, vbi apparet q̃ iudex voluit diffinitiuè ꝓnũtiare, tũc. n. vẽ eſſe peccatum in forma, & ideò ſi non valet ꝓut agit, nõ valet prout valere põt. dan inutilis. in prin. ff. de acceptilationib. & ibi no. Et ꝓ hoc facit iſta lex, q̃ loq
10 tur indiſtinctè ibi, nullam vim obtinere, &c. Vbi verò non apparet, q̃ iudex voluerit diffinitiuè pronuntiare, valebit vt interlocutoria. l. admonendi. ff. de iureiurando. & l. penul. §. iudex autem. ſuprà, de iureiurando. Aut iudex iuſsit, quòd talis iuraret. & ſi ipſe iurauerit, cõdẽnauit, vel abſoluit, & tunc valet talis ſententia, vt diffinitiua, vt hic

à ſenſu contrario. & l. antepenultima. ſuprà, de iureiurando. & tunc ſi in ipſa prolatione ſententiæ, vel parùm pòſt, fuit iuratum, valebit ſententia ſine dubio, vt dict. l. penul. ſi verò ex interuallo tunc videtur quòd non valeat ſententia. Et hoc ſenſit hic gl. & Bar. & Salic. & fortè moti. ſunt ideo, quia conditio illa videtur haberi pro defecta, ex quo ille non iurauit incontinenti, ſicut dicimus in ſimili in caſu l. hæc conditio. la picola. ff. de condi. & demon. Sed fortè poteſt dici contrarium, quòd talis ſententia valeat, & quòd conditio habeatur pro purificata, licet poſt longum interuallum fuerit iuratum, per hanc legem à ſenſu contrario, & per l. antepenul. ſupra de iureiur. imò plus quòd poſsit is, cui eſt iniunctum iuramentum, illud præſtare, etiam poſt appellationem interpoſitam ab aduerſario ab illa ſententia conditionali, & ſic purificabitur hoc modo conditio ſententiæ. Et hoc fortè voluit textus in d. l. pen. ibi, vel prouocationis formidine &c. Item quia ſi aliquis eſſet condemnatus mihi in centum, ſi aſcendero capitolium, vel talem vxorem duxero, poſſem ego ſine dubio implere conditionem, non obſtante pendentia appellationis ab illa ſententia, ergo ita eſt dicendum in propoſito.
5 Nec obſtat dicta. l. pen. poſt prin. quia ſ fateor quòd iudex debet facere, quòd iuret ante ſentẽtiã, vel in ꝓlatione ei', vel ſtatim poſt, & ſi aliter facit male facit ꝓ hoc tñ nõ ſeq tur q̃ ſententia conditionalis ſit nulla, & q̃ cõditio illa nõ poſsit purificari ex interuallo. qđ patet, qa dicta l. pen. non corrigit iura vetera, vt probat §. fi. illius legis penultimę. Itẽ illa lex penultima, loqtur ꝓ verba affirmatiua, in verſiculo, omne igitur iuramentũ, nõ aũt ꝓhibet expreſſe ſententiã ferri ſub conditione ſi iurauerit, vel iurari ex interuallo. ergo &c. vt l. ſi. ſuprà, tit. 1. & ibi not. ꝓ his facit gl. in cle. j. de iure patronatus. in gl. magna, & quod dixi in l. 1. ſuprà, tit. 2. Fateor tñ quòd hæc cõditio debet purificari ꝓ illam perſonam, cui eſt delatum iuramentũ, non autem per eius hæredem, per rationem dictæ legis penultimæ, in prin. Itẽ fateor, quòd ſi iudex pronũtiauit ſub cõ
6 ditione, ſi talis iurauerit, iudex põt mandare illi poſtea, q̃ ſtatim iuret, & ſi ille hoc non facit, ſtatim conditio illa haberi poterit ꝓ defecta. Et hoc modo poſſet ſaluari dictũ gl. & Bar. Nec obſtat ꝓdictis dicta l. hæc conditio. la. picola. ff. de cond. & demon. quia illa lex loqtur ſolum in vltimis voluntatibus, nõ aũt habet locũ in contractibus, vt ibi Bar. notat, & bene. nec etiã in ſententijs, vt d. l. antep. ſuprà, de iureiurãdo. Sed q̃ri põt an ꝓdicta habeãt locũ in iuramento neceſſariò, ſcilicet, quòd valeat ſententia lata ſub conditione, ſi ſic iurauerit talis, cui iudex detulit iuramentum neceſſarium? Sal. hic videtur ſentire quòd non, quia
7 iuramentum neceſſarium tanquam ſupplementum probationis debet præcedere ſententiam. l. in bonæ fidei. ſuprà de rebus cred. & iureiur. & d. l. admonendi. Sed credo contrariũ per iſtã legẽ, à ſenſu contrario, & ꝓdictã legẽ antepenultimam. Nec obſtant dictæ leges, ſcilicet, l. in bonæ fidei. & l. admonendi. quia reſpondeo quòd illæ leges reſpiciunt id, quod communiter accidit, quia iuramentum neceſſarium communiter præcedit ſententiam, nõ tamẽ annullat ſententiam conditionaliter latam. Item ad hoc, & ad id quòd dixi in præcentibus, facit illa vulgaris regula
8 quòd in dubio eſt dicendum, quòd actus ſ potiùs valeat, q̃ non, etiam ſi ſit actus ſtricti iuris. l. quoties, in ſtipulationibus. ff. de verb. obl. In gl. ead. ibi *quod valeat.* Dic, iſta gloſſ. intelligit quòd valet ſ vt interlocutoria, poteſt procedere, niſi forte appareret, quòd iudex voluiſſet diffinitiuè ꝓnuntiare, qa tũc ſi nõ valet vt diffinitiua, nõ valet vt interlocutoria, vt prædixi. Sed ſi gl. ſentit, quòd valeat vt diffini
10 tiua, nõ bene dixi. Sẽtẽtia ſ. n. debet ferri ꝓ verba ꝓſentis tẽporis, vt condẽnamus, vel, abſoluimus. l. ꝓſes. ſuprà eod. tit. & c. in his. extrà de verb. ſig. Vnde ſi iudex dixit, Si fecerit ſic, cõdemnabo vel abſoluam, nõ poſſunt hęc verba habere vim diffinitiuæ, argumento l. ſi quis ſtipulatus fuerit Stichũ aut Pamphilũ. in prin. ff. de verb. obli. & l. Titia cũ teſtamento. in princi. ff. de legat. 2. Facit quod nota-

tur in l. in vendentis. suprà, de contrahenda emptione. Et ita tenet hic Bart. & Salicetus. Sed aduerte, quia hoc fortè potest limitari, nisi sint appositа aliqua verba præsentis tẽporis, per quæ videatur declarari reum teneri, vel non teneri, nam si iudex dixit, credimus talem esse condemnandum ad dandum tali centum, vel, videtur nobis talẽ esse condemnandũ &c. talis sentẽtia tenet, vt est gl. singularis in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitris. Pro qua facit l. si prætor. in prin. ff. de iudicijs. & dictum ca. in his. extrà de verb. sig. & l. in summa. ff. de re iudi. & quod ibi not. Et prędicta faciunt ad quæstionem quotidianam. Iudex pronuntiauit in scriptis per hæc verba, Pronuntio secundum formam consilij suprà dicti, an valeat sententia, si in consilio erant hæc verba, consulo quòd per vos talis condẽnetur, vel absoluatur? &c. Et puto quòd sic, quia ex quo illud verbum, pronuntio, est prędentis temporis, iudex videtur declarasse in effectu reum teneri, vel non teneri ad id, quod sensit consulens. Et ita tenuit Ia. de Aren. & Cynus in l. 1. C. si aduersus libertatem. & Raynerius ibi in additionibus ad Cynum. Et idem tenuit Angelus in l. qui se dicit. & in l. si prætor. in prin. ff. de iudicijs. licet Bar. tenuerit contrarium in d. l. 1. Sed prima opinio videtur mihi verior, & æquior, præsertim per illam regulam d. l. quoties in stipulationibus. Nec obstat d. l. 1. iuncta gl. quia ibi loquitur in actu prætandę libertatis, quem nõ pòt facere iudex regulariter, licet possit aliquẽ liberũ esse declarare, & sic est casus diuersus. Ad euitandas tamẽ opiniones cõsulũt doctores, quod verba consilij repetantur in pronuntiatione, mutato tamen tempore, scilicet futuro in præsens. In
11 gl. ea. in fi. Dic, gl. ista fortè hoc voluit, quòd sententia iustè potest ferri sub conditione intrinseca, puta, si iurauerit is, cui est delatum iuramentum, vt possit propter hoc solum rescindi p appellationẽ, sed sub alia extrinseca, vt si nauis ex Asia venerit, non debet ferri, si tñ feratur, valet, vt d. l. 1. §. biduum. pòt tñ rescindi per appellationẽ vt iniusta. Et hoc tenuit Bar. in d. §. biduum. & Cynus hic. Salic. tñ hic videtur tenere contrariũ, ꝙ talis sententia conditionalis sit nulla, quia videtur lata causa non cognita, & quia non est conformis libello. Sed prima opinio videtur mihi verior per dictum §. biduum, qui loquitur indistinctè, & per regulã d. l. quoties in stipulationibus. Nec obstat ꝙ dicatur difformis libello, quia respondeo, ꝙ satis est conformis, ex quo iudex pronunciauit condẽnando, vel absoluendo super petitis, vt hic, & d. l. antepenultima. Item non potest dici lata causa non cognita, ex quo iudex non processit subitò & ex abrupto, per notata per Bar. in l. pro
12 latam. suprà, eo. tit. Extra gl. quero, an si iudex pronuntiauit sic, si actor probauit, reum condemno actori in petitis, sed si non probauit, reũ absoluo, valeat hæc sententia? Bart. hic tenet quòd sic, quia ista conditio non suspendit, vt l. cùm ad præsens. ff. si certum petatur. Sed fortè potest dici contrarium, quia ex tenore sententię liquidò apparet quòd iudex causa non cognita processit, id est, non visis iuribus & actis vriusque partis, ergo sententia est nulla. l. 2. suprà tit. 1. & not. in l. prolatum. suprà. eo. tit. Facit. c. dudum. el primo. extra de electione. nisi fortè iudex excusaretur propter necessitatem, vt quia imponebatur sibi pœna ex forma statuti, nisi intra certum tempus ipse protulisset diffinitiuam, & ipse non potuerat percunctari acta, & tunc posset procedere, dictum Bartol. l. 1. ff. de officio consulis. & in cap. quod non est licitum. extrà de regul. iuris. in antiquis. Et ita sæpè practicatur. Et idem fortè dici posset in hac sententia, si actor fouet ius, reum sibi cõdẽno in petitis, aliter reum absoluo, nam intelligitur, fouet ius, scilicet secundum acta facta in causa. Secundò quæro,
13 an si iudex condemnauit reum, si actor probabit, valeat hæc sententia? Bar. hic dicit quòd non valet, quia ista conditio non venit purificanda statim post sententiam. Sed hæc ratio non videtur mihi bona per ea quę dixi super gl. & ideò est dicendũ ꝙ nõ valet alia rõne, ga lata est cã non cognita, vt ex sui serie appparet. Item hic peruertit ordo iuris, ga ꝓbationes debẽt fieri post litẽ cõtestatã ante sententiam, & sic durante instantia. hic verò veniunt faciendæ post sententiam, & sic sine aliqua instantia, ergo &c. l. prolatam. suprà, eo. tit. & extrà vt lite non contest. per totum. Et ita tenet hic Bal. & Sali. Tertiò quæritur an valeat
14 hæc sententia, ꝙ condemno reũ actori in petitis, si talis prius sumptus vt consultor, consulet eum condemnandũ, & absoluo ipsum reũ, si consulet eum absoluendum? Salicetus hic videtur tenere quod valeat. Sed fortè potest dici contrarium, quia ex eius serie apparet quòd est lata causa non cognita, ex quo consilium non præcessit. argumento l. 1. suprà, de assessoribus. nisi fortè iudex excusaretur ꝓp imminentẽ necessitatẽ, vt dixi suprà in prima quæstione.
15 Quartò qrĩ, ꝙ an si iudex detulit iuramentum necessariũ actori, & ipse iurauit, possit iudex ante diffinitiuã reuocare illud, quòd fecit, & referre iuramentum reo? Salic. hic tenet quòd nõ, ga interlocutoria ex quo erat executioni mandatẽ, reuocari nõ pòt. Allegat notata p se in l. post sententiã. suprà, eodẽ tit. Sed ipsemet ibi videtur tenere contrariũ, scilicet, ꝙ executio interlocutoriæ non impediat facultatẽ reuocãdi illã. Et hæc opinio videt mihi verior p regulã. l. qđ iussit. ff. de re iudic. & c. cũ cessante, extrà de appellat. & c. si à iudice. eo. tit. li. 6. Fateor tñ ꝙ requiritur causæ cognitio in reuocãdo talẽ interlocutoriã. là ꝓcedẽte. suprà, de dilationib. Nec obstat ꝓdictis authẽ. post iusiurandũ. suprà de iudicijs? ga illa loquit in iuramento expẽsarum, & non debet extendi cùm corrigat iura vetera, vt est leg. sancimus. suprà, de iudicijs. Cogitabitis tamen.

LEX XII.

1 Sententia inter Latinos Græcè, & econtrà ferri potest, fallit inter idiotas. numero. 3.
2 Sententia ferri debet coram partibus.
4 Notarius quomodo facere teneatur instrumentum inter homines diuersorũ idiomatũ, ꝙ interprete medio cõtrahunt.

1 *Vdices.* Non pòt summari, quia breuis est. Nota, ꝙ iudices, etiã inter Latinos, possunt sententiare p verba Græca & econtrario, vt hic. In gl. 1. in fin. Vel dic, quòd etiam per verba Græca potest pronuntiari inter Latinos, & contra per hanc legem, quæ loquitur indistinctè, dũmodo par-
2 tes intelligant partes sententiæ. Sententia enim debet ferri coram partibus. leg. 2. suprà titulo. le. 1. & sic debet ferri taliter, quòd partes intelligant. l. coram. ff. de verb. signification. & l. diem. §. coràm. ff. de arbitris. Et per hoc seq
3 tur, quòd de iure iudex pronuntiare debet per verba seu monis vulgaris inter idiotas, qui ignorant Latinum. Et ita tenet Bart. hic, nisi mos loci se habeat in oppositum, cui standum est. in l. 3. in fi. ff. de test. scẽm eum. Quomo
4 do tamen, & qualiter conficiat notarius instrumentum inter homines diuersorũ idiomatũ, qui cõtrahũt inuicẽ mediãte interprete, vide Bar. in l. 1. §. fi. ff. de verb. oblig.

LEX XIII.

1 Legibus non exemplis iudicandum.
2 Responsa principum non inserta in corpore iuris non faciũt ius, nec malè factum in exemplum trahendum est.
3 Sententiam contra contumacẽ latã tertio non præiudicare.

1 *Nemo.* Non exemplis, † sed legibus est iudicandum.
2 Hoc dicit. Nota, quòd † responsa principum non insertа in corpore iuris non faciunt ius. Ita notа, quòd si semel malè factum est, non debet trahi in exemplum.
3 In glossa. fin. ibi, *quæ est contra.* Hoc limita, † nisi sententia Imperatoris sit lata contra contumacem, quia illa nõ facit ius genrale, vt d. l. fi. & ibi not. in glo. 2. Præsumitur enim esse iniusta quòd ad hoc, vt aliis tertiis non debeat præiudicare. Est enim regula, quòd sententia lata contra contumacem, nũquam præiudicat tertio ad plenum prę-iudicium, etiam in illis casibus, in quibus præiudicaret, si esset lata contra præsentem, vt l. qui repudiandis. §. fin. ff. de in officioso testamento. & l. si proluforio. ff. de appel. l. præses. infrà, de pignoribus. cum similibus.

LEX

LEX XIIII.

1 Exceptio iudicis incompetentis, an in reconuentionis causa locum sibi vendicet. & num. 4.
2 Condemnari quis vt ad factum possit, ita ad damnum.
3 Reconuentio coram non suo iudice quando facienda, & quando ei locus sit. & num. 5.
14 Appellans an pendente appellatione coram iudice ad quem reconueniri possit.
15 Clericus agens contra laicum coram iudice seculari, potèstne coram illo reconueniri?

1 *Vm Papinianus.* In causa † reconuentionis. non habet locum exceptio iudicis incompetentis. Hoc dicit secũ
2 dum Bar. Nota ꝙ † quis potest condemnari ad factũ, sicut ad dãnum, & sic iudex licet possit condemnare ad interesse, pòt etiã cõdemnare ad factũ. Item nota, ꝙ quis non debet dedignari, &c. vt hic in textu in fine. Itẽ nota argumen
3 tum, quòd † reconuentio actoris corã iudice non suo pòt fieri solum ante litem contestatã, vel statim post, & sic tali tempore, quòd vtraque causa veniat simul tractanda, & sic videatur esse idem negotium. In glossa in verbo, *augendã.* in fi. Dic, secunda & tertia responsio est melior, pro cuius declaratione notãdũ est ꝙ tria sunt iura. Primũ est ius Digestorum. Secundũ est ius inductũ à Iustiniano per hãc le-
4 gem. Tertium est ius Authenticorũ. Et secundũ primum ius distinguebatur, quòd † aut iudex erat competẽs actoris & rei, tunc poterat reus reconuenire actorem, etiã in causa quæ esset maioris summæ, quã haberet iudex iurisdictionẽ imò, quod plus est, non poterat reus conuenire actorẽ corã diuerso iudice, vt est textus in l. si idẽ cũ eodẽ. §. 1. ff. de iurisdictione omnium iudicum. Et idẽ ꝓ omnia est dicendum, quando iudex erat cõpetens, etiam quò ad actorẽ regulariter, licet propter aliquod beneficiũ speciale posset declinari, nã tunc habebat locũ reconuentio vt l. qui nõ cogitur. & l. 2. §. legatis. & §. sequẽti. & §. sed si agatur. ff. de iudicijs. & altero ex his modis debet intelligi l. sed & eæ. §. non solùm. ff. de procuratoribus. Quandoque aũt iudex erat omnino iudex incompetens actoris, & tunc non reperiebatur permissa reconuentio ẽm ius Digestorũ, & ideo, tunc reus poterat agere contra actorẽ corã alio iudice cõpetenti, vt dicta l. sed & eæ. §. nõ solum. Prædicta vera, nisi causæ essent connexę, quia tunc erant coram eodẽ iudice agitandæ. l. 1. & 2. ff. de quibus reb. ad eundẽ iudicẽ catur. Sed secũdum ius inductum per hanc legem, fuit mutatũ hoc solum, quia permissa fuit reconuentio coram iudice penitus non suo ad actorem. Et in hoc auxit Iustinianus sententiã Papiniani, non tamen erat prohibitus reus agere corã alio iudice competenti. Sed hoc vltimum fuit mutatum per tertium ius authenticorũ, quia non potest agere coram alio. In glossa, penultima ibi, *l. nulli.* Vel dic aliter vt suprà dixi. In gl. finali, ibi, *quod reddit rationem.* Vel dic
5 aliter, quòd ideo dixit in eodem negotio, quia † reconuentio corã iudice nõ suo quo ad actorem habet locum solũ quando videtur fieri in eodem negotio, id est, tali tempore, quòd possit procedi pariter super vtraque causa, ita ꝙ videatur esse idem negotium, seu iudicium. Et secundum hoc iste textus facit pro opinione glo. quòd reconuentio nõ possit fieri ex interuallo post litem contestatã. De quo dicã in authent. & consequenter. infrà eodem. & hunc intellectum posuit Io. Andræ. post Hostiensem in capitulo primo. extrà de mutuis petitionibus.

AVTHENT.

1 Reconuentio coram quo iudice facienda. & num. 4. 5. & 8. ad finem vsque.
2 Reconuentio in litis tantum exordio facienda.
3 Iudex ordinarius quod recusari, sicut & delegatus, possit. & numero. 7.
4 Intellectus l. quoties. C. de iudic.
6 Reconuentioni locus ne sit quum hinc inde criminaliter agatur remissiuè. & num. 12.
8 Legulei quando varie sentiunt, ea opinio amplectenda est, quæ à canonistis approbatur.
9 Incontinenti quid fieri quando dicatur.
10 Depositione agens an coram non suo iudice reconueniri possit.
11 Causa summaria celerius expedienda quàm ordinaria.

1 ET *consequenter.* Coram eodem iudice debet fieri reconuentio, nec corã alio potest actor conueniri à reo,
2 nisi lite finita. Hoc dicit. Nota argumentum † quòd reconuentio potest fieri solum in exordio litis, id est, in ipsa litis contestatione, vel antè, vel parum post. Pro quo bene facit textus, suprà l. proxima. & in capitu. 1. extrà de mutuis petitionibus. & melius in clemen. sæpè. ver. verũ. extrà de verbor. signification. Itẽ nota argumentum, quòd
3 † iudex ordinarius potest recusari, sicut delegatus. Itẽ nota argumentum, quòd pòt recusari vsque ad tempus litis contestatæ, nõ obstantibus aliquibus interlocutionibus medio tẽpore factis per eum. De qua materia vide ꝓ Bar. in l. qdã consulebant. ff. de re indicata. & plenius ꝓ Canonistas. in capitu. inter monasterium. extrà de re iudicata. In gl. 2. ibi, *l. quoties.* Dic, communiter tenetur cõtrariũ, nam quando, causa est talis naturę, quòd etiam de consensu partium non possit talis iudex cognoscere, non habet locum reconuentio, quia cessat ratio posita in textus. Cõsensus enim actoris in hoc nihil habet operari. Et pro hoc facit l. 2. suprà de pedaneis iudicibus. & l. non distinguemus §. de liberali. ff. de arbitris. Nec obstat d. l. quoties, quia ibi
4 † non loquitur in causa status principaliter mota, sed quæ venit incidenter, super incidenti. n. nõ pronuntiatur, vt in l. 1. suprà de ordine iudiciorum. Illa enim l. quoties. nõ habet locũ in causis spiritualibus, vel quasi, vt sunt annexæ spiritualibus, nã de illis etiã si moueatur incidẽter, nõ potest cognoscere iudex secularis, sed remittẽdæ sunt ad Ecclesiasticũ, & interim supersedebit in causa iudex secularis donec illa incidens fuerit terminata per ecclesiasticũ, vt in cap. tuam. extrà de ordine cognitio. & in capit. causam quæ. & capit. lator. extrà qui filij sint legitimi. Circa quam materiã omnino vide quod notat Bar. in l. Titia. ff. soluto matrimonio. In gl. ea. ibi, *eadem ratione,* Dic, ista gl. nõ ꝓ
5 cedit si † intelligatur † si corã pedaneo, vel delegato, vel inferiori ordinario vel defensore ciuitatis fiat reconuentio in cã criminali, per rõnẽ suprà proximè dictam in alia qõne. Sed si gl. intelligatur in iudice, q aliter poterat cognoscere de causis criminalibus, tunc glo. procedit sine dubio si iudex erat competens etiam quò ad actorem. Sed si erat penitus incompetens quò ad actorem, procedet reconuentio ita demum si reus sit paratus consentire, quòd simul procedatur super ciuili & criminali, sicut procedere tur super duabus ciuilibus. Sed si reꝰ vult vti priuilegio. gl. fi. suprà, ordine iudiciorum, scilicet, quòd supersedeatur super ciuili, donec criminalis fuerit terminata, tunc non erit audiendus, quia cum velit tollere quodammodo iudicem electũ ipsi actori, cessare debet reconuentio, quia cessat ratio posita in l. cùm Papinianus. in fine. suprà, eo. titulo. Et ita tenuit hic Bartol. & bene. Vtrum autem
6 quando hinc † & inde agitur criminaliter, habeat locum reconuentio, & qualiter tunc procedatur, est materia alta per se, de qua plenè habetur in l. is qui reus. ff. de publicis iudicijs. & in l. 1. & l. neganda. infrà, qui accusare non possunt. In glossa. eadem. ibi, *de alio, quam primo.* Dic. ista gl. videtur loqui in ordinario, & intellige, quando erat competens iudex rei solùm in causa prima, & non in secunda, puta si ego Mutinensis conueni Bononiæ Florentinum ratione rei sitæ Bononiæ, vel contractus initi Bononiæ, & ille me reconuenit Bononiæ super contractu inito Venetijs, & ego volo iterum conuenire eum Bononiæ ratione contractus initi Florentiæ vel Perusij, non potero. Vel potest secundò intelligi quòd loquatur in ordinario, qui indistinctè erat competens iudex rei, actor volebat, quòd super sua reconuentione procederetur per viam simultanei processus, sicut super conuentione & reconuentione rei, hoc enim modo audiendus non est, secus si vellet quòd super secunda petitione sua procedere-

tur de per se,tunc enim esset audiendus,quia hæc cumu-
latio non est prohibita.Et ita intelligit hic Sal.& bene.De
quo dic,vt plenè not.in l.edita.suprà,de edendo.tamen p̄-
cedens intellectus mihi videtur esse magis de mente glo.
7 In gl.in verbo,*recusari potest*.in fi.Vel dic,quòd etiam se-
cundum ius Digestorum & Cod.ordinarius potest recusa
ri ex iusta causa suspicionis, quando est notoria, vt l.1.su
prà,si quacunque præditus potestate.& l.lex Cornelia.in
prī.ff.de iniuriis.& l.q iurisdictioni.& l.prætor.ff. de iuris.
om.iud.Idem puto si non sit notoria, dummodò offerat
eius vera,& plena probatio,per leges prædictas.Et ꝑ hoc
facit l.nemo.à sensu contrario. suprà de iurisd.om.iud.Itē
pro hoc facit ista auth.quæ loquitur tam in ordinario,quā
in delegato, vt patet in corpore.Item ad hoc facit l.si pari
ter.ff.de liberali causa.Et hanc opinionē tenuit Ia.de Are.
vt refert Cynus in l.apertissimi.suprà de iudiciis. Et hæc
opinio satis videtur tenenda,vt leges minus discordent à
canonibus,quàm fieri potest,sed secundum canones pla
num est,quòd ordinarius recusatur ex iusta causa, quæ de
bet allegari,& probari,vt in ca.cùm speciali.ext. de apdel.
8 ergo & c.præsertim quia †quādo sunt opiniones inter legi
stas,est tenenda illa,quæ est approbata per canonistas, vt
in c.per venerabilem.§.rationibus.extrà qui filij sint legi
timi.& patet ex notatis in l.quāquàm.suprà,ad legem Fal
cidiā.& in c.Raynutius.in fi. extrà de testamētis.Sed vbi
non allegabatur iusta causa specialis suspicionis,vel nō ꝓ-
babatur,nō poterat recusari iudex ordinarius.l.fi.suprà,
de iuris.om.iu.Et ita loquunt leges allegatæ ꝑ gl.in l.aper
tissimi.suprà de iudiciis.Fuit tamen per ius authen.nouis-
simum additum,quòd hoc casu esset permissa associatio
iudicis ecclesiastici,vt in auth.si verò cōtigerit.suprà, de
iudiciis.Illa tñ auth.quasi necubi seruatur de cōsuetudine.
In gl.fi.*in c.miramur*. dic illuc c.habebatur in quadam an-
tiqua compilatione,quā ego habeo,sed nō habetur hodie
in compilatione Gregoriana quā vtimur.Ista tñ opinio q̄
hic tenet gl.& in corpore vndè sumitur ista auth. videtur
mihi vera,licet Bar.hic teneat contrarium,& forte nō be
ne.Vt tñ hoc meliùs intelligat, sic potest distingui, quòd
aut iudex erat omnino competēs quo ad vtranque partē,
& tunc non est dubium,quòd reus potest cōuenire actorē
quādocunque,sed super his causis nō procedetur ꝑ viam
simultanei processus,nisi reconuentio sit facta ante litem
contestatam, vel post incontinenti,per istam auh. cum si-
milibus.Aut iudex erat competens actori saltim vsque ad
certam summam,vel erat competēs ratione alicuius fori
regulariter,licet ex aliquo beneficio posset eius iurisdictio
declinari,& tunc adhuc puto idē quod in præcedenti,scili
cet quòd audiatur reus quandocunque conueniens actorē
durante prima causa.l.si idem cum eo.§.1.de iuris.om.iu-
di.& l.qui nō cogitur.ff.de iudiciis.& l.sed & eæ.§.non so
lū.ff.de procu.Et in his casibus potest saluari opinio, quā
tenet Bar.hic.Quandoque verò iudex ipso iure erat incō
petens quò ad actionē,& tunc vera est opinio gl.per istum
textum,& clariùs probatur in corpore vnde sumitur. Itē
pro gl.facit tex.in l.cum Papinianus.suprà,eo.exponēdo
illa verba,In eodē negotio, prout ibi dixi.Possent etiam
aliter intelligi,In eodem negotio,id est,in principio eius-
dem negotij,id est,instantiæ primæ inchoatæ.& adhuc fa
cit pro opinione glossarū.Ad quod facit l.1.§.in flumine.
ff.de fluminibus.Item pro hoc bene facit cle.sæpè.ver.ve
rùm.extrà de verbo.sign.Item ꝑ hoc facit ratio,quia re-
conuentio in hoc casu est inducta per iura nouissima,vn-
de strictè debet intelligi,& sic in terminis tantùm in qui-
bus est inducta,scilicet si fiat incontinenti. Item pro hoc
facit quod dicam statim in sequenti mēbro.Et p̄dicta oīa
procedunt in ordinario,sed si loquamur in delegato,videt
adhuc mihi magis clarum,quòd actor non potest corā eo
reconueniri super re vel causa sibi non commissa,nisi ante
litem contestatam,vel post incontinenti,& ꝑ istum textū
& per ca.1.extrà de mutuis petionibus.& per d.cle.sæpè.
ver.verū.Item pro hoc allego c.dispendia.§.reus quoque
de rescri.li.6.ibi,si literas maluerit impetrare.Quę verba
debent referri ad proxima tantùm,scilicet ad illud verbū
vel cōuentionis.Vnde mens literæ est,quòd reus coram
delegato potest recōuenire actorē sine impetratione noui
rescripti,quando hoc facit tempore,quo debet fieri recō
uentio,scilicet ante litem cōtestatā,vel statim post. Sed si
hoc vult facere posteà oportet quòd nouas literas impe-
tret.Bar.tamen & quidam alij allegant illū textū ad partē
contrariā,sed nō bene intelligunt illud capitul.Et hāc opi
nionē tenuit Hostiēsis,& multi alii antiqui, & Io.And.in
c.1.extrà de mutuis petitionibus.& Io.Calderinus, & do
minus Anto.de But.ibi.& Ioā.Monach.in d.c.dispendia.
licet Bar.& Inn.in d.c.1.& Arch.in d.c.dispendia. videant
tenere opinionē,quā tenet Bar.hic,scilicet, ꝙ reus possit
cōuenire actorē corā eodē ordinario,vel delegato, vsque
ad conclusionē in causa.In gl.ea.in fi.Vel dic melius,ꝙ di
9 citur incontinēti †post litē cōtestatā intra aliquod tēpus
modicū arbitrariū,argumēto l.1.ff.de iure deliberādi. Et
hāc opinionē videt tenere gl.in corpore vnde sumit ista
auth.Extra gl.primò inter alia Bar.hic sentire videtur, ꝙ
10 agēs† actione depositi,nō possit inuitus recōueniri corā
iudice nō suo.Sed hoc nō puto verū ꝑ regulā huius auth.
& d.l.cùm Papinianus.Nec obstat l.penul.suprà depositi.
& l.fi.suprà de compensationibus.qa ibi solū dicit, ꝙ cōtra
agentem depositi non admittitur exceptio compensa-
tionis, vel exceptio doli, sed non negatur eum posse re-
conueniri coram iudice illo,secus est aūt in illo, qui agit
possessorio recuperādæ,qa ille non potest inuitus recon-
ueniri,si non fuit prius restitutus,nisi alio possessorio recu
perādæ.l.si quis ad fundū.infrà,ad legē Iuliā de vi.& c.fin.
extrà de ordine cog.Itē Bar.hic sentit,quòd sicut corā ar-
bitro assumpto à partibus super certa causa,non habet lo
cū recōuētio,vt in c.cū dilectus.extrà de arbitris.& ibi no.
ita etiā nō pōt actor inuitus reconueniri corā iudice dele
gato de cōsensu vtriusque partis.cessat enim ratio posita
in l.cùm Papinianus.suprà eo.qa nō solus actor, sed vter
que elegit eum.Et ꝑ hoc videtur,quòd si duo Florentini
prorogauerint iurisdictionē potestatis Bononiensis suꝑ
vno contractu,non possit actor inuitus reconueniri corā
eo super alio contractu.quod est notandum. Itē Bar.hic
tenet,quòd agens actione sumaria possit recōneniri corā
iudice nō suo ordinario,vel delegato actione ordinaria,ꝑ
d.l.cùm Papinianus.quæ loquitur indistinctè. & per l.sed
& eæ.§.non solùm.ff.de procu.Dicit tamen quòd tunc nō
procedetur per viam simultanei processus,quia hoc non
11 posset fieri,nam† causa summaria citius est expediēda quā
ordinaria.Et puto eū dicere verum,licet Innoc.sentiat cō
trarium in c.1.extrà de mutuis petitionib. Aduerte tamē
quia quod dixi in delegato,debet intelligi, quando causa
de sui natura erat summaria.Sed si Papa,vel Imperator,vel
alius habens potestatem,delegasset causam ordinariam cū
clausula,quòd procedatur summariè, sine figura iudicij,
tunc tam super causa cōuentionis,quàm reconuentionis
procedetur sine figura iudicij,per c.fi.ext. de mutuis peti-
tionibus.Facit l.1.ff.qd̄ qsq; iuris.nisi primū rescriptū ema
nasset motu ꝓprio cōcedētis,qa tūc in causa recōuētionis
ordinariè ꝓcederet,arg.l.3.in prin.ff.qd̄ qsq; iuris.Et hoc
vltimū tenuit gl.in cle.sæpè.§.verū.de verb.sig.& ideo tūc
haberet locū dictū Bar.in hac lege.Itē sentit hic Bar.ꝙ ac-
12 cusans† criminaliter aliū corā iudice,q nō est cōpetēs ipsi
accusatoris,nō possit inuitus recōueniri corā illo ciuiliter
vel criminaliter,per leg.2.§.sed si agatur.ff.de iudicijs.Sed
hoc dictum Bart.non videtur simpliciter verum,primò,
quia nō videtur habere locum in eo,qui accusat de crimi
ne non spectāte ad suā vel suorum iniuriam. Prætereà d.
§.sed si agatur.non videtur habere locum in eo, qui accu
sat de crimine spectante ad iniuriam suorum, sed solum
in eo, qui agit ciuiliter, vel criminaliter pro iniuria sibi
illata,vel damno sibi dato: talis enim mouetur ex maiori
necessitate, ne impunè fiat sibi iniuria, vel damnum.
Sed non sic est, quando est illata iniuria suis, quia illi
possunt

possunt agere ciuiliter,vel criminaliter,& ideò potest dici
quod accusans de crimine non spectante ad suam, vel suo
rum iniuriam,vel de crimine spectante ad iniuriam suo-
rum reaccusari possit coram iudice non suo ab accusato
de crimine maiori, vel de crimine spectante ad iniuriā ac-
cusati,vel suorum l.negandæ.infrà, qui accusare non pos-
sunt.habet enim locum ratio d.l.cùm Papinianus.Et hoc
videtur esse de mēte Bar.in l.is qui reus.ff.de pub.iudicijs.
nisi fortè reus vellet reaccusare cum hoc priuilegio,quòd
procederetur solum super sua reaccusatione, omissa pri-
ma donec secunda esset finita,quia tunc non esset audien-
dus,per ea quæ dixi suprà,post Bar.super glos.2.Vbi verò
reus vellet reaccusare de crimine pari,vel minori non spe
ctante ad suam,vel suorum iniuriam, non videtur quòd
hoc possit facere coram iudice incompetenti accusatoris
cùm non possit procedi simul super vtraque, nam super
secunda non potest procedi,nisi vsque ad inscriptionem,
vel forte vsque ad receptionem inter reos,vt d.l.neganda.
& d.l.is qui reus.& multò minus accusatus criminaliter
poterit agere ciuiliter,contra actorem coram iudice non
suo.l.fi.suprà de ordine iudiciorum.Vlterius Bar.hic vide
13 tur ponere notabilem doctrinam, videlicet,quòd† noua
prouisio huius auth.q̄ vult,ꝙ reus durante primo iudicio
non possit agere contra actorem coram diuerso iudice,
habeat locum quando reus potuit reconuenire actorem
coram eodem iudice,& sic fuit in culpa,hoc non faciendo
vt probatur in corpore huius auth. Vnde si ipse reus hoc
non potuit facere,vt quia erat causa,de qua iudex primus
non poterat se intromittere etiam de consensu partium,
non impediet reus agere coram alio iudice competenti,
prout poterat agere,s̄m iura antiqua.Et ꝑ hoc facit l.de-
nique.ff.ex qui.cau.maio.Et dictū Bar.est satis æquum,&
verum de iure.Et per hoc puto dici posse,ꝙ si post litē cō
testatā ex interuallo cœpit aliqua actio competere reo,po
terit reus reconuenire actorem corā diuerso iudice,tenē-
do pro vera illam opinionem, quòd non possit actor in-
uitus reconueniri coram iudice non suo post litem cōte-
statam ex interuallo,nisi actor consentiret,quod posset re
conueniri coram eodem iudice.Itē Bar.hic tenet,quòd ap
14 pellans† pendente appellatione non possit inuitus recon-
ueniri coram iudice ad quem, quia videtur se defendere
ab iniuria,ergo, &c.vt d.l.2.§.sed si agatur.ff.de iudicijs.
sed aduerte,quia dictū Bar.ꝓcedit in eo,cui esset delega-
ta appellatio,vel in eo,qui non esset iudex cōpetens ipsius
actoris ratione domicilij specialis.Quid aūt si esset iudex
cōpetens ex alia causa? Recurre ad notata in l.2.§.legatis.
ff.de iudicijs.Item dictum Barto.debet limitari,nisi appel
latum esset per actorem ab aliqua interlocutoria ante litē
cōtestatā,& postquam iudex ad quem pronuntiasset be-
ne appellatū à grauamine,ipse procederet coram eo super
principali causa,quod fieri potest vt in cap.vt debitus. ex
trà de appel.quia tunc actor bene posset conueniri à reo
coram illo iudice,per istam auth.Et ita tenet Io. And.in
15 c.1.extrà de mut.peti.Item Bar.hic dicit,quòd† si reus cō
uentus coram ordinario,vel delegato, agat contra actorē
coram diuerso iudice delegato,totus processus est nullus
ipso iure,per textum in c.dispendia.in fi.de rescriptis,li.6.
secus si reus agat coram alio ordinario, quia tunc valebit
processus,actori tamen competet exceptio dilatoria,ꝙ po
test trahi coram tali iudice, per hanc auth.quod nota. Itē
16 Bar.hic tenet,quòd de iure† clericus agens contra laicum
corā iudice seculari potest coram illo inuitus reconueniri
propter æquitatem d.l.cùm Papinianus.quæ est canoniza
ta.3.q.7.c.cuius in agendo.Et hanc opinionē tenet glo.in
cap.at si clerici.extrà de iudicijs.& Io.And.in c.1.extrà de
mutuis petitionibus.Et quia communis cōsuetudo vbiq;
hanc opinionem amplectitur,cui standū est, l.minimè.ff.
de legibus.ideo amplius super hac quæstione nō insisto.
Vbi tñ natura causæ,& nō priuilegium personarū impedi
ret iudicē secularē esse cōpetentē iudicē,nō haberet locū
recōuētio, vt patet ex prædictis.vltimò posset quæri,an si
17 actor† corā iudice nō suo ordinario, vel delegato produxit
libellū & fecit reū citari, & reus eū recōuenit, possit ipse
actor taliter desistere,ꝙ nō habeat locū recōuentio? Puto
quod si nolit actor renuntiare actioni propositę ꝑ eū,seu
causę,nō audiat,nā si eo inuito potest ꝓcedi in prima cau
sa,vt in auth.qui semel.suprà tit.2.multò magis in causa
recōuētionis.Sed si actor in totū velit renuntiare primæ
causæ,est dubiū,nā videt ꝙ possit,p ea q̄ notat Bar.in l.si
iudex ex circonuento.ff.de minoribus.& l.petendæ suprà
de tēporibus in integrum restitutionis.vbi ipse tenere vi-
det,ꝙ si reo fuit cōcessa aliqua dilatio à iudice, illud bene
ficiū qd̄ habet actor ex eius persona,vt possit vti illa dila-
tione etiā ꝓ se,cessabit,si reus est paratus renuntiare illi
dilationi.Ipsemet Bartol. tenet cōtrariū in l.si post mor-
tē.§.fi.ff.de bono.pos.cōtra tabulas.Et hāc vltimā par.pu
to veriorē ꝑ d.§.fi.& ꝑ l.ex psona.ff.de fideiussoribus. Et
sic in simili puto quòd reus reconueniet actorem inui-
tum,ex quo actor semel elegit illum iudicem.

LEX VX.

1 *Appellare non, nisi lite contestata, licere.*
2 *Ordinarius quisquis an appellatione & recusatione remotis delegare possit. & nu.5.*
3 *Appellari à præfectis prætorio non licere.*
4 *Causas ordinarias summariè & sine iudicij figura solum papam delegare posse.*
6 *Litigare coram iudice suspecto graue.*
7 *Appellari ne possit, si Imperator, vel Rex causam appellatione remota delegari? & nu. 8.*

C*Vm solitum*. Si ordinarius delegauit causam appellatio
ne, & recusatione ante diffinitiuā remotis, licet non
possit appellari ante sententiā regulariter, poterit tñ fieri
recusatio ante litē cōtestatā,& iudices cauere debent his
formis,vti in delegando.Hoc dicit s̄m lecturā antiquorū
1 q̄ videt mihi verior.Nota ꝙ† regulariter non est licitū ap
pellare ante litē contestatā.Itē nota argumentū, ꝙ quili-
2 bet †ordinarius pōt delegare causam remota appellatione
ab interlocutoria,ita ꝙ remotio operat in casibus,in qui-
bus aliàs esset permissum appellari.Itē nota argumētū, ꝙ
qlibet ordinari⁹ pōt delegare causam recusatione remota.
In gl.fi.ibi,*post sententiā accommodari*.Hoc est malè dictū,
quia nō pōt delegans inferior à principe interdicere appel
lationē à diffinitiua.l.1.in fi.ff.à quibus appellare nō licet.
Et ita hic in cauda huius gl.nisi fortè restringas gl.ad iudi-
3 ces† maiores,à quorū sententiis appellari non pōt, vt sunt
p̄fecti prætorio.l.1.§.1.ff.de offi.præfecti p̄torio.& Sena-
tus.l.1.ff.à quibus appellare non licet. In gl.eadē ibi,*& per
delegantem remoueri*.Dic,hoc nō videt esse verū,nā videt
esse cōtra istum textum,ibi,quod minimè vetitum est.&
glo.super illo verbo, videtur sentire contrarium.Itē, hoc
est contra æquitatē.l.apertissimi.suprà de iudiciis.In glo.
ead.ibi,*secundum alios in nullo tenet*.Ista opinio videtur es
se magis de mente literę,& eam tenuit glo.præcedens,&
Dynus,& Cinus,& Ricar.Malumbre,& etiam Barto.te-
nuisse videtur in l.1.§.fi.ff.à quibus appellare non licet, li-
cet ipsemet hic teneat contrarium,scilicet,opinionē Ioa.
In glo.ead.ibi, *potest causa omitti*.Dic,hoc non probatur
4 per aliquam partē iuris canonici,nam solus † Papa qui est
supra ius,potest talia facere, nō autem inferior,vt in capi.
quod super his.extrà de maioritate & obediētia.& 9.q.3.
cap.cum simus,& in c.final.& ibi not.extrà de officio ar-
chipresbyteri.Facit quod notat gl.in c.fi. extrà de hæreti
cis.libro.6.quæ dicit,quòd etiam Legatus de latere non
potest ordinarias causas delegare cognoscendas,& termi
nandas sumariè,& sine figura iudicii.Hoc etiam expressè
tenet Ioan. Andræ.in ca.fina.de appel.lib.6.in nouella.vbi
tenet,quòd episcopus delegando causam,vel faciendo sta
tutum generale, non potest tollere appellationes ab in
terlocutoriis, in casibus permissis à iure communi. In
glossa.eadē.ibi.*sit causa commissa*.Dic,huic omnino stan
dum.Et ita tenet glo.in dicta l.1.§.fin.nam licet sit remo
ta appellatio à iure,vel ab homine, non sequitur remotio

recusationis. Facit pro hoc l. si domus. ff. de seruitutibus vrbanorum prædiorum. Non obstat ca. super eo. 2. extrà de app. quia illud intelligitur in recusatione friuolæ, quæ est interdicta, sicut appellatio friuola. Vel ille textus debet intelligi in causis notorijs, in quibus sicut est interdicta appellatio, ita & recusatio, vt in c. propositum, & c. nouit. extrà de appel. & no. in c. 1. de officio delegati. lib. 9. per glos. In ea. gl. in fi. Pondera, qua gl. dicit secundum alios, & sic non videtur tenere hanc opinionem, sed recitare opinionem Io. & sequaciũ. Et hanc opinionẽ tenuit hic Bar. ſ. ꝙ
5 quilibet ordinarius inferior à principe possit de legare causam remota appellatione ab interlocutoria, & operatur remotio in casib. in quib. aliàs posset appellari de iure ciuili. Et fortè sentit Bar. ꝙ tunc nõ posset appellari ad delegantẽ, sed ad superiorẽ ipsius delegãtis bñ posset tũc appellari ne per hanc viã iudicetur iuri suo, quod fiendum nõ est. argumento capitu. venientes. extrà de iureiurãdo. Facit l. nec auus. infrà de emancipationibus liberorum. Contrarium tamen videtur tenere ipsemet Bar. in dicta l. 1. §. fina. scilicet, quòd illa verba nihil operentur, & quòd videat remota solùm appellatio friuola. Et hæc opinio mihi videt verior. Pro cuius tamen pleniori declaratione aduertendũ est, quòd ista lex potest habere tres lecturas. Prima lectura est, quòd velit, quòd quilibet ordinarij possint delegare causam remota appellatione, & recusatione ante sententiam. Et ista est lectura Ioan. quã tenuit Bar. hic. Sed hæc lectura nõ videt vera. Primò, quia oportet destrui textum, ibi, minimè veritũ est, supplendo verbum, Aliàs. Secundò, quia cõtra eã est regula generalis dictæ l. 1. §. fi. vbi textus loquitur indistincte. Tertiò, ga ſm canonistas hoc est clarissimum, quòd inferior à Papa non potest delegare causam remota appellatione, & recusatione, vt suprà dixi, ergo in dubio nõ est tenendus intellectus qui inducat discrepantiã inter ius ciuile & canonicũ, vt in capitu. p venerabilẽ. §. rationibus. extrà q filij sint legitimi. Quartò, quia hic nõ sunt aliqua verba Imperatoria decisiua, ex qbus possit colligi, quòd aliquis inferior à principe possit tollere appellationẽ vel recusationẽ. Nã vsque ad versicũ, quòd minimè. recitatur quorundã opinio. Itẽ in ver. qđ minimè. non videtur approbari opinio illorũ quorundã, sed potius reprobari. Præterea esset absurdũ, & cõtra omnẽ æquitatẽ, quòd inferior à principe posset tollere recusationẽ delegati fiendã ante litem contestatã, vel post, ex iu-
6 sta causa noua, vel nouiter detecta, grauet eũ enim litigare coram suspecto iudice. l. apertissimi. suprà, de iudicijs. Et si tu dicas, vt dicit Bar. hic, poterit prouideri p remediũ associationis. prout fit in ordinario, qui non põt recusari, vt in auth. ſi verò cõtigerit. suprà, de iudicijs. Respondeo, quòd non videtur verisimile, quòd Imperator hic cogitauerit de illo remedio nondũ inuento p iura Codicis. Præterea est contra æquitatem, quòd de facili quis grauetur litigando corã iudice ecclesiastico, & seculari simul, & pẽsertim corã delegato suspecto. Præterea illa authentica, si verò contigerit, abiit per desuetudinẽ. Secunda lectura est, quòd ista lex velit totũ contrarium, scilicet, quòd si ordinarius delegauit causam remota ante sententiam appellatione, & recusatione, ista remotio nihil operetur. Et istã lectura tenuit glos. penul. & Bar. in dicta l. 1. §. fina. & secundũ eam lecturã, quã puto veram, ille textus in versi. Caueant debet intelligi sic, quòd Imperator suadet iudicibus, quòd non vtantur talibus verbis in delegationibus sine certa distinctione, quia possent inducere dubietatem & perplexitatem, & à contrario sensu sentit, quòd possint vti cũ certa distinctione, scilicet remouendo appellationem ante litem contestatam, & post, in casibus, in quibus potest tolli grauamẽ per appellationem à diffinitiua, non in alijs, recusatio verò solùm post litem contestatam, tunc tamẽ verba delegantium debent intelligi secundum formam iuris & sic in effectu nihil operantur, sed ad maiorem cautelam intelliguntur apposita. Et hoc fuit de mente Ricardi Malumbre, & bene. Item secundum hanc secundam lectu-
ram potest dici, quòd mens literæ sit, quòd licẽt non possit appellari ante litem cõtestatam sine iustæ causæ expressione, requiritur enim expressio causæ. quotiescunque appellatur ante sententiam diffinitiuam. l. secunda. ff. de appellecipi. & no. Bartol. in ẽ. eius qui in eodem titul. & in l. ait prætor. in §. permittitur. ff. de minoribus. tamen recusatio iudicis delegati potest fieri ante litem contestatã sine iustę causæ expressione. l. apertissimi, & ibi nota. suprà de iudicijs. Tertia lectura est, quòd ista lex restringat ad iudices supremos, à quorum sententijs appellare non licet, vt est cœtus senatorũ, & sicut præfecti prætorio. l. prima. §. primo. ff. à qui. ap. non li. & l. prima. §. primo. ff. de offic. præfect. præto. & sit sensus huius legis, quòd tales maiores iudices possint delegare causas, remota recusatione & appellatione ante sententiam, & sic tunc non potest appellari ante litem contestatam vel post, nec etiam potest iudex delegatus recusari. Et secundum hanc lecturam debet ad textum supplerj ibi, vetitum est, scilicet aliàs. Et secundum hanc lecturã Imperator in versiculo, Caueant. consulit iudicibus maioribus, quòd non vtantur his formis, sine certa distinctione. Et hanc lecturam ponit Rainerius de Salice. & Bald. & Bartholom. de Salicet. & satis posset defendi hæc lectura, tamen quia nimis restringit illum textũ, & quia destruit textus dum oportet suppleri verbum, Aliàs videtur mihi meliùs tenere lecturam præcedentem. Extra glos. quæro,
7 an si Imperator delegat causam appellatione remota, possit appellari ante sententiam, vel post? Barro. in dicta l. prima. §. final. tenet ꝙ hæc verba, nihil habeant operari, tanquã nimis generalia, secus dicit si prohibeat appellari post sententiam, quia tunc non poterit appellari, vt dicta l. prima. §. finali. & idem multò magis videtur sentire si Imperator prohibeat appellari ante sententiam. Sed Raynerius de Salice. & Bald. vt refert hic Salice. qui eos sequitur, videtur tenere cõtrarium, scilicet, quòd ex quo Imperator simpliciter, & indistinctè remouit appellationem, non possit appellari ante sententiam, vel post, vt dicta l. prima. §. final. quę loquitur indistinctè. Et hæc opinio videtur mihi verior, & intelligo ipsam siue in appellatione exprimatur iusta causa, siue non, per dictam l. 1. §. final. quæ loquitur indistinctè. Fateor tamen, quòd licet iudex à quo non teneatur deferre appellationi, Imperator tamen si sibi videbitur, poterit eam admittere, & reducere in pristinum statum attentata post appellationem, quia ipse est solutus legibus. l. princeps legibus. ff. de legibus. Secundò quæro
8 quid iuris sit, quando Papa delegauit causam appellatione remota? Respondeo, vt notatur plenè per doctores in capitu. pastoralis. in principio. extrà de appellationibus. Communis tamen conclusio doctorum videtur esse hæc, quòd aut quis vult appellare in casu expresse à iure permisso. vt quia vult appellare post sententiã diffinitiuam, vel vult appellare ab aliqua interlocutoria, à qua est expresse permissum appellari per canones, vel quam apparet esse iniustam per canones, & tunc remotio appellationis nihil habet operari, vt dicto capitu. pastoralis. & cap. postremò. extrà de appellationibus. Quandoque autem appellatur ab aliqua interlocutoria, de qua est dubium an sit iusta, vel iniusta, propter varias opiniones doctorum, vel quia casus non bene inuenitur decisus in iure, & tunc operatur remotio appellationis, quòd iudex à quo non tenetur deferre appellationi, & potest procedere ad vlteriora, & etiam exequi. Iudex tamen ad quem, id est, papa, poterit (si sibi videtur) admittere talem appellationem, & reuocare attentata. Vbi autem appellatio est friuola, remotio appellationis nihil operatur, quia etiam à iure intelligitur esse remota, vt in capitulo. cùm appellationibus. de appella. libro sexto. Et sic patet, quòd in hoc passu est differentia inter ius ciuile & canonicum. Tertiò quæro an valeant statuta quæ quotidie prohibent in certis casibus appellari? Respondeo circa hoc videndum esse id quod notat Bartol. in l. omnes populi. ff. de iustitia & iure. in secundo articulo principali.

Desen.

De sen quæ sine certa quantita. &c. Rub.

LEX I.

1 *Sententia lata super futuro dependente à præsenti, valet.*
2 *Iudex in his, quæ officio suo mercenario veniunt, quod ex officio semper supplere possit.*
3 *Post sententiam nihil quæri debere.*
4 *Sententia prolatione iudicis officium finiri.*
5 *Vsuræ pro tempore futuro quando peti possint.*
6 *Opinio quæ vult actum valere, in dubio ampletendæ.*
7 *Vsuræ centesimæ quæ actione peti queant.*
8 *Ius de futuro qualiter in iudicium veniat.*

1 *Vm iudicem.* Sẽtẽtia lata ſ super futuro dependẽte à præsenti valet. Hoc dicit ſm lecturã magis notabilem. In glo. 1. ibi, *vt. ff. de vsuris. l. 1.* Dic, Ista lectura ẽ vera in se, sed dicit Bart. ꝙ nõ habet dubiũ. Sed põt dici, ꝙ dubium erat in hoc, quia condẽnatio fuit tacta in vturis simpliciter, non exprimẽdo earũ quantitatẽ, vnde videbat ꝙ ſnia nõ valeret, vt incerta. Sed decidit cõtrariũ. ſ. ꝙ valet, qa apparebat certitudo vsurarũ ex actis ꝓbatorijs vt, ex cõfessione, instrumẽtis, vel testibus, ergo &c. l. 3. j. eo. ti. In gl. ea. ibi, *vsura medij temporis.* Dic vt ista lectura habeat dubium intelligas sanẽ, quod loquatur, qñ vsurę nõ veniebant pẽdente iudicio ante sententiam, vt quia agebatur actione bonę fidei, ita quod veniebãt solũ ex mora, debitor aũt non erat in mora, quia habebat causam iustã litigãdi. l. quod te. ff. ti certum peta. sed post sententiã dr̃ esse in mora, & ideo currunt tales vsuræ non obstante eius appellatione frustratoria, & ad eas põt condẽnare iudex ad quẽ, vt in hac lege. Et puto qđ posit ẽt ti hoc nõ fuerit pe-
2 titũ à parte, nã in ijs, quæ veniũt officio iudicis mercenario à tẽpore litis contestatę vsque ad vlti. terminũ causę, põt iudex semper supplere ex officio. l. ædiles. §. ite scien dũ. ff. de ædil. edi. ita qđ diffinitiua lata per iudicẽ à quo, non habet obstare, quia est rescissa per appellationẽ. l. 1. §. fi. ff. ad Turpillia. In glo. ea. ibi, *vel dic tertio.* Ista lectura ẽ vera in se, & est quasi eadẽ in effectu cũ præcedenti, nisi qa in præcedenti debitor succubuit, hic obtinuit, in prima sententia. Et ſm istã tertiã lecturã debet exponi textus ibi pecunia condẽnationis. i. quæ in condẽnationẽ venire de-
3 bebat. In gl. ea. ibi, *contradicebat sententiæ.* Notat nihil debere quæri post sententiã. l. post rẽ. ff. de re iudi. & sic est cõtra istã quartã lecturã in gl. positã, quia quæritur post sentẽtiã, Sed dic, ꝙ ibi nemo contradicebat sententiæ, hic secus, quia hic condẽnatus negabat iudicatũ fuisse cõtra eũ, vt solueret decẽ pro sorte, & quinque pro vsuris, sed postea iudex iudicauit sic iudicatũ fuisse, vt actor dicit, vel soluit illud contrariũ d. l. post rẽ, vt in ista glo. dũ dicit, vel melius ibi loquitur qñ nõ fuit inchoata noua instãtia, sed fuit imploratũ officiũ iudicis executiuũ sententiæ, qđ fieri põt, vt l. 4. §. ex conuentione. ff. de re iud. & l. minor 25. an. cui fideicõmissum. ff. de min. Secus est ti fuit inchoata noua instantia, vt quia fuit actũ actione in factũ, vel actione primæua, quia tunc põt alia sententia ferri. l. ſi à re. §. t. ff. de except. rei iud. In glo. ea. ibi, *in quadam interlocutoria.* Vel dic secundũ Bar. quod in contrario ttabat per creditorẽ, quominus cõsequeretur sortẽ, optabat. n. magis habere vsuras, & differri solutionem sortis. hic vero nõ ttabat pẽ, quo minus exigeret statim sortem. Sed hæc solutio nõ videtur mihi bona, quia destruit tex. in d. l. 1. §. 1. qui loquitur indistinctè, & sonare videt, qđ creditor inttabat quantum poterat, vt haberet sortẽ. & ideo videtur mihi, quod prima solutio glo. ſit melior, videlicet, quod aut vsuræ veniunt solũ officio iudicis mercenario, & tunc iudex nunquã põt dãnare ad vsuras futuri temporis, vel cogere reũ ad cauendum de illis præstandis in futurum. Et ſi contrarium faciat, sententia sua est nulla, quia officium suum
4 mercenarium ad talia se non põt extendere, vt d. l. 1. §. 1. ff. de vsu. expirat enim in totum per prolationẽ diffinitiuæ. l. 3. ſ. depositi. & l. terminato. j. de fru. & litũ expẽ. Facit ad pdicta reg. l. quod ſpõsæ. ſ. de don. ante nup. Quan-
5 doquet aũt vsuræ debẽtur iure actionis, & tunc aut sunt debitæ etiã pro tẽpore ꝓterito, & põt peti fieri cõdẽnatiõ tã pro præterito tẽpore, quã etiã pro futuro, vt est casus in hac lege. Facit pro hoc l. 1. supra, de fideicõ. Et intelligo siue creditor ttatim possit exigere totã sortẽ, siue non, nã semp est reus in culpa, qui nõ spõte soluit sortẽ, & vsuras tẽpore ꝓterito, & hoc mõ euitabit iudiciũ pro futuro. Et fortè dici põt ꝙ licet ſm ius ciuile vsurę debitæ ex priori cõtractu nõ currãt intra tẽpus quadrimestre post rẽ iudicatã. l. fi. §. ſi. n. nouatur. j. de vsu. rei iud. tñ currẽt istæ vsuræ futuri tẽporis, ad quas est facta cõdẽnatio, per hanc legẽ. Itẽ quãuis post tẽpus quadrimestre currant vsuræ centesimæ, tñ adhuc current vsurę futuri tẽporis cõprehensæ in sentẽtia, fortè. n. creditori vtilius est petere illas, quia habent executionẽ paratã. sed centesimę nõ habent. nam ad eas põt agi solũ cõdictione ex lege. l. 2. j. de vsur. rei iudic. Aut iudex vult condẽnare vsuras futuri tẽporis, nullo mõ sunt debitæ pro tẽpore præterito, & tunc sentẽtia est nulla. l. non quemadmodũ. ff. de iudi. Et hæc, quæ dixi, videntur de mẽte huius gl. in causa ſui. Itẽ pro opinione prędicta facit regula, quæ est, ꝙ ſ vbi sunt opiniones, debet potius teneri illa, q̃ vult sententiã valere, quã contraria. l. quoties in actionibus. ff. de reb. dub. Prædicta tñ oĩa non proce-
6 dunt ſm Can. quia tad vsuras centesimas, vt alias debitas ex cõtractu, vel ex dispositione iuris ciuilis, non põt agi iure actionis, vel officio iudicis, nec cõdẽnatio fieri, sed solũ põt agi ad interesse, vt in c. quia nonnulli. & in c. conquestus. & ibi not. extra de vsuris. In gl. ea. ibi, *debitum est de futuro.* Hic aduerte, ꝙ etiã de consensu actoris & rei nõ procederet iudicium hoc casu, ſ & est rõ, quia ſi in libello ego peto debitũ conditionale, conditione pendẽte libellus est ineptus, qa apparet ex ei' inspectione me agere sine actione. l. cedere diẽ. ff. de ver. sig. iuncta l. 2. ſ. de form. ergo iudicium non valet, sicut nõ posset reus consentire, quo valeret iudiciũ sine aliquo libello oblato, iuxta no. in auth. offeratur. ſ. de lit. cõtest. Et pro prædictis allego l. 2. in prin. ff. de do. præleg. vbi Bar. hoc tenere videtur. licet ipse videat tenere contrarium in l. ſi Titius & Seius. ff. de verb. obl. tamen hoc vltimũ dictũ suũ debet restringi, qñ actor & reus cõsentirent, ꝙ ageretur actione olim iã nata, & taceretur illud, quod ipso iure extinxerat eam, puta vsucapio. Et ita loquitur tex. in l. ſulianus. §. quantũ. ff. ad exhib. tunc. n. nõ apparet ineptitudo libelli ex sui forma. Per pdicta etiã dici potest, ꝙ illud, quod solet dici, ꝙ ſi supererat conditio post litẽ contestatã põt ferri sentẽtia pro actore. ideo quia ius superuenit actori ex causa de præterito, vt l. ſi rẽ. §. fi. & ibi not. ff. de pig. act. debet intelligi, qñ conditio nõ erat inserta in libello, & sic non apparebat ineptus ex sui forma, aliter ſi cõditio fuisset expressa in libello, nõ valuisset libellus, nec litis contestatio, & alia secuta, & sic non potuisset ferri sententia pro actore, vt dict. auth. offeratur. iuncta l. 2. ſ. de formu. Facit l. quoties. ff. qui satisf. cog. Et notate prędicta, quia à paucis inuenietis tacta. Vltimo tractãt his doctores istã materiã, qualiter in iudicium possit venire ius
8 de futuro. † De qua vide per Canonistas, in c. auditis. extra de procur. in c. in nostra. extra de sepul. & in c. Romana. §. caueãt. de sen. excom. li. 6. Conclusio tñ est hæc, ꝙ aut ius totaliter pẽdet de futuro, & nõ põt deduci in iudiciũ, nec sententia ferri. l. nõ quemadmodũ. ff. de iudi. Aut est ius cõpetẽs de præsenti, quod habet dependentiã in futuro, & tũc aut ius futurum debetur solũ officio iudicis mercenario, & ad id non põt fieri condẽnatio pro futuro tẽpore post diffinitiuã. l. 1. §. j. ff. de vsur. sed ante diffinitiuã posset hoc fieri, vnde pollet contumax condemnari per interlocutoriam ad expensas præteritas, & futuras, vt in capit. auditis extra de procurato. Aut debetur iure actionis, & tunc potest agi tam pro tempore præterito, quam etiã pro futuro, vt in hac lege. & in l. 1. supra de fideicommiss. Quandoque autẽ actori actio cõpetit de plenti p̃p interesse, quod speratur de futuro, cum tamen de præsenti sua nihil interſit,

& tunc

& tunc aut actio competit propter culpam aduersarij, & ad id potest agi, & cõdemnatio fieri, sed differetur, vt l. in lege Aquilia si deletũ. ff. ad legẽ Aquil. aut propter dolũ aduersarij, & fiet condemnatio, & exactio, ac si esset debitũ purũ totum, vt l. locum. §. condemnatio. ff. de tabul. exhiben. Quandoque econuerso actori competit ius de præsenti, quod speratur abesse in futurum, & tunc habet locũ materia l. si seruus. in prin. ff. de condi. fur.

LEX II.

1 Sententia incerta quãdo valeat, & quæ necessaria? & nu. 3.
2 Opinio quæ vult actum valere, in dubio tenenda.
4 Sententia incerta in actionibus generalibus an valeat?
5 Iudicem ex iis, quæ sibi constant ex actis iudicare debere.
6 Fideiussor an possit conueniri ante principalem?
7 Condemnatio ad damnum futurum incursurũ quo casu fiat?
8 Stipulationis verba maximè quo ad personas, strictè intelligenda.
9 Certificatio in excussatione sententiæ facienda in casibus, in quibus incerta sententia ferri potest.

1 QVanquam. Si petitio† & prosecutio est incerta; potest incerta ferri sententia. Hoc dicit. Vel sic: Sentẽtia, qua pronuntiatur indemnitatẽ esse præstandã, valet. Hoc dicit. Nota argu. q̃ qñ est quæstio solũ super obligatione ad interesse, non aũt super quantitate interesse, põt ferri sententia incerta. In gl. ista ibi, *supra titu. 1. l. cum eorum.* Dic, Hoc dictũ gl. sequitur hic Bartho. de Sali. & do. Francis. de Rãpon. Videtur etiam placere Bartolo in l. terminato. infra de fruct. & lit. expen. Ipse tamen Bart. hic tenet contrariũ. dicit. n. q̃ qñque agitur ad interesse, & põt in progressu iudicij certificari quãtitas interesse, & tunc valet sententia incerta, vt hic, & l. cum eorum. ff. tit. 1. Vnde dicit ipse, hic ponẽdum esse exẽplum, qñ res publica incurreret aliquod dãnũ in præteritũ, & adhuc sperabatur eam incurrere damnũ in futurũ, merito poterit ferri sententia incerta, & poterit in sententia venire tã ius præteritũ, quam futurũ, vt supra l. proxi. & l. 1. supra de fideicom. Sed opinio ꝓcedens videtur mihi melior. Primo, quia ista lex, & l. cũ eorum. supra tit. 1. loquuntur indistinctè, Bart. autẽ nimis restringit eas. Secundo, quia quotiescunque cadit aliqua probabilis dubitatio, an actus valeat, vel non, tenenda
2 † est opinio, quę vult actum tenere. l. quoties in actionibus ff. de rebus dubijs. & l. quoties in stipulationibus. ff. de ver. obliga. Itẽ pro hac opinione facit c. olim. lo primo. ext. de
3 resti. spol. Cõcludo ergo, †q̃ valet sententia incerta, quotiescunque actum est ad interesse, & concurrunt duo. Primo, q̃ actor in libello & in prosecutione iudicijs non petierit declarari quantitatẽ interesse. Secundo, q̃ fuerit conuentio inter partes sup principali obligatione ad interesse vt quia reus negabat se promisisse interesse, vel se occidisse, vel vulnerasse seruũ, vel alium, de quo erat quæstio. Et hoc videtur esse de mente huius gl. aliàs videtur, q̃ oportet ferri sententiam certã, vt infra l. proxima. & Institu. de action. in §. curare. Itẽ per prædicta põt reduci ad concor
4 diam quędam alia contrarietas Barto. s. vtrum † in actionibus generalibus, vt in actione tutelæ, vel negotiorũ gestorum, possit ferri sententia incertã. nã Bart. hic videtur tenere quod sic, sed contrariũ videtur tenere in l. 1. in prin. ff. de eden. Sed dici põt, q̃ si fuit contentio inter partes sup principali obligatione, vt quia reus negauit se fuisse tutorem, curatorẽ, vel gestorẽ, & actor non petiit certificari quantitatẽ, ad quã teneretur reus rõne malæ administrationis, valet sententia incerta, per hanc legẽ, & dictã l. cum eorum. alias habeat locum opinio Bart. in dicta l. 1. in pri. ff. de eden. In gl. ca. ibi, *aliqua parte actorum contineri.* Idẽ notat gl. in l. quid tũ. 1 §. Põponius. ff. de arbit. cõtrariũ aũt notatur in l. pro. Sed q̃ cõcordia dic, quod aut certitudo apparet in actis probatorijs, vt ex cõfessione facta in iudicio, vel ex testibus, vel instrumẽtis productis in iudicio, & habent locũ primę glosse, vt probatur infra l. proxima. Aut sunt alia acta, vt est libellus, & sunt positiones non cõfessatæ, & capitula non probata, & tunc non valet sentẽtia incerta nisi iudex expresse retulerit se ad illa acta, vt qa dixit, Cõdemno talẽ ad id, q̃ est petitũ in libello, vt l. in sum
5 ma. §. 1. ff. de re iudic. Et per prædicta patet, † q̃ si iudex dixit sic, Condẽno reum ad præstãdum actori id quod appa ret eum teneri sibi ex tali instrumento, q̃ instrumentum non fuerat in iudicio productũ, talis sententia erit nulla, quia certa quãtitas nõ apparet declarata ex aliquibus actis probatorijs, vt infra l. proxim. Et hoc videtur de mentẽ Bartolomæus. ibi, & hoc videntur communiter oẽs sequi. licet Bald. & dominus. Bartholo. de Salice. videãtur tenere contrariũ, vt infrà l. proxi. Secus puto, qñ in sententia est expressa certa quantitas, nã si iudex dicit sic, Condẽ no reum actori ad cẽtũ, ad quæ apparet eum teneri sibi ex instrumento talis notarij, bene valet. sit talis sentẽtia, licet instrumentũ non fuerit in iudicio productũ, dicitur tamẽ esse iniusta, & cõtra ius litigatoris lata, quia iudex debet iudicare solum ex iis, quæ cõstant sibi ex actis. l. illicitas. §. ve
6 ritas. ff. de offic. præsid. Et pro hoc facit quod no. Bar. in l. si is ad quem. ff. de acq. hær. Extra gl. quæro, an† si aliquis recepit à me mutuo mille, & Titius promisit me seruare indemnem ab hoc cõtractu, & renũtiauit beneficio de fideiussoribus, possit ipse Titius conueniri ante principalem? Respondeo quod non, quia ipse Titius non est propriè fideiussor, sed est obligatus solum ad id, quod non põt exigi à principali. l. fi. ff. si certum petatur. Et ita singulariter tenet Barto. in l. 1. C. de conueniendis fisci debitoribus. libr.
7 10. Quæro quid si aliquis mutuauit† tibi mille, & ego fideiussi pro te, & tu promisisti me cõseruare indemnẽ ab hac fideiussione, & ego propter hoc fui detẽtus in carceribus, an ego potero agere cõtra te ex promissione indẽnitatis? Baldus & Salicetus hic tenent q̃ sic, quia ego iam patior damnum. ex quo pp hoc fum detentus in carceribus. Et sic hoc casu poterit fieri condẽnatio ad damnum de prętcrito, & etiam ad damnum, quod in futurum potero incurrere per hanc legem. Et hoc satis de mente Bartoli hic. Et notate hoc dictum, quia à contrario potestis colligere, quod si principalis non promisisset conseruare fideiussorem indẽnem non posset fideiussor, etiam postquam esset in carceribus detentus, agere contra principalem, nam solum põt agi in tribus casibus, de quibus habetur in l. si pro ea. supra, mandati. & in l. Lucius. ff. mãdati vel contra. Quæro, quid si filiusfamilias fideiussit pro aliquo in mille, & ille promisit conseruare eum indemnẽ ab illa fideiussione, & accidit filium capi, propter quod pater volens eum liberare à carceribus, obliget se creditori in ducentis, an cõpetet filio vel patri actio ex illa promissione indemnitatis, ad illa ducenta? Respondeo quod non, etiam si iam sint soluta, filio enim non competit, quia ipse non est passus damnum, quia damnum est diminutio patrimonij. leg. tertia. ff. de damno infecto. Sed hic non est diminutum patrimonium filij, sed patris, & licet filius speret succedere patri, tamen satis est q̃ de præsenti non est passus damnum. Idẽ illa spes non est omnino certa, quia posset mori filius prius. Item posset pater dissipare bona sua, iuxta notata in l. prima. supra de inofficiosis donationibus. Item patri non cõpetit actio, qa ille promisit conseruare indemnẽ filium, & non patrem,
8 verba autem † stipulationum strictè debent intelligi, & maximè quo ad personas, quia persone extraneæ non debent subintelligi. l. quid astringẽdæ. & l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verbor. obligation. Et ita pridie respõdi de facto. Vltimo dicit hic Bartolus, q̃ † in omnibus casibus in quibus potest ferri sententia incerta, vt in iudiciis vniuersalibus, & in casu huius, fiet postea certificatio in executione sententiæ ita quod summatim probabitur & declarabitur, quę res sint in hęreditate, & quantum sit damnum. & allegat id quod no. in l. 1. in pri. ff. de edendo. Facit ad hoc

ad hoc l. à diuo Pio. in §. si super rebus. ff. de re iudi. Et hoc dicit esse notandũ pro instrumentis guarentigiatis, quæ guarentigia habent executionem paratam sicut sententiæ in quibus instrumentis quandoque continetur obligatio incerta, puta ad interesse.

LEX III.

1 Sententia non certa per se, nec per acta probatoria non valet & quando procedat. nu. 2.

1 HAec sententia. Sententia † non certa per se, nec per relationem ad acta probatoria, nõ valet. Hoc dicit. In gl. 2. in fi. Contrarium videtur tenere gl. supra, l. proxima. sed
2 dic vt ibi dixi. Et adde vnum. q̃ illa regula qua cauetur, q̃ sententia declaretur per acta probatoria, procedit, qñ sententia esset nulla, nisi fieret declaratio per talia acta, vt in hac lege. Sed vbi sententia alias de se potest valere, verba sua debent strictè intelligi, nec debent verba sententiæ declarari per acta probatoria, vel. 1. infrà, & plures vna sententia. Vlterius quæritur, quid si in casu huius legis, actor solũ semiplenè probauerat intentionem suam? Respõdeo quod aut non erat sibi delatum iuramentũ necessarium, & tunc sententia erit nulla, aut erat delatum, & ipse iurat, & tunc valebit, quia illud iuramentum est suppletiuum probationis. l. admonendi. ff. de iureiurando. Et sic satis ex actis apparet, quantum reus debet actori.

LEX IIII.

1 Iudex certam sententiam ferre potest, vbi incerta est ipso iure nulla.
2 Sententia super dote incerta, ferri non potest: fallit nu. 5.
3 Iudex ad quem ex eisdem actis validam sententiam ferre potest, cum iudex à quo nullam pronuntiarit.
4 Sententia consentire videtur, qui non appellat.

1 HAec sententia quæ. Vbi sententia † incerta est ipso iure nulla, potest iudex aliã certã proferre. Hoc dicit. Nota argumentum, q̃ super dote † nõ põt ferri sententia in-
2 certa. Item nota argumentũ, q̃ si inferior † ordinarius tulit sententiam nullã, põt superior ex eisdẽ actis ferre sententiam validam. de quo dic vt dixi in l. si præses. supra, &
3 qũo & quando iudex. Item nota, q̃ non appellãs à sententia, videtur ei consentire. De quo notatur in l. ab eo. supra
4 qũo & qñ iudex. Extra gl. dicit hic Bar. & in rubrica. ff. fol.
5 matri. quod sententia † incerta lata super dote est nulla, † q̃ per eius verba non apparet declaratum maritum recepisse aliquam dotem, vt fuit in casu huius legis. Sed si hoc fuit declaratum, vt quia iudex dixit, Declaro talem maritum recepisse dotem à tali, & condemno ipsum ad eius restitutionẽ, valebit hæc sentẽtia incerta, rõ, quia dos est ius vniuersale, sicut est hæreditas. l. quod dicitur. ff. de expensis. & ideo sufficit pronuntiatum esse super iure vniuersali, sicut videmus q̃ sufficit declarari actorem esse hęredem talis, vt notatur in l. 1. in prin. ff. de eden. & in l. 2. supra in eo. ti. Et opinio Bar. communiter cõsueuit teneri, licet Sali. vbi videatur tenere contrarium, & nullam mentionem fecit de Bartolo, de quo miror.

De sententijs, quæ pro eo quod interest, proferantur. Rubrica.

In glossa rubricæ. in fine. Contrarium videtur tenere gl. in lege quæ sequitur immediatè, in verbo, Impossibilitate cadat. quæ sentit, q̃ sententia debet ferri certa. & allegat l. tertiam. supra titulo primo. s. de sententia quæ sine certa quantitate prolata est, &c. Et illam gl. videtur tenere Barto. hic, & aliter continuat rubricam, dicit. n. quod supra dictũ fuit sententijs in genere, & in specie, sed quia in proferẽdis sententiis super interesse, consueuerunt oriri multa dubia, merito subnectitur hæc rubrica. Sed Bartholomæus de Salice to defendit istam gl. Et puto vtranque gloss. posse saluari per notata in l. secũda. supra titulo primo, & ibi plenè dixi de hac materia.

LEX VNICA.

1 Prolixitas & infinitas euitanda. nu. 7.
2 Vendicio & locatio de contractibus certam naturam vel qualitatem habentibus dicuntur.
3 Iudex ex officio potest inquirere de certa significatione quantitatis interesse deducti in iudicium.
4 Interesse incertum in libello peti potest, & quare.
5 Libellus in quo petitur resarciri damnum illatum taliter vtur.
6 Interesse ex obligationibus vanis & multum remotis non considerabile.
8 Sententia condemnatoria non est ferenda super quantitate interesse non liquidata in causa persecutione.
9 Pœna cõuentionalis duplum communis interesse nõ excedit.
10 Interesse vbi in obligatione venit, quod & dãn & lucri perditi ratio habenda sit.
11 Circuitus vitandus.
12 Interesse quotuplex, & an interesse conuentionale sit propriè interesse? & nu. 13.
14 Interesse singulare communis interesse duplum excedere põt.
15 Contractus quod incertus dici possit, & sibi sit cõe interesse.
16 Damnum pro damni æstimatione accipi vsus communis loquendi est.
17 Interesse quid.
18 Interesse singulare an veniat quando quantitas vel genus est in obligatione?
19 Contractus quando certam habere quantitatem dicantur?
20 Interesse singulare quando considerandum?
21 Intellectus l. in furti. ff. de furt.
22 Intellectus ver. Sancimus. huius legis, in quantum loquitur de contractibus, in quibus dari est in obligatione.
23 Interesse in duplando quod attendendum? & nu. seq.
24 Interesse singulare quomodo petatur per hanc legem?
25 Legum correctio & emendatio, quantum fieri possit vitãda.
26 Interesse singulare venit in oĩbus casibus in quibus conuẽtũ.
27 Interesse singulare quid?
28 Venditor emptori quando ad totum interesse cõe tenetur.
29 Reus an & quando precisè cogi possit ad factum, vel non? & numero sequen.
31 Iuramentum seruandum in forma specifica quãdo potest seruari sine dispendio salutis æternæ.
32 Obligatio, nisi post moram, ad interesse succedit.
33 Opinio quæ vult iuramentum in forma specifica seruandum esse, in dubio tenenda.
34 Lex vel statutum fieri põt, vt interesse quadruplũ excedat.
35 Bartoli contrarietas.
36 Pœna an & quando tota exigi possit, vel non. & nu. seq.
37 Intellectus §. omnes. Instit. de actio.
38 Glossis in dubio standum.
39 Lucrum in interesse quod & quale veniat, vel non? vsque ad finem legis.
40 Princeps ius alterius auferre non intendit.

Vim pro eo. Casus. Interesse singulare in casibus habẽtibus certam quantitatẽ, vel naturã respectu sui, vel respectu correlatiui adiuncti non potest excedere duplum communis interesse, vel conuenti, inspiciẽdo semper ad, quod plus est, in casibus autem incertis totũ
1 † interesse singulare venit, dum tamen ex legitimis probationibus per subtilitatẽ iudicis declaretur, & nõ ex vanis allegationibus. & habetur rõ interesse tam in lucro perdito, quã in dãno illato, & pœnæ conuentionales, & legales sunt etiã cõpetenter limitatæ. Hoc dicit ffm intellectũ, quẽ puto esse veriorẽ, & satis vẽ esse de mente glossarũ. Et diuiditur hæc lex in octo partes ffm Richar. & do. Bartho. de Sali. Nã primo exordiẽdo ponit occasionẽ legis cõdẽdæ. Secũdo statuit in casib. certis. Tertio in incertis. Quarto ꝓximũ dictũ declarat. Quinto oĩm pdictorũ rõnẽ ponit. Sexto limẽ inducit. Septi. vnũ dubiũ remouet. Octauo concludit. Sed a ibi sancimus. Tertia ibi, in alijs. Quarta ibi, & nõ ex quibusdã. Quinta ibi, nedũ. Sexta ibi, cũ scimus. Septima ibi hoc non solum. Octaua ibi, & fit oĩbus. Nota, q̃
1 † prolixitates sunt amputandæ. quod facit cõtra prolixos
2 cõmentatores. Item nota, q̃ venditio & locatio dicuntur esse

eſſe de cõtractibus habẽtibus certã naturã, vel quantitatẽ .i. æſtimationẽ. Et ſic notate, ꝙ licet in aliquo cõtractu veniat factũ, vt eſt patientia, quæ venit in locatione, tñ iſte contractus non dicitur habere naturam incertam. Et hoc ideo eſt quia certificatur per adiunctum correlatiuũ
3 .ſ. pentionẽ. Itẽ nota argu. ꝙ † iudex ex officio ſuo põt inqrere de certificatione quãtitatis intereſſe deducti in iudi-
4 ciũ. Itẽ nota argumentũ, ꝙ intereſſe † incertũ põt peti in libello quia declarare eius certã quantitatẽ non pẽdet à pote
5 ſtate actoris, ſed à ſubtilitate iudicis. Itẽ nota, ꝙ † toleratur libellus, in quo quis petit ſibi reſarciri, vel præſtari damnũ illatum, nam intelligũtur hęc verba ℔m communẽ; vlum loquendi de æſtimatione dãni illati. l. cum delanion. §. afi-
6 nam. ff. de ſun. inſtru. &c. Itẽ nota, ꝙ † ex vanis allegationibus, & ex remotis multũ, non debet conſiderari intereſſe, debet. n. cõſiderari ſolũ arbitrio boni viri, & non ex nimia
7 rigoroſitate. Itẽ nota, ꝙ † infinitas eſt euiranda in iure. Itẽ
8 nota arg. ꝙ † vbi quantitas intereſſe non eſt liquidata in proſecutione cauſæ, non põt ſuper hoc ferri ſentẽtia condẽnatoria, & ſi feratur eſt nulla, ſed potius videtur reus eſſe abſoluẽdus, quaſi probatio actoris ſit obſcura. Et hoc colligitur ex iſto te. in ver. nedum. iuncta gl. ibi poſita. Itẽ nota
9 arg. ex ver. cum ſcimus. ꝙ pœna † cõuentionalis nõ põt ex cedere duplũ conuentionalis, vel cõis intereſſe, ſicut non
10 põt intereſſe ſingulare excedere duplum. Itẽ nota, ꝙ † quotieſcunq; in obligatione venit intereſſe, vł habenda rõ intereſſe non ſolũ damni dati, ſed etiã lucri perditi. Nota, ꝙ
11 † circuitus eſt vitandus. Et hoc probatur in iſto tex. dũ dicit, in circuitus inextricabiles. & ad hoc ff. de condi. inde. l. dominus teſtamẽto. In glo. i. ibi, *vt ff. de actio. emp. l. i. in*
12 *prin.* Iſtã opi. gloſſarũ, ꝙ † ſit triplex intereſſe, cõiter ſequũtur antiqui, & Inno. ſequitur in c. ſacro. extra de ſen. excõ. in gl. magna. & cum ea pertranſeo propter authoritatẽ gl.
13 Fateor tamen ꝙ † conuentionale intereſſe non dicitur proprię intereſſe, ſed aut eſt pretiũ cõuentum, vel merces cõuenta: vt l. emptionẽ. §. pe. ff. de act. emp. vel eſt pœna loco intereſſe cõmiſſa. l. ſi. ff. de præto. ſtipu. & Iuſti. de ver. obl. in §. fin. Et per hæc pauca verba reſeco multa, quæ ſcribit Bar. & Sali. ſuper hoc. In gl. ea. ibi, *etiam ſi duplum communis excedat.* gl. põt exponi ſic. i. ſuppoſito ꝙ aliquod cõe intereſſe hic caderet, puta quia ℔m communem continentiã caſuũ intereſſet tñ nuntium à Bononia ire Romã, tñ
14 intereſſet ſingulare põt excedere duplum huius cõis intereſſe. Vel poteſt intelligi gloſ. vt loquatur propriè vt iacet:
15 † nam põt contractus dici eſſe incertus, licet ibi ſit cõe intereſſe, puta ſi aliqs promiſit mihi liberè ædificare domũ talis formæ in tali loco, vel ꝙ promiſit hoc ꝙ mercede incerta, puta quia ex aduerſo, ego promiſi ire pro eo Pariſijs, nã hoc caſu cõe intereſſe põt dici id, quood cõiter intereſſet cuiuſlibet fieri talẽ domum in tali loco. Itẽ aduerte, quia ſicut gl. vult, quod hoc caſu intereſſe ſingulare poſſit excedere duplum cõis, ita multo magis puto, ꝙ poſſit excedere duplum cõuentionalis intereſſe, per iſtã l. in ver. in ali js autẽ. quæ loquitur indiſtinctè. Facit l. ſi quis à ſocio. cum l. ſequenti. ff. pro ſocio. Gloſſ. in ver. *toſsibile eſt.* in fine. Defendendo gl. dicas, ꝙ loquitur ℔m cõmunem vſum loquẽ
16 di, † ℔m quem damnũ accipitur pro æſtimatione dãni, vt hic, in verb. gl. i ſi. debẽt accipi largiſsimè, vt ſic ceſſare fieri intelligatur etiam, quando quis malè facit. quia ceſſat à viuẽdo honeſtè, vel à reddendo ius ſuum vnicuique. l. iuſtitia. ff. de iuſti. & iure. tamen propriè loquẽdo intereſſe prout accipitur in hac materia. ſ. quod quotidie petit in iudiciis,
17 ſic põt diffiniri, Intereſſe eſt æſtimatio damni emergentis, & lucri ceſſantis, ex eo qđ quis male facit, vel aliquid dare vel facere ceſſat. Et in hoc quod dicit, & lucri ceſſantis, non videtur bene dicere, quia in lucro non debet conſiderari intereſſe, vt eſt caſus, ff. de actio. emptio. l. ſi ſterilis. §. cum per venditorem. qui §. eſt contra hanc diffinitionem, & etiam contra hunc te. in ver. Et hoc iuncto eo, quod ibi notat gloſſ. ſuper verb. id æſtimandum. In gl. in ver. *quantitatem.* in fin. Dic, Exempla gl. non videntur
18 procedere, quãdo quantitas † vel genus eſt in obligatione, quia tunc non videntur poſſe venire intereſſe ſingulare. l. nummis. ff. de in litẽ iuran. Et ideo doctores aliter exemplificãt te. ſ. ꝙ caſus dicantur habere certã quantitatẽ, qñ eſt in obligatione certa ſpẽs, quæ nõ habet certos fines à natura, ſed à facto hominis, vt eſt liber, veſtis, vel domus, quæ res dicuntur habere certã quantitatem. i. æſtimationẽ ſed dicantur habere certã naturã, qñ in obligatione eſt ſpecies, quę habet certos fines à natura, vt ſeruꝰ, vel equus. Iste hæc exempla ſunt bona in ſe. Dicuntur etiã habere certã quantitatẽ, qñ in obligatione venit aliquod factum, quod videtur certificatum per correlatiuum adiunctũ, puta, ſi aliquis locauit mihi fundum ſuũ pro decẽ florenis, nam ipſe eſt obligatus ad patientiã. l. ex conducto. in princip. ff. loca. Idem eſt ſi aliquis curſor locauit mihi operas ſuas in eundo Pariſiis pro decem florenis, vt eſt caſus in hac lege. Nec obſtat ꝓdictis quod no. gl. infra in verſi. in alijs. in verbo, incerti. quia illa gl. debet reſtringi, quãdo obligatio, in qua continetur factum vel non factũ, non declaratur per correlatiuũ adiunctum, vt quia aliquis hoc factũ promiſit liberè ex cã donationis, vel quia aliquis promiſit pro me ire Pariſiis. quia ego pro eo promiſi ire Romã. tunc. n. contractus dicitur habere naturam incertã, & maximè quãdo eſt factũ, quod non eſt vniformiter vtile oĩbus, vt eſt ire Romã. Idem tamẽ puto, ſi ſit vniformiter vtile cõiter, vt eſt ſcribere librum, vel cõſtruere domum in tali loco, nã adhuc contractus dicet habere naturã incertã, quando nõ certificatur per correlatiuum adiunctũ, vt quia quis hoc promiſit liberè, vel pro mercede incerta, puta, vt aliquis pro eo ire t Romã. Et hanc opinionẽ tenuerunt Bart. Bald. & Salic. ac bene dicunt in ſe. Aduertẽdum tñ eſt, quia exẽpla gl. quatenus loquuntur, qñ quãtitas, vel genus eſt in obligatione, poſſunt ſuſtineri in vno caſu. ſ. qñ habenda erat rõ etiam intereſſe extrinſeci, puta, quia promiſerã tibi dare decem cados olei, vel hominem, vel equum in genere, & tu idẽ promiſeras alteri ſub pœna perdẽdi codicem tuũ vel ſub pignore codicis tui, hoc acto, ꝙ ſi non ſatisfaceres in termino, ſtatim poſſet vendi, & ita factũ fuit, tunc. n. intereſſe tuũ ſingulare, quod habebas in codice, in quo habebas magnã memoriam, non potuerit excedere duplũ cõis intereſſe. In quibus aũt caſibus veniat intereſſe extrinſecum, infra dicam poſt gloſſam. Et iſta defenſio gloſ. fuit de mente Salic. hic, Bartol. tamen hic videtur ſuſtinere aliter vltimum exemplũ glo. nã dicit, quod qũ hó vel equus in genere, eſt in obligatione, debetur mediocris. l. legato generaliter. ff. de legatis primo. & ideo eſt aliquod imaginatiuũ, in quo cadit affectio, & ſic ſingulare intereſſe. Sed dictum Bar. nõ videtur mihi procedere, nec poſſe exemplificari, niſi reſtringas eum, quando electio erat creditoris, & ipſe elegit hominem, in quo habebat affectionem, qui tãmen erat mediocris inter alios ſeruos. Vnum etiã addo, quia puto quod contractus vel caſus dicantur habere certã naturã quando in obligatione, vel officio iudicis venit hoc factum. ſ. rem reſtitui. Et hoc videtur fuiſſe de mente gloſ. hic, in verb. caſibus. hoc ideo, quia cogitur quis præciſè ad reſtituendum, ſicut ad dandum. l. qui reſtituere. ff. de rei vendicat. Item quando in obligatione venit æſtimatio damni dati in certa ſpecie, vt libro, vel ſeruo, vel perẽptionis totalis illius rei, ſatis ille caſus dicitur habere certam quantitatem. Et hoc fuit hic de mente gloſ. in verbo, caſibus. & in verbo, contractibus. In gloſ. *contractibus.* ibi, *itẽ*
20 *in maleficijs.* Poteſt † poni exẽplum, Si ago contra te actione legis Aquiliæ, quia tu per dolum, vel culpam combuſiſti codicem meum, qui communiter valebat decem, ſed propter meum intereſſe ſingulare valebat mihi quinquaginta, quia tunc potero conſequi ſolum viginti. Item poteſt poni exemplum in ſeruo occiſo. Puto tamen ꝙ quia lex Aquilia habet oculos retro, vt l. idem Neratius. §. idem Iulianus. ff. ad le. Aquil. ſi iſte ſeruus tempore percuſſionis valebat decem communiter, ſed in aliqua parte anni præcedentis valuit quindecim communiter, intereſſe meum ſingulare

ſingulare poterit æſtimari vſq; ad triginta. Sic ergo totum illud quod poteſt peti ratione cõmunis intereſſe, etiam habendo reſpectum vſque ad annum retro, eſt id, quod veniret duplandum. Nec obſtat prædictis l. in furti actione. in
21 prin. ff. de fur. quia illa lex loquitur de intereſſe ſingulari affectionis, ex quo nulla habetur vtilitas, cuius nõ habetur rõ, etiam contra doloſum, vt ibi not. per gl. & probatur in l. ſi ſeruum. ff. ad leg. Aquil. Secus eſt, ſi ſit intereſſe ſingulare, ex quo ſequatur vtilitas pecuniaria, vt eſt quando quis habet memoriam in libro, vel affectionẽ habet ad ſeruũ, ꝙ nouit oſa facta ſua. Idẽ eſt etiã in quaſi maleficijs, vt ſupra notauit gl. in ver. caſibus. & patet exemplũ, quando ſeruus meus, vel liber meus eſt deſtructus, ex eo quod eſt deiectum, vel effuſum. l. i. §. i. ff. de his qui deiec. In gl. e. ibi, *debere tradi ex contractu.* Dic, Iſta gl. quia ſita eſt in prima parte huius legis, debet intelligi, qñ caſus dẽ habere certã naturam, vt eſt quãdo traditio venit in venditione, vel qñ quis promiſit tradere mihi fundũ pro decem corbibus
25 tritici. Sed ſi aliquis liberè promiſit mihi tradere fundum tunc contractus dicetur habere naturã incertam, vt l. ſtipulationes non diuidũtur. ff. de ver. obl. & ideo venit tũc intereſſe ſingulare, quantumcunq; ſit, vt hic, in §. in alijs. In gl. ea in fi. Dic, Iſta glo. communiter tenetur. Et de hac materia vide pleniſsimè per Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de verb. obl. Et per hoc videtur quod iſta lex
22 in verſi. ſancimus. quatenus loquitur † de contractibus, in quibus dari ẽ in obligatione, videtur reſtringẽda ad contractus innominatos, in qbus ſuccedit obligatio ad intereſſe vel ad actiones arbitrarias, in quibus venit intereſſe etiam extrinſecum. l. 3. §. fi. ff. de eo quod cer. lo. Poteſt etiã dici, 26
ꝙ iſta lex habeat locum, quãdo dari eſt in obligatione, & actio eſt arbitraria, tunc. n. licet intereſſe non veniat ibi iure obligationis, & actionis, tamen poteſt venire officio iudicis, vt puta, ſi reus eſt contumax in dando mihi ſeruũ vel librũ, ad quem eſt condẽnatus, nam licet poſsim eũ facere cogi pręcisè ad dandum, ſi ipſe habet illum, faciendo ſibi auferri manu militari, tamen adhuc poteſt fieri executio ſententiæ in intereſſe meo. arg. l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iudi. Itẽ officio iudicis venit intereſſe, vbi ſpẽs dari non poteſt, vt quia eſt perẽpta poſt moram rei. l. ſi ſeruũ. §. fi. ff. de ver. obl. Et in his caſibus habebit locũ iſta lex, ꝙ
intereſſe ſingulare non poterit excedere duplum cõis in- 27
tereſſe, vel conuenti, vt infra dicetur. In gl. in verbo, *dupli.* ibi, *Nec vnum nec aliud, quod plus eſt.* Intellige ꝙ mens gl.
23 ſit, ꝙ † ſemper in duplando attẽdatur id, quod eſt plus. Vnde ſi commune eſt plus, quam conuentum, duplabitur cõmune. Et hoc expreſsè tenuit hic gl. i. Sed ſi commune eſt minus, vt quia ſeruũ valentẽ decem, emi pro quindecim, tunc in duplãdo inſpicietur intereſſe cõuẽtũ. Et ita tenuit Richar. de Sali. & bene. Et hanc opinionem ſic confirmo. Conſtat ꝙ per iura vetera Digeſtorũ, & Codicis ante iſtã
24 legem quæ fuit ſuſtiniani, totum intereſſe ſingulare † poterat peti & exigi, dummodo de illo poſſet plena ꝓbatio fieri. l. i. ff. de act. emp. & l. vẽditor. ff. de euictio. & l. ſi. ff. de præto. ſtipula. nili ſolum in caſu ſingulari l. Titius. §. ſi. cũ l. ſequen. ff. de actioni. emp. Sed per iſtam legẽ facta eſt reſtrictio, vt non poſsit exigi vltra duplum in caſibus habẽtibus certã quantitatẽ vel naturam. Cum ergo hic non dicatur quid ſit duplandum, i. accipiendum pro ſimplo, debet textus taliter intelligi, quod minus reſtringantur, & limitentur iura vetera, quam fieri poteſt, argumento l. non 28
eſt nouum. cum l. ſequen. ff. de legibus. Facit l. lancimus. ſupra de teſtamẽtis. Intelligatur ergo vt inſpiciatur id, quod eſt plus, ſiue ſit conuentum, ſiue ſit commune intereſſe. Item quia in dubio in conſulendo & iudicando ſtandum eſt opinioni gloſſ. vt carottio, vt notat Bal. Richar. & Bartho. de Salice. in l. 2. ſupra titul. 1. & Butrig. in l. 1. ſupra qui pro ſua iuriſdictione. Barto. tamen hic poſuit quartam opinionem. ſ. quod commune intereſſe ſemper debeat attendi in duplando, & non conuentum, niſi quando eſt caſus, in quo nullum commune intereſſe inuenitur, ſed ſolũ cõuentionale, vt quia locauit mihi operas ſuas pro decem aureis in eundo pro me Pariſiis, tunc enim decem duplabuntur. Quinta eſt opinio, quod commune intereſſe veniat duplandum, quando ibi nullum eſt intereſſe conuentum. Sed ſi eſt ibi intereſſe conuentum tunc illud eſt maius, q̃ commune, debet attendi conuentum. Et eodem modo ſi fit minus, quam commune, debeat attẽdi ſolum commune. Et hanc opinionem tenuit hic Bartholomæus de Saliceto. Sexta eſt opinio quorundam, qui volunt, quod vbi concurrit commune intereſſe & conuentum, inſpiciatur ſemper id quod eſt minus, ita quod intereſſe ſingulare nõ poſsit duplum illius excedere. Et hac forma intelligunt iſtam gloſſ. quæ copulatiuè videtur requirere quod neutrum poſsit excedi. Pro quibus facit l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regulis iuris. & regula in obſcuris. de reg. iur. in 6. Sed quicquid iſti dicant, teneas tecum gloſſ. vt dixi. ſ. ꝙ dupletur ſemper illud intereſſe quod plus eſt, vt euitetur
25 † legum veterũ correctio, & limitatio quantum fieri põt, argõ l. lancimus. ſupra de teſta. & l. præcipimus. in fine. infra de appellatio. & l. non eſt nouum. ff. de legibus, cum ſimilib. In gl. ead. ibi, *pacta ſeruabo.* Intellige glo. quando venditor petit pretium conuentum. Sed econuerſo emptor non poteſt repetere pretium, ſi res ſibi non tradatur. l. ea conditione. ff. de reſcinden. vendi. Secus ſi res euincatur. l. emptorem. §. penul. ff. de actio. emp. Itẽ limita, niſi interuenerit læſio vltra dimidiã. l. 2. ſupra de reſcinden. vendi. Itẽ niſi petat pœna, promiſſa loco intereſſe, qa tũc aliqñ iſta nõ põt peti in totũ certa. Quod dic vt infra dicetur ſuper gl. in ver. proſeruntur. In gl. ea. ibi, *qui dicuntur hæc l.* Vel dic, ꝙ ſingulare † venit in oĩbus caſibus ĩ qbus cõe. Et hoc ſenſit gl. ſuprà proxi. ſi tamen ſint res aptæ natæ ad capiendum ſingulare intereſſe, vbi. n. non eſſent aptæ natę, non poſſent venire, vt eſt pecunia, vel frumentum, vel vinum, qñ ẽ in obligatione. l. nummis. ff. de in litẽ iurã. Et ꝓdicta, ꝓcedũt, qñ intereſſe ſingulare venit plenè ꝑ teſtes. Vbi aũt veniret probandum ſolo iuramento petentis, tunc regula ẽ vera. Fallit in quibuſdã caſibus, qui ponuntur in l. in actionibus. ff. de in litem iuran. & ibi pleniſsimè habetur de hac materia per Barto. In glo. ead. ibi, *dummodo infra duplum.* Vel dic, & melius, vt not. infra, in ſolutione proximi contrarij. In glo. ea. ibi, *hic de ſingulari.* Dic, glo. optimè loquitur
nam intereſſe ſingulare, vocatur illud, quod † venit ꝓp 27
aliquam utilitatẽ inhærentem perſonæ, ita ꝙ ad aliam perſonam tranſire non poſſet, ver. gra. Habeo librum, in quo habeo memoriã meã, & poſui additione, de manu mea ſ propter hoc iſte liber eſt mihi carior ſingulari æſtimatione, quæ non poſſet tranſire ad alium, non enim memoria mea in uno libro poteſt eſſe alterius, ut pateat ad ſenſum. Facit l. prima. §. ne autem ſupra, de caducis tollend. Sed intereſſe commune dicitur eſſe ſiue ſit intrinſecum, ſiue ſit extrinſecum, & dicitur eſſe illud, quod potuiſſet tranſire ad quemcunque aliũ. Vnde ſi quis vendidit mihi tignum uitioſum, quod ego apposui in domo ꝙ ruit, ex quo lum damnificatus in centum, hoc dicitur eſſe intereſſe commune, nam potuiſſet tranſire ad quemlibet, qui emiſſet tale tignum, & in domo ſimili, vel maioris pũtij poſuiſſet, ſm Bartolũ, & bene. In gl. eadẽ ibi, *corrigit illa.* Vel dic & melius, quod non corrigit, quia legum correctio eſt euitanda, ſed limitat eas, dicit. n. eas non habere locũ in uẽdẽte ſciẽte imminẽtẽ caſum euictionis. nã uẽditor † qui ſcienter vendidit areã alienã, uel ſeruũ, alienũ, vel ſeruũ, quẽ erat rogatus manumittere: tenet emptori euictione ſecuta ad totum commune intereſſe etiam extrinſecũ, etiam ſi excedat duplum pretij, quo fuit res empta, ut l. idemque. §. in omnibus. ff. de action. empt. Sed ubi uenditor fuit ignorans, tunc habet locum d. l. Titius. §. fina. cum l. ſequent. Ex quibus legibus poteſt dari talis doctrina, ꝙ quotieſcũque euincitur res uẽdita, & tradita emptori, ſi uẽditor nõ fuit in dolo, nõ poſsit emptor petere intereſſe ſuum ultra duplum pretij, quo emit rem, Hoc tamẽ eſt intelligẽdum, quãdo intereſſe creuit ex facto emptoris, ut

quia

quia fecit magnas expensas in erudiendo seruũ, vel in faciẽdo ædificium in area empta, & hoc ne ex facto emptoris contingat venditorem grauari in immentum, alias aũt habebit locũ regu. l. venditor. ff. de euictio. ſ. ꝙ emptor re euicta pôt actione exempto cõsequi totum suũ interesse commune, etiã extrinsecum. Et hoc tenuit hic Bartholo. de Salice. & bene. Reliqua autem de materia interesse extrinseci dicentur infrà post glossas. Venio modo ad glo. §. in alijs aũt casibus. In glo. t. ibi. *ff. de verbo. oblig. l. quoties*. Hoc est limitan dum per ea, quæ dixi super gl in verb. quãtitatem. In gloss. ead. ibi, *singulari vel communi*. Ista gloss. communiter reproba ur, quia regula est potius in oppoſi-
29 tum, quod creus non potest cogi præcisè ad factum, quod est in obligatione hoĩs, vt l. in stipulationibus. §. operarũ. & l. stipulationes non diuiduntur. in §. Celsus. ff. de verbo. obl ga. & l. si quis ab alio. §. fi. ff. de re iudi. De qua materia, quia est longa valde, remitto ad notata per Barto. in d. l. stipulationes non diuiduntur. in 8. q. Vnam tamen limitatio-
30 nem notabilẽ non omitto, videlicet ꝙ quotiescunque qs obliguit se factum, & iurauit hoc facere, potest cogi præcisè ad factũ, & sic ad obseruantiã iuramenti in forma specifica. Et ita tenuit Bal. & do. Barthol. de Salice. in hac leg. Allegat Bal. ad hoc glos. singularem in l. si pecuniã. in pri. ff. de condict. ob cau. in verbo, necesse habeas. Item allegat
31 Salic. rationem, quia regula est quod † omne iuramentum est seruandum in forma specifica, quod seruari potest sine dispendio salutis æternæ, vt in ca. cum contingat. extra de iureiuran. Hanc etiam opinionem tenet Anto. de Butr. in c. veniens extra de iureiuran. vbi dicit hoc fuisse ibi de mẽte Inno. Et hæc opinio videtur mihi vera. & pro ea bene facit cap. ex rescripto. & c. quanto. extra de iureiurand. Itẽ
32 pro hoc facit rõ, quia non potest † succedere obligatio ad interesse, nisi post mora, vt d. §. Cellus. cũ simi. Sed nõ est dubium, ꝙ ille qui est in mora, in non faciendo factum, ꝙ promisit, incurrit periurium. ergo cogendus est ad desistẽdum ab illo periurio, vt dicto c. cũ contingat. cũ simi. Præterea si fauor vltimæ voluntatis operatur hoc, ꝙ quis pôt cogi præcisè ad factum, vt l. fideicommissa. §. fi. ff. de lega. 3. multo magis fauor religionis. i. iuramẽti, hoc debet operari. Præterea dato ꝙ super hoc passu inuenirẽtur aliquæ
33 opiniones variæ, in dubio seruanda est illa, quæ † vult iuramentũ in sui forma seruari, nisi papa aliud declaret, vt in c. venerabilem. in fi. extra de elect. & not. gl. in c. petitio. extra de iureiurando. & doct. in c. quanto. extra de iureiurando. In glo. in verbo, *subtilitatem*. in fin. Dic, Ista gl. optimè loquitur, & communiter tenetur per doctores. In gloſ. in vero, *reuera inducitur damnum*. In fi. Prima ratio communiter tenetur, & non secunda per l. in seruorũ. §. fi. ff. de pœn. In gl. in verbo, *impossibilitate cadat*. in fi. Contrariũ videtur tenere hic glo. super rubri. Sed dic vt dixi in gl. 2. supra tit. 1. Nunc venio ad gl. §. cum scimus. In glo. t. ibi, *vel sic merito*. Ista videtur esse melior continuatio, & sic Imperator probat dictum suum per simile. In glo. in verbo, *proferuntur*. ibi, *quæ quadruplum non excedit, id est, non reperitur*
34 *excedere*. non tamen † prohibetur legem vel statutũ, super hoc posse fieri, nec ꝙ imponatur pœna octupli, vel decupli. Et quod hoc possit fieri, probatur. 12. q. 2. cap. in leg. & c. cum deuot. & 17. q. 4. ca. si quis domum. In gl. ead. in fin.
35 Bar. super hac materia † videtur sibi contrariari in l. stipulatio ista habere licere. in princ. & in §. alteri. ff. de verbo. obliga. vel saltim videtur sentire vnũ valde absurdum, ſ. ꝙ in casibus incertis, in quibus singulare interesse non est limi-
36 tatum, possit peti pœna etiam octupli vel decupli, in casibus vero certis non possit pœna promissa per nomina multiplicatiua peti vltra duplum, per hanc legem, in ver. cum scimus. iuncto principio huius legis, nisi simplum quod veniret multiplicandum, esset omnino certum, vt quia venditor se obligauit, se non traderet rem, vel euinceretur, ad quadruplum, vel sextuplum pretij, quo empta est, tunc enim tota potest petit. leg. si dictum. & leg. si plus in princip. ff. de euictio. Sed hæc opinio † applaudit mihi, quia magis subinuolucro verborum posset quis decipi in casibus incertis, quam in casibus certis, & ideo puto & consulendo & iudicando standum esse sententiæ gloſ. quando in obligatione est ad quam pecuniam, vel res, quæ consistunt in pondere, numero, vel mensura, tunc. enim si pœna est promissa per nomina non multiplicatiua, tota potest exigi, vt in §. alteri. allegato in glo. & l. si quis pro eo. ff. manda. Hoc tñ forte pôt limitari, nisi pœna esset adiecta obligationi ex causa lucrativa, quia tũc fortè non posset excedere valorem quingentorum aureorũ, quomodocunque, & per quæcunque verba apponatur. l. si quis argentum, & l. sequen. infra de donatio. nã sicut principalis obligatio dicitur esse ex causa lucrativa, ita & pœnalis, quæ est accesloria. Aut pœna est promissa per nomina multiplicatiua, & tunc semp pôt peti vsque ad quadruplum illius interesse, quod posset actor petere, vt l. si dictũ in princip. ff. de euict. & l. fina. supra de sponsalibus. Vltra quadruplum vero non poterit exigi. Et pro hoc facit d. l. si. & dicta l. si dictum. Item pro hoc facit iste te. in ver. cũ scimus. nã hic nihil repetit de duplo, sed simpliciter dixit de competenti moderamine. Et si exponatur verbum, & pro. i. idem sonare videtur tex. ꝙ sicut pœnæ legales applicandæ actori sunt conclusæ certo fine. ſ. vsque ad quadruplum, vt Instit. de actio. in §. omnes. ita hoc sit competens moderamen ad pœnas conuentionales. Item dictus §. om
37 nes. loquitur † indistincte, siue pœna imponatur ab homine siue à lege. Item iste tex. in ver. cũ scimus. simul loquitur de pœnis legalibus & cõuentionalibus, ergo pariter videtur modificatæ, argũ. liam hoc iure. ff. de vulg. & pupil. Et hanc opinionem, quã tenet gl. hic, tenet etiam gl. in dicta l. si dictum. & sequitur Dyn. Institu. de actionibus. in §. omnes. & Butriga. & Rayne. de Forliuio hic, & sic puto obseruari in practica. Facit pro hoc, quod notant Doctores in l.
38 2. supra tit. 1. vbi dicunt, † ꝙ in dubio standum est glosiis tanquam carocio. Rõ aũt diuersitatis potest assignari ſm Rayn. quia vbi pœna est promissa per nomina multiplicatiua, & excedit quadruplum, tunc vitium est expressum, & ideo vitiatur stipulatio, quatenus excedit, secus est, qñ vitium non est ita clarè expressum. argu. l. expressa nocent. ff. de reg. iur. & l. nonnunquam. ff. de conditio. & demonstra. Prædicta oĩa limitari possunt, nisi quis se obligauerit ad pœnam quintupli, vel maiorẽ cum iuramẽto, quia tunc propter iuramentum cogetur soluere totum. Et sic tunc
39 stãdum erit sententiæ Vltramontanorũ, per doctrinam dicti capi. venerabilem. de electio. de qua supra feci mentionẽ. Vbi vero in obligatione principali esset quantitas, vel aliud consistens in põdere, numero, vel mensura, tunc est materia l. cum allegas. supra de vsuris. & l. Iulianus. §. idem Papinianus. ff. de actio. empt. de qua remitto ad notata per Bar. in d. §. alteri. Et adde quod ipse notat in l. cum seruus. ff. de condictio. & demon. In glo. fi. in fi. Dic, Communiter tenetur contrarium, vt euitetur correctio, & etiã quia ista lex in fine videtur sonare, & idem iuris sit hodie, quod olim erat. Et ideo sup hac materia adhærẽdo verbis Bart.
40 aliquibus additis conclude sic, quod † quoddam est lucrum quod contingit circa ipsam rem, vt quia auctus est valor rei, & tunc illud venit, nam habetur ratio quanti plurimi res fuit à tempore moræ vsq; ad sententiam. l. vinum. ff. ficer. peta. Quoddam est lucrum prouenies ex re ipsa, in quo natura sola operatur, vel natura & industria hominis simul, vt sunt fructus & partus, & tunc recurre ad notata plenè in l. si filius. §. 1. ff. de verb. obli. Quoddam est lucrũ quod venit extra rem, & tunc aut nõ poterat acquiri sine iniuria alterius, vt est lucrum vsucapionis, & illius rõ non habetur. leg. si is cui. ff. de furt. † Aut poterat acquiri sine iniuria alterius, & tunc aut illud lucrum comitatur rem penes quemcunque vadat, & illius habetur ratio. l. venditor. ff. de euictionibus. & l. si quis vxori. §. penultimo. ff. de fur. Quoddam est lucrum, quod non sequitur rem penes quẽcunque vadat, in quo principaliter operatur industria hominis, vt est lucrum mercantiæ, & tunc aut ille, qui petit non

non consueuit tali modo lucrari, putà, mercari per se, vel dare suam pecuniam mercatoribus ad partem lucri, & dãni, & talis lucri ratio non habetur, tanquam vani interesse. l. si stipuler. §. cùm per venditorem. ff. de actio. empti. Et ita tenuit Bar. hic. Aut consueuit tali modo lucrari, & tũc habetur rõ talis lucri. l. 3. §. fi. ff. de eo ꝙ certo loco. secũdũ Bar. hic. Sed hoc vltimum videtur esse contra casum l. fi. ff. de pericu. & commodo rei venditæ. Vnde in hoc vltimo puto sic distinguendum, quòd aut in obligatione erat quantitas, & actio erat talis naturæ, † quòd poterant vsuræ venire ex mora, & tunc non habetur ratio talis lucri, vt d. l. si. Satis est enim, quod est prouisum actori de vsuris legalibus, vt dicit textus in d. l. fi. Aut non poterant venire vsuræ ex mora, & tunc aut loquitur in casibus, in quibus succedit obligatio ad interesse, vt est, quãdo factũ est in obligatione, vel quando dari est in obligatione ex contractu innominato, & tunc habetur ratio talis lucri, vt est textus in l. si commissa. ff. rem ratam hab. Et ita intelligi debet lex nostra in fine. Aut loquimur in alijs obligationibus, in quibus nõ succedit obligatio ad interesse, & tunc si sint arbitrariæ, habetur ꝑ officium mercenarium iudicis, ratio talis lucri, vt d. l. 3. §. fina. ff. de eo quod certo loco. Item potest dici, si actio sit bonæ fidei. l. quicquid. suprà arbitriũ tutelæ. Facit pro hoc l. in bonæ fidei. ff. de eo quod certo loco. Et ideo puto, quòd quia per Canones vsuræ sint correctæ, sit correcta dicta l. fi. ff. de periculo & commodo rei venditæ. Et sic licet vsuræ peti non possint, poterit peti interesse à tempore moræ, & lucri perditi. Facit pro hoc quod notatur in c. conquestus. extrà de vsuris. Aut loquimur in alijs actionibus meri stricti iuris, & tunc habetur ratio talis lucri, vt l. quod si Ephesi. in prin. & ibi notatur per gloſa. & Barto. ff. de eo quod certo loco. Item probatur ratione, quia si non habetur ratio lucri fructuum, qui proueniunt ex re, nisi post litẽ contestatã regulariter, vt l. videm⁹. §. fi actionem. ff. de vsuris. & l. cũ fundus. in prin. ff. si cer. petatur. multò minus habenda erit ratio lucri negotiationis. Quandoque autem quis non tenetur alteri in aliquo, & tunc si auferat alteri lucrum, quòd ille percipiebat à natura ex terreno vicini, non habetur ratio talis lucri l. Procullus. ff. de damno infecto. Secus est, si quis lucrum licitè percipiebat ex loco publico, quia tunc non debet quis aliquid faciendo in loco publico, auferre sibi illud lucrum, etiam si super hoc habeat rescriptum princi-
40 pis, † quia non videtur esse intentionis principis auferre alteri tale ius, vt l. secunda. §. meritò. ff. ne quid in loco publico. Similiter in actione, in qua ex misericordia venitur ad contributionem vt propter tempestatem maiorem, non habetur ratio lucri, sed damni, † vt l. 2. §. ratio. ff. ad legem Rhodiam de iactu.

Aliqua hic videntur deesse.

Si à non competenti iud. iud. esse dicatur. Rub.

LEX I.

1 *Sententia à non suo iudice lata, est nulla.*
2 *Iudex delegatus super vna re, de illius rei accessoriis cognoscere potest.*

1 *Videx.* † Sententia à non suo iudice lata, est ipso iure nulla. Hoc dicit totus titulus secundum Bartol. Nota, † quòd iudex delegatus super vna re, potest pronuntiare super iis, quæ accessoriè pertinent ad eam rem. In gl. 1. ibi, *l. Paulus*. Nota ex ista glo. quòd l. Paulus. quæ
2 vult, quòd post diffinitiuam possit iudex supplere eadem die super accessoriis, habet locum etiam in iudice delegato. Et ita tenet hic Bartholomeus de Salic. Et facit ꝙ hoc capit. cùm appellationibus. de appella. lib. 6. Secundo nota ex hac gloſ. quòd si alicui fuit delegata causa super certo fundo, potest ille condemnare etiam de expensis & fructibus perceptis, factis vel perceptis ante litem contestatam. Talia enim accessoria veniunt à principali re petita, & accessoriè peti possunt, vt notatur in l. fundi. ff. de exceptione rei iudicatæ. Facit l. certum. suprà de rei vẽdicatione. Hoc tamen intelligendum est, quando talia accessoria quę exorta fuerunt ante litem contestatam, fuerunt petita in libello, aliàs iudex etiam ordinarius non posset se de illis intromittere tanquam de accessorijs, vt l. ædiles. §. itẽ sciendum. ff. de ædil. edi. & l. partum. ff. de vsuris. Sed in accessorijs, quæ emergunt post litem contestatam, pôt cõdemnare, etiam si non fuerit petitum in libello, nec etiam in actis posteà factis, vt d. §. item sciendum. Et vide quod not. Inn. in, rub. extrà de re iudi.

LEX II.

1 *Sententiam nullam esse declarari petere posse eum, in quem lata est.*
2 *Appellari à sententia nulla, & si nullum sit interesse, posse.*

1 *Si militaris.* Summata est cum precedenti. Nota, † quòd
2 si, contra quẽ lata est sentẽtia nulla, potest petere declarari illam esse nullam. Item nota argumẽtum, quòd ta sententia nulla potest appellari, licet non sit necesse. Et hoc colligitur ex illa implicatiua, Etiam. Et vide quod dixi in l. 1. suprà de sen. ex periculo recitand.

LEX III.

1 *Cognitio & decisio causæ diuersa sunt.*
2 *Iudex datus super proprietate, pôt & de possessione cognoscere.*
3 *Sententia possessorij, præiudicij nihil petitorio afferri.*

I de proprietate. Summata est cũ prima huius tituli. No-
1 ta quòd cognitio † & decisio sunt diuersa, & sic is, cui est cõmissa cognitio causæ, nõ pôt diffinitiuam proferre. Et vide quod notat Bar. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iu-
2 di. Item nota argumentum, ꝙ † iudex datus super proprietate, potest cognoscere & pronuntiare super possessione.
3 Item nota, † ꝙ sententia lata in possessorio nõ præiudicat in petitorio. In gl. 1. in fi. Istã gl. sequuntur hic Bart. & Ioã. & Vincẽtius. & Ioan. & do. Ant. de But. in cap. 1. extrà de sequest. possess. & fruc. Et nota, quòd cauda huius gloſſæ debet intelligi, quando apparet ex rescripto, quòd fuit cõmissa quæstio proprietatis. Nec est necesse, quòd in rescripto sit dictio taxativa, Tãtum, vel similis, putà, quia in supplicatione continetur qualiter talis possidet talem fundũ, qui est meus, quare, &c. ordinarius verò cõmisit alicui, vt iustitiam faciat. Vbi verò delegatur simpliciter causa sup quæstione alicuius rei, in dubio videtur cõmissum tã possessorium, quàm petitorium, vt est textus in d. c. 1. & notant Domini de Rota in conclusione 388. vbi dicũt, quòd si aliquis conquestus fuit Papæ, qualiter talis spoliauit eũ tali castro, quòd supplicans asserebat ad se pertinere, & Papa commisit alicui, vt faciat iustitiam, videtur cõmissse non sõlum causam possessorij, sed etiam petitorij.

LEX IIII.

1 *Exceptio quæque quòd coram arbitro opponi possit, contra Baldum & Salicetum.*
2 *Appellatione à sententia censuræ ecclesiasticæ, an & quando tollatur vinculum, vel non, & quid operetur? nu. 4.*
3 *Sententia censuræ ecclesiasticæ quæ dicatur, & quæ sententia dispositionis seu priuationis?*

1 *VT in priuatorum.* Summata est cũ lege prima, suprà eodem titulo. Extra gloſſam dicit Baldus, † quem sequitur Salicetus, vnum incidenter, quòd licut reconuentio non habet locum coram arbitro compromissario, vt in c. cùm dilectus. extrà de arbitris. & no. Bartolus in authentica & consequenter. suprà titulo. 3. ita etiam coram arbitro non poterit opponi exceptio compensationis, nisi opponatur de debito connexo, vt apparet exemplum in tutore, vel gestore, qui bene posset opponere compensationem de expensis factis erga negotia domini vel pupilli. Sed hoc dictum videtur mihi non probari iure, & esse contra omnem æquitatem. Sicut enim quælibet exceptio potest opponi coram arbitro, ita & exceptio compensationis. l. prima. ff. de arbitris. iuncta l. prima. & le. verum. ff. de compensationibus. Aliud est ergo recõuenire per viam principalis petitionis, videlicet, reagẽdo, & hoc

non potest fieri,& aliud est per viam exceptionis oppone
re compensationem.Facit ad hoc,quod notat ipsemet Sa
licetus in l.cum Papinianus.suprà de sententijs.Et hæc, q̃
hic præcedunt,sunt super.l.si de proprietate.quę proximè
pręcedit istam. In gl.finali huius legis,vt in priuatorum.in
fine. Dic,Cõtra istã gl.est textus in capit.pastoralis.in fine,
extrà de appellationib.& in capitul.is cui.in fine,de sentẽ
tia excommunicationis,libro sexto.per quos textus pro-
2 batur,† quòd vbi post latam sententiam censuræ ecclesia-
sticæ, purè fuit appellatum,appellatio non tollit ligamen
censuræ,& ideo ille remanet interim ligatus,sicut si nullo
modo appellasset, nisi fuerit absolutus à competenti iudi
3 ce.Et† intelligitur sententia censuræ,excõmunicatio, vel
interdictum alicuius ecclesię, ciuitatis, vel loci à diuinis
officijs,omnibus,vel aliquibus ex illis, vel interdictum
alicuius vniuersitatis,vt populi,vel clerici,vel suspẽsio ali-
cuius hominis à diuinis, vt d.c.is cui.§.fi. Sententia verò
depositionis,seu priuationis ab officio, vel beneficio, seu
ab vtroque,non dicitur esse sententia censuræ,& ideò ex-
tinguitur per appellationem posteà interpositam, vt no-
tat gl.notabilis,quam tenent omnes doctores in ca.sæpè.
extrà de appel.in gl.magna.Et similiter suspensio à benefi
cio,non dicit̃ esse sententia cẽsuræ ecclesiasticæ, vt notat
gl.in d.c.is cui.in §.fi.quæ comuniter tenetur. Quãuis aũt
4 appellatio à sententia† censuræ non tollat ligamẽ illius,vt
suprà dixi,valet tamen si sit facta intra decendium, & de-
uoluit ad superiorem cognitionem negotij, scilicet an iu
stè vel iniustè fuerit lata,vt in cap.ad reprimendum. & ibi
no.extrà de officio ordinarij.Vbi verò sententia censuræ
esset lata conditionaliter,& ab illa esset legitimè appellatũ,
antequàm inciperet ligare, id est, ante purificationẽ con
ditionis,tũc bene suspenditur,seu impeditur eius ligamẽ
vt est textus in c.præterea requisisti.extrà de appell. Vbi
verò ego appellaui à diffinitiua,vel interlocutoria alicui⁹
iudicis ecclesiastici legitimè, & posteà ob illam ipse me
excommunicauit,illa sententia est nulla ipso iure, vt lata
à iudice non suo,ita quòd non confirmatur, etiã si ex post
facto deferam appellationẽ,vt in c.per tuas.extrà de sen.
excommu.& in c.licet.eo.tit.lib.6.Prędicta autem indu-
xit ius canonicum specialiter in sententia censuræ, vt ma
gis timeantur,& sic non vilescant per interpositionẽ ap-
pellationum,& quia sunt medicinales, non mortales, vt
in capit.1.de sententia excommunicationis lib.6.

De pœna iudicis, qui iudicauit, &c. Rub.

LEX I.

1 *Iudicem vel aduersarij procuratorem corrumpens, actionẽ perdit: in corrumpentis hæredibus secus. nu. 2.*
3 *Respublica & fiscus quandoque vt idem, quandoque vt diuersa accipiuntur.*
4 *Intellectus l.in summa.ff.de condictione indebit.*

1 C*onstitit.*Qui† corrumpit iudicem,vel procu-
ratorẽ aduersarij sui,amittit actionẽ. Hoc di
cit.Nota ergo pœnam comminatam hic cõ-
2 tra corrumpentem tales,at pœna† isto mor-
tuo nõ trãsit in eius hæredes.ff.de iure fisci.
3 l.eius qui delatorẽ.Secũdo nota,quòd† respu
blica,& fiscalis hic ponuntur vt diuersa,quandoque autẽ
videntur sumi pro eodem.In quo dic, quod fiscus & re-
spublica Romanorum idem est,considerato tẽpore ante
translatũ imperium in principem,posteà aũt hæc inter se
differunt,vt hic,quia respublica appellatur Romanorum
fiscalis imperij.Ita notatur in authẽti.de hæredibus & fal
cidia.in principio.Adde gl.in authẽ.de defensoribus ciui
tatum.§.& iudicare.& ibi gl.& ff.quibus ex caus.ma.in le.
ab hostibus.In gl.*aduersario.*circa principium.Sed illa lex
4 in summa.non facit† ad propositum,quia loquitur quoad
effectum cõpositionis,& transactionis, & repetionis ei⁹
quod erat datum,nos loquimur quo ad effectũ perditio-
nis actionis.Et ita vult hic Bar.In gl.eadẽ in fi.In hoc hæc
gl.reprehẽditur,quia qñ causa ẽ pecuniaria priuata,nõ est
ꝓhibita collusio.Ita tenet Azo in summa de collusione.
Præterea contra istam videtur esse casus in l.si conuene-
rit.ff.de iurisdictione omnium iudicum,& ideo hoc exẽ
plũ gl.malè posset defendi,nisi fortè intelligeremus,quã-
do est datum parti & iudici.Diuinatio tamen est gl.fi.ibi,
*tu dic idem in reo.*Glo.est contraria ad hanc, in l.eleganter
§.pe.ff.de dol. Doctores cõiter tenent istã, per l.eius qui.
de iure fisci.& l.qui fisci.ff.de iure fisci. cõiuncta ista lege.
Probat̃ ꝑ causam in l.2.§.fi.ff.de cõditione ob turpem cau
sam.vbi qñ in ista datione versatur turpitudo, non fit dif-
ferentia inter actorem & reum.Hanc gl.tenent commu-
niter doctores.In gl.eadẽ ibi,*Item quod dicit.*Hæc gl.& iu
ra in ea allegata admodum procedunt in illo dubio, vtrũ
sententia teneat vel nõ.Sed qñ nos disputamus ad effectũ
iuris cõpetẽtis ipsi principali,vos debetis concludere, ꝙ
cadat ꝑ sententiã,s̃m nota.in l.in criminali.de iurisdictio
ne omniũ iudicũ. & in l.si qs in tantã.C. vnde vi. Facit ꝙ
vidistis in authenti.qui semel.in verbo, cadat.suprà quo-
modo & quando iudex.Barto.remittit ad id, quod dixit
in l.Imperator.ff.de iure fisci.

AVTHENT.

1 *Iudicem vel aduersarium qui corrumpit, tenetur, nisi crimẽ detexerit.*
2 *Intellectus §.fi.in authen.vt nulli iudic.*

1 N*ouo iure.* Corrumpens† iudicem,vel aduersariũ,si po
steà hoc detegat,& probet,eximit̃ à pœna, aliàs etiã
de hoc punit̃,& corruptus in ciuili restituit triplũ, in cri-
minali verò punitur publicatione bonorũ, & exilij. Hoc
dicit.Et primò loquitur quãdo quis arguit iudicẽ de cor-
ruptela,& probat,vsque,sed si datũ.Secundò quando non
probat.Prima diuidit̃ in duas,qa primò dat modũ arguen
di, secundò punit corruptum. Secunda subdiuiditur in
tres,quia primò loquitur qualiter puniatur, qui non pro-
bauit,secundò qualiter volens subire sacramentum pur-
gationis,tertiò,quid si post iuramentum quis conuincat̃
dedisse.In gl.*cõfiscatis.*ibi,*solutio,hoc speciale.* Bar.aliter di
2 cit,quòd lex contraria† loquitur in iis,qui condemnantur
& mors sequitur,hic in iis,qui post viuunt.Et remittit ad
dicta per ipsum in l.1.de bonis damnatorum. In gl. *Non
potuit.*in principio.De hoc,vide latius in l.2.in.§.calumnia
tor.de iis qui notantur infamia.& ibi gl.enumerat istos ca
sus,& etiam gl.in l.3.infrà de calumniatoribus.

LEX II.

1 *Iudex corruptus famam perdit, & damna resarcit.*
2 *Iudicis imperitia quomodo causetur.*
3 *Sententia quando est euidenter nulla, an à pœna huius legis iudex excusetur?*
4 *Iudex qui ex consilio parentum sententiam tulit, an excusetur? & quid in arbitro? & nu. 5.*
6 *Notarius qui de consilio peritorum instrumentum malè conficit, an excusetur?*

1 D*E eo.*Iudex† qui per corruptelam tulit sententiam,in-
famatur,& tenetur in æstimatione litis.hoc dicit.Et
notatur hic non esse differentiam prece vel pretio sit cor-
ruptus. Et hoc procedit quantum ad fauorem iudicis, se
cus autem quo ad valorem sententiæ, quia bene facit illa
differentia vt hic in gl.Itẽ quia quantum ad partem fit dif-
ferentia,quia corrumpens iudicem precibus, non reperit̃
ꝙ perdat actionem, imò contrarium statuitur.ff.de infa.
l.furti.§.pactus.Quid autem in iudice non corrupto, sed
promissionẽ recipiente de conseruatione indẽnitatis? Vi-
de Bar.in l.si à reo.§.fi.ff.de fideiussoribus, In gl.*æstimatio
nis.*ibi,*quia efficitur infamis.*& hęc vera.In gl.fi.ibi,*de con
ditione ob turpem causam.l.2.*Collige ex ibi notatis differẽ
tiam inter ius nouum & antiquum,vt ibi patet. Ad
idem bene facit le.1.de extra ordinar.cognit.& Instit.de
inutil.stipula.§. Aduerte,quia contra iudicem
non præsumitur dolus,vt l.merito.ff.pro socio. Quomo
2 do autem possit† causari eius imperitia,dic, quando iudi-
cat contra casum legis,hoc casu dicit Bartolus.si erat lex
difficilis,

difficilis,mitius debet puniri.Idem si pronuntiet in causa
habente multas opiniones,si l.minimè.&
l.si interpretatione.ff.de legib.Sed vbi esset varietas tanta
qa qñq; seruat̃ vna qñq; alia, vt in l.dos à patre ꝓfecta.§.so
lu.matrimo.dicit Bar.quòd non debet puniri.Pro hoc be
ne facit quod notat Inn.de constit.c.ne innitaris.& fuit al
legatum ad factum schismatis, &c.Sed quomodo debet
concludi contra iudicem,& interesse suum,probatur cõ-
tra iudicem.Vide Inn.quod metus.capitul.final. Secundo
3 dubitatur, † quando sententia esset nulla euidenter, an
iudex excusabitur à pœna huius legis? Vide l.si iudex de
varijs & extraor.cognit. Dubitatur etiam si est interposita
appellatio, nunquid impediet fieri executionem cõtra iu
dicem?De quo per Bar.in quæstione,quæ incipit, A sentẽ
tia iudicis. Vidi etiam dubitari,an impediat cognitionem
syndicorum.Vide quod notatur in l.1.§.1.quod quisque
iuris.Adde quòd etiam finito tempore sui syndicatus ipse
possit conueniri pro extortis in suo officio. Probatur in
4 l.3.ad legem Iuliam repetund.Vidi dubitari,nunquid† iu-
dex,cuius imperitia arguitur,&c.excusetur quòd tulit ex
consilio peritorũ?Conclude,quòd si ex forma statuti põt
facere,tunc excusabitur,secus si ex forma statuti hoc non
5 sit,etiam si cõsuluerit peritos.Sed† an lex habeat locum in
arbitro?Vide gl.quòd sic.Institut.de obliga.quæ ex quasi
6 delicto nascunt.in princi.& l.1.suprà pactis.Quid† de no-
tario malè faciente instrumentum,quando facit instrumẽ
tum in perniciẽ partis? Vide notabilem gl.quæ statuta in
iudice,extendit ad notarium.Et est gl.in l.prima.C.de nu
mer.& actuar.lib.12.Facit l.fi.si mensor falsum mod. dixe
rit.& l.fi.de magistr.conueniend.Et hoc intelligo verum
nisi appareat de iustissimo eius errore,tunc enim non no-
ceret parti,si de veritate aliter constet, vt in l.si librarius.
de regul.iur.Facit l.fina.cum ibi notatis,infrà de fideiusso
ribus.& ideo non tenebitur notarius.

Sententiam rescindi non posse. Rub.

LEX I.

1 *Iudex suam vel antecessoris sententiam mutare non potest.*

1 N*Eque.*Iudex† sententiam à se,vel à prędecesso
re latã,mutare nõ potest. Hoc dicit. Vel sic,
Sententia vel decretum,per quæ prima sen-
tentia reuocatur, iudicat̃ nulla.In gl. quẽquã
in fi.Concludo melius,quòd attendatur effe
ctus huius interlocutorię,quia potest intel-
ligi,vbi est talis interlocutoria,per quã finitur iudicis offi
cium,alias secus.vt d.l.diem.Item debet intelligi, nisi es-
set executioni mãdata.l.1.ꝑte.stipul.De quo dixi in l.post
sententiam.suprà de senten.Et ad hanc gl.plenè loquentẽ
semper recurre,quia est notanda & signanda ad ea,quæ in
ea scripta sunt.

LEX II.

1 *Exceptio peremptoria, quæ ad sententiam vsque opponi potest & nõ vltrà, si nõ admittatur, quòd sentẽtia nõ, nisi restitutionis, vel appellationis remedio, rescindatur. & nu. 3.*
2 *Exceptio peremptoria omissa in causa principali, in appellationis causa opponi potest.*
4 *Exceptio petitionis ineptæ quando opponenda?*
5 *Exceptio, quem de euictione tenet actio, &c. cuius naturæ sit, & quando opponenda? remissiuè.*

1 P*Eremptorias.*Exceptio perẽptoria potest opponi vsq;
ad sententiam,& non posteà,& ea non opposita, non
potest venire contra sententiam, nisi beneficio restitutio
nis quo ad minorem, vel nisi per appellationem quo ad
maiorem.Hoc dicit.In textu ibi,*In initio.* id est, ante litẽ
2 contestam,vel post.No.ꝙ peremptoria† non opposita in
principali, potest opponi in causa appellationis. vt extrà
de excep.c.exceptum.& in hoc tex.in fi.Inn.limitat hanc
legem,ꝙ habet locum in exceptionibus illis. quarum ius
tollitur per sententiam,alias secus,quia exceptiones perẽ
ptorie non tolluntur per sententiam.extrà, de ordi.cog.
c.super spoliatione.in fi.2.col.1.vbi omnino vide. Et ibi
vide quid in exceptione criminis.Item quid in exceptio-
ne pacti agentis,&c.vt in d.c.super spoliatione.& ibi In-
no.Quid de exceptionib⁹ illis,quæ possunt opponi ante
litem contestatam,& post? De quo in l.cùm quærebatur.
ff.iudi.sol.ad fi.& de lit.contesta.ca.1.aliàs est in tit.vt lite
non cotest.Et est vidẽdum,an ad processum causæ oppo
natur exceptio,an ad merita causæ,&c.de quo ibi.In gl.1.
in fine.ibi,*quamuis.* Et sic facit differentiam an veniat
3 &c.Dic† ꝙ hæc exceptio peremptoria potest quandoque
opponi vsque ad sententiã,& vbi cadit timor subornatio
nis testium,& tunc propter didicita testificata non potest
opponi.De quo de testib.c.fraternitatis.& in cle.testib⁹
de testib.& dicã in l.per hãc.de tempo.Appel.infra.Quid
4 † de exceptione ineptæ petitionis,quando debet opponi,
ante litem contestatam,vel post,&c.Dic quòd est duplex
casus de iure Canonico,vbi probat̃ ꝙ ista põt opponi qñq;
post sententiam in causa appellationis,vt extrà de emp.&
vend.c.cùm dilecti.Item de restitu.spolia.c.cùm ad sedẽ.
& ibi idẽ Io.And.in nouella.& Abbas.Hoc idẽ tenet Ioã.
And.de procura.c.licet.& legẽdo tenui vnà cum Gemi.in
l.si libertus patronũ.ff. de in ius voc. Et credo quòd hoc
sit verũ, quando ineptitudo versatur circa substantialia,
quia tunc deficerent substantialia iudicij, vnde de ea pos-
set quandoque opponi. Vbi autẽ hæc ineptitudo esset cir-
ca accidentalia,vel circa aliquã qualitatem,tunc attende
an sit talis,quòd impedit ad sententiam deueniri, & idem
quod suprà.Sed vbi nõ est talis dico quòd debebit opponi
ante litem cõtestatam ad similitudinem dilatoriarum, vt
l.ita demũ.de procurator. Adde ꝙ exceptio ineptitudi-
nis personæ potest opponi post sententiam, vt est gloss.
notabilis in l.tametsi.ff.ad Macedonianũ.post med.& illi
gl.nescio illo modo loquẽdi. Adde aliud,ꝙ exceptio ordi
nis iudiciarij nõ seruati etiã si esset talis,quę haberet argue
re nullitatem sententiæ, nõ põt opponi contra partem cõ
fessionis,vt est casus extrà de resti.spolia.capit.Pisanis.Et
ille casus est notabilis. quem alias allegauit Ioannes Calde
5 rini.Adde† quid de illa executione,quem de euictione te
net actio,qualis sit,cuius naturæ, quando debet opponi,
vide casum infrà de fide instru.& iure hastæ fiscal.in l.& si
instrumenta.& quod ibi no.Bar.lib.10.

LEX III.

1 *Sententia lata principis rescripto non rescinditur.*
2 *Ius tertio quæsitum an princeps tollat.*
3 *Legi, quæ specialiter rescripto derogat, necessariò est specialiter derogandum.*

1 I*Mpetrata.*Sententia† lata per rescriptum principis non
reuocatur. Hoc dicit.Et hic casus est menti tenendus,
quia multum regularis,quia contra eum sæpè practicat̃,
& debet allegari Dominis, &c.vt nõ faciant ista sua rescri
pta contra iustitiam,&c.Nota hic causam,dum dicit,limi
ne iudiciorum,quòd exceptio nullitatis rescripti opponi
tur ad processum.Et ad huius legis intellectum vide quod
notat Innocentius extrà de restitutione spoliatorũ.c.audi
2 ta.vbi declarat hanc legẽ.Hic videtur casus† quòd prin-
ceps nõ possit tollere ius tertio quæsitũ,quia dicit, ꝙ nõ
vult rescribere super causa iam decisa,& sic non vult tol-
lere ius tertij.Allegari solet ad hoc dictum l.litem si ver-
beratum.in fine.de rei vendicatione.& de euictionibus.l.
Lucius.In contrarium facit l.fi.suprà si contra ius vel vti
litatem publicam.In gl.prima in fine. Ista gl.videtur deci-
dere,quod non requiratur specialis derogatiua,& facit ad
notata in l.rescripta.supra diuersis rescri.vbi contrarium
3 solet concludi,scilicet,vbi† lex est rescripti specialiter de-
rogatoria,necesse est,quòd ei specialiter derogetur.Facit
quod no.Archid.de rescrip.ca.1.libr.6.Facit quod tangit
Bar.in l.si quis in principio testamenti.de leg.3.

De fructibus & litium expensis. Rub.

LEX I.

1 *Fructus dicuntur, impensa deducta.*
2 *Fũdo locato ad fructuum dimidiam qualiter accipiendum*

1 HOc fructuum nomine. Fructus† dicũtur deducta impẽsa. Ita allegamus quotidie. Vel sic: Fructuũ appellatione continetur quod superest, impẽsa deducta. Hoc dicit. In gl.prima, in fine. Qualiter aũt debet ferri sententia sup fructib⁹, vide Inn.pulchrè extrà de restitu. spoliatorũ.cap.grauis. Hic textus secundũ Bartol. facit ad
2 quæstionem, loco fundum† colono ad dimidiam fructuũ, qualiter intelligatur dimidia ista? Et dicit, quòd ista lex facere videtur pro colono, quia fructus intelliguntur deducta impensa. Contrarium est verum, quia inter colonum & dominũ videtur iniri quædã societas. Facit l.cùm duobus.§.inchoanda.ff.pro socio.& idem in l.si ędem.ff.locati. Et sic debet ponere colonus pro ista medietate operam & impensam. Et hoc fuit de mente Iaco.de Aren.in l.fructus.sol.matrimo.vbi hanc quæstionem format.

LEX II.

1 Conuentus reali lite contestata ad fructus perceptos & percipiendos quos agens percepisset, tenetur. Declara vt nu.2.
3 Fructus à quo tempore veniant.
4 Tẽpus quadrimestre quòd iudicatis datur, in personali actione locum habet: In reali arbitrarium est.
5 Possessor malæ fidei lite contestata fructus suos non facit.

LItigator. Conuentus reali lite contestata tenetur de fructibus perceptis & percipiendis, similiter & eius successor. Hoc dicit. Et loquitur hæc lex in reali &c. In textu ibi, *scientiam*, scilicet præsumptã. quod præsumitur post
1 litem contestatã. Nota q† conuentus reali tenetur de fructibus perceptis & percipiendis, quos percepisset agens. In gl.prima.ibi, *de rei vend.l.à possidentibus*. Melius facit. l.qui restituere. In gl.eadẽ, in fine. Hoc idem videtur dicere infrà, alia glo.& pbatur per casum l.si nauis.ff.de rei ven. In hoc multum variatur, qa aliqui quandoque considerãt quantum percepisset reus, quandoque quãtum actor. Pro
2 † concordia dic, quòd debet haberi in odium malæ fidei possessoris, considerando quis istorum esset maiores percepturus, & illius habeatur consideratio, quare inspiciatur quod illi veniat in eius odium. Et credo quòd ista sit bona consideratio. Vel potest dici, quòd debeat attendi an possidẽs habeat causam à domino agente, ab alio, vt si habeat causam à domino agente, tunc consideretur qualitas percipiendi, & possibilitas ex persona possessoris, non domini. Sed vbi nõ habet causam a domino, sed ab alio, tunc cõsideratur persona agentis. Ita intelligi potest l.si nauis.ff. de rei vendi.suprà, allegata. Et hęc not.quia vtilia. In gl.2. in fi. Hæc gl.reprobatur per Petrum, & Cyn.& etiam Bart.q
3 tenet, quòd† fructus veniant à tẽpore litis contestatæ. Et est ratio, quia dato, quòd dicamus instantiam finiri per lapsum instantiæ, non desinit possessor esse malæ fidei, & tenetur ad fructus. Pro hoc facit secundum Bart. quia licet vitium litigiosi durat, dato quòd instantia finiatur, vt est gloss.in l.properandum.§.& si quidem. suprà, de iudicijs. Hanc partem tenuit. Inno.extrà de testib.c. causam quæ. Et sic non mirandum, si fructus veniant retro. Pro hoc est casus, ff.de iure fisci.l.fiscus.3.secundum vnam lecturam. Nos possumus in hoc articulo considerare, quòd potest considerari quantum ad commodum fructuum, & durat effectus contestationis litis, vt volũt isti, ita similiter quãtum ad perpetuationẽ actionis, vt in l.fi.suprà de præscri. triginta annorum. Ad idem l.1.suprà, de præscriptio.lon. temp.vbi dicit actionem durare perpetuò. Probatur per l.1.§.idem.& l.3.§.eiiciendi.ff.quod vi aut clàm. Et oportet hæc omnia intelligi, quando lis mouetur inter eosdem vel inter alios, qui loco eiusdem habeantur. Item quando lis mouetur ex eadem causa, secus si ex diuersa. Hoc põt probari, constat interruptio quæ fit per litis contestationem non extenditur ad aliam personam. eodem modo ad litẽ vel causam.l.cùm notissimi, §.sed & si quis.de præscriptione triginta vel quadraginta annorum. & sic quicquid dicat gl.habetur ratio fructuum, &c.vt suprà, per doctores. Nota tamen glos.quòd vbi perit instantia, perit ille effectus præsumptionis malæ fidei, qui inductus erat per contestationem litis. Ad hoc potest hæc glo.ordinaria allegari. In gl.*Accepit*, ibi, *excepto tamen tẽpore quadrimestri.*
4 Hoc tempus† habet locũ in personali, non aũt in reali, nã in reali est arbitrarium hoc tẽpus, vt notatur Insti.de officio iudicis.§.fin.veniunt tamen fructus, vt notatur in l. qui restituere.ff.de rei vendicatio.& in l.fi.infrà de vsuris rei iudi. In ea.gl.ibi, *vt faciat fructus suos*. Sed contra hanc
5 gl.videtur facere quod non faciat† fructus suos, quia certum est quòd tenetur eos restituere, vt hic, ergo non facit suos. Potest dici quòd facit suos rõne dubietatis, qa nõ cõstat quòd sit effectus malæ fidei possessor, sed declaratur posteà, cùm contra eum fertur sententia. Sed quę vtilitas est, quia si tenetur restituere, &c. Dic quòd vtilitas est, qa põt ipsos consumere, & consumptos tenebitur restituere officio iudicis, & sic hoc est multæ vtilitatis, si bene considerentur, quia si potuerit consumere, tenetur restituere tantum, quantum valent nunc, licet plus valuerint tempore quo consumpsit. In gl.fi.in fi. Hic cadere dubiũ, an posset admitti pbatio in cõtrariũ quòd habuerit bonã fide.

TErminato, &c.

Hic desunt tres vltimæ leges huius tituli, & quinque primę sequentis tituli.

De re iudicata. Rub.

LEX VII.

1 Acta publica fidem faciunt iudice etiam mortuo.
2 Acta publica cur dicantur.
3 Attestationes & alia acta per tabellionem confecta, an & quando sint acta publica?
4 Adscripturæ publicationem an partis præsentia requiratur?
5 Publicatio coram quo facienda.
6 Acta iudicij an testium insertionem requirant?
7 Publicationis acceptio.
8 Sententia inter alios quibus nocet nocent & acta.

1 GEsta quæ. Acta† publica probant, etiã mortuo iudice. Hoc dicit. Vel sic, Per mortem iudicis non expirant acta publica, perpetuam firmitatem habentia. Hoc dicit, & plenius.
2 In gl.prima in principio. Probat quòd† eo ipso, quòd acta sunt scripta à tabellione, dicũtur publica. Hoc idẽ Inno.de fide instr.c.1.in 1.gl.in ver. Item quod publicum.& de testib.c.cùm à nobis.& de pscrip.c. ad audientiam.de probationib.c.quoniam cõtra. alibi videtur dicere in c.fi.ad fi.in eo.tit.de fide instru.vbi
3 dicit, quòd† attestationes, & alia acta per tabellionẽ sine testibus non sunt publica scriptura, ideo non faciunt fidẽ corã alio iudice, nisi sint aliter publicatæ. Sed dic p saluatione eius vt dicã in fi.in gl. Dicit tamen quòd publica exẽplantur authẽtica, nõ authentica publicantur.vt ibi notat ipse. Potest aliter iste textus intelligi, vt patet.in gl.in secũ
4 da lectura. In gl.ea.ibi, *altera præsente.vel non*. Et sic† ad publicationẽ scripturæ non requirit partis præsentia. Sed contra hoc videtur, quia agitur de piudicio partis, ergo debet vocari.l.de vnoquoque.de re iudicata. & l.nam ita diuus, adoptionibus. Sed dic, quod debet vocari, vt vult Iacob.But. Dicit verò Innocentius quòd si instrumentũ est tali puncto, quod non potest de facili haberi copia instrumenti, tunc potest etiã parte absente, &c.vt in c.fi.de fide instrumentorum.dicit ibi Hostiensis, quod semper intelligetur reseruatum ius absentis, ita quod sicut absentes contra originale potuissent opponere, ita & contra exẽplatũ, vt ex.vt lite nõ cõtestata.c.qm frequẽter. In eadẽ
5 gl.ibi, *iudicẽ ordinariũ*. Et† sic nota, coram quo debet fieri ista publicatio. Sed nũqd ẽt corã delegato põt fieri? Dic q sic spãliter ad hoc deputato, nõ aliter, vt ĩ c.fi.de fide instrumẽ. Et sic sume ex hoc aliam conclusionem, quod iudex.

Desunt nonnulla.

Et sic hoc videtur contra generalem doctrinam, quod in generali mandato, &c. veniant omnia faciẽtia ad causam, vt l.2.de iurisdi.om.iudic.&c. In ea gloss ibi, *perpetuam firmitatem*. Hoc facit pro Iacobo Butrig.in l.prolatam. suprà de sen.contra gl.& de hoc dic, vt ibi dixi. In ea gloss.
6 ibi, *semper plures adsint*. Allegatur, q† acta iudicij non requirunt insertionem testium. Cõclude, quòd quædã sunt acta.quæ fiunt publicè & palàm corã iudice, & in istis non requiritur alia publicatio, quia sufficit quòd hæc sint gesta per tabellionem ad hoc deputatum. Et ita potest intelligi hic secundum primam lecturam, & ff.de donat.l.donatio & de proba.c.quoniã contra. Quædam sunt acta, quæ fiũt in secreto, vt examinatio testium, & ista non faciunt fidẽ, nisi per pronuntiationẽ iudicis, vt hic secũdum lecturam. Bene facit suprà de testi.auth.q semel.& quod notat Inn. extrà de testi.c.Albericus.& c.cõstitutus. Nota tamẽ vnũ, quod hic sensit Bar.quòd vbi talia nõ essent publicata per iudicem, qui examinauit, possunt publicari per iudicem subsequentem, non per alium, vt in tertia expositione gl. hic. Et secundum hanc distinctionẽ salua varietatem Inn. de qua dixi suprà circa primã lecturã. Adde, quòd ista pu-
7 blicatio† potest aliter sumi, scilicet, pro subscriptione notarij, qui signum suum apponit, & attestatur in publicatione se subscripsisse. Et ita potest intelligi tertia lectura hic posita, quia licet non sint publicata, facient fidem coram illo, coram quo facta sunt, non coram alio. Dicit hic Bar. quòd si haberetur subscriptio alicuius officialis positi ad conseruationem actorum adhibiti, esset facere fidẽ etiam coram alio iudice, vt de fide instrum.auth.ad hæc. In glossa. Adde gl.in l.3.de his, quæ in fraud.cre.
8 Adde & aliud quod dicitur regulariter, †quibus noceret sententia inter alios acta, nocent & acta, vt dicit Inn.extrà de testibus.c.causam quæ.in fi.& de re iudi.cùm super in gl.quæ incipit, Quæro quomodo. Et est casus in l.sed & si possessori.§.fi.cum l.sequen.ff.de iureiurandõ. Tangit per Bar.in l.2.iudi.sol. Adde & aliud, quòd vbi causa talis est, quòd in ea lata sententia facit ius quo ad omnes, ibi cõfessio inter alias personas, & in alia instãtia præiudicat. Ita cõcludit Guliel.in Spec.de confessis.§.nunc videndũ.ver. sed hæc confessio.& extrà de successionibus.c.fi.& ibi vide Inn. Facit ad hoc, quod tangit Cyn.post Petrum, in l.1.in 7.q.infrà de confessis.

De executione rei iudicatæ. Rub.

LEX I.

1 Executionem iuris ordine prætermisso fieri non debere.
2 Exceptionem nullitatis in executione opponi posse.
3 Ab executione inchoari non debere licet sit regulare: fallit tamen quandoque.
4 Parti pignoratæ antequã cõdẽnetur, quomodo succurratur.

1 NImis. Executio† non debet fieri iuris ordine prætermisso. Hoc dicit. Vel sic. Non debet ante sentẽtiam fieri executio. Hoc dicit. In textu ibi, *seruato ordine*. Dic, qui notatur
2 in l.fi.infrà eo. Nota quòd† exceptio nullitatis potest opponi in executione, vt hic. Item quòd exceptio nullitatis opponitur post sententiam. Ad hæc duo facit d.l.si cùm nulla.ff.de re iudicata, quæ hic al-
3 legatur. Item est hic casus quòd non est † inchoandum ab executione, & hoc regulariter, quandoque tamen sic. Inducitur iste textus contra libellantes, qui in libello petunt cogi compelli ad soluendum. Debet autem antè petere eum condemnari, posteà cogi & compelli, vt hic, & d.l. si cùm nulla. Dicit tamen Bar. quòd si peteret cogi & cõpelli, & posteà diceret, & ad prædicta condemnari, quòd bene procederet. Ad hoc facit.l.talem de hęredibus instituendis.& l.nec enim.de solutionibus. Ita dixit hic, & in dicta l.si cùm nulla.vbi clarius loquitur. Quæro, quomo-
4 do† consuletur parti, q̃ est pignorata, antequàm fuerit cõdemnata? &c. Dic quòd poterit iudicis officium implorari, vt restituatur ad bona. Ita practicat Gul.de officio iudic. §.1.versi.sed qrit. Quęro quo tẽpore poterit hoc officiũ implorari, vt recuperet bona sua? Respondeo, quòd si grauamen est appositũ die feriato, etiam die feriato potest petere q reuocetur eodem tempore, vt est gl.in l.minor in princip.ff.de euictionibus.quam nota & signa, quia de ea lucraberis vnam bonã capã, & est mulũ notabilis. Et de modo citandi vide in l.de pupillo.§.meminisse.ff.de ope. no.nuntia.

LEX II.

1 Sententia diffinitiua pignorum captione & distractione executioni mandari potest.
2 Sententia executionem habet paratam, nisi nouata sit.
3 Victus in executione sententiæ citandus.

1 SI causam. Diffinitiua† sententia per captionẽ & distractionem pignorũ põt executioni mandari. Hoc dicit.
2 Vel sic, †Sententia dicitur habere paratam executionem, nisi fuerit per nouationẽ sublata. Hoc dicit. Et iste casus declaratur in l.4.de re iudicata.hic alllegata. Nota hunc ca-
3 sum, qui probat non violando, q in executione† sentẽtię sit necessaria citatio condemnati, quod patet, qa forte põt opponere exceptionẽ nouationis, solutionis, & similes. Ad idẽ suprà l.pcedẽti, & in l.1.suprà titu.pxi. Dubitauit hic Bar.nũqd sit necesse q offeratur libellus, & alius ordo iuris, &c.qñ intẽtatur actio in factũ ex re iudicata? Si intelligamus q agatur actione in factũ, tũc debet libellus offerri.l. itẽ veniũt.§.idẽ de petitione hæreditatis.& ibi gl. Sed vbi imploratur iudicis officiũ in executione, vt dicit gl.in l.qui de inofficioso.de inoffic.testa. tũc nõ reqrit ordo iuris, &c.nec libellus. Et ita dicit Bar.quòd loquitur iste text.&c.

LEX III.

1 Res in pignus accepta in sententiæ executione, quòd in solutũ creditori dari possit, si emptor non reperiatur.

1 ORdo rei. Si rei† in pignus acceptæ p executioce sentẽtiæ, nõ reperiatur emptor, põt creditori in solutũ dari p debito. Hoc dicit. Et primo dictũ, secũdo infert. Secũda ibi, Si itaq;. In gl.1.ibi, *pro tanto debito*. Aliter vr dicere gl.in d.§.si pignora. Sed in hoc debem⁹ attẽdere formã pcedẽtis petitionis. Aut est petitũ q assignentur p toto debito, & tũc p toto. Qñq; est petitũ p cõcurrẽti quãtitate & tũc est facta assignatio p quãtitate debita. Ad hoc l.vt fundus.ff.cõmuni diuidũdo.& sic debet attẽdi forma petitionis. In ea.gl.ibi, *l.à diuo*. Alibi dicit gl.q ordo illius legis habet locũ, quando agitur de executione sententiæ, vt in authentica.de exibẽdis & introducendis reis.§.quia verò.

LEX IIII.

1 Stipendia militum, doctorum, & similium, & debitorum nomina pro executione sententiæ non nisi in subsidium adiudicantur. & nume.2.
3 Quæ requirantur in executione rei iudicatæ, vt ad debitorum nomina deueniatur.
4 Appellationi locus est quando debitoris nomen capi iubetur.

1 STipendia. Stipendia† militũ, & nomina debitorũ nõ debẽt capi p executione sentẽtię, nisi in subsidiũ. Hoc dicit cũ l.sequẽ. In gl.prima ibi, *idem in prebendis*. Et est ratio, quia nõ possunt cõmodè seruire sine stipẽdio. In eadẽ gl.ibi, *in præbendis*.vt extrà de fideiussoribus, in c.2.& vide
2 qđ ibi notatur in gl.penul. Et ex hoc põt inferri† qd in salario doctorũ & similiũ. Et dic quòd idem, si aliter potest subueniri creditori. In glossa.
3 Et sic nota quòd requiritur† confessio debitoris, vt cõtra eum fiat exceptio. Item requiritur quòd præcedat condemnatio debitoris.leg.fina.de compensationibus. Item requiritur quòd priùs fiat in ipso nomine, quam possit exigi, vt l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.de re iudic. Et in hoc est considerandum quòd differt priuatus à fisco quia in fisco non requiritur condemnatio, sed sufficit debitum esse liquidum, & debitorem non esse soluendo, vt l.non priùs.quando fiscus vel priuatus.nam tunc fiet executio.infrà de appel.l.quoniam.& de exactoribus tributorum.l.missi opinatores. & ff.de legatis.3.l. Paulo Cal-

limacho. Vbi autem non esset liquidum, etiam requireretur ordo sententiæ. Aliud etiam potest addi quod requiratur, scilicet, quòd sit facta excussio mobiliũ & immobilium, & tunc demum deuenitur ad nomina. In hoc tamen casu dixit alibi Bar. quòd non putabat excussionẽ necessariam, in l. si cõuertit. ff. de pignoratitia actio. vbi loquitur, in iudicio moto in hypotheticaria ad nomen debitoris. Sed Cynus putauit eam fieri tutius hoc casu, post Ia. de Are. C. quæ res pignori obligari possunt. l. cùm res. Puto eam semper necessariam per causam in l. 1. infrà, de conueniendis fisci debitoribus. lib. 10. Quod limito verũ, nisi creditor in instrumento petiisset à creditore se constitui procuratorem in rem suam, tũc enim nõ esset necessaria excussio, quia non agit vt ipse, sed vt persona debitoris sui. suprà de procuratoribus. l. qui stipendia. Ex hoc sume consilium, quòd in instrumento quod de debito conficit inter debitorem & creditorem, fiat mentio de mandato directarũ. Extrà gl. Quid si non confiteatur? Respõdeo q debebit dari curator bonis, qui agat contra istum debitorem. De isto curatore habetis in simili in l. ab hostibus. in princ. ff. quibus ex cau. maiores. Et est notandũ. Sed nũqd idẽ creditor possit esse curator? Dic quod sic, vt l. debitor. ff. de nego. gest. Vel dic secũdò, quòd cõpetit aliud remedium cùm iste negat, scilicet, vt creditor ipse si habeat obligata bona debitoris, contra nomen agat vtili. l. grege. §. cum pignori. & l. cùm cõuenerit. ff. de pignoratitia actione. Et hoc est hic de mente Iac. Butri. & gl. ordin. in l. 2. suprà quando fiscus vel priuatus. Pro executione iudex mãdat capi nomen debitoris, nunquid poterit appellari? & qualis erit ista sententia? Dic quòd à tali executione põt appellari, & sententia appellationis appellatur diffinitiua. in authen. vt nulli iudi. §. super hoc verò. Et ex hoc habes quòd pòlt possunt adiri primates. in auth. vt nulli iudic. §. peruenit. in versi. primatibus ciuitatum. & alibi allegat Bar. sed non recordor vbi.

LEX VI.

1 Merus executor causæ cognitionem non habet.
2 Executio & missio in possessionem non delegantur.
3 Executor si nullitatis exceptio coram ipso opponatur, nũquid supersedere teneatur?

1 SI vt proponis. Merus † executor nõ habet cognitionẽ de viribus sententiæ, & ideò si se intromittit, quod ab eo fit, non tenet. Hoc dicit. Nota hunc tex. ex quo habes, q executores missi non habẽt cognitionem vt iudex hic. Idẽ in notario, & similibus. In gl. 1. in fi. ibi, *vt ibi*. Dic & melius, quia hic loquitur in mero executore nullã habente cognitionẽ, ibi in ministro. In gl. ea. ibi, *vel dic quòd loquitur in delegato ad exequendum*. Sed Ia. de Ra. in lectu.
2 Cy. hoc reprobat, quia † executio & missio in possessionẽ nõ põt delegari. l. à diuo Pio. in princi. ff. de re iudic. & l. iubere cauere. de iurisd. om. iud. Posset fortè hæc gl. saluari, vt in d. l. à diuo Pio. Pro hoc vide de officio deleg. c. quæréti. In gl. secunda, ibi, *quod non placet*. scilicet, quòd ab ea possit appellari. Quæro, qd si corã executore † opponatur exceptio nullitatis contra sententiam, nunquid executor debebit supersedere in executione? Dic q sic, & mandare iudici de qualitate exceptionis contra sententiã, vt extrà de re iudicata. c. de cetero. & ibi vide Inno. & vide glo. ordi. de offi. delega. c. super quæstione. §. quia verò.

LEX VII.

1 Condemnatus ad rei perẽptæ post sentẽtiam æstimationem, an teneatur.
2 Mora secum mortis periculum trahit regulariter.

1 SI longis. Condemnatus † tenetur ad æstimationẽ rei post
2 sententiã perẽptæ. Hoc dicit. Et sic patet, q mora † trahit secũ periculũ interit' ad periculũ obligati & morosi. Hoc ꝓbat iste textus. In textu, ibi, *seruis*. ad quorũ restitutionẽ est cõdẽnatus. In textu ibi, *à fraudatore*. id est, ab eo q distulit. In textu ibi, *repræsentabuntur*. id est de præsenti restituẽtur. Nota hũc casum, quãdo aliquid est cõdemnatũ &c.

LEX VIII.

1 Executor sententiæ quis dicatur.

1 EXecutorem. Executor † sententiæ dicit', qui lata sententia mandat illam executioni. Hoc dicit. Nota qualiter dicat executor, vt hic, quod intellige in iudiciarijs, secus in extra iudiciarijs, qa aliter appellatur. Et pro hoc vide gl. istam quę executorem multis nominibus appellat.

LEX IX.

1 Sententia pignoribus captis & distractis quando executioni mandetur.
2 L. Debitoribus. ff. de re iudica. hodie correcta.

1 EOs quos. Sententia † per captionem & distractionẽ pignorum post quatuor menses executioni mandatur. Hoc dicit. † In gl. spatium. ibi, *debitoribus*. Sed illa l. debitoribus. † est hodie correcta, vt in dicta glos. in l. 2. infrà, titul. 1. quod tamẽ non tenetur, imò habet locum quod dicitur in d. l. debitoribus. In gl. eadẽ, ibi, *vel fortè iudex*. Tene hanc, & approbatur per gl. in l. cùm proponas. infrà, de bo. autho. iu. pos. In eadẽ, in fi. Et hoc dicit, qa licet actio, quod metus causa, sit personalis, tamen appellatur in rem scripta, vt l. metum. §. volenti. ff. quod metus causa.

De vsuris rei iudicatæ. Rub.

LEX I.

1 Condemnatus non soluens post tempus datum à lege ad centesimas vsuras tenetur.
2 Vsura centesima an hodie permissa sit.

1 *Si qui bona*. Condẽnatus † non soluens post tẽpus à lege † statutum, tenetur ad vsuras cẽtesimas. Hoc dicit. Stat dubium, vtrum hodie talis † vsura sit permissa? Iac. Butr. fuit hic in
2 opinione quòd talis vsura etiã hodie debeatur iure diuino, qa venit ex delicto in pœnã contumacis, sicut in marito ꝓptãte, quando est contumax in restitutione dotis, secus ergo si ex pacto veniret, quia hodie deberetur, vt in auth. ad hæc. suprà de vsuris.

LEX II.

1 Tempus quadrimestre quando currat.
2 Intellectus l. tutor. ff. de vsur.

1 EOs qui. Temporat quadrimestria post quæ debentur vsuræ centesimæ non appellanti, vel appellanti & nõ prosequenti, currunt à tẽpore † latæ sententiæ, prosequenti verò, & succumbenti currunt à tempore confirmationis sententiæ, omni alia vsura cessante. Hoc dicit. Ad id quod dicit de quatuor mẽsibus, adde bonam gl. extrà de officio delegati, in c. quærenti. in gl. in personali. Opponit quòd imò debẽt nouũ spatiũ quatuor mensiũ, qa ita notat' in l. 2. §. q fi. infrà, de tẽporib⁹ appel. cuius gratia dico, quòd iste textus debet intelligi, quando sentẽtia ꝑ partes cofirmat' expressè, secus si tacitè ꝑ cursum fatalium, nã tunc post lapsum illorũ habet spatium quatuor mẽsium. Ita intelligo d. l. 2. §. quod si infra, de temp. app. In glossa. ibi, *correcta l. debitoribus*. Dic quòd imò non corrigitur, vt dixi in l. fi. suprà, tit. 1. & d. l. debitoribus. In eadem gl. ibi. *l. tutor*. Dic
2 meliùs ad legem illã tutor. quòd alio casu loquitur, quòd ibi de vsuris primi contractus, hic de vsuris rei iudicatæ, quæ non currunt, etiam si fuerit frustratoriè appellatum nisi post quatuor menses, vt vidistis, notatum in l. 2. suprà de sent. quæ sine certa quantitate.

LEX III.

1 Vsuræ centesimæ ratione vsurarum prioris contractus non debentur, sed ratione sortis.
2 Afflictio non est danda afflictio.
3 Nouatio multiplex.

1 SAncimus. Vsurarum, quæ † debebantur ex primo contractu, non debentur vsuræ centesimæ. Hoc dicit. Vel sic, post tempus quadrimestre currunt centesimæ vsuræ sortis tantum, & non vsurarum, licet sint in condemnationem deductæ, & dilatio quæ datur reo, prodest fideiussori. Hoc dicit tota lex ista. In textu ibi, *supponi*. Di-
2 cit Butri. quasi dicat, q non debet † addi afflictio afflicto. Concordat l. diuus. de offic. præsi. & authẽ. nauigia. de furtis. Nota q in fideiussorem iudicij fit executio sine nouo processu, vt infra colligi potest. & clarius super gl. penul.
3 In gl. *Nouatur*. in fine. Conclude quod est † multiplex nouatio, quia quædam est vnius obligationis in aliam trãsfusio, vt in l. 1. de nouat. Alia est nouatio. i. nouæ qualitatis adiectio, vt quia de temporali efficitur perpetua, de non trãsitoria efficitur transitoria. Et ista fit per litis contestationem. De ista in l. aliam. ff. de nouatio. Alia est nouatio. i. nouæ formæ adiectio. Et ista fit per sententiam, quia per eam additur noua forma, quia per eam datur actio in factum. Item quia vsuræ non centesimæ per istam legem efficiantur centesimæ. Et de talibus effectibus nouationis, vide in d. l. 1. ff. de nouatio. Vide l. idem q; §. generaliter. ff. mãdati. est mirabilis casus, q fideiussor põt petere q reus opponat exceptionẽ ex persona sua &c. In gl. *Persoluere*. in fine. Quod restringe in fideiussore de iudicato in soluendo, qui potest conueniri condemnato reo, sine nouo processu, non autem intellige in fideiussore cõtractus. Et est ratio, quia lata sententia contra reum videtur &c. Hæc est communis opinio. Et vide per Io. And. de iniurijs & damno dato. c. 1. lib. 6. & Gui. de excu. sentẽtiæ. §. sequitur. ver. quid si. Vltimo per hanc legem Bar. terminauit quod si fideiussor iudi. sol. fuit actus à vincente, & pro hoc quod solsit, petat ipsum immitti in bonis domini, debet hoc incõtinenti fieri pro damno quod passus est. Allegat Guli. in l. 2. cum seq. qui satisfidare cogantur.

Si plures vna sententia condemnati sunt. Rub.

LEX I.

1 Obligatio in solidum & simpliciter condemnati an pro viribus condemnati censeantur.
Quid si sententia sit debiti diuisiua, nunquid si vnus soluendo non sit, alter vt eius partẽ agnoscat, agi possit. & nu. 4.
2 Sententia lata simpliciter & absolutè contra plures effectus an in portiones virales diuidi possit.
3 Dictionis & effectus.
5 Sententia ad actoris detrimentum actionem non nouat.

1 *I non singuli*. † Obligati in solidum, & simpliciter condemnati, videntur cõdemnati pro virili. Hoc dicit. Vel sic, & magis in genere.
2 Sententia † contra plures simpliciter & absolutè lata, eius effectum nõ diuidit in viriles. Hoc dicit cũ lege sequenti. Nota q effectus simplicis sentẽtiç contra plus habet effectum diuisionis
3 inter eos in viriles. Et hoc operatur natura † dictionis Et, quæ diuidit in partes. l. si mihi & tibi. de vsufructu accrescendo, & de verbo. obl. l. si mihi & Titio. Secũdo nota q
4 tqñ sententia diuisiua debiti fertur contra plures insolidum obligatos, põt expressè agi, quod illud quod non põt vnus pro parte sua soluere, alter agnoscere teneatur. Hæc lex põt intelligi in pluribus obligatis pro patre, & tũc hęc lex haberet modicum dubium. Potest etiam intelligi in obligatis in solidum, & fuit dictum, quod vna solutione fit contentus, & ita intelligitur, vt l. si mandato Titij. §. Paulus. ff. mandati. Sed pone q habeo duos obligatos insolidũ vnum in quadraginta, vnũ in quinquaginta. Fertur condẽnatoria contra istos, quilibet tenetur in viriles. Sed qũo hoc põt fieri, cum vnus in minus teneatur, quã alius? Et ideo põt saluari hęc lex, q intelligatur in pluribus obligatis dispariter, intellige, quando vnus in descendendo, alius in ascendendo est obligatus, vt supra dixi, condemnantur, an quilibet teneatur in viriles, &c. In glo. ibi, *sive inæqualibus*. Nota hanc gl. & etiam gl. in l. 1. ñ aduersus rem iudicatam. quod condemnatus in quinquaginta, videtur absolutus in alijs quinquaginta, si fortè erant centum. In gl. ead.
5 ibi, *vel dic*. Et sic habes, quod † sententia non nouat ad incõmodum actoris, vt de executione rei iudicatæ. l. duobus etiã fit priuilegiata. Secũdò probat q vile est illi, qui per

sententiam habet ius suum diminutum, vt reuertatur ad primã actionẽ. Sed cum hoc sit, q remaneat prima actio, qũo põt consuli: condemnato q non soluat, nisi suã dimidiã? Dicit Butr. q cõdẽnatus suã dimidiã det, & si nõ vult acceptare, offerat, & deponat, & assignet, quæ cedunt loco solutionis, & tunc habebitur perinde ac si fuisset absolutus ab alia parte, & ideo si conueniatur prima actione, põterit se tueri exceptione rei iudicatæ, quia paria sunt quẽ fuisse absolutũ, vel fuisse cõdemnatũ & soluisse, &c. vt l. si quis cũ totũ. ff. de exceptione rei iudicatæ. Qd' mẽti tene.

LEX II.

1 Sententia in plures principales sicut diuisionem in viriles inducit ita si lata sit in procuratores diuersorũ principaliũ.

1 QVoties. Idem dicit quod proximè præcedẽs dicit. Nota, quod sicut † in plures principales lata sententia inducit diuisionem in viriles, vt supra l. proxima, ita cũ est lata inter plures procuratores diuersorum principalium.

Quibus res iudicata non nocet. Rub.

LEX I.

1 Coniunctus sine coniuncti mandato agens, quod ei non nisi ratum habeat, præiudicetur.

1 *I neque*. Cõiunctus, † qui sine mandato coniuncti eius causam egit non præiudicat ei, si ratum nõ habear. Hoc dicit. Nota q licet cõiunctus à lege habeat potestatem agendi pro coniuncto sine mandato, tñ eius factum aliter non ratificatum non præiudicat coniuncto. Et ista est ratio, q ab eo potest peti cautio de rato, vt l. sed & hæ. in prin. de procuratoribus.

LEX II.

1 Sententia contra vnum lata non præiudicat, & si cohæres eius esset.
2 Sententia non nisi inter litigantes ius facit
3 Litigantes qui dicantur ad quos sententia effectum porrigat?
4 Sententia an & quando ius faciat quo ad omnes, & quæ requirantur. & num. 5.

1 REs inter alios. Sentẽtia † lata contra vnum, non præiudicat alteri, etiam si sit eius cohæres. Et primo dictũ in genere, secundo infert in specie. Secunda ibi, Ideoq; nepti tuæ. Et nota hãc legem, quæ plurimum. propter quam gl. allegantur, quam gl. signa, & eam menti tene, quia doctores sæpe ad eam remittunt. In glo. *Irrogare*. Pro declaratione huius glo. habes regulã, quod res inter alios, &c. fallit quando. Sed contra, quia sententia facit
2 ius. l. 1. de re iudicata. Respondeo secundum Butr. quod res inter alios, &c. quod sententia † facit ius, intellige inter litigantes, non autem inter alios. l. res iudicata. de regu
3 lis iuris. Sed qui dicantur litigantes † ad quos sententia porrigit secum effectum? Dicit Innocent. quod omnes, ad quos spectat, quando fuerunt citati, vt per eum, extra de sententia, & re iudicata. capitul. quamuis. Secundo pro recitatione glo. vide distinctionem Petri, quam Cynus hic
4 refert. Item scias, quod sententia facit † ius quo ad oẽs, vbicunque sententia afficit personam, vt patet ex glos. l. eg. ead. ff. de postulando. Secundo potest dici, quod fallit quando est lata rescissoriè, vt dicta l. Papinianus. §. final. hic allegata. Tertius videtur, quando est lata super ætate l. de ęta te. ff. de minorib. Quarto videtur fallere, quando est declaratoria super facto commisso, vel non commisso secundum l. denuntiasse. §. fina. Quidam tamen dixerunt, quod ibi est specialis casus, quia regulariter sententia declaratoria nõ facit ius quo ad oẽs, sed solũ quo ad litigãtes. Quinrus est casus ꝓm aliquos, in sententia matrimonij. Ita videtur probari in l. 2. ff. de liberis agnoscẽdis. quod tñ nõ pono expressè. Alius est casus in causa ingenuitatis, vt leg. ingenuum. ff. de statu hominum. Alius est casus in causa filiationis, vt l. 2. de liberis agnoscẽdis. Et per illã videretur idẽ posse argui in cã legitimationis, si declaretur legitimus filius patri meo. Et est etiã cã patriq potestatis, non tñ totaliter. Sequitur Inn. extra q filij sint legitimi. c. cãm q. Alius est casus in popularibus actionibus. vt l. sepulchri violati actio.

actio. de sepulchro violato. Alius est casus in causa restitutionis in integrū generaliter petitæ, vt supra si minor abhæreditate se abstin. authent. si oēs. Quod intellige, vt ibi
5 notatur. Adde prædictis, quod ad hoc vt talis sententia faciat ius quo ad alios etiā in istis casibus, quatuor sunt necessaria. Primū, ꝙ sententia sit lata cum legitimo cōtradictore l. cū non iusto. de collusione detegenda. l. 1. ff. de excep. rei iu. Adde & ꝙ iste sit talis, à quo pēdeat ius cæterorū, secus videtur si alius esset æquè principalis, argumēto, de iureiurando. l. si duo patroni. in prin. Secundo requiritur in processu, ꝙ qui succubuit, cām defenderit, aliter præsumitur succubuisse ex contumacia quanquam non foueret iustā causam. l. qui repudiantis. in fi. de inofficio. testa. & de euictionibus. l. si ideo. Tertio requiritur, ꝙ sit lata declaratoria verbis affirmatiuis, non negatiui. l. circa. ff. de probationibus. & l. diui fratres. & l. si seruus. de libera. causa. Quarto requiritur quod, post sententiam nō detegatur lata per collusionem. ff. de collusione detegenda. per totum. & ita pro maiori parte fuit hic de mente Iacob. Butri.

LEX III.

1 *Sententia in criminalibus cū vno lata, alteri non præiudicat.*

I *Vris manifestissimi.* Sententia † etiam in criminalibus lata, non præiudicat ei, qui in iudicio non interfuit. Hoc dicit. Nota incidenter, quod attestationes acceptæ etiam publicatæ in causa inquisitionis formatæ de crimine non probant in causa ordinariæ accusationis de illo crimine institutæ. Ita sentit Inno. extra de testi. c. cum in tua.

LEX IIII.

1 *Præiudicata quod trahenda non sint ad negotij etiam similis terminationem.*
2 *Exemplis non iudicandum.*

I *Nec in simili.* Iudicatum † in aliquo negotio cū vno non potest trahi ad terminationem similis negotij cū alio.
2 Hoc dicit. Vel sic, † Nō est exēplis iudicādum. Hoc dicit.

Comminationes, epistolas, programmata, &c. Rubrica.

LEX I.

1 *Ec vim.* Iudicis † comminatio non habet vim cōtractus, nec sententię. Hoc dicit.

LEX II.

1 *Sententia per epistolam ferri non potest.*
2 *Ordo substantialis iudicij in sententiæ promulgatione, per iudicis epistolam non declaratur.*

I *Rei.* Sententia † non potest ferri per epistolam. Hoc dicit. Vel sic, Declaratio iudicis in epistola non habet effectum rei iudicatæ. Hoc dicit. Nota, quod ordo † substantialis iudicij in promulgatione sententiæ non potest per epistolam iudicis declarari, vt hic.
2

LEX III.

A qua. Sententia lata non potest per iudicem reuocari. Hoc dicit.

LEX IIII.

Interlocutio. Comminatio iudicis etiam in actis descripta, non habet vim sententiæ. Hoc dicit.

LEX V.

Vdex. Missio in possessionem facta iuris ordine non seruato, non habet vim sententiæ diffinitiuæ, seu rei iudicatæ. Hoc dicit.

LEX VI.

Pragramma. Sicut comminatio iudicis non habet vim rei iudicatæ, sic nec programma. Hoc dicit.

LEX VII.

Quod magno. Sententia deliberatè, & causa cognita proferri. Hoc dicit.

Si ex falsis instrumentis vel testimonijs iudicatum sit. Rubrica.

LEX I.

1 *Sententia lata ex falsis instrumentis, falso probato reuocatur.*
2 *Exceptioni rei iudicatæ locum non esse quando de nouo aliquid in iudicio deducitur.*
3 *Libertas semel data non reuocatur.*

1 *Tabulæ.* Sententia † lata per falsa instrumenta, falso probato potest reuocari. Hoc dicit. Vel sic, Vbi sententia fundatur super fallitate scripturæ, eius exceptio nō potest obijci agēti nouo iudicio. hoc dicit magis ad literā. Nota ex isto textu, ꝙ qñ aliquid de nouo deducitur in iudicio, nō obstat exceptio rei iudicatæ. Vide gl. supra de transactionibus. l. si ex falsis. Et ibi vide de oppositione fallitatis. & ibi gl. bona. In gl. fina. ibi, *l. fi. in fine.* Sed contra de l. 1. supra. de ordine iudiciorū. cum ibi notatis, vbi nihilominus obijcitur de falso, licet alias fuerit refricatū. Conclude, ꝙ quandoque est dictum de falso, & postea ad eundem finē refricatur de falso, & tūc oberit exceptio. Ita intelligitur ista gl. & notatur in l. 1. de ordi. iudi. secus si ad diuersum finē quereretur. Et ita intelligitur gl. nostra. Et sic stat tota vis, vtrum ad eundē finē opponatur vel nō & c. vt supra dixi. In glo. ibi, *non iusta.* quasi dicat, aliud est dicere de falsitate voluntatis, aliud de iniustitia volūtatis. Sed hæc solutio destruit istū tex. & ideo non tenetur. Sed Iac. de Ra. respondet ad contrarium, dicens, quod ibi ponit specialem casum in libertate, quia semel præstita non reuocatur. Et iste est propriè intellectus ad legem contrariā, & possumus eam intelligere eo modo, quo ista intelligitur. Sed quomodo consulitur cōtra eum, qui per falsum reportaret sententiam pro se? Dic vt dicam in l. 3. alias in l. fina. infra, eo vbi practicando.

LEX II.

1 *Victo condemnato per falsa instrumenta, etiam si non appellauit, subuenitur per in integrum restitutionem.*
2 *Appellatione petenda restitutionis potestatem nō tolli. Quid de nullitatis beneficio? & nu. 3.*
4 *Sententia nullitas falsa causa per iudicem expressa, an arguatur.*
5 *Sententia nulla vbi per iudicem appellationis confirmatur, quod ex secunda non prima agendum sit.*
6 *Decretum ex falsa causa emanatum, est nullum.*
7 *Sententia quæ non transeat in rem iudicatam.*

1 *Et qui non prouocauerunt.* Condēnatus † per falsa instrumenta, etiam si à sententia non appellauit pōt negotiū iterū instaurare. Hoc dicit. In gl. 1. in fi. Sed an appellatio si sit proposita, tollat impugnationem sententiæ? Cōclude ꝙ appellatio, † dato ꝙ interponatur à sententia, ista nō tollit potestatem restitutionis petendę, vt est casus in l. præses. & l. præfectus. ff. de minoribus. Similiter conclude, ꝙ appellatio non tollit † beneficium nullitatis, qñ sen
3 tentia est nulla quo ad oēs, tunc non tollit viā proponendæ nullitatis, vt est casus in l. si expressim. ff. de appella. Sed si sententia dicatur nulla solum quantū ad appellantem, est autem aliqua respectu eius qui fuit in iudicio, exemplum in l. 3. hic allegata, tunc appellatio potest sibi tollere beneficiū nullitatis, vt in falso procuratore condemnato, vt l. 3. §. fi. ff. rem ratam haberi. hic allegata. In gl. fi. in fi. De minore est clarū, sed quid in maiore? Dic ꝙ idem, vbicunq; doceri potest, ꝙ actor scienter fuerit visus falso instrumēto, vel alia probatione contra absentem, nam his concurrentibus sententia est nulla, vt l. si prætor. ff. de iudicijs. secus si ignoranter, quia teneret sententia, & esset necesse, ꝙ petere in integrum restitutionem, vt extra de in integrū restitutione. c. constitutus. Et est casus in l. diuus. hic allegata. Facit l. seruo inuito. §. cum prætor. ff. ad Trebellianū. Quid in alia causa, quæ allegatur ad falsitatem, qualiter & quando opponitur nullitas sententię? Et conclude, quod quando per partem fuisset falsitas opposita ad substantialia, vt ad litis contestationem, & similia, tunc arguitur nullitas sententiæ. l. si quis obrepserit. ff. de falsis. Quid si non
4 per partem. sed † per iudicem fuisset expressa falsa causa, nunquid hæc arguat nullitatem sententię? Dic quod si ista falsitas concernebatur & factum, vel ius tantū, tunc sententia

sententia erit ipso iure, vt est casus in l. 2. infra quando pro uocare nō est necesse, quia iudex pronuntiet minorē testari posse. Vbi autem esset falsa in facto tñ, tunc sententia valet ipso iure, sed pōt per restitutionē in integrū subueniri vt de re iudi. l. si præses. Hoc tenet Inno. extra de probationibus. cap. qñ contra. crede tamen ꝙ talis sententia, qñ est nulla, pōt per iudicem appellationis; etiam ex noua causa confirmari, vt l. 3. ff. quod cum eo. Sed posset dici, quod ibi non est falsa, sed Hoc fallit quando est erratum in calculo, quia talis sententia est ipso iure nulla. vt l. 1. §. 1. quando sententiæ sine appellatio. resci. n. Secūdo nota, quia dicit ꝙ potest ex causa noua &c. ꝙ vbi sentē
5 tia † nulla confirmatur per iudicem appellatio, non agitur ex prima, sed ex secunda. l. furti. & ibi not. ff. de iis qui not. infami. Et hęc omnia habent locum in sententia. Decretū
6 † autem ex falsa causa est nullum ipso iure. l. 1. §. hæc verba, ne vis fiat ei. & l. cum vero. §. subuentum. de fideicommissarijs libertatibus. & Bartol. in l. iuste. ff. de acquirend. possessio. Idem dicit Inno. in absolutoria lata ex falsa causa. Allegat casum in l. 1. de natalib. restituendis. Ita notatur de fide instrumen. c. quod super ijs. de offi. ordinar. c. ex parte & per illā dixi idem in dispensatione ex falsa causa obtēta, vt est casus in dicta l. 1. de natalibus restituendis. Adde pro conclusione omnium vide glos. l. 35. quæstio. 9. in summa, quod modis retractetur sententia. Adde etiam in quibus-
7 dam causis semper retractationem paratam, quia † sententia nunquam transit in rem iudicatam. Canoniſtæ habent causam in causa matrimoniali. in c. lator. & ca. consanguinei. de sententia & re iudicata. Item dico in omnibus sententijs, per quarum obseruantiam peccatum nutriretur, in quo ne purgetur, nec vinculum legis nec consuetudinis, nec aliud aliquid pōt. Ita not. ibi glos. & de re iudica. ca. inter monasterium. & super illa glos. aliquid tangitur. & Hostiensis notat de electio. c. qui dilectum. quod retulit Ioā. And. extra de re indica. in nouella. Idem in dicto c. lator. & c. consanguinei. super vltima glo. Idem in eodem tit. de re iudica. in ca. cum Bertoldus. super gl. tangitur. de arbitr. in cap. 1. & ca. per tuas. & in ca. quintauallis. de iureiurand. & de præbendis. c. nisi. & c. dilecto. Ad idem bene facit quod notatur de causa beneficiali, de rescriptis. cap. constitutus. & c. ad aures. quod notat Inno. extra de dolo. c. cum olim. & dicto ca. cum Bertoldus. Pro hoc facit ratio, quia vbi de salute animæ agitur, sententia contra veritatem, licet ꝙ fit quo ad ecclesiam militantem, non tamen quo ad ecclesiam triumphantem. Ita probatur extra de sententia excō munionis. cap. à nobis. Et hæc vtilia sunt ad multa, & per ista obtinui in quæstione facti.

LEX III.

1 *Sententia lata à iudice falsitatis secutæ prætextu, quod rescindatur. & num. 2.*
3 *Matrimonialis causa quod nunquam in rem transeat iudicatam.*
4 *Victo vel condemnato ex falsis instrumentis quæ remedia cō petant.*

1 *Falsam.* Sentētia † lata per falsa instrumenta tunc potest prætextu talis falsitatis reuocari, cum apparet iudicem ex illis ad pronuntiandum motum. Hoc dicit. Nota textū in secunda parte, ex quo percipitur quid incumbat venienti ad retractationē sententiæ, quam allegat per falsas probationes latam. nam oportet quod articulet & probet iudicē ex illis motum, aliter nihil facit. In prima glos. ibi, *Et nota quod dicit Pla.* Conclude ꝙ opinio Plac. potest esse vera ad
2 casum l. diuus. ff. de re iudica. quando † simpliciter allerit testem falsum dixisse, aliter autē non potest defensari hęc opinio, quando se astrinxisset ad probandum corruptelā, quia tunc oporteret probare & falsitatem & corruptelā. Et dicit Bartol. quod apparet ex modo proponentis, an arctet se ad probandum corruptelam: secus si diceret eos falsum dixisse, quia tunc sufficeret probare falsitatem, vt per Bartol. in dicta l. diuus. ꝙ de probation. c. licet causam. & ibi per Innocen. Sed pone quod constat testem verum dixisse, & de corruptela constat. Innocē. d
cit sufficere probare de corruptela, vt sententia nō valeat dato ꝙ dixerit verum. Ita sentit de testibus, ca. sicut. & de electio. c. cum dilecti. in glo. quę incipit, quæ est nulla. Alibi dicit contrarium & melius. Fm doctores extra de probationib. capi. licet causam. post princip. in glos. quæ incipit. Hoc verum. in fine. Sed saluari pōt quod in illo ca. cum dilecti. & cap. sicut. debet intelligi, quod ibi loquitur in cau
3 sa † matrimoniali, quæ nunquam transit in rem iudicatam, vnde auditur exceptio solius corruptelæ. extra de re iudic. ca. cum I. & A. Alio modo dicebam volendo dicere quod in vtroque bene dicat, attēdēdum tempus. Aut habemus respectum ad tempus ante sententiam, & tunc sufficiat ꝙ probari corruptelam. Ita intelligo alio modo primum dictū Innoc. Post sententiam non sufficit probari corruptelam, nisi & falsitatem. Ita intelligo in secundo dicto, & ita cre-
4 do quod posset saluari Innocen. Demum † pro practica q̄ro de remedijs, quæ competunt ei, qui conuictus est, vel condemnatus per falsitatem instrumenti. vide varios modos tactos per Guliel. de sententia. §. quoniam. versi. & nota ꝙ secundum canoniſtas potes cōcludere proditam esse viam agendi de falso ciuiliter, vt l. si ex falsis. supra, de transactionib. Potest etiam opponi criminaliter. Et ista quere la de falso per viam accusationis debet proponi intra viginti annos. vt l. querela. infra, de falsis. Dicit tñ Ioan. And. in dicto ca. qñ contra. quod ius accusandi de falso in causis spiritualibus durat centum annis. Tertio subuenitur per viam excipiendi de falso contra petentem executionē sententię, vel agentem in factum, vel iudicati, vt infra l. sequē. Et hæc exceptio sui natura est perpetua per regulam l. qui agnitis. in fine. ff. de exceptionib. & extra de exceptionib. c. licet. & c. cum venerabilis. Petr. tamen dixit, quod mala erat decisio illius decretalis in hoc, quod dicebat quod audiretur perpetuo, quia talis exceptio non competit, nisi restitutione præhabita, ergo nō durat nisi quatuor annis. Ita refert Cynus in l. querela. infra, de falsis. Bartol. tamen in hoc articulo dixit, quod si exceptio opponatur sōlū ad excludendum victorem ab effectu sententiæ. tunc perpetuo potest opponi. l. qui agnitis. ff. de exceptionibus. & in dicto c. cum venerabilis. secus si velit restitui vt absoluat non obstātibus falsis probationibus, quia tunc verū ꝙ sit necessaria restitutio, & sic durabit quatuor annis. Et hæc ē bona concordia, & effectus huius est diuersus multum, nam non petita restitutione potest actor iterum agere, & probare debitum esse verum per veras probationes quod secus est, si esset absolutus restitutione petita, quia tunc nō posset iterato agere, obstante exceptione rei iudicatæ. Ita est de mente Bar. in d. l. diuus. ff. de re iudic.

LEX IIII.

1 *Exceptio quo sententia sit lata ex falsis instrumentis, sententia executionem impedit, & soluti repetitionem, si probatur parat.*
2 *Exceptio falsitatis non admittitur ad executionem retardandam, si eius probatio altiorem requirat indaginem.*

1 *Vdicati.* Exceptio † quod sententia sit lata prætextu falsi instrumenti, impedit executionem sententiæ, & etiam soluti parat repetitionem, si probetur. Hoc dicit. In gl. in fine. Nota quod in casu isto talis conuictus per falsa instrumenta, vel falsas attestationes, si expressè consenserit sententiæ cōtra se latæ per suasionem aduersarij, nihilominus admitteretur ad petendam restitutionem in integrum, & si actor per dolum aduersarij succumbat, debet agere de dolo, & non recurrere ad restitutionem. Et si obijcitur exceptio rei iudicatæ, replicabit de dolo, vt exceptionibus. leg. qui agnitis. & de dolo. cum à te. Contra hanc leg. opponitur, quod hæc exceptio falsitatis non habet retractare executionem sententiæ, quia est iudicium summarium. leg. à duo Pio. de re iudic. in quibus non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem. ergo, vt in l. illē à quo. §. si de testibus. ff. ad Trebellianum. ergo, &c.

Respon-

Reſponderi poteſt, quod iſte textus debet intelligi q̃ de iſta falſitate poterat conſtare incontinenti, nullo extrinſecus probato, puta patet ex actis. ſupra de execu. rei iudica. l. 2. ff. de re iudica. l. ſi cum nulla. Sed vbi non poſſet conſtare, niſi aliquo extrinſecus probato, tunc dic q̃ ſi probatio falſitatis obiectæ requirit altiorem indaginem, nõ admittitur ad retardandam executionem. l. fin. ſupra de ordine iudiciorum. ſed vbi non requirat altiorem indaginẽ, &c. Et ad hoc vide Bar. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudica. Dicitur autem requirere altiorem indaginẽ, vel non. vide in l. ille à quo. vt in poſſeſsionem legatorum. & ideo eſt cõſilium quod offerat ſe probari incontinenti de falſitate.

De temporibus & reparationibus appellationum, ſeu conſultationum. Rubrica.

TITVLI. LXIIII.

Hic deeſt prima lex huius tituli, quæ incipit,
Si quis per abſentiam.

LEX II.

1 *Tempus appellationis proſequendæ de iure Codic. quod ſit.*
2 *Pars ad inſtantiæ purgationem non vocanda. & quæ ratio.*
3 *Menſis quot diebus conſtet.*
4 *Prorogatio quod à prima inſtantiæ finitæ tempore fiat.*
5 *Dies vltimus termini quod parti notus eſſe debeat.*
6 *Partis vocati quando neceſſaria, vel non.*

1 *Empora.* Diuiditur principaliter in tres partes, quia primo loquitur, quando appellatur ab ordinario, vſque ibi, Quod ſi ab arbitro, ibi. Secundo, qñ à delegato, vſque ibi, Illud etiã, ibi. Tertio remouet dubium circa prædicta ſuprà. Iure iſto appellans à ſententia ordinarij habet nouem menſes ad appellationem proſequendam, quibus tranſactis reparatio trium menſium poteſt à principe impetrari etiã parte nõ citata. Appellans vero à delegato principis habet nouem menſes tãtum. ſ. iure iſto, quibus tranſactis ſine vlla reparatione mãdatur ſententia executioni, ſed appellans à ſententia alterius delegati, quam principis, habet ſolum quinque menſes. Iure iſto & contingentia circa cauſam appellationis poteſt iudex ſupplere etiã nemine poſtulante. Hoc dicit tota iſta lex. Et adde hic, q̃ eſt multiplex tempus, vt l. ſi appellationem. ſupra titulo proximo. Et hic loquitur de tempore proſequendi non appellandi. Et vide ſic per Bart. Nota, q̃

2 hic loquitur de tempore proſequendi. In textu, ibi, *nec ad uerſarium.* Nota ad prorogationem inſtantiæ non oportet partem vocari. & ſic eſt contra leges quæ dicunt, q̃ qñ agitur de alicuius præiudicio, debet vocari pars. Sed ratio huius eſt, quia per hoc pars non multũ læditur, vel non læditur, & ſic apparet, quod in iſta prorogatione nõ requiritur cauſæ cognitio, quæ alias requireretur vt leg. nam ita diuus. & leg. de vnoquoque. de re iudicata. Nota quod† menſis hic appellatur 31. dierum. In gloſſ. *reparationem.* ibi, *l. proxima.* & dic melius, vt ibi notatur, & ibi videbis, quod nihil innouat. In gl. *temporalem.* circa fi. Nota ex gl.

4 quod † prorogatio fit à tempore finitæ primæ inſtantiæ.

5 Nota text. ibi, *ſed notus omnibus dies.* quod vbi† pars vult aliquid expedire vltimo die termini nõ expedit, q̃ faciat aduerſam partem citari, quia debet eſſe notus parti: ſecus ſi intra terminum vellet facere aliquid, quia tunc habet neceſſe vocari partem. Caſus eſt hic à contrario ſenſu. Circa

6 hoc vide† quod ſcripſit Barto. de verborum obligatio. l. q̃ ante Calendas. vbi dixit, q̃ ſi terminus eſt ſtatutus ad aliquẽ actum momentaneum, puta ad comparẽdum, vel ad reſpondendum poſitionibus. dicit, q̃ debet cõparere in vltima parte termini, & ſi aduerſarius abeſt, non debet licẽtiari per iudicem, imo debet comparere qualibet hora, qa totus terminus cedit vocato. Sed ſi ſit aſſignatus ad expediendum, aliquid non momentaneum, ſed ſucceſsiuũ, puta ad probãdum, tunc oportet expectari aduerſarium. Dicit tamen quod eſt vtile quod debeat morari ad actus, puta ad videndum examinari teſtes, &c. & allegat caſum in l. ei qui. infra eodem. Et ſic collige ex his dictis, quod in actu ſucceſsiuo non eſt neceſſaria partis vocatio. Quod nota, quia facit ad multa.

1 *Dilatio à delegato à principe maior quam ab alio eſſe debet.*
2 *Menſis quot diebus conſtet.*

§. *Quod ſi ab arbitro.* Summatus eſt cum præcedenti proximè. In textu ibi, *numerẽtur.* & ſic in effectu erunt quinque menſes. Et hoc textu nota, q̃ maior1 debet eſſe dilatio à iudice delegato à principe, quam ab alio, vt hic, aliter tñ prouidetur per authenti. Nota hic, & ſupra in parte præcedenti, quod menſis† dicitur habere de iure 31. dies. In hoc tamen iura variare videtur, nã alibi non videntur attribui mẽſi dies triginta vnum integri. de regulis iuris. l. vbi lex. Alibi ſimpliciter terminatur eſſe menſis triginta dierum. ſuprà de iudicijs. authentic. Iubemus. ſupra de iure deliberandi. l. fin. in §. ſinautem dubius. & extra de electio. c. quã ſit lib. 6. Quandoque menſis appellatur vigintiquinq; dierum. ff. ſi certum petatur in l. lecta. Pro quorum cõcordantia poteſt dici (vt puto) quod ſi loquamur de menſe per reſpectum ad totum annum, tunc intelligitur menſis prout occurrit, ne tempus anni egrediatur, quod eſſet multũ abſurdum. & de quo termino vide in l. cum hæres. §. Stichus ff. de ſtatuliber. Sed ſi loquamur de menſe per reſpectum ad vnum menſem, vel duos, vel tres, tunc ſi de menſe fiat mentio in principio ipſius menſis, tunc intelligitur prout occurrit. argumentum, de verborum obligationibus. l. eũ qui Calendis. & leg. liber homo. §. decem eodem titulo. Si autem de eo fiat mentio intra menſem, tunc ſi menſis eſt declaratus à contrahentibus, illud ſeruatur. Ita intelligo caſum in dicta l. lecta. Sed ſi non eſt declaratus à contrahẽtibus, tunc attẽdetur an agatur de fauore, an de odio: quia ſi de fauore, tunc ſi talis fauor exigit celeritatẽ, intelligetur menſis vigintiquinque dierum. Ita poteſt intelligi dicta l. lecta. vel triginta, vt in alijs iuribus primo allegatis. Sed ſi fauor exigat dilationem, intelligitur triginta vnum dierũ, vt in dicta l. vbi lex. & ita põt intelligi de teſtibus. Si vero agatur de odio, dic ſemper tempus dilatãdum. Facit quod notatur in l. tertia. §. minorẽ. ff. de minoribus. Iis adde notabilẽ glo. extra de electionibus. ca. quam ſit. libro. 6. quæ dicit, quod ſi vigeſima vel vigeſimaprima, huius mẽſis ſtatuatur dies ad probandum, terminus menſis in 21. menſis ſequentis finietur. Adde etiã q̃ dixit Cynus de teſtamentis. l. qua ætate. ff. vbi dixit, quod tẽpora computantur ciuiliter per dies, non per momenta. Qd̃ eſt notandũ.

1 *Actus quo die expediendus, quando vltimus termini dies in feriatam labitur.*

Illud etiam. Summatus eſt cum principio huius legis.

1 §. Nota, q̃ † vbi vltima dies termini incidit in feriatam, p̃cedens dies debet inſpici, id eſt, actus debet expediri præcedenti die. Sed contra hoc videtur caſus in l. ſed & ſi per prætorem. §. ſi feriæ. ff. quibus ex cauſis maiores. & de dolo & contumacia. cap. contingit. Pro quorum veritate conclude, q̃ quandoque ſtatuitur terminus, in quo aliquid fiat, quãdoque ſtatuitur terminus intra quem aliquid fiat. Primo caſu dic, q̃ ſi illa dies vltima cadat in feriatam, pars debet illa die ſe præſentare, non vt procedat, ſed vt ſequenti die non feriata agat. Ita probatur extra de accuſationib. capitu. veniens. Et not. Innocen. de feriis in capitu. fina. Et hæc comparitio impediet proceſſum fiendum, tanquam contra contumacem, ſed non impediet effectum iam conſummatum, propter eius contumaciam. extra de dolo & contumacia. capitulo dilecti. & in dicto capitul. veniens. Secundo caſu, quando eſt ſtatutus terminus intra quem fiat, dic, quod ſi vltima dies termini cadat in feriatam, debet actus expediri die præcedenti, vt hic. Vt tamen notetis vnum, quod ſi illa feria occurens non fuerit ſolennis, ſed repentina, iſte poterit petere ſe reſtitui. Ita intelligo caſum in dicta l. ſed ſi per prætorem. §. ſi ferię. De quo vide per Guliel. de citatione. §. primo. verſi. item excipitur. de dilatio. §. 1. verſi. Sed pone.

Authent.

AVTHEN.

1 *Tempus appellationis proſequendæ de iure authenti. quod ſit. & num. 5.*
2 *Tempus appellationis proſequendæ an minui poſſit. & nu. 4.*
3 *In cauſa appellationis quod lite conteſtata, & vna parte abſente, altero vero inſtante procedi poſſit.*
6 *Tempus appellationis proſequendæ an de conſenſu procuratoris prorogari poſſit.*
7 *Fides de impedimento qualiter fiat, quando ad proſecutionẽ appellationis biennium datur.*
8 *Sententiam deſertam eſſe vel non, cognoſcere, iudicis à quo eſſe.*
9 *Contumax quis habendus reo in duobus primis terminis comparente, in tertio vero actore.*

1 *Equi.* Hodie tempus† appellationis proſequendæ eſt annus & ex cauſa biennũ, & ſi appellator eſt abſens, põt appellatus, iuxta finẽ tñ, cauſam proſequi: econtra vero abſente appellato, appellator proſequitur indiſtinctè, & neutro veniente remanet firma prima ſententia, debet tamen ſemper abſens in expenſis cõdemnari. Hoc dicit. Inte. ibi *impartitur.* Dic, & hic ipſo iure. In te. ibi *rata manet ſententia.* Iſto modo vtitur te. extra de app. c. cũ ſi Roma-

2 na. & ibi† bona glo. an hoc tempus poſsit minui. In te. ibi,

3 *condemnato*, &c. In cauſa appellationis† põt procedi parte abſente, & lite non conteſtata, altero tñ inſtante, alias ipſo

4 iure remanet firma prima ſententia. Vides, quod hic primo ſtatuit annũ pro primo fatali, & iſte terminus põt augeri & minui ex cauſa, vt in c. ſi Romana. & c. oblatæ. & c. ex tenore. de app. Et facit iſte te. ad not. in Spe. de app. in §. nũc breuiter tranſcurrẽdum. ver. licet aũt datur annus. De quo tangam in auth. ſeq. Nota tamẽ, q̃ vbi pẽdet terminus ſtatutus à iudice, vel à partib. non eſt licitũ parti impedire iudicẽ ſuper iſta cauſa appellationis, vt Inn. de app. ca. ſępè. Secus eſt pẽdẽte iſto termino legali anni. vel biennij, vt in

5 d. c. oblatæ. Et adde† quod notat gl. ext. de app. c. quanto de mũ eſt addendũ, q̃ ex iuſta cauſa vẽ indulgeri ſecundus annus. q̃ intellige vt ſtatim dicã poſt gl. Et quæ dicatur iuſta cauſa, vide per Inno. extra eo. c. ex rõne. & vide quod dicã

6 in l. fi. §. illud. j. e. Alibi dubitat Inn. nunquid iſte terminus anni poſsit ex conſenſu procuratoris prorogari? Vide per eũ extra de officio delegati. c. cũ olim. primo. Et quia hic datur annus, & ex cauſa biennũ. i. ſubſiſtente impedimẽto

7 quo ſiet fides de impedimento? Et qualiter† fides fiet, dixit Gul. in illo ſit. de app. §. nunc breuiter tranſcurrendum. ver. quid ergo q̃ ſufficit per iuramẽtum. Io. An. ibi, in additio. dicit, q̃ hoc procedit, qñ agitur à remotis, ſed ſi agatur de propinquo, tũc debet impedimentũ denuntiari procuratori, vt ipſe dicit. Super hoc de impedimẽto, vide Io. And. qui dicit, q̃ hoc ſit arbitriũ. Ita dixit de dolo & contumacia in c. 1. lib. 6. in nouella. Demum hic vides, q̃ ſi non fiat profecutio, rata remaneat ſententia. Quid autem ſi cauſa non terminetur intra terminum datum ab homine, an remanet firma prima ſententia, ita quod deferatur prima ſententia? Vide Inno. de app. c. pſonas. Adde etiã quod notatur in ca. cõſtitutus in pſentia. extra de app. & ibi vide gl. q̃ arguit. In gl. *manet ſententia.* ĩ fi. Ex iſtis cõclude, q̃ cũ lex primo decernat annũ primo, & ex cauſa ſecũdo bienniũ q̃ ſi incipiet cauſam tali tẽpore anni, & vnũ quid occurrit, pp q̃ non potuerit expedire cauſam, quod valet ſententia.

Deſunt aliqua.

Secus eſt qñ ſubuenitur ei per reſtitutionẽ in integrũ, tũc nũquã reſtituit, niſi tñ, quãtũ amiſit, vt l. ab hoſtibus. ex qui. cau. ma. quã allegat in §. fi. In gl. *vnius menſis.* ibi *ſed certè.* Quid in hoc dubio tenẽdũ? Dic, & rene primã partẽ, q̃ poſsit ẽt ante pp verbũ, fortè, q̃ ponit ĩ corpore. q̃ hic renet Iac. But. qui dicit, q̃ prima opinio eſt vera. *Si iudici vi debitur.* Dic quod hoc poteſt intelligi iudici commiſſum, qui conſiderabit an fuerit diligens in anteriori anno, vel non. Et ita percepi ſentire Iaco. de Bel. in corpore. & tunc faciet expectare vſque ad finem menſis. alias ſecus. De hoc dubio vide Innoc. in capit. ex ratione. de app. & in d. c. oblatæ. & non videtur bene firmare, inclinat tamen, q̃ poſsit, vt ibi per eum videre potes. In gloſſ. *in omni caſu.* Nota ex hac gl. q̃ licet quis obtinuerit, in cauſa principali,

8 condẽnatur in expenſis. Hæc† litera dicit, appellatione deſerta remanet prima ſententia. Pone q̃ cõparet appellatus & petit executionem ſententiæ à iudice à quo, comparet alius dicens, domine non poteſtis exequi quia pendet appellatio, replicat alter, quod fuit deſerta appellatio, an iudex à quo poterit cognoſcere an fuerit deſerta? &c. Vide notabile verbum Innoc. q̃ iudex à quo, de hoc poterit cognoſcere. Ita notatur in d. c. conſtitutus. extra de app. Extra glo. ſ. aduerte, quia† dixit Iac. de Are. in l. prætor. §. fi. de ope. no. nun. quod ſi aliquis eſt citatus, vt compareat intra ſex dies, quorum duos pro primo, duos pro ſecũdo, duos pro tertio, & peremptorio aſsignauit, & in primo & ſecũdo comparet reus, & non actor, in tertio comparet actor & non reus, quod reus dicitur contumax, quia in vltima mora. ¦ Et idem tenuit Guliel. in Spec. de citatione. §. viſo. verſi. quid ſi in primo. Sed Bar. tenuit contrarium in l. qui ante Calendas. de verb. obl. per l. & poſt edictum. ff. de iudic. vbi per comparitionem rei ſtatim circunducitur edictum. Et idẽ ſenſit Io. And. in dicto ver. quid ſi in primo. in additionib. vbi dicit, q̃ per primam comparitionẽ tres illæ dilationes ſunt cõſumptę. Sed pro prima opinione dico, q̃ hic eſt caſus. Nec obſtat l. & poſt edictum. quia ibi fuit vnum edictum tantum, & ideo ſi reus comparet in illo, & non actor, circunducitur edictum. Sed in quæſtione propoſita edictum habuit tres dilationes, ideo ſinguntur tria edicta. l. tres denuntiationes. ſupra quomodo & quando iudex. licet ergo circunducatur quo ad vnam dilationem pars illius edicti, vt ibi, nõ tamen circunducitur quo ad aliam, vt hic.

AVTHEN.

1 *Tempus appellationis proſequendæ pendente inter partes cõpromiſſo non currit. Item nec ſi partes expreſsè non curre re conſenſerint: ſecus ſi tacitè, nu. 2. & 3.*
4 *Appellationis cauſa etiam pendente compromiſſo terminari poteſt, ſi in dilatione periculum immineant.*
5 *Intellectus auth. & cle. quandiu. de appella. & nu. 6.*
7 *Partes litigare dicuntur etiam eundo ad arbitrium.*
8 *Iuriſdictio iudicis cauſa per compromiſſum non expirat.*
9 *Arbitri & iudicij differentia.*
10 *Tempus ſtatutarium intra quod appellationis cauſa clauda tur, an per partes iudice aſſentiente prorogari poſsit.*
11 *Statutum vt in cauſa locus non ſit, partes facere non poſſe.*
12 *Appellationis tempora ſunt magis odioſa quam primæ cauſæ tempora.*
13 *Appellationis tempora quando partes prorogare volunt, quo verbo vti debent.*

1 *Si tamen in medio.* Tempus† datum à iure ad appellationẽ proſequendam, non currit pendente compromiſſo inter partes. ita poteſt allegari. Hoc dicit. Iſte textus ſuſpendit curſum temporis, quãdo itur ad compromiſſum. Add-

2 e idem, ſi partes† expreſsè conſentiant, tempora non curre. Et hoc eſt quod hodie per Clemen. quandiu. extra de appellatio. additur, & bene expreſſo conſenſu, quia ſecus ſi ex tacito conſenſu partium ſuſpendatur iſte curſus, qa tunc tempus curreret. Additur & aliud per illam Clemen.

3 quia hæc lex loquitur de termino iuris tantum, illa† prouidet etiam de tempore dato ab homine, quia etiam ſuſpenditur hoc tempus per appellationem, ſicut & tempus datũ

4 à lege. Addit & aliud per illam Clement. quod† ſi iudex videt in dilatione periculũ imminere, poteſt iudex mãdare quod cauſa terminetur, non obſtante cauſa compromiſſi. Exemplum in cauſa damni infecti, & etiam matrimonijs.

5 Adde q̃ † iſte textus, & illa Clemen. loquuntur in inſtãtia cauſæ appellationis, vnde non habent locum in inſtantia cauſæ principalis. Et eſt ratio diuerſitatis, quia in lapſu inſtantię cauſæ principalis non eſt tñ periculum, ſicut in lapſu cauſæ appellationis, quia ĩ cauſa appellationis nõ habet remedium, in cauſa principali ſic, refectis expenſis, &c.

Hæc

Hæc est doctrina canonistarum & legistarum . Quæro
an hoc tempus currat pẽdẽte compromisso ipso iure, an
restitutione impetrata? Inno. variat in relatione opinio-
num.de appellationibus.c.ex ratione. Dic ꝙ hodie non
currit ipso iure.& ponderat tex.in Cle.prędicta ibi,curre
6 re nolumus. Quæro an iste tex.habebit locum etiã in tẽ
pore ad appellationẽ interponendã? Paulus de Leazaris
dubitauit in Clem. prædicta,& tenuit ꝙ ista decisio non
habet locũ in tempore ad appellationẽ interponẽdam,sed
prosequendã sic,quia tempus datur parti grauatæ ad suspẽ
dendum grauamen, sed tẽpus prosecutionis cõcernit cõ
modũ vtriusque, ideo vtriusque cõsensu faciat cursum il-
lius tẽporis dormire . Alia est etiã ratio.Decem dies ad ap
pellandum dantur ad tranferendam cognitionem causæ
ad superiorem appellationis remedio.non aũt ad litigan-
dum,sed vadens ad arbitrum non appellat, nec transfert
causam,nec aliquid facit quod sit loco appellationis , sed
tempus prosecutionis datur ad litigandum,partes autem
7 †dicuntur litigare cum vadunt ad arbitrum. Et sic hæc au
then. habet locũ in tempore prosequendę appellationis,
& non interponẽdæ,sicut in d.Cle.quandiu.Probat hæc li
tera ꝙ non obstãte compromisso,primus remanet iudex.
sed cõtra de l.sed si seruum.§.fi. cum duabus sequentibus.
ff.de arbitris.vbi amplius se non intromittit,&c. ergo idẽ
8 videtur hic dicendũ.Sed respondeo quod† per cõpromis
sum non expirat iurisdictio iudicis causæ,vt hic,& d.Cle.
quandiu . siue esset iurisdictio ordinaria siue delegata,sed
per vnum cõpromissum bene expirat aliud quod postea
sequitur.Ita loquitur contrarium:similiter & iudiciũ po-
stea habitum,saltem lite contestata vt ibi. Diuersitatis aũt
9 quæ põt esse rõ? Dic,quia† arbitriũ appellatur voluntariũ,
ideo ab illo põt nuda voluntate discedi,sed iudicium ap-
pellatur necessariũ, & reddit in inuitũ. vt l.inter stipulatẽ.
de ver.oblig.& ideo per simplex cõpromissum, põt vide
ri discessum.Itẽ alia rõ,q̃a iurisdictio datur à lege,sed arbi
triũ datur à partibus.Hãc rõnem allegauit Guli. in Spe.de ar
bitro.§.sequitur.in fi. Et hæc ratio est notissima. Et facit
10 hæc authen.cum prædictis ad quæstionem,an† tempus da
tum per statutũ ad causam appellationis finiendã , possit
per partes prorogari,cõsentiẽte iudice appellationis? Quę
fuit quæstio bis disputata ꝑm Io. And.in additio. Spec.in
titu.de appellationibus.§.nunc breuiter transcurrendum.
versic. licet aũt.alias nunc vide. vbi vide.Et fuit disputata
Paduæ per Richardũ Malumbre.& incipit , Statuto caue-
tur,&c.Et fuit etiam disputata Bononię per Marti.Sylla.
& incipit,Bononiæ cauetur,&c.Et fuit etiam dubitatum
per istos disputantes,vtrum illud quod dicitur in tempo-
re legali,habeat locum etiam in statutario tempore? Et cõ-
cluserunt isti disputantes,ꝙ tale tẽpus non possit proroga-
ri,quia hoc tempus prosecutioni causæ statutũ est ob pu-
blicã vtilitatem,vt lites terminentur,vt l.properandũ. su-
pra de iud.Nõ autem versatur singularis fauor partiũ,ideo
per partium factum in hoc nõ põt dispensari, vt l.ius pu-
blicum.ff. de pactis.l.2.§.sed quia veremur.supra de iura-
mento calũniæ.Nec obstat.l.2.§.si & iudex.de iudic. quia
ibi loquitur de tempore , quod mutatur per delegantẽ ex
causa,quæ procedit ex actitatis,& ideo nimirum si partes
iura prorogant,hic aũt est tempus limitatũ à lege generali
hoc decidente,vt sit litiũ finis,nec possunt partes statuere,
11 quod† statutum in sua causa locum non habeat,vt de lega.
1.l.nemo põt.ita ipsi ambo responderunt.Plus dicit Mar.
Sylla.quod non teneret prorogatio,si iudex interloquere
tur talia tempora posse prorogari consensu partium , quia
ista sentẽtia esset nulla ipso iure,quia esset expressus error
12 in sentẽtia. Itẽ quia† tẽpora appellationis sunt magis odio
sa,quam causæ primæ,vt l.eos.in fi.supra eodem. ideo nõ
de facili prorogantur. Subdit Richardus Malum.quod tẽ
pus statuti est datum per omnia subrogatis in loco tempo
ris iuris communis , vt quibus casibus non currit tempus
à iure communi,nec tempus statuti.Item quo casu currit
de iure cõmuni,sed datur restitutio , idem erit in statuto
Itẽ sicut istud tẽpus iure cõi non põt ꝓrogari nec tempus
statuti. Aduerte tamen quod partes possunt consentire, ꝙ
supersedeatur super executione sententiæ , isto casu non
current tempora iuris,vel hominis.Ita potest intelligi ista
authen. secundum Richardum Malum.Ex istis habemus
13 consilium,quod quando partes volũt † prorogare tempo
ra appellationis,non debẽt dicere,prorogamus,sed debẽt
dicere,suspendimus, vel differimus.Huius consilij videre
meo põt esse ratio,quia q̃n dicitur suspendimus, vel diffe
rimus,cessat ratio supra dicta,ne lites sint immortales, q̃a
interim nõ litigatur,nec fit aliquid aliud pendente ista dila
tione,vt l.siue pars.supra de dilationib.Sed q̃n vtimur illo
verbo,prorogamus , tunc interim litigatores procederẽt
in causa.& sic obstat ratio l.properandũ , supra de iudicijs.
& l.si fratris . supra de transactio.s.ꝙ lites essent immorta
les,&c.Ita põt intelligi dicta Clemen.quandiu.ibi, suspẽdi
mus, alias differatur , quia primo modo q̃n dicit,proroga
mus,non valet,secus si dicat, suspendimus.Et in hoc vidi
deceptum vnum valentem doctorem,qui dixit,Proroga
mus,&c.Et ideo hoc nota.

AVTHENT.

1 *Tempora fatalia appellationis cognitione pendente in consi-
storio principis non currunt.*
2 *Proceres qui,& cur sic dicti.*
3 *Intellectus l.Cum à nobis.C.de dilatio.*

1 SEd & lis.Pendente† cognitione appellationis in cõsisto
rio principis,non dicũtur currere tempora fatalia. Hoc
dicit, Vel sic. In consistorio principis non currit tempus.
& sumitur hæc authẽ.in corpore de appel.in 3.coll. In te.
2 ibi,*à proceribus*†.i.à nobilibus officialibus principis , qui
procedunt & præcedunt alios. Dicti sunt aũt proceres ad
similitudinem trabium procedentium vltra murum,quæ
propriè proceres appellantur,quasi vltra murũ proceden-
tes.Et de hac authent.extra de appel.c.ex insinuatione.&
ibi quasi idem dicitur ꝙ hic . Opponitur contra hunc te.
supra,de dilatio.l.cum à nobis.vbi in iudicijs causarum im
3 perialium sibi debet dari dilatio.Respõdeo,quod† ibi loq
tur in causis,quæ plenè relatæ erant ad principem, in qui-
bus nihil restabat,nisi actus sentẽtiæ,hic loquimur in cau
sa examinanda coram principe,& id eo,&c.

AVTHENT.

1 *Fatalia non currunt,si stat per iudicem appellationis quo minus,intra tempus causa finiatur.*

1 SI *appellatione secuta* . Vbi steterit† per iudicẽ appellatio
nis quo minus causa suscipiatur, & finiatur infra tẽpus
nullum in cursu temporis partibus præiudicium irroga-
tur.Hoc dicit.Hæc sumitur ex corpore, vt sponsalitia lar
gitas.§.Hoc quoq;.In gl.*nullum præiudicium*.ibi , *nam da
tur restitutio*.Et sic vult,quod currit tempus , sed est neces
saria restitutio.Gloss.sensit contrarium in corpore , quod
imo ipso iure non currit . & in l.sed si per pretorem hic al
legata Variat Ioan. And.extra de appel.c. ex ratione. Puto
concludi posse , ꝙ non currit ipso iure per istum te.qui di
cit,nullum prçiudicium . Si.n.diceremus quod curreret,
sed esset necessaria restitutio , generaretur præiudicium.
Non obstat §.ait prætor.hic allegatus,quia ille loquitur de
præscriptione actionis,hic loquimur de præscriptione in
stantiæ.Barto. hic tenet ꝙ sit necessaria restitutio, quia di
cit,ꝙ ista restitutio dabitur sine libello,& sine alia solenni
tate , sed dicet iudex , quia talis fuit impeditus facto no-
stro , ideo pręsentem & petentem ad tale tempus restitui
mus.Ad hoc allegat,extra de offi.iudic.c. fin.

LEX III.

1 *Ad appellationem inchoandam post tempora statuta, alia nõ
conceduntur etiam per rescriptum.*
2 *Tempora quæ per instantiarum tempora instaurantur.*
3 *Appellans in productione appellationis quod vltra instantiæ
dimidium protrahere non possit.*
4 *Tempus appellationis partes suo consensu , aut altero quodã
prorogare non posse.*

Nemo

1 NEmo.Ad† appellationem inchoandam post tempora
supra eo.in l.2.non conceduntur alia tempora,etiam
per rescriptum,& tempus appellationis introducẽdæ est
dimidia temporis ipsius appellationis exercendæ.Nota ca
sum.hic,ibi,per sacrum rescriptum,quòd non sunt seruã
2 da illa rescripta,† per quæ tempora instantiarum indebitè
reparãtur;vel restituuntur.Secundò non violãdo textum,
3 hic notatur casus,quòd appellans† non possit protrahere
in productione appellationis,& aliorum ei incumbentiũ
vltra dimidium instantię,ne aduersario tollat suas defen-
siones.Gl.tamen dicit hic,quòd hoc erat de consilio.& in
hoc destruit hunc textum. Nota hunc textum ad illã quæ-
4 stionem quòd partes non† possunt prorogare tempus ap-
pellationis per suum consensum,vt ibi,nec prætextu quo
dam altero,& ita fuit allegatum per Ricardum Malum-
bre,in quæstione , statuto cauetur , &c.de qua dixi suprà
eo.auth.si tamen.& allegaui Io.And.in Specu.de appel.§.
nunc breuiter transcurrendum.ver.licet autem.

LEX IIII.

1 *Non allegata aut probata in causa principali,in appellatio-
nis causa & allegari & probari possunt.nu.4.*
2 *Exceptio peremptoria in principali causæ omissa,potest oppo-
ni in causa appellationis,secus de dilatoria.*
3 *Sententia prima diffinitiua quòd etiam ex nouis actis & iu-
stificetur & impugnetur.*
5 *Intellectus clemen.Appellanti.de appellat.*
6 *Probationes nouæ in causa appellationis vel nullitatis , si de
nouo emrgant,admittuntur.*
7 *Exceptiones nouas an & quando in appellationis causa oppo-
nere liceat.& numero sequenti.*
8 *Iudex appellationis primam sententiam aut approbare aut
reprobare tenetur.*
9 *Capitulum nouum quòd dicatur.*
10 *Appellatione interposita nihil innouandum.*
11 *Testiũ sola publicatio an & quãdo ꝓbationi viã præcludat.*
12 *Testis idem an & quando ante publicationem ab eodem sæ-
pius produci possit.*

PEr *hanc*.Hæc lex tria facit. Primo permittit non oppo
sita in causa principali , opponi in causa appellationis.
Secundo,ib ,Sed & si qua permittit opposita in principa-
li,& non probata probari,Tertio,ibi,Quo exercitatis,po
nit rationem prædictorum.Hoc intendit summa.Ex par-
te actoris , vel rei non opposita , vel non probata in causa
principali ex primis dependentia, & non separata,possunt
in causa appellationis opponi,& probari.Hoc dicit lex no
tabilis.In tex.ibi,*Instrumentum*.cui in dubium reuocato
1 non poterit in prima causa fides adhiberi.Nota quod† nõ
allegatum vel non probatum in causa principali,potest ꝓ
bari vel allegari in causa appellationis.Nota textum,in ver
bo,vel exceptionibus.qui videtur probare cùm simplici-
2 ter loquatur,quòd† quandoque exceptio non opposita in
principali,possit opponi in causa appellationis.Sed intelli
ge de peremptorijs,non dilatorijs,quia dilatoria non põt
opponi.l.ita demum,suprà de procuratoribus.Secũdò vi
3 de hic,quòd† prima sententia iustificatur vel impugnatur
etiam ex nouis actis,quod procedit,quando est appellatũ
à diffinitiua,secus si ab interlocutoria , in qua non potest
fieri noua appellatio,vt extrà de appellatio.in cle.appellan
ti.Ex quo dicit Bar.quòd exgrauatores non possunt nouas
probationes recipere.Et vide quod dixi in §.arbitrorum.
4 l.si societatẽ.ff.pro socio.Nota, quòd causa† non allegata
in principali,potest allegari in causa appellationis, etiã cõ
tra grauamen irrogatum per interlocutoriã.l.generaliter.
§.sin autem is cui.ibi , vel si fortè non audeat. &c.suprà de
rebus creditis.Et dicit Bald.alibi non inueniri. Non ob-
5 stat clemen.appellanti.† quia loquitur,quando directò ap-
pellatur ab interlocutoria,vel grauamine,secus. vbi indire
ctè appellando à diffinitiua,in qua discutitur de grauami-
ne præcedenti,vt ibi patet,& notatur extrà de re iudica-
ta.capi.quod ad consultationem. Alia.n.ad do limitatio-
nem,quam habeo à Dyno,in consilio.20.& incipit cõsi-
lium,Super quęstione,qua quæritur,vtrum filius, &c.vbi
6 dicit,† quòd licet statutum,vel eius commune dicat, quod
in causa appellationis vel nullitatis non recipiantur nouæ
probationes, tamen debẽt recipi,si de nouo emergant qa
cum non potuerint claudi in præcendẽti iudicio,nec fru
strà oriantur,ergo possunt de nouo allegari,argumento de
conditione sine causa.l.si fullo . Quod est etiam notandũ
ad limitationem illius cle. Et quodlibet istorũ puto verũ
licet canonistæ fortè dicent contrarium.In gl.in verb.*ad
7 nouum* in principio *quod non placet*.† Hoc dictum est du-
plex,respectu rei & respectu actoris.Gl.simpliciter repre
hẽdit istud dictũ.Vnde si intelligat respectu rei extremũ,
& tunc gl.bene dicit,quòd possunt posteà opponi , vt l.2.
suprà,de consortibus eiusdem litis.& l.1.suprà,de re iudi-
cata.Sed gl.potest habere respectum ad ius agendi , & tũc
gl.non iustè reprehendit.Sed debemus aduertere, an ius
superueniat ex causa tractum habente retrò , & tunc põt
deduci,& ex eadem sententia sequetur condemnatio , vt
l.si rem.§.fi.ff.de pignoratitia actione.& l.sed si non mor-
tis.de inofficioso testamento.Secus aũt si superueniret ex
noua,quia tunc ex eadem instantia non potest sequi cõdẽ
natoria,vt l.non potest.& l.non quemadmodum ff.de iu-
dicijs.& vidistis de hoc aliquid tractatum in l.1.§. de sent.
quæ sine certa quantitate prolata est.In gl.ea.ibi, *aliqui di-
cunt*.Hãc secundam gl.approbat I.& scribentes approbãt,
aliter tamẽ dicũt.In eadẽ gl.ibi,*cum exceptio pendeat*. Hęc
opinio potest seruari pro parte, scilicet inquantum sunt
loquuti de actione,non de exceptione.Ratio ergo huius
est,quia actor compellitur in actione proposita persistere
vt in anth.qui semel.suprà,quomodo & quando iudex.Si
ergo in principali deduxit quod vi aut clam &c. non pote
8 rit inchoare nouũ iudicium.Iudex† enim compellitur pri
mam sententiam confirmare,vel infirmare , quod facere
non potest in noua causa.Habet ergo locum in iure exci-
9 piendi,nõ agendi.Quidã vt Iaco.de Ra.dixit aliter.ꝙ il-
lud debet appellari nouum capitulũ,q̃n sententia lata suꝑ
primo,nõ parit exceptionem rei iudicatæ suꝑ secundo,
antiquo capitulo,alias secus . Et est ratio secundum eum,
quia ex quo sententia parit exceptionem rei iudicatæ in se
cundo,lex subuenit appellanti,quasi dicat,quia lex consi
derauit quòd illa res iudicata obest ei,ideò vult ei subueni
re.Hoc tamen dictum non videtur tutum,quia cõstat, ꝙ
in causa appellationis potest allegari noua causa , in qua
sententia lata in prima non pariat exceptionem rei iudica
tæ.Casus est in d.l.si rem.§.fi.iuncta.l.seq.de exceptione
rei iudicatæ.In ead.gl.in fi.Bart.& alij vtuntur alio modo
extra gl.& dicunt,quòd ex parte actoris omnis intentio,
vel articulus coadiuuans exceptionem propositam , dici-
tur pertinere ad antiqua capitula,ideò super illo semper
admittitur probatio,aliàs vbi non coadiuuat actionem ꝓ
positam,non dicitur pertinere,ideò super illo non potest
fieri probatio,sic & ex parte rei omnis exceptio quę respi
cit actionem propositam,dicitur pendere ex antiquis capi
tulis,ita quòd potest fieri probatio super illis.Et secundũ
istum modum dicit hic Bar.possunt intelligi omnes opi-
niones hic relatæ.& dixit hanc doctrinã ꝓbari ꝑ l.fi.ff.ꝙ
cũ eo.vbi ẽt ex noua causa iudex appellationis confirmat
vel infirmat ex nouis appellationibus,& ꝓbationibus,l.
Aemilius.ff.de minoribus.Tene ergo dictũ gl.ꝙ est cla-
rissimũ,vel ꝑm ꝙ dicũt doctores vt s. ꝓximè dixi. In gl.
in ver.*sed & si qua*,ibi.*fallit*.id est ista est q̃dã innouatio,q̃
10 ꝓmittit.Tu dic ꝙ† appellatione interposita nihil debet in
nouari ꝑ partẽ, vt ibi,vel etiã ꝑ priorẽ iudicẽ,sed ꝑ iudicẽ
appellationis bene põt innouari,vt hic , & l.in offerendis.
in fi.suprà,tit.ꝓximo.Nos loquimur de ꝓbatione fienda
post publicationẽ,& di dicita testificata, & sic intelligam'
regulã §.si verò.in illo.n.casu ꝓpriè cadit timor suborna-
tionis.In glo.eadem.ibi,*alij dicunt* . Hanc reputo bonam
& tunc. In glossa eadem . Si intelligimus testificata,
hoc non habet dubium,quia adest timor subornationis.

Quidam plus dixerunt, quod sufficit quòd pars scire potuerit, quod præsumitur eo ipso, quod habuit copiam pro
11 bationū. Alij dixerunt, quod sola publicatio testium non præcluderet viam probationi, quia non insurgit timor subornationis. Hoc sequitur Guli. in Spe. de proba. §. satis vtiliter. ver. quid si publicato. Hanc opinionem firmat gl. de testib. c. constitutis. 2. refert ibi. Sed Io. And. in d. c. constitutis. dicit, q Clemens in hoc tenebat contrarium, per c. tamen. & c. constitutis. & c. de testibus. Per illa iura Clemens defendebat, quòd sola publicatio sufficit. Pro hoc dicit, quòd sufficit ita scriptum, vt 6. q. 3. ita scriptum. In hāc partē inclinat Hostiēsis in summa. eo. tit. §. & vtrum. ver. dicas igitur. Et hanc partem Clementis, & Hostiensis, Io. And. putat veram. Dicit tamen, quòd dictum Guli. & gl. in c. constitutis. posset esse verū, quando iudex me inscio faceret publicationem, quia talis publicatio non impedit nouam probationem. Per hoc non videtur mihi cessare timor subornationis, & per hoc non mihi videtur in omnibus bene concluſum. Dico ergo, quòd etiam si me sciēte fuit facta publicatio, absque eo quod legerentur attestationes, verbalis tantùm publicatio, licet me præsente & sciente non lectis attestationibus, Dico quod non sum exclusus à probationibus. Ita intelligo dictum Guli. & gl. in c. constitutus. videlicet, quòd non noceat quo minus non possit probare. Sēd vbi sunt lectę attestationes coram partibus scientibus & consentientibus, tunc noceret. Et ita intelligo dictū Ioā. & aliorum. Dicit gl. quod idem testis
12 poterat. Quærotan idem testis possit ab eodem ante publicationem produci super eodem articulo sæpius? Videtur textus in d. c. cōstitutis. ad fi. & eo. titu. c. cùm causam. Guil. in illo §. satis. vtiliter. ver. sed nunquid. dicit quod idē testis nunquam potest sæpius induci, nisi ex aliqua noua causa, si forte prius productus, non fuit de omnibus recordatus. in authent. de testibus. §. quoniam non multi. vel si non fuit plenè examinatus. eo. tit. cùm clamor. & c. p tuas alias testis posset vt suspectus repelli, qui sæpius super eodem facto producitur, vt ff. de testib. in l. produci. Publicatio ſm articulum quæstionis repellitur. Nunquid sicut publicatio repellit, ita repellit renuntiatio facta per partem? Dicit Inn. de testibus. c. cùm venisset. notabiliter, quòd si pars renuntiauit productioni, vel testibus super aliquo speciali articulo, super illo amplius non debet audiri, etiam in causa appellationis, vt in c. constitutis. 2. ad fi. de testib. & quantum ad hoc dixit, quòd non est differentia inter causam principalem, & causam appellationis, sed si generaliter fuit renuntiatum, quia renuntio productioni quā possum per testes, tunc hac renuntiatione non obstante poterunt testes super nouis capitulis dependentibus à primis produci. Allegat eo. ti. de testibus. c. fraternitatis. quia generalis renuntiatio in causa principali, non extēditur ad causam appellationis, quæ est alia à prima. Partes enim nō videntur hoc egisse, nisi hoc exprimatur, secundum eum. Bene facit l. fi. ff. e. Et rō diuersitatis, & hui⁹ distinctionis est, quia quando renuntiatio est generalis, ista recipit solam instantiam, quia non potest aliud respicere postquam est facta simpliciter. sed instantia causæ appellationis est alia à principali, vt l. ita demum. allegata suprà, ergo &c. Sed quando fit super certo articulo, tunc non concernit instantiam, sed solū articulum. Constat autem, quòd ille articulus semper est idem, siue in principali, siue in causa appellationis. Subdit tamen ibi Inno. notabiliter, quòd si aliqua causa mouet iudicem maximè delato parti iuramēto, q hoc nō petit calūniosè, ipse credit, quod iteratò possit testes producere. Facit in auth. de testi. §. quoniā multi. vbi etiā eo casu post conclusionē admittitur productio testium, quæ tamen conclusio est plus quàm testium productio. Adde prędictis notabilē gl. Inn. de testib. c. per tuas. quòd si testis fuit examinatus, & non interrogatus super eo, qđ fuit examinatus, imputaē examinatori, qui non interrogauit eū. Vnde iudex debet eū repellere. In gl. ea. in fi. Tu dic quòd prima opinio allegata est verior, quā tenuit Inn. & Ber. & alij, extrà de testib. c. fraternitatis. Et est hæc decisio clara, de testib. in clem. Testibus. Et dicit Io. And. huic rationi nō valet respondere Legista. Et est ibi decisum, & ita debemus tenere. Posset hic addi, quòd habetur canon de testibus, in c. præsentata.

LEX V.

1 *Tempus appellationis inchoandæ quod ex iudicum diuersita te varium erat, hodie variatur ex locorum varietate.*

Cum anterioribus. Hæc lex in prima sui parte corrigit l. 2. supra. eo. ti. in ea parte, qua in primo fatali dabat indistinctè sex menses. nam hic non dat indistinctè, sed ex varietate locorū. Quandoque dat sex menses, quandoque
1 tres tantum. Potest tamen sic summari. Tempus sex t mē sium ad inchoandum appellationem, quòd olim erat variū ex diuersitate iudicum, hodie variatur ex varietate locorū. Hoc dicit prima particula vsque ibi, & cùm anteà. In textu ibi, *siue semestre.* Dic, de quo in principio huius legis. In textu ibi, *siue tres*, de quibus suprà proximè dixi.

1 *Appellationis interponendæ terminum vnum decem dierum hodie tantum dari.*

§. *Et cùm dari.* Hic corrigit dictam legem secūdam in ea parte, qua statuerat, q post quinq; fatales sit deserta appellatio, & amplius non audiret appellator, hic. n. addit, vt etiam si veniat post vltimum fatalem intra quinque dies debeat appellator audiri, & sic erunt hodie decem dies fa
1 tales. Et in summa potest comprehendi sic. Prō quinque fatalibus, qui olim competebāt, per hanc legē hodie vnus tantū fatalis terminus decē dierum cōstituitur. hoc dicit. Et ad constituendum moueri videtur, quòd in consistentibus, in cursu temporis propter lapsum memoriæ, quæ in homine labilis est, ideo poterit quis de facili decipi.

1 *Appellationis intimandæ tempus in principis consistorio, hodie vnius anni esse.*

§. *In ys autem.* In hac parte loquitur de tempore adintimandam causam appellationis, & corrigit hic l. in offerendis. supra titulo primo, in eo, quod ibi dicebat, causam appellationis intimandam intra biennium in consisto-
1 rio principis. Statuit ergo t tempus ad appellationē intimā dam in consistorio principis, quod olim erat biennij, sit hodie solum anni, nedum appellanti, sed etiam appellato. Hoc dicit in terminis, & in summa hęc pars.

1 *Appellationis ventilandæ in principis consistorio nullum tempus constitutum.*

1 §. *Si tamen in nostro.* In causa appellationis t ventilanda in §. cōsistorio principis propter eius varias occupationes, nullum tempus statuitur. Hoc dicit. In text. ibi, *in eodem die.* Dic, id est, intra annum.

1 *Appellationis tractandæ alio quam in principis consistorio tempus annus est, & ex causa biennium.*

2 *Sententiam in causa appellationis, etiam lite non contestata fieri posse.*

3 *Litem contestatam in causa appellationis sola citatione fieri.*

4 *Procurator si appellationem prosecutus fuerit, an domino imputandum sit?*

5 *Appellantis iuramentum ad infirmitatis impedimentum probandum sufficere.*

6 *Appellationis desertione sententiam primam etiam nullam firmam manere. & nu. 7.*

8 *Appellationis prosequendæ tempus quando currat.*

9 *Querelæ non appellationi locus est, quando dissimulatione, vel negligentia iudicis pars grauatur.*

§. *Illud etiam.* Hic est alia pars legis tertiæ, quæ loquitur de tempore, quod datur ad exercendam appellatio-
1 nis causam, & etiam finiendam alibi, quam in consistorio principis. Et potest sic summari. In causa t appellationis, alibi tractanda, quàm in consistorio principis, datur annus, vel ex causa biennium, quo lapso, etiam absente appellato, potest appellator prosequi, & ex lapsu talis temporis prima sententia dicitur remanere firma, & in causa appellationis potest etiam absque litis contestatione

testatione ferri sentētia. Hoc dicit vsque ibi, Cui cōsenta
2 neū. Nota primo hic specialeſin causa appellationis, quod sententia possit ferri lite non contestata. Quod Gulielm⁹ intelligit esse verum quando altera pars est absens, secus si vtraque esset præsens, quia tunc secundum eum debet fieri contestatio. Ita notatur in Speculo de appellation. §. de officio. ver. sed qualiter. Hoc etiā sentit glossa in cap. inter posita, in fi. & cap. per tuas. extrà de appellationibus. Vide etiam gl. de testamen. in cap. Rayn. & Gulielmum in Speculo. de libellorum conceptione. §. nunc videndum. versi. sed nunquid in causa appellationis. Adde etiā Iacob. Butrigarium, & ad hoc l. si omnes. suprà si vt se ab hæreditate abstin. Adde etiam, quòd hic videtur aliud speciale, scilicet
3 quòd t per solam citationem dicatur lis contestata, & tunc causa appellationis ex tunc exordium appellationis suscipiat, de quo hic in gl. super verbo, Exordium. Nota istam literam ibi, *vel aliam inexorabilem causam.* quam induco pro causa contra Gulielmum, qui dicit in Speculo de appellation. §. nunc breuiter. versi. item quid si pars. quòd si
4 appellans t intra annū misit procuratorem, & ille non fuit prosecutus, hoc imputabitur domino. adeò enim tenetur dominus, quòd nō excusatur, nisi & procurator prosequatur, sciiicet, causam appellationis. l. si p̄curatorē. §. si ignores. alias, si tutores. ff. mandati. ibi, non sunt igitur, &c. Pro hoc etiam facit rō vltra istum te. quia si dominus intra terminum ordinauit procuratorem, & eum misit ad prosequendū, qui decepit mittentem dominum, nulla videtur æquitas suadere hoc imputari domino l. qui manumittere. §. fi. ff. quibus ex causis maior. Et hoc videtur de mente Archidiaconi in c. t. ne sede vacante. lib. 6. Pro concordantia tñ opinionum forte dici potest, quòd si procurator non esset soluēdo, tūc appellans posset restitui ad causam, alias non, sed deberet agi contra procuratorem, secūdū notata in simili, in l. t. in fine. ff. quando appellandum sit. Et aliquid tetigit gl. suprà titulo primo, auth. hodie. Addo, qd
5 tautem si iste fuit infirmus intra annū, nec potest hoc impedimentum probari? Dixit Gulielmus, quòd sufficiat p prium iuramentum ipsius appellantis, in d. §. nunc breuiter. ver. qd ergo. Facit de excusationibus tutor. l. scire oportet. circa medium. & extrà quod metus causa. in c. fi. considerata tamen qualitate personæ, & ibi dicit Clemētē quatum sic p̄cepisse auditoribus obseruari, & quod sic seruāt in causis per appellationem ad curiam deuolutis, in quib⁹ nō potest iuris rigor per omnia obseruari. Sed Ioan. Adre. ibi in additionibus dicit hoc procedere, quando agitur in remotis, ita q esset difficilis p̄batio, secus si de p̄pinquo,
6 vt dixi suprà eo. aut. ei qui. vbi vide. Vides hic, quòd t p defertionem appellationis, quis dicitur cadere de appellatorio iuuamine. & suprà dixi, quòd prima sentētia remanet firma. Secundum hoc videtur quòd iudex primus cognitionem reassumat. In quo conclude, quòd iste textus procedit, quando prima sententia fuit diffinitiua, vbi autē fuit set ante diffinitiuam, tunc iudex à quo, reassumeret cognitionem, & procederet in causa principali, extrà eodem, c. personas. & cap. cum sit. & cap. sæpè. Dixit tamen Paulus de Leaza. in clemen. sicut quod hoc posset procedere, nisi iudex detulisset appellationi, quia tūc p defertionem appellationis non reassumeret cognitionem in principali, nisi fuisset ei facta remissio per iudicem ad quem, extrà de appellationibus. c. cùm appellationibus. Hoc vltimū non videtur de iure tutum, quia ca. cum appellationibus. loquitur in casu defertionis, scilicet, quādo iudex detulerat, quo casu tantum operatur delatio iudicis quo ad transferendā iurisdictionem ad superiorem, quantum iusta appellatio sine delatione. Si iusta appellatio transferat iurisdictionē ad superiorem, tamen non durat plus, nisi quantum durat tempus appellationis. Sed quando est deserta appellatio, reuertitur iurisdictio ad Iudicem ad quem, extrà eo. c. vt debitus. & eodē tit. c. Roma. ad finem, libro sexto. Itē pondera istam literam ibi, *& ad effectum perduci.* Hic videtur
7 casus nō violando, quòd t p defertionē appellationis cōsti-
mat sententia etiā nulla, ita quòd pars omnino non audiat posteà opponens de nullitate. Ad quod facit l. 2. suprà cōmunia vbiſque iudicis. quæ firmat Io. And. in c. licet. extrà de senten. excommunic. in gl. ordina. vbi vide. Et pro ista doctrina videt casus in l. cùm anteà. de arbit. quā aliàs ad hoc allegaui. In glo. *inchoata n.* Tene hanc secundam, qđ incipiat à die interpositæ appellationis. & hæc secunda vera. Et licet in hoc opiniones plures fuerint, quas plenè prosequitur Io. And. in Clemen. sicut. de appellationibus. hodie est ibi casus pro ista. Et adde hic plura, quæ dixi
8 suprà eo. auth. ei q. Hic habes de tēpore prosequēdi, & t qñ currit, pone, statutū tēpus ad prosequēdam, an talis terminus solum prosecutionem importet, an & terminādā? Est quæstio mota p Gulielmum. in §. nunc breuiter. ver. item quid si statutus sit annus. vbi dicit, quòd satis est, quòd appellans iter arripuerit intra annum. Allegat de re iudic. c. cùm causam, de electio. capit. statuimus libro sexto. Nam terminus ad finiendam causam appellationis solum præfinitur à lege, non ab homine, vt extrà eodem, capit. cùm sit Romana. & cap. insinuatis. extrà eodem, Facit suprà eo dē, auth. ei qui. Hic vides per lapsum anni &c. Pone quòd non est lapsus annus, sed tñ est lapsum, quòd non pōt terminari causa intra annum. Dic quod imputatur appellanti, qui tantum se arctauit. Probatur extrà de officio dele. ca. consuluit. Sed nunquid iudex à quo poterit statim reassumere cognitionē? Gulielmus terminauit quòd nō, vt p batur apertè ex. de elect. c. commissa. in prin. lib. 6. Pone q pars, q appellauit, negauit se appellasse, posteà asserens se appellasse, vult p̄sequi appellationē, an poterit? Guli. in d. §. nunc breuiter. vers. sed pone. dicit, quod isto casu non debet audiri. Allegat extrà de appel. c. per tuas. Hoc crede verum, quando vult prosequi appellationem illam secundū tempus, quo negauit appellasse, aliàs posset. Nota istū textum ibi, *tarditatem iudicis.* &c. Allegatur per Gulielmū,
9 quod t vbi iudex grauat partem dissimulando, à tali grauamine non post appellari, sed per viā querelæ debebit supe rior adiri. Ad idem facit in auth. de quæstore. §. super hoc. Ita allegatur per Gulielmum suprà de iurisdictione omnium iudicum. in l. nemo. & in l. sed & si per prætorem. §. it prætor. ff. quib. ex causis maiores. Et ex hoc collige notādū, quod quando iudex nullo modo procedit in causa, non appellatur ab eo, quia non pronuntiauit aliquid tacitè, vel expresse, si tamen pars ex hoc lederetur, dic qđ ei competit restitutio, vt dicto §. ait prætor. Et hoc habetis & bene notate.

1 *Statuta in causa appellationis, locum habēt in supplicatione.*

1 §. *Cui consentaneum.* Illa, t quæ locum habent in causa appellationis, quò ad prosecutionem ipsius appellationis, locum habent & in causa supplicationis. Hoc dicit hæc particula. Facit iste textus, quòd instantia statuta per ordinarium locorum in causis appellationum, intelligitur & statuta in causa querelæ vel supplicationis, quando nō est aliter declarata, & erit ista extensio legis, & non hominis, quæ appellatur passiua, quæ etiam habet locum in statutis secundum notata in l. ti quis seruo. de furtis.

1 *Appellandi iuri quòd pacto renuntiari possit.*

2 *Fatalia à partibus arctari, prorogari verò non, nisi compromisso vel suspensione posse.*

3 *Intellectus l. quos prohibet. ff. de postul.*

4 *Consentio de non appellando quomodo præiudicet?*

5 *Verbis generatibus an & quando iuri communi renuntietur.*

6 *Paria sunt esse nullum, vel esse aliquid, sed posse impugnari.*

1 §. *Sin autem partes.* Iuri t appellandi potest per pactum renūtiari. Hoc dicit. In textu ibi, *vel nullum fatalem obser*
2 *uare.* voluit dicere, quòd t partes possunt fatalia arctare, sed non possent prorogare per pactum, nisi per viam cōpromissi, vel suspensionis, de qua in clementina quandiu. de appella. & dixi suprà eodem. auth. si tamen. Vnde quomodo hoc intelligatur, vide omnino quod ibi dixi. Nota tex. istum, quia facit ad notata extrà de offic. deleg.

ca,de causis. Adde hic,quod non videtur super hoc fuisse statutum,secundum Inn.de iureiur.c.venientes.vbi dicit, quod licet per pactum possit fieri,non tamen per legem in prędudicium tertii, quod intellige vt ibi. Bene facit qđ ipse ponit de constit.c.quæ in ecclesiarum. In gl.ibi, *cum apud.* Dic quod ibi pactum non extenditur ad futurum p̃ter cogitatum & intentionem agentium,se hic extendit ad futurum per partes cogitatum, secũdum Iac.But. Ad
3 l.quos prohibet.hic in gl.allegatã, Dic,quod thic loquitur in illis,quæ concernunt fauorẽ ipsius renũtiatis,in quibus tenet renuntiatio, vt hic,ibi,in his quæ concernunt decorẽ prætoris,in quibus renuntiatio non tenet,de quo in l.si qs in conscribendo.in gloss. alleg. Sed quomodo & qualiter
4 thæc conuentio de non appellando præiudicet?dic, quòd quandoque per pactum quis renuntiat iuri appellandi,tũc loquit iste textus,& dicta l.1.§.quis. Quandoque quis ꝓmittit simpliciter stare sententię,& tunc dic, quòd potest appellare.quia ex quo est appellatũ,sententia non est sententia,vt dicta.l.cùm apud. Quandoque quis ꝓmittit stare sententiæ,quæcunque fuerit facta, tunc gl.non firmat, an renuntiatio præiudicet in l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pactis. Scribentes autẽ dicunt aliqui,quòd in isto casu non potest appellari,secundum aliquos,quia ista verba generaliter concepta,debent aliquid operari.l.sed & si quis,§.quæsitum.ff.si quis cautionibus.Pro hoc bene facit doctrina Iac.de Aren.in l.1.§.nuntiatio.ff.de oper.no
5 ui nun.vbi ponit notabilem doctrinã,quòd terminus vniversalis,vbi ponitur causa ampliandi,nunquam recipit restrictionem, sed vbi continet nouam dispositionem, tũc bene restingitur.ff.de seruit.l.si cui.qui satisda. cog.l.inter omnes.cum simi.In hãc partem Bal.inclinat in d.§.qui ꝓuocauit.Iac.But.ibi dicit,quòd per ista verba non videtur renuntiatum iuri communi,id est,appellationi, nisi sit facta expressa renuntiatio.Nõ obstat huic de re iudic.l.si cõuenerit.quia non dicit,quòd nõ possit appellari.Pro concordantia opinionum dic,attẽdendum,si possit argui sententiã dolosè latã,tunc sit vera opinio Iac.But. & possit appellari,aliter non possit appellari.Et est ratio, quia in renuntiatione generali nunquam venit potestas retractationis,l.creditor.§.Lucius.ff.manda.Sed pone factam esse ꝓmissionem de parendo sententiæ,an potero dicere de nullitate?Et videtur,ꝙ non audiatur,quia appellatio includit in se nullitatem,ergo videtur ab appellatione excluſus ꝓpter hoc,quia iuxta, & c.Facit. ff.familiæ ercisc.l.quædam
6 mulier.& statim † dicetur,quia quod est nullum, vel est aliquid,sed potest impugnari,est idem.Sed si appellarẽ à sententia,qđ est nulla,tũc licet pars ꝓmisisset parere sentẽtiæ, iudex nõ debet inseq;,vt ꝓbat in dicta le.quædam mulier.

Quando prouocare non est necesse. *Rub.*

LEX I.

1 *Sententia lata contra sententiam quæ transiuit in rem iudicatam est nulla ipso iure,& de veritate,nu.3.*
2 *Exceptio quæ obijcitur contra executionem sententiæ, statim probari debet,vt executionem ipsam remoretur.*
4 *Instantiam causæ iuramento non perimi.*
5 *Intellectus §.fi.l.3.ff.rem rat.haber.*
6 *Sententia ipso iure nulla,an appellatione vel pronuntiatione iudicis malè appellatum pronũtiatis confirmetur? & nu.7.*
8 *Sententiæ nullitatem deducendi modi.*
9 *Fatalia nullitatis & appellationis an eadem sint.*
10 *Causa nullitatis pendente,tempus appellationis non currit.*

1
Atam. Sentẽtia cõtra primam sententiam lata,nõ valet ipso iure,ideo non est necesse ab illa appellari. Hoc dicit.Sed regula huius legis fallit,quando prima sententia esset nutritiua peccati,vt est gl.35.q.in summa, & dixi in l.2.suprà,si ex falsis instrumentis.imò secũda sententia valet contra primam,scilicet qñ renũtiat beneficio primæ sentẽtię absolutorię,vt l.eleganter.§.si dol. ff.de dol.& l.si diuersa suprà de transact. & sic fallit. Et sic nota illũ.§.si dolo.quia limitat bene hanc legem. In textu,
2 ibi,*Cuius rei.* Hic est casus, quòd † exceptio quæ obiicitur contra executionem sententiæ,debet statim probari,vt re tardet executionẽ,& facit ad multa.In gl.1.in prin. Not. verbum xrior,quia significat ordinem &c. Secũdum hãc positionem hic fuerunt diuersi iudices,ergo secunda sententia debet valere,quia iltæ sentẽtiæ sunt compatibiles, ergo non videtur ꝙ hoc exẽplũ ad hanc legem, nõ possit procedere.Propter quod dic, ꝙ melius diceret,si diceret prius aduerbialiter,& non nominaliter,& sic si stet aduerbialiter,non denotabit ordinem in iudicibus.

Vel dic quod siue dicat prius,siue prior,nõ est vis, &c.
3 In gl.ead.circa medium.Et sic tenet ista gl.quòd hęc lex non haberet locum,quando secunda sententia esset conformis cum prima.Glo.alibi videtur dicere, quòd si iltæ sententiæ sint conformes,quòd nihilominus sententia secunda contra primam non tenet,vt hic, & in l.si cum exceptione.ff.quòd met.caus.in §.hæc autem actio.in gl.magna.ad fi.Pro hac secunda doctrina facit,aut dicemus hãc secundã sententiam primæ conformẽ latam in eadem instantia,aut in diuersa.Si in eadẽ instantia, hoc non potest contingere,quia per primam sententiam instãtia inchoata expirat,& finitur officium iudicis,vt.ff.de re iudicata.l. iudex.Et quod expiret,facit l.Græcè.§.si post litem.ff.de fideiussoribus.& l.cùm apud.iud.solui.ergo secunda tanquam lata sine instantia nõ valet.Aut dicemus quòd ista secunda debet tenere tanquàm in noua instantia lata,tunc necessariò debet ferre sententiam conformẽ ad primam, ergo non valet.l.qualem.ff.de arbitris.Videtur ergo quòd illa gl.contraria verius dicat,scilicet,quod siue secũda sententia sit diuersa à prima,vel conformis,secunda sentẽtia sit nulla ipso iure, Sed probo quòd semper secunda sentẽtia debet tenere.Si est lata inter duos sententia,& instet ad uersarius,si alius non opponit exceptionem rei iudicatæ, ergo debet remanere valida secũda.l.peremptorias.suprà,sententiã rescindi non posse.Quapropter dic,quòd quandoque iudex qui ꝓnuntiauit iterum vult pronuntiare ex eadem instantia,& ex eisdem actis,& non potest,vt dictum est suprà in prima parte.Quandoque vult pronuntiare in noua instantia,& tũc aut prima sententia fuit absolutoria, & imputet sibi reus conuentus quòd non opposuit exceptionem rei iudicatæ,vel imputet sibi,si non probet eam, tunc.n.ratione dubij valebit secunda sententia, vt l.1.§.1. quæ sententia sine appellatione rescindatur.& ꝓbat in d.l. peremptorias.Sed si opposuit exceptionem absolutoriæ, & probauit,dic quòd tunc secunda sententia contra primam est nulla ipso iure.Fallit,quando superuenit cõuento remedium nouum nouæ defensionis.Pone exemplum in l.1. supra, de iuris & fact.igno.Aut prima sententia fuit cõdemnatoria,& tunc quia per condemnationẽ ista prima actio non est sublata,potest reuerti ad primam.Vnde si actor eã de nouo in iudicio deducat, quod põt,vt l.1.si plures vna sententia,suprà,tunc secunda sententia tenet, & imputet sibi actor,qui eligit maius grauamen.Et sic sententia contra sententiam tenebit,si secunda sententia est contraria primæ,tenet.Et eodẽ mõ si secũda sit cõformis primæ,ẽt secũda valebit.Et isto mõ põt gl.hic in principio posita verificari,& ſm hoc viderent verificãda oĩa verba q̃ ponuntur in 2.gl.In gl.2.ibi,*post iuramentum.* Põt dici ꝙ huius
4 sit rõ,qa iuramẽtũ ordinat ad sentẽtiã,nec perimit instantiã causæ,qđ secus est in sentẽtia vt.s. dixi,In e.gl.ibi,*l.3.§.*
5 *fi.* vbi videt ꝙ sentẽtia nulla confirmet. Sed ibi † loquit qñ causa est agitata ꝑ ꝓcuratorẽ,q nõ habebat sufficiẽs mãdatũ,& dominus confirmauit. Sed dic ad istũ textum in dicta l.3.§.fin.quòd ibi propriè non confirmatur sententia nulla,qa ibi erat aliqua.Sed ibi extra personam litigãtẽ transimus effectum ad personã domini ratum habentis.Similis casus in l.fecunda.C.de filio fami.& quemadmodum pater conue.libr.10.In eadẽ gl.ibi,*confirmari videtur sententia.* Dicit ergo,quòd si est appellatum à sententia, nul-
6 la,quòd ꝑ appellationẽ nõ dicitur nulla, vt l.fi expressim. ff.de

ff.de appella. gl.aliter dicit in d.l.si expressim. quia videtur dicere,quòd nullo modo sententia videtur tenere.In hoc varia scripta sunt.Cyn.hic refert istum articulum,& refert opinionem Dy. Dixit enim Dyn.esse attendendum,an ille qui appellauit,sciuit sententiam nullã, vel non,quia si sciuit nullã,& appellauit,quòd scienter appellando à sententia nulla,ipse videtur renuntiare iuri nullitatis,sed vbi ignorabat sententiam nullã, secus. Hoc dictum quidã reprehendunt in d.l.h expressim. quia cõsensus partium non potest confirmare sententiam nullã,vt suprà de trãsactio.l.si diuersa.& l.2.suprà, cõmunis vtriusq; iudicij,ideo reperitur Dyn.alia vice aliter dixisse, scilicet quòd quando in causa appellationis est disputarum de nullitate sententiæ,quòd tunc sententia per hanc pronuntiationem confirmat,vt hic. Sed vbi sententia non est confirmata,secus est,vt l.cùm duobus.& l.si cùm testamento ff.de exceptione rei iudicatæ.Et hanc partem fertur Francis.Accur.fuisse secutum ad conseruationem gl.Sed iste in
10 tellectus non videtur posse cadere,quia gl.vtitur dictione maximà,quæ est contraria casus contrarij ad expressum, de quo in gl.illud.ad le.Aquil.& ideo ipse dixit, quòd ista dictio,maximè,est appolita ex abundãti.Cyn.hic, & Bar. in d.l.si expressim.dixerunt,ꝙ opinio illorũ,qui dicũt,ꝙ dictio,maxime,abundat,destruit istam gl.quia sine mistério non est appolita.Præterea dicunt, quòd deuenitur ad impugnationẽ sentẽtiæ,licet à principio nõ dicat nullitas, tñ est nulla ipso iure,vt l.Carmelia pia.ff.de iure pat.& l.q̃ dam mulier.ff.fami.ercis.ergo,&c.Pro hoc facit, quia qñ iudex pronuntiat appellationẽ non tenere, pronuntiando videtur se referre ad acta, vt instã,l.2 & l.in summa.de re iud.& l.ex sentẽtia. & l.1.& 2.suprà,de sen.q̃ sine cer.quã. Ideo dicunt concludendũ,ꝙ ista appellatio nõ valeat.&c. Debemus concludere contrarium eius,quod gl.cõcludit, quòd prima sententia sit nulla,vt prius,&c. Ex his omnibus cõciude,quòd si iudex pronuntiat malè appellatum, & bene iudicatũ,confirmatur sententia,vt in hac gl.quod intelligo,nisi error fuisset in prima expressus,tunc iterũ
7 geretur in secunda repetitus.l.1.q̃ sen.fine appel. rescind. Sed vbi pronuntiat malè appellatum,vel appellationẽ non tenere,potest dici,quòd prima sententia non confirmatur tum quia verba hoc non important,tum quia actus agentiũ &c.vt l.non omnis.ff.si cer.pe.In gl.ea.ibi, *dico nullã, & si qua est,appello.* Item nunquid isto modo facta teneat? Vide ꝑ Dyn.in regula,nullus pluribus.vbi variæ sunt opiniones.& Bar.in l.si expressim.de appel. Hodie vide casum de in integ.resti.ca.constitutus.quia valet libellus talis. Item & in simili procedit iste libellus. Dico te nõ meũ iudicem,& si tu es,te recuso,vt l.quidam testõ. & l.post litẽ.§.1.ff.de excu.tut.l.scire oportet.§ oportet & tãgitur ꝑ Inn.de re iudi.c.inter monasterium.& per Bar.de re iud.
8 in l.quidam cõsulebant. Adde quot † modis possit deduci ista nullitas. Vide nouem modos in Spe.de prola.senten.§. post prolationem.aliàs est,§.iuxta positiones.& ꝑlo.And. de sen.& re iudi.c.1.post Abbatem. Primus modus est ratione iudicum,l tẽgan ium,loci,quantitatis,temporis,processus,manifestæ iniquitatis,modi,& conditionis. Addo & aliud quòd de ista nullitate quæritur officio iudicis, declaratiuo impletiuo.Probat tex.in l.1.§.1.suprà quæ sent. fine appel.rescind.& adde Bart.in l.quæ sub conditione.§. de condi.insti. Addo.& aliud,quòd proponẽs simpliciter de nullitate actus,videtur deducere omnem speciẽ nullitatis alia specificatione non facta,vt per Inn.de offi.deleg.c. cùm contingat.& in gl.apparebit.in ver.sed qđ dices. Idẽ Bar.in d.l.si expressim.q nõ allegat Inn. Adde & aliud, Pone ꝙ appellans succubuit,an poterit postea deducere causam nullitatis? Gl.dicit,ꝙ sic,in dicta l.si expressim. quod intellige procedere,quando nullo modo fuit cognitũ de nullitate,vel sic,sed non plenè,aliàs secus, per notata in l. 1.de ordine iudiciorum.& in l.peremptoris.suprà tentẽ. rescind.nõ posse. Nos autem cõsideremus in quo stat dubiũ,qa est,vtrum † eadem sint fatalia nullitatis, & appella-
9 tionis. Et est pulchrum dubium. Dixit Inn.ꝙ eadẽ sunt fatalia nullitatis & appellationis,quando simul sunt intenta,& ideo decurs fatalibus appellationis,dicimus secundum eũ etiã defectum causam nullitatis. In hoc tamen differt appellatio à nullitate,quia defectio fatalium quòd ad appelationẽ inducit defectionẽ litis,& instantiæ,sed quòd ad nullitatem inducit defectionem instantię tantum,sed non litis,& ideo si petatur executio sententię poterit excipi de nullitate. Ita debet intelligi Inn.de appel.c.fæpe. Ad quod facit quod notat Guilel.de Cun.suprà de iure deliber.le. puberem. Hoc autem procedit,& debet intelligi, quando hæc duo remedia simul cumulantur, & ideo finita instantia appellationis,finitur sententia nullitatis. Et ita intelligo hanc doctrinam. Et ita videtur hic intelligere Iac.But. Vbi autem causa nullitatis deduceretur de per se,& separatim ab appellatione,tunc dic,quod possunt dici diuersa fatalia.& ita ꝙ defectio in vno,nõ obest in alio. Ita intelligo Iacobũ de Aret. & Dynũ in l.quidam testõ. de excusatio. tutorum.vbi in additionibus dixerunt,quòd sicut pẽdẽte nullitate non currit tempus proponendæ excusationis, vnde si dico sententiam nullam,& si qua est,recuso, quòd pendente nullitate nõ currit tempus executionis,ita in appellatione,quãdiu q̃ret de nullitate,nõ currit tẽpus in appellatione,vt l.cõtra maiores.suprà de inof.testa. Ita enim dicũt,qñ dicit,Dico sententiã nullã,& si qua est,appello,ꝙ pẽdẽte causa nullitatis,nõ currit tẽpus appellationis, qa vna debet alterã ꝑcedere,seu vna debet ante alterã intẽtari,vt elegerit ꝑponẽs.ff.de inofficio.testa mẽ.l.Papinian⁹. §.si qs irritũ. Propter hoc mouet dubiũ,nũqd corã superiore possit qs principaliter & per se opponere de nullitate? Vide Inn.q dicit,ꝙ nõ, de re iud.c.de cætero.in fi. Iac. de Are.dixit, quòd vbicunque iudex ferebat sententiam nullã ex causa,quæ velari non poterat,tunc poterat principaliter de nullitate dici,vt l.3.suprà de appellatio. Inn.alibi dicit,ꝙ superior põt sup nullitate adiri,extrà de appel. c.dilecto. Et hãc partẽ Bar.sentit in d.l.si expressim, scilicet,ꝙ possit. Pro illa parte videt casus in l.arbitro.ff.q fatisdare cogã.ſm intellectũ Iac.But Et hęc pars est cõmunis scilicet,ꝙ etiã ꝑ viã principalis hoc possit peti. Ad hoc bene facit qđ dicit Bar.in l.q̃ sub conditione. in fi.suprà allegata. Aduertendum tñ,ꝙ licet superior sup hac nullitate possit adiri,nõ tñ ꝑ hoc adeò ad eũ deuoluit iurisdictio,ꝙ si inferior interim exequeret,deberet reuocari per viã attẽtari,qa nulla lex hoc dicit. Ita dicit Inn.de officio deleg. c.cùm iure. Sed victoria postea secuta sup nullitate, bene reuocabitur officio iudicis,non ex speciali natura nullitatis,l.si suprà de ordine cognitionum.sed ex natura generali ꝓiudiciali. Bene est verũ,ꝙ appellatio sic deuoluit,sic ꝙ interim in factũ per iudicem à quo statim cassatur,tanquã factum non habente potestatem. Ita notatur de appellationibus c.non solum.in vltima gl.in 6.cùm in locũ primi iudicis alter iudex succesit,vt in l.cùm apud.ff.iudicatũ solui. ille primus habetur pro mortuo,siue pro nullo,ideo nimirum si reuocatur. Dubitatur, si non est pronũtiatũ prius, an sequẽs processus teneat? Inn.sensit ꝙ ꝓcessus nõ teneat de iudic.cap.exhibita.quia iudex processit non solum cõtra formam legis,sed etiam petitionis, argumento.ff.de minorib.l.intra vtile.in princ.pro,supra de rebus creditis. l.generaliter.§.primo. Vbi aũt nullitas non deduceretur principaliter,sed per viam exceptionis,licet non pronuntietur expresè super nullitate,tenebit processus,si prius de nullitate cognouit,& postea processit,secus si de illa nõ cognouisset,quia tunc processus non tenet,quia antè sibi non potuit liquere,ideo processus est nullus,vt leg.hoc.§. primo.ff.ex quibus causis maiores. Ad hoc facit quod tangitur per Bar.in l.cùm quærebatur.fl.de re iudic. Et hæc notate,quia sunt bona & subtilia.

LEX II.

1 *Sẽtẽtia cõtra ius legis.errore in ea expresso,si ipso iure nulla:*

lata verò cõtra ius partis valet, sed appellatione rescindit.
2 *Sententia probationum à iure improbatarum, præter textu lata, est ipso iure nulla.*
3 *Tutoris datio minori 14. annis, est nulla ipso iure.*
4 *Iuris & facti impossibilitas equiparantur.*

1 SI cui inter. Sententia lata † contra ius legis errore in ea expresso, est ipso iure nulla, lata verò contra ius partis valet, sed debet appellari. Hoc dicit. Secus esset quando esset lata contra ius consuetudinis, nam illa est incerta, & potest fallere, vt extrà de constitutionibus. in cap. 1. l bro sexto. ideo sententia teneret. & sic hic loquitur de lege scripta & non consuetudinaria, vt hic voluit Iacob. de Rauen. & Cynus hic, in vna quæstione. Extrà hanc regulam est no
2 tandum, † quòd sententia lata per probationem à iure improbatam, est ipso iure nulla, de purgatione vulgari. c. 3. in §. Secundo. Hæc est doctrina Ioãnis Andreæ in c. quoniã contra de probationibus, in Nouella. dum dicit, quia constat nobis, &c. per duellũ vel per ferrũ candens. Et ad id, q̃ dixi de duello, vide quod dixi in l. qua actione. §. si quis in colluctatione. ff. ad lgem Aquiliam. quòd talis sententia nõ valet. Et ideo si iudex dicat. Quia constat nobis ex probatione patris tui, quòd tu es debitor, ideo te cõdemnamus secundũ istam doctrinam talis sententia non valet. Quod an sit verum, &c. semel sciam in practica expẽsis aliquius. In gl. fin. ibi, *suprà si ex falsis allegationibus l. 1.* nota ex glo. quòd ille titulus non solùm habet locum in actione tutelæ, sed etiã in alio debito pecuniario cõcernente ius mino
3 ris, vt est hic gl. In eadẽ gl. ibi, *l. Seia.* Vide gl. quæ dicit, q̃ † si minori quatuordecim annis detur tutor, etiã nõ expressa ætate, q̃ datio sit nulla ipso iure, ex quo maior est. Idem sensit gl. in l. si putas. suprà de petitione hæreditatis. Gloss. autem in l. Seiæ. hic allegata, sensit contrariũ. Vnde oportet, quòd dicat, Titio maiori quatuordecim annis do tutorem, & decretum est nullum. Et idem dicit in simili in furioso & prodigo. ff. de vsucapionib. l. si ab eo. & Instit. quibus non est permissum facere testamentum. §. item prodigus. Alibi gl. dubitat in l. 2. suprà de curatore furiosi. in l. is cui bonis. de ver. obliga. Dynus dixit, quòd debemus tenere gl. in dicta. l. Seiæ. propter autoritatem rei iudicatæ, argumento huius legis à sensu contrario. Iac. de Ra & Per. tenuerunt communiter contrarium pro ista, contra illam, per l. si tutor petitus. in eo. tit. vbi, si est petitus tutor mino
4 ri, &c. Pro hoc facit ratio, quia † impossibilitas facti & iuris æquiparantur. probatur in l. filius. ff. de cõditio. instit. Sed constat, quòd pronuntiando impossibile, sententia est ipso iure nulla. l. fi. suprà quæ sentẽ. sine appell. rescindant. ergo & sic de iure debet reddi sententia nulla. Cynus hic post Pe. dixit in hoc dubio. quòd quædam est sententia, quæ si nũc est vera, perpetuo durat verà, & tũc vera sit in effectu opinio Dini, scilicet quòd debeat exprimi error in sententia, &c. Quædam est sententia, quæ licet sit nunc vera, tractu temporis infirmatur, quia datur tutor pupillo, qui efficitur pubes, certè ista sententia, statim à principio dicitur nulla, & ita debemus dicere secundum eum, quicquid dixerit Dynus. Non puto absurdum quòd ista datio sit nulla, quia ad istã deuenitur in vim decreti, sed decretũ obreptitiũ est nullũ ipso iure. l. 1. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. & l. cum verò. §. subuentum. ff. de fideicommissarijs libertatibus. nã sufficit erratum in causa interponendi, vt d. le. si tutor petitus. Non tamen discedat à præcedentibus. Quid si ferretur sententia contra sententiam variè intellectã, vt in l. dos à patre profecta. suprà, solu. matrimo. an isto casu sit sententia nulla ipso iure? Dicit Ia. de Ra. quòd si seruatur vna opinio in vno loco, debet ferri sententia secundũ eam, aliàs ipso iure non valet, aliàs autem secus, vt l. in leg. de contrahen. emp.

LEX III.

1 *Causa præiudiciali electionem minimè impediri.*
2 *Cognitione tendente super principali sequentem annullari.*

1 SI vt proponis. Appellans à † munere decurionatus interim quumuir electus, non habet necesse appellare, scilicet ab ista nominatione, vnde non appellando sibi non præiudicat. Hoc dicit. Vel sic, Pẽdens præiudicialis impedit cognosci de illa cui sit præiudicium. Hoc dicit. Et pro euidentia p̃mitte quod tangit hic prima gl. In textu, ibi, *memoratorũ iudicium*, scilicet ad quos appellasti. In textu, ibi, *fieri non potuisse*. Vnde non fuit necesse appellare. Nota. quòd † cognitio super principali pẽdẽs, annullat sequẽs. In gl. prima in fi. in quibus dicitur, quòd superueniens causa ad excusationem non prodest, hic autem videtur prodesse effectus secundę sententiæ, & ita inducatur. Sed respondeo q̃ hic causa erat de præsenti, & præiudicialis, &
3 ideo parit præiudicium, quod ibi non est. Fm Iac. Butri.

LEX IIII.

1 *Sententia nulla ab vno de pluribus delegatis, aliis non iudicantibus est ipso iure nulla.*

1 CVm à magistratu. Sẽtẽtia † lata ab vno de pluribus delegatis, alijs non iudicantibus, est ipso iure nulla. Hoc dicit. Et hæc lex declaratur in l. duo iudices. de re iudicata & etiam in alijs iuribus hic allegatis in gl. Et limita hanc legẽ vt dicit de officio delegati. c. si contra vnum. lib. 6. vi delicet, nisi tributa potestas iudicandi in solidum, vt in p̃dicto. c. si cõtra. Dicit hæc gl. in delegatis tenere sententiã pluriũ. Quæro qualiter hoc cognoscetur, an vnius respectu dignitatis? Gl. dubitat. in l. Pomponius scribit, si vni. de re iudicata. Concludunt doctores, quòd quãdoq; iurisdictio cõpetit pluribus vt singulis, tunc iudicatur maior pars respectu numeri tantum. l. inter pares. in prin. eo. tit. de re iudi. Quandoque iurisdictio est translata in plurib⁹, vt vniuersis, tunc iudicatur maior pars respectu dignitatis, vt. ff. de tutoribus & curatoribus datis ab iis. l. vbi adsunt. In ea. glo. ibi, *l. Pomponius*. Et adde quod ibi notatur.

LEX V.

1 *Mulcta præter ius dicentis iurisdictionem imposita, ipso iure nulla est.*
2 *Modus certus in procedendo vbi constituitur, eo non seruato actus nullus reddatur.*
3 *Relatiui natura est expressum includere & excludere tacitũ.*

1 CErta. Mulcta † vltra iurisdictionem iudicantis imposita, est ipso iure nulla. Hoc dicit. Et hæc lex decidit quotidianum casum. Nota ex ista lege, quòd sub colore non possunt augere mulctã. Nota q̃ hic videtur causus, quòd
2 vbi † est certus datus modus in procedendo, omnis processus illo posito reddatur nullus. Et sic facit pro eo, qđ tenuit gl. in cle. 1. de iure patronatus. Nota tex. ibi, *id q̃*
3 *contra ius gestum est.* nam cùm de † natura relatiui sit includere expressum, & excludere tacitum, vt notatur de regulis. iuris. l. actus legitimi. & notatur in l. 1. suprà de fum. trinita. hic videtur casus quod talis sententia teneat in eo, q̃ est secundum ius, id est, quatenus potest, & sic facit pro gl. in l. fi. ff. de iurisdictione omnium iudi. licet cõmuniter allegetur ad contrarium, & etiam pro alia glo. in l. 2. suprà de re iudi. & ibi vidi stis.

LEX VI.

1 *Sententia delegati post suæ delegationis tempora lata, nulla est, & semota appellatione delegans rursus cognoscit.*
2 *Iurisdictio delegata de tempore ad tempus prorogatur.*

1 CVm non eo die. Sententia † delegati lata vltra tẽpora suæ delegationis, est ipso iure nulla, ideo appellatione submota delegans iterum de causa cognoscit, Hoc dicit. Nota. gl. hic, etiam in iurisdictione delegata non debere excedere causam delegationis. Facit in authenti. de iudic. §. audientcolla. 6. Facit etiam ad id quod statim tangebant, suprà l. proxima. In gl. 1. ibi, *§. sed & index.* vbi iurisdictio delegata potuerit prorogari, & teneat processus. Dicit glo. q̃
2 intelligitur ista secundum illam, & sic iurisdictio † delegata potest prorogari de tempore ad tempus, vt in c. P. & G. de officio delegati. & l. secunda. ff. de iurisdictione omniũ iudicum. aliàs est, de iudicijs. Quod intellige dummodo progatio, quæ fit partium consensu, non excedat ordinariam metam causarum, vt suprà de iudicijs. leg. properandum. §. Et si quidem.

LEX

LEX VII.

1 *Sententiam pecunia emptam ipso iure nullam esse, locum habet in iudice, non in arbitro, & quare. & nu. 2.*

1 VEnales. Sententia † lata per pecuniam, est ipso iure nulla. Hoc dicit. In gl. secunda circa principium. Sed quæ
2 est † ratio diuersitatis quare sententia alterius iudicis dicitur nulla ipso iure, sententia arbitri non? Dic q̃ est ratio, quia in sententia alterius iudicis de qua hic loquimur, agitur immediatè ex sententia, quæ venalis fuit. sed in sententia arbitri non agitur ex illa sententia, imò ex stipulatione pœnali, in qua non interuenit nec dolus, nec aliqua venalitas, & ideo non mirandum si potest agi, obstat tamen exceptio, vt hic, quia non est æquum, &c.

LEX VIII.

1 *Aetatis defectu nominationem ad munera publica iure ipso nullam reddi. & num. 2.*
3 *Iudicis officium implorari, vt actus, quatenus de facto processit, reuocetur, quando non valet.*

1 SI pater tuus. Electio † minoris ad munera publica, non tenet ipso iure. hoc dicit. Quod intelligit glo. nisi numerus liberorum suppleret ætatem, vt hic in glo. Vel sic, De-
2 fectus † ætatis facit nominationem ad munera ipso iure nul
3 lam. Nota ergo, q̃ † quando actus non tenet, potest iudicis officium implorari, vt reuocet illum actũ, quatenus de facto processit, vt probat text. hic, in verbo remouebit. Facit quod notatur in l. 1. ff. de fer. & quod notatur in simili in l. minor. in pr. ff. de enic. Et hæc est practica huius legis.

LEX IX.

1 *Electio veterani ad personalia munera ipso iure nulla.*
2 *Doctor, qui per 20. ann. legit personalia munera subire non tenetur.*

1 VEteranis. Electio † facta de veterano ad personale munus non tenet. hoc dicit. Nota ex tex. ibi, *vicesima stipendia.* iuncta glo. super verbo, honestã q̃ † doctor, qui legit per viginti annos, est exemptus à muneribus personalibus, &c. Nota ex glo. super vebo, personalium quid sit personale munus. In glo. fi. in fi. Adde in hac materia plenam glo. C. de excusa. super rub. lib. 10.

LEX X.

1 *Victori ob omissam expensarum condemnatione appellare non licere si victus appellauit, & appellationem prosequatur. Item & si non prosequatur. & nu. 2.*
3 *Victori an subueniatur expensarum emissarum respectu, non appellante victo, remissiue.*
4 *Victor non auditur appellans si in decem cõuentus, & in quinque condemnatus appellet.*

1 OMnem. Victo † appellante, & appellationẽ prosequente, victor non potest appellare propter omissam condemnationem expensarum, sed iudex appellationis de-
2 bet eis indicare. Similiter nec conceditur † victori appellare, ex eo, quod appellans non prosequatur appellationem. Hoc dicit. Nota summariũ. Nota ergo hic decisum, quod propter hoc solum, quod victus non est condẽnatus in expensis, & appellauit sup principali, victor non põt appellare. Et ad hoc allegatur per Ioan. And. post Pet. & Abb. de excep. c. significauerunt. super 2. glossa. Allegatur etiam ad hoc per Guli. in Specul. de appel. §. in quibus. versi. 34. & sequen. vbi etiam vide motum per eum dubium, quid
3 † si victus non appellauit, an subueniatur aliquo modo vincenti respectu expensarum. Nota etiam hic in vltimo, responso casum, q̃ si victus appellauit, & appellationi renuntiauit, talis renuntiatio nõ tenet in præiudicium victoris, quin possit in alia pte petere ista in melius reformari, & sic respectu expensarum, vt hic est casus in fine. Item nota textum, vbi est casus secundum Pet. q̃ si conuentus
4 in decem, & condemnatus † solum in quinque appellet, nõ habet necesse victor appellare propter alia quinque in condemnatione non deducta, sed petere põt sententiam istam per iudicẽ appellationis in alijs quinq; reformari. Quod quotidie poteritis practicare. Et prædicta probantur per hunc textum, Omnẽ honorem, &c. In glossa, cõfiteatur, in fine. Quod intellige secundum Bart. quando pars perijt in iudicio condemnationem expensarum, alias nõ posset conqueri, vt l. 3. §. hoc autem. ff. de dam. infe. quia iudicis officium non interponitur nisi petitum, &c.

Quorum appel. non recipiuntur. Rub.

LEX I.

1 *Verus contumax non appellat. & nu. 3.*
2 *Contumax verus & fictus quis.*
4 *Iudicem appellationem respuere non nisi causa cognita, & vocatis partibus debere.*
5 *Cognitio quædam plenaria, quædam summaria.*

1 *Ius qui.* Verus † contumax in non veniẽdo nõ auditur appellans. Hoc dicit. In gloss. 1. ibi, *circa medium.* Quis autem dicatur † fictus & verus contumax, dic vt dixi in l. ea quæ, supra, quomodo & quando iudex. Et ibi vide remissionẽ ad Bar. & ad Ioan. And. in gl. *summatim.* ibi, *quo ad absentem.* Hæc solutio non est tuta, quia debet plenè cognosci de iure absentis, antequam veniatur ad sententiam, vt habemus in authen. qui semel, supra, quomodo & qñ iudex. & in l. ampliorem. supra, de appellatio. & ideo hæc solutio non est bene tuta, notat † amẽ
3 eam. Bar. q̃ † in actibus, in quibus non requiritur plena cognitio, verus contumax non appellat. In eadem glo. in fine.
4 Nota ex ista vltima, q̃ † iudex non debet respuere appellationem, nisi causa cognita, & hic vocatis partibus, & ideo si aliter facit, † tatim põt appellari. Ita vult hæc doctrina † hac vltima solutione posita. Aduerte tamen, & cõclude, quod
5 † quædã est cognitio, quæ debet fieri per iudicem ad quem & dico, quod ista debet esse plenaria, vt in hac gloss. in fin. Quædam est cognitio, quæ debet fieri per iudicem à quo, & ista potest esse summaria, videbit. n. an fuerit citatus vel non, & poterit appellationi non deferre. Crede tamẽ quod alius iudex ad quem, postea de causa plenè cognoscet, & de vera, & de ficta contumacia. Et hoc modo potest intelligi & declarari ista gl. & in omnibus bene dicet.

LEX II.

1 *Confessus & conuictus simul in criminibus non auditur appellans. & quid si confessus tantum, aut conuictus tantum? & numero 2. 4. & 6.*
3 *Malefactor manifestus in terris ecclesiæ nõ auditur appellãs*
5 *Cõsteri tormentorũ metu, vt quis nõ dicatur, inter tormẽta & cõfessionẽ interuallũ diei vnius & noctis adsit, oportet.*
7 *Delictum instrumento probari potest.*

1 OBseruare. Confessus † & conuictus simul in criminibus hic expressis, non auditur appellans, confessus vero tantum. vel conuictus, potest appellare. Hoc dicit. Et similem casum habemus pro parte in l. constitutiones. ff. de
2 appellatio. Nota † confitentem confessum, & conuictũ excludi à remedio appellandi. Adde secundum Canonistas,
3 q̃ videlicet malefactor † notorius nõ appellat, vt in c. cum sit Romana. ad finem. & capitu. peruenit. extra de appellat. ex quo colligitur consilium, vt procuretur delictũ esse notoriũ in terris ecclesiæ, vt nõ possit retardari executio fm eorũ doctrinã. Vide etiã gl. de appel. c. Romana. §. finaũt. de appel. li. 6. in gl. quę incipit, in quo. Item habes hic, quod
4 vbi † quis est simpliciter confessus & non conuictus, non excluditur à remedio appellandi. Quæro, quid ei proderit hæc appellatio? Dic, quia poterit in causa appellationis reuocare suam confessionem, vt erroneam, & hoc poterit facere, vt notatur in l. creditor. §. iussus. ff. de appel. & est casus in l. fina. coniuncta glossis. supra de errore aduocat. In gl. *propria*, ibi, *tertius tormentis.* Iac. Butrig. dicit, quod ad hoc
5 vt aliquis † non dicatur confiteri metu tormẽtorum, quod si aliquo tempore in causa fuit tortus, quòd inter tormenta & confessionem ad minus sit vna dies, & vna nox: quod est mirabile verbum. Ita notat Iaco. Butr. in l. si quis ead. infra de custo. reo. In ead. gloss. ibi, *idem in causis pecuniariis.* Communiter doctores tenent contrarium, & notatur in lege. creditor. §. iussus. ff. de appellat. Ratio, quia

ista lex

ista lex hoc specialiter adiunxit in causis criminũ, ergo nõ debet extendi ad causas pecuniarias, & c. vt l. ius singulare. & l. sequen. & l. contra. ff. de legibus. In ea. gl. in fine. Hæc secunda communiter tenetur. Tu coniunge ambas ad p fectum sensum, quia præcedentem Bar. approbauit in dicta l. constitutiones. Dic ergo, si est tantum confessus, auditur appellans. Refertur alibi, q. Iaco. de Bal. terminauit contra, & motus est, quia absurdum est, q ille, qui propria voce attestatus est, possit postea impugnare, l. generaliter supra, de non numera. pecu. Et hoc refert Albertus Galioti in sua Margarita, in titu. de appella. Tu dic contra, vt dixi, quia est communis opinio, q potest appellare, & potest allegare suum errorem. l. 1. ff. de appella. Quandoque quis est conuictus tantum, & tunc idem, quia potest appellare, quoniam concurrit vtrunque, quia est confessus & conuictus per probationes, tunc dicit, si confessus est ante sententiã, postea non audietur appellans, vt hic in vna solutione, si fuit conuictus ante sententiam, sed confessus est post sententiam, tunc auditur appellans, vt hic in prima solutione, quam Barto. tenebat in dicta l. constitutiones. Circa hoc vide gl. extra de appellatio. c. cum speciali. §. porrò. in glo. quæ incipit. Et ita patet. In glos. *aliquid.* in fine. Item hic rememora casum in l. penulti. de quæstion. quia nunquam præiudicat confessio, & c. Nota textum ibi, *instrumentisque conuictus, & c.* Ex hoc arguitur, q delictum possit probari per instrumentum. De hoc vide per glo. in l. cõtra negantem. supra ad legem Aquil. Cy. & alij tangunt de probatio. l. sciant. Canonistæ tangunt de maior. & obediẽ. c. cum in ecclesiis. Circa hoc vide quæstionem disputatã, quam refert Ioan. And. super regula, semel malus. lib. 6.

1 *Condemnatus de malegestis circa officium non auditur appellans. Secus si de rebus patrimonij.*
2 *Quid si commiserit delictum?*
3 *Iudex contra suum officialem aliquid iniustè statuisse non præsumitur.*
4 *Superioris est inquirere de malè commissis subditorum in officio. Item & animaduertere.*

LEX III.

1 NVlli. Officialis† de gestis circa officium à proprio iudice condemnatus nõ appellat: secus si esset quæstio de re patrimoniali. Hoc dicit. In glo. 1. ibi, *circa officium.* Et
2 sic restringit te. istum ad causam criminalẽ. Quid† si aliud delictum commisisset, vt adulterij, &c. Et sic est casus, q quando per superiorem iudicem est lata sententia contra officialem suum, non appellat. Et intelligit ista gloss. hanc legem, & etiam Barto. quando agitur de crimine criminaliter. Sed quæ potest esse ratio in ista lege? Gloss. assignat 2. q. 6. §. sunt quorũ. ver. nulli. & ibi dicit, q ideo lex hoc statuit, quia non est† præsumptio, q iudex contra suum officialem aliquid iniustè statuerit. Barto. dicit, q ista rõ, quam
3 Canonistæ ponunt, fuit ratio Placentini hic in summa huius titu. Refert ibi Archidi. duo verba Hugutionis, & voluit dicere, q hoc fuit statutum in odium officialis. qui debuit à talibus criminibus abstinere, dum erat in illo officio. Quælibet ratio põt esse bona. Sed aduerte, quia ibi Archidiaco. intelligit istam legem, non solum quando criminaliter de crimine agitur, vt supra. sed etiam quando de crimine ciuiliter, dummodo agatur de crimine in administratione commisso. Et vide in l. 3. *de sepul. viola.* Ex his omni
4 bus est hic casus, q† de offensa commisa à suddito in officio, superior habet potestatem inquirẽdi & puniendi. Sed quid econtra, an puniat de offensa irrogata familiæ suæ? Guli. tetigit in l. senatus. ff. de offi. præsi. † & Bar. in l. si quis forte. §. si quos comitum. ff. de pœnis.

1 *Condemnatus in causa fiscali, vel principis, non appellat.*
2 *Appellationi locus non est quando sententia lata est super tributo euidenti.*

LEX IIII.

A*Bstinendum.* Exemplificatur hæc lex variè, † vel in debitore fisci, vel in priuato. Secundum ambas dic, debitor fisci, vel priuati patrimonij Cæsaris, secundum vnam lecturam, vel secundum aliam, priuatæ personæ, euidenter conuictus, non appellat. Hoc dicit. Et hæc lex est canonizata 2. q. 6. c. sunt quorum. & etiam lex proxi. precedẽs. In gloss. 1. in fi. Vel aliud in debitore fisci, & aliud in debitore priuati. Sed tene solutionem, quæ est in contrario. In glo. *priuati.* circa finem. Gloss. voluit tollere hoc casu l. data supra de appellatio. vbi debitor tributarius, põt appellare.
2 Extra glo. nota hic, q† à sententia lata super tributo euidẽti non appellatur. Et ex hoc dicunt Canonistæ, quod à sententia lata super decimis non appellatur, quia decimæ sunt tributa 16. q. decimæ. & est casus de decimis. tua nos. in fine. Et hoc firmat gloss. 2. quæst. 6. sunt quorum. versi. quoties. vbi hæc est canonizata.

1 *Ab executione sententiæ non, nisi executionis modus excedatur, appellari. & nu. 4.*
2 *Sententiæ executor recusationi non subiacet.*
3 *Sententia qua pronuntiatur exequendum, vel non exequendum, interlocutoria est, nec ab ea appellatur.*
5 *Exceptio peremptoria in casibus, in quibus opponi potest post sententiam: ita & post tempus quadrimestre.*
6 *Captus propter debitum, si appellat, à captura relaxari non, nisi de appellatione cognitum sit, debet.*

LEX V.

1 A*B executione.* Non appellatur† ab executione, nisi excedatur executionis modus, & tunc si res est mobilis, deponitur, si immobilis, fructus eius sequestrantur, donec per iudicẽ appellationis causa terminetur, & temerè appellans in quinquaginta libris argenti punitur. Hoc dicit. Et hæc canonizata. 2. q. 6. in §. ab executore. vbi hui' effectus ponitur. Nota ergo primo regulã, q ab executione nõ ap-
2 pellatur, nec etiam† põt executor recusari. Ita dicit glo. extra de appella. c. nouit. in vltima glo. Et ẽ habes, q executor grauat, qñ in exequendo excedit modum. In gl. 1. in fi. idẽ notauit glo. in l. ab executore. ff. de appellat. Et ex ista glo. colligit hic Barto. quod ab interlocutoria, quę fertur post
3 sententiã, põt appellari. Ex quo collige q† sententia, qua pronuntiatur exequendum, vel non exequendum, appellatur interlocutoria. & Bart. hoc sensit. Vidi multos dicere cõtrarium. An autem sit vera interlocutoria vel non, vidi dubitari. Fertur hic per Cynum q Odofredus dixit, quod non põt appellari ab ista sententia, siue declarat iudex exequendã, vel non, primo vt sit litium finis. l. fratris. supra, de transactionibus. secundo, quia hęc lex simpliciter dicit ab executione nõ appellari, nec distinguit, & c. vt l. de pretio. ff. de publi. Cynus hic inculcat multa, & finaliter cõcludit, q ista terminatio Odofredi põt procedere, qñ nulla est opposita exceptio per aliquam partem, quę haberet impedire executionem, alias autem posset appellari: vt extra de officio delegati. cap ex literis. & pro modo transeo cũ hoc. In gl. *excedat.* ibi, *& sic idem.* Hæc glo. vult id, quod Innoc. de operis noui nũtiatione. ca. significantibus. l. quod sicut
4 potest appellari quando grauat, quia in quantitate modum excedit, ita si præuenit in modo executionis. In eadem gl.
5 ibi, *executioni mandare.* Nota ergo ex isto tertio, quod† in omnibus illis casibus, in quibus peremptoria potest opponi post sententiam, ita potest opponi post tempus quadrimestre. quod est notandum. In ea. gl. in fine. Quæro, Pone quod est casus in quo ab executore† dato à iudice delegato post sententiam diffinitiuã appellatur, ad quem appellabitur? Vide in Specu. de appel. §. nunc tractemus. versi. quid si lata sententia. & ibi dicit, q appellari debet ad eum qui deputat, & hoc infra annum. Quod sequitur Arch. in hac lege. Canonistæ vbi supra. Aliud est dubium, pone q forma demandatę iurisdictionis continet iniustum, vel iniquum, à quo debebit appellari? Vides quod hoc mandarum sonat iniquitatem, vel ab actu istius exequentis, vel à mandato committentis. Dic quod ab actu istius cõmittentis istam executionem. Ita dicit Hostiensis de officio delega. capitulo super quæstionum. §. nos autem. Vide Inno.

de Innocent. de offic. delegat. cum in iure. in prima gloss. Contra hoc dicunt quidam esse casum in c. vt debitus. de appella. Sed non contra dicit, quia loquitur in iudice, nõ in executore, vel prosecutore, & c. In glo. *Iudicauerit.* in fine. Per istum textum cõiuncta ista expositione, terminat hic
6 Bart. q† si aliquis † capiatur propter debitum, & ab ista captura appellet, non debet statim relaxari, sed pendente appellatione debet retineri. Patet per id quod hic dicitur de alia re mobili, quæ debet poni in sequestro. Ad hoc põt adduci dictum Inno. vbi supra. Quid aũt si in causa appellationis dicit de nullitate capturæ, pronuntiatur capturam nullã, petit relaxari, pars appellat, quæritur an debet relaxari? Cogita, & conferemus. In gl. fi. in fi. Cy. hic format aliquas quæstiones, & concludit, q vbicunque iudex, coram quo opponitur exceptio peremptoria, percipit, q oppona
5 tur malitiosè, vt retardetur executio, nihilominus debet exequi. Simile dicit infra de fal. l. 2. Et adde casum extra c. scitcitata. de in integ. resti.

1 *Sententia super testamenti apertione, vel hæredis scripti missione in possessionem lata, non recipit appellationem.*

LEX VI.

1 QVisquis. A pronuntiatione† testamenti aperiendi, vel hæredis scripti in possessionẽ mittendi, appellari non debet, & appellanti, & iudici appellationem recipienti imponitur pœna hac lege statuta. Hoc dicit. Et nota hunc casum ad id, quod dicam in l. 1. infra, si de momentanea possessione. fuerit appellatum. In tex. ibi, *ignauum.* Ad hoc vide l. 4. de manumissionibus.

1 *Ab interlocutoria de iure ciuili non appellari regulare: Secus de iure canonico, & quando appelletur, vide nu. 5.*
2 *Sententiæ, verb. intelligitur de diffinitiua.*
3 *Verbum ambiguum quando profertur, in proprio significato accipiendum.*
4 *Dominij appellatione in dubio venit directum.*

LEX VII.

1 ANte sententiæ tempus. Ab interlocutoria† regulariter nõ appellatur. Hoc dicit. Hoc procedit de iure ciuili, secus de iure canonico, vt in c. super eo. 2. de appella. vbi à quocũque grauamine appellatur. & in l. 1. si de moment. possess.
2 fuer. appel. Nota coniuncta glo. 1. parua, quod† simplex p latio[a] sententiæ intelligitur de diffinitiua. Idem in l. quod iussit. de re iudica. Idem in l. ante sententiam. de appella. recti. & in l. 2. §. biduum. ff. quãdo appel. sit. Et est vtile ad ista tuta de ordine procedendi ad sententiam, intelligi de diffi
3 nitiua, quia † quando verbũ ambiguũ profertur, intelligi-
4 tur in proprio significato, vt l. 1. ff. si ager vect. pet. & † appellatione dominij intelligitur in dubio de directo, vt not. in dicta l. 1. si ager vect. vel emphy. pet. In glo. fina. ibi, *l. 2. de appel. rec.* Et est ratio specialitatis in illa, quia per appellationem à diffinitiua non potest reparari tale grauamen. In ea. glo. ibi, *diffiniat.* Quasi dicat, debemus intelligere de tali interlocutoria, quæ non sit reparabilis. In gloss. ea. ibi, *l. arbitro.* Et est ratio huius fallentiæ quasi eadẽ cũ præcedẽti. In ea. gloss. ibi, *secum executionem.* Et est ratio, quia totã
5 causam determinat, & ideo põt appellari, vt ibi, & sic † ab interlocutoria lata super competentia, vel incompetentia, põt appellari, vt notatur in authen. habita. ne filij pro pat. suprà. Et est gl. singularis. An ab interlocutoria possit appellari de iure ciuili? Dic, q si ista interlocutoria est lata post diffinitiuam sententiam, potest appellari, vt est casus, & ibi glo. in l. ab executione. supra eo. Si autem est lata ante diffinitiuã, tunc aut post istam interlocutoriã non expectatur alia diffinitiua, & tunc, ab illa potest appellari, vt in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de mino. & ibi casus, q ab interlocutoria super legitimatione personarũ appellatur. & ibi casus singula. aut expectatur diffinitiua, tunc aut grauamen irrogatum per interlocutoriam, potest reparari p appellationem à diffinitiua, & tunc non appellatur, alias sic. l. arbitro. supra alleg. in glo. Sed si tale grauamen potest reparari, & tunc dic, si talis interlocutoria perimat totum negotium, vel quasi, potest appellari. l. inter vtile. ff. de mino. hic alleg. Alias aũt vbi nõ perimit, non potest appellari, vt hic, & in l. 2. supra, de episcopali audiẽtia. Et hoc procedit de iure ciuili. De iure autem canonico videtur ab oĩ grauamine appellari. extra de app. c. cum cessante. & c. super eo. Hoc videtur fallere in causa momẽtaneæ possessionis ℔ aliquos. Quod tñ intelligitur, & declaratur in l. 1. infra, si de momentanea possessione. Adde ℔ Canonistas appellari etiam ab actu extraiudiciali. Et in quo differat appellatio iudicialis, & extraiudicialis, vide quod notatur eodem tit. c. cum sit Romana & c. bonæ. Aduerte tamen q quando ante sententiam in iudicio appellatur, vt talis appellatio valeat, requiruntur decem, quæ enumerat Gulielmus in Speculo, de appel. in prin. Quibus Ioan. And. addit tria, extra de app. c. dilecto. in nouella. Addo & aliud, quod appellatur ante sententiam diffinitiuam, quando pendet, an appellatio sit admittenda vel non, Iudex appellationis nõ potest inhibere iudici à quo. Ita sensit Innocentius de rescriptis. c. dilectus. Postmodũ ad materiam vide aliquas quæstiones in l. ante sententiam. de appellatio. recti. & ibi vide.

ADDITIO.

a Simplex prolatio. Adde eundem Mathesil. singu. 93. & ibi additio. & in l. 2. num. 4. versic. 2. notate ex ista glo. C. quomodo & quando iudex. Cortet. singul. 190. in verb. notorium. nu. 2. Bal. sing. 95.

1 *Instantia causæ appellationis ad hæredem transit.*
2 *Instatia causæ appellationis an in fideicommissarium vniuersalem transeat.*
3 *Instantia an in singularem hæredem transeat.*

LEX VIII.

ET *publicarũ.* Debitor fisci vel priuati patrimonij principis conuictus non appellat. Hoc dicit.

Si pendente appel. mors interuenerit. Rub.

LEX I.

Tiam. Mortuo appellante in causa ciuili hæres debet causam appellationis prosequi, vel iudicatis acquiescere. Hoc dicit. In glo. circa medium. Contrarium tenuit gl. in l. qui ad ciuilia. supra, de appellatio. & dic vt ibi. Nota
1 hic casum, quod† instantia causæ appellationis transit ad hæredem. Idem in instantia causæ principalis, vt de fideiussoribus. l. si eum hominem. & ibi plenè
2 per Bartol. Et an transeat in vniuersalem † fideicommissarium, conclude quod sic, si erat inchoata cum defuncto, non si erat inchoata cum hærede. l. 2. §. 1. & l. cum hęredi tas. ff. ad Trebellianum. Et ideo si hæres cessit iuribus sibi competentibus hæreditario nomine, qui litem contestatus fuerat, & fideicommissarius prosequatur eandem in-
3 stantiam, non poterit obtinere. Ita consuluit Barto. † & an in singularem successorem transeat instantia, vide ibi etiã per Barto. & distingue an faciat transitum ex necessitate, an ex voluntate. Primo casu facit transitum, secundo non. ita ibi cõcludit. Quibus adde, quod hoc ius instantiæ põt trãsferri, ẽt per viam cessionis, & hæc cessio põt fieri etiã inter absentes, vt est glo. in l. in causę. §. sed si ex parte. ff. de procurato. ibi, quod etiam inter absentes fieri potest. Et ibi in illis verbis signa gl. quia est not abilis.

1 *Reus appellatione pendente, & bonis adnotatis si moriatur, quod eius bona ad suos hæredes deueniant.*
2 *Appellationem prosequi hæredem non teneri.*
3 *Crimen morte rei extingui.*

LEX II.

Ius qui. Hæc lex legitur duobus modis, vt hic ex gloss. percipitur. Secundum primam lecturam, quam ponit hic prima gloss. & quæ videtur magis conueniens literę,
1 hoc intendit. Si pendente† appellatione facta ab adnotatione bonorum, reus decedat, bona pertinent ad successores eius. Hoc dicit. Et ad euidentiam præmitte, quod notatur in gloss. 1. In gloss. final. ibi, *de requi. reis. l. 1. in fin.* vel secundum aliam lecturam, Si appellatum sit à sententia super

super crimine lata per cũ,cuius bona fuerunt adnotata,& cõtingat eum mori,appellatione pẽdente, bona dicuntur de iure ptinere ad successores eius.Hoc dicit ſm lecturã positam hic in glos. In ea.glo.ibi,*agere cœpit.* & postea dã-
2 natus fuit.In ead.glo.in fin.Concludit ergo, † quod hæres nõ habet prosequi causam appellationis.Pet.vt refert Cy. hic reprehendit glo.quia rediens post annum non recuperat bona,nec auditur appellans,ergo non procedit ista glo. quæ dicit,quod hæres non tenetur prosequi . Sed saluãdo gloss.dic,quod glo.loquitur, quando renuntiatur intra annum , sed distinguit quando moriatur,an moriatur intra annum,vel posteà.Nota quod id, quod gl.dicit. sed si post annum,&c.intelligi debet.s.ꝙ ille fuerit mortuus, veniret tamen intra annum,alias glo.sibiipsi contradiceret,quod
3 non est credendum . Hic titulus præsupponit † morte rei crimen extingui.&c.Pone,ꝙ mortuus est reus ante sentẽtiam,hæredes volunt, quod actor prosequatur causam criminis,an poterunt obtinere? Oẽs dicunt,quod non,quia morte rei extinguitur crimen.l.1.& 2.in hoc eodem tit.& statim habebis glos. ergo,&c. Vide casum in l.filio.§.Seia. de adimen.lega.quod hæredes hoc possunt petere,qui solet allegari pro singulari:sed similis est in l.fina.§.fin.ff. de bonis eorum,qui mortem sibi consciuerunt.

LEX III.

1 *Bonorum expressa ademptio, appellantis mente nõ dirimitur secus in tacita.*

2 *Bona in consequentiam vbi adimuntur , mortuo reo bonorũ causa extinguitur.*

3 *Expressio eius quod acitè inest,nihil operatur.*

4 *Delictum,cuius pœna mors est , qui commisit si non inueniãtur,quid agendum?*

5 *Bannitus de iure communi stante banno offendi non,nisi diffidatur potest.*

6 *Reatus omnem honorem excludit.*

7 *Bannitus,pro rebus,quæ in ciuitate remanserunt, an collectari possit remissiuè.*

1 SI is,qui. Mortuo†appellante à diffinitiua sentẽtia in causa criminaliter tenetur hæres prosequi appellationẽ ꝑp bona,quæ erant expressè adempta,si vero tacitè,non tenetur.Hoc dicit. Vel sic, & fortè clarius:Si bona adimantur principaliter,& expressè , licet reus pẽdente appellatione decesserit, bonorum ademptio non perimitur,& ideo heres tenetur appellationem prosequi, secus si tacitè in consequentiam pœnæ bona adimantur.Hoc dicit . Præmitte quod quædam sunt crimina, quæ in cõsequentiam importãt cõfiscationẽ bonorũ,vt in l.ex iudiciorũ.ff.de accusat. puta maiestatis,&c.Quædã sunt in qbus nõ sequit̃ cõfiscatio,nisi iudex expressè cõfiscet.& de vtroq; hic dr̃, Põdera quod hic te.loquitur in dãnato.Quid si esset absolutus? Dic,ꝙ secus esset,vt est gl.in l. Lucius.ff.de iure fisci. quã vide.Nota etiam hic tex.dum dicit,*Nulla quæstio superesse*
2 *potest.*quod vbi†bona adimuntur in consequentiam,mortuo reo dicitur extingui etiam causa bonorũ.Quod procedit secundum Iaco.Butr.etiam si iudex expressè bona adi-
3 mat, quia†expressio eius quod inest,nihil operatur.de lega.1.l.hæc verba.& infra de fideiusso.l.non rectè.Sed contra hanc determinationem ſm Barto.videtur casus hic in fi.ibi,sola capitis pœna.Vnde concludit hoc posse procedere, quãdo ademptio fit per eum modum,per quem inest,vt condemno eum ad mortem cum adẽptione bonorum:Sed si fiat alio modo,vt condemnamus eum ad mortem,& adimimus ei bona,tunc illa expressio operatur,vt hic,& in l.1.ff.eodem.Extra nota hunc text. quia videtur
4 facere,quod si committat†quis delictum,propter quod capitus debet mori,si non inueniatur, debet ei dari bannum ciuitatis ad mortem.Ita dicit singulariter gloss.in authen. de lenon.§.si quis autem.super verbo,expelletur.collatio. 2.Et de hac glo.fecit festum Iaco.de Bel.in 10.colla.de pa-
5 ce tenen.in princip.Adde an talibus bannitus†,de iure cõmuni stante banno poterit offendi?Dic quod non,nisi diffidatur.infra de malefic.& math.l.fina.vbi patet,quod bene potest capi & duci in potestatem & forciam præsidis, seu potestatis in loco.Aduerte tamen,quia dixit Ioã.And. de homici.ca.1.lib.6.in nouella, quod hic bannitus in bonis saltem potest offendi. Vide mirabilem glo.de mil. vas. qui contu.est.in c.1.in 10.colla.quæ dicit,quod est licitum vnicuique eum deprędari.In gl.fi. Idem videtur dicere in cap.1.hic finitur lex,deinde cõsuetudines regni incip. vbi dicit,quod dum est bãnitus,potest dari damnum in bonis eius,alias nihil noceret ei bannum. Pro hoc facit quod notat gloss.14.q.5.cap.dixit Dominus. vbi vide plura iura ad hoc dubium,& probatur etiam in moralitate. Aduerte tamen,quia Bal.ibi dixit,quod illa gl.erat falsa,quia quod bona dãnatorum possint deuastari à quolibet,nec lege , nec æquitate cautum est . Imo nec iudex hoc posset in sententia declarare, si vellet, quia vt dicit alibi textus , bona non deliquerunt, in authent. vt nulli iudicum. §. & quia. nam etiam bannito debet ius reddi de bonis suis. l. Papinianus exuli.ff.de minoribus.Fallit in feudo,de quo loquitur ibi,
6 quia†reatus omnem honorem excludit. supra vbi senatores vel clarissimi.l.1. Vnum nota ad hoc,quod licet possit offendi in bonis & persona , vt multoties statuta permittunt,mortuus non poterit spoliari,quia talis licentia à iure,vel statuto permissa,extinguitur per mortem.ff.de pœ.
7 l.si pœna.Adde etiam an bannitus†teneatur soluere collectas rerum,quæ remanserunt in ciuitate , & idem in sacerdotibus nihil percipientibus. Vide quod notat glossa in l. inter quos.§.damni.ff.de dam.infect.& ibi vide not.Bart.

LEX IIII.

SI pater. Appellatio interposita à munere publico, finitur morte appellantis.Hoc dicit.

LEX V.

1 *Ancilla de cuius dominio contenditur,mortua appellationis causa propter peculium durat.*

1 QVamuis.Peremptã ancilla,de cuius dominio est quæstio,durat causa appellationis propter peculiũ. Hoc dicit.Facit,quia licet contingat fundum,de quo erat quæstio,casmate perire,tamen propter fructus,vel aliquo alio modo.isto casu nihilominus durat causa super proprietate propter fructus .

LEX VI.

1 *Hæres præter tempus appellanti ad appellationis prosecutionem datum,quatuor menses habet.*

2 *Appellationis exercendæ tempus hæredi non nisi adita hæreditate currit.*

1 SI vnus.Post† mortem appellantis eius hæredi ad prosecutionem appellationis vltra tempus ipsi appellanti cõcessum,dantur quatuor menses,qui currũt demũ post tẽpus ad deliberandum.Hoc dicit secundum notabilem casum, secundum quem non est alibi . gloss.tamen videtur aliter intelligere , vt statim dicam.In glo.fi.in fine.Ex hac gloss. collige lecturam ad hunc tex. secundum quam in effectu
2 iste textus inducitur,†quod tempus appellationis exercendæ non currit hæredi,nisi postquam adiit hęreditatem,& sic non currit eo tempore,quo deliberat.Et secũdum hoc oportet dici , quod ver. Sinautem referatur ad præcedentia.Sed doctores aliter intelligunt hãc legem inducere, ꝙ vltra tempus,quod datur hęredi ad deliberandum, hęres ipsius hęredis habeat etiam quatuor menses, & secũdum hoc ver. Sinautem. non respicit præcedentia, sed nouum ponit casum.Quilibet intellectus est notandus, sed iste vltimus est plus notandus.

De ijs qui per met.iud.non appel. Rub.

LEX I.

1 *Timor irreuocabilis à prouocationis necessitate non excusat.*

2 *Violentia interuenire non præsumitur,vbi superior adest.*

1 SI contra.Irrationabilis † timor non excusat à necessitate prouocationis. Hoc dicit.Et ideo nõ appellans videtur acquiescere sententiæ.Nota,
2 quod†vbi est superior,non est verisimile,quod ibi fiat violentia,nec timor debet haberi.Facit l.non est verisimile.quod metus cau.in gl.allegata.

LEX II.

1 *Iustus metus facit vt protestatio facta intra appellandi tempus,vim appellationis habeat.& nu.5.*

2 *Appellans,qui sua culpa in metum,licet iustum,incidit , legis huius beneficio non gaudet.*

3 *Protestatione voluntas probatur,quæ metus probationem coadiuuat.*

4 *Protestatio quomodo facienda?*

6 *Appellatio interponitur per hæc verba, Domine iudex , grauatis me,& si verbum, Appello,non exprimatur.*

1 IS qui.Non appellans†propter iustũ metum debet hoc ꝓtestari, intra dies tamen interponendæ appellationis , & tunc eius protestatio habet vim appellationis. Hoc dicit. Ex hoc textu sumitur,c.si iustus metus. extra de appellationibus.Nota summariũ. In textu ibi , *vim sustinuerunt.* & sic iustum metũ.Ita appellatur extra de appellationib.in c.fi.In textu ibi,*publicè interposita.*i. coram honestis personis:probari tamen oportet,vt dicit Innocen.in dicto ca.fi. Et aduerte,quia per illa verba,Iustus metus, quidam dixe-
2 runt,ꝙ si sua†culpa appellans incideret in illum metũ,non haberet huius legis beneficiũ. Ad hoc ff.quod metus causa.l.si mulier.primo responso.Hostiensis tñ ibi terminauit contra,qui exponit iustus metus.i.probabilis, vt sic nõ cõsideretur qualitas grauati,sed iniquitas iudicantis.Item aduerte,quia debet iste text.intelligi de vi , vel metu iudicis, vel partis,vel iniquæ legis. Ad hoc bene facit extra de sententia excommunica.c.grauem. Nota hic secundo modũ traditum protestationis,non tamen credas, quod per hãc probetur vis, vel metus.l.metum supra quod metus causa
3 sed bene probatur†voluntas,quæ coadiuuat probationem metus,& ideo in hoc non creditur appellanti , nisi vis interuenerit.§& probetur suprà , & ff.quod metus causa.per totum.secundum Innocentium in dicto capit.fina.Quali-
4 ter†autem fieri debet hæc protestatio?dic quod coram bonis viris,& adhibitis idoneis testibus.extra de officio ordi-
5 na.cap.pastoralis.in §.fina. Et nota bene,†quod hęc protestatio habet illam vim,quã haberet vera appellationis interpositio.Facit l.de pupillo.§.si quis ipsi.hic allegate in gl. Et istum casum allegat Bart.in materia protestationis,in l. non solum.ff.de operis noui nuntiatione.& allegat ipsum pro multum singulari.s.istum textum. Vltimo pro practi-
6 ca aduerte,quia dicit Innocen.† ꝙ satis est,ꝙ appellãs dicat sic,Domine iudex grauatis me in hoc: Et hoc sufficit, licet non dicat,Appello.Et sola expressio causarum hoc casu habetur pro appellatione,vt hic. Plus dicit posse dici.s. ꝙ licet postea citatus compareat , non propterea dicatur appellationi iam factæ renũtiare,dummodo timor duret. Allegat ad hoc leg.2.supra quod metus causa. Quod tene menti,quia est dictum aureum.

Si vnus ex pluribus appel. Rubr.

1 *Appellatio vnius an & quando alijs prosit,vel non.nume.5. & 6.*

2 *Probatio iudici non parti facienda.*

3 *Identitas rerum & personarum probanda.*

4 *Agnominis , vel cognominis respectu inter inquisitionem & bannum variationem esse.*

7 *Intellectus §.si fundus.l.loci corpus.ff.si ser.vend.*

1 SI iudici.Appellatio vnius†de pluribus ex eadem causa condemnatis, prodest pluribus alijs eandem causam habentibus:Seu prodest omnibus eandem causam habentibus.Hoc dicit.Et de hoc titulo est hodie casus in c.pe-
2 nul.extra de appellat.Nota† probationem fiendam iudici, non parti . Concord.ff.de probationibus.l.quinquaginta.
3 Nota secundo,†quod identitas rerum & personarum debet probari.Et hanc legem Bartol.dicit multum notandũ ad probandam identitatem instrumenti, quod hodie producitur cum illo , de quo in sententia fit mentio . Item & possessionis,quæ est hodie intra tales cõfines , ꝙ sit vna & eadem cum illa, quæ olim erat intra tales confines . Item
4 quod†si sit variatio inter inquisitionem, & bannum in nomine banniti , respectu agnominis, vel cognominis,fortè &c.possit probari quod nominatus inquisitione est vna & eadem persona cum eo,qui nominatur in banno.Et aduerte ad intelligentiam legis,in eo quod hic dicitur, ꝙ ap-
5 pellatio† vnius prodest alijs, quia fortè non est absurdum intelligere,quod vnus eorum appellauit ꝓ se,& omnibus volentibus adhærere, & illi intra tempus ratificauerũt appellationem,alias enim absurdum videtur,ꝙ ad alios porrigi debeat appellationis effectus,qui fortè nolunt, vel nõ curant appellare.extra de appella.cap.vt circa.libr.6.Et ita dixi contra quendam in examine.Item aduerte,quod ista lex non procederet,si alij non appellantes ratificassent sententiam.vel expressè,& hoc indubitatum,vel etiam tacitè per cursum decem dierum , quando ignorabant socium appellasse. Ita colligitur ex notatis in l.Seio.§.primo.ff.de appellatio. Et hoc vltimum ad limitationem huius legis videtur de mente Barto. in l.si quis separatim.in fine.ff.de appel.Item quia hic dicitur,quod effectus victorię cũ vno porrigitur ad alium,dubitari posset.quid si aliter componat?Quam quæstionem uide per Guli.in Specu.de appellatio.§.1.versic.quid si ille.& ibi concludit quod illa compositio non nocet alijs, vt ibi videre potes.In gloss.final. ibi.
6 *l.Seio.* Dic quod hic†loquitur,quando erat communis, & erat par causa defensionis omnium, ibi autem quãdo causa nec erat communis , nec erant causæ defensionis eorũ. & hoc respondeo formaliter ad contrarium. Oppo.contra hunc titu.de lege,loci corpus.§.si fundus.ff. si seruitus
7 vendicetur.Sol.Hic loquitur† in sententia lata in causa appellationis,in sententia autem lata in causa principali non habet locũ indeterminatè quod hic dicitur . Est & tertius casus,quando sententia est lata in restitutione in integrũ. De hoc loquitur lex quæ statim sequitur & l.1. si in communi,eademque causa in integrum restitutio postuletur.

LEX II.

1 *Restitutio vni concessa alijs non prodest:Secus in appellatione & quæ diuersitatis ratio.& nu .2.*

1 SI in vna. Licet†appellatio vnius de pluribus condemnatis ex eadem causa , & reportata per eum victoria alijs profit,secus tamen in concesso beneficio restitutionis in integrum.Hoc dicit ad literã.In textu ibi,*qui non appella-*
2 *uit.*subaudi nedum appellanti.Sed quæ est ratio,quare† effectus appellationis prodest alteri,vt supra l.proxima,sed non restitutionis,vt hic?Dic quod ratio diuersitatis est inter istos casus,quia restitutio est contra ius commune, & ideo restringitur,appellatio vero est de iure communi , & ideo ampliatur.Itẽ in appellatione est par defensio vtriusque, secus in restitutione , quia illa non competit maiori. Quod verum,nisi hoc operetur indiuiduitas causæ,vt hic in gloss.quæ allegat pro casu l.si communem.ff. quemadmodum serui.amitta. Tu adde quod notatur de iure patronatus,in capitulo primo.libro sexto.Ad hanc materiã vide Barto.in l.si qui separatim,in fine.de appellatio.

Si de momentanea possessione fuerit appellatum. Rub.

1 *Sententia possessorij appellationem non recipit.*

2 *Hypothecaria & si simplicem possessionem auocare dicatur: sententia in ea lata,in causa possessionis momentanea lata non dicitur.*

3 *Possessio si contra ius auferatur,appellationi locus est.*

4 *Appellari potest in causis summarijs , licet præiudicium per aliud iudicium reparari possit.*

5 *Appellatio à diffinitiua sententia effectum tollit.*

6 *Intellectus l.Si quis in tantam.infra,vnde vi.*

7 *Sententiam in possessorio diffinitiua est,& ab ea appellari potest.nu.8.& 9.*

11 *Minor non restituitur in integrũ, quando lex personam eius legitimat, quod intellige vt hic.*

1
Vm de possessione. A sententia lata in possessorio non appellatur, proprietatis tamen causa salua remanet. Hoc dicit. In gl. prima. ibi, *de possessorio momento*. Circa hoc vnum nota, quod licet thypothecaria dicatur auocare simplicem possessionẽ, ff. de euictio. l. si cum venditor. tamen sententia in ea lata nõ est lata in causa momentaneæ possessionis, ideo ab ea poterit appellari, & sic nõ habet in ea locum hæc lex, vt Bartol. notat. in l. 1. ff. de Saluiano interdicto. quod bene nota. In gloss. ea. ibi, *tu dic idem*. Cõcludit quod hæc lex habeat locum in quocunque interdicto. Barto. alibi dicit, qđ hoc est intelligendum, qñ coniunctus, qui fortè occupabat bona defuncti, victus est, appellauit, certè non habet locum. Vel loquitur, quando in bonis vacantibus, &c. nulla fit iniuria si res restituitur in pristinum statum, quia sicut antè poterat agere, & petere, ita & modò. Sed si actor succubuit reus qui occupauit si priuaretur, non habet nisi remedium retentionis, tunc dicit, quod non erit prohibitus appellare per istã regulam. Probat per l. in minoribus & maioribus de appella. & pro hoc casus in l. creditor. §. iussus. ff. de appell. vbi potest appellari, maximè quando deuenitur ad appellationem, ergo fortius in isto casu, &c. Pro hoc etiam facit, quia si appellatur, quando omittitur ordo possessorij
3 & petitorij, vt l. 1. supra, de appellatio. ergo fortius qñ possessio mihi aufertur contra iustitiam, vt in casu proposito.
4 Tertio probat, quia in summarijs licet præiudicium possit per aliud iudicium reparari, l. 1. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alieni iuris. tamen quia hoc non contingit sine difficultate põt appellari. supra de appel. l. 1. Item ad legem istam, quia
5 non obstat, quia non dicit quod nõ possit appellari, sed q nõ obstante appellatione, sententia fortitur suum effectũ.
5 nam †appellatio à diffinitiua tollit effectum sententiæ. l. 1. in fi. ad Turpilianum. sed appellatio ab interlocutoria nõ tollit effectum interlocutoriæ, nisi sequuta victoria. Item licet dicatur suspendi executio, non tñ in totum, quia executor potest rem, cuius possessionem apprehendit, facere sequestrari, si est immobilis, vel fructus, si est mobilis. Hęc est intentio Bar. in l. 2. de app. recip. per unã columnã.
6 In ea. glo. ibi. *si quis in tantã*. dicaptius, quod hic †loquitur quando intentatur merum possessorium, ibi, quando concictio ex illa l. in qua tractatur etiã de proprietate, & ideo põt appellari. Et ita notatur in l. momentaneæ. eod. tit. Et hoc est de mente gl. in parte quæ sequitur. In ea. glo. in fin.
7 Et sic cõcludit, q sententia †lata in possessorio est diffinitiua. Idem tenuit gl. in l. post sententiã. §. de sen. idem. ff. de rebus. quod iussit. Est casus in clemẽ. 1. de sequestratione possess. & fructuum. Secundo dicit glo. quod ideo iura noluerunt appellari ab ista, quia postea poterit in quæstione proprietatis. Ex hoc infert, quod vbicunque hæc sententia in hoc possessorio lata, inferret tale præiudicium, quod non esset remedium, ab illa posset appellari, vt notatur in l. ante sententiæ tempus. supra quorum appella. Bart. in dicta l. 2. ponebat exemplum per casum in quo l. qui exceptionẽ. §. si pars. ff. de cõdict. indebi. Et ideo dicit bene notari qđ hic dicit si de momẽtanea possessione. in rub. & nig. qñ si nõ esset momẽtanea, posset appellari. Quæro an hoc pro
8 cedat etiã de iure canonico? Videtur simpliciter† per multos terminari, q de iure canonico possit appellari, vt de restibus. c. significauerunt. & in c. ex conquestione. de restitutione spoliatorum. Ita tenet Guli. in Spec. de appel. in §. 6. & sequen. Ioã. And. tetigit de restitutio. spolia. c. cum ad
9 sedem. Dicit alibi Innocen. quod †illa decretalis ex cõque stione, non dicit in possessorio appellatum, sed appellatum quia eius petitio super possessorio repellebatur. Ita dicit de operis noui nuntiatione, cap. penultimo. in glo. penulti
10 ma, vbi hunc articulum terminat, & ibi declarat† quod etiã de iure canonico non possit appellari, & habeat locũ hæc lex. Et hanc partẽ tenet apertè glos. 2. q. 6. §. sunt quorum. versicu. de possessione. vbi hæc lex est canonizata. & ibi Gratianus appellat hanc sententiam interlocutoria. Et de hoc ibi vide multa relata per Archid. qui post multa videtur concludere in hac parte, quod de iure canonico nõ potest appellari. Glos. Ber. in dicto c. cum ad sedem. dicit, q si est tale possessorium, per quod patiatur præiudicium in proprietate, vt interdicto vnde vi, possit appellari, alias secus, vt suprà de sententijs. l. post sententiã. Alij tenuerunt qđ de iure canonico ab hoc possessorio possit appellari. Ita tenuit Paulus de Leaza. in clemen. 1. de sequest. possess. & fruct. Pro hoc facit q notat Ioan. And. in c. 3. extra de rescriptis. vbi dicit q ille ver. de possessore, non habet locũ ꝑ canonistas, quia licet illa lex sit ibi posita, nõ tñ debet dici canonizata, quia per Gratianũ posita. Hanc partem q possit appellari, tenuit Lapus, in illa clement. 1. dicens ibi probari in principio te. in fi. & per regulam q ab omni grauamine appelletur. Credo q hæc secũda seruaretur. Quid sit inclinatur in prima communiter. Vnũ nota, q licet dicam nõ posse appellari à sententia lata in possessorio, tamẽ poterit appellari à qualibet interlocutoria lata in prędicto possessorio ante diffinitiuam sententiã. Ita sentit gl. in illo ver. de possessore. Et hoc est, quod voluit Inno. de testibus c. significauerunt. in verbo, appellasse. Et est rõ, quia grauamen illatum per illã interlocutoriam non est reparabile q appellationẽ à diffinitiua, cum sit ꝓhibitũ appellari ab ea. Et ꝓ mistũ intellectũ non ponas casum, q hic iudex fuit interlocutus su p possessorio, ꝑ ut ī cõi ponitur, qa ab ista appellatur, sed in cõi ponitur ita casus, q iudex interlocutus est, de quo dicto semper dubitaui. In gl. *reformationẽ*. in fi. Notabiliter concludit gl. q licet in hoc iudicio nõ audiatur appellatio, auditur tamen restitutio. Nota subtilius
11 ex hac gl. q licet† dicam minorem nõ posse petere restitutionẽ in integrũ, qñ lex legitimat personã eius, tamen hoc est verum in aliena causa nõ in propria. Hoc probat hic gl. &c. Facit ad quæstionem disputatã per Iaco. de Bel. q vbi statutũ facit maiorẽ 20. annis admitti ad oĩa, tanquã maiorem 25. annis, & vt habilem, tñ si erit læsus, poterit petere restitutionẽ in integrũ per hãc gl. Ita dicit notabiliter Iac. de Bel. quod nota, quia est pulchrũ & peregrinũ dictũ. Sequitur rubrica, Ne liceat in vna eademque causa ter prouocare, vel post duas sententias iudicum quas diffinitio præfectorum roborauit, eas retractare.

Ne liceat in vna eademque causa, &c. Rub.

In gl. rubricæ ibi, *licet tertio non*. intellige ab eadem parte, & ab eodẽ grauamine. In gl. ea. ibi, *impropriè loquitur*. Quasi dicat, verè non est eadẽ causa, quia est alius iudex, alius in alia. Itẽ & qa ẽ diuersa instãtia causæ appellationis à principali, patet qa in vna fertur sententia lite nõ cõtestata, in alia non. l. in principali, nisi lite contestata. In ea. gl. vide ad hãc rubrica m regulam, vide extra de appel. c. tua nobis.

LEX I.

1 *Succumbens in duabus appellationibus, tertio neque appellare neque supplicare potest.*
2 *Recusatio in appellationum numero non annumeratur.*
3 *Prohibitio vt non liceat tertio appellare, quomodo, accipiẽdũ.*
4 *Litis contestatio an in appellationis causa requiratur.*
5 *Nullitas quod duabus sententijs latis in causa appellationis ante ipsarum executionem opponi non possit. & numer. 7.*
6 *Intellectus clem. 1. de sequest. possess. & fruct.*

I quis in quacunque. Contra sententiam latã post binam appellationem, non potest appellatio, vel supplicatio interponi ante litẽ non contestatam, iudicis delegati recusatio sic, scilicet, permittitur. Hoc dicit. Vel sic, & fortè formalius, & clarius. Succumbens † in duabus appellationibus, non potest tertio appellare, vel supplicare, & † recusatio facta de iudice non habetur pro appellatione, vt in numero appellationum cõputetur. Hoc dicit. Nota, prohibitionem quæ ponitur hic, arctari ad eundem, qui contra se duas conformes reportauit sententiam in

tias in causa appellationis, potest enim contingere, quòd ab eisdem partibus quatuor reportentur sententiæ. Vnde si reus appellauit in prima, & obtinuit secundò, appellauit actor & obtinuit, tertio appellat reus, & iterum obtinet, quartò actor, & iterum obtinet, tunc reus nõ poterit amplius appellare, quia habet primam sententiam in causa principali, & duas in causa appellationis contra se. Et aduerte quod textus dicit, non liceat ei. Vtrum autem † tertio liceat pro suo interesse? Vide Innocentium, de re iudicata capitul. cùm super. Et vide quod statim infrà dicam. Secũdò nota & principaliter textum, qui dicit, super iisdem capitulis, nam † prohibitio ista nõ extenditur ad diuersa capitula, quod satis includit ista litera, sed est expressum extrà de appellation. capitul. directè. Circa hoc autem occurrit dubium, quòd hic de facto fuit. Iudex primæ appellationis confirmauerat primam sententiam, appellatur secundò & pronuntiatur in secunda ipsam appellationem fore defertam propter lapsum fatalium, vel appellationem nõ deuoluere, quia vitium sit in appellatione, vt quia fortè appellauit ad plures, nec elegit intra tempus iuris, dubitatur an posset appellari tertiò? Et dicebatur quod non per hũc textum, & per illum textum capitul. tua nobis. vbi iste registrabatur. Dicebam contrà, quia in casu proposito appellat super eodem capitulo. Et ita de facto obtinui. Posset ẽt dubitari, si contingat quem à grauamine appellasse, & postea appellationi renuntiasse, & velit postea intra decem dies ab eodem grauamine appellare, an possit? Innocent. terminat quòd non. extrà de appellation. capitul. solicitudinem. Nota textũ, ibi in nuocare. Hic videtur casus, quod
4 † in causa appellationis requiratur litis contestatio. contrà dicitur in lege finali. §. illud. suprà de tempor. appellation. Ex quo dic vbi dixi, & ibi habes remissiones, Et distingue
5 an pars sit præsens. an non, &c. Quæro quid † hodie innouatur respectu propositæ nullitatis? Nũquid potest latas duas sniãs in causa appellatiõis, possit opponi de nullitate? Et dicitur quòd non antequam sit facta ipsarum sententiarum executio. Est hodie casus in clementi. vt canonis. de sententt. & re iudicata. vbi dicitur, quòd sicut non † potest tertiò prouocare, ita nec de nullitate dicere. Quæro, nũquid hoc sit verum, etiam si opponatur exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis? Videtur esse clarum, quia semper videtur reseruata exceptio nullitatis. Bartol. in lege, prima quod vi aut clã. & Cyn. in lege, ita nobis. infrà de adulter. & videtur casus in lege, non erit. in §. dato. ff. de iureiurãd. Contra hoc facit glossa ordinaria in clementin. prædicta, vt canonis. super verbo, pendere. quæ videtur facere in cõtrarium. Et hanc partem reputabam iustiorẽ, & volendo eam defendere, oportet respondere ad doctrinam in cle-
6 men. 1. de sequest. pos. & fruct. scilicet, quòd † illa loquitur quando vna erat lata sententia tantum, & ideo nimirum si reseruatur, sed sumus in casu, quo erant latæ tres sententiæ & ideò est maior præsumptio pro vincente, & sic videtur iustus dicere, quòd executio possit fieri, non tamen determino. Tunc subiungitur dubium, vtrum illa forma habeat locum cuiuscunque naturæ sit sententia, id est, quo casu esset facta. executio sententiæ esset retractabilis, vt in eo, qui habuit amputatum pedem, qui nunquam restaurabitur, an habebit locum illa clementina? Ibi tangit Paulus de Leaza. qui videtur retrahere istum textum ad sententiam retractabilẽ. Allegat 5. distinctio. baptizari. Pro hoc bene facit textus, ibi, quia ibi, dicit textus, quod si sit facta executio, nihilominus posteà possit opponi de nullitate ad retractationem sentẽtię, ergo erat ibi possibilis retractatio. Dixi an tertius audiatur appellans? Et dixi quòd
7 non. Sed pone † quod est tertius, qui vult admitti pro suo interesse. Et etiam dixi suprà. Sed an possit de nullitate dicere? Et videtur quòd non argumento c. cùm super. & c. veniens. qui videntur admittere. Alij tenuerunt contrà per illum textum, & dixerunt quòd illa iura debent intelligi secundum casum illius clementinæ, quando nõ erat lata sententia, aliàs nõ audiretur. Alias sic defendi, nec coadiutorem habui, nisi Paulum de Castillione. Contrà hanc determinationem fortiter facit, si ponderetur, ille textus non videtur præcludere viam, nisi ei contra quem, & in cuius odium contra quem statuit, ergo vbicunque simus extra hunc, sumus in dispositione iuris antiqui permittentis appellare, & alia facere, &c. ergo debet audiri. Vidi Zẽzelinum dicentem, quòd audiatur pro suo interesse. Et hæc pars videtur fauorabilior, licet sit bene dubia.

Qui bonis cedere possunt. Rub.

LEX I.

1 *Bonorum cessione debitorem non liberari: sed ne in carcerẽ detrudatur fieri.*
2 *Bonis qui cessit, contumax non censetur.*
3 *Cedens bonis si ad pinguiorem deuenerit fortunam, vt creditori soluat, arctari poterit.*
4 *Cedens bonis quam cautionem præstare teneatur.*
5 *Cedenti bonis quæ bona reseruantur.*
6 *Cessionis beneficio an pacto renuntiari possit.*
7 *Carcer ad pœnam esse non debet.*
8 *Cedens bonis creditoribus, omnia bona sua relaxare tenetur.*
9 *Fraus nullis patrocinatur.*
10 *Cessionis beneficio locus non est, si debitor quinque annorum iudicijs potitus sit. & nu. 11.*
12 *Captus pro repræsalijs iudici repræsentari debet.*

1 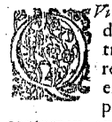
Vt bonis. Beneficium † cessionis non liberat debitorem, sed prodest ne condemnatus detrudatur in carcerem. hoc dicit. Datur hic remedium cedenti bonis. Canon addit aliud extrà de solutio. capitu. Odoardus. vbi non
2 potest excommunicari, quia † non censetur
3 contumax, ex quo cessit bonis. † Sed an saltem poterit creditor eum arctare, si peruenerit ad pinguiorem fortunã, quòd soluet? Dic quòd sic, vt in prædicto capitul. † Sed qualis erit ista cautio? Et videtur textus quod cum fideiussore. in lege prima. §. cùm autẽ. suprà, de rei vxoriæ actione. Puto quod sufficit iuratoria cautio tantum, nec tenea
4 tur dare in hoc fideiussores. Facit in argumentum lex secunda. §. penultimo. ff. de iudicijs. & videtur quasi casus in lege. verum. §. item videndum. ff. pro socio. & ibi dicebã esse casum de ista quæstione. Et † istud videtur hic de mẽte Cyni, in quinta quæstione. In glossa prima, ibi, *non contrario iure sed ope exceptionis*. nota hanc glossam. Alibi glossa dicit, quòd liberatur ipso iure à ciuili obligatione, nõ à naturali. Ita dicit in lege, vbicunque. de fideiussoribus. Illam ibi tenet Dynus, & Cynus firmat hic idem, quòd ista tenuit glossa in dicto capitulo, Odoardus. Tene hanc secundam, pro qua est casus in lege tertia, infrà, titulo primo. Item & pro ista facit ratio, quia posteà quartus potest cõueniri. lege, is qui. & lege, q bonis. ff. eodem. Et hoc quasi est † de mente glossæ. infrà ergo apparet, quod non est liberatus. Hanc partem, scilicet huius glossę, teneatis. In glossa eadem, in fine. Sed quærit Cynus si indicar, an debeat relaxare omnia? Et dic quod non, † quia non vestes & simi-
5 lia. Ratio, quia reseruantur damnatis ad mortem, quorum bona cõfiscantur. lege, diuus. de bonis damnatorum. ergo fortius hic. In glossa eadem. in fine. An obligatùs, qui non tenetur vltra quàm egeat, teneatur vẽdere bonam domũ, & emere paruã, & bonam vestem, & emere de cilicio, &c.
In glossa, *in eodem*. ibi, *& sic habebitur*. Quæro, vtrum
6 † huic beneficio cessionis possit per pactum renuntiari? Dynus format hanc quæstionem, in lege, auia. §. eleganter. ff. soluto matrimonio. & ibi terminauit quòd non motus principaliter, quia hoc pactum esset quodam modo inductiuum seruitutis, contra illud. ff. de libero homine exhibendo. leg. prima & 2. & infrà, de exactoribus

tributorum.in l.nemo carcerem.In gl.ea.Et in hanc ſententiam doctores ſunt.Conſonat Cynus,interſerit tamen ꝙ Ia.de Are.conſuluit,quòd ſi hoc pactum eſt appoſitum in contractu,tenet,alias non,per caſum in l.ſi.in fi.infrà,e. Ad §.eleganter.reſpondeo,quia dicit illud pactum eſſe cõtra bonos mores.ſed hoc non,quia lex hoc permittit.l.ſi. in fi.infrà.eo.ſcilicet detineatur in carcerem, donec ſolue rit.Non obſtat l.2.& l.ob æs.de actionibus & obligationi bus quæ impugnãt tale pactum,ſed per hoc nõ eſt ſeruus. Ricardus Malumbre tenuit,quòd tale pactum non tenet, per notata per gl.in l.imò.de actionibus & obligationib⁹. Et hanc partem videtur Bar. tenere in d.§.eleganter.Fallit ſecundum eum in duobus caſibus.Vnus,quando iſte volens cedere diſſipauit bona in fraudem creditorum.l.ſi.in fi.ſi quis in frau.cre.Et hoc tenet Dynus Inſti.de actionibus,in §.ſi quis in fraudem.Alius,ſi tempore quo contraxit,debitor ſciebat ſe non eſſe ſoluendo.l.penul.ff.de iure dotium. Sed pro concordia opinionum dic, Aut conſtat debitorem nihil habere,vel habuiſſe,tunc renuntiatio ſupradicta non præiudicat,tum quia,non intereſt creditoris argumento ff.mandati.l.ſi procuratorem.§.mandati.tum quia vult officere creditori,& ſibi non prodeſſe,cõtra regulam ff.de rei ven.l.in fundo.tum etiam quia actio rei p ſecutoria conuerteretur in pœnalem,quod conceditur ſolum in criminibus.l.1.§.generaliter.ff.de pœnis. Et ſic in aliis debet intelligi prohibitum.l.cum prætor.de iudiciis.

7 tum etiã quia † carcer eſſet ad pœnam,quod eſſe non debet de pœnis.l.aut damnum.§.ſolent.Sed quantum ad hoc,vt in poſteà queſitis conueniatur inſolidum,renuntiatio tenebit,quia ſpeciale eſt in marito, vt in dicto §.eleganter. ergo in contrarium eſt ius commune.l.ius ſingulare.ff.de legibus.Bene facit infrà,eodem,l.cùm & filij. Aut cõſtat

8 eum habere vel habuiſſe aliqua bona,tunc ſi non commi ſit fraudem,dic idem quod in ꝓcedenti.Ratio,quia † cedẽdo bonis debet omnia ſua † dimittere creditori.l.pen.ff.de ceſſione bonorum.& ſic locum habent rationes allegatæ ſuprà proximè.Sed ſi de fraude ſua conſtet, vel expreſſè, & ſic non habet dubium,vel ex coniecturis,quæ ex tribus comprehenduntur,vel quia fraudulenter diſſipauit omnia ſua bona.l.penulti.ma.in fi.ff.de iis quæ in frau.cre.vel quia incontinenti poſt contractum videtur peruenille ad paupertatem,ſecũdũ notata in l.ſi ventri.§.in bonis.ff.de priuil.cre.& per not.in l.poſt contractũ.de donationibus. vel quia ſine aliquo caſu inopinato ſuperueniẽte apparet ductus ad paupertatẽ.argumento,de magiſtratibus conueniendis.l.1.§.ſi magiſtratus.& de adminiſtratione rerum ad ciuitatem pertinentium.l.2.§.ſi eo tempore,alias ſecus

9 per d.§.fi.Fraus enim ſua debet ſibi nocere,nõ prodeſſe, vt ſuprà,de dolo.l.ſi legatarius.& per totum titulũ. Adde

10 ad prædicta quòd † hoc beneficium non habet locum, ſi debitor elegit inducias quinque annorum, & poſtea vult cedere,vt d.l.ſi.in fi.vbi dicit,quod iſta lex non habet locũ quando ab initio noluit ſtare iuribus, nec cedere bonis.

11 Fuit etiam conſultum,quòd † non habet locum, quando quis erat debitor ex inſtrumento confeſſionato,id eſt,habente infertum,quod poſſit capi,& c.quia ex forma ſtatuti poterat capi ad omnem voluntatem creditoris, vt non debet relaxari, niſi ſolueret.Sicut enim hoc beneficium ceſſionis ortum habuit à iure ciuili,vt hic,ſic & debet poſſe tolli per ſtatutum,quod habet vim iuris communis,vt eſt caſus in ſpecie,ff.de ſepulchro violato.l.3.§.quid tamẽ. In gl.*iudicati* ibi,*l.penultima* imò dic quod & poſt ſentẽtiam,vt hic,& ibi.In gl.fi.ibi.*ſed loco carceris ponitur in bãno.* Vide ſimilem gl.in ſimili in l.3.§.tutores.de ſuſpectis tutoribus.Sed nunquid hæc executio poſſit fieri propria authoritate?Dic quòd ſic,ſi non poteſt haberi copia iudicis,vt C.de decurionibus.l.generali.lib.10.Facit quod notatur de Iudæis.l.nullus. ſuprà,& in l.ſi alius.§.belliſsimè. ff.quod vi aut clam.vbi Bar.Aduerte tamẽ,quia etiam eo caſu,quo eſt permiſſa captura,nõ debet eum retinere, ſed iudici præſentare,vt d.l.generali.& probatur in l.1.vbi qs de curiali,vel cohartali.& Inſtit.de actionib.in §.1.& in corpore,de pace tenenda & iuramento firmanda.§.1. Et hoc voluit Iacob.de Bel.in corpore,vt non fiant pignorationes.Et hoc nota,quia facit ad repreſalias,vt licet ꝓmit

12 taſ capere aliũ † ꝙ repreſalijs,non tamen debet eũ retinere in domo ſua, ſed ꝓſentare debet officiali.Et Barto.hoc tenet in tractatu repræſaliarum.Alia hic vide per Cynum.

LEX II.

Si quantitatem. Verbum ceſſionis temere prolatum nõ præiudicat facultatibus nondum diſtractis, ſed locus eſt pœnitentiæ.Hoc dicit.

LEX III.

Si frater. Ceſſio patris non præiudicat in bonis filij emãcipati.Hoc dicit.

LEX IIII.

1 *Creditoribus in bonis ceſſis quomodo prouideatur.*

1 *Legis Iulię.* † Bona debitoris cedentis non poſſunt creditores ſua authoritate inter ſe diuidere, ſed iudicis authoritate fit diuiſio,& vſque ad concurrentem debiti quantitatem poſſunt vendi,& ſolutio fieri,niſi eſſent alteri inſolutum data.Hoc dicit.

LEX V.

Propter. Ceſſio bonorum non admittitur propter honorem,vel onus municipale.Hoc dicit.

LEX VI.

Nomni. In ceſſione bonorum ex quacunque cauſa fiat, nulla requiritur ſolennitas.Hoc dicit.

LEX VII.

1 *Bonis cedere poſſunt filij familiàs & nihil poſſidẽtes.& nu.5.*
2 *Mulier an pro debito capiatur.*
3 *Argumentum de homine ſui iuris ad filium familias,quibus in caſibus & quando procedat.*
4 *Cedens bonis pro facultatibus poſtea queſitis non liberatur.*
6 *Executio contra filiũ familiàs in peculio profectitio non fit.*
7 *Negatio quid.*

1 *Cum & filij.* Filiifamilias, † & etiam nihil habentes, vti poſſunt hoc beneficio ceſſionis bonorum, ne iniuriã patiãt.Hoc dicit.In tex.ibi,*cum &* dic,implicat nedũ alij. In textu ibi,*ſubſtantias.* No.verbũ,de quo dixi hoc anno in l.cũ oportet.3.de bonis q̃ liberis,in textu,ibi, *vtriuſque*

2 *ſexus.* Hic videt, ꝙ † mulier poſſit capi ꝓ debito.Sed dic ꝙ nõ,vt in l.3.de officio diuerſorũ iudicũ.imò punit vt ibi.

3 No.ꝙ † in illis caſibus,in qbus nõ apparet diſparitas rõnis põt argui de homine ſui iuris,ad filiũ familiàs vt hic.No. cauſam huius beneficij ceſſionis ibi,vt iniuriarũ, &c.ſ.vt

4 euitet timor iniuriæ inferẽdę.Nota ꝙ ille, q̃ † bonis,nõ liberat ꝓ facultatibus,quas poſteà acqret,vt dixi ſuprà eodem,in leg.prima.Nota hũc text.contra gloſſas quæ dixerunt,quòd † cõtra filium familiàs ſtante patria poteſtate, non poterat fieri executio ſententiæ, vt leg.tertia.§.ſed vtrum.de minoribus.& leg.quòd ſi minor.§.quod ſeruus. eodem titulo.nam hic patet contrarium,nam ſi non poſſet moleſtari, ad quid eſſet bona hæc ceſsio bonorum ? Tene menti.In gloſſa prima,ibi,*non tamen intelligas,* &c. Nota gloſſam decidentem, quòd contra filiumfamiliàs

6 † in peculio profectitio non poſsit fieri executio.Et idem tenuit alia gloſſa.in l.& ſi condemnatus.ff.de noxalibus. & Inſtitut.de noxalibus.in §.primo.Contrarium videtur dicere,quòd poſsit fieri executio in leg.ſi filio.2.in fina.ff. ſoluto matrimonio. De quo vide ibi Bartolum.Sed pro concordia dic,quòd quandoque filius condemnatur,quia tamen legitimè fuit defenſus,& tunc ſit verum in le.ſi filio.in fine.quòd poſsit fieri executio,& ratio ſit,quia in illo iudicio in quo comparuit contradictor, videtur initus quidam quaſi contractus, vt leg.tertia.§.idem ſcribit. & §.ſi filius.ff.de peculio.ideo non mirandum.Quandoque autem filius fuit condemnatus in contumaciam tantum,&

tùm,& tunc ſit verum,quorum,quod dicit iſta gl.& ſimiles,quòd non poſsit fieri executio, quia tunc non poteſt reperire aliquę cõtractũ, ſuper quo poſsit hæc executio fundari. Alii tamen aliter, vt notatur in d.l.ſi filio.in fin. Credo quòd hęc ſit bona concordia. In gl. *Et ſi nihil* in fi. ibi,*& actione de peculio.* quæ poteſt intẽtari,etiã ſi nil ſit in peculio, vt in l.quæſitis.de peculio.hic in gl.allegata. In e. gl.ibi,*ſed videtur nugatio.* Aduerte quia nõ eſt propriè nu

7 gatio,ſed † contradictorum implicatio.cùm † nugatio ſit ꝓ priè bis idem dicere,vnde proprius modus videtur quod arguamus à contradictione.In gl.e.in ſi.vel dic, & credo meliùs quòd debitor cedit bonis,nõ ſolum pp bona, ſed vt nõ patiatur iniuriam, vt hic, & ſtatim ſubdit in textu.

LEX VIII.

1 *Ceſsio an admittatur,vel quinquennalis dilatio debitori detur,ꝙ maiori creditorũ parti et debiti cumulationi ſtetur.*
2 *Ceſsione bonorum nullus infamatur infamia iuris.*
3 *Creditori aſsignanti dilationem debitori,aliqua dilatio non currat.*
4 *Factum à maiori parte quando factum ab omnibus dicatur. & nume.ſeq.*

1 *Cum ſolito.* Debitor † poteſt cedere bonis, vel inducias quinquẽnales à creditoribus cõſequi, & ſi ſit inter creditores diſcordia an detur dilatio, vel ceſsio † admittatur, ſtatur determinationi maioris partis creditorum. Primò ſecundum cumulum debiti,ſecundo data paritate in quãtitate ſtatur maiori parti reſpectu numeri perſonarũ, vbi verò ſint hincinde pares per omnia, eligitur † humanior ſententia,ſcilicet,vt concedantur inducię quinquennales, nulla attenta hypothecæ prælatione,& pendente tali dilatione,nullum præiudicium creditoribus generatur. Hoc dicit tota hæc lex ſatis longa, & caſus eſt ſatis practicabilis.Nota textum,ibi,*ſalua eorum,* &c.Nota ex hoc textu,

2 quòd † per ceſsionem bonorum quis non infamatur,intelige,ſcilicet,infamia iuris,ita quòd repellatur à teſtimonio

3 & ſimilibus,&c.Secundò nota,ꝙ † creditori, qui debitori ſuo dilationem aſsignat,nõ currit interim aliqua dilatio. Nota hic caſum,in quo ſtatur determinationi maioris partis,intellige tamen dummodo eorum cõſenſus habeatur in idem concurrens,& eodẽ tempore ſecundũ notata in l.& ſuum.§.ſi.ff.de pactis.aliàs autem regulariter ſufficit conſenſus ſeparatim adhibitus,vt l.per fundum.cõmunia prædiorum.& rationem diuerſitatis vide in dicta l.& ſuum.in fi.In gl.ſi.in fi.nota gl.& vide quod dixi ſuprà eo.

4 l.1.Extrà gl.nota hunc textum qui ſentit, quòd † factum à maiori parte,intelligitur factum ab omnibus.& hoc eſt ideo,quia iſte actus reſpiciebat plures,vt ſingulos, & ſingulariter,vt hic,& l.& ſuum.§.fina.ff.de pactis.aliàs autẽ ſi reſpiceret plures vt vniuerſos, non vt ſingulos, debent duæ partes adeſſe,& ſufficit maiorẽ partẽ præſentium cõſentire.Ita intellige ꝙ notat gl.in l.nulli.ff.quod cuiuſque vniuerſitatis.Quod intellige ſane dummodo omnes ſint vocati in loco ſolito & more ſolito.C.de decurionib.l.2. lib.10.Adde tamen caſum,in quo debent conſentire,ſcilicet,cùm tractatur de prorogando tempore defenſoris in officio.in 1uthen.de defenſo.ciuitatum.§.& iuſiurãdum. In hoc tamen debito,an ſit ſtandũ maiori parti dixit notanter Pet.in brocardis,quòd ſi id de quo quæritur, ſpectat ad eos,vt ad miniſtratores,& non ſuo iure,vt ad tutores,decuriones,& ſimiles,tũc ſit verum, quòd illud quod facit maior pars,omnes videantur feciſſe.ff.ad municipalem.l.quòd maior.& de adminiſtratione tutorum.l.3.§. penulti.Quod intellige verum,niſi in his,quæ finirent eorum officium.l.ſi.ſuprà,de authoritate præſtanda. Sed ſi illud ſpectat ad eos iure ſuo, vt ad ſingulos, tunc ſi vnus vult vti re ad vſum determinata alijs inuitis,poteſt, vt ff. de rerum diuiſione.l.in tantum.§.ſi.& de vſufruct.l.arboribus.§.fina.Sed ſi velit vti ad alium vſum, non poteſt.l. per fundum.de ſeruitut.ruſticorum prædiorũ. Dixit autẽ fallere,& eſſe ſpeciale in caſu iſto,& d.l.& ſuum.§.fi.& l.1. §.plures depoſiti.Et ex hac doctrina dixit Bald.inferri ad

5 duo.Primũ, ꝙ ſi in iudicio ſint tres tutores vnius pupilli, & duo confiteantur,tertius neget,quod ſtetur confitentibus,ſecus ſi eſſent in pari numero.l.conſilio.§.penu.de curatore furioſi.ff.Secundum,quòd ſit ex tribus reis debendi in iudicio duo confitentur,tertius negat ꝙ negãs nõ cõuincatur per confeſsionem aliorum duorũ,& hic maioris partis,quia ſunt in iudicio iure ſuo,non vt adminiſtratores.Nec obſt.infrà,de duobus reis.in l.ſi.vbi factũ vnius reorum præiudicat alijs,quia illa debet intelligi quantum ad interrumpẽdam præſcriptionem, non quãtũ ad hoc, vt negans habeatur pro confeſſo.

De bonis autoritate iudicis poſsidendis. *Rub.*

LEX. I.

1 *Legatarij teſtatoris præferuntur legatarijs hæredis.*
2 *Legatarij primi defuncti hæredis creditores cenſentur.*

1 *In bonis.* Legatarij † primi teſtatoris præferun
2 tur legatarijs hæredis.Hoc dicit.Vel ſic.† Legatarij primi defuncti cenſentur creditores hæredis.In gl.ſi.in fi.ibi,*§.ſi verò.* Dic, hoc poſſet ꝓcedere,qñ bona eſſent ſoluẽdo,aliàs ſi bona nõ poſſent ſatisfacere omnibus,obtinet priuilegium huius legis,vt præferantur legatarii hæredis,ſecundum Iac.de Aren.& Iac.Butri.

LEX II.

1 *Creditores hæredis bonorum defuncti à bonis hæredis ſeparationem petere poſſunt.*
2 *Vocans partem in ius per libellum,vocati fidem ſequi non dicitur.*
3 *Priuilegiatus vt inuitus,ad teſtimonium non cogatur:ſi vocatus teſtificetur,inuitus teſtificari dicitur.*

1 *Eſt iuriſdictionis.* Creditores teſtatoris † poſſunt impetrare ſeparationem bonorũ defuncti à bonis hęredis. Hoc dicit.Nota textum ibi, *ſi te non hæredum fidem*, &c. Ex quo videtur à contrario poſſe argui, ꝙ poſt quã cõſtat eũ ſecutũ fidẽ hæredis, ꝙ non habet beneficiũ ceſsionis.

2 Iterẽ ex eadẽ parte nota, ꝙ vocans † partẽ ad iudiciũ ꝓ libellũ nõ dicit ſequi fidẽ vocati, qa ex neceſsitate facit. In gl. *cauſa cognita.* Nota gl.& eã ſigna,ex qua habes q̃ requiran tur in cauſę cognitione in hac lege. Videtur facere iſte tex

3 tus quòd ſi quis habet priuilegium, quòd † non poſsit inuitus ad teſtimonium compelli, & vocatus ad teſtimoniũ teſtificet, ꝙ dicat teſtificari inuitus. Quod tñ alibi dicitur eſſe verum, ſi allegauit ſuum priuilegiũ, & non fuit admiſſus,aliàs non,quia dicitur potius voluntarius. Et idem in alio priuilegiato,qui non teneatur comparere.

LEX III.

1 *Cedens bonis ex contractu antea inito conueniri,non niſi poſt ea bona quæſierit,poteſt,quo caſu ne egeat habetur ratio.*
2 *Ceſsionis bonorum exceptione proceſſum & litis ingreſſum impediri.*
3 *Cedens bonis quòd ex contractu poſt ceſsionem facto conueniatur.*
4 *Artifex qui ſibi victum quærere poteſt,à beneficio, vt nõ niſi in quantum facere poſsit,conueniatur,repellitur.*

1 *Ex contractu.* Cedens bonis † ex contractu antè inito, cõueniri non poteſt poſteà,niſi bona quæſierit, & tunc habetur ratio,ne egeat.Hoc dicit textus coniuncta glo.2. Nota primo caſum hic contra gloſ. in leg. vbicunque.de fideiuſſoribus.& pro eo quòd dixi ſuprà titu. primo.in l. prima.vbi vide. Nota ſecundò quòd hic videtur caſus,

2 quòd † exceptio ceſsionis bonorum impediat proceſſum & litis ingreſſum. Facit leg.ſecunda.ff.qui bon.cede.poſ. vbi videtur hoc velle Bar. Ad idem videtur caſus. ff. de arbitris.l.item ſi vnus.in princ. Tertiò nota hanc literam in verbo, Anteceſsit. Ex quo collige à contrario ſenſu hic ca

3 ſum, quòd † pro contractu facto poſt ceſsionem ipſe,poteſt conueniri. Quid autem concurrat antiquus creditor cum iſto primo,qui contraxit poſt ceſsionẽ,quis præferatur? Reſponde quòd præferetur iſte ſecundus. Videt

probari per casum in l.3.in fi.quod cum eo.In gl.fi.in prin.
4 Dic,quod tisto beneficio poterit excludi, si reperiatur artifex,qui possit sibi victum quærere, vt probatur.ff.de liberis agnoscendis,in l.si quis à liberis.§.denique. Et hoc voluit in l.si quis argentum.C.de dona.Et est vtile ad omnes gaudentes hoc beneficio.

LEX IIII.

1 Libellus inciuilis & incongruus reijciendus.

1 *INciuile est.* Non tpôt vnus creditorum ex chirographo compelli ad recipienda bona debitoris,vt cæteris satisfaciat.Hoc dicit.Vel sic.Ab incongrua & inciuili petitione debet quis repelli.Hoc dicit.

LEX V.

1 Creditor petere potest se mitti in possessionem bonorum vacãtium debitoris non agnitorum à fisco.
2 Bona esse vacantia quomodò dignoscetur.nu.3.

1 *SI bona.* In bona debitoris vacantia tà fisco non agnita po test petere creditor se immitti. Hoc dicit. Dubitat
2 Bar.quomodo tconstabit bona esse vacantia? Respondeo, quòd constabit vocatis iis,qui tenent primum gradũ successionis.l.1.de successorio edicto.& l.fi diu.ff.qb⁹ ex causis in possessionẽ eatur. Et aduerte, qa debet nominaliter vocari,quos contingit prima causa successionis, vt le.1.in fi.ff.de vẽtre inspi.& istis vocatis debet statui terminus ad deliberandum an velit adire, vel non,tamen minus tẽpus
3 certũ dierũ.ff.de iure deliberãdi.l.1.& 2.& tũc si nullus cõparebit,satis dicet cõstare bona esse vacãtia. Ita dicit gl.in l.sancimus.suprà,ad Trebellianũ. Ad hoc tñ nõ vocabit fiscus.vt satis videt innuere iste textus. Hæc aũt ꝓcedunt quãtũ ad missionem ex primo decreto, quãtũ aũt ad ꝫm decretũ,dabitur tutor bonis.l.1.de curatore bonis dando l.fi.de priuilegijs creditorum. Et not.g.in l.ab hostibus.in prin.ff.quib.ex cau.maio. Et hæc est bona practica, etiam vtilis ad alium casum,quàm ad casum cessionis.

LEX VI.

1 Creditores debitoris bona quomodò impetrent, vt pro modo debiti sibi satis fiat.
2 Creditor hypothecaria chirographario præfertur.
3 Libellus,Peto dari mihi in solutum debitoris mei bona, non admittitur.& quæratio.
4 Creditoribus hypothecarijs cuilibet pro debiti rata satisfit.

1 *PRo debito.* Creditores tnon possunt bona debitoris iure dominij impetrare,sed impetrare debent possessionẽ,
2 & venditionẽ, vt eũ cuilibet ꝓ rata debiti satisfiat,t & hypotecarius creditor chirographario præfertur. Hoc dicit.
3 Nota pulchrum textum hic in prin. tquòd non procedit ista petitio, peto dari mihi insolutum bona debitoris mei.Et rõ esse potest, quia demũ hoc admittitur in subsidium.l.ordo.& quod ibi notatur,suprà,de executione rei
4 iudicatę.& infrà.eo.in l.cũ ꝓponas.Secũdò nota, ꝙ t vbi sunt plures creditores hypothecarij, satisfit vnicuiq; eorum pro rata.Probat etiã iste textus,quòd creditoribus in personali debet solui pro rata,& per solidum & libram.

LEX VII.

1 Debitum extinguitur pro ea parte pro qua creditor debitori succedit,nisi compensandi animo sit institutus.

1 *SI vxor.* Pro illa t parte,pro qua creditor debitori succedit,extinguitur debitum,niti institutus sit animo compensandi.Hoc dicit.Hic videtur casus,quòd ille qui est debitor ex contractu,non videtur relinquere animo compẽsandi,pro rata.Dubitatur. Relinquitur aliquid fratribus. Minoribus, certũ est quòd parochialis ecclesia debet habere quartam,per Clementinam dudum,si ecclesia parochialis fuerit in parte instituta, an imputabitur sibi illa quarta in institutione? &c.

LEX VIII.

1 Missus in possessionem rei seruandæ causa,neque possessionẽ neque dominium quæsiuisse dicitur.

1 *IN possessionem.* Missus tin possessionem causa rei seruandæ,non dicitur per hoc quæsiuisse possessionem,nec dominiũ. Hoc dici.& vide l.3.§.ex cõtrario.ff.de acqrẽ.poss.

LEX IX.

1 Debitore latitante in bonis suis creditores in possessionem mittuntur,perseuerante,venduntur.
2 Latitandi animus quomodo probetur.
3 Appellatio alteratiua an & quando valeat.

CVm proponas. Contra debitorem presentem procedit ordinario iure,contra absentem verò, & latitantem respectu creditoris summatim cognito de debito,in possessionem fit missio,& transacto tẽpore competenti po-
1 steà fit venditio. Hoc dicit. Vel sic, Quando t debitor latitat, in bona eius fit missio, & eo perseuerante, venditio. Hoc tit. Et primò ponit dictũ in processu contra præsentem,vsque ibi, *Nam si ibi.* Secundo in processu contra absentem,& latitãtem vsque ibi, *Tempore autem.* ibi. Tertiò, remouet dubium,declarans quale sit officium iudicis contra contumacem. In gl. *iuris rationem.* in prin. Secundum hanc gl. ponitur exemplum in hac lege in libello conuentionali. Alij intellexerunt de qualiquali petitione, quã facit pars corã iudice. Ita intelligit Guli. in Spec. de primo & secundo decreto. in §.1.vbi ponit sic exemplum. Aduerte tamen,quòd totum hoc tstat secundum quod signabis gl. quia si signes super secũda parte,lex loquitur de qualiquali petitione apud acta. Si verò signes sup prima parte, intelli
2 getur de libello conuentionali,de quo in auth. Offeratur. C.de litis contestatione. In gl. *ad circunscriptionem.* ibi, *l. Fulcinius.* Qualiter tautem iste animus probetur, vide gl.in d.l.Fulcinius.in §.quid sit latitare. In gl. *Constat.* in fi. In hoc cõclude,quòd si habetur respectus solum ad effectum istius missionis ex primo decreto,sufficit ista summaria cognitio,de qua hic. Si tamen dubitetur,an alij creditores debent gaudere beneficio huius missionis, dic quod debitum clare probari debet,vt probatur in l.cùm apud.ver.vt autem infra eo. Similiter quantùm ad missionem ex secundo decreto,vel ad venditionem,infra l.proxima.§.finautem. Ita notat gl.in l.hæreditarium.de bonis authoritate iudicum possidendis.licet aliter videtur sensisse,& male in d.l.Fulcinius.in §.2. Et ita glo.concluſit ad veritatem in d.l.hæreditarium. In glo. *Bonorum.* ibi, *inter possessionem bonorum* &c. Similis differentia est suprà, qui admitti ad bonorum possessionem possunt. super rubrica. In gl.ea.ibi. *l.1.in fi.de iure deliberandi.* Hanc tenent doctores communiter. Est tamen necesse, ꝙ transfuerit tempus duorum vel quatuor mensium, arg. infrà l.proxima. scilicet, l.cum apud. In gl.fi.in pri.ibi, *ad iudicem competentem.* De hoc habes casum,in le.qui Romæ.§.pe.ff.de verb.ob
3 lig. Quæro, tquid si appello ad talem, vel talem iudicẽ, vel episcopum, vel archiepiscopum, an valet talis appellatio? De iure ciuili non est magna dubitatio, quia lex dat iudicem, vt le.præcipimus.suprà de appel.& l.imperatores.de app. Sed in foro ecclesiastico est maius dubium, vt ius canonicũ seruetur. Io. And. hunc articulũ reassumit in regula,in alteratiuis.de reg.iur.lib.6.in mercurialibus. & dixit ꝙ tenebit ista appellatio, Appello ad episcopum vel archi episcopum. secus si appellaret ad episcopum vel ad papam quia nõ teneret appellatio, nisi fortè aduersarij certificet intra decẽ dies, tunc enim tenebit. quia sicut de nouo posset appellare, ita & appellationem declarare. Allegat de libelli oblatione in c.1.& quod ibi notatur. Alii dixerunt, ꝙ ista appellatio indistinctè valet, si inferatur illa clausula, reseruata mihi opinone corã quo velim prosequi. Et hæc opinio apparet in lege. Vbi autem non apparet, in §.illud aut illud.ff.de ver.ob. Alia est opinio quę tenet, quòd ista appellatio non valeat quia iudex ad quem, debet esse cert⁹ 2.q.6.si quis iudicẽ. vbi hoc tenet Arc. Alii ecõtrà tenẽt, ꝙ indistinctè hæc appellatio valeat, sicut valet, qa dicit, Appello, alio nõ expresso. 2.qst.6.circa fi. & de appellationi-
4 bus c.cordi.lib.sexto. Tu pro tomniũ cõcordia conclude, ꝙ de iure ciuili indistinctè hæc appellatio ꝓcedit, de iure aũt canonico dico idẽ, si apponatur clausula, seruata mihi optione,

optione, &c. Et ita fertur quòd curia talem appellationem admittat. Non inferta autem hac clausula, adhuc procedet in casu verisimiliter dubio & ꝓbabili. vt exr.de in integrũ restitutione.c.constitutus. Et idem esset in casu, quo lex daret certum iudicem, vt cùm appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum. Et idem dico in alijs, dum tamen appellans aduersarium certificet intra decem dies, alias credo quòd repelletur. Et hoc modo possunt seruari omnes opiniones. Et ad hanc materiam vide quod notatur extra, de offic.delegat.cap.si is cui.in glo.3.lib.6.& Ioan. And. plenè in d.regula,in alternatiuis.

AVTHENT.

1 Missio in possessionem contra contumacem fit solum pro debiti declarati mensura: quam reuersus non,nisi refectis expensis & cautione præstita,recuperat.
2 Delegatus non citat realiter.sed delegans.
3 Delegatus ex primo & secũdo decreto in possessionem mittit.
4 Missionem in possessionem in personali pro debiti declarati mẽsura hodie fieri.
5 Personaliter pro debito pecuniario quis capi põt, hocque si extra domum reperiatur.& nu.6.
7 Missus in possessionem pro debiti declarati mensura,an fructus suos faciat
8 Conuentus proprio nomine satisfdare tenetur.
9 Pignus prætorium quod debitoris expensis detur.
10 In missionem in possessionem quis ordo seruandus.

1 *ET qui iurat* Hodie in actione personali contra latitantem cognito summatim negotio, fit missio, pro mensura debiti declarati, & reuersus non auditur priusquam reficiat & expensas, & satisfdationem præstet de iudicio
2 sisti. Hoc dicit. Nota hic casum, quòd delegatus t non citat realiter. & ideo debet haberi recursus ad delegãtẽ, vt hic. Aduerte tamen quia dicit Inn. de versi. signi fi. c. dilecto. ꝙ
3 delegatus t nedum principis, sed etiam cuiuscunque alterius ordinarij, potest mittere in possessionem ex primo & secundo decreto in personali & reali, licet quidam legistæ dicant contra, in auth. de exibendis & transmittendis reis. in §. siverò, vnde hęc auth. sumit. ita dicit. Inn. Et hoc tenet Io. And. extrà de dol. & contu. c. contingit. super gl. magna in nouella. Secundò nota hoc innouatum, quòd in personali t fit missio solum pro mensura debiti declarati. Adde gl. notabilẽ suprà, de procu. l. eum q res. & idẽ gl. infrà su.p verbo, prosequat. Nota, ꝙ in cõtumaciã iudex põt mandare eũ exhiberi. Intelligit in corpore, qũ se absentauit lite non contestata. Et est ratio, quia si lis esset contesta, veniretur ad diffinitiuã. Nota, quòd hic videtur, quòd
5 t pro pecuniario debito quis potest personaliter capi, dũ dicit, quòd mandat eum exiberi contra casum legis. de regu.iur.l.nemo ex domo. & l.plerique. ff. de in ius vocã.
6 Sed credo quòd t iste textus debet intelligi, si reperitur extra domum. Sed intellige, quòd mandat eum exhiberi, nõ tamen mandat vt domo extrahatur, vt l.penulti. ad legem Iul. peculatus. & ibi Bar. An autem aliter possit capi, vide, vt dixi suprà, in l.1.de iis qui bonis cedere possunt. Nota,
7 vides ꝙ sit missio pro mensura debiti declarati, an t missus lucrabitur fructus? Dicit gl. in corpore, quòd licet de iure non lucretur, tamen de consuetudine lucrari debet. Nota textum ibi, *præstabitque fideiussorem.* Hoc est casus,
8 quòd t quis proprio nomine ꝑuentus satisfdat, ꝙ hanc satisfdationem non euitat, etiam si possideret immobilia, vt in corpore §. igitur. In gl. *Dedit.* in fi. Adde qđ dicit Inn. in dicto ca. dilecti. suprà allegato. In gl. *Examinet.* in fi. Tu dic, ꝙ imò istud non est contra regulam, quia lex illa logẽ quando proceditur ad diffinitiuam, & parte præsente, hic autem quò ad missionem ex primo decreto. Et conclude in hoc melius, vt notatur suprà, l. ꝓxima. In gl. *mensuram.*
9 ibi, *inspicitur etiam*, an exigat quòd pignus t ꝓtorio debet dari expẽsis debitoris. Bene facit ad idẽ l. quemadmodũ. §. municipales magistratus. ff. ad legem Aquiliam. Quod nota singulariter. Contra hoc videtur facere l. sed si hæreditas. §.1.ff. ad exibendũ. Sed primũ tene ꝙ vero. Adde ꝙ vltra hoc debet haberi respectus ad expensas factas ꝑ eũ & ita seruant practici. In gl. *Prosequitur* ibi, *notatur.in l.ea.* Dic melius quòd in omnibus illis casibus, in quibus olim fiebat missio in omnia bona, illa sit hodie correcta. Ita notatur, in l. Fulcinius. §. penu. ff. quibus ex causis in possessionem eatur, In ea. gl. in fi. Adde similẽ gl. ad hanc, suprà de ꝓcuratoribus. l. eum qui. In gl. fin. in fi. Dic, prima cõmuniter tenetur, limitatur verò, nisi esset postea secuta missio ex secundo decreto. Ita concludit gl. in l. si finita. §. põt aũt de dãno infec. Et circa hoc vide, quod notat gl. in le. 2. vbi in rem actio. & in l. consentaneum. suprà, quomodo & qñ
10 iudex. & extrà, vt lite non contestata. c. quoniã. §. fi. & qđ ibi notatur, in penul. gl. Sed nunquid in hoc t ordine missionis debet seruari ordo traditus in l. à diuo Pio. ff. de re iudic. & in l. Fulcinius? ff. quib. ex. cau. in possess. eat. Dic ꝙ sic, quia primò ad mobilia. post ad immobilia, vt in d.l. à diuo Pio. Et hæc cõmunis doctrina doctorũ vtriusq; iuris, licet gl. dubitauit in corpore, vnde hæc auth. sumitur. Et est ratio, quia ista missio ex primo decreto, est quoddam præparatorium ad secundum decretum, sed constat in secundo hunc ordinem seruari, ergo & in primo. Et glo. ita firmat, in l. præsenti. §. sed si hoc fatetur. suprà, de iis, qui ad ecclesiam confugiunt. quã nota. Et probatur per casum, vt lite non contestata. capitul. quoniam frequenter. in fine. Et ita concludit Ioannes Andræas super glo. hoc ordine in prędicto capitu. quoniam frequenter.

LEX X.

1 Missio in possessionem ex primo decreto vni ex pluribus creditoribus facta,cæteris debito modo & congruo tempore venientibus prodest.
2 Missus in possessionem ex primo decreto possidere nõ dicitur
3 Negligentia aliorum vigilantibus obesse non debet.
4 Missio generalis plus operatur ipsa speciali.
5 Pignus prætorium præuentionem admittit.
6 Intellectus l. Assiduis. §. ad hæc. C. qui potio. in pignor. haben. & nume. sequen.
7 Vno immisso in possessionem an & quando omnes intelligantur immissi. nu. 8. & 9.
9 Causa noxalis lucrativa dicitur.
10 Paria sunt quem fuisse immissum, vel interuenisse ius de mittendo, licet possessionem non intrauerit.

1 *CVm apud.* Missio tin possessionem ex primo decreto facta vni ex pluribus creditoribus, prodest cæteris eundem titulum prætendentibus, dum tamen creditores præsentes veniant intra biennium, absentes intra quadriẽnium, & debitum eorum ostendant, & expensas pro rata reficiant, quo tempore trãsacto. nulla cõpetit eis facultas inquietãdi missum. Hoc dicit vsque ad §. finautem 2. qui detinent. Et primò rationem dubitationis antiquorũ ꝑter mittit. Secundò huiusmodi dubitationi subdit suũ statutum. Tertiò, ibi. *quid enim*, subditur decidendi ratio. Quarto ibi, *vt autem.* ponitur dubij remotio. Et loquitur hic textus in creditoribus habentibus personalẽ tantũ. In tex-
2 tu ibi. *rerum detentatoribus.* nota ꝙ t missus in possessionẽ ex primo decreto, nõ dicitur possidere. No. te. ibi, *alacriores.* alibi vtitur verbo, vigilantibus. vigilibus t ergo nõ debet obesse aliorũ negligẽtia. Bene facit le. pupillus. ff. q in fra. cre. In gl. *commoditatis.* ibi, *hic quando missio facta est*
4 *in bonis generaliter.* No. hãc solutionẽ, ꝙ plus operat t missio generalis in omnibus, ꝙ missio specialis. Hęc solutio ẽ notabilis. Sed ꝫm istã lecturã hęc lex nihil valeret, cũ hodie non fiat missio, nisi pro mensura declarati debiti, &c. Sed hæc solutio cõmuniter nõ tenetur, & reprehẽditur, in l. cũ vnus. de bo. auth. iud. poss. Aduerte tñ, qa sentit gl. in d.l. cùm vnus. cũ qua trãsit Bar. ꝙ qñ mittitur in possessionẽ ꝓ mensura debiti declarati, vt in auth. ꝓcedenti, qđ si tantũ supesset, ꝙ possit alijs creditoribus satisfieri nũquã ista missio ꝓderit alijs creditoribus. Et ita vult ibi Bar. Sed hoc nõ debem⁹ credere ꝙ qñ alij offerũt, &c. ꝙ nõ habeat locũ dispoſi. hui⁹ l. In gl. e. ibi, *vel dic in ſtorio pignore.* Hęc
5 secũda solutio est cõmunis, ex qua habes, qđ in pignore ꝑ

torio non prodest præuentio.Et ex hoc habes,quod regu
la l.qui prior.& l.assiduis.§.ad hæc.infrà qui po.in pigno.
6 hab.debent†intelligi in pignore conuentionali.Ita intelli-
git Dyn.in l.si finita.§.si plures.ff.de damno infecto. Bar.
tamen in dicta l.cùm vnus.quod in prætorio pignore de-
7 bet attendi,quòd†aut omnes prætendunt ius obligationis,
aut omnes iudicis officium,aut vnus officiũ iudicis,alius
ius obligationis.Primo casu vno immisso omnes, intelli-
guntur immissi,vt l.qui autem.§.interdum.de his quæ in
fraud.credi.quia vno immisso, alius videtur immissus, &
sic sunt pares.Probatur in d.l.qui autem.§.sciẽdum.de his
quæ in fraud.credi.Secundo casu fallit regula l.si finita.§.
si plures.quia sicut sua æquitate admisit,nõ vult quod vn⁹
alteri præferatur.Tertio casu cedit ꝓ regula l.qui prior.&
probat tex.in leg.2.infrà,qui po.in pigno.hab. tunc cadit
dubiũ,quid in pinore iudiciali,id est,quod capitur in cau-
sam iudicati,cuĩ æquiparatur.Dic quod conuentionali,vt
qui prior est tempore,sit potior in iure.Casus est in l.3.in-
frà,qui po.in pigno.hab.& est casus in l.si & iure.ff.eodẽ
titulo qui po.in pig.hab.licet gl.ibi videatur destruere illũ
textum.Et ex hoc patet,quod aliud est in iudiciali pigno-
re,aliud in conuentionali.Gl.adducit ꝓ concor.d.l.si fini-
ta.§.si plures.Sed iste textus videtur directò contradicere,
quia ibi immissio vnius non prodest alteri,& ideo gl.in d.
l.cùm vnus.dicit,quòd est speciale in l.finita.Dyn.in dicta
regula,qui prior.dicit quòd ideo in §.si plures.non prodest
vnius immissio alteri,quia illa immissio dicitur ficta ex
8 causa quasi lucratiua,nam†causa noxalis appellatur lucrati
ua,vt l.diutius.§.certum.sed causa damnij infecti æquipara
tur noxali.l.prætor.§.1.ff.de dam.infecto.Bar.dicit, quòd
ideò in §.si plures.non prodest,quia vterque prætendebat
iudicis officium.Et ratio huius sit quia quando ambo prę
tendunt iudicis officium antequàm perueniatur ad iudicẽ
quilibet istorum prætendit se ius non habere,& ideò vno
immisso,non possunt videri alii immissi, qui nullum ius
habebant,imò egit iudex quærere ei iũs, quòd prius non
habebat,quod secus est,quando prætendunt ius obligatio
nis,quia iudex reddit ius illi qui habet &c.In ea.gl.ibi, *eius
tituli.* Gl.vult dicere.quod iste textus debet intelligi, quan
do omnes ex cõtractu,vel omnes ex delicto,sed secus ecõ
9 trà.Conclude ex prædictis,quòd†quandoque prætendunt
omnes creditores ius obligationis,tunc vno immisso oẽs
videntur immissi,vt hic,& d.l.cùm vnus.Quãdoque om-
nes prætendunt iudicis officiũ solum,& tunc vno immis-
so,alij non videntur immissi,vt l.si finita.§.si plures.ff.de
damno infecto.& in l.is cui.§.si plures.vt in possess.le.Quã
doque vnus prætendit iudicis officium, alter ius obliga-
tionis,tunc vno immisso,alter non dicitᷓ immissus.l.2.in-
frà,qui po.in pig.ha.Et quæ sit ratio,dixi suprà proximè.
10 Adde prædictis,quòd†paria sunt quem fuisse immissum,
vel interuenisse ius de mittendo, licet possessionem non
intrauerit.Ita dicit gl.in l.quamuis.de bo.autho.iudi. pos.
& vr̃ probari per causam in l.prætor ait.§.in eũ.in fi.in eo-
dem tit.Et sic casus in quo constituitur pignus prætoriũ,
dato quod in possessionem ventum non sit,contra regulã
l.non est mirum.de pignoratitia actione, vt declaraui su-
prà vt in poss.leg.in l.postquàm.

*1 Ius missionis in possessionem seu tenutæ quòd & cedi & in a-
lium transferri possit.*
*2 Sequester rem sequestratam iudicis mandato restituẽs, à pœ
na liberatur.*

§ *Sin autem ij.* Si perueniatur ad venditionẽ rerum,in qua
rum possessionem creditor ex primo decreto missus
est,debet ei primò satisfieri,& quòd superest,de mandato
iudicis debet in æde sacra deponi,vt de eo posteà alijs cre
ditoribus venientibus satisfiat,& de deposito & venditio
ne mandat hæc lex instrumentum fieri, vt omnis fraus
euitetur.Hoc dicit ad literam.Nota textum,ibi, *Transtu
lerint,* & ibi, *transferuntur,* &c.nota hic post princi.quòd
1 ius†missionis in possessionem seu tenutæ potest cedi, si-
cut potest in alium transferri,Nota textum ibi, *prius,* &c.
2 Ex quo habes,quòd vbicunque†sequester reddit rem se-
questratam de mandato iudicis, qui fecit sequestrari, nul-
lam potest timere pœnam,siue sit sequester rei,siue seque
ster personæ. Dicit tñ Ia.But.ꝙ consilium est, quòd iuste
sequester faciat ꝙ habeat mandatum authenticum. Nota
quòd hic videtur casus non violato tex.ibi, *suum accipere
debitum,* qui textus nõ videtur requirere necessariò nouũ
processum contra debitorem,sed sufficere,quod post ven
ditionem,quæ succedit loco secundi decreti, veniat alius
debitor,& debitum suum liquidet.vt hæc pecunia detur
sibi.Et hoc videtur sufficere per iustum textũ. Nota hũc
textum ibi, *cimeliarchas,* videtur facere,quod si per statu
tum testamentum secretum debet deponi in sacristia, suf
ficiat ibi reperire depositum,licet non appareat assignatũ
sacristæ.Patet hic,quia loquitur solùm de loco vbi depo
nitur,non de persona apud quam.Sed in contrarium vide
tũr facere iste te.quia dicit cimeliarchas,& sic videtur re-
quirere personam sacristæ. Similiter nec sufficit sacristæ
deponi,nisi apparet depositum factum in sacristia, vt ibi
conseruetur,& ideò cauti tabelliones de hoc faciunt men
tionem & subdunt, Actum in tali sacristia. Et ita vult hic
Ia.Butri.in effectu,cuius hæc doctrina est.

De priuilegio fisci. Rub.

LEX I.

1 Bona vxoris ex mariti primipilari officio fisco nõ obligãtur.
*2 Filij etiam non hæredes quòd ex obligatione primipilari te-
neantur,& quare.*
*3 Bona quæ in domo viri reperiuntur.viri non vxoris esse præ
sumuntur,fallit vt nu.seq.*

1 B*ona.* Res propriæ† vxoris non sunt obligatæ
fisco ex administratione primipilari,& ideo
occupatæ pro tali causa debent mulieri resti
tui.Hoc dicit.In gl. *Tuas,* ibi, *l.satis.* Nota er
go specialiter in hac obligatione primipilari
2 hoc inductũ,sicut & inductum est,quod† fi-
lij etiam non hæredes teneantur.Et ratio põt assignari se-
cundum Mar.Sill.quia ad genitum vxoris & filiorum sæ
pè malè gerũt officiũ.Ita refert Io.And.extrà de consuetu
dine.ca.ex parte.in nouella.Et per hoc videtur posse infer
ri,ꝙ taceat de iure statutũ prouidens,ꝙ bona vxoris sint
obligata ꝓ maritis fallentibus,nolo tñ decidere, quia vi-
detur multum iniquum.Et in hanc partem,scilicet,quod
valeat,inclinat Bar.in tractatu repræsaliarum ,in prima q̃-
stione,in tertio articulo,& incipit q̃stio, an ꝓ statuta pos-
sint fieri repręsaliæ &c.In gl.fi.in fi.Hæc doctrina proce-
dit,qñ ista bona possidebantur ꝑ illũ,contra quem est fa-
cta executio,quia tunc præsumimus, ꝙ eius sint, & ideo
volens habere,debet probare sua,& eo ipso ꝙ reperiunẽ
penes eum inclusa,prẹsumuntur per eum possideri,vt l.2
ne vxor pro marito.aliàs autem si non reperiantur posses
sa,aduersarius debet probare vt vult gl.in d.l.2.In hoc du
bitari vidi,fit executio contra virũ,vxor dicit aliqua,quæ
3 sunt in domo,sua,eo†ipso ꝙ reperiuntur in domo viri, p̃-
sumuntur viri propter præeminentiã,ideo volens mulier
debet probare sua,aliàs non admittitur.An autem poterit
probare per priuatam scripturam? Et videtur,ꝙ sic,vt l.si
4 ego.§.dotis.ff.de iure do.Adde ꝙ † quandoque ex qualita
te rerum ius præsumet pro muliere,alio non probato,vn-
de qui volet dicere contrarium, debebit probare,vt in ve
stibus mulierum,& in alijs, quæ conueniunt mulieri, vt
sunt pectines sui, & belletum,& similia &c. Hoc videtur
probari argumento ff.de leg.3.l.hoc legatum.Idem dico
in alijs parafernalibus vxoris,quia est fundata intẽtio mu
lieris,alio non probato,quia ex quo sunt in suo vsu,videnẽ
sua,vt l.qdã in suo.de cõditio.instit.& in le.1.ff. familiæ
erciscũdę.Et ex p̃dictis habes ꝓ viro & vxore ꝓ pulsionẽ.

LEX II.

1 Mulier & fiscus eodem gaudent priuilegio.

1 O*Vamuis.* Mulier†& fiscus paribus passibus ambulant,
& ideo q prior ẽ tẽpore,potior est in iure.Hoc dicit.

LEX

LEX III.

*1 Mulier soluens fisco pro marito si cessionẽ non petat, & ite
rum cum fisco maritus contrahat,solum personalem actio
nem contra maritum habet.*
Fiscus præfertur oĩbus creditoribus hypothecã nõ hñtibus.

1 S*I cum pecuniam.* Si†mulier soluens fisco pro marito suo
non petat cessionem,& iterum maritus cum fisco con
trahit,habet solùm personalem contra maritum.Cisti mu
lier.Hoc dicit.In text.ibi, *Habes personalem actionem.* Cõ
tra maritum , pro quo soluisti, nec in eius bonis aliquam
habes hypothecam.Et hoc vult litera,quæ sequitur.

LEX IIII.

*1 Fisci priuilegium non extenditur ad debitoris bona distracta
antequam contraxisset.*
*2 Fisci priuilegium vel alterius personæ priuilegiatæ, non tra-
hitur retro in perniciem iuris iam tertio quæsiti.*

1 S*I debitor.* Fiscus†nõ habet obligata bona à debitore di-
stracta,antequam secum cõtraxisset.Hoc dicit. Vel sic.
Tacita hypotheca quę fisco acquiritur in bonis cũ eo con
trahentis,non extenditur ad bona iam alienata tunc.Hoc
2 dicit.Nota ꝙ†nõ est tantum priuilegium fisci, vel alterius
personę priuilegiatę,quod possit trahi retro in perniciem
iuris iam quæsiti tertio.Ita probat iste textus directò.

LEX V.

*1 Debitum receptum à creditore non priuilegiato , sine vsuris
priuilegiato restituitur.*

1 P*Ecunia.* Debitum†receptum à creditore non priuile-
giato, restituitur priuilegiato sine vsuris . Hoc dicit.
Hæc lex potest induci,quod eadem ratione non possit ali
quod interesse medio tempore peti &c.In glo.penultima.
in fi.qualiter autẽ reuocet ab alijs personis, dic vt notatur
in l.deferre.ff.de iure fisci.& in l.pupillus.ff. quæ in fraudẽ
creditorum.& in l.si non expedierit.de bon.autho. iudic.
possiden.

LEX VI.

1 C*Vm patrem.* Res†in dotem data potest per fiscum reuo-
cari,si erat ei antè tacitè obligata.Hoc dicit.

LEX VII.

*1 Priuilegio fisci aut alterius personæ cessione & pacto transfer
ri.nu.2.Quid in statuto,nu.3.*

S*I in te.* Possidens rem debitoris pro quo soluit fisco , in
eius locum succedẽs, ab alijs creditoribus inquietari nõ
1 potest.Hoc dicit. Vel sic, Priuilegium†fisci potest in aliũ
per cessionem transferri,& cessionarius põt eo vti. Hoc
2 dicit.Nota per pactum†posse fieri,quod soluens pro fisco,
vel alia priuilegiata persona,succedat in eius locũ,ex quo
3 potest argui,†quod & per statutum debeat posse fieri, per
notata C.de decretis. super rubrica.ff. de pactis.l.non im-
possibile.Est sic facit pro statuto Bononiensi,&c.

De priuilegio dotis. Rub.

LEX I.

*1 Priuilegium dotis mulieri competens quod ad extraneum hæ
redem non transeat, & an cedi possit.nu.2.3.& 4.*
*Priuilegium quod datur ratione personæ ad hæredes non trãs
mittitur.*
3 Fiscus & mulier pari gaudent priuilegio.
5 Priuilegiorum diuisio.& nu.seq.
6 Mulier quando prælationis priuilegio non gaudeat.
*7 Instrumẽti tenor præsumitur sumpta ex instrumento præsum
ptione.*

1 S*Cire debes.* Priuilegiũ † dotis competẽs mu
lieri non transit ad extraneum hæredem.
Hoc dicit . Vel sic , Priuilegiũ quod habet
mulier in extraneo hærede,non transit ad
extraneum hæredem,sed ad filiũ sic . Hoc
dicit.In glos.magna.ibi, *l.etiam.in prin.* Ex
2 hoc infertur aliud dubium,an hoc priuilegium† possit ce-
di? Et videtur hic decidi quod non,quia transit ad hęredes
ergo non debet posse cedi.l.si ex pluribus . de admi.tuto.
Hanc partem tenet Dy.in l.si minoris.eo.tit.In contrariũ
3 facit,quia†mulier & fiscus paribus passibus ambulant in
priuilegi.l.2.s.titu.2.sed priuilegium fisci ceditur, vt dicta
l.2.& l.fi.supra tit.2.ergo & hoc põt cedi.Pro conclusione
dic attendẽdam qualitatem priuilegij,quia si est tale,quod
non potest facere transitum in suum hæredem , tale non
põt cedi.Ita loquitur l. si ex pluribus. quæ loquitur in pri-
uilegio pupilli,in actionibus personalibus, quod secũdum
communem ad nullum hæredem transit. Patet in l.penul
tima.§.penul.ff.de ritu nup.licet gl.dixerit contra in d.l.si
ex pluribus. & male secundum communem opinionem,
4 vt ibi notatur.Sed si sit†tale priuilegium,quod transeat in
suum hæredem,non in extraneum,& tunc dic, si talis ces
sio fiat ex necessitate,tunc potest fieri talis cessio , vt leg.
fina.supra titul.proxim.Sed si fiat ex voluntate cessio,dic
quod non potest , nec tale priuilegium transit per benefi-
cium cessionis.de leg.2.l.peto.§.prædium,& l.qui operas.
de operis libertorum. In gloss.ea.ibi. *de priuileg.per totum.*
imo quandoque æstimatur ex tempore,vt in obligatione
in qua versatur factum,quod non est possibile pluribus p̃-
stari,vt est casus singularis in l.in operis.ff.locati. In ea.gl.
ibi, *l.si negotia* Sed hoc mihi videtur durum,quia in hoc vi
deretur proferri tutor pupillis, vt est casus,in l.si hominẽ.
§.quoties.ff.depositi.In ea.gl.in fi. Nota hanc gl.tanquam
magistralem in priuilegijs,specialiter de priuilegio dotis.l.
singulari materia quã Dyn. examinat in regula, qui prior.
de reg.iur.in 6 Quantum autem ad propriam legis mate
riam non plenè declarat, & ideo videndum an priuilegiũ
dotis,de quo hæc lex loquitur, dicatur competere mulie-
ri vel actioni. Et in hoc conclude diuersa esse priuilegia,
5 quia†quoddam est priuilegiũ tacitæ hypothecæ, & istud
dicitur dari actioni.l.1.§. & vt plenius.s. de rei vxo. actio.
vnde transit in quemcunque in quem transit actio, vt ibi,
& Insti.de actio.in §.fuerat. & ideo transit in patrem , vt
ibi notat gl.s.in §.fuerat. Quod verum secundum Dy. in
alia materia viuente filia,cum teneatur eam dotare.Ita no
tat Dy.in l.post dotem.soluto matrimo. & Cy.in l.1.§. &
vt plenius.supra de rei vxo.actio.non tamen transit in ex-
traneum dotantem & paciscentem sibi reddi, vt notatur
in d.§.fuerat.Quoddam est priuilegium quod præferatur
in illa hypotheca alijs creditoribus,& istud non transit in
extraneum hæredem. Et hæc voluit hæc gl.in prin. Idem
hic Cy.& in l.assiduis.in vltima quæstione,infra,qui pot.
6 in pig.habe. Aduerte tamen quia†hoc priuilegium præla
tionis,non habet mulier,quando producit instrumentum
dotis confessatæ,secundum quod sentit ibi not.glo.quod
intelligo,quando vult præferri alijs creditoribus probanti
bus veram numerationem,aliter si & ipsi probarent solã
confessionem debiti, credo quod præferretur.l.in ambi-
guis.ff.de reg.iur. Quoddam est priuilegium , quod datur
ipsi doti.i.rei in dotem datæ,puta quod res in dotem data
non potest alienari . Et istud facit transitum in quemcun-
que,in quem transit dos,vnde eam ita reuocabit hæres, si
cut mulier , nisi fortè maritus alienatus esset hæres.ff.de
vsucapionibus.l.cum vir.& l.fundum dotalem. de fundo
dotali.Idem dico in generali priuilegio quod habet dos,vt
pro ea in dubio fiat interpretatio,vt dicta regula, in ambi-
guis.Quoddam est priuilegiũ,quod datur ipsi contractui,
vt de tacita stipulatione.quæ præsumitur,vt supra, de rei
vxoriæ actione . in l.vnica.quæ etiam muto contrahente
matrimonium,ꝙ potest,de vulga. & pupil.l.ex facto.præ
sumitur eo iure,quo interuenire potuisset.l.per seruum.l.
1.in.prin.ff.de verb.obli.Et tale priuilegium transit etiam
ad extraneos hæredes.Et est vtile hoc priuilegium , quia
vbi ex forma statuti instrumenta debent executioni man
dari per statutum, tacitæ stipulationes etiam mandabun-
7 tur,quia pręsumptio†sumpta ex instrumẽto,pręsumitur
eius tenor.l.iurisgentium.§.quod ferè.de pactis. & de ver.
obl.l.sciendum.& Instit. de inutilibus stipulationibus.§.
scriptum.Et ita dicit Bal.se consuluisse in l.ad probationẽ
supra, de proba.& l.1. de his quæ in testamento delentur.
vbi Bartol.dubitauit.Aliud est priuilegium ipsi cõtractui

competens

competens, eo quod iudicatur bonæ fidei, vt d.§.fuerat. Insti. de actio. & istud etiã transit ad extraneos hæredes. Casus est in l. 1. secundum vnã expositionẽ. ff. sol. matr. Quod dam est priuilegium quod datur causæ, siue institiæ, vt qa iudex pp facilioré dotis recuperatione põt abbreuiare dilationes, & tale priuilegiũ transit. vel non secundum qualitatem hæredum. l. 2. & ibi not. ff. de re iudi. Item in ista dotis causa põt procedere etiam tempore feriato, propter fauorem causæ. l. 1. & 2. ff. de feri. js. per quam l. 2. dicit Gul. in Spe. de ferijs in §. sequitur. q̃ in causa alimentorum & dotis nõ sunt ferię, imo potest omni tẽpore procedi. Quoddam priuilegium q̃ datur in personali actione, vt mulier alijs pferatur, & istud non transit in extraneos, vt hic, & ff. de priuilegijs creditorum. in l. dabimus. in princip. Est etiã casus in l. 1. ff. soluto matrimo. secundũ vnam expositionẽ Odoff. Et prędicta notate quia pulchra, & mẽti tenẽda.

De reuocandis ijs, quæ in fraudem creditorum alienata sunt. Rubrica.

LEX I.

1 *Creditor in cuius fraudem bona alienata fuerunt quod excussis prius debitoris bonis. reuocatoria agere possit.*

1 *Aeres.* Creditor † in cuius fraudem per hæredẽ defuncti bona sunt alienata, excussis bonis principalis debitoris, potest agere reuocatoria, per quam reuocabit quæ in fraudẽ alienata probauerit. Hoc dicit. Et pone casum in terminis, vt in gl. tertia in verb. sic aũt debitor, In gl. *Excussis.* in fin. Vltramontani hic reprehendunt hãc gl. in eo quod dicit prius posse agi, priusquam sit facta excussio, &c. Tu dic, q̃ ista gl. potest procedere in credito re hypothecario agente hypothecaria, non autem in creditore non hypothecario agente reuocatoria pro iis, quæ dicit alienata in fraudem: tunc. n. semper oportet prius excuti bona debitoris, vt hic, & infra l. penultima. & ff. eo. l. ait prætor. §. 1. Et est ratio, quia necesse est, vt hæc reuocatoria ci competat necessitate quod reperiatur defraudatus re ipsa, ideo verum est quod prædictum est.

LEX II.

1 *Successor singularis creditoribus personalem actionem tantum habentibus non nisi reuocatoria respectu eorum, quæ in fraudem alienata probabuntur, tenetur.*

2 *Mulier in creditorum praiudicium dotem sibi constituere nõ potest. Item nec pater filiæ.*

3 *Alienari in futurorum creditorum fraudem, an & quando possit.*

4 *Lex loquens de debitore quod de magna summa debitor intelligenda sit.*

1 *Si successione.* Singularis † successor non tenetur creditoribus solum personalem actionem habentibus, nisi reuocatoria, respectu eorum, quę in fraudem alienata monstrãtur. Hoc dicit. In te. ibi, *Dotem constitutum.* Dic à te, vel à
2 patre tuo, quia sicut † mulier non potest dotem constituere in fraudem creditorum, vt hic, sic nec pater eius. ff. eo. l. fin. §. 1. & l. si pater. Et ex hoc habes, quod pater nec mulier non potest subiecta creditoribus dare in dotem. Nun
3 quid hæc reuocatio † possit competere etiam futuris creditoribus, & sic an ista fraus possit committi in fraudem futurorum creditorum? Hanc Cy. format in authe. Sed iã necesse. supra, de donatio. ante nup. Potest concludi quod si constat alienãtem voluisse fraudare futuros creditores, fit reuocationi locus, vt ibi. si constat q̃ noluit, tunc non datur futuris reuocatio. Ita loquit l. 1. C. de iure fisci. li. 10. Si dubitatur an fecerit in fraudem vel non, dic q̃ si credito res futuri succedunt in locum antiquiorum creditorum, quos alienans fraudare voluit, potest agi reuocatoria. Casus est in l. ait prætor. §. 1. ff. eo. alias quando non fecisset in fraudem illorũ &c. n 1, vt d. l. 1. de iure fisci. & l. post cõtractum. ff. de donatio. Quod intellige, nisi ex euidentibus coniecturis posset apparere q̃ voluit fraudare creditores futuros, quæ possunt colligi in dicta authen. Sed iã necesse. & ff. qui & à quib. l. si priuatus cum seq. & extra de renuntiatione. c. 2. lib. 6. & Bar. in d. l. post cõtractum. Vnum tamen nota, quod lex † loquens de debitore vel creditore, vt debere itelligi de creditore vel debitore magnæ sũmæ. Ita videtur notabiliter sensisse in d. authen. Sed iã necesse. & clarius in auth. minoris debitor. ℣. q dari tuto. pos. Quibus adde Bar. in simili de pignoratitia actione. in l. sed & si quis. Et est hoc vtile ad statutum, quod bannitus à statuto non audiatur agens &c. quod intelligitur de magna summa, vt in prædicta gloss. Puto tamen considerandam qualitatem personæ.
4

LEX III.

1 *Abstinens ab hereditate paterna qui nihil in fraudem creditorum distraxit, à creditoribus conueniri non potest.*

1 *Si paterna.* Abstinens † ab hæreditate paterna, & nihil in creditorum fraudem accipiens, non potest à creditoribus conueniri. Hoc dicit.

LEX IIII.

1 *Filius patris hæres quæ pater in creditorum fraudem alienauit, non reuocet.*

2 *Turpitudinem suam allegans, an & quando audiatur.*

1 *Filios.* Filiꝰ † succedẽs patri alienata ab eo in fraudẽ creditorum reuocare non potest. Hoc dicit. In gl. fi. in fi. Cõtra hanc doctrinam videtur esse casus in l. inde Neratius. §. final. cum l. sequent. ff. ad leg. Aquiliam. Et videtur facere quod habetur de iureiurando, leg. alias. Conclude
2 in hoc. quod si alleget † quis turpitudinem suam contra se, & in sui pręiudicium, hoc põt. Ita loquitur d. l. inde Neratius. §. fi. cum l. seq. & l. si confessus. ff. de cultu. reo. Vbi aũt allegat contra alium, attende q̃ si alleget eam agendo, & principaliter ex illa intentionem suam fundando, non auditur. l. transactione. hic allegata. & de furtis. l. itaque fullo. Sed si alleget eam replicando, vel excipiendo, attẽde an al leget illam contra eum, qui fuit particeps criminis, an cõtra alium. Primo casu auditur, si pars tractat de lucro, ipse de damno. l. de tutela. C. de in integr. restit. mino. secus si vterque tractaret de damno. l. viro atque vxore. soluto matrimonio. & l. apud Celsum. §. Marcellus. de doli exceptione. Secundo casu, quando contra alium, tu dic, q̃ si turpitudo erat iam ab alio detecta, auditur allegãs illam. Casus est in l. alias. ff. de iureiur. & ibi hoc notat Pet. Sed si non est alio detecta, non auditur, vt d. l. transactione. Fallit in casu ℣. de pœna iud. authen. nouo iure. & ℣. ad leg. Iul. maiesta. l. quisquis. & in casu, extra de præsumptionib. ca. tertio loco. Ex quibus plura vtilia decidũtur. Primo quod infamis per sententiam potest se excusare ab officio publico, allegando suam infamiam, quia allegat illam ab alio iam detectam. Et hoc videtur voluisse glo. in l. 1. ff. de offic. assesso. in verbo, postulantibus. Facit l. relegatorum. in fina. de interdict. & relega.

FINIS.

SINGVLARIA
DOMINI HENRICI DE BOVERIO
IVRIVM INTERPRETIS ACVTISSIMI,
EX VARIIS LOCIS COLLECTA,
Additionibus nunc primum illustrata.

1 *Iurisdictio, & imperium.*

1 Ro iurisdictione (licet sit vniuersitas iuris) põt intentari rei vendicatio, vt not. Hug. extra de relig. domib. c. cũ venerabilis. de restit. spol. &c. cũ ad sedẽ. Iurisdictio. n. & dominiũ ad paria iudicãtur. ff. de statu homi. l. qui furere, & ita refert & tenet Iaco. de Rauen. ff. de rei vẽdi. l. venditio. quæ tamen not. in Specu. tit. de causa possessio. & proprieta. §. notandum. ver. cæterum pro iurisdictione & dic, vt ibi, quod puto verius.

2 Ob defectũ iurisdictionis ecclesiasticę recurritur ad Regẽ, & ad iurisdictionẽ tẽporalẽ. 16. q. 6. de filijs. ibi, q̃ si Metropolitanus hoc faciat, regis auribus intimetur. Ibi, vbi ẽ te. not. gl. vnde dicit Hos. q̃ iudex secularis fortè põt supplere negligentiã iudicis ecclesiastici. saltẽ in realibus, vt ip se notãt ti. de foro cõpe. §. qbus. vers. Sed nunqd. in sũma.

3 Propter negligentiam iudicis inferioris iurisdictio deuoluitur ad superiorem, extra de foro compe. c. ex tenore. & in feu. si de inuest. inter domi. & val. c. 1.

4 Causæ meri & misti imperij possunt delegari de iure canonico, vt not. de offi. deleg. c. venerabilis. p Inn. & gl. 95. di. c. peruenit. & gl. in c. q̃ sedem. de offi. ordin. & communiter tenent Canonistæ in cap. in archiepiscopatu. de rapt.

5 Censorius iurisdictionis debet habere emolumẽta sententiarum & compositionum postea quandoque factarũ pro delictis tempore suæ censuræ perpetratis, vt notatur ff. de iurisdict. om. iud. l. si. in fi. q. per Bal.

6 Licet quis nõ possit renuntiare iurisdictioni, nisi in manibus superiorũ. ff. de offi. præsi. l. penul. attamen bene potest renuntiare quasi possessioni iurisdictionis, vt notatur extra de renun. c. quod in dubijs. per Innoc. & ff. de acquir. pos. l. si quis vi. §. differentia. per Bar.

7 In terris quæ sunt de iurisdictione ecclesiæ, debent seruari determinationes iuris canonici, etiã si in eis terris agatur in iudicio seculari, vt not. ext. de iureiur. c. 2. li. 6. q̃ Arc. & de arb. c. 2. e. li. & de re. iur. c. posse. li. 6. q̃ lo. And. vt robiq̃.

8 Ille, qui in terra sua superiorem non recognoscit, habetur in eadem loco Romani principis.

9 Nõ debet recurri ad superiorẽ p viã supplicationis seu simplicis querelæ, nisi iudex inferior fuerit positus in defectu. in auth. de mand. princi. §. & nõ permittens. col. 3. & 9. q. 3. c. cuncta per mundum. & c. principalis nisi in certis casibus specialibus, qui enumerãtur p Pet. Iac. in ti. de cõdi. ex lege, quæ oritur ex litera oblig. ver. præses prouincię.

10 Per vnum actum iurisdictionis acquiritur quasi possessio generalis iurisdictionis, vt notatur tit. de iurisd. om. iud. §. 1. vers. illud etiam nota. in Spe. quod est verum, si nullus alius est, seu erat in possessione dictæ iurisdictionis, vt notatur extra de capel. monach. c. dilectus. p Inn. & Host. Si vtens iurisdictione habebat titulum ab illo, qui generalem iurisdictionẽ cõcedere poterat, vt notatur ff. de itine. actuque priuato. l. 1. §. si quis. per Bart. Si vero alius erat in quasi possessione dictæ iurisdictionis generalis, & etiã est idẽ, si exercens iurisdictionẽ fuerit vsus ea, priore possessore sciẽte & patiente, vt notatur in d. c. dilectus. p Inno. & Henr. Boich. Si vero prior possessor ignoraret, vel sciret, & cõtradiceret, tũc vtẽs nõ q̃reret generalẽ possessionem, nisi tm̃ reperiret vsus fuisse, arg. ff. de acq. pos. l. quod meo §. vlti. fm Inn. & Host. vbi suprà. & ibi plenè habetur per Henr. Boich, in 4. distinct.

De maetria huius rub. vide infra in ver. de vicario, &c.

2 *Forus, & iudicium.*

1 CLericus sortitur forum in loco sui beneficij residentiã requirentis, sic quod conueniri potest tanquam necessarius incola, vt not. Inn. & Host. extra de priuile. c. ex ore. Secus vero si beneficiũ residẽtiã nõ requirit, q̃m ibi tũc cõueniri non põt, nisi rõne ipsius beneficij, extra de relcript. c. dilectus. 2. Et ita not. ff. de senator. l. senatores. per Bal.

2 Iudex loci, vbi quis incola est, põt punire delinquẽtẽ de delicto alibi cõmisso: q̃m in criminalibus quis sortitur forum etiam in loco domicilij. C. ℣bi de crimi. agi oportet. l. 1. & 2. ff. de offi. præsi. l. 3. & de interdictis & relegatis. l. relegatorum. & interdicere. & etiam ita notatur ibi per gloss. & Bar. in l. sepulchri. ff. de sepulch. violat.

3 Quæstio de natalibus quocunque modo tractetur, pertinet ad forũ ecclesiasticũ, vt not. extra de ordi. cog. ca. tuanos. per Inn. extra qui filij sint legitimi. in fine. In conspec.

4 Quis aduena confestim recessurus non sortitur forum in loco contractus. ff. de iudic. l. hæres absens. attamẽ si emineat euictio in loco contractus, in limine ipsius potest ibi conueniri pro dicta euictione, arg. C. de euict. l. si post perfectam. arg. illius legis, per Cy.

5 Quis sortitur forum in loco cõtractus, si ibi inueniat, extra de foro compe. c. Romana. §. contrahẽtes. li. 6. dũ tm̃ in tẽpore, quo cõtraxit, habuerit ibi tabernam, armarium, seu officium. ff. de iudic. l. hæres absens. §. 1. si contrahẽs ẽt sit vagabundus sine domicilio, vt ibi not. gl. vel eius domicilium sit in loco valde remoto, vt ibi not. in libro meo, vel si creditor credebat eum, cũ quo contraxit, ibidẽ tempore contractus domicilium habere, vt ibi not. glos. super ver. scit, alias verò non potest conueniri quis in loco cõtractus, vt not. in alleg. §. contrahentes, per Ioã. And. & doct.

6 Conuentus in vno iudicio nõ põt ad aliud trahi super eadem causa. l. vbi cœptum. ff. de iudi. & si conueniatur, pdit acto ius suum fm Ange. in l. cum procurator. §. si dominus. ff. de noui oper. nunt. tenuit Pet. quem refert Cyn. in l. nulli. in fi. C. de iudic. Imola tamen in d. §. si dominus. dicit non seruari, sed solum cogitur ad aliud iudiciũ reuerti. de quo in meo alphabeto, in litera a, in ver. actor, q̃ ipetrauit.

7 Reus conuentus in vno iudicio, si fuerit contumax, nõ potest opponere exceptionem l. vbi cœptum. ff. de iudi. si postea pro eadem re in alio trahatur iudicio: arg. ff. de dãinfec. l. quamuis. & ibi not. per Bar.

8 Clericus in causa feudali põt cõueniri corã iudice secu lari, ext. de iudi. c. cæterũ. & de foro cõpet. c. ex transmissa. & notatur eodẽ tit. c. ex parte. p Inn. in fi. glo. in verb. sed objicies: & in c. at si clerici. extra de iudic. per Hẽri. Boich.

De materia huius rubricæ vide infra in ver. renuntiatio.

3 *Iudex, & iudicare.*

1 IVdex põt punire iniuriã sibi factam iudicialiter & notoriè, alias vero non põt ĩ causa sua sibi ius dicere, vt notat Inno. de verb. obli. c. ex parte. & C. ne quis in sua causa. l. 1. per Cy. & extra de officio deleg. c. 1. per Henrich. Boich.

2 Si iudex nõ obstãte exceptione proposita procedat, pinde est, ac si interloquereꝰ, vt not. tit. de appel. §. 1. ver. si aũt. in Spec. & ideo debet appellari à tali grauamine intra

decem dies, alias transit tale grauamen in rem iudicatam, vt notatur extra de appel.c. Romana. per Henri.Boich. ver.si appellatur à grauamine,&c.

3 Omissio appellationis nõ impedit recursum contra iudicẽ,qui malè iudicauit,vt not.extra de offi.delega.c.pastoralis.& not.ff.quod quisque iuris.l.1.per glo.ordina. & Bal. Aduerte tamen quia Innoc.in c.sæpe.de appella.tenet quid appellãs,qui non est prosecutus appellationem, non potest conqueri de iudice à quo,q̃ fecerit litem suam.

4 Præsumitur pro iudice ordinario asserente se esse talẽ, licet non appareat de literis sui ordinarij officij, vt not. Innoc.extra de offic.& pote. iudic.deleg.ca.cum in iure. nisi ab aliqua partium eius potestas impugnetur.quo casu facta re per negationem dubia,sufficit non tunc probare, quia pro tali publicè tenebatur.ar.ff.de offi.prætor.l. Barbarius.& arg.notatorum.extra de electi.c.nihil.per Cy.& ita fuit alias determinatum in Rota,& not.etiam extra de offi.deleg.c.cum in iure.per Henr.Boich.

5 Iudex ecclesiasticus põt cognoscere de causis miserabiliũ personarũ laicarum,ob negligẽtiã solius primi iudicis secularis,de foro compe.c.ex tenore. Sed de causis aliorũ laicorũ nõ deuoluit iurisdictio ad iudicẽ ecclesiasticũ, vt ob negligẽtiã iudicis primi secularis,quãdiu ẽ aliqs iudex laicus gradatim superior,ad quem recurri põt,vt in co.ti. c.licet.itaque not.de offi.deleg.c.significãtibus. per Inno.

6 Si iudex inferior sit suspectus de negligentia,iudex superior, ad quẽ ob negligẽtiã inferioris iurisdictio deuolui tur,põt sibi præfigere terminum ad procedẽdum, vt not. extra de offi.delega ca.significantibus.per Inno.& Hosti.

7 Iudex quantũcunque sit infamis,vel periurus,non deponit officium suũ,nisi per sentẽtiã priuetur, vt not.extra de accusa.c.qualiter & qñ. in 3.col.per Inno.& ff.de his q̃ not.infam.l.quid ergo,§.pœna grauior.in 2.oppo. per Bal.

8 Iudices ordinarij possunt recipere à partibus sportulas si super hoc fuerit consuetudo rõnabilis & approbata, vt legitur & not.extrà de offi.ordi.c.dilectus. & argu.11.dist. in his.& c.consuetudinis.& Instit.de iure natu.§.ex non scripto.& ita not.extra de vita & honest.cleri.cap.cum ab omni.per Henr.Boich.

9 Si ordinarius velit habere assessorẽ,non põt cogere partes ad sibi dandum salariũ, sed debet de suo proprio dare, ex quo habet salariũ sibi ad hoc constitutũ. vt not.in dicto c.cũ ab oĩ.de vita & honesta.cleric.p Io.And.& Hér. Boich.circa has duas cõclusiones tñ vide quæ notantur p Pet.lac.tit. de actio.mand. in summa libellorum suorum.

10 Iudex debet admitti ad suum processum & sententiam defendendam,vt notatur extra de rescrip.& præsertim per Hostien.& Henr.Boich.

De materia huius rubric.vide infra,in verbo accusatio,&c. & in ver.iudicis officium.

4 *Iudicis officium.*

1 IMplorans officium iudicis ex edicto diui Adriani mittẽdus est in possessionem fructuum, etiam post mortẽ testatoris perceptorum,quoniam statutum loquens in principali,porrigitur ad fructus & accessoria.ff. de neg.gest.l. ait prætor.§.sed & si quid.& ita not.ibi per Bal.

2 Iudex ex suo potest libellum ineptũ repellere, vt not. titu.depo.§.3.in Spe.& not.per gl.ordi.ff.de offi.assessor.l. 1.& extra,de iudi.c.examinata.etiã per glo.ordi.& per Butriga.& Imol.in c.significantibes.extra de libel.obla.

3 Ex mero iudicis officio summariè sine ordine iudicii reuocantur,& ad pristinum statum reducuntur innouata pendente lite,extra de consti.c.cum M.& not.Inno.de maio.& obe.c.dilectus.& de app.c.bonæ.& per Io.Andr. extra de elect.c.cupientes.lib.6.

4 Iudex ecclesiasticus ex suo mero officio põt requirere clericum suum, etiam inuitum à iudice laico detentum, vt not.extra de senten.excom.c.vt famæ.per Inno.& probatur in c.si iudex laicus.eo.tit.lib.6. ibi quando vel ex officio curia cum requirat &c.

5 Iudex ex officio põt intrare domum alterius ad perquirendum res furtiuas,præcedente præsumptione cõtra dominus,ratione sui,vel personæ deliquentis,vel famæ.arg.C. de his qui ad eccle.confu.l.præsenti.& ita not.tit. de instr. edit.§.videmus.ver. instrumenta patris. in Spec.C. de fer. fugi.l.requirendi.per docto. ad quod sufficiunt indicia & præsumptio leuis,quando agitur de modico præiudicio.

6 Qui habet exceptionem etiã dato q̃ non cõueniatur, põt iudicis officium implorare,& nõ conuenietur ab aduersario.C.qui bon.cede.poss.l.3.& ff.de libe.leg.l.Aurelius.§.centum.& quod not.ibi gl.& ita not.per Barto.ff.p soc.l.si societatẽ.§.arbitrorum. versi.quæro & aduertatis.

7 Vtrum,quãdo,& in quibus potest iudex ex officio partis factum supplere: vide plenè extra de postula. præla.ca. bonæ.per Henr.Boich.

De materia huius rubricæ,vide infra,in verb.accusatio.& in verb.executio.

5 *De officiali, vicario, & cæteris magistratibus.*

1 VIcarius episcopi etiam habens mandatũ speciale cõferendi beneficia,si sit extra diœcesim, non potest beneficia conferre.arg.ff.de offic.procon.& lega.l.2.in fi.& ibi not.per Bar.pro quo c.statutis.in fi.de præben.lib.6.& ibi videtur te.

2 Officiarij habent iurisdictionem & cognitionẽ super ministris,& officialibus suis,siue ciuiliter, siue criminaliter cõueniantur.C. de offi.ma.mili.l.2. quod est verum si delinquant in eorum officijs. & sic seruat curia Franciæ, vt refertur C.de off.præfect.vi.l.2.per Io.Fab.

3 Vicarius licet possit omnia facere,quæ pertinent ad iurisdictionẽ illius, cuius vices gerit,C.de offi.vic.l. fungerente.tamen nõ põt facere illa,quæ sunt de priuilegio principis sine eius speciali mãdato.extra de offi.deleg.c.q̃ trãslationẽ.& põt cõmittere causas summariè & de plano:vt not.Io.And.de hæretic.c.fi.li.6.,put nec legatus de latere.

4 Officialatus extinguitur morte episcopi, licet sit officium ordinariũ, vt not. Arc.extra de offi.vica.c.2.li.6. & idem dicendum est de vicario episcopi,vt not. Host.de offi.vica.c.2.vt recitat & tenet Io.Fabri.idem sequẽs Instit. mãda.§.1.de officialibus vero aliorum ordinariorum an expirent,vide in rubrica de procur.

5 Officium inquisitoris hæreticę prauitatis non expirat morte Papæ:extra de hære.ca.no aliqui.

6 Item officiũ reformationis generalis non expirat morte cõstituen. vt not.vbi suprà per Io.And.de delegato ad vniuersitatem causarum,vide infra in ver.delegatio.

De materia huius rubricæ,vide infra in verb.causæ cognitio, & in verbo,appellatio.

6 *Compromissum, arbitrium, & arbitratus.*

1 COmpromissum in quo dicitur,q̃ arbiter pronuntiet prout tali pronuntianti videbitur de iure faciendum valet, vt not.glo.ff.de hæredi. instit.l. illa institutio.secus vero si diceret,put talis voluerit.ff.de arbi.l.item si vnus .§. Pomponius.& rationẽ diuersitatis ibi vide per Baldũ.

2 Si dictũ sit in compromisso,cum potestate prorogãdi, intelligitur semel.arg.ff.de leg.3.l.fideicommissa.§.si quis & de verb.sig.l.boues.§. hoc sermone.& ita not.titu. de arbi.excipitur.ver.Item quid si fuerit.in Spec.

3 Arbiter potest petere à partibus sportulas, secundum causæ qualitatem, & sui laboris exigentiam, vt not.titul. de arb.§.fi.ver.sed nunquid.in Spec.de vita & hone.cler. c.cum ab omni.per Henr.Boich.

4 Super re spirituali potest compromitti in laicum cum authoritate iudicis ordinarij uel delegati,vt not.titu.de arbi.c.per tuas.& c.contingit.per Inno.& titu.ne clerici vel monac.quæ sunt ver.in summa per Host.vide infra in conclusione quæ incipit,cum quæritur,&c.

5 Si dictum sit in compromisso quod possit pronuntiari partibus absentibus,nihilominus tamen partes sunt citandæ.

tandæ vt not.tit.de arbi.§.excipitur.in fi.in Spe.

6 Arbitratus cum sit quoddã pactum,seu transactio, nõ finitur morte arbitri.ff.de probatio.l.pactũ. & ita not.tit. de arbi.§.finitur.ver.Sed nunquid arbitratus. in Spe.quod intellige de morte compromittẽtiũ.vtrũ vero ex parte arbitratorum transeat ad hæredes, not.C.de contrahenda emptio.l.fina.per Cyn.& ff.de lega.1.l.1.per Bartolum.

7 Sentẽtia arbitratoris nõ homologatur silentio decem dierum,vt not.extra de iureiuran.ca.quintallis. per Inno.

8 Arbiter non põt causam audire, nec partes citare extra locum,in quo fuit receptum cõpromissum,nisi aliud fuerit in ipso compromisso expressum,vt est te. notabilis ff. de arbi.l.si cum dies.§.si arbiter.

9 Arbitrator põt cogi arbitrari sicut & arbiter, vt not.tit. de arbit.§.fi.versi.sed nunquid arbitrator.in Spe. dũ tñ semel cõsenserit arbitrari expĩsè, vel etiã tacitè accipiẽdo si bi relationẽ illa contemplatione.not.ff.de leg.2.l.1. p Bar.

10 Arbitrium plenũ seu liberũ importat liberã voluntatẽ. delegat.3.l.fideicommissa.§.quamquam.per quã quidẽ liberã voluntatem æquũ iniquo anteferre,vt de legat.2.l.cũ quidam.dum tamen dolus absit.ff.manda.l.creditor.§. Lucius.& not.de legat.1.l.si fit.per Bartolum.

11 Si quis se submittat misericordiæ,siue gratię siue voluntati alicuius,tamen recurritur ad arbitriũ boni viri:vt no. extra de renun.c.veniens.per Inn. Idem si submittat.§.1. in fum.per Hostien.

12 Trahens aduersarium suum corã iudice ordinario durante compromisso, incidit in pœnam compromissi.ff. de arbi.l.si quis rem.vbi est te.notabilis.

13 Si arbiter,q̃ ex forma cõpromissi põt ꝓcedere iuris ordine seruato,vel non seruato,vnã viam elegerit, ad aliam redire non põt,vt not.per Dy.& Rayn.ff.de test. mili.l. 3.

14 In lite recursus ad arbitriũ boni viri debet redargui iniquitas sententiæ arbitratorum respectu æstimationis dubij euentus litis rei cõtentiosæ,super qua fuit arbitratum, & non respectu veri interesse ipsius rei, vt notatur ff.de verb.obli.l.si quis cum aliter.per Bar.

15 Ille,qui habet iustã causam recurrendi ad arbitrium boni viri,licet non obtineat in lite recursus, attamen excusatur à pœna compromissi propter ignorantiam probabilẽ, vt not.tit.de arbi. per Io. And.in addi.ad Spec.vt refert & sequitur Bal.ff.de pact.l.tres fratres.

16 Sententia arbitralis non põt homologari per conuentionem præcedentem,quoniam per pactum præcedens fieri nõ potest,vt ex sententia arbitri actio oriatur,nisi homologatio subsequatur,vt not.tit.de arbi.§.sequitur versi.sed quid si dictum.in Spe.

17 De differentia inter arbitrum,arbitratorẽ,& amicabilẽ compositorem,vide ff.de arbi.l.1. in commento super dicta lege collecto.

18 Sententia seu laudum arbitratorũ lata absente,& non citata parte,non valet,vt not.in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de offi.procon.& leg.per Bal.

19 Monachi prædicatorũ & cæteri religiosi regulares non possunt esse arbitri,nec etiam arbitratores sine authoritate eorum superioris.vt not.Spe.in titu.de arbi.§. sequitur. ver.sed quid de simplici.

20 Clerici etiã presbyteri possunt facere compromissum in laicum de rebus prophanis sine episcopi consensu: vt not.gl.ord.extra de foro compe.c.si diligenti.

21 Compromissum factum cum pœna cum clausula,Rato manente pacto,&c.homologatur silentio decem dierum & potest in de mandari executioni,vt no.per gl.ff.de arbi. l.2.& de re iudi.l.ait prætor.in princ.per Bar.

22 Cum quæritur, vtrum de re super rebus ecclesiasticis possit in laicum compromitti? Distingue,quia aut quæris de rebus ecclesiasticis merè ciuilibus & temporalibus, & potest etiam sine consensu superioris,argu.à contrario sensu,extra de arbi.c.contingit.aut merè spiritualibus, & potest de authoritate Papæ,etiam in solum laicum.32.di. §.verum.& ad hoc cum gl.De authoritate vero ordinarij vel delegati potest cõpromitti in laicum & in clericum simul,arg.extra de arbit.c.per tuas.Sed non in solum laicũ, vt not.Io. And.extra de appel.c.de legitima.lib.6. ita not. per Henr.Boich.in dicto c.contingit,&c.

23 Arbiter põt ferre sententiã ꝑm qđ sibi videbitur, quãuis non ꝑm leges.vt ff.de arbit.l.qualè. & ibi not.per gl. or di.nam licitum est arbitris eorũ sententijs leges transgredi vt ibi,& not.extra de consti.c.1.per Inno.gl.mag.in fi.

24 Si fuerint duo arbitri tantum vnus eorum in absentia alterius procedere non potest, nisi appareat contrarium ex forma compromissi,argu.extra de iudi.c.fin. lib.6.per Ioã.And.Si vero fuerint tres uel plures,vno absente & legitimè requisito,poterunt cæteri procedere,alias non, vt in d.c.fi.lib.6.& ita not.extra de offi.deleg.c.prudentiam. per Henr.Boich.in 1.dist.in fi.

De materia huius rubicæ, vide infra in ver.expen.& in ver. executio.& in ver.appellatio.

7 *Delegatio, & delegare.*

1 EPiscopus nõ põt causas spirituales laico committere seu delegare, vt not.extra de arbi.c.cõtingit.per gl. or di.sed bñ causas ciuiles,vt not.ext.de iudi.c.decernimus. per Ber.& Ho.& ex.de offi.deleg.c.P.& G.p Hér.Boich.

2 Iudex,cui commissa seu delegata est causa appellationis simpliciter, potest de nullitate sententiæ cognoscere, vt not.de appel.gl.ordi.lib.6.per Archi.

3 Delegatus ad causam appellationis interpositæ ab interlocutoria approbata appellatione, quod sit iusta, cognoscet de principali,arg.c.vt debitus.de appella.& de rescrip.cap.ex literis.& ita notatur in allegato c. vt debitus. per Innocen.

4 Delegatus à quocunque cũ adiectione, q̃ possit subdelegare, potest subdelegare.arg.ff.de ser.rusti.prædio.l.cũ certi.§.fi.de offi.deleg.c.is cui.& ff.de iurisdict.om.iudi.l. solen.& ibi not.Bal.& not.de procura.c.1.lib.6.p Io.And. Cy.tamen in là iudice.C.de iudic.contra. Ange.concor. opi.vide in meo alphabeto.

5 Si alicui mandetur, quod audiat causas subditorũ sim pliciter,non adiectis, Authoritate nostra, vel aliquo simili,dicitur iudex ordinarius non delegatus ad vniuersitatẽ causarum. ex qualitate enim cõmissionis cognoscit quis ordinarius vel delegatus,vt not.de officio ordi.cap. licet. per Innocen.

6 Iudex delegatus,qui absoluit reum ab inepta petitione potest nihilominus etiã inepta petitione actione proposita de nouo cognoscere,quia per talem absolutionem nõ dicitur functus officio suo,not.tit.de offi.iudi.§.de seruis ver.sed quid si proponis.in Spec.

7 Delegatio facta ad vniuersitatẽ causarũ, per exercitiũ iurisdictionis factũ in vna causa,perpetuatur in oĩbus, vt not.ff.de iurisdi.om.iudi.l. & quia.per Bart.& Spe.titu. de leg.§.finitur.ver.Io.Fab.tenet contrarium, Instit. manda. in prin.quod puto verius. Henric. de Boue.& ibi vide.

8 Iudex delegatus,cuius iurisdictio est tacitè reuocata p impetrationẽ secundi rescripti,si ꝓnuntiauit se iudicem cõpetentem,valebit processus ꝑ ipsum postea factus,nisi appelletur,vt not.de rescriptis.ca.cæterum.per Innocen.

9 Delegatus ad vnam causam potest vnum articulum illius causæ subdelegare. capit.cum Bertoldus. extra de re iud.&c.super quæstionum.§.1.de offi.delega.clemen.1.& ibi hoc communiter notant Cano.eod.titu. & communiter docto.in l.& quia.ff.de iurisd.om.iudi. Specu. in titu.de offic.iudic.deleg.§.1.versicu.sed nunquid delegatus.dicit se tenere,quod non possit propter generalitatem l. à iudice.C.de iudic.Hostien.in summa.de offi.deleg.dicit,quod bene potest subdelegare vnum articulum, qui sit meri ministerij,puta,examinare testes, sed si ille articulus contineat aliquid iuris, non potest.& cum Host. transit Ange. in l.& quia.ff.de iurisdi.om.iudi.

10 Delegatio potest probari per testes,postquã fuit literatorię

toriè ſemel præſentata:alias vero ſecus,vt not.de priuile. ca.cum olim.per Innocen. & tit.de probatio.verſicul. ſed nunquid,in Specul. & vide l. in concluſione, quæ incipit, Delegatio.

11 Ille,qui ſcienter cognoſcit de cauſa,quam alteri delegauit,videtur tacitè reuocare delegationem.de conceſſ.prębend.cap.diuerſitatem.ita not.cap.intimaſti.de appellatio per Innocen.

12 Delegatus debet inſerere in citatoeio tenorem ſuæ cõmiſſionis,not.Spe.tit.de cita.§.ſequitur. verſi.vtrũ.alias citatus coram eo non tenetur cõparere,nec alias ſuis mãdatis parere, vt de offi.dele.c.cum in iure peritus. & not. C.quomodo & quando iu.in auth.qui ſemel.per Cy.

13 Examinatio teſtium nõ põt ſubdelegari,vt no.de re iud. c.cum Bertoldus.quod eſt verum,niſi de expreſſo cõſenſu partium,vt not.Innoc.de teſtib.c. cum cauſam.circa q̃ vide per Ioan.And.de offi.deleg.c.1.in cle.

14 Delegationes nõ ſunt acta iudicij,quia fiunt ſine cauſæ cognitione.& partibus præſentibus,& ideo probantur p̃ ſola ſigilla delegantium,vt not.in c.q̃m contra.de proba.p̃ Inno.& de offi.delega.ca.ſi à ſubdelegato.li.6.per Archid.

15 Per ſolã decretationem citationis perpetuatur iuriſdictio iudicis delegati, intantũ quod mortuo delegante nõ expirat eius poteſtas, vt not. extra vt lite pendente.ca.fin. in clemen. per docto.gloſſ.eſt contraria in l.& quia.ff. de iuriſdi.om.iudi.

16 Si ſint plures delegati ad vniuerſitatem cauſarum,quilibet intelligitur inſolidũ delegatus,vt not.ff.de regul.iur.l. ſi vnus.per Barto.

17 Inter commiſſionem facti,& iuriſdictionis hæc eſt differentia,quia vbi committitur factum,commiſſarius nõ fungitur officio ſuo,niſi faciat cum effectu,ſed vbi cõmittitur iuriſdictio,fungitur officio ſuo etiam per ſententiam inutilem,ſecundum Innoc.in ca.ex literis.de offi.deleg.vt refertur & notatur ff.quod cuiuſque vniuer.l.nulli.§.decuriones.per Bald.

18 Licet delegatio ſit nulla, tamen ſi iudex delegatus alias habeat cognitionem cauſæ ſibi delegatæ,valet eius proceſſus,vt not.C.qui pro ſua iuriſd.l.1.per gl.ord. contra nota ta extra de teſta.c.1.per Henr.Boich.

19 Delegatus ordinarij lite conteſtata põt ſubdelegare,tenet gl.in l.& quia.ff.de iuriſdictio.omnium iudic.in l.legatus.ff.de offi.procõſu.& leg.in l.fi.C.vbi & apud quẽ. Sed Cyn.in l.à iudice.C.de iudi.Guliel.Bart. & communiter docto.in dicta l.& quia dicunt contrarium, per l. iudiciũ ſoluitur.ff.de iudic.& ꝓpter generalitatẽ dictæ l.à iudice.

20 Si iudex committat cauſam ordinario in forma iuris cõmunis,non dicitur noua commiſsio,ſed ſui officij exhortatio,ſecus ſi extra formã iuris cõis,arg.c.cũ aliquibus.de reſcrip.li.6.vt not.ff.de legi.l.ius inciuile.per Bal.& de officio eius cui mãda.eſt iuriſd.l.ſi prętor.per Iac.de Beluiſio.

21 Quando ſcribitur alicui,expreſſo proprio nomine & dignitatis,commiſsio intelligitur facta perſonæ tantũ,& nõ dignitati,vt not. Archi.extra de reſcript.c.ſtatutum.lib.6. & ſic expirat re integra morte delegati,vt not.extra de officio delega.cap.quoniam Abbas,per Henric.Boich.

22 Delegatio vniuerſalis debet probari per ſcripturam.C. de mandatis princ.l.1.& etiam particulariter,ſi pars ab initio hoc requirat.Si vero hoc non requiſierit, & iudex ſic ſub ſilentio tranſierit poterit poſtea per tẽſtes hoc probari in authen.in medio litis.§.quia vero.& ita not.ff.de offi.p̃ſi.l.nec quicquam.§.vbi decretum.per Bald.& hoc verum, dum tamen dicti teſtes deponant,q̃ reſcriptum delegationis fuerit in iudicio exhibitum præſente parte,& publicatum,ſeu in actis publicis redactum.argu.C.de re iudic.lgeſta.& de teſtamen.l.publicati.& extra de priuileg.cap.cum olim.& not.extra de offic.delega.cap.cum in iure peritus per Henric. Boich, circa medium ſuæ dictionis ver. & vtrum.vide de hoc Specul.titu.de proba.§. videndum. ver. ſed nunquid.

23 Ex reſcripto delegationis ad litem, non quęritur iudici delegato iuriſdictio à tempore datæ,ſed demum à tempore præſentationis ipſius reſcripti,vt not.extra de reſti. ſpo. per c.ex conquæſtione.per Innoc.& Hoſt.intantum quod proceſſus per talem iudicem antea factus non cõfirmatur per præſentationem reſcripti factam poſtea,vt no.ff.de iuriſ.om.iud.l.eum qui.per Bal.

24 Per reſcriptum commiſsionis ab actore impetratum, & iudici delegato præſentatum,poteſt reus petere à iudice vt procedat etiam vigore illius, etiã actore inuito. Et præterim ſi ad inſtantiã actoris fuerit inde contra reũ ſecuta citatio,vt not.extra de reſtitu.ſpolia.capi.ex conqueſtione.per Hoſt.& Henr.Boich.

25 Delegatus principis poteſt cauſam criminalẽ ſubdelegare.gl.pro hoc eſt in l.vnica.C.qui pro ſua iuriſdi.iudi.dare po.& illam gl.ſecuti ſunt Gul.de Cun. And.de Piſis, & Bar. mouentur primo d.l.vnicam.Secundo per l.à iudice.C.de iudi.quæ loquitur indiſtinctè.facit ratio,quia licet cauſa criminalis ſui natura non delegatur, vt l.1.ff.de offic.eius cui manda.eſt iuriſdict.tamen poſtquã cœpit delegari per principem,mutauit naturam,& cœpit delegabilis fieri. facit ad hoc te.in l.1.in fi.C.de impo.lucra.deſcript.l.pater.§. quin decim.ff.de leg.3. reperio addi.Fran.in dicta l.vnica.in contrarium eſt Iaco.de Ra.Pet.Cy.Iaco.de Are.Mart. Sylla. & Albe.tenent ſimiliter contrarium.mouentur, quia princeps videtur elegiſſe induſtriam delegati.c.fi.de offi.deleg. ergo nõ põt per alium expediri.l.inter artifices.ff.de ſolut. præterea,quia ordinarius quantũcunque magnus non poſſet delegare,ergo nec iſte delegatus principis, cõſequentia tenet,quia vterque habet iuriſdictionem à principe.l.1.ff. ad legem Iul.de ambi.& hæc eſt tutior ante factum, poſt factum vero ſuſtineretur delegatio propter authoritatem gloſſ.roboratam à tot præſtantibus docto.G.H.

8 *Reſcriptum, & priuilegium.*

1 PEr reſcriptum imperatum contra homines talis loci, non poteſt conueniri vniuerſitas,ſeu collegium,ſed tantũ ſinguli & particulares perſonæ,vt not.extra de reſcript. capit.cum in multis.libr.6.& facit quod not.C. de ſacroſa. eccle.l.j.4.quæſtio.per Cyn.

2 Reſcriptũ delegationis ad lites extẽditur ad ſucceſſorẽ, vniuerſalem actiuè & paſsiuè, ſed non porrigitur paſsiuè cõtra ſingularẽ ſucceſſorẽ, vt ex eo ſingularis ſucceſſor poſſit conueniri,vt not.extra de reſcript.capi.ſignificauit.per Ioan:And.& Henr.Boich.& ibi vide diſtinctionem ſuam.

3 Per ſuperuenientẽ repręſentationem reſcripti delegationis non confirmatur proceſſus iudicis delegati, qui propter defectũ pręſentationis literarum ipſius reſcripti erat nullus, vt not.per Innocent.& Hoſtien.extra de reſtitut. ſpol. capit. ex conqueſtione. vt refert & ſequitur Bald.ff. de iuriſ.om.iudi.l.eum qui.

4 Secundum reſcriptum non faciens mentionẽ de primo, non eſt ipſo iure nullum.ſed ope exceptionis adnullandũ. vnde opus eſt quod obijciatur à parte,valet alias proceſſus & eius vigore factus. extra de reſcrip.c.ſuꝑ literis.& c.plerunque.ita not.Inno.e.tit.c.cæterũ.& per Hoſt.in ſumma.

5 Iuriſdictio iudicis ſubdelegati per mortem delegantis non perit ipſo iure,ſed exceptionis.not. Archidia.extra de offic.delega.cap.ſi à ſubdelegato.lib.6.& in alleg.ver.item per mortem.in ſumma,per Hoſt.

6 Non valet reſcriptum per q̃ quis impetrauit iudicẽ lite pendente non facta de ipſa lite mentione.ext.de reſcrip.c. cæterum.& ca.ſuper literis.verſic.ſi vero.eod.titu.& extra vt lite pendente.per totum.& not.in dicto capit.ſuper literis.per Henric.Boich.

7 Licet iudex delegatus pronũtiauerit reſcriptum falſum eſſe verum, non ideo magis valet proceſſus prætextu dicti reſcripti factus,cum pronuntians non habuit exercitiũ iuriſdictionis ipſo iure:vt not.in cap.ſuper literis. extra de reſcrip.per Innoc.

8 Si princeps concedat alicui reſcriptum immunitatis, poſitio priuilegiati de totali ſumma per vniuerſitatem,debita

bita contrahitur,nec ceteri ex beneficio principis oneran tur,arg.C.de emanci.libe.l.nec auus.& de cenſi.le.antepe. & ſi.li.11.& no.Spe.tit.de cenſi.§.2.verſi.quid vniuerſitas. & not.extrà de immuni.eccle.ca.peruenit.per Hoſt. Ian. And.& Hen.Boich.& ff.de pactis.l.ſi vnus.§.ſed ſi genera liter.per Bal.

9 Remoto priuilegio remanet quis in iure communi.ff. de excu.tu.l.& milites.in prin.

10 Si contra reſcriptum opponatur exceptio mandati, im petrans neceſſe habet probare ſe reſcriptum per veras preces impetraſſe,licet opponens ſi velit, poſsit contrarium probare.C.ſi contra ius vel vtili.pu.l. præſcriptione.& ita not.tit.de exce.§.2.ver.licet autem.in Spe.

11 Princeps poteſt alicui concedere publica flumina.arg. ff.de rerum diuiſi.ſacra.§.ſciendum.& not.eo.titu. ſuper rubr.per Bal.verſi.ſed quæritur an.

12 Hæc verba poſita in reſcriptis,ſuis exigẽtibus meritis vel ſeruitis &c. faciunt reſcriptum tranſire in vim contractus.ff.de decre.ab or.facil.ambitioſa.& ibi not.p̃ Bal.

13 Per verba poſita in reſcriptis,ex noſtra plenitudine poteſtatis,princeps videtur ſuprà ius diſpenſare.extrà de cõceſsio.præben.c.præpoſuit.extrà de re iudi.c.paſtoralis. in cle.ff.de leg.3.l.fideicom.§.quanquàm.

14 Non valet reſcriptum impetratum contra ius poſitiuũ in caſibus,in quibus impetratio ſpecialiter prohibetur.C. de poſtulan.l.nemo.& de ſacroſan.eccle.l.iubemus nullã. cum ſi.niſi appareat de certa ſcientia principis:vt putà,qa ſecũda iuſsio interuenit,ar.no.per. Io. An.extrà.de reſcri. c.fi.l.6.in penul.gl.In caſibus verò in quibus non ſpeciali ter,ſed tantum generaliter prohibita impetratio ſi neminem lædat,valet diſtinctè.C.de preci.impe.offe.l. reſcripta.in fi.Si verò alium lædat,modicè tamen,valet indiſtinctè,vt extrà eo.titu.l.quoties.Si verò enormiter,ſeu graviter lædat,non valet,vt d.l.reſcripta.niſi habeat clauſulã derogatoriam ſpecialiter,vt quia dicat. Non obſtante tali lege,vel generaliter,vt quia dicat,Non obſtante aliqua le. argumen.ff.de legat. 1.l.ſi quis in principio teſtamenti, in princip.quia tantum valet genus quo ad omnia,quantum genus quo ad ſpeciem.ff.de leg.3.l.ſi chorus.in princip.C. de præſcriptione.30.vel 40.anno.ſi quis.vt notatur extrà de offic.c.ex parte.per Henric.Boich.Et idem ſi appareat ex confeſsione conceſſa principi,q̃ derogare voluerit iuri,vt not.per gl.ord.in dicto c.ex parte,& hoc, ſi eſt contra vtilitatem priuatam,ſi vero reſcriptum ſit contra vtilitatem publicam,expectanda eſt ſecunda iuſsio.hoc notãt doctores.C.ſi contra ius vel vtilitatem publicam.l.fin.ſecundum Hen.Boich,vbi ſuprà.

9 *Citatio, & peremptorium.*

1 CItatio debet fieri ad inſtantiam partis,vt notat Specul. titulo de citat.§.4.verſi.illud etiam not.aliàs verò niſi ita reperiẽs,proceſſu deſcripta,proceſſus eſſet ipſo iure nullꝰ vt notatur.ff.de dãno infecto.l.ſi ficta.§.Iulianus.p̃ Bar.

2 Citatio,quòd quis perſonaliter compareat etiam in caſu,in quo poteſt perſonaliter citari,non valet,niſi in ea cõparationis perſonalis exprimatur cauſa, vt notat Cynus poſt Petrum in l.ſi.C.de procuratoribus.

3 Citari non poteſt ſine venia pater ſacri fontis,argum. ff.de in ius vocando.l.ſi libertus.in gl.ſecundum Guliel. de Cu.& Bal.ibidem.

4 Citatio non petita venia,in qua exprimitur vitiũ qualitatis perſonæ citatæ,nulla eſt ipſo iure,ſecus ſi citatio fiat ſimpliciter nõ expreſſo vitio,vt no.Inn.extrà de dilat.c.p̃terea.& poſt eũ in l.quamuis.ff.de in ius voc.per Bal.

5 Citatio,quæ continet manifeſtum errorem,vel impoſſibilitatem,ſeu vitium loci,vel temporis,non valet ipſo iure,nec arctat citatum,vt colligitur ex his quæ notantur in dicto cap.pręterea.per Inno.de dilat.

6 Citatio,quæ eſt contra,vel præter ius commune, non valet,nec arctat citatum,niſi ſit iuſtificata per cauſam, vt colligitur ex notatis per Innocentiũ. vbi ſuprà,& ita etiã not.poſt ipſum.ff.de procuratoribus.l.1.§.vſus.per Bal.facit quod notatur infrà in ver.inhibitio.

7 Citatio facta ad locũ notoriè nõ tutũ,eſt ipſo iure nulla nec arctat citatum,extrà de re iudi.c.paſtoralis.ver.in Piſana.in clem.& ibi text.& idem ſi ſit periculum in itinere,vt no.gl.& Bal.ff.ne qs eum qui in ius.l.2.§.prætor.ait.

8 Citatio facta ad comparendum in loco nõ tuto, ſed nõ tamen notoriè,valet,& arctat citatum, & debet peti aſsignatio loci tuti,quam ſi iudex recuſet,à lite poteſt appellari,extrà de appel.c.ex parte.& ibi no.per Inn.& Io. And.

9 Citatio verbalis poteſt extrà territorium citãtis expli cari,quod licet fiat ab extra, eius tamen effectus confertur ad infrà,vt C.de epi.& cle.l.omnes.§.verum ſi apparitor & ibi not.Cyn.quod eſt verum in territorijs ſeparatis ſub vno tamen principe conſtitutis, vt alleg.§. verùm ſi apparitor.aliàs verò ſecus.extrà de ſen. & re iudic.c.paſtoralis.in clem.& ita notatur ff.de requi.reis.l.1.per Bartol.

10 Citatio realis,ſcilicet,per captionem perſonæ non poteſt extra territorium explicari,quia habet annexam executionem facti,quæ extrà territorium emitti non poteſt. ff.de bon.auth.iudi.poſſ.l.cùm vnus.§.ſi.quapropter deſtinantur literæ requiſitoriæ,vt extrà de iudi.ca. Romana.§. contrahenter.& ita not.in l. extrà territorium per Bal.ff. de iuriſdict.om.iudic.

11 Citatio,in qua non reperitur cauſa ſaltim remota, non valet,arg.C.de annali excep.l.ſi.& ita not.C.de litis conteſt.auth.offeratur.in quæſtione fin.per Cyn.

12 Citatio non interrumpit præſcriptionem actore non comparente,quia niſi compareat, non dicitur proceſſus inchoatus,Inſtit.de pœna teme.lit.§.ſi.& ita not. Gul.de Cun.C.de præſcript.30.vel 40.annor.l.ſicut.& poſt eum ff.de in ius voc.l.1.per.Bal.

13 Citatio facta ad domum citati,valet cõtra eum, qui facta perquiſitione non poteſt in villa perſonaliter reperiri, & ita debet nuntius referre, aliàs citatio non valeret, vt no.ff.de damno infec.l.4.§.prætor ait.per Bar.& not.extrà de dolo & contu.c.1.per Henr. Boich in ſua diſtinctione.ver.aut non dimiſit procuratorem, niſi citandus ſemel fuiſſet ad iudicium,quia tũc ſufficeret ad domum citare, vt.C.quomodo & quãdo iud.authen.qui ſemel.& ibi no. & ita no.ff.de lib.cauſ.l.1.§.1.per.Bar.

14 Citatio facta ad domum non ſufficit ad ſententiam excommunicationis infligendam,quia monitio eam præcedere debet,extrà de ſenten.excommunic.cap.ſacro.no.de eo qui mit.in poſ.cap.ſi aduerſa.per Inno.

15 Citatio ad domum non ſufficit ad indicendum mulctã citato, quia impoſitio mulctæ exigit veram contumaciã, & contemptum doloſum.ff.ſi quis ius dic.non obtẽpe.in rubro & nigro.& quod no.gl.ibidem, ſuper ver. intereſt. in ſi.& Bar.in diſtin.ſua ibidem.Faciunt not.in contrariũ in l.diuus.ff.de in integ.reſt.& in cle.ſi ante.de dolo & cõtu.de quo per Steph. Coſt.in c.venerabilibus.in §.porrò. in primo notabili.de ſen.excom.lib.6.

16 Citatio facta in eccleſia per poteſtatẽ ſecularẽ eſt nulla ipſo iure,extrà de immunit.eccle.c.2.li.6.Ibi, proceſſus iudiciũ &c.Nã citatio eſt de proceſſu.extrà de probatio.c. q̃m, cõtra falſam.& ita no.C.de his q̃ ad eccle.cõfug.l.fi.p̃ ſo. Fab.videt facere l.p̃ſentis.C.de his q̃ ad eccle. cõfugiunt.

17 Citatio debet eſſe clara in nomine & cognomine citati, vt no.gloſ.ff.de iudi.l.eum quem temerè.& ff.de adoptio l.nam ita diuus.per Bal.

18 In facto ſingularum perſonarum ſunt ſinguli vocandi, ſinguli & citandi.extrà de conſtit.c.cùm omnes.& no.de maio.& obed.cap.humilis per Inno.

19 In facto generali ſufficit generalis citatio.C.de remiſ. pign.l.ſi eo tempore.& ſi mul.ſe ab hære.abſtin.authen.ſi omnes.& extrà de iureiuran.c.ad noſtram.

20 In negotio vniuerſitatis ſufficit requiri rectorem, vel idoneiorem partẽ,arg.ff.de condit.& demon.l. municipibus.& in allegato.cap.humilis, & ibi nota. per Innocen. Non tamen ſufficit citare ſyndicum, vt nota.gloſſa.ff.

de reg.iur.l.non potest dolo.quod est verum quantum ad hoc propter citationem syndici vel rectoris vniuersitatis dicitur contumax verè, vt not.in extrauag.ad reprimendū super ver.citatum.per Bar.

21 Vbi dominus est absens,sufficit citare procuratorem, etiam ante litem contestatam.ff.ex quibus causis maior.l. item ait prætor.§.hoc autem.quod intelligo.quando constat quòd procurator acceptauit mandatum.Facit,iudicio meo,clemēt.prima,de procuratoribus.quia cùm accepta uit mandatum generale,tenetur in omnibus causis defendere,vt ibi.

22 Quælibet citatio vel assignatio ad articulos iudicij explicandos,vel ad interlocutoriam proferendam, intelligitur peremptoria.C.de testi.l.si quando.& auth.ibi posita. & not.ff.de damno infec.l.si finita.§.Iulianus.per Bar.

23 Citatus est à iure tacitè monitus,nec recedat sine licentia,siue illicentiatus.ff.de iudi.l.quæsitum.Vnde ab illicentiato receden.pars postea comparens probans se fuisse legitimè impeditam petere potest sibi expensas refundi, vt not.Innoc.extrà de offi.deleg.cap.consuluit.Et pars,quæ illicentiata recessit, non potest petere expensas,vt not.tit. de contu.§.fin.in princ.in Spec.

24 Citari non debet regulariter iudex a quo ad suam sentē tiam defendendam,extrà de appellationibus.c.cū spāli. & ita ibi not.Innoc.& est ratio,quia non agitur cum iudice. sed cum parte,vt not. Inno.extrà de transact.c.de cætero. vt recitat Bald.ff.de his qui notantur infam.l.Lucius.Aliquid latius vide per do. Stephan.Cost.in c.venerabilibus. de senten.excommunic.lib.6.in sexto notabili.

25 Citatio per edictum non potest fieri, nisi de spāli commissione Papæ, & tunc solum contra eum, qui procurat ne ad eum veniat citatio, vel ad eius domicilium non pōt accedi,vt extrà de iud.c.j.in clem.& vide not.extrà de dolo & contu.per Henr.Boich.

26 Quando incerta persona,cuius interest.citāda est,sufficit citatio per preconem.C.de remis.pign.l.si eo tempore.not.in extrauag.ad reprimendum.super versi.edictum. in fin.per Bart.

27 Si actus iudicij assignatus fieri certa die vel hora, alio tempore fiat,non valet,tanquam factus parte ad hoc non citata,arg.ff.quod vi aut clām.l.si vitem.§.fi.& ibi notatur per Bar.& in l.aut qui aliter.eod.tit.

28 Citatus,quem constat non esse de iurisdictione citātis, non tenetur comparere,nisi iudex in citatione exprimat causam talem, quę si vera esset, citatus sortiretur iurisdictionem citantis,vt notat Inno.extrà de appel.c.fi.

29 Hæc clausula,Si pensaueris te grauatū,cōpareas. iustitiā recepturus,&c.non hēt vim citationis,sed simplicis admonitionis,vt no.ff.de offic.ꝓcon.& leg.l.nec quicquam §.si decretū.per Bal.Dicitur tamen tenere idem Ba.C.cō min.vel epistol.in rubrica,quòd si compareat talis, resoluitur mandatum in vim simplicis citationis.

30 In bonorū possessione,q̄ fit ex edicto diui Adriani, debet fieri nominatim,quando est certus aduersarius.ff.de ven.inspiciē.l.1.§.penul.alias sufficit generale prograāma. C.si vt se ab hæred.abst.auth.si omnes.& C.de remis.pig. l.si eo tempore.vt notatur.ff.de bo.l.à municipib.§.si causa.fi.quæstione.per Bart.Et idem est in confectione inuētarij,quando sunt certi & specifici creditores,aliàs sufficit generale prograāma per iura p̄dicta, vt notatur C.de iure delib.l.sancimus.in secunda columna, per eundem Bart.

31 Citatio facta ad domum ad videdum iurare testes, nō sufficit,nec valet,sed debet fieri ad propriam personam partis aduersæ,quia necessaria est vera contumacia non p̄sumpta,vt notatur C.de testibus.auth.si quis.per Dyn. & Bar.de Salicet.& extrà de regulis iuris.cap.præsumitur. lib.6.per Ioan.Andream in Mercurialibus.

32 Citatio realis per captionem personæ nō debet fieri in ecclesia.C.de his qui ad eccles.confug.l.præsenti.sed bene potest fieri verbo,vel per literas in ecclesia authoritate iudicis secularis,vt not. Guli.de Cun. & Bal. post eum, ff.de in ius vocan.l.pleriq; & C.de sacrosan.eccle.le.nemo.

33 Si iudex ordinarius exprimat causam talem in citatione,per quā,si vera esset,reus sortiretur eius iurisdictionē, tenetur comparere,putà,quia dicit,quòd reus in eius iurisdictione contraxit,vel deliquit, vel res de qua agitur, est ibi situata,&c.& siue causa expressa sit vera, siue non, alias iudex poterit contra eum procedere,tanquam contumacem.vt no.extrà de dila.c.præterea. per Inno.in glo. magna,super ver.si autem in citatione.& versi.sed si postquam veniret.& extrà de iudi.c.1.per Henr.Boich.

34 Citatio facta ad idem vel locum incertum non valet, extrà de rescrip.cap.fi.gl.ibi per Bar.& extrà eodem titu. cap.statutum.§.in nullo.libro.6.& ibi per Archid.fallit in Papa & Imperatore,qui possunt citare partes ad loca incerta, in quibus fuerunt,quia de dictis locis, vbi fuerunt, communiter dubitari non potest.84.distinct.c.1.& 2.

De materia huius rubricę,vide infrà,in ver.inhibitio.

10 *Dilatio,& feriæ.*

1 Dilatio pendēs reddit processum ipso iure nullum, vt notat glossa ordinaria.ff.de feriis.l.1.per quam reperi tur intellectus.l.à procedente.C.de feriis. vt recitatur su. per dicta glo.per Baldum.

2 Licet pendente dilatione,officium iudicis conquiescat alleg.l.à procedente attamen nihilominus iudex potest prima dilatione durante dare aliam dilationem,quæ incipiat post terminum primæ dilationis, vt not.ff.de acquir. hæred.l.quandiu.per gl.ordin.& latius per Bar.

3 Vnica tamen dilatio debet dari ad reprobandum testes extrà de proba.c.licet.& de testib.c.licet dilectus.

4 Omnes dilationes ex causa arbitrariæ sunt, secundū Azon. Tempus a lege datum prætor producit & arctat,vt not.Hostien.in summa titu.de dilat.§.quis ipsas.ver. fina.

5 Tempore feriarum introductarum ob fauorem hominum potest fieri executio sententiæ,extrà de iud.c.fi.& ita etiam not.ibidem per Io.And.in casu summario.

6 Pro quærendo aduocatum datur dilatio ante litem mota,sed nō post, nisi causa cognita,vt putà,si aduocatus sit mortuꝰ, vel sit absens,vt no.C.de postu.l.velamēto.p Cy.

7 Pendente vna dilatione potest dari per iudicem alia su per alio articulo non præiudiciali primæ dilationi, vt si sit data ad probandum per testes,potest alia dari ad probandum per instrumenta.C.de re.credi.l.generaliter.§.nullo. itaque not.ff.de re iudi.l.qui pro tribunali.per Bar.

8 Finita causa dilationis finitur dilatio.ff.de acqui.hered. l.si quis heres. vnde si iudex assignēt alicui terminū trium dierum ad respondendum positionibus,& ille sic assignatus respondet in prima die, potest statim iudex procedere non expectato fine primæ dilationis,vt no.in alleg.leg si quis.per Bar.

9 Si actor in prima dilatione fecerit testes citari, licet no fuerit iustificari,datur sibi secunda dilatio ad producendū illos testes,in quibus producendis fuerit sollicitus & diligens in prima dilatione,argu.ff.de iureiuran.l.admonendi & etiam no.ibi per Bart.

10 Vtrum dies termini seu dilationis computetur in dilatione,distingue,aut ponitur in assignatione A, vel ab, & tunc nō computatur:quia dictę dictiones sunt exclusiuæ. ff.de actioni.empt.l.Ratio §.h.Secus verò si apponitur dictio hinc:quoniam denotat extremitatem temporis.arg. ff.de condi.& demon.l.4.§.fi.& per eam fieret computatio ab hora datæ dilationis de impedimento ad momentum.argum.ff.de verbo.obli. l.eum qui Calendis. & ff.de censi.& not.ff.si quis cau.l.1.per Iaco.Butrig.Aut assignatio fit,simpliciter,& tunc aut terminus statuitur à iure,& tunc computatur in dilatione, quia tunc fit computatio de momento ad momentum.ff.de minori.leg.3.§.minorem.& not.C.de ap.auth.hodie.si verò statuitur à iudice, non computatur in dilatione. extrà de excep.capi.pia.& de resti.spolia.cap.frequens.libro.6.& ibi glos.itaque not. in l.1.ff.si quis cautio.per Bal.

Testi

11 Testis potest assignare æquē feriaś sicut & pars, & etiā aduocatus,vt no.ff.de feriis.l.1.per gl.ordi.

12 Die feriato potest dari libellus per actorē, & exceptiones per reum pari modo.ff.de adul.l.miles cum adultero. §.sexaginta dies.& ibi no.per glo.ordina.& latius per Bar. iūge infrà in ver.appella.in q̄stione q̄ incipit,sufficit, &c.

13 Finita dilatione data ad probandum,adhuc admittitur probatio intra paucos dies per modum purgationis more.vt no.ff.de feriis.l.fin.per.Bal.

14 Contra fugitiuos a & suspectos de fuga proceditur de a facto sine citatione,& feriæ non seruantur, vt not.ff.qui satisda.cogan.l.si fideiussor.§.fi.per Bal.

15 Ille qui obtinuit sibi dari aliā dilationē,q̄ ,ppter æqualitatem seruādā cōmunis efficitur,vt C.de tempo.in integ. restitu.l.penul.non potest illi dilationi renuntiare in præiudicium aduersarii,cui fuit communicata. arg.ff.de adoptio.l.si arrogator.& ita ibi no.per Bal.fi.q.

16 Licet plures dilationes dari non debeant ad probandū, nisi cum causę cognitione, scilicet impedimēto allegato, & probato intelligitur.l.fi.ff.de feriis.attamen,si iudex eas de facto dederit sine causæ cognione, nihilominus valēt, quia iudex potest gratiam dilationis facere de benignitate.extrà offi.deleg.c.consuluit.& quod not.Instit.de verb. oblig.§.1.& quod no.Innocen.extra de eo qui fur.ord.susce.c.innotuit.& etiam not.& in alleg.l.fi.per.Bal.

17 Nō debet alicui dari dilatio ad quod venire debebat instructus: vtpote actori ad producendum rescriptū vel libellum,seu procuratorium mandatum,ar.C.de dila.leg.si quando.& ita etiam not.ff.eod.tit.l.fi.per Bal.

18 Vtrum tempus à iure statutum possit per iudicium abbreuiari, vel prorogari? Dic plenè extrà de offic.dele.c.de causis.per Henr.Boich,in prima dilatione.

ADDITIO.

a Contra fugitiuos.Fugitiuus potest capi quolibet die, etiā feriato in honorem Dei.gl.est singu.in verb.fideiussion. in l.dies festos.C.de feriis. quam pro singulari & communiter approbata ibi cōmendat scribent. præsertim Bal.& hoc procedit etiā si esset dies natiuitatis Domini,secūdū notab.dictū Bal.in c.vlt.de feriis.quòd commendat Ia.in l.vinum.col.3.ff.si cert.petat.& consuluit Ancharan.cōs. 123.ad fin:Et predicta procedunt etiam lite pendente secundum gl.in l.2.vbi doct.ff.de feriis.& ita dixi Ang.in l. si ab arbitro.§.1.ff.qui satisdar.cogant.& pro singul.sequitur Angel.Aret.§.1.ver.in ead.gl.in fin.not. secundū Bal. & versi.quærit tamen hic Dyn.& versi.in quibus locis.Instit.de actio.& ibidē etiā Ia.ver.vltimò circa predicta.vbi latissimè prosequitur.& idem Ias.post.Bal. Imol.& Moder.in l.2.in prin.col.pen.ver.vltimò ex ista gl.ff.solu. matrimo.& in l.apertissimi.col.vl. C.de iudic. Alex.cons.19. viso processu.lib.3.Dec.consil.75.ver.tertiò,quia ad hoc. Cacialup.in tract.de debitor.fugit.in 6.quæstio princip. Sed hæc recipiunt singularem limitationem non procede re in illo,qui vellet aliquem fugitiuum in carceribus detentum recommendare,vel sequestrare,quia hoc non potest die feriato fieri.ita singular. Bal.in authent.& qui iurat.colū.4.versic.quæro,pone diem statutum.C de bon. author.iudic.possidend.cuius decisionem pro singul.ita consulendo sequitur Alexand.consil.159.circa primum. in 2.dub.li.2.Ias.in l.si fideiussor.§.vl.col.pe.ff.qui satisda. cog.Felin.in c.vltim.col.vltim.de iudic.

11 *Cautio,& fideiussio.*

1 CLericus non est legitimus defensor pro laico in iudicio singulari conuento,licet de iudicato soluendo paratus,sit satisdare,arg.ff.de procur.l.neque fœmina. & ibi not.glos.ordinar.& not.Specul.tit.de primo decreto.§.restat.versic.quid si dominus.Itaque etiam not.in alleg.leg. neque per Bald.

2 Filius familiàs non potest esse fideiussor iudicij. Nam fideiussor Iudicij debet esse talis,q̄ possit firmare iudicū. ff.qui satisdare cog.l.2.§.1.secundum vnum intellectum. & ita no.Bal.Licet in cōtractibus possit esse fideiussor sine authoritate patris,vt C.quod cum eo.l.nulla.

3 Debitor in diem,qui tempore obligationis contractæ erat iam suspectus de impotentia non soluendi,non cogitur præstare cautionem.l.in omnibus.ff.de iudiciis. quoniam creditor,qui cum tali iam suspecto contraxit, habet quid sibi debeat imputare.ff.de priuileg.creditor.l.si credi tores.ver.cæterùm.& ita notatur ibi per Bartolum.

4 Debitor diem tenetur cauere, si habet dilationem ex diffinitione testatoris vel legis:Si verò habeat dilationem ex dispositione inter viuos,seruat determinationem le.in omnibus.suprà alleg.not. per Cyn.C.de precibus imper. offerend.l.vniuersa.quod modifica iuxta limitationem conclusionis præcedentis. De illa materia distinguitur extrà de solution.cap.Odoardus.per Henric.Boich secunda distinctione.

5 Ille,cui relictum est aliquid ad tempus,similis est vsufructuario,& ideo cauere debet de restituendo rem sine deteriorationē,quemadmodum vsufructuarius, vt nota. in summa,tit.de vsufruct.§.qualiter.ver. fed quid si testator.per Hostien.

Laicus fideiussor clerici pōt cōueniri coram iudice suo seculari,licet clericus principalis debitor ibidem conueniri non possit,vt notatur tit.de compe.iud.adi.§.1.versi. sed pone,clericus.in Specul.

7 Fideiussor datus per clericum in iudicio seculari conuētū nullatenus obligatur,argu.ff.si quis cautio.l.si feruus. in princ.& l.quoties.in fi.& not.per Pet.Iacob.in tit.de arbo.de succes.regni Franciæ,circa mediū.ver.Itē fideiuss. nec confirmatur talis inualida fideiussio p quamcunque adiectionē,per arg.ff.ad leg.Falcid.l.Seius & Augerius.

12 *Contumacia,& mulcta.*

1 NOn plura præcepta,& per consequens non aliàs plures contemptus,seu contumaciæ reputantur, si circa idem fiant eodem contextu temporis,vt no.ti.de contuma.§.quarto.ver.sed pone.in Spe.

2 Propter cōtumaciam procuratoris comparatur dominus primum decretum.not.ti. de primo decreto.§.restat. ver.sed quid si reperiatur.in Spec.Et etiam secundum decretum maximè post litem,vt no.ff.si quis ius dicen.non obtem.l.1.§.si procurator.per Bal.post Iacob.Butrig.

3 Propter contumaciam procuratoris cōdemnati,dominus non perdit beneficium appellandi:quoniam cùm ꝓcurator nō possit expressè renuntiare appellationi in præiudicium domini,igitur per consequens nec tacitè:scilicet contrahendo contumaciam, itaque not.in alleg.§.si procurator.per Bal.

4 Maior est contumacia in illicentiatè recedente,quā nō comparente:vt not.extra de offi.deleg.cap.consuluit.& de pœnis.c.p calumniam.& de iudi.c.1.vtrobique Inno.

5 Si iudex vel arbiter non venit ad locum assignatū,pars non cōparens non debet contumax reputari,vt not.ti.de arbit.§.differt.versic.Item quid si arbiter.in Specul.

6 Propter contumaciam partis non comparentis non solui tur arbitramentum,seu compromissum,arbitratorium cum sit quidam contractus seu transactio, in qua non fit vera nouatio:licet pœna committatur.ff. de transact.leg. qui fidem.itaque no.ff.de offic.pro cons.& leg.l.nec quicquam.§.vbi decretum.per Bal.

7 Propter contumaciam procuratoris dominus haberi potest pro confessato.in interrogatis quę fiunt ad litis præparationem.ff.de procur.l.non solum.in prin.Et etiam in positionibus quę fiunt post litem contesta.ad veritatis indaginem,vt extrà de confes.c.2.libro.6.licet non quo ad litis contest.quoniam litis contestatio non fit per contumaciam:vt no.infrà,sub versi.litis contestatio.

8 Delegatus ab ecclesiastico iudice etiam à Papa, habet tantum modo censuram ecclesiasticam,& ideo nō potest

mulctam imponere pecuniariam. Secus est in iudice ordinario ecclesiastico, quoniam ipse potest mulctam pecuniariam imponere, ita no. titu. de sen. & mulcta. §. quis possit. per Hosti. in summa.

9 Minores, mulieres, & rustici excusant à mulcta, seu pœna præcepti infracti. arg. ff. de eden. l. 1. §. fi. quoniã tales psonæ præsumuntur potius imbecillitate quam dolose per contumaciam iudici non parere, vt ibi no. per Bal.

10 Licet Episcopus possit haberi pro confesso propter cõtumaciam, vt extrà de confes. c. 2. lib. 6. non tamen potest haberi pro confesso, vt no. ibi glo. ordi. Ioan. And. & not. ff. si quis ius dicen. l. 1. §. iudicium. per Bal.

11 Iudex potest facere in die assignata gratiam parti, contumaciam expectando eam ad diem sequentem. Nec requiritur ad talem actum per iudicem explicandum, noua partis contumacis citatio. extrà de officio deleg. c. consuluit. & no. ti. de dolo & cõtu. §. qualiter. ver. p Hos. summa.

12 Reus cõparẽs põt petere ꝙ absoluatur ab instãtia iudicij contra actorẽ cõtumacẽ, per quã absolutionẽ peribũt acta omnia iudicii. ff. de iud. le. & post edictũ. & C. de iud. l. properandum. & ita per talem absolutionem irritabitur litis contestatio, & actor condemnabitur in expensis, & ideo necesse est eũ ad hoc citari, & põt peti talis absolutio etiã ante lit. cõtesta. C. quo & quã. iu. in auth. q semel. & melius. 3. q. 4. quod vt prædicta notantur extrà de off. deleg. c. consuluit. per Inn. Ioan. And. & latius per Hen. Boich.

De materia huius rubricę, vide infrà in verb. appellatio.

13 *Excommunicatio, cessus, & interdictum.*

1 QVi scribit excommunicato, sententiã excommunicationis incurrit, vt no. extrà de sen. exc. c. constitutionẽ. libro. 6. in glo. ordi. per Ioan. And. & est ratio, quia per organum scripturæ quis videtur loqui absenti. ff. de leg. 1. l. miles ad sororem. in princip.

2 Laicus sine metu excõmunicationis potest capere cleri cum delinquentem, vt eum ad iudicem suũ ducat, vt not. ff. de fur. l. si quis in seruitute. per Bar. sed non debet eum detinere vltra 20. horas, vt colligitur ex not. in le. capite quinto. ff. de adul. per Bar.

3 Iudex excõmunicatus occultè, potest ferre sentẽtias in proparijs. extrà de re iud. c. ad probandum. & ita intelligi debet, quod no. Innoc. de sen. excom. c. si verò. Sed nõ põt proferre sententias excommunicationis, vel alias procedentes à claue, cùm per excõmunicationẽ sit sibi sub stractum prælationis officium. 24. q. 1. audiuimus. & ita not. extrà de re iudi. c. pastoralis. in clemen. per G.

4 Excommunicatio requirit causæ cognitionem. 2. q. 1. nemo. & ita not. extrà de offi. deleg. cap. nouit. per Innoc.

5 Percutiens ignorans percussum esse clericum, non est excommunicatus, arg. extrà de sen. excom. cap. si verò. vt not. eo. tit. c. cum non ab homine. per Innoc.

6 Excommunicatus pro contumacia debet prius quam absoluatur, aduersario satisfacere de expensis, vt not. tit. de contu. §. nunc dicamus. ver. sed nunquid excommunicatus. in Spec.

De materia huius rubricæ vide infrà in ver. reconuentio. & in ver. prorogatio. & in ver. notarius.

14 *Absoluto, & relaxatio.*

1 VTrum excõmunicatus debeat absolui aduersario absente & nõ vocato? dic aut est excõmunicatus per iudicẽ ex officio suo sine ptis querela seu instãtia, & tũc debet absolui nemine vocato, extrà de appel. c. cũ speciali, & no. Io. 11. q. 3. excõmunicatus. in fi. Aut ẽ excõmunicatus ab hoẽ ad partis initantiã ꝓ crimine, vel manifesta offensa, ꝙ idẽ est, & tũc debet absolui parte aduersa vocata, q̃ habet æstimare offensam, extrà de ver. sig. c. ex pãrte le. & de sen. excõ. vnde & sac. tan. & deo q mit. in eos. cau. rei ser. c. 1. & c. cũ venissent. Aut est excõmunicatus ꝓ cõtumacia, & tũc pstita cautione de stãdo iuri, & soluẽdo expẽsas parti, põt absolui illa absente, extrà de rescri. c. olim ex literis. & de app. c. qua frõte. Aut est excõmunicatus à iure ꝓ crimine siue manifesta offensa, & nõ debet absolui, nisi parte vocata, & ei satisfacto, vel saltem ea contumaciter absente. extrà de sen. ex com. c. paroch. & c. ea noscitur. & de vsur. c. cùm tu. 23. q. pe. c. pelsimã. In casibus tñ pmissis, in qbus nõ debet fieri absolutio aduersario absente & nõ vocato, si tamen facta fuerit, tenet, vt not. Spe. titu. de cõtumac. §. nunc dicamus. ver. sed pone. & no. extrà de of. arc. c. cùm ab ecclesiarum. per Ber. & Ho. ita no. extrà de offic. deleg. c. cùm cõtingat. per Henr. Boich. vide circa præmissa c. & c. venerabilibus. de sen. excom. lib. 6.

7 Faciens rẽ alienã sine causa laisiri, seu ad manum domini ponere, tenet actione iniuriarũ. ff. de iniuriis. l. iniuriarũ. §. si quis prohibeat. in fi. de act. emp. l. qui pendentẽ. in fi. & no. per Iac. ti. de suc. reg. Frã. §. itẽ regales ponunt, &c. in summa libellorũ. iũge infrà, in ru. mixta de criminib⁹.

8 In causa sequestrationis sententiæ potest fieri sequestratio possessionis & fructuum, vt no. ff. de appel. recip. vel non. l. ante sententiam. per Bart. in prima q. & extrà de sequest. pos. & fruc. c. 1. in clem. per Paulum de Leazar.

61 *Decretum, & iudiciale.*

1 DEcretum iudicis sine causæ cognitione interpositũ, nullum est ipso iure. ff. de transact. l. cum hi. §. si prætor. & de tut. & rat. distrah. l. magis puto. §. penul.

2 Decretum iudicis sine vocatione partis interpositum, non ualet. C. vnde vi. l. meminerint. per Cyn. & patet ex præcedenti conclusione.

3 Decretũ iudicis errore iuris vel facti interpositum, licet error nõ exprimatur, ipso iure nullũ est, vt ff. de tutor. & cur. da. ab his. l. sæpè. & l. tutor. & de rebus eorum l. magis puto. §. pen. & C. titu. eo. l. si præses.

4 Decretum iudicis debet iudicialiter pro tribunali sedẽdo interponi. ff. de bo. pos. l. 3. §. pen. quod est verum in secundo decreto, sed non in primo: vt notatur ff. si ex noxa. causa agar. l. 1. in fi. Bal.

5 Secundũ decretũ est sententia interlocutoria. ff. de bonis auth. iud. possid. l. si minor. ita no. ff. de offi. procon. & leg. l. nec quicquã. §. vbi decretũ. ver. nunc à capite. p Bal.

6 Post secundum decretum nõ potest reus opponere exceptionem peremptoriam: vt no. gloss. ff. quib. ex caus. in possessorio. Fulcinius. in princip. & Specul. titul. de secundo decreto. §. in Christi nomine. versicu. fi. & eodem titul. in §. fi. in fi. & idem tenet Bal. in alle. l. 1. si ex nox. cau. agat. licet Bar. teneat oppositum in allegata. Fulcinius.

7 Secundum decretũ exigit latitationẽ, quando interponitur ex causa seu obligatione personali. Secus verò si ex causa concernente rẽ, vt puta, dãni infecti, vel noxæ, vt de damn. infe. l. si finita. §. Iulianus. & §. si fortè. & ibi not. Bar.

8 Decretum iudicis non supplet defectum solennitatis in actu, super quo interponitur, requisitæ, vt alleg. l. cùm hi. §. si prætor. ff. de transact.

9 Decretum iudicis facit præsumi omnia solenniter acta vt no. Spe. titu. de emp. §. nunc dicendum. ver. & breuiter. & no. C. de fide instru. l. 1. lib. 10. & ff. rem rat. habe. l. actor. & de priuil. cred. l. Imperatorum. vt robique per glo. ordi. ac scilicet, quando est diu, quòd fuit interpositum, vt no. extrà de testib. c. significauit. per Io. And.

10 Decretum iudicis actum qualem reperit, confirmat, nec est medela curans morbum à natura insitum, allegata l. Seiæ & l. tutor. eo. titu.

11 Decretum iudicis non operatur in præiudicium tertij, nec facit prout sententia, ius inter omnes. C. de his qui à non do. manu. sunt. l. fi.

12 Si authoritas vel decretum interponatur conditionaliter, vt dicendo, Si & quatenus de iure possumus, nihil valet. argu. ff. de reg. iur. l. actus legitimi. & de autho. tutor. l. si conditionalis. & ibi no. per Bar.

13 Pater tanquam legitimus administrator filij potest trãsigere sup bonis ipsius filij aduentitiis, vt not. gl. ff. de transact. l. de re filiorũ. argu. C. eodem tit. l. ples. requiritur tamen decretũ prætoris, si res fuerint immobiles. C. de pd. min. l. non solum. vt not. in dicta le. præses. per Ioan. Fab.

17 *Autoritas, licentia, & consensus.*

1 AVthoritas patris, quę tollitur in filio familias litigante, non tollitur per concessionem procedendi summariè, &c. quoniam dicta commissio debet intelligi personarum habilitate seruata, argumen. C. de testa. milit. l. fi. itaq; notatur. ff. de offic. proconsl. & legati. l. nec quicquam. §. de plano. per Bal. Hinc est, quòd per dictam cõmissionẽ non supplet defectus psonæ in iudicio legitimè nõ cõparẽtis, vt no. in extrauag. ad reprimẽdũ. sup verbo, figura. p Bar.

2 In filio famil. minore litigante vltra voluntatem patris sui, etiam requiritur authoritas curatorum ad litem, quæ etiam sibi dari debet, vt no. Spe. tit. de acto. §. 1. ver. sed nũ quid si dubitetur. & not. gl. ordi. ff. de iudi. l. si longius. §. 1. quod verum intelligo, quando filius conuenitur actione personali, Secus verò si filius litigaret super re in qua pater haberet, vbi quæri posset vsusfructus, quia tunc sufficeret filio fami. litiganti minori sola patris authoritas, qui est legitimus administrator. C. de bo. mater. l. 1. & ita not. ff. de ver. ob. l. fi. §. 1. in fi. per Bar.

3 Pater videtur filiofami. in iudicio litiganti consentire tacitè, & licẽtiam dare, si sciat & non contradicat. arg. ff. de his qui no. infa. l. non alia. §. idẽque. & ita ibi no. per Bal. cõtrà tñ no. Spe. ti. de actor. §. 1. ver. sed qd si psente. Sed primũ dictũ intelligo, qñ requritur cõsensus in signũ repudiationis. Secundũ verò dictũ Spe. intelligo, quãdo requiritur consensus per modum authoritatis, quia psentia nõ æqui pollet authoritati. ff. de authoritate præstan. l. 2.

4 Authoritas magistratus habetur pro titulo, & etiã pro bona fide. ff. de noxa. l. & generaliter. itaque not. ff. de legi. l. de quibus. per Bal.

5 Dominus potest authoritate propria sua eijcere de fundo colonum, pensionem statuto tempore non soluentem, vt not. titu. de actor. ver. Item quod vult. in Spe.

6 Licitum est authoritate propria deiicere clandestinũ possessorem, sicuti & violentum, vt not. ff. vti poss. l. 1. §. interdictum, per gl. or. & Bar. vide Io. fa. C. vnde vi. lib. 1.

7 Hæres potest authoritate sua propria apprehẽdere possessionem hæreditatis & bonorum ipsius. arg. ff. de vsi. le. furti. §. fi. & de acqui. pos. l. cũ heredes, vt no. C. de edi. diui Adria. tol. l. fi. & de succesto. edicto. l. si tibi. vt robiq; p Cy.

8 Pater potest filio suo absenti, dare authoritatem litigandi per epistolam, vel nuntium, argu. ff. de dona. l. filiusfami. & not. ibi per Bar. Quod verũ si filius fa. maior sit 25. annis, Secus vero si sit minor, vt no. C. de epi. & cle. auth. causa quæ. per Pe. & Bal.

9 Licitum est cuique authoritate sua propria defendere inuasum in rebus, vt de fur. l. si quis & multo fortius inuasum in persona, vt ibi no. per Bar. qui quidem defensor si defendendo offendat inuasorem, non tenetur de offensa, vt no. ff. de reg. iur. l. culpa caret. per eundem Bart. quod tamen intelligo cum moderamine inculpatæ tutelę. argu. eorum quę notantur C. vnde vi. l. 1.

10 Non licet alicui super via publica de domo sua in aliã domum suam facere pontem sine principis authoritate: vt no. tit. de proprie. §. 3. ver. Item quæritur. eo. ti. de iniu. §. 1. ver. pone in statuto. in Spe.

11 Non valet pactum quòd liceat creditori capere debito rem suum propria authoritate. argu. ff. de pact. l. si vnus. §. pacta. & ita no. ibi per Guli. de Cug. & Bal.

12 Si nó possum effugere aggressorem quin me percutiat, nisi interficiam eum, possum eũ interficere impunè. ar. ff. ad legẽ Corne. de sica. l. furem noctur. & ita not. ibi ꝓ Bar.

13 In actibus & alienationibus rerũ mobilium minorum, in quibus sufficit tutorum vel curatorum authoritas sine iudicis decreto, sufficit sola iudicis authoritas sine tutorum vel curotorum, staque intelligitur gl. ord. C. de in te. resti. mino. l. 1. secundum la. de Are. Pe. & Cy. ibi.

14 Impedimentum factum in alieno, vt non possim vti iure, vel seruitute mihi cõpeten. nõ possum, ꝓpria authoritate euellere, licet possim persona me impediẽte, ꝓpria authoritate mea repel. vt no. ex. de immũ. eccle. c. 1. p Inn.

15 Dominus tacitè videtur consentire alienationi rei feudalis, si presens sit, taceat, & non contradicat, vt no. in feu. in consti. imperialem. §. 1. per gl. ordi.

16 Licitũ est ponere in manibus mercatoris, vt inde perciat honestũ lucrũ, extrà de donatio. inter virũ & vxorem. c. per nostras. & not. ff. ad legem Falcid. l. diuus. per Bald.

De materia huius rubricę, vide infrà, in ver. possessio, & in ver. executio, &c.

18 *Possessio, & inuestitura.*

1 SI quis vendat vel leget possessiones suas, intelligitur de immobilibus tantum, iuxta vulgi consuetudinẽ loquẽdi, vt no. C. de compensa. l. fi. in q. fi. per Cy.

2 Ad trãslationem quasi possessionis iurium incorporaliũ nihil operatur clausula constitutionis precarij nomine. vt no. ff. de acquirẽd. possess. l. ꝙ meo. in prin. per Bartolũ.

3 Vxor dicitur possidere ministerio mariti, licet ipsa nõ probetur vnquam iuisse, seu tenuisse feudum, sed dunta xat eius maritus. argu. ff. dè acqui. pos. l. qui iure familiaritatis. & ita no. ibi per Bar.

4 Ad probandum vniuersitatem possediss̃e seu possidere sufficit ꝓbare hoc fieri per syndicum, vel alios, per quos vniuersitas regitur. ff. de acqu. pos. l. 1. §. municipes. & etiã ibi no. per Bar. in fi.

5 Per inuestituram non transfertur possessio, sed datur facultas & licentia ingrediendi possessionem propria authoritate realiter, vt not. extrà, de consuetudi. c. ex literis. per Innoc.

6 Per illa verba apponi solita in instrumẽtis, vendidit, tradidit & concessit, &c. probatur traditio possessionis, si in strumentum factum sit in fundo, uel in conspectu fundi uenditi. C. de acqui. pos. l. 2. Si autem instrumentum factũ fuerit seorsum à fundo, per dicta uerba datur emptori licentia intrandi possessionem rei uenditæ eius propria authoritate. ff. de acqui. pos. l. predia. & ita no. in d. l. utrobique. per Bar. & per Cy. & Ia. But. latius.

7 Violenta possessio non extenditur ultra ea quæ uiolentus possessor realiter occupauit. argumẽ. C. de petit. hære. leg. fin. no. Innocen. extrà de restitu. spolia. ca. in literis. de

quo vide ff.de acquir poſſ.l.quod meo.§.fi.per Bart.

8 Miſsio in poſſeſsionē facta non citato reo legitimè, & non precedente ſummaria cognitione, nō tenet.argumē. 2.q.6.ſunt quorum.& ff.de re iudic.l.cū nulla, vt not.extrà, vt lite non conteſta.c.tuæ.per Hen.Boich.ſed dicto ca ſu pōt reus ſua autoritate de facto prohibere, vt in Spe.ti. de 1.& 2.decret.§.iam de effectu.ver.ſed quid ſi iudex.

9 Quis non poteſt poſſeſsionem alicuius iuris ab aliquo alio poſſeſsi licite acquirere ſine illius poſſeſſoris conſenſu vel ſaltem patientia, vt no.extrà de in inte.reſti.c.cùm veniſſent.per Inno.gl.mag.ver.in poſſeſsione enim iurium, & extrà de poſtula.prelat.c.bonæ.poſt gl.mag. quæ quidē patientia præſupponit ſcientiam aduerſarij.ff.ſi ſerui.ven. l.ſi fortè.§.1.& C.de ſeruit.l.2.Et not. per Innoc. in eadē gl.in fin.ver.illud autem indubitatum. Nec per conſequēs poteſt præſcribere, vt ibi idem notatur per eundem, & etiam officio ordin.c.conquerente. per eandem gloſ. quæ incipit, Nota.ver.ex his collige.

De materia huius rubricæ vide ſuprà, in ver.iuriſdictio.& in verb.citatio.& infrà in ver.de pet.& poſ.iudic.& in verſi. probatio.& in ver.confeſsio.

19 *Actio, actor, & agere.*

1 ACtio pro euictione ad intereſſe competens contra vē ditorem, qui ſcienter alienauit, non requirit iudicium ſeu quōd per ſententiam euincatur res vendita.ff.de actio empti.l.ſeruus quem.§.fin.& nō eſt alibi ſecundum Ray. de for.vt refertur, & not.ſt.de neg.geſt. action.per Bal.

2 Actor poteſt cōuenire reum ſimul ſuper diuerſis actio nibus coram diuerſis iudicibus ordinariis, vel coram iudi ce ordinario & delegato, extrà de reſcrip.c.nonnulli.& ibi not.per Inno.ſed non coram duobus delegatis.

3 Maritus pro re dotali principaliter agit, & conuenitur. ff.de reg.iur.l.ſæpè.& C.de rei vend.l.doce ancillam.

4 Vbicunque quis probabiliter errat in facto ſuo vel alie no, poteſt in eodem libello diſiunctiuè proponere plures actiones incompatibiles, extrà de in integ.reſt.c.conſtitu tus.& de prēb.c.auditis.& ff.quo.leg.l.1.§.quia autem.& ita not.in alle.c.conſtitutus.per Inno.

5 Quando plures agunt, contrahunt, vel conueniuntur ſimpliciter, intelligitur de quolibet æqualiter, & pro rata. ff.de duo.re.l.reos.§.cum tabulis.vt no.extrà de relig.do. c.conſtitutus.per Inno.

6 In actionibus rem reſtitui, vt depoſiti, vel commodati qlibet hæredū agit in ſolidū.ff.de ſolutio.l.ſi ſtipulat'.§.1.

7 Res vi poſſeſſa in quemcunque transferatur, etiā bonæ fidei poſſeſſorē pōt per ſpoliatū auocari actione quod me tus cauſa, quoniam per dictam actionem res auocari po teſt, etiam ab eo, qui metum non intulit.ff.q̄ me.cau.l.ſi ue ex aliena.§.2.ita no.tit.de reſt.ſpo.§.fi.in fi.in Spe.

8 Si agatur ex vna cauſa, & conſiteatur reus debitum ex alia, debet condemnari ex cauſa, quam confitetur, vt not. Spec.tit.de actio.& per.§.ſequitur.ver.hic quoque. Secus verò ſi a iàs, quam ex confeſsione rei probaretur debitum ex alia cauſa, vt not.Hoſt.extrà de iud.c.examinata. quod refert & ſequitur Io.Fa.C.de eden.l.ad cauſam.de quo vi de infrà in ver.petitio.in concluſione.1.

9 Omnis actio fundatur ſuper aliquo intereſſe, arg.ff.mā da.l.ſi procuratorem.§.mādati actio.& de ver.obliga.l.ſti pulatio.§.alteri.& Inſti.de inuti.ſtipul.§.alteri, &c. Et ita not.tit.de actio.in fac.ex variis figuris cauſarum.p Pe.Ia. in libel.& titul.de actione ex empto.ver.ītē eſt notandū.

10 Pro violentia facta ſubdito, in iuriſdictione, vel colono poteſt dominus agere pro ſuo intereſſe, arg.ff.de dol.qui famulo meo ſuadet, vt dimittat poſſeſsionē meam, multò fortius tenetur ille, qui hominem meū de ſua poſſeſsione expulerit violenter, vt not.extrà de appel.ca.dilectus.per Inno.Hoſti.& Henr.Boich latius. Cauſas vero hominum ſuorum proprias liberorum dominus pro eis proſequi non poteſt.extrà de priuileg.cap.authoritate.§.fi.lib.6.

11 Colonus vi expulſus poteſt agere contra locatorem, vt ſibi cedat interdictum vnde vi.ar.ff.loca.l.in plures.§.mſſ ſem.vt no.C.eo.tit.l.ſi pro ſundo.per Cyn.

12 Is qui donat aliquod debitum ſuum, videtur donare a ctionem ſibi competentem ad petendum illud, vt not.ff. de ſtipul.ſeruo.l.ſi ſeruus communis meus.§.cùm ſeruus. per Bar.in fi.

13 Quando agitur de crimine etiam ciuiliter actione quæ infamat infamia iuris vel facti, debet inferi in libello locus & tempus cōmiſsi criminis, prout in accuſatione criminali.iuxta l.libellorum.ff.de accuſa.vt no.ff.de iureiur. l.prætor edicit.in prin.per.Bar.

14 Ad hoc vt cōpetat actio publiciana, requiritur traditio vacuæ poſſeſsionis.vt no.C.de proba.l.cùm res.per Cyn.

15 Si mihi fiat iniuria ,ppter te, ego poſſum contra te age re & repetere.argu.ff.loca.l.ſi merces.§.culpę.& innuit gl. ord.ff.de neg.geſt.l.nā & ſeruius.& no.ibidē per Baldum.

16 Depoſitario vel commodatario cui aufertur res depo ſita vel commodata, cōpetit pro recuperatione rei actio conditionis ex canone.3.q.1.reintegrāda.& C.de prætor. pign.l.fi.vt not.titu.de petit.& poſſeſſor.ver.ſed nunquid depoſitarius.in Spec.

17 Contra eum qui impedit aliquem vti libertate ſuæ rei, competit actio negatoria, etiam ſi non impediat iure præ tenſæ ſeruitutis, vt no.gl.ff.de condi.& demonſtr.quibus diebus.in prin.ſuper ver.agendæ.& ſi ſerui.vendi.l.ſi cuti. §.Ariſto.& no.Pet.Iac.tit.de negato.act.& Io.Fabri.Inſti. de actio.§.æquè.

18 Si verus dominus.& ille qui præſcribit bona.30.annis, agant ſimul, quamuis præferatur præſcriptor intentās vti liter, C.de præſcrip.30.vel 40.ann.ſi quis emptionis. attamen ſi præſcriptor negligat, dominus admittitur.arg.ff.de ſuperficie.l.1.§.quod autem ait prætor.& ita not.in alleg. l.ſi quis.per Cyn. in 3.quæſt.

19 Priores & alij inferiores adminiſtratores poſſunt agere vel conueniri pro ſuis adminiſtratoribus officijs vel eccle ſiis ſine alterius conſenſu.extrà de iud.deputati.& de inſti. cùm veniſſent.& de tranſac.c.veniens.& c.præterea.& ar. ff.quod cuiuſque vniuerſi.l.1.§.fi.& l.fi.vt no.extrà, c.edo ceri.per Inno.Hoſti.& Henric.Boich.

De materia huius rubricæ, vide infrà, in verbo, petitio.

20 *Ceſsio.*

1 DE materia ceſsionis, vide infrà in repetitione l.j.C.de act.& oblig.ex qua elicias concluſiones.

2 Ceſsio non eſt talis.C.manda.l.per diuerſas.

3 Nota textum decedente propter conſcientiam male li tis.extrà de ſimo.c.per tuas.1.in fi.

21 *Cauſæ cognitio.*

1 INferiores poſſunt de generali cōſuetudine poſſunt cōſti tuere iudicē, q̄ de cauſis ipſorū cognoſcat: imo ipſimet poſſunt cognoſcere de iure.extrà de ſenté.excō.c.venera bilibus.ver.attamen.lib.6.Et ita ſeruant domini tempora les, vt recitat Hoſti.in ſumma, tit.de ſen.& re iudi.§.quæ debet.ver.ſed nunquid.

2 Magiſtratus habet cognitionē & iuriſdictionē ſup ſuis officiariis.C.de offi.mag.mi.l.2.quod verū intellige, ſi de linquant in ſuis officiis, & ita ſeruant Curiæ Fraciæ, vt re citat & tenet Io.Fabri.C.de offi.prefect.vt.l.2.& not.titu. de condi.ex lege.& Inſti.de actio.§.quadrupli.p Pet.Iac.

3 Eccleſia non cognoſcit ratione peccati de factis laico rum, niſi in criminibus eccleſiaſticis, vt not.gl.ſingularis, extrà de purga.cano.c.nos.inter quam gloſ.commendat ſingulariter Bal.ff.de poſtul.l.1.§.1.

4 Cauſæ cognitio eſt de ſubſtantia iudicij, vt no.glo.ord. C.de ſen.& interlo.om.iud.l.prolatam adeo quōd eius o miſsio reddit proceſſum & ſententiam ipſo iure nullum, vt no.ibi Ia.But.Et idē ēt no.in extrauag.ad reprimendā. per Bar.in glo.poſita ſuper ver.ſummariè.circa princip.

5 De maioribus delictis monachorū cognoſcit Epiſco pus, & de minoribus Abbas, niſi aliter ſe habeat conſuetu do, quæ aliàs etiam de ſe dat iuriſdictionē, vt not.de tem

po.ordi.

po.ordin.§.& an.verſicu.ſed quæritur ſcholarum. per Ho ſtien.in ſumma.

6 Si ſeruiens principis delinquit infra iuriſdictionem Ba ronis, Baro debet habere cauſæ cognitionem, vt not. per Pet.Iac.in tit.de arbo.ſuc.Regni Franciæ, prope finem.

7 Cognitio cauſarū viduarum, pupillorum, debiliumq; & miſerabilium perſonarum pertinet ad eccleſiam, quantum ad protectionem & tuitionem.87.diſt.c.1.& 2.23.q.5.ad miniſtratorum.& præſertim quando agitur de iniuria eis fa cta.24.q.3.ſi quis potentioribus.extra de foro competen. c.ex parte.& etiam quando agitur de eorum rebus in iudi cio poſſeſſorio, vt dicto capit.ex parte.ſecundum Innoc.& Hoſt.ibi. Si vero agitur de eorum rebus in petitorio, perti net ad iudicem ſecularem principaliter cognitio. Et ob neg ligētiam vel defectum iudicis ſecularis, deuoluitur ad ec cleſiam.vt not.de foro compet. per Hoſtiē.in ſummā.§.2. ver.ex præmiſsis.& ca.ex tenore.eo.tit.per Henri.Boich.

De materia huius rubricæ, vide ſupra, in verb.iudex, & in ver. excōmunicatio.& in verbo incidens & emergens quæſtio.

22 *Obligatio, & reus.*

1 DE materia huius rubricæ vide infra in ver. carcer.

2 Non obligat dictum, niſi ſit promiſſum.ff. de ædilit. edict.l. ſciendum.§. dictum.& nota.C.de repudi.hæredi.l. ſuus per gl.& latius per Bal.

3 Reus qui conuenitur rei vendicatione, poteſt petere ne dum quod abſoluatur actore non probante, ſed etiam q̄ res petita ſibi adiudicetur, ſi probauerit ſe fore dominum, vt not.extra. de reſtit.ſpo.c.ex conqueſtione. per Innoc.& ff.de proba.l.circa.per gl.ord.

23 *Accuſatio, denuntiatio, & inquiſitio.*

1 QVis non pōt accuſari de præcepto iudicis intra octo dies poſt annum.ff.ſi quis ius dicen.l.1.§.fi.ſecundum vnam lecturam.& ita not.ibi, per Bald. Ex quo patet, q̄ pe titio multæ præſcribitur anno, quod intelligo niſi fuerit ad iudicata, quia actio iudicati eſt perpetua.

2 Condemnatus ex accuſatione qui nunquam compa ruit, non eſt infamia iuris, ar.ff.de re milit.l. qui cum vno.§. non omnis.& quod ibi not.gl.

3 Non eſt pluries inquirēdum de crimine vnius hominis, ſicut nec pluries accuſandum, vt extra de coſtu.capi.intan tum.& ita no.ibi per Inno.

4 Si humiles homines opprimantur à potentibus, poteſt iudex ad priuatam vtilitatem procedere per viam denūtia tionis, per Bart.& etiam per viam inquiſitionis ex officio, vt C.ſi mancip.ita fuerit.l. mulierem.& ibi not. per Cynū.

5 Probato crimine per inquiſitionem, debet iudex ex of ficio damna læſis reſtitui facere ex eadem inſtantia, vt not. Inno.extra de accuſatio. cap.cum oportet.ſuper ver.famā.

6 Qui malè denuntiauit, debet in expenſis cōdemnari, vt C.de excuſatio. tuto.l.ſeueriter.& ita ibi not. per Cyn. & idem eſt etiam in inueſtigatione inquiſitionis, vt not.ff.ad Turpil.l.in ſenatuſconſultum.§.an ad eos.per Bart.Et not. extra de verbo.ſigni.cap.ſæpè.in clemē.per Guliel. de Mō te Laud. vtpote, quia miſtrauit teſtes contra inquiſitum, eſto quod fuerit proteſtatus quod non intendit facere par tem, vt ibi not.per dictum Guli.& not.extra de teſti. capit. cum clamor.in fi.per Henr.Boich.

7 Iudex ad denuntiationē filiſſamil.debet ex officio proui dere ſuper mala adminiſtratione partis, ſeu dilapidatione quam facit de bonis filij.ff.ad Trebel.l.imperatorum.& ibi etiam no.per Bar.

8 In denuntiatione & inquiſitione quæ fit contra ſingula rem perſonam parte proſequente, ſeruatur ordo iuris.arg. extra, de cauſa.cap.qualiter & quando.2.& not.de purga.ca nonici.capit.cum dilectus.& ita etiam not.titu. de inquiſi. §.nunc dicamus, tractemus. verſi.ſinautem inquiratur. in Specu.& not.per Innocen.de iudic.capit.nouit.glo.1.ver. idem tamen dicunt.& per gloſ.Ioan.Fabr.C.de accuſatio. l.ea quidem.

9 Denuntiationē iudiciariam non poteſt facere priuatus, niſi prætendat aliquod ſuum priuatum intereſſe.arg. extra de iudic.c.nouit.& not.C.de accuſatio.l.ea quidem.per Bar tho.de Sali.verſi.iudiciaria aūt eſt duplex, &c.& not. in ex trauag.ad reprimendū.ſuper ver.denuntiationis, per Bart.

10 Ad hoc vt iudex poſsit procedere ad inquiſitionem ſpe cialē ad denuntiationē partis, requiritur etiam quod præce dat infamia talis, quę faciat delictum quaſi manifeſtū, quia inquiſitionē clamoſam debet infamia præcedere. extra de accu.c.qualiter.2.Si delatus tamen ante litis conteſtatio.de infamia nō oppoſuerit, valet nihilominus proceſſus, extra de accuſatio.c.2.lib.6. Itaque proceſſus, extrà de accuſatio. l.ea quidem.per Ioan.Fab.verſi.tene ergo, &c.

24 *Iudicium, & informatio.*

1 CApiens ſine præcedenti informatione aliquem, qui po ſteà re vera reperitur deliquiſſe, excuſatur à pœna te merariæ captionis, vt not. extra de offi.dele.c.cum plures, lib.6.per Archid.

25 *Carcer, & tormenta.*

1 QVis ſe pōt obligare ad oſtagia, maximè cum iuramen to & ad carceres.extra de iureiuran.cap.ex reſcripto. 23.q.8.c.quid.& ff.qui teſtamē.face.poſſ.l.obſides.& de iu re fiſci.l.diuus. Et ita innuit Pet.Iaco.titu. de condi.ex mo re.10.diſtinctio.in fi. Si tñ ſit clericus, non pōt cogi ad præ miſſa per iudicem ſecularē, vt not.per doct.& Hen.Boich. in alleg.ca.ex reſcripto, & per Io.Fabr.C. de vſufruct.l. an tiquitas.& Inſtit.de iure perſo.§.fina. per eundem.

2 Ille qui iuſtè detinetur in carcerem, poteſt efficaciter cō a trahere cum quocunque, etiam cum detinente. vt no.ff.de teſta.l.qui à latronibus.per Iac.de Are. & Barto.& per eun dem.ff.de ver.ſig.l.qui neque.§. ſolutum.

3 Pendente appellatione debet incarceratus qui apppella uit, remitti ad carceres iudicis ad quem, vt patet de Paulo qui appellauit ad Cæſarē, ad quem fuit remiſſus. Actuum 23.& vltimo capitulo. & ita etiā tenet Hug.2. q.6.in ſumma. & c.ad Romanam. & ita etiam probatur in quæſtione latè diſputata in prin.Innoc.mei, & vide quod no.ff. de his qui no.infa.l.furti.§.ſed ſi furti.per Bal.

4 Iudicia ſubſequentia non iuſtificant quæſtionem præce dentem, quoniam indicia debent quæſtionem præcedere & non ſubſequi, vt not.ff.de quæſt.l.maritus.per Bart.

5 In quæſtione ſeu tortura non eſt aliquis repetendus, ni ſi noua ſuperuenerint indicia, & torturus in fortitudine animi & corporis durauerit.ff.de quæſtio.leg.vnius.§.1.

6 Ante pronuntiationem torturæ debet dari delato copia indiciorum & defenſio ſuper eis.ff. de quæſtio.l.vnius.§. cogiturum.ibi, quocunque tempore.& ita not.eod.titul. leg.fin.& de publi.iud.l.cuſtodias. vtrobique, per Barto.

7 Antequam aliquis torqueatur, oportet probare caſum, ſeu delictum, de quo inculpatur, contigiſſe.ff.ad Silleya.l. 1.§.Item illud.& not.per Petr.Iaco.titu de libello ſuper ac cuſa.furt.in §.de modo queſtionum.verſi.antequā feratur.

De materia huius rubricæ, vide infra, in verb.cōfeſsio.& in fra, in verb.proceſſus.

ADDITIO.

a Contrahere. Adde Hippolyt.Marſil.ſingul.306. vbi latè tractat hanc materiam.Guid.Pap.ſingul.89.

26 *Procurator, coniuncta perſona, & Syndicus.*

1 PRocurator conſtitutus apud acta, patiens ſe in actis deſcribi, videtur tacitè acceptare mandatum.ff. de fi deiuſſo.tutor.leg. cum oſtendimus.§.fina. & ita not.ff.de procura.l.filiusfami.§.inuitus.per Bald.

2 Procuratio in qua procurator releuatus eſt per domi num, non finitur morte domini ante litis conteſtat.defun cti.ff.de procura.l.ſi defunctos.& ibi not.per Bald.

3 Dominus qui videt cauſam ſuam tractari per non pro curatorem, ſi non contradixerit, videtur tacitè ratificare iudicium & acta, ſic quod ſententia contra ipſum executio

ni de-

ni demandari poteſt,vt not.Innocen.extra de reſcrip.cap. ex parte decani. quod eſt verum in ſubſidium,vt in auth. qua in prouincia.& ibi not.Bal.

4 Procurator poſt litem conteſtatam datus,ex quo ſemel exercuit litem,ſubſtituere poteſt,licet non fuerit conſtitutus cum poteſtate ſubſtituendi,vt no.ff.de procur.l.in cauſæ.per glo.& Bald.

5 Minor poteſt conſtituere procuratorem cum authoritate ſui curatoris ad litem,vt not.C.de procura.l.neque.quæſtio.fin.per.Cyn.

6 Defenſor qui cauit de iudicato ſoluendo,poteſt poſt litem conſtituere procuratorem. not.titul.de procura.§.1. ver.ſed nunquid defenſor.in Spe.

7 Procurator habens ſpeciale mandatum ad ſic,ſeu limitatè reſpondendũ, non pôt in cauſa ciuili compelli ad faciendum venire dominum ſuum principalem,vt not.Iaco Butri.l.fina.C.de procur.& vt probari.ff.eod.tit.l.ſeruum quoque.§.publicè.ibi, æquum eſt. & ita not.ibi per Bald.

8 Vbi actor licitè petit cõparere, principalis procurator tenetur ſibi notificare ſuis expẽſis,quia vbi procurator nõ eſt inſtructus,non dicitur ſufficiẽter cõparere,niſi dominum repræſentet,no.glo.ff.de iniur.l.ſed & ſi vnus.§. procuratorem.ita not.ff.de procurato.l.ſi procurator.per Bal.

9 Si dominus qui primo aliquem procuratorem conſtituit, iterum eundem de nouo procuratorem conſtituat, videtur tacitè procuratorem per ſecundam reuocare, vt not.ff.de procur.l.ſi quis.§.Iulianus.per Bal.

10 Procurator quia adminiſtrator voluntarius videtur in dubio ſe velle pro domino ſuo proprio nomine principaliter obligare.ff.de procura.l.procurator qui pro euictione. & ff.manda.l.ſeruum Titij.

11 Hæc clauſula,ita quod non ſit melior conditio occupantis &c.poſita in inſtrumento procurationis non facit,q ſi vnus procuratorum præoccupauerit inſtantiam, & litem fuerit conteſtatus, quod alius procurator poſsit tractare cauſam aduerſario inuito:argum.extra,de proba.c,ſi duobus.lib.6.& ff.iud.ſol.l.Iam tamen.§.pen.& not.poſt Mar. Sylli.ff.de procur.l.Paulus.per Bal.

12 Procurator non indiget ſpeciali mãdato de his quæ veniunt incidenter, licet ſint talia, quæ de eorum natura,ſi principaliter intentarentur, requireretur ſpeciale mandatum,extra de in integrum reſtitutio. capit.ſuſcitata.& ibi not.per Innocen.

13 Sicut procurator ſimplex ad litem non poteſt paciſci in præiudicium domini,ff. de procura.l.nam & nocere.ita etiam non poteſt renunciare exceptionibus, vel probationibus.no.Inn.extra de offi.deleg.cap.cum olim Abbas. & poſt eum in alleg.l.nam & nocere per Bald.

14 Procurator conſtitutus ad exigendum, poteſt recipere ſolutionem à ſponte ſoluente,ſecundum Iaco,de Aret.ff. de verb.ſign.l.verbum exactè,& facit ſoluto matri.l. non ſolum. & de pign.l. ſolutum.§.ſolutam.& ita tenet Cyn. & Bal.poſt eum.ff.de pact.l.nam & nocere.

15 Si procurator dicit ſe neſcire ea quę pertinent ad principale negotium de quo interrogatur, eſt in expenſis quæ propter hæc fiant,condemnandus,ex.de iuramento calu. c.in pertractandis.vbi ita no.per Inno.

16 Ille qui producit inſtrumentum debiti,præſumitur procurator.no.Bar.ff.de Carbo.edict.l.3.§.cauſæ. quod eſt verum ſi producens ſit coniuncta perſona.C.de pact.conuẽ. l.fi.alias ſecus,vt not.C.de procur.l.maritus.per Cyn.

17 Procurator recipiendo mandatum procuratorij, videtur tacitè acceptare mandatum, & ideo dominum defendere cogitur.extra,de procur.c.1.in cle.

18 Clericus vel canonicus alicuius eccleſię dicitur coniuncta perſona,taliter quod ad agendum pro eccleſia admittitur ſine mandato cum cautione de rato.extra de offic. deleg.c.coram.& ibi not.per gloſſ.1.

19 Quando aliquis facit aliquid nominando ſe procuratorem,vel officiarium,non videtur gerere actum ſuo nomine proprio,ſed nomine procuratorio & officij. argu.ff.de inſtito.l.penultima.de adminiſtrat.tuto.l. cum poſt.§.primo.& eſt text.ff.ſoluto matrimonio.l.poſt dotem.ſecundum lecturam Dyn.& ita not.ibi.& de operis noui nunt. l.1.vtrobique per Bar.

20 Procurator conſtitutus à prælato,ſiue à rectore temporali ciuitatis,mortuo prælato vel rectore, re integra poterit adhuc cauſam agere.not. Innocẽ.extra de foro competen.cap.cum dilecti.licet ſecus ſit in procuratore de negotio conſtituto.itaque not.Specu.tit.de procur.§.1.ver.ſed nunquit procurator conſtitutus.quod intellige iuxta cap. fin.de procur,in clem.cum ibi no.per Io.

21 In merè perſonalibus actibus qui non poſſunt ex perſona procuratoris tranſire in dominum, procurator gerit vicem nuntij,& perſonam domini de directo repreſentat ff.de ſponſa.l.fin.& extra de procu.ca.fina.lib.6. & ita not: ff.de dam.infect.l.qui bona fide.§. ſi alieno.& ad. Trebe.l. qui ita.§.1.per Bart.vtrobique.

22 Clauſula poſita in procuratione.ſ.q̃ non poſsit reuocari per procuratorem, eſt contra naturam procurationis, q̃ per conſequens non valet.argum.ff.de preca.l.cum precario.& ita ibi not.per Bar.

23 Inter ſyndicum & procuratorem, & tales huiuſmodi, nõ attenditur differentia circa nomen, ſed circa perſonã cõſtituentis,vt ſi ab vniuerſitate cõſtituatur,ſyndicus ſit ſiue appelletur ſyndicus, ſiue procurator,& ſi à nõ dominо cõſtituitur cũ decreto,eſt actor quocunq; noſce appellatur,vt no.extra de iur.calum.c.cæterum.in fine.per Inno.

24 Ad reuocationem procuratoris generaliter conſtituti ad certum locum, requiritur generalis reuocatio.ſ.per præconizationem vel propoſitionem edicti generalis.ar. ff.de inſtit.l.ſed ſi pupilli.§ proſcribere. & ita intelligitur quod not.Bartol.ff.de ſolut.l.qui hominẽ.§. ſi ſtipulatus. Secus vero ſi ſine declaratione loci fuerit conſtitutus aliquis procurator generaliter, quia tunc ſufficit q̃ ipſi ſoli procuratori reuocatio intimetur,vt ff.manda.l.ſi mandaſſem.& ita not.ff. de procurat.l.ſi procuratorem. per Bald.

25 Procurator generalis ad negotia videtur etiam conſtitutus ad cauſas iudiciales.ita not.titu. de procurato.§.1. verſicu.penultim.in Specu.

26 Procurator qui renuntiauit procurationi, pôt petere. & mandatum re integra acceptare. argu.extra de procur. cap.licet.libr.6.Et idem eſt de executore vltimæ voluntatis ſecundum Bald.vt ipſe not.ff.de procura.l.1.§.dari.

27 Procurator rei licet non ſit à domino releuatus ab one re ſatiſdandi,attamen admittitur ſine ſatiſdatione ad proponendum ante litis conteſtationem exceptiones dilatorias,vel declinatorias fori,vt not.titul.de ſatiſda.§. ex præ dicto.ver.ſed pone.in Spe.

28 Infamis per ſententiam non poteſt eſſe procurator. ar. C.de procu.l.reum criminis. Nec etiam alius quocunque modo infamis etiam infamia facti in curia ſummi principis,puta papę,vel imperatoris.arg.ff.de excuſat.tuto.l.ſed & milites.§.ſed ignominia.& ita not. ff. de procura.l.1.§. ait.per Guliel.& Bal.

29 Conſiliarij vniuerſitatis non poſſunt creare ſyndicos, ſed ipſa vniuerſitas,vel ipſius maior pars duarũ partiũ præſentium,quod autem requiratur iudicis authoritas,nec vidit, nec audiuit obſeruari Petr.Iaco.,qui ita refert tit.de ſucce.Reg. Franc.& eſt notãdũ in ſumma libellorũ ſuorũ.

30 Minor poteſt conſtituere procuratorem ad petendum ſibi prouideri de curatore.argu.ff.de procura.l.mutus.§. is qui.& ita ibi not.per Bal.

31 Pro eo qui ſe aſſerit eſſe procuratorem,ſi deferat inſtrumẽtũ procurationis,adeo præſumitur quod admittitur vt procurator, licet ſit ignotus & de longinquis partibus, & negetur eſſe ille cuius nomen eſt in inſtrumẽto deſcriptũ, vt no.C.de epiſco.& cleri.l.ſi qua per calumniam.per Cy.

32 Procuratio ab initio debet probari per inſtrumentum, ſed poſtquam fuit admiſſus procurator,ſufficit procuratorem probari per teſtes,vt not.per Io.And.in addi.ad Spe. eo. it. & in l.1.ff.de procur.per Bal.

Procurator

33 Procurator licet non teneatur proſequi appellationem à diffinitiua.C.de procur.l.inuitus.attamen tenetur proſequi appellationẽ ab interlocutoria, quia incidenter obuenit,vt not.extra de procur.c.non iniuſtè.per Innocẽ.& ff. de ope.no.nun.l.cum procurator.per Barto.Quod eſt verum, niſi cauſa appellationis eſſet tractanda in loco valde remoto,vt in d.c.non iniuſtè.& ibi not. per Henr. Boich.

34 Executor vltimæ voluntatis ad inſtar tutoris vel curatoris non poteſt conſtituere procuratorem ante litem cõteſta.vt not.tit.de inſtru.edi.§.nunc vero aliqua.verſic.ſed nunquid ante.in Spec.

35 Generàlis procuratio ad omnia negotia, & iudicia extinguitur morte mandantis, quantum ad non incepta, & videtur tenere Archid.extra de procur.c.qui ad agendum lib.6.quod eſt verum,niſi ex generali mandato quis conſtitueret in officio, quod ordinariũ reputetur,vt inſtitoris. ff.de inſti.l.quis mancipijs.§.ſi impubes.cum §.ſeq.& ideo officium præſid.balliui,& aliorum ordinariorum,quia habent iuriſdictionem formalem aliam ab inſtituente non reuocantur morte inſtituen.extra de offi.deleg.c.2.libr.6. itaque not.Inſti.man.in prin.per Io.Fab.

36 Si procurator poſt mandatum factus eſt inimicus conſtituentis,vel aliquis ribaldus,vel alias conditionem ſuam mutauerit in deterius,mandatum preſumitur tacitè reuocatum.argũ.ff.de ſolut.l.ſi Cornelius ibi, dum dicit, Nec cauſam habuiſſet exiſtimandi,&c.& ita not.ibi Dy. Iaco. de Are.& Bar.

37 In procuratorio facto per capitulum non eſt neceſſe ex primere nomina canonicorum,vt not.per Old.in conſil. incip.an cum per capitulum,&c.quoniam ſufficit ſi in inſtrumento dicatur, capitulum talis eccleſiæ conſtituit talem procuratorem,vt ibi per eum.

38 Si religioſus ſit abbas,vel prælatus,pôt conſtitui procurator in foro eccleſiaſtico,extra de poſtu.prę.c.1.in prin. & qui filij ſint legi.c.per venerabilem.in prin.vbi hęc no. Abb.& Ioã.And.& de hoc in Spec.titu.de procu.§.ratione. igitur.ver.item quod eſt Epiſcopus. Sed non in foro ſecu lari,extra ne cle.vel mona.c.1.& 2. Niſi in cauſis ciuilibus pro miſerabilibus & coniunctis perſonis,vel eccleſijs ſuis, extra de poſtu.cap.fina.& not. Specul. vbi ſupra.§.ratione quoque.ver.item quod clericus ſimplex.verſic.religioſus non poteſt conſtitui procurator,niſi duobus interuenientib.ſabbate ſuo impetrante, & vtilitate monaſterij ſuadẽte,extra de poſtul.capitu.ex parte.& 16.quæſtio.1.monachi. vel de mandatis Epiſcopi, vbi eſt vtilitas monaſterij,vt 16.q.1.qui ven.alias vero non, vt extra de procur.c. religioſus.in clemen.& ita vt ſuprà not. extra de ſen.& re. c.cum 10.& 50.per Henr.Boich.

De materia huius rubricæ, vide ſuprà in ver.citatio.& ſuprà in ver.contumacia.& infra in ver.nuntius.& in ver.iuramentum.& in verb.expenſæ.

27 *Tutor, curator, & adminiſtrator.*

1 DE materia huius rubricæ, vide ſupra in verſi. procurator.

2 Bonis abſentis datur curator,cum quo quis poterit litigare.ff.ex quib.cau.maio.l.ab hoſtibus.in princi. & ibi in gl.& ex quibus cauſis in poſ.eatur.l. in poſſeſſionem.§. 1. & de tut.l.muto.§.fi.& ibi not.per Bar.

3 Iudex ex cauſa poteſt remittere tutori inuentarij confectionẽ,vtpote ſi non expediat pupillo manifeſtari quantitatem patrimonij ſui.arg.ff.ad Tertul.l.2.§.tractari. ver. ſi.ergo mater. C.de alimen.pub.præſtan.l.vbi.itaque no.ff. de admi.tut.l.tutor qui repertorium in prin.per Bart.ver. quæro quæ dicatur cauſa legitima.

4 Ille qui eſt abfuturus,poteſt petere à iudice,dari curatorem bonis ſuis,vt not.titu.de curato,§.fina.verſicu.ſed an is qui.in Specu.

5 Curator datus adulto, poteſt cogi ad cum authoriſandum,vt not.in Spe.in d.§.quid ſi aolit.

28 *Nuntius, defenſor, & executor.*

1 LIcet nuntius non poſsit exercere iudicium, cum iudicium requirat in ſui exercitio preſentiam partium,& ea quæ fiunt per nuntium, dicantur geri inter abſentes vt not.infra,in ver.lit.conteſtatio. Attamen ad allegandum cauſam abſentiæ nuntius eſt legitimus comparitor, cum non ſuſcipiat in ſe iudicium.ff.de neg.geſt.l.liberto.§. fin. incerto,quod not.ff.de procura.l.1.fi.quæſtione. per Bal. ita not.ff.de excuſa.tuto.l.excuſatio.

2 Defenſor qui cauit de iudicato ſoluendo, poteſt etiam ante litis conteſta.conſtituere procuratorem,vt not.titu. de procur.§.1.verſi.ſed nunquid defenſor.in Specul.

3 Executor ſine mandato non admittitur ad allegandũ cauſas cauſæ principalis, niſi eſſent tales,quæ colligerẽtur ex actis in eadẽ cauſa habitis,attamen admittitur ad allegandum cauſas abſentiæ facti,puta infirmitatẽ.ff. de procurato,l.ſeruum quocunque.§.publicè.ſed non cauſas abſentiæ iuris,puta excõmunicationem iudicis,vel ineffica ciam reſcripti,vel exceptionem abſentiæ,qm̃ ad propoſitionem harũ exceptionum quæ ſunt iuris, requiritur cõparitio per ſe,vel per procuratorẽ,vt not.extra de excep. ca.veniens.per Innoc.& ff.ſi quis in ius voca.l.2.per Bald.

4 Nuntio publico in ſuis per eum relatis citationibus in dubio ſtandum eſt, donec contrariũ probetur, vbi agitur de modico præiudicio, vtpote,quod citatus teneatur ad expenſas,vt extra de procur.c.auditis.& de iudic.c. ſtatuimus.ſecus vero vbi ageretur de magno præiudicio, vtpote,de amiſsione cauſæ,vel ſi cauſa eſſet criminalis,&c.Nã tunc eſſet credendum iuramento citati contra aſſerẽtem, iuxta not.in Spe.tit.de cita.§.ſequitur ver.ſed nunquid creditur.in fi.quæ ſic debent intelligi, vt not.extra de app.ca. cauſa cõparati.per Henr.Boich.in 1.di.ver.& hãc opi.&c.

De materia huius rubricæ,vide ſupra in verb.procurator. & infra in verb.litis conteſtatio.

29 *Summariè, ſimpliciter, & de plano.*

2 LEgatus de latere, vel alius quicunque inferior à principe habente poteſtatem legẽ generalẽ condendi,non pôt cauſam,in qua iuris ordo requiritur, cõmittere ſummariè,ſimpliciter & de plano,vt notatur tit.de lega.§.ſupeſt.ver.ſed nũquid.in Spe.& ẽ gl.ſing.in c.fi.de hære.li.6.

2 Per commiſsionem factam de procedendo ſummariè, non tollitur iudici facultas procedendi ordinariè.argum. not.per Inno. extra de iudi.cap.nouit.vt not.ff. de legi.l. nulla.per Bal.argu.illius l.& videtur tex.extra de verb. ſignı.c.ſæpè.in fi.clemen.

De materia huius rubricæ, vide ſupra in.verb. iudicis officiũ,& in ver.citatio.& in verb.authoritas.& infra in verbo,libellus.

30 *Interrogatio.*

1 DEterminatio l.fi.cum ſua materia.ff.de rei vendi. habet locum ante litis cõteſta.ſ.in præparatorijs iudicij, non autem in deciſorijs litis,quia cum ſit pœnalis,non eſt extendenda ad deciſoria litis.arg.ff.de pœnis.l. interpretatione.& de libe.& poſthu.l.cum quidam.& extra de regu. iur.in c.odia.& in c.in pœnis.lib.6.

2 Licet reus negauerit ſe poſsidere, pôt tñ variare, & ſe dicere poſsidere,ſi actor non fuerit læſus,nec laborauerit adhuc ad conuincendum reum de mendacio. argu.in authen.de trien. & ſemiſ.§.illud. collat.3. & ibi no.ff. de rei vendica.l.1.per Bar.

31 *Libellus, & petitio.*

1 LIbellus debet habere cõcluſionẽ.extra de ſimo.c. licet Hely.Et indo differt à poſitionibus,p quas lis nõ cõteſtatur.extra de litis cõteſtatio.c.1.Et ita not.ff.de edẽ.l.1.

2 Libellus procedit ſine concluſione,extra de ſepul.c.cũ in noſtra,pro quo ff.ad legẽ Rhodiam de iac.l.deprecatio. & ita not.Io. Fab.Inſti de actio.in prin.in gl.aliud eſt cauſa,&c.Quod verum intellige, ſi aliquid narratur in eo per modũ querelæ, vt ſub ver.conquero,quia tũc eſt libellus

extacita

ex tacita cõclusione resultante, secus in modũ positionis, vt sub ver. pono. extra de lit. contesta. c. 1. ita not. ff. de offi. proconf. & leg. l. nec quicquam. §. de plano. per Bald.

3 Conclusio libelli restringit narrata ad ea quæ concludi uè petuntur, quia in conclusione stat modus agendi, qui incipi debet, vt not. 3. q. 5. c. hæc quippe. & extra de rescri. c. super literis. per Inno.

4 Declarans libellum non condamnatur in expensis, cũ sit idem libellus, qui prius, nec per declarationẽ mutatur in substãtia vel in forma. arg. ff. de rei ven. l. idem Pompo. §. fi. & ita not. in l. ius ciuile. ff. de leg. per Bal.

5 Mutãs libellũ in aliqua qualitate, q̃ sit non causa dandæ vel denegãdæ actionis, sed solũ temperandę executionis, nõ condẽnatur in expensis. ff. de noxal. l. in delictis. §. si detracta. fm Bal. licet Inno. cõtra. extra de libel. obla. capi. 2.

6 Conclusio non narratio libelli est inspicienda, vt ff. de libe. lega. l. Aurelius. §. mœnia. secundum Bar. de Sali.

7 Licet in actionibus realibus non peratur declaratio juris realis, valet nihilominus libellus. not. titu. de rei vendica. libel. de consuetu. approbata. versi. item. secundum Rofre. per Pet. Iaco.

8 Causa libelli debet esse talis, quæ necessario inferat ius petendi, vt not. extra de lit. contest. c. 1. per Inno.

9 Causa libelli debet esse talis, quæ ex sui natura inferat iustum esse quod petitur. not. extra de libel. obla. c. dilecti. per Innocen.

10 Licet in libello nulla causa petẽdi inseratur, si lis tñ sup eo cõtestetur, tenet iudiciũ, & cõtestatio valet. C. de anna. exceptio. l. fi. not. extra, de libel. oblatio. c. fi. in fi. per Inno.

11 Libellus ineptus non limitatur ex probationibus apertis, vt not. Spe. tit. de offi. iudi. c. deseruit. ver. quid si libellus. & no. ff. de iurisd. om. iudi. l. 1. per Bal.

12 Generalis libellus non admittitur, sed valet receptus. ar. C. de anna. excep. l. fi. no. Inno. extra de libel. obla. c. fi. q̃ de ordi. cog. c. cum dilectus. & per Iaco. in summa libellorum, titu. ex condi. ex l. imperialem. §. calidis. & Io. Andr. c. abbate. §. 1. lib. 6. in gl. ordi.

13 Illud qd̃ qs nõ tenetur ꝓbare, nõ tenet in libello exprimere. not. extra de ordi. cogn. c. cum dilectus. per Innoc.

14 Licet libellus nõ detur in scriptis, dũ tñ petitio actoris, & responsio rei describatur in actis, valet & tenet processus, vt no. tit. de libel. concep. §. nunc dicendum. in prin. in Spec. Et præsertim in causis in quibus procedit summariè, extra de verbo. significatio. c. sępè. §. in cle. & etiam in alijs causis, qa libellus solẽnis in scriptis põt omitti de consensu partium, dũ tñ fiat petitio super qua lis contestatur, vt not. extra de offic. delega. ca. de causis. per Henr. Boich.

15 Ineptitudo libelli potest semper quandoque opponi. ff. de accusa. l. Titia & si mens. sal. mo. dixer. l. 1. §. 1. & ita not. in alleg. l. edita actio. per Cy. C. de eden.

16 Libellus ineptus vitiat secũdum decretum, not. ff. si ex noxa. cau. aga. l. 1. §. fi. 11. q. per Bal.

17 Verba libelli quæ non possunt propriè sumi, trahuntur ad impropriã significationẽ, vt largè & impropriè sumantur, vt ff. de iure iur. l. sed & si posse flori. §. itẽ si iurauero. & de iudi. l. si qs intẽtione. & de ver. ob. inter stipulantẽ. §. sacrã. alias §. si Stichũ. & sic no. e. tit. l. scire debemus. in fi. ꝓ Bar.

18 Libellus habens conclusionem ineptam, qua petitur reus condemnari, sed cogi & compelli, valet in causis in quibus sine figura iudicij. proceditur, vt not. in extrauag. ad reprimendum. glo. super ver. figura. per Bar.

19 In causa appellationis à grauamine, vel interlocutoria, non exigitur libellus: vt not. tit. de libel. concep. §. nunc dicendum. propefinem. in Spe.

20 Si causa agẽdi sit apta, licet exprimatur actio inepta, nõ vitiatur libellus: vt not. Inno. extra de iudi. c. examinata. Secus vero si causa & actio essent ineptæ, vt ff. si mensor fal. mo. dixe. l. 1. & ita not. ff. de eden. l. 1. per Bal.

21 Quis non tenetur exprimere in libello ea quę accessoriè veniũt, siue sint accessoria rei, vt fructus, siue iuris vel actionis, vt. no. extra de excess. præla. c. tanta. per Innocẽ. & de libel. obla. ca. 2. per eundem.

22 Valet libellus in quo quis petit restitui, id quod nunquam habuit. ff. quorum bo. l. 1. & ibi no. per Bart. pro quo l. verbum reddendi. ff. de verb. sign.

23 Error in confinibus non vitiat libellum, vt not. ff. de cẽsi. l. forma. in prin. in gl. ordi.

24 Libellus valet & admittitur in quo post certam expressionem subiunguntur verba ista, & plus &c. quoniam illa adiectio operabitur, quatenus illud plus postea probabitur, vt not. vltra. ff. de in litem iuran. l. cum furti. Et not. ff. de furtis. l. in actione. in prin. per Bar.

25 Verba libelli in fauorem partis agentis sunt latè interpretãda. vt no. ext. de probatio. c. licet gl. fi. ꝓ Inn. vnde petitio seu libellus dũmodo sit tolerabilis, est admittendus, vt not. extra, de iudic. c. examinata. gl. fin. per eundem Inn. & iunge supra, in conclusione 17. incip. verba libelli.

26 Libellus procedit sine cõclusione in causis, in quib. proceditur summariè, dummodo in aliqua parte actoris appareat de intentione agentis. vt not. in constitutione, ad reprimẽdum extrauagan. super. ver. & figura. uer. item anre quiratur petitio, &c. per Bar.

27 Valet libellus, in quo quis petit declarari rẽ sibi pertinere simpliciter, &c. licet non dicat iure dominij, extra de fide instr. c. inter dilectos. & de excep. c. cum venerabilibus. debẽt tñ declarari, si reus hoc petierit, cum verbum pertinere, latam habeat significationem. ff. de verbo. significat. l. verbum illud pertinere. Itaque not. Insti. de actio. §. 1. per Io. Fabri. & per Barto. in l. vbi autem. ff. de rei vendi.

28 Qui generaliter porrexit petitionẽ, vt totũ ius suum in iudicio deduxisse, etiam ꝓ post litem contestat. obuenit. extra de senten. & re iudic. c. abbate sanè. lib. 6.

29 Qui petit rem certa causa expressa, si illam tausam nõ probet, succumbit, etiã si aliam causam probet, maximè postea emergentem. vt extra de sent. & re iudi. c. abbate sanè. li. 6. Et etiã ita not. in casu summario, ꝓ Io. Andide quo vide supra, in versi. actio, in cõclusione quæ incipit, si agat.

30 Qui petit rem simpliciter, totã petere videtur. vt not. titu. de libel. concept. §. 1. versic. Item debet. & versic. sequen. in Specu.

31 In petitionibus seu iudicijs vniuersalibus, quia in eis restitutio petitur fieri iure actionis, ea ꝓpter requiritur specificatio & probatio rerum seu specierum, saltẽ in prosecutione causæ, taliter quod possit ferri sententia specialis, quæ si generaliter ferretur, restringeretur tñ ad specialiter prosecuta, quia limitato medio limitantur extrema. C. de iudi. l. 2. Itaque not. ff. de edend. l. 1. in princ. per docto.

32 In libello formato in actione personali debet causa exprimi. ff. de excep. rei iudi. l. & an eandem. §. actiones. & extra de libel. obla. c. fi. & ibi etiam nõ. per Inno.

33 Valet libellus in quo accusatus petitur condemnari criminaliter, & res ablata restitui incidẽter, quoniam iudex criminum potest cognoscere de re ciuili incidenter. ff. de furtis. l. interdum. §. qui furem. & ibi no. per Bart. & in l. 2. §. 1. vi bo. rap. per eundem Bar.

34 Iudex ex officio potest repellere libellum contraria cõtinentem, & quemlibet aliun ineptum. ff. de access. l. 1. cũ ibi not. in gl. ordi. super ver. libellus.

35 Libellus cõtinẽs cõtraria nõ habilitatur per processum iudicij subsequẽtis, imo seq̃ debet ablolutio etiã parte nõ opponẽte, quia actor facto suo se excludit. ff. qñ appel. sit. l. 2. §. sed si alius. & arg. C. de fide instr. l. scripturæ. & de reg. iuris. l. vbi repugnãtia. & ita not. ff. de acqui. pos. l. naturaliter. §. nihil cõe. per Bar. in 7. combinatione. in 2. q. ver. quandoque impeditur. pro quo facit suprà, in conclusione quę incipit, libellus ineptus, &c. & in illa, ineptitudo libelli.

36 Vbi quis in libello, vel exceptionibus proposuit plures causas, quarum quælibet est sufficiens ad obtinendum, vnam tantum probare sufficit. ff. de verbo. signi. l. sæpè. §. cum vero, & not. ff. ex quib. cau. in po. eatur. leg. Fulcinius. §. cum hoc. & de re iudic. l. diuus. vtrobique per Barto. pro quo facit. ff. de appel. l. scio. & ita etiam not. ff. de eden. l. 1. in prin.

in prin. per Bal. & ibi vide. & extra de rescrip. cap. ex parte. & ibi not. plenè per Henr. Boich.

De materia huius rubricę, vide infra, in ver. lit. contestatio. & in ver. executio. & supra in ver. iudicis officium.

De materia huius rubricæ, vide infra in ver. expensis fructus & interesse.

32 Editio.

1 MErcatores non tenentur edere librum rationum suarum, vt not. glo. ordi. singularis extra de vsur. ca. 1. in clemen. quam refert & sequitur Bald. ff. de eden. l. 1. §. rationes. & videtur probare textualiter ff. ad exhi. l. penu. & idẽ etiam no. extra de proba. ca. 1. per Hen. Boich.

2 Instrumentum procurationis, syndicatus, cessionis, & iurisdictionis, & huiusmodi similia, quæ faciunt pro fundatione, seu ad fundationem iudicij, debẽt edi cum die & consule, licet ea, quæ producuntur ad probandum merita causæ, sine die & consule edantur, vt not. extra de procur. c. 1. lib. 6. per Archid.

3 Reus non tenetur edere instrumẽtũ à se in iudicio nõ producẽtum ad fundandũ intentionẽ actoris. C. de eden. l. qui accusare. extra de proba. c. 1. sed bene cogitur edere ad coadiuuandum circa accidentia actionem iã probatam. ff. de act. emp. l. Titius. & C. ad legẽ Falc. l. fi prædiorũ. Et etiã cogitur edere ad probandũ replicationẽ actoris. ff. ad legẽ Falci. l. si maritus. §. fina. sicut & ecõtra actor cogitur edere instrumenta ad probandum exceptionem rei, vt C. de eden. l. fi. itaque not. per Bartol. & Guliel. de Cuneo, ff. eo. tit. l. 1. §. 1. & per Bald. & Cy. C. eo. tit. l. fi. contrarium notatur, de proba. c. 1. per Henr. Boich. & ibi vide.

4 Hæres tenetur tradere legatario instrumenta acquisitiua rei legatę cum non teneatur de euictione. C. de fideicõ. l. instrumen. sed venditor tenetur tantum edere emptori. sed nõ tradere, cũ teneatur de euictione. ff. de actio. empt. l. Titius. & ibi not. & latius, de instr. §. nunc dicamus. versi. sed pone. in Spec. & extra de probatio. c. 1. ꝓ Henr. Boich.

5 Legatario non debet edi totum instrumentũ, sed duntaxat clausula legati sibi facti vna cum hæredis institutione, & nominibus testium in eodem descriptorum, & nõ vltra. arg. C. de precib. impe. offe. l. fi. & ibi not. per Iac. de Are. & post eum per Cy. pro quo faciunt no. in Spe. tit. de instru. edi. §. videndum. ver. quid si produco.

6 Instrumenta inter partes communia, quæ quis suis expensis à notario redemit, quibus tñ non vtitur, non tñ tenetur aduersario edere, nisi ex iusta causa, vtpote si aduersarius ipse sua instrumenta amiserit, & etiam originalia sint deperdita: vt not. titu. de instru. edi. §. videndum. ver. exprę missis. in Spe.

7 Instrumenta inter partes communia debent edi cum die & consule, vt no. ff. de eden. l. 1. §. editiones. per gl. ordi. & idem est in literis apostolicis, cum sint communes. extra de rescrip. c. cum te. & ibi no. gl. ord. in fi.

8 Speciale est in fisco, ꝙ põt petere edi instrumentum ad fundandũ intentionem suã. ff. de edend. l. ne quisquam & etiã ibi not. per Bal. & e. tit. l. 1. §. editiones. & ext. de proba. c. j. ꝓ Hen. Boich. ff. de iure fisci. l. 2. §. diuus Hadrianus.

9 Quis tenet instrumẽtum etiã propriũ edere cũ die & consule, aduersario id petẽti ad fundãdum eius exceptionem, vel replicationem, præstito tamẽ iuramento per eũ, ꝙ id causa calumniæ non postulat, vt tit. de instru. edi. §. videndum. ver. facienda est. in Specu. & idem si dicat se id ciuiliter de falso velle accusare, quo casu non tenetur accusans se ad pœnam falsi ordinariam obligare, sed ad pœnã extraordinariam, casu quo tamẽ iudex præsumeret de malitia accusantis, vt no. Specu. vbi supra, dicens, quod ita de facto seruatur. Et ita etiam quo ad vltimum, not. extra de proba. c. 1. per Henr. Boich.

10 Pars potest petere ꝙ notarius edat, seu exhibeat originale protocollum, quali instrumẽtum grossatum perfectè si omnia quæ gesta sunt, nõ cõtineat. arg. ff. de edẽ. l. veluti. circa prin. & not. ff. de reg. iur. l. si librarius. per Bartolum.

11 Acta iudiciorum debent edi cum die & consule. C. de eden. l. 1. etiam licet non sit eis vsurus aduersarius, secundum Azo. ibi, & eo. tit. l. 1. pro quo extra, de proba. c. 1. per Inno. & Host. alias poterit appellari. C. vt lite penden. l. 1. vt no. in d. c. 1. per Henr. Boich.

De materia huius rubricæ, vide infra', in verb. appellatio. & latè extra de proba. c. 1. per Henr. Boich.

33 Cumulatio.

1 PEtitio hæreditatis & rei vendicatio possunt in eodem iudicio simul cumulari, vt not. per docto. & præsertim per Iaco. Butr. C. de petitio. hęreditat. l. si post moram. in fina. quæstio.

34 Reconuentio.

2 REconuentio debet fieri ante litem contesta. vel incontinenti post, quantum ad simul procedendum in vtra que causa, sed quãtum ad cõsequendũ cum iudice, potest fieri etiam vsque ad sententiam, vt not. Ioã. And. extra de verbo. signi. c. fæpè. in clemen. in glo. super ver. exordio. & etiã Arch. extra, de rescript. c. dispendiosa. §. reus quoque libro 6. & etiam Bald. ff. de procuratoribus. l. omni. & extra de mutuis petitio. capitulo primo. per Henr. Boich.

3 In mutuis petitionibus si de vna liqueat, licet de alia nõ, nihilominus pronuntiari de liquida alia omissa. arg. C. de cõpẽ. l. fi. & ita not. ext. de ord. cogni. c. cũ dilectus. ꝓ Inn.

4 Excommunicatus non potest reconuenire actorem, nec compensationem opponere, extra, de excep. ca. cum inter. in fin. & ita not. ibi gl. ordi.

De materia huius rubricæ, vide infra, in verb. exceptio.

35 Recusatio.

1 SVspitio iudicis non est iusta causa appellandi, nisi suspitio ipsa forma recusationis legitimè fuerit ꝓposita, iuxta formã ca. 2. requiris. de appellat. & per iudicem repulsa, vt not. eodem titu. capitu. nouit. per gloss. ordinariam.

2 Merus executor non potest recusari vt suspectus. vt extra de appel. c. nouit. supra alleg.

3 Si delegatus episcopi, vel eius officialis recusetur, episcopus debet de causa recusationis cognoscere, ext. de offi. iudi. delega. ca. si qua. lib. 6. Si vero recusetur ordinarius alius, vel delegatus à Papa, debent eligi arbitri, qui de causa suspitionis cognoscant, extra de appellatio. ca. 2. requiris. & ita not. extra, de appellatio. c. legitima. per Arc. & Io. And. lib. 6. vide cap. suspitionis. de offic. delega. in antiq.

4 Recusatio iudicis suspecti debet præcedere, & opponi ante omnes alias exceptiones dilatorias, vel etiam declinatorias, vt not. extra de re iudica. capi. cum inter monasterium. per Innocen.

5 Postquã delegatus recusatus est, vt suspectus, nõ potest causam alteri subdelegare, vt de offi. deleg. c. iudex. libr. 6. licet in ordinario sit secus, extra de foro compe. ca. si quis contra. itaque not. C. de iudi. l. apertissimi. per Ioã. Fab. facit l. si prætor. ff. de iurisd. om. iudi.

6 Si iudex notarius iudicis habeat suspectus põt recusari, vt not. in authen. de trien. & semis. §. & quia sæpè. & de hęre. & fal. §. si vero absunt. Si vero notarius Iudicis ordinarij habeatur suspectus, dabitur adiunctus, sicut & in iudice. arg. ff. de suspect. tuto. l. tutor. & ita not. C. de iudi. auth. si vero. per Guliel. de Cug.

7 Eo ipso ꝙ causa suspitionis est contra iudicem proposita, est eius iurisdictio suspensa. argu. de offi. deleg. cap. suspitionis. in prin. ibi, assignata. & cap. pastoralis. §. præterea. in fi. vt not. Specu. titul. de recu. §. qualiter. ver. si quis cognoscat. intantum quod, si iudex recusatus postea procedat, est eius processus ipso iure nullus, vt not. ff. ad Treb. l. quia poterat. per Bar.

8 In causis ecclesiasticis in quibus non admittitur appellatio, nec recusatio, extra de appel. c. super eo. 2. §. in causis. Et idem puto in causis profanis paritate rationis, &c. & ideo in notorijs in quibus non admittitur appellatio, nec

ncc recuſatio, vt eodem titu. cap. propoſuit. & ibi not. gl. ordi. per Barto. eadem ratione.

9 Cum quæritur, vtrum iudex à quo appellatũ eſt in vna cauſa poſsit in alia cauſa per appellantem vt ſuſpectus recuſari? diſtingue, aut cauſa appellationis eſt finita, & tunc non põt, vt ff. apud eum à quo appella. l. 1. Aut non eſt finita, & tunc aut quæris de delegato, & poteſt recuſari, extra de appellatio. ca. ad hæc. c. propoſuit. Aut de ordinario, & tunc aut quæris in notorijs, & in talibus non admittitur recuſatio, vt dictum eſt in quæſtione præcedẽte. Aut in cauſijs non notorijs, & tunc iudex ad quem, non recipit appellationem, & tunc non poteſt ordinarius recuſari, vt d. l. 1. Aut recipit, & poteſt recuſari, vt dictis ca. propoſuit. & ca. ad hæc. & ibi not. per Henr. Boich.

10 Iudex recuſatus poteſt aſsignare terminum ad cauſam recuſationis fiendam, quia talem terminum non arbitri, ſed iudex recuſatus ſtatuere debet, extra de appel. c. legitima. lib. 6. & ita etiam not. extra de offi. deleg. ca. ſuſpitionis per Henricum Boich.

36 *Litis conteſtatio.*

1 LItis conteſtatio requirit præſentiam partium. C. de tẽpo. appel. l. fin. §. illud ex quo ſequitur, q̃ reſponſio rei facta ad libellum abſentis, vel eius procuratorẽ, non operatur litis conteſtationem, vt not. Iaco. Butriga. in authen. offeratur. ſi. queſtione. C. de lit. conteſt. Sequitur etiã q̃ nõ valet litis cõteſtatio facta per nuntiũ, quia id quod ſit per nuntium, dicitur geri inter abſentes. ff. de cõtrahen. emp. l. 1. in fi. & ita not. ff. de procura. l. 1. in pri. ſi. quæſt. per Bal.

2 In litis coteſtatione requiritur verborũ expreſsio. C. de iudi. l. rem non nouam. §. patroni. Ex quo ſequitur quod cõtumacia rei libello reſpõdere abſen. nõ põt pro lit. cõteſta. haberi. ſm Iac. de Are. vt no. C. de lit. cõteſt. l. 1. p Cy.

3 Reſponſio rei facta ad cauſam libelli, videlicet, dicendo cauſam libelli veram eſſe, vel non eſſe, operatur lit. conteſtatio. vt not. extra de lit. conteſt. c. 1. per Inno. vide Pet. de Sanxone, extra de lit. conteſt.

4 Litis conteſtatio facta ſuper inepto libello, non interrumpit præſcriptionem. ff. de adul. l. accuſaturus. ita not. C. de lit. conteſt. auth. offeratur. per gl. ord.

5 Mora debitoris in litem conteſtando, habet vim litis conteſtationis quo ad interruptionem. ff. de eo per quem factum eſt. l. ex hoc edicto. & not. gl. ff. de act. & obli. l. conſtitutionibus. & eſt te. ff. ſi quis cau. l. eum qui. §. qui iniuriarum. in fi. & ibi no. per Bal.

6 Per obiectũ exceptionis peremptoriæ non fit litis conteſtatio. extra de libel. obla. c. 1. in 6. & ibi eſt te.

7 Si de lite conteſtata conſtet iudici, licet non appareat in actis, ſufficit, dum tamen notarius atteſtetur verbaliter & iudex poterit de hoc in cauſa nullitatis teſtificari, vt tit. de ſen. §. iuxta præpoſitionem. ver. pone. in Spe. quod publicatis. in Specu.

8 In interdicto vti poſsidetis, ſi null° ex indignatione primo velit partes actoris ſuſcipere, poſſunt teſtes per partes iudi. hincinde recipi extraordinariè abſque lit. cõteſta. vt not. tit. de libel. cõcept. §. nunc dicendũ. verſi. 22. in Specu.

9 In cauſa appellationis eſt neceſſaria litis conteſtatio, ſi ambæ partes ſint pares, alias vero ſecus. & ſic intelligitur. ext. de appel. ca. p tuas. itaque not. extra de teſti. c. Raynaldus. per Hoſti. & alios, & ita fuit determinatum in Rota. idem etiam tenet Pet. Iacob. in libello formato in cauſa appel. ver. & eſt notandum.

10 Super exceptionibus etiam emergentibus ante lit. conteſtationem non requiritur lit. conteſta. vt not. extra, qui filij ſint legi. c. lator. & extra de offi. deleg. c. prudentiam. per Ber. & Henr. Boich. in penul. diſtinctione.

De materia huius rubricæ, vide infra in verb. exceptio.

37 *Vitium litigioſi.*

1 VItium litigioſi afficit rẽ petitã actione reali, quod eſt qñ agitur de dominio vel quaſi dominio, & tunc non valet alienatio. C. de litig. authen. litigioſa reſ, ſed quando agitur actione perſonali, valet alienatio, licet reuocari debeat officio iudicis, ſi fuerit facta in præiudiciũ litis pendẽtis. extra de deſponſa. impube. c. ad diſſoluẽdum. & de accuſa. ca. olim. & de conſtitu. c. cum M. & vt lite pendente per totum, & ita not. in alleg. c. cum M. & vt lite pendente. c. eccleſia ſanctę. per Hen. Boich. & in tit. de appellatio. §. nouiſsimè. verſi. verũ. cum ſupra not. in Spe. & ibi vide.

2 Vitium litigio non afficit, ſeu impedit alienationẽ rei litigioſæ à tertio factam, ſeu ab alio quam litigantibus, vt not. in alleg. ver. verum. in fi. in Spe.

3 Controuerſia ſuper poſſeſsione rei non facit rẽ litigioſam. vt not. gl. ordinar. Ber. extra de confirma. vti. c. 1. gl. contrarium videtur tenere Ang. in auth. de litigio. in pri.

4 Motio litis in actione perſonali non facit rem litigioſam. not. vt inquit Innõ. extra de except. c. dilectæ. & in c. cum M. ſupra alleg. in penulti. gloſſ. verſic. ſed ſi poſſeſsiones. & ibi etiam per Henric. Boich. vt ſupràdictum eſt in prima concluſione.

5 Neceſſaria alienatio rei litigioſæ non prohibita. ff. de rei vend. l. is à quo. & l. ſeq. & ita not. extra de conſtit. ca. cum M. ſupra alleg. in penul. gloſſ. quæ incipit, cognitione præmiſſa, per Inno. & not. extra vt lite pendẽte. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. per Henr. Boich.

6 Per ſolam motionem controuerſiæ in actionibus vniuerſalibus, vt petitione hæreditatis, & familiæ erciſcundæ efficiuntur res petitæ litigioſæ, ſic, quod non poſſunt alienari. ff. famil. erciſcun. l. alienationes. & C. de peti. hæred. l. ſi poſtmodum. niſi eſſent res tales quæ ſeruando ſeruari non poſſent. ff. de petitio. hæredit. l. diuus. vt not. in dicto c. eccleſia. per Henr. Boich.

7 In actione commiſſoria cõi druidundo efficitur res litigioſa per lit. conteſta. C. cõmu. diuidundo. l. 1. tñ nõ põt alienari, niſi eſſet alienatio neceſſaria. ff. de fundo dotali. ſi fundũ. & ar. d. l. alienationes. vt no. p Hen. Boich. vbi. ſ.

38 *Prorogatio.*

1 DE prorogatione iuriſdictionis dic vt in l. priuatorum conſenſus. ex cuius materia eligi poſſunt quæſtiones.

2 Terminus videtur prorogatiuus cũ ſuis qualitatibus & acceſſoriis, depẽſis tamen à voluntate prorogantium, & non alterius. ff. loca. l. item quæritur §. qui impleto. & de arbi. l. Labeo. §. fina. & ideo prorogato termino ſolutionis non videtur prorogata ſententia excommunicationis, niſi iudex qui eam protulit, prorogationi cõſentiret, vt not. Hoſti. contra Innocen. extra de appellatio. capi. præterea.

39 *Ratihabitio, & confirmatio.*

1 DE ratihabitatione dic vt infra in repetione l. ſi ego. ex qua elicias concluſiones. & de materia confirmationis vide infra, in ver. inſtrumentum.

2 Ratihabitio nihil operatur, vbi authoritas requiritur. not. extra de conſuetudi. capitulo. cum conſuetudo. per Innocentium.

3 Confirmatio facta ſine cauſæ cognitione in forma cõi nõ roborat actum, nec tribuit aliquid ius, quin in ea intelligatur tacita cõditio, ſi ſit ita, ſecus vero ſi cum cauſę cognitione. ff. de adopt. l. nam ita diuus. cum ibi not. Itaque not. C. de donat. inter virum & vxorẽ. l. ex his per Cy. & de cõfirma. vti. c. 2. per Innoce. & per Hoſtien. in ſumma eodem titu. ut puta, quia facta fuit ex certa ſcientia confirmationis. vtpote, quia videt conceſsionem ſeu donationem ſui prędeceſſoris, & etiam de verbo ad verbum inſerit in ſua confirmatione, uel alias per literas confirmationis apparet, q̃ cõfirmator uidit donationem, ſeu ceſsionẽ quam confirmat. 64. diſtinctio. cap. in ſynodo. ſecundum Henri. Boich. ubi ſupra, & not. cle. tit. de inſtr. edi. §. nunc autem. uerb. item opponitur contra confirmationem. in Spe. de quo uide infra, in uer. inſtrumentum, & iunge hoc quod ibi not. & uide latius extra de fide inſtru. c. inter dilectos. per Henric. Boich. in ſecunda diſtin.

Iuramen-

40 *Iuramentum.*

1 IVramentum fidelitatis non poteſt præſtari per procuratorem, vt no. Bal. ff. de re. di. l. ſumma. ver. ibi. & probatur extrà de ſta. reg. c. 1. lib. 6. & ibi eſt textus. Nec ob. in feud. tit. per quos fiat inueſt. c. 1. quia ibi loquitur de inueſtitura non de iuramento, quare &c.

2 Iuramentum filiiſfa. ſcilicet de non veniendo cõtra proceſſum, iudici ſupplet defectum & authoritates paternæ ad iudicia requiſitæ, vt no. tit. de actore. §. 1. ver. quid ſi ſuper hoc iurauerat. in Spe.

3 Iuramentum ob reuerentiam hoſpitis præſtitũ, non eſt obligatorium, vt no. gloſſ. ordi. 22. q. 4. vnuſquiſque.

4 Toties qs peierat, quoties venit cõtra rẽ iuratã. extrà de ſen. & re iudicata. c. abbate ſanè. li. 6. & ita no. ibi p Archi.

5 Defectus finalis cauſæ excuſatà periurio. C. de nõ nu. pe cu. l. fi. & ita no. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iu. per Bal.

6 Semper iuramento actoris creditur, ex quo delictum committitur, vt no. ti. de fur. ver. ſed quid. in Spe.

7 Licet iuratum ſit de calũnia, nihilominus iudex in quacunque parte litis poteſt exigere iuramentum malitiæ, quoties viderit expedire. extrà de iu. cal. c. 2. lib. 6.

8 De materia iuramenti contractus ſuper quo iuratur cõ firmatorij, dic plenè vt in repetitione authenticæ ſacramẽta puberum. C. ſi aduerſ. vend.

9 Procurator debet iurare de calumnia in animã domini ſui, & ideo requiritur ad iurandum de calum. mandatum ſpeciale, vt extrà de iuramẽto calũ. c. fi. lib. 6. & ita etiã debet iurare in animam ſuam propriã, vt in eo. ti. c. 2. eo. lib. itaque no. ff. de damn. infect. l. qui bona. §. qui alieno. p Bar.

10 Procurator generalis non habens mandatum ſpeciale iurandi de calũnia, nihilominus admittitur ad iurandum, ſi dominus valde differt, quod dicitur de ſpeciali mãdato requirẽdo ad præſtandum iuramentũ calumniæ, intelligitur ſi domini præſentia de facili haberi poſſit. ita not. per Bar. & ſingulariter in alle. §. ſi alieno.

11 Aſſertio dicens, quòd nõ ſperat in partibus cõſequi iuſtitię complementum, cũ in animo conſiſtat, probatur p iuramẽtũ. ar. extrà de ſent. ex cõ. c. ſi verò. & de reſcri. c. ſtatutum. lib. 6. ſuper ver. ſaltim per propriũ iuramẽtũ & facit c. vt circa. de elec. e. li. Et ita fuit determinatũ in Rota.

12 Subditi ratione iuriſdictionis, nec non etiam familiares, & domeſtici tenentur præſtare iuramentum fidelitatis, vt in feud. tit. qualiter vaſ. fideli. iurare. c. 1. in fi.

13 In diſpenſatione iuſamenti requiritur cauſæ cognitio, vt no. extrà quod me. cau. c. ad aures. per Inno.

14 Quando actor plenè probat intentionem ſuam, & reº ſemiplenè exceptionem ſuam, non debet reo deferri iuramentum probationis ſuppletium, ſed eſt reus actꝰ condemnandus, iſtud non credo verum quando exceptio nõ contradiceret propoſitum actoris, ſed vtraque eſſet vera. ita firmat Bal. in l. in bonæ fidei. circa fi. ſui comm. C. de iureiu. Barto. in repetitione l. admonendi. ff. co. de iureiu. & Ange. ibidem. reus actori eſt condemnãdus, vt no. in Spe. tit. de iura. §. 1. ver. quid ſi actor fundat. Si verò actor probat intẽtionem ſuam ſemiplenè, & reus nihil probet, tũc habito reſpectu ad conditionem perſonæ, & quantitatem cauſæ, deferendum eſt iuramentum actori vel reo, prout iudici videbit. ff. de iurciu. l. admonendi. & C. e. ti. l. in bonæ fidei. & extrà eo. ti. c. fi. Si verò actor probet intentionem ſemiplenè, & reus probet exceptionem ſuam ſemiplenè, debet reo deferri iuramẽtum, cùm in dubio ſit magis fauendum reo quam actori. ff. de actio. & oblig. l. Arianus. & extrà de proba. c. ex literis. & no. in d. alle. ca. fi. per Odofr. Abb. & Hen. Boich.

15 Si quis depoſuerit apud hoſpitem bugias plenas, debet attenta conditione perſonę deponenti deferri iuramentũ, & ſibi cum iuramẽto de his q̃ iutus erant, credi, vt not. ti. de furtis. §. 1. circa mediũ. in Spec. & extrà quod me. cau. c. fi. 1 prima gl. p Inn. & ff. furt. aduerſ. naut. l. j. §. j. p Oldra.

16 Iuramentum confirmat donationem non inſinuatam, quantum ad obſeruantiam facti ſeu iuramenti, ex quo poteſt ſeruari ſine ſalutis diſpendio, per regulam cap. ſi verò & c. cum contingat. extrà de iureiur. ſed non quantum ad eſſentiam cõtractus, vt no. Inſti. de dona. §. 1. per Ió. Fab. Pro quo faciũt no. per Bar. ff. de fideiuſ. l. ſi quis p eo. ver. quartò. phibẽtur. & in l. Modeſtinus. ff. de dona. Bal. dicit, q̃ nullo modo confirmatur iuramẽto. ar. ff. de leg. j. l. ſi qs inquilinos. §. fi. & ita no. ipſe. C. de ſac. ſan. ecc. l. illud. vide in d. auth. ſacramenta puberum. per me Henri. de Boue.

17 Quis poteſt cum iuramento renuntiare futuris alimentis, quæ debentur ex diſpoſitione hominis. & ità intelligũtur notata per Bar. ff. de fideiuſ. l. ſi quis pro eo, decimo articulo principali. Secus verò ſi debeantur ex diſpoſitione legis ſiue naturæ, vt not. Spe. tit. qui ſunt filij legi. ver. ſed pone quidẽ. & no. C. de coll. l. 2. in fi. quæſt. per Bal. Quod verum intelligo, niſi pro dictis alimentis daretur renuntianti aliquid annuum loco alimentorum, quoniam tunc illo mediante, filius poſſet illis renũtiare cũ iuramento, qm & filia poteſt renuntiare hæreditati paternæ cum iuramento, mediante dote. extrà de pact. c. quamuis pactum. li. 6. p quã renuntiationem iurata filia eclxuditur etiam à petitione ſupplemẽti legitimæ, vt no. p Pe. Ia. ti. de condi. ex lege. quæ ſibi debetur ſecũdum numerũ liberorũ. ver. ſed quid erit ſi filius pactus ſit cum patre, &c. in fi. & ver. ſed an ille filius poterit venire, &c. & tñ legitima iure naturæ debita, ſuccedit loco alimentorum, vt dicunt doc. & no. ff. de pac. l. ius agnationis. p Bal. & pro tãto appellatur debitum bonorum ſubſidiũ, ex eo quia ſuccedit loco alimentorum, igitur ſi filio ſit aliquid per patrem dãtum p alimentis, poteſt illis cum iuramento renuntiare, &c.

41 *Poſitio, & articulus.*

1 POſitiones non ſunt aliud quàm libellus minutatim diuiſus. no. de acti. de conſti. pecu. in ſumma libelli, p Pe. Iac. & ſic non dicitur nouam ſubſtantiam continere.

2 In poſitionibus reſponſio credulitatis habet veritatis effectũ. no. C. de iura. cal. l. 2. §. q̃ obſeruari, p Cy. & p gl. ord. ff. de interrog. act. l. 1. in pri. ſu. p ver. ꝓnalis actꝰ. i fi.

3 Poſitio non debet eſſe implicata ſeu copulata. no. ti. de poſitio. §. 7. ver. 11. in Spe.

4 Poſitio non debet fieri diſiunctiuè, niſi vbi ponẽs haberet ignorantiam probabilem in alieno facto. no. Spec. in d. ver. 11. in fi. & no. extrà de reſcri. ca. ex parte. per Inno.

5 Reſponſio facta ad poſitionem ſimpliciter, refertur ad id ſuper quo principaliter ponitur non conſecutiuè. not. Spe. in d. ver n. & de leg. j. l. ſi tibi. §. ſi à filio. per Bar.

6 Dubitanti ſuper poſitione debet dari tẽpus ad deliberãdum. ff. de interro. actio. l. q interrogatus. no. glo. C. de iur. cal. l. 2. §. q̃ obſeruari. q̃ eſt verũ, vbi iuramentum eſt de veritate, quia ſecus ſi iuramentum eſt de calumnia, vt no. Spe. ti. depo. §. 6. ver. qd ſi interrogatus, niſi poſitio fieret de facto alieno, vel de facto proprio antiquo tantum, vt no. C. de iura. cal. d. §. quod obſeruari. per Iac. Butrig.

7 Si reſponſum ſit generali poſitioni negatiuæ, nõ eſt ſpecialibus poſitionibus ſequẽtibus reſpondẽdũ, qa remoto ſeu negato genere, remouetur q̃libet eius ſpecies, vt not. C. de tranſact. l. ſi cauſa. & facit. ff. ad Tertullianũ. l. fi. in fi. & ita no. in l. iuriſgentiũ. §. ſed ſi fraudãdi. ff. de pact. p Bal.

8 Ponens nõ poteſt ſumere probationem ex negatione aduerſarij contraria ſuæ poſitioni, nec è contrà, negans poſitionem ex ſua ipſa poſitione quam negauit, vt no. tit. de poſi. §. 8. ver. ſed ſecundum præmiſſa. in Spe. pro quo facit c. ex eo. extrà. de reg. iu. li. 6. & no. latius, ff. de acquiren. poſſe. naturaliter. §. 1. per Bart. circa tertiam lecturam. & ff. de his qui. vt indig. l. poſt legatum.

9 Articulus ineptus non validatur ex poſitionibus aptis, vel ex depoſitione teſtium ſuper inepto tamen articulo iuratoris, vt no. de teſt. §. 1. ver. qd ſi capitula. in Spe. & ff. de iuriſdict. omnium iudicum. l. 1. fin. quæſtione per Bal.

10 Articulus ille dicitur impertinens, qui nullum præbet intentioni adminiculum, vt C. de proba. l. ad probatio. & extrà de offi. deleg. c. cùm contingat. in fi.

11 Si ſit reſponſum poſitioni declaratæ, non eſt neceſſe reſpondere poſitioni declaranti, vt clarè diſputando probat & concludit Old. in conſiliis ſuis, conſilio incipi. data fuit in iudicio obſcura poſitio.

12 Si ſit reſponſum poſitioni principali, non eſt neceſſe reſpondere poſitioni dependenti, vt no. ti. de poſi. §. 7. ver. 15. conſiderandum. in Spe.

13 Poſt dationem articulorum, imò & poſt teſtes examinatos, & inſtrumenta producta poſſunt fieri poſitiones, vt no. ti. de lit. conteſt. §, & quoniam. ver. ſed quid ſi aliqua pars. per Hoſt. in ſumma.

14 In iudicio poſſeſſorio etiam reintegrandæ admittitur articulus de proprietate ſolùm ad poſſeſſionẽ colorãdũ, vt not. tit. de teſt. §. nunc videdũ. verſi. ſed pone. in Specu.

42 *Incidens & emergens quæſtio.*

1 IVdex ciuilis poteſt incidenter cognoſcere de criminibus, quæ oriuntur ex actis ciuilib. corã eo habitis. C. de teſt. l. nullum no. ff. de aqua plu. arc. l. hoc iure. §. fi. per Bar.

2 Super quęſtione emergenti debet expreſsè pronũtiari, cùm alias non poſsit in cauſa procedi. ff. de li. cau. l. libertas. in fi. C. de adulte. l. quoniam Alexandrum. & de dila. l. à procedente. ſecus vero in quęſtione incidenti, ſuper qua non debet expreſsè pronuntiari, ſed tãtũ ſuper cauſa principali. C. de iuriſ. om. iu. l. 1. & de ordi. cog. l. 2. & extrà eo. ti. c. 1. & ita no. in d. l. 1. per Cy. & doc. Et ratio patet infrà, ex concluſione quæ incipit, quæſtio emergẽs. & no. extrà eo. ti. per Hoſt. in ſumma, ver. breuis expedio. & ibi vide.

3 Super exceptione peremptoria litis finitæ, quando opponitur ad impediendum proceſſum in vim dilatoriæ, debet pronuntiari expreſsè, vt no. in d. l. 1. per Cy. ratio patet ex ſupra dictis.

4 Licet non ſit neceſſe pronuntiare ſuper quæſtione incidente expreſsè, põt tñ ꝓnuntiari, & pronũtiatũ valet & tenet, vt no. extrà de ordi. cogni. c. 1. per gl. ordi. & Hoſt. ꝙ recitat & ſequitur Io. Fabri, in allega. l. 1. C. de ordi. cogni.

5 Quæſtio emergens eſt quæ ordinatur, tendit, & proponitur ad impediẽdum proceſſum cauſæ principalis duntaxat. incidens verò eſt quæ ordinatur, tendit & proponitur ad impediẽdum iuſtitiam petitionis, & merita cauſæ principalis tantùm, vt no. C. de ordi. iudi. l. 1. per Iac. But. in 2. q. & etiam per Cy. & alios.

43 *De petitorio, & poſſeſſorio iudicio.*

1 IN interdictis retinendæ vel recuperandæ poſſeſsionis obtinere debet ille, qui de antiquiori poſſeſsione probat, quoniam ſecunda poſſeſsio præſumitur clandeſtina, niſi probetur contradictio prioris poſſeſſoris, ſi verò probetur contradictio prioris poſſeſſoris, ſecunda poſſeſsio præſumitur violenta, vt no. extrà de proba. c. licet cauſam. in gl. ſed nonne. per Inno. & per conſequẽs debet ſuccedere tã clãdeſtinus, quã violẽtus poſſeſſor. ff. vti poſſi. l. j. §. fi.

2 In interdicto vti poſſidetis. vbi probationes ſunt pares debet obtinere qui de titulo probat, vt eſt tex. in d. c. licet & etiam ibi no. per gl. ordi. & vbi probationes ſunt vtrobique pares, obtinere debet qui primò fuit ad iudicẽ euocatus, veluti reus actore non probante abſoluẽdus, vt no. in d. c. licet cauſam. per gl. ord. Ber.

3 Reus conuentus interdicto vnde vi, pro recuperatione quaſi poſſeſsionis iurium, non poteſt conuenire actorẽ actione negatoria, nec contra eum de quaſi proprietate excipere, cùm ante omnia ſit reſtituẽdus ſpoliatus. C. ad legẽ Iul. de vi pu. l. ſi quis ad ſe fundũ, & ita no. tit. de interdict. vnde vi, pro ſerui. §. cùm dictus actor. ver. item & ſuper. li bello, &c. per Per. Ia. in ſum. libellorum ſuorum. & probatur extrà de ordi. cogni. cap. fina. & facit de reſti. ſpolia. capi. in literis.

4 Agens interdicto vnde vi, pro recuperatione etiã quaſi poſſeſsionis iurium, non tenetur probare titulum nec bonam fidem, vt no. Inn. & Hoſt. in c. bone. extr. de poſtula. præla. & Io. Fab. C. de ſerui. l. 1. & no. etiam ff. de iti. actuque priua. l. 1. §. hoc interdicto. per Bar.

5 Si ſpoliatus patiatur ſe reconueniri de proprietate, in tantum quod pendente iudicio poſſeſſorio fuerit cognitũ de proprietate patiente ſpoliato, debet ſuper proprietate pronuntiari, vt no. Iac. But. C. ad l. Iul. de vi publ. l. ſi quis ad ſe fundum. in 1. q. pro quo facit tex. extrà de reſti. ſpoli. c. 1. & not. Cy. de interdict. l. incerti, & no. extrà, de reſti. ſpo. c. fi. lib. 6. per gl. ord. Io. And.

6 In poſſeſſoriis ſufficit allegare factũ, vt ẽ neceſſe allegare obligationem quæ iuris eſt vel exprimere cauſam petẽdi, quoniam poſſeſſoria in facto conſiſtunt. ff. ſi ſeru. vendi. l. 2. §. fi. & no. Inn. ext. de electio. c. querelam. gl. fi. & no. per. Ho. in ſum. tit. de cenſi. §. quis cenſus. ver. & cenſus aũt ignorantię. & ff. de officio. proconſul. l. ſolent. fi. per Bal.

7 In actionibus de quibus non conſtat, quòd competant, nullum interdictum poſſeſſoriũ locũ habet, qa nemo poſſidet actionem, niſi ille cui verè cõpetit, vt not. ext. de reſtitu. ſpolia. c. in literis. per Inn. & ita etiam tenet Oldrad. in cõſilij ſuis, conſilio quod incipit. Papa ordinauit.

8 Prælatus eccleſiæ, vel alius adminiſtrator, vtpotè tutor, vel curator, poteſt petere reſtitutionem poſſeſsionis occupatæ violenter licet proprius nunquam apprehendiſſet. in hærede vniuerſali ſit ſecus. ff. de acquir. poſſ. l. cùm hæredes. & ita not. ibi per Bart.

9 Agens ſimul petitorio & poſſeſſorio, vincere debet ſola poſſeſsione probata, niſi reus probet in proprietate, vel dominus præſumatur, vt no. extrà de poſtulatio. præla. capit. bonæ. per Inno.

10 Baptiſmare & crimare ſunt eiuſdem iuris. vnde qui eſt in poſſeſsione vnius, præſumitur eſſe in poſſeſsionẽ alterius, vt not. extrà de religio. do. c. 1. per Innocentium.

11 Depoſitarius vel cõmodatarius cui res depoſita, vel cõmodata aufertur, hẽt pro recuperõne rei cõditionẽ ex illo cano. 3. q. 1. reintegranda. & C. de prẽt. pig. l. fi. no. ti. de petitorio & poſſeſ. §. 1. verſi. ſed nũquid depoſitarius. in Spe.

12 Pro recuperatione rei notabilis ſubtractę competunt interdicta & remedia poſſeſſoria, quæ no. Bar. ff. de acqui. poſſ. l. rem quę nobis, &c. ibi vide.

13 Quis põt agere ſimul petitorio & etiã poſſeſsorio recuperandæ, vt no. gl. ord. Ber. extra de cau. poſ. & proprie ca. cũ dilectus. & etiã adipiſcendæ, vt eſt text. de vtroq; e. ti. c. paſtoralis. & no. ff. de acq. poſ. l. naturaliter. §. 1. ꝓ Bar.

14 Agens interdicto vti poſſidetis, ſi probet ſe aliàs poſſe diſſe, adhuc præſumitur poſſidere. vt not. C. ad ex. l. non ignorabit. ꝓ Cy. & maximè qñ ꝓbat fuiſſe de recẽti poſſeſſor, vt no. C. de ꝓba. l. ſiue poſſidetis. per Cyn. & doct.

15 Impedimẽtum rei iudicio poſſeſſorio conuenti, ſufficienter probatur per reſiſtentiam factam in litis conteſtatione per reum, & in diſcurſu proceſſus. vt no. ti. de actio. & peri. §. 4. ver. ſed nunquid habet. in Spe. pro quo facit tex. ſecundum lect. Dy. & gl. ff. de ope. no. nun. leg. ſi prius, in prin. vt ibi no. per Bar. in quinta oppoſitione.

16 Pendente lite ſuper proprietate annui cenſus petitor ſi fuerit in poſſeſsione exigendi non vi, non clàm, nõ precario, debet in ea tueri lite pẽdente. de cau. poſ. & proprie. ca. cùm eccleſia ſutrina. & 16. q. 4. c. volumus. & vt lite pẽden. ca. memoria. vt no. Inn. & Hoſt. extrà de cenſi. c. peruenit & no. latius Hen. Boich. in fi. ſuę diſtinct. ibi.

17 Reus qui eſt in quaſi poſſeſsione iuris incorporalis, debet lite pendente ſuper petitione interim gaudere poſſeſsione ſua. ff. de aqua quoti. & æſti. l. penul. extrà de elect. c. querelam, de reſti. in integ. c. 2. & ibi no. de prẽſcrip. c. ſi diligenti. vtrobique per Hen. Boich.

18 Poſſeſsio maximè in fructu cõſiſtit, vnde licet q arat, arãdo vadat, & laboret, qui ꝑcipit fructus, iſte efficaciter poſsidet. ar. ff. gb. mo. vſuffr. amit. l. Põponius. ita no. ff. de of. præto. l. Barbarius. in 12. oppoſitione. q. fi. per Bald.

19 Petitorium & poſſeſſorium retinẽdę poſſunt ſimul intentari & cumulari diuerſis reſpectibus. ff. de acquirend. poſſeſ. l. naturaliter. §. 1. & ibi no. ſecundum hanc lect. quæ eſt verior ſecundum Bar. vtpotè per illum qui poſsidet ciuiliter tantum, vel naturaliter, vel ſimul vtroque modo, & vult

& vbi vult agere rei vendi. pro re quam non decet, vtpote pro re, per eum depoſita, vel commodata. ff. cõmo. l. rei commodatæ. de rei vendi. l. officium. extrà de cauſa poſſ. & proprie. capi. cùm dilectus. per Hen. Boich.

20 Quis non perdit quaſi poſſeſsionem iuris incorporalis vtpote annui cenſus ſeu penſionis non petendo, nam talis quaſi poſſeſsio ſolo animo retinetur, nec videtur poſſeſſor habere animum dimittendi non petendo, vt no. extrà de elect. c. querelam. per Inn. in gl. dicunt quidam. ver. & not. & Hoſtien. & Compoſt. per eum, niſi tali poſſeſſori petenti facta fuerit per debitorem denegatio ſolutionis, quia ex hoc videtur petens ſpoliatus, vt patet in dic. cap. 1. ver. ſubtractam. & ibi no. per Inn. in gloſſ. dicitur autẽ in prin. & per Hoſtien. & Compoſt. per eum, & pari modo per Henric. Boich.

De materia huius rub. vide ſuprà. in verſi. iudicis officium. & in ver. lit. conteſt.

44 *Præſumptio, & fictio.*

1 COntra præſumptionẽ iuris & de iure admittitur probatio per cõfeſsionem partis aduerſæ, vt no. Cy. C. de dõ. propter nup. auth. ſed tã neceſſe. & Azo e. ti. in ſumma. & facit quod no. Inn. ext. ne cle. vel mona. c. quia plerique. gl. 1. ver. ſed quod dicitur. vide gl. in auth. de equa. do. §. circa medium. ſuper ver. ſciant & per Bal. C. de probatio. in rubrica. Adde Aluiſ. de Albert. ſing. 46.

2 Ille qui poſsidet feudum 30. annis, præſumitur in dubio inueſtitus, & iuſtè poſſediſſe in feu. ſi de feu. cõtrouer. fuerit. c. 4. §. ſi quis ꝑ 30. & hæc voluntaria inueſtitura neceſſaria inueſtitura præſumitur ex tempore decẽ annorũ. argu. infrà ex concluſione q̃ incipit, Ex diuturnitate &c. not. ff. de re. diui. l. ſumma. per Bald. verſi. & not. quòd ille.

3 Ille apud quẽ ſtetit inſtrumentũ, ꝑſumit ſcire cõtẽta in eodem, vt authen. qui ſemel. & ibi not. per Bart. C. de teſti.

4 Ille q̃ habuit acta penes ſe, ꝑſumit omnia ꝓcũctatus, extrà de teſti. c. cõſtitutus. & ꝙ no. Inn. eo. ti. c. vltra tertiã, ꝑ quo facit ff. de trãſac. l. non eſt ferendus. & ita not. ibi Bal.

5 Auditus dici à perſona fide digna, probabilem cauſam credulitatis inducit. ita no. Cyn. C. de ſeruitu. & aqua. l. 1. & ff. de ſal. l. Athaletus. per Bar. & etiam publica fama, vt no. per eum ff. de vſucap. l. Celſus.

6 Caſus incendij præſumitur ſemper contingere culpa eius qui rem debuit cuſtodire. ff. de offi. prẽfect. vigil. l. 3. §. 1. & ibi ita no. per Bald. & facit, quia conductor tenetur de incendio facto culpa famuli, vel alterius ſecum habitantis. ff. loca. l. videamus. in princ. & l. inſulam. §. fi. adde. infrà. rub. milta de criminib. nu. 28.

7 Furtum præſumitur factum culpa cuſtodis, niſi ſit factum, in loco qui bene cuſtodiri non poteſt, quia tunc per rerum naturam culpa probatur abeſſe. ff. de offi. præfect. vi. l. 2. §. eſtracturę. & ita ibi no. per Bald.

8 Tranſcurſus temporis de quo non conſtat in contrariũ memoria, habet titulum præſumptum pro ſuo, vt not. extrà de præſcript. c. ſi diligenti. in fi. lib. 6. per Archi. & hoc ſufficit probare ad obtinendum in rei vendicatione. vt no. infrà, in ver. probatio. vide c. 1. de præſcrip. lib. 6.

9 Si qs emat rẽ nomine vxoris, vel filij, & de ſui voluntate tradat eis, ꝑſumit donatio tacita. C. de don. inter vi. & vxo. l. ſi filij & ita no. Bar. & no. ff. de Fal. l. ſi tibi. §. ſi qs. ꝑ Bal. & ꝑ Pe. Ia. ſũma. libellorũ in ti. de actio. re. amo. in fi.

10 Præſumptio iuris tollitur per præſumptionem contrariam quia præſumptio vna aliam tollit. ff. de lega. 1. licet imperator. & de his qui ſunt ſuiꝝ vel alie. iu. l. filium.

11 In eo quod factum eſt publicè, præſumitur ſcientia. extrà de poſtu. præla. c. 1. & 16. q. quod dicatis, & melius 12. q. 1. qui diuinis in fi. & facit quod not. de conſt. ca. cognoſcentes. gl. fi. ita no. Archi. de ſen. excom. c. 1. lib. 6. Et facit l. ſed & ſi pupilli. §. præſcriptorum. ff. de inſt. actio. & not. extrà, de regu. iu. c. præſumitur. libro. 6. in gl. ordi. per Io. And. vide ſuper hoc Hen. Boich. extrà, de poſtu. c. 1.

12 Aſsignatio in dubio fieri præſumitur cauſa translationis dominij ar. ff. de iure do. l. dotis fructus. §. fi. in fi. cum l. ſeq. & ff. pro dote. l. 1. crica me. & ita no. ff. ſo. matrimo. l. ſi cõſtante. ꝑ articulo principali. ſecundò quæro. per Bar.

13 Mulier præſumitur dotem primi viri tacitè. in ſecundo matrimonio repetere, vt ff. de iur. do. l. quæ dotem. & l. diuus. & ſolut. matrimo. l. penultim. §. vxor. & quod no. C. de rei vxo. acti. authenti. ſed quamuis, & ita no. in cõſilio ſuo, ꝑ Bar. quod incipit, quod mulier habens agrum.

14 Concilium ciuitatis repreſentat vicem populi. glo. eſt ordina. C. quæ ſit long. conſue. in rubri.

15 Ille qui fuit in bello, nec reperitur poſtea viuus, mortuus præſumitur. ff. de his qui no. in fa. l. exhæredatum. & not. ibi per Bar. & Bal. res enim deperdita præſumitur, ſi facta diligenti perquiſitione non reperiatur. arg. ff. de acqui. poſ. l. peregrè. & no. ff. de eden. l. ſi quis ex argentarijs. §. fi. etiam per Bald.

16 Ex luctu propinquorum præſumitur quis mortuus. ff. de iis qui no. infa. l. vxores. cum l. ſeq. & ita etiam ibi notat Bald.

17 Si res ſimpliciter tradatur, videtur in dubio tradi cauſa cuſtodiæ. vt ff. de leg. 2. l. cum pater. §. pater pluribus. niſi præceſſerit cauſa habilis ad dominij tranſlationem, quia tunc præſumitur tradi ex vi præambulæ cauſę præcedente. vt ff. pro dote. l. 1. & ibi per Bartol. Vnde dicit doct. quòd verbum concedo, eſt commune tam ad tranſlationẽ iuris, quam ad ſimplicem conceſsionem facti, verùm accipitur, & intelligi debet ſecundum naturam contractus, cui adiicitur, vt no. gl. in c. 1. de vſur. libro. 6. & Bald. ff. de legi. l. non ambigitur.

18 Quicquid eſt in regno, vel cõitatu, præſumtur eſſe de iuriſdictione regis vel comitis, niſi contrarium oſtendatur. arg. 8. diſt. can. quo iure. & 23. quæſt. 7. ca. 1. & ita no. ti. de iuriſd. om. iud. ver. & ſcias. in Spec. vide extrà de præſcri. c. ſi deligenti. per Hen. Boich.

19 Pro libro nũmulariorum, & campſorum noſtri temporis, quandoque taliter præſumitur, quod attenta conditione perſonæ, & concurrentibus coniecturis, eis creditur cum dilatione iuramenti, vt not. tit. de inſtru. edi. §. 7. uer. licet autem. in Specie quo vide ff. de iureiurando. l. admonendi. per Bar.

20 Ex diuturnitate temporis, præſumitur interfuiſſe ſolẽnitas extrinſeca, quæ requirebatur in actu. vt ff. de acqui. hære. l. qui aliena. §. 1. & ibi no. per Bar. & facit etiã quod no. in Spe. tit. de inſtru. edi. §. oſtenſo. ver. ſed quid ſi poſt. & extrà de teſtibus. c. ſignificauit per Io. And.

21 Poſsidens præſumitur dominus, vbicunque dominiũ proponitur incidenter: vt no. C. quæ ſit lõg. conſuet. l. 2. ꝑ Cy. in 3. quæſtio. principali. & ff. de no. oper. nun. l. ſi priꝰ. per Bartol. verſic. venio ad tertiam particulam. in 2. oppoſitione. & de aqua plu. ar. l. apud Trebatium. §. finali.

22 Cõfeſsio criminoſi iudicialis ꝑſumit in dubio ſpõte facta: vt no. ff. ſi qs cautioni. l. ſed & ſi quis. §. quæſitũ ꝑ Bal.

23 Princeps præſumitur in dubio facere ea quæ facit ex iuſta & rationali cauſa, vt no. Iaco. de Are. & Cy. poſt eum. C. de preci. impe. offe. l. reſcripta.

24 Frater in dubio præſumitur velle dotare ſororem ſuã de bonis cum ea communibus, vt no. C. de dotis promiſſio. l. fi. & de rei vxo. actio. l. 1. §. fi. vtrobique per Cy.

25 Furioſus ꝑ dilucida interualla ꝑſumit omni tẽpore furioſus, qñ ꝓbatis extremis præſumitur medium, & ideo qui dicit eum aliquid feciſſe ſana mente, incumbit onus ꝓbãdi, vt not. 4. quæſt. 9. c. iudicatis. & extrà de ſucceſ. ab inteſt. c. fi. & ita not. C. de teſta. l. furioſum. per Oldra.

26 Venditio facta per patrem filio illegitimo, præſumitur facta in fraudem, & ideo nihil valet. ar. C. de nat. libe. l. 1. & etiam ita no. ibi per Ja. de Bel. & no. Spe. titu. de ſucce. ab inteſt. ver. ſed cùm dicatur. & verſi. ſequen. & etiam ff. de vul. & pup. l. is qui. per Bal.

27 Ille qui propoſuit turpem exceptionem, tenetur actione iniuriarum, niſi probet, quoniam eo in probatione deficiente, præſumitur etiã ſi lit propoſitus non velle in-

iuriari,quia daretur alias materia delinquẽdi in dubio nõ iniuriandi propoſuiſſe,vt no.C.de iureiuran.l. ſi modo cõmen.per Bart.de Salic.in fi.quæſt.& tit.de accuſa.ad fin.in addi.ad Spe.per Ioan.And.

28 Conceſſo officio tacitè ſequitur,& conſtituì præſumitur ſalarium conſuetum.C.loca.l.licet.& in eo.tit.l. excepto.& ibi no. per Cy.

29 Condemnatus præſumitur fuiſſe præſens in ſententia, licet hoc ibi non dicatur,niſi contrarium probaretur, vt no.ti.de ſententia.§.6.ver.& no.in Spe.

30 Alienatio ſeu donatio præſumitur fraudulo ſa,ſi alienator non deſinat poſſidere rem donatam,vt no.titu.de donа.ver.item pone.in Spe.

31 Propter verbum inueſtiuit, poſitum in inſtrumento, præſumitur ambarum partium præſentia,vt in conſi.incip.In inſtrumento.per Oldra.

32 Conceſſo caſtro villæ,vel ciuitatis,videtur concedi iuriſdictio,vt no.tit.de iuriſdi.om.iud.§.1.circa medium. ver.notandũ quoque.ver.tamen donauerit.in Spe.de quo vide per Pet.Ia.tit.de cõdi.ex moribus.ver.comes dedit.

33 Quilibet poſſeſſor præſumitur habere bonam fidem, niſi appareat alius antiquior poſſeſſor, quoniã ille poteſt dicere & allegare,quod tuum nõ eſt,ſcire debebas,ad aliũ ptinere.C.vnde vi.l.fi.quemadmodũ verò ad aliũ ꝓſumit bona fides,vt innuit gl.in l.ſi quis emptionis ſuper ver.C. de præſcrip.30.vel 40.anno.Et ita no.ff.de vſuc.l.Celſus. ver.requiritur etiam bona fides.per Bar.

34 Quis in dubio præſumitur habere poſſeſſionem vigore præcedentis tituli,vt no.ff.de vſuc.l.cum ſolus.per Bar. in fi.ſuæ diſtin.& no.glo.ord.ff.de rei vendi.l.quędam mulier.gl.fi.ad quod iunge ſupra,in concluſione ſi res &c.Et not.in Spe.tit.de loca.§.nunc aliqua.ver.63.

35 De materia fictionis vide plenè no.p Bart.ff. de vſuc.l. ſi is q pro emptore.in repetitione, de materia verò ꝓſumptionis,vide quod not.ſ.in verſi.iudex, & in ver.decret. & infra.ĩ verſ.,pbatio.& in ver.notarius.& in ver.expẽſæ.

36 Negligentia non præſumitur fuiſſe in iudice,niſi probetur requiſitus, vt no.ff. de dam.infect.l.damni.§.Sabini. ſententia.fi.quæſt.per Bar.

37 Res empta ex pecunia viri & vxoris, quaſi efficitur eorum cõis,ſed ſi pecunia non appareat vnde proceſſerit præſumitur eſſe viri,& ab eo proceſsiſſe,vt no.ti.de emp. & vendi.§.in loco verſi.hoc autem ſcias in Spe.

38 Propter tẽporis breuitatẽ quis præſumitur fuiſſe mortuus ex præcedẽtibus vulneribus alias non,extra,de cle.pcuſ.c.2.& ibi etiam no.gloſſ.de quo.ff.de ſica.l.fi.per Bart.

39 Res præſumuntur mariti,ſi in eius domo reperiantur, vt no.C.ne vxor.pro marito.l.2.per glo.ordin.

40 Præſumitur ignorantia,vbi ſcientia non probatur.ext. de re.iur.c.præſumitur.l.6.& ff.de proba.l.verius.& maximè propter abſentes.ff.de decre.ab ord.facien.l.fi. & not. gl.1.q.1.ſi qui à ſimoniacis.Et præſertim probatur ignorãtia per ſacramentum,vt no.gl.ordi.ff.de accuſa.l. ſi cui.§. 1.& in alleg.cap.præſumitur.per Ioan.And.

41 Vtrum præſumatur cauſa finalis,dic aut loquimur in contractibus, & tunc ſi eſſet vera aut importaret verum debitũ,& præſumitur finalis.ff.de condi.inde.l.dãnus.Aut non importaret verum debitũ,& præſumitur impulſiua, vt ibi not.& ff.de dona.l.1.§.fin. In vltima vero voluntate ſi cauſa etiam exiſtens vera importaret verum debitum, preſumitur impulſiua.ff.de li.leg.l.Aurelius.§.fi.& ita no. ff.de pact.l.iuriſgentium.§.ſed cum nulla.per Baldum.

42 Filius præſumitur eſſe in poteſtate patris, argum.ff.de ꝓb.l.circa. niſi ſit in quaſi poſſeſsione exiſtẽtiæ ſui iuris. ff.ſol.mat.l.Titia. & ibi innuit glo.1.& etiam ibi not.per Bart.in prima oppoſ.quod declara infra in concluſio.quæ incipit,filius qui,&c.

13 Regularis eſt traditio, ꝙ hæres præſumitur ſcire contenta in teſtamento.ff.de lib.leg.l.cum hæres.& ad Treb. l.quidam ita.§. ſi quis filium'. Sed contenta in codicillis præſumitur ignorare.ff.de tranſactio.l.non eſt ferendus & de ver.oblig.l.ſi ſeruum.§.de illo.quę limita,vt not.eo. tit.l.qui Romæ.§.duo fratres.per Bar.

44 Aliquid præſumitur factum ex eo, quia ſic ſolitum eſt fieri,argu.à ſolitis.ff.ne quid in loco pub.l.1.§.merito.& ſi cert.petat.l.certi condictio.§.ſi nũmos.& ita not.ff.de regul.iur.l.ſi librarius.per Bartol.

45 Valet venditio facta inter coniuges,nec præſumitur facta fraudulosè,niſi fraus probetur.ff.de donat.inter vir.& vxor.l.ſi ſponſus.§.circa.cum ibi not. per gl.ordin.

46 Vtrum conceſsio in dubio præſumatur realis vel perſonalis?diſtingue.ff.de ſer.leg.l.ſi pater filiæ. per Bar.

47 Filius, qui diu ſpatio 10. annorum fuit in quaſi poſſeſſione exiſtentię ſui iuris,præſumitur fuiſſe emancipatus: qñ allegatur emancipatio,& ad eam probandã adducitur longi temporis cõiectura.C.de pa.po.l.1.de adop.l. poſt mortem.& arg.ff.de vſur.l.cum de in rẽ verſo.Si vero non allegaretur emancipatio,ſed ſola quaſi poſſeſsio exiſtentię ſui iuris, tunc ad effectum præſcriptionis dictæ libertatis requiruntur.viginti anni.C.de præſcript.longi tempo.quæ pro liber.l.2.& ita no.alleg.l.poſt mortem.per Baldum.

45 *Notorium.& manifeſtum.*

1 IN facto notorio põt iudex de facto ſupplere nemine opponente,vt not.ff.de fer.l.1.& C.qui aduer.l.1.not. C,de accuſ.l.reos.per Cy.Et eſt ratio,quia in notorio iure ordinem non ſeruari eſt iuris ordinem obſeruari.extrà.de iureiur.ca.ad noſtram ſecundum Henri. Boich.qui etiam not.extra de poſtul.præla.c.bonæ.

2 Illud,quod probatur per teſtes decem, & illud ſeu cenſetur notorium,vt not.Cy.C.de accuſ.l.ea quidem.Nam decem homines faciunt populum, vt not.10.q.3.vnio.& no.Inno.extra.de accuſa.cap.1.intellige dũtamen illi decem homines faciãt maiorem partem populi vel viciniæ. vt infra concluſione quæ incipit,ad probationem.

3 Sententia iudicis inducit notorium, vt not.C. de euict. l.ſi cum quæſtio.per Cy.Quod intellige etiam de ſentẽtia interlocutoria, vt ff.qui ſatiſda.cogan.l.ſi verò.§. qui pro rei qualitate. Et ita etiam not.ibi per Bal.& eſt te. extra de ſen.excom.c.venerabilibus.ver.ſed ſi iudex.lib.6.

4 Et præconizatione publicè facta inducitur notoriũ facti,tranſeuntis,vt not.C.de accuſ.l.ea quidem. per Barth. de Sali.contra Iac.Bu.circa quod iunge quod no.ſ.in ver. præſumptio.in 11.conclu.

5 Quodlibet notorium indiget probatione,niſi ſit notorium facti permanentis,vt not.ff.qui ſatiſd.cogan.l.ſi vero.§.q pro rei qualitate per Bal.& ibi vide rõnes, vel niſi ſit facti̇ iudicialiter in iudicis conſpectu, vel niſi ſit notoriũ iudici in tota prouincia,in qua præeſt, vt not.C.de accu.l.ea quidem.per Barth.de Salic.in 7.q.3.j.& 3.dubijs.

6 Ad probationem notorij requiritur ꝙ teſtis deponat de aſſertione populi principaliter, & de qdditate vel eſſentia facti inclusiuè, dicendo ꝙ maior pars ſaltem populi vel viciniæ, ſi de notorietate viciniæ quęratur,aſſerit ita fuiſſe.& ita quilibet ipſorum aſſerit ſe vidiſſe vel audiuiſſe,& nullus aſſerit contrarium.vt no.C.de acc.l.ea quidem in tractatu de notorio,in 6.q.per Bar.de Salic.

7 Probata notorietate ſola nõ põt iudex ex ſolo notorio ferre ſentẽtiá,niſi cũ notorietate rei probetur etiá eſſentia & quiditas eius,vt no.vbi ſupra.per Bart. de Salic.in 8.q.

8 Probata notorietate ſola põt iudex procedere ſine figura ordinis iudicialis tãquã in notorio, ĩ quo nõ requiriẽ ordo iudicialis,extra de iureiur. ca.ad noſtrã vt colligitur ex not.vbi ſupra in dicta 8.q.per dictum Bartho.de Salice.

9 Super notorio exigiẽ interlocutoria, ſi de eo diſputeẽ per modũ qſtionis emergẽris reſpectu ꝓceſſus & ordinis procedẽdi,alias nõ,vt no.p Bar.de Salic.vbi ſupra in 8.q.

10 Vbi iudex procedit tanquam ſuper notorio, non monſtrato notorio,omnia agitata ſunt ipſo iure,vt not.ext.de coha.cler.& mul.c.tua nos.per Innoc.

De materia huius rubricę,vide ſuprà in ver.iudex.& in ver. exceptio.& infra,in ver.ſtylus & conſuetudo.

Probat

46 *Probatio.*

1 PEr ſolutionem mercedis probatur poſſeſsio.ff.de acq. poſſ.l.quamuis.§.1.& eod.titu.l.qui vniuerſas.§. quod per colonum.& ibi not.glo.& Bar.

2 Rogatiua ſolutio propoſita per tertium probari debet ꝑ proponentem,ſicut & affirmatiua, vt not.Inno. extrà de accuſa.c.ſuper his.Et modus erit per rimationem publicarum ſcripturarum,vt potè,quia ille non reperitur ſcript⁹ inter ſoluentes. vel reperitur ſcriptus inter non ſoluens. C.de exact.tribut.l.1.lib.10.& ita not.ff.de pact.l.inter debitorem.per Bal.

3 Duę imperfectæ ſpecies diuerſæ probationis faciunt perfectam & legitimam probationem in ciuilibus per ſe, & in criminalibus cum iudicijs,vt no.glo.ſingularis, quæ non eſt alibi.ff.de excuſa.tut.l.2.§.etas.quam ſic intelligũt ibi Cyn.Dyn.& Bal.ad idem gl.in ca.1.de appel. Adde ꝙ in contrarium facit.l.1.C.qui nu.tut.vbi nota.quod duæ diuerſæ ſpecies non integrant vnum totum.& ita no.Bal. in l.petens.in ſua repe.C.de pact.& per Ang.in §.actionũ. in 54.col.Inſti.de actio.Adde tamen pro prima opinione tex.in c.fi.cum ibi not.de ſucceſ.ab inteſt.& vide eundem Ang.in d.§.actionum.col.ſeq.

4 Sufficit per coniecturam.probare mortem,quando nõ poteſt liquidè per teſtes probari, vt not.C.ſol.ma.l.ſi quidã.p Cy.de cuius mortis probatione dic vt no.& latè diſtinguitur.ff.quemadmodũ teſtamẽ.aper.l.2.§.1.per Bart.

5 Bona vel mala fama poteſt de plano probari.ſcilicet ꝑ communem auditum,extrà de ſponſ.c.tua nos.Inno. extrà de accuſ.c.licet.

6 Probationes factæ in iudicio ciuili nõ faciunt pro acto re fidem contra reum in iudicio criminali delatæ. Sed ꝑ reo contra actorem faciunt fidem, probationes ſunt in vno iudicio ad defenſionem in alio.Ita not.Cyn.C.quan. ciuil.act.l.vna.fi.q.

7 Fama,cum vno teſte facit plenã probationem in cauſa ciuili.& ita etiam no.Spe.ti.de not.Cri.§.fama.verſi.fama autem.& ver.ſeq.& ita etiam vidit obtineri Cyn.vtipſe recitat C.de probat.l.proprietatis.& notatur extrà de prob. c.cùm cauſam.per Henric.Boich plenè.vide de hoc per Bar.d.l.admonendi.ff.de iureiur.

8 Quando ſunt probationes vtrinque pares, vincit ille, qui habet pro ſe aliquam præſumptionem.ff.de iureiuran. l.ſi duo patroni.vna cũ ſecunda gloſſ.ſecundum Bart.ibi.

9 Non ſufficit probare non intentatum.ff.de pet.hæred. l.ſi quis libertatem.§.fi.in fi.inquit enim gl.Decreti,quòd libellus ꝑ palatio & ſentẽtia debet eſſe inuicem cõformes & ita no.3.q.8.c.libellorum.in gl.poſita ſuper ver. diem.

10 Verba narratiua ſeu enunciatiua faciunt præiudicium illius qui operatur, ſi patitur illa inſeri in inſtrumento, vel in ipſo tranſierunt.C.de contrah.& commit.ſtipul.l. optimam.& ff.de proba.l.quidam.Itaque no.ff.de dona.l. ex hac ſcriptura.per Bar.vide in concluſione,quæ incipit Confeſsio. Et infrà in ver.inſtrumentum,in concluſione quæ incipit, Verba enunciatiua.

11 Error probatur per hunc modum, videlicet, quòd in tractatu.de faciendo contractum aliquid fuit expreſſum, quod poſteà fuit omiſſum, vel aliter fuit expreſſum.ſeu ſcripum, quam tractatum,ar..de hær.inſtit.l.quoties.§.1. & ita not.ibi per Bar.

12 Quando aliquis tenetur probare aliquid incontinenti, relinquitur arbitrio iudicis,& intelligitur fortè vſque ad octo dies,vt not.extrà de teſti.ċ.veniens.gl.ſuper ver.incontinenti.per Inno.vide quod not.infrà de ver.ſig.in cõcluſ.incip.mox.Et facit quod not.extrà de reſti.ſpol.c.literis.per Henr.Boich.in ſua diſtinct.verſi.aut eſt occultũ vbi dicit, quod adulterium reputatur notorium, de quo poteſt fieri fides intra octo dies,arg.extrà de teſti.cap.ex parte.de excep.c.pia.lib.6

13 Error ſeu ignorantia iuris probatur ex facti & perſonarum qualitate.ff.de adul.l.ſi adulterium cum inceſtu.§.fratres denique.& §.ſeq.vt not.ff.de legi.l.1.per Bal.

14 Crimen non poteſt directè probari per inſtrumentum, quia in cauſa criminali teſtes debent coram iudice exhiberi.C.de fid.inſtru.l.iudices.& auth.apud eloquentiſsimũ. Tum etiam quia in contractibus notarius non poteſt me non mandante,contra me recipere inſtrumentum.in aut.de tabel.ad fin.1.col.Igitur multo minus in criminalibus,ſed bene poteſt crimen indirectè per inſtrumentum probari,iuxta not.per gl.C.ad leg.Aquil.l.cõtra negantẽ. Itaque not.extrà ce reg.iur.lib.6.c.ſemel malus.in nouella per Inan. And.Quod eſt verum,ſi agatur criminaliter,ſecus verò ſi agatur ciuiliter de crimine,extrà de reſti.ſpol. c.cùm ad ſedes.ver.nõ in prioris.vbi dicitur quòd violentia poteſt probari per ſcripturam.& ita not.extrà de ma. & obe.c.cùm in eccl.per He.Boich.

15 Paupertas probatur per famã, vt no.gl.ord.ff.de excu. tut.l.paupertas.& præſertim vicinorum,vt C.quan.fiſ.vel prima.l.2.& ita recitat & tenet Bal.ff.qui ſatiſd.cog.l.ſi verò.§.qui pro rei.

16 Vbi actor non probat intentionem ſuam, non nocet reo non probare exceptionem ſuam,licet ſe adſtrinxerit ad onus ſuperfluæ probationis, &c. quia eligendo viam exceptionis non videtur renunciare viæ abſolutionis, vt not.gl.ordi.ff.de probat.l.circa.gl.magna,in fi.q.

17 Ille qui proponit ſeu allegat ætatem pro fundamẽto intẽtionis ſuæ ſiue maiorem ſiue minorem, ſiue agẽdo ſiue excipiẽdo,ſiue affirmatiuè,ſiue negatiuè,illã ,pbare teneẽ C.de mino.l.ſi minorẽ.& ff.e.l.de ætate.niſi inſpectio perſonæ reuelaret proponentẽ ab onere probandi.ff.eo.tit.l. minor 25.annis adito, itaque no.in alleg.l.de ætate.in 3.q. principali.ff.de excep.l.1.in fi.& vbique,per Bar.

18 Confeſsio incidẽter ꝑp aliqd emiſſa,nõ facit ,pbationẽ,vt ſcribaẽ epiſtola,in qua dicat,'chariſsima ſoror mea venias ad diuidẽdũ mecũ talẽ hereditatẽ.C.de ,pba.l.non epiſtolis.& nõ nudis.q̃ ſic intelliguntẽ pro quo.ff.de teſta. mili.l.nõ ex his verbis.melius facit ff.fa.er.c.l.qui familiæ. itaque no.extrà de cõfeſsis.c.ex parte.ꝑ Hen.Boich.quod intelligo de confeſsione emiſſa in abſentia partis.de quo loquuntur iura ſuprà alleg.

19 Ad obtinẽdum in rei vẽdi.ſufficit ,pbare poſſeſsionẽ ꝑ tẽpus,de quo nõ ſtat in contrarium hominũ memoria,qa dominiũ ꝑ dictũ tẽpus acquirit,quemadmodũ etiã amittit.ff.de acqr.re.domi.l.nũquã.§.theſaurus.& firmat Bal. in l.traditionibus.C.de pac.ver.ego dico,dũ dicit, acqrit ius directũ,loquẽdo de dominio.alle.l.hoc irre.§.ductus. ff.de aqua quoti.ſed in præſcriptionibus minoris temporis,ſi qdẽ verſatur in eis odium acqritur ſolũ ius vtile, ſed ſi verſaẽ ſolus fauor,vt in vſucapionibus ,acquirit ius directũ,qa fauorabilis acqſitio debet eſſe efficacior q̃ odioſa ſecundũ eũ,quinimò ſufficeret actori probare, ꝙ ipſe & eius ꝑdeceſſor poſſederunt tanquam domini 30.annis,& vltra,& ꝙ ꝑ talibus habiti fuerunt.ar.ff.de condi.inſti.l. qdã.& ita no.Inſt.de actio.§.1.ver.qd ſi nõ ,pbet, p Ioan. Fabri.& pro hoc facit quod tali poſſeſſori datur rei vẽdicatio vtilis.C.de præſc.30.vel 40.ann.l.ſi quis emptionis.

20 Vbicũque negatio ẽ cauſa intẽtionis agẽtis alicuius vel excipiẽtis,ei qui negat,incumbit onus probandi,niſi illud quod negat,ſibi debitum fuerit,vel aliàs, niſi alias ſit iuris præſumptio pro negante,vt not.ff.de verb.oblig.l.in illa ſtipulatione ſi Calend.per.Bar.

21 Relationi officialium creditur in officio ſibi cõmiſſo. C.de exac.trib.l.apparitores.& de fal.l.ſi quis decurio.ff. de off.præfec.vigil.l.1.§.cura carnis.& §.ſeq.& de rebus e. l.magis puto.§.ita tamen.& ita etiam no.ff.de regu.iur.l.ſi librarius.per Bar.

22 Si quæris an ſcriptura antiquorũ librorũ,vel inſtrumẽtorũ extractorũ ex archiuo publico, vel ſuprà poſita in alı quo lapide vel colũna ,pbẽt,dic ꝙ aut ſunt talia q̃ remanẽt ſub publica cuſtodia & fideli, & faciunt plenã fidẽ,extrà de in integ.reſtitu.c.ex literis.§.nos igit.ver.,pſpeximus. de ꝑſcrip.c.ad audien.de cle.non reſi.c.ex geſtis.ff.de ,p-

ba.l.census.C.de fide instrumen.authen.ad hæc. Si verò sic vt suprà,non remanserunt &c.illa adminiculum præstãt arbitrio iudicis, vt no.extrà de proba.c.cùm causam. per Hostien.& Hen.Boich.

23 Scientia probatur ex coniecturis,vtpote, quia erat vicinus proximus.extrà de præsum.c.quanto.vel quia erat publica fama,vt no.C.de pericu.tuto.l.5.per gl.ordi. & ff.de accu.l.si cui.§.1.per Barto.& iunge quod no.suprà in versi. præsumptio.in conclusione quæ incipit,In eo q̃ factũ est & infrà,in versi.testis.in cõclusione q̃ incipit, licet ratio.

24 Vera probatio vincit præsumptionem. extrà de renun.c.super hoc.& de præsump.c.fi.& ff.quod metus causa.l.non est verisimile. & not.de probatio. §. videndum. ver.not.in Specul.

25 Pactum a non valet quod aliquid non possit probari, a nisi per vnam speciem probationis,quia publicè interest, ne angustentur probationis vires.C. de hære.l.quoniam. ita not.ti.de proba.§.videndum.ver.sed pone.in Specul.

26 Vtrum credatur assertioni iudicis de suo processu?vide extrà de proba.c.qm̃ contra falsam.per Henric. Boich.

27 Creditor cui debitor obligauit omnia bona sua, & sic iura & actiones,& per consequens possessionem quæ est ius insistendi, potest agere hypothecaria vtili ad possessionem,per quam eam auocabit à tertio possessore,& tũc sufficit ibi probare solùm,quòd debitor possidebat rem, pro qua agitur tempore obligationis,vt not.extrà,de pig. capi.cùm contra.per Henri.Boich.2.distin. Et not.C.si aliena res pig.data sit.l.cùm res.per Cyn.

28 Vide plenè per gl.Bar.& doct.in l.rem alienã.ff.de pig. act.Et vult Bar.quòd pro sola possessione quam debitor habebat,non agatur hypothecaria,tamen ex mente doct. intelligo quòd possit agi restitutorio iudicio, si debitori competebat nõ in forma hypothecariq,sed ratione actionis obligatæ in generalitate bonorum. argu.l.nomen. C. quæ res pigno.oblig. possunt.

* De materia huius rubricæ, vide suprà,in ver.possessio.

ADDITIO.

a Pactum: Adde Roman.sing.204. incip. dubiũ est an valeat & quæ ibi dixi. Cepol.cautel.254.incip.dubitari.& no.q̃ licet nõ valeat pactũ huiusmodi, valeret tamen statutum siue cõsuetudo vt p Io.Ant.Trigo.sing.84.incip.statutũ.

45 *Notarius.*

1 SI notarius negetur esse notarius, sufficit probare quòd pro tali publice reputetur.argu.ff.de offic. pto. l. Barbarius.not.Innocentium extrà de fide instrumen.cap.1.

2 Notarius videtur tacitè rogatus,vt instrumentum conficiat in forma communi.C.de fideiuss.l.fin.not.Bal.ff.de statu.ho.l.Imperator.

3 Notarius debet ponere in instrumento,quod sibi iniungitur ponendum.no.quod videtur in auth.de tabellio.§. nos autem.ita not.extrà de fide instrumen.c.1.per. Inno.

4 Si plures notarij recipiant instrumẽtum,quorum vnus est inhabilis,vel officio priuatus,alius non,propter habilẽ remanentem valet perfecta scriptura. argum.ff. de edẽ.l. si quis ex argẽtarijs.§.cogentur.& ita ibi not.per. Bald.

5 Notarius excommunicatus nõ potest recipere instrumẽtum, si excommunicatio sit notoria,sed si occulta est secus.ita not.extrà de senten. excommu.c.decernimus. lib.6.per Ioan.Andræ.

6 Quilibet episcopus, vel ordinarius potest infrà suam diocœsim creare notarios,vt not.per Hostie.in summa, extrà ne cleri.vel monachi.§. quæ sunt.versi.quid igitur. & ver.consulimus & per Oldra.in̄ consiliis.

7 Notarius causarum secularium non potest in rebus spiritualibus vel ecclesiasticis recipere instrumentum,sed notarius creatus authoritate spirituali potest bene econtra facere,vt.not.in alle.§.quæ sunt.versi.sed potest.& ver.sequen.per Hostien.

8 Subscriptio quã facit notarius in fine instrumẽti,quòd constat de rasura,debet esse specialis, quoniam generalis subscriptio non porrigetur, ad ea de quibus dubitaretur, an rasura esset per subscribentem,ar.ff.de fal.l.diuus.§.itẽ senatus.& ita not.Bar.ibi.

9 Notarius non potest recipere instrumentum extrà pro uinciam constituentis,nisi de licentia,illius,ad cuius iurisdictionẽ declinat,vt no.extrà ne cler.vel mo.§.quæ sunt. ver.quid igitur.iuncto ver.sed pone,per Host.in summa, & C.de sum.trin.l.1.per Bar.

10 Notarius recipiens instrumentũm de contractu facto de nocte,potest dicere actum die tali.&c.habito respectu ad diem naturalem,vt not.extrà de offi.dele.c. consuluit. per Innocen.

11 Notarius,qui in exigendo salarium suum metas rationis excedit,committit crimen quasi concussionis,vt no. extrà de refcri.c.statutum.ver.notarium verò.libro.6.per Ioan.And.in glo.ordin.

12 Notarius condemnatus de falso potest grossare instrumenta, de quibus prius fuerat rogatus, quoniam delictũ suum alteri nocere non debet,quia eum posteà non adhibuit,vt no.ff.de testa.l.ad testium.per Bar.

13 Notarius põt recipere & conficere instrumentũ publicũ de testamẽto suo,vt no.ff.de stip.ser.l.2. p̃ Bar. in 3. q.

14 Iudex licet sit notarius,attamen non potest conficere instrumentum de actis iudicialibus coram ipso tanquam coram iudice factis, quoniam acta iudicialia concernunt ius partium,extrà de proba. ca. quoniã contra falsam.& no.in alleg.l.2.de stip.seruo.per Bar.

15 Notarius potest conficere instrumentum publicum de procuratione,quam alii confert,vt fidem faciat dictum in strumentum pro constituente,vt procurator vigore dicti instrumenti admittatur vt procurator constituentis, sed non facit fidem pro dicto constituente contra procuratorem ad agendum contra eum actione mandati pro negotio malè gesto,vt no.in d.l.2.in 1.q.per Bar.

16 In subscriptione & signo notarii stat pfectio instrumẽti,quæ non possunt per no arium delegari,vt not.ti.de instru.edit.§.obstante.ver.illud quoque.in Spec.& not.extrà de fide instru.c.cùm P.tabellio.per glo.Ber.

17 Notarius exemplans,aliquid si apponat signum suum in exemplo videtur tacitè confiteri,& ideo vigore illius põt efficaciter cõueniri,vt no. ff. quemadmodu test.aper. l.2.§.si dubitet.per Francis.de Are. & post eum per Bar.

18 Notarius debet incontinenti requiri,vt recipiat instrumentum,& ideo si posteà ex interuallo recipiatur,licet bene de omnibus recordetur,non tamen debet de præteritis instrumentum recipere,vt no.tit.de instrum.edi.§.breuiter.ver.pone.in Spec.

19 Si plures notarii rogentur recipere instrumentum,omnes debent subscribere & signare, aliàs instrumentum fidem non facit,argum.ff.de re iudic.l.duo ex tribus. Et q̃ no.extrà de p̃ba.c.quoniã contra falsam.per Innoc.& posteriores.& ita determinatur C.de trib.l.iurisiurandi .per Bal.pro quo facit ff.de arb.leg.item si vnus.§. item si plures.& q̃ nota.ff.de cõsul.l.1.& extrà de arbitr.cap.1.li.6.

20 Quamuis notarius fecerit falsum instrumentum,tamẽ valent instrumenta posteà per eum recepta,nisi fuerit priuatus suo officio,vel illud sibi interdictum,vt no. Specul. tit.de instru.edit.§.restat.versi.quid si tabellio.etiam instrumenta recepta per notarium, quamuis falsum alias commiserit,valent,donec in officio toleratur, propter publicam,vtilitatem,notatur.per eundem.in §.instrumentum. ver.item opponitur,quòd tabellio.

De materia huius rubricæ vide suprà,in verbo,recusatio, & infrà in verbo,instrumentum.

48 *Instrumentum, & scriptura.*

1 NOn creditur instrumento sine testium subscriptione,in auth.de hęr.& Fal.§.statuimus.præterquam in actis iudiciorum eorum,de proba.c. quoniam.ita no.e.ti. cap.post cessionem.per Inno.probatur & textualiter, C. de dona.l.in donationibus.

Scri

2 Scriptura manu publica facta,vel sigillo authentico sigillata, mortuis testibus fidem facit, nisi alias sit suspecta.in authen. de fide instru.§.si vero moriatur. & ita not.extra, de fide instru.c.scriptura.per Inno.

3 Si in aliquo instrumento vel priuilegio continetur ius meum & alterius.postquam fuero vsus eo,nõ possum renuntiare in præiudicium aduersarij, ita not.text.de restit. spo.c.ex conquestione.per Inno.

4 Libello censuali creditur,& facit probationem.ita not. extra de fide instru.c.ad audientiam.per Inno.

5 Scriptura iudicis dr̃ priuata scriptura,nec sibi creditur, nisi alias per testes, vel comparationẽ literarum comprobabitur,ita not.extra de testib.c.cum nobis. per Innocen.

6 Licet partes in exẽplificationẽ instrumenti consentiãt, sine iudice non valet,extra de fide instru.c.si instrumenta. & ibi not. Innocent.& gl.etiam.ff.de eden.l.1.§. editiones. glo.magna.in fin.

7 Instrumenta & litera authentica habilitantur per consuetudinem:extra de fide instru.c.cũ dilectus.in 2.respon. & etiam ibi not.per gl.ord.Bernar.& Inno.

8 Si in instrumento cõtineantur verba narratiua alterius instrumenti,vtputà,quod A.promisit decem in quibus sibi tenetur ex causa emptionis in tali instrumento contentæ,&c. tale instrumentum narratiuũ fidem facit in verbis dispositiuis,nec dicitur exemplum,sed originale nouum, vt not.Spe.tit.de instru.edi.§.restat.circa fi.

9 Si in instrumento aliquo cauetur,talis tutor,vel procurator,aut syndicus,non creditur verbis narratiuis,nisi narrata aliàs comprobentur,argu.ff.de re.eor.l.qui nec.& no. de procur.§.1.circa fi.in Spe.

10 Instrumentum sententiæ,quo narratur libellum oblatũ litẽ contestatã, & consimilia, non facit probationẽ de narratis,nisi de his, quæ eodem loco die, & hora fieri potuerunt,quia in cæteris instrumentũ est testimoniale, & non probatiuum secundum Inn.& Host.extra de probatio.ca. quoniam.& ita tenet Paul.post eos,eo.tit.in clemen.c.1.

11 Verba enuntiatiua in aliquo instrumento appositа, faciunt fidem contra partẽ aduersam patientẽ ea in instrumẽto inseri.C.de iure ha.fis.l.1.lib.10.& de contrahen.& cõmit.stipulatio.l.optimã.& ibi no.per doctos.& extra de officio deleg:c.cum in iure.per Innocẽ.vide supra in ver. probatio.in conclusione,quæ incipit,verba narratiua.

12 Licet oblatio instrumenti obligationis, vel alterius rei sit de actis causæ,non tamen est de actis tenor instrumenti,& ideo nisi alias publicetur,debet semper originale ostẽdi,vt not.extra de offi.& po.iud.deleg.c.cum in iure.in fi. per Inno.tenet Bart.C.de edict. diui Adria.tol.l. fina.ver. sed pone quod testamentum.

13 Ille,qui vult probare debitum ex vi instrumenti deperditi,debet tria probare.Primo, substãtialem tenorẽ instrumenti deperditi.Secundo,q̃ erat sine vitio visibili cancellationis vi vsurum,extra de priuil.c.cum olim.in princ.Et hæc duo debent deponere testes, qui talia sciant verisimiliter discernere.not.Cy.in auth.si quis in aliquo documento.Tertio,causam & amissionem instrumenti.& hoc sufficit per iuramentũ cum aliqua cognitione & præsumptione,arg.C.de fide instrumen.l.fina.& vnde vi.l.si quando.& ita not.gl.in alleg.c.cum olim.& etiam Inn.ibidem de quo latè extrà de conuer.coniuga.c.dudum.per Henric.Boich.

14 Si tabellio vel testis immiscet aliquid falsitatis in instrumẽto,vel depositione sua,caret robore firmitatis, si tñ falsitas illa tangat substantialia,vel circũstantias negotij,alias secus,vt not.extra de hære.ca.fraternitatis.glos.1.& not. per Inno.& not.C.de transactio.l.si ex falsis.p Cy.& no. Spec.tit.de teste.§.restat.versi.itẽ.quod aliquid de suo,&c.

15 Debitor facta solutione debiti potest implorare iudicis officium, vt creditor quondam suus compellatur sibi facere apodissam, vel instrumentum de soluto, vt not.tit. de instru.edit..§.postquam.ver.quid si solui.in Spe.

16 Instrumentum domesticum à filio,vel alia persona domestica factum,non facit fidem,vt no.de instru.edi.§. instrumentum.ver.item quod est domesticum.in Spe.

17 Instrumentum redargutum non facit fidem pro redarguente,licet fortè in eo contineatur aliquid faciens pro ipso redarguente, secundum Innocen.qui ita not. extra de censi.c.cum olim.quod refert & sequitur Ioan.Fabr.C.de transact.C.si ex falsis.

18 Vtrum ille,qui produxit aliquod instrumentum pro se, possit illud impugnare?distingue.ff.de his quibus vt indi. l.legatum.per Bar.& extra de test.c.præsentium.per Hen. Boich.in 3.dist.

19 Literis narratiuis à principe emanatis creditur verbis narratiuis, si super ipsis fundetur principis intentio principalis.extra de proba.c.1.in clemen.

20 Priuata scriptura facit plenã fidem,quando pars confitetur per scribentem.ff. depositi.l.publia.§.fi.Et etiã q̃n habet subscriptionem testium, & per ipsos cõprobatur.C. qui pot.in pig.hab.l.scripturas. vel q̃n probatur per cõparationem literarum.C. de fide instru. auth.at si contractus, vel q̃n ab ea scriptura sunt testes deponentes, q̃ viderunt eam scribi, alias vero si per solam subscriptionem testiũ, vel per solam cõparationem literarum comprobabitur,facit duntaxat semiplenam probationem,vt dicta authen.at si contractus,& ibi no.& in corpore vnde sumitur §. quia igitur. posset tamen esse tanta vis, q̃ iudex daret comparationi plenam fidem, vt in eo.titu.§.si vero.& ita not.ff. de iureiu.l.admonẽdi.p Barto.& vide ibi pulchrè p Ang.

21 Instrumentum confirmationis factæ per principẽ de donatione facta ab eius prędecessore,non facit fidem,nisi confirmatio ipsa facta fuerit ex certa scientia principis,& inserto in eo toto tenore donationis confirmatæ, ar.extra de confir.vtl.vel inuti.ca.1.Et ita no.titul.de instru.edi.§. nunc autem.versi.item pone.in Spec.de quo vide supra in ver.ratihabitio & confirmatio.& extra de fi.instrum.c.inter dilectos.in 2.dist.per Henr.Boich.

22 Instrumentum,in quo dicitur,vẽdidit tali pretio,& recipit, licet testes dicant non vidisse numerari, non est falsum, quia exponitur. i. confitetur recepisse, secundum Bal.in l.prædi.ff.de acquiren.possessio.arg.illius legis, vbi verificatur epistola illa in ficta traditione.Confessio autẽ est ficta solutio.Aug.tamen contrarium tenet, dicens, q̃ debuisset expressisse,& dixisse notarius,confitetur,per gl. in l.si ex cautione.C.de non nume.pec.& dicit Ang. illam l.prędia.loqui in epistola,nos in instrumento inter quę est magna differentia,&c.Imol.vult seruare Bar.in vno casu, vide in l.alleg.prædia.

De materia huius rubricæ, vide supra in ver. præsumptio. & in verbo,probatio.& infra in ver.conclusio.

49 *Sigillum, & proto colum.*

1 NOn creditur literis sigillo episcopi sigillatis sine testiũ subscriptione,nisi habeat hoc cõsuetudo, vt not. extra de elect.c.vt circa.per Cy.

2 Sigillum cuiusque iurisdictionem habentis, dicitur authentichum,dũtamen hoc habeat consuetudo,vt no. extra de elect.c.statutum.per Pau.de Leaza.

3 Crediẽ literis,& etiã sigillo cuiusq; de his,quę facere habet ratione officij sibi cõmissi,vt no.ext.de fide instru.ca. 1.& c.qm̃ cõtra falsam.de proba.per Inn.& Henr.Boich. in d.ca.qm̃.& tit.de probatio.§.videndum. ver.10.in Spec.

4 Sigillum propriũ facit fidẽ contra sigillantem, qm̃ constat q̃ ipse sigillauit per suam cõfessionẽ, vel alias.& ita intelligitur ff.de procur. l. si procurator. ẽm Oldr. Si vero dubitetur an sigillũ fuerit appositum de consensu illius, cuius est sigillum,facit in dubio semiplenam probationẽ: vt sit locus delationi iuramenti:argum.in authent.de fide Instrumen.§.si tamen.col.6.secundũ Per.Richar.de quo sigillo vide in princi.Instit.super rubri.per Ioan.Fab.

5 Literæ sigillo episcopi sigillatæ sunt authenticæ, & faciũt fidem de his quæ potest, vel debet facere ratione sui officij, vt est in excommunicationibus delegalibus causarum,& collatione beneficiorum,&c.In alijs vero negotijs aliarum

tijs aliarum personarum, si habeant testium inscriptionē, alias, vero secus, nisi aliud haberet contraria consuetudo, vt not. extra de probatio. c. post cessionē. per Henr. Boich.

6 Si litera contineat, ꝙ duo sigilla apponantur, & vnum tantum fuerit appositum authenticum. fidem facit, quia abundans cautela, &c. C. de testam. l. testamēta. ff. de bono rum possessio. contra tabul. l. cum tabulæ. & ita not. instit. de testa. §. possunt. per Ioan. Fabr. gloss. 1. versi. sed quid si litera, &c.

7 Literæ sigillatæ sigillo conuentus, faciunt fidem inter ipsos, non tamen alios, iuxta plenè not. in Specul. titul. de proba. §. fin. ver. 10. per literas sigillatas, &c. & etiam de fide instru. c. 1. per Innoc.

8 Nota seu abbreuiatura reperta in ꝓtocolis defuncti ta bellionis, pōt grossari in publicā formam authoritate iudi cis ordinarij, extra de fide instru. c cum P. tabellio. quod in tellige dum tamen reperiatur fuisse signata & subscripta per notarium, qui eam dicitur recepisse, argu. eorum quæ not. in Spec. tit. de instru. edi. §. instrumentum. ver. item ꝙ non est signata. ad quam quidē grossationē, seu publicationē faciendam debent vocari illi, quorum interest, qui eu ea lædi possent, vt not. vt not. in dicto c. cum P. tabellio, ꝙ Hosti. & cutra de testi. c. Albericus per Inno. in sua gl. posita super ver. publicatio. ver. sic. etiam fiet publicatio.

De materia huius rubricæ, vide supra in ver. probatio.

50 *Confessio.*

1 COnfessio de dote facta per maritum post contractas nuptias, non præiudicat creditoribus mariti etiam futuris, nisi cōstaret de ꝑcedenti cōstitutione dotis, putarem sufficere alteram. s. præcedentem constitutionem aut numerationem realem, si sanè attenditur illius te. in auth. in fra alleg. Bouerij. Et eius reali seu corporali solutione seu machinatione. & hoc propter præsumptionem fraudis, quæ aduersus creditores machinari & cōmitti posset, vt notatur & colligitur ex not. ꝙ Cy. C. de donatio. ꝓp nup. authen. sed iā necesse. & probabitur. C. de bon. proscrip. l. si quis. vbi est tex. secundum Bartho. de Sali. & ibi gl. ord.

2 Confessio, probat ciuilem & præsumptam traditionē, non veram vel corporalem, ar. l. si quis. de bon. proscri. & ita no. ibi per Bertho. de Sali.

3 Confessio probat contra confitentē, & non contra tertium, arg. C. de non nume. pecu. l. si cui. & ita not. C. de bo. proscrip. l. si quis. in secundo. per Bartholo de Salice. & facit̄ not. per Pet. Iaco. in summa libellorum, rubri. de rei vendi. quæ competit ratione directi dominij. versi. 10. ponit, &c. & not. glo. ordi. Bernar. extra de transact. c. veniēs. & facit quod not. Spe. titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. 67.

4 Cōfessio criminis facta, extra iudiciū, inducit infamiā facti, vt not. extra de electio. ca. per inquisitionē. per Inn.

5 Confessio criminis facta extra iudicium, facit indiciū sufficiens ad torturam: gloss. est ordina. ff. ad legem Iul. de adulter. l. capite quinto. & facit argu. l. quæro. in fi. de ædil. edict. & quod not. quibus ex causis in pōsess. e. l. Fulcinius. §. 1. & ita in alleg. l. capite quinto. & l. final. de quæstio. per Bar. vtrobique.

6 Confessio criminis facta coram iudice incompetente facit iudicium sufficiens ad torturā, vt not. ff. de iurisd. om. iudi. l. magistratibus. per Bal. iunge infrà eo. tit. in conclusione, quæ incipit, confessio facta, &c.

7 Confessio vnius latronis contra aliū a facit præsumptio
a nem. C. de fur. l. prouinciarum. & no. extra de confes. c. 1. per Inno. vide latius ibi per Henr. Boich.

8 Clientulus potest intra triduum confessionem sui aduocati reuocare, & nō potest nisi probato errore. C. de erro. aduoca. l. 1. vt not. tit. de confes. §. videdum. versi. quid si ibi. in Spec. & tit. de proba. §. fi. circa prin. & no. extra de appel. c. cum causam. per Host. & Henr. Boich.

9 Per cōfessionem, qua quis se asserit nomine alieno possidere transfertur possessio sicut ꝑ precarium, vt no. gl. ff. de pact. l. ab emptione. quam possessionem singulariter commendat ibi Bal.

10 Ille, cui datus est terminus ad deliberatè respondendū, non potest confessionem prætextu erroris reuocare, vt not. gl. extra de diuor. c. ex literis. quod est verum.

11 In confessione propria domini, secus in confessione erronea procuratoris. ff. de cōfes. l. cœptum. §. si procurator ita not. ff. de procu. l. non solum. in prin. per Bal.

12 Aequè præiudicat parti confessio de credulitate, sicut & de veritate, quāuis aliud sit in dicto testiū, vt no. in Spe. tit. de positio. §. 6. ver. hoc tamen est. & etiā gl. ff. de interrog. act. l. 1. & vide suprà. super verbo, positio & articulus.

13 Confessio iudicialis, seu iudiciāliter facta inducit notorium iuris, textus est expressus extra de sen. excom. ca. venerabilibus. §. secus autem. lib. 6.

14 Confessio procuratoris constituti ad debita exigenda, asserentis se solutionem recepisse, non sufficit, nec nocet domino, nisi notarius in instrumento attestetur pecuniā in sui præsentia fuisse procuratori realiter numeratam. ar. ff. de noua. l. si debiterem. & ita not. ibi per Barto.

15 Promissio facta in iudicio hēt vim iudicialis cōfessionis & habet paratā executionē. ff. de pac. l. tale pactū. §. q ꝙuo cauit. & de in ius vocandū. l. eū proquo. & ibi not. per Bal.

16 Confessio iudicialis habet vim insinuationis, seu donationis insinuatæ, vt ff. de donatio. l. donari. §. quidam in iure. & ita etiam no. ibi per Bar.

17 Confessio tutoris, curatoris, vel alterius administratoris extra iudiciū non nocet domino, vt not. extra de confes. c. ex parte. per gl. ord. Ber. Nec etiā facta in iudicio per modum voluntariæ iurisdictionis. ff. de confes. l. certum. §. sed an & ipsos. Secus vero si facta fuerit per modum cōtentiosæ iurisdictionis, vt pura super interrogatorijs traditis ad litis præparationem, vel super positionibus ad veritatis indaginem, & litis decisionem. ff. de procurato. legi non solum. in princip. & ita etiam ibi notat per Baldu. & facit extra vt lite non contesta. c. 1. Nam administrator tenetur agnoscere bonam fidem. ff. de administratio. tuto. l. quoties. §. sicut. & ita no. & latius in d. c. ex parte. per Henr. Boich. in 3. distin.

18 Cōfessus in ius potest cōfessionem suam reuocare, probato errore directè vel indirectè, extra de testi. c. ex tenore. Et hoc ante negotium finitum per sententiā vel transactionem. C. de iuris & facti ign. l. error. de transl. l. sub prætextu. & extra de re iudi. c. inter monasteriū. & de in integ. restitu. c. 2. lib. 6. ver. idem tenet cardinalis si est. per c. audi tis extra de procur. de causa possessio. & proprieta. cap. patoralis. & C. de adulter. l. quamuis. in 1. vt recitat & sequitur Henr. Boich, extra de confes. c. ex parte. in 4. distinct.

19 Non valet confessio in criminibus ſpōte facta, nisi reus in ea perseuerauerit. C. de custod. reorū. l. si quis. & etiam ibi not. per gloss. ordi. Iacob. & Franc. ac contrarium not. extra de diuor. capitul. ex literis. per Henri. Boich, dicens quod confitens reuocare non potest talem confessionem semel factam.

20 Non valet confessio facta in tortura nō præcedentibus indicijs legitimis, etiam licet delatus in dicta confessione sua perseuerauerit ſponte. ff. de quæstio. l. vnius. §. in ea. & l. maritus. & in eo. tit. l. penul. secundum vnam lect. & etiā ita ibi no. per Bar.

21 Non valet confessio delati facta in tormentis etiam legitimis præcedentibus indicijs, nisi postea in ea ſpōte per seuerauerit. ff. de quæstio. l. 1. §. diuus. & C. de custo. reo. l. 2. & ibi not. gl. ordi. & est ratio, quia quæstio est res fragilis, & periculosa, & quam plurimū veritatis fallax. ff. de. quæstio. l. 1. §. ad quæstionem.

22 Confessus in iudicio crimen principaliter, pōt cōdemnari ex eadem instantia, licet processus sit nullus, & ita intelligitur quod no. Inn. extra de accusa. c. qualiter & quando. & probatur ff. de custod. reo. l. si confessus. secus verò si fuisset confessus incidēter, qm̄ tūc cōdēnari non posset sine noua instantia. Et ita intelligitur ꝙ no. gl. C. de liber.

causa

causa. l. si filium. & ita not. in alleg. l. si confessus. per Barto.

23 Valet confessio facta in iudicio informiter. i. sine adiectione causæ, vt not. ff. de interrogat. act. l. 1. per gl. ordina.

24 In iure confessus auditur appellans, quoniam in causa appellationis de errore facti. & multas exceptiones proponere potest, iudex tamen à quo non tenetur appellatio ni deferre, nisi in ea iusta causa exprimatur, vt not. extra de appel. ca. Romana. lib. 6. per Archid.

25 Interrogatus qui confitetur sub conditione, non probata confessionē, non est tanquā ex pura confessione condemnandus, vt not. extra de confes. c. 1. per Inno. pro quo vide quod not. C. de donat. propter nup. l. si præsidi. & de excep. l. si exceptionem. in q. per Cyn. Et est rō, quia dicta confessio continet vnum capitulum tantum, & idem esset, si contineret plura capitula connexa. Secus vero si essent capitula distincta, vt ibi, & not. latius extra de confes. præben. c. dudum. per Henr. Boich.

26 Confessio erronea facta in causa principali, potest reuocari prætextu erroris in instantia causę appellationis, vt not. extra de confes. ca. ex parte. per Ioan. And. & Henri. Boich. in fi. dist. & in Spe. eo. tit. §. fi. ver. pen.

27 Confessio facit contra causam habentem à confitente etiam titu. singulari. argu. ff. de iureiurand. l. nam postea. §. fi. pro quo facit ꝙ acta quæ faciunt fidem pro aliquo, vel contra aliquem, faciunt fidem pro eius successore singulari. arg. ff. famil. ercis. l. hæredum. §. item scribit. vt not. extra de testi. c. præsentata. per Hen. Boich.

28 Confessio facta in vno iudicio, facit fidem in alio iudicio. extra de elect. ca. per inquisitionē. quamuis aliud sit in alijs actis iudicialibus, vt not. tit. de confes. §. nunc videndum. ver. quid de confessione. in Spe. Et no. in d. c. per inquisitionem. per Compost. & Ioan. And. & de vita & honestate. cle. c. ex literis. per Hen. Boich. in prima dist. & etiam in d. c. per inquisitionem. per eundem, nisi dicta confessio facta fuerit coram iudice prohibito, quia tunc fidem non faceret in alio iudicio, vt extra de iud. c. at si clerici. ꝙ intelligē si facta fuerit per litigantem sponte, quia tunc fidem facit quantum ad probationem, in hoc quod quamuis iudex competens coram quo causa agitur, non possit condemnare confitentem ex confessione facta coram iudice prohibito, attamen interrogatus negare non poterit illud quod semel confessus est, vt no. in d. c. per inquisitionem. per Innoc. in glo. magna. ver. sed quomodo & quando, respondē. Nam dicta confessio non valet minus quam si facta fuisset extra iudiciū. quo casu valet, quo ad probationem. ff. depositi. l. publia. §. si igitur, &c. vt not. in d. c. per inquisitionem. per Henr. Boich.

De materia huius rubr. vide supra, in ver. actio. & in ver. præsumptio. & in ver. exceptio. & in ver. remissio.

ADDITIO.

a Contra alium. Adde Guido Pap. sing. 2.

51 *Testis.*

1 NOn facit fidem examinatio, in qua dicitur, quod iste testis deposuit, vt præcedens testis, vt not. tit. de testi. §. nunc tractandum. versic. cautum quoque. in Specul.

2 Nō valet depositio testis de his quæ stāt in iure, vt quę percipiuntur iudicio rationis, nisi fuerit iustificata per rationem causæ legitimè et iam posito quod testis non fuerit de causa interrogatus, vt not. extra de testib. capi. cum causam. 2. per Innoc. & Ioā. And. & per Salice. in l. solam. C. de test.

3 Testis astruens negatiuā simpliciter nō interrogaturus de causa scientiæ nihil probat, quia negatiua non cadit in sensu corporis, sed percipitur iudicio rōnis. igitur, &c. vt patet ex præcedenti conclusione, & ita etiam not. ff. de trā fact. c. cum his. §. in causa. per Bal.

4 Testis qui iurauit intra terminum datum ad probandū nō potest postea examinari, nisi pars solicitauerit fieri examinationem intra terminum, vt not. ff. de dam. infect. l. dā ni. §. Sabini. per Bar.

5 Qñ testes nō sunt examinati ſm interrogatoria iustificata, possunt iterato examinari, arg. eorū, quę not. in auth. de testi. §. quia vero sæpè. & ff. de testi. l. produci. & de quę stio. l. repeti. vt no. ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. fin. per Guliel. de Cuneo, & Bald. & no. in Spec. tit. de testi. §. iam de interrogatorijs. versi. item cautè. & est ratio, quia talis examinatio est nulla, cum minus plenè factum non videatur factum &c. vt ibi per eundem.

6 Testis debet pro vtraque parte deponere, nisi super certo articulo sit receptus. C. de episc. & cler. auth. sed iud ex. 14. q. 5. non sanè. & not. in tit. de testib. §. iam de interrogatorijs. ver. in summa. in Spe.

7 Si testes simul examinentur, & simul deponāt, non valet nec fidem facit eorum depositio, vt not. tit. de testib. §. nunc tractandum. ver. sed pone. in Spe.

8 Omnis periurus repellitur à testimonio, vt notat. ff. de his, qui not. infa. l. Lucius. in gl. ord. mag. in fin.

9 Depositio testis dicētis ita sibi videri, seu visum fuisse, nihil valet, quia talis testis non deponit de scientia, sed de opinione iudicio rationis veluti dubius, dubia commemoratio non habetur pro memoria, sed est potius quoddam solum argumētum. ff. de probatio. l. si arbiter. vnde dubitās pro ignorāte habetur, vt not. Specul. titul. de testi. §. 1. versi. item ꝙ testes sunt varij. Et sic singulariter notatur & refertur ff. de legib. l. de quibus. per Bal. Idem tenet Bar. in tractatu suo, de test. §. testis super aliquo, &c.

10 Depositio testis titubātis seu dubitantis non valet, quia dubitans pro ignorante habetur, vt notatur titu. de test. §. 1. ver. item quod testes sunt varij. in Spe.

11 Iudex ex officio debet inquirere de cōditione testium, gl. est singularis. ff. de magistr. conuen. l. 1. quam notat singulariter Bal. ibi. §. præses.

12 Si vnus testis est infamis infamia facti, & alter fide est multum dignus, integra fides vnius supplet imperfectum alterius, sic ꝙ faciunt validam probationem, arg. ff. de edē. l. si quis ex argentarijs. in prin. & ibi no. Bal.

13 Licitum est instruere testem, vt aptè discedat, & à vero non discedat, vt not. post Ross. ff. de fer. l. fi. per Bal.

14 Post apertura seu publicationē testium iudex pōt, imo debet interrogare testes verbi ambigui ꝑ ipsos, plati, no. extra de probat. c. in plentia. super verbo, dubiū. per glos.

15 Verbū ambiguum testis debet interpretari contra producētem, & pro illo cōtra quem producitur, extra de probatio. c. in plentia. & ibi not. gl. & Inn. & est te. ff. de prēto. stipul. l. si. pōt tñ interrogare iudex ex officio hīscū ad declarationem verbi ambigui, extra de testi. ca. cum clamor. sed non ad partis instātiam, vt ibi not. per Henr. Boich, & doct. & not. eo. titu. c. per tua. glo. magna. in fi. Ber.

16 Si duo testes deponāt super vi, magis eis creditur, quā quatuor testibus deponētibus super ſpōtanea voluntate, ext. de renū. c. super hoc. & ibi not. Inn. quia testes deponētes super ſpontaneitate, deponūt de actu mentali, præsumpto & inuisibili. Alij vero deponentes de vi deponunt de actu extrinseco & visibili. Ex quo sequitur ꝙ instrumētū notarij, quod dicit ſponte non vi, &c. potest reprobari per duos, testes de violentia deponētes. vt infert Bal. ff. de offi. proconsu. l. proficisci in 14. q. & vide Bal. ff. de operis noui nuntia. l. de pupillo. §. si quis Spec.

17 Attestationes productæ per reum rei vendicatione cōuētum, qui postea vēdidit rem ante sententiam, proficiūt emptori postea rei vēdicatione cōuento, quemadmodum & sententia faceret. ff. de excepti. rei iudi. ca. l. si à te. & idē est in alijs casibus, in quibus sententia inter alios lata alijs prodest, ut notatur extra de testi. ca. causam per Innoc.

18 Publicatio testium facta sub uno articulo in uerbalibus & generalibus petitionibus, nō impedit testē iterū super alio articulo de nouo produci, qđ plus est, quia post sententiā in eis audiret. C. de iud. l. 2. ita no. ex. de testi. c. tā literis.

19 Si testes per quorum depositionem erat probata intētio producentis, repellantur propter excommunicationē, vel quodlibet aliud crimen, producens restituitur ad

producen

producendum alios teſtes, vel eoſdem, impedimento ceſſante, ex generali clauſula, Si qua iuſta. &c. de in integ. reſti. c. auditis. per Innoc. & Hoſt.

20 Si ſacerdos ſciat crimen alias quam per confeſsionem, poteſt teſtificari de eo, vt not. Inno. in c. omnis. in fine. extrà de pœni. & remiſ.

21 Si teſtis poſt depoſitionem aſſerat ſe depoſuiſſe falſum vel fuiſſe pecunia corruptum, talis teſtis aſſertio non preiudicat illi, pro quo iam depoſuit. & cui erat ex depoſitione ſua ius quæſitum, niſi de falſitate vel corruptione alias appareret: extra de teſti. ca. ſicut. & arg. ff. ad Sylla. l. ſi quis in graui. §. 1. & ibi not. Bar. Idem eſt in iudice poſt ſententiam ſic aſſerente, vt ibi etiam not. per Bar.

22 Si teſtis ſecundo reproductus dicat contrarium eius qđ primo depoſuerat, non valet eius depoſitio poſtrema, vt no. extra de teſtibus. c. cum cauſam. & c. veniens. & c. cum in tua. eodem tit. per gl. Ber. & de præſumpt. c. literas.

23 Iudex poteſt ex officio querere defenſiones criminoſi etiá nemine defendente, & producere teſtes à delato non productos. ff. de pœn. l. ſi non defendantur. & de quæſtio. l. 1. §. fi. & vtrobique not. per Bar.

24 Valet diſpoſitio teſtis nõ citati, dum tamen fuerit à parte productes, itaque gl. ff. de his qui. vt indig. l. qui ætati. §. 1. Bart. ibidem. ſecus ſi ſponte ſe offert: arg. l. quæ omnia. §. fi. de procur. ſecundum Bar. ibidém.

25 Publicatis atteſtationibus põt probari falſitas dictorũ teſtium indirectè, ſcilicet, per coarctationem loci & temporis, extra de teſti. c. ex tenore. & C. de contrahen. & cõmit. ſtipu. l. optimam.

26 Teſtis recipi ſeu iurare debet die non feriata, quia receptio teſtium eſt actus iudicialis, & de proceſſu, extra de proba. ca. quoniam contra. Sed deponere poteſt die feriato dum tamen die non feriata prius iurauerit, quia examinatio teſtis non eſt actus iudicialis, imò ſecrete fieri debet, Danielis exemplo, & ita not. ti. de fer. §. 2. ver. quid ſi tũc, in Spe. eſt gl. ſingularis in cle. infra, de offi. leg.

27 Publicatis atteſtationibus in cauſa principali non poſſunt, pduci teſtes ſuper ijſdem articulis, vel directo cõtra rijs etiam in cauſa appellationis, extra de teſti. c. fra ernita tis. & eo. titu. c. fi. in clemen.

28 Inimicitia a teſtis proueniens facto & culpa eius, contra a quem teſtis producitur, non repellit teſtem vt inimicum, quia circunſpectio, quæ ex inimicitia originem habuit cognitioni iudicis committitur, vt ff. de quæſt. l. 1. §. præterea. & §. cum quis. & ibi not. Bar.

29 Licet ratio & cauſa ſcientiæ aſsignata per teſtẽ debeat de neceſsitate concludere, arg. C. vnde legi. l. non hoc. ſufficit, tñ qp cõcludat præſumptiuè præſumptione iuris, vtpote ſi teſtis deponens ſuper fama, vel infamia alicuius, interrogatus de cauſa ſcientiæ dicat, qp eſt eius vicinus, ſufficit, quia vicini vicinorum conditiones de iure ſcire præſumuntur. vt ff. de mag. conue. l. 1. §. ſi præſes. & de fundo inſtru. l. ſi ita fuerit. & C. de nup. l. ſi vicinis. & ita not. ff. ſi cer. pet. l. 1. per Bar.

30 Iudex ex officio poteſt opponere teſti. infamiam, licet aduerſarius non opponat, vt not. Inn. extrà de teſtib. c. in timauit. iudex enim ex ſuo officio habet inquirere de cõditione teſtis, vt not. ff. de magiſt. conue. l. 1. per gloſ. ord.

31 Non valet depoſitio teſtis ad reddẽdã cãm inualidá ſeu congruam, vt not. titul. de teſtib. §. 1. verſ. item quod interrogatus. & verſi. item quid ſi cauſam inſeruit. ſed nulla. in Specu.

32 Non valet depoſitio teſtis non deponentis de credulitate. in authen. de here. & Falc. §. ſi verò abſunt. & ibi gl. ord. ſuper ver. & vidiſſe. quod eſt verũ, quando deponit de extrinſecis, ſecus vero ſi de intrinſecis concernentibus peritiam. ita not. in alleg. ſi vero. per Iaco. de Bel. & latius per Bar. in tractatu de teſt. §. teſtis dicit aliqua vera eſſe, qa ſic credit, &c. Et not. in Spe. titu. de teſti. §. 2. verſi. item quod depoſuit de credulitate.

Teſtis dicit, qp vidit pcipi decimas ſẽper cõpetẽtib. horis, ita debet intelligi dictum aduerbiũ, ſemper, prolatũ à teſte, vt not. tit. de teſti. §. poſtquã. ver. qd ſi plures. in Spec.

34 Officiarij non ſunt idonei teſtes de his, quæ non corã ipſis, ſed per ſe ipſos geſta ſunt rõne præſumptę affectionis, extra de arbit. ca. 2. cum ibi not. & ita not. Moderni in ſupplendo verba Iaco. de Are. C. de arbi. l. ne arbitris. §. fin autem. & ita no. C. de iniur. l. ſi nõ tñ. per Barthol. de Salic.

35 Si poſt publicationẽ teſtiũ perdant atteſtationes ſine culpa illius, qui teſtes, pduxerat poſſunt iterũ teſtes de nouo reproduci, vt no. tit. de teſtib. §. ſatis vtiliter. verſ. ſed quid ſi teſtibus. in Spec. & C. de probatio. authen. at qui ſemel. per Barto. ſecus verò ſi culpa fui, vt not. Specu. vbi ſupra.

36 Perempta inſtantia pereunt atteſtationes teſtium non publicatorum, vt not. ff. quæ in frau. cred. l. 1. per Barto.

37 Vbi teſtimoniũ eſt de ſubſtãtia actus, vtpote, quia requiritur certus, tũc inſpicitur conditio teſtis ſm tempus, quo teſtis fuit adhibitus, ſecus vero, ſi teſtimoniũ non ſit de ſubſtantia, quia tunc inſpicitur cõditio ſeu qualitas teſtiũ, ſm tempus depoſitionis, vt patet in impubere facto pubere, vt not. ff. de teſti. l. 3. §. penu. ſuper ver. impuberes, & c. de quo vide Bartol. ff. de Carbo. edict. l. 3. §. cauſæ.

38 Obiectus, ſeu crimina omiſsi opponi cõtra teſtes in cauſa principali, poſſunt opponi in cauſa appellationis, vt no. glo. ord. extra de except. c. 1. ſuper ver. ſententiam.

39 Cõſanguineus nõ põt eſſe teſtis conſanguineo in actione iniũriarũ, vt no. ff. de iniur. l. lex Cornelia. per Bartolũ.

40 Non pertinet teſti diſtinguere, an aliquid cum vel ſine ratione fiat, vt not. Inno. extra de ver. ſig. c. veniens. in glo. ſuper verbo, memoriá. ver. ſed quid ſi dicat.

41 Cauſa ſeu ratio aſsignata per teſtem, refertur ad dictũ, & ex natura relationis includit ſuum antecedẽs. arg. ff. de interroga. actio. l. ſi defenſor. §. primo. ita not. ff. de leg. l. de quibus. per Bald. verſi. 3. quæro an ſimilitud o.

42 Dicta teſtium non debeant calumniari, ſed potius coad iuuari, vt no. ff. ſi cer. pet. l. 1. per Bart.

43 Illa, quæ aguntur in capitulo propter raritatem probationis, poſſunt per capitulantes probari. qm extranei ad capitula non conſueuerunt admitti, extra de probatio. c. 3. loco. & ibi not. in gl. cum ſuis concordan. ibi poſitis.

44 Si teſtis dicat, qp vidit poſsidere à decem annis citra, nõ eſt probata continua poſſeſsio, niſi ſubiungat, & per dictũ tempus, vt no. ff. de vſucap. l. Celſus. §. penult. per Bartol.

Tutor non põt eſſe teſtis in cauſa principali, vt not. gl. ordi. ff. de teſtamen. l. qui teſtamẽ. in prin. qđ eſt verũ, ſi ipſemet agat cauſam. ſecus ſi cõtutor, extra de teſt. c. inſuper. & ita etiam not. C. e. tit. l. omnibus. per Ioan. Fab. & idem in procuratore. vt not. ff. de iure fiſci. l. deferre. per Bar.

46 In cauſa criminali poſt publicationẽ, poſſunt teſtes de nouo examinari ad offenſam. ar. ff. de quæſtio. l. vnius. §. 1. & ibi not. per Bar. quod eſt intelligẽdum ſuper nouis capitulis. non ſuper antiquis, vt not. C. de quæſtio. l. de tormẽtis, in penul. quæſtio. per Bartho. de Sali. ad defenſam vero poſſunt teſtes etiã ſuper antiquis articulis produci qñque ante ſententiã, vt alleg. l. vnius. §. cogniturum. quinimo & poſt ſententiam iudex põt de euidenti innocentia rei, pbationes recipere, & executionem differre, & principi reſcribere. ff. eo. tit. l. 1. in fi. & ita vbi ſuprà, per Bar. de Sali.

47 Denuntiator poteſt in teſtem recipi, ſi procedatur contra delatum non propter denuntiationem, ſed ſuper denuntiatione propter famam, extra de ſim on. capi. licet Heli. ſecus vero ſi procedatur ſuper denuntiatione principaliter propter eam, quia cum denuntiator debeat denuntiata tunc probare, non per ſe, ſed per idoneos teſtes ff. de cuſtod. reo. l. diuus. & ad Turpil. l. 4. §. nuntiatores. & ſi non probet, ſit puniendus, vt extra de calum. capitul. 2. per conſequens non eſt idoneus teſtis, ut not. C. de acà cuſa. l. ea quidem. per Barto. de Salicet. in tractatu de denuntiatione, in 13. quæſtio. &c. pro quo not. faciunt ſupra in verſi. accuſatio. 6. quæſtione. Alij dicunt, quod denuntianti poteſt ex ſua denuntiatione aliquod commodum deuenire, vt quia proſequitur ſuum intereſſe vel iniuriã, & tunc non poteſt eſſe teſtis, alias vero ſecus. vt no. extra de iudi. cap. nouit. glo. 1. per Inno. & de teſti. cap. in omni. per Henr. Boich.

48 Procurator inquiſitionis vel denũtiationis non põt in ea teſtificari, ſi eas fuerit proſecutus, vt not. titu. de teſte. §. 1. in penul. col. ver. & not. in Spe. & not. extra, de ſimo. c. licet Heli. per Hoſt. & Hen. Boich.

49 Si teſtis obſcurè deponens fuerit productus ſuper obſcuro capitulo, nihil probat, nec debet repeti, quicquid parti producenti imputetur. text. eſt notabilis extra de probatio. c. in præſentia. ſecundum Bal. qui ita not. ff. de his qui not. infa. l. Lucius.

50 Teſtis qui propter reuerentiam perſonæ examinari nõ debuit, examinatus non facit indicium. ff. de quæſtioni. l. maritus. & ibi vide diſtinctionem per Bar.

51 Vtrum aliæ inimicitiæ quæ non ſunt capitales repellẽt teſtes à teſtimonio, vel faciant eis minorẽ fidem adhiberi vel non, iudicis arbitrio relinquitur, vt in auth. de teſtibus. §. ſi vero dicatur, vt not. Inno. & Hoſti. & Io. And. & Hen. Boich. extra de accu. c. cum oporteat.

52 Poſt publicationem poſſunt teſtes produci in cauſa matrimoniali, extra de teſti. c. ſeries. de proba. c. iurauit. item vbicunque non obſtat exceptio rei iudicatæ. de fide inſtr. c. inter dilectos. item vbi propter ineptam petitionem ab ſoluitur reus. extra de iudi. c. examinata. item vbi ſuper capitulo aliquo omiſſum fuit interrogare teſtem, extra de teſt. c. per tuas. itẽ vbi inſcia vel inuita parte facta fuit publicatio. eo. titu. ca. conſtitutis. in 2. item vbi inter ealdem etiam perſonas variatur modus agendi. eodem titu. ca. veniens. 2. item vbi minor vel eccleſia reſtituitur ad aliquam probationem atteſtationibus publicatis, extra. de proba. c. licet. & ibi not. per Abb. & Io. And.

53 Si facta publicatione teſtium, aliqui ex ipſis dicãt ſe nõ dixiſſe quæ ſcripta ſunt, nihilominus ſtatur ſcripturæ tabellionis, ſi fuerit bonæ famæ, alias vero ſecus, vt no. Spec. titu. de inſtru. edit. §. reſtat. ver. quid ſi.

54 Quamuis teſtis deponat ext. articulata, ſi tamen depoſita per eum ſint ex dependentibus, ſeu cohærentibus articulo ſuper quo fuit productus, valet eius depoſitio, vt no. ff. de iureiurand. l. ſi duo patroni. §. item. in l. per Barto. & extra de teſtib. cap. de teſtibus. per Henri. Boich. in prima diſtin. & in Specu. titu. de teſt. §. 1. verſic. item quod depoſuit ſuper alio, &c.

55 Donator non põt eſſe teſtis pro donatario in cauſa rei donatæ, nec cedens pro ceſsionario in actione ceſsio. ratione prętumptæ actionis quam de eũctione non teneantur. vt not. C. ad legem Corn. de fal. l. & ſi non te. per Petr. & Cy. & extra de teſt. c. quoniam per Hen. Boich. in 2. diſtinct. Circa hoc vide quæſtionem in Spec. titu. de teſt. §. 1. ver. ſed pone mutuaui.

56 Ille qui fuit iudex vel arbiter in vna cauſa, põt eſſe teſtis in eadẽ, ſi tractatur coram alio aliter quam per appellationẽ, non poteſt eſſe teſtis de meritis cauſæ principalis. Sed bene põt eſſe teſtis de proceſſu corá ſe per partes, vt hoc not. extra de teſtib. ca. dilecto. per Henri. Boich. Sed non põt eſſe teſtis de proceſſu per ipſummet agitato, vt dictũ eſt ſupra e. verſi. in cõcluſione quæ incipit, officiarij, &c.

57 Nõ valet examinatio teſtiũ facta non citato procurato re qui litẽ fuerat conteſtatus, quamuis dominus cauſæ fuerit reuocatus, cum in his, quæ reſpiciunt litis ordinationẽ debeat inſpici perſona procuratoris. C. de ſentẽ. & interlocut. l. 1. vt not. extra. de teſt. c. 2. per Io. And. & Hen. Boich.

58 Ille cõtra quẽ ſunt examinãdi teſtes, debet citari ad eos iurare videndum ad eius propriá perſonã, nec ſufficit ad eius domum facta citatio, cum ſit neceſsaria vera contumacia & nõ præſumpta, vt not. C. de teſt. auth. ſi quis. per Dy. & Barth. de Sal. & ext. de reg. iuris. c. præſumitur. li. 6. per Ioan. And. in mercurialibus. vide extra de teſtib. capi. in nomine Domini. in prima diſtinctio. per Hen. Boich.

59 Teſtes ex parte actoris nõ debent recipi, ſeu examinari ante litis cõteſtatio. niſi veriſimiliter timeatur de eorum morte, vel abſentia diuturna, de quo veriſimili timore debet conſtare iudici. Sed tunc debet differri dictorũ teſtiũ publicatio, vſque poſt litis conteſt. intãtũ qp ſi actor aduerſariũ ſuum non cõuenerit intra annũ, ex quo eum potuit conuenire. vel ſaltem receptionem vel examinationẽ huiuſmodi teſtium ei non denuntiauerit, dictæ huiuſmodi atteſtationes non valent, ne fortè actor dictam examinationem procuraret in fraudem, vt exceptiones legitimè competentes reo ad repellendum teſtes, vel aliæ locũ habere non poſsint, extra vt lite non conteſta. c. qm̃ frequenter. ſed ex parte rei poſſunt ante litem conteſta. omnes teſtes examinari indiſtinctè, & etiã ſtatim publicari ad æternam rei memoriam. ff. ad legem Aquil. l. in lege Aquilia ſi deletum. & extra de teſti. c. ſignificauit. Et eſt ratio diuerſitatis, quia non eſt in poteſtate rei quando cõueniatur, ſed in poteſtate actoris eſt agere quando vult. Et ita not. per Docto. C. de teſtib. auth. ſi quis. & in dicto ca. ſignificauit. per Henric. Boich. & in dicto c. quoniam frequenter. per gloſſ. Ber. & eundem Boich.

60 Aſcendẽtes pro deſcendẽtibus non poſſunt teſtificari, nec econtra. C. de teſt. l. etiam. & 4. quæſt. 3. §. item in criminali. ver. item parentes. & ver. itẽ teſtis idoneus. Secus verò eſt in conſanguineis collateralibus, quia poſſunt vnus pro alio teſtificari in caſibus criminalibus & ciuilibus, vt not. c. cum oporteat. de accuſatio. per Hen. Boich. Et vide ſupra in cõcluſione, q incipit, cõſanguineus, &c.

De materia huius rubricę vide ſuprà, in ver. dilatio. & in verbo, confeſsio. & in uer. inſtrumentum.

ADDITIO.

a Inimicitia. Ad hoc facit optimè l. 2. in fi. ff. ſi quis cautio. l. penu. in fi. ff. de poſtu. Imo plus videtur, quod ille qui uſus eſt dicta malitia, ut contraheret inimicitiam, iura mea & probationes meas. ut not. Cy. in l. prouidendum. C. de teſtib. Ang. no. in l. ſatis. C. de falſ. gl. in c. cum cauſam. uerb. compelles. & ibi Anto. de But. de teſtib.

52 *Exceptio, & replicatio.*

1 PRoponens ineptam exceptionem ſuccumbere debet. ff. de petitio. hære. l. planè. & de flumini. l. 1. §. Labeo. & ita not. per Barto.

In exceptionibus non eſt concluſio neceſsaria, ſed ſufficit in eis facta proponere, ex quibus elici poſsit cõcluſio, vt no. ff. de excep. l. 1. per Bar.

2 Inepta exceptio, ſeu ineptè propoſita, non habilitatur ex probationibus aptis, quia iudex non poteſt in ea ſupplere ex probatis per excipientem, arg. d. §. Labeo. & extra de elect. cap. conſtitutionem. in cle. & not. gloſ. ff. de pactis. l. ſi vnus. §. pactus. gloſſ. quæ incipit, l. in excipiendo & ibi not. per Bald.

3 Vbi nõ deſideratur exceptio, vt potè, quia eſt exceptio nullitatis ſeu intẽtionis, put iudex ſuppleret ex probatis per excipientem, vt no. gl. C. de tranſact. l. vbi pactum. ita dicit Bal. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. 1. nam exceptio nullitatis non eſt neceſſe quod opponatur apertè, ſed tantum probetur, vt no. gl. in d. §. pactus. & ibi per Bal.

4 Exceptio probata per confeſsionem actoris. licet non fuerit per reum oppoſita, debet per iudicem de facto ſupleri, quia ex tali confeſsione reſultat notorium iuris, & petitio inepta, & euidenti notorietate iniuſta pari paſſu ambulant, vt no. Innoc. extra de offic. vicar. c. 1. & in §. pactus ne peteret. prælleg. per Bar.

5 Crimine in modũ exceptionis probato, inducitur infamia facti. licet non inducat infamiam iuris, extra de elect. c. ſuper eo. & ibi not. per Inno.

6 Exceptio ordinis vt fideiuſſor non conueniatur ante reum principalem, diſcuſsio eſt dilatoria, vnde ſi non opponatur ante litem conteſta. valet, & tenet proceſſus contra fideiuſſorem factus. argu. C. de appellatio. l. 1. Et quod not. de appellatio. gloſ. ff. ſi certum pet. l. ſi quis. & ita not: ibi per Bartol.

7 Exceptio oppoſita in vim declinatoriæ ante lit. conteſta. non

sta.non probata,pōt nihilominus lite contest.in vim peremptoriæ opponi ad merita causæ principalis, quia tunc tendit ad alium finem, quā primo, vt videtur tenere Inn. extra de rescrip.c.super literis. in gl.veritate.& ita firmat & refert Archidia.extra de lit.contesta.c.1.lib.6.gl. hic loquitur. quod sequitur. Bal.ff. de procura. §. publicè.l.seruum quoque. & Bar.in extrauagan.ad reprimendam.super ver.summariè.10.colla.

8 Quis potest opponere de iure tertij, quod ipso iure excludit intentionē agentis, quia talis exceptio non est propriè exceptio, sed potius negatio iuris agendi, vt C.de ser. l.cū seruū.vtpotè,qñ ostendit reus actionē non competere actori:vt C.de rei vendi.l.fi.vbi,si reus doceat rem pertinere ad alium, & per consequens non esse actoris, debet absolui,& no.ff.vti possi.l.1.§.hoc interdictū.p Bar.in fi.

9 Vbicunque exceptio peremptoria est notoria,ita ꝙ negari non potest, litis contestationem impedit, quia in notorijs non requiritur iuris ordo, ext. de iureiuran.c.ad nostram.& ita notat Spec.secundum M.tit.de excep.§.dicto. ver. quod autem dicitur,in fin. & etiam no. extra de lit. contest.c.1.lib.6.per Archid.

10 Exceptio compensationis potest de nouo opponi in causa apppellationis, licèt omissa fuerit in causa ordinaria principali not.titul.de appellatio.§.nouissimè.versicu.sed quæro.in Specu.

11 Exceptio de reconuentione facienda coram eodem iudice, est exceptio dilatoria.& ideo si reus recōueniat actorem coram alio iudice,nisi actor ante litem excipiat de reconuentione coram eodem iudice facienda,valet & tenet processus,ita notat glo.ext.de rescrip.c.nonnulli.& etiam Inno.ibi.

12 Exceptio solutionis,& omnis alia exceptio intētionis, per quam concluditur actionē non competere actori, est exceptio litis finitæ.& impedit litis contestationem,quia nemo sine actione,&c. tñ si habeat promptam probationē.ar.ff.de iureiuran.l.nā posteà in prin.cum not.in gl.ibidē.& ita.ff.iudica.solui.l.cum quærebatur. fina.q.per Bar.

13 Contra maritum petentem dotem vxoris sibi adiudicari,vt propter commissum ipsius vxoris adulterium,potest ab vxore opponi exceptio de fornicatione mariti, iuxta not.Inno.extrà de adulte.c.intelleximus.per iniquum enim est,vt pudicitiā ab vxore exigat, quam ipse non exhibeat.ff.eo.titu.l.si vxor.§.iudex.

14 Licet statuto caueatur, ꝙ contra sententiam nulla exceptio opponatur, nihilominus tamē potest opponi exceptio nullitatis proueniens ex incompetentia effectu iurisdictionis:iuxta not.per Ioan.And.extra de sequestr.c.1.in cle.& faciunt not.per Innoc. extra de offi.deleg.c.cum in iure.& ita etiam notatur ff.quod quisque iuris.l.1.per Bal.

15 Licet reus sit simpliciter absolutus, tamen si probari p iudicem possit & consiliarijs, ꝙ absolutoria fuerit lata ꝑ ineptitudinem libelli, tñ actori de nouo aptam actionem proponere volenti non obstabit exceptio rei iudicatæ, vt not.tit.de offi.iudi.§.de seruitu.ver.quid sit reus.in Spec.

16 Exceptio competens ne conueniatur tempore ordinato ad confectionem inuentarij, est exceptio dilatoria,quę ab initio per heredem opposita impedit litis contestationem,& processum iudicis.C.de iure delibera.l.fi.§.donec tamen.& ita not.ibi Iaco.Bur.

17 Exceptio inuentarij competens hæredi, ne conueniatur vltra vires hæreditarias, opponi pōt post sententiā in executione iudicati,quia dicta exceptio nō redarguit sententiā de iniquitate, sed moderatur executionē,ita not.in alleg.l.fi.C.de iure deliberan.§.licētia.per Iacob. Butriga.

18 Exceptio de venia nō petita, est exceptio dilatoria,quę non potest opponi post litem cōtestatam, quoniam reus contestando litem videtur tacitè quasi volens ad iudiciū euocatus,arg.ff.de in ius vocand.l.quamuis.& ita not.per doct.Iaco.de Are.Pet.& Cy.ff.de actio.& obli.l.actiones. & C.de in ius voc.per eosdem.

19 Exceptio dilatoria solutionis impedit lit.cōte.Insti.de exceptio:§.hodie.& §.tēporales. & C.de plus peti.l.1.Et not.Inno.de plus peti.c.1. & de excep.c.pastoralis.& not. per Pau.de Cast.ff.de iurisdictio.omnium iud.l.fina.quod tamen intellige,duntamen opponitur in vim declinatorię & habeat probationem paratam, iuxta notata per Barto. ff.pro suo.l.fi.& de iureiuran.l.nam postea.in princ. & iud. solui.l.cum quærebatur.fi.q.

20 Debitor compulsus ad soluēdum alteri,quam vero creditori per curiam,habet exceptionem contra verum creditorem,licet compulsio fuerit iniusta, vt not.ff. de solut. l.creditor.per Dy.latius per Bar.

21 Exceptio iuris communis, vel municipalis impedit litis contestationē, quia non indiget probatione exteriori, secus in exceptione consuetudinis,quę cum sit facti requirit probationē exteriorē,vt no.extra de lit.cōtesta.c.1.li. 6.per Io.And.& ff.de statu hominum.l. Arethusa. per Bal.

22 Exceptio præscriptionis impedit litis contestationē. si opponitur in vim dilatoriæ ad impediendū processum iudicij, secus si in vim peremptoriæ ad merita causę principalis, vt notatur ff.pro suo.l.fina.per Barto. Et intellige, quod impedit litis contestationem demum si habeatur in promptu,iuxta not.ff.iudic.solui.l.cum quærebatur. in fine.per Bald.

23 Possessor rei emphyteuticę pōt opponere contra emphyteutam exceptionē canonis non soluti, si ipse possessor habeat causam à proprietario, quia ius excipiendi trāsit ad singularem successorem,vt notatur per Dy.ff.de dāno infect.l.fluminum.§.adijcitur. & de iureiuran.l. etiam si in rem.secus vero est, si non habuit causam ab ipso proprietario,vt no.ff.si ager vecti.vel emphy.pet.l.2. nam in potestate proprietarij est dissimulare commissum. in authent. de non alie.§.scire.C.de sacrosanct. eccle.authen. nec vsus.per Bal.

24 Illud, quod propositum est per modum exceptionis, non debet adiudicari, extra de ord.cog.c.2.& not.ti.de prę scrip.§.1.ver.& not.in Spec.

25 Exceptio opposita à tertia persona, cuius interest, obstat,& examinanda in iudicio venit.solu.matr.l. Titia. & ibi etiam ita not.in casu summario per Barto.

26 Exceptio, quod primo cognoscatur de causa spoliationis, est dilatoria,& per consequens nō potest opponi post litem contestatam, prout nec aliæ dilatoriæ exceptiones. C.de except.l.fina.& de probatio.l.excepti-onem. vt not. per Barto.ff.de acquirend.possessio.l.naturaliter.§.primo. in 4.combinatione.

27 Ius excipiendi trāsit ad singularem successorem actiuè. ff.de excep.rei iudi.l.si mater.§.item Iulianus.& l.si à te.§. fin.& etiam contra singularem successorem passiuè.ff. de iureiuran.l.etiam.& de excep.rei iudi.l.exceptio.ff. pro socio.l.denique.§.fi.& commu.diui.l.in hoc iudicio.§.si inter sacros. Et hoc quando exceptio est rei cohærens. Si verò cohærebat exceptio personæ, non potest opponi contra singularem successorem,nisi succedat titulo lucratiuo; secus si titulo oneroso,vt not.de except.do.l.apud.§.de authoris.& §.sequen.& ita latius not.ff.de aqua pluuia arcenda.l.si tertius.§.si quis prius.per Bart.in 5.& 6.q̄stionibus.

28 Quamuis caueatur in statuto, ꝙ contra instrumentum nō possint opponi nisi certæ exceptiones, nihilominus potest opponi exceptio, quod assertum instrumentū non est instrumentum.ar.ff.de re.iud.l.4.§.condemnatū. Item si reus habeat alias exceptiones legitimas,per quarum exclusionē actor locupletaretur cum alterius iactura,quamuis reus de vigore statuti sit exclusus eas opponere in vim exceptionis, attamen pōt iudicis officiū implorare ad impediēdū actorē, ne faciat indebitā exactionē.qa exclusus ab excipiēdo nō excluditur ab iudicis officiū implorando equitate suadente ff.de peti.hære.l.planè.l.fi.eo.tit. & ita not.ff.quod vi aut clam.l.1.§.hoc interdictū. per Bart.

29 Quamuis non possit agere ex titulo duplicato.C.de cōtrahen.empt.l.cum res.& extra de fide instrum.cap.inter dilectos in fin.& ff.de acquiren.possessio.l.possideri.§.ex plurimis.attamen ex titulo duplicato bene potest excipere,extra de concess.præben.c.post electionem & de relig.domib.cap.constitutus.& ita not.extrà de reg.iur.cap. nullus pluribus.libro.6.per Io.And.& in d.l.cùm res.per Io.Fab.& extrà de app.c.solicitudinem.per Henr.Boich. in 2.dist.in fi.

De materia huius rub.vide suprà,in ver.iudex.& in versic. lit.contestatio.& in ver.præsumptio.& in ver.executio.

53 *Præscriptio.*

1 SEruitutes habentes discontinuā causam præscribuntur decem annis cum titulo, vt no.C.de serui.& aqua. l.prima.per Ioann.Fabr.pro quo facit te.C.de præscri.longi tempo.l.fin.in fin.& gloss.in l.seruitutes.ff.de serui.& ibi no.Ang.

2 In seruitutibus habentibus discontinuam causam, præsumitur titulus ex patientia longi temporis, vt no.gl.ord. ff.de seruit.l.seruitutes.4.quam approbat & sequitur Bar. ff.de acquir.hæredi.l.qui aliena.§.1.& de vsur.l.cum de in rem verso.

3 Seruitutes habentes causam discontinuā,quæ debentur à re personæ, vt vsus & vsusfru. vel à ꝑsona personæ, vt redditus & seruitutes,& seruitia,præscribuntur 10.an. cum titulo,& sine titulo.30.annis.de agricol.& censi.c.ꝑuenit.& ibi per Henric.Boich.& de prescrip.c.si diligēti. Et ita notat & refert Io.Fab.in allega.l.1.C.de seruitu. verum quod est sine titulo,intelligo cum bona fide.

4 Exactionem vectigalis præscribit priuatus tēpore longissimo,si ipse p dictū tēpus vectigal exegerit,vt post lōgā disputationem finaliter.concludit Cy.C.de vectig.l.1.

5 Exactio vectigalis pertinentis priuato ex consuetudine vel priuilegio,præscribitur contra priuatum 10.annis, si priuatus tempore tanto vectigal exigere cessauerit, ar. ff.de nundin.l.1.Secus verò si vectigal ipsum pertineret fisco vel reipublicæ,quia tunc requireretur cessatio & præscriptio 30.vel 40.anno.C.de præscri.30.vel 40.anno.l. omnes.vt no.ff.de pub.vectig.& commiss.l.licitatio.§.earum rerum.per Bar.

6 Vendicatio rei ecclesiasticæ facta per prelatum sine cōsensu capituli,præbet iustum titulum præscribendi, si tamen emptor credebat capitulum prælato consensisse, quod in dubio credidisse præsumitur,vt ita no.extrà de rebus ecc.non alie.c.1.in cle.per Pau.de Leaz.

7 Licet emphyteuta cessaret mille annis in non soluendo canonem,non tamen præscriberet, nisi interuerteret possessionem dominij sibi contradicendo,vt no.ti.de emphyt.§.nunc aliqua.ver.44.in Spec.& C.de præscri.30.vel 40.an.l.incipit,Quis non perdit,&c.

8 Præscriptio non extenditur vltra illud, quod probetur possessum,cū sit odiosa,vt no.extrà de deci.ca.tua p Inn. ff.de itin.actūque priua.l.j.§.si qs in hoc.p gl.ordi.& Bar.

9 Defraudata gabella nō pōt quæri post quinquennium, quoniam per dictum tempus currit præscriptio.argu.C. de vectig.l.2.& no.ff.de rerum diuisio.in rubri.per Bald.

10 Si quis vendat quicquid iuris habet in fundo,& totum fundum tradat,procedit vsucapio,secus verò si vendat,& tradat generaliter quicquid habet in fundo.argumen.ff. de acquiren.poss.l.locus,vt no.ff.pro empt.l.emptor.per Bartolum.

11 Licet fines prædiorum præscribātur,extrà de præscri. c.indicante.41.q.4.volumus.& de probat.c.ex.literis.nō tamen præscribuntur fines prouinciarum vel diœcesis, vel ea quæ limitibus adhærent.de probatio.capi.cùm causam.& de paroch.c.super eo.Et tangitur ratio de deci.ca. cum sint homines.in fi.itaque no.ti.de præscri.§.qui no. in fi.per Hosti.in summa.

12 An diuisio prestet titulum prescribendi,& qualiter,& in qua parte.vide no.per.Bartol.ff.de vsucapion.l.si per errorem.& an trāsactio,vide ff.pro empto.l.finali.p eundē.

13 In præscriptione seruitutis requiritur vsus, scientia & patientia aduersarij.C.de seruit.& aqua.l.2.Et est ratio,qa præscriptio nō procedit sine possessione, vt ff.de vsuc.l.sine possessione.sed in seruitutibus quasi possessio nihil aliud est quàm patientia domini.ff.de seruit.l.antepenul. & l.quoties.§.fina.igitur,&c.& ita nota.ff.de aqua plu.arcen.l.1.§.denique.per Bart.& de iti.actuque priua.l.1.§. hoc interdi.per eundem.

14 Per prohibitionem aduersarij interrumpitur seruitus naturali interruptione,argu.ff.de vsuca.l.naturaliter.& ibi no.p Ba.& ita no.C.de ser.& aqua.l.2.p gl.ord.positā sup verbo,interdictus.Et hoc verum,si prohibitus obtemperet prohibitioni,Secus verò si non obtemperaret prohibitioni, sed postea continuaret vsum seruitutis.argu.ff.de vsufru.l.arboribus.§.fin.& quod ibi no.in gl.fin.& d.l.2. super dict.ver.interdictus.

15 Personalis seruitus hominis præscribitur 30. annis, si nō possit fieri fides de libertate originali.C.de agri.& cēs. l.cum satis.Si verò possit fieri fides de libertate originali nunquàm prescribitur seruitus contra hominis libertatē C.de præscri.longi tempo.quę pro liberta.in rubro.& l.fi.e.ti.vt no.extrà de Iude.c.præsenti,per Henrich.Boich. secundum Hosti.ibidem.

16 Licet suus in præscriptionibus non possit allegare titulum pro herede,potest allegare errorem instrumēti, dicēdo ꝙ pater possidebat tanquā dominus,& ꝙ ꝑ tali tenebatur.Qui quidē iustus error habetur pro ti.ff.de vsucap. l.Celsus.& etiam ibi no.per Bar.in prima oppositione.

17 Subditus non potest contra suum superiorē obedientiam præscribere,ext.de p̄scri.c.cùm nō deceat.& c.cū ex officij & de iudi.ca.nulla ratione.nec ea q̄ p subditum p̄stari debent superiori in signum subiectionis.C.de p̄scri. 30.vel 40.annorum.l.competit.& ibi no.per Cyn.& doct.

18 Debitor qui scit se teneri actione personali, nō dicitur malæ fidei possessor,vt impediatur præscribere, quando nihil abest creditori, vt est in actione iniuriarum,furti,& in similibus actionbus pœnalibus.Si verò creditori abest, siquidem debitor non habuit animum satisfaciendi, vtpote,quia quamuis fuerit interpellatus etiam extra iudiciū, & tamen non satisfecit.tunc noō potest præscribere, quia videtur in mala fide agere, igitur, &c.iuxta ca.fi.extrà de præscri.quod generaliter loquitur. Tū quia aut detinet debitum alterius cum aliena iactura,cùm actio personalis dicatur esse in bonis nostris. ff. de acquir.re domi.l.rem in bonis.& de regulis iur.l.qui actionem.vnde cum eadē sit ratio hæc,quæ est in præscriptione rerum, igitur, &c. Pro quo facit quod notatur per Dy.extrà de regu. iur.ca. locupletari.in fi.vbi dicit,ꝙ credit, qui recepit confessionē non numeratæ si pecuniæ, si pecunia non fuerit necessaria,non potest præscribere biennio exceptionem non numeratæ pecuniæ de æquitate canonica.Si verò debitor habuit animū satisfaciēdi,sed quia non fuit, interpellatus non soluit,potest p̄scribere,quia tunc non dicitur in mala fide,ex quo creditor passus,&c.& ita intelligitur quod notatur per Host.in summa,tit.de præscrip.§.quæ res.ver.1. & ff.de vsuca.l.sequitur.§.si viam.p Bar.& ita vt suprà notatur plene extrà de præscri.c.si diligenti.per Hen.Boich.

19 Iurisdictio prescribitur longo tempore annorum decē vel viginti cum titulo,ad instar aliarum seruitutum,ar.C. de præscri.longi temporis.l.fi.in fi.Sed sine titulo requiritur tantum tēpus,ꝙ non extet in contrarium hominum memoria.argu.ff.de aqua quotid.& ęsti.l.hoc iure.§.ductus aquæ.& de aqua plu.arc.l.1.§.fi.& ita no.per Pet.Iac. in tit.super iurisdictione.ver.decimò Ponit.Et nota.C.de emancip.liber.l.1.per Cy.& Bar.de Sali.& vna cum vsu iure requiritur etiam scientia & patientia illius, cōtra quē iurisdictio præscribitur,vt notatur ff.de aqua plu.arcen.l. 1.§.denique.per Bar.seu officiorum suorum.

De materia huius rubricæ, vide suprà, in verbo,citatio.& in verbo,litis contestatio.

54 *Stylus, & consuetudo.*

1 VAsalli hodie de consuetudine possunt sine consensu dominorũ dare in emphyteusim loca inculta & erema, vt no.tit.de cond.ex lege eadem.c.imperialem.§.calli dis.per Pe.Ia.in summa libellorum suorum.

2 In generali mandato veniunt ea, quæ sunt de consuetudine cõtractus seu actus, de quo agitur arg.ff.de aqua plu. arc.l.si prius.§.primo.& de ædilit.edict.l.quod si nolit.§.assiduа.itaque nota. ff. de his quæ in fraud. credi. l. fina. per Bartolum.

3 Stylus curiæ seruãdus est.C.de veteri iure enucle.l.1.§. sed & similitudinẽ.quoniam si infringatur,non valet quòd agitur.C.de diuer.rescri.l. sacri affatus & de di.offic.l.probatorum.lib.12.

4 Sed ad introductionem cuiusuis consuetudinis non requiritur scientia superioris, quicquid fuerit aliàs opinatum in contrarium ab aliquibus, vt est tex.expressus extrà de consue.c.1.lib.6

5 De generali cõsuetudine plati dant in emphyteusim res ecclesiæ indistinctè,cum consensu capituli,vt not.C. de sac.sanct.eccl.in fi.tit.per Azonem in summa.

6 Consuetudo,quę absorbet ius priuati,non valet,vt putà,quòd communitas vtatur lapidicinis Titij pretio non soluto,vel etiam soluto,si lapides sint sibi necessarij.ff.cõ. præd.l.venditor.§.si constat.& ita not.extrà de constit.c. cùm omnes.per Io.And.vide Inn.de consue.in rub.

7 Consuetudo semper debet per partem opponi & probari cùm in facto consistit,extrà de consti.c.1.libr.6.nisi esset notoria,quo casu iudex debet supplere,extrà de consuetu. c.cùm inter.in fi.& de testa.c.Raynaldus.& de relig.c.cõstituens pro quo facit q̃ no.per gloss.C. qui, & aduersus quos.l.1.& no.ff.de procur.l.filius fam.§.veteran.per Bal.

8 Consuetudo laicorum non ligat clericos nec ecclesiam vt no.extrà de consti.c.cum in ecclesiarum, vt no.Io. Fabri in dicto §.ex non scripto.ver.item consuetudo. Insti. de iure natur.genr.& ciuili.nisi fuerit tam inter clericos quã laicos communiter obseruata,quia tunc ligaret etiam clericos,vt no.de consti.c.quæ in ecclesiarũ.per Hẽ.Boic. in 1.distin.in fin.Et præsertim non ligat clericos quantũ ad personas,sed bene quo ad bona,vt no.per Pe.Ia.in ti.de condi.ex leg.pro legit.vide optimum text.in c.cùm venis sent extrà de eo qui mitt.in poss.causa rei seruan.

9 Ille qui simpliciter egit, videtur omne ius suum in iudicio deduxisse,siue,sibi competat de iure communi,siue de consuetudine,siue ex statuto minicipali, vt no.Inn.extrà de sepul c.significari.Et ita ad substantiam libellorũ,actor non habet necesse exprimere consuetudinem,sed sufficit allegare & exprimere ius ex ipsa consuetudine quæsitum, siue competens,licet postea debeat consuetudinem in articulis proponere & probare,vt no.C.de epis.& cleric.l.generaliter.per Pe.de Bella pertica,& Bal.

10 Consuetudo potest dicere tria,scilicet actum frequentatum.C.de epi.audi.l.2.& de iure fisci.l.facultas.lib.10.& habitum generatum. Insti.de rer.diui.l. pauonum.& ita quasi prædicta natura de qua consuetudine loquitur insti. de iure naturali.§.constat.& ff.de libe. & posthu.l.si quis posthumus. & etiam ius ex vtroque collectum. de quo loquitur C.quæ sit long.consue.per to.ti.

11 Consuetudo loci contractus seruanda est etiam quo ad forensem ibidem contrahentẽ.ff.de vsuris.l.1.de euictio. l.vt fundus.si tũ enormiter lædatur ex ignorantia ꝓbabili, põt petere restitutionem in integrum ex generali clausula si qua iusta,&c.vt no.Inn.extrà de consue.in rubrica,

12 Consuetudo cõtra legẽ vel canonẽ ꝓcipientẽ vel ꝓhibẽtẽ non valet,vt no.extrà de offi.ordi.inter cetera. & de treu.& pace ꝑ Ho.& extrà de consue.c.fi.per Hen.Boich.

13 Consuetudo non valet contra ius positiuum, si sit irrationalis,vt c.mala consuetudo.8.dist.& c.seq.& de consue. c.fi.in fi.Et etiam ita no.ibi per Hen.Boich. Et quæ dicatur rationabilis vel non arbitrio iudicis relinquitur,vt ibi per eundem.

14 Positiones ex quibus indicitur seu probatur consuetudo ex qualibet.Et primo,quod intra 10.annos fuit sic iudicatum saltem bis.

15 Secundò,quod intra decem annos libelli querimoniarũ fuerunt pluries repulsi saltem bis, vtpote pro portione priuatorum super viis publicis inde tollendis.

16 Tertiò,quòd intra 10.annos fuit iudicatum pro cõsuetudine,id est,consuetudinem de hoc fore,vel sententia ex allegata consuetudine causata,& per consequens fuit intra dictum tempus semel obtentum in contradictorio iudicio pro consuetudine,ff.de legi.l.cùm de consuetudine.

17 Quarto,quòd ita fuit frequentatum & vsitatum inter ciues longo tempore,etiam intra & extra iudicium,& per consequens præscriptum,quoniam isti populi actus extra iudiciales etiam sunt declaratorii taciti consensus populi. C.quæ sit long.consuetu.l.1.& no.extrà de consuet. super rubrica.& de verb.sig.c.abbate,per Inn.& Ho.vtrobique.

18 Quintò,quòd fuit actum & obtentum perpetuò inter ciues per tempus, de quo non stat in contrarium hominum memoria.

De materia huius rubricæ, vide infrà, in verbo, causæ cognitio.

55 *Et statutum.*

1 STatutum & cõsuetudo ciuitatis,vel regni porriguntur ad loca & territoria postea adiuncta.argu.C.de iure do. l.etiam.& ita no.ibi in additio.per Cyn.de quo dic vt not. C.quæ sit long.consue.l.2.37.quæstio.per Barto.

2 Statutum laicorum non ligat clericos.extrà de constit. ca.ecclesia sanctę Marię.& no.per Pet.Iacob.in titulo.de condi.ex l.pro leg.1.ver.replicat actor.

3 Nõ valet consuetudo, si fit contra publicam vtilitatem quemadmodum eiam non valet rescriptum principis cõtra publicam vtilitatem impetratum.C.si contra ius vel vtilita.pu.l.fi.nam talis consuetudo potest dici consuetudo mala,quæ per consequens derogat iuri.8.dist.c.mala autem consuetudo.& capitulo sequen.& ita nota.extrà de consue.c.fi.per Hen.Boich.

4 Legitima potest per statutum municipale diminui, & etiam in totum tolli,vt nota.per Pet.Iac.in titu.de condi. ex l.pro legit.filio debita versi.item ponit reus quod statutum.

5 Princeps ligatur cõsuetudine suorum subditorum. idẽ ea vti in illo territorio.ar.ff.quod vi aut clam.l.3.§.planè. & ad muni.l.Lucius.§ fin. & C.de serui.& aqua.l.fi r..agnate.vt no.Instit.de iur.na.§.ex non scripto.per Ioan.Fabri.

6 Statutum quo prohibentur victualia extrahi de aliquo districto non ligat eos qui per districtum illum transeuntes de alio loco alibi transferunt victualia.arg.C.de ædifi. prima.l.si quis post hanc.in fin.& ita not.ibi per Cynum.

7 Per consuetudinem.10.annorum acquiritur in populum quamuis iurisdictio habeat discõtinuam causam arg. ff.comm.præd.l.venditor.§.si constat,dum tamen populus sit talis,qui faciat vniuersitatem habentem syndicum & consules. Alius verò populus qui non potest facere legem non scriptam,seu statutum.non potest introducere consuetudinem,vt not. per Petr. Iacob. in suo libellario per ti.de confessoria in rem actione.in conclusione quæ quærit qualiter iurisdictio præscribatur, & titul.de fer.peco.pasc.circa fi.

8 Si specialibus personis præiudicet consuetudo,illorum consensum interuenire oportet,nec interuenire præsumitur,nisi manifesto iudicio cõprobetur,vtpotè quia recepit pretium,&c.vt no.extrà de consue.super rub.per Inn. vnde consuetudo quæ tollit ius priuati non valet, vtpote quia aliqua communitas vtatur lapidicinis Titii pretio non soluto,vel etiam soluto,si lapides sibi sunt necessarij. ff.commu.prædi.l.venditor.§.si cõstat.quæ sic debet intelligi,vt no.extrà de consti.c.cùm omnes. per Io. Andr.de quo vide per Pe.Ia.tit.de seruitute pecorum depascen.

Quamuis

9 Quamuis consuetudo in peccatis non valeat, extrà de consue.c.cum tanto.& in authen.vt nulli iud.§.1.attamen excusat à peccato,vt extrà de spõ.duo.c.fi.& de postu.prela.c.fi.lib.6.nisi tale peccatum sit directè contra naturam, vt peccatum sodomiæ,quia tunc non excusaret.32.q.7. flagitia.& extrà de postu,præla. cap.clerici.& ita no.extrà de tempo.ordi.ca.sanè.per Henr.Boich.

10 Valet consuetudo quòd credatur nũcius deputatus ad custodiam contra deprædationes fructuum, vel animalia in prædiis alienis immittentes.ar.C.de accus.l.ea quidem. vt no.tit.de accusa.§.1.in fi.in Spec.

56 *Expensæ, & fructus.*

1 IN condemnatione expensarum,quæ veniunt ex contumacia, non requiritur partis petitio.ff.si quis ius dicen. non obtẽpera.l.1.quoniam ad contumaciam propulsandã omnia remedia sunt parata,secundum Bald.ibidem.

2 Iudex potest citato super expectatione facere gratiam non tamen super expen.vt nota.Host.in summa, extrà de offi.dele.§.qui delegari.versi.breuiter.& Inno.extrà eod. tit.c.consuluit.

3 Iudex non tenetur cõdemnare victũ victori in expensis,nisi fuerint petitæ,licet hoc sine petitione facere possit si velit,vt no.ff.de dã.infect.l.4.§.hoc aũt iudiciũ.per Bar.

4 Iudex qui omisit debitam condemnationem expensarum apertè petitam, tenetur parti læsæ de propria bursa sua restituere & resarcire.C.de iudi.l.properandum.§.fin autem alteutra.& l.sancimus.habet tamen regressum cõtra illum quem debuit condemnare. C.de coacto.tribu.l. penul.ita no.in alleg.§.postremò.versi.illud etiam notandum.in Specul.

5 Propter cõtumaciã veniunt expensæ & etiam damna extrinseca,vt no.gl.ff.si quis ius dicen.non obtempe.l.1.§. 1.gl.hoc no.ver.item propter damna.& facit C.de iudi.l. sancimus.& de fruc.& litis expen.l.fi.ratione verò temeritatis vel victoriæ veniunt expen.tantummodo,& non dãna extrinseca l.properandum.§.finautem.C.de iudi.

Iudex non debet,nec potest condemnare in fructibus, damnis vel interesse quæ accessoriè veniũt, nisi expressè petantur,nisi in interdicto vnde vi ratione violentiæ,& in petitione hæreditatis ratione vniuersalis iudicij,vt no.extrà de resti.spol.c. grauis.per Inno.

6 Expensæ quæ debentur rõne contumacię,non possunt peti post annum,nec datur earum petitio contra heredem quia pœnale est ex parte contumacis iudicium.ff.si quis ius dicen.l.1.§.fi.secundum vnam lecturam.1.gl. quod verum intelligo,nisi essent in condemnatione deductæ,quia debentur tunc actione iudicati quæ est perpetua.

7 Expensis domini debet fieri aduersario copia procurationis.argu.ff.quib.ex cau.l.2.§.defendi.& ibi not.ꝑ Bart.

8 Si appellatus qui obtinuit in causa principali, postea in causa appellationis ex eisdem actis succũbat,debet in expen. veriusque causæ condemnari,quia tunc est in errore iuris,secus si ex nouis probationibus in causa appellationis succumbat, quia tunc est in errore facti, qui excusat. extrà de regu.iur.capi.ignorantia.libro.6.& ibi nota.glos. Ioan.Andr.in glossa.& idem not.C.de reb.credi.l.generaliter.per Barto.

9 In cõdemnatione expensarum patrocinium quod Iuaꝝ nisperitus adhibuit in causa propria,debet æstimari in tantum,quantum ipse in alium aduocatum pro patrocinio expendisset,vt ita not.Spec.tit.de expen.§.postremò.ver. quid si ab emptore.in Spe.

10 In condemnatione expensarum non debet æstimari patrocinium, quod victor habuit ab aduocato suo gratis, absque spe tamen remunerationis,aliàs verò secus, vt no. in alleg.§.postremò.ver.quid si victor.in Spe.

11 Libellus debet offerri expensis actoris.nam oblatio de sua propria significatione dicitur actus realis non verbalis.& probatur in auth.de exiben.reis.§.sancimus. ibi,suscepto libello,&c.& ibi,libellus datus,&c.& ita etiã not. per Pe.Ia.ti.constituta pecunia,in summa libellorum.

12 Arbiter potest cõdemnare in expensis, & fructibus,& alijs accessoriis,& tantum solutioni apponere, licet non fuerit dictum in compromisso,quia ita sunt compromisso contigua,vt not.extrà de arbi. c.ex parte.& Spe.co.ti. §.fi.versi.sed cum suprà.

13 Si procurator litis dominus effectus propter contumaciam suam condemnetur in expensis, debet de bursa sua expensas soluere no.Specu.ti. de senten.execu.§.sequitur. ver.sed quid si procurator.Circa quod vide nota.ff.de re iudicata.l.4.in princip. & de.leg.2.l.qui solidum.§. etiam. vtrobique per Bartolum.

14 Si quis appellauerit à sententia continente articulos iustos,& etiam iniustos,debet fieri compensatio expensarũ, quoniam debet iudex appellationis iustum articulum ab iniusto separare.extrà de testamen.c.Rayn.& ita not.de dolo & contuma.capi.sententiæ.per Innocentium.

15 Expensæ veniunt in criminalibus ratione victoriæ, vt not.C.de his qui accu.l.2.per Cyn.& Bartholum.de Salicet.& ff.ad Turp.l.per Bartolum.

16 Pactum de stando creditori super eius simplici verbo, vel iuramento,intelligi debet arbitrio boni viri.arg.ff.de oper.libe.l.si libertus.& de arb.l.pe.& C.de do.promissio l.postea.& quod ibi not.glossa.itaque etiam not.ff.de pœto.stipu.l.fi.per Bar.& ibidem latius vide Alberic.& argu. iusiurandum quod ex conuentione.in prin.ff.de iureiur. Io. Andræ.in capi.statutum.§.accessorum.extrà de rescri. libro.6.glossa.in clemen.

17 Iudex delegatus prius debet condemnare in expensis & interesse,quam pronuntiet literas suæ commissionis non valere,cum facta pronuntiatione desierit esse iudex. arg.extrà de offic.deleg.capi.in literis.& ita no.Speculum titu.de expensis.§.iuxta.versi.nono.& Ioã.An.de rescrip. cap.fi.quod intelligo ex interuallo.

18 Si iudex pronuntiet contrà excipientẽ propter inepti tudinem,vel probationum defectum,tacito de expensis nihilominus potest eodem durante iudicio excipientem condemnare in expen.omissis,vt not.in ca.pia.de excep. libro.6.per Archi.& tit.de except.§.2.versi.sed quid si iudex.in Speculum.

19 Si litigator cui per apertionem testium,vel productionem instrumentorum apparet non fouere bonam causam desistat à lite,euitabit condemnationem expensarum.ar. ff.de iudi.l.desistere.versi.planè.ff.depositi.l.si quis inficiatus.quod est verum in reo,vt ibi,secus in actore qui explorare,& certus esse debet antequam experiatur. ff.de re. iur.l.qui in alterius.& ita etiam ibi no.per Bar.& extrà e. titul.cap.cum in ius.per Io. Andræ.

20 Ille qui in causa principali omisit petere expensas,potest in causa appellationis eas petere tanquam ex nouo articulo.no.ti.de te.§.8.versi.illud autem.in fi.in Speculum.

21 Valet petitio fructuum, licet sit incerta, vtpote, peto fructus ex tali fundo perceptos.C.de senten.quę sine cer. quanti.l.2. quod intelligo si dicti fructus accessoriè veniant,seu petantur,quia quis non tenebitur ea primere in libello ea quæ accessoriè veniunt,siue sint accessoria iuris siue rei,siue actionis, vt not.extrà de excessi.præla.capitanta.per Innocentium.

22 Expensę factæ in curatione equi commodati, non repetuntur per commodatarium si sint paruæ,sicut nec alimenta,secus verò si fuerint expensæ magnę, vt not.ff.solu.mat.l.si fundum.§.fi.per Bar.

23 Procuratores fiscales,& alij officiarii principũ, vexantes calumniosè ex officio subditos,debẽt cõdẽnari in expẽsis,& eas soluere de proprio.ar.ff.de excu.tut.le.seueriter vt no.C.in quibus cau.tut.haben.l.non est per Ioa. Fab.

24 Quis præsumitur velle facere expen.in consanguineum de ipsius bonis,qñ eius bona & patrocinium administrat, vt no.ff.de nego.gest.l.Nesennius.& ibi nota. in glossa.ordi.ꝑ quo facit ff.de pet.hæreditatis.Secus verò si nõ administrat eius bona, quia tunc videretur velle facere ex-

penſas de ſuo proprio,& donare velle, vt C.de nego.geſt. leg.alimenta.

ADDITIO

d In condemnatione. Adde Guido.Pap.ſing.ccl.

57 Et intereſſe.

1 LIcet ad intereſſe ſufficiat petitio generalis,iuxta no.ff. ſi cer.pe.l.certi condictio.in prin.attamen in proceſſu cauſæ eſt neceſſaria ſpecialis ſpecificatio,& probatio ipſi⁹ intereſſe.Inſti.de actio.§.curare.& ibi p gl.& doct.& no. ff.de ver.ob.l.ſtipulationes nō diuidūtur.circa fi.per Bart. & in alle.l.certi condictio.per eundem.

2 Opinio gl.ordinariæ,vel vnius doctoris authentici.relet a condemnatione expenſarum,vt no.extrà de ſen.exc. c.ſacro.per Pe.de ſanxo.& per Hen.Boich.& ff.de bo.libe. l.qui cum maior.per Bart.& eſt ratio, quia doctor habet authoritatem à iure leges ſubtiliter interpretandi.C. de profeſ.qui in verb.Conſtan.l.1.lib.10.

3 Venditor tenetur emptori ad ſumptus litis rei vēditæ, ſiue vincat,ſiue ſuccumbat,vt no. Bal.poſt Bar. & Gul.de Cug.ff.de procu.l.qui abſentem,fi.quæſtione.

4 Fideiuſſor q ſuccubuit, poteſt à debitore principali re petere ſumptus litis p actionē mādati.C.manda.le.etiā.& ff.e.ti.l.ſi mādato meo.§.ſi fideiuſſor.poterit ēt ab eo pete re lite pēdēte, vt ſibi miniſtret pecuniā pro expenſis,quia eius negotium gerit.ff.manda.l.ſi verò non remunerandi. §.fi.ita not.ff.de fideiuſſor.l.exceptione. fi.quæſt.per Bar.

5 Quantitatem quam debitor ſoluere debebat certa die, ſi poſt idem offerat,nō tenetur creditor recipere ſine intereſſe ſuo.ff.de ſol.l.ſolidum.& ibi no.per Bar.& ſic per conſequens non inducitur purgatio moræ.&c.

6 Illud q̄ tātū ſemel percipit,nec renaſcit, nō debet eſſe fru.ff.ſol.matri.l.diuortio.§.ſi virī fundo,& vide ibi Bar.

7 An ſi definat intereſſe,definat actor petere, diſtinguit, vt no.ff.ſi quis cautio.l.qui autem.§.1.per Bal.

De materia totius huius rubricæ,& præceden. vide ſuprà,in ver.procurator.& in verb.ſequeſtratio. & infrà, in verb. conſultatio.& in verb.appellatio.

58 Proceſſus. & acta.

1 ACta iudicialia non poſſunt probari,niſi per ſcripturā. C.de app.l.à proconſulibus.& extra proba.c.quoniā, contra ſi tamen erratū fuerit in ſcribēdo,poterit error per teſtes probari,vt nō.in allega.c.quoniam. per Inno.& C. de teſta.l.error.per Cy.

2 Si per publicationem proceſſus criminalis appareat reū abſoluendum,debet ſtatim à carceribus liberari.C.de exhi.reis.l.2.quem tex.alleg.& ſingulariter ad hoc commendat Bal.ff.de in ius voc.l.ſed ex his.

3 Proceſſus factus contra exemptum, valet quòd ad punitionem contumaciæ,& ſic loquitur ff.de iudi.l.ſi quis ex aliena.& quod no.ff.ſi q̄s in ius voca.l.2.& extrà de reſcri. ad fi.niſi eſſet exemptio notoria,quia citatus notorie exēptus non tenetur comparere,vt no.Inn.extrà de ver.ſig.c. ex parte.in gl.ſed nonne.in fin.& no.extrà de iudi.c.2.per Henr.Boich.ſed non valet proceſſus quò ad cognitionē negotij principalis,etiam ſi ſit talis cauſa,in qua poſſit procedi lite non cōteſtata.Sed habet locū,quod ſentētia ab incompetente iudice lata nō tenet.C.ſi à nō cōpet. iudi.l.fi. & extrà de reg.iur.c.ſcienti.lib.6.in nouella.per Ioa.And.

59 Renuntiatio.

1 IN cauſa criminali nō pōt renūtiari defenſionibus, nec appellationi,vt no.gl.ff.de pact.l.pactū.& ibi no.per Bal.

2 Renuntiari non poteſt illis quæ ſunt de ſubſtantia ordinis iudiciorum,vt libelli oblationi,litis cōteſtationi,& q̄ ſententia feratur in ſcriptis.no.gl.2.in fin.extrà de offi.deleg.c.de cauſis.& ibi per Hen.Boich.latè.& Hoſti.in ſumma de renun.§.qui poſſunt.verſi.ius verò humanum &c. & in Spe.tit.de ſen.prola.§.iuxta. ver.quid ſi procurator, &c. hanc concluſionem quatenus libellum &c.concernit, limita iuxta not.ſupra in verbo,libellus.in concluſione quæ incipit,licet libellus.

3 Poſt renuntiationē & cōclusionē in cauſa poſſunt ꝓduci inſtrumeta de nouo reperta,vt no.gl.in l.adm onēdi.ff. de iureiuran.ſecūdum vnam lecturam. & ita not. ibi Bar.

4 Poſt concluſionē in cauſa arbitrij factam poteſt ſententia ferri in abſentia partis.argu.C. de adulte.l.quamuis.ita no.Cy.fm Ia.de Are.& Pe.C.de epiſ.audi.l.ſi q̄ ex cōſēſu.

5 Renuntiatio iuris præſentis non requirit præſentiā partis aduerſæ.arg.C.de pact.l.poſt quàm liti.& not.per Inn. Hoſt.& Io.And.ext.de renūn.cap.veniens.& ita intelligit gl.ff.de libera.lega.l.nō ſolùm.§.liberationis.verba,vt no. ff.ſi quis cautio.l.ſed & ſi quis.§.quæſitum per Bald.ſiue talis renuntiatio fiat in iudicio,ſiue extra.C.qui accuſa.nō poſſunt.leg.accuſationem. & ff.de acqui.hære.l.2.& l.is qui.& extrà de preſcri.cap.pen.& no.extrà de confe.c.ex parte.per Hen.Boich.

6 Si debitor renuntiauerit exceptioni declinatoriæ fori, fit remiſsio in contractibus, ſecus in delictis.ff. ſi quis in ius voc.l.1.& ibi glo.& ita etiam ibi no.per Bal.

7 Renuntiatio generalis filiæ de omni eo quod habet in hæreditate paterna dum maritatur &c.non nocet, niſi ſibi oſtendatur teſtamentum intelligibiliter.ff. de tranſact.le, de his.& ibi no.per Guli.de Cug.& Bal.poſt eum ibidem in ſibi relictis in teſtamento patris.

8 Quittatio ſeu renuntiatio non priuat quittātē à domi nio rei quittatæ.ff. de acqui.poſ.l.ſi quis.§.differentia.& C.de tranſac.l.ſi pro fundo.vt no.ff.de acqui.poſ.l.naturaliter.§.1.per Bar.ver.ſumus expediti.prima quæſt.niſi in quittatione poneretur verbum concedo,vel ęquipollens, vt no.ff.pro emp.l.1.per Bar.

9 Ille qui petit à iudice inducias ad ſoluēdū,vel aliàs corā ipſo ꝓcedit a quo appellauit,vel appellare potuit,videtur tacitè factum iudicis approbare,& appellationi renūtiare. C.de iudi.l.ad ſolutionem.& ita no.per gl.ordin.& no.extra de offi.iudic.delega.c.gratum.per Hen.Boich.

10 Renuntiatio bonorum paternorum facta contemplatione fratris,non nocet filiæ renuntianti alio inſtituto hērede quam fratre.arg.C.ad Vellei.l.iubemus.& ff.de pact. l.ius agnationis.& ibi no.Guli.de Cug.& Bal.poſt eum. & C.de col.bo.li.1.per eundem.

11 Renuntiatio ſucceſsionis paternæ facta per filiam,non nocet nepotibus ex ea natis,cum alijs nepotibus ſuccedere volentibus, quia veniunt ex ſua perſona, ſecus ſi velint ſuccedere cum patruis,quia tunc veniunt ex perſona matris.ita no.ff.de acqui.hære.l.quæ ſuperſtitis.per Bar.& C. de inoffi.teſta.l.ſi quis.per Io.Fab.

12 Ad valorem teſtamenti paterni nō eſt neceſſe filiæ quæ bonis paternis renuntiauit,aliquid relinquere iure inſtitutionis,vt no.ti.de condi.ex lege.tamen debeſ ſecundū numerum liberorum.ver.ſed nunquid per Pet.Ia.in libel.

13 Renuntiatio facta in cauſa principali non porrigitur ad cauſam appellationis,niſi expreſse fuerit dictum.no.in authon.at qui ſemel.C.de teſti.per Bar.

14 Renuntiari non poteſt legi prohibitiuæ,vt no.C.de dona.l.ſi quis pro redemptione.§.fi.per Cy.

15 Renuntiari non poteſt iuribus introducentibus formā in actibus hominum.ff.de leg.1.l.nemo poteſt,& no.ff.de dona l.Modeſtinus per Bar.

16 Renuntiatio generalis de omni iure competenti & cō petituro,valet ſpecificatis quibuſdam.C.quando mu.tu.l. fina.& authen.ibi poſita ita no.extrà de renun.§.2.verſic. quid ergo.in ſumma per Hoſti.

17 Ille qui promiſit ſtare ſententiæ qualiſcunque erit,videtur tacitè renuntiare appellationi,vt not.ff. de pact.l. tale pactum.§.qui prouocauit.per gl.& Bal.

18 Poſt renuntiationem & concluſionem poſſunt produci teſtes,vbi criminaliter agitur,vt no.C.de teſti.authen. at qui ſemel per Bar.

19 Renuntiatio hæreditatis futuræ facta metu, vel nimia reuerentia, non valet etiam in effectu cum iuramento, iuxta

iuxta no.per gl.ordin.& Bal.ff.quarum rerum actio.l.1.§. quæ onerādæ & ff.de pac.l.pacta.§.ſi ante aditam per Bal. quia ſup tali iuramento pōt peti diſpenſatio,vt no.p eum dē.C.de colla.l.pactū & no.p Pe.Ia.tit.de cōdi.ex lege, qā ſecundum numerum liberorum.verſi.ſed an ille filius.

20 Renuntiatio iuris futuri non valet.ff.de lega.2.leg.ſi ita ſcriptum.§.1.& quorum leg.l.1.§.quod ait.niſi tranſeat in pactum expreſſum.C.de pact.l.1.vel ſaltem tacitum.ff.de pac.l.tale pactum.vel niſi fiat iudicialiter.ff.de bo.dam.l. 1.vt no.in all.§.quæſitum.per Bal.

21 An verò talis renūtiatio cōfirmeē iuramentoē ſigna in repetitione auth.ſacramēta puberū,&c.C.ſi aduerſ.vend.

22 Renuntiatio filiæ facta de bonis paternis, non impedit eam capere fraterna bona,quæ quōdam fuerunt paterna, quia alia eſt hæreditas patris,alia fratris.argu.ff.de Carb. edi.l.3.§.ſi is qui.verſi.planè.& de hęre.vel act.l.3.§. illud poteſt.& ibi no.per doc.

23 Per renuntiationem futurę hæreditatis paternæ iuratā filia excluditur etiam à legitima & eius ſupplemento, vt no.Pet.ſac.ti.de condictio.ex lege quando ſeruus.verſic. ſed quid erit ſi filius.& ver.ſed an ille.

24 Exemptus priuilegio fori renuntiare non poteſt tacitè vel expreſsè ſine licentia Papæ,quoniam dictum priuilegium reſpicit etiā fauorē ſuperioris,q̄ eſt, ne ſuus ſubditus ab alio iudicetur facit ad Roma.14.c.& 2.q.1. moueri.&c.multi.& de iureiur.ca. nimis.& de arbit. cum tempore,,ꝑ quo facit q̄ Archiepiſcopus omiſſo appellationis articulo non cognoſcit de principali etiā cōſentientibus partibus,vt extrà de foro cōpe.c Romana.in prin.lib.6.& ibi no.extrà de reg.iur.c.ſcienti.in nouella.p Ioan. Andrę.

25 Renuntiatio filiæ facta vni ex fratribus præſenti & recipiēti.&c.,pficit alijs fratribus oībus.q̄ eſt verū, niſi appareat p̄ſumptio donationis in recipiēē collatæ.ff.de donat. l.in ędib⁹.ver.veluti.& C.de pac.l.ſi actionē.& l.creditori. in 2.gl.& ita no.C.de collatio.l.2.ver.octauò q̄ro.p Bald.

26 Si quis renuntiet,vel remittat omne ius quod habet vel habere ſperat,intelligitur,ſperat,ſcilicet,ex cauſa de præſenti,vel præterito,& non de futuro,de quo cogitare non potuit,vt no.ff.de ver.oblig.l.qui Romæ. §. duo fratres. & de adul.l.ſi vxor,§.diuus.per Bar.& pro hoc eſt glo.no. in l.quod ſeruus.in ver.item.ff.de condi.ob.cau.quam ad hoc notant ita Bar.& Ang.cùm dicit,ſed nos præſens tempus.ad hoc facit ſecundū Bar.l.1.& 2.ff.de ſta.lib.verſi.ſed quiliber poſsit ſperare libertatem,tamen non dicitur ſtatu liber niſi ſperet ex iure præſentialiter competente. facit ad hoc §.eſt autem.Inſtitu.qui.mo.tolli.obliga. & leg. Aquilia.ff.de tranſactionibus.

De materia huius rubricæ vide ſuprà,in verb.iuriſdictio. & in verbo appellatio.

60 Concluſio,& allegationes.

1 POſt concluſionem factam in cauſa,non poſſunt fieri allegationes iuris in actis curiæ redigendæ.ita nota.per Bal.ff.de fer.l.ſi.

2 Poſt concluſionem in cauſa criminali poſſunt ꝓduci teſtes ad innocentiam delati.arg.ff.de pœnis.l.diui fratres.& ibi no.per Bar.

3 Quid ſit concludere,& quid renuntiare,vide no.in ca. 2.extrà de in integ.reſti.lib.6.per Archi.

4 Poſt renuntiationem & cōcluſionem in cauſa poſſunt inſtrumenta produci,vbi ratio æquitatis ſubeſt mouens iudicium.argu.extrà de cauſa poſſ.& proprie.c. paſtoralis aliàs vero ſecus.extrà de fide inſtr.c.cùm dilectus.no.ti.de renun.§.1.ver.& ſcias. in Spe.

De materia huius rubricæ, vide ſuprà in verb. libellus. & in verb. renuntiatio.

61 Conſultatio,& relatio.

1 QVando iudex dubius in proceſſu remittit quæſtionem conſulendam. commiſsio fieri debet expenſis vtriuſque partis.Si verò ſit deliberatus pro vna parte, & pro alia conſilium petat,tunc commiſsio conſulendi fieri debet expen.ſolius partis petentis,q̄ ſola ꝑbet cauſam cōmiſsioni.ita no.ff.de adulter.l.ſi poſtulauerit.i pri.p Bart.

2 Iudex vſque ad prolationem ſententię debet vniuerſa diligenter rimari. extrà de fide inſtru.capi.cùm Ioannes Eremita.prope.fi.

62 Remiſsio.

1 REmiſsio ad locum delicti non debet fieri ad ſolam aſſertionē requirēdam, niſi de delicto conſtet ex informatione præcedente.ar.ff.de publ.& vecti.l.interdum.§. iidem autem eadem.ibi dum dicit,& aut vxorem corruppiſſe.& no.extrà de rap.cap.1.per Hen.Boich,in fi.ſuę diſtin.& ita etiam not.Oldr.in conſilio incipiente, nomine Regis Anglię,&c. & ſufficit quòd probentur coniecturæ ſufficientes ad capiendum,vt gl.ord.extrà de ſenten.& re iudi.c.paſtoralis.ſuper verb.de more.in fi.

2 Remiſsio ad locum delicti debet fieri, quando locus à quo,& locus ad quem poſtulatur,ſunt eiuſdē dominij & iuriſdictionis.& ita intelligitur quod no.C.vbi de cri.agi oportet.authen.qua in prouincia. Secus verò ſi dicta loca à quo & ad quem,ſunt diuerſæ iuriſdictionis & dominij.quoniam tunc non debet fieri remiſsio de vno ad aliū de iure,niſi hoc haberet contraria conſuetudo, extrà de ſen.& re.iud.c.paſtoralis.in cle.& ita not.ibi per doctō.& præſertim per Pau.de Leazaris.

3 Si iudex domicilii prxuenit iuriſdictionem inquirendo poteſt denegari remiſsio ad locum delicti,vt not.in ca.1. extrà de priui.lib.6. Gem.

4 Iudex domicilij,& etiam alius extraneus iudex poteſt denegare remiſsionē ad locū delicti,ſi delatus in loco domicilij fuerit ꝑuentus nūdendo inquęſtæ, qa vbi cœptum eſt iudiciū,&c. vt no.per Pet.Iac.ſuper arbo.ſucce. Regni Franc.§.eſt aliud.verſi.ſed quid erit ſeruientis principis.

5 Ex confeſsione facta coram officiali remittente, non poteſt quis condemnari ab eo cui facta fuit remiſsio, vt no.ff.de cuſto.reo.l.diuus.per Bar.

6 Pater poteſt remittere iniuriam filio ſuo factam,vt no. gl.ordi.ff.de pact.l.in perſonam. Et idem abbas iniuriam factam monacho ſuo,vt ibi no.per Bal.

7 De leuibus criminibus iudex domicilii non tenetur facere remiſsionem ad locum delicti,vt no.extrà de rapto. c.1.per Bar.Hoſti.Henric.Boich.

8 Remiſsio ad locum contractus non habet locum in ciuilibus regulariter.extrà de fo.compe.c. Roma.§.contrahen.lib.6.Nec etiam in delictis⁹, ſi de eis agatur ciuiliter. vt no.C.vbi de cri.agi oporteat.authent.qua in prouincia per Pe.& Cyn.& eſt ratio,qa talis eſt,quamuis deſcēdat ex crimine,attamen reputatur ciuilis, & ſapit naturam ciuilis extrà de procura.c.tuæ.& de teſti.capit.teſtimoniū §.ſi verò.vt no.extrà de raptori.c.1.per Hēricum Boich.

De materia huius rubricę,vide ſuprà in verbo,renuntiatio.

63 Sententia.

1 SEntētia ſimplex habet tacitam relationem ad libellum. ff.de pœ.l.ſi præſes.ſecundum Bal.ibidem

2 Sententia lata ſuper inepto libello eſt ipſo iure nulla, ac ſi eſſet ab incompetente iudice lata. de quo videtur gloſſ. magna in fi.inſti.de obli.in prin.& extrà de emp.& vendi. c.cùm dilecti.vt ita no.ff.de iuſti.& iu.l.ex hoc iure.verſi. ſecundo quærītur.& eo.ti.l.ius pluribus.per Bal.

3 Si iudex cuius eſt iuriſdictio reuocata,ſe pronuntiat iudicem competentem,valebit proceſſus coram eo poſtea factus,niſi fuerit appellatum,vt no.extra de reſcri.c.cæterùm.per Innocentium.

4 Si reus conuentus de ſuo iure probauerit,nedum abſolendus eſt,quinimò debet ſibi res petita adiudicari, ac ſi principaliter egiſſet.argumento.de iureiur.leg. ſed & ſi poſſeſſori.not.Inn.extrà de reſti.ſpol.c.1.9.quæſtione & etiam gloſſa.ff.de proba.l.circa.

5 Sententia quæ tranſit in rem iudicatam præſumitur ritè & ſolenniter prolata,& condemnatus fuiſſe præſens,

& debitè citatus, licet hoc non in ſententia expreſsit, ita not.tit.de ſenten.§.vt autem.verſi.& no.in Speculum.& §.fi.ver.in ſumma.& de fide inſtru.§.reſtat. ver.in ſumma.vide latè extrà de renũtia.capitu.in preſentia.per Henricum Boich.

6 Si actor petierit centũ, & probauerit de quinquaginta tantum, debet fieri cõdemnatio in illa ſumma que probatur, vt no.Cy.C.de litis conteſt.l.1.in fi.q.& in ſumma q̃ non probatur, debet fieri abſolutio, aliàs non valeret ſententia in aliquo.l.vt no.gl.ff.de except.doli.l.apud Celſum §.item quæritur.& ſic tenet Pet.Iac.in tit.de actio.in rem libellus conſuetudine approbatus.in ſumma libellorum ſuo.ver.item actio.circa.fi.

7 Iudex inferior poteſt ſemper grauamen, ſeu interlocutoriam ſuam reuocare, niſi per ſuperiorem ſibi fuerit inhibitum aliquid innouari, vel niſi ipſe iudex à quo detulit arg.extrà.de appel.c.cum appellationibus friuolis.libro.6. vel niſi debitè requiſitus diſtulerit apoſtolos, quia tunc habetur pro differente, & non valet proceſſus per eum poſtea factus extrà e.ti.c. quamuis in cle.ita no.C.ſen.reſcin. non poſſe.l.1.q.1.per.Io.Fab.

8 Vbicunque verba ſententię concipi poſſunt in perſonã procuratoris vel domini, non eſt vis in cuius perſonã proferatur ſententia, vt no. Inno.extrà de elect.c.querelam.& idem ibi Io.An.dicens q̃ parũ valet in hoc ſubtilitas legalis faciens an procurator fuerit litem conteſtatus, vel non. argument.extrà de probatio.c.licet.in fi.

9 Interlocutoria vel ex.eo dicitur, quia iudex tãquã inter partes loquendo eã ſine ſolennitate ſcripturæ pronuntiet, vt ita no.extrà de appel.ca.1.lib.6.& Io.And. de ſenten.& re iudi.cap.fi.eo.lib.in gl.ordi.per Archid.

10 Sententia lata incerta ſuper acceſſorio valet, vtpote ſuper frúctibus reſtituendis, vt extrà de dona.ca.inter dilectos.& ita no.Inn.extrà de exceſſi.pla.ca.tanta.& ti.de ſenten.§.qualiter.ver.Item debet eſſe certa, & c.in Specul.

11 Si iudex exprimat in ſententia vnam cauſam iuridicã, licet expreſſerit alias cauſas contrarias conſtitutionis, nihilominus valet ſententia, vt no.extrà de renunc. c.in præſentia.per Inno.

12 Sententia debet eſſe indiuidua, aliàs eſt nulla ipſo iure, ff.de except.doli.l.apud Celſum.§.item quæritur.quod declara per exemplum, vt no.in ſumma libellorum in rubrica, de rei vendica.libellus de conſue.approbatus.ver.Item actio.propoſi.per Pe.Ia.

13 Sententia diffinitiua lata ſine legitima citatione præcedente etiam pro abſente non citato, nulla eſt ipſo iure, vt no.ff.de re iudi.l.furioſo.per gloſſam ordinari.Sed quid de interlocutoria, vide in le.nec quicquam.§.vbi decretum. per Bal.ff.de offi.proconſ.

14 Sententia abſolutoria lata in iudicio ciuili parat exceptionẽ rei iudicatæ in criminali, ſi cauſata fuerit ſuper non commiſſo, ſecus verò ſi cauſata fuerit ſup crimine pacto rem non probato.vt no.C.ad leg.Aqui.l.2.per Iac.Butri.

15 Sententia diffinitiua debet in ſcriptis proferri, id eſt recitari, alias non valet etiam de conſenſu partium lata vt extrà de ſenten.& re iudic.capitulo.fina.libr.6.& ita not. per Ioan.And.

16 Sententia interlocutoria trãſit poſt decem dies in rem iudicatam quò ad partem, ſed non quò ad iudicem, quoniam iudex eodem durante iudicio cognoſcendo ſuum errorem, poſſet eam quandocunque contrario imperio ex officio ſuo reuocare.extrà de accu.capi.qualiter.1.& de appel.cum ceſſante.

17 Valent proceſſus & ſententia facti de nocte, vt latè diſputat, probat & concludit Hoſt.in ſum.titu.de fo.compe.§.qualiter.

18 Vbi non expectatur alia diffinitiua, interlocutoria habet vim diffinitiuæ, ſententiæ, vt not.in authen.at qui ſemel.C.quomo.& quan.iu.per Iac.Butriga.& argu.ff.qui ſatiſda.cogan.l.ab arbitrio.

10 Licet verbum adiudicare, propriè ſignificet ius ex ſententia conſtituere, attamen largè etiam adaptatur ad ſententiam declaratoriam.vt not.tit.de acto.& petit.§.4.ver. cæterum.in Spe.

20 Iudex eodem iudicio durante, poſt ſententiam interlocutoriam executioni demandatam contrario imperio reuocare ex rationabili cauſa: ff.de præto.ſtipula.l.1.§.fin.cũ gl.& ita no.ibi per Bar.& ff.de re iudica.l.quod iuſsit.

21 Quamuis poſt decem dies quis non poſsit appellare ab interlocutoria, vt ſuprà eod.in concluſione quæ incipit, ſententia interlocutoria, attamen ex rationabili cauſa poteſt iudicis officium implorare, vt dictam interlocutoriã reuocet, & ſi iudex non reuocat, poterit ab hoc nouo gravamine appellari, vt no.ſingulariter Compoſt.in c.irrefragabili, de offi.dele.vt no.plenè extrà de of. c.in literis. per Hen.Boich.in prima diſtin.

De materia huius rubricæ, vide ſuprà in ver.præſumptio.& in ver.notorium.& infrà, in ver.executio.

64 *Appellatio.*

1 APpellatio immutat naturam cauſę principalis. no.Inn. extrà de appel.ca.cum ſpeciali.

2 Iudex appellationum poteſt de nullitate ſententiæ directò & principaliter cognoſcere, licet non fuerit appellatum.vt no.ff.de appel.l.ſi expreſsim. per Bar. & not.per Pe.Iac.de condi.ex leg.quæ oritur ex oblig. lite.ver. octauus.& alle.C.de accu.l.abſentem.

3 Appellatio ab interlocutoria vel à grauamine non põt iuſtificari niſi ex cauſatis in ea ab initio inſertis, extrà de appel.c.appellanti.in clem.

4 In rebus eccleſię feudalibus ab epiſcopo appellatur ad Regẽ, quia epiſcopus in eis cognoſcit quaſi ciuilis iudex, niſi eſſet res de dote eccleſiæ, vt notatur extrà de maio.& obe.c.ſolitæ.per Inno.& per gloſſ.ordi.Ber.ſecundum primam opinionem.

5 Appellatio poteſt interponi die feriata, C.de feriis.l.1. no.ff.quando appellan.lit.l.1.§.dies.

6 Si appellatur ad papam, cùm delegatus proximus debeat appellari, tenet appellatio.extrà de ſen.& re iudi.cap. cùm Bertholdus.& ibi no.Inno.

7 Cõminatio iudicis de his quæ ptinẽt ad ei' iuriſdictionem, eſt iuſtus metus, & cauſa iuſta appellandi.no.Inn.extrà de app.ca.cũ ceſſante.de quo ibi latius p. Hen. Boich.

8 Si non poteſt haberi copia iudicis, ſufficit coram perſonis publicis, vel honeſtis appellare, & petendi ſunt ab eis apoſtoli teſtimoniales.no.Spec.tit.de app.§.ſequitur vide re.ver.hic etiam ſcias.& §.2.ver.alle.illud quoque.

9 Si Rex iudicat vt dux vel comes, appellat ad ſuperiorem ſibi in ducatu vel comitatu nõ inſpecta regia dignitate ar. C.de appella.l.ſi quando.& ita etiam not.ibi per Barto.

10 Si fiat cõdẽnatio in principali & expenſis, ſunt duę appellationes neceſſariæ, aliàs illa à qua nõ eſſet appellatũ, trã ſiret in rẽ iudicatã.ar.ff.de appel.l.cũ in vna.in prin.& ita no.Cy.C.ſi penden.appel.mors interue.l.3.2.quæſtio.

11 Quando iudex procedit duplici authoritate, ordinaria ſcilicet & delegata, attẽdi debet authoritas delegata, quæ maior eſt, vt ab ipſo appelletur ad delegantem, & non ad metropolitanum iudicẽ, quia minor authoritas cedit maiori.no.Inno.extrà de reſcri.c.cùm ex officio.

12 Iudex appellationũ nõ debet iniuſtè ab interlocutoria appellantẽ remittere iudici à quo, q̃ ab initio appellationi detulerat, qa p̃ delationem appellationis ſibi iuriſdictionẽ abdicauit.extrà de appel.c.cum appellationibus.lib.6.

13 Appellatus ab interlocutoria põt à iudice appellationũ petere, q̃ cauſa appellationis omiſſa, p̃cedat in prin.vt no. Inn.ex.de app.c.vt debit'.& de of.del.c.prudẽtiã. ſup quo vide c.Romana.i prin.de fo.cõpe.li.6.& q̃ ibi no.Io.An.

14 Quando appellatio eſt deſerta, non eſt neceſſe pronuntiare ipſam eſſe deſertam.no.C.de appe.l.eos.in prin.per gloſſa.ordi.

15 Pronũtiatio ſup deſertione appellationis eſt interlocutoria, vt no.in c.vlt.de ap.in cle.& C.de ap.l.litigatoribus ſi.q per fi.q.per Io.Fab.habet tamen vim diffinitiuæ quo ad litem intimandam.vt no.infrà in ver.deſertio.

16 Appellatio interpoſita à ſentẽtia vaſalli deuoluitur ad dominũ proprietatis rei feudalis, quia in dationẽ caſtri in feudum, videtur dominus ſupremã iuriſdictionẽ retinuiſſe & reſortũ, ſecus ſi dominus caſtrũ ſimpliciter vẽdidiſſet niſi ex quãtitate pretij ſumeret cõtraria cõiectura, vt no. ti.de cõdi.ex no.libellus.verſi.comes dederit. per Pet.Iac.

17 Vbi iudex aliquem grauauit interlocutoriè vel diffinitiue, ſi petitur poſt decem dies grauamen reparari, nõ põt appellari: Secus ſi iudex alias quã interlocutoriè grauauerit, quia tunc ſi lapſis decẽ diebus petatur reparari, ſi deneget, põt appellari: vt no.Io.And.extra de elect.c.cãm.§. q̃ ſi forſan.& tit.de appel.§.reſtat.ver.ſed quid dices. in Spe.

18 Iudex poteſt procedere in cauſa principali non citato vlterius eo, qui de iudicio receſsit ab interlocutoria appellans, extra de dolo & contu.c.2.li.6.& c.1.eo.tit.in cle.

19 Secundum communẽ opinionẽ à ſententia interlocutoria de torquendo, poteſt appellari viua voce, ex quo habet vim diffinitiuæ, pro quo ff.de mino.l.intra vtile.in princ. & extra de appel.c.peuenit.& ibi no.per Io. And.in nouella.& facit ff.de accuſa.l.Titia.cum ibi not.glo.Nec ob.extra de appel.ca.cordi.lib.6.quia intelligitur de interlocutorijs quæ vim diffinitiuæ non obtinent. Franc de ſuprabaretõ in conſilijs.

20 Appellans qui renũtiauit appellationi ſuæ tacitè vel expreſsè, non poteſt appellationẽ ſuam iterare, ſeu iterum appellare.argu.C.de reb.credi.l.ſi quis iuſurandum.& de condictione incerti.l.cum quidam.& extra de teſtibus.cum veniſſent.& not. extra de appellatio.cap.cum ſolicitudinem, per Innocent.& eodem titu.capi.directè. per Hoſtien.& Henr.Boich.

21 Per multiplicationem appellationũ quis nõ vĩ, ſeu præſumitur à prima appellatione recedere, extra de appel.cap. bonæ memoriæ.& extra de teſtib.c.cum tu.& not.in Spe. titu.de ſenten. prola.§.iuxta.verſi. quid ergo ſi appello.& not.in dicto c.bonæ.per Henricũ Boich.iunge infrà quod not.in cõcluſione quæ incipit, appellans à diffinitiua, &c.

22 Solutio quam ponit Bart.ff.de appel.reci.l.2.in 1. queſt. verſi.& poſſumus dicere ad leg.1.C. ſi de momen.poſ. di cens, q̃ ibi non dĩ quod à ſententia lata à mẽtanea poſſeſſione non poſsit appellari, ſed q̃ non obſtãte appellatione ſententia fortitur effectũ, nõ eſt vera, qũ fortiri effectũ propriè ſignificat trãſire in rem iudicatam, & taliter q̃ de eius iuſtitia vel iniuſtitia vlterius nõ quæratur.ar.ff.de re iudi.l.1.vt not.in dicta l.1.C.ſi de momen.po. per Barth. de Salic.vnde ibi in fi.nõ dicitur, quod vlterius cognoſcatur de appellatione reſpectu poſſeſsionis, ſed tantum de quæſtione proprietatis, igitur, &c.vnde hæc opinio etiam quia communis ſecundum Bar.glo.ordi.& doct. in dubio eſt ſequenda.arg.ff.de legi.l.minimè.

23 Si quis petat à iudice aliquid fieri, & ſi non faciat, dicit quod appellat, non valet appellatio, ſed eſt neceſſe iterum appellare, quia dicta appellatio nõ interponitur à præſenti vel præterito grauamine, ſed à futuro commutatorio, Secus vero ſi petat tale grauamen reuocari, quod ſi non feceritis, appello, &c.& notatur titu.de app.§.qualiter.verſicu. Item quod faciat, &c.in Spe.

24 Appellans non põt renũtiare appellationi in præiudiciũ appellati, quin liceat appellatio cauſam appellationis proſequi non obſtãte renuntiatione appellantis.arg.C.de tempor.appella.authen.ei qui. & ita nota.Cyn.C. eodem titu.l.per hanc.7.quæſtio.& ibi nota.Innocen.extra de appel.capitu. cordi.

25 Ille qui promiſit ſtare ſententiæ non quidem ſimpliciter, ſed qualiſcunque erit, videtur tacitè renuntiare futuræ appellationi, & ideo non poteſt appellare, vt no.ff.de pact.l.tale pactum.§.qui prouocauit.per gl.& Bal.

26 Appellationi interpoſitæ pro ſe & adhærere volẽtibus, debet adhærere infra tempus decem dierum, infra quod poterat principalis appellatio interponi.vt not. Archidia. extra de elect.c.vt circa libro 6.& Ioan.Fab.C.de appel.authen.hodie.

27 Appellari põt à ſententia arbitri ſumpti ſine pœna, vel etiam cum pœna, rato tñ manente pacto, cum ex ea lapſis decem diebus oriatur actio & exceptio, vt C.de arbitris.l. cũ antea. Secus vero ſi cum pœna fuerit arbiter aſſumptus quia cum tunc ex eius ſententia nõ oriatur actio vel exceptio, appellari nõ põt de iure ciuili, vt C.de arbi.l.1.que ſic intelligi debet, vt not.Bar.de leg.1.nemo põt. ſed de iure canonico iniqua ſententia arbitri põt reuocari per ſuperiorẽ. ſicut ſententia arbitratoris, intantum q̃ recurrens nec incidit in pœnã, nec incurrit periuriũ, vt extra de arbi. c.nõ ſine.& c.peruenit & c.expoſita.& in eis no.Bar.& ẽt Spe.in ti.de arbit.ver.ſinautẽ. Et ita refert, & etiã not.Bar. in tractatu de arb.& arbitrato, in prin.quælibet tamen determinatio in ſuo foro ſeruanda vĩ. Putarem verum, 'niſi eſſet euidẽs iniquitas, quia tunc tanquam continens pecca tum recurrendũ eſſet ad forum eccleſiæ.ca.nouit.de iudi.

28 Actor põt petere à iudice appellationum confirmationem ſententiæ quam obtinuit, licet ab ea nõ fuerit appellatum, vt not.extra de confirma.vtil.c.1.per Inno.& ff.de appel.ſi expreſsim.per Bal.in penul.quæſt.

29 Laicus condemnatus in cauſa decimarum appellare nõ poteſt.extra de deci.c.tua nobis.in te.

30 Appellans à diffinitiua primo viua voce, deinde in ſcriptis, tenẽ profequi appellationẽ primam viua voce interiectam. Secus vero ſi ab interlocutoria appellauerit primo viua voce, deinde in ſcriptis, quia tunc vltimam appellationẽ in ſcriptis interpoſitã proſequi tenetur. vt not.de operis noui nuntiatione.l. cum procurator. per Bartolũ.

31 De officiali foraneo appellatur ad epiſcopum, vt not. extra de reſcriptis. c. & ſi principalis.in cle. & ff.quis & à quo appel.l.1.in fi.q.per Bar.& C.qui pro ſua iuriſdi.iudi. dare poſ.l.1.per Ioan.Fab.

32 In appellatione ab interlocutoria, vel grauamine interpoſita, ad aliũ etiã quam ad Papã, requiritur inſertio cauſę, & etiã ſcriptura tã de iure canonico, vt extra de appellat.c. cordi.lib.6.cum ibi nota.per Archi. quam etiam de iure ciuili, vt not.ff.de appellatio.l.eius qui.per Barto.

33 Appellatio debet exhiberi coram iudice appellationũ, ſi appellatus hoc petat, vel neget appellatum fuiſſe, ſed nõ debet fieri copia parti appellatæ niſi poſt litẽ conteſtat. vt not.tit.de inſtru.edit.§.nunc dicamus.verſic.ſed pone. in Specu.& C.de appella.l.litigatoribus.per Io.Fabr.

34 Sicut appellatio deuoluit totam cauſam ad ſuperiorem vt poſsit ſententiam reformare ex noua cauſa, ita etiam deuoluit nullitas, vt ſententia poſsit per iudicem nullitatis reformari, vt no.ff.de app.l.ſi expreſsim.p Bar.ver.quæro coram quo iudice.in fi.& l.quidam.ff.fami.ercif.& l.ſi.ff. de iur.pa.quod limita, vt ſupra, & expreſsè per Ang.& nõ eſt verum in interlocutoria.

35 Si iudex committat notario cauſæ taxationem expenſarum, ab ipſo taxatore non debet appellari, ſed recurri p viam querelę, quia ab officiali deputato ſine iuriſdictione appellari non debet. Secus ſi iudex taxationẽ approbaret, quia tunc ab ipſa approbatione poſſet appellari.ff. qui ſatiſdare cogan.l.ab arbitrio, ſecundum tertiam lecturam. & not.ibi per Bar.

36 Ille qui appellauit ab interlocutoria vel grauamine, licet fuerit appellationi delatum, eidem tamen appellationi ſuæ renũtiare poteſt, & ad primum iudicem redire, ſalno tamen intereſſe appellati, de quo ſibi per prius ſatisfacere tenetur. iuxta not.per Ber.extra de appel.c.exhibita. §.denique.& latius de crimine fal.c.ſi.per Hoſt.Io.And.& Henr.Boich.& ita vide dict.

37 Per delationem appellationis factam cum præfinitione termini ad proſequendum, eo termino lapſo nõ remanet iuriſdictio abdicata.ff.qui. mo.pig.vel hypotheca ſol. l.ſicut re corporali.§.penul.& not.in conſilio incipiente, An procurator litem.per Oldra.

38 Delatio appellationis facta ob reuerentiam illius ad quem

quem appellatur,non abdicat iurisdictionem.argu.ff.quarũ re.actio non datur.l.1.§.quæ onerãdæ. & de furt.l.pen. & de fideicommissa.liber.l. cum vero.§.apparet. & tangitur per Inno.extra de app.c.cordi.itaque not. in ſupra proxi.alleg.conſilio per Oldra.

39 Vtrum contumax poſsit appellare, vide nota.ff. de appella.l.ex conſenſu.§.eum qui per Barto. vide plenè in alpha.domi.Bouerij.

40 Iudex appellationis põt poſt ſentẽtiã per eũ in cauſa appellationis latam attentata reuocare,qñ quantũ ad attenta non dicitur functus officio.ff.de adminiſtratio.tuto.l. chirographis.§.fin.ita not.ff.de infami.l.furti.§.1. per Bal.

41 An pendente appellatione à diffinitiua poſsit iudex à quo,taxare expenſas,in quibus cõdemnauerat appellantẽ? vide not.ſuper rubri.ff.nil noua.appel.pen.per Dy.vbi tenet quod non,ex eo quia taxatio requirit cauſæ cognitionem,& per cõſequẽs partis vocationẽ.C.de ferijs.l.à procedente.& ff.de minor.l.in cauſę.§.cauſa cognita.Et appellatio deuoluit ad ſuperiorẽ nõ ſolũ in principale negotiũ, ſed etiã oĩa acceſſoria, & totũ proceſſum.extra de appellatio.c.dilectis filijs decano,&c.per eũdẽ Hen.de Bouerio.

42 Licet iudex appellationũ pronuntiauerit malè ante diſſinitiuã ab aliquo ꝓtenſo grauamine fuiſſe appellatum, nihilominus tũ põt de cauſa principali cognoſcere,ſi voluerit appellatus,nec debet tũc facere remiſsionẽ ad primum iudicẽ.vt not.extra de appel.c.cordi.li.6.per Archid.& ff. de appel.recip.l.eius qui.fi.q.per Bar.& ibi vide rationem.

43 Vbi duæ ſententiæ proferuntur,quarum ſecunda eſt tũ quam executio alterius,non poteſt appellari à ſecunda,niſi ꝓferatur intra tempora,in quibus poſſet appellari à prima.de hoc eſt gl.no.in l.ſi cum exceptione.§. hæc autem actio.in gl.ſuper verb.datã.ibi, Item quod dico appellari. & etiam vidi. h. dic autem eſſe ſententia tanquam executionem primæ,vt in caſu illius §.& in his qui inficiatione crescunt.ff.quod metus cauſa.

44 Per appellationem interpoſitam à diffinitiua reuocari poteſt interlocutoria principali negotio præiudicans,alias non.extra de appel.c.fi.lib.6.

De materia huius rubr.vide ſupra.in verb.iudex.& in verb. carcer.& in verb.libellus.Et in verb.recuſatio.Et in verb. lit.conteſtatio.Et in ver.expenſas. Et in verſ.procurator. Et infra in ver.deſertio. & in ver. inhibitio. Et ſupra in ver.editio,& litis conteſtatio.Et infrà in verſi.proteſtatio & in ver.executio.& ſupra in verb.renuntiatio.

65 *Et apoſtoli.*

1 IN cauſa appellationis tenetur appellans probare, quod ſit licitè appellatum, videlicet intra decẽ dies,& qđ fuerint petiti apoſtoli.C.de tẽp.app.l.fi.§.pe. Quod vero fuerit rectè appellatũ, tenetur ꝓbare ille qui cãm appellationis ſol' ꝓſequit,ſi ſententiã ꝓ ſe voluerit obtinere.in auth. de his qui ingred.ad appel.§.illud.& C.de appel.l. amplio rẽ.in prin. vbi vero vtraque pars proſequitur, ille tenetur probare in cauſa appellationis qui tenebatur probare in cauſa in principali.C.de tempor.appella.l.per hanc.& ita not.ff.ſi tuto.vel cura.l.1.per Bart.de præmiſsis vide latius extra de renun.c.1.ir prin.per Henricum Boich.

2 Appellans temerariè debet puniri pœna iuris, ſi fuerit calumnioſus,ſecus vero ſi appellauerit bona fide, vt not. glo.ord.C.quorum appel.l.ab executore gl.fi.in fi.& in dubio non preſumitur calumnioſus,licet ſuccubuerit in cauſa appellationis,vt not.C.de appel.l.eos.§.non temerè.niſi appellatio ſua fuerit friuola manifeſtè.extra de dolo & cõtuma.cap.1.in clemen.& ita not.in allega.l.ab executore. per Ioan.Fab.

3 Sufficit appellanti offerre appellationem, libellum, & alia acta cauſæ corã tabellario ſeu curiali iudicis, maximè vbi copiã iudicis habere non põt.arg.C.de precib.impe. offe.authen.quæ ſupplicatio.& ita not.ibi per Baldum.

4 A ſententia lata in poſſeſſorio de iure ciuili non poteſt appellari,ſi fuerit interlocutoria, vtpotè ſi iudex mandauerit quod non fiat nouitas poſſeſſori, vt not.Innoc.extra de reſt.in integ.c.cum veniſſent.& idem ſi fuerit diffiniti ua, vt C.ſi de momen.poſſ.l.1.quæ eſt canonizata 2.q.6. §.ſunt quorũ.verſi.de poſſeſſ.niſi contineat tale grauamẽ, ꝙ non poſsit reparari in iudicio petitorio,vtpote ꝙ contineat ꝙ auferatur poſſeſsio illi, qui habet nudam detẽtationẽ.ff.de rei vend.l.ſi in area.nã quia perderet ius quod reparari non põt,ideo põt appellari,etiam de iure ciuili, vt not.de app.recip.l.2.per Bart.C.de epiſco.& cleri.l.2.pen. quæſtio.per Bald.latius.de quibus vide extra de reſtitutio ſpoliat.c.ad ſedem.per Henrium Boich.

5 Condemnatus in notorio crimine poteſt appellare indiſtinctè.extra de appel.c.Romana.§.tinautem.lib.6. & ita not.ibi per Io.And.ſed ſi iudex à quo vel ad quem non tenetur appellationem admittere, niſi appellans cauſam iuſtam expreſſerit grauaminis.vt no.extra de cohab. cle. & mulie.c.tua.per Henr.Boich,in 2.diſtin.

6 Si iudex à quo non recipit appellationem, ad officium iudicis appellationis pertinet cognitio,an appellatio ſit recipienda vel ne.ff.de admini.tuto.l.chirographis.§.fin.& ita etiam not.ibi per Bar.Et not.gl.ordi.ff.nil noua.appel. pen.l.1.quam ſequitur ibi Bar.

7 Iudex à quo,qui refutat appellationẽ, debet exprimere cauſam refutationis.ff.de app.recip.l.ſciendum.

8 Si fuerit ſententia lata in iudicio momentaneæ poſſeſſionis in principali & etiam ad intereſſe, ſicut non poteſt à ſententia lata in principali, etiam non poteſt appellari à dicta ſententia reſpectu intereſſe acceſſorij,vt no.Petrus Iacobinus de actione in factum ex interdicto vti poſſidetis.§.cum vtroque.verſi.& poteſt dici.

66 *Inhibitio,& præceptum.*

1 IN præcepto ſeu inhibitione iudicis requirit inſertio cauſę,vt not.Dy.ff.de leg.1.l.filius familias.§.diui.& ꝑ Cy. C.de fideicom.l.quoties.& per Bal.ff.de his qui notã. infa.l.1.§. ignominiæ. quod intelligo qñ inhibitio vel præceptum deuiant à iure cõi,vt quia iudex inhibet alicui alie nationẽ rei ſuę,& idem ſi ipſum perſonaliter citat in ciuili cauſa.arg.notatorum ſuprà.in verſicitatio.& ibi vide.

2 Præceptũ ſeu inhibitio iudicis facta ſine cauſæ cognitione, maximè cũ ad id non agitur,non valet, nec tranſit in rẽ iudicatã,etiã ſi nõ appelletur C.comminationes, vel epiſt.ol.penul.& fi.& extra de in integ. reſtit.c.2. niſi fiãt de his quæ pertinent ad officium iudicis.7.q.1.& quia. & not.de tempo.ord.c.ad aures. vel niſi iudex imponeret pœnitentiam pro manifeſto peccato,quod facere poteſt ſine ordine iudiciali.ff.de pœnis.l.ſi. & l.moris.& 2.q.7. Si quis ab ipſo. Et ita not.in alleg.c.2.per Inno. vide Bar.ff.de leg. 1.l.filius familias.§.diui.in fi.

3 Ante inhibitionẽ iudicis appellationum debet præcedere citatio.extra.de appel.c.Romana.§.ſi vero vocat.libr.6.

4 Omne præceptum iudicis faciens ad cauſam,excepta diffinitiua ſententia, dicitur eſſe interlocutoria,vt not.in authen.de litig.§.1.in gl.ordi.

5 Iudex põt ſubditis ſuis inhibere ne litigent corã alieno iudice;extrà de foro compe.c.ex tranſmiſſa.not.C.de offi.preſect.vig.l.1.in fi.& de epiſcaudi.l.ſi qui ex conſenſu. vtrobique per Io.Fab.

6 Præceptum non finitur morte præcipientis. in authẽ. de mãda.prin.§.ad hæc.& no.tit.de offi.deleg.§.reſtat.ver. item mortuo.& verſi.ſequen.in Spec.

De materia huius rubric.vide ſuprà in ver.ſequeſtratio.

67 *Deſertio.*

1 DEſerta appellatione,iudex appellationis deſinit in cauſa appellationis eſſe;iudex, & ideo ſi proferat ſententiam inhibitoriam primę,eius ſententia eſt ipſo iure nulla,vt not.extra de app.c.ſi appellationem.per Ioan.And.in glo.ordi.in clẽ.

2 Pronũtiatio ſuper deſertione appellationis habet vim diffinitiuæ quo ad litem decidendam, ſed vim interlocutoriæ quo ad executionem faciendam, quia propter eam non

non pertinet executio ad iudicem appellationum.C.quomodo & quando iud.l.ſi vt proponis.§.defertam. & not.in c.vlti.de appel.in cle.& not.ff.de pact.l.tale pactum.§.qui prouocauit.per Bald.

3 De hac materia vide infra, in verb.nullitas. & ſuprà in ver.appellatio.

68 *Proteſtatio.*

1 PRoteſtatio fieri ſolita appellanti, videlicet, quod per quamcunque comparitionem vel proceſſum non intẽdunt eorum renuntiare appellationi, conſeruat eis ius ex appellatione quæſitum.arg.ff.qui.mo.pig.vel hypoth. ſol ui.l.ſi debitor.§.1.& de religio.& ſump.fun.l. & ſi quis. §. quæſitum.& ita not.in conſi.2.per Oldr.

2 Proteſtatio per aduocatos fieri conſueta de onere ſuperfluæ probationis,&c.reſeruat proteſtanti vt nõ adſtrictus probare ſit,niſi tantum quod ſufficit, vt not.ff.de Iudic.l. diuus.in 1.q.circa fi.per Bar.

3 Proteſtatio ſaluo iure meo,&c.in inueſtitura apponi cõſueta,operatur reſeruationem prioris iuris directi,nec nõ etiam commiſsi,ſi contingat cecidiſſe in commiſſum, vt not.per Iacob.titu.de ſententiæ excommunic.§.Item poteſt.& 12.diſtinct.in fi.

4 Proteſtatio nihil operatur,vbi factum proteſtationi cõtradicit.extra de appel.c.ſolicitudinem.in fi.& de conſtit. c.cum M.Ferrarienſis.& ibi not.per Inno.& Ioan.And.& not.extra de reſcrip.c.gratiæ.in cle.in gl.ſuper ver.renuntiare.per dictum Ioan.And.

5 Vide per legiſtas de hac materia in l. pacta nouiſsima. & ibi Bald.C.de pact.per Barto. in l.non ſolum.§. morte. ff.de oper.noui nun.

69 *Nuntiatio.*

1 SI nuntiator noui operis offerat ſe probaturum de iure ſuo incõtinenti,vel ſaltem intra tres menſes,nõ admittitur ille cui facta eſt nũtiatio ad ędificandum,etiam cum cautione inuito denuntiatore,donec dictis tribus menſibus elapſis.C.de ędi.priua.l.quę ſic debet intelligi.ſm opi. Azo.ibi poſitam,quæ approbatur extra de noui oper. nũtia.c.penu.& nor.eo.ti.c.fi.per gl.ordi.Ber.ff.de noui ope. nun.l.prætor ait.§.ſi quis paratus.per Bar.

70 *Executio,& executor.*

1 OPpoſitio tertij prætendentis habere ius in re,nõ impedit executionem ſententiæ,quando ſit executio in re in condemnationem deducta,qñ ſententia demandatur executioni præſtita cautione de ſeruando reum indemnẽ aduerſus alium petitorem.ff.de rei vendi.l.is à quo.& ſeq. & de re iudi.l.fæpè.in fin.fiſcus ſi executio fieret in rebus non petitis,ſeu deductis in condẽnationẽ,quia tunc debet fieri,ſummaria cognitio, vt ff.de re iudica.l.à diuo Pio.§. ſi ſuper rebus.itaque not.extra de teſti.ca.veniẽs.& de ſenten.& re iudica.c.cum ſuper.vtrobique per Innoc.de quo vide latius in dicto §.ſi ſuper rebus.per Barto.

2 Contra executionem ſententiæ poteſt perpetuo opponi,quod fuit lata prętextu falſorum teſtium vel inſtrumẽtorum.C.ſi ex fal.inſtru.l.fi.& extra de proba.ca.licet cauſam.etiam licet aduerſus ſententiam non fuerit reſtitutio petita in integrum.ff.de re iudi.l.diuus.& ibi no.Barto.ex quo apparet vnus modus opponendi poſt ſententiam ſatis ſingularis contra teſtes.

3 In eo in quo quis excedit formam mandati iudicis,executor poteſt ſibi tanquam priuato reſiſtere,vt no.C.quorum appellatio.non recipi.l.ab executore. 1.quęſtio.principali,per Cyn.

4 Quacunq; via petatur executio ſententiæ,debet aduerſarius citari.arg.ff.de re iudi.l.de vnoquoque.not.Cy.in dicta l.ab executore.verſi.quia circa l.iſtam.quod eſt verum quando ſit pro pecunia,ſecus ſi fiat in re ſeu ſpecie in condemnationem deducta,vt not.in extrauagan.ad reprimendum.ver. executionem. per Bart.& in d.l.à diuo Pio.§.in venditione.per eundem.

5 Sententia per vnum iudicẽ lata, non poteſt per alium iudicem executioni demandari via officij iudicis, niſi per relationem illius iudicis, qui ſententiauit.C. de iudi.l. pro perandum.§.ſinautem reus.niſi per actionem iudicati ordinariè intentatam,vt no.tit.de execu.ſententiæ.§.nunc vi dendum.verſi.ſed pone iudex.in Spe.

6 Confeſsio facta coram vno iudice, non poteſt per alium iudicẽ executioni demandari, vt no.Cy:C.de confeſ.l.1. ver.10.quia.quod intellige per officium iudicis.ſed bene per actionem in factum quę oritur ex cõfeſsione iudiciali.ar.concluſionis ſupra proxi.

7 Sententia arbitratoris poteſt peti exequi iudicis officio ſi interuenerit iuramẽtũ,alias cõpetit actio ex ſtipulatu ſi interuenerit ſtipulatio, vel actio ex eo cõtractu,ſup quo arbitratũ eſt.not.in c.quintauallis.extra de iureiurã.p Inn.

8 Sententia vero arbitri põt eodem modo executioni demandari, ſi fuerit homologata à partibus expreſsè vel tacitè.C.de arb.l.cũ antea.C.de Iudęis.l.Iudęi.in fi.& ibi no.

9 Appellatio ab executore per modum executionis excedente, ipſam executionẽ non ſuſpẽdit in totum,ſed bene in eo in quo modus exceditur,vt no.tit.de execu.ſentẽtię.§.nunc dicendum.ver.ſed nunquid.in Spe.

10 Vbi debitor reperit poſt ſententiã condẽnatoriã inſtrumentũ ſolutionis, ſi quidẽ appellatur ꝙ facta fuerit ſolutio creditori met,impedietur ꝑ dolũ executio iudicati, ſecus ſi non fuerit in dolo,vtpote,quia opponitur ꝙ facta fuerit eius prędeceſſori,vt no.C.de cõdi.indeb.l.1.p Cy.

11 Si res aliena in qua fit executio,inuenta ſit penes debitorem, tertio prętendenti rẽ eſſe ſuã, incumbit onus probãdi, & ſufficit ſibi probare conractũ factũ cum debitore, vtpote rem debitã depoſitã, vel creditori commodatam per tertium,vt not.C.ne vxor pro marito.l.2.per Cyn.

12 Qũ iudex euidenter præſumit de malitia & contumacia,pòt ex officio exequẽdo ſententiam,vel præceptum ſibi ſub pœna præcipere,vt intra certum diẽ ſatisfaciat creditori,vt not.titu.de ſenten.§. ſpecies.ver.ſed nunquid &c. in Spe.quoniam ſententia poteſt mandari executioni per pœnarum impoſitionem,vt ibi.

13 Cõtra procuratorem in cauſa reconuentionis cõdẽna tũ ſit executio ſententiæ,non contra dominum.ff.iudi.ſolui.litarũ.§.in hac.& not.ff.de ꝓcura.l.ſi defunctus.ꝑ Bal.

14 Sententia diffinitiua nõ põt intra decem dies datos ad appellandum executioni demandari, licet in interlocutoria ſit ſecus,vt not.tit.de appel.§.reſtat.verſi.qđ ſi lata. in Spe.& probatur extra de app.c. nõ ſolũ.1.reſpõſo à cõtrario ſenſu.& no.ext.de offi.dele.c.ſignificaſti.ꝑ Hẽ.Boich.

15 Cõtra vxorẽ condemnatam poteſt fieri executio in do teſpectu proprietatis ſaluis fructibus rerũ dotaliũ marito,& contra maritum condemnatum poteſt fieri in fructibus rerum ſaluis alimentis vxoris & ſuorum liberorũ, pro quibus omnibus fit dotis cõſtitutio.C.ſolu.mat.l. proneribus.ar.ff.de dam.infect.l.ſi finita.§.ſi quæ ſint iura.& §.Item quęritur.& de adul.l.ſi poſtulauerit.§.iubet.& ita no.ff.de bo.dam.l.3.per doct.

16 Delegatus ab ordinario nõ põt exequi ſententiam diffinitiuã.ff.de re iud.l.à diuo Pio.in prin.ſed bene põt exequi ſententiam interlocutoriã.ita intelligũtur no.per Inn. ext.de offi deleg.c.cũ ab eccleſiarũ.vt no.in alleg.l.à diuo Pio in quæſtione quę incipit, quęro quando,&c.Secus vero eſt in delegato à principe, vt ibi in 2.q.de quo vide extra de offic.delega.c.ſignificanti per Henric.Boich.

17 Quando iudex non ſubditus iudici requirenti exequtionem fieri, ſcit, vel preſumit de iniuſtitia requirentis, poteſt executionem licitè recuſare,ſi iudex requirens extra iudicium proceſſerit.11.quæſtio.3.qui reſiſtit. & 10. diſtinctione capitulo penul.& fin.Sed non debet recuſare executionem ſententię per iudicem requirentis iudiciali ter prolatę,quia requiſitus debet in dubio pro ea preſumere, nec intereſt ſua de eius iuſtitia vel iniuſtitia inquirere. 20.queſtione.5.adminiſtratores & ita not.extra de offi.ordi.c.1.per Inno.

18 In executione ſententię quæ fit officio iudicis, & ſi per interpoſitionem expeditur non eſt iudicialis inſtantia.ff. de minor.l.minor 25.annis, cui fideicommiſſum. & not. ff.ſi quis ius dicen.l.1.per Bal.

19 Vbi agitur de beneficio authoritate apoſtolica obtinẽdo, pcedit executio ſine libello, qa litera apoſtolica habeẽ loco libelli, vt not.tñ.de libel.concept.§.4.verſi.6.in Spec.

20 Executio nullitatis ſententiæ quæ cõtra ex literis actis impedit ipſius executionẽ.ff.de ferijs.l.ſi feriatis. idem ſi habeat probationes in promptu.C.ſi ex fal.inſtr.l.fin.alias vero non, vt ibi nota.ff.de re iudi.l.4.§. condemnatum. per Bar.ff.de ferijs l.1.per Bal.

21 Non licet capere poſſeſsionem beneficij, vel rei corporalis, ſuper qua ſententia lata eſt, niſi authoritate executoris, alias priuatur capiens iure ſuo, vt not.extra de conceſ. præben.c.cum noſtris.per Innoc. & C.de execu.rei iud.l. ſi.per Io.Fab. Nam & victor qui condemnati bona authoritate ſua diſtraxit, furti & vi bonorũ raptorum tenetur.ff. de re iudi.l.miles.§.qui iudicati.

22 Iſta ſunt paria, excuſſum eſſe, ſeu exequi, ſeu executioni mãdari poſſe.arg.ff.qui ſatiſ.cogã.l.fideiuſſor.in pri.vna cũ gl.ibi, dum dicit Cattello. pro quo facit.C.de epiſco. & cleri.l.ſi quis in hoc genus. & in alleg.l.fideiuſſor.p Baldũ.

23 Sententia non debet executioni demandari ad inſtantiã hæredis victoris, vel contra hæredes condemnati per viã officij iudicis, quæ eſt extraordinaria: Sed debet exequi p actionem iudicati.ſ. oblato ſuper eo libello in via ordinaria. vt not.C.de executione rei iudi.l.ſi.& Inſtit. de interdict.§.retinendę. vtrobique per Io.Fab.& ti.de executione ſententiæ.§.breuiter.ver.ſi quæras.in Spec. & per Ioan. And.in additio.Spe.ibidem.

24 Cũ quæritur, vtrũ iudex ordinarius, vel appellationũ exequat ſniam, diſtingue, qa aut iudex appellationũ cõfirmauit expreſsè ſniã iudicis ordinarij, & tũc ipſe exequitur ſniam ſuam confirmatoriam, quia ex ea oritur actio iudicati, & officium iudicis.C.de epiſ.aud.&uth.ſi quis litigantium.& de app.l.fin.circa med. Contrariũ eſt verum, & ita etiã obſeruatur de conſuetudine ſm Pet. Iac.titu. de libel.in cauſa appella.& ibi vide intellectum huius dicti, in §.forma ſententiæ contra appellantem. Aut iudex appellationum confirmauit tacitè, vel quia pronũtiauit appellationem deſertam, & tunc iudex ordinarius exequitur.C.de temp.app. l.ſi.§.illud. Quandoque confirmatur ſententia iudicis ordinarij pacto, vel tranſactione condemnati, & tunc iudex appellationum exequitur ſententiam confirmatam tãquam confeſsionem factam coram eo.ff.de pact.l.tale pactum. §.qui prouocauit.& no.ibi per Bal.

25 Si actor egerit ſimul petitorio & poſſeſſorio, & obtinuerit in poſſeſſorio, & reus econtra in petitorio, à qua ſententia appellauerit actor & non reus, nõ differtur propter appellationem executio ſententiæ ſuper poſſeſſorio reintegrandæ, quia abiectus dominii tale poſſeſſorium non excludit. Secus vero eſſet in alijs duobus poſſeſſorijs, ſi in eis fuerit per ſententiam adiudicata reo poſſeſsio, quia ipſe probauit in proprietate, ſecus vero ſi fuerit reus abſolutus eo q̃ actor in proprietate non probauit, vt not.Spec.titu. de execu.ſententiæ.§.1.ver.ſed pone. & no.extra de cauſa poſſ.& proprie.c.paſtoralis.per Henr.Boich.

26 Vtrum imploratio reſtitutionis in integrum impediat executionem ſententiæ dic quod aut imploratur bona fide & impedit, ſeu ſuſpendit.C.de tranſact.l.ſi cauſa cognita.aut temerè, & tunc aut eſt temeritas euidens, & non ſuſpendit.ff.de mino.l.minor autem magiſtratus. Aut eſt vera temeritas, & tunc interim fit executio præſtita per victorem ſatiſdatione, iuxta auth.quæ ſupplicatio.C.de preci.impe.offe.& extra de reſti.in integ.c.auditis.ſm Innoc. extra de in integ.reſti.c.ſciſcitatus. ita not.in d.authẽ.quę ſupplicatio per Bal.vide gl.in l.ſi.C.ſi ex fal. inſtru. & vide ff.de autho.tu.l.defendentem.per Bar.

27 Sententia lata pro actore ſuper petitorio & poſſeſſorio ſimul, non differtur executio in poſſeſſorio reintegratio-

nis, propter pendentiam appellationis ſuper proprietate, quia abiectus dominij non impedit tale poſſeſſorium.C. de præſcrip.30.ann.l.ſi quis emptionis.§.penu.& extra de reſtitu.ſpol.c.ſolicitę. in poſſeſſorio vero adipiſcendę vel retinendæ differtur executio, ſi appellãs ſit in petitorio incontinenti probare paratus.arg.extra de cauſa poſſ.& proprie.c.cum dilectus.alias vero ſecus, vt not.eo.tit.c.paſtoralis.in 3.diſt.per Henr.Boich.

71 *Et brachij ſecularis imploratio.*

1 VTrum Iudex delegatus poſsit pro exequendo implorare auxilium ſecularis brachij ſine ſpeciali commiſsione? vide extra, de offi.delega.capit.ſignificaſti per Henric. Boich plenè.

2 Iudex appellationũ qui cõfirmauit ſententiã ordinarij, põt illã exequi ſi voluerit, quia ex ſua ſententia confirmatoria etiã oritur actio iudicati, & officiũ iudicis.C.de epiſ. audiend.authent.ſi quis litigantium.& de appell.l.fin.in fi. Et ita intelligo opinionem poſitam per Bald. ff. de pact.l. tale pactum.§.qui prouocauit.& ita not.Dy.in dicta auth. ſi quis.ſed etiam põt iudex ordinarius ſententiã ſuam condemnatoriam confirmatam exequi. quod de conſuetudine maximè obſeruatur.ſ. vt ipſe exequatur, vt nota.per Pet.Iaco. in tit.de libello in cauſa appel.rubrica, de forma ſententię contra appellantem.ita etiam not. per Bald.ff.de re iudi.l.à diuo Pio.in princi. Et ita concordandum puto contrarias opiniones ſupradictas.quoniam quando dictæ ſententię ſunt conformes, quilibet dictorum iudicum poteſt exequi, vt not. extra de officio deleg. cap. paſtoralis. §.prætereà.per Henr.Boich. concordando opi. doct. contrarias, &c. vbi vero ſententia iudicis appellationis eſt infirmatoria primæ ſententiæ, vt quia prima ſententia fuit abſolutoria, ſecunda vero eſt condemnatoria, tũc ſecũdus iudex ſolus exequitur, vt probat te.in d.§.præterea. & C. de app.l.præcipimus. ibi quando dicit ex ſequentibus iudicata, & in d.auth.ſi quis.ſupra alleg. ſm Henri.Boich. vbi ſupra.& ita etiam not.in alleg.authen.ſi quis litigantium.

3 Ille cui datus eſt executor per iudicem, non debet intrare poſſeſsionem authoritate ſua, ſed eius executoris.ff.de re iud.l.miles.§.penul. & arg.ff.de acqu.poſ.l.fundi. & ita not.ibi per Barto.

72 *Nullitas.*

1 SEntẽtia non põt pronuntiari nulla, ex alia noua cauſa in appellatione ab initio non cõprehenſa, niſi appellans ab initio propoſuiſſet generaliter ſententiam nullam, q̃m videretur tunc omne ius nullitatis ab initio in iudicio deduxiſſe. no.Hoſt.extra de off.dele.c.cum contingat in glo.ſuper verb.litigatis.in fin.& etiam Ioan. And.ibi in nouella. & not.ff.de appella.l.ſi eupreſsim.per Bartolum.

2 Si iudex finitis fatalibus in cauſa appellationis pronuntiet, ſentẽtia eſt ipſo iure nulla, q̃m finitis fatalibus prima ſententia remanet rata.C.de tẽp.app.auth. ei qui.quia perinde habetur ac ſi nunquã fuiſſet appellatũ.C. de tẽpor.appell.l.ſi.§.illud. Et ideo põt iudex hoc caſu de facto ſupplere, & ſententiam ferre ſuper deſertione appellationis, etiã parte de fatalibus non opponẽte.C.eo.ti.l.2.§.fi. & ibi no. gl.ordi.& eſt te.extra de appel.c.ſi appellationem. in cleum ibi not.per Ioan. And.in glo.ordi.

3 In libello ſuper nullitate ſententiæ debet cauſa nullitatis inſeri, vt not.Inno.extra de re iudi.c.cum Bertoldus.in vltima quæſtione gl.& Old.in conſilio 21.

4 Sentẽtia lata contra primam, ita demum nulla eſt, ſi de prima fuerit exceptum ante prolationem ſentẽtiæ, extra de ſen.& re iudi.c.inter monaſterium.circa fi.

5 Cauſa nullitatis nõ põt cõtra ſentẽtiã in iudicio momẽtaneę poſſeſsionis intẽtari incidẽter ſup appellatiõe de iure prohibita, ſed bene põt cõtra dictã ſententiã nullitatis principaliter per ſe intẽtari, vt not.p Pet. Iaco.tit.de actio. in fact.ex interdict.vti poſſidetis.§.cũ vtraque.in fi.& ibi vide rationẽ.de quo vide per eum in titu.de condi. ex leg. oritur ex literarum obligatione.verſi.ſed ſi appellatur.

De

De materia huius rubricæ, vide ſuprà in verb.exceptio.& in verb.appellatio.

73 *In integrum reſtitutio, & ſupplicatio.*

1 MInor qui non appellauit, nõ poteſt petere in integrũ reſtitutionem aduerſus omiſsionem appellationis, niſi ante probet ſe habere aliquid, per quod in cauſa appellationis vincere deberet.ff.de iureiur.l.nam poſtea.§.ſi minor.vna cum gl.& ita not.ibidem per Bar.

2 Poſt renuntiationem poſſunt produci teſtes per beneficium reſtitutionis in integrum, vt no.extra de cau.poſ.& proprieta.c.paſtoralis circa prin.per Inno.

3 Iuramentum nõ tollit eam beneficium reſtitutionis in integrum, vt no.extra de reſt.in integ.c.1.lib.6. per Io. And.in glo.ordi.

4 A præfectis prætorio duas ſententias priorum iudicum confirmantibus non licet ſupplicare.C.ne liceat in eadem cauſa tertio prouoca.l.1.

De materia huius rubricæ, vide ſupra in verbo, executio.

74 *Miſta de criminibus & culpa.*

1 ILle qui deprehenditur in furto, poteſt impunè à quolibet capi, & ad iudicem duci.ff.de fur.l.ſi quis in ſeruitute. Et idem in quolibet alio crimine, vt nota.extra de ſente.excom.c.vt famæ.per Inno.

2 Ille dicitur capi in furto, qui poſt furtum capitur in fugã.arg.ff.de adulte.l.quod ait lex.& ita not.ff.de infa.l.i.ctus. per Bald.

3 Non poteſt agi de crimine criminaliter vltra tempus, vltra quod agi non poterat ciuiliter. vt no.C.de fal.in querela, per Bartho.de Sali.poſt Iaco.But.

4 Ex dolo maleficium ex culpa quaſi maleficio.§.ſi.

5 Aduocatus velprocurator qui inſtrumenta partis ſuæ oſtendit aduerſæ parti, tenetur crimine falſi.ar.ff.de fal.l. 1.§.is qui depoſita.& ibi no.per Bar.

6 Dominus regulariter nõ tenetur de delicto famuli ſui, niſi deliquit in offic o commiſſo domino ſuo, vt no.ff.de publicc.& vect.l.1.§.familiæ.per Bar.

7 Ille qui rem alienam, vel alteri obligatam ſcienter alienat, vel hypothecat, tenetur crimine ſtellionatus.ff.de pigno.act.l.ſi quis in pignore.

8 Licet iniuria ſit remiſſa per partem, nihilominus poteſt iudex inquirere, vt imponat pœnam applicandam fiſco, vt not.ff.de iniur.l.1.§.1.per Dy.& Bar.

9 Qui deſtruxit domum vicini ſui, ſi iam ignis vſque ad domum deſtruentis peruenerat, non tenetur ad emẽdam deſtructionis, ſecus ſi ignis non peruenerat.ff.quod vi aut clam.l.ſi alius.§.eſt & alia.& ita not.ibi per Bar. Adde Gui. Pap.ſingu.145.

10 In publicis criminibus non poteſt heres conueniri ex delicto defuncti, etiam ſi mortuus fuerit poſt lit.contesta. niſi in certis caſibus exceptuatis, & numeratis per gloſ.magnam.C.ex delictis defunct.l.1.ver.in publicis autem, &c. Et idem eſt etiam in criminibus priuatis, ſi fuerit actum contra defunctum criminaliter, vt not.ff.de accu.l.ex iudiciorum.in gl.ſi & not.in alleg.l.1.in 2.oppo.per Iac. Butr. & idem ſeq.ibidem Franc. Accurſi. Si vero fuerit actũ ciuiliter, ſerua dictionem l.1.ſuper ius alleg.& tunc dicitur criminaliter agi ex delicto, ſi agatur ad pœnam etiã pecuniariam applicandum fiſco, vt not.gl.ordi.C.de ſepul. vio. l.1.& §. ff.de pœnis.l.aut damnum.gl.1.eo.

11 Subſtituẽs tenetur de culpa ſui ſubſtituti.ff.de nego.geſ. l.nam & Stichus.§.mandato.& ibi etiam not.per Bar.

12 Crimen læſæ maieſtatis committitur in principes etiã inferiores. vt not.extra de pœnis.cap.felicis.lib.6.per Arc.

13 Animal morti traditur non propter conſcientiam delicti, ſed propter memoriam facti.15.quæſtio.1.capi.ſacræ. & cap.mulier.

14 Delictum per ebrietatem factum minori pœna punitur.ea.q.c.ſanè.

15 Ille qui indebitè impedit alium in proſecutione ſui iuris, tenetur ſibi de iniuria, damni, & intereſſe, vt extra de immu.eccle.ca.quoniam.libr.6.in fine. iunge ſupra in ver. ſequeſtratio.

16 Hæc verba, tu mentiris, importãt iniuriam, licet fuerit dictum ſaluo honore tuo.arg.ff.de acqui.hęre.l. ſi quis.& ita not.ibi per Bar.& Dyn.

17 Quis poteſt emere ad vitam ſuam penſionem annuam ſine peccato vſurario ratione incertitudinis, habita tamẽ moderatione & ętate mentis.arg.C.de inoffi.teſta.l.ſi pater.& ita ibi not.per Cy.

18 Qui falſitatem committit in cauſa, perdit illam.ff. de iure fiſci.l.in fraudem.§.quoties.& ibi not.per gl.ord.& vide not.per Cy.in l.1.de aduo.diuer.iud.

19 Qui ſcribit literas nomine alterius ſine illius voluntate, committit crimen falſi, vt not.gloſſ.ord.Ber.extra de teſt. c.tam literis.in gl.ſi.in fi.

20 Cõtra furem poteſt procedi tot locis, quot locis fecit reſidentiam cum re furtiua.arg.ff.de furt.l.ſi dominiũ. & ita ibi not. per Bart.& intellige de reſidentia vnius diei ſaltem.arg.eo.titu.l.quod deſtinauerit, vt not.ff.de ſtatu homi.l.hõ liber.per Bal.credo communem opinionẽ contra ſm conſilium Bononien.determinantis cõtrarium, cuius princeps erat Richar.de Sali.de hinc Bartho.de Sali. in l.ſi abducta.C.de furt.de quo ibi per eum vide.

21 Etiã pro vno furto enormi fur poteſt ſuſpendi, tũ quia vnum magnum furtum æquipollet fæpè pluribus vel tribus paruis.argum.ff.de exculatio.tuto.l.ſi quis. Tum etiã, quia propter enormitatẽ delicti permiſſum eſt iudici trãſgredi pœnam legis, vt not.Inno.extra de conſtit.ca.1.& ff. de his qui nota.infami.l.quid ergo.§.pœna grauior. & ita not.C.de ſeruis fugiti.authen.ſed nouo iure.per Bald.

22 Si homo commiſceatur cum animali, debet comburi ſimul.15.q.2.c.mulier ad omne pecus.

23 Si liber pignoratus corrodatur à muribus penes creditorem, tenetur emendare debitori ratione culpæ.ff.locat. item quæritur §.ſi furto.

24 Licet quis percutiat filium fami. vel alium volentem, nihilominus acquiritur actio iniuriarum patri, & etiam reipublicæ ad vindictam, vt nota.ff.de pact.l.ſi vnus.§. pacta quæ turpem.& ibi not.per Gulie.de Cuneo.& poſt eum per Baldum.

25 Qui inuenit rem alienam ad euitandam pœnam furti, debet facere pręconizari eam &c. ff. de furt. l. falſus.§.qui alienam.& §.ſeq.& 5.q.1.quid malignì ſpiritus, & extra de clandeſti, deſpon.cap.cum inhibitio.& qui ma.accuſa.non poſſ.c.cum in tua.& ita not.extra de vſu.c.fin. ver. quid ſi nullus.per Hoſt.in ſumma.

26 A miſſum in ludo illicito poteſt repeti.ff.de alea.l.final. & de præſcriptis verbis.l.ſi gratuitam.§.fin.vbi dicit gloſſ. quod recipiens non poteſt obijcere turpitudinem repetẽtis, & durat repetitio quinquaginta annis.C.de religio.& ſumpt.funer.l.alearum vſus.& ita etiam not.extra de vita & honeſta.clerico.c.à crapula.per Hẽ.Boich.

28 Conductor tenetur de incendio facto culpa famuli, vel alterius ſecum habitantis.ff.loca.l. videamus.& l.inſulam. pro quo iunge quod not.ſupra, in verſicul.præſumptio. in concluſione quę incipit, caſus incendij.

29 Quis tenetur de damno per eius inimicos dato alteri. ff.locat.l.ſi merces.§.culpæ.& ſoluto matrimo.l.in his, in princip.& not.& vide per Bar.

30 Si queras, nunquid ſtipẽdiarij, vel alij iuuantes vel cõſulẽtes aliquẽ ad bellũ, excuſentur à crimine ſeu peccato? dic q̃ ſi dubiteſ an bellũ ſit licitũ vel ne, ſubditi illius mouentis bellũ excuſantur p̃ p̃ bonũ obedientię.23.q.1.quid culpatur. Alij vero nõ ſubditi nõ excuſantur. quia in dubio nemo debet ſe cõmittere diſcrimini, vt inueniat aliquem in præiudiciũ alterius, vt legitur 14.q.5.denique.in text.& not.

nota: extra de iureiurand. capitulo sicut. & infra per Henric.Boich.

76 *Mista de contractibus, & appendentijs eorundem & connexis.*

1 TRansactio facta per beneficium super iuribus bene ficij sui nocet sibi quandiu viuit, sed non nocet eius successori, nisi transactio ipsa fuerit authoritate sedis apostolicæ, vel episcopi confirmata, extra de transac. c. statuimus. & eodem titu. c. veniens. & ibi not. per gl. ord. & ca. de cætero. & ibi etiã not. p Inn. & etiã per gl. ord. Bernar.

2 Et quamuis non valeat transactio facta per Abbatem, vel priorem conuentualẽ super iuribus ecclesiæ sine consensu capituli, seu conuentus, extra de transactio. capitu. contingit. confirmatur tamen per præscriptionem quadraginta annorum. extra de iure patron. ca. cura. & ita not. in alleg. c. contingit. per Henr. Boich.

3 Si duo adinuicem dederint bona sua, videtur magis qua si quædam venditio quam donatio, ad instar illius qui dedit pactum Rechis. ff. de contrahen. emptio. l. nec emptio. & de actio. emp. l. emptorẽ. §. fi. vt not. C. de inoffi. donat. l. 1. per Ioan. Fab. in penul. q.

4 Vide, donationes mutuo factæ inter coniuges vicissim in casu, quo vnus alteri præcedebat, valent ratione incertitudinis, quia non sunt meræ, quia non liberaliter. arg. C. de inoffi. testa. l. si pater. & ibi not. per Cy. post Pet. de Bellapertica. arg. illius legis, quia tales donationes mutuæ non sunt propriè donationes, sed potius remunerationes reciprocæ, & ideo valẽt inter coniuges. ff. de donat. inter virũ & vxo. l. quod autẽ. §. si vir. quod est verum si sint æquales, alias vero vsque ad concurrentem quantitatem, vt ibi no. per Iaco. de Are.

5 Si emptor concessit duobus gratiam reachati, vnus nõ poterit reachatare sine alio inuito concessore, cum venditio facta fuerit vno pretio. arg. ff. de in diem adiect. l. cum autem. §. fin. l. sequen. itaque not. ff. de vsufruct. legat. l. qui vsumfructum. per Bart.

6 Si aliqua res promittatur nõ alienari, & sub pœna, & p pœna obligetur res ipsa, impedietur translatio dominij ipsius rei si alienetur, & hoc propter ius reale hypothecæ, vt not. ff. de verborum obliga. l. si quis ita promisit. §. ea, lege. per Bartol. & etiam in l. si is qui animo possessionem. de acquirend. possess. vbi etiam Barto. ponit vnum alium modum notabilem.

7 In promissione de expellẽdo colonum, intelligitur duplex tacita conditio, videlicet, si pensionibus paruerit, & si vt oportet, fundum colat. C. locat. l. edem. & ff. eo. tit. l. quæro. §. inter locatorem. Henri. de Bo.

8 Si famulus cœpit denariatas tanquam nuntius domini, non ipse, sed dominus obligatur, quia ex contractu nuntij directè dominus obligatur, & non nuntius, quia in eũ non fortitur obligatio, cum præstet nudum organum, vt no. C. si quis alte. vel sibi. l. multum interest. & ita not. ff. si quis caut. l. si tutor. in fi. per Bal.

9 Liberatio paterni debitoris facta per filium in vita patris ex causa gratuita, nõ nocet sibi, licet postea existat heres patris, vt not. ff. solu. mat. l. si filius. per Bar. An verò firmetur iuramẽto, signaui in repetione authen. sacramenta puberum. C. si aduer. vend.

10 Ad faciendum oblationem non sufficit ostendere bursam sigillatam, vt not. ff. de condi. & demon. l. cum filius in fi. per Bar.

11 Donatio facta per Regem, quæ cedit in deminutionem iuris regij, non valet, etiam vallata iuramento, extra de iureiuran. capitu. intellecto. Secus verò si non cederet in magnam deminutionem iuris legalis, vt not. extra de re iudi. c. Abbate sane. lib. 6. ita etiam not. ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. fina. per Barto.

12 Si creditor, cui debetur pecunia in præsenti, vel intra certum terminum, eam stipuletur sibi solui à debitore intra longiorem terminum, fit tacita nouatio, quæ dicitur ex coniecturis probari. ff. de prætor. stipu. l. Valerius, alias incip. si præses. & est l. penul. & ibi no. & etiam latius ff. de pact. l. rescriptum. §. fin. per Bald. per quem declaratur intellectus l. fi. C. de nouationibus.

13 Pater non potest emancipare filium quo ad vnum actũ tantum, quoniam patria potestas est individua, cum quis non possit esse in duplici statu inuicem contrario. C. de lati. libe. toll. l. 1. §. 1. itaq; no. C. de iure deliberand. l. seruum per Bald.

14 Moneta promissa vel legata debet solui secundum valorem, in quo est tẽpore quo petitur, & nõ tẽpore factæ promissionis vel legati, ar. ff. de auro & arg. leg. l. certum. nisi debitor fuerit in mora iuxta materiam l. vinum. ff. si cert. pet. vt not. in allega. l. certum. per Barto. Quod intellige, vt notatur ff. de solu. l. Paulus. per eundem Bar.

15 In soluendo monetam argenteam pro aurea, & ecõtra debet attẽdi consuetudo regionis, vt not. gl. ord. C. de dona. l. si quis argentum. in prin.

16 Et quis tenetur recipere monetã pro ea æstimatione, quæ taxata est à publico, vt C. de veter. numisma. potest. l. vltima. lib. 11. Et ita notatur ff. de fal. l. qui falsam. per Bart. dicentem, quod refutans debet puniri, vt not. d. l. vltima.

17 Si cursus monetæ sit reprobatus per principẽ, vel mutata eius forma, intantum quod moneta debita non reperiatur, vel diminutus sit eius valor, debet solui de moneta noua ad æstimationem antiquæ. arg. ff. de pig. act. l. elegan ter. §. qui reprobos. & extra de censi. c. olim causam. & ca. penul. itaque not. ff. de solu. l. Paulus. per Bar.

18 Licet moneta debita non sit mutata in forma, nec per principem reprobata, si tamen sit mutata in materia. s. ponderis vel æris, & sic in bonitate intrinseca, non potest solui creditori inuito, ar. ff. de cer. pet. cũ quid. & de iure dot. l. res in dotẽ. nisi suppleatur valor diminutus, arg. ff. de solu. Paulus. supra allegata. & ita not. extra de deci. cap. fina. in cle. per Pau. de Leaza.

19 Si moneta debita reperiatur eadem oĩno, vt quia non sit mutata in forma vel materia, nec per principẽ reprobata, licet diminutus sit eius valor respectu æstimationis, sufficit debitori eã soluere talem, qualis est tempore petitionis, nisi debitor fuisset in mora, iuxta materiam l. vinum. ff. si cer. pet. & ita intelligitur quod dicitur suprà in conclusione incip. moneta promissa.

20 Pro moneta aurea non põt solui argentea, nec pro pura argentea põt solui pecunia ære contaminata, vt gl. tãgit ali quantulum ff. si cer. pet. l. 2. & C. de donat. l. si quis argẽtum. itaque tamen tenet Io. Fab. Instit. qui. mo. tol. obli. in prin. quod intellige, & limita iuxta conclusionem supra positam, quæ incip. in soluendo, & sequuntur communiter doct. quo ad primum. Fulgo. tenet contrarium, nec gl. videtur illud dicere. & allegat Fulg. l. Titiæ. ff. de aur. & arg. leg. cum alle. in alleg. per gl. 5. nisi tñ dicit ipse Ful. eẽt promissum certum aurum, puta Anglicanum, & hoc dicit fuisse de mente fac. de Rauen. alleg. l. 1. C. de pondera lib. 10.

21 Ius seu authoritas fabricandi monetam pertinet soli principi. ff. de orig. iur. l. 1. §. cum ærarium. & C. de fal. mone. l. 1. & ideo est de iure regaliæ, vt in feudis, quę sunt regalia. c. 1. Et ideo nulli alteri competit, nisi sibi quęsitum fuerit ex priuilegio speciali vel consuetudine, vt notatur extra de iureiur. c. quanto. per Henr. Boich. in 2. dist.

22 Res emphyteuticaria non cadit in cõmissum propter venditionem, seu alienationem nullam seu inutilem. ar. ff. de operis lib. l. sicut. ver. finautem. & facit ille te. in arg. & ita not. in lib. meo, per doct. quod intellige inutilem, scilicet, alias quam propter defectum consensus domini directi. De Bouerio.

Explicunt singularia Henrici de Bouerio.

LAVS DEO.

SINGVLARIA

DOMINI GVIDONIS PAPAE

I. V. DOCTORIS CONSVMMATISSIMI,

NVNC PRIMVM ADDITIONIBVS ILLVSTRATA,

Horum materia tam in ecclesiasticis, quam secularibus Curijs practicatur.

SEQVVNTVR quædã Singularia dicta in iure per me Guidonem Papę legũ Doctorem & Consiliarium in curia Parlamenti Delphin. hinc inde in diuersis iuris Ciuilis & Canonici passibus reperta, & hic in scriptis redacta, tam de tempore, quod practicabã, quã postquam fui assumptus Consiliarius in dicta curia parlamenti, pro laboris mei alleuiatione in futurum.

Singulare primum.

I.

1 Arrestum frangit, qui animo gaudendi immunitate intrat ecclesiam.

1 Si quis intret ecclesiam animo gaudendi immunitate, dicitur arrestum frangere. l. absentem. ff. de ver. sig. & ibi no. iũcta l. qs sit fugitiuus. in pri. ibi, ea mẽte. ff. de ędil. edicto.

II.

2 Latronis vnius confessio valet contra alium quo ad præsumptionem; sed non falsarij contra falsarium.

1 Confessio† vnius latronis valet contra alium quo ad præsumptionem, sed falsarius contra falsarium non recipitur in testem, secundum Inn. in c. 1. de confess. & tetigide hoc in tractatu meo de præsumptionibus, in §. confessio. & vide de hoc infra singul. 278. & singul. 621. §. confessio in iudcio.

ADDITIO.

Adde Bouer. in sing. in verb. confessio. nu. 7.

III.

3 Dotis collatio locum habet in successione materna si mater constituerit dotem.

1 Collatio dotis etiam locum habet in successione materna, si mater constituerit dotem. in authen. de æqualitate dotium. §. illud. col. 7. & in l. vt liberis. C. de collatio.

IIII.

4 Bonorum appellatione an contineantur iura & actiones.

1 An appellatione† bonorum contineantur iura & actiones vide Bar. in l. Quintus Mutius. §. argento. ff. de aur. & arg. leg. & in l. 1. C. si aduersus trãsac. & de hoc vide plenius in fra, in §. in donatione, &c. & vide quę dixi in decisionibus parlamenti, q. 291. & q. 499.

V.

5 Dictio alius, est relatiua duorum extremorum.

1 An appellatione rerum mearũ contineantur iura & actiones, plenè dixi in decisionibus curiæ parlamenti. q. 584.

2 Alius, † alia, aliud, sunt dictiones cognotatiuæ seu relatiuę duorum extremorum, primióque extremi exclusiuę. in authen. de manda. princi. §. oportet igitur. glos. super verbo Alia. coll. 3. & in l. cætera. §. fin. ff. de leg. 1. & quod not. in l. non solum. §. quæritur. gl. super verbo, Cæteris. ff. de procuratoribus.

VI.

6 Inuocatio brachij secularis.

1 Brachij† secularis inuocatio fit, sicut tex. habetur in ca. de offi. ordi. & in c. vt officium. §. denique. de hæreticis. lib. 6. ponit Inno. Io. And. & Hen. Boich in c. significasti. de of. delega. in antiquis. in 1. distin. & Spe. in titu. de offi. iudicis deleg. §. constituitur. ver. sed nunquid potest, &c. & d. Zaba. in cle. 1. eo. ti.

VII.

7 Effectus clausulæ ex certa scientia.

2 Princeps certa scientia æquiparatur clausulæ non obstante tali lege, nec quis auditur contra id quod princeps facit ex certa scientia. 3.

1 Nota q† verbum, ex certa scientia, in rescripto appositũ idem operatur quod clausula, non obstante tali lege. l. idẽ Vulpianus. ff. de excu. tuto. & de re iud. l. quidam. & C. de nup. l. imperialis. ita dicit Bal. in procę. feudorum circa fin. primæ diuisionis, in quæstione quæ incipit, an rex possit suum filium regem constituere. & vide plenè in tractatu meo rescriptorum.

2 Plus† dicit Bal. vbi suprà, q† illa clausula, non obstante tali lege, non semper valet. 22. q. 2. in fina. & ibi in summa per Arch. in qua causa etiam idem Archi. tractat, de certa scitia principis, quæ æquiparatur dictæ clausulæ, non obstãte tali lege, & circa hoc dicit Bernar. in c. manda. extra de rescrip. q† dicta clausula quę apponitur de stylo, debet de ali quo operari, quod no. vt ibi dicit Bal.

3 Plus ibi dicit Bal. q† quis non debet audiri contra illud q† princeps facit ex certa scientia, imo debet repelli, & impo ni perpetuũ silentiũ. Nam dicit lex, Quis tantæ superbiæ est ferocibus manibus, vt regalem sensum regat? ita dicit & tenet idem Bal. in glo. quã ipse fecit super lege facta pro pace Constantiæ quæ incipit, Imperialis clementiæ man suetus, &c. quod no. quoniam est singulare.
De dictis verbis, ex certa scientia, habetur text. in cle. 1. de iudi. & de iureiur. in c. 1. in pen. col. & de istorum verborũ significatione habetur per Bernar. in c. pastoralis. §. præterea. extra de ostii. dele. & per eundem in ca. præterea. de cõfirmatione vtili vel inutili.

4 Et dicit† Io. And. in ca. venerabilis. extra de consir. vti. vel inuti. q† illa verba, ex certa scientia, sunt tantę virtutis, q† validãt gratiam, seu rescriptum, aut priuilegiũ, quod alias non valeret, ad quod facit c. 1. in fi. vt lite pendente. in cle. Spe. tangit in tit. de instru. edit. §. nunc autem videndum. versi. & scias, & plenè Albericus de Ro. in procę. ff. vbi plenè tangit & tractat hanc materiam.

VIII.

De materia rescriptorum & clausularum derogatoriarũ, non obstantiarum in ipsis rescriptis apponi solitarum, plenè dixi in tract. meo, qui intitulatur, Tractat. rescriptorũ & clausularum derogatoriarum non obstantiarum in rescriptis principum apponi solitarum.

IX.

1 Intellectus l. falso asseueras. C. de diuers. rescrip. & c. plerunq; eodem titu.

1 De materia † l. falso asseueras. C. de diuersis rescrip. ad d. l. oppone de c. plerunq;. in fi. extra de rescrip. vbi rescri. euacuatur anno. Ideo dic pro declaratione & solutione, q† vbi rescriptum impetratur ad agendum, tunc habet locũ præscriptio annalis, vt d. c. plerũque. sed vbi impetratur ad aliquid faciendum vel excipiendum, tunc non habet locum præscriptio annalis, sed habet prolixius tempus, vel perpetuum. l. j. ff. de nundi. & l. purè. §. fi. de excep. do. & facit d. l. falso asseueras.

2 Sed quãdo† habet locum dicta præscriptio annalis, à quo tempore incipiat currere annus? dic quod à tempore quo copia iudicis delegati potest haberi, intantum quod partem citari facere potuit l. 1. & l. 2. ff. de diuer. & temp. præscrip. 2. q. 6. biduũ. & est annus ab initio vtilis, sed postea cõtinuus: ista sunt verba Inn. in d. ca. plerunque. de rescri.

X.

1 Minores res præsumuntur vendita cum decreto iudicis per lapsum decennij.

1 Per lapsum † decennij res minorum præsumuntur fuisse venditæ cum decreto iudicis, etiã si de ipso decreto non appareat. Ang. de Per. in l. 6. ff. de acquir. hære.

XI.

1 Appellatio ab executore sententiæ quando admittatur:

1 Ab executore † sententiæ non appellatur, nisi inquãtum excederet modum in exequẽdo. l. ab executore. ff. de ap pel. Sed iuxta hoc quæro, qualiter & quando dicitur excedere, vide ibi glo. & in c. quod ad consultationem ext. de re iudi. & Bar. in l. ab executores. ff. de appellat. Sed an
2 † excutor qui excedit, teneatur parti de dolo vel actione iniuriæ? vide Dy. in c. quod quis. de regu. iur. lib. 6. iũcta l. si iniuriæ. ff. de iniur. Adde infra sing. 333. nu. 4.

XII.

1 Sententia lata contra defunctum mandatur executioni.

1 Sententia lata † contra defunctum debet mandari execu tioni, non obstante ꝙ hæres cum beneficio inuentarij ponat bona in declaratione. doct. ad hoc allegant tex. in l. post rem iudicatam. ff. de re iudi. nec requiritur alia ad iudicatio, post quam semel fuit iudicatum. Posset tamẽ dici, quòd licet non requiratur alia adiudicatio fienda in declaratione bonorum, ꝙ tamen ibi debeat compare re creditor, & producere suam sententiam, & petere se allocari in suo gradu, & eum teneri creditoribus.

XIII.

1 Talliare quando possit superior suos subditos.

1 Quod Imperator vel Rex non possit voluntariè talliare
a res suos a subditos ratione suæ coronationis, vel quia natus est sibi filius, vel qa vult eius filiã maritare? vel aliud simile, facit l. fi. in fi. ibi. Expensis proprijs statuam collocari præcipimus. C. de statu. & imagi. & facit C. de expe. Ludo. l. vna. li. 10. item quia si illud quod videtur magis ineſſe, & non ineſt, nec illud quod minus. Sed magis videret ꝙ imperator ratione guerræ vel belli, posset eos talliare, & tamen non potest. argu. C. de Iusti. Codice cõfirmando. l. 1. ibi, si nõ nouis expen. &c. & est expressum in authen. vt iud. sine quoquo suffrag. §. illud. ver. nos autem. ergo aliàs est §. colla. 2. Et hoc credo verum, si Imperator vel Rex habeat patrimonium sufficiẽs vel alias facultates de quib. possit sumptus facere impremissis alias. n. posset ratione suæ inopiæ, tunc enim subditi teneren tur eum adiuuare. Et sic possunt intelligi gloss. positæ C. de sac. san. eccle. l. placet. super ver. extraordinarium. & super ver. canonicum. super hoc vide quæ no. per Cyn. in l. neminem. C. de sacrosan. eccle. Et prædicta intellige nisi consuetudo allegaretur per Imperatorem vel Regẽ vt l. vna. C. de auro coro. li. 10. l. Iudæorum. C. de Iudæis vide Spe. in tit. de ho. & fide. §. 1. ver. & no. & melius quã alibi Pet. Iac. in ti. de causis, de quibus dominus debet amittere proprietatem. in 1. di. in fi. & dic vt ibi. Vide etiã Io. Ray. in tract. de muneribus in quæstione, quam mouet de habente iurisdictionem, vtrum possit suos subditos talliare. De hac materia etiam tetigi in decisionibus curiæ parlamenti, q. 57.

ADDITIO.

a Subditos. De hac materia quando dominus possit suos subditos talliare, & quibus casibus, latè per Nicol. Boer. decis. 126. & 127.

XIIII.

1 Statuti verba admittunt interpretationem restrictiuam, ne quis damnum patiatur.

1 Ne quis † damnum patiatur, verba statuti recipiunt interpretationem restrict uam, allegatur ad hoc l. 2. C. de noxal. & ponit Barto. in lege. omnes populi. ff. de iusti. & iu.

XV.

1 Casus vel culpæ probatio cui incumbat.

1 Ponet ꝙ est aliquis operarius in ecclesia vel sacristia, ad quem spectat custodia iocalium, calicum, & talium reli quiarum ecclesiæ. quòd talis per furtum perdidit vnum calicem, vtrum ipse debeat probare se perdidisse? videtur quòd nõ, arg. gl. in l. si creditor. in gl. magna ibi, secũ dum Ioan. & Hen. & Azo. nos contradicimus, &c. C. de pig. act. Sed ille, qui allegat culpam vel casum. Tu dicẽ trà, vt est casus in l. si quis. §. prohibet. ff. de edend. & ibi gl. mouet istam quæstionem & dic vt ibi plenè per Bar. vide quæ notãtur in l. 1. C. depos. & in l. si fundum. §. Imperator. ff. locati. & ibi no.

De materia dicti tituli de pigno. act. vide notabilia dicta, & plures quæstiones per Spe. in tit. de obli. & solu. in §. 1. ver. item quòd res. & ver. seque. & versi. sed pone cum seque. ver.

XVI.

1 Astringere si ad casum fortuitum quis possit.

1 Quis † potest se adstringere pacto speciali ad casum fortuitum, sed sub pacto generali non cõprehenditur casus fortuitus gl. hoc dicit in l. 1. in verbo suscepisse. C. cõmo. Circa hoc aduerte, quia si vnus casus fortuitus specialiter exprimatur, & posteà casus fortuiti generaliter exprimantur, hoc sufficit, vt probatur in cap. qui ad defendendum. de proc. lib. 6. & facit l. fi. §. fi. ff. de vino, tritico, & oleo leg. & vide glo. in c. licet. de off. ord. lib. 6.
2 Sed qualiter † probetur casus fortuitus? Vide Barto. in l. si quis ex argentarijs. ff. de eden. & quis teneatur eum probare, vide vbi suprà. Qui sunt casus fortuiti, aliqui, enumerantur in l. in ratione. ff. ad l. Fal.

XVII.

1 Possessor bonorum seu administrator an possit pro absente domino nomine alterius conueniri in iudicio.

1 Vtrum administrator † seu possessor bonorum nomine alterius possit pro absente domino cõueniri in iudicio? vide tex. cum glo. in l. 1. C. vbi in rem actio. Circa hoc tamen aduerte, quia secundum statuta Delphinalia si dominus se absentet, datur curator bonis, contra quẽ actiones diriguntur per creditores.

XVIII.

1 Proponens aliquid in iudicio probet.
2 Negatiuæ probatio per confessionem partis.

1 Quilibet † tenetur probare illud, quod proponit in iudicio, pro fundamento suæ intẽtionis, licet sit negatiua, in c. bonæ. cũ ibi not. extrà de elec. & no. Bar. in l. hoc iure. ff. de ver. ob. & no. Io. de Graf. actu legens Taurini, tẽporib. meis, in c. fi. extrà de præsum. & ita in recollectis meis, sub eo per me Guidonẽ Papæ reportatis, descripsi.
2 Sed qualiter † probabitur negatiua? dic per confessionẽ partis. vide gl. in l. pe. C. de erro. à duo & in l. 1. C. de fica.

XIX.

1 Actus iudiciarius † est fiendus expensis illius, qui talem actum fieri postulat. no. glo. in l. 2. in ver. deteriorem. ff. ex qui cau. in pos. eatur.

XX.

1 Verbum † dubium à teste prolatũ interpretatur pro reo, ita dicit gl. singularis in c. in præsentia. extrà de proba. & vide super hoc glo. in c. ex literis extrà de sponſ.

XXI.

1 Mercãtia an debeant confiscari propter pedagiũ non solutũ.

1 Si famulus † meus tranſit mercantias meas absq; soluendo pedagium, non propter hoc mercantiæ meæ debent dici confiscatæ, allegant doct. l. 1. C. de fer. exportand.

XXII.

1 Super † conclusione libelli in obligatione alternatiua, vide Bar. in l. 2. §. item si in facto. ff. de ver. obl.

XXIII.

1 Prorogatio † termini impedit pœnam committi, sed cõmissam nõn perimit. l. cum stipulatus. ff. de verb. obli.

XXIIII.

1 In actibus † in quibus requiritur certa forma, requiritur ꝙ vno contextu fiat, vt no. Io. And. in nouel. in c. vt circa. de elect. lib. 6.

XXV.

LXII.

1 Matrimonio per verba de præsenti contracto, an papa possit dispensare vt contrahatur cum altera.

1 Aliquis † contraxit matrimonium cum vna per verba de præsenti, sed eam non cognouit carnaliter, an Papa possit dispensare, ꝙ cum alia contrahat? Archid. in Rosario suo dicit, ꝙ sic, 27. q. 2. c. quia super. & refert Bald. in l. Deo nobis. C. de Epis. & cler. vide glo. in c. ex publico. super verbo, consummatum. de conuer. coniug.

XXVI.

1 Monachus † liberatur à patria potestate. 16. q. 1. c. non dicatis. per Archi.

XXVII.

1 Si quis † spoliauerit aduersarium suum lite pendente, vide tur eius appellationi renuntiare, vt notat Innoc. ext. de restit. spol. c. parte.

XXVIII.

1 Si peter † pepigit filium monasterio, obligat eum. gl. in l. colonus. C. de agric. & censi. lib. 11.

XXIX.

1 Absentans se, debet † dimittere aliquem, qui sibi denuntiet citationes, aliter dicitur fictus contumax, ita dicit Cy. singulariter in l. ab eo. C. quo. & quan. iu.

XXX.

1 Actus † nullus potest peti vt declaretur nullus per iudicem. in l. 1. C. quæ sen. sine appel. rescin.

XXXI.

1 Rei alienatio quæ subiacet restitutioni, facta ab ignorante nõ retractatur: secus si à sciente.

1 Alienatio † rei, quæ subiacet restitutioni, ab ignorante facta, non retractatur, vt est casus singularis secundum Dyn. qui alibi non reperitur, in l. fi. ff. de lega. 2. Secus si à sciente, vt in authen. res quæ. C. commu. deleg. Et vide quæ dixi de hac materia in decisionibus curiæ parlamẽti Delphin. quæstio. 11.

XXXII.

8 Supplicare an oporteat intra decem dies, sicut appellare.
9 Sententiam an teneatur producere appellans.
12 Appellare post decẽ dies, vel à die notitiæ an possit dominus, si procurator non appellauit nu. 22.
13 Expensarum ab excessiua taxatione appellatur.
16 Appellantis malè pœnam quomodo quis euitabit, & an habeat locum de iure canonico.
17 Impedimentum probatur per iuramentum, quãdo appellans dicit se impeditum in primo fatali.
18 Fatale primum quando incipiat currere.
19 Appellationis iudicialis & extraiudicialis differentia, item appellationis & prouocationis. 27.
21 Sententiam suam exequitur iudex à quo, si appellatio sit deserta.
23 Appellationis iudex succedit in locũ iudicis causæ principali.
26 Sententia super executione sententiæ dicitur interlocutoria.
28 Appellatione à sententia per lapsum fatalium, vel aliter, de ferta, quis cognoscat de nullitate sententiæ.

1 Appellatio † facta ab vno capitulo se extendit ad aliud capitulum, vide gl. in l. appellanti. C. de appel. Sed in actu iudiciali sic, secus si in extraiudiciali, no. Innoc. in c. cum à nobis. extrà de appel.
2 Appellatio † debet recipi ab amicis condemnati in causa criminali, aliàs iudex punitur. l. j. ff. ad l. Iul. de vi publ. Fallit, vbi condemnatus perseuerat in contumacia. & no. glo. in c. Romana. extrà de appel.
3 Appellatio † hoc modo concepta, Appello ad iudicem cõpetentem, valet & tenet. gl. in l. cùm proponas. C. de bon. auth. iudi. poſ.
4 Appellatio † tenet ab omni immoderatione dilationis. Innoc. in ca. 1. de dilat. & Bal. in l. 2. C. de epis. aud.
5 Appellatio † præcludit ius innouandi, non solum in cõtentioso actu, sed etiam in voluntario. gl. in l. 1. C. de bon. poſ. secun. tab.
6 Appellans † dolo malo ab interlocutoria non est amplius citandus ad diffinitiuam sententiam. hoc tenet Innocẽ. in c. ad petitionem. de accus.
7 Appellari non † potest ante grauamen illatũ, dicendo, Domine iudex, peto vt ita faciatis, & si non feceritis, ex nunc appello notat Spe. in tit. de excep. in §. viso. in versi. quidã autem nouitius, &c.
8 Differẽia † inter appellationem & supplicationem, & an sit necesse supplicare intra decem dies, sicut in appellatione, vide gloss. & doct. in c. ex literis. extra de rest. in integ.
9 Vtrum appellans † teneatur producere sententiam, vide Spe. in titu. de instrumentorum edit. §. nunc dicamus. ver. sed pone peto. vide etiam Io. And. in nouella, in c. Romana. de appel. lib. 6.
10 An positus † in arresto personali appellans possit impunè recedere, vide Spe. tit. de appel. §. 1. in prin. & per doc. in cap. constitutus de appel.
11 Appellans † si non est prosequutus appellationem, non habet quadrimestre tempus. no. gloss. in l. 2. C. de temp. appe.
12 Dominus † potest appellare post decem dies, si eius procurator non appellauerit, si tamen procurator non est soluendo, super quo vide l. 1. §. fi. ff. quando appel. fir.
13 Appellari † potest ab excessiua taxatione expensarũ, Innoc. in c. super eo. extra quod me. cau.
14 Confessus † in iudicio non appellat, nisi probet errorem suum. istud est dictum Io. And. in c. Romana. de app. libr. 6. vide Bar. in l. 1. C. de litis contesta.
15 Condemnatus † qui appellauit à pluribus capitulis, si vicit in vno, & in alio succubuit, debet in expensis condemnari. hoc ponit Inno. in c. fi. de do. & contu.
16 Quomodo † poterit fieri, ꝙ quis euitet pœnam malè appellantis, de qua in l. si clericus. C. de epis. aud. Dicit Nicolaus Matarelli, ꝙ debet dicere, Appello quantum de iure possum: arg. l. libertas testamento. ff. de manu. testa. Et cõsilium istud potest valere ad multa, secundum eum. Contrarium tñ tenet Bal. in d. l. si clericus. quia dicit ipse, aduersarius trahitur in causam de facto, & pœna dictæ legis cõmittitur propter nudum factum, vnde non iuuat protestatio in contrarium in pœnalibus. Ita dicit ibi Bal. & hęc opinio Baldi seruatur in curia parlamenti Delphin. vt vidi seruari. Sed an dicta pœna malè appellantis, de qua in d. l. si clericus. habeat locum de iure canonico, Bald. ibidem dicit, ꝙ fuit determinatum quod non, per gloss. in l. 1. ff. à qui. appella. non licet. & ideo in terris ecclesiæ non seruatur dicta lex, si clericus, vt ibi dicit Baldus.
17 Si appellans † se dicat impeditum fuisse in primo fatali, qualiter probabit impedimentum? dic quod per iuramẽtum, vt not. Spe. in tit. de appellationibus. §. nunc breuiter. versi. quid ergo. & Archi. in c. 1. de dolo. lib. 6. Iac. de Are. ff. de excu. tutor. l. scire. §. sufficit. Et de hac materia plenè etiam scripsi in decisionibus curiæ parlamenti quæstione.
18 Se qñ incipiat currere primum fatale, an à tẽpore sententiæ, vel à tempore appellationis, vel introductionis? dic quod à tempore appellationis. ita no. Ioan. And. in c. ex ratione. de appellationibus. quod hodie approbatur in cle. si cut. eo. tit. Et hoc verum, quando non est terminus ab homine assignatus, quia tunc à fine termini. ita not. glo. in casæpè. de appel. & placet Spe. in tit. de appel. §. qualiter. versi. annus. sed Host. cõtrà, quòd vſ placere, Io. An. in d. c. sæpe.
19 Differentiam † inter appellationem iudicialem & extraiudicialem, vide de elec. c. cùm nobis olim. & c. cum inter canonicos. & per Inno. & per Archid. in c. romana. de appellationibus. lib. 6.
20 Si quis † compareat coram iudice à quo, & protestetur quòd eius appellatio sit semper sibi salua, valet protestatio. ita dicit Innoc. in c. quæstionem. extrà de appellationibus.
21 Iudex † potest exequi sententiam suam, si appellatio sit deserta, etiam si super desertione non fuerit pronuntiatum. secundum Innoc. in c. ex ratione. extra de appella. & in capitulo si duobus. super verbo, in casibus. extrà eodem titulo.

22 Si procurator† meus non appellauit, an posim appellare à die notitiæ? dic quod si procurator est pauper, vel colluserit cum parte, quòd possum appellare. l. 1. in fi. iuncta gl. ff. quando app. sit. & facit quod ibi no. Bart. vide de hoc infrà sing. 358. in §. decem dies, &c.

23 Iudex† appellationum succedit in locũ iudicis causæ principalis. l. tutor. in prin. ff. de vsur. in c. Raynutius. in fi. ext. de testa. ita dicit Spe. in tit. de expensis. in §. nunc videndũ ver. & not. quod expensæ, &c. vide infrà singu. 482.

24 Appellari† potest à citatione, si citatur non citandus. Bald. tangit in l. 2. C. de epi. audi.

25 Quandiu† cognoscit iudex appellationum, an appellatio sit recipienda, vel ne, non debet inhibere in causa, secundum Inn. in c. dilectus. extrà de rescrip. facit c. romana. de appellatio. lib. 6.
Casus in quibus appellatur ab interlocutoria posui in decisionibus curiæ parlamenti, q. 75. Et ponit alios casus Spec. in titul. de comparitione in termino, in §. vnico. in fin.

26 Omnis† pronuntiatio, siue sententia in exequutione sententiæ lata, dicitur interloquutoria. Bar. in l. 2. de appel. recipiendis. istud facit ad multa, quia per hoc deberet appellari in scriptis à literis presciſæ missionis in possessionem bonorum inquantatorum, aliter appellatio est inualida, & censeri debet deserta.

27 Differentia† est inter appellationem & prouocationem, quia appellatio fit in iudicio, prouocatio extra iudicium. Inno. in c. cùm sit romana. de appel.

18 Franciscus† de Zabarel. in cle. si appellationem. dicit, Ibi. quintò quæro. Si appellatio à sententia per lapsum fataliũ, vel aliter fiat deserta, an iudex ad quem possit cognoscere de nullitate sñæ? vr̃ quod non, quia appellans videtur renuntiasse prosecutioni nullitatis, cũ veniat accessoriè ad causam appellationis, vt C. qñ prouo. nõ est nece. l. 1. in fi. sublata ergo appellatione, q̃ est principalis, debet esse sublata nullitas, vt accessoria. ff. de reg. iu. l. cùm principalis. & c. accessorium. de reg. iu. lib. 6. Stephanus dixit contrarium, quia desertio appellationis non potest tollere deuolutionẽ potestatis cognoscendi de nullitate facta iudici ad quẽ. Sunt enim diuersi modi agendi de nullitate vel de appellatione, & vno sublato non tollitur aliud. Et secundum eum nullitas non accedit propriæ appellationi, sed de vtroque principaliter cognoscit iudex ad quem. Dic primũ verius, quia de nullitate cognosci debet coram ordinario, si non sit appellatum, in c. dilecto. de app. & in cle. 1. de re iudic. vbi dixi in 1. q. sed ex vi appellationis cognoscit iudex ad quem. De nullitate ergo sublata appellatione, cognoscit solus ordinarius, de hoc scripsi in decisionibus curiæ parlamenti, q. 436. in ver. 88. vide Cy. in dicta l. 1. C. quando ꝓuo. non est necesse. & Bar. in l. si expressim. ff. de appella. Opinionem Domini Franc. de Zabarellis tenent Domini de Rota, in titulo de appellationibus. quęstione 150.

XXXIII.

1 An bastardus† possit substitui legitimo? vide plenius Barto. in l. quod conditionis. ff. de dona. causa mortis.

XXXIIII.

1 Notarius alicuius principis extra territorium ipsius non recipit instrumenta:

1 Tabelliones† a Regis Franciæ, vel Domini Ducis Sabaudiæ. & similium principum, non possunt recipere instrumenta extra territoria talium principum. not. Barto. in l. apud Consulem. ff. de manu. vindicta. eorum tamen instrumenta intra eorum territoria recepta, fidem faciunt extrà eorum territoria.

ADDITIO.

a Tabellio. Adde Bouer. in sing. in verb. notarius. nu. 7. & 9. per alleg. no. per Bar. in l. 1. C. de sum. trinit. & per Host. in sum. ne clerici vel monachi. §. quę sunt. ver. quid igitur.

XXXV.

1 Dispositio testis refertur ad tempus iuramenti.

1 Si datus† est terminus ad probandum, sufficit quòd testes iurent intra terminum, licet post examinentur, quia depositioni refertur ad tempus iuramenti. no. Bar. in l. damni. §. Sabini sententia. ff. de dam. infe.

XXXVI.

1 Pace cũ defuncto facta, an & cũ hærede facta esse cẽseatur.

1 Si fuerit facta† pax cum defuncto, an videatur esse facta cum hærede? & de hac materia vide plenè per Barto. in d. §. Sabini sententia.

XXXVII.

De Dictione item, vide Bar. in l. 1. aliàs incipit, pretor ait. ff. de Publicanis & vectig. & in l. item. ff. de leg. 3.

XXXVIII.

1 Possidens ciuiliter an rei vendicatione conueniri possit:

1 An ciuiliter† possidens possit rei vendicatione cõueniri? vide Bar. in l. Pompon. refert. §. in dotem quoque. ff. de acqui. pos. & gl. in l. 2. C. vbi in rem actio.

XXXIX.

1 Qualiter† probetur res esse in nullius bonis, no. Bart. in l. rem quæ nobis. ff. de acqui. pos.

XL.

1 An lex, † sicut. & l. cum notissimi. C. de prescriptio. 30. annorum. sint hodie correctæ, per c. malæ fidei possessor. extra, de reg. iur. vide Bart. in l. sequitur. §. seruus pro herede & §. si viã. ff. de vsucapio. & de hoc plenius tetigi in decisionibus Curiæ parlamenti, q. 199.

XLI.

De materia interruptionis præscriptionum, vide plenè Bat. in l. naturaliter. ff. de vsuca. & in decisionibus parlamẽti, q. 416. circa medium.

XLII.

1 Vtrum† iuri offerendi possit præscribi, vide plenè Bart. in l. pignori rem. ff. de vsucap.

XLIII.

1 Quis† sit error iniustus quis iniustissimus. & quis iustus, & quis iustissimus? vide Bar. in l. Celsus. ff. de vsuca.

XLIIII.

1 Dominium an transferatur in emptorem, si quis vẽdat rem creditori obligatam.

1 Si quis† obligat omnia bona sua creditori suo, an posteà aliquam rem ex obligatis vendendo, transferat dominiũ in emptorem? vide Bar. in d. l. Celsus. de vsucap.

XLV.

1 Mala fides qualiter probetur in eo qui possidet cum titulo.

1 Qualiter † probetur mala fides in eo qui possidet cum titulo? vide Bar. in d. l. Celsus. & ratio dubitandi, quia ex titulo presumitur bona fides.

2 Qualiter † debeat articulari super præscriptione ratione temporis. Bar. docet in d. l. Celsus. circa fi. & tetigi in apparatu meo, quem feci glossando statutum, Si quis per literas. super verbo, Testes.

XLVI.

v Vtrum excommunicatus possit hæres institui, vide Hos. in summa de testa. §. quid sit effectus. ver. & prodest hoc notare.

XLVII.

1 Iuramentum per legem ciuilem remitti.

1 Lex ciuilis potest remittere iuramentum ex causa, sicut Papa, vt nota. in l. adigere. §. final. ff. de iure patronat. vbi gloss. dicit, Nota legem vim apostolici obtinere, vt iuramentum remittat. hoc dicit Bald. in l. nec patronus. C. de oper. lib.

XLVIII.

3 Domestici ad probandum facta domestica idonei testes, itẽ familiares, & confratres, 4. 5,

1 Tres testes† examinantur, duo deponunt pro, tertius contra, quid iuris? vide Bar. in l. 1. de ventre inspic.

Licitum

2 Licitum† est arguere de teste ad tabellionem, & ecõtrà, in l. hac consultissima. §. fi. C. qui test. fac. possunt.

3 Testes† domestici sunt idonei ad probãdum facta domestica, vt vxor, & similes, vt no. in l. 2. C. quã. & quib. quar. pars deb. lib. 10.

4 Et familiares† perpetui vel temporales, vt C. de repudijs l. consensu. §. seruis.

5 Et confratres† vt in auth. de monachis. §. cogitandum. & exr. de test. c. veniens in fi. Ita dicit Bal. in l. scimus. C. de iure delibe. circa fi. Et vide in recollectis meis, quæ dicit Io. de Grassis, in d. c. veniens.

XLIX.

1 Fauendum libello vt in dubio admittatur:

1 Licet iure† ciuili libellus sit ineptus propter ineptam actionem intẽtatam, vt l. 1. §. 1. ff. si men. fals. mod. dix. Tamen æquitate canonica procedit talis libellus. Nam & si nulla actio esset intẽtata, talis libellus procederet, ita dicit Bal. in l. fi. C. de edicto diui Adria. tol. circa prin. Vide Bar. in l. insulam. ff. de præscri. ver. & Inno. in c. examinata de iudi. vide Bar. in l. 2. C. de formul. sublatis. Et dicit Inno. in d. c. examinata, quòd fauere debemus libello, vt admittatur in dubio.

L.

1 Indiciorum solennitas, & ipsa iudicia sunt publici iuris:

1 Iuramentum† non legitimat personam minoris in iudicio, secundum Bald. in l. 1. C. de confel. ratio secundùm eum, quia solennitas iudiciorum, & ipsa iudicia sunt publici iuris. contrarium tenet gl. in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus venditio.
Sed quid in iudicando seruetur, plenius dixi in decisionibus curiæ parlamenti Delphin. quæstione.

LI.

1 Separatorum † separata esse debet ratio l. si maritus. C. de dona. inter vir. & vxo. Adde. infra. sing. 759.

LII.

1 Productio non mutat naturam editionis.

1 Pone, instrumentum† testamenti est productum iudici, & aduersario, registratum in actis, & aliquo casu est perditum, an fiat missio in possessionem ex edicto, & c. dic, quòd sic, quia transumptiuè testamentum est in actis. ff. tab. testam. nullæ extab. l. 1. de re iudi. l. gest. C. de testam. l. publicatis. Sed Inno. dicit, quod non est de actis instrumentum, sed eius productio. de probatio. c. quoniã contra falsam. de offi. dele. c. cum in iure peritus. per Inn. Sed illud intellige quo ad editionẽ diei, quia productio non mutat naturam editionis, sed quo ad vim probationis totum est de actis, quia est insinuatum, ita dicit Bal. in l. fi. C. de edicto diui Adria. tol.

LIII.

1 Fortiora sunt iura suorum, quam extraneorum. ff. de fal sis. l. si quis legatum. §. fi.

LIIII.

1 Probandi onus in aduersarium transfert quasi possessionem.

1 Quasi possessio † transfert onus probandi in aduersarium. l. non ignorat. C. qui accus. non pos.

LV.

1 Instrumentum feudi tenetur ostendere feudatarius.

1 Feudatarius† tenetur ostendere instrumentum feudi, notat gl. in l. 2. C. quibus & quando quarta pars li. 10. & no. Bal. in l. instrumenta. C. de fideic.

LVI.

1 Qui † agit publiciana, sufficit ei probare de quasi dominio. ff. de pignorib. l. si ab eo.

LVII.

Regula est, quòd excipiens non se subscribit ad pœnam talionis in cap. super extra de accusat. & Bald. in l. fina. C. si cui.

LVIII.

1 Dictio, Mea, † est dominij significatiua l. Quintus. §. argento. ff. de auro & arg. leg. & not. Bal. in l. fina. ff. de edic. diui Adria. tol.

LIX.

2 Quòd† potest lex, potest pactum notatur in gl. de decretis decurionum li. 10.

LX.

1 ab Expensis releuatur propter doctorum dubiam opinionem.

1 Propter dubiam† opinionem doctorum quis releuatur ab expensis. no. Bal. in l. generali C. de epis. & cler. Et dicit Inn. in c. si. de do. & cont. ꝙ quãdo quis habet opinionem doctoris pro se, etiam excusatur ab expẽsis, ita etiã dicit Host. in c. calumniam. extra de pœnis & glo. in l. 1. C. de legib. vide de hac materia quæ dixi in decisionib. curiæ parlamenti, q. 277.

LXI.

1 Relicta in testamento filij facto de consensu patris, an trahantur ad donationem causa mortis.

2 Clausulæ si nõ valet iure testamẽti, valeat iure codicillorũ vis.

3 Iuramentum in supplementum non defertur in causis vltimarum voluntatũ, quãdo deficit in probatione vnus testis.

Iuramentum in defectum probationis tunc defertur, quando iudex certus est deberi quod petitur.

1 Filius fecit † testamentum de consensu patris, & adiecit, Quòd si non valet iure testamenti, ꝙ valeat iure codicillorum, & iure cuiuslibet alterius vltimæ voluntatis. Mõ quæritur, vtrũ relicta in dicto testamento trahantur ad donationẽ causa mortis? Dinus dicit ꝙ non, duab. rõnib. Prima quia donatio causa mortis magis accedit contractui, q̃ vltimæ voluntati, vt notatur in l. 2. ff. de dote præleg. idq; apparet, quia contrahitur per modum contract⁹. s. pactione vel traditione, vt. ff. de donatio. causa mortis. Secunda quia non cõtinetur, nisi specialiter nominetur, vt. ff. de donatio. l. filius. ver. sed. n. & hæc est veritas, ſm Bal. Sed Gul. de Cuneo dixit, ꝙ si pater erat præsens, ꝙ valet vt donatio causa mortis, quę perficitur nudo pacto, vt notatur in l. cum pater. §. nemo. ff. de leg. 2. tu dic ꝙ non est donatio, sed quędã pollicitatio vel dictum, vt ff. de ædi. edic. l. sciendum. §. dictum & C. de pact. l. licet Et dictũ Gulielmi tunc esset verum, qñ expreſsè dixisset, Dono, vel promitto causa mortis, & in donatario apparerent aliqua signa consensus, alias non esset contractus, ut notatur C. de sacrosan. ecclesijs in l. illud. Et facit
2 ad p̃dicta, quia† clausula supradicta operatur, vbi ẽ defectus solennitatis, secus vbi est defectus personæ, vt notatur in auth. ex causa. C. de libe. præte. Et adde quod notatur. ff. de testam. l. hæredes palam. §. fi. per gl. & Dy. Predicta dicit Bal. in l. hac consultissima. C. qui testam face. poss. vide Cy. in l. seruum. C. e. tit.
3 Nunquid in causis vltimarum† voluntatum, & in donatione causa mortis, si est semiplenè probatum, & nõ deficit in probatione nisi vnus testis, poterit actori deferri iuramentum in supplemẽtum probationis? & videtur ꝙ sic, quia loco vnius testis habetur iuramẽtum l. in bonæ fidei C. de rebus credi. & iureiu. tu dic cõtra, quia vbi numerus testium est de substantia actus, & de forma probationis, omissio substantialis formę vitiat, vt C. de testamentis. l. si vnus, & patet expreſsè Insti. de fideicom. hære. §. fi. Præterea tunc defertur sacramentum ex inopia probationis, quando iudex credit deberi, sed hic iudex certus est non deberi, ergo nõ potest deferri & maxime in testamento, vbi debent esse testes rogati super hoc vide latius Bal. in l. bonorum in fine. C. de bonorum poſſes. secundum tab.

LXII.

1 Peritura † dicitur res, quæ seruando seruari non potest, tex. in l. 1. §. fuit quæsitum. ff. ad Tertul.

LXIII.

1 Pensio† remittitur propter guerram, gl. in l. 3. C. loca. & non alibi.

LXIIII.

1 Processus† factus corã iudice excõicato est ipso iure nullus gl. in l. 1 C. de iu. & facti igno. circa fi. Adde. Dy. sin. 9.

Et ibi in d.l.1. C. de iuris & facti ignor.est gloss.singularis, quæ enumerat multos casus, in quibus exceptio peremptoria potest opponi potest sententiam.

LXV.

1 Promissio iocosè facta non obligat gloss.in l.dolo malo .ff.de seruo corrupto.

LXVI.

1 Dominium non probatur ex perceptione decimarum.

1 Ad probationem †dominij non sufficit quem percipere decimas vel esse in possessione percipiendi l. si pater.C. de act.emp.& l.neque natales.C.de probatio.& l.approbatio.e.ti.facit l.Herennius.ff.de decurionib.

LXVII.

1 Testimonium non potest ferre clericus coram iudice seculari absque sui episcopi licentia.

1 Clericus non potest ferre testimonium coram iudice seculari sine licentia sui episcopi tenet Inn.in c.1.de iur.calum.vide tamen quæ plenius dixi in decisionibus curiæ parlamenti,q.75.

LXVIII.

Dictio, Donec, inducit conditionem glos.in l.quarta.ff.de seruit.

LXIX.

1 Doctor † non debet detineri in carceribus, sicut nec mu
a lier, ª vide glossam C. de professoribus & medicis.l.medicos, hodie tamen seruatur contrarium.

ADDITIO.

a Sicut nec mulier. Quod dicitur de muliere limita vt non procedat in muliere quæ gessit tutelam, quia tùc poterit carcerari secundum Bar.in auth.matri & auiæ. C.quando mul.tut.offi.fung.pot.& in l.si quis sub conditione.ff. de test.tutel.Roma.in l.alia.§.elegãter.ff.fol.ma.Mathes. sing.108.& in tantum est verum, q̃ mulier in causa administrationis tutelæ poterit detineri in carceribus, vt etiã bona illius qui accepit in vxorem eam quæ fuit tutrix filiorum suorum, si non reddidit administrationem ante quam contrahat matrimonium, sint tacitè obligata pro dicta administratione, vt est tex.singula.in l.si mater.C. in quib.cau.pig.tacit.contrahit,& ibi Bal.multum exclamat illum tex.Item mulier recusans redire cum viro, potest personaliter capi,& cogi redire cum viro secũdum Abba.in c.literas, in vlt.quæst.de rest.spol.

LXX.

1 Exceptio †non numeratæ pecuniæ non habet locum in confessione facta in testamento gl.est in l.1.C.de sal.causa adiec.leg.& non alibi, secundum.Bal.

LXXI.

1 Fama †probat dominum, glo.est singularis in l.at qui natura.de neg.gest.

LXXII.

1 Falsificans † acta perdit causam glos.in l.in fraudem.§. quoties.ff.de iure fisci.

LXXIII.

1 Confessio †facta coram tabellione, non nocet gloss.in l. iubemus.C.de lib.causa.

2 Confessio †facta quãdo processus est nullus, in causa criminali, non est sufficiens ad faciendum reum condemnari.gl.est in l.si filius.C.de libe.causa.Inno.in c.qualiter & quando, ext.de accusatio.vide Barto. in l.si confessus .ff. de custodia reorum, & plenius hunc articulum declaraui in decisionibus curiæ parlamenti, quæstione 120.& 216.

3 Confessio † facta in tormentis facit semiplenam probationem gl.in l.si quis in eadem.ff.de custod.reor.

4 Confessio facta † die feriato ob honorem Dei, valet, secundum Inno.in c.vltra tertiam.extra de testibus.

5 Confessio infamat, sicut,& sententia, ita dicit glos.singularis, quæ alibi non reperitur, in l.sed & si possessoris.§.si cum de hæreditate.ff.de iureiur.

LXXIIII.

1 Contractus †potest fieri in ecclesia.glossa est in l.3.C.de sacrosan.eccle.

LXXV.

1 Condictio ex lege habet locum in donatione causa mor. gl.& in l.cum pater.§.Mæuius.ff.de leg.2.

LXXVI.

Consuetudo indiget facti probatione cap.Romana de.consuet.libr.6.

LXXVII.

1 Concubina † succedit amasio ab intestato, sicut vxor vi-
a ro, ª in authentic.de trien.& semisse.§.consideremus.circa finem.

ADDITIO.

a Concubina. Item nota q̃ concubina præsumitur dives facta ex bonis amasij. Bald.singu.no.in l.1.circa med.C. de natural. liber. & idem repetit in l.cum oportet col.3. C.de bo. quæ libe.vbi idẽ putat in vxore adultera.Intellige tamen nisi mulier publicè negotiaretur, vt firmat idem Bal.in l.si vxorem.col.penul.versi. cæterum. C. de condi.insert.Cotta.verb.concubina.

LXXVIII.

1 Consanguineus † vxoris præfertur in successione mariti, sicut ipsa vxor, vt no.Institut.de nup.§.mariti.

LXXIX.

1 Quis † potest sibi esse contrarius in diuersa instantia, casus singularis est in l.pen.C.de ingen.& manu.& inõ alibi secundum doct.

LXXX.

1 Compensatio † dicitur reconuentio, casus est vnicus in l. neque.C.de compensationibus.

LXXXI.

1 Confessio sola † non attenditur in causa criminali, nisi præcedant aliqua indicia.gloss.est in l.fin.ff.custod.reorum.

LXXXII.

1 Citandus si personaliter non reperiatur, citatio potest fieri ad domum.

2 Processus redditur nullus per citationem incongruam.

7 Nobilis citandus est in scriptis.

8 Citationis simplicis vim habent literæ iudiciales concessæ cum appositione diei.

1 C itatio † potest fieri ad domum, in qua habitat quãdo nõ reperitur personaliter ille qui debet citari gl.in c.fin. de eo qui mittitur in possessio.cau.rei seruandæ. clarius tamen & plenius declaraui hunc articulum, in decisionib. Curiæ parlamenti, quæst.255.

2 Citatio † incongrua reddit processum nullum de re iudicata c. pastoralis, in clemen.& est gl.in l.si.ff.de duobus reis.

3 Citatio † semper intelligitur cum aduerbio legitimè. gl. in l.si minor.ff.de bo.autho.iudi.poss.

4 Citatio † specialis non requiritur ad taxationem expensarum, sed sufficit quod citetur ad diffinitiuam sententiam audiendam, nec est opus alia citatione.extr.de procur.querelam.

5 Citatio † debet fieri de mandato iudicis gl.in l.si vt proponis.C.quomodo & quando iudex, vnde infra, singul. 464.num.3.

6 Citatio † est necessaria, quoties tractatur de præiudicio alterius.gloss.in l.3.§.si cognita.ff.de bon.pos.facit l.nam ita diuus.ff.de adoptionib.

7 Citatio † debet fieri in scriptis, quando citatur nobilis persona, in l.quoties.C.de dignitatib.lib.12.

8 Literæ † iudiciales concessæ cum diei appositione habẽt vim simplicis citationis.Bar.& Iacob.Butrig.in l.actione.C.de transact.& Ioan.Fab.in.§.omnium.Insti.de pœteme.liti.

LXXXIII.

1 Alimentis legatis an in pecunia, an in speciebus solui debeant.

1 Aliquis legauit † mihi alimenta, hæres vult soluere panẽ & vinum, legatarius vult habere pecuniam, quid iuris?

Guiliel

Guliel.de Cun.fecit distinctionem, si reliquatur diuiti vel pauperi si diuiti, tunc soluatur pecunia, si pauperi, tũc in speciebus. Albertus de Rosate in l.cum hi. §. si in anno. ff.de trãsactio.tenet indistinctè, q̃ debet solui species & non pecunia, per l.nulli.C.de erog.mili.anno.lib.11.

LXXXIIII.

1 Dictum testis scribendum ad longum.

In lege instrumentorum.C.de precibus Imperatori offe.fa
1 cit d.l.in argumentum, † q̃ si notarius examinet testes, & reperiat plures in vnum concordantes, quòd põt dicere & scribere, Talis testis deposuit sicut precedens.ita ibi tenet Albericus de Rosate, pro quo l.si reus.ff.de cõdi.indeb.& l.arboribus.in fi.ff.de contrahen.empt.consultius tamen est, quòd scribat ad longum dictum testis, vt tenet Specu.in titu.de teste.§.nunc tractandum.versi. cautum quoque,&c.

LXXXV.

1 Citatio † ad sententiam audiendam potest fieri in domo habitationis eius, qui est in carcere, glo.not.in l.2. C.ex quibus causis maio.

LXXXVI.

1 Cedens † iura sua alicui, an possit testis esse pro eo? certè sic, si cessit iure donationis gloss.in l.nullus.ff. de testi.vide plenè in 73. consiliorum meorum. Adde infra singul. 829.nu.2.& singu.834.nu.1.& seq.

LXXXVII.

1 Conclusio † non est necessaria in libello criminali 3.quæstio 4.c.cum præsulatus.& vide Bart.in l.i.libellorum. ff. de accusationibus.

LXXXVIII.

1 Peremptoria exceptio quæ excludit personam debet ante litẽ contestatam opponi, secus si excludat debitum.

1 Exceptio † peremptoria quæ excludit personam, debet ante litem contestatam opponi, secus si excludat debitum.ita not.Bar.in l.cum mulier.ff.solu.matri.

LXXXIX.

1 Hominis verus actus & voluntas requiritur in repudianda hæreditate, sicut in acquirenda:
Negligentia hominis in adeunda hæreditate repudiationem non inducit.

2 Petitio hæreditatis & iudicium familiæ erciscundæ longo tempore non tolluntur.

3 Sequentia declarantur ex præcedentibus.

4 Tacens 30. annis an sit exclusus à iure immiscendi vel adeũdi hæreditatem.

Duo erant fratres à patre hæredes instituti, vnus ipsorũ altero sciente & patiente, in solidum possedit omnia bona paterna, & fructus percepit lõgo tẽpore, putà, 10. vel 20. annis, modo alter vult adire hæreditatem paternã, quæritur, an possit, & videtur, q̃ non, quia qui tam longo tẽpore patitur, consentire videtur, vt notatur in l.penulti. C.communi diuid.& de rei vendica.l.solennibus. Præterea nedum per lapsum longi temporis, sed etiam per lapsum anni videtur induci tacita repudiatio, vt ff.ad Carbo.l.si impubes.§.fina.& ff.ad Trebellian.l. facta.§.si qs bonorum. Prętereà ex longa negligentia videtur causari omissio & admissio.ff.de vsucapio.l.furtum.§. 1. cum l. sequen. Prætereà hoc videtur probari ex personarũ coniunctione, nam inter coniunctas personas faciliter p̃sumitur remissio.ff.de probationi.l.Procula.nempe quod & fortius est, præsumitur donatio.ff.de donat. inter virũ
1 & vxorem.l.si seruus communis. In cõtrarium † videtur q̃ in repudianda hæreditate requiritur verus hominis actus & voluntas, sicut in acquirenda, in le.potuit. C. de iure deliberã.nam contrariorum eadem est regula, seu disciplina sed in negligente non apparet verus actus hominis, quia negligentia non est verus animus volendi, vel nolendi,& ideo in negligente reperitur media iuris via & dispositio, nec additionem inducens, nec repudiationem inferens, ergo &c. Prætereà si hoc esset, quòd vi
2 deretur † repudiasse & liberasse fratrẽ, sequeretur quod petitio hæreditatis,& iudicium familiæ erciscundæ tollerentur longo tempore, quod est falsum.l.1.§.ad hæc. C.de annal excep.Prætereà hoc probatur per regulã generalẽ.Quia quædã sunt, in quibus requiritur expressus hoīs actus,& in istis patientia nõ habet inducere vel priuare.ff.de verb.obli.l.1.Quædam sunt, in quibus requiritur verus actus hominis, licet non expressus,& idẽ q̃ patientia est tertium adiacens nullum extremorum pro priè amplectẽs, vt ff.de tribut.l.1.§.sciẽtia. Quædã sunt in quibus sufficit p̃sumptiuus hominis actus,& tunc aut ex alio actu precedenti potest præsumi,& p̃sumitur sicut actus precedens ordinatur.C.de acqui.pos.l.2.& ff.si
3 seruit.vend.l.à te. Nam † priora, & maximè habentia permodum causæ, declarant ea, quę tacitè sequunt ex ipsis, & ista appellatur declaratio à priori, ar.ff. locati.quæ ad certum, aut patientia non habet aliquam dispositionem precedentem, secundum quam reguletur ad aliquod extremorum,& tunc talis patientia nil noui inducit, sed rẽ dimittit in media iuris dispositione, ergo in ꝓposito cũ scientia & patientia istius fratris sit silentium quoddam ab omni actu repudiationis abstractum seu remotum, sequitur quòd non videtur repudiare,& ista est veritas, vt dicit Bald.qui ita vt suprà, dicit & tenet in l.licet.C.de iure deliberandi.

4 Sed quid si ipse frater † tacuit spatio 30. annorum nunquid est exclusus à iure immiscendi vel adeundi hæreditatẽ? Bal.in d.l.licet.post multa concludit quòd sic, post gloss. aduertendum tamen dicit ipse, quòd ignorans exclusus à iure ciuili adhuc potest petere bonorum possessionẽ intra vtile tempus, quod non currit à tempore scientiæ .ff.quis ordo in bo.pos.fer.l.2.& ibi per Dy.& Bal.

XC.

Expẽsa facta in causa principiali, in qua reus obtinuit, compensatur cũ expensa facta in causa appellationis, in qua succubuit.glo.est in l.generaliter.C.de iureiur.

ADDITIO.

Adde Pau.de Cast.singu.1.

XCI.

1 Transactio per litigantes facta super debito, intelligitur etiã facta super expensis, nisi aliud sit dictum.

1 Si fiat per † partes litigantium cõcordia super debito, intelligitur etiam facta super expensis, si aliter non fuerit dictum.argumento l.2.& l.non exigimus.in prin.ff.si qs cautio contrarium tenet Ioan.And.in nouel. de eo qui mitti.in pos.cau.rei seruandæ.lib.6.super rubri. De hac materia vide quæ plenius dixi in decisionibus curiæ parlamenti, quæstione 55.

XCII.

1 In diuisione rei communis præfertur iunior.

1 In Diuisione † rei communis, siue inter fratres, siue inter alios fiat, præfertur in electione iunior.l.3.in prin. C de his qui veni.æta.impetra.& l.fi.ff.fami.ercis.& c.de paro chijs.de hoc etiam tetigi in decisionibus curię parlamẽti, quæstione 298.

XCIII.

Sæpè, accipitur pro duabus vel tribus vicibus.gl. est in aut. de testi.§.quia verò sæpè.vide infra singu.359.& singular.667.

XCIIII.

Solennitas omissa, etiam circa præparatoria iudicij, habet vitiare processum, istud est dictum Petri de Bella perti-ca, in authen.generaliter.C.de episco.& cleri.

XCV.

1 Minor cui iudicis authoritate soluitur, non restituitur in integrum.

Solutio facta minori iussu iudicis, & operatur q̃ aduersus solutionẽ minor nõ poterit petere se restitui in integrũ, tex.est singularis in l.ait prętor.§.p̃mittit. ff. de minorib.

XCVI.

Homicidium debet opponi contra testẽ in specie, & non sufficeret in genere.c.si homicidium.extrà de testi.

XCVII.

XCVII.

1 *Excommunicatus non repellitur à testimonio, nisi sit declaratus excommunicatus per sententiam.*

Testis excõmunicatus non repellitur à testimonio, nisi sit per sententiam declaratus excommunicatus.no. Innoc.in c.pia.de exceptio.idem in notario.

XCVIII.

Iudex potest abbreuiare terminum datum reo, vel in totum tollere, si dubitet de fuga.not. Cyril.in leg. siue. C. de dilat.

XCIX.

Subtrahẽs rationes partis aduersæ cadit à iure suo. l. pe. C.de postul.

C.

1 Mandatum † probatur per traditionem instrũmenti debiti principalis.C.de pactis conuentis.in l.fina.in gl. 2.facit l.1.C.de donatio.

CI.

1 Sententia † lata à principe in criminali contra absentem valet. casus in c.pastoralis. de re iudi.

2 Sententia † debet ferri contra illum qui suscepit defensionem causę, vt not.Inno.in c.causa qui filii sint legiti. vide Bar.in l.liberto.ff.de nego.gest.

3 Sẽtentia † lata hoc modo, Pronuntio non fuisse probatum, est inter locutoria,& non diffinitiua gl.in l.fi.C. de senten.quæ sine certa quanti.prose.& non alibi.

4 Sententia † hoc modo lata, Impono tibi silentium, est diffinitiua sententia.textus in l.Aurelius. §. certum.ff.de liber.lega.

CII.

1 Non † valet denuntiatio ab eo, qui non habet ius denuntiandi.tex.cum gl.in l.si maior.C.de rescin.ven.

CIII.

1 Aestimatio † est fienda secundum reditus.tex.cum gl. in l.dolus.C.de rescin.vend.

CIIII.

1 Instrumentum † scriptum per notarium nõ facit fidem, nisi sit subscriptum aliàs.§.fi.C.de nouo Codice componendo.versi.ipso etiam text.&c.

CV.

1 *Executione facta in bonis, an poterit postea persona detineri vel contrà.*

1 Si aliquis † captus est ad instantiam creditoris, & postea creditor velit conuolare ad bona debitoris, vel econtrà conuolauit ad bona,& postea vult recurrere ad personam debitoris, an possit? Ange.de Aretio tenet, quòd sic, in l.4.§.si ex conuentione.ff.de re iudicata, & ad hoc induxit illum §.

CVI.

1 Missio in possessionem † ex primo decreto in vna re debitoris, potest fieri in alia re ex secundo decreto, secundum Iaco.de But.& Bar.vt refert Ang.de Aret.qui idem tenet in d.§.si ex conuentione.

CVII.

1 *Præscriptio quando incipiat in seruitutibus.*

1 In seruitutibus † qui incipit possidere, seu quasi, & præscribere à tempore prohibitionis, si propter prohitionẽ aduersarius cessauerit, vt no.in l.1.C.de fer.& aqua.& ff.de serui.vrba.præd.l.qui luminibus not.Pet.Iac.in tit. super furto libellus, in positionibus actoris ibi, effectus quia &c.

CVIII.

1 *Articuli admittuntur saluo iure impertinentium & non admittendorum, vbi est dubium de pertinentia vel impertinentia eorum.*

2 *Clem.fin. de testib. an procedat in foro laicorum.*

4 *Testes noui examiminari possunt post didicita testificata a su per nouis articulis non directo contrarijs primis.*

5 *Noui articuli quando & quatenus admittendi. 6. 7.*

1 Vbi est dubium † de pertinentia vel impertinentia articulorum, debet admitti saluo iure impertinentium, & non admittẽdorũ, vt dicit Bal.in l.si duo patroni.§. idem Iulianus scribit.ff.de iureiuran.& Albe.in l.si duo patroni.C.de iuramen.calum. Cum demum super eis factis & probationibus restet facultas libera disputandi de eorũ pertinentia vel impertinentia,de quo per gl.in c. constitutionẽ.in fi.extra de ele.in clem.Ita ẽt disponunt statuta Delphinalia omnia admitti saluo iure pertinentium,&c.

2 Conclusio doctorum Legistarum † est in l.per hãc. C.de tempo.appel. videlicet Iaco.de Rauen. Dy. Butrig. Ray. Barto. Bal.& plurium, qui sunt eorum sequaces, q̃ clemen.fi.de testi.non procedat in foro laicorũ,& vbi non agitur inter clericos, vt quando agitur in terra ecclesiæ non subiecta.& respondent ad rationem de timore sub ornationis testium, de qua in eadem clemen.vt ibi videtur per eos.Et non solum est hæc opinio doctorum, sed etiam glossæ ordinariæ,in auten.qui semel.C.de probatio.quam dicit in practica seruari,ergo ab ea non est recedendum,cum minimè sint mutãda, quæ semper,&c.l. minimè.cum not.de legib.Pe.de Anch.& multi alij Canon.sequuntur hanc opinionem, q̃ dicta cle.fi. seruetur in foro ecclesiæ,& in foro ciuili,sequamur ius ciuile, allegat dictam l.per hanc.& notata ibi, sicut in simili videmus in c.Abbate sanè.in fi.de re iudi.lib.6.

3 Item † dicta clemen. fi. de testibus. suprà proximè allegata,intelligitur, q̃ post didicita testificata, non admittuntur noui articuli de directo contrarij, sed si contineãt quandam indirectam contrarietatem, vel alia, quæ omnino contrarietatem non inducunt, debent admitti, vt not.per gl.& doct.in dicta cle.fi.

4 Quòd † super articulis nouis, non de directo contrarijs primis, possint saltem noui testes examinari, etiam post didicita testificata, vt not.per docto.in cap.fraternitatis. extrà de testibus.

5 Et quòd † articuli non continentes etiam indirectam cõtrarietatem debeant admitti, non obstante publicatione aliorum testium, probat bene dicta clementina fi. de testibus.

6 Speculator, † quem sequitur Io. And.in addit.Spe.in tit. de teste.§. satis vtiliter. ver.& breuiter. tenet, quod si est renuntiatum testi, vel attestationes sunt publicatæ, quæ sunt paria, vt in c.cum venissent.§.quæstiones. extrà de testibus.super nouis articulis in causa appellationis depẽ dentibus ex prioribus possunt noui & antiqui testes produci, dummodo deponant iurati, vt d.c.fraternitatis, & in authen.fi.de testib.§.quia verò sæpè.

7 Noui articuli † etiam de directo contrarii sunt admittẽ di ad probandum per instrumenta vel confessionẽ, partis, licet didicita sint testificata. Ratio, quia sic per tales probationes cessat timor subordinationis, ideo cessare debet dispositio dictæ cle.fi.de test.vt ibi per doctores.

CIX.

1 *Attestationum sola publicatio non impedit alios testes examinari.*

1 Sola publicatio † attestationũ nõ impedit, q̃n alii testes super eisd. articulis vel directò contrariis examinentur, nisi pars didicerit testificata, vt no.in c.cõstitutus. extrà de testib.& Io. And.& de Zabarel.i dicta cle.fi. de testib.

2 In dicta materia conclusio † Legistarum est, q̃ publica
a tis attestationibus in causa principali,& didicitis testificatis, possunt alii testes examinari, etiã super eisdẽ articulis, vel directo contrariis, in causa appellationis, & hoc etiam tenent glo.Hug.Ioan.Ma.Azo.in authent. at qui semel.C.de probatio.per l.cos.in §.si quis aũt.C. de tempo.appella.respondent ad §.quia verò.in authen.de his, qui ingrediuntur ad appellandum. q̃ loquitur de testibus producendis in causa principali. Ita tenent Bal.& Sali.post gl.& Cy.in dicta authen.at qui semel.& est ista communis opinio Legistarũ. Sed Canonistę habent contrarium per dispositionẽ dictæ cle.fin.de testibus. tamẽ dicti doctores Legistæ dicunt q̃ Canonistæ dictam clemen.seruant in foro ecclesiastico, & Legistæ contrariũ seruabunt in foro ciuili. Sed super hoc facto est decisio, q̃ d.cle.fin.seruetur etiam in foro temporali, prout ego scripsi in decis.curiæ Delphi.quæstio.14.& scripsi infrà singu. 752.in §.testes.

Casus speciales,&c.vt infra singu.116.

ADDITIO.

a Publicatis attestationib. Testes communiter post didicita testificata produci non debent.authen. atqui semel.C.de testib.clemen.fi.de testi.Sed est remedium ad euitandum dicta iura, nam pars quæ cupit testes examinari, debet eos notificare iudici,& postea se absentare, quo casu iudex parte absente potest ex officio illos testes examinare,& eorũ depositiones recipere,& valebit eorum testimonium, secundum Bal.in l.ampliorem.in prin.col.fi.versi.ex prædictis inferas.C.de appell.pro singulari refert Cæpol. caute. 166.sequitur Ale.in l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de dam. infect. Adde Feli.in c.fraternitatis.de testib. vbi alias fallẽtias ponit.& Soc.latè regu.403.in 29.& vlti.fallent.& hoc etiam nota ad materiam l.per hanc.C.de temp.appel. tenẽdo opi.illam q̃ super eisdem articulis, vel directò contrarijs etiam in causa appellationis nõ admittantur testes, vt videtur firmare Feli.in dicto ca.fraternitatis.col.2.&.3. Si autem testis examinaretur propter rescriptum principis, qui dispensauit vt testis admitteretur etiam post didicita testificata, nihilominus redderetur suspectus, nec iudex teneretur ei credere, vt consuluit Corn.consi.10.lib.1. Accedat & Innoc. dictum in dicto c.fraternitatis. vbi cõcludit, q̃ vbi publicatus est processus, testes neque in causa principali, neque in causa appellationis possunt examinari super nouis capitulis etiam dependentibus à primis, quãdo testes iurauerunt dicere veritatem super tota causa. Item not. q̃ iudex etiam publicatis attestationibus põt se informare de qualitate testis, scilicet quod sit optimæ conditionis, vel omni exceptione maior.glo.in l.3.in verb. inimicitię.ff.de testib. firmat Alciat. in tracta.præsumpt. regu.3. præsumpt.2.& est notabile ad declarationem eorum quę habentur in l.vnica.C.vt quæ desunt aduoca.part.

CX.

1 Si † Papa aliquem recipiat in sua protectione, non eximit eum propterea à iurisdictione sui Episcopi, vt notatur extra de confir.vtil.c.fi.plenius de hac materia tetigi in decisionibus curiæ parlamenti quæstione.

CXI.

1 *Hæredes viri de cuius bonis vxor alitur intra annum luctus lucrantur fructus dotis illo anno.*

2 *Vestes lugubres debent remanere vxori.*

1 Vxor debet † tali post mortem viri de bonis viri intra annũ. glo.in l.sicut.ff.de operis libe.hęredes tamen viri lucrãtur fructus dotis illo anno.not.Bart. De hac materia etiam tetigi in decisionibus curię parlamen.q.296. & infra singul. 754.§.& ibi dicit Bart.

2 Vxorĩ † debent remanere vestes lugubres, vt dicit Bar.in l. decreto.C.de his qui not.infam. de istis vestibus etiam tetigi infra sing.398.§.vestes lugubres,&c.

CXII

1 *Litis contestatio denegatur ei, cui denegatur actio.*

1 Cui denegatur † actio, denegatur & litis contestatio. Bart. in l.nam postea.in princi.ff.de iureiuran. & text.in capitu. 1.de litis conte.li.6. vide Bart.in l.cũ q̃rebatur.ff.iudi.solui.

CXIII.

1 *Instrumenti amissio probatur per iuramentum illius qui dicit amississe.*

1 Probatur † amissio instrumẽti per iuramentum illius, qui dicit se perdidisse, vt not.Spe.in titu.de instrum. edit.in §. postquam.vers.illud quoque notandum.& ita seruatur de consuetudine, vt dicit Spec.

Sed si impedimentum probetur per iuramẽtum, plenè tetigi in decisi.curiæ parla.q.205.& q.614.

CXIIII.

1 *Procurator videtur constitutus si dominus in iudicio cum illo compareat.*

1 Si dominus † cõpareat in iudicio cum falso procuratore, an videatur eum procuratorem constituisse? Innocent.tenet quod sic.in capitu.ex parte decani.extra de rescrip.plenius tamen dixi, & scripsi de hac materia in decisionibus curię parlamenti quęstione.

CXV.

1 *Legis & hominis prohibitio si simul concurrant, hominis prohibitio, sic intelligenda est.vt casus exceptos & à iure permissos comprehendat.*

Fundus dotalis si conueniat ne alienetur, etiam in casu permisso non poterit alienari.

1 Nota, † quod quando concurrunt simul prohibitio legis& hominis, tunc prohibitio hominis debet sic intelligi, vt casus exceptos & permissos à iure comprehendat, vt in authen.de aliena. & emphy.§.sancimus. & C.de bonis quæ liber.authen. excipitur hanc theoricam ponunt doctores in l.ea lege.C.de condi.ob cau. & in auth. quibuscunque. C.de sacrosan.eccle.inferentes ex dicta theorica, quod si mulier dederit fundum in dotem viro, & conuenerit q̃ talis fundus non alienetur, qui regulariter alienari non potest, nisi in certis casibus, qui per aliquos enumerantur, in l.2.ff.soluto matrimon. inter quos est vnus propter sterilitatem fundi, in l.fina.ff. de iure dotium.hoc operabitur dicta prohibitio facta in constitutione dotis, q̃ fundus huiusmodi alienari non potest etiam in casu permisso.

CXVI.

Casus speciales, in quibus testibus publicatis producuntur alij testis, ponit Specula.in titulo de teste. §. satis vtiliter.circa principium.

CXVII.

1 Rei Vendicatio non competit pro re incorporali, vt videtur velle glo.in c.pastoralis.super verbo, Vendicare.extra de cau.pos.& proprie.& de hoc tetigi plenè in decisionibus curiæ parlamenti,q.148.

CXVIII.

Casus fortuiti aliqui enumerantur in l.in ratione.ff. ad legem Falcidiam.

CXIX.

1 Exceptio † excommunicationis potest opponi in iudicio seculari. Cy.& doct.in l.placet. C.de sacrosan.eccle.

CXX.

1 Si ex † instrumento locationis probetur possessio, vide Io. de Bign.& doct.in c.cum Bertoldus.de re iudi.

CXXI.

1 Valent † gesta à non tutore, qui reputatur tutor. not.in l. 2.ff.qui pro tutore vel cura.nego.gest.

CXXII.

1 *Lis an contestetur per oppositionem exceptionis peremptoriæ.*

1 An opponendo † exceptionem peremptoriam lis contestetur? Hostien.in summa titu.de except.§.fi.circa princip.tenet quod sic, text.tamen est in contrarium in ca.2. de lit.contesta.lib.6.

CXXIII.

Testis potest tradere eius depositionem in scriptis, secundum Bar.in l.Theopompus.ff.de dote prælег.

CXXIIII.

1 *Sententia in confessum lata valet, & est interlocutoria.*

2 *Sententia de mittendo in possessionem ex beneficio l.fi.C. de edict.diui Adria. est interlocutoria.*

1 Valet † sententia lata in confessum, etiam iudicio minus legitimè instituto, & super libello, nullo secundum Bald. qui allegat dictum Inno.in cap.per inquisitionem. extra de elect.& de restituțio.spolia.in c.Pisanis.& de foro cõpe.in c.cum super.& dicit, quod talis sententia est interlocutoria tantum. Allegat ff.de his qui not.infa.l.ictus fustiũ ita dicit, Ant.de But.in suo repertorio sup litera C, in verbo, Confessio. Et nota dum supra dicitur.quod dicta sententia est interlocutoria, quia sic debet in scriptis appellari,

lari,a lias appellatio eſſet deſerta, in c.cordi.de appella.li. 6.Et vtrum valeat dicta ſententia ſuper proceſſu nullo la ta contra confitẽtem, etiam tetigi in deciſionibus curiæ parlamenti, quæſtione 120. & quæſtione 216. & ſupra ſing.73.nume.2.

2 Pronuntiatio†de mittendo in poſſeſsionem ex beneficio legis edicto.C.de edict.diui Adria.tollen.eſt interlocutoria.Ioan.Ferrar.in titu.libellus, in quo petitur hæreditas ex teſtamento.in gloſſ.ſuper verbo, Per veſtram diffinitiuam ſententiam.

CXXV.

1 *Expenſarum condemnatio ſi omiſſa fuerit in interlocutoria an poterit poſtea ſuppleri.*

1 Nunquid iudex, †qui tempore interlocutoriæ omittit cõdemnationem expenſarum, poterit poſteà in quacunque parte litis ſupplere?Bal.in l.properandum.§.ſinautem alterutra.C.de iudi.remittit ad notata per Inno. in capi tul. ſæpè.extra de appella.vide Specul.in titul. de expenſis. in §.2.verſ.nec eſt omittendum. vide infra ſing.613. & 788.

CXXVI.

1 *Teſtes miniſtrans in cauſa inquiſitionali reo abſoluto condemnatur in expenſis.*

1 Miniſtrans†teſtes in cauſa inquiſitionali condemnatur in expenſis, ſi is, contra quem inquiritur,abſoluatur,not. Henr.Boich.in c.cum clamor.extra de teſti.in fi.

CXXVII.

1 Furtum committit,†qui rem inuenit,& non reddit.14.q. 5.c.ſi quod inueniſti.

CXXVIII.

1 *Mulier quod non incidat in pœnas iuris per tranſitum ad ſecunda vota, poteſt teſtator diſponere.*

2 *Inuentarij confectionem an poſsit teſtator remittere.*

1 Teſtator†poteſt in ſuo teſtamento diſponere,quod mulier ſecundo nubens non incidat in pœnas iuris, ita dicit Bal.in l.filium quem habentem.C.fami.ercif.circa prin.& ſe fundat per §.diſponat.in authen.de nup.

2 An teſtator†poſsit remittere confectionem inuentarij,vi de Bar.in l.nemo.ff.de leg.1.

CXXIX.

1 Nouus cenſus†non poteſt imponi ſuper re emphyteuticaria,vltra antiquum cenſum.in capitu.prohibemus.& in capitu.grauis.de cenſi.

CXXX.

1 Quod ſunt†in libello capitula,tot ſunt agẽtis petitiones. l.etiam.§.1.ff. de minorib. & argumen. in l.cum in vna.ff. de appellatio.
Et quod ſunt accuſationes,tot eſſe debent abolitiones.2. q.3.§.qui notandum.

CXXXI.

1 *Sententiæ executio poteſt fieri die feriato ob honorem Dei.*

1 Executio ſententiæ †poteſt fieri die feriato ob honorem Dei,ſecundum Archidiaco.in ſuo Roſario,2.queſtio.1.c. ſicut ſanè.& plenè dixi in deciſ. curiæ parlamenti. queſt. 215.& infrà ſing.921.

CXXXII.

1 *Aeſtimatio re perempta an poſsit peti in libello.*

1 Vtrum†re perempta poſsit peti æſtimatio in libello?vide glo.Spec.in titu.de ſolutionibus.in §.ſequitur.ver.pen.Et finaliter dicit quod ſic de conſuetudine.

CXXXIII.

1 *Citationem non valere vbi eſt euidens,quis non tenetur venire.*

1 Vbi eſt euidens†citationem non valere,quis non tenetur venire.3.q.2.ſi quis epiſcopus.& ibi ponuntur multi caſus,in quibus non valet citatio.

CXXXIIII.

1 *Intellectus clemen.fin.de procurat.*
Licet de iure ciuili procurator qui fuit litem conteſtatus poſsit cedere vſque ad diffinitiuam,etiam domino mertuo,vt ponit Specu.in titul.de procurato.§.ratione quoque.verſicul.ſed nunquid procura.hodie tamen eſt determinatum contrarium,in clemen.fina.de procura.ita dicit Ioan.And.in additio.Specu.in dicto verſi.ſed nunquid procura.Sed aduerte quia dicta clemen.loquitur†in beneficialibus.& vide quæ plenè ſcripſi ſuper intellectu d.clemen. in deciſ.curiæ parla.q.547.

CXXXV.

1 *Vnitum ſapit naturam & conditionem eius cui vnitur.*

1 Res†vnita ſapit naturam & conditionem eiuſdem rei cui vnitur.gloſſ.in capitu.1.ne ſede vacante.in gloſſ.3.& facit l.item ſi fundum.§.ſed ſi inſulam.ff.de vſufruct. vide Specu.in titu.de pace & treuga. in 2.col. & Barto.in l.ſi quando.C.de appellatio. de hoc etiam tetigi in deciſio. parlamen.quæſtione.265.

CXXXVI.

1 *Falſi pœna qua imponitur adſcribentibus ſibi in teſtamento, non habet locum in teſtamento nuncupatiuo.*

1 Pœna falſi† quę imponitur illis qui ſibi adſcribunt in teſtamento,non habet locum in teſtamento nuncupatiuo: ita tenet Ioan.Fab.C.de teſtamen.l.dictantibus. & Specu. de inſtrum.edit.in §.inſtrumentum.verſicu.quid ergo.& Ioan. And. ibidèm. licet non clarè eligat opinionem. & Albericus C. de his qui ſibi adſcri.in teſta. ſuper rub. & in l.ſi teſtator. & Bald.in d.l.ſi teſtator. & Salicet.in l.1.C. de his qui ſibi adſcri. in teſtam.vide Bald.in d.l.dictantibus. vbi recitat omnes opin.doctor.tamen ipſe elegit hanc opin. quod pœna falſi non habet locum in teſtamento nuncupatiuo.

CXXXVII.

1 Ir hiſtquę concernunt periculum animæ lex ſuccumbit canoni.Barto.in l.priuilegia.C.de ſacroſanct.eccle.

CXXXVIII.

1 Conſuetudo†circa confectionem inſtrumentorum derogat iuri.in authent.de tabellionibus.in §.final.per gloſſ.

CXXXIX.

1 *Inſtrumenta notarij defuncti poteſt gloſſare propria authoritate notarius illi ſuccedens.*

1 Notarius † ſuccedens alteri notario,poteſt inſtrumenta defuncti notarij gloſſare eius propria authoritate, Barto. in l.1.§.cogentur.ff.de eden.& tetigi de hoc in deciſ.curię parlamen.q.118.

CXL.

1 Libellus†incertus ex parte rei admittitur. vide Specul.in tutul. de libellorum conceptione. & vide in 56. conſiliorum meorum.

CXLI.

1 *Iudex ſecularis an ſit cõpetens iudex clerici in actione reali.*

1 An clericus,†in actione reali poſſit conueniri coram iudice ſeculari,Bald.in authentic.clericus.C.de epiſco.& cler. tenet quòd non. vide Ioan.Fab.Inſtit.de ſatiſda.§.pro litis æſtimatione. vide etiam Specu. in titu. de actore. de hoc etiam plene dixi,in deciſionibus cur.parlamen.quæſt.77. circa finem.
De modo probandi valorem rei, vide Bar.in l. pretia rerum.ff.ad leg.Falci.

CXLII.

1 Regula iuris, † qui in alterius locum ſuccedit, non habet locum in hærede,quia eadem perſona reputatur.ita no.in gl.in l.quidam teſtamento.§.ſi quis.ff.ad Treb.

2 Subdelegatus †committit certum articulum.vide Archi. in c.ſtatutum.de reſcrip.lib.6.

CXLIII.

1 *Inuentarij beneficio an gaudeat hæres qui doloſè omiſit deſcribere in eo.*

1 De hærede † qui omittit ponere & deſcribere in inuentario doloſè.an gaudeat beneficio inuentarij? vide Bart. & doct.in l.hæres.ff.de his quibus,vt indig.

CXLIIII.

1 *Ceſsionario vtrum obſtet exceptio quæ obſtat cedenti.*

Vtrum

1 Vtrum†exceptio excommunicationis quę obſtat cedenti,obſtet ceſsionario?Bar.in l.apud Celſum in §.ſi cum in legitima.ff.de except.doli.

2 An ille †qui allegat ſe minorem vel maiorem teneatur probare?vide Bar.in l.1.ff.de excep.

3 Quando†quis poſſit ciuiliter de falſo agere? vide Bar.in l.qui agnitis.circa fi.ff.de excep.

ADDITIO.

a Obſtet ceſsionario. Adde infrà ſingul:807. nu.5.& ſingular.967.

CXLV.

1 *Vicina domus an poſsit propter ignem ſuperuenientem deſtrui impunè.*

1 Vtrum†propter ignem ſuperuenientem poſſit domus vicina deſtrui impunè?vide Bar.in l.ſi alius.§.eſt & alia.ff. quod vi aut clam.

ADDITIO.

Adde Bouer.ſing.in rubr.miſta de criminib.nu.9.

CXLVI.

1 *Litigioſa rei venditio hodie nulla*

1 Venditio†rei litigioſæ eſt hodie nulla Bar.in l.litigioſam rem.ff.de litigio.vide de hac materia in c.pen.extra vt lite pendẽn.nihil inno.Si vendatur res litigioſa,an ſententia mandabitur executioni contra emptorem?Saſicetus quòd ſic.C.de litigioſ.l.1. vide Barto.in l.à diuo Pio.§. ſi ſuper rebus,quæſtio.penultim.ff.de re iudica.de hac materia plenè tractaui in deciſionibus Curiæ Parlamen. quæſtione 337.

CXLVII.

1 Fuit †interdictum bonis alicui, tanquam prodigo, qui tamen non erat an poſſit alienare?vide Bart.in l.ſi ab eo. ff.de vſucapio.

CXLVIII.

Sunt duo procuratores,vnus confitetur,alius negat,cui tandem reſponſioni ſtabitur?vide Bar.in l.conſilio.ff.de cura.furio.& vide l.plurib.ff.de procur.

CXLIX.

1 Caſus †in quibus poteſt recurri ad ſuperiorem, vide plenè Petr. Iocab. in titul.de condi.ex lege, quæ oritur ex literarum obligatione, circa fin. verſ. fallit enim in caſibus.

CL.

1 Defectus†conditionis impedit tranſlationem dominij & poſſeſſionis.l.qui abſentis.§.1.ff.de acqui.poſſ.

CLI.

1 Verba debent†referri ſingula ſingulis l.1.§.ſinautem ſub conditione,& ibi gl.C.de cad.tol. & in authe. de exhi.& introdu.reis.circa prin.& ibi gl.& l.qui in futurum. §.1. ff.de pactis.

CLII.

De materia conſeruatorum priuilegiorum tractat Ioã. And.in additio.Specu.in tit.de iudice delegato,& tetigi in deciſionibus Curiæ Parlamẽti,quæſtione 247.& quæſtione 17.

CLIII.

1 *Sententiam pro ſe qui obtinuit non poteſt propria authoritate rem ſibi adiudicatam occupare.*

1 Si quis obtinuerit † ſententiam pro ſe,non tamen debet rem ſibi adiudicatam propria authoritate intrare ſine literis executorijs iudicis,& ſi faciat,perdit ius ſuum, vi de plenè Inno.in c.cum noſtris. ext. de conceſſione præben.circa medium.

2 Citatio†eſt de proceſſu,dicit Arch.in c.ſi propter,de reſcrip.lib.6.

CLIIII.

1 Quãto†tempore duret compromiſſum factum ſine præfinitione termini,vide Bal.in l.ſi.C.communia de legat. de hac materia etiam tetigi plenè in deciſionibus curiæ parlamenti,quæſtione.

CLV.

1 Clauſula†generalis vtrum referatur ad precedentia,vel ſequentia,vel quomodo?vide ſpecu.in titu.de inſtr.edit. §.nunc autem videndum.verſi.item excipitur quod talis clauſula.

CLVI.

1 *Donationis verbum de qua donatione intelligatur.*

1 Quando†verbum donationis profertur ab homine, vel à lege,an intelligemus de donatione inter viuos tantum modo, vel de vtraque?vide Bartol.in l.filius familias.ff. de donatio.in princ.

CLVII.

1 Ferur†ſententia pro aliquo, in qua ſententia narratur, quod talis procurator comparuit,& petijt diffiniri,non tamen conſtat per acta,an præſumatur procurator? Cy. & Salice.quòd ſic,in l.optimam.C.de contrahen.& committen.ſtipula.

CLVIII.

1 De illo†qui promittit aliũ in iudicio defendere,& cauſam ſuſcipere,vide Bar.in l.non ſolum,circa finem.ff.de noui operis nuntia.
De materia proteſtationis vide plenè Bart.in dict.l.non ſolum.

CLIX.

1 Eſt permiſſum †poni animalia in certa parte alicuius territorij,& in alia parte eſt prohibitum, aliquis denuntiat quòd animalia fuerunt miſſa in dicto territorio,ſed non probatur q͡p in loco prohibito,dic q͡p debet ſequi abſolutoria, quia debet præſumi q͡p in loco permiſſo, ſi de contrario nõ appareat.Bar.in d.l.non ſolum.§.1.in prin. ff.de ope.noui nuntia.

CLX.

1 Genitiui†caſus denotãt dominium,vt ſi dicatur,domus domini Petri.&c.vt ponit plenè Bar.de noui operis nuntia.ſuper rubri.

CLXI.

1 Etiam†ſi de crimine ciuiliter agatur,debẽt poni in libello locus & tempus,iuxta formam l.libellorum.ff.de accu.ita dicit Bar.in l.viro.ff.ſolu.matr.

CLXII.

1 An ſit†credendum notario, qui dicit ſe erraſſe, & vult inſtrumentum corrigere, vide Bar.in l.de tabulis.ff. de tabulis exhiben.

CLXIII.

1 Quę†cõmoda affert. Quaſi poſſeſſio iuris,ſeu rei incorporalis,vide multa per Bart. in l.1.ff. de itinere actuque priuato.

CLXIIII.

1 *Hypothecata an dicatur res ſuper qua eſt impoſita poſtio.*

1 Si aliqua†penſio imponatur, vel legetur ſuper aliqua poſſeſſione, vel proprietate,an dicatur res hypothecata?vide Bartol.& doctor.in l. Caius.ff.de annu.lega.vide etiam l.ſi.ff.de act.& emp.de materia actionis hypothecariæ plenè ſcripſi in deciſio. curiæ parlamenti quæſtione 332.

CLXV.

1 *Feudum domino inuito an poſsit renuntiare vaſallus.*

1 Si vaſallus†poſſit quittare feudum domino inuito vt liberetur à ſeruitio, vide Bart. in l.is cum quo.ff.de aqua pluuia arcenda.

CLXVI.

1 Quis dicatur†vacabundus,vide Bar.in l.4.§.prætor.ff.de damno infect.

2 Videt†per Salicetum in l.ſicut in ſi.C.de præſcrip.30.vel 40.annorum, caſus in quibus ceſſat præſcriptio tam de iure ciuili,quam canonico.

CLXVII.

De nobilibus qui volunt talliare ſuos homines in tribus caſibus facit mentionem Cyn.in l.2.C.quę ſit longa conſuetu.& plene tetigi de hac materia in deciſionibus curiæ parlamenti.q.57.

1 Inquiſitionis

CLXVIII

Inquisitionis via an procedatur pro iuribus singularium personarum.

1 Pro iuribus† singularium personarum non debet procedi per viam inquisitionis, sed per viam actionis, vt not. Ioā. And.& Innoc.in c.ad nostram 2.de iureiuran. videtur tamen cōtrarium in c.1.de resti.spo.dum ibi dicitur iniquitas. & ita seruat consuetudo curiarum præsentis patrię Delphin.in quibus fiunt inquestæ contra singulares personas,pro iuribus singularium personarū.Libertates tamen Delphinalium non procedatur per viam inquestæ, sed via ordinaria.

CLXIX.

1 Si instrumentum † debiti &c. vt infra singul.572. numero 3.

CLXX.

1 Legatum † etiam ante agnitionem quæritur legatario,gl. in .si quis.in gloss.fi.ff. de conditio. insti.& transmittitur ad hæredem mortuo testatore.vide in l.vna.in §.C.de ca du.tollen.

CLXXI.

Custodiam debet præstare pastor:item carceris custos.

1 Pastor † tenetur de custodia,& si negat dolo suo vel negligentia periisse, probare debet. idem in custode carceris. ita dicit Inno.in c.fi.de iureiur.

CLXXII.

1 Non debet † ad bellum peruenire,nisi præcedēte monitione seu diffidamento.vide extraordinariè not.& scripta in libro meo,in l.quidam Hiberus.ff.de ser.vrb.prædio. Et plenè scripsi in decisionibus curiæ parlamenti.

CLXXIII.

1 Notarius † potest scribere instrumentum, quod ipse obligetur alreri.vide Bar.in l.impuberem.§.si testamentarius. ff.de fallis.

CLXXIIII.

Qui dicantur prioratus conuentuales, vide quę dicit glo. in cap.si principales.de rescript.lib.6.super verbo,conuentuales.

CLXXV.

1 Excommunicatus † qui nō potest agere an ipse per procuratorem possit esse in iudicio,& agere? Dic quod nō,quia nec per se,nec per alium, vt tenet Bart.in l. Aristo.ff. quæres pig.obli.pos.& Io.Monach.in c.1.de rescrip. lib.6.idē gl.in c.fi.de procura. vide super hoc in c.vno. de iure patro.lib.6. Et ita seruat stylus omnium curiarum præsentis patriæ Delphinatus.

CLXXVI.

1 Limes † signum seu terminus finalis diuidens duo territoria, vt ff.fin.regun.l.sed & loci.§.si dicatur.

2 Fronteria † est vltima pars territorij vsque ad quam inclusiuè territorium extenditur.hoc ideo dicta, quia fortem facit contra aliud territorium.de quo loquitur.ff. de capti. l.postliminiū.§.postliminio. & insti.quib. modis ius par. pote.fol.§.ab hostibus.

CLXXVII.

Iudiciorum substantialia etiam de partium voluntate non possunt remitti.

1 Substantialia † iudiciorum etiam de partium voluntate nō possunt remitti.C.de dignitatibus.l.quoties.lib.12.& no. per gloss.in capitu.de causis. extrà, de offic.delega.glo.argumen.Et idem Ioan.Andr.& Hostien. de re iudi.capi.si sententia.lib.6.

CLXXVIII.

Iudicari ex pluribus præsumptionibus potest.

1 Ex pluribus † præsumptionibus potest iudicari, vt tenet Inno.extra de pigno.c.illo.in glos.not.& in c.ad nostram. extra de emp.& vendi.

CLXXIX.

Spoliationis exceptio est dilatoria.

1 Exceptio spoliationis † est dilatoria,ita quod post litis contestatio.opponi nō potest,etiam si postea fiat spoliatio, vt ponit.Archidiac.in c.frequens.de restitutio.spoliato.libr. 6.super hoc vide l.si maritus.C. de donatio. inter virum & vxorem.

CLXXX.

Iurisdictionem aut possessionem nō tribuit excommunicatio.

1 Excommunicatio † non tribuit iurisdictionem nec possessionem, etiam si ei obediatur à non subditis. notatur in c.olim.de resti.spolia.

CLX XXI.

1 Ille est † malefidei possessor, qui contra iura mercatur.C. de agric.& censi.l.quemadmodum.in fi.lib.11.

CLXXXII.

Titulus iniustus habitus ab episcopo confert possessionem.

1 Iniustus † titulus habitus ab Episcopo confert possessionem,& dat materiam præscribendi.not.c .de quarta. extra de præscrip.

12 Quando † quis dicatur aliquid scire,no.per Inno.in c.fin. extra vt lite non contestata.

CLXXXXIII.

Error an sit expressus in sententia, vel possit ex actis cōstare, non refert quantum ad effectum nullitatis sententię.

1 Quantum † ad effectum nullitatis sententiæ non refert an error sit expressus in sententia, vel possit constare ex actis notatur per Cyn.in l.2.C.quando prouoc.non est necesse. & per Bart.in l.si expressim.ff. de appella. Et dicitur alibi quod sententia non transit in rem iudicatam, quæ manifestè apparet iniqua.ita not. Anto. de Butr.in capit.fina.extra de pœnis.

2 Sententia † in non confessum, siue conuictum lata,est nulla.extra de constitutionibus.capit.ecclesia sanctæ Marię. & ibi gloss.nota.

CLXXXIIII.

1 Nota † quod qui facit quod ad ipsum non pertinet, etiam si bonum sit, improbatur.16.dist.ca.benè quidem.not.in c.dilecto.extra de appel.

CLXXXV.

1 Nemo † sine accusatore condemnari debet,23.q.4. si quis potestatem.

CLXXXVI.

1 Plus † nocet contemptus vnius, quam contradictio multorum.extra de elect.c.bonæ memoriæ.

2 Dictio nisi reuocaueritis,est extensiua.ff. ad Tertullia.l. filij mater.in fine.

CLXXXVII.

1 Tu qui es aduocatus † pro reo, caue contra libellum actoris,de nimia generalitate, videlicet,si in libello ponatur dictio vel, de qua dic vt exrra de emptio.& vend.cap. cum causa.Item etiā caue si in libello ponatur dictio si, quæ est incerta.ff.de condi.inde.in l.sufficit.Caue etiam de verbo duplici.de rescrip.ca.fi.Et de verbo pregnante,& de omni dubio siue obscuritate.in capitu.super hoc extra de renun.secundum Io.Host.& Doct.in capit.Ignarus Episcopus.extra de libel.obla.

CLXXXVIII.

1 Quādo † prędo sit restituendus,distingue,aut est talis prædo,cuius vices nullus prædecere debet,& tunc non est restituendus.arg.C.quando lice.sine iudi.se vind.l.1.& 2.Aut est alius prędo, & tunc subdistingue, quia aut spoliatur à verodomino,aut à nō domino,si à domino,subdistingue, quia aut spoliatur incontinenti, & tunc non potest petere restitutionem.de resti.spo.ca.olim aut spoliatur ex interuallo,& tūc potest petere restitutionem.Si verò spoliatur ab alio,quam à domino,distingue, quia aut solus petit restitutionem, & restituitur, in ca.in literis. de restitutio. spolia.ff. de vi & vi arma.l.1. Aut petit simul cum domino, & tunc distingue, quia aut petit dominus rem rei vindicatione tanquam suam, & tunc prędo non est restituendus, aut dominus non petit rem vt suam, sed interdicit ne prædo restituatur,& tunc est prædo restituendus.C.depositi.l.inuitum.ista distinctio est secundnm Hostien.in sum.§.breuiter.versi.veruntamen.

CLXXXIX.

Actionis causa est probanda.
Neganti quando incumbit onus probandi.

1 Causa actionis † etiā negatiuè proposita, necessario est probanda.l.hoc iure.ff.de ver.ob.& l.ita stipulatus.verl.quod si ab initio,ff.e.facit auth.hoc si debitor.C.de pig.& l.magis puto.ff.de re.eo.Et est regula, quod vbicunque negatio est causa intentionis siue agentis siue excipiētis,ei qui negat,incumbit onus probandi. fallit in exceptione non nume.pecu.ita.no.Bar.in d.l.hoc iure.

CXC.

Correlatiuorum vno posito vel remoto, ponitur vel remouetur & reliquum.

1 Posito vno † correlatiuorum ponitur & reliquum, & vno remoto remouetur & reliquum.ff.de procura.l.Pomponius.§.sed & his, & de institoria.l.sed si pupillus.§.si institor.

CXCI.

Iustitia nouerca est præcipitatio.

1 Præcipitatio † prohibetur iudicibus, qa iustitiæ est nouerca.30.q.viii.c.nullum.11.q.6.c.& sum mopere.extra de re iudi.c.pastoralis.in cle.

CXCII.

1 Sententia lata † cōtra solitum morem iudiciorum est nulla,& authoritatem rei iudicatæ non obtinet.2.q.6.c. difficultiua.ver.item si sententia.& l.prolatam.C. de sentent.& interlocu.omni.iudi.

CXCIII.

1 Ille dicitur † actor,qui primo ad iudicium prouocauit.extra de probatio.c.ex literis.& Barto.ff.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.si procurator.2.

CXCIIII.

1 Vbi est eadem † ratio inducendi, & eadem debet esse tollēdi.l.iubemus.C.de palati.sacra.larg.lib.12.

CXCV.

1 Quando † error aduocati potest corrigi eadem die, no.de appel.c.cum causam.gl.sed nunquid.

CXCVI.

1 Finis † demonstrat qualis sit res censenda.ff. de vsufructu. l.sed & si quis.§.extra de frigid.c.fraternitatis.§.fina.

CXCVII.

1 Præsumptio † est pro antiquitate,nisi contrarium probetur.ff.fi.regund.l.in finalibus.

CXCVIIII.

Iuris ordo non seruandus in notorijs & manifestis.

1 In notorijs, & manifestis non est ordo iudiciarius seruandus.extra de fil.presbyt.capit. quoniam sacris canonibus. in gloss.

CXCIX.

1 Quod factum † est per surreptionem, non valet.extra de offi.vicar.c.1.glo.no.quod.

CC.

1 Clausula † posita in fine, non respicit omnia præcedentia sed immediata,quod est verum,quando sunt diuersa, secus quando inter se sunt coniuncta.extra de appelic.secūdo requiris.secundum G.& dic vt per Hostien.no.eo.tit. in c.inquisitioni.& de iur.patr.c.1. super verbo,atque omnia,per Io. And.

2 Dictio † cum,est ampliatiua.l.si cui seruus.ff.de leg.1.

CCI.

1 Si † inferior iudex non potest facere iustitiam propter potētiam inferiorum litigantium, tunc potest adiri iudex superior.in feudis,de mili. vasal.qui cont. est.c.1.in authen. de quæsto.§.si vero forsan.

CCII.

Testes post publicationem quando interrogandi.

1 Super interrogatorijs per iudicem partibus præsentibus super examinatione testium approbatis, si omissum fuerit testes interrogari,etiam post publicationem sunt interrogandi.no.Inno.in cap.per tuas.extra de testi.idem Ioan. And.in capi.præsentium.de testi.lib.6.

CCIII.

1 Iudex vltra † contenta in libello, vel exceptionibus plus potest in sententia pronuntiare, quando illud plus venit ex dispositione iuris.Inn.de concess.præben.c. cum super.

CCIIII.

Præsumptio excusans semper recipitur vbi vna accusat, alia excusat.

1 Nota,q; vbi est † aliqua præsumptio, vna accusans,alia excusans,semper recipitur illa, quę excusat.ff.de bonis cor. qui ante sententiam mortē sibi conscīuerunt.l.3.§. videri. faciunt no.in regula iuris,fauorabiliores.

CCV.

Clericum delinquentem an iudex secularis capere possit sine metu excommunicationis.

1 An sit licitum † iudici seculari capere clericum delinquentem sine metu excommunicationis? Dic quod non, nisi in vno casu, videlicet dum crimen committit, & ibi non est iudex ecclesiasticus,qui eum capiat, vel capi faciat,vel in committendo,quod detineri non potest.23.q.4.nō inferenda.& seq.dum tamen eum restituat iudici ecclesiastico.de senten.excommu.capitu.nuper. secundum Ioan. And.de hac materia vide quæ scripsi in decisionibus curiæ parlamen.q.73.
Eadem die &c.vt super sing.195.

CCVI.

Pœna exeuntis de carcere.

1 Qua pœna † puniatur qui exit de carcere? dic,aut exiuit frāgendo,aut non frangendo,si non frangendo,puniatur iudicis arbitrio.ff. de effractoribus.l. circa princip. verficul. quod si per negligentiam. Aut exiuit frangendo carcerē, & tūc subdistingue,aut verè commisit delictum propter quod captus erat,& debet capite puniri,licet forte nō esset capitale.vt habetur in d.l.1.in prin.& ff.de pen.l. si quis aliquid eius.§.miles. & de re militari.l.milites.§.2. & est ratio,quia fuit duplex delictum.Si autem non commisit delictum,de quo accusabatur,habetur pro confesso.hic intelligitur glo.singu.in verb.puniendi sunt.in l.in eos.ff.de custod.reor.Doctor.hoc dicunt super dicta l. prima.ff. de effracto super verbo,Leuius puniendos.

CCVII.

per Actum contrarium protestationi, an ab ea recessum videatur.

1 An per actum † contrarium discedatur à protestatione? & videtur quod sic, extra de cōsti.ca.cum M. dic quod hoc est verum,cum actus est directè contrarius protestationi, ita quod se compati non possunt. in c.1.extra de lit.contesta.vbi de hoc not.Si compati possunt,cum possit dupliciter intelligi, ita quod actus ad litem contestandam vel ad iudicis instructionem proferatur,non obstat quod notatur extra de appellatio.c.solicitudinem.gloss.final. quia hæc glossa verior est.

2 Vel potest dici, † quod illa glo.loquitur,quādo protestatio non fuit admissa,sed p iudicē repulsa. hoc verò quod dicitur,per Host.in sum.in titu.de constitu.§.1. & dic hęc vera esse,si verba protestationis prędecant,secus si prędecentibus verbis ad lit.contest.aptis diceretur aliquis se ea protulisse non animo litis contestandę.argument.22.q.5.humanę aures.ff.de supellect. legat.l.Labeo. extra de sponsa. c.ex literis.quod non est præsumendum,quod aliud in mē te gesserit,quam ore expresserit.

CCVIII.

Excommunicatus quando sit sacrilegus.

1 Quod sacrilegus† sit excommunicatus? dicq; si commit tat in personam ecclesiasticam ipso iure est excommunicatus. 17.q.4.c.si quis suadente. Aut in corpus ecclesiæ, puta ostia frangendo, vel incendium ponendo, & tunc idem extra de sen.excom.c.conquestus.& c.tua.15.q.2.deuotissimam.Si vero in rebus sacris, tunc per sententiam.extra de fur.c.si.vbi ille qui furripuerat calicem de ecclesia, duntamen satisfaciat.non impeditur promoueri,ergo nō est excōmunicatus & in rebus etiam prophanis ad vsum ecclesiæ deputatis, vt extra de fo.compe.§.conquestus. & ibi. hoc per c.Abb.& c.cum sit generale.

CCIX.

1 Ius ciuile respicit rigorem.ff.de iniusti. testamen.l.si quis. §.sed hæc.Ius vero prętorium respicit æquitatem.ff.de sui & leg.l.1.§.sciendum. & vnde cognat.l.Titius. prima.§. si quis.

CCX.

1 Dictio,&,† coniungit diuersa.ff.de alimen.& cib.lega.l.si. & l.ea tamen.ff.de lega.3.

CCXI.

1 Non videtur quis rem habere singulis partibus non habitis.ff.ver.ob.l.qui vsumfructu.de exception. rei iudi.l.si quis cum totum.

CCXII.

1 Qui vult vnum, † vult & eius præparatorium.l. vbi.ff. ad Treb.de serui. rust.præd.l.item.§.fi.& l.quamuis.C.de fideic.vbi Cy.sumit hoc notabile:

CCXIII.

1 Omnis† rubrica perfectam orationem inducens, constituit,& facit ius.nota.per Hostiē.in summa,vt ecclesiastica beneficia.c.vno.in prin.

CCXIIII.

2 *Fiscus priuatorum in causis non interponit partes suas.*
1 In causa† ciuili non proceditur ex officio, sine alicuius instantia,vel requisitione notatur per Inn.de iureiuran.c. ad nostram.
2 Et in causis† priuatorum fiscus non debet interponere partes suas.alleg.Innoc.vbi supra.l.ea quidem.C. si mancipiū ita fuerit aliena.ne manumittatur.

CCXV.

1 *Probanda an sint omnia proposita.*
1 Ad sciendum† quando plura proponuntur,vtrùm omnia debeant probari,distingue,aut apponuntur in libello, aut in rescripto.
Si in libellò,aut coniunctim,aut disiunctim,si disiunctim sufficit alterum probari.41. distinct.c.2.49. distinct.ca.1. in princi.de excessibus prælatorum.c. graue. & in c.inter cæteras.extra de rescriptis. in antiquis.ff.de iure dotium. l.plerique.C.de condi.inde bit.l.fi.sed fatuus est qui talem libellum admittit,cum propter disiunctiuam possit repelli.& not.C.de anno.exceptione.l.fi.extra de libelli oblatio. ca.2.Et hoc verū,nisi alternatiua naturam copulatiuæ importet,extra de testamentis.c.Raynu.vel nisi vtrunque alternatiuorum esset in obligatione, quia tunc probaretur vtrunque.ff.de re iudica.l.miles.§.decem aut noxæ.Si copulatiuè,distingue,aut alterum de propositis non sufficit, aut alterum tantum sufficit, si primo casu,oportet vtrunque probari.Insti.de hæredib.instit.§.1. quia de sui natura est.Si per se alterum sufficeret, aut proponēs se obligauit ad vtrunque probandum, & tunc vtrunque oportet probari,extra de probat.ca.licet. & imputet sibi qui se onerauit diuersa probatione,qui ei mos gerēdus est.ff.de probatio.l.circa.& hoc verum,nisi forma mandati contingat.extra de accusatio.c.accedens.Si non se obligauit ad vtrūque sufficit alterum probari,dum tamen per se sufficiat.extra de rescriptis.c.2.de accusa.c.accedens.& c.cum oporteat. Si in rescripto,distingue,aut coniunctim, aut disiunctim, si disiunctim,sufficit vnum probare. extra de rescript.cap. inter cęteras.
Si copulatiuè,distingue,aut vtrunque tendit ad vnum finem, aut ad diuersos, si primo casu,sufficit alterum probare.de rescrip.c.de iudicijs.c.exhibita.de præbendis.c.cum iamdudum.de appellatio.c.significantibus.& sic intellige contraria glossæ,nisi in petitionibus se oneraret superflua probatione,vt est dictum, extra de fo.compe.c.ex parte. aut vtrunque tendit ad diuersos fines,vel effectus.& tunc probato vno nō tenetur aliud probare. & p hoc intellige not.Hostien.in d.c.ex parte.

CCXVI.

1 Ea quæ† promittuntur, opere sunt adimplenda. extra de pact.c.qualiter.12.q.5.c.quia Ioannes.

CCXVII.

1 In dubio debet interpretari quod quis non deliquerit, potius quam quod deliquerit.1.q.7.scimus.ff. de pœnis.l.si præses.

CCXVIII.

1 *Pertinentiarum nomine quæ contineantur.*
1 De pertinentijs, videt† l.quod in reum.§.si quis post.ff.de lega.1.& vide Inno. in c.cum ad sedem.de resti.Ipol. videlicet quod nomine pertinentiarum intelliguntur,quæ lege statuto,vel consuetudine sunt deputata.

ADDITIO.

Adde infrà sing.520.& sing.405.

CCXIX.

1 *Delictum cessante dolo non committitur, quando in eo dolus requiritur.*
1 Vbi in delicto† requiritur dolus,cessante dolo, non committitur delictum.l.inter omnes.§.rectè.ff.de furt.& l.falsus.§.qui alienum.eo.tit.& l.si seruum.§.ait prætor. & ibi gl.super verbo,non videtur.ff.de acqui.hære.

CCXX.

1 *Restitutio in integrum & nullitas possunt simul in iudicium deduci.*
1 Nullitas† & in integrum restitutio possunt simul in iudicium deduci,& intentari, allegatur capi.constitutus.extra de in integr.restit.de hac materia vide quæ scripsi in decisionibus curię parlamenti,q.143.

CCXXI.

1 Pignoratio est genus iurisdictionis.de fo.compet.ca.cum contingat.in prin.glosłę vltimæ.

CCXXII.

1 *Consequentia efficax non est ex fallibilibus.*
1 Nota quod† probatio debet esse de necessarijs, non de cōtingentibus,quia non est efficax consequentia ex fallabilibus. Nā non probat hoc esse,quod ab hoc contingit abesse.facit c.in præsentia.de testi.& l.non hoc.C.vnde cogna.

CCXXIII.

1 In iudicijs† possessorijs obtinere debet,qui de antiquiori, & iustiori possessione probat,vt no.Cy.C.vti possidetis.l. vti possidetis.& l.vltima.vnde vi.

CCXXIIII.

1 Dictio plus prolata à teste vel homine, nihil operatur. ff.de in litem iurand. leg.cum furti. & vide super hoc nota.per Iaco.de Aret.in leg.si quis in suo.C. de inofficio. testament.

CCXXV.

1 *Publicè factum nulli licet ignorare.*
1 Nulli† licet ignōrare quod publicè factum est.26.distinct. c.quod dicitis.& no.per gl.in cap.exceptionem.gloss.not. extra de exceptio.

CCXXVI.

1 *ad Bellum vocans amicos,non tenetur de equis & aliis rebus amissis.*
Obligatio rei turpis nulla est.
1 Nota.extra de iureiur.in c.sicut.q; ad bellum† vocans amicos,non tenetur de equis amissis,& alijs rebus, nec sumptibus,si bellum fuerit iniustum,quia in re turpi nulla est obligatio, obligatio.extra de pactis c.fi.Nec etiam si iustum, vbi faciunt ex debito.i. causa pietatis. de sen.exc.c.dilecto.li.6. 24.q.3.c.non inferenda.Si vero non tenenbatur, actionē habebit.Sed quamuis dominum sequi debeat,non tamen ad suas expensas,nisi aliud sit de consuetudine, vel pacto. ad hoc extra de immunitate eccle.c.non minus. Et hoēs capti si bellū fiat ex edicto prīcipis,fiēt capiētiū.ff.de capt. & postli.reuersis.l.hostes.Nō aūt si alteri⁹,nisi habeat iurisdictionē,& fecerit statutū.sup hoc.ext. de sen.exc.c.à nobis.Nec dicentur captiui,sed obsides. Nec vocans amicos vel subitos poterit agere ad satisfactionē, si spoliati sunt bonis suis per tertium,sed faciet sibi concedi actiones.ar. ff.de bon.dam.l.2.§.si quis sponsionis.& in d.c.sicut.

CCXXVII.

1 *Ignorantia prætextu non excusatur qui ignorat quod scire potuit.*
1 Nona excusatur prætextu ignorātiæ qui scire potuit quod ignorat.37.dist.c.fi.ff.de bono. poss.l.in bonorum.de iur. & fact.ignoran.l.regula.

CCXXVIII.

1 *Testes in notorijs possunt recipi ante litis contestationem.*
1 In notorijs† possunt recipi testes ante litis contestationē ad cautelam.extra de elect.c.bonæ.2.& idem in vniuersalibus iudicijs.ff.de petitio.heredi.l.hæreditates.
In notorijs &c. vt s. sing.198.

CCXXIX.

1 *Commissio sub clausula, si tibi constiterit, intelligitur partibus,quarum interest,vocatis.*
1 De commissione† facta in rescripto principis sub illa clausula,si tibi constiterit, &c.intelligitur partibus, quarum interest,vocatis,quia aliter constare non potest.not.Inno. in c.dudum circa fi.extra de præsumptio.

CCXXX.

1 *Actoris & rei certa debet esse persona.*
1 Sicut debet† esse certa persona actoris,sic etiam debet esse certa persona rei.4.q.3.ca.1.& 2. Nec licet alicui vagari in discrimen alterius.ff.de iniur.l.prętor edixit. & de hoc latius per Inno.& Host.extra de ordi.cogni.in cap.cum dilectus.in prin.

CCXXXI.

1 *Titulus in spiritualibus probandis.*
1 In spiritualibus† non prodest probare possessionem, nisi & iustus titulus probetur.ad hoc consueuit allega.c.ad decimas.de resti.spol.lib.6.

CCXXXII.

1 *Positionem seu exceptionem potest quis in causa specificare & declarare.*
1 Nota q; † positionem siue exceptionem suam potest quis in causa collocare,declarare & specificare.argum.extra de appella.c.constitutus.prope fi.de fide instru.ca. cum Io.de re iudi.c.abbate sanè.§.fi.Nam plura ponuntur in articulis quam in libello, quia licet agatur simpliciter possessorio, potest articulari super petitorio ad corroborationem possessorij,vt tenet Specu.in titu.de teste.§.nunc videndum. versicu.sed pone.
2 Modum† ponendi,& super eis iurandi.testes reprobandi, interrogatoria faciendi,vide in c.prętentium. de testib.li. 6.& in c.t.de confessis.eodem libro.

CCXXXIII.

2 Quibus† modus perdatur priuilegium, vide per gl.in cap. subiectum.extra de decimis. vide infra sing.309.num.13.
2 Priuilegium† in præiudicium concedentis est latissimè interpretandum,in præiudicium vero tertii strictissimè.vt no. Inn.in c.dilectus.extra de donatio.

CCXXXIIII.

1 *Excommunicatus non debet quis nuntiari solo tenore literarum sententiam excommunicationis continentium.*
1 Nota q; tenore† literarum monitoriarum sententiam excommunicationis cōtinentium duntaxat, non debet quis excommunicatus nuntiari,nisi per alias literas grauatorias appareat ipsum monitum non paruisse.& ideo excommunicatum,quia possibilibile est infra tempus monitionis paruisse. Nec incumbit probatio eidem monito quod paruerit,sed incumbit cōtrarium asserenti vt no.Inn.in c.super his.vltra medium magnæ glos.extra de accu.

CCXXXV.

1 Nota q; † quando sunt duæ rationes copulatiuæ positæ per missorię, vel prohibitoriæ, licet cesset vna,non cessat alia. ff.de itinere actuque priua.l.3.§.hoc autem.in authē.de restit.& ea quæ parit.§.quamobrem. & nota.per Cy.C.quorum lega.3.oppo.circa fi.

CCXXXVI.

1 *Possessionem inducit trinus actus pacificus.*
2 *Testium primæ depositioni standum.*
3 *Fides maior est adhibenda,vbi est maior testium numerus.*
1 Nota q; † trinus actus pacificus inducit possessionem.vt habetur & no.extra de causa poss.& proprie. in c.cum ecclesia† sutrina.
8 Nota q; † primę depositioni testium est standum. extra de præsum.c.literas.& ibi glo.
3 Vbi est† maior numerus testium,maior fides est adhibenda,extra de testi.in c.in nostra præsentia.

CCXXXVII.

2 *Testes possunt iterum testificari si clarè non deposuerint, & iudex procedit ex officio.*
2 *Testes singulares quando non repelluntur.*
1 Quando iudex† procedit ex officio suo,si testes clarè non deposuerint iterum potest eos facere testificari etiam post publicationem testiū, quia in eo nulla mali pręsumptio est. in c.cum clamor.extra de testi.
2 Nota secūdum Inno.quod licet† testis sit singularis in reddition causę,vbi causa non est de essentia rei,puta si vnus dicat q; vidit percipere bladum, alius legumina,non repel lūtur,quia effectus idem est super decimis, secus esset si locus vel causæ redditio esset de essentia,vt in contractibus quia in illis testes singulares nō valerent, vt in c.nisi dominus.3.q.9.& per Inno.in c.licet.extra de testib.

CCXXXVIII.

1 Nota† q; vbi receditur à iure communi, semper causa est exprimenda.no.Innocen.in capi.ad petitionem. extra de accus.

CCXXXIX.

1 Nota† q; illud quod potest fieri parte absente, vt citatio, & similia,potest & in illis interloqui, etiam parte absente vt no.Inno.in d.c.ad petitionem. extra de accus. & ex hoc sumitur consilium, q; vbi iudex vult abbreuiare terminū citationis,quod ipse interloquatur,vt ibi no.

CCXL.

1 *Citari semel ad quos actus sufficiat post litis contestationem.*
1 Nota q; ad singulos† actus causæ post litis contestatio. in quibus non vertitur magnum pręiudicium,nō debet quis nisi semel citari,& omnes termini sunt, & censentur peremptorij, licet non dicatur, præter quam ad diffinitiuam sententiam audiendā, & secūdi decreti interpositionem & testium productionem.vt not.Bart.ff. de dam.infect.l. si finita.§.Iulianus.in 2.q.pro quo l.si quando.C. de test. & de do.& cōtu.c.2.lib.6.& de test.c.in nomine domini. & c.consuluit.extra,de offi.deleg.

CCXLI.

1 *Præceptum contra non confessum vel non conuictum non valet.*
1 Præceptū† factum contra non confessum,vel nō conuictū non valet de iure.C.de execut.rei iud.l.coa.& no.per Innoc.extra de in integ.restit.c. cum venissent. super verbo, inhibitione.cū iuribus ibi alle.& in Spe.in ti.de sentētia.§.

Iusta.ver.in summa not. de hoc etiam tetigi in decisionibus curiæ parlamenti Delphi.q.12.

CCXLII.

1 *Actum non vitiant verba superflua ex imperitia adiecta.*

1 Nota† quod verba superflua ex imperitia adiecta, non vitiant actum, nec operantur limitationem, sed duntaxat de mõstrationem & exemplum.l.quidam.ff.ad leg.1.& l.Paulo Callimacho.§.fi.de leg.3.

CCXLIII.

1 *Verbum significationi non debet nimis attendi.*

1 Non debet† significationi verborum nimis attendi, quia dum verborũ proprietas attenditur, sensus veritatis amittitur, extra de ver.sig.c.propterea.& disputare de verborũ significatione, de quibus non expedit, curiosis relinquitur extra de re iudi.c.abbate sanè prope fi.

CCXLIIII.

1 *Subditos non possunt talliare episcopi nisi in casibus sibi per missis.*

1 Nota† q̃ episcopis cõtra subditos est omne genus exactionis & talliandi prohibitum, præter quam in casibus sibi à iure vel consuetudine permissis, videntur no.Inno.& Hostien.in c.cum apostolus.extra de censibus.

CCXLV.

1 Nota q̃ vbi† quis agit iure sibi cesso, debet facere fidẽ de cessione ante litis contestationem, si reus petat. argu.l.1. in prin.nisi iuret se non posse, quia habet eam in longinquo.argu.l.3.§.ibidem Iulia.ff.ad exhib.Item de omnibus de quibus fit mentio in libello, debet fieri fides ante litis contestationem, vt puta, si fiat mentio de aliquo instrumẽto, vt no.Inno.extra de proba.c.1.

CCLXVI.

1 Nota† quod verbum & vltra, positum in libello, non reddit eum obscurum, per ea quę habentur, & nota.extra de probato.de dila.c.3.

2 Det dictione circa, vide ca.licet. de probatio.cum ibi not.

CCXLVII.

1 *Ordinarij iurisdictione non eximitur receptus sub protectione Papæ.*

3 *Iure suo non est quis priuandus sine causæ cognitione.*

1 Sit† Papa aliquem recipiat sub protectione, non eximitur propterea à iurisdictione sui ordinarij, vt habetur & not. extra de confir.vtili.c.fi.

2 Det† probatione contra malam fidem, vide extra, de spon. c.cum in tua.gl.super verbo, de fama.& super verbo, contra famam.

3 Non est aliquis sine causæ cognitione iure suo priuandus. vt 16.q.4.volumus.

CCXLVIII.

1 Nota† in quibus casibus liceat sua authoritate possessionẽ apprehendere.vide in Spe.in tit.de actore.§.1.versi.Item quoniam qui vult.

CCXLIX.

1 *Iuramentum magis adstringit Deo quam hominibus.*

2 *Iuramenti obseruantia est de iure naturali.*

1 Per iuramentum quia potius Deo quam hominibus adstringitur,& ideo ei magis est parendum. de sententia excommu.c.relatum.

2 Redditio† enim & obseruantia iuramenti est de iure naturali,& de præcepto decalogi.22.q.2.c.si peccatum.in prin. extra de re iudic.capitu.& si Christus.circa fin. ibi,redde. Deo,&c.

3 An† literæ credentiæ obligent mandantem: vide Bar.in l. mortuo.ff.de fideius.

CCL.

1 *Patrocinium an possit petere aduocatus in causa propria præstitum.*

a An aduocatus* in causa† propria possit petere patrocinium

1 per eum præstitum, si in ea obtinuerit. vide Bart. in l.si stipulatus.ff.de fideiussoribus.

1 An monachus habens† administrationem adquirat ecclesiæ, in qua habet administrationem, vel abbatię, vide Bar. in l.si seruus communis.ff.de stipu.seruo.

ADDITIO.

2 Aduocatus. Adde quod patrocinium quod aduocatus in causa propria adhibuit, intantum debet æstimari, quãtum ipse in alium aduocatum pro patrocinio expendisset, per not.Specul.in titul.de expens.§.postremo.versi.quid si ab emptore.& est de mente Bouer.sing.57.in verb. expensæ & fructus numero 9.

CCLI.

2 *Obligatio naturalis an oriatur ex contractu prohibito.*

1 Nobilitas† probatur per famam, vt dicit Bart. in l. prouidendum.C.de postulando.

2 An de contractu † prohibitio oriatur naturalis obligatio, vide Bald.in l.non dubium.C.de legib.in quæstione, iuxta hoc quero,&c.& de hoc aliqualiter tetigi in decisionibus curiæ parlamenti,q.190.

CCLII.

1 *Deceptus vltra dimidiam iusti pretij si in instrumento conteneatur quod donat id quod plus valet, an habeat beneficium l.2.C.de rescind.vendit.*

1 An deceptus† vltra dimidiam iusti pretij, si in instrumento contineatur q̃ plus valens donat, habeat remedium l. 2.C.de rescind.ven.vide Bar.ff.de ver.ob. in l.si quis cum aliter.ibi, quero dicitur in instrumento,&c. & Odofredũ in d.l.2.C.de rescin.vendit.

2 De confessione facta† in tormentis, vide Bart.in l.1.ff.de custodia reorum.in fin.

CCLIII.

1 *Transactionis contractus est arbitramentum.*

1 Arbitramentum est quidam contractus transactionis, dicit Barto.in l.1.§.aduocatos.ff.de varijs & extraord.cog.& no.gl.super verbo, conuentum.in auth. vt differen.iudi.in §.fi vero contigerit.col.9.vide j.sing.432.nu.3.

2 Quid dicatur anniuersarium,& quare fiat, vide in c.cum creatura.extra de celebratione missarum.& ibi glos.

CCLIIII.

1 *Instrumenta contra se vt pars edat potest petere fiscus.*

1 Fiscus potest petere cogi partem ad exhibendum instrumenta.Salice.& docto.in l.qui accusare.C. de eden.vide j. singu.411.

2 Vtrũ ex sola recognitione quis efficiatur homo alterius, tex.quod non in l.cum scimus.C.de agri.& cen.li.11.& tetigi in decisionibus curiæ parlamenti,q.315.

CCLV.

1 Regula† dolo petis, non habet locum in non liquidis habentibus altiorem indaginem, super quo vide l.1.§.1.ff. vt leg.nomine caue.& Cynum in l.1.C. de edic. diui Adria. tol. & Bar.in l.si socer.§.Lucius.ff.sol.matri.

CCLVI.

1 *Hæres spurius qualiter possit instituí.*

1 Qualiter† spurius possit hęres institui, & ei aliquid relinqui, vide Bar.in l.si.ff.de his quibus vt indignis. & in l.au fertur.ff.de iure fisci.

CCLVII.

1 *In Testes in subsidium admittuntur illi de vniuersitate.*

1 Illi de vniuersitate admittũtur in testes in subsidium alijs deficientibus.ita dicit Inno.in c.cum nuntius.extra de testib.& Specu.in titu.de teste.§.1.versic.sed nunquid in causa vniuersitatis.& de hoc tetigi in decisionibus curię parlamenti quæstione.

CCLVIII.

1 Si procurator meus qui antè receperat instrumẽtum pro me, illud producat in causa pro me, an faciat fidem? vide Ioan.Andreæ.in mercuriali.in c.cum quis vna,&c.

2 Princeps† secularis potest dispensare super iuramento.l. fi.ff.de re militari.& l.fi.in prin.ff.ad municip.

CCLIX.

1 *Executionem sententiæ impedit restitutio in integrum postulata.*

1 In† integrum restitutio postulata impedit executionẽ sententiæ, ita dicit glosl.in l.vna.C.in integ.resti.postu. nil noui fieri. vide tamen ibi Cy.

2 Qualiter† & quando expensæ possunt peti ante litem contestatam, vel post, vide Bart.in l.ædiles.§.item sciendum. in fi.ff.de ædil.edict.

CCLX.

1 *Actionum confusio pro solutione habetur.*
Nullitas & inualiditas instrumentorum potest opponi.

† Licet secundum statutum Delphinale non admittantur nisi certę exceptiones, tamen potest opponi contra instrumentum de inualiditate & nullitate ipsius, vt dicit Bart.in l.diuus.ff.de testamẽ.militari. Sed an admittatur exceptio confusionum actionum factarum per aditionem hæreditatis, iuxta l.debitori.C.de pact.l.hæres.§. quod si stipulator.ff.de fideiussorib.dic q̃ sic, quia talis cõfusio pro solutione & loco solutionis habetur & idem habet & impor tat quod solutio.est textus notabilis in leg.Vrannius circa princip.ff.de fideiusso. vide glosl. in l.ita pudor.C.de adulterijs.& de hoc tetigi in apparatu quem feci super statuto Delphinali, sub rubrica, De literis cõpulsorijs & præcisis.

CCLXI.

1 *Mobilia sicut immobilia possidentur.*

1 Res mobiles† & se mouentes possidentur sicut immobilia. textus sunt in l.rem quæ.& l.si aliquã rem.ff. de acquir. pos.ita ponit & determinat Bart.in l.1.in prin.ff. de acquir. pos.& in l.1.ff.vtrobi.& ex his apparet quod statutũ Delphinale, si quis per literas. habet locum etiam pro re mobili.& de hoc etiam scripsi in apparatu quem feci super dicto statuto, si quis p literas.in gl.super verbo, rei alicuius, &c.& scripsi etiam in decisionib.parlamenti quæsti.212.

2 De materia† rei litigiosæ, vide Bar.in l.quod sæpè.§.si quis amico.ff.de contrah.empt.& tetigi plenè in decisionibus curiæ parlamenti,q.337.

3 Quæ dicatur † res litigiosa, vide Bart.in l.1.§.1.ff.de litig.

CCLXII.

1 Quod† quis possit pro furto quæstionari, facit in arg.l.1. ibi,autem tormentis subiici.C.de natura.liberis.& facit §. illud.2.in authen.vt iudi.sine quoquo suffra.col.2.

CCLXIII.

1 *Executrix testamentaria potest esse mulier.*

1 Mulier† potest esse executrix in testamento. ita dicit Cy. in l.id quod pauperibus.C.de sac.san.ecc. & Bart.in l.alio. ff.de alimen.& cibaria lega.

CCLXIIII.

1 *Hæreditate etiam non adita, legata pia debentur.*

1 Legata† pia debentur etiam hæreditate non adita, vt notatur per Io.And.in additionib.Specula.in tit.de instrumen. edito.in §.nunc vero aliqua.ibi,ad pias causas.idem tenet Bar.in l.nemo.ff.de legat.1.& in l.eam quam.C.de fideic.& in l.1.C. de sac.sanct.ecc. de hoc tetigi infra in sing.381.§. si testator in testamento,&c.

1 Legata pia dicuntur, quę relinquuntur ecclesijs, pauperibus, vel similibus, secus si alijs personis, puta vxori, amicis, vel vicinis, vt dicit Ioan. Andr. in additio Specul.vbi suprà.

CCLXV.

1 *Obligationem an inducat extraiudicialis confessio.*

2 *Negans feudum, illud perdit.*

3 *Castra non potest alienare princeps inuitis hominibus loci.*

4 *Possessio non transfertur ipso iure absque apprehensione.*

1 Det confessione extraiudiciali si probet, & si inducat obligationem, vide Ioan.Andr.in additio. Spec.in tit.de teste. in §.1.

2 Si† quis negat feudum, debet feudum perdere.no.Inno.in c.cæterum.in fi.extra de iudicijs.*

3 Princeps† non potest alienare castra inuitis hominibus loci, pro quo vide quæ dixi in decisio.curię parla.q.239.

4 Per consuetudinem potest possessio ipso iure transferri absque apprehensione, secundum Inno.in c.2.de consue.

ADDITIO.

* Adde eundem Guido.infra sing.500.

CCLXVI.

1 *Capitaneum potest ponere dominus in castro suo inuitis hominibus suis.*

1 Dominus† potest ponere capitaneum in castro suo inuitis hominibus suis.l.si ita.§.dominus.ff.de vsu & habitatione & videtur tex.in l.2.§.in Sardinia.C.de off.præfecti prætorio Aphricę.facit generale dictum l.in re mandata.C. mandata.licet videatur tex.in contrarium.in l.1.C.de. Irenar.lib. 11.& in l.1.ff.de decre. ab ordine facien. sed fiet expensis domini & nó subditorum.l.fi.C.de statuis & imaginibus l.2.§.finautem & per discursum totius dictę l.2.C.de offi. præfecti prætor.Aphricæ.& in auth. vt iudi. sine quoquo suffragio.§.illud.coll.2.

CCLXVII.

2 *Carcerem priuatum committit detinens debitorem vltra viginti horas.*

3 *Venari in alieno non licet.*

1 Illud† quod fit secundum consuetudinem, dicitur fieri secundum ius, vt dicit Inn.in c.cum venissent.extra de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ.

2 Si quis† detinet[a] debitorem, vel alium vltra viginti horas

a df cõmittere carcerẽ priuatum.Bar.in l.capite.5.ff.de adul.

3 Bartolus in l.venationem.ff.de vsur.dicit q̃† non est licitũ alicui venari in aliena garena.

4 De clericis beneficiatis euntibus ad studia, vtrum videantur in ecclesijs suis residere? vide Bart. in l. quęsitum. in prin.ff.de lega. 3.

ADDITIO.

a Detinet.Adde infra sing.428.

CCLXVIII.

1 *Agenti interdicto vnde vi, obstat excommunicationis exceptio.*

1 Exceptio† excommunicationis obstat agenti interdicto vnde vi.ita tenet Spe. in ti.de petitorio & possessorio.§.fi. Et ibi ponit 26.casus, qui obstant agenti interdicto, vnde vi.nec obst.c.item si quis.extra de relti.spo. quia ibi crimẽ enorme & notorium non opponebatur, & vide Ang.in l. momentaneæ.C.vnde vi.

2 Vtrum clericus possit cogi deponere in causa criminali? vide l.idem puto.§.certã.ff.de bon.libertorum.

CCLXIX.

1 *Substituti portio mortui ante hæredem, an accrescat consubstituto.*

2 *Substitutionum gradus quando interrumpitur, an sequens in gradu admittatur.*

1 De duobus† substitutis, quorũ vnus moriẽ ante hæredẽ, vtrũ portio sua remaneat hęredi, vel ptineat suo cõsubstituto, vide in l.si ex pluribus.ff.de suis & legi.her.

2 Et de alia† quæstione quando interrumpitur gradus substitutionum, an sequens in gradu admittatur, vide quę dixi in decisionib.curię parlamenti,q.550.

CCLXX.

1 *Iurisdictionem non prorogat procurator sine speciali mãdato.*

1 Non põt† procurator prorogare iurisdictionem sine speciali mandato, vt dicit Inn.in ca.de causis. extra of.dele.& Pau.de Castr.in l.1.de iudi.in sua repetitione circa fin.

2 Si† quis compareat coram iudice à quo ipse appellauit, & protestetur q̃ eius appellatio sit sibi salua, valet protestatio, ita dicit Inno.in c.quæstioni.extra de appellatio.

CCLXXI.

1 *Possessor bonæfidei quis dicatur*

1 Quis† dicatur bonæfidei possessor, & qualiter probetur bona fides, vide Bar.in l. Celsus.ff.de vsuca.vide l.bonæfidei emptor.in prin.ff.de acqui.rer.domi.

CCLXXII.

1 *Processus & sententia non valent lite non contestata. & ordine iudiciario non seruato.*

1 Iudex † de voluntate partium volentium, ꝙ tãtum valeat proceſſus, ac ſi lis legitimè fuiſſet conteſtata, & ordo iudiciarius ſeruatus, procedit in cauſa, & profert ſententiam, vtrum valeant proceſſus & ſententiæ dic ꝙ non, vt tenet expreſsè Spec. in tit. de ſententia. §. iuxta propoſitionis ſeriem. verſicu. quid ſi de partium voluntate, &c. Idem Inn. & Hoſti. in c. referente. extra de pręben. & facit quod no. Arc. in c. ſi delegatus extra de reſcrip. lib. 6. ſuper verbo, cõmittatur, & facit quod not. Inno. in cap. cum cauſam. extra de teſtibus. & vide quæ ſcripſi in deciſionibus curiæ parlamenti, quæſtione.

CCLXXIII.

1 Procurator † conſtitutus in contractu, ſicut communiter ſit in Auinione non poteſt reuocari, quia eſt pars contractus. facit l fundi partem. & ibi Bal. ff. de contrahen. emp. & vendi. idẽ tenet Old. in ſuis quæſtionibus quæſt. 316. quę incipit: Pone quod Titius, &c.

2 Laicus † quidam emit ſeu attentauit fructus alicuius eccleſiæ, an gaudere debeat eodẽ priuilegio circa tales reditus, ſicut talis eccleſia, ad hoc ꝙ non teneatur ſoluere collectã vel vectigal? Spe. mouet iſtam quæſtionem de immunitate eccleſiarum in fin. & videtur dicere ꝙ non gaudeat pro hoc facit l. habitatio. §. fi. ff. de publi. & vectig. vide Arch. in c. quanquam. de cenſib. De hoc etiam tetigi infra ſingu. 287. §. firmarij.

CCLXXIIII.

2 *Legis ratio non minus attendenda quam ipſa lex.*

1 Carruatæ † debent fieri ſumptibus hominum. tex. in propria materia, in l. ſi victu. ff. de oper. libe rtorum. niſi cõſuetudo aliter ſe habeat quæ attendi debet. l. ſi fundus. ff. de euicti. & de hoc ſcripſi in deciſionibus parlamenti, quæſtione.

2 Ratio legis † non minus eſt attendenda, quam ipſa lex. ita tenet gl. in l. 1. circa fin. C. quæ ſit longa conſue. vide infra ſing. 475. nu. 3. & j. ſing. 511.

CCLXXV.

1 *Sententiæ executionem non poteſt petere excommunicatus.*
2 *Miſsio in poſſeſsionem debet probari per inſtrumentum & non ſufficit per teſtes.*

1 Excommunicatus † non poteſt petere executionem ſententiæ, ſecundum Inno. & Hoſtie. in c. venerabilem. extra de excе. vt refert Archi. qui ita videtur tenere in ca. ſicut. 2. q. 1. & eſt tex. in c. pia. in fi. de excepti.

2 Aliquis poſsidet, & dicit ſe miſſum fuiſſe in poſſeſsionem authoritate literarũ iudicialium, quod probat ita eſſe per teſtes, vtrũ ſufficiet? dic ꝙ nõ, imo debet probare per inſtrumentũ. ita videt dicere te. in l. fi. C. de edic. diui Adria. tollend. ſicut cętera acta debent probari per ſcripturã. ca. qm̃ contra falſam. extra de probatio. & l. ne in arbitris. C. de arbitr. ita dicit Bar. in d. l. fin. in queſtio. fin.

3 In quibus † ceſſat prętcriptio. vide gl. notabilem in c. cum non liceat certa. de prętcrip.

CCLXXVI.

Spoliatus poſſeſsione, vel quia agit interdictio vnde vi, cõtra Titium qui opponit rem ad ſpoliatum non pertinere, ſed ad Gaium, qui Gaius aſſiſtit Titio ſpoliãti, & proponit rem ad ſe pertinere iure dominij, vtrum iſto caſu habeat locum regula dolo petis, adeo quod ſpoliatus repellatur? Dic quod hic. ita tenent ſinguliter Cyn. & Bar. in l. ſi quis. C. locati. & Henri. Boich. in ca. cum veniſſent. in vlti. diſtin. in fi. extra de inſtitutio. facit quod no. Bar. in l. bona fides. ff. depoſiti.

CCLXXVII.

1 Aliqua ſententia † reperitur lata centũ anni ſunt elapſi contra habitatores alicuius caſtri vel loci, nunc dominus modernus vult ſe iuuare de tali ſnĩa contra habitatores modernos, qui dicunt, quod non ſunt hęredes prędeceſſorũ, nec in eorum bonis ſucceſſerunt, ideo, ꝙ talis ſentẽtia eis obeſſe non debet, tanquam res inter alios iudicata l. 1. 2. & fi. C. quibus res iud. non nocet. contrarium credo ego Guido, quia licet prædeceſſores deceſſerint, ſucceſſores repręſentant defunctos, & faciunt eundem populum, ſic quod Moderni cenſentur idem populus. text. eſt notabilis in l. proponebatur. circa medium. ff. de iudi.

CCLXXVIII.

1 *Interfecti aſſertio non probat contra occiſorem.*
2 *Sententiæ verba ſtrictè intelligenda.*
3 *Arbitri ſententia non mandatur executioni, vbi eſt pœna: aliàs ſic. & quis cum mandabit executioni. 4.*

1 Aſſertio interfecti † non probat contra occiſorem. Bart. in l. ſi quis in graui. §. ſi quis moriens. ff. ad Sillan. Et vltra ibi dicit Bar. quod ſi notarius dicat inſtrumentum per eũ receptum eſſe falſum, quod non præiudicat parti & vide de hoc ſuprà ſing. 2.

2 Verba ſnĩę † debẽt ſtrictè intelligi. l. 1. C. ſi plures vna ſenten. & l. fi. à te. ff. de excep. rei iudic. dicit Bar. in l. ſi expreſ ſim. ff. de appel.

3 Oldradus dicit, quod † ſententia arbitri non mandatur executioni, vbi eſt pœna, quia agitur ad pœnam, alias ſic. in l. Iudęi. C. de Iudęis. & ff. de re ind. l. à Diuo Pio. in princ. licet ſint gl. contrarię in l. ait prętor. ff. de re iudi. & extra de arbi. in c. per tuas.

4 Sed quis † mandabit executioni ſententiam arbitri? vide Bar. & doct. in d. l. Iudæi. C. de Iudęis. vide infra ſing. 447.

CCLXXIX.

1 *Contra teſtes teſtamentarios opponi poteſt quod ſint criminoſi.*
2 *Patri non poteſt ſolui debitum filij.*

1 Si fiat † teſtamentum coram ſeptem teſtibus, & teſtes poſtea examinentur, poteſt contra eorum perſonas opponi ꝙ ſunt criminoſi vel alias, vt tenet glo. & Bart. in l. cum lege. ff. de eſtam. & Spe. in titu. de inſtru. edi. in §. inſtrumentum publicum. ver. item quod teſtes inſcripti.

2 Debitum † filij non poteſt ſolui patri, vel alteri qui ſine mãdato poteſt agere, & ſi fiat, non liberatur ſoluens, vt videtur tex. in l. 2. ff. vt le. vel fideic. nomine caue. & facit l. qui hominem. §. ſi gener. ff. de ſol. idem gl. & Bar. in l. vero procuratori. ff. de ſolutio. vide infra ſingul. 31. numero 1.

CCLXXX.

1 *Teſtamentum non debet lacerare notarius etiam de voluntate teſtatoris.*

1 Notarius † non debet lacerare teſtamẽtum, & etiam de voluntate teſtatoris. ita dicit Bar. in l. tabularum. §. ſi plura. ff. quemadmodum teſta. aperiantur. Et idem crederem de alio inſtrumento.

2 Caſus in † quibus requiritur ſcriptura, glo. enumerat 28. caſus in c. 1. de cenſi. lib. 6.

3 An † regeſtum notę faciat fidem, vide Inno. in c. 1. de procuratoribus.

CCLXXXI.

2 *Præſentia donatarij requiritur in donatione cauſa mortis.*

1 Si pater † ſecundo maritet filiam ſuam, & ſibi dotem conſtituat non facta mentione de prima dote, filia non poterit petere niſi dotem ſecundo loco conſtitutam in ſecundo contractu matrimonij, per text. in l. dotem. ff. de iure dotium, & tenet Cyn. in authentic. ſed quamuis. C. de rei vxo. actio.

2 In † donatione cauſa mortis requiritur pręſentia donatarij. in l. inter mortis. ff. de donatio. cau. mor. tenet Bart. in l. 1. ff. eod. titu. & Ioan. Fabr. in §. 1. Inſtitu. de donatio. & ſcripſi de hoc in deciſi. cur. parla. quęſt.

CCLXXXII.

1 *Talliarum à ſolutione exemptus, non ſe excuſat in præiudicium aliorum habitantium.*
3 *Hæreditas non adita qualiter tranſmittatur.*

1 Exemptus † non poteſt ſe excuſare à ſolutione talliarum in præiudicium aliorum habitãtium, vt tenet Hen. Bohic. in capit. peruenit. de immu. eccle.

2 An † inſtantia tranſeat ad hęredem? vide Bart. in l. cum hominem. ff. de fideiuſ.

De tranſ-

3 De tranſmiſſione † hæreditatis non aditæ, & qualiter fiat, vide Cy. qui dat ſingularem theoricam in l. ſi fratris. C. de iure deliberan. & Bar. in l. ſi infanti. eo. tit. & vide in deciſ. parlamenti quæſtio. 232. & infra ſingular. 538. nume. 1.

CCLXXXIII.

2 *Emptor an poſſit retinere prætium mota quæſtione euictionis.*
3 *Proprietario non nocet ſententia lata contra colonum.*

1 Si quis deprehendatur † in via, antequam perueniat ad locum in quo introire poteſt, obſtante vetito. an poſsit dici confiſcata. vide in l. fi. C. de nauti. fenore. & in l. ſi fugitiui. iuncta glo. C. de ſer. fugit. & nota quia faciunt pro edicto de bladis non extrahendis à pręſenti patria Delph. de hoc etiam ſcripſi in deciſionib. curiæ parla. quæſt.

2 Mota † quæſtione euictionis, an emptor poſsit retinere pretium, vide docto. in l. 1. §. ſtipulatio duplæ. ff. de prætſtipulatio.

3 Sententia lata contra † colonum non præiudicat domino proprietatis. Bar. in l. officium. ff. de rei vendi.

CCLXXXIIII.

1 *Iuriſdictionem etiam ſpiritualem dat conſuetudo.*
2 *Procuratorem an citare ſufficiat in principio cauſæ.*

1 Conſuetudo † dat iuriſdictionem etiam ſpiritualem ſecũdum Innoc. in c. nouit. extrà de iudic. & in capit. 1. de apoſtat. eſt tex. in cap. 1. extrà de offic. ordin. lib. 6. & in ca. cùm contingat. extrà de foro compe. & in cap. 2. de conſue. no. glo. & Ioan. Andr. in c. Romana. ſuper verbo, conſuetudine. de foro competen. lib. 6. & Per. & Iac. in titu. de iuriſdict. & eſt tex. in l. viros. C. de diuerſis. §. debitor. lib. 12. & Cy. in l. 1. C. de emancip. libero.

2 Vtrum † ſufficiat citare procuratorem in principio cauſę? vide Barto. in l. eum qui. C. de procur. & l. meminerint. C. vnde vi & glo. in c. cauſam quæ. extrà de dolo.

3 An ſufficiat † citatio ad domum? vide Bart. in l. 1. in princ. ff. de libe. agnoſcen. vide infrà ſing. 354. num. 2. & ſin. 579. nume. 8.

CCLXXXV.

1 *Ædificare in ſuo fundo an quis poſſit caſtrum.*
3 *Dominium ſine poſſeſsione tranſfert conſuetudo.*

1 An quis † poſſit in ſuo fundo caſtrum ædificare? vide in l. prouincias. C. de ædifi. priua. & in l. 2. C. de fund. limitrop. lib. 11. & Petrum Iac. in titu. de ſucceſsio. regni Franciæ, in §. ſuperius eſt facta mentio, &c.

2 An clericus † ſuccedens patri teneatur contribuere in collectis, & talis. vide Bart. in l. Paulus reſpondit per procuratorem. in 1. q. ff. de acq. hære. & Hen. Boich. in c. ſtatutũ. de cenſib. & ibi ponit ſi miſerabiles perſonæ teneantur in ipſis contribuere. de hoc etiam ſcripſi in deciſionib. curię parlam. Delphi. quæſtione.

3 Conſuetudo † transfert dominium ſine poſſeſsione, ſecundum quod not. Inno. in c. 2. de cõſuc. & hoc ſcripſi in apparatu, quem feci ſuper ſtatuto, Si quis per literas, &c. in glo. ſuper verbo, poſſeſ.

CCLXXXVI.

2 *Vaſis aureis legatis, ſi omnia ſint argentea, vt aurea debeantur.*

1 Edictum † diui Adriani competit etiam poſſeſſori, non vt ſibi tradatur poſſeſsio, ſed vt ſibi confirmetur talis poſſeſsio. l. j. ſecundum vnum intellectum, C. de Carbo. edic. & l. 3. §. miſſum. ff. eo. tit. & ita ibi tenet Bar.

2 Legatis † vaſis aureis, & ſi nulla ſint aurea, ſed ſolùm argẽtea, an argentea debebuntur? textus cum gl. videtur dicere quòd ſic. in l. Seiæ dulciſsimè. ff. de auro & arg. leg. quod ẽ ſingulare, vide infrà ſing. 382. nu. 1.

3 De ſententia lata ex falſa cauſa, vide plenè per Bart. in l. ſi is ad quem. ff. de acqui. hęre. & plenè per Inno. in c. in præſentia. extrà de renun. in fin.

CCLXXXVII.

1 *Priuilegio fiſci non gaudent firmarij curiarum Delphinalių in exigendis eorum debitis.*
2 *Priuilegium mutatur ex mutatione perſonæ.*

1 Firmarij † curiarum Delphinalium non debent gaudere priuilegio fiſci in exigendis eorum debitis ad cauſam firmarum, quia ex mutatione perſonæ mutatur priuilegiũ: notat Bar. in l. Paulus reſpondit per procuratorem. in fin. ff. de acqui. hære. & ſuper hoc vide etiam quæ ſuprà ſcripſi in ſing. 273. §. lai cus quidam, &c. & in deciſione parlamenti, quæſtio.

2 An † quis poſsit iurare per procuratorẽ ſit minor vel alius, vide Henric. de Boucrio in authe. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vendi. in ſua repetione.

CCLXXXVIII.

1 *Rebellis aut bannitus occiſus à clientibus curiæ eum capere volentibus, non teneantur.*

Allegatur l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccle. confugiunt. ꝙ

1 ſi bannitus vel rebellis ſit occiſus à clientibus curiæ, cum eum capere vellent, quod non teneantur.

Lex denuntiamus. C. de his qui ad eccle. confug. allegatur

2 quod ſi quis dubitet offendi, poteſt adire iudicem, & petere ſecuritatem ſibi præſtari.

CCLXXXIX.

1 *Reorum debendi inſolidum obligatorum ſi vnus ſoluat partem ſibi contingentem an, & quando liberetur.*
2 *Differre & detractare parificatur.*

Iuxta materiam l. ſi creditores. C. de pactis. dic, cum ſunt

1 † plures rei debendi inſolidum obligati, ſi vnus ſoluit partem ſibi contingentem, aut ſoluit ita vt liberetur pro parte ſua, aut vt extenuet totum debitũ, aut eſt dubium. Primo caſu liberatur in totum ſolutione ſuæ partis, vt ff. de fideiuſ. l. quoties pro parte enim ſua liberatur ſolutione, in reſiduo vero per tacitum pactum, per dictam l. ſi creditores. in alijs verò duobus caſibus remanet obligatus, ſicut ante, vt. ff. de fideiuſſ. l. inter eos. Si autem vnus conueniatur pro parte, aut ſit per electionem, aut per diuiſionem, ſi eligendo, & conſtat, non præiudicat creditor, Sed qualiter cognoſcetur diuiſio & electio in dubio, dic qđ. ſi omnes pro parte creditor cõuenerit, cenſetur diuiſio, alias cẽ ſetur electio. C. de fideiuſſor. l. liberũ. Oldra. de Lau. in d. l. ſi creditores.

2 Parificantur † detractare & differre, in l. fin. circa prin. ibi, ſed ſi hoc facere detrectat vel differat, &c. C. de his qui ad eccle. confug. Quod facit ad queſtionem, Ego conueni tibi vendere dominũ in eum caſum, in quo vellem eam vẽdere, contingit quod volo vendere, tibi denuntiaui, tu dicis quod tu es contentus emere, ſed tu differs eam emere, certè poſſum alij vendere non obſtante dicta conuentione. argu. dictæ l. fina.

CCXC.

2 *Facta à iudice ex abrupto non valent.*
5 *Procuratoris falſi geſta an poſsint ratificari poſt ſententiam.*

1 Sententia † lata contra defunctum, &c. vt ſuprà ſing. 12.

2 Quæ † fiunt à iudice ex abrupto non valent. notat Innoc. in cap. 2. de in integ. reſti.

3 Qualiter † puniatur vtẽs officio magiſtratus, plenè ſcripſi in deciſionibus curiæ parlamen. quæſtio. 424.

4 An initium † ſit inſpiciendum, vide Cy. in l. 3. C. ad Mace. ad Bar. in l. ſi filius. ff. de verbo. obli.

5 An geſta † per falſum procuratorem poſsint ratificari poſt ſententiam, vide Bar. & doct. in l. ſi. C. ad Maced. & in l. licet. ff. de iudi. & ibi reportata.

CCXCI.

1 *Opinio communis ſequenda in iudicando.*

1 Secundũ † cõem opinionẽ eſt iudicandũ. l. ſcire oporte. §. illud. cũ §. ſequẽ. ff. de excu. tuto. & in cle. 1. in fi. de ſum. tri. & fide catho. idẽ tenet Pet. Iac. in tit. de cõpen. ſubſti. circa fi. idem Io. Fab. in procemio Inſtitu. in fi. ibi, hic orior, idẽ Cy. in l. 1. de actio. & obli. vide infra ſing. 512. dico tamen circa hoc, quod ſi gl. teneat vnã opinionem, & habeat tres vel quatuor doct. famoſos ſibi adhærentes, ꝙ ſecundum opi. gl. & ſequacium eſſet iudicandum potius quam cõtra opi. glo. vt plenè ſcripſi in deciſi. curiæ parla. q. 134.

CCXCII.

1 *Compenſans petit.*

Excom-

1 Excommunicatus† qui non poteſt agere in iudicio ſi conueniatur, non poterit etiam opponere compenſationem, vt videtur tex. in l. amplius non peti. ff. rem ratam habe. qa qui compenſat, petit. pro hoc facit l. qm̃ Alexandrum. C. ad legem Iul. de adulterijs. & ita tenent Oldra. & Iaco. de Are. in dicta l. amplius. & Innoce. & Bernar. in ca. inter. extra de exceptio. ita dicit Bart. in dicta l. amplius. idem dico & à fortiori, quod ipſe non poterit reconuenire.

CCXCIII

1 Nota qꝙ in quantitatibus licet ſint diuerſi generis, habet locum cõpenſatio, videlicet de argento ad frumentum, vinum, & ſimilia, & econtra. & de hoc eſt glo. in l. neque ſcriptura. in glo. fina. circa finem. C. de compenſa. pro quo l. ſi propter. C. eodem titu. licet glo. videatur tenere cõtrariũ in l. diuortio. §. ob donationes. ff. ſoluto matrimo. & dic vt ibi dicit Barto. & ibi tenet Bart. ſecundam partẽ dictæ glo. in dicta l. neque ſcriptum. ita quod gloſſ. in dicto §. ob donationes. remanet firma, & vera ſecundum Iaco. de Aret. vt dicit Bart. conclude ergo, quod de pecunia ad frumentum, & econtra fit compenſatio. quod nota.

2 Compenſatio† poteſt opponi poſt ſententiam, quia cum duret actio, ergo & exceptio. ita ponit Inno. in cap. ſuper extra de ordi. cogn. ſecus tamen eſt in exceptionibus, quæ non habent fomentum actionis. ff. de compenſatio. l. ſi tamen. §. 1. & l. 2. eo. titu. Bal. in repert. Inno.

CCXCIIII.

1 *Vinum, granum aut oleum promittens ſine adiectione bonitatis, quodlibet dando liberatur.*
2 *Ius ſubſtitutionis non tranſmittit ſubſtitutus ad hæredem.*
3 *Dotem eſſe ſolutam licet in inſtrumento deſcribatur, poteſt tamen opponi exceptio dotis non numeratæ.*

1 Qui ſine adiectione† bonitatis promittunt granum, vinũ vel oleum quodlibet dando liberantur. ff. mandati. l. fideiuſſor. ff. de leg. 3. l. numis. ſecus in auro qđ purgari debet. ff. de auro & argento lega. l. ſi aurum. Et ſecus in mutuo, in quo bonum debetur eiuſdem generis. ff. ſi certum petatur. l. mutuum. vbi vero debetur ſpecies exigitur medio cris. l. de ædil. edict. præmiſſa ſunt verba Ioannis Andreæ in capitu. nauiganti circa princ. extra de vſuris.

2 Subſtitutus† non tranſmittit ius ſubſtitutionis ad hęredẽ facit te. in l. in cauſę. 2. §. Põponius. ff. de minor. de hoc ſcripſi in deciſio. curiæ parlamenti, q. 232. & plenius in 122. conſiliorum meorum.

3 Licet in inſtrumẽto† deſcribatur dotem eſſe ſolutam, poteſt nihilominus opponi exceptio non numeratę dotis, & aduerſarius habet probare fuiſſe numeratam, vt probat gl. in l. fin. C. de dote cauta & non numerata. in gl. 1. in fin. facit l. aſſeueratio. & l. ſi ex cautione. C. de non numera. pecu. & ibi Bar.

CCXCV.

1 *Donare non poſſunt milites ſuis focarijs, item nec presbyteri & religioſi.*

1 Milites† non poſſunt donare ſuis focarijs. l. 2. C. de dona. inter virum & vxo. Sed quid de presbyteris, canonicis, religioſis, nunquid poſſunt donare ſuis focarijs ſeu meretricibus? dic quod non, per d. l. 2. cum ipſi ſint milites cœleſtis militiæ. l. miles. ff. de re iudi. ſecundum Richar. Malũbræ, qui hanc quæſtionem diſputauit.

2 Sententia† quæ continet apertam iniquitatem, non tranſit in rem iudicatam. not. Anto. de Butr. in cap. ſuper. extra de pœnis.

CCXCVI.

1 *Statutum contra libertatem eccleſiæ quando fieri dicatur.*
2 *Mobiles res quando cenſeantur immobiles.*

1 Quotuplex dicatur† eccleſia, & quãdo dicatur fieri ſtatutũ contra libertatem eccleſię, & ſi fiat ſtatutum contra vnam eccleſiam ſolum, an dicatur fieri contra libertatem eccleſię? vide Inno. in c. nouit. extra de ſen. excom. & Bal. in repertorio ſuper Inno.

2 Nota gloſ. † notabilem, qꝙ quando actio competit pro rebus mobilibus annuatim præſtandis, quod cenſentur immobiles. in l. iubemus. ſuper verbo Annonas. C. de ſacro ſanct. eccle.

3 Quod non ſit bona† argumentatio à cõtrario ſenſu in materia ſtatutorum, not. de Zabarel. in clemen. vna. de vſur. ibi, 22. quæro. circa prin.

CCXCVII.

1 *Actiones licet cõpetant contra quęlibet pro portionibus hæreditarijs cũ ſint plures hæredes, fallit tamẽ in quinq; caſibus.*
2 *Bona ſua præſentia & futura quis poteſt vendere.*

1 Licet regulariter cum ſint† plures hæredes, actiones competant contra quemlibet pro portionibus hæreditarijs, l. 1. & 2. C. de actio. hæred. fallit tamen in quinque caſibus. Primo, ſi aliquid indiuiduum eſt in obligatione, tunc quilibet ipſorum tenetur in ſolidum. ff. de verb. obli. l. in executione. §. 2. Secundus, ſi res, quæ debet reſtitui ab vno inſolidũ poſsideatur. C. de acquirend. hæred. ff. commodati. ſed mihi. §. hæres. Tertius, in alimentis legatis, quæ pro volũtate defuncti vel iudicis, vel ab vno inſolidum, vel à pluribus pro partibus deſignatis petuntur. ff. de alimen. leg. l. 3. Quartus, ſi teſtator ab vno hærede legauerit creditori animo compẽſandi tunc. n. ille hæres vſq; ad quantitatẽ legati onus debiti illius ſuſtinebit. ff. de leg. 2. l. cum ab vno. Quintus, in expenſa funeris vxoris quæ non tantum a ſtrinxit hæredes pro hæreditarijs portionibus, ſed etiam virum pro portione, quę peruenit ad eum de dote vxoris ſuę, vt puta ad eum peruenerunt centum, & in hæreditate ſunt 200. ipſe vir tenetur pro tertia, & hę redes pro duab' partibus. ff. de relig. & ſumpti. funer. l. quoties. & leg. veluti. iſta ponit frater Raymundus in ſumma ſua de caſibus in titu. de rectoribus. §. de hæredibus autem raptorum, &c.

2 Quis poteſt vendere † omnia bona ſua præſenttia & futura. rex. in l. ſi in emptione. §. 1. ff. de contrahen. empt. & vendi. Et ſimiliter obligare poteſt omnia bona ſua præſentia & futura. l. ſi. C. quę res pig. oblig. poſſ.

CCXCVIII.

2 *Vectigalium in ſolutione an debeat attendi conſuetudo.*

1 Verbum, † videtur, à lege prolatum, eſt merè deciſiuum, in l. creditores. C. de pigno. & in l. ſi eo tempore. C. de remiſſione pign. licet videatur contra in l. naturaliter. ff. de acqui. poſſ. vbi verbum videtur, ibi nõ ſtat merè deciſiuè. Sed in teſte verbum, Videtur, nõ ſtat deciſiuè, vt vide quę ſcripſi infrà in §.

2 An in ſolutione † vectigalium debeat attendi conſuetudo? vide gloſſ. in l. pręcipimus. C. de canone largit. titu. lib. 10.

CCXCIX.

2 *Peremptorij vim habet citatio facta in perſonam citandi.*
3 *Petitorium & poſſeſſorium intelligitur commiſſum cauſa ſimpliciter commiſſa.*

1 Appellari poteſt à iudice, † qui ſe pronuntiat iudicem, vel non iudicem competentem. Bald. in l. 2. C. de epiſcopali audientia.

2 Citatio† facta in propriam perſonam citandi, habet vim peremptorij. not. Inno. in c. ad petitionem. extra de accuſa. vide infra ſing. 419. nu. 3. & ſing. 579. nu. 5.

3 Quando† cauſa committitur ſimpliciter, intelligitur commiſſum petitorium & poſſeſſorium, ſecus ſi alterum tantum committatur, vt dicit Inno. in c. 1. de ſequeſtr. poſſ. & fruct. vide infra ſing. 424. nu. 4.

CCC.

1 *Delinquentem ab officiarijs auferens, an in crimen læſæ maieſtatis incidat.*

1 An incidat† in crimen læſæ maieſtatis ille, qui tollit delinquentem de manu officiariorum? vide Bart. qui diſtinguit in l. cuiuſque. §. fi. ff. ad leg. Iul. maieſt. & dixi de hoc in de ciſio. curię parlamen. quæſtio. vide infra ſingu. 438. numero. 3.

4 De illo† qui promiſit nulli vendere niſi mihi, not. in l. ſi eũ qui. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. Baldus. vero in feudis, in titul. per quos fiat inueſtitura. in §. ſed & res cuius alienatio. diſtinguit, & dicit, aut illa verba apponuntur ſuper faculate, & non inducunt obligationem, aut ſuper obligatione, & tunc inducunt neceſsitatem, vt notatur per Cyn. in l. actione. C. de tranſact. de hac materia vide in l. ea lege. C. de condi. ob cauſam. & tetigi de hac materia in deciſio. curiæ parla. quæſtio.

CCCI.

1 *Authen. res quæ. C. commu. de lega. intellectus.*

1 Authentica, res quæ. C. communia de lega. non habet† locum in re feudali, aut aliàs prohibita alienari per teſtatorem, vel contrahentem. ita dicit Bald. in feu. in tit. qualiter poterat olim fieri alienatio. in §. donare autem.

2 Conſuetudo † eſt de iure ciuili. in §. ex non ſcripto. Inſtitu. de iure natu.

3 In pœnalibus † ſtatutis & conſuetudinibus proceditur de ſimilibus ad ſimilia. not. Bal. in feudis, in tit. quæ ſit prima cauſa beneſi. amitten. in §. porrò ſi domino. & ibi dicit eſſe textum.

CCCII.

1 *Furum pœna.*
2 *Authent. & qui iurat. C. de bon. autho. iud. poſſid. intellectus.*

1 Qui ſunt † furca ſuſpendendi, & de pœnis furibus imponendis, vide multa per Bald. in feud. in titu. de pace iuramen. fir. conſeruanda. de hoc etiam tetigi in deciſio. curię parlamen. quæſt. 589.

2 Angelus† in auth. de exhibendis & introducendis reis. ponit vnam pulchram limitationem ad auth. & qui iurat. C. de bon. author. iudi. poſsid. qꝙ d. auth. & qui iurat. habet verũ indiſtinctè, niſi bona debitoris ſint creditori hypothecata, quia tunc in oĩbus bonis fiet miſsio, etiam vltra mensurã debiti declarati. Et ſic hodie d. auth. non habet locũ. & rõ, quia in oĩbus inſtrumẽtis obligantur oĩa bona, &c.

CCCIII.

1 De materia † duelli vide glo. & Bald. in feud. de pace tenẽda, & eius violatoribus. in 6. col. & ibi etiam habetur de bannito, & quare quis banniatur. Et de hac materia duelli, vide plenè per Iaco. Rebuffi in l. vna. C. de gladiatorib. lib. 10. & plenè dixi in deciſio. parlam. quæſt. 617.

2 Vtrum † conſuetudo excuſet à pacto inter aliquos inito? vide Inn. in c. 1. de treug. & pace. & ponit Bald. in reperto. ſuper Innocen.

CCCIIII.

1 *Pretium in bladis vendendis in publico iudex ex officio poteſt ponere.*
2 *Excommunicatum quis videtur ſe fateri petendo ſimpliciter ſe abſolui.*

1 Iudex ex officio ſuo poteſt ponere pretium in bladis vendendis in foro publico. tex. in feu. in titu. de pace tenen. & eius violatoribus. in §. ſimiles aduerſus militem.

2 Quis† petendo ſe abſolui ſimpliciter, confitetur ſe excõmunicatum. in cap. venerabilem. in §. ſunt enim. extrà de elect. Sed quando petitur abſolui ad cautelam, quis non fatetur ſe excommunicatum, vt in ca. ad præſentiam. extrà de appel. & vide de hoc per Spec. in titu. de proba. in §. nunc dicendum. ver. ſed nunquid probatur quis excommunicatus, &c. vbi præmiſſa ponit.

CCCV.

1 *Delegati à principe ſubdelegatus an poſsit committere vnum articulum.*
2 *Delegatus non impeditur procedere licet delegans excommunicetur, ſecus in officiali & vicario epiſcopi.*

1 An ſubdelegatus † delegati à principe poſsit committere vnum articulum. Specu. in titu. de delegato. in §. 2. in verſ. ſed nunquid ſubdelegatus. dicit, quòd de iure non, ſed dicit quòd de conſuetudine ſeruatur contrarium. vide ſuper hoc Archid.

2 Quando delegans † excommunicatur, delegatus non impeditur procedere, ſecus in officiali & vicario Epiſcopi, vt not. Specu. in titu. de delegato. in §. reſtat videre. verſic. quid ſi ſuper duobus. in fi.

3 De materia † irregularitatis vide plenè per Specu. in titu. de diſpenſat. §. iuxta.

CCCVI.

1 *Hypothecaria quando poſsit agi contra debitorem debitoris.*
2 *Teſtis pro debitore an poſsit eſſe fideiuſſor.*

1 Poteſt † agi hypothecaria contra debitorem debitoris, vbi nomina ſunt obligata, etiam non diſcuſſo debitore principali, vt ponit Spe. in tit. de procuratore. §. ſequitur. verſi. quid ſi mihi obligaſti. & hæc eſt vna limitatio ad authenticam, hoc ſi debitor. C. de pigno.

2 Fideiuſſor† an poſsit eſſe teſtis pro debitore. Spe. dicit, aut eſt ſoluẽdo fideiuſſor, & tunc põt, aut non, & tũc non põt, ita videt ſentire in tit. de teſte. §. 1. verſ. quid de fideiuſſore.

3 Si cedens† poſsit eſſe teſtis pro ceſſionario, venditor vel proxeneta, vide in 74. conſiliorum meorum Guido.

CCCVII.

1 *Teſtes valetudinarios debet cõſtare prius quàm procedatur ad examinationem ad perpetuam rei memoriam.*
2 *Bona teſtatoris non poteſt vendere executor pro ſua executione, niſi hæreditate adita.*
3 *Poſſeſſionem quibus caſibus propria authoritate quis apprehendat.*

1 Antequàm iudex † procedere debeat ad examinationem teſtium, ad perpetuam rei memoriam teſtium valitudinariorum, debet priùs cognoſcere ſummariè, & ſibi conſtare, qꝙ teſtes ſint valetudinarij, vel abſuturi. ita dicit Spe. in tit. de officio oĩum iudicũ. in §. poſtremò. in verſi. Item ſi teſtes petũtur. Sed an iudex debeat etiam primò ſic hoc interloqui, vide Bartol. in l. in lege Aquil. ſi deletum. ff. ad legem Aquil.

2 Executor† nõ põt de bonis teſtatoris pro ſua executione fienda vẽdere aut exequi, niſi hæreditate adita ex teſtamẽto vel ab inteſtato. ita tenet Bar. in l. alio hærede. ff. de alimen. & ciba. lega. in 2. q. Vide ſuper hoc Speculatorem in titu. de inſtru. edit. in §. nunc verò aliqua. in ver. ſed pone, quòd ex teſtamento, &c.

3 Nota† caſus in quibus ſua authoritate quis poteſt poſſeſſionem apprehendere. vide Specu. in titu. de actore. in §. j. ver. item qui vult propria authoritate, &c.

CCCVIII.

1 *Interpretatio quando plena aut plenior, aut pleniſſima fiẽda.*

1 Vbi verba† clara ſunt, nõ eſt fienda interpretatio, l. ille aut ille. ff. de lega. 3. Sed vbi de verborũ ambiguorũ interpretatione agitur, in non gratuitis pro accipiente plena in cõtractibus, in vltimis voluntatibus plenior, & in donationibus, largitionibus & beneficijs principum pleniſsima. vt extrà de donat. c. cùm dilectus. facit ff. de reb. dub. l. ſi. extrà de verb. ſign. c. abbate ſanè. Pro ſecunda l. qui penũ. §. fin. ff. de pen. leg. l. 3. ff. de vin. triti. & de annuis lega. l. 3. de conſti. princip. l. beneficiũ. & 2. q. 3. præuaricator. in fi. extrà de verb. ſign. olim. facit in non gratuitis quæ veniant. l. qui fundum. §. in lege. & l. fiſtulas. ff. de contrah. emptio. In vltimis voluntatibus veniũt, vt in l. vxorẽ. §. legauerat. & l. prædijs. §. 1. ff. de legat. 3. & in l. teſtatrix. §. fin. ſi ſeruit. vend. facit l. ſi quando. C. de bon. vacant. libr. 10. de offi. præfect. vrb. l. 1. §. cum vrbem. extrà de priuileg. c. quia.

CCCIX.

1 *Dictionis &, effectus. 2. 4.*
3 *Dictionum ac ſi, & ſi, vis.*

1 Dictio &, † poſita inter perſonas, denotat diuiſionem & diſtributionem per partes. ff. de verb. obliga. l. eum qui. in princi. & authenti. ſi quando. C. de conſtitu. pecunia. De hac dictione &, plenè tetigi in deciſionibus curiæ parlamen. quæſt. 527.

2 Copula, &, † habet partes ſingulas aſsignare non inſolidũ, vt l. 1. & auth. ibi poſita. C. de conſti. pecu.

3 Dictiones ac ſi, † & ſi, denotant diuerſitatem in facto, ſed nõ in iure. Io. And. in cap. ꝑ tuas. ſuper verbo, acti, de arbi.

4 Dictio, &, † coniungit complexus nominum. l. triplici. ff. de verbo. ſignifica. Et proprietatem præcedentium attribuit ſequentibus. ff. de fundo inſtructo. l. Scia. §. Caio. Et iungit diuerſa in ſubſtantia. l. quintum. §. ſi quis fundum

ff. de.

ff.de fundo inſtructo.& ita not. Archid. de præben.cap.ſi pauper.in prima gloſſ.

5 Dictio† vel, diſiungit ea inter quæ ponitur, & facit diuerſitatem in ſubſtantia.ff.de cond.& demonſt.l.cum pupi.§. diſiunctio.de condi.inſti.l.5.

6 De dictione† de, vide quæ ſcripſi in deciſionib. curiæ parla.q.631.Et ibi etiam vide de dictione cum.
De dictionibus cum,& vt, vide ff.de teſtamen.manumiſſ. in lib.meo.

7 Dictiones, †quandocunque,† quomodocunque, & qua-
a litercunque, ſunt vniuerſales omnia complectentes. ff. de penu lega.l.fina. de vſufruct. earum rerum.l.1.de his, quæ in fraudem creditorum. l.1.§. fina. extrà de maiorita. & obedien.cap.ſolitæ.

8 De verbis† quacunque de cauſa, vide quæ dixi in deciſionibus curiæ parlamenti,q.229.

9 Dictio† alia, eſt relatiuum diuerſitatis ſubſtantiæ, & habet partim ea quæ ſunt diuerſa numero & ſubſtantia, vt ſupponat diuerſitatem in ſuppoſito.ita no. Ioan. Mona.de regu.iur.c.in generali.

10 De dictione† duntaxat, vide per Archid.de reſcript.c.ſtatutum.in §.in nullo.& de regu.iur.c.1.ſuper verbo,duntaxat.libr.6. Et hoc facit pro ſtatuto Delphina. in quo admittuntur duntaxat certæ exceptiones aduerſus inſtrumentum. De hoc plenè dixi in tractatu quem feci ſuper dicto ſtatuto.
De dictione ſiue, vide infra ſing. 324.§.dictio ſiue,&c.

11 De dictione† pro, ſi inducat conditionem, dic quòd ſic, vt ſcripſi in deciſio.curiæ parla.q.632.& infrà ſingula.372. nu.2.& ſing.463.nu.2.
De dictione ex, vide Bald.in l.non dubium.in princip.C de legibus.

12 Dictio† cuilibet, attribuit inſolidum.l.ſi ex toto.ff.de lega.1.ita not.Iaco.de But.ff.de procur.l.pluribus.

13 De† dictione, quandiu, vide in l.ſi cùm fideicommiſſa.§. Ariſto.ff.qui & à quibus ma.lib.
Quibus modis pdaſ priuilegiũ, &c. vt ſuprà ſingular. 233.

ADDITIO.

a Quandocunque. Adde q̃ verbum quandocunque, eſt verbũ generale aptum importare infinitatem, ſecũdũ Bar.in l.q bona.§.fi.ff. de dã.infe.contra Ang.tamen reſtringitur ꝑm naturã actus cui attribuitur.argu.l.ſi vno.cum ſimi.ff. locat.Bal.conſi.67.quia ex facto.lib.3. Corne.conſi.199. in præſenti.li.2.Et ideo Sali.in l.commiſſoriæ.C.de pact. inter empt.& vendit.dicit ſingul.quod dictio quandocũque,adiecta pacto in hanc ſentẽtiam, vt liceret conducto rirecedere à contractu poſt menſem quandocunque voluerit, niſi fuerit ſibi ſeruata fides, intelligitur, niſi poſt mẽſem fecerit actũ, p quẽ videat abilla facultate receſsiſſe, puta ſi petierit ſibi promiſſa adimpleri. q̃ dictũ ꝑ aureo cõmendat Feli.in c.ſedes.ver.facit.extrà de reſcrip.Itẽ q̃ ſit apta cõprendere i infinitatem, tenet Ale.conſi.145.libr.2.

CCCX.

2 *Excommunicationis ſententia non poteſt ſuſpendi.*

1 Si in libello peto talem rem,& ſi non extat,peto æſtimationem,debet intelligi in eo caſu,in quo poteſt venire in petitione,qa non ſemp põt venire.l.ſeruum.§.fi.ff.de verborũ obligatio.Facit l.1.ff.de acceptila.vbi peto rẽ vel intereſſe,ita ponit Bart.in l.1.§.quis autem.ff.quorum lega.

2 Sententia[a] excommunicationis non poteſt ſuſpendi, ſed interdictum ſic ad certum tempus, vt not.in cap.ad hæc quoniam.gloſſa.ſuper verbo interdictum.extrà de appel.

CCCXI.

1 *Donare in vltimis volũtatibus poſſunt epiſcopi & alij ꝓlati.*

1 Valet conſuetudo, †quòd Epiſcopi, vel alij prælati, aut viri eccleſiaſtici beneficiati in eorum vltimis voluntatibus poſsint donare, vel legare de eorum bonis mobilibus eorum ſeruitoribus & cõſanguineis pro modo meriti, licet de iure non poſsint.in cap.cæterum.in §.licet.extrà de teſtamen. Sed an aliter poſsint de eorũ bonis immobilibus teſtari, vel diſponere, vide quæ plene ſcripſi in deciſio.curiæ parla. Delphi.q.110.

2 Quia† prælati qui de iure, vel de conſuetudine poſſunt facere viſitationes in eccleſiis ſuorum ſubditorum, faciunt quandoque multas extorſiones, & excedunt modum in exigendo pro eorũ viſitationibus, ideo Papa Benedictus 12.fecit ad euitandum tales extorſiones quandam extrauagantem quæ incipit, Vas electionis &c.

CCCXII.

1 *Indicium ad torturam an faciat vnus teſtis.*

1 Vtrum† vnus teſtis faciat iudicium ad torturam.gl. quòd ſic,in l.3.C.ad legem Iul.maieſt.Cy.ibi tenet cõtrariũ. vide de hoc in l.maritus.ff.de quæſtionib. Bar.in d.gl.l.3.C. ad leg.Iu.maieſt.dicit, q̃ ſufficit vnum indiciũ ad ponẽdũ quem in tortura, licet leges dicãt, præcedentibus iudiciis.

2 Iudex† poteſt dare fiduciam delato ad cum veniendi, quæ tamen fiducia eſt ſibi ſeruanda, vt tenent Oldr.& Bar.in l. is qui reus.circa finem.ibi, vlterius quidam determinant, &c.ff.de publi. iudi.

CCCXIII

1 Et de materia† ſecuritatis, q̃ ſecuritas vocatur cõmuniter ſaluuſcõductus inter armigeros, vide plenè ꝑ Bar.in l.1.ff. ad legem Iul.maieſta. vide infrà ſingular.811.nume.2.

2 Ius exigendi† habet cauſam continuam.ita dicit Barto.in l.iuſto.§.non murat.ff.de vſucap.

3 Mendacium† reddit hominem ſuſpectum, adeò quòd locus eſt quæſtioni.in c.literas.extrà de præſumpt.& ponit hoc Bar.in l.fi.ff.de quæſtion.adde infrà ſing.467.

CCCXIIII.

2 *ab Executione incipiendum in præſtationibus publicis.*
4 *Indicium non facit teſtis qui non debuit examinari.*

1 Vtrum† debitum filij &c.vt ſuprà ſing.279.nu.2.

2 In præſtationibus† publicis ſtatim incipimus ab executione, per l.2.C.de apparit.præfecti annonæ.lib.12. Et ita videmus quotidie ſeruari in debitis fiſcalibus. Quia debitor fiſcalis poteſt capi pro debito. Barto.in leg.ſacrilgi capite. §.cum eo.ff.ad legem Iul.pecul.in 2.notab. Et non poteſt cedere bonis, vt ibi Bar.

3 Qualiter† quis dicatur ſe defendere †cũ moderamine in-
a culpatæ tutelę, vide gloſſ.& Bartol.in l.1.ff.ad legem Cornel.de ſicar.

4 Teſtis examinatus† qui nõ debuit examinari, nõ facit indicium. Bartol.in l.1.ff.de quæſtionibus.in §.item Seuerus.

ADDITIO.

a Se defendere. Defenſio vnicuique eſt licita.l.vt vim.ff.de iuſtitia & iure.alium etiam offendẽdo, dummodo fiat cũ moderamine inculpatæ tutelę.l.1.vbi gl.ordina.C.vnde vi. & in notabili queſt.conſuluit Bal.conſi.237.ad euidentiã præmittendum.in ſecundo dubio.lib.2.& conſi.91.de iſta quæſtionẽ.lib.3.Imò etiam ſi excederet modum, licet deberet puniri, tamẽ puniretur minori pœna, quia exceſſus defenſionis in rixa non punitur pro toto, ſed pro tãto.ita ſingula.Bal.in c.vnic.§.1.ad finem.de pace iuramen.firmã. nã metus inſtantis periculi & nimius dolor tollunt cõſil. l.Gracchus.C.ad legẽ Iul.de adulter.& homo intenſo dolore ꝑ motus nõ eſt ſani intellectus.l.quicqd calore.ff.de regul.iur.& c.ſi quis iratus 2.quæſti.3. & hãc diſtinctionem Bal.cõmendat Alex.cõſi.109.vitis, & vt oportet cõſiderantis.col.3.ver.& no.Bal.ibi.li.1.& Aret.cõſi.8.c.ſicut decet. ad finem.& pro ſingulari refert & commendat Felin.in c. ſignificaſti.2.in penul. colum. verſic.tertia[a] concluſio. de homcid.Roma.ſin.3.an ſi qs exceſſerit.& ibi in addit

CCCXV.

1 *L.quiſquis.C.ad leg.Iul.maieſta.†intellectus.*
2 *Criminalibus in cauſis teſtes poſſunt repeti poſt publicationem, & concluſionem in cauſa.*

1 L.quiſquis.C.ad legem Iul.maieſta.† loquitur de conſiliarijs principis eidem à latere ſtantibus, ideo credo quòd illa lex non habet locum in conſiliarijs curiæ parlamen.
Delphi

Delphi.Grationop.reſidentis, per ea quæ dicit ibi Salice. ibi, Tertiò quero.

2 In cauſis criminalibus† [a] poſſunt teſtes repeti, etiam poſt
a publicationem teſtium, & poſt concluſionem in cauſa. Barto.in l.diui fratres.ff.de pœnis.ſecus in ciuilibus, etiã ex officio iudicis. Bald.in l.presbyteri.C.de epiſc.& cler.

ADDITIO.

a In cauſis criminalibus. Adde Bouer.ſing.52.nu.46.

CCCXVI.

1 *ad Torturam antequam procedatur conſtare oportet crimẽ fuiſſet commiſſum.*
2 *Abſolutus poteſt condemnatus in criminalibus ſi poſteà reperiatur innocens.*
4 *Conſenſus omnium an requiratur in inducenda collecta.*

1 Antequam† poſsit ad torturam procedi, debet conſtare crimen fuiſſe commiſſum. ita dicit Bartol.in l.1.ff.de quæſtionibus.ibi, ſed oppono, quando ſit inquiſitio generalis quomodo poteſt fieri tortura.&c.

2 Condemnatus† poteſt abſolui in criminalibus, ſi poſteà reperiatur innocens. Bar.in dicta l.diui fratres.ff.de pœnis.

3 Clericus† captus in curia temporali non tenetur eius literam clericatus oſtendere, dummodo ſit in habitu & tonſura, ſecundum Bar.in l.adminiſtrantes res.ff.de excuſat. tuto.idem Iacob.de Butr.in l.ſi qua per calumniam.C.de epiſcopis & clericis.

4 Si indicatur† collecta, vel tallia, an requiratur cõſenſus omnium, vel ſufficiat conſenſus maioris partis? dic vt no.per gloſſ.& Bart.in l.2.in §.ex his.ff.de verb.obli.& melius in l.quod maior.ff.ad municip.& per Dyn.in c.quod omnes tangit.de regu.iur.lib.6.

CCCXVII.

1 Vtrum† valeat confeſsio emiſſa in teſtamẽto in fauorem vxoris, vide ff.de leg.3.l.cum quis decedens.§. Titia.& ibi ſi interueniat iuramentum, vide ibi Bar.

2 Si & quando regula, †dolo petis quod reſtituturus es, habeat locum in interdicto recuperandæ, vide Bartol.in l.ſi quis conductionis.C.loca.

CCCXVIII.

1 *Dotẽ ſi vir lucretur ex ſtatuto, an habeat locũ dote nõ ſoluta. Donatio ꝓpter nuptias an debeatur dote non ſoluta.*
3 *Diuiſionis exceptio quæreis debendi competit, eſt dilatoria.*

1 Si ſtatuto caueatur† quòd mortua vxore vir lucretur dotẽ, an habeat locum dote non ſoluta? vide Bartol.in l.iubemus.C.de ſacroſanct.eccle. Et an de iure augmentum vel donatio propter nuptias debeantur dote non ſoluta, vide quæ plenè ſcripſi in deciſion.curiæ parlamenti, quæſtio. 545.& q.274.

2 In cauſa† criminali debet reſponderi titulis per verbum confitetur, vel negat,& non ſufficit reſpondere per verbũ credit, vel non credit. ita dicit Bartol.in l.inter omnes.circa finem.de furtis.

3 Exceptio† diuiſionis quæ reis debendi competit, eſt dilatoria, vt dicit Bartol.in l.ſi dubitetur.de fideiuſſ. ideò debet opponi ante litis conteſta. De certis alijs exceptionibus dilatorijs plenè ſcripſi in deciſionibus curię parlamenti Delphi.q.96.

CCCXIX.

1 Excommunicatus † a canone aut per ſententiam habetur perinde ac ſi nominatim & publicè eſſet excommunicatus, ſecundum Inno.& Io.And.in c.veritatis.extrà de dolo & contu.iuncto cap.fin.extrà de exceſs.præla.

2 Item videtur† velle gl.Io.And.in c.1.de confeſ.lib.6.dum dicit, quòd excommunicatus à canone, qui clericum percuſsit, repellitur ab agendo

3 Excommunicatus† maiori excommunicatione à quibus actibus repelllatur, vide gloſſ.in ca.decernimus. ſuper verbo, teſtificando.extrà de ſen.excom.& per Archi.in capi. pia.extrà de excep.lib.6.

4 Excommunicatus † repellitur à iudicio ſeculari, etiam de iure ciuili, vt dicunt Cyn.& docto.in l.placet.C.de ſacro ſanct.eccle.

5 Vtrum procurator excommunicatus poſsit alium ſubſtituere? vide gloſſ.& Ioan.Andr.in cap.religioſus in fine.de procuratoribus.in clemen.& in cap.poſt ceſsionem.extrà de probationibus.

CCCXX.

1 *Sententiæ executio an poſsit fieri contra tertium poſſeſſorem qui non fuit condemnatus.*
2 *Sententiam quando vitiet falſa cauſa.*

1 An fieri† poſsit executio ſententiæ contra tertium poſſeſſorem, qui non fuit condemnatus? vide Ioan.Fab.Inſti tu.de act.in §.omnium.in 6.quæſtio.& in §.præterea.verſicul.pro euidentia,&c.de hac materia vide in 212.conſiliorum meorum.

2 Quando† falſa cauſa vitiet ſententiam, vide Bartolũ.in l. 3.& in l.demonſtratio.& in l.Mutianę.ff.de conditio.& demonſtratio.Et ibi etiam loquitur de falſa cauſa, an vitiet contractum.idem Bartol.in l.ſi is ad quem.ff.de acquirenda hęredita.

3 Falſificans† actum perdit cauſam ſuam.Bartol.in l.in fraudem.§.quod apud.ff.de iure fiſci.vide infrà ſingula.390. numero.3.

4 Vtrum† fama releues quẽ à probatione? vide Bart.in l.1.C. qui & aduerſus quos.& ibi ſi vna fama tollatur per aliam.

CCCXXI.

3 *Donans fundum ad vſum vel alimenta, videtur donare pro prietatem.*

1 Familiaris proprie dicitur, qui viuit expenſis alicuius.in c.ſi.de verbo.ſigni.lib.6.l.ſi chorus.ff.de lega.3.l.2.§.familiæ.ff. de verborum ſignificatio.

2 Qua actione petuntur donata cauſa mortis? vide Bartol. in l.1.ff.de dona.cauſa mor.

3 Si aliquis† donat fundum ad vſum, vel ad alimenta, videtur proprietatem dediſſe. Bart.reputat te.in l.donationes. §.ſpecies.ff.de donatio.vide quę dixi circa hæc infrà ſin. 442.§.ſi vxor hæres,&c.

4 An pater† teneatur filiam nuptam dotare, vide Bartol.in authen.res quæ.C.communia de legatis.

CCCXXII.

3 *Opem præſtans an teneatur eadem pœna.*
4 *Interficientis ſeipſum bona cui applicentur.*

1 Qualiter † inter ligatur communis vſus loquẽdi? vide Bar. in l.Labeo.ff.de ſupellect.leg.& Bart.in l.1.C. de dignitatibus.libro.12.vide infrà.ſing.428.

2 Quis† debeat reficere bialeriam molendini, vide docto. in l.1.C.de aquæ ductu,libro.11.& bene facit l.refectionis in §.1.& ibi bonus text.ff.communia prædiorum.vide infrà ſing.394.nu.4.

3 An præſtantes† opem teneantur eadem pœna, vide diſtinctionem Bartol in l.is qui opem.ff.de furt.

4 Si quando,† & cui applicentur bona illius, qui ſeipſum interfecit, vide gloſſ.Cy.& doct.in l.2.C.qui teſta.face.poſ.

CCCXXIII.

2 *Inſtrumentum notarius poteſt cõficere, quo ſe obliget alteri.*
3 *Defendere promitens de iure & de facto rem quam vendidit an ſi emptor ſpolietur, debeat defendere.*

1 De materia† l.2.C.de reſcin.ven.vide per Bart.in l.ſi quis cum aliter.ff.de verbo.obliga.& ibi eſt quæſtio, ſi in venditione interueniat donatio de pluris valentia, & an poſsit renuntiari illi legi.

2 Notarius† poteſt conficere inſtrumentum, in quo ſe obliget alteri. Bartol.in l.impuberem in fine.ff.de falſis. ſed quid de procuratore, vide quæ ſcripſi in deciſionibus curiæ parlamenti, quæſt.318.

3 De illo† qui promittit defendere de iure,& de facto rem quam vendidit,& ipſe emptor ſpolietur de facto, an debeat eum defendere? vide plenè per Bartol.in l.ſtipulatio iſta habere.ibi, quæro aliquis vendens,&c.ff.de verb.obli.

CCCXXIIII.

1 De verb.† vſque ad beneplacitum, vel donec reuocauero, vide plenè per Bart.in l.centeſimis.ff.de verb.obli.ibi, vltimo

timò formo vnam quæstionem difficilem,&c.
2 Dictio† siue,est disiunctiua.Barto.in l.si quis ita.ff.de verborum obligatio.
De dictione,&,& de certis alijs,vide quæ scripsi suprà singu.309.§.dictio.& in sex.§§.ibi sequentibus,& in decisionibus curiæ parlamenti,quæst.527.

CCCXXV.

1 Testis verba ambigua pro quo interpretanda.
2 Materia prorogationis terminorum.
1 Verba† ambigua testis an debeant interpretari pro actore,vel pro reo?vide plenè per Bar.in l.inter stipulantem.in §.si Stichum stipulatus.ff.de verb.obli.ibi, quæro, an debeat interpretari,&c.
2 De materia† prorogationis terminorum fiendæ per iudicem,arbitrum,vel partem,& an non soluens in termino sit periurus,vide Bart.in l.cùm ita stipulatus.ibi, contra istud quòd ipso iure,&c.ff.de verb.obli.
3 Eo ipso† quòd quis est homo meus, ego censeor esse iudex suus.l.quisquis.C.de episc.& cler.& in anthen.de quęstore.§.si verò forsan.colla.6.tenet Specul.in titu.de homagio & fide.§.1.ver.17.quæritur.

CCCXXVI.

1 Posidenti homagium debet fieri,quando sunt duo contendentes de vno castro.
2 Priuilegio suo abutentes,illud perdunt.
1 Si sint† duo contendẽtes de vno castro,debet fieri homagium illi qui posidet.in authen.de manda.princi.§.oporte..facit l.cuiuscunque fundi.§.si.ff.de vsufructu.facit ad hoc quod dicitur de iure patronatus,quia possessor beneficij debet beneficia conferre, quæ sunt in collatione talis beneficij contentiosi.in c.ad consultationem.extrà de iure patronatus.vide infrà sing.481.nu.4.
2 Abutentes† suo priuilegio debent illud perdere.in c.priuilegia.de priuilegijs.quod facit contra illos qui abutuntur eorum libertatibus in patria Delphi.

CCCXXVII.

1 Xenia data sponsæ cuius esse debeant.
1 Iocalia† seu extrenæ quæ dantur sponsæ per amicos filiarum,vel maritorum,cuius esse debeant?vide Bar.in l.1.§.nec castrense.ff.de colla.bonorum.
2 An clericus sortiatur forum in actione reali? Pet.Iaco.quòd non.in tit.de duello,super rubrica, vi bonorum raptorum.& in tit.de act.in rem.Et vide quæ scripsi in decisio.curiæ parla.q.78.circa finem.

CCCXXVIII.

1 De libra† auri sunt tex.in l.Quintus Mutius.2.ff.de auro & argen.lega.& in l.vna.C.de monopoliis.lib.10.& in l.duos.C.de susceptoribus & archariis.lib.10.& in auhenti.de armis.
2 Septuagintaduo† solidi faciunt librã auri.l.quoties.& ibi gl.q hoc dicit expressè.C.de susceptorib⁹ & archariis li.x.
3 Et quingenti† solidi de quibus in l.si quis pro redemptione.in fine.C.de donatio.accipiuntur pro aureis, quorum 72.solidi faciunt libram auri,per no.in d.l.quoties.de suscepto & archa.;& no.in l.quicunque.C.de ser.fug.& faciunt no.per gl.Insti.de pœna teme.litigan.in §.fi.ita dicit Cy.in d.l.si quis pro redemptione.
4 De libra† argenti habetur in leg.si clericus.C.de episc.audien.Et pro singulis libris argenti quinque solidi inferuntur.in lege.1.C.de argenti pretio,quod thesauris infertur lib.10.Circa tamen solutionem istarum librarum,& solidorum,debet consuetudo regionis attendi.l.circa.C.locati.& facit glossa.in l.si quis argentum.C.de donatio.Et nõ potest peti aurum pro libris vel solidum argenti,sicut dicit Bar.in l.Paulus.ff.de solutionibus.quia in hoc non consistit obligatio.
De hac materia plenè in apparatu statuti,si quis per literas.in gl.super verbo,Marchis argenti.
Pet.Iac.in tit.de actione in factum ex re iudicata.dicit q 50.libræ argenti valent quingentos aureos,quod facit pro insinuationibus donationis.

CCCXXIX.

1 Domesticos testes non possum producere pro me,sed aduersarius contra me potest:& cogentur contra me deponere.
2 Pignora ad incãtũ emẽs perĩde habẽt acsi à domino emisset.
2 Testes† domesticos non possum producere in testes pro me,sed aduersarius meus potest ipsos producere, & cogẽtur contra me deponere.vide Spe.in tit.de teste.in §.1.versic.sed quid de vxore & viro.nisi in patre,vt dicit Spe.in d.§.in prin.Sed an procurator meus posit in eadem causa contra me produci per partem meam aduersam?vide quæ scripsi in decisio.curiæ parla.q.45.
2 Ille† qui emit pignora ad incantum habetur ac si à domino emisset.tex.in l.non est mirum.ff.de pig.act.

CCCXXX.

1 Inimicitiarum actione non tenetur qui dixit parti, quòd testes subornauit.&c.
2 Infamis non est condemnatus ex inquisitione.
3 Infamis non est notarius condemnatus ex forma statuti.
1 Licitum† est dicere parti,vel eius aduocato,tu produxisti viles,& ribaldos testes,vel quòd eos subornasti, seu falsè instruxisti,& non tenetur actione iniuriarum, vt vult gl.in l.si quis vult esse causidicus.super verbo,vtilitates, &c.C.de postulando.facit l.delator.ff.de iure fisci.
2 Cõdemnatus† ex inquisitione nõ est infamis.ff.de suspec.tuto.l.3.§.prætereà.& ita ibi tenet Dy.idẽ not.gl.in l.1.C.de suspec.tut.& Cy.idem tenet.& dicit q notarius potest instrumenta conficere.& idẽ no.in l.1.C.de modo mulctar.& Spec.in titu.de sententia.§.1.versicu.quid de istis.
3 An notarius† qui fuit condemnatus ex forma statuti, sit excusatus ab infamia?Dyn.& alij communiter tenent q sic,quòd non sit infamis,quia condemnatus condictione ex lege,igitur,&c.l.cessat.ff.de actio.& oblig.
4 Sententia lata† de falso contra notarium eò absente ex forma statuti,excusatur ab infamia,vt tenet Specu.in titu.de sententia.§.1.versicul.quid de istis.ad quod facit.l.fina.C.de requiren.reis.
a An valeant[a] instrumenta† recepta per notarium post sen-
5 tentiam contra eum de falso latam,posito quòd non posset recipere,glossa tenet quòd sic,in corpore de tabellio.§.penult.in gloss.magna quæ incipit:Hic est argu.&c.in si.& Specu.in titu.de instrument.editio.§.restat.versi.quid si tabellio perdit offic.

ADDITIO.

a An valeant.Adde Guido.infra sing.780.§.notarius.

CCCXXXI

1 Succedere non potest legitimatus à papa.
4 Solutionis particularis incommoda.
1 Legitimatus à Papa† non potest succedere ex testamento vel ab intestato, quia legitimatio à Papa facta non trahitur ad temporalia quæ sunt in territorio imperij, in capi.per venerabilem extra qui filii sint leg.& ponit Bart.in sua repet.l.cunctos populos.C.de sum.trini.
2 Militia† nobilitat,ita dicit Bartol.in l.2.§.filii.ff.de decur.
3 Relictum† pro alimentis dicitur relictum ad pius causas.Bar.in sua repetitione l.alio hærede.ff.de alimen.& ciba.leg.in prima opposi.
4 Particularis solutio multa affert incommoda.l.planè.ff.famil.ercilcun.

CCCXXXII.

1 Impeditus vno die in appellatione habet secundum fatale.
1 In materia† appellationis impeditus vno die habet secundum fatale,videlicet secundum annum,sed impeditus aliquo tempore in secundo fatali, non habet annum integrum,sed restituitur ad tempus impedimẽtorum.Inno.in capi.si duobus.extrà de appellatio.circa finem.ibi, & videtur quòd si tantum per vnum diem,&c.Et vide quæ circa hoc pleniùs scripsi infra singu.615.in §.item quia primum fatale,&c.
2 Non† sufficit proponere falsi suggestionem, nisi specialiter & specificè declaretur.not.Innocen.in capit.meminimus.extra de appellationibus.circa fi.
3 An iudex† à quo semel appellatur, sit in alijs causis suspectus?vide Inno.in c.cum sit Romana.de appel.

CCCXXXIII.

1 Sententia in cuius personam feratur non interest de iure canonico.
4 Appellari nõ potest ab executore nisi excedat modum.& supra singu.11.
1 De iure† canonico non curatur in cuius personam feratur sententia, an in dominum litis, vel in personam domini instantiæ,siue causæ,ita dicit gl.in c.sciscitata.in glo.1.extra de in inte.resti.quod secus est de iure ciuili.de hoc tangit gl.in c.querelam.de elect.
2 De natura† verbi,cum potero, vide Inn.in c.accedens.de concessione præbend.in prin.
3 Ille† qui habet sententiam pro se, non debet ingredi propria authoritate.Inno.in c.cum nostris.ext.de conces.præben.& vr casus in l.fundi venditor.ff.de acquir.possessio.
a Ab executore[a]† propter defectum ordinis iudiciarij non
1 appellatur,nisi excedat modum,vel nimis festinet.Innoc.in c.proposuit.extra de concessio.præb.in gl.magna ibi, ab executore enim,&c.

ADDITIO.

a Ab executore.Adde supra sing.11.

CCCXXXIIII.

1 Dictio ita tamen,est limitatiua & modificatiua.
2 Obscuram exceptionem proponens succumbit.
3 Dotem an extraneus repetat.
1 Dictio† ita tamen,est limitatiua & modificatiua præcedentium.l.Lucius.§.qui habebat.ff.ad Trebel.l.libertis.§.1.ff.de manumis.testam.ita dicit Sali.in l.vbi adhuc.in versic.ita tamen.C.de iure dot.
2 Qui† exceptionẽ obscurã[a] proponit, succũbit in ea; sicut
a qui actionẽ obscurã proponit.Bar.in l.Titio.ff.de lega.1.
3 Si extraneus† cõstituat dotem an soluto matrimonio eam posit talis extraneus repetere? vide in l.si cum Cornelio.in gl.fi.in fi.& ibi Doct.ff.de solutionib.

ADDITIO.

a Obscuram.Idem si proponeret exceptionem ineptam.l.1.§.Labeo.ff.de fluminib.not.per Spe.ti.de excep.§.viso.circa prin.& quod not.Cyn.in l.domum.C.de rei vendi.Bar.in l.1.ff.de exce.item & actor proponens actionem ineptã succumbit.l.1.§.1.ff.si mens.fals.mod.dixer.Adde eũdem Guid.Pap.infra sing.737.

CCCXXXV.

2 Authoritas superioris an interuenire debeat in creatione syndici.
1 De consuetudine,quod proximior agnatus retractet venditionem,vide in l.pe.C.de contrah.emp.& vendi.& scripsi de hoc in decisionibus curiæ parlamen.q.257.
2 In† creatione syndici vniuersitatis oportet interuenire authoritatem superiorum.ita dicit gl.in l.nulli.ff.quod cuiusque vniuersita is.allegat l.1.C.de seruis reipub.manumittendis.vide j.sing.572.nu.2.
3 Si nomina† dentur in dotem, debent exigi sumptibus viri,& nõ vxoris.ita dicit gl.1.ff.de impensis in reb.do.fac.ad hoc l.1.C.de bon.mater.ibi,sumptus ex fructibus impigrè facere,&c.

CCCXXXVI.

1 Effractorum carcerum pœna.
2 Notarij libro statur quando est varietas inter instrumentũ datum parti & librum notarij.
1 Incarcerati frangẽtes† carceres, vltimo supplicio puniuntur.l.1.in princ.ff.de effractoribus,& expilat.Sed hoc intellige verum, si propter tale crimen, propter quod erat incarceratus,debebat vltimo supplicio puniri, alias nõ,vt no.per doct.in l.milites §.eius fugam.ff.de re militari.
2 Quãdo† est varietas inter instrumentum datum parti, & librum notarij, potius statur libro notarij. Bartol.in l.si quis ex argentarijs.§.prætor.ff.de edend.quia potius probat protocollum.Sali.in l.contractus.C.de fide instrumẽ.ibi,quæro sexto an protocollum,&c.

CCCXXXVII.

1 Iudicio inter duos pendente si fiat noua lex,secundum illam est iudicandum.
1 Si pendente† iudicio inter duos fiat noua lex debet illam causam secũdum dictam nouam legem determinare.allegatur tex.in l.contractus.§.1.vbi,nondum autem absoluta,&c.C.de fide instru.& l.iubemus.in fin.C.ad Vellia.& idẽ dicerem in statuto.
2 Filius† qui est in quasi possessione sui iuris,præsumitur sui iuris,& incumbit patri onus probandi.tex.& gl.singularis in l.Titia.ff.solu.matr.tex.videtur in contrarium,in l.emãcipatione facta.C.de fide instrumen.facit.l.nemo.de seruis export.vide j.sing.498.nu.2.
3 Plus est facto ostendere,quam verbo declarare.in ca.dilecti.extra de ap; e la.

CCCXXXVIII.

2 Confessio duo continens an posit per aduersarium diuidi.
1 Vbi† confessio est coarctata vel limitata, in totum est recipienda, hoc est cum sua coarctatione,qualitate vel limitatione,aut in totum refutanda,ne probet contra confitẽtem,& est ratio,quia quod quis recipit pro se, censetur recipere contra se,vbi est vna confessio, & ex eadem causa procedens emanauit.l.si quis testibus.C.de testib.& ca.si quis.4.q.3.& ibi no.& in ca.cum olim.extra de censibus.& in c.si Romanorum.19.distin.& ibi gl.super verbo,Suffragari.Non.n.dici potest confitentem qualificatione vel coarctatione simpliciter confiteri, seu de simplici confessione sentire.l.si ex testamento.ff.de exce.rei iud.pro hoc gl.in l.si quidem.C.de excep.facit gl.in l.2.C.de dona.ante nupt.& hæc est opinio quasi communis Modernorum scilicet Alberici & Salic.post Cyn.in.l.1.de confessis,in d.l.si quidem.& Archid.in c.1.de confessis lib.6.
2 An† confessio duo continens,vnum contra confitentem, aliud pro confitente, posit per aduersarium diuidi? vide Ioan.Ferrarij in forma petendi copiam instrumenti, in glo.cum anno.

CCCXXXIX.

1 Hæres non potest dicere donationem reuocatam,si hæres in vita non declarauit quod velit eam reuocatam.
2 Actiones non transeunt in fideicommissarium,si hæres restituat ante conditionis euentum.
1 Dispositio † legis si vnquã.C.de reuocan.donatio.residet in arbitrio donatoris.ibi, dum dicit,in arbitrio. Sed quid si ipse donator non declarauerit in vita sua eius animum, quod velit eius donationem esse reuocatam,an eius hęres posit dicere donationem reuocatam? dic quod non.pro quo bonus tex.in l.fi.versi.nulla.C.de reuocan.donat.glo.tamen super verbo,reuersum.dicit ipso iure,& sic vendicari potest.& istud tenent Iacob.Butrigarius,Cyn.Bar.& Sal.de hac materia dictę legis vide etiam j.sing.551.§.iuxta legem,si vnquam.&c.
2 Si hæres† rogatus sub conditione vt restituat hęreditatẽ, ante conditionis euentum non transeunt actiones in fideicommissarium, ita dicit Cynus post Iacobum de Rauenna,& Petrum de bella pertica.in l.post mortem.C.de fideicom.& Bar.in l.apud Iulianũ.in §.antistia.ff.ad Trebel.& gl.ordinaria in l.1.§.de illo.ff.ad Trebe.& in l.pe.C.eod.tit.& ibi Butrigarius.& facit ad hoc l.sed si ante.ff.ad Trebellia.

CCCXL.

3 Verba, si non valet iure testamenti,&c.magis apponuntur ex consuetudine notariorum quam alias.
1 Manifesta † voluntas est etiam illa, de qua ex coniecturis apparet.l.cum proponebatur.ff.de leg.2.
2 Testis† debet deponere de facto, & non de iure.l.stipulatio.§.hæc quoque.ff.de verb.obli.
3 Illa verba,† si nõ valet iure testamenti,valeat iure codicillorum,solent apponi magis ex consuetudine notariorum quam alias.Bar.in l.1.ff.de iure codicillorum.
4 Testis† debet deponere de sensu.vide Bar.in l.sciendũ.ff.

de verbo.obliga.

3 De confessione tin vltima voluntate, vide quæ dicit Cy. in l.generali.C.de non numerata pecunia.ibi septimò, videamus.

6 Beneficium tlegis nō debet esse delusorium.in l.si prætor. ff.de iudi.

7 Quit omne dicit, nihil excludit.glos.in l.à procuratorio. C.manda.

8 Malæ fidei tnamque possessorem esse nullus ambiget, qui aliquid contra legis interdicta mercatur.tex.in l.quemadmodum.C.de agricol.& cen.lib.11.

CCCXLI.

1 *Donationis insinuatio ad quid inuēta.5. & coram quocunq; iudice fieri potest.2.& qualiter fiat 3.*

4 *Iuramento firmatur donatio sine insinuatione.*
Alienatio rei minoris non seruata solennitate valet ratione iuramenti.

6 *Insinuatio an p̄sumatur ex oppositione decreti in donatione:*

1 Insinuatio tdonationis fuit inuenta, ne donationes fiāt clā, vt homines non fraudentur.l.data.C.de don.ita dicit Bart. in l.Modestinus.ff.de donatio.

2 Insinuatio tdonationis potest fieri coram quocunque iudice, etiam si non sit iudex partium, vel rei, vel loci.per d. l.data.& per l.in hac.C. de dona.pro quo tex.in authen.vt fratrum filij.§.illud.ibi dum dicitur, nec apud quos omni no talia documenta confici possunt, &c.ita dicit Ioan. Andræ.in addition.Specul.in titu.de instru.edit. in §.porro. & de hoc plenius tetigi in decisionibus cur.parla.q.325.

3 Qualiter tfiat insinuatio donationis? Ioan. And.in d.§.porro.dicit, q̄ subscribatur donatio, & publicetur coram iudice, nec alia scriptura requiritur fieri.& ista opinio Io.And. videtur communis, & communiter seruatur, vt dicit ipse Io.And.in d.§.porro.in versi.donatio. & illam videtur sequi Azo in sum.in tit.de donationi.& similiter Goffredus & Bar.in d.l.Modestinus. vbi dicunt, quod insinuatio est, quādo donatio fit in scriptis coram iudice.Nec requiritur decretum secundum eum, quia hoc non videntur requirere iura.sed qđ fiat in p̄sentia iudicis, licet Guliemus de Cuneo aliter dixerit, in l.illud.C.de sacrosan.eccl. per gl.in corpore in authen.vt non fiant pignorationes.§.fi.fed male & de hoc te.secundum Bal.in l.fi.de p̄dijs curialium, libr.10. in verbo ibi, sine decreto.vbi aperte in donatione loquitur.

4 Donatio tsine insinuatione firmatur iuramento, ita tenet Io.And.in additionibus Spe.in tit.de instru.editione in §. porro.& hāc opinionem secutus est Io.de Imo. in c.cum cōtingat.ex. de iureiur.in lectura, & in sua repeti.licet Bartol.Bald.& Cyn.teneant cōtrarium.Sed Ioannes de Imol. vbi supra, respondet rationibus Bar.to.& aliorum tenentiū contrarium. Primò quando Bart.& eius sequaces dicunt, quod videtur esse contra publicam vtilitatem, quia illud non reperitur iure cautum, sed bene dicitur quod fuit introducta insinuatio, vt tollatur occasio procurandi donationes fieri per metum, vel fraudem, seu clandestinè, vt d. l.data.& licet dicatur interesse reipublicæ, ne quis malè sua re vtatur, istud non sufficit ad infringendum sacramētum, quia est vtilitas secūdaria, vt patet in simili in muliere alienante rem dotalem, nam licet intersit reipublicæ mulieres non esse indotatas.l.1.ff.sol.mat. tamen firmatur contractus donationis rei dotalis per iuramentum, vt patet in c. cum contingat.de iureiur. Item non obstat q̄ non videtur posse renuntiari legibus inducentibus solennitatē in actibus hominū, iuxta legem, nemo potest.ff.de leg.1.quia illud est verum, qñ non interuenit iuramentū, secus quando interuenit, vt in minorem, nam licet lex dicat, & det solennitatem certam seruari debere in alienatione rei minoris, videlicet, q̄ fiat de authoritate tutoris, & cum decreto iudicis, & causa cognita.l.magis.§.ne pasim.ff.de reb.eo.tamen si alienetur sine dicta solennitate cum sacramento, tenet alienatio, vt in authē.sacramenta.cum ibi notatis.C.si aduersus vendi. Item nō obst. si dicatur q̄ inductum fuit in insinuationē fieri non fauore donantis, sed in odium illorū, qui procurabāt fraudulēter & clādestinè illas fieri.l. donatio.& l.data.C.de dona.& sic videtur q̄ nō possit renūtiari per no.in l.tametsi.ff.ad Macedonianū. Quia pōt respōderi dupliciter, dicit dictus do.Io.de Imol.Primo, q̄a licet sine iuramento non possit renuntiari, tamen ex oēs iuramentum ligat.in c.significante.in fi.extra de pigno.& not. Barto.in l.si quis pro eo.ff.de fideiuss.Item secundo potest dici, q̄ inductum fuit insinuationē fieri principaliter in fauorem donantis, ne ex sua liberalitate periclitetur, & secundario in odium procurātium clam & occultè illas fieri vt tollatur talis occasio, saltem cum iuramento, per l.pen. C.de pac.& plures alias respōsiones ponit ibi Io.de Imol. in d.cap.cum contingat.quæ ibi videantur, sed istas rōnes hic posui, quia multi non habent lecturam suam. Aduerte tamen, quia sup tali iuramēto est dispēlandū, vt tenet Hē. de Bouēco, tauth.sacramēta.in causa fi.C.si aduer.vēdi. De hac materia ēt scripsi in decisionibus curiæ parla.q.350.& q.610. Vide etiam infra sing.375.in §.an rōne iuramenti.

6 Si iudex t interponat decretum in donatione, an videatur seu p̄sumatur facta insinuatio? Bal. in quodam suo consilio, quod incipit, in Christi nomine amen. Certum est q̄ filia in bonis patris, &c. dicit q̄ si causę fuerint expositę coram iudice nominatim, videlicet, quia pars iudici dixit, q̄ donabat, & donare intendebat, ita q̄ iudici quid agatur, & quid contrahatur innotescat, tunc per appositionē decreti dē facta insinuatio.C.de p̄dijs curialiū, l.1. præsumendum est.n.de iudicis mēte, q̄ nihil intendat iniquè facere, quia hoc iura.l.fin.C.ad l.Iul.repet.de materia insinuationis, vide infrà sing.373.in §.donatio.vsque ad §.in l.sciendum:

7 Donatio tinofficiosa licet sit revocanda, per totum titulū de inoffi.dona.non tñ est nulla ipso iure, sed tenet, & si venit revocanda, non revocatur, nisi vsque ad bonorum subsidium, quando est facta vni de liberis, in l.si quæat.C.de inoffi.dona.& ista est cōclusio doctorū, videlicet Bart.in l.Titia.§.imperator.ff.de lega.2.Bal.Cyn.& Iacob.& alio rum, in l.1.C.de inoffic.donat.ideo opus est querela.

8 Donatio, t q̄ sit absenti, non valet, nisi interueniant nūtius, vel epistola, & si quis non vt nūtius, sed motu suo proprio notificet donatario, & adhuc non sufficit.ita notat gl. in l.cōsensu.ff.de actio.& obli.in l.nec ambigi.C.de donatio. & in l.1.ff.de cōtrahē.emp. & vēdi.in fi.& hæc est cōis doctorum sententia, sed quid si interueniat iuramētum? vide Henri.de Bouenco in auth.sacramēta.C.si aduersus vē. in sua repetitione.vide q̄ dixi in decisionib. cur.parla.q.222. Si fiat donatio absenti per nuntium vel epistolā, an donās possit eam reuocare medio tempore, quo donatarius deliberat, an approbet, vel refutet? dic quod non, per ca.si tibi absenti.de præb.lib.6.

CCCXLII.

1 *Renūtiatio iuris futuri iudicij calore facta valet, secus si fiat non coram iudice.*

2 *Actio ex pacto nudo iuramento vallato, valet.*

3 *Hæreditas per pactum potest post mortem dari.*

1 Pactum t nudum in iudicio factum eius calore intelligitur vestitum, ita refert Bal.in sua repetitione §.qui prouocauit.l.tale.ff.de pact.audiuisse dicit à domino Bar. per l.cū ostendimus.§.fi.ff.de fideiuss.tutor.& pro hoc adduco ego Guido Papæ plura vltra Bar.& Bal.& primo, quia iudicij calor facit, quod renuntiatio iuris futuri in eo facta valida est, vt no.gl.in l.pater.C.de curat.bonis dando.& in l.si plurium.ff.de acqui.hære. Licet si non coram iudice fiat, ius futurum simplici renuntiatione tolli non possit.l.si ita.§.si sub conditione.ff.de leg.2.& in l.1.§.quod ait prætor.2.ff. quorum leg.ergo à paritate rationis in pacto nudo supplere debet vestimentum aliquod iudicis præsentia. Item pro eis facit gloss.in l.eum pro quo.ff.de in ius vocand. volens ex pacto iudicis vtilem actionem acquiri parti, in cuius fauorem fit.

2 Ex pacto t nudo vallato iuramēto oritur actio, quia ipsum iuramentum vestit tale pactum nudū, ita tenet Antonius de But.in c.cum contingat de iureiu.

3 Per pactum hæreditas t post mortem dari potest, in l.1.C. vt actiones ab hærede & contra hæredes.de quo vide in l. licet.C.de pac.per gl.in l.fin.C.de pact.& vide quæ dixi in 301.consiliorum meorum, in primo dubio.

CCCXLIII.

1 *Donatio causa mortis per iuramentum fit irreuocabilis.*

2 *Substitutionis spes non transmittitur ad suos.*

1 Contractus t innominatus sui natura reuocabilis, propter iuramentum est irreuocabilis.no.gl.in l.si pecuniam.ff.de condi.ob causam.& ibi not.gl.q̄ iuramentum facit quem teneri præcisè ad factum. Et ex hoc dico, quod si in donatione causa mortis quæ sui natura est reuocabilis.l.Marcellus.§.fin.& l.si debitor.in fi.ff.de donatio.causa mortis. & l.fi.C.eo.tit.iuramentum interueniat, erit irreuocabilis.facit l.vbi ita donatur.ff.de dona.causa mortis.

2 Spes substitutionis t non trāsmittitur ad suos, in l.si ex pluribus.ff.de suis & legitimis hæredibus. & in l.substitutio. ff.de acquirendo rerum dominio.

3 Conditio t debet impleri in forma specifica, & prout po-
a nitur, vt dicit gl.in l.1.C.de conditio.insert.pro quo l. qui hæredi.in prin.& l.Mæuius.ff.de cond.& demon.

4 In vltimis t voluntatibus potius inspicitur voluntas, quam verba.l.in conditionibus.ff.de condi.& demon.

5 Cum alios vocet t, alios videor excludere.l.sicut certi.C.de testamen.milit.& leg.si patronus testamento.in prin.ff.de oper.liber.

ADDITIO.

a Debet impleri. Adde quod conditio potestatiua habetur pro impleta, si nō stat per implere debentē.l.quæ sub conditione.§.quoties.ff.de condi.instit.& ideo contra institutū sub tali conditione non currit præscriptio.vt tradit Bal. in l.2.C.si omissa caut.testa.fallit tamen ista regula, nisi testator dispositisset, quod verè impleretur & non per fictionem.ita Bal.in l.si patri.in 3.q.C.de insti.& substit.refert.

CCCXLIIII.

1 *Filij hæredis ex præsumpta voluntate excludunt substitutū.*

1 Testator dicendo, & si filius, vel hæres meus, in extraneo hærede, decedat sine liberis, talem substituo, liberi hæredis excludunt substitutum, quia ex præsumpta voluntate testatoris ipse videtur eos præferre voluisse substitutis. in l.Lucius.2.ff.de hære.insti. Licet sit inter doct. difficultas, si ipsi liberi veniant ad bona testatoris ex testamento, vel ab intestato, de quo dic vt ibi per gl.& Bar.& plenè scripsi in decisio.curiæ parla.q.309.

CCCXLV.

1 *Extensio non fit in odiosis.*

1 Odia t sunt restringenda, & non trahenda ad consequentiā, etiā in casu, vbi est eadē ratio, iuxta l.quod non rōne. ff.de leg.& not.per gl.in auth.quas actions.C.de sac.sanct. ecc.pro quo l.præcipimus.in fi.C.de app.

2 In odiosis t non fit extensio, sed semper interpretationes & extensiones fieri debent, vt ius commune non lædatur quātum fieri potest, & quod ad ius commune reducatur. l.ex facto.ff.de vulg.& pup.substi.

3 Iuramentum, non transit in hæredem quo ad periculum animæ, vt not.Inn.& Host.in c.veritatis. extra de iureiur.

CCCXLVI.

2 *Dispensatio iuramenti petitur propter periculum animæ.*

4 *Contractus iuramento firmatur etiam iure canonico.*
Actio ex contractu iurato oritur contra iurantem & eius hæredes.

1 Henric.de Bouenco in sua repeti.authen. sacramenta puberum.C.si aduersus ven. in §.superest videre de causa finali, &c.versi.secundo dicitur.loquitur ibidem de alienatione feudi dotalis, & dicit quod in tali alienatione potest super iuramento dispensari aliquibus concurrentibus do li præsumpti coniecturis. Et in versicul. 5.dicitur, &c.ibi, puta tamen, dicit ipse de Bouenco, odio donatarij donationem sibi fieri instigantis, & promouentis, si verè vel ex probabilibus coniecturis dicta prouocatio, vel instigatio probaretur, q̄ deberet supervenire iuramēto dispensari.no. etiā Petr.Iaco.in titu.de condit.ex lege.vericul.quando.

2 An hæres t iurantis debeat petere dispensationem iuramē ti? dic q̄ non, quia dispensatio petitur, & fit propter periculum animæ, sec.in hęredem iurantis non transit iuramētum quo ad periculum animæ, vt no. Inn.& Host.in d.c. veritatis.de iureiur.igitur &c. De materia dispensationis iuramenti plenè scripsi in decisionibus curiæ parlamenti. q.140.& quæstio.126.

3 De dispensatione t iuramenti, & quando & quantum sit dispensandum, ponit Henri.de Bouenco in auth. sacramēta.in fua repeti.in causa finali.C.si aduer. vendit.

4 Licet dictum c.cum contingat.de iureiurand. t non dicat contractum confirmari, sed tantum modo dicat iuramentum seruandum, tamen dominus de Bouenco in dicta sua repetitione authen.sacramenta, tenet q̄ contractus iuramento confirmatur etiam iure canonico, & ex tali contractu iurato oritur actio contra iurantē, & eius hæredes, argumento in l.nam postea.§.fina.& l.ait prætor.§.fi.cum l.seq.ff.de iurando.

CCCXLVII.

2 *Tempus contractus inspiciendum.*

1 Mulier t etiam soluto matrimonio potest agere ad revocationem alienationis rei dotalis per eam factæ constante matrimonio.in authen.vt immobil.ante nupt.donationis.col.5.

2 In contractibus t inspiciendum est tempus contractus.l. non omne.§.primo.ff.de regulis iuris.l.si filius.in princip. ff.de verborum obligat.& l.fina.ff.de ltipu. seruo. & vide plenè per Henri. Boich in c.dudum.extra de electio.in 2. distinctio.

3 Actus t iudicatur validus vel inualidus iuxta tempus, in quod eius effectus confertur.l.quod sponsæ.ff. de donat. ante nuptias.l.in tempus.ff.de hęredib.instit.

CCCXLVIII.

1 *Verborum à propria significatione receditur, vt mens contrahentium seruetur.*

1 Discreditur à t propria significatione verbum, vt mens contrahentis seruetur.l.3.C.de liber.præteritis, vel exhęredatis.& l.sed & si lege.§.de eo.ff.de peti.hęredi.

2 In his t quę sunt magni præiudicij, non statur relationi notarij.not.glos.in c.quoniā cōtra falsam.de probationibus.

CCCXLIX.

1 *Expensarum taxationem non impedit appellatio.*

1 Appellatio t non impedit taxationem expensarum, neque fructuū, imo potest iudex à quo taxare non obstante appellatione, quia taxatio non est noua condēnatio, sed prior um duntaxat declaratio, quę declaratio fieri potest non obstante appellatione.argum.l.hęredes palam.§. sed si notam.ff.de testam.& ista est decisio Rotæ, in tit.de appell. & ad hoc faciunt bene notata per Inno.& Io.And.in c.sollicitudinem.extra de appel.

Et ex proximè dictis attende & nota, quod iudex à quo, potest suam sententiam declarare, non obstante quod ab ipsa fuerit appellatum.

CCCL.

1 *Ecclesiæ res immobiles quinque casibus alienantur.*

2 *Ecclesia recuperat rem alienatam si damnum sit enorme.*

1 In quinque t casibus res immobiles ecclesię possunt alienari. Primo, ex causa necessitatis, quando debitum vrget. 10.q.2.c.hoc ius porrectū. Secundo, causa pietatis pro captiuis redimendis, vel alimentis pauperum tempore famis. 12.q.2.c.aurū.& ca.gloria.16.q.1.qñ quicquid. Tertio, causa vtilitatis. 12.q.2. sine exceptione. Quarto causa æquitatis, & ista de causa possunt concedi in perpetuum in emphyteusim terræ illæ quæ arabiles factæ sunt.cap.ad aures.extra, de rebus eccl.non alie. Quinto, causa incommoditatis vel minoris vtilitatis. 12.quæstio.2.capit.terrulas. vel damni vitationis, vt in rebus quę seruando seruari non

ri non possunt ipsos casus ponit Ioannes, in summa. 12.q. 2. Henric. Boich. in c. nulli liceat. de rebus eccles. non alienand. de hac materia tetigi in decisionibus curiæ parlamẽti quæstio. 149.

2 Si sit damnum enorme ecclesia recuperat rem alienatam, soluto tamen pretio, & fructibus pro labore retentis textus optimus in capitul. ad nostram. de rebus ecclesiæ non alienand.

3 Actus agentium & eorum intentionem colligimus ab effectu. arg. in l. reprehendenda. C. de institutio. & substitu. & in l. cum hi. §. fina. ff. de transactio.

CCCLI.

1 *Contractus rei ecclesiastice valet si cõsensus capituli assit.*
3 *Scriptura standum quando dubitatur de contractu.*

1 Ex quo consensus capituli adfuit, & credebant vtiliter cõtrahere, valet contractus, licet ecclesia sit decepta, in c. cũ dilecti extra de emptione & venditione. Sed potest restitui, si læsa sit ecclesia enormiter. in c. 1. de in integr. restitutio. Sed si decepta esset vltra dimidiam iusti pretij, subueniretur ei iure communi, iuxta l. 2. C. de rescin. ven. & in dicto c. cum dilecti.

2 Qui quis in integrũ restituitur, neuter debet remanere in damno. l. 1. C. de reputa. & l. si minor. §. restitutio. ff. de minor. & ponit gl. in d. c. ad nostrã. de rebus ecc. nõ alienadis.

3 Quando dubium est de contractu, standum est scripturæ. l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exercitoria actione.

4 Quod quis concesserit † tanquam canonicus, potest postea reuocare tanquam Episcopus, etiam si iurauerit. 12. q. non liceat, quia quasi ante aditam hæreditatem concessit. ff. quorum legatorum. l. 1. §. quod ait prætor. 3. Nã quidam facit aliquis tanquam alius, de electio. c. quod sicut. l. si pater. §. qui duos. ff. de adopt.

CCCLII.

3 *Venditio rei alienæ facta per procuratorem fisci propter debitum non solutum quando reuocetur.*

1 De alienationibus factis per regem Vngariæ in præiudicium regni sui, & contra regis honorem, & quę iurauit nõ reuocare, quod hoc non obstante potest reuocare, in c. intellecto. extra de iureiurando.

2 Ille idem † qui iurauit nõ reuocare alienata, potest reuocare, & tenetur ex debito officij sibi commissi, & iuramenti prius præstiti. ita ponit gl. in d. c. intellecto.

3 Vbi procurator † fisci vendiderit aliquam rem alienam propter debitum non solutum, & venditio non fuerit solenniter facta circa subhastationes, & facta fuerit nimis exiguo pretio, q̃ venditio q̃cunque retractatur restituto prætio in l. fi. C. si aduersus fiscum. tamẽ ibi nihil dẽ de fructibus.

4 Quæ solennitates † requirantur, quando venditur res priuati pro debito fisci, notatur in l. si quod. C. de rescin. vendit. de hoc etiã tetigi in decisio. cur. parla. quęstione. 149.

CCCLIII.

1 *Legitimare natum ex damnato coitu quando possit Imperator.*
2 *Inuentarij conficiendi tempus.*

1 Imperator † potest legitimare etiam natum ex damnato coitu, dummodo Imperator dicat, non obstante authentica ex complexu. C. de incestis nup. ita ibi dicit Salic. de legitimatione, quam potest papa facere. vide in c. per venerabilem. extra qui filij sint legitimi.

2 Tempus conficiendi inuentarium, de quo in l. sancimus. C. de iure deliberand. non currit pupillo, cum tutor possit conficere durante pupillari ætate. in auth. de hæredibus & falcidia. §. pupillus. colla. 1.

CCCLIIII.

1 *Hæredis appellatione veniunt sui hæredes licet ab hæreditate abstineant.*

1 Appellatione † hæredis continentur etiam sui heredes, licet ab hæreditate abstineant. l. cum quasi. §. sed & si quis. ff. de fideic. libertati. & l. & si ex modica. §. fin. ff. de bon. libertorum. & hęres institutus qui potest adire & non vult, facit cessare conditionem, vt tenet gl. in d. §. fin.

2 De citatione † an sufficiat fieri ad domum, & quando sufficiat, & qñ nõ, vide plenè Innoc. extra de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandę. in c. si aduersarius.

ADDITIO.

a De citatione ad domum, vide Henric. Bouer. fing. verb. citatio. nu. 13. 14. & 15.

CCCLV.

1 *Nepotes non comprehenduntur sub verbis, de proprio corpore procreatis. fallit. nu. 2.*
De, causam immediatam significat.

1 Sub verbis, de suo & proprio corpore procreatis, non cõprehenduntur nepotes, quia dictio, de, signat causam siue processionem immediatam. l. 1. §. nunc videamus. ff. de cõiungen. cum emãcipat. liberis. ibi, hoc enim de bonis auij &c. facit l. eo tempore. §. fi. in fi. ff. de peculio. verba etiam, suo & proprio corpore, & c. alienum corpus secludunt. argumento in l. cum suæ. ff. de lega. 3. & l. quintus. §. argẽto. ff. de auro & argento legatis. facit l. pater. §. quindecim. ff. de legatis. 3. & l. si fuerit. §. fina. eo. titu. Prętera non aliter à significatione verborum recedi oportet, quam cum manifestum est aliud sensisse testatorem, l. non aliter. ff. de lega. 3. prętera per illa verba, monasteriũ, quod tñ habetur loco liberorum, secluditur, vt ponunt legistę in auth. nisi rogati. C. ad Trebel. & ibi Salic. & canonistæ in c. in presentia. de proba. & in c. Raynutius. & ibi Henr. Boic. de testa.

2 Et præmissa vera ex stricta significatione dictorum verborum, sed largo sumpto vocabulo, sub illis verbis comprehenduntur nepotes ex filio prędefuncto, quia nepos mortuo patre, incipit teneri primum gradum suitatis respectu auꝰ. l. Gallus. §. nunc de lege Velleia. ff. de liber. & posthum. & ita tenet Bartolus in l. liberorum. ff. de verb. signifi. ibi, quęro si in aliqua dispositione sit mentio de filijs ex se natis, &c. vtrum comprehendantur nepotes. allegat l. Lucius. 2. ff. de hęredibus instituẽdis. & Bal. in l. 1. C. de conditionibus insertis. ibi, quęro, an nepos ex filia dicatur ex suo corpore natus. & dicit sic, quia in nepote est sanguis continuatus, vnde immediatè dicitur, quicquid per rerum naturam continuatiuè est vnum & idem. vt l. cum acutissimi. C. de fideicommiss.

De hac materia plenius scripsi in decisionibus parlamenti, quęstio. 353.

CCCLVI.

1 *Appellatur quandoque à sententia lata super simplici possessorio, nu. 3. regulariter tamen secus, & quæ sit ratio. nu. 4.*

1 De iure † ciuili à sententia super simplici possessorio lata non appellatur, per l. 1. C. si de momentanea possessione fuerit appellatum. Et intelligitur de quolibet possessorio nisi per illud pręiudicium generaretur in petitorio, quia tunc posset appellari, vt quando agitur l. si quis in tantam. C. vnde vi. & ita est communis sententia gl. & doct. But. Bar. Bald. Sal. & Cyn. quamuis gl. aliter sentire videatur in c. cum ad sedem. de restitu. spoli. quod non habeat locũ in restitutorio. Sed limitatur quando intentatur l. si quis in tantam, vel aliud possessorium, vbi tangitur petitorium, secundum Cy. & Henricum Boich. nam vbicunq; in possessorio est necesse deducere petitorium, sicut est de itinere actuque priuato, & in interdictis, quę de locis sacris, vel religiosis inferuntur, quę quasi proprietatis causam continent, veluti de mortuo inferendo, sepulchro ędificando, & sic de alijs, de quibus habetur in l. 2. in princ. & §. quædam. iuncta l. 3. §. ait prætor. & §. fieri autem potest. ff. de itinere actuque priuato. Nam si quis prætendãt habere seruitutem eundi & accedendi per iter priuatum, prætor vetat vim fieri, quo minus ita vtatur, vt vsus fuit, nec inquirit prætor habeatur seruitutem impositam. vel ne, sed an illo anno vsus fuerit, sed si voluerit reficere dictum iter, hoc sibi non licebit, nisi ostendat se habere ius seruitutis, vt dicto §. fieri autem. Vnde quando mistum est possessorium, non habet locum dicta lex, vt tenet Cynus. in eadem leg. j. si de mo. possef. fuer. appellatum quem

quem sequitur Hosti. in d. c. cum ad sedem. & Bald. idem videtur sentire in ea. l. ibi, cum dicit: & maximè in possessione beneficij, quia ibi oportet allegare titulum, vt in ca. 1. de reg. iur. vnde illud possessorium fundatur in iure, & non sufficeret exercitium aliquorum actuum, & ideo mistum est possessorium.

2 Sententia † super momentanea possessione est diffinitiua. vt plenè per Sal. in l. post sententiam. in princ. C. de sent. & interloc. om. iud.

3 De iure † autẽ canonico potest à possessorio appellari, per dictum c. cum ad sedem. extra de resti. spo. & de testibus. c. significauerũt, in cle. 1. de sequestra. 2. q. 6. c. de possessione. & ista est communis opinio canonistarũ, licet Archid. contra, sed glo. Inno. Host. Io. An. in addi. Specu. de appel. Bart. & communiter omnes tenent, quod à possessorio de iure canonico appellatur. & vide in d. cle.

4 Quæ † est ratio, quare de iure ciuili non appellatur à sentẽtia super possessorio lata? Henr. Boich dicit, quia iura nolunt q̃ lites protrahantur, sed abbreuientur. Bal. dicit, ne partes veniant ad arma. Bar. dicit, q̃ lex non dicit, vt nõ appelletur, sed q̃ non obstante appellatione sentẽtia exequatur. Alia ratio est, quia posteà plenius omnia tractari poterunt in causa petitorij, quam post se expectat.

5 Negatiua † quæ est indeterminata, probatur eo ipso q̃ contrarium non probatur, vt ponit gl. in l. 2. & ibi Iaco. But. C. de erro. aduo. facit l. super seruis. C. qui milit. non possunt.

CCCLVII.

1 Si quis † veniat ad defensionem causæ alterius, potest talis defensor condemnari. Pet. Iac. in tit. de constituta pecunia libellus. ibi, si autem prædictus Titius veniſſet ad defensionem, &c.

2 Procurator † iurat in animam sui magistri. Petr. Iacob. vbi suprà.

3 Formam † degradationis clerici vel presbyteri, aut Episcopi ponit Spe. in tit. de accusatore. in §. 1.

CCCLVIII.

1 *Appellari potest eodem die viua voce dummodo reperiatur iudex in figura iudicij si non appelletur viua voce tempore latæ sententiæ.*
2 *Appellari debet coràm iudice à quo si eius copia habeatur in publico.*
4 *Iudicis à quo si non possit haberi copia, neq; iudicis ad quem, appellari debet coram honestis personis.*
5 *Decendium datum ad appellandum quod currat.*
7 *Appellans potest dicere sententiã nullã in sua appellatione.*
8 *Appellans si dicat sententiam iniquã non tenetur iniuriarũ actione: secus si liceret sententiam latam per pecuniã. &c.*
9 *Appellatio non est deserta si appelletur ad superiorem omisso medio.*

1 Si non appelletur † viua voce tempore latæ sententiæ, potest eodem die viua voce appellari, dummodo reperiatur iudex in figura iudicij. ff. de appel. l. 2. & l. à sententia. §. fi. ita dicit Pet. Ia. in tit. de constituta pecunia libellus. vbi materiam appellationis tractat.

2 Debet appellari coram iudice à quo, si eius copia habeatur in publico, alias coràm iudice ad quem appellatur, si eius copia haberi possit, alias non valet appellatio. ff. quando appellandum sit. l. 1. §. dies. & §. si quis ipsius. ita dicit Pet. Iac. vbi supra.

3 Vbi appellatur † ab Episcopo in temporalibus, appellatur ad Archiepiscopum, tenet Spe. in tit. de appel. §. nunc tractemus. verb. illud autem.

4 Sed si nõ possit † haberi copia iudicis à quo, neque iudicis ad quẽ, dico q̃ debet, & sufficit appellari corã honestis & publicis personis, iuxta cle. licet causam. de electio.

5 Decem † dies qui dantur ad appellandum, computantur à die sentẽtię. vt dicit Pe. Iac. vbi suprà, nisi fuerit lata in pręsentia procuratoris condemnati, quia tũc illi 10. dies computantur à die sententiæ latæ. Cyn. in auth. hodie. C. de appel. vide de hoc suprà sing. 302. in §. si procurator meus. vbi vide intellectum.

6 Si quis non possit † appellare nisi restitutione in integrum obtenta. tunc à die sententiæ latæ super in integrum restitutione computantur illi decẽ dies, qui dantur ad appellandum, vt dicit Pe. Ia. vbi supra. idem dicit ipse in 30. diebus, qui dantur ad apostolos petendos.

7 Rectè dicit appellãs † in sua appellatione sententiam nullam, quia sentẽtia põt esse nulla, & ab ea appellari, licet im propriè. ff. de iure patrona. l. fin. & de appel. l. si expressim. Et tamen licet illud non esset dictum in appellatione, nihilominus iudex appellationis potest incidenter de nullitate cognoscere, vt ibi. & C. qũ prouo. non est necesse. l. 1.

8 Iudex à quo, non † debet reputare ad iniuriam, si appellans dicat in sua appellatione, sententiam iniquam, quia illa verba de consuetudine non important iniuriam, vt dicit Pet. Iac. vbi suprà, de consti. pecu. secus credit ipse Pe. Ia. si appellans diceret sententiã latã fuisse per pecuniã, & sic de similibus iniurijs, quia tũc si illud non probetur in causa appellationis, s. corruptio prędicta, fortè iudex posset agere actione iniuriarum, non tamen aget ante sententiã in causa appellationis latam, vel appellationem desertam. Pet. Iac. vbi supra, de consti. pecu. in versi. Item rectè dicetur ad dominum locum tenentem, & c. dicit † q̃ si per errorem non appelletur omisso medio ad superiorem, appellatio non est deserta, sed debet remitti ad iudicem mediatũ, qui de illa cognoscet. per l. imperatores. in princ. ff. de appel. si autem per errorẽ appellaretur ad minorem iudicem, vel ad parem, tunc non valeret appellatio, vt ff. de appel. l. 1. §. ista sunt verba sua effectualiter, sed quid si non per errorẽ appelletur ad superiorem? omisso medio, an valeat appellatio? credo quod non, à contrario sensu.

10 Sufficit dicere appello, siue † appelletur in scriptis, siue viua voce, nec est necesse nominare iudicem ad quem appellatur. ita dicit Pe. Ia. in eo. ti. de consti. pecu. in versi. Item tacito de nomine, &c. facit l. 2. ff. de appel. vbi si appelletur viua voce, sufficit dicere, appello.

11 Sufficit de iure † petere apostolos infra 30. dies à die latæ sentẽtię. in l. iudicibus. C. de appel. sed statuta Delph. illud tempus abbreuiant. Et si non petatur infra illud tempus, appellatio est deserta. l. quoniam. in fine. C. eodem titu.

CCCLIX.

1 *Dictiones sæpe, & sæpius quot actibus verificentur.*
3 *Pactum de non appellando qui fecit, non poterit appellare.*
4 *Nuntio dicenti se citasse, creditur, secus si dicat se verberatum.*

1 Verbum † sæpius, præsupponit verbum sæpe, suum positiuum. Et sæpe ad minus importat duas vices, & sæpius ad minus importat tres vices. ista sunt verba Pe. Iac. vbi suprà vide s. sing. 93. & y. sing. 666.

Verba geminata aliquid plus denotant. argumento C. de veteranis. l. 1. lib. 12. ibi, dum dicit, magis. Pet. Iac. eo. tit. de cõsti. pecu. circa fi. ibi, itẽ si iudici videatur, &c. dicit † q̃ prohibetur appellare ille qui fecit pactum de appellando, vel qui lata sententia renuntiauit iuri appellandi, & ille qui est verus cõtumax. Et quis dicatur verus vel fictus contumax, ibi plenè tractat ipse Pet. Iacob.

4 Petr. Iacob. vbi supra, dicit † q̃ de consuetudine creditur nuntio dicenti se citasse, sicut etiam creditur de consuetudine curato dicenti se citasse eius parœcianum, sed admittitur probatio in contrarium etiam per iuramentũ, considerata qualitate personarum seruientium & citati, & pensata qualitate negotij. Sed non creditur tali nuntio, si dicat se verberatum vel iniuriatum per citandum. ita dicit ipse.

CCCLX.

1 *Appellare impeditus qualiter debeat restitui in integrum.*
2 *Appellare ab omissione condemnationis expensarum an potest qui obtinuit principale.*
5 *Victus victori debet condemnari in expensis in causa appellationis.*
7 *de Nullitate sententiæ quis iudex cognoscat. nu. 9.*

1 Qualiter impeditus appellare debeat restitui in integrū ad decē dies, qui dātur ad appellandum, plenè ibi ponit Pet. Iaco. in tit. præallegato, in §. sed infra quod tempus, &c.

2 Vtrum ferit licitum illi, qui obtinuit principale, appellare ab omissione condemnationis expensarum, ibi dicit Petr. Iac. in tit. de constit. pecu. libellus. quod sic vide ibi plenè in §. sed nunquid victori, &c.
Pet. Ia. dicit sequentia in tit. in causa appellationis libellus, qui titulus est incontinenti post dictum titulum de constituta pecunia.

3 Dicit Petr. Iac. vbi supra in versi. item est notandum, &c. quod si iudex causæ principalis ex minus sufficienti causa motus tulit sententiam, iudex causæ appellationis nihilominus alia bona sufficiēti causa motus, ex eisdem actis potest eandum sententiam confirmare. allegat ff. quod cum eod. l. fin.

4 Eo ipso quod iudex pronuntiat bene vel male appellatū, vē absoluere, vel condēnare illum quem prior iudex absoluerat, vel condemnauerat, vt dicit Petr. Iacob. vbi suprà.

5 Henric. Boich in c. finem, de dolo & cōtu. tenet q̄ in causa appellationis victus victori debet in expensis condemnari, & reprobat gl. in l. generaliter. C. de reb. cred. & iure. iur. & allegat Inno. in d. c. finem. & Spe. in tit. de expensis. & Cy. & Pet. in d. l. generaliter. de hac materia qualiter fieri debeat condēnatio expensarū in causa appellationis, plenè scripsi in decisionibus parlamenti, quæstio. 137.

6 Si iudex appellationum profert simpliciter suam sententiam quę transiuit in rem iudicatam, & nullam mentionē fecerit de nullitate primæ sententiæ, & exequatur sententiam iudicis appellationū, an pars poterit opponere de nullitate primæ sententiæ, vide Pet. Iac. qui plenè hanc materiā tractat in dicto titulo de libello in causa appellationis, plenè scripsi in decisionibus parlamenti, quæstio. 137.

7 Superior videlicet iudex appellationum, non pōt de nullitate sententiæ principaliter cognoscere, nisi causa per appellationem fuerit ad eum deuoluta, secundum Inn. in ca. dilecto. de appel. vt refert & tenet Pe. Ia. in tit. de const. pecu. in fi. super forma nullitatis sentētiæ. ibi item rectè pronuntiat appellationem, &c.

8 Iudex appellationum non exequitur sententiam, sed iudex à quo. Pe. Iac. vbi supra, ibi, sed an iudex appel.

9 Nota quod nedum ille idem qui sententiam protulit, potest de nullitate sententiæ cognoscere, & coram eo agi, imo & superior. quod est verum de superiore, qui potest de nullitate cognoscere, nedum incidenter, imo & principaliter quando negotium ad superiorē est per appellationem deuolutum, non alias, vt no. per Innocen. in ca. dilecto. extra de appella. tunc iudex superior ferret alio modo sententiā iuxta libellum pronuntiando, & declarando sententiam in causa principali p̄ iudicē Mōtis Pessulani latā esse nullā. nec eā eē aliquatenus executioni demādādā. Sed ē notādū quod in prędictis duabus sententijs, iudex superior fortè de iure potest immiscere, & iudicare super principali. l. super decem libras, si processus fuerit ritè habitus coram eo, & si liquidum sibi fuerit ex actis prædictis 10. libras deberi, vel non deberi, & si etiam requisitus fuerit super illis decem libris sententiam ferre, & valebunt tales sententiæ, qa nō est prohibitū. & qa ad officiū iudicis ptinet lites dirimere. & facit. ff. de iudi. l. de qua re. & de execu. rei iudi. l. fi. à te. §. 1. & hoc pōt colligi C. de accu. l. fi accusatorib⁹. in gl super verbo, eundem. & l. absentis. l. fi. ista sunt verba Petr. Iac. in dicto libello in causa appellationis libellus, ibi, & no. q̄ nedum ille idem qui sentētiam, &c. idem tenet ipse Pe. Iac. in tit. de condi. ex lege, quæ oritur ex literarum obligatione, circa finem. ibi, item est notādum quod si iudex superior proximus ad quem appellatur, &c. Et ita seruant iudices appellationum, vt vidi.
Et istud facit pro causa mea quam habeo contra dominū Germanum, videlicet quod iudex Buxi, ad quem dictus dominus Germanus recurrerat, petendo, quod ipse iudex faceret æstimari bona sua pro pignore capra ad instā tiam bastardi Valent. & ibi incantata, & plus offerēnti liberata. quod ipse iudex etiam potuit cognoscere de facto principali, videlicet concedere literas missionis in possessionem dictorum bonorum incantatorum æstima prorum, hoc peteretur, & constaret ex actis de incantationibus & libratis.

10 De materia appellationum secundum Pe. Ia. vide quę plenè dixi infra singula. 612. in §. quando in iure loquimur de sententia, &c. & in 33. §§. ibi sequentibus. vbi sunt multa singularia.

11 Casus in quibus iudex pōt supplere de facto, ponit Spec. in tit. de disputatione aduocatorum. in §. fi.

CCCLXI.

1 Testamentarius executor potest exigere debita testatoris.
3 Calumniæ pœna.

1 Executor testamentarius ad exequendum fore facta, videtur executor ad exequendum, & solui faciendum debita testatoris, quorum solutiones erant effluxæ tempore mortis testatoris. ita tenet Spe. in titu. de instru. edit. in §. nunc vero aliqua. versi. de hoc autem quæritur, &c. & ibi dicit, q̄ retinendo debitum post terminum solutionis in non soluendo termino statuto fit iniuria creditori. quod fecit pro bullis executorum priuilegiorū monasterij Cluniacēsis, & aliorum monasteriorum, qui vigore suorum priuilegiorum trahunt debitores suos coram conseruatoribus suorum priuilegiorum, textu verborum generalium suarum bullarum, ibi iniuriantes, &c. De hoc etiam tetigi in decisio. curiæ parla. q. 18.

2 Si testes sunt arbitratoriè recepti & publicati, nisi inter partes fuerit aliud actum, tales attestationes probant coram ordinario iudice, nisi aduersarius petat repeti, saltu tamen exceptione in persona, vt l. pen. C. de arbi.

3 Pœna calumnię est similitudo supplicij in his, quæ habēt pœnam ordinariam. ita tenet gl. quam sequitur Bar. in l. 1. §. 1. ff. ad Turpil.

CCCLXII.

1 Accusatores supponentes, & instigatores incidunt in Turpilianum.

1 Nedum calumniosè accusantes incidunt in pœnam Turpilliani, sed etiam supponētes accusatores, & pariter instigantes seu instigatores, vt d. l. 1. §. incidit in hoc senatusco sultū & qui accusatorē submittit, aut qui instigat, aut qui mandat alicui, & instruit eum ad accusationem capitalem dando probationes, allegando accusationes, &c. ff. ad Turpil. ad hoc etiam bene facit l. in senatusconsultum. §. an ad eos, qui hodie de publicis iudicijs cognoscunt, dicit gl. id est, cognosci postulant, senatusconsultum pertineat quęri tur. ff. eo. titu. & dicit ibi te. quod sic. & ideo concludit ibi Bar. per dictum te. q̄ instigator tenetur pœna Turpilliani.

2 Et dicitur instigator, qui parat accusari probationes, vt d. l. in senatusconsultum. in prin.

CCCLXIII.

1 Falsi testis pœna.

1 De pœna falsi testis mēdacium deponentibus, reperitur scriptum Deuteron. 19. Si steterit testis mendax contra hominem, accusans eum præuaricationis, stabunt ambo, quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotū & iudicum, qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissimè perscrutantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem suam mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitauerat, & auferes malū de medio tui. De hac materia plenius scripsi in decisionibus curię parlamenti quæst. 44.

2 Quod dicitur de famoso libello, idem de alia scriptura famosa. l. lex Cornelia. §. fi quis librū. & l. item apud Labeonem. §. generaliter. ff. de iniurijs. & ita tenet Sal. in l. vnica. C. de famosis libellis. & ex pœna capitalis, de qua ibi loquitur similitudo supplicij, vt intelligit ibidem gloss. & Sal cet.

CCCLXIIII.

CCCLXIIII.

1 Hæredis verbo in substitutione qui veniant.

1 Quando testator substituit hæredes alicuius, non intelligitur nisi de hærede existente in primo gradu tempore quo euenit substitutio. in l. qui liberis. & l. sed & si plures. in prin. ff. de vulgari. ponit gl. in l. qui per successionem. ff. de reg. iur. vide l. antiquitas. C. de vsufructu.

CCCLXV.

1 Licet iure ciuili natus ex viro coniugato & muliere soluta non dicatur ex damnato coitu, sic quòd in eo locū non habeat authentica, ex complexu. C. de incestis nup. secundum quod ibi tenet Salicetus per gloss. in l. 1. C. de adulter. de iure tamen canonico est expresè decisum, in ca. tanta est. extrà qui filij sint legitimi. quòd talis est spurius, & sic ab hæreditate paterna repellendus, iuxta dictam authenticā ex cōplexu. & authēti. licet. in fine. C. de natu. liberis.

2 Alij naturales de quibus in dicta authent. licet. C. de nat. liber. non possunt instituī, nisi vna vncia de duodecim vncijs, vt in auth. de trien. & semisse. §. consideremus. vnde sumitur dicta authen. licet. colla. 3.
De legitimatione facta à Papa suprà scripsi fin. 331. in §. legitimatus à Papa, &c.

3 Legitimatio est quædam species restitutionis. in authen. quibus mod. natur. efficiantur legi. §. si quis ergo. & §. licebit. colla. 6.

4 Restitutus non recuperat locum per alium occupatum. l. 1. ff. de decur. l. si fine. §. sed quid. ff. de minor.

CCCLXVI.

1 Possidere pacificè qs dicatur. & infrà sing. pximo nu. 2. & 3.
2 Vsufructuarius vsufructu finito non potest à quasi possessione expelli, sed debet contra eum agi.

1 Pacificè dicitur possidere, qui possessionem sine controuersia iuris vel facti iudiciali vel extra iudicali habet. ita dicit Pau. de Leazaris in clemen. gratiæ. de rescript. facit. C. de acquiren. possess. l. nemo. Et vide quæ dixi infrà singu. 367. in §. qui patitur, &c.

2 Possessor non debet remoueri à sua possessione, etiam in beneficialibus, licet possessio sit vitiosa, sine causæ cognitione, ex quo titulo possidet licet iniusto. Ita dicit Archi. in c. licet Episcopus. de præbendi. libro 6. facit. c. cum nostris. extrà de concess. præbend. in antiquis. hinc est quòd vsufructuarius vsufructu finito, non potest à quasi possessione expelli, imò contra eum agi oportet, in l. 1. ff. vsufr. quemadmodum cauētia sunt verba Archi. vbi suprà.

CCCLXVII.

1 Agi prius debet de violēta electione q̄ canonica institutione.
2 Conertrosta in iudicio q. patitur, nō dicitur possidere pacificè.

1 Prius de violenta electione quàm canonica institutione agi debet. in capitu. in literis. de restitutione spoliato. quia prædo etiam secundum rigorem iuris est restituendus. vnde ille qui non habet canonicam institutionem restituitur. in capitu. cùm super. & ibi text. de causa possessionis & proprietatis.

2 Qui patitur controuersiam in iudicio, non dicitur pacificè possidere. gloss. in cap. commissa. de elect. gloss. super verbo, pacificam, ibi, quid si postquam nactus est possessionem, mota est sibi controuersia? dicit Dy. quòd si incōtinenti in ipsa possessione lis sibi mouetur, & in possessorio continuè turbatur, promoueri non tenetur, quia quæ incontinenti fiunt, &c. Et non videtur pacifica fuisse, quæ non durauit, & litis euentus dubius est. l. quod debetur. de peculio. ita dicit ibi glossa & Archidiaco. dicit sic, tamen si in ipsa inuestitura & possessionis apprehensione incontinenti moueatur quæstio super ipso beneficio, non videtur habere possessionem pacificam. argumento. C. de euictio. l. post perfectam.

3 Ille qui litigat etiam super petitorio in beneficialibus etiam non dicitur pacificus possessor, patet, quia si ipse possideret pacificè, ipse præscriberet, quod tamen non facit, quum per simplicem citationem præscriptio interrūpatur, l. fina. ff. de eo per quem factum est. & in glo. l. sicut. C. de prescrip. 30. annorum.

CCCLXVIII.

1 Per assecutionem secundi beneficij pacificam de facto, & si non de iure, vacant priora beneficia. in c. si quis translatus. 22. q. 2. ita tenent etiam Innocentius. & Host. vt refert Ioan. And. in c. constitutis. de appella. ibi tamen ponit Io. And. quandam modificationem Hen. Boic. in c. de multa. extrà de præben. facta narratione dictarum opinionum Inno. & Host. ibi, quod est verum etiam si prouisio sibi facta de secundo iure non teneat, secundum Inno. in d. c. de multa. quod intellige fore verum, si huiusmodi recipens hoc sciat vel ignoret ignorātia iuris, vt no. Io. And. in d. ca. eum qui. super verbo, Scienter, de præben. libro. 6.

CCCLXIX.

1 Sēntiā suam executioni demādat delegatus à principe, nisi princeps sibi eam reseruauerit, & quid in delegato ab ordinario. numero. 2.

1 Delegatus à principe potest sententiam suam executioni demandare, nisi specialiter princeps sibi executionē sententiæ reseruauerit, per c. significalti. &c. in literis. & c. pastoralis. §. quia. extrà de offic. deleg. dum tamen à tempore sententiæ intra annum eam mandet executioni. c. q̄rētiū extrà de offi. delc. ita tenet Bar. qdquid dicat gl. in l. à diuo Pio. ff. de re iud. & q̄ hoc allegat te. in l. vltima. C. de iudi.

2 Sed quid de delegato ab ordinario, an possit eius sententiam mandare executioni? Lauren. Vincen. Goffr. Philippus bona guida, & Host. in c. si quis cum clericum. de foro compe. & Inno. in c. significalti. de offi. dele. & in cap. innotuit. de arbitris. & Bafianus & Laurentius in ca. quis. 2. q. 6. tenent quod talis delegatus ab ordinario nō potest exequi, per l. à diuo Pio. ff. de re iudi. idem Petrus de Sāp. & Abb. in c. significalti. de offic. delega. qui notāt quatuor specialia in delegato principis, quæ non sunt in delegato ordinarii, inter quæ est quòd delegatus non potest sententiam suam exequi, licet delegatus à principe sic. Et quòd non possit delegatus ab ordinario exequi suam sententiā, tenet Specul. in titu. de offi. deleg. §. fin. in fin. & in titu. de executione sententiæ. §. 2. in prin. In contrarium, quod delegatus ab ordinario possit sententiam suam exequi, tenet Goffre. in c. ex literis. extrà de offi. deleg. & Inno. in. c. cū ab ecclesiarum. de offi. ordi. & ibi in gloss. fi. & Ioan. And. & Bernar. & Innocen. idem tenent in d. cap. liquis contrà. & Archid. in capit. quisquis. 2. q. 7. & Henr. Boich. in cap. significalti. de offic. deleg. tali ratione, nam executio sententiæ & missio in possessionem, sunt delegabilia, sicut alia quæ sunt meri & mixti imperii. de offi. ordi. ca. quòd sedem. vbi not. hoc glo. sed ordinarius committendo vices suas simpliciter, cēsetur etiam executionem cōmisisse, nisi eam specialiter sibi reseruauerit. cap. fi. delegatus. §. fin. de offic. delega. in 6. & quia contra eū talis interpretatio est fienda, quòd in totum commiserit, cùm apertius potuerit legem dicere. in regula cōtra eū, cū suis cōcordātiis. li. 6. & ita est vera opinio Fm Hen. Boic. vbi suprà. de hac materia etia scripsi in decisionib. curiæ parlamen. q.

CCCLXX.

1 Processus & citatio an & quando possunt incipere in personam procuratoris.

1 Citatio & processus incipere possunt in personam procuratoris. l. eum qui res. C. de procurator. & l. quamois. ff. de dam. infect. facit l. sufficit. ff. de admit. tuto. & bene probat tex. in c. 1. de procura. in clemen. Et istud est indubitatum, quando procurator non contradicit assumere onus defensionis causæ. vbi autem nollet assumere onus, nec comparere in causa, tunc bene reuocatur in dubium per doctor. si in contumaciam dicti procuratoris poterit p̄cedi ad viteriora, veluti ad primum & secundum decretum, & an sufficiat fieri primam citationem in persona procuratoris? & est communis opinio quod sic, quantum ad missionem ex primo decreto, per iura prædicta. & ita tenent expresse Bar. & Bald. in l. eum qui. vbi sic formaliter dicit Bald. Veritas est, quòd si constat de mandato, &

procurator

procurator acceptauit mandatum, quòd prima citatio poteſt incipere à procuratore vt hic, maximè abſente domino, vt. ff. de adminiſtratio. tuto. l. ſolent. & ibi per Iaco. de Are. idem tenet etiam Bar. in d. l. quamuis. reſpectu primi decreti. Canoniſtæ etiam videlicet Bernardus, Hoſtienſis & Abb. in abſente idem tenent in cap. cùm olim. extrà de dolo & contu. De materia citationis tetigi in deciſio. curiæ parlamen. q. 446.

CCCLXXI.

1 Secundum† communem doctrinam doctorum, quidquid ſit de alijs mendicantibus, bona ingredientis ordinem fra
a trum minorum† mendicantium, non facta diſpoſitione de bonis ſuis, dicta bona tranſeunt & deuoluuntur ad venientes ab inteſtato, nec propriè dicuntur bona vacantia, poſtquam ſunt profeſsi, ſed vocatur hæreditas iacens, eo genere vacationis, quo per mortem naturalem quæ venientibus ab inteſtato defertur, vt eſt text. expreſſus extrà de verborum ſignificatio. in c. exijt qui ſeminat. §. ad hæc quia. cum §. ſequenti. lib. 6. & in clemen. exiui de paradiſo. §. ceterum. verſi. nos autem. & §. & quia igitur. tit. eodem. in quo §. cæterum. dicitur, quòd volenti ingredi, dicatur quòd vendat omnia bona ſua, & ſtudeat pauperibus erogare. & ſic fuit intentio Franciſci quòd non recipiatur, niſi prius diſpoſito de bonis ſuis, quòd ſi non fuerit factum, tranſeunt bona ad venientes ab inteſtato, quia vnus ſolus modus permittitur fratribus habẽdi de bonis illius ingredientis. ſi ille contulit per modum eleemoſynæ vt ibidem, ergo alij modi prohibentur ſecundum tenorem dictorum textuum & mentem. & faciunt l. cùm prætor. ff. de iudi. & c. nonne. extrà de præſumpt. hoc expreſsè tenet Franc. de Zabarellis in dicta clem. in §. cæterum. hoc etiam tenet Henri. Boich. in c. in præſentia. in 2. diſtin. de probatio. hoc vult etiam Bar. in l. cùm pater. §. hæreditatem. ff. de lega. 2. & in 4. lib. minoritarum. & idem Bald. in authen. ingreſsi. C. de ſacroſanct. eccle. Nec obſtat quod dicit Specu. in titu. de ſtatu monach. verſic. 4. quia ſecũdũ Bal. de alio mendicante loquitur, hoc eſt p̃dicatorum, quia conuentus ille propriã burſam habet ad immobilia vendẽdum, vt ibidem in addit. per eundem Bald. de hac materia minorum vide quæ ſcripſi in deciſio. curiæ parla. q. 327.

2 Caſus† in quibus poteſt ad ſuperiorẽ recurri, ponit Petrus Ia. de cõdi. ex lege, quæ oritur ex literarum obligatione.

ADDITIO.

a Fratrum minorum. Adde Roma. ſing. 439. heri conſului. qui in hoc duas refert opi. ex mente doctorum.

CCCLXXII.

1 De concuſsione, † & quid dicatur concuſsio, vide gloſ. in c. dilectus. 1. extrà de ſimonia. ſuper verbo, promiſsione. Eſt enim concuſsio, cùm quis minatur alicui, niſi aliquid faciat, vel non faciat. & habet locum crimen cõcuſsionis in officiarijs, qui potencia officiorum ita facit. gloſ. in l. 4. C. de condi. ob turpem cauſam.

2 Dictio† pro, importat conditionem, vt no. plenè per Bar. to. ff. de condi. & demon. l. Titio. §. fin. & ibi etiam per Iaco. de Are. & Dyn.

CCCLXXIII.

1 Inſinuatio non requiritur in donatione inter viuos vſque ad quingentos aureos.
2 Inſinuationi renuntiari non poteſt, & quare.
3 Interpretari ſententiam quis poſsit.
5 Enuntiatiua verba an & quando probent. nu. 6. 7. 8.

1 Donatio† inter viuos facta vſque ad quingentos aureos valet, etiam ſine inſinuatione. l. ſi quis pro redemptione. §. ſi. C. de donatio. & vltra non valet, vt habetur in eo. §. ibi, ſine aliqua diſtinctione vſque ad quingentos ſolidos valituram. & expreſsius in l. ſancimus. in prin. eo. titu. ibi, hoc quod ſuperfluum eſt tantummodò non valere, reliquam verò quantitatem quę intra legis terminos conſtituta eſt, in ſuo robore perdurare, & c. facit ad hoc l. donationes. C. de donatio. inter virum & vxorem, & l. illud. circa fin. C. de ſacroſanc. eccle. ibi, ſi verò amplioris quantitatis donatio ſit excepta, ſcilicet imperiali donatione, non aliter valeat niſi inſacta is intimata fuerit.

De materia inſinuationis vide ſuprà ſingula. 341. & infra ſingular. 375. §. Salicetus. &c. & §. quæritur ſi pater, &c. & §. etiam quæritur. & §. an ratione iuramenti, &c. Cy. in dicta l. ſi quis pro redemptione. querit, an poſsit † inſinuatio
2 ni renuntiari per homines priuatos, & tenet quòd non, vt ff. de adminiſtratio. tuto. l. quidam. & l. ſemper. §. creditoris. ff. ad muncip. præterea legi prohibenti non poteſt renuntiari, ne alia via fiat quòd vna prohibetur. ff. de tuto. & cura. datis ab his l. ſcire. & de conditio. & demonſt. l. hæres meus. §. fi. cum ſimi.

De materia renuntiationis, vide infrà in fing. ſequenti. in §. in l. ſciendum, &c.

3 Quis† poſsit ſententiam interpretari, vide diſt. Ioan. Ferrarij, in titu. de forma executionis ſententiæ. in gloſſa ſuper verbo, publico nuntio. circa finem. cuius gratia, &c. vide infrà ſing. 447.

4 Circa† donationem factam ob merita, vide gloſſ. in l. ſi donatione. C. de collat. quæ dicit, quòd non cognoſcetur ex verbis, ſed ex meritis præcedentibus quando pater donat in peculium, vel extrà peculium. quòd ſequitur Ioann. de Ra. vt ff. manda. l. ſi vero non remunerandi. §. 1. ita dicit. Cy. in dicta l. ſi donatione.

5 Bar. in l. ſi fortè. ff. de caſtrenſi pecu. dicit † ſic, vltimò hæc l. facit in argumẽtũ, nos diximus in l. optimã. C. de contrahen. & committen. ſtipulatio. quòd verba enuntiatiua in contractibus probat inter eaſdem partes. ego dico, dicit Bar. q̃ illud eſt verũ, quãdo illa verba enuntiatiua emanant ſuper quo partes ſunt liberæ renuntiare, & ſibi præiudicare, aliàs non præſumitur niſi probetur, vt hic.

6 Et pro hoc dicto† dicit Bar. in dicta l. ſi fortè in quæſtione ſi aliquis donauit alicui, pro bene meritis, & ſeruitijs habitis, & receptis ab eo. Siquidem iſta donatio fit ab eo, qui poſsit donare liberè nullis precedentibus meritis, tunc iſta verba enuntiatiua inducunt probationem inter eaſdem partes. Secus ſi de neceſsitate requiruntur merita præceſsiſſe, vt hac l. & no. C. de colla. l. ſi donatione. Et p̃ hoc dixi ſi in inſtrumento venditionis factę à c. cuiuſdã eccleſiæ contineatur, præcedentibus legitimis tractatibus, &c. iſta verba inter eaſdem partes non probãt, vt hic. hoc dixi vobis in l. ſciendum. ff. de verborum obligatio. Bartol.
7 Et ibi† in dicta l. ſi fortè. dicit ſic Bar. ſed contra hoc facit C. de contrahen. & committen. ſtipula. l. optimam. in verſ. inter eaſdem perſonas probant etiam ea quæ non potuerunt tunc interuenire. Sol. illam l. intelligit gloſſa. quòd verba enuntiatiua probant inter eaſdem perſonas, ſi illa verba erant enuntiatiua ſolennitatis, cui partes poſſunt renuntiare, aliàs ſecus. exemplum, ſi fiſcus, minor, vel eccleſia vendit, & dicitur in inſtrumento, præcedentibus tractatibus & c. non probat, quia non poſſet illi renuntiare. l. doli exceptio. §. diuerſum. ff. de noua. alias reperta via qua fraudarent† minores. arg. ff. de tranſact. l. cùm hi. §. ſi tũ lex.
8 Et in di. l. ſi donatione. C. de colla. dicit Bar. quòd † ſi pater in inſtrumento dixerit, do tibi, vt extraneo propter merita, illa verba non faciunt fidem, vt l. caſtrenſe. & l. ſi fortè. ff. de caſtren. pec. Et dicit ibi gl. ſuper verbo, poſtulare. Si quæras qualiter ſcitur, ſi ponat̃ bene merito. Reſpõdeo, ſi p̃ceſſerint merita, quibus non interuenientibus nõ eſſet donatio. Nec inſpecto eo ſi dixerit pater, do vt extraneo, &c. ff. de caſtren. pecu. l. caſtrenſe. & l. ſi forte in principio. nec tenet à principio, nec poſtea cofirmatur.

CCCLXXIIII.

1 Beneficio reſtitutionis in integrum an videatur renuntiaſſe iurans non venire contrà ætatione minoris ætatis.
Iuramentum non porrigitur ad ignorata.

1 In l. ſciendum. ff. de verbo. oblig. refert Bart. quòd Dyn. conſuluit † minor iurauit non venire contrà ratione minoris ætatis, an videatur renuntiaſſe beneficio in integrum reſtitutionis? Et videtur quod non, cùm non præſumatur ſcire, vt hic. ſi non præſumitur ſcire, ergo non renũtiauit, vt l.

vt l. mater. de inoffi. teſta. Et ſic iuramentum non porrigitur ad illud quod quis ignorat. vt l. ſi. C. de non nu. pecu. ff. qui ſatisda. cogan. l. fi. ad municipia. l. ſi. & Cyn. tangit in l. 2. C. de reſcin. ven. contrarium conſului, dicit ibi Bar. ga ad hoc quòd quis præiudicet ſibi per iuramentum, non requiritur quòd ſciat, quia ſufficit iurari ſuper facto, vt. l. ſi duo. §. idem Iulianus. de iureiuran. & l. ſi duo. §. ſi quis iurauerit. eo. ti. Ira hic ſufficit, q̃ iuret non venire cõtrà rationẽ minoris ætatis, vel aliàs. Et quidam docto. iuris canonici cõcordant cum Bar. quos ipſe ibi refert, tutius tamen eſt, q̃ ponatur in inſtrumẽto, q̃ minor fuit certificatus de beneficio reſtitutionis. De hac materia in alio diuerſo caſu, in muliere quæ renũtiauit, & nõ fuit certiorata, an valeat renũtiatio? vide q̃ ſcripſi in deciſio. curię parla. q. 227.

De materia renuntiationis ſcripſi in alio caſu ſuprà in præcedenti fing. §. Cy. in d. l. &c.

CCCLXXV.

1 Inſinuatio in donatione ob cauſam an requiratur.
2 Aſſertioni donãtis an ſtet ſe donaſſe cauſa pietatis ſi dixerit.
3 Inſinuatio an requiratur in donatione filio ob præmium emancipationis facta, & quid in donatione ob merita. 4.
6 Iuramenti ratione an valeat donatio ſine inſinuatione.

1 Salicetus † in l. iliud. C. de ſacroſanct. eccleſi. dicit, ex hac gl. not. duo. Primò, quòd donatio facta extra cauſam piã, licet facta ſit ob cauſam, debet inſinuari. Et pro hoc caſus C. de donatio. l. ſi quis pro redemptione. verſic. cæterum accedat. l. donatio. C. eo. ti. ad idem C. de donationibus ante nuptias. l. fi. & de iure dotium. l. fi. in prin. & §. ſimilique modo. In contrarium videtur expreſsè. glo. in l. Aquilius. ff. de donatio. & pro illa gloſſ. facit l. ſi pater. in eodem titu. Gulil. de Cun. hic dicit, quòd ſi cauſa concurrit cum donatione, id eſt, tantæ æſtimationis quantæ eſt res donata, quòd tunc inſinuatio non eſt neceſſaria, vt l. in contrariũ allegata, cum gloſſ. l. Aquilius. Aut concurrit, ſed excedit cauſam, & tunc quatenus concurrit, valet ſine inſinuatione, quatenus vero excedit, non valet. arg. ff. de donatio. inter virum & vxo. l. quod autẽ. §. ſi vir. in authen. vt ſponſalargi. in prin. co. 9. Vnum tamẽ ſubiungit, quòd cauſa adiecta debet probari, cũ aliàs non credatur. ff. de caſtrenſi peculio. l. ſi fortè. & l. caſtrenſe. & ff. de probationi. qui teſtamentũ. De hoc etiã ſcripſi in deciſionibus curiæ parlamẽti. q. 95. Et hæc not. quia ex hoc apparet q̃ dictum Guli. intelligi debet, quando cauſa eſt reſpectiua, vbi autẽ non eſſet reſpectiua, tunc inſinuatio eſſet neceſſaria, vt dicta l. ſi quis pro redemptione. §. cæterum. & d. l. ſi. C. de donat. ante nup. quæ tamen hodie corrigitur, vt donatio de qua ibi hodie non inſinuetur, vt in authen. ibi poſita.

2 Bal. in l. illud. † C. de ſacroſanct. eccle. dicit hic. Quęro, ſi q̃s donauit fratri vel amico, dicendo quòd donauit cauſa pietatis, vtrum ſtetur, ex quo in inſtrumento ita continetur, dicit gl. quòd non, alias de facili poſſet committi fraus, ſi ſtaretur illi aſſertioni. ad hoc ff. de probatio. l. qui teſtamẽtum. C. de col. l. ſi donatione. de caſtren. pecu. l. ſi fortè. C. de donatio. l. data iã pridem. vbi vr̃ expreſſum. Et hoc niſi cauſa pietatis cõgruet perſonę, quia tũc debet intelligi ad pias cauſas. Et ſi de qualitate hac dubitaret, oporteret recurrere ad iudicẽ, qui hoc declaret, vt l. ſi filio. ff. de leg. 2.

3 Quæritur, ſi pater † donauit filio in præmium emancipa-
a tionis, a vtrum requiratur inſinuatio? & videtur quòd nõ, quia non eſt donatio ſimplex, ſed ob cauſam, vt C. de. collatio. l. vt liberis. in fi. C. hoc ibi tangit. Specu. titu. de donatio. verſic. quid ſi pater. dicit quòd vſque ad legitimam non indigẽt, quia hoc eſt potius ſoluere quàm donare. vt l. 11. C. de impo. lucra. deſcri. lib. 10. Sed ſuprà legitimam bene requiritur inſinuatio, ſecundum Specu. & ita eſt veritas. Nec obſtat, quòd ſit facta ob cauſam, nam etiam vbi in donatione opponitur modus vel cauſa, requiritur inſinuatio. ille eſt tex. nota. C. de donat. l. fiue. præterea illa eſt cauſa motiua, nõ neceſſaria, & ideo eſt neceſſaria inſinuatio, iuxta theoricã Gu. l. de Cun. poſitã in l. tribi. ff. ſi cer. pet.

4 Etiam quæritur, an † donatio facta ob merita, requirat in-
[illegible] ſequitur

ſinuationem? & videtur quòd non, vt l. Aquilius. ff. de donatio. & l. ſi pater. & ſecundum hoc, cùm ſemper dicatur in inſtrumentis. donationum, quòd fiunt ob merita & ſeruitia, nunquam erit inſinuatio neceſſaria. In contrarium videtur, quia meritum præſumitur. ff. pro ſocio. l. nec adiecit. Breuiter dic, aut ſunt merita colorata, quæ reuera nõ præceſſerunt, tunc requiritur inſinuatio, in l. iubemus. C. de libe. cau. aut ſunt vera merita, tunc refert, aut qualitates meritorum non concurrunt cum donatione, quia eſt paruum meritum, & exceſsiuum præmium, ſicut contingit, quando pater donauit filio, quia procedit hoc magis, ex affectu quam ex meritis dignis, & tunc requiritur inſinuatio ar. gl. ſuprà poſitæ. In dubio diſtinguo, aut in inſtrumento fit mentio certorũ meritorum in ſpecie, & tunc ſtabo inſtrumento, vt d. l. Aquilius. aut fit mentio meritorũ in genere, tũc p̃ illud inſtrumẽtum non probantur merita quia iſta incertitudo generat obſcuritatẽ. ad hoc facit quod no. C. de collat. l. ſi donatione. & de inofficio. teſtamen. authen. vnde ſi parens. de caſtrenſi peculio. l. ſi fortè. & ita intelligo ex dictis Guliel. & Bar. imul iunctis.

5 Sententia† arbitratoria eſt, quędam tranſactio. arg. in l. nõ minorem. & ibi no. C. de tranct.

6 An ratione iuramenti† valeat donatio ſine inſinuatione? videtur quòd non, quia ad hoc quòd iuramentum aliquid operetur, tria debent concurrere. Primò, quòd perſona ſit habilis per iuramentum habilitata. Secundo, quod ſit generalis forma ſeruata. Tertiò, q̃ non ſit prohibita. l. ſi q̃s inquilinos. §. fi. ff. de iure dotium. l. fi. in prin. & §. ſimilique modo. In contrarium videtur expreſsè. glo. in l. Aquilius. ff. de donatio. & pro illa gloſſ. facit l. ſi pater. in eodem titu. Gulil. de Cun. hic dicit, quòd ſi cauſa concurrit cum donatione, id eſt, tantæ æſtimationis quantæ eſt res donata, quòd tunc inſinuatio non eſt neceſſaria, vt l. in contrariũ allegata, cum gloſſ. l. Aquilius. Aut concurrit, ſed excedit cauſam, & tunc quatenus concurrit, valet ſine inſinuatione, quatenus vero excedit, non valet. arg. ff. de donatio. inter virum & vxo. l. quod autẽ. §. ſi vir. in authen. vt ſponſalargi. in prin. co. 9. Vnum tamẽ ſubiungit, quòd cauſa adiecta debet probari, cũ aliàs non credatur. ff. de caſtrenſi peculio. l. ſi fortè. & l. caſtrenſe. & ff. de probationi. qui teſtamentũ. De hoc etiã ſcripſi in deciſionibus curiæ parlamẽti. q. 95. Et hæc not. quia ex hoc apparet q̃ dictum Guli. intelligi debet, quando cauſa eſt reſpectiua, vbi autẽ non eſſet reſpectiua, tunc inſinuatio eſſet neceſſaria, vt dicta l. ſi quis pro redemptione. §. cæterum. & d. l. ſi. C. de donat. ante nup. quæ tamen hodie corrigitur, vt donatio de qua ibi hodie non inſinuetur, vt in authen. ibi poſita.

7 Quid ſi actum† fuerit, vt tot ſint donationes, quot ſunt res donatę, an inſpiciantur res ſingulæ per ſe, an coniunctim oẽs? Bartol. dicit, quòd propter vnitatem actus, etiã ſi res ſunt dinumeratæ, illa clauſula nihil operatur. l. ſancimus. §. ſi quis autem. C. de donatio. vnde illa clauſula videtur iuri contraria, & adiecta in fraudem legũ. vt C. de agricolis & cenſi. l. quemadmodũ. ita tenet Bar. in l. Modeſtinus. ff. de donatio. pro quo facit, quia dinumeratio tẽporis nil operatur, ergo nec dinumeratio rerum. arg. de re ad tempus ex coniunctione duarũ legum. C. de donatio. l. ſancimus. §. fin. & de mili. teſta. l. miles ita hæredem. §. 1.

ADDITIO.

a Præmium emancipationis. Ad validitatem donationis factæ à patre filio in emancipationis præmium, requiritur quòd in actu emancipationis fiat, vel poſt, ſi tamen parũ ante emancipationem hęret, eſſet valida, ſecundum Bart. ſingul. per gloſſa. in l. vt iuri iurandi. in princi. de oper. libert. pro ſingular. citat Alexan. in l. diuortio. in princi. verſiculo. ad hæc omnia. ff. ſoluto matri. & conſil. 96. verſi. itẽ reſpond. lib. 4. & pro notab. citat. Ias. vbi tamen dicit q̃ eſt modici effectus, in repetit. ad monendi. verſicu. quid ſi teſtis primò. ff. de iureiuran. & in l. final. C. de edict. diui Adria. tollen. Donatio autem facta filio in poteſtate cum iuramento, valet, ſecundum Bald. ſingu. in l. 3. ante finem. C. de vſucap. pro donat. quæ opin. cõiter approbat, vt per Ias. in l. frater fratre. in vlt. falle. ff. de cõdi. indeb. in lect. & in repeti. 7. falle. & latè conſuluit Cor. conſi. 238. li. 1. cõſi. 9. li. 2. vbi tũ dicit q̃ ſemper legendo, & conſulendo ſibi viſum eſt contrariũ de iure verius. Hoc tu dictũ Bal. dicit cõmuniter teneri Dec. conſi. 88. & conſi. 239. refert. &

sequitur Aret. consi.72.in 8.dub. & pro singul.approbat in l.illud,ff.de acquiren.hereditа.vbi idem dicit econtrà, si filius in potestate donet patri.per sing.dictum Io. And. in additio.Spec.in titu.de testamen.§.1.versi.quid si quis. Vlterius etiam quod iuramentum validet donationem inter patrem & filium,consuluit Bal.consi.430.premittendum est.lib.1.Alex.consi.8.visis & consideratis.lib.2.

CCCLXXVI.

1 Super Iuramento appositо super contractu odio creditoris improbato,est dispensandum.
2 Iuramentum quatenus transeat in successorem.
3 Actio non competit ex iuramento ex quo de iure non contrahitur obligatio.

1 Superiuramento appositо super contractu odio creditoris improbato,est dispensandum.ca.si verò.in fi.& ibi no. gl.de iureiur.& in c.1.eo.ti.Idem dicit Henr.de Bouenco,in sua repet.authen.sacramenta puberum.C.si aduer. vend.in causa finali,quòd cùm insinuatio introducta in odium recipientium occultas donationes,debeat super ta li iuramento dispensari.

2 Bald.super Inno.dicit vt sequitur,de iuramento in cap. veritatis.de iureiuran.per Inno.dicitur, quòd iuramentū est personale ex parte iurantis, & reale ex parte eius, cui iuratur,id est,dicit Inno.quòd iuramentum transit ad hęredem recipientis,non ad hæredem iurantis,nec sortitur hæres forum speciale ex iuramento defuncti, nec potest censura ecclesiastica compelli.vt notatin cap.vltimo.de,foro competen.lib.6.ita dicit Innocen.licet Abb.dixerit cōtrarium in c.parochianos.de sepul.tamē veritas est, quòd iuramentum quantum ad spiritualitatem, quæ ibi inest, nō transit ad successorem iurantis,vt de hoc etiam scripti in decisio.curiæ parlamen.quæst.414. Sed quantum ad robur contractus bene transit contractus iuratus,qua vires, & robur assumpsit de præterito à principio,& ex persona hæredis robur non metimur. Ita etiā dicit Bal.in l. nō dubium.C.de legib.Item transit ad hæredem quātum ad ꝓbationem.in authen.de iureiur.à moriente præsti.§.fina.

3 Ioan.Fab. in titu.de fideiusso.in §.fideiussores.dicit, sup illa quæstione quando fideiussor plus promisit & cautelo se,quàm principalis,& quærit,quid si iurauerit, fortè Canonistæ dicerent seruari iuramentum,quia nō vergit,&c. in c.cū contingat.de iureiur.Sed ego non compellerē seruare,quia ex quo de iure non cōtrahitur obligatio ex cōtractu,nec actio posset cōpetere ex iuramēto.vt no.C.de oper.libert.l.1.& no.Inn.in c.cū veniissent. extrà de instit. igit nemo sine actione experiat.l.si pupill'.ff.de neg.gest.

CCCLXXVII.

1 Confessio donantis consitentis donationem fuisse factam, an probet.
2 Obligatio naturalis est,& iuramento confirmatur in donatione in eo quod excedit quingentos aureos.
3 Confessio meritorum in donatione an probetur per assertionem donantis iuratam.
4 Enuntiatiua verba quatenus probent.8.9.
5 Peculium castrense quodnam sit.
6 Donatio inter viuos vltra summam legalem non valet absquè insinuatione.
7 Insinuationi donationis renuntiari non potest:nec iuribus ad solennitatem actuum pertinentibus.
8 Assertioni partium stari non debet in fraudem legum.
9 Confessioni suæ quatenus quis stare teneatur.
10 Hæres quandoque venit contra facta defuncti.
11 Authen.quod obtinet.C.de probat intellectus.

1 Si donās cōfiteat insinuationē fuisse factā,an hæc sola cōfessio ꝓbet? & qd si iuramētū interueniat,vide plenè per Io.Fab.Instit.de dona.in §.& cū rō.vbi dicit,ꝙ nō ꝓbat.

2 Si donetur vltra summam quingentorum aureorum, in eo quod excedit,est obligatio naturalis,& iuramento cōfirmatur quò ad effectum agendi,vt no.Guliel.de monte Laud.in clemen.de iureiuran.& sic non solùm exceptionem,imò & actionem habet.& ita tenet Bartol.in legali quis prò eo.circa prin.ff.de fideiuss.& Io.Fab.in §.item si qu's postulāte. Insti.de actio.& tamen alibi dicit Bart.in l. nemo.ff.de l.1.indistinctè,ꝙ legi inducenti solēnitatē re nūtiari nō potest etiā cum iuramento.ita etiam tenet Bal. in l.illud.C.de sacrosanct.eccle.vbi plenè de hoc loqtur.

3 Si instrumento donationis fiat mentio de meritis,& donans ea confiteatur,& cum iuramento,an probet talis cōfessio iurata? Et videtur primo quòd sic, quia confessioni suæ quis stare tenetur.l.generaliter.C.de non numera. pecu.vbi si fiat confessio ex causa in præterito, præiudicat incontinēti,& quod semel approbauit quis reprobare nō potest.facit l.Pompon.ff.de nego.gest.ibi,quod probaui, reprobare non possum.& varians non auditur.l.scripturas

4 C.communia vtriusque iudicij. Item quia verba etiā enūtiatiua inducūt probationem.l.Publia Mæuia.§.fi.ff.depositi.licet non obligent.& præsertim probant inter cōtrahentes.l.optimam.C. de contrahen.& committen.stipula.facit l.tale pactum.in prin.ff.de pact.& l.quidā.in prin. ff.de donatio.& l.1.C.de falsa causa adiecta leg.& l.filius. C.de his quę in fraud. credit.l. ex hac scriptura.ff.de donat.& l.Lucius.§.quisquis.ff.de legatis secundo.l.cùm de indebito.§.fina.ff.de probatio.glosſ.in l.qui testamētum. ff.eodem titulo.Item facit pro hac parte in authen.vt lic. mat.& auiæ.in prin.vbi statur confessioni.Item quòd tali confessioni stetur,saltem cùm est iuramento firmata,videtur tex.ad literam,in l.cum quis decedens.§.codicillis ff.de leg.3.& in authen.de iureiuran.à mor.prętit.& in authen.quod obtinet.C.de probatio.vbi verba enuntiatiua cum iuramento probationum in præiudicium hæredum,qui non possunt contrarium probare. Item quia licet in vltimis voluntatibus confessio fraudulosa præsumitur,quando super prohibitis interuenit.l.qui testamētum.ff.de probat. tamen secus in contractibus inter viuos.ita dicit & tenet gl.in dicta l.qui testamentum. Item pro hac parte facit.l.filius C.de his quæ in fraudem cred. Item l.ex hac scriptura.ff.de donatiōem l.Lucius.§.quisquis.de legat.2.item C.eod.l. donatio.l item etiam facit pro hac parte leg.cùm de indebito.§.final.ff.de probatio. In contrarium, quod assertioni iuratę prædictæ non sit stādū,sunt leges sequentes,videlicet l.si fortè.ff.de castrē.

5 pec.Castrense est peculium est,quod prętextu militiæ acquiritur vel obtinetur.l.castrense.eodem titu. tamen si vxor vel cognatus,vel alius non ex castris notus det vel leget filiofamilias aliquid,& nominatim exprimat, vt in castren si peculio habeo,nō ideo erit in castrensi peculio, quia in veritate magis ex affectione & notitia,quā prætextu militię censetur donasse,& veritas magis inspicitur quàm ꝙ quis finxit,vt dicta l.si fortè.Itē videtur esse casus in l.qui testamentum.ff.de probationib.vbi si pater filio suo naturali qui capere non potest ex testamento nisi vsque ad legitimū modū, legauerit id ꝙ capere poterat ꝑm leges, & postea dixerit, tali filio meo lego centum dolia,&c,ꝙ mihi pertulerat.itē ei reddi volo centum & quinquaginta, ꝙ ex reditibus ꝑdiorū suorū,ꝙ distraxi,habui,dicitur ibi, ꝙ filius ea petere nō poterit,nisi aliter ꝓbet ꝑmissa ad eius patrē puenisse,ex eo enim ꝙ ille plus capere nō poterat, in fraudē legis hæc adiecisse in testamento videtur.ita in dicta l.expressè cōtinet.Itē ad hoc est alius textus consimilis,in l.cū qs decedēs.§.Titia.ff.de l.3.de Titia testatrice, ꝙ in negotijs suis vtebat opera Calimachi,ꝙ ex testamento capere nō poterat,ꝙ disposuit dari ipsi Calimacho mercedis gratia certā summā,ꝙ ipse dictā summā ab hæredibus testatricis exigere nō poterit,quasi in fraudē legis relictū.& dicit ibi gl.ꝙ semꝑ ꝑsumitur relictū in fraudē,nisi

6 cōtrarij ꝓbet.Itē ꝓbat rōne,qa legibus est expressè cauet donationē inter viuos factā vltra summā legalem,scilicet quingentorum aureorum non valere,nisi fuerit actis insinuata,sed esse nullā,& inefficacē.l.illud.circa finē.C.de sacrosa.eccl.ibi, si vero amplioris quantitatis donatio sit excepta,scilicet imperiali,nō aliter valeat,ꝙ si actis insinuata sit.& l.sancimus.in princi.C.de donatio.ibi, hoc quod superfluum

super fluum est tantūmodò nō valere.& ibi,se hoc pro nō scripto vel intellecto esse credatur.facit l.si quis pro redēptione.C.eodem titu.& l.donationes.C.de donatio.inter virum & vxo. Et quòd ita per dictas leges fuit statutum in odium donatariorum sibi fraudulenter procurantium donari,vt tales fraudes euitentur,& ne quis vtatur prodigaliter substantia sua.Et ista fuit principalis causa prohibitionis legalis,seu prouisionis supradictæ.l.data.C.de donatio.ibi,siquidem clandestinis fraudibus facilè,&c.& ar. ff.ad Trebellia.l.Imperator.& ita notant & tenent Bar.in l.Modestinus.ff.de donatio. Bal.in.l.si vnus.§.illud.ff.de pact.& in l.illud.C.de sacrosanct.eccle.& Henri.de Bouē co in sua repetitione authen. sacramenta puberum.C.si aduer.vend.in tractatu causæ finalis ibi,quintò infertur.& quia cessante fraude aliquoties quis erat donaturus vltra summā legalē,propterea statuit lex insinuationem,qua interueniente & nō aliàs,talis posset donatio fieri,quasi tūc demum fraudis suspitio cesset. Modo clarum est de iure, & doctorum antiquorum & modernorum in hoc cōcordat sententia,quòd legibus siue iuribus contractus hominum odio alicuius ipsorum contrahentium, & multò magis,si alterius improbantibus ipsi contrahentes renuntiare non possunt,nec in eisdē sibi ꝓiudicare.l.iurisgentiū §.prætor ait,pacta conuenta quæ dolo malo,neque aduersus leges,neque qui fraus cuiquam eorū fiat, facta erunt, seruabo.ff.de pact.& l.contra iuris ciuilis regulas.in princ. eodem tit.etiā cū iuramēto,vt dicta l.iurisgētiū.§.& generaliter.& l.nondubium.C.de legibus,facit l.si quis inquilinos.§.fi.ff. de le.1.& ad hoc facit ꝙ dicitur per doctor.

7 ꝙ insinuationi donationis renūtiari nō pōt.ita tenet Cy. in l.fi.C.de donatio.& Bar.in l.nemo.ff.de le.1.& allegant casum in l.illud.§.fi.C.de sacrosan.eccle.& Henric.de Bouēco,in dicta authen.sacramēta.in tracta.causæ finalis.in ver.quintò infert.& Io.Fa. Insti.de donatio.§.& cū retro. Pariter etiā renūtiare nō possunt partes iuribus ad solennitatē actuū ꝓtinētibus, nec iura ipsa adinuicē remittere, vt d.l.nemo.& l.ius publicū.ff.de pact.Prętereà quæ statuuntur ꝓp euitandā falsitatē, vel pericula,remitti nō possunt per testatorem, vel contrahentes.l.cōparationes.C. de fide instru.no.Ia.de bello viſu,in authen.vt ma.debi.& credi.§.qa verò.& ita etiam ponit & tenet Bart.in dicta.l. nemo.vnde cùm prouisio legalis quòd donationes vltra summam legalem non valeant,nisi actis fuerint insinuatę fuit adinuenta & ordinata propter odium donatariorū,& ad euitandum fraudes,quæ in talibus donationibus cadere poterant,& ne quis ꝓp eius facilitatem ꝓdigaliter vtatur substantia sua,vt suprà dictū est, & propterea iuribus dictam ꝓuisionem introducētibus renuntiari nō possit ꝓ partes. Nec circa hæc valeant sibi ꝓiudicare ex triplici consideratione.Primò,quia in odiūdonatariorū fuit inuēta.secundò,quia ad obuiandū fraudibus, & subueniendū facilitatibus,&c.tū quia etiā sunt iura ad solennitatem pertinētia,vt suprà deducitur,sequitur ꝓpterea & infertur vna talis cōclusio in iure vera,& à doctoribus approbata,ꝙ asser

8 tioni seu confessioni partiū,vel alterius earūdē adhibitæ ad tollēdum seu cassari faciēdum in effectu iura ꝑdicta cōfitēdo in facto media aliqua,quæ si vera essent,dicta iura locum non haberēt,stari non debet,nec fides adhiberi,nisi aliūde legitimè cōprobetur,vt clarè probāt l.qui testamētum.& l.quidam decedens.§. Titia.prægallegatæ, & expressè tenet gl.notabilis,in l.si donatione.C.de coll.gl.posita sub verbo,postulas,quæ sic habet formaliter,si queras qualiter scitur,quādo donaē benemerito Responde,si ꝓcesserūt merita quibus non interuenientibus non esset donaturus.Nec inspecto eo si dixerit pater,do vt extraneo,vt.ff. de castrēli peculio l.si fortè.in prin.nec tenet à principio nec posteà confirmatur,&c. Et qñ gl.dicit,do vt extraneo ꝓinde est ac si diceret,do tibi pro meritis & seruitijs mihi factis,&c.quia tunc ei datur vt extraneo,& talis est super hoc modus loquendi doctorum Butriga.& Barto.in d.l. & sic eam intelligunt & Cy.pariter.& Bald.in authen.ex

9 testamento.eodē tit.& quòd assertioni,& confessioni prę dictæ non stetur, nisi aliunde probetur,tenet Cy.in dicta l.cùm dicit,respondeo,dicit gl.ꝙ hoc nō cognoscetur ex verbis,sed ex meritis.Bart.ibidē dicēs, ꝙ si pater dixerit in instrumento,dono tibi vt extraneo propter merita.illa verba non faciunt fidē,vt l.castrense.& l.si fortè.ff.de castren.pecul.& idē tenet in dicta l.si fortè.vbi plenè tractat hāc materiā,si rectè intelligatur.cuius verba formalia sunt ista, Vltimò hæc lex facit in argumentū ad infinita, nos dicimus in l.optimā.C.de cōtrahē.& cōmit.stipu.quòd verba enuntiatiua in contractibus probāt inter easdē partes. Ego dico,quòd illud est verum,quando illa verba enuntiatiua emanāt sup eo,super quo partes possunt liberè renūtiare,& sibi præiudicare,aliàs nō ꝑsumitur,nisi probet,vt hic.Itē etiā pro hac parte facit quòd ponit Io.Fa. Institu. de donatio.&.§.& cùm retrò.vbi quærit,si in instrumento cōtineatur quòd donans confitetur donationem.fuisse insinuatam,dicit quòd non sufficit nisi aliter constet, vt ibi plenè per eū.Itē facit etiā quod ponit.gl.in l.illud. suprà alleg.videlicet ꝙ si quis donet fratri vel amico dicē do quòd donauit causa pietatis;quòd nō stabitur sibi.Sed

9 restat respondere ad contraria suprà allega. Et primò ad illud,quod dicitur,quòd quis suæ confessioni stare tenet l.generaliter.C.de non nume.pecu.& l.Pomponius.ff.de nego.gest.& ad l.optimam.C.de contrahen.& cōmit.stipu.quòd verba enuntiatiua probant inter contrahentes. Quia dicta iura procedunt & locum habent, qū cōfessiones ipsæ emittuntur super his in quibus ipse talis cōfitēs liberè agere,renūtiare & sibi ꝓiudicare pōt de iure,& in quibus nulla ē fraudis vel simulationis ꝑsumptio,nullaq; suspitio qa tali cōfessioni seu assertioni nō statur, vt probāt iura suprà pro hac parte allegata.& ita soluit & intelligit Bar.in d.l.si fortè & gl.idem sentire videtur in authen.vt lic.matri & auiæ.in prin.gl.posita sup verbo, Participiū, & in d.l.illud.Quod autem dicit glo.in l.qui testamentū. ff.de probatio.non procedit,quia vt ibi dicit Bar.post Iac. de Arc.est tex.in contrarium in l.1.C.de natu.liber. Item ad hoc quòd hæres ꝓt venire contra facta defuncti.l.cū à matre.C.de rei vendit.verum est regulariter,sed patitur quādoque fallentiam, vt in leg.si pater.C.de inofficio. donatio.& leg.fina.C.de euictio. & in alijs casibus inter eos, quando contractus est per legē improbatus,ex quo ꝓptereà nullus obligatur,vt l.si quis inquilinos.§.fi.ff.de leg.1 nec aliqua trālit in hæredē obligatio.tūc hæres ipse potest venire contra facta defuncti, vt l.quemadmodum.C.de agrico. & censi.lib.11.& sic est in casu præsenti, igitur nō obstat.& ita etiā ponit Bal.in dicta l.cum à matre. Itē ad authen.de iureiuran.à moriente ꝑtito.in princi.collatio. 5.& authen.quod obtinet.C.de probatio.in quibus assertioni iuratæ testatoris hæredes habent necessariò stare, imò nec possent in contrariū probare.Respōdetur, quòd iura ipsa non procedunt,nec locū habent calu de quo agitur.Ex eo primò nisi argu.qa loquuntur in vltima voluntate,casus autem noster in donatione.Modò in vltimis voluntatibus testator non præsumitur velle deierare, & esse immemor suæ salutis,& maximè in mortè vt dicit de Bouēco in dicta authen.sacramēta.in 3.quæstio.tractatus causæ finalis, quę presumptio non est adeò magna & efficax in donatione inter viuos.Secundò,quia d.authē.quod obtinet.& in corpore vnde sumitur,loquuntur quādo testator in vltima volūtate iurauit se nihil habere in bonis plus quā nominauerat,cui iuramento hæredes testare habent, qui casus est penitus diuersus à casu nostro,de quo agitur. primò,quia in qua testator non præsumitur velle deierare,& esse suæ salutis immemor,& maximè in morte,vt l.si. C.ad legem Iul.repetun.& ponit de Bouēco, in dicta sua repetitione,in tertia quæstio. causæ finalis, quæ præsumptio non est adeò magna & efficax in donatione inter viuos.vnde cum sit diuersa ratio,igitur,&c.

CCCLXXVII.

1 Restitutio in integrū & rei vendicatio an possint eodē libello

intentari

intentari.

2 *Arbitri ſententiæ tacitè homologatur per lapſum decem dierũ.*

3 *Arbiter quando mutare poſsit ſententiam ſuam.*

1 An in eodem libello poſſunt intentari in integrum reſtitutio & rei vendicatio? Specu. quod ſit idem in actione ad exhibẽdũ & rei vendicatione, ita dicit in tit. de in integrũ reſtitutio. in §. 1. ver. ſed nunquid in eodem libello. & vide q̃ ſcripſi in deciſionib. curiæ parlamen. quæſtio. 144.

2 Sententiæ † arbitri tacitè homologantur per partes per lapſum 10. dierum. Specu. in titu. de arbit. §. ſequitur de quibuſdam. in verſicu. ſed quid ſi ſtipulatus eſt arbiter. facit l. cùm anteà. C. eodem titu.

3 An & quando † arbiter poſsit ſuam ſententiã mutare vel corrigere, vide Spe. in tit. de arbit. §. fi. verſi. ſed infra quod tẽpus poteſt tunc corrigere vel mutare.

CCCLXXIX.

1 Mœniorum ad reparationes tenentur habitantes loci.

1 Quòd † habitantes in aliquo loco ſeu territorio ibi teneãtur facere reparationes mœniorum, probatur per ſuppoſitiones ſequentes. Primò ſuppono, quòd incola efficitur quis ratione domicilij. l. ciues. C. de incolis, lib. 10. & l. incola. 2. ff. ad muni. Secundò ſuppono, q̃ propter incolatũ ſeu domiciliũ quis eſt de iuriſdictione loci, vbi eſt incola. l. incola. 1. ad muni. iuxta illud generale, quis fortitur forũ ratione domicilij. & l. eius qui. §. ſi quis. & ibi Bart. ff. ad munici. Tertiò ſuppono, quòd nedum eſt incola. ille qui eſt collocatus infra muros, ſed etiã ille q̃ eſt collocatus extra mũros infra fines loci. l. pupillus §. incola. ff. de verbo ſignific. Quartò ſupono, quòd incola tenetur ad refectionem murorum loci, vbi quis eſt incola. l. omnes prouinciarũ. C. de operibus publicis. Ex quibus apparet, quòd in illo loco cuius ſunt iuriſdictionis, debent contribuere in reparationibus murorũ. pro hoc Pe. ſa. in materia de foſſatis & muris. Et de hac materia ſcripſi in deci. parlamẽ. q. 7.

2 Idem dicendum † eſt in guiatis, q̃ ſunt munera perſonalia. vt no. Hoſt. in forma de immu. eccle. §. quibus munerib. ver. munera etiam perſonalia. ff. de muner. & hono. l. 1. in prin. ver. & quicunque aliæ curę. Et de hoc etiam ſcripſi in deciſi. curiæ parla. q. 631.

CCCLXXX.

1 Allodium † eſt illud quod eſt alicuius proprium, & à nemine recognoſcitur niſi à Deo. in c. 1. §. ad hoc qui. & §. ſequ. in feudis de pace iuramento firmanda. facit capit. 2. & 3. ſi de feud. controuerſia fuerit. & de allodio tangitur per gl. de relig. & ſumpt. funerum. l. at ſi quis. §. ſed interdum. & C. de ingen. l. penulti. ita ponit Bald. in d. §. ad hoc autem. & de hac materia tetigi in deciſio. curiæ parla. quæſt. 551. & quæſt. 560.

CCCLXXXI.

2 *Teſtamento nudo verbo reuocato, an cẽſeantur reuocata legata ad pias cauſas.*

1 Omne id † quod relinquitur pro anima, cenſetur eſſe relictum ad pias cauſas. l. ſi quis Tirio. & ibi per gl. & Bar. ff. de leg. 2. & l. Lucius. §. j. ff. ad Trebellia. & ibi etiã gl. & Bar. & no. p Sali. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. in fine repetitione. Si teſtamento ſuo pro anima vel ad pias cauſas. quod idẽ eſt, relinquat, licet teſtamentum non valeat, ſuccedentes ab inteſtato nihilominus in illo ſuam voluntatem debent adimplere. l. in teſtamento. ff. de fideicommiſſ. liberta. Et

2 † hoc facit ad quæſtionem, an teſtamento reuocato nudo verbo cenſeantur eſſe reuocata legata ad pias cauſas facta. quia de alijs legatis non eſt dubiem, quin ſint reuocata. l. militis. §. veteranus. ff. de teſtamento † militari. l. ex parte. ff. de adimen. lega. Et videtur quòd non. argu. dictæ legis in teſtamento. facit bene. l. proximè §. fi. ff. de his quæ in teſtamen. delen. pro hoc facit, quia legata ad pias cauſas, vel pro anima facta valent etiam aditione hæreditatis ſecuta. hoc tenet per expreſſum Bartol. in l. 1. C. de ſacroſanct. eccle. vbi refert ſe habuiſſe in facto. idem tenet etiam ibidem Sali. & ponit etiam Bartol. in l. ſi captiui. C. de epiſ. & cleri. & retigit in l. eam quam. C. de fideicõmiſ. idem poſuit Spec. in titu. de inſtrumentorum edit. §. nunc aliqua ver. ſed pone hæres, &c. & dixi ſuprà in ſingu. 264. §. legata pia, &c. facit bene, quia multa in fauorem animæ ſeu legatorum ad pias cauſas relictorum à iure ſtatuuntur, quæ tamen reſpectu aliorum legatorum non reperiuntur ſtatuta, prout colligitur ex authen. ſed cùm teſtator. C. ad leg. Falc. & l. 1. C. de fideicom. & hęc opinio ſatis videtur æquа licet iuris rigor videtur in contrarium, per l. ex parte. §. veteranus. ſuprà alleg.

2 Si non † reperiatur emptor pignorum, creditor debet audiri, volens habere pignora in ſolutum pro debito. in l. à diuo Pio. §. ſi pignora. ff. de re iudi.

CCCLXXXII.

3 *Libellus in cauſa appellationis non neceſſarius.*

4 *Appellare an poſsit dominus cõtumax, & an appellãs audiat.*

6 *Termini fatales non habent locum in cauſa nullitatis.*

7 *Appellationum iudex de his ſolum ſe intromittere debet quæ coram eo ſunt per appellationem deuoluta.*

10 *Officium iudicis an veniat actionis appellatione.*

1 Vtrum legatis † vaſis aureis, &c. vt ſuprà ſingula. 286. nu. 2.

2 Si ab interlocutoria † non appello, ſed peto eam tolli contrario imperio, poſſum appellare ſi non tollatur. & totam cauſam poſſum introducere coram iudice ad quem, ſecũdum Innoc. in c. 2. extrà de noui operis nuntia. in fin. vide infrà ſingu. 849.

3 In cauſa † appellationis non eſt neceſſarius libellus, quia ſine libello poteſt iudicari ex primis actis, ſecundum Innocen. in c. cùm contingat. extra de offi. deleg. idem Archid. in c. 2. de iura. calum. lib. 6.

4 Vtrum dominus † contumax per ſe, vel per procuratorẽ poſsit appellare, & appellans audiatur? vide Inn. in c. 1. extrà, vt lite non contẽſta.

5 Appellatio † generalis debet admitti, ſecundnm Inno. in c. bone. extrà de appella.

6 Fatales † termini non habent locum in cauſa nullitatis. ſuper quo vide gl. & Bar. in l. ſi expreſsim. ff. de app.

7 Iudex appellationum † de his, de quibus coram eo agi nõ poteſt, non debet pronuntiare. Inno. in c. licet. extrà de foro comp. Quia ipſe non debet ſe intromittere, niſi de his quæ ad eum ſunt deuoluta per appellationem. c. paſtoralis. extrà de offi. ordi. c. 1. in fi. de offi. ord. lib. 6.

8 Appellans † à ſimplici interlocutoria non poteſt de nullitate coram ipſo iudice appellationum agere. c. vt debitus. extrà de appel. & hoc ponit Inno. in cap. dilecto filio. ibi, niſi autem à ſententia appelletur, & c. eo. ti.

9 An actio † detur pro modico, dic vt no. per Bar. in l. ſi proprietarius. ff. de dam. infect.

10 Vtrum appellatione † actionis contineatur officium iudicis. & videtur quòd non, cùm magna ſit differentia inter actionem & officium iudicis, ſicut ponit Barto. in l. 1. de iuriſdictione omnium iudicum. In contrarium videtur tex. iuncta gl. in l. actionis verbo. & l. pecuniæ verbum. §. actionis. ff. de verborum ſignificatio. Et eſt effectus vtrũ legatis actionibus veniant expenſę, vel alia quæ officio iudicis debentur.

CCCLXXXII.

1 Exceptio † ſemel oppoſita ad elidendum reſcriptum, & reiecta, ex eodem reſcripto ſi ad aliud agatur, non poteſt iteratò opponi. quod eſt notabile ſecundum Inno. in cap. cùm dilectus. extrà de purgat. canonica. & vide ibidem Bald. in repertorio ſuo.

2 Nota † quod is cui non permittitur alienatio, nec in iudicium actionis cenſetur permiſſa deductio. l. prætor. §. 1. de iure deliberan.

3 Nota † quod dictio adhuc, denotat continuationem. l. adhuc. ff. de vſufruct. & de conſti. pecu. l. vbi quis.

CCCLXXXIIII.

1 Verbum aſsigno, quid importet.

2 Parta ſunt approbare & non contradicere.

3 Authoritas à falſo tutore præſtita an valeat.

1 De verbo aſsigno, † quid importet, vide l. qui officij. §. fi. ff. de

ff. de contrahend. empt. & vendi. & Bartol. in l. ſi conſtãte. ff. ſol. mat. in l. cum pater. §. pater. ff. de leg. 2. & Ioan. Fabr. Inſti. de rerum diui. §. antepenultimo. & hoc facit pro mulieribus quibus dotes, vel dotaria aſsignantur per viros, ſuper aliquibus eorum bonis.

2 Paria † ſunt approbare & non contradicere, vt not. gl. in l. ne in arbitris. C. de arbitris. & ibi etiam not. Bart.

3 Vtrum † authoritas à falſo tutore præſtita valeat? vide Bar. in l. 1. §. verba. ff. quod falſo tuto. & in l. 2. ff. qui pro tutore vel cura. neg. geſ.

CCCLXXXV.

2 Agi ſine actione non poteſt, idem ſi agatur actione inepta. Iudex non debet admittere actionem quæ non procedit.

1 Si compromittatur † in arbitrũ, vt ipſe pronuntiet de conſenſu & conſilio alicuius ſapientis, non valet tale compromiſſum, quia non habet liberam facultatem ſententiam ferendi, ſecus ſi diceretur, vt pronũtiet arbitratu alicuius ſapiẽtis. de hoc eſt te. in l. item ſcimus. §. idem Pomponius. ff. de arbi. & ibi hoc dicit Bart. & no. per eundem in l. 1. §. ſi plures. ff. de exercitoria. & no. gloſſ. in l. illa. ff. de hæredi. inſt. facit l. Titium & Meuium. & l. pater. ff. de admini. tutorum.

2 De agente † ſine actione ſicut agi non poteſt. l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de negot. ge. pòt opponi ibi, q̃ libellus non procedit, quia actio ſibi non cõpetit. prout iſta ponit Bar. in l. cum quæreretur. ff. iudic. ſol. & no. in l. vir bonus. e. tit. Nec debet ferri ſuper tali actione propoſita ſententia, & ſi feratur, ipſa eſt nulla, niſi ſit abſolutoria. in l. Bebius. in fi. ff. de pact. do. iuncta l. prima. §. dicitur. ff. ſi menſor falſum modum dixerit. Et vide alibi, quod quis ex eo quod non intentat, vel malè intentat, non debet victoriam reportare. l. de fideicommiſ. C. de tranſ. ita dicit Bald. in repertorio ſuo ſuper Inno. in c. ſignificauerunt. extra de excepti. quia iudex non debet admittere actionem quæ non procedit. l. 2. in fi. C. vt nemo priuatus, & ibi per Barto. de actione inepta, vide gl. in l. ſi pupillus. §. fi. & ibi gl. ff. de inſtit. & ibi dicit, quod agens actione inepta debet in cauſa ſuccumbere. Sed quid de illo cui competit actio, ſed intentat vnam actionem pro reliqua, & petit ſibi debitam iuſtitiam miniſtrari, vide quæ dixi in deciſio. curiæ parla. q.

CCCLXXXVI.

3 Sententia continetur actorum appellatione.

4 Appellare ab vno capitulo tantum licet, ſi ſententia plura continet capitula.

5 Expenſarum à taxatione an poſsit appellari.

1 Si appello † à ſententia, & appellatus negat eam latam, debet appellatus omne commodum perdere, quod conſequutus eſt ex ea, & debet imponi ſilentium vt nõ vlterius ea vtatur, arg. l. non alienum. ff. de interrogato. act. ſecundum Inn. in c. cum G. perpetuus. extra de fide inſtru. & vide ibidem plenè Bal. in repertorio.

2 Vtrum † appellatio locum habeat in decimis, vide Goffr. in titu. de appellatio. §. in cauſa.

3 Appellatione † actorum cõtinetur ſententia, ſm Bartolum in l. in fraudem. §. neque inſtrumenta. ff. de iure fiſci.

4 Si † ſententia continet plura capitula, licitum eſt appellare ab vno capitulo tantummodo, ſecundum Inno. in ca. dilecto. in fi. extra de app.

5 An poſsit † appellari à taxatione expenſarum, vide Innoc. in c. ſæpe. extra de appel. & Bart. in l. fi. C. quando prouoc. non eſt neceſ.

CCCLXXXVII.

1 de Nullitate ſententiæ an delegatus cognoſcere poſsit.

2 Dictio autem, aduerſatur in iure & in facto.

4 Conſuetudo attendenda in creatione tutoris, curatoris, vel ſyndici.

1 An iudex † delegatus poſsit de nullitate ſententiæ cognoſcere, vide Inno. in c. dilecto. extra de appel.

2 Dictio † autem, aduerſatur in iure & in facto. l. cum autẽ. ff. de lega. 2. & ponit Bart. in l. in reperendis. in fi. ff. de leg. 3.

3 Antiquitus † dicitur de cùius contrario memoria non exiſtit, in c. 1. §. quia gl. poſita ſup verbo, antiquitus. qui feud. dare poſſ. in vſib. feudorum. & vide capi. ad audientiam. extra de rebus eccleſi. non alienan.

4 In creatione † authoris tutoris, curatoris, vel ſyndici, debet attendi conſuetudo, vt no. glo. in l. ita tamen. circa pri. ff. ad Trebellia. quod eſt ſingulare, quia in multis locis nõ ſemper obſeruatur diſpoſitio iuris in ipſis conſtituẽdis. & de hoc etiam tetigi in deciſio. curiæ parla. quæſtio. 452.

5 De alienatione † rei eccleſiæ, ſi & quando fieri debeat, & quando valeat, & quando non, plenè dixi in deciſio. curiæ parlamen. q. 594.

CCCLXXXVIII.

1 De Admiralio † maris quem facit Rex Franciæ, & eſt officium ſatis ſingulare, vide Bald. in feudis, quæ ſunt regalia, circa principium.

2 Expenſæ quas † quis domi ſuę feciſſet, excipiunt de condẽnatione, & de ipſis in taxatione debet haberi cõſideratio, ſm Innocen. in ca. finem. de dolo & contuma. & vide Io. Fabr. Inſtit. de pœn. teme. litigant. & vide quæ dixi in deciſionibus curiæ parlamenti, quæſtio. 625.

3 De his † qui faciunt alchimiam, vtrum debeant puniri? dic quod non, dum tamen faciãt ſine aliqua falſitate materiæ vel formæ, quia eſt ars pro ingenio adinuenta tanquam à philoſopho. ita dicunt And. de Iter. & Bal. in c. 1. quæ ſint regalia. & refert Bald. Oldra. ſic conſuluiſſe in ſuis cõſilijs.

4 Quid dicatur anniuerſarium, &c. vt §. fing. 253.

5 Agentes † & conſentientes pari pœna puniuntur. in capi. 1. extra de offic. delega. in antiquis. & dic vt ibi no. per gloſſ. Innocen. & Boich. & retigi in deciſio. curiæ parlam. quæſtio. 423.

6 De † verbo anteferri, vide in l. licet. C. qui pot. in pignor. haben.

CCCLXXXIX.

1 Soluere promittens quolibet anno, an perinde ſit acſi diceretur ſingulis annis.

1 Si quis promittat ſoluere † quolibet anno, vtrum perinde habeatur, ac ſi diceretur ſingulis annis? videtur quod ſic, quia dictio quolibet, eſt diſtributiua & multiplicatiua. l. ù à pluribus. ff. de lega. 2. & ibi tenet gloſſ. & l. ne diſtinguemus. §. cum plures. ff. de arbitr. ita tenet Bart. in l. hoc articulo. ff. de hęredib. inſtit. Et ſicut quando ſit relictum, vel promiſsio per verba multiplicatiua, debet fieri ſolutio in principio anni, ſicut tenet & probat Bart. in l. qui hoc anno. ff. de verb. oblig. ita & per cõſequens quando ſit dictione quolibet, adiecta, vt probant dicta iura. & allegatur te. in l. ſi communis ſeruus. §. cum ſeruus. ff. de ſtipulatio. ſeruorum. & ponitur ibi ratio, quam ponit Cyn. in l. 1. C. qñ dies lega. ced. In contrarium reperio gloſſam, in §. qui hoc anno. Inſtit. de inutili. ſtipu. vbi pariſicat dicere hoc anno, vel quolibet anno. Circa hoc tamen quod quando aliquid ex parte illius, cui ſit ꝓmiſsio, debet impleri, in fine anni ſolutio, d. l. ſi communis ſeruus. §. cum ſeruus. allega. iuncta l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empt. qui §. limitat totã materiam, quam ponit Barto. in d. l. qui hoc anno. ſicut ipſe dicit ſuper d. §. & fuit opinio Pet. quam poſuit Cyn. in l. ędem. C. locat. in fine diſtinctionis ibidem poſitæ & ibi tractat, quando penſio domus debeat ſolui, vbi ponit gloſſ. & poſt eam Iacob. de Rauenna, cui Petrus eſt contrarius reſpondeo rationibus ſuis. quod facit ad deciſionem talis quæſtionis. Quidam locauit domum ſuam Titio, die 13. menſis Decembris 1456. ad 4. annos, die natalis Domini tunc proximo inchoandos, ſub certa mercede anno quolibet in dicto feſto ſoluenda, vtrum in principio vel in fine anni debeat ſolui? credo quod in principio anni, quia ita habet conuentio, quæ in tali contractu dominatur l. legem. C. locati. & lege, ſi merces. §. conductor. ff. eodem titulo. cum in quolibet anno non ſit niſi vnum tale feſtum, qui annus incipit ſtatim poſt mediam noctem

diei vigesimæquartæ finitæ.l. more Romano.ff. de ferijs. l.Lucius.§. si Titius.ff.de lib.& posth.& dictum festũ est in princip.anni & non in fine. Annus.n.secundum commu nem obseruantiã incipit à die natalis Domini, sicut dicit Bart.in l.libellorum.ff.de accus. in q. quæro, aliquis percus fit.vbi refert Iacob.de Butr. sic tenere, Licet annus legalis qui ex trecentum sexaginta quinque diebus consistit,l.cũ hæres.§. cum Stichus.ff.de fideicommis. liber. & 6.horis ex quibus causatur bissextus,l.cum bissextus.ff.de verbo.si gnifi.incipit die crastina vel sequenti,quando contrahentibus placet,l.in conuentionalibus.ff.de verbo.signifi. De quo anno loquitur l.nemo.& auth.ei qui.C.de temp.appe. & in authen.vt cum de appella.cog.§.1.co.5.

CCCXC.

1 In opia† excusat ab excommunitatione,secundum Inn.in c.suspitionis.c.cum P.& G.extra de offi.deleg.
2 Qui sunt† excommunicati ipso facto,vide Inn.in ca.super eo.extra de senten.excom.& Spec. in repertorio suo in ti. de excommunicatis.
3 De falsificante† facta qualiter debeat puniri? vide c.cũ olim magist.extra de offi.deleg.vide s.singu.320.nu.3. Et titigi hac de materia, & de materia actoris in decisionib.parla. q.616.& qualiter puniatur falsificans literas principum,vi de quæ dixi in decisio. q.455.
4 Argumentatio† ab absurdo est valida in iure.ita dicit Ioan. Andræ.in c.dudum.gloss.super verbo Absurdum. de præ bend.libro.6.allega.capitulo.cum inter priorem. extra de exceptio.

CCCXCI.

1 *Testes saluare,& iuuare cuicunque licet.*
2 *Emptio facta à parentibus bastardorum nomine,an valeat.*
1 De articulis † saluatorijs & approbatorijs testiũ, vtrũ sint admissibiles?dic quod sic,quia licitum est testes saluare & & iuuare.in c.præsentium.de testib.lib.6.& ibi per Arch. & no.in q.3.C.de iud.gl.posita super verb. Cõfirmandos. ibi dum dicit, vel potest confirmare illorum testimonia qui probati sunt criminosi,&c.
2 Si bastardi† possint succedere parẽtibus suis,tetigi in decisio. curiæ parlamen. quæstio. 580. & si parentes emant nomine bastardorũ,an valeat emptio? dixi infra sing.607.§. de emptione.
3 De† materia Belli & de diffidamento,quod quandoque faciunt inter se magnates & nobiles, vide quę plenè dixi in decisio.curiæ parla.quæst.191.& ibi vide quandam legem per Imperatorem conditam. Et de materia duelli dixi quæstio.137.

CCCXCII.

1 *Deportato an æquiparetur bannitus.*
3 *Contractus aut conditionis initium an spectandum.*
5 *Arcus non venit ballista nomine.*
6 *Compensationis exceptio an possit apponi post sententiam.*
1 Vtrum† bannitus æquiparetur deportato? vide quæ dixi in decisio.curiæ parlamen.quæstio.422.
2 Si debeat† inspici quod euenire potest, vide Bart.in l.inter stipulantem,§.sacram.ff.de ver.obli.
3 Si initium † contractus vel conditionis existentię debeat attendi,vide Bar.in l.si filius.ff.de ver.obli.
4 Vtrum† iudex tẽporalis possit cognoscere de spoliatione vel manutentione beneficij, plenè dixi in decision. curiæ parlamen.q.1.
5 Appellatione† ballistę non continetur arcus, vt dicit Bart. in l.quibusdam.ff.de iure immuni.
6 Vtrum† exceptio compensationis possit opponi post sententiam,vide Inno.& Hostien.in cap.super.extra de ordine cognitio.

CCCXCIII.

2 Quid † dicatur bona fides,& qualiter probetur,vide Bart. in l.Celsus.ff.de vsuca.super quo dicit Spec.in titu.de præsump.circa prin.versi.item licet laicus,&c. quod bona fides probatur eo ipso, quod contrarium non probatur.l. bonę fidei.ff.de verbo.signi.l. verus.ff. de proba. & l.si superis.C.qui mili.non poss.libro.12. Et de hac materia etiam plenè tetigi in tract. de præsumptio. per me compilato.
2 De baiulo† habetur in text.in capitu.final.extra ne cleric. vel monach.negot.secula. se immisceat. & de iltis baiulis vtimur in hac patria Delphin. & illi habentur loco castellanorum.
3 Bos† capitur pro vacca,ita exponit gl.in l.si aliena res.§.si. ff.de vsucap.

CCCXCIIII.

1 Barra† non potest imponi in ciuitate aliqua,quando agitur de vtilitate ipsius ciuitatis duntaxat,Sed si agatur de vtilitate locorum,& prouinciarum circunuicinarum,bene potest imponi,maximè quando ciuitas & ciues sunt tenues, in qua ciuitas est situata,arg.l.non solum.in prin.ff.de noui oper.nuntia.& de damno infect.l.qui bona.§.interdum l.1.§.denuntiare.ff. de ventre inspic.iuncta l.1.C.noua vectigalia imponi non posse.
2 Vtrum† rescripta impetrata per excommunicatos teneãt ad iudicia? vide in c.dilecti.extra de rescri.& c. consulti.extra de procura.
3 Qualiter† puniatur ille,qui alicui tollit barbam, vel crines sine forcipibus,c.1.vide de pace tenẽda & eius viola. §.2.in feudis.
4 Quis debeat† purgare bialeriam &c.vt supra, singul.322. numer.2.
2 De verbo,† burgensis, habetur in ca.2. extra de his quę vi me.cau.fiunt.de verbo burgus, dixi infra singul. 527. in §. burgus,&c.
6 Beneplacitum† durat vsque ad mortem.capitu.si gratioseę. extra de rescri.lib.6.

CCCXCV.

2 *Absolui an possit excommunicatus cum reincidentia.*
3 *Procuratorem non potest constituere excommunicatus.*
1 Quid dicatur† benemeritũ,& cuius respectu dici debeant benemeriti,& afferenti aliquem benemeruisse.vtrum credi debeat? vide Odo.in l.iubemus nulli.C. de Episcop. & cleri.glo.super verbo permissam. Et scripti de hac materia in decisio.curię parla. Delphina.q.95.
2 Vtrum excommunicatus† possit absolui cum reincidẽtia, vel an requiratur absolutio pura,vide Io.And.in c.veniẽs. 2.extra de testib.
3 Excommunicatus† non potest esse procurator.c. post cessionem.extra de proba.Nec excommunicatus potest facere procuratorem,in cap.finali.de procur.& capitu.licet.de testib.

CCCXCVI.

2 *Creditori an præiudicet confessio emanata extra iudicium in fauorem debitoris.*
3 *Procuratoris confessio in iudicio facta an domino præiudicet.*
1 Vtrum† confessio extra ius facta valeat, vide gloss.in l.1. in fine.ff.de confessis.& in l.quoniam.de infami.& in l. cũ fallsã.C.de iuris & fac.igno.vide plenè Cy.in l.generaliter C.de non numerata pecun.in tertia quarta, & quinta quæstionibus.
2 Vtrum† confessio emanata extra iudicium in fauorem debitoris præiudicet creditori? dic vt in authen.rogati.C. de testibus.vide Cynum in dicta authen.generaliter.
3 An confessio† procuratoris in iudicio facta præiudicet domino, & an confessio prælati præiudicet ecclesiæ seu c.vi de per gl.& Oldra.in l.si defensor.ff.de interro.actio.
4 Vtrum† ex confessione facta in processu qui nullus reperitur,possit confitens cõdemnari? vide per Bartolum in l. si confessus.ff.de custodia reorum. & scripsi super hoc in decisionibus curię parlamen.quæstio.216.
5 Vtrum† constitutio liget eum qui dilucidè suam probat ignorantiam, dicit Innocent.quod non, in capitulo secundo,extra de constitut. facit cap.cum in tua. extra qui ma. accus.poss.

CCCXCVII.

CCCXCVII.

1 *Sententia est nulla,vbi citatio est nulla.*
2 *Par non citat par em.*
1 Vbi citatio† est nulla, ibi sententia etiam est nulla, secundũ Inno.in c.præsenti.extra de rescri. & de materia citationis vide plenè per Bal.in c.1.de mili.vasallo qui contu. est.in feudis. & ibi ponit aliqua singularia. De materia citationis etiam tetigi in dictis decisionibus,quæstio.
2 Citatio† quæ non est iudicialis,non requirit peremptoriũ. & par non citat parem,sed requirit, secundũ Inno.& Host. in c.cum inter vniuersas.extra de electio.

CCCXCVIII.

1 *Vxori non debentur vestes lugubres ab hæredibus viri, nisi consuetudo loci aliter se habeat.*
3 *Subdelegare potest delegatus à principe in causis meri & misti imperij.*
1 Vestes lugubres† non debentur vxori ab hæredibus viri, nisi cõsuetudo loci hoc habeat. Ita dicit Ang.in l.decreto. C.ex quibus causis infa.irrogatur,vel nisi testator hoc disponat. De alimentis anni luctus,& vestibus lugubribus,tetigi etiam in decisionibus cur.parla.q.296. De testibus traditis vxori constante matrimonio, an remanere debeant hæredibus.viri, vide quandam postillam secundum Dyn. ff.de don.inter vir.& vxor.in lib.meo.
2 Quid sit† causa incidens,& quid causa emergens,vide plenè per Bar.in l.1.C.de ordi.iudicio.& ibi vide si super incidenti sit pronuntiandum.
3 An delegatus † à principe in causis meri & misti imperij possit subdelegare.Bar.quod sic,in l.in causarũ.C. qui pro sua iurisdi. & vide quę dixi in decisionibus curiæ parlamenti,q.624.

CCCXCIX.

1 *Expensarum compensatio per iudicem potest fieri, quando vtraque pars habet iustam causam litigandi.*
2 *Operas suas in perpetuum an possit locare homo liber.*
1 Potest† fieri compensatio expensarum per iudicem,quando vtraque pars habet iustam causam litigandi,vel quãdo quælibet pars obtinuit partem eius quod petebat,ita dicit Bart.in authẽ.nouo iure.C.de iudic. de materia ista tetigi in decisi.cur.par.quæstio.
2 In pœnis legalibus† est locus pœnitentiæ vsque ad sententiã, vt dicit Bart.in l.in criminali.C.de iurisdi.om.iudi. & de materia pœnitentiæ vide quæ pleuè dixi in tracta. per me Guidonem compilato, qui intitulatur: Tractatus in quibus casibus de iure sit locus pœnitentiæ, & in quibus nõ, & qualiter & quando admitti debeat.
3 An liber† homo possit locare operas suas in perpetuum,vide Bar.in l.antiquitas.C.de vsufructu.

CCCC.

1 An relicta† filio videantur relicta contemplatione filij,vide plenè per Bart.in l.si.C.de vsufruc. & in l.si filiofamilias.2.ff.de don.causa mor.
2 Angelus† in l.simile.C.de iure.dot.in fi.dicit, Vltimo videtur hic casus per locum à speciali, quod si fiant donationes vicissim inter dũos, quod quælibet eget insinuatione.facit oprimè C.de donatio.ante nupt.l. vltim. quod credo verum,dicit Angelus, nisi vna donatio sit causa alterius, puta si dico dono tibi librum,eo quod dones mihi centum., & tu dicis dono tibi centum,eo quod tũ dones mihi librum.Ita ibi dicit formaliter Angelus.

CCCCI.

1 *Degradari debet clericus conspirans contra principem.*
1 Clericus† qui conspirat contra principem,debet degradari, & tradi iudici seculari, vt vltimo supplicio damnetur. 12.quæstio.2.c.si quis sacerdotum. Et qualiter puniatur. qui verberat,vel insequitur cardinalem,dic vt in c.felicis. extra de pœnis.li.6. Et de his qui verberant vel occidunt eorum Episcopum,dic vt in clemen. 1.de pœnis, quæ est canonizata. 5.quæst. 1.cap.verum. Vide de istis casibus per Salicetum,in l.quis.C.ad legem Iuliam maiestatis.

CCCCII.

1 *Conspiratio quid,& eam committentis pœna.*
1 Quid dicatur† conspiratio, vide glo.in l.in eos.in fi.glo.primæ.ff.de custodi.reorum.Et est grauissimum crimen, 11. q.1.cap.conspirationibus. Et committens conspirationẽ meretur depositionem, vt ibidem habetur. Et & alia pœna in l.1.§.cum patronus.ff.de offi. præsidis. & vide gl. in ca.exhibita.de iudi.

CCCCIII.

1 *Filiorum prima causa in successione.*
Ascendentes quis non tenetur instituere quoties sunt descendentes.
2 *Filius præteritus à matre, potest dicere testamentum nullũ.*
3 *Inuentarium si non conficiat mater tutrix testamentaria priuatur hæreditate filiorum decedentium in pupillari ætate.*
4 *Auia non priuatur hæreditate propter tutorem nõ petitum.*
1 Vtrum † testamentũ in quo mater est præterita nulla causa inferta,& filius est hæres institutus,sit nullum? ad quod testamentum ex tali causa non rumpitur, quia habebat filios quos instituit quorum filiorum prima cã est in successione.C.de suis & legi.authen.in successione. Et non tenetur quis instituere ascendentes, donec sunt descendentes. ff.de iniusto rupt. & irri.testa.l.si quis filio exhæredato.in prin.& de inoffic.testa.l.pater filium. Insti.de succesi. liber.§.sed nostra.istud reperi in quodam cons.do.Bar.
2 Si mater† prætereat filium, ipse potest dicere testamentũ nullum.idem etiam filius ex filia, si auia eum prætererit, dicet testamentum nullum.plene vide Io.de ferarijs in ti. forma libelli,in quo petitur hæreditas ex testamento,super verbo,Ac realiter,&c.
3 Nunquid mater† quę est data in testamento tutrix,quę nõ fecit inuentarium, nec fecit sibi administrationem decerni,nec alias tutorem petiit,perdat hæreditatem filiorum decedentium in ætate pupillari? ad hoc dicendum est sine dubio quod sic.leg.2.§.si mater.ff.ad Tertulianum.& ibi no.in gl.super verbo legitima.Instit.eodem.§.fina.l.sciant. C.de legitimis hęredi.ita reperi in quodam consilio domini Barto.
4 Vtrum matre† exclusa excludatur auia seu auiæ,quæ similiter neglexerunt petere tutorem lapso anno,intra quem debebant petere? ad quod respondetur, quod omnes illę leges, quæ excludunt à successione propter tutorem non petitum, non loquuntur in his quorum proxima spes successionis est scientes,quia possunt succedere,si volunt,nõ tamen puniuntur si non petierint.C.qui petant tutores.l. penul.& ibi no.per gl.& sic concluditur, quod auia paterna & materna veniunt ad successionem,secundum Bar.in dicto consilio,vt ibi reperi.
5 Vtrum† auia paterna præferatur in bonis paternis, & auia materna in maternis? quod videtur, per l.de emancipatis in fi.ff.de legitimis hęre.& quod ibi no.per gloss. Sed illæ leges loquuntur de fratribus consanguineis & vterinis. Sed de auo paterno & materno est casus singularis C. de bo.quę libe.l.quod scitis.versi.finatutẽ.secũdũ quod doct. ibi ponunt casum,vbi est expressum,quod in bonis paternis præfertur auus paternus. Et sic in proposito dicam, q̃ in bonis paternis præferatur auia paterna, quę filius moriens habuit à patre,non autem in illis quę habuit à fratre suo defuncto,quia in illis succedũt dictę auię pariter,quia talis filius defunctus erat eis coniũctus pariter per lineam paternam & maternam. Ista sunt verba Bartoli in quodã suo consilio.

CCCCIIII.

1 *Collectam pro puteo reficiendo an possint facere vicini.*
2 *Possessionem ipso iure transfert consuetudo absque reali apprehensione.*
3 *Opem,auxilium & fauorem præstare quis dicatur.*
1 Vtrum† vicini possint facere collectam pro puteo reficiẽ a do? & vtrũ collectã facere sit permissum,dixi in decisio-

nibus cúriæ parlamen.q.344.

2 Consuetudo † transfert possessionē ipso iure absque reali apprehensione, idem potest facere statutum, & vocatur ciuilissima possessio, de qua nō fit mētio, nisi in vno loco in c.ex literis.extra de consuetudine.& ita ibi not.Inno.Plus dicit alibi Inn.in c.cum nostris.extra de concessione præbend.quod licētia data vtendi re, habetur pro quasi possessione, & quæritur possessio ex titulo.ita refert Bal.in l.vt inter diuinum.C.de sac.san.eccle.Inno. etiam dicit in d.c. ex literis.in fi.quod licet inuestitura non tranferat possessionem sine reali apprehensione, tamen illa inuestitura dat authoritatem intrandi possessionem propria authoritate.

3 Quis † dicatur prestare opem, auxilium & fauorem, vide Br.in l.cuiusque.§.1.ff.ad l.Iul.maiest.& in l.furti.§.oper.ff. de fur.tetigi in decisionibus curię parlamenti Delphi.quæstion.423.

ADDITIO.

1 Puteo reficiēdo.Adde quod puteus qui seruit viciniæ, vel alio modo cōis est, debet cōmunibus impensis refici, alias reficienti competunt remedia, quæ te.dicit in l.cum duobus.alias l.si fratres.§. itē respondit socius qui cessantis.ff. pro soc.Sed pone, quidā ex vicinis volens euitare expensam collectæ, vult renuntiare vsui vel commodo illius putei, an possit? Spe.ponit in tit.de censib.§.1.versi.item pone, quedam vicinia.vbi plenè.Alberic.de Rosat.in prima parte statut.capit.35.& Flor.in l.cum fructuarius. de vsufruct.tenent indist.q̄ non possit renuntiare, per l.ad refectionem.C.de aquæduct.lib.10.& l.ad portus.C. de oper. pub.& l.ad instructionē.C.de sac.san.eccl.Item quia onus imponitur domui non personę.ar.l.fi.ff.de via pub. Tñ putarē distinguendū, aut puteus indiget reparatione rōne tēporis prēteriti, aut futuri. Primo casu indistinctè tenetur contribuere, nec pō renuntiare in damnum viciniæ, quia iam vtilitatē ex vsu accepit sicut alij vicini, vnde sicut sentit commodum debet sentire incommodum leg. secundum naturam.de reg.iur.c.qui sentit auus.eo.tit.in 6.Secūdo casu, quando rōne futuri temporis, & tunc aut vult stare in vicinia, & isto casu poterit cogi ad refectionem velit nolit, cum sit onus impositum domui, non personæ.arg. d.l.fi.de via publ.Item quia puteus est communis vniuersitatis nō singulorum, quo casu attenditur voluntas maioris partis.l.quod maior.ff.ad munic.cum similib.Aut non vult amplius stare in vicinia, vel in cōmunitate, & sic vult renuntiare nedum vsui putei, sed etiam viciniæ & cōmunitatis, & tunc teneo quod non teneatur contribuere ratione futuri tēporis, quia quis potest renuntiare iuri suo: licet quis in conscribendo.C.de pact.cum similib.item prætor.l.prætor..§.fi.& quod ibi no.ff.de dam.infect.

CCCCV.

1 *Vxorum suarum interfectores qualiter puniantur.*

1 Dicitur † de pertinentijs domus meæ id quod est prope domum meam, per 5.pedes, ita dicit Bar.in l.item apud Labeonem.§. conuitium.ff.de iniurijs.de hoc tetigi intra sing.520.& supra.218.in §.quid contineatur.

2 Qualiter † puniantur interfectores suarum vxorum, vide 33.q.2.ca.interfectores suarum coniugum.

3 Casus † reseruatos Episcopo in foro conscientiæ seu pœnitentiæ.vide per Io.And.in gl.in c.2.de pœni.& remissio. libr.6.

CCCCVI.

2 *Baldum si quis tenetur maiore alicui pro certa pēsione, qui decessit pluribus hæredibus relictis, non tenebitur plus molere dicti hæredibus quam defuncto.*

1 Si quis teneatur † molere bladum alicui pro certa pensione & debens pensionē moriatur relictis pluribus hæredibus non tenetur plus molere hæredibus quam defuncto,& ad hoc inducunt doc.in argu.l.etiam hæredibus.ff. si familia furtum fecisse dicatur.& facit l.fi. eodem tit. Et facit.ff.de verb.obl.l.2.§.ex his.& ff.de reg.iu.l.ex his officijs.§.1.& ff.de condi.& demonstr.l.cui fundus.

2 Iudex † ex suo officio, &c. vt supra.sing.304.nu.1.

CCCCVII.

1 Notarij † debent scire leges, ne facientes illicitos contractus pœnas subeant, vt C.de sacrosc.eccle.l.iubemus.2. in §.œconomus.in fin. Et de enuchis, l.fi. hoc not.per.gl.in l. generali.C.de tabularijs lib.10.vide quæ circa hoc dixi in decisionibus curiæ parla.q.433.

2 Statutum † debet strictè intelligi, vt no.Iac.de But.in l.1. C.de com.infer.

ADDITIO.

a Scire leges. Adde quæ plenè dixi de notariorum imperitia, & quam sit periculosa, ad Roma.sing.52.

CCCCVIII.

1 *Excommunicatus appellatione pendente, an quis sit.*
3 *Pœna eximentis aliquem à carceribus.*
4 *Sententia in executione non requiritur causæ cognitio.*

1 Ant pendēte appellatione quis sit excommunicatus, vide glo.& Iac.de But.latè in l.fi.C.si à non compe.iudi.

2 Vtrum † & quando masculinum concipiat fœmininum, vide plenè per Iacob.de Butr. in l.si quis in tantam.C.vnde vi.& ibi etiam per Bartolum.

3 Aliquis † homo ingreditur carceres, & reum de aliquo crimine vinctum, seu alias compeditatum soluit, & liberat, qualiter veniat puniendus? dic quod capite, nam tenetur crimine læsæ maiestatis, vt est casus in l.cuius.§. item qui confessum.ff.ad l.Iu.maiestatis.& ibi Bar.

4 In executione sniæ nō requiritur causæ cognitio, si fiat in rebus adiudicatis, alias sic, vt ponit Arch. in c.sicut.2.q.1.

5 Qui † facit aliquē sibi obligari p vim, incidit ī crimē legis Iuliæ de vi publica.l.5.in prin.ff.ad legē Iuliā de vi public.

6 Retia † ad venādū prohibētur teneri in domibus, vt in feudis in ti.de pace tenēda & eius violatorib.in §.nemo retia

CCCCIX.

1 *L.ad instructionem.C. de sacr.sanc.eccle. quatenus correcta per authen.item nulla communitas.C.eo.tit.*

1 Vtrū † l.ad instructionē.C.de sacrosan.eccl.sit hodie correcta per authē.item nulla communitas.eo.tit.dic ꝑm Bart. quando refectio est onus reale, quia quilibet debet reficere viam ante domum suam.l.fi. de via publica reparanda, & pertinet ad ecclesiam, vt d.l.ad instructionem.& tūc nō est correcta. Quandoque onus imponitur personis pro rebus, vt pro reficienda via, vel ponte, & non potest imponi ecclesijs, vt d.authent.item nulla communitas. & hoc casu est correcta d.l.ad instructionem. vnde etiam nō debet soluere, nisi prædia essent tributaria, iuxta l.placet.C. eo.tit.Sed d.auth.itē nulla cōmunitas.malè seruatur, quia ciues huius ciuitatis.Grationopolis faciunt cōtribuere capitulum beatæ Marię Gratio.ad contribuendum in reparatione pontis huius ciuitatis Grationopolis, quæ reparatio pontis fit hoc anno currente domini 1461. de hac materia etiam scripsi in decisio.quæstio.

2 Argumētatio † facta ab absurdo est valida in iure, ita dicit Io.And.in c.dudum, in gl. super verbo, absurdum.de ꝓb. lib.6.allegat c.cum inter priorem extra.de exceptio.

CCCCX.

2 *Laicorum consuetudines an ligent clericos.*

1 De materia fauth.cassa & irrita.C.de sacrosa.ecc.vide Spe. de immunitate eccle.vbi notabiliter ponit.& Pe.Ia.in tit. de successione regni Frāciæ, circa mediū.in ver. & ē notā.

2 Item an consuetudines † laicorū ligent clericos? vide Spe. vbi s.& Cy.in l.2.C.quę sit longa consue.& Bart.in l.1.C. de sum.trini.& fide catholic.in 5.q.

3 De materia fauth.ingressi monasteria.C.de sac.san.eccle. vide plenè & notabiliter per Inn.extra de proba.c. in præsentia.Et an res feudales & emphyteuticarię transeant in monasterium, vide ibidem.

CCCCXI.

1 *Fisci loco an succedat emōs rē quæ vēditur pro fiscali debito.*
2 *Fiscus nulla specialitate gaudet nisi quatenus iure cautum reperitur.*
3 *Fiscalis rei in venditione quis ordo seruandus.*

Vtrum

1 Vtrum † emens rem quæ pro fiscali debito venditur, succedat loco fisci? vide Bar.in l.cum ratio.§.fi.ff.de bonis dā natorum.& l.si tertius.§.si quis prius.in 3.quæst.ff.de aqua pluuia arcen.& tetigi in decisio.parlamenti.quæstio.

2 Nulla † specialitas debet esse plus in fisco, quam in priuato, nisi quatenus in iure cautum reperitur, vt dicit Cy.in l.de hæredi.vel actio.ven.quid dicatur fiscus, dixi in decisio.curiæ parla.q.259.

3 Quis ordo † debet seruari in venditione rei fiscalis vide gl.in l.1.C.de fide instru.& iure hastæ fiscal.lib.10.

4 Fiscus † potest petere cogi partem, &c. vt s. sing.254.

CCCCXII.

1 *Manum leuans pro percutiēdo aliquem quatenus teneatur.*

1 Leuando † manum pro percutiendo aliquem punitur, licet non percutiat, & pro hoc secundum Bar.est tex.singu. l.item apud Labeonem.§.si quis pulsatus.ff.de iniurijs. ita dicit Ange.de Are.in suo tract.de malefi.sup.verbo, Admenauit,&c.quod credo verum, si per eū non stetit, quominus percusserit.arg.l.is qui cum telo.C.de sica. Si autē in ipso actu leuationis manus pœnituerit, retrahendo manum cum intentione non percutiendi, dicerem eum non fore puniendum.argum.l.qui falsam.ff.de fall. & faciunt not.per Bar.in l.diuus.ff.de sica.

CCCCXIII.

1 *Manifesti, & notorij differentia, & quid notorium.2.*

1 Differenia † est inter notorium & manifestum, quia notoriū non probatur, manifestum sic, ita dicit glo. in l.ciues. C.de appel.

2 Sed quid † dicatur notorium, & quando, vide But. in l.emptorem.in prin.ff.de act.empt. Et Spe.in tit.de notorio.& plenè Io.Fab.in procemio Inſtit. Et vide c.nostra. extra de coha.cleri.& mulierū, & plenè in apparatu meo super statuto, si quis per literas iudicis.in glo. super versi. notoriè.

3 Debent † singula singulis referri, no.gl.in l.quoniam.de appel.& Inst.de contrahen.emp.§.fi.iunct.gl.

CCCCXIIII.

1 Casus † in quibus res inter alios acta alijs nocet, vide per Goffre.in c.inter dilectos.extra de fide instru.

2 Debitor † cui datum est quinquennium ad soluendum debita sua, debet cauere de ipsis soluendis, per l.vpiuersa.C. de precibus Imperat.offe.secundum Oldra.

3 Illud † dicitur fieri secundum ius, quod fit secundum consuetudinem.Inn.in c.cum venissent.extra de eo qui mit.in pos.causa rei seruand.

CCCCXV.

1 *Sententia & confessio valent in alio iudicio inter easdem personas.*
2 *Obligationem non inducit confessio extra iudicium sine causa facta, secus in confessione iudiciali. 3.*
4 *Matrimonium non potest dirimere confessio.*

1 Confessio † & sententia valent in alio iudicio inter easdē personas, vt dicit Innō.in c.bonæ.extra de elect.

2 Confessio † extra iudicium sine causa facta non inducit obligationem casus est in l.cum in debito.§.fi.ibi, sin autem cautio.ff.de proba.hoc idem tenet gl.in l.1.in gl.fin.ibi, vt ergo hoc videas plenius, &c.ff.de interro.act.idem tenet Cy.in l.generaliter.in 1.2.& 3.q.C.de non numera.pecu. idem Bart.in d.l.cum de indebito.§.fi.ibi dum dicit, no.q̄ confessio sine causa nor prejudicat confitenti, &c. & maximè si fiat in partis absentia.in c.fina.ibi.in Abbatis absentia, &c.extra de succes.ab intesta.facit l.certum.§.quis absent.ff.de confes.

3 Secus tamen est in confessione iudicialiter facta, quæ ēt valet sine causa, sicut ponunt Bar.& Cy.in locis supra allegatis, subiungentes ibidem rationē diuersitatis. Nec etiā valet promissio sine causa facta, vt tenet gl.in d.l.1.in fin. ff.de interro.actio.etiam si stipulatio interueniat obstante exceptione doli, quæ potest opponi.l.2.§.circa.ff. de exceptio.doli.Et de hac materia vide plene per Henri.Boich, in capit.fina.extra de confes.& scripsi in decisio.curiæ parmenti.quæstio.176.

4 Confessio † non potest dirimere matrimonium, vt dicit Inno.in c.cum causam.extra de offi.delega.

5 Confessio † mandatur executioni in ciuili, sed non in criminali, sed expectatur sententia, secundum Inno.in c.quærenti.extra de offi.deleg.

6 Confessio † simpliciter facta videtur toto esse facta, secundum Innoc.in c.si pro debilitate.de offic.delega.super verbo, Vices.& in c.venerabili.eo.tit.

7 Verbum † concedo, significat dispositionem, secundum Inno.in c.quoniam.extra de maio.& obedi.

CCCCXVI.

1 Vtrum † cōsuetudo excusat à peccato inter aliquos inito? vide Inn.in c.1.de treuga & pace. quod ponit Bal.in tit.de maio.& obed.in repertorio super Inno.

2 Consuetudo † dat iurisdictionem, &c. vt s. singu.284.

CCCCXVII.

1 Citatus † non tenetur comparere, quando citatio euidēter peccat in forma, vel in materia, secundum Inn.in ca. prętea.extra de dila.Vbi etiam dicit, quod quis tenetur comparere coram delegato, nisi, in citatione mittat copiam.rescripti.idem ibidem Hosti.& vide quod ibi ponit Bald.in suo repertorio.

2 An citatus † ad diem feriatam teneatur comparere die sequenti non feriata? vide Cy.in l.fi.C.de ferijs.

CCCCXVIII.

1 *Iudicis nulla sunt partes nisi in pronuntiando, vbi conclusum est in causa.*
2 *Conclusio in criminali an sit necessaria.*
4 *Citari vbi debeat vagabundus.*
5 *Citationis terminus.*

1 Vbi in causa † conclusum est, nullæ sunt ptes iudicis nisi in pronuntiādo, & est clausus processus, adeo q̄ nulla allegatio deinceps fieri debet, nec in iure nec in facto, secundū Inn.in c.pastoralis. extra de causa poss.& proprie.quod tene menti, & vide quę ibidem dicit Bal.in repertorio super

2 Inn. Sed an † in causa criminali debeat concludi? vide Bald. in dict.suo repertor.& infra sing.489.in §.in criminalibus non debet, &c.

3 Vtrum † conclusio sit pars iudicij sic, q̄ vna pars aliam possit agere ad concludendum in causa? vide Bal.in feud.in ti. si de inuestitura inter do.& vasalis oriatur.

4 Vbi † citari debeat vagabundus, vide Inno.in c. si aduersarius.extra de eo qui mittitur in poss.

5 Terminus † citationis debet esse decē dierum ad minus.l. ad peremptorium.& l.per interuallum.ff.de iudi.

6 In prima † citatione non debet poni peremptoriè.l.consentaneum.C.quo.& quan.iudex.

CCCCXIX.

1 *Citationis copia debet affigi in domo si citandus non reperitur.*
5 *Expensarum sententia potest ferri, licet quis non sit citatus, si sit contumax.*

1 Si quis † mādetur citari ad domum.& nemo ibi reperiatur cedula seu copia citationis debet affigi in domo, secundū Innoc.in c.si aduersarius. extra de eo qui mit.in pos.causa rei seruan.

2 Vtrum in publicatione † & exemplatione solenni, nec non in publicatione & examinatione testium requiratur partis citatio, vel præsentia partis aduersæ, vide Inno.in c.fin. extra de fide instr.& ibidem Bal.in repertorio.

3 An in notorio † requiratur citatio. Innoc. dicit quod sic, in c.ad nostram.extra de iureiur.

4 In citatione † ad audiendum sententiam debet dici peremptoriè, aliter non valeret citatio, nisi esset citatus personaliter, quæ citatio personalis habet vim peremptorij, secundum Innocen.in ca.ad petitionem.extra de accusa. vide s. sing.219.

5 Licet † quis non sit citatus, potest sententia expensarū ferri si est contumax.c.calumniam.extra de pœn.secundum Innoc.quia citatus in principali videtur citatus in accessorio, secundum Bal.ibidem in repert.

CCCCXX.

1 *Confessionem defuncti non potest interpretari hæres.*
2 *Compensare videtur qui hæreditatem adit.*
1 Hæres† non potest interpretari confessionē defuncti. Inno.in c.dilectus.extra de success.ab intesta.
2 Ille† qui hæreditatem adit, compensare videtur.l.quæ dotis.ff.solu.matr.
3 De caluacatis† quæ per vasallos vel a'ios fiunt, seu debentur, vide textum in ca.1.firmetur.in feu.de prohibita feu.alie.per Fede.

CCCCXXI.

2 *Curator ad litem potest dari maritus vxori suæ.*
3 *Actio ex contractu præcedenti inhabili datur propter sequentem contractum habilem.*
1 Curator datus† ad litem potest eodem modo reuocari, sicut procurator.l.si quis eum.§.Iulianus ait.ff.procura.ita dicit ibi Bartol. Curator tamen simpliciter datus non potest reuocari, nec alius sibi adiungi.l.curatores.C.qui da.tut.posse.
2 Licet† maritus non possit esse curator vxoris suę, l.maritus C.qui da.tut.pos.tamen bene potest curator ad litem sibi dari, vt l.si quis eum.§.Iulianus ait.ff.de procura.& ibi dicit Bar.
3 Nota quod cōtractus† inhabilis præcedens propter sequētem contractū habilem habilitatur, & ex eo datur actio.l.1.C.si seruus extero se emi manda.& contractus pręcedens contractum inhabilem sequentem habet validare.l.l.Triticum.ff.de ver.obli.quod sing.
4 Nota casum† in quo quis sentit commodum & non onus in l.de illo.ff.pro soc.& l.1.in fi.C.de legi.tuto.

CCCCXXII.

1 *Iurisdictionem habent consules ciuitatum.*
2 *Baro quilibet an possit constituere consulatum in terra sua.*
3 *Sententiæ executionem non potest petere excommunicatus.*
4 *Consulum vnus, an sine alio agere possit.*
1 Consules† ciuitatum habent iurisdictionem.in l.si cuius libertas.ff.de condi.& demon.& est glo.in l.3.§.fi.ff.de arbi. An in citatione consulum debeat apponi decretum iudicis, gl.quod non, in l.actor.ff.rem ra.hab.contraria gl.est.C.de decre.déc.lib.10.super rub.
2 Vtrum† quilibet prælatus vel Baro possit constituere consulatum in terra sua, dic vt no.per Petr.Ia.in tit.de succes.regni Fran.& Pet.Ray.in tit.de mu.& hono.
3 Executionē sententię† nō pōt petere excomunicatus sm Inno.& Host.in cap.venerabilem.extra de excep.vt refert Archi.qui ita videtur tenere, in c.sicut.2.q.1.
4 Si sint† plures consules, nunquid vnus sine alio agere possit? dic quod sic, vt tenet gl.in l.1.C.si vnus ex pluribus tutoribus.idem Spe.in tit.de procu.§.ratione.versic.quid si plures sunt consules, &c.

CCCCXXIII.

1 Si quis† in suo testamento, vel in sua donatione, aut aliquo alio contractu dicat, conditionibus, retentionibus infrà scriptis, saluis & retentis, nec postea adijcit aliquam conditionem, vtrum dispositio vel donatio reddatur inualida, vel pura, vel conditionalis, vide l.pen.C.de insti.sub condi.factis.& l.quoties.§.tantundem.ff.de hęred.instit.& vide Cyn.in dicta l.pen.vbi sunt text.habui de facto ego Guido Papæ.
2 Nota q† qui vult consequens, vult & omne illud quod antecedit, sine quo consequens esse non potest.l.pro herede.§.pe.de acqui.hær.Licet contrarium habeatur in l.si quis à liberis.§.meminisse.ff.de libe.agnosc.tamen dic vt ibi no.

CCCCXXIIII.

1 *Procuratoris per citationem an causa initium sumat.*
1 Vtrum† possit causa sumere initium per citationem procuratoris tantūmodo. dic, vt in l.3.C.de procur.& ibi per Bart.& in l.meminerint.C.vnde vi.
2 Vtrum† tantum faciat consuetudo quantum pactum, & econtra, vide glossa.in l.domini prædiorum.C.de agri.& censi.lib.11.
3 Si aliquis† confessus fuerit debere Titio centum coram iudice procedente, vel domi suæ existente, an sit talis confessio idonea? vide Bar.in l.1.C.de confes.
4 Si causa† aliqua simpliciter committatur, &c.vt supra singul.299.num.3.

CCCCXXV.

1 *Comparere an debeat citatus coram non suo iudice.*
2 *Rerum coniunctio facit videri vnum ea quæ sunt diuersa.*
3 *Immunitas violata videtur per compeditationem in ecclesia factam.*
4 *Mors an ex consuetudine possit infligi.*
5 *Notarij consuetudo an attendenda.*
1 An citatus† coram non suo iudice debeat comparere? vide per Bart.in l.extra territorium.ff.de iuris.om.iud.& in l.si quis ex aliena, &c.
2 Coniunctio† rerum facit videri vnum illa quæ sunt diuersa.in l.tria.ff.de excus.tut.
3 Compeditatio † in ecclesia facta facit videri violatam immunitatem.allegant doct.ad hoc tex.in l.1.§.non autem.in fi.ff.de vi & vi arm.facit etiam l.Fulcinius.§.illud.ff.ex quib.caus.in pos.ea, Sed istud non seruatur, & pluries vidi compeditari in ecclesijs.
4 Vtrum† ex consuetudine possit mors infligi, vide l.saccularij.§.sunt quidam.ff.de extraordi.crimini.
5 Vtrum† consuetudo notarij debeat attendi? vide Bar.in §.1.super verbo,&c.ff.de libe.& post.l.Gallus.
6 Vbi† valet pactum, valet & consuetudo.gl.in ca.vt litigantes.extra de offi.ordin.& l.domini prædiorum.C.de agri.& cen.lib.11.

CCCCXXVI.

2 *pro Confesso an habeatur, & perdat causam suam cōtumax.in iurando de calumnia.*
1 Clerici† quas negationes possunt exercere, vide Spe.in tit.de bigamis.
2 Vtrum† contumax in iurādo de calumnia perdat causam suam, & habeatur pro confesso? vide per Innoce.extra de iuramento calum.in capitul.final.& ibi per Baldum in repertorio.

CCCCXXVII.

2 *Partis citatio non requiritur in confirmatione.*
3 *Iuratoria cautio.*
1 Vtrū† quilibet possit facere castrum in re sua, & sine principis authoritate? vide Inn.in c.Pisanis.extra de resti.spo.& per glo.in l.per prouincias.C.de ædi.priua.& vide Spe.in titu.de successione regni Francię.§.superius facta est mentio.
2 In confirmatione† non requiritur citatio partis. Inn.in c.cum olim.extra de dolo & cōtu.quamuis habeat vim sententiæ, vt ibi dicit Bar.
3 De cautione† iuratoria an sufficiat? vide Inno.in ca.actor.extra de dol.& contu.& Bar.in l.aut generaliter.C.de epi.& cleric.

CCCCXXVIII.

1 *Contractus simpliciter prolatum verbū qualiter intelligatur.*
2 *Bonis cedens debitor, an prosit fideiussoribus.*
3 *Collecta si fiat pro solido & libra, qualiter quis teneatur eam soluere.*
1 Contractus, † hoc verbum si à lege, vel statuto, aut priuilegio proferatur, qualiter intelligatur, dic vt in l.Labeo.2.ff.de ver.sig.licet quatuor species in & sub se cōprehendat.Insti.de ver.obli.§.fi.in fi.
2 Si debitor† cedit bonis, an prosit fideiussoribus, vide quę dixi in decisio.cur.parla.Delphinalis,q.211.
Si quis detinet debitorē,&c.vt s.sing.267.§.si qs detinet.
Communis modus loquendi. Vide s.sing.322.
3 Si fiat collecta † pro solido & libera, vtrum pro re quam tenetur restituere, teneatur collectā soluere? dic quod non.l.nemo.ff.de in integ.restit.& ibi no.per Bart.& est ratio, quia non videtur talē habere.l.3.hoc edicto.ff.de negot.gest.l.Lucius.§.idem respondit.ff.ad municipales.

ADDI

ADDITIO

Detinet.Adde suprà sing.267.

CCCCXXIX.

1 *Deprehensi in crimine confessio, an valeat.*
2 *Executio in rebus dotalibus constante matrimonio, an possit fieri muliere condemnata super actione personali.*
3 *Crimen confessatum dicitur notorium per confessionem.*
1 An† confessio deprehensi in crimine, qui statim post deprehēsionem confitetur crimen, valeat, dic quòd non, vt est glossa.ordin.in l.quis ea.C.de custodia & exhibitione reorum.
2 Vtrum muliere conuenta† & condemnata super actione personali cōstante matrimonio possit fieri executio in rebus dotalibus ipso matrimonio constante? vide gloss.in l.quinque legibus.ff.de bon.damnator.& allegatur casus secundum Dyn.in l.fin.§.si à socero.ver.aut certè.ff.de his, quę in fraudem cre.l.cùm post.§.patrona.ff.de iure dotiū. Sed quo remedio subueniatur creditori? dic quòd præstita cautione ab ipsa muliere de satisfaciendò sibi soluto matrimonio, vt dicto versicu.aut certè.vide quæ dixi in decisio.parla.quæstione.
3 Per confessionem dicitur† crimen confessatum notoriū.ca.nostra.de cohabi.cleri.& ibi notatur in gloss.& ponit Bar.in l.si confessus.ff.de custo.& exhibi.reorum.

CCCCXLXXX.

1 Coniectura.† quid dicatur coniectura? dic vt not.p gl.in l.apud antiquos.gl.super verbo, coniectura.C.de furtis.& de hoc verbo fit mentio in l.3.C.de inoffi.testa.Sed ex q̄bus colligatur coniectura, vide infra sing.434.§.ex quibus colligatur coniectura.
2 Et euidenter† dicitur apparere, quod ex legitimis coniecturis apparet.l.licet.& ibi tex.& Bart.ff.de leg.1.de coniecturis, vide infrà sing.434.

CCCCXXXI.

1 *Maritus vtrum lucretur dotem propter adulterium mulieris: & qualiter debet agere.*
2 *Hæres mariti non poterit accusare de adulterio si maritus vxorem non accusauit.*
3 *Sētentiam suam an poterit corrigere iudex: & quid de principe num.4.*
1 Si mulier† committat adulteriū, vtrum maritus debeat lucrari dotē, & qualiter debet agere? vide l.si.§.inter culpas.C.de ritu nup.& in auhē.de nup.§.hos itaq;.& in auth.vt nulli iudicū.§.qa verò plurimas.& in c.plerūque.extra de dona.& vide Azo.in sum.in l.consensu.C.de repud.
Si maritus† non accusauerit vxorem de adulterio, nunqd hæres poterit accusare, vel si cōueniatur pro dotis restitutione, poterit de adulterio commisso excipere? dic quòd non.l.si.C.de re.donat.& l.omnimodò.C.de inoffic.testa.ita dicit Bar.in l.rei iudicatæ.§.1.ff.solut.matri.& Spec.in tit.de donat.§.fi.ver.quid si mulier.
3 Si iudex† possit corrigere suam sententiam, vide gl.& do.in c.qualiter & quando.extrà de accusa.
4 Princeps tamen† potest corrigere & mutare suam sentētiā 35.quæstione.9.c.apostolicæ.

CCCCXXXII.

4 *Diœcesis appellatione continetur ciuitas.*
5 *Bona dotalia an debeant talliari, si fiat collecta.*
1 Qualiter† mors probetur, vide Hen.Bohic.in c.in præsentia.extrà de sponsa.& Bar.in l.si quidem.ff.solut.matri.& in l.2.§.si dubitetur.ff.quemadmodūm testamnenta aperiantur.& vide auth.hodie.C.de repudijs.
2 Delatus† non debet remitti in loco delicti, si ibi habeat iudices suspectos.ff.de legatio.l.sciendum.§.si accusatio.
3 Compromissum† nō est propriè sententia, sed transactio.ita no.gl.super verbo, conuentum.in auth.vt differentes iudi.§.si verò contigerit.vide suprá sing.253.
4 Ciuitas† continetur appellatione diœcesis.probatur per l.primam.C.de priua.carcerib.& ibi no.Bar.& econtrà, super quo vide c.1.& c.significauit.de offi.ordi.
5 Si fiat† collecta, an bona dotalia debeant talliari. vide in l.si constante.ff.solut.matrim.
6 De materia confessoriæ, vide per Bartol.in l.si quis.ff.de noui oper.nunt.

CCCCXXXIII.

1 *Instrumenti nota fidem per se non facit.*
2 *Officium conseruatorum ad quæ extendatur, & quanto tempore duret.*
1 Nota† alicuius instrumenti per se non facit fidem, per te.in l.nemo.ibi, & si verbo consiliarij signum quod solitum est chartis.C.de offi.assesso.idem tenet Cyn.in l.contractus.C.de fid.instru.& vide gl.in c.post.cessionem.ibi dū dicitur, alij quòd non creditur chartæ, &c.extrà de prob.& dixi in deci.curiæ parla.q.19.
2 Officium† conseruatorum ad quæ extendatur? vide in ca.1.ext.de offi.deleg.lib.6.Et quanto tempore duret? vide.c.fin.§.officium.eo.lib.Et de hac materia vide plenius infrà sing.435.in §.an commissio, &c.

CCCCXXXIIII.

1 *Credulitatis iusta est causa q dicitur à personis fide dignis.*
Ex quibus colligatur coniectura? dic quod ex sequentibus videlicet ex conditione personarum, vt l.si seruus pluriū.§.fi.ff.de leg.1.& l.cum auus.ff.de condi.& demon.& vide plenius per Bar.in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.ff.de no.oper.nūt.Item ex onere vel honore iniuncto.l.fin.C.de inst.& subst.sub condi.fa.Item ex vicinitate scripturæ.ff.de leg.3.l.nummis.Item ex vi verborum, iuxta not.per Doct.in l.1.ff.de vulg.& pup.Itē ex naturali affectione.l.Aurelius.§.Titius.ff.de libe.lega.Item ex natura rei de qua agitur.l.sed & si susceperit.§.1.ff.de iud.Item alios modos sume ex l.vxorem.§.codicillis.ff.de legat.3.& l.si quis ita.ff.de hæred.instit.& ponit Bar.in l.quidam testamento.ff.de vulg.& pup.Item etiam ex onere.l.denique.§.interdum.ff.de pecul.leg.& not.in l.alio.ff.de alimen.& ciba.leg.& l.Proculus.ff.de vsufruct.& l.si ita stipulatio.in prin.ff.de operis libertorum.& quod not.per Bar.in l.Centurio.in q̄stione, quæro, si testator dicit, si filius meus,
1 &c. Item ex dictis personarum notabilium, qui quod dicitur à personis fide dignis, est iusta causa credulitatis, secundum Cyn.in l.1.C.de serui.& ponit Bar.in l.de pupillo.§.si quis ipsi.ff.de oper.nou.nū.Et de hac materia tetigi suprà sing.430.in §.coniectura, &c.

CCCCXXXV.

1 *Condemnari non potest defunctus.*
2 *Delegantis morte non expirat commissio.*
3 *Conseruator quis dicatur, & eius potestas.*
4 *Officialis potest esse conseruator.*
1 Defunctus† an possit condemnari? dic q nō.l.penul.ff.q̄ sent.sine appel.rescind.l.2.C.si reus vel accus.mortuus fuerit.& ibi not.p Bar.& Henri.Boic, in c.parochianus.de sepultur.& per Cyn.in l.1.C.ne ex delictis defunctorum.
2 An commissio† expiret morte delegantis? vide c.si super gratia.de offi.deleg.lib.6.& Bar.in l.fundi.ff.de acqui.pos.Et dic q non, vt ibi habetur.Sed quid de conseruatoribus apostolicis, vtrum moriente Papa expiret potestas talibus data? dic quod sic quò ad negotia nondum cœpta.casus est in capi.quæstione.de offic.dele.lib.6.ibi dum dicitur, officium, &c.Et istorū potestas consistit quasi in mero imperio, sicut dicit Inno.in c.statuimus.extrà de offi.deleg.
3 Quis dicatur† conseruator, & ad quid constituatur conseruator & quam potestatem habeat, & vtrū ipse habeat iurisdictionem? vide c.1.de offic.& potesta.iudic.deleg.& Inn.in c.statutum.e.ti.quod posuit in lectura sua in fina.tit.de offi.deleg.
4 An officialis† possit esse conseruator, vel subconseruator? gl.videtur dicere quod sic, in clem.2.de rescrip.& ita seruat consuetudo generalis.
Quæ differentia† sit inter communem opinionem, & famam publicam? vide Specu.in tit.de notorio crimine.§.sequitur de manifesto.in fi.

CCCCXXXVI.

1 *Dictio circa, quid importet,*

De di-

1 De dictione†circa,quid importet,vide per Bart.in l.Celſus.ff.de vſuca.& in l.furti.ff.de in lit.iuran.& vide l.Rutilia.ff.de contrahen.empt.& vend.& ibi de verbo circa. Et comprehendit tempus ſex menſium, & infrà.c.atteſtationes gl.ſuper verbo circa fi.ext.de deſpon.impu.& in c.cupientes.§.pen.de elec.lib.6.Et iſtud facit, quia ſi quis inducat teſtem ad probandum præſcriptionem, & teſtis dicat,ipſe poſſedit.30.ann.vel circa,non videbitur probata præſcriptio completa,quia deficiunt ſex menſes per p̄dicta.De clamis diſpenſandis & qualiter iudices poſſunt diſpenſare,vide Bar.in l.d uus P. de bonis damnatorum.

CCCCXXXVII.

1 Incarceratus cenſetur,& in vinculis detentus,qui fideiuſſores dedit de non recedendo ab aliquo loco.

2 in Vinculis aut in cuſtodia eſſe qui accipiendi.

3 Clamor factus propter inſultum.

1 Si quis dedit†fideiuſſores de tenẽdo arreſtum,vel non recedendo ab aliquo loco,aut iurauit non recedere, an cenſeatur incarceratus,& in vinculis detentus? dic quod ſic, vt eſt tex.notabilis iuncta gl.fi.in l.in eadem.§.in vinculis & l.nec non.ff.ex quib.cau.maio.

2 In vinculis †autem etiam eos accipimus, qui ita alligati ſunt,vt ſine dedecore in publico apparere non poſſunt,licet detur facultas abeundi,vel alias, quia iurauit, vel ſub fideiuſſoribus ſunt.& iſta ſunt ſingularia dicta. Quando quis dicatur eſſe in cuſtodia,ponit Inno.in c.nuper.extrà de ſent.excom.Vide infrà ſingu.840 §.item ſi quis nec in.& in deciſio.curiæ parlam.quæſtio.253.

3 De clamore†qui fit propter inſultum,dicendo, *a l'ayde, à l'ayde Dauphin*. Et quis ſit, vide Bart.in l.prohibitum. C.de iure fiſci.lib.10.& plenè per Alberic.de Roſa.in ſuo repertorio ſuper verbo,clamor.& videtur tex.in l.capitalium.§.ſolent.ff.de pœnis.

CCCCXXXVIII.

2 Sententia ab excommunicato lata,an valeat.

3 Captum ab officiarijs amouentes qua pœna puniuntur.

1 Concutere†eſt aliquid contra debitum petere ratione officij alicuius.23.q.1.c.quid culpatur. Et dicitur cõcutere, qui per oppreſsionem & minas extorquet pecuniam.l.1.& 2.ff.de concuſsionibus.Ita dicit gloſſ.ordi.23.quæſt.1. cap.paratus.in fi. De hac materia plenius ſcripſi infrà.ſingula.487.in §.ſi notarius.& in deciſion.curiæ parla.quæſtio.334.

2 Vtrum†excommunicatus poſsit eſſe iudex,& an ſententia per eum lata valeat?dic.vt no.Bar.in l.1.C.de teſt.& in l.2.C.de ſenten.& interlo.om.iudi.

3 Aliquis ducitur†captus per officiarios, quem ciues, vel

a amici remouent officiarijs[a] & eum faciunt fugere, qualiter puniantur?dic quod in crimen læſæ maieſtatis incidũt, l.cuiuſque.§.fi.ff.ad leg. Iuliam maieſt.dic vt ibi plenius diſtinguit.Bar.vide ſupra ſing.300.

4 In pœnis†indicendis proceditur de ſimilibus ad ſimilia, vbi lex non ſtatuit pœnam.vide Bald.in l.ſi quis id quod .ff.de iuriſd.omnium.iudi.

ADDITIO.

a Remouent officiarijs. Adde Hippolyt.ſing.273.num.15. vbi limitat procedere in Cardinali.

CCCCXXXIX.

1 Falſi pœna tenetur remouens literas citatorias executori.

2 Credentiæ literæ an præiudicent mittenti.

1 Ille†qui remouet literas citatorias à manu executoris,tenetur pœna falſi.ita dicit Bald.in d.l.ſi quis id quod.& teti gi in de.i onib.curiæ parla.quæſt.579.

2 De literis†credentiæ ſi præiudicent mittenti, vide plenè Barto.in l.Lucius.& in l.mortuo.ff.de fideiuſſo.& tex.in l.fin.C.quod cum eo qui in alia poteſtate.ibi, familiares epiſtolas,&c.

CCCCXL.

2 Appellationis in cauſa poteſt opponi compenſatio.

1 Capellani†dicuntur eſſe de vniuerſitate alicuius loci Bal. ponit in ca.1.de milite vaſallo qui arma belli depoſuit.in feudis.& vide Bar.in l.1.ff.ad Muncipales.

2 Compenſatio†poteſt opponi in cauſa appellationis.l.1.§.fi.ff.quæ ſent.ſin.app.reſcin.tenet Spec.in tit.de appel.§.de officio eius ad quem appellatum.verſi.ſed nunquid in cauſa appellatio.&c.

CCCCXLI.

1 Fiſcus aut alius potentior nõ debet admitti ad defenſionem cauſæ contra alium motæ.

2 Verbum habere,idem quod dare.

1 Quando†& qualiter quis poſſit cauſam contra alium motam defendere,& defenſioni aſsiſtere, vide plenè Bartol, in l.ſi perluſorio.ff.de appella.& l.ſi ſuſpecta.ff.de offic.teſta.& Ioann.Fab.Inſti.de ſatiſdationibus.circa medium. Fiſcus vel potentior,aut magnus litigator non debet admitti,vt ibi dicit Ioann.Fab.& plenè per Bartol.in d.l.ſi perluſorio.

2 Verbum†habere,idem eſt,quod dare.l.ſi hæres iuſſus.de legat.1.& ibi Bar.

CCCCXLII.

1 Domus tutiſsimum debet eſſe refugium.

2 Fundum vxori donans ad vſum vel alimenta, videtur proprietatem donare.

1 Hoſpes†tenetur defendere hoſpitem ſuum,ita tenet glo.ordi.in c.offerebat.32.quæſt.7.Et maximè in domo ſua, quia ibi debet eſſe tutiſsimum refugium.l.plerunque.ff.de in ius vocan.l.qui domum.ff.de iniurijs.

2 Si vxor hæres†inſtituatur,vel ſibi aliquid legetur ad eius vitam duntaxat,vel quandiu abſtinebit à ſecundis nuptijs, & hoc pro ſuis alimentis,vel pro ſtatu ſuo tenendo, vtrũ ipſa cenſeatur proprietaria vel vſufructuaria, vide gloſſa. poſitam in l.ſi mulier.ff.de dona.int.vir.& vxo.& alibi di

a cit Bartol.quòd ſi quis donat[a] fundum ad vſum, vel ad alimenta,quòd videtur proprietatem dediſſe.alleg.l.donationes.§.ſpecies.ff.de dona.Et nota.quod eſt ſingulare, & quotidie occurrit in practica,& multi aduocati in conſulendo errant.

3 Appellatione†hæreditatis legata & fideicommiſſa non continentur.l.ſi Titius.ff.de leg.2.quod facit ad multa.

ADDITIO.

a Donat. Adde ſuprà ſing.321.§.ſi aliquis donat.

CCCCXLIII.

1 Clericus tribus caſibus ſubijcitur iudici ſeculari.

4 Iudex propter imperitiam an teneatur.

5 Contractus quis ſit,ſi dicatur in eo,dedit in feudum et emphyteuſim.

1 Iudex†ſecularis in tribus caſibus habet poteſtatem in clericos,& in bonis ſuis ſpiritualibus,quos ponit gloſſ.in ca. tua.infrà de decimis.

2 De iocalibus†ſeu ſtrennis,&c.vt ſuprà ſing.327.

3 Iudex†ad tempus datus,poteſt procedere tempore feriato propter meſſes vel vindemias,ſi ſua iuriſdictio ſit extinctura,ſecundum Doct.vt refert Archid.in cap.ſicut ſine iudicio.2.q.1.

4 Vtrum iudex†propter imperitiam teneatur, vide Bartol. in l.de eo.C.de pœna iudi.qui male iudi.Itẽ quid de aduocato imperito vtrum parti ſuę teneatur, vide in l.ſi quis fundum.§.Celſus.ff.locati.

5 Si in inſtrumento†dicatur,talis dedit in feudum & emphyteuſim, quis dicatur talis contractus, vide in l.inſulam.ff.locati.

6 De†dictione in,vide Bar.& plenius Pe.de Muris,in l.Gallus.§.ille caſus indifficilis.ff.de lib.& poſthu.

CCCCXLIIII.

1 Iuriſdictione vtens,reſpectu vnius actus, an cenſeatur vbi reſpectu omnium actuum.

2 Decreti in appoſitione, an iudex poſsit de iure pecuniam recipere.

1 Vtrum†quis vtendo iuriſdictione reſpectu vnius actus cenſeatur vti reſpectu omnium actuum, adeò quòd ſibi non obſtet præſcriptio? vide Spec.in tit.de iuriſdi.omn.iud.circa fi.ver.illud etiam,&c.& in tit.de præſcrip.verb. ſed

Sed pone,miles quidam habebat caſtrum,& vide Doct.in l.vulgaris.ff.de furtis.& Ioan.Fab.Inſti.de actio.§.curare. & quæ ſcripſi in deciſi.cur.parla.Delphina.quæſtio.631.

2 Vtrum iudex†in appoſitione decreti poſsit de iure pecuniam recipere, vide in auth.de defenſoribus ciuitat.in §. quia verò.

CCCCXLV.

1 Interrogatoria teſtibus fienda an parti aduerſæ debeant exiberi.

2 Notarius præſumitur quis ex actu antiquiſsimo,nec exibenti inſtrumentum antiquiſsimum incumbit probatio notarium fuiſſe qui recipit.

1 De†interrogatorijs teſtibus fiendis,quando,& qualiter,& vtrum parti aduerſæ debeãt exiberi de ſpecificatione ipſorum ac reſecatione ipſorum, vide gloſſ.Io.And.ſuper verbo,Interrogatoria.& ſuper verbo,Et ſpecificatione.in c. præſenti.de teſti.lib.6.

2 Vtrum†in inſtrumentis antiquiſsimis expediat probare, quod ille qui recepit,eſſet notarius,vel in quaſi poſſeſſione notariatus.Dic quòd non,quia ex ipſo actu ita antiquo oritur præſumptio.ita not.Innocẽ.in c.veniens.extrà de verb.ſignific.ita etiam ponit, & tenet Bald.in auth.quas actiones.circa fin.ibi,quòd in inſtrumentis,&c.C.de ſac. ſan.eccl.Et de inſtrumento ſeu antiqua charta, vide Spec. in tit.de loca.§.nunc.aliqua.ver.l.7.

3 Seruiens†curię falſum referẽs,qualiter puniatur,vide Spe. in tit.de executore.§.1.verſi.ſed qualiter.

CCCCXLVI.

1 Iuramentum qui mihi non ſeruat,nec ei teneor ſeruare.

2 Lite non conteſtata procedi poteſt in cauſa inquiſitionali.

4 Iudicium ex tribus perſonis conſiſtit.

5 Dictio inconceſsè,id eſt,ſine interruptione.

1 Si quis†non ſeruet mihi iuramentum, nec debeo etiam ſibi ſeruare,ex eodẽ contractu.Inno.in cap. peruenit.extrà de iureiur.

2 Poteſt†procedi in cauſa inquiſitionali etiam lit.non conteſtat.dicit Inn.in c.ſi aduerſarius.extrà de eo qui mitt.in poſ.cauſa rei ſer.

3 De intimatione†fienda parti vel iudici, vide cap.cauſam. in princ.iuncto fine eiuſdem,extrà de electio.

4 Iudicium†ex tribus perſonis conſiſtit, iudice, actore & reo.in c.forus.extrà de verb.ſign.

5 In conceſè,id eſt,ſine interruptione,vt in cap.illud.extrà de præſcrip.& ita ibi exponitur per Goffredum.

CCCCXLVII.

1 Sententiam ſuam interpretari quis iudex poſsit, & quando.

2 Ignorantia per iuramentum probatur.

3 Officialis clericum poteſt eximere de immunitate eccleſiæ.

1 Vtrum†& quando iudex, & quis iudex poſsit ſententiã ſuam interpretari?vide gl.& plenè Bar.in l.ab executore. in pin.& ibi tex.ff.de app.tãgit gl.in l.actorũ.ff.de re iudi. & Bar.in l.2.C.de ſen.ex per.rec.Iſtud poſteà iteratò ſcripſi infrà ſing.486.§.vtrum & quando.quia non recordabar hic ſcripſiſſe.& vide ſuprà ſing.373.num 3.

2 Innocentia†vel ignorantia poſſunt per iuramentum probari,tex.in cap.nulli.in ſi.de elect.lib.6.& not.per gloſſa. in cap.ſignificaſti.de homicid.in antiq.

3 Vtrum officialis†poſsit extrahere clericum de immunitate eccleſiæ.Ioan.Fab.tenet quòd ſic,Inſtit.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.vide de hac materia in deciſio.parlamẽ. quæſt.121.

Quis debeat mandare ſententiam arbitri,&c.vt ſuprà ſin. 278.num.4.

CCCCXLVIII.

1 Dictio iuxta,an importet conditionem.

4 Caſtri pars cenſentur eſſe foſſata.

1 De dictione†iuxta,vide in l.qui bona.§.ſi quis iuxta ſepulchrum.ff.de dam.infect.& l.ſi.ff.finium regundorum. Et vtrum faciat conditionem? vide quæ not.per gloſſ.c.Abbate.extrà de verbo.ſign. Et videtur de te excluſionem adiuncti importare,ſicut probant dicta iura. Attamen poteſt dici circa ea quæ dicuntur in dictione, vſque, de qua vide per Bar.in l.patronus.§.fi.ff.de leg.3.

2 De inhibitione†facta,vel præcepta per iudicem,ſi contrarium fiat,non valet,& quatenus de facto proceſſum eſt, reuocatur.l.fi.ff.ne quid in loco pu.l.qui vetante.ff.de reg. iur.& c.1.de matri.contracto contra interdictum eccle. iuncto.c.non ſolùm.§.1.de appell.lib.6.

2 Quis†ſit effectu inopię, vide Inn.in cap.P.& G.extrà de offic.deleg.

4 Vtrum†foſſata cenſeantur eſſe partes caſtri vel fundi, dic quod ſic.l.prædia.§.penult.ff.de fundo inſtru.& inſtru.legat.& l.Iulianus.§.fi.ff.de actio.empti.

CCCCXLIX.

1 Agi qualiter poteſt de fide mentita.

1 De†fide mentita qualiter agi poſsit,vide in Spe.in titu.de ſponſa.§.reſtat videre.Quod facit ad quęſt.de iſtis nobilibus,qui dant ſibi ad inuicem fidem, & poſteà ipſam non tenent,qualiter agi poteſt de fide mentita. Alibi dicitur, quòd fides eſt etiam ſeruanda hoſti.33.q.1.noli.ita dicit gl.in c.offerebat.32.q.7. Et vtrum frangenti fidem.fides eidem debeat ſeruari,vide Henr.Boic,in c.peruenit.2.de iureiur.&c.dilectus.extrà de ſimo.

2 Vtrum†fideiuſſor per clericum datus coram iudice ſeculari poſsit conueniri?Dic quod ſic ſecundum Specul.in titul.de competenti iudic.aditio.§.1.verſicul.ſed pone clericus,&c.

CCCCL.

1 Feudales conſtitutiones faciunt ius apud omnes.

2 Pater & filius in his quæ ſunt facti nõ cẽſentur vna perſona.

3 Stipulari poteſt filio naſcendo poſt mortem.

4 Procuratorem ad agendum non poteſt conſtituere filius familias ſecus ad defendendum.

1 Conſtitutiones†feudales faciunt ius apud omnes,vt dicit Ia.de Bello viſu,in feudis,qui feudum dare poſſ.c.1,circa fi.idem Mar.Silimagni,Cy.& Butr.in auth.ingreſsi.C.de ſac.ſanct.eccleſ.in antepe.q.idem Inno.in c.ex tranſmiſſ.& ca.verũ.de for.compe.& plenius in c.cæterùm.de iudi.Et de hoc ſcripſi in deci.cur.parla.q.

2 Nota,†quòd in his quæ ſunt facti,pater & filius eadẽ perſona non reputantur,ita quòd pater ſtipulando pro filio nec ſibi,nec ei, quæritur.l.quod dicitur,2.de verborum obligationib.

3 Filio†concipiendo & naſcendo poſt mortem poteſt ſtipulari.l.Paulus.§.pen.ff.de bon.lib.ita tenet Bar.in l.quod dicitur.2.ff.de verb.oblig.vide infrà ſing.500.nu.2.

2 De filiofam.†vtrum conſtituere poſsit procuratorem ad agendum,cùm exercitium ſuarum actionum ad patrem pertineat?Dic quòd non leg.1.in fine.C.de ann.excep. niſi in certis caſibus.ff.de proc.l.filiusfa.Qui caſus no.per Spec.in tit.de actore.ver.ſed filiusfam.& tit.de procu.§. nonne.ver.item quod coſtituens. Ad defendendum autẽ ſemper poteſt.l.ſeruum quoquè.1.reſponſo.ff.de pocura:

CCCCLI.

1 Prata & paſcua non continentur appellatione fundi.

3 Matrimonium non probatur per dotale inſtrumentum.

1 Vtrum appellatione†fundi prata & paſcua contineantur. Dic quòd non,l.Seiæ.§.Tirãnæ ſorori.ff.de fund.inſtruct. & inſtrumen.lega.Quod facit ad quæſt.an legatis fundis veniant & comprehendantur prata vel paſcua.& in d.§. quòd eſt ſing.vide infrà ſing.527.nu.10.

2 In dote†ſunt 24.priuilegia,quæ ponit Spec.in titu.de donat.int.vir.& vxo.§.pe.

3 Dotale inſtrumentum†non probat matrimonium, maximã in alterius præiudicium,ſecundum Inno.in c.illud.de præſumat.

CCCCLII.

2 Aetas legitima quando dicatur.

3 Loci non tuti exceptio vtrum admiſsibilis.

1 De domino duce Borbonij? quomodo poteſt ſuccedere in regno Franciæ, vide Bald. in capi.1.de feudo marchię ducatu & cõmitatu.In quo c.habet,quòd ducatus, comitatus

tatus,& marchiæ ſunt dignitates.

2 Quando†quis dicatur eſſe in ætate legitima quid in contractibus,quid in iudicijs,dic quòd in contractibus dicitur legitima ætas,in 14.anno in maſculo,in femella,in 12. In iudicijs verò legitima ætas dicitur de 25.ann.iſta comprobatur in l.curatorem.C.in quib.cau.in integ.reſt.non eſt necel.& in l.quæ ætate.ff.de teſta.iunct.l.1.& 2.C.qui legi.perſo.ſtand.in iudic.hab.

3 Vtrum†exceptio de loco non tuto ſit admiſsibilis,& in quo loco ſit probanda,ſvide Goffr.in capi.interpoſita.extrà de appel.

CCCCLIII.

1 Succeſsione in dignus ex teſtamẽto non propterea eſt indignus ab inteſtato.

2 Dictio extunc,qualiter ſumatur.

1 Nota†quòd vbi pater iuſtè exhæredat filium ſuum in teſtamento,& hæres inſtitutus non vult adire hæreditatem cui nullus datus eſt ſubſtitutus,quòd talis filius exhæredatus non repellitur volens ab inteſtato ſuccedere. Et ſic nota,quòd vbi quis eſt indignus ſucceſsione ex teſtamẽto,non propterea indignus eſt ab inteſtato. caſus videtur ſecundum Doct.in l.liberis.ff.de excep.doli.& l.filium. §.ſed cùm exhæredatos.ff.de contra tab.Quod tene menti,quia alibi non reperies.dicunt Doct.

2 De dictione†extunc,qualiter ſumatur,vide gl.in c.ex parte.extrà de cleri.non reſiden.per Goffre.& in l.lecta.ff.ſi cert.peta.& per Bald.in ca.1.de milit.vaſal.qui contu.eſt. Sed de dictione exnunc,vide infrà in proxi.verſic.

CCCCLIIII.

1 Dictionis exnunc,effectus.

Pone,clericus confeſſus eſt debitum,officialis mandat ſibi quod ſoluat intra 10.dies,& adiecit,quòd ſi non ſolueris,exnunc te excommunico,vtrum valeat iſta excommunicatio?exnunc† ſignificat tempus continuum,vt in c.cupientes.§.cæterum.de elect.lib.6.& not.in ca.cum in cunctis.de elect.in nouel.& patet ff.de ver.obl.huiuſmodi ſtipulatio.Item patet grammaticaliter,quia eſt verbum præſentis temporis.l.1.§.nunc tractemus.de tut.& rat.diſtra.Sed impoſsibile eſt,quòd pœna præueniat delictum, vel quòd excommunicatio præueniat contumaciam, cũ ſit ordo præpoſterus.in c.ſacro.de ſent.excom.ſignificat enim præſentem verbi actum, ſed futurum effectum.vt l.lecta.ff.ſi cert.per.Plus dico,quòd ſi iudex vteretur verbo præteriti temporis,quia diceret,exnunc excommunicatus ſis. tamen iſta verba deberẽt intelligi ſanè. no.Inn. extrà de dam.c.præterea requiſiuiſti.vbi videas.Et ex hoc etiam patet qualiter debent intelligi verba quæ ſæpè ponuntur in ſcripturis,videlicet exnunc prout extunc,quia nunc ſignifiat actum verbi prolati,tunc ſignificat effectũ verbi conſumati.l.5.§.1.ff.de condi.& demon.Et ſic non eſt aliqua perplexitas in iſtis ſermonibus.iſta ſunt verba Bal.in feu.in c.1.de mili.vaſ.qui cont.eſt.De iſta clauſula exnunc,prout extunc,vide in capit.ex parte.extrà de cle. non reſi.per B.

CCCCLV.

1 Pedagiũ emẽs à Rege,& emiſſe pœnas tranſgreſſorũ videtur.

2 Hæredis verbum de quo hærede intelligatur.

1 Pone,ſi aliquis emit,ſeu aſſenſauit pedagium à Rege, vel domino noſtro Delphino,nunquid videatur emiſſe pœnas tranſgreſſorum? Dic quod ſic,vt l.creditor.in princip. C.de actio.empt.& ibi per Cy.in additio.ita tenet Bald. in c.1.extrà de feud.cognit.

2 In materia†feudali verbum ſine hærede,intelligitur de filio maſculo,in alijs verbò diſpõnibus verbũ ſine hærede, ponit ꝓ quolibet deſcẽdẽte.ita habetur per Bald.in capi. ſi clientulus.de alienat.feud.verſiculo.& ſi clientulus.

CCCCLVI.

2 Decimarum exactio quò ad preſcriptionem habet cauſam continuam.

3 Compenſatio in decimis an locum habeat.

4 Appellari an poſsit ſuper decimis.

1 Decimę†ſunt introductę à iure diuino,vt dicit gl.in ver. pontifex.in l.munerum.§.patrimoniorum.ff.de mun.& hon.Sed qualiter probetur,quòd de iure diuino debeantur? vide Inn.ſuper rubri.de decimis.& not.in l.ſi à patre. §.fin.ff.de peti.hered.

2 Exactio†decimæ in preſcribẽdo habet cauſam continuã, quia quotidie poſsunt,& debent exigi & recipi, & non ſolùm prædiales,ſed etiam perſonales.ita dicit Inno.in c.de quarta.extrà de preſcri.

3 Vtrum†in decimis locum habeat compenſatio,vide gl.in c.cum homines.extrà de deci.

4 An ſuper† decimis poſsit appellari, vide in ſum.domin. Goffr.in tit.de appel.§.item in cauſa.

5 Quid iuris,† quando parochianus vult ſoluere decimam, & requirit ſacerdotem,quòd recipiat,& ipſe non vult,& poſtea talis ſacerdos vult recipere,vide Bernard.in c.cum homines.in gl.quæ incipit,quòd citius.extrà de deci.

6 Sed†in quo loco debeant ſolui decimæ, Dic vt not.in ca. reuertimini.16.q.1.& q.6.c.decimas.& vide Spec.in tit.de decimis.in fin.

7 In decimis†ſoluendis & exigendis debet attẽdi conſuetudo loci.in c.aliqb⁹.& ibi Inn.& c.Apoſtolicę.de deci.Io. And.in c.1.de dec.lib.6.& ibi plenè.& 13.q.1.c.eccleſias.

CCCCLVII.

1 Donatio inter viuos,vel cauſa mortis quando præſumatur.

2 Donatio cauſa mortis facta per filiumfamil.vt valeat,quatuor requiruntur.

1 Si quis dicat, †do vel dono, in dubio præſumitur donatio inter viuos. Sed ſi dicat,relinquo,tunc præſumitur donatio cauſa mortis,l.1.§.fi.ff.de tabu.exh.& not.per Dy. in l.1.C.de reuoc.dona.

2 Nota†quatuor regri ad hoc vt valeat donatio cauſa mortis facta per filiumfamil.vt colligitur ex dictis Barto.in l. tamen.§.1.ff.de do.cauſa mor.De hac materia vide infrà ſing.459.§.vtrum in donatione cauſa mortis,&c.

CCCCLVIII.

1 Appellatione expenſarum veniunt tam ſolutæ quam ſoluendæ,& an damna.num.2.

1 Appellatione†expenſarum continentur tam ſolutæ, quã ſoluendæ.gl.eſt notabilis,in l.quibus dieb.§.1.ff. de condi. & demon.

2 Vtrum appellatione† expenſarum contineantur damna, vel contrà,dic quòd non,vt probatur in c.in noſtra.extrà de iniurijs & damno dato.

CCCCLIX.

1 Diſpoſitum in ſecundis nuptijs,vt mulier non nubat intra annum,an locum habeat in diuortio.

2 Fideicommiſſum tacitum inducitur per verbum,dono.

3 Hæreditatis aditio an requiratur in donatione cauſa mortis.

1 Si mulier†mittat diuortium,ipſa non debet nubere intra annum.quòd eſt ſingulare,in authent.de nupt.§.ſi verò rationabiliter.Et facit ad quæſtionem,vtrum id quod dicitur in materia ſecundarum nuptiarum vendicet ſibi locũ in muliere diuortium ſibi mittente.

2 Per verbum†dono,inducitur tacitum fideicommiſſum.l. miles.in prin.ff.de leg.2.

3 Vtrum in donatione cauſa† mortis requiratur aditio hæreditatis?vide Bartol.in l.in mortis.ff.de don.cauſa mor. &de hac materia donationis,dixi ſuprà ſing.457.verſic.ſi quis dicat,&c.

CCCCLX.

1 Dolo quem deſiſſe poſsidere qualiter probetur.

2 Teſtamentarius executor poteſt cogi vt ſit executor.

3 Subſcribere ſe vtrum quis teneatur excipiendo contra inſtrumentum.

1 Si quis aſſerat†dolo deſiiſſe poſsidere, qualiter probetur? vide Cy.in c.pro poſſeſſore.de reg.iur.li.6.& Bar.in l.qui petitorio.ff.de rei vendi.

2 Executor†datus in teſtamento poteſt cogi ad eſſendum executor,etiam ſi nihil fuerit ſibi relictum.ita dicit Bart. in l.

in l.1.ff.de legat.2.Et de materia executorũ vide ibi plenè.

3 Vtrum†quis excipiendo de falſo contra inſtrumentum teneatur ſe ſubſcribere,& præſtare iuramentum?de quo habetur in l.fin.C.de fide inſtru.dicit Dy.quod ſic.& reputat caſum in d.l.fina.iuncta glo.poſita ſuper verbo, Quaſi falſum.

CCCCLXI.

1 Eligendi ius non tranſit in hæredem.

1 Vtrum ius eligendi† tranſeat in hæredem,quod facit ad q. Teſtator filiæ ſuæ iam dotatæ in teſtamento electionem dedit habendi,& petendi dotem conſtitutam,vel eius legitimam,ipſa antequam elegerit,deceſsit,vtrum eius hæres poſsit eligere,credo quòd non,ex eo quòd tale ius eſt voluntatis declaratiuum,quod non tranſit ad hæredem.l. idem Pomponius ſcribit,ſi frumentum.§.ſi.ff.de rei ven. l.inter ſtipulantem.§.1.glo.ſuper verb.actori.ff.de verb. obli.& facit bene.l.fideicommiſſa.§.ſic fideicommiſſum. in fi.ff.de le.3.& multominus poſſet eligere, vbi talis iam de dote aliquid exegiſſet.l.huiuſmodi.§.ſcitum.ff.deleg. 1.& l.apud Auſidium.ff.de optio.leg.iuncto.c.mutare.extrà de reg.iur.ita conſului.

CCCCLXII.

2 Cognitio ad quem ſpectet ſi duo ſe verberent in fine alicuius territorij.

1 Si quis†conueniatur ſuper reintegratione poſſeſsionis,vtrum ipſe cõtrà ſpoliatum agere poſsit negatoria actione, vel eum reconuenire de negatoria, aut de dominio vel alio iure excipere?dic quòd nõ,vt eſt caſus in c.ſuper ſpoliatione.extrà de ordine cogn.& in l.ſi quis ad ſe ſundum. C.ad legem Iuliam de vi.& ita tenet Bar.qui hoc mirabiliter tractat ibidem,& alibi non reperi tactum.

2 De verberantibus†ſe in fine territorij alicuius, vt ingrediantur illud territorium,ad quem ſpectabit cognitio? vide Albert.de Gandino,in titulo de homicidio & pœnis. in quæſtione quæ incipit,quid ſi duo inceperunt.

CCCCLXIII.

1 Vidua ſtuprum intra annum luctus committens perdit legatum & augmentum dotis.

1 Si mulier vidua†committat ſtuprum intra annum luctus perdit legatum & augmentum dotis.tex.in authen.de restit.& ea quæ parit in 11.menſe.§.ſi.authen.iiſdem.C.de ſecundis nuptijs,iuncta gl.ſuper verbo,parit.& per gloſſ. & Bar.in l.fideicommiſſum.C.de fideicommiſsis.

2 An,dictio,faciat†condictionem vide Bartol.in l.cùm tali §.Titius.ff.de conditio.& demon.& de dictione pro,vide in l.ſi Titio.§.Titio.ff.eodem titu.

CCCCLXIIII.

1 Vaſallus†vaſalli mei non eſt homo meus.l.Modeſtinus.iuncta glo.ff.de verbo.ſigni.niſi eſſet ex eadem re, ſeu cauſa vaſallus,quia tunc eſſet homo meus.in c.1.§.illud.de prohibita feudi alienatione per Fede.

2 Quid operetur†legitimatio,vide Bart.in l.qui in prouincia.§.1.ff.de ritu nupti.& ibi,dicit Bart.quòd legitimatio eſt natalium reſtitutio.

3 Sed quid†de legitimatis à Papa,vtrum legitimati cenſeantur ad temporalia? vide c.per venerabilem.extrà, qui filij ſint legitimi.& ibi Inn.Hoſt.& gloſſ.tangit Bart.in l.cunctos populos.C.de ſum.trin.& fide catholica.De materia legitimationis ſcripſi infrà,in §.an valeat legitimatio. ſingu.592.

CCCCLXV.

1 Ex remiſsione†vel ceſsione quę fit inter ſocios,non debetur laudimium.Bar.in l.ſiue.circa finem.ff.de condi.furtiua.& vide latius infrà fin.110.

2 Sunt duo†domini directi,vnus vult retinere emptorem, alius non,ſed vult retinere iure prælationis,certè quilibet vtetur iure ſuo.allega.l.1.in §.ſi alter.ff.quorum leg.licet contrarium videatur, ſi.de in diem adiectione.in l.quòd ſi vno.§.ſi.

3 Libellus†poteſt concipi contra procuratorem. tenet Inn. in c.interdilectos.de fide inſtru.ſuper verbo, procurator

4 Si fiat†legatum Epiſcopo,fit tranſmiſsio ad ſucceſſorem, ſecus ſi fiat vicario,quia non tranſmittitur ad vicarium ita dicit Bart.in l.quod principi.ff.de leg.2.& quæ ſit ratio. differentiæ ibi ponitur.

CCCCXLVI.

1 Concluſio reſtringit narrata ad ea quæ in ea petuntur.

4 Amicorum aſsiſtentia facit ceſſare metum:

1 In libello†non narratio,ſed concluſio attenditur,quia cõcluſio reſtringit narrata ad ea,quæ in concluſione petuntur,quia in concluſione ſtat modus agendi.no.glo.4.q.5. c.hoc quippe.& in c.ſuper literis.per Innoc.de reſcrip.in gloſſ.nam ſecunda regula in communi forma,&c.& vide infrà ſingul,889.§.libellus.& ſing.943.§.concluſio.

2 De verbo†liberorum,vtrum cadat in homine idiota,vide gl.in l.quid ſi nepotes.ff.de teſta.tute.

3 Non†poteſt pecunia pro pecunia,nec e contra, niſi ad id quod eſt in obligatione.Barto.in l.Paulus reſpondit.ff. de ſolutio.

4 Metum†ceſſare facit aſsiſtentia amicorum & parentum l.tranſactio.C.de tranſact.& ibi Salicetus.

CCCCLXVII.

2 Mortalitatis effectus in præſcriptione.

3 Mortalagiorum cauſa ſunt fori eccleſiaſtici.

4 Dictio poſtquam,facit conditionem.

1 Mendacium†reddit quem ſuſpectum,&c.vt ſuprà,ſingu. 313.num.3.

2 De mortalitate†quem effectum habeat in materia præſcriptionis,vide Bar.in l.recuſare.ff.ad Trebellianum.

3 Cauſę†mortalagiorum ad forum eccleſię pertinent Ioan. And.& Hoſt.in c.ex ſuſcepto.extrà de ſo.compe.

4 Dictio†poſtquam,importat,& facit conditionem.l.inter illam.& ibi caſus,ff.de verb.ſig.tenet gl.in l.ſi ita.2.dum exponit vbi,id eſt poſtquam,ff.de leg.2.idem tenet Bart. expreſsè in l.quibus diebus.§.ſi.ff.de condi.& demon.

CCCCLXVIII.

1 Conditionis ante euentum facta habentur pro non factis.

2 Mandatum morte exprimat in perſonis eccleſiaſticis.

3 Inſtrumento dotali non probatur matrimonium.

4 Mandatum ſpeciale quibus caſibus requiratur.

1 Ante†conditionis euentum ſeu complementum facta, pro non factis habentur.l.1.§.ſinautem.C.de cadu. tollẽ. l.3.§.ſed ſub conditione.ff.quando dies lega.cedat.

2 In perſonis†eccleſiaſticis expirat mandatum per mortẽ, etiam poſt lit.cõte.in cle.fi.de procuratoribus, vide Cy. in l.mandatum.C.mandati.ex quibus l.ſi defunctus.ff.de procurato.recipit limitationem.

3 Matrimonium†non probatur per inſtrumentum dotale, maximè in præiudicium alterius.tenet Inn.in c.illud.extrà de præſumptio.nec etiam probatur per poſſeſsionem longam & famam.nec etiam inſtitutio beneficij, vt d.c.illud.no.in l.cùm res.C.de probationibus.& in l.eum qui. §.qui publico.ff.de publi.

4 Caſus in quibus†requiritur ſpeciale mandatum, vide per Spe.in tit.de procuratoribus.& per glo.in c.qui ad agendum.de procu.lib.6.

CCCCLXIX.

1 Mobiliũ legato an veniãt debita,animalia,aurũ,libri, &c.

4 Obuentionum appellatione quid contineatur.

1 Teſtator†legauit mobile,vtrum veniant debita,animalia aurum,libri,& ſimilia?dic vt plenè ponit Spec.in titu.de fructibus & intereſſe.§.1.verſ.ſed pone.cum ſeq.Et Pet. Iac.in tit.de actione ex teſtamento.

2 Vtrum†notificatio fieri poſsit ſine citatione? vide Inn.in c.paſtoralis.de reſcrip.

3 In obligatione†non eſt intelligenda alia perſona,quã ibi nominata.tex.in l.ſiita ſtipulatus fuero.§. Chriſogonus ff.de verb.oblig.Et no.hoc,quia facit pro priuilegijs ſi debeat extendi ad alias perſonas quam ibi nominatas.

4 Quid contineatur†appellatione obuẽtionum,vide Bald. in ca.

in c.quidam capitaneus.de capitaneo qui curiam vendidit in q.quæ incipit,formatur etiam,&c.

CCCCLXX.

1 *Bellum cũ præiudicio subditorum non debet facere princeps.*
2 *Clausula generalis & specialis ad quæ debeat referri.*
3 *In actis causæ si aliquod producatur non intelligibile, pro non producto habetur.*

1 Princeps† non debet facere guerram cum præiudicio subditorum. Sed prius debet expẽdere aurum suum,& in defectu eiusdem potest à subditis accipere,& postea eis restituere,vt dicit Cyn.in l.neminem.C.de sacr.san.eccle. Sed istud hodie non seruant principes nostri tẽporis,& malè.
2 De clausula †generali & speciali ad quæ debeat referri, & quomodo debeat intelligi,vide Bart.in l.si libertis.ff.de alimentis & ciba.legat.
3 Si aliquid producatur† in actis causæ quod non est intelligibile, vel per quod pars nõ potest instrui,quantum eam tangit,habetur pro non producto.in c.cùm in multis.de rescriptis.lib.6.& in c.1.de postu.& in c.vt quis duas.de elec.& in auth.litigiosa.C.de litigiosis,ita not.de Zabarellis in cle.2.vt lite pendente nihil innouetur, post Guliel. de monte Laudũno.

CCCCLXXI.

1 *Substitutio locum habebit,licet rogatus restituere ingrediatur monasterium.*
2 *Equum suum an liceat alicui immittere in pascuis prati mei.*

1 Titius† rogatus est restituere hæreditatem Caio post eius mortem. An si Titius ingrediatur monasterium habebit locum substitutio? dic quòd sic.ita dicit Bartol.in l.Statius §.fina.ff.de iure fisci.& facit l.cùm pater.§.hæreditatem. ff.de leg.2.
2 Vtrum† sit licitum alicui immittere equum suum in pascuis prati mei,vide c.1.§.si.de clerico viola.pacis.in feud. & C.de pascu.publi.l.1.& si.li.10.& l.fi.ff.ad legem Aquil. vide infrà sing.519. num.2.

CCCCLXXII.

1 *Instrumentum & protocollum si producantur, cui stabitur.*
2 *Instrumenti protocollum debet exiberi si instrumentum redarguatur de falso.*
4 *Hæredes notariorum debent habere protocolla.*

1 Si† protocollum a & instrumentum glossatum producan-
a tur,cui stãdum erit? Dic quòd protocollo.l.Sempronius. ff.de leg.2.Scripsi etiam de hac materia in decision.curiæ parla.quæst.19.& vide infrà sing.515.nu.1.
2 Protocollum† instrumenti debet exiberi, si instrumentũ de falso redarguatur,ita dicit Bart.in l.fi.C.de fide instru. & in l.vbi.C.de fal.iuncto.§.illud autem,in auth. de tabellionibus.vide infrà sing.515.
3 De protocollo† scripto & non recitato,vide l.11.§.1.ff.de legat.3.& laco.de bello visu in authen.de tabellionib.
4 Protocolla† debent remanere penes hæredes notariorum in authen.de defensoribus ciuitat.§.quæ verò.& est §.2.
5 De procemio† priuilegiorum quid significet,vide Bar.in l.fin.ff.de hæredib.instit.& ibi text.

ADDITIO

a Si protocollum.Si duo instrumenta ab eodem tabellione sint confecta eodem die,illud prius confectum præsumitur,quod in ordine protocollorum primum reperitur.ita Barto.in proprijs terminis notat in 1.constit. C.nu.18. Cui adde Bald.ibid.§.quibus.in 7.notat.Ias.l.1.col.1.solut.matrim.Cott.in verb.actus ita.

CCCCLXXIII.

1 *Sententia qualiter ferenda si intentatum est petitorium & possessorium & probatum solum possessorium.*
2 *Metu æquiparantur preces importunæ.*
3 *Verbum pertinet,dominium vel quasi importat.*
4 *Verba plenum ius,vel pleno iure,dominium denotant.*

1 Si† ab vno & eodem intentetur petitorium & possessoriũ, & probetur in possessorio,& nõ in petitorio, qualiter sententia sit ferenda,vide textum notabilem in c.cùm ecclesia sutrina.extrà de caus.possess.& propriet.& ibi casus.Et vide quæ ponit Cyn.in l.certi,C.de interdict. vide infrà singulari 516.
2 Preces† importunę metui æquiparantur.c.petitio.extrà de iureiur.secundum Innoc.
3 Verbum† pertinet dominium vel quasi,importat.l.sciendum.§.fin.ff.de verb.sig.licet magis latè sumatur, in l.verbum illud pertinere.eo.tit.& in l.prætor. §.pertinere.ff. de edend.Et alibi dicitur ꝙ est verbum directũ, in l.licet. C.de pact.& ponit Bar.in l.Centurio.ff.de vulgari.
4 Ista† verba plenum ius,vel pleno iure,important proprietatem cum vsufructu.l. feminæ.§.fina.C.de secund.nupt.

CCCCLXXIIII.

3 *Parricidium habet locum in filio spurio.*

1 Illud† dicitur ad aliquem peruenire,quòd ad eum peruenit deductis oneribus.l.cogi.§.sed & si quis.ff.de leg.3.& in l.in fideicommissariam.ff.ad Trebellia.
2 Per arrestensia† probatur per iuramentum.in c.statutum. de rescrip.libr.6. Et potest procurator super hoc iurare absque speciali mandato vt videtur ibi tenere Arch.& in c.nulli.extrà de electio.Sed hodie secundum pragmaticã sanctionem debet probari per testes.
3 Parricidium† habet etiam locum in filio spurio, quia natura est communis.l.hos accusare.§.omnibus.ff.de accus. ita tenet Bald.in capitu. naturales. si de feudo controuer. fuer.in feudis.

CCCCLXXV.

2 *Quantitas non solũ refertur ad pecuniã,sed & ad alias res.*

1 Pactum,† quòd soluto matrimonio mulier teneat aliquas res,donec sit sibi de dote solutũ,fructibus in sortem do-tis non computatis,an valeat? Hosti.videtur dicere,quòd sic,in c.salubriter.extrà de vsur.& vide ibi Henric.Bohic. idem tenet gloss.in l.1.C.de distract.pig.De similibus pactis vide infrà sing.477.in §.quæro mutuasti, &c.& sing. 502.§.si debitor,&c.
2 Quantitas† non refertur solùm ad pecunias, sed etiam ad alia.l.quisquis.in prin.ff.de leg.3.Sed quid de verbo summa,vide infrà sing.479.§.verbum summa,&c.
3 Legis† ratio non minus,&c.vt suprà sin.274. nu.2.

CCCCLXXVI.

1 *Reditus emere non est aliquid vsurarium.*
3 *Pœna promittentis aliquem exibere & repræsentare, si non exhibeat.*

1 Circa† reditus annuos cadit commercium,sicut in alijs rebus.c.in ciuitate.& ibi Inn.de vsu.Et reditus emere non est quid vsurarium.ita ponit Bald.in c.negot.si de feu.vas. ab aliquo interpella.& dominus eum defendere noluerit.
2 Quando† quis dicatur absens,& quot modis quis dicatur absens,vide in auth.de fideius.§.1.in glossa. super verbo, præsenti.
3 Quando† aliquis promittit aliquem,vt fideiussor, repræsentare,& exhibere certa die, & non exibet,qualiter contra eum procedatur,& qualiter puniri debeat,vide Spe.in tit.de accu.§.sequitur.versi.sed si dedit fideius.&c. Et super hoc dicit gl.super verbo,arietes,&c.24.q.5.cap. cùm homo sit.certè illud nullo iure inuenitur,ꝙ fideiussor possit occidi,si nõ exibeat illum pro quo fideiusit, licet fide iusserit pro reo criminis. Sed si fideiussor reum criminis non exibet pecuniariter punitur. Vel si dolo eum non exhibet,punitur arbitrio iudicis.ff.de exhi.reis.l. si quis reũ & C.ad Turpil.l.secunda.quòd no.qa alibi sic nõ reperies.

CCCCLXXVII.

1 *Legis commissoriæ pactum iuramento confirmatur de iure canonico.*
3 *Pactum legis commissoriæ appositum non in contractu pignoris,sed diu postea,an valeat.*
4 *Contractus ex multis præsumitur vsurarius.*
Pacta insolita arguunt cõtractũ esse simulatũ & vsurarium.
5 *Creditor an possit vti iurisdictione si pignoretur castrum.*

1 Licet† pactum legis commissoriæ iure ciuili improbetur in l.3.C.de pact.pig.in prin.tamen iure canonico iuramento confirmatur.in c.significante.extra de pig. & vide Bar.in l.si quis propter.ff.de fideius.& scripsi super hoc in decisio.cur.parla.q.6.& plenius in tractatu de vsu. per me Guid.compilato.in §.iuxta hanc materiam.
2 Quęro,† mutuasti mihi 10.nullo piguore constituto hoc pacto,quę si non soluero infra mensem,ꝙ talis domus sit tua pro illis 10.an valeat tale pactum? dic ꝙ sic, quia non est pactum pignoris.vt l.fi.ff.de contrahen.empt. & ven.
3 vbi est textus notabilis.Item pone,ꝙ† pactum legis commissoriæ fuit appositum, non tamen in ipso contractu pignoris,sed diu postea, vtrum valeat? dic ꝙ sic, vt ff.de pignoratitia actione.l.cuius. Vel vbi interuenit pactum rogatu debitoris,& eius gratia,non voragine creditoris. Et dicunt ꝙ ex interuallo valet ad excipiendum, non ad agẽdum, vt refert Bart.in l.Calipodius.ff.de pign.
Nunc quæro de quibusdam pactis,quæ fiunt cum fœnera-
4 toribus.Pone, fœnerator reuera† mutuauit mihi centum, pro quibus ego facio chartam venditionis cuiusdam meę domus,hoc pacto, ꝙ ego promitto reemere dictam domum post quinquennium,& non ante,pro eodem pretio dic ꝙ si non possit probari de mutuo, tamen ex consuetudine vsurariorum præsumã contractũ esse vsurarium. Itẽ quia est contra naturam contractus venditionis,vt in c.ad nostram.extra de contrah.emp.& vendi. & de pigno.ca.illo vos. alij econtra dicunt, ꝙ nulla lex, neque decretalis sunt de hoc,& ex forma sui iste contractus non est vsurarius.Item emptio & venditio potest fieri ad certum tempus.l.2.C.de pactis inter empto.& ven. Isti dicunt melius secundum Bal.sed vide quæ super hoc plenius scripsi, in trac.de vsuris per me Guidonem compilato, in §. pone, circa hoc,&c. Nisi probetur qđ sit solitus fœnerari, & in fraudem vsurarũ simulata instrumenta conficere, vt in regula iuris,semel.& ibi per Dy.& conclude ꝙ alteratio cõtractus & pacta insolita,& ꝙ est vsurarius,faciunt contra ipsum præsumi simile.not.in l.6.ff.de condi.insti. cui præsumptioni statur. Et idem est de similibus pactis insolitis, quæ vidẽtur contra naturam meræ venditionis. & facit ff. de proba.l.qui testamentum.,vbi propter legis interdictũ præsumitur fraudis simulatio. & facit l.cum tacitum.ff.e.
5 tit.& l.1.C.de natu.liberis.& l.si quis.ff.de legi.Sed† pone, pignoratur castrũ,an creditor possit vti iurisdictione, vt alijs iuribus incorporalibus? dic vt extra de re iud.in ca.cũ Bertholdus.& arg.l.elegãter.§.fin.ff. de pignoratitia actione.ista sunt verba Baldi in feudis,in c.1.de feudo dato in vicem leg. commisso. De hac materia vide quæ dixi suprà singu.475.in §.pactum quod soluto,&c.& infra sing.502. §.si debitor.

CCCCLXXVIII.

1 *Scripturæ regesti an faciant fidem.*
2 *Possessio non probatur ex recognitione per aliquem facta,nec etiam dominium.*

1 Quid sit† regestum,& an scripturæ regesti faciant fidem, vide Inno.in c.1.extra de procuratoribus.
2 Ex recognitione † per aliquem facta non probatur possessio,nec saisina,nec proprietas acquiritur illi,ad cuius opus est facta,vt tenet Io.Fab.Instit.de act.§.æquè.in 9.col.in q. 3.quæritur.& vide plenè Inno.in capi.dilectus.de capellis mon.Nec etiam ex recognitioue probatur dominum, secundum Pe.Ia.in suo primo libello.
3 Debent† referri singula singulis,vt Insti.de contr.emp. & ven.§.fi.iuncta gl.
4 Sunt 26.casus† in quibus spoliatus nõ debet restitui, quod ponit Spe.in tit.de causa.pos.& proprie.in §.fi.

CCCCLXXIX.

1 *Sororem inopem tenetur dotare frater ex eodem patre,secus si ex alio patre existat.*
Dotare filiam officium est paternum.
4 *Verbum summa denotat quantitatem, & non speciem, vel corpus.*

1 Frater† tenetur dotare sororem suam ex eodem patre inopem.l.cum plures.§.cum tutor.& ibi gl.ff.de admi.tuto. Secus si ex alio patre existat,vt ibi est text.Item etiã alere. l.qui filium.ff.vbi pup.edu.debeat. Item dotare filiam est officium paternum non maternũ.gl.in l.à filiæ.ff.ad Treb.
2 Qualiter fieri† debeat denuntiatio debitori in materia l.3. C.de noua.vide cle.causam.de elect.& Barto. in l.non solum.§.morte.in q.quæ incipit, Secundo principaliter est videndum,&c.ff.de no.ope.nun.
3 Verba† sententiæ &c.vt s.sing.278.§.verba.
4 Verbum summa, † denotat quantitatem,& non speciem, vel corpus.l.planè.1.§.sed si non corpus.ff.de leg.1.& l.in actionibus.ff.ad exhi.& l.hæc adiectio.ff.de ver.sig. Licet quandoque sumatur pro vno vniuersali seu totali relatiuo,sicut habet in l.in summa.in pri.ff.de aqua plu.arcẽ.Sed quid de verb. Quãtitas,dixi suprà sing.475.§.quãtitas,&c.

CCCCLXXX.

1 *Antiquæ scripturæ,& libri antiqui an fidem faciant.*
2 *Arrendare an sit vendere vel locare.*

1 An scripturæ† antiquæ,& libri antiqui faciant fidem? vide c.cum causam.extra de prob.& c.ad audientiam. de præscriptio.& ibi te.iuncta glos.ponit Spec.in tit.de locato.§. nunc aliqua.ver.57.quæritur,&c.
2 An arrendare† sit vendere vel locare.vide Bar.in l. conten. §.si.ff.de publica.& in l. Sabinus.ff.de contrahen.empt.& ven.& vide reportata per dominum Petrum Papę in lib. meo.ff.de contrahen.empt.

CCCCLXXXI.

1 *Donatio vno mortuo an sortiatur effectũ in persona vtriusque,si vir & vxor donent omnia bona sua post eorum mortem.*
2 *Donatione omnium bonorum præsentium & futurorum non veniunt nomina seu debita.*

1 Si vir† & vxor donẽt omnia bona sua prædicatoribus post eorum mortem, vtrum vno mortuo donatio sortiatur suũ effectũ,sic ꝙ fratres debeãt habere bona vtriusq;? vide in l.qui cõcubinã.§.si Stichus ff.de leg.3.& ponit Bar.in l.Luci⁹.ff.ad Treb. & Cy.in l.pe.C.de impu.& alijs substi.
2 In donatione † omnium bonorum pręsentium & futurorũ nomina,siue debita non cõprehendũtur in tali donatione.ita dicit Bar.in l.prima.C.si aduersus trãsact. & in l. Cẽturio.in 3.q.prin.ff.de vulg.& pupillari.Et Spe.in ti.de fructibus & interesse.§.1.ver.sed pone.& Pet.Ia.in ti.de acti. ex test.Et ex hac rõne posset fortificari opinio illorũ, qui tenent,ꝙ donatio oĩum bonorum præsentium & futurorũ valet, de qua donatione omnium bonorum pręsentiũ & futurorum plenè per Barto.in l.stipulatio hoc mõ concepta.ff.de ver. obl. De materia etiam tetigi in decisionibus curiæ parlamenti.q.291.& infra singu.854.
3 Frater† hęreditatem sororis non agnitam non transiuit ti. l.1.§.in nouissimo.C.de cad.tol.& vide Cy.plenè in l.si fratris.C.de iure deliberandi.
4 Vbi† duo contendunt de vno castro,&c.vt s.sing.327.

CCCCLXXXII.

1 *Appellari non potest à sententia iudicis,qui est arbitratus vt bonus vir.*
Iudex appellationum,&c.vt s.sing.32.nu.23.
2 Pone,† recurritur ad iudicem tanquam bonum virũ, ipse arbitratur vt bonus vir,an ab eius sententia possit appellari? dic ꝙ non,vt tenet Inn.in c.pręsenti.extra de rescriptis & Bar.in l.1.in fi.quæst.ff.de leg.2.
2 De hac† materia appellationũ vide in decisionibus curię parlamenti Delphi.q.436.& ibi plenissimè tractaui materiã appellationum per centum quęstiones & vltra.

CCCCLXXXIII.

1 *in Laicum compromitti non potest de re spirituali.*
2 *Iurisdictionis prorogationem non inducit cautio præstita coram iudice de iudicio sisti.*
3 *Feuda redacta ad instar patrimonij.*

1 De re† spirituali non potest compromitti in laicum a in ca.
a contingit.extra de arbitris. Sed si compromittatur in laicum & clericum de re spirituali, an valeat? dic quod

sic,si fiat authoritate Epiſcopi, vel Archiepiſcopi. in c.per tuas.extra de arbi.
Et in compromittendo requiritur ſpeciale mandatum,vt in dicto c.per tuas.

2 Cautio pręſtita†coram iudice de iudicio ſiſti, non inducit prorogationem iuriſdictionis ſecundum Inno.in ca.inter monaſterium.extra de ſententia & re iudi.

3 Feuda†ſunt redacta ad inſtar patrimonij,ſecundum Io.Fa. Inſti.de rerum diuiſione.in prin.& per eundem in auth.in greſſi.C.de ſacroſan.eccle.

ADDITIO.

a Compromitti in laicum. Adde Bouer.ſing.6.in verb.com promiſſum.nu.22.qui diſtinguit vt ibi per eum.

CCCCLXXXIIII.

1 Teſtes qualiter deponunt ſuper probatione domini.
2 Religioſus debet iurare ad ſancta euangelia.
3 Teſtis idoneus non eſt impubes in maleficijs, bene tamen poteſt examinari ad indicia.

1 De modo† probandi dominium,& qualiter teſtes debent deponere ſuper probatione dominij,vide Spec.in tit.de teſte.§.nunc tractandum.ver.ergo ſi quis petit fundum &c. Et melius in titu. de iure emphy.§.nunc aliqua.ver.56. vide infrà ſing.546.nu.3.

2 Non ſufficit†quod religioſus iuret ad pectus,ſed debet iurare ad ſancta dei euangelia,alias non valet eius depoſitio, in c.nuper.extra de teſta.licet contrarium ſeruetur,vt dixi in deciſio.cur.parla.q.

3 Licet†impubes non ſit idoneus teſtis in maleficij.l. quæ teſtimonium.ff.de teſti.hoc eſt verum ad plenam probationem . Sed bene quo ad indicia poteſt examinari . pro quo allegatur gloſſ.ſecundum Barto.in l.talibus.C.de his quibus vt indig.

CCCCLXXXV.

2 Dotis proſolutione poſſunt dari fideiuſſores ſed non pro eius reſtitutione.
3 Dotem conſtante matrimonio ſoluendo vxori an liberetur maritus.
4 Informationes debent præcedere incarcerationem.
5 Citari ſine mandato iudicis an quis poſſit.
6 Forma iuramenti præſtandi per commentatorienſem.

1 Depoſitum†habet paratam executionem ſicut res iudicata.l.ſi quis.C.depoſiti.& ita ibi dicit Bar.

2 Licet pro dote freſtituenda non poſſint dari fideiuſſores. in l.1.C.ne fideiuſſores dotium dentur. tamē pro dote ſoluenda bene poſſunt dari.l.4.§.ſi pater.ff.de iure dot.ibi cauſus quod ſic,ibi etiam tenet Bar.

3 An maritus † liberetur ſoluendo dotem vxori conſtante matrimonio, vide text.& Cy.in l.vna.C.ſi conſtante matrimonio dos ſoluta fuerit.

4 Nota quod†quis non debet incarcerari,niſi precedente informatione, vt probat text.in leg.1.C.de exhiben.& tranſmit.reis.Quod intellige in leui crimine,ſecus in graui, vt ibi gloſſ.

5 De materia†an quis poſsit citari ſine mandato iudicis?vide plenè Bar.in l.ſi.C.de exhi.& tranſ.reis.

6 Formam iuramenti†quam debet præſtare commentarienſis ſecundum receptionem officij,vide in clem.1.§.porro. de hæreticis.

CCCCLXXXVI.

2 Nobilitatem confert infeudatio.

1 Vtrum†& quando iudex,&c.vt ſupra ſing.447.

2 Infeudatio†confert nobilitatem. Ita tenet An.Yſernia in feudis.in titu.per quos fiat inueſtitura.ibi, dum dicit, feudatio confert nobilitatem,&c. & facit quod per eum etiā no.in c.1.quis dicatur Dux.

CCCCLXXXVII.

1 Confeſsio notarij in tormentis non nocet parti.
2 Concuſsionis pœna tenetur notarius plus exigēs de ſcripturis ſuis quam debeat.

1 Licet notarius†confiteatur in tortura,vel alias,falſum inſtrumentum fabricaſſe,non nocet parti.leg.ſi quis in gra-

ui.§.ſi quis moriens.& ibi Bar.ff.ad Sylleianum.

2 Si notarius†exigat plus de ſcripturis ſuis potentia ſui offi cij,quam debeat,vt quia eſt firmarius curiæ, ipſe tenetur a pęna concuſsionis.a l.1.& ibi glo.ff.de concuſsionibus.idē tenet Io.An. in c.ſtatutum.§.aſſeſſorem.glo.ſuper verbo, metas.extra de reſcriptis libr.6.Etiam ſi plus exiget à ſoluentibus ſponte.ita dicit gloſſ.in l.1.C. de ſalgamo milit. non præſtan.libr.12.& debet talis notarius expelli ab eius officio.l.ſi quis. C. de officio præfecti præto. De materia concuſsionis etiam tetigi ſupra ſingula.438.in §.concutere,&c.

ADDITIO.

a Pœna concuſsionis. Adde Bouer.in ſing.in verb. notarius. nu.11.& de verbo,concutere vide ſupra ſingul.438.

CCCCLXXXVIII.

1 Teſtis dictum debet interpretari contra producentem.
2 Vniuerſitatis in cauſa ſingulares an poſſint eſſe teſtes.
4 Productio teſtium facta per priuatum non prodeſt, neque nocet fiſco.
6 Vaſallus an poſsit teſtificari pro domino.

1 Dictum † teſtis debet interpretari contra producentem, ſecus in verbis libelli.ita dicit Barto.in l.2.§.fina.ff.de duobus reis.

2 Vtrum ſingulares†poſsint eſſe teſtes in cauſa vniuerſitatis?vide Cyn.& doc.in l.parentes.C.de teſti.& in l.conſenſu.C.de repu.& ff.de re. diui.l.intantum.§. vniuerſitatis. & Specul.in titul.de teſte.§.opponitur.in ver.ſequitur . in addi.Spec.& vide quæ ego dixi in deciſio.curiæ parla.Delphi.q.193.

3 Teſtes†non publicati non probant gl.& Bar. in l.ſolam.C. de teſti.& idem Bar.in l. cum mota.ff.de iudi.ſolui.

4 Vtrum† teſtes in cauſa inquiſitionali producti per partē priuatam profint parti fiſcali,quę eos non produxit? & videtur quod non,per l.ſi quando.circa ſi.ibi,quæ eos produxit,&c.C.de teſtibus.facit bene c.2.extra eo.ti.ſicut.n.res inter alios iudicata alijs non prodeſt , neq; nocet, etiam in conſimili negotio.l.2.& fin.C. quibus res iudi.non nocet. ſic nec productio per partem priuatam facta prodeſt , neque nocet parti fiſcali, vt d.l.2. ſic no. per Inn.in ca.conſtitutus . extra de teſti.vbi dicit, q; teſtes producti reſpectu vnius perſonæ non valent reſpectu alterius . & facit bene quod no.per Barto.in l.1.§.fina.ff.de quæſtionibus. & in l. denuntiaſſe.§.ff.ff.ad leg.Iul.de adult. De hac materia tetigi in deciſio.cur.parla.q.343.

5 Qualiter ſit fienda†commiſsio pro teſtibus examinandis an in eodem territorio vel alieno?vide Bart.in l.1.ff.quem admo.teſta.aperiantur.

6 Vtrum ſubditus†ſeu vaſallus poſsit teſtificari pro domino?vide Cy.in l.parentes.C.de teſtib.& Spe.in ti. de teſt.§. opponitur.ver.quid ſi dubitetur.

CCCCLXXXIX.

1 Iuramento executorum ſtādum,an totum quod relictum eſt pauperibus,ſit diſtributum necne.
2 Concluſio in cauſa non debet fieri in criminalibus.

1 Si aliquid†relinquatur diſtribuendum pauperibus per executores,& oriatur dubitatio,an totum diſtributum ſit, ſtādum eſt eorū iuramento,per te.ſecundum Bar.in l.ſi quis pro redemptione.C.de dona.

2 In criminalibus†non debet fieri renuntiatio & concluſio in cauſa,quia quocunque tempore ante ſententiam ſi quis ſe velit defendere,debet audiri.caſus in l. vnus. §. cognitum.ff. de quæſtionibus.& ita tenet Bart. in extrauaganti, ad reprimendum.in gl.ſequenti , &c.

CCCCXC.

2 ad Quæſtionem ſufficit vnum indicium.

1 De tortura † quæ ſit cum fiduculis,i.chordis ſeu funibus, qui ponuntur delatis in capite,vel alijs membris, vide te. in l.nullus.ibi,fiduciatis tormenta.C.ad leg. Iul. maie. Et ibi probatur q; illud operatur torturam ſiue quæſtionem.

2 Ad procedendum†ad quæſtionem ſiue torturam ſufficit vnum indicium.l.ſi quis.C.ad l.Iul.maie.ſuper verbo,cōuicti-

uictus,&c.licet leges communiter loquantur in numero plurali,& dicunt præcedentibus indicijs,de quo vide per Bar.in l.vlt.ff.de quæſtionibus.

CCCCXCI.

1 Quando quis eſt †vulneratus,ſi ex tali vulnere moriatur, non inſpicitur quibus diebus poſt vulnerum illationē vixerit.per te.in l.vna.C.de emenda.propinquorum. quod intellige verum,niſi ipſe vulneratus fuerit in culpa ſui mali regiminis.argu.l.pecuniam.C.de condi.ob cauſam.facit l.qui occidit.§.fin.ff.ad l. Aquil.ideo ſis cautus , quod vulnere illato facias inſpici per medicos,an vulnus ſit lethale, vel non,iuxta l.ſemel.C.de re mili.libr.12. facit quod not. Bar.in l.1.§.1.ff.de ventre inſpi.& cap.ſignificaſti.extra de homicidio.

2 In iuramento† ſunt nouem tacitæ conditiones ſecundum Bar.in l.fin.C.de non nume.pecu.& ſecundum Inno.ſunt quinque tacitæ conditiones,quas ponit in ca.quemadmodum.extra de iureiur.

3 An per† cōſuetudinem poſſet acquiri vectigal?dic vt notatur per Bartol. in l.ſi publicanus.§. finali.ff.de public. & vectigal.

CCCCXCII.

1 Concordia†quandoque accipitur pro diffinitione.16. quęſtione.6.cap.inter cætera.in vltima glo.& vide, quæ ponit Albericus de Roſate in ſuo repertorio,ſuper verbo, concordare.quod facit pro cauſa mea contra baſtardum Valētinenſem,qui concordauit cum domino ſancti Valerij an te diffinitionem ſuę cauſę.

2 Si quis † fuerit oblitus facere interrogationem ante lit.cō teſta.poteſt eam facere poſt , ſecundum gloſſ.in l. qui petitorio.ff.de rei vendica.& tenet Bart.in l.1.ff.de interrog. action.

CCCCXCIII.

1 Actor an reus dicatur qui venit ad reſcindendam ſententiā contra ſe latam.
2 Diſpenſare in quibus poteſt princeps.

1 De illo†qui venit ad reſcindendam ſententiam contra ſe latam,an dicatur actor vel reus? vide Bart. in l.de pupillo. §.ſi procurator.ff. de noui operis nuntiatio. Quod facit pro excommunicato,ſi agat vt ſoluatur,an debeat repelli.

2 In quibus† princeps poteſt diſpenſare,ponit Spec.in tit. de diſpen.§.ſiue quoque.ver.item princeps,&c.

CCCCXCIIII.

1 Inſtrumentum totum debet produci , nec ſufficit producere clauſulum.
2 Tranſire & extrahere differunt.
3 Clauſula,computatis & incluſis omnibus ſolutionibus &c. in quittantijs apponi ſolitis.
4 Inſtrumentum falſum ſcienter diſtans tenetur pœna falſi.

1 Non† ſufficit producere clauſulam , ſed debet totum inſtrumentum produci,ſecundum Bart.in rubrica in 1.& 2. quæſtionibus.ff.de no.oper.nun.& Cy.in l.fina.C. de precibus imperatori offe.

2 Quæ ſit†differentia inter tranſire & extrahere,vide bonū te.in l.ſi quis poſt hanc.C.de ædif.priuatis.& ibi gl.& Bar. & in l.cætera.§.ſi quis.ff.de leg.1.& Arch.in ca.ſicut.17.q. 4.vide ĩ.ſing.518.nu.3.

3 De clauſula,† computatis & incluſis omnibus alijs ſolutionibus factis,&c. quæ conſueuerit apponi in inſtrumentis quitantiarum,vide l.plenè.§.ſi eadem.& ibi te.ff. de lega.2. & alibi non reperies.

4 Illē qui,† dictat ſcienter falſum inſtrumentum , punitur pœna falſi,ſecundum Bar.in l.iubemus.in ſi.in quæſtione, vltimo quæro,&c.C.de fac.ſanc.eccle.

CCCCCXCV.

1 Filia ſecundo dotata a patre non poteſt petere niſi dotem ſecundo conſtitutam.
2 Excipiens de falſo contra inſtrumēt ē,tenetur ſe ſubſcribere.

1 Pater†dotauit filiam ſuam nubendo de centum florenis, maritus moritur,pater iterato eam collocat in matrimonio,& dotat de centum vel plus, nulla mentione facta de

prima dote ſoluta, vel non ſoluta,vtrum filia vtrūque habere debeat dic,quod non,ſed ſolum dotem ſecundo conſtitutam l.dotem.ff.de iure dotium.tenet Cy. in authē.ſed quamuis.C. de rei vxori. actio.vide Bartolum in leg.huiuſmodi.§. cum pater.ff. de lega.1.& l.filiam . cum gloſſa.C. de leg.

2 Vtrum†quis expiciendo de falſo contra inſtrumentum teneatur ſe ſubſcribere,& præſtare iuramentum , de quo habetur in l.fina.C.de fide inſtru.Cyn.dicit quod ſic, qui reputat caſum in dicta l.fin.iuncta gloſſa.ſuper verbo, quod falſum.

CCCCXCVI.

1 Sententiæ,vel alterius mandati iudicis executor nō tenetur ſeruare ordinem iudiciorum in citationibus,&c.
2 Fructus futuros incertos an liceat emere ſoluendo pretium tempore contractus.

1 Executor ſententiæ†, vel alterius iudicis mandati,non tenetur ſeruare ordinem iudiciorum in citationibus & ſimilibus,ſecundum Innocen.in cap.ex ratione.extra de appel.& ibi vide Bald.in repertorio.Et ſubiungitur ibidem, quod executori nullus ordo iudiciarius præfigitur,nec vitiatur , quod ſit ab executore ratione ordinis non ſeruati, ſecundum Inno.ibidem , & ideo non habet neceſſe citare partes,vt ibidem dicit Inno. Attamen quo ad citationem contrarium videtur in cap.licet Epiſcopus. extra de præbend.lib.6.

2 Vtrum ſit licitum†emere fructus futuros incertos ſoluendo pretium tempore contractus?vide Inno.in ca.in ciuitate.extra de vſuris.& Fra.de Zabarellis in clemen.frequēs. de exceſsibus prælato. & plenè dixi in tractatu de contractibus,qui ſapiunt vſuram,&c.

CCCCXCVII.

2 Laudimium debetur pro integro pretio , quando fundus venditur cum fructibus vno pretio,ſecus ſi fundus vno pretio & fructus alio venderentur.

1 Exemptiſ†icut ſunt mendicantes,& monachi non debēt capi per Epiſcopos,& ſi contrarium faciant, ſunt excommunicati,ita dicit Pau.de Leaza.in c.ſi clericos. de ſenten. excom.libro 6.ibidem Zenzelinus. facit clem.frequens.in prin.de exceſsibus præla. vbi idem tenet de Zabarellis,in verſi.nonnulli.in 6.notabili.

2 Si venditur†fundus cū fructibus vno pretio, an debeātur laudimia pro toto prætio,vel ſolum pro valore fundi? dic quod pro integro pretio,ſecundum Iaco. de Aret.in l.qui concubinam.ff.de lega.3. ſecus ſi fundus venderetur vno pretio,& fructus alio pretio.l. ſi ex duobus.§.ſi. cum ſeq. ff.de in diem adiec.vide l.fina.§.penul.ff.de his quę in fra. creditor.

CCCCXCVIII.

1 Pretium rei emptæ non tenetur ſoluere emptor quando imminet euictio rei venditæ in limine contractus.

1 Quando†euictio rei venditæ eminet in limine cōtractus ante ſolutum pretium , vtrum emptor teneatur ſoluere pretium rei emptæ , an vero ſibi competat exceptio?vide leg.cum poſt.C.de euictio. & l.pater.§.ex quadrante.ff.de exceptio.doli.& ibi Bartol.in l.1.§.ſtipulatio.ff.de prætor. ſtipulatio.

2 Filius†qui eſt in quaſi poſſeſsione,&c.vt ĩ.ſingul.337.numero 2.
De materia præſumptionum iuris & de iure , vide multa ſingularia in tractatu de præſumptionibus, per me Guido.compilato.

CCCCXCIX.

2 Fructus rerum paraphernalium an maritus faciat ſuos.

1 Exceptio†ſemel oppoſita ad elidendum reſcriptum principis,& reiecta,ſi ex eodem reſcripto ad aliud agatur , nō iterato opponi illa exceptio,quod eſt notabile ſecundum Innocen.in capitulo.cum dilectus , extra de purga. cano. & vide ibidem Bald.in ſuo repertorio. De materia reſcriptorum & clauſularum derogatoriarum in reſcriptis principum apponi ſolitarum , vide multa ſingularia

quæ posui in tractatu rescriptorum per me compilato.

2 An maritus†facit fructus suos rerum paraphernaliũ? Bal. mouet istam quæstionem, & distinguit in l.pen.ff. ad leg. Falci.& plenè scripsi in decisionibus parla.q.

CCCCC.

1 Mercatoris factor ad quid potest cõpelli mortuo mercatore.

1 Factor†alicuius mercatoris mortuo mercatore, potest ip se factor compelli ad restituendum libros rationum, & si milia.& ad indicandum & instruendum debita & credita apothecæ,casus est singularis in l.si purè.§.fi.ff.de fideicõ missa.liber.in l.1.§.officio.ff.de tute. & rationibus distra. & ibi per Bar.& in l.si cui.ff.de condi.& demon.

2 Filio†nascendo &c.vt supra sing.450.nu.3.

3 Qui negat†feudum &c.vt supra sing.265.nu.2.

CCCCCI.

2 Debita prædecessoris contracta pro necessitate ecclesia tenetur soluere succedens in beneficio.

1 De his † de quibus habet cognitionem executor mistus, vide Henric.Boich in capitul.de cætero. extra de re iudi. Et terigi plenè in decisionibus curiæ parlamenti, quæstio ne 574.

2 Succedens†in beneficio tenetur soluere debita sui prædecessoris pro necessitate ecclesiæ contracta. probatur in ca. præsenti.de offi.ord.lib.6.iuncta gl.super ver.debitis.& vi de c.1.de solutio.in antiquis.

3 Quæ†veniant in fideicommisso vniuersali, vide quæ plenè dixi in decisio.cur.parla.q.303.

CCCCCII.

1 Pactum quod creditor lucretur fructus rei hypothecatæ, va let.

2 Feudum non potest acquiri nisi cum inuestitura.

1 Si debitor†faciat pactũ creditori ꝙ lucretur, & faciat fructus suos rei hypothecatæ,nunquid valet pactum?glos.ꝙ sic,in l.1.C.de distractione pig. De hoc plenius tractaui in tracta. de vsur.idem tenet expressè Hostie.in c.salubri ter. de vsur.& vide te. in l.inter cohæredes.§. vsufructu.ff. fami.erc. & faciunt no.per Bar.in l.si constante. in quarto membro prin.ff.fol.ma.de materia pactorũ in talibus licitorum vel illicitorum,scripsi ple.supra sing.477.in §.quæro,mutuasti mihi, &c.

2 Feudum†non potest acquiri, nisi cum inuestitura aut successione.in c.2.de feudi cogni.in feudis.

CCCCCIII.

1 Negotia grauiora vel maiora quæ dicantur.

2 Defuncti ex delicto hæres tenetur sicut ex contractu.

3 Priuilegium suum perdendi,modi.

1 Quæ dicantur†grauiora vel maiora negotia?dic quod grauiora sunt illa,in quibus agitur.de fama.6.q.1.c.ex merito & c.deteriores.vel si de beneficio agatur.in c.quærela, extra de ꝓcuratoribus.vel de spiritualibus,vel libertate, vel crimine,extra de transact.capitulo pe.vel propter scandalũ quod contingere posset. & ita ponit Specul.in titul.de rescript. præsentatione.§. ratione autem causæ, &c. versiculo. item quæritur, quæ dicantur maiora vel grauiora,&c.

2 Hæres†tenetur ex delicto defuncti de iure canonico sicut ex contractu.no.12.q.2.ca.Episcopus.& videtur tex.in l. iubemus.§.sanè,circa fin.C.de sac.san.eccle.& ibi ita tenet Bal.in ver.vltimo quæro?&c.

3 Decem†modis quis perdit suum priuilegium,quos ponit Spe.in ti.de instrumentorum edit.§.inter autem videndũ. in ver.item oppone.

CCCCCIIII.

2 Libera persona pro debito ciuili de iure in carcerem detrudi tur,fallit in casibus.

3 Reuelare tibi nõ teneor quod alius vult te interficere, nec ob hoc punior, nisi alias essem conscius criminum.

1 Si non † introducatur appellatio coram iudice ad quem termino præfixo à iudice,vel termino præfixo à iure, vel statuto,appellatio est deserta,ita dicit Innoc.in capi.personas,de appel.idem tenet Hostien.in c.seq.& Bald.in reper torio Innocent.

2 Nota casum† singularem secundum Dy. in quo persona li bera capitur, & in carcerem detruditur pro debito ciuili, in l.fi.§.fi.ff.de his quæ in fraudem credi. Est & alius C.qui bo.cedere pos.l.1.& ff.ad legẽ Iul.peculatus.l. Labeo.alias §.sub l.sacrilegij. In contrarium est ius commune, vt not. C.de actio.& obl.in l.obest.& C.de exactori.tributorum l.nemo.libr.10.& de hoc est tex.in authen.vt nulli iudi.§. si vero.

3 Quid si sciam,quod alius†vult te interficere, nunquid teneor hoc tibi reuelare?dic quod non, nec punior, dum tamen aliàs non essem conscius, vel particeps, vt ff.ad lege. Pom.de par.l.1.in fine.& l.si sciente. secundum Guliel. de Cuneo.& de hoc consueuit notari in l.vt vim.ff. de iustitia & iure.

CCCCCV.

1 Præscribere non potest excommunicatus.

2 Sententiam suam iudex an possit interpretari vel corrigere post eam latam.

4 Viarum ad refectionem quis teneatur.

1 Excommunicatus†non potest præscribere.tenet Hostiẽ. in c.cum non liceat. extra de prescrip.,quia est quasi mortuus & ibi in d.ca.glo.ponit duodecim casus,in quibus cessat præscriptio.

2 Vtrum†iudex post latam sententiam possit eam interpretari,vel eam emendare,supplere vel corrigere? vide glos. & Bar.in l.ab executore.ff.de appel.& in l.2.C.de sen.ex periculo recitandis.

3 Creditor præfertur † pœnis fiscalibus:te.in l.in summa.ff. de iu.fis.

4 Quis teneatur†ad refectionem viarum?vide plenè Cy.in l.omnes prouinciarum.C.de operi.pũbli.

CCCCCVI.

1 Operis noui nuntio,an & quando possit sperni.

2 Debitor cessione facta,an possit opponere cedenti quod debiti cessionem fecit.

3 Quittantia instrumentum an facere creditor cogi possit.

1 Vtrum†nuntiatio noui operis possit sperni.Bart.ꝙ sic, in l.1.in prin.ff.de noui operis nuntia.quando est certum denuntiantem ius non habere, ita ibi dicit post Rofredũ circa oppositionem quam ipse facit de leg.2.ff. ne quis eum qui in ius voca.est vi eximat.
Circa mareriam legis tertiæ, C.de nouationibus, pone ꝙ

2 †facta cessione cedens agit cõtra debitorem, vtrum debitor possit opponere istam exceptionẽ, videlicet quod ipse cessionem debiti fecit, & sic cessionarius habet vtilem, quę prefertur directę? vide Barto.in l.facta.§.si heres.ff.ad Trebel.vbi determinat iltam quæstionem. vbi ponit plura nobilia & singularia in hac materia.vide j.singul.593.nu mero 2.

3 Vtrum†creditor possit cogi facere instrumentum quittãtię.Cyn.quod sic,in lege,obsignatio.C.de solutionibus.& Bart.in l.si finita.§.eleganter.ff.de damno infecto.

CCCCCVII.

1 *Testes in iudicialibus non est necesse apponere.*

2 *Vniuersitatis nomine potest accusare syndicus,& an vniuersitas possit delinquere.*

3 *Cleri in vxorem potestas.*

1 In his†quæ in iudicio fiunt, non est necesse apponere testes,per text.in l.in donationibus.in prin.C.de dona.vide Inno.in c.post cessionem.extra de proba.& Bald.in reper. Inno.vide j.sing.539.

2 Syndicus†nomine vniuersitatis potest aliquem accusare, vt dicit Bar.in l.1.ff.de accus.in quęstione fi.Sed an vniuersitas possit delinquere, vide infra sing.788.§.impossibile & sing.848.§.collegium.

3 Iure†canonico,si vxor alicuius clerici primæ tonsurę adulterium committat, ipse habet potestatem præter necẽ eam custodiendi, & ligandi in domo sua ad ieiunia solitaria,non tamen mortiferè.ita ponit textus. 33.q.2.capi. placuit.

CCCCCVIII.

CCCCCVIII.

1 Monetam falsam expendentis pœna, item falsificantis aliã monetam quam principis.nu.2.

1 De illo † qui expendit falsam monetam.a qualiter puniatur?vide Bar.in l.lege Cornelia.in princ.ff.ad l.Corneliam de falsis.

2 Sed qua†pœna punietur falsificans aliam monetam,quam principis?vide Bart.in l.quicunque.ff.de falsis.

ADDITIO.

a Falsam monetam.Adde Pet.Rauen.sing.318.

CCCCCIX.

1 Tractus futuri temporis an pertineat ad iudicem.

2 Præscriptione interrupta contra principalem,an censeatur interrupta contra fideiussorem.

1 Vtrum†tractus futuri temporis pertineant ad iudicem, vide Arc.in c.Romana.super verbo,In futuris. de sent.excom.libr.6. & ibi plenè est scriptum manu recolendę memoriæ patrui mei domini Petri Papæ,leg.doct.in quadam sua apostil.in meo Archi.

2 Vtrum†interrupta præscriptione contra principalem, censeatur interrupta contra fideiussorem? vide Barto.in l.cum quis.§. si quis pro reo.ff.de solu.

CCCCCX.

1 Factum contra inhibitionem vel præceptum iudicis non valet.

2 Pœna iudicis extorquentis indebitè pecunias à subditis.

1 De inhibitione†facta per iudicem,vel præcepto,si cõtrarium fiat, non valet, & quatenus de facto:processum est, reuocatur.l.fi.ff.ne quid in loco publico.& in l.qui vetante.ff.de re.iu.& in cap.1.de matrimonio contracto contra interdictũ ecclesiæ.iuncto c.non solum.§.1.de appel.li.6.

2 Qualiter debeat†puniri iudex,qui extorquet pecunias iu debitè à subditis,vel eos opprimit? vide l.3.cum gl.ff.ad legem Iuliam repe.& l.2.C.de pœna iudicis qui malè iudic. cum gl.& inter cętera debet ab officio destitui,& nunquã admitti.l.iudices.C.de dignitatib.libr.12.

CCCCCXI.

1 Legitima†non põt detrahi de regno vel ducatu,dicit Pet. Iac.in ti.de succes.regni Franciæ, circa princ.in q.sed quid dum decessit ille Karolus,in ver.nec quarta est debita. allegatur c.licet.de voto & voti redemptione.& ibi glo.ord. & scripsi in deci.cu.par.q.476.

2 Ratio legis†non minus est attendenda,&c.vt supra singu. 274.num.3.

3 Quis ordo†debet seruari in venditione,&c. vt suprà sing. 411.num.3.

CCCCCXII.

1 Communis†opinio in iudicando,&c.vt s.sing.291.

2 Quomodo†poterit fieri probatio centum annorum, vide Bal.in auth.quas actiones.C.de sacr.san.eccle.& dixi in de ci.cur.parla.q.357.

CCCCCXIII.

2 Testis an possit puniri de his quæ testificando confessus est.

1 An processus†factus coram inquisitore fidem faciat corã iudice seculari? vide Bar.in l. magistratibus.ff.de iurisd. omiudic.

2 Vtrum testis†possit puniri de confessatis per eum in testificando? vide Inno.in c.cum super.de confes.

CCCCCXIIII.

1 Ambiguitas seu obscuritas in multis reperitur.

2 Ambiguum seu obscurum verbum quando in dispositione reperitur,illud debet accipi vt res potius valeat quã pereat.

1 Obscuritas† seu ambiguitas quandoque reperitur in contractibus, quãdoq; in confessione,quandoque in iudicio, quandoque in sententia,quandoque in stipulatione prætoria, quandoque in priuilegijs, quandoque in verbis à lege prolatis, quandoque in vltima voluntate, prout ilta deducit magistraliter Dy.in c.contra eum.de regu.iu.li.6.& tãgit Bartol.in l.si quis intentione ambigua.ff. de iudic.

2 De obscuro†& ambiguo verbo,quando potest ad diuersa adaptari,illud debet accipi, vt res potius valeat quam pereat.l.quoties in stipulationibus.ff.de verb.obli.l.cũ quæritur.ff.de reb.dub.Inde dicit Iurisconsultus Paulus. quoties idem sermo duas sententias exprimit,i.ad duas sententias potest referri,ea potiśimè accipit,quæ rei gerendæ,i. gestæ aptior est.leg.quoties.ff.de verb.sig.& pro hoc bene faciunt no.per gl.& Bar.in l.post mortem.ff.quando ex facto tutoris.& per eundem Bartol.in l.si ita stipulatus.§. Chrisogonus.ff.de ver.ob.& quæ etiam no.per.gl.& Bar. in l.ex facto.super verbo,Sententia.ff.ad Trebellia.& l.cũ in testamento.ff.de auro & argento leg.& ilta sunt singularia & notanda.

CCCCCXV.

Si protocollum & instrumentum,&c.vt supra.singu.472. Debet exhiberi protocollum,&c.vt supra sing.472.§.protocollum.

CCCCCVI.

1 Legitimæ supplementum locum habet in patre & matre.

1 Si intentatur†simul petitorium & possessorium,&c. vt supra,singu.473.

2 Supplementum†legitimæ locum habet in patre & matre vt est tex.in l.omnimodo.iuncta gl.super verbo,Personis ibi dum dicitur,vel dic parentibus,&c.C.de inoffic.testa. Nec in legitima eis relicta potest aliquod grauamen impo ni.ita sentit glos.in l.quoniam in prioribus. super verbo, Sanctionibus,&c.C.eod.titu.

CCCCCVII.

1 Effectus sigilli.

3 Verba vsu suo,qualiter accipienda.

1 De sigillo†quem effectum habet? vide Bald.in l. quam ipse Bal.glossauit,quę incipit, Imperialis clementiæ,&c.circa princip.super verbo:Sigillo.

2 Vtrum†contra pupillum currat triennium,ex quo causatur commissum? Et quid in adulto, vide quæ plenè dixi in decisionibus curiæ parlamenti,quæstione.

3 Concessum†est aliquibus quod possint ducere sine solutione potanagij vel gabellæ, de bonis proprijs pro vsibus suis,qualiter hoc intelligatur? vide textu.in l.in lege censoria.ff.de verbo.significa.

CCCCCVIII.

1 Dispositio testis examinati in turma,non valet.

4 Testamentum testatore viuente non debet glossare notarius nisi testator eum requirat.

1 Depositio†testis examinati in turma non valet,tenet Specul.in titul.de teste.§.nunc tractandum.versicul.sed pone & in principio dicti §.

2 Tranlactio†facta† inter duos priores, censetur personalis & non realis, & hinc sequitur quod non transit ad successorem,& si confirmetur à Papa,efficitur realis.text. est notabilis,in c.veniens.extra de transactio.

3 Quæ sit†differentia inter transire, &c.vt supra singu.494. numero.2.

4 Notarius†non debet glossare testamentum viuente testatore,nisi testator eum requirat,ita tenet Bal.in l. tabularũ. §.si dubitetur.ff.quemadmodum testamenta aperiantur.

CCCCCXIX.

1 Naturalis obligatio oritur ex testamento nullo.

1 Naturalis†obligatio oritur ex testamento nullo,quæ impedit repetitionem,si res sine vitio peruenerit ad legatarũ. leg.nemo potest.ff.de legat.1.circa medium.

2 Vtrum sit licitum†equum, &c.vt supra singula.476. numero 2.

CCCCCXX.

1 Appellatione pertinentiarum quid contineatur.

1 Quid contineatur†appellatione pertinentiarum,& si petatur castrum cum pertinentijs, vel ecclesia, quę veniant, & comprehendantur in tali petitione,vide Innocen.in c. cum ad sedem de restit.spo.& Bart.in l.item apud Labeonem,§.conuitium ff.de iniurijs.

ADDITIO.

* Adde suprà sing.218.& sing.405.

CCCCCXXI.

1 Donatio in contractu matrimonij hoc modo facta, videlicet. Do filio primogenito tale castrum, vel alteri ex tali matrimonio nascituro, si maluero, nulla facta alia declaratione valet in persona primogeniti insolidũ, secus si simpliciter dictum fuisset, primogenito, seu alteri nascituro, non adiectis verbis, si maluero. nu. 2.

1 Maritus facit pactum in contractu dotali, quod dabit primogenito filio suo tale castrum, seu alteri ex tali matrimonio nascituro, si maluerit, constante matrimonio nati sunt duo vel tres liberi masculi, deinde moritur pater nulla alia facta suæ voluntatis declaratione, insurgit dubium, vtrum primogenitus insolidũ admittetur ad illud castrũ, vel vtrum omnes pariter admittentur? Et licet dicendum videretur quod omnes æqualiter admitti debeant, argumen. leg. cum quidam. in princip. l. cum pater. §. penu. ff. de leg. 2. & quod habetur in leg. vtrum. §. cum quidam. ff. de rebus dub. attamen credo primogenitum admitti insolidum, supponendo tamen tale pactum fuisse stipulatione, & iuramẽto vallatum, iuxta ea quæ scribam, infra sing. 523. §. pactum, &c. Et est ratio, quia donatio respectu primogeniti fuit pura, & respectu alterius liberorum, qui inde esset nasciturus, fuit conditionalis, videlicet si plus mallet, tamen conditio non euenit ex eo, q̃ pater non declarauit alium habere malle quod donauit primogenito, igitur remansit dicta donatio insolidũ penes primogenitũ, cui purè fuit facta, qui etiam pendente conditione in secundo genito adiecta totum habuit. Et quia deficit conditio, nunquam venit nec cessit dies obligationis respectu secundo geniti. l. cedere diem. ff. de ver. sig. ideo tota donatio pertinuit ad primogenitũ. l. 2. & l. qui liberis. cũ ibi not. ff. si pars hære. pe. & quod no. per gl. & Bar. in l. si quis. ff. de hære. in sti. & l. planè. §. si coniunctam. ff. de lega. 1. constat. n. q̃ donatio respectu secundo geniti facta, censetur facta sub hac conditione, si maluerit, & ita donatio primogenito facta reperitur adiecta sub conditione, & concessa sub contraria argu. l. si legatum. ff. de adi. leg. facit l. pecuniam. & quod ibi no. per gl. & doct. ff. si cert. peta. & cum talis conditio non euenerit, quia nulla fuit volũtas declarata, quæ declaratio cessauit per mortem. l. q. ff. locati. & l. mandatum. C. mandati. restat dicere talem donationẽ nunquã sibi locũ vendi casse in persona secũdogeniti. ar. l. 1. §. finaũt. C. de cad. to. l. & quod ibi no. ff. de condi. & demonstr. Vbi autem hæc

2 †Verba, si maluerit, non fuissent adiecta, sed simpliciter dictum fuisset, primogenito, seu alij ex dicto matrimonio nasciturо, tunc isto casu primo & secundogenitus simul concurrent. l. cum quidam. C. de ver. sign. l. cum quidam. & l. vtrũ. suprà alle. quibus per hoc apparet esse responsum. Et si dicatur donatio facta primogenito fuit conditionalis tacita, videlicet si nasceretur ipse, tũ nato primogenito statim fuit purificata. l. interdum. in prin. ff. de ver. ob. quæ tũ non impedit ortum obligationis, vt ibi no. Et respectu secundogeniti fuit duplex conditio, videlicet vna tacita, si nasceretur, & alia expressa, si pater magis de ipso vellet, quam de primogenito, quæ expressa tũ cum non euenerit ipsa habuit impedire tam ortũ obligationis, l. cædere diũ. alle. quã etiã totã ipsam donationẽ infringere. l. 1. §. finaũt C. de cad. tol. considerato q̃ talis conditio erat meræ & libere volũtatis ipsius donatoria, si mallet, vel maluerit aliũ nasciturum quam primogenitum habiturũ. l. centesimis. §. si. ff. de ver. ob. Ita consului, & est singulare.

CCCCCXXII.

1 Donatio in contractu matrimonij hoc modo facta. Dono primo nato vltra portionem suam, vnam domum tortem, si primo nascatur filia, deinde filius, valebit in persona filij, & non filiæ, & quæ sit ratio, nu. 2. & 3.

2 Masculinum non porrigitur ad fœmininum, si de contrario apparet.

3 Proximus est quem nemo præcedit.

1 In cõtractu† matrimonij maritus donauit primo nato vltra portionem suam, & in auantagium, vnã domum tortem, ex quo matrimonio primo fuit nata vna filia Peroneta nuncupata; secundo vnus filius Ludouicus nuncupatus: Tertio & quarto gradatim plures filij & filiæ, inter quos est qũ, vtrum Peroneta primo nata appellatione eorum verborum, primo nato, comprehẽdatur? Et videtur q̃ sic. l. illa verba. §. pueri. l. patroni. & l. liberti. ff. de ver. sig. & est rõ, quia sexus masculinus etiã sexũ fœmineum continet. l. qui duos mũlos. vbi ista rõ ponitur ff. de leg. 3. Attamen credo contrarium in casu isto, in quo donator cẽsetur intellexisse de filio masculo primo nato, & non de filia primo nata & potest† assignari ratio, quia filiabus talia non cõsueuerunt in auantagium & vltra portiones suas donari. argu. c. 1. in prin. & §. 1. de succes. feudi. in feud. ideo dicit Turisconsultus Paulus, q̃ pronuntiatio sermonis in sexu masculino ad vtrunque sexũ plerunque porrigitur. l. pronuntiatio. in prin. ff. de ver. sig. & notanter dicit plerunque quia si appareat de contrario, tunc pronuntiatio sermonis in masculino sexu non porrigitur ad fœmininũ. l. Lucius. §. quæsitũ. ff. de leg. 2. istud probari potest ex cõsuetudine, talium nobilium, qui tales masculis & non femellis facere cõsueuerunt donationes. Aut etiã ex charitate, i. affectione, quã habẽt pl' erga masculos quã femellas, sicut hic habetur, l. si seruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1. l. si fuerit. ff. de reb. dub. in his. n. scrutari debet voluntas donantis, in qua præsumptione sunt hi, qui tales faciunt donationes, vtrum de masculis vel femellis intelligere voluerunt, ac etiã modus cõis loquendi & intelligendi ipsorum. l. liberorum. §. q̃ tũ Cassius. ff. de lega. 3. & l. cum delanionis. §. finam. ff. de fundo instr. & instr. leg. l. Labeo. & ibi per Bar. ff. de supell. leg. ita etiam dicit Ia. de Arc. in d. l. Lucius. §. quæsitũ, & ita sequitur dici debere Ludouicũ primo natum, cum nullus masculus eũ præcesserit. l. proximo. & l. proximi. ff. de ver.

3 sig. quia† proximus est quem nemo præcedit, vt ibi habetur. Et primo natus dicitur respectu secundo vel tertio nati. l. fuerit. in fi. & ibi te. de reb. dub. & no. in auth. de hære. & Falcid. §. in ordinatũ. iuncta gl. licet q̃nque primo natus vel secũdo genitus etiã dr, vbi nullus alius reperitur natus in c. Ioseph, extra de ver. sig. & ibi bonus te. Nõ obstãt iura in cõrariũ alle. & q̃ ponit Bart. in l. 1. ff. de verb. sig. quia ipsa militant, vbi de contraria voluntate non appareret, sicut hic apparet ex præmissis coniecturis. & ita consului.

CCCCCXXIII.

1 Pactum factum & iuratum præsenti & stipulanti, quod eo casu quo decederet sine liberis, voluit castrum suum remanere dicto stipulanti importat donationem. & de ratione, num. 2. & seq.

2 Verbum remaneat, importat donationem.

3 Voluntas contrahentium plus quam verba spectatur in conuentionibus.

4 Donatio pacto nudo hodie fieri potest.

Iuramentum validat pactum alias inualidum.

5 Hæreditas non nisi in testamento datur.

7 L. vsus fructus. ff. de stipul. seruor. intellectus.

1 Factũ est† pactum, ac iuratũ per Aynardũ bastardũ domino Vigniaci presenti & stipulanti, q̃ eo casu quo ipse bastardus decederet sine liberis, voluit, ac cõcessit, q̃ castrũ suũ Vatillieni sit, ac remaneat exnunc in anteà, ac in perpetuum domino Vigniaci, & suis heredibus & successoribus in castro Vigniaci, vtrum ex hoc cẽseatur donatio facta? &

2 videtur quod sic, quia† verbũ remaneat, tm̃ importat sicut si dixisset, donat vel legat. l. cũ quis decedens. §. nuptura. ff. de lega. 3. hoc etiam probatur in l. si cum ante nuptias. iuncta gl. C. de dona. ante nup. vbi promissio per verbũ remanere, tantum operatur ac si facta fuisset per verbum dare. & est ratio, quia in talibus plus sensum quam verba inspicimus, & plus quod est actum quam dictum, lege, tertia. §. conditio. ff. de adimendis legatis. lege, sed Celsus. ff. de contrahenda emptione & venditione. In conuentioni-

3 bus† enim voluntatem contrahentium potius quam verba

verba spectari placuit. l. in conuentionibus. ff. de verborũ significationib. quę voluntas si consideretur, negari non potest, quin tale pactum operetur. & facit donationem inter viuos factam cum testamentum esse non possit, cùm septem testes non existant. neque codicillus aut donatio causa mortis, cùm quinque testes non existant rogati, qui requiruntur. l. hac consultissima. §. 1. & §. per nuncupatio. & §. codicillis. C. de testa. & l. fi. C. de codicil. Aut vltima voluntas de qua in l. 1. C. de sac. san. eccle. mentio habetur, pro eo, quòd tunc in mortis articulo non existebat, sicut requiritur antequam d. lex locum habeat, igitur erit donatio, cùm alium titulum importare non possit, attento q̃

4 nullo cogente, tale pactum fuerit factum sicut dicimus in l. donari. ff. de dona. Et attento† quòd hodie nudo pacto fieri potest donatio, l. si quis argẽtum. §. sed & si quis. versi. verò. & hoc prætermisso fuerit, & c. C. de dona. & pro hoc bene facit iuramentum interpositum, quo validatur dictum pactum, vbi alias foret inualidum, & ad effectum donationis facit operam. l. cum pater. §. filius matrẽ. ff. de leg. 2. Facit ad idẽ stipulatio interposita, per quam validatur ipsum pactũ, si alias foret inualidũ. in l. prima. C. vt actiones ab hæred. & contra hæredes incipiant. notauit gl. in l. hæreditas. C. de pactis conuent. super dote, ibi, sinautem à muliere bona eius post mortem suam aliquis stipuletur, valet, &c. Nõ obstat l. licet. C. de pact. quia ibi agebatur de

5 hæreditate danda, quæ† dari non potest, nisi in testamẽto. l. prima. §. fin. ff. de condition. institutio. §. codicillis. ideò non potuit valere vt donatio causa mortis, in qua etiã hæreditas dari non potest sicut nec in codicillis, vt dicto. §. codicillis, ita etiam dicit Bar. in dicta l. licet. hic verò agebatur de re singulari danda, vt quia de vno castro, quòd bene extra testamentum dari potest, vt in toto titu. de dona. ff. & C. Eodem modo potest responderi ad l. hæreditas. suprà allega. ita voluit dicere Bart. in d. l. licet, hoc probat clarè. d. l. licet. & l. hæreditas, ita scripsi & consului, dum in facto occurrit mihi.

6 Pactum† factum† est in contractu matrimonij, q̃ primus filius masculus nascitur' succedat in tali domo forti, seu castro, vel ipsum habeat præcipuum stipulatione per ipsum patrẽ futurum, vel notarium nomine ipsius interposita, Vtrum ex tali pacto sic stipulatione vallato, sibi quæratur ius? Dic quòd sic, vt videtur tex. expressè in l. diui. §. pactum. C. de natura. lib. l. si inter. ff. de pact. dota. hoc magis comprobatur, quia per pactum validum vel stipulatio potest quæri filio nato, l. si quis operas. ff. de operis liberto rum. l. Paulus respondit. ff. de bon. libertorum. & d. l. diui. §. pactis. l. nõ aliter. ff. de a lo. l. Gaius. ff. de vsuris. & l. si pu

7 pillus. ff. rẽ pu. sal. fo. Nõ obstat† l. vsus fructus. ff. de stipul. seruorum. quia loquitur de valore substantiæ stipulationis, q̃ non potest esse in pẽdẽti, an valeat, vel nõ valeat. Sed bene põt esse in pẽdẽti cui acquiratur ipsa stipulatio, & deductum in ea, vt in casu isto. Non enim fuit valor & substantia stipulationis in pendẽti, ga interposita per notariũ qui fuit stipulatus, ideo fuit valida per dictas leges, nõ aliter, & l. Caius. Idẽ esset in ecclesia nondũ ædificata, si adhiberetur notarius vel alia persona habilis ad stipulandum, vt ipsa ædificata eidem soluere teneretur, ita nor. Bart. in l. seruos ad custodiam. ff. de alim. leg. Nec obstat c. ad audiẽtiam. 2. de ecclesijs ædifi. quia licet ecclesiæ, quæ nondum est, vel capitulo priuilegium non possit concedi vt statim sit priuilegiata, verum tamẽ cũ erit ædificata, vel cùm erit capitulum, licut seruitus, potest† constitui ædificio futuro, & in futura aqua nõ vt statim sit seruitus, sed obligabitur constituens ad eam constituendam, cùm fuerit ædificiũ. l. si seruitus. §. fi. & c. ad audientiã. suprà alleg. & Bar. in l. seruos. suprà alle. Sic in ꝓpolito valet stipulatio ꝓ notarium interposita ad opus filij nascituri. quod no. quia singulare.

CCCCCXXIIII.

1 Verba quicquid iuris, quid importent. 3.

1 De verbis† quicquid iuris, vide l. Titius Sempronij. ff. de act. empt. & l. locus. ff. de acqui. pos. Et facta donatione aut legato, vel venditione sub prædictis verbis, qualiter procedat, & formari debeat libellus, vide Ioan. Fab. Instit. de acti. in. §. curare. Et quid importent dicta verba, vide Bar. in l. si fit. §. fin. ff. de leg. 1.

2 De verbis, †omne, quicquid, est textus in l. Lucius. 2. ff. de legatis 2.

3 Quicquid† iuris, est quæstio generalis. & cõplectitur omnia. leius qui. in princip. ff. si cert. pet. & l. quid tamen. §. fi. arbiter. ff. de arbitris. Et quid importet, ponit Bald. in cap. 2. de controuersia inuestituræ. Et vide l. si is qui quadringẽta. ff. ad legem falci.

CCCCCXXV.

2 Monasterij ingressu non finitur vsus fructus.

1 Licet† vasallus possit facere alium vasallum, non tamen ipse secundus vasallus debet seruire primo domino, vt tenet. gl. in c. 1. §. similiter. de leg. Coradi. in feudis.

2 Si vsufructuarius† ingrediatur monasterium, non finitur vsus fructus. not. glo. in auth. idem est. C. de bonis quæ liberis. & vide plenius quæ dixi in decisionibus curiæ parla. Delphinalis, quæstione 595.

CCCCCXXVI.

1 Verbum terra, est verbum iuris, & quid cõprehẽdat, & nu. 2.

1 Nota† quod verbum Terra, est verbum iuris, adeò quòd appellatione terræ, non solum regnũ vel prouincia continentur, sed etiam castrum vel villa. casus est singularis in c. cùm in partibus, extrà. de verb. signi.

De terra supposita ecclesiastico interdicto, quæ veniant, & comprehendantur, vide Ioannem Calderinum in suo tracta. & ibi de leg.

2 Terra† proprie est vniuersitas locorum, castrorum, villarum & agrorum, sicut dicimus de prouincia, vel regione aliqua, quæ vniuersitatem de se importat, ac denotat. l. 2. circa principium ibi, sancimus itaque, &c. C. de officio pfecti prætor. Aphri. & l. 1. 3. & 4. ff. de offic. præsi. hoc voluit dicere gloss. in verb. contu. in l. pupillus. §. incola. ff. de verborũ signification. ibi, dũ dicitur, vnde Iac. accolla fuit in terra Cham, &c. idest, in illa prouincia seu regione. Et à terra inde dicitur territorium, in d. l. pupillus. §. territoriũ. Licet verbum terra, quandoque sumatur magis strictè, videlicet pro terra quę aratur, cultiuatur, & seminatur, sicut sunt terræ in quibus blada seminantur. de quibus in l. 2. §. pro limitaneis. ibi dũ dicitur, limites defendere & terras colere, &c. C. de offic. prefe. pretorio Aphri.

Territorium à terra dictum est, vt in d. §. territorium. & facit l. extra territorium. ff. de iur. om. iud.

DXXVII.

1 Villa† dicitur locus, q̃ est exr. muros ciuitatis. l. j. C. ne rustica. ad vllũ obse. deuo. li. 11. ita dicit Bar. in l. 1. §. si qs ędificiũ. & ibi te. de villa, dũ dicit in villis, &c. ff. de ope. no. nu.

2 Prouincia† dicitur vna patria seu regio, in qua constituit, & debet cõstitui vnus Dux, seu Præses, pro tuitione imperij, ita ponit tex. in l. 2. circa prin. ibi, sancimus itaque, &c. C. de offic. præfecti prętorio Aphricæ, vbi enumerantur multę prouincię, præsertim Galliæ seu Francorum. Et est verum, quòd prouincia secundum temporalia constituit secundũ præsidatus. l. si eandem. ff. de offi. alleſſo. Et secundum spiritualia secundũ episcopatus. l. 1. C. de metro. Berito. li. 11. ita etiã no. per doc. in l. fi. C. de præscriptione. 10. vel. 20. anno. gl. super verbo, Prouincia. Et no. qa singula.

3 Ciuitas† est quę muris circundatur, quæ vt plurimũ vrbs appellatur. l. 2. & l. pupillus. §. vrbs. l. bona ciuitatis. & l. seq. ff. de verb. signi. c. li ciuitas. defen. excom. lib. 6. Licet quãdoque ciuitas accipiatur pro municipio. l. antepen. gl. super verbo, Municipes. ff. de re. diui. Et quandoque pro oppido, vt in prœmio ff. orum. §. hęc autem. 1. ita dicit gl. in l. 1. ff. ad municipales. super verbo, Proprię.

4 Castrum† autem dicitur à custodia, & allegat Barto. in l. 1. §. li quis ędificium. de noui oper. nun. l. quicunque castellanorum. C. de fund. limitro. lib. 11. Est tamen tex. magis expressus in d. l. 2. §. pro limitaneis. ibi, milites qui per castra

ſtra,&c.de offic.præf.præt.Afr.

5 Vicus†propriè dicit̃ ſecundum Hugutium, qui vijs non muris clauditur, vel qui nulla ciuitatis dignitate honoratur.l.ſi hæres iuſſus.§.1.& ibi gloſ.ff.de leg.1.& l.qui ex vico.ff.ad municipales.

6 Opidum†dicitur ab ope, quia eius rei cauſa mœnia ſunt conſtructa.l pupillus.§.opidum.ff.de verborum.ſignificationib.l.1.§.ſiue autẽ intra oppida.ff.de noui oper.nũtiat.

7 Burgus,†de hoc eſt tex.in l.2.§.in Sardinia.ibi, & clauſuris & burgis,&c.C.de offi.præfe.præto.Aphri.& in l.eum qui.C.de fund.rei priua.lib.10. De verbo Burgenſis,habetur in cap.2.extrà de his quę vi metusve cauſa fiunt.vide ſuprà ſing.394.nu.5.

8 Regio†de hoc eſt text.in l.pupillus.§.inco'a.ff.de verbo. ſignific.

9 Fundus†eſt generale ad omne ædificium, & omnẽ agrũ, quia appellatione fundi,omne ædificium & omnis ager continetur.l.fundi appellatione.ff.de verborum ſignificationibus.

10 Vtrum†appellatione fundi,&c.vt ſuprà ſingula.451.numero.1.

11 Ager†eſt locus ſiue villa,ita ponit tex.in l.ager.ff.de verb. ſign.facit d.l.fundi.in §.locus.Et eſt ſpecies fundi.l.quæſtio.eod.titu.

12 Prædium†in ſe continet proprietatem & poſſeſsionem.l. quęſtio.§.prędium.aliàs eſt ver.de verb.ſigni.

CCCCCXXVIII.

1 Proprietas quid.
2 Poſſeſsionis acceptio,& eius diuiſio.
3 Pupilli à ſucceſsione non repellitur ſe excuſans à tutela teſtamentaria.

1 Proprietas„† de hoc eſt text.l. Et quid ſit proprietas.in l. quęſtio.ff.de verb.ſign.Et eſt generale ad agrum & poſſeſsionem,quia ipſius appellatione continetur,vt ibidem dicitur in fine.

2 Poſſeſsio†quandoque ſumitur pro re poſſeſſa, vt pro domo,terra,prato,aut vinea,quę poſsidentur.ita c.text.in l. quicunque.& in l.hi quibus.C.de fund.patri.lib.11.& l.interdum.ff.de verborum ſignificationib.quandoque ſumitur pro vſu vel iure,vt l.queſtio.ff.de verborum ſign.inde dicimus quòd poſſeſsio eſt pedum poſitio.in l.1.in prin. ff.de acqui.poſſ.Et talis poſſeſsio eſt duplex, quia alia ciuilis,alia naturalis,de qua per gl.& Bar.in d.l.1.

3 Area†eſt locus in villa vel ciuitate ſine ędificio.l.fundi.§. locus.ff.de verborum ſignificationib.& l.locus.ff.de acquir.poſ.

4 Qui ſe†excuſat à tutela teſtamentaria, nõ repellitur à ſucceſsione pupilli.l.amiciſsimis.ff.de excuſa.tut.ponit Bar. in l.poſt legatum.§.amittere.ff.de his quibus vt indig.

CCCCCXXIX.

1 De vicario†perpetuo,& quis dicatur vicarius perpetuus, vide Inn.& Hoſti..in c.G.perpetuus.extrà de fide inſtru.

2 De vicario†Chriſti & quare dimiſit eum nobis in terris. Et quare Epiſcopi & cæteri prælati vicarios conſtituunt, vide Inn.in c.apoſtolicæ.de ſen.& re iudica.

CCCCCXXX.

1 Vnio,†quibus modis fiat,ac fieri poteſt vnio,vide quę.no. per Inn.in c.1.ne ſe.va.aliquid immutetur.

2 De viſitatore,†& vtrum habebat iuriſdictionem,vide Inn. in c.in ſingulis.de ſtatu monach.

3 Vtenſile,quid†propriè dicatur vtenſile, vide l.queſitum. §.ſed ſi fundus.ff.de fundo inſtructo & inſtru.ubi dum dicitur,& ſi quid aliud vtenſiliũ,&c.Et appellatione vtenſilis,cõtinet quicquid vſus cauſa paratum eſt, vbi habet.

CCCCCXXXI.

2 Supellectilis appellatione quid contineatur.
3 Locus vacans quis dicatur.
4 Stylus.

1 Quid autem†ſit garnimentum,dic vt ponit Bart.in l.1.ff. de ſupellecti.legat.nam hoc verbum ſe habet ſecundum idioma patriæ.

2 De ſupellectili,†& quid appellatione ſuppellectilis contineatur,dic vt per totum titulum.ff.de ſupellectili legat.

3 Vacans†quis dicatur locus vacans, vide Inſti.de vſucapi. §.quod autem.2.per gloſ.in l.furtum.§.1.ff.eo.l.de eo.§.1. ff.de acqui.poſſ.& ibi per Bartol.plenius per Io.Fab.in d. §.quod autem.

4 De verbo†ſtylus.habetur in l.1.C.de ſac.ſan.eccle.

CCCCCXXXII.

1 Pars an ſit vocanda in viſitatione loci.

1 Vtrum†in viſitatione loci debeat pars vocari? vide Bar.in l.Theopompus.ff.de dote præle.

2 Vſufructus†non poteſt per vſufructuarium dari, vendi vel alienari.Inſti.de vſufru.§.item ſinitur.ibi, nam extraneo,&c.imo dando,vel alienando perditur.

CCCCCXXXIII.

1 Dictiones ſcilicet & videlicet declarationis vim obtinent; idem de dictione veluti.nu.2.
3 Dictio vbi conditionem denotat.
4 Dictio vel,quandoque reſoluitur in coniunctam quandoque ſtat propriè in ſua natura.

1 Videlicet,†& ſcilicet,de iſtis dictionibus dic, quod ſunt declaratoriæ & exemplificatiuæ actuum,in quibus ponũtur.l.videlicet.ff.ex quib.cau.ma.& l.fi.C.de leg.& l.ſcilicet.ff.ad leg.Aquil.

2 Veluti,†dic idem quod in præcedentibus dictionibus probat,in l.veluti.ff.de ſerui.ruſti.prędio.& l.veluti.ff.ꝑ ſocio.

3 Dictio†vbi,facit condictionem ſecundum Bart.o.qui alleget tex.in l.ſi ita ſcriptum.§.ſi pater.ff.de leg.2.& vide l. vbi.C.de tranſact.

4 Vel,hæc †diſiunctiua poſitã inter perſonas honoratas,reſoluitur in coniunctam.l.cùm quidam.C.de verb.ſig.vbi verò ponitur inter perſonas oneratas,tunc ſtat propriè in ſua natura.l.ſi ex toto.§.1.de leg.1.& hæc vera, niſi appareret de voluntate teſtantis contrarium, quia tunc in ſua remaneret natura,licet eſſet poſita inter perſonas honoratas.l.ſi Titio aut Seio.ff.de leg.2.ita dicunt Cyn.& Iac.de Bu.in d.l.cùm quidam.

CCCCCXXXIIII.

1 Alimentari extrà domum mariti debet vxor quæ fugit propter verba ei à marito illata.
2 Portantes bladum,vel alias mercancias per viam tranſuerſam,præſumuntur contra vetitum portare extra.

1 Si vir†verberet vxorem,licitum eſt vxori fugere, & debet alimentari extra domum mariti, ſecundum Dyn. & Cyn.in l.quod in vxorem.C.de neg.geſ.ſecus tamen ſi recedat ſua culpa.vt not.extrà de diuor.c.ſigni.ita ponit Bal. in l.quamuis.C.de leg.

2 Si reperiantur portantes†bladũ,vel alias mercantias contra vetitum factum per viam tranſuerſam,præſumptio eſt contra eos,quòd voluerint portare extrà, contra prohibitionem.vide Bartol.in l.qui fiſcales.§.de nauicularijs.li.11.

CCCCCXXXV.

1 Iniuriarum tenetur dilanians ſcienter imaginem meæ perſonæ,vel arma mea.
2 Inquiſitionali in cauſa teſtes poſſunt recipi ante litis conteſtationem.
3 Executioni contra emptorem an poſsit mandari ſententia lata contra venditorem,qui defenſionem cauſæ ſuſcepit.

1 Si quis ſcienter†dilaniat imaginem perſonæ meæ, poſsũ contra eum agere actione iniuriarum,vt videtur caſus in l.ſi ſtatua.ff.de iniurijs.facit l.1.§.quoties.& l.item apud Labeonem.§.hoc edictum.ff.de iniurijs.& not.quia idem dicerem, ſi quis arma in eccleſia, vel alibi depicta dilaniaret.

2 Teſtium†receptio in cauſa inquiſitionali,etiam ante litis conteſtationem.valet,vt ponit Inno.in cap.veritatis.de dolo & contu.quòd eſt ſingulare.Sed curia parlamenti aliter ſeruat, & aliæ curiæ præſentis patriæ Delphi.quia teſtes repetuntur poſt lit.conteſt.

Vtrum

3 Vtrum†ſententia lata contra venditorem,qui defenſionẽ cauſę ſuſcepit pro emptore,poſsit mandari executioni cõtra emptorem?vide in l.ſi rem.§.1.ff.de euictionibus. De hac materia vide q̃ dixi infrà ſing.539.in §.de illo,&c.

DXXXVI.

1 Iniuriarum an agant teſtes,ſi obiectus contra eos propoſiti probati non fuerint.
2 Teſtatus vel inteſtatus quis deceſſerit quomodo ſciri poteſt.

1 Si dentur†obiectus contra teſtes,qui non probentur, an ipſi teſtes poſsint agere actione iniuriarum?vide in l.1.§.1. ff.de ventre inſpi.

2 Qualiter†ſciri poteſt quòd quis fecerit teſtamentum,vel quòd deceſſerit ab inteſtato,vide Bart.in l.is poteſt.in ver. qui incipiat, quinto dicit gl.ff.de acqui.hæredi.

3 Vtrum†quis præſumatur deceſſiſſe teſtatus vel inteſtatus; dic vt in d.l.is poteſt.per Bar.

4 De tranſmiſsione†hereditatis,&c.vt ſuprà ſingularis.282. numero.3.

DXXXVII.

2 Sumptus litis debeo miniſtrare parti meæ aduerſæ ſi non habet vnde litiget,& ego poſſideam bona de quibus agitur.

1 Vtrum†pobatio per ſimilitudinem facta ſit valida, & ſufficiens de iure,vt quia probatur quòd talis eſt ſimilis tali, viro,qui dicitur eſſe pater,vel tali mulieri quæ dicitur eſſe eius mater?dic quod non.l.ſi.§.penul,& ibi notabilis text: ff.ad municipales.& facit quod no.gl.in l.quæret aliquis ff.de verb.ſigni.

2 Si pars†mea aduerſa non habet vnde mihi litiget[a],& ego

a poſsideam bona,de quibus agitur, debeo ſibi miniſtrare ſumptus litis,& alimoniæ.l.ſi.§.1.ibi,ita vt ex iiſdem, &c. C.de ordine cogni.& plenè ſcripſi in deciſi.parla.quæſtione.& dixi etiam infrà ſing.573.nu.3.

ADDITIO.

a Litiget.Adde quòd ſi pars eſt adeo pauper, vt non habeat vnde ſe defendere poſsit, iudex debet ſibi ꝓuidere de aduocato & procuratore gratis.arg.l.fin.ibi,tantum & litis ſumptus &c.C.de ordin.cognit.

DXXXVIII.

2 Valor rei qualiter probetur.

1 Fideicommiſſum†non agnitum non tranſmittitur, ſicut nec hæreditas non adita.Bartol.in l.à teſtatore.ff.de condi. & demon.in fine.De tranſmiſsione hæreditatis non adite,vide plenè Barto.in l.ſi inſanti.C.de iure delib.vide quę dixi in 122.conſiliorum meorum.& ſuprà ſingularis. 282. numero.3.

2 De probatione†valoris alicuius rei,vide plenè per Bar.in l.pretia rerum.ff.ad legem Falcid.

DXXXIX.

1 Reus debitor liberatur ſi alius voluntate creditoris cauſam ſuſcepit.
3 Probationes in cauſa criminali an fidem faciant in ciuili, & contra.

1 De illo†qui ſuſcepit in ſe cauſam nomine rei.an ipſe reus liberetur?dic quòd ſi fiat de voluntate creditoris,reus debitor liberatur,aliàs non,vide Bart.in l.ſolutionem.ff.de ſolutio.De defenſore cauſæ tetigi ſuprà ſing.325.in §.vtrum ſententia lata contra venditorem,&c.

2 Quomodo†quis ex ſubſcriptione obligatur,vide notabiliter in l.cum lite.§.item ſenatus.ff.iudi.ſolui.

3 An probationes†in cauſa criminali fidem faciant in ciuili, & econtra?vide plenè Bar.in l.ſi quis ad ſe fundum. C.ad legem Iuliam,de vi publica.

DXL.

1 Interdictum recuperandæ cõpetit ſpoliatori ab alio ſpoliato.
2 ex Refectione eccleſiæ non acquiritur ius patronatus.

1 Spoliator†ab alio ſpoliatus reſtituitur,& competit ſibi interdictum recuperandæ.in l.1.§.qui à me vi poſſidebat.ff.de vi & armat.& in c.in literis.de reſtitut.ſpoliator. De hoc vide in l.ſi quis ad ſe fundum.C.ad legem Iuliam, de vi publica.

2 Ex refectione†eccleſiæ non acquiritur ius patronatus.ar. in l.1.§.vicinales.ibi,non vtique priuata eſt,&c.ff.ne quid in loc.publi.de quo dic.vt in c.quoniam.extrà. de iure patronatus.

DXLI.

2 Fama cum iuramento officiarij facit fidem.
3 Mortẽ viri qualiter mulier probare debeat antequã nubat.

1 Conuerſi†non dicuntur religioſi, & poſſunt contrahere matrimonium,& habere proprium,vt dicit Bart.in auth. ingreſsi.ibi,expeditus de contrarijs.C.de ſacroſanct.eccleſijs.

2 Fama†cum iuramento officiarij facit fidem.Ita not.Bar. in l.hodie verò.C.de repudijs.

3 Qualiter†mulier debeat probare mortẽ viri ſui antequã nubat.& de probatione mortis,vide Cyn.Bar.& Doct.in l.ſiquidem.C.ſolut.matrim.

DXLII.

1 Eccleſia an reſtituatur aduerſus præſcriptionem & intra quod tempus.
2 Vendicare nõ poſſum hic mulum meum quem mulio per hãc ciuitatem tranſiens ducit: debet tamen ſatiſdare.
3 Authoritas patris non ſufficit in criminalibus,ſed curator ad illam litem debet dari filio.& infrà ſing.546.
4 Verbum omnes,eſt vniuerſale.

1 An eccleſia†reſtituatur contra præſcriptionem, & intra quod tempus,& quid ſi eccleſia ſuccedat priuato,vide plenè diſtinctionem Bart.in auth.quas actiones.C.de ſacroſanct.eccleſ.

2 Si quis†mulio tranſiens per hanc ciuitatem Grationopolis,ducat aliquem mulum ad me pertinentem, non poſſum in hac ciuitate vendicare,quia hic non dicitur eſſe, cùm non ſit niſi tranſitus,ita dicit Bartol.in l.actor.C.vbi in rem actio.& ibi Cyn.& vide Spec.in tit.de competentis iudicis aditione.in §.1.verſ.quid ſi aliquis.1.vbi iſtam ponit quæſtionem,ſubiungit tamen quòd ductor muli debet ſatiſdare.

3 In criminalibus†authoritas patris non ſufficit, ſed debet filio dari curator ad illam litem.ita dicit Bart.in l.ſi infanti.C.de iure deli.vide plenè infrà ſingula.546.in §.quidam ſunt caſus,&c.

4 Verbum†omnes,eſt vniuerſale.l.à procuratore.C.mandati.

DXLIII.

1 Plebeiatus ſines an probentur per inſtrumenta.
2 Mercantiæ licitæ portari confiſcantur propter illicitas.
4 Inſtrumenti tenor an poſsit probari per teſtes.

1 Vtrum†confines plebeiatus probentur per inſtrumenta, puta,per inſtrumentum quod facit mẽtionem de finibus, ſic,factum in domo talis circa fines talis plebeiatus.dic q̃ talia inſtrumenta inter alios confecta non probãt, ſed inter eaſdem partes ſic.argu.l.cùm aliquis.C.de iure delib. & ibi gl.& Bar.& facit l.optimam C.de contrahẽda & cõmittenda ſtipulatione.& l.prædijs.§.Titio.ff.de leg.3.illa ſunt verba Bar.in d.l.cùm aliquis.De hac materia plenè tetigi in deciſio.cur.parl.q.193.

2 De illo†qui non tranſit per iter conſuetum cauſa fraudandi vectigal, vide Bartolum in l.penulti.C.de nautico fœnore.
Et ibi Bartol.inducit dicta l.penult.C.de nautico fœnore ad vnum aliud ſingulare dictum, videlicet, quòd ſi quis portet mercantias illicitas cum licitis,licitæ, propter illicitas confiſcantur,de quo etiam tangit ipſe Bartol.in l.cotem ferro.§.dominus.ff.de publica.& vecti.

3 Si perdito†inſtrumento eius tenor poſsit per teſtes probari, vide plenè Bar.in l.ſicut.de fide inſtru.

DXLIIII.

1 Denũtiatio vel proteſtatio poteſt per iuramentum probari.
2 Vectigal,decimam ius exigendi,item exercendi turi dictionẽ habet cauſam continuam.

1 Proteſtatio†vel denũtiatio per aliquem facta,poteſt per iuramentum probari,vt videtur per Barto.in l.ſi quis vel pecunia.C.depoſiti.

De epi-

2 De episcopo†,qui non visitauit spatio 20.annorum,an priuetur iure visitandi?vide Bart.qui dicit quòd sic,in l.fi.C. de serui.& aqua.

3 Ista tria,ius exigendi†vectigal,& ius exigendi decimam, & ius exercendi iurisdictionem, habent causam continuam,quia animo retinentur,ita tenet Innoc.in c.de quarta.extra de præscri.& Bar.in l.iusto.§.non mutat.ff. de vsuca.quod not.quia singulare.De habentibus causam continuam vel discontinuam,vide Bartol.in l.si aquam.C.de serui.& aqua.

DXLV.

1 Expensa modica probatur iuramento petentis.

1 Si testis†deponat per verbum Credit,nõ est sufficiẽs probatio.in ca.cùm causam.extra de testi. secus in positionibus,de qua responsione per verbum Credit, in positionibus.

2 De clausula†codicillari,vide Bar.in auth.ex causa.C. de libe.præteritis vel exhære.

3 Vbi agitur†de modica expensa, statur iuramento petentis.Cyn.in l.si quis pro redemptione.C.de dona.

DXLVI.

1 Quidam sunt†casus,in quibus filius merè obligatur,& authoritas patris non sufficit.& ideò in causis criminalibus pater non potest præstare authoritatem filio minori,quia eius authoritas non est sufficiens ad obligandum, sed erit necesse quòd curator detur ad litem.ita dicit Bartol.in l.si infanti.C.de iure deli. vide suprà singulari 542.nume.3.

2 Quando†reus in parte condemnatur,& in parte absoluitur,qualiter fiet de expensis?vide Petr.Iac.in tit.de act.ex locato.

3 Qualiter†testes debent deponere,&c.vt suprà singularis. 484.num.1.

DXLVII.

1 Canonici†spreti possunt collationem in eorum absentia factam petere irritari conditione ex canone.c.cùm in ecclesiis.de preben.lib.6.& ex decretali, quod sicut.de electiõn.in antiquis,& vsque ad 30.annos cum conditione sunt tanto tempore duratura.

2 Fama†inducit iustam causam credendi,& sic inducit titulum putatiuum, qui sufficit ad prescriptionem.ita dicit Bar.in l.proprietas.C.de proba.

3 Non debet†torqueri habens dignitatem.nota.in l.1.C.de aduo.diuerso.iudi.& facit text.in l.milites.C.de quæstionibus.

DXLVIII.

1 Pars non citanda,visura iurare testes, qui eximantur ad perpetuam rei memoriam.

2 Indiciorum copia dari debet parti.

3 Iudex potest procedere super accusatione non obstante partium concordia.

1 De materia†testium examinandorum ad perpetuam rei memoriam,vide text.& Bart.in l.si quis ab aliquo.C.de testi.& plenè in l.lege Aquilia,si deletum.ff.ad leg.Aquil. Sed an pars debeat citari,visura testes iurare?dic quòd nõ vt nota.gloss.in l.laudabilem.C.de aduo.diuer.iu.& Hostien.in cap.bonæ. extrà de elect.tamen reseruatur parti contra quam producuntur,quòd potest dicere, & opponere contra ipsos testes,in ca.quoniam frequenter.extrà vt lit.non contest.

2 Debet†tradi parti copia indiciorum,Saly.in l.de tormentis.C.de quęstionibus.& ibi vide per eum quę sint legitima indicia,quod tamen remittitur arbitrio iudicis,vt ibi dicit Sali.& qualiter indicia probentur, vide ibi per Salicetum.

3 Si partes†concordent pendente accusatione,iudex potest nihilominus super accusatione procedere, ne delicta remaneant impunita.ita dicit Sali.in l.abolitio.C.de abolitionibus.

DXLIX.

1 In actibus†qui fiunt in iudicio,&c.vt suprà singula.507. numero.1.

2 Si fideicommissum†ante conditionis euentum possit alteri remitti,vide l.mulier.§.ex asse.de iur.dot.& per Bart. in§l.à testatore.ff.de cond.& demonst.& vide quæ dixi in dec.curiæ parla.Delphi.q.231.

3 Scripturæ†in lapide monumentorum licet plenam fidem non faciant,tamen faciunt rem notoriam. ita dicit Bald. in l.monumentorum .C.de relig.& sumptibus funerum, & de aleatoribus.

DL.

1 Insinuatio in donatione causa mortis quinque testibus vallata non requiritur.

2 Delegatus iudex quando citat,debet mittere copiam suæ delegationis.

1 Donatio†causa mortis licet olim ad instar donationis inter viuos erat generaliter insinuanda.vt C.de dona.l.donatio.hodie tamen si quinque testibus extitit vallata, non requiritur insinuatio,vt est hodie expeditum.C.de donat. caus.mortis.l.fi.& no.gl.in l. si quis pro redemptione.C. de dona.& Spe.in ti.de instrum.edit.§.porrò.

2 Quando iudex†delegatus citat,debet mittere copiam suæ delegationis cum citatione,alias non tenetur citatus cõparere,vt dicit Bart.in l.ex quacunque causa.ff.si quis in ius voc.non ierit.& dicunt Inno.& Hostiẽ.in c.prætereà. extrà de dila.

DLI.

1 Infames sunt, & à testimonio repellendi qui faciunt ludos periculosos per plateas.

2 Actione quã agatur,an & quãdo debeat declarari in libello.

3 Aditio an inducatur excomminatione de petenda portione.

1 Hi qui†faciũt ludos periculosos per plateas sunt infames, vt dicit Bart.in l.1.§.bestias.ff. de postulando.Et ex hoc sequitur quod sunt à testimonio repellendi.

2 An sit†necesse declarare in libello qua actione agatur, an directa vel vtili.Bar.in l.actio.ff.de neg.gest.dicit,quòd si tendunt ad eundem effectum.non est necesse declarare, aliter si tendunt ad diuersos debet declarari & exprimi.

3 Si filia minata fuerit†fratribus suis,de petẽda portione hæreditatis,vtrum ex hac comminatione inducatur aditio, vt sic transeat ad hæredes suos petitio? videtur quòd sic, per l.quemadmodum,quæ est lex post l. posthumus.ff.de inoffi.test.in argumentum dico,non determino. ita dicit Bald.in dict.l.

DLII.

1 Agi potest rei vendicatione etiam nõ facta restitutione fideicommissi pro rebus alienatis.

1 Potest†agi rei vendicatione pro rebus alienatis,etiam nõ facta restitutione fideicommissi. Bar.in l.vna.§. sin autem sub conditione.C.communia de leg.Idem tenet ipse Bar. in l.Marcellus.§.res quæ.ff.ad Trebe.Quod facit ad limitationem l.facta.in prin.ff.ad Treb.

DLIII.

1 Actionum translatio ipso iure fit à primo fideicommissario in secundum.

2 Causa pluribus delegata an alij sine alijs possunt procedere.

4 Deceptio vltra dimidiam iusti pretij non potest allegari cum res minoris venditur cum subhastatione.

1 A primo†fideicomissario in secundum ipso iure sine aliquali ministerio,& restitutione fit translatio actionum.l. sancimus in fi.& ibi casus ad literam.C.ad Trebel.& in d. l.ponuntur aliqui casus speciales,in quibus non est necessaria restitutio,&c.

2 Si delegetur†causa pluribus,an aliqui ex eis possunt procedere alijs non vocatis,vide Bart.in l.hęredes mei.§.peto.ff.ad Trebel.

3 De mõstris† armorum,& qualiter quis armatus se tenere videatur.vide Bart.in l.si non furtem.§.liberus.ff.de condi.indebit.

4 Si res†minoris vel alterius vendatur cum subhastatione, non potest allegari deceptio vltra dimidiam iusti pretij. in l.1.de prædi.curialium lib.10.

5 Verbũ†pertinet,importat,&c.vt suprà sing.473.§.verbũ.

DLIIII.

DLIIII.

1 Abutentes priuilegio illud perdunt.

2 Moræ purgationem impedit iuramentum.

1 Abutentes†priuilegio ipsum debent perdere.in c. priuilegia.extrà de priuileg.quòd facit ad quæstionem,quòd abutentes libertatibus eis non debent iuuari.

2 Iuramentum†impedit purgationem moræ, ita dicit Salice.in l.pacto quo pœnam.C.de pact.& Bar.in l.si insulam. ff.de verbo.obliga.

DLV.

2 Intellectus authen.res quæ.C.commu.de lega.

1 Testator potest disponere,&c.vt suprà sing.128.

2 Authẽ.res quæ.C.communia de leg.quæ disponit,†quòd filius rogatus possit alienare pro dote & donatione propter nuptias,intelligitur,quòd eidem filio imputabuntur in legitimam & Trebellianicam alienata per eum,quia in hoc potest ipsam legitimam & Trebellia.eligere, nec reuocabuntur per fideicommissariam etiam respectu eorũ quæ subiacebunt restitutioni.ita dicit Bald.in l.filium quẽ habentem.C.fami.ercis.in 23. col. ibi, item non obstat l. diuortio,&c.in ver.nam si est speciale pro dote.& vide in decisio.curiæ parla.q.611.

DLVI.

1 Monasterium an habeatur loco filij.

3 Falcidia an de singulis rebus detrahenda.

1 An monasterium†habeatur loco filij,vt hæres intrãs monasterium faciat deficere fideicommissum.Ludo. Roma. dicit,quòd sic,in l.ex facto.ff.ad Trebellia.per authen.de sanctissi.episco.§.sed & hoc in præsenti.& in authen.nisi rogati.C.eodem tit.

2 De alia†quæstione si testator dicat,si sine liberis ex corpore suo procreatis,vide Ludo.Ro.in d.l.ex facto.

3 An in singulis†rebus debeat fieri detractio Falcidiæ,vide Bartol.in l.in quartam.ff.ad legem Falcidiam.& in l. 2.C. eodem.

DLVII.

1 Trebellianicam an hæres possit detrahere inuito fideicommissario in re quam maluerit.

2 Vendere maiorem partem habenti debet ille qui habet minorem partem in re communi.

3 Hospitalia gaudent eodem priuilegio quo ecclesiæ.

1 An inuito†fideicommissario hæres rogatus possit detrahere Trebellianicam in re,quam maluerit alienare. vide plenè Sali.& Bald.in l.filium quem habentem.C.fa.ercis.

2 In re communi ille †qui habet minorem partem, debet vendere alteri,qui habet maiorem partem.l.sancimus.§. ne autem C.de donatio.& not.Ludo.Roma.in l.Marcellus.§.res quæ.ff.ad Trebel.& facit.l.si quæ sint cautiones. ff.famil.ercifcun.

3 Res hospitalium†gaudent eodem priuilegio,quo res ecclesiæ.l.omnia priuilegia.in fine.C.de episco.& cler.& ibi reputat casum Bartol.

DLVIII.

1 Executorum testamentorum potestas quanto tempore duret quæ tamen non valet nisi hæreditate adita.3.

2 Annus de quo in l.nulli.§.cum autem.C.de episco.& cleric. quando incipiat currere.

4 Fiscus an possit agere reuocatoria ad ea quæ alienata sunt in fraudem delicti.

5 Dominij quæstionem an possit quis referre illi à quo causam habet.

1 Quanto †tempore duret potestas executorum,vide tex. in l.nulli.§.cùm autem.C. de episco.& cleric.quòd ponit Specu.in titu.de instrumen.edi.in §.nunc verò. versic.illud etiam.& ponit Bald.in l.id quod pauperibus.C.eo.tit.

2 Sed à quo†tempore incipiat currere annus,de quo in dicta l.nulli.§.cùm autem?Dic,quòd à tempore admonitionis factæ executori per Episcopum.in c.nos.quidem.& c.tua extrà de testamen.Ita tenent communiter Doct.& specialiter Bald.in dicta l.id quod pauperibus.in versi.Venio ad tertium,&c.vbi ita dicit,& ponit formaliter.ꝙ no. Et sic patet ꝙ si executores non adimpleuerint voluntatẽ defuncti respectu piorũ relictorũ infrà annum à tempore notificationis, quod Episcopus potest ipsa pia delegata adimpleri facere,per præmissa.Circa hoc nota,ꝙ potestas†data

3 executoribus,nõ valet nisi hęreditete adita.in l.2.ff.de fideicommissarijs liberta.& not.Bar.in sua repetitione in l.alio hærede.ff.de ali.& cib.leg.

4 De illo qui alienauit in fraudem delicti,si fiscus possit agere reuocatoria,vide Io.Fab.Insti.de actio.§.item si quis in fraudem.in quęstio.quęrunt Doct.&c.

5 An quis possit†referre quæstionem dominij illi à quo causam habet vide plenè Io.Fab.Insti. de actio.§.omnium.in 7.col.in versi.item not.quòd quamuis rei vendicatio,&c. vide l.si quis conductionis.C.locati.

DLIX.

2 Appellationem an tenetur prosequi procurator.

1 Detrectare†vel differre æquiparãtur.te.in l.pręsenti.ver. sed si hoc facere Detrectet,&c.C.de his qui ad eccle. confug.quod facit ad quęstionem,Si quis mihi conuenerit rẽ suã vẽdere & dũ vẽdere vellet,denuntiauerit mihi,sed differo emere,ꝙ ipse põt alteri vẽdere.vide in dec.par.q.549

2 An procurator†teneatur prosequi appellationẽ?vide Bar. in l.cùm procurator.ff.de noui operis nũtiatio. Et de materia appellationis, vide ibi multa singularia. Et si appelletur primò viua voce, & posteà in scriptis, quæ appellatio debeat prosequi,vide ibi plenè Bar.

3 Nundinæ† perduntur per non vsum decennij.l. 1.ff.de nundinis.ponit Ioan.And.in c.nauiganti.de vsuris, super hoc verbo,Nundinas.

4 Quando†error est expressus in sentẽtia,vide extrà de pur. vul.in c.2.in fine.

DLX.

1 Iurisdictio officialis expirat mortuo episcopo.

3 Appellare secundò non licet ab eodem grauamine.

1 Mortuo Episcopo†expirat iurisdictio officialis. cap.1.de offi.vicar.ꝯm Archi.ibidẽ.nisi ca.quod succedit in iurisdictione,eum confirmet post motem Episcopi.

2 Licet completa†præscriptione probetur mala fides pscribẽtis,nihilominùs põt talis res retineri in foro cõsciẽtiæ, ꝯm Inn.in c.cura pastoralis.extrà de iure patrona.in fi.

3 Non est licitum secũdò†appellare ab eodẽ grauamine etiã infra decem dies,& si fiat, videtur renuntiatum primæ appellationi & grauamini,vt dicit no.Inno.in c.solicitudinẽ de appella.super verbo,contra Episcopum,&c.in fine. Et hoc verum,nisi appellans protestetur, quòd non intendit renuntiare primæ appellationi,sed ꝙ facit secundã adhærendo primę.ita videtur velle sentire Inno.vbi suprà.

DLXI.

1 Executioni an possit mandari sententia contra illum qui habet causam ab illo qui dolo desiit possidere.

1 Vtrum sententia†possit mandari executioni contra illũ, qui habet causam ab illo,q dolo desijt possidere?vide Bar. in l.is cui.§.qui in possessione.ff.vt in posses.lega.vel fidei comiss.Et circa hanc materiam hic duxi inferenda verba formalia Cy.in l.vna.C.de alie.mutandi iudi.causa fa.quæstio.7.ibi, Iuxta præmissa quęro,dixi in superiori quęstione,quando post litem contest.superuenit causa vel materialis vel formalis,quid iuris sit.Sed pone quando ante litẽ cõtestatam erat causa,posteà desijt, verbi gratia,quia reus desijt possidere,vel actor desijt habere dominium, quid iuris erit? nũquid procedet iudicium. Et primò ad primũ scilicet quãdo reus desijt possidere. Respondeo,quòd est casus legis,quòd aut desijt possidere dolo, aut sine dolo, si sine dolo,absoluitur,si dolo mediante,tũc habetur pro possessore iuris interpretatione.ff.de rei vendi.l.si autem. §.possidere.Sed si deficiat causa ex parte agentis, &c.ista sunt verba Cy.in dicta l.vna.C.de alie.mutãdi iudicii causa.Et sequuntur verba formalia domini Angeli vbi suprà, circa hanc materiam,qui dicit vt sequitur.Secundò no.ꝙ facta alienatione causa mutandi iudicii,ille cuius est res, potest agere tam contra alienãtem,quàm contra possidentem

tem potest intentare directam actionem in rem. Contra alienantem potest intentare vtilem in rem,quia dolo desiit possidere.l.qui dolo. ff. de regu.iur.cum simi.ac eram intentabit cõtra eum actionem in factum descendentem ex illo edicto,& ad suum interesse.l.3.§.vlti.ff.eodẽ. Plus dicit ibi Ange,quòd antequam competat actio in factum descendens ex illo edicto,&c.tria requiruntur. Primò q̃ alienatio sit facta animo & intentione mutandi futurum iudicium.Secundò quòd inde sit durior aduersarius constitutus.Tertiò,quod mea interfit in aliquo alienationem factam nõ esse.Et si quid istorũ deficiat, cessat dicta actio in factũ ad interesse.Ista sunt ibi verba Angeli.Angel. bi, in fi.refert Cyn.dixisse,quòd contra tertium possessorem causam habentem ab illo qui dolo desijt possidere, poterit fieri sententiæ executio.sed Bar.in hoc tenet oppositũ & bene in l.3.C.de pignori.& in repe.l.cunctos populos. de sum.tri.& fide catho.ista sunt verba Angeli in d.l.vna. C.de alie.mu.iu.sed videatur super hac materia Hen.Bo. in c.1.in 1.dist.extrà de alienatione iudicij mutãdi causa facta.videaſ et Bar.in l.à diuo Pio.§.si sup reb.ff.de re iu.

2 De verbis,† quòd filius vel filia nihil aliud in bonis paternis petere possit,&c.vide Bartol.in l.si liberti,ff.de oper.libert.vide Petrum helye,in l.si vnquam.C.de reuoc.dona. in fua repetione,in fi.

DLXII.

1 An dicatur† moueri controuersia ex aliqua turbatione extra iudicium facta? vide Bart.in l.Meuius.§.tres hæredes. ff.ad Trebellia.& Doct.in l.amplius non peti.ff.rem rat. habe.& an possit pœnitere & quando, vide Pet. Iacob.in tit.de rei vend.

2 Volens† adhærere appellationi,debet eidem adhærere infra tempus quod posset appellare. Archid.in cap.vt circa. de electio.lib.6.

3 Si Episcopus† cõmittat causam, an appellabitur ad ipsum Episcopum delegantem,vel ad Archiepiscopum metropolitanum? Io.Mona.dicit quòd non debet appellari ad metropolitanum,sed ad Episcopum delegantem.in c.Romana.de appella.libr.6.in princip.super verbo,& idem.

DLXIII.

1 *Agi criminaliter vel ciuiliter an dicatur,quando agitur ad pœnam fisco applicandam.*
2 *Obligare se quis potest sub pœna amissionis causæ.*
3 *Mitti in possessionem rei petitæ in odium mendacij an possit petere, qui prius petijt se admitti ad probandum.*
4 *Cautionem præstari p hæredem rogatũ põt petere substitutus.*

1 Quando† agitur ad pœnam applicandam fisco,an dicatur agi ciuiliter vel criminaliter? vide Salic.in l.1.C.de sepulc. viol.& plenè dixi in apparatu statuti,iquis per libertas.in gl.super verbo,fisci.

2 Quis potest† se obligare sub pœna amissionis causæ.vt dicit Ioan.And.in nouel.in c.pen.extrà de testi.sicut potest quis stare relationi partis aduersæ,vel stare depositioni testium non iuratorum.

3 Circa l.fi.de rei vendi.quæro,† pars non petijt sibi prouideri iuxta remedium dictæ legis,sed petijt se ad probandum admitti,an possit redire ad prouisionem dictæ l.fi.dic q̃ nõ.& super hoc vide quæ scripsit recolẽdæ memorię.do. Petrus Papæ in margine libri sui nouellæ Io.And.sup sexto.quẽ librũ ab eodem do.Pet.habui. De hac materia plenè scripsi infrà ling.609.in §.circa materiã l.fi.ff.de rei vẽ.

4 Substituturus† potest petere cautionem sibi præstari per hęredem rogatum.in l.Archimedorum.C.vt in pos.leg.

DLXIIII.

1 *Compensatio potest opponi contra cessionarium.*
2 *Muros castri vel villa reficere pertinet ad incolas eorum expensis.*
4 *ab Officio debet repelli iudex propter nimiam seueritatẽ. L.*

1 Compensatio† potest opponi contra cessionarium, ita tenet Pet.Iaco.in titu. de rei vendi. quæ competit ex cessione idem Bartõ.in l.procurator ad exiben.§. final.ff.rem ratã habe.idem Ioan.Fab.in §.in bonæ fidei.Instit.de actio.li-

cet Dyn. videatur velle contrarium in dicto §.in bonæ fidei.in qstione,sed quæro nunquid plato perẽti pecuniã.

2 Ad incolas† pertinet reficere muros castri, vel villæ eorum expensis pro viribus singulorum,in l.omnes prouinciarum rectores.C.de oper.publi.licet habitent extrà muros dũmodò habitent infra territorium vel mandamentum talis castri.vt no.Ioannes Andreas in additio. Speculum. in titu.de censibus.§.nunc dicendum.ibi,erat alia quæstio de castro vel villa.

3 Citatio† non debet fieri,nisi mandato iudicis.Ioan.Fab. alleg.text.in §.quadrupli.Institu.de actio.vide suprà ling. 82.nume.5.

4 Iudex † propter nimiam seueritatem debet ob officio repelli,secundum Bart.argu.l.de iure.in fi.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.& ibi ponit Bar.

5 Quòd filius familiàs† si efficiatur sacerdos,liberetur à patria potestate,videtur per cap.in quorum. extrà de ætate & qualita.ita dicit Bartol.in l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

DLXV.

1 *Procurator si fuerit verus contumax,dominus nihilominus poterit appellare.*
2 *Processus contra patrem vel patronum quatenus valeat.*
3 *Iudex an possit cogere aliquem ad suspendendum damnatũ ad mortem.*

1 Vtrum† si procurator fuerit verus contumax, dominus propterea† repellatur ab appellando? certè non,quia constat contumaciam ab ipso principio esse delictũ, nisi dominus fuerit sciens & negligens.hoc tenet Inno.in c.1.extrà vt lit.non contest.ista sunt verba Bart.in l.1.§.si procurator.ff.si quis ius dic.non obtempe.

2 Vtrum† processus factus contra patrem,vel patronum,filio vel liberto instante,non petita & obtẽta venia,valeat? dicit Guli.de Cun.quòd sic.vt l.quamuis.in fin.ff.de in ius voc.Quod verum intellige,si pater vel patronus comparuerit,& prosecutus fuit causam,vt in dicta l.debuit enim à principio opponere,aliàs videtur consentire,vt l.fi.C.de exceptio.secus si processus erat factus contra cõtumacem vel inuitũ,vel si patronus in ius vocatus non veniat, vt in fine dictę legis.ista sunt verba Bar.in dicta l.quamus.

3 Vtrum† quis possit cogi à iudice ad hominem damnatum ad suspendium,suspendendum in furcis? videtur quòd nõ vt C.ne libertus aut ingredi.l.1.& in libro 11.& ne opere à colla.exi.per totum.Breuiter Doctores determinant,q̃ sic,vt refert Bar.in l.fina.§.fin.ff. de pignorati. actio.

DLXVI.

1 *Pupilli bona si creditor vendat,non requiritur solennitas illa quæ requireretur,si pupillus venderet.*
2 *Testes super articulis diuersis,non autem super contrarijs poterunt examinari.*
3 *Rerum mearum appellatione, an iura & actiones veniant.*

1 Pone,creditor† vult vendere bona pupilli sibi obligata,an requiratur illa solennitas,quæ requiritur si pupillus venderet. Respondeo non,vt l.si pupillorum.§.1.ff.de rebus eorum.non enim vendit nomine pupilli,sed vendit iure suo rem pupilli.ista sunt verba Bart.in l. Papinianus.§.sed nec impubes.ff.de inoffi.testa.

2 Pone,testes fuerũt† examinati super articulo continente, quòd res valet centum, si post publicationem fiat articulus,quod res valet cẽtũ & quinquaginta,vtrum testes poterũt examinari,dic q̃ sic,qa articuli nõ sunt cõtrarii sed diuersi.ista sunt verba Bar.in l.cũ furti.ff.de in litẽ iuran.

2 Vtrũ si tibi† dono res meas,contineantur iura & actiones quas habeo cõtra Titiũ gl. in l.omne ius.ff.de statu homi. videt velle q̃ sic. Guliel.de Cun.ibidẽ tenet,qa gl. p̃cedit qñ donarẽtur res.In qstione p̃posita dicit dono res meas, & meas denotat meũ,vt l.suos.in prin.ff.de leg.3.& l.solũ §.meũ.de rei vẽdica.q̃ non potest in actionibus verificari quę non dicuntur,vt l.rei.in princip.ff.de legatis.3.& hoc tenet Guliel. & nota. in l.si legati.§. si bona.ff.ad Trebellia.

bellial.& ibi dixi.& in l.rei.ff.dẽ ver.sig.& de bo.po.l.1. & dic vt ibi nota.in gl.& ista sunt verba Bar.in d.l.omne ius.

DLXVII.

1 *Dignitas vacans fungitur vice defuncti,non eius qui successurus est.*
2 *Iurisdictio no est apud populum,vel aliquam vniuersitatem.*

1 Nota quod† propter negligentiam magistratus recurritur ad populum istius terræ,qui iustitiam ministrabit,& iurisdictionem exercebit.& est argu.quod si vacat iudex appellationum,debeat appellari ad populum,non ad successorem,& est ratio quia dignitas vacans sicut hæreditas iacens non fungitur vice eius,qui successurus est,sed hæreditas fungitur loco defuncti..l.nã & Seruius.§.1.ff.de negg.gest.& l.morteo.ff.de fideiuſ.si igitur appellaretur ad futurum successorem,appellaretur ineptè, sed ad populum debet appellari , quia licet vacet dignitas magistratus, non tamen vacat iurisdictio , sed est apud ipsum populum,& hoc in iurisdictione contentiosa.idem in voluntaria quando periculum est in mora,vt in dandis tutoribus. ff.de tuto.& cur.dat.ab his.l.vbi.nec traho illam legem ad actus merè voluntarios,sicut est adoptio & emancipatio.

2 C.de adoptio.l.2.& dicit Inno.quòd† nulla iurisdictio est apud populum,vel aliquam vniuersitatem,quia isti debẽt eligere magistratus,non autem officium magistratus exercere,quem oportet à superiori confirmari in authen.de defensi.ciui.in §.iterim compellant.ita ponit Bald. in ca.1. si de inuesti.in.dom.& vasalis oriat Aduerte,quòd per illa supradicta apparet,quod ineptè appellant illi,qu appellant in curia romana ad futurum concilium.

3 Vtrum† sententia lata testibus non publicatis sit ipso iure nulla? vide Bal.in feudis,in tit.si de inuesti.int.domi.& vasallis oriat.in §.1.& terigi in decisio.cur.parla.q.

4 Vtrum† vasalli possint prorogare iurisdictionem in alium quàm in dominum? vide Bal.de prohi.feud.alic.per Fede. in §.præterea.ibi,sed quæro vtrum vasali,&c.

DLXVIII.

2 *Extraneus dotans mulierem potest incontinenti sibi stipulari,pater vero non,& quare.*
4 *Pater non tenetur dotare filiam quæ propter adulterium dotem perdidit, sed cogitur eam alere.*
5 *Filia alimentis sibi à parte præstandis non potest renuntiare etiam cum iuramento.*
6 *Pater pui soluit legitimam fisco pro redemptione filij non cogitur eam relinquere filio in testamento.*
7 *Maritus quatenus lucretur dotem propter adulterium.*
8 *Mulier dotem viro adiudicatam propter adulterium, non repetit,licet p̃betur post eà inter eos nõ fuisse matrimoniũ.*
9 *Donatio in dubio non præsumitur inter coniuges.*
10 *Maritus percipiens fructus rerum dotalium, tenetur collectas pro illis soluere.*

1 Nota,pactum† super dote à quocunque dante dotem interponit ante nuptias,vel incontinenti post, & qualecũq; valet,ex interuallo in præiudicium mulieris ẽt ea consentiente non valet.ff. de pac.dotal.l. ob res.§. si extraneus.l. quoties.ff.solu.ma.l. auia.C. de iur.dot.idẽ dico in patre, quando pacisci tur sibi vel suis,quia nec in ipso contractu potest pacisci in præiudicium mulieris,nisi ea interueniẽre,vel ei succedente,imò nec ea consentiente, vbi absorberetur dos in toto,vel in partẽ.l.2.& l.cum dos.& l.si ita & l.aliud.ff.de pact.dotal.l.quamuis.& l.parer.C.eo. Ratio autem quare† extraneus incontinenti potest sibi stipulari,pater verò non,est,quia lex voluit prouidere extraneo, vtpote exercenti liberalitatem meram,& nè à liberalitate se retardet.arg.l.2.C.de bon.quæ lib.quod non fuit necesse in patre,quia cogitur filiam dotare,etiam si habet aliũ dẽ vnde se dotet.l.fi.C.de dot.promisso.l.cognouimus.l. qui liberos.ff.de ritu nuptiarum. & nota.in d.l.auia.

3 Et per† præmissa dicunt Doctores,quòd pactum factum per patrem,vt propter adulterium filiæ dos non cedat lucro viri,sed ad eum reuertatur,valet,vt notatur in l.si dotem.C.de iure do.in l.consensu.§.vir quoq;.C.de repudijs & in Speculatore in titulo de donationibus inter virũ & vxorem.§.fi.verſiculo,sed nunquid.quòd non credo verũ si tale pactum fieret inter coniuges,vt d.l.consensu.in fin. Et quia vxor in tali pacto inuitaretur ad delinquendum, quod esse non debet l.conuenire.ff.de pact. dotalibus.l.si vnus.§.illud-ff.de pactis.Circa.hæc† quæro,an pater teneatur iterum dotare filiam,quæ propter adulterium dotem perdidit? Dico quòd non.& est ratio,quia quod pater dotet filiam,fuit in priuilegium filiæ,& propter delictũ quis perdit suum priuilegium.l.etiam.§.licet. ff. soluto matri. l.verum.§.tẽpus.ff.pro socio. Et videtur esse casus à contrario sensu in authente, quod locum.ibi,filiæ imputari. C.de collatio.& ibi per Bartol.& Bald.& in l.si dotem.§. si post solutum.ff.soluto mat. Sed an cogatur saltem eam alere? Dic quòd sic, quia filius ingratum patrem cogitur alere.l.Imperator.ff.ad Treb.& in authen.de incest.nupt. in §.1.multo magis pater filiam,cum pater plus diligat filiam,quàm se.l.isti quidem.ff.quòd met.caus.& quia iure naturali pater tenetur alere filiam. Insti.de iur.na.gen.& cui.in prin.& non econtra.vt l.si quis à liberis.§.à filio milite.§.parens.ff.de agnos.lib.idem tenet Specul.in titu.qui fil.sint legiti.ver.quid si filia.

5 Plus dico,† quòd si filia cum iuramento renuntiasset alimentis,non valeret renuntiatio,vtpotè,quia cõtra bonos mores.l.alia.§.1.ff.solu.matrimo.quia contra ius naturale, quod est immutabile.in §.fi.Insti.de iure natur.gẽ.& ciuil. facit c.finale,extrà de consuetudine.Nec iuramẽto firmatur,quia non posset seruari sine interitu salutis æternæ,cũ aliàs cogeretur meretricari,vel aliud delictum committere,in c.pactum.extrà de pact.lib.6.& c.cùm contingat. extrà de iureiurand.& ita tenet Bal.in l.pactum.C.de colla. in 19.quæsito.

6 Vlterius quæro† quid in patre qui soluit legitimam pro redẽptione filij fisco ex forma statuti,vtrum cogatur illam sibi in testamento relinquere? Dico quod non.& ratio patet per præmissa,& quia solutione eius quod debetur,tollitur omnis obligatio.Insti.quib.mod.tol.obli.in princ.& facit l.si ex noxali.ff.de pecu. & l.si cùm dotem.§.si post solutum.ff.solut.mat.

7 Quòd autem† dos debeat per maritum lucrari propter adulteriũ,intelligo si maritus fuerit in vita sua cõquestus nisi in 7.casibus no.per Roffre.in ti.de libel.sup. matrim. contract.circa fin.nota.in l.si vxor.§.final.ff.de adulter.& in capitul.intelleximus.de adulterijs.per gl.& Innoc.post mortẽ verò viri hæredes non possunt conqueri,vt est tex. in l.rei iudicatę.§.1.ff.sol.matr.ẽm Dy.& Bar.licet Spec. dubitet ĩti.de dona.ĩter vir.& vx.§.fi.ver.sed qd si mulier.

8 Vnde dubitatur,si propter† adulterium dote adiudicatata viro postèa fuit probatum inter ipsos nõ fuisse matrimonium propter affinitatem,an mulier possit dotem repetere? dico q̃ non.& est rõ p̃ authoritatẽ rei iudicatæ,& qa in talibus non consideratur exitus.ita tenet gl.& Inn.in c. plerunque.extrà de donatio.inter virũ & vxorem. Circa præmissa non omitto vnum singulare,quòd nunquam in

9 dubio præsumitur† donatio inter coniuges,imò statur in strumento cuiuslibet cõtractus initi inter eos,donec donatio proberur. casus in l.q̃ aũt.§.fi maritus.ff.de dona.inter virum & vxorẽ.& gl.in l.vtrum.ff.eodem.& Bar.in l.q̃ dotis.ff.soluto matrimon. Item circa hoc est aduertẽdum, quia cùm maritus lucretur fructus dotis , non valet pactum in contrarium factum.l.si conuenerit.ff.de pactis dotalibus.

10 Et ex quo† maritus facit fructus suos bonorum dotalium tenetur soluere collectas & tributa pro illis bonis.l.neque. de impen.in reb.dota.fact.in l.hactenus.ff.de vsufru.& l. quæro.ff.de vsufru.leg.

D LXIX.

1 *Virginũ aut aliarum mulierũ raptores qua pœna puniãtur.*
2 *Dominium an transferatur ex assignatione dotis.*
3 *Notarius condemnatus de falso an possit dispensari per iudicem vt conficiat instrumenta.*

1 Cùm quæritur†qualiter raptores virginum vel aliarum mulierum puniantur?sic distingue,aut erat virgo, aut nõ. Si erat virgo,aut est honestè viuens, & tunc aut est nolẽs ab initio,& ex post facto.aut nolẽs ab initio, tamẽ ex post facto volens,aut semper volens.primo casu punitur pœna l.raptores.C.de episco.& cleri.& legis vnicæ.C.de rapt. virgi.Si autem ab initio nolens,tamen ex postfacto volẽs punitur vt in fi.dictæ l.raptores.& C.de raptu virgi.l.vnica.& est ratio,quia initiũ spectatur in talibus.ff.ad l.Cornel.de sicar.l.diuus.Si verò sit semper volens,aut est Deo consecrata,aut non,primo casu punitur capitaliter, vt in auth.de sanct.Episcopis.§.si quis autem raptores.& l.si quis nõ dicam rapere.C.de episco.& cleri.Si nõ erat Deo consecrata,tunc punitur pœna statuta Insti.de pub.iud.§. Iulia.ver.sed eadem.Si autem non erat virgo,aut erat maritata,aut non.Si maritata punitur capitaliter.l.quamuis in secundo.C.de adulter.Si nõ erat maritata,sed talis quæ faciebat gratiam sui corporis,aut est nolens,aut volens.Si nolens,punitur arbitrio iudicis,quia cùm lex dicat aliquẽ puniendum non statuendo pœnam.punitur arbitrio iudicis.l.sanctio legum.ff.de pœnis.Si volens,non punitur, qa princeps propter earum vtilitatem nõ vult eas legum laqueis innodari.C.de adulte.l.adulterium do.

2 An ex†assignatione dotis quæ fit mulieri transferatur dominium?vide l. Titia.ff.de solutionib.& ibi Doct.

3 An iudex†posit dispensare cum notario condemnato de falso,quòd posit cõficere instrumenta,vide Bar.in l.siquis in principio testa.ff.de leg.3.

DLX.

1 Effectus duodecim oblationis facta cum consignatione & depositione.

1 Nota quòd oblatio†quando fit cum consignatione & depositione, habet duodecim effectus.Primus, quia tribuit liberationem.C.mand.l.qui mutuam.& de minori.l.ait pꝛtor.§.1.Secundò facit cessare cursum vsurarũ.C.de vsur. l.acceptam.Tertiò impedit pœnæ legalis commissionem l.2.C.de iure emphyteutico.Quartò transfert rei periculum in creditorem.vt l.qui decẽ.in prin.ff.de solu.Quintò tollit pignorum obligationem, vt d.l.acceptam. Sextò inducit pignoratitiam actionẽ.ff.de pig.act.l.si rẽ.§.fi. Septimò acquirit rei oblatæ creditori persecutionem,vt d.l.acceptam.§.fi. Octauò facit conditionem haberi pro impleta.ff.de condi.& demon.l.iure ciuili.& C.de condi.insert.l.fi.Nonò confirmat rei emptæ persecutionem.ff.de act.emp.l.Iulianus.§.offerri.Decimò inducit moræ purgationem.ff.de condict.furtiua.l.parui refert.& C.de fur. l.subtractum. Vndecimò inducit dominij recuperationẽ. ff.de cap.l.in bello.§.si quis seruum. Duodecimò actionẽ priuilegiatã tollit,vt d.l.q decẽ.in prin.Cætera vide plenè per Cy.in d.l.acceptam.& aliqui ponũt in d.l.qui decem.

DLXXI.

Donatio an reuocetur per susceptionẽ nepotũ aut naturaliũ.
Liberorũ appellatione continentur nepotes & filij naturales.

Iuxta l.si vnquam.C.de reuocan.don.dum dicit liberos,
1 fortè posset dici,quòd per †susceptionem nepotum & filiorum naturalium fieret reuocatio donationis.nam text. in prin.d.l.ponit filios.posteà in fi.dicit,susceperit liberos non reepilogãdo filios,sed liberos, volens innuere quòd per susceptionem nepotum & filiorum naturaliũ, fieret reuocatio,cùm appellatione liberorum contineãtur tam nepotes quã filij naturales.de nepotibus est casus in l.liberorũ.ff.de ver.sig.de naturalibus in l.cognoscere.§.liberorũ.iũcta gl.ff.de ver.sig.ꝓtereà qñ in dispositione aliqua ꝓfertur verbũ Liberi,q̃ inspicit odiũ alterius,resultat tñ ab alia parte fauor,verbũ Liberi,efficitur extensiuum ad naturales.l.hæredibus.§.fina. & l.ex facto.§.si quis rogatus ff.ad Trebel.sed sic est,q̃ in d.l.si vnquã.ponitur verbũ liberi, Cuius legis decisio inspicit odiũ donatarij,resultat tñ inde fauor ꝓꝓ quartã liberorũ,dicamus verbũ Liberi,extendi ad naturales,posito tñ non concesso,quòd ex sui ꝓpria significatione non cõtineret.Item quò ad nepotes eadem ratione patet,nam verbum,Filij,non comprehendit nepotes.l.quid si nepotes.de testa.tut.& tamen si ponatur in actu inspiciente odium alterius,ex quo tamen resultat fauor,verbum Filij, amplectitur nepotes.l.filium habeo. ff.ad Macedonia.Et per istas rationes videretur quòd d.l. si vnquam.debet extendi ad nepotes & filios naturales.At tamen posset responderi ad dictas rationes sic. primò ad primam rationem,quòd ita fuit voluntas cedentis,non tamen volens designare iuris ministerium,& vide circa hoc Pet.He.in sua repe.super ver.filios & liberos.Ad.2.nõ ob. quoniam ibi constabat de mente testatoris,vt ibid.no.videtur.Ad 3.de l.filium habeo.dic quòd hoc verum est, quia reperitur extensio facta per legem, vt ibi patet.secus est hic & sic remanet hæc q̃stio ꝓ vtraque parte dubia.cogita ergo & not.ista,quia alibi istam quæstionem non reperies motam.De materia d.l.si vnquam.scripsi etiam suprà sin. 389.in §.dispositio legis,&c.

DLXXII.

2 Pretium potest imponere iudex arbitrio suo cum inter partes de eo est discordia.
3 Debitor an præsumatur liberatus si instrumentum debiti penes eum reperiatur.
4 Procurator inhabilis an posit habilem substituere.

1 Paria†sunt rogare venientes ab intestato,vel dicere, si nõ valet iure testamẽti,valeat iure codicillorum, vt tenet gl. & Cy.in l.si iure.C.de testa.manu.

3 Cùm inter†partes est discordia de pretio,iudex potest imponere arbitrio suo.l.1.C.de communi seruo ma. secũdũ Bart.& facit l.fina.in fin.C.de iure do.impe.& vide quæ no.Bart.in l.rem maioris pretij,&c. In creatione syndici requiritur authoritas superioris, secundum Bartol.in l.1. C.de seruis reipublicæ manu.& ibi videtur casus. Et ideò vniuersitates & alia loca præsentis patriȩ Delphinalis,quȩ de antiqua consuetudine non consueuerunt creare syndicos,consueuerunt licentiã petere creandi syndicos à curia parla.Delphin.vide suprà sing.385.nu.2.

3 Si instrumentum†debiti penes debitorẽ reperiatur, vtrũ præsumatur liberatus,vide gl.Cyn.& Barto.in l.1.similique modo.C.de lati.liber.tollend.& vide Bar.in l.fullo.§. qui tabulas.ff.de furtis.& vide Specul.in titul.de instrum. edit.§.postquàm.versi.quid si debitor.& versic.porrò.& vide in l.Labeo.ff.de pact.vide suprà sing.169.

4 An procucator†inhabilis constitutus posit alium habilẽ substituere facit in argumen.quòd non.l.si minor.C.qui manumittere non possunt.super quo vide Bart.in l.1.§.ꝑ eum.ff.de acquiren.posses.& gl.in clemen.religiosus.de procura.& vide Cyn.in l.quod quis.C.de procuratorib.

5 De materia† l.diffamari.C.de inge.manumis.vide Innoc. in c.dilecto.de præben.& qualiter in materia dictæ legis debeat sententia formari, vide Pet.Iac.in titu.de condi.sine causa.circa fin.

DLXXIII.

3 Iudex parti pauperi prouidet de aduocato & procuratore gratis.
4 Maritus posidet res dotales.

1 Nota†mirabilem tex.in l.interrogata.C.de liberali causa. pro cautela quam quidam sibi assumunt,qui vt clerici conueniuntur,& in veritate sunt clerici,quod possunt negare se clericos,& si posteà per curiam temporalem conueniãtur ratione eorum confessionis, q̃ si probent se esse clericos,non poterunt ibi in curia temporali conueniri, nam talis confessio non potest veritati præiudicare.

2 Confessio†facta coram iudice non in figura iudicij, sed coram notario causæ,non prȩiudicat,vt dicit gl.in l.iubemus.circa fi.C.de liber.cau.

3 Si pars sit†adeò pauper,vt non habeat vnde se posit de-
a fendere,iudex debet sibi prouidere a de aduocato & procuratore gratis.facit tex.in fi.ibi,tantum & litis sumptus, &c.C.de ord.cogni.& plenè circa hanc materiam scripsi in decisio.cur.parla.q.& vide suprà sing.537.nu.2.

Maritus

4 Maritus†posidet res dotales.l.1.ff.pro dote.quia si nõ possideret non vsucaperet,prout tamen vsucapit, vt in d.l.1. Et ideò formari debet libellus in rei vendicatione contra maritum,aliàs libellus est ineptus.

ADDITIO.

a Prouidere. Nota tamen quòd si posideam bona de quibus quæstio,debet ipsi parti ministrare sumptus vt litiget mecum.d.l.fi.ibi,ita vt ex iisdem &c.

DLXXIIII.

1 Sententia non valet quam citatio ligitima non præcessit.
2 Præscriptionem an impediat mala fides superueniens.
3 Intellectus l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no.infam.

1 Nota quòd†sententia non valet,vbi legitima citatio non præcessit,per gl.in l.fi.pater.C.ne de statu defunctorum. in gl.fi.ibi,nota hic.facit l.cùm nulla.ff.de re iudica.& iudi. solu.l.vir bonus.hoc tenet Innocen.in c.querelam.in fin. de procurator.imò dicit alibi Innocent. quòd vbi citatio est nulla,sententia etiam est nulla, in capit.præsenti.extrà de rescrip.

2 Vtrum†mala fides superueniens impediat prȩscriptionẽ, quid de iure ciuili,& quid de iure canonico?vide Doct.in l.vna.C.de vsucap.transformanda.& Bart.in l.naturaliter ff.eo.& Inno.in c.fi.de præscri.

3 In l.quid ergo.†§.pœna grauior.ff.de his qui notã.infamia. in ver.quamuis.dicit Bartolus,quæro si fuit actum ciuiliter ad pœnam dupli vel quadrupli,quomodo potuit imponere corporalẽ contra ius partis.l.id quod nostrum.ff.de regu.iur.Gulielmus intelligit dictam l.quando fuit imposita pœna pecuniaria & corporalis,vt l.interdum.§.qui furem.ff.de furtis, vel pone exemplum in l.medicos.ff.de varijs & extra or.cog.& de calum.l.penul. istud exemplũ non placet, quia in dictis legibus imposita est pœna ciuilis & criminalis,eo casu quo vtraque potest imponi, & si pœna non dicitur aucta vel minuta,vt habuistis not.in l.1. gloss.sed solùm potest reus dicere se grauatum,quia iudex fecit ex officio suo,tamen de hoc nouum processum facio Nota ex istis verbis,quod si agatur furti ciuiliter, videtur, quòd ex eisdem actis,& ex eodem iudicio possum eum criminaliter punire.Sed grauamen q̃ fit circa processum nõ inducit dispensationem in infamia, vt l.ictus fustiũ.ff. de his qui no.infa.sed solum grauamen,quod fit circa pœnam corporalem,vt hic. Vnde alij ponunt exemplum, quando imponitur pœna pecuniaria pro corporali in defectum,quia soluere non potest, vt leg.fina.ff.de in ius voc.Istud exemplum videtur contra casum dictæ l. ictus fustium.secundum secundam lect.Et ideò aduertendum,quandò pro pœna pecuniaria applicanda fisco imponitur corporalis,& tunc est dispensatum cum infamia, vt prin.§.quandoque imponitur pœna pecuniaria applicanda parti,tunc quandoque iudex imponit vtranque pœnam pecuniariam & criminalem, isto casu, si est de casibus in quibus ciuilis pœna concurrit cum criminali, vt quando non agitur ad vindictam,facit quod videtur dispensatum cum infamia,quia imposita pœna grauior vltra legem.Et põt intelligi ste ver.quamuis,nõ referendũ ꝓcedẽtẽ.Sed si est de casibus in quibus pœna ciuilis concurrit cum criminali,vt quando agitur ad vindictam, tunc non aggrauat partem,nisi ad processum, & ideò non videtur dispensatum cum infamia,vt suprà dixi,nisi poneres pœnam corporalem grauiorem delicto,quia tũc dispensatur ꝑ principem.Quandoque imponit corporali,& ommittit pecuniariam, & hoc quandoque facit post sententiam latam in pœnam pecuniariam,quia non potest soluere, punitur in corpore,vt l.fi.de in ius voc.cum si.tunc non videtur dispensatum cum infamia,quæ per sententiam fuerit confirmata & per executionẽ,quia iudex postea dispẽsare nõ potest,quia solum hoc potest iudex & statim.vt ff.de postul.leg.1.§.de qua re.& hic est casus,& l.ictus fustium.secundum primam lectu.Sed si iudex hoc fecerit in ipsa sententia condemnando corporalem, cum peteretur pecuniaria, videtur cum infamia dispensare, vt l.in seruorum. in fi.ff.de pœn.Et si dicis,quomodo potest iudex auferre ius partis?Respondeo,potest ex causa.primò si videt reum laborare infamia,tunc non videtur grauare partem, quia inanis est actio,&c.Et in hoc casu aduerte,quod si reperiatur,quòd ille commisisset delictum istud,præest, quia pœnam pecuniariã soluere non potest,imponetur pœna corporalis.Et prosequere verba Bar.in d.§.pœna grauior.

DLXXV.

1 Tertius possessor quatenus præscribat actionẽ hypothecariã.
3 Intellectus auth.malæfidei.C.de præscrip.lon.temp.
4 Possessionem continuatam allegans eam probet.
5 Præscriptionis exceptio an impediat litis contestationem.

Licet†tertius possessor prȩscribat hypothecariam actionem cum bona fide & iusto titulo.l.1.C.si aduer.credi.hoc verum credo in priuato,secus autem crederẽ in ecclesia vel minore,per auth.quas actiones.C.de sac.san.ecc.iuncta l. fi.C.in quib.cau.in integ.resti.non est neces.

2 Excommunicatus†non præscribit.ita tenet Hosti.in c.cũ nõ liceat.extrà de ꝑscri.& ibi gl.enumerat.12.casus,& vltrà ĩ q̃b⁹ cessat ꝑscriptio.& no.dict.gl.qa alibi nõ reperies.

3 Circa†auth.malæ fidei possessore alienãte.C.de præscr.lõ. tem.10.vel.20.an.intellige illud authen.locum habere in re immobili.Item in primo emptore.Item quãdo præscribitur eo ignorante, quoniam secus censetur in re mobili, quando in eis nihil est immutatum,ergo iuri antiquo standum.l.sancimus.C.de testa.l.prȩcipimus.de appel.Item secus,si dño sciente res posideretur,qñ in his nihil est immutatum,vt ibi patet,& tenet Azo in sum.in d.auth.malæfidei.& sic d.auth.malæfidei.& in corpore vnde sumit, istam materiam declarant & limitant, & non corrigunt, ita tenet Bar.in l.Pomponius.§.cum quis vtitur adminiculo.ff.de acqui.pos.& no.quoniam singu.

4 Ille qui possessionem † continuam allegat, debet eam probare.casus est in l.emptor.C.de præscri.long.tempo. quia non præsumitur continuata,nisi probetur,vt ibi.

5 Vtrum†exceptio præscriptionis impediat litis contesta. vide Bar.plenè in l.emptor.C.de prȩscri.long.temp.

DLXXVI.

1 Nunquid ius†vsusfructus posit præscribi?vide Bartol.& Docto.in l.fin.in fin.C.de præscri.long.temp.Et quid de iurisdictione,dic vt ibi.Et quid de iure exigendi vectigal, dic vt ibi.

6 Creditor†tenetur facere debitori instrumentum contractationis debiti soluti, per auth.de non alie.reb.eccle.§. emptoribus.2.colla.§.pro secundo.

DLXXVII.

1 Præscriptio an aliquo casu dormiat.
2 Præscriptio interrupta contra principalem an interrumpatur contra fideiussorem,&c.

1 Vtrum†quis posit tenere rem francham quam non teneat ab aliquo? videtur quòd sic.per tex.in l.bene à Zenone.in princi.ibi,& ad dominium & hypothecam, &c.C. de qua.ꝑscri.si tenuerit 30.an.in natiuitate recognoscẽdo. facit auth.si verò.C.de hȩreticis.Sed Galli abutũt dicẽtes, q̃ omnia mouentur de fundo vel emphy.Regis Franciȩ, pro quibus facit ff.de offi.præfect.vrb.l.1.§.cum vrbem.

2 Vtrum†iuramentum impediat currere prȩscriptionem respectu debitoris iurantis debitum soluere vide plenè quæ scripsi in decisi.cur.parla.q.

3 In l.sicut.de prȩscri.long.temp.in glo.super verbo, Militia.circa d.gl.quæritur, an præscriptio aliquo casu dormiat?certè de præscriptione dormiẽte non habemus expressum de iure ciuili.nisi in illa præscriptione 30.an.vt in d.l. sicut.tamen de iure canonico videtur,quòd talis præscriptio dormiat tempore hostilitatis & exercitus,si tantus exercitus esset,quòd iura in ciuitate non redderentur extrà de præscrip.c.ex transmissa.tamen Inn.ibi dicit, quòd illud etiam est verum de iure ciuili,sed ipse nihil allegat. Sed quòd posit esse verum in l.final.C.de fund.limi.libro 11.habemus hodie expeditum in extràuagante Imperatoris Federici de pace Constant.Et aduerte,quòd licet in

alijs

alijs casibus quis impediatur agere, præscriptio tamen currit contra eum, sed restituitur, vt in ti. ex qui. cau. maior. p totum, maximè in l. sed si per emptorem. §. si fortè. tamè in isto casu, id est, in ista præscri. 30. an. ipso iure non currit sed dormit, quod est notabile. Item etiam præscriptio dormit contra ecclesiam vacantem, in c. 1. & 3. eo. ti. & ita no. per Bar. in l. naturaliter. ff. eo. & idem Bar. in l. fi. C. in quibus caus. in integrum restitu. non est necef.

4 Vtrum interruptio† præscriptionis contra principalē censeatur interrupta contra fideiussorē, aut cōtra correū, vel cōtutorē? vide Bar. in l. cū qs. §. si quis pro reo. ff. de solutio.

DLXXVIII.

1 L. comperit. C. de præscri. 30. vel 40. annor. intellectus.
2 Actionem personalem 40. annis facit durare litis cōtestatio.
3 Tertius possessor ignorās rē esse emphyteuticariā, ea dscribit.

1 In l. comperit. † C. de prescri. 30. vel 40 an. attēde & nota. q d. l. loquitur in tributario faciēte functionē fisco ratione alicuius rei se tributariū recognoscente seu confitente, hoc videtur dicere gl. in l. cùm notissimi. in §. fi. in fi. C. eo. iunct. gl. fi. dictę l. comperit. quæ parificare videtur quòd ad præscriptionem emphyteutam & tributarium. ex quo intellectū potest inferri, quòd vbi quis nullam functionē, seu ciuilem canonem facit pro aliqua re, quæ emphyteuticaria aut tributaria prætenditur, ipse talem rem præscribere potest. Item potest intelligi d. l. comperit & magis generaliter, quòd d. l. loquitur in casu respiciēte vt fiscū, & hoc apparet, ex tenore ipsius l. cōperit. Vbi verò ageretur de aliqua re, quæ respiceret Regem, vel dominum nostrum Delphinum, non vt fiscum, sed vt priuatum, vt potè domi num feudi, haberet locum præscriptio. hoc videtur senti re domin. Cyn. in d. l. competit. quod not.

2 Litis contestatio† actionem personalem facit durare 40. anno. vt in l. fi. ibi, sed licet personalis actio, &c. C. de præscrip. 30. vel 40. anno. facit l. 1. circa medium. C. de annal. excep. quòd intellige dum tamen lis fuerit contestata coram competenti iudice. in l. si pater. C. nē de stat. defunct. tenet gloss. in c. vt debitus. extrà de appel. in c. illud. extrà de præscrip.

3 Nota† gl, mirabilem. l. cùm notissimi. C. de prescri. 30. vel 40. ann. in gloss. fi. in §. quę videtur velle, quòd tertius possessor ignorās rem emphyteuticariam, eam rectè potest præscribere. Item etiam in d. gl. ponuntur duo alij casus, in quibus res emphyteuticaria potest præscribi, attamen dic primum, hodie fore correctum per c. malæ fidei. extrà de reg. iur. lib. 6.

DLXXIX.

1 Reo qui succurratur contra quem est interpositum primum decretum.
2 Processus ex libello incerto valet si fuerit admissus.
3 Iudex qui assignauit partibus diem certum ad audiendum sententiam, potest ill am proferre altera partium absente.

1 Qualiter† succurratur reo contra quem est interpositum primum decretum? vide tex. & Docto. in l. si quis emptionis. §. fi. C. de præscri. 30. vel 40. anno. & Bartol. in l. si priusquam. ff. de no. oper. nun. & per eundem Bart. in l. si finita. ff. de dam. infect.

2 Libellus† incertus si fuerit admissus, nihilominus valet processus, vt videtur gl. in l. si ex multis. in gl. 1. in fi. de annal. exceptio. & Io. Fab. Inst. de actio. §. curare.

3 Licet† peremptorium requiratur ad audiendum sententiā iuxta l. cessante. C. quo. & quan. iud. tamen vbi iudex assignat partibus psentibus certum diem ad audiēdum sentētiam, ipse potest eam illa die proferre altera parte absente, per d. l. cessante. & ita no. per Pe. Ia. in ti. de consti. pec. circa fi. tu no. quòd omnes termini de sui natura intelliguntur peremptorij, licet non exprimat in citatione, ita no. gl. in c. 1. de except. in cle. & in c. consuluit. extr. de offi. dele. & ibi Inn. & vide q no. in l. si finita. §. Iulian°. ff. de dā. infe.

4 Nota q cōmunatio† quæ fit in peremptorijs, videlicet, q si non venerit, in eius contumaciam procedetur contra eum secundum actoris petitionem, vt probatur in l. consentaneum. ibi, si in eadem contumacia perseuerauerint psentes, &c. Vel £m q fuerit rationis &c. in fi. Et isto vltimo mō hodie de bēt fieri citationes, vt hic īfi. le. £m Bar.

5 Inno. † dicit vnum notabile, quòd citatio, &c. vt suprà singu. 299. nu. 2.

6 Vtrum† citatio sufficiat fieri ad domum? vide Bar. & Do. in auth. qui semel. C. quo. & quan. iud.

ADDITIO.

a Add domum. Adde. ś. singula. 284. nu. 3. & sing. 354. nu. 2.

DLXXX.

1 Interlocutoria necessariò non debet ferri in scriptis.
2 Principis sententia est ferenda in scriptis.
3 Iudex malè iudicans tenetur parti inquantum eam læsit.
4 Iudex post sententiam latam, an possit ei addere, vel eam corrigere aut emendare.
5 Actio fit transitoria ad hæredes per litis contestationem.

1 Non est necesse, † quòd sententia interlocutoria feratur in scriptis, vt no. gl. in l. 2. C. de app. reci. tamen securius est vt feratur in scriptis.

2 An sententia† principis debeat ferri in scriptis? dic quòd sic, vt no. gl. in auth. in medio litis non fieri sacras for.

3 Etiam† in causa matrimoniali non est necesse sententiam ferre in scriptis, secundum Inno. in ca. Albericus. extrà de testi. Regulariter contrà, in l. 2. C. de sen. ex peric. reci.

4 Libellus† in quo reus non petitur condemnari, est ineptus & debet reijci. ita dicit Bar. in l. si cum nulla. ff. de re iudi.

5 Iudex† quando malè interloquitur, tenetur parti, in quantum eam læsit, ita dicit Bar. in l. quod iussit. ff. de re iudic. Item si totam causam diffiniendo malè per imperitiam iudicet, tenetur parti, secundum Bar. in l. fi. C. de pœna in dicis qui malè iu. vide infrà sing. 613. nu. 14.

6 Vtrum iudex† post sententiam latam possit eam interpretari, vel emendare, supplere aut corrigere, vel eidē addere, vide per gl. & Bar. in l. ab executore. ff. de appel. & in l. 2. C. de sen. ex peric. reci. & in l. actorem. ff. de re iud. docto. in l. sæpè. ff. de re iudic.

7 Nota, quòd† per litis contesta. fit actio transitoria ad hæredes. l. 2. in fi. C. de fructi. & lit. expens. quod verum intelige, nisi à lite consensu partium fit recessum, iuxta no. per gl. & Bar. in l. cùm mota. C. de transact. quod no.

8 Iudex† delegatus extrà suam delegationem excōmunicari non potest. Inn. in c. cùm olim. extrà de offic. delega.

DLXXXI.

2 Appellari an possit à sententia absolutionis.
3 Appellari an possit si pars non citetur in executione sentētiæ.
Sententia contra hæredem non debet exequi nisi eo citato.
4 Sententia nulla an confirmetur per appellationem.

1 Gloss. in l. fi. C. si à non competenti iudice. dicit, † quòd appellans ab excommunicatione non est excommunicatus. Sed dic contrà. quia est casus in c. pastoralis. de appel. & ibi hoc tenet Bernar.

2 Sed an à sententia† ab solutionis possit appellari dic q non, vt no. in c. ab excōmunicato. extrà de rescriptis. per Inn.

3 Vtrum† in executione sententiæ sit pars citanda, & si non citetur, an possit appellari vide Bart. in l. ab executore. C. quorum appel. nō recipi. & per Inn. in c. ex ratione. de appel. & plenius Bart. in l. à diuo Pio. §. 1. ff. de re iudi. Attamen dicit Inn. in c. quia 5. de iudicijs, q uòd sententia contra hæredem nō debet exequi, nisi ipso citato. De materia executionis rei iudicatę plenè vide per Specu. in ti. de exe cutio. rei iudicata. in §. postremò. & ibi ponūtur 17. casus.

4 Vtrum† per appellationem sententia nulla confirmetur, vide gloss. in l. 2. C. si ex falsis instrumentis. super quo aut sententia est nulla defectu consensus, & tūc appellatione confirmatur, vt l. 3. §. fi. in d. gl. Quandoque sententia est nulla per alium defectum, & tunc non confirmatur per appellationem. l. si expressim. ff. de appellationibus. Et ita dicit Bartol. in l. 2. C. si ex falsis instrum. & in l. 2. quando provo. non est necef.

Exceptio.

DLXXXII.

1 Exceptio quæ opponitur contra executionem sententiæ quatenus impediat executionem fieri.

1 An sentētia† ex falsa causa lata valeat, vide plenè distinctionem Bart. in l. fi. is ad quem. ff. de acqui. hære. & ponunt aliqui in l. falsam. C. si ex falsis instrumentis. vide supra singu. 286. num. 3.

2 Exceptio† quæ opponitur contra executionem sentētię, impedit executionem fieri. l. fin. C. si ex falsis instru. Quod verum intellige, si probationes essent in prōptu, & essent plenę, vt in d. l. fi. ibi, manifestis probationibus, &c. Si autē requireret altiorem indaginem, tunc non impediretur executio. Secus si exceptio reseruaretur præstita cautione de reddendo, quod exigitur, vt C. de falsis l. 2. & l. fi. C. de ordi. cogni. & in auth. quæ supplicatio. C. de precibus Impe. offe. & extra de in integr. resti. in c. suscitata. & Bart. plenè ponit in extrauag. ad reprimendum, quæ est sua extrauag.

3 Si cui committitur† causa cognoscenda, vtrum ipse poterit recipere nouas probationes? dic quod non. l. 1. C. de rela. & ibi tex. secundum Bar.

DLXXXIII.

1 Si ex falsa, † vel iniqua causa iudex Titium cōdemnat, qui tamen alias per processum erat condemnandus, iudex appellationum debet sententiam confirmare, & veram causam in sententia sua exprimere. de hoc est casus aureus in l. fi. ff. quod cum eo. & ibi gl. & Guliel. de Cun. quod tenemenți, quia alibi non reperies.

2 Si iudex† aliquid innouet pendente appellatione, qualiter debet puniri? dic quod lege Iulia de vi publi. & est casus in l. lege Iulia. ad legem Iuliā de vi publi. quod intellige verū, quādo est† appellatum à diffinitiua, secus si appellaretur ab interlocutoria. Nam appellatione interposita ab interlocutoria, iudex potest procedere donec fit inhibitum, & interim acta valent. vt in c. non solum. de appella. lib. 6. quod tene menti, quia quotidie contingit in facto. De materia attentatorum pleniùs tetigi infrà sing. 609.

3 Quis debeat† probare sententiam bene latam, aut malè latam in causa appellationis? vide Bar. in l. hi qui. C. de appel. & ibi latè per Spe. in tit. de prolatione sententię, in §. fin. & dixi in decis. curiæ parla. q.

DLXXXIIII.

1 Iniuriam inferre contra iudicem à quo non debet appellans.
2 ad Executionem sententiæ quando possit procedere iudex nō obstante appellatione.

1 Appellans† non debet iniuriam inferre contra iudicem à quo. gl. in l. & in maioribus. C. de appel. in fi. gl.

2 Vtrum & quando † iudex nō obstante appellatione possit procedere ad executionem suæ sententiæ? vide Inno. in c. pastoralis. extra de offi. deleg. & ibi ponit sex casus in quibus potest procedi ad executionem non obstante appellatione, videlicet quando appellationi non est delatum.

3 De incarcerato † appellante vtrum debeat per iudicem à quo custodiri vel remitti iudici ad quem, plenè hanc materiam tractat Fran. de Zabare. in c. frequens. de excef. præla. in clem. in 6. q.

DLXXXV.

1 Iudicum mandata an & quando transeunt in rē iudicatam.
2 à Grauamine futuro potest appellari.
2 Appellatio infra quod tempus intimanda, & cui.
4 Princeps solus potest releuare partem negligētē in appellādo.
6 Appellationem prosequi sufficit tali tēpore quod infra annū possit diffiniri, nisi iudex à quo statuerit breuius tempus.

1 Vtrum† mandata iudicum transeant in rem iudicatam? Innocen. in ca. cum venissent. extra de appella. dicit quod nō, nisi emanauerint cum causæ cognitione. & not. quia sæpè contingit in istis præconizationibus quæ fiunt ad mandatum iudicis.

2 A futuro† grauamine potest appellari. l. & in multis. C. de appel. vide in auth. de collā. §. si quis autem.

3 De appellatione† intimanda infra quod tempus. & cui, vide cle. licet causam. extr. de ele. & dixi infra sing. 595. §. appellatione interposita, &c.

4 De eleuamento† temporis an & à quo debeat dari, si pars fuerit negligens in appellatione interponenda, introducē da, aut prosequenda? die quod princeps hoc potest facere, per tex. in l. 2. §. quod si ita contigerit. ibi, à nostro numine reparationē peti præcipimus, &c. debet esse. C. de tempo. appel. & ibi dicit Azo, quod ita seruatur in curia Franciæ, quod vbi quis non fuerit prosecutus appellationem infra tres menses, q petitur releuamentum à Rege.

5 Multa† alia singularia in materia appellationis, vide q plenè dixi in decisio. curiæ parla. q. 435.

6 Sufficit† appellanti incipere prosequi eius appellationē tali tempore, quod infra annum ipse possit petere diffiniri. ita dicit Inno. in c. ex ratione. extra de appel. Sed hoc intelige, nisi iudex à quo statuerit appellāti tempus breuius ad introducendum eius appellationem, quo tempore si non introducat, appellatio est deserta, secundum Inno. in c. per sonas. extra de appel.

7 Si quis † non potest soluere, per quantum tempus debeat stare in carcere, vide glo. in l. fin. circa fin. C. qui bon. cede re possunt.

DLXXXVI.

1 Debitor fiscalis si sit contumax in soluēdo, non habet locum ritu qui bonis ceder. poss.
2 Executioni mandari contra fideiussorem sine nouo processu potest sententia lata contra principalem.

1 Vtrum in† debito fiscali habeat locum ille titulus, qui bonis cedere poss. dic quod non, si debitor sit contumax in soluendo. l. nemo. C. de exac. tributorum. lib. 10. & tenet Bar. in l. sacrilegi. §. cum eo. ff. ad l. Iul. pecu.

2 Sentētia lata cōtra principalē pōt mādari executioni ē fideiussorē sine nouo processu. gl. sing. in l. fi. C. de vsur. rei iud. in gl. pe. in fi. vide tn sp hoc Bar. īl. i stipulatio ne. ff. iud. sol.

DLXXXVII.

1 Actione peculatus tenētur perforantes muros ciuitatis, vel de illis aliquid auferentes.

1 Vtrum† liceat aliquid facere? perforare, vel auferre de muris, seu mœnijs ciuitatis, vel alicuius villæ? dic quod non, & talia facientes tenentur actione peculatus. in l. qui perforauerit. ff. ad l. Iul. pecu. & vide l. ædificia. C. de ædifi. publi. & ideo priuato non est licitum in muris villæ, vel ciuitatis aliquid facere, aut construere sine licentia domini, se cus est in vniuersitate, quę hoc potest facere, vt tenet gl. in l. lacra. §. muros. ff. de re. diui. & l. opus nouum. ff. de operi. publi. vbi dicit Bart. quod ille glossæ communiter tenētur & gl. posita in l. omnes prouinciarum. C. eod. tit. de operi. publ. quod no. ista faciunt contra vnū ex hominibus meis qui in villa mea sancti Albani in baronis construi fecit quandam fenestram in mœnijs dictę villę sine mei, aut officiariorum meorum licentia.

2 Iudex† ordinarius, & non alius potest citare realiter, hoc est personaliter. in auth. ei qui iurat. C. de bo. autho. iudic. possi. secundum Bar.

ADDITIO.

a Facere. Adde Ange. Are. & ibi dixi, in §. sanctæ quoque res Insti. de rer. diuil.

DLXXXVIII.

1 Possidens rem meam si ab alio deijciatur sine mei voluntate debet reintegrari.
2 Habitantes extra muros villæ vel ciuitatis tenetur ad refectionem murorum.
4 Obligatione generali an veniant lecti, & alia supellectilia.

1 Si quis † probet se possidere rem meam, quam prætendo possidere, & ab alio deijciatur sine mei voluntate aut mā dato, nunquid debeat reintegrari? dic quod sic, per l. memi nerint. in fi. ibi, sed illico quidem possessio ei à quo est ablata, reddatur. C. vnde vi. iuncta glo.

2 Vtrū habitantes† extra muros villæ vel ciuitatis tenēatur contribuere in refectione eorundem? vide l. ad portus. &

ibi Doctor.C.de operibus publicis.
3 Si via† publica aut fossata possint præscribi, vide l.præscriptio.C.de operib.public.
4 An in obligatione† generali veniant lecti, panni & alia supellectilia? glo. in l.1.C.quæ res pig.obli.pos.super verbo, rationis est, videtur velle quod non, quia in generali obligatione non veniunt ea, quæ quis verisimiliter non esset obligaturus.vt in d.l.1.
5 Si quis obliget† bona sua præsentia & futura duobus diuersis temporibus, an prior erit potior in postea quæsitis, vel an concurrant simul? vide Doc.& Bar.in l.licet.C.qui potio.in pigno.habean.

DLXXXIX.

1 Matrimonio constante creditores viri eius bona nō poterunt occupare offerendo dotem vxori.

2 L.assiduis.C.qui pot.in pigno.an habeat locum in dote confessata.

1 Nunquid† constante matrimonio creditores viri poterūt occupare bona mariti offerēdo dotem vxori? certè non, quia adhuc actio de dote non competit. Nec est casus in quo constante matrimonio dos debeat solui, tamen soluto matrimonio hoc bene posset fieri, vt l.si cum tibi.C. qui potio.in pig.secundum Iac.de Aret. quod tene menti secundum Bart.

Vtrum l.assiduis.C. qui potior in pigno.habeant. habeat
2 locum in dote confessata? gloss.in d.l.super verbo, Dote, dicit quod non, tamen contrarium seruatur, vt ibi Bartol. plenè.

DXC.

1 Pactum quod creditor lucretur fructus rei hypothecatæ, valet.

3 Pignorum in venditione debet citari debitor.

1 Si debitor† faciat pactum creditori, quod ipse lucretur fructus rei hypothecatæ, valet pactum, vt dicit gloss.in l.1.C. de distract.pigno.
2 Nota† quod facit iudex, facere videntur partes. inducitur ad hoc l.1.C.si in causam iudi.pig.captum sit.in fina.secundum Barto.
3 Debitor† debet citari in venditione pignorum.tex. videtur in l.creditor.C.de distract.pignor.& ita vidi seruari in Auinione, sed non ita seruatur in hac patria Delphin.quia facta pignoratione bona in incantibus venduntur non vocato debitore.& ita seruat stylus huius patriæ Delphi.

DXCI.

1 Ordinis exceptio vt prius conueniatur principalis quam fideiussor, an sit dilatoria.

1 De exceptione† ordinis vt prius conueniatur principalis, quam fideiussor, an sit dilatoria vel anomala? vide Barto.in in l.3.ff.de exceptio.& Cy.in l.exceptionem.C.de proba. & vide in decis.q.171.
2 Quando† inter aliquos est controuersia, debet deputari auditor eorum computatorum: per l.si præsidium.C.de distract.pig.& ita seruat curia parlamen. Delphi.pro abbreuiatione causarum. Et vide l.si cui libertus.ff.de condi.& demonstra.
3 Si quis† deprehendatur cum aliqua muliere, & dicat se eā iurasse, pro veritate accipitur.glos.in l.penul.in glos.1.in fi. C.de fideius.

DXCII.

1 Denuntiatio, de qua in l.3.C. de nouat. qualiter debeat fieri debitori.

2 Scientia in materia l.3.C.de nouat. non sufficit. sed requiritur denuntiatio.

1 Denūtiatio† qualiter debeat fieri debitori facta delegatione, de qua denūtiatione habetur ī l.3.C.de noua. circa hoc dic, qđ in denuntiatione debet exhiberi debitori, & declarari delegatio, iuxta c.causam quæ.de elect.in clem.& facit quod ponit Bart.in l.non solum.§.morte. in q. quæ incipit, Secundo principaliter est videndum, &c.ibi, quandoque fit ex causa iusta, &c.ff.de no.ope.nun.& bene facit l.nomē.C.quę res pig.obli.pos.ibi, nōdū certior à te, &c.

ita dicit Bar.in d.§.morte.& vide eundem Barto.in l.facta. §.si hæres.1.ff.ad Trebel.vbi ponit multa notabilia in materia d.l.3.C.de noua.& vide Sali.in sua repe.l.si ex legati. in q.quæ incipit, ex prædictis collige, &c.ff.de ver.ob. qui idem tenet.
2 In hac† materia l.3.C.de noua.non sufficit scientia, sed requiritur denuntiatio, tenet Pe.Ia.in ti.de rei ven.quę compe.ex cessione.in §. item est notandum, quod dominus qui cessit, &c.
3 An valeat† legitimatio de infante, vide Bart.in l.iubemus. C.de emancipat.libero. De materia legitimationis scripsi suprà §.quid operetur legitimatio.& §.sequen.singul.464.

DXCIII.

4 Pater quod soluit pro filio capto ab hostibus, non computatur filio in legitima mortuo patre.

3 Fideiussor potest interuenire pro eo qui neque ciuiliter neque naturaliter tenetur.

1 Si pater† soluit pro filio capto ab hostibus centum, vtrum mortuo patre fratres possint ei cōputare in legitima sua seu portione sua.text.quod non, secundum Bart.in l.liberi.C.de capti.
2 Pone† ꝙ facta cessione, &c.vt s.sing.506.nu.2.
3 Pro illo† qui nō tenetur naturaliter neque ciuiliter, potest fideiussor interuenire.Bart.in l.Marcellus.ff.de fideius.
4 Si quis† mihi teneatur in centum ex mutuo soluendis in festo paschæ, & medio tempore moneta mutetur, in qua moneta debeat fieri solutio? vide Bart.in l.Paulus.ff.de solutio.& plenè tetigi in deci.curiæ parlament.q.

DXCIIII.

1 Consuetudo dominatur in contractibus fundalibus & emphyteuticarijs.

1 Nota, & est bonum† dictū, ꝙ in cōtractibus feudalibus & emphyteuticarijs cōsuetudo maximè dominatur. De feudalibus est te.in c.Obertus de Orto.cū ibi not.de feud.cognit.quod no.gl.in l. de quibus.super verbo, Vtimur.ff.de legi. De emphyteuticarijs est tex.in l.1.& 2.C.de iur. emphyte.
2 Quando† liber videlicet, Codex, vel.ff. vetus traditur licētiato, quando doctoratur, videtur ei tradi tota scientia iuris ciuilis.ita dicit Bart.in l.1.C.de donatio.

DXCV.

1 Causæ cognitio, & decretum iudicis an requirantur in donatione.

1 Vtrum in† insinuatione requiratur causæ cognitio, item vtrum decretum iudicis requiratur in insinuatione, item an in donatione quæ incipit à traditione, & an insinuatio possit fieri post donationem? de istis quæstionibus vide plenè per Bar.in l.data.C.de dona.
2 Appellatio interposita† in partis vel iudicis absentia, intimari debet infra mensem, vel prius quam cito fieri potest parti aduersæ, alias appellatio efficitur inualida.in ca.licet causam.de elect.in cle.& vide ibi Fran.de Zabar.

DXCVI.

1 de Meritis debet constare aliter quam ex verbis descriptis in donatione.

1 Nota ꝙ Guli.de Cun.in l.illud.C.de epis.& cleri.dicit,† ꝙ in donationibus factis ꝑ merita, requiritur ꝙ de meritis ipsis cōstet aliter quā ex verbis assertis & descriptis in donatione, alias leue foret fingere cās in fraudē legis insinuationē requirētis: & nō ē admittēdū.ar.ff.de trāfac.l.cū hi.§. sed cū his.ꝙ de proba.l.qui testamentū.& ibi no.& de leg. 3.l.cū quis decedēs.§.1 itia honestissima.de castrē.pec.l.si fortè.& l.castrēse.& C.e.ti.l.1.& no.gl.in simili.C. de do. per Bar.in l.Seius & Augerius.ff.ad l.Fal.Inuēta.n.fuit insinuatio, ne fraus cōmittatur, ita ꝙ leges insinuationem requirētes illud statuerūt ꝑ cautela ad tollēdū talia fictitia merita, sic ꝙ ꝑpterea aliqua sibi cōtraria nō sint admittēda, ne verbis & nō rebus reperiret lex imposita, ꝙ esse nō debet.l.nā.ff.de ꝑscrip.verb. Ad ꝙ spāliter inducit idē Guli.de Cun.d.l.illud.cū sua gl.dum ibi dr, ꝙ amico facto nō pōt donari cā pietatis, nō igitur ꝯm eū valent tales donationes aliquo modo, imo oportet, quòd donatarius illas causas probet fore veras.C.de sac.sanc.eccl.l.iubemus.§.pe.& auth.hoc ius porrectum.& ita per eum ibi nota.ad plenum. Et si dicatur, quod huiusmodi donatores præterita fuisse merita confitentes erant tempore donationis maiores, & tales qui confitendo poterant sibi preiudicare meritò eorum confessio saltem plenariam inducit huiusmodi meritorum probationem, quamuis non inducat dispositionem.ff.depositi.l.publia.§.fi. Et legitur in simili per Cy.in l.cum falsa.C.de iuris & fact.igno.ad quod pulchrè & eleganter respōdet Bal. in d.l. distinguendo, quia aut in instrumento fit mentio certorum meritorum in specie, & tūc standum est instrumento.l. Aquilius.ff.de don. quasi in confessione speciali insurgat donatio.l.publia.§. fi.suprà alleg.& quod no.in d.l.cum falsa. Aut fit mentio meritorum in genere, tunc per talia instrumenta non probantur merita, quia ista generalis obscuritatem generat.ad quod facit quod notatur in l.si donatione.C.de colla.& in authen.vnde si parens.C.de inoffic.testa.& isto modo limitantur iura de hac materia loquentia. Licet, Bart.aliter militet, in l.si forte.suprà alleg. Sed mihi non multum, videtur vrgere dicta distinctio dom.Bal.quia in vtroque casu dictæ suæ distinctionis, siue in specie declarentur merita, siue in genere, semper subest occasio fraudandi legem quia vt donatio non indigeat insinuatione, posset quis in instrumento donationis specificè declarare aliqua merita quę tamen non essent vera, quod non esset tolerandū.arg. l.conuenire.ff. de pact.dota.& in d.l. qui testamentū. cum ibi no.ff.de probatio. De probatione meritorū, vide quæ dicit Ioā. de Aremone in sua repeti.l.pactum.C.de colla.

DXCVII.

1 Illa verba† quæ quotidie ponuntur in instrumentis, videlicet & volo tot esse donationes, quot possunt consistere inter legitimam summam, &c.nullius sunt effectus, secūdū Cyn.in l.sancimus.§.si quis autem.C.de donatio.quē ibi sequit Bar.& facit ꝑ hoc, qa nō pōt renūtiari insinuationi. Francis.de Zabarel.in clemen.1.de appel.in 24.quæsti.quæ
2 rit†, Si iudex à quo assignauit terminum appellanti ad sepsentandum coram iudice ad quem, & alium terminum ad fidem faciēdam iudici à quo, quòd se præsentauit coram iudice ad quem. Si appellans fidem non fecerit, an appellatio sit deserta? dicit Lapus, quòd licet ex hoc veniat puniēdus, quia non paruit, non tñ appellatio debet conseri deserta, cùm hoc non sit in iure expressum.facit de sentent.excommu.c.is qui.primo responso.lib.6. idem tenet Feder. de Sen.consi.127.dicit tamen Lapus, quòd si iudex cōminatus fuisset, quòd nisi in termino sibi assignato fidem de dicta pręsentatiōe fecisset, haberetur appellatio pro deserta, tunc secus. Pet.de Anchar.dicit, quòd iudex à quo, non potest pronūtiare appellationem desertā esse hoc vltimo casu, quia hic comminatio cōfertur in tēpus quo futurus est non iudex, cùm sit transitura iurisdictio in iudicem ad quem.ar.de offi.delega.in c.præsenti.lib.6.dictum hoc placet dixit de Zabarel.sed ratio non vrget, quòd si appellatio est frustratoria, nec iudex detulit, non est in superiorē trāsfusa iurisdictio.eo.ti.in c.cum appellatio.lib.6.Sed verior est ratio, quia beneficium appellationis pēdet in congnitione superioris, non potest ergo iudex à quo in parte ipsam tollere, nisi vbi reperiretur ei à iure concessum.facit de cōfirmatio.vtili vel inutili.c.1.lib.6.tamen tutum est appellanti, ꝙ fidem faciat, ne se ingerat in diuersitatē opinionū.
3 Quid si iudex† non detulerit appellationi, an possit terminum præfigere appellanti ad introducendam appellationem? Inn.in c.vlti.de accu.dicit, quòd non.contrarium tenet.Specu.de appellatio.in quarta parte.§.sequitur. Francisc.de Zabarel.in clement.prima.de appellationib. tenet opinio.Specul.

DXCVIII.

1 Sacramento† executoris testamenti dicentis se adimpleuisse ordinata in testamento, debet eidem credi, per text. secundum Bar.in l.pe.§.fi.C.de dona.
2 Ad quantum valeant† quingenti solidi, de quibus in dicta l.penult.§.fina.C.de donatio.quidam stultus, vt refert Rofredus, intelligebat de solido vulgari, sed certe planū est, quòd de solido legali debet intelligi de ęquiualenti vno aureo, quorum septuagintaduo faciunt libram, vt.C.de susceptis.& archa.l.quoties.& no.C.de ser.fugit.l.quicunque. illud idem videtur dicere gl.in §.fi.Insti.de pœn.teme.liti. ita dicit Cy.in d.l.pen.§.fi.C.de dona.& tetigit idem. Cy. in l.illud.C.de sacrosan.eccle.

DXCIX.

1 Iuramentum an validet donationem excedentem quingentos aureos si non fuerit insinuata.

2 Donatio causa mortis facta per filium de consensu patris, an sine eius consensu possit reuocari.

1 Vtrum† donatio excedens 500. aureos validetur iuramento si non fuerit insinuata. Bald.tenet quòd non, in l.illud. C.de sacros.eccle.contrarium tenet Bar.in l.si quis pro eo. ff.de fideiuss.plenius dixi in decisio.curię.par. Delphi.q. 350.& latius scripsi suprà sing.342.in §.donatio sine insinuatione, &c.
2 An donatio† causa mortis facta per filium de consensu patris possit reuocari sine consensu patris. Et videtur ꝙ nō, quia nihil tam naturale, &c.ff.de regulis iur.l.nihil. Quidā contra per l.do.ff.de donat.inter virum & vxo.facit l.nec fratris.C.de dona.causa mortis.& ff.de pecu.l.nō statim. est ar.ff.de adop.l.adoptiuam. Alij dicunt quod non potest in authen.de defensorib.ciui.§.& not.in authē, contra si filij.C.de repud.& ff.de rei vendic.l.si id quod.§.1.ver.ꝙ si.

DC.

1 Sententia quæ in rem transiuit iudicatam potest retractari si æquitas suadeat.

2 Executioni sententiam non mandat ille cuius iurisdictio est prorogata.

1 Sententia† quæ in rem transiuit iudicatam bene potest retractari, si æquitas suadeat, vel erronea probetur.c.cum inter cętera.extrà de re iud.in antiquis.& ita tenere videtur Spe.in ti.de sententia.§.fi.ver.vel sit lata contra ius litigatoris, &c.& pro hoc vide ꝙ dicit Bar.in l.illicitas.ff.de off. ꝑsid.facit l.planè.circa medium.ff.de peti.hæredi.& quod no.Bar.in l.1.§.hoc interdictum.ff.quod vi aut clam.
2 Ille cuius† est iurisdictio prorogata, non mandat sententiam executioni, quia ipse non est iudex, nisi vsque ad sententiam.no.gl.in l.2.ff.si quis.in ius voc.nō ierit facit.l.episcopale.in fi.C.de episco.audi.

DCI.

1 Si medici† huius ciuitatis Grationop.aliquid faciant ad requisitionem consulum, quod concernat vtilitatem publicam, videlicet, visitare leprosos, vel simile, solutio spectat ad fiscum.allegatur, tex.in l.mulier in opus.iuncta gloss.ff. de capti.& postli.reuer.
2 Seruiens† non potest quem citare sine iussu iudicis.in l.cū clericus.C.de episco.& cler. vide Bart.in l.final.de requirendis reis.

DCII.

1 Verborum, recusare, renuere, & renuntiare effectus.2.3.

1 De verbis† recusare, renuere, & renuntiare, verba ista præsertim renuntiare, & renuere, sunt animi declaratiua, vnā resistentiam seu contradictionem verbi aut facti de non faciendo, vel adimplendo aliquem actum, vel onus iniunctum, importantia.de hoc est tex. in l.recusare. in prin.& l.qa poterat.circa mediū.ff.ad Trebel.l.recusari.ff. de acq. hære.l.si non solus.§.1.ff.si quis omis.cau.testa.facit.actione.§.renuntiare.ff.ꝑ socio.ꝙ facit ad qōnē, si instituti. Titiū, & ordinaui ꝙ faciat fieri vnā capellā, vel vnā donā salis, & si facere renuerit, & præmissa attēdere recusauerit in eum casum sibi substituto Caium. Certe si ipse requisitus non fuerit de faciēdo ꝑmissa, & ita nō recusauerit facere ꝑ vnā resistentiā facti aut verbi, credo non esse locū substituto. & hoc importat significatio dictorū verborū.

De verbo-

2 De verbo recusat, vide te. in l. 1. C. de his qui ante apertas tab. Et dicitur proprie recusare, quando aliquis requisitus contradicit facere sine causa rationabili id de quo faciendo est oneratus. in auth. vt exactio. inst. do. §. illud. colla. 7.

2 De verbo renuere, est tex. in c. 1. §. hic finitur lex Fe. & in cipiunt constitutiones regni. in feu.

DCIII.

1 Principi supplicare lite pendente non licet.

1 Non est licitum supplicare principi lite pendente. l. 2. C. vt lite pendente, vel post prouocationem, aut diffinitiua sententia nulli licet Imperatori supplicare. Et hoc verum nisi in certis casibus, de quibus per Specu. in titu. de suppli catione. in §. 1.

DCIIII.

1 Qualiter debeat formari libellus, quando agitur contra vnum ex correis, & qualiter. in eo debeat concludi ad hoc vt valeat? dic quod debet poni in conclusione libelli, & reiicitur, ita tenet & ponit. Bar. in l. si pluribus. ff. de leg. 2. & idem quando sunt plures fideiussores quilibet in solidū, & ita plures practicaui & consului.

2 Pone quòd ego fideiussi, p Titio, & obligani me vt principalis in instrumento, nunquid nihilominus habebo exceptionem ordinis, scilicet vt principalis post conueniatur quàm fideiussor? dic quod sic, vt in authen. de fideiussoribus. in §. 1. & ibi gl. no.

DCV.

1 Princeps semper præsumitur motus iusta causa.

1 Causa iusta & legitima semper in principe præsumitur. l. relegati. in gl. fin. ff. de pœnis. quæ est notabilis, idem ponit Iac. de Butr. in procemio Digestorum. & plenius ibidem Alberic. tangit Cyn. in l. rescripta. C. de precibus Imperatori offer. & Ioan. Fab. Instit. de iure natura. gent. & ciuili. §. sed & naturalia. quod facit pro rescriptis, quæ à Rege cõceduntur, quia in dubio ex causa iusta cõcessa p̃sumuntur. & de hoc etiam tetigi in tractatu meo de præsumptio.

2 Quando, & qualiter, & per quem causa possit aduocari, vide l. iudicium soluitur. & ibi Bar. ff. de iudi.

DCVI.

1 Actionis cessio vi facta an possit alteri fieri.

2 Iudicis officium potest cedi.

1 Vtrum cessio actionis vi facta possit alteri fieri? dicit Bar tol. quòd non, in l. non quocunque. §. fina. ff. de legatis. 1. & in l. re coniuncti. ff. de lega. 3. & de vsufructu accrescendo l. 2. in princip.

2 Officium iudicis potest credi. vide Bart. in l. 1. §. vsusfructu. in 1. & 2. quæstionibus. ff. de noui ope. nu.

DCVII.

1 Bastardorum nomine facta emptio an valeat.

2 Articulus negatiuus probandus per instrumentum, debet admitti, & qualiter probetur. nu. 3.

4 Iudex à quo semel appellatū est, an sit in alijs causis suspectus.

5 Iudex à quo sententiam suam absque citatione partis mãdat executioni per lapsum primi fatalis.

1 De emptione nomine bastardorum per patres suos facta vtrum & quando valeat, vide Cyn. & Bartol. in l. filia cuius C. fami. ercisc. Et de successione bastardorum dixi suprà sing. 391. §. li bastardi.

2 Articulus negatiuus probandus per instrumentum est admissibilis. tenet gl. 1. & Bar. in l. fi. C. de rebus cre. & iure iurando. & in l. Titiæ textores. ff. de leg. 1.

3 Et probatur talis articulus negatiuus eo ipso, quòd contrarium non probatur. in l. qui sub conditione. ff. de condi tio. & demonstratio.

4 An iudex à quo semel appellat, sit in alijs causis suspect? vide Inn. in c. cùm sit Romana. circa medium de appellatio.

5 Per lapsum anni, videlicet primi fatalis, iudex à quo sine citatione potest mandare sententiam suam executioni absque citando partem appellantem. ita tenet Inno. in ca. ex ratione. de appellatio.

6 Vno die impeditus habet secundum fatale, videlicet vnū annum integrum. Sed impeditus aliquo tempore in secũdo fatali non habet annum integrum, sed restituitur dun taxat ad tempus quo fuit impeditus. ita dicit Inno. in d. ca. si duobus in gloss. penul. ibi, & videtur quod si tantum per vnum diem, &c.

DCVIII.

1 Appellationis & prouocationis differentia.

2 Iudici deneganti facere iustitiam bellum potest moueri.

1 Differentia est inter appellare & prouocare. quia appellatio proprie & stricto modo loquendo dicitur illa, quæ fit in iudicio, prouocatio verò dicitur illa, quæ fit extra iudicium. Ita dicit Innocen. in c. cùm sit Romana. circa princ. extrà de appella.

2 Si ille qui subditus est iurisdictioni meæ iniuriam ab aliquo patitur, si iudex iniuriantis non faciat satisfieri de iniuria homini meo, ego possum sibi iudici deneganti iustitiã bellum mouere. ita expressè dicit Innocen. in cap. dilecti filij. super verbo, ciuitatis. circa medium ibi, de hoc autẽ non est dubium, &c. extrà de appella. & hoc facit pro materia marchæ de qua plenè scripsi in decisionibus curiæ parla. quæstione.

DCIX.

1 Actor in odium mendacij mittitur in possessionem rei petitæ. Via ordinaria semel electa non potest rediri ad extraordinariam.

2 Attentata post appellationem ab interlocutoria non reuocantur nisi prius cognitum sit de causa appellationis.

4 Iudicis nullæ sunt partes nisi in pronuntiando postquam est conclusum in causa.

1 Circa materiam l. fina. ff. de rei vend. vbi habetur, quòd si reus neget rem possidere. & probetur contrarium, quòd actor mittitur in possessionem rei in odium mẽdacij. Sed iuxta hoc quero, actor tradit in iudicio suam petitionem in rei vendicatione, & petit suæ petitioni responderi, & si negetur, le ad probandum admitti, cui petitioni reus respondit litem contestando, negando etiam se possidere, actor petijt se admitti ad probandum, & factis ac publicatis attestationibus actor vider, quod probauit reum possidere. Actor hoc videns vult redire ad remedium dictæ l. fina. petendo se mitti in possessionem rei petitæ in odiũ mendacij, quia reus negauit se possidere, quæro an ad hoc debeat actor admitti? credo quòd non. pro quo adduco in simili, quæstionem motam per Archidiaconum in capit. non solùm. de appellat. lib. 6. ibi dum dicit & notat, quòd si facta est petitio, qua petitur sententiam tanquam iniustam reuocari, & attentata post appellationem emissam retractari. & super ea fiat litis contestatio, si postea peto attentata ex officio reuocari, audiri non debeo, vt no. in Specu. in titu. de appella. in §. penulti. versicul. sed pone petij vbi dicit se obtinuisse. Sed Ioan. And. in nouella in dicto cap. non solùm, dicit contrarium, videlicet, quòd etiam lite contestata super attentatis debent nihilominus attentata reuocari ante sententiam diffinitiuam. ita sequitur Bal. in l. 3. C. de appellatio. quem sequitur Salicetus. idem tenet Ange. de Are. in l. vna. ff. nil noui appellatio. pen. & Rapha. vt ibi refert de Aret. Et inter alias rationes Speculator ponit rationem, quia contestando litem videor elegisse viam ordinariam, ideò illa est sequenda, vnde nil debet ex officio reuocari, nisi in causa ordine iudiciario fuerit hoc probatum. argu. in ca. significante. de appellatio. Ad propositum, quia dictus actor legit viam ordinariam, dãdo libellum in rei vendicatione, & petendo se admitti, ad probandum negata per reum, videtur elegisse viam ordinariam, ideò non potest posteà ipse actor ad viam extraordinariam regredi, per præmissa. De hoc etiam tetigi suprà sing. 563. in §. circa l. fi. ff. de rei vẽdi. &c. Partis aduersæ faciunt rationes sequentes. Primò, qa licet non solùm innouata post appellationem à diffinitiua sententia debeãt reuocari, imò ea etiã q̃ medio tẽpore cõtigerit innouari, vt in c. nõ solũ. de appellatio. li. 6. tã ibi in tex. excipiuntur casus in quibus iura prohibent appellare. hoc etiã dicit gl. ibidẽ, super verbo, Casibus. Sed de iure à iudice qui pronuntiat

nuntiat super executione sententiæ, cum talis pronuntiatio sit pars executionis, à tali pronuntiatione non põt appellari, vt post Spec. in tit. de executione sententiæ. in §. breuiter. vers. sed ẽm eum queritur, &c. q̃ sic est in casu, de quo in hac causa agitur, quia dict. domi. Germa. appellauit à concessione literarum missionis in possessionẽ bonorum inquantatorum captorum in executionem sententiæ, quæ appellatio prohibetur, vt ibi per Spec. & per consequens nec attentata debent reuocari, vt in dicto c. nõ solum. ibi, exceptis casibus in quibus, &c.

2 Prætereà quæ nõ appellatur à diffinitiua, seu ab interlocutoria, vt in casu isto, attentata post talem appellationẽ ab interlocutoria nõ reuocantur, donec cognito de causa appellationis, nisi foret attentatum post inhibitionem. text. est ad literam, in dicto c. nõ solum. ibi, illa vero quę post, &c. de appel. lib. 6. sed constat ex productis in causa, q̃ dictus do. Germa. non appellauit, neque supplicauit à sententijs diffinitiuis, de quarum executionibus agitur, sed tantummodò appellauit à pronuntiatione iudicis Buxi, qui pronuntiauit super executione ipsarum, quæ pronuntiatio est quædam interlocutoria. Itẽ, & posito q̃ fuisset appellatum à diffinitiua, prout non fuit adhuc, non deberẽt attentata, si qua essent, reuocari. pro quo facit q̃ notabiliter ponit Inn. in c. pastoralis. super verbo, suspendatur. ibi, sed si non est dubium, sed certum appellationẽ iniustam, exequãtur sententiam iudices, &c. extra de offic. delegat. hoc idẽ etiã not. ff. nil noua. app. pendẽ. in glo. 3. ibi, Itẽ si pa tenter appareat, &c. quam gloss. ibi sequitur Bart. Sed ex actis præsentis causæ apparet euidenter dictã appellationẽ domi. Germa. esse iniustã, & ipsum sine grauamine appellasse. igitur nõ debent attentata si qua essent reuocari. Facit etiam ad hoc, quod tenet Io. Mona. in c. cupientes. in
3 §. pen. de electio. lib. 6. vbi dicit, q̃ postq̃ est appellatũ à diffinitiua, & non est inhibitũ, q̃ executio sententię non reuocatur per iudicẽ appellationis, q̃ constat appellationẽ nullam vel iniustam. ita dicit ipse Ioan. Mona. & ideo cũ non fuerit inhibitum in hac causa, & constet ex actis dictã appellationem do. Germa. esse iniustã, & sine grauamine interpositã, merito dicendũ est attentata non fore reuocãda. & in hoc resident Inno. & Io. Mona. vbi suprà. ac glos. & Bart. etiã in locis suprà alleg. De materia attentatorum dixi suprà sing. 583. in §. si iudex aliquid innouet, &c. & in decisio. curiæ parla. q. 213. Præterea hoc idem fuit determinatũ, vbi constat ex actis de desertione appellationis, per decisionẽ Rotæ, per regulã dolo petit, &c. & p l. si is à quo ff. vt in posses. lega. hodie agatur, de re iudi. c. cũ olim. de restitu. spolia. c. literas. Præterea etiã vt legitur in actis dictæ causæ dictus do. Germa. durante processu ipsius causæ appellationis non petijt attentata reuocari, sed tantũmodo suã petitionẽ in causa fecit petendo pronuntiari malè iudicatum, & bene fuisse appellatum, super qua petitione dictus do. Guido litẽ fuit cõtestatus. Et in ipsa causa vsque ad conclusionẽ, & renuntiationẽ, & assignationem ad diffiniendum iuclusiuè fuit processum, vt põt videri in processu dictæ causæ appellationis. fo. 118. vers. Ex quo infertur, q̃ cum ipse dom. Germa. elegerit viam ordinariã, petẽdo cognosci super negotio principali, non põt post assignationẽ factã ad diffiniendum recurrere ad viã extraordinariã, nec aliquid debet reuocari ex officio iudicis, donec de meritis causæ principalis fuerit cognitum. Et ita se obtinuisse dicit Spec. in titu. de app. in §. pen. ver. sed pone petij, &c. quem sequitur Archi. in dicto c. non solum. ibi, & not. q̃ si facta est petitio, qua petitur sententiam tanquam iniustam reuocari, &c. Et sic circa hæc prætensa attentata non debet ipse do. Germa. audiri, attento maximè, q̃ fuit in dicta causa appellationis renuntiatũ & conclusum, iuxta c. cũ dilectus. extra de fide instrum. in princ.
4 Et alibi dicit Innoc. q̃ vbi in causa est conclusum, nullæ sunt partes iudicis, nisi in pronuntiãdo sententiam, & est clausus processus, adeo q̃ nulla allegatio deinceps fieri debet, nec in iure, nec in facto, secundum Inno. in c. pastoralis. extra de accusa. & de materia attẽtatorũ vide quæ scripsi in decisio. curię parla. quæsti. 213. In quo rescripto mãdatur dicta attentata reuocari. Tum primo, quia tacuit ipse impetrans in dicto suo rescripto, q̃ in dicta causa appellationis elegerit viã ordinariã, prout fecit, vt suprà declaratur. Tũ etiã, quia ipse ibi tacuit, q̃ fuerit renuntiatũ & cõclusum in ipsa causa appellationis tempore impetrationis dicti rescripti, qua pendente nõ petijt attentata reuocari, sed longè post renũtiationem & conclusionem in ipsa causa appellationis factã, quod facere nõ potuit, cum elegerit viã ordinariã, vt supra fuit declaratum. & sic dictum rescriptum contra ius elicitum, & tacita veritate impetratũ, nõ venit obseruandum, in l. 2. & l. penu. C. si cõtra ius vel vtil. publi. Tum quia dictum rescriptũ do. Germa. non debet sortiri effectum, cũ domi. noster tunc Delphi. & Rex Delphin. modernus postea declarauerit animum suũ, q̃ dictũ rescriptũ concesserat dicto do. Germa. per inaduertentiã, vt patet in rescripto dicto domi. Guido. cõcesso Grationopoli, die 19. mẽsis Septẽb. anno do. 1453. Et sic cũ principes nõ ex certa scientia, sed erroneè p̃ inaduertẽtiã dictũ rescriptũ dicto do. Germ. cõcesserit, sequif ipsum nõ fore obseruandum, quia in errante non est consensus, vt dicunt iura. Tum quia ipse domi. Germa. tacuit, quod ipse dedisset, & remisisset dicta bona eius filio, vt infra dicetur. Prętera ann. 1454. & die 24. mensis Martij prędicto processu donauit, cessit & remisit nobili Gerardo Adhemarij eius filio, tũc prẽsenti, & stipulãti, omnia bona mobilia & immobilia, iura, res, actiones & rationes, quæ & quas, & quicquid iuris vel actionis habere prætendebat in dictis loco, & mandamento sancti Albani, de eisdem bonis donatis se deuestiẽdo, & dictum eius filium donatarium, & cessionarium inuestiendo, nihil iuris aut actionis sibi retinendo, sed penitus in ipsum cessionarium tranferendo cũ iuramẽto & retentione vsusfructus pro vna die, vt latius cõstat instrumẽto in processu producto & inserto, singu. prout hæc fuerunt opposita cõtra dictum do. Germa. per dictũ do. Guido. Papę in suis articulis incipientibus, Vt appareat vobis venerabili, &c. maximè. in 33. 34. & 35. ipsorum articulorum. Ex quibus propterea infertur, q̃ cũ ipse alteri cesserit iura, & actiones, quę sibi competere prætendebat in dictis bonis sancti Albani, de quibus in hac causa agitur, debet ipse domi. Germa. repelli à petitone per eum in hac causa facta. Rõ secũdum Bar. & Doct. quia d. cessio facta fuit in commodum dicti cessionarij, & cessionarius habet vtilem actionẽ. quæ prefertur directæ. ita notabiliter ponit & tenet Bar. post Iac. de Are. & Old. in l. facta. §. si hæres. ibi, quæro de q. notabili, & c. ff. ad Trebel.

5 In materia cessionis actionis vide plures quæstiones per Bar. in d. l. facta. ff. ad Trebel.

DCX.

1 Substituere procuratorem in causa appellationis non potest procurator causæ principalis.

1 An procurator † qui litem est contestatus in causa principali, possit ex virtute dictę contestationis procuratorẽ substituere in causa appellationis à diffinitiua? credo quod non, quia ideo procurator post litem contestatam procuratorem substituit, quia per contestationem efficitur dominus. C. de procuratoribus. l. procuratoribus. & l. nulla. dominus quidem non rei sed litis, id est instantię. ff. de except. doli. l. si procurator. & ibi not. sed sunt diuersę instantię. s. principalis & appellationis. patet, quia in eisdem statuuntur diuersa tempora. C. de iud. l. properandum. C. de temp. appella. auth. ei qui. ideo diuerso iure censeri debeat. & per consequens, quod non possit in causa appellationis procuratorem substituere. pro quo facit etiã quia videmus, quod procurator non cogitur causam appellationis prosequi, in l. inuitus. C. de procur. & not. ff. an per alium cau. appel. in l. fi.

DCXI.

1 Obligatus solũ naturaliter, si postea dicat, soluã vobis, tenebi

tur

tur actione de constituta pecunia.

2 *Constituens se pro alio soluturum, non conuenietur ante decẽ dies, nec nisi prius discusso principali nu. 3.*

3 *Iuramentum regulatur secundum naturam contractus.*

Pet. Iaco. in tit. de constitu. pecu. libellus. circa princ. ibi, ex

1 prædictis apparet, &c. dixit, ꝙ sit quis esset naturaliter obligatus, fortè ex minus solenni voluntate, & sic nõ posset agi contra eum actione ex testamento, si solum ille diceret, benè soluam vobis, postea posset agi contra eum actione de de constituta pecunia, licet ante nulla actione posset agi.

2 Item plus vbi suprà, dicit ipse Petr. Iac. ꝙ quis constituit se soluturũ pro alio, non põt ante decem dies conueniri actione de cõstituta, vt ff. de constituta pecunia. leg. promissor.

3 Item nec etiam posteat† potest constitutor conueniri, nisi prius discusso principali, cum pro alio sit constitutum, vt in authen. de fideiusso. §. 1. ita dicit Petr. Iaco. vbi supra. De hoc plenius scripsi in decisio curiæ parlam. q. 94. Sed quid si constitutor iuret soluere, an teneatur seruare iuramentum, etiam non discusso principali? videtur ꝙ sic, per capi. cum contingat. extra. de iureiuran. In cõtrarium videtur, quia iuramentum regulatur secundum naturam contractus, in l. secunda. C. de non numera. pecunia. Item si quis constituat se soluturum plus, quam sit debitum non tenetur constituens in eo, quod plus est. ff. de constitut. pecunia. leg. hactenus. in finali. Fideiussor autem in nihil teneretur, ff. de fideiussor. leg. græcè. §. illud, . Vterque tamen si esset sciens, videretur donare. ff. de oper. liber. l. Campanus. De fideiussore tamen contrarium notatur. ff. de fideiussoribus. l. fiã reo. §. fi à furioso.

DCXXII.

2 *Sententia nomine inielligitur de diffinitiua.*

3 *Sententia super executione sententia lata est interlocutoria.*

5 *Appellari ab interlocutoria quibus casibus possit de iure ciuili.*

1 Sententia† nõ potest ferri sine lite contestatione, nisi in causis. in quibus lis nõ contestatur, puta in causa appella. in causa in integr. restit. & in priuatis delictis. ita dicit Per. Iac. vbi suprà de consti. pecu.

2 Quando in iure† loquimur de sententia, intelligimus de diffinitiua, & nõ interlocutoria. gl. in l. 1. §. biduũ. super verb. latè. & §. quod in sententijs. ff. quando appel. sit. verbum. n. simpliciter prolatum, debet intelligi in sua propria natura & rudi materia. l. quæstum. §. illud. ff. de leg. 2. & l. legatis seruis. in prin. ff. de leg. 2. idẽ in dominio, vt ff. si ager. vect. vel emphy. peta. l. 1. §. quod in perpetuum.

3 Omnis† pronuntiatio siue sententia in executione sententiæ diffinitiuæ lata, dicitur interlocutoria. Bartol. in l. 2. ff. de appella. recipiend. vide Bald. in l. 2. C. de episco. aud. vide quæ scripsi infrà singular. 617. & supra singul. 32. num. 26.

4 Sententia lata hoc modo, † pronuntio non fuisse probatum, est interlocutoria, & non diffinitiua. glos. in l. h. C. de sen. quæ sine cer. quanti. profer. & non est alibi.

5 Casus† de iure ciuili appellatur ab interlocutoria, posui in decisio. curiæ parl. q. 75. & ponit alios casus Spe. in tit. de primo & secundo decreto.

6 Sententia lata † in confessum est interlocutoria, vt suprà scripsi singularia. 124. in §. valet sententia lata in confessum, &c.

DCXXIII.

1 Si iudex† interlòquendo. &c. vt suprà sing. 125.

2 A sententia† interlocutoria oritur actio in factum, sicut à diffinitiua. Bart. in l. licet. ff. de pecul. ibi, Item quæro, &c. Et quę alia remedia & auxilia competant ex sententia interlocutoria? vide Spec. in tit. de sententiæ executio. in §. breuiter. in fin.

3 An sententia† lata super nullitate ptocessus sit interlocutoria, vel diffinitiua, vide quæ dixi in decisioni. curiæ parlamẽti, quæstio. 120.

4 An sententia† lata super desertione appellationis sit interlocutoria? vide quæ scripsi in decisio. curię parlamenti. q. 12. & vide quæ scripsi infrà proximè in §. sententia super desertione. &c.

5 Si iudex† pronuntiet se iudicem competentẽ, vel non competentem, an talis pronũtiatio sit interlocutoria? vide quę scripsi in deci. curiæ parla. q. 10.

6 An debeat† appellari in scriptis ab interlocutoria quæ habet vim diffinituę, vide quæ scripsi in decisioni. curię parlamen. quęstio. 12.

7 Sententia† lata per iudicem appellationum, in qua pronũtiat per iudicem à quo nulliter fuisse iudicatum, est interlocutoria, vt vide in decisionibus curię parlamen. q. 16.

8 Sentẽtia† super desertione appellationis lata est interlocutoria. in ca. fua nobis. ext. de app. cũ dicit, interlocutus fuerit illos non potuisse de iure tertij appellare, &c. facit c. dilecto. e. tit. & c. cũ dilectus. in fi. extra de electio. Et ꝙ sententia super desertione lata sit interlocutoria, tenet Bal. in l. si præses. C. quomodo & quando iudex. & Pet. Iaco. in ti. de cõstituta pecunia, circa finẽ. super libello, in causa appellationis. & in decisionibus. Tholosanis, decisione 280. habet tamen vim diffinitiuæ sententię, vt tenent doct. prędicti, & vide quę scripsi in decisionibus curiæ parla. q. 11.

9 Item sententia lata † super exceptione peremptoria est interlocutoria, vt probãt docto. in dicto ca. cum dilectus. de elect. & probat clemen. cum à repulsione. de appellat. vbi est bona glos. & allegat rationes, & fuit decisum in capell. Tholosana.

10 Item si fuerit † appellatum ab interlocutoria & iudex ad quem pronuntiet benè vel malè appellatum, ista est interlocutoria, secundum Henri. Boich in c. in literis. extra de offi. deleg. in prima diftin. & erit appellandum inscriptis, iuxta c. cordi. appel. lib. 6.

11 Si iudex† pronuntiet partem non potuisse appellare, est in terlocutoria. Francisc. de Zabarel. in clemen. cum à repulsione. de appellationibus. Etiam pro modico grauamine appellatur ab interlocutoria, vt dicit Zabarellis, in d. clem.

12 Omnis† pronuntiatio super dilatoria vel peremptaria exceptione, & etiam quando pronuntiatur aliquem non potuisse appellare propter aliquam causam, vel exceptionẽ peremptoriam. quæ obstabit, est interlocutoria, vt probatur in c. cum dilectus. ad fi. de elec. & c. ista sunt verba Arc. in c. cupientes. de elec. lib. 6.

13 Omne præceptum † quod facit iudex ad causam, est interlocutoria. gl. in authen. de litigio. in princi. super verbo, Interlocutionibus.

14 Iudex quit malè interloquitur, &c. vt supra singulari 580.

DCXIIII.

1 *Appellari in scriptis debet à sententia super possessorio lata*

3 *Appellari quibus casibus possit ab interlocutoria.*

5 *Appellare etiam post decem dies põssum, si peto interlocutoriam reuocari, & iudex non reuocet.*

6 *Appellari non debet, antequam iudex interloquatur, vel cõminetur.*

8 *Interlocutoria necessario non est referenda in scriptis.*

9 *Interlocutoriæ vim habet terminus peremptorius datus reo ad proponendum omnes suas exceptiones.*

10 *Appellari quibus casibus possit a futuro grauamine.*

1 Licet sententia† super possessorio lata sit diffinitiua, tamẽ ab ea debet appellari in scriptis, sicut ab interlocutoria, vt plenè dixi in deci. curiæ parla. q. 37. in fi.

2 In statuto, si quis per literas iudex† appellationũ debet ꝙ cedere ad instar interlocutoriæ, vt scripsi in decisionibus curię parlame. q. 37. & plenè dixi in apparatu meo, quem feci super statuto, si quis per literas, in gloss. super verbo.

3 An hodie† appelletur ab interlocutoria, & casus in quibus de iure ciuili appellatur ab interlocutoria, vide quæ scripsi in decisi. curiæ parla. q. 75.

4 Appellans† à simplici interlocutoria nõ põt de nullitate corã ipso iudice apppellationũ agere. in ca. dilectus. extra de appel. hoc ponit Inn. in c. dilecto filio. extra eod. tit. sed credẽ cõtrariũ in interlocutoria habẽte vim diffinitiuę.

Si ab

5 Si ab interlocutoria† non appello, sed eam peto contrario imperio reuocari, & iudex non reuocet, possum etiã post 10. dies à tali grauamine appellare, & totã causam possum introducere coram iudice ad quem, secundum Innocent. in capi. fina. extra. de operis nun. & vide in 89. consiliorum meorum.

6 Non debet† appellari antequam iudex interloquatur, vel commineturin c. 1. gl. fi. in fi. extra de appella. vnde reprobatur practica quorundam aduocatorum, qui petunt admitti exceptiones, vel reuocari grauamina, & non expectata interlocutoria, vel ordinatione conditionaliter appellant dicendo, Si verò prædicta facere recusaueritis, appello, quia debent expectare interloqui, vel ordinari antequam appellent, nam appellari non potest, nisi ab illato grauamine, vel comminato, vt supra in ca. dilecto filio. extra de appellat. & c. cum causam. eod. titu.

7 Ordinatio† facta per iudicem de citando, est interlocutoria. l. cum clerici. cum ibi notatis. C. de episco. & cleri.

8 Non est necesse,† quod sententia interlocutoria feratur in scriptis. gl. in l. 2. C. de appel. recipiend. tamen securius est quod feratur in scriptis.

9 Terminus† peremptorius datus reo ad proponendũ omnes suas exceptiones, vel aliud, habet ille terminus peremptorius vim interlocutoriæ. ita dicit Specul. in titu. de dila. in §. nunc videamus. ver. & sunt hęc in argumentum, &c.

10 In quibus† tamen casibus à futuro grauamine, vel commi natione possit appellari? vide Specul. in titul. de appella. §. 2. ver. 37. & in §. qualiter. ver. deesse. & vide Inn. in c. signi ficauerũt. in gl. super verbo, Interlocutoria, ext. de testibu.

DCXV.

1 *Fatale primum computatur à die inter positæ appellationis.*

2 *Appellationis causam infra annum tempus inchoandi arbitrio iudicis relinquitur.*

3 *Annus secundus datur appellanti impedito finire causam in primo anno, probato tamen impedimento.*

4 *Causæ iustæ concedendi secundum fatale.*

5 *Appellanti tertius annus non datur à lege, sed per officiũ iudicis per restitutionem in integrũ ex clausula generali si qua mihi iusta causa, & ad quantum tempus detur. num. 6.*

1 Primũ† fatale computatur à die interpositæ appellationis & non à tempore sententiæ, per tex. in auth. ei qui appellat. C. de temporibus appellationum. dum ibi dicit, ei qui appellat, &c. & erit appellatio deserta, nisi intra annũ primi fatalis fuerit appellatio diffinita, per dictam authent. ei qui appellat. ita dicit Pet. Iac. in titulo, forma libelli super nullitate sententiæ, in §. nunc est notandum, &c. quì titulus est post titulum, de constituta pecunia.

2 Sed quo† tempore infra annum teneatur appellãs causam appellationis inchoare, vt sic appellatio non videatur deserta, si postea contingat causam appellationis non esse finitã intra annũ, non est iure cautum, ergo arbitrio iudicis relinquendum est. argu. ff. de iure delibe. l. 1. & in fi. & de verborum obligatio. leg. continuus. §. cum ita. Et sufficiet venire coram iudice appellationum tali tempore, ꝙ supersit tantum de anno ꝙ sit verisimile causam finiri posse intra annum. ar. ff. si quis cautionibus. l. 2. §. si quis. ista sunt verba Petr. Iaco. in dicto titu. forma libelli super nullitate sententiæ. in §. nunc est notandum, &c.

3 Item si appellans† fuerit impeditus in illo primo anno finire causam, datur ei alius annus, vt in dicta auth. ei qui appellat. & datur à lege ex iusta causa. iudex ergo non dat secundum annum, sed causa impedimenti sibi probata, declarat eum sibi competere. Per quod apparet, ꝙ iudex nõ potest infra annum declarare eum, quia nondum est datus à lege, quod autem non est, declarari non põt esse. ar. ff. de iniust. rup. & irrit. testa. l. nam & si. §. post defectum. Item quia tractus futuri temporis non spectat ad iudicem. ff. de vsufruct. l. 1. §. 1. sed finito illo primo anno appellans debebit probare causam impedimenti, qua probata si iusta sit, iudex declarabit secundum annum à lege datum competere. ista sunt verba formalia Petr. Iacob. vbi supra.

4 Sed quia vt conceadatur† secundũ fatale debet subesse iusta & inuitabilis causa, vt dicta auth. ei qui. Quæro, quæ sunt illæ iustæ & inuitabiles causæ? Dic fm Pe. Iac. vbi supra, videlicet. Immensitas ventorum, nec licuit nauigare propter cõtrarietatẽ ventorum, nec per terram potuit appellans venire, fortè p. p. inopiam. Item acerbitas tempestatum, vel languor inuitabilis. Et sic de pluribus, quãdo appellantes per talem quandã fortunæ circunuentionẽ lędũtur, vt vbi habetur. Sed si sufficiens procurator mitti potuit, nõ credo ꝙ excusatio sibi prodesset. ita dicit Pet. Iac. vbi supra. Item iusta causa est, si testes in primo anno sibi necessarios, vel instrumenta habere non potuit, iuxta illud dictum, quod per me non stat, &c. Idem erit si appella tus tam longas, & tot dilationes habuit ꝙ finitus fuit primus annus. Itẽ si probata iusta causa impediměti primi anni appellator, non currat, vel nõ veniat in secũdo anno vt deberet, vel venit, sed relinquit examinationem causæ in medio certaminis. ista sunt verba Pet. Iac. vbi supra.

5 Hodie sunt† tantum duo fatales termini causæ appellationis. s. primus annus & secũdus. Nec lex dedit vlterius aliud tempus ad causam appellationis finiendã, fortè ne lites essent immortales. Attamen si appellans fuerit impeditus in secundo anno, ipse poterit habere tertium annum per restitutionem in integrũ, non à lege, sed per officium iudicis ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, &c. vt ff. ex quibus causis maio. l. 1. in fin. & not. in dicta authen. ei qui appellat. nec tunc tertius annus competit, nisi in integrum restitutione obtenta, quia qñ ad agendum vel excipiendũ datur restitutio in integrum, actio vel exceptio non habet locum nec effectum, nisi in integrum restitutione obtenta. ff. ex quib. cau. maio. l. necnon. §. exemplo. & de iureiur. l. nã postea. §. si minor. Ista sunt verba Pet. Iaco. vbi suprà.

6 Item, quia† primum fatale est primus annus integer, & secundus annus est annus integer, ideo si appellans fuerit impeditus in secundo anno solũ per vnum diem, sic ꝙ causa non poterit finiri, debet sibi dari tertius annus integer p in integ. restit. & sic de alijs annis, & ita videtur notari in auth. ei qui appellat. supra allegat. ibi, dum dicit gl. & ita primus & secundus annus dantur à lege, & alij per restitutionem in integrũ, &c. Ex gl. alla credunt multi prędicta esse vera. s. ꝙ tertius annus semper debeat dari integer per restitutionẽ in integrũ, & fortè non malè, si in aliquo tex. legis iacerent illa verba, in d. gloss. posita. Sed non sunt ita in aliqua lege. Est ergo dicendum, quod appellanti datur primus annus integer ad causam finiendam. Et si iusto impedimento interueniẽte causa nõ fuit finita, etiam si impedimẽtum fuerit vnius diei, datur ei à lege secũdus annus integer. Et si tunc in secũdo anno causa non fuerit finita, siue appellãs habuit iustam causam impedimenti, siue non, attamen lex non dat ei ylterius aliquod tẽpus, sed appellatio est deserta & sentẽtia à qua fuit appellatum debet mãdari executioni, ne lites sint immortales, attamẽ de æquitate prætoria restituitur in integrum solum ad tantũ tempus, per quãtum probatũ fuerit ipsum habuisse iustũ impedimentum. Et sic læsio anni integri sit vnus annus integer, restituetur ei qui poterit† dici tertius annus, & sic poterit intelligi illa gl. in dicta auth. ei qui appellat. Sed si læsio fuerit tãtum de vna die, vel vno mense dicti secũdi anni, tunc vna sola dies, vel vnus mẽsis restituitur ei, vt ff. ex quibus cau. maior. l. sed & si §. sed cum fortè, & §. quoties. ista sunt verba formalia Pet. Iaco. vbi supra.

7 Et si fuerit† negligens appellans in petenda dicta in integrum restitutione, cum ingressus fuerit tertium annũ, tũc tempus negligẽtiæ compẽsabitur sibi cum tempore lęsionis pro rata temporis, vt ff. ex quibus causis. l. ab hostibus. §. sed ꝙ simpliciter. hęc sunt verba Petr. Iacob. vt suprà.

8 Item circa prędicta multi deficiunt† credẽtes, ꝙ postquã cõclusit in causa, & petijt sententiam ferri, ꝙ propter hoc se posuerit in tuto, & ꝙ fatales termini sibi non currant, nec sit curãdum an postea iustum impedimentum habeat vel non, sed non est verum, causam. n. tunc est finita, imo

erit

erit quærẽdum,an iustum habuerit impedimentum, quare non fuit post conclusionem lata sententia.ista sunt verba formalia Pet.Iac.vbi supra.

9 Sed quid†erit si steterit per iudicẽ appellationis? videtur, quod currit tempus fatale.sed quod debeat tunc dari restitutio,& ita not.C.de tempo.appel.authe.item si. & in corpore.vt sponsalitia largit.§.hęc quorum.& de his qui ingrediuntur ad appellationem.§. 1.currit.n.tempus, si per iudicẽ steterit,vt notatur in distinctione Placentini in summa sua de tempore appellationis.Sed econtra, q̃ tẽpus fatale non currat, si steterit per iudicẽ,facit in corpore,vt sponsa.larg.§.hoc quoque.& nor. in corpore de his qui ingrediad appellationem.§.quia.n.vir.& in auth.de appel.& intra quæ tempora.§.ad hæc sancimus. Et idem notat do. Azo in summa,& extra de appel.ex ratione. Sed in hac quæstione videntur tempora esse distinguenda, vt si in primo anno steterit per iudicẽ,quare causa appellationis non fuit finita,quod tunc currit tempus, non tñ indigebit appellãs aliqua restitutione,quia lex dat ei secundum annum integrum,vt videtur expressum in corpore, de his qui ingrediuntur ad appellationẽ.§. 1.vbi dicit dari ẽm annũ siue p̃pter occasionẽ iudicis appellatio prolongatur,aut per aliã quamlibet causam. Si aũt stet per iudicẽ in secundo anno, aut stetit per eum ante finẽ illius secundi anni,seu ante vltimã dilationẽ,seu ante vltimos dies, sic q̃ causa non possit finiri,& tunc etiã currit tempus sed appellans, cum ingressus fuerit tertium annũ,habebit petere restitutionem in integrũ,nec alias succurreretur ei, & sic habet locũ prima opinio suprà posita domi. Placentin i.Si aũt stetit per iudicem in vltimis diffinitiuis secundi anni,tunc ipso iure non currit tẽpus fatale,& sic loquitur in corpore, vt spõ,larg.§.hoc quoque. Et sic potest intelligi dicta secũda opido. Azo.ista sunt verba Petr.Iac.in tit.præalleg.

10 Item est notandũ,†q̃ in dobus casibus tempus fatale non currit appellanti. Primus est, si lis speratur inferri in cõsistorio principis,vt in authen.de appell.& intra quę tempora.§.ad hęc.Secundus casus est,si partes veniãt ad arbitros quia quandiu causa tractatur coram arbitris,non currit tẽpus fatale.vt in authen.de appella. & in clem.quandiu. de appellatio.

11 De materia †appellationum,secundum Petr.Iac.etiam suprà tetigi sing.358.§.si non appelletur viua voce, &c.& in 20.§§.ibi sequen.

DCXVI.

1 Excusatio constituti in mortis articulo,vel existentis in patibulo,an prosit ei quem prius accusauerat.
2 Acta falsificans vel corrumpens cadit causa.
3 Præconisationes fieri facieus contra consuetudinem ecclesiæ est excommunicatus.

1 Aliquis in mortis†articulo constitutus, dicit per Deũ verum,vel cum est in patibulo dicit,per ilum Deum,qui potest me saluare.ego excuso illum quem ego accusaui, dein de moritur,nũquid illa excusatio valet,& prodest illi quẽ primo accusauerat?& videt prodesse,vt l. si quis in graui. §. 1.ff.ad Sillanianum.& l.3.§.fina.& l.diuus.ff. eodem tit.

2 Si duo†inter se litigãtes,& alter acta inter se habita corruperit,vel falsificauerit,ille talis cadit à causa,in l. in fraudẽ. §.quoties.de iure fisci.ita notat Petr.Iaco.in tit.de actio.in factum ex iureiurando,ibi,item est notandum,&c.

3 Facientes† fieri præconisationes contra consuetudinem & iurisdictionem ecclesiæ.sunt ipso iure excommunicati in c.pe.de immu.eccle.lib.6.ita dicit Pet.Iac.in tit.de feu. in additione,Philippus.

DCXVII.

1 Suprà dixi,in sing.312.nu.26.& singul.612.§.omnis pronũtiatio,siue sententia, &c. quod pronuntiatio & sententia lata in executione sententiæ diffinitiuæ est interlocutoria allegaui Bar.qui hoc videtur innuere, in l.2.ff.de appel.recip.Adde dictum Pet.Iac. in tit.de act.in fact. ex re iudi.in §.sed quid erit præses,vel alter iudex mixtum,&c.in fi.ibi licet secus sit,cum appellatur à diffinitiua, &c.vbi clarè videtur dicere.quod pronuntiatio super executione sententiæ est interlocutoria.

DCXVIII.

1 Viri consuetudo attenditur in lucrando partem dotis vel donationis propter nuptias.& infra sing.678.nu.2.

a Vbi est consuetudo† in lucrando partem dotis, vel dona
1 tionis propter nuptias in domicilio viri,& alia,vbi contractum est matrimonium & celebratus contractus dotis,q̃ inspicitur cõsuetudo viri,vt dicit Bar.in l.exigere.ff. de iudic.& in repeti.l.cunctos populos.C. de sum.trini.& fide catho.

2 Consuetudo† loci contractus est attendenda, & non consuetudo loci,vbi solutio est fiẽda.in leg. si fundus.ff.de cui actio.& l.1.ff.de vsuris.

ADDITIO.

a Consuetudo.Adde infra sing.678.§.quidam homo.

DCXIX.

1 Faciliusť creditur testi in affirmatiua sine redditione causæ,quam in negatiua,quia negatiua non ita se offert sensui. ista est ratio,quare magis creditur testibus affirmantibus, quã negantibus, quia hoc est p̃p redditionem credibiliorem causæ,vt not.ff.de arbi.l.dies.§.si pluries.in c.1.de prę scriptionibus.lib.6.in gl.or.& ibi videas.

2 De testibus† deponentibus contra instrumẽtum notarij, cui potius creditur,vide Bald.in l.presbyteri.C.de episc. & cleri.& plenè scripsi in decisionib.curię parla.in q.510.

3 Probatio† nihil est,quam quędam demonstratio veritatis Bal.in l.sciant.C.de proba.

4 An qualiter† & quando credatur testi sine redditione causæ,vide Bal.in l.solam.C.de testi.& Inn. in c.cum causam extra de testi.

5 Opinio doct.est probabilis.no.in l.1.de legi.

DLXX.

1 Legalis pœna in foro conscientiæ non potest peti.
3 Pœna l.si quis maior.C.de transactio.solum habet locum contra dolosum.
Mandatum superioris excusat à dolo.

1 Pœna legalis†nõ põt peti in foro cõscientiæ,vt dicit, & tenet Ang.de Are. post Ant.de Butr.in l.sequitur.§.si viã.ff. de vsucap.& alleg.12.q.2.in c. fraternitatis.& ibi gl.singu.

2 Si ádner†sarius† meus fecerit contra hãc legẽ,& ego postea ego non incido in pœnã, ex quo ipse primo fecit cõtra ipsam legem,ẽm Bald.in l.cũ proponas.C.de pact.& Ange. de Are.in tracta. suo de excep.§.idem si in iudicio.in fine.

3 De materia legis,†si quis maior.C.de transact.tangit Spc. in tit.de act.seu petitione.in §.2. in ver.quid si pœnalis stipulatio,& c.Sed iuxta materiam istã quæro,an pœna dictę legis locum habeat,vbi princeps meus mihi mãdaret, q̃ venirem, vel facerem contra talem transactionem iuratam?crederem q̃ nõ, quia nõ habet locum nisi cõtra dolosum.Moueor,quia ibi imponitur pœna periurij,quæ non habet locum nisi contra dolosum.l.3.in prin.iuncta l.fi.ff. de crimi.stel.Item quia mãdatum superioris excusat à dolo,per not.in simili per Bar. in l.mulier.ff.de leg. commissoria.facit iu simili c. significauit.de censib.Item quia causa quæcunque etiam iniusta excusat à dolo.glo. singularis in l.1.in fi.ff.de abigeis.& est tex.in l.igitur.§.potest.ff.de libe.cau.Item facit quia si accusator ex permissione principia desistat ab accusatione,non incidit in pœnam Turpil. gl.in l.abolitio aũt.ff. ad Turpillianum & refert Ange.de Are.in suo tracta.de malefi.in gl.super verbo,nec ad querelã, &c.in 30.col.ibi, quæro an abolitio publica d.l.si quis maior.habbet locum in qualibet promissione iurata.glo. singularis in l.pe.C.de digni.li.12.& dicit Io.Ferra.in titu. forma opponendi contra testes post publicationem,in gl. super verbo, & periurij.Et in forma libelli vt pacta seruẽtur.in gl.fi.circa fin. De materia d.l.si quis maior.tangit alia singularia Ioan. Ferrarij doc.nouissimas in forma libelli vt pacta seruentur,in gl.fi.circa fi.

DCXXI.

2 Iudex debet interloqui super discussione facienda.

Confessio

3 Confessio iudicialis post litem contestatam non retractatur.
1 Exceptio quæ obstat deleganti, obstat & ei,cui facta est delegatio.Bar.in l.si cùm filius.ff.de dona.

2 Quando† fit discussio bonorum,iudex debet super ea interloqui legitime facta. Bartol.in leg.exitus.ff.de acquir. possessio.

3 Confessio† in iudicio erroneè post lit.contest. facta, non potest retractari,etiam si error probetur, secus si ante lit. conte.glo.in l.quidam in iure.ff.de do.in glo.super verbo, Non posse.

4 Sexdecim† casus in quibus quis agere cogitur,ponit Ioan. And.in nouela,in c.frequens.de resti.spolia.

DCXXII

1 Excipi de iure tertij an & quando possit.
2 Appellatio post decem dies interposita non valet.

1 An possit† excipi de iure tertij? vide distinctionem quam ponit Io.Ferrarij in forma libelli,super actione negatoria super verbo, Spectat & pertinet, &c.& vide plenè per Bartol.in l.3.in prin.ff.de excep.tit.generali.vbi plenè distinguit.& facit l.fi.C.de rei vendi.& ibi docto.vide infrà sing.723.nu.2.

2 Si appelletur† post 10.dies,etiam de consensu partis, nihi lominus appellatio est deserta,& non valet appellatio.gl. in cle.si appellationem.de appel.& in l.præses.ff.de re iudic.& dicit Ange.de Aret.in l.1.§.dies autem.ff.quando appellandum sit.

DCXXIII.

1 L.dos à patre.C.solu,matri intellectus.
2 Hæres rectoris ecclesiæ non tenetur pro fructibus venditis ad certum terminum.

1 L.dos à patre profecta.C.sol.ma.non habet locum, † etiã cessante consuetudine, quando in constitutione dotis patet patitur quòd filia sibi vel suis liberis stipuletur dotem sibi restitui.tantum enim remanet filiæ vel liberis iuxta formam conuentionis & stipulationis,& non redit ad patrem soluto matrimonio,iuxta ea quæ ponit notabiliter Bar.in l.quæ dotis.& in l.Caius.ff.sol.ma.& faciunt no.in l.vxoris.§.testamento.ff.de leg.3.Item etiam facit,quia filius familias hodie habet hæredem etiam in profectitijs, vt scripsi in decisio.cur.par.q.147.

2 Si rector† ecclesiæ vẽdiderit fructus ad certos annos, &c. & decedat ante finitum terminum,quòd hæres non tenetur,arg.in l.si quis domum.§.1.in fi.ff.locati.

DCXXIIII.

1 Testes in iudicio summario recepti an & quando fidem faciant in plenario.
2 Testes examinare non potest iudex in ciuilibus post publicationem.

1 An testes† recipi in iudicio summario fidem faciãt in plenario? dixerunt quidam quòd aut testes vel probationes fuerunt receptæ ante litis contestationem, vel post super aliqua exceptione dilatoria,& tunc non faciunt fidem in iudicio plenario.argumento in c.veniens.extrà de testib. & quod no.per Inno.in c.constitutus.extrà de ordin.cog. Aut fuerunt producti super aliqua exceptione peremptoria,& tunc faciunt fidem in plenario iudicio secundum notata per Inno.in c.super spoliatione.extrà de ordi.cogni. Alij autem distinguunt,aut sententia lata in summario noceret in plenario iudicio,& tunc nocent & prosunt, & nocẽt probationes & cæteræ attestationes. Aut sententia non noceret.& tunc nec testes nec probationes nocebũt. in d.c.inter dilectos.§.porrò.& argumento eorum quæ notantur in l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudi.& in l.fi.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.de quo notatur per Bartol.in l.2.ff.vi bo.rap.Præmissa ponit Io.Ferrarij in tit. Forma opponendi contra testes post publicationem.in gl. super verbo,Sũtque publi.iam atteit.alijs receptis, &c.ibi qd ergo dicẽdũ,si fuerit recepti in iudicio summario.&c.

2 Iudex in causa† ciuili non potest testes ex officio suo examinare post publicationem, secus in criminali, vt dicit Bal.in l.presbyteri.C.de episc.& cler.

3 Cui competit† diffinitio & eius diffinitum.l.1.§.1.ff.de dolo.& l.omnis diffinitio.ff.de reg.iur.

DCXXV

1 Cancellatio† tollit dispositionem vel actum, vt l.si præses in versi.circunduxerit,id est cancellauerit.& ibi Bald.C. quomodo & quando iudex.De qua cancellatione & interlineatione,vide Ioann.Ferrarij doctorem nouissimum,in titu.Forma libelli,quò petitur hæreditas ex testamento. in glo.ibi,abolitum,nec cancellatum.Et vide in forma opponendi contra instrumenta,in gl.tum quia est abrasum Et not.quòd cancellatio superlineata maximè in loco suspecto facta,vitiat instrumentum.tex.in c.cùm venerabilis.circa medium, extrà de religiosis domibus.& bonus text.cum glos.in l.si vnus.C.de testa.& ibi per Bartol.& Bald.De materia ista vide Bart.in l.1.§.inter filium.ff.de fal.An sit differentia inter inducere & cancellare,vide l.in ductum.& ibi gl.de solutionibus.

DCXXVI.

1 Scriptura priuata probat in præiudicium scribentium.
3 Capones qui dare tenetur,eos debet tradere viuos.
4 Via publica impetu fluminis destructa,vicinus eam debet præstare per fundum suum.

1 Apodicię† quas faciunt debitores suis creditoribus sine testibus,probant in præiudicium scribentium,dummodo constet suam scripturam esse.Inno.in c.1.circa prin.extrà de fide instrumen.

2 Dominus† tenetur de damno qui aprum,vel vrsum tenet 23.q.6.c.de occidendis.per Archi.

3 Si aliquis† teneatur dare capones,debet eos tradere viuos l.1.§.noxæ autem.ff.de pauperie.

4 Vicinus† tenetur præstare viam per fundum suum, si impetu fluminis,vel ruina,via publica sit destructa.l.si locus ff.quemad.serui.amittantur.

DCXXVII.

1 Hospitandi in aliqua domo possessionem habenti an liceat ostia domus frangere,si ei claudantur.
2 Dotem cõstante matrimonio non potest repetere mulier quæ cum viro egeno & inope matrimonium contraxit.

1 Si ego sum† in possessione habendi hospitalitatem in domo tua,vel immittendi ad depascendum animalia mea in in tua terra,vel habendi seruitutem aliam itineris,viæ,vel alterius,& tu claudis domum vel terram sepibus, vel alia clausura murorum,an sit mihi licitum rumpere vel frangere ostia domus,vel sepes & muros,seu clausuras terra? vide pulchrè per Io.And.& Inn.in c.1.de immunitate ecclesi.vide ff.si seruitus vendicetur.l.si eo loco.in princi.& Pau.de Leaza.in c.2.de censibus. De sepibus facit gl.mentionem in l.iubemus.C.de sac.san.eccl.vide Barto.C.de agricolis & censitis.l.quemadmodum.lib.11.

2 Si mulier † contrahat matrimonium cum viro inope & egeno,non potest postea dotem constante matrimonio repetere,quia hoc casu non habet locum.l. vbi C.de iure dot.ita dicit Cy.in d.l.vbi.in 3.q.contrarium tenet Bar.in l.si constante.in 6.q.ff.sol.ma.& Bal.in auth.quod locum habet.C.de colla.

DCXXVIII.

1 Actio an competat emptori ante pretium solutum.
2 Venditor an debeat offerre rem venditam.
3 §.Offerri.l.Iulianus.ff.de actio.emp.intellectus.& nu.1.& 4.

1 In §.offerri.l.Iuliauus.ff.de actio.empt.quæro, † nunquid est nata actio emptori antequam pretium soluat?& videtur quòd non,vt hic in verbo actio,&c.& de verb.sign.l. cedere.Econtra videtur,quia exceptio est actionis exclusio.l.2.de exceptionibus.& lex dicit,quòd si ante petat, repellitur per exceptionem.C.e.l.si pater.Quid dicendũ? Iac.de Rauenna tenet quòd nulla competit actio antequã soluat.sic intelligit dictum §.offerri.Sed Petrus dicit, q̃ statim oritur actio,etiam si nulla traditio pretii sequatur. probat sic.lege cauetur,quòd conuentiones nominatæ iuris gentium differunt à conuentionibus innominatis,quia

quæ cadunt in ſpeciale nomen contractus ſtatim perimũt actionem, ſed aliæ non, niſi re ſecuta. ff. de pact. l. iuriſgentium. §. 1. & facit in l. qui pendentem. ff. de action. emp. Cy. in l. ſi traditio C. de actio. emp.

2 Quid de venditore an debeat offerre rem venditam? vide de vtroque videlicet de emptore & venditore in Spec. in tit. de actore. ver. item repellitur venditor. & not. in d. §. offerri. in gl. ſuper verbo, poteſt. in fi.

3 Dictus. §. offerri. habet locum † etiam in locatione. & in alijs contractibus, vt vide plenè per Henri. Boich. in ca. in cauſis. in 1. diſt. extrà de re iudi.

Hic in d. §. offerri. dicitur, quòd debet offerri contra l. diuerſum. §. quod ait. ff. quo. leg. vide Bar. & Dy. in l. ſtipulatio. ff. de no. ope. nun.

In. §. cum per venditorem. l. ſi ſterilis ancilla. ff. de action.

4 empt. ibi, & lucrifacere, &c. hic † non attenditur lucrum, quia iſte non conſueuerat mercari, ſecus ſi conſueuiſſet mercari, quia tunc haberetur ratio lucri, vt ff. de eo quod certo loco. l. 2. §. ſi qui. qui incipit in hanc arbitrariam. & hoc tenet Barto. in l. 1. C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſſe. in verſ. venio ad quintàm & vltimam partem, &c. Sed contra iſtam opi. do. Bar. opponitur fortiter de l. fin. ff. de peric. & commo. rei vendi. in qua l. nõ habetur ratio lucri, ſicut hic, licet ibi ſit perſona quæ conſueuit mercari & lucrari. hanc oppoſitionem facit do. Petrus Papæ, ſed non ſoluit.

DCXXIX.

1 Nota, quòd habemus † triplex intereſſe, ſingulare, commune, & conuentum. vt no. C. de ſent. quæ pro eo quòd intereſſe. in l. 1. in prin.

2 Sed quæro, † quotuplex eſt intereſſe cõuentum? Dic quòd duplex, intrinſecum & extrinſecum.

3 Sed quid † eſt intrinſecum? dic quòd intrinſecum eſt verũ rei pretium & valor ipſius rei. l. qui iumenta. iuncta. glo. ff. de furtis.

4 Extrinſecum † intereſſe eſt lucrum ceſſans, vt quia res vel ſpecies, vel quantitas non eſt tradita, ideò aliquid non eſt lucratus, vt in d. §. cùm per venditorem. cum ſua gl. & leg. Iulianus. in prin. ff. de act. emp.

5 Quæro, † qualiter hæc duo intereſſe veniant? diſtingue, qa aut quis fecit quod facere non debet, aut nõ fecit quod facere debuit. Primo caſu venit vtrunque. l. 1. §. rectiſsimè. ff de vi & vi armata. & eſt ratio, quia tũc multum delinquit vt in d. §. cùm per venditorem. no. in gl. 2. Secundo caſu refert, quia aut agitur ad res, in quibus cadit intrinſecum intereſſe, vt oleum, frumentum, vinum & ſimilia, & tunc venit intrinſecum intereſſe, vt in d. §. cùm per venditorem. Aut agitur ad res quæ non recipiunt intereſſe intrinſecum & in quibus non cadit affectio, vt in pecunia. & tunc extrinſecum venit. leg. nummis. ff. de in litem iurando. & ff. de eo quod certo loco. l. 3. in fin. & ſequen. & l. liber homo ff. de verborum obligatio.

DCXXX.

1 *Pactum de futura ſucceſſione quando valeat.*
2 *Publicianã poteſt intẽtare qui ſuccubuit in rei vẽdicatione.*
1 Valet pactum † de futura ſucceſſione, quod venit ex neceſſitate præcedentis contractus. in leg. ſi quis ſeruum. ff. de actio. emp. & ff. de heredi. vel act. vendi. l. 2. §. illud quæri poteſt. & no. Hoſtien. in ſumma, in titu. de pactis, in quo ſunt. circa fi. ver. item vt quis, &c. verumtamen. Cy. in l. fi. C. de pact. & 5. oppoſitione dicit, quòd hæreditas viuentis non poteſt venire principaliter in contractu, ſed bene acceſſoriè. vt d. l. ſi quis ſeruum. & d. §. illud quæri poteſt. tamen eſt differentia inter d. l. ſi quis ſeruum. & dictum §. illud quæri poteſt. quia in d. l. ſi quis ſeruum. venit acceſſoriè hæreditas ex neceſſitate precedentis cõtractus. ſed in d. §. illud quæri poteſt. venit acceſſoriè hæreditas viuentis non ex neceſſitate, ſed ex voluntate ratione præcedentis contractus, aliàs enim ex voluntate non poſſet præcedere, ar. ff. de contrahen. emp. l. in modicis. & ibi not. Cy.

2 Succumbens † in rei vendicatione poteſt poſteà intentare publicianã. gl. in l. minor. 25. an. in §. 1. ff. de euictionibus.

DCXXXI.

1 An inſtantia † litis tranſeat in ſucceſſorem ante ſententiam diffinitiuam? diſtingue ſecundum Bar. in l. ſi eum hominẽ. ff. de fideiuſſoribus. aut eſt ſucceſſor vniuerſalis, & tunc tranſit, vt d. l. ſi eum hominem & facit l. ſi is qui Romæ. ff. de iudicijs. & l. ſi familiæ. ff. famil. erciſc. Aut eſt ſucceſſor ſingularis & tunc non tranſit, vt l. 2. C. de hæredi. vel act. ven. & not. per Io. And. in c. quia G. extrà de iudicijs. ponit Io. Ferrar. in tit. form. execut. ſen. gl. 1. in fi.

DCXXXII.

1 *Iudex ex ſuo officio debet actorem repellere quando ex productione per eum facta apparet exceptionem reo competere.*
2 *Sententiæ executio an impediatur per in integrum reſtitutionem aduerſus ſententiam poſtulatam.*
1 Quoties ex productione facta per actorem ex ſui lectura apparet nata exceptio reo, etiam ſi per reum nihil opponatur, tñ iudex ex ſuo officio debet actorem repellere, & ſufficit quòd in allegationibus iuris reducatur ad mentem iudicis, vt no. Bar. in l. eũ qui ita. §. qui ita. ff. de verbo. oblig. ita refert. Ang. de Are. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudica. & in l. quæſitum. in 5. col. ibi, tertiò limitat. Bald. in verſi. tu addas. ff. à quibus appella. non licet. De hac materia ſcripſi plenè in deciſi. curiæ parlam. queſtio.
2 An executio † ſententiæ impediatur per in integrum reſtitutionem poſtulatam aduerſus ſententiam, vide plenè opiniones Doct. per Ange. de Aret. in l. quarta. §. condemnatum. in prin. ff. de re iud.

DCXXXIII.

1 *Statutum ſi admittit tantum certas exceptiones, an alias excludat.*
2 *Partes quæ dederũt arbitris poteſtatẽ donandi de iure vnius alteri, non poterunt recurrere ad boni viri arbitrium.*
1 De ſtatuto † quod admittit certas exceptiones tantummodo, an aliæ admittantur, de quo per Bar. in l. 1. §. 1. ff. quòd vi aut clam. pleniſsimè tractat Ang. de Are. in l. fi. ff. à quibus appellare non licet. Bal. in. l. ita nobis pudor. C. de adulterijs. vbi Baldus tenet, quòd aliæ exceptiones non admittuntur. ſed Ange. vbi ſuprà reprehendit. vide ibi plenè, vide plenius in apparatu quem ego Guido feci ſuper ſtatuto Delphina. de literis cõpulſorijs & pciſis cõcedendis.
2 Si partes † concedant arbitratoribus, vel arbitris poteſtatem donandi de iure vnius partis alteri, non poterunt partes recurrere ad arbitrium boni viri. Sed modum practicandi & verba adijciendi in compromiſſo, vide plenè per Ange. de Are. in l. 1. §. 1. ff. à quibus appellare non licet. ibi, & modus practicandi & ibi tractat Ange. an poſſit renuntiari recurſui ad arbitrium boni viri. ibi, ſed quæro an ſic, &c. De hac materia tetigi deciſio. quæſtio. 609.

DCXXXIIII.

1 *Nullitatis via non videtur ſublata per remotionem appellationis ex pacto partium.*
1 An remota † appellatione ex pacto partium videatur ſublata via nullitatis? vide Ang. de Are. in d. l. 1. §. 1. ff. à quibus appel. non licet. ibi, quòd ſi promitto, &c. & ibi concludit Angelus. quòd non eſt ſublata nullitas, quin poſsim intentare. & de hoc tetigi in apparatu meo feci ſuper ſtatuto, ſi quis. in glo. ſuper verbo. Omni allegatione, &c. & in tractatu quem feci ſuper ſtatuto Delphinal. ſub rubrica de compulſorijs & præciſis.

DCXXXV.

2 *Soluti repetitio per condictionem ſine cauſa competit quando cauſa reducitur ad non cauſam.*
1 Reſcripta † principis ſunt ſtricti iuris, ideò non debent extendi. in c. Rodulphus. extrà de reſcrip. & no. Ang. de Are. in l. 1. §. interdum. ff. à quibus appellare non licet.
2 Quando † cauſa reducitur ad non cauſam, competit repetitio ſoluti per condictionem ſine cauſa. l. ſi fullo. ff. de cõdictio. ſine cauſa. & quod ibi notat Bartol. & pro hoc eſt caſus apertus ſecundum vnam lecturam gloſſæ in leg. Iulianus verum debitorem. ff. de conditione indebiti. in gl. 1. ibi,

gl. 1. ibi, & multò minus. Et poſteà ſubdit, videtur redire ad non cauſam, &c. hoc ibi ſequitur Bar. ad literam in octaua col. in verſi. & pro hoc dico, ſtatutum eſt hic. &c. & de hoc caſus apertus in l. eleganter. §. ſi quis poſt. ff. de condict. indebiti. in verſicul. ideò condemnatus. Sed hic non videtur cauſa ſequuta, cùm tranſactioni non ſtetur, &c. & facit bene d. l. ſi fullo. iſta ponit Ange. de Aret. in l. fi. in fi. ff. à quibus appellare non licet.

DCXXXVI.

2 *Crimen obiciens ſi non probet, iniuriarum actione tenetur.*
1 Materiam † degradationis & modum qualiter fiat degradatio clerici vel presbyteri, plenè ponit ibi Angelus. de Are. in tractatu ſuo de maleficijs, in glo. ſuper verbo ibi, caput à ſpatulis. in verſi. quid autem. & ſi eſt clericus qui commiſit tale crimen, &c.
2 Ille qui obijcit † crimen contra aliquem, ſi non probet, tenetur actione iniuriarum, ſecundum Ange. de Peruſio in l. 3. C. qui accuſare non poſſunt. vt refert Ang. de Aret. in dicto tractatu ſuo de maleficijs. in gloſſ. ſuper verbo, Nec non ad querelam, &c. & ibi dicit idem de Aretio, in principio dictę gloſſæ, quòd ille qui inſtigat iudicem ad inquirendum, tenetur pœna Turpilliani, & condemnatur in expenſis, ſi non probetur inquiſitio.

DCXXXVII.

1 *Fructus percipit habitans in domo.*
2 *Litigantes pro litigando non debent exire de patria.*
1 Habitando † in domo quis dicitur fructus percipere. ff. cõmuni diuidundo. l. ſi quis præſentis. §. ſiue autem. not. Bal. de prohibi. feudi aliena. per Federic. in §. præterea. ibi, pone, Comes deceſsit.
2 Iniquum † eſt quòd litigantes cogantur de patria exire pro litigando. vt dicit Bal. de prohi. feu. alie. per Fede. §. præterea. 2. vbi allegat multa iura.

DCXXXVIII.

1 *Suſpicionem & fraudem facit ceſſare adiunctus iudici ſuſpecto.*
2 *Leges & conſuetudines generales nemini licet ignorare.*
1 Adiunctus † iudici ſuſpecto facit ceſſare fraudem & ſuſpicionem. no. Bal. vbi ſuprà proximè in quæſtione, quæro ſi pares ſunt ſuſpecti, &c.
2 Sicut non licet † ignorare leges, ſic non licet ignorare generales conſuetudines, dicit Iac. de Are. in l. cunctos populos. C. de ſum. trini. & Bal. in feudis, in titu. de conſuetudine feudi. in rubrica.

DCXXXIX.

1 *Locationi duorum tenetur ſtare tertius*
2 *Caſtra cum iuriſdictione poteſt emere ruſticus.*
1 Si tres † habent molendinum, duo volunt locare, alius nõ vult, an ipſe tertius habeat ſtare locationi dũorum? dic quòd ſic. tamẽ ſi ipſe velit ibi molere pro ſua tertia parte poterit. Sed ſi ipſe nolit molere, tenebitur ſtare dictæ locationi, vt dicit Bald. in feudis, in titul. incipiunt conſtitutiones feudorum.
2 Ruſticus † poteſt emere caſtra, etiam cum iuriſdictione. dicit Bald. in feudis, in titulo de lege Conradi, in §. ex eadem. l.

DCXL.

1 *Auxilium bannito præſtare dicitur aduocatus qui pro eo patrocinium præſtat, & incidit in pœnam.*
3 *Falſum committit aduocatus qui reuelat ſecreta ſua partis.*
1 Aduocatus † qui præſtat patrocinium pro bannito, dicitur præſtare auxilium, & incidit in pœnam. Bart. in l. poſt legatum. §. ſunt qui putant. ff. de his quibus vt indignis. & recitat Ang. de Are. in tractatu ſuo de maleficijs. in gl. ſuper verbis, & Andream auxiliatorem, &c. circa principium. Et hoc facit contra vaſallos qui aduocant contra dominũ ideo ibi dicit de Aretio, quòd ſit cautus aduocatus, quòd petat licentiam præſtandi patrocinium à iudice, vt eunter pœnam, idem in procuratore.
2 Crimen † læſæ maieſtatis, hæreſis, & ſimoniæ æquiparantur. notat gloſſ. in c. 1. de cenſib. libro. 6. in gloſſ. fin. notat Ange. de Aret. in dicto ſuo tract. de malefic. ſuper verbo, che hai tradito.
3 Aduocatus † qui reuelat ſecreta ſuæ partis, committit falſum. Ang. de Are. ita dicit vbi ſupra proximè in fine. gloſ.

DCXLI.

1 *Interlocutoria eſt ſententia ſuper bãno in crimine lata.*
2 *Tradere rem venditam tenetur venditor, ſi eam habeat penes ſe.*
1 Sententia † ſuper bannimento in crimine lata, dicitur interlocutoria. Ange. de Aretio in tractatu ſuo ſuper maleficijs, in gloſſ. ſuper verbo, qui iudex videns, &c. & ibi tractat de annotatione bonorum.
2 Veritas eſt † quod venditor tenetur præcisè rem tradere, ſi habet penes ſe, alias liberator ſoluendo intereſſe, & opiniones circa hoc varias recitat Abb. Panor. in c. cùm Ioa. Eremita. extrà de fide inſtru. ibi, venio nunc ad gl.

DCXLII.

1 *Probare quis debet id ad quod ſe adſtrinxit.*
2 *Viſus ſenſus adaptatur ad omnem ſenſum.*
1 De clauſula, circa † onus ſuperfluæ probationis, facit mentionem Bar. & ibi dicit, quòd eſt vtilis, in l. diuus. ff. de re iudi. Et debet quis probare illud ad quòd ſe adſtrinxit, alias ſuccumbere debet, vt ibi per Bart. & Doct.
2 Senſus † viſus * adaptatur ad omnem ſenſum, ideo teſtis qui
a dicit, quia vidi, probat in vtroque ſenſu. glo. ſingul. in cap. teſtes. 3. q. 9. not. Ange. de Are. in l. quod meo. §. ſi vendito rem. ff. de acquir. poſſeſsio.

ADDITIO.

a Senſus viſus. Adde eundem Guido. infrà ſingu. 895. nu. 2. & Aluiſ. de Albert. ſing. 156.

DCXLIII.

1 *Interpretationem de iure communi recipit ſtatutum, licet loquatur generaliter.*
2 *Dominus agit pro damno dato in fructibus rei locatæ, & non colonus.*
1 Statutum † licet generaliter loquatur, recipit interpretationem de iure communi, per tex. cum gloſ. ſuper verbo, per nuntiationem. in l. 1. in prin. ff. de no. oper. nun. & ibi hoc no. Ang. de Are. facit l. fi. §. in computatione. C. de iur. deliber. & l. vt gradatim. ff. de mune. & hono.
2 Colonus † non poteſt agere pro damno dato in fructibus rei per eum conductæ, ſed debet dominus agere, veritas tamen eſt, quòd imò pro ſuo intereſſe, ſecundum Ang. de Areti. ff. de no. oper. nun. ſuper rubric. & ibi recitat Bart. de hoc tetigiſſe, in l. ſi fur. ff. de vſufructu.

Et ibi plenè loquitur Angel. de Aret. de communi vſu loquendi, & dicit, quòd debet articulari, quia ſignificatio verbi impropriatur ex communi vſu loquendi, vt ibi de Aretio.

3 De genitiuo † an denotet dominium, etiam in ſtatutis, ponit plenè de Aretio, vbi ſuprà.

DCXLIIII.

1 Monitus † ſoluere infra certum terminum ſub pœna excõmunicationis, pars poteſt terminum prorogare, & ante terminum prorogatum licet non ſoluat, non erit excommunicatus. Bart. & de Aretio in l. 1. §. & poſt operis. ibi, tertiò adde. ff. de ope. no. nun.
2 Sententia † quæ continet falſitatem facti expreſsè eſt nulla. de Sabaiaco in ſua repetitio. l. more maiorum. ff. de iuriſd. omn. iudic.

DCXLV.

1 *Verba in ſtatutis propriè accipienda.*
3 *Interpretatio ſtricta in ſtatutis pœnalibus facienda.*
5 *Dictiones olim & quondam, tempus præteritum denotant.*
1 In ſtatutis † verba debent accipi in propria ſignificatione, vt dicit Ange. de Are. ff. de no. ope. nun. ſuper rub.
2 Statutum licet generaliter loquatur, &c. vt ſupra fin. 643.
3 In ſtatutis † pœnalibus debet fieri ſtricta interpretatio. l. cõſtitutionibus. ff. ad munic. no. de Aret. vbi ſuprà.
4 Conſuetudo † cùm non ſit certa, debet probari. Ange. de Are. vbi ſuprà.

5 Dictiones,tolim,& quódam,de proprio significato signi ficant tempus præteritum.lega.eius qui in prouincia.ff.si cer.pe.notat de Aretio in leg.1.§.opus nouum.ff.de noui operis nuntia.

DCXLVI.

1 *Libellus nouus dicitur quando in eo detrahitur vel additur de substãtialibus.*
2 *Iniuria an dicatur personalis si quis aliquem arripiat per ve stem vel capillos.*
3 *Donandi animũ an videatur habere ædificans in re aliena.*

1 Quando in libello†detrahitur, vel additur de substantia libus,dicitur nouus libellus.de Aretio in l.j.§.opus nouũ. ff.de oper.no.nun.

2 An dicatur†iniuria personalis,si quis arripiat aliquem per vestem vel capillos,vide de Aretio in l. 1.§.hoc autem edi ctum.ff.de ope.no.nun.

3 An ædificans†in re aliena videatur habuisse animum donandi?vide de Aretio in l.1.§.nunc videamus.ff.de noui ope.nuntia.

DCXLVII.

1 *Testes ex officio iudex non dicitur examinasse.post didicita testificata,quando pars eos nominauit.*
2 *Iudex in causis pijs potest supplere in facto.*

1 Iudex†non dicitur ex officio suo testes examinasse post didicita testificata,quando pars nominat testes iudici,secundum Roma.vt refert de Aretio in l.3.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infect.licet Bal.dixerit contrarium, vt ibi refert de Aretio.

2 Causa ecclesię adiicitur pia causa,& ideo iudex in causa ecclesiæ sicut in alia pia causa potest supplere in facto,secundum Roma.vt refert Ang.de Are.in l.3.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infe.ibi,quintò addes.Vltra ibi dicit in versiculo,loquitur aliud secundum Ludoui.quòd cùm minor & respublica æquiparentur ecclesię.l.imperatores.ff. de re iud.& ibi gl.quòd in causa minoris vel reipublicę tã quam pia,iudex posit supplere de facto.quod non recordatur alias legisse de Aretio.

DCXLVIII.

1 *Processus an poterit inchoari contra procuratorem qui acce ptauit mandatum generale in vna causa.*

1 Si procurator†acceptauerit mandatum generale in vna causa,an poterit postea inchoari processus contra eundẽ procuratorem,vel an sit necesse quòd dominus citetur? Dic quòd processus potest hoc casu inchoari in personam procuratoris.ita tenent Bar.& Ange.de Aret.in l.si finita. §.Iulianus.ff.de dam.infect.Et ibi tractat de Aretio materiam citationis.

2 Sub amissione†causæ quis potest se obligare. tenet Ioan. Aud.in nouella,in cap.præsentium.in 1.col.

DCXLIX.

2 *Creditor an dicatur,cui debetur ex delicto vel legato.*
3 *Dictionis mox,acceptio.*
4 *Solui aliud pro alio an possit creditore inuito.*

1 Si testis†dicat scio,quia vidi instrumentum debiti:non ꝓbat eius depositio,nisi doceatur de instrumento. Bart.in l.1.ff.si.cer.pe.ibi,iuxta prædicta quero,&c.

2 An ille cui†debetur ex delicto vel legato dicatur creditor vide Bar.vbi suprà proximè,ibi,iuxta prædicta quæro.

3 Dictio mox†accipitur pro statim,nisi causa cõtrarietatis euitandæ.Bar.ita dicit in d.l.1.si cer.pe.in fi.

4 Vtrum†aliud pro alio solui possit inuito creditore? vide plene per Bar.in l.2.ff.si cer.pe.in prin.

DCL.

1 Qualiter debeant†testes concordari,si vnus testis dicat ante nuptias,alius dicat post nuptias.vide Bart.in l.2.§.fi.ff.si cer.pe.ibi,secundo modo potest intelligi.

2 De habente†mandatum ad recipiendum pecunias mutuo,an sufficiat quòd procurator confiteatur habuisse mutuum,vt possit agi contra mandantem.Barto.quòd non in l.3.§.fi.in fi.ff.si cer.peta.

3 De illo†qui recipit pecuniam mutuo vna manu, & alia manu ibidem restituit,vide plenè per Bartol.in l. singula. ff.si cer.peta.

4. De pecunia†quam capiunt consules mutuo nomine vniversitatis,qualiter conueniantur ciuitas vel consules,vide l.ciuitas.& ibi Bar.ff.si cer.pe.

5 Instrumenta†de nouo reperta possunt produci in causa etiam post conclusionem,& probãtur de nouo reperta ꝑ iuramentum, ita dicit Bartol.in l.admonendi.ff.de iureiur.circa prin.

6. Si debitor†sit alternatiuè obligatus soluere,vel tenere hostagia,creditor potest nihilominus compellere debitorẽ ad soluendum,quia illa clausula de hostagijs est apposita in fauorem creditoris, ita dicit. Bartolus.in leg.1.ff.de leg.commissoria.

DCLI.

1 Quòd inhibitiones†quæ quotidie fiunt per curiales, qui prohibent debitoribus debitorum,ne eis soluant, quæ ꝓhibitiones seysinæ appellantur,valeant tales inhibitiones quando persona debitoris est suspecta,dicit Bart.in l.mulieri.in princip.ibi,& est ista lex in ar.&c.ff.de leg.commissoria.Nec dicitur ista inhibitio sequestratio,quia non ponitur penes certum,si enim debitum poneretur penes certum,tunc esset sequestratio, vt ibi dicit Bartol. Sed cum cautione per debitorem præstanda inhibitio quæ seysina appellatur,debet tolli,vt ibi dicit Barto.in d.l.mulieri.ibi, sed pone quòd præcedente,&c.

2 Nota†pro seysinis quæ quotidie fiunt quòd valeant,quãdo persona est suspecta,sed cum cautione tollitur.Viij.casus,in quibus non sunt prohibitæ seysinę, vide Io. Ferrarij in titu.forma sequestri.

3 Causæ propter†quas iudex procedere potest ad talem ꝓhibitionem quæ seysina appellatur,sunt,si debitor meus sit magnus baratator,vel est in fuga, vel est prodigus, vel propter inopiam,ita dicit Bar.in d.l.mulieri.ibi,quæro,an bannum sit de iure communi,&c.

De hac materia vide in decisionibus parlamenti, quæstio.246.

4 Si aliqua†res ponatur in aresto, quòd vulgariter dicitur sequestrum per iudicem ex aliqua ex dictis causis, si fiat interim alienatio,talis alienatio est nulla,vt dicit Bar.in d. l.mulieri.ibi, & ita &c.

5 Durante†aresto facto in pecunia per me debita,quòd arestum seysina appellatur, non possum conueniri à creditore meo,secundum Bar.Oldra.Iac.de Areti.& doct.in d.l. muleri.in fine.

DCLII.

1 *Bona fides inter mercatores prædominatur.*
2 *Monasterium succedit illud intranti si moriatur infra ann.*

1 Inter mercatores†debent negocia decidi bona æquitate, nec debet opponi contra eos illa exceptio, quòd non interuenit stipulatio,sed fuit pactum nudum,ità notabiliter dicit Bar.in l.quintus.ff.manda.in fi.

2 De medico†qui promisit aliquem sanare, si morbus reuertatur,an debeat habere notam mercedem?vide Bar.in l.Martius.ff.locati & conducti.

3 Ille†qui intrat monasterium potest exire infra anuum, & recuperat bona,sed quid si moriatur intra annum, dic quod succedit ei monasterium. Bartol.in l.quoniam.ff.de in diem adiectione.

DCLIII.

1 *Matrimonio contestante non currit præscriptio contra vxorem in rebus dotalibus.*
2 *Ratio naturalis pro lege habetur,quando est præter legem.*
3 *Mulier in codicillis potest esse testis.*

1 Præscriptio†non currit contra vxorem constante matrimonio in rebus dotalibus.C.de iure dot.l.in rebus.§.omnis.& no.Goffredus in summa in tit.de præscript.in §.itẽ matrimonium impedit.

2 Videor†fecisse,quod fecit ille cuius sum hęres.in l.Titius §.pen.in fi.ff.de aqua plu.arcen.

3 Nota†ꝙ sufficit allegare rationem naturalem, & ꝙ pro lege

lege habetur.in l.in summa.§.denique.ibi, hoc æquitas suggerit,& si iuri stricto deferamus.ad hoc facit.ff.de bonis damna.l.cùm ratio.& ff.de excusa.tuto.l.scire oportet.§. sufficit.ibi,notabilis &c.& ff.de leg.1.l.si seruus legatus. §.qui quandoque.& extrà de elect.c.1.in cle.quod est verum,quando est præter legem, secus si contra legem.ff. qui & à quibus.l.prospexit.& ita no.per Ioan. And.extrà de elect.c.ex eo.lib.6.

4 Licet mulier†non possit esse testis in testamento, tamen potest esse testis in codicillo.gl.in l.qui testamento.§.mulier.ff.de testa.

DCLIIII.

1 *Absolutoria sequi debet contra non probantem.*
2 *Valorem rei non probat testis deponens quòd tãtum dedisset.*

1 Si quis†agat ex mutuo,& non probet quòd numerauerit, vt proposuit,sed probet quòd per alium numerari fecit, sequi debet sententia absolutoria.argu.in l.1.§.deiecisse. in fina.ff.de vi & vi armata.& ibi Dyn.in quadam postilla lib.mei.

2 Testis†qui deponit super valore rei,quod tãtum dedisset non probat valorem,nisi essent 10.testes ita deponentes, quia tunc commune pretium diceretur,ita dicit Io.Ferra. in tit.libellus in act.reali.in 9.col.super verbo,in florenis. 10.pro damno.& vide infrà sing.737.

DCLV.

1 De hominibus†qui se congregant,& machinantur comtra eorum dominum,facit mentionem Archi.in c.constitutionem.de ver.sig.& dicit quod non est licitum,sed ꝓhibitum,licet ibi loquatur de religiosis.sed illud trahitur in simili ad homines bene meritos.vide de Zabar.in cle. pastoralis.de sententia & re iudi.

2 An valeat†sentẽtia in absentem lata,si pro absente proferatur?vide plenè per Ang.de Aretio, in l.furioso.ff. de re iudic.

DCLVI.

1 *Iuramento possunt terminari causæ summariæ.*

1 Causę summariæ†modici aut nullius piudicij possunt iuramento terminari,secundum Barto.vide plenè Ange. de Aretio in l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudicata.& Cyn.in l.si quis pro redemptione.C.de donatio.& de hoc iure scripsi in decisionibus parlamenti.quæst.64.& quæstio.614.

2 In pari causa†melior est conditio conuenti.ff.de verbo. oblig.l.si seruum.§.sequitur.

3 Appelatio†suspendit pronuntiatum.ff.ad Tert.l.1.§.fi.& in l.3.C.de appella.

DCLVII.

1 *Exceptiones executionem sententiæ impedientes.*
2 *Sententiæ executio impeditur si instrumentum solutionis reperiatur.*

1 Octo†vel nouem exceptiones quæ impediunt executionem sententiæ,ponit Spe.in tit.de exception.§.dicto de dilatorijs.versi.sed quid si in principali.ponit etiam gloss. in l.1.C.de iur.& fact.ignor.

2 Si post sententiam latam†quæ transiuit in rem iudic. reperiatur instrumumentum solutionis debiti,an possit repeti.Spe.in tit.de sentẽ.executio.in §.postremo.in ver. illud autem.tenet ꝙ sic.& dicit quod nõ solutum potest retineri,& sic impeditur executio sententię.

3 Si debitor†non habeat pecunias[a] pro soluendo creditori,
a an offerendo de bonis suis ad electionem creditoris liberetur?vide plenè Io.Ferra.in tit.forma libelli responsionis in actione hypothecar.in gl.super verbo,exceptionem solutionis.vbi tenet quòd sic,Et ibi vide,an possit renuntiari cessioni bonorum.

ADDITIO.

a Non habeat pecunias. Adde eundem infrà sing.941.

DCLVIII.

1 *Testes duo sufficiunt in declaratione voluntatis testatorum.*
2 *pro Debito fiscali an quis incarceretur.*

1 Coniectura†in vltimis voluntatibus probatur per duos testes,Similiter in declaratione voluntatis testatorũ sufficiunt duo testes.Bal.Salic.in l.quamuis.C.de impube.& alijs substit.

2 An pro debito†fiscali vel priuato quis posit incarcerari, vide plenè Io.Ferra.in titu.forma executionis sententiæ, in 9.collo.ibi, Addo & quintum remedium,&c.& ibi plenè distinguit.& Ange.Are.Insti.de actio.§.eum quoque. Vide infrà sing.735.nu.2.

3 Iuramentum succedit†in locum probationis testium vel instrumentorum.tex.in l.in contractibus.§.illo.C.de fide instru.

DCLIX.

2 *Executioni an mandari possit sentẽtia cõtra procuratorẽ.3.*

1 An instantia†ante sententiam,&c.vt suprà sing.631.

Quærit Io.Ferrarij in tit.for.execut.senten.in gl.1.an sen
2 tentia†possit mandari executioni contra procuratorem litis?& dicit quòd non,sicut & contra tutorem, & curatorem,vel similes.l.4.§.tutor.ff.de re iudi.& l.Paulus.& l.ꝓcurator.ff.de procur.

3 An sententia†possit mandari executiòni contra procuratorem,vide Ange.de Aret.in l.si se non obtulit.ff.de re iudi.vbi dicit quòd contra procuratorem, vt in rem suam potest sententia mandari executioni.Item etiam potest sententia ferri cõtra illum,qui suscepit defensionem causæ.vide Ioan.Andræ.extrà de fide instrumen.cap.inter dilectos.

4 Vide hoc†per Spec.in tit.de sentent.executio.§.sequitur. versi.sed pone.& per gl.& Bart.in l.qui solidum.§.etiam. ff.de lega.2.

DCLX.

1 *Executioni potest mandari sententia contra illum qui se sponte liti obtulit.*
2 *Lites abbreuiare boni est iudicis.*

1 Si quis spontè†obtulit se liti sine mandato pro alterius defensione,potest contra eum sententia mandari executioni,vt d.l.4.in pri.ff.de re iu.facit l.is qui se obtulit.ff.de rei vend.hoc ponit Io.Ferrarij, vbi suprà proxi.in fin. Circa hoc dicit Bar.in l.liberto.ff.de neg.gest.not.quòd ille qui venit ad plenam defensionem causæ, condẽnatur in eius personam,& debet dicere iudex,codemno te defensorio nomine Titij.idem dicit Innoc.in c.cum super.de re iudi. vt refert Bar.vbi suprà.Et dicit Ange.in auth. vt omnes obediant iudicibus.in fi.quòd quando post litem contest. quis se obtulit liti pro alio,& non comparet principalis, debet sententia contra vtrunque ferri.Et hæc dicta Bar.& Inno.possent intelligi,quando quis se offert liti de mandato partis,aliter si quis offerat se liti sine mandato,sententia non esset ferenda contra illum qui se offert liti,sed contra principalem,ita intellige dictum Ferrarij vbi suprà.

2 Boni†iudicis est lites abbreuiare.ff.si cer.pe.l.quidam.ex trà de resti.spol.c.frequens primo responso.

DCLXI.

1 *Præfecti prætorio dignitas & excellentia.*
2 *de Iurisdictione regis intelligitur esse quicquid est in regno.*

1 Præfectus†prætorio secũdum aliquos est,qui immediatè subest principi,& præest omnibus iudicibus alijs,& excellentior est omnibus magistratibus.Et ista trina specialitate lætatur.Primò,quia ab eo non appellatur.Secundò,quia minores contra eius sentẽtiã non restituuntur.tertiò quia potest condere leges & constitutiones.Ista ponit Spec.in tit.de iurisdi.om.iudi.circa prin.

2 Quicquid†est in regno,vel commitatu aliquo,intelligitur esse de iurisdictione Regis vel Comitis, nisi comtrarium ostendatur.istud ponit Spe.in dicto titu.de iurisdi.om.iudi.circa prin.

DCLXII.

1 *Mitti in possessionem ex testamento vel ab intestato petitur per officium iudicis.*
2 *Officium iudicis dilatione pendente conquiescit.*

1 Per officium†iudicis petit quis se mitti in possessionem ex testamento vel ab intestato.ff.de bonorum posses

fic.i.ſi cùm patronus.§.bono.poſſeſ.no.Spec.in titu.de officio omni.iudi.in §.2.verſicu. item quando petitur dari coadiutor,&c.

a Pendente dilatione†officium iudicis conquieſcit.in cap.
2 ſignificante.de appella.

ADDITIO.

a Pendente dilatione. Adde quòd licet pendente dilatione officium iudicis conquieſcat.l.à procedente.C.de ferijs. nihilominus tamen iudex poteſt prima dilatione durante dare aliam dilationem,quæ incipiat poſt terminum primę dilationis.vt no.ff.de acquiren.hæredi.l.quandiu.per glo. ordi.& latius per Bartol.

DCLXIII.

1 De inuocatione†auxilij iudicis alterius territorij in quo res eſt ſituata,& de quibus ipſe poterit cognoſcere, vide plenè per Io.Ferrarij in titul.de forma executionis ſentẽtiæ.in 4.collo.verſicul.5.quæritur.& q.ſequen. & dixi in deciſio.parla.q.673.
2 Quoties†competit ordinarium remedium,ad extraordinarium non eſt recurrendum.ff.de minoribus.l.in cauſæ.
3 Iudex debet†cuncta rimari.extrà de fide inſtru.c.cum Io. eremira.in fi.C.de iudic.l.iudices.
4 Iudex debet†ſemper habere æquitatem præ oculis.l.q; ſi Epheſi.ff.de eo quod certo loco.
5 Iudex†debet punire eum,qui impedit ſuam iuriſdictionem.Specul.in titul.de offic.omnium iudi.in §. deſcruitu in fine.

DCLXIIII.

1 *Spoliatus ante omnia reſtituendus.*
2 *Dominium ex inutili contractu transferri.*
3 *Fama mortem probari.*
1 Qui ſpoliat†reum aliqua re,reus non reſpondebit,niſi reſtituatur,& hoc ſiue cauſa ſit criminalis ſiue ciuilis.in ca. frequens.de reſti.ſpo.& in c.conquerente.
2 Ex inutili†contractu transfertur dominium.no.ff.de dolo.l.eleganter.§.1.
3 Mors†alicuius probatur per famam.no.Spe.in tit.de actore.§.1.verſi.ſed quid ſi iſte eſt alienigena.

DCLXV.

1 *Retinere an poſſum animalia donec mihi ſit ſatisfactum de damno.*
3 *Falſi tenetur vtens ſcienter falſo inſtrumento.*
1 An poſsim†retinere animalia capta in poſſeſsione mea damna inferentia,donec ſit mihi ſolutum de damno?vide Specul.in titul.de acto.§.1.verſicul.ſed pone, inuenio pecudem.
2 Epiſcopus†diſpenſat ſuper iuramento.vide Spec.in ti.de legato.§.nunc.oſtendendum.verſi.item Pap.no.& ſcripſi in deciſio.parla.q.
3 Qui ſcienter†vtitur falſo inſtrumento,an teneatur de falſo.Spe.in ti.de inſtrumen.edi.§.nunc autem.
4 De ſcriptura†priuata, vide Spe.in ti.de inſtru.edit.in §.nũc dicendum.verſic.illud etiam no.

DCLXVI.

1 Si duo†tutores citati,vnus neget,& alius confiteatur, cuius confeſsioni ſtabitur?vide Specu.in tit.de tutore.§.fina.in fin.
2 De ſex caſibus†in quibus vaſallus debet iurare domino, facit mentionem Spec.in tit.de feudis.§.1.verſi.& nota q; vaſalli comitum.
3 Qualiter†accipiatur verbum,ſæpè?
a dic quòd de duabus vicibus,vt nota.Specu.in tit.de inquiſitione.§.primo.circa princip.
4 Pro iuribus†ſingularium perſonarũ non eſt procedendũ per inquiſitionem,ſed via accuſationis.Spec.in ti.de inquiſitione.§.quanto.verſi.item fit inquiſitio in caſibus.

ADDITIO.

a Verbum ſępè.Adde eundem Guid.ẽ.ſing.93.& ſing.359.

DCLXVII.

1 *Ratificari poteſt ſententia lata cum falſo procuratore.*
1 Sententia lata†cum falſo procuratore, ſiue ſit lata pro me ſiue contra me,poteſt ratificari,vt plenè per Ang.de Are. in l.ſi ſe non obtulit.ff.de re iudi.& iſta eſt communis ſententia ſecundum Rapha.vt ibi refert de Are.licet gloſ.te nuerit contrarium,in l.ſi tutor.C.in quibus cauſis in integrũ reſti.nõ eſt neceſſaria.quæ probatur vt ibi per de Are. vide Bar.in l.licet.ff.de iudi.in lib.meo in margine.
2 Ille qui†promiſit aliquem indemnem ſeruare,non poteſt conueniri, niſi prius principali excuſſo, vt dicit de Aretio poſt Bartol.in l.ſi ſe non obtulit.§.final.in fin..ffde.re iudic.

DCLXVIII.

1 *Proceſſus quando reddatur nullus ob iuramentum calumniæ non præſtitum.*
2 *Secundum decretum poteſt concedi in aliare debitoris, creditore miſſo in poſſeſsionem in vnare.*
1 De†iuramento†calumniæ quando reddat proceſſum nullum,dic quòd poteſt remitti facilè in c.1.de iuramen. calumn.libro.6.ſed ſi pars petat præſtari, & non præſtetur, proceſſus redditur nullus.Bartol.& Ange.de Aret.in l.in prouinciali.§.qui opus.2.ff.de ope.no.nun.vide quæ plenius infrà ſcripſi ſing.731.§.ſed quid reſpondebitur.
2 Creditor†miſſus in poſſeſsionem in vna re debitoris, poteſt in alia re debitoris fieri,& concedi ſecundum decretum.ita dicit Bar.poſt Iac.de Butrig.in l.cùm vnus.§.fin. cum l.ſequenti.per illum tex.ff.de bonis authoritat. iudi. poſſiden.idem dicit Bar.in l.ſi finita.§.Iulianus.ff.de dam. infect.idem tenet Ang.de Are.in l.ſi ſe non obtulit.§.ſi ex conuentione.ff.de re iudi.

DCLXIX.

1 Quomodo†& quãdo poſsit ſtatui terminus alicui ad agẽdum vel accuſandum,& ſi fuerit contumax in termino, an amplius audiatur? vide l.Titia.& ibi Bartol.ff.de accu. & l.ſi ea quæ.C.qui accuſare non poſſunt.& ibi gloſſ.Cy. & Doctor.& Innocen.& Canoniſtæ in ca.tua de ordi.cognitio.& plenè per Ange.de Are. Inſtitu.de exceptionib. ſuper rubric.
Cyn.Bar.& Bal.in auth.& qui iurat.C.de bon.autho.iudi.
2 poſsi.tenent,†quòd poteſt ſtatui terminus vlterius non auditurus.Sali.ibi tenet contrarium.

DCLXX.

1 *Verborum,dedit,vendidit,& tradidit,ſignificatio, & effectus.& nu.2.*
1 De ſignificatione†horum verborum,dedit, vendidit, & tradidit,vide Bartol.& Docto.in l.poſt dotem.ff.ſol. matrimon.& Bald.in l.prædia.ff.de acquirend.poſſeſsio. vbi dicit,quòd per illa verba videtur data licentia emptori ingrediendi poſſeſsionem propria authoritate, & ſi res eſſet præſens, videtur translata poſſeſsio.vide etiam de dictis verbis Albericum,& Doctor.in leg.traditionibus. C. de pactis.vide Ioan.Ferrarij in forma libelli in cauſa venditionis.
2 Bar.in d.l.prędia.ff.de acquir.poſſeſ.dicit,†quòd illa verba dedit,& tradidit,reſoluuntur,id eſt,confeſſus eſt ſe habuiſſe,recepiſſe,&c.ne notarius incurrat pœnam, iuxta gl.in l.ſi ex cautione.C.de non nu.pecu.

DCLXXI.

1 Iudex†poteſt partes inducere ad compoſitionem.no. Sp. in tit.de offic.om.iudi.in §.deferuit.ver.& generaliter.ibi partes ad compoſitionem,&c.
2 Temere†appellans efficitur infamis.no.Spe.in ti.de appel. §.nunc dicimus.in prin.
3 Continentia†cauſę non debet diuidi.in ca.1.de ſequeſtratione poſ.& fructuum.& l.nulli.C.de iudicijs. vide infrà ſing.680.nu.2.
4 Appellatione†creditoris etiam continentur illi quibus per fideicommiſſum debetur.l.1.in fin.C.qui manumit. non poſſunt.

DCLXXII.

1 Verba†debent intelligi ſecũdum ſubiectam materiam.in l.fin.C.qui non poſſunt ad libertatem peruenire,ibi, non priore

priore caſu.
2 Donator†antequam tradat rem donatam,remanet dominus,in l.3.C.de his qui à non domino manum.ſunt.
3 Socer†non poteſt eſſe teſtis in cauſa generi vel nurus. Ange.de Are.in l.rei iudicatę.§.ſocero.ff.ſolu.mat. quod credo procedere in cauſa criminali,

DCLXXIII.

1 dicit,†quod ſi vaſallus committat delictum propter quod debeat perdere feudum, quod hæres domini non poterit opponere. Et ibi tractat de Aretio, ſi maritus non opponat de adulterio, an hæres poterit contra vxorem opponere.
De dictione ſiue,vide Barto.in l.ſi quis ita ſtipulatus.ff.de verbo.obligatio.
2 Diuerſitas†rerum facit obſcurum legatum.in l.ita fidei.ff. de iure fiſci.ibi, cum diuerſitas rerum obſcurum faciat legatum,&c.
3 Quod lex tollatur†per deſuetudinem,facit l.vetuſtiſsimã C.de iur.domi.impe.& ibi Cy.& doctor.

DCLXXIIII.

1 An mercatores†qui tenent notarios in earum familia poſſint facere recipi pro eis inſtrumẽta vt valeant, & fides eis adhibeatur?dic q; ſic arg.in l.Lucius.in prin.ff.de milita.teſta.& rationem huius vide per Bar.in l.ſi pater.ff.de fal.de hac materia vide in mercuriali Ioan.And.in cap.cum quis vna via.
2 Hæres†particularis,&c. plenius infra ſingula.702.numero.2.

DCLXXV.

1 Termini extraiudiciales,†puta termini,quibus ſtatuuntur inquantum fieri & poſſe redimi,ſunt peremptorij & ſimiles,licèt dicatur per iudiccm vel ſtatutum,ita not.ſingulariter Bar.in l.ſi tempore.C.de conueniendis fiſci debitoribus.lib.10.
In l.fin.C.de his qui ex publicis rationibus.li.10.in tex.ibi
2 commodauerit.illud verbum†exponitur.i.mutuauerit,& ſic impropriè.quod facit pro ſuſtinendis libellis,& depoſitionibus teſtium,vel dictis mercatorum,qui proprio vocabulo non vtuntur,vt ibi dicit Bar.

DCLXXVI.

1 *Poſitiones quibus pars noluit reſpondere an habeantur pro confeſſatis.*
2 *Hæres inſtitutus in vita ſua,cenſetur proprietarius.*
1 Si pars† nolit reſpondere poſitionibus, an debent haberi pro confeſſatis? Cy.arguit pro & cõtra, & determinat in l. 2.C.de iuramen.calum.circa fi.& vide in c.2.de confeſsis. lib.6.
2 Si quis inſtituatur†hæres in vita ſua,ex hoc non cenſetur vſufructuarius,ſed proprietarius.vide plenè p Bar.& doc. in l.fi.ff.de vſufructu earum rerum quæ vſu conſumuntur vide l.fi.C.de lega. Item ſi alicui legetur proprietas, licet adijciatur ad vitam,nihilominus dicitur legatum proprietatis,per te.in d.l.fin.ff.de vſufructu earum rerum quæ vſu conſumuntur.

DCLXXVII.

1 *Forum non ſortitur viator ratione contractus.*
1 Viator†non ſortitur ſorum ratione contractus,per te.in l.hæres abſens.in §.1.circa finem.ff.de iudi.ibi,duriſsimũ eſt quotquot locis quis nauigat,vel iter faciẽs delatus eſt, tot,locis ſe defendere.& not.per doc.in c.ſi.ext. de foro cõpetent. de conſuetudine tamen poſſunt arreſtari in loco contractus, donec præſtiterint ibi cautionem de ſoluendo.
2 Teſtamentum † non poteſt reſcindi conuentione partiũ, niſi per iudicem hoc pronuntietur, vt no.gl.& Bar.in l.cõ trouerſia.ff.de tranſactionibus.Adde infra ſing.749.

DCLXXVIII.

1 *Sententiæ executionem impedit reſtitutio in integrum.*
1 Reſtitutio†in integrum impedit executionem ſententiæ. quod intellige niſi haberet altiorem indaginem.C. de fal. l.2.& dixit Bar.in l.2.C.ſi ex fal.inſtr.& in c.auditis.extra de reſti.in integ.& ibi bonus tex.
2 Quidam homo†de partibus Franciæ, vbi eſt conſuetudo, q; vxor lucretur medietatem acquiſitorum per maritum, contraxit matrimonium in hac parria Delphi.in qua non eſt illa conſuetudo,modo quæro,an marito mortuo vxor lucrabitur medietatem acquiſitorum in Francia,& in hac patria per maritum?dic q; ſic,quia ſpectatur locus mariti,
a & conſuetudo loci mariti,aut in l.exigere dotẽ.ff.de iud.& ibi Bar.loqtur de ſtatuto,&c.& ibi ſpeciale,licet alias ſecus quia ſemper debemus inſpicere locum cõtractus.in l.fundus.ff.de euict.& dic plenè per Bar.in l.1.C. de ſum.tri.& fide catho.in 1.q.vide Ioan.Fab.in procemio Inſtit.vbi loquitur de conſuetudine, & ibi dicit,quod appellatione acquiſitorum non veniunt donata, vel quæ ex ſucceſsione obuenerunt, quia appellatione quæſtuum non veniunt niſi illa quæ veniunt ex opera.in leg.quæſtus.ff.pro ſocio.

ADDITIO.

a Loci mariti.Adde ſupra ſingulari.618.§. vbi eſt conſuetudo.

DCLXXIX.

1 *Iudicem laicum declinat clericus ſuccedens laico.*
3 *Præiudicialis quæſtio prius determinanda.*
1 Si clericus†ſuccedat laico,poteſt declinare iudicem laicũ per tex.ſecundum Barto.in l.hęres abſens. in prin.ff.de iudicijs.
2 Quæſtio†præiudicialis primo debet determinari.vt not. in l.2.& 3.C.de ord.cogn.& C.de ordine iudiciorum.in l. 1.& 2.not.Cy.in l.fin.in fi.C.de fide inſtru.alleg.C.qui accuſare non poſſunt.l.1.

DCLXXX.

1 *Reſtitutio in integrum denegatur minori renuntianti beneficio.*
1 Si minor 25.annorum†renuntiauerit beneficio,non reſtituitur in integrũ,quia in beneficialibus vt maior admittitur,& agit,& conuenitur,vt notat gl.in l. ait prætor.in pri. ſuper verbo,aliud.ff.de minoribus.Idem not.in ca.ex literis.extra de reſtitutio.ſpoli.& ibi vide caſus, in quibus minor reputatur maior. Et vide per Inn.in c.indecorũ.extra de ætate & qualitate. qualiter minores beneficiati poſſunt agere & conueniri,& an ſint in poteſtate patris.
2 Continentia cauſæ,&c.vt ẽ.ſing.671.nu.3.
3 Reus† debet reſpõdere per ſe ſine inſtructione aduocati. not.Spe.in tit.de interrogationibus quæ fiunt ante litis cõteſta.in §.1.in fi.

DCLXXXI.

1 Teſtis†debet dicere pro vtraque parte,niſi ſuper certo articulo ſit receptus.not.Spe.in tit.de teſte.§.iam de interroga.in ver.in ſumma no.&c.allegat C.de epiſc.& cler.auth. ſed iudex.13.q.5.non ſanè.
2 Qualiter debeant†deponere teſtes ad probandum intereſſe ſingulare,vel commune,vel etiam expẽſas?no.in Spe. in tit.de fructibus & intereſſe.§.viſo.verſi.ſed qualiter.& ſequen.

DCLXXXII.

1 *Tutrix filiorum ſuorum non remanet mater conuolans ad ſecundas nuptias.*
1 Mater data†fuit tutrix in teſtamento ſuis liberis quandiu vixerit & fuerit in humanis, ipſa conuolauit ad ſecundas nuptias,vtrum remanere debeat tutrix?credo quod non, quia poſtquam ipſa conuolauit ad ſecundas nuptias, mox repelli debet à tutela.in authen.vt ſine prohibi.matres de bitric.& credi.tut.minorum gerant.§.quia vero.ibi mox, &c.in authe.ſacramentum.C. quando mulier tutelæ offi cio fungi poteſt.& eſt ratio,quia lex amplius de ea non cõfidit, imo præſumit, quod vitæ liberorum inſidiabitur.l. lex quæ tutores.§.fi.C.de admini.tuto.& ideo petat ne ex poſt liberi ſui penes eam, poſtquam ad ſecundas conuolauit nuptias, & ita vitricum eis induxit, educantur.l.1.iuncta.gl.

cta glo.2.C.vbi pup.educari debeat. Nec iudex habet isto casu sequi voluntatem testatoris,qui eam decreuit tutricē quandiu vixerit,pro eo,q̄ lex tali casu de matre diffidit.l. in confirmando.& l.vtilitatem.ff.de confirmando tutore. vtilitatem.n.pupilli prætor sequitur, & non scripturā testamenti, vel codicillorum.Si.n.testator cogitasset,q̄ ipsa ad secundas nuptias conuolasset,ipse sic de ea quandiu ipsa viueret,non prouidisset,quia igitur in eodem statu non remansit,sibi tutela remanere non debet.ar.in l.cum quis. in princi.ff.de solut.

2 Ex affectione† rei cadit ęstimatio.in l.libertus.in fi.ibi,sed affectu sit æstimandum,&c.ff.de bo.liber.

DCLXXXIII.

1 Qualiter†absens possit condēnari,vide Bar.in l.penu.§.ad crimen.ff.de publ.iudi.& vide Ang.de Are.in tractatū suo de maleficijs.in glo.super verbis, qui iudex videns, q̄ inquisiti non comparent,&c.

2 Filius†non habet ius in legitima viuente patre.Bart.in l.1. §.si impuberi.ff.de colla.bonorum.

3 Libellus†talis,à te peto 10.quia promisisti,vtrū valeat? dic quod non,quia promissio non est causa. ita dicit gl.in l.2. §.circa.ff.de excep.dol.idem ibi Bart.vide Bar.in l.cum de indebito.in fi.ff.de probatio.

4 Si quis scribat se debere† ex aliqua causa, licet non promittat,tamen videtur promisisse soluere.Bart.in l.tutorem.in fi.ff.de testamen.tutela.

DCLXXXIIII.

1 De submisione† per aliquem facta q̄ possit conueniri in omnibus curijs,vide Bar.in l.Titium.in q.1.ff.de admi.& peri.tut.

2 Vbi excommunicatio† non tenet,se ingerens in diuinis non incurrit irregularitatem,secundum Inn.in c.ad præsentiam.extra de appel.

3 Excommunicatus,†&c.vt supra sing.395.nu.3.

DCLXXXV.

1 Iniuriæ æstimatio an debeat fieri per iuramentum agentis.
2 Interesse & expensa sunt diuersa.
3 Ætas legitima quæ dicatur.

1 Æstimatio†iniuriæ an debeat fieri per iutamentum agentis,vide in l.iniuriarum.ff.de iniur.

a Expensæ† sunt† vna species separata ab interesse.no.Spec.

2 in titu.de fructibus & interesse.§. viso.versi.in summa.ca. cum olim Abbas.de offi.delega.c.ad nostram.1.de iureiurand.

3 Legitima† ætas in contractibus dicitur in 14.anno in masculo,& in femella, in 12.in iudicijs vero dicitur in 25.anno.ista probantur in l.si curatorem.C.in quibus. causis in integrum restitutio non est necessaria.& in l.qui ætate,ff. de testa.iuncta.l.1.& 2.C.qui leg.person.stan.in iudicio† habeant.

ADDITIO.

a Expensæ.Adde eundum Guido infra sing.84.

DCLXXXVI.

1 Si quis† fuerit oblitus interrogationem facere ante litis cōtestationem potest post litem contestatam petere. glo.in l.qui petitorio.ff.de rei vendicatio.& Bart.in l.1.de interroga.actio.

2 De iocalibus an debeant† remanere vxori viduæ.Bart.in l. sed si plures.§.in arrogato.ff.de vulga.& pup.& melius in l.in his.§.seruus.ff.solu.matri.

DCLXXXVII.

1 Quid de† renis†&c.vide suprà sing.327.nu.1.

2 An pœna† criminalis possit in pecuniariam conuerti.te.q̄ sic,in l.quinque.de decurio.lib.10.

3 Commentarien†sis† qui cognoscit carnaliter mulierem sibi commendatam,debet capite puniri.Ioan.Fab.Instit.de public.iudic.§.item lex.

4 Testium† receptio etiam ante litem contest.in causa inquisitionali valet,vt ponit Inno.in c.veritatis. de dolo & contu.quod est singulare.

5 Dictio† vbi,facit conditionem.l.si ita scriptum.§.fi.ff. de lega.2.

DCLXXXVIII.

1 De agente sine,actione† &c.vt suprà sing.385.nu.2.

2 De actione† inepta, vide gl.in l.sed si pupillus.§.fina.& ibi gl.ff.de institoria.& ibi dicitur,quod agens actione inepta debet in causa succumbere.

DCLXXXIX.

2 Testamenti solennitas an probetur per duos testes.

1 Notarius† condemnatus de falso,&c.vt infrà plenius singu.780.nu.2.

2 An solennitas† testamenti possit probari per duos testes, dic vt not.per Bartō.in l.hæredes palam.in princip.& ibi etiam per gl.ff.de testamen.& per gloss.& Iacob.de Butrio illam gloss.tenet.C.de bonorum possessio. secundum tabulas.

3 Sterilitas† quę & quando dicatur,aut etiam exiguitas.vide Bar.in l.si vno anno.§.vbicunque.ff.locati.

DCXC.

1 Sententia lata in rei vendicatione potest mandari executioni contra nouum possessorem.
4 Defensor si interuenerit,qualiter sententia concipietur.

1 Sententia lata† in rei vendicatione contra illum qui dolo desijt possidere,potest mandari executioni contra nouū possessorem.not.Cyn.C.de alie.mut.iud.causa facta. in l.1.in 8.q.& in l.& in certa forma.ff.vt in possess.legatorū.& leg.4.circa fina.C.de pigno.vide de hac materia supra singular.561.

2 Sententia† est nulla, si processus fuerit nullus.not.Specu. in titu.de sententia.§. penulti.versicu.item est nulla ratione processus.

3 An sententia† possit pro parte valere,& pro parte non,vide tex.gl.& Bar.in l.etiam.1.§.1.ff.de mino.

4 Si defensor† in causa interuenerit,qualiter debet sententia cōcipi,vide Bar.in l.1.C.de sen.& interlo.om.iudi.& Inn. in c.cum causa.2.extra qui filij sint legi.& Ang. de Aret.in l.si se non obtulit.ff.de re iudi.

DCXCI.

1 Si per modum† exceptionis fuit quæsitum de compensatione,non potest amplius excipi de compensatione, alias sic.ff.de compensa.l.quod si in diem.§.1.

2 Habetur† ratio lucri,quando quis consuevit mercari. de quo plenè supra scripsi,singul.628.§.in §.cum per venditorem,&c.

DCXCII.

1 Articulus† negatiuus probatur eo ipso quod contrarium non probatur.tex.in l.qui sub conditione.ff.de conditio. & demonstration.& ibi vide plenè scripta per dominum Pet.Papæ.

2 Ablatiuus† absolutus facit conditionem.l. si testator.ff.de conditio. & demonstratio. & in l.si quis ita.§. si duo.ff.de statuliber.

3 Iudex nullitatem† potest absoluere,vel condemnare.l. verum.§.ex facto.in ff.ff.de mino.

DCXCIII.

1 Licet in possessorio† non appelletur à diffinitiua,tū appellatur à grauamine,vt si iudex non velit recipere probationes,ēm Inn.in c.cū olim.de testi.Attū subiungit,q̄ ab interlocutoria lata in possessorio iudicio bene appellatur.

2 Pendente† etiam termino compromissi,partes, aut altera ipsarum potest redire ad iudicem.ita vult gl.in c.significantibus.super verbo,infra terminum.extra de offi.delega.& ibi not.Ioā.de grassis in meis recollectis. tamen ibi dicit gl.& idem de grassis, quod redeundo ad iudicem pœna comittatur,vide ibi plenius per eum.

3 Non est locus† pœnæ compromissi vtraque parte petente diffiniri coram iudice.iuxta l.litigatores.in princip. & ibi sentit glo.1.ff.de arbit.& Spec.eod.titul.in §.finitur.versi. item si litigatores.

DCXCIIII.

1 Si res† minoris,vel alterius,&c.vt suprà sing.553.nu.4.

Vtrum

2 Vtrum† & quando omissio est necessaria ad aliquē actum ipso iure, vel ope exceptionis? vide Bartol.in leg.1.ff.de testamen.

DCXCV.

1 Bona singulorum obligare non possunt consules.

1 Consules† non habent potestatem obligandi bona singulorum,vt per Bar.in l.donationis.2.C.de dona. inter virū & vxo.nisi expresse eis concedatur.

2 Si procurator† aliquem substituat, cuius periculo sui aut domini dicatur substituisse? dic quod periculo sui,vt tenet Inno.in c.1.extra vt lite non contest.idem Bal.in l.q̄ quis. C.de procurator.

DCXCVI.

1 Attestari debet notarius de additione quam facit instrumento.
3 Cognitioni summariæ renuntiatur per litis cōtestationem, & quando procedendum sit summariè.

1 Si notarius† faciat aliquam additionem instrumento,debet attestari idem notarius de dicta additione, ad hoc vt sit probatoria.ita not.per gloss.& Bartō.in l.1.versi. & ideo gloss.super verbo, superscripserit.ff. de his quę in testamen.delen.

2 De illo† qui se submittit omnibus curijs,vide Bart.in l.Titium.q.1.ff.de admi.& peric.tut.

3 Per litis† contesta.si fiat,renuntiatur summariæ cognitioni.vide Bar.in l.Chirographis.§.eo.ff.de admi.tuto.ponit Arch.in c.nō solum.super verbo, Innouatā.de app. libr.6. Vtrum & quādo sit procedendum summariè, & de plano vide Dy.& Bartō.in l.a.ff.de prœto.stipu.& in extraūagan. Bar.ad reprimen. Quando causa parit plenum præiudiciū parti, ipsa inuita non potest procedi summariè, Bar.in d.l. 1.de prœto.stipu.

DCXCVII.

1 Citatio facit ad litem pendere.
2 Retractari debet sententia lata contra ius litigatoris si æquitas suadeat,vel erronea probetur.

1 Supplicatio† facit rem litigiosam vt dicit Henric.Boich. in ca.causam.de testi.Et citatio facit litem pendere,in cle. fi.vt lit.penden.nihil innoue.

2 Sententia lata† cōtra ius litigatoris,si in rem transiuerit iudicatam,si æquitas suadeat, vel erronea probetur,retractari debet.in c.cum inter.circa fin.extra de re iudi.quod sic tenere videtur Spec.in titu.de sententia.§.fin.versi.vel si lata contra ius litigatoris. pro hoc vide quod dicit Barto.in l. illicitas.ff.de offic.præsid.facit l.planè.circa medium.ff.de petitio.hæredi. & quod notat Barto.in l.1.§. hoc interdicto.ff.quod vi aut clam.

DCXCVIII.

1 Causæ summariæ litis contestationem non requirunt, & quæ dicantur causæ summariæ.
2 Verbum summarie,quid operetur.
3 Salarium ex iusta causa iudex potest de nouo constituere.

1 In causis† summarijs non requiritur litis contestatio: Sed in causis ordinarijs,in quibus summariè ꝓceditur,requiritur litis contestatio,ad hoc vt processus valeat.Idem tenet Bart.in l.dies cautioni.§.penult.in 7.q.de dam.infect. Et facit determinatio Rotę.Et sunt causę summariæ quę habentur in l.3.§.sciendum.in gloss.ff.ad exhibendum.& in clementin.dispendiosam.de iudicijs. Et vide de hac materia in cle.fæpè.de verborum significa.Franciscum de Zabarellis,in versi.n.in 13.& 14.quæstionibus.

2 Quid operetur† verbum summariè, quod in rescriptis apponitur,vide Bar.in extraūag.ad reprimen.in Spe.in ti.de inquisition.§. nunc tractemus.ver. quid igitur si in litera. & de Zabarellis,in cle.fæpè.de verb.signi.

3 Iudex† de nouo potest constituere salarium ex iusta causa Bar.in l.comperimus.C.de nauicula.lib.11.

DCXCIX.

1 Doli præsumptionem tollit protestatio.
2 Factum legitimè non vitiatur ex casu superuenienti.
3 Expressum satis videtur, quod potest constare ex cōiecturis.

1 Protestatio† tollit doli præsumptionem, vt not.C.vt possidetis.l.1.& ff.eo.l.si duo.& in l.si quis in tantam.C.vnde vi:not.Bal.in authen.sed cum testator.C. ad legem Falcidiam.circa finem.

2 Quod legitimè† factum est, ex superuenienti casu non vitiatur.ar.in l.quid ergo.in prin.ff.de his qui not. infam.no. Bart.in auth.sed cum testator.C.ad legem Falcid. circa fin. etiam si res perueniat ad casum, à quo incipere nō potest, in ca.10.de reg.iur.lib.6.

3 Illud videtur† satis expressum, quod etiam per coniecturas constare potest.l.licet.in prin.ff. de lega.1.& de manu. testa.l.si quis locuples.& vide consi.135.Guido.

DCC.

1 Si fuerit† minor læsus defectu tutoris vel curatoris nō restituetur ipse, donec prius egerit ad interesse contra tutorem vel curatorem, si sit soluendo.not. Ange.de Peru.in auth.de hæred.& fal.§.illud quoque.

2 Agens simpliciter† quis præsumitur suo proprio nomine facere.ff.de iure fisci.l.de eod.& not.ff.qui satisda.cog. in l. sciendum.§.toties.

DCCI.

1 De dolo† præsumpto,in l.dolus.ff.mandati.ff.de admi.tut. l.qui ad peremptorium.in princ.ff.de pact.l.rescriptum.in fi.& l.tres fratres.& ff.de exceptione doli.l.1.in fi. & l.dolo facit. vbicunque deest bona fides semper præsumitur adesse dolus.ff.de sponsi.l.bona.ex qua præsumptione fit cō demnatio.vt ibi no.

2 Præsumitur† de præterito ad præsens.ff.quib.mod.pig.vel hypot.soluitur.l.superuacuum.

DCCII.

1 Trebellianicam an detrahat institutus in re certa.
3 Facto probato præsumitur fuisse factum expensis facientis.

1 An institutus† in re certa detrahat Trebellianicam, vide plenè per Bal.in auth.sed cum testator.C.ad le.Fal.

2 Et quando† hæres particularis habeatur loco hæredis, vel legatarij,vide plenè per Cy.& doct.in l.fin.C.de edicto diui Adriani tollendo.in hac materia vide Io.Ferrarij in titulo,libellūs quo petitur hæreditas, ex testamento. in gloss. super verbo .in omnibus eius bonis. vide suprà singular. 674.

3 Probato facto† præsumitur factum fuisse expensis facientis.not.Bald.in l.scimus.in §.computatione.circa princip. C.de iure deliber.

DCCIII.

1 Decima debet† solui de palea,quia paleæ sunt etiam de fructu.ita dicit Spe.in tit.de decimis.in §.vno.circa fina.

2 Ad verificationem† disiunctiuæ sufficit alteram partem esse veram.tex.& ibi Bar.in l.si ita quis stipulatur.ff. de verb.oblig.& ibi dicitur,quod dictio siue,est disiunctiua. Et ad verificationem coniunctiuæ non sufficit alterum fieri,sed debet vtrunque adimpleri.ff.de verborum obliga.l.si quis ita†stipulatus.

3 Negatiua† debet probari,quando est fundamentum intentionis eam proponētis.Bar.in l.in illa stipulatione.ff.de verborum obligationi.

DCCIIII.

1 Varians† condemnatur in expensis.Bar.ff.de verb.obligat. in l.si quis stipulatus sit.in principio.& Specul.in titulo de libelli conceptione.in §.nunc condemnatus.versicu,item varians.

DCCV.

1 Præueniſſe in processu quis dicatur.
2 Processus an valeat si procurator admittatur in causis criminali.

1 Quis dicatur† præueniſſe in processu,an ille qui verbaliter citauit,an ille qui personaliter dilationem cepit? dic q̄ ille qui fecit realem citationē, vt per Ang.de Aretio in tracta tu suo de maleficijs,in gloss.super verbis, iudex commisit quod Caius prędictus citaretur.in fina.& vide de præuentione quæ plenè dixi in decisionibus parlamenti quæstio.201.

Procu-

2 Procuratora † qui non debet admitti in causa criminali,
a iuxta l.penul,in §.ad crimen.ff.de public.iudi. si non fuerit repulsus,an valet processus? ibi de Aretio in tractatu suo, maleficiorum,in gl.super verbis,qui iudex videṡ ꝙ inquisiti,&c,in fi.dicit,quod sic in fauorem inquisiti. alleg.glo. in c.de iud.lib.6.in verb.criminales.

ADDITIO.

a Procurator. Adde Bald.sing.73. Guliel.de Lud.sing.92.

DCCVI.

1 *Legatum factum pro filia maritãda potest peti præstita cautione de nubendo.*
2 *Contraria allegans agendo non est audiendus, secus defendendo.*
3 *Iudici licet suam iurisdictionem defendere.*

1 Si fiat legatum † pro filia maritanda, potest legatum peti præstita cautione de nubendo.in l.sancimus.C.de nupt.& ibi vide Pet.de bellapertica,& doct.

2 Allegans † contraria agendo non est audiendus,secus in defendẽdo, vel excipiẽdo.vide in l.1.& ibi docto.C.de fur. vide Dy.in c.nullus pluribus.de regu.iur.li.6.& l.nemo. ff.de regu.iur.& vide quæ dixi.ỹ.sing.761.§.contrarius.

3 Licitum est † iudici suam iurisdictionem defendere.l.1.ff. si quis ius dicen.non obtemp.

DCCVII.

1 De monitione generali faciunt gl.& doct. mentionem in l.ciuile.C.de furtis.Sed quia quandocunque pars quę impetrauit, talem monitionem generalem pro aliqua re sua perdita, vel aliquo dãno sibi illato in suis bonis, & possessionibus,postea impetrat literas ab officiali,in qua facit citare aliquem specialiter dicturum,cur nominatim nõ debeat excommunicatus pronũtiari,quęro an hoc possit de iure fieri? dic ꝙ non, cautis subscriptis. Primo, quia fortè ille qui citabitur,non est de foro ecclesiastico. Item furtum rapina, dãnũ illatum impetranti, non sunt crimina ecclesiastica, vt patet in c.cũ sit generale. de foro compe. Itẽ si per indirectũ ecclesia traheret ad se omnẽ iurisdictionẽ secularẽ,cõtra c.nouit.de iudi. Item tales literę generales monitorię,& excõmunicatorię sunt ad conscientiã, non aũt ad effectũ exactionis,vt quis possit inuitus trahi ad forum ecclesiasticũ. Itẽ exẽplo seruatoris Iesu Christi non est aliquis nominandus in specie.in c.si sacerdos. de offic. ordi. Ideo dicunt Inno.Hostien.Ioan.And.& But.in d.c. nouit quod qñ fiũt tales monitiones generales,sufficit ad euadẽdum de manibus iudicis ecclesiastici, ꝙ quis compareat,& dicat, ego teneo rem illã.ista ponit do.Ambro.de vignate in d.l.ciuilc. stylus tamen curię officialatus Grationop.seruat contrarium.

DCCVIII.

1 *Fidcicommisso vniuersali an veniat quod quis capit ex substitutione pupillari.2.*
2 *Testator nõ præsumitur velle filium duplici onere pgrauare.*
3 *Hæreditatis appellatione non continentur prælegata,nec pupillaris substitutio.*

1 An quod † quis capit ex substitutione pupillari, veniat in fideicõmisso vniuersali? Sciẽdum est ꝙ cũ hæc quęstio accidisset in ciuitate Perusij, fuit cõmissa cõsulenda domino Raynerio. & eã refert Bald. in l.ex tribus.C. de inoffi. testa.& idem Bald.& Ange.in l.cum virum.C.de fideicõ. & aliqui etiam in l.Marcellus.§. quidã ex disparibus.ff.ad Trebel.& in l.ita tamen.§.qui suspectã.eo.tit.& alij in leg. Scęuola.ff.eo.ad Trebel.& arguẽdo ad partes,primo videtur ꝙ sit restituendũ quicquid percipitur ex pupillari substitutione.primo per casum dictę l.cũ virũ.arguẽdo de eo ꝙ percipitur ex prelegatis ad id ꝙ capitur ex pupillari substitutione.secundo per dictũ §.qui suspectã. Tertio per l. Marcellus.§.quidã ex disparibus.eo.tit.& l.Lucius.§. tres heredes.eo.titu.cum simi.In contrariũ facit l.si Titius ex parte.ff.de leg.3.& arg.in l.pater,§.quindecim.de l.3.Breuiter pro concordia iuriũ suprà allegatorũ cõcludit Ang. in d.§.qui suspectã.aut per verba vniuersalia quis est rogatus restituere quicquid &c. & hoc casu restituendum est etiã ꝙ capitur ex pupillari substitutione.ita intelligitur d. l.cũ virũ. supra alle.& ad idẽ l.Lucius.§.tres fratres.s.alle. Si vero verba essent particulari non egrederẽtur particularitatẽ l.si. vnus.§.ante oĩa.ff.de pac. Si vero verba essent indefinita,puta ꝙ dicit testator,Et si dictus filius meꝰ decesserit sine liberis,bona mea deueniãt ad talẽ,tũc pinde ẽ,ac si dixisset portionẽ suã &c.ideo hoc casu nõ veniet quæsitũ ex pupillari substitutione,quia nõ fuit portio sua, sed portio pupilli.allegat l.qui fundũ.§.qui filius.ff. ad legẽm Falc.melius facit d.l. pater.§.quindecim.ff.de lega.4.& ꝙ not.Bart.in dicta l.Scęuola.ad finem.ff.ad Trebel. Et pro hoc etiã facit ſm Ang.quia nõ est verosimile testatorẽ voluisse filiũ duplici onere prægrauare.l. licet Imperator.ff. de legat.1.l. Titia.§.quod inuita.ff.de legat.2. Et maximè hęc vera,qñ solũ vltimus, moriẽs per fideicõmissum erat grauatus,qa ꝑ illa verba indefinita vꝫ solũ rogatus de restituẽdo portionẽ suã.vt l.Marcellus.§.qdã.ff.ad Trebel. Et per ꝑmissa etiã vꝫ clarũ, ꝙ etiã vbi testator diceret ꝙ hæreditatẽ tali restituat: Nã hereditatis appellatiõe nõ cõtinẽtur prelegata,vel fideicõmissa,& per cõsequens nec pupillaris substitutio.l.si. Titius.ff.de lega.3. licet dubiũ staret, qñ substitutio esset facta per verbũ substituo,vel per verbum cõe,vel alias obscurũ, an tunc in restitutione huius fideicõmissi veniat captum ex pupillari substitutione, & hoc casu adhuc concludit Raynerius, ꝙ non restituatur ꝙ capitur ex pupillari.argu.in l.qui concubinam.§. cũ ita. ff.de legat.3. Et quia tanquam hęres videtur quis grauatus de restituendo,& sic de portione hæreditaria.l.qui plures ff.de vulga.& pupil.l.Pamphilo.in prin.ff.de lega.3. Et sic patet quod considerandæ sunt verba fideicommissariæ substitutionis,an fit facta per verba vniuersalia, vel particularia, vel indefinita. Et hanc opinionem etiã voluisse videtur Barto.in l.Scęuola.ff.ad Trebel.licet contrarium dixisse visus fuit ipse Barto.in dicto.§.qui suspectã. & in l.hæredes mei.§.cũ ita.in contrarium.l. Titia.& l.Marcellus.§. quidã.ad Trebel.vbi voluit Barto.ꝙ si grauamen sit factũ de restituendo portionem suã, dummodo non dicat hęreditariam, vel si sit factum per verbũ indefinitũ bona sua, &c.ꝙ tunc veniunt quæsita ex pupillari substitutione, vel fideicommissaria. Sed §.qui suspectam.qui solet esse eius fundamẽtum facit potius in oppositum.ibi Raph.Cuma. est etiam cõtra Barto.& pro hac parte contra Barto.etiã facit ratio quã allegat Bal.in l.ex tribus.C. de inoffi.testa. qa sequeretur ꝙ venirẽt etiã bona pupilli, si q̃ habuisset, ꝙ est ablurdũ,& cõtra l.cohæredi.§.cũ filię.ff.de vulg.& pupil.

DCCIX.

1 An filia † quæ quittauit bonis paternis,cõputetur in numero liberorum, vt facit partem, licet non admittatur ad partẽ? dic ꝙ facit partẽ, & ponitur in computatione legitimæ cum alijs liberis,sed non admittitur ad partẽ,vt plenè dixi in tractatu meo,qui intitulatur,tractatus super detractionibus fiendis in restitutione fideicommissi,&c.

2 Donatarius † non tenetur subire onera hæreditaria.l. mulier.do.ff.de iure do. vide de hac materia, in l.hęres alieni. C.de donatio.

DCCX.

1 *Missio in possessionem non habet locum, vbi aliter quæstio principalis potest determinari.*
2 *Iudex an debeat impartiri officium parte non petente.*

1 Mittere † in possessionem est extraordinarium auxilium, nec vnquam habet locum missio regulariter, vbi potest aliter principalis quęstio expediri.Arch.in cap.vno. de eo qui mit.in poss.causa rei seruan.lib.6.

2 An iudex † debeat, siue possit impartiri eius officium parte non petente? vide plenè Ioann. Ferrarij, qui distinguit in primo libello sui libri in glos.super verbo, Quatenus ex officijs.

DCCXI.

2 *Testamento rupto an rumpantur codicilli.*

Expensarum

2 *Expensarum taxationem per seipsum nõ reuocat iudex qui eas taxauit.*

1 An codicilli rumpantur rupto testamento, vide plenè Io. Ferrarij in titulo, forma libelli super legato rei singularis in gl.super verbo,non valet vel valebit.& ibi tractat plenè de materia dictæ clausulæ codicillorũ,super verbo,valere debeat iure codicillorum.

2 Si iudex † videat, ꝙ malè vel iniquè taxauerit expensas, ipse nec potest per seipsum dictam taxam reuocare,secũdũ Innocent.vt refert Ioan.Ferrarij,in titulo. in actione reali forma libelli,in glos.super verbo,in floren.decem.pro dãno.in fin.

DCCXII.

1 *Tabellionibus pluribus magis creditur quam totidem testibus.*

1 Magis † creditur pluribus tabellionibus deponẽtibus, quã totidem testibus non tabellionibus.not.singu. Bal. in authen.sed cum testator.C.ad leg.Fal.

2 De filio † qui abstinet ab hereditate patris, vt non sit homo illius cui pater fecit homagium, vide Specul.in titu.de feudis.§.2.

DCCXIII.

1 Argumentum † à sufficienti partiũ diuisione, vt facit Bar. in l.re coniuncti.ff.de leg.3.& probatur in l.patre furioso. ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

2 Successores † appellantur etiam qui tãtum modo in vnam rem succedunt.l.fina.ff. de exceptio.rei iudica.ff.quorum lega.l.1.§.quod ait.faciunt quæ not. Specul.in tit. de testamen.§. 1.versu final.vide Dynum, in cap.priuilegia.de regulis iuris,lib.6.

DCCXIIII.

1 Domini † regales Franciæ per l.2.ibi miles vel clericus,& sequitur,executores qui huius legis oẽs iudices esse oportere.C. vt nemo priuatus titulos prædijs suis à contrario sensu se fundant,quod iudex secularis possit punire clericum infringentem saluam gardiam Regiam. Sed qualiter possunt punire,vide C.de episco.audien.l.addictos. gl.super verbo,vindicetur.

De petitione alternatiua,vide Bal.& Docto.in l.fin.C.de condi.inser.

DCCXV.

1 *Actione reali an possit conueniri clericus coram iudice secu lari.*
2 *Quinquenn ales literæ quando currere incipiãt.*

1 An clericus † actione reali possit cõueniri coram iudice seculari aliqui Doc.dicũt ꝙ sic,& ꝓ eis allegãt l.primã.§. si alter fundus.ff.finium regundo. & pro hoc ff.de negot. gest.l.qui aliena.§.fi. Sed contrarium not.per glo.in auth. vt om.obed.iudic.§.hoc considerantes.glos.super verbo, subiaceat.iuncta cum text.Sed contra.11.q.3.§.cum ergo. vide Pet.Iaco.in titu.de duello. & vide etiam quæ scripsi in decisio.parlamen.quæsti..76.circa medium. Vide supra singul.141.

2 Literę † annales,vel quinquennales incipiunt currere, nõ à tempore præsentationis,sed à tempore datæ ipsarũ.hoc probatur arg.in ca.eam te.extra de rescript. & de pręben. c.dilectus.& in c.2.de decimis. & de rescriptis.in c.si propter.lib.6.& ibi Archidiaconus.

DCCXVI.

1 *Filio debet relinqui iure institutionis, nec sufficit quoquo re licti titulo.2.*
2 *Verba communia directa ad filium debent intelligi secũdum eius conditionem.*
3 *Verbi lego acceptio duplex.*

1 Nõ sufficit † relinquere quoquo titulo, sed iure institutio vt in auth.vt cum de appel.cogn.in §.aliud quoque capitulum.& per Barto. in l.his verbis.ff.de hæredi.instit. & in l.illa institutio.eo.tit.Sed pone, ꝙ pater dicat sic,relinquo filio meo:sed nõ dicat iure institutionis, an dicatur prætеritus vel institutus? Dic,si relinquat sibi oĩa bona, ꝙ videtur institutus,vt not.in d.l.his verbis. Idẽ si certam quotã, dummodo totam hereditatem in alios non distribuisset, alias videtur per fideicommissum,vt ibi no. Sed si reliquisset certam rem,vel summam per verba ista,relinquo filio talem rẽ,nõ videtur relinquere iure institutionis,quia tale verbum commune adiectum certæ rei, vel quantitati non trahitur ad institutionem.in l.cogi. in §.1.ibi,& generaliter.ff.ad Trebel.& sic testamentum non valet. Tamẽ

2 † contra videtur dicẽdum.s.ꝙ valeat,quia verba communia directa ad filium, debẽt intelligi ſm eius cõditionem vt l.ex militari.ff.de testamen.mili.& l.plenum.§.equitij. ff.de vsu.& habi.sed conditio filij est,vt debeat sibi relinqui iure institutionis, cum ergo verbum cõmune de sua natura possit hoc importare etiã in certa re, argum. eius quod not.in l.si quis priore.ff.ad Treb.quę est illa æquitas quæ dicet, ꝙ non debeamus hanc interpretationem facere pro sustentatione testamenti,cum verbis hoc conuenire possit,& voluntati testatoris non repugnet? certè nulla. argu.ff.de lega.1.l.ab omnibus.in princ. Præterea etiã videtur isto iure relinquere quo tenetur.argum.ff.de solut. l.1.cum sequen.nec videtur testator eligere viã,per quam impugnetur suum iudiciũ.arg.ff.de testa. mili.l.miles qui. Præterea quilibet nescit dicere iure institutionis, vt not. in l.quoties.C.fami.erciscund.Bal.hoc tenet in l. quoties. C.de hęre.instit. Idẽ dicerẽ in verbo lego,quia est verbum generale.l.verbis.ff.de verborum signific. Sed quid si dicatur,lego filio meo iure institutionis decem? videtur nõ valere propter repugnãtiam.qũo.n.põt dici instituere,vbi ex presse vult legare,& maximè certam summam? Dic contrà,quia † verbum lego, est verbum generale, vt d.l.verbis

3 legis.ff.de verb.sign.& no.Barto.in l.filium.§.de lega.præstan.contra tabu.bon.posses. licet strictè pro titulo legati accipiatur,vt d.l.verbis legis.& ideo per adiunctum.iure institutionis,&c.declaratur & exponitur.argu.l. vxori.in prin.ff.de leg.3.& restringitur.arg.in l.legata.in prin.ff. de supellect.leg.& facit bene ff.pro socio.l. sed si adijciatur. in glos. Pone, pater habens duos liberos impuberes vnum instituit in certa quantitate pecuniæ, alium in vniuersum, & quod si dictus hæres vniuersalis decederet quando cũque sine liberis, talis domus deueniat ad fratrem alterum filium. contingit, quod decesit dictus hæres vniuersalis in pupillari ætate, nunquid substitutio per verbum cõe adiectum certę rei alio filio substituto trahetur ad institutionem, vt sit pupillariter directè substitutus,& excludat matrem? videtur quod sic per ea quæ suprà dixi circa primam quæstionem. nec obst. dict.§.1.versi.& generaliter.quia in extraneo nõ in filio substituto loqtur. pro hoc quod not.per glo.in l.precibus.in fi.C.de impub. & alijs substi.& per Bar.in l.Centurio,&c.de vulg. & pup.

DCCXVII.

1 *Fideiussor potest conueniri principali difficili in cõueniẽdo.*
2 *Nouatione non liberatur fideiussor,nisi debitum in aliã personam transferatur.*

1 Si principalis † debitor sit difficilis in conueniendo, potest fideiussor conueniri, etiam si non renuntiauerit, per ea quæ habentur in l.2.ff.qui satisd.cog.& in l.fi.C.si cert. peta.cum ibi nota.

2 Non dicitur † nouatio legitimè facta, vt liberetur fideiussor,nisi debitũ in aliã personã transferatur.in l. nouationi. C.de fideiuss.facit l.1.C.ob chiro.pec. De materia nouationis vide in l.4.§. si ex cõuentione.ff.de re iudi. Odofredus in l.fin.C.de nouatio.dicit, ꝙ nouatio nõ fiet nisi dicatur, per d.l.si.sed dicit hoc esse verum ipso iure,sed ope exceptionis sic, vbi idẽ debitũ deducitur in secũda obligatio.

DCCXVIII.

1 *Iniuriarum actio & cedi & vendi potest.*
2 *Vtens re vt dominus præsumitur dominus.*

1 Actio † iniuriarum potest cedi & vendi.ff.de hæredi.vel actio.vendi.l.si nouem.& not.Per.Iaco.in tit.de act.iniuria ex l.Cornelia.

2 Si quis vti ut † re vt dominus,præsumitur dos̃.nota.gl.in l.quidã in suo.sup verbo moueri.ff.de condi.insti. contra-

rium

rium tamẽ dicit Innoc.in ca.illud.in fi.omnium glossarum de præsumpt.vide Inno.in c.cum causam.extra de testi.vi de Bar.in l.Titia.ff. de solutio. & C.de agric. & censi.l.litibus.vide omnes gl.& Doct.in l.solennibus.C.de rei ven. vide C.ne vxor pro marit.ob maritorũ. An autẽ ad probationẽ dominij sufficiat probare quẽ possediſſe, tetigi in apparatu statuti, si quis per literas. in glo.super verbo, possessione.tangit etiam gl.in dicta l.quidam in suo.

DCCXIX.

1 *Locationi coloni stare non tenetur emptor.fallit.nu.2.*
3 *Vxor perdit dotem suam, si maritus committat crimen læsæ maiestatis.*

1 Emptor non habet necesse stare locationi coloni.l.empto
2 ri quidem.C.locati. Sed pone, q̃ † colonus sibi prouidit, q̃ ꝑ manutẽtione rei locatæ ipse colonus fecit sibi obligari omnia bona dominilocantis,an hoc casu emptor habebit stare locationi? Bar.q̃ sic,in d.l.emptori. Et ex hoc colligitur,q̃ creditor vel alius ius habens in re qui possidet, habet ius retentionis iure hypothecæ aduersus alios ius habere prætendentes etiam anteriores creditores.Bar.C. qui pot.in pig.hab.
3 Si maritus † committat crimen læsæ maiestatis, vxor perdit dotem suam. Ita notat & dicit Odofr.in l. ob maritorum.C.ne vxor per marito.& ibi ponit alios casus,in quibus vxor perdit dotem propter delictum mariti.

DCCXX.

1 *Expensarum condemnatio quando interlocutoria.*

1 Condemnatio † expensarum quæ fit pendente causa est interlocutoria, secus si fiat in sentẽtia diffinitiua, vide plenè Ang.de Are.in l.quod iussit.ff.de re iudi.
De alijs interlocutorijs,vide supra singula.612.§. quando in iure. & §§. sequenti. Vide etiam in 66. consiliorum meorum.
2 Interlocutoria † dicitur habere vim diffinitiuæ quando cõtinet aliquid dari vel fieri, vt scripsi in tractatu meo de appellationibus.circa finem.
3 Alia ratio † reformat pactum, vt dicitur in l.si fe non obtulit.in princ.ibi nam hic alia ratione,&c.ff.de re iudi.& ibi not.Ange.de Are.

DCCXXI.

1 De materia † iuramenti calumniæ vide plenè per Io. Ferrarij in titu.forma libelli in actione reali.in fi.in glo. super verbo,per sacramentum calumniæ,tetigi etiam infra singula.731.
2 Materiam † cumulationis actionum tangit plenè Io. Ferrarij in tit.forma libelli in actio.real.in gl.super verbo,saluo iure addendi.

DCCXXII.

1 De libello † incerto & obscuro, vide plenè Io.Ferra. in tit. forma respon.rei cõuenti.super verbo,libellus est incertus & super verbo,generalis. & in gl.seq.
2 Materiam † donationem inter viuos,& causa mortis, tractat plenissimè per plures quẽstiones Ioan. Ferrar. in tit. forma libel.quo agitur contra donantem.& ibi dicit, q̃ licet donatio causa mortis pœnitentia reuocetur,hæres tamen non potest reuocare.
3 Materiam † prescriptionis,& quando,& qualiter aduersus eam fiet restitutio in integrum, ponit Ioan.Ferra.in tit. for.libelli in integrum restitutionis, super verbo,præscripsisse.& in tit.for.respon.rei conuenti.in gl.super verbo, præscrip.vbi inter cætera sing.ipse ponit circa 30.casus,in quibus cessat præscriptio.

DCCXXIII.

1 Si in instrumento † reperiatur aliquod verbum ratum, & inde emendatum,an sit suspectum, plenè distinguit Ioan. Ferra.in titu.forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento.super verb.non abolitum &c.
2 An singularis † successor poterit excipere de iure,quod cõ petebat illi à quo causam habet? vide plenè per Dy.in ca.si quis in ius succedit alterius. extra de regulis iuris, libro sexto & de hoc etiam tangit Ioan.Ferrar.in tit.forma libelli in negatoria. in gloss.super verbo, spectat & pertinet. De successore autem vniuersali non est dubium, vt ibidem plenè tangit.& vide supra singular.622.in §.an possit,&c.

DCCXXIIII.

1 Materiam † expensarum soluendarum ante litis contestationem vel post,ponit plenissimè Ioan.Ferra.in tit. for.libel.in act.reali.super verbo,& expensis.
2 De causis spectantibus ad forum ecclesiasticum & temporalem,plenè per Io.Ferrarij in titu. forma opponendi contra iudicem suspectum.in glos.super verbo, Nec fuisse iudicem competentem.

DCCXXV.

1 *Vexationem suam redimere an liceat in beneficialibus.*

1 An in beneficialib.sit licitum redimere vexationem suã? dic q̃ sic vno casu, videlicet quando quis canonicè habet plenum ius in re, & sit in possessione beneficij,tũc potest & non peccat redimẽdo vexationem suã, puta pecuniam soluendo.ca.dilectus.2.de simonia. vbi autem non habet plenũ ius in re,sed ad rẽ,puta in expectatiuis, tũc nõ posset redimere vexationem,nec etiam si haberet plenum ius in beneficio,& non fuisset adeptus possessionem, non posset redimere vexationem suã,quia non redimeret tantum vexationem, imo etiam possessionem, ſm Innoc.Host.Io. And.Ant.de Butr.in ca.ad aures.simonia.licet gl.vt refert Archidia.in c.decimas.2.16.quæstio.6.teneat contrarium, & malè, vt dicit Martin.de Laudo.in suo tractat.de conscientia.

DCCXXVI.

1 *Vectigalia & gabellas fraudare quibus casibus liceat.*

1 Regulariter † non est licitum fraudare pedagia vel gabel
a las.Fallit primo, quando imponens non habet iurisdictionẽ imponendi, & hanc regulam & fallentiam ponit Bart. in l.vectigalia.ff.de publica.Secundo fallit, quando gabella esset nimis excessiua, ita vt fonaret in extorsionem in debitam, ſm Barto.in l.fin.C.de iure annulo aureorũ.quẽ allegat Innoc.in c. plerique.de immunita.eccle. Tertio fallit,quãdo Rex vel Princeps imponit noua vectigalia sine causa,quia cum causa posset, puta pro defensione patriæ, secundum not.Innocen.in capi.innouamus.de censi.& ibi Hostien. Quarto fallit, quando gabella vel vectigal esset impositum ob illam causam.f.vt transeuntes essent secuti pro rebus & persona,& princeps,vel communitas nõ custodiret itinera secura,quia tunc nedum esset licitum fraudare gabellas,sed etiam princeps teneretur ad restitutionem damni, ſm Hosti.in sum.de censi.ista ponit Marti.de Lau de in dicto suo tractatu,de conscientia.
2 Aduersa fortuna † non est consideranda.l.inter stipulantẽ. §.sacram.ff.de verbo.oblig.
3 Ille est primus † & proximus quem nemo præcedit.ff.de suis & legitimis hæredibus.l.2.§.hęreditas. & vnde cognati.l.2.§.proximus.not. Ioan.de Are.in l.pactum.C. de col. in sua repetitione,in fi.

ADDITIO.

a Fraudare pedagia. Adde q̃ etiam licet fraudare, quãdo cessat causa licita ab initio illius impositionis,vtpote si pro refectione põtis fuerit imposita,quo refecto si adhuc exigatur,licitè poterit fraudari secundum Host.in sum.de censi. §.ex quib.versi.sed quid si mercatores.Tu vide etiam Io. Trigon.singu.85.

DCCXVII.

1 *Verborũ iura habere ratum & gratũ,nec contrauenire,vis.*

1 Illa verba † iuro habere ratũ & gratũ,importãt, q̃ nõ contraueniatur neq; de iure neq; de facto,vt est gl.sing.in l.id quod pauperibus.C. de episco.& cleri. Alia autem verba iuramenti quibus quis iurat non cõtrauenire aliqua rõne vel causa,important vt oẽ remedium tollatur.ista est not. sing.Bar.in auth.sacramenta.C.si aduer.ven.& primo fuit Cy.in l.2.C.de rescin.vendi.& ponit ista do.Ambr.de Vignate,in c.illos vos.extra de pign.circa finem.

In foro

2 In foro † conscientiæ hæres non conficiens inuentarium, non tenetur vltiora vires hereditarias,vt not,Bartol. in rubric. de acquirenda hæredita. & Bald. in l.final.C. de iure deliberand.

DCCXXVIII.

1 *In terris ecclesiæ testamentum coram duobus testibus factum valet in foro conscientiæ.*
2 *Ciuiles leges an & quando seruandæ in foro conscientiæ.*

1 In terris † ecclesiæ non est dubium, q̃ od testamẽtũ factũ corã duobus testibus valet, ſm c.cum esses.extra de testa. Sed quid in terris imperij? dic q̃ seruandum est tale testamentum in foro cõscientiæ.ita dicit do. Martinus de Lau de in suo tract.de conscientia.ibi quæro, an in foro cõsciẽtiæ in terris,&c. & ibi videtur innuere, q̃ non debeat seruari in foro contentioso in terris imperij.ista ponit Martinus de Laude,in d.tracta.suo de conscientia.
2 Quæro.an leges † ciuiles sint seruandæ in foro conscientiæ? respondeo regulariter eas esse seruandas vniuersaliter ſm Bal.in repetition.l.1.C.de sacrosanctis ecclesijs. & ſm Pet. de Anch.in c.1. de constit.lib.6.Fallit secundum ipsos,nisi lex ciuilis foueret iniustum & iniquum.Secundo fallit,nisi canones contradicant legi ciuili, de quo per gl.in c.possessio.de reg.iu.lib.6.Sunt aliæ fallẽtiæ,de quibus per Innoc. in c.quia plerique.de immu.eccle.

DCCXXIX.

1 An iudex † in foro conscientiæ possit cõcordare partes coram eo litigantes, & facere eas componere, vide domin. Marti.de laude in suo tract.de conscientia.
De quæstione quæ est inter Regem Francię,& Anglię vide plenè per Bal.in l.1.ff.de senatoribus.
2 Super † rebus iam iudicatis nõ potest fieri compromissum no. Archi.in c.1.de lit.contest.lib.6.
3 An excipiens † qui non probat, debeat condemnari,vbi actor ni hil probat? vide plenè Archid. in dicto ca.1. de lit. contesta.
4 Quis † non debet audiri,si dicat se ignorare quæ tractauit. no.glo.in l.2.§.Seruius aũt.super verbo,Patritio.ff.de orig. iur.Et est turpe alicui ius in quo versatur,ignorare.26.dist. c.qui de mẽsa,& no.Io.Mo.in c.ignorãtia.de reg.iur.lib.6.

DCCXXX.

1 *Canon reintegranda.3.q.1.locum habet pro rebus prophanis & datur quandam possessori,&c.*
2 *Fidem an faciat testis deponens vltra articulum.*

1 Remedium † canonis reintegrãda.3.q.1.cõpetit etiam laicis,& pro rebus prophanis, vt nota. Ioan.Andr.& Antd. de Butr.in c.sepe.de resti.spo.& no.Bart. in l.si coloni.C. de agr.& censi.li.11.Et competit illud remediũ olim possessori quantumcunque & qualitercunque cecidit à possessione, & siue detineatur res à bonæ fidei possessore, siue à malæfidei, & siue possessor habeat titulũ. siue nõ, & siue habuerit authorem bonæfidei siue malæfidei,vt not.Ant. de But. & Abb. Siculus in d.c.sepe. vide quę plenè dixi in apparatu statuti, si qs ꝑ literas.in gl.sup verbo clãdestinè.
2 De teste † qui deponit vltra articulum an fidem faciat,vide plenè per Bar.in l.si duo.§.idẽ Iulianus.ff.de iureiur.idem dicit Inn.in ca.per tuas.extra de testi.videlicet q̃ si iurauit super articulis & tota causa,valet eius dictũ,aliter non, vt de reportata in meo.ff.si mensor falsum modum dixerit.

DCCXXXI.

1 *Occidisse ad suam defensionẽ, põt probare frater pro fratre.*
2 *Sententia est nulla si in causa exigatur calumnia iuramentũ & non præstetur.& nu.3.*

1 Frater † pro fratre potest probare q̃ ipse occidit aliquẽ ad eius defensionem, ita dicit Ang.de Aret.in tracta.suo de malẽ.in glos.super verbo, Dictus Titius se defendendo. idem dicunt Bal.& Sali.in l.parentes.C.de testi. vt ibi refert de Aretio.
2 Si in † causa exigatur calumniæ iuramentum, & non præstetur, sententia est nulla, vt dicit gl.Io.And.in c.1.de iura. cal.libr.6.super verbo, annullandus.ibi,quam intellige, si fuit exactum,&c.idem expressè tenet Archid. in d.ca.1. super verbo, annullãdus. idem Spec.in titu.de iura.cal. in §.sequitur.verb.& no.idem tenet glos.in l.prolatam.C.de sen.& interloc.om.iud. idem tenet Bar.quem ibi sequitur Ange.de Aret.in l.de pupillo.§.qui opus.2.ff.de oper.nouinun. De materia iuramenti calumnię, vide plenè per Ioã. Ferrarij in titu.forma libelli in actione reali.in gl. super verbis,per iuramentum calumnię.vide etiam AEgydium in eod.titu.
Sed quid respondebitur ad c.fin.de iura.calumnię, in anti
3 quis. † vbi dicit tex. q̃ si actor non præstet tale iuramentũ cadit ab actione instituta,reus verò habetur pro confesso. ex quibus videtur colligi, q̃ sententia nõ sit nulla,quia si esset nulla,non deberet aliquis effectus sequi. Posset dici q̃ aliud de iure nouo,in d.ca.1.de iura.calu.lib.6.vbi videtur velle te. q̃ processus non est nullus,si tacitè omittatur,ergo à contrario sensu,si petatur & nõ præstetur,venit annullandus. & istud etiam est vnum fundamentum Arc. in dicto c.1.cogita tamen super premissis,quia gl.in d.c.fin.nihil de hoc dicit,sed confimat text.

DCCXXXII.

1 Inuestitura † operatur institutionem in beneficialibus.gl. in c.auto.extra insti.in antiquis.& Hen.Boich in c.ex tramissa. de elect. & idem fortè posset dici in inuestitura rei feudalis.vide supra hoc quę latius dixi infra singu.847.in §.iudex.
2 An filius familias possit pro alio in iudicio comparere vt procurator? Odofr.dicit quod sic.Fran.Accurs.& quidam alij dicunt contrarium,vide plenè in ff.meo veteri, in tit. de his qui sunt sui vel alie.iuris.super.l.si filiusfa.
3 An filius familias † debeat petere licentiam standi in iudicio à patre ingresso in religione? vide doctores in l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.

DCCXXXIII.

1 An sententia, † transactio, testamentum & similia possint de nocte fieri,vide te.& doc.in l.2.§.& quia magistratibus ff.de origine iuris.
2 An copia iudiciorum † debeat tradi delato,vide plenè per Ang.de Aret.in suo tractatu de malefic.in gl. super verbis, quod fama.

DCCXXXIIII.

1 *Iudex potest dare licentiam priuato aliquem capiendi.*
2 *Affectio maior habetur ad hæredem scriptum.*

1 Iudex † potest dare licentaim priuato aliquem capiendi, causa incarcerandi, sed si capiendo occiditur, an capiens, teneatur? vide Ange.de Aret.in d.glos.super verbis,quod fama.
2 In dubio † maior affectio habetur ad hęredem primò scriptum,vel primo substitutum,quã ad alios.not.in l.qui soluendo.super verbo,primo loco.ff.de hęre.institu.pro hoc facit,quod no.extra de elect.in c.si quis.glos.2.& per alias gl.ff.de leg.2.in l.cum pater.§.1.

DCCXXXV.

1 *Exceptio quæ non repugnat sententiæ potest opponi post sententiam,item & exceptio,ne quis conueniatur nisi inquantum facere potest.*

1 Omnis † exceptio quę non repugnat sententię,potest opponi post sententiã,quę in rem transiuit iudicatam.l.1.C. de iur.& fact.ignor.& l.si fullo.ff.de condi.sine cau.& l.cle gãter.§.si qs post.ff.de cõdi.inde.no.Ang.de Are.Insti.de acti.in §.sed si quis.in fi.& Bar.in l.Nesennius.ff.de re iud. & ibi dicit Ang.de Aret.q̃ exceptio, ne quis conueniatur nisi inquantum facere potest,põt opponi etiam post sentẽtiam, quę in rẽ trãsiuit iudicatã.l.ex diuerso.§.fi.cõ l.seq.& ibi Bar.ff.sol.matri.& idẽ Bar.in l. Nesennius. ff.de re iudi.
2 Si quis † pro debito ciuili &c.vt s.sing.658.nu.2.
De petitione alternativa,vide plenè Ang.de Are.Insti.de actio.in §.huic autem.
3 An incarceratus † pro debito fiscali poterit recommendari pro debito priuati.Ang.de Are.in d.§.eum quoque. Insti.de act.dicit,quod sic.

DCCXXXVI.

1 L.is.C.de rescin.vendit.habet locum in omni contractu bonæ fidei.

2 Restitutio in integeum datur maiori iustam ignominiæ causam habenti.

1 Lex.2.C.de rescin.ven.non solum † locum habet in venditione, sed etiam in transactione.gl.fing.& ibi Dyn.Barto. Ang.de Peru.in l.Lucius.§.fi.ff.ad Trebell.& etiam habet locum in omni contractu bonæfidei. tex.fing.iunct.gl.in l.maioribus.C.cõmu.utriusque iudic.premissa dicit Ang. de Are.Insti.de actio.in §.si quis agens.& ibi format duobus modis libellum in materia.d.l.2.& in materia d.l.inspicitur valor rei tempore contractus,& non tempore dati libelli.l.si voluntatem.in fi.C.de rescinden.vendi.ita ibi dicit de Aretio. vide etiam Odofredum in d.leg.2. vbi plenè.

2 Vbi maior † habuit iustam causam ignorantiæ,catur sibi in integrum restitutio.Ang.de Areti.Institu.de actio.in §.si quis agens.in 13.colum.ibi,potest etiam dictum beneficium,&c.

DCCXXXVII.

2 Exceptionem ineptam opponens,debet succumbere.

1 Det † pretio rerum qualiter in eis est habenda cõsideratio? vide plenè Ang.de Are.in d.§.si quis agens.in 23.col.vide quæ dixi in decisio.parla.q.654.

2 Reus † opponens ineptã exceptionẽ, debet succumbere.

a alle.Doct.rex.in l.1.§.Labeo scribit.ff.de flumi.& ne quid in flu.publi.pro quo vide quod no.per Spe.in ti.de excep. §.viso.circa princip. & quod not. Cyn.in l.domum.C. de rei vendi.& Barto.in l.1.ff.de excep.Sicut actor proponẽs actionem ineptam succumbit.l.1.§.1.ff.si mens.falsi.mod. dixer.

ADDITIO.

a Idem si exceptionem vel actionem obscuram. supra singular.334.

DCCXXXVIII.

1 Consuetudo quibus modis inducatur & probatur.

2 Pater decem casibus non habet vsumfructum in bonis filij.

1 De modis † probandi & inducendi consuetudinem, vide plenè per Pet.Iacob.in tit.de seruitute pecoris pascendi,circa final.& in titu.ibi seq.de condictione ex consuetudine libellus.

2 Decem casus † in quibus pater non habet vsumfructum in bonis filij, vide in authent. idem est,& in tribus authent. ibi sequentibus,cum ibi not.per gl.Odofre.& Doctor.C. de bon.quæ liber.

DCCXXXIX.

1 Si quis † vocet me debitorem suum, & non sit verum,ipse tenetur mihi actione iniuriarum.ita dicit Petr.Iaco.in tit. de actio.iniuriarum prætoria,circa princip.ibi, & facit ad hoc,&c. vide plenè in 74.distinct. consiliorum meorum. Guid.Pap.

2 Qui sibi specialiter prouidet,videtur recedere à prouisione legis generalis.in l.si mulier.§.sancimus.ibi,& siquidem in dotali instrumento,&c. & not. per Pau.de Lenza.in capitulo.2.de sepultu. in clement.secundum Ioan. Mona.& not.Innoc.in capitu.Raynaldus.extra de testa.in glos.fin. in fin.

DCCXL.

1 Absolutoria sententia non nocet agenti ex olia causa.

1 Medico † creditur, & de multis alijs quibus in arte sua creditur, vide in C.meo, ade aduoc.diuersorum iudiciorum in l.nemini licere.per Doct.

2 Sententia † absolutoria non nocet agẽti ex alia causa,quia cõmutatione litis alia res esse incipit.in l.3.C. ad exhibẽd. quod facit pro facto molendinorqm,de quibus agitur cõtra Plenorij & capitulum Valentiæ,qui opponunt de sententia absolutoria lata pro eis contra Michael.Hero.quia in hac causa nouа agitur ex alia causa.

DCCXLI.

1 Citatus siue iuste siue iniuste comparere debet.

2 Citatus † iuste vel iniuste debet comparere, alias vt contumax est puniendus.gl.in ca.veniens.extra de accusat. & ibi de intellectu l.si quis ex aliena.ff.de iudi.

3 Ista duo † æquiparantur scire, vel scire debere,in l.quod in heredem.§.eligere.ff.de tribu.& in l.quod te.ff.si certum petatur.

DCCXLII.

1 Negatiua † vel affirmatiua quæ æquipollet negatiuæ probatur eo ipso,quod contrarium non probatur, per tex.& ibi Barto.in l.quæ sub conditione.ff.de condi.& demonstrat. & ibi plenè scripsit super te.dominum.Pet.Papæ patruus meus.

2 Sententia † inter alios lata alijs nocet, videlicet illis qui scierunt causam agi,& non se oppoſuerunt.not.Innoc.in c. cum super. de re iudic. vide materiam in leg.sæpè.ff.de re iudic.

DCCXLIII.

1 Materiam † confessionis factæ in iudicio vel extra, vel in vltima voluntate,an & quando possit reuocari, etiam de illa confessione quæ fit in foro spirituali vel pœnitentiali, ponit plenè Io.Ferra.in prima rubrica sui libri.

2 Hæreditas † paterna quæ obuenit fratri ex successione fratris non dicitur paterna, sed fraterna.te.l.si is qui.ff.de vulga.vide quę super hoc dixi in 15.consiliorum meorum.

DCCXLIIII.

1 De condemnatione † expensarum fienda in causa appellationis,quando & qualiter fieri debeat,vide plenè per Ang. de Are.in l.negotiorum.ff.de appella.& ibi recitat omnes opi. Docto.antiquorum & nouissimorum.tetigi etiam in decisio.parla.q.117.

2 De dictione † postea,vide l.duo socij.§.si quis ita scripserit ff.de hæredib.insti.& ibi reportata in libro meo.

DCCXLV.

1 De materia † iuris accrescendi in vltimis volũtatibus, vide Bart.& Doc.in l.duo socij.§.si duo sint hæredes.ff. de hære.insti.& in l.seruus communis.in gl.iubentibus.ff.de acquirẽ.hære.& ibi reportata in libro meo,& in l.cum solus seruus.in gl.fin.ff.eo.titu. De materia iuris accrescendi in contractibus, vide quæ scripti in decisi.parlam.q.204.

2 Quando † requiritur consensus plurium vt singulorum, sufficit separatim adhibere consensum,in l.cum solus seruus.ff.de acquir. hære.vide Spe.in tit.de syndico,in princi. ver.quid si vnus hodie,&c.

DCCXLVI.

1 Talliarum per æquatores grauantes aliquem,& eorum notarij qualiter puniantur.

2 Possessione sua nemo debet expelli,nisi parte vocata.

1 Peræquatores † talliarum si grauauerunt aliquem per negligentiam, vel per gratiam,puniuntur secundum formam traditam in l.perequatores.C.de censi.& notarij etiam eorum puniuntur secundum formam traditam in l.1.C.eo. tit.in glo.vlti.& si aliquem grauauerint,illud grauamen reuocat contra eos, & ipsi illud soluunt.in l.1.C.de discuss. lib.10.& grauati soluant, vt per antè continetur, in d.l. C.de censi.

2 Nemo debet † expelli à sua possessione, etiã si iniusta sit, nisi parte vocata,& si iudex hoc fieri præcipiat,debet reuocare.Et si pars priuata etiam hoc faciat. debet spoliatus restitui in sua possessione etiã si sit iniusta.Ista ponit plenissimè Bald.in l.2.C.si propter publicas pensitationes vendi.cele.fuerit.& faciunt quę leguntur & no.in ca.licet Episcopus.de prębend.lib.6.& ibi plene Archi.Et ponit Ang. de Are.in l.à diuo Pio.§.si super rebus.in 3.col.ibi,tu addas &c.ff.de re iud. vbi dicit, quod quilibet etiam iniustus est citandus,antequam priuetur sua detentione,sicut quilibet alius possessor.alleg. dictum c.licet Episcopus. facit l.1.§. si vi à me.ff.de vi & vi armat.De hoc etiam tetigi in apparatu meo statuti,si quis per literas.in gl.super verbo,absq; violenti euocatione.

3 An percutiens † clericum intonsuratum sit excommunicatus † dic vt no.C.de epis.& cle.l.si qua per calumniam.

Et quis

4 Et quis † debet probare ignorantiam, dic vt in c.si verò.2. de sentent.excommuni.& in capi.audientia.& ibi not.per docto.

5 De iudice † siue officiali qui fecit litem suam,facit mẽtionẽ Spe.in tit.de compet.iudi.aditio.in §.videamus.in ver. & no.&c.& de hoc vide supra sing.580.

DCCXLVII.

1 Sententia † lata præcipitanter dicitur nulla.per te.in l.2.C. de sen.ex peric.recit.ibi, non subditas, sed deliberatione habita,&c.& facit ca.Deus.2.q.1.& faciunt.not. per Inno. in c.2.de in integ.resti..

2 Iudex † procedendo ad vlteriora causæ admittendo proposita partis,vel alias,videtur pronuntiare super competentia iudicij, vt dicit gl.in l.2.§.sed si dubitet.sup verbo, tueri.ff.de iudicijs.pro quo est casus in l.quod in diẽ.§.si ratio nẽ.ff.de compensati.facit c.ex parte.extra de appel.Ad idẽ si Episcopus, vel ab eo delegatus inuestiat aliquem de beneficio,videtur eum instituisse.glos. in ca.autem. extra de institutio.in antiquis.& Henric.Boich.in capitulo.ex transmissa.de electio. Ex quibus consulendo,alias dixi, quod fortè si pars petat expensas adiudicari & taxari, q̃ index ordinando taxari, videtur ipsas expensas adiudicasse.& pẽ det super hoc causa in curia Grayſinodani. pro hac parte facit l.ad rem petendam. cum ibi not.& in l.ad legatum.ff. de procur.

DCCXLVIII.

1 Amicus pro amico an & quando admittatur in testem.

1 Intimus † amicus partis producentis repellitur à testimonio.in l.3.circa princ.ibi vel amicus,&c.ff.de testib.nam si amicus pro amico producatur in testem,tantam fidẽ non facit sicut alius. ita tenent.Petr.& Cyn.in l.eos.C. de testi. Imo alibi dicitur,quod amicus magna amicitia testis esse non põt.4.q.2.ver.si testes.& ver.testium fides.& hoc, videlicet q̃ quis propter amicitiam repellatur à testimonio legitur expresse in c.quoties.extra de testib.& de testi.cogen.c.cæterum.ista sunt verba Spe.in tit.de teste.§.1.ibi dũ dicitur amicus etiam &c.ibi ego dico.

2 Arbitri non possunt † causam audire, nec partes citare extra locum, in quo fuit receptum cõpromissum, nisi aliud fuerit in ipso compromisso actum. textus nota.ff.de arbi. l.si cum dies.§.si arbiter.

DCCXLIX.

1 Procuratoris generalis constitutio non comprehendit lites futuras.

1 Constitutio † generalis procuratoris non comprehẽdis futuras lites.l.omnium.& quod ibi not.ff.de procur.& l.nam Seruius.§.si viuo.ff. de neg.gest.l.damni.§.si is.ff. de dãno infect.not.in cle.1.de procura. & faciunt not.in ca.non iuste.extra de procurat.in antiquis. & in leg.si de certa.C.de transact.

2 De dictione † vel,ad quæ referatur, videtur text.in l.hæredes mei.§.si.ff.ad Trebel.

3 Testamentum † non potest conuentione,&c.vt supra singu.677.§.2.

DCCL.

1 Omnis † periurus repellitur à testimonio.gloss.in l.2.§.miles.ff. de his qui notan.infa.super verbo,Sacramento.& vide plenè in consilijs meis consil.228. Et ibi plenè an periurus sit infamis, & de materia leg.si quis maior.C. de transact.

2 Consuetudo † ciuitatis se extendit ad loca & castra adiacẽtia.gl.in l.ex ea.gl.si.ff.de postu. Et ibi vide an consuetudo generalis patriæ vel ciuitatis liget clericos.& ibi dicitur q̃ sic,non vt consuetudo laicorum, sed vt consuetudo clericorum.vide ibi reportata in ff.meo.

DCCLI.

1 Non dicitur † posse fieri,quod commodè fieri non potest. no.Odof.in auth.generaliter.C.de epis.& cler.arg.in l.nepos Proculo.ff.de ver.signi.

2 Ille cui petitur † q̃ caueat de expensis refundendis, sufficit quod iuret quod non credit posse reperire fideiussores, nec requiritur quod iuret se non posse dare, seu reperire. ita dicit Odofred. in authenti.generaliter.C. de episcop. & cleric.

3 Petito debet † continere certam quantitatem, vel rem petitam, alias non est admittenda. vide plenè per Odofr.in auth.generaliter.C.de epis.& cleric.

DCCLII.

1 Testes † possunt examinari post publicationem testiũ super alijs diuersis articulis.ita dicit Odofr.in auth.at qui semel.de proba.qui allegat l.pen.C.eo.idem dicit Bart.quando articuli non sunt contrarij,sed diuersi,in l.cum furti.ff. de in lit.iuran. Et de hac materia plenè scripsi suprà singu. 109.§.2.

2 De illo † qui dicit, omnia bona mea sunt vestra, an possit prætendi donatio.Bar.quod non,in l.si non remunerandi. ff.mandati.

DCCLIII.

1 Gabella non debetur pro annulo qui portatur indigito, vel pro vestibus pretiosis.

3 Fundus traditus mulieri in solutionem dotis marito vergente ad inopiam,dicitur dotalis,nec poterit alienari.

1 Pro annulo † qui portatur in digito, vel q̃ vestibus pretiosis quæ portantur,non debetur gabella.Barto.in l.1.ff.ad le. Rhodiam de iactu.

2 Differentias † inter pignus prætorium & conuentionale, vide per Bart.in l.1.ff.de pig.acti.& ibi ponit Barto. de diction prætor.

3 Si marito † vergente ad inopiam tradatur fundus mulieri in solutionem dotis,an ipsum prædium dicetur dotale, vt non possit alienari.Bart.quod sic,in l.ita constante.ff.de iure dotium.

DCCLIIII.

1 Si hæres † mariti tradat prędia vxori pro dote tenenda, an computabit sibi fructus in sortem mulieris?Barto. q̃ sic in d.l.dotis fructus.ff.de iure dot.& ibi dicit Barto.quod hæredes viri tenentur alere vxorem anno luctus, vide etiam supra singu.111.

DCCLV.

1 Si quis au fugiat † furore familiæ,& postea citatus compareat, non videtur fuga quæ contra eum præsumptionem inducat.Bar.in l.1.ff.de ædi.edict.

DCCLVI.

1 Protestatio † non prodest, vbi ipse protestans facit actum contrarium protestationi,in c.solicitudinem. extra de appel.& in cap.solicitudinem.extra de appel.& in cap.cum M.Ferrari.de constitu.& not. in l.in mentis.C. de contrahen.emp.

2 Mẽdacium † non vitiat rescriptum,si tale vitium est,quod si expressum fuisset, non impediuisset eius impetrationẽ. l.2.C.si contra ius vel vtilitatem publicam.

DCCLVII.

1 Restitutio † dotis est fauorabilis,sicut constitutio.Odofr. hoc dicit in auth.quę res quę.C.com.de lega.

2 Rescriptum † interpretatur, & debet intelligi secũdum voluntatem concedentis.idem de priuilegio.vt dicit gl.in c. dilecti filij.extra de decimis.

3 Vtens † falso instrumento perdit causam suam.tex. in l.in fraudem.§.quoties.& ibi Bar.ff.de iure fisci.& in l.1.& ibi Bar.ff.de his quæ in testamento delentur.

DCCLVIII.

1 De iocalibus † datis à viro vxori & vestibus,vide in l. quæ adipiscenda.ff.de dona.inter vi.& vxo. cum reportatis ibi per d.Pet.Papæ,& Bar.in l.in his.ff.fol.ma.& Bald.in l.sed si plures.§.in arrogato.ff.de vulga. & pupilla.Bald. reprehendit Bar. in hoc, vt plenè dixi in m.consi.meorũ.Gui.

DCCLIX.

1 An sententia † inter alios iudicata alijs noceat, videl. sæpè. ff.de re iudi.vide extra de testi.c.veniens,& c.P. de re iud.

& per Arch.in c.qui ad agendum.de procur.lib.6.vide Inno.in c.cum super de re iudi.vide quæ not.in c.quãuis.extra de re iudi.vide Hosti.in sum.in titu. de sententia & re iudi.§.quibus noceat.versi.hæc tamen regula,&c.vide Inno.in c.inter dilectos.extra de fi.instru.in gl.sed nonne.vide ff.de exceptione rei iudicatæ.in l.1.& sequen.

2 Separatorum † separata esse debet ratio.l.tutorẽ.ff. de his quibus vt indignis. & l.final.de calumnia. Vide suprà singula.51.

3 Verba† præsentis temporis non comprehendunt futurũ, l.si à colono.ff.de verb.oblig.

DCCLX.

1 An illa† regula, non oppositum opponam,&c.locum habeat in obiectionibus contra testes?vide in ca.1.extra de excep.& de hoc plenè scripsi in deci.parla.q.500.

2 De dictione† item, vide ff.de leg.3.in l.in repetendis.vbi dicit Bar.per dictam l.q vbi est identitas personarum vel rerum,dictio item,inducit repetitionem præcedentis qualitatis, vide Bartol.in leg.Gallus.§.idem credendum.ff.de libe.& posthu.

DCCLXI.

1 Si iudex† recusatus procedat vltra non obstante recusatione,an processus sit nullus vel nullandus?vide Bar.in l. quia poterat.ff.ad Treb.ibi quæro,&c.

2 Contrarius† folet à iudiciorum limine repelli.7.C.de furtis.vide plenè Io.Fer.in tit. forma excipiendi contra positiones.in gl.super verbis,sibi ipsis contrariæ.vide quæ dixi ẽ.sing.706.§.allegans contraria.

DCCLXII.

1 *Sequestrum potest fieri voluntate partium,& per illud transit possessio.*

2 *Præscribi non potest res litigiosa.*

1 Sequestrum† potest fieri de voluntate partium.l.si soluturus.ff.de solut. & l.sequester.ff.de verb.sign. & per tale voluntarium sequestrum trãsit possessio in illum, cui res tradit ur.l.interesse puto.ff.de acquir.pos.in ca.examinata. de re iudi.& ibi per doct.vide Guil.de Mõ.lau.in cle.vna.de seq.pos.& fru.& finita causa sequestri competit domino rei vtilis sequestraria ad rem repetendam à possessore.l.ei apud quem.§.n sequestrum.& in l.si in Asia.§.cum seque stro.ff.depo.& in l.si oleum.ff.de dolo.

2 Res litigiosa† non potest præscribi.l.fi.& l.cum notissimi. C.de præscriptione 30. vel 40.annorum,& facit.l. si duobus.cum aut.ibi posita.C.de fideicommis.

DCCLXIII.

1 *Dos,& donatio propter nuptias, & donatio facta emancipato computantur in quartam debitam iure naturæ,& quid de donatione facta per patrem filio inter vivos?*

2 *Donatio inter vivos facta per patrem filio an confundatur per additionem hereditatis.*

3 *Intellectus l.debitori.C.de pact.*

1 Donatio† facta per patrem filio inter viuos tãquam bene
a merito,[a] non computatur filio in quartam debitã iure naturæ, nisi hoc fuerit expressum per donantem, vel per testatorem. Dos autem & donatio propter nuptias,& etiam donatio facta emancipato,bene computantur in quartam l.si quando.§.& generaliter.& l.quoniam nouella. & l.omnimodo.l.fi.C.de inof.testa.nisi donatio inter viuos haberet vim relicti,quia tunc bene computaretur, secundum q ponit Cy.in d.l.si quando,& pro præmissis faciunt no. per Hen.Boich,in c.Raynutius.in 5.diltin.de testa.& per Collecta.in c.relatum.eo.tit.Bart.tamen in d.l.si quando. §.& generaliter.dicit q si pater dicit filio, do tibi pro parte tua,licet sit donatio inter viuos, computatur in legitimã,quia tunc habet vim relicti.Cũ aũt† quæritur, an talis donatio sit cõfusa per aditionem hereditatis, si talis filius instituatur hæres per patrem donantem?& videtur q nõ, quia tãquam æs alienum remanet in obligatione, & ideo obligatio non est confusa. propter quod dicit Bart.in l.debitori.C.de pactis.q qñ debitor hæres transfert hereditatem ad aliũ absque dolo vel culpa,quod tunc durat debitũ
l.indignum.& l.heredem.ff. de his quibus vt indig. & etiã ponunt gl.& doct.q si reus succedat reo promittendi, vel reo stipulandi, q tunc non extinguuntur actiones vel stipulationes,maximè quando hæres facit inuentarium, vt l. sancimus.§.si vero. & §.in computatione.C. de iur. deli.

3 Nec obst.l.debitori. † quia loquitur quando creditori succedit debitori vel econtra, sed quãdo hæres succedit donãti,tunc donatio remanet vt æs alienum.

ADDITIO.

a Benemerito. Adde q donatio facta filio in potestate pp merita, vel, dummodo merita non sunt infra dimidiã rei donatæ,vt singulariter voluit Bal.in auth. ex testamento. col.2.versi.sed contra hoc facit.C.de colla.ar.l.2.versic.sed contra hoc facit.C.de colla.arg.l.2.cum simil.C.de rescin. vendi.& pro singu. & notab.citat Ias.in l.ex hoc iure.ff.de instit.& iur.vbi tamen non putat verum.& in l.perẽs.col. penul.versi.3.nota.C.de pact.& in l.frater à fratre.versi.circa istam secundã fallentiã.ff.de condict.indeb.licet contrarium teneat.& contra Bald.in hoc etiam tenuit Ale.in l.si donatione. versi.iuxta prædicta quæritur.C. de colla.quia requiritur q benemerita æquipolleat donationi in totũ, alias esset profectitia & non aduentitia, vt consuluit Cor. consi.289.circa primum.lib.4.& Soc.tradit consi.22. visa prædicta.libr.4. Sed an merita sint in specie probanda per donatarium, an vero stetur confessioni donantis?& Bald. sing.in l.vlti.ff.de exercit.act. tenuit sufficere talẽ confessionem,& ei standum esse contra se,inter personas nõ prohibitas à legibus donare, quod dictum pro singu.citat Ias. licet non sit ausus firmare in dicta l.ex hoc iure. versi.tamẽ collige.post Ale.qui latè contrarium tenet in d.l. si donatione.versi.item & secundo limitatur. & in effectu etiã dãnat Corn.d.consi.289.col.vlt.lib.4.& q tetur generali assertioni meritorum consuluit Dec.consilio.20.in causa illorum fratrum.vbi multis fundamentis respondet, quę in contrarium facere videntur.

DCCLXIIII.

1 *Trebellianica semel de hæreditate detracta,amplius non detrahitur.*

1 Vbi hæres† semel detraxit quartã Trebellianicã de hereditate, vlterius fideicommissarius non detrahit,nec vltra tenetur per Bar.in l.i.§.denique,& §.idẽ Neratius.ff.ad Trebel. licet Dyn.ibi distinguat,aut hæres nõ detraxit, ideo quia non potuit,aut quia noluit, aut quia de eo non cogitauit; sed per errorem totum restituit.

2 Inducta† ad augmentum non debent operari diminutionem.l.falsa.§.1.ff.de condi.& demo.Item inducta ad vnũ effectum non operari contrarium .l.2.in fi.C. de iura.cal. l.cum tale.§.falsam.ff.de condi.& dem.

DCCLXV.

1 *Intellectus auth.hoc si debitor.C.de pignor.*

2 *Curiæ stylus habet vim consuetudinis.*

1 In materia† auth. hoc si debitor.C de pig.attende, quia,si prima discussio bonorum hęredis nou videatur plenè vel benè facta,potest iterato alia discussio fieri,& stabitur secundę discussioni.& not.Bal.in l.si quis.in fi.C. de bonãda.

2 na.Et ibi dicit ipse Bal.quod stylus† curię habet vim consuetudinis.idem etiam dicit Cyn.in l.2.C.quę sit long.cõsuet.Et modo probandi stylum, vide quę dixi in 24.consi. meorum ibi, vlterius si attendatur,&c.

DCCLXVI.

1 Si princeps† restituat bannitũ ad patriã,& bona alienata.an ea per principẽ videantur restituta?vide Barto.in l.Gallus. §.& quid si tantum.ff.de lib.& posthu.& gl.& Fran.Zaba rel.in c.quia diligentia,extra de electio.in antiq.

2 Si quis† promittat non contrafacere in aliquo contractu.intelligitur q non cõtrafaciet de iure nec de facto gl. & ibi Bal.in l.ic quod pauperibus.C.de episcop.& cleric.

DCCLXVII.

1 Conditio † appositа in testamento non extenditur ad codicillos: dicillos,pro quo facit tex.in l.si circa me.ibi, repetitam non videri.ff.de fideicom.libertatib.

2 Res venditа† non cadit in commissum, nisi tradatur.alle. in arg.l.Arethusa.ff.de statu homi.

DCCLXVIII.

1 Precarium in alium transfert naturalem possessionem, nisi aliud fit actum.gl.hoc probat in l.& habet æquitatem super verbo,possessione.ff.de precario.idem tenet Cyn. in l.malè agitur.C.de præscri.30.ann.

2 Exceptio,† quod causa sit iuramento finita, impedit litis contest.sicut quælibet alia exceptio litis finitę not.& tenet Panormit.in c.& si Christus.extrà de iureiur.ibi, no. quartò,&c.

3 An recipere† pecunias pro sacramentis ecclesiæ sit simoniacum,vide plenè Panormita.c.& si Christus. circa fin. de iureiuran.

DCCLXIX.

1 *Concubinarius repellitur à testimonio.*

1 Laicus† concubinarius repellitur à testimonio, vt dicit Panor.per verbum fortè, in capit.testimonium. extra de testib.in princip.& alleg.text. notabilem in capit.nemo sibi blandiatur.32.quæ.3. Idem in clerico concubinario, vt dicit ipse. Et ibi vide, quæ infamia repellat à testimonio,& vide Bartol.in l.cunctos populos.C.de sum.trinit. & fid.cathol.

2 De materia† degradationis vide plenè fac.de Butriga.in l. presbyter.C.de fac.san.eccle.

3 Valet citatio facta in ecclesia, vt dicit Cyn.in l.præsenti.C. de his qui ad eccle.confug.

DCCLXX.

1 Condemnatus† ex præsumptione iuris & de iure non potest appellare. nota. Baldus.in authentic.si quis ei.C.de adulteriis.

2 Episcopus† nullam sententiam potest mandare executioni.l.Episcopale.C.de epi.aud.& in auth.de sanc.episc.§.si quis contra aliquem clericum.

3 Consuetudo† non introducitur nisi ex certa scientia.nota. ff.de iniur.in l.iniuriarum.§.fi.super verbo, vsurpatum.& ibi,an consuetudo debeat esse generalis apud omnes, vel an possit introduci inter singulares personas.

DCCLXXI.

1 Appellatio† extinguit iudicatum,& omnia reducit ad pristinum statum.tex.in l.1.§.fina.ff.ad Turpil.& in l.3.C.de appella.

2 Iuramentum† calumniæ etiam in causa criminali præstatur.gl.ff.ad Turpil.in l.si quis repetere.in §.fin.super verbo vel iniuriarum.

DCCLXXII.

1 *Attentatorum materia non habet locum in appellatione extraiudiciali.*

2 *Sapiens qui corrigit instrumentum non potest mutare mentem contrahentium.*

3 *Declarans nihil de nouo ponit.*

Possessionem primam cõtinuans nihil de nouo facere dicitur.

1 In appellatione† extraiudiciali non habet locum materia attentatorum, vide reportata in libro meo.ff.ad Turpil. in l.1.in fi.& quę dixi in apparatu statuti,si quis per literas in gl.super verbis,appellatione cessante.in fi.

2 Si partes† voluerint,quòd instrumentum corrigatur dicta mine sapientis,sapiens potest mutare verba,sed non mentem contrahentium. Iac.de But.in 1.constitutione.C. vide Bar.in l.illa institutio.ff.de hære.instit.
Et ibi vide de dictione imò,& de dictionibus copulatiuis & ampliatiuis.

3 Qui declarat† non dicitur de nouo ponere.not.Bald.in 1. constitutione C.in §.quibus specialiter.& not.etiam Ioã. And.& Docto.in prœmio text, super verbo, filioque procedit.Et qui continuat suã primã possessionẽ, nõ dicitur de nouo facere.Inn.& Doct.in cap.primo,extra vt lit. penden.& no.Io.And.& Io.Mon.in c.cupientes.§.q si † p
20.dies.de elec.lib.6.vide infra sing.782.§.qui continuat.

DCCLXXIII.

1 De causa† nullitatis sententiæ coram quo debeat agi,an coram eodem iudice vel coram superiore,vide gloss.& Docto.in l.si acculatoribus.C.de accusatio.

DCCLXXIIII.

1 Septuagintaduo solidi† faciunt libram auri,& libra auri valet duas marchas auri,& sic in moneta de hoc anno currẽte domini,1466.cursum habente in hac patria Delphinã, dicti quingenti aurei valent mille & quingentos florenos, & vide quę circa hæc latius dixi in apparatu statuti, si qs per literas.in glo.super verbis,marchis argenti.

DCCLXXV.

2 *Filius præteritus quanto tempore possit dicere testamentum nullum.*

1 Viuo filio† præterito,alij fratres nõ præteriti possunt statim venire ab intest.l.1.§.fi.ff.si tab.test.nul.extab.ergo ẽ im nõ est aliqđ testamẽtũ, qa quãdiu ẽlocus testamẽtario succedi oni nõ ẽ locus ab intesta.l.quẽdiu.ff.de acqui.hære. not. Bart.in l.filio præterito.ff.de iniust.rupt.& irrit testamen. & Cy.in C.de posthu.hæred.institu.tamen gl.in d.l.filio præterito.dicit quòd leges quę dicunt filio præterito testamentum esse nullum,debent intelligi filio volente dicere nullum,vel si semper taceat.Sed domin.Ioã. Agalionis in

2 quodam suo consilio dicit,quòd illa† glo.semper intelligitur per Doctor.quando tacuit per tantum tempus, quòd excluſus esset præscriptione à iure adeundi vel immiscendi,puta 30.ann.iuxta l.2.§.expectandi.ff de bono.possess. secund.tab.& in l.si impubes.§.fi.ff.de Carb.edict.secus si tacuit minori tempore,& sic mortuus est, quia remanet testamentum nullum,vt l.prima.§.fin.ff.si tabu.testa.nul. extab.Vide quæ scripsi in decisio.parla.quæst.426.

DCCLXXVI.

1 *Testamentum patris est nullum si non relinquatur filijs iure institutionis.*

2 *Testamentum præteritione quatenus nullum.*

3 *Filij omnes æqualiter succedunt patri ab intestato testamento per præteritionem nullo.*

1 Si non relinquatur† filio vel filiæ iure institutionis, testamentum patris est nullum.in auth.vt cum de app.cog.§. aliud quoque capitulum. Sed quid si pater substituit vniuersaliter hæredi suo filium cui non relinquitur iure institutionis,an videatur institutus vt valeat testamentum,an tale testamentum sit nullum?dic quòd sic.nam lex vult vt iure institutionis relinquatur aliquid filijs vt testamentũ valeat,nec sufficit hodie relinquere iure substitutionis fideicommissarię vniuersalis.vt est tex.in d.auth.vt cum de appel.cog.in §.aliud quoque capitulum.ibi dum dicit tex. nec si per quamlibet donationem,legatum, vel fideicommissum,vel quemcunque alium modum,&c.& sic excludit fideicommissum vniuersale,& quemcunque modum relinquendi,quam institutionis directæ.& hoc no.gl.in l. sancimus.§.cum autem.C.de inof.testa.nec obst.§.restituta. Insti.de fideic.hære.per d.§.aliud.qui excludit fideicõmissum,& quemcunque alium modum,& sic vult se referre ad solam directam institutionem.

2 Per præteritionem† hodie testamentum est nullum,quantum ad institutiones,alia verò relicta in testamento firma remanent. vt in auth.ex causa.C.de lib.præte.vel exhære. Et sic fideicommissum vniuersale remanet validum,vt in corpore vnde sumitur d.auth.ex causa.in §.si tamen contigerit.maximè quando testator scit se habere talem filium quem præterit,iuxta.not.per Bar.in d.l.filio præterito.Et quod conferuetur fideicommissum vniuersale,tenet Bar. in d.auth.ex causa.& in l.ita tamen.§.quoties.ff.ad Trebel. & ibi textus pro hoc.Attamẽ licet relicta aliis personis cõseruentur,relictũ tñ filio præterito,vel filiæ præteritæ, ex cuius persona testamentũ rũpitur,non conseruatur tali filio præterito.ar.l.si non solus.§.1.ff.si quis omis.cau.testa. & hoc tenet Bal.in d.l.filio præterito.& hanc opi.sequitur Martinus Silima.vt refert Cy.in d.aut.ex causa.licet ipse Cy.ibi videatur tenere contrarium,& de hoc no.per glo.

in l.maximum vitium.C.de libe.prete.
3 Ex testamento † nullo ex causa præteritionis, vt suprà dictum est, omnes liberi succedunt æqualiter patriab intestato.in auth.vt cùm de appel.cog.§.finautem hæc obseruata,non fuerint.
4 Filius præteritus † licet moriatur non adita hæreditate patris,cùm sit suus hæres patri,transmittit portionem hereditatis paternæ sibi delatam,etiam non aditam, ad matrẽ & fratres,& sorores æqualiter,nam eam transmisit ad quoscunque hæredes.l.apud hostes.C.de suis & legiti.hæredi. l.ventre.ff.de acqui.hære.& l.ex militari.§.fi.cum l.seq.ff. de testa.mil.no.per Bar.in d.l.vẽtre.& per Cy.in.d.l.apud.

DCCLXXVII.

2 *Substitutio pupillaris facta filio præterito,est nulla.*
1 Licet verba † in substitutione adiecta per verba,deueniãt, reuertantur,&c.sint obliqua,tamen propter verba,omnia vniuersa,&c. videtur testator voluisse quod operentur effectum directæ substitutionis pupillaris infra tempora ætatis pupillorum,quia qui omne dicit,non excludit aliquid.l.hoc articulo.ff.de hæredi.insti.& non potest substitutus omnia habere,nisi ex vigore pupillaris directæ,aliàs detraheretur legitima,igitur est ibi pupillaris ex præsumta voluntate testatoris,hoc nota Bartol.in leg.Centurio.ff. de vulga.licet pupillaris substitutio facta instituto vel exhæredato filio,per auth.ex causa,secundum opin.Bartol. positam in l.1.§.fi.ff.de vulg,licet Dyn.teneat contrarium & Cyn.sub dubio relinquit in dicta authen.ex causa,tamẽ
2 † substitutio pupillaris facta filio præterito non valet,quia requiritur de substantia pupillaris substitutio, quod ille cui fit,sit institutus vel exhæredatus, aliàs nulla est leg. moribus.verficul.sed si is.ff.de vulgar.& pupill.& ibi per gl.& Bartol.
3 Portio legitimæ † filiæ quæ quitauit bonis paternis cum iuramento,remanet alijs liberis, qui non quittauerunt. Petrus Iacob.in in titu.de cundi.ex lege omnino ex testa. col.in q.1.
4 Vxor † conuolans ad secunda vota, priuatur bonis sibi à viro relictis.authen. cui relictum.C.de indicta.viduitat. tollend.

DCCLXXVIII.

2 *Substituto non nocet præscriptio viuente instituto.*
1 Inter coniunctos † re & verbis,non habet locum materia caduci,quia vno premoriente etiam ante conditionis euẽtum,portio præmorientis deuenit ad alium sibi coniunctum.l.vnic.§.finautem sub conditione.C.de caduc.tol. per ius accrescendi,vel saltem non decrescendi,per l.1.C. quando non petentium part.pe.accref.& l.1.§.his ita.C.de cadu.tol.& l.re coniuncti.ff.de leg.3.
2 Præscriptio † viuente instituto non deberet nocere substituto.argu.in l.fin.§.finautem.C.communia de leg.& l.1. C.de annali excep.& l.cùm notissimi.§.illud.C.de præscri.triginta vel quadra.annor.tamen ex abundanti institutus & substitutus possent constituere procuratores ad interrumpendam præscriptionem in actionibus personalibus contra debitores,per not.per Specul.in simili in titul. de syndico.§.1.verficul.illud etiam quæritur.Et ad hoc faciendum potest cogi institutus per substitutum, cum sibi non noceat, & alteri profit.leg.in creditores.ff.de euictionibus.

DCCLXXIX.

1 Bona quęsita † per fratres durante communione, sunt acquirentis,cuius nomine sunt quęsita,nec veniunt in communione.l.si patroni.C.communia vtriusque iudi.Sed si ex pecunia communi sunt quæsita,vnus contra alium acquirentem habet actionem ad partem pecuniæ,sed agenti incumbit onus probandi illam pecuniam fuisse quæsitã ex communibus bonis,per l.multum interest C.si quis alteri vel sibi,cum ibi notat.per doctores.facit ff.de furtis. l.qui vas.§.fi.faciunt not.per Bar.ff.de adminis.tut.l.Titium & Męuium.§.altero.& ibi plenè per eum.Et res empte durante communione per alterum fratrum nõ præsumuntur emptæ de pecunijs proprijs,nisi probaretur arg. in l.si defunctus.C.arb.tut.
2 Filia † præterita,q̃ quittauit bonis paternis,nõ pot̃ dicere testamentum nullum. Nam filia quę iurauit non succedere, cogitur iuramentum seruare omnino.in c.quamuis.de pactis.lib.6.& ibi dicit text.omnino seruari debere.

DCCLXXX.

1 *Communis rei in emptione socius quatenus præferendus.*
2 *Instrumenta non potest cõficere notarius cõdẽnatus de falso.*
1 In emptione † rei communis de æquitate socius prę terri debet.in l.officium.ff.communi.diui.& l.si nemo.in prin. ff.de testa.tu.dummodo tantum det quantum ab alijs reperitur,vt dictis legibus,& argum.l.si in emptione.ff.de minoribus.& l.necesse cũ ibi no.ff.de in diem adiectioue.secus de rigore iuris.l.dudum.C.de contrahen.empt.& vendi.nisi in licitatione alios superaret.l.3.C.de ve.& cõmis.
2 Notarius † condemnatus de falso [a], non potest instrumenta conficere,tamen si conficiat,probant,vt tenet glos.in corpore de tabellionibus.§.pe.in glos.magna, quæ incipit,hic est argumentum,&c.in fi.gl.& in Spe.de instrumẽto.edit.§.restat.ver.quid si tabellio perdit officium,& vide Bar.in l.eadem.§.hac lege ff.ad leg.Iul.repetund. Tamen quia condemnatus de falso,est infamis,quæro si ea ratione poterit conficere instrumenta?& dic quòd non.& probatur per.l.si aliquid.C.de suscepto.& Archa.lib.10.vbi dicit text.quod non potest exercere officium illud in quo deliquit aliud autem officium exercere con reperitur ꝓhibitum. Vide quæ scripsi in apparatu ttatuti,si quis per literas.in gl.super verbo,communi ęstimatione fide digna.

ADDITIO.

a Condemnatus de falso. Adde eundem Guido.suprà sing. 689.nu.1.& Anto. Corset.sing.369.in verb.tabellio.1.incip.si notarius.& Hippo.de Marsi.singu.593.vbi limitat numero.2.

DCCLXXXI.

1 *Debitum iustè recusat recipere creditor,si totum non offeratur,item si non offeratur interesse creditoris.*
1 Creditor † iustè recusat debitum recipere,si totum nõ offeratur.ff.de vsuris.l.tutor.§.Lucius.& si certum peta.l.quidam æstimauerunt.cum materia,& l.planè.ff.familercisc. Et idem si totum offeratur,sed non interesse creditoris. & no.gl.menti tenenda,in l.Item illa.gloss.2.de consti.pe. idem not.in l.qui Romæ.in prin.ff.de verb.oblig.idem si res oblata non esset.Hoc facit contra illos,qui capiunt pecunias mutuo pro redimendo bona vendita sub reacheto offerentis.ff.mand.l.si pro te.& de nego.gest.l.soluendo. Præmissa ponit Ricardus Salic.in l.si ex legati causa.ff.de verborum obli.circa prin.in sua repetione,vbi ponit multos alios,casus in quibus creditor iustè recusat debitum recipere.In hac l.tractat Sal.plenè materiam moræ.
2 Curia temporalis † non debet se intromittere de interdicto.adipiscendæ possessionis in beneficialibus, sed bene de interdicto recuperandę,vt scripsi in decisionibus parlamenti,quæstione.1.
3 Item in interdicto † recuperandæ in beneficialibus sufficit titulus coloratus,qui dicitur coloratus,quando processit ab habente potestatem conferendi,nec exigitur, quòd alias ordinetur validitas tituli,nisi quo ad formam extrinsecam,nec admittitur quęstio de validitate,vel inualiditate tituli,ex quo prima facie se validum ostendit, ita tenẽt canonistę in cap.super literis.de restitut.spoliato.id quod ponit Ioan.Andræ.in addi.Specul.titul.de restitu.spolia.& gl.in cle.1.de causa pos.& propri.imò secundum Innocẽ. & Ioan.Andræ.sufficeret probare se authoritate superioris inductum fuisse in possessionem ad obtinendum restitutionem.

DCCLXXXII.

1 Vbi apparet † manifestè de non iure petentis restitutionem in beneficialibus, vt quia confessus est se ius non habere, vel alias legitimè, tunc non est restituendus, quia beneficium ecclesiasticum, & Ita tenet Ioan.Andr.vbi suprà.& post eum Inno.in cap.in literis.de restitutio.spoli. Nam peius est quando constet de titulo infecto, quam quando de nullo constet,vt dicit Innocen.in c.dudum. de decimis.
2 In vi turbatiua † quam intentant aduocati Franciæ, vt ponit Ioan.Fab.Instit.de interdictis,in §.consequens. ei debet possessio adiudicari,qui potiora iura ostendit. vt l.edicto.C.de edict.diui Adriani tollendo.& vide glos. in ca.licet.extra de probation.

DCCLXXXIII.

1 In causis † beneficialibus inter cõtendentes attenditur titulus iustior,iuxta not.in c.cum venissent.de in integrum restitutio.& in c.ex insinuatione. de procurator.& in c.in literis.suprà alleg.& faciunt nota.in l.si duo.ff.vti possid. & in l.1.C.eodem titu.faciunt quæ ponit Bart.in quoties.C. de rei vendi.& Salicet.ibidem.& Io.Andr.in regu.iur. qui prior.faciunt c.ei qui.de rescriptis li.6.& cap.ei qui.de pręben.eo.lib.
2 Coniuncta † persona pro cõiuncto non admittitur,nisi cũ cautione de rato.ff.de procurato.l.Pomponius.§.fi.& not. Spec.in tit.de coniuncta persona,circa prin.faciunt not.per gl.extrà de procur.c.1.

DCCLXXXIIII.

1 In actione † de pauperie concluditur alternatiuè ad duo,s. aut ad æstimationem noxæ datæ, aut animalis quod nocuit pro noxa traditionem,vt habetur in l.1.in princip.ff.si quadru.paupe.fecisse dicatur.& ita format Spec.& alij practicantes.
2 Religiosus † non põt constitui procurator sine licentia sui superioris.clem.religiosis.de procur.

DCCLXXXV.

1 Nobilitas † est antiqua virtus,& antiquæ diuitiæ, vt inquit Philo.in 3.politicorum in fi.vt refert Barbat. in l.si certis annis.C.de pact.
2 De interpellatione † extraiudiciali an constituat quem in mera, vt committatur pœna, vide Barba. & doc.in l.in pacto quo pœnam.C.pact.circa fi.

DCCLXXXVI.

1 *Appellans ab interlocutoria, videtur renuntiare appellatio ni comparendo coram iudice à quo.*
4 *Petitio generalis in realibus admittitur,secus in ꝑsonalibus.*
1 Si appelletur † ab interlocutoria, & appellans compareat coram iudice à quo,videtur renuntiare tuę appellationi.in c.gratum.de offi.delega.in cap.cum venissent.de testib. in ca.si à iudice. de appellat.lib.6.quod est verum,si ille actus impugnetur à parte aduersa,vel à iudice à quo. glos. final. in c.cum venissent.extra de eo qui mitti.in posse. causa rei seruandæ.
2 Si iudex † concedat apostolos simpliciter,videtur cõcessisse reuerentiales,& non refutatorios,ita dicit Abb.& doct. in c.dilectus.de appel.
3 Licet rigor † iuris aliquid disponit, tamen equitate suadente contra rigorem toleratur equitas.in ca. Abbate.§.1.de re iudica.lib.6.
4 Petitio † generalis in realibus admittitur,secus in personalibus,vt plenè per Archi.in c.Abbate sanè extra de re iudi.lib.6.hinc dicit Archid.quod sententia est nulla, si iudicetur super alio,quam super quo lis est contestata. & hoc facit pro libellis, qui quotidiè fiunt in rei vendicatione,in quibus etiam de stylo curiarum non declaratur causa dominij,vel quia narratur in genere res pertinere actori iure dominij vel quasi.
5 De irregularitate † plenè tractat Arch.in c.1.de re iud.li.6. & tetigi in de cisi.parlamen.q.558.

DCCLXXXVII.

1 An posit † sententia ferri pro actione ex causa sibi superuenienti post litis contest.vide plenè per Arch.in d.c. Abbate.de re iudi.lib.6.super verbo,interfit.
2 An ille † qui venit ad rescindendum sententiam contra se latam,dicatur reus vel actor? vide Bart.o.in l.de pupillo.§.fi procurator.ff.de noui.ope.nun.quod facit ad materiam illam in qua dicitur, quod actor originarius debet in causa appellationis acta producere.
3 Qui continuat † suam possessionem &c.vt supra singula. 772.num.3.

DCCLXXXVIII.

1 *Expensarum condemnationẽ an possit sibi reseruare iudex.*
2 *Delinquere vniuersitas non potest.*
1 An iudex † possit sibi reseruare condemnationem expensarum in interlocutoria,& quid in diffinitiua.vide Io. And. in ca.1.de sequestratio.possessio.& fructuum. vide de hoc supra singular.125. Et ibi tangit etiam de materia protestationis.
2 Impossibile † est, ꝙ vniuersitas delinquat? vt not.Arc.in c. Romana.circa finẽ.super verbo vniuersitatẽ.de sen.excõ. li.6.ꝙ facit ꝙ vniuersitas Grationo. non potuerit inquæstari,ꝙ gueyto,&c.vide supra sing.507.§.syndicus,& infra sing.848.§.collegium.

DCCLXXXIX.

1 Beneficium † l.edicto.C.de edic.diui Adria.tol. non habet locum,nisi in hęrede scripto,vt ibi apparet tex.
2 Non potest esse † quis legitimus contradictor in materia dictæ legis, nisi qui possidet, licet ius habeat in re, tamen potest opponi agenti,ꝙ ipse non habet actionem in re, & quod agit sine actione.
3 Ille est legitimus † cõtradictor, qui allegat iustum titulum, etiam dissimilem testamento, ante mortem defuncti in re sibi competẽte, quem titulum paratus sit probare incõtinenti,vt not.per Cy.in d.l.edicto.versi.3.loco principali ter quæritur.Et incontinenti remittitur arbitrio iudicis, vt dicit Pet.lac.in tit.de edic.diui Adria.tol.in secundo libello. Qui exhibet vltimum testamentum, & possidet, est legitimus contradictor,vt in dicta l.fina.C.de edict.diui Adrian.tollen. & per Petr.Iaco.in titul.de actio. est testament.

DCCXC.

1 *L.fina.C.de edict.diui Adria.tollen. beneficium quando & quibus competat & nu.2.3.4.5.*
1 Beneficium † dictę l.edicto.C.de edict.diui Adria.toll.est possessionis adipiscendæ. vt tenet Azo in summa,eodem tit.& Petr.Iac.in summa sua de nouationibus,& in eo.tit. C.de edict.diui Adria.tol.
2 Dicit † Bal.ꝙ si fideicommissum debeatur ex clausula in testamento appositа à testatore,vel à lege, licet habet locum remedium dictę legis.
3 Instituto † in re particulari qui habetur loco legatarij,non competit beneficium dictæ legis.
4 Officium iudicis † competit ad obtinẽdum in dicto beneficio l.edicto.vt dicunt Doct.in dicta l.& Petr. Iaco.in tit. de edicto,&c.
Materiã dictę l.edicto.tractat Io.Ferra.in tit.forma libelli,quo petitur hęreditas ex testamento.
5 Vt quis † mittatur in possessionem testamento,ex beneficio dictæ l.edicto. competit officium iudicis. vt videtur not.gl.in dicta l.fi.& ita tenet & practicat Pe.Iac. in tit.de edict.diui Adria.
6 An creditores † possessoris dicantur legitimi contradictores iure retentionis, donec eis solutum sit per hæredẽ hæredis rogari? Videtur ꝙ sic, quia fideicommissarius vtilis si possidet,habet iure retentionis donec factis sibi solutionibus de iuribus hæreditarijs,vt dicit gl.in dicta l.fin.C.de edic.diui Adria.tolli super verbo,legitimo.ibi,an fideicommissarius est legitimus contradictor,&c.dummodo incõtinenti probet.

DCCXCI.

1 De illo † cui committitur, ꝙ mittat aliquem in possessionem remoto quocunque illicito detentore,facit mentionem Spec.in titu.de executione sententiæ.in §. nunc dicẽdum. versi.quid si mandatur alicui.& ibi de quibus ipse habet cognoscere.

Licet

2 Licet † Legatus sedis Apostolicę habet potestatem legem condendi etiam perpetuam, in c.fi.extra de offic.lega.non tamen potest derogare statutis per summum pontificem factis, quia inferior iura superioris tollere non potest, extra de maiorita. & obedien.in ca.cum inferior.& extra de iureiuran.in capi.veniens.& in clementi. 1.de electio. vbi glossa.alleg.concordant. quia in hoc requireretur speciale mandatum, vt plenè per Barto. & Lud.C.qui admi.ad bo. poss.poss.super rubri.

DCCXCII.

1 Decretum † iudicis ex falsa causa appositum est ipso iure nullum.not.Bar.& Lud.in d.rub.C.qui admit.ad bo. pos. poss.Sed quid de falsa causa adiecta in sententia, vide in 61. consiliorum meorum, Guido.

2 Depositio † testis qui dicit, scio, quia ita credo, non valet. in l.testium.C.de testi.

DCCXCIII.

1 Litigans contra vniuersitatem an contribuat in expẽsis vniuersitatis pro illa causa factis.

1 Nunquid † singularis litigans cõtra vniuersitatem teneatur contribuere in expẽsis ipsius vniuersitatis pro illa causa factis? vide in argu.gl. in l.fin.C.de ordi.cogni. & in l.si instituta.§.de inofficioso.ff.de inofficio.testamen.& vide no. per glo.in capitulo.ex parte.extra de accusatio.& in capit. cum super §.1. de causa possessio. & proprieta. & vide l. tam collatores.C.de remilitari.lib.12.pro hoc facit quod not. per Inno.in c.1.glos.fin.in fi.de dona.inter virum & vxorem.

2 Si testis † dicat Titium mutuasse pecunias, sed nõ dicit de certa quantitate, Barto.in l.admonendi.ff.de iureiuran.in sua repetitio.dicit, q. non valet, sed si sit aliqua coniectura de certa quantitate, iudex debebit deferre iuramentũ actori, per c.ex literis.extra de iureiurand. ita dicit Barto. in dicta l.admonendi.ff.de iureiurand.

3 Per † verbum dubito, fit litis contestatio, vt not.gl. in aut. de exhib.& introduc.reis.§.fancimus.

DCCXCIIII.

1 Pœna † extraordinaria arbitrio iudicantis relicta nunquam tangit corpus.c.qualiter & quando.& c.inquisitionis. extra de accusa.& ibi not.idem dicit do.Io.de Gras.in l.nullũ C.de testib.

2 Pœna † extraordinaria non tollit accusationem ordinariã, vt voluit gl.in l.nullum.in gl.fina.in fi.C.de testi.& ibi vide do.Ioã.de Gras.in suis reportatis, quia de delicto vnius hominis non est inconueniẽs sæpè quæri.l.penul.ff. naucupo.stab. vide plenè Io.de Grass.quod facit pro assisijs quæ per iudices tenentur in assisijs, quia quando quis condemnatur pro furto, vel alio debito propter cridas seu pœnas in cridis appositas, quod nihilominus poterit contra talem condemnatum agi ad pœnam ordinariam.

DCCXCV.

1 Iuramentum † tollit malam suspicionem, quia nemo præsumitur esse immemor suæ salutis.l.fin.C.ad leg.Iul.repe. nec est præsumptio, q̃ quis plus diligat amicum suum, quã animam suam.in l.præses.C.de seruit.

2 Vbi duo † requiruntur ad vnum actum, destructo vno, necesse est totum destrui. vt ff.ad exhib.l.Iulianus.§.sed & si quis.& vide Cy.super hoc in l.vna.C.de alie.iud.mu. cau. fact.ibi, quarto quæro.

DCCXCVI.

1 Ius quod superuenit actori post litis cõtestationem an veniat in sententia.

2 Delegantis & delegati.

1 Si ius † superueniat actori post litis contestationem, an illud possit venire in sententia.tex.videtur q̃ non, in c. Abbatẽ sanè.de re iudi.lib.6. & super hoc vide Cyn.in l.vna. C.de alie.iud.mut.cau.fac.in 6.q.

2 Delegãtis, & delegati idem est tribunal.l..fi.C.vbi & apud quem. Et factum vnius est factum alterius, vt ibi. Et delegatus fungitur vide delegantis.not. Bart. in l.plebiscito.ff. de offic.præsi.& nihil proprium habet delegatus, sed eius qui mandauit, iurisdictione vtitur.l.1.§. qui mandatam.ff. de offi.eius cui manda.est iurisdic.& vide infra singu.799. §.delegatus.

DCCXCVII.

1 A sententia † qua quis pronuntiat se iudicem competentẽ, appellatur, vt not.C.de fil.pro pat.auth.habita.& nisi appelletur, transit in rem iudicatam, etiam si re vera non sit iudex.& not.in l.eius qui.ff.de appel.recip.& in c.pastoralis. in prin.extra de rescrip.nisi doceatur de falsitate rescripti. c.super literis. hoc ponit Pau.de Cast.in sua repetitio.l.1. ff.de iud.vide supra sing.299.

DCCXCVIII.

1 Testamento † nullo a per præteritionem vnius filiorũ, alij a liberi statim possunt dicere testamentum nullum, quia est nullum quoad omnes. in l.1.§.final.ff.si tabul. testament. nul.extab.

2 Iudex † qui exequitur sententiam, non habet potestatem cognoscendi, si benè vel malè fuerit lata, etiã si pars appellet.l.si vt proponis.& l.executorem.C. de execu.rei iudi.

ADDITIO.

a Testamento nullo. Adde Marc. Mant. singula. 178. vide suprà singu.776.nu.3.

DCCXCIX.

1 Differentia est † dicere aliquem actum in se continere contrarietatem, & aliquid facere, quod contrarietur ipsi actui, qui geritur. Nam primo casu constat actum non valere. l.vbi repugnãtia.ff.de regu.iur.& l.scripturæ. cum ibi not. per gl.C.de fide instru.secundo vero casu valet. arg.in l.3. §.fallus procurator.ff. rem ra.hab. quod clarius probatur in l.vbi ita donatur.ff.de don.cau.mor.hoc idem probatur in l.cum precario.& l.1.ff.de preca.

2 Delegatus à Papa † maior est quocunque ordinario in parte, vel causa sibi commissa.in c.sanè quia.& c. pastoralis.§. 1.de offi.delega. Et nihil propriũ habet delegatus, sed eius quidem qui mandauit, iurisdictione vtitur.l.1.§.qui mãdatam.ff.de offi.eius cui manda.est iurisdic.& vide supra in gu.796.nu.2.

DCCC.

1 Si super aliquo † passu sint opiniones diuersæ, si iudex eligat vnam, licet malam, quam in sua sententia exprimat, non tamen sententia erit nulla, ita dicit Bar.in l.qui Rome. §.duo fratres.ff.de verb.obli.in 6.oppo.

2 Genitiui † casus, &c. vt suprà sing.160.

DCCCI.

1 Filiis non potest præiudicare pater in iure quod antea eis cõpetebat, nisi filius esset hæres patris.

1 Pater † non potest præiudicare, siue pactum facere in præiudicium liberorum suorum natorum, vel nascendorum in iure; quod antea liberis competebat. alleg.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ff.de ope.liber.nisi filius esset hæres patris paciscentis.facit.l.cum à matre.C.de rei ven.

2 Hæres † rogatus faciendo hęredem fideicommissarium, videtur sibi facere gratiam de Trebellianica & legitima, & de alijs de quibus poterat testari hæres.l.1.in final. & l. sequen.ff.ad Trebel.

DCCCII.

1 Consuetudo & lex parificantur.& nu.5.

3 Consuetudo prior lege regia.

6 Consuetudinis vis.& nu.7.

1 Quod potest † facere lex, vel princeps, potest facere cõsue a tudo.al.de quibus.§.inueterata.ff. de legi.& l.non impossibile.ff.de pactis.

2 A consuetudine † nata sunt imperia.l.2. in princi.ff. de origine iuris.

3 Primo fuit † consuetudo, quam lex regia, ideo lex regia cõsuetudinis est filia & alumna. Et non est mirum, quia consuetudo potest dare iurisdictionem, & merum & mistum imperium, & gladij potestatem.l.viros.C.de diuersis offic ijs.libro 12.& de officio Archid.c.dilectus.& c.cum contingat. de foro competen. Et pro tanto dicit Bald.notabiliter in titu.de pace constant. quod consuetudo habet potestatem

testatem in sanguinem hominis, vt ff.de extraordin. cri.l. sunt quędam.ideo in criminibus puniendis attenditur cõsuetudo, sicut lex scripta. secundum Bal.in l.& si seuerior versi.oppono quod iudex.C.ex quibus causis infam.irro.. & facit quod not.Innocen.in c.1.de consuetudine.& etiam habet tantam potestatem cõsuetudo.quòd priuilegiat aliquẽ, sicut principis priuilegiũ, nã cõsuetudo vice principis fungitur, vt in ca.sup quibusdam.§. præterea.de ver.signi.

4 Et dicit Bald.alibi, † quod tales consuetudines quò ad ipsum locum, dicuntur ius commune, vt in cap-cum venissent.de eo qui mittitur in possess.cau.rei ser.ratio, quia iure communi confirmatur.ff.de iusti.& iure.l.omnes populi. & princeps videtur confirmare eas, eo ipso quòd sunt tolerabiles.C.de re militar.l.tam collatores.lib.12.& C.de agri.& censi.l.domini prædiorum.C.de fundis limitr.l. 1.& l.quicunque castellorum.& l.fi.C.de iure fisci.l.super creandis.& C.de vend.re.ciuita.l.1.

5 Omne ius † aut legibus aut moribus constat, vt 1.distin c. omnes.& Instit.de iure natu.gentium & ciuili.§. constat. Et sic à pari potestate & authoritate procedit consuetudo & lex, ideò multum est fauorabilis consuetudo, quia in ea non requiritur tittulus, vt nota.glos.in cap.si.de consuetudine, circa medium.

6 Et habet † vim legis & canonis & etiam vim constituti, causa non requiritur.l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quoti.& ęsti.& in l.1.in fi.ff.de aqua plu.arcen.

7 In pactionibus † & legitimis, ac etiam hæreditatibus quædebentur filijs, attenditur consuetudo & statutum. vt no. plenè in l.Titio.§.fi.ff.de condi.& demonst.per Bartol.& per Dy.in c.indultum.de reg.iur.lib.6.& per Cyn.in l.fancimus.C.de nuptijs.

8 Cõsuetudo † est forma rei, & quasi alterum ius naturale. vnde consuetudo transmutari non potest.ff.de pollicitationibus.l.imperatores.

ADDITIO.

2 Consuetudo. Adde quòd tanta est vis consuetudinis, vt faciat licitum quod aliàs non permitteretur, vt consuluit Alex.consi.39.visis & consideratis.li.3.& Aret.consi.11. col.penul.& dicit notab.Bar.in l.si pignore.§.viti.ff.de pignorat.act.quòd qui facit illud quod solet fieri ab alijs, non solùm non est in dolo, imò nec in aliqua culpa.& illũ tex. ad hoc dicit singularem, & commendat Sas.in l.certi cõdictio.§.si nummos.3.notab.ff.si certum peta. Hinc dicitur quòd consuetudo & stylus notariorum excusat eos à pœna falsi, secundum Bald.in l.vnica.col.12.versi.quæro vtrũ & versi.modò.sequitur alia conclusio.C.de confes.& in c. 1.de feud.cognit.tradit Alex.consi.70.viso processu inquisitionis.ver.& licet Odoricus.& consi.132.visa facti narratione.li.1.& consi.107.pro inuestigatione col.fi.li.2.& consi.172.post medium.eod.lib.Dec.consi.175.in causa ver.tertio.vbi citat etiam aliud simile dictũ Bal.in rubri. C.de fide instru.versic.quæro ergo.cum simi.adductis; per Sas.in l.singularia.col.penul.ff.si cer.peta.

DCCCIII.

1 Vsus boni dicantur.2.

Sequuntur leges loquẽtes de consuetudine, in quibus dicitur consuetudo seruanda, quas leges allegat dominus Hugo de Carolis in quodam suo tractatu in materia consuetudinis. et sequũtur verba sua formalia.

Nota consuetudinem esse seruandam.

Insti.de iure natu.gentium & ciui.§.ex non scripto.
Et ff.de legi.l.de quibus.cum seq.vsque ad l.fin.
Et ff.de vsufrul.si quis donaturus.
Et ff.communia prædiorum.l.venditor.§.si constat.
Et.ff.de ædi.edi.l.quod si nolit.§.quia assidua.
Et ff.de euictionibus.l.si fundus.
Et ff.de testib.l.3.§.vltimo.
Et ff.de administra.tutorum.l.sine hærede.§. Lucius.alias est sub lege tutoris.
Et ff.de fundo instruct.l.cum de Lucioni, §.asinam.
Et ff.de leg.1.l.si seruus plurium.§.fi.
Et ff.de publca.l.si publicanus.in fi.& l.licitatio.§.eadem.
Et l.non tamen.ff.de donationibus.
Et C.de episco.audien.l.3.
Et C.de Iudeis.l.Iudæorum.
Et C.de veteri iure enucle.l.1.§.sed & si quæ leges.
Et C.noua vecti.l.si.
Et C.de testa.l.testamen.& l.si non speciali.eo.titu.
Et C.de ædifi.priuatis.l.an in totum.
Et C.de emancipa.liberorum.l.1.in fine.
Et C.quæ sit longa consuetu.per totum.
Et C.de iure fisci.l.super creãdis.lib.10.& l.defensionis.in si
Et C.de decurioni.l.exemplo.
Et C.de exactoribus tributorum.l.missi.
Et C.de excusationibus mu.l.negociantis.
Et l.maximarum.C.de suscepto.& arcarijs.
Et C.de auro cor.l.vna.
Et C.de metallis.l.ob metallum.lib.12.
C.de iure reipublic.l.fin.
C.de aqueductu.l.vsum aquæ.
C.de agricolis.l.cum satis.§.cum autem.
C.de pascuis publicis.l.1.
C.de ero.mili.anno.l.per hanc.versi.si quæ tamen.
Et l.cum alimenta.ff.de ali.& cibaria legatis.
Et ff.de pollicitation.l.nummis.
Et ff.de lega.3.l.semper.
Et ff.de re iud.l.non tantum.§.nonnunquam.
Et ff.de decurio.l.1.circa principium.
Et ff.de alboscribendo.l.1.§.1.
Et l.vt gradatim §.& si lege.l.honor.& l.munerum.§.mista ff.de mune.& hono.

1 Dicuntur † boni vsus, & cõsuetudines, omnes illi q̃ iuri diuino, aut reipublicę non repugnãt, seu aduersantẽ, ꝓm q̃ in simili dicit in l.fi.C.si contra ius vel vtilitatẽ publicã. Nam si alqs vsus, seu cõsuetudo iuri diuino, aut reipublicę aduersaretur, seu repugnaret, talis vsus seu consuetudo non mereret dici bonus.l.eos.C.de vsu.auth.nauigia.C.de fur. & aut.omnes peregrini.C.communia de succes.sionibus.

2 Secundò dici † possunt boni vsus, seu consuetudines, q̃ aut horitate legis tollerantur & coadiuuant. ꝓm q̃ dicit in l.si fundus.ff.de euict.l.vẽditor.§.si constat.ff.cõmunia ꝑdi.l. apud Iulianum.§.1.ff.de lega.1.Et generaliter in omni cõsuetudine q̃ à lege nõ dãnat, iuxta l.nõ dubium.C.de leg.

3 Cõsuetudo † loci cõtractus attẽdit, nõ forus vbi causa agitur. No.Spec.in ti.de sententia.§.qualiter.ver.debet ẽt ferri. vide latius in decisio.parlamen.quæstio.262.

DCCCIIII.

1 Expensæ † dicuntur &c. vt suprà sing.685.numero.2.

3 Quod nullum † est rumpi non potest.le.nam & si sub condictione.ff.de iniusto rupto & irrito testa.

3 Id ratũ est, † q̃ vltimũ approbatur.l.sancimus.C.de testa. pro quo l.2.§.diẽ.ff.quemadmodum testamen. aperiãtur.

4 Bona est argumentatio à sufficienti partium enumeratione.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

5 A nobiliori, denominatur res.l.quæritur.ff.de ſta.ho.

DCCCV.

1 Verba, quòd hæres portet nomẽ & arma testatoris, importãt cõditionẽ honesti, qua non impleta hæres nõ poterit agere.

1 Quòd hæres † portet cognomẽ & arma testatoris, illa verba importãt cõditionẽ honestã, & q̃ ꝓpeà est adimplẽda l. facta.§.si in dãda.ver.si verò nominis.ff.ad Tre.& cõditione possibili & honesta nõ adimpleta hæres nõ põt agere. l.vna.§.finautẽ aliqs sub cõditione.C.de cadu.tollẽ. & l.1. ff.cõdi.& demõ.imò hæreditas cõditione pẽdẽte nõ põt adiri.l.is q̃ hæres.ff.de acqrẽ.hære.& in l.is põt.in 1.ver.ff. e.ti. Nec ꝑsumit ipsa cõditio impleta cũ sit in facto.l.qui hæredi.& l.mæuius.ff.de cõditio.& demõstr.& facta nõ ꝑsumũtur, niſi ꝓbentẽ.l.in bello.§.factę.ff.de capt.& postli. reuersis.& l.deniq; ff.ex qbus causis maio. Et posito q̃ nõ esset cõditio, sed modus, tñ idẽ est in effectu quod in cõditione, cùm modus etiam sit adimplendus saltem ex postfacto, & tamen cauere debet hęres de modo adimplendo

antequam

antequam actiones hæreditarias exerceat.& not.per glo. C.de his quæ ſub modo.in l.1.alias hæreditate remouere.l.quibus diebus.§.fina.& ibi plenè p Dy.& Bar.ff.de cõdi.& demõſtra.& l.huiuſmodi.in prin.& ibino.ff.de le.1.

2 Charitas bene ordinata incipit à ſeipſo.l.ſi præſes.C.de ſeruitn.& aqua.

DCCCVI

1 *Iuramento probatur quem eſſe vſum iure ſeruitutis.*

Pone in l.1.§.æſtiua autem.in tex.ibi,puto probandum ex propoſito vtentis,&c.ff.de aqua quoti.& æſtiua. Nor.† argum.huius literæ,agentem pro aliqua ſeruitute poſſe probare ſuo ſacramento hoc,ſcilicet quòd vſus eſt iure ſeruitutis.Nam vſum debet probare per teſtes, ſed quòd iure ſeruitutis,per ſacramentum.Quia illa quæ ſunt in conſcientia per ſolum ſacramentum poſſunt probari,notatur extrà de teſti.c.præſentium.& de ſent.excommu.c.4.gloſſ.ſoli. & c.34.quæſtio,2.c.in lectum.per glo.& de electione.cap. innotuit.& extrà de reſcriptis.c.ad audientiam.2.gloſſ.fi. poſt medium.& de homi.cap.ſignificaſti.in gloſſ.ſed qualiter. Vide l.præſenti.§.ſed ſic.C.de his qui ad eccleſias confugiunt.vbi notatur,quòd ignorantia probatur per iuramentum,notatur per gloſ.in cap.eos.de tempor.ord.lib. 6.& c.innotuit.de elect.& vide capit.accedens. extrà de crimine falſi.& 16.q.3.dilectis.vide plenè Henr.Boich.in c.ſi verò.in vlti.diſtinct.extrà de ſen.excom.de hoc & notatur.ff.de itinere actuque priua.in l.1.§.2.in gl.iure ſeruitutis Dy.imò gloſ.ſuper hoc verbo videtur tenere, quòd per teſtes debeat probari ſeruitus.

De his quæ probantur per iuramentum, dixi in apparatu ſtatuti,ſi quis per literas.in gl.ſuper verbo, clandeſtinè.in q.quæ incipit,ſed qualiter probatur.

Pone in d.l.1.§.quod autem.in tex.ibi, quotidie duci poſſit.ff.de aqua quotid.& æſtiua.Nota argumentum ſad quæſtionem,aliquis ponit ſe continuè poſſediſſe domum illã ſpatio decem annorum, vel 20.aduerſarius probat illum non poſſediſſe medio tempore,fortè per menſem,dico q̃ huic dictæ poſitioni non nocet, quia nihilominus reputatur continue poſſediſſe.arg.huius literæ.ad quod ff.de fluminib.l.7.§.itẽ fluminum.& d.l.1.§.quotidiana.pro hoc & facit l.Mæuia.ff.de teſtamẽ.manu.cũ his quæ ibi ſcripſi. Et idem notatur per Io.And.in procem.decretaliũ ſuper verbo,quotidie.& p Hẽ.Boi.,ĩ c.ex parte de cle.nõ reſidẽ.

DCCCVII.

1 *Teſtes decem requiruntur ad probãdum communem rei valorem.*

4 *Condemnatus actione reali ante executionem moneri quòd rem reſtituat infra certum tempus.*

1 Ad probandum† quòd res tantum communiter valeat,requiruntur decem teſtes,ita dicit Ioan.Ferrarij, in titul.libellus in actione reali,in 9.col.in gl.ſuper verbis, in florenis decem pro damno,&c.

2 Sufficit † mittere acta ſignata notario,vel quòd ſint ſigillata,& alterum ſufficit,vt dicit Spec.in titu.de remiſſionibus.in §.penul.in fi.

3 An credatur † iudici, niſi inquantum conſtet de actis, tãgit Spe.in ti.de teſte.in §.1.in 16.& probat tex.in c.quoniam contra falſam.extrà de probat.

4 Condemnatus † actione reali debet prius moueri, quòd rem reſtituat infra certum tẽpus,antequã fiat realis executio.inſti de offic.iudi.§.1.& l.qui reſtituere.ff.de rei vẽdi. ita dicit & tenet Barto.in l.à diuo Pio.in §.in vẽditione.in 2.col.ibi,in actione verò in rem.& c.idem de Butrio.in c. ex rõne.de appel.in fi.& Ang.de perusio, in l.iudicio cõpro.C.de iud.& ibi plenè ponit materiã nouationis.Et ſequitur talis effectus,quòd ſi aliter ꝓcedatur, ꝙ poteſt appellari,quaſi excedatur modus,vt videtur ſentire Bart.in d.§.in vẽditione.ibi,ſed quæro,quid ſi factis fuerit, &c.

5 An exceptio † quę obſtat cedenti,&c.vt ſuprà ſing.144.& infrà ſing.967.

DCCCVIII.

1 *Poſitione per me negata non poſſum me iuuare.*

1 Non poſſum † me iuuarẽ poſitione per me negata,vt dicit Archidiaconus in c.idem tenet Bar.in l.non vtique.ff.de excep.& præſcrip.Et ibi dicit Bar.vnum notabile,quòd ſi ego negem ſolutionem per ipſum reum allegatam , quod non poſſum dicere intentionem meam eſſe probatam ex illa allegatione ſolutionis, tamen allegando ſolutionem an videatur debitum fateri.textus quod non, extra de exceptionibus.cap.

2 Quando † videatur electa induſtria perſonæ,vide plenè p Bar.in l.fi.ff.de diuer.& tempor.præſcrip.

DCCCIX.

2 De præſcriptione † rei fiſcalis qualiter & quando preſcribatur,vide plenè per Bar.in l.in omnibus.ff.de diuerſis & tẽporalibus præſcrip.

2 Si fiſcus † ſuccedat priuato vtitur iure priuati circa rem, in qua ſucceſſit.tex.ad literã.ff.de vſuris, in l.cũ qdã§.fiſcus.

3 Si priuilegiatus † ſuccedat non priuilegiato,vtitur priuilegio ſuo,vide Hen.Boich,in c.dilectus.de præben.

Materiam proteſtationis plenè poſuit Barto.in l.non ſolum.§.fi.ff.de no.oper.nun.

DCCCX.

1 Vitium † litigioſi contrahitur,vbi eſt queſtio de proprietate,ſecus ſi de poſſeſſione.gl.in c.1.de confir.vti.vel iniuti.de vitio litigioſi vide infrà ſing.826.

2 Qualiter † menſis intelligatur ſeu computetur , vide Barto.ff.de diuerſis & temporalibus præſcriptio.l.in tempore conſtituto.

DCCCXI.

1 An pœna † ſæpius committatur per reiterationem , vide in l.etiam.§.queſitum.& ibi doctor.ff.ſi cui pluſquam per legem Falcid.

2 De materia † ſecuritatis vide per docto.in l.hæc autem.ff. ſi cui plus quàm per leg.Falcid.& Cyn.in l.denuntiamus. C.de his qui ad eccle.confu.vide ſuprà ſing.313.

3 Dictio † quandiu,facit conditionem.vide in l.pater Seuerinam §.fi.ff.de condi.& demon.& ibi extraordinariè in lib.meo.vide ſuprà ſing.309.nu.13.

DCCCXII.

1 Hæres non tenetur implere voluntatẽ defuncti, vbi eius voluntas eſt contra legem.tex.in l.ſi quis eum quem.ff.de condi.& demonſtra.

2 Hæres † rogatus tenetur cauere de hereditate reſtituenda. in l.cùm Archimedoram C.vt in poſ.leg.niſi teſtator prohibuerit.glo.in l.cùm tale.in §.1.ſuper verbo,non interponendæ.ff.de condi.& demonſtra.Etiam debet reddere rationem fideicommiſſario,niſi teſtator prohibuerit,vt ibi gloſſ.ſuper verbo,non interponendæ.in fin.Io. And.in c. Ioannes.de teſta.in 7.col.

DCCCXIII.

1 Verbum † credit,nõ eſt aſſertiũ,nec præciſum,vt dicit An. de Peruſio,in l.fina.C.arbi.tutelæ.Quod facit ad impugnationẽ teſtis,qui deponit per verba credit, vt nõ plenè dicaẽ depoſuiſſe,de quo vide infrà.ſing.833.§.non valet.

2 Ioannes † Fabri in ſuo breuiario,in l.ad ſolutionem.C.de re iudic.ponit ad dictam legem vnam limitationem,quòd illa lex loquitur in illo qui ſponte ſoluit,ſecus ſi mandato iudicis compulſus ſoluat, per l.cùm ex cauſa iudicati.ff. de appellatio.

DCCCXIIII.

1 Si producam † vnum inſtrumentum in iudicio,an potero ei pro parte ſtare,& pro parte non,vide reportata Bartol. ff.de libe.lega.in l.Aurelius.§.idem. in libro meo. Vide gloſſ.in l.1.§.editiones.ff.de eden.quæ dicit, quod inſtrumentum productum poteſt acceptari inquantum facit cõtra producentem.& Inno.in cap.cum olim.de cenſi.vide Archi.in c.1.& 2.de confeſ.lib.6.

2 De domo † quæ eſt in duabus parochijs,vide in l.prędijs. §.balnea.ff.de leg.3.& ibi extra ordinariæ in lib. meo.

DCCCXV.

1 *Confines villarum vel curarum probantur per inſtrumenta venditionum, & emptionum.*

1 Per inſtrumenta † emptionum & venditionum non probantur confines villarum vel curarum,vide extraordinariã in lib.meo.ff.de leg.3.in l.prædijs.§.Titio. vide materiam ſuprà ſing.543.

2 Nota † argumentum ex prouerbijs antiquorum.in leg.ſi chorus.in §.1.ff.de legatis.3.& ibi extraordinariè.in libro meo.

DCCCXVI.

1 *Dictio vſque,an incluſiua an excluſiua.*

2 *Moneta ſi mutetur poſt contractum pendente dilatione ſolutionis,de qua moneta ſolui debeat.*

1 Dictio † vſque,an ſit incluſiua vel excluſiua, vide plenè.in l.cùm patronus.ff.de leg.3.

2 Si mutetur moneta † poſt contractum pendente dilatione ſolutionis,de qua moneta ſolui debeat,vide extraordinariè in l.vxori.§.vxori.ff.de leg.3.

DCCCXVII.

1 Compoſitio † facta per carceratum cum domino,non valet.allegatur tex.in l.1.§.fi.ff.de authoritate tutorum. vide in deciſio.par.q.326.& q.112.

2 Nota † quod vbicunque requirit ſcriptura, ſi probetur inter teſſe,& eſſe amiſſam,ſufficit.extrà,de priuilegiis.c.cum olim.& ibi per Innoc.& C.de fide inſtru.l.emancipatione ita no.Io.Fab.C.de manda.prin.l.vna.

DCCCXVIII.

1 *Reconuentio poteſt fieri quandocunque pendente iudicio.*

1 Concluſio doctorum eſt,quòd † reconuentio a poteſt fieri

a quandocunque pendente iudicio ante ſententiam , etiam prope finem.cauſæ,ita dicit Ioan.Fab.in authen.& conſequenter.C.de ſenten.& interlo.om.iud.vbi plenè tractat materiam reconuentionis.

2 De legitimatione † liberorum , an papa poſsit legitimare quòd ad ſucceſsiones hæreditatum,& an Reges poſsint legitimare,& quo caſu,vide plenè per Ioan.Fab.C.de nup.l. imperialis.

ADDITIO.

a Reconuentio.Matheſilan.tamen in dicta authen.& conſequenter.nu.2.tenet arg.d.authen.quòd reconuẽtio poteſt fieri ſolum in exordio litis,id eſt,in ipſa litis conteſtatione vel ante vel parum poſt.pro quo dicit ſacere tex.in l.cum papinianus.co.ti.& in c.1.de mut.pecti.& melius in clemẽ. ſepe.verb.verum.de ver.ſig.quod putarem verum, quantum ad ſimul procedendum in vtraque cauſa, ſed quantũ ad conſequendum eum iudicem,poſſe fieri vſque ad ſentẽtiam.per no.Io.And.in d.cle.ſæpè.in gl.ſup verb.exordio. & Archi.in c.diſpendioſa.§.reus quoque.de reſcrip.lib.6.

DCCCXIX.

1 Meretrix † eſt infamis, probatur in dicta l.imperialis.C. de nup.ideo dico,quòd à teſtimonio eſt repellenda. qualiter infamis infamia facti,& an & quomodo repellatur à teſtimonio,vide plenè per Io.Fab.C.de de ſum.trini.& fi de catho.in prin.in vlti.col.

2 An quis poſsit † venire propria authoritate contra propriũ iuramentum,ſi ſit temerarium,vide Ioan. Fab.C.de nup. in l.quod eis.

3 An compaternitas † poſsit contrahi per procuratorem, vide pro & contra,Io.Fab.in l.fi.C.de nup.

DCCCXX.

1 Authen.ſed qui nihil.C.de pact.conuen. non † habet locũ vbi alter promittit dotem,quàm mulier, quia tunc nihil poſsit muleri imputari,ita dicit Ioan.Fab.in dicta authẽ. ſed qui nihil plus dicit ibi Ioan. Fabr.quod d.authen. non ſeruatur de conſuetudine.

2 Hodie † verò videtur , quòd ſi princeps recitet & fundet intentionem ſuam ſuper eo,quod recitat,quòd ſtatur,iſta ſunt verba Ioan.Fab.C.de donationi.inter virum & vxorem.in l.ex verbis.

DCCCXXI.

1 *Procuratores vel iudices fiſcales calumnioſè vexantes partes,eis tenentur ad damna & expenſas.*

1 Iudices † vel procuratores fiſcales qui ex officio calumnioſe vexant partes,debent condemnari de proprio in damnis,expenſis,& intereſſe partis priuatę,ita dixit Ioan. Fab. C.de admi.tuto.l.nõ eſt ignotum.Idem etiam dixit Gul. de Monte Lauduno,in cle.ſæpè.§.fi.de verbo.ſigni. & ibi plenè per eum.vide etiam l.1.C.de curioſis.& ſtatio.li.12. vbi videtur tex.de hoc.

DCCCXXII.

1 *Cedens bonis ſatis videtur excuſſus.*

1 Si debitor † ceſsis bonis,videtur ſatis excuſſus,ſi tamen in bonis ceſsis non poſsit ſatiffieri.vt dicit Io.Fab.in authẽ. hoc ſi debitor.C.de pign.Et ibi dicit, quòd ſi debitor donauerit bona ſua,quod debent creditores agere reuocatoria contra donatarium,vel agere cõtra debitores. antequã contra tertium poſſeſſorem rei hypothecatæ.alleg. C.de magiſt.conuenien.l.1.

2 De materia † auth.hoc ſi debitor.& diſtinctiones vide per Io.Fer.in ti.forma reſponſionis libelli in actione hypothecaria,ſuper verbo,exceptione excuſsionis.

3 Plus dicit Io.Fab.in d.authen.hoc ſi debitor.† quod licet debitor ſit excommunicatus pro debito,adhuc non vide tur diſcuſſus,ideò debet realiter diſcuti & requiri officiũ laici,vt compellat ad ſoluendum,&c.

4 Sed quid † debitor renuntiauerit dictæ authen . dic quod non pręiudicat emptori,vt ibi Io.Fab.

5 Dicta auth.hoc ſi debitor. † non habet locum,vbi nomine debitoris eſt obligatus,quia poteſt agi contra debitorem debitoris facta diſcuſsione,vt dicit Io.Fab.in authen. hodie.C.de actio.& obli.

DCCCXXIII.

1 Licitum † eſt recuperare ius ſuum cuilibet authoritate propria,quando per ſuperiorem non poteſt recuperari, vt no.Io.Fab.C.de ſum.tri.& fide catho.circa princ.& plenè in l.1.c.vnde vi.per eundem.

2 Omnia † cenſentur teneri à domino territorij,vt dicit Io. Fab.C.de ſum.tri.& fide.catho.in 2.col.qui allegat Spe.in titu.de locato.§.nunc aliqua.verſi.86.& videtur quaſi expreſſum.8.diſtin.c.quo iure.iſta ſunt verba Ioan. Fab.vbi, ſuprà,& vide ſuprà ſing.176.

DCCCXXIII.II

1 *Antiqua facta qualiter probentur.*

1 Facta † antiqua quę excedunt memoriam hominis, probãtur per communem relationem antiquarũ, & per libros, antiquos,& per hiſtorias antiquas.& habet talis antiqtas vim legum . iſta ſunt verba Ioannis Fabri.vbi ſuprà proximè.

2 An iudicium † ceptum per patrem tranſeat in filium,vide ff.de oper.libert.l.ſi operarum.& ibi extraordinariè in lib. meo.Et vide ibi an inſtantia poſsit cedi.

DCCCXXV.

2 *Iudex appellationum ſolum poteſt cognoſcere ſuper deductis in cauſa principali.*

1 An curatus † poſsit petere æſtimationem ꝓ recepto ſuo,ſi non fuerit ad prandendum ſemel in anno in domo parochianiꝰ dic quod non,& vide extraordinariè in libro. meo.ff.de oper.libert.l.hoc opere.§.ſi patroni.

2 Iudex † appellationum non habet poteſtatem cognoſcendi,nec iuriſdictionem,niſi ſuper deductis in cauſa principali,ſi faciat contrarium,ſentẽtia eſt nulla,vt nota.Ioannes Ferrar.in titu.forma ſententiæ diffinitiuæ. in gloſſ.prima in tertia colum.

DCCCXXVI.

1 Litis pendentia † in alio iudicio impedit litis conteſtationem,ſicut res iudicata.no.Io.Fer.in tit.forma reſponſionis rei conuenti.in gl.ſuper verbo,exceptis,lite pendente & ibi ponit quinque modos , per quos lis dicitur pendere,& ibi de vitio litigioſi ponit aliqua ſing.& ibi dicit ꝙ per hypothecariam res non efficitur litigioſa.item per cõfeſſoriam vel negatoriam.

DCCCCXXVII.

1 Ratio † teſtis magis attenditur,quàm eius dictum, vt not Ioan

Ioan.Fera.in titu.forma opponendi contra teſtes poſt publicatio.teſtium.in glo.ſuper verbo,reddunt rationem & non cauſam,&c.

2 Illa clauſula ſa moto quocunque illicito detentore, tollit diſpoſitionem cap.cum noſtris.de conceſſ.præben.ita dicit Franc.de Zabarel.in clemen.1.de præben,ita quod per dictam clauſulam videtur facta mentio de poſſeſſione tertij.ita dic t Fran.de Zaba. Idem tenet Panor.in d.c.cum noſtris.poſt Io.de An.& Io.deo. Et hoc verum in literis gratiæ papæ,ſecus autem in literis executorijs,vel in executione gratiæ,quia ea quæ ponuntur in exceptione gratiæ non firmant gratiam aduerſus vitiũ ſubreptionis.facit clemen.j.de prebe.iſta ſunt verba Panor.ibi ſuprà.ſi vero nõ eſt appoſita illa clauſula,literæ ſunt ſubreptitiæ,per dictũ c.cum noſtris.

DCCCXXVIII.

1 Quid ſ autem ſi per Epiſcopum fiat collatio de beneficio non requiſito patrono,& ſic eo contempto,an talis collatio erit nulla,vel an nullanda? videtur quòd eſt nulla,per c. decernimus.17.q.7.ſed contrarium quòd ſit aliqua,& irritanda,eſt tex.expreſſus,in c.illud.de iure pat.& facit quòd ad epiſcopum videtur principaliter ſpectare prouidere de beneficio. Hinc eſt quod per inſtitutionem Epiſcopi confertur titulus,& non per preſentationem patroni.extra de iure patrona.c.paſtoralis.& de inſti.c.3.& ſic non videtur eſſe defectus ex parte conferent's titulum,licet male faciat contemnere patronum,& propter hoc ad petitionem patroni poteſt caſſari collatio. Hunc articulum non reperio tactum, nec bene declaratur per docto. tamen ſatis videtur quod de iure procedat.ſcilicet quòd collatio non ſit nulla,ſed annullanda.pro quo text.ad literam in d. c.illud.cui tex tui ſtandum tanquam poſteriori potius eſt, quam d.c.decernimus.per ea quæ nõt.in cap.1.de conſti. libro.6.& in capit.1.de cogn.ſpiri.& quod plenè nota.per Bartol.in l.omnes populi.ff.de iuſtitia & iure.in materia ſtatutorum.iſta ſunt verba Federici de Senis in ſuo tractatu permutationum.

DCCCXXIX.

1 Per preſentationem ſ patroni clerici quæritur ius preſentato ita quod ſi Epiſcopus alium inſtituat,poterit ipſe preſentatus agere ad intereſſe contra ipſum Epiſcopũ. Quod idem eſt in patrono laico,qui non variauit,quia hoc caſu.q̃ ritur ius præſentato.ſecus ſi variat laicus,quia ſi variet non quæritur ius præſentato,vt hęc dicit gl.in c.dilectus.de offic.legati.in antiquis.ſuper verbo,plus iuris.

2 An cedens poſſit eſſe teſtis pro ceſſionario, vide in deciſionib.parla.quæſtio.530.& plenè in 83.conſiliorum meorum,& infrà ſingu.834.nu.1.& ſuprà ſing.86.

DCCCXXX.

1 Quid ſi vnus ſ ex permutantibus non habet ius,puta,quia ſimoniacus,vel aliter non habet titulum in beneficio, nũquid acquirer ius in beneficio,quod conſequitur ex cauſa permutationis? Dic quod non,duplici ratione,primo, quia alias ſequeretur abſurdum,nam quis per fas & nefas coge retur acquirere beneficium,& videns ſe illud non poſſe tenere ſalua conſcientia,permutaret cum ius habente. Secunda ratio eſt, quia dans rem alienam non contrahit permutationem.de except.c.cum venerabilis.ibi, nec cum alio quàm cum vero domino permutatio valeat ritè celebrari,&c. Et pro hoc etiam,quia Epiſcopus qui confert ſibi beneficium, intendit illud cõferre loco alterius quod amittit,ſed nihil amittit,ex quo non habet ius in beneficio quod permutat,ideo poſito quòd Epiſcopus aliàs potuiſſet conferre beneficium,quia tamen non contulit ſimpliciter,ſed ex cauſa permutationis,ille nihil conſequitur,& habebit locum illud vulgatum, quod potuit & noluit.de offic.delega.c.cum ſuper.& l.nullus.C.ſiquis alteri vel ſibi & hoc tenet Ioan.And.in c.1.de rerum permuta.libro.6.

2 Ex prædictis patet,quòd ſ ſi vnus ex permutantibus non habet ius in beneficio, non conſequitur ius in collatione Epiſcopi ſibi facta de alio beneficio loco illius. Et ſic tradens beneficium per eum canonicè poſſeſſum ex cauſa permutationis,in beneficio quod recipit non canonicè poſſeſſo per illum à quo recipit,non acquirit canonicum ex collatione Epiſcopi,& ſic poterit ſuum recuperare. ita dicit Fede.de Senis in ſuo tractatu permutationum, in 10.q.

3 Contra illos qui impetrant literas citatorias à curia Romana ad locum non tutum, vide gloſſ.in l.de ætate.ff. ad Trebellianum.

DCCCXXXI.

1 *Dominium ſententia iudicis transferri.*
2 *Intereſſe iuramento probari.*

1 Nota ex ſententia ſ iudicis dominium transferri,ſi eſt in miſsione quæ fit ex ſecundo decreto.vt ff.de acquir.poſſ. l.3.§.fi.ff.ſi ex noxa.cau.agatur.l.2.in fi.ff.commu.diui.l. ſed ſi res q̃ ſic accipe,ſi facta fuerit miſsio p ipſum ptorẽ, nam ſola ſententia non facit dominium ſed traditio, vt C.de pactis.lege.traditionibus.prædicta dicit gloſſ.in §. fina.in verbo,iudicatum. Inſtitut.de offici.iudicis.quod nota.

2 An intereſſe ſ probetur iuramento,& quando, vide gloſſ. notabilem ff.quod vi aut clam.in l.ſemper.§.in hoc interdicto.ſuper verbo,Iurauerit.

DCCCXXXII.

1 An mutua ſ delicta compenſatione tollantur,vide reporta ta in ff.meo veteri,in ſecundo folio.
De confeſsione procuratoris an noceat domino.vide plenè in.ff.meo veteri.de offic.prefect.vt.ſcripta manu propria domini Pet.Pap.

2 Inſtantia ſ cauſę tranſit in filium hæredem.ff.de iniur.leg. ſed ſi vnius.§.ſi.in gl.ſi.

DCCCXXXIII.

1 De alimentatione ſ liberorum an poſsit peti à patre vino auo in cuius eſt poteſtate.vide in reportatis meis ff.de iniur.in l.ſed ſi vnus.& vide Cy.C.de alend.liber.l.1.

2 Defectus ſ debet probare ſe poſſediſſe tempore ſpoliationis.ff.de vi & vi arma.l.1.§.interdictum autem.

3 Non valet ſ teſtimonium de credulitate.Spec.in titu.de teſte.§.1.verſi.item quod deponit de credulitate.& vide ſuprà ſingu.813.

4 Ea quæ ſ liquido probari non poſſunt,probantur per conſecturat.l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re mili.

DCCCXXXIIII.

¶ De materia ceſsionis actionis ſequuntur aliqua q̃ dicit Pet.Iac.in titulo,de rei vendi.quæ competit ex ceſsione.

1 Dicit Pet I co.in hęc verba.Item ſ cedens dominus poteſt eſſe teſtis in cauſa pro eo,cui ceſsionem fecit, ſi tamen de euictione non teneatur,iuxta id quod not.ff.de teſtibus.l. nullus.contrarium not.C.de procuratoribus.leg.fina.Specul.tamen tenet idem quod hic, in titul.de procuratoribus.in fine.
Vide circa hoc Specul.in titu.de procur.§.ſi.in fi.ibi, cum
2 dicit ſ nota cautelam,&c.& allegat l.ſtipendia.C.de procurato.contrarium puto, ne detur materia fraudis.ff.de rei vendi. l. in fraudem in fundum.ſecundum Iaco. But.vide Cy.C.de teſtibus.l.omnibus.

3 Sed an ceſsionarius teneatur fidem facere de ceſsione antelitis conteſtationem? dic vt in Specu.in tit.de inſtru.editione.§.nunc dicemus.verſicu.ſed quis.& per Archid.de procura.c.1.lib.6.

4 Si quæratur,an ille ſ contra quem eſt ceſſa actio,poſsit exceptis compenſationibus opponere de eo quod cedens ſibi debet? credo quod indiſtinctè poſsit.argu.ff.de diuer. & tempo.præſcrip.l.creditor.
Specul.in titu.de teſte.§.1.ver.ſed pone,mutuaui tibi,&c.

5 ſ facit mentionẽ de ceſsione ex cauſa donationis & ibi diſtinguit,qñ ſit ex cauſa donationis.ff.cõmuni diui.in hoc iudicio.§.pe.cõpẽſatio.n. p ſolutione haberi videt, C.de cõpẽ.l.ſi cõſtat.idẽ tenet Spe.in ti.de procura.§.ſi.ver.ſed nũquam,& Cy.de compen.l.eius.& Dy.de regu.iur.c.ſi qs. Item ſequitur.Bar.in l.procurator ad exibendũ.§.ſi.ff.rem ratam haberi.licet contrarium videatur tenere Dyn.in §. in bonæ

in bonæ fidei.Inſti.de actio.

6 Item eſt notandum,ſ q̃ dominus qui ceſsit actionem,poteſt facere pactũ de non petendo. Itẽ agere & trãſigere non obſtante ceſsione,& reuocare illum in quem eſt facta ceſsio,niſi in tribus caſibus.ſ.ſi ille in quẽ eſt facta ceſſio,litem fuerit conteſtatus,vel aliquid acceperit de eo ſuper quo facta fuit ceſsio,vel poſſeſſori denũtiauerit ne rem domino reſtituat,pro eo q̃ dãs iam ceſsit ſibi actionem, vt c.de noua l.3.& facit.ff.de tranſa.l.fi.& de pac.l. ſi cũ emptore.& de procu.l.quæ oſa.§.planè.& de compen.l.in rem.Nec ſcia poſſeſſoris ſufficeret ad impedien dum prædicta,niſi vnus de illis trib.caſibus interueniret ad hoc facit q̃ no.p Roffre.in tit.de actione.licet no. cõ tra.ff.de trãſactio.in fi.vide plenè de materia ceſsionis p Pet.Iac. in dicto tit.de rei vendi.q̃ competit ex ceſsione.

DCCCXXXV.

1 *Alienationem an poſſit in totum reuocare,qui ei nõ cõſentit.*
3 *Creditor an teneatur ire quæſitum debitum ad domum debitoris.*

1 Si ſint plures ſ domini directi,an vnus qui nõ conſentit alienationi,poſſit alienationem in totum reuocare? vide Albericum de Roſa.in l.cũ colonus.§.nauẽ.ff.locati.

2 Confeſsio ſ teſtatoris non valet,niſi ſit iurata,vt plenè p Hen.de Bouenco,in auth.ſacramenta.in materia cauſę formalis,circa fi.C.ſi aduerſ.vendit.

3 An debitor ſ teneatur portare debitum ad domum creditoris,vel creditor ire quæſitum ad domum debitoris, vide plenè.per Bar.in l.item illa.ff.de cõſt.pec.& Panor. in c.ſignificante.extrà de pig.

DCCCXXXVI.

1 *Mala fide ſuperueniente poſt completam præſcriptionem an præſcribens teneatur in foro conſcientiæ.*

1 Si poſt completam ſ præſcriptionem ſuperueniat mala fides an teneatur præſcribens rem reſtituere in foro conſcientiæ? Et ſuper hoc ſequuntur verba de verbo ad verbum magiſtri Io.lectoris in ſumma ſua confeſ.li.2.tit.1. q.31.vbi ſic dicit, Diuerſi diuerſa dixrunt mihi, tamen videtur ſaluo meliori iudicio ſic diſtinguendũ,quia aut ille poſſeſſor poſt completam præſcriptionẽ habet conſcientiam remordentem,ſ.quòd nõ poſſit rem ſine peccato mortali retinere,& tunc dicerem.ei præcisè quòd reſtituat,quia qui facit contra conſcientiam erroneam, ædificat ad gehennam.11.q.2.aut eſt illata.& extra de ſimonia,per tuas 2.Aut non habet ſuper hoc conſcientiã remordẽtem,ſed credit quòd iuſtè poſſidet iuris authoritate,vel ſi habuerit aliquando ſuper hoc conſciẽtiam remordentem poſt completam præſcriptionem, tamen conſilio peritorum depoſuit omnem ſcrupuloſitatẽ conſcientiæ,tunc conſulerem ei vt reſtitueret ſaltẽ propter ambiguum damnationis,& ne cupiditas exceçauerit eũ. Et quia etiam vix potuerunt cõcurrere omnia, quæ exiguntur ad præſcriptionem,& nollet acquieſcere,non audeo ſibi dare ſecuritatem quòd ſit in ſtatu ſaluandorum. Nõ audeo etiam diffinire eum teneri,vel eſſe in ſtatu dãnandorum propter iura,quæ hoc concedunt,præſertim cum ſic videatur ſeruari per vniuerſum orbem quocunque ſe defendit eccleſia.

DCCCXXXVII.

1 Quando ſ aliquid conceditur,an omnia videantur conceſſa per quæ peruenitur ad illud,vide plene Bar.in l. 2. ff.de iuriſdi.om.iudi.

2 In delictis ſ omnes tenentur in ſolidum,& vno ſoluente alter non liberatur.ff.de iuriſd.om.iud.l.ſi quis id quod .§.finali.

3 Coram ſ arbitro non eſt locus reconuẽtioni.a Bart.tenet
a ff.de iuriſ.om.iu.in l.eſt receptum,& ibi dicit Bar.quòd principes non recognoſcentes ſuperiorem,poſſunt eſſe iudices in eorum proprijs cauſis.

ADDITIO.

a Reconuentioni.Idem Ludouic.Rom.ſingu.150.& 783. quamuis contrarium teneat Marian.Soci.in c.1.ver. ſed maius dubium eſt.extrà de mut.petit.

DCCCXXXVIII.

1 *Abſenti ex iuſto metu datur reſtitutio in integrum,et quis dicatur iuſtus metus.& nu.2.& etiam via nullitatis ſubuenitur. infrà ſing.proximo nu.1.*

1 Si quis ſe abſentet ex iuſto metu, qui poteſt cadere in conſtantem virũ,& mulctæ contra eum declarẽtur,qa mulctatus non comparuit,ſubuenitur ei per viã reſtitutionis ſ integrũ ex clauſula gñali, ſi qua iuſta cã mihi vi debiſ à prætore edita.l.2.§.1.ff.ex qui cau.maio. ibi ſdũ dſ,hoc autem capite adiuuanẽ in primis hi qui metus cã abſuiſſent.Et ſequitur l.3.vbi ſic dſ,metꝰ cauſa abeſſe videtur,qui iuſto timore, vel cruciatu corporis conteritus abeſt.& hoc ex effectu eius intelligitur,ſed non ſuffi cit quodlibet terrore,vbi dicit gl.q̃ minæ ſufficientes faciunt iuſtum metũ,& allegat l.interpoſitas. C. de tranſ. abductũ timuiſſe,ſed hmõi rei diſquiſitio iudic.eſt, &c.

2 Et minæ ſ illatæ à potente inducũt iuſtum metum, & iuſtum terrorem 7.diſtin.fuerunt.& 23.q.8.cõuenior.vbi verba iracunda iudicis,metum iuſtum important, & excuſant.facit bene cap.in primis.2.q. 1. vbi dicitur quòd mandatum iudicis eſt,&c.

DCCCXXXIX.

1 Via etiam ſ nullitatis,tali qui iuſto metu non comparuit ſubuenitur,quia non poteſt dici eo caſu contumax, iuxta l.metum.ff.quod citatus ad locum non tutum, vel coram iudice de via facti ſuſpecto,vel qui minas ad terorem ſufficientes protulit,venire aut comparere non tenetur,& in non cõparẽdo nõ dſ cõtumax.c. ad ſupplicationẽ.in prin.ext.de renun.in antiquis,hoc tenet Bar.ex preſsè,qui dictũ c.allegat,in l.recuſare.in fi. quæſtio. ff. ad Trebel.facit benè c.ex parte.& c.fi.extra de appella. præſertim dum in dicto c.ex parte.dicitur,ad quorum præſentiam nobis periculoſum eſt ire,&c.

DCCCXL.

1 *Conuentio in carcere,aut metu carcerum facta,non valet.n. 3.et 4.falit n.2.nec firmatur iuramento. infrà ſing.proxi. nu.1.& 2.*

1 Item conuentio ſ in carcere a, & metu carcerum facta, a eſt nulla,& de iure non valet.l.qui in carcerem.ff.quod me.cauſ.vbi dicitur,qui in carcerem quem detraxit vt aliquid ei,id eſt ab eo extorqueretur,quidquid ob hãc cauſam factum eſt,nullius momenti eſt.

2 Niſi eſſet ſ detentus ex iuſta cauſa, quia tunc valeret cõpoſitio etiam cum illo, qui eum detinebat.vt dicit expreſsè Barto.in l.qui à latronibus.ff.de teſta.

3 Sed quid ſi poſtea ſ talis compoſitio facta in carcere ratificetur,& de nouo fiat extra carceres, puta quia poſt relaxamentum à carceribus incarceratus fuit poſitus in domo ſua in arreſto, an talis ratificatio facta in domo ſua in arreſto exiſtente valeat? credo quòd non quia talis de nouo promiſsio cenſetur etiam metu carcerum facta.& pro hoc allego tria iura quæ hoc clarè probant. primò per l.in eadem.ff.ex quibus cauſ.ma.dum in eadem l.dicitur,in vinculis autem etiam eos dicimus, qui ita ſunt alligati, vt ſine dedecore in publico apparere non poſſunt. licèt detur facultas abeundi, vel quia iurauerunt, vtpote non recedere, vel arreſtum tenere, vel fideiuſſores dederant,& alle.l.necnon.ff.eo.tit. & eſt ſecundum ius,vbi ſic dicitur.

4 Item ſi quis ſ nec in cuſtodia nec in vinculis ſit, ſed ſub fideiuſſoris datione,dum propter hoc recedere non poteſt,captus ſic reſtituitur, & aduerſus eum dabitur reſtitutio,inde dicitur in l.ſolutum.ff.de ver.ſig.& iſtud eſt tertium ius ſolutum non eum intelligimus,qui licet vinculis leuatus ſit,id eſt liberatus,manibus tamen tenetur.& ſequitur ad propoſitum nec eum quidem intelligimus ſolutũ, qui in publico ſine vinculis ſeruatur, ſed cuſtoditur à nuntijs.& ſequitur prout ibi dicit glo. q̃ illud,quod interim promittit quaſi in carcere ſit,non tenet,vt d.l.qui in carcerem.

ADDITIO.

a In carcere. Adde Hippoly. Marſil. latè ſingul. 306. & Bouer. ſingu. verb. carcer. nu. 2.

DCCCXLI.

1 Nec obſtat † iuramentum, cum ibi interuenerit metus, & videtur caſus in c. 1. §. item ſacramenta. de pa. iura. fir. in feudis. & in auth. ſacramenta. C. ſi aduerſus vendit ibi dũ dicitur, per vim autem vel per metum iuſtum, &c. & ita in d. auth. ſacramẽta, videtur retidere Bar. ſuper verbo, ſponte, iuxta quæſtionẽ fi. ibidem per eum mota.

2 Item ſi talis † promiſſio metu facta iuramento firmaretur ipſum eſſet vinculum iniquitatis, maximè vbi nõ cõſtat promiſſionem fuiſſe ex iuxta cauſa factam, quod tamen eſſe non debet, in c. quanto de iureiu.

3 Reſtat reſpondere ad c. ſi verò. de iureiur. & alia & ſimilia iura, ꝙ ipſa loquuntur in iuramento aliquo leui metu præſtito. Sed credo, quòd tale iuramentum etiam nõ leui metu præſtitum ſit ſeruandum, ſed quod diſpenſetur, vt plenè per Henr. de Bouen. in d. authen. ſacramenta. in ſua repetitio.

DCCCXLII.

1 An confeſſio † facta inter coniuges conſtante matrimonio præſumatur facta ex communi donatione. vide Io. Ferrar. in margin. fol. 123. & de Bouenco in d. authen. ſacramen. puber.

2 Confeſſio † facta extra iudicium ad liberandum non inducit aliquam exceptionem. vide plene pro & cõtra per Ioan. Ferra. in 1. rub. libri ſui fo. 2.

DCC DXLIII.

1 Procurator generalis non intelligitur conſtitutus ad cauſas criminales.

2 Diſpoſitio ad certum caſum limitata, extra illum non ſortitum effectum.

3 Culpa debet præcedere pœnam.

1 Procurator † ad omnes cauſas generaliter conſtitutus, non intelligitur cõſtitutus ad cauſas criminales, ex quibus pœna imponitur, ſed tantummodo ad ciuiles. C. de epiſ. & cleri. l. cum clericus, & auth. clericus, quia in illis requiritur ſpeciale mandatum, in quibus pœnæ domino applicantur, vt tenet Spec. in titu. de procur. §. 1. ver: ſed nunquid.

2 Diſpoſitio † certo modo & ad certum caſum limitata, extra illum caſum non debet ſortiri effectum, vt videmus, in diſpoſitionibus modalibus & conditionalibus. in l. 1. 2. & 3. C. de dc. quæ ſub modo l. hæc vẽditio. ff. de cõtrah. empt. & ven. c. ſup c. & c. per tuas. de cõdi. appoſi. 1

3 Vbi † non eſt culpa, ibi non debet eſſe pœna l. ſi putator. ff. de lege Aquil. cognoſcentes. extrà de conſt. leg. ſanci mus. C. ad pœnis. 1

DCCCXLIIII.

1 Bonorum omnium præſentium & futurorum donatio an & quatenus valeat.

2 Intellectus l. ſancimus. C. de donation.

Extractum à lectura domi. Iacobi de Aurelianis, in l. 1.

1 C. de ſac. ſanct. eccl. Aut donat † omnia bona ſua præſentia & futura, & tunc talis donatio non valet, quia per indirectum aufertur donãti libera facultas, & quia nemo vellet eſſe hæres, & reddit ſe inhabilem ad acquirendũ, 2 & ita non poterit teſtari. faciunt quæ leguntur & notantur in auth. ingreſſi. C. de ſacrolan. eccl. Sed. Ang. & Bal. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obliga. dicunt donationem omnium bonorum præſentium & fu 1 turorum valere, per ea, quæ leguntur & notantur in l. q dam cum filium. ff. de ver. oblig. vbi non attenditur id quod fit per indirectum, nam licet donet omnia bona ſua, non ideò ſibi tollit teſtamẽti ſui factionem quin teſtari poſſit. Nec obſtat quòd ex quo nulla bona habet, 2 nemo volet eſſe eius hæres, quia reſpondetur, quòd donatio ad illud non ordinatur, nam ſic in ſimili teſtamentum non vitiatur, licet hæres nihil retinere poſſit. in au 1 th. de hæred. & falci. §. ſi verò non implens. Non obſtat dicta alia rõ, quia conſtituit ſe in ſtatu extremæ paupertatis, nã conſiderata iſta rõne, ſm Bald. ille qui nõ eſt ſolũdo, nõ poſſet teſtari, ꝙ eſt contra l. ei q ſoluendo non eſt. ff. de hæred. inſti. Item non eſt verũ, ſecundum Ange. ꝙ ille qui donat oĩa bona ſua præſentia & futura, nõ poſſit ſibi acquirere, quia imo põt ſibi legari vel donari ea conditione, ne illud acquiratur donatario. ſicut in ſimili habetur & notatur in authen. excipitur. C. de bon. quæ li. Et per iſta dicit Ange. ꝙ ſuper hoc paſſu nunquã ſibi placuit opinio magiſtri ſui, ſ. Bar. Cuma. tũ, An. & Io. de imo. eũ ſequuntur, quanquã dicant, ꝙ talis donatio cenſetur facta vi teſtamẽti, ꝙ eſt prohibitum per dictã legem, hæreditas. Concluditur ergo ſuper hoc paſſu hu iuſmodi donationem ſm cõmunem ſententiam eſſe in ualidam, niſi fieret in pias cauſas. ita etiã cenſent docto res poſt Bar. in d. le. fi. Sed an ſaltem talis donatio valeat reſpectu aliquorũ bonorum, puta præſentium tm? Bal. in d. l. fi. dicit ꝙ non valet in aliquo, dicẽs cõem eſſe cõcluſionem. Sali. tamen ibidem videtur tenere talem donationem valere reſpectu præſentium, quia vtile per inutile non vitiatur, qñ eſt ab illo diuiſibile. l. ſancimus. C. de do. vitiaretur tñ reſpectu filiorũ, per no. in l. ſi vnquã. C. de reuo. do. Facit pro hoc, quia licet donatio inquantũ excedit ſummam quingentorũ aureorũ, non valeat ſine inſinuatiõe, tñ infrà valet. vide ĩ 32. cõſi. neorũ. Sed ſecundum Bal. non obſtat d. l. ſancimus, quia ibi permiſſam habet certam quantitatem determinatam à lege, ſed hoc caſu non eſt determinata quantitas, ideò tota donatio vitiabitur, alioqui pari ratione dici poſſet, qđ valeret tota donatio, ſaluo aliquo đ quo poſſet donator teſtari, ꝙ eſſet ridiculum. de quo per ipſum Bal. in d. l. fi. ibi, ſed pone ꝙ adiectum eſt in donatione, &c. Si autem talis donatio omnium bonorum præſentium & futurorum fuiſſet iurata, tunc ſm Io. de Imola talis donatio nõ valeret reſpectu bonorum futurorum, valeret tamen reſpectu bonorum præſentium, quia iuramentum habet vim illius claſulæ, ſi non valeret vt agitur, &c. ita dicit in d. §. filius matrem. vnde propter omnia præmiſſa bonum eſt conſilium, quòd donans omnia bona ſua præſentia, & futura ſibi aliquod modicum retineat, de quo teſtari valeat, & inde donatarius ſecurior exiſtat.

DCCCXLV.

Si poſt † confiſcationem bonorum fiſcus reſtituat delatum ad bona, non recuperabit bona interim per fiſcum alienata, quia reſtitutus nõ recuperat locũ per aliũ occupatũ l. 1. ff. de decur. & l. ſi fine. §. ſed quid. ff. de iamnorib.

DCCCXLVI.

Appellatio † extinguit ſeu ſuſpendit iudicatum. l. 3. C. de appella. Fallit in ſententijs cenſuræ, & in ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis vel interdicti, vel abſolutionis ſecundum Innocenti. in ſcapitulo ſi mandatum. de reſcrip. & eſt caſus in capitulo paſtoralis. de appell. & in capitulo his. cum gloſ. de ſententia excommunicationis libro 6. Sed hoc verum, vbi ſententia excommunicationis eſt purè lata, ſecus ſi ſub conditione, ſi nõ ſolueris infra tale tempus, per capitulũ præterea. de ap. & tetigi de hoc in tractatu meo de appe. in quæſtio. 90. Quis poteſt † in ſe ſuſcipere periculum caſus fortuiti, vt plenè per Ioan. Fer. in ti. forma libelli in actione hypothecaria. ſuper verbo, in depoſito.

DCCCXLVII.

Furtum † quod fit de nocte, non eſt caſus fortuitus, vi detur tex: l. cum duobus. §. damna. ff. pro ſocio vide glo. in l. quæ fortuitis. C. de pig. act. ſecus in latrocinio, quod fit in nemoribus & itineribus, vt in d. §. damna. & gloſſ. in d. l. quæ fortuitis.

Furtum † eſt caſus fortuitus ſi ab extraneo fiat furtum. Cyn. in l. 1. C. depoſiti.

DCCCXLVIII.

An eccleſia † teneatur ad refectionem murorum ciuitatis? vide Ioan. Fer. in tit. forma libelli in actione reali in gloſſ.

in gl. ſuper verbo, Iure dominij.

2 Res fiſcales † non tenentur ſoluere pedagia. gl. Io. And. in c. quanquam. de cen. li. 6.

3 Collegium † vel vniuerſitas non poſſunt excommunicari, vt dicit gl. in d. c. quanquam. de cenſib. & ratio, quia vniuerſitas non poteſt delinquere, vt dicit Arch. in ca. Romana. circa fi. verb. vniuerſitatem. de ſent. excom. lib. 6. & ſcripſi ſupra ſingu. 557. §. ſyndicus. & ſingu. 788.

DCCCXLIX.

1 Si non fuerit appellatum † infra 10. dies ab interlocutoria, & pars petat poſtea reuocari contrario imperio, & iudex nõ reuocet, poteſt tunc appellari. Nam ſi exceptio quæ negotio principali præiudicat, vel iudicium nullum reddit, fuerit repulſa, & poſt diffinitiuam ſententiam appellari cõtingat, iudex appellationis ipſam interlocutoriam poteſt reuocare, eo quia ipſe ſuccedit in iuriſdictione iudicis à quo. extra de appella. c. fin. lib. 6. multo ergo fortius iudex qui ipſam tulit. Et hoc verum ſecundum Ioan. And. & Inno. in ca. quod ad conſultationem. de re iudic. ſi non fuerit appellatũ, quia ſi fuerit appellatum, & appellatio ſit deſerta, tunc poteſt reuocari. & de hoc videtur eſſe caſus in cle. fi. de appel.

2 De appellatione † ab interlocutoria, an poſſit iuſtificari ex nouis actis coram iudice appellationis, vide plenè per Bar. in l. eius qui. ff. de appel. recipiend.

DCCCL.

1 An vxor † repetenti dotem obſtet exceptio adulterij ciuiliter oppoſita? Sali. ꝙ ſic, in authen. & conſequenter. C. de ſen. & inter. om. iudi. ibi, quæro 6. Pro iſta materia vide Sali. in l. omnimodò. C. de inoffi. teſta. in prin. q. fin. vbi quærit de felonia.

2 Materiam † reconuentionis ibi tractant Sali. & docto. in d. authen. & conſequenter.

3 In cauſis † ſummarijs de eorum natura nõ habet locum reconuentio. vt ibi plenè per Sal. ibi, quæro 4.

4 Coram † delegato habet locum reconuentio, vt ibi Sali. ibi, 4. quæro. Vide Roma. ſing. 150.

DCCCLI.

1 Miſsio † in poſſeſsionem non ſeruato iuris ordine, eſt ipſo iure nulla, & ex ea non tribuitur poſſeſsio. ita not. Sal. poſt gl. C. quibus res iudi. non nocet.

2 Prætores † & epiſcopi aſsimilãtur quo ad eorum poteſtatẽ Sali. in l. programma. C. commi. epiſt. &c. quæ poſt dictam rubricam quibus res iudi. non nocet.

DCCCLII.

1 Obligatus ad carceres an cedendo bonis liberetur.

1 Si quis † expreſsè ſe obliget ad carceres, an cedendo bonis liberetur? videtur quod non, quia verba de aliquo operari debent. l. ſi quando. ff. de leg. 1. & hoc tenet expreſsè Petr. Iac. in tit. de ceſsione bonorum, propè fi. ſed Hêric. Boich in c. Odoardus. de ſolut. tenet per l. 1. C. qui bo. ced. poſ. & per d. c. Odoardus, quod debitor cedendo bonis ab hoſta gijs liberatur.

2 Vbi agitur † ſuper nullitate ſententiæ, illa nullitas non impedit executionem ſententiæ Sal. in l. 1. C. ne liceat in vna eademque cauſa tertio prouocare. & hoc verum credo ni ſi de nullitate conſtaret in promptu ex actis. vt dicit Bar. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi.

DCCCLIII.

1 Interlocutoria † quæ eſt mandata executioni non reuocatur, niſi vtraque parte conſentiente vel altera in vita, ex iuſta cauſa, vt dicit Sali. in l. cum proponas. C. de bo. auth. iudi. poſſi. in 7. col.

2 Materiam primi † & ſecundi decreti Sali. in auth. ei qui iurat. C. de bo. au. iud. poſ. & ibi dicit, quod à primo decreto non appellatur, in 24. col.

DCCCLIIII.

1 An miſſus † in poſſeſsionem ex ſecundo decreto poſsit petere, quod reus citetur, edoctus de dominio infra certũ tẽpus alias lapſo termino non audiatur? doct. dicũt quod ſic, videlicet Cy. Bar. & Bal. ſed Salic. tenet contrarium in auth. ei qui iurat. C. de bo. auth. iud. pol. vbi tractat materiã primi & ſecundi decreti.

2 Gloſſ. in auth. ſi quas ruinas. C. de ſac. ſan. eccl. ſuper verbo debet. ibi debet fieri renouatio. ponit regulam ſeu doctrinam dicens, quod dominus directus poteſt compellere emphyteutam ad renouandũ contractum emphyteuticarium ſeu enſuarium de nouo. & hoc pluribus de cauſis quas ibi ponunt Bald. & doct. & an poſsit agi vt fiat mihi inſtrumentũ de annua penſione. vide reporata in. ff. meo veteri per domin. Petr. Pap. ſuper l. non quemadmodum ff. de iudic.

DCCCLV.

1 Iuramentum excommunicato non defertur in ſupplementũ probationis.

2 Bonorum appellatione continentur nominꝫ.

1 Excommunicato † non defertur iuramentum in ſupplementum ſemiplenæ probationis, quia in ſui commodum iurare videtur. gl. in c. cum inter. extra de excep.

2 Appellatione † bonorũ continentur nomina. tex. in l. ſi legatus. in §. 1. ff. ad Trebel. & vide ff. de auro & argen. leg. in reportatis per do. Pet. Pap. vide de hoc in conſilijs meis conſilio 3. & conſi. 60. & in ſingularibus meis ſingu. 520.

DCCCLVI.

1 Qui ſubſtituit † ſibi proximiorem in gradu, non videtur ſibi ſubſtituiſſe proximiorem in ſucceſsione, quia inter eos eſt differentia, vt vide ſecundum Bald. in reportatis per domi. Petr. Papę in fine infortiati mei, propè per tria folia.

2 Valet † collatio ordinarij, qui ignorabat alteri gratiam per papam factam, in c. dilectus. 2. de præben.

DCCCLVII.

1 Feudalia non veniunt in generali hypotheca, ſecus in rebus emphyteuticarijs.

1 In generali † hypotheca non veniunt feudalia, ſecus in rebus emphyteuticarijs. vide plenè per Ioan. Ferra. in ti. forma libelli in hypothecaria, ſuper verbo, ex memoratis cauſ. circa fin. gloſſ. & vide latius in 3. parte conſiliorum meorum.

2 Quando † duo auxilia competũt, videlicet ordinarium, & extraordinariũ, quod præferatur, vide Bar. ff. de noui ope. nuntia. in l. prouinciali.

DCCCLVIII.

2 Iudex ſecularis an poſsit cognoſcere de vſuris.

1 An poſsit † eſſe iudicium de eo quod nondum debetur, ſed ſperatur deberi? vide plenè per Salicet. in l. 1. C. de ſent. quæ ſine cer. quant. proferuntur. Et ibi in d. l. 1. tractat Sali.

2 an iudex † ſecularis poſsit cognoſcere de vſuris. ſuper quo vide Io. And. in c. diſpendioſam. extra de iudi. in cle. ſuper verbo, vſuris.

3 An ſtatutũ † poſsit tollere appellationem, vide plenè per Salic. in l. fi. C. de ſent. & interlo. omni. iudic. quod facit pro ſtatuto, ſi quis per literas.

DCCCLIX.

1 Iudex non debet † admittere ineptam petitionem, ſi tamẽ admittat, reus cõdemnabitur, ſi petitio poſsit adaptari intentioni actoris, & ſententia erit valida. ita dicit de Zabar. in cle. fi. de app. in fi. & ex hoc dico ego quod interlocutoria per quam dicta petitio inepta fuit admiſſa, fuit interlocutoria habens vim diffinitiuæ, quia parat præiudicium in negotio principali. & iſtud eſt magni effectus. quãdo interlocutoria habet vim diffinitiuę, de quo effectu vide quæ dixi in 89. conſiliorum meorum.

2 Quęrit de Zabar. in d. cle. fi. an appellans † ab interlocutoria, qui ſecundo ſuccumbit, poſsit audiri per viam nullitatis. & ibi vide plenè per eum.

DCCCLX.

1 Vitium † litigioſi locũ habet, etiã in corporalibus, vt dicit Inno. extra de arbitris. c. ex parte ibi, ſed melior ratio, &c.

De purgatione quę fit per iuramentum.vide in c.accedēs. & ibi Inno.de purga.cano.

DCCCLXI.

1 Beneficium diuisionis competit pluribus reis debendi simul condemnatis.

1 Si plures†rei debendi fuerint simul condemnati, quilibet insolidum,an eis competat beneficium diuisionis.Bart.ꝙ sic.ff. de re iudic.l. Paulus.2. Etiam si illi beneficio renuntiauerunt in contractu.vide Salic.C.si plures vna sententia condemnati sunt.

2 Iudicium†vniuersale trahit ad se particulare,in l.solemus. ff.de iudicijs,& in l.4.ff.de peti.hęre.facit pro causis decla tionum , an illa declaratio trahat ad se alias causas. de quo scripsi in decisionibus parla.q.428.

DCCCLXII.

1 Inquisitionis via quibus casibus proceditur ad vtilitatem priuatam.& infra sing.proxi.

1 Salic.†in l.ea quidem.C.de accu.in materia inquisitionis in prin.& Angle. de Perusio in l.si vacantia.C.de bon. vacan. lib.10.vbi etiā materiā inquisitionis tractat,in 2.arti.principali,vbi sic dicit ad literam. Ad priuatam vtiliatem non inquiritur regulariter,quia omnia quę in iudicio aguntur agitanda sunt ad partis postulationem, non autem ex offi cio.C.vt quæ desunt aduo.par.l.1.ff.de iudi.l.ad perempto rium.authen.qui semel.C.quo.& quan.iud.l.sancimus.C. ad Trebell.& ibi loquitur in ciuili causa , seu pecuniaria,in qua dicit esse regulare, ꝙ non proceditur per inquisitionē ad priuatam vtilitatē, nisi in certis casibus , vt in suspecto tutore.l.1.& 3.§.prætereà.ff.de suspec.tutor. & datione tu torum.l.credendum.ff.qui pe.tut.& Instit.de execu.tut.§. sed hoc iure. Item censitor inquirit ad vtilitatem priuato rum l.forma.ff.de censi.Et præses officiarios publicos,in auth.de man.prin.§.coges.& in alijs certis casibus speciali bus,quos colligit idem Sali.in loco pręalleg.& ibi assignat rationem specialitatis.

DCCCLXIII.

1 Pro iuribus†principis potest via inquisitionis ꝓcedi, sēm Inno.in c.ad nostram.2.de iureiur.De iuribus autem infe riorum non potest etiam de iure communi via inquisitionis procedi,vt ibi per Inno.dum dicit, ꝙ non licet episco pis & alijs inferioribus inquirere , quia tenentur iura seruare , etiam ratione cridarum seu præconisationū,ne vna via cōcedatur quod alia prohibetur.c.1.de cle.coniu.li.6. aliter fieret fraus legi, quod non est tolerandum.l. contra legem.& l.sequen.ff.de legib.

DCCCLXIII.

1 De appellatione,†quę traditur pro libello appellatorio,vi de Sali.qui dicit ꝙ potest dari in l.ampliorem.§.in refutato rijs.C.de appel.& ibi facit mentionem Sali.de clausula, & sibi debitam iustitiam ministrari. de qua per Inn.extra de ordi.cog.

DCCCLXV.

1 Sententia†excommunicationis opposita contra iudicem post sententiam non reddit sentētiam nullam,nisi ante sen tentiam illa sententia excommunicationis fuisset manife sta,vide in li.repetitionum domini Ste.Guli.fol.66.

2 Si fecero†saisiri debitum debitoris mei,nō impedior quin possim ipsum debitorem conuenire,vt mihi soluat debitum meum.alle.in arg.l.qui legati.C.vt in possessionem le gatorum.Et idem dicerem in excommunicato,quem feci excommunicari , quod nihilominus possum debitum meum petere,vel alteri cedere,de quo tetigi in 99.cōsilio rum meorum.

3 An saisina †impediat ne debitum petatur?Bart.& Doct.te nent contrarium,vt vide supra singu.651.

DCCCLXVI.

1 Exceptio †diuidendarum actionum quæ competit duobus vel pluribus reis,potest opponi etiam post litem contestatam.per te.cum gl.in l.fideiusso.C.de fideiul.& idem Spe.in tit.de renun.& conclu.§.1.de ver.in primis.& ver seq.idem tenet Dyn.& Bar.in l.si dubitetur.ff.de fideiuss. idem tenēt Bal.& Sali.& Io.Pa. in d.l.fideiussoribus.repro bata opinione Pe.& Cy.

Materiam bannitorum vide plenè per Bald.in leg.1.C.de hære.insti.

2 Excommunicatio† æquiparatur deportationi,vt tenet gl. Insti.de ca.diminut,in §.omnes.& videtur casus in feudis, in.c.1.in fi.hic finit.lex. Fede.& incip.consuetudines reg. col.1.& tenet gl.in l.eius qui.§.1.ff.de testa.

3 Excommunicatus† & bannitus non possunt opponere cō pēsationem.ita dicit & tenet Alb.de Rosa.in l.cum aliter. ff.de compensatio.nec etiam potest bannitus agere , vt dicit Bartolo.in l.de pupillo.§.si plurium.2.ff.de noui operis nuntia.vide de hoc in 117.consiliorum meorum. Guido Papæ.

DCCCLXVII.

1 Debet nigrum † conuenire rubro,vt no.gl.in c.tibi qui.de rescrip.lib.6.& in c.bonæ.de confir.vti.vel inuti. & in c.si super gratia.de offi.deleg.lib.6.no. etiam Panormita.in ca. si sacerdos. extra de offic.ordi.Et hoc facit pro aliquibus legibus,quæ loquuntur de alia materia quam rubricæ, vt pote in l.vim facit.ff.de vi & vi arma. quæ lex loquitur in vi turbatiua,vt ibi dicit gl.& tamen rubrum loquitur de vi expulsiua.Et sic non semper conuenit nigrum cum rubro Guido.

DCCCLXVIII.

1 Iuramentum†in supplementum probationis non est defe rendū ei qui ignorat factum,iuxta l.Marcellus.ff.rer.amo. & l.maritus.ff.de quæst.& Bald.& Doct.in l.in bonæfidei. C.de iureiur.& Io.Fa.in tit.

2 Valet†pactum, quod fiat inquisitio contra debitorem suspectum sine libello & absque alia solennitate iuris . vide scripta per domi. Petr. Papæ.ff.communi diui.in l.3. §.fin.

DCCCLXIX.

1 Si non fuerit†appellatum infra decem dies,an admittatur non appellans ad remedium querelæ? Ioan.Mon.videtur dicere quod non in iudicijs,in c.consultationem.de appel la.lib.6.

2 Quis dicatur† prodigus, & de modo articulādi.quod quis dicatur ꝓdigus,vide Ang.in auth.vt determinatus sit nu. cleric.

DCCCLXX.

1 Panor.in c.dudum.de elec.dicit ibi, vltimo not.†ꝙ potest renuntiari liti quandoque ante sententiam , sed non videtur cessum iuri postea competenti.vltra ibi dicit,ꝙ lex refertur tantummodo ad instantiam iudicialem , quia propriè instantia iudicialis dicitur lex ,quid si simpliciter cedit liti?dic quod in duobus verbum litis,stat largo modo, & refertur ad instantiam iudicialem,& ad causam,vt probatur in l.postquam liti.C.de pact.

2 An filius†institutus a patre in re certa habeat onus soluen di legitimam aliorum liberorum cum hærede. vide plenè per Salic.in l.omnimodo.C. de inof.test.in prin.ibi,quæro tertio,&c.

DCCCLXXI.

1 In quibus†differt hæres particularis à legatario,& in quibus non,vide Bald.& Doct.in l.fin.C.de edicto diui Adri tollen.

2 Non statur † dicto seruientis asserentis se aliquem citasse de mandato iudicis,nisi per acta constet de mandato iudicis.Salic.in l.cum clericus.C.de epis.& cleric.

3 De illo†qui debebat 10. solidos de bona moneta , & soluit 30.an.de debili.vide Bart.in l.si prius.in prin.ff.de aqua plu.arcen.

DCCCLXXII.

1 Statuto Delphinal.cauetur, quod lapsis terminis ad retinendum pignora,non audiatur debitor per viam nullitatis , an intelligitur de nullitate quę prouenit defectu iurisdictionis? Dic ꝙ non.pro quo allegatur gloss.in cle. 1.de sequest.poss.& fruct.& vide Barto.in l.1.§.1.ff.quod vi aut clam.

2 Facta contra†absentem qui venire non potuit, sunt nulla, seu annulanda constito de impedimento.in c.cum Barth. de re iudi.in l.4.§.si fortè.ff.de damno infect.& ca.querelam.de procura. sed si potuerit mittere procuratorem secus esset.

DCCCLXXIII.

1 Si res vendatur,& detur terminus vnius anni à tēpore cō tractus ad soluendum pretium,ille annus non incipit currere à tempore contractus, sed à die traditionis rei venditæ. Barto.in l.si qui legetur.in princip.ff.de legat.l.1.in fine verborum suorum per l.talis stipulatio. in prin.ff.de iure dotium.

2 Si testis†in sua depositione sit sibi cōtrarius,non valet eius depositio,secus si testes inter se contrarientur.Inno.in c.licet causam.de proba.

DCCCLXXIIII.

1 Qui probatur†possidere tempore litis contestatæ,præsumitur possidere tempore sententiæ,vt not.in l.non ignorabit.C.ad exhi.de quo vide per Bar.in l.siue possidetis.C. de proba.& in l.Celsus.ff.de vsucap.

2 Si lex noua†imponat pœnam nouam pro delicto, non tollitur pœna antiqua. alleg. Doctor.l.si quæ sepulchra.C.de sepul.viola.& l.quoties.de actio.& obliga.facit l.in eum.C. de furt.

DCCCLXXV.

1 Pedagium frangitur per transitum loci in quo soluitur.

1 Mercator dicitur fregisse pedagium transeundo locum, in quo pedagium solui debet.alleg. Doc.l.fi.§.diuus quoque Marcus.ff.de public.& præscribitur quinquennio ius agendi ad commissum propter vectigal non solutum.l. 2.C.de vecti.& commiss.ista ponit do.de Mirabel.in leg. serui fugitiui.C.de ser.fugi.in recollect.domi.Ioan.Fab.de eccle.

DCCCLXXVI.

1 Si homo se recognoscit†hominē alterius vnica recognitione non nocet , nisi saltem duæ recognitiones interuenerint,quia contra libertatem hominis, per l.cum scimus C.de agri.& cen.lib.11. vbi vult te.ꝙ scriptura originalis contractus initi inter colonum & dominum , sola non facit probationem , nisi cōstiterit per alias probationes, videlicet per aliud instrumentum recognitionis, vel per testes.Item etiā confessio siue recognitio non valet, vbi nulla inseritur causa, quare sit recognitio.l. cum de indebito. §.fi.ff.de prob.& c.si cautio.de fid.instr.Fallit in tribus casibus.Primo, si confessio sine causa facta fuerit in iudicio.l. de ætate.§.qui interrogatus.ff. de inter.actionib.Secundo, ad liberandū,per l.tale pactum.in prin.ff.de pact. Tertio. in reali,secundum Ant.de But.in d.c.si cautio.& ista 3.fal. facit quod si quis recognoscit à me tenere in emphyteusim aliquam proprietatē,quod sufficit vna recognitio.Sed aduerte hoc verum,si à domino rei fiat, & constet ipsum fuisse dominum tempore talis recognitionis . & pro hoc doc.alle.l.censualis professio.C.de dona.

DCCCLXXVII.

1 De reuocatione† attentatorum lite pendente in casu prin pali, vide plenè per Guli. de Monte lau.in cle.fi.§vt lit.pen den.nihil inno.

2 In octo casibus†in quibus ordinarius à quo est appellatū, potest se intromittere de iure, vide dictum de Monte lauduno in cle.vna,& seq.de causa pos.& proprie.

Et quando appellatio est deserta, quo casu iudex ordinarius potest procedere, vt dixi in deci.par.q.214.

DCCCLXXVIII.

1 Donatio†mutua inter coniuges valet, Bal.Sali. & doct.in l.si pater puellę.C.de inoffic.testa.& licet fiant in diuersis instrumentis,tamen dicuntur mutuæ donationes,quando incontinenti coram eisdem testib.fiunt.Bal.in l.petens.C. de pact.quia quę incontinenti fiūt,inesse videntur l.lecta. §.dicebam.ff.si cer.pe.cum simi.

2 Si duo†donent sibi adinuicem bona sua, potius dicitur vē ditio quam donatio.Io.Fab.in l.1.q.fi.C.de inoffi.dona. & istud facit pro dominis directis , vt habeant laudimia ex tali donatione . vide alium casum in quo pręsumitur vēditio,in 123.consi.meorum.

DCCCLXXIX.

1 Certa scientia † principis operatur dispensationem in illo actu.ff. de excut.tuto.l.sed in hoc. aliàs incip.idem Iulianus.

2 Si quis†emat pro se & suis liberis, potest eligere quam voluerit de suis liberis cui relinquat, idem si testator relinquat Titio,& suis liberis, in l.ex facto.§.si quis rogatus.ff. ad Trebel.

3 Detractio†in petitione facta,debet esse clara sicut petitio vide in decisio.parla.q.289.

DCCCLXXX.

1 An statutum†de lucranda dote habeat locum,vbi maritus non sustituit onera matrimonij?vide do.Iac.pu.in l.si cum dotem.in §.transgrediamur.ff.solu.matri.& ibi tractat an pater filij cogatur dotem datam vxori filij restituere . Et ibi etiam habetur quod vbi pater cōsentit in matrimonio filij,potest cōuenirj pro restitutione dotis ipse pater,quia intelligitur eo casu se obligare pro filio.

2 Plenum † non recipit magis plenum. l. si te solum.ff.de hęredi.insti.

DCCCLXXXI.

1 De materia†confiscationis bonorum,& multa alia de iuribus fiscalibus , vide plenè per do.Ia.de Pu. in l.si constante.§.si bona.ff.sol.matri.

Vitium litigiosi non impedit publicationem bonorum, vt ibi.

Et an instantia transeat ad fiscum,dic vt ibi.

Fiscus non est hęres,licet sit successor vniuersalis.

Transit iudicium in successorem vniuersalem,licet nō sit hęres,vt ibi.

DCCCLXXXII.

1 Creditor est missus in possessionem ex secundo decreto in actione personali,debitor offert debitum. nunqid recuperabit?videtur ꝙ non,per §.posteaquam autem.in l.si finita.ff.de dam.infec.sed doct.dicunt ꝙ sic , vsque ad biennium . arg.C.de iure domi.impe.l.fin.§.sin autem.nec obstat præal.§.posteaquam autem. quia in præal.§.sin autem. offertur debitum . in præal.vero §.posteaquam autem. offertur cautio.& de hoc vide in Spe.tit.de contumacia.§.sequitur.ver.porro.& de primo & secūdo decreto.§.fi. ver. si iam.§.nunc dicamus.vide Doc.in præallega.l.si finita.§. posteaquam autem.

DCCCLXXXIII.

1 Vxor†habet ius retētionis in rebus hypothecatis pro sua dote.vide Ia.de Put.in l.filio.in pri.ff.sol. matri. & in 129. consi.meorum.

2 Statur † opinioni quæ magis fauet doti.do.Iac.de Put.in l. si constante.in 10.col.ff.sol.matri.

3 Excommunicatus † non potest opponere exceptionē excommunicationis contra excommunicatum.vide Ia.de Put.ff.sol.matri.in l.viro quoque.

DCCCLXXXIIII.

1 Exceptio † non elidit actionem nisi opponatur.do.Iac.de Put.ff.sol.matr.in viro quoque.

2 Quando† aliquis actus fit sub duabus conditionibus copulatiuè,illæ conditiones possunt haberi pro vna.Iac.de Pu. ff.sol.mat.in l.post dotem.

3 Non entis†nullæ sunt qualitates.c.ad dissoluendum.extra de despon.impu.l.eius qui in prouincia.ff.si cer.pe.

DCCCLXXXV.

1 An debitor † possit cogere creditorem,ꝙ accipiat in solutum nomen debitoris? dic ꝙ non. in l.non aduersus.C.si cer.peta.nisi debitor esset omnino non soluendō.l.cum à

quo & auth.ibi posita.C.de solu.hoc dicit do.Iac. de Put. in l.si maritus.ff.sol.matri.

2 De dote † quam maritus lucratur propter adulterium vxoris,& de modo exigẽdi illo casu, vide Iac.de Put.in l.si dotali.ff.so.ma.

3 Licet vxor † priuetur dote propter adulterium, non tamẽ maritus perdit donationem propter nuptias, vt dicit Iac. de Pu.in l.cum mulieri.ff.solu.matri.

DCCCLXXXVI.

1 De instumento † debiti penes aliquem reperto, quid præsumantur, vide Ia.de Put.in l.Mæuia.ff.solu.matr.

2 An confiscatio † pertinet vsufructuario, vel domino proprietatis, vide quendam postillam in C.meo, in tit.de rei vxo.actio.

3 Actus † celebratus per administratorem qui est loco domini, durat post finitam administrationem.l.si tutelæ.ff. de admi.tutorum.

4 Consuetudo † vnius loci non extenditur ad alium.l.vendi tor.§.si constet.ff.communia prædiorum.

DCCCLXXXVII.

In l.idẽ est.ff.de vulg. † colligit Bal.in arg.ad illam volgatã

1 quæstionem,si maritus † relinquit vxorem suam dominã & vsufructuariam omnium bonorum suorum dum vixerit & post eius mortem instituerit aliquem, q̃ hæc dispositio debet intelligi hoc modo esse facta, vt ille dicatur in stitutus in vita vxoris in proprietate, posteà autem post mortem vxoris succedat in totum.de quo habetur in l.ex die.ff.de hæredi.insti. & per Bal.& doct.in l. filius à patre. in fi.ff.de libẽ.& posthu.

2 Voluntas † quę colligitur ex coniecturis dicitur euidens & expresse.not.do.Iaco.de Put.in l.quidam testamento.ff.de vulgari.

3 Hæreditas † potest adiri vsque ad 30.annos,posteà non.vide do.Ia.de Put.in l.quandiu.ff.de acqui.hære.

DCCCLXXXVIII.

1 Creditor † qui non habet dominium pignoris, si vendat pignus, transfertur dominium virtualiter,ita dicit dominus.Mar.de Laud.in suo tractatu,de primogenitura, in 3. columna.

DCCCLXXXIX.

1 De verbo † præcisè,vide Panor.in c.ex parte. extra de rescri.in 1.col.& ibi dicitur,q̃ illud verbum habet vim clausulæ derogatoriæ.

2 Libellus † debet attendi in conclusione, non in narratione quia quæ narrantur,non ampliant coclusionem libelli, ita no.Pano.in c.ex parte. de rescri.in 1.col. & vide ꝫ.fin.466. §.1.& ꝫ.fing.943.§.conclusio.

DCCCXC.

1 Genus † sequens enumerationem specierum restringitur ad species pares expressis, & sic species precedens restringit genus sequẽs:ad hoc allegatur c.fedes apostolica. & ibi not.Panor.de rescriptis.

2 Processus † nõ valet factus super rescripto surreptitio.no. Panor.in c.constitutus.in fi.de rescrip.

DCCCXCI.

1 Vbi dubitatur † de iurisdictione,idem iudex cognoscit, si ad eum pertineat, vel ne.Panor.in c.super literis. de rescri. in 1.col.

2 An sententia † transeat in rem iudicatam in beneficialibus vide plenè Panor.extra de rescrip.in cap.ad audientiam.in quarta col.

DCCCXCII.

1 Etiam † tacita pupillaris excludit matrem.vide in 75.consi.meorum.& de pupillari expressa, vide in decisi. parlam. q.533.

2 Existentia † sui heredis sufficit ad confirmandum fideicõmissum etiam, vniuersale.i.q. licet filius rogatus non adiret hereditatem, tamen fideicommissum valet propter illam existentiam hæredis,vt l.ita tamẽ.§.si pater.ff.ad Trebellia.cum ibi nota.per glos.& Bar.& latius per Bar.in l.si filius qui parti.ff.de vulgari & pupil.idem dicit Iac.de Put. in l.in suis.ff.de liber.& posthumis.

DCCCXCIII.

1 *Dictiones,sola,& insolidum,sunt dictiones expulsiuæ.*

2 *Hæres potest interpretari voluntatem testatoris citra præiudicium alterius.*

1 Illæ dictiones, † Sola & Insolidum,sunt dictiones expulsiuę,& aufertur cuiuscunque alterius concursus,iuxta not. per Barto.in leg.vna.ff.si quis ius dicenti non obtemperauerit.

2 Hæres † potest interpretari volũtatem testatoris circa præiudicium alterius,maximè vbi est dubium circa personas oneratas.l. si quis seruum.§. si interdum.ff.de leg.2. & l.si quis à fi.§.si quis plu.ff.de leg.1.& hoc facit pro illis qui in eorum testamentis insequuntur voluntatem suorum prędecessorum.

DCCCXIIII.

1 De exceptione non numeratę dotis,& an secunda promittio illam exceptionem excludat, vide Iacobum de But.ff. solu.mar.in l.in his.§.si vir.de hoc vide in 204.consi. meorum Guido.

DCCCXCV.

1 Dictum testis † de credulitate vel opinione sua nõ probat, vnde,si testis diceret,hoc mihi videtur, vel ita credetem, hoc dictum non probat. & hoc verum, nisi ratio testis concluderet super veritate, quia tunc attenderetur ratio, non autem dictum, vt voluit Barto.in tractatu suo de testibus, circa principium, & Bald.in l.hęredes palam.in fine apparatus sui.ff. de testamen. hoc ponit Iacobus de Puteo.ff. de testamentis. in leg.qui testamento.§. finali. in fine.

2 Dicit † Bart.in l.testium.C. de testi. & fuit gl.in ca.teste.35. q.11. quod sensus vsus * in teste est generalis ratio ad omne testimonium.Et testis deponens,& reddens rationem quia vidit, reddit rectam rationem de omnibus quæ sensu corporis percipiuntur. licet sensus corporei sint quinque, quos gl.enumerat in l.q̃ meo.§.furioso.ff.de acquir. possess. hoc ponit Iaco. de puteo in l.hæredes palam.in 3. col.ff.de testa.

3 Plus dicit idem de Puteo,vbi supra,quod si testis † interrogatus de aliquo actu dicat se interfuisse illi actui, & quod Titius & Sempronius similiter interfuerunt,quod licet postea Titius & Sempronius deponãt se nihil scire de agitatis in illo actu, q̃ isto casu dicti testes non dicantur contrarij,quia stãt simul,q̃ ipsi interfuerunt,non tamen intelexerunt quę ibi gerebantur, vnde interfuerunt corpore & abfuerunt mente. & hoc probatur bene in tex.d.l.hęredes palam.in princip.ff.de testament. Barto. tamen in l.1. §.penul.ff. de authoritate tuto.dicit, quod vbi testis dicit, aliquos fuisse prǫsentes,debet intelligi de prǫsentia & mẽtis,& corporis,vt etiam fuerint intelligentes facit l.diem. §.coram.ff.de arbit.& l.nihil interest.ff.de capti.& postli. reuersis.

ADDITIO.

a Sensus visus. Adde eundem Guidon.supra sing.642.nu.2. & Aluil.de Albert.sing.156.

DCCCXCVI.

1 Licet libellus † postlitis conte.non possit mutari,vel emẽdari, tamen post litis contest.potest declarari, & pro hoc dictus dominus Iacob. de put.adducit l. hęredes palam.§. si quis post.ff.de testa.cum ibi no.facit l.idem Pomponius scribit.§.fi.ff.de rei vendi.

2 Vbi pater † est extra territorium, filiusfamilias potest esse in iudicio sine licentia patris.Bal.C.de bon.quę liber, in l. cum non solum.§. necessitate. & istud est primum membrum distinctionis,quam ipse ibi ponit.

DCCCCXCVII.

1 An pater possit ratificare iudicium filij, vide ple.Bal.in d. §.necessitate.Bastardus non dicitur propriè de agnatione,& non debet portare nomen nec arma agnationis,dicit Bald.in l.generaliter.C.de insti.& substi.sub condi.fact.

DCCCXVIII.

1 Filiusfamilias † potest eligere sepulturam sine consensu patris,item ipse potest testari ad pias causas de aduentitijs de consensu patris. vide plenè per Ludo.Rom.in l.fenium. C.qui testa.face.pos.vide de hac materia Bar.& Bal.in l.1. C.de sacrosanct.eccle.

2 Fideicommissario † competit beneficiũ l.fi.C.de edic. diui Adria.tollen.videlicet de directò sit substitutus, ita quòd non debeat capere per manus alterius. Secus autem si sit substitutio fideicommissaria,quod debeat capere per manus alterius,ita dicit Bal.vt refert do.Iaco.de Puteo, in l. Centurio.in 9.colo.ff.de vulgari.vide in decisio.parl.q.32.

3 Sed quid † de hęrede in re certa, vide Bartol.in l.ex facto. ff.de hæredibus instituend.vbi dicit,quòd sic, tamen per verbum fortè.

4 Nullum † simile est idem.l.quod Nerua ff.depositi,

DCCCXCIX.

2 *Vestes quotidianæ vxoris eiremanere debent mortuo marito.*

1 Dispositiò † quæ refertur ad personam, debet intelligi secundum quantitatem personæ ad quam refertur.l. quibus diebus.§.dominus.ff.de condit.& demonstra.l.plenum.§. equitij.ff.ve vlu & habi.

2 Vestes † quotidianæ vxoris remanent vxori mortuo marito,aliæ pretiosæ remanent viro. Iacob.de Puteo post docto.in leg.sed vsusfructus.ff.ad legem Falcidiam. Et ibi dicit quòd hęres mariti tenetur facere sumptibus suis vxori est lugubres.

DCCCC.

1 An excommunicatus † possit esse arbiter vel arbitrator, sunt diuersæ opiniones, vide plenè Iacob.de Puteo.ff.ad Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatus.Adde Aluis.de Albert. singular.73.

2 Monachus † non potest esse arbiter nec arbitrator sine licentia sui superioris.Ange.de Aretio, Institu.de except. in §.prętereà.

DCCCCI.

1 De dictione † postea,vide Barto.ff.de hære.insti.in l.quoties.§.si quis.ita.

2 An fuga † probet maleficium, vide Bartol.in l.lege.ff.ad Sylleianum.

3 Via simplicis † querelæ non habet locum post 10.dies,sed debet infra 10.dies interponi.Ioan.Mona.in ca.de appel. lib.6.super verbo,in iudicio.

DCCCCII.

1 Si appellatio † sit deserta lapsu fatalium, iudex à quo etiam parte vocata,potest procedere ad executionem.ita dicit Inno.extrà de appel.in cap.ex ratione.

2 Iudex † appellationis non debet absoluere,nisi prius cognito de appellatione.in cap.Romana.de appe.lib.6.in versi. sententias quoque.

DCCCCIII.

1 De authoritate † personæ eorum qui debent appellari,in c. vt circa.de elect.lib.6.& in cle.causam.de elect.per Guliel. de Monte Laudu.

2 Si iudex † recusetur vt suspectus, & nihilominus vlterius procedat,processus est nullus,vt plenè per Ange.de Aret. Institu.de actio.in §.prętereà.vide Bart.in l.quia poterat. ff.ad Trebel.ibi quæro.

DCCCCIIII.

1 Sententia † per quam quis pronuntiat se non esse iudicem competentem,est interloquutoria,habens tamen vim diffinitiuæ,quia prorsus extinguit iurisdictionem pronuntiãtis,adeò quòd per illam interlocutoriam amplius illam reuocare non potest, vt in capitul. significantibus.in fina.de. offic.delega.Ex quo infertur,quod interlocutoria per quã finitur iudicis iurisdictio,non potest per eundem iudicẽ reuocari.sic limita capitul.cum cessante.de appel.& l.quod iussit.ff.de re iudi.idem dicit glos.in authenti.habita.C. ne fil.pro pat.quod à sententia qua quis pronuntiat se non iudicem,potest etiam de iure ciuili. appellari.prędicta dicit Panor.in d.c.significantibus.

2 Iudex † qui pronuntiat se iudicem,qui non est, sibi acquirit iurisdictionem,& est iudex competens si non appelletur.iuxta not.per Pau.in c.super literis.extrà, de rescrip.& in d.c.significantibus.circa.fi.de offic.deleg.

3 De iudicibus † delegatis cum clausula,quod si non omnes &c.vide text.extrà de offic.delega.in capit.cum causa.& ibi Panormi.

DCCCCV.

1 An statutum † trahatur ad prætęrita,vide plenè Bartol.in l. omnes populi.ff.de iusti.& iure.in prima col. quod facit pro statuto de donationibus,an potuerit fieri quod trahatur ad donationes præcedentes,& ibi plenè de materia statutorum , Dic quod sic , vt probat text.in extrauaganti, ad reprimendam.

2 Si clericus † trahat clericum ad forum seculare,perdit causam.in c.inolita.11.q.1.cuius verba sunt hęc, inolita præsumptio vsque adeò casibus aditum patefecit, vt clerici clericos relicto suo pontifice ad iudicia publica trahant, proinde statuimus vt hoc de cætero non præsumatur. Si quis hoc præsumpserit facere,conuictus & causam perdat & à communione fiat extraneus.

DCCCCVI.

1 Non valet † impetratio beneficij,nisi impetrans faciat de alio suo beneficio, quanquam minimo, mentionem in bulla.in cap.cum adeò.& cap.ad audientiam.in 2.in capit. postulasti.& cap.si proponente.de.rescrip.cum ibi nota.& voluit glos.in c.super literis.eo.tit.& facit c.si motu proprio.de præben.lib.6.

2 Ius † offerendi non præscribitur, secundum communem opinionem,vt refert Cyn.in l.cum notissimi.§.sed illud. C.de præscript.triginta vel quadraginta anno.& ibi idem Iaco.de But.Barto.& Bald.& Bartol.in l.pignori.in princi. ff.de vsuca.

DCCCCVII.

1 Quòd † pluralitas beneficiorum est odiosa,habetur in cap. quia nonnulli.de cleric.non residen. cap.1.cap.de multa. extrà de prębend.

2 Beneficium † non debet inter duos diuidi. cap. maioribus. cum ibi not.extrà de præben.

3 Præcellit † veritas fictioni,vt no.in c.ferrum.50.dist.

DCCCCVIII.

1 An consors † litis possit causam pro suo consorte prosequi sine mandato, vide de Zabare.in clemen.religiosus.de procuratorib.

2 Si quis vendat † quidquid iuris habet in tali re, & nullum ius habeat,non tenetur parti de euictione,secus si vendẽs sciebat nullum ius sibi competere ,,vt dicit Angelus. de Peru.in l.si sit legatum.§.1.ff.de lega.1.& Iaco. de Butr.in leg.1.C.de euictio.

DCCCCIX.

1 Hæreditas † alicuius non defertur in alium pacto,vel conventione,sed lege ex testamento,vel ab intestato, in le.fina.ff.de suis & legiti.hæredi.& l.lege.obuenire.ff.de verborum significati.& l.hæreditas.C.de pactis conuen.& l. licet.C.de pact.

2 Licet.hæreditas † descendentium non adita transmittatur. l.1.C.de his qui ante aper.tab.attamen hæreditas transuersalium non adita non transmittitur.in l.1.§.in nouissimo. C.de cadu.tollen.

3 Dos succedit † loco legitimæ,vt per Bart.in l.Titio centũ §.Titio.ff.de condi.& demon.

DCCCCX.

1 *Statutum & pactum à pari procedunt.*

1 Pactum † & statutum a pari procedunt,vt ibi dicit gl.de decret.decur.super rubr.li.10.sed illa gl.non procedit nisi negatiuè,sed non affirmatiuè,vt est gl.in l.nec ex prætorio. & in l.neque pignus.§.priuatorum.ff.de reg.iur.quod patet,quia pacto potest tolli appellatio, & tamen non potest tolli statuto.l.fina.in fine.C.de tempor.appellat.iun-

ct.

cto cap.venientes.de iureiuran. & dicit Alberi.super rubri.C.quæ sit longa consuetu.quod illa gloss.C.de decre. decurio.communiter reprobatur.

DCCCCXI.

1 Filia succedit patri ab intestato nullis masculis existentibus, licet renuntiauerit bonis patris filijs superstitibus.

2 Transire potest procurator in rem suam.

1 Si filij† masculi quorum contemplatione pater fecit quittare filiam, decedant superstite filia, quæ quittauit, ipsa filia succedat ab intestato patri, quia cessat causa quare filia quittauit per mortem fratrum, ita dicit Salic.in l.pactum.C.de pact.idem Bald.in l.pactum.C.de collatio.vide de hac materia in 158.consiliorum meorum.in 162.consil.

2 Procurator† in rem suam potest transigere, quia talis domino præfertur.ff.de procur.l.propcurator in rem suam. & hęc dicit Hostien.in summa, in titu.de transactio.in §. 2.in principio.

3 De illo qui ponit† alium in loco suo.vide Bartol.ff.ad Trebellian.l.qui quadringenta.in fine.& ibi dicitur quòd videtur cadere & remittere, & procuratorem in rem suam constituere.

DCCCCXII.

1 Dominium aut proprietas nō potest quæri ex pluribus causis.

2 Dominium & possessio an probentur ex locatione.

1 Non potest† quæri proprietas siue dominium ex pluribus causis, vt plenè per Dy.in reg.possessor.de reg.iur.li.6. Ex quo infert gloss.in arg.c.inter dilectos.in §.porro.de fide instrumen. quòd si aliquis alleget plures titulos debet succumbere, quòd fatetur agendo, secus in excipiēdo.pro quo in cap.si quis duas.de electio.libro.6.& est ratio glo. quia nullus prohibetur pluribus exceptionibus vti.de regu.iuris.cap.nullus pluribus.libro 6.præmissa ponit Anton.de Butr.in dicto cap.inter dilectos.in §.porrò.de fide instrumentorum.

2 An dominium† vel possessio probentur ex locatione, vide plenè per Ant.de But.in d.§.porrò.

DCCCCXIII.

1 An acta† in vno iudicio probent in alio, vide gloss.in dicto cap.inter dilectos.in §.porro.de fide instrumento.& Imol. in cap.causam.de test.& in l.2.ff.iudi.solui.Cyn.in l.is apud quem.C.de eden.

2 Rescriptum† à principe obtentum non habet effectum, donec iudici seu commissario cui dirigitur, fuerit insinuatum, per l.1.& ibi Cy.C.de litig.

DCCCCXIIII.

1 Non est procedendum† ad torturam, nisi adsint sufficientia & legitima indicia.ff.de quæstionibus.l.1.& l.edictum & l.fi.& l.mariti.& C.eo.ti.l.militem.

2 Pœna† debet sequi suos authores. Ezech.18.capi.& C.ne vxor.pro marito & C.de pœnis.l.sancimus.

DCCCCXV

2 Probandi sunt diuersi modi.& infra singu.proxi.nu.1.

1 Antequam† ad condemnationem vel torturam procedatur, c.debet constare de crimine.l.si is qui rem pignori.§. si tu Titium.ff.de fur.& per Bar.in l.fi.ff.de quęstionibus. igitur cum de casu constaret, erat specialiter contra aliquē procedendum, vt ibi Bar. vide suprà sing.316.

2 Diuersi† sunt modi probandi, videlicet, per testes, per instrumenta, per confessionem, & per facti euidentiam.in c. cum ad sedem.de resti.spol.in tex.& per violentam præsumptionem.vt ibi dicit gl.

DCCCCXVI.

1 Quia quandoque† probetur per indicia.l.indicia.C.de rei vendi.quandoque per famam, quæ aliquando probat sola. quandoque cum alijs iuncta, vt not.in l.proprietatis.C.de probatio.l.3.§.cui si quidem.ff.de testib.habetur per Ang. in l.at qui natura.§.cum me absente.ff.de nego.gest. Aliquādo probatur per cōiecturas, & per adminicula, & præsumptiones.c.præterea cum quis.de testi.de præsump.ca.cum literis.& c.tertio loco. Aliquando probatur per solam violentam præsumptionem, quæ habetur loco probationis. 32.q.1.dicit dominus.& ar.ad hoc de accusationibus.cap. repellantur.& c.afferte mihi gladium.de præsumptio.

DCCCCXVII.

1 Solitudo vehementem præsumptionem inducit.

1 Ex solitudine† colligitur vehemens.præsumptio, quādo solus cum sola, solus cum infecto noctis tempore, &c.& ista est plus quàm violenta præsumptio, secundum Host. in c.literas.de præsumptio.

2 Vicinus† creditur & præsumitur scire facta vicini.l.si vicinis.C.de nup.not.in l.de tutela.C.de in integ.resti.minorum.& in l.fi.per Bar.ff.de quæstio.

3 Quæ non prosunt† singula, multa iuuant.l.rationes. & l.instrumenta.C.de probatio.

DCCCCXVIII.

1 Alleganti† defensiones non creditur, nisi probetur.ff.de probat.l.in exceptionibus.

2 Mendacia† inducunt præsumptionem contra delatum, vt per Bar.in l.fi.ff.de quæstionibus.

3 Qui malè† agit, odit lucem, Ioan.3.c.& in cap.consuluit. de offi.deleg.quia tenebræ sunt aptissimæ ad committendum delictum.ff.de ven.inspi.l.1.§.mulieri.

DCCCCXIX.

1 Præsumptio† est contra illum penes quem res furtiua est reperta.Bar.in l.fi.ff.de quæstionibus.

2 Ex modo, † vel ex loco coniectura & violenta pręsumptiò præsumitur.cap.præterea.de test.& ca.ex literis.c.tertio loco.de præsumpt.

3 Ex vno solo† indicio potest quis torturæ subici secundū gloss.& Bartol.in l.fina.ff.de quęstionibus.& glossa.in leg. quisquis.C.ad leg.Iul.maiest. maximè quando indicium est ita propinquum.&c.

4 Intitulatus† de crimine capitali, debet detineri in carcere, nec admitti debet per procuratorem, sed debet facere suam defensionem in vinculis.l.penultima.§.ad crimen.ff. de public.iudicijs.l.non solum.& l.sed & hære.ff.de procuratoribus.

DCCCCXX.

1 Reseruatio† Papæ cum decreto irritante, non solum inficit titulum ordinarij, sed etiam possessionem.arg.eorum quæ leg.& not.extrà de appel.c.vt nostrum.de elect.cap.si eo tempore.lib.6.facit etiam decretum Papę, quòd possessio contra reseruationem obtēta, est merè fatua, & caret omni effectu etiam possessorij, vt etiam videmur in possessione beneficij litigiosi, quæ si est tradita per ordinarium, nullo iuris adminiculo iuuatur propter decretum appositum.c.1.in fi.vt lite penden.lib.6.vnde non dicitur possidere ille, cui est tradita talis possessio.ita etiam deciditur in decisio.Rotæ.q.15.& not.per Inn.in c.ex parte. extrà de resti.spo.& de eo qui mit.in pos.in capit.vno.libro.6.per Archi.& in cle.vnica.de causa pos.& proprieta.per Ioann. Andre.quia ingressus in beneficio contra dispositionem illius ad quem pertinet collatio, dicitur ingressus & non possessio.1.quia diuersitatem.de conces.præben.& c.tanta.de excel.pręla.cum ibi not.

2 Titulus† infectus inficit possessionem in beneficialibus, ita tenent domini de Rota, 15.decisio.vide in 232.consiliorum meorum.

DCCCCXXI.

1 Sententiæ executio potest fieri die feriato in honorem Dei.

2 Bona committentis crimen læsæ maiestatis existentia in alio territorio an intelligantur confiscata.

1 Quòd executio† sententiæ possit fieri die feriato etiam ob honorem Dei, si fit executio in re iudicata, secus si aliæ res caperentur in executione iudicati, in quibus requireretur causæ cognitio, tenet expressè Anto.de But.in c.fin.de iudi.& alleg.idem tenere Feder.de Senis in suis consilijs. Vide plenius de hoc in decisionibus par.q.215.& 178.cōsiliorum meorum.& suprà sing.131.

2 Committentis crimen† læsæ maiestatis an bona existentia in alio territorio sint etiam confiscata? vide Ant.de Bu. in c.postulasti, extrà de foro compet.in 6.col.

Testes

DCCCCXXII.

Testes deponentes eodem sermone, non probant, quia oræ sumuntur subornati. Anto.de But.in c.licet de foro competenti, in 2.col.

Limitationem† ad dictum Bar.in dicta.l.deferre.§. iidem decreuerunt.ff.de iure fisci.vide Ioan.Ferra.in titu. form opponendi contra testes post publicationem.in gloss.supa verbo, in facto eorum proprio.in fi.vbi dicit quod testes in illo casu faciunt semiplenam probationem, tamen ipse nihil allegat. Et ibi dicit Ioan.Ferra.quòd proxeneta facit semiplenā probationem. Vide de hoc in consilijs meis, consi.74.in fin.

DCCCCXXIII.

1 An sententia† super possessorio lata diffinitiua sit vel inter locutoria, vide plenè per Ant.de But.in c.fi.de iudi.in 7. col. Vide de hoc in consilijs meis consi.232.

2 Quod causa† possessorij in beneficialibus sit temporalis, & non spiritualis, tenent Vincen. Archi.& Inno.in c.fina. de iudi.tamen do. Ant.de But.ibi tenet contrarium, in 5. col.ibi, no.tamen dictum Vincentij, &c. De hoc vide plenius in decisio.parla.q.1.

3 Sententia† dicitur interlocutoria, quæ non diffinit negotium principale, sed speratur alia sententia. ita dicit Anto. de Butr.in dicto cap.fina.de iudic.in 6.col.ibi gloss.in fin. colligit, &c.

4 An ex contractu † à iure reprobato venditor teneatur de euictione? videtur quòd sic, si stipulatione de euictione fuerit stipulatus, vt plenè per Cy.in l.fi.C.de litig.

5 Interlocutoria† quæ obtinet vim sententiæ diffinitiuæ, non potest per iudicem contrario imperio reuocari, ita reperio scriptum in libro meo, super l.quod iussit.ff.de re iudi.super vltimo verbo dictę legis.& ita expressè dicit, & tenet Ange.de Perusio in authen.de hæredi.& Falci.in §. illud quoque.

6 Si actor† lite pendente dicat, nolo amplius venire ad causam istam, vel, nolo amplius litigare, tunc de cætero non poterit actor causam instaurare, vt C.de pact.l. postquam. & facit.ff.de verbo.signifi.l.liti vero videtur.& C.de præscrip.long.tempo.l.1.ita expressè tenet Petr.Iaco.in titu. de rei vendi.libellus ex consuetudine.probatur in §.positiones rei.in prin.ver.item facit reus, &c.

DCCCCXXIIII.

1 Causas† propter quas iudex potest recusari, vide in tractatu de reprob.testi.fo.122.versi.

2 Ad dandum† obiectus contra testes nō debet dari nisi vnica dilatio.in c.licet.circa fin.extrà de probatio.& in cap.licet dilectus.de testi.

DCCCCXXV.

1 De illo† qui citatur ad locum non tutum, vide plenè Bar. ff.ad Trebel.l.recusare.§.si.

2 Pater† potest ratificare gesta per filium, etiam quæ nō fuerunt gesta nomine patris.Bald.in l.1.C.quia ad bonorum possess.admitti poss.vide l.mater.C.de rei vendicat.& ibi text.& Bald.

3 An res furtiua† possit in domum alterius perquiri, vide, Bar.in d.l.requirendi.

DCCCCXXVI.

1 Generalis† consuetudo non indiget probatione, not.Bart in l.si fugitiui.C.de seruis fugiti. De materia consuetudinis plenè scripsi in 31.consiliorum meorum Guido Papæ.

2 Et ibi vide Bal.† de illo qui contra vetitum voluit portare bladum extra territorium, si fuerit deprehensus in territorio, an debeat puniri, ibi etiam dicit Bartol.quod in pœna sanguinis iudex debet esse mitior, sed non in alijs pœnis.

DCCCCXXVII.

1 Testium depositiones singulares redduntur ex diuersitate loci vel temporis, & quandoque etiam contrariæ aut falsæ.

1 Diuersitas† loci vel temporis reddit depositiones testium singulares, & quandoque contrarias, vel falsas.vt not.in l. testium.C.de testi.& in cap.cum Ioannes.de fide instrumento.not.Bald.C.de seruis fugitiuis.in l.quicunque.in tertia columna.

2 Si fiat† proclamatio, quod quilibet debeat ire ad armatam seu militiam, debet intelligi, quod quilibet vadat secundum suam possibilitatem, ideo rusticus ibit pedes, & nobilis eques secundum suam possibilitatem, ita dicit Bald.C. de oper.libert.in l.liberi.in 6.col.

DCCCCXXVIII.

1 Protestatio† non valet nisi exprimatur causa, quare fit protestatio, sicut nec valet petitio sine causa, ita dicit Bart.in l. edicto.C.de edi.diui.Adr.tol.in 8.col.

2 Incendium† an sit casus fortuitus, & qui debent probare, vide reportata per dominum Petrum Papæ.in l.3.ff.de offic.præfec.vigil.

DCCCCXXIX.

1 Quòd† vasallus teneatur demonstrare confines rei feudalis domino, vide plenè reportata in l.Titia.ff.de act.empti ibi qua pœna puniatur, nisi faciat.

2 De assignatione† facta mulieri pro dote sua, an ex ea trāsferatur in eam dominium, vide reportata per dominum Petrum papæ.ff.de assignand.liber.in infortiato meo.

3 De illo qui emit hæreditatem cum onere soluendi creditoribus, vide plenè per Cyn.in l.debitori.C.de pact.

DCCCCXXX.

1 An rotuli† talliarum Delphina.probent quod ibi descripti sint contribuibiles, vide tex.& doct.in l.scriniarios.C.de testa.mili.& ibi plenè per Lud.Roma.

2 Filiusfamilias† potest testari de consensu patris ad pias causas, idem de aduentitijs.Barto.in l.1.C.de sacrosanct.eccle. & Bartol.in l.senium.C.qui testamen.facere poss.ibi vide Ludo.Roma.

3 De dictionibus† ex tunc, & ex nunc, vide Bartol.in authē. qui rogatus.C.ad Trebel.

DCCCCXXXI.

1 Cum iuratoria† cautione requiritur etiam hypotheca, vt ipse iuret attendere promissa cum obligatione bonorum suorum.Bald.in auhent.cui relictum.C.de indicta viduitate tollen.

1 Non defertur† iuramentum moribus corrupto.Bald.in dicta authen.in 3.col.item etiam potest opponi, quod ipse est excommunicatus, vt scripsi supra sin.855.

DCCCCXXXII.

1 Factum† antiquum dicitur ex quo lapsum est biennium, secundum Hostien.& Anto.de But.in c.cum inter.extrà de re iud.in fin.

2 Loquendo† de liberis debent intelligi naturales & legitimi.l.3.C.de adulte.& plenè per Alber.de Rosa.in l.parentis.de in ius vocan. Sed si sint duo filij.naturales, dic quòd vnus succedit alteri, vbi sunt ex eadem matre.secus si ex eodem patre, vt ibi.Alber.

DCCCCXXXIII.

1 Protestatio† operatur suos effectus, siue fiat in principio, siue in fine, dummodo fiat ante consumationem contractus pro quo l.contractus.C.de fide instru.secus autem si post cònsumationem contractus fieret protestatio.l.concubina.cum ibi no.ff.de concub.

2 Quis paciscendo† pro se, intelligitur etiam pro suis hæredibus, etiam si non dicatur.l. si pactum.ff.de probat.l.sicut §.si debitori.ff.quibus modis pign.vel hypothec.soluitur. Et etiam intelligitur singularis successor.not.gloss.ff.de.acquiren.possessio.l.Pomponius.§.cum qs adminiculo.gl.1.

DCCCCXXXIIII.

1 Nullum† esse, vel non esse, seu esse insufficienter, ad paria iudicātur, & eadē merētur dici, ita Albe.in l.si curatorē circa princ.C.de in integrum restitutio.pro quo inducitur leg.1.fina.ff.quodcuiusque vniuersita.& leg.quoties. qui satisdare cocantur.facit cap.continebatur.& quod illic not.de Ancharano in 3.nota extrà de his quæ fiunt à prælatis.vbi dicitur, quòd quando contractus super aliqua re initus est nullus, potest statim super eadem re contractus

tractus vtilis & validus celebrari per eandem personam, quæ primò contraxerat. not. Dominicus de Sancto Geminiano in cap. ei qui. de procur. lib. 6. ibi, sed pone quod substitutio procuratoris non tenuit. &c.

DCCCCXXXV.

1 Iudex † requisitus sententiam exequi latam in alieno territorio, non tenetur exequi, nisi iudex requirens & requisitus sint sub eodem dominio, quia si non sint sub eodem dominio, non tenetur exequi, nisi de vrbanitate. ista ponit Barto. in sua repetitione l. extra territorium. ff. de iurisdictio. omnium iudi.

DCCCCXXXVI.

1 Dictiones † maximè, & precipuè, sunt dictiones inclusiuę, vt no. gl. in l. illud. ff. ad leg. Aquil.

2 Ad hoc vt persio † dicatur iusto pretio vendita, oportet quod collecta viginti annorum non contineat vltra sortem, vt dicit gloss. in authentica. perpetua. C. de sacrosanctis ecclesiis

DCCCCXXXVII.

1 Iudex † secularis incidenter cognoscit de contractu vsurario, vt tenet Bald. in feudis in titu. de controuersia inuestitu. in cap. 1. §. similiter. Vide plenè in 180. consiliorum meorum.

2 Contractus † simulatus a non firmatur iuramento, secun-
a dum gloss. in l. 4. C. plus valere quod agitur. quam ibi sequuntur Salice. & Bartol. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. idem Francis. de Zabarel. in c. ad nostram. de em. & vend. & vide Hostien. Ioan. And. Ludo. Roma. & Imol. in c. illo vos. de pigno.

ADDITIO.

a Contractus simulatus. Adde Pe. Rauenna. sin. 108. & Hipoly. Marsi. sin. 327. incip. exceptio. nu. 4. & singu. 474. incip. contractus simulatus. vbi limitat. nu. 2.

DCCCCXXXVIII.

1 Contractus vt dicatur simulatus vel vsurarius quando dicatur modicum pretium.

1 Quando dicatur † modicum pretium vt contractus dicatur simulatus, vel vsurarius, Ioan. de Gras. in ca. ad nostrã. de empt. & vend. in effectu dicit, quod de hoc sunt tres opiniones, vna videlicet, quod sit deceptio vltra dimidiã iusti pretij, quam videtur tenere Goffre. sed ista opi. vt ipse dicit, non est vera, quia tunc competeret aliud remediũ contrà talem venditionem, hoc est remedium l. 2. C. de rescin. vendi. & cap. cum dilecti. de emp. & vẽdi. Alia est opinio, quod modicitas pretij citatur, quando est prope dimidiam, vt scilicet si medietas pretij integra, & etiam plus, vt si res valeret centum, & venderetur pro quinquaginta. & hanc opinionem tenet Host. in d. c. ad nostram, & videtur etiam tenere Ioan. And. post Abbatem. Alia & tertia fuit opinio quorundam aliorum docto. vt refert ipse Ioan. de gras. quod recurrendum sit ad ea, quæ habentur in c. quintauallis. de iureiurand. & per Bartol. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. videlicet, quod si sit deceptio in sexta parte pretii, dicatur modicum pretiũ, & vt dicit ipse Ioan. de gras. vbi suprà, secundum istam opinionem ipse communiter consulere consueuit, licet dicat modicũ prætium in ista materia secundum communem sententiam esse arbitrarium iudicanti, per ea quæ habentur in cap. de causis. de offic. deleg. & facit l. 1. ff. de iure deliberan. Et hãc opinionem quod sit arbitrarium, videtur tenere Hostien. in dicto cap. ad nostram. dum dicit super verbo, vix tamẽ contingebat, & forsan excedebat, &c. volens dicere quod in casu dict. cap. interuenit medietas iusti pretii, & sic dicto, nisi in illo tex. non denotat diminutionem, quia ibi non erat deceptio medietatis pretii, imò bene aderat medietas pretii, quoniam illud quod vix fit, nihilominus etiã fit. l. vix. ff. de iudic. & cap. cum contingat. in §. in eo verò. de offic. delega. Et forte ibi excedebat medietatem iusti pretii, vt dicit Hostien. vnde ex hoc colligit illum textum procedere, etiam si excedat medietatem, ideo potest iudex arbitrari super pretio excedente medietatem pretii. Nam in illo textu fortè dicitur vix, propter contingentiã facti. Et hanc opinionem videtur sequi Ioan. Andr. in dicto c. ad nostram. post Abbatem, dicens in effectu quod illum tex. intelligebat Abbas, quando iustum pretium non fuerat datum, & istam dicit vbi supra do. Ioan. de gras. esse communem sententiam. & sic sentire videtur Ioan. And. post Abbatem. sufficere, quod iustum pretium non sit datum', quod etiam tenet frater Ray. in summa de vsur. §. ité quid si vendidi. vbi dicit presumi contractum vsuratiũ ex eo, quod modicum est pretium respectu valoris rei. & sequi videtur Henr. Boich. in dicto cap. ad nostram. referens ipsum Raym. Nec obstat clausula, si emptor donauerit plus valens, quia vt voluit dictus de grassis in dicto ca. ad nostram etiam presumitur contractus vsurarius per ea quæibi no. gl. pen. idem etiam tenet do. Ambro. de vigna te in sua repetitione dicti ca. ad nostram. dicens etiam q̃ quanto plures cautiones apponuntur in talibus contractis, tanto magis præsumuntur simulati, per c. super hoc. de renuntia. in gloss. & in l. si quis sub conditione. ff. de condi. insti. & quæ volunt doct. in simili de iuramento, in cap. illo vos. de pigno. dicentes quod iuramentum exactionis ab vsurario in contractu facit præsumi contra ipsum vsurarium, & eius contractum.

2 Vsque ad 30. annos † potest de nullitate agi, secundum Salic. in l. præses. C. quomodo iudex. & faciunt not. in l. licut C. de præscrip. 30. annorum. & Bartol. in leg. si expressim. ff. de appel.

DCCCCXXXIX.

1 Legitima † est quota bonorum, & non quota hæreditatis, vt dicit Bartol. in l. ex facto. 2. ff. de hæredi. instit. in versic. illud displicet mihi plus, nam legitima filij, &c. idem tenet Bald. & Iaco. de Butr. C. de heredi. instituen. in l. quoties. circa finẽ. vbi habetur, quòd legitima semper intelligitur deducto ære alieno. i. Papinianus. §. quarta. ff. de inof. test. ideo dicit pars bonoru & non hæreditatis. de quo per Guli. in l. si quis in suo. C. de inofficio. testa. idem tenet Imol. in l. ita tamen. §. si patronus. ff. ad Trebe. idem tenet Bal. in dicta l. ex facto. vbi, quod institutus in legitima est hæres quòad commoda, & non quò ad incommoda, & facit de ficere fideicommissum, vt tenet Spec. in d. titu. & ita est communis opinio, vt dicit Ang. de Aretio. in §. actionum autem. Insti. de act. in verti. quæro cui competat ista actio. ibi, quia cum legitima non sit quota hereditatis, sed quota bonorum, &c. licet Ang. de Peru. teneat contrarium, in d. l. ita tamen. §. si. patronus.

DCCCCXL.

1 Verbum † volo, aliquando est verbum directum, & aliquã do verbum obliquum, secundum subiectam materiam, vt dicit Barto. in l. apud Aufidium. ff. de optio. leg. & in l. cũctos populos. C. de summa trinitate. de quo verbo volo, habetur in le. quoniam indignum. C. de test. vbi dicitur, quod de le non est directum nec obliquum, sed tantummodo ratione adiuncti.

DCCCCXLI.

2 Victus non appellando confirmat sententiam contra se latam.

1 Si debitor † non habeat pecunias, &c. vt suprà singularis. 657. nu. 3.

2 Non appellando, † victus facto suo confirmat sententiam contra se latam. in c. quod ad consultationem. & c. cũ inter. extrà de re iudi. & sententia habetur pro veritate. l. 1. ff. de iudi. & l. res iudicata. ff. de reg. iur. & nõ appellando acquiescit sententiæ. l. 3. C. de re iu. & sentẽtia facit notoriũ iuris. l. emptorẽ. ff. de act. emp. & Sa. in l. ea quidem. C. de accusa.

DCCCCXLII.

1 Præscriptio contra ignorantem currit.

1 Dominium † directum non præscribitur, vt habetur per Cy. in l. comperit. C. de præscript. 30. vel 40. anno. & per text. in l. cum notissimi. in fi. eo. titu. nisi sit interuersa possessio per emphyteutam, vel feudatarium non admittendo reuertentem, vel tradendo alij, ita dicit gloss. in dicta l. cum notissim. §. final. in glossa. final. Nec obstat ignorantia domini directi, quia cõtra ignorantem currit præscriptio. l. fi. C. de long. tẽpo. præscriptio, nec potest ignorans restitui ex clausula generali, maximè cum post completam præscriptionem transierit quadriennium. l. fi. C. de temp. in integ. restit. petend.

2 Per protestationem † probantur impedimenta. vt not. Panormita. in cap. plerunque, extra de rescrip. & dicit notandum esse.

DCCCCXLIII.

2 De materia † cessionis actionis, & quãdo valeat, & quando non, vide plene Panorm. in ca. ex parte. extrà de alienatione, &c.
Cõclusio libelli debet attẽdi &c. vt suprà sing. 889. nu. 2.

DCCCCXLIIII.

1 Gratia à Papa † concessa, non expirat morte Papæ etiam re integra, vt per Panor. in c. relatum. de offi. deleg. allegat. c. si cui. de præben. lib. 6. de quo vide plenè per Ioan. Fab. Insti. manda. §. 3.

2 An sola citatio † emanata à delegato perpetuat sibi iurisdictionem, licet pars fuerit citata, not. Panorm. extrà de offi. deleg. in c. gratum circa prin. in 1. col. de hoc vide in 70. consi. meo.

DCCCCXLV.

1 Interlocutoria † lata sine causæ cognitione nunquam transit in rem iudicatam, ita not. Bal. in l. ex stipulatione. C. de sen. & interloc. om. iudi.

2 Citatio † nulla & temeraria non arctat citatum. Panor. in c. prudentiam, de offic. deleg. & ibi dicit, quòd citatio est actus iurisdictionalis.

DCCCCXLVI.

1 Grauatus † comparendo coram iudice, & tempus quo potest appellare, non videtur eius appellationi interponendæ renũtiare, secus in iam interposita. vide plene Panor. extrà de offi. deleg. in c. gratum.

2 Citatio † valet per edictum, vbi nescitur quis sit citãdus. not. Panor. post Innocen. in dicto c. gratum. de offic. delega. circa prin.

3 Pars † non potest se iuuare de eo, quod impugnauit. Pan. in d. c. relatum de offi. deleg.

DCCCCXLVII.

1 Si citatus † dicat, quòd non comparebit, non debet sequi trina citatio, etiam in casibus in quibus trina citatio, vel vna peremptoria requiritur ita dicit Panor. in c. consuluit, de offi. deleg. circa fi.

2 Plus ibi dicit Panor. quòd † non requiritur trina citatio, vbi iudex patrem assignat personaliter comparentem.

DCCCCXLVIII.

1 Interlocutoria † per quam quis pronuntiat se non esse iudicem competentem, non potest contrario imperio reuocari. in c. significantibus de offi deleg. & ibi plene per Panor. quia habet vim diffinitiuæ quę non potest contrario imperio reuocari, vt ibi per Pan. de quo vide etiã quę dixi in tractatu meo de appel. circa. fi.

2 In interdicto † vti possidetis, vbi probationes sunt pares, ille debet obtinere, qui docet de titulo, vt dicit. Bal. in l. ordinarij. C. de rei vend.

DCCCCXLXI.

1 Possessio & quasi possessio retinetur animo.

1 Qui semel † possedit, præsumitur semper possidere, & ista est communis opinio, de qua per Bal. & Sali. in l. siue possidetis. C. de proba. & in l. non ignorat. C. ad exhi. & ratio est, quia possessio retinetur animo. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acqui. poss. & quasi possessio etiam retinetur animo, vt per Bar. in l. si quis §. fi. de dam. infec. & in l. j. ff. de acquir. poste.

2 Petitorium † absorbet possessorium. in c. cum dilectus. extra de ordi. cogni.

DCCCCL.

1 Scire quis præsumitur ea quæ continentur in instrumento pœnes se reperto.

2 Verba narratiua in instrumento fidem faciunt inter contrahentes.

1 Quis præsumitur † habere scientiam eorũ quæ continentur in instrumento penes se reperto. argu. in l. inter chartulas, & ibi bene probatur. C. de fide instrumen. & iure hast. fiscalis lib. 10.

2 Verba narratiua † in instrumento fidẽ faciunt inter partes contrahentes l. optimam. C. de contrahen. & cõmit. stipul. Imò etiam ſtaretur tali narratiuæ inter alias partes, vbi res esset de antiquo, & similiter ſtatur instrumento enarrato in alio instrumento, vbi de re antiqua agere tur. argu. in d. l. optimam. & habetur in clem. 1. de probatio. & in l. si arbiter. cum ibi not. ff. de probatio. & in cap. Albericus. de testib.

DCCCCLI.

1 Successorum appellatione qui contineantur.

2 Dictio hæredibus iuncta post verbum filijs, ampliat.

1 Appellatione † successorum etiam in feudalibus nedum intelliguntur filij & hæredes, sed etiam legatarij, & alij extranei, vt determinat Bald. in titulo de prohibit. feud. alien. per Feder. in vltima columna sui commenta. in capitul. 1. in princip.

2 Si priuatus † concedat in feudũ alicui stipulanti pro se & filijs, & hæredibus suis, quia ista dictio ampliat, intelligitur nedum de filijs, sed etiam de quibuscunque hæredibus descendentibus, ita determinat Sali. in l. 2. in 20. q. C. de iur. emphy. alleg. l. in conuentionibus. ff. de verbo. signi. ratio, quia illa dictio, hæredibus, iuncta post verbũ filijs ampliat. c. in præsentia. de procurat.

DCCCCLII.

1 Consuetudo notoria necessario non est probanda.

2 Dominium ex possessione quando præsumatur.

1 Consuetudo † notoria licet sit proponenda, tamen nõ est necessario probanda, vt dicit gl. in ca. ad nostram 3. ext. de iureiuran. & est ratio secundum Salicet. in l. ea quidẽ. C. de accusatio. in 33. colum. materia notorij, quia notorium prouincię videtur innotescere iudici, vt personæ publicæ.

2 Ex possessione † præsumitur dominium, quando ipsum dominium deducitur incidẽter in iudicio in aliqua causa gloss. in l. sicuti. §. si quæratur. ff. si serui. vendi. & in l. 1. cum gloss. ff. famil. erciscun. ita determinat Bald. in titu. de iure nat. in §. ex non scripto, vbi dicit quòd quotiescũque aliquid deducitur in iudicio incidenter, sufficit semiplena probatio.

DCCCCLIII.

1 Agens interdicto † restitutorio vel adipiscendæ, vel retinendæ, vel vti possidetis, non potest negatoria reconueniri. ita videtur velle Host. in summa, in titu. de mutuis petitionibus. in fi. super quo vide quæ scripsi infra singu. 953. & supra sing. 462.

2 ex simulato † contractu non transfertur possessio. alleg. doct. l. emptor. ff. de aqua plu. arcen.

3 An per instrumentum † locationis vel innestituræ probetur possessio, vide Io. Fer. in tit. forma libelli pro possessione turbata, super verbo, hodie tenet & possidet.

4 Emphyteuta † negando rem emphyteuticariam esse, an possit ab ea repelli, & contra ipsum agi ad commissum. vide Spe. in tit. de locato. §. nunc aliqua verti. 65.

DCCCCLIIII.

1 Intellectus c. 1. de cleri. coniuga. lib. 6.

1 Clericus † coniugatus cum vnica virgine, mortua vxore gaudet priuilegio fori tam in ciuilib. quã in criminalib. cautis, & similiter gaudet priuilegio clerici in omnib, vt ponit Zenzelinus in c. vnico. §. in ceteris in 1. q. de cleri. cõiug. lib. 6. qui allegat Io. And. & doct. ita tenere. Addas rõnem, quia dictum c. vnicum, quod priuilegiat clericos cõiugatos solũ loquitur, qñ ambo cõiuges viuunt, vnde mortua vxore amplius non dicuntur coniuges, sed dẽ solutus, ideo gaudere debet tali priuilegio clericatus, facit quod voluit Io. An. in rubr. de cleri. coniuga. in antiquis, vbi dicit, quòd mortua vxore clericus potest promoueri ad

ri ad maiores & sacros ordines absque eo, quòd de nouo recipiat minores & primæuos ordines, nam character impressus remanet.

DCCCCLV.

1 *Præscriptione longi temporis decem annorum dominium vtile acquiritur.*
3 *Titulus putatiuus sufficit in præscriptione.*
2 Per præscriptionem † lõgi temporis 10.ann. inter presentes cum titulo & bona fide acquiritur vtile dominium, secundum communem sententiam Io.gl. & cõmuniter doct. in auth. nisi. C. de bon. mater. & Bar. in l. traditionibus. C. de pact. & per l. empotor & l. super lũg. C. de præscrip. long. tem. quamuis secundum opinionem Mar. in d. authen. nisi quem sequitur Pet. & sequi videtur Cy. ac quiratur etiam dominium directum.
2 Vtilis † actio in rem quæ competit præscribenti cum bona fide, præfertur directę actioni competenti ei, contra quem præscribitur. l. si quis emptionis. C. de præsc. 30. vel 40. ann. & habetur per doct. maximè Ang. in l. si procurator meus. ff. de procur.
3 In re præscribenda sufficit titulus putatiuus, & non requiritur verus titulus. l. clauib. ff. de contrahend. emp. & ven. & voluit Io. An. in c. de quarta. de præscri. cum alias iustus error habeatur pro titulo, & not. glos. super rubr. C. quorum bonorum.

DCCCCLVI.

1 *Iuramentum metu vel dolo extortum potest dissolui per iudicem secularem. & nu. 3.*
1 Iudex † etiam secularis potest compellere recipientem iuramentum metu vel dolo extortum, ad remittendum iuranti tale iuramentum, ne sit iniquitatis vinculum, vt tenẽt doct. in c. 1. de iureiur. & hoc dicit singulariter Pe. Brix. episcopus dicẽs, q vbi iuramentũ est illicitè extortum ex parte recipientis, põt compelli recipiens dissoluere, & ad dissoluendum & relaxandum hoc iuramentũ illicitè extortum subdens, q in tali compulsione iudex secularis est iudex cõpetens, & idem Pe. Brix. Episcopus in suo aggregario hoc dicit in verbo iuramentum, in litera l. 3 14. versi. 225. allegans mirabiliter hoc tenuisse Federicum de Senis in cõsi. 266. per multas rõnes, & inter cæteras rationes, quia iudex debet esse vt calumniantiũ iniquitates expellat etiam laicus, Insti. in prœmio. & coram se & in oculis semper habeat æquitatẽ, quæ est contraria iniquitati. l. q si Ephe. ff. de eo quod certo loco, & debet iudex laicus etiam maleficijs hominum obuiare. l. in fundo. ff. de rei ven. & turpia & calumniosa lucra removere, vt per totum de calumniatoribus.
2 Et q iudex † laicus possit iuramentũ dissoluere, & super eo dispensare probatur in l. fi. in princ. ff. ad munic. & facit quod etiam alibi dr, q lex vim apostolici obtinet, vt iuramẽtũ remittat, ita dicit gl. in l. adigere. §. fi. ff. de iure patro. & not. Bal. in l. nec patronatus. C. de operis. liber.

DCCCCLVII.

1 *Effectus clausulæ soluo iure impertinentium.*
1 Clausula † saluo iure impertinentium, & operatur, q testes qui non debuerunt examinari, non faciant fidẽ, seu admissio articulorum impertinentium sit ipso iure nulla, vt voluit Bar. quem sequitur Io. de Imo. & doct. in l. ille à quo. §. fide testamento. ff. ad Trebel. per ea quæ habẽtur in l. Prætor in princ. & in l. qui vias. §. j. ff. de dam inf. & idem Bar. & post eum de Imol. in l. si quando. ff. de lega. 1. idem docto. iuris canonici in c. si diligenti. extra de offic. delega.

DCCCCLVIII.

1 Licet causa vniuersitatis nõ sit singulorũ. l. intantũ. §. vniuersitatis. ff. de rerũ diui. l. sed si hac. §. qui manumittitur ff. de in ius vocan. 12. q. 2. c. qui. manumittitur in c. cũ nũtius. ext. de test. tñ. qñ agitur de nemorib. & pascuis, quia singuli sunt habituri & percepturi commodum, singuli de loco nõ sunt idonei testes, vt not. doct. maximę in di. l. intantum. §. 1. & d. §. qui manumittitur, quia tunc causa dicitur propria, ideo nõ sunt idonei testes. l. nullus. de testib. & l. in omnibus C. eod. tit.
2 Item testes sunt † reducendi ad concordiam quãtum fieri põt c. cum tu. de testib. 12. q. 3. anteceſſor. & c. q prędecessor. & no. per Bar. ff. si cert. petatur. l. 2.
3 Aliquid † præsumitur potius factum fuisse tẽpore licito, quam tempore illicito. l. merito. ff. pro socio.

DCCCCLIX.

1 In facto † antiquo potius statur instrumẽtis & scripturis quam testib. probatur in l. si arbiter. ff. de probatio. not. per gl. & doct. in cap. tertio loco. de probatio. & ibi ratio ponitur.
2 Statur instrumentis † antiquis etiam enuntiantibus aliud gloss. & doct. in l. cum aliquis. ff. de iure deliberandi, & vide supra fin. 951.
3 In facti † s antiquis omnia solennia præsumuntur interuenisse, vt habetur in c. Albericus, & in c. significauit. de testi. per Bar. in l. si filius C. de peti. hære.

DCCCCLX.

1 Partibus † litigantibus in possessorio in materia interdicti vt possidetis, ille debet obtinere, qui habet antiquiorem possessionem, seu qui habet titulum, seu qui habet possessionem iustiorem, hæc omnia habentur & notat. in c. licet. de probatio. & in l. 1. per glos. Cy. & doct. C. vti possi. & in l. si duo. ff. vti possi.
2 In materia † interdicti vti possidetis, probatur turbatio ex sola cõtradictione in iudicio, vt voluit Bar. post Dy. in l. si prius. in vlt. oppositione. ff. de noui ope. nuntia. & Specu. in tit. de actione & petitione. §. superest. ver. quare. ideo dicit Bar. post glo. in l. 1. §. huius autem interdicti. ff. vti possi. quòd hoc interdictum competit cõtra cũ qui contendit possidere, & probatur in illo text. ibi, se possidere affirmat, datur etiam contra illum qui turbat, licet non contendat se possidere, vt dicit ibidem Barto. probatur in l. si duo. §. si vicinus. ff. vti possid. hoc dicit gl. in l. 1. §. retinendę. & in l. si duo. in princ. e. titul. & probatur in l. vim facit. ff. de vi. & vi. arma. datur etiam contra diffamantem, qui dicit me non habere ius in re, vel me non esse bonæ fidei possessorem ita ibi dicit Bart. alleg. Inno. in c. 2. de in integ. rest.
3 Qualiter † probetur turbatio possessionis, vide Ioan. Fer. in tit. libellus super turbata possessione, & in gloss. super verbo præsentialiter turbat & molestat.

DCCCCLXI.

1 Debet † responderi positionibus per verbum credit, vel non credit, vt dicit Spe. in tit. de iura. calum. in. §. restat. ver. 1. ibi, vel dic quòd hoc non est. & c.
2 An bannitus † possit testari, & an possit succedere ab intestato, vide Bart. in l. qui deficiunt. ff. de capitis diminutione.
3 De dictione † postea, vide plenè per Bart. in l. sed q sim pliciter. ff. ex quib. cau. maio.

DCCCCLXII.

1 An procurator † possit iurisdictionẽ prorogare sine speciali mandato. Pau. de Cas. in sua repetitione l. si se subijciant. ff. de iudic. dicit sic, de re ad rem non, cum super eo non habeat mandatum, vt in c. cum olim Abb. de off. deleg. sed de tempore ad tempus, vel de loco ad locum, vel de persona ad personam sic, quia ex quo principale negotium est sibi cõmissum, videntur sibi commissa oĩa ab eo dependentia. ff. de procurat. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. eodem tit. facit de restitutio. in integrum. c. fuscitata. & quod ibi not. Inn. facit optimè l. qui procuratorem dat, aut confestim agit. de procu. adde hic quod not. Spe. de compe. iud. adi. §. 1. versi. quid si duo. cum sequen. Vide supra sing. 270.
2 Ratio † restringit & limitat dictum l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2.

DCCCCLXIII.

1 *Dominij exceptio an opponatur contra agentem interdicto retinenda.*
1 Exceptio † dominij an possit opponi contra agẽtem interdicto retinendæ, vide Ang. de Are. Institu. de actionibus. §. quadrupli. versi. Viso de possessione recuperanda qui videtur concludere quod non. Ex quo dico, q aduocati errant, opponendo negatoriam contra agentem interdicto retinendæ, vel recuperandæ possessionis. de quo etiam tetigi supra, singu. 953. De materia negatoriæ, vide in primo consiliorum meorum.

DCCCCLXIIII.

1 *Obligatio personalis non est alienatio.*
1 Qui non † potest alienare, potest tamen se personaliter obligare, ita dicit Bald. in l. emptorem. C. communia de leg. circa fi. quia personalis obligatio nõ dicitur alienatio. l. alienatum. ff. de ver. ſign. & in l. si pro fundo. C. de transactionib.
2 Malè petit, † qui petit quod intus habet. l. si quis ex argentarijs. §. probet. ff. de eden. in cap. examinata. extra de iudicijs.

DCCCCLXV.

1 *Debitum fateri non videtur opponens exceptionem solutionis.*
1 An ille qui opponit † exceptionẽ solutionis simpliciter, vi
a detur debitum fateri? canonistæ dicunt q non. per c. cũ venerabilis. de excep. de quo tamen vide plenè per Bar. ff. de excep. l. non vtique.
2 De præscriptione † iurium fiscalium, vide plenè per Bart. ff. de diuersis & temporalibus præscriptio. in lege, in omnibus.

ADDITIO.

a Exceptionem solutionis. Opponẽs exceptionem solutionis non videtur fateri debitum, quando aduersarius negat talem solutionem esse factam, ẽm gl. no. in l. Iulianus verũ debitorẽ. ff. de cõdi. inde. quam gl. no. Bart. in d. l. Iulianus. versi. item aduertas ad istam lecturam. & Ale. cons. 183. in ci. in causa & lite. col. vlt. vol. 6. Pro quo facit, nam quis nõ potest se iuuare ex positione negata secundum Archi. in in c. 1. de consc. eccle. vel altar. lib. 6. & Spe. in tit. de positio §. 8. ver. 1. quem refert & sequitur Bart. in l. post legatum. in prin. col. pen. ff. de his quib. vt indig. & in l. naturaliter. §. 1. colum. vlt. ff. de acqui. pos.

DCCCCLXVI.

2 *Interesse per iuramentum probari.*
1 Licet † decimæ, quæ debentur Deo in signum vniuersalis dominij, in c. tuo. 2. de decimis. præscribi in totũ non possint, p ea quæ no. inc. 1 aliquibus. de decimis. & per Io. And. in c. 1. de decimis. & Guli. de monte Lauduno, in ca. 2. de iudi. & per doct. in l. comperit. C. de præscrip. 30. vel 40. annorum. tamen quota bene potest præscribi secũdum Tho. de aqui. cuius opinio est approbata de consuetudine generali, vt refert Bald. in d. l. comperit. & Hostiens. in sum. de decimis.
2 Interesse † probatur per iuramentum. Bar. ff. de vi & vi ar. in l. interdicto. in prin.

DCCCCLXXVII.

1 Exceptio † excommunicationis quæ obstat cedenti, & c. vt suprà sing. 144.
2 Si petantur † decem. & non debeantur nisi quinque, qui iurat se nihil teneri, est periurus. Bar. in l. 2. ff. de exceptio. rei iudicatæ.
3 An & quando † possit opponi de iure tertij, vide plenè Bar. in l. fundum titianum. ff. de exceptionibus & præscriptionibus.

DCCCCLXVIII.

1 *Legitimæ supplementum à quibus petendum.*
1 Supplementum † legitimæ debet peti non solum ab hæredibus, imo etiam à legatarijs, vt dicit Bart. licet dominus Rapha. dicat contrarium, vt refert dominus Io. de Graſ. in recollectis suis quas habet dominus Io. de Syzero. in l. omnimodo. C. de inof. testa.
2 Materiam † protestationis & c. vt s. sing. 158.

DCCCCLXIX.

1 Statuta † recipiunt interpretationem extensiuam vel restrictiuã, & quomodo, & quando, & qualiter, vide Bal. post Bar. in l. non dubium. C. de legi.
2 Ad probandum † matrimonium metu fuisse factum, sufficit vnus testis, & creditur magis illi soli, quã pluribus alijs deponentibus de voluntate. ita dicit Bald. in l. obseruare. §. proficisci. 13. q. ff. de offi. procon. & Lud. Roma. in rub. de arbi. in 6. col. post Inn. in c. cum super. de re iud. nec refert an metus præcesserat ante tempus contracti matrimonij, per no. in l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio; nõ datur. & per Bart. in l. fina. ff. si quis aliquem testari prohibuerit. & per Bald. in l. 1. C. eod. titu. ita dicit dom. Bartholomæus Cæpo. de Verona in suis singularibus.

DCCCCLXX.

1 Dominus † appellando ratificat sententiam latam contra falsum procuratorem. l. 3. §. fallus. ff. rem ratam hab. & dicit Bar. in l. filio præterito. ff. de iniusto rupto testa. in suare pet. & gl. in l. licet. C. de procu. licet sub dubio forte ibi gl. loquatur. Bar. ibi dicit, quod non approbat per appellationem, ne extinguantur si malè fiunt. leg. 1. in fin. ff. ad Turpil. vult ergo Bart. dicere q sententia non potest dici nulla per dictam ratificationem, sed si sit indebitè lata, reuocabitur.

DCCCCLXXI.

1 Si procurator † fuerit verus contumax, &c. vt s. plenius. sing. 565. nume. 1.
2 Processus † factus per filium, &c. vt supra singula. 565. nu. 2.

DCCCCLXXII.

1 Citatus † coram delegato non tenetur comparere, nisi copia rescripti sit inserta in citatione. Bart. in l. ex quacunque causa. ff. si quis in ius voca. non ierit. vide supra singu. 417. numer. 1.
2 Beneficium † restitutionis in integrum potest cedi. Barr. in l. non solum. ff. de in inte. resti. alle. l. si minorum. ff. de minutato.

DCCCCLXXIII.

1 Pone, testes † fuerunt examinati super articulo cõtinente, quod res valet centum, si post publicationem fiat articulus quod valet centum & quinquaginta, vtrum testes poterunt examinari? dic quod sic, & est ratio, quia articuli nõ sunt contrarij, sed diuersi, quia potest esse vnum & aliud. decretistæ de hoc habẽt extra de testi. cap. per hanc. verba sunt Bartol. in leg. cum furti. in princip. ff. de in litem iurando.

DCCCCLXXIIII.

1 In materia † feudali dum dicitur, quod pares Curię debẽt cognoscere. i. per alios vasallos à domino sub debito fidelitatis iuratos, vt rectè diffiniant, ita dicit Bald. in feud. in §. præterea. de prohi. feu. alie. per Fede. vbi quęrit, qs hodie debeat cognoscere de causa feudali.

DCCCCLXXV.

1 Si possideam † parietem cum vicino meo pro indiuiſio, an possim eum perforare? vide reportata per Dominum Pet. Pape secundum Bartolum in li. meo. ff. cõmuni diuidũdo.
2 Vasallus † non debet esse aduocatus contra eius dominum, vt dicit Andr. de Yser. in titu. quibus mod. feu. amittatur in princip.

DCCCCLXXVI.

1 Si flumen † mutet alueum naturalem antiquum, & transeat per nouum, cuius erit terra quę est in medio? vide Andre. de Yser. in feu. titu. de controuersia inuestituræ, in quęstione fin.
2 Si quis aliq d neget, an postea poterit ponere ad sui defensionem, puta de illo qui accusatur hominẽ occidisse, & negat, an possit postea dicere quod ad sui defensionem illud fecerit? vide And. de Yser. vbi supra proximè. & ibi concludit quod sic idem Bar. in l. cum de indebito. ff. de probationibus.
3 Valet † confessio sine causa, quando est facta in iudicio. Bar. in dicta l. cum de indebito. in princip.

DCCCCLXXVII.

1 Si creditor† proroget terminum debitori, fideiussor liberatur. Ioan, Ferra. in titul. forma libelli contra plures reos debendi. in gloss. super verbis, solutionem facere recusauerit.

2 Beneficium † diuidendarum actionum an possit opponi post litis contesta. idem Ferrar. in dicto titul. in gloss. super verbis, beneficio nouarum cōstitutionum, tenet quod sic.

DCCCCLXXVIII.

1 Qualitas† adiecta in præcedentibus, vide in aliqua dispositione an censeatur repetita in sequentibus, vide Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verb. oblig.

2 Si notarius† dicat se errasse, an sibi credi debeat? vide plenè Bar. in l. si librarius. ff. de reg. iur. & in l. tabulis. ff. de tabulis exhibendis.

DCCCCLXXIX.

1 *Intellectus l. iurisgentium. in prin. ff. de pact.*

1 Lex iurisgētium.† in principio ibi, & cæteri similes contractus. ff. de pact. inducitur ad quæstionem, qua quæritur, si tabellio in instrumento ponit, &c. s. dum recipit instrumētum inter aliquos, an possit postea renuntiationes & alia ponere propter illud, &c. & dicitur quod sic, dum tamen nil mutet de substantia. argumen. huius l. & argumento. ff. de vulg. & pupil. subst. l. 2. secundo respon. & ff. de euictio. l. si quis.

DCCCCLXXX.

1 Qualiter† puniatur ille qui suadet & dat consilium, vide Andr. de Ysern. quibus modis feudum amittatur. in 5. col.

2 De iusto† metu, vide Andr. de Yse. in tit. quo tempore miles inuestituram petere debeat. in 4. colum. de metu vide in 209. consi. me. pa. & sing. 2.

3 Pactum legis† commissoriæ nō reprobatur inter alias personas, nisi inter debitorem & creditorem. vide Andræam de Ysernia de feudo dato in vicem legis commissoriæ.

4 An per inuestituram† transferatur possessio, vide And. de Yser. in titulo, quid sit inuestitura.

5 Si vasallus † inducatur in possessionem vnius rei, an sit acquisita possessio omnium rerum, vide de Ysernia vbi supra.

6 Ad acquirendam† possessionem annuæ præstationis sufficit vnicus actus. Andræ. de Yser. vbi supra in capit. si vnus vasal.

7 Per quæ verba† fiat homagium, vide de Yser. in tit. de noua fidelitatis forma, in 3. col.

8 An feudum nobiliter, vide de Yser. in titulo, quis dicatur dux, &c.

9 Ius agnationis† inter naturales & bastardos non consistit de Yser. in tit. si de feudo defuncti militis, &c.

10 Qui dicantur† famosi latrones, vide de Ysernia, de pace tenenda, & eius violatoribus.

11 An vasallus† debeat ostendere domino rem feudalem, & cui incumbat onus probandi rem esse feudalem, vide plenè per Andr. de Yser. in titulo, de cōtrouersia inter vasal. & fœmi. &c.

12 In generali† alienatione non veniunt feuda, nisi dicatur. in capi. primo, de capitaneo qui curiam vendidit, an intelligatur, &c. & in capit. in generali. si de feudo controuersia fuerit.

DCCCCLXXXI.

1 Ius patronatus † transit cum vniuersitate, sed intellige si probetur ita voluisse contrahentes, vbi autem non probaretur, non transit cum vniuersitate. ita sentit de Yser. in feudis, in tit. si de feudo controuersia fuerit. in §. in generali. circa medium.

DCCCCLXXXII.

1 Aduocatus† aduersarij potest cogi deponere in causa contra illum, cuius est aduocatus. vt dicit de Ysern. in titul. de inuestitura si inter dominum & vasallum quæstio oriatur. & ibi est quæstio an vasallus possit esse testis in causa vasal.

2 Non committitur† ipso iure feudum, si vasallus non petat inuestituram infra tempus debitum, sed per sententiam, vt in feud. quo tempore miles inuestiturā petere debeat. in 9. colum. per And. de Ysernia.

3 Item licet† vasallus qui iurauit fidelitatem non teneatur successori pręstare, tamen tenetur ipse successor petere infra annum, & dicere inuestituram à domino. aliter res feudalis committitur. Io. de Gras. in recollect. meis, in capitulo. ego Episcopis. de iureiurando.

DCCCCLXXXIII.

1 Dies[a] incipit† à media nocte vsque ad aliā mediam noctē.
a l. more Romano. ff. de ferijs. & potest fieri solutio de nocte, & valent pacta, & transactiones, & sententiæ latæ & factæ nocte. l. nō minor. C. de transact. ita dicit de Yser. in loco præalleg. supra.

2 Quando diuersa† iura concurrunt circa eandem personā, quid agendum in actore reo? vide plenè de Ysernia in titulo, de contentione inter Dominum, & fidelem de inuestitura feudi, in quarta columna.

ADDITIO.

a Dies. Adde diem more Romano à media nocte incipere, & sequentis noctis media parte finiri constare, itaque ꝙ in his vigintiquatuor horis. i. duabus dimidiatis noctibus, & luce media actum est, perinde est, ac si quasi quod quauis hora lucis actum est, ita memoriæ commendauit Paul. in d. l. more Romano. ff. de fer. cuius meminit te. in c. consuluit. de offi. delegat. Hāc autem decisionem non carere dubitatione, nec oīno esse inutilem, vel ex Plutarcho liquere potest, qui in quæstionibus in hanc sententiam, Cur diei (inquit) principium à media nocte numeratur? An ꝙ respublica ab initio militari more & instituto constituta est. In re militari aūt multa noctu vtiliter occupātur. An diei ortum agendi principium esse voluerunt, noctē vero consilij & apparationis, oportet autem præparatos rem aggredi, non agentes præparari. An quemadmodū meridies finis est multis reipub. agēdę, sic noctē intēpestam actionē omniū initium oportere statuerunt. Cuius rei maximū argumentū est magistratum Romanum, post meridiē fędus facere non solere. An occasu quidem & ortu principiū & finem diei capere licet. nam si multitudinis iudicio principiū diei, cum sol emergere cœperit, finem vero cū penitus occiderit, terminauerimus, æqualitatē diei & noctis, quod æquinoctiū dicimus, non habebimus. Quare cū ortus diei & occasus principium difficillimè capi possint, relinquitur, aut vt medium diē, aut mediam noctē principiū diei statuamus, potius aūt ēm. Aulus quoque Gellius noct. Attic. lib. 3. Quęri (inquit) † solitū est, qui noctis hora tertia, quartave, siue qua alia nati sunt, vter dies natalis haberi, appellari ve debeat. Is ne quem nox ea secuta est, an qui dies noctē cōsecutus est. M. Varro in lib. rerū humanarū, quē de diebus scripsit, Homines, inquit, qui media nocte ad proximā mediā noctē in his horis 24. nati sunt, vna die nati dicūtur. Quibus verbis ita videtur dierum obseruationē diuisisse, vt qui post solem occasum ante mediā noctē natus sit, is ei dies natalis sit, à quo die ea nox cœpit. Cōtra vero, qui in sex horis posterioribus nascitur, eo die videri natū, qui post eā noctē diluxerit. Athenienses autē aliter obseruare diē, Varro in eodē li. scripsit, eosque à sole occaso ad solē iterū occidentē, oē id medium tempus vnū diē esse dicere. Cēsorinus quoq; in suo opusculo de die natali. de dieb. sic inqt. Superest pauca de die dicere, qui vt mēsis, aut annus, partī naturalis partī ciuilis est, naturalis dies est, tēpus ab exoriēte ad solis occasum, cuius contrarium est tempus, nox, ab occasu solis ad ortum. Ciuilis aūt dies vocatur tēpus, quod fit vno cœli circumactu, quo dies verus & nox cōtineť, vt cū dicim', aliquē 30. dies tm̄ vixisse, relinquitur. n. etiā noctes intelligere. Aduertēdū est insuper ꝙ Iason in d. l. more Romano, aliter declarauit presentem materiam dum faciendo quinque diuisiones diei primo diē naturalē construit cū ꝙ media nocte incipit, & media sequenti finitur. secundū morem Romanorū, & tamē Gellius

Gellius & Censorinus dicunt, hunc potius appellari diem ciuilem, & naturalem eum esse qui incipit ab exoriente sole, vsque ad solis occasum. Item Iason appellat diem artificialem à mane, & sic quando sol est super terram vsque ad vesperas, & sic nihil comprehendet de nocte, cum tamen Censorinus eum putet debere dici naturalem. Ciuilis vero qui idem est quod artificialis, vocetur tempus quod fit vno cœli circumactu, quo dies verius & nox continetur.

DCCCCLXXXIIII.

1 Verba† simpliciter prolata intelliguntur secundum ius cōmune. Bal. ff. de condi. & demonstr.

2 Ad probandum continuam mansionem, vel continuam possessionem sufficit probare pro maiori parte tempotis Bald. in l. mutianæ. §. si quis ita. ff. de conditio. & demonstratio.

DCCCCLXXXV.

1 Si quis† incipit probare ordinariè, posteà videns quod nō probat, an possit redire ad extraordinarium remedium, petendo, ꝙ eius aduersarius iuret, & an in defectum probationem possit petere probatis indicijs, vt torqueatur, cum non habeat locum tortura, nisi cum probationes non subsunt, quia aliter explorari & inuestigari non possunt facinora. ff. de quæstionibus. l. edictum. hoc quantum ad illū contra quem probationes sunt plenę, quantum ad alios vt scientur socij emendatores, fiunt etiam quęstiones probatione plena. ff. ad exhibendum. l. penu. ff. ad Sylleia. l. prius. vnde quādo agit vel accusat, debet esse certus de probatione. C. de edend. l. 1. non. n. locum habet extraordinarium, quum cœpit probare per ordinarium modum. ff. de minoribus. l. in causæ. si agit vel accusat, & prosequitur causam ordinariè inducendo probationes legitimas, non videtur ꝙ possit recurrere ad sacramentales, vel quęstionem, sicut cum quis eligit ex testamento, non potest recurrere ad viā intestati. C. de codic. l. fina. videtur sibi dari electionē hoc casu, vt expressè videtur innui. ff. rerum amot. l. Marcellus §. j. put dictio magis, accipitur ibi electiuè sicut accipitur. ff. de leg. 2. l. si Titio & mihi. ideo diunt multi quod debet protestari, vt si in probatione plena deficeret probatis indicijs, possit impulsare sacramētales, aut petere quæstionem fieri. argumento pro ista protestatione. C. de præscrip. longi temporis. l. emptore. C. de exce. l. si quidem. item dicūt ꝙ qñ proponitur exceptio contra intentionē agentis, videtur agnoscere & confiteri id quod petitur, vt postea incūbat ei probatio eius quod continetur in exceptione. argument. ff. de fideicommissa. liber. l. si debitor. ff. de contra tab. l. si pręteritis. Verius videtur vt purgatio cum sacramētalibus locum habeat, vbi sunt illa quæ iudicē mouere debent iudicare etiam si non protestetur. Item ꝙ probatis indicijs perueniat ad quæstionem quantuncunque cœperit probare per testes. Ista & plura alia quæ hic non sunt perfectè scripta, ponit de Yser. in feudis, in titulo, de controuersia inter dominum & fidelem de inuestitura feudi, circa finem sui apparatus.

Quando deferatur sacramentū purgationis, vide de Yser. vbi suprà proximè.

DCCCCLXXXVI.

1 De sententia† quando est nulla per errorem, vel alias, qualiter debeat procedi, vide Ang. de Are. in l. seruo inuito. §. cum prætor. ff. ad Trebellianum. & ibi etiam Bartolum.

DCCCCLXXXVII.

1 *Libellus in omnibus causis edendus reo.*

1 In omnibus† causis ciuilibus, siue super petitorio, siue super possessorio etiam retinēdæ, vel adipiscendæ, edendus est libellus in scriptis ei, qui in ius vocatur, iuxta no. in cle. sæpe. de verbo. signi. & in cle. dispendiosam. de iudic. facit authen. offeratur. C. de litis contesta. cum ibi no. per Bart. & doct. in l. prima. ff. de eden. & no. Barto. in l. si duo. ff. vti possi. & in l. prima. C. de eden. nam etiam in interdictis dandus est libellus. Idem not. Bar. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infe. Etiā si factum esset notorium, iuxta not. per Io. Fab. in §. ex non scripto. Institu. de iure naturali. & in c. tua & c. fi. extra de coha. cler. & muli. per Inno. & doc. etiam in minoribus casibus est dandus libellus. in authen. nisi breuiores. C. de sent. ex peri. recit. & l. 1. ff. si mensor fal. modū dixerit. & in c. 1. de offic. iudi. per Inno.

2 Aliud† est legitimare causam, & aliud legitimare & integrare instantiam iudicij, vt not. Ioa. And. post Innoc. extra de prob. c. 1.

DCCCCLXXXVIII.

1 Beneficium† l. edicto. C. de edict. diui Adrian. non competit fideicommissario ante restitutionem hereditatis re vel verbo. l. restituta. & l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ff. ad Trebellianum. nota. in l. cum hæredes. ff. de acquirend. posses.

2 An instrumentum† debeat edi, de quo fit mentio in libello, vide Bartol. ff. de legat. nomine caue. in l. postquam. in §. final.

DCCCCLXXXIX.

1 Qualiter † quis probabit se proximiorem testatori, vide plenè per Iacobum de Puteo. ff. de acquiren. hæredita. in l. is potest.

2 Illud† quod potest intelligi, habetur pro expresso. ff. de lega. 3. l. fideicommissa. §. si filio.

DCCCCXC.

1 Ille† qui debebat recipere meliorem monetam, puta veterem, per errorem iuris recepit deteriorem monetam puta nouam, licet in isto errore longo tempore perseuerauerit, non præiudicat sibi. ꝙ tene menti, dicit Bald. in l. qua fidei commissarij. ff. de leg. 2.

2 An compater† repellatur à testimonio pro compatre, vel à iudicādo, vide Spe. de elec. §. qualiter. versic. quid iuris de compatre spirituali. & Guli. de Cug. ff. de in ius vocan. l. generali. vide in tract. de repro. testium.

DCCCCXCI.

1 Casus† in quibus iudex potest vt suspectus recusari, vide in d. tractatu de reprobatione testium.

2 Si processus† sit nullus, attestationes etiam & omnia sunt nulla tanquam accessoria. vide in d. tract. de reprobatio. testium.

DCCCCXCII.

1 Debet fieri copia interrogatoriorum parti petenti, vt in tract. de reprob. testium. In dicto tractatu de reprobatione testium enumerātur 27. casus, in quibus vnus testis plenè probat.

DCCCCXCIII.

1 Sententia † quæ in rem transiuit, &c. vt supra singulari. 600.

2 Malè† petit qui petit quod intus habet. in 128. consiliorū meorum.

3 Dominus† directus potest, &c. vt supra singulari 854. §. secundo.

4 Missio† in possessionem non seruato &c. vt supra singulari 851.

5 Delegantis† & delegati &c. vt supra, singular. 796. §. delegantis.

6 De expensis † soluendis ante litis contestat. supra singula. 724.

DCCCCXCIIII.

1 Qualiter puniātur vēdentes cum falsis mensuris, vide Io. Fer. in tit. forma libelli in causa venditionis.

DCCCCXCV.

1 Si inferantur† plures causę in appellatione ab interlocutoria, sufficit vnam probari. Salicetus. C. de appella. in l. eos. in 17. col.

2 Facundia† aduocati est attendenda in taxatione expensarum per iudicem. Salic. in l. non ignoret. in 2. col. C. de fructibus & litis expen.

3 Succumbens† in interlocutoria debet in expensis cōdemnari. Sali. in d. l. non ignoret.

4 Non solum veniunt in taxa expensarum expensæ litis, imo etiam dispendia, & expensæ itineris, & expensæ via-

 giorum

giorum teſtium.

5 An facturaᵗ inſtrumenti debiti veniat in taxatione expẽ ſarum. Salicetus quod ſic. in dicta l. non ignoret, circa finem.

6 In cauſaᵗ criminali veniunt expenſæ ad commodum partis priuatæ, & non ad commodum fiſci. Salicetus in l. cum quidam. C. de fructi. & lit. expenſis.

7 De bonisᵗ publicatis debent ſolui expenſæ. Salicetus in d. l. cum quidam.

8 An expenſæᵗ pro patrocinio debeant aduocato taxari. Sali. & non, in d. l. cum quidam.

9 De præceptisᵗ quæ fiunt per, iudices ex abrupto, vide Salicetum in lege, interlocuto. C. quibus res iudicata non nocet.

10 Clauſulaᵗ reſeruationis adiecta in fine ſententiæ diffiniti uæ, nihil operatur. Salic. in l. ea quæ. C. quibus res iudicata non nocet.

11 Non ſufficitᵗ inhibitio facta parti, niſi etiam fiat iudici in cauſa appellationis ab interlocutoria. vide Sali. qui ita dicit poſt Ioan. Andr. in l. appellatione. C. de appella. in 5. columna.

12 An pendente ᵗ appellatione poſsit in integrum reſtitutio petiᵖ dic ꝙ ſic, non tamen vt appellatio ſuſpendatur. vide Sali. in d. l. appellatione. in 5. col.

13 Impedimentumᵗ probatur per iuratũ etum in materia appellationum. Sali. in l. preſes. C. de appel.

14 De appellationeᵗ non introducta coram iudice ad quem infra terminum ſtatutum defectu nuntij vel procuratoris, an ſit deſerta, vel quomodo ſuccurretur domino, vide Salic. in d. l. præſes.

15 Si appellatioᵗ ſit deſerta, iudex appellationum non poteſt pronuntiare ſuper negotio principali, quia iuriſdictio eſt reuerſa ad iudicem à quo, ſed debet pronuntiare appellationem deſertam, & partem in expenſis condemnare. Sali. in l. eos. C. de appel. in 6. col. Et ibi dicit Salicetus, quod ſententia ſuper deſertione appellationis eſt interloquutoria.

16 Si ſit appellatum, ᵗ & iudex apppellationũ cognoſcit ſententiam nullam, quid debet pronuntiare iudex appellatio niſi? quidã dicunt quod dẽt pronuntiare malè appellatum, quia ſententia eſt nulla. Et non mirandum, ſi de nullitate cognoſcit cum in appellatione inſit nullitas. alij, vt Iaco. de Are. & Iaco. de Butr. quod melius eſt, ꝙ iudex pronũtiet fruſtratoriè, vel ſuperuacuo appellatum, ex eo ꝙ ſententia eſt nulla. iſta ponit Sali. in l. eos. C. de appel. in 7. col.

17 Interloquutoriaᵗ etiam deſcritur per lapſum fatalium, & iuriſdictio reuertitur ad priorem iudicem Sali. in l. ſi contra maiorem. C. de appel.

18 Ab actuᵗ nullo non eſt neceſſe appellare. l. ¦ donationes. C. de appel. & ibi Sali. & ſi l. conſtat ff. eo.

19 Inter præſentes lis conteſtatur in cauſa appellationis. l. 1. C. ne liceat in vna eademque cauſa. no. Sal. in l. ampliore. C. de appel. circa prin. Et appellatus poteſt exercere appellationem, ſicut appellans. vt in d. l. ampliorem. quia appellatio eſt communis vtrique parti.

20 Quę dicanturᵗ connexa, & quæ ſeparata. vide Sali. in d. l. ampliorem.

21 Interrogationesᵗ non debent ſæpius fieri ſuper eodem, ſed ſufficit ſemel reſpondere nota Salic. in l. in refutatoris. C. de appel.

22 De appellationeᵗ ab interlocutoria an poſsit iuſtificari vel in firmari ex nouis actis vide Sali. in l. per hanc. C. de tẽp. appellationum. 11. co.

23 De procuratoreᵗ qui non produxit mandatum ſuum in prima inſtantia, & ſuccũbit, an poterit producere in cauſa appellationis. vide Sali. in d. l. per hanc de tempo. appella. in fine.

24 Appellatioᵗ eſt communis ita quod vno negligente proſequi alius proſequitur Salic. in d. l. per hanc. in fi.

25 Nullitas deſeritur per lapſum fatalium, ſicut iniquitas vbi de nullitate cum iniquitate ſimul agitur Sali. in l. cum antiquioribus. §. illud. C. de temporibus appellatio. in fin.

26 Statutum ᵗ tollens appellationem non videtur nullitatem remouiſſe Sal. in l. cum antiquioribus. §. fi. C. de tempo. appel. Et vide in 201. conſi. meorum.

27 Cauſaᵗ nullitatis poteſt principaliter agi abſque appellatione, ſed coram quo an coram eorum iudice, vel iudice ſuperiore vide Sali. in l. fi. vt proponis. C. quomodo & quando iudex vide in l. 1. C. de ſen. quæ ſine certa quantitate. proferuntur.

28 Iuriſdictio caſtellorum an poſsit prorogari vide Salic. in l. certa ratione. C. quando prouoca. non eſt neceſſe, & ibi videtur tenere quod ſic.

29 Poteſt appellariᵗ à taxatione expenſarũ exceſsiuè vel alias minus debite facta Sali. in l. fina. C. quando prouocare non eſt neceſſe.

30 Amicitia communisᵗ & ordinata nõ repellit à teſtimonio ſed tantum illa quæ eſt priuata aut alia ſingularis & inordinata l. ſciendum cum gl. ff. de vſur. & facit gloſſ. in c. non oporteat de accuſationibus.

31 Paritasᵗ affectiones ſuſpitiones remouet in l. non ſolum. §. 1. ff. de ritu nuptiarum. & no. gl. in c. poſtremo. de appe. & doct. in l. teſtis idoneus. ff. de teſti.

DCCCCXCVI.

1 Vſuræ veniunt officio iudicis.

1 Facta condemnatione ᵗ ſuper reſtitutione depoſiti tacito de vſuris, nõ competit poſtea actio ad vſuras, quia non eſt alia petitio ſortis, & alia vſurarum, quia vſuræ veniunt officio iudicis. Odofr. ibi. ex quo poteſt dici, ꝙ attentata in præiudicium appellationis reuocantur officio iudicis. nõ debẽt reuocari, ſi iudex diffiniat cauſam principalem tacitu de attentatis. quod facit pro cauſa mea cõtra de plaſtro. C. depoſiti. in l. ſi depoſita pecunia. vnde ſublata actione fortis tollitur acceſſorium. l. eos qui. C. de vſuris. idem in expenſis, vt not. Inno. in cap. finem. in fi. de dolo & contuma facit. l. terminato. C. de fructi. & litium expen.

2 Si laicusᵗ efficiatur clericus quis cognoſcet de delicto, an iudex eccleſiaſticus vel tẽporalis? vide Guli. de Mon. Lau. in c. 1. de cenſi. in clemen.

DCCCCXCVII.

1 Per nouationemᵗ & delegationem tollitur ipſo iure prima obligatio. l. 1. & l. rem. in fi. de nouatio. ponit Bart. in l. ſi cũ dotem. ff. ſolu. matrimo. Præſumitur patrem prædilexiſſe filium ſuum natum, quã eius liberos naſcituros. not Bart. in dicta l. ſi conſtante. ff. de ſoluto matrimonio.

2 Modumᵗ procedendi circa annotationes bonorum, ponit Bart. ff. de requirendis reis l. 1.

DCCCCXCVIII.

1 Octoᵗ requiruntur ad hoc, vt valet depoſitum à debitore factum, vide quandam poſtillam in C. depoſiti.

2 Staturᵗ protocollo &c. vt ſupra ſingulari 472. §. primo.

3 De citationeᵗ facta ad domum, an valeat, vide Bar. ff. de lega. 2. ſi tamen.

DCCCCXCIX.

1 Si ſit prohibitaᵗ alienatio per teſtatorem, & vnus filiorum alienat, & ſimiliter alius, an ſuperueniens poſsit agere ad fideicommiſſum? Bart. tenet expreſsè quod non, in l. cum pater. §. libertis. ff. de lega. 2.

M.

1 Sicut pendente ᵗ cauſa appellationis nihil eſt innouandũ ita nec etiam pendente cauſa principali nihil eſt innouandum, ſecundum Innocentium in capitulo bonæ. de appel lat. & Bald. in capitu. fin. quo tempore mil. inueſtituram pe. in vſibus feudorum. facit cle. final. cum ſua gloſſ. extra vt lite pendent. nihil innouetur, & ibi Guliel. de Monte. Lauduno plenè.

2 Fauor præfertur odio. no. Io. And. in nouel. de reſcri. in c. duobus. de reſcri. lib. 6.

M I.

XI.

1 An fideiuſſorᵗ excommunicatus poſsit opponere cõpenſationem, & an ipſe excommunicatus poſsit compenſare? Vide Albericum de Roſ. in ſuis quæſtionib. quæſtione 45.

M II.

1 Non valetᵗ obligatio facta in carcere ad vtilitatem illius, qui detinet in carcere. Bar. & Imo. in l. qui à latronibus. ff. de teſta. & idem gl. & Bart. in l. qui carcerem. ff. quod metus cauſa. Idem Innocen. in ca. cum locum. de ſponſ. ꝙ detentus in carcere nõ poteſt diſponere ſuper eo, ſuper quo eſtᵗ detentus. Vlterius dicit Bar. in dicta l. qui in carcerem. Imol. in dicta l. qui à latronibus. ꝙ cautela vel conſuetudo qua vtuntur aliqui, qui faciũt extrahere detentos à carcere, & cum ipſis contrahunt, non valet, quia ex quo tales non poſſunt libere recedere, cenſentur eſſe in carcere. allegat Bartol. ꝙ Iacob. de Aret. ita tenuit, in l. qui neque. ff. de verborum ſignificatio.

ADDITIO.

Adde eundem Guido. Pap. ſuprà ſing. 840. & ſingul. 980. Hippo. ſing. 306.

M III.

1 In concluſioneᵗ attenditur modus agẽdi potius quam narratiua. not. Innocen. in cap. ſuper literis. extra de reſcript. & Baldus in l. edita. C. de edend. & in iuribus ibi per eũ allega. & vide in conſilijs meis, conſilio 229.

2 An annusᵗ incœptus habeatur pro completo, vel dies incœpta pro completa, vide l. anniculus. & ibi glo. ff. de verbo, ſignifica.

M III I.

1 Donatio antea facta confunditur per aditionem hæreditatis ſine beneficio inuentarij.

3 Si filiusᵗ vel alius extraneus inſtitutus hæres adeat hæreditatem ſine beneficio inuentarij, cõfunditur donatio antea ſibi facta. & venit in reſtitutione fideicõmiſſi, ita dicit Dominus Iacobus de Aurelianis, in l. filium quem habentem. C. familiæ erciſcundæ. in recollectis ſuis, quas habet Dominus Petrus de dolis. De hoc vide in 203. conſiliorum meorum in quinto quæſito, & conſilio 226.

M V.

1 Valet pactumᵗ ꝙ arbitri poſſunt procedere partibus præſentibus vel abſentibus. l. diem proferre. §. ſi quis ex litigatoribus. ff. de arbit. an ſi non citetur pars, valeat ſententia? Dic quod ſententia eſt nulla. vt notat ſingulariter Specul. in titu. de arbitris. §. exequitur. verſi. ſed pone quid ſi actũ eſt. quod nota. iſtud reperi in ſingularibus Ludouici Roman. ſingulari 25. ſingu. 408. & 675.

M V I.

1 Limitationes ad clem. appellanti. de appella.

1 Cle. appellanti. ᵗ de appellationibus, quæ vult ꝙ appellatio ab interlocutoria non poſsit iuſtificari ex nouo producendis, habet quatuor limitationes ſecundum Bald. in l. per hanc. C. de tempor. appella. vt refert Ludo. Roma. ſingul. 282. incip. clemen. appellanti. Prima, quando nouiter allegata ſuperuenerunt de nouo ad notitiam appellantis, ſecundum Dy. & Bald. in l. inuitus. C. de procu. Secunda, in interlocutorijs quæ non poſſunt reparari in diffinitiua tertia, niſi in his quæ ortũ habuerunt à facto aduerſarij. quarta, niſi in his, in quibus appellatur à repulſione articulorũ per appellationem in prima inſtantia traditorum illa. n. poſſunt etiã deduci & probari in cauſa appellationis. Aliã limitationem ponit idem Roma. ſing. 404.

M V II.

1 Virginis raptus quando dicatur fieri.

1 Raptusᵗ virginis eſt, quando per vim mulier rapitur, & traducitur de loco ad locum. C. de rapt. l. prima. & ſi. ad legem Iuliam de vi public. l. qui cœtu. §. qui vacantem. Sed ſi per vim virgo cognoſcatur, & non rapiatur, tunc eſt proprièᵗ ſtuprum, vt colligi poteſt Inſtitut. de public. iudic. §. item lex. & de adulterijs. leg. mariti lenocinium. §. finali.

2 Honorᵗ eſt præferendus lucro. gl. not. in l. antepenulti. ff. ſi quisᵗ omiſſ. cauſa teſta.

M V III.

1 Taciturnitasᵗ habetur pro cõſenſu, quando agitur de præiudicio tacentis, niſi expreſsè conſentiat. l. qui vas. §. vetare. ff. de furtis. l. filiusfamil. §. inuitus. ff. de procurat. Innocent. in capitu. in Geneſi. de elect. libro. 6. l. Caius. ff. de pigno.

M IX.

1 Donatioᵗ facta filio, confunditur per aditionem hereditatis, & venit in fideicommiſſo vniuerſali. vide in recollectis Domini Iaco. de Aurelianis, in l. filium quem habentem. in fi. C. famil. erciſc.

M X.

1 An ex diuiſioneᵗ inter ſocios debeatur laudimium, vel inter duos fratres, vel ex miſsione per vnum alteri facta, vide ſcripta per dom. Petr. Papæ, manu ſua in C. meo. C. de bonis quæ liberis. in l. ſi in poſtilla quæ incipit, quæſtio de facto, &c.

M X I.

1 Teſtesᵗ poſſunt repeti poſt publicationem teſtium, ſi non fuerint interrogati iuxta interrogatoria tradita ꝑ partes. Antonius de Butri, in capitulo. per tuas. de teſtibus, ſin 2. notabili.

2 Quandoᵗ teſtes ſunt publicati, pars præſumitur didiciſſe teſtificata, poſtquam habuit facultatem videndi. ita dicit Ant. de But. poſt Guliel. de Monte Lauduno in c. fraterni tatis. extra de teſti. in 15. col.

M X II.

1 Aliquisᵗ in ſuo primo teſtamento legauit Titio fundum, vt non poſsit alienare extra familiam, poſtea in ſecũdo teſtamento eſt relictum ſimpliciter non facta mentione, ꝙ non poteſt ponere extra familiam, an illa videantur repetita in ſecundo teſtamento? Bart. concludit ꝙ non, in l. Statius. ff. de iure fiſci.

2 Si petanturᵗ decem, & iudex condemnet in quinq;, an de alijs quinque videatur pars abſoluta? vide Inno. de re iud. in c. cum inter.

3 Etiam in materiaᵗ poſſeſſorij debet libellus offerri, lis cõteſtari, & iuris ordo ſeruari. probatur in cap. fi. vt lite pendente nihil innouetur, in clemen.

M X III.

1 Sententiaᵗ an poſsit ferri contra defenſorem cauſæ, & qualiter, vide ſupra ſingu. 660. & ſingulari. 540. §. ex refectione.

M X IIII.

1 Si quisᵗ nolit reſpondere, an ſit hęres, interrogetur, an ſit poſſeſſor hęreditatis, quia ſi reſpondeat ꝙ ſic, poteſt conueniri actione perſonali, vt plenè per Barto. in l. cõtrouerſia. ff. de tranſact.

M X V.

1 Literęᵗ impetratę à Papa ad beneficia obtinẽda, in quibus impetrans tacuit beneficium incompatibile quod prius obtinebat, licet minimum, non valent, in cap. cum adeo. & c. ad audientiam. in fin. in capitu. poſtulaſti. & capitul. ſi proponente. de reſcript. cum ibi not. hoc voluit glo. in ca. ſuper literis. eo. tit. ad hoc facit c. ſi motu proprio. de præben. lib. 6.

M X I.

1 Si teſtisᵗ dicat aliter depoſuiſſe quam notarius ſcripſerit, cui potius credatur? vide quandam apoſtillam in libro meo. ff. de rebus eorum qui ſub tut. vel cura. in l. magis puto. in fi. & vide in deciſionibus Curię Parlamenti, quæſtione 560.

MXVII.

1 In libello factionis iniuriarum licet ciuiliter agatur, debet locus & tempus inferi in libello vt dicit Bart.in l.ait prætor ff.de iniurijs.quem sequitur Salic.in l.actorem.C.eodem titul.Sed hoc verum,si à reo opponatur,aliter procedit libellus,vt dicit Bal.in feudis in tit.quibus modis feudũ amittatur,in 7.columna,versi.quæro cum ciuiliter agitur,&c. idem Bald.etiam in sua repetitione paduana legis edita.C. de edend.qui allegat Innocen.& Hosti.ita tenere,in c.fin. de purg.cano.

MXVIII.

1 Quando sunt plures iudices, an vnus sine alio possit procedere,vide in paruo lib.meo rubeo.fo.112.in repertorio super l.cum magistratus.

2 Ex quibus contractus præsumatur simulatus. vide Iacobum de puteo,in l.si cum dotem.§.si mulier.ff.solu.matrimonio.

MXIX.

1 Quando quis dicatur ciuis, & quis dicatur continuus habitator in villa,vide reportata per dominum Pet.Papę,in infortiato meo.ff.de fundo instru.& instru.le.& in l.cum de lanionis.

3 Dictio item,est repetitiua.Io.Fa.Insti.de le.Aquilia.in §. fi.in fi.§.& ibi plenè quæ faciunt videri p̃cedentia non esse repetita.

MXX.

1 Quid dicatur provincia.vt quis videatur absens vel præsens,vide Ioan.Fa.Insti.de vsu.in §.1.

2 Si superueniat mala fides post præscriptionem, an teneatur restituere in foro conscientiæ, vide Ioã.Fab.vbi suprà proxime.

3 An feudalia veniant in generali alienatione,vide Io. Fab. Inst.de rerum diuisione,in prin.

MXXI.

1 In generali alienatione non veniunt bona subiacentia restitutioni.hoc voluit Bar.in l.filius patroni.ff.ad Trebel.& post eum Ang.in l.Aufidius.ff.de priui.cred. & Ioan. Fa. Insti.de re diui.in prin.

XXII.

1 Legitimatio filij non nocet alijs successoribus.vide Ioan. Fab.Insti.de iure personarum.in §.sed naturalia iura, &c.

2 Princeps per suum rescriptum potest tollere filio quartam iure naturę debitam.ita dicit Ioannes.Fabr.post Dynum Insti.de iure personarum.§.sed naturalia iura.circa finem.

MXXIII.

1 An agens interdicto retinendæ possit reconueniri interdicto recuperandę possessionis.vide Ioan.de graf.in recollect.meis extra de præscript.cap.veniens.in fine.

MXXIIII.

1 Materiam expensarum soluendarum ante litis contestationem vel post,vide plenè secundum Iacob.de Arena in quandam postil.in libro meo Ioann.Ferr.in tit.de actione reali.

MXXV.

1 Verbum positum post plura verba ad vtrumque refertur nota.Bartol.ff.de seruo corr.l. doli verbum.quod est notabile.vide reportata per dominum Pet.Papæ in dicta l.doli.

MXXVI.

1 Propter infamiam vnius de domo vel progenie, omnes infamantur. vide reportata per do.Petr.pa.ff.de seruo corru.in l.vtrum.in lib.meo.

MXXVII.

1 Quando duo vel plura in aliquo actu requiruntur, alterũ adesse non sufficit,sed omnia requirũtur fieri.not.ff.de iti. actuque priua.in l.3.in §.hoc autem à superiori.super verbo competere.

MXXVIII.

1 Bona vniusquisque alienis debitis siue priuatis siue publicis non debent exequi.l.nullam.C.de excusat.& execut.li.12.

MXXIX.

1 Paris effectus sunt casuum expressio, & simplex & generalis comprehensio,quia tantum valet generale in omnibus,quantum speciale in singulis. vide in li.statutorum meorum.fo.504.verso.

FINIS.

SINGVLARIA

DO. FRANCISCI CREMENSIS,

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS ET INTERPRETIS ACVTISSIMI.

Additionibus Domini Ioannis Baptistæ de Castilliono Genuensis, ac Domini Gabrielis Saraynæ Iurisconsulti Veronensis, & aliorum illustrata.

I.

1 *Ecclesia an teneat alimẽtare donatorem,re donata cõbusta.*
2 *Intellectus l.1.C.de iure emphyt.*

1 QVAERO primo de ista quæstione, Dedi ecclesiæ domum, vt me alimentaret, postea domus est combusta, vel alio casu fortuito est destructa, an ecclesia teneatur vlterus me alimentare? Videbaẽ dicendum quod nõ, quia deficit causa, propter quam tenebatur me alimẽtare,

a ar.l.1.C.de iure emphy.In contrarium singulariter determinat Bal.in d.l.1.ea rõne, ga trãslato dominio periculum est emptoris, siue acceptatoris, non autem ipsius dantis.ff. de euict.l.Lucius.ff.de pericu.& cõmodo rei vendi.l.necessariò.ff.de condictio.ob causam.l.si pecuniã.§.j.Nõ obstat

2 modò tex.tin dicta l.1,supra allegata,quia ibi res non transiuerat in dominium saltem directum accipientis.

ADDITIONES.

a In contrarium.Ad hoc facit quod dicit idem Bal.in rubric. C.de pericu.& cõmodo rei vend.in 2.quæstio.ibi, nudo pacto sine traditione.ergo si interuenit traditio, vt in casu isto, videtur secus esse.

Sed an si quis,quod habet,trada tecclesię, vel monasterio,cũ hoc,quod monasterium debeat sibi perpetuo alimenta,an dicatur contractus vsurarius? vide do.Alexand. remissiuè, in l.item.circa fi.ff.de pa.& plenius per Albe.de Rosa.in l. iubemus nulli.col.penu.ver.noueritis.C.de sacrosan.eccle. Paul.de Cast.in l.de fideicommisso.C.de transact.Io. And. in c.peccatum.de reg.iur.in 6.in mercu.Gab.Sa.

II.

1 *Hypotheca an contrahatur per hæc verba,videlicet, quòd si nõ solueris debitori pecuniam debitam,licitum esset eius bona propria authoritate ingredi?*

1 QVid si feci tecum pactum,vt si non solueres mihi pecuniam debitam,licitum sit mihi ingredi bona tua,p̃pria authoritate,& nihil dixi de hypotheca,an per ista verba sit contracta hypotheca? Est singularissimum dictum Bald.quod sic,in l.creditores.in fin.C.de pign.alle.tex.qui optimè probat in l.creditor.§.post diuisionem.ff.qui pot. in pig.hab.vbi etiam probatur ex illo §.idem esse,si feci pactum cum fratre meo,vt liceret mihi vendere rẽ suã.casu quo non solueret creditori in pignus datũ,q̃ erit cõtracta hypotheca.qui tex.est mentẽ tenendus ad ista dicta.

ADDITIO.

Quid si feci,&c.Ad hoc.vide etiam Bar.in l.creditor.§.post diuisionem.hic alle.& pro isto dicto bene facit l.si.in prin. & quod ibi notat Bal.C.quę res pig.oblig.pos.

III.

1 *Legatum factum filiæ,an in dubio dicatur factum causa dotis,vt filia excludatur à statuto repellente à successione filiam dotatam?*
2 *Dos an possit esse sine matrimonio?*

1 STatuto cauetur,q̃ extantibus masculis filia dotata nõ succedat,pater legauit centum filiæ in testamnto,an in dubio intelligatur causa dotis,vt repellatur filia vigore statuti à successione paterna,& per consequens dicatur dotata? Videte singulare dictum Bar.q̃ excluditur a statuto, in l.quod autem.per illũ tex.ff.de iure dot.Et si dixerit aliqs.

2 Qualiter filia potest esse dota sine matrimonio. cum dos sine matrimonio esse nõ possit?l.3.ff.de iu. do. Respõdeo q̃ qñ pater legat dotem filiæ in testamento, illa filia dicit dotata,etiam si non sit in matrimonio,sed in virginitate.l. qui pupillam.ff.de adulte.per quem tex.ibi firmat Bart.& Bal.post gl.in l.cũ plures.§.cum tutor.ff.de administra.tu. & idẽ Bar.in l.nõ est matrimonium.ff.de ritu nup.in l.Titio centũ.§.Titio genero.ibi,ante nuptias.ff.de condi.& demõ.& refert Bal.in l.nõ sine.C.de bon.quæ libe. & idẽ Bal.in l.si plures.in antepenul.col.C.de condi.infer.

ADDITIONES.

Statuto cauetur,&c.Ad hoc vide q̃ dicit Bal.in l.1.in 2.col. ff.solu.matri.vbi vide p̃ alios,& p̃ Bal.in sua disputa.quæ incipit,quæritur mulier.Sed istud simpliciter non placet Alex.in l.quod autem.hic alleg.ideo distinguit, quòd aut filia est nubilis ætatis,quam tunc pater habet necesse dotare,& procedat istud dictum.Aut non est ætatis nubilis.& tunc,secus,per iura per eum allegata.

Latè tradit Bal.Nouel.in tract.de dote in 6.parte,priuile.14. Et do.And.Tiraquel.in tract.de retract.conuent.in fine. numero.39.Gabr.Saray.

IIII.

1 *Donare potest vxor viro,vt filia communis maritetur.*

1 QVanquam donatio inter virum & vxorem nõ valeat l.donationes C.de donation.inter virum & vxorem. Tamẽ fallit quando vxor donaret marito, vt maritaretur filia cõmunis.casus est,quẽ dicit ibi Bart.singularissimum in l.siue vxor.ff.de donatio.inter virum & vxorem.

ADDITIONES.

Quanquam,&c.vide Bar.in l.2.de donat.

Hoc latè tractat Palatios Ruuios in rubri.extrà de donatio. inter virũ & vxorẽ.§.49.vbi docet etiam quomodo hoc fit intelligẽdũ.Adde tñ q̃ hoc singu.põt p̃bari p̃ tex.in l. cũ vxor virũ.ff.de dona.inter vir.& vxo.& l.Lucius.ff.gb. mo.pig.vel hypo.fo.Hoc tñ singu.ipse Cremẽsis simpliciter a Romano.fin.821.Tu habes,quòd donationes.Gab.Sar.

V.

1 *Dotis debitæ vsuræ an ab hæredibus mariti peti possint?*
2 *Maritus legans dotem vxori, an videatur etiam ei legare vsuras dotis?*

1 SI maritus post viuus petijt vsuras dotis sibi debitę, & dilatæ, sita quod passus fuerat maximam morã, an postea mortuo marito poterũt hęredes eius petere vsuras dotis? Quilibet diceret q̃ sic,qa hæres & defunctus vna & eadẽ p̃sona censentur.auth.de iureiurã.à mor.p̃t.§.1.Tñ in cõtrariũ est doctrina Bar.valde sing.qa moriẽdo videtur remisisse vsuras.ita pulchrè dixit Bar.in l.vir vsuras.ff.de donatio.inter virũ & vxo.Et notatis bene istud dictum Bar.qa

2 non fuit repertum alibi,sed tamen legando dotem non videtur legare vsuras dotis,vt ibi est glo.

ADDITIO.

Si maritus,&c.Ad hoc vide singularissimũ consil.Bald.156. incip.in Christi nomine post biennium.vbi allegat te.singu.in l.cum quidam.§.diuus.ff.de vsu.& dictum Ba.ita singularissimũ commendat Salice.in l.vir.vsuras.hic alleg.& Ange.in dicto §.Iuerat.colum.9.Insti.de actio.quicquid inde quæn.

in sequen.dixerit.Pro quo dicto vide etiã magistrum meũ
in dicto.§.fuerat.col.5.

VI.

1 *Vxor quicquid acquirit,præsumitur de bonis mariti acquisi
uisse.Et quid sit in vidua,& concubina,& tutore, vel cu
ratore?.*

1 TV scis, quòd† quicquid acquirit vxor,præsumitur ac-
* quisiuisse* de bonis mariti,vt euitetur suspicio tur-
pis qstus.l.Quintus Mut'.ff.de dona inter vi ũ & vxo.l.
etiam.C.eo.Quid erit in vidua acquirente post mortem
mariti?Albe.singulariter ponit istam quæstionem singula
rem in dicta l etiam.quod aut ipsa vidua incontinenti post
mortem mariti acquisiuit, vt puta, fundum vel agrum,
& tunc præsumitur ex illis bonis mariti. Aut ex interuallo
& tunc non habebit locum ipsa præsumptio quia ex his
quæ incontinenti fiunt, præsumptio colligitur. leg.
si ventri.§.in bonis.ff.de priuileg.credi.l.si quis post hac.C.
de bon.dam.& l.post contractum.ff.de dona.& ita etiam
consuluit Ange.in consi.14.tacito tamen Alber.Addit ta
men ipse quid in concubina, an præsumatur acquisiuisse
ex bonis amasii?habetis singula em decisionem Bal.in l.1.
C.de natura.liber.quod habebit locum dicta præsumptio
d.l.Quintus Mutius.Sed quid in tutore vel curatore pau
pere,qui pendente administratione effectus est diues.nũqd
præsumatur ex bonis adulti,vel pupilli acquisiuisse?Dic ꝙ
non,quia pauperibus industria,vel patrimonij augmentũ
quod laboribus & multis casibus quęritur,non est inter-
dicendum.l.si defunctus.& ibi est tex. familiaris ad hoc.
C.arbit.tutel.quem not.

ADDITIONES.

Tu scis,&c.In princi.ad hoc vide Bal.consi.28.incip.propo-
nitur.& consil.55.incipi.à libello incipiendum est.in quar
ta parte.Et ad hoc vide docto.in cap.significauit.de dona.
inter vi.& vxo.Ang.cõsi.161.& consi.142.in fi.in 1.parte
* Præsumitur acquisiuisse.Intellige tamen nisi mulier pu-
blicè negotiaretur,quia tunc potius ex quęstu præsumere
tur acquisiuisse,quam ex bonis mariti,secundum Bal.qui
exemplificat in chirurga vel obstetrice.in l.si vxorẽ.col.
penul.versi.cæterum.C.de condi.insert. quod commen-
dat & sequitur Andr.Sicul.in tracta.de præstant.Cardin.in
3.quæstio.1.partis.Cotta,verb.concubina.

VII.

1 *Verbum præsentis,vel præteriti temporis intelligitur ipso iure
& an secus sit in verbo futuri temporis,maximè si à testa
tore proferatur.*

1 TV scis quod verbum† præsentis vel præteriti temporis
intelligitur ipso iure,secus in verbo futuri temporis,
* quia intelligitur per sententiam.* vtputa,priuetur, vel ca
dat.glo.in l.iubemus.§.œconomus.C.de sacrosan.eccle.in
criminali.C.de iurisdi.omnium iudi.aliæ gl.in l.si quis in l.
tantam.C.vnde vi.& in l.1.C.de pœn.iudi.qui malè iudi.
Quod tamen intellige,nisi verbo futuri temporis addatur
verbum,mox,illico,vel funditus,& similes dictiones,qa
tunc intelligeretur ipso iure.gl.singul.in authen.de incest.
nup.in gl.in verbo,mox.& alia gl.de verbo funditus,in le.
decernimus.C.de sacrosan.eccl.& est alia gl.secundũ vnã
literam in l.1.§.si pecuniam.quæ loquitur de verbo omni
no.ff.de posi.Quid autem si tale verbum futuri temporis
proferatur à testatore,vt puta,si hæres molestauerit vxo-
rem meam,priuetur hæreditate,& sit sine aliqua dictione?
dic quòd intelligitur ipso iure,nec requiritur sententia.ista
est doctrina Bal.in l.1.7.col.C.de his quæ pœ.nomine.

ADDITIONES.

Tu scis quòd verbum,&c.In fi.ad hoc vide Roma.sing.1.&
2.& quæ ibi satis plenè addidi.vide Matth.not.111.incip.
Not.quòd vbicunque.& 3.sequen.cũ his quæ vtrobique
addidi.& quæ similiter addidi in dictionario Alb.in verb.
verba futuri temporis.
Idem tradit Catel.Cot.in memor.in ver.Mox dictio.& in
verb.verbũ futuri temporis.Deci.in authen.cassa.in prin.
C.de sacrosanct.eccle.Mari.Socin.Iunior consi.133.col.3
volum.1.& late dixi in meis annotationibus ad sing.111
Matth.Mathe.incip.no.quod vbicunque per legẽ.Ga.Sar.
* Per sententiam.Fallit,si lex geminate loqueretur, secundũ
Bal.singu.in titu.de pac.Constat.§.priuilegia.in ver.& in
irritum deducantur.

VIII.

1 *Maritus si sub nomine appellatiuo in testamento dixerit,re
linquo vxorem meam dominam,massariã,& vsufructua
riã,& prima vxor moriatur,an secunda vxor erit domi-
na,vel vsufructuaria si maritus testamẽtũ nõ mutauerit.*
2 *Vxor relicta domina,massaria & vsufructuaria,extantibus
liberis,alimenta tantum consequitur, & quid si filij non
sint eiusdem matrimonij?*

1 QVid si maritus† sub nomine appellatiuo dixerit, relin
quo vxorem meam dominam,massariam,& vsufru-
ctuariam,& sic sub nomine appellatiuo, postea mortua
prima vxore accepit aliam,neque mutauit testamentum
ipse maritus,an secunda vxor erit domina,massaria & vsu
a fructuaria?Bal.singulariter tenet quod non,[a] *in l.fina.C.
* de indic.vidui.tollen. Sed quid si† ipsa vxor [b] relinquitur
2 domina,massaria,& vsufructuaria(que casu si sint filij ex
a consuetudine ipsa mulier percipiet solum alimenta, si au-
tem sint instituti extranei,& tunc recipit vsumfructum,
vt dicit gl.communiter approbata in authen.quòd locum
C.si mu.secundò nupl.& in l.Titia cum testamento.§.fin.
c ff.de lega.2.)& sint filij, [c] sed non eiusdem matrimonij, an
ad dictos extendatur consuetudo?dictum est Bald.quod
non extenditur consuetudo ad tales filios primi matrimo
nij,quia cum consuetudo est strictissimi iuris,& loquatur.
de filijs eiusdem matrimonij,non extenderetur ad filios
alterius matrimonij,& sic vxor habebit vsumfructũ,quod
est valde notandum.

ADDITIONES.

a Quid si maritus,&c.ibi,Bald.sing.tenet quod nõ. Ad hoc
facit l.si auguste.de leg.2.contra Bald.facit l.si cognatis.ff.
de rebus dubijs.& quod not.Oldr.in consi.212.incipi.qui
dam in suo testamento.sub rubrica,de verborum signifi-
cat.& titu.de libe.& posthu.facit etiam quod not.Alexã.
consilio 166.in tertio volumi.& idem Alexand.in l.fina.
hic alleg.in additio.ad Bal.dicit se consuluisse contra Bal-
dum,apud Cæsenam.
* Adde Ale.consi.171.viso processu.ver.non obstat etiam
lib.2.de quo admiratur Ias.vbi Bal.sequitur in l.diuortio.
§.quod in anno.colum.penul.ff.soluto matrimo.& in leg.
duobus.§.si ei qui.ff.de iureiuran.licet ad eius rationes ali-
ter non respondeat.sed respondet Dec.in c.quoniam Ab-
bas.in 11.q.de offi.dele.& cum Bal.etiam videtur transi-
re Feli.in c.vlti.de treug.& pac.dum examinat regulam l.
boues.§.hoc sermone.de verbo. significatio.
b Sed quid si ipsa vxor.Vide ea quę addit Alexan.in l.Titia.
hic alleg.& vide Bar.consi.incip.in Christi nomine, Ber-
toldus fecit testamentum.& in consi.incip. Petrus Mat-
hioli.Cano.in cap.si pater.de testamẽ.in 6.Limitatur pri-
mo ista materia,nisi testator specialiter legasset alimenta,
& etiam eam simpliciter reliquisset vsufructuariam, ſm
Pau.de Castro,consi.387.incipien.In Christi nomine, ꝙ
vxor &c.Secundò limitatur,quando diceretur solũmodo
relinquo vxorem meam vsufructuariã extãtibus filijs,qa
tunc venit vsusfructus ſm Bal.in l.si pater.C.de vsufruct.
per tex.in dicta l.Titia.& vide etiam in dicta l.fi.& vide
Alexan.rectè distinguentem in l.& si cõtra.colum.7. ver.
& Bar.inducit ista.de vulga.& pupil.Bartol.in l.sicut in an
nos.ff.ex quibus causis vsufruct.amit.Bart.Cæpol.in tra-
de serui.vrba.prædio.in titul.de vsufruct.Specul.in titu.q
filij sint legi.ver.quid ita dixit.per Alex.consi.4.in prima
parte.& omnino per eum consi.22.secunda parte.& cõsi.
28.quarta parte.Pau.de Cast.consi.319.in nouis.& consi.
171.in eisdem.Bald.consi.317.incip.factum.in prima par
te.& consi.409.incip.illa verba,quod si domina.in eadem
parte.& consi.431.post princi.incip.quædam vidua.in ver
sicu.quæritur.& in pulchro consi.56.inci.manens Panol-
phi&.

phi.& consil.79.post princi.incip.punctus omnibus.in
2.parte.& breui consi.419.incip.quidam instituto hærede
in tertia parte.& consi.416.incip.dicta particula.in 4.par-
te.Ange.consi.96.in prima parte.per Abb.consi.68.in se-
cundo volu.Signo.consi.181.Francis.de. Aret.consil.74.
Bened.Capr.consi.4.in 1.dub.& consil.139.& melius con
sil.54.per totum.& consil.58.in primo dub.Ioan.de Ana.
consi.13.& in adi.Ludo.Bolog.ibi.Francisc.Cur.consi.11.
in fi.& notabilius consi.14.col.1.Io.Bertachin.in suo re-
pertorio in verbo vxor vsufructuaria. versicu.24. licet
prędicta non alleget.
c Et sint filij &c.Adde Pau.de Castr.consi.111.incip.super
primo quæsito dicendum.& super alleg.cõsi.390.incipiẽ.
quod vxor.Cępol.dicto tractatu de serui.vrbano.prędior.
ti.de vsufruct.vbi etiam ponunt.quid si attinentes sunt in
stituti,vel collaterales,& quid si filii,& quid si extranei.de
quo etiam per Ang.consi.244.& consi.321.Bald.in alleg.
consi.406.incip.illa verba.& d.consi.317.incip.factum.&
quid si instituatur frater testatoris?vide per Franc.Curt.d.
consi.14.col.fina.& Benedi.Cap.consi.72.in primo dubio
& ibi quid si sit superstes filia dotata?Quid si instituti filij
ex fratre sunt.Pau.de Castr.consi.415.quid si nepotes ex
filio.Benedi.Capr.consi.154.per totum.Idem si concubi-
na,vel mater, vel soror sit relicta vsufructuaria, domina
vel massaria,vt habeat vsumfructum nõ extantibus filijs,
alias alimenta tantum.Bald.in dicta l.fi.col.2.versi. idem
dico,si legetur concubinæ.C.de indic.vidui.tollen.de soro
re & nuru,in dicta.authen.hoc locum.col.2.C.si secũ.mu.
de matre,Anc.e.consi.96.Pau.de Cast.consi.210.& intelli
ge de toto vsufructu.deducta Falcidia de fructibus. Bal.in
dicta l.fi.in lectura antiqua.Bar.in dicta authen.hoc locum
col.4.ver.ad secundum.& d.l.Titia.§.fi.col.2.ver.secundò
aduerte.Adde tamen limitandum, quod mulier propter
illa verba poterit talia alimenta propria authoritate capere
sua manu,licet alias deberet capere de manu hæredis.ita
tenet Ang.in l.rerum amotarum.ff.rerum amota.allegat
Io.And.in additio.Spec.in titu.qui filij sint legiti.§.2.& di
cit quod non reperit alium doctorem,qui ponat istam li-
mitationem.sed tres doct.addit idem tenẽtes Mag.meus
in l.nemo potest.col.9.in prin.de leg.1.

IX.

1 *Falcidia non detrahitur de legatis factis ad pias causas, &
an detrahatur de legato facto à filio patri, vel econuerso?.
Et quid de legato facto matri,vel monacho?*

1 TV scis,† quod de legatis factis ad pias causas non detra
hitur Falcidia.authen.similiter.C.ad legem Falcid.&
in corpore vnde sumitur.Quid si legatur à filio patri, vel
econuerso,an istud dicatur legatum pium,& per cõsequẽs
non detrahatur Falcidia? Videbatur dicendum quod sic,
per text.in l.nam & si parentibus.ff.de inoffi.testa.ibi,non
minus piè,&c.& ita vidi vnum magnum doctorem con-
suluisse per rationem illius tex.Sed tu determina contra-
riũ p sing.doctrinã Ang.in dicta l.nã & si parentibus.vbi
dicit,ꝙ poterit detrahi Falcidia.Adde quod dixit Io.Aud.
in addit.ad Spe.in ti.de instru.edi §. nunc verò.ver. & idẽ
scias,ꝙ de legato facto matri detrahitur Falcidia,ergo non
dicit piũ,nisi sit paupercula.Facit ꝙ dicit Bald.in auth.simi
liter.vbi,si sit legatum filio monacho,non detrahitur Fal-
cidia,ergo sentit Bal.ꝙ si non fuisset monachus filius,detra
hatur ipsa Falcid.& pro hac parte allego tex.in cap.Raynu
tius.extra de testa.qui tamen loquitur de Trebellianica.
Sed eadem est ratio de Falcidia ad Trebelli.per ea quæ ha
bentur in l.Marcellus.in §.quod autem.ff. ad Trebel.

X.

1 *Hæres non potest grauari,nisi pro portione hæreditaria.*

1 TEstator fecit tres heredes,† Titium,Seium, & Sem-
pronium, & grauauit Titium,vt restituerit fundum
tertio,an legatarius consequatur totũ fundũ?Dic ꝙ solam
tertiam partẽ fundi consequitur,quia non potuit grauari.
Titius,nisi pro portione hæreditaria, casus est singularis
in l.si fundũ sub conditione.§.si libertus.ff.de legatis.1.

XI.

1 *Promittens præsentare in iudicio toties quoties, intelligitur,
vsque ad sentẽtiã tãtũ.Et quid si dixerit. quandocunque.*

1 SI quis† promiserit repræsentare Titium toties quoties,
&c.intelligitur vsque ad sententiam tantum,adeò quod
lata sententia erit liberatus.l.Grece,§.& post.ff.de fideiuss.
etiam si fuerit à sententia appellatum.in authen.de his qui
ingred.ad appella.in princip.Sed quid si adiecerit,quando-
cunque?Dic quod tunc tenetur etiam vltra,etiam post sen
tentiam,ad hoc,vt illud verbum aliquid operetur. ista est
doctrina Bal in l.2.§.fi.ff.qui satisda. cog.casum dicit esse
singularem in l.quod si nolit.§.si autem.ff.de ædil.edic.

ADDITIO.

Vide Socin.in l.1.col.fi.& ibi Deci.col.1.C.de senten.quæ ꝓ
eo quod interest.Hippoly.de Marsi.in l.vnius §.cognitu-
rũ.nu.35.ff.de quæstio.& in rubri.q.9.& 15.Ias.consi.30.
vol.1.& Alex.consi.145.quoniam.col.1.nu.2.ver.sed hoc
non obstante.vol.2.Gab.Sarav.

XII.

1 *Fiscus succedens filio præterito,an ex persona filij possit dice
re testamentum patris nullum?*

1 QVid si† filius fuerit pręteritus,quo casu poterat dice-
re testamentum nullum.l.Gallus.§.in omnibus.& l.
inter cætera.ff.de libe.& posthu.an si postea fiscus succe-
dit filio propter aliquod delictum,ex persona filij possit
dicere testamentum nullum.Quilibet diceret quod sic qa
fiscus habetur loco hæredis.l.2.C.ad le.Iul.de vi publi.& l.
inter eos.§.fi.ff.de fideiuss. In contrarium singulariter est
doctrina Bal.quod non possit dici nullum à fisco, vt in l.si
qua pœna.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

ADDITIONES.

Quid si filius,&c.Vide quæ dixi infrà not.90.incip. pone ꝙ
filius vbi repetitur istud dictum Bal.hic recitatum.
Refert & sequitur Curtius Iunior in l.posthumo.colum.fin.
in fi.verbis.C.de contratabu.& Arnon.dialogo 7.& dom.
Hiero.Gigas in suo tracta.de crimi.læsæ maiesta.in rubri.
de var.quæst.q.19.Gab.Sar.

XIII.

1 *Conductio,rei continuata nullo expresso pre.io,intelligitur eo
dem pretio quo ante continuari.*

1 SI conduxi† domum pro decem, & finito anno postea,
etiam reconduxi sine expressione pretij, intelligitur.
eodem pretio quo ante.Bald. in l.cum quidam.ad finem
C.de iure dot.vbi dicit etiam idem esse in famulo.l.qui ad
certum.ff.loca.

XIIII.

1 *Donatio causa mortis inualida iure fideicõmissi sustinetur,
& tunc an aditio hæreditatis requiratur?*

1 TV scis,quòd† quando donatio causa mortis non valet,
nec tenet.l.inter mortis.ff.de donati.causa mor.tamẽ
sustinebitur iure fideicommissi.ff.de leg.2.in l.miles ad
sororem.an tunc vt confirmetur,requiratur aditio hęredi
tatis?Dicite quod non requiritur aditio.Ita singulariter te
net Bal.in l.1.C.de dona.cau.mor.

ADDITIO.

Tu scis,&c.In fine.Adde quod Bartol.idem tenet in l.sequẽs
quęstio.ff.de leg.& in l.1.hic alleg.vide si faciunt nota.per
Sali.in l.fi.,in 3.col.C.de pact.& per Alex.in l.1.§.mortis
causa.ff.de donati. causa mor.& in l.qui Romæ.§.Flauius
ff.de verbo.obligatio.alios locos adducit Firmanus, vbi ta
men prædicta omnia non allegat in reper. in verb. donatio
causa mortis.versi.30.

XV.

1 *Emphyteusis accepta pro se,& filijs, & hæredibus, ad filios
transit,si sint hæredes saltem in vna parte.Et quid si di
ctum fuerit, Pro hæredibus suis masculis.*

1 TRaditur pro regula,quod† si pater accepit emphyteu-
sim pro se & filiis & hæredibus, non solum requiritur
quod sint filii,sed etiam quod sint hęredes saltem in vna
parte,l.vt iurisiurandi.§.si liberi. vbi ponit Bartolus.ff.de
oper.lib.& l.si tibi §.si pactus.ff.de pact.& plenè Bald.in l.
liberti

in l.liberti libertæ que.C.de oper.lib. Sed quid si dixerit, pro hæredibus.suis masculis,an tunc sufficiat esse de liberis,etiam si non sint hæredes? Bald.singulariter tenet quòd sic,quia sufficit esse de liberis, vel de filijs in l.Caius.ff.solu. matr.quia illud verbum,hæredibus,exponitur,id est,filijs l.ex facto.§.fi.ff.ad Trebel.

ADDITIONES.

Traditur pro regula,&c.Ad hoc facit optimè dictum Barto. post gl.loquentis in fortioribus terminis in l.ex facto.§. fi.ff.ad Trebel.quod si in instrumento dicatur, quod quis acquirit emphyteusim vel feudum pro se & hæredibus.illa dictio hæredibus,intelligitur,id est,filijs.glo.est ibi ordinaria,& sic liberi admitterentur,licet non essent hæredes.& istam decisionem refert & sequitur ampliando vnà doctrinà Bar.Magister meus in l.si non sortem.§.libertus. col.pen.ff.de condi.indeb. Adde Ant.Trigo.sin.99.

Vide Iaſ.in l.Gallus.§.1.col.pen.ver.amplia.nu.45.ff.de libe. & posthu.& latius per eundem in §.& quid si tantum.col. 18.versi.septimo.nu.108.& latissimè per Arium Pinellũ Lusitanum in repeti.l.1.C.de bon.mat.in 3.parte.nũ.88. versi.ego autem puto.Gab.Sar.

XVI.

1 *Legatum ſolutum per teſtatorem viuentem poteſt reuocari, & an fructus percepti repeti poſſint?*

2 *Donata cauſa mortis poſſunt cum fructibus repeti.*

1 SI legatum† soluitur in vita per ipsum testatorem, sicut aliquando soluitur per testatores, vt in l. Lucius.ff. de leg.2.tamen poterit reuocari per ipsum testatorem, vt dicit Bald.in l.fina.C.de vsur.& fru.leg.Sed an poterunt fructus percepti etiam ante reuocationem repeti? Dicite q̃ sic,quia quando titulus est reuocabilis,ex quo possum repetere rem principalem,possum etiam repetere fructus p
2 ceptos.†exemplum in re dona a causa mortis & tradita in vita donantis,quia potest repeti res donata cum fructibus l.cùm quis.vbi est casus.ff.de condic.ob causam.& l.videa mus.§.1.ff.de vsu.nam tunc istud legatum solutum æqui paratur donationi causa mortis.ita singulariter dicit Bald. in rubric.C.si quis omiss.causa testa.& in l.fina.de vsu.& fruct.leg.

ADDITIO.

Si legatum,&c.In fine.Vide Bald.in l.final.hic alleg.vbi videtur velle contrarium eius,ad quod hic allegatur.pro quo facit gl.in l.legatum.prima.ff.de leg.2.Sed contrà faciunt not.per eundem in l.quod seruus.co.tit.de leg.2.

XVII.

1 *Legitimatio baſtardi fieri poteſt à patre,ſub conditione,quòd is in hæreditate non ſuccedat.*

1 PAter potest legitimare† filiũ suũ bastardũ, cum hoc q̃ non succedat in hæreditate paterna,& valet talis legitimatio quo ad alia,sed taliter legitimatus non poterit succedere obstante illa conditione posita à patre,quæ erit valida.ita singulariter dixit Ba.in l.quæsitum.in reportatis antiquis.ff.de acquiren.hæredit.refert & sequitur Ludo.Ro. in duobus locis,scilicet,in l.qui superstitis.ff.de acquiren. hære.& in l.pactum quod dotali.C.de collat.

ADDITIO.

Pater potest,&c.Et aduerte.quod hoc modo legitimatus,videlicet,vt non succedat,nisi quatenus patri placuerit, dicitur potius dispensatus.Pau.de Cast.in l.solet.ff.de iurisdic. om.iud.& in l.pactum quod dotali.versi.vt eadem ratione.C.de collat.vbi dicit se cum pluribus consuluisse, & q̃ reperit consultum per Ray. de Forli.in ciuitate Pisarum. idem tenet Ludou.& alij,in l.qui superstitis.hic allegata. versi.8.limita.& Barto.singulariter in l.quæsitum.in lectura antiqua.hic alleg.Anto.de But.in c.per venerabilem.co. 27.qui filij sint legi.vbi etiam alij. Alex.consi.29.4.volu. Et ad ista vide etiam Bart.Veron.caute.114.incipien.cautella est,quam sæpè dedi parentibus,&c.

VXIII.

1 *Emptor probans venditionem ſibi factam,& pretium à ſe ſolutum,obtinere non debet contra venditorem,niſi & tempus probet.*

1 POne,†quod egi contra te,quia vẽdidisti mihi fundum, & probaui quòd vendisti, & etiam probaui solutionẽ pretij,tamen probaui de tempore,an tunc debeam obtinere re? Dicite quod non,quia non probaui de tempore ante litem contestatam.ita singulariter firmat Bal.in l.1 quasi ad fi.C.si plur.vna sen.&c.

ADDITIO.

Adde Catel.Cot.in memoralibus,in verbo,probatio sine tẽpore.& eundem Cremens.infrà sing.110.in fi.

XIX.

1 *Dotalis fundi æſtimatio in dubio facit emptionem, & an id procedat ſi maritus non ſit ſoluendo?*

1 HAbebis millies istud dictum in facto,† Tu scis, quod † fundus inæstimatus in dubio datus in dotem habetur pro empto.leg.quoties.& leg.si inter. C. de iure dot. quo casu maritus poterit soluere æstimationem, quia talis fundus definit esse dotalis,nec talis,fundus habebit priuilegia legis,† iulię de fundo dotali,vt ibi habetur.Tamen dicite,q̃ si maritus non est soluendo,non definit esse dotalis, nec poterit alienari,nec obligari per maritum.est dictum† Bal. aureum in l.interest.ad fi.C.de vsufruc.

ADDITIO.

Eandem opinionem tenet Palatios Ruuios in repeti.rubri. in.§.17.nu.8.& c.per vestras.de donatio.§.25.nu.30.ver. ex his inferes.Iaſ.& Deci.in l.ex conuentione.C.de pact. Idem Iaſ.in §.actionum.nu.84.Institu.de actio.Alexand. in l.Mæuia.§.fundus.ff.soluto matrimo.Soci.Iunior consi. 141.vol.1.nu.12.Et alij relati per Ant.Hispa.in l. quinquagesima Tauri.nu.44.versi.quod tamen.Hippoly.de Mar. sing.691.& nouissimè Arius Pinelus Lusitanus in repeti. rubri.C.de bo.mater.in tertia parte.nu.15.Sed adde, quòd Bal.in dicta l.interest.C.de vsufruct.non dicit id,ad quod allegatur per Cremens.& alios,sed tantum dicit,q̃ mulier potest vtili rei vendicatione agere ad rem æstimatam, etiã ea æstimatione,quæ facit emptionem in subsidium, quoties maritus,aut eius hæres nõ habet bona,ex quibus soluatur dotis æstimatio ipsi vxori quod not.gl.in l.in rebus. in ver.æstimatæ.ff.de iure dot.quam ibi doct.sequuntur.& Bal.Nouel.in tracta.dot.parte.7.priuileg.23.& parte 8.priuileg.7.Et ideo hęc conclusio per Cremen.hic firmata nõ videtur vera,nec in iure probari.& in specie contra eam, tener Didac.Couar.in practicis quæstio.c.28.nu.8.versic. octauo vbi ad hoc multa allegat.& Carol.Molin.in secunda parte cõmẽtar.in cõsue.Paris.§.55.in gl.1.nu.106.G.S.

XX.

1 *Alimenta ex iiſdem cauſis poſſunt denegari filio, ex quibus poteſt exhæredari.Et an ex eiſdem cauſis filius legitimatus poſſit ad ſpurietatem reuocari?*

1 TVlcis,†quod ex omnibus causis,ex quibus filius potest exhæredari,de quibus in §.aliud quoque capitulum.in authen.vt cum de appellatio.cog.eisdem ex causis possunt alimenta denegari.vide gl.singularem in l.si quis à liberis.§.si quis ex his.ff.de libe.agnoscen.& hoc sciunt lapides & tonsores.Sed quid an ex eisdem causis potero reuocare filium legitimatum ad spurietatem primam? Dicite quod sic.istud est dictum aureum Bald.qui nihil vnquã ignorauit,in ca.omnes.filij.sed si de feud.fuerit contro.in vbi.feu.facit quod in, simili dicitur, quòd exemptus ab omnibus,vt putà,a principe,vel à communitate poterit re
* uocari ad primum statum propter ingratitudinem.*ita singulariter Bal.ipse tenet in l.final.in fin. verbis.C.de liber.& eorum libe.quod est perpetuo notandum.

ADDITIONES.

a Sed quid.Istud dictum Bal.prius sciuit Roman.& recitauit singulari 225.incipien.vltimò quæritur.vide quæ ibi, satis plenè dixi.

Adde Io.de Arno.dialog.9.Catel.Cot.in memoral.in verb. exemptus ratione ingratitudinis.Hippoly.de Marsi.sing. 413.ingratitudo.& Io.Francisc.de Ripa in l.fi.in princip. C.de reuocand.donat.Iaſ.in l.ex hoc iure.nume.54.ff. de iusti.&

iusti.& iure.Gerad.de Petrasancta in sing.1. Andr, Tiraquel.in l.si vnquam.C.de reuoc.donatio.in versi.donatione largitus.nume.234.Carol.Molin.in consuet.Paris.tit.1. §.30.nume.3.atque hæc opinio procedit in his,quæ ipsum patrem eiusque bona respiciunt,nam in cæteris adhuc iudicatur filius ille legitimus,etiam si patri ingratus extiterit.ex his quæ notat Pau.de Cast.in l.ex facto.ff.de vulg.& pupilla.Et hæc intelligẽda sunt in ligitimatione, quæ ex rescripeo principis,similiue pacto fit.illa enim quæ ex ratione matrimonij subsecuti à iure canonico statuitur, ob ingratitudinem non reuocatur,secundum Roma.singula. 225.& ibi in additionibus dixi.Gab.Sar.

* Propter ingratitudinem.Adde istud non habere locum si tale priuilegium fuisset latum propter benemerita, quia tunc non poterit reuocari etiam propter ingratitudinem secundũ gl.sing.per illum tex.in l.si pater.§.1.ff.de do.quã sequitur Iaſ.consi.101.col.3.lib.4.& alibi ipe.

XXI.

1 *Nepos maſculus ex filia an dicatur de liberis maſculis ad excludendum ſubſtitutum?*

TEstator instituit fratrem suũ, & si decesserit sine liberis masculis substituit Titium.frater decessit superstite masculo nepote ex filia,an talis† nepos excludat substitutum? Videbatur quod sic,quia est de liberis masculis. In cõtrariũ singulariter determinat Ioan.And.in additio Spe. in rubrica de testa.quia filia quæ est in gradu propinquiori non excludet substitutum, multo minus filius filiæ, qui est in gradu remotiori,& minus dilectus à testatore.ad q̃ bene facit tex.in c.1.§.hoc autem not.qui feud.dare poss. vbi exclusa & infecta radice omnia descendentia à radice sunt exclusa,vt puta à filia,quæ dicitur esse infecta & exclusa.quod nunquam tradas obliuioni.& est tex.in ca.caulam quæ.de dolo & contuma.

ADDITIONES.

Testator.&c.Istud dictum fuit prius Math.not 129.no.vnũ dictum singulare.vide quæ ibi dixi.

Adde do.And.Tiraquel. in tracta.de iure primigenio.in 13. q.nume.6.versi.contrarium tamen.& plenè addidi in annotationibus meis ad Matheſi.singul.129.nota vnum dictum singula. Gab.Sar.

XXII.

2 *Exceptio peremptoria pacti de non petendo principali competens,competit & eius fideiuſſori.fallit.*

1 VNus tex.me fecit alias laborare,nam scis† quod exceptio peremptoria pacti de non petendo,quę competit principali, competit etiam eius fideiussori.§.penul.Insti.de repli.l.fina.ff.de pact,quod tamen fallit, nisi maior pars creditorem faceret pactum de non petẽdo,nisi certã partem hęredi futuro debitoris.ff.de pact.l.maiorem.túc enim pactum maioris partis prodest principali, si pauciores velint agere contra ipsum hæredẽ principalis debitoris vt ibi habetur.Non autem proderit fideiussori casu quo pauciores velint agere contra fideiussorem.casus est singularis in l.si præcedente.§.Lucius Titius.ff.man.quia proui sio ipsius creditoris de eo fideiussore accepto, non debet officere ipsi creditori.laborate omnino super illo tex.& faciet vobis honorem.

ADDITIO.

Vnus tex.&c.Math.prius sciuit istud vt in not.suo 104.vide ibi quę diximus.Idem Iaſ.in l.iurisgentium.§.si ante aditã col.4.ver.sexto limita.ff.de pact.

XXIII.

1 *Fiſcus an in integrum reſtituatur,ſi iudex errauerit in criminalibus?*

2 *In integrum reſtitutio in criminalibus non datur.*

1 QVid si iudex errauerit in criminalibus,an fisco detur in integrum restitutio? videbatur dicendum q̃ sic,qa fiscus,minor,& respublica æquiparantur, vt habetur in l. respublica.C.ex quibus causis ma.Dic tamen quod nõ poterit in integrum restitutio etiam in publicis pœnis, quia
2 in criminalibus nũ datur in integrum restitutio.l.auxilium ff.de mino.ita singular.dixit Bal.in additiõ.ad Spe.in tit.de accusa.ver.sed quid si ipsum in fi.2.col.

ADDITIO.

Adde Ioan.de Arno.epithom.37.Gab.Sar.

XXIIII.

1 *Dies legans dimidiam paupertatis ſuæ dimidium hæreditatis ſuæ legaſſe cenſetur.*

QVidam ditissimus,vt puta,Cosma de Medicis,legauit ibi dimidiam paupertatis suę,quia ita dixit testando,
1 Lego dimidiam paupertatis meæ.dic quod venit dimidiũ hæreditatis.istud est singulare dictum Bal.in rub.C.de vet bo.sig.in fi.verbis.& alleg.in l.Lucius.§.hæredẽ.ff.ad Tre.

ADDITIO.

Quidam ditissimus.&c. Adde Bart.in l.Lucis.§.hęredum. hic alleg.Idem sequitur Catel.Cot.in memor.in verb.paupertate.legata Gab.Sar.

XXV.

1 *Maritus qui promiſit reſtituere integram dotem, poteſt retinere portionem ſibi a ſtatuto conceſſam.*

1 STatuto cauetur,quod† mortua vxore in matrimonio maritus lucretur tertiam partem dotis,postea maritus recipiendo dotem promisit in casu soluti matrimonij restituere integram dotem,an isto casu poterit retinere portionem ſtatutariam? Videtur dicendum quod nõ,quia nõ est integra dos.In contrarium singulariter determinat Bal. in l.Neratius.ff.de relig.& sump.fune.per vnam glossellam ibi, vbi maritus debet restituere integram dotem,& tamẽ post deducere iustam retentionem,puta,expensas funeris sed portio statuti est iusta retentio, ergo, &c. quod tenemenți.

ADDITIO.

Vide Ioan.de Arno.epithom.39.& decisio.244.numero.8. Gabr.Saray.

XXVI.

1 *Ciuitas quæ facit expenſas in reparando caſtro alicuius ſui nobilis,vt ſe ab hoſtibus defendat, an expenſas repetat?*

1 SI princeps,vel rex† fortificauit castrum alterius nobilis diruptum,ad hoc vt hostes non caperent illud, ille nobilis finita guerra repetit illud castrum aptatum,princeps excipit,& repetit expensas quas fecit in reparatione castri an poterit repetere dictas expensas? Dic quòd ille nobilis obtinebit illud castrum sine solutione*alicuius expensæ, sed solum tanquam vnus de populo confert ad illam impensam.Ita singulariter dixit Bald.in l.si in aliquam.ff.de offic.proconsul.& legat.& clarius poneretur exemplum in ciuitate quæ feciſſet talem impensam.

ADDITIO.

* Sine solutione.In contrarium videtur quod cõsuluit Bal. consi.158.proponitur quod quidam locus.lib.3.vbi concludit quod põt princeps mandare ciui qui sit dominus alicuius castri,vt castrum suum muniat & custodiatimò in eius negligentia posset hoc princeps facere.Cauendum tamen est secundum eundem Bal.ne fingatur occasio propter quam ciues priuentur possessionem castrorum suorũ quod est memoria dignum.Catel.Cot.in verb. castrum.

XXVII.

1 *Ciuium appellatione in materia odioſa nõ veniũt oppidani.*

1 CONcessæ sunt† represaliæ* contra omnes ciues Thuscos,an poterunt capi illi de Prato, quod est castrum, vel poterunt capi illi de castro sancti Miniati Dicite quod non poterunt capi,cum illi non sint ciues Thuscis, & ex ciuitate orti non sint.est singularissimum dictum Baldi in dicta l.si in aliquam.ff.de officio proconsul.& lega.& de materia represaliarum vide in l.& omnino.C.ne vxor pro marito.

ADDITIONES.

Ioan.de Arno.tradit dialog.30.& Catel.Cot.in memoral.in ver.represaliæ.Et qd in fauorabilibus,vide multa ad propositum

positum per Guido.Papæ decis. Grationop.265.& consi. 134.nu,1.Gab.Sar.

* Represaliæ.Adde vltra hic dicta per Cremens.quod cõcessis represaliis contra Mediolanenses non veniunt oppidani vel castellani ducatus Mediolan.secundũ Bal.in authẽ. & omnino.col.penul.versi. sed hic dubitatur.C.ne vxor pro marit.quẽ sequitur Feli.in c.Rodulphus.ver.faciunt ẽt extrà de rescript.Non obstat quod alias dicimus, quod q ex vico ortus est,eam patriam intelligitur habere,cui Rei publi.vicus ille respondet.vt inquit Iure consul.in l.qui ex vico.ff.ad municip.& declarat latè Bar.in l.1.eodem tit.cũ multis concordan.quia respondetur,quòd hoc ideo statutum videtur,quia represaliarum materia cum sit odiosa, stricè debet interpretari,cum per eas vnus grauetur pro debito alterius.quod est contra omnes regulas iuris.toto ti.C.ne vxor pro marit.& C.ne filius pro pat.& consuluit Cor.post Bal.Nouel.consi.62.li.3.Quid autem si Mediolanensis alibi habitet,an poterit capi vigore represaliarũ concessarum contra Mediolanenses?vide Socin.in rubri. ff.solu.matri.Et quid si post concessionem natus sit aliqs, an lege comprehendatur?vide Pau.consi.314.super eo.in secundo dubio.in antiquis.

XXVII.

1 *Maritus legans vxori vsumfructum fundi,cum hoc quod nõ possit fundum alienare,an videatur legare vsumfructum vel proprietatem?*

1 MArius legauit vsumfructum fundi suæ vxori,cum hoc quod non posset alienare ipsum fundum seu proprietatem,an dicatur proprietaria vel vsufructuaria? Dic quod erit proprietaria,vt illa verba aliquid operentur,quia etiam si non fuissent adiecta illa verba, quod non posset alienare,tamen vsufructuaria non potuisset alienare.Istud est singulare dictum Bal.in l.Proculus.ff.de vsufruct. Ludo.Roma.reprobat Bal.in l.donationes.§.species.ff.de dona.Sed tu vide eundem Lud.Roma.qui consuluit pro opinione Bal.in consi.suo 208. per istum tex.in dicta l.Proculus.& hoc est,vt verba aliquid operentur.c.si Papa.de priuileg.lib.6.& l.si quando.ff.de leg.1.

ADDITIONES.

Idem tradit Brunus in tractatu de diminut.6.cõclu.nu.15. & cũ Baldo responderunt in praxi Cuman.& Fulgo.quorum cõsilia citantur à Parisio cõsi.71.lib.2.Picus in l.Titi. §.Titia cum nuberet.nu.171.ff.de leg.2.& Bauer.in repe. l.cum filio.nu.48.ff.de leg.1.& Matth.de Afflict.in præludijs feud.nu.128.& Riminal.senior,& alij, quos refert. Riminaldus iunior in princi.Instit.de donatio.nu.357.& Hispanus à Castello l.10.Tauri,col.penulti.& Thomas Ferrat.cautel.2.col.1.Hippol.de Marsi.sing.561.& Loaz. in repeti.§.diui.nu.5.l.filiusfamilias.de lega.1.& Soci.cõsil. 131.nu.15.volu.1.Barb.consi.63.col.fi.volu.2.Curtius senior consi.51.nu.13.vo.2.Idem tradit Bellonus consi.6. nu.8.& 11.Curt.iunior consi.14.col.1.Roma. consi.206. nu.4.Corn.consi.61.nu.2.lib.4.& Carol.Ruinus consi.39. nu.3.vo.2.& idem sentit Deci. consi.41.nu.2.Et faciunt quæ scribit idem Cremen.infrà sing.33.lego.Et licet hæc sit communis doctorum opinio,eam tamen validis argumentis & rationibus nititur impugnare Arius Pinelus Lusitanus in repetit.l.1.in 3.parte.C.de bon.mater.nu.41.& seq.qui dicit tex.in d.l.Proculus.hanc opinionem non probare.& ibi latè insistit circa eius intellectum.Gab. Sar.

* Adde alium modum relinquendi vt legatum vsusfructꝰ trahat secũ legatum proprietatis, vt scil cet in testamẽto dicatur,item legauit tali personæ talem fundum ad vsufruCtuandum seu ad alimenta,quia per talia verba hoc modo cõcepta intelligitur legatus non solum vsusfructus, sed etiã ipsa proprietas,adeo q legatũ est perpetuum,& transmissibile ad hæredes.iste est casus,& hoc ibi notant Bart. Ang.Pau.de Cast.& Iaſ.reprobata ibi opin.gl.& Oldr.in l. cum hi.§.si vni.ff.de translactio.Bar.in l.libertus.1.ff.de alimẽt.& cibar.lega. Bart.& alij per tex.ibi in l.donationes in concubinam.§.species.ff.de dona.Cy.Bal.& Sali.in l.si mulier.C.de iure do.Alex.consi.penu.incip. visis verbis testamenti.circa finem.lib.2.Istud idem procedit & habet locum si dictum sit,item legauit in gaudimentum,quia si militer intelligitur legata proprietas,prout dixit sing.Bal. in l.si habitatio.§.sed si.ff.de vsu & habit. quem refert & sequitur Iaſ.in dicta l.cum hi.ff.de transactio.sequitur ẽt idem Cremens.infrà sing.34.lego vxori meæ.& prout tenet Ang.in auth.hoc locum.circa fi.C.si secun.nup.mul.

XXIX.

1 *Minor 25.annis restituitur in integrum aduersus concordiam omissam.*

1 OBtinui semel in ardua facti quæstione Minor 25.annis potuerat habere concordiã cũ aduersario,puta,in mille ducatis,deinde minor noluit concordiam, sed eam refutauit,postea fuit condẽnatus in duobus millibus,an si bi noceat talis sententia etiam si transfuerit in rem iudicatã?Dicite q nõ nocebit sentẽtia,imò habebitur pro trãsacto,& qa ex cõsequẽti sentẽtia cõdẽnatoria apparet de eui denti læsione.Restituitur ergo minor in integrum aduersus concordiam omissam,fuit allegata gl.singularis & lectura Bal.& Bar.& Alber.in l.si ex causa.§.nunc videndũ. ff.de minorib.posteà reperi Bal.idem dicentem in repi.l. 2.in 2.col.C.de rescin.vend.

ADDITIONES.

Obtinui,&c.Ad hoc vide Bartho.Veron.caute.6.incip.quando aliquis litigat,vel litigare vult cũ minore.& dic q ista cautela fuit prius Ludoui.Roma.sing.403.incip.volo tibi dare,cautelam.

Adde Nicol.Boer.decis.63.minor.col.2.post Bald.in c.fi.& ibi tradit Feli.in fi.extrà de proba.Gab.Sar.

XXX.

1 *Minor portans res contra prohibitionem statuti an cadat in commissum?*

1 QVid si minor portans res,de quibus solui debet gabella,vel sit prohibitus,statũ forte statuto, quod nullus posset portare tales res,&c.an minor cadat in cõmissum? Dicite quòd beneficio ætatis sibi succurritur,nec cadit in commissum.tex.est,quem credo singularem in l.si ex causa.§.si in commissum.ff.de minor.

ADDITIO.

Vide latè Roma.sing.816.tu audiisti titulum.C.si aduersus lict.& ibi in apost.Gab.Sar.

XXXI.

1 *Emptor faciens compromissum voluntarium super controuersia sibi mota in re empta,si succumbat,nõ habet regressum de euictione contra venditorem,Et quid si compromissum fecerit in ipsum venditorem?*

1 TVscis,quod si emptori moueatur controuersia in re empta, & ipse facit compromissum voluntarium cũ aduersario,quod si posteà per sententiam,vel parbitrium succubuerit,quod nõ habet regressum de euictione.l.si ditum.§.si compromisero.ff.de euictio.Quid si emptor cõpromisit in venditorem?Dic quod tunc habebit regressum de euictione,ex quo ipsemet vẽditor iudicauit. dictũ est singulare Sp.in ti.de arbit.§.põt.ver.sed pone.habui ab Ang.in d.§.si cõpromisero.& dicit non reperiri alibi hoc,

ADDITIO.

Alex.segtur in l.si domus.§.de euictione in prin.ff.de l.1.& Bal.& Ang.in d.§.si cõpromisero.& Rom.sing.468.incip. emptor succumbens.& idem Cremen.infrà sing.115.

XXXII.

1 *Venditor,qui dixit se velle teneri ex suo facto, vel dicto tantum,an si res vendita euincatur facto sui authoris, de euictione teneatur?*

1 SAepe istud quotidie contingit.Reperitur in vno In instrumento venditionis qualiter ipse venditor dixit solum se velle teneri ex suo facto & dicto tantum,quid si euincatur ex facto sui authoris,an tunc teneatur ipse venditor de euictione.Breuiter dicite quod sic,quia per illam dictionem taxatiuam non videtur excludi factum authoris.Istud est singulare dictum Bartol.in l.si seruus.2.ff.de condict.furtiua.refert & sequitur Lud. Roma.in l.stipulatio ista.in prin.ff.de verbo.oblig. Tu vide Bal.qui vacillãdo videtur inclinare in contrariam partem, in c.1.qui fuccef.teneant.in feud.vnde dictum Bar.est commune,vt dicunt nouiores in d.l.stipulatio ista.

ADDITIO.

Sæpe istud,&c.Adde Bal.in l.si seruus.hic allega.& vide nota per eum in l.si seruum.§.item si homo.ff. de verborum obligatio,Alexan.tenet cum Francis.hic in l.stipulatio.hic alleg.versic.econtrà.Videtur tamen q contraria opinio possit sustentari, quia Bart.vbi suprà,nõ loquitur cum dictione taxatiua,sed simpliciter ex suo facto,& dicto,&c. & dato,quod loqueretur cũ taxatiua, videtur esse textus in oppositum in l.non solum.§.tale.ff.de liber.agno. Qua propter Francis.Are.præstans doctor in dicta l.stipulatio. videtur tenere istam secundam opinionem. & alleg.Bald. in ca.1.quid iuris si de re aliquis fu.inuestit.& se alias tetigisse istum articulum in titu.de acquiren.posses.Et quam uis Ludo.Roma.in loco hic allegato, tenendo primã opinionem dicat se pro ea allegare textum nouum in clemẽ. exiui.versi.ius autem.de verborum signi. q dictio taxatiua non excludat authorem,nec etiam heredem.probatur.n.in illo textu,quod terminus restrictiuus non excludit similia & connexa. Ad quem tex.respondet Aret.vbi supra quem omnino vide.Vnum tamen quod Doct. in ista materia quos viderim,non dicunt,nõtandum est, videlicet, quod dictio taxatiua in his verbis, promitto pro facto & dicto meo tantum, facit vt non tenear de euictione extranei,non facit tamen quo minus tenear pretium restituere.Et bene nota ad practicam,quia multi dicerent oppositum,ita tamẽ consuluit grauissimus doctor Ale.de Imo. consi.188.incip.si vendo. & vnam limitationem ad istud dictum posuit Francis.Cremen.infrà not.158.incip.vnus socius. vt procedat illud quod hic dicitur,q tenetur ex facto sui authoris,&c.in authore vniuersali, non autem in singulari,per glo.fi.quam dicit esse singu.relatam ad illum tex.in l.si cum fundum.ff.de verborum significatio.

XXXIII.

1 *Nepotes ex filio naturali prædefuncto,si pater postea concubinam ducat in vxorem, per subsequens matrimonium an legitimati dicantur?*

1 ECce habebam concubinam, ex ea habui filium,& ex filio nepotem,desponsaui istam concubinam filio tamen præmortuo,an tunc dicti nepotes dicantur legitimati per subsequens matrimonium? Quilibet dicetet q sic, per authent.quib.mod.natu.effi.sui non solum filij, sed ẽt
* nepotes dicuntur legitimati.In contrarium*tamen determinat Bald.post. Guliel.de Cun.& Alberi.in l.benignius.ff.de legib.

ADDITIONES.

Sequuntur do.And.Tiraq.in tract.de iure primigen.in q.40. nu.112.vers.5.legitimatio.& Nico. Boer.decisio.240.nu. 16.& Catel.Cor.in memoralib.in ver.legitimatio,quę fit per subsequens. Gab.Sar.

* In contrarium. Huius decisionis ratio est,quia inhabilitas extremi impedit,cum ista fictio requirat personam filij.& hæc decisio Bald.cõmuniter tenetur, vt latè per Iaſ. in l.sijs qui pro emp.versi.ista conclusio Bar.ff.de vsucap. quamuis de ea dubitauerit Soci.in l.Gallus.§.si eius.versi. secundo aduerte.ff.de libe.& posthu.Et idem etiam dicendũ est de legitimatione spurij facta sine iusta & rationabili causa,prout no.Alb.post Ant. in c.per venerabilẽ.3.no. per illũ.tex.in §.in versi.diuersis causis inspectis.extra qui fil.sint legit.& commendat Ant.Rosel.in tract.legitima. li.2.rub.de causa materiali vel subiectiua.vbi dicit, q per hoc poteris destruere multas legitimationes factas p Comites Palatinos.adde concord. p Iaſ.in l.filiusfamilias.§. diui.versi.similiter legitimatio.de leg.1.in posteriorib.scriptis.vbi refert sing.limitationem circa hoc iũctis quæ scribit Corn.consi.1.li.3.& põt cõfirmari ex his quæ in notab. quæst.scribit sing.Bald.in l.eã quam.col.9.versi. sed pone quidã erat ex adulterio.& c.C.de fideic.vbi inter alia dicit. q si clausula non obstante, quæ in legitimatione ponitur, esset in nube posita, & ille qui legitimatur, esset plurimũ odiosus,vt quia ex sacrilegio,vel monachatu,talia verba generalia nõ sufficerẽt quia tã odibiles nõ cõprehẽdũtur. & hanc decisionẽ Bald.pro singulari sequitur & declarat Alex.cõsi.60.vila legitimatione.col.vlt.lib.2. & consi.37. in causa mota per Ang.col. vlt.lib.1.& consi.62.assumam in cõsultatione.versi.his consona.li.1.& ante Bald.consuluit Oldr.consil.247.factum tale est, quidam Rex. de quo cõ filio Oldrad.plura scribit Feli.in ca.postulasti.versi.cæterum.de rescript.

XXXIIII.

1 *Legatum domus ad gaudimentum,an morte finiatur,vel sit perpetuum? Et quid si legetur ad alimenta?Itẽ quid in donatione,vel venditione?*

1 LEgo vxori meæ domum ad gaudimentum. quilibet diceret,q finietur morte,quasi sit legatum habitationis.In contrarium nõ est singulare dictũ Bal.quod est perpetuũ,in l.si habitatio.ff.de vsu & habi. qa modus vel causa de futuro adiecta legato in fauorẽ legatarij non restringit ipsum legatũ.l.4.ff.de ali.& cib.leg.Videamus etiam si mile, quid si testator legat fundũ ad alimẽta, q tale legatũ dr perpetuũ & transmittitur ad hæredes.Bar.in d.l.4.§.fi. & Bart.& Ang.in l.cũ hi.§.si vni.ff.de transactio.vbi dicit esse casum.& Bal.in l.1.C.de fruc.& li.expen.& l.Titia cũ testamẽto.ff.de leg.2.in §.fi.Sed qd diceres in donatione? donaui tibi fundum ad vsum tuũ, an talis donatio transeat ad heredes?Bal.sing.dicit q sic,in l.2.quasi ad fin.C.de inofficio.dona.Sed quid diceres in venditione,vendo tibi fundum ad vsum tuũ,dic q erit libera vẽditio,quia illud verbũ tuum,non ponitur taxatiue, sed demonstratiuè.Istud est singulare dictum Bal.in rub.C.de iure emphyt.

ADDITIONES.

Lego vxori meę &c. Ad ista omnia,vide illustrem doctorẽ Magi.meum do.Iason. in l.cum hi.§.si vni.in fi.1. colum. & prin.seq.ff.de transact. vbi facta mẽtione iuris oĩbus ex duabus conclusionibus gl.ibi facit vnam regulã,q ille cui relinquitur fundus ad alimenta,vel ad gaudimentũ,vel ad vsumfructum,habet plenũ dominium,& nõ finitur morte.Istã regulã limitat ibidẽ Ang.vt q cedat qñ relinquitur ei qui est capax dominij & proprietatis, sed si fieret alicui qui tm esset capax alimentorũ, secus esset, vt in fratribus minoribus,per cle.exiui.de verbo.signifi.alleg.l.seruos.ff. de alim.lega. & vltra cũ fm Magis.meũ Iaſ.facit, quia verba in dubio sunt intelligenda secundum conditionem personarum.l plenum.§.equitij.ff.de vsu & habi.

Ibi,ad gaudimentum. Vide Cur.Iunior.in l.cum quid.in fi. ff.si certum petatur.vbi dicit se consuluisse pro hac parte, Gab.Saray.

* Vide quæ scripsi suprà sing.28.maritus.

XXXV.

1 *Instrumentum in quo promissum fuit salarium doctori,præsumitur anterius omni alio.*

1 REperiuntur duo instrumenta eadẽ die confecta cum hypotheca,nescitur quod prius,& qd posterius. & in vno erat promissum salariũ doctori, in alio erat alia causa priuata.quod præsumetur anterius? Dic q illud præsumitur anterius in quo cõ q promissum salariũ doctori.istud est sing.verbũ Bal.arguẽdo de doctore ad salariũ.ff.fol.ma.l 1.

XXXVI.

1 *Contractus facti corã principe habent naturam bonæ fidei.*

1 OMnes cõtractus de mũdo facti corã Principe habẽt naturã bonæ fidei, quia nihil est q magis in Principe fulgeat,quam vera religio,& recta fides.epistola,inter claras.C.de summa trinita.& fide catho.Istud est singulare dictum Bald.in ca.1.§.si qua.de pace Constantiæ.

XXXVII.

1 *Filij repudiantes hereditatem paternã an teneantur ad munera tuum à patre acceptum, & in eorũ alimenta cõsumptum?*

1 TV mutuaſtit pecuniam pauperi, & ipſe expedit pecunias in alimenta vxoris & filiorum, deinde filij volũt repudiare hæreditatẽ paternam, an potero conuenire eos ad dictum mutuum, etiam ſi repudiẽt hæreditatem paternam? habetis ſingularem doctrinam Bar. in l. his ſolis. ff. de condi. indeb.

ADDITIONES.

Tu mutuaſti, &c. Vide plenius per Bal. in l. fi. C. ad Maced. & licet Bar. in loco hic allega. ſuper hoc reliquerit cogitandũ, Ange. tamen ibi videtur tenere quod filij teneantur, per l. fina. ff. de eo. per quem fac. erit. & l. 2. §. 1. ff. ad legem Rho. de iact. & pro iſta opinio. & facit te. in l. ei qui. ad finem. C. quod cum eo. quem pro notabili alleg. Barto. in l. ſi pupilli. §. 1. ff. de nego. geſt.

* Adde Rom. ſingu. 213. Cæpol. caut. 246. vbi tenent quod filij teneantur. Deci. tamen & Alcia. in l. ſi eum ſeruum. in prin. ff. ſi cer. pet. tenent contrarium.

XXXVIII.

1 *Sententia præſumitur lata ex leuiori cauſa, & minus infamante.*

1 PONe q̃ ſentẽtia poterat † ferri ex pluribus cauſis, quarum aliquæ infamabant, aliquæ non fuit lata ſimpliciter ſententia non exprimendo aliquam cauſam. Dic quod in dubio præſumitur lata ex leuiori cauſa, & minus infamante, vt dicit glo. ſing. l. hoc enim. ff. de excu. tut.

XXXIX.

1 *Pecunia ſi ad vnum tantum ex pluribus inſolidum obligatis peruenieſſe probetur, præſumitur, quod alij fideiuſſores exiterint.*

1 IN eodem inſtrumento † reperiuntur plures inſolidum obligati, probatur pecuniam ad vnum peruenieſſe, præſumitur quod alij fuerint fideiuſſores. vide gl. ſingularem in l. ſed Iulianus. §. item ſi duos. in ver. ad quem. ff. ad Marce. ſecundum quem conſuluit Ludo. Ro. prout ipſe refert in l. generaliter. ad ſi. ff. de fideiuſſo.

ADDITIO.

Tradit do. Andræ. Tiraquel. in tract. ſuo de retractu conſangui. in §. 30. in gl. 1. nu. 8.

XL.

1 *Statutum nouum an deroget pacto priori?*

1 PONe, duæ villæ † vel communitates habent pactum inuicem, quod vna conferat plus, quam alia, & ita habent ex pacto. pone q̃ poſtea fiat renouatio noua per principẽ, vel communitatem, ſub quibus fortè erant illæ villæ, vel communitates, quod omnia caſtra, & villæ cõferant æqua liter ad collectas, & taxas ipſi principi, vel cõitati: an per iſtud nouum ſtatutũ videatur derogatum pacto priori, q̃ erat inter illas duas villas de non conferendo æqualiter? Pridie conſului non derogari pacto. allegaui gloſ. quæ videtur mihi ſingularis in clement. dudum. in ver. pacta. de ſepul.

ADDITIO.

Pone, duę villæ, &c. Dic quod glo. hic allegat. non videtur bene probare iſtud dictum Franc. quia loquitur in pacto ſententia pontificis confirmato, quod non videtur tolli de æquitate per cõſtitutionem ſecutã, quæ nihil dicit de ſententia præcedente contraria, nec habet locum ratio gl. q̃ plus poteſt hoc tale, quam hoc ſimpliciter, cum velit dicere quod maiorem efficaciam habet aliquid iunctum cum aliqua qualitate quam ſine illa. & ſic poteſt pactũ cũ ſententia confirmatio quam ſine ipſa. & ſic videtur illa gl. probare oppoſitũ, ſ. quod in terminis Fran. hoc tollat iſtud pactum ſimplex. & ita videtur tenere Zaba. non tamen ita declarando in cle. fin. hic alle. in verſicu. nos & enim. col. 3. in prin. in 8. quæſtio. in fi.

XLI.

1 *Offerens in ſubhaſtatione certum pretium, an liberetur àſecundo maius pretium offerente?*

1 *Intellectus l. Sabinus. ff. de in diem adict.*

1 TV ſcis, quod † forma incanti & ſubhaſtationis ſit hoc modo, vt plus offerens rem conſequatur, &c. pone nũc quod vnus licitator obtulti mille, deinde ſecundus obtulit mille & centum, an à ſecundo videatur primus liberatus eſſe? Iſte caſus accidit Bald. in ciuitate Aretina, dum quidã princeps Moleſtata incantaret omnia ſua datia, primus obtulerat plus, ſecundus aufugit, qui fortè fuit indiſcretus, princeps volebat cogere primũ. Bar. dixit poſſe cogi, nec eſſe liberatum per oblationem factam à ſecundo: ita dixit Bar. in l. licitator. ff. de public. per tex. in arg. l. Sabinus. ff. de in diem adiec. Contrarium conſuluit Bald. in conſilio ſuo Peruſino quod incipit, Quidã Titius de Arimino, q̃ primus eſſet liberatus. allegat tres leges, primo allegat tex. in l. Valerianus. ff. de prætorijs ſtipulat. & in l. ſtipulatus est opus. ff. de fideiuſſorib. & in l. cum plures. §. lege dicta. ff. loca. vbi per ſecundum actum ante rem perfectam videtur recedi à primo actu. & reſpondit Bald. ad d. l. Sabinus.

2 quod loquitur in actu perfecto & iam cõſummato, vt puta, in venditione perfecta cum pacto adiectionis in diem: quia tunc verum eſt me creditore inuito per oblationem factam à ſecundo non reſcindi primum actum venditionis perfectę, ſecus in caſu noſtro, vbi venditio nõ erat perfecta, ſed ſtabat in ſuſpenſo, donec plus offerebatur ab alio & ita ibi finaliter reſpondit Bald. in prælallegato conſilio & lucratus fuit centum ducatos aureos.

ADDITIONES.

Tu ſcis. &c. Ad hoc poſſent allegari aliqui tex. qui videtur facere ad deciſionem iſtius quæſtionis, vt te. in ca. notti. de electio. in c. cum autem. & c. paſtoralis. de iure patro. & in c. cum laici. eo. tit. vbi gl. quam plures addit in verbo, pœnitentia, quam omnino vide. Conſidera tamen, quia poſſet dici illos tex. nihil facere in propoſito.

Hoc refert & ſequitur Hippolyt. de Marſil. in l. 1. in §. ſi serui quaſi. num. 10. in fi. ff. de quæſtio. & Nico. Boer. i. deci. 248. in prin. nu. 2.

XLII.

1 *Fideiuſſor non poteſt obligari plus, quam principalis. Et quid ſi iuramentum interueniat?*

1 TV ſcis, quod † ſi fideiuſſor obligetur in plus, quam principalis debitor, in nihilo tenetur fideiuſſor etiam in ſumma debita, quia tunc vtile per inutile vitiatur. l. Græcè. §. illud ff. de fideiuſſor. Fallit, niſi interueniat iuramentum, quia ex quo iuramentum habet aliam clauſulam, vt actus valeat omni meliori modo. lege, cum pater. §. filijs. de legatis ſecundo. & Baldus in lege, eam quam. C. de fidei commiſsis. tunc vigore iuramenti tenebitur non vt fideiuſſor, ſed vt principalis. ita ſingulariter dixit Bartol. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſ. in materia iuramenti,

ADDITINOES.

Tu ſcis, &c. Ad hoc vide Bald. in l. ſi prædium. in vltima col. verſi. ſed pone. C. de iure dot. & vide glo. in ca. ex reſcripto in glo. ſi. de iureiur. & ſequuntur Bal. Ludo. Ale. & Aret. in l. 1. §. ſi quis ita de verbo. oblig. vide etiam Ang. in l. hi qui. ff. de fideiuſſor.

Adde quæ latius dixi in annotat. meis ad ſingu. Matheſilan. 56. nota hanc regulam. & ibi dictis adde Decium conſilio 379. columna penultima. Paulum Pariſi. conſilio 12. nu. 70. verſicu. quartum dubium. volumin. 1. & Syluanum cõſilio 97. incip. præſuppoſito. columna 6. numero 14. Gabriel Sarayna.

XLIII.

1 *Statuto diſponente, quod debitum nõ poſsit per teſtes probari ſi ſuper credito examinari feci teſtes, & non oppoſui ſti, an videaris renuntiare ſtatuto?*

1 SI ſtatuto caueatur, quod † debitum non poſsit probari per teſtes, ſed per inſtrumentum: quod ſi ego feci examinare teſtes ſuper credito meo, & non oppoſuiſti de ſtatuto, videris renuntiare ipſi ſtatuto, & amplius non poteris opponere. dictum eſt Baldi ſingulare, nec memini vidiſſe alibi, in l. certi condictio. §. ſi nummos. ff. ſi certum petatur.

ADDITIO.

Si ſtatuto caueatur, &c. Ad iſtud dictum facit gl. in l. 1. in verbo, ſententia. ff. de ſer. Et ad iſtam materiam, quod multa valent parte non contradicente, quæ alias nõ valerent, per Feli. in cap. paſtoralis. colum. vlti. de excep. & vide elegãs conſilium Alexan. 122. incip. viſo proceſſu. in 2. volumi. Et adde quod iſtud idem dictum poſitum eſt infrà ſingu. 152. inci. ſtatuto ciuitatis.

XLIIII.

1 *Fideiuſſor fiſci an habeat beneficium excuſsionis?*

1 AN fideiuſſor † fiſci habeat beneficium excuſsionis? qui libet diceret quod non, per ea quæ habentur in l. fi. ff. ſi cert. pe. & in l. 2. ff. qui tatiſd. cog. vbi quando principalis eſt potens, vel caſtellanus. vel difficilis ad exigendum, qd̃ tunc fideiuſſor non poteſt opponere, quod prius excutia tur principalis. Tamen de fiſco habetis gl. ſingularẽ, quod poſsit opponi dicta exceptio excuſsionis, in l. ſentẽtia. C. de fideiuſ.

ADDITIO.

Alex. Iaſ. Deci. & Moder. ſequuntur in l. fi. ff. ſi certum petatur. Roma. conſi. 93. viſis quæ ſuperius. & in ſingul. 641. incip. ſcis quod hodie. & Bartho. Chaſſæ. in commenta. con ſuetud. Burgun. in 5. rubic. *le creancier peut pourſuiure*. §. 2. in ver. *Son principal obligé*. nu. 2. verſic. mihi videtur. in fin. Gabriel Saray.

XLV.

1 *Conculcatio verborum in inſtrumento nihil operatur.*

1 PONe, dicitur † in inſtrumento, confeſſus fuit recepiſſe, & habuiſſe, & etiam habere, an illud verbum, habere, additum importet aliud etiam vltra ſimplicem confeſsionẽ quod interuenerit numeratio? Eſt dictũ ſingulare Ang. quod nihil operetur, in l. ſi ex pluribus. in ver. & habere. ff. de ſolu. per illam gloſſ. valde notabilem, quæ dicit, eſt cõculcatio verborum. tene menti perpetuo, quia pulchrum eſt.

ADDITIONES.

Pone, dicitur, &c. Iſtud dictum excuſsit prius à Ludo. Roma. ſingu. ſuo. 642.

Alexand. ſequitur in apoſti. ad Barto. in l. ſi ex pluribus. ff. de ſolut. & Bal. in l. ſi ex cautione. col. 3. C. de non num. pecu. Gabriel Sarayna.

XLVI.

1 *Verbum, Super, an importet hypothecam?*

1 MVtuaui tibi cẽtum ſuper tali fundo, vel domo, quid importent illa verba, ſuper? dic q̃ important hypothecam, vel pignoris nexum, te. eſt fortè ſing. in l. codicillis. §. inſtituto. ff. de le. 2. quem tex. ad hoc ponderauit Bar. in l. fundus. ff. de an. leg.

ADDITIONES.

Mutuaui, &c. Iſtud dicas prius ſciuiſſe Lud. Roma, ſingu. ſuo 631. incip. cum dico, preſta mihi centum.

Adde Ro. conſi. 388. in caſu in princi. & conſil. 518. preſens. in princip. Alexand. & Iaſ. in l. reſcriptum. §. ſi pacto. in fin. ff. de pact. Ioan. Franciſ. de Ripa in rubric. de pig. colum. 2. Ludo. Gomeſ. in §. item Seruiana. num. 34. Inſtit. de actio. Gab. Sar.

XLVII.

1 *Stipulatio debet fieri vtroque loquente, & an vtroque vidente?*

1 TV ſcis, † quod ſtipulatio ſit vtroque loquente. leg. 1. ff. de verborum obliga. quæro an dicetur confici vtroque vidente, & an requiratur viſus vtriuſque contrahentis, vt puta, ſi promittens ſit in turri, & promittat 10. mihi ſtipulanti extra turrim exiſtenti, gl. habetis ſingu. quod valebit ſtipulatio, nec requiritur viſus, in §. item verborum. Inſtit. de inuti. ſtipul. quam glo. Bald. dicit eſſe ſingularem in quibuſdam apoſtillis, quas habeo in l. 1. in prin. ff. de verbo. oblig.

ADDITIO.

Tu ſtis, &c. Facit dictum Bar. in l. 1. in princi. hic alleg. vbi dicit, q̃ ſi duo eſſent in duabus ciuitatibus, & ſe ex turribus exaudirent, dicerentur ſatis eſſe præſentes quo ad celebrãdam ſtipulationem. & adde gl. concordantem ad iſtam hic allega. in c. teſtes. in ver. præſentia. 3. q. 9.

XLVIII.

1 *Confinatus in quinquennium, an finito quinquennio ſine licentia ſuperioris poſsit liberè & impunè reuerti in ciuitatem.*

1 CONſuluimus † heri famoſiſsimus doctor do. Manſuetus, & ego in quadã pulchra cauſa. Quidam fuit confinatus vel relegatus ad aliquem locum vſque ad quinquẽnium, an finito quinquennio ſine aliqua licentia ſuperioris poſsit reuerti ad ciuitatem liberè & impunè? Cõſuluimus q̃ ſic, quia vltima dies quinquẽnij licentiat. pro hoc facit. C. de teſti. l. ſi quando. ita punctualiter refert Bald. in proœ. Dig. §. hæc autem tria & firmat Ange. in lec. antiq. in l. ſi vnus. §. ſi cum reo. ff. de pactis. & Bal. in l. actione. §. Labeo. ff. pro ſocio.

ADDITIO.

Conſuluimus, &c. Adde quod idem tenuit Baldus in capitu. ex literis. de conſtitu. & in conſilio 24. incip. caſus talis eſt. in 1. volumi.

XLIX.

1 *Pactum de non petendo factum poſt contractum nõ tollit obligationem ciuilem, nec actionem ipſo iure ſecus ſi in contractu fiat.*

1 PActum de non petendo † factum poſt contractum non tollit obligationem ciuilem, nec actionem ipſo iure. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. & ibi habetur. ff. de pactis. Tamen ſi ipſum pactum fiat de non petendo in ipſo contractu principali. i. antequam contractus habeatur pro abſoluto, tunc non oritur actio ipſo iure, quia impedit actionẽ oriri ab initio. iſte textus ſingularis, de quo exclamat Baldus in lege, rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi certum petatur. ibi, nõ amplius ipſo iure, &c. quod dictum non videbitis relatum in dicto §. pactus ne peteret. & de vtilitate iſtius dicti dixi in dicto §. ſi tibi dedero. præalleg.

ADDITIO.

Pactũ de non petendo, &c. Adde, quod dictum Baldi, in l. ſi tibi. hic allega. ſequũtur communiter docto. per illum textum. & facit lex, non omnis, in principio. eodem titu. & l. obligationum ſubſtantia. ff. de actionibus & obligationibus. & bene facit vulgata regula, quia facilius quid impeditur fieri, quam tollatur iam factum. l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. &c. quemadmodum. extra de iureiur. & allegatur ad limitationem l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. cum gl. ff. de pact.

L.

1 *Statutũ ſi dicat, Si quis voluerit venenare, intelligitur, id eſt voluntariè venenauerit.*

1 DEfenſaui ſemel vnum captum à pœna mortis. Dicebat ſtatutum, Si quis voluerit venenare aliquem, vel interficere, pœna capitis multetur. Quidam præparauerat venenum in aliquem, & antequã daret bibere, fuit detectus, ille officialis volebat facere illum decapitari. allegaui ſingularem doctrinam Bartol. in lege, finali. ff. de rerum diuiſion. vbi concludit, quod ſtatutum debet intelligi, id eſt, ſi volũtariè venenauerit. vel interfecerit, per illum textum. cum gloſſa optimè probante. Sed nunc addo glo. in lege, quod ſi ab initio. ff. ſi certum petatur. vbi dicit gl. ſi voluerit vti, id eſt, ſi voluntariè vſus fuerit. l. ſępe. in fine. ff. de verborum ſignificatio.

ADDITIONES.

Defenſaui, &c. Quando quis dicatur velle vel nolle? Barto.

in l.prædium.C.de ædil.edicto?
Vide Deci.in l. certi condictio.§. de posui.col.2.nu.8.ff. si cer.pe.qui hoc singulare reprobat, & Bar.in d.l.fi.ff.de rerum diuis.& ibi apostil.per ea de quibus ibi per eum.Et latius in l.nō vult hæres esse.nu.2.ff.de reg.iur.Sed do.Tho. Gra.deci.2.inci.Francesch ell.col.3.nu.12.& 19.ipsum singulare defendit.Et in voto 3.& 30.& Cæpol.consi.vlt.crimi.& Ant.de Bur.in c.1.de resci.& latius per Carre.in sua pract.cri.in §.homicidij.nu.97.& Catel.Cot.in memora. in ver.homicidium vt possit puniri.ver.proinde. G.S.

LI.

1 *Primogenitus Regis, qui debet succedere in regno, dicitur ille qui post regiam maiestatem adeptam ortus est, non ante.*

VIdi pulchram disputationem ad meusam Ducis Mediolani, quia stat, ibi consuetudo, & statutum, ꝙ primogenitus* Ducis succedat in ducatu, & Dux Mediolani antequā esset dux, progenuit aliquos filios, & postquā
1 fuit dux, genuit aliquos. Ego dixi, †quod secundogenitus natus in ducatu dicebatur primogenitus. non autem alius ante ducatum ortus. allegaui doctrinam Bald. valde singularem in l.imperialis.§.fi.C.de nupt. vbi Bald. arguit ad consuetudinem, vel statutum de primogenito Regis, nā Rex habebat duos filios. quorum vnus natus erat ante adeptā regiam maiestatem, alius autem post regiam maiestatem, & concludit secundogenitum esse primogenitum Regis, per illum textum optimè probantem, & l.senatoris filiū. ff. de senat. quia debet esse primogenitus Regis, & à Rege procreatus. Adde Bar.in l.cum satis in vlti.col.C.de agrico. & censi.lib.11. quia qualitas adiuncta verbo significat secundum verbi tempus. l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxal.l.ex facto.§.si quis autem, vbi vide.ff.ad Trebel. & vide Bart. latius loquentem in materia in l.senator.C.de pig. lib.12.& glos.l.in dicta l.imperialis.

ADDITIONES.

Vidi pulchram, &c. Istud alias secundo studij mei anno publicè disputaui, de quo vltra locos hic alleg. vide per Abb. in c.ex insinuatione. de iure patr. plenissimè per do. Mart. Caractum Laudensem in suo tract. de primogenitura. posui aliqua in addition. meis in dictionario Alberici in verbo primogeniti. An primogenitus succedat in feudo, in dicto c.ex insinuatione, & in ca. dilecti. de arbi. Itē an in Regno succedat filius primogeniti & non patruus. Panormi. in cap. licet. de voto. plenè per Bal. in l. cum antiquioribus. C. de iure deliber. & per Caractum vbi suprà satis cōgruè distinguentem, quam distinctionem videtur approbare Ant. Cor. vbi plenè loquitur de ista vltima quæstio. in repeti. ca. grandi. colu. 27. per totam. & 28. etiam per totam. de sup. negli. prælat. in 6. de qua etiam per Oldr. consi. 94. incip. eleganter circa negotium. in 9. col. ibi, sed certū est. & consil. 224. incip. istæ sunt allegationes, cuius motiua refert Anch. in d.c. licet. de voto. vide etiā consi. Panormita. 87. & quoddam aliud consilium Paul. de Castro 148. secūdum veterem impressionem.
Adde do. And. Tiraq. in tract. primogeni. in quæsti. 31. nu. 8. ver. præterea. & Catel. Cott. in memor. in verb. primogenitus excludit. Gab.Sar.
* Primogenitus. Quid autem si duo eodem instanti nascerentur, & de ordine vel prioritate non appareat, quis eorū tanquam primogenitus regnabit? Istam quæsti. format Bal. in proœm. Digest. o. §. si itaque. col. vlti. versic. item cōsuetudo. & c. vbi arguit ad partes, & postea concludit, ꝙ ambo regnabūt eodem tempore. nisi ex aspectu corporis posset colligi, quis primo in lucē fuerit editus, vt si eorum alter esset formosior, vel robustior. & hoc dictū Bal. refert Are. consi. 163. diligenter & maturè. versi. & pro istorum. & latè scribit Felin. in c. capitulum sanctæ crucis, versi. de duobus natis. extra de resci. & in c. licet causam. in fi. de ꝓba.

LII.

1 *Legitimatus non potest plus consequi à patre, quam alteri si latus legitimè natus, cui pater minus reliquit.*

1 FIlius legitimatus †non potest plus cōsequi à patre, quā alter legitimè natus, etiam cui pater reliquit minus. & ideo si pater habet tres filios, duos legitimos, & vnum legitimatum, & mille legauerit legitimato, & alteri filio legitimo vnum denarium, ab vno supra vsque ad mille auferetur à legitimato, & ꝓ æqualibus portionibus diuidetur inter alios filios legitimos, & naturales. vide textum singularem in §. & quod variè. in authentic. quibus modis natu. effi. leg. Cogita, quia iste legitimatus erit peioris cōditionis quam quilibet alius extraneus.

ADDITIONES.

Filius legitimatus, &c. Facit illud quod dicitur, quod statute statuto, quod filia succedat in vna vncia tantum, quod legitimatus succeder pariter in vna vncia tantum. ita Bal. in c. per tuas. maio. & obc. Alexan. in l. sed si hac. §. patronum. de in ius vocan.
Hoc idem refert & sequitur Ias. in l. 1. colu. antepen. ver. item attende. nu. 31. C. quando tiō peten. part. vbi plura de hoc ponit. & Anto. Rose. in trac. de legitimat. Et Catel. Cott. in memora. in versic. legitimatus per oblationem. Gabriel. Sarayna.

LIII.

1 *Statutum si disponat, quod mortua vxore in matrimonio, maritus lucretur tertiam partem dotis, an statuti lucrū habeat locum, si ambo simul pereant?*

1 STatuto† cauetur, quod mortua vxore in matrimonio maritus lucretur tertiam partem dotis, quid si ambo simul moriantur, vt puta ex naufragio, vel ex domus ruina, & nescitur quis anterior, & quis posterior fuit mortuus, an isto casu habebit locum statutum? Breuiter dicite quod sic, fauore, lucri ipsius dotis. ita singulariter dicit Bal. in l. si possessor. §. si eodem. ff. de religio. & sump. fune. per illum tex. cum gl. sua. Sed vltra Bald. ego allego optimum tex. in l. cum hic status. §. si arabo. ff. de donat. inter virum & vxorem. vbi si maritus & vxor simul moriātur, ad donationē validandam præsumitur præmortuus donator, siue donās fuerit maritus, siue vxor. quod nota.

ADDITIO.

* Statuto cauetur. Contrariū in hoc tenet Bart. in l. qui duo. §. si maritus. & in l. quod de pariter. ff. de reb. dub. Io. And. in cap. fina. in fin. princip. extra de donat. inter virū & vxorem. & consuluit Signor. de Homo. consilio 9. inci. in nomine domini, quæstio præsupponitur in hac forma. Et p dictum statutum intelligitur de morte naturali, non ciuili, puta ingressu monasterij, secundum Ioannem Andræ. & Præpos. Alexand. in dicto c. fina. Item non habet locū prę dictum statutum, si vir vxori infirmæ medicum non adhibuit, vel si imperitum adhibuit, vel aliter cā dereliquit. argum. l. Marcellus. §. si mancipium. ff. de ædilic. edict. & per Angelum Areti. in §. fuerat. colum. 8. vers. quæro, quid si in casibus in quibus. & c. vbi allegat glos. in l. fina. ff. soluto matrimon. & facit glos. & quod ibi Docto. in l. si ab hostibus. §. prim. ff. soluto matrimo. Item non habet locum in dote promissa. vt not. Bart. o. l. iubemus. §. sanè. C. de sacro sanctis eccles. ijs. refert Mathes. singula. 73. nota, quod statutum.

LIIII.

1 *Obligatio rei specialis, & postea omnium bonorum an dicatur conditionalis, si res specialiter obligata non sufficiat?*

1 OBligaui tibi domum meam specialiter, & etiam omnia alia bona mea præsentia & futura, an tunc illa obligatio totorum bonorum. dicatur pura uel conditionalis, casu quo domus non sufficiat ad totum creditoris debitum? Casus est forte singularis in l. 2. C. de pignorib. vbi dicitur, quod est conditionalis & subsidiaria, ex quo in foro quod talis obligatio continet minorem utilitatem, quam si solum fuisset generalis. per te. in l. qui generaliter, ff. qui pot. in pig. hab.

ADDI-

ta, vt facit consentire filios primi matrimonij, quia tunc cessabunt dictæ pœnæ, de quibus supra.

ADDITIO.

Obligaui, &c. Ad hoc vide Alex. consi. 118. circa fi. col. pen. in qnnto volumine.

LV.

1 *Pignus aquè idoneum potest surrogari in loco pignoris prius dato dati.*

1 QVæritur, si† penes Iudæū sit pignus, vtputà, Digestū vetus, an ipso inuito possim subrogare æquè idoneū pignus? habetis gl. singularem quod sic, in l. Titio. ff. de pignor.

ADDITIO.

Adde Hieronymum Cagnol. in l. plus cautionis in rem. nu. 6. ff. de regu. iur. Gab. Sar.

LVI.

1 *Vulnerans antea vulneratum, & iam animam exhalantē, tenetur de occiso, & primus qui percussit de vulnerato tantum.*

1 QVidam† malus aduocatus etiam modicæ conscientię euasit quendam amicum suum à pœna mortis. Ecce quidam nobilis quasi interfecerat suum inimicum vulnenere mortalissimo, ita ꝙ illico fuisset moriturus. aduocatus consuluit, quod vnus famulus reiteraret ictum cū ex cussione vitæ, euasit ille nobilis, quia solum tenebatur de vulnerato, secundus autem de occiso, vide tex. in l. item Mela. §. Celsus. ff. ad leg. Aquil. Adde calum in l. huic scripturæ. §. si seruus. ff. eo. tit.

ADDITIONES.

Adde Roman. singul. 360. quidam fuit vulneratus. vbi idem tenet.
Idem sequitur Cæpola caute. 5. versi. quidam. Feli. in c. de cætero. de homicid. Alex. & Ias. in l. si ab hostibus. ff. fol. mat. Hippol. de Marsil. in practi. in §. opportunè. nu. 5. & in l. 1. in 15. limitat. ff. ad leg. Cornel. de sicar. & in l. nihil interest. nu. 18. ff. cod. tit. Et late Carrer. in tractatu homicidij, in §. 1. in 4. q. Vide tamen And. de Ysern. in constitut. Regni incip. terminum vitæ. in rubr. de homici. punien. in verb. aliter comprehendere. versic. secus de illo. qui videtur tenere, quod ambo teneantur de occiso. Gab. Sar.

LVII.

1 *Legatum factum de Digesto seu Infortiato, an dicatur alter natiuum.*
2 *Dictio, Siue, habet vim copule.*

1 LEgo Digestum, †seu Infortiatum, an dicatur legatum alternatiuum, an autem vtrunque debeatur? vide tex. quem credo singularem, quod vtrūque debeatur. in l. si ita. ff. de auro. & argen. leg. quia exponitur seu, pro &. Dicas idē si legatur Digestum vetus, siue Infortiatum. vide tex. sing. in l. cum quis decedens. §. de leg. 3. quod habet† vim copulatiuæ illa dictio sine.

ADDITIO.

Vide quæ scribit Lanfr. de Oria. in repetitione cle. sæpè. de ver. sig. in ver. sine figura iudicij. in prin. & ibi Celsus Hugo in additio. incip. adde pro hoc tex. Gab. Sar.

LVIII.

1 *Legatum si vni fiat de proprietate rei sub conditione, & alij de eius vsufructu, an si vsufructuarius proprietatem ab hærede acquirat, & postea conditio legatæ proprietatis eueniat, vsufructuarius possit vsumfructum separare? Et quid de emptore rei, quæ per retractum consanguineorum auocatur?*

1 TEstator legauit† tibi fundum sub conditione. i. proprietatem, alteri autem. s. Titio, vsumfructum. Item iste Titius pendente conditione acquisiuit ab hærede proprietatem, postea euenit cōditio proprietatis, iste Titius vult separare vsumfructum, quia dicit vsumfructum durare vsque ad mortem suā. l. corruptionem. C. de vsufr. §. fi. instit. eod. titul. Dic quod nihil poterit retinere, quia facto suo fuit consolidatus ipse vsusfructus cum proprietate, casus est sing. in l. si tibi fundi vsusfructus. ff. qui. mo. vsusfructus. Lud. Roma. sing. 61. dicit esse singularem. Sed tu vide Bal. allegantem plures consimiles in l. si maritus. C. de inoff. testa. Sed vltra Lud. quid si statuto caueatur ꝙ proximior infra annum possit recuperare rem alienatam per consanguineum, vsusfructuarius emit à quodam tertio proprietatem quo casu vsusfructus fuit cōsolidatus cum proprietate, pone proximior infra annum vult retrahere rem alienatam, & recuperare, an iste empor poterit separare vsumfructū? quilibet diceret ꝙ non, per tex. in d.l. si tibi fundi. Sed reperio singulariter Bal. contrarium determinasse in isto casu de statuto in d.l. si maritus. C. de inoffi. testa.

ADDITIO.

Adde Andr. Tiraquel. in tract. de retractu consang. §. 1. in gl. 7. nu. 62. & seq. Doctor. in l. si maritus. C. de inoffi. testa. & Ro. sing. 61. incip. fuit cuidam vsusfructus. G. Sa.

LIX.

1 *Compromissum acceptare nemo cogitur, nisi sit coniuncta persona vtrique litiganti.*

1 NEmo cogitur acceptare compromissum l. 3. §. tametsi. ff. de arbi. fallit nisi sit coniuncta persona vtrique litiganti. Bal. singulariter in l. 1. §. quamuis. per illum tex. ff. vbi pup. educa. deb. de quo tex. ibi exclamat Bal & ille tex. optimè probat, vbi coniuncta persona cogitur suscipere educationem pueri, quia alias non cogeretur si nō esset cōiuncta persona ipsi puero.

ADDITIO.

Adde quæ diffusè scribit Hippoll. de Marsi. in l. 1. §. seruum municipium. nu. 6. ff. de quæstio. & in l. de minore. §. tormēta. nū. 15. & in l. extraneo. §. de quæstione. nu. 2. ff. eo. tit. Io. de Arno. epit. 27. Gab. Sar.

LX.

1 *Pecunia est de his rebus, quæ seruando seruari non possunt, nisi sit ad emptionem prædiorum deposita.*

1 PEcunia est de his rebus† quæ seruando seruari non possunt, ideo poterit alienari per minorem sine alio decreto. vide gl. & Bar. ff. ad Treb. in l. 1. §. fuit quæsitum. fallit nisi sit deposita ad emptionem prædiorum, quia tūc dicitur de pecunia, sicut de ipsis agris. vide text. valde singularem in l. 3. §. quid ergo. ff. de contrario iudi. tute.

ADDITIONES.

Pecunia est de his rebus, &c. Ad hoc vide plenissimè per eximiū doctorem. Ale. mo. in l. 1. §. fuit quæsitum. col. 1. qđ tamen singulariter limitat. ff. ad Treb. sed de hoc dixi plenius in sing. Lud. Ro. nu. 104. inci. Tu habes quod pecunia est. & c. à quo Fran. nolter subtraxit istud quod suum facit dictum. vide etiam Ant. Corsi. sing. 222. in ver. pecunia. vbi addit duas quotas.
Sequitur Ro. consi. 188. in hac. vltimo dubio. Io. Frā. de Ripa, in d.l. 1. §. fuit quæsitum. Io. Dilectus in trac. de arte testādi in rub. de varijs testa. præceptis, cautel. 5. & 14. doctores pro hac parte allegat Nic. Boer. deci. 209. additio. In contrarium est cōis opinio, vt per Mariā. Soci. Iunior. consi. 120. circa primā. co. 3. vol. 1. & 25. qui doc. hāc opi. tenere refert quos refert. etiā d. And. Tiraq. in trac. de retractu consangui. §. 1. gl. 7. nu. 103. & 106. & vide Ale. consi. 97. alias de facto cōsu. col. 2. & nō oblt. ꝙ destinatio. nu. 6. vol. 3. G. Sa.

LXI.

1 *Seruitus ducendi aquam, an transeat ad hæredes si deliciū fuerit, quod ducere possim aquam per fundum tuum vbicunque & quomodocunque voluero.*

1 COnstituta est seruitus† mihi de ducēdo aquam per fundum tuū ad fundum meum, & vbicunque & quomodocunque voluero, an talis seruitus transeat ad meos hæredes? Videbatur ꝙ sic, quia seruitus realis est perpetua cum ipsa re, quia seruitus realis debetur à fundo. ita dicit tex. in l. qui aliena. §. fi. de neg. gest. casus sing. est in cōtrarium ꝙ seruitus talis est personalis & solum durabit vsque ad vitā meam. vt in l. pe. ff. de seruit. rusti. prædio. & dicit ibi Bald. ꝙ quilibet diceret contrarium, nisi videret illū te. quia natura seruitutis alteratur ex illis verbis, & vbicūque voluero.

ADDITIO.

Adde Alciat.in libr.despunctio.2.capitulo 12. Gomes. in §. equé.num.9.Institu.de actio.Ioan.Corasi.in l.1.in versic. aqueductus.ff.de seruitu.rusti.prædi. & in l.vt pomum.ff. de seruitu.Deci.consi.262.in causa.per totum.& demum Cæpol.in tracta.de seruitu.rustico.prædio.c.4.& 7.in principio.Rom.sing.70.

LXII.

1 *Tertius possessor eum titulo & bonafide decē annis hypothecariam præscribit, & qua cautela vsque ad 30.annos possit auocare rem præscriptam à possessore.*

1 VOlo tibi dare vnā caut.quā fortè nunquam audiuisti. Tu scis quod tertius†possessor cum titulo & bona fi de præscribit hypothecariam 10.annis.l.1.& 2,C. si aduer.cred. quia semper subintelligitur instrumētum hypothecarium,vel precarium,secūdum formam l.quod meo. in prin.& l.interdum.ff.de acqui.poss.Tamē quia vltra hypothecariam etiam tibi competeret condictio ex lege.l.fi. C.de acqui.pos.& pulchrè dicunt Ange.Imol. & Roma.in l.exitus.ff.de acquiren.poss.Bal.in l.1.C.de reuo. his quæ in frau.credi.& in d.l.fi.& consuluit Ludoui. Roma.in cōsi. 439.tum quia condictio ex lege est personalis,& durat vsque ad 30.annos,vt l.2.C.de consti.pecu. & habetur in l. per Barto.& doct.C.de condi.ex leg. tunc vsque ad 30.annos poteris reuocare à tertio possessore per condictionē ex d.l.fi.quam cautelam omnino pondera.

ADDITIONES.

Volo tibi,&c. Ad dictum istud vide etiam Flori.in auth.hoc si debitor.C.de pigno. & Iacob.Butr.& Moder.in l.fi. hic alleg.& Iac.in auth.sed hodie.C.de actio.& obligatio. & Bal.ibi in princ.idē dicentem quando proceditur contra tertium possessorum possidentem nomine debitoris, & etiam in pignore prætorio, secundum Baldū in l.1. C.de reuo.his quæ in feud.credi.hic allegat. Quid autem in hypotheca legali,per Ias.in §.item seruiana. Institu.de actio. per Moderno.Vbi supra.

Hoc singulare refert,& illud reprobat Cur. Iunior in rub.ff. si cer.pe.col.5.ver. & ideo reputo.nu.17. Et vide Matth. de Affl.deci.139.nu.6. Gab.Sar.

LXIII.

1 *Statuto disponente quod potestas in officio reformari non possit,an eius familia poterit reformari?*

1 STatuto†cauetur,quod potestas non possit reformari in officio,dubitatur an poterit familia eius saltem reformari?Bal.singulariter in l.1.C.si rector prouin.dicit q̄ nō obstante tali statuto, poterit familia reformari. quod est notandum.

LXIIII.

1 *Vestes,quas habet domi,si vxori legentur,an veniūt illæ, quæ sunt apud sartorem?*

1 TEstator legauit†vxori suæ vestes, quas habebat in domo,aliquæ erant penes sartorem fortè incisæ,sed nōdum confectæ,an tales vestes veniant in legato? Breuiter dicite quod sic,quia quanquam penes sartorem essent,tamen destinatio animi mariti erat, vt factis vestibus reducerentur domum.ita pulchrè dicit Bar.in l.ex facto.§. rerum.ff.de hære.instī.

ADDITIO.

Adde quę in simili notatur decisio. Thol.388.& sequent. Gabriel Saray.

LXV.

1 *Vestes prohibitæ portari an veniant in legato vestium.*

STatuto huius ciuitatis cauetur, quod vestes cum margaritis non possint portari,& sic aliquæ vestes erant prohibitæ portari,aliquæ non,maritus legauit vestes vxori,in
1 distincte legando,† an videantur etiam relictæ dictæ vestes cum margaritis,quæ erant prohibitæ portari per statutum?Bartolus singulariter dicit quod non veniēt in legato in l.quamuis.fi.de auro & argento lega.Istud videtur mihi durum, quia saltem posset deberi æstimatio,quamuis sint aliter prohibitæ,& ideo reperio Bald.in l.cum te.C.de dona.ante nuptias.& in rubr.C.de condictio.furt.quod saltē debebitur æstimatio quod videtur verius.

ADDITIONES.

Statuto,&c.Adde Bart.in l.1.C.ne liceat in frę.eque.lib.11.& in l.prima.C.de vesti.olo.eod.lib.q̄ autem debeatur æstimatio,potest decidi ex his quæ not.per Romanū & Modern. in l.multum.ff. de verborum obligationib.vide etiā Baldū in l.in legatis.C.de legatis.& quid in perlis siue Zotis fictis?Bart.in l.prima.§.hoc interdictum de cisterna.ff. de fonte.ad ista vide etiam per scribentes in capi.iudicāte. de testi.

Et an Episcopus possit†condere statutum,quod mulieribus certa ornamēta deferre non liceat, tradit Ioānes Andreas, in capitulo.ea quæ fiunt.de regulis iuris,in sexto,in mercuria, quem refert Alexan.in l.prima.in princi.columna. prima.numero 7.in fi.ff. quod quisque iur. Et adde quod statutum quo cauetur,quod mulieres non portent perlas, est preter rationem,ideo non extenditur secundum Bald. in l.fi.ff.de legib. Gab.Saray.

LXVI.

1 *Alimenta an matri debeantur,quando testator iussit filios suos alimentari penes matrem?*

1 TEstator iussit filios † suos educari,seu alimentari penes matrem,nihil dixit de alimentis dandis matri,an tunc per illa verba videantur tacitè relicta alimēta? Habui nunc istam quæstionem. decidi deberi alimenta matri, propter theoricam notabilem Bal.in l.si mulieri.ff. de vsu fruct.accre.Fortius etiam dixi q̄ si reliquisset vxori habitationem cum filijs,quod tacitè videntur legata alimenta ipsi vxori.allegaui dictum Bald. quod videtur mihi singulare in l.fi.C.de edicto diui Adria.tol.

LXVII.

1 *Statutum domicilij viri,& non vxoris attenditur ad lucrandam dotem,nisi vxor virum ad eius domum traducat.*

STatuto Florentino cauetur,quod mortua vxore in matrimonio maritus lucretur dotem,vxor est Florentina, & maritus Senensis,& sunt cōtraria statuta his,& ibi moritur vxor in matrimonio, † quæritur quod statutum tūc attendetur?dic quod attenditur statutum domicilij viri,& non vxoris ad lucrandam dotem.l.exigere dotem. & ibi Barto.& Bal.& Ang.ff.de judic.Bar.in l.cunctos populos. C.de summa tri.pulchrè Bal.in auth.omnes peregrini. C. communia de succes.pulchrè in c.fi.de foro compe.Fallit
* quando vxor duceret maritum ad domum vxoris *quod esset signum maximę tristitiæ,quia tunc inspicietur statutum vxoris.ita singulariter dixit Bald.in l.fina.uersi. sed si vir.C.si à non competen.iudic.

ADDITIONES.

Statuto Florentino,&c.Ibi,fallit quando vxor. Adde q̄ dictum Bal.in loco hic alleg.col.2.ver.modo ego quero quare actor.est intelligendum secundum Moder.in ca.fi.col. pen.versi.3.limita,de sponsalib.dummodo appareat quod maritus intendat ibi perpetuo velle habitare.per doctos.in l.lex Cornelia.§.1.ff.de iniur.facit quod no.gl.in l.2.§.1.C. de incolis.lib.10.facit etiam tex.in l.nihil.ff.de cap.sed vltra istam fallētiam vide alias sex notabiliter accumulatas per Moder.in d.c.fi.col.pen.& vlti.

Tradunt hoc etiam Catel.Cot.in memoral.in verb.dos repetitur circa fin.& Ioan.de Arno.epito.28.& pulchrè Bart. Chassæn,in commenta.consuetud.Burgundię.in rub.4.in §.*Femme mariée*.in vers.*au duchè de Bourgonge*.nu.7.Dec. cōsilio 402.in princip.Parisius consilio 34.nu.14.volumine 3.Barba.consi.56.vol.2.Riminald.consi.237.in prin.& cons.592.in princip.nu.2. Gab.Sar.

* Ad domum vxoris.Intellige hanc limitationē,dummodo appareat quod maritus inteudebat in domo vxoris perpetuo habitare.& hoc dictum Bal.pro sing.approbat Ias. in l.1.ver.secundo limita.C.de summa trini.& fid. cathol. in lectu.& in repent. & consuluit Deci. consilio 283.per totum.

totum.& est memoria dignum ad limitationem l.exigere dotem.ff.de iudic.Et not.quod regulariter dos repetitur in domicilio viri,& non loco contractus celebrati. per te fing.in d.l.exigere dotem.ff.de iudic.& ibi scribent. & cō. suluit Bal.consi.471.quæritur vtrum hæres.lib.1.& cōsi. 31.statuto ciuitatis Altensis.lib.3.& ideo statuto in ciuita te mariti disponente,quod vxore,sine filijs decedente,maritus dotem lucretur,licet in foro vxoris contrarium statutum disponat,tamen seruatur statutum domicilij viri, vt concludunt Bar.& omnes in d.l.cunctos populos.C.de summa trini.& fide catho.& consulu.t Bal.consi.53.quędā domina Richabella.lib.5

LXVIII.

1 *Statutum domicilij viri attenditur ad lucrandam dotem, & si vir domicilium mutet, an statutum primi domicilij attendatur,an secundi?*

VNus scolaris meus semel mihi fecit magnū honorē, quia allegando inuenit vnum meum consilium.Statuto,mariti cauebatur,quod mortua vxore in matrimonio vir lucraretur dotem,quo casu dixi attendi statutum loci mariti in dicto superiori.ille maritus mutauerat domicilium,ita quod nunc tempore mortis vxoris erat cum vxore in alio domicilio.fuit dubitatum†quo ad dotem lucrandam quod statutum attenderetur,an primi domicilij, an secundi,in quo residebat tempore mortis vxoris? Consului inspici statutum primi domicilij,& istud debere seruari quò ad dotem lucrandam.allegaui singularem doctrinam domi.Ant.de But.& do.Abb.Sicul.in terminis, vbi decidunt istam quæstio.in finalibus verbis in c.1.de sponsa.& ita fuit obtentum cum magno suffragio dicti scolaris.

ADDITIO.

Vnus scholaris,&c.Ad istud vide quam plures authoritates accumulatas per Moder.in c.1.col.pen.versi.secunda conclusio.de sponsalib.vbi vltra limitationem de qua in prę cedemi not.agregauit alias sex multum notabiles per prædicta sub sequen.co.

LXIX.

1 *Maritus si consecutus sit pœnam dotis non solutæ, an soluto matrimonio eam restituere debeat?*

2 *Quærendum non est an de aqua fiat acetum,& quot requirantur ad faciendum falsam.*

1 SI maritus †consecutus est pœnam,quia non soluebatur sibi dos,an soluto matrimonio debeat restituere vxori penā cū dote,an autē possit pœnam ꝑcipuā retinere?Breuiter,aut ista pœna fuit exacta à muliere,vel a patre mulieris & tunc tenebitur eam restituere.ff.soluto matrimo.l.quoties.ff.de iure dot.l.non solum. Aut recepit illam pœnam ab extraneo,& tunc non tenebitur restituere illam pœnā exactam,cum illa incrementa tantum pertineant ad maritum.ff.de iure dot.l.dotis fructus.in princi.& l.de oneribꝰ C.de iure dotium.ita pulchrè Ang.in l.& vbi.ff.de petitio hæredi.& istud est valde notandum. Nec omnia quæ affero,dico esse singularia,sed pollicitus fui vobis omni lectione dare tria dicta vtilia, & notanda quia non est quærendum
2 tan de aqua possit fieri acetum quidam allegant gl.sin gul.in l.in venditionibus.ff.de contrahenda emptio.nec etiam quot requirantur ad faciendum falsam.gl.est in,l.quidam.ff.de vino tritico & oleo leg.

ADDITIO.

Adde domi.And.Tiraquel.in tractat.de retractu consangui. in fi.nume.107.Gab.Sar.

LXX.

1 *Donatio causa mortis potest fieri per filiumfamilias eum cō sensu patris,& an ille consensus postea ex interuallo possit adhiberi?*

1 DOnatio causa mortis†potest fieri per filium familiās cum consensu paterno.l.tamen.§.1.ff.de donat.causa mortis.Quid si filius familias donauit,non tamen accedēte consensu paterno ab initio,sed postea ex interuallo consensit pater,an postea cōfirmetur dicta donatio causa mortis? Videtur dicendum quod non,quia ille consensus pater nus debuit interuenire in primo actū donationis,nō ad tēs postea.ita singulariter dixit Bald.in l.si vxor.C. de cond. insert.

ADDITIONES.

Donatio causa mortis &c.Q̄d authoritas ante actū,vel in actu vel post incontinentit interposita debeat,multas authoritates adducit Firma.in suo reper.in verbo authoritas.versic.25. & in verbo ratificatio.versi.secundo,cum quinque seq.& ver.centesimo.Sed vide plenam remissionem in l.qui bona.§.iussum.ff.de acquiren.hæredi.vbi excellens doctor. Alexan.de.Imo.in 6.col.ver.& ex istis infertur ad quæst. cum concor.ibi per eum signatis post Bar.Ang.& Imo.satis plene loquitur Bal.vbi dicit in prin.esse apponendam in l.quæcunque.1.col.versi.sic quæritur.C.de bon.quæ li. per cano.post Inno.in c.prudentiam.de offi.deleg.

Refert do.Hippoly.de Marsi.in pract.crimi.in §.secūda quæstio.nu.5.vbi multa similia adducit,quibus probatur,quod actus nullus à principio ex aliqua causa non recōualescit cessante illa causa,& superueniente habilitate, & idem ponit in l.quæstionis habendæ.nu.30.ff.de quæstio.& Trigona sing.37. Et quatuor requisita ad hoc, vt filiusfa. donare possit,ponit Guido papæ decis. Grationop.223.Item in causa.nu.2.vbi etiam ponit quid iuris sit,si filius donet patri,& an mors vtriusque,ad donationis huiusmodi confirmationem requiratur,& an sine consensu patris possit revocari.Et vide Didac.Couar.in 3.parte rubr.extra de test. nu.7.vbi plenè ponit de consensu patris in donatione filij requisito,& quando prestari debeat.Gab.Sar.

LXXI.

1 *Fœminæ an simul cum masculis veniant,si pater accepit feudum pro se & filijs masculis,& fœminis? Et quid dixerit, pro filijs masculis cum fœminis?*

1 QVidam pater accepit†feudum pro se & filijs suis masculis & fœminis,an fœminæ simul veniant cum masculis?Dicite quod non,imò solum in defectum masculorum ex natura consuetudinis feudorum rigorosa, per te, in c.1.§.si filia.de suc.feu.in c.1.§.quoniam.in titu.episcopum vel abbatem.in vsi.feu.& de capita.qui cur.vend.c.si mulier.Sed quid si dixerit, pro se & filijs masculir cum fœminis Dic quod runc æqualiter admittuntur cum masculis.singulare est dictum Bal.iudicio meo in l.quoties.C de suis & legiti.

ADDITIO.

Quidam pater,&c.In fi.vide omnino Bal.in l.quoties. hic alleg.in 1.col.versi.cæterum si de ea. vbi ponit tres vel quatuor modificationes ad illud quod cōmuniter dicitur, q̄ fœmina non solet succedere in feudo.videas etiam eū in ver.præced.inci.aduerte tamen ad dictum vero de quo hic per Cremens.adde eundem Bal.in l.liberti.in 7.col.C. de ope.lib.Sal.in l.3.C.de iure emphy.Bar.consi.inci.qstio ista habet duo dubia.& in consi.inci.dominus amate.

LXXII.

1 *Inquilinus potest expelli pro domo reficienda.& an refecta domo possit cogere locatorem ad sibi dandum domum refectam,vt ea vtatur vsque in finem locationis.*

* TVscis quod possum expellere inquilinum*†de domo
1 conducta,quando ego volo reficere domum.l.eadem C.loca.Sed an facta refectione domus poterit me inquilinus compellere,& petere ipsam domum refectam, vt ea vtatur vsque ad finem locationis,vide gl.quod sic, in le.si duo.§.cum inquilinus.in verb.dominum.ff.vti possidetis.

ADDITIO.

* Expellere inquilinum.Adde Hippoly.de Mar.qui plura similia adducit in l.vnica.col.6.C.de rap.virgi.& in.l.etiā si redhibitus.ad fin.ff.de quæ.& in rub.de fideiussorib.q. 31.col.34.Roma.sine.235.vbi idem,tenet.

LXXIIII.

1 *Mandans expendi decem in emptione rei, si expendantur viginti, quia tanti res valebat,& simpliciter res emptori mandati tradatur,an possit conueniri ad illud plus quod est expeditum?*

Si

1 SI dedi tibi mandatum, quod emeres Codicem pro decem, expendisti viginti, quia forte tantum valebat, & plus tradidisti mihi Codicem simpliciter, an vltra decem poteris residuum à me petere? Quilibet diceret quod sic, quia tantum valebat Codex, & negotium meum gessisti vtiliter. In contrarium tamen determinat Bal. in l. fina. C. de nego. gest. allegat tex quem dicit esse singu. & optimè probat in l. qui aliena. §. liberos. ff. de nego. gest. Sed quid si nondum tradidisti, an poteris vti retentione, nisi soluam integrum pretium? Bal. singulariter dicit quod sic, in dicto §. libertos. & respondet ad illum §. quia ibi non poterat vti retentione ille, q̃ui tàntam fecerat expensam monumenti, de quo in illo tex. fecus in casu nostro vbi poterat esse locus retentioni, ex quo liber erat penes mandatarium.

LXXIIII.

1 *Filius post mortẽ sub cõditione grauatus detrahit duas quartas. Et quid si fuerit institutus in re particulari, quæ forte valeret dimidiam hæreditatis?*

1 * FIlius post mortem, vel sub conditione grauatus detrahit duas quartas * scilicet legitimam & trebellianicam cap. Raynutius. & c. Raynaldus. de testa. quod etiam seruatur in foro ciuili. gl. Bart. & Bal. & doct. in l. quanquam. C. ad legem Falcid. & in l. Papinianus. §. meminisse. ff. de officio. testamen. vbi Bart. & Bal. in l. 1. §. interdictum. ff. si cui plusquam per legem Falcid. & in l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulgar. & pupil. Bald. in l. quoniam in prioribus. & in l. ex tribus. ad fi. C. de inofficio. testamen. Bald. in authen. resque. & ibi etiam Ange. C. communia de leg. & Ang. in §. si quis autem in plures. in authen. de hæred. & falcid. cũ similibus, Sed quid si filius fuit institutus in fundo particulari, qui forte valebat dimidiam hæreditatis vel plus, & fuit grauatus de restituendo illum fundum post mortem, vel sub conditione, an tunc poterit detrahere duas quartas? Dic quod tunc solum poterit detrahere legitimam, quia non est hæres vniuersalis: ista doctrina est pulchra, & menti tenenda Bal. in l. filium quem habentem. in 15. colu. ver. sed hic quæro, præsuppositа. C. fami. ercil. & lucratus fui sex ducatos in ciuitate Bononiæ.

ADDITIONES.

Filius post mortem, &c. In princi. adde quod Bal. dicit istam quæstionem esse expressè decisam per c. Raynutius. & ca. Raynal. hic alleg. licet antiquitus haberet magnam dubitationem. & dicit quod totus mundus seruat decisionem illorum textuum in consi. 88. incip. Pepus Nicolutij. in ver. porro. in prima parte. ibi, sed quid si filius. & quod hæres ex re certa grauatus non detrahat trebellianicam, dicit Pa nor. in cap. Raynutius. col. vlti. hic alleg. ideo quia non est hæres vniuersalis. & aduerte quod appellat hæredem vniuersalem eum qui in tertia, vel quarta, vel in dimidia est institutus. sed si res certa ascenderet ad tertiam, vel quartam, vel dimidiã vt hic dicitur, quid iuris, cum non referat quid ex æquipollentibus fiat. l. mulier. in §. Brasidas. ff. ad Trebel. l. in executione. §. 1. ff. de verb. obliga. l. fina. §. 1. ff. manda. cum simil. Sed posset responderi quòd æquipollens non sufficit vbi data est certa forma, vt in clemen. 1. de vita & honestate clericorum. & per Bal. in authen. qui semel. in 4. col. C. quomodo & quando iudex. & Bar. in le. non sunt liberi. ff. de statu homi. c non cõcord. quas addu cit Alexan. in l. 2. circa finem penul. col. ff. de libe. & posthu. & Feli. in ca. cum dilecta. col. 16. versi. amplia vndecimo. de rescri. Et pro clariori veritate eorum quæ dicit Pa nor. in loco superius allegat. vide omnino tex. & gl. ibi, in verbo retinetur in l. mulier. §. fina. ff. ad Trebel. Et an Falcidia detrahatur per hæredem in re certa institutũ, vide An. in authenti. de hære. & falci. §. si vero expressim. col. 7. col lat. 1. Et an econtra Falcidia detrahatur contra hæredẽ re certa institutum, vide per Bar. in l. quoties. ff. de hære. inst.

* Detrahit duas quartas. Vltra hic adducta per Cremen. & apostil. adde Alex. consi. 43. attenta. lib. 2. consi. 142. circa primam dubitationem. in secundo dubio. eodem lib. & in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebel. Matthesi. sing. 163: nota pulchram. Pichũ in repetitio. l. in quartã. in 5. conclusio. ff. ad legem Falcid. Et est communis opinio Imi Curt. consi. 75. versi. sed quid plus. Et Dec. consil. 236. in quarto dubio. nisi tamen onus fideicommissi esset iniũctum succedentibus ab intestato, quia valeret fideicomissum, nec legitima detraheretur, secundum Alexan. consi. 12. attentis. ad fin. lib. 3. An autem in casu quo Trebelliana deducatur, fructus percepti pergrauatũ eam extenuẽt est doctrina Bar. in l. quod de bonis. §. quod auus. ff. ad legẽ Falcid. vbi facit differentiam inter filium & nepotem. & tradit ibi Alex. & sequitur Ias. consi. 108. col. pen. libr. 4. Sed Pau. de Cast. in leg. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebel. tenet indistinctè quòd fructus debent computari & sequif ibi Ale. col. 8. & Ias. ibi cõtrarius cõsi. 43. vi. col. pe. li. 3. & cõsi. 231. li. 2. latè Pichus in dicta l. in quartã. nu. 98. Vlterius etiam est notandum quòd filius prohibitus alienare simpliciter, licet possit alienare vsque ad legitimã & Trebellianicam, vt consuluit Bal. consi. 99. factum tale est, Nicolaus. lib. 2. & consi. 161. super eo quod quæritur li. 4. declarando tamen vt sing. tradit idem Bal. in l. filiũ quem habentẽ. versi. vlterius quæritur. C. fami. ercisc. tamen non procedit quando filius est prohibitus alienare ad tempus, puta cum 30. annos compleuerit. ita consuluit sing. Pau. de Cast. consi. 234. visis & consideratis omnibus. & pro sing. citat Ias. in l. filius familias. §. diui. notab. 5. in posterioribus scriptis, & in prioribus scriptis in fina. verb. & vtrobique contra hãc prohibitionem ponit remedium Ang. vt scilicet filius repudiet hæreditatem paternam cum iuramento quia tunc poterit alienare vsque ad legitimam. quanuis tale remedium mihi non videatur tutum, maxime per ea q̃ traduntur per Alex. in l. quia poterat. ff. ad. Trebel. Et hanc Pau. decisio. sequũtur Crot. & alij repetentes in dicto §. diui. & super ea latè insistit Pichus in dicta l. in quartam. in 8. limitat. vbi concludit, quod prohibitione debet exprimi causa, quia scilicet sit prodigus, vel minus industrius. iuxta te. in l. Titio centum. in princ. ff. de condi. & demõstra. Quid autem si pater grauetur à filio fideicommisso? Dic q̃ vnã tantũ quartã detrahit cũ reperiat iure cautum. ita sing. decidit Bal. in l. si à milite. §. patre. ad fi. ff. de testa. milita. & pro sing. citat Ias. in l. filium. quem habẽtẽ col. 4. versi. limita eam. C. fami. ercisc. vbi hoc dictũ Bal. cõfirmat tribus medijs. & idem Ias. in l. qui se patris. versi. quinto facit. C. vnde libe. & in authen. si qua mulier. col. 7. ver & hoc modo. C. de sacrosan. eccle.

LXXV.

1 *Maritus si leget mille vxori si vitã vidualem seruet & quingentos si nupserit, an si ad secũda vota transeat, teneatur conseruare illa mille filijs primi matrimonij?*

2 *Mulier transiens ad secunda vota de licentia viri defuncti, vel filiorum primi matrimony, euitat pœnas transeuntiũ ad secunda vota.*

1 SI maritus legauit mille vxori, si vitam vidualem seruauerit, & quingentos casu quo nupserit, an postea mulier transeundo ad secunda vota teneatur conseruare illa mille filijs primi matrimonij? Quilibet diceret quod sic, * per l. fœminæ. * & l. generaliter. C. de secun. nup. vbi omnia percepta à marito tenetur mulier transiens ad secunda vota conseruare filijs primi matrimonij. In contrariũ singulariter determinat Bal. quod erunt propria ipsius vxoris, in l. 1. C. de secun. nup. & dicit se consuluisse in persona Domini Malatestæ de Arimino. & p̃ hoc fuit effectus sũ feruitor. Mouebatur Bal. pulchra ratione, quia ita dicendo maritus videtur licentiare vxorẽ de maritãdo se, & de trã
2 seũdo ad secunda vota, quo casu licẽtia mariti facit cessare dictas pœnas trãseũtiũ ad secũda vita ita dicit gl. 1 §. dũo in auth. de nup. Bal. in l. filiũ quẽ habentẽ. C. fami. ercisc. in l. 1. C. de hæredi. institu. in l. 1. C. de his quę pœn. nomi. Item si esset data licentia nubendi à filijs primi matrimonij, ita pulchrè dicit Ange. in leg. non est. ff. ad Tertul. & idem Ang. in auth. de non elig. secun. nub. in princ. vbi dat cautelam aduocato mulieris transeuntis ad secunda vota, vt

ADDITIONES.

Late scribit Ionnes de Garron. in rubri. C. de secun. nup. in secunda parte. in remedijs euitandi pœnas secundo nubentium, col. 3. ver. ad idem potest induci tex. & nu. 5. & in i. 1. C. eo ti. nu. 65. & Catel. Cot. in memoral. in ver. nup. causa. & Roma. sing. 251. tu scis, quod si mulier. & Dominus Bermondus Chioueronius in eius commentarijs in tit. de publicis concubinarijs, in concordatis. in verb. iuxta Apostoli consilium. char. 406. Gab. Sar.

* L. Fœminæ. Adde quod pœna d. l. fœminæ. C. de secũ. nupt. est, qa si moriatur vnus filius ex primo matrimonio mater succederet pariter cũ filijs, & fratribus defuncti vtrinque coniunctis in plena proprietate. pro virili portione, vt in auten. de hæredita. quæ ab intesta. defer. §. 1. & in auth. in successione. C. de suis & leg. authen. defuncto. C. ad Tertullianum. & hoc procedit si non transiuisset ad secunda vota, sed si transiuit antequam succederet filio. vel etiã postea, efficitur de proprietaria in effectu vsufructuaria, & ea mortua omne id in quo succesit, acquiritur filijs primi matrimonij, nec de eo põt testari, vel aliter disponere vt est casus in dicta l. fœminę. & in authen. de non eligen. secun. nuben. §. 1. cum simili. Et non solum id procedit in matre, verum etiam in patre transeunti ad secunda vota, vt teneatur reseruare filijs primi matrimonij id in quo succesit filio. vt not. glo. in rubri. prędicta de non eligen. secun. nub. & not. Azo in summa C. de secun. nup. & Bar. in dicta l. fœminæ. Item nota quod quando alter coniugum vult transire ad secunda vota, & euitare pœnam d. l. fœminæ. cautela est, vt petat licentiam ab altero, qua concessa si transit ad secunda vota post annum à morte coniugis, non incidit in aliquam pœnam, secus intra annum, vt singulariter not. Bald. in dicta l. 1. C. de secun. nupt. Ista omnia clarè procedunt de iure ciuili, secundum Bal. in rubri. de consti. in vlti. quæst. & late tradit Feli. in c. quæ in ecclesiarum. & in c. ecclesia sanctæ Mariæ. eo. tit. ver. quarta declaratio. Tamen in contrarium fortiter vrgere videtur aliud singul. dictum Bal. in l. omnem. C. ad Tertul. vbi decidit, quod licet non valeat statutum laicorum, puniens contrahentem matrimonium cum filia familiàs sine consensu patris, vt tradit Io. And. in c. statutũ. de hæreti. lib. 6. & firmat Alex. consi. 59. visio instrumento & tit. quæstionis. li. 1. tamen quia tale statutum concernit bonos mores omniũ, & maximè prudentum, tener. Quod Bald. dictum pro singu. commendat & sequitur And. Sicul. in tracta. de præstant. Cardinal. in 2. quæstio. 1. partis. cum his quæ latè tradunt. Alexan. & Barba. in addi. ad Bal. in d. l. omnem. & latè consuluit Alex. cõsi. 97. principalis dubitatio. lib. 1.

LXXVI.

1 *Redditus legatum an & quando dicatur legatum annuum?*

1 HAbebam tres redditum annuum ex Monte Senensi, puta centum omni anno, Legaui Titio sextam partem redditus quem habeo in Monte Senensi, an istud dicatur legatum annuum, an autem finiatur prima solutione in primo annõ? Videbatur dicendum quod prima solutione finiatur, per l. boues. §. hoc sermone. de verborum significatio. & quod dicit Barto. in l. cum quidam. ff. de annuis legat. Tu dic q̃ erit legatũ, annuũ quia omne relictũ quod præstandum erit ex redditu certę rei, dicitur esse annuum ex natura ipsius rei. vide tex. pulchrum & singularem in l. defuncta. §. fi. de vsufruct.

ADDITIO.

Sequuntur Pau. de Cast. Alex. & Ias. & Moder. in l. si Stichum §. stipulatio. ff. de verb. obli. & Roma. sing. 296. legati Titio sextam partem. Gab. Sar.

LXXVII.

1 *Dominus an possit ratione contractus conueniri in loco vbi eius procurator contraxit?*

1 AN ratione contractus celebrati per meum procuratorem, puta Romæ, possim ego dominus Senensis ibi conueniri, si ibi reperiar? Breuiter dicit quod sic, licet ego personaliter contraxissem Romæ. iste est text. for-

tè sing. in l. hęres absens. §. apud Labeonẽ. ff. de iudic. q̃ no.

ADDITIO.

Paulus de Castro & Alex. in d. §. apud Labeonem. sequuntur moder. Arimi. in tractat. de mercatu. in titulo vltimo. 2. parte vltimæ partis princi. nu. 21. & Boer. decisi. 114. Florentinus. & Roma. sing. 240. l. procurator meus. & quid econtra, an & quando dominus possit agere vtili sine cessione ex contractu à procuratore suo facto. traditur decisio. Tholos. 152. & ibi Aufre. Gab. Sar.

LXXVIII.

1 *Alimenta relicta puero, vel puellæ vsque ad pubertatem, vsque ad quantum tempus debeantur.*

1 RElicta sunt alimenta puero, vel puellæ vsque ad pubertatem, vsque ad quantum tempus percipient alimenta? Quilibet diceret quod masculus vsque ad 14. annũ fœmina vsque ad duodecimum. In contrarium est casus singul. specialissimo fauore alimentorum inductus in leg.
* Mela. * princi. ff. de alimen. & ciba. leg. quod masculus habebit vsque ad decimum octauum annum, fœmina verò vsque ad decimum quartum annum completum, & sic est casus sing. & specialis q̃ pubertas non finitur in 14. anno in masculo, nec 12. anno in fœmina fauore speciali vt. s.

ADDITIO.

* L. Mela. Hanc legem sing. dicit Bart. ibi. Dec. in l. fin. C. de Carbon. edict. & not. quod ętas 18. annorũ. in masculo, & 14. in fœmina. dicitur plena pubertas. l. arrogator. §. non tãtum. ff. de adoptio. §. minorem. Instit. eo. ti. & Adde Roma sing. 604. in materia. vbi idem tenet quod Cremen. hic. & eundem Roma. sing. 123. vltimò sit alias.

LXXIX.

1 *Emphyteuta probans se tribus proximis annis præteritis solui esse pensionem, præsumitur soluisse semper in præteritum etiam annis 40. Et idem in colono.*

a TVscis, qui es emphyteuta, vel tributarius, & non po
1 tes probare solutionem forte 40. annorum, cautela est vt probes te soluisse tribus annis immediate vsque ad 40. annos, & vltra. iste est textus valde sing. de tributo loquẽs quem ibi Barto. inducit ad emphyteutam in l. qui cunque C. de apo. publi. lib. 10. & idem tenuerunt Guliel. Cy. Bar. & Bald. & Alb. in l. 2. C. de iure emphy. idem firmat Bald. in additio. ad Spe. in ti. de locat. versi. 38. & sensit Bal. in l. 1 in 19. col. C. qui admi. idem dicite in colono simplici qui colit. ita singulariter firmat Angelus. in auhen. de non. alie. Prædicta intellige, b dum tamen probes illam solutionem tribus annis diuersis factam, secus autem si probares vnico contextu, puta quia probares per vnicam cõfessionem factam de tribus annis. istud est singulare dictũ Bal. in dicta l. 1. C. de dotis promis.

ADDITIONES.

a Tu scis, & c. Adde quod vltra Sali. qui dicit Dy. ita consuisse, quod ipse obtinuit in l. 2. col. 11. C. de iure emphy. hic alleg. Magist. meus col. 88. per l. quicunque. quam reputant docto. communiter vbi suprà sing. & Bart. in dicta l. quicunque. eam etiam dicit auream Bal. in cap. literæ. ad finẽ de dilatio. istud idem tenet etiam gl. in cap. cum ecclesia. Sutrina. de causa possess. & proprieta. cum concordan. traditis per Magistrũ meũ vbi suprà post gl. ibi idem tenentẽ
b Prædicta intellige. Adde quod Bal. istud dicit post Cy. in l. 2. de do. promiss. & idem Bal. ind. l. quicunque. faciũt quæ adducit Magi. meus vbi supra, & ibi tradit aliã limitationẽ quã postea in col. sequen. eleganter reprobat. Et demũ in eadem col. ver. tertio aduerte. assert notabilẽ declarationem ad istum articulum. vide omnino illum egregiũ doctorem egregie loquentem.

Idem tenet Ange. in authen. de non alien. aut permut. §. scribe. col. 2. Alex. consilio. 105. vol. 3. Hierony. Grat. consilio 121. colu. 2. libr. 2. & Io. de Arno. problema. 46. sed an hoc sit verum, & in quibus casibus procedat, late & eleganter terminat Domin. Carol. Molin. in secunda parte commentator. in consuetudi. Parisiensi. §. 62. numero. 44. vbi per. 3. colum. instat circa intellectum dictę leg. quicunque.

& di ci

& dixi in annotationibus ad Mathesilan.singular.116. Gabriel Saray.

LXXX.

1 *Soluens tribus annis preteritis diuersis.an præsumatur in preteritum quandocunque soluisse, quando promisit certam pensionem singulis annis?*

1 ITem quæro an præsumptio de tribus annis immediatè preteritis habeat locum,quando promisisti mihi 10.singulis annis,vel grauati te mihi ad decem singulis annis,an ex solutione trium annorum præsumaris in præteritum quandocunque soluisse? Dicite quòd non,quia hæc præstatio non est canonica,id est,regularis,sed contingens,& respiciens grauamen personę,non rei,sed canò ex natura sui non ex accidenti præstatur singulis annis.ita singulariter Bald.in l.quicunque.C.de apo.publ.lib.10.quod est singulare verbum.

LXXXI.

1 *Ruina domus an debeat emendari ab eo qui conductus est ad operandum in ea dietim?*

1 PRomisisti domum, vel palatium facere te mihi,cum conuentione quod singulo die soluam tibi 10.ita ꝙ de die in diem eras conductus,fecisti domum vel palatium, vitio operis,& vitio tui ruit domus,vel palatium,an tenearis mihi ad emendam damni? Quilibet diceret quod sic, quia vitio operis & vitio tuo.In contrarium est casus singularis,quod ad nihil teneris*in 1.ea lege.§.locaui.ff.loca. & ratio est,quia de die in diem approbasse videor tuas operas.ideo quod semel approbaui non possum ampliùs reprobare.

ADDITIO.

* Ad nihil teneris.Idem tradit Roma.consi.297.in casu.in prin.& singu.31.si quis conducat.& Bal.in l.2.C.locat. Et quod hic dicitur de vitio operis,dic esse intelligendum si sine dolo fecit, alias secus,per regulam,quia non debet,cò trahentes se dolo decipere.l.sed & si pupillus.§.sed etiam. ff.de institor.& no.in l.itè si pretio.§.quemadmodù.ff.loc.

LXXXII.

1 *Iudæorum priuilegium,quod possunt retinere res furtiuas,do nec sibi soluatur pretium, an afficiat scholares?*

1 PONe, Iudæi istius ciuitatis habent istud priuilegium à communitate, vt possint retinere res furtiuas sibi ignoratas,donec eis per veros dominos soluatur pretium exbursatum.forte famulus scholaris Senensis surripuerat libros domino, & subpignorauit hæbræo pro cętũ,an virtute dicti priuilegij poterit hebræus libros retinere, donec scholaris dederit sibi pecunias exbursatas per Iudæũ tali famulo? Breuiter dicite quod non poterunt retineri, nec tale priuilegium afficit scholarem forensem,Istud est singulare dictum do.Abb.Sicu.in c.quod clericis.de foro compe.bene inuenietis in multis locis an statuta ligent forenses, sed non inuenieris forte alibi de tali priuilegio, quod non afficit scholarem.

ADDITIO.

Pone &c.An & quando scolares vel peregrini teneantur seq statutum vel consuetudinem illorum inter quos commorantur,vide per gl.Do.& Cardina.Alex.in cap.quæ contra 8.distinct.o.per Zabar.in clemen.dignum.5.quæstio.de celebra.miss.per Germi.in c.eos.colũ.1.de tempo.ord.in 6. gl.in §.item si, quis de prouincia.13.q.1.per Moder.in cap. quod clericis.hic allega.

LXXXIII.

1 *Donaria,& lucra percepta ab vxore,contemplatione viri an debeant conseruari filijs primi matrimonij,si mulier transierit ad secunda vota?*

2 *Statutum vetans subditos portare margaritas, intelligitur, de veris & non de falsis.*

1 MVlier transiens ad secunda vota perdit omnia lucra percepta à marito,saltem quò ad dominium,quia debent filijs primi matrimonij conseruari.l.fœminæ.& l.generaliter.C.de secun.nup.Pone, quòd multa donaria facta fuere vxori contemplatione mariti,postea mortuo marito vxor transit ad secunda vota,an perdat dicta donaria,& lucra,& debeant cõseruari filiis primi matrimonii? Quilibet diceret quod sic,quia si contemplatione mariti, ergo videntur profecta de bonis mariti l.sed si plures.§. in arrogato.ff.de vulg.& pupilla.l.aditio.ff.de acquiren.hęredita.l.cum oportet.vbi gl.C.de bo.quæ libe.Reperio tamen Ludo.Roma.consuluisse contrarium, nec memini alibi me legisse,in consi.suo 494.per pulchras rationes.nã primo dicit,illa lex,quæ est constitutio puniens vxorem transeuntem ad secunda vota,dicitur esse pœnalis.§.si vero.in authẽ. de nup.sed pœna debet habere locum in actu vero,& non in ficto.l.3.§.hæc verba.ff. de nego. gest.l.1.§. hoc interdictum.ff.de fonte.vbi dicit Bart.quod si statuto
2 cauetur,quod mulier non possit portare margaritas, intelligitur de veris margaritis,non autem de fictis,& ideo mulier portans fictas margaritas non punitur. Secundò dicit Roma.nam ista lex pœnalis est odiosa,vt supra,quæ punit dictam mulierem transeuntem ad secunda vota,ergo non debet extendi vltra quam loquatur.ideo cum solum loquatur illa de bonis mariti,non extendetur ad alia donata viri cõtẽplatione.Et ꝙ iste actus sit fructꝰ vt suprà dixi apparet per tex.in dicta l.aditio.vbi ita intelligitur.Et sic non verè sed per fictionem dicuntur bona mariti. simiiter gl.in dicta l.cum oporter.loquitur per verbum,videtur esse,ergo per fictionem.Tertio etiam dicit ponderasse tex.à nemine animaduersum in §.si vero expectet.ver.& quod decernimus.in authenti.de nup.inducendo isto modo,quia dicitur ibi ante ver.decernimus,quia si donata & lucra facta à marito debẽt cõseruari filiis primi matrimonii,quod etiam debet conseruari donatio ante nuptias,siue fuerit propria,siue eius contemplatione fuerit tradita. ecce ergo quod ponit spãlitatẽ in donatione ante nuptias, nõ aũt in aliis donatis,de quibus,suprà dixi,etiam si contemptatione mariti,ergo eius quod ẽst singulare in contrarium est eius cõmune.l.1.in fin.ff.ad municip.l.ius singulare.& l.quod vero.ff.de legi.& ita residet Ludo.in præfato consi.suo.

ADDITIO.

Hoc idem tenet idem Cremen.supra sing.vlti.& Bart.Chasen.in commentar.consuetudi.Burgund.in 6.rubri.§.1.in ver.*si l.homme ha enfans.*nu.2.ver.sed consuetudo. Ga.Sa.

LXXXIIII.

1 *Pauperi si vsus vnius magni palatij relinquatur, an toto palatio vti possit?*

1 RElictus est vsus cuiusdem domus magnæ, seu palatii magni pauperi, in quo forte sunt quatuor cameræ quantum ad vsus pauperis sufficeret vna camera vel duæ. an restringatur tale legatum modo prædicto,Breuiter dicite quod non,imò poterit vti toto palatio. quia aliquando potest vna camera,& aliquando altera ad suum bene placitum vti tex.est iudicio meo singularis in l.diuus.§.licet.ff.de vsu & hab.quod tenete semper menti.

ADDITIO.

Vide Bar,& ibi Ioan.Coras.in l.si cui.ff.de seruitu.& Roma. sing.69.legatum est.Ga.Sar.

LXXXV.

1 *Debitor alternatiuus perẽpta vna re,ad aliam remanet obligatos.*

1 VOlo te docere vnum,quod forte nunquam audiuisti. Vendidi tibi fundum citra dimidiam iusti pretii, quo casu alternatiuè poteram agere cõtra te per remediũ leg.1.C.de rescin.vendi.videlicet, vel vt suppleas iustum pretium, vel vt oblato tuo pretio rescindatur.Quid si ille reperiatur peremptus,vtputa casu fortuito, & sic mea & tua culpa,an tũc cõpetat mihi aliquod remedium,Quilibet diceret quod nõ,ga quilibet debitor perẽpta specie ante morã liberatur.l.si ex legati causa.ff.de verborũ obli.vidisti in l.ꝙ te.ff.si cer.pe.tũ isto casu dabif mihi remediũ agẽdi simpliciter ad suppletionẽ iusti pretii.istud est sing. verbum domini Abb. Sicu.quod non memini me alibi vidisse in c.cum dilecti.in fi.extrà de emp.& vend.& ibi ponit pulchram quæstionem nam ex quo tu eras debitor alternatiuus,perempta vna re, remanet obligatio in alia. l.si in emptione.§.empror.ff. de contrahenda emptio. & not.in l.Stichum aut Pamphilum.in princip.ff.de sol. Et sic quanquam non possit agere alternatiue vt supra, quia non habes facultatem rei restituendæ,tamen super est obligatio ad suppletionem iusti pretij.vt supra.quod dictum valebit tibi ad centum ducatos,ideo tene menti.

ADDITIONES.

Volo te docere &c.Adde quod tex.allegati per Abb.in cap. cũ dilecti.de necessitate nõ probant dictum suum, & ipse met in versi.ibi seq.dicit,quod ex eo sequeretur vnũ absurdum.& veritas istius dependere videtur ab illo articulo, nunquid quantitas debita respectu certæ speciei desiant esse debita perempta illa specie,de quo per Alex. & communiter alios in l.quod tex.ff.si certum petat.& in l.fundũ Cornelianum.ff.de noua.vbi dicitur,quod quando quantitas venit iure obligationis,siue sit certa,siue incerta,nun quam liberatur debitor quantitatis respectu speciei, ẽt si species ipsa pereat.ita probat ille notab.tex.Et contra dictum Panor.videtur facere dictum Bar.per modũ limitionis posítum in dicta l.quod te.quòd debitor quantitatis respectu certæ speciei perempta illa specie etiam liberatur à quantitate.& allegat ad hoc quicunque tex.quos.vide.quod dictum dicit tamen Alex.ibi col.6. intelligendũ dummodo illa species posset solui inuito creditore, & in eadem & ex eadẽ causa.quo casu cõcl. Bart.seu limitatio ꝓcedet sine disputatione,alias secus.& ita videntur cõmuniter tenere docto.in dicta.l.quod te.& in l.si ex legati causa.de verbo.obligat.imò videntur esse tex.de hoc in l.quidam.§.si tibi.l.filius famil.§.fina.& l.Titiæ textores.§.fina. ff.de legatis.1.Facit etiam pro nunc contra dictum Panor. quia dicta limitatio Bart.procedit quotiescunque species est causa finalis vt debeatur quantitas vel genus, tunc perempta specie liberatur etiam debitor a quantitate.ita magistraliter dixit Bal.in l.incendium.C.si certum peta.

Adde domi.Andr.Tiraquel.in tracta.de retractu consangui. in fine.nume.70.Gab.Sar.

LXXXVI.

1 *Emphyteuta non potest rẽ alienare domino irrequisito, aliàs cadit à iure suo,& an in ea re saltem possit alteri vsum fructum constituere?*

1 EMphyteuta non potest rem alienare domino irrequisito,alias cadet à iure suo.l.fina.C.de iure emphyt.An in ipsa re emphyteutica saltẽ possit cõstituere alteri vsum fructum? Reperio singulariter Bal.quod sic,in l.1.§.item in fundo.ff.quib.mod.vsusfruct.amit. Tamẽ nihil allegat sed solum nititur sua simplici authoritate. Tu aduerte, ga puto dictum Bal.esse falsissimum,quia quoties lex prohibet alienationem,videtur prohibere, vt eiiam in ipsa re
* vsusfructus constitui non possit.*iste est textus,qui non potest cauillari in l.fi.C.de rebus alienis non alienan.

ADDITIONES.

Hæc opinio primum fuit Ludo.Roma.in singul.626.tu scis quod emphyteuta,quem sequutus est Domi.Andr.Tiraquel.in tracta.de retractu consangui.§.1.nu.41.& 48.& dominus & præceptor meus Dominus Augu.Beroius in quæstio.familiar.95.an feudatarius.& Hyppoly.de Marsi.in l. 1.§.cũ quidã deponere.nu.5.ff.de quæstio.& Cate. Cot.in memoral.in ver.emphyteuta non potest. Opinionem tamen Bald.sequutus fuit Alex. consi.120.super eo.in fin. volu.1.& in l.3.§.ex contrario.col.13.& penũl.& ibi Iaſ. ff.de acquirenda possessio.& idem Iaſ.in l.fi.colu.34.C.de iure emphyte.& Ruyn.consilio 150.in causa & lite.col. 3.nu.14.vol.3.de quo tamen vide Arium Pinelũ.in repetitio.l.1.C.de bonis matr.in tertia parte.nu.69.versicu.ex his. Gabr.Sar.

* Vsusfructus constituti non possit. Sed nunquid poterit compromitere de re emphyteutica? Bal.sing.tenuit,quòd sic,in l.vlti.§.vlt.ad fi.C.cõmu.de leg.quia ꝓ sententia arbitri non transfertur dominium.sequitur Alex.cõsi.1.col.2 lib.5.& pro sing.cõmendat Iaſ.in l.iusiurandũ ꝙ ex conuentione.§.pupillus.not.1.ff.de iureiur.& in l.vlti.in 9.q. C.de iure emphy.vbi tamen contrarium concludit.

LXXXVII.

1 *Dos ob adulterium vxoris an debeat applicari marito,vel filijs primi matrimonij reseruetur?*

1 STatuto cauetur,quod si vxor commiserit adulterium maritus lucretur dotem,quod est etiam de iure cõmuni,l.cum mulier.ff.solu.matrimo.An si dicta mulier cõmittens adulteriũ habeat filios primi matrimonij applicabit dos ipsi marito? Breuiter defensaui plures filios primi matrimonij.istud est aureũ dictũ Bal.quod reseruetur filijs, in l.hac edictali.in 3.col.C.de secundis nup.de quo dicto exclamat Do.Flor.in sua dispu.quæ incipit, Mulier primo viduata.consorte, &c.quod dictum potest optima ratione comprobari,quia quod quis non potest facere pacifcendo vel aliter alienando non põt cõmitere delictum vt aliene tur.l.Imperator.ff.de fideicom.lib.vbi illud generale fecit Bal.in l.vnica C.de condi.ob tur.cau.quod not.

ADDITIONES.

Statuto cauetur,&c.ibi, quod dictum adde pro hoc no.gl.& ibi doct.in l.si ita quis §.ea lege.ff.de verb.obli.& est glos. ordi.& communiter aprobata.

Hoc est verũ vxore mortua,sed donec viuit,filij primi matrimonii non habent potestatem vendicandi, secundum Bald.in dicta leg. hac edictali. nam beneficium illius legis non competit filiis viuo alienante,secundm Cy.ibi in 1.quæst.& optime faciunt quæ voluit Bal.& doc.in ca.1. vt lit.non conteſt.vbi Barb.in 13.col.vbi post gl.ibi volũt ꝙ illud ꝙ dicitur,ꝙ sicut ꝓ adulteriũ vxoris marit lucrat dotem,ita ꝓ adulteriũ viri mulier lucratur donatio nem propter nuptias,quia non debent ad imparia iudicari,debet tamen seruare filiis primi matrimonii. Subdit ibi Barbat. Tu intellige istam gl.ꝙ debet seruari filiis post mortem vxoris,sed in vita mulier ipsa debet habere dotẽ, & donationem propter nuptias. Sed in contrarium facit ꝙ vult.Bal.in l.1.C.de impon.lucrati.descriptio.lib. videtur velle,quod si vir lucretur dotem vxoris ex delicto, vt qa cõmiserit adulteriũ, nõ teneatur soluere quatuor filiabus quas debitas pro acquisitione lucrorũ,& sic videt sentire ꝙ tale nõ sit lucrũ penes maritũ. Idẽ vult ibi An.in aliquibus lecturis prout ibi refert Alex. in apostil.ad Bart.dũ dicit, nota ꝙ maritus q lucrat dotẽ ꝓ adulteriũ vxoris,nõ dicitur eã habere ex causa lucrativa.& idẽ vult ibi glo.iuncto tex.in ver.ad lucrũ. Sed ad hoc põt respõderi,ꝙ licet lucrũ dotis inspecto priuilegio dotis ex parte mariti non sit lucrũ,tñ ex postfacto inspecto casu, quo maritus luctatus est ex pacto,vel ex delicto,ga tũc est penes eũ sine onere, dicitur lucrũ.& ita etiã hoc vult ibi Io.de Platea post gl.& Bal.in cõsi.366.inci.verba statutorũ.col.1.vo.3.post alios quos allegat Do.Steph.Bertrãd.in dicta.l.hac edictali.nu.37. & Nicol.Boer.deci.338.nu.6.& Io.Arno.ꝓblema.27.& Bart.Chass.in cõmen.cõsuetu.Burgun.in 3.ru.in *§.lemari & femme.*in ver.*& sera tenue.*nu.25.& in 6.ru.in §.1.in ver.*si l'homme ha enfans.*nu.9.& eleganter tradit do.Palatios Ruuios in repe.rub.extrà de dona.inter vir.& vxor. in §.20.ver.intellige tamen Gab.Sar.

LXXXVIII.

1 *Emptor à tertio pro re citatus in iudicium,non comparẽs, an habeat regressum de euictione contra venditorem?*

1 SI emptor citatus non comparuit ad sententiam,præsumitur sententia lata ex culpa sua,adeo vt non possit postea habere regressum de euictione cõtra venditorẽ,etiam si prius denuntiauerit litem ipsi venditori, & etiam ipse venditore comparuerit,quia præponderat culpa ipsius emptoris non comparentis istud est singulare dictum Bal.in l.1.C.de peri.& commo.rei vendi.& si contingat vos lucrari aliquid ex isto dicto,solum detis mihi vnum par caponum.

ADDITIONES.

Si emptor,&c.Ad intellectum l.1.hic alleg.vide Alexan. in l. vendito-

venditores.post Imol.in l.2.circa medium.ff.de verb.obl. tex gl.& doct.in l.emptor.C.de euictio.

Vide Ioan.de Arnon.soliloquio.113.Gab.Saray.

LXXXIX.

1 *Dispositio l.hac dictali.C.de secund.nup.an habeat locum in filijs vulgo conceptis?*

1 ANt l.hac edictali.C.de secun.nup. habeat locum in filijs vulgo conceptis,de qua l.suprà feci mentionem Breuiter dicite quod non.istud est singulare dictum Bald. in l.cum pater.§.mater filijs.ff.de leg.2.

ADDITIO.

Idem tradit Iacob.Zoch.in c.per venerabilem qui filij sint legiti.& Roma.& Alex.in l.mulier quæ.in princ.ff.soluto matrimonio.& idem Roma.singular.232.an l.hac edicta li.& ibi dixi Gab.Sar.

XC.

1 *Fiscus succedens filio bannito præterito,an ex eius persona possit dicere nullum testamentum patris?*

2 POne quod filius† tempore testamenti fuit præteritus à patre,postea viuo patre est capitaliter bannitus, an fiscus ex persona filij,cui successit propter delictum,possit dicere testamentum nullum? Quilibet diceret quod sic,quia fiscus loco hęredis habetur.l.2.C.ad legem Iuliam de vi publi.l.inter eos.§.fi.ff.de fideiusso.Sed tu dicas cõtrariũ, quia filius bannitus non poterat dicere testamentum nullum,ergo nec fiscus ex persona banniti,quia fiscus prætẽdit causam illicitam,ergò ei exceptio doli obstat ex persona banniti.l.apud Celsum.§.authoris autem dolus.ff.de except.doli.est singulare dictum Bal.in l.si qua pœna.ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.

ADDITIO.

Pone quòd filius,&c.Pro isto dicto Bal.facit tale arg.à nemine plus iuris in alium transferri potest, quam ipse habeat l.nemo potest.de regu.iur.l.traditio.ff.de acqui.rerum domi.sed filius damnatus reputatur mortuus ante patrem, vt in.l.si qua pœna.hic alleg.in l.Gallus.§.quid si tantum. de lib.& posthumis.ergo nihil in fiscum transmittit.facit l.quoties.in fine.de noua.& vide suprà notab.12. Quid si filius.vbj repetitur istud dictum.

XCI.

Clausula cõdicillaris inserta testamento fratris instituentis turpem personam,an operetur, vt soror videatur grauata de restituendo hæreditatem per fideicommissum illi turpi personæ hæredi institutæ?

TV scis,quod fideicommissum uniuersale ex causa præteritionis sustinetur per authen.ex causa.C.de lib.pte. vbi etiam dicunt doctores,videlicet Bar.& Bal.ꝙ virtute clausulæ codicillaris institutio vniuersalis transfunditur in vim fideicommissi.& etiam Barto.in l.1.ff.de iure codicilli,& Angel.in l.Titia.ff.de inoffic.testa. Pone nunc talem casum.Frater† pręterita sorore instituit turpem personam,in quo testamento erat clausula codicillaris, quo casu soror expugnauit testamentum per querelam inofficiosi testamenti,an tunc clausula codicillaris operetur, vt soror,videatur grauata de restituẽdo hæreditatẽ ꝑ fidecõmissum illi turpi personæ hæredi institutæ? Pa.de Cast. cõsi.59.consuluit super isto pũcto,& dicit se multũ laborasse, & finaliter nullũ doctorẽ repetit, q tetigerit istam q̃stionẽ.& tũc erat huius opinionis,ꝙ clausula codicillaris nihil operaret isto casu.Postea finaliter reperit solũ Ange.tetigisse in §.aliud quoque capitulũ.in auth.vt cũ de apel.cog.vnde sumitur dicta authen.ex causa.quæ solũ loqtur quando datur querela liberis contra testamenta parentũ,vel ecõtra.Et quãquã.§.casus.eodẽ ti.loquaт de fratribus,tñ illa cõstitutio noua vnico casu corigens ius cõmune nõ extẽdit ad correctionẽ aliarrũ legũ veterũ de fratribus loquentiũ arg.l.ꝙ contra.ff.de legib.cũ similibus.& ita etiã sentit ꝙ fideicõmissum vniuersale relictũ in testamento fratris nõ sustinetur ꝑ dispositionẽ dict.auth.ex causa.quod dictum notetis,quia nouum,& non reperietis tactum in locis supra allegatis.

ADDITIONES.

Tu scis quod fideicommissum,&c.An fideicõmissum vniuersale relictum in testamento fratris conseruetur per d. authen.ex causa?Bal.& Sali.in l.fratres.C.de inoffi.test.tenent quod sic.Ang.in §.fi.in auth.vt cum de appel. cogn. tene ꝙ non.quam opinionem putat esse veriorẽ Alex.in dicta auh.ex causa.col.13.quando autẽ adest clausula codicillaris,concludit Alex.in dicta auth.col.7.quod venientes ab intestato generaliter intelligantur grauati ad fideicõmissum.& ita dicit esse magis cõmunẽ,opinionẽ quã et sequitur post satis longam disputationem Ias.in dicta autentic.colum.penulti.& fin.& eam duobus notabilibus modis limitat.

Adde latè per Bartholo.Chassæn.in commentar.cõsuetudi. Burgund.in 7.rubric.§.*vn chacun habile*.in ver.*sa vraye legitime*,nume.7.in fin.versi.sextò limita.& quę dixi in annotationibus meis ad Mathesila. singular.49. nota quod omnes vsurarij.Gab.Sar.

XCII.

1 *Nepotis appellatio intelligitur de filio filij,& an intelligatur de filio fratris ex consuetudine,& quid in statuto?*

1 TV scis,†quòd appellatione nepotis intelligitur de filio filij,vt habetur in l.liberorum.de verbo. significatio. cum simi.Tamen de vsu communi loquendi intelligitur de filio fratris. Quid autem si non probetur talis consuetudo?Dicite quod non expedit probare istam consuetudinem generalem.& ideo etiam istud verbum prolatum in statuto intelligeretur de filio fratris,sicut de alia probatione consuetudinis.istud est singulare dictum Io.Andr. in c.fundamenta.de elect.lib.6.

ADDITIONES.

Tu scis.&c.Et quod licet aliàs de propria vocabuli significatione appellatione nepotis non veniat filius fratris,vel sororis,& dicit Bar.in l.si instituta.§.fina.ff.de inofficio. testamẽ.se credere ꝙ istud non reperiatur de iure ciuili.Dicunt tamen doct.in c.fundamenta.§.proinde.hic alleg.ꝙ secus secundũ communem vsum loquendi qui est sequẽdus,secundum Gemini.ibi.& ita etiã dicit Feli.in procem. decret.col.2.& latius examinat,vbi dicit ꝙ quidã tex.qui allegantur ad hoc de iure canonico parum faciunt. subdit tamen quod contrariam opinio.tenuit Abb.in ca.tua nos. de cõsangui.& affini.& quamplures alios quos ipse refert in c.per tuãs.col.2.de probatio.& Feder.de sẽ.cõsi.39.incip.viso puncto.consuluit,quòd statutum excludens extã te nepote non intelligitur de nepote ex fratre. Ad iura canonica respondet,quod impropriè loquuntur, & quod sunt verba narratiua Papæ,quæ non disponunt.c.si papa. de priuileg.in 6.& propterea quia in statutis videtur attẽdenda propria & non abusiua vulgi significatio,vt expresse not.Bal.in d.c.1.in prin.in.3. col.de suces.feu. & in l.1 versi.nec puto.de succes.edict.& nonnulli,quos refert Sã de.vbi suprà.Idcirco videtur ipse inclinare in opin.Feder. limitando dupliciter.firmius tamẽ adhæret primę opin. quia tenendo illã communem conclusionem quam ipse tenuit in proœ.decre.col.2.quòd in statutis,quamuis stricti & pœnalibus,communis vsus loquendi pręualeat ꝑ priæ naturæ vocabuli.quam etiam tenuit Mag. meus in rubri.ff.de oper.no.nuntia.Andr.Sicu.consi.30.incip.scribitur præclarè.col.7.circa medium.in prima parte consiliorum.& in consi.58.versi.verba debent.& consil.35.in quibus etiam satis plenè loquitur.quamplures possem referre,quos silentio supprimo breuitatis gratia.

Adde Ioan.de Arno.problema.28.Gab.Sar.

XCIII.

1 *Tenuta data ex processu nullo,an possit retineri, donec verum debitum soluatur?*

1 TEnuta fuit† mihi data ex inordinato processu, & per consequens nullo,an poterit retineri donec soluatur verum debitum? Breuiter dicas quod sic, quia loco pignoris potero retinere,& si modo ante erat mihi adscripta vel obligata ipsa res propter debitum. istud est singulare dictum Bal. in l.fundus qui Lucij Titij.ff.de rescin.vend.& ita habebit locum hoc casu.l.si non sortem. §.si centum.ff. de condi.indebit.quod not.perpetuo, quia multoties vidi de facto dubitari.

ADDITIONES.

Tenuta fuit &c. Pro isto dicto facit,quia habẽs quasi pignus in re, potest vti retentione.l. Iulianus.§.offerri.ff. de acti. emp.& l.hæreditatis.de hæredita.vel actio.ven. fallit,nisi talis res perueneri vitio vel delicto.l.1.§.redigit igitur.ff. quorum lega.c.fi.de ordi.cog.

Diffusè scribit Hippo.de Marsi.in pract.crimi.in §.secunda. nu.38.vbi tractat quod quando constat de veritate rei, nõ curantur solennitates, nec iuris ordo,sed fit executio, nõ obstante illarum prætermissione.pro quo allegat te.sing. in l.fi.§.fi.ff.quod me.cau.& idem Hippo.in l.patre vel marito.nu.58.& 59.ff.de quæstio. Gab.Sar.

XCIIII.

1 *Hæres mariti an possit petere lucrum dotis prouenienس ex statuto quod maritus viuens non petijt.*

STatuto cauetur qđ mortua vxore in matrimonio,mari-
1 tus lucretur† tertiam partem,dotis moritur maritus, & nihil dixit in vita cum vxor esset præmortua in vita, an hæres mariti poterit petere tale lucrũ, an autem videatur remisisse? Dicite quod hęres poterit petere tale lucrum pro-
* ueniẽs ex statuto.ita singulariter dicit Bal.*in l.si arrogator.ff.de adoption.

ADDITIO

* Dicit Bald.Adde Ioan.de Arno.epit.40.& nota quod hãc Bald.decisionem latè prosequitur & commendat Ias.ibid. versi.ex hac consultatione.cum concord.adductis per Alexan.& Ias.in l.cum antiquioribus.super glo.in verb.fuisse. C.de iur.deliber. Alexã.in l.si vir.ff.ad legem Falcid.& per Soc.in l.qui duos.§.pen.ff. de reb.dub.Sed quærit an dictũ statutũ procedat,si mulier stetit in matrimonio solum per vnum diem,& postea mortua sit.In hoc est singula.decis. Bald.quod sic,in l.non tantum.C.de legat.Quid autem dicendum esset eo casu,quo simul ambo mortui essent, puta ex naufragio,vel domus ruina? vide gl. singul.in l. si possessor.§.1.ff.de religios.& sumpt.funer. quę concludit quod vxor præsumitur prædecessisse,& sic habebit locum statutum. Sed vide optimum casum in l.qui duos.§.si maritus. vbi glo.& Bartol.in terminis statuti.ff.de reb.dub.cum simili.ita traditis per Soci.

XCV.

1 *Aestimatio quanti plurimi proueniens à tempore moræ, inspicitur,quando debitor vini vel frumenti est in mora. Et quid si creditor fuerit in mora,an æstimatio quanti minimi inspiciatur.*

1 VIdisti† in l.vinum.ff.si cer.pet. quod quando debitor vini,vel frumenti est in mora, inspicitur æstimatio quanti plurimi proueniens à tempore moræ,per illũ tex. in l.si sterilis.§.si per venditorem.ff.de act.empt.& l.ratio. §.cum per venditorem.e.tit.Quid econtra si creditor fuit in mora recipiendi? Dic quod à tempore illius moræ inspicitur ęstimatio quanti minimi.istud est singulare verbum Bal.per illum tex.in l.si hominem.ff.manda.quod adde ad d.l.vinum.

ADDITIO.

Vidisti &c.Istam quæstionem tetigi Cy.& Pe.de Bellaper. in l.in minorum.colu.9.C.in quib.cau.in integ.resti.vbi post disputationem quã refert mag.meus in d.l.vinum.colũ.8. in fi.& princip.seq.videntur tenere quod d.l.vinum.vendicet etiam sibi locum in isto casu contrario, videlicet quando creditor fuit in mora.& idẽ tenuit Alber.in d.l.vinum. col.pe.& pro ista opi.secundum Mag.meum vbi supra, videtur te.in l.ratio.§.si per venditorem.ff.de actio.empt.& ibi gl.expressè in verbo,cum agatur.Nisi subtiliter respondeatur,ꝙ loquitur quando vterque tam debitor quam creditor fuit in mora.& ad idem facit bonus tex.in l.si hominem.hic alleg.vbi tex.loquitur de mora vtriusque, & dicit ꝙ sua mora neutri debet prodesse.vbi Bal.& idem Bal.in l. acceptam.col.16.C.de vsu.& Alex.in l.semel mora.ff. de vsu.breuiter secundum Mag.meum Bart.posuit doctrinã satis æquam, per quam opiniones in isto articulo possunt concordari in l.3.§.in hac.in vlti.col.ff.commo.per tex.cũ gl.in l.si mora.ff.solu.matri.

XCVI.

1 *Forensis emens in territorio prohibito,an pretium perdat?*

1 STatuto† cauetur, quod nullus forensis possit emere in territorio Senensi,an si emat forensis perdat pretium exbursatum? Dicatis ꝙ non,vt in l.1.C.ne lic.hab. metr. loc.lu.ad extra.trans.lib.11.quem tex.ad hoc singulariter ponderat Bal.in lectura ordinaria in l.fi.§.fi.C.comm.de lega.vbi subdit Bal.ꝙ forensis poterit retinere rem emptam donec ei restituatur suum pretium,per tex. in l.si non sortem.§.si centum.ff.de condictio.indebi.

ADDITIONES.

Statuto cauetur &c.Facit quod dixi suprà notab.92.

Ad hoc vide do.Andræ.Tiraquel.in præfatio.tracta.de vtroque retractu.nu.16.in fi.& Catel.Cot.in memora.in verb. pœnã petens.ver.& propterea.& Roma.sing.751.an obligatio naturalis,vbi dictã l.vnicam dicit singularem. G.S.

XCVII.

1 *Solicitator non potest venire contra illud quod solicitauit.*

1 CVrator† prodigi,& alij fortè consanguinei qui fuerunt solicitatores ad obtinendum interdictum contra illũ qui asserebatur prodigus, postea ipsi curatores & solicitatores fuerunt instituti hæredes ab ipso prodigo,deinde venientes ab intestato volebant istam hęreditatem, dicẽtes quod prodigus non potuit condere testamentum, per l.is cui.ff.de testa.nunc iste curator & solicitatores volunt probare ꝙ non erat prodigus,& per consequens interdictum fuisse nullum,an admittantur ad dictam probationem? Dicite quod non, & ita non poterunt obtinere dictam hæreditatem, quia non possunt venire contra illud quod solicitauerunt.ita singulariter determinant Domi. de Rota per pulchras rationes,quas esset longum referre in decisionibus antiquis decisione 4.in titu.de testa.

ADDITIO.

Videnda sunt ea quæ latè ponit Hippol. de Marsi.in l.1.§.cũ quis latrones.nu.7.in fi.ff.de quæsti.& Nicol. Boer. decisi. 33.nu.82. Gab.Sar.

XCVIII.

1 *Molendinum commune transit in reficientem, si alius illud pro parte sua reficere non curret.*

DEcidi pulchram causam in ciuitate Lucensi, quidam
1 habebat molendinum† cõe cum altero socio, molẽdinum egebat refectione, & alter socius fuit requisitus vt contribueret in refectione,& fuit contumax, vnde alter socius in totum refecit sua expensa, & postea erant lapsi quatuor menses.Dixi dictum molendinum transiuisse in socium reficientem,quia ille nõ soluerat partẽ suam infra quatuor mensens.allegaui te.quem credebam esse singularem in l.cum duobus.§.idem respondit socius qui cessantis.ff.pro soc.sed postea reperi consimilem in l.si vt proponis.C.de ædi.priua.

ADDITIONES.

Decidi pulchram,&c.Ad istud vide Ang.de Are.idem tenẽtem in §.sequens in penulti.col.1.in prin.Institut.de actio. vbi dicit,quod isti duo tex.hic allegati, sunt singularissimè notandi contra socium negligentem reficere rem cõmunem,&c.Bar.Cap.idem tenuit tract.verba.prædio. in tit.de refectio.nu.8.& in cautel. sua 85.incip.sæpe contingit.idem tenuit Ang.in l.quidam liberus.col.2.ff.de serui. vrb.prædi.& Bar.vbi alleg.istos tex.in l.quo minus.quæst. 17.ff.de flumi.vbi idem sequens Mag.meus dat duas notabil.limitationes in colu.23.

Idem tradit Catel.Cot.in memoralib.in verb.puteus qui seruit. Gab.Saray.

XCIX.

1 *Coquus an sit artifex.*

1 STatuto teauetur, quod quilibet artifex debeat soluere decem,an coquus soluat dicta decem?dubium videbatur an coquus esset artifex.dicas quod sic.te.ett in l.,si quid venditor.§.fi.ff.de ædi.edict.

ADDITIO.

Statuto,&c. Ad istud vide Roma.singu.655.incip. nunquid esse coquum.& ea quæ ibi addi.

C

1 *Custos carceris tenetur de fuga carceratorum, & an teneatur de fnga concustodis.*

1 ERant duo custodes carceris,vnus custos aufugit cum carcerato,an alter teneatur?Quilibet diceret quod sic, quia custos carceris tenetur de fuga ipsorum carceratorũ, vt habetur in leg.ad commentariensem. C.de custod. reo.Sed tu dicas contrarium, quia adscribitur casui fortuito, ex quo ipse custos debeat cõsidere de altero socio. casus est singular. in l.final.§.interdum.ff. de custo.& exhib.reo.

ADDITIONES.

Erant duo,&c.Ad istud vide Roman. qui prius sciuit tex.in dicta l.fi.§.interdum.in singu.suo 30.incip.si dictat.

Et Roma.cons.195.vt res. colum.fi.ver.secundum doct.in d.l.fi.Nico.Boer.deci.117.quo ad tertiam, Hippo.de Marsil.in rubr.ff.de fideiussor.q.17.& per Aret.in tract. maleficio.in ver.fama publica.nu.91.& per Parid.de put.in trac. syndicat.in verb. licet dicatur quod carcerarius nu.3. & in versi.Pone quod carceratus aufugit. circa prin. Gab.Sa.

CI.

1 *Cõsuetudo inducitur per binum actum, & an inducatur per sententiam arbitratorum?*

1 TV scis † quod binus actus secundum diuersas opinio. inducit,vel infert consuetudinem, vt habetur in l.2. C.quæ sit long.consue.& in l.de quibus.ff. de legib.& in c. fin.de consuetu. Quid erit in sententia arbitratorum, vt puta quia bis,ter,imo decies fuerit iudicatum,an tunc iucatur,& confirmetur dicta consuetudo? Quilibet diceret ꝙ sic, quia redacta sunt arbitraria ad instar iudiciorum.l. prima.ff.de arbit. Sed cõtrarium dicas,etiam si essent mille sententiæ arbitratorum non induceretur consuetudo. istud est singulare dictũ Baldi in capitulo primo. de feud. cogn.& allegat Ioannem Andræam in capit.Abbate sanè. de re iudi.lib.6.

ADDITIONES.

Tu scis,&c. Aduerte quod istud dictum fuit prius Ludouic. Roma.singula.42.incip.An sicut sententia iudicis. & vide quæ ibi dixi.

Idem Ias.in l.de quibus.post Guliel.de Cun.colum.26.ff.de legibus.& Inno.in dicto cap.Abbate sanè.& ibi Ioan. Andræ.in nouel.& Catel.Cet.in memor.ver.consuetudo nõ confirmatur. Gab.Sar.

CII.

1 *Præscriptio decem annorum interrumpitur per litis contestationem,vsucapio per sententiam,& an hodie de æquitate canonica interrumpatur per solam citationem?*

1 TV scis, † quod præscriptio 10.annorũ interrumpitur per litis contestationem.l.motæ litis.C.de rei vendi. vsucapio autem per sententiam. vt l.si post acceptum.ff. de rei vendi.Dicas quod hodie de æquitate canonica omnis vsucapio,vel præscriptio interrumpitur per solam citationem,quia cum constituatur in mala fide,succedit regula, quod nullus malæ fidei possessor præscribit.cap.fi. de præscription.c.malæfidei possessor, de regulis iuris libr.6. istud est singula. verbum Baldi, à nemine ponderatum in repetitio.l.secundæ. in 4.colu.C.de seruit.& aqua. & illud erit de pane lucrando.

ADDITIONES.

Tu scis,&c.In fi.adde quod istud dictũ refert simpliciter nihil addẽdo Firm.in suo reper.in verbo,citationis effectus, versi.6.in fin.vbi plenè tractat de materia interrumpendæ præscriptionis per citationem.

Adde do.And.Tiraquel.in tracta.de retractu consangui.§.1. versi.intra annum.nu.83.& plenè per Guid.Papæ decisio Grationopol.416.nu.2.

CIII.

1 *Iudex an possit amplecti pœnam pecuniariam,& relinquere pœnam corporalẽ,quam incurrit reus ob solutionem in tẽpore non factam,etiam si reus vellet corporaliter puniri, potiusquam pecuniariter?*

1 TItius condemnatus fuit in centum,quæ si non soluerit infra mensem,amputetur sibi pes,prout cõmuniter fiunt statuta.lapsus est mensis,& ita incidit in pœnam pedis an nihil omninus si iudex velit, possit amplecti pœnam pecuniariam,& non velle pœnam pedis etiam si reus ipse vellet perdere pedem? Breuiter dicite quod poterit omittere pœnam pedis,& exequi ponã pecuniariã. istud est aureum dictum Bartol.in l.cum duobus.§.idem respõdet.ff.pro socio.vbi etiam dicit ita consuluisse per illũ textum qui est maximę authoritatis quod plus placet, quam illud quod dixit Bald.in l.commissoriæ C.de pac.interem pto.& vendi.vbi dicit quod hoc solum poterant facere ad ministratores reipublicæ vt puta anciani, vel priores habentes authoritatem à consilio generali. sed plus placet opi.Barto.per illum tex.vbi suprà.

ADDITIO.

Titius condemnatus,&c.Adde quod Bal.tenuit idem quod in l.cõmissoriæ.hic alleg.in l.quamuis.1.C.de vsu.fortè cõsiderans rigorem statuti in quo strictius proceditur quam iure communi. Aduerte tamen quod pœna mutilationis membri per statutum imposita potest per iudicem commutari in sene vel puero in pecuniariã.vt dicit idem Bald. in l.quicunque.col.6.in fi.C.de ser.fugit.& sequitur Ale.in l.quid ergo.§.pœna grauior.de insa.vbi post Bar. satis plenè de ista materia,& per eundem post Bar.in l.hos accusare.§.omnibus.ff.de accusatio.

CIII.

1 *Exactio antecedens facit legatum nominis debitoris,seu liberationis non valere,sicut exactio subsequens.*

1 EGo habebam †debitorẽ Romæ fortè in mille, & ipse iam soluerat procuratori meo forte Romæ existenti me domino ignorante,postea ille debitor meus videns legatum meum liberationis, volebat repetere illud solutum ab illo ꝓcuratore,vel hęrede,an posit? Dicite quod non,quia antecedens exactio facit legatum nominis debitoris seu liberationis non valere,sicut exactio subsequens. istud est singu.dictum Bal.in l.qui post.in fine apparatus. C.de lega.& de ista exactione antecedenti allegat tex.sing. in l.fi.in prin.ff. de liber.lega. & de exactione subsequenti allegat tex.in l.fideicommissa.§.si rem.ff.de legat.3.

CV.

1 *Confessio depositi recepti facta parte absente, an præiudicet cõstenti,vt ab eo asserto deponente depositum inter alios confessatum exigi possit?*

1 APparet† instrumentum in quo,mutuo tibi centũ quæ dico habuisse in depositũ à Titio & præsuppositio ꝙ ille Titi' esset absens,an postea Titius veniẽs ex tali instrumento habeat fundatam intentionem suam contra illum deponentem qui ita asseruit pecuniam esset titij. quilibet diceret quod nõ,quia res inter alios acta,&c.& etiam quia confessio facta absente parte non probat l.certũ.§. si quis absente.ff.de cõfessio.in contrarium est casus sing.de quo ibi exclamat Bal.in l.desiderium c. depos.quem Bar.no.in l.admonendi.ff.de iureiurando.

ADDITIO.

Apparet,&c.Ad hoc vide Bal.in rubri.C. res inter alios acta.in fi Bald.in l.admonendi.ff.de iureiurand.ver.etiam quæ 10 qd si instrumẽtũ.vbi dicit quod semiplenè ꝓbat. vide tamen glo.in l.desiderium.hic alleg. secũdum cuius lectu. minus probaret.vide etiam Bal.in l.is apud quẽ.& ibi Magist.meus post eum.C. de eden.& per eũdem Magi. meũ in dicta l.admonendi.post Bart.cum quo transit Anto.de But.& Moder.in capi.fin.de iureiur.postea reperi Feli.qui satis latè tangit allegando istud dictum in capi.examinata. col.5.versi.inquantum dicitur.& vide ibi in quadam additione quamplura consilia & authoritates quas in proposito allegat.

CVI.

1 *Impensa necessaria facta ab hærede in re subiecta restitutioni.an computentur cum fructibus?*

2 *Intellectus l.sumptus.ff. de rei vendica. & eius regula in quibus casibus procedat.*

1 I feci impensas † in re subiecta restitutioni,quia fortè erat subiecta fideicommisso, percepi ego hæres multos fructus ex ista re subiecta restitutioni,& etiã feci impensam, fortè domum necessariam in fundo, vel fortè feci plantare vineas.vult postea retinere istas impensas,an computabit impensas cum fructibus? Quilibet diceret quod sic,per l.sumptus.ff.de rei vendi.In cõtrarium est glo.ordinaria & singularis iudicio meo in l.emptor. in
2 gl.magna ad fi.ff.de rei ven.vbi habetur,† ꝙ regula l.sumptus.intelligitur quando percepi fructus ex re aliena, secus si ex re mea propria quanquam restitutioni subiecta, de qua gl.ibi exclamat Ang.

ADDITIO.

Si feci &c.Adde Moder.post Bal.in l.domos.ff.de leg. 1.licet alias sit regulare quod expensæ cum fructibus compensentur,vt est glosl.orcin.Bald.& doct.in l.insulam.§.fructus. ff.solu.matri.

CVII.

1 *Rescriptum Papæ,quo emphyteutæ concedit, quod propter canonem non solutum non cadat à iure suo,non valet.*

* NOn valet *† rescriptum Papæ quo cõceditur emphyteutę,quod propter non solutũ canonem non cadat à iure suo.istud est singulare dictũ Bal.in l.si à te.C. de pact. inter emp.& vendi.vbi cõcludit,quod si emphyteuta supplicet Papæ,vt concedat tale rescriptum,quod non obstante tali rescripto incidat in commissum, quia rescriptum fuit nullum,& ideo soluat canonem omnino.

ADDITIO.

* Non valet.In contrarium facit quod singula.consuluit Panor.consi.72.circa primum breuiter.in 2.dub.li.1.vbi cõcludit valere consuetudinem, ꝙ emphyteuta ecclesię non cadat, licet cesset in solutione canonis,quia ecclesię succurrsum est,ex quo pôt eũ cogere ad pensionem.de quo cõsil. meminit Cardin.Alexan.in cap.1.in princip. qui feud.dar. poss.& Felin.in ca.cum causa.in 9.fallent.de re iudi. & Ias. in l.2. versicul. similiter secundum eum.C.de iur.emphyteut.Socin.consil.99.libr.1.Nulli autem dubium est quod emphyteuta poterit morã purgare,per te.in c.potuit. extra de locat. tamen ad excludendum dispositionem dicti c.potuit. dominus statim etiã absente emphyteuta debet protestari, ꝙ non intendit amplius eum habere pro liuellario,quo casu tunc non poterit purgare moram,secundũ Cæpol.cautel.135.tu scis quod emphyteuta.quod reassumit Dec.consi.138.colu.2.in fi.& consi.140. Si autem res ecclesiæ emphyteutica sit reuersa ad Abbatem,poterit ipse Abbas inuestire alium priore emphyteuta aliter non citato,iuxta regu.qui potest inuitis.ff.de regul.iur.ita Roma.cõsi.202.quo ad primum quo requiritur.in 1.dub.vbi dicit esse casum de hoc in l.ne cui liceat.C.locat.& hoc dictum pro sing.citat Ias.in l.2.versi.item hoc.C.de iure emphyteu.& sequitur Ale.consi.130.difficultas.circa prin.libro 1.Et an emphyteuta teneatur portare canonem emphyteuticum ad domum creditoris? nulli dubium quod sic,quãdo sunt eiusdem fori,vel res emphyteutica est sub foro domini,vt sing.decidit Bar.in l.item ista.vers.tu distingue.ff.de constit.pecu.& pro singu.& notab.commendat Ias.in l.2.in 38.quæstione.C. de iur.emphyteutic.vbi etiã in 41.q.ponit,quod ad emphyteutam pertinet soluere datium,&c.

CVIII.

1 *Venditor si asserat in instrumento fundum venditum esse liberũ ab omnibus decimis,intelligitur ab extraordinariis non ordinariis.*

1 VEndidi tibi fundum,& dixi esse liberum ab oĩbus decimis. Dic quod intelligitur de decimis extraordinariis,non autem de ordinariis. & lucratus fui tres ducatos. ista est singularis doctrina Bal.in l.fistulas.§.frumenta.ff.de contrahen.emptio.quod tene menti.

ADDITIO.

Multa ad hoc vide congesta in additio.ad Abb.Panorm.in c. fedes,col.2.in ver.clausula generali.de rescrip. G.S.

CIX.

1 *Pactum nudum fideiussoris an vestiatur coharentia contra eius principalis?*

1 FActus est contractus † emptionis & venditionis, puta, inter te,& me, incontinenti nudo pacto fideiussit tertius, an pactum nudum fideiussoris vestiatur cohærentia contractus?Fortè diceres ꝙ sic, per l.lecta est.ff.si cer.pet. & l.petens. & l.in bouæfidei.C.de pact. vbi pactum nudum vestitur cohærentia contractus.Bald.singulariter de terminat contrarium in l.ex placito.vltima columna.C.de rerum permut. per textũ.in l.5.§.fatis acceptio.ff. de verborum obligatio. non obstat dicta l.lecta,cum similibus, quia respondetur, quod pacta nuda vestiũtur contra ipsos contrahentes,non cõtra tertium,puta fideiussorem.quod not.

CX.

1 *Positioni sine tempore formatæ non respondens non habetur pro contumace,nec inde pro confesso.*

1 STatuto cauetur. quod contumax in non respondendo † positionibus habeatur pro confesso, sicut etiam est de iure communi, quando quis est monitus & iussus.c.2. de confes.lib.6.Quid si fecisti positionem seu articulũ, ꝙ mu tuasti mihi decẽ, ego nolui respõdere,an debeã haberi ꝓ cõfesso? Fortè diceres quod sic,per d.c.2. Sed dic ꝙ nõ debeor haberi pro confesso,quia posuisti sine tempore,& si probares sine tempore non vinceres. istud est singulare dictum Bal.in l.1.ad fin.C.si plures vna sen.de quo dicto lucratus fui duos ducatos.

ADDITIO.

Adde Io.de Arno,in soliloqui.92.vbi plura ponit,& Celsum Hugo.in addditio.ad Lanfran.de Oria,in c.qm̃ contra.in ver.respõsiones. in addit.incipi.limitabis istud dictũ.in fi. de probatio.& vide omnino Ioan. Bap.Plotum in repetit. l.si quando.C.vnde vi. in §.leptimo principaliter. nu.46. vbi tradit an actor excusetur, si dicat se tempus ignorare. post Nic.Mil.in repertor.in ver.libellus etiam. Corn.cõs. 56.videtur.col.fina.ver.restat.vol.1.& Aymon. Craue.in consi.9.accusatur.nu.9. Gab.Sar.

CXI.

1 *Proprietàs domus videtur legata ab eo, qui dicit,lego habitationem meam sic confinatam.Secus si dicat,lego habitationem talis domus sic confinatæ.*

1 TEstator dicit hoc modo, lego habitationem meã sic confinatam, puta, cui cohæret ab vna parte &c.& ita confinauit totam domum, an videatur legasse simplicem detentationem, vel possessionem,an autem proprietatem ipsius domus? Dic quod videtur legata proprietas.secus si diceret, lego habitationem talis domus,etiam si totã domum confinaret,quia tunc sola habitatio legata videtur, istud est pulchrum dictum Bald.post Guliel. de Cun. in l. cum antiquitas.per illum textum.C.de vsufruct.

ADDITIO.

Testator dicit &c.In fin.Adde quod istud idem tenuit Paul. de Castr.in l.vt domum. in princip.in ver. quid si dixi, lego habitationem.ff.de seruitu.

CXII.

1 *Legata si multa à testatore fiant, qui dicit, quod volebat ea præstari post diem incertam, puta post mortem vxoris suæ an si legatarij moriantur ante vxorem, dicta legata transmittantur.*

1 QVid si testator fecit† multa legata, postea dicit in eodẽ testamento, ꝙ dicta legata volebat præstari post mortem vxoris, & sic post diem incertã, moriuntur legatarij ante vxorem, an transmittat dicta legata, puta ad hæredes eorum? Videbatur quod sic, quia dies erat adiectus prestationi non dispositioni. l. ex his verbis. C. quando di. le. ce. Tu distingue hoc modo, quia aut testator loquitur sine aduersatiua, vt puta, & volo quod dicta legata præstentur post mortem vxoris, & tunc transmittẽtur ad hæredes, & procedat d.l.ex his verbis. Aut testator loquitur cum aduersatiua vt puta, sed volo ꝙ præstentur post mortem vxoris meę, & tunc redduntur conditionalia, & non fit transmissio. istud est singulare verbũ Bal. literis aureis scribendum in l.ambiguitatem. C. de vsufr. alleg. te. in l.quibus diebus. §. quidã Titio. ff. de condi. & demonst. quia illa dictio, nisi, de qua ibi, habet naturam aduersatiuæ. & istud non reperies in materia l. si cui. legetur. §. hoc autẽ legatum. ff. de lega. 1. ideo adde istud ibi.

ADDITIO.

Quid si testator &c. In fi. Aduerte ꝙ Bal. in l.cui legetur. col. 2. ver. quarto opponitur. de leg. 1. videtur aliquid distinguere in ista materia, & quo ad casum hic positum, primo, qñ est dies incertus. i. sine commensurata temporis designatione prolatus vt dies mortis grauati vel tertij, & tunc loquitur indistinctè ꝙ semper facit cõditionem, & loquitur l.quibus diebus. §. hic allega. & ideo dicit, Bal. vbi supra se consuluisse, quod si testator legat alicui centum, & postea subdit, quæ volo præstari post mortem vxoris meæ, quod legatarius interim decedens nõ transmittat, quia dies mortis incerta habetur pro conditione, etiam si inseratur soli præstationi. & ita dicit tenere glos. in l. Seius Saturninus. ff. ad Treb. & ita indistinctè videtur tenere Paul. de Cast. in d.l. si cui legetur. §. hoc autem. in prin. vbi respondẽdo ad d.l.quibus diebus. §. quidam Titio. vbi dicit, ꝙ non refert an verba conditionis apponantur ad substantiã, vel ad executionẽ, quia non refert illud quando apponitur tempus oĩno incertum quando euenturum sit, vt est tẽpus mortis alicuius. nã vt ipse dicit. non refert, legem tibi cum Titius morietur, vel simpliciter, & mandem solui cum morietur. Ad l.ex his verbis, respondetur ex distinctione Bald. vbi suprà, ꝙ loquitur quando dies est dubius, non autem qñ est omnino incertus, vt in casu nostro. & propterea istud legatum tãquã conditionale nõ transmittetur ad hęredes.

CXIII.

1 *Mulier ex statuto prohibita contrahere sine cõsensu propinquorum, si vendat rem emphyteuticam non seruata solennitate statuti, an cadat à iure suo, quia alienauit irrequisito suo propinquo?*

1 STatuto cauetur, ꝙ† mulier non possit contrahere sine consensu duorum propinquorum. mulier vẽdidit rem emphyteuticam non seruata solennitate statuti, quo casu contractus est ipso iure nullus, vt habetur in l.non dubiũ. C. de legi. & in l.si quis pro eo. ff. de fideiu. & dixi plenè in l.1. ff. de iureiur. An ista mulier cadat à iure suo, quia alienauit irrequisito suo propinquo? Dicite ꝙ nõ, quia cõtractus nullus non est contractus. argu. l.4. §. condemnatum. ff. de re iudi. ita singulariter dixit Bal. in l.2. de episc. audien.

ADDITIONES.

Statuto cauetur &c. Adde vltra Bal. in l.2. C. de iure emphy. in 2. col. eundẽ Bal. in l.fi. in 4. col. C. de his quę pœ. nom. & dicit Pau. consi. 326. ꝙ statutum fauens vicino super venditione facta à vicino eo irrequisito intelligitur. de valida. Et dicit Bal. in l.filium. §. si quis. ff. de leg. præstan. quod statutũ faciens cadere à iure suo cedentem actionẽ nobili, intelligitur de cessione alias valida multa similia ad hoc adducit Sand. in c.ex tenore. in ver. regula. de rescri. & Magi. meus in repe. l.fi. vbi pulchrè loquitur col. 112. C. de iure emph. faciunt quæ latè habentur per Ludoui. cons. 434. incip. cũ dilucidè. & consi. 189. præsens statuti particula. 2. col. Ale. cons. 22. col. 1. primo vol. consi. 405. vltra rõnes. Mari. de senis cons. 135. prelatus. & quę no. pulchrè Ale. in l.1. §. hęc autem verba. ff. quod quisque iur. dũ tractat post Angel. an iudex qui tulit sententiam nullam faciat litem suam.

Faciunt notata per Hippo. de Marsil. in l.1. §. prętereà. nu. 20. ff. ad legem Corne. de sicar. & Ioan. de Arno. in singul. 56. & plenè per do. Marc. Mantuan. consi. 179. incip. in præsenti causa. col. 3. nu. 31. Gab. Sar.

CXIIII.

1 *Procurator primus specialis non reuocatur per constitutionẽ secundi procuratoris generalis.*

2 *Intellectus l.si quis cum procuratorio. §. fi. ff. de procura.*

1 TV scis, quod per constitutionẽ secundi procuratoris primus est reuocatus ipso iure, etiam si nihil dicatur de primo, per te. l.si quis cũ procuratorio. §. fi. ff. de procu. pone, quod primus erat specialis procurator, puta, ad vnã causam, secundus erat generalis, puta, ad omnes causas, an per secundum sit reuocatus primus? Tu diceres quod sic. Contrarium determinant singulariter do. de Rota in decisionibus nouis, decisio. 289. & respondent ad d. §. fi. quod
2 †habeat locum, quando vterque erat specialis, vel vterq; erat generalis, secus si primus specialis, secundus generalis quia speciei per genus non derogatur, vt habetur in c.generi per speciem. de reg. iur. in 6. & in l. seruis vrbanis. §. 2. ff. de lega. 3. & in l.sanctio legum. ff. de pœn. quod not.

CXV.

1 *Emptor compromittens causam, & succumbens non habet regressum de euictione contra venditorem. Et an hoc habeat locum in deferente iuramentum.*

1 TV scis, † quod si compromisit emptor causam, & postea perdiderit, non habebit regressum de euictione contra venditorem. l.si dictum. §. si compromisero. ff. de euict. an ille §. habebit locum in deferente iuramentum? Breuiter dic quod sic, quia non poterit agere de euictione illud singulariter voluit Bald. in l.manifestæ. ff. de iureiurando.

ADDITIONES.

Tu scis, &c. Istud potest etiam decidi ex regula, quæ habet, quod qui non potest rem alienare, vel de ea liberè disponere, non potest etiam super ea iuramentum deferre. quæ bene examinatur per Ias. in l.2. C. de iure emphyt. q. 76. in ci. An emphyteuta litigans super re emphyteutica possit deferre iuramentum sine consensu domini, &c.

* Vide supra singu. 31. & Roma. sing. 468.

CXVI.

1 *Ecclesia concedens tibi rem in emphyteusim in perpetuum, an videatur concessisse, vsque in infinitum, an vsque ad vitam tuam.*

2 *Verbum, In perpetuum, restringitur secundum subiectã materiam.*

1 VOs scitis, † ꝙ ecclesia vltra tertiam generationem vsque in infinitum potest hodie concedere in emphyteusim rem ecclesiasticã, vt habetur in §. emphyteusim. & in §. quia vero. in authent. de non alienan. Quid si ecclesia concesserit in emphyteusim tibi vsque in perpetuum, an videatur concessisse vsque in infinitum, an vsque ad vitam tuã? Videbatur dicendum, ꝙ vsque in infinitum propter illud verbum, in perpetuum, per l.eum debere. ff. de serui. rustic. prædi. In contrarium determinat singulariter Alber. in procem. Cod. in verbo, perpetui. quod solum intelligitur vsque ad secundam generationem, †quia verbũ in perpetuum, restringitur secundum subiectam materiã. & allegat not. in d. §. emphyteusim. supra allegato. & secũdum illam doctrinam Albe. consuluit collegium Papiense, quod vobis offero, quando est expediens.

ADDITIO.

Vos scitis, &c. Adde in primis, quod concessio facta in perpetuum, videtur facta in infinitum, per l.eum debere. hic allegatã. Nec obstat ꝙ verbũ, in perpetuum, restringi debeat secundum subiectã materiã, quia permittitur, ꝙ emphyteusis etiam ecclesiastica possit concedi in infinitũ, vt est in quotidiano vsu. & ꝙ dari possit in perpetuum, i. donec sint descendentes in infinitũ, tenet Bald. & doctores in l.etiam. ff. solu. matri. Ange. & ibi gl. in auth. si quas ruinas. C. de sacrosanct. eccl. gl. in §. adeo. Insti. loc. Io. de Imo. in c.potuit. in 11. q. de loca. gl. & doct. in c.in præsentia. ext. de proba. & ibi Io. And. Spe. in ti. de loca. §. 6. ver. 7. & ver. 113. & ver. 115. & Io. And. in addit. d. ver. 113. Bal. in l.fi. C. de hære. instit. & in authen. defuncto. C. ad Tertul. & in d. auth. si quas ruinas. Cyn. in l.liberti. de oper. liber. Bart. in l.quod dicitur. de verbo. obli. & l.si tibi. §. si pactũ. de pact. & in l.si finita. §. si de vectigalibus. de dam. infe. & in dicta l. etiam. & in auth. perpetua. de sacrosanct. eccle. & Ale. in dicta l.quod dicitur. in 6. char. & Pau. de Castr. in consi. 137. Secundo loco videtur dicendum, quod concessio facta in ppetuum, intelligatur vsque in tertiam generationẽ inclusiuè, intelligendo verbum, perpetuum, secundũ subiectam materiam. quia habet quod ecclesia in tertiã generationem põt concedere emphyteusim, vt in §. emphyteusim. in authen. de non alienan. Vel aliter & tertio casu videtur, ꝙ emphyteusis concessa in perpetuum. & sic vltra tertiam generationem, nullo modo valeat, ex quo fit lege prohibente. per l.si libertus minorem. ad fin. de iure patr. & istud põt confirmari per doctrinam Bar. in authent. qui rem. C. de sacrosanct. eccle. vbi dicit, ꝙ si emphyteusis cõsueuit concedi in tertiam generationem, ꝙ si concedatur in quartam, non valet talis concessio in totũ. Et licet Bal. tenuerit contrarium in dicta authen. si quas ruinas. tamen quoad casum nostrum nihil facit, sm distinctionem, quã facit Ale. post Ioan. de Imola in dicta l.quod dicitur. in vltima colum. de verbo. obliga. de quo tamen vide etiam per Bal. in l.si pupillorum. §. fin. ff. de rebus eorum. & in l.quæcunque. in princip. C. de bonis quæ liber. & in dicta l.etiam ff. soluto matrimo. & Ange. in d. §. emphyteusim. per eundem Ioan. de Imo. in c.ex parte. in vltima chart. de feudis. per Roma. in l.1. §. penu. ff. de verbo. obliga. & ibidem per Ale. & alios. & consuluit Bart. consilio incip. visa quadam concessione. & Ioan. Cald. in consil. 182. incip. articuli super quibus, &c. Aduerte tamen, quia videtur quod Paul. de Cast. consuluerit pro isto dicto Alberici consilio 137. secundum antiquam impressionem.

CXVII.

1 *Debitum naturale est potens ad inducendam compensationem contra petentem debitum ciuiliter & naturaliter, & quo casu id non habeat locum?*

1 NAturale debitum † est potens ad inducendum compẽsationem contra petentem debitum meum ciuiliter & naturaliter. l.naturales. ff. de act. & obli. l. fideiussor obligari. §. fideiussor accipi. ff. de fideius. tamẽ si oppositum sit iuramentum per te præstitum super meo debito ciuili & naturali, non poteris contra me opponere compensationẽ de tuo debito naturali. Istud est singulare dictũ Bal. aureis literis scribendum in repetitione l.2. ff. de iureiurã. 38. col. quod est limitatio ad dictas leges.

CXVIII.

1 *Minoris hæres ex persona minoris læsi potest petere restitutionem in integrum, & an ea possit peti contra vltimam voluntatem, vel donationem causa mortis.*

2 *Donatio causa mortis in qbus æquiparetur vltimæ volũtati.*

1 HAeres minoris† ex persona ipsius minoris læsi potest petere in integrum restitutionem. l.non solum. ff. de in integ. rest. sed tñ contra vltimam voluntatem nõ datur in integrum restitutio hæredi ipsius minoris, puta, si minor frater amplius etiam habẽs curatorem instituerit me extraneum in omnibus bonis, & verisimiliter deberet te fratrem instituere, contra tale factum testamentum non competit tibi fratri hæredi ab intestato. i. qui successurus fuisses, si non condidisset testamentum, (dico) ꝙ non competit in integrum restitutio, per te. singularem in l. Aurelius. §. Caius Seius. ff. de lib. leg. Sed quid erit in, donatione causa mortis, quia donauit mihi extraneo oĩa bona sua? Bal. singulariter in c.1. §. sacramenta. de pac. iur. firman. dicit, ꝙ tunc poterit peti in integrum restitutio, quia donatio causa mortis non est mera vltima voluntas, & sic non habebit locum textus in d. §. Caius Seius. Sed ego reperio Bald. in contrarium. C. de in integrum restitu. in 4. col. vbi dicit, quod d. §. Caius Seius habet locum etiã in donatione causa mortis, quæ æquiparatur vltimæ volũtati. & istud
2 magis placet mihi, quia donatio† causa mortis ad sui cõfirmationem æquiparatur vltimæ voluntati, quia confirmatur morte, vt habetur in l.secunda. per Baldum. ff. de don. & per doctores in l.2. ff. de leg. 1. tamen tene menti doctrinam Bal. in dicto §. sacramenta. & vide gloss. in l.post legatum. in §. pen. ff. de his quibus vt indig.

ADDITIO.

Licet donatio causa mortis sapiat naturã vltimæ voluntatis, plus tamen sapit naturam contractus, per ea quæ notantur in l.2. circa princi. ff. de dote prælega. ideo validatur stipulatione notarij pro absente interposita, vt plenè notat Guido Papæ decis. Grationopol. 222. in donatione causa, mortis, &c. Gab. Sar.

CXIX.

1 *Prodigo potest interdici bonorum administratio: & an minori non prodigo possit interdici?*

1 TV scis, † ꝙ prodigo põt administratio bonorũ interdici, nec amplius poterit cõtrahere sine cõsensu curatoris. l.1. ff. de cur. fur. l.is qui bonis. ff. de verbor. obligat. Sed an minori nõ prodigo poterit iudex interdicere, si fortè timeat insidias contrahentium, vt non possit cõtrahere talis minor sine consensu ipsius curatoris, vel sine consensu duorum propinquorum? Dicas quod poterit interdici, si fundat se super dictis insidijs ipsorum contrahentiũ, non autem si ratione ipsius ætatis. quia tunc interdictum esset nullum. Ita singulariter dicit Bal. in c.1. §. itẽ sacramẽta. de pace iura. firmã. in vsib. feud. & ita me alibi fundaui super insidijs contrahentiũ. qñ feci interdictum vni minori in ciuitate Venetiarum. Et intellige dictũ Bal. etiã si contraheret cum iuramento, quia iuramentum interdicti non valet nec tenet, vt pulchrè ipse dicit in l.1. ff. de cur. fu. & in l.qui habet. ff. de tutel. & per Barto. in l.his cui bonis. ff. de verb. oblig. vbi vide.

ADDITIONES.

1 Tu scis ꝙ prodigo &c. In fi. adde ꝙ istud dictum Baldi sequitur Aluarotus in §. item sacramẽta. hic allegato. & Cardi. Alexandrinus ibidem, qui alllegat l. quis sciens. ff. de cõtrahen. emptione.

Hoc singulare potest cõprobari ex æquiparatione quæ fit in beneficijs, & priuilegijs minoris, prodigi, & mente capti, de qua est textus multũ not. in l.Fulcinius. §. adeo. ff. ex qb. caus. in posses. eat. ibi, quia oĩs status furiosi, & habitus, à pupilli cõditione nõ multũ abhorret. Qđ quidẽ nõ ẽ sine rõne. idẽque est dicendũ in prodigo. Cæterũ quia curatorũ ope iuuantur, hinc ẽ ꝙ sicut minori nõ currit pscriptio. l.fi. C. in quibus causis in integrũ resti. nõ ẽ necessa. ita nõ currit furioso, vel mente capto, & pdigo, q minoribus ęqparãtur, qa gaudebũt bñficio dictæ l.fi. ista est gl. multũ notabilis in l.2. in verbo. assignatũ. C. de cura. furi. quã ad hoc summe notat ibi Bal. & idẽ Bal. in d.l.fi. & inqt Bal. in d.l.2. Not. hãc l. ꝙ leges loquẽtes de minoribus, & eorũ fauore, extẽduntur ad mẽte captos, & furiosos. & illã gl. in ver. & in alijs beneficijs, &c. not. ibi Bal. qđ furiosus, & mẽte captus habẽt beneficiũ restitutionis in integrũ, sicut minor. qđ dicit esse notandũ, subdẽs, itẽ nõ valeret sentẽtia cõtra eos indefensos, sicut in minore, nã hoc est beneficiũ nullitatis, in quo parificãtur, per hãc glossam, sicut in beneficio restitutionis, qa hæc loquitur naturaliter de quolibet beneficio, qđ est notãdũ. Ita Bal. & illã glossam ad hoc semp solẽt allegare doc. qđ in oĩbus priuilegijs, & beneficijs, minor & furiosus æqparãtur. cã ad hoc allegat p no. Bal. i l.

iubemus.in princp.in 2.colum.C.de sacro san.eccle.& illã gl.ad hoc q̃ oĩa beneficia pupillorum concedũtur prodigis, & furiosis, allegat Bal.in l.qui neque.ff.de reb.eo. vbi ponderat esse text.de hoc not.& illã gl.allegat pro not.Bal. in l.infantis.in 3.quæstio.C.qui a mit.vbi inquit.q̃ illa glo. dicit q̃ omnia beneficia minorum ad furiosum trahantur. & per illam gl. determinat ibi post Barto.q̃ si furiosus est læsus in agnitione bonorum possessionis propter molestiã creditoris,curator eius poterit in integrum restitui nomine pupilli.& illam glo.ad hoc q̃ illud quod dicitur in pupillo,ad furiosum & prodigum trahi possit,allegat Bal. in c.1.in 2.col.de bene.fra. pro glo.eleganti subdens formaliter,quia eisdam priuilegijs potiuntur,quæ glos.dicit omnia priuilegia competentia pupillo cõpetere prodigo. cui bonis est interdictum,& furioso.& alibi non reperitur similis glo.ita Bal.& propterea dicit pulchrè Bart.in l.Imperatores.ff.de re iudic.q̃ sicut sententia lata contra Rempublicam retractatur propter instrumenta de nouo reperta, vt in textu illius legis,quam legẽ gl.ibi extendit ad minorem.Bar.ibi dicit idem esse dicendũ in causa furiosi & prodigi, quia æquiparantur pupillis.d.l. Fulcinius.§.adeo. pro quo Imo.ibi allegat gl.singularem in dicta l.2.vbi priuilegia concessa minoribus,extenduntur ad alios,qui per procuratores reguntur, scilicet ad furiosos,& prodigos. & ibi sequitur Ale.in d.l.Imperatores.in 9.nota. Quæ signa,quia sunt notabilia. Gab.Sar.

CXX.

1 Actio promissi an oriatur ex iuramento promissionis.

1 EX iuramento f promissorio regulariter non oritur actio promissi nisi liberto.l.si quis pro eo.ff.de fideiuss. & in l.vt iurisiurandi.ff.de ope.li. Fallit nisi ab vtraque parte sit interpositum iuramẽtum, quia iurauit dare tibi 10.& iurasti dare mihi 10.quia resultat cõtractus innominatus scilicet .iuro vt iures . istud est singulare dictum Bald. quod alibi nunquã reperi in c.1.§.item sacramenta.de pac. iuramẽt.firmand. & istud nõ reperies in materia l. si quis pro eo.ff.de fideiuss.& fortè dicit Bal.q̃ de iure ciuili non oritur actio.& allega.l. naturalis . in prin.ff. de præscriptis verbis.

ADDITIONES.

Ex iuramento,&c. In ista materia an & quando iuramẽtum pariat aliquam actionem vel obligationẽ de iure canonico vel ciuili, vide in l.1.C.de oper.lib.per Bart.in l.si quis pro eod.in princip.ff.de fidejusso. per Imo.& doctor. in capit. nouit.de iudic.

Videndus est Catell.Cot.in memoral.in ver.iuramentũ pro missorium.vbi diffusius. Gab.Sar.

* Adde Ias.in authen.sacramenta puberum.versi.& ratio diuersitatis.C.si aduers.vendit.

CXXI.

1 Absoluitur ab expensis habens iustam causam litigandi, & an id procedat si statutum disponat, quod victus victori condemnetur in expensis.

2 Expensæ quæ actione personali debentur, veniunt, etiam si quis habuerit iustam causam litigandi.

1 HAbens iustam causam litigandi debet absolui ab expensis.l.qui solidum.§.etiam.de lega.2.vbi plenè habetur.& in l.si quis inficiatus.ff.depositi. Quid si statuto cauetur, q̃ victus victori condemnetur in expensis,an tũc debeat absolui ab expensis? Videbatur dicendũ q̃ sic,quia statutum continens idẽ quod ius commune, est ius cõmune,per ea quæ habentur in ca.1.de constitut.in 6.& plenè declarat Bar.in l.1.§.lex Falcidia.ff.ad leg.falcidiã. In contrarium tamen est gl.sing. q̃ imo condemnabitur in expẽsis. in authen.de exhib.& intro.reis.§.farcimus.qui est §. primus de qua glo.exclamat Ang.in l.non solum.ff.de rei vẽdi.& istud videtur verius,quã illud quod dixit Bal.contrarium sentiens in l.terminato.C.de fructi. & litis expensis.quia cum in casu nostro expensæ non debeantur officio iudicis mercenario, sed condictione ex statuto,tunc

2 succedit alia regula, q̃ quæ expensæ debentur mihi actione personali, quia fortè promiserat in instrumento expẽsas,tunc nunquam iusta causa litigandi excusat ab expensis.glo.est quæ reputatur singularis in auth.de iudi.§. oportet.quam summè ponderat Bald. in l.si mulier.§.fina.ff.de legat.3.

ADDITIONES.

Habens iustam causam,&c.Adde q̃ gl.hic alleg.est in §.quia vero. qui est §.primus in verbo causam . vbi idem tenet Ang.& sequitur Alex. ibidem.licet Bal. alibi etiam teneat oppositum in l.eos.§.cautionem . in 1.colum.alias secunda.C.de appellatio.

Adde latè Hippolyt.de Marsil. in practic.crimi.in §.oportunè.nu.43.& in l.patre,vel marito.nu.22.& 27.ff.de quæstio.& in consi.37.nu,9.& consi.44.num.27.vbi plura congerit.Et Didac. Couarru.in practicis quæstionibus.c.27. nu.4.versic.sunt etiã qui opinentur.vbi hanc esse communem opinionẽ testatur.& Cor.in sing.212.in ver.pœna.a.i.

CXXII.

1 Appellatio non est deserta si appellans propter paupertatem non soluit gabellam pro appellatione.

1 STatuto cauetur, q̃ appellãs debet soluere certã gabellã, alias appellatio sit deserta, put vidi multa statuta. Quid si pp paupertatẽ non potuisti soluere gabellã? Dic q̃ talis appellatio nõ erit deserta. Istud est singulare verbũ Bal.in l.2.§.fi gs in iudicio.ff.si quis cau.vbi dicit se liberasse vnũ pauperẽ.per c.licet.extra de censi.& dicit liberalle à pœna furcarũ. vide Matt.& Mathesil.in no.suis,notabili vltimo.

ADDITIONES.

Statuto cauetur,&c.Adde quæ dixi in illo notabili vltimo Mathesilani hic allegato,vbi quædam latis bene dixi de priuilegio paupertatis,saltem per bonas remissiones.

Idem tradit Hippoly.in practica.crimi.§. sequitur.nu.35.& in l.1.§.preterea.nu.87.ff.de quæst.& con.9.nu.38. & cõs. 56.nu.12.& cons.66.nu.13 & Io.de Arno.epitom.2. & latè dixi in meis annotationibus in singulari vltimo Mathei Mathesilani hic allegato,ad ibi dicta me remitto.Et vltra ibi per me dicta,adde q̃ plures sunt causę, ex quibus põt dici excusatus à prosecutione sue appellationis,vt restituatur ad tempora impedimentorũ.Primo,quando partes se ponunt in compromisso.in auth.si tamen.C.de tem.app. Secundo,si nuntius appellantis fuerit in via impeditus/c. significãte.de appel.Quarto, quando constat de impotẽtia,vt hic per Cremes.Quinto,si per cauillationes aduersarij causa est vltra biennium protelata,arg.l.contra minores.C.de inof.test.& in l.si.§.illud.C.de tempor.appe.Sexto,quando nuntius in curia non potest cito expediri.c.ex literis.de resti.in integ.& tradit Guido Papæ decis. Gration.436.nu.109.ver.100.quæro. Ga.Sar.

CXXIII.

1 Iuramentum interpellat pro homine,sicut dies.

1 VBicunque est iuramentũ, non est opus interpellatione,quia iuramentũ interpellat pro hoĩe,sicut dies,vt singulariter dixit do.Ant.in c.breui.de iureiuran.quod nota ad limitationẽ l.quod te.ff.si cer.pet.& l.si ex legati cauſa.ff.de ver.oblig.vbi habetur,q̃ ad constituendũ debitorẽ in mora requiritur interpellatio saltem extraiudicialis. l.qui Romæ.§.cohæredes.ver.testato.in glo.notabili.ff.de verb.oblig. & dixi plenè in d.l.quod te. Tamen si sit iuramentum,non est opus alia interpellatione.quod est aureũ dictum.

ADDITIONES.

VBicunque est iuramentum,&c.Adde Anton.Cor.in repetitio.rubr.de iureiurã.in tertio effectu iuramenti . & latius per Mag.meum in l.quod te.col.9.ff.si cert. pet. hic alleg. vbi reprobat per quædã pulchra fundamenta opi. Ale.tenẽtis oppositũ, pro cuius tamẽ opinione adducit quasdã rationes

rationes,sed postea concludit contra Alexand.& respondet ad allegata per eum.

Idem refert & sequitur Catel.Cot.in memoralib.in verbo, emptor malè defendens.Gab.Sar.

CXXIIII.

1 Bannitus vbicunque inuenit suum debitorem, illum conuenire potest etiam extra locum originis, & contractus, & non poterit debitor declinare iurisdictionem.

1 NOsti,quod nemo potest conueniri in loco, vbi non habet originem, vel vbi non celebrauit contractum, nam ratione contractus bene potest conueniri in loco cõtractus,quia cõtrahendo quis sortitur forum.c.Romana. §.contrahentes.de foro competen.lib.6.habetur plene in l.hæres absens.§.proinde.ff.de iudi.Tamẽ si tu credito res
* bannitus*ex patria tua,vbicunque inueneris tuum debitorem,etiam extra locum originis & contractus, poteris eum conuenire,& non poterit declinare iurisdictionem; loci,vbi tu bannitus reperisti tuum debitorem.Ista est gl. ordi.ad quam miror Bar.& Bal.nõ animaduertisse in l.vltras.C.de sol.q̃ transiuerũt nõ ponderãdo ibi illã gl.ad hoc.

ADDITIONES.

Hæc est omnium doctorum communis opinio, vt per Hipol. de Marsil.in l.2.§.præterea.nu.41.ff.de quæst.& in singular.261.exceptio.Ias.in l.2.quæst.39.nu.95.C. de iure emphyteu.Io.de Arno.epito.83.& Roman.in consi.352 quæritur.colum.fina.& in singular.72.post alios quos allegat domi.Gierony.Gigas in tractatu de pensio.quæstio. 82.Gab.Saray.

* Bannitus.Contrarium videtur verius per tex.in l.1.& 2. ff.de eo quod certo loco.& per ea quæ ibi habentur per Doctor. præsertim per Ias.& ita tenet gl.in dicta l.vltras. in vltim.solut. De materia vide Alex.consi.41.vol.3. Ias. in l.2.quæstio.39.nu.95.C.de iure emphyteu.Soci.regula 435.fallen.32.Amplia istud sing.in tempore pestis, vt per Ripam,in tract.de pest.in primo priuile.contractuum , in 2.parte prin.& ibi ponit an habenda sit ratio interesse debitoris vel creditoris.

CXXV.

1 Legatum ecclesiæ factum antequam sit agnitum,an prælatus possit repudiare.quid de tutore?

1 TV scis,quod prælatus non potest repudiare quæsita ecclesiæ,sed bene potest repudiare quærenda,vt habetur plenè in ca.delictum.de regu.iur.in 6.an potens repudiare legatum factum ecclesiæ,antequam sit agnitum? Forte diceres quod sic propter regulam supradictam.In contrarium singulariter determinat Bald.in l.contra iuris.§.si procurator.ff.de pact.& alleg.tex.optime probantem.le. magis puto.§.fundi.ff.de rebus eo.vbi est tex.quod tutor pupilli non potest repudiare legatum factum pupillo, ẽt antequam sit agnitum,ergo pari ratione nec prælatus,qui dèbet esse bonus tutor ecclesiæ,ita inducit Bal.vbi suprà.

CXXVI.

1 Litis contestatio non requiritur super incidẽti de nouo emergenti,si in principali lis contestata fuit.

1 SI post litem contestatam in iudicio principali supernit aliquod emergens,vel incidens,in illo incidenti,vel emergẽti non requiritur litis contestatio,ex quo præcessit in principali iudicio.ista est gl.ordi.de qua exclamat ibi Aug.in §.illud.in authen.de triẽ.& semiss.tenementi propter in integrum restitutionem incidenter petitam per viã contradictionis & replicationis,vbi non requiritur alia litis contestatio.de qua replicatione & contradictione habetur in l.nam & postea.§.si minor.ff.de iureiuran.

ADDITIONES.

Si post litem,&c.Ad hoc vide Magiss.meum post Bart.in l. nam postea.§.si minor.hic alleg.in col.2.ver.idem aduerte inquantum Bar.vult,quod restitutio in integrum.

Litis contestatio non requiritur super emergenti, idem est in causis summarijs,secus in cautis,in quibus precedit

sumariè,quia ad hoc vt processus valeat,requiritur litis cõtestatio.ita tenet Bar.in l.dies cautionis.§.pen.in 7. quæstio. ff.de dam.infect. Et late tradit Guido Papæ decisio. Gration.op.369.duæ sunt causæ.Adde quod sententia diffiniti ua potest ferri etiam lite non contestata,quando actori nõ potest bene succurri per missionem in possessionem , ita notat Pau.de Cast.sing.41.Gab.Sar.

CXXVII.

1 Filius natus in nono mense ex vidua, quæ statim mortuo viro effecta est concubina alterius,præsumitur primi mariti ratione legitimitatis.

1 MOrtuo marito f incontinenti vxor vidua est effecta concubina vnius scholaris,natus est puer infra nouẽ menses,an iste natus infans præsumitur ptimi mariti , an scholaris? Dic quod præsumitur mariti ratione legimitatis.ita singulariter dicit Bal.in l.si matre.C.de suis & legiti. & allegat in arg.tex.in l.marito.ff.pro socio.& specialiter in l.miles.§.defuncto.ff.de adulter.Et aduerte,quia est diuersa quæstio ab illa,quam ponit Barto.in l.Gallus.in prin. .ff.de lib.& posthu.vbi ponit quæstionẽ,quando accipit secundum maritum Et est etiam diuersa quæstio ab illa,quã ponit Bal.in rub.C.de probatio.Ang.in l.1.eo.ti.& Barto. in l.miles.§.defuncto.prælallega.vbi si probatur vxorem alicuius cõcubuisse,putà,cum decem scholaribus, tamen præsumitur esse maritt fauore legitimatis,& matrimonij quia loquitur illa in muliere maritata, ego autem loquor in muliere vidua.

ADDITIONES.

Mortuo marito,&c.Ad istud dictum vide omnino doctores maximè Alex.Are.Magistrum meum & Barto.Soci.post Bar.in l.Gallus.in prin.hic allegata.

De hoc latè habetur per Hippoly.de Marsi.in l.2.§.ad quæstionem.nu.20.in fin.ff.de quæstionib. Nico. Boer.decis. 299.nu.6.Io.de Arno.cõmentario 5.Et Cate.Cot.in memor.in ver.coucubina præsumitur.col.1.Gab.Sar.

CXXVIII.

1 Mulier nupta si succedere prohibeatur in vno territorio si ante nuptias succedat, & postea nubat,iam agnitam successionem retinere non prohibetur.

* STatuto cauetur,*quod mulier nubens extra territoriũ Mediolani non possit succedere in territorio Mediolanẽ.Puellæ erat lata hæreditas,& adiuit hæreditatem , vel se immiscuit,puta,hæreditati paternæ,postea nupsit extra territorium Mediolanense,an perdat talem hæreditatem? Dicas quod nõ,quia intelligitur de hæreditatibus futuris acquirendis,non autem acquisitis.Istud est aureum dictum Bald.in l.si matre.C.de suis & legi.& lucratus fui duos ducatos.

ADDITIONES.

Statuto cauetur,&c.Adde,quod in terminis istius statuti idem quod Bal.in loco allegato, tenuit Roman.in l.hæres per seruum.& ibidem Aret.in princ.qui refert vnam rationẽ ipsius Roma.& per authoritates & tex.comprobat istam opinionem.ff.de acqui.hære.Ad idem facit, & sic adhærendo rationi Ludo.Roma.quia postquam hæreditas est adita,non dicitur amplius de bonis defuncti,sed hæredis, secundum gl.in l.1.§.veteres.ff.de acqui.poss.vbi videt omnino per scribentes in specie de ista quæstione.

Idem tradit Catel.Cot.in memor.in ver.statuto Mediolanensi.& Laudensi cauetur.Gab.Sar.

* Statuto cauetur.Quod tale statutum valeat,tradit Alexã. consi.151.visto the mate.lib.2.per notab. dictum Bal.in l. 2.ante fi.C.vt in posses.leg.quamuis idem Bald.videatur voluisse contrarium in l.vltima.versi.sed pone in quibusdam.C.de pac.& in l.nemini.in fina.verb.C.de nup.tangit Felli.in c.1.versi.sextò fallit.de sponsal.

CXXIX.

1 Iuri agendi ad supplementum legitimæ quanto tempore prescribatur,& quid in minore?

1 ANtiqua est quæstio ante Bartol.& Bald.quanto tempore præscribatur iuri agendi ad supplementum legitimæ

gitimæ.Barto.in conſi.quod incipit,Iuri agendi ad ſupplementum legitimæ.& in l.ſi quis filium.§.fi.C.de inofficio.teſtamen.dicit quinquennio.Bal.ibi in dicto.§. final. per pulchras rationes contradicit Barto.quòd imo in tertio anno,[a]non autem quinquennio. Et idem etiam refert Bal.in l.nam & ſi.in §.huius autem.ff.de inofficio.teſtamẽ. & in authẽ.presbyteros.C.de epiſco.& cleric.& opinioni Bal.ſtare videtur Ang.frater ſuus in l.Papinianus.§.ſi conditioni.ff.de inofficio.teſtamẽ.& in l.ſi à domino.§.à patre.ff.de petitio.hæredita. Adde ꝙ etiam[b]preſuppoſita opinione Bar.pro vera,tamen iſtud quinquennium non currit minori filio ꝓ tota minori ætate. Ita ſingula dixit Bal.in l.2.C.in q.ca.in inte.reſt,nõ eſt neceſſ ꝙ ẽ aureũ & & menti tenẽdum propter differentiam inter Bar. & Bal. quia ſi caderes in illam differentiam,res eſſet in periculo propter authoritatem tantorum in iure aduerſantium.

ADDITIONES.

a Quod imo in tertio anno. Dic quod imo Bald.& doctores communiter dicunt non tertio anno,ſed triginta annis.& eſt verum,nam ſi finiretur tertio anno querela inofficioſi teſtamẽti,quæ eſt odioſa,eſſet melioris cõditionis, quam condictio ex lege ad ſupplementum legitimę,ſquæ eſt fauorabilis.Iſtud clarum.Sed vtrum opinio Barto. vel Bal.ſit verior,plene diſputat Magiſter meus & eleganter more ſolito in dicta l. ſi quis filium.hic alleg.& tenet opi. Bal.contra Bar.quam tenent Ang.& omnes Moder.& ibi Flor.dicit communem opin.eſſe contra Bar.hic. quã etiã tenet Paul.de Caſt.conſi.122.incip.dubia,de quibus quæritur.vbi dicit hanc eſſe cõmunem opinionem antiquorum & Moder.docto. Idem tenet Alexan.conſi.108.inci. viſo themate, & diligenter conſideratis verbis. in ſecunda colum.& latius in conſi.374. incip. viſis ſubtiliſimis dubitationibus.in penul.& vlti.col.

b Adde quod etiam.Inquantum Cremenſ.hic dicit quod ꝓ ſcriptio quinquennalis non currit filio minori pro tota, minori ætate,ſecundum Bal.in l.2.hic per eum alleg.& ibi eſt tex.aduerte quod præſuppoſita cõmuni opin.pro vera quod ſcilicet illa condictio ad ſupplementũ legitimæ duret 40.annis,& longiſſimo tempore,quòd tũc præſcriptio incipiet in minoribus tam adultis,per l.fi.C.e.ti.in quibus cauſis in integ.reſti.& ibidem Bal.& Bal.in d.l.2.

Vide Nicolaum Boer.deciſio.250.nu.3.vbi latius proſequitur.& Guido.Papæ deciſio.Grationop.82.& conſi.170. incip.quo ad quæſtionem.nu.4.verſi.quo autem ad legitimam.& conſilio 220.incipien.ſupra conſil.nu.1.& conſi. ſequen. Gab.Sar.

CXXX.

1 *Spurij an ex pacto poſſint ſuccedere in emphyteuſi patri conceſſa?*

2 *Intellectus l.1.C.de natu.libe.*

1 AN valeat pactum,quod †ſpurij ſuccedant in emphyteuſi patri conceſſa? forte diceres quod nõ, quia nec per pactum,nec per vltimam voluntatem, indirectè nec directè,poteſt filio ſpurio relinqui. vt l. 1. & ibi habetur C.de natu.lib. Tamen dicas contrarium hoc caſu, quod valebit,tale pactum. iſtud pulchrũm dictum Bald. in l. 2. 2 C.deiure emphy.non obſtat l.1.ſupra allegata, quia † ibi pactum apponebatur in re paterna, ſecus autem in re aliena,vt loquimur nos,quod tene menti.

ADDITIO.

An valeat pactum,&c. Ad hoc vide Bar.& alios omnes in l. ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad Trebel.vbi etiam per eum quid in dubio.& quid ſi recipiatur ab eccleſia an veniãt naturales tantum?& Per.de Ancha.Imol.& Pano.in c.potuit de loca.Bal.in auth.ſi quas ruinas.in 3.col.in princ.C.de ſacroſanct.eccle.retigit Magiſt.meus laſ.licet non examinauerit in l.2.col.183.in verſi.tertio ſucceſsiuè quærit.C. de iure emphy.

XXXI.

1 *Dans ſeu tradens tenetur de euictione,non autem dimittẽs ſeu relaxans.*

1 VOlo dare cautelam,vt ſcias conſulere tuo clientulo. Si fiat tranſactio inter tuum clientulum & alium,facias vt aliquis tranſigendo det,ſeu tradat res quas dat, ſeu tradit,vel quæ erant in controuerſia. Tuus autem clientulus dimittat,ſeu relaxet,quia dans ſeu tradens tenetur de euictione, non autem dimittens ſeu relaxans. text. eſt aureus & no. ſecundum communem intellectum in l.ſi pro fundo. C.de tranſact.& hanc cautelam tradit Bald. vaſallo tranſigenti ſuper feudum in c.imperialem.in prin.de prohib.feu.alie.per Fede.in vſib.feudo.

ADDITIO.

Volo dare vnam cautelam,&c. Adde gl.in l.ſiue apud acta. in verbo,pendente.C.de tranſact.quam not.Bald.in l.1.in 1.col.C.de bo.mater.& vide Magiſt.meum poſt gl.in l.ſi pro fundo.hic alleg.col.4.verſi.ſexto not.

CXXXII.

1 *Donatio facta in vno inſtrumento pluribus,ſi excedat quingẽtos ſolidos,diſtinctim intelligitur, & videntur eſſe tot donationes,quot ſunt perſonæ,& an reſpectu donantis dicatur vna donatio,vel plures reſpectu donatariorũ, ad hoc vt euitetur inſinuatio?*

1 FActa eſt donatio in eodem inſtrumento pluribus perſonis excedens quingentos ſolidos,quo caſu intelligit diſtinctim.l.reos.§.cum tabulis.ff.de duobus reis.& videtur eſſe tot donationes quot perſonę.l.licet debemus.ff. de verborum obligatio.Conſiderabuntur ne perſonæ donatariæ,vt non requiratur alia inſinuatio, & dicantur plures,an autem ſola perſona donantis conſideretur,& requiratur inſinuatio? Dic quod ſola perſona donantis ratione vnitatis,temporis,ne per indirectum concedatur,ꝙ directo prohibetur.ar.c.cũ quid vna via.de reg.iu.li.6.ita fuit ſingularis doctrina Io.And.in additio.Spe.ti.de don.§.2.ĩ additione quę incipit,Plus dicit Simon Vincentinus, &c.

ADDITIONES.

Facta eſt donatio,&c.Iſtud dicrum fuit Ludo.Roma.in ſingul.721.incip.pone,facta eſt donatio.

Hoc idem tradit Roman.in conſ.26.pro deciſione.ſecundo dubio.& in conſi.305.quo ad ſeptimum.in prin. Alex. in l.ſi plures.ff.de pac.& in l.licet debemus.in prin.& ibi Iaſ. ff.de verbo.obliga.Gab.Sar.

CXXXIII.

1 *Percipiens in præſenti fructus agri præſumitur toto illo anno agrum poſſediſſe.*

1 SI probo percepiſſe †fructus alicui' agri,ꝓſumitꝰ ꝙ toto illo anno poſſederim illum agrũ.Iſtud eſt ſingul. dictũ Bal.in additio.Spe.in ti.de proba.io.ver.ſed quæro qualiter,quod eſt notandum propter præſumptiones.

CXXXIII.

1 *Fructus intelliguntur deductis expenſis. Et an ſi boues empti gratia culturæ pdatur,talis impẽſa de fructibus deducat?*

1 TV ſcis,†ꝙ fructus intelligunt deductis expẽſis.l.fructus.ff.ſolu. mat.quid de bobus emptis gratia colẽdi terrã,& ſeminãdi eã,ſi pdant,an tales impenſæ deducanꝰ de fructibus? Dicite ꝙ nõ.iſtud eſt pulchrũ dictũ Bal.in l. 2.ad fi.C.de fruc.& lit.expẽ.ꝙ eſt quotidianum in ruſticis.

ADDITIONES.

Tu ſcis,&c.ibi,deductis.Intellige de iure ciuili, non autem naturali,ſed ciuilis intellectus ſemper eſt ſententiæ accõmodandus,etiam ſi à naturali diſſonet,in l.litigator.C.de fructi.& lit.expen.& ibidem Bal.in fi.ad dictum Bald.hic alleg.vide Bar.in d.l.litigator.in 1.col.& in l.cum quærere. tur.§.prædijs.de lega.3.

Adde do.And.Tiraquel.in tractatu de retractu conſang.in gl.15.in ver.poſt litis conteſtationem.num.26.vbi late id proſequitur.Gab.Saray.

CXXXV.

1 *Titulus excuſat malæ fidei poſſeſſorem à fructibus percipiendis,niſi cum de re minoris agitur.*

1 TV ſcis,†quod titulus excuſat malæ fidei poſſeſſorem à fructibus percipiendis.l.ſi fundum.C.de rei ven.ꝙ tamen

tamen ſingulariter limita, niſi poſſediſſes mala fide rem, minoris etiam cum titulo,quia tunc teneris etiam de percipiendis.gl.eſt notabilis in l.patri.§.prædium.ff.de mino. quam forte non reperies alibi.

ADDITIO.

Latè per Iaſ.in l.apud Iulianum.§.fructus.in 3.notab.ff.de le. 1.Roma.conſi.454.in re præſenti.in tertio dubio,& ſingul.534.tu habes.Et dominus & preceptor meus do.Auguſt.Beroius in c.grauis.nu.34.ad fi.de reſtitu.ſpolia. Et Andr.Tiraquel.in tracta.de retractu conſanguin.in §.15. in verſi.poſt litis conteſtationem.nu.28.& latius dixi in annotationibus meis ad Matth. Matheſi. ſingu.159.nota quod malæ fidei.& in additio.ad Roma.ſingul.343. Tu ſcis,quod malæ fidei.Gab.Sar.

CXXXVI.

1 *Clauſula,motu proprio.põt eſſe maioris importantiæ,quã ſit.*

2 *Geminatio reſcripti ſuper eadẽre habet vim clauſulæ,motu proprio.*

1 CLauſula motu† proprio in principe non poſſet eſſe de maioris importantiæ & vtilitatis,quam ſit.c.ſi mo 2 tu proprio. de prẽben.in 6.adde† quod ſi reſcriptũ principis ſit geminatum,vt quia bis reſcripſit ſuper eodem facto,iſta geminatio eſt tantæ importantiæ, vt illi clauſulæ motu proprio æquipolleat.dictum eſt aureum Bald.& mẽti figendum in l.nec damnoſa.C. de precib. imper.offer.

ADDITIONES.

Clauſula motu,&c.Adde quod dictum Bal.hic alleg.extõlit Ludo.in l.ſi verò.in §.de viro.in 31.fallen.ff.ſo.ma.Card. Alex.in c.per tuas.in 4.col.de diuor.Alex.in l.3.in prin.ff. quod quiſque iur.addens Io.Andr.& alios in ca. porrecta. de confirma.vti.vel.inuti.quod geminata conceſsio intelligitur ex certa ſcientia concedentis.licet Moder.†tenuerint contrarium in ca.ſi quando.in penulti.col.de reſcrip. põderantes verbum ſolum,poſitum in c.ſi motu proprio de prẽben.li.6.quod ſecundum Anto.Corſe.in tracta.ſuo de verbis geminatis in ſexto caſu,intelligitur recipere interpretationem à iure,per ea quę not.in c.ſufficiat.27.q.2. & in c.nullam.18.q.2.& ideo dixit Lud.illum tex. limitari modo prædicto in d.§.de viro.fal.31.

De vi & effectu ipſius clauſulæ,motus proprij,vide latè per Io.Staphileum in tractatu de gratijs expectatiuis, in rub. de vi,& effectu clauſularum,§.2.incip.ſubſequẽter ſtatim poſt principium literarum.Gab.Sar.

CXXXVII.

1 *Excuſsio dum ſit contra fideiuſſorem ob paupertatem principalis ſi ſuperueniant bona principali,an de nouo principalis ſit excutiendus?*

1 FEci legitimè† excuſsionem contra principalem, poſt 2 ea pẽdente iudicio cõtra fideiuſſorem ſuperuenerunt bona ipſi principalẽ, an de nouo cogar reddere,& excutere ipſum principalem? Videbatur quod ſic,quia ceſſauit ratio paupertatis,ergo ea finita videbatur finiri effectꝰ ſubſequens.arg.l. Titio Seio.§.vſuras.ff.de leg.2. In contrarium ſingulariter determinat Bal.quod non tenear facere nouam excuſsionem,ex quo legitimè fuit inchoatum iudicium contra fideiuſſorem,& tertium poſſeſſorem.l.peremptorias.C.ſen.reſcind.non poſſ.bene facit tex.in l.in pupillo.ff.de ſolu.

CXXXVIII.

1 *Donatio facta filiofamilias,vel inter coniuges.morte donantis confirmatur,niſi fiat propter benemerita,quia tunc debent probari.*

1 DOnatio† ſimpliciter facta filiofamil.vel inter cõiuges confirmatur morte donantis.l.donationes quas parẽtes.C.de donatio.inter virum & vxorem.& l.2.C.de inof fi.donatio. Tamen aduerte,quia ſi ſit facta propter benemerita,ad hoc vt valeat donatio,debebũt plene probari benemerita, nec ſtaretur* tali aſſertioni inter tales perſonas ꝓhibitas.vt plenè declarat Bart.in l.ſi fortè de caſtren. pecu.l. cum tacitum .ff. de proba. Tu dic,quod talis donatio non firmabitur morte,quia quod potui nolui &c. iſtud eſt ſingulare dictum Angel.in l.ſi donatione. C.de colla.poſt gl.& Ludo.Rom.non reperi alibi.Et ideo ſitis cauti ad fieri faciendum iſtas donationes, quia ſi non ſint benemerita,non apponeretur talia verba, ne impediretur confitmatio poſt mortem.

ADDITIONES.

Donatio ſimplicitr,&c.Adde quod contra iſtud dictũ Ang. tenent Raphael,Paul.& Alex.in d.l.ſi donatione,hic alleg. quia ex quo donans poteſt reuocare,& non reuocat,cenſetur per mortem donare per fictionem,non autem præſumitur,vnde reſultat voluntas,contra quam nõ admittitur probatio in contrarium,vt latius per eos,& Mag.meum, ibidem.Not.tamen quod ſi aliquis donat alicui pro meritis,& eſt perſona, cui etiam ſine illis donare poteraꝰ,ſi inſtrumentum dicit de meritis probat,ſecus ſi merita de ne ceſsitate requirebantur,ita Bar.in l.ſi fortè.per illum tex. ff.de caſt.pec. Oldr.cõſ.226.quidam epiſcopus.4.col.etiã ſi ſuper meritis eſſet iuratum,vt per Alex.egregiè in dicta l.ſi donatione.contra Bal.ibi.

* Nec ſtaretur.Adde quæ dixi ad Guid.Pap.ſing.763:

Plenè hæc traduntur per Stephan.Bertran.in repetitio.l.hac edictali.in princip.nu.38,ver.addo,quod prędicta.C.de ſecun.nup.Et per Felin.in c.ſicut.num.32.de re iudi.& per Guid.Papæ deciſ.Grationop.95.dubitabatur.Et late tradit do.Palatios Ruuios in repetitione rub.extra de donati, inter virum & vxorem.in §.8o.col.fina.verſi.quartus caſus.nu.17.Gab.Sar.

CXXXIX.

1 *Procurator ad exigendum, ſi mandatum ſuum per teſtes probet tamen debitor non tenetur ei ſoluere,niſi inſtrumẽtum mandati oſtendat.*

1 SI procurator† ad exigendũ probaret per teſtes ſuũ mandatũ,tñ debitor nõ cogeret ſoluere tali procuratori,niſi oſtendat inſtrumẽtũ de mãdato.etiã ſi ꝓbaret ꝓ teſtes ꝙ habeat mãdatũ ad recipiendũ ſolutionem. Iſtud eſt aureũ dictum Bal.ſemper notandum in l.falſus.C.de furt.

ADDITIO.

Si procurator,&c.Adde,procurator ſimpliciter ad exigendum non poteſt recipere ſolutionem à debitore etiam volente,vt per Bar.in l.non ſolum.ff.ſoluto matrimo.vbi & Alex.& alij.Bart.ſequitur Pet.de Ancharan.in cap.in noſtra.deiniur.

CXL.

1 *Verbum,Conuenit,licet in inſtrumento publico non importet ſtipulationem,ſed pactum nudum, tamen ſi reperiatur apud acta,ſtipulationem importabit.*

1 QVanquam† verbum,Conuenit,repertum in inſtrumẽto publico,nõ importet ſtipulationem,ſed pactum nudum,ſecundũ Bar.& cõmunem opinionem in l.lecta eſt.ff.ſi certum petatur.tamen ſi tale verbum, Conuenit, reperiatur apud acta,tunc calore iudicij importabit ſtipulationem.iſtud eſt ſingulare dictum Bal.quod fortè non reperies alibi in l.ſciendum,in ſecunda lectu.ff.de verbo.obligatio.arg.l.cum oſtendimus.§.fi.ff.de fideiuſſ.tutor.

ADDITIONES.

Quanquam,&c.De iſto verbo,Conuenit,facit regulã Magiſter meus,quod ſi eſt poſitum in inſtrumento,intelligitur per ſolennem ſtipulationem.& idem de verbo,Promiſit, quam regulam limitat ſex notabilibus modis,& in vltima limitatione refert & ſequitur dictum Bal.hic alleg.in d.l. lecta.col.5.& 6.& de.intellectu l.cum oſtendimus.§.fi.ſe remittit ad Bar.& doc.in l.1.§.fi.ff.de verb.obli.

De verbis,Conuenit,& Promiſit,latè tradit Iaſ.in rub.ff.de ver.obli.col.1.ver.conuentio.& plenius tradit Alex.cõſi 20.col.1.vol.4.vbi etiam ponit de nomine conuentionis & in cap.16.in princip.vo.2.& in conſi.70.col.5.eodem vol.2.Gab.Sar.

CXLI.

1 *Executio inſtrumenti ſi poſt decẽnium peti non poſſit, qua cautela peti tamen poſſit?*

2 *Præſcriptio obſtat executioni non probationi.*

Statuto

1 STatuto cauetur, quod † post decennium non possit pe
ti executio instrumenti, cautela est, vt agatur via ordi-
naria dando libellum, litem cõtestando ex ipso contractu
contento in instrumento, postea producatur instrumentũ
non per viam executionis, sed per viam probationis, quia
2 † præscriptio solum obstat executini, non autẽprobationi.
ita instruit te Bal. in l. 3. cũ l. seq. ff. ꝙ falso tutore authore.

ADDITIO.

Istud refert & sequitur Anto. de Canar. in tract. de instrum. execu. in quæst. 56. Et adde quæ ponit Hyppol. de Marsi. in repetitione rubricæ. nu. 329. Et an huic statuto possit debitor renuntiare? Dic quod non, quia odio negligentis creditoris inductum est. argu. eorum, quæ no. Bart. in l. 1. in fine. ff. de vsucapionib. vbi dicit, quod si statutum dicit quod si creditor stetit per decem annos, & non petierit, non audiatur, quod non potest illi statuto renuntiari per debitorem, quia odio negligẽtis creditoris inductũ est. Facit ad ea quæ in hoc singulari habentur, Ritus Regni Neapolita. incip. Nota ꝙ iste Titius hoc modo practicatur, videlicet, ꝙ fit interrogatio super tenore instrumenti. in rubri. de instrum, & eorum præsentatio. in char. 389. Et ibi in cõmen. habẽtur multa ad hoc singulare faciẽtia. Ga. Sa.

CXLII.

1 *Paraphernalium bonorum attritorum, an soluto matrimonio æstimatio ab vxore peti possit?*

1 SI paraphernalia † cõtrita sint ad vsum communem mariti & vxoris, prout communiter fit, quia vtuntur in ipsa domo, postea soluitur matrimonium, an mulier possit petere pretium & æstimationem tempore illorum datorũ? Dicite quod non, sed talia qualia reperiuntur esse contrita debent ei restitui. Istud est notabilẽ dictum Bal. per illum textum in l. de his. C. de donat. inter virum & vxorem. & optimè vltra eum probatur in l. plerunque. in prin. ff. de iure dot.

ADDITIONES.

Si paraphernalia, &c. Ad hoc vide l. hac leg. in fine. C. de pac. conuen. quomodo etiam probetur bona esse consumpta. vide no. per Bart. in l. quo ad præsens. C. de murileg. li. 11. Quid autem econtra, si mulier consumit res dotales æstimatas, an hoc sit periculo? vide in l. si æstimatis. & quod ibi Bal. not. ff. solu. matrimo.

Late tradit And. Tiraquel. in tractatu de retract. conuentio. in fi. nu. 85. Gab. Sar.

CXLIII.

1 *Maritus si quid vxori relinquat, donec illa caste & honeste vixerit, & vitam vidualem seruauerit, an si ingrediatur monasterium legatum debeatur?*

1 MAritus † reliquit vxorem suam dominam, massariam & vsufructuariã, donec caste & honestè vixerit, & vitam vidualem seruauerit, id est, quoad steterit vidua, mulier ingressa est monasterium, an pereat tale legatum? videbatur quod sic, quia non amplius est vidua, sed monacha & habitum vidualem deposuit. In contrarium determinat Bald. quod imò consequitur legatum. l. Deo nobis. C. de episco. & cleri. quia ita seruatur honor testatoris etiã plus in illo habitu monachali, quia testator solũ intellexit ne transiret ad secunda vota, non autem videtur prohibuisse, vt maritetur Deo, vt ibi. quod dictũ forte nõ est alibi.

ADDITIONES.

Maritus reliquit vxorem, &c. Vide Bal. in l. decreto. C. de infa. & dic quod dictum hic allegatum est in d. l. Deo nobis in prin. col. 3. ver. vltra prædicta quæritur.

Adde Io. de Arno. in soliloquo 33. & Barto. Chassæ. in commen. consue. Burgun. in 4. rub. in §. *femme m arie*. in ver. *pour eo iouyrsa vie durant*. nu. 5. Gab. Sar.

CXLIIII.

1 *Mandatum morte finittur, nisi sit mandatnm dotandi, vel soluendi dotem puellæ, quod & ad omnem piam causam extenditur.*

1 MAndatum † regulariter finitur morte. §. rectè. Instit. mãda. vidisti plenè in l. eius qui in prouincia. ff. si certum peta. Pone, quod dedisti mandatum procuratori de dotando, & soluendo dotem de tuo patrimonio alicui puellæ, an morte finiatur tale mandatum, vt post mortẽ, possit procurator soluere & exequi dictum mandatum? Casus est sing. quod sic in l. si ego. §. 1. ff. de iure dotium. quem tex. ad omnem causam piam extendit Bal. in l. mandatum. C. manda.

ADDITIONES.

Mandatum. &c. Et quod mandatum mortem mandantis fauore dotis etiam re integra non finiatur, tenet expressè Ludo. Rom. in l. 2. ff. soluto matrimo. alleg. not. per Bal. in l. si ego. in §. 1. & in l. mandatum. hic alleg. & vide ꝙ notat Bal. in l. sicut. C. de actio. & obligatio. & in auth. si qua mulier. in vlti. col. C. de sacrosan. eccle. Faciunt quæ plene dicit Bal. Nouellus in suo tracta. de dote. char. 11. & Io. Cãpeg. etiam in suo tracta. de dote, quæst. 90. & 91. in prima parte. & ad hoc vide etiam Bal. in l. 1. in 2. col. in repeti. C. de sacrosan. eccle. & Bar. in d. l. si ego. in prin. & in l. 2. §. fi. ff. de dona. & in l. si constante. in 9. q. princip. vbi etiam per Magistrum meum. ff. eo. tit.

Idem refert & sequitur Io. de Arno, problema. 15. & Guido Papę decisio. Grationop. 119. Gab. Sar.

CXLV

1 *Mulier regulariter potest esse testis, præterquam in testamẽto, & in criminalibus de iure canonico.*
2 *Mulier in scriptura priuata etiam de iure ciuili testis esse nõ potest.*

1 QVanquam † mulier regulariter possit esse testis. l. ex e. ff. de testi. pręterquam in testamento. l. qui testamen. §. mulier. ff. de testamen. non tamen disputo de iure ciuili & canonico in criminalibus, quia de iure canonico nõ potest esse testis in criminalibus. ca. forus. §. testes. de verborum significatio. secus de iure ciuili. d. l. ex eo. Tamen in contractibus non est differentia, quin etiam possit esse
2 testis. Fallit † in scriptura priuata, in qua mulier non potest esse testis. Istud est singulare dictum Bal. in l. scripturas. C. qui pot. in pig. hab.

ADDITIONES.

Quanquam, &c. Adde quod dictum Bald. videtur probari in illo tex. l. scripturas, in fi. in verbo, virorum. secus tamẽ videtur in alia scriptura priuata, in qua non contenditur de potioribus in pignore vel hypotheca, secundum Ale. in apostil. ad Bal. in dicta l. scripturas. licet Bal. loquatur in scriptura priuata confessata etiam sine subscriptione testiũ. Pro cuius di. facit l. j. & ꝙ ibi Bar. in fi. ff. de le. In contrarium facit gl. not. in clemen. 1. de rescrip. & quod dixit Alex. post Bar. in l. 1. ff. de verb. sig.

Fœmina in scriptura priuata testis esse non potest. d. l. scripturas. quæ exigit tres testes masculos. & Deci. in c. 2. de fide. instru. dicens hanc opinionem esse communem, quã idẽ. Deci. defendit in c. 3. col. 2. de testib. idẽ Dec. in l. 2. de regulis iuris. Hippoly. de Marsi. singula. 611. Cattellia. Cot. in memoralib. in ver. mulier regulariter. Et hanc opinionem etiam fatetur esse communem And. Tiraq. in legit. connubialibus. li. 9. nu. 54. & Didacus Couaru. in practicis quęstionibus. c. 22. nu. 5. ver. primum illud constat. Et quid in testamento inter liberos à patre facto, an mulier possit esse testis? tradit Gui. Papæ decis. Gratio. 538. & Lanfranc. de Oria. in c. quoniam contra in ver. testium positiones. nu. 80. ver. vltima ergo causa. de probationibus. Gab. Sar.

CXLVI.

1 *Dotis priuilegia sunt multa, & an condictio, quæ datur pro paraphernalibus ad condicendum pretium, quando mulieri debetur, priuilegia dotis habeat?*

1 TV scis, † quod enumerantur centum priuilegia & vltra, quæ dantur in fauorem dotis, in l. 1. ff. sol. matri. an condictio, quæ datur pro paraphernalibus ad condicendum pretium paraphernalium, quando pretium debetur mulieri, sit priuilegiata, & habeat priuilegia, ipsius dotis? Dicite quod non glossa est singularis & aurea in lege. si

ego. §.

ego. §. dot. ff. de iure dot.

CXLVII.

1 *Reficere qui ex pacto rem tenetur, si eam refecerit, & postea dirupta fuerit, an iterum ad eam reficiendam teneatur?*

1 DEcidi semel pulchram quæstionem, Quidam conduxerat molendinum † cum pacto, quod teneatur reficere qui erat destructum, refecit conductum, & postea casu fuit diruptum, an etiam de nouo teneatur reficere ipse conductor? Dicite quod non, quia intelligitur de prima refectione. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verborum significatie. & postea reperi Bal, in terminis decidentem hanc quæstionem in l. licet. C. loca. & alleg. tex. in l. fideicommissa. §. si quis decem. ff. de le. 3. qui textus optimè probat. Idẽ concludit Bal. quod nisi locator reaptet & reficiat, remittetur pensio conductori. l. si merces. §. vis maior. ff. locati.

ADDITIONES.

Decidi semel, &c. vide Bar. in l. cotem. §. qui maximos. in 8. q. ff. de publi. melius per Ioa. And. quem omnino vide in additio. Spec. in tit. de loca. §. postquam in additio. magna. & Mag. meum Ias. in repeti. l. quo minus. char. 11. colu. 1. ver. quid autem si aliquis. ff. de flumin.

Multa ad hoc vide per do. And. Tiraquel. in d. l. bobes. §. hoc sermone. ff. de verbo. sig. & per Io. Franciscum de Ripa in d. l. quominus. ff. de flum. & Ias. in l. eũ qui calẽdis. in prin. & ibi plenissimè per apostillatorem. ff. de verbo. obliga. & tenet Didacus Segura in repeti. l. si ex legati causa. nu. 175. ff. de verbo. obliga. Gab. Sar.

CXLVIII.

1 *Arbiter & arbitrator qui est ex compromisso, si pronuntiet laudum, in dubio an vt arbitrator pronuntiasse dicatur?*

COmmissa est quęstio Titio tanquam in arbitrum & arbitratorem, ipse Titius pronuntiauit dicendo, ego
1 Titius arbiter & arbitrator ita pronũtio &c. an in † dubio vt arbiter an vt arbitrator videatur pronuntiasse? quia maximæ est importantiæ. Dic quod tanquam arbitrator pronuntiasse videtur. ita singulariter dicit Bal. in l. non codicillum. C. de testa. quod tẽne menti perpetuo.

ADDITIONES.

Comissa est quęstio, &c. Adde quod melius & cautius videtur sensisse Barto. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. vbi dicit, quod ad cognoscendum vtrum quis processerit, vel iudicauerit vt arbiter, vel vt arbitrator, quod inspicienda est forma procedendi, ad quam respectus haberi debet. Si enim seruauit formalia vel substantialia iudicij. vt quia fecit libellum produci, litem contestari. & similia, & tũc videtur elegisse viam arbitri, & per hoc non poterit ab eius sentẽtia appellari. nec reductio pet. & quod vltra est, non poterit postea ad viam arbitratoris redire, vt determinat Spe. in tit. de arbi. §. differt. versi. quid si cõpromissum. & eodem modo Bart. vbi supra. quos refert & sequitur practicus Pap. in forma libel. quo agitur ad pœnam ex compromisso. In gl. in versi. terminandi de iure. in secũda col. versi. vlterius quæritur.

Idem tradit Catel. Cot. in memoral. in verb. sententiæ arbitri. & ꝑ apostil. ad do. Abb. Panormi. in c. quintauallis. not. 7. in ver. officium iudicis. de iureiur. Gab. Sar.

CXLIX.

1 *Bannitus vel deportatus potest agere ex contractibus iurisgentium. Et an eo mortuo, quod post bannum acquisiuit fisco defratur, vel venientibus ab intestato?*

1 DEportati, † & illi banniti, qui ęquiparantur deportatis, post bannum possunt agere ex contractibus iurisgen. & erit proprium eorum, quod acquisierint, nec aufertur, à fisco, per tex. in l. si tibi. mandauero. §. is cuius. ff. manda. Sed illo mortuo qd fiet de illis bonis, an veniet fiscus, vel venientes ab intestato. Dic quod eo mortuo tanquam vacantia occupabit fiscus bona post bannum acquisita. ita singulariter dicit Bal. in l. eius qui. §. 1. ff. de testamen.

ADDITIO.

Adde Io. de Arnon. in problemate. 14. Gab. Sar.

CL.

1 *Consuetudo etiam iniusta excusat à pœna temporali.*

7 MOs puerorum † Bononiæ est quod ludant ad lapides, prout est etiam Perusij, vnus interficit alium cum lapide, an debeat puniri pœna mortis. Pet. de Ancha. in c. cum venerabilis. de consuetu. dicit se alias euasisse vnum puerum Bononiæ à pœna mortis. per gl. in d. c. cum venerabilis quæ dicit, quod consuetudo etiam iniusta excusat à
* pœna * temporali &c. & est alia gl. valde notabilis in ca. fane. de temp. ord. tu vide gl. & quæ ibi ponuntur remissiuè l. ex. consensu. §. fi. ff. de appel.

ADDITIONES.

Mos puerorũ, &c Ad hoc vide Ludo. Rom. sin. 19. incipiẽ. an cõsuetudo reꝓbata. & plenas remissiones quas ibi dedi.

Idem refert, & sequitur Hippol. de Marsi. in l. 1. in prin. col. 15. nu. 101. ff. de q̃stio. & in practica crimi. in §. quoniã. nu. 98. & in §. vlterius & sextò quæri potest. col. 2. nu. 9. vbi latissime tradit, quod si aliqua lege, statuto, vel consuetudine permittitur, seu toleratur aliquis actus, & ex illo actũ sequatur homicidium, quod tale homicidium non punietur aliqua pœna, vt ibi latius per eum. sed in præallega. l. 1. in princ. nu. 102. multum fortiter arguit pro contraria parte. & idem Hippo. in consi. 7. num. 26. & Io. de Arno. in soliloquio. 90. Petrasancta in singu. 83. Felin. in cap. ex tenore. 12. de rescrip. Thom. Grammat. decisio. 50. Marcus. & per Ias. late in l. de quibus. nu. 8. ff. de le. & in l. 1. §. hoc autẽ. nu. 15. ff. si quis ius dicen. non obtempe. & in l. singularia. col. penul. ff. si cerrum peta. & per Roma. singu. 19. an cõsuetudo. & ibi dixi in additio. & singu. 384. fui interrogatꝰ & consi. 466. videtur. faciunt quæ not. Nicol. Euerard. in loco vsitato, seu à cõsuetis. & Ang. Are. in tra. male. ĩ verb. falsario & ibi Augu. Armi. in additio. & Deci. cõsi. 175. in causa. co. 8. & Alex. consi. 70. videretur. co. 2. vol. 1. & cõsi. 39. visis in princi. vol. 3. & dixi in annotationibus meis ad Matt. Math. sing. 77. no. doctrinam mirabilẽ. nu. 7. Ga. Sar.

* Excusat à pœna. Adde quod consuetudo facit licitum ꝙ alias non permitteretur. vt consuluit Areti. consi. 11. col. penul. Ancha. consi. 283. iure stricto. vbi loquitur de consuetudine ludendi ad lapides & arma. & ideo dixerit notabiliter Bar. per illum tex. in l. si pignore. §. vlti. ff. de pigno. act. ꝙ q facit illud ꝙ solet fieri ab alijs nõ solũ nõ ẽ in dolo imo nec in aliqua culpa. & pro singul. commendat Ias. in l. certi condictio. §. si nummos. in tertio notab. ff. si certum peta. vbi latissimè loquitur in materia. Hinc dicimus ꝙ cõsuetudo & stylus notariorum excusat eos à pœna falsi, secundum Bal. in l. vnica. versi. quæro vtrum. & versi. modo sequitur alia conclusio. C. de confess. & in cap. 1. in prin. de feud. cognit. tradit Alex. consi. 70. viso processu inquisitionis. col. 2. ver. & licet Odoricus. & consi. 132. incipi. visa facti narratione. lib. 1. & consi. 172. lib. 2. Dec. consi. 175. Et dicit alibi singulariter. Bal. in ti. de pac. constant. quod consuetudo habet potestatem etiam in sanguinem hominis. & idem Bal. in l. & si seuerior. col. 2. ver. oppo. quod iudex. C. ex quibus causis infa. irro. dicit quòd iudex in pœnis debet sequi consuetudinem sicut legem scriptam. Idem tamen Bal. con. 301. ad euidentiam præmittendũ est ꝙ princeps. lib. 5. damnat consuetudinem Mediola. quod volens cedere bonis ducatur in publicũ, & ibi nudus percutiat renes ad colum, nam nam cũ per hoc non perueniat aliquod cõmodũ in creditores, non debet admitti talis cõsuetudo.

CLI.

1 *Capitaneus spreto mãdato principis cũ hostibus ꝑliãs, ca. punit, nisi ex aliqua noua causa supueniẽte, ꝑliũ commiserit.*

1 MAndatum fuit † factum à principe, puta capitaneo armorum, quod non prælietur cum hostibus. iste Capitaneus spreto mandato præliatus est. tamen res benè successit, puta, quia rupit, hostes non debeat, aliqua plena plecti. Dic quod plectetur pœna mortis vel capitis etiam si res bene successit. casus est mult um singularis & notabilis in l. tertia. §. in bello. ff. de re milita. & ita fecit alias dominatio Venetorum Cuidam capitaneo. Sed tu aduerte

quia

quia ego limitarem, nisi ex aliqua noua causa superuenien te vel etiam veteri quæ causa latebat principem, talis capitan. us contrauenerit mandato. texr. sing. in l. si hominē ad fin. ff. manda. vbi optimè probatur ex illo te. hoc. quod perpetuo tene menti.

ADDITIO.

Adde And. Tiraquel. in tract. de pœnis temperan. aut remitten. in præfatione. nu. 37. & Roch. Curt. in repetitio. c. fin. de consuetud. char. 23. ver. limita modo dictam cōclusionem. & Trigonam sing. 32. vbi latius. & aliquid per Ariū Pinelum in repetitione rubri. C. de bonis maternis. in prima parte. num. 35. Gab. Sar.

CLII.

1 STatuto †ciuitatis cauetur, &c. vt supra singul. 43.

CLIII.

1 *Debitor & creditor si in fine instrumenti iurent, in eo contēta esse vera, an infra biennium possit opponere exceptionē non numeratæ pecuniæ?*

1 VOlo dare nouam cautelam forte inauditam, Mutua ui tibi centum, & in fine instrumenti ad omnem litem decidendam, dicitur, quod detulisti mihi iuramentū, an vera essent contenta in instrumento, & iurauī ego creditor quod sic, prout audiisti formam Bartol. in l. 2. vbi dixi. ff. de iureiurand. an isto casu tu debitor poteris opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ infra biennium? Tu diceres quod sic, quia iuramentum regulatur, secundum naturam principalis contractus. l. final. C. de nō numera. pecu. In contrarium dic quod nulla poterit opponi exceptio etiam non numeratæ pecuniæ. ita singu. dicit Bald. in repetitio. dict. l. 2. ff. de iureiuran. quanquam non ponat exemplum non numeratæ pecuniæ vbi dicit, non solum instrumentum habebit executionem paratam, sed etiam nullo casu poterit infirmari tale instrumentum, tanquam sit decisa res iureiurando, quo casu amplius non q̄ritur. vt l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. Sed si iuramentum fuisset mihi delatum ex interualło super dicta exceptione non numeratæ pecuniæ, amplius non quæritur, vt d. §. ergo cum contractus valeat, quādo apponitur in fine instrumenti, vt vidisti in dicta l. 2. non poterit amplius opponi dicta exceptio. ita declarat Bald. vbi supra. Non obstat te. in d. l. fi. C. de non nume. pecu. quia loquitur de iuramēto assertorio & confirmatorio contractus, nos loquimur de decisorio. & ita non obstat, quod, no. quia est nouum, & ab alijs non dictum, quod, reporta ad l. fi ex cautione. C. de non nu. pec.

ADDITIO.

Quod quando in contractu ponitur iuramentum decisoriū debitor non possit excipere de non numerata pecunia, tradit Roder. Suar. in repetit. l. post rem iudicatam. fol. 142 col. 4. ff. de re iudi. quem refert & sequitur Emanuel Costa in repetitio. l. si ex cautione. in 11. fallentia. nu. 2. fo. 120 C. de non nu. pecu. Gab. Sar.

CLIIII.

1 *Exceptio, dolo petis, quod statim restituturus es, an possit opponi quando restitutio ablatorum ex pacto inter duas communitates inito facienda est?*

1 FActa est †pax inter duos principes, seu communitates habētes, seu obtinentes locum principis, facta sunt capitula, vt restituantur ablata particularibus ciuibus, an istis restitutionibus quę debent fieri vigore istorum capitulorum, opponi possit de regula, dolo petis, quod statim restituturus es, & cē Breuiter dicas q̄ poterit opponi. istud est singula. verbum Bal & aureum, & mentī tenendum in cap. 1. §. possessores. de pace constan. in vsibus feud.

CLV.

1 *Statuto disponēte, quod mortua vxore vir lucretur dimidiā dotis, an si Imperator cōcedat mulieri, vt possit libere testari, teneatur dictam dimidiam viro relinquere necne?*

1 STatuto cauetur, †quod mortua vxore maritus lucretur dimidiam dotis. quæ statuta sunt multum honesta propter onera infinita quæ sustinet maritus, quo casu valet statutum, cap. Raynutius de testamen. Quid si Imperator concesserit mulieri, vt possit libere condere testamentū, an tunc videtur reducta mulier ad ius commune, vel tenebitur seruare ius municipale. vt dimidiam relinquere teneatur? Dic, quod deberet seruare ius municipale, quia intelligitur quod possit libere testari, salua tamē portione statuti. Istud est singulare dictum Bald. in l. si quando. in prin. C. de inoffi. test. quod nota perpetuo quia posset sepe venire in facto, ego credo quod sit in l. si nondum. C. de furtis.

ADDITIO.

Vide Nico. Boer. decis. 244. nu. 4. Gab. Sar.

CLVI.

1 *Socius non potest ab alio socio exigi, nisi inquantum facere potest. Et quid de colono partiario a domino conuento?*

1 TV scis, quod †socius, habet priuilegium, vt non exigatur ab alio socio vltra quam facere possit, vt l. sunt qui in id quod. ff. de re iudicata. cum simi. Quid de colono partiario conuento à domino? Dic, quod cum ipse dicatur socius domini, non poterat ab eo exigi, vltra quā facere possit, id est, deducto ne egeat. Istud est singulare verbum Rapha. Fulgo. quod nunquam reperi alibi in leg. si merces. §. vis maior. per tex. ff. loca.

CLVII.

1 *Præsumptio iuris, & de iure nō admittit probationem in contrarium si per confessionem partis, & an reus possit iuramento cogi ad confitendum?*

1 COntra præsumptionem iurist & de iure non admittitur probatio in contrarium, nisi per cōfessionem partis, vt est gloss. notab. in authenti. de æqual. dot. §. illud, & Cy. & Bal. in auth. sed iam necesse. C. de don. ante nup. An potestas poterit cogere reum iureiurando ad confitendū, puta si velis facere, possis ne adstringere reum iuramento Breuiter dicas quod non poteris cogere. Istud est aureum dictum Bal. in repeti. l. 2. in 18. col. ff. de iureiuran. allegat tex. quem dicit esse singularem in l. in contractibus. §. illo videlicet. C. de non nume. pecu. quod est aureis literis scribendum.

CLVIII.

1 *Venditor cauens se velle teneri tantum de facto & dicto suo teneē tē de facto sui authoris vniuersalis nō particularis.*

1 VNus socius † noster dedit mihi materiam cogitandi & limitandi pulchrè illud singulare, quod supra dixi singu. 32. videlicet Bar. in dicta l. si seruus. ff. de condi. fur. vbi dixit, quod quando venditor dicit se tantum velle teneri de suo dicto quod tamen tenetur ex persona sui authoris. de quo dicto exclamat Ludou. Roma. in l. si stipulatio ista. de verborum obligatio. tamen intelligatis Bar. & limitetis in authore vniuersali, quia si author meus fuisset particularis, ita quod ipse mihi vendidisset, postea ego tibi vendidi, & dixi me velle teneri ex meo dicto, & facto, & sine taxatiua, tantum, tamen non tenebor si euincatur ex facto authoris mei, puta, quia ipse fuisset, qui alienasset, vel seruitutem imposuisset. ista est glo. si. & singu. à nemine relata ad illum tex. in l. si cum fundum. ff. de verbo. signi.

CLIX.

1 *Redhibitoria redhibetur res vendita vitiosa, & quid de re permutata?*

1 SIres † vendita sit vitiosa, potest per redhibitoriam redhiberi, vt in toto libro de redhibitoria. Sed quæro, an illud, quod dicitur in venditione, habeat locum in permutatione quasi si res permutata sit vitiosa, an possit redhiberi. Breuiter dicite, q̄ habebit locū in permutatione. te. est forte singularis in l. sciendū. 1. §. deinde. ver. emptor. ff. de ædi.

CLX.

1 *Actione quanto minoris proposita, a n iudex possit redhibitoria*

condemnare?

2 *Actio quanto minoris sex mensibus expirat, & quid de redhibitoria?*

1 EGit quanto minoris contra te, modo res erat quasi inutilis, adeo q̄ pro nihilo emisses, an poterit iudex te condemnare in redhibitoria? Quilibet diceret qđ nō, quia sententia iudicis debet esse conformis libello. l. vt fundus ff. commun. diui. ca. licet Hely. de simo. In contrariū est casus singu. in l. boues. §. alliqñ. ff. de ædi. edic. quod tñ singulariter limitat Angel. ibi, si modo egi quanto minoris infra
2 sex mēses, & sic nunc habebit aliud singulare, vbi † quāto minoris expirat sex mensibus, contra l. primā & secundā C. de ędili. act. Sed istud non est mirabile, quia ex quo iudex omittat, illam quāto minoris, & amplectitur redhibitoriam, tunc redhibitoria solum durat sex mensibus, vt in iuribus suprà allegatis.

CLXI.

1 *Libellus contra inhabitātes domos alienas quomodo formari debeat?*

1 VOlo dicere ad formandū libellū contra singulariter inhabitantes domos alienas, quia debes agere condictione sine causa contra inhabitantem ad tantā pensionē, quantā conducturus fuisset ipse inhabitans, non aūt quāti locuturus fuisses, quia tunc succūberes. ita singulariter dicit Barto. in l. summa. §. in fruméto. ff. de condi. inde. quod dictum pōt optima ratione defendi, quia cōdictio sine causa datur in eo, in quo es factus locupletior. l. si eū seruum. ff. si cert. peta. Solum es factus locupletior in tantū, quanti conducturus fuisses, quia tantum tibi abesset, non quāti locaturus fuisses, quia plus fortè locasses alteri. quod dictum est aureum.

ADDITIONES.

Volo dicere, &c. Adde q̄ Bal. in §. in fruméto hic allega. no. in proposito, quod qui habitat domum alienam, tantum videtur de fructu percipere, quantum esset daturus pro p ceptione. & vide omnino doctore meū Iaſi. ibi. qui in hac materia distinguit per tres casus, & addit multa memoratu digna in prima & secunda col. Et adde quod pro dicto Bart. consuluit Alex. consilio 501. secundum vnicum numerum incip. viso processu causę vertentis coram arbitris licet aliter tenuerit Cyn. in l. excepto. C. locati. vbi tenet per illum te. quod imo habitator teneatur præstare pēlionem solitam præstari, sed fortè iste tex. secundum doctorem meum vbi supra posset intellig. secundum illum. Latè tradit Catellia. Cot. in memo. in ver. creditor habitādo. Gabr. Sar.

CLXII.

1 *Pater naturalis filium in testamento, vel in alio instrumēto nominans, sine alia expressione naturalitatis, videtur filium legitimare propter præsumptum matrimonium inter amasiam, & amasium, & quid econtra in matre naturali filium nominante?*

1 SI pater naturalis † filiū in testamento, vel etiam in quolibet alio instrumēto nominat, sine alia expressione naturalitatis, videtur filium legitimare propter matrimoniū præsumptum inter amasium & amatiam. authē. si quis. C. de naturali. li. Sed pulchra dubitatio ē, quid econtrà, an matre naturali ita nominante filium simpliciter, dicatur filius legitimatus? dic q̄ non, quia tunc cessat ratio præsumpti matrimonij, cum non ita de facili prēsumatur amasiū consentire, sicut econtra. dictum est singu. Ang. in dicta auth. item si quis.

ADDITIO.

Adde Nicolaum Boerium decisio. 240. numero 15. Gabriel Sarayna.

CLXIII.

1 *Minor iurans se maiorē, & contrahens sine consensu propinquorum prout ex statuto tenebatur, an possit nō obstante iuramento dicere contractum nullum?*

2 *Intellectus l. si alterius C. si minor se maior. dixe.*

1 STatuto cauetur, quod † mulier, vel minor sine consensu duorum propinquorum non possit contrahere, quid si minor se maiorem iurauerit, & sic contraxerit sine cōsensu propinquorum, an non obstante tali iuramento poterit dicere contractum nullum? Quilibet diceret quod non, per textū in l. si alterius. C. si minor se maio. dixer. vbi minor iurans se esse maiorem, quia mētitus est, non pōt venire contra illum contractum. In contrarium simpliciter determinat Ioan. And. in additio. Specu. ti. de senten. §. vt aūt. in addi. quæ incipit, & hæc etiam. videlicet quod possit dicere contractum nullum non seruata solennitate iuramenti. de quo dicto exclamat Lud. Roma. in consilijs suis consi. 12. & respondet vterq; eorum ad d. l. si alterius qa loquitur quando minor vult venire per beneficium restitutionis in integrum, à qua excluditur per iuramentum mendacij, secus si veniēt per viam nullitatis. quæ limitatio est aurea & mentī tenenda, & à nemine animaduersa, in præalle. l. si alterius.

CLXIIII.

1 *Excussio principalis est necessaria antequam ad tertium possessorem perueniatur, & quid si vni ex hæredibus obligatis sit adiudicatus fundus mihi hypothecatus, si illum conueniam, an possit opponere exceptionem excussionis?*

TV scis quod antequam perueniatur ad hypothecariā contra tertium possessorem, necessaria est † excussio in persona cōtra principales debitores, authen tica, hoc si debitor. C. de pignorib. & in corpore. vnde sumitur. Pone nunc talem casum. Habebam defunctum obligatum ad cētum, pro quibus hypothecauit mihi fundum, post ea reliqit tres hæredes, vni fuit adiudicatus totus fundus, ago cōtra ipsum hypothecaria ad auocandū fundum, an poterit opponere de excussione fienda contra hæredes obligatos personali actione? Quilibet diceret quod sic, per dicta authen. hoc si debitor. In contrarium est casus sing. & ibi gl. & Bartol. in l. mulier. ff. qui potiō. in pigno. haben. qui tex. etiam hodie procederet, de quo exclamat Ludo. Roma. in consi. suo 459.

ADDITIO.

Tu scis quod antequam, &c. In fin. adde q̄ idem tenuit Bart. in l. si creditor. §. quæritur. in fi. ff. de distra. pign. vel hypothe. & formaliter Bald. in authenti. sed hodie. in ver. modo quæro qd si sunt duo rei obligati principaliter. C. de actionibus & obligationibus. allegando te. glo. & Bart. in l. mulier. de qua hic. Adde etiam quod pro isto dicto facit bonus te. quem Ang. ibi post Bar. nōt. in l. quōties. C. quo or. quis conue. lib. 11. & pro not. refert Ant. Sicul. singu. 17. in verbo, actio.

CLXV.

1 *Redhibitoria post sex menses agens, succumbit, & an possit redire ad actionem quanto minoris?*

1 POst sex mēses legi redhibitoria, quo casu succubui, an postea potero redire infra annum ad quanto minoris? Videbatur dicendum quod non, quia si mihi competant duo remedia diuersa, eligendo incompetens & inutile, video mihi præiudicare in vtili. vt est text. in l. fina. C. de codicil. In contrarium singulariter determinat Bald. in l. si prædium. C. de ædil. acti. quia nō potest dici dictum, quod communi præscriptione erat sublatum, quod est valde notandum.

ADDIDIO.

Idem tradit & latius Catellia. Cot. in memorial. in verb. actio redhibitoria. Gab. Sar.

CLXVI.

1 *Emens reus à pluribus, si reperitur morbosa, & eorum pars aufugerit, an alios socios insolidum conuenire possit redhibitoria?*

EMi à pluribus† mercatoribus, qui ſortè venerãt ad iſtã ciuitatem Senarum, centũ equos, vel boues, & ab omnibus emi ſimul, poſtea duo vel tres auſugiunt & equi vẽditi reperiuntur morboſi. an alij ſocij qui reperiuntur in ciuitate Senarum, teneãtur in ſolidum? Videbatur dicẽdum q̃ non, per textum in l. ſi cum plures. ff. de exerci. & q̃ ibi dicit Bart. o. in l. eandẽ. ff. de duobus reis. & in auth. hoc itaque. C. eod. titul. q̃ ponit Bald. poſt Cyn. in l. cum te. C. ſi certum pet. quia quando emo à pluribus mercatoribus, ſocius quilibet pro virili. In contrarium determinat Bal. in l. ſi prędiũ. C. de ædi. act. vbi tenet quod ille, qui habet maiorem partem in ſocietate equorũ, eſt ille qui tenetur inſolidũ. ſi aũt oẽs eſſent in ſocietate æquales, ſimiliter tenẽtur inſolidũ. Si aũt vnus haberet minorẽ partem, tenetur ſolum ad ſuã particulã. Nec obſtat quod dicunt Bart. & doct. o. vbi ſuprà. quia iſtud eſt ſpeciale in iſtis ædilitijs actionib. Intelligas tamen quod iſti mercatores erant ſocij, qđ præſumitur tunc, cum ſimul duxiſſent equos ad iſtam ciuitatem.

ADDITIO.

Emi à pluribus, &c. Adde q̃ faciunt dicta per Ang. & Imol. in l. reos. in pri. ff. de duob. reis. & per Bart. in l. eandem. in 8. q. eo. tit. vbi omnino vide Are. in 6. col.

CLXVII.

1 *Captiuum ab hoſtibus redimens an poſſit imponere maiorem talliam, quàm ſit pretium, quod exburſauerat?*

1 REdimens aliquem captiuum ab hoſtibus de carcere, non poteſt majorem talliã imponere, quam ſit illudmet pretium, quod ipſe redimens exburſauerat realiter. iſta eſt glo. notabilis, de qua exclamat Bal. in l. 1. C. de epiſc. aud. alleg. textum optimè probantem in l. ſi. C. de capit. & poſtli. reuer.

ADDITIO.

* Adde Pet. Rauen. idem tenentem ſing. 103.

CLXVIII.

1 *Filia dotata ſi nõ ſuccedit ex ſtatuto in bonis paternis, intelligitur, dummodo dotetur de bonis paternis.*

1 STatuto cauetur, † q̃ filia dotata non habeat regreſſum ad bona paterna. Mõ pater de facto dotauerat filiam de bonis vxoris ſuæ, & ſic de bonis maternis, nũquid illa filia non obſtante ſtatuto poterit ſuccedere in bonis paternis? Videbatur quod non, quia dotata vt dicit ſtatutum, In cõtrarium ſingulariter determinat Bald. in l. mater ad finẽ. C. de iure dot. quia non eſt dotata de bonis paternis. Quare ita debet intelligi & gloſſari ſtatutum, ſi modo ſit dotata de bonis paternis vide in l. 1. C. de legitimis hæredit. & ibi Bald. & Moder.

ADDITIONES.

Statuto cauetur, &c. Adde quod pro illo dicto vide bonus textus in l. qm̃ nouella in fine. C. de inofficioſo teſtamento in verbo ſi ex ſubſtantia profecta eſt, de cuius hæreditate, & in terminis conſuluerunt Pet. de Anc. Bar. Pau. de Caſ. & Ange. quos refert Alex. in additionibus ad Bal. in l. 1. C. de legitimis hæred. hic allegata. Refert etiam Bal. in pluribus alijs locis idem tenuiſſe. Aduerte tamen, q̃ iſtud ſtatũ intelligitur, ſi iſta filia fuit dotata tempore mortis patris ſecus ſi poſt notata p̃ in l. ſi alienum. §. in extraneis de hæred. inſtituẽd. & per Bal. in l. ſi plures in 10. col. C. de cõdit. infert. & vide quæ notat. Bart. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condit. & demonſtrationib. & ita etiã conſulit Bart. in conſilio incipiente, factum ſic ſe habet, quidã deceſſit. alias incipit. Quidã deceſſit inteſtatus. Ita etiam pulchrè conſuluit Pet. de Anch. & iſtud non reperies allegatũ à quoquam in terminis in conſi. 300. incip. poſſet probabiliter dubitari in prin. Aduerte ſecundo loco qđ iſtud ſtatutum intelligitur ab inteſtato, vt dicit Bald. in d. l. C. de leg. hæred. & in l. ſi. de pact. Alex. vbi ſupra, adducit quædã conſilia, vide vt per eũ faciunt optimè iura ſupra allegata quæ ſemper loquuntur ab inteſtato, & patet ad ſenſum.

Aduerte tertio loco circa dictum Bald. de quo hic, dum dicit, modo pater dotauerat filiam de bonis vxoris, &c. intellige ſecus eſſe, ſi datus eſſet fundus alienus in dotẽ emptus bona fide à patre, ita etiã tenet in l. iure ſuccurſum §. fi. ff. de ſuis & legi. hæredibus. & ita tenuit per illum textũ Ale. in additionibus ad Bal. in dicta l. mater pro filia hic allegata, quod iſtud ſtatutũ procedit etiã dũmodo iſta filia ſit dotata de bonis patris, aui, vel proaui, etiam ſi dotatur à fratre, dummodo de bonis cuiuſuis iſtorum. ita pulchrè conſuluit Anch. conſilio 70. incip. retento ordine quæſito rũ ſuper ſingulis reſpondendo. & in conſilio 168. incip. Pro veritate præmittendum eſt. vbi etiam dicit, quod filia intelligitur dotata eo ipſo, q̃ pater in teſtamento cõſtituit ei dotem. Aduerte etiam quinto loco quod idem eſt ſi ſtatutum dicit, quod ſoror dotata à fratre nõ ſuceedat fratri, & frater dotauit ſororẽ de propria portione ſororis. quod iſta ſuccedit fratri, quia ſtatutum per verbũ dotare, ius ſignificat non actũ nudi miniſterij, ita dixit Bald. in dicta l. mater. in ultimis verbis argu. l. pater ex prouincia. ff. de manumiſ. vin. l. ſi res quas. ſt. de iure dotium ſequitur Petr. de Anch. in c. canonum ſtatuta. de conſti. vide etiam quæ no. Bald. in dicta l. prima. C. de legi. heredi. addе etiam q̃ de dictis Bal. in l. mater hic allegat. meminit Ant. Sicul. in ſing. 338. incip. ſtatuto cauetur quod filia dotata, &c.

Adde Bar. Chaſſæn. in commenta. conſuet. Burgund. 8. rubrica. in §. *femme mariee.* in verb. *par leſdictz pere & mere.* numero. 2. Gab. Saray.

CLXIX.

1 *Procurator emens fundum nomine meo & de ſuo pretio ſoluens & illum poſſidens tanto tempore quod fructus percepti, pretium exburſatum æquiualeant an teneatur mihi tradere fundum ſine aliquo pretio.*

1 TItius meus† procurator meo nomine emit fundũ, & de ſuo ꝓprio ſoluit pretiũ, poſtea poſſedit multo tẽpore ipſe procurator, & tot fructus percepit, qui aſcendẽrũt ad pretium procurationis, an ego dominus poſsim repetere illum fundũ nulla alia facta ſolutione reſpectu pretij exburſati per procuratorẽ? Dic quod potero repetere ſine alia ſolutione, quia cõpẽſabit fructus ex re mea perceptos, quia ex quo emit nomine meo, traditus eſt etiam ipſi procuratori nomine meo, & per conſequens mihi fuit acquiſitus fundus. ita ſingulariter dicit Bal. in rubri. C. de contrahend. empto. 15. quæſt.

ADDITIONES.

Adde Catellia. Cot. in memoral. in ver. procurator emit. Gabriel Sarayna.

* Hanc Bal. determinationẽ cõmendat Iaſ. in l. 2. §. 1. 15. ſalent. ff. ſi certum petatur. & in l. non amplius. §. vltimo. ſecundo notab. de lega. 1. & in l. diuortio. §. primo. circa finẽ. ff. ſoluto matrimo. Hoc tamen declarari debet non procedere ſecundum te. no. in l. ſi vero non remunerãdi. §. ſi mihi. ff. mandat. Item quando procurator petijſſet pecuniam ſibi reſtitui, quam in arca non erat retenturus, per te. no. in l. ſocium qui in eo. in princip. ff. pro ſoc. & l. 4. §. vlti. & l. ſequent. vbi ſcriben. ff. de eo quod cert. loc. facit l. prima. C. mandat. vbi Bald. in 1. & 2. oppoſi. cum his quæ latè ſcribit Ale. in l. diuortio. in prin. verſi. prædictis etiam. ff. ſoluto matrimo.

CLXX.

1 *Fundus dotalis non poteſt alienari, & quid in fundo viduæ?*

1 NOſti, qđ fundus † doralis nõ poteſt alienari propter inhibitionem legis Iuliæ, vt habetur in toto titu. ff. de fundo dotali. quid autem in viduæ? dubium eſt an deſinat eſſe dotalis, vel an idem ille fundus habeat priuilegiũ de fundo dotali. caſus eſt qui ſortè non eſt alibi, in l. etiam dirupto. ff. de fund. dotal.

CLXXI.

1 *Vſusfructus tibi locatus ad quinquẽnium, an te moriente ad tuos hæredes tranſeat?*

Locaui

1 LOcaui tibi† vſumfructum vſque ad quinquẽnium, an conductio poſt mortẽ tuam tranſeat ad hæredes tuos vſque adfinem conductionis, tu diceres quod ſic per te. in l. viam. C. loca. Caſus ſing. in contrarium ſecundum intellectum Bald. & communem poſt gloſ. in l. ſi domina. C. de vſufruct.

CLXXII.

1 *Donatio vltra quingentos ſolidos ſine inſinuatione nõ valet & quid ſi ſoluta gabella dictam ſummam non excedat?*

1 DOnatio† vltra quingẽtos ſolidos ſine inſinuatione nõ valet per te. in l. ſancimus. C. de donat. Quid ſi donatio ſit vltra quingentos ſolidos, tamen ſoluta gabella in effectu non aſcendet vſque ad quingentos ſolidos, an tunc valeat donatio vltra talem ſummam? Dicite quod ſic. ita ſing. Bar. in l. quoties. ff. ad l. Falci. quod forte non reperies alibi.

ADDITIONES.

Donario, &c. Adde quod iſtud dictum fuit ſubtractum à Ludo. Roma. ſingul. 203. incipien. Dico vnum in quo nunc habeo conſulere. vide quæ ibi dixi.

Adde Aret. in l. fructus. col. 3. & ibi Iaſ. col. 6. ff. ſoluto matrimonio. & in conſilio 2. intellectu. num. 5. ad finem. Ale. in l. vbi purè. ff. ad Trebellia. Iaſ. in l. non amplius. ff. de legat. 1. & in l. cum quædam puella. §. 1. col. 2. verſi. 4. facit. ff. de iuriſdictione omnium iudicum. aliquid per Roma. ſingu. 248. filius. & per d. Andræ. Tiraquel. in tractat. de retractu conſang. in §. 15. in ver. fructus. nu. 4. & Catellia. Cot. in memor. in ver. ſtatuto mediolanenſi cauetur, quod in diuiſionibus. Gab. Sarayna.

CLXXIII.

1 *Statuto diſponente quod mortuo altero cõiugum in matrimonio, ſuperuiuens lucretur decem pro centenario, ſi mulier ſuperuiuens hoc lucrum habuerit, & tranſierit ad ſecunda vota, an illud ſeruari debeat filijs primi matrimonij, an vero etiam filius ſecundi matrimonij in illo æqualiter ſuccedat?*

1 CONſului pridie in cauſa eleganti, † & quotidiana. ſtatuto vel conſuetudine cauetur, vel etiam ex pacto, q̃ mortuo coniuge ſuperuiuens lucretur antipharium, puta decẽ pro centenario, præmortuus eſt maritus mulier lucrata fuit centum aureos pro antipharo, poſtea trãhuit ad ſecũda vota, & habuit filium ſecundi matrimonij, & etiã erat filius primi matrimonij, filius ſecundi matrimonij volebat ſuccedere in iſto antipharo cum filio primi matrimonij ſed filius primi matrimonij, contradicebat quod imo ſolo vſufructu remanente penes vxorem tranſeuntẽ ad ſecunda vota debebat proprietas conſeruari filio primi matrimonij. Videbatur dicendum quod vterque ſuccederet ex æquali lance, quia vxor fuit lucrata ex prouidentia ſtatuti, vel conſuetudinis, non autem ex munificentia mariti. & ita reperi Bald. tenentem in l. fi. in finalibus verbis. C. de bonis maternis. argu. illius te. quod dictum dicit eſſe menti tenendum. Tamen conſului contra illam opinio. Bald. q̃ imo in totũ ſuccedebat filius primi matrimonij. & alllegaui text. in l. fœminę. in prin. C. de ſecũdis nup. vbi tex. propriè loquitur de iſtis lucris nuptialibus quæ debent cõſeruari filio primi matrimonij. & eſt te. melior de iure. §. Gregoriana. verſic. proſpeximus in authentic. de non eligẽ. 2. nuben. & videtur te. in authen. vxore. C. de ſecund. nuptijs vbi iſtud firmat Bal. in terminis noſtris. & ita etiam reperi Bald. firmantem in authent. ex teſtamento. & in l. generaliter. §. illud. C. de ſecundis nuptis. & ita videtur ſentire Barto. in l. vnica. C. de inoffic. dotibus. & ſaluaui Bald. in dicta l. fin. ad ſi. quod vxor non priuetur dictis lucris per trã ſitum ad ſecunda vota quantum ad vſumfructum, ſed proprietas debet conſeruari filio primi matrimonij, per dictũ ver. proſpeximus. vbi eſt caſus, qui non poteſt cauillari. & poſtea reperi vnum conſilium Ant. de But. qui ita conſuluit. tamen non allegat contrarietates Bald. vbi ſupra, ſed ſolum fundat ſe ſuper verſ. proſpeximus. & per l. fœminę. in princip. ſupra allegatam. & eſt in cõſilio incipiente, Circa examinationem dubiorum, &c. quæ fortè non reperies alibi. Et quia eſt tempus confitendi, fateor me ſubtraxiſſe octo vel decem dicta de ſingularibus Ludo. Roma. Cætera autem ſunt ex meo labore.

ADDITIO

Idem tradit Nicol. Boer. deciſio 113. nu. 3. & Ioan. de Arno. Soliloqui. 91. & Ioann. de Garonib. in authenti. ex teſtam. nu. 55. & 56. in fi. ver. addo etiam quod. C. de ſecundis nuptijs. & Nico. Arel. in l. generaliter. num. 38. C. eodem titulo, de ſecũdis. nuptijs. Deci. cõſ. 451. col. 4. ver. his tamen & ſimilibus. nu. 7. Ioan. Lup. in repetitio. rubri. de donatio. inter virum & vxorem. §. 50. nu. 35. & Alcia. in libr. 1. de verbor. ſignific. num. 34. & vide nouiſsimè per Arium Pinelũ Luſitanum, in dicta l. ſi. C. de bonis maternis. in princ. nu. 2. qui egregiè loquitur. Gabriel Sarayna.

FINIS.

SINGVLARIA

DO. PETRI GERARDI DE PETRASANCTA,

IVRIS VTRIVSQVE PROFESSORIS,

ex vtroque Iure collecta.

Additionibus analyticis Do. Gabrielis Saraynæ Iurisconsulti Veronensis, & aliorum, illustrata.

I.

1 *Alimenta possunt denegari filio ex eisdem causis, ex quibus potest exhæredari.*
2 *Filiæ ingratæ an dos à patre debeat, & an data repeti possit?*
3 *Libertus ex quibus causis potest in seruitutem reuocari, ex ijsdem potest filius legitimatus in pristinum statũ à patre reduci, & haberi pro non legitimato.*
4 *Filius legitimatus qui ex causa fuit redactus ad illegitimi ex an iterum possit legitimari? & nu. 8.*
5 *Libertus redactus in seruitutem ob ingratitudinem, non potest iterum manumitti, nisi hoc à principe impetretur; doctor semel reprobatus non potest amplius doctorari, limitatur, vt ibi.*
7 *Tabellio priuatus officio tabellionatus propter delictum, nõ potest amplius per Comitem Palatinum creari tabellio.*
8 *Fieri multa impediuntur, quæ iam facta tenent.*
9 *Filius legitimatus an propter ingratitudinum possit reduci in pristinum statum?*
10 *Honor & vita æquiparantur.*
11 *Argumentum seu illatio de liberto ad filium non procedit cũ non sit eadem ratio.*
12 *Argumentum de dote ad legitimationem, an sit bonum?*
13 *Pater non cogitur legitimare filium naturalem.*
14 *Testamentum si fiat, in quo filij instituantur, quibus hæreditas est debita, licet sit factum cum duobus testibus tãtum, tamen non tollitur per secundum testamentum, nisi sit cũ septem testibus celebratum, secus si in primo fuerint extranei instituti.*
15 *Debitum aliquo modo si ei concedatur, cui est debitum, difficilius reuocatur, quam id, quod est nullo modo debitum.*
16 *Filio naturali nihil à patre debetur præter alimenta.*
17 *Filius & libertus in quibus casibus à pari procedant, & æquiparentur?*
18 *Libertati magis fauetur quam filiationi.*
19 *Legitimatus per subsequens matrimonium, an possit propter ingratitudinem ad pristinum statum reuocari?*

NOTA ꝙ ex quibus causis põt exhæreda
ri filius, quæ enumerantur in §. causę. in
auth. vt cũ de appel. cog. & enumerat gl.
in c. quintauallis de iureiur. vel ex maiori
a bus ᵃ vltra enumeratas in dictis locis, ꝙ
licita est extensio. vt per Ale. & alios au-
then. nõ licet circa fi. 1. col. C. de li. præte.
ex ijsdẽ filio in vita alimẽta denegari possunt glo. in l. si quis
à liberis. §. idẽ iudex. & ibi Bart. ff. de libe. agnosc. & glos. in
§. si igitur. in auth. vt cũ de appel. cogno. Bar. in l. si diuus. ff.
ad leg. Pompeiam de parricid. Abb. in c. cum haberet. de eo
b qui dux. in matri. quam pol. Eodem mõ ᵇ† filiæ tanquã in-
2 gratæ non tenentur dotem dare, ſm Bal. C. de dot. promis.
quia sicut põt priuari legitima, ita dote, q̃ succedit loco legi
timæ. Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi.
& demon. l. qm̃. C. de inof. testa. Subdit tñ Bal. ꝙ ex his cau
sis non posset dotem iam datã pater ei auferre. per tex. ibi
c irreuocab. &c. Dixit tñ no. Bal. ᶜ in c. 1. §. filij nati. si de feud.
3 fue. controuer. inter do. & agna. ꝙ ex quibus causis† põt li-
bertus ĩ seruitutẽ reuocari, ex eisdẽ põt filius legitimatus ĩ
d pristinũ statũ à patre reduci, & haberi ꝑ nõ legitimato, ꝙ
4 bene no. sed nũquid talis filius ᵈ † possit iterum legitimari?
videtur ꝙ nõ, per te. in l. 2. in fi. C. de liber. & eorũ liber. vbi
libertus redactus in seruitutẽ propter ingratitudinẽ nõ põt
5 iterũ† manumitti nisi hoc impetraretur à principe. idẽ es
set dicendum de filio stãte dicta æquiparatione. vide Ias. in
l. 3. §. 1. in penul. col. ff. de condi. ob cau. vbi dicit esse suum
nouum dictũ, & istã põderationẽ feci antequam ipsum vi
dissem. facit ſm Bal. ibi in d. l. 2. in fin. vlti. col. ꝙ doctor se-
6 mel† reprobatus nõ põt amplius doctorari. Adde tñ Bal. in
c. officij. de elect. in fi. vbi limitat de doctore, & in cap. post
translationem. in vlt. nota b. per illũ te. de renun. facit te. in
l. 2. C. de diuer. offi. li. 12. facit ꝙ etiã in simili tenet Bal. in
7 l. 2. per illum te. cũ gl. C. de manu. vindict. ꝙ tabellio† priua
tus officio tabellionatus ꝑp delictũ, non põt amplius per
Comitem Palatinũ creari tabellio. & idẽ tenet Bal. in c. at si
clerici. in 4. col. vbi limitat, de iudic. & in c. gratum. per illũ
te, de postula. prælat. Sed videtur ꝙ id ꝙ dixi de legitimato
nõ sit verũ, per id ꝙ supra dictũ est, videlicet, ꝙ filiæ tãquã
ingratæ licet dos denegari possit, tñ iã data auferri non põt
8 quia multa† impediuntur fieri, quæ iã facta tenent. l. patre
9 furioso. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. ita dicamus † in
filio legitimato, ꝙ licet à principio ꝑp ingratitudinẽ nõ es-
set dignus legitimatione, tñ postquã est legitimatus, & sibi
aliquid datũ, reuocari non possit, quia si nõ reuocatur dos,
intellige non acquisita viro, multo magis filius legitimatus
in pristinum statũ reduci non debet, cum hic tractetur de
honore, de statu, & sic de grauiori præiudicio, q̃ de dote. ar.
l. Iulianus. ff. si quis omis. cau. testa. vbi honor cõmõ præfe
10 rẽdus ẽ, & ꝑ† cõsequẽs de vita cũ honor & vita æqparẽtur.
11 l. iusta cã. ff. de manumis. vindi. maximè† qa nõ ẽ eadẽ rõ in
filio, quæ est in liberto. Patet, quia est suus filius, & aliquid
ei debetur de bonis patris, qđ secus est in liberto, & sic nõ ẽ
bona illatio de liberto ad filiũ, cũ nõ sit eadẽ rõ, quia esset ar
guere de minori ad maius, ꝙ argũ affirmatiuè non valet,
quia si libertus priuatur libertate, tñ nõ priuatur bonis pa-
troni, quia sibi nõ debetur aliquid, sed si filius priuatur legĩ
timatione, nõ solũ priuatur suitate status, & similibus, sed
etiã bonis paternis, quod plus est. Sed vr̃ ꝙ pdicta nõ obstẽt
& ad id qđ dictum est de dote, põt responderi qđ diuersa
12 est rõ in dote, † & diuersa in legitimatione. Nã dos est debi
ta ipsi filiæ, & pater cogitur dare dotẽ ei regulariter sed le-
gitimatio regulariter non debetur aliquo pacto filio, nec
13 pater† cogitur legitimare eum. sed si legitimat, hoc facit
ex sua mera liberalitate, nimirum ergo si difficilius reuo
catur dos postquam est data. quam legitimatio. hoc
14 probo optimo simili, si quis faciat† testamẽtũ, in quo insti-
tuat filios, quibus est debita hæreditas, licet istud testamen
tũ sit factũ cũ duobus testibus tm̃, tñ nõ tollit̃ p ſm testa-
mẽtũ, nisi ſm sit cũ septẽ testibus celebratũ, etiã si istud ſm
fiat inter liberos, & tñ si in primo testamẽto instituãtur ex
tranei, quibus nõ est debita hęreditas, istud tollitur per ſm
etiã imperfectũ, dũmodo in eo sint instituti veniẽtes ab in-
testato. oĩa ista probãtur in l. hac consultissima. & in auth.
15 hoc inter liberos. C. de testa. Apparet ergo ꝙ† id qđ est ali-
quo mõ debitũ, si cõcedatur ei cui est debitũ, difficilius re-
uocatur quã id qđ nullo mõ est debitũ. An id qđ dr̃ nõ esse
eandẽ rõnem in filio, quę est in liberto, respõderi põt, qđ
imo est eadem ratio, quia sicut seruo non debetur liber-
tas, & si ei conceditur, hoc est ex liberalitate domini, ita
in filio

in filio, vt supra dixi. Non obstat etiam vltimũ argumen.
de minori ad maius, quia ad hoc respondetur, ꝙ aut cõsi-
deras filium naturalem ante legitimationẽ, & falsum est,
16 † ꝙ sibi aliquid debeatur præter alimenta, sed si pater ei re
linquit aliquid, hoc facit ex sua liberalitate. l. 2. C. de natu.
17 libe. & auth. licet. eo. tit. & eodẽ modo considerando† liber
tum, dũ est seruus ante donationẽ libertatis. à pari proce-
dunt, quia vtrique nihil debetur. Si vero consideras filium
post legitimationẽ, tunc bene ei debetur, & tunc etiam à
pari procedũt, quia liberto debetur, & suum est quicquid
acquirit. Si modo consideras filium post reductionem in
pristinum statum, & dicas eũ amittere honorẽ, & statũ, &
bona, quæ sibi debebantur propter legitimationẽ, dico ꝙ
omnia ista concesserat sibi pater ex mera liberalitate, nimi
rũ si propter ingratitudinem põt illa reuocare. Eodẽ mo-
do considerando libertũ à pari procedunt, quia eodem mo
do ipse amittit honorem, statum, & bona, quæ sibi obue-
nerant, & obuẽtura erant post libertatẽ, quæ omnia domi
nus ex sua liberalitate cõcesserat, dũ dedit libertatem. Et
ꝙ libertus, & filius legitimatus æquiparẽtur in iure, tenet
Ias. in l. ex facto. ad fi. 6. col. ff. de vulg. & pupil. Vltimo pro
ista parte facio vnum forte fundamentum. Nã magis faue
18 tur† libertati ᵉ quam filiationi, & sic fauorabilius est legatũ
filiationis. ita dicit Ias. in l. si cui legetur. in §. hoc autem. in
vlt. col. vbi optimè probat hoc. ff. de lega. 1. ergo si libertus
priuatur libertate propter ingratitudinẽ, iuribus præalle-
gatis, multo magis debet priuari filius legitimatione, quod
19 intellige † in legitimato rescripto principis secus ꝑ subse-
quens matrimonium, vt tenet Bal. in d. c. filij nati. Cogita
tñ sup prædictis, quia exercendi ingenij causa dicto fuere.

ADDITIONES.

a Vel ex maioribus. Quod ex simili vel maiori causa possit filius exhæredari, si subsit identitas rationis, tenet Fel. in c. pastoralis. in prin. de rescri. Palatios Ruuios in reper. rub. de donatio. inter vir. & vxo. §. 16. nu. 10. Hippoly. in sing. 78. Chassæn. in consue. Burgund. rub. 7. §. 2. nu. 2. versi. sed quæro. Rodericus Suares, in l. 2. fori. fo. 71. col. 1. versicu. 3. inquantum istæ leges. Nam etiã in concordantijs est licita extensio, vt per præceptorẽ meum do. And. Alci. in tract. de presum. reg. 2. præsumptio. 28. nu. 8. Brrtachi. in tractatu de gabellis, in 2. membro 8. partis prin. nu. 25. Tiraq. de vtroque retractu. fo. 231. nu. 2.

b Eodem modo &c. Illud dictum, cum omnibus sequentibus similibus tacito authore notat Palatios Ruuios, in repetitio. c. per vestras. §. 4. col. 2. versi. adde quod pro ista opinione. extra de dona. inter vir. & vxor.

a Dixit tamen notab. Bal. & c. vide Roma. sing. 225. & ibi addidi. & ad Francis. Cremens. singul. 20. Et ꝙ filius sit ingratus, vel alias constaret saltem summariè eum esse hæreditate & bonis priuatum, quod tunc non sit alendus, tenet Ale. in l. 1. col. 3. ff. sol. mat. Stepha. Aufrer. in additio. ad decisio. Capellę Tholosanæ, decisio. 77. Deci. in l. iura sanguinis. ff. de reg. iur. Areti. in l. 3. in §. filius. nu. 9. ff. de liber. & posthu. Palatios Ruuios, in l. 409. Taur. nu. 8. Ias. in l. ius autem ciuile. nu. 28. ff. de iusti. & iur. Chassæn. in consue. Burgund. in ti. *Dies iustices*. rub. 1. §. 4. fo. 33. col. 1. nu. 19. & Petrus Dueñas, ĩ reg. 465. inci. filio durãte lite sup hęreditate.

d Sed nunquid talis filius. Faciunt notata ꝑ Lud. Ro. in sing. 683. incip. nullus qui ex suo.

e Magis fauetur libertati. Vide quæ dixi in annotat. ad Mathe. sing. 113. nota regulam, quod omnes. nu. 6. Gab. Sa.

II.

1 *Filius habens rem cum concubina patris, licet sit exhæredatione dignus, tamen fallit quando ignoranter hoc faceret.*
2 *Ignorantia probabilis excusat secus si sit supina.*
3 *Feudum perditur ex eisdem causis, ex quibus quis exhæredari potest.*
4 *Filius propter defensionem patriæ vulnerans patrem, non potest exhæredari, & econtrà.*
5 *Pater filium occidẽs propter defensionem patriæ, excusatur.*
6 *Bannitus, qui potest impunè occidi poterit occidi à filio vel à patre.*
7 *Filius licet ex causa possit exhæredari, tamen fallit si pœnitẽtiam egerit.*
1 *Filius committens causas, ob quas exhæredare potest perdit priuilegium filij, & pater illum occidens non tenetur pœna legis. Pompeæ de paricidijs sed solum pœna deportationis.*
9 *Pater habens filium illum ponens in hospitali perdit ius, & priuilegium in filio: & si talis filius occideret patrẽ, non teneretur lege Pompeia de Paricidijs. Et quid de filio ponẽte patrem in hospitali quem alimentare & curare potest?*
10 *Ciuis deserens ciuitatem periclitantem perdit priuilegium ciuilitatis, & desinit esse ciuis,*
11 *Spurius natus ex dãnato coitu qui posset criminaliter accusari, si patrem occidat, non tenetur lege Pompeia de parricidijs.*

TV scis, quod in præcedenti no. nõnulla circa materiã
ex hęredationis tibi tradidi. Nunc vero circa eandem
duas nouas limitationes trado super quibus cogitabis. Nã
a licet filius ᵃ† habens rem cũ cõcubina patris sit dignus ex-
hęredatione. §. causas. in auth. vt cum de appel. cog. colla.
8. tamẽ hoc non procederet qñ ignorãter hoc faceret, pu
ta quia nõ sciret eã esse concubinam patris. Eodẽ mõ si in
sultaret patrẽ & nesciret esse suũ patrẽ puta in aliquo con
flictu vel quia haberet habitũ insolitum vt in simili no.
gl. & ibi Bal. in 5. col. in c. 1. quib. mo. feu. amit. vbi istis ter
2 minis nõ priuat̃ vasallus feudo. & hoc verũ qñ, esset† igno
rantia probabilis, secus si crassa & supina, quia paria sunt
scire vel scire debere l. ꝙ te. ff. si cer. pet. cum ſm Bal. in d.
3 c. 1. quæcunque sint† iustæ causę exhęredationis filij, sunt
iustæ causæ perditionis feudi & eandem ęquiparationem
facit Bald. in l. 4. ff. de libe. caus. per Ias. vbi probat authen.
non licet in 3. col. C. de liber. præter. faciũt quę habẽtur in
l. itẽ. §. si quis virginẽ & ibi in appo. ad Bar. ff. de iniur. alia
4 secũda limitatio est, ꝙ si filius† propter defensionẽ patriæ
vulnerauerit patrẽ, non põt ꝑp hoc exhęredari: eodẽ mo
do si pater vulnerauerit filiũ, per id ꝙ no. Abb. in c. perue
nit. post Gof. in 1. col. de immu. eccles. vbi plus vult ꝙ pro
5 pter† defensionẽ patriæ excusatur pater occidẽs filiũ. alle
gat no. te. in l. minimè. ff. de relig. in sump. funer. vbi in ter
minis hoc decidit. adde gl. in c. fortitudo 23. q. 3. Addit ẽt
6 not. dictũ Bart. in d. l. minimè. qui per illũ te. dicit, † quod
exbannitus, qui põt impunè, offendi vel occidi secundum
formã statuti, poterit occidi à filio vel à patre. adde etiam
ꝙ habetur in l. veluti. ff. de iusti. & per Iason. & in l. 1. in §.
7 huius studij in vlti. col. eo. ti. Intellige† tñ prędicta. s. filium
posse exhęredari & denegari dotẽ & alimẽta ex dictis cau
sis in d. §. causas nisi filius vel filia pœnitentiã egerit. Ale.
8 & alij in l. 1. ff. sol. matrimo. Adde† ᵇ tamen fortius ꝙ ex di
ctis causis filius perdit priuilegiũ filij, & ideo si pater occi
deret filiũ qui commisit causam ingratitudinis non tene
retur l. Pompeia de Parici. sed solũ teneretur pœna depor
tationis tex. & ibi gl. & Bar. quẽ bene assignat in l. diuus. ff.
ad l. Pompe. & idẽ econtra, vt ibi per Bart. ꝙ perpetuo no.
sequtur Ias. in l. ius aũt ciuile in pe. col. ff. de iusti. & iur. Ad
9 de vltra, † oẽs ꝙ idẽ esset dicẽdũ si pater haberet filiũ & po
neret eũ in hospitali, quia tũc pderet ius & priuilegiũ ꝙ ha
bet in ipso filio, & si postea filius occideret patrẽ, non tene
retur l. Pompeia de parrici. Eodem mõ dicerẽ in filio po-
nente patrẽ in hospitali, intellige qñ filius posset eũ alimẽ
tare & curare & pater occideret ipsum, per tex. singul. in l.
2. C. de infam. expos. per quem te. ibi singula. no. Bal. quod
10 ciuis† deserens ciuitatem periclitantem perdit priuilegiũ
ciuilitatis, & desinit esse ciuis quod bene no. adde etiam
11 † talium casum singul. in quo filius occidendo patrem non
tenetur dicta l. Pompeia de parric. in spurio nato ex tali dã
nato coitu qui posset criminaliter accusa. puta ex incestu.
ita singular. tenet Imo. in l. Lucius. §. fina. ff. de lega. 2. sequi
tur Ias. in §. pœnales. circa medium 12. colu. Insti. de actio
nib.

ADDITIONES.

a Nam licet filius. Vide Nic.Boer.decisio.260.nu.33.

b Adde tamen.Idem tradit Ias.in l.ius autem ciuile.col.pen.
ff.de insti.& iure.Hippo.de Marsi.in l.1.in prin.in 20.limi
tatione. & in l.circūcidere.§.seruo.ff.de sicar. & in l.si quis
viduam.col.5.versi.item facit.ff.de quæsti. Quod quomo
do intelligatur , vide latè per Ludo.Carrer.in practica cri-
mina. in §.homicidij.num.141. vsque ad nu.144.& tradit
Petr. Duenas in regul.68.incip.bannitus ex forma.in 8.am
pliatione.& per Petrum à Plaza Hispanum lib.1.cap.22.
epitomes delictorum. numero 12.& capit.36.numero 3.
Gabriel Saray.

III.

1 Exhæredatio facta de filio an censeatur reuocata per recon ciliationem subsecutam?
2 Distractus eiusdem naturæ esse debet cuius est contractus.
3 Legatum non potest fieri,nisi expressè verbis vel nutu,ademptio tamen potest fieri tacitè.
4 Mutatio voluntatis debet probari cum sit facti,alias nō præsumitur.
5 Iniurias despicere grauis & boni viri est.
6 Conditio à lege prolata denotat causam finalem.
7 Amicitiæ redintegratio ciuilitatē amissam non redintegrat.
8 Dispositio subsequens non inducit repetitionem eorum , quæ in prima dispositione sunt.
9 Qualitates adiectæ dispositioni primo duranti non intelligun tur repetitæ in dubio in secunda dispositione ,in qua illius primo tunc durantis facta est translatio.
10 Iniuria pacto sublata non potest pacto subsequenti redintegrari,quia iniuria ex pacto non nascitur , sed ex contumacia.
11 Conuentio non extenditur vltra res in ea expressas.
12 Causæ præcedentis actus sublatiuæ , sublatio de se actum iam sublatū non redintegrat,sed opus est nouo contractu, quādoque voluntario,quandoque coacto , prout sunt casuum diuersitates.
13 Redire in amicitiam quid sit? Et quid sit restitutio?
14 Legatum per amicitiam redintegratur.
15 Cessante causa quando effectus non cesset?
16 Confirmans,vel redintegrās actum ipso iure nullum dicitur de nouo dare.
17 Legatum propter inimicitias non annullatur ipso iure , sed ope exceptionis.
18 Intellectus l.3.§.final.ff.de adimend.legat.& supra nu.3.& sequen.
19 Exhæredatio sub conditione fieri non potest.
20 Conditio tacita in omni exhæredatione inest.
21 Intellectus l.posthumus in prin.ff.de iniusto rup.irri.testa.
22 Intellectus l.qui liberis.§.testamento.ff.de bono possess.secundum tabul.
23 Exhæredatio propter reconciliationem non reuocatur.
24 Intellectus l.filio quem pater.ff.de libe.& posthu.
25 Intellectus l.in ipsius.C.fami.ercis.
26 Verba generalia an sufficiant ad remissionem iniuriæ.
27 Verba generalia in materia fauorabili referuntur ad merentes,non ad indignos,nisi omnes sint indigni.

VIde quod no.Bar.in l.3.§.fi.ff.de adimen.lega,quem se.
quitur Ias.in authen.nō licet.in fi.C.de libe.præte.vbi
1 vult,ꝙ si pater†exhȩredauit filium ex iusta causa,si post re
conciliauit se cum eo,illa exhæreditatio est reuocata , per
actus sociales extrinsecos recōciliatur pax,vt probatur In
sti.de iniur.§.fin.& ibi Are.Itē per sequentia merita,vt in l.
in ipsius.C.fami.ercisc.& dicta l.4.in fi.Sed ego dubito,qa
sicut exhȩredatio expresse,& nominatim,& iusta causa in
testamēto inserta fieri debet,vt no.in dicta auth.non licet.
2 eodem modo dicēdū est de reuocatione,cum eiusdē†natu
ræ debet esse distractus cuius est contractus,vt habetur in
l.ab emptione.ff. de pactis.nisi dicatur ꝙ ideo in casu isto
hoc tolleretur quia reuocatio est fauorabilis,& exhæreda
tio est odiosa,& à dispositione odiosa per dispositionē fa-
uorabilem facilè receditur,secūdū Bal.in d.l.in ipsius.quia
res de facili reuertitur ad suā naturam,& ad pristinum sta
tum.i.qñ non erat exhȩredatus.l. si vnus.§.quod si in spe-
cie.ff.de pactis.Vel aliter & melius potest dici, ꝙ in termi
nis nostris non procedit illa regula,eiusdē debet esse natu
3 rę distractus cuius est contractus,&c.patet,quia†legatū,&
sic cōtractus nō pōt fieri,nisi expresse verbis vel nutu , &
tamē adēptio,& sic distractus potest fieri tacitè,& sine ver
bis vel nutu.vt in d.l.3.in fi. Nisi diceres ꝙ hoc lex vult in
odium ipsius legatarij,cum de bono reddit malū,ꝙ cessat,
qñ legat.Sed nihilominus non videtur ꝙ sit adēpta,p tex.
in d.l.3.in fin.cum l.seq.vbi dicitur, ꝙ si iterū in amicitias
redierint,& pœnituerit testatorem prioris offensæ,ꝙ red
integratur legatū.Pondera ꝙ te.loquitur copulatiuè,ergo
requiritur vtrunque.l.si hæredi plures.ff.de cōdi.insti. Et
sic non per solam amicitiā redintegratur,sed requiritur ēt
ꝙ testator mutauerit voluntatē suā & assignat rationē, qa
ambulatoria est voluntas testatoris vsq; ad mortē,sed mu-
4 tatio†voluntatis non pōt apparere,nisi probetur,cum sit
facti,& facta non præsumuntur nisi probētur.l.in bello.§.
factæ.ff.de capti.& postlim.reuer.quia quis prȩsumitur p
sistere in priori voluntate,nisi ille qui allegat mutationem
voluntatis,illā euidēter probet.l. cū hic status.post princ.
ibidū dicit, si appareat euidēter testatorem mutasse volūta
tem &c.& ibi not.Bart.ff.de donationib.inter virū & vxo
rē.& l.cū tacitū.ff.de probatio.ca.maiores.ad fi.& ibi not.
de baptismo.quia pōt bene stare quod redierit i amicitiā,
& tamē nō sit redintegratum legatū,vt faciunt boni Chri
stiani qui propter confessionē & cōmunionē remittūt in
5 iurias & rancores,quia vt ait Seneca,grauis†& boni viri ē
iniurias despicere.Pondero etiā aliter illum te. ꝙ loquitur
6 conditionaliter, sed ego habeo†ꝙ conditio à lege prolata
denotat causam finalē.Bar.in l.2.§.fi.ff.de donatio. & est
de forma substantiali,secūdum Bal.in auth.matri & auiæ.C.qñ
mulier tutelȩ officio fungitur.& Ias.in l.2.§.quod si in prȩ
sens.in 6.colu.ff.soluto matrimonio.sed ad hoc vt illa con
ditio importet causam finalē, de necessitate oportet,quod
apertè appareat de voluntate testatoris volentis redinte-
grare legatū,& hoc,vt dixi,nō pōt apparere per solā amici
tiam,sed per testes,aut per scripturam, & hoc mō intelli-
go illū te.Et ꝙ debeat ita intelligi, pbo,primo per te.op-
timū in l.2.in ver.sanè.C.de liber.& eorum lib.dicentē,ꝙ
quāuis seruus pp libertatem adeptā ciuis Romanus effe-
7 ctus,†& postmodū pp superuenientē inimiciā inter ipsū
& dominum in seruitutem reuocatus,& sic ciuilitatē Ro-
manā amittens,ipsius inimicitiæ pœnitentiam agat, & sic
amicitiam cum domino redintegret, nō tñ ex hac amici-
tiæ redintegratiōe ciuilitatē Romanā,quā pp inimicitiā,
quæ causam dedit reductioni in seruitutē,amiserat, recu-
perat,sic ergo in casu superueniens reintegratio amicitiæ
ciuilitatem non reintegrat,quā prætendēs extinxerat ini
micitia , nec videtur pp reintegrationē amicitię extincta
legati reuocatio,ꝙ probatur ex duobus.Primo ex regula,ꝗ
8 habet,ꝙ subsequens† dispositio ex intellectu non inducat
repetitionē eorū quæ in prima dispositione sunt dicta.C.
de vsur.l.per retentionē.ff. de adi.leg.l.si tibi certā. de lega
2.l.cum pater.§.pater certam.Secundo, quia si qualitates
9 adiectæ†dispositioni primo duranti non possunt intelligi
repetitæ,in dubio in dispositione secūda,in qua illius pri-
mo tūc durātis facta est trāslatio,l.nouatione.ff.de noua.
l.Labeo.§.fi.ff.de arbi.l.cū Hermes.C.loc.l. Valerianus.ff.
de præto.stip.cū si cōsequens est,vt multo minus qualita
tes huiusmodi liberalitatis adiectę reintegrationi amici-
tiæ prius , quā inimicitia superueniens totaliter extinxit,
nō intelligātur repetitæ in hac reintegratione amicitiæ se
quētis,in qua nō pōt videri trāslata liberalitas prima,vt di
xi,p inimicitiā totaliter extinctā.Tertio pricipaliter hoc
probo,quia id renouatū,ꝙ de per se nō est causa liberalita
tis,nō pōt inducere eiusdē liberalitatis iā extinctæ renoua
tionē.ad hoc te.ad ppositū valde no.ff. de pactis.l.si vnus.
10 §.pactus ne peteret . vers.sed si pactū,dicēs iniuriā†pacto
sublatā nō posse pacto sequēti redintegrari, & subijcit ra-
tionem

tionem formaliter sic.non enim ex pacto iniuria nascitur,
sed ex cōtumelia,&c.Ita igitur in proposito nostro ipsam
liberalitatem,quam non inducit sed integratio amicitię,
sed voluntas exercentis talem liberalitatem,non debemus
dicere redintegratā & simplici superuenientia amicitiæ,
& sic pacis,cum non ex simplici pace,sed ex speciali con-
cessione testatoris ipsi legatario legatum seu liberalitas na
scatur.vnde ille tex.ita inductus est ad propositum nostrū.
Quarto principaliter patet, quod nec dici potest eandem,
liberalitatem legatario redditam ex hac sequenti amicitia
& pace,propter præsumptam voluntatem,quoniam in ea
nulla liberalitatis mentio facta fuerit, consequens est , vt
11 succedat notissima iuris regula volens vt conuentio†non
vltra res in eadem expressas extendatur.l.si vnus.§.ante
omnia.ff.de pact.l.stipulatus es opus.ff.de fideius.& l.fide
iussores magistratum.§.pro Aurelio.eo.ti.cum simi.Vlti
mo principaliter nec dici potest ipsam liberalitatem lega-
tario redintegratam ex concessione causæ , id est inimi-
citiæ quæ liberalitatem seu legatum totaliter extinxerat,
12 quoniam iuris est notissima regula , quod sublatio†causæ
præcedentis actus sublatiue de per se solum actum iam
sublatum non redintegrat,sed opus est nouo cōtractu,quā
doque voluntario,quandoque coacto,prout sunt casuum
diuersitates,vt patet ff.de condi.ob caus.l.si quis accepto.
ff.quod me.cau.l.metum.§.hoc edicto.ff.de prȩscrip.ver.
l.ob eam.secundum vnum intellectum.C.de trāsact.l.cū
mota.cum simi.Posset etiam ad hanc intelligentiam addu
ci materia l.quæ res.§.aream.ff.de solut.l.inter stipulantem
§.sacram.de ver.obl.l.deferre.§.fi.cū l.seq.ff.de iure fis.l.ꝙ
in rerum.§.fi. de leg.3.cum simili.sed prædicta satis sunt.
Sed ad omnia ista videtur posse responderi, quia si præsup
ponimus rediisse in amicitiam,de necessitate sequitur te-
statorem pœnituisse prioris offensę.non enim potest redi
13 re in amicitiam,nisi testatorem pęniteat,cum redire†sit in
pristinū statum ire,sicut restitutio dicitur in pristinū sta-
tum repositio.l.ꝙ si minor.§.restitutio.ff.de mi.Et si dicis
opus est ꝙ appareat de mente testatoris redintegrantis le
gatū,dico ꝙ apparet tacite,& istud sufficit vt dicta l.quod
si iterum. Nec est verum quod requiratur declaratio volū
tatis facta per scripturam,vel coram testibus quia nullibi
14 hoc probatur.& quod legatū†redintegretur propter ami-
citiam probatur ratione manifesta.nam cessante causa ces
sat effectus.l.adigere.§. quamuis.ff.de iure patro.c.cum ces
sante.de appell.sed causa ademptionis fuere inimicitiæ,qa
tūc cessant. ergo dēt cessare effectus.i. adēptio,& sic rema
nere in pristinum statum, cum contrariorum eadē debet,
esse disciplina, cum sit eadem ratio.& per hoc tollitur ꝙ
supra dictum est,ꝙ ista stent simul, scilicet reditio in ami
citiā & ademptio,quia hoc est impossibile per dictā regu-
15 lā.Sed dic dictā†regulā non obstare,nam quandoque actus
est perfectus & tunc cessante causa non cessat effectus.&
Bar.in l.1.§.fi.ff.de dona.& Bart.in l.ex duobus in prin.3.
col.ff.de duo.reis.sed in casu nostro actus est perfectus, sci
licet reuocatio legati propter inimicitiam,ergo non cessat
effectus per reditionem in amicitiam.Non obstat si dicas
quod sicut ei quādo legat,oportet quod appareat per te-
stes,aut per scripturā,ita quādo redintegrat,cum de nouo
det,per ea quæ no.Bar.in l.hæredes palam.§.1.ff.de testa-
men.Quia respondeo negādo ꝙ de nouo det,vel videatur
16 dare,quia tūc quis†videtur de nouo dare,qñ cōfirmat,vel
redintegrat actum ipso iure nullum,sed legatum propter
17 inimicitias nō annullatˀ ipso iure,sed tantū ope†exceptio
nis propter voluntatem testatoris,ꝗ p̄sumitˀ abesse.& hoc
dt tex.in fi.d.l.3.ergo non cēsentur de nouo dare, per Bar.
18 & alios in l.more.1.col.in fi.ff.de iurisd.om.iudi.& istat† de
legato dixi quo ad intellectum d.l.3.in fi.cum l.seq.quē in
tellectum contra omnes doc.puto in puncto iuris esse ve
rum,quia si recte consideras supra adducta ad intelligētiā
illius legis tolli non possunt,scilicet, ꝙ nō p solā redinte
grationē amicitiæ redintegretˀ legatū.Cogita tñ,quia do-
cto.omnes simpliciter ptrāseunt,& aliquod verbū suprà
adductū non ponunt. De exhæredatione autem quid sen
tiam,dicam inferius,& quod exhærædatio non intelligatˀ
reuocata,probatur,quia esset facta sub condictione, scili-
19 cet exhæredo filium † nisi reuertar in amicitiam,quæ non
potest fieri sub conditione.l.etsi pepercerit in prin.& ibi
Alex.ff.de libe.& post hu.Ad hoc potest responderi,quod
ista est quædam conditio tacita pendens à voluntate testa-
toris,quæ non vitiat exhæredationem.alias omnis exhære
datio posset dici facta sub conditione,& per cōsequens
nulla exhęredatio valeret,quod non est dicendum , cum
20 in omni† exhæredatione inest tacite conditio pendens
exhæredo filium nisi reuocem exhæredationē. Præterea,
dicitur in l.posthumus.in prin.ff.de iniu.test. quod si post-
humus nascens rumpat testamentum,& viuo testatore de
cedat,conualescit testamentum absque alia declaratione
voluntatis testatoris.& te.in l.qui liberis.§.testamento.ff.
de bo.pos.secundum tabu.dicit,quod si quis post factum
testamentum dederit se in arrogationem,testamentū rū-
pitur.& si efficiatur sui iuris,testamentum reconualescit,
nisi expressè in codicillis. vel coram testibus declaret vo
lūtatē suā.Ias.in l.si arrogator.in 16.col.ff.de adop.concor
21 dat ista iura sic , quando testamentum †rumpitur ex facto
alterius,loquitur l.posthumus quando vero rūpitˀ ex facto
22 voluntario testatoris,†loquitur d.§.testamento.& istam
doctrinam sentit Bar.in l.si quis filio exhæredato.§.quate
nus.in fi.ff.de iniust.testa.Modo in proposito,exhæræda
tio est facta voluntate testatoris, & eius facto,vñ attentata
pdicta doctrina nō debet posse reuocari,nisi expres se ap-
pareat de voluntate.Ad hoc pōt respōderi.ꝙ imò in casu
isto exhæredatio fuit facta facto filij,& sic alterius, cū cō
miserit aliquam causam ingratitudinis,& sic eius facto,&
causa,prout est in ademptione legati, quia cēsetur adēptū
tacite p solas , inimicitas absque reuocatione expressa fa
cta à testatore,cū culpa,& facto legatarij hoc pcesserit.&
tenet Bart.in l.cū tabulis.§.1.de his quib.vt indi. Vel ali-
ter pōt respōderi,ꝙ sumus in diuersis terminis, & aliud ē
ꝗrere,vtrū actus semel reuocatus ex facto volūtario testa
toris possit reuocari tacitè,& dicēdū est ꝙ nō.d.§.testa-
mēto.& ita pcedāt supradicta, & aliud ē ꝗrere vtrū actus
factus à testatore q nūquā fuit reuocatus,possit tacitè re-
uocari.& ita est in casu nostro.Et dicēdū est ꝙ sic patet in
d.l.3.in fi.declarando vt supra. Sed p opin.Bart. videtur
tex.in l.in ipsius.C.fami.ercis.ubi dicitˀ,ꝙ si dominus caue
rat,ꝙ vnus ex seruis suis moreretur in vinculis,& alter vē
deretur exportandus,dicitur ibi,ꝙ p clementiā tollitˀ illa
offensa,licet scripturis nō pbetur dūmodo aliquo modo
hoc cōstet,psertim cū talia merita pcedāt,vt ira domini
poterit mitigari.& secūdum Bal.ibi à dispositione odiosa facile
receditˀ p dispositionē fauorabilē. Pōdera ergo ꝙ si istud
pcedit in seruo,& sic in extraneo,multo fortius pcedet
in filio.Quid tenēdū in isto dubio passu?videtur qđ opi-
nio Bar.sit verior,p dict.l.ipsius.& alia pdicta.& obiectio
nibus suprà factis est bene respōsum iudicio meo. Dico
in primis,qđ illi qui dicunt Bar.in dicta l.3.in fi.decidere
exhæredationē esse reuocatā pp recōciliationem,non be
ne dicunt.quia Bar.hoc non dicit ibi,nec vnquam dicet.
sed quærit de illa quæstio.& arguit de illo te.pro pte affir
matiua,& relinquit indecisum,& ita videtur intelligere.
Bartol.Are.in l.filio quem pater.in prima colum.ff.de libe
23 ris & posthumis. Vnde dico indubitanter†talem exhære
dationem propter reconciliationem non esse reuocatam.
hoc probabo lege,& authoritate probo lege.quia tex.est
in terminis in dicta l.filio quem pater.vbi dicitur,†quod
si pater exhæredauit filium emancipatum,& postea arro-
get eum,& pe consequens reuertatur in amicitiā patris
& reconcilietur,quod per hoc censetur exhæredatio reuo
cata.& est ratio secundum doc.ibi,quia si per istam recō
ciliationem esset reuocata exhæredatio,filius inueniret se
præteritum,& per consequens rumperet testamentum,
quod non videtur esse de mente testatoris,cum nemo prȩ
sumatur elegisse viam,per quam sua dispositio infringa-
tur

tur.l.3.ff.de teſta.milit. Authorirate probo.quia hoc ſentit expreſsè Areti.ibi in d.l.filio quem pater.dum allegat Bar.in d.l.3.& ita ſentit etiã Ale.& Pau.de Caſt.ibi. Et per prædicta hanc partem tenerem in iudicando, & conſulendo, quicquid dicat Ias.in d.auth.nõ licet. Nõ ob.l.in ipſius
25 C.fami.ercis.quia ibi non ſequeretur irritatio teſtamenti ſicut in caſu noſtro. Sed quæro nunquid verba generalia
26 ¶ſufficiãt ad remiſsionem iniurię, & ſic exheredationis? verbi gratia, dicit pater, cuilibet filio meo dono decẽ. vtrũ per hoc viduatur filio exhæredato offendenti iniuriã remitere, & ſic exhæredationem? Dic quod non. quia verba
27 generaliaꝰ debent referri ad emerẽtes, non aũt ad indignos vel odioſos etiam in materia fauorabili, vt eſt in vltimis volũtatibus.te.eſt no.in l.§.Lutius Titius Damam.ff.de l. 2.quod verum eſt ſecundũ Bal. in d.l.in ipſius.C.fa.ercis. in fi.niſi omnes offenderint, quia tũc de neceſsitate rẽfertur ad offendentes, & odioſos, vt diſpoſitio aliquid operetur.ar.l.fundus qui locatus.ff.de fundo inſtru.& l.qui concubinã.§.qui hortos.ff.de leg. 1.cũ ſimi. Et nota omnia ꝑdicta, quia alibi hoc mõ declarata non reperi quia doctores ſimpliciter tranſeunt.

ADDITIO.

An ſi filius rediit in gratiam patris, ſit exhæredatio reuocata, latè & doctiſsimè diſcutit Did.Couar.in c.Raynutius. nu.17.ver.illud hic notandum eſt.extrà de teſta.Gab.Sar.

IIII.

1 Libellus obſcurus, generalis, & incertus parte non opponente procedit.
2 Verbum, debet, importat neceſsitatem.
3 Intellectus l.ſi rem.ff. de rei vendi.
4 Forma non ſeruata actus eſt ipſo iure nullus.
5 Omiſsio ordinis iuris, & formæ legis, vitiat actum, & conſensus partium nihil operatur, cum formæ legis renuntiari, non poſsit.
6 Sententia debet eſſe conformis libello.
7 Intellectus l.ſi C.de anna.excep.& nu. 14.
8 Citatio qualibet etiam generalis & indiſcreta interrumpit præſcriptionem. Item & oblatio inepti libelli.
9 Intellectus c.ſignificantibus.de libelli oblatione.
10 Argumentum à contrario ſenſu non ſumitur, vbi reſultat correctio legum.
11 Forma legis inducta ob certam cauſam, quæ nunc ceſſat, an poſsit renuntiari?
12 Forma legis inducta in fauorem partis tantum an poſsit renuntiari?
13 Sententia certificari poteſt ex actis.
15 Libellus ineptus, & nullus præſcriptionem interrumpit.
16 Iudex ex mero officio parte etiam non opponente poteſt cogere actorem vt libellum ſuum obſcurum declaret.
17 Libellus generalis & obſcurus in criminalibus parte etiam non opponente, eſt ipſo iure nullus, ſecus in ciuilibus.

1 NOtant doctores in l.edita.C.de eden.quod licet libellus ¶obſcurus, generalis, & incertus parte opponente nõ procedat, tamen ſecus eſt parte non opponente. per te.in l. fi.C.de anna.excep. vbi Bar.& alij doct.& eſt te.in c.ſignificantibus.de libel.obl.vbi ſufficit petere in genere, licet poſtea reuocetur in irritũ, vt ibi. Sed hoc videtur falſum, per te.in l.ſi in rem.in fi.in verbo, debebit.ff.de rei vẽdi. dicitur ibi, quod in libello quis debet exprimere cauſam, & rẽ
2 & circunſtantias rei. põdera, verbũ debet, ¶q̃ importat neceſsitatem. 1.de dolo & contu.& ibi Abb.l. Paulus.1.ff.de re iudi.& ibi doc. ergo neceſsariò requiritur quod libellus ſit certus, alias eſt ipſo iure nullus. Niſi diceres, quod loqtur quando pars opponeret, & ſic vt libellus procedat parte opponẽte neceſsitatur facere illa de quibus ibi. & hoc vt iura iuribus concordent. l. 1.C. de inoffi.do. ſed hoc eſt
3 diuinare. Sed ponderaꝰ quod ille te. ꝓcedit dando formã, vt etiã patet in prin. illius l. dum loquitur conditionaliter, per id quod no. Bar. in l. 2. §. fi. ff. de don. & Bal. in auth. matri & auiæ. 1. colũ. C. qũ mul. tu. offi. fun. & Ias. l. 2. §. quod
4 ſi præſens. in 6. col. ff. fol. ma. tũc ¶non ſeruata forma actus eſt ipſo iure nullus. l. inter cætera. ff. de libe. & poſt hu. l. cũ hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact. ſed in caſu noſtro non eſt certus prout requiritur in d. l. ſi in rẽ. ergo eſt nullus. Nec põt dici quod hoc ſolum ſit inductum in fauorẽ rei, vt poſsit melius deliberare an velit cedere vel contẽdere. l. 1. & ibi no. C. de eden. & non fauore petentis, quia reſpectu eius libellus incertus habet ſua ſubſtantialia, nimirum ſi reo tacente procedit libellus, quia tacitè videtur renuntiare d. l. fi. de anna. exce. & quilibet poteſt renuntiare fauori ſuo. l.
5 pẽ. C. de pact. ga cũ ſit ꝺomiſſus ordo iuris, ſ. ꝙ libellus ſit certus, ꝙ eſt de ordine iuris, vt d. l. ſi in rẽ. & ſic omiſſa forma legis, cõſenſus partis nihil operatur, cũ formæ legis & ordini iuris nõ poſsit renuntiari. gl. in c. diſpẽdia. & in c. ſtatutum. de reſcrip. in 6. & quod no. Bal. in auth. ſi quis in ali quo documento. in 1. col. C. de edẽ. vbi dixit notab. quòd ſi quis conſentiat publicationi teſtiũ ab aduerſa parte ꝓductorũ, ſi tũ tales teſtes nõ fuiſſent rectè & rite recepti, talis cõſenſus nihil operaretur. facit quod ſi talis libellus incertus ꝓcederet, iudex poſſet teneretur ferre ſententiam
6 incertam, cum ſententia debeat eſſe conformis libello, vt l. vt fundus. ff. cõmuni diui. qđ nõ eſt dicendũ. §. curare. Inſti. de actio. Nec obſtat d. l. fi. de anna. exce. vbi eſt fundamentũ doctor. ga loquitur de interrũpenda præſcriptione,
7 & ſic in libello citatorio, vt ibi patet. & ideo nõ refert an ſit generalis, & pars nõ opponat, quia etiam ſi oppone ret, ſufficeret ad interrumpẽdam præſcriptionem. & hoc voluit Iac. But. vt refert Ange. in d. l. ſi rem. in fin. ga ¶libet
8 ¶citatio generalis, & indiſcreta interrũpit pſcriptionẽ, vel oblatio inepti libelli. ad hoc vide Bar. & ibi in l. accuſatus ff. ad le. Iul. de adul. & Ias. in §. curare. in 3. col. in ver. 6. prædicta reg. Inſti. de act. Ad c. ſignificantibus. reſponde,
9 ¶quod ꝓcedit de facto, vt de facto irritum reuocetur. ita reſpõdit Barba. in apoſt. ad Abb. in d. c. ſignificãtibus. quod tenementi, quia ſecundum hoc deſtruit multas doctrinas doctorũ. Sed iſta reſponſio non videtur aliquo modo tollere contrarium. nam dicitur ibi in fin. quod ſi ita eſt ꝓut narrabat, ꝓceſſus reuocatur in irritum, ſcilicet, quatenus de facto ꝓceſsit cum ſit nullus ex eo quod pars oppoſuerat, ergo à contrario ſenſu, ſi non eſt ita vt narrabatur, & ſic ſi pars non oppoſuit, nõ debet reuocari in irritum, ſed debet valere. Sed ad hoc realiter reſpõdeo, & dico, ꝙ ibi relatio non debet fieri ad oĩa ſupradicta, ne reſultet exorbitans correctio. l. ſi in rem. ff. de rei vẽdicatione. per gl. & ibi Bar. & Are. in l. talis ſcriptura. de leg. 1. & ꝓ te. in l. vxorẽ §. 1. de leg. 3. vnde illa clauſula, ſi eſt ita &c. nõ refertur ad id quod ſupra dixerat de oppoſitione facta contra libellũ
10 generalẽ & obſcurum per prædicta, & per conſequens tar gumẽtũ à cõtrario ſenſu ſumi non poteſt, cum reſultaret correctio legis, vt no. doc. in l. 1. ff. de offi. eius cui man. eſt iuriſdic. Sed videtur quod ad omnia prædicta reſponderi poſsit primo: quod formæ legis quę eſt inducta ob certam cauſam quæ nunc ceſſat, poteſt renuntiari. l. cũ hi. §. cũ
11 autem tranſac. ſed ita eſt in caſu noſtro, ergo poteſt renũtiari, iſta enim forma eſt inducta ob hanc cauſam, id eſt, vt reus poſsit deliberare an cedat, vel contendat, quæ cauſa ceſſat ſi non opponit, cum deliberauerit contendere. Niſi diceres quod ibi minor alimentarius quando tranſegit ſuper alimentis ſine decreto prætoris facit cõditionem ſuã meliorem, quod ſecus eſt in caſu noſtro quia fatigatur libus & ſumptibus quando libellus eſt incertus, quod nõ fatigaretur, ſi libellus eſſet certus, quia forte cederet, & nõ contenderet, & ſic in caſu noſtro ceſſat cauſa, prout in dic. §. cum autem tranſac. Vel ibi ideo eſt, quia lex vltra pro-
12 cedit. Secundo aliter reſpondetur, quodꝰ cum ſit inducta iſta forma in fauorem partis tantum, poterit renuntiare. l. 1. ff. de ferijs. gl. in c. de offic. deleg. Non obſtant gloſſ. ſupra allegatæ, quia loquuntur quando forma eſt introducta non ſolum in fauorem partis, ſed etiam publicæ vtilitatis. Ad id ꝙ dicitur, eſt omiſſus ordo iuris, &c. negatur, quia connumeratur inter ea quæ ſunt de ordine

dine iuris, quæ ponuntur per gl.& doct.in l.prolatã. C.de ſenten.& d.l.ſi in rem.non probat quod ſit de ordine iuris. Non obſtat, quod ſequetur, quod iudex cogeretur ferre ſententiam incertam, &c. quia dico quod in proceſſu dum actor probat intentionem ſuam, certificabitur libel
13 lus, & declarabitur, & ſufficit ꝙ ſententia certificetur ex actis l. 3. C. de ſen. quæ ſine cer. quant. Nec obſtat reſpõſio data ad l. fi. C. de annal. except. quia ſi rectè inſpiciatur
14 ille tex. non ſolum loquitur in libello citatorio ad interrũpendam præſcriptionem, ſed etiam in libello peritorio, & conuentionali, nam dicitur ibi, ꝙ ſi quis fecerit libellũ generalem. propter hoc multæ altercationes ortæ fuerant inter antiquos iurilperitos maxime propter interruptionem præſcriptionis. ponderа ꝙ ſi loqueretur tantum de libello citatorio ad interrumpendam præſcriptionem, vna tantum eſſet dubitatio, & non plures, cuius contrarium dicitur ibi. Pondera etiam dictionẽ maximè, quę implicat idem in alijs libellis peritorijs, & cõuentionalibus. Tamen poſſes pro alia opi. dicere ꝙ imò ille tex. nõ negat, quin libellus generalis dicatur nullus, pars nõ opponat, bene dicit, quod ſi aliquis generaliter dixerit obnoxium ſibi aliquem conſtitutum, & omnes actiones puta perſonales & hypothecariæ, & ſimiles, & competẽtes ex incerta libelli cõfectione preſcriberentur, quod nihilo minus reiectis dubitationibus quæ emergebãt, vult ꝙ ad illas actiones in narratione libelli nõ contentas interrumpatur præſcriptio, quia videtur omne ius ſuum in iudiciũ
15 deduxiſſe, vt ſupra dixi, etiã per oblationẽ libelli inepti, qui eſt nullus, interrumpitur præſcriptio, & ſic fundat ſe in præſcriptione. & aliter dicere eſſet corrigere d. l. ſi in rẽ quod eſt dicendum, niſi apertè conſtet. l. præcipimus. in fi. C. de appel. Quid tenendum in iſto paſſu dubioꝰ videtur mihi quod iſta pars in puncto iuris ſit verior, & diſputatiuè teneri poſsit. Cogita tamen. Retenta tamen opinione cõmuni, limita no. reg. d. l. fi. in fi. C. de anna. exce. quod iu
16 dex ex mero officio etiam parte non opponente põt cogere actorẽ vt libellum ſuum obſcurum declaret. ita dicũt Bal. & Sal. & Ias. in l. 3. C. de tranſact. Limita etiam procedere in cauſis ciuilibus, ſecus in cauſis criminalibus, vbi libellus generalis & obſcurus eẽ parte nõ opponente ẽ ipſo
17 iure nullus, vt ꝑ Papienſes in l. 1. co. vbi iſtud limitãt. ff. de edẽ. & valde no. ꝓdicta, ga nõ inuenies alibi ita declarata.

V.

1 Legatum reuocatur propter inimicitias capitales, vel grauiſsimas ſuperuenientes inter teſtatorem, & legatarium, etiã ſi poſt tale legatum reuocatum fecerit codicillos, in quibus dictum legatum non reuocauerit. hoc tamen limitatur.
2 Legatarius ignoranter incidens in inimicitiam cum teſtatore, legato non priuatur.
3 Vaſallus concubans cum vxore domini ſui ignoranter, feudo non priuatur.
4 Legatus an priuetur legato ob inimicitias ſubſequentes, ſi proceſſerunt culpa teſtatoris?
5 Legatum an & quando ob inimicitias ſuperuenientes cenſeatur reuocatum?
6 Legatarius ſi occiderit teſtatorem vilem cum eius vxore cõcubantem, legato non priuatur.
7 Donatio cauſa mortis an cenſeatur tacitè reuocata propter ſuperuenientem inimicitiam ſicut legatum?
8 Donatio inter virũ & vxorẽ reuocatur ꝑ tacitã pœnitẽtiã.
9 Donatio cauſa mortis an inducatur ſi expreſsè mortis mentio facta non fuerit, ad hoc vt reuocari poſsit?
10 Donatio cauſa mortis quãdo videaꝰ reuocata, & quãdo nõ?

1 REgula eſt, quod l. gatum reuocatur propter inimicitias capitales. vel grauiſsimas ſuperuenientes. inter teſtatorẽ & legatariũ. l. 3. §. fi. ff. de adi. leg. quod amplia ꝓcedere etiã ſi teſtator poſt tale legatu reuocatũ fecerit codicillos, in qb⁹ nõ reuocauit legatũ factũ illi, ꝙ put poterat ſi volebat. & ꝙ hãc ꝑſumptionẽ nõ definit eſſe reuocatũ legatũ, cũ videreẽ dicẽdũ ꝙ ſic. ꝑ reg. l. diuus. ff. de in inte, reſt. ga vna ꝑſumptio tollit aliam, ſicut quando per reconciliationem reintegratur legatũ, eodẽ modo eſſet dicendũ in caſu noſtro, tamen (ut dixi) in contrariũ no. Bar. in l. filia. §. Seio. per tex. ſolennẽ. ff. de adimen. leg. quod bene no, quia multi dicerent contrariũ. Iſtã ampliationẽ ego limitarẽ, quando in codicillis teſtator reuocaret expreſsè aliqua ex legatis iã tacitè reuocatis ꝑ inimicitias, & aliqua nõ, quia tunc illa quæ expreſsè nõ reuocauit, dicerẽ ꝙ deberentur. ex quo. n. reuocauit quædã, & ꝙdã non, videtur expreſse apparere de mente ſua, quod non vult reuocare illa, quæ expreſsè non reuocauit. arg. l. cũ ꝓtor. ff. de iud. & c. nonne. de ꝓſump. facit tex. l. cũ hic ſtatus. §. qui quaſdã. ff. de donatio. inter virũ. Intelligerẽ tamen dictã limitationẽ non procedere, quando tale legatũ ſemel reuocatũ fuiſſet factũ ex pluribus corporibus exiſtentibus, quia tũc ſi ibi reuocaret, quod eſſet principale, extingueretur in totũ legatum, alias ſecus, per tex. in l. peculiũ. §. quadrigæ, & ibi
2 no. Bar. ff. de leg. 4. Prædictã tamẽ regulam nouiter limitarẽ nõ ꝓcedere, qñ legatarius ignorãter incidiſſet in inimicitiã cũ teſtatore, quia tunc non priuaretur legato. arg. eorũ quę no. gl. & Bal. in ſimili in c. 1. quib. mo. feu. amit. vbi habetur, ꝙ ſi quis inſultat dominum, quem neſcit eſſe dominũ ſuum, non perdit feudum, niſi eſſet ignorantia craſſa & lupina, quia paria ſunt ſcire. vel ſcire debere. l. quod
3 te. ff. ſi cer. pet. & idem dicunt ibi gl. ff. ſi concubuit ¶cum vxore domini ſui neſciens eã vxorẽ. ſequitur Alex. in apoſtil. ad Bar. in l. item apud. §. ſi quis virgines. ff. de iniur. Cogita tamen. Adde ꝙ Bartol. in l. cum tabulis. §. 1. ff. de his qui. vt indig. ſingulariter limitat dictã regulã nõ ꝓcede
4 re, quando ſi inimicitiæ proceſsiſſent culpa teſtatoris. per illum. §. 1. quem Bar. ibi reputat mentit. tenendum. Ias. verò in l. ſi filiam tuam. in princ. C. de inoffi. teſta. probat illã limitationẽ, & bene iudicio meo, ꝙ quo facit vltra ipſum. l. ſi inimicitiæ. ff. de his qui. vt indign. vbi dicitur, quod legatum reuocatur ſi legatarius palã & aperte maledixerit teſtatori, ergo à contrario ſenſu, ſi bene dixerit, non reuocat tunc ſic in d. l. cum tabulis. §. 1. bene dixit non patiendo ſe eſſe concubinam patroni, nimirum ſi nõ reuocatur. & ſic illa lex ſuper qua ſe fundat Bar. nihil facit, quia non eſt diſtinguendum ex qua parte inimicitia ſit cauſata. Ita in ſimili dicit gloſſ. notab. in l. athletæ. §. dat remiſsionem, in ver. inimicitia. & ibi nota. Bald. quam dicit non eſſe alibi.
5 ff. de excu. tuto. Tamen ſi vellemus tenere ꝓopin. Bart. ex ſuis dictis poſſet inferri, quod ſi poſt teſtamentum teſtator feciſſet inſultum legatario ſine illius culpa forte, quia habebat rem cum vxore legatarij, propter hoc non
6 cenſeretur reuocatum legatũ, quod forte procederet etiã, ſi legatarius ipſum teſtatorem inſultãtẽ pro neceſsaria ſui defenſione interfeciſſet, vel ſi ipſum teſtatorem vilem perſonam cum vxore repertum interficiat, per tex. notab. d. §. 1. l. cum tabulis. Sed quæro nunquid donatioꝰ cauſa mortis cenſeatur tacitè reuocata propter ſuperuenientem inimicitiam, ſicut legatum? Videtur ꝙ nõ per gl. in l. cũ martus. §. fin. ff. de pactis dot. & in l. 2. C. de iure do. vbi gl. ſoluendo quoddã contrariũ dixit, quod licet ibi lit donatio cauſa mortis, & poſsit reuocari ad libitum donantis, & in eius abſentiam, tũ requiritꝰ ꝙ fiat per modũ expreſſum, & non tacitum, puta ſi alteri donet, vel leget quis rem mihi prius donatam cauſa mortis. quæ opinio eſt multũ nota: & vtilis in practica, & pro ea videtur tex. in terminis, non violando literã in l. vxori ſuæ. ff. de donatio. inter virũ & vxorẽ. & ſic patet, ꝙ non cenſeatur reuocata ꝑ ꝓ ſuperuenientẽ inimicitiã ſicut legatũ, vt ſupra dictũ eſt. Quod intelligerẽ, niſi ſequat indignitas, q̃ habeꝰ in l. ſi ab hoſtibus.
8 §. fi. ff. ſoluto matri. Nec obſtat ſi diceres, donatioꝰ inter virũ & vxorẽ q̃ morte cõfirmatur, reuocatur ꝑ tacitã pœnitẽtiã, alteri legãdo vel donãdo. l. cũ hic ſtatus. §. ſi maritus & §. q quaſdã. ff. de dona. inter vi. & vxo. Nã ad hoc reſpõdeo, quia illa eſt magis debilis à ſui initio, nimirum ſi ꝑ tacitã pœnitentiã reuocatur, quod ſecus eſt in caſu noſtro. Et nota valde prædicta, quia ſi vera eſſent, limitarent totum titulum de donatio. cauſa mortis, & reſultaret differẽ

tia

tia vltra alias per docto.traditas in l.2.ff.de.leg 1. & per pa
pienses in l.non omnis per totum.ff. si cer.pet. Alias si tibi
displiceret ista op.oporteret dicere, quod nõ eēt vera opi
in l.quæ dotis.ff.solu.matri.quam cõmuniter tenent doc.
9 vt non† sufficiat habitam esse mentionem motis expres-
se vel tacite, nisi expressè hoc dicatur, quod donet causa
mortis ad hoc vt talis donatio reuocari possit, per tex.le
Seia.§.fi.ff.de dona.cau.mor.cum contrariorum eadem d-
beat esse disciplina, quando est eadem ratio. Sed tamen
non videtur quod sit vera ista opinio, quia præter quã quo
ad ordinationem, donatio causa mortis ęquiparatur, ergo
donatio causa mortis.nec valet responsio, quod donatio
inter virum & vxorem debilior sit in sui initio. quia nos
non tractamus de initio donationis, sed tantum de reuo-
catione, & quantum ad hoc eiusdem sunt potentiæ, quia si
cut vna reuocatur nuda & simplici voluntate, ita & alia, &
sic prædicta opinio redditur dubia, quamuis ad d.l.vxori
suæ.non posset commodè responderi. Distinguerem tamẽ
10 sic† aut donatio causa mortis incœpit à traditione, & tunc
non intelligatur reuocata, nisi reuocetur expressè quia pa
tiendo rem esse apud donatarium, non videtur habere ani
mum reuocandi. Aut incœpit à promissione, & tunc cen-
seatur reuocata. Sed nunquid erit adhibenda distinctio de
qua suprà, an inimicitiæ superuenerint ex culpa donatarij
vel donantis sicut in legato? Cogita, & tene menti omnia
prædicta, quia alibi non inuenies.

ADDITIONES.

Vide Rom.sing.199.& ibi in additio.& late per d.Palati.Ru
ui. in repe.rubricæ extra de donatio.inter virum & vxor.
in §.78.col.4.versi.Item adde nu. 117.& col.6.versi.ad idẽ
facit.nu.28.Gab.Sar.

* Inimicitiæ capitales, vel grauissimæ superuenientes inter
testatorem & legatarium tollũt legatum vel fideicommis
sum, vt clarè probatur in l.3.§.vlt.ff.de adimen.leg. etiam
si post inimicitiam testator qui legauerat, codicillando nõ
ademerit.vt est casus notab.in l.pen.§.Seia.eo.tit.& habe-
tur in l.si inimicitiæ.in prin.ff.de his quib.vt indig.& vbi-
que Bar.& doct.& est gl.in l.hæreditas.in gl.mag.in prin.
C.de his qui.vt indig.vbi Ale.& alij.Ista cõclusio amplia-
tur, etiam si legatarius solum. testatori maledixerit, &
infaustas voces aduersus eum iactauerit.vt est casus singu.
in d.l.si inimicitiæ.circa medium.per quem iuncta glo.di
cit notab.in l.item apud Labeonẽ.§.ait prætor.1.ver.videa
mus.ff.de iniur.quod verbaliter quis iniuriatur, quando im
properatur sibi aliqua iniuria in se.vel suos commissa. quẽ
refert Roma.consi.183.circa fi.ad idem tex.in l.3.in prin.
& ibi Ias.post alios ad hoc notat.in 4.no.ff.de libe.& post-
hu. Quomodo autem probetur talis inimicitia. Bar.post
Dyn.in l.fideicommissum.C.de fideicom. distinxit. vide
Bal.in l.errore.& in l.nostram.C.de testa.Pau.de Castr.in
l.hęredes palam.§.si quis post.ff.de testa.istam etiam Bar.
distinctionem sequitur idem Cast. & Ias.in l.iurisgẽtium
§.quod fere.in fi.ff.de pa.Sed an legatum reuocetur per su
peruenietes inimicitias quibus testator causam dedit, &
non legatarius? In hoc Bar.sing.tenuit quod non procedat
regula prædicta in l.cum tabulis.§.quoniam.per illum te.
ff.de his quib.vt indig. & dicit hoc memoria dignum ad li
mitationem l.3.§.vl.ff.de adimen.legã.istam decisionem
Bar.pro sing.refert Ias.& dicit se alibi non legisse, in l.hæ-
reditas.ver.secundo limita.C.de his quib.vt indig.& sub-
dit se non inuenire aliquem qui de ea faciat mentionẽ nec
approbando, nec reprobando, & putare dictum hoc Bar.
falsum esse quatuor medijs, per quæ dicit se tenuisse & te-
nere contra Bar. & quod indistinctè inimicitię superue-
nientes reuocent legatum etiam si superueniant facto
testatoris, vide latè Catel.Cot.in verb.inimicitiæ.

VI.

1 *Debitor si promittat soluere in quocunque loco placuerit cre ditori, an intelligatur arbitrio boni viri?*
2 *Verbum volo, est absoluta voluntatis.*
3 *Promittens aliquid si illud conferat in voluntatem illius cuius intersit, licet id fiat per verbum volo, tamen semper intelligitur de arbitrio boni viri.*
4 *Intellectus l.cum quidam ff.de leg.2.& nu.6.*
5 *Verbum placuerit, quando importet arbitrium boni viri, & quando liberam, & absolutam voluntatem?*
6 *Intellectus l.in his.§.sororem.ff.de fideicom.libertam.*
7 *Verbum, libuerit, importat liberam voluntatem.*

1 NOtant doct.in l.si conuenerit.ff.de iurisd.om.iudi.q si
debitor† promittat soluere in quocũque loco placue
rit creditori, q istud pactũ nihil releuat, quia verbum pla
cuerit non est absolutę volũtatis, sed intelligitur arbitrio
boni viri.l.in his.§.sororem.ff.de fideicom.liber.doct.in
l.si sic.ff.de leg.1.licet contrariũ teneant ibi nonnulli doc.
Tandem Moder.ibi distinguunt, aut in pacto est appositũ
verbũ importans arbitriũ boni viri, vt est verbũ placuit,
& tũc procedit quod dictũ est. Aut est appositũ verbũ im
portans liberã & absolutã voluntatẽ, vt est verbũ volue-
rit, & tũc pcedit cõtraria opi.qđ imo creditor poterit cõ
2 uenire debitorẽ vbicũque voluerit. quod verbũ† voluerit
sit absolutę voluntatis, probatur in l.cũ quidã.ff.de leg.2.
Bar.& alij in l.si sic.ff.de leg.1.& istã distinctionem appro
bant omnes. Sed recolo quod aliàs reprobaui hãc distin-
ctionẽ in secũdo membro. & multũ placuit præceptori
meo per doctrinam no.& mẽti tenẽdã Ale.in l.1.in 8.co.
ff.sol.ma.& in l.2.§.fi.in 2. col.eo.tit.& in l.postulante.in
3.col.ff.ad Treb.sequitur Soci.in l.si quis, arbitratu.in 1.
col.ff.de ver.obl.Are.consi.14.in 7.col.in fi.in quibus lo-
3 cis dicunt, quod vbi quis† promittit, quod confert in vo-
luntatem alterius.ad quẽ pertinet interesse, licet p verbum
volo, tñ semper intelligitur de arbitrio boni viri, si pro-
mittẽs tractat de dãno vitando.allegant gl.no.in l.pen.ff.
de arbi.& idem dicunt esse de mente Bar.in l.fi.ad fi.ff.de
præto.stip.dũ allegat l.creditor.§.Lucius.ff.man.& ad l.cũ
4 quidã.de leg.2.respondet, †quod ibi nõ tractatur de dãno
vitando, sed de lucro captãdo, prout ibi aperte. quod Ale.
dicit esse menti tenẽdũ, qa quãtũ ad hũc passum hoc decla
ratũ nõ reperit. Ita dicebã in casu nostro, quod licet pro-
missio fiat p verbũ voluerit, importãs liberã volũtatẽ, tñ
qa tractatur de interesse & de dãno vitando ipsius debito
ris pmittẽtis, qa magis ibi expedit soluere conueniri in
vno loco, quã in alio, intelligitur facta pmissio arbitrio
boni viri. Et ideo nouiter etiã inferebã ex pdicta doctrina
5 qđ licet verbũ† placuerit, importet arbitriũ boni viri, hoc
ideo est, qa tractatur de interesse, vt patet in d.§.sororẽ. qa
prius seruus antequã cõsequatur libertatẽ, debet reddere
rationẽ. Sed qñ nõ tractaretur de interesse nec de dãno vi
tãdo, tũc dico quod importat liberã & absolutã volũtatẽ.
l.fideicõmissaria libertas.2.in ver.q si ita.ff.de fideicõmi.
lib.vbi loquitur de verbo libuerit, quod idẽ importat, qđ
verbũ placuerit, ſm Grãmaticos.& hoc vt iura iuribus
concordẽtur.l.1.C.de inoffi.dot.c.cũ expediat.de elect.li.
6.Sed ista vltima declaratio ad verbũ placuerit, nõ videtur
6 vera, qa nõ est verũ qđ ibi tractetur de dãno vitãdo imò
tractat de lucro.legatũ.n.libertatis cõtinet lucrũ & nõ dã
nũ.l.si hæreditatẽ.ff.mand.& sicut in d.l.cũ qdã.dicebã q
tractẽtur de lucro.& ita propriè est in d.§.sororẽ nisi dice
res quod ibi satis tractatur de interesse, & hoc sufficiat. ta
mẽ dicas q ibi verbũ placuerit, non fuit collatũ in volunta
tẽ alterius, ad quẽ pertinet interesse, put dixi supra de ver
bo voluerit.& hæc videtur bona responsio. Nec obstat d.
7 l.fideicomissaria libertas. quia loquitur de† verbo libuerit,
quod bene importat liberam volũtatẽ, secus est de verbo
placuerit, & hanc differentiam inter ista verba ponit Bar.
in l.alio.in 3.col.ad fi.ff.de alimen.& ciba.leg.& in extra
uaganti ad reprimendũ in verbo, videtur expedire. & in
no.15.quod tene menti quia alibi nõ inuenies, faciet tibi
honorem sicut mihi fecit.

ADDITIO.

Vide quæ scripsi in annotationibus meis in sing.15.Matth.
Mãthesilan.vbi plene addidi.vltra quæ vide Dida.Couar
in practicis quæst.c.10.nu.5.ver.sexto.Gab.Sar.

Rubrica

VII.

1 *Rubrica nigro generalior non debet restringi per nigrum specialius loquens.*
2 *Rubrica statuti si dicat, quod filia dotata non succedat, licet nigrũ de matris tãtum successione exprimat, an trahi debeat ad successionem patris, de quo nulla sit expressio?*
3 *Statutum disponens, quod quælibet hæreditas ascendentium deferatur masculis legitimè descendẽtibus exclusis fœminis dotatis, non habet locũ in successione matris, vel auiæ maternæ, sed solũ in ascendentibus per lineam masculinã.*
4 *Statutum excludens filias dotatas intelligitur solum excludere ab hæreditate eius qui dotauit, & non ab alia nisi aliud ex verbis statuti colligatur.*
5 *Statuti excludentis filiam dotatã à successione rõ quænã sit.*
6 *Statuti cum vna tantum reddi ratio potest, ea habetur pro expressa, & ex ea argui potest extensiue.*
7 *Ratio sola in statuto non præsumitur, sed plures.*
8 *Inclusio unius est exclusio alterius, et quo hæc regula pcedat?*
9 *Casus à statuto omissus remanet in dispositione iuris communis. fallit quando statuentes, si de hoc fuissent interrogati, verisimiliter ita statuissent.*
10 *Statuta tantum disponunt, quantum loquuntur.*
11 *Testatoris dispositio facta in vno casu extẽditur ad alium, de quo testator verisimiliter idem disposuisset.*
12 *Dispositio nunquam trahitur ad non cogitata.*
13 *Dispositio legis facilius extenditur, quam dispositio hominis.*
14 *Statutum correctorium debet restringi, vt minus corrigat ius, quam sit possibile.*
15 *Mẽs semper est attẽdenda etiã si verba statuti offendãtur.*
16 *Indefinita æquipollet vniuersali ex interpretatione, non ex propria significatione.*
17 *Dos succedit loco legitimæ.*
18 *Exhæredatio hoĩs debet fieri noĩatim, non exhæredatio legis.*
19 *Statutum corrigendo in vno, an generaliter sit intelligendũ vt in omnibus corrigat?*
20 *Verba in statutis debent propriè, & strictè intelligi.*

1 QVando rubrica est generalior †nigro, non debet re-
stringi per nigrum specialius loquens, imo sufficit
ad decisionem causæ si habet verba perfecta.ita not.do-
cto.in l.1.ff.si certum peta.& ideo Pau.de Cast.cons.334.
incipient. pręsens casus modicam dubitationem habere.
2 videtur. consuluit quod si rubrica statuti dicat, † quod.
filia dotata non succedat, postea in nigro dicatur, filia do
tata non succedat matri, nec auiæ maternæ, de patre autẽ
nihil dicatur, quod dictum statutum habuit locum etiam
in patre, cum rubrica sit generalis. sequitur ibi Alex.in di
cta l.1.& in consi.1.in 4.vol.Ias.tamen in d.l.1.tenet con
trarium sex fundamentis. sed priusquam eis in forma re-
spondeam, quia intendo contra ipsum tenere, adduco in
primis p opin.Pau.q egregiè consuluit Rapha.Cuma.&
plures alij cõsi.215.incip.q quælibet hæreditas.&c. quòd
3 statuto† q qlibet hæreditas ascendentium deferatur ma-
sculis legitimè descendentibus, exclusis feminis, cũ dota
tæ fuerint, quod licet tale statutum generaliter loquatur,
non habet locum in successione matris, vel auiæ mater-
nę, sed solũ in ascẽdẽtibus p lineã masculinã. sequitur Ias.
in l.4.§.ptor ait.in princ.3.col.ff.de in ius vocãd.vbi dicit,
quod est noua decisio, & magna ad intellectum illius sta-
tuti. mouetur Rapha. quia statutũ excludit fœminas, qa
sunt dotatæ, sed ista rõ dotandi cessat in matre, & auia, qa
ad eas non pertinet officium dotandi.l.mater.C. de iure
dot.ergo non comprehendit matrẽ, qa debet intelligi de
hæreditatibus eorum, qui tenentur dotare, & sic de hære
ditate patris vel lineæ paternæ. cum ergo verba non con
ueniant matri, nec eius dispositio.l.4.§.toties.ff.de dam.
infect.l.quod constitutum.ff.de milit.testa.cum simi. Et
4 quod tale† statutũ intelligatur, si dotatæ fuerint ab ea per
sona de cuius hæreditate agitur, & non ab alia, ita tenet
no.Bal.in l.1.C.de leg.hęre.cũ concor.quas dat Ias.in leg.
quoniam nouella.C.de inoffi.testamen.vbi limitat, nisi ex
verbis statuti colligeretur, quod etiam aliunde dotata de
beret excludi. Modo in proposito cum rubrica dicat,
filia dotata non succedat, intelligitur dotata ab eo cuius
erat officium dotare, qui est pater. ergo loquetur de hæ
reditate patris. facit etiam quod si statuentes fuissent in-
terrogati de hoc, verosimiliter idem disposuissent. ergo,
&c.gloss.in l.tale pactum.§.fina.& ibi doctor.ff.de pact.
quod disposuissent idem, patet, quia maior ratio est quod
filia excludatur à successione patris, quam matris, vel a-
5 uiæ maternæ, nam ratio † statuti excludentis filiam dota
tam à successione matris est, vt conseruetur agnatio, &
familia, ne bona perueniant ad extraneos. Bald. in le.
maximum vitium.C.de libe.præter.sed ista ratio multo
fortius habet locum in hęreditate patris, ergo idem dispo
suissent, quia concernit fauorem proprium agnationis, &
proprie masculorum consistentia, quibus grauissimum &
iniuriosissimum esse dignoscitur domus progenitorum
suorum fore, & situs in quibus antiquata est fortè agna-
tionis fama, & ius, & nomen, videre ad extraneos deuolu
tas, & imagines maiorum suorum, hoc est arma sua, & insi
gnia videre reuulsa.arg.C.de administratio.tuto.l.lex.quæ
tutores. igitur huiusmodi exemplo fauore agnationis, atti
nentis & conseruantis famam, & nomen agnationis abs
que dubio videtur adiecta, quia fauorem eius principali
ter concernit.argumen.ff.de contrahen.emptio.l.si in em
ptione.in princi.& quod not.in l.veteribus.ff. de pact.in
gl.& ista rõ perinde est, ac si esset in statuto expressa, ſm
Bal.in dicta l.maximum vitium.& in l.fin.ff.de hæredi.in
6 stituen.& ibi Imol.Sali.in l.2.C.de noxal. Item cũ† vnica
tñ possit reddi rõ, perinde est ac si esset expressa, & ex ea
argui potest extensiue. Ias.in §.omnium.8.colu.in fi. Insti
tu.de act. Posset aliquis dicere, quod fauor agnationis non
sit rõ dicti statuti, nisi sit expressa, vt singul.voluit Bar.in
l.liberorum in sexta col.ver.his præmissis.&c.ff.de verbo
rũ significatio. sequitur Are.in consi.27.inci. pponitur in
facto. in tertia colũ.in fi. Alex.cõsi.80.inci.viso & oppor-
tunè, &c.in 6.col.in 1.vol.Bal.in l.si defunctus.in vi.col.
C.de suis & leg.& in l.Titia cum testamẽto.§.Lucius. Ti
tius.2.ff.de leg.2.vbi per illũ tex.dicit, q rõ istius statuti
est, qa masculi maiora onera supportant quã fœminæ, tñ
prima rõ videtur communior, vt per Papienses in l.1.3.
& 4.col.C.de succ.edict. Pro eis qui tenent quod illa non
sit sola ratio, facit quod no.Sal.in l.serui nostri.C.de nox.
7 q in lege vel statuto† nõ præsumitur q sit vna sola rõ.sed
plures. sequtur & multũ exclamat Ale.l.si cõstãte.in 6.col.
in princi.ff.soluto matrimo. Sed alia opin.est cõmunior
8 vt dixi. Non ob.si dicatur, inclusio vnius† est exclusio al
terius.l.cum pretor.in princi.ff.de iud.c.nõ ne.de psump.
sed in nigro in dispositione statuti includitur hæreditas
matris, ergo videtur exclusa hæreditas patris. Ad hoc re
spondeo, quod dicta regula nõ procedit, quando in omis
so esset eadem vel maior rõ.gl.est approbata in dicta l.cũ
prætor.sed in casu nr̃o est maior rõ, vt s.dic.est, ergo, &c.
9 Nõ obst.q† casus omissus in statuto habet p omisso, &
remanet in dispõne iuris cõis.l.si extraneus. ff.de condic.
ob causam.l.si cum dotẽ.soluto matrimo.cum similib.qa
hoc fallit, quando statuentes verosimiliter ita statuissent.
gl.in dicta l.tale pactũ. qđ verosimiliter ita statuissent, su
pra probatũ est. Non obst.q statutũ nõ dicit, q filia dota
ta excludatur à successiõe patris, ergo nec nos.l.si seruũ.§.
nõ dixit ptor.ff.de acquirenda hæreditate. Nã si statuẽtes
voluissent idem iuris esse, facile erat exprimere de patre.l.
1.§.penul.C.de caducis tollend.cap.inter corporalia.post
10 medium.de translatio.prælato. Item statuta† tantum, di
sponunt quantum loquuntur, & non plus. Bald.in l.testa
mentum non ideo.in vltimis verbis.C.de testamen. quia
ad hoc eodem modo respõdetur quod fallit, nisi statuen
tes verosimiliter idem disposuissent, facit quod notat.
Angel.in leg.Gallus.§.& quid si tantum de libe.& post-
11 humis. quod dispositio † testatoris facta in vno casu ex-
tenditur ad alium, de quo testator verosimiliter idem di
sposuisset. pro quo etiam est text.in l.Lucius.§.final.ff.de
liberis

12 liberis & posthu.& ibi not. Adde quod † dispositio nũquã trahitur ad incogitata. Ange. consi. 244. inci. Philipicius, & c. Contra prædicta fortiter facit tex. in l. si quis ita. §. pen. ff. de testamen. tute. & gl. approbata in l. Lucius. in princi. de liber. & posthu. quæ vul. quod si testator instituat filios suos, licet ista institutio sit generalis, tamen nõ trahitur ad filium quem testator ignorabat se habere, & tamen veri similitudo est, quod si testator sciuisset eum habere, ex naturali charitate eum instituisset. arg. l. 3. C. de inofficio. testamen. & illam gl. sequuntur Bar. & Dy. in dicta l. si. quis ita. §. penul. vnde per ista Aret. in dicto. §. & quid si tantum limitat prædicta non procedere, quando debet fieri extensio de vna persona ad aliam. sequitur Ias. in l. cum res. in 2. col. de legat. 1. & sic in casu nostro. tamen si extẽsio fieret de vna persona ad aliam, prædicta non procederent, & per consequens casus omissus remaneret in dispositione iuris cõmunis. Ad hoc respondeo, quod limitatio data p Are. nihil facit in proposito. nam loquitur in dispositione hominis, vt patet recte intuenti, & ita loquuntur iura allegata per ipsum. Sed nos loquimur in dispositione statutaria, & sic in dispositione legis. & ita loquitur gl. in dicta l. tale
13 pactum. §. fi. & ratio diuersitatis est, quia facilius extenditur dispositio legis quam dispositio hominis, secundum Areti. in dict. leg. 2. in 2. colum. de leg. 1. & in leg. Gallus. §. si eius. in pen. col. in fi. de li. & posthu. & patet ex no. in dicto §. & quid si tantum. Item ideo in nigro statuentes expresserunt tantum de matre, & linea materna, quia si nihil expressissent, non fuissent comprehensæ in dispositione statuti, per id quod consuluit Raph. in dicto consil. De patre autem, ideo non expresserũt in nigro, quia satis erat expressum in rubro, dum dicit, filia dotata, & c. per ea quæ dicta sunt. Item quia hoc erat minus dubium. Nec obstat
14 quod istud † statutum est correctorium, quia corrigit l. fina. C. de liber. præter. ergo debet restringi vt minus corrigat ius commune quam sit possibile. l. 2. C. de noxal. c. cũ dilectus. de consuet. quia multum largè intelligi debet, cũ censeatur fauorabile, secundum Bar. in l. 1. C. de summa. trin. & fide catho. Bal. Sal. & Moder. in l. 2. C. de in ius vo. Non obstant fundamenta Ias. quia respondeo, & quo ad primum dico, quod ista rubrica habet orationem perfectam omnino, nec est bona consequentia, oratio est obscura, ergo non est perfecta, quia ista possent simul stare, máxime cum non probet aliqua lege, & c. Ad secundum ipse respondet. Ad tertium dico, quod hic non est aliqua dubietas, cum expressè apparet mentem statuentium fuisse quod filia excludatur à successione patris, per illud verbũ
15 dotata, & c. vt supra dictũ est, cum mens semper attendẽda sit etiã si verba statuti offendantur. Bal. in l. contra. ff. de legib. Et ratione maioritatis rationis quod non sit dubietas patet, ꝗa rubr. loquitur indefinite, & sic equippollet vniuersalis l. si pluribus. & ibi Bar. ff. de lega. 2. cum sit eadem ratio in vniuerso comprehensorum, vt sæpius dictum est vnde perinde est ac si vniuersaliter excluisset ab hæreditate omnium, patris scilicet & matris, & sic nulla est dubietas. Non obstat illud subtile argũ. quod faciebam contra ip-
16 sum, quod indefinita æquipollet vniuersali, non ex propria significatione, sed ex interpretatione. l. si seruitus. ff. de seruit. vrba. prædio Bar. in dicta l. si pluribus. Ias. in l. stipulatio ista habere licere. circa prin. 3. col. ff. de verborum obligatio. ergo non habet locum in statutis, in quibus debẽt strictè & proprie intelligi verba, & non interpretatiuè l. 3. §. hæc verba. cum simi. ff. de neg. Quia licet hoc sit verũ, ꝙ indefinita æquipollet vniuersali, non ex propria significatione, sed ex interpretatione, tamen in omni materia statutaria, & etiã correctoria æquipollet vniuersali. Bar. in l. omnes populi. in 6. quæst. prin. de iusti. & iurei. & in l. 1. ff. de reg. iur. Ad quartũ respondeo ꝙ istud statutum est fauorabile, vt supra dictũ est, nam principaliter inducẽ est fauore agnationis conseruandæ, & istud debet attẽdi. l. si quis nec causam. ff. si certũ pet. l. qui exceptionem. de condi. indebi. ne in consequentiã resultet odiũ ex per-

fœminarum d. l. qui exceptionem. & ita tenent doct. communiter in dicta l. 2. de in ius vocan. Ad quintũ dico, quod ista non est proprie exhæredatio cum non excludat eam
17 in totum, imo habet dotem, & sic legitimam, cũ dos † succedat in locum legitimæ. Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de conditio. & demõstratio. Secũdo dico, quòd dato quod esset exhæredatio, quod iura dicentia exhere dationem † debere fieri nominatim, loquuntur in dispositione hominis, secus aũt in dispositione legis. ꝙ ꝓbo. nã si testator habẽs plures filios dicat, exhęredo filiũ vel dicat exhæredo filios, exhæredatio nõ valet. l. 2. & ibi do. & in l. Titius. in pri. vbi An. Imo. & Are. de li. & post. tamen si statutum dicat, filia dotata non succedat, vel filiæ dotatæ nõ succedant, valet. & licet sint plures filiæ, excludẽtur à successione. & si fundamentum Ias. esset verum, sequeretur quod statuentes deberent nominare omnia nomina filiarum omnium ciuium singulariter, quod impossibile & derisorium. Tertio respondetur, quod nomen filię satis nominatim est expressum, & hoc tantum requiritur à lege, licet non sint nominatim expressa bona paterna, à quibus exhæredatur. Ad sextum dum dicit, statutum debet intelligi vt aliquid operetur, & ita intellectum debet restringi vt minus lædat ius commune, quã fit possibile, dico istud fundamentum esse de directo contra regulam põsitam p Ale. in auth. ex testamento. C. de colla. vbi dicit, quod quã dõ cõstat quod lex † venit corrigendo in vno, & dubitatur vtrũ corrigat in alio, quod illa lex debet intelligi generaliter, vt corrigat in omnib. allegat ca. contra Christianos. de hære. in 6. iuncta doctrina Imo. in l. si vero. §. de viro. ff. sol. matri. Vnde puto sic dicendum, & trado. vnam nouã doctrinã quã credo esse veram, tamen cogitabitis an procedat. Dico ergo ꝙ quãdoque ẽ dubiũ vtrũ corrigat in aliquo. & tũc si itelligeremus legẽ vel statutũ ꝙ nõ corrigat ius cõmune, ver. legis vel statuti impropriarẽtur. & nõ sũt improprianda, sed debent sumi in propria significatione licet per hoc corrigatur ius commune. ita procedit quod no. Bar. in l. 4. §. prætor ait. ff. de dam. infect. quem ita intelligit Ab. in c. cum dilectus, in tertia cõlum. de consuetudo. Aut verba non impropriarentur, sed possent capi in significatione stricta, larga, & largissima, & tunc sunt intelligenda eo modo per quẽ non corrigatur ius commune, etiã si caperes verba largissima significatione. & ita loquitur te. in dicto c. cum dilectus. de consuetu. Aliquando cõstat ꝙ corrigit, & certũ est quod corrigit in vno. tamen est dubiũ vtrum corrigat in alio, & tunc debet intelligi, vt corrigat in omnibus. ita procedat quod no. Alex. in dicta authẽ. ex testamento. & ita sumes in casu nostro. nam certum est ꝙ corrigit in matre, sed dubiũ est vtrum corrigat in patre, ergo debet intelligi indistinctè, vt corrigat in omnibus. Vel vt dixi supra, debet intelligi large, cum censeatur fauorabile. & sic extensio fieri poteſt. egregie. Pau. de Cast. Bald. & Alexan. in l. qui se patris. C. vnde libe. & ibi Ias. ad fina. 28. col. vbi tradit singu. limita. ad regu. quod in statutis † verba debent proprie & strictè intelligi quod nunquã exeat mentẽ tuam. Et per hæc manifestè apparẽt omnia fundamẽta Ias. esse sublata. & ad veritatem istius decisi. no. prædicta seruа memoriæ, quia alibi hoc modo hunc passũm declaratum non inuenies, si autẽ bene dixero, Deo laudetur, si autem malè, redarguat. vt vtar verbis Bar. in l. non solum. §. morte. post prin. 2. col. ff. de no. ope. nun.

VIII.

1 *Probatio per coniecturas in casibus clandestinis dicitur manifesta.*
2 *Furtum an probetur per acclamationes factas in domo de nocte ad vicinos, dicendo, succurrite, quia fures sunt in domo, vel an talis acclamatio facit indiciũ vehemens, vt per id possit deferri iuramentum furtum passo, maximè si res furata esset vilis?*
3 *Violentia probatur ex vocibus puellæ plorantis, quas vicini audierunt.*
4 *Acclamationes furtum indicantes, vt probẽt, ꝙ requirãtur?*

Nota,

1 NOta, ꝙ in casibus clandestinis, vt in furto, probatio † per coniecturas dicitur manifesta, vt si probatur ꝙ ostium noctis tẽpore fuit fractum, vel quod famulus aufugit, ita tenet Bart. in l. si quis ex argentariis. §. prætor ait. ff. de edend. quem ibi sequuntur communiter doct. & dicit Ang. quod semel vidit de facto istum casum Perusij in quodam fullone quoddã pannos retinẽte in apotheca, quę de nocte fuit fracta. & Spe. in tit. de pigno. in prin. in versi. & nota quod si creditor. & versi. seq. vbi subdit vnum sin-
2 gulare verbum, quod per acclamationes † factas in domo de nocte ad vicinos, succurrite, quia fures sunt in domo, qui omnia exportant, non probatur furtum, quia alias multæ fraudes possent fingi. quod valde no. Adde etiam quod no. vult Bal. in l. quod ad præsens. C. de murileg. lib. 11. Tu vero vltra doctores dicas quod saltem tales acclamationes facient indicia, per id quod nota. Bal. in l. 1. §. potuisse. ff. ad Sillan. vbi per illum te. no. quod ex vocibus † ploranti bus inducuntur indicia, quod facit secundum eum ad probandum aliquem voluisse inferre violentiam alicui puellæ, quod vicini audierunt eam clamantem & plorantem. & dicit non esse meliorem te. illo. Et ideo ex hoc põt inferri, ꝙ licet indicia sint minus quàm semiplena probatio, vt est gl. not. in l. cum probatio. ff. de proba. quam reputat sing. Bal. in c. fi. in 6. colu. de iureiuran. & in l. non hoc. in vlti. colum. C. vnde leg. Ang. in l. fi. in pri. ff. quod met. cau. ꝙ intelligi debent de indicio leui secundum Bal. in locis præ
4 allegatis. † sed si esset indicium vehemens, nõ esset minus quam semiplena probatio, & posset sibi acclamanti deferri iuramentum in supplementum probationis, iuxta l. adc monẽdi. ff. de iureiur. cum isto casu non posset dici, nisi ꝙ sit vehemens indiciũ, cum sit maxima coniectura, maximè si iste acclamans esset habitus, tentus, & reputatus bonæ famæ & conditionis in illo loco, quia concurrentibus istis magis iudex commoueretur ad deferendũ sibi tale iuramentũ. Et sic si istud esset verum, multum restringeretur dictum sing. Spec. & possent multæ fraudes fingi, & sic per indirecta probari furtum. Putarem tn quod res subtracta non deberet esse magni valoris, & sic ardua vel præiudicialis ad hoc, vt tale iuramentum deferri possit. per no. per repetentes in dicta l. admonendi. Et ad probandum tales acclamationes, & sic indicia sufficerent duo testes vicini, qui audiuerint talem clamorem. gl. est in l. fina. quam Bar. & docto. multum not. C. fami. ercisc. un. gl. in l. fin. in fi. in verb. excep. quam Angel. ibi ponderat. C. de cadu cis tollendis. gl. in auth. de testa. imperfe. in prin. & ibi Ange. Cogita tamen sũper prædictis, quia alibi non inuenies.

IX.

1 *Equum in stabulo sudantem, si quis extrahat, & ad palum ligat, & ob id equus se incapistrauerit, & pereat, an teneatur emendare dictum equum domino?*
2 *Interponens cum armis se inter duos rixantes, vt eos separet an possit impunè occidi?*
3 *Negotium vtiliter à principio gerere sufficit, licet postea non sortiatur effectum.*
4 *Principale propositum est attendendum.*
5 *Intellectus Leleganter. §. idem Labeo. ff. de dolo.*
6 *Actio de dolo an detur pro dolo præsumpto?*
7 *Dispositio lacum habens in crimine vero, habet etiam locum in crimine præsumpto præsumptione iuris, non hominis.*
8 *Intellectus. l. si hominem in prin. ff. depos.*
9 *Actus præsumptus non põt resultare ex alio actu præsumpto.*
10 *Culpa in rebus alienis est punienda, in propris culpanda.*

TEnemenți quod eleganter no. Ange. in l. eleganter. §. item Labeo. ff. de dolo. vbi per illũ te. decidit casum,
1 quẽ dicit se habuisse de facto. quod si quis † viderit equum alicuius in stabulo multum sudantem, & illum extraxerit de stabulo, & ligauerit ad vnum palum, & demum equus ille se incapistrauerit, & mortuus sit, quod ille qui extraxit tenetur emendare dictum equũ domino, quamuis principium eius fuerit licitũ. Adde bonum simile de eo † qui vi-
2 dit duos cum armis, & bona fide se interponit, vt eos sepa-

ret, nã si occidatur est impunè. gl. est sing. in l. 1. & ibi Ang. C. de sica. intellige tn vt per Ang. ibi, vt procedat, quando ex separatione imminebat periculum occidendi, alias non quod tenementi, ne te interponas in huiusmodi casibus. facit etiam l. si hominẽ. in princ. & quod ibi Bar. in summario no. ff. depos. Contra tn decisionẽ Ang. allegatur fortis tex. in l. sed an vltro. §. 1. ff. de neg. gest. vbi habetur ꝙ sufficit † quem à principio vtiliter gessisse negotium, licet postea non sortiatur effectũ. Contra Ang. facit etiam quod di
3 cit glo. parua in verb. faciet. in l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiu. ꝙ illud dicitur bene fieri, ꝙ bona fide fit. facit etiam quod not. in l. 1. §. prætor ait. per illum te. cum glo. ff. ne quis eum qui in ius voca. est. & si aliquis videt volentẽ trãsire per locum periculosum, & eum per vim faciat retineri, non tenetur illo edicto secundum Bar. & alios ibi, nec tenetur quo ad Deum nec quo ad mundum. Sed ad istud posset responderi ꝙ retentio non redundat in eius damnum, sed in vtilitatem, sed secus est in casu Ange. de equo quod possum facere eo inuito, quando est in aliquo periculo. vide quam plures casus per Ale. in l. fi. C. de neg. gest. fa-
4 cit etiã contra Ang. quia principale † propositum est attendendum. l. si quis nec causam. ff. si cer. pet. & ibi Papienses in 6. col. dicentes, ꝙ vbicunque aggreditur quid principaliter licitum, licet secundario faciat illicitũ, tn in illo illicito nõ debet puniri illa pœna qua puniretur, sed debet alias mitiùs puniri arbitrio iudicis. & ibi allegãt bona iura, quãuis aliqua allegent in contrarium. Et ad fi. item Labeo. in
5 quo se fundat Ang, responderem, & † intelligerem ꝓm d. l. si hominem. vbi dicitur, si soluero compeditũ ductus misericordia, sciens cui rei esset paratus, puta torturę, teneor, quia ex quo scio cui rei paretur, sum in dolo præsumpto, & sic præsumor potius dolo quã misericordia hoc fecisse. & ita intelligerem. §. item Labeo. ꝙ ille seruus cõpeditus erat, vt quæstio de eo haberetur, vel propter aliud maleficiũ, & ille qui fecit fugere ipsum, sciebat cui rei pararetur, vel saltẽ debebat scire, quæ paria sunt l. quod te. ff. si cer. pe. nec ibi poterat cadere probabilis ignorantia, cum sit clarũ ꝙ serui non ligentur, nisi propter aliquod crimen cõmissum, ergo nimirũ si illo casu debet retineri. Et ꝙ ille tex. ita debeat intelligi, videtur de mente gl. in d. l. si hominem in ver. arbitror. quæ allegat d. §. item Labeo. & sic videtur ꝙ principale fuit illicitũ, cum delicta nõ debeant remanere impunita. l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aqui. quod secus est in equo sudante, quia à principio fecit quod erat licitũ, itẽ qd erat vtile, quia idẽ feciſſtet dñs si vidiſſet, & sic in isto casu non fuit, nec censetur fuisse in aliquo dolo, & sic ista pars videtur æquior. Ista licet sint subtilia & ingeniosa, tamen de rigore iuris non videntur vera. & primo dico, ꝙ respõsio data ad. §. item labeo. est contra illum tex. & contra gl. illius te. dicitur. n. ibi, ꝙ aut soluens fuit in dolo, & tenetur actione de dolo, aut fecit hoc misericordia ductus, & tenetur actione subsidiaria in factũ. Si in secũdo casu illius. §. ille sciuisset, cui rei fuisset paratus, fuisset in dolo, sicut dr in d. l. si hoiem. & p ꝑns teneret actiõe de dolo, ꝙ negat in illo te. ergo necessario, sequit ꝙ ignorabar. Et si diceretur, ideo nõ dat actio de dolo, qua nõ ẽ dol' verus, sed psũptus
6 & ꝑ dolo † psũpto nõ dat actio de dolo. d. l. si hoiem. dico, ꝙ imo pro dolo psumpto dat actio de dolo. ꝓbo, qa æquparat dolo vero, vt patet ex notatis p Bal. in l. ꝙ Neruа.
7 ff. depos. & ꝑbatur rõne, quia oẽt ꝙ habet locũ in crimine vero, habet locũ in crimine præsumpto præsumptione iuris & non præsumptione hominis, vt no. Abb. in ca. accedens, de accu. sed dolus præsumptus præsumitur præsumptione iuris. patet, quia eo ipso quod aliquis soluit seruũ ligatum sciens quare fuerit ligatus, lex præsumit illum esse
8 in dolo. Non obst. d. l. si hominẽ quia † ideo ibi non datur actio de dolo, quia habet locum alia actio, scilicet depositi quo casu nunquam datur de dolo. l. eleganter. in princi. ff. de dolo. Non obst. quod ibi non potuerit cadere probabilis ignorantia, &c. quia paria sunt scire, vel scire debere, & c. quia possem dicere, quod cũ scimus in criminalibus,

& in arguẽdo aliquem de delicto illa regula non procedat. & q in casu nostro illa regula non procedat ostendo ma-
9 nifesta ratione, nam sequeretur q ex actu præsumptore sultaret alius actus præsumptus, quod non licet, sicut in si mili dicimus, q ex actu tacito non resultat tacita iuris dispositio. l. seruum filij. §. fi. de lega. 1. Soci. in l. 2. 3. col. ff. de vulga. & pupil. nam si præsumeretur scire, & non ignorare hoc esset vnus actus præsumptus, & ex hoc sequeretur dolus præsumptus, & sic alius actus præsumptus, quod nõ licet, vt dixi. Item dico q potest cadere probabilis ignorantia, puta si credat esse vinctum ab alio quam à domino ratione contumeliæ, licet in hoc esset cõsiderandum in quo
10 loco esset vinctus. vnde per istum te. vt dixi de rigore iuris videtur posse defendi opin. Angel. Non obst. contraria suprà formata, quia ibi non fuit in aliqua culpa, nimirum si attẽditur principium, sed hic fuit in culpa, vt probabo, ergo saltem ratione huius culpæ puniri debet, cum in rebus alienis, † culpa sit punienda, in proprijs vero sit culpanda, vt ait te. in l. si constante. §. si maritus. ff. sol. matri. q aũt fuerit in culpa, patet, quia non fecit id quod diligẽs homo fecisset, nam reliquit capistrum vel funem adeo longum, q strangulatus est, cum debeat facere capistrum vel funẽ adeo breuem, vt omne periculum euaderetur quod fecisset quilibet diligens & ita vidi sæpe facere, & quotidie dili gentes famuli faciunt, timentes ne equi strangulentur. Cogita tamen super prædictis, quia alibi hoc modo declaratũ non inuenies.

ADDITIO.

a Adde bonũ simile de eo. Idem tenet Ang. in l. si cũ seruo. ff. de iniurijs. Cæpol. in consi. 33. Hippol. in l. 1. C. de sicar. & in l. diuus. ff. eodem tit. & in l. de minore. in prin. col. 2. ff. de quæstio. & latius per Lud. Carrer. in pract. cri. in §. homicidij. nume. 60. versic. & ex his etiam deciditur. Gabriel Sarayna.

X.

1 *Descriptus in æstimo communis si velit alienare prædia, non debet extrahi de æstimo, nisi appareat illum, in quem fit alienatio, esse soluendo, alias venditor tenetur.*

a *Æstimi onus non diminuitur, licet facultates æstimati diminuantur durante æstimo, nisi cum emptore pactum fuerit, quod teneatur pro eis ad collectas, & quando res vendita debeat extrahi ab æstimo vẽditoris, & poni in æstimo emptoris.*

1 SErua memorię, q si aliquis est descriptus † in æstimo cõmunis, & velit alienare prædia, nõ debet extrahi de æstimo, nisi appareat illum in quem fit alienatio, esse soluendo alias primus tenetur. tex. est multum not. in authen. sed & periculũ. & ibi Bald. C. sine cen. vel reli. Bald. in l. incola. in prin. ff. ad municip. & ibi dicit, q si alienat in ecclesiam, cũ ecclesia non teneatur soluere collectas imponendas de futuro, quod semper venditor tenebitur, quia ecclesia nõ dicitur idonea conueniẽdi facultate, cum conueniri possit, & hoc verum dicit, nisi ecclesia faceret sibi æstimũm, tũc .n. conueniretur ad collectas tanquam ex promisso cõsensu suo tanquam ad munus ciuile. Adde o ino Pau. de Cas. post Bald. in l. si negotium. C. de neg. gest. & Pau. in l. id qd. §. si pater. ff. de const itu. pecu. vbi per illum textum dicit,
2 q si alicui est imposita præstantia, vel onus publicum certæ quantitatis fm æstimationẽ suarũ facultatum, & descriptus in libro, puta ad decem, licet postea diminuantur facultates, non propterea diminuitur onus, ad quod fuit obligatio contracta, quousque durat æstimum, sed cum fiet aliud æstimũ, diminuetur onus. Sit ergo cautus, dicit Bald. si aliquam rem vẽdat, vt faciat pactũ cum emptore. quod pro illa habeat soluere, & maneat emptor obligatus reipublic. cũ sit onus quod iniungitur personæ propter res, & dicit, q ita de facto seruatur Florentiæ. Sed mihi videtur q Pau. de Ca. in ista cautela expresse sentiat, q ẽt si fiat alienatio in emptorem idoneum, q non tenetur emptor, nisi hoc promittat, sed hoc videtur contra dictam authen. sed & periculum. & quod ibi not. Bald. vnde no. puto Pau. de Cas. bene sentire in hoc per prædicta. Nõ ob. q istud onus sit iniũctũ personæ, & nõ rei, & per consequens vt inseparabile à persona, quia dico qd cũ imponatur personæ pp res, diminutis rebus diminuitur onus, per regulã, quæ habet, quod qñ vnũ onus iniungitur alicui personæ propter aliquam rẽ, sublata illa re tollitur etiã onus alterius. l. alumnæ. §. Seia. ff. de liber. leg. possumus tũ dicere quod si non fiat pactum, indistinctè teneatur vẽditor pro illo æstimo, siue emptor sit idoneus, siue nõ, si vero sit pactum, & tũc habeat locũ dispositio d. authe. sed & periculum. l. aut emptor est idoneus, & tenetur emptor, aut non est idoneus, & tenetur venditor non obstante dicto pacto. & certè ista videtur fuisse mens Pau. si rectè consideretur, & hoc videtur esse de mente iuris. Prędicta procedunt, quando fuit iniunctũ onus certæ quantitati, vt dixi. Si autem bona dũtaxat fuerunt posita in æstimo, nec fuit specificatum onus certæ quantitatis, sed venit specificandum tempore solutionis non imponeretur nisi pro bonis, quæ tunc reperiret possidens. Et sic cum venditor remouetur de libro vnius, & ponitur in libro alterius. Sed videtur, quod indistinctè diminutis facultatib. diminuatur onus, per te. in l. forma. §. 1. ff. de cens. & ibi Bar. & alibi dicit glo. quod propter de pauperatos fit nouum æstimum, in l. etiam. & ibi Bald. in vltima col. C. de execu. rei iudic. Concordia patet ex dictis Barto. in dicta l. forma. quia aut diminutio facultatum cõtingit culpa sua, & non diminuitur onus, & ita procedat opinio Pauli de Castro. Si vero non culpa sua, sed aliqua legitima causa, tunc diminuitur. & ita procedat tex. & quod ibi Bart. in dicta l. forma. in §. primo not. Vel aliter posses concordare, aut onus certæ quantitatis est descriptum in libro æstimi, tunc procedit opinio Pau. Aut onus non fuit specificatum certæ quantitatis, & tunc procedat opinio Bar. Prima concordia videtur verior, quia secunda videtur esse contra generalitatem text. in d. l. forma. in §. 1. cogita, quia alibi non inuenies.

XI.

1 *Virorum testimonio potius creditur, quam mulierum.*

2 *Mulier vnde dicatur, & vnde vir.*

3 *Mulieres testes deponentes pro reo præferuntur masculis deponentibus pro actore.*

4 *Testimonium virorum an præferendum sit testimonio mulierum tam in causa ciuili, quam in criminali? & nu. 6.*

5 *Fides dignitas. & sexus in testibus consideratur.*

6 *Delicto dubiè probato reus debet absolui.*

7 *Mulieres nobiles, & bonæ vitæ, in testes productæ præferuntur testibus masculis, si sint plebeij, rustici, & viles.*

8 *Testes nobiles pauci præferuntur multis rusticis.*

9 *Iudex quãdo testes sunt pares, potest adhærere cui parti vult dummodo causam adhæsionis in actis inserat.*

10 *L. fauorabiliores. ff. de reg. iur. in quibus casibus fallat?*

1 HIs casibus quibus † mulieres admittuntur ad testificãdum, in pari numero testiũ creditur potius testimo-
2 nio virorũ quam mulierum. nã dicitur mulier † nõ à sexu, sed à mollitie mentis, & vir non à sexu, sed à cõstantia & virtute animi, ita inquit te. in §. illud Ambrosij. 22. q. 3. quę ad hoc alleg. Abba. in c. forus. in pen. no. de verb. signi. pro quo facit l. 1. ff. de senatorib. & l. ĩ multis. ff. de statu homi. & idem tenet Spe. in ti. de teste. §. postquã. ver. porro. Q d
3 puto † verum, nisi masculi deponant pro actore, & mulieres pro reo. argu. glo. not. in c. clerici 81. distinctio. quæ dicit, q si duo testes clerici dicunt me cõmisisse fornicationẽ vel aliud delictũ certa die, & duo laici dicũt oppositũ, quod tota die illa fui cũ eis, ita qd nõ potuissem cõmittere, quin ipti vidissent quod ego reus, debeo absolui: & tñ clerici qui stant pro accusatore sunt idoneiores & digniores testibus rei. & sic videtur quod modicus excessus in testibus actoris non tollat priuilegium reo. & ita videtur tenere vna apostilla quam habeo ad Abb. in dicto capitul. forus. & illam glossam pro singular. allegat Abba. in capitulo ex literis. in penul. not. de proba. Sed ista decisio videtur dubia † per id quod ponit Bald. in leg. in exercendis.
4 in 2.

in 2. col. C. de fid. instrumẽ. vbi vult, q stetur instrumento credibiliori, & verisimiliori, eam quo cõcurrit grauitas boni viri. & idem dicas in testibus, cum testes & instrumẽta æquiparentur. d. l. in exercendis. & per aliam doctrinã Bal. in l. fi. C. commina. vel epist. vbi dicit, q qui habet meliores coniecturas, vincit. sed nulli dubium est, q maior veri similitudo & melior coniectura est in testificatione virorum quam mulierum, per d. §. illud Ambrosij, & per Abb.
5 in dicto capi. forus. cum in testibus † consideretur fides, dignitas & sexus. l. in testibus. cum sequen. ff. de testib. quia facilius corrumpuntur mulieres quam viri. Non obstat gl. in dicto cap. clerici, quia respondetur, q non procedit illa glo. quando esset magnus excessus in testibus actoris, secũdum Abb. in capi. in nostra. de testibus, vbi tradit aliam limitationem ad dictam gl. sed in casu nostro est magus excessus. patet, quia multo maius est † testimonium virorum mulierũ, ergo in casu nostro non procedet illa gl. Sed certè illa responsio videtur falsa, nam non est verum q in casu nostro sit magnus excessus, imo est modicus, vt de se patet, sicut enim modicus excessus dicit in clericis respectu laicorum, vt tenet Abb. in d. c. ex literis. ita in masculis respectu fœminarũ, cum nulla bona dissimilitudo reddi possit. Vnde per d. gl. cui non põt bene respõderi, videtur vera ista decisio, quam putarem procedere, quando super eodem articulo ante publicationem testes hinc inde pares, p ducti essent, secus si secundo inducuntur testes ad probandum indirectè contrarium, vt in casu c. ex tenore. & ca. leries. de testi. & attesta. quia staretur potius primis testibus quia præsumitur potius subornatio in secũdis. & ita Abb. in dic. c. in nostra. limitat gl. in d. c. clerici. qd est valde notãdum secundum ipsum. Et ad doctrinas supra allegatas põtest responderi, præsupposito quod sint veræ, q loquuntur in causa ciuili. sed d. glo. loquitur in causa criminali, vbi requiruntur probationes luce meridiana clariores. l. sciant.
6 C. de proba. & cum † delictum sit probatum dubiè, reus debet absolui. Bal. in l. non solum. §. sciendũ. de no. ope. nun. & ibi Ias. in vlt. col. quia in delictis præsumitur pro eo qd delictũ excusat. Bal. in l. pcibus. in 5. col. C. de preci. imper. offe. Vnde videtur esse distinguendũ, quia aut loquimur in causa ciuili, & procedant doctrinæ Bald. suprà allegatæ. Aut loquimur in causa criminali, & tunc procedit decisio nostra per d. gl. communiter approbatam, quam glo. ita videtur intelligere Abb. si rectè consideretur, in c. cũ P. Mã
7 conella. 2. col. in fi. de accu. Posset tamen dici, q etiam in causa ciuili quando mulieres essent diuites, & nobiles, & bonæ vitæ &c. & viri essent plebeij, rustici, & viles, q tũc procederet dicta decisio; per doctrinam Bal. in l. testium. in vlt. col. C. de testi. vbi dicit, quod magnum supplemen
8 tum est authoritas. nam pauci nobiles testes multis rusticis præferuntur. quę omnia ho. & signa, & super eis cogita. Alibi dixit Bal. in l. magistratus. in fi. C. quando prouo. nõ
9 est necesse. q quando testes sunt pares, iudex põt † pro animi sui motu adhærere cui parti vult, dũmodo in actis causam suæ adhæsionis interi faciat, quod intelligit verũ vna apostilla ad Abb. in d. ca. ex literis, quando vellet iudicare pro reo, per d. gl. in d. c. clerici. quia tũc non recedit à regulis iuris communis, alias secus. Sed ego dico, q ille doctor non intellexit Bald. quia non ita dixisset. nam in casu Bal. non refert an pronuntiet pro actore, vel pro reo, dummodo pronuntiet pro libertate. nam allegat l. lege Iulia Petronia. ff. de manu. quæ lex loquitur quando est contentio de libertate, quia tunc pronuntiandũ est pro libertate, cũ dictum doctoris debeat intelligi fm legem quam allegat, Bal. in l. non solum. §. liberationis verba. ff. de lib. leg. & q debeat ita intelligi, vide eundem Bal. in l. in exercendis. ad
10 fi. 2. col. C. de fide instr. vbi dicit, † qd l. fauorabiliores. de reg. iur. l. fallit in libertate. itẽ fallit in dote. l. in ambiguis. ff. de regu. iur. item fallit in testamentis. ff. de inoff. test. l. fi pars. quod tene menti.

ADDITIO.

Adde d. And. Tiraq. in tracta. de nobilitate, c. 20. nu. 33. versi. hinc septimo. & q testimonio virorum magis credatur, quam mulierum, tradit Alex. consi. 236. perspectis. col. 1. nu. 3. vol. 6. Abb. in ca. forus. de verb. signi. Alberi. de Rosa. in l. 1. ff. de senatorib. Corset. in singu. 356. incip. duo testes masculi. & Franc. Cur. in l. admonendi. col. 3. ff. de iureiur. & in tractatu de testib. correlario 18. G. S.

XII.

1 *Constitutus in articulo mortis quis dicatur?*

2 *Laborare in extremis quis censeatur?*

3 *Constitutus in articulo mortis quis esse potest, licet non sit infirmus.*

1 ILle dicitur constitutus † in articulo mortis, quando instabat periculum mortis ratione infirmitatis, vel quia latrones qui deprehendissent, volunt eum occidere. Bart. in l. 1. C. de sacrosanc. eccle. & ibi Modern. In contrarium videtur facere, quod sing. vult Bal. in c. 1. vlti. col. de pact. vbi di
2 cit, q ille laborat in extremis, qui ex aliqua infirmitate decessit, absque hoc quod aliqd interuallum sanitatis habuerit, dato q multis diebus superuixisset. per te. multum nota, in l. alumnæ. §. fi. ff. de adim. lega. quẽ te. dicit esse vnicũ in iure Bal. in d. cap. 1. inferens ad statutum disponens, q in extremis laborantes non possint aliquem contractum facere sine præsentia propinquorum. Sed potest dici, quod Bal. non sit contrarius Bart. nam licet dicat infirmum esse in articulo mortis, non tamen negat, quin etiam sanus possit esse in articulo mortis, quia hoc dixit ratione frequẽtioris vsus, & sic nõ intelligitur exclusus casus similis. gl. est multum not. in cle. 1. versi. præsidentis. de rescrip. pro hoc facit quod vult Abb. in c. quod de his. de senten. excõmu. in fi. vbi pro intelligentia illius ca. quærit, quare excipit casum mortis, & casum infirmitatis, cum constitutus
3 in mortis articulo dicatur infirmus? Respondet, quia
3 potest † esse in periculo mortis, dato quod non sit infirmus, vt puta, quando aliquis est obsessus in aliqua arce. & tunc verisimiliter potest timere mortem, vel est in alio loco, vbi exercetur pestifera ars sagittariorum, vel forte vult nauigare, & ad hoc vltimum facit carmen, *Quatuor aut septem digitis à morte remotus*. Item dicit Abba. posset esse infirmus, & non in articulo mortis, quæ oĩa nota & signa, quia alibi non inueniens iudicio meo.

XIII.

1 *Publicæ vtilitatis fauore inhabiles admittuntur, qui alias non admitterentur, & an id quandoque aliter procedat?*

2 *Verba generalia fauore publicæ vtilitatis ad habiles restringi non debent.*

3 *Mulieres in quibus casibus ad accusandum admittantur?*

4 *Intellectus l. si quis in graui. §. vtrum. ff. ad Sylla. & nu. 5.*

5 *Fauor animæ est maior fauore publico.*

6 *Inhabilitatus à lege non admittitur etiam fauore publicæ vtilitatis, secus de inhabilitato ab homine.*

1 LEx, si quis in graui. §. vtrum ad Sylla. allegatur per omnes, fauore † publicæ vtilitatis inhabiles admittuntur, qui alias non admitterentur, & sic verba quautumcunque
2 generalia † fauore publicæ vtilitatis ad habiles restringi nõ debẽt. & ibi Bar. & alij inferunt ad quæstiones, & plene p Papienses in l. si filius familias. in 3. col. ff. si cer. pe. Sed ittud non videtur verum, & arguo sic. Validum est argumentum à speciali. l. maritus. §. lex Iulia. ff. de adulte. cum simi
3 mil. Probatur sic, mulieres † in crimine læsæ maiestatis admittuntur ad accusandum. l. in quęstionibus. ff. ad leg. Iuliam maiest. & ad hoc est speciale propter enorme crimẽ, & tñ in alijs casibus non admittuntur. l. qui accusare. ff. de accus. admittitur etiam in alio casu speciali propter enormẽ delictum. l. mulierem. ff. de accusa. & in l. 2. eo. titu. Ecce ergo † quod. §. vtrum regulariter non procedit, & malè allegatur ad id quod suprà dixi. Bene verum est, q ille §. procedit in casu speciali, qñ seruus accusat nec defuncti, & sic cõsequitur libertatem, super qua videtur se fundare ille te. vbi dr in cõmune vtile est ad libertatẽ peruenire, & sic ille te. fundat se solũ qñ seruus admittatur propter li-

bertatem, qui alias non admittitur d.l.qui accusare. ergo est fatendum, ꝙ fauore publicæ vtilitatis inhabiles nõ admittũtur, nisi in casibus à iure expressis. Pro quo bene facit c.1.de accusa. vbi inhabiles accusatores non admittuntur, quod esset dicendum ẽm doctores sumentes dictãre gusam, cũ ibi versetur fauor publicus. Item facit l.1. cum ibi not. C.de sacrosan.eccle. vbi verba generalia restringuntur ad habiles secundum communem opinionem. & tamẽ
5 ibi tractatur de fauore animæ † & religionis, qui maior est quam fauor publicus, cum omnibus rebus sit præferẽda. l. sancimus. 2. C. de sacrosan. eccle. Ista licet sint subtilia, & ingeniosa, tamen quantum ad intellectũ d.§. vtrũ. non placent. s. ꝙ fauore libertatis inhabiles admittuntur, quia nullibi probatur. nam in d.§. vtrum. non dubitabatur vtrũ seruus inhabilis posset accusare, quia serui quãtum ad ius accusandi sunt omnes pares, nec est dare inhabilitantem magis in vno, quam in alio, & ideo indubitanter oẽs possunt accusare necem domini, nec de hoc ibi dubitabatur.
16 Sed dubium erat in illo te. vtrum ille qui erat prohibitus manumitti, posset consequi prẽmiũ libertatis concessum à Senatusconsulto, & videbatur dicendum ꝙ non, quia cũ specialiter fuisset prohibitus manumitti, nõ videbatur cõprehendi sub verbis generalibus Senatusconsulti, per tex. multum not. in l.4.§. in illis. ff. de manumil. vbi seruus specialiter prohibitus manumitti, non comprehenditur sub constitutione diuorum fratrum, qua cauetur, vt rediẽptus suis nummis efficiatur liber, si emptor est in mora manumittendi eum. In contrarium tamen decidit ibi, & hoc solum ratione publicæ vtilitatis. & ita reperi Areti. inducentem d.§. in l.qui seruũ. 2. col. ff. de verborum obli. quæ ratio publicæ vtilitatis cessat in dicto §. in illis. & sic concordantur illa duo iura, quæ videntur contraria. Nec est verum, ꝙ ille te. fundetur super fauore libertatis quia idẽ deberet esse in dicto §. in illis. cum ibi etiam sit fauor libertatis. quod tamen ibi negatur. nec verba d.§. vtrum. dicũt hoc. illa enim verba, in cõmune vtile est ad libertatẽ peruenire, nõ volunt hoc, ꝙ cõmunis vtilitas sit, quod quis perueniat ad libertatem, sed debent coniungi cum superioribus verbis hoc modo, Dicitur ibi, hi quoque qui non poterunt ad libertatem peruenire, puta si hac lege distractus erat quis, ne manumitteretur, potuerunt propter hoc, ꝙ in commune vtile est ad libertatem peruenire, constituuntur hoc modo, hi quoque. s. inhabiles potuerunt peruenire ad libertatem propter hoc. s. vt puniantur delicta, quod est in commune vtile. i. communis vtilitas. & ista puto vera quantum ad intellectum illius. §. vtrum. Quantum ad contraria suprà formata, ego distinguerem sic pro nunc.
6 quandoque quis est inhabilitatus à lege, & procedant cõtraria, quod etiam fauore publicæ vtilitatis sub verbis generalibus non comprehendatur nisi in casu à iure expresso, vt supra dixi, quãdoque quis inhabilitatus est ab homine, & tunc procedat d.§. vtrum. ꝙ ratione publicæ vtilitatis admittatur. Et ratio differentiæ potest assignari, quia non est verisimile, ꝙ lex sub verbis suis generalibus velit comprehendere inhabilitatem à se, quia videretur quodãmodo corrigere suum factum, quod non est presumendũ quæ ratio cessat in inhabilitato ab homine. Cogita, quia alibi non inuenies.

XIIII.

1 Bannitis ciuitatis non denegantur iura communia, sed tantum iura municipalia.
2 Bannito non est deneganda defensio proueniens ex forma statuti, quo minus possit supra ea se fundare.
3 Bannitus opponẽs de nullitate processus propter gabellam ex forma statuti non solutam, auditur.
4 Bannitum occidens cum quo habebat capitales inimicitias, an debeat gaudere beneficio statuti? & quid si proditorie occiderit? 5.
6 Proditorie occidere quis dicatur?
7 Intellectus l.fi.C.de delato.lib.10.
8 Statutum debet intelligi secundum communem vsum loquẽdi, quod esset tempore statuentium, non post.
9 Bannitus pro crimine læsæ maiestatis potest proditorie occidi.
10 Præmium datur ei, qui vltro se offert ad faciẽdum id, quod est causa præmij, secus si casu, vel fortuito.
11 Bannitum suum inimicũ occidens in dubio, an videatur ob statutum occidisse, an ob vindictam?
12 Facere potens actum nomine proprio, & nomine alieno, in dubio præsumitur facere nomine proprio, & quomodo ista regula procedat?
13 Bannitum capiens, an possit repetere à fisco expensas, quas fecit in eo capiendo, quando præmium capienti à statuto propositum est?
14 Mandato carens repetit expensas, dummodo vtiliter gesserit à principio, licet non sortiatur effectum.
15 Locans operas suas alteri, in dubio debet operari sumptibus suis, & suis ferramentis, & non sumptibus alterius.
16 Vasallus tenetur sequi dominum suis expensis.

NOtant Bar. & alij, in l.si cum mulier. ff. sol. matr. ꝙ licet bannitis † ciuitatis denegẽtur iura municipalia, & non iura cõmunia, vt not. in l.1. C. de hæred. instit. tamẽ de
2 fensio proueniens † ex forma statuti, videlicet, quod bãnitus possit impunè offendi, vel occidi, non est deneganda bãnito, quò minus possit super illa se fundare, cum principaliter ipsa defensio processerit in fauorẽ reipublicæ illius ciuitatis, & non ipsorum offendentium. per id quod habetur in l. hoc crimen. C. vt lice. vni se vindic. Et hoc etiam
3 si bannitus † opponat, vel replicet de nullitate contractus, vel processus propter gabellam non solutam, vel decimã non solutam ex forma statuti suæ ciuitatis, dici potest ipsum audiri, cum tale statutum principaliter emanauerit in fauorem reipubli. ar. eius quod habetur in l. prima in princip. C. de cad. tollend. facit quod habetur in l.fi quis in graui. §. hi quoque. ad Sillan. Sed circa prædicta potest dubitari, si quis occidat bannitum, cum † quo habebat capitales
4 inimicitias, quod non debeat gaudere beneficio statuti, cũ præsumatur occidisse magis propter vindictã priuatã, quã propter publicam, maximè si appareat de intẽtione illius occidẽtis ante homicidium commissum, vel post. Quamuis posset aliquis dicere, ꝙ sufficiat eum occidere quomodocunque sit satisfactum statuto volẽti quod bannitus impunè occidatur. Sed istud vltimũ nõ vr verum, per id qd no. Bart. in l. genero. ff. de his qui not. infa. & in l. si quis in graui. §. vtrum. ad Silla. Bar. & Ang. in l. nulla. C. de delato. libr. 10. & in l. oẽs populi. de iust. & iure. in 1.q. 5. quæstio. principalis. & Aret. in l. cum seruus. de verborũ obligatio. & per id quod sequitur Barth. Cæp. in consi. suo 34. incip. si vnquam. in 4. col. versi. præterea. referens Ange. in l. fi. p
5 illum te. C. de delato. lib. 10. tenere, quod si quis † proditoriè occidat bannitũ, non iuuatur beneficio statuti. & est in additio. ad Bart. ibi, vbi dicit de facto esse iudicatum Perusij. quod bene no. Sed non vr verũ quia videmus quotidie, ꝙ tales banniti proditoriè occiduntur. nihilominus occidentes gaudent illo beneficio. Putarem tñ ꝙ fortè procederet dictũ Ang. qñ alias fuisset proditor, vt in crimine læsę maiestatis per id quod habetur in l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. tñ si velis tenere opi. Ange. putarẽ nõ procedere in eo, qui viderit aliquẽ astantẽ, & post eũ vadat, & occidat, maximè si inter eos erat inimicitia, & sic rancor, quia illud non dicitur proditoriè fecisse, quia illud quod faciebat, in
6 actibus ostendat, s. se illi deseruire velle. Sed dictum † Ang. fortè procederet, quando irem tanquam socius cũ aliquo in itinere, vel sederem secum in mensa, vel essem suus amicus, quia tunc occidendo ipsum, dicor proditoriè fecisse. quia aliud gerebam in animo, quam illud quod gerebam,
7 in actu. & ita † intelligitur d.l.fin. de delato. quam l. ita intelligit Bart. vbi hoc declarat in l. respiciendum. §. delinquũt. ff. de pœn. Non obst. si diceretur, quod de communi vsu loquendi dicitur etiam proditoriè occidi quando post eũ vado, & occido, licet non gererem aliud in animo, sed cõmunis vsus prævalet statuto, & sic proprietati vocabuli:

vt not.

vt not. doct. in rubri. ff. de operis nou. nun. ergo omni casu procederet dictum Ang. Quia ad hoc eleganter respon-
8 detur, ꝙ illud esset verum, † quando talis vsus probaretur quod tẽpore † tuentium fuisset in esse deductus, alias non sufficeret probare ꝙ nunc esset, vt no. tenet Soci. in l. Gallus. §. si eius. circa medium pen. col. seq. de li. & posth. Sed hoc probare esset valde difficile, ergo dictum Ang. in dicto casu non procederet, quia staretur proprio significatui vocabuli, vt suprà dictũ est, quod valde no. Cogita tamen, ꝙ si vis tenere opinio. Ang. generaliter, aut cum declara-
9 tione suprà facta, Limita, nisi esset bannitus condemnatus crimine læsæ maiestatis per dic. l. fin. de dela. & per d.l. quisquis. Intelligerentur tamen prædicta, s. quod non sufficiat hominem quomodocunque occidere, quando esset constitutũ aliquod præmium occidenti, alias secus, per id
10 quod no. Ange. & alii in d.l. macula. vbi not. præmium † dari ei qui vltro se offert ad faciendum id quod est causa præmij, secus si casu vel fortuito. Cogita tamen, quo ad primũ faterer, cũ expresè apparet de intentione occidẽtis, sed qñ non constat de intentione occidentis, nec ante, nec post
11 homicidium, & sic sumus in dubio, videtur ꝙ † debeat præsumi occidisse potius ratione statuti, & sic nomine rei public. quã pp vindictam suã, quia in dubio quis non præsumitur delinquere, & talis presumitur animus qualis esse debet. l. merito. ff. pro soc. sed si presumeremus occidisse propter vindictã priuatã, præsumeretur deliquisse, cũ deberet puniri pœna homicidij, ergo hoc non est presumẽdum, sed potius ꝙ propter vindictam publicã. In cõtrariũ facit, quia qñ quis põt facere actum nomine ꝓprio, & no-
12 mine alieno, in dubio † presumitur facere nomine proprio l. Papinianus. ff. manda. l. & magis. ff. de solu. Sed ille poterat occidere nomine suo, & sic propter vindictã priuatam & nomine reipublicæ, & sic propter vindictã publicã, & sic nomine alieno, ergo potius debet præsumi fecisse nomine proprio, quam nomine alieno. Sed contrarium videtur verius, & potest responderi ad istud, ꝙ non procedit ista regula, quando per hoc quis præsumeretur deliquisse, & esset pulchra limitatio ad d. regu. cogita tamen. Sed que-
13 ro, † nunquid expensas quas quis fecit in capiendo bannitũ possit repetere à fisco? Dic quod sic, per tex. in l. mulier in opus salinarum. ff. de capti. & postlim. reuer. & ita no. Bal. in ca. 1. in 1. col. hic finitur lex Corra. &c. & istud procedit de plano, quando nullũ prẽmium capienti bannitum constitutum fuit à statuto. Sed dubium est qũ constitutũ est prẽmiũ, & videtur dicendum, ꝙ sic, per te. in l. idemque. §. idem Labeo. in fi. ff. mãda. Nec obst. si diceres, ꝙ ibi loquatur in procuratore habente mandatum, sed hoc casu non
14 propriè habet mandatum, quia respondeo ꝙ † etiam carẽs mandato repetit expẽsas, dummodo obtineat, & vtiliter gerat. l. iam tamen. §. in hac in fi. ff. iudi. sol. cum simil. facit etiam l. sed an & vltro. ff. de nego. gest. vbi plus dicitur, ꝙ sufficit à principio vtiliter gerere, licet nõ sortiaẽ effectũ, quia etiam carens mandato repetit expẽsas. sed in casu nostro non solũ vtiliter gessit à principio, sed effectus est se quutus capiendo bannitum, ergo debet posse expensas repetere d.l. mulier in opus, quia ad consequendas expensas à fisco non est curandum de mãdato, vt dicit gl. fin. in d.l. mulier. In contrarium videtur veritas, ꝙ non possit repetere qñ est constitutum sibi præmium, hoc sentit Barto. in terminus in l.1. in fin. princ. ff. de iusti. & iure. vbi dicit, ꝙ si non est constitutum præmiũ, põt repetere expensas, ergo à cõtrario sensu manifestè sentit, quod si esset sibi constitutũ prẽmium, non repeteret. Secũdo moueor, quia ad
15 hoc, vt habeat præmiũ debet capere, vel occidere bãnitũ, ergo tenetur ad omne id, quo peruenitur ad illud, l.2. ff. de iurisdic. omni. iudicũ. Tertio moueor, quia iste videtur locasse operas suas fisco pro illo prẽmio. tunc sic, quando aliquis † locat operas suas alteri, tunc debet operari in dubio suis sumptibus & non sumptibus alterius. Bart. in l. si non sortem. §. libertus. in penul. col. ff. de condi. indebi. bene facit l. suo victu. de oper. libert. ad idem l.2. §. si conseruatis. ff. ad legem Rhodiã de iactu. per quem te. Bal. in l.1. in princi. C. de verbo. significa. dicit, quod operarij in dubio debent operari suis expensis, & suis ferramentis, vel instrumentis. ad idẽ quod no. Alexan. in l. recusare. §. si quis alio.
16 in 1. col. ff. ad Trebel. vbi vasallus † tenetur sequi dominũ suis expensis. non obstat §. idem Labeo. in l. idemque. ff. manda. vbi videtur esse difficultas. quia respondeo, & dico sic, quando datur præmium respectu laboris tãtum, & tunc aut quærimus vtrum ex illo præmio debeat alere psonam suã tantum, & facere expensas requisitas in sua persona tãtum, & dico ꝙ sic. ita procedit quod no. Bart. in d. §. libertus. Aut quærimus vtrum ex illo prẽmio teneatur facere sumptus, & expensas in alijs personis, vel circunstãtijs requisitis ad illud opus, & dico quod non. & ita procedit d.§. idẽ Labeo. Quandoque dat prẽmium non respectu laboris, sed respectu operis, vt ẽ in casu nostro, & tũc tenetur ad omnes expensas, per quas peruenitur ad illud opus. per l.2. de iurisdi. om. iudi. & ita procedat quod sentit Bar. in d.l.1. in fi. prin. de just. & iure. Et ista videtur mihi esse mens istorum iurium Cogita tamen, & facit te. in l. si Barbatorem. C. de fideiusso.

XV.

1 Mare dicitur de districtu, & factum in mari dicitur factũ in territorio, & an id procedat tãtum in materia fauorabili, an etiam odiosa?
2 Delictum factum in mari Pisano, punietur Pisis, ac si esset factum Pisis.
3 Testamentum factum in portu cuiusdam ciuitatis Soldani, an censeatur factum in terris Saracenorum, an Christianorum?
4 Portus insulæ sunt insula.

NOta quod mare † dicitur de districtu. gl. in ca. vbi periculum. §. porro. de elect. in 6. vbi dicitur factum esse in territorio quod factum est in mari. quod bene no. ꝙ statutis. & illa glo. sequitur Bal. in c.1. in princ. 2. colu. quibus modis feud. amit. licet Dominicus in dicto cap. vbi periculum. dicat quod procedit in materia fauorabili, secus in odiosa. Vide tamen Ange. in contrariũ in l. insulæ. Ita
2 liæ. ff. de iud. vbi dicit. quãdo delictum factum est in mari Pisano, punietur Pisis, ac si esset factum Pisis, per te. ibi gu. in l.1. C. de classi. li. 11. Idem tenet Paris de Put. in trac. de syndic. in ver. officialis. §. officiales qui eliguntur. nu. 5. ver. sicut congruit. & Guid. Pap. decisio. Grationop. 577. & hoc tota die videmus apud Venetos & Ianuenses. & ad hoc vide te. in l. si quis ita. ff. de aur. & argen. leg. vbi testator relinquit ea quæ in vrbe seu in portu habebat. In contrariũ tñ videtur facere doctrina Bal. in rubr. ff. de re. diui. in fi. 4. colu. vbi refert, quod illo anno reuocabatur in du
3 bium, an testamentum † factũ in portu cuiusdam ciuitatis Soldani, an censeretur factum in terris Saracenorum, vt sic duo testes sufficerent, an in locis Christianorum, vt hic requirantur septem? & dicit fuisse dictum quod intelligere tur factum in terris Christianorũ, & si illud esset verũ, haberes magnã & singularẽ limitationẽ ad no. per Barto. in l. qui à latronibus. ad finem. ff. de testa. & de veritate illius dicti Bar. vide Papienses. in l. ius autem ciuile. ad fin. vbi remissius loquuntur. ff. de iustitia & iure. Sed puto dictum Bal. in rubrica, non esse verum, per iura supra allegata, quæ videtur vera. Cõtra Bal. etiam videtur facere ꝙ notat Bar.
4 in l. Cæsar. ff. de public. vbi dicit, † quod omnes portus, insulæ iunt insula, & dicit, quod quidam stabant in portu ciuitatis Pisanę, quæritur an possint puniri in ciuitate, sub qua est insula? certè sic, quia portus insulę, &c. & sic patet quod portus, & sic mare sunt de districtu, & de territorio illius ciuitatis. sub qua est portus. sic ista doctrina facit etiam contra Dominicum volentem quod procedat tantum in materia fauorabili. Contra Bal. facit etiam l. sanè si maris proprium ius ad aliquem pertineat. & ibi Bar. ff. de iniur. & id quod no. Ale. in apostillis ad Bar. in l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. signi. cogita tamen.

XVI.

1 Creditor habens publicum crediti instrumentum, si illud laceret per iracundiam, an grauetur pleniori probatione? Et si de credito probet per vnum testem, an sibi deferatur iuramentum necessarium in supplementum probationis?
2 Iracundia calore factum non debet alicui imputari.
3 Notarij error in instrumento commissus si sit probandus, & notarius de tali errore attestetur, ex notary dicto non defertur iuramentum necessarium in defectum probationis.
4 Furoris tempore factum non imputatur ad culpam.

1 TEne mẽti singularem decisionem Bal.in l.1.in fine.C. de fide instru.vbi per illum te.no.q si creditor habebat instrumentum publicum de credito, & illud per iracũdiam lacerauit, aut igne cremauit quamuis per hoc ius crediti sui non perdatur, tamen grauatur pleniori probatione,ex quo culpa sua perdidit probationem indubitatã sui instrumenti,& ideo isto casu si probaret de credito per vnum testẽ,vel alias semiplenè, nõ deferretur sibi iuramẽtum necessarium in supplemẽtum probationis, per illum te.Sed vt dem materiam cogitandi,videtur q non debeat grauari pleniori probatione,cum non sit in culpa,per id q voluit Spe.in tit.de accus.versic.quid si te vocaui &c.& ibi Bal.in addi.in 2.char.& Spe.in tit.de præsump.ver. sed po
2 ne.vbi dicit,ꝫ q dictum vel factum calore iracundiæ non debet ei imputari,cum non sit in culpa.& per ea quæ in simili habentur per Roma. in consi.512.& per Moder.in l. filiam.C.de inof.testa.ergo lucrans instrumentum calore iracundię pleniori probatione grauari non debet, cũ non sit in culpa.Sed cogita si posset dici, q aut creditor lacerans instrumentũ,fecit proprio motu & impulsu animi, & tũc procedat opin.Bal.cum sit in culpa. Aut lacerauit propter aliorum impulsum vel clamorem,& tunc procedat quod suprà proximè dixi.cum non sit ei imputandum. ita in simili distinguit gl.in c. sunt qui opes.17.q.4.Sed pro Bal.fa
3 cit,quia quando agitur de probando errore notarij commisso in instrumento, & notariusmet attestatur de tali errore,ex dicto notarij non defertur iuramẽtum necessariũ in defectum probationis, ita singulariter Bar.in l.imperator.1.in 3.col.ff.de statu homi. p gl.in l.1.C.qui & aduer. quos.vide Salic.in dicta l.1.de fide instrumen.vbi mirabiliter limitat sing.decisionem Bald. vt procedat,quando tale instrumẽtum esset de natura vel de substantia debiti cõtracti in scriptis, puta quia partes expresè ita cõuenissent q de isto debito fieret publicum instrumentũ,iuxta l.contractus.C.de fide instrumẽtum. Vel essemus in casibus in quibus requireretur scriptura, de quibus plena habentur per glossam magistralẽ,in ca.1.de consib.in 6.Vel quando per statutum vel per consuetudinem loci requireretur instrumẽtum publicum,in istis casibus si creditor laceret instrumẽtum per iracũdiam,procederet dictum Baldi. Sed vbi instrumentum non esset de natura vel de essentia debiti, sed esset voluntariè confectum,prout est regulariter.l. pactum quod bona fide,cum gl.C.de pactis.l.contrahitur ff.de pact.pig. tunc licet creditor laceraret instrumentum crediti,per hoc nõ grauaretur pleniori probatione,sed sufficeret semiplena probatio,cum eius iuramento. & istam limitationem refert & sequitur Iaſin repetitio.l. admonẽdi.in 31.colum.ff.de iureiuran.quam dicit esse multũ notandã,licet aliqualiter obstare videatur generalitas rõnis, assignatę per Bald.Et secundum dictam decisionem intelligę,& limita illud quod voluit gl.& Bart.in l.sicut iniquũ. C.de fide instrumentorum.Limitarem etiam dictum Bal di vltra doct.ibi non procedere in eo, qui esset in furore.
4 quia aliquodꝫ factum tempore furoris non imputatur ad culpam,latis.n.punitur suo furore.& ideo dato q haberet dilucida interualla,propter hoc nõ grauaretur pleniori probatione,ad quod adde Abb.in c.1.in 2.not.de his qui filios occiderunt.

XVII.

1 Debitorem,qui in domum meam confugit, exhibere an cogi possim,& qua actione?

1 DIligenter nota vnum in materia actionis ad exhibendum,q nõ cogor exhibere debitorẽ alicuius qui fugit in domum meã,saltem per interdictum de libero homine exhibendo.te.habes tolennem & singu.in l.fin.§.fi. ff.de li.homi.exhib.per quem te.infert multum signanter Ioã.de Platea,in §.præterea.quem sequitur ibi Iaſ.Insti.de actio.circa medium 11.colu.q licet ego acceptem in domum meam mercatorem qui decoxerit, non tamen possum conueniri,vt eum exhibeam,alias teneat ad interesse, quod diligẽtissimè nota,quia quotidianissimũ,& fortè nõ inuenies alibi hoc dictum ad hoc accedant secundum Iaſo.ibi traduntur singu.per Innocen.in c.dilecti.extra de iudic.alias de appel.& refert & sequitur apud legistas Bald.in c.in generali.si de feud. fue.contro.inter do.& agna. dum quærit Inno.de solenni & quotidiana quæstione multum conferente ad proximum dictum. Quod si aliquis detinet debitorem meum, & pro hoc nõ pòt mihi in aliquo satisfacere,quia de operibus suis posset acquirere mihi,& satisfacere,an possim repetere ab eo hunc debitorẽ? determinat mirabiliter Inno.q non, nisi habeam ius reale in eo vt in vasallo,& ascriptitio,& similibus personis. Est tamẽ re medium secundum Baldum in dicto c.in generali, q agã actione iniuriarum contra eum, vel de dolo,si sciens detinet in præiudicium meũ,ut ff.de dolo.l.cum quis. Cõstat etiam secundum eundem Bald.quod possum agere interdicto de liber.homine exhib.in quo alias præferor propter singulare interesse, vt ff.de procuratorib.l.licet in popularibus.Sed puto quod de iure Bal.non bene dicat,quod possit agere interdicto de lib.homi.exhi.per dictum textum. singu.ad literam.l.fina.§.fi.vbi Iurisconsultus dicit, q creditori non competit interdictum vt debitor exhiberetur. neque.n.debitorem latitantem exhibere quisquam cogitur,sed in bona eius ex edicto prętoris itur.posset etiam dici,q si talis debitor habebat,bona ex quibus ipsi creditori satisfieri posset,q tunc isto casu etiam non ageretur actione iniuriarum,vel de dolo contra detinẽtem debitorem, cũ creditori ex edicto prętoris posset esse succursum, & sic in bona debitoris mitti.vt dicit d.l.fi.§.fi.qui hęc sentire videtur. sed si non haberet bona sufficientia talis debitor, tunc putaret quod creditor contra detinentem eum scientem ad interesse agere possit,per iura supra allegata. Cogita tamen.

ADDITIO.

Vide Nicolaum Boer.decisi.174.nu.2. Gab.Saray.

XVIII.

1 Pactum de retrouendendo præscribitur triginta annis, etiã si illud pactum sit iuratum, vel dictum sit sine aliqua præscriptione.
2 Præscriptio non currit in causa vsuraria.
3 Error iuris non causat bonam fidem quo ad præscriptionem etiam longissimi temporis.
4 Iuris scientia in dubio præsumitur, nisi de ignorantia probetur.
5 Obliuio quando allegari possit?
6 Vsurarius contractus præsumitur, quando concurrit paruitas pretij,& pactum de retrouendendo.
7 Rusticus excusatur à præsumpta fraude vsurarũ propter ignorantiam iuris,fallit in rustico sagaci.
8 Statutum si disponeret,quod debitor malæfidei præscriberet non valeret.
9 Præscriptio centenaria currit,licet in lege noua dicatur, nulla præscriptione obstante.
10 Soluere quandocunque promittens,an præscribat?
11 Infinitas in quibus casibus toleretur.
12 Verbum,quandocunque,est generale,aptum importare infinitatem.
13 Facultas adimplendi conditionem potestatiuam nullo vnquam tempore præscribitur.
14 Præscriptioni 30.annorum cum iuramento potest renũtiari.

Præscri

15 Præscriptionis cursus potest impediri per iuramentum in pacto appositum.
16 Iuramẽto obligatus nunquam potest opponere præscriptionẽ.
17 Iuramentum actionem perpetuat.
18 Donatio iurata reuocari non potest.
19 Iuramentum validat simplicem renuntiationem factam de iure futuro parte absente.
20 Pacto iurato illud fieri potest,quod fieri potest per statutum.
21 Præscriptioni per statutum derogari potest.
22 Præscriptio principaliter est introducta fauore priuatorum, & secundario fauore publico,ergo ei renuntiari potest.
23 Iuramentum facit valere actum, qui alias non valeret.
24 Iuramentum regulatur secundum naturam actus super quo interponitur,& an aliquid ei addat?
25 Consensum in genere saltem adesse quando sufficiat?
26 Restitutio in integrũ aduersus præscriptionem 30.annorum an possit peti,& infra quantum tempus?
27 Restitutionis in integrum petendæ tempus nunquam currit, nisi à tempore scientiæ,cum à principio sit vtile.
28 Præscriptio quando currat in pacto de retrouendendo, non obstantibus verbis in instrumento,videlicet quandocunque,vel,non obstante aliqua præscriptione.
29 Cautela ad tollendam præscriptionẽ pacti de retrouendẽdo.

1 NOta diligenter quod si vendatur res cum pacto,quod vendens,vel hæredes eius possint quandocũque oblato pretio redimere,certè non obstantibus talibus verbis
2 præscribitur 30.annis,etiam si istud pactum sit iuratum & etiam si sit dictum,quantumcunque,& sine aliqua præscriptione.ita signanter consuluit Ang.consilio 55. quod incipit,Guliel.& Francis.imò plus tenet Petr.de Anc.cõsi. 337.incip.visis diligenter actis.quod præscribatur decem annis.ista refert & sequitur simpliciter Iaſ.in l.si mater.ad finem.C.de instit.& substit.& in l.petens.ad fi.3.col.C.de pact.vbi asserit se pluries de facto respondisse & cõsuluisse ẽm dictũ cõsi.Ang.q tene menti,quia ista quotidie cõtingere possent.Sed vt dem materiam cogitandi,licet nõ audeat tyrunculus tantos patres reprehendere, sed potiꝰ dico me non intelligere,aut codicem esse corruptũ,vt inquit tex.in c.ego solus.9.distinctio.Videtur quod decisio Ang.non procedat,quando talis cõtractus præsumeretur
2 vsurarius,quia in causa vsuraria non currit præscriptio,secundũ Alex.consi.46.incip.circa præsentis consilij materiã &c.in tertio vol.in 1.& 2.col. & sic vbi esset paruitas pretij,& pactũ de retrouendẽdo,nõ ꝓcederet d.decisio, quia tunc contractus ꝓsumitur vsurarius,etiã si nõ cõstet emptorẽ solitũ fœnerari,& hoc quando resolutio contractus pendet à facultate venditoris,prout in casu nostro. ita Alex.d.consilio.vbi dicit hanc esse cõmunẽ opin.quæ opin.est amplectenda tanquam magis tuta,cum simus in materia peccati.c.inuenis.de ſponſ. Itẽ tẽporę emptionis non potuit inchoari præscriptio,quia ipse erat in mala fide ratione dicti cõtractus,qui fuit,& esse fingitur simulatus,& sic fuit contractus pignoris,ex quo nullũ fuit translatũ dominium,nec possessio per venditorem.l.emptor & ibi not.de aqua pluuia arcen.& patet in l.emptione.C. plus vale.quod agi.& ibi doc.& sic videtur q exceptione ꝓscriptionis venditor excludi non possit.l.male agitur.C. de præscript. 30.annorum.imo si præscriberet, diceretur ꝓscribere ad commodum pignorantis.l.ſerui nomine.ff. de vsucap.l.1.§.per ſeruum corporaliter pignori datũ.& l. qui pignoris.ff.de acquir.poſſeſſ.cũ scientia rei alienæ sem
10 per impediat prescriptionem.c.fina.de præscrip.& ca.posſeſſor.de reg.iur.in 6.& hoc de iure canoni.q attendendũ est,cum agitur de materia peccati,iuribus supra allegatis. ita dicit Alex.in dicto consi.in penul.colum.& in consil. 69.incip.in causa & lite vertente.in tertio volumi.in 4.colum.dicit,quod exceptio præscriptionis non obstat,cum sit in mala fide quando per instrumentum se obligauerat idem tenet Pau.de Caſt.in l.1.2.col.ffide vsucap. vbi dicit, quod non præscribitur per scientem obligatum. ergo dicamus quod in casu Angel.non currat prescriptio,
11 cum sciat se obligatum ad retrouendẽdam rem sibi prius venditam oblato sibi prætio absque aliqua præscriptione. Et nota,quod etiã dato quod diceretur,quod dictus emptor potuit ignorare dictum contractum non esse licitum & potuit affirmare,quod contractus valuerit, respondeo
3 quod error iuris non causat bonam fidem,quo ad præscriptionem.l.nunquam.in princip.l.ſi fur.§.1.de vſucap, quod procedit etiam in præscriptione longissimi temporis,vt probatur per gl.iuncto te.in c.ad apostolicæ.de donatio.Archi.10.quæstio.3.c.quia cognouimus.& doct.in
4 clemen.1.de rebus eccle.non alienan.Item in dubio præsumitur scientia iuris,nisi de ignorantia probetur.l. leges sacratissimæ.C.de legib.l.ſi hæres ab eo.in fi.ff.ad Trebe. quam l.ad hoc inducit Bar.in l.non fatetur.in vlti.col.de confeſſ.ita dicit Alex.in d.consi.66.pen.co.Nec obst.etiã si dicretur,q elapso decennio potuit ꝓscribere ꝓscriptionẽ inchoare,quia post illud rempus inducitur obliuio. vt pergl.& ibi doct.in l.1.C.de seruis fugiti.quia respondeo de mente doc.ibi,vt procedat vbi tractaretur de damno
5 vitando,quia tunc potest allegare post longum tempus obliuionem,secus quando agit de lucro quærendo cũ alterius injuria,prout est in præscriptio. inducenda,vt est in casu nostro,tunc non est probabilis ignorãtia,vel obliuio etiam post longũ tempus.quod tene menti.& sic in isto casu d.decisio Angel.non procederet, licet non sit casus Ange.Et plus non procederet etiam si emptor esset solitus fœnerari,vel alias.vt habetur in locis supra allegatis.
6 Limitaſtamen quod supra dixi, quod quando concurrit paruitas pretij,& pactũ de retrouendo præsumitur contractus vsurarius non procedere in rustico , quia rusticus
7 texcusatur,à præsumpta fraude vsurarum propter ignorãtiam iuris.gl.est in l.cum allegas.& ibi Bal. in 3.oppositio. C.de vsuris. p quã gl.infert ibi Ful.quod si rusticus emat fundum cum pacto de retrouendendo,non cẽlebitur cõtractus vsurarius.quod nota pro limitatione eorum quæ habentur in c.ad nostram.de emptio.& in cap.illo vos.de pigno.sequitur Iaſ.in l.ſi quis id quod.in princi.10.col.ff. de iurisdi.om.iudi.& in l.iuris.C.qui admit.in quibus locis limitat non habere locum in rustico sagaci,per gl.in l. athletæ.§.de rusticis.ff.de excusa.tuto. Adde etiam pro limitatione gl.cap.conqueſtus.de vsur.quod not.Abb.in c. in aliquib.in fi.1.col.de deci.vbi omnino vide. quod etiã facit ad practicam, & ad intellectum.l.2.C.de rescinden. vendi.imò videtur quod in casu Ange.nullo pacto possit procedere,per id quod supra dictum est,quod per scientẽ se obligatum,cum sit in mala fide ; præscribi non possit,
8 imò plus etiam si statutum †specialiter, & èxpresè diceret,quod debitor malæ fidei præscriberet. tale statutum non valeret.ita tenet Alex.in d.consi.69.in tertia colu.& Ioan.de Imol.consi.26.incip.in casu præmisso visis & cõsideratis &c.& in consi.66.incip.in casu præmisso ante omnia &c.facit quod dicit Bal.in l.1.in 2.col.C.de anna.exce. vbi dicit,quod si in aliqua noua lege inuenires hæc verba,
9 nulla præscriptione obstante,quod præscriptioꝰ centenaria curreret.allegat gl.in §.de cætero.in authen,vt de cętero non fiant constitutio.ita ergo in casu nostro vbi sunt illa verba,licet currat præscriptio centum annorum , non curret præscriptio 30.annorum. facit etiam contra Ang. id quod dicit Bal.in l.2.ad finem.ff.soluto matrimo.& ibi doct.quod licet promittens soluere semper intelligatur
10 nisi præscribat, tamẽ secus est in promittente soluere quãdocunque.sed in casu Ang.plus fuit dictum,quia non solum quandocunque, sed etiam sine aliqua præscriptione cum iuramento.& sic in casu Ang.minus debet posse currere præscriptio,cum adsit geminatio verborum,vt aliqd operentur.l.Balista.ad Trebellia. Nec obstat si diceretur, infinitas est euitãda,ne dominia rerum sint incerta. Inst. de vsucap.in princi.cũ similib. Ad hoc respondetur, quod imo nullo vnquam tempore potuit præscribi facultas re-
11 dimendi prædicta bona.& hoc tali ratione.Nam quando verba contrahentium sunt apta importare infinitatem,ꝑ vt sun.

vt sunt in casu nostro,& tunc infinitas toleratur,non aũt
reiicitur.l.in annalibus.C.de leg.& l.si ita stipulatus à Seio
fuero.cum simi.ff.de fideiussor.Et hoc est propter vim il
12 lius verbi quandocũque,†quod est verbum generale aptũ
importare infinitatẽ, ita determinat Bar.tradens istã do-
ctrinam in l.qui bona.in §.fina.ff.de dam.infect.Cõtra An
gel.facit etiam vna alia ratio.nam hoc pactum de retrouẽ
dendo fuit collatum in liberã voluntatem dicti vendito-
ris,quia fuit dictum,quod quandocunque voluerit,possit
13 retro emere.tunc sic,facultati†adimplendi conditionem
potestatiuam nullo vnquã tempore præscribi potest.ita
probat tex.in l.seruus quoque.§.fin.ff.de hæred.instituen.
& l.fi.ff.de condi.insti.vbi habetur quod si filius in pote-
state patris cõstitutus sub conditione potestatiua fuerit in
stitutus,nullo tempore dicitur preteritus,quia istã condi-
tionẽ toto tempore vitæ suæ potest adimplere & tamen si
facultati adimplendi conditionem istam aliquo tempore
præscribi possit,contingere posset,quod filius inueniret
se præteritum,vt quia filius infans testatoris sub ista cõdi-
tione fuerit institutus,quem possibile est viuere vsque ad
centum annos.l.fin.C.de sacrosan.eccle. & hanc doctrinã
per illos tex.tradit Bar.in l.pignori rem.in vltimis verbis.
ff.de vsucap.Et quod prædicta decisio Ang. non procedat
in pacto iurato,facit quod vult Alex.in l.nemo potest.in
prin.pen.col.ff.de leg.1.vbi dicit quod licet præscriptio.
30.annorum sit odiosa, cum currat ex negligentia non pe
tentis,vt dicunt doct.in l.1.ff.de vsucap.cui non potest re
14 nuntiari per pactũ,tñ†cum iuramento renuntiari potest,
cum iuramentũ sit seruandum.cũ potest seruari sine inte
ritu salutis ęternę,prout est in casu nostro.c.cũ cõtingat.de
iureiu.maxime cũ sit contra naturalẽ æquitatẽ,quod quis
locupletetur cum aliena iactura.l.nã natura.ff.de cond.in-
deb.& similiter cũ iuri introducto in odium alterius cũ
iuramento renuntiari non possit.c. significante.de pign.
& declarat Bar.in l.si quis pro eo.in 3.& 4.membro princi
15 pali.ff.de fideiuss.quod saltem†per iuramentum appositũ
in pacto possit impediri cursus præscriptionis. vbi Alex.
mandat istud ponderari,quia scriptum non reperit.Tamẽ
16 vltra ipsum facit,quia quando aliquis est† obligatus cum
iuramẽto, nunquam talis obligatus potest opponere præ
scriptionẽ.dictum est singul.Roma.in repetitio.l.1.in 3.
char.vers.& adde duas nota.cautelas &c. ff.de vsuca.quia
17 ſm eũ iuramentũ†perpetuat actionẽ.alleg.tex.quem di-
cit singu.in l.iam & postea.§.si is qui temporali.ff.de iure
iuran.vbi Bar.& alij doc.dicunt,quod licet actio tua esset
temporalis,vel ex forma statuti,vel ex forma iuris com-
munis,& posset ei præscribi spatio 10.vel 20.anno.tñ p-
petuabitur vsque ad 40.annos.quod est valde not. facit,li
18 cet non valeat pactum,quod donatio†non possit reuocari
respectu ingratitudinis committẽdę,quia inuitaret ad de
linquendũ.l.conuenire.ff.de pact.do.Bal.& alij in l.fin.C.
de pact.tamen valet cũ iuramento.Io.And.in additio.Spe.
in ti.de donatio.§.1.ver.quid si actũ.p te.in c.quemadmo
dũ.ad fi.de iureiuran.Alex.in l.stipulatio hoc modo cõce
pta.de verborũ obligatio.& in consi.40.incip.super pdi-
19 cto dubio.in quarto vol.cum simil.Item facit†quod licet
renuntiatio simplex facta de iure futuro parte absente nõ
valeat l.1.& ibi doct.C.de pac.tñ secus est apposito iura-
20 mento,vt ibi per Papienses in 6.co.Itẽ facit,quia†illud po
test fieri p pactũ iuratũ q pôt fieri per statutũ,Bar.in l.fi.
C.de pac.Bal.in l.cunctos populos 10.col.de summa tri.
& fide catho.Sed nulli dubiũ,q statutũ posset omnes ex-
ceptiones pscriptionis tollere,si vult,ergo debet posse fie
ri per pactũ iuratũ.Non obstat si diceres,pscriptio trigin
ta annorum est odiosa,& bono publico introducta,ergo
per pactum renuntiari non potest.l.1.& ibi doct.de vsuca.
quia loquuntur in simplici pacto,secus si esset iuramento
21 firmatum,per ea quę dicta sunt suprà.Item cum per†sta-
b tutũ possit derogari[b] præscriptioni.Ias.in l.non est impos
sibile.in princip.ff.de pact.ergo & per pactũ iuratum.Nec
obstat,quod prescriptio est introducta fauore publico.d.
l.1.de vsucap.ergo renuntiari non potest.l.penu.C.de pac.
quia ad hoc respondetur ex mente Alex.in dicta l.nemo
22 potest.quod prescriptio†est introducta principaliter fauo
re priuatorum,& secundario fauore publico, vt tenet ibi
Alex.Ang.Imol.& Anto.in cap.non liceat.de præscrip.er
go renuntiari potest dic. l. penultima.C.de pact. & doct.
23 in l.pacisci.ff.de pac.facit etiam quod iuramentum† facit
actum valere, qui alias non valeret, l.cum pater.§.filius
matrem ff.de leg.2.cum simi.Nec obstat, quod dicit An-
gel.in dic.consi.ad fin.quod iuramentum regulatur secun
dum naturam pacti super quo interponitur.l.fin.C.de nõ
nume.pecu.in casu nostro pactum appositum non exclu
dit præscriptionem,ergo nec iuramentum.Ad hoc respõ
24 detur,q imò iuramentum†semper addit aliquid actui, vt
patet ex supradictis,& per Papienses in l.si conuenerit.in
3.& 4.col.vbi plenè.ff.de iurisdict.om.iudi. vbi faciunt
regulam in contrariũ.Et ad l.fina.de non numera.pecu.re
spondent,quod ibi in dispositione illius l.deficit consen-
sus,tunc cũ iuramentũ non extenditur vltra consensum,
nimirum si nihil operatur.sed in casu nostro dico, quod
adest consensus vt patet,ergo iuramentum debet aliquid
operari.nam ratio diuersitatis inter casum d.l.fin.& casum
nostrum patet, quia in confessione chirographaria non
adest consensus,nisi habeat pecuniam actualiter numera-
tam,eodem modo quando interponit iuramentum, quia
sub eadem spe futuræ numerationis iurauit, quod secus
25 est in casu nostro,quia semper †adest consensus saltem in
genere.& hoc sufficit.Bal.in l.2.in 2.questio.C.commo.
cum contractus sit perfectus ab vtraque parte, & etiam
in restitutione rei oblato sibi pretio,ergo iuramentum de
bet operari,& ista pars videtur esse verior in pacto iura
to,& esset tenenda tanquam magis ęqua & tuta pro salute
animarum.Sed si vellemus tenere opin. Ange. nihilomi-
26 nus†negari non potest, quin ex clausula generali propter
præsumptam ignorantiam restitutio in integrum conce
di debeat,prout firmat Bar.no.in l.1.§.si quis autem pro
pter.ff.de itin.actuque priua.& Spe.in ti.de præscrip.§.1.
ver.pone colonus.Alex.consi.69.incip.in lite vertẽte &c.
in tertio vol.ad finem pen.col.& Ias.in §.fuerat.in princi.
23.col.Instit.de actio.cum simi.Sed nulli dubium, quod
iste venditor vel hæres eius,est in præsumpta ignorantia,
cum credat sibi non posse currere aliquã præscriptionem
per conuentionem expressè factam,ergo &c.Sed infra q
tempus dicta restitutio proponi debet? dic j. quadriẽniũ.
l.fina.C.de tempo.in integrum restitutio.Sed vnum per-
27 petuo†diligentissimè cordi teneatis,q licet quadrienniũ
quod datur hodie loco vtilis anni ex.d.l.fin.sit continuũ,
non tamen currit probabiliter ignoranti.vnde si quis sta
ret per centũ annos,& probabiliter ignoraret,posset sem
per petere restitutionem in integrũ,quia restitutio in inte
grũ non incipit cursum,nisi à tẽpore scientiæ,cum temp'
restitutionis sit vtile quantũ ad principiũ.ita multũ singu
lariter voluit Bal.in l.falsam.C.si ex fal.instru.& Paul.de
Cast.in l.fin.C.de dolo.& Alex.cõsi.66.col.incip.statibus
his in quarto vol.de quo vide etiã Ias.in §.rursus in prin.
6.col.Insti.de act.vbi relinquit cogitãdũ in isto peregrino
dicto.quod no. quia in actu practico esset notabilissimũ,
& multum faceret pro eo,quod supra dictum est. Et sic
patet decisionẽ Ang.& sequacium aliquo respectu proce
28 dere non posse.Nã primo†casu,quando contractus præsu
mitur vsurarius,& hoc nõ est dubiũ,quamuis Ang.in isto
casu non loquatur.Aut in contractu licito de quo loqtur
Ang.in quo sint apposita illa verba, quandocunque, non
obstante aliqua pscriptione,cum iuramento.& tunc etiã
non procedit,per ea quæ dicta sunt supra de mala fide, &
hoc de iure canonico,cui standum est in materia peccati.
Aut sunt apposita illa verba quandocunque,& non obstã
te &c.absque iuramento,& tunc idem dicendum est de
iure canonico,propter malam fidem.Aut de iure ciuili,&
tunc quãdo nõ adest iuramẽtũ, procedit decisio Ang.per
ea quæ supra dicta sunt, quod tali præscriptioni renun-
tiari

tiari non possit.Aut cum iuramento,& tunc non proce
deret etiam de iure ciuili hoc,vt supra dixi,virtute iura-
menti.Et hæc sunt dicta saluo meliori iudicio & delibera
tione cuiuscunque alterius,cui me subiicio,iuxta l.Clau-
dius.in fin.ff.qui potio.in pig.ha.Cogita tamen. sed nihilo
minus ad tollendum omnia dubia adhiberem istam cau
29 telam,quod in tali†contractu emptor diceret, & quoties
præscriptum fuerit,toties promitto retrouendere, & in
hoc casu præscriptio non patrocinaretur,nam ex desinẽ
tia vnius alterius origo proficiscitur. Istã cautelã in simili
tradit Bald.in l.2.1.col.C.vt in pos.leg.nota omnia prædi
cta,quia alibi hoc modo declarata nõ reperies, quia Ang.
in suo consilio paucis verbis se expedit,& sequaces vt su-
pra relati simpliciter pertranseunt.

ADDITIONES.

a Præscribitur.De materia prescriptionis pacti de retrouẽ
dendo in venditione appositi,latè tradit Bal.in tractatu p
scrip.in 3.quæstio.quartæ partis,quintæ partis princ.& 6.
quæstio.5.partis.5.partis princ.Et adde Ioan.de Arnon,
in problemate 55,& Nicol.Boer.decisio.39.nu.4.7.& 12.
& decisio.182.nu.10.& Do.And.Tiraq.in tract.de retra
ctu consang.§.35.in ver.ignorantes.nu.43.& de retractu
conuentio.in præfato.nu.34.

b Item cum per statutum possit.An præscriptio possit à sta
tuto tolli,latè ponit Guid.Papæ,decisio.Grationo.319.an
statutum.Et quo ad principale propositum vide Didac.
Couarru.lib.1.variar.resolutio.ca.9.in principio.versicu.
egregia tamen est.vbi multos alleg.& in versi.quarto ob-
stat.Gab.Sar.

XIX.

1 *Furtum committitur etiam in vno ouo,& in re minima,tamen dolus non committitur in re minima.*
2 *Actio de furto quare det pro re minima,& non actio de dolo?*
3 *Modicum non differt à magno,quando illud non est fundatum super quãtitate rei,sed super iniustitia,& iniquitate.*
4 *Appellari quare possit à quolibet grauamine.*
5 *Actio de dolo non datur pro re minima,quia fundata est super quantitate.*

1 Scis,quod furtum†committitur etiam in vno ouo, &
sic in re minima gl.& Doc.in §.Gallinarum.Institu.de
rerum diuisio.& tamen dolus non committitur in re mi-
nima.l.si oleum.in fin.cum l.sequen.ff.de dolo. Sed quæ
2 est†ratio,quod actio furti datur pre minima,& nõ actio
de dolo? gl.& Doc.in d.l.1.multũ laborant.Sed vltra doc.
ibi puto istam esse rationem diuersitatis, videlicet, quòd
3 quando†aliquid non est fundatum super quantitate rei,
sed super iniustitia & iniquitate,tunc non differt modicũ
à magno.ca.de appellationibus.& ibi gl.de appellatio.quæ
4 dicit quod pro minima re,& sic†pro quolibet grauamine
potest appellari.& est ratio,ſm illã glossam & Abbatem
ibi,quia appellatio non est fundata super quantitate graua
minis,sed super iniustitia,seu iniquitate iudicij, ideo po-
test appellari in minimis causis,quia iniustitia & iniqui-
tas ita possunt accidere in minimis, sicut in maioribus.
Eodem modo dicamus in furto,quia furtum non est fun
datum super quantitate rei,sed iniquitate ipsius furti, ni-
mirum si datur actio furti etiam pro minima re.& hoc
sentit Abb.in furto,allegãdo d.§.Gallinarũ.in d.c.de ap-
pellationibus.cum semper sit eadem ratio iniquitatis in
5 minimis,sicut in magnis.quod secus est in dolo,†quia do
lus fundatur super quantitate.tex.est in d.l.si oleum.§.fin.
cum l.seq.vbi actio de dolo nõ datur pro modica summa,
puta pro duobus aureis,& sic lex fundat se super quantita
te.quod secus est in furto,vt dixi,quod signa & nota,quia
faciet tibi honorem.

XX.

1 *Rescriptum contra transactionem,aut sententiã non valet.*
2 *Supplicans principi vt retractetur sententia,quæ transiuit in rem iudicatam,caret impetratis, & incurrit infamiam.*
3 *Sententia quæ fertur ex probationibus priuilegiatis nunquã transit in rem iudicatam.*
4 *Sententia lata secundum consilium sapientis nunquam trãsit in rem iudicatam.*
5 *Supplicans retractari sententiam quæ non transiuit in rem iudicatam, non incurrit infamiam.*

1 Sicut non valet† rescriptum contra transactionem.vt l.
causas.C.de transact.ita nec contra sententiam.l.fi.C.
sententia rescin.non poss.vnde Paul.de Castr.in l.fi.C. vt
lite penden.per illum tex.valde notab.dicit,quod ille qui
2 supplicat Principi,†vt retractetur sententia quæ transiuit
in rem iudicatam,non solum caret impetratis, sed etiam
incurrit infamiam.quem tex.secundum Panor.semper te
neas menti,quia est mirabilis,& pauci aduertunt,& faciet
tibi honorem, si scias excipere, quia posset esse magni ef
fectus,quia si infamis,ergo testis esse nõ potest,& sic in-
currit præiudicia,de quibus in regula,infamibus.de regu.
iur.in 6.quod nunquam obliuiscaris, fuit semel de facto
obiectũ impetranti de illo tex.Putarem tamẽ procedere,
3 †quando talis sententia fuisset lata ex veris & proprijs p-
bationibus,secus si esset lata ex probationibus priuilegia
tis,quia tunc non transit in rem iudicatam, quin semper
& quandocunque talis sententia superuenientibus veris &
proprijs probationibus contrarijs retractari possit, vt in
c.2.de purga.vulga.& ibi Abb.in l.admonendi.& ibi plenè
per Papienses ad finem 19.col.& in 21.ff.de iureiuran.vbi
4 inter cętera dicunt,quod sententia†lata secundum consi-
lium sapientis,puta doctoris electi ad consulẽdum ex for
ma statuti,vel de voluntate partiũ,semper & quandocun
que poterit retractari,si appareat cõsiliũ alterius doctoris
magis periti.In contrariũ facit, cum talis sentẽtia nunquã
transit in rem iudicatam quod teneas perpetuo cordi,q a
est dictum singularissimum in superlatiuo gradu secũdũ
Alex.in l.si ab hostibus.in tertia col.ff.soluto matrimo.q a
tota die apud nos feruntur sententiæ secundum consiliũ
sapientis,& statuta communiter disponunt,quod si petat
consilium sapientis præstari debeat.& ibi Papiẽses referũt
alios casus,in quibus sententia lata retractari possit, & de
5 clarant.Et ideo,†vt dixi,putarem quòd in istis casibus ta-
lis hoc modo supplicans,non careret impetratis, nec in-
curreret infamiam,cum à iure sit permissum, q talis sen
tentia retractari possit,quia qui facit lege permittente pœ
nam non meretur.l.Gracchus.C.de adul.q no.quia istã li
mitationẽ ab aliquo quem viderim,non inuenio tactam.

XXI.

1 *Matrimoniũ sub conditione resolutiua contractũ,nõ valet.*
2 *Cautela ad euadendum amicum deprehensum cum puella eius amasia,& ad eam in matrimonium ducendam coactum,quod matrimonium illud non valeat.*

1 Matrimonium†sub conditione resolutiua contractũ
non valet,quia est contra substantiam matrimonij,
quia de substantia matrimonij est, quod nunquam dissol
uatur,vt quos Deus coniunxit,homo non separet.33.q.2.
§.quos Deus c.2.de trãslatio.prælat.Et propter hoc tene
2 menti vnam†cautelam singu.ad euadendum amicum, si
casus accideret,vt Bononiæ semel contingit in vno scho
lari,& pceptor meus à quo didicit hãc cautelã fecit,q sco
laris vsus fuit ista cautel. Nã cũ ille scholaris esset captus
amore cuiusdã mulieris,intrauit domũ suã & ibi ab affini
bus mulieris studiosè fuit detẽtus ad hoc vt ipse scholaris
eam in vxorem caperet,alias interficerent eum,ipse scho
laris volens euadere mortem,dixit,quod erat contentus
eam capere,quod ducerent notarium & testes,& iste inte
rim misit ad præceptorem,quid esset agendum in hoc ca
su,& si aliquod remedium adhiberi posset,quod tale ma
trimonium nõ valeret,præceptor meus dixit,quod faciat
hoc modo,quod dicatur notario coram testibus ibi præ-
sentibus,videte,ego sum contentus hanc capere in vxorẽ
hoc modo,si mihi fidem seruet,alias volo quod matrimo
nium dissoluatur.& hanc conditionem resolutiuam fac
quod notarius scribat,vt possit ostendi,quando opus erit
hoc facto matrimonium postea non valebit,& per conse
quens poteris capere aliam in vxorem,& euadere mortẽ
pro

pro tunc, p quo qua cautelâ vide omnino Abb. in ca. fi. in primo notabi. de condit. appoſi. quod nunquam exeat mẽtem tuam. aliam cautelam vide per Cæpol. in cautelis ſuis 144.

ADDITIO.

Idem tradit Hippoly. de Marſi. in ſingu. 286. ab his tamen cautelis eſſe abſtinendum dixit Didacus Couarru. in epit. 3. lib. Decretal. ca. 3. ſecundæ partis, num. 16. Ferrarius in cautel. 7. Et late ex facto conſultus reſpondit Bernardin' Bombinus conſi. 35. incip. quidam meus amicus. qui atteſtatur ſecundum hoc ſingulare fuiſſe iudicatum. Vide tñ Aretin. cõſi. 82. factum ſuper quo petitur. in tertio dubio. col. fina. num. 4. verſi. ſuper tertio vero dubio. vbi videtur aliter loqui circa conditionem appoſitam. Et facit differẽ tiam, vtrum tempore deſponſationis verba conditionis ſint concepta de præſenti, an vero de futuro. vide illum omnino. Gabr. Sar.

XXII.

1 *Venditio in qua fuiſti deceptus, etiam vltra dimidiam iuſti pretij, qua cautela reſcindi poſſit?*
2 *Marito in dote decepto ſuccurritur.*
3 *Emens rem ſcienter minori pretio, quam valeat, ſaltem ignorante venditore, non euitat peccatum, quia videtur decipere proximum.*
4 *Eccleſiaſticis perſonis in contractibus decipere non licet.*
5 *Decipere aliquem bono viro non conuenit.*
6 *Prælatus eccleſiæ non debet maiori pretio vendere, quam res valeat propter conſcientiam, & propter honeſtatem.*
7 *Conſcientia eſt idem, quod bonus vir.*
8 *Contrahentibus in foro cõſcientiæ ſe inuicẽ decipere nõ licet.*
9 *Poſitioni deceptoria quis reſpondere non tenetur.*
10 *Ementi fundum carius aliqua rationabili cauſa ſubuenietur, non ſolum de iure canonico, ſed etiam ciuili.*

1 ROgo, vt nunquam obliuioni tradas cautelam ſingulare per quam poteris reſcindere vẽditionem, in qua fuiſti deceptus, etiam citra dimidiam iuſti prærij. Et licet contrahentibus licitum ſit ſe adinuicem decipere citra dimidiam iuſti pretij. l. idem ſi pretio. §. quemadmodum. ff. loc. l. in cauſæ. 2. §. penul. ff. de mino. etiam de iure canoni. c. penul. & ibi per omnes, extra de empt. & vendi. Tamẽ limita prædicta non procedere in dote, ſecundum quod videt velle Paul. de Caſt. in l. Mæuia. ff. ſoluto matrimo. vbi vult,
2 quod quomodocũque vir ſit deceptus in dote, ſuccurratur ſibi, per tex. ſing. in l. iure ſuccurſum. ff. de iure dot. & in l. ſi res. §. 1. eodem ti. vbi gl. dicit eſſe ſpeciale in dote. q̃ cuicunque coniugum quilibet deceptus, etiam maiori 25. annis ſuccurretur ſibi, quod eſt verum, eſt pulchra limitatio ad d. l. idem ſi pretio. & d. l. in cauſæ. vt non procedant in dote. Limita etiam quando re ipſa interuenit deceptio non ex proposito, ſecundũ Abb. poſt Calde. in cap. nauigãti. in vlti. col. de vſur. vbi notanter dicit, quod ille quit ſciẽter emit rem minus quam valeat, ſaltem ignorante venditore, non euitat peccatum quia videtur decipere proximum. Limita etiam non procedere in perſonis eccle-
4 ſiaſticis, quibus non licet in contractibus decipere, ita eſt gl. reputata ſingu. in cap. hoc ius porrectum. 10. quæſtio. 2. in ver. vt plus. ſequuntur Papienſes in l. quoties. in 6. colu.
5 C. de rei vẽdi. Addet tñ qd̃ quẽ decipere bono viro nõ cõuenit gl. in l. ſeruũ. p in coniunctionibus. ff. de reg. iur. quam reputat ſin. Bal. in c. ſi. pponẽte. de reſcrip. & in c. quanto, in tertia col. de iureiurã. & in auth. ad hæc. C. de vſur. Et propterea habebit etiam locũ in conſcientia, ſecundũ do. Ant. in dicto c. penul. & c. plerique. vbi Abb. de immunit. eccle. & propterea dicit, quod apud cõfeſſorem debet fieri conſcientia. allegat beatum Tho. de Aquino, ita tenẽtẽ ſecunda ſecundæ quæſtio. 67. arg. 1. accedat gl. in c. hoc ius
6 porrectũ. 10. quæſtio. 1. dixit, quod prælatus eccleſiæ nõ debet maiori pretio vendere, quam valeat res p̃p conſciẽtiã, & propter honeſtatem. Et p̃p hoc infert pulchrè Bal.
7 in c. cũ cauſam. 2. de teſtib, nã ſi conſciẽtia idẽ eſt quòd bonus vir, & bono viro non conueniat, allegando illam glo-
8 ergo non erit licitum in foro conſcientiæ contrahentibus ſe decipere. Adde quod per illam gl. Io. de Anan. in ciuitate. de vſur. refert ſe retractaſſe quendam contractum factum cum epiſcopo, quia fecit ſibi poſitionem deceptoriam, quod erat bonus vir, & epiſcopus reſpondit
9 q̃ ſic, ergo ſumus in caſu d. gl. d. l. ſemper. Sed tu caue, q̃a epiſcopus non tenebatur reſpondere huic poſitioni, per id quod no. Bar. in l. qui iuraſſe. & ibi doc. ff. de iureiurã. Et per predicta habes pulchram cautelam, facit quod ſignanter dicit Per. de Anchara. in repetitio. regulæ, poſſeſſor. de
10 reg. iur. in 6. in 10. char. quod ſi aliquis emit fundum carius p̃p neceſſitatem, quia vicinus, cuius erat fundus, erat rixoſus & multum moleſtus, quod tunc cum iſte exceſſus fundetur ſuper cauſa rationabili, quod ſubuenitur ſibi ne dum in foro conſcientiæ, ſeu in foro canonico, ſed etiam in foro ciuili, cuius dictum nunquam obliuiſcaris. ſequit
11 Alex. in apoſtil. ad Bar. in d. l. idem ſi pretio. §. quemadmodum, loca. dicit etiam Bal. in l. 1. in 3. col. C. de cõfeſ. quòd forus conſcientiæ eſt forus boni & æqui coniunctim, & eſt tribunal veritatis, & non fictionis, in quo foro conſciẽtiæ apices iuris non excuſant, quod bene nota.

ADDITIO.

Contrahentes an poſsint ſe inuicem decipere in foro cõſciẽtiæ, tradit Pet. Dueñas, in reg. 68. incip. Bononiẽ. ex forma ſtatuti. in ſecunda limita. in fi. Adde Marc. Mantuam ſingula. 382.

XXIII.

1 *Legitimatio plena perſonæ an in quocunque iudicio etiã ſummario requiratur ſi fuerit oppoſitum, an vero ſummaria ſufficiat?*
2 *Articuli, & adminicula dependentia à cauſa principali, an eodẽmo do ſint tractãda, quo & cauſa principalis, an nõ?*
3 *Ante omnia inquirendum eſt de perſona.*
4 *Legitimatio perſonæ an ſit de dependentibus cauſæ?*
5 *Intellectus eorum quæ ſcribit Bart. o in l. ſolent. ff. de alimen. & cibar. lega.*
6 *Intellectus l. cum hi. in principio. & §. ſi cui, non minus. ff. de tranſactionibus.*
7 *Statutum quod in cauſa damnorum datorum admittatur probatio per iuramentum, quomodo intelligatur. & nu. ſ.*
8 *Teſtes inhabiles quare admittãt in crimine læſæ maieſtatis?*
9 *Probatio damni per iuramẽtũ quare à ſtatuto cõcedi poſsit?*

NOtant Bart. & alij in l. 2. C. de edict. diui Adria. tollen. quod in iudicio quantumcunque ſummario & executiuo requiritur plena legi matio perſonæ, ſi hoc opponatur. Papienſes vero tenent ibi contrarium, quod imo ſuffi
11 ciat ſummaria cognitio. & allegant Bar. in quibuſdam locis tenere quod eo modo quo proceditur in cauſa principali, ſillo ꝓceditur in cauſis ſummariis dependentibus ab ea, ergo ſi cauſa principalis erat ſummaria, & executiua, & incidenter emergat dubitatio de legitimatione perſonæ, debet ſufficere ſummaria cognitio. Sed tu in primis dicas, qd̃ iſtud ſimpliciter eſt falſum, & iidem Papienſes tenent cõtrariũ in rub. in 2. col. C. q admit. ad bon. poſ. vbi fm ipſos eſt bonus tex. in l. 1. §. ſi ea. ff. de ven. in poſ. mit. Sed ille tex. ꝓbat cõtrariũ, niſi induceres hoc mõ, q̃ ibi eſt ſpeciale ne fieret ꝓiudiciũ parti. vt dicit tex. ergo in cõtrariũ eſt ius cõmune, vide Bal. in l. nec qcquã. §. de plano. in vlt. col. vbi hoc notabiliter ꝓbat. ff. de offi. Proconſu. & le. Sed ad intelligẽtiã poſſes ſic dicere, aut ſummaria cauſa eſt gra-
2 uis ꝓiudicij, aut leuis, fm Bar. in l. 1. §. q̃ ſi ſit aliqua. ff. de ꝓto. ſtipulatio. & p doc. in ille à quo. §. 1. ff. ad Treb. & tũc dico ꝓ in cauſa ſummaria grauis ꝓiudicij regrit plena ꝓbatio, & legitimatio perſonæ. Aut eſt cauſa leuis ꝓiudicij, & tũc ſufficit ſemiplena ꝓbatio. & hoc mõ intelligendo nõ obſtabunt allegata contra Bart. Nec obſtat quando cauſa
12 principalis ſummaria, ergo omnes articuli ſeu adminicula ab ea dependentes debent eſſe ſummarii, vt dicit Bart. in extrauagan. ad reprimendum. in verſicu. ſummarie, in 2. colum. Quia in hoc contrarium poſſem tenere, quod imò omnes articuli ſeu adminicula dependẽtes à cauſa ſi ſint tractandi

tractandi ſicut cauſa principalis, non ſint ſummarij. Bart. & doct. in l. in quæſtionibus. ff. ad leg. Iul. maieſta. & text. 6 in l. fin. §. fina. ff. de condictio. indeb. Sed iſtud vltimum in telligerem, quando tales articuli ſeu adminicula nõ eſſent de ſubſtantia cauſæ principalis, alias idem eſſet dicendum de adminiculis quod de cauſa principali, per id quod vult Ang. in dicta l. in quæſtionibus. & ibi in additio. ad Bar. Sed iſta reſponſio non ſatisfacit, quia in dicta l. in quæſtionib'. erat de ſubſtantia cauſæ principalis, & tamẽ ſecus eſt. Vnde melius dico, quod quando adminicula ſunt diuerſa, & ſeparata à cauſa principali, vt eſt legitimatio perſonæ, vt in ferius dicam, & tunc non eſt iudicandum de adminiculis, ſicut de cauſa principali, ſecus quando adminicula eſſent partes cauſæ principalis, & ita intelligunt Papienſes in dic. §. fin. de condict. indebi. & ita poteſt intelligi quod not. in dicta l. in quæſtionibus. Vnde puto opin. Bart. & docto. omnino fore veram, per text. in l. ſi res. C. de ordi. cog. & gloſſ. in dicta leg. 2. de edict. diui Adria. tollen. & per alia iura ſupra allega. quia fateor quod in cæteris adminiculis, fiet ſummaria diſcuſsio. & ſic non obſtabit quod not. Bart. in d. extrauagan. ad reprimendum. vbi non loquitur de legitimatione perſonæ, prout nos loquimur. vñ in caſu noſtro vbi tractatur de legitimatione perſonæ plena debebit fieri probatio, licet principalis cauſa ſit ſummaria per iura
3 prædicta. & ratio poteſt eſſe, quia ante omnia inquirendũ eſt de perſona. l. 3. ff. de teſtamen. l. licet. C. de procurato. & caſu quo perſona nõ eſſet legitima, repelleretur à iudicio. vnde cum per iſtam diſcuſsionem perſonę fiat præiudiciũ cauſæ principali, quia ſi perſona non eſſet legitima, nõ procederetur amplius in cauſa principali, merito debet fieri, plena probatio. & ita probatur in dicta l. ſi res de ordin. cognitio. Poſſet fortaſſe attentari vt ſupra dixi, & fortè male & ſubtili conſideratione habita, quod alia ratione argumenta in contrarium facta non concludunt in propoſito. nã argumenta ſunt talia, per quę proceditur in cauſa ſummaria, eodem modo proceditur in dependentibus ab ea. iuribus & authoritatibus allegatis per Papienſes, & hoc facteor declarando vt ſupra. ſed dum poſtea dicitur, legitima tio perſonæ depẽdet à cauſa ſummaria, hoc nego, quia antequam incipiatur cognoſci de cauſa ſummaria, perſona debet eſſe legitima. vnde quando committitur cauſa ſummaria, non includitur legitimatio perſonæ, quia committens præſupponit pro conſtanti perſonam eſſe legitimam vt notabiliter dixit Bald. in dicto §. de plano. in vlti. colũ.
4 Et quod legitimatio perſonæ non ſit de dependentibus, cauſæ, videtur etiam eſſe de mente gl. Archi. & Dominic. in cap. fina. in princ. de iud. in 6. vbi declarando quæ ſint de dependentibus cauſæ non dicunt aliquid de legitimatione perſonæ, quod bene no. Et quia Papienſes malè intellexerunt Bar. in l. ſolent. ff. de alimen. & ciba. lega. ideo ego aliter declaro. Dicunt enim Papienſes quod Bart. ibi vult facere differẽtiam in numero plurali vel ſingulari, vt primo caſu admittatur probatio per iuramentum etiam in incidentibus a cauſa principali, ſecundo caſu non. Dico
5 tamen ſalua pace, quòd Papienſes male dicunt, nec hoc vult Bar. ſi rectè conſideretur, ſed Bar. facit differentiam, quomodo ſonent verba ſtatuti. nam ſi dicit ſtatutum, in cauſis damnorum datorum, ſiue in cauſa dãnorũ datorũ, admittatur probatio per iuramentum, idem eſt vtroque caſu. quod poterit admitti talis probatio etiam in inciden tibus, vt puta ſuper dño & ſuper poſſeſsione, nec refert vtrũ in plurali vel ſingulari numero loquatur ſtatutũ, & rõ eſt, qa ſtatutũ dicit in cauſa damnorum admittatur probatio per iuramentum, nec reſtringit ſe ad certum, ſed probationem damni tãtum, id eſt, quantitatis damni, ſed ſimpliciter dicit in cauſa dãni admittatur probatio, &c. vnde cum non reſtringat ſe ſtatutum, vt magis vnum quã aliud probetur in cauſa damni, quicquid contingit quoquomodo dictam cauſam, dicitur eſſe de cauſa damni, & per cõſequens admittetur probatio. Et quod iſta fuerit mẽs Bar. probatur ex lege quam allegat, nam ipſe allegat l. cum hi. in princi. iuncto. §. ſi cui non minus. ff. de tranſactio. quæ
6 lex loquitur eo modo quo ſupra dixi. nam in principio illius legis dicitur, quod tranſactio alimentorum non valet ſine prætore. in §. ſi cui nõ minus. dicitur, quod tranſactio alimentorum non valet ſiue fiat ſoluendo, ſiue permutando vnam ſpeciem cum alia. dicit ergo Bar. quia principiũ illius legis non reſtringebat ſe magis ad ſolutionem, quam ad permutationem, ideo vtraque tranſactio comprehẽditur in oratione diui Marci. & iſte eſt verus intellectus pri-
7 mi caſus Bar. Secundus caſus eſt, quando ſtatutum dicit, in cauſa damnorum datorum admittitur probatio damni per iuramentum, tunc dicit Bar. quod non admittatur iſta probatio in dependentibus ab ea. quę eſt ratio? dicunt Papienſes, quia ſtatutum loquitur in ſingulari numero. falsũ dicunt, ſed ratio eſt, quia ſtatutum reſtringit ſe ad probationem damni, & ſic requirit aliud certum pro fundamẽto, dicit enim probatio damni admittatur per iuramentũ & ſic patet, quod ſtatutum vult, quod per iuramentum tãtum probetur quantitas damni dati. vnde cum iſtũ caſum tantum includat, cæteros videtur excludere. l. cũ prætor. de iudic. cap. nõne. de præſump. Et iſtam credo fuiſſe mẽtem veram Bar. quicquid dixerint Papienſes. & ita intelligit Bald. in l. 1. in 1. col. C. de rebus credi. quem omnino videas. Et quia Bar. videtur contrariari his quæ dixit in d. l. in quſtionibus potes concordare, quod id quod dixit. in d. l. in quæſtionibus. procedit in his quę ſunt grauis prę iudicij, vt illo caſu. Sed id quod dixit in dicta l. ſolent. procedat in aliis quę non ſunt tanti prę iudicii. vel aliter, vt ſupra dixi, in dicta l. in quæſtionibus, adminicula ſunt diuerſa & ſeparata à cauſa principali. Sed in d. l. ſolẽt. ſunt partes cauſę principalis, quia ad illa ſe extendit ſtatutum. Vel ali
8 ter & forte melius, quod ratio quare in quæſtionibus læſæ maieſtatis admittuntur inhabiles, eſt propter magnam difficultatem probandi tale crimen, cum communiter tales conſpirationes fiant ſecrete, quæ ratio ceſſat in adminiculis, nimirum ſi ceſſat diſpoſitio. nã vt patet in exemplo, poſito ibi per Bar. illa adminicula bene poſſunt probari ali
9 ter ſine difficultate. ita in propoſito probatio in cauſa dãni dati per iuramentum, ideo eſt permiſſa à ſtatuto, quia difficile eſſet probare damnum & quantitatem damni per alias probationes ſecundum gl. in l. ſi quando. C. vnde vi. Vnde dicerem quod ſi in adminiculis adeſſet dicta difficultas probandi, admitteretur etiam in eis probatio per iuramentum. & ita intelligatur Bar. in d. l. ſolent. alias ſecus. Et nota bene prædicta. quia alibi hoc modo diſcuſſa declarata non reperi, & ſuper eis cogita.

ADDITIO

Adde late doctor. in rub. C. de eden. Bal. in l. fi. in fi. ff. pro ſuo Deci. in c. ex parte. in c. prudentiam. §. ſexta. col. 1. de offi. deleg. Iaſ. in l. ait prętor. 2. in fi. de iureiur. Deci. in l. 2. col. 15. C. de edicto diui Adria. tol. Hippoly. de Mar. in l. fi qs ne quęſtio. nu. 8. ff. de quæſtio. Gab. Sar.

XXIIII

1 *Ciuis vtrum ſit idoneus teſtis pro ſua ciuitate, & ille qui eſt de vniuerſitate pro vniuerſitate. & nu. 4.*
2 *Inhabilitas vnius teſtis ſuppletur ex magna habilitate ſeu integritate alterius teſtis.*
3 *Virtus incredibilis alterius fratris, qui dominum tutatus eſt facit, vt alter frater q̃ domnũ dereliquit, feudo nõ priuet.*
5 *Procurator, aduocatus, & proxeneta in cauſa principali, an poſsint eſſe teſtes in cauſa appellationis?*
6 *Affectionem maiorem habere quis ad patriam, quam ad patrem præſumitur.*
7 *Pater occidens filium rebellem patriæ præmio eſt afficiẽdus.*
8 *Teſtes idonei non ſunt, quibus imperari poteſt.*
9 *Affectionis par cauſa omnem in teſte ſuſpicionem tollit.*

1 VTrum ciuis ſit idoneus teſtis pro ſua ciuitate, *vel
* aliquis de vniuerſitate pro ſua vniuerſitate? Ex dictis ſcribentium elicio tres concluſiones pro declaratione huius dubii. Prima concluſio ſit iſta. Illi de vniuerſitate, vel ciues pro ſua ciuitate ſunt idonei teſtes, quando alias

factum

factum probari non potest per alios, quam per ipsos. tex. est in l.consensu.circa medium.C.de repud.& bonus tex. in c.etsi Christus.in fin.de iureiuran.ita dicunt Barto.& doct.in l.intantum §.vniuersitatis.de rerum diuisio.& in l.sed si hac §.qui manumittitur.de in ius vocā. Quod limitarem vltra doct.ibi procedere,& esse verum,quando ex natura negotij vel facti habitu & actu alij interuenire non possunt,sed quando negotium est tale,quod habitu & potētia potuissent interuenire plures testes,dato quod actu non interuenerint,tunc ciues pro sua ciuitate, vel illi de vniuersitate non admitterentur in subsidiū,prout in simili dicunt & declarant Papienses in l.cunctos populos. ad fin.16.col.& clarius vbi ponunt exemplum in secunda lectu.illius.l.in prin.13.col.C.de summa trin.& fide cath.ꝙ
2 singulariter no.Vnum subdo†quod est notandum, quod si sunt duo testes,quorum vnus est subditus vniuersitati, sic inhabilis respectu vniuersitatis,alter vero nō est subditus vniuersitati,& sit persona multū digna,quia tunc erit idoneū testimoniū non obstante inhabilitate vnius,quia inhabilitas vnius testis suppletur ex magna habilitate seu integritate alterius.tex.est multum no.& ibi Bal.singulariter,in l.si quis ex argentariis.§.1.ff.de eden.vbi de hoc plene per Moder. facit mirabile dictum Bal.in cap.1.§.1.in
3 5.col.quibus mod.feud.amitt.vbi dixit,†quod si duo fratres vasalli accipiunt feudum commune,& vnus derelinquit dn̄m præliantem,alter vero defendit ipsum, tunc dixit Bal. quod virtus incredibilis fratris facit quod frater feudo non priuetur. sequitur Ias.in l.1.prima colū.C.de transactio.& in l.emancipati.circa mediū 3.col.C.de coll. vbi plenè, ꝙ ḡs cōsequit̄ ex ꝑsona alteri⁹ illud ꝙ ex ꝑsona
4 sua cōsequi nō posset.Secūda cōclusio sit ista,quādo illi†de vniuersitate non sentiunt commodum in particulari, sed in publico,& vtilitas principaliter spectat ad ciuitatē ,tūc ipsi sunt idonei testes, etiam si factum possit probari.ita tenent Bar.& doct.in dicta l.in tantum.de rerum diuisio. Sed Ang.Areti.institu.de rerum diuisio.in princi.in ver. sic.in gl.quædam publica.videtur sentire contrarium ,& videtur mihi verior opinio,per tex.in dicta l.consensu.de repud.à contrario sensu.quia ex quo alii testes idonei possent haberi,ideo non est credendum istis,quia negari non potest quod non habeant affectionem ad ciuitatem vel vniuersitatem suam,ergo non debent admitti,sicut in si
5 mili dicitur de procuratore,†de aduocato,vel de proxeneta,qui fuerunt procuratores in vna causa,quod nō possent esse testes in causa appellationis licet in ea non sit ꝓcurator,licet fuerit in causa principali,& hoc propter præsumptam affectionem. quod fortius est etiam in proxeneta,licet nullum commodum vel nullum salariū esset habiturus,adhuc non potest esse testis,vt plene per Papiēses in l.dictantibus.in vlti.col.C.de testamen.si ergo isti, præcipuè proxeneta,qui nullum commodum particulare vel publice habiturus est propter solam affectionē quā in cōsequentiam habet,repellitur,ne possit esse testis , quanto magis illi de vniuersitate,quibus spectat commodum publicum,& verisimilem affectionem habent? Comprobo
6 meliori ratione,nā iuris præsumptionē†maiore affectionem debet quis habere ad patriam,quā ad patrem , vt patet ex no.per Bar.& alios, in l.veluti.de iusti.& iure.dicit̄ enim prius nasci patriæ quam patri.l.1.§.& generaliter.in
7 gl.in ver.reipubli.de ven.in posses.mitt ē.& ideo pater†occidens filium rebellem patriæ præmio est afficiendus.tex. est no.in l.minimè.ff.de religio.de quo per Bat.in l.si adulterium cum incestu.§.fi.de adulte.cum ergò filius habeat iuris præsumptione æqualem dilectionem, vel maiorem patriæ quam patri,& non possit filius esse idoneus testis ꝓ patre,vel contra.l.parentes. cum vulga. C.de testib.ergo nec ciuis ꝓ patria.Secūdo probo alio argumento,cui Bar. in dicto.§.vniuersitatis.non respondet,nam idonei testes
8 †non sunt,quibus imperari potest.l.idonei.ff.de testib.sed ciuitas pōt ciui suo imperare.l.veluti.de iustitia & iure.cū similibus.ergo nō sunt idonei.Confirmo hoc, ꝗa maior vel saltē æqualis est potestas patriæ in ciuem,sicut patris in filiū,ista sunt formalia verba Ba.in l.1.§.ꝙ seruus.de vi & vi arma. est tex. & multū no.in l.postliminiū.§.filius.de c. & postli.reuer.Ex quo posset inferri quod gl.in d. l. idonei.non videtur bene dixisse.cogitabitis . Sed quia suprà
9 dixi,†quod ęqualis est dilectio patris & patrię,infero vnū satis pulchrum,quod si esset contentio inter patriam & patrem meum,quod tunc ego filius possem esse testis inter ipsos,vel pro patre,moueor ista ratione,quia par affectionis causa omnem suspicionem tollit.l.nō solum.§.de vno ff.de ritu nup.faciunt no.per Bal.in l.parentes.C.de testib. & Bar.in l.repet.§.pe.ff.de q̄st. relinquo tn̄ cogitādū. Tertia cōclus.sit ista.Ciues nō sunt idonei testes q̄n sentiūt cōmodū particulare.ar.l.oībus. C.de testib.sed ista rō nō obstat iudicio meo,ꝗa non sequitur,sentiunt commodum particulare,ergo possunt esse testes,nam est contra te. expressum in §.legatarius.Insti.de testa.Sed Bal.in rub.in 6. col.de rer.diui.respondet ad §.legatarius. quod illud est, ꝗa principaliter non agitur de validitate legati.Et ideo putarem sic distinguendum, aut non litigatur principaliter de vtilitate spectante ad ciues,& tunc sunt idonei testes. tex.est in d.§.legatarius. Aut quæstio principalis spectat principaliter ad ciuium commodum vel incommodum , & tunc non sunt idonei.d.l.omnibus .C.de testa.no.prędicta,quia facient tibi honorem maximè legenti.

ADDITIONES.

* Pro sua ciuitate.Adde Guid. Pap.singu.257.& sing.958. De procuratore,aduocato,& ꝓxeneta,an possint esse testes vide latè per Steph.Aufrer.decisio.Tholos.94.Et de hominibus vniuersitatis , an ꝓ vniuersitate testari possint, tradit late Dida.Couarr.in practicis q̄st. c.18.nu.4.ver.4. vbi infinitos alleg.Et Lanf.de Oria.in c.q̄m cōtra.in ver. testium depositiones.nu.71.versi.vltimo dubitatur de ꝓba.Bal.consi.31.volu.1.Corn.consi.217.Hippol. de Mar. in l.1.§.seruus municipium.ff.de quæstio.Tho. Grammati.consi.22.Alexan.consil.68.& viso & dudum discusso. col.3.nu.14.versi.nō obstat quod homines.vol.2.Ga.Sar.

XXV.

1 *Mandatum si tibi fiat,quod emas rem,quam habes communem cum alio,certo pretio,partibus aliorum emptis , tuā pro residuo pretio dare teneris,secus si pretium determinatum non sit.*
2 *Via media eligitur inter discrepantia extrema.*

1 TEne menti,quòd si mando,†ꝙ emas rē quā habes cōmunē cū alio,certo pretio partibus aliorū emptis,tuā ꝓ residuo pretio dare teneris,sed si pretiū determinatū nō fuerit,boni viri arbitrio æstimabit̄.tex.est fin.& mēti tenēdus in l.si fundū l.sequē.ff. mādati & ibi Bar.dicit finę illius legis alibi nescire.Bal.in l.1.pe.col.C. si ser.exter.gl. in l.cū in e.ff.de pactis.Bal.in additio.in d.l.si fundū. vbi dicit ꝓcedere,q̄n sine cōmemoratione partis mādē fundū emi.ꝙ tunc valet mandatum ad totū,& eo pretio quo est empta pars socij,debet mandatarius esse contentus de parte sua,Sed si mandat,quod emat partem alterius , tunc in illa parte tantum valet mandatum.Et si à pluribus sociis est mandatum emi,& sit emptum dispari pretio,non
2 inspicitur quod plus nec minus,sed†media via eligitur in ter discrepantia extrema.d.l.ita vt omnes .quæ sequitur post dictam l.si fundum.ff.manda.Salice.allegat illum te. sing.in l.hac edicta.§.his illud.C.de secund. nuptiis. quod si ex tribus æstimationib⁹ assumptis vnus æstimet in 20. alius in 30.alius in 35.debent omnes summæ coaceruari, & per iudicem æstimari in tertia parte totius summæ,per illum tex.quod est valde mirabile,si est verum.Cogita,ꝗa dictum suum videtur dubitabile per l.diem proferre.§.si plures.ff.de arbitris.& l.inter pares.in fine.& ibi not.ff.de re iudicata.bene no.prædicta,quia poteris colligere cautelam ad habendum aliquem fundum.

ADDITIO.

Idem tradit Bartho.Chassæn.commen.consuetudi.Burgūd. in 1.rub.in §.*messers,& sergens*.in versicu. *en mesusage*.nu. 5.versi.aduerte tamen ad id.Et eleganter Didacus Couar. in lib.1.variarum resolutionum.cap.2.numero 6.versicul. Quamobrem dicta constitutio.vbi scribit,an id procedat in æstimatoribus.& vide Barto.singul.120. si mandauero. Gabriel Saray.

XXVI.

1 *Limitatio ad l.qui sic.ff.solution.*
2 *Cautelis vti licet,transeundo per iuris subtilitates.*
3 *Iura interdum permittunt procedi per viam simulatam.*
4 *Cautela qua vti possit contra statutum disponens , quod res non possit alienari nisi consorti,seu vicino habenti domū seu terram contiguam,vt res magno pretio vendi possit.*

1 TV habes†tex.in l.seruus dotalis.ff.sol.mat.per quē te. singulariter limitatur l.qui sic.ff.de solu.vt non procedat,quando traditio fit ad finem retradendi ad aliquā cautelam,vt sic in illo momēto aliquis causetur effectus facit quod habetur in l.cum non solum.§.fin.C.de bonis quæ libe.& in l.cum filio.de leg.1. Et hoc nisi principaliter fiat in fraudem alterius.arg.l.quæ sequitur post d.l.seruus dota
2 lis.& sic d.l.seruus. probat quod aliquando licet† vti cautelis transeundo per iuris subtilitates,& sic per obliquum fiat,quod per directum fieri nō potest. Ad hoc etiam facit te.qui præcedit d.l.seruus.imo videtur ꝙ semper hoc lex permittat,quando fit ad obuiandum damno verisimiliter
3 contingenti:imo interdum † iura permittunt procedi per viam simulatam l.4.§.si ab ignoto &.§.tamen quæritur.ff. de manumis.& per Bar. in suo consil.65.quod incipit,Petrus Nicolæ.ad hoc etiam l.quidam cum filium.ff. de hæredibus insti.l.filium.§.sed exheredatio versi.erit igitur.de contratabu.& ꝙ per illum text.dixit Bald.in l. Gallus.§.& quid,si tantum.de liberis & postu. Et sic prædicta faciunt ad quæstionem super qua consuetum fuit in statuto Florentino quod res non possit alienari,nisi consorti seu vicino habenti domum,seu terram contiguā de quo statuto per Bald.in l.3.ad fi.C.commu.diui.& in l.1.C.de seru. cō
4 muni manu.nam fuit de facto quidam habens†vnum causamentum in angulo cuiusdam stratę, volens vendere vni vicino:adhibuit hanc cautelam,primo vendidit vnā particulam illius causamenti versus angulum, & sic faciēdo de vna doma duas,quod quidem potuit,cum illa non læderet vicinum sic facta & diuisa per ipsum venditorem : postea ex interuallo illam sibi remanentem vēdidit illi priori emptori vicino, aliter non requisito alio vicino.nam dicebatur talem cautelam non prodesse contra mentem dicti statuti.& fuerunt consilia pro & contra, tamen pro alia opin. fuit consultum,cum talis cautela processerit per iuris tramites,& maximè ad euitandum damnum & ex orbitantiā dicti statuti cum non potuisset vēdere tanto pretio tali , vicino,contra l.nec emere.C.de iure delibe.& quod habetur in l.dudum.C.de contrahen.emptio. & quia principaliter fecit hanc cautelam in re sua,& non iniuriā vicini, sed pro cōmodo suo bursali.ar.eius ꝙ habetur in l.2.§.denique.ff. de aqua pluuia arcenda.& in l.Proculus de damno no.dictā cautelam,quia non inuenies alibi.

ADDITIO.

Vide per.Nico.Boer.decisi.253.nu.9. Gab.Sar.

XXVII.

1 *Libero arbitrio non præscribitur.*
2 *Iuri declarandi voluntatem non præscribitur etiam mille annis.*
3 *Terminus ad opponendum,vel ad articulādum si cui datus sit ꝙ dicatur satisfecisse termino,si fecisset possessionem generalem,siue in specie dialectica,& poterit postea de causa declarare.*
4 *Promittens soluere id, quod declaratum fuerit illum esse debitorem,intelligitur,dūmodo declaratio fiat eo viuo,adeo quod nihil operatur contra eius hæredes.*
5 *Voluntas declarandi in vltima voluntate durat anno tantum.*

1 LIbero arbitrio †non præscribitur,secundum Bal.in l.1. col.2.C.de anna.exceptio.& in l.cum notissimi.3.col. in prin.C.de præscrip.30.ann.& Angel.consi.55.incip. Guli.& Franc.& ideo Bal.in l.petens.2.col.C.de pact.quem sequuntur alij dicit, ꝙ iuri declarandi volūtatem†etiam mille annis non præscribitur.facit ꝙ dixit Bald.in l.1.§.huius
3 studij.in prin.2.col.ff.de iusti.& iur.quod si alicui†est datus terminus ad opponendum & articulandum,quod dicatur satisfecisse termino si fecisset possessionē generalem siue in specie dialectica,& poterit postea de causa declarare. ar. l.manumissione.de iusti.& iur.& l.hæredes.§.sed si nō.ff. de testa.adde etiam quod si promitto soluere omne id qđ declaratum fuerit me esse debitorem , intelligitur dum tamen declaratio fiat me viuo,adeo quod nihil operatur cōtra hæredes meos.tex.est sing.in l.qui Romæ.§. Augerius ff.de ver.oblig.quod doct.dicunt esse notandum pro mercatoribus.Florentinis.nam Florentiæ in curia mercantiæ quotidie capiunt mercatores , comparent amici,& extrahūt eum de carceribus,& promittunt soluere,& stare pro omni eo,quod apparebit ipsum debere facto calculo,nam sit cautus ille qui fecit vt faciat hoc declarari ipso capto viuente,quia si post mortem,illi promissores non tenerētur, quod perpetuo tene menti.sequitur Ias.in d.l.petens.in 6.
5 col.Limita†prædicta non procedere in vltima voluntate, quia tunc potestas declarandi durat anno tantum.te.est nota.in l.fi.§.sed & si quis.C.communia de legat & ibi. Ias.in fin.1.columnæ declarat quod non.

ADDITIO.

Adde Hippo.de Marsi.in l.fi.nu.34.ff.de q.& per Ant.Corse. sing.73.in verb.confessio.incip.si scribo. G.S.

XXVIII.

1 *Ius authenticorum iuri Codicis derogatiuum quando sit seruandum,& quando ius Codicis.*
2 *Legi Codicis canonizatæ statur in foro canonico.*
3 *Lex quando dicatur esse canonizata?*

1 NOta,ꝙ vbicunque aliquid disponitur de iure Codicis †& ius canonicum approbat illud,referens & faciens mentionem de illa lege Codicis,quamuis postea de iure ciuili,de iure nouissimo,& sic de iure authenticorum corrigatur illa lex Codicis,nihilominus de iure canonico attēditur ius Codicis , & non ius nouissimum authēticorum. gl.est multū no.& menti tenēda in c.in primis.in ver.capitali.2.q.1.vbi habetur,ꝙ si aliquis clerico infert iniuriam puta,quod volenter eum de ecclesia traheret,capitali pœna plectatur.allegat legem Codicis ita decidētem,l.si hoc genus.C.de epis.& cle.tamen auth.sed nouo iure.quæ immediatè seqtur,eo.tit.dicit,ꝙ hodie debet verberari,& in monasterium detrudi. & sic corrigit legem Codicis.gl.in
2 in d.c.dicit,†ꝙ statur legi Codicis,cum sit canonizata, qđ bene no.& ꝗa illa gl.dicit,ꝙ est canonizata,qualiter intelli
3 gatur canonizata?†scire debes, ꝙ non omnis lex ciuilis posita inter canones,vel libros decretaliū,ac decreti est canonizata,sed secus quando esset inserta in canone prout est in d.c.ita declarat Ias.in l.cunctos populos circa,princ.10. col.in 1.lectu.C.de sum.trini.& fide catholi.ꝙ tene menti,vt scias quando sit canonizata,& quando non.

XXIX.

1 *Actio vtilis & directa an inter se differant?*
2 *Actio dotis vtilis,an habeat ea priuilegia quæ actio dotis directa?*

1 TV habes te.in leg.actio.neg.gest.ff.de neg.gest. ꝙ nulla est†differētia inter actionē vtilē & directā,quia tm̄ quis consequitur ꝑ vnā quātū ꝑ aliam,inuenio tn̄ ꝙ Bald. qui nihil in iure ignorauit,in l.1.in 5.col.C.de priuile.dot. tradit vnā singularē differentiā,ꝙ actio vtilis nō habet ea priuilegia quæ habet directa , puta actio † de dote habet multa priuilegia quæ enumerantur in l.1.& per totum.ff. soluti.matri. & ibi doctorum : precipue habet tacitam hypothecam , vt proferatur alijs creditoribus, certè si

intentaretur actio de dote vtilis, puta, cessa à muliere, non haberet illa priuilegia, quæ habuisset si intẽtaretur directa per ipsam mulierem. quod tene menti. Aliam differẽtiam posuit alibi Bal. in l. 2. quando fisc. vel priua. & Bart. in l. nomen. C. quæ res pignori obligari possunt. si bene inspexeris.

XXX.

1 *Præsumitur pro nobilitate.*
2 *Nobilem magnum, & notæ fidei esse fugiturum non est præsumendum.*
3 *Nobilem esse arcem sibi commissam proditurum non creditur.*
4 *Nobili potest assignari tota ciuitas pro carcere.*
5 *Legalitas hominis facit receda regulis iuris communis.*

1 PRo nobilibus† multũ præsumitur. glo. est in c. illud. 40. distin. facit quod sing. decidit Ang. in l. si à bonæ fidei. p illum te. no. ff. de rei vendic. de potestate Bono. cui manda-
2 to antianorum fuit traditus quidã nobilis magnus† miles, qui dum eum curialiter tractaret, eo ꝙ esset magnus nobilis, & notæ fidei, si aufugit, ꝙ non teneatur, licet dicat, qd viderit illum potestatem in magno periculo cõstitutum. facit etiam quod voluit Ioan. And. in addi. Spe. in tit. de lo-
3 ca. super rubri. in fi. vbi dicit fuisse† excusatum quendã Castellanum, qui ex causa constituit loco sui quendam nobilem, qui postea tradidit arcem inimicis, nã fuit excusatus, quia non erat præsumendum, ꝙ nobilis proditionem faceret. facit etiam quod signanter dicit Ang. in l. qui in car-
4 cere. ff. quod me. cau. ꝙ† potestas potest assignare vni nobili totum palatium pro carcere, imo totam ciuitatem. & ꝙ singularius est, ꝙ satisfacit statuto disponenti, quod accusatus pro delicto debeat poni in carceribus, quod diligẽter no. & ad prædicta bene facit ea quæ plenè traduntur per Papien. in l. iubemus. 3. colum. per totum. C. de iudi. quod
5 propter† legalitatem hominis licitum est recedere à regulis iuris.

ADDITIO.

Vide latè per Andr. Tiraquel. in tracta. de nobilita. c. 20. nu. 20. versi. pro nobilibus. & Io. de Arno. problemat. 33. & 34. & Roma. sing. 731. G.S.

XXXI.

1 *Emens fundum nomine meo, sed de pecunia sua, si ille percepit fructus debet fructus in sortem computare.*

1 SI mandaui alicui ꝙ emeret vnũ fundum, & ille† emit nomine meo, & de pecunia sua soluit pretium, tunc si steti longo tempore ꝙ nihil dixi, & ille percepit fructus, debet computare in sortem, & sic aliud pro alio habere. ita notabiliter vult Bal. in rub. C. de contrahen. emp. in. 15. q. & hoc modo acquiram fundum absque aliqua solutione pretij, ꝙ valde teneas cordi.

XXXII.

1 *Filius expressè consentiens venditioni certarum rerum paternarum per patrem factæ licet videatur renũtiare iuri hypothecæ sibi in illis bonis venditis debitæ, nõ tamẽ videtur renuntiare doti vel hypothecæ quo ad alia bona patris non vendita,*

TEnementi vnum quod pulchrè decidit Paul. de Cast. in consi. 97. quod incip. breuiter in casu præsenti dicẽ-
1 dum est. ꝙ si filius† expressè consensit venditioni certarũ rerũ paternarum factæ per patrem, licet videatur renuntiasse iuri hypothecæ, quod habebat in illis bonis venditis occasione dotis maternæ. l. sicut. §. fi volũtate. ff. quib. mo. pign. vel hypo. solu. non tamen pro hoc intelligitur renuntiasse doti vel hypothecæ, quo ad alia bona paterna non vẽdita. & de hoc dicit esse casum in l. iubemus. C. ad Velle. ꝙ nota perpetuo. sequitur Ias. in l. si vnus. §. ante omnia. ad fi. ff. de pact. asserens se sæpe de hoc fuisse interrogatum.

ADDITIO.

Adde latè per Io. Nicol. Arelata. in l. generaliter. nu. 38. C. de sec. nupt. Gab. Sar.

XXXIII.

1 *Nobiles præhonorantur.*
2 *Nobilis tribus modis dicitur.*
3 *Nobilitate vel dignitate inferior põt à iudice cogi cedere maiori locum in sedendo, & in alijs reuerentialibus, & an propter hoc actione iniuriarum agi possit?*
4 *Honor & vita æquiparantur, & pro defensione honoris licitum est occidere.*
5 *Duellum potest iniri pro defensione honoris, quia crudelis est qui negligit famam suam.*
6 *Inferior locum maioris temerè occupans, debet inde expelli, & perdere locum consuetum, & vltimum habere.*
7 *Virtuosus dicitur nobilis.*

1 NObiles† præhonorantur, vt plenè per Bart. in l. 1. C. de dig. li. 12. & de nobilibus vide etiam te. in l. nobiliores
2 vbi Bal. declarat, † quod tribus modis dicitur nobilis. C. de commer. & mer. & tex. in l. prouidendum. vbi Cyn. de po-
3 stu. Et ideo nota quod† inferior dignitate, vel nobilitate potest per officium iudicis cogi vt cedat maiori in sedẽdo, & in alijs reuerentialibus secundum Ioan. Fabr. in §. aliam. Insti. de bono. possess. vbi dicit hoc sæpe venire de factoī vxoribus nobilium, quarũ vna vult prima sedere in ecclesia, & prima offerre. Dicit tamẽ quod propter hoc nõ posset agi actione iniuriarũ, per te. no. in l. iniuriarum actio. §. fi quis de bonoribus. ff. de iniur. Tamen in hoc vltimo contrariũ tenet expressè Bal. in l. obseruare. §. antequã. in fi. ff. de offi. procon. & lega. quod imo põt agere actione iniuriarũ & armata manu resistere, vt ibi per eum. Comprobo iltud, nã
4 honor† & vita æquiparatur. l. iusta causa. ff. de manu. vindi. sed pro defensione vitæ licitum est aliquem occidere. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. & ibi nõ. ergo pro defensione honoris. facit quod dicit Bal. in c. 1. circa prin. 5. col. de pace tenẽda. quod pro defensione† honoris tui licet inire duellũ, qa
5 crudelis est qui negligit famã suã. c. nolo. 12. q. 1. Facit etiã
6 tex. no. in c. præcipimus. 93. dist. quod si inferior† vadit temerè ad locum maioris debet inde expelli, & perdere locũ cõsuetũ, & vltimum habere ꝙ bene no. cõtra istos te-
7 merarios in solennitate† respectu virtutũ. vide pulchrum tex. & gl. in c. nunquam. 56. dist. & gl. in c. quoniam vetus. 24. q. 1. & Abb. in c. super eo. in 2. col. de test. & attesta. vbi prædicta iura alleg. & eundem Abb. in ca. venerabilis. in 2. col. de præben. vbi omnino videas. quod not. quia poteris occurrere, quando oritur altercatio inter nobiles, & alias personas in sedendo, & in alijs reuerentialibus.

ADDITIO.

Vide quæ scribit Guid. Pap. decisio. Grationop. 387. sed qd si nobilis. & ibi in additio. & Nicol. Boer. in additio. ad trac. de authori. magni. cons. in cons. 241. in additio. inci. Burgenses. & in decis. 33. nu. 9. & Roma. sing. 394. & ibi in additio. Sed ꝙ semper dignius præcedere debeat, vide apost. ad Abb. in ca. cum olim. in verb. tam in sessionibus. de consue. Cæpola conciuis meus in trac. de Impe. mili. eligen. in c. ratione dignitatis. nu. 8. Io. le. Cerier in tracta. de primo genitura, lib. 2. q. 3. col. 1. nu. 2. Petrus Sanci. in trac. diuidui & indiuidui. fo. 12. in §. prædictis terminis declaratis. gl. & ibi Io. Fabri, in §. aliam. Insti. de bo. pos. Ias. in l. si non sortem. §. libertus. nu. 23. ff. de condict. indebi. Chassen. in consue. Burgund. rubr. 4. §. 20. nu. 3. & in cathalogo gloriæ mundi. 11. part. conside. 29. Matth. de Afflict. in pludijs super consti. Neapol. q. 26. no. 2. & præceptor meus Do. Andræ. Alci. in l. procurator. C. de eden. & in suo trac. præsumptio. regu. 1. præsumptio. 45. Iason. in l. cum quid ff. si cer. petatur. Gab. Saray.

XXXIIII.

1 *Testator si fratribus, reliquit quindecim salmas vini quolibet anno, potest hæres ex bonis testatoris eis dare vnam vineam, ex qua percipiant dictum vinum.*

1 MAnda memoriæ, quod si testator reliquit fratribus. 15. salmas vini quolibet anno, vt sæpe fit, & hæres velit ex bonis testatoris dare vnam vineam dictis fratribus, ex qua percipiant dictum vinum, & eis relinquere curam dictæ vineæ, potest inuitis dictis fratribus, & hoc

& hoc fauore exercentis munificentiã, ita notabiliter Bal. in l. si qs argentũ. in fi. pri. per illum te. C. de donatio. sequũtur doct. in l. 2. §. 1. si cert. peta. quod no. quia quotidianum, & honorabile.

XXXV.

1 *Obligatio generalis non trahitur ad ea, quæ quis in specie nõ esset obligaturus. limitatur vt ibi.*
2 *Cessio iurium non debet esse inutilis.*
3 *Hæres tenetur soluere pro vsufructuario expensas pro tributis, & oneribus reipublic. quando alias legatum esset inane.*
4 *Dispositio vt valeat, receditur à regulis iuris communis.*

1 DIctum est vulgatissimum, ꝙ in obligatione† generali *non veniunt ea, quę in specie verosimiliter quis nõ esset obligaturus. te. est in l. obligatione generali. ff. de pignum simil. Limita tamen singulariter, quando non haberet nisi vnam rem tantum, quia tunc obligans omnia sua intelligitur illã obligare, licet in specie non esset obligaturus, & ratio est ne obligatio reddatur inutilis & frustratoria. sicut in simili dicit Bald. in l. liberti. circa medium pen.
2 col. C. de oper. liber. ꝙ si filia† cedit oĩa iura, quæ habet super bonis patris, quod tunc si nulllum ius habebat, nisi dotis, ꝙ illud dicitur cedere, ne inutilis sit cessio. allegabat bonũ te. in l. fundus qui locatus. ff. de fun. & instru. facit te. in l. Quintus. §. 1. & ibi Bar. ff. de auro & argen. leg. & Bald. in l. 1. circa prin. ff. de statu hominum. & te. no. in l. qui cõcubinam. §. qui hortos. cum gl. fi. ff. de leg. 3. vbi hæres† tene-
3 tur soluere pro vsufructuario expẽsas pro tributis & oneribus reipu. quãdo alias tale legatũ esset inane, & nullã vtilitatem afferret, & sic receditur à regulis iuris, vt dispositio
4 † valeat. & illum te. ad hoc reputat singularem† Are. in l. hu iusmodi. de ver. obli. & Bar. in l. his verbis. §. 1. ff. de lega. 3. & multas alias fallentias vide per Io. Andr. & Card. in c. in generali concessione. de regulis iuris, in sexto.

ADDITIONES.

Adde Alex. in l. si constante. nu. 26. & 28. ff. solu. matri. Negusan. in tract. de pigno. in secunda parte membro secundo. nu. 37. & nu. 41. Hippo. de Marsi. singu. 314. & cõsi. 21. nu. 49. Hieron. Cagnol. in repetitio. l. fin. nu. 103. & 105. C. de pact. Fel. in c. ex parte. col. 3. de consti. Calcan. consi. 39. nu. 11. præceptor meus Alciat. in l. alienatum. ff. de ver. sign. & Deci. consi. 30. & Io. Bapt. Plotus in repetitio. l. si quando. C. vnde vi. in §. furtum. nu. 11. ver. de contraria. & Mathe. in sing. 186. nota vnum motiuum singulare. & ibi dixi in annotationibus latissimè. Gab. Sar.

* Obligatione generali. Adde Guid. Pap. singul. 588. numero. 4.

XXXVI.

1 *Taciturnitas partis præsentis in iudicialibus habetur pro cõsensu, & tacenti præiudicat.*
2 *Testium publicationi si pars consentiat, talis consensus ei nõ præiudicat, si testes non fuerunt ritè & rectè recepti.*
3 *Actus super quo adhibetur consensus si non tenet, nunquam consensus nocet.*

1 IN iudicialibus taciturnitas† patris præsentis habetur pro consensu, & sibi præiudicat, vt est te. not. in c. 2. de accusa. in 6. facit l. cum ostendimus. §. fi. de fideiuss. tut. de cuius intellectu plenè scribitur in l. 1. in pri. de verb. oblig. & quod pulchrè no. Barto. in l. 1. in vlt. nor. C. de dila. vbi dicit, ꝙ si iudex facit aliquem actum præiudicialem parti præsenti, pars tacendo sibi præiudicat, & ideo debet expressè contradicere, & ita consuetudo obseruat, & facere id scribi in actis expressè. Et hoc parte præsente & non consentiente, imo expressè contradicente & opponente prout tota die fit. Dixit tamen Bald. in auth. si quis in aliquo. in 1. colu. C.
2 de iudicand. quod licet† pars consentiat publicationi testium si tamen testes non fuerunt ritè & rectè recepti, talis consensus non præiudicat. ratio, quia ex quo deficit ordo iuris, talis consensus priuatorum nil debet operari. tene perpetuo cordi prædicta. sequitur Ias. in reperti. l. admonendi ad finem 1. col. de iureiurando. & in l. patre furioso. in 5. & 6. col. de his qui sunt sui vel. alie. iur. Vltra ipsos pro isto vlti-
3 mo dicto facit, quia si actus† super quo adhibetur consensus, non tenet, nunquam nocet consensus. Bart. in l. si debitor. §. si in venditione. ff. ex quib. mod. pig. vel hypothe. solu. tur. quod tene menti.

ADDITIO.

Adde Nico. Boer. decisio. 314. nu. 5. Gab. Sar.

XXXVII.

1 *Custodes castri, qui sibi custodiam noctis diuiserunt, vt vna pars posset vsq; ad mediam noctem dormire, & alia inde vsque ad diem, an si castrum occupetur, illi qui ex conuentione dormiebant, teneantur.*
2 *Carceris custos æquiparatur custodi castri.*
3 *Dominus tenetur ad expensas factas tempore pacis, & belli pro custodia fortilitij.*

NOta, quod signanter determinat Alberic. de Rosat. in secunda parte statutorum quæstio. 159. quæ incipit, si
1 ex forma statuti eligantur custodes, &c. ꝙ si aliqui† deputati ad custodiam caltri, vel arcis, diuiserunt inter se custodiã nocturnã, hoc modo, quod medietas dormiret vsque ad dimidiam noctem, & post modũ alia medietas, si interim occuperetur, illi non tenentur, & hoc dicit de facto contigisse in custodibus communis Bononiæ, qui sic custodiebãt Imolã, & propter eorum malam custodiã noctis tẽpore Marchio Attẽlis eã inuasit, refert ꝙ ista quæstio fuit multum ruminata Bononię & finaliter fuit determinatũ, ꝙ illi qui secundum diuisionem noctis poterant dormire nõ tenerẽtur, vt ibi plenius per eum, ꝙ no. si casus accideret.
2 Amplia dictam† decisionem vltra ipsum procedere in custodibus carceris, cum à pari procedat custos carceris, & custos arcis. ita æquiparat Bal. in l. ex diui. C. loca. sequitur, Ias. in l. in actionibus. circa med. vlti. col. ff. de in lit. iu. 1. Itẽ
3 vnũ† diligenter not. quod ad custodiam fortilitij vel serati. existentis in ciuitate, vel comitatu, tenetur dominus ad tales expensas tempore pacis, & guerræ, non autem homines. ita sing. no. Ang. in l. tutores per illũ te. C. de ope. publ. sequitur Ias. in l. diuortio. §. impendia prima col. ff. sol. ma. asserens se alibi illud dictum Ang. non legisse, & consuluisse de facto in quæstione sibi transmissa ex Pedemontibus, quod bene no.

ADDITIO.

Adde Parid. de Put. in tracta. de Syndi. in verb. licet dicatur, quod carcerarius. nume. 3. & Nico. Boer. decisio. 37. nu. 8. Gab. Saray.

XXXVIII.

1 *Ciuitas aliqua si ab aliquo Principe cogatur sibi iurare fidelitatem, & confiteri, suam esse cum non sit, confessio & iuramentum nihil valet.*

1 NOta, quod sing. dixit Bald. in l. nec si volens per illum tex. C. de libe. cau. quod si Rex Francorũ† facit aliquã ciuitatem confiteri suam esse, & sibi fidelitatem iurare, cũ sua non sit, ꝙ talis confessio & iuramentum nihil valent. idem dicit in Papa, & in Imperatore, quia tunc redigũtur ad instar tyranni. vnde ciuitas Perusina non esset ecclesiæ Romanæ, omnia instrumenta in contrariũ facta essent cassa & irrita totaliter. & dicit Bald. hoc pro deo not. perpetuo.

XXXIX.

1 *Præsumitur pro instrumento, quod sit verum & solenne. et in strumentum dicitur probatio probata,*
2 *Verba enuntiatiua in instrumento contenta non probant, nisi essent de substantia & necessitate.*
3 *Asserta in instrumento dictum, sed incidenter, non probat.*
4 *Notarius si dicat in instrumento, Titius procurator talis, vt constat instrumento procuræ manu talis notarij à me viso & lecto non dicitur probatum de mandato.*

1 NOta, regula est vulgata, † quod pro instrumento præsumitur. l. cum precibus. C. de probat. nam pro instrumento duæ sunt præsumptiones, scilicet quod sit verũ, & solenne, secundum Bal. in c. 1. §. iustrumentũ. de natu. feud.

Item instrumentum est probatio probata,& non probanda,& veritas apparens,dicit Bal.in l.imperator.1.ff.de statu homi.& in l.2.C.quãdo fiscus vel priua.& in l.quoties. C.de iudic.cum similib.No.tamen esse verũ ꝙ præsuma-
2 tur pro instrumento,nisi instrumento†aliquid enuntiatiuè cõtineretur,puta, Titius filius Sempronij, nam illa verba nõ probant filiationẽ,nisi talia verba enuntiatiuà essent de substantia vel necessitate.te.est in l.optimam.C.de contrah.& commit.stip.& illum te.ad hoc reputat singularem
3 Bald.in c.series de testib. Adde fortius,† quod imo si in instrumento aliquid contineatur, affirmatiuè,sed incidẽter, puta ꝙ in eo dicatur,Sempronius, qui est ꝓcurator Caij, adhuc illa verba assertiua non probant eum esse procuratorem.ita dicit nota.Bal.in rub.C.de fide instr.quem simpliciter sequitur Petr.de Ancha.in cle.1.de proba. Roma.in consi.62.quod incip.solum est videre facit bene te.in l.nec satisdatio.& ibi Ang.ff.rem ra.habe. facit quod notabilius tenet Card.Florẽtinus,nec fortè alibi inuenies, in ca.fi.de fide instru.vlti.col.in vers.vltimo pone,ꝙ tabellio &c.vbi
4 refert se alias dixisse in facto,quod etiam †si notarius diceret in instrumento, Titius procurator talis, vt constat tali instrumẽto manu talis notarij à me viso & lecto,ꝙ adhuc per ista verba nõ dicitur probatum de mandato illius procuratoris,quia esset testimonium reddere nõ aũt mãdatũ authẽticare, vt ibi plenius per eum,vbi dicit hoc esse bene not.quia sæpè de facto occurrit.

ADDITIO.

Vide Nico.Boer.decisio.281.nu.4. Gab.Sar.

XL.

1 *Libellus solẽnis si in causa requiratur, isque fiat,& addatur clausula,non in modum solennis libelli,super eo non potest procedi,& si procedatur,iudicium esset nullum,nisi addãtur ea verba,nisi quatenus solennis libellus à iure requiratur.*

1 TEne menti in practica† quod pulchrè consuluit Pe.de Anch.consi.32.quod incipit,statutum in causa in qua agitur &c.ꝙ si in causa requirente libellum aliquis porrexerit petitionem solennẽ cõtinentẽ oĩa,quæ sunt de substãtia libelli,& adiecerit clausulam,quæ semper apponitur in libellis,videlicet,non in forma solennis libelli,sed qualisqualis petitionis,& simplicis facti narrationis, ꝙ propter illã clausulam super tali petitione tãquam inepta procedi non debet,& si procederetur,iudiciũ esset nullum, quia cum libellus sit fundamentum & substantia iudicij,vt not.c.1.de libelli obla.& in authenti.offeratur.C.de lit.contesta.certè per talem ꝓtestationem manifestè apparuit, ꝙ noluit istã petitionẽ producere per modum solennis libelli,ergo dato quod alias talis petitio fuisset apta & solẽnis, postquam eius intentio expressè refragatur,non potest super ea procedi,per regulam l.multum.C.si quis alteri vel sibi.c.cum super abbatia.de offi.deleg.Item quia continet expressam repugnantiã expressè resultantem ex verbis, igitur actus vitiatur.l.vbi repugnantia.ff.de regu.iur. Vnde cautela est, ꝙ prædictis verbis non in formã solennis libelli, sed qualisqualis petitionis, addat,nisi vbi & quatenus solennis libellus à iure requireretur.quod signa in practica,quia in facto obtineretur.

LXI.

1 *Notarij imbreuiatura recipit suppletionem ab eodem notario renuntiationum & aliarum clausularum à iure,& à consuetudine,secus alius notarius sit,nisi intercedat mandatum iudicis.*

2 *Notarius an virtute clausulæ & cætera,possit extẽdere causas in appellatione ab interlocutoria,quæ non sunt expressæ,& quæ debent inseri.*

VVlt no.Bal.in rub.C.de fide instru.in 10.col,ver.quæ
1 ro de tertio.ꝙ imbreuiatura† notarij recipiat suppletionem renuntiationum, & aliarũ clausularum à iure & à consuetudine.de quo etiam per Bal.in l.in contractibus. C.de fide instr. Sed vide eundem Bald.in dicta rub.in 11. col.versi.quæro.vbi singulariter sentit, quod imbreuiatura recipiat suppletionem,esse verum in eodem tabellione, sed alius, qui non fuit rogatus, supplere non potest.quod nunquam exeat mentem tuam,quia est valde not.Adde ꝙ idem Bal.videtur hoc tenere in ca.cũ in iure peritus. in 9. col.de offi.deleg. Tamen Ias.in l.argentarius.ad fi.1.col.tenet contrarium.ff. de edend.quantum ad consuetudinem notariorum nulla mentione facta Bal.in rub.de fide instr. & hoc mihi placet.Quo ad alia bene tenet, ꝙ non possit nisi ex commissione,& ex mandato iudicis,videas ipsum, qui hoc declarat,vbi plus ibi in 2.col.subdit, quod etiam
2 virtute† illius dictionis &c. non poterit etiam idem notarius extendere causas in appellatione ab interlocutoria, q̃ non sunt expressæ,& quæ debent inseri.iuxta cle.appellanti.de appella.& sic imbreuiatura non sufficit vbi aliquid expressè requiritur.quod bene nota.

Ale.consi.163.visis narratis.col.fi.nu.12.vol.7.Bal.cõsi.469. li.5. Deci.in l.vt liberis.col.3.C.de collatio.& in l.semper in stipulationibus.ff.de reg.iur.Hippol.de Marsil.singula.663. Gab.Sar.

XLII.

1 *Concurrentib.duab.causis,quarũ altera prodest,alia nocet,& materia sit indiuidua,an semper attẽdatur causa quæ nocet,& non illa quæ prodest?*

2 *Statutum quod reducit ad ius commune debet attendi.*

3 *Causa quæ prodest si sit potentior,perimit causam quæ nocet.*

NOta,quando† duæ causæ cõcurrunt,quarum vna pro
1 dest,alia nocet,& materia est indiuidua,& inseparabilis,semper attenditur causa quæ nocet, & non illa quæ prodest.l.3.§.fi.& ibi gl.& Bart.ff.ad Silla.l.2.§.si pupillo.ff.de vsucap.pro empto.l.cum pater.§.Mæuio.in fi.de leg.2.Sed posses dicere, quod imo debet attendi causa quæ prodest, per te.l.si vir vxori.ff.de vsuca. pro dona & l.non intelligitur.§.si quis palã.ff.de iure fisc. Sed quia est materia brocardica,videte Bar.in d.l.3 §.fi.& in d.l.si vir vxori.tamẽ præsupposito,ꝙ vera sit regula,ꝙ attendi debeat causa quę nocet,& non quæ prodest,dicas esse verum, nisi causa quę ꝓdest, educat nos ad ius commune, quia tunc debet attendi causa quæ prodest.probatur ex eo,quod singulariter dicit Bal.in l.si quis decurio.ad fi.C.de fal.vbi quærit,pone,
2 exeat†statutum ꝙ contra doctores non potest inquiri, deinde est aliud statutũ ꝙ cõtra militẽ põt inquiri,pone q̃s existens doctor & miles commisit delictum, an poterit cõtra eum inquiri?Et concludit ꝙ in causa indifferẽti debet attendi statutum,quod reducit ad ius commune. & illam decisionem sequitur Pet.de Anch.in commento c.canonũ statuta.de consti.in ver.ecce alia quæstio de statuto
3 &c.quod bene no.Limita etiam†nisi cum causa quæ prodest concurrat fauor validitatis testamenti, quia illa tunc præfertur,quia quando causa quę prodest est potẽtior, tũc perimit illam quę nocet.ita voluit glos.in l.si mater. & ibi doc.in vlt.col.de inoffi.testa.

LXIII.

1 *Pater si promisit dotem filiæ,deinde moriatur filio,& filia hæredibus institutis,onus dandi illam dotem promissam non pertinet ad filium pro dimidia pro qua est hæres,sed tantum est in parte filiæ,*

1 SI pater promisit†dotem filiæ, deinde moriatur filio & filia hęredibus institutis,onus dandi illam dotẽ promissam non pertinet ad filium pro dimidia,pro qua est hæres sed tantum est in parte filiæ.tex. est vnicus in iure in l.prima.§.penultim.ff.de colla.dot.qui tex.est ad hoc mirabilis & singul.secundum Ludouicum Romanum,& Alex. in l.post dotem.in 9.col.ff.soluto matri.quod tene menti.

XLIIII.

1 *Legatum relictum à testatore de bonis cum alio cõmunibus debetur ab hærede de parte testatoris.*

SI testator habebat bona communia pro indiuiso cum fratre,& relinquat vxori alimenta de bonis communi
1 bus†sibi & fratri, totũ relictum debebitur ab hærede de parte testatoris,ex quo simul & coniunctim reliquit alimenta in bonis suis & fratris.ita notanter consuluit Bart. consi.quod incipit,quædam sibi filios hæredes, per tex.in l.si duobus reis.§.hæredes.de leg.1.quod est perpetuo mẽti tenendum,ẜm Paulum de Castr.ibi dicentem, ꝙ qui nesciret illum textum,& illam decisionem Barto.de facili responderet contrarium. sequuntur simpliciter cæteri doctores ibi.

XLV.

1 *Sindicus si creetur in causis, arduis,in instrumento syndicatus necessario debent poni omnia nomina creantium illũ syndicum.*

NOta vnum quod signandum inquit Spe.in tit. de syndico.§.1.& Bald.in l.1.ff.de magi.conue. ꝙ quando
1 creat syndicus†ab aliqua vniuersitate,si sit creatus in causis arduis,debent instrumento syndicatus necessario poni omnia nomina creantium istum syndicum, & non sufficeret dicere,ꝙ maior pars constituit illum syndicũ, vel nominare duos vel tres,& postea subijcere, & omnes alij qui faciunt maiorem partem,& cætera,quia esset ipso iure nullus,quia in causis arduis oportet magis deliberare procedere.quod bene not.quia alias vidi istud practicari.

ADDITIO.

Hoc idem tenet Barth.Chassæn.in commen.consue.Burgũ. in rubr.13.§.sexto.*gens de poete*.in versi.*sans l'authorité,ou licence*.in fi. Gab.Sar.

XLXI.

1 *Dictio Nisi,quid significet.*

2 *Positioni respondens,nego nisi probetur,dicitur confiteri, & si per testes prebetur,dicitur geminata probatio.*

1 DE dictione†nisi,vide per Bar.& alios in l.si eum.§.qui iniuriarũ.ff.si quis cautio.& in l.transactione.C.de trãsact.vbi Papienses dicunt,ꝙ dictio nisi,cum sit exceptiua, necessario significat oppositum antecedentis, cui immediatè aduersatur.vnde si ꝓcedit oratio affirmatiua, dictio nisi negat,& priuat.Vnde dicunt esse vnum ad actum practicum summè notandũ,ex quo poteris magnum honorẽ exportare,quod sing.ponit Bal.in c.cum accessissent.in 5. col.de consti.quod si ego actor facio tibi positionẽ, ꝙ debeas mihi centum ex causa mutui, & tu reus respondẽdo positioni dicas,nego,vel non confiteor,nisi probetur, tũc
2 illa†dictio nisi,ponit.& ideo si probo per testes, aderit geminata probatio,s.per testes,& per confessionem tuã.Ex hoc sequitur magnus effectus, ꝙ feratur sententia contra te,nõ poteris appellare,quia confessus in iudicio nõ appellat.l.2.& l.abstinendum.C.quorum appel.non reci. & dicit Bald.ꝙ aduocati imperiti nesciunt aduertere, quid sit hoc dictum, nego, nisi probetur.quod nunquam obliuioni tradas.

LXVII.

1 *Notarius si iuret se esse notarium,& ostẽdat se plura instrumenta confecisse, ei credendum est,& instrumentum ab eo confectum dicetur publicum.*

NOta quod singula.vult Ang.in §.hinc nobis.in 2.col. in auth.de hære.& fal.per gl.ibi;ꝙ quando instrumẽ
1 tum†negatur publicum, & sic negatur quẽ esse tabellionẽ ꝙ probatur per iuramentum ipsius tabellionis iurantis se esse tabellionem cum comparatione literarum,per quam appareat ipsum plura instrumenta fecisse.quod nunquam exeat mentem tuam, quia fortè alibi non reperitur. sequitur Ias.in l.Barbarius.ff.de officio prętor.vbi post alios materiam notariorum annectit.quem videas.

ADDITIO.

Vide Nicolaum Boerium decisio.36.in principio. Gabriel Sarayna.

XLVIII.

1 *Vxor committens adulterium viuente marito perdit dotem & donationem propter nuptias, & bona paraphernalia. Idem si mortuo marito committat stuprum.*

2 *Vidua stuprum committens perdit dotem,nec eam ab hæredibus mariti repetere potest.*

1 SCias,ꝙ si mulier†committit adulterium,perdit dotem & donationem propter nuptias.text. est in l.consensu. C.de repu.imo fortius perdit etiam bona paraphernalia gl.est reputata sing.in c.plerunque.de donatio. inter virũ. Amplia & teneas perpetuo cordi,ꝙ quemadmodum viuo marito propter adulterium,vxor perdit dotem, similiter mortuo marito si vidua committat stuprum, perdit dotẽ. ita singula.consuluit Pau.de Cast.consilio 121.incip.reuocatur in dubium.vbi plenè arguit ad partes.inter cætera allegat bonum te.cum gl.in l.penultima.& ibi Bart.ff. de adulter.ꝙ qui offenditur ex adulterio cõstante matrimonio, ille offenditur ex stupro viduitate durante.Not.perpetuo istam decisionẽ,quia plerunque contingit viduas stuprari,
2 quia non possent†petere dotem ab hæredibus.istud idem tenet Pau.in l.sororem.C.de his qui.vt indig. & in l.fideicõmissum.C. de fideicõmis.Istã decisio.reprehendit Alc. in dicta l.sororem.mouetur, quia iura loquentia de priuatione dotis loquuntur in adulterio, & sic viuente marito, ergo cum sint pœnalia,non debent extendi.Sed Ale.nõ viderat prædictum consiliũ Pau.nec facit mentionem de ipso,vbi Pau.format istud argumentum.

ADDITIO.

Paulus de Cast.in l.sororem.C.de his quibus vt indignis. mouit prædictam quæstionem,& determinat ꝙ sicut mulier propter adulterium cõstante matrimonio perdit dotẽ, ita propter stuprum viduitate durante.Idẽ tenet ipso Pau.in l. fideicommissum.C.de fideicommis. & in consi.147.incipi.reuocatur indubium.per totum,vol.2.quam opinionẽ sequitur Aug.Arimi. in addit.ad Ang.in tracta.malefi. in ver.*che hai adulterato la mia dona* nu.303.Belẽzi.ad Abb. in c.plerũque. & ibi Præposi.de do.inter virum & vxorẽ. Hippol.in sing.234.& in sing.416.& in l.1.in §.itẽ diuus. nu.4.ff.de sicar.& in l.1.nu.58.C.de raptu virgi.& in cons. 13.nu.16.Fel.in c.pastoralis.col.3.versi.mulier.de iudiciis eandem opinio.sequitur Palatios Ruuios in repet.rub.de dona.§.67.nu.6.& in §.81.num.6.Crotus in l.4.§.Cato.in 1.lectu.nu.139.ff.de ver.ob.Fran.Ripa.in rub.iudicijs,nu. 21.Ias.in l.2.nu.6.ff.soluto matrimonio. Io.Neuiza.in sylua nuptiali.lib.2.nu.44.Tiraquel. in tracta.de nobilita.ca. 18.nu.9.Anto.Gomes.l.53.Tauri in fi.Cefuentes in l.14. Tauri.nu.4.vbi pro hac opinio.Pau.de Cast.allegat glo.in auth.sacramentum. in ver.cõtractis.C.quando mulier officio tut.fungi pos.Pro qua opinione allegatur communiter re.in l.pe.ff.de adul.& ibi Bar.vbi probatur,ꝙ qui offenditur ex adulterio cõstante matrimonio, offenditur ex stupro viduitate durante.& opin.Paul.de Castr.dicit communem Boer. decisio.338.Contrariam tñ opi.tenet Alex.in d.l.sororem.quem sequitur Ias.sibimet contrarius in dicta l.fideicommissum.nu.3.Deci.in dicto ca.pastoralis.nu.8. de iudic.& in l.cũ quædam puella nu.12.ff.de iurisdict.omnium iudic. Guli. Mayner. in l.in ambiguis pro dotibus. nu.208.ff.de regu.iur.Carol.Moli. in consuetud.Parisien. in ti.1.§.30.q.28.nu.142.Chassæ.in consuetud.Burgund. in tit.*des droits*.rubri.4.§.6.fol.156.col. 1.ver. sed quæro. Ant.Gomes.sibi contrarius in l.80.Tauri,nu.70. Aymon Crauet.consi.205.Duaren.in dicta l.2.ver.secundus casus. ff.solu.matri.& Catellia.Cot.in memor.in ver.mulier. ꝓ qua opi.est tex.in l.si vxor.§.1.ff.de adulte. & in l.rei iudicatæ.§.hæredi.versi.morum.ff.solu.matrimo.Et hanc opinio.sequitur Crotus.in l.4.§.Cato.col.3.versi.pro quo ẽr. & in eodem.§.lectu.2.ver.7.quærit Bar.col.pen.ff.de ver. obl.vbi pro hac opi.Alc.dicit,ꝙ leuius est crimen stupri, quã adulterij,quia leuius punitur.vt in §.itẽ lex. Iulia.Inst. de public.iudi.iuncto te.in c.nõ offeramus.24.q.1. Et quia minor est iniuria quæ fit defuncto,quam illa quæ fit viuenti,vt no.Bar.in d.l.fideicommissum.Has tamen opin.concordat And.Alci.de præsum.in 2.reg.præsum.9.nu.6.vt si mulier cõmittat stuprũ infra annũ luctus,tũc ꝓcedat op.Pau

li de Cast.si vero post annum,procedat opi.Ale.quam opinio.sequitur Didac.Couar.in epitome quarti Decreta.in 2.parte.ca.6.nu.10.& Ioan.de Garronibus in auth.eisdem pœnis.nu.18.C.de secundis nup.de qua tamen concordia an sit necessaria,vide Dueñas in reg.12.incipie.actio non datur lol.mat.in 3.limit.in fin.sed de hoc adde notata per D.Bermondum Choueronium in commen.suis in tit.de publicis cócubinarijs,in concordatis.in rub. de adulterio. inci.superest vt ad species.nu.60.versi.& quod vidua.cha. 52.& per Arium Pinelū Lusitanum in l.fi.C.de bonis mater.nu.9.versi.ex eisdem.& seq.qui circa hoc latissimè insistit.Barth.Chasl.in commen.consue.Burgun.in 4.rubr. in §.*le mari. & la femme*.in verb.*& sera tenue*.nu.24.& Nicol.Boer.dec.338.nu.2.& 9.& Roma.sing.315.& an propter osculum vel tactum mamillarum perdat dotem, tradunt doct.in rub.C.de eden.& in rubri.extra de iud. Caccialup.in l.fi qua illustris.col.9.C.ad Orficianum. Ga.S.

XLIX.

1 Illud quod nemini nocet.& mihi prodest,de facili concedendum est.

2 Testis vnius dictum facit plenam probationem,quando nulli principaliter præiudicium infertur, & est commodum alicuius.

2 Clericatus potest probari per vnum testem.

4 Testi vni quando plenè fides sit adhibenda,remissiuè.

1 NO.regulam,quod illud quod nemini nocet, & mihi prodest,de facili concedendū est.tex. est in l. 1.§.ijdē aiunt aquam.ff.de aqua plu.arcen.& te.not.in l.2.§. itē Varus.in fi.eo.tit.de quo dic per doc.in l.2.in verbo.nec cogitur.ff.solu.matr.& per Bar.in l.1.C.de metal.li.11.& quod tenet Bar.in l.non modus.C.de serui.& aqua. & in l.quominus.in q.fi.prin.ad fi.ff.de flumi.Pro ista regula facit,q
2 quādo nulli principaliter præiudicium infertur, & est cōmodum alicuius, tunc dictū vnius testis tm facit plenam probationem,puta q aliquis sit baptizatus,vel ecclesia cōsecrata.c.cum itaque.& c.paruulos.de cōse.dis.4.gl.in ca.licet vniuersis.in gl.fi.de testi.gl.no.in c.nuper. in ver.nūerus.e.ti.Spe.in ti.de teste.§.restat.in 9.& 16.fallē. Et per illas gl.in specie infert Bal.in d.c.licet vniuersis.& in d.c.nu
3 per.q clericatus tū pōt probari per vnum testem solum: qa actus ille de se,& sui natura inspecta non principaliter præiudicat.quod valde no.quia multum limitat reg.q vni testi non debeat plenè credi,etiam si sit magnæ dignitatis.l.
4 iurisiurandi.C.de testibus. cum simil. Adde etiam quam plures casus in quibus vni testi plenè creditur, quos refert Sas.in lectu.Ladmondi.in fi.26.col.& in repe.circa fin.96. col.de iureiurando.

ADDITIO.

Vtrum clericatus possit probari per vnum testem,latè tradit Didac.Couarru.in practicis quæstio.c.33.nu.3.versi.clericatus.& per Nic.Boer.decisio.171.nu.25.

L.

1 Reus conuentus coram iudice incompetenti, non debet opponere de incompetentia sed finere processum formari,& illum postea dicet nullum.

2 Libellus si sit obscurus, reus non debet id opponere, sed sufficit quod dicat illum non procedere.

1 NO.pulchrā cautelā,qñ eris aduocatus rei,quem actor fecit conueniri coram iudice incompetenti, credēs q esset iudex competens rei,nam cū cōpares pro reo, nō debes opponere exceptionem iudicis incompetentis,prout faciūt procuratores nō cauti,quia hoc modo instrueres actorē,vt conueniat te coram iudice competenti, vnde nihil opponas super incompetentia iudicis, sed patiaris q fiat processus,quia quandocunque potes opponere, quod processus est nullus.ita dicunt doc.in l.fi per errorem.per illum te,in verbo,nihil valebit quod actū est.ff.de iurisd. om.iud.& hoc modo secundum eos poteris trahere actorem ad concordiam. Dicunt tamen quod licet ista cautela sit honorabilis,tamen in foro pœnitentiæ est abstinēdum, ita Cy.in l.vnica.C.vt quæ desunt aduoc.Addunt doc.pro ista cautela facere,quod in simili dicitur,quādo actor pro
2 ducit libellum obscurū, vel incertum,vel alternatiuum, nō debet reus petere,vt libellus declaretur,sed debet simpliciter opponere,q libellus non procedit,quia malè cōceptus est.ita magistraliter Spe.in ti.de libel.concep.§.fin. versi.cautus sis tamen. quod nota,quia procuratores nostri communiter errant.

ADDITIO.

Vide latè in apostil.Celsi Hugo.ad Lanfr.de Ori.in c.quoniā contra.in ver.recusationes.in 1.additione.de probatio.Gabriel Saray.

LI.

1 Delinquens si formata inquisitione,vel secuta condemnatione postea fiat religiosus,iudex laicus potest eum punire,facta tamen prius degradatione à iudice ecclesiastico fallit vt ibi.

2 Votum retrahitur.

3 Iuramento fiatur in his quæ dependent à voluntate, vel conscientia nostra.

1 TEne menti,quod si laicus t commiserit delictum, & formata in eum inquisitione,vel secuta condemnatione,efficiatur clericus,vel religiosus, per talem mutationē fori nō impeditur iudex secularis eum punire,vt per Bar. & alios in l.cum quidam.ff.de iurisdi.omn.iudi,& in l.1.ff. de pœ.facta tamen prius degradatione à iudice ecclesiastico. Limita tamen singulariter. nisi fecisset votum clericatus, vel intrādi religionem antequā delictū committeret, tunc nullo modo potest puniri per iudicem secularem,
2 quasi votum t trahatur retro.ita singulariter tenet Bald.in l.1.C.an seruus ex suo facto. qd valde no. quia posses quēcuadere in practica à pœna mortis, p maximè quia hic tenetur iuramento suo,an votum emiserit ante commissum
3 delictum, sicut tenari debet iuramento de alijs quæ dependent à voluntate,vel cōscientia nostra.gl.& doct.in §.alig. Insti.de actio.& gl.i c.significasti.3.de homi. Bal.in l.interdum.§.qui furem.ff.de fur.vbi notabiliter limitat,

ADDITIO.

Vide latè & eleganter per Bar.Chassen.in cōmenta.consuet. Burgundiæ in 1.rub.§.5.in verb.*s,il n,à grace*.nu.69.& Didac.Couarru.in pract.quæstio.ca.32.col.pen.versi. cæterū quidam. Gab.Sar.

LII.

1 Fideiubere rogatus si protestetur ei,apud quem fideiussurus est,quod non intendit se velle obligare,si postea fideiubeat, non tenebitur.

1 NOta,quod perpulchrè decidit Ang.in l.mora.in prin. ci.ff.de vsur.vbi refert fuisse determinatum in cōtingentia,facti per quēdam egregium doctorem in casu quo
1 tidiano. Aliquis erat accusatus pro quodā delicto, pro quo veniebat imponenda magna pœna pecuniaria,ita q oportebat eum dare fideiussorem,alias fuisset incarceratus,ille rogauit amicum,vt pro se fideiuberet,qui promisit verbo & non animo se facturum.vnde talis amicus incontinenti iuit ad iudicem,apud quem debebat fideiubere,& dixit ei, domine iudex,talis rogauit me, vt pro eo fideiuberem coram vobis,ego non sum ausus denegare,& ei promisi,pro tanto salua reuerentia, protestor quod si me receperitis in fideiussorem, non volo teneri.Fuit determinatū quod propter talem protestationem factam iudici, expresse cōtradicens si postea fideiubeat,quod nō teneatur,quod no. quia quotidianum est.sequuntur Papienses in l. non solū. §.morte.ad fi.13.col.ff.de no.ope.nun.

ADDITIO.

Adde Ioan.de Arno.in problema.32. Gab.Sar.

LIII.

1 Pupillaris substitutio facta per patrem mendicum filio valde diuiti,valet.

Nota

1 NOt.quod singulariter decidit Bal.in l.1.C.de iure fis. lib.10.quod substitutio t pupillaris facta per patrem penitus egentem,& mendicum,filio valde diuiti,valet & tenet quòd perpetuo tene cordi. quia nescio alibi illam decisionem.

LIIII.

1 Libri filio studēti à patre empti,eius nō efficiūtur proprij,nisi doctoretur,vel nisi efficiatur clericus saltē primæ tonsuræ.

TEne menti vtilem cautelam ad faciēdum,quod filiusfa.studens,tempore diuisionis cum fratribus habeat libros precipuos,& quascunque res sibi à patre donatas.
1 Tu scis t quod quando pater pro filio studente emit libros quod non efficiuntur sui proprij,nisi efficiatur doctor,qa tunc lucrabitur,vt per Bar.& alios in l.1.§.nec castrense. ff.de colla.bon.Papienses vero in l.filiæ licet.in 3.col.C. de colla.dicunt,quod filiusfami.clericus studens lucrabit libros,& statim donatio facta per patrem valet irreuocabiliter,ac si esset filiusfa.doct. vbi probant dicentes esse nouam quæstionem & vtilem,& plus putant istud nō solum procedere in clericis beneficiatis, sed etiā in clericis primæ tonsuræ.& ibi hoc probant,quod nunquam exeat mentem tuam,quia poteris vti dicta cautela ad lucrandū libros,& alias res tibi à patre donatas,cum.eris scholaris, accipias primam tonsuram,& dicunt ibi Papienses,quòd ista simplicibus legistis videbuntur noua.

LV.

1 Vulnerati dicto non standum,etiam si sit in articulo mortis constitutus,nec facit iudicium ad torturam,sed tantum præsumptionem.

2 Exculpatio vulnerati,an imputatum excusset,vt non possit torqueri,etiam si habeat contra se indicia ad torturam vrgentia?

3 Iudex si inquirat contra aliquem de furto,& compareat dominus rei furatæ,& dicat furtum fuisse factum sua voluntate,non impeditur à procedendo in inquisitione.

1 NOta bene quod si vulneratus, etiam existens in articulo mortis,inculpauerit aliquem,quod cum vulnera uerit,non standum eius imputationi.l.si quis in graui.§.1.ff. ad Sillan.& ibi Ang.Adde etiam quod talis assertio vulnerati contra inculpatum non facit indicium sufficiens ad torturam,sed solam præsumptionem,quæ est minor indicio.ita dicit gl.penul.in l.mater.C.de calum.& ibi Ange.sequitur Alex.conti.14.in tertio volu.incip.ponderatis narratis &c.Tamen econtra,si aliquis t sit accusatus de.vulnere,captus,& vulneratus excusauerit eum,statur exculpationi vulnerati quantum ad istum effectū,quod licet sint indicia contra accusatum,quæ alias essent sufficientia ad torturam,tamen isto casu ex talibus indicijs torqueri nō poterit,quia habet testimonium innocentiæ pro se.l.Paulus.§.1.ff.de bon.liber.ita singulariter tenet Bal.in l.1.vlti. col.C.commu.de leg.dicit tamen quod si constaret de crimine,debet puniri,per l.secundam.ad Silla.sequitur Ias.in l.1.2.col.ff.de eo per quem fac.erit.Tu adde vltra ipsos ibi quod si iudex inquirit contra aliquē de furto,& compareat dominus rei furatæ,qui dicat furtum fuisse factum sua voluntate,quod non impeditur iudex à procedendo in inquisitione.ita tenet Ba.in l.inter omnes.§.rectè.ff.de fur. Sali.in l.fi non cōuitij.C.de iniur.& istud dicerem procedere,quando essent tantum indicia etiā sufficientia ad torturam.quia tunc non posset torqueri,nec puniri,per id q supra dictum est.quod no.

ADDITIO.

Hoc idem refert & sequitur Thomas Gramma.in consilio. crimin.53.in fi.& Ludo.Carrer.in practi.crimi.in prin. nu.124.Et idem Gramma.in voto 24.nu.14.& Nico.Bo. decis.90.nu.5.&8.& latè per Didac. Couar.lib.2.variar. resolutio.113.nu.7.versi.est & aliud considerandum.in fi. & dixi in annotat.meis ad Matthę.Mathesi.sing.13.col.fi. nu.6.& per Petrum à Plaza Hispannum in lib.1.c.13.epitomes delictorum.nu.15. Ga.Sar.

LVI.

1 Donans alicui de rebus obligatis in dubio præsumitur donare animo compensandi,& extinguendi debitum,si sub nomine quotæ donatio fiat. Et quid si sub nomine quantitatis fuerit concepta?

2 Fatuitas magis præsumitur,quam donatio.

PErpetuo signabis vnum dictum Bar.in l.frater à fratre.de condict.indeb.dum sustinet gl.ista ratione,quā-
1 do quis donat † alicui de rebus obligatis, in dubio præsumitur donare animo compensandi,& extinguendi, debitum.quod tene menti.nam ex eo pulchrè infert ibi Pa. de Cast.in penul.col.ad finem,quod si de certa pecunia, vel de certis fructibus debet tibi fieri solutio alicuius debiti,& debitor donet tibi de illa pecunia,vel illis fructibus ista donatio non remanet in vim propriæ donationis,sed compensatur & extinguit debitum. Ex hoc infertur,q si debeo tibi decem saccos frumenti quod nascetur ex tali fundo,& natum est frumentum centum saccorū, & ego tibi creditor dono simpliciter quinque frumenti saccos, volunt Bar. & Pau.de Cast.quod isti quinque sacci expresse donati non cedant in donationem, sed in solutionem debiti,& debitum extinguant in quinque. & ita pertranseunt doct.Limitat tamen ibi Fulgo.vt istud procedat, quando donat o fit sub nomine quotę,per tex.in l.hæredi tatem.dona. sed si sub nomine quantitatis,tunc non caderet in compensationem.alleg.l.si debitor.C.de senten. pas.& l.si legatis.§.nullum interesse.ad Trebel.Ias.tamen in dicta l.frater à fratre.in secunda lectu.in 25.col.ad finā. dicit opin.Bar.& communem videri sibi duram, & contrā omnem sensum naturalem.Vnde putat sic dicendum quod si debeo tibi decē,quæ debent solui ex certa pecunia vel ex fructibus alicuius fundi,& do simpliciter quinque ex illis saccis frumenti nati in dicto fundo, bene credit illam dationem fuisse factam animo compensandi.& tunc procedit opin. Bar.sed quando quis expresè donaret in claris non est opus coniecturis,nec præsumptio cadit,scilicet quod donatio intelligatur facta animo compensandi,non credit quod sit verum, aliter sequeretur euidens absurdum, quòd si debeo tibi decem ex fructibus istius fundi.quod possem donare tibi quinque vltra debitum si vellem.sed tamen posses dicere quod destinctio ha. non haberet dubium,quando simpliciter darem,cum nemo præsumatur velle iactare suum.l.cum de indebito.ff. de probat.& magis præsumatur fatuitas quam donatio.l. generaliter.vbi Bal.C.de non nu.pec.& procedat communis conclusio absque ista distinctione aliqua,lege non probata,& ideo cautela esset,quod creditor expresè diceret, quod non fieret animo compensandi,& appareret per testes,vel alio modo.quod no.

ADDITIO.

Vide Nico.Boer.decis.44.nu.32.Gab.Sar.

LVII.

1 Tutores vel curatores non tenentur ex aliquo facto,si inde male succedat, quando illi mater pupilli,vel attinentes consenserunt.

2 Tutor potest pro pupillo quoscunque contractus celebrare, dū modo palam,& bona fide faciat.Et quando dicatur palā facere? 3.

3 Tutor quo casu possit pro se emere rem pupilli?

4 Contractus pupilli quando dicatur bona fide fieri?

5 Iudicis præsentia si in actu interueniat,dicitur bona fide fieri,& omnis dolus, & metus cessare præsumitur. quod de maioribus tantum iudicibus intelligitur, non de minoribus & pedaneis.

QValiter tutores vel curatores teneantur, habetur in
1 leg.1.C.de transactio.not.tamen singula.cautelam ad excusationem tutorum vel curatorum,vt sunt cauti quando faciunt aliquem actum,& est dubium an possit nocere pupillo,quod faciant cum consensu matris pupilli,& attinentium,tunc licet malè succedat pupillo,i psi non tenebuntur.gloss.est notab.in gloss.magna,in leg.2.in verb.

pupillo

pupillo circa medium. C.de his.quibus vt indign. & ibi
Pau.de Cast.dicit illam gloss.ad hoc esse sing.& ibi Bald.in
tertia opposi.& in rub.C.de pœn.iudi.qui male iudi.Salic.
in l.fin.eodem tit.cum simi.facit.quia tutor† potest cele-
brare mutuũ,& quoscunq; cõtractus,dũmõ palá & bona
* fide.* l.non æstimo.ff.de admi.tu.no.gl.in l.quoties.§.nõ
tantum e.ti.gl.in l.cũ tẽpore.C.de contrahen.emptio.doc.
in l.sing.ff.si certum peta.& ibi Ias.refert vnum casum sin
3 gu.in quo solus† tutor potest indistinctè emere rẽ pupilli
qñ pupillus vendidit rem suam vni tertio cũ authoritate
tutoris,& decreto iudicis.& sic res pupili fuit solenniter
alienata,tũc si ille tertius nõ soluit pretiũ,põt solus tutor
talẽ rẽ emere,ex quo semel facta est alienabilis.tex.est val
de sing.in l.tutor rerũ.ff.de administratio tuto.quam Ro
ma.in dicta l.sing.reputat sing.& Bar.in dicta l.tutor rerũ.
Sed quando dicatur palá fieri,& quãdo non,declarat Bar.
in l.frater à fratre.in 15.colu.versicul.extra quero quid in
contractu emptionis.de condictio.indeb.vbi singulariter
4 dicit,quod contractus† dicitur bona fide fieri,quando fit
interuenientibus consanguienis & amicis pupilli.l.transa-
ctione.C.de transactionibus. vel quando fit in præsentia
solius iudicis.l.fina.in princi.ff.quod metus causa. teneas
perpetuo cordi istud vltimũ dictũ de iudice.sequtur Imol.
in l.1.§.fuit quæsitũ.ff.ad Trebel.In 3.col.Alex.in l.transa-
ctione.C.de transact.facit quod no.doc.in l.pacta nouissi-
5 ma.C.de pac.ꝙ† omnis metus,& omnis dolus p̃sumit cess
a sare,a qñ interuenit p̃sentia iudicis.quæ omnia valde not.
Limita tamen singu.vltra doct.in locis supra allegatis,s̃m
Bal.in l.tutores.ff.de cõfir.tuto.vt procedãt in maioribus
iudicibus,vt in Præside,Prætore,& similib.quia lex præ-
sumit.quod maioris iudicis factum sit ritè factũ.quod se-
cus est in minoribus magistratibus,p̃ut magistratus mu
nicipales vel pedanei,quia non tantum præsumitur pro eo
rum decreto.& ista sunt verba Azo.in summa C.de tutor
& curato.qui non satis.& quod ita intelligitur §.nos autẽ
institu.de authori.tuto.Quod no.perpetuo.quia magna &
singularis limitatio est ad prædicta.sequitur Ias.in cap.1.
circa medium 4.col.qui feud.dare possunt.

ADDITIONES.

* Palam & bona fide.Adde Cæpol.cautel.181.semper alle-
gatur.& cautel.221.tutores semper desiderant. & Catel.
Cot.in memoralib.in verb.palam

a Quod omnis metus,& omnis dolus præsumitur cessare.
Idem tenet & sequitur Thomas Gramma.in consi.crimi.
40.nu.25.Gab.Sar.

LVIII

1 *Iudex secularis de causa spirituali cognoscere non potest. Et in quibus casibus secus sit?*

2 *Iudex secularis,coram quo exceptiones ad ecclesiasticum remittendæ opponuntur potest opponenti terminum statuere ad producendum coram eo capitula,quæ vult probare in curia ecclesiastica,vt videat,an sint releuantia. Et si non fuerint releuantia,ad vlteriora procedet.*

1 Licet iudex† secularis de causa spirituali cognoscere nõ
possit,vt per Alex.in l.Titia.ff.soluto matrimonio.tñ
vltra limitationes datas ibi per Alex.& per Papienses,in
l.quoties.in tertia col.C.de iudic.vbi inter alia dicunt vnũ
valde notãdũ,ꝙ qñ p statutũ ciuitatis instrumẽtũ p̃sume
retur vsurariũ,& pars fundaret se ĩ dicto statuto,cũ sit q̃st.
iuris municipalis,nõ canonica.põt iudex laicus cognosce
re,ita referũt Pau.de Ca.cõsuluisse,cõsi.71.in c. visis & põ
deratis,&c.in prima col.quod not.Vnũ tñ† ppetuo no.in
practica,s̃m Alex.in d.l.Titia in quarta.col.ad fi.qđ iudex
secularis corã quo tales exceptiones opponuntur remit-
tendę ad forum ecclesiasticum,debet opponenti statuere
terminum ad producendum coram eo capitula,quæ vult
probare in curia ecclesiastica,vt videat an capitula releuẽt
& si non releuent,ad vlteriora procedat, quod nunquam
exeat mentem tuam.

ADDITIO.

Idem tradit Io.Arno.problema.31.Gab.Sar.

LIX.

1 *Mercatores non possunt expelli de ciuitatibus,nisi ex causis quibus banniri possent.*

2 *Ciuitatis alienæ ingressus venturis potest interdici.*

3 *Iudei ex ciuitate expelli à principe sine iusta causa nõ possunt.*

Domini terrarum sine causa mercatores forenses ex
pellere non possunt,& non recedentibus bona aufer-
re,quia mundus est omnibus communis patria. & ideo
1 nisi† ex causa expelli non possunt ex qua bãniri possent,nã
expellere & interdicere est pœna, quæ sine causa imponi
non debet.l.relegatorum.de inter.& relega.venturis autẽ
2 †ad patriam alienam bene ingressus interdici potest.ar.ff.
de serui.rusti.prædio.l.diuus.ff.de vsufruct.leg.l.hæres.ff.
si serui.vend.l.sicut.§.Aristo.postquam aũt venerũt,& in-
gressi sunt,sicut reliquus populus sunt,& tam contra natu
ralem æquitatem,quam contra bonum publicum est,si ex
pellantur.ita notanter tenet Bal.in c.1.§.1.de forma fide.
in vsi.feu.facit quod fortius voluit Oldr.consi.87.incip.
3 queritur.quod princeps† non potest expellere Iudeos ex
suis ciuitatibus,nisi ex iusta causa.& sequitur Ias.in l.cum
seruus.§.constat.in 7.col.post prin.de leg.1.adde Imol.in
c.quod super.de voto.facit quod habetur in l.spadonem.
§.iam autem.ff.de excusa.tutorum.vbi Bal.dicit, quod ap
pellatione habitatorum veniunt Iudei.

LX.

1 *Pater eius testamento filiũ naturalẽ nominando simpliciter filiũ,dicitur eũ legitimare,si is sit natus ex tali muliere, cum qua pater potuisset honestè contrahere matrimoniũ.*

2 *Filius naturalis susceptus ex fœmina cum qua pater potest honeste contrahere matrimonium,an possit aliter legitimari,quam per subsequens matrimonium?*

Legitimatio non pendet à sola voluntate patris quia re
quiritur quod legitimet per rescriptum,vel per subse
quens matrimonium,vel per dationem curiæ.vt habetur
1 in authen.quibus mod.natu.effi.legi.Tamen ex sola† no-
minatione quam pater facit de filio naturali in testamen-
to,appellando eum simpliciter filium, dicitur eum legiti
mare.vt est tex.in authenti.item si quis.C.de natu.liber. 3
Quod est verum,quando filius naturalis fuisset natus ex
tali muliere,cum qua pater potuisset honestè contrahere
matrimonium,secus si ex muliere,cum qua pater non po
tuisset honestè contrahere matrimonium,puta quia mere
trix,& pater honestus.ita singu.Bar.consi.inci. Narucius
coraducij &c.sequitur Ang.in §.1.in authen.quibus mod.
natu.effic.legi.& in §.hęc in authen.vt liceat matri.& auię
Secundo limita per Bal.in ca.illud.de presumpt. vbi not.
2 dicit,quod si quis† suscepit filium naturalem ex fœmina
cum qua potest honestè nubere,certe non potest filium
naturalem legitimare,nisi contrahẽdo matrimoniũ,ideo
cum aliter tunc legitimare non posset,ergo nec per nomi
nationem filij.Ego tenerem opi.Bar.quod imò posset ali
ter quam per matrimonium legitimare, quia tex.est ex-
pressus in d.authen.Item si quis.2.C.de natu.libe.

ADDITIO.

Vide Nico.Boer.decisio.250.nu.6.& 19.& Bal.in ca.p tuas.
nu.3.de maio.& obed.Hippol.in sin.130.Hanc opinionẽ
quod aliter quam per subsequens matrimonium,hoc casu
non possit fieri legitimatio filij,tenet Ias.in l.Gallus.in §.
& quid si tantum.in 1.lect.nu.107.vbi dicit hanc esse cõ-
munem opinionem.ff.de lib.& posthu.Chassen.in cõsue
Burgun.in titul.*de successions*.rub.7.§.3.fo.286.col.3.in.
prin.nu.9.& Pet.Duenas in reg.350.incip.filius naturalis
legitimatur.in 16.ampliatione.Gab.Sar.

LXI.

1 *Testator si instituat filium hæredem,& si decesserit sine liberis substituat Caium,si habebat filios superstites,tacitè nõ intelliguntur ex testamento substituti,sed ab intestato. Quod procedit in hæreditate, secus in legato.& ibi ratio diuersitatis assignatur.*

1 Habes gloss.communiter approbatam in l.Lucius Ti
tius.& ibi Bartol.ff.de hære.insti.quod si testator in
stituit

stituit filium hæredem,& si decesserit sine liberis, substi
tuit Caium,quod si habebat filios superstites, tacitè non
intelliguntur ex testamento substitui,sed ab intestato.quã
gl.signa & tene menti,quia effectus est magnus secundum
Bar.ibi.Limitat tamen sing.Ang.quem ibi Papienses se-
quuntur in l.legatis.C.de lega.procedere in hęreditatibus
secus in legatis,nam pone, testator legat rem alicui, & si
decesserit sine filiis,substituit in ista re Caium,iuxta l.si le
gata.eo.tit.de leg.pone quod moriatur cum filiis,certè in-
telliguntur tacitè substituti ex dispositione testatoris. Et
ratio diuersitatis est inter hæreditatem & legatum, secun
dum Ang.quia hæreditas non potest relinqui.nutu. Sed le
gatum sic.ideo in legatis sufficit nominatio filiorum con
ditionalis,in qua bene sumeretur arg.à contrario sensu.er
go si habebit filios,filij admittentur substituto excluso. &
dicit Ang.se ita cõsuluisse.quod valde no.quia est pulchra
& vtilis limitatio ad communem conclusionem.

ADDITIO.

Quod filij hoc casu non dicantur in hæreditate ex testamen
to substituti,iuxta gl.in d.l.Lucius.est causa opi.quam.ibi
sequuntur Bar.Bal.Ang.& Ioannes de Imo.& ita fuit de fa
cto iudicatum,vt ibi refert An.idem etiam tenet Bal.in l.
Centurio.versi.quæro vlterius,quid si testator dixerit,si fi
lius meus decesserit sine filiis.ff.de vulg.& pupil.& Bar.in
l.sed si sit.ff.de legat.3.Bar.in l.si cum dotem.in prin.ff.sol.
matrimonio.& sequitur Bald.in l.cum acutissimi.in vlt.
col.C.de fideicom.& in l.cunctos populos.col.15.ver.ve-
nio ad secundam,scilicet ad successionem instituentis.C.
de summa trin.& fide cathol.& in l.quod satis.col.pen.C.
de bonis quæ libe.pro quo est tex.in l.ex facto.§.ex facto.
ff.ad Trebellia.cum gl.in ver.defecisset.ibi,dum dicit,nec
tempus habeat.Eandem opinionem asserit communem
Didacus Segura in repe.l.3.§.fi.nu.178.ff.de liber.& post-
hu.& Ias.in l.Gallus.in prin.nu.44.ff.eo.ti.de libe.& post-
hu.Bernad.Diaz.in tract.fallentia.reg.461.Anto.Corset.
in repertorio ad Abb.in verb.substitutio.qui ad vtranque
partem bellissimè disserit.Paul.de Castro in l.filiusfami-
lias.§.cum quis.§.de legat.1.& Deci.consi.270.col.1.vbi
plures dixit hanc esse communem opinionem.Angel.in
tract.de testa.in gl.79.nu.2.Zasius in tract.de substitu.ca.
5.nu.36.& ca.7.nu.4.Gab.Sar.

LXII.

1 *Scholares tenentur defendere opinionem præceptoris sui.*

2 *Iudex qui iudicauit secundum opinionem magistri sui solennis doctoris,& opiniones insolitas tenere non consueti,quamuis sit contra communem opinionem,excusatur in syndicatu à condemnatione expensarum.*

3 *Scholaris nõ potest vocare in ius magistrũ suum sine venia.*

1 Scholares† tenentur defendere opinionem præceptoris
sui.l.dicere.§.si arbiter.& ibi Bart.ff.de arbitr.in tantum
quod egrege dicit Abb.in c.1.in 6.col.de postu.præla.ꝙ
2 iudex† qui iudicauit secundum opinionẽ magistri sui,quã
uis sit contra communem opinionem,excusatur in syndi
catu à condemnatione expensarum,quia vt discipulus pro
babiliter secutus opinionem doctoris sui.quod tamen in-
tellige,quando ille est solennis doctor,per id quod habe-
tur in c.cum beatissimus.24.q.1.intellige etiam dũmodo
ille doctor non sit solitus tenere opiniones insolitas.ita
dicit Bal.in l.fi.in 2.col.in fi.ver.quæro nunquid peritia iu.
dicis pręsumatur &c.C.de pœna iud.q ma.iud. Et ad hoc
adde Pe.de Anc.in cõsi.308.inci.ad hoc.vbi dicit,qđ scho
3 laris† nõ potest vocare in ius magistrũ suũ sine venia.Bar.
& doct.in l generaliter.de in ius voc.Subdit tamẽ Abb.in
d.c.ꝙ imò discipulus debet,seruata tñ veritate,sequi do-
ctorẽ suũ ĩ practi.vñ refert Ari.reprobãtẽ quãdã opi.Plato
nis magi.sui dixisse,amic⁹ Plato,sed magis amica veritas.

ADDITIO.

An opinio doctorum releuet ab expensis,plene per Guido.
Papæ decisio.Grationopol.277.opinio doctoris.& ibi in
apostil.& Nico.Boer.in additione ad tractat.de authorita.
magni consi.in consi.235.in additio.inci.nisi iunior.G.S.

LXIII.

1 *Procurator in criminalibus non admittitur,licet in eo duæ qualitates concurrant,videlicet,quod sit procurator, & coniuncta persona.*

2 *Procurator an interuenire possit in causa,in qua qui non potest soluere in ære,luit in corpore?*

3 *Bannitus à centum libris supra,si possit impunè occidi,pœna an censeatur capitalis,& in ea admitti possit procurator?*

4 *Cautela,quòd in causa criminali exceptiones rei accipiantur,etiam si personaliter non compareat.*

Ferè per totam Italiam est statutum,quod in causis cri
1 minalibus nullus† audiatur ad aliquam exceptionem,
nisi inculpatus personaliter compareat,& ponat se in car-
ceribus,ꝙ hoc habetur etiam de iure communi.l. penul.
§.ad crimen.& ibi doct.ff.de public.iudic. Amplia etiam
d.§.ad crimen.in eo qui haberet duas qualitates,puta quia
procurator,item & coniuncta persona,quia etiam non ad
mittetur.ita no.Ias.in l.cum rem.per illum tex.C.de pro-
cur.quod est valde not.pro.ampliatione d.§.ad crimen.Ad
2 de tamen† quod in causa,in qua qui non potest soluere pe
cuniam,luit in corpus.l.fina.de in ius vocan.potest inter
uenire procurator,qui alias in causa criminali non admit
teretur.d.§.ad crimen.Ias.in l.si quis nec causam. in fi.3.col
ff.si certum pet.& in l.cum rem.C.de procura.Sed in con
trarium facit quod not.Bal.in l.1.in 2.col.ff.de custod.reo.
vbi dicit,quod si venit imponenda pœna pecuniaria,& in
defectum venit imponenda pœna corporalis,quod debet
personaliter retineri,etiam si velit dare fideiussores idone
os,vel facere depositum de illa pecunia,de qua venit con
demnandus.& sic non attẽditur pœna pecuniaria,sed cau
sa principalis,quæ est secundum Ias.criminalis,& sic cum
sit criminalis,procurator non admittitur. Pro Ias.tamen
facit,quod vult Bal.in l.2.in versi.quæro vtrum excõmu
3 nicatus.de publi.iudi.quod si per† statutum bannitus à cẽ
tum libris supra potest impunè occidi,pœna non censetur
capitalis,& sic potest admitti procurator,ex quo bannum
& illa pœna non est perpetua,ex quo potest quandocũque
euadi soluendo pecuniam.Tamen contrariũ tenent Ang.
Imo.ibi,& Ias.in d.l.cum rem.Bal.in l.reos.in quarta col.
C.de accusa.distinguit.Aut pœna p̃sonalis imponitur ob
defectum pœnę pecuniariæ,& imponitur per eandem le
gem,& dicitur crimẽ capitale,nec admittitur procurator.
Aut pœna corporalis non imponitur per eãdem legẽ, sed
venit ex l.quicunque.C.de seruis fugi.& tunc non dicitur
crimen capitale,& admittitur procurator.& sic potes col
ligere cõcordiam,quod in primo casu procedat opin.Bal.
in dicta l.1.cum sit imposita pœna per idem statutũ.secun
do casu procedat opi. Bal.& Ias.Vide tamen Bar.in sua q̃-
stione quotidiana plenius distinguentem in l.item liberat
§.1.ff.quib.mod.pi.vel hypoth.sol.vbi distinguit,aut statu
tum dicit,quod condemnetur in certa quantitate,quam si
si soluere non poterit,amputetur sibi pes,& tunc datis fi-
deiussoribus idoneis debet relaxari.& sic in isto casu non
procedit in dicta l.1.Aut statutum dicit,quod condẽnetur
in certa quantitate,quam si non soluerit, amputetur sibi
pes,& tunc non debet relaxari datis fideiussoribus. & sic
ista sua distinctio videtur aliquãtulũ obstare distinctioni
Bal.quia Bal.vult in primo casu suæ distinctionis,quod p
curator admitti possit,cum possit relaxari, & tamen ibi
pœna corporalis imponitur per idem statutũ,& in disposi
tione.Cogita.Adde quod† licet in causa criminali ex for-
ma statuti,vel iuris communis nullus debet audiri ad ex-
ceptiones opponẽdas,nisi inculpatus personaliter compa
reat,cautela est,quod non opponantur exceptiones,sed cõ
pareat aliquis,& imploret officiũ iudicis,quod ex officio
recipiat informationes super innocentia inculpati, secun
dum quod in ista schedula continetur. licet enim statutũ
excludat exceptiones,non per hoc excludit officium iudi
cis.ita tenent plures docto.quos refert & sequitur Ias.in
l.vbi pactum.in 4.colum.cum sequen.C.de transact. vbi
hoc multifariam cõfirmat.Subdit tamen quod ista cautela
non

non valeret,quando statutũ diceret,non admitti exceptiones vel defensiones,nam propter verbum , defensiones, excluderetur etiam officium iudicis,secundum Bartol.in l.1.§.& parui.ff.quod vi aut clam.& in specie Angel.in l. planè.ff.de petitio.hæredita.quod bene not.

LXIIII.

1 *Statuto prohibente ne quis cum bannito contrahat , an cum seruo,vel filio banniti impunè contrahi possit?*

NOta quod mirabiliter decidit Bar.in l.3.per illum te.
1 in princ.ff.de le.præstan.quod si statutum† prohibeat ne quis contrahat cum bannito sub certa pœna , si aliquis contraheret cum filio,vel seruo banniti,quamuis acquirat bannito,non incidit in pęnam,per illum tex.Istã mirabilẽ decisionem videtur sequi Ias.in.l. si is qui. circa mediũ tertię col.ff.de vulg.& pup. vbi videtur comprobare. tamen idem Ias.in l.Gallus.§. quid si is.in sexta colum.per totum. ff.de liberis & posthumis.tenet contra Bar.in l.si mihi & tibi.§.regula.de legatis. 1.quod nota, quia poteris addere ad Bartol.

LXV.

1 *Vxor non est marito restituenda,si non potest securè cum eo morari absque periculo personæ,nec remedio cautionis potest sufficienter prouideri,& econtra.*
2 *Marito licet vxorẽ dimittere,cũ qua securè viuere non põt.*

NOta illud quod singulariter dicit Abb.in ca. literas.in
1 vltim.not.de restitut. spoliat.quod vxor non est †marito restituenda,si non potest securè cum eo morari absq; periculo personę,nec remedio cautionis potest sufficienter prouideri,imò hoc est sufficiens causa remouendi eã ab eo,& separandi matrimonium quo ad torum.& idem
2 dicit esse†in marito respectu vxoris , vt si insidiatur vitæ mariti,& eum veneno interficere tentauit, neque verosimiliter refrenari potest,eiici potest,& petenti restitutionem obstabit exceptio.idem tenet Abb.in c.1.de diuor.& in c.quemadmodum.§.illud.in fin.de iureiuran. quod tene menti,quia habes casum in quo præter adulterium licitum est coniugi dimittere coniugem.

ADDITIO.

Maritus si sæuiat atrocius in vxorem,an liceat ei aufugere, & an extra domum mariti sit alimentanda sumptibus viri, & alia in materia notatu digna tradit Guid.Pap.deci. Gration.439.nu.4.& 6.& ibi in additio.Gab.Sar.

LXXI.

1 *Minor si compareat in iudicio sine curatore, quo casu iudicium cum eo factum valeat?*

TEne menti mirabilem cautelam,quam refert & sequitur Ias.in authen. sacramenta puberum .C.si aduers.
1 vendi.quod quando minor†compareret in iudicio sine curatore,facias eum iurare de non veniendo cõtra processum, & sententiam,nam si minor iurat,valebunt iudicium, sententia & processus.& ita limitatur totus ti.C.qui legi. per so.non hab. refert tamen Barto.limit.in consi.101.quod incipit,Gerardus de Tuderto,&c.vt procedat quando verba iuramenti sunt concepta in futurum,puta , quia minor iurauit non contrauenire iudicio,& tunc procedat quod dictum est.Sed si minor aliquid confessus est in iudicio, quod sit de pręsenti,vel de præterito,& iurauit,puta confessus est positionem cum iuramento esse veram,tunc nõ habet locum ad authen.sacramenta.& mouetur,quia dicta authen.tantum loquitur,quando iuramentum concipitur in futurum,secus autem quando concipitur de præsenti,vel de præterito.quod valde not.

ADDITIO.

Adde Ioan.de Arno.problema.30.& Nicol.Boer.decisi.92. nu.5.Gab.Saray.

LXVII.

1 *Confessio facta coram solo notario maleficiorum absente iudice,vel coram iudice nõ in forma iudicij, facit indicium sufficiens ad torturam,nisi fuerit reuocata.*
2 *Minor 25.annis confessus in iudicio delictum,de quo aliter non erat probatum,debet in integrum restitui aduersus illam confessionem absque alia probatione erroris.*

1 SCire debes,quod cõfessio†facta corã solo notario maleficiorum absente iudice,vel coram iudice solo nõ in forma iudicij,quamuis nõ plene probet,tamen facit indiciũ sufficiens ad torturam ,secundum Bal.in l.iubemus.C.de libe.causa.& l.penul.C.de fideiuss.& in additio. Specu.in titu.de confessis.in ver.confessio ista.Limita tamen singulariter per Bal.in l.1.in penul.colum.C.de confess. nisi talis confessio fuerit reuocata.Vnde secundum eum cautus sit aduocatus,quod faciat illum reuocare,talem confessionem,quam potest reuocare,etiam non aliter de errore docto.cum sit confessio nudi facti,iuxta l.error.cum materia.C.de iuris & facti ignoran.quod nota perpetuo,quia in practica posses euadere amicum à tortura.Alias limitationes vide per doct.in l.magistratibus.ff.de iurisdictio.
2 om.iudic.Adde etiam†quod si minor 25.ann.cõfessus est in iudicio delictum,de quo aliter non erat probatum, debet restitui in integrum aduersus talem confessionẽ absq; aliqua probatione alicuius erroris , quia ex hoc apparet eum esse læsum.ita sing.dicit Ang.in l.certum.§.in pupillo.de confes.allegat tex.cum gloss.2.in cap.2.de in integr. resti.in 6.sequitur Alexan.in l.nam & postea.§.si minor. in penul.col.ff.de iureiuran.& in consi.116.in 2.vol. inci. in causa inquisitionis formatæ.

ADDIIO.

Vide Nicol.Boer.decis.90.nu.5.Gab.Sar.

LXVIII.

1 *Socius vnus si plus se exercuit in mercantia,quam alius , in diuisione societatis debet plus habere,quam alius.*

NOta quod singulariter decidit Ro.consi.168.inci.circa primum quo quęritur,&c.in vltim. dubio, vbi quæri
1 tur,si sunt duo socij vnius † mercãtiæ,qui posuerunt pecuniam communiter ad mercãdum,vnus ex illis exercebat mercantiam,vel stabat ad fundicum ad vendendum, alius non impediebat se,iste petit ante omnia tantum salarij, quantum daretur vni institutori.dicit Rom.quod de tali salario iure cautum non reperitur.Sed tamen putat quod ratione operæ de industria personæ illius soc*, in diuisione societatis plus illi attribueretur,quam alijs,per l.si nõ fuerint.ff.pro socio,cum aliis per eum allegatis.quod bene no.sequuntur Papienses in l.illud.in penul.colum.ad si.C. de colla.vbi in simili ponunt nonnullas quęstiones.

LXIX.

1 *Testes si sunt ad perpetuam rei memoriam examinandi, quis sit iudex competens ad eos examinandos?*
2 *Necessitas legi non subiacet.*

1 POne,reus vult facere examinari testes† ad perpetuam rei memoriam,iuxta cap.quoniam frequenter. vt lite non contesta.quia erit iudex competens?Anto.de But.in ca.si clericus laicum,extra de foro competen.tenet quod est iudex ille qui in causa cognoscere haberet.& ita sing. tenet Bar.in l.cum hi.§.transactiones.& ibi docto. sequũtur.ff.de transactio.Limitant tamen Angel.& Fulgo.ibi, nisi necessitas requiratur ad examinandum testes in alio
2 loco,quia necessitas †non subiacet legi.l.1.ff.de offi. proconsu.& dicit Ange.quod aliàs Paduæ obseruauit alle. te. notab.in l.quoties.C.de naufrag.libro.11.Secundo limitatur doctrina Barto.ex eo quod dicit Barto.in l.si quis nauicularius.per illum tex.C.de naufrag.lib.11.quod si mercator habebat merces communi periculo,& in locis multum remotis,si casu pereant,poterit ibi facere examinari testes ad perpetuam rei memoriam.& illam decisionem exclamat Lud.Roma.vsque ad cœlum in repeti.l.si verò. §.de viro.in 54.fallen.ff.soluto matrimonio. sequitur Ale. in additio.ad Bar.in dicto §.transactiones.Sed ista limitatio videtur eadem cum prima propter necessitatem.

LXX.

1 *Testibus si quis opponat,quod non sunt,nec fuerunt omni exceptione maiores,an talis exceptio valeat?*

Exceptio

2 *Exceptio obscura,vel generalis non releuat.*

TEne menti in practica quod egregie consuluit Ange. in consi.1.quod incipit,porrecta fuit petitio.in secun
1 da colum.quod si reus faciat†oppositiones contra testes,quod nõ sunt omni exceptione maiores.ista est inepta exceptio & nihil valet,cum sit obscura,quia dicendo nõ sunt,denotat præsens tempus,& sic stat simul quod nunc non sunt omni exceptione maiores,& tamen fuerunt tempore eorum depositionis,imò fortius dicit Ange.in consilio 308. quod incipit,factum tale est,&c.quod etiam si reus excipiens dicat,quod non sunt,nec fuerunt omni exceptione maiores,adhuc non obstat talis exceptio,quod illud verbum,fuerunt,quamuis sit præteriti temporis, tamen põt intelligi post depositum testificatum,vt ibi singula,per eũ quod nunquam exeat mentem tuam.& quando exceptio
2 †obscura vel generalis non releuet,vide plene per Papienses in l.Titię textores.in secunda col.vbi limitãt.ff.de le.j.

LXXI.

1 *Pater diues intelligitur dare dotem filiæ de suis bonis proprijs licet dixerit,computato eo quod filia posset habere de bonis patris,& matris.*

TEne menti istum casum rogo,pone,pater habet filiã,
1 cuius†mater est mortua,& sic hereditas spectat ad filiam,& pater promittit filiæ mille ducatos,computato eo quod filia posset habere de bonis patris vel matris,vel aliter.Egregie consuluerunt doct.Perusini,quod non obstãtibus talibus verbis,filia habebit mille ducatos , & potest petere,& etiam consequi hæreditatem matris.& de hoc dicunt esse tex.sing.in l.na.C.de do.promis.vbi dicitur , quod licet pater dicat se dare dotem de bonis paternis & maternis,tamen si pater est diues,intelligitur dare de bonis suis proprijs,& poterit petere bona materna.quod est singulare,quia patres illaqueantur.ita refert & sequitur Bal. Nouel.in tracta.de dote in 6.parte,in 6.priuilegio.Tamẽ Ias. in l.1.circa mediũ 6.col.ff.soluto matrimo.dubitat de ista decisione,& allegat in contrarium consuluisse Maria.Soci. Tamen idem Ias.post Ang.Aret.in §.fuerat.in princip.28. colu. Instit.de actio.duobus optimis fundamentis tenet primam partem,vbi videas.

LXXII.

1 *Frater diuidens hæreditatem paternam cum alijs fratribus si postea ad aliquem alium effectum iuret se non fuisse filium illius,cuius hæreditatem diuiserat, an alij fratres ob id possint ab eo partem hæreditatis repetere?*
2 *Frater vnus si sororem maritat,& illa faciat ei pactum de non petendo hæreditatem paternam,an hoc pactum cæteris fratribus prosit.*

NOta quod pulchrè determinat Ioan.Andræ.in additio.Specu.in titu.de oblig.& solu.§.si.in addit. quæ in
1 cipit,ordine quo suprà.quod si aliquis† diuisit hæreditatẽ paternam cum fratribus tanquam eorum frater,postea vt posset matrimonium cõtrahere certa puella,iurauit se nõ esse filium illius,cuius putabatur,& cuius hæreditatẽ diuiserat,certè per hoc fratres non poterunt aliquid repetere per conditionem indebiti,vel condictionem sine causa.quod diligenter no.& ratio est,quia conuentio inter alios acta alijs prodesse nec nocere potest per to.ti.C.res inter alios acta.Sicut in simili dicunt doc.in l.si actionem,per illum
2 tex.C.de pac.quod si sunt duo fratres,†vel plures,& vnus eorum maritat sororem,& illa ei facit pactum de non petendo hæreditatem paternam,quod istud pactum non proderit aliis fratribus,quin aduersus eos possit soror pro eorum rata experiri.& secundum Pau.de Cast.in l.planè.§.si duobus.de leg.1.istud est perpetuo menti tenendum,quia quotidianum.idem tenet Io.And.in addi. quæ incip. quidem de præcedenti.ad si.& ad prædicta & de ista materia vide plenè per Moder.in l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pact.

LXXIII.

1 *Pauperes qui sibi victum industria sua quærunt,non debẽt cõferre ad onus impositæ collectæ.Idem in his , qui sunt lapsi facultatibus suis.*
2 *Egestate sordentibus vita supplicium est,mors vero solatiũ.*
3 *Notarius pro instrumento furiosi non debet accipere salarium,idem est in pauperibus.*
4 *Aduocatus in foro conscientiæ peccat,si aliquid pro patrocinio capit à paupere.*
5 *Pecuniæ sunt secundus sanguis hominis, & pecunia est fideiussor futuræ necessitatis.*
6 *Iudex debet esse fauorabilis,& protector pauperum , ne iniustè molestentur.*
7 *Procuratores,notarij & aduocati dicuntur canes curiarum, & deuoratores ciuium.*
8 *Iudices in causis miserabilium personarum, de iure non debent habere salarium,idem in causis sumarijs.*
9 *Mẽdicantes ostiatim de ciuitate expelli possunt. Et an gaudeãt priuilegiis pauperũ,qui sibi industria victũ quærunt.*
10 *Paupertas excusat à prosecutione appellationis.*

1 PAuperes† quorum industria est necessaria ad alimẽta & eorum victum,non debent concurrere ad onus impositæ collectæ per principem,vel cõitatem.Bal.in auth. defuncto.C.ad Tertul.allegat gloss.in l.omnes.C.de anno & trib.lib.10.adde quod not.Bar.in dicta l.omnes.per illam gl.quem sequitur Abb.in cap.peruenit.in penul.col.ad si. de immuni.eccle.Bal.in l.etiam.in vlti.col.C.de execu.rei iudic.vbi dicit idem esse in his,qui sunt lapsi facultatibus. quod no.sed malè obseruatur,maximè in partibus meis, quia vt inquit Bal.in l.ex hoc iure.in fine.ff.de iust.& iure hodie principes(proh dolor)vitã populorum excoriant, & vix precario dimittunt spiritum.Quod pauperes non teneãt,facit,quia nõ debet addi afflictio afflictio.l. tã demẽtis.C.de episco.& cleri.l.diuus.ff.de offic.præsid.Egesta-
3 te†etenim sordentibus vita supplicium est,mors vero solatium.l.quisquis.C.ad legem Iulia.maiesta.& ibi doct.di
3 cunt,quod notarius†pro instrumento furiosi non debet accipere salarium.quam legem ex identitate rationis cum sit lex scripta.extendit Roma.in leg.si vero.§.de viro.46. fallen.ff.soluto matrimo.ad pauperes,inferens quod notarius non licitè capit salarium pro instrumento,quod pro eo conficit.Confirmatur per id quod not. dicit Alber.in l.1.C.de suffrag.& in l.ne quicquam.§.fina.de offi.procõs.
4 vbi dicit,quod aduocatus†in foro conscientiæ peccat,si aliquid capit à paupere. Tamen extẽsio Rom. fit ab afflictione animi quam patiuntur dementes,ad afflictionem fa
5 cultatum,quam patiuntur pauperes.nisi dicas†quod pecuniæ sunt secundus sanguis hominis.gloss.iuncto tex.in l. aduocati.C.de aduoc.diuer.iudic.Alibi Soci.in l.1.in nu. 11.col.ff.soluto matrimo.dicit,quod pecunia est fideiussor futuræ necessitatis.alleg. Philo.5.ethic.& Iuuenalem: Vos estis fratres.facit ad prædicta,quod voluit gloss.in l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de offic.præsid. vbi Bald.dicit, quod maxima & capitalis iniuria ẽ auferre illud modicũ quod habent,ac si eis extraheretur oculus.& ibi gloss. ponit exemplum in porcello.& ibi Bal.colligit notabile,quod
6 iudex†semper debet esse fauorabilis & protector pauperum,ne iniuste molestentur,& erit sibi magna eleemosyna coram deo.Sed,vt dixi,hodie potius volunt quod eis fiat eleemosyna,& sic eis detur pecunia,quam ipsi velint eleemosynam aliis facere.O quam bonum esset quod ob
7 seruarent prædicta isti impii procuratores,†notarii,& aduocati,qui sunt excoriatores pauperum,quos Bar.& bene in repe.l.omnes populi.in 5.quæst. principali. ff.de iusti. & iure.appellat congruentissimo vocabulo Canes Curiarum,& deuoratores ciuium.facit ad prædicta quod nota. Barto.in l.si furiosi.C.de nuptiis.arg.illius te.in verbo,gratis.& idem Bal.in authen.generaliter.per vnam col.C.de
8 episco.& cler.vbi dicit,quod in causis†miserabilium personarum iudices de iure non debent habere salarium.§. ne autem.in authen.de iudici.& idem dicit esse in causis summariis.quia sunt magis fauorabiles,& celerius expediuntur,& pro istis duobus dictis habes casum expressum in §.sit tibi quoque tertium studium.in auhen.de, manda.
9 prin.& ibi glo.in ver.gratis.Sed dic†quod forte nõ procederent

derent prædicta in eis, qui vadunt ostiatim quærendo, cũ de suo viuere possint, & hoc modo faciunt se pauperes cũ sit eis prohibitum, quia tales ita mendicando de ciuitate expelli possunt l. 1. C. de mend. vali. lib. 11. Alexan. in l. si constante in 8. colum. post princi. ff. soluto matrimo. adde vnum quod ponit Abb. in cap. ex tenore. in 2. colum. ad fi. de appel. quod paupertas excusat à prosecutione appellationis. quod bene notabis pro his, qui appellant ad Romanam curiam, & propter inopiam non possunt eam prosequi infra annum, & sic est iusta causa habendi biennium. sequitur Bal. in l. acceptam. in penulti. colum. in 33. quæstio C. de vsur. & sic non currunt sibi fatalia. Contrarium tamẽ tenet Bal. in l. fin. C. de condi. infer.

LXXIIII.

1 *Sententia diffinitiua debet ferri in scriptis, alias non valet. fallit in casibus, de quibus ibi.*
2 *Sententia diffinitiua in causa matrimoniali sine scriptis lata valet.*
3 *Consilium sapientis sistit coram ordinario petitum, & commissa fuerit causa, & factum cõsiliũ, si iudex ordinarius illud diffigillet, & dicat, pronuntio prout in consilio ipso continetur, si in eius fine notarius scribat, qualiter iudex pronũciauit, put in d. cõsi. cõtinet, sententia est ipso iure nulla.*

1 SCis, quod sententia† diffinitiua debet ferri in scriptis, alias non valet. l. 1. & per totum. C. de senten. ex peric. reci, fallit in casibus de quibus per glo. in c. fina. ver. illustriũ. de re iudi. in 6. & plures casus ponit Abb. in c. j. de libel. ob.
2 Inter alios illum no. quod† in causa matrimoniali valet sententia diffinitiua licet non in scriptis lata. gl. in c. Alberic°. vbi Imol. & alij, de testib. Item quando profertur in præsentia principis, secundum Specu. in titu. de senten. prola. §. iusto. versi. non valet etiam &c. de quo per Ioan. And. & alios in c. in causis. de re iudi. Nota tamen quod singulariter dixit Ang. consi. 242. inci. domina Liberina &c. quod
3 si de causa vertente coram ordinario fit petitum consilium sapientis, & causa sit commissa consilio vnius consi dentis partium, pone portatur consilium ordinario, Iudex ordinarius dissigillat consilium & dicit, pronuntio prout in consilio isto continetur. postea traditur consilium notario banchi, & notarius in fine scribit, qualiter iudex pronuntiauit prout in consilio continetur. consuluit sing. An. quod ista sententia est ipso iure nulla, quia sententia diffinitiua debet ferri in scriptis, ergo debuit primo scribere ista verba, pronuntio. prout isto consilio continetur, deinde ꝓferre, alias sententia est nulla. quod valde not. quia poteris multum lucrari si casus accideret. sequitur do. Ang. & Ale. in l. 1. circa fi. C. si aduer. lib. vide Abb. in c. cum venerabilis. in fi. 13. col. de excep.

LXXV.

1 *Nomen laudabile habere est pulchrum & magnum.*
2 *Posthumus ex eo quod habet nomen patrus, præsumitur eius, qui mortuus est filius.*
3 *Nomina honesta sunt filijs imponenda.*
4 *Nomina pulchra si vẽderẽtur, deberẽt emi, & filijs imponi.*
5 *Nomina turpia habentibus non est confidendum, nec cum eis contrahendum nam si ab eis decipiaris, tibi imputatur.*
6 *Nomina turpia progenitorum non sunt filijs repetenda.*
8 *Tortura in dubio est incipienda ab eo qui habet turpe nomẽ.*
8 *Nomen quare in coronatione Papæ mutetur.*

1 MAgnum est† pulchrum, & laudabile nomen a habere
a secundum Cyn. in l. cunctos populos. in secundo notab. C. de summa trini. & fide catholi. Et ideo resultant effectus, quod si mortuo patre nascatur posthumus, ꝙ vo-
2 catur nomine patris, nam illud† nomen probat illum esse filium eius, qui mortuus est. tex. est sing. in l. vxorem. ff. de manumiss. testa. quem tex. dicit singularem Bal. in ca. tuam in penulti. colum. de ordi. cogni. sed Ias. in rubr. ff. soluto matrimo. in 4. col. dicit, quod ille tex. nunquam sibi placuit quia alia concurrunt vltra nomen proprium, sed mihi satis probat. Et ideo Sali. in dicta l. cunctos populos. dicit, ꝙ
3 parentes debent filiis imponere nomina honesta, & authoritatis, non autem nomina turpia, & quodammodo infamiam importantia. Et refert Ioan. Andr. in ca. grauis. de depos. quod vxor sua Milanija dicebat, quod etiam† si pulchra nomina venerentur, deberent emi. Et propterea Accur. in l. facta. §. si in danda, ad Trebel. multum de nomine suo gloriatur, dicens, ego sum Accursius, quasi accurrens contra tenebras iuris ciuilis. Et dicunt Ioan. And. & Cardi. Flor. & idẽ Imo. in d. c. grauis ꝙ pcauere debet† ꝙs ne in
5 aliquo cõfidat, ꝙ habeat turpe nomẽ, ꝙa si cognito nomine depoluerit res suas, & eas perdiderit, sibi imputet, ꝙa fuit in negligentia. quod bene not. ne contrahas cum talibus habentibus turpia nomina. & ideo Cardin. Floren. in c. cũ secundum apostolum. de præbend. in secundo notab. in-
6 uehit contra illos† qui turpia nomina progenitorum suorum filiis suis repetunt. Adde etiam quod si plus essent inquisiti, & capti pro aliquo maleficio, & esset dubiũ a quo esset pri° inchoãda tortura, ꝙ tũc† cessantibus aliis ĩdiciis
7 ab illo qui habet turpe nomen esset inchoandum. & ita in voce audiui ab vno doctore esse expertum, sed non recor
b dor in quo loco habetur, tamen potest colligi per suprædicta, & per id quod vult Bar. in l. 1. in princ. ff. de quæstio. & per Cano. in dicto c. grauis. & per Abb. in d. c. cum secũ dum circa princi. secundæ colum. vbi videas, de præbend. & ibi refert quod hæc est vna de causis, quare in coronatione Papæ mutatur nomen, vt not. in prœmio 6. & ita iudicarem. si casus accideret.

ADDITIONES.

a Laudabile nomen. Adde etiam Ioan. And. in cap. cum secũ dum Apostolum. de præben. & Nic. Euerar. in locis topicis, in loco ab etymologia. in prima char. versicu. primo quod ex bono nomine.
b Sed nõ recordor in quo loco habetur. Dic quod habetur, per Ioanne. Andre. in capitulo. cum in contemplatione. de regu. iur. Et istud dictum videtur procedere, quãdo esset nomen acquisitum ex accidenti, secus in nomine proprio, per ea quæ no. Dec. in l. 2. §. appellata. colum. fina. in princip. in primo notabi. in vlt. lectu. ff. si certum petaf. Et tradit gl. in constitu. regni. Neapol. in consutilem tunicã. in ti. de hereticis, & patar. in prima gl. in fi. Gab. Sar.

LXXVI

1 *Emancipatio an & quando in fraudem facta præsumatur, & donatio facta filio emancipato à patre, quando à creditoribus reuocari possit?*
2 *Pater emancipans filium, licet possit sibi retinere dimidiam vsuffructus in bonis filij, istud verum est in quæstis, secus in quærendis.*

1 EMancipatio† an & quando præsumatur facta in fraudem, vide tex. in l. 1. §. is quoque. & ibi Bart. in fin. de colla. bon. Al. in l. cum oportet. §. cum autem. C. de bo. ꝙ libe. & in l. 2. C. plus vale. quod agi. cum simi. Adde quod pulchrè dixit Bal. in rubric. C. de reuo. his quæ in frau. credi. in secunda col. quod quidam proposuit facere mercatias per mare, & dubitans ne merces periclitarẽtur ex submersione nauis, & sic deuenire ad egestatem emãcipauit filium, & donauit sibi meliorem partem bonorũ suorum & incœpit mercari, & accepit pecuniã, & merces sub credito, tãdẽ finitre† succesit sibi. creditores volũt habere regressum aduersus bona sua, filij defendit, ꝙ fuit ante mercatus emãcipatus, & bona sibi donata ante eos, quid iuris sit? Bal. finaliter determinat quod emancipatio non valet, & nihil nocet creditoribus, quia censetur facta in fraudẽ. idem tenet Bald. in titu. de donatio. versicul. si pater emancipauerit. & versic. item de emancip. quod bene no. Addeas etiam vnum not. dictum† incidenter in materia emancipationis, nam licet pater emancipans filium, possit accipere, & retinere illud, quod lex permittit, scilicet, dimidiam vsus fructus in bonis filii emancipati, l. cum oportet. §. cũ autem. & ibi Bartol. C. de bonis quæ liber. §. hoc quoque. Instit. per quas perso. nobis acquir. Salice. in leg. pactum. C. de collati. Limita hoc singulariter esse verum in bonis quæsitis, seu in quærendis non, quia etiã expressè, de vsu-

fructu

fructu conuenire non potest† ita singu. limitat Ioan. Andr. in addit. Spe. in tit. de filijs natis ex liber. venit. super. rub. sequuntur Papien. in l. de quæstione. in 9. col. ad fi. C. de transactio.

ADDITIO.

Adde Roma. sing. 309. & ibi in additio. Gab. Sar.

LXXVII.

1 *Clausulæ insolitæ arguunt actum esse suspectum, & factum in fraudem.*
2 *Citatus excusatur si non compareat, quãdo citatio habet verba non consueta.*
3 *Præceptum iudicis iniustum potest impune sperni.*
4 *Clausulas insolitas apponens potest puniri de falso.*
5 *Priuilegium, vel rescriptum in modo narrandi habens stilũ inconsuetum, præsumitur falsum.*
6 *Contractus præsumitur vsurarius ex pactis insolitis.*

1 CLausulæ insolitè arguunt† actum esse suspectum, & factum in fraudem. gl. est in l. si quis sub conditione. ff. de condi. insti. Ias. pienè in l. testamentum. C. de testamen. vbi inter cætera refert vnum dictum sing. Ange. in l. fi. C. de canо. largi. tit. lib. 10. quod excusatur non cõparẽs, qñ citatio
2 † habeat verba non consueta, & propterea nec põt mulctari, puta cum de stylo illius loci solitum erat dici in præcepto, ꝙ cõpareat sub pœna decẽ florenorũ, & in præcepto diceretur sub pœna æris & personæ, tunc excusaretur non comparens, quod nunquã exeat mentẽ tuã, quia fortè alibi non inuenies, & Ias. ibi etiam declarat, qñ abundans cautela non nocet. facit vltra ipsum ꝙ si euidenter præceptum
3 † esset iniustum, põt impunè sperni, nec per hoc põt quis mulctari. l. 2. & 3. ne quis eum qui in ius voc. est vi exim. Bar. in l. 1. §. is videtur. in vlti. col. ff. si quis ius dicen. nõ obtemp. vbi dicit, ꝙ pro contumacia potest quis mulctari, qñ est inexcusabilis, alias secus. & te. ĩ c. causam. 2. & ibi Abb. in vltimo nota. de testib. & attest. imo posset† puniri de fal
4 so. qui inseruit clausulas insolitas. te. est sing. in c. porrecta. de confirma. vtili vel inutili. facit etiam te. in c. ex parte. de capel. monach. & c. cũ adeo. cũ ibi no. de rescript. ca. memoriale. 10. dist. Abb. in c. ex parte. 2. in fi. de offi. deleg. Item si
5 priuilegium vel† rescriptum in mõ narrandi habet stylum inconsuetum, præsumitur falsum. c. quã graui. de crimi. fal. & dicit Bald. in l. cum consuetud. ff. de leg. ꝙ si notarius rogatur, vt cõficiat instrumentũ, intelligitur licito & consue
6 to modo, quia insolita sunt suspecta. Adde ꝙ † alteratio cõtractus, & pacta insolita faciunt præsumi contra ipsum, ꝙ vsurarius. & idem de alijs pactis similibus insolitis, quæ videntur contra naturam meræ venditionis. facit l. qui testamentum. ff. de probatio. ubi propter legis interdictũ præsumitur fraudis simulatio. eo. tit. l. cũ tacitũ. & l. 1. C. de natu. libe. Bal. in c. 1. 2. col. in fi. de feudo dato in vicem legis cõmissoriæ reprobando. Nota prædicta, quia fortè alibi ita latè non inuenies.

ADDITIO.

Adde Guid. Papæ decisi. Grationop. 340. vbi idẽ tenet in pulchra quæst. & consi. 31. nu. 9. vbi tradit, an iussus iudicis excuset à pœna. Et ꝙ clausulæ insolitæ inducant suspicionẽ simulationis, tradit Bal. in c. quia veri similè. de præsumptio & consi. 75. & 241. vol. 2. Pau. de Cast. consi. 337. col. 3. vol. 1. Curtius Senior cõsi. 73. nu. 33. Aluis. de Alber. sing. 143. Cæpola, in tracta. de simula. contractu. nu. 48. Matt. de Afflict. in tracta. de iure prothomiseos. col. 5, versic. nisi quis. Ias. in l. testamentum. C. de testamen. & Ale. consi. 28. in causa & lite. col. 2. versi. nec etiam obstat si dicatur. nu. 8. vol. 5. Et adde quod ibi notat Carol. Molin. ꝙ vbi abundantior cautela, ibi euidentior fraus, vt dixit Bal. in c. ex literis. col. 2. in fi. de consuetud. & in consi. 487. apparet. li. 1. Sic & ex diligentia insolita. Deci. consil. 448. nu. 23. Tanto magis si fiant instrumenta separata. Corne. consi. 41. col. 2. libr. 3. & adhuc magis per interpositam personam. l. pupillus. §. sed & si per interpositam. ff. de authorita. tutor.

LXXVIII.

1 *Expensis cuius id fieri debeat, quod fieri petitur.*
2 *Offendi timens ab inimico si petat à potestate familiam, quæ eum associetur, cuius expensis id fieri debeat?*

1 QVãdo qs petit† aliquid fieri, cuius expẽsis debet fieri, puta si iudex mittat notariũ ad aliquem locũ examinandis testibus, vel si iudex mittat causam ad consiliũ sapientis, vel si debet mitti nuntius absenti ad iurandũ de calumnia, vel quando apostoli, seu literæ dimissoriæ debent dari, vide post alios Papien. in l. prætor ait. §. etiã. in 11. col. ff. de edend. vbi inter cætera dicunt vnum perpetuo, puta,
2 si quis timens offendi† ab inimico petijt cautionem ab eo ꝙ eum non offendet, & non vult præstare, iste qui timet, si petat à potestate familiam suam, quæ eum associetur tenetur dare, sed cuius expensis? dicunt ꝙ expensis timentis, rationibus & iuribus de quibus ibi per eos, quod nota.

ADDITIO.

Idem tenet Barth. Chassæ. in commen. consue. Burgun. in 1. rub. in §. *mesſiers, & sergens.* in verb. *par leurs sermens.* nu. 9. & decisio. Tholosa. 112. & ibi Stepha. Aufrer. G.S.

LXXIX.

1 *Vilitas publica priuatæ præfertur.*
2 *Creditor differens recipere debitum à republica, cadit à iure exigendi.*
3 *Corruptas merces emere quis compellitur ratione publicæ vtilitatis.*

1 COmmunis vtilitas† præfertur priuatæ. Bar. & doc. in
l. 1. ff. solu. ma. vbi limitant. facit vltra ipsos l. actione. §. Labeo. in versi. semper. n. ff. pro soc. & te. in l. nulli. C. de
2 eroga. mili. anno. lib. 12. vbi creditor† differẽs recipere de bitũ à repub. cadit à iure exigendi. quod no. pro limitatione. & doct. in l. quod te. ff. si cert. pet. & facit te. sing. in l. 1.
3 C. de condi. in hor. pub. lib. 10. vbi fauoret† publicæ vtilitatis compellitur quis emere merces corruptas. & tex. in l. nullus penitus. C. de cur. pub. lib. 12. vbi propter publicam vtilitatẽ grauantur personæ priuilegiatę. facit c. non minus de immu. eccle. l. in prouinciali. §. publicè interest. de procu. & quod voluit Bal. in rub. C. qui accusa. non pos. & te. in l. si pẽdentes. §. si qs cloacarij. ff. de vsufr. & te. melior de iure in l. si quis in graui. §. hi quoque. ad Silla. vbi datur libertas seruo fauore publicæ vtilitatis in casu prohibito dari. & te. in l. 1. C. vt nemi. lice. in em. spẽr. se excu. li. 10. vbi cõpellitur quis emere frumẽtũ à rep. facit vnũ sing. dic. But. in c. ex pte. de scri. per illũ te. ꝙ si quis adstrinxit se ad duo, iuxta notata in l. ciuus. ff. de reiud. & in c. licet causam de probatio. & p Bal. in l. 1. ad fi. 2. col. ff. de condi. indeb. & non probauit nisi vnum, ꝙ ad petitionẽ partis non potest iudex sententiã ferre, sed iudex ex officio põt bene ferre, si illud probatũ tendat si publicã vtilitatẽ. quod valde no. pro limita. d. l. diuus. & d. c. licet causam. cum si. facit etiam l. patroni. C. de of. rect. prouin. vbi minor iudex punitur fauore reipubl.

LXXX.

1 *Scire dicimur, quod vehementer opinamur.*
2 *Opinio vehemens habetur pro certitudine.*
3 *Hæres debet esse certus, si hæreditatem adire velit, & quomodo id limitetur.*

1 SCire dicimur† quod vehementer opinamur, gl. in l. 2. §. Idem Labeo ait cum quæritur. verb. sciat. ff. de aqua pluarcen. gl. in l. si duo. §. pen. ff. vti possi. ꝙ no. ad faluandũ testes deponẽtes de veritate, qui dixerũt se scire, cũ re uera non scirent, sed audiuerint ab hoĩe bonæ famę & cõditionis, & isti nõ debẽt puniri de falso. ita sing. tenet Pe. de Ancha. consi. 23. inci. causa inquisitionis & c. sequitur Ias. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. 9. col. ad fi. de no. ope. nũ. & in l. certum. vbi plenè. 2. & 3. col. si cert. pe. vbi inter alios refert quod mirabiliter consuluit Pe. de Ancha. consi. 349. viso diligenter punct. & consi. 485. visis diligenter & c. ꝙ
2 † testator carens filijs habebat vxorem prægnantem, & in testamento ordinauit, quod si ex vxore prægnante na-

sceretur posthumus masculus, quod esset hæres vniuersalis, si filia fœmina haberet tantum dotem, & tunc instituebat hæredē Titium, nunquid ante partum posit haberi illa conditio pro impleta? Mirabiliter cōsuluit, ꝙ sic, si ex vehementi opinione & coniectura sciri possit, quod sit in vtero fœmineus sexus, & hoc postea apparet ex partu nato, nam secundum eum præcedens opinio verosimilis cōcurrentibus multis de quibus ibi nūcta cum veritate, quæ postea apparuit, facit illam vehementem opinionē haberi p certitudine. nam secundum eū iste Titius potuit adire hæreditatem, & eam transmittit tanquam aditam, per glo. & doct. in l. si quis extraneus. §. sciendum. de acquiren. hære. Et si est vera ista decisio, limitantur infinitæ leges dicentes
3 ꝙ hæres † debet esse certus si velit adire. l. sed & si de sua. & l. quod si dubitet. & l. ventre. ff. de acquiren. hæred. tamen Ias. ibi hanc decisionem non firmat, & dicit quod fuit mirabilis, & iudicat Pe. de Ancha. habuisse aliquid vltra hominem in isto consilio.

LXXXI.

1 *Protestatio clandestina vnius valet quando propter iustum metum non audet protestari parti præsenti, imo & si clam protestari timet, tamen probato metu potest venire contra actum.*

1 PRotestatio clandestina † vnius valet, quando propter iustum metum non audet protestari parti præsenti c. si iustus metus. de appel. & c. 1. quod met. cau. Bal. cum aliquali limita. in l. clari. C. de fideic. bene facit quod volūt do. Ant. & Abb. in c. tua nos. de sponsa. ꝙ si aliquis non intendit contrahere propter metum principis, aut propter metum partis, si protestatur in absentia coram testibus, talis protestatio iuuat, nisi postea sequatur copula. quod bene no. imo plus tenet glo. in c. 1. in gl. 1. ꝙ ibi Abb. extra. ꝙ me. cau. ꝙ aliquis propter iustum metum nō solum non audet cōtra dicere, sed nec etiam protestari coram alijs, eo quia timet, ꝙ illa protestatio clandestina nō reueletur parti, certè sufficit postea probare de tali metu, & poterit venire cōtra talem actum, vt in c. 2. & in c. ad aures. quod met. cau. & qđ no. in c. cum matrimonij. de of. dele. de muliere quæ in absentia mariti clandestinè protestatur, ꝙ non vult cōsentire alienationi talis fundi dotalis, nunquid talis clandestina protestatio, quam vxor non audet facere marito propter iustum metū mariti releuet mulierē? tenet ꝙ sic, dummodo probetur de iusto metu facit etiam quod no. Bart. & doct. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de opi. no. nunc. quādo quis non audet protestari ipsi prætori sufficit protestari coram vicinis, dato quod ad notitiam ipsius prætoris non veniat, cū ipse sit in culpa. Serua memoriæ prædicta, quia multoties interrogaberis.

LXXXII.

1 *Posse non dicimur ea quæ sunt contra honestatem, uel ladunt famam.*
2 *Impossibile reputatur id, quod non decet.*
3 *Nobilis qui stat in domo, quia est male vestitus, & verecundatur, restituitur aduersus lapsum temporis.*
4 *Honestas per diuitias conseruatur, quæ per inopiam perit.*
5 *Nobilis insultatus à rustico fugere non debet, & ideo cum posset fugere, si tamen non aufugit, sed eum occidit, non punitur de occiso.*
6 *Duellum inire licet pro defensione honoris.*
7 *Honor & vita aequiparantur, & ita licet defendere famam sicut vitam.*
8 *Fama causa dicitur ardua.*

1 QVæ sunt cōtra honestatē, vel lædunt famam, æstimationē, & opinionē, vel sunt contra bonos mores, non dicimur posse. l. filius. & l. conditione ff. de cōdi. insti. & ibi Bald. & ꝙ habetur in l. Nepos Proculo. de ver. sig. & 22. q. 2. c. faciat homo. & ideo Cardi. in c. perpendimus. de sent.
2 excō. dixit quod, † oē indecēs reputatur impossibile apud Theologos. facit gl. sing. in l. semper in coniunctionibus. de reg. iur. & te. cum gl. in l. in eadem. ff. ex quibus cau. maio. vbi gl. dicit, ꝙ si quis est nudus, vel malè vestitus excusatur. Nic. de Neapol. dicit, ꝙ † si nobilis stat in domo, & vere cūdatur quia est malè indutus, restituitur aduersus lapsum
4 tēporis. quod no. nā pp diuitias † cōseruatur honestas, quæ p inopiā perit. in aut. de testibus. §. sancimus. C. de suspect. tut. l. pietas. cum simi. facit ꝙ dixit Bar. in l. vt vim. de iusti.
5 & iur. ꝙ nō decet, † qđ nobilis fugiat, si est insultatus etiā à rustico, & ideo si eum occidit, cū posset fugere, nō puntur de occiso. idē tenet Bal. in d. l. filius. de cōdi. insti. & idē Bal. in c. 1. circa pri. 5. col. de pace tenen. in vsib. feud. dixit
6 ꝙ † pro defensione honoris sui, licet inire duellū, quia crudelis est, qui negligit famam suā. c. nolo. 12. q. facit l. sem p in cōtractibus. ff. de ritu nupt. & si iusta. de offi. ordi. quod no. extra de cōsan. & affi. c. non debet. & 31. dist. c. Nicena. facit, quia honor commodo pferēdus est. l. Iulianus. ff. si quis
7 omiſ. causa test. nā honor † & vita equiparantur. l. iusta causa. de manumiſ. vindi. & ita licet defendere famam sicut vitam. facit gl. in §. suspectus autē. in versi. ob culpam. insti. de suspect. tut. & quod egregiè vult Bald. in ca. ex ratione 2.
8 col. de appel. quod omnis † causa famę dicit ardua. & tex. in ratione sui. l. si inimicitiæ. ff. de his quibus vt indignis.

ADDITIO.

Adde And. Tiraq. in tractatu. de nobilitate. cap. 20. nu. 182. nobiles, & eorum vxores. Gab. Sar.

LXXXIII.

1 *Blasphemus carceratus quib. cautelis possit à carcere liberari?*
2 *Iusor semper blasphemat.*
3 *Blasphemans ad despectum Dei ex consuetudine loquendi loci, an teneatur pœna blasphemiæ?*
4 *Consuetudo iniqua excusat à pœna temporali, non à diuina.*
5 *Consuetudo excusat notarium à falsitate.*
6 *Consuetudo excusat à pœna in his, quæ non sunt de se mala.*

1 TEne menti duos modos ad liberādū eū, qui est in carceribus pp blasphemiā. Primus & † mirabilis ē, qñ adesset statutum in loco, ꝙ si quis fecerit pacē cum offenso, debeat de carceribus relaxari, certè incarceratus pp blasphemiā si sit cōfessus peccata sacerdoti, & ab eo absolutio nē obtinuerit, cū dicatur habuisse pacē ab offenso, debet relaxari. ita singulariter Bar. cons. incip. minister fratrū de penitētia &c. Papienses dubitant de ista decisione, in l. 3. §. 1. in 5. col. in prin. ff. de iureiur. & in cōtrariū allegāt aliqua q̄ vide p eos. vltra ipsos cōtra Bart. facit, quia statuta nō recipiūt fictionē. l. 3. cum vulgaribus. de neg. gest. sed confiteri peccata sua sacerdoti, fictè dī habere pacē cū offenso. sed statutū dicit. si qs fecerit pacē directè cū offenso, ergo &c. Cogita tamen, quia etiam alia possent contra eum allegari, p̄maximē cum esset delusoriū tale statutū puniēs blasphemantē, cū semp possit cōfiteri, & hoc casu cōmitti fraus, qđ non esset dicēdū, qa nunquā abstineretur à blasphemia, nisi puniretur, qđ esset irrationabile. Vnde dicerē quod forte antequā esset incarceratus si confiteretur peccata sua, qđ deberet relaxari, & hoc faceret bono zelo. Sed qñ est in carceribus, p̄sumitur feciſſe in fraudē timore pœnæ, nō ꝙ
2 velit se à blasphemia abstinere, p̄cipue in lusore, † cū semp blasphemet. Secūdus modus est, qñ adesset generalis consuetudo † patrię sic materno sermone dicēdi, ad despectū
3 Dei, vel similia verba, vt est hodie in oī loco, talis detestabilis cōsuetudo tūc nō diceretur blasphemia, sed maledictio. l. quoties. §. si quis nomē. iūcta gl. f̄m intellectū Rog. de hæredi. instit. & sic nō haberet locū tūc pœna blasphemiæ. ita sing. Bal. cons. inci. in Christi noīe, an dicatur male facere, vel blasphemare &c. & idē tenet Angel. in l. his verbis. §. 1. de hæredi. insti. Sed I mo. ibi re, p̄bat Ange. cū iste dicat prauus vsus loquēdi, & detestabilis. §. ad hoc. iuncta gl. auth. vt nulli iudi. Tū pro opi. Bald. & Ang. facit f̄m Pa
4 piēses, quia cōsuetudo quāuis praua, † iniqua, & irrationabilis, excusat à pœna tēporal. gl. no. & ibi Abb. in c. cū venerabilis. in 1. gl. de cōsue. quāuis nō excuset à pœna diuina. gl. in c. denique. 4. dist. p quas gl. cōsuluit Ro. cōsi. 466. incip. vī prima frōte &c. qđ cōsuetudo patriæ de nō obseruādo iuramēto, licet sit praua, & irrōnabilis, tū excusat a tēporali, nō aūt à pœna diuina. & istud est melius, quod posset allegari

legati ad præsens propositum f̄m Papienses, Eodem modo consuetudo † excusat notarium à falsitate. Bal. in c. 1. de feu. cognit. & in l. 1. C. de confes. Cano. in ca. 3. de fide instr. bene facit quod consuluit Pe. de Anch. consil. 372. inci. iure scripto &c. Caue tamen in prædictis quod alibi not. Inno. in c. sanè. de offi. dele. quē sequitur Bald. in repet. l. de
6 quibus. ff. de legi. ꝙ cōsuetudo excusat à pœna in his quæ non sunt de se mala, quod non est in proposito nostro blasphemia, quæ tendit ad contemptum Dei, & est cōtra ius, gentium, & contra ius diuinum. & hoc mihi plus placet, & ita iudicarem contra istos blasphematores. quæ omnia bene nota.

ADDITIO.

Adde Nico. Boer. dec. 91. num. 3. & Rom. sing. 19. & 384. & ibi in additio. & dixi in annotatio. meis ad Matthæ. Mathe. sing. 77. nota doctrinam mirabilem. nu. 7. G. S.

LXXXIIII.

1 *Executor ultimæ voluntatis tenetur reddere rationē administrationis. Et idem est in omni administratore.*
2 *Frater qui post mortē patris administrauit bona fratris minoris, tenetur ei reddere rationem administrationis.*
3 *Filius famil. qui viuo patre administrauit, tenetur post mortē patris reddere rationem fratribus de administratione.*
4 *Frater maior, qui omnia bona administrauit, an in diuisione bonorum possit petere illud salarium, quod pater negotiorum gestori dedisset.*

1 EXecutor † vltimæ voluntatis tenetur reddere rationē administrationis. l. si heres. vbi doct. ff. de cōdi. ob cau. adde idem esse in omni administratore l. 1. §. officio. ff. de tute. & ratio. distrahen. quē tex. ita extendit ibi Bar. In tantū ꝙ Roma. consi. 414. incip. quod ad primū &c. in 1. dubio, consuluit, ꝙ frater † maior natu qui post mortē patris
2 administrauit bona fratris minoris, tenetur ei reddere rationem administrationis. Adde fortius quod filius famil.
3 † qui viuo patre administrauit, tenetur post mortē patris reddere rationem fratribus de administratione. ita sing. tenet Abb. cōsi. 12. inci. casus talis, alias, vt clarè materia thematis liqueat. in 6. dub. in 1. vol. sequuntur Papienses in d. l. si heres. vbi dicunt secus in patre administrāte bona adueticia filij, cū sit legitimus administrator, & ad eum spectet vsusfructus, non tenetur reddere rationem. Limitant tū, quando pater administrasset vt tutor, puta filij emancipati. quod not. Adde ꝙ solus Fulgos. in l. illud fine. C. de colla. dicit, pone, pater vnius senio cōfectus habet multas possessiones, & filius maior natu omnia gubernat, tam domestica negotia, quam curā possessionū, alius filius forte infans,
4 aut paulo maior, nihil facit in domo. & ita frater † maior natu se exercuit multis annis. patre mortuo, illi fratres veniunt ad diuisionem bonorū paternorū, iste frater maior natu dicit ꝙ lōgo tempore administrauit, & propterea ante partem petit tantum salarij quantum pater vni negotiorū gestori dedisset. dicit Fulgo. ꝙ debet habere salarium. dicit tamen quod alias non vidit obtentum, cum hoc esset petitum. Papienses autem tenent contrarium. vbi videas. Nota prædicta, quia quotiana.

LXXXV.

1 *Executoris officium ad hæredem non transit.*
2 *Heres grauatus à testatore, vt fideiubeat, potest ad soluendum cogi, & si soluit, nihil repetit*

TEne menti, quod egregie consuluit Ang. consi. 226. incip. punctus quæstionis &c. per tex. no. in l. 1. hæres. in pri. ff. de leg. 1. quod si testator in suo testamento instituto filio, & filiæ facto legato, relictoq; eis fratre executore testamēti, decedat, & cōtingat etiā decedere fratrē, executo rē qui similiter instituris suis filijs dicat, Itē lego, iubeo, & mando quod prędicti hæredes mei executioni mandent testamētū fratris mei, quod per hæc verba, quia officium
1 † executoris ad hæredem non transit, videtur testator mandasse, vt soluāt legatum factum filiæ alterius testatoris, cu
2 ius ipse erat executor. quod no. Adde etiam ꝙ hæres gratuatus à testatore, vt fideiubeat, potest cogi ad soluendū, & si soluit, nihil repetere potest. te. est sing. in l. tribus. ff. de vsufr. earum rer. quæ vsu consu. in versi. pen. vbi Bal. dicit, ꝙ semel interrogauit vnum scholarem in examine? & de directo contra illum te. respondit sequuntur Papienses in l. si fideiusſor. in princi. 2. col. de lega. 1. vbi referūt alibi Bal. & alios illum te. reputare mirabilem. Vide tū oīno Bal. in l. 1. §. ne autem. pen. col. ad fi. C. de cad. tol. vbi singulariter limita illum te. procedere, quando fideiusſio affert modicum præiudicium, alias secus, vel dicit esse recurrendum ad coniecturas, secundum Pet. & Cy. illum te. sequitur etiā Rom. in sing. 824. in vlt. char. vbi etiam refert Bal. Pet. & Cyn. in d. §. ne autem. limitare, quando talis quantitas soluta ex fideiusſione esset multo maior lucro quod p cepit à testatore, tunc pōt repetere à principali debitore, sed dic ꝙ non ita limitant prædicti doct. sed dic vt supra dixi, quia isto casu non esset cōiectura, quod hæres nō possit repetere, ideo volui hæc referre, quod bene nota.

LXXXVI.

1 *Iuramentum non est propriè probatio.*
2 *Iudex si me condemnet, nisi probauero, tunc nunquam deferetur iuramentum.*
3 *Testium numerus si pro forma actus, uel probationis sit ista tutus vtrū suppleri possit per iuramentum, vel per extraneas coniecturas*

1 IVramentum † non est propriè probatio. doct. & ibi Ias. in l. ait prætor. §. iurari. circa medium 3. col. ff. de iure iur. facit, quod si iudex condemnat me si non probauero, tūc nū
2 quam † deferetur iuramentum, & sic nunquam probatio fiet per iuramentum. te. est sing. in l. Lucius. de condi. & demon. secundum Barb. in addi. ad Bal. in c. 1. item si vasallus. super versi. iuramentum. de controuer. inuesti. & ibi Bald.
3 ad fin. quærit, si numerus † testium est statutus pro forma actus, vel probationis eius, vtrū possit suppleri per iuramētum, vel per extraneas coniecturas, & dicit ꝙ non. allega. gl. in l. cum proponebatur. de lega. 1. quæ omnia bene not.

ADDITIO.

Vide Nic. Boer. decisio. 143. nu. 6. Gab. Sar.

LXXXVII.

1 *Petens aliquid alterius nomine, obtinere non debet, nisi de mandato constet, licet ille alter dixisset, quod darentur omnia cuicunque eius nomine petenti.*

1 NOta, ꝙ si quis dixerit vni, quod cuicunque † noīe eius petenti aliquid, puta decem, daret, & vnus petat nomine eiusdem, non debet ei dare, nisi expressè constet de mandato illius, cuius nomine fuit petitum, alias imputabitur danti, si postea aliquid mali accidat. te. est sing. & digito ligandus, in l. si quis vxori. §. apud Labeonem. ff. de fur. Adde no. decis. quam ponunt Pet. & Cy. in l. ad probationē. 1. in fi. C. de proba. vbi quærunt, pone, depono pecuniam penes te, & stipulor illam reddi cuicūque portanti literas manu mea, vnus apportat literas meas, non est dubium quod depositarius potest illi restituere, tamen illi non quæritur actio contra depositarū, vt possit agere contra ipsum, si nollet restituere pecuniam ita determinant præfati doct. tene menti. sequuntur Papien. in l. certi condictio. §. quoniam. in 2. col. ff. si cer. pe.

ADDITIO.

Adde Nico. Boer. decisio. 281. nu. 6. Gab. Sar.

LXXXVIII.

1 *Iudex causæ præparantis, iudex causæ præparatæ.*
2 *Iudex ecclesiasticus in causa matrimonij, cognoscit ēt de dote*
3 *Absolutio facta à iuramento non extendit iurisdictionem.*

1 QVi est iudex † causæ præparātis, est etiam iudex causæ præparatæ l. ordinarij. C. de rei vendi. per quam legē infert ibi singula. Bald. in 2. nota. quod si aliquis dicturu instrumentum simulatum, vel vsurarium vadat ad episcopum pro absolutione iuramenti contenti in instrumento, quod episcopus debet postea etiam in causa principali simulationis, vel vsurarię prauitatis adiri, quod est

ſummè notandum ſecundum eum.facit te.in c.plerũque.
2 de dona.inter virum. vbi ratione† matrimonij,quod eſt ſpirituale, iudex eccleſiaſticus cognoſcit etiã de dote. iſtud dictum Bal.ſequitur Alex.conſi.197.2.volu.quod incipit, circa primum quæſitum.ad fi.& conſi.63.4.vol.quod incipit,in cauſa & lite vertente inter Thomam.& in l.quoties C.de iud.& ibi Papienſes,& in l.nam & poſtea.§.ſi minor. circa medium.5.col.ff.de iureiuran.quod teneas fixũ cord. Limitãt tamen ſingulariter Pau.de Caſt.in d.l.ordinarij,dicens,quod ſemel habuit de facto in Brixia,& actor qui pe
3 tebat executionem inſtrumenti, ne occaſione iuramenti traheretur ad curiam eccleſiaſticam, vbi cauſæ nunquam finiuntur,& ne appellaretur poſtea ad curiam Romanam, remiſit iuramentum,quod facere potuit,cum eſſet præſtitum ad eius vtilitatem,vt per Bar.in l.1.§.& poſt operis.de oper. noui nuntia. & in l.Labeo.ff.de iureiur. Sed pars nõ obſtante remiſsione à iuramento petijt abſolutionem iuramenti ab Epiſcopo,& poſtea volebat trahere cauſam principalem ibi.certè non potuit,quia ex quo iuramentum iã erat remiſſum,non potuit abſolutio fieri,niſi de facto, ſed abſolutio facti non poteſt extendere iuriſdictionem. arg. not.per gl.in l.ſi pater.C.ne de ſtat.defun.& in capi.cum in plures.de offic.deleg.in 6.quod nunquam exeat mentẽ tuã quia fuit valde pulchra limitatio,& cautela ad dictum Bal. & ita conſuluit idem Paul.in conſi.68.quod incip. viſis & põderatis omnibus,&c.alias eſt, ſeptuageſimumprimum.

LXXXIX.

1 Filij inæqualiter à patre inſtituti,vel hæreditatem etiam iuramento repudiantes,æqualiter ſuccedũt emphyteuſi,vel feudo patri conceſſo pro ſe,filiis,& nepotibus, & quid ſi repudiauerint bona?

2 Filius qua cautela poſsit vti,vt bona poſsideat,& ad debita paterna non teneatur?

3 Bonorum appellatione continetur emphyteuſis.

1 NOta quotidianam deciſionem ſecundum Bart. & doctor.in l.ſi non ſortem.§.libertus.ff.de cõdi.indeb.ꝙ
2 ſi aliquis† acquiſiuit emphyteuſim,vel feudũ pro ſe, filijs, & nepotibus,ꝙ filij æqualiter ſuccedent in tali emphyteuſi, vel feudo mortuo patre, quamuis pater in teſtamento tales filios inęqualiter inſtituerit, vel etiam dato, quod filij repudient hæreditatem patris, ratione de qua ibi per eum.quod extendit ſingulariter Bald.in c.1.3.col.an agna. vel filij.in vſi.feud.etiã ſi talis renuntiatio hæreditatis pa
2 ternæ fieret cũ iuramento. Ex quo† ſm cũ põt adhiberi noua cautela non cogitata per alium,vt ipſe dicit,per quam filius non tenebitur ad debita patris.l. ꝙ repudiet hæreditatem patris,poſtea acceptet emphyteuſim vel feudum: quod ſerua memoriæ.Limita tñ ſingulariter ſecundum Papienſes in dicto §.libertus.vt prædicta procedant, quando filius renuntians promiſit nihil plus petere de hæreditate paterna,ſecus aũt ſi filius repudiet bona paterna per dictionẽ bona,quia appellatione† bonorum bene continetur emphiteuſis. l.rẽ nobis. de acqui.re.do.& l.bonorum.de ver. ſign.ita ſingulariter tenet Spec.quem nemo vnquã ad hoc allegauit ſm prædictos doct.in titu.de loca.§.nunc aliqua. verſi.158.ad fine. Et alias limitationes & ampliationes ad prædicta,vide plenè per dictos Papienſes in d.§. libertus. quæ omnia bene nota.

XD.

1 Error in nomine proprio,vel prænomine, vel cognomine nõ vitiat,ſi de corpore conſtet.limitatur vt ibi.

2 Baptizans ſi intendit baptizare maſculum,& ei imponat nomen maſculinũ,cum ſit puella,non eſt baptizata ipſa puella,ſecus ſi ſimpliciter baptizabat.

1 REgula eſt,ꝙ error in† nomine proprio, vel prænomine,vel cognomine non vitiat,ſi de corpore conſtat.l. ſi in nomine.C.de teſta.& per doct.in l.ſi quis in fundi vocabulo. de lega.1. vbi ad illam regulam tradunt quãplures limitationes, quarum hæc eſt vna not. quod ſi baptizans
2 intendit baptizare maſculum, & ei imponit nomen Petrus, cum ſit puella,non eſt baptizata ipſa puella, quando baptizans intendebat maſculum, & non fœminã baptizare.Ratio, quia oportet ꝙ intentio baptizantis fundetur ſuper vero.de conſecr.di.4.c.quamuis.& c.ſolent. ſecus ſi de hoc non cogitabat,ſed ſimpliciter baptizat.ita determinat Hoſt.in ſumma de baptiſmo.§.quæ ſit eius forma.verſ.ſic. quid ergo ſi quis putet.quod nota.

XCI.

1 Teſtes poſſunt examinari ad inſtantiam rei ad perpetuam rei memoriam,etiam ſuper exceptione ſibi competenti. Et quo remedio vti poſsit,ſi ſua exceptio per teſtes non ſit probanda?

2 Debito alterius grauatus, vel qui grauari timet, poteſt officium iudicis implorare,vt inhibeat ante factum, ne hoc fiat.

3 Iudex poteſt condemnare actorem ad abſoluendum reum.

4 Ius in re non habens,ſi timeat ab alio moleſtari, an poſsit petere declarari illi alij nullum ius in ea re competere?

1 TV ſcis, ꝙ† reus põt facere examinari teſtes ad perpetuam rei memoriam,iuxta cap.quoniam frequẽter.vt lite non conteſt.quod extende etiam vbicunque teſtes reperirentur ſuper exceptione,quod tunc tutus exceptione poterit facere examinari tales teſtes,ne ꝓbatio ſua pereat vt voluit not.Abb.in c.ſignificauit.in fin.de teſtib. Sed pone,ꝙ talis exceptio non ſit probãda per teſtes, ſed alio modo, quo remedio ſibi conſuletur, ne probatio ſibi pereat, cum hoc caſu non poteſt actorem compellere agere,vt l.1. C.vt nemo inuitus.&c.dic,ꝙ remedium erit, vt iudicem adeat,& ſuum officium imploret, petens ſibi declarari exceptionẽ cõpetere,& ſic viſa ſua legitima exceptione perpetuum ſilentium imponat actori. Iſtam cautelam & remedium tradidit gl.no.in l.Aurelius.§.centum.in verſi.cõ ſequi poſſe.ff.de libe.lega.& glo.in l.ſi contendat.ff.de fide iuſ.& te.in l.3.C.qui bo.ced.poſ.& ibi Bald.dicit illum te.
2 eſſe menti tenendum ad hoc, ꝙ ille qui pro† debito alterius grauatur, vel grauari timet, põt officiũ iudicis implorare,quatenus inhibeat ante factum ne hoc fiat. Facit qđ vult Bal.in c.paſtoralis.§.quia vero.in vlti.col.de offi.deleg.
3 ꝙ iudex† põt condemnare actorem ad abſoluendum reũ. alleg.gl.in l.Labeo.in gl.2.ad fi.de arbi. quã dicit eſſe vtilẽ pro tutoribus,qui petunt abſolutionem adminiſtrationis ne ſint in perpetua vexatione. Et ſic licet ex tali exceptione non oriatur ius agendi.l.ſi intra.ff.de pact.põt tñ implorari officium iudicis,per iura allega. ſequitur Roma.conſi. 512.& Pau.de Caſt.in d.l.ſi contendat. de fideiuſ.vbi præ
2 dicta limitat procedere,quando prætendo melius habere vt illud declaretur, ſecus ſi non haberem ius in re. puta ſi eſſem in poſſeſsione alicuius rei,in qua haberẽ ius,& dubitarem in ea moleſtari à te,quẽ etiã ſcio nullũ ius habere in eadem, quia tunc non poſſem agere ad declarãdũ te nullũ ius in illa re habere,iuribus, de quibus ibi per eũ.ꝙ eſt ſingulariter notãdũ ſecundũ eũ,quæ omnia not.& de his plenè per Bar.& Alexa.in l.ſi finita.§.eleganter. de dam.inſe.

XCIII.

1 Oblatio verbalis ad euitandã pœnam,an & quãdo ſufficiat? Oblatio verbalis vt debitorẽ nõ iuuet,qua cautela fieri poſsit?

1 AN & qñ ſola† oblatio verbalis* ad euitationẽ pœnę ſufficit?Bal.in l.acceptã.C.de vſur.Ang.& Imo.in l.ſi mora.ĩ fi.ſol.ma.& Bar.& doc.in l.ſi inſulã.ff.de ver.obl.Vnũ
2 tñ diligẽter not. in practica,vt verbalis oblatio† nihil operetur,ꝙ qñ debitor dicit,ego ſum parat⁹ ſoluere, ꝙ creditor dicat, ego ſum paratus recipere, qa tũc illo actualiter nõ ſoluẽte,talis oblatio operatur,& ſic talis debitor offerẽs ꝑ verbis verba reportat,vt te.in c.eccleſias.§.ad hæc.13.q.1. ita dicit ſingulariter Bal.in l.pen.ad fi.ff.de diſt.pig.& Imo. in pri.& l.ſi ſeruus communis. de vulg.& pup. facit quod no.Bar.in l.de pupillo.§.ſi quis paratus.ad fi.de no.ope.nu. quod bene no.

ADDITIO.

Oblatio verbalis tũc cõſtituit creditorẽ in mora, qñ creditor proteſtatur ſe nolle pecuniã recipere,ſecundum Bald. fin.in l.1.C.ne lic.in vna ead.cauſ.tert.prouoc.ſeqtur Ale. poſt Cuma.& Pau.in l.ſi mora.5.fallen.ſol.matri.& in l.q Romæ.in prin.ff.de verbo.obli.& multũ commendat pro limitatione l.qui decem.§.idem reſponſum.ff.de ſol.& ad remedium hic datũ vt oblatio verbalis nihil operetur, adde Aret.in d.l.qui Romæ.no.1.qui multum commendat. & Iaſ.in l.2.ver.circa tamẽ illud.C.de iur.emphyt. Tutius tamen erit,ſi creditor dicat, da mihi nunc.iuxta notab.dictum Bar.in l.qui ſolidum.in prin.ff.de leg.2.declarãdo vt per Mathe.ſing.187.iunctis his quæ ſcribit Iaſ.in l. quidã exiſtimauerunt.no.2.ff.ſi cer.pe.quia tali caſu oblatio verbalis non releuat.d.l.qui decem.§.idem reſponſum.ff.de ſolu.Alex.conſi.166.verſi.non obſtat etiam. lib.3.conſi.39. vertitur lib.5.

XCIII.

1 Statuto prohibente vltra certam quantitatem alicui relinqui,an per teſtatorem illi ſoli poſsit dari facultas diſtribuẽdi pecuniam pro anima teſtatoris.

1 NOta perpetuo quod ſi ſtatutũ prohibet,ne† maritus poſsit relinquere vxori vltra certam quantitatem,vel vt non poſsit ſibi relinquere quo ad vſumfructum, prout eſt ſtatutum in ciuitate Papiæ,an per maritũ poſsit dari facultas ſoli vxori diſtribuendi pecuniam pro anima teſtatoris? Dic quod non ne fiat fraus ſtatuto.ita expreſsè determinat Io.And.in addi.Spe.in tit.de inſtru.edi.§. nũc vero aliqua.poſt medium. Alex.conſi.57.2.vol.3.col. incip. proſpectis.Alex.in l.cogi.§.hi qui ſolidũ.ff.ad Treb.& Iaſ. in l.non dubium in princ.1.col.C.de legi.no. iſtam quæſt. quia quotidiana.

XCIIII.

1 Vſufructuarius an cenſeatur ille,qui emit à communi fructus Lacus,vel emptor,an verò conductor?

2 Datiarijs an ſi fiat remiſsio propter guerram,vel peſtem?

1 NOta ꝙ qui† emit à communi fructus Lacus cenſetur vſufructuarius.ideo ſi cõmunitas habebat naues piſcatorias in tali Lacu, licet ſimpliciter vendiderit fructus Lacus,debet habere commoditatem nauiũ,ſicut haberet vſufructuarius.ita not.dicit Bal.& alibi non reperitur in l.1.in fi.C.de verb.ſign.quem ſequũtur,ibi doc. Ale.l.ſed addes. §.illud.ff.loca.& l.item ſi fundi.ff.de vſufruct.no. iſtã ęquiparationẽ multum conferẽtem ad no.per Bar.in l.cotam ferro.§.qui maximus.ff.de public.in quæſtione quæ inci. publicanus.vbi plenè diſputat de eo q emit fructus Lacus, à communi,an ſentiatur verè emptor an conductor.vtilitas eſt ſcire quia ſi conductor cenſetur fieret remiſsio propter ſterilitatem & damnũ propter guerras non ſpectaret, ad eũ,ſecus ſi eſſet emptor quod facit ad daciarios,ſeu pu-
2 blicanos qui emerũt pedagia vel dacia,an eis† fiat remiſsio propter guerram vel peſtem ad illam materiam multum, confert æquiparatio Bar.ibi ſequitur Cepola in trac.de ſerui.ruſti.prędio. ca.de lacu.in fi.quod no.

ADDITIO.

Vide Nico.Boer.deciſi.149.nu.11. Gab.Sar.

XCV.

1 Pecunia in muro domus recondita, an ſit emptoris vendita domo? Et quid de theſauro?

1 TEne menti ꝙ ſi recondis† pecuniam in muro,poſtea vẽdis domũ,illa pecunia in muro recondita nõ eſt emptoris,ſed reconditoris,& poſtea vendentis domũ, quia vẽdita domo nõ intelligitur alienata dicta pecunia. caſus eſt de hoc ſingularis ſecundum Bart.& Bal.in l.à tutore.ff.de rei vẽd.refert,& ſequitur Are.in §.theſauros.in fi.Inſti.de re. diui.vbi dicit ſe habuiſſe de facto.Intellige de pecunia, ſecus de theſauro,vt dicit ille tex.quod no.

ADDITIO.

Adde Io.de Arno.problema.29. Gab.Sar.

XCVI.

1 Spiritualis cauſa vel incidens licet coram iudice ſeculari cognoſci non poſsit,tamen fallit quando cauſa incidens eſt ſuper facto,Quod tamen non procedit quando mota tali quæſtione pars ſtatim iudicem eccleſiaſticum adit,& petit ſuper ea pronuntiari, coram eo partem citando,& ſic antequam iudex ſecularis cognoſcere incipiat?

1 NOta Bar.& doct.in l. Titia.ff.ſol.matri.& Abb.& alij, in c.cum ſit generale.de fo.compet.& in c.tuã de or. cog.ꝙ licet† cauſa ſpiritualis, vel incidens ab ea.& ſic quæſtio ſuper iure coram iudice ſeculari cognoſci non poſsit, tamen quando cauſa incidens eſt ſuper facto bene poteſt. & ita aſſerunt doct.practicarij. idem Ange.tenet in ſua diſputatione quę incipit aſtenſis miles.Et ſubdit, ꝙ ſi vſuræ peterentur tanquã intereſſe,tunc etiã principaliter iudex ſecularis cognoſcere poſſet.quod intellige etiam ſi reuocaretur in dubium per aliam partem quod illud non eſſet intereſſe,ſed vſura,quia attẽdenda eſt diſtinctio Bar.& doct. s.alias peraro poſſet agitari, & terminari aliqua quæſtio corã ſeculari, præmaximè ſuper ſucceſsionibus quia ſemper conuentus volens declinare & dilatare negotium poterit opponere de matrimonio non legitimo. poſſet tamen dici non procedere quando mota tali incidenti quęſtione pars immediatè iudicem eccleſiaſticum adiret, & peteret ſuper ea pronuntiari,citando alteram partem,vt cõpareat coram eo ſuper examinatione,& cognitione talis quæſtionis,& ſic antequam iudex ſecularis cognoſcere incipiat,& iſta eſſet bona practica, & pulchra cautela, quia tunc haberet obſtare ipſi ſeculari,non ſolum effectus iuriſdictionis, ſed etiã pẽdẽtia qſtionis ꝑiudicialis,corã ſuo proprio iudice.& maximè hoc procederet ſi eſſet facta inhibitio ꝑ ipſum eccleſiaſticũ,prout facere poteſt,per id ꝙ no.in d.c. tuam.& ita ſemel fuit ſeruatum in quadam cauſa vbi quidã recurrebat contra laudum arbitratoris, & pars aduerſa cõparuit coram iudice ſeculari, dicendo illum audiui non debere ex quo venit contra iuramẽtum in compromiſſo appoſitum.recurrens vero replicabat ꝙ arbitrator fuit in dolo qui dolus futurus videtur excluſus à dicto iuramento, vnde ſtante tali diſceptatione, pars cõtra quam recurrebatur vicarium epiſcopi adiuit,& petijt pronuntiari recurrẽtem eſſe periurum,& veniſſe contra iuramentum & ſibi ꝑcipi & cogi ad obſeruantiam iuramenti faciendo illum citari & inhiberi vt ſuprà dictũ eſt.quod valde per prædicta.

XCVII.

1 Verba in contractibus interpretantur contra ſtipulatorem.limitatur vt ibi.

2 Mandatum interpretatur ſecundum mentem mandantis.

3 Dominus ſtipulans à ruſtico,ꝙ teneatur vineam plãtare,& quartam partem fructuum ei dare, ſi ruſticus alias arbores plantauerit,de illis etiam quartam partem fructuum dominus habere debet.

4 Frequentioris vſus gratia dictum alios ſimiles caſus non excludit.

5 Incluſio vnius eſt excluſio alterius. Et quomodo id limitatur.

1 IN cõtractibus†,verba interpretãtur contra ſtipulatorẽ.l. veteribus.ff.de pact.l.ſtipulatio iſta habere licere.§.in ſtipulationibus.ff.de verb.ob.& ibi Papienſes poſt alios limitant,& inter cætera limitãt nõ procedere in mandatis, qa
2 †tunc ſm mentẽ mãdãtis interpretatio fiet.allegãt gl.no.in c.petitio.in gl.fi.de procur.cũ ſi. Limitãt etiam ex eo ꝙ ſingulariter decidit Io.And.in addi.Spe.in tit.de loc.§.1.ver.
3 quid ſi colonus.qđ ſi dominus ſtipulatus† à ruſtico vel colono,ꝙ plãtaret vineã,& quartã partẽ fructuũ ei daret, ſi ille ruſticus plantauit etiã alias arbores,quã vites nihilominus tenetur dare quartam partem domino etiã de alijs arboribus.quia de illis non cogitabat tẽpore contractus ar.l. tale pactũ.§.fi.de pac.quãuis videbatur dicendũ contrariũ per prædicta,cũ nulla mentio de arboribus fuerit facta.qđ no.quia ẽ magna authoritas Io. And.in actu practico.quãuis ſm Papiẽſes in d.§.in ſtipulationibus dicta deciſio Ioã. And.nec authoritate nec rõne probetur. Sed vř ꝙ poſsit probari rõne & authoritate. Rõne, quia ꝙ dictũ eſt rõne
4 frequẽtioris† vſus, nõ intelligiť excluſus caſus ſimilis.gl. eſt in cle.2.ad fi.in uer.præſidẽtis.de.reſc.quẽ multũ notãt
5 do.Ant.& Imo.ibi,ad limitationẽ regulę,ꝙ vnius† incluſio eſt alterius excluſio l.cum prætor de iudi.capitul.nonne. de præſum.Sed ratione frequentioris vſus fuit dictum de

vineis, ergo est dicendum, quod etiam de alijs arboribus partem fructus dare teneatur, cum sit casus similis. quod facit pro limitatione l.cum quid.ff.si cert.pete. ita alibi Papienses in l.1.circa princ.10.col.ff.sol.matr. dicunt dictam decisionem Io.And.per illam regulã decidi. Sed vltra ipsos probo authoritate.nam videtur in terminis Bart. hoc dicere, in l.certo generi.ff.de serui.rusti.prædio.vbi videas, quamuis ibi gloss.non determinet, vbi format hanc quæstionem.quod not.

ADDITIO.

a Ratione frequentioris &c. Adde quę dixi in sing.118.Ant. Corseti, in verba frequentia. Gab.Sar.

XCVIII.

1 *Promittens vendere rem alicui, & iurans, si eam deinde alij vendat, & tradat, secundus præfertur, & primus solũ agere potest ad interesse, si sua intersit iuramentum fuisse seruatum. Et qua cautela primus sibi consulere possit vt res sibi promissa in alium alienari nequeat? & nu.6.*

2 *Promissio de vendendo aliud est, & aliud venditio.*

3 *Iuramentum quod sine salutis æternæ interitu seruari potest, seruandum.*

4 *Iuramẽtum in obligationibus facti obligat præcisè ad factum nec soluendo interesse liberatur.*

5 *Pœnitentia conceditur in contractibus innominatis reintegra, nisi iuramentum interueniat.*

6 *Appellatio à venditione futura potest interponi ab eo, cui primum fuit facta promissio de vẽdendo rem quam nũc alij, vendere vult.*

NOta, quod singulariter tenet Io.de Imo.in c.cum 1 contingat.de iureiu.col.185.ꝙ si aliquis† promisit vendere rem alicui, & ita iurauit, deinde vendidit illam rem alteri, & ei tradidit, ꝙ præfertur secundus, & ꝙ in eum dr translatum dominium, & nõ in primum, per l.quoties.C.de rei vendica.iuncto eo ꝙ habetur in c.sicut ex literis.de sponsal.eo quia ex prima promissione de vẽdendo, facta etiam cum iuramẽto, solum agi potest ad interesse, si intersit stipulatoris iuramẽtum fuisse seruatum, per ea quæ habẽtur in l.stipulationes non diuiduntur.versi.Celsus.de verb.oblig.iunctis no.per Io.And.in c.cum venissent.de instit. Et hæc comprobo per ea quæ habentur per doct.in l.in bonę 2 fidei.ff.de eo quod certo loco, quia aliud† est promissio de vendẽdo, & aliud est venditio.quod bene not. Imo plus ibi etiam dicit, ꝙ si secundo emptori solum vendidisset, licet nondum tradidisset, secundus præferri debet, quia potentius ius videtur habere. Sed videtur ꝙ pcipuè in isto secundo casu primo non procedat, nam iuramentum † quod põt seruari sine salutis æternæ interitu, seruandũ est, d.c.cũ cõtingat. Secundo, quia licet alias in obligationibus facti quis non teneatur præcisè facere, sed soluendo interesse liberetur.d.leg.stipulationes, &c.tamen vbi interuenit iuramen- 4 tum, tale iuramentum† obligat præcisè ad factum a.c.si.& a ibi Cano.ne præla. vices suas.gl.est sing.in l.si pecuniam. in prin.in gl.paruula. in versi.necesse habeas.ff. de condi.ob 5 caus.& vbi dicũt, ꝙ licet† in cõtractibus innominatis re integra licita sit pœnitentia, secus est quando interuenit iuramentum. & ibi respondent ad reg.ꝙ iuramentum regulatur ẜm naturã cõtractus, super quo interponitur. & plenè Papienses in l.si conuenerit. in prin.4.col.ff.de iurisdi. omnium iudi.ita dicendum est in casu Io. de Imol.ꝙ virtute iuramenti præcisè primo teneatur vendere, & ne incurrat periurium.pro quo bene facit quod dicit Mat.in no.54.incipien.not.ꝙ iuramentum. Tñ cautela esset, quod primus 6 † emptor statim ꝙ sentiret venditorẽ alteri velle vendere, appellet à venditiõe fienda ad iudicem ecclesiasticũ, & petat præcipi, & cogi ad obseruantiam iuramenti, & in appellatione inferat causam talem, quæ necessario concludat vẽditorẽ alteri vendere non posse, nam non poterit postea alteri vendere & tradere, & si contra fecerit, reuocabitur tanquã attentatum pendente appellatione. ita in simili Inno. in c.bonæ.de appell.tradit istã notabilem cautelam, quam sequitur Ias.in dicta l.quoties.de rei vendi. nõ tamen in casu nostro. Cogita tamen, quia nemo, quem viderim, tangit hoc.

ADDITIO.

a Iuramentũ obligat precisè ad factũ. Adde Ias.in §.actionũ nu.47.insti.de actio.& in l.quoties.col.fi.C.de rei vendi.& in l.omnes populi.nu.56.ff.de iusti.& iure.& in l.quamuis.nu.4.ff.de in ius vocan. Petr.Sanci.Vascolet.in tracta.diuidui & indiuidui, in declaratione quartæ cellulæ.fo.42.col.2.Th.Ferr.in cautela.30.Chassæ.in cõsuetu. Burgũd.rub.11.§.tertio. fol.335. Tiraquel. in tractat. de vtroque retractu.in fi.nu.quadragesimo octauo, & melius in §.3.glo.3.numero.6.fo.164.vbi probat, quod cum iuramentum in forma præcisa & specifica impleri debeat, vt ex prædictis patet, ꝙ si quis soluere iurauerit, non satisfacit cõpensando, per te.in c.ad nostrã.& ibi gl.Inno.Host.Ioan.And. Collec.Anto.Imo. & Feli, qui hanc dicit cõmunẽ opi. Idẽ Deci. consil.381.col.1.Ias in l.eũ cui.§.si iurauerit.col.1.ff.de iureiur.& in §.in bonæ fidei.Insti.de actio.Bertrãd.cõs.54.nu.2.& cõsi.305.col.1.lib.1.Gomes.in l.65.Tauri.nu.28.Hippol.de Marsil.in sing.207.incip.compensatio. Didac.Segura in repetitio.l.filius dum in ciuitate.nu.50.ff.de verb.obliga.Antoni.in repeti.rub.de iureiur.in 10.priuilegio iuramenti.nu.39.Tend.in tract.cõpensationum, in 7.articu.nu.10.Anto.Negusan.in tracta.de pigno.in 5.parte principa.in 5.membro.nu.15. Adde tñ vnã extensionẽ ad d.l.quoties.C.de rei vendic.ꝙ si vẽdidi rẽ duobus, & si primo tradidi per actũ fictũ, secundo per actũ verum, ꝙ primus præfertur secundo, per d.l.quoties.cum tantũ operetur ficta, quãtũ operatur vera traditio ad domini trãslationem, vt pulchrè tradidit originaliter Io.And.in additio.ad Spe.in tit.de emptio.& venditio.§.sciendũ.versi.& not.& Didac.Segura sequitur in repeti.l.filius dum in ciuitate.nu.57.ff.de verbo.oblig.& adde Roma.consi.170.Cæpol.Cõciuem meũ, cautela 48.& caute.130.Soci.in tractatu fallẽtia.regu.113.Deci.consi.247.nu.1. Hippo. de Marsil.sing.82.& in l.qui duobus.vbi facit sex limitationes.de falsis.& duas limitationes per Ias.in l.si.num.28.C.de sacrosanct.eccles.Io.Lup.in repetio.rubri.de donatio.inter virũ & vxorem.§.81.nu.11.fol.56.Rota decisio.878.Fabian. de Mõte, in tract.de emptio.& vendi.in 3.q.princip.nu.50.& Didac.Couar.in epito.in 4.Decretal.in prima parte.c.5.nu.9. Gabriel Saray.

XCIX.

1 *Societas potest contrahi inter virum & vxor, tam oĩum bonorũ quam lucri vel quæstus. Et quando ab eis in vna arte communiter inter illos explicata, videatur tacitè contracta societas?*

2 *Fratres simul cohabitantes & lucra eorum hincinde inter se & in cõi conferentes, videntur inter se iniisse societatem.*

3 *Vxor quicquid quærit an indistinctè quærat viro?*

4 *Vxorum lucra quæ & quando earum propria sint, nec viris, quærantur?*

5 *Vxores nutrices quicquid quærunt, an totum sibi non viris quærant?*

6 *Vxor ad quæ seruitia viro teneatur, & an ei operari & lucrari debeat?*

1 INter virum† & vxorẽ põt contrahi societas.te.est in l.rei iudicatæ.§.si mulier.ibi, in versi.socia.solu.matri. quẽ te. bene not. Intellige siue omnium bonorũ, vt l.alimenta.§.si.de adimen.lega. siue lucri & quæstus.l.cũ hic status.§.si inter.de don.inter vir.& vxor. Hoc quotidie cõtingere potest, quãdo vir facit hospitiũ, vel tabernã, in quo exercitio videmus ꝙ vxores plus operantur & se exercent, quã ipsi viri, vt sic lucrum sit cõmune viri & vxoris, per d.l.rei iudicatæ.& alia iura supra allegata. Quod procedere põt, nõ solum quando expressè inter eos esset contracta societas, sed etiã si tacitè, nã tacitè videtur stare inter eos contracta societas lucri & quæstus ex tali arte sic communiter explicata, duobus cõcurrẽtibus, videlicet, si lucra dictæ artis hincinde & promiscuè sint collata in communi. Item concurrent

2 currente simultanea habitatione, sicut solet† etiam concludi inter fratres simul cohabitãtes, & lucra eorum hincinde inter se & in communi conferentes, vt per Bart. in l. Titium & Mæuium.§.altero.de admi.tuto.& l.cum duobus.§.si inter fratres.ff.pro socio.& plene per docto.in l. si patruus.C.comm.vtriusq.iudi.& in l.1.C.qui test.fa.po. Et sic per prædicta patet non esse verum indistinctè illud 3 vulgare, ꝙ quicquid† quærit mulier q̃rat viro, per l.Quintus.de donatio.inter virum & vxo.& l.etiam.C.eodẽ tit. nam illa iura procedunt in casu dubio.& sic cum esset suspicio turpis quæstus, alias quando appareret expressè vnde quæsiuerit, puta pro sua industria & opera omnibus nota, tunc sibi quęrit, & non viro, per prællegata iura. aliàs societas non valeret tanquam leonina.l.Mutius.ff.pro soc. 4 Vnde† sæpius fuit respõsum de facto in ipsis mulieribus quæ se exercent in arte texẽdi, seu in arte aracamiæ, vt ꝓpria lucra sint vxoris, & non viri, tamen habebitur consideratio temporis subtracti, quo debebat facere seruitia ipsa mulier in domo, vt habetur in l.sicut.ff.de ope.lib.& in l.assiduis.C.qui pot.in pig.hab. Eodem modo fuit responsum de facto in istis nutricibus† lactantibus pueros alienos, nam cum earum operæ versentur non solum in die, sed in nocte, quo tẽpore noctis nihil possunt subtrahere viro de operis, vt d.l.sicut.ideo maior pars dicti lucri attribuenda est mulieri. Et circa prædicta vide Bal.in l.vxorem.C.de condi.inser.& per doc.in ca.officij.de test.& ibi per Imol.& no.in c.1.de donatio.inter vir.& pulchrè per Abb.in c.literas.ad finem penul.col.cum seq.de restitutio 6 spoliato.vbi declarat† ad quæ seruitia vxor marito teneatur, & an ei operari & lucrari teneatur.quod not.

ADDITIO.

Adde Nico.Boer.deci.22.nu.27.& decisio.81.num.4.& latè Lauren.Sylua.consi.94.pro resolutione eorum. colu.fin. nu.21.Gab.Sar.

C.

1 *Necessitas non habet legem.*

2 *Piscari die festo licet pro victu.*

3 *Confiteri laico etiam Iudæo licet in casu necessitatis, & is potest absoluere à peccatis, sicut sacerdos.*

4 *Necessitas facit aliquid probabile, quod aliàs non esset.*

5 *Clericus nõ põt pro laico fideiubere, nisi in casu necessitatis.*

6 *Testis qui alias esse non posset admttitur ob necessitatem, & eadem ratione vnius dicto statur.*

7 *Actus si in certo loco celebrari omnino debeat, alias non valeat, si tamẽ illius loci aliquo respectu haberi copia nequit alibi ex necessitate celebratus valebit.*

8 *Doctores an possint facere consilia diebus feriatis in casu necessitatis?*

9 *Operæ incertæ ex causa maximæ necessitatis transeunt ad extraneos.*

10 *Delicta committi ob necessitatem non permittitur.*

11 *Furari an liceat propter necessitatem?*

12 *Necessitatis tempore omnia sunt communia.*

13 *Milites an licitè in bello deprædari possint pro victu?*

14 *Pauperes, quorum industria est necessaria ad victum quærẽdum, non debent concurrere ad onus impositæ collectæ.*

15 *Exemptionis priuilegiũ nõ prodest tẽpore necessitatis magnæ.*

16 *Pater propter necessitatem potest filium vendere. fallit in filio presbytero.*

17 *Dominus tempore necessitatis rem subditi sui vendere non potest, nec vasallus compelli ad præstandum collectas.*

18 *Necessitas triplex est.*

19 *Necessitate coactus si quid aliquis faciat, præmium nõ meret.*

20 *Potestas qui tenetur capere bannitos non debet habere præmium propositum capientibus bannitos nisi aliud statutum disponat,*

21 *Debitor fugitiuus diebus festiuis capi potest.*

22 *Necessitas excusat à ieiunio.*

23 *Iudex potest ferre sententiam super equo, vel turri, quando periculum imminet, si veniret ad banchum iuris.*

24 *Testamentum scriptum manu notarij non matriculati valet tempore pestis, vel necessitatis, licet alias secus esset ex dispositione statuti.*

25 *Notarius sine commissione iudicis potest examinare testem existentẽ in partibus remotis, aut constitutum in discrimine vitæ, quando periculum est in mora.*

29 *Officialis licet durante officio aliquos contractus facere non possit tamẽ ex necessitate poterit vt quãdo emit victualia.*

27 *Alienari prohibita, ex causa necessitatis alienari possunt.*

28 *Frumẽtum extrahere ex vrbe prohibitus potest ex necessitate extrahere.*

29 *Ecclesiæ res ex necessitate consulto Papa alienantur.*

30 *Subditi an ex necessitate compelli possint ad vendendum vili pretio?*

1 NEcessitas† non habet legem.l.1.ff.de of.procon.c.secundo.de desponsa.impube.c.1.de pign.c.lice.de fer.& in c.cum Apostolus.de censi.cum simi.vbi in c.licet.est 2 tex.nunquid liceat† die festo piscari pro victu? & regula, quod quis.in 6.& propterea dixit gl.no.quę reputatur sin. in ver.mortis.in c.pastoralis.de offic.ordi.quod in casu ne- 3 cessitatis† licitum est laico confiteri, & absoluere, sicut si esset sacerdos.sed habes glossam consociam 24.q.1.in c. cœpit.super ver.præciperet.imò dubitant doctores, quid si confessor esset Iudæus, & dicunt idem propter necessi- 4 tatem. Et ideo dicimus† quod necessitas facit aliquid probabile, quod alias nõ esset.l.qui potuerint.ff.de manumis. testamen.&c.quod non est.de verbo.signi. Facit, licet cle- 5 ricus pro† laico fideiubere non possit, tñ in casu necessitatis potest.c.1.& ibi Abb.de fideiuss.& in c.quod quibusdã 6 eo.ti.vbi Abb.in vlti.col. Hinc est† qđ ex necessitate quis admittitur in testem, qui alias nõ admitteretur.c.1.cũ ibi no.de testi.cogen.l.consensu.C.de repu.& per Salice. in l. ea quidem.in materia famæ, in 5.quæstio.C.qui accu.nõ pos. Videmus etiam quod statur dicto vnius testis, qñ in ciuitate non põt reperiri nisi vnus, quia necessitas facit licitum, ꝙ alias nõ erat.tex.est no.in §.qđ aũt.in auth.de non alienã.& ibi Ang.& doctores in l.1.de verb.obl. Hinc etiã 7 est quod vbicũq; actus† debet celebrari ex forma statuti in certo loco, alias alibi celebratus non valet, tñ vbi nõ põt haberi copia illius loci, ꝓp iustũ metũ partiũ, tũc si celebrat̃ in alio loco, valet, & tenet contractus.ita per septem principalia fundamenta consuluit Ro.cõsi.433.incip.quò ad primũ ꝙ sufficiat publicatio &c. Ista faciunt† an sit licitum doctoribus facere cõsilia diebus feriatis in casu necessitatis, puta pro forensi, qui habet necesse recedere? communis conclusio est quod non, nisi in casu magnæ necessitatis, & tunc debet doctor pecuniam quã habet pro consilio dare pauperibus, vt per Io.And.& alios, in cap.1. de ferijs.& per Ias.in l.diuus Traianus.ff.de ferijs. Adde etiã gl.no.in l.pro hærede.in in versi.maxime futurarum ff.de acqui.hære.quam ibidem no.Bar.quod ex† causa maximæ necessitatis operæ incertæ transeunt ad extraneos, quę alias non transirent. Et generaliter.quæ permittantur ex causa necessitatis, vide gl.plenam 32.q.4.c.sicut.in verbo, famæ.& gl.& do.in c.querelã.de iureiurã. Nõ tñ ꝓpter † necessitatem delicta cõmittere ꝑmittũtur.l.palã.§.nõ est 10 ignoscendũ.ff.de ritu nu. Quod facit, an propter † necessitatẽ licitũ sit furari? de quo in c.3.de fur.& tex.cum gl. in c.discipulos.de consec.dist.5.& c.sicut.47.dist.per gl.& doct.in l.2.§.cum in ea.ff.ad legẽ Rhod.de iactu.vbi est 12 gl.quod tẽpore† necessitatis omnia sunt cõmunia.& vide etiã ꝑ gl.in c.palce.86.dist.& in d.l.2.§.cũ in ea. Vide not. 13 Ang.ponentẽ, † an sit licitum armigeris, qñ sunt in bello, deprædari ꝓ victu, ꝑ Canoni.in c.1.de emp.& vẽ. Et pdicta faciũt ad id q no.Bal.in authẽ.defuncto.C.ad Tertul. 14 ꝙ pauperes† quorũ industria sit necessaria ad eorũ alimẽta, & victũ, nõ debent cõcurrere ad onus impositæ collectæ. Dixit tñ alibi Bal.in l.iubemus nullã.C.de sacrosan.eccle.in prin.ꝙ priuilegiũ† exceptionis nõ ꝓdest tẽpore ne- 16 cessitatis magnæ. Itẽ pater† ꝓp necessitatẽ filiũ vẽdere põt.l.2.C.de pa.q fili.distraxe. Limita tñ illud nõ habere locũ ĩ fili.ꝑsbytero, quẽ pater ẽt ꝓp necessitatẽ famis vẽdere

dere non poteſt.ita ſing.dixit Hoſtien.in c.Iudæorum.de ætate & qualitate.quem ibi ſequuntur ſcribentes. Adde
17 etiam quod †tempore neceſſitatis dominus rem ſubditi ſui vendere non poteſt,nec vaſallus compellitur præſtare collectas,aut angarias,ita Bal.in l.penul.C.de bonis quæ li ber.Aduerte tamen quod ibi Bal.non loquitur in caſu magnę neceſſitatis,ſed neceſſitatis ſimpliciter.De triplici ne
18 ceſsitate†vide pulcherrimè per Thom.in 4.ſententia. di ſtinct.7.quæſt.1.artic.1.vltra medium. facit etiam quod habetur per Alex.& alios, in l.2.ff.de iuriſdict. omnium iudicum.vbi contra fugientem non poteſt allegari exceptio incompetentię,& hoc propter neceſſitatem,quia res eſt tempore peritura ita Pet.de Anchara.conſi.84.inci.ex theoricis.facit l.1.C.de operis libertorum.in fi.& ibi Bal. quod tempore neceſſitatis pro ſeruitijs perſonalibus poteſt dominus imponere ſubdito,quod ſeruiat alteri in eiſdem operis,vt ff.eodem.l.ſi libertus artem.quod nota pro limitatione eorum,quæ no.Bal.in l.2.de donatio.& Bart. in l.ſi is qui.§.fin.de pignor.Nota etiam†quod qui facit ex
20 neceſſitate,non meretur præmium,& ſic præmium† ordinatum capienti bannitos,non debetur Poteſtati,quia tenetur illud facere ex neceſſitate.vt ff.ad Syllan.l.2.§.vtrũ. ita voluit Bald.in l.2.ſecundo notabi.C.de oper.liber.& in l.ab hoſtibus.2.C.de capt.niſi nominatim ſtatutum loque
29 retur de officiali capiente.facit gl.fin.in l.2. C.de ferijs. in
21 verbo,fideiuſsioni.quod diebus feſtiuis† propter neceſsitatem licitum eſt capi facere debitorem fugitiuum. facit gl.in c.veniens.de tranſact.& cap.2.de obſerua.ieiu.vbi ne
22 ceſsitas†excuſat à ieiunio,quia neceſsitas eſt ſoluta omni lege.Ang.conſi.278.tertia col.Et quando dicatur neceſsitas,& caſus neceſsitatis,per eundem Ang.conſi.12 facit q
30 not.Bal.in l.cauſas.primo notab.C.de teſtamen.quod ꝓpter neceſsitatem iuris diſpoſitio ad tempus ſuſpenditur, licet ex toto non relaxaretur.Adde etiam quod no. Ange. in l.diuus.in prin.ff.de petitio.hęredita.& Bar.in l.1.in fi. C.de naufrag.lib.11.& ibi pulchrè per Bal.de principibus an ex cauſa neceſsitatis poſsint imponere collectas ciuib. ſuis,vel ſubditis?& tenet quod ſic.& in l.1.C.de oper.libe. Et quod decidit Bal.in l.2.C.de ſenten.ex peri.recitan. de
23 iudice,†qui poteſt ferre ſententiam ſuper equo, vel ſupra turrim,quando periculum imminet,ſi veniret ad banchũ iuris. Accedat etiam quod ſingulariter decidit Ange.in le. ſi vacantia.C.de bonis vacan.libro.10.vbi per illam legem & per l.vbi abſunt.ff.de tut.& rat.diſtra.voluit quod ſi ſit ſtatutum in ciuitate, quod non valeant teſtamenta ſcripta per tabellionem,qui non ſit deſcriptus in matricula no
24 tariorum, tamen tempore†peſtis, vel neceſsitatis valebit teſtamentum ſcriptum manu notarij,etiam non matriculati.ſequitur Alex.in l.1.penult.col.ff.de liberis & poſthu. quamuis contrarium teneat in l.6.prima col.cum ſequen. C.de teſtamen.tamen Iaſ.tenet ibi contra eum. Adde qđ voluit ſing.Bal.in l.admonendi.de iureiuran.quod notari.
25 †ſine commiſsione iudicis poteſt examinare teſtem exiſtentem in partibus remotis,aut conſtitutum in diſcrimine vitæ,quando mora eſſet periculum allatura, non tamẽ vt plenè probet,ſed aliquem præſumptionem faciat.ſequitur Ludo.Roman.in repetitio.l.ſi vero.§.de viro.in 55.fallentia.ff.ſoluto.matrimo.Alexa.in l.hac conſultiſsima.§. fina.ſecunda col.C.de teſtamẽ.bene facit quod tenet Inn. in c.Albericus.circa princi.in gl.ſua,in verbo, recipere.de teſtibus.quod quando timetur de feſtinata morte, vel de receſſu teſtium,poteſt talis teſtis recipi abſente parte,& non citata.iuxta cap.quoniam frequenter.in princip.vt lite non conteſta.& valebit eorum teſtimonium. & Bal.in optimo ſimili,in l.2.C.de naufra.libro.11.Facit quod licet
26 †officialis regulariter non poſsit mutuare,nec alios cõtractus facere durante officio.l.principalibus.vbi docto.ff.ſi certum petatur.tamen ex cauſa neceſsitatis poterit.quando emit vel contrahit,puta victualia.vt probat tex.in leg. vni.verſi.præterea.C.de contra.iudi.& per doct.in dicta.l.
27 principalibus.Hinc eſt,quod prohibita alienari † ex cauſa neceſsitatis alienari poſſunt.l.alienationis.ff.famil.erciſcũ. Et ideo dicunt docto.in dicta l.principalibus.quod prohi
28 bitus†extrahere frumentum de ciuitate ſub certa pœna, non intelligitur prohibitus.quando extrahit ex cauſa neceſsitatis,puta pro neceſsitate victus ſui.notant doct.in l. cętera.in principio,de legatis primo. Adde etiam no.tex. in l.tutor qui repertorium.in principi.ff.de adminiſtratio. tuto.per quem decidit Pau.in cap.ſi.2.col.de eccle.ædificã.quod ſi immineat†neceſsitas alienandi◂res eccleſiæ ca
29 thedralis,poteſt prælatus in conſulto Romano Pontifice alienare,quamuis iurauerit nihil alienare incolſulto Pontifice.cap.ſuper.de rebus eccle.non alienan.facit quod no. Bar.in l.ſi quando.in fin.per illum tex.C.de naufrag.quod tempore magnæ ſiccitatis,ſi vicini veniunt ad aquandum in terra noſtra,non tenẽtur ſolvere gabellam.Facit etiam
30 quod per neceſsitates †vrgẽtes reſpublica.compellere poteſt ſuos ſubditos ad vendendum res ſuas,& etiam pretio viliori.Primum,quod ſubditi poſſent compelli,probatur in l.venditor. §.ſi conſtat.ff.ſi ſeruit. vendice. Secundum, quod pretio viliori,probatur in l.ſi pendẽtes.§.quid ſi cloacarii.ff.de vſufruct.Ang.conſi.351.incip.generoſus.in miles.in prima colum.vbi allegat alia iura.facit quod dixi ſupra in ſingula.68.incip.pone, reus &c.Not.prædicta,qa fortè alibi ita latè nõ reperies.Et per hæc ſunt expleta ſingularia mea compoſita tempore vacationum natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti,& carniſpriuij præſentis anni 1506.ad laudem ſummi redemptoris.

ADDITIO.

a Quòd ſi immineat neceſsitas alienandi. Dic quod idem tenet Guido Papæ,in deciſio.Grationopo.156.alia conclu. vbi plenè.Et plura de neceſsitate vide deci.Tholoſa.456. circa medium.Et vide Andr.Tiraquel.in tracta.de retractu conſang.in §.26.in ver.non poteſt cedi.nu.18.& Hieron.Cagnol.in l.quæ propter neceſſitatem.in prin.ff.de reg.iur.& eundem Tiraquel.in tracta.de pœnis temperãdis,aut remittendis.in cauſa 33.nu.4.ver.propterea neceſsitas.vbi pleniſsime multa congerit,quę adde his quę dixi in annotationibus meis ad Matth.Matheſi.in ſingul.vlti. Gab.Sar.

Subtilia ſingularia doctiſsimi Vtriuſque Iuris candidati domini Petri Gerardi Petraſanctenſis explicuit.

SINGVLARIA

D. ANTONII CORSETI SICVLI,

VTRIVSQVE IVRIS DOCTORIS IN STVDIO BONONIENSI EDITA,

CVM ADDITIONIBVS FACTIS IN STVDIO PATAVINO anno ſalutis MCCCCXC. dum ibidem iura Pontificia de mane ordinariè legeret, nouiſsimè ex amuſsim caſtigata:

Ac apoſtillis D. Ioannis Baptiſtæ Caſtillonei Genuenſis, ac Gabrielis Saraynæ Iuriſconſulti Veronenſis, & aliorum decorata.

Ant. Corſetus Siculus, excellentiſſimo Iuris vtriuſque Monarchæ Domi. Andreæ Siculo, vulgò Barbatia, domino ſuo obſeruantiſſimo. S. P. D.

PTAVI ſępenumero excellentiſsime ac famoſiſsime vtriuſque cẽſuræ Monarcha ac princeps:vt ſi quando adeſſet mihi otiũ,ac temporis facultas daretur nonnulla doctiſsimorum Iuriſperitorũ dicta diuerſis in voluminibus ſparſa & vage diſiecta ac nonnullos tuæ profundiſsimæ ſcientiæ floſculos,tuis in copioſis commentis diuiſos,dictu quidẽ ac memoratu digniſsimos,nec non aliqua, q̃ in almo Bononiẽſi gymnaſio ex vberrimo ac copioſo tui pectoris fonte emanarũt & profluxerũt,quę vtriuſque iuris cenſurã ornatam,concinam,ſplendidam reddiderũt,& aliqua noſtris ex laboribus adpta ſ vnã,vt oblectationẽ aliquã nõnullis familiaribus meis ſumere volẽtibus,lõgæ inquiſitionis labor abeſſet,dirigerẽ conſonantiã,ac in facilẽ quendã reducerẽ locum.& vt aliquẽ ex tuæ profondiſsimæ ſcientiæ documẽtis,ac regularũ traditione poſteris noſtris fructũ percipiſſe viderer. Ad hoc enim inſtituendũ opus nulla magis me res excitauit,celeberrime vtriuſque iuris princeps,quã vt tuæ in primis magnificentiæ,quã ſemper vnice ac religioſiſsimè colui, cõplacerem,& tuæ eximiæ virtutis excellẽtiã,dignitatem,ac magitudine n in mediũ ſummis laudibus extollerẽ, tametſi nonnihil ipſa me gloria mouebat,quæ ſi meritis aut virtute parta extitit,ſemper eſt à ſummis viris magno ſtudio quæſita,& à ſapientibus hominibus laudata. Nonnihil etiam exercendarum ingenij virium me cauſa inducebat,quia quemadmodũ triſte eſt diuiti abſque hærede decedere,ita miſerrimũ eſt habẽti à ſummo Deo aliqualem intellectus gratiam poſteris ſuis,ideſt ſtudioſis,nihil ornati dimittere, quo poſsint veluti hæredes intus aliqualiter conſolari.Et licet tot in omni ſciẽtiarum genere, & præſertim in vtriuſque iuris facultate ſcripſerint,vt iam mundum penè illuminauerint,adhuc tamẽ inuenta non obſtãt, inſtar enim ſolis oritur intellectus,& occidit,vadit & redit & nunquã moritur.Hoc itaque breue ac tenue opuſculum præceptor optime & domine,domine Andrea Cõſicule eximie in vtraque cenſura interpres,qui & in ſcholis leges & canones memoriæ mandans auditores placidos, dociles ac doctos tuo præſtãtiſsimo ſtylo,facundiſsimo verborum modo,digniſsima textuũ ac gloſſarum interpretatione,ac ſuper ipſis doctorum ſententia memoriter recitata,mirum in modum,&,vt ita loquar, ſupra ingenij humani vires reddere ſolitus es,ad te tranſmitto,vt ingenti tua humanitate,ac immenſa in me benignitate hoc exile ſingularium,ſed vt veriùs dicam,pulchrorum dictorum munuſculum abs tuo diſcipulo indigno,& vt dicam,tuæ virtutis ſeruo Antonio Corſeto Cõſiculo nonnullis noctibus lucubratum,ſummiſque vigiliis compilatum,accipere,ipſumque tuis magnæ ſcientiæ radiis,ac tuo ꝓfundiſsimo ingenio limare,emendare,ac corrigere & vbi aliquid imperfectum erit,perficere digneris obſecro,immortali Deo ſupplicans,vt te,tuàmque magnificam familiam,dulcèmque prolem ſempiterno æuo conſeruet,& me quæ ſint ei placita facturum ſinat,atque permittat.

DE LITITERA A.

1 *Argumentum.* I.

1 *Argumentũ à cõtrario ſenſu in reſcriptis validũ eſt in iure.*

1

Rgumentum à contrario ſenſu in reſcriptis validũ eſt in iure.ſingularis eſt gl.in l.ſi ꝓcuratorẽ.§.ſi ignorãtes.in verbo, ex diuorum fratrũ reſcripto intelligere licet.ff.mãda.quã reputauit ſing. Lud. Ro.in l.ſi cũ dotẽ.circa finẽ prin.ff.ſolu.ma.& Barba.in repe.rubri. de reſcrip.in clemen.

2 *Argumentum.* II.

1 *Argumentum à contrario ſenſu in pactis & ſtipulationibus validum eſt in iure.*

1 ARgumentum†à contrario ſenſu in pactis,& ſtipulationibus validum eſt in iure.te.eſt no.in l.interfuerum.§.cum inter.ff.de pact.dot.

ADDITIO.

Vide Iaſ.in l.qui pecuniam.in prima col.ff.ſi cer.pet. limita vt per Bal.in l.voluntaris.C.de fideicõ.quem allegat Iaſ. in l.de quibus.in 4.col.ff.de legib.pleniſsimè tractat materiã idẽ Iaſ.in l.1.ff.de offic.eius.adde quod idẽ dicit idẽ Iaſ.

Iaſ.in materia,in l.ſeniũ.in 3.col.C.q teſt. facere poſſunt & in 5.col.dicit vnũ notãdũ poſt Aret.q ſumẽdo argu.à cõtrario ſenſu vniuerſalis affirmatiuæ, nõ eſt ſumenda vniuerſalis negatiua, ſed particularis affirmatiua. q not.

3 *Argumentum.* III.

1 *Argumentũ à contrario ſenſu in ſententia eſt validũ in iure.*

1 ARgumẽtum fa contrario ſenſu in ſententia eſt validum in iure.tex. eſt notab.in l.Pomponius.§. ſed is qui.ff.de procurato.

4 *Argumentum.* IIII.

1 *Argumentum à contrario ſenſu in teſtamentis validum eſt in iure.*

1 ARgumentum fà contrario ſenſu in teſtamento validũ eſt in iure.tex.eſt peregrinus in l.Lucius.2.ff. de hæredi.inſtituen.

ADDITIO.

Dic,quod iſtud non eſt verum in iſtis verbis prolatis à teſtatore,ſi talis deceſſerit ſine liberis.ita tenet Iaſ.in l.1.C.de pact.& in l.1.§.huius rei.ff.de offic.ejus cui manda. eſt iuriſdictio.vbi ponit quatuor limitationes ad regulã. Quid autem in mandatis nunquid habebat locum?Iaſ.in dicta l. qui pecuniam.in 2.col.ff.ſi cert.peta.

5 *Argumentum.* V.

1 *Argumentum à contrario ſenſu in ſtatutis validum eſt in iure,niſi ob illud ſtatuentes in pœnam incidant.*

1 AArgumentum fà contrario ſenſu, in ſtatutis validum eſt in iure.ita voluit Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſti. & iure.& in l.impoſsibile.ff.de pact. Quod intellige eſſe. verum,niſi argumentum illud ſumatur, quo ſtatuentes inciderent in pœnam.gl.eſt vnica & incognita in clemen. ex graui.ſuper verbo,facere.de vſuris.ſecundum Lu. Ro. in ſing. 107.in ordine meo.de qua ſecundum eum fecit ſe ſtum Bal alibi.Tu dic,quod eam reputauit ſing.Bal.in authen.ad hæc.C.de vſur.& in l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis caut.q Cardina.in dicta clemen.vnica.& Barba.in repetitio.c.Raynutius.de teſtamen.in 14.col.& Bal.in l.Gallus.§.ille caſus.ff.de liberis & poſthumis.& Alex.in l.1.in 26.col.ff.de officio eius cui mand.eſt iuriſdi.& Pet.de Ancha.& But.in c.quanto.de vſur.

ADDITIO.

Adde.Alex.in conſi.68.in 2.col.incip.circa præmiſſam conſultationem.in 4.vol.Alex.in conſi.7.in vlt.col.in 5.volu. vide do.Iaſ.in dicta l.qui pecuniã.aſupra allegata.& aduerte quia dicit do.Iaſ.in l.properandum, §.ſinautem alteruter.in 2.col.C.de iudic.quod quando ſtatutũ nihil valet in ſenſu directo,tunc valebit argumentum à contrario ſenſu.ita etiam dicit in d.l.ſenium.in 3.col.C.de teſtamen.Ade Roma.ſing.107.

6 *Appellatio.* I.

1 *Appellatione pendente nihil eſt innouandum.limitatur ſeptem modis.*

1 *Dilapidare quis dicatur.*

3 *Intellectus cap.accuſatum.de ſimo.*

1 REgula eſt fq nihil eſt innouandum appellatione pendente,ſed omnia debent in ſuo ſtatu permanere.l.vna ff.nil no.appella.penden.c.appellatione.2.q.6.c non ſolũ. de appella.lib.6.Limita hanc regulã non habere locũ,quãdo appellans eſt perſona ſuſpecta,vel fructus dilapidat, ſiue res ſit mobilis,ſiue immobilis,quia tunc fructus ſequeſtrantur.l.ab executione.C.quorũ appel.non recip. iſtud voluit gl.in dicto c.appellatione.& voluit Bal.in c.1.§.ſancimus.in tit.quo tẽpore miles inueſtitu.pet.debet. Dilapidare fdicitur ſecundum Bal.ibi,ſi cõſumit in ſuos vſus conuertendo,maximè prodigaliter viuendo.vt refert Archid.6.q.1.quia res.Limita ſecundo prædictã regulã non habere locum, quando appellatio eſt expreſsè iuri contraria,vt no.in c.paſtoralis.extrà de of.del.ita refert Bal.in dicto c.1.§.ſancimus.Limita tertio,niſi appellatio eſſet frivola,vt in c.cũ appellationibus.de appel.li.6.Limita quarto regulã eſſe verã quo ad partes,ſecus quo ad tertiũ.iſta eſt glo.celebris in leg.creditor.in prin.in verbo, pone.ff.mãda.quã allegat Bal.in l.ſi qs filiũ.ff.de inju.rup.te.Facit tex. & q voluit ibi Gemi.in c.Rom.§.in aliũ.de appel.li.6.& tex.ſin.in c.ſuper eo.de of.deleg. ſm But.in e,vt debitus. de appel.& hoc voluit expreſsè Gemi in c.nõ ſolum. ſup gl.fin.de appel.lib.6.licet non alleget gl.in dicta l.creditor Limita quinto regulam eſſe veram in eadem cauſa, ſecus in diuerſa. iſtud dixit do. Abb.in c.quia fruſtra.de vſuris. & Lau.de Rodul.in tractatu de vſu.q.144.Et idem dic in litis pendentia,ſecundum Bal.in d.c.1.§.ſancimus.vbi refert Inn.in c.bonæ.de app.& in d.c.paſtoralis.extra vt lite pen.per totum.& limita prout dictum eſt in appellatione.Limita ſexto prædictam regulam,& dicas eam procedere reſpectu iudicis,& nõ reſpectu partis, ſecundum Inn.& Abb.in ver.oppono tertiò.in c.directè.de excep. Tu pro veritate huius dicti vide plenè Abb.ibi diſputantem hunc paſſum,& veritatem huius limitationis,quę indiſtinctè non procedit, vt ibi plenè per Abb. poſt Hoſtien. Adde etiam,q innouatum in cauſa appellationis nõ reuocatur,ſi extrinſecus aliquid ſit geſtum, quod in litis præiudicium non vergat vt teſtimonium, vt ſingulariter notatur in leg.furti.§.1.ff.de infam.& Bald. in dicto.cap. directè.Item nec reuocatur quod legitime factum eſt, ſm litis exigẽtiam. tex.eſt vnicus in iure,l.poſtquam.§. Imperator.ff.vt lega.nom cauc.quia talia innouata nõ impediunt executionem.ff.de admini.tut.l.chirographis.§. 1.ff.vt in poſſ.leg.l.is cui.§.qui in poſſeſsione.Limita ſepti mò illam regulã,quod lite pendente,item non habere locum in caſu c.accuſatũ de ſimon.& ibi Abb.in ſecundo notab.dicit no.caſum.in quo lite pendente quis priuatur quaſi poſſeſsione beneficij,& officij,& intelligẽ illum te.
3 quando accuſatus erat infamatus de ſimonia,vt in gl.nam per atrocitatẽ delicti concurrente infamia ſit ſuſpẽſio, do nec cauſa finiatur,vt in c.inter.de purg.cano.& idem dic in aliis magnis criminib.concurrente infamia.facit quod no,Io.And.in dicto c.inter. & in c.1.de accuſatio.li.6.facit etiã quod voluit Imol.& Abb.in c.cũ M.in gl.ſi.de cõlti.

ADDITIONES.

Adde quod ſicut pẽdente appellatione nil eſt innouandum, ſic etiã pendẽre nullitate ſententiæ domi.Iaſ.in l.1.C.de bonorũ poſſeſſ.ſm tabulas.ibi,Limita quarto. Pro hoc facit q dicit Feli.in c.ſuper eo.in 1.col.de of.& poteſtate iudi. delega.vbi dicit quod licet pendente lite nihil ſit innouãdum,tamẽ tertius ratione ſui intereſſe nõ prohibetur, qn poſsit innouare,vbi etiam in ſpecie ponit in appellatione. & iſtud ſingulare ponit de verbo ad verbum idem Corſetus in ſuo repertorio,in verbo appellatio,in 19.col.cũ tribus ſequentibus.ſex ex iſtis fallentiis ponit Ang.in l.furti. ff.de infa.& 16.ponit Spe.in ti.de appel.

Appellatione pendente nihil eſſe a iudice,aut à partibus innouandum in cauſa,eleganter tradit Dida.Coua.in practi. q̃ſt.123.vbi materiã attentatorũ diffusè examinat.& Cat. Cott. in memoral.in ver.appellatione interpoſita.Et plene tradit Pet.Duenas in reg.incip.appellatione pendente ſuſpenditur.in prin.Gab.Sar.

7 *Appellatio.* II.

1 *Tempus datum ad appellandum idem operatur quod ipſa appellatio.*

2 *Appellans à ſententia criminis famoſi,interim non eſt infamis,& poterit teſtari.*

1 IDẽ operatur tempus datũ appellãdum quod ipſa appellatio operatur,ſingularis eſt gl.ſecundum Dy.in l.ex iudiciorum.in ver.ſecuta.ff.de accuſ.pro qua dico fore cauſa meliorem de corpore iuris incognitum. Legiſtis in c.nõ ſolũ.de appel.lib.6.facit l.& poſt rẽ.ff de tranſac.cum ſimil.Et ex hoc infero,quod ſicut pendẽte appellatione nil põt innouari.l.vna.ff.nil no.appel.pẽd. & c.appellatione.2.q.6.ita & infra tẽpus datũ ad appellãdũ nil poterit innouari,licet adhuc appellatũ nõ ſit,per gl.d.l.ex iudiciorũ & d.c.non ſolum.Adde Bal.in c.venientes.de iureiur.vbi allegauit gl.d.l.ex iudiciorum pro vnica in iure.& dicit ibi quod infami.non eſt interim ipſe appellans.l.furti.§. 1. ff.de infami. nec deſinit eſſe ciuis Romanus. Vnde interim teſtari poterit,vt ff.de iniuſto teſ.l.ſi qs filio.§.hi aũt omnes.quem tex.dicit eſſe ibi ſing.ſiue iudex à quo detulerit appellationi,ſiue non.nam ex quo lex deferr, appellatio extinguit pronuntiatum,ſed ſi non eſt appellatũ, ſed ſumus infra tẽpus appellandi,nõ eſt adhuc pronũtiatione reſciſſum,tamẽ eſt in ſuſpenſo,& ideo valet eius teſtamẽtũ & bona tranſeũt ad hæredes,per gl.d.l.ex iudiciorũ.quã etiã allegauit Io.de Imol.,p ſing.in c.2.in 8.col.de teſtib.

ADDITIONES.

Adde Ale.in conſi.36.inci.themate ſupraſcripto.in 2.col.in quarto vol.vbi dicit,quod appellatio ſuſpendit pronuntiatum. Quid ſi pendente appellatione cõdemnãtus ferat teſtimonium in ſi.5.col.extra de teſtib.& vtrum appellatio ſuſpendat vel extinguat pronuntiatum,Feli.in rub.de appella.in 2.col. verſi.ad ſecundam queſtionem.

Adde Didac.Couarru.in practic.quæſtio.ca.23.nu.2. & per Hippo.de Marſi.in practic.crimi.in.§.expedita.nu.18. & in l.quæſtionis habendæ.nu.17.ff.de queſtio.& in l.ſi quis percuſſorem. nu.4.C. ad leg. Corne. de ſicar.& eundem Corſe.infra ſing.350.in ver.terminus.Gab.Sar.

8 *Appellatio.* III.

1 *Sententia interlocutoria à qua bis fuit appellatum,ſi fuit cõfirmata non poteſt per iudicem reuocari.*

1 SIab interlocutoria appellatum ſit bis,& ſemper confirmata,non poteſt per iudicẽ reuocari.ſing.eſt gl.ſm Cardina.& alios in clemen.ſi.in ver.ſuper eo.de appel.& not. Alex.& Imol.poſt alios in l.quod iuſſit.ff.de re iudica.& Anton.de But.in.c.fraternitatis.de frigid.& malẽfi.Et ratio eſt,quia ea reuocata appellans non audiretur, quia tertio appellans non auditur,per dictam clementi.fin.& C. ne lice.in vna eademque cauſa tertiò prouoc.in rubro & nigro.c.ſua.de appellatio.cum ſimilibus.

9 *Appellatio.* IIII.

1 *Appellationis interpoſitio fieri debet infra decem dies, nec partium pacto tale tempus prorogari poteſt,ſed tantum ſtatuto,vel conſuetudine.*

2 *Appellationis proſequendæ tempus prorogari poteſt à ſtatuto vel conſuetudine,non à iudice.*

1 APpellationis finterpoſitio fieri debet infra decem dies authẽ.hodie.C.de appel.c.concertationi eodem titu. lib.6.c.quod ad conſultationem.de re iudic.c.anteriotum 2.q.1.cum ſimi.Nec partium pacto tale tempus prorogari poteſt,ſecundum Bal.in d.auth.hodie.& in authen.ei q. C.de tẽp.app.,p hoc allegat tex.no.& iudicio meo melior de corpore iuris,in cle.ſi appellationem.de appel.Sed per ſtatutum,vel conſuetudinẽ bene poteſt ,progari, per gl.ſing.ſecundum Bal.in l.2.C.ſi contra ius vel vtil. publi.
2 Tempus autem fproſequendę appellationis bene prorogari põt,ſecundũ eundẽ in dicta l.fin.C.de tempo.appell. refert & ſequitur Ludo.Roma.in ſolenni ſua repetitione rubricæ,de arbit.in 20.col.Tu vero vide Ang.de Peruſio in l.2.ff.de re iudic,vbi reputauit gl.d.l.2.incip.preſcriptio nẽ.pro vnica & ſingulari.& vide domi.meum in capi.dilectus filius.de procura.vbi magni facit illã gl.Et not.quod hoc põt conſuetudo ſeu ſtatutum,& non iudex.ratio, qa iudex non põt immutare ius ſuperioris, quia ageretur, de eius ꝓiudicio,per id quod legitur & not.in clemen.ne Romani.de elect.& in c.cum inferior.de maio.& obed.& in c.inferior.2 1.diſtin.Et pro veritate huius rei,vide doc. & Modern.in.leg.2.ff.de re iudica.& dominum meum & Modernos in c.cum ſit Roma.de appellatio.

ADDITIONES.

Iſtũ articulũ plenè examinauit Georgius Natã per quatuor articulos in clementin. ſepe. in principio.in 18.colum.& ſequen.de verborum ſignificatio.Felin.in c.cũ ſit Ro. hic alleg.vbi limitat 8.modis.Imol.cõſil.86.in ſexta colum. Adde Andr.Tiraquel.in tracta.de retractu conſangui.in

§.1.in verſi.intra annum.nu.34.Gab.Sar.

10 *Auxilium.*

1 *Aſsiſtens armatus videtur dare opem,& ideo debet puniri ſecuto homicidio.*

1 SIaliquis fvadit ad occidẽdum aliquem,& tu vadis ſecũ armatus,& nil facis,vtrum ex illa aſsiſtentia debeas puniri,tanquam præſtans opem?Innocen.in c.continentia de clerico percuſſo.ſing.determinat quod ſic.quia videtur dare opem.refert & ſequitur Bald.in l.1.C.de ſeruis fugi.& in l.raptores.C.de epiſco.& cleri.& Ludo.Roma.in l.1.§. in eo.ff.ad Silla.& do.meus do.And.in ca. repellantur.de accu.& dicit iſtud dictum Inn.eſſe cõtra ſtatutũ Bononię diſponens,quod teneatur de homicidio qui præſtat auxilium cooperatiuũ.Pro veritate huius dicti vide nota. in c. 1.de offi.deleg.& no.in l.is qui opem.ff.de furti.§.penul. ff.eo.& in l.non ſolum.§.ſi mandato.ff.de iniur.

ADDITIONES.

Aduerte quod nunquam licitum ſit habenti licentiam ſeu facultatem occidendi aliquem,conuocare ſocios,& vtrum tales ſocij in iſto caſu præbentes auxilium puniantur,vide domi.meũ Ia.in l.j.§.ſi.in 3.&4.col.ff.de noui ope.nun.& in l.2.in prima col.ff.de iuriſdictione omnium iudicum. Feli.in c.quę in eccleſiarum.in quarta col.extrà de conſti. de materia iſtius ſingularis recurrenduni eſt ad Feli.in c.1. extra de offi.& poteſtate iudi.dele.qui plenè examinat.& eundem Feli.in c.ſicut diguum.de homicidio.adde Ale. in cõſil.411.incipi.viſo proceſſu inquiſitionis formatæ.in 1.& 2.col.in primo vol.

Adde quæ latè tradit Ludo.Carrer.in practi.crimi.in §.homicidium.2.nu.10.Gab.Sar.

11 *Appellatio.* V.

1 *Appellatio non tuetur appellantem,vt poſsit id facere, propter quod appellauit,licet iudex appellationi deferat.*

2 *Iudex à quo poteſt attentare omnia tendentia in faciliorem exitum cauſæ appellationis,non tamen cognoſcendo de viribus appellationis.*

1 LIcet iudex fdeferat appellationi,nihilominus poſſet ꝓcipere parti ne attentet id,propter quod appellauit,& ſic appellatio non tuetur appellantem, vt poſsit id facere, propter quod appellauit.tex.eſt iuncta gl.in c.ex literis.in verbo,diſtrictius.de mat.cõtra. cõtra interdic. eccle.q ſingulariter not.& de illo tex.iuncta gl.facit ibi feſtum do. Abb.hoc idem tenuit Io.And.in c.cũ appellationibus.friuolis.de appellatio.lib.6.Et ex prælegia.gl.colligit ibi do
2 mi.Ant.iudicem à quo fpoſſe attentare omnia tendentia in faciliorẽ exitum cauſæ appellationis,non tamen cognoſcendo de viribus appellationis,pro hoc c.quã fronte.de appellatio.& vide ibi domi.Abb.Modernos.& altius per eum & alios in c.cum teneamur.eodem tit.& vide quod voluit idem domi.Abb.in c.ſacro. de ſenten. excommu.

ADDIIO.

Vide Dida.Couarru. in practicis queſtio.c.23.nu.1.ver.prima igitur.& ver.tertia.Gab.Sar.

12 *Accuſatio.*

1 *Laicus an poſsit accuſare clericum primæ tonſuræ?*

2 *Intellectus cap. clericus ſi tõſura dimiſſa.de vita & honeſta te clericorum.*

3 *Clericus in minoribus,largè dicitur eſſe in ordinibus ſacris.*

4 *Clericorum appellatione in materia fauorabili veniunt omnes etiam in minoribus conſtituti.*

1 AN laicus f poſsit accuſare clericum primę tonſuræ? Diceres tu quod ſic,nam talis dicitur eſſe ſine gradu, vt in ca.clericus ſi tonſura dimiſſa.de vita & honeſta.cleri.Contrarium tamen decidit Domini.de ſan.Gemin.in cap.ſicut ſacerdos.2.q.7.& nota. hanc theoricam, quia à nemine vidi tactam.non obſt.d.cap.clericus.ibi, ſine gradu.quia debet fintelligi ſine gradu, ſcilicet ſacro.nam clericus in minoribus flargo ſumpto vocabulo dicitur eſſe in ordinibus ſacris.gloſſ.eſt ſing.32.diſtinct.in ſumma.& hanc

hanc theoricam Domi.refert & ſequitur do.meus in c.cũ P.Manconella.de accuſa.Ego dico,quod Dominicus rectè loquitur,nam iura indiſtinctè prohibent laicos accuſare clericos,vt legitur & no.in c.decetero.de teſtib.& in
4 dicto c.cum P.Manconella.& clericorum appellatione in materia fauorabili veniunt omnes etiam in minoribus cõſtituti,vt voluit do.Abb.in rubri.de vita & honeſta.cleri. & probatur in c.clericos.21.diſtinct.cũ ſimi. Cum ergo iſte caſus ſit fauorabilis clericis,quod non accuſentur à laicis,quia laici oppido ſunt infeſti clericis.vt in c.laicos.& in c.laici.2.quæſtio.7.& in c.clerici. de immunita.eccl.lib. 6.cum ſimilib. ergo laicus nõ poteſt accuſare clericum in minoribus conſtitutum.quod nota perpetuo.

ADDITIONES.

Adde quod dicit Ale.quod laicus quoquomodo non poteſt ſe impedire de clerico etiam ſimplicis tonſuræ ſiue in ciuili ſiue in criminali.ita tenet Alex.in conſi.9.incip. ſuper hac conſultatione.in 2.col.in primo volu.

Vide late do.Thomam Gramma.in voto 33.incip.in cauſa clerici.nu.3.Gab.Sar.

13 *Actio hypothecaria.*

1 *Hypothecaria agens contra donatarium,debet probare hypothecam præceſsiſſe donationem.Fallit in fiſco.*

1 PRiuatus† agens hypothecaria contra donatariũ debet probare hypothecam præceſsiſſe donationem . caſus eſt in l.de rebus.C.de dona.nup.quem ad hoc reputauit ſingu.Bar.in l.ſi prius.C.de iure fiſci.lib.10. Fallit in fiſco,q nõ probat,ſed donatarius probat rem prius donatam, quã obligatam,vt eſt caſus in dicta l.ſi prius.Et de materia primi dicti vide Bar.in dicta l.de rebus.Cy.& Bar.& Sali.in l. cum res.C.ſi aliena res pigno.da.ſit.& Flo.in l.ante omnia ff.de probatio.& Bar.& Sali.in l.rem alienam.ff.de pigno. actio.Ang.Areti.in §.item Seruiana.in 3.char.Inſti.de act. in ver.& q̃ euidentia.adde Ang.in l.matrem.C.de probatio.in fin.& Areti.in d.§.item Seruiana.in 54.char.& do. Ludoui.Roma.in ſing.159.vide plene per do.meum in legibus do.Alex.de Imol.in d.l.ſi prius.in addi.

ADDITIO.

Vide Roma.ſing.159.& ibi in additio.Gab.Sar.

14 *Alienatio.* I.

1 *Feudi alienatione feudum perditur quando deuentum eſt ad traditionem. idem in pignore,vel alienatione ſub pœna prohibita ſi ad traditionem deuentum ſit,alias ſecus, quia per verbalẽ pignorationẽ nunquam incurritur pœna.*

1 PEr alienationem† feudi quis perdit feudum, vt legitur & no.in c.ex parte.de feu.& in titu.quibus mod.feu. amit.§.2.& 3.Tamen hoc intellige verum, quando deuẽtum eſt ad traditionem.ita ſingu.dixit Bal.in c.1.§.vt libellario.in ti.quib.mod.feu.amit.Et ita dicit in pignore, q̃ per ſimplicem hypothecam nudo verbo factam nunquã intelligitur eſſe deuentum ad traditionem,licet alias hypoteca nudo conſenſu contrahatur.tamen in caſu illius §. non eſt ita.& ratio eſt,quia inania verba nõ nocẽ., niſi ſit proceſſum ad actum facti.Et idem dicit,ſi per ſtatutum, ſeu per teſtatorem in ſuo teſtamento prohibeatur alienatio ſub pœna,quia nunquam per verbalem pignorationẽ incurritur pœna.quod dicit eſſe not.dignum.Ego adducrationẽ,quia permittere non eſt alienare.l.ad eum.§. Lucius.ff.de dona.facit in fim.quod voluit Bal.in l.voluntas. C.de fideicommiſſ.& in c.imperialem. in princip.de prohib.alien.feud.& quod voluit Iac. Butri.in l.1.C.de pact. pigno.& vide dominum meum domi.Anto.in repetitione rubricæ de rebus eccl.non alienan.in 19.colum.vbi diſcutit hunc paſſum,vt ibi per eum quem omnino vide,p veritate huius articuli,quia aliter non diſcutio.

ADDITIO.

Vide de hoc domi. Alex.in conſi.30.incip. quoniam omne datum optimum.in ſeptima col.in primo volumi. repetito in conſi.2.in 5.vol.

11 *Ambaſiator* I.

1 *Ambaſiatum ſuſcipere quis cogi poteſt.*

2 *Ambaſiator debet portare literas. per quas pateat quod de licentia,& mandato ſuæ ciuitatis vadat.*

1 QVis cogi poteſt† ſuſcipere ambaſiatam.& ita probat tex.iuncta gl.& Bar.in l.ſi quis.C.de decurio.lib.10.
2 Item not.ex illo tex.quod ambaſiator† debet portare literas,per quas pateat,quod de licentia & mandato ſuæ ciuitatis vadit,vt ibi colligitur ſecundum vnam lecturam,inquantum ibi dicitur,quod debet habere literas à iudice ſuæ terræ,& hoc nota perpetuo.& vide eundem Bar.in l. palatinos.C.de colla.fundo.fiſcal.lib.10.vbi hoc idem voluit.& alle.l.miſsi opifices.C.de exacto.tributo.eo.lib.

ADDITIO.

Et adde quod debent mitti illi qui ſunt beneuoli & grati illi ad quem mittuntur.Panor.in rub.de vita & hone.cleri.& infra fing.proximo,nu.4.

2 *Ambaſiator.* II.

1 *Ambaſiatores,qui vadũt per viam tanſuerſam,vt diutius ſtent in ambaſiata,& maius ſalarium conſequantur, debent habere ſalariũ,quod haberent ſi feciſſent viã rectã.*

2 *Repertus cum rebus vetitis portari extra territorium, in via non conſueta,ſuſpectus eſt quod eas velit exportare cõtra deuetum.*

3 *Arma portans contra vetitum,ſi per officialem non fuit repertus an incidat in pœnam ſtatuti?*

4 *Ambaſiatores debent eſſe beneuoli illi,ad quem mittuntur.*

1 AMbaſiatores ad hoc† vt habeant maius ſalariũ,& maiori tempore ſtent in ambaſiata, vadũt per viam tranſuerſalem , & non rectam , dic quod eo caſu poſſunt conſequi ſalarium pro illo tempore , pro quo conſequerentur,ſi iuiſſent per viam rectam.iſtud dixit Bart. per illum tex.in l.qui fiſcales.C.de nauicularijs.lib.11.idẽ tenuit Bart.in l.pennul.ff.de itine.actuque priua.& in l.nõ ſolum.§.diuus.ff.de excuſ.tut.& in l.1.§.fi.ff. ſi quis caut. & in prin.ff.de his qui deiece.vel effu. vbi quærit vtrum debeatur ſalarium pro via noua longiori.& in dicta l.qui fiſcales etiam Bar.colligit argumentũ,imò dicit eſſe quaſi
2 caſum,quod ſi quis† reperiatur cum ſalma frumenti , vel cum alijs rebus vetitis portari extra territorium in aliqua via non recta,& nõ conſueta,quod eſt ſuſpectus,quod eas velit exportare contra deuetum,facit l.ſi quis publicum. C.de curſu publico.libr.12.& l.eos.in fin.ſecundum vnã lectu.ff.ad legem Cornel.de fal.& dicit ita poſſe practicari l.ſi fugitiui.in ver.deprehendatur.C.de ſer.fugi. Et quo modo poterit probari quod habuit animum tranſeundi, cum fuerit captus in actu tranſeundi antequam tranſiuerit?dicit quod hoc probabitur,& cognoſcetur ex qualitate loci,vbi eſſet inuentus.& dic,vt in dicta l.ſi fugitiui. Et
3 quid† ſi portat arma contra deuetum,non tamen per officialem fuit repertus,an incidat in pœnam ſtatuti? vide Ange.& Imol.in l.3.§.Neratius.ff.de acquirẽ.poſſeſſ.per Areti in tractatu maleficiorum,in ver.arma,& Barto.in l.1.C.de litoribus & itineribus publicis.li.12.dat cautelam , quod timens acculari notificet officiali ad quem locum vadit, vt non præſumatur contra deuetum ire.vide Bar.in l.cæſera.§.ſiquis ad opus.ff.de leg.1.idem voluit Bal.in dicta l. ſi fugitiui.& Iaco.But.& Bal.in l.ſi quis non dicam rapere.C.de epiſco.& cleri.Adde quo ad primum Ang. Areti. Inſti.de iure natu.§.his itaque.& no.quod Ambaſiatores
4 † debent mitti viri beneuoli ipſi cui mittuntur tex. ſing. in c.in grauibus.3.quæſtio.7.quem tex.magnifecit Abb. in rubri.de vita & honeſta cleric.Et de materia ambaſiatorum vide text.& Gemi.in cap.ad apoſtolicæ.de re iudi: lib.6.& Barto.in l.vero.§.item quicquid.ff. ſoluto matrimo.gloſſ.& doct.in l.qui proprio.§.procurator vt in cæteris.ff.de procura.Gemi.poſt alios in capit.à collatione, de appella.libro.6.Abb.in capitu l.poſtulaſti.de conceſſ. præben.Bartol.in lege.hi qui.§.tandiu.ff.ex quibus cau. maior.& in l.inter cauſas.§.non omnia.ff.manda.& in l.ſi ſeruus

ſi ſeruus.§.1.ff.de furtis &† Barto.in l.2.§.legatis.ff.de iudic.& Bal.dic.& Bald.in dicta l.hi qui,§.tandiu. Barto.in l. ſi quis decurio.1.C.de decur.Alexan.in l.quoties.C.de leg. eo.lib.Ang.in l.1.C.eo.tit.& Barto.& Sali.in l.mercatores. C.de commercijs. Barto.in l.deciſione.ff.ſol.matr.Bart.in l.1.ff.ad l.Iul.maieſ.Bar.ĩ l.cõuentionũ,ſin fi.ff.de pac.Abb. in cap.2.de p̃ca.in c.in ſingulis.de ſtat.mo.& in ca.ſi aliqñ. de ſen.excom.Et dico plenè in tracta.meo de ambaſiato.

ADDITIO.

Adde ad materiam do.Feli. in cap.olim.in 2.colum. extra de except.

17 *Actio.*

1 *Obligati ſi plures ſint inſolidum, & actum ſit contra vnum an contra tertium poſſeſſorum agi poſſit,non excuſſo primo alio correo inſolidum obligato?*

1 PLures† ſunt obligati inſolidum,actum eſt cõtra vnum, & fuit facta excuſsio realis & perſonalis quæritur an poſsit agi contra tertium poſſeſſorem rerum non excuſso primo alio correo obligato inſolidum?Legem habes,quę in facti contingentia ad hoc fuit allegata, ſecundum Ang. ibi poſt Barto.in l.quoties.C.quo ordine quis cõueniatur. lib.11.& illum tex.ad hoc ne obliuioni tradas.

ADDITIO.

* Adde Cremenſ.ſing.164.

18 *Aqua*

1 *Aquam hauriendi ius ſi pluribus ſimul concedatur, quomodo inter eos diuidi debeat hauſtus aquæ.*

1 QVando† pluribus ius hauriendi aquam ſimul concedi tur,ille hauſtus debet diuidi inter eos pro modo & arbitrio iudicis.iſtud probat te.iũcta theorica Bar.in l.ſi quis. in vltimo reſponſo.C.de aquæductu.lib.11.

ADDITIO.

* Adde quod iſtud fuit prius dictum à Ludoui.Roma.ſing. 811.ru ſcis,quod ius aquæductus.cui adde Bar.Iaſ.& Rip. in l.quominus.ff.de fluminib.Iaſ.in l.ſtipulationes non diuiduntur.nu.13.ff.de ver.oblig.

19 *Arbiter*

1 *Laudum ſi feratur ſuper rebus deductis in compromiſſo valet ſecus ſi feratur ſuper rebus extra compromiſſum, etiam ſi laudum fuerit homologatum,niſi cauſa pacis ineundæ ſtet.*

1 LAudum† fab arbitro ita valet, ſi feratur ſuper rebus deductis in compromiſſo,ſed ſi feratur ſuper rebus extra compromiſſum, non valet, etiam ſi poſt compromiſſum laudum fuerit homologatum.ita dixit Bald.in tit.de pace Conſtan.§.ſententiæ quoque.in vſib.feu.& alleg.tex.& caſum in c.examinata.de confir.vti.vel inuti. & illum tex.ad hoc allegauit pro vnico & ſingulari Ludoui.Roma.in con. ſilijs ſuis,conſi.102. facit quod voluit Bald.in l.h vxorem. C.de condi.inſer. & Bar.in l.Aquiliana.ſi.de tranſact. faci. ad hoc te.in ca.Raynaidus.in ver.ex forma compromiſsi. & ibi dominus meus in repetitione,de teſta.dicit prædicta procedere,niſi ratione pacis ineundæ inter ipſos litigãtes arbiter poneret os circa rem non deductã in compromiſſo,tunc.n.poteſt ponere manũ ad rem ſibi non cõmiſſam. ſingula.eſt te.in c.niſi eſſent.de præben.quod eſt bene notandum ſecũdum Ant.ibi facit quod voluit Bar.in d.l.Aquliana,& quod voluit Cardi.in c.ſuper eo.de tranſact. & Ludo.Rom.in præalleg.conſi.& Ant.in c.conſtitutus.de religio.domib.

ADDITIO.

Adde Ale.conſi.124.inci.in cauſa & lite vertente.in 3.col.in 2.vol.eundem Ale.in conſi.131.incipiẽ.in cauſa & lite vertente.in 2.col.in 2.vol.

20 *Additio*

1 *Additio ſi ſtatuto fiat idem in ea iuris eſt,quod ſtatuto quo ad pœnam, & quo ad alia.*

2 *Pœna,aut pœnalis conſtitutio non extenditur,nec debet imponi niſi à lege exprimatur.*

1 SI alicui ſtatuto fiat aliqua additio , idem iuris intelligitur repetitũ in additione , quod erat in ſtatuto, quo ad pœnam & quo ad alia.ita no.Lapus in cle.ſtatutum.de elec. ſuper verbo conſuetudine.quod Cardi.ibi dicit eſſe ſingulariter notandum,& eſt ratio ſecũdum eum , quia id quod venit per modum addendi fit pars illius, cui additur.l.ſed ſi manente.ff.de precar. Sed hoc mihi videtur valde durũ & rigoroſum,& non fortè verum, & adduco te.iuncta gl. in cle.2.§.ſi.in ver.ſanctioni.de vi.& hone.cler.vbi ſanctio illa eſt pœnalis,& Papa facit additionem illi ſanctioni,& tamen gl.ibi dicit,q̃ illa additio non erit ſanctio,quaſi velit, q̃ cum ſanctio ſit pœnalis,additio non erit pœnalis , adeo q̃ pœna appoſita in ſanctione non videtur habere locũ in additione,per no.3.diſt.in ſumma.Erit autem in additione locus pœnæ arbitrariæ , ex quo certa non ſtatuitur . de offi.deleg.c.de cauſis.l.1.§.ait prætor.ff. de iur.delibe.l.1.
2 § .expilatores.ff.de effracto.& expilato.nam pœna† non debet excedere proprium caſum.§.pœna.de pœnit. diſt.1.& odia reſtringi debent,non ampliari.regula,odia.de reg.iur. libro.6.l.cum quidã.ff.de libe.& poſthu.cum ſi. Addo q̃d ſing.dixit Io.And.in d.c.diſpendia.de reſcri.lib.6.q̃ ex idẽ titate rationis debet extendi conſtitutio,ſed non pœna cõſtitutionis.refert & ſequitur Abb.in c.1.de loca.Item pœna non debet imponi niſi à iure exprimatur.gl.eſt ſing.ſm Abb.in c.ſi.de iure patro.alia eſt ſecundum do.meum.2.o. q.8.in ſumma.optime facit tex.in authen.de non eligen.ſecun.nuben.in princi.in ver.non eſt lex tale quid dicens. & in l.at ſi quis in verſ.cum in eum pœna ſtatuta non ſit.ff.de religio.& ſumpti.funer. Et dixit Abb.in d.ca.ſi.q̃ pœna nõ debet extendi per identitatem rationis,per d.§.pœna.facit quod notat Io.And.in dicta regula,odia.& in regula,in pœnis.eod.tit.Cum ergo in additione facta ad ſtatutum nulla mentio ſit de pœna,ergo non debet imponi. imponitur ergo pœna extraordinaria,per d.c.de cauſis.cũ ſi. Et hoc puto procedere,niſi ſtatuens apponat aliquod verbum in additione, quod eſſet repetitiuum omnium exiſtentium in ſtatuto.ad hoc bonus tex.in ca.de multa.in verſi.hoc idem in perſonalibus,& c.de præben.& vide quod plenè legitur & not,in l.Titia.§.1.ff.de ver.oblig.cum ſimi.

ADDITIO.

Adde Iaſonem præceptorem meũ in l.ſi.ff.de in ius voc.Feli. in c.cauſam quæ in 4.col. extra de reſcrip.de hac regula Iaſon in l.diuortio.§.ſi.ff.ſol.matri.in 3.colũ.eundem Iaſonẽ præceptorem meum in l.ſi quis maior. in 2.col.C.de tranſact.eundem Iaſonem in l.quod te.in 16.col.ff.ſi certum petatur.Feli.in ca.ex parte . in 1.& 2.col.extra de reſcrip.& in c.translato.in pen.col.extra de conſtit.Feli.in c.at ſi clerici.in 2.col.extra de iudi.Iaſon in l.1.in fine.C. de trãſactio. & in authen.non licet.C.de liber.& poſthu.in ſecunda & tertia columna.

21 *Appellatio.* VI.

1 *Appellationis iudex an poſsit confirmare ſententiam, à qua is,pro quo fuit lata,per errorem appellauit?*

1 SI ille, pro† quo lata ſententia appellat,dicendo illam iniquam,petens eam infirmari , & hoc per errorem,an iudex appellationis videns q̃ eſt æqua,poterit illam confirmare?dic quod ſic.quod eſt mirabile.text.eſt valde ſingularis in l.Sciæ amicæ.ff.de auro & argento lega. ſiue cõfirmata ſit ex nouis actis,ſiue antiquis.l. Titianus.ff.q̃ cum eo. ita egregiè dixit Bald.in l.præſes.C.de ſententijs & interlecutio.omnium iudicum, quod dictũ refert & ſequitur Ludouic.Roman.in ſingul.375.ſententia. Sed tu adde Bal. in c.ſuper eo.de appellatio.cap.dilecta.& in ca.ex parte 2. de reſcript.& in c.2.de probatio.& in c.veritatis. de iureiurand.& in c.ſignificauerunt.de exceptio.& dominũ meũ dom.Andrę.in repeti.c.Raynaldus.de teſta. vbi per eos allegatur.

ADDITIO.

Latè per Romā.ſing.375.& ibi in additio. Gab.Sar.

22 *Appellatio.* VII.

1 Appellari ad priores ciuitatis debet, ſi vacat iudex appellationis.

1 POne, ꝗ pars† vellet appellare à ſententia ſecundum cōſilium lata, ſi vacat iudex appellationis, ad quem appellabitur? dic ꝗ ad primores ciuitatis. fuit elegans doctrina Bar.in l.vbi abſentis.ff.de tuto.& cur.da.ab his.quam theoricam ſequitur Bal.in l.2.C.quando fiſcus vel priua. allegādo caſum pro ea, quem dicit non eſſe alibi, in auth.vt nul. iudicū.§.hoc peruenit.ibi, dum dicit, primatibus ciuitatū. de quo vide per eundem in l.1.de offi.conſul.& in ca.1.ſi de feu.inter do.& vaſ.lis oriatur.limitarē hoc eſſe verum, vbi eſſet ciuitas habens merum imperium, aliter dictum Bart.locum non haberet.refert & ſequitur Ludo. Romanus in repe.rubricæ de arbi.in 19.columna.

ADDITIO.

Vide do.Ale.in conſi.3.inci. viſo proceſſu cauſæ principalis in 2.col.in 2.vol.Ale.in l.antea.§.fi.ff.de leg.1.Pau.de Caſ. in conſi.3.in 7.col.in 5.dubio.in 2.vol.

23 *Alienatio.* II.

1 Hæres de reſtituendo ſub conditione grauatus, ſi interim alienet, purificata conditione alienatio reuocatur, niſi hæres & emptor iuſtam cauſam ignorantiæ habuiſſent, quia tunc non auocantur ab emptore alienata, ſed tantum precium fideicommiſſario debetur ab hærede inſtituto alienante.

2 Legis ratio vbicunque amplior eſt, diſpoſitio ad amplitudinē rationis legis extenditur.

1 SI res† eſt ſub conditione reſtituenda, & hæres rogatus interim alienauit, purificata cōditione reuocatur alienatio.l.fi.§.ſin autem.C.communia de leg.Limita, niſi hęres de reſtituendo grauatus, habuiſſet iuſtam cām ignorandi illam prohibitionem alienationis, & eodē modo iuſtè ignoraſſet emptor, quia licet hæres alienauerit, non auocabitur res alienata ab emptore, ſed bene pretium eius debebitur fi commiſſario ab hærede inſtituto alienante.text.eſt vnicus & ſing.in l.fi.§.fi.ff.leg.2.quē.text.facit ſing.Franci.Tigri. alibi, & dixit aureis literis ſcribendum fore, & per ipſum te.infinitis vicibus conſuluit in cōtingētia facti do.meus, prout ipſe refert in c.Raynaldus.de teſta.& ſæpenumero audiui ipſum viua voce mihi dicentem hoc, & per ipſum tex.dixit Bal.in authen.res quæ.C.cōmunia de leg.in prin. eſſe ſpeciale propter iuſtam ignorantiam emptoris, & venditoris.& allegat Pet.& Cyn.& ipſe dicit ſe addere, dummodo illa ignorantia ſit cauſata facto & opera ipſius teſtatoris, quia fecit codicillos, quos aperiri vetuit viuente hærede.& ideo propter prohibitionem teſtatoris non peruenerat ad notitiam ipſius hæredis, ſed ſi prætenderet ignorantiam teſtamenti, tunc ſecus eſſet.allegat l.cum hæres.ff. de ligat.do.meus in d.c.Raynaldus.impugnat hanc theoricam Bal.& bene iudicio meo, quia ſi ille tex.in d.l.fi.§.fi. ſubtiliter pōderetur, conſiderat iuſtam ignorantiam, quo caſu ſequitur, ꝗ ſiue cauſetur ex codicillis prohibitis aperiri in vita teſtatoris, ſiue alio modo cauſetur ignorantia, ſi tamen iuſta eſt & excuſabilis, ſufficit ex eo, quia vbicūque
2 †ratio legis eſt amplior, diſpoſitio extenditur ad limites, & ad amplitudinem ipſius rōnis legis, l.regula.§.licet.& ibi Bar.& Bal.ff.de iur.& fac.igno.glo.in clem.1.de elec.& ibi do.Car.optimè facit l.pater filium.§.fundum.ff.de leg.3. l.cū pater.§.dulciſsimis.ff.de lega.2.& hoc voluit do.Abb. in c.ſicut.de teſti.licet ergo diſpoſitum illius legis ſit conceptum in codicillis prohibitis aperiri, nihilominus ratio eſt generalior propter iuſtam ignorantiam. Siue ergo ignorantia cauſetur ex codicillis prohibitis aperiri, ſiue ex teſtamento, dummodo ſit iuſta, & probabilis, excuſat venditorem & emptorē, & per conſequens non rectè dixit Bal.& vide Bal.in l.iubemus.in prin.C.ad Trebel. vbi allegat d.l. fi.§.fi.Ang.in l.fi.§.ſed quia.C.communia de leg.vbi dicit, ꝗ cautus debet eſſe aduocatus actoris, vt ſemper deducat ſcientiam alienātis, alias ſuccumberet. Sed debuit Ang.ſupplere ſecundum d.meum in d.c.Raynaldus.& bene, quod etiam debet deducere ſcientiam emptoris emēntis, quia ille §.ſi requirit ignorantiam vtriuſque. & pro limitatione dicti §.final.vide Paul.de Caſtr.conſilio 10.& contra Pau. de Caſtr.vide dom.meum in d.capitu. Raynaldus.in 67. colum.

ADDITIONES.

Adde Iaſonem in l.illam.C.de colla.& in l.Gallus.§.quid ſi is.in 5.col.ff.de lib.& poſthu.& in l.ſancimus.in 4.col.C.de iudi.& idem do.meus in l.licet.in 2.col.C.de pactis.

Ibi, quia vbicunque &c. Adde Bal.in c.2.requiris.de appellat. Roma.conſi.174.& eundem Corſet.in tracta.de poteſtat. Reg.chart.3.Geminia.conſi.39.cum ſeq.Curtium ſenior. cōſi.44.col.5.Iaſ.in l.1.ff.in ius voca.vt eant.l.1.§.fuit quęſitum.col.4.ff.ad Trebel.& Alexan.& ibi Carol.Molin.in conſi.59.attentis verbis.col.2.nu.3.verſi.& confirmari poteſt.vol.3. Gab.Sar.

24 *Argumentum.* VI.

1 Negatū de vno, de alijs videtur conceſſum, niſi ea ſint connexa.fallit in frequentato, vt hic.

1 TV† habes in c.nonne.de præſump.& in l.cum prætor. ff.de iudi.& in l.maritus.C.de procu.& in c.qualis.25. diſt.cum ſimi.quod ſi de vno negatur, de alijs concedi videtur. Limita primo ſecundum do.Ant.in ca.translato.de conſtitu.non procedere, vbicunque eſſent duo connexa, quia eo caſu expreſsio vnius operatur expreſsionem alterius.d.c.translato. Item limita ſecundum do.Ant.in cle.1. de reſcrip.quando prohiberetur vnum, quod eſt frequentatum, quia prohibitum videtur id quod non eſt frequentatum.facit ibi gl.& quod plenè ibi ſcribit do.meus.& vide quod voluit Pet.de Bellapertica, qui refert Cyn.in dicta l.maritus ꝗ ſi maritus prohibuit aliquid vxori, videtur ꝓhibuiſſe id quod erat ſimile.facit l.1.& l.filium habeo.ff. ad Macedo.vide plenè do.meum in d.c.translato.tene mēti has pulchras limitationes ad illa iura.

ADDITIO.

Vide do.meū in d.l.maritus.& in l.ſed & ſi quis.ff.de vulgar. & pup.ratio poteſt eſſe, quia connexorum idem eſt iudicium.vide per eundem do.meum in l.2.C.de tranſac. vbi infinita ſcripſi ad materiam connexorum poſt do.meum ibi. Adde do.Feli.in rub.de re iudi.in 4.col.

25 *Alienatio.* III.

1 Alienatio rei eccleſiæ ſi communi opinione reputetur vtilis eccleſiæ, licet re vera non ſit, valet.

1 SI prælatus† interueniente debita iuris ſolennitate alienat rem eccleſiæ, & communi opinione reputabatur illa alienatio vtilis eccleſię, licet re vera non eſſet, iſto caſu tenet alienatio, ſingu.eſt gl.in c.cum apoſtolica.de his quę fi. à pręla.de qua gl.fecit feſtum do.Ant.de But.ibi, & allegarem, quod habetur in l.tutor qui repertorium.§.ſi poſt.ff. de admi.tuto.bene facit quod habetur in l.quid ergo.§.ſufficit.ff.de contraria tute.acti.& per gl.in dicto ca.cum apoſtolica.in ver.profuturum.ſalua duas gloſ.quæ communi opinione doc.ſunt reprobatæ, in ca.fine exceptione.12.q. 2.& in ſumma ea.cauſa & quæſtio.quę dicunt, quod ſi alienatio fiat ex iuſta cauſa, & tamen interueniat ſolennitas canonica, & in caſu non licitò nec conceſſo à iure, tenet ipſo iure alienatio. refert & ſequitur do.meus do.Andræ.in c.quæ in eccleſiarum.de conſti.& in repe.c.Raynaldus.de teſta.in vlti.col.

ADDITIO.

De materia alienationis rei eccleſiæ, vide Guido. Papę deciſio.Grationopo.149.cum decem ſequentibus deciſio.& deciſio.594.& in deciſio.Tholoſa.quęſtio.97. Gabriel Sarayna.

DE

DE LITERA B.

26 *Beneficium.*

1 Beneficium principis ſimpliciter conceſſum, intelligitur cōceſſum pleno iure, & perpetuo.

2 Beneficia quæ, de ſe ſunt materialia, ſi conferuntur à Papa, intelliguntur conferri perpetuo.

1 BEneficium† principis ſimpliciter conceſſum, intelligitur conceſſum pleno iure.vt in authen.vt liber.de cęt. non ege.aur.anu.§.1.col.6.Et etiam videtur conceſſum ꝑpetuo, vt in authen.conſti.quę de digni.§.illud.colla.ea.ita pulchrè dixit Bal.in l.beneficium.ff.de conſti.prin.refert & ſequitur do.meus in c.cum dilecti.de dona.per quod di
2 cit ſe alias conſuluiſſe Romæ, ꝗ beneficia† quæ de ſe ſunt materialia, ſi conferuntur à Papa intelliguntur conferri perpetuo.quod eſt mirabile dictum, & menti tenendum.

DE LITERA C.

27 *Confeſsio* I.

1 Confeſsio prætextu erroris non poteſt reuocari poſt ſententiam diffinitiuam, ſecus ſi poſt præceptum de ſoluendo factum à iudice.

2 Præceptum iudicis de ſoluendo factum ante litis conteſtationem non habet vim diffinitiuæ, niſi factum ſit cum cauſæ cognitione.

1 LIcet† confeſsio prætextu erroris non poſsit reuocari poſt ſententiam diffinitiuam, vt in ca.fi.de cōfeſsis.& in l.error.C.de iur.& facti ignoran.tñ reuocari poteſt præceptum factum per iudicē de ſatisfaciendo poſt confeſsio
2 nem.præceptum ergo† factum per iudicem poſt cōfeſsionem ante litis conteſtationem non habet vim diffinitiuæ. iſtud dixit glo.valde notabilis iuncta theorica do.Abb.ibi in c.ex parte.1.in verſi.allegare errorem ſuum.de ver.ſig. & hoc etiam voluit notabiliter Barto.in l.non fatetur.ff. de confeſ.Quod tamen limita, niſi præceptum fuiſſet factum cum cauſæ cognitione, vtputa, quia fuiſſet datus terminus ad allegandum, quia tunc confeſsio non differretur mandari executioni.argum.in l.penultim.ff.eod.titu. quod not.

28 *Citatio.*

1 Citatio facta abſenti vt ſatisfaciat, vel compareat, alias, ꝗ iudex eum excommunicat, valet: nec ab ea poteſt appellari.

1 NOta practicam† hodiernam citandi, maximè in Curia Romana, vt ante citationem rei, antequam cōſtet iudici de delicto vel de debito, poſsit per ſuas literas ꝑcipere abſenti, vt ſatisfaciat vel compareat, alias excommunicat eum.iſta eſt gl.elegans, quam ad hoc inducit do.Abb.& dicit menti tenendam in ca.ex parte 1.de ver.ſign. Ex hoc.n. præcepto ante cauſæ cognitionem facto, non poteſt dicere reus ſe grauatum, ex quo iudex iuſtificauit pręceptum. nam propter illam iuſtificationem, vt comparet, reſoluitur præceptum in ſimplicē citationem ſi vult comparere. & fuit adinuenta hæc practica pro faciliori exitu iudiciorū. & pro hoc facit tex.iuncta gl.in l.de pupillo.§.meminiſſe. ff.de ope.no.nuntia.& vide latius de hoc do.Abb.& dominum meum in c.1.de cauſa poſſ.& proprie.

29 *Conditio* I.

1 Conditio impoſsibilis adiecta donationi cauſa mortis, non vitiat donationem.

1 COnditio† impoſsibilis adiecta donationi cauſa mortis non vitiat donationem.ſingu.eſt tex.in l.quæ ſub conditione.§.hoc edictum.ff.de condi.inſti.& illum tex.allegauit pro ſingu.Ludo.Roma.in l.impoſsibilis.ff.de verbor. obliga.

30 *Conſultatio*

1 Conſultationi ſi iuriſlator reſpondeat, quando dicatur introducere ius nouum, vel ius commune oſtendere.

2 Sententia principis facit ius quò ad omnes, ſecus eius conſultatio quando per eam non intendit diſponere ſed id quod iure cautum eſt, approbare.

3 Iura quæ diriguntur ad certam perſonam faciunt ius etiā inter alios, quando Papa reſpondet per uiam iuris.

QVando iuriſlator rñdet conſultationi, non introducit ius nouū, ſed ius cōe oſtendit.duas gl.habes in iure ca
1 nonico ſolitarias, quas †ſequūtur omnes ſcribentes ibi, & alijs locis.& do.Abb.in c.ſi diligenti.de foro compe.& in c.peruenit.de emp.& vē.& in c.cum ſimus.de reg.& in c. tuæ fraternitati.de ſponſalib.& matrimon.& in ca.paſtoralis.in 1.no.de exce.& in c.fin.de ſenten.& re iudica. Vnam habes in c.1.extra de filijs presby.& aliam in c.conſultationi de tempo.ordi. Sed ego non puto hoc indiſtinctè verū, niſi diceres diſtinguendo ꝗ aut iuriſlator reſpondens conſultationi determinat illam per ius commune, & tunc procedat theorica gl.& doc.aut determinat illam per id quod non eſt iure cautum, & tunc inducit ius nouum.& ad hoc adduco tibi text.rotundum & apertum à nemine ponderatum, niſi à me diuina fauente gratia in c.ex multa in ver.in conſultatione ius editur.de voto.quem te.ad hoc tene mēti.& adduco quod voluit Bar.in l.nemo.C.de ſent.& inter
2 locut.om.iudi.vbi dicit, ꝗ licet ſententia† principis faciat ius quo ad omnes, nō tamen facit ius eius conſultatio, ſeu reſponſio. Quod intellige verū, quando princeps per illam conſultationem, & reſponſionem non intendit diſponere, & introducere ius, ſed id quod iure cautū eſt, approbare. Adde tex.& ibi Gemi.in c.Romana.§.fi.de offi.ord.lib.6.
3 vbi colligitur argu.pro & contra, quod iura† quæ dirigūtur ad certam perſonam, faciunt ius etiam inter alias perſonas quando Papa reſpondet per viam iuris.ad hoc de iur.cal.c. 1.de quo per gl.in proœ.cle.& facit quod no.gl.in clemen. dudum.in §.huiuſmodi.in princi.de ſepul.& vide gl.in ca. Romana.§.cum ante.de app.eo.li.verſi.cui pro tempore. & pondera te.in d.c.multa.quia poſſet cauillari, cum dicat, ius in conſultatione editur, id eſt, editum eſſe oſtendit.ſed tene primum quod prædixi.

31 *Compromiſſum.* I.

1 Cōpromiſſum ſuper poteſtate eligendi non poteſt fieri, niſi omnibus canonicis conſentientibus.

2 Conſentire omnes de vniuerſitate debent in arduis explicandis, nec ſufficit quod actus explicetur per aliquos nomine aliorum.

1 COmpromiſſum ſuper† poteſtate eligēdi non poteſt fieri, niſi oībus canonicis & ſingulis conſentientibus, vnde nō ſufficit maior pars capituli, quia cuiuſlibet intereſt vt eligat per ſe, & non per aliū, ideo quilibet poteſt contradicere ne fiat cōpromiſſum, & ideo ſi compromiſſum fiat ab vno nomine omniū, alijs præſentibus & non contradicentibus, non valet, quia cum iſta res non ſit leuis, imo magnæ importantiæ, debent ſigillatim omnes requiri, & expreſsè cōſentire. Iſtud eſt dictū ſingulare & obliuioni non tradendū, Compoſtel.in c.in cauſis.de electio.quod dom. Abb.ibi reputat mirabile.facit in ar.d.c.in cauſis, & c.quia
5 ſcriptum.eo.tit. Ex quo ſume regulam quod in arduis† explicandis in vniuerſitate debent omnes expreſsè conſentire, nec ſufficit ꝗ actus explicetur ꝑ aliquos noīe aliorū, licet illi taceant & non contradicant, quia in re oneroſa & graui debet interuenire conſenſus expreſſus, per id quod voluit Inno.in c.in geneſi.de electio.& gl.in regula, is qui tacet.de reg.iur.li.6.& gl.in c.ſicut.de electio.in 6.& quod legitur & notatur in l.qui patitur.ff.manda.

ADDITIONES.

Caſus in quibus non ſufficit minor pars capituli, ponit Fel.in c.cum omnes.in 9.colu.cum tribus ſequentibus, extra de conſtitutio.

Latè tradit Hierony.Cagno.in l.ſemper qui non prohibet.in prin.ff.de reg.iur. Gab.Sar.

32 *Commiſſarius.*

1 Commiſſarius quod facit, fingitur factum per committentē.

1 ILlud quod fit† per commiſſarium, fingitur eſſe factū per ipſum committentem.id probatur in text.ad hoc celebri, in c.in cauſis.de elect.ſecundum doct.& domin.Abb.ibi, qui inducit ad quæſtio.& dicit ſe in facto fuiſſe conſultum.

fultum. Quidam testator mandauit certa bona sua distribui in pias causas secundum quod suis executoribus testamenti videbitur. illi executores elegerunt negotium priuilegiatum vt puta fabricam ecclesiæ. episcopus loci petebat quartam, bonorum legatorum, replicabatur ꝙ de relicto facto pro fabrica non debetur quarta, vt in c. fi. de test. Replicabatur quod testator nõ elegerat fabricam, sed executores, quærebatur quid iuris. Respondet do. Abb. quod non debebatur quarta quia illud, quod fit per executores, testamẽti videtur factum per ipsum testatorem. vnde perinde est ac si ipse testator elegisset fabricam, arg. opti. d. c. in causis & l. vnum ex familia. §. fi. ff. de le. 2. & ibi hoc firmat Bar. per illum tex. Et ex his. dicit haberi bonam practicam impediẽdi quartam episcopi, ꝙ vbi testator reliquit in genere ad pias causas cautela est ꝙ executor testamenti eligat aliquam causam priuilegiatam, ex qua non debeatur, quarta. & quæ sint causæ priuilegiatæ? dic vt legitur & notatur in dicto c. fi. & in c. 2. de sepul. Tene menti istud pulcrum & generosum dictum. faciunt quæ habentur & notãtur in c. mulieres de sent. excom. & in regula qui per aliũ de regu. iuris lib. 6. & in l. ita tamen. §. gessisse. ff. de admi. tuto. & in l. non solum. §. si mandato. ff. de iureiur. cum simi. Adde Bal. in l. distrahente. C. de reb. alien. non alie. quod cõmissarius præiudicat committenti scienti licet se non subscripserit. & sic illud quod facit commissarius nocet committenti.

ADDITIONES.

Adde quod dicit Feli. in c. inter cæteras. in 3. & 4. col. extra de rescrip. ꝙ paria sunt ꝙ quis eligat per se, vel quod alius ꝓ eo eius mandato. vt dicit ibi Panor. in 2. colum. consuluit Roma. consilio 116. vbi quædam dicit quæ faciunt ad propositum.

Ibi, ad pias causas. Istam limitatationem ponit Ias. in l. ita demum. in 2. col. in 15. fallen. C. de procu. & Fel. in d. c. inter. hic allegat. Gab. Sar.

33 *Clausula.* I.

1 Clausula, appellatione remota, intelligitur quo ad partem, nõ quo ad tertium.

1 VBi in† aliqua cõmissione, seu rescripto apponitur clausula, appellatione remota, intelligitur remota quo ad partem, non quo ad tertium. iste est casus vnicus & sing. in c. super eo. de offi. deleg. de quo fecit festum do. Ant. in ca. vt debitus. de appel. & in facti contingentia ita respondit per illum tex. tu adde quod voluit gl. in fine. in l. creditor. in prin. in ver. pone. ff. manda. quam retuli suprà singu. 6. inci. regula est, ꝙ nihil est innouãdum. Et adde aliud, ꝙ licet exceptio dilatoria sit proponenda ante litis contestationem. c. inter monasterium. de re iudi. ca. pastoralis. de exceptio. & quod ibi not. in l. fi. C. eodem. l. exceptionẽ. C. de probat. 3. q. 6. §. exceptio, intelligitur hoc esse verũ quo ad partes, secus quo ad tertium. sing. est casus secundum Angel. in l. si quis libertatem. ff. de peti. hæred.

ADDITIO.

Istud latè tradit Didac. Couarru. in practicis quæstionibus, c. 15. nu. 4. versi. 4. si ad amussim omnia. G. S.

34 *Clausula.* II.

1 Causula in fine apposita, non debet referri ad omnia præcedentia, quãdo ex tali relatione sequeretur absurdum, vel inconueniens, seu iurium correctio.

1 CLausula† in fine apposita, non debet referri ad omnia ꝑcedentia, quando ex tali relatione sequeretur absurdũ, vel inconueniẽs, seu iurium correctio. debet. n. esse vniformis rationibus præcedentibus, ad hoc vt clausula sequens referatur ad omnia: secus si potest reddi diuersitatis ratio inter præcedentia. textus est singula. & alibi censura canonica non reperitur secundum do. Abb. in ca. ecclesia vestra. 2. in ver. non debeat ad contentum, & alia quæ non sunt de forma referri. de elect. ad hoc vide Bar. in l. prætor. 2. ff. vi bo. rap. & in l. talis scriptura. ff. de leg. 1. & do. Abb. in de 2. requiris. de appe. & ꝙ no. in c. inquisitioni. eo. tit. & vide Bal. in l. 1. C. de diuer. rescrip. & in l. 1. C. de liber. præter. in l. 1. C. de legi. hæredi. & in l. 1. ff. de postu. Nico. de Neapo. in l. consi. ff. de carat. furio. Ioan. Imo. & domin. meum in cap. 1. de pactis. Barto. consi. 5. incip. Andriolus. Ludou. Roma. consilio 129. & 110. Paulum de Castro consi. 344. glo. singu. secundum Ange. post Guliẽ. de Cune. & Bart. in l. si idẽ cum eodem. ad finẽ. ff. de iurisdic. omni. iudic. vbi clausula refertur ad proximum præcedens, quando commodè attentari nõ potest ad omnia præcedentia. & licet do. Abb. fecerit sing. dictum c. ecclesia. facit optime te. in ca. cum dilecti. de dona. vide ibi scribentes, & vide do. Card. in clem. 1. §. fi. de iure patro.

ADDITIO.

Vide do. Nic. Boer. decisio. 146. nu. 3. & Roma. sing. 672. scis quod conditio. in fi.

35 *Careo.*

1 Careo verbum, intelligitur ipso iure.
2 Verbum decernimus est aliquando declaratorium, aliquãdo noui iuris introductorium.

1 VErbum† careo, intelligitur ipso iure. gl. est singularis & vulgaris in l. prouidẽdum. in verbo, careat foro. C. de postu. quam gl. reputant sing. Ang. Rapha. Fulg. & communiter omnes legistæ. & vide elegans consilium do. Pet. de Anchar. quod incip. ex curia negligentia. & est 6. in ordine, positum inter consilia Ioan. Cal. in tit. de feu. vbi dixit, quod licet verbũ careo, proferatur in futuro tempore, est tamen canon latæ sententiæ. & alle. gl. d. l. prouidendũ. & ratio est secundum eum, quia licet verba sint futuri temporis, si tamen sint de sui natura priuatiua, sunt canon latæ sententiæ. & alle. glos. d. l. prouidendum, vide plenè de hoc verbo, & similibus, do. meum in c. si diligenti. in versi. perdatur. super gl. de foro comp. Ego allego tibi aliam gl. in c. nouit. in vers. carere decernimus. de his quæ fi. à præla. sine consensu capituli. quam gl. allegauit ad hoc do. Abb. in ca. super his. de fide instrumen. Sed dici potest, ꝙ ibi non solũ
2 consideratur natura† verbi decernimus, quod est verbum declaratoriũ, vt per doctor. in d. c. decernimus. de iudic. aliquando est iuris noui introductorium, & hoc de sui natura vt in dicto c. decernimus. nam verba declaratoria licet nõ proferãtur in præteritum, sunt canon latæ sententiæ ita voluit do. Abb. in d. c. si diligenti. & alleg. te. iuncta gl. d. c. nouit, & ita sentit in dicto c. sup his. Sed iudicio meo potius consideranda est natura verbi Careo, in d. c. nouit. quã natura verbi decerno. nec apparet ratio quare ibi considetur potius natura vnius verbi, quã alterius, cũ gl. ibi dicat, ꝙ comprehendit vtrunque verbũ. & sic apertè sentit, ꝙ vtrunque verbum est canon latæ sententiæ, nam si voluisset denotare solum naturam verbi decerno, apposuisset dũtaxat illud, & non verbum careo, nam syllaba non debet poni superfluo in lege. vt dixit glo. in l. 1. ff. qđ metus cau. nec dictio, vt est gl. in c. solitę. in ver. tanquam. de maio. & obedi. facit ca. si Romanorum. 19. distinct. & l. ampliorẽ. §. in refutatorijs. C. de app. & quod voluit Bal. in rub. C. de contrah. emp. & quod legitur & notatur in procemio Gregor. & quod voluit Bar. in l. lecta. ff. si cer. pe. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. ob. ergo illa gl. latuit patres nostros. & non est vsque nunc ab alio ponderata. Tene menti, & idem dic in verbo vlterius quod sit canon latæ sententiæ. te. est iuncta theorica Bal. in c. cum accessissent. de constit. refert & sequitur ibi do. meus, & in d. c. si diligenti. vide ibi per eum.

36 *Citatio.* II.

1 Nuntius si citet præsente iudice, & mandante, habetur perinde ac si iudex citasset.
2 Iniuriam alicui dicens in uoce ita punitur, sicut dicẽs in scriptis

a SI nuntius[a] † citat præsente iudice, & mandante, habetur
1 perinde ac si iudex citasset, & est satisfactum solennitati l. 2. C.

l. 2. C. quõ. & quando iud. istud fuit singula. dictum Bal. in d. l. 2. & ampliat illum tex. cum sua gl. Barb. in c. consuluit. de offi. delega. & adduco tibi elegans dictum Ang. in auth. amplius. C. de fideicom. vbi dicit se habuisse de facto. monitio in casu illius authent. est fienda à iudice, si fuit facta per nuntium, vel epistolam, satisfactum est illi authen. & alle. gl. quam alibi dicit se nescire, in auth. de hære. & falc. §. quoque. in versic. de certo. & ista duo dicta refert do. meus in repeti. rubricæ de fide instru. in 4. col. & ratio esse potest, quia non refert an iudex moneat ore proprio, an per epistolam, vel nuntium. cum paria sint aliquid proferre in voce, vel in scriptis, vel per nuntium. tex. est melior in iure in l. non figura. in verbo, non minus valere quod scriptura, quam quod vocibus lingua figuratis significatur. ff. ad act. & obli. & vide gl. in ca. constitutionem. de sent. excom. li. 6. & tex. in c. vbi periculum. §. nulli. de electio. eo. lib. c. qui in aliquo. 1. dist. facit c. perlectis. 25. dist. & item apud Labeonẽ. §. conuitium. & l. lex Cornelia. §. si quis librũ. ff. de iniu. quæ duo iura allegauit Ludo. Roma. in quodam suo consilio, vbi consuluit, † ꝙ ita punitur dicens alicui iniuriã in uo
a ce, sicut in scriptis[b], licet aliter voluerit Bal. in l. 1. in prin. ff. de ver. obli. & in auth. habita. C. ne filius pro patre. Et adduco tibi dictum stupendum do. Ant. de But. in d. c. cũ causam. de iur. cal. vbi dicit, ꝙ licet c. 2. de confes. lib. 6. velit, ꝙ reus debet esse iussus & monitus à iudice, tamen sufficit ꝙ moueatur à iudice per nuntium, de quo dicto exclamat ibi Ioan. de Imo. dicens non fuisse dictum ab alio, & fortè singulare & memoria dignum. vide ibi domin. meum, & in d. rubrica.

ADDITIONES.

a Si nuntius. Adde in proposito do. meum do. Ias. in l. si quis id quod. in 3. col. ff. de iurisd. om. iudi. & in l. 1. §. si iusserim. in primo notab. ff. de acqui. pos. & in l. iubemus. col. fi. C. de testa. & plenè in l. fi. ff. de ferijs.

b Sicut in scriptis. ratio est, nam iniuria facta per epistolam dicitur verbalis. Rom. consi. 265. & do. Ias. in l. 1. ff. de verborum obliga.

Latè & eleganter id tradit Didac. Couarru. in c. si hęredes. nu. 7. in 2. conclusione. extra de testam. G. S.

37 *Cassatio.*

1 Constitutione cassata, non cassatur eius effectus per prius editus. fallit tamen in casu.

1 CAssata † constitutione non cassatur eius effectus per prius editus. bonus est tex. in ar. in c. quæ in ecclesiarũ de consti. vbi Papa cassauit nedum constitutiones, sed venditiones inde factas. & hoc collegit do. Abb. ibi. Sed iudicio meo te. est ibi clarus, & apertus, & non in argumentũ. nam vbi est tex. apertus, cessat argumentũ, per id quod voluit Io. And. in c. 1. de pac. & putat hoc procedere do. Abb. in d. c. quæ in ecclesiarum. vbi statutum tenuit. Tẽperat tñ, nisi in cassatione diceretur, vt constitutio habeatur pro infecta, quia tunc omnis effectus censetur sublatus. & alle. gl. notabilem in clement. vna in ver. pro infectis. de immu. eccle. & illam gl. fecit singularem do. Card. ibi. & dicit illum text. & gloss. singular. & se nescire alibi, & facere ad multa, inquantum reuocantur retro gesta, & Papa circa ea quæ sunt de iure positiuo habet potestatem illa reuocandi ex tunc. & magnifecit etiam illam gl. idem Cardi. in c. ad petitionem. de accus. & do. Abb. in c. si aliquando. de sen. excõ. do. Ant. & Io. de Imo. in c. cæterum. de rescri. Vide ibi do. meum. & limitauit illam gl. do. Car. in d. ca. ad petitionẽ. nõ habere locum, vbi ageretur de præiudicio tertij. vide do. meum in d. c. quæ in ecclesiarũ. in 15. col. vbi refert quæstionem quam habuit in facto do. Card. & etiam ipse, & dicit ꝙ do. Car. fuit sibi contrarius. vide eum ibi omnino. & vide do. Abb. in capitul. non debet. de consanguini. & affini. circa finem.

38 *Confessio.* II.

1 Confessio facta super crimine plenè præiudicat, quando fit in iudicio, & in præsentia iudicis, etiam nullo præcedente processu. & quando dicatur facta in iudicio.

1 COnfessio[a] † facta super crimine plenè ꝑiudicat, quando fit in iudicio, & in præsentia iudicis sui, quo casu plenè præiudicat, etiam nullo præcedente processu. argum. c. at si clerici. de iud. & singu. not. Innoc. in ca. qualiter & quãdo. 2. de accus. & facit tex. in c. 1. de accu. lib. 6.[b] quẽ ad hoc ponderat do. Abb. in d. ca. at si clerici. & vide Bar. in l. si confessus. ff. de custo. & exhib. reo. vbi dicit dictum Inno. habere locum quando confessio fit principaliter, & propter se. tunc. n. valet sine processu. argu. in illa l. secus si fiat incidẽter per quandam cõsequentiam. l. si filium. C. de liber. cau. & hoc dictum Bart. no. pro limitatione illius dicti Inno. & pro illa limitatione Bart. est gl. quam reputo singu. ca. ex pœnitentibus. 50. dist. in fin. quæ dicit, quod si promouendus confitetur suum crimen, non debet ex hoc puniri, sed solum repelli ab ordinis susceptione, quia ad hoc non agebatur. Et no. quod tunc confessio intelligitur facta in iudicio, non solum quando fit in præsentia iudicis, sed oportet ꝙ iudex sedeat pro tribunali, vt in l. penult. ff. de iustitia & iure. & vide tex. cum gl. no. 2. q. 1. in §. quando autẽ. & hoc quãdo causa exigit plenam probationem, secus si exigat semiplenam, tunc sufficit iudicem itinerare per locum iudicij. vide bonum tex. cum gloss. in l. voluit. ff. de interroga. actio. & vide do. Abb. in c. 2. de confessis. & in dicto c. qualiter & quando.

ADDITIONES.

a Confessio facta in criminalibus quando præiudicet. vide plenè Guid. Papæ decisio. Grationo. 339. vbi multa in hac materia ponit.

b Vbi dicit Inno. & c. Istud dictum Innocentij tenet Ang. & Ale. in l. 2. ff. de libe. & posthu. Felin. in ca. cum dilectus. 20. col. extra de rescri. Ale. consi. 34. in 3. vol. incip. visa inquisitione formata. idem Ale. in consi. 227. incip. visa inquisitione. col. 1. vol. 4. Panor. in consi. 25. incip. saluatore. in 1. col. Bald. in l. 2. C. de re iudicata. Mathesil. singul. suo 52. incip. nota vtilem. Contrarium tenet Ange. in consil. 297. incip. pro Dei nomine, pro prædictis duo examinanda sunt. & in consilio 178. incip. visis actis prædictis. & ibi adducit duo motiua. Gab. Sar.

39 *Confessio.*

1 Confessio inciẽdter facta non sufficit ad imponendam pœnã ordinariam. fallit in casu vt ibi.

1 COnfessio† incidenter facta non sufficit ad imponendã pœnam ordinariã. potest tamen iudex inchoare nouũ processum, & adducere illam confessionem ad probationem delicti. iste est casus singularis secundum vnam lecturam in c. 2. de confes. ad hoc facit quod not. Innoc. in c. per inquisitionem. de elec. & ꝙ voluit Io. And. post Compost. in c. mandatum. de rescrip. vbi dicit, ꝙ si in causa beneficiali reus confitetur se ius non habere, & actor nihil probat de iure suo, ꝙ inferior à Papa non põt procedere super illa instantia contra reum confitentem, quia nihil potest vltra libellum. de simo. c. licet heli. l. fi. C. de fideicommis. liber. sed inchoando postea nouam instantiam per viam inquisitionis poterit procedere contra illum, & eum priuare ex eius confessione, per notata in dicto ca. per inquisitionẽ. refert & sequitur istud dictum do. Abb. in d. c. 2. de confes. vide do. Antonium in c. causam quæ. 1. de testib. quem refert & sequitur ibi do. Abb. Hoc limita non habere locum in Papa, quia potest & consueuit incontinenti super illa instantia pronuntiare contra vtrunque. & alij conferre beneficium, secundum Io. And. post Compost. in dicto ca. mandatum. & dominum Abb. in dicto c. 2. hoc idem sequitur Arc. & alij scribentes post eum in c. fi. de iureiur. lib. 6. & Spe. in tit. de actio. & petit. §. super actio. versi. quid si reus. quod tene perpetuo menti.

ADDITIO.

Adde Hippo. de Marsi. in l. 1. in princip. nume. 36. ff. de quæst. Gab. Sar.

40 *Caro.*

1 *Ouæ quibus diebus comedere licet, licitum est etiam comedere saginam.*

2 *Carnis appellatione non venit lardum, nec sagina.*

1 PRo solatio dico tibi vnum, q illis diebus † quibus licitũ est comedere ouа, licitum est comedere saginã, gl. duæ sunt solitariæ & vnicæ. vna in c. presbyter. 81. dist. aliæ in c. admonere. 33. q. 2. ego pro illis duabus gl. allego tibi te. in
2 l. 1. C. de eroga. mili. anno. li. 12. vbi appellatione † carnium non venit lardum, & per cõsequens nec sagina. nam ibi ponuntur vt species distinctæ carnes & lardum. & ibi Bart. dicit not. q lardum non est caro, nec econtra, quia lardum & carnes ponuntur vt species separatæ, adeo quod secundum eum appellatione macellatorum carnium non veniunt macellatores carnium & lardi. tene menti, quia illa lex nõ solet allegari per aliquem pro illis duabus gl. de ceteti.

ADDITIO.

Nescio an id sit vsquequaque verum, cum lardum & sagina ex carne fiant, & nihil aliud sit sagina, quam pinguedo carnis, imò caro obæsa. vide tamen Barba. allegãtem illas duas gl. in l. 1. §. si quis simpliciter. col. 9. ff. de verb. oblig.

41 *Contractus.*

1 *Contractus emphyteuticus quando dicatur esse, & quando cõtractus locationis.*

2 *Emphyteusis ecclesiæ non transit ad extraneos hæredes.*

3 *Emphyteuticus contractus quando dicatur esse perpetuus, & quando temporalis?*

1 COntractus † præsumitur esse emphyteuticus, si locatio est perpetua, & pensio parua, & etiam ex qualitate pactorum, & ex cõsuetudine pensionis, & communi vsu loquendi, alias præsumitur esse contractus locationis, si pensio correspondet fructibus. gl. est singularis & peregrina in l. 1. §. 1. ff. de superfi. quam reputauit sing. Bal. in c. 2. de dilatio. & dicit hoc considerandum. Nam eum ibi, quia simplex locatio transit ad quemlibet hæredem, vt in l. viam veritatis. C. loca. sed † emphyteusis ecclesiæ non transit ad hæ-
2 redes extraneas. a de quo vide notata in c. in præsentia. de probatio. & per Lud. Rom. & Moder. & alios in l. etiam. ff. soluto matrimonio. dominus meus in dicto ca. 2. dicit, q Bald. verius diceret isto modo. Contractus emphyteuticus df il le, qui sub modica pensione datur ad meliorandum. ita dixit Bar. in l. 1. C. de iure emphyteutico. Et videmus quotidie emphyteusim concedi ad soluendum vnam libram pipe ris, vel decem solidos, & dicit quod ille est propriè contractus emphyteuticus, quando est & datur modica pensio & vilis, & interuenit melioratio, posito q in contractu essent apposita illa verba, locauit, quia verba debent intelligi secundum subiectam materiam. l. si vno. ff. loc. Si autem pensio esset magna, adeo q commensuraretur fructibus, qui ex re illa percipiuntur, tunc præsumitur esse locatio, & non contractus emphyteuticus, ex eo, quia repugnat naturæ emphyteusis. & ad hoc dom. meus adducit quod voluit Bal. in d. l. 1. C. de iure emphy. & dicit se aliàs in facto, consuluisse Bononiæ, cum fuisset concessa quædam domus in emphyteusim sub magna mercede, adeo q non daretur maior ex locatione, quod debebat fieri remissio si casu fortuito non poterat frui plenè domo illa. vide quod latè scripsit lucerna iur. do. meus in cap. propter sterilitatem de lo-
3 ca. Et an contractus emphyteuticus † præsumatur esse perpetuus seu temporalis, hic nõ examino, sed vide plenè domi. meum in cap. 3. de dilatio. vbi bellissimè discutit hunc passum.

ADDITIO.

a Non transit ad hæredes, &c. do. Alexan. cons. 38. incip. consideratis his de quibus in themate. in 2. volum. dicit, q ista est magis cõmunis. & in cons. 89. incip. Vtrum emphyteusis. in 4. volum. & vide eundem Alexand. in cons. 23. incip. opportunè consideratis. in 3. colu. vol. 1. Sed contrariũ tenet ipsemet do. Ale. in consi. 189. incip. viso & maturè discusso. in 5. vol. Gab. Sar.

42 *Cautio.*

1 *Cautio simpliciter facta intelligitur de nuda, & quomodo id intelligatur?*

2 *Cautio idonea dicitur, cum interuenit pignus, vel fideiussor.*

3 *Cautio sufficiens, & idonea si à lege requiratur, debent dari fideiussores & pignora. Et quid si præstari debeat mediocris cautio? vel cautio cõpetens? Et quid si dicatur, caueat vel satisfet? an reus præstare possit vel pignora, vel fideiussores, an verò vtrunque præstari oporteat?*

1 CAutio simpliciter † facta licet intelligatur de nuda. vt in l. ancimus. C. de verbo. signifi. cum similib. tamen nõ debet esse nuda à validitate, debet. n. esse valida. gl. est sing. in l. huiusmodi. ff. de legatis primo. Itẽ non debet esse nuda ab obligatione bonorum, vel à pœna. ita pulchè dixit Bart. in l. si prius. ff. de operis noui nũtiatione. facit gl. in l. 2. §. si debitetur. ff. de iudicijs. & in l. 1. §. hoc autẽ. ff. si cui plusquã per l. Falcidiã. Sed gl. habet in c. prima. igitur. de consecra. distinct. 4. quæ dicit, q simplex cautio intelligitur idonea cautio, licet secũdum eum lex dicat, q cum dicitur idonea cautio, intelligendum sit pignus, vel fideiussor. l. 4. §. addici. ff. de fideicommiss. liberta. quod est mirabile. & videtur illa gl. obstare d. l. sancimus. nisi dicas secundum dominum meum, Dominum Andræ. in rubrica, de pignor. q illa gl. procedit in cautione expressa à lege, in qua interueniũt pignora. l. si mandato Titij. §. fi. ff. mand. Mihi videtur, quod tũc simplex cautio dicitur idonea cautio, qũ lex requirit, & vult quod sit certissima. ad hoc põdero d. c. prima. igitur. in ver. certissima cautione. & gl. ibi dicit, ex eo q dicit certissima, nota argumentum q simplex cautio & c. & certè ad hoc doctores non animaduerterunt. Nota etiam quãdo
3 lex † seu aliqua dispositio requirit sufficientem, & idoneã cautionem, q eo casu debent dari fideiussores & pignora, vt in dicta l. si mandato Titij. §. fi. Sed quid si promittatur, & debeat præstari mediocris cautio? dic q tunc venit obligatio omnium bonorũ. casus est singu. in l. filio. ff. vt lega. nomi. caueatur. secundum Ludo. Roma. in l. diuortio. §. interdum. ff. solu. mat. Quid si dicatur cautio competens? dic quod intelligitur fideiusio, seu pignus gl. est sing. in l. si de bitori. ff. de iudic. secundũ do. meũ in rub. de pig. sed etiam fecit sing. Lud. Roma. in d. l. diuortio. §. interdum. Et quid si dicatur, caueat vel satisfet? dic q si est suspecta persona, debet cauere cũ fideiussore. gl. est sing. in l. pen. §. & cũ res. ff. de peti. hær. vide quod habetur & notatur in c. ad nostrã 1. de iureiur. in c. Pisanis. de rettit. spo. & in c. per vestras. de dona. inter vir. & vxo. & dot. post diuor. restit. & in c. qm̃ frequenter. §. in alijs. vt lite non conte. cum si. adde tñ elegans dictum. Bal. in l. vniuersa. C. de preci. impera. offe. Statuto cauetur, q quando petitur compromissum, caueatur idoneè, quod intelligitur arbitrio iudicis. & refert se ita in facti contingentia consuluisse refert & sequitur istud dictũ Bal. do. meus in rub. de pig. Et licet in facto sequerer istud dictum Bal. tamen mihi videtur dicẽdũ aliter intelligi idoneè cauere, sed idoneã cautionẽ, pignora vel fideiussores, vt in d. l. si mãdato Titij. §. fi. & in d. l. 4. tunc sic, quãdo duo debentur alternatiuè, optio competit debitori. regula, in alternatiuis. de reg. iur. li. 6. l. plerunque. §. gener. ff. de iure do. si ergo qui idoneè cauet, debet præstare fideiussores, seu pignora, ergo sufficit illud præstare, quod sibi videtur, dummodo illud sit sufficiens & idoneum, quia dato sufficienti & idoneo fideiussore, iudex poterit dicere, ego volo pignora & non fideiussores, & econtra, datis sufficientibus pignoribus, seu sufficienti pignore, iudex non poterit dicere, volo pignus, sed fideiussores. Dictum tamen Bal. putaré procedere, quando esset dubium de idoneitate cautionis, quia tunc iudex posset arbitrari dicẽdo, volo q des pignora, & non fideiussores, & econtrà, quia forsitan dubitaret de idoneitate fideiussoris seu pignoris, secus si liqueret & cõstaret, & hoc ponderabis, quia istud tẽperamentũ à nemi

ne habui, nisi ex ingenij fabricatione diuina præcedente gratia, & adduco in simili quod voluit Bar. in l. 2. ff. de effrac. & expila. vbi vult, quod quando constitutio prouidet simpliciter loquendo impersonaliter, puta, suspendatur ab officio, vel beneficio, amputet sibi man' vel cõdẽnet ad mille, vel per verba similia, in pœnis alternatiuis optio debet dari reo, quia in pœnis est minor interpretatio facienda. vt in iuribus vulgaribus, regula, in pœnis. de regulis iuris. libro sexto. cum. simi refert & sequitur istud dictum Bart. do. Abb. in ca. à crapula. de vita & hone. cleri. & in alijs, locis. Cum ergo in casu nostro d. l. si mãdato Titij. loquatur impersonaliter, per consequens optio debet dari reo.

ADDITIO.

Item adde quod cautio prætoria non debet esse nuda à pignore, & fideiussoribus. Ias. in l. iubere cauere, colum. 1. de iurisdictione omnium iudicum. Idem tradit Barthol. Chassen. in commentar. consuetudi. Burgund. in 6. rubri. §. 4. *entre gens nobiles.* in verb. *caution suffisante.* in prin. & Hieron. Cagnol. in l. plus cautionis. circa finem. ff. de regulis iuris. & faciunt quæ notat Andr. Tiraquel. in tracta. de pœnis temperand. in causa. 51. nu. 40. Gab. Sar.

43 *Concessio.*

1 *Concessio simpliciter facta intelligitur facta ad postulationẽ, non motu proprio, & quid in concessione legis?*

1 COncessio simpliciter † facta ineligitur facta ad postulationem, nisi exprimatur motu proprio. c. si motu proprio. de preben. lib. 6. ita dicit Bart. in l. quisquis. C. de bõpe. sublat. lib. 10. Sed quid in concessione, quæ fieret per legem? vide eundem Bar. in l. 1. circa finem. C. de bon. vocã. & per hoc intelligas quod voluit Bal. in l. 1. C. de fruct. & lit. expen. dicit enim, princeps concesit priuilegium filiofami. vt possit testari de bonis suis, nulla legitima relicta patri, nunquid pater hoc itidem facere poterit? Distinguit aut princeps concessit hoc ad instantiam filii, quod semp præsumitur, nisi appareat, & exprimatur, & fiat mentio de motu „pprio, vt d. c. si motu „pprio. & tunc pater hoc itidẽ facere poterit aut princeps motu „prio cõcessit & tũc pa. nó. potest. 16, quia primo casu non cessat ratio auaritiæ, & ambitionis. Secundo casu sic. Sed hæc ratio non satisfacit mihi. pondera.

ADDITIO.

Vide do. Ias. in l. 3. ff. quod quisque iur. Gab. Sar.

44 *Collecta.* I.

1 *Collectus soluere grauatus potest dicere officiali, ostende mihi si sum in quinterno, & si in eo nõ reperiatur, iniustè grauatur, & qualiter probetur, quod non sim descriptus in libro?*

1 ILle qui est grauatus † vt soluat collectas, seu tributa, potest dicere officiali, ostende mihi si sum in quinterno, & si non reperiatur, iniustè grauatur. tex. est peregrinus iuncta theorica Bart. in l. ducennarii. C. de exact. trib. lib. 10. Et qualiter probetur, quod nõ sim descriptus in libro? dic quod cum ista negatiua sit coarctata ad certam scripturã est probabilis, & incumbit onus probandi illi qui ita negat per tex. d. l. ducennarij. & ad idem bonus tex. in l. cum lege. de probatio. & idem firmat Bar. in l. ei qui. in fi. C. de appellatio. vbi si dico, quod sententia est nulla, quia non fuit citatus, & volo probare per inspectionem actorũ, possum & mihi incumbit onus probandi. de quo adde nota. per Bald. in leg. actor. C. de probatio. & in leg. hoc iure. & in l. in illa. ff. de verborum obligati & Hostien. & docto. in c. bonæ. de elect. bonus tex. in c. conquerente. de cleri. non resi. vbi ista negatiua, quod quis non residerit in beneficio probatur per diligentem inquisitionem in loco factam, vbi residere debet.

45 *Commixtio.*

1 *Corruptum cum incorrupto licitum est commisceri.*

1 LIcitum † est commisceri corruptum cum incorrupto. text. est celebris in l. omnia. C. de conditis in publicis horreis. lib. 10. & ibi Bar. dicit illum tex. ad hoc esse menti tenendum, quia contrarium secundum eum dicerent laici, quod non est verum vt ibi.

ADDITIO.

1 Vide Roma. sing. 532. fui interrogatus ab vno episcopo. & ibi late in additio. Gab. Sar.

46 *Collecta.* II.

1 *Collegium nouiter ingressus non tenetur pro debito antea cõtracto. idem in cue nouiter facto, & in successore.*

1 QVi de nouo † venit in collegiũ, non tenetur pro debito antea contracto. quod facit, vt ciues nouiter recepti, non teneantur ad collectas, quæ pro debitis antiquis ponuntur. ita no. sing. Dy. in l. incola. ff. ad municip. allegãdo. l. prouidendum. C. de decurio. lib. 10. & ibi Bar. refert & sequitur Dy. & Roma. sing. 490. qui uouiter. & ibi in ad dit. Et vide Bar. in l. 1. §. si hærede. in fi. ff. ad legem Falcid. & in dicta. l. incola. & Bal. in apostillis in l. 1. ad finem. ff. q cuiusque vniuer. nõ. vbi ponit aliquas regulas, & pulchras quæstion. & adde Bar. in suo tractat. represaliarum. in 4. q. 1. stio. primæ quæsti. principalis, prope finem. Et not. illum tex. quod successor in officio non tenetur pro debito præcessorum. & de hac quæstio. vide Iaco. de Belui. in corpore, vt nulli iud. §. hoc vero iubemus. collatione 9. & vide Bar. in l. ciuitas. ff. si cer. peta. & ibi plene per Moder.

47 *Conditio.* II.

1 *Conditio si nupserit, habet tempus limitatum à iure, quo debet adimpleri scilicet triennium post pubertatem.*

1 ITa † conditio, si nupserit, habet tempus limitatum à iure, quo debet adimpleri, scilicet triennium post pubertatem, iste est casus mirabilis secundum Bartol. in l. 2. §. ad filiorum. C. quando & qui. quarta pars debetur. libro. 10. quod no. quia facit ad multa. & vide Bal. in l. sancimus. C. de nupt.

ADDITIO.

Vide domi. meum Ias. in l. 2. col. quarta. C. de institut. & substitu. Gab. Sar.

48 *Collecta.* III.

1 *Collecta si officiali soluatur, qui postea aufugit, non imputatur soluenti.*

2 *Collegij priuilegio gaudet, qui ex eo extrahi debet, donec illud declaratum fuerit.*

1 SI soluatur † alicui officiali collecta, si postea aufugit, non imputatur soluenti. casus est peregrinus, & hoc not. ibi
2 Bar. in l. pro his quæ. C. de naufrag. lib. 11. Licet aliquis † debeat extrahi de vno collegio, quod intrauit. nihilominus gaudet interim priuilegio, donec illud declaratum fuerit, quia cũ sit in possessione iuris illius priuilegij, debet gaudere priuilegio illo. arg. ff. de aqua quoti. & æsti. l. fina. ita not. Bar. per illum tex. in l. 1. ad finem. C. de collegijs. li. 11. quod no. Et no. aliud secundum eum ibi, quod si vnus de vno collegio remouetur, & alius subrogatur, quòd hoc debet fieri de voluntate & consilio eorum, qui præsunt collegio, vt ibi per eum. vide ad hoc no. in c. constitutus. de electio. secundum vnam lecturam, vbi recedenti de collegio non potest pro futuris reseruari vox in electione, licet possit vnus qui non sit de collegio dare vocem in illo collegio, si omnes voluerint. c. scriptum. eodem ti. & c. bonæ. de postula. prælat. & vno contradicente non posset, secundum Compost. in dicto. c. scriptum. vbi refert Ioan. And. in nouella. vide Ludo. Roma. in singularib. ita addit dominus meus dom. Alex. de Imol. ad d. l. 1. circa finem.

49 *Clericus.*

1 *Clericus beneficiatus decedens transmittit fructus perceptos ex sua prebenda ad hæredes, & an id procedat in simplici clerico?*

1 SI clericus † decesit post fructus perceptos præbendæ suæ, potest transmittere ad hæredes suos. Istud dicit gl. celebris in l. 1. C. de anno. ciuili. lib. 12. quam sequitur ibi

Bart

Bart.& alleg.c.1.de offic.ordi.lib.6.& remittit se ad no.p eum in l.diuortio.ff.solu.matrimo.sed debuit allegare ꝙ legitur & notatur in c.præsenti.de offic.ordin.eo.lib.& ꝙ plenè not.in c.fina.de pecu.cleri.& ibi vide do.meum do. Anto.plenè,vbi allegat plures gl.& plenè per do. Abb.in repetitio.c.cum esses.de testib.vbi de hoc.adde tex.in ca. relatum.2.eodem ti.vbi habetur,quod transeat ad succes sores,& est communis opinio doc.in clerico de beneficia to habente administrationem. In clerico vero simplici,est maius dubium secundum doct.ibi.vide Bal.& Soli.in authen.licentiã.C.de episc.& cler.& doct.in l.commodis.ff. de reiud.quos refert do.Alex.de Imol.in d.l.1. in addit.

50 *Confessio.* *IIII.*

1 Confessio extraiudicialis qua confiteor dominium rei meæ esse tuum,non præiudicat mihi,nisi in iudicio fiat.

1 CONfessio extraiudicialis qua ego confiteor dominiũ rei meæ esse tuum,non præiudicat mihi.l.cum falsa. C.de iur.& fac.igno. Sed si est facta in iudicio est secus.ita not.Bar.per illum tex.in l.rura.C.de omni agro deser.lib. 11.& facit ratio,quia vestitur calore iudicij.ar.l.cum ostẽdimus.§.fin.ff.de fideiuss.tut.& l.eum pro quo.ff.de in ius vocan.& in l.1.de iudic.secundum vnam lecturam,quam dat ibi dominus meus.l.si quis vxori.§.si seruum fugitiuum.ff.de furt.l.manumissio per lictores.ff.de manumiss. vindi.& tex.in d.l.cum ostendimus.§.fi.allegant pro singulari scribentes l.1.in prin.ff.de verborum obliga. quia propter calorem iudicii omnis dispositio fortificatur vltra suam naturam.

ADDITIO.

Vide de hoc latè Rebuf.in tractatu nominationũ.q.12.nu. 16.versi.secundo requiritur.Gab.Sar.

51 *Consuetudo.*

1 Gabellæ vẽdicio facta vltra solitũ morem & modũ est nulla.
2 Notarius debet opponere in instrumento clausulas cõsuetas, nõ incõsuetas,alias ẽ suspectus de falso,& de eo puniri põt.

1 OFficiales deputati ad vendendum gabellas, debent vendere more solito, si tamen contractus venditio
a nis est celebratus vltra solitum morem[a] & modum, est nullus.ad hoc bonus tex.in argumentum in l.1.C.de pascuis publ.vel priuatis.lib.11.quia intelligitur concessa potestas,vt vendat more solito,secũdum Bar.ibi. optimè facit ad hoc l.domini prædiorum.C.de agri.& censi.lib.11. & ibi Bar.dicit casum illius legis sing.esse notãdum, quod si consuetudo est,quod colonus soluat certum quid domino,quod tenetur ad præstationem illius rei,licet pactũ, non extitit.& ratio est,quia res intelligitur concessa secundum morem solitum.faciunt ea quę habentur & notantur per docto.in l.si priui.§.rectè.ff.de aqua pluuia arcen. & in l.excepto.C.loca.& quod voluit Bal.in l.fin per illũ tex.C.de fideiusso.& quod voluit idem Bal.in rubri.C.de fide instrumen.& in rubri.C.de his quæ in fraudem credi. & in titu.de loca.in additio.ad Spec.& in l.fin.C.de fideicõmiss.& quod voluit Petr.de Ancha.in c.causam. quæ.2.de
2 testib.vbi dixit,quod notarius tñ in conficiendis instrumẽtis debet apponere clausulas consuetas apponi,tamen dicitur esse suspectus de falso,si apponat inconsuetas. & pro primo dicto allegat gl.in d.l.si.C.de fideicommiss.& in dicta l.excepto.& ꝙ debeat puniri de falso.alleg.l.iubemus ad si.C.de testamen.hoc idem voluit Bald.in l.quoties.§. si quis.ff.de hæred.instit.& alleg.d.l.iubemus.Sed no.Ioã. de Imo.in dicta.l.quoties.§.si quis.damnat hoc dictũ Bal. per legem quam alleg.quia illa lex loquitur in testamẽto, inquantũ dicit ibi te.ibi,tam necessaria causa dolosè &c.dictum tamen in se est verum,vt alibi dicam, si dabitur facultas dicendi.faciunt ea quæ plenè notantur per dominũ meum in repetitio.cap.cum M.Ferarien sis.de constitu. in versi.sicut consuevit.vbi plenè de hoc videas.& videꝙ voluit Bartol.in l.rem priuatã.C.de priuileg.domus.Aut. lib.11.vbi dixi argumento illius legis,quod si de consuetudine ciuitatis est,quòd comitatenses sint soliti portare certum quid ad certum locum,quod nõ poterunt cogi,vt portent rem illam ad longiorem locum,& magis distãte. & facit ad prędicta bonus tex.in l.qui semisses.ff.de vsuris & l.vel vniuersorum.ff.de pigno.actio.& quod voluit Ludo.Roma.in sing.

ADDITIO.

Vltra solitum morem.&c.Faciunt ad propositum quæ dicit Feli.in c.1.in 2.col.extra de litis contesta.Faciunt quæ plenissimè dicit Iaf.in l.certi condictio.§.si nummos.in tertia col.ff.si certum peta.& in l.vt liberis.in 3.col.C.de collatio.Felin.in c.literis.extra de fide instrumen.in 7.& vlti. col.Feli.post Barba.in c.cum M.Ferrarien sis.in tertia col. extra de constitu.vbi plenè tractat,quod à solitis bonum est argumentum.Gab.Sar.

52 *Colonus.*

1 Coloni,qui faciunt cultiuari agros per inexpertos, tenentur dominis,si ex hoc agri fiant deteriores.

1 COloni, qui faciunt laborari & cultiuari possessiones, & arbores p indoctos,ineruditos,& nõ expertos cultureꝙ,si prædia ex hoc effecta sint deteriora, tenẽtur dominis,quia imputandum est ipsis colonis,cur ineruditos miserint ad culturam.iste est tex.hoc directè probans secundum Bar.ibi,in l.1.C.de mancip.& colonis patrimon.lib. 11.quod no.contra colonos.

53 *Citatio.* *III.*

1 Citatio de comparendo potest fieri per nuntium absque literis. fallit si citentur clarissimi.Et quid si quis citetur,vt ostendat iura sua?

1 LIcet citatio de comparendo posset fieri per nuntium absque literis,vt in l.si interpellatur.§.1.ff.de arbit. & tetigit Bartol.in l.Palatinos.C.de collat.fund.fisca.lib.11. & in l.missi.C.de exacto.tribu.lib.10.tamen hoc fallit in clarissimis,nam citatio facta illis nunquam valet, nisi fiat per scripturam.singularis est casus in l.quoties.C.de digni. lib.12.& ratio reddi potest,quia iura deferunt dignitati. optime facit c.quia pontificiali.de offi.deleg.lib.6. & ca. quam periculosum.de senten.excommu.eo.li.facit quod voluit Bal.in l.quicunque.C.vbi senat.vel clarissi.&.l. milites.C.de quæstio.Sed quæro,quid si citor te, vt ostendas iura tua,an valeat talis citatio,siue ego citans sim priuatus siue in dignitate constitutus? dic quod non valet,sed est ipso iure nulla,quia tex.iuris est,quod nemo debet cogi ostẽdere titulum suæ possessionis.l.cog.C.de petitio.hęredit. ita dicit Bar.per illum tex.in l.1.C.de cõduct.& procurat. siue acto.prædi.fisc.& domus august.li.11.ego adduco ꝙ legitur & notatur in c.1.de.probationib.vbi quis non tenetur edere instrumenta,& iura sua contra se,facit l.nimis C.de testib.& l.qui accusare.C.de edendo:& 4.quæst.3.§. qui intendit.cum similibus.

ADDITIO.

Iaſ.præceptor meus in §.quadruplũ.in 3.col.Insti.de actio.& Feli.in c.1.in 6.col.extra de iudi.Gab.Sar.

54 *Custodia*

1 Iudex si præcipiat aliquem detineri sub custodia, an debeat mitti in carcerem?
2 Carcerare aliud est,& aliud custodire. & an carcer detur ad pœnam de iure ciuili,& quid de iure canonico?

1 IVdex precipit quod aliquis detineatur sub custodia,an debeat mitti in carcerem? dic quod non.gl. habes quam ad hoc reputo celebrem,in leg.agens.C.de decurio.libro. 10.vbi dicit,quod aliud est mittere in carcerem, & aliud sub custodia detinere.& hoc voluit ibi Bar.& facit secundum eum l.2.C.de exact.tribu.lib.10.Et ex hac l.infertur
2 & notari potest,quod t carcerare aliud est,& aliud custodire. Tex.videtur in contrarium in leg.aut damnum.in §. solent.ff.de quæstionib.vbi carcer.fit ad custodiam.ad idẽ leg.1.ff.de priua,carceribus & leg.incredibile.C. de pœnis.quod est verum,vbi est pœna certa pro delicto,secus vero vbi nulla esset certa pœna,quia tunc diceretur carcer ad

cer ad pœnam,non ad custodiam.te.in l.senatus. ff. de iniur.& in l.1.§.fin.ff.de aleato. & Bart.in dicto §.soient. & in l.imperium.ff.de iurisdictione omnium iudic. Cy.& in l.1.C. de infamib. Et quid de iure canonico? dic quod ad pœnam.tex.est in c.quamuis.de pœn.lib.6.& vide Ludo. Rom.in sing.711.incip.tu scis quod de iure ciuili.

ADDITIO.

Adde quæ latè scribit do.Hippol.de Marsi.in practi.crimi.in §.attingam.nu.26. Gab.Sar.

55 *Conditio personæ.*

1 Promissio regulatur secundum qualitatem personæ,cui promittitur.
2 Maritus legans vxori lectum,intelligitur de viduali.
3 Sartores non possunt accipere profactura vnius clamidis,nisi vnum florenum.

1 ALiquis promisit mihi facere vestem, seu clamidem, an sufficiat,quod dem illi vnum florenum? Bart.per tex.iuncta gl.sua in l.fortissimis.C.de mili.veste,libro.12. dicit,quod debet considerari conditio personæ,nam si ꝙ mittitur secundum eum vni militi,vel vni doctori,debet esse maioris pretij,secus si alicui vili personę.optimè facit l.plenum.§.equitij.& quod voluit ibi Bald.ff.de vsu & ha
2 bi.Maritus legauit t vxori suæ lectum, an intelligatur de serico? dic quod non,sed de viduali.quia verba debent intelligi secundum conditionem personę, cui diriguntur. & vide tex.& quod voluit ibi Bal.in l.ex militari.ff.de testa.milita.& quod voluit Bar.in l.codicillis.§.instituto filio.ff.de legat.2.& quod voluit Pet.de Anch.in c.solitę. de maio.& obedien.& do.Abb.in c. Raynutius.de testa.vbi dixit,quod verba sunt intelligenda secundum qualitates ꝙ sonarum,inter quas proferuntur.& alle.c.magnę.de voto & vot.redemptione.& capi.requisisti.de restam.vbi ponderatur,an relictum fiat à consanguineo, an ab extraneo. & vide gl.in c.deinde.26.distin.c.cum sim.Et nota vnum
3 contra sartores, t vt non possint pro factura vnius clamidis accipere,nisi vnum florenum.ita colligit Bar. in argu. in dicta l.fortissimis.& vide gl.notabilem Instit.de rerum diuisio.§.cũ ex aliena,quę dixit,quod valet consequentia, fartor,ergo fur.Adde ꝙ voluit Bar. in l.1.in 2.col.in prin. ff.ad legem Falcid.vbi dixit,quod verba debent intelligi secundum qualitatem personæ,ad quam referuntur.alleg.d. l.plenum.§.equitii.& l.si quis exhęredato.ff.de iniuto ru. & irrito testamen.& vide Bal.in authen.ex testamento.C. de collatio.vbi idem quod in d.§.equitii.& idem in l.pen. alias fi.C.de leg.In contrarium vide Bart.in l.librorum.§. fin.ff.de leg.3.per illum tex.& in l.fi.§.vxori.ff.de auro & argẽ.leg.& in l.stratum.ff.de verb.sign. adde etiã quod voluit Inno.in c.pastoralis.de donatio.& ibi Ab.in fi.& no: in c.fi.de offic.Archi.facit quod voluit Geminia.in c.legitima.in ver.recognoscant.de appel.lib.6.

ADDITIONES.

Adde plene de materia per Feli.in c.causam quę.in 12.col.de rescrip.& in c.cum quę.in fi.de re iudi. Faciunt quæ dicit Iaſ.in l.1.in prima col.C.de leg.vbi ponit istam decisionẽ de certo legato vxori.

Conditionem personę esse inspiciendam scribit latè Barth. Chassæn.in commentar.consuetu.Burgund.in rubri.11. in §.*Seigneur quand.*in verti.*& sur iceux les frais*.in fin.& Hierony.Cagno.in l.quoties idem sermo.ff.de regulis iuris.Gab.Sar.

56 *Consuetudo.*

1 Officiales quãdo creantur,debet mos antiquus seruari,alias electio est nulla.

1 VBicunque t creantur aliqui officiales,debet mos antiquus seruari,alias creatio seu electio est nulla. casus est in l.actuarios.C.de num.& chartu.lib.12.dicit ibi Bar. no.hic casum,quod syndicus creatus non cõgregata vniuersitate ad sonum campanę,vel alio sono, vel non congregata in loco vbi alias consueta fuerat cõgregari, vel nõ congregata de mandato superioris,prout consueuerat,nõ dicitur legitime ordinatus.& dicit ita de facto se obtinuisse per dictam.l.actuarios.

ADDITIONES.

Contra istud singulare faciunt ea quæ dicit dominus meus do.Io.in l.vniuersis.C.de precibus Imperato.offeren. & in l.1.in 2.col.ff.de legibus.Felin.in ca.cum dilecta.in 18. col.de rescriptis.

Vide Bart.Chassæ.in comm.consuet.Burg.in 1.rub.in versi. *mesſiers & sergens.*nu.7. faciunt ea quæ ad hoc cumulauit diffusè Didac.Segura in repe.l.3.§.fi. nu.31. cum multis sequen.ff.de li.& postu.& quę ibi addidit Didacus Perez. Gab.Sar.

57 *Citatio.* *IIII.*

1 Citatio in criminali quomodo debeat fieri?

1 NOta modum citandi cum debeat ferri sententia contra absentem in causa criminali,quod debeat fieri cõminatio,quod nisi citatus infra talẽ terminum veniat, feretur sententia condemnatoria contra eum,non ergo sufficit ipsum citari simpliciter ad audiendum sententiam, sed quod veniat,alias sententia feretur contra ipsum.glo. habes notabilem in l.si apparitor.C.de coarctatibus principum.lib.12.quam sequitur ibi Bar.& idem dicit in ciuili vbi lite non contestata potest ferri sentẽtia, vt si quis est absens,quod debeat fieri comminatio loco predicto,alias non nocebit,secundum eum. Ego dico,quod iste modus citandi seu monendi optimè probatur in c.tum ex literis. ad finem.de in integrum restitu.& illum tex.ad hoc proposito à nemine vidi inductum.

58 *Compromissum.* *II.*

1 Solennitas iuris ciuilis censetur sublata,si dicatur,quod possit procedi nulla iuris solennitate seruata.Sed ea quæ sunt de iure naturali,remanent. Et an per hoc verba auferri possit defensio? & an examinari possint testes nulla parte præsente,& sine iuramento,& diebus feriatis, & an admitti possint inhabiles? Et an procedi possit sine citatione?

1 FVit factum compromissum in quendam,vt posset procedere nulla iuris solennitate seruata,quid importẽt, ista verba? dic quod tollitur omnis solennitas iuris ciuilis, ea vero quę sunt de iure naturali remanent, nam si de iure naturali,vel diuino in ore duorum vel trium stat omne verbum.cap.cum esses.ca.relatum.de testa.c. licet vniuersis.cap.in omni negotio.de testi.sufficit quod res constet per duos testes,etiam si esset maleficium.l.1. & diuus.ff. de testamen.mili.& l.Lucius.eodem titu.Et an possit auferri defensio per verba prædicta? dic quod non, cum defensio sit de iure gentium.le. vt vim.ff.de iusti.& iure.& no.in l.pactum.ff.de pact.in gl.magna.& est tex.rotundus & expressus in clemen.pastoralis.de re iud.& de hoc vide Bar.in l.filiusfamilias.ff.de donatio.Et an per prædictam clausulam possint examinari testes nulla parte præsente, & sine iuramento,& diebus feriatis,& possint admitti p sonæ inhabiles prætextu dictorum verborum? vide eundem Bar.in dicta l.filiusfamilias.ff.de donatio.Ego addu co tibi Lud.Roma.in repet.rubricæ.ff.de arbi.in 7.col.& Bar.in l.1.ff.de testa.mili.& in extravaganti,ad reprimendum.super verbo,videbitur.Et an prætextu talium verborũ iudex possit procedere sine citatione? vide ibi per cũ. & vide Dominum meum domi.Andræam, in c.1.de cõstitu.vbi loquitur de clausula,;prætermissa obseruatione legum.& de primo dicto vide Dominum Abba.in c.dilecti.de iudi.& ibi etiam Domi.meum.

ADDITIO.

Illa clausula,sine solennitate iuris, quid operetur? vide domi.meũ Iaſ.in §.bonæ fidei.vbi infinita dicit in 4.& 5.col. Institu.de actio.& ad istud,quod non est sublata inhabilitas iuris naturalis,vide Feli.in c.sollicitatus.in 3.col.extrà de rescrip.& de hac clausula per eundem Feli.in cap.1.in 16.& 17.col.extra de constitu.

59 *Conductor.*

1 Equus conductus ad nauim,si à conductore ligno percussus perit

reat, ad conductorem periculum ſpectat, & quid ſi eum percutiat calcaribus, vel flagello?

1 ALiquis conduxit equum, & vtambularet, percuſſit eum ligno, vel fuſtibus, adeo quod ex illa percuſsione equus eſt deterioratus, quæritur quid iuris? & dic quod ad conductorem ſpectat periculum, quia non debuit percutere eum cum ligno vel fuſte. Sed ſi percuſſiſſet eum cum flagello, vel calcaribus, & caſu equus eſſet mortuus, aut etiam deterioratus, tunc non ſpectaret ad eum periculũ, q ia licitè potuit equum flagello, vel calcaribus cædere. ita ſingulariter colligit. Bar. per illum tex. in l. 1. in ver. non lignis, vel fuſtibus. C. de curſu publi. vel angar. lib. 12. quod no. perpetuo, quia quotidie accidit in facto. & ratio reddi poteſt, quia equus ſeu ſimile animal, ſolicitari & percuti ſoletcum calcaribus, & flagellis, & non cum lignis, & attendi debet id quod conſueuit fieri. argumen. eorum quæ leguntur & notantur in l. excepto. C. loca. & l. ſi prius. §. recte. ff. de aqua pluuia arcen. cum ſimilibus.

ADDITIONES.

Facit etiam, quia inſolita arguunt dolum. gl. in l. quæ ſub conditione. ff. de conditio. inſtitu. & in cap. quanto. extra de crimin. falſi.

Vide Hierony. Cagol. in l. contractus. numero. 65. ff. de regulis iuris. Gab. Sar.

60 *Contractus.*

1 *Modus appoſitus in omnibus contractibus, ſi ſit cauſa finalis contractus, poteſt agi ad reuocationem ſi modus non ſeruetur, ſecus ſi non ſit cauſa finalis, quia tantum eo caſu agitur ad obſeruantiam. Et an modus in donatione eccleſiæ cõſetur cauſa finalis, necne?*

1 IN omnibus contractibus tam nominatis, quam innominatis, ſi modus appoſitus fuerit finalis cauſa contract⁹ poteſt agi ad reuocationem, ſi modus non ſeruetur, vt eſt tex. in l. cum te fundum. C. de pact. inter emp. & vendit. & in l. 1. C. de dona. quæ ſub modo. Si autem modus non fuit finalis cauſa contractus, tunc nõ agitur ad reuocationem. ſed ad obſeruantiam modi. & ita videtur intelligi tex. in l. ea conditione. C. de reſcinden. vend. Sed reſpectu donationis factæ eccleſiæ ſemper debet præſumi, quod modus non ſit cauſa finalis contractus, & ſic ex non obſeruantia modi nõ reuocabitur donatio facta eccleſię, niſi ſit dictũ in donatione, vt poſſit reuocari. tex. in. quem alibi neſcit do. Abb. in cap. verum de condi. appo. Et ratio ſecundum eum ibi, quia donãs eccleſię ſub modo, videtur principaliter donaſſe propter deum, & pro remedio peccatorũ ſuorum, arg. c. requiſiſti. de teſtamẽ. agetur ergo ſolum ad implementum, niſi ſit dictum, vt poſsit reuocari. Ego limita rem iſtud dictũ do. Abb. procedere, vbi in dubio eſſemus, quia nullo modo appareret de mente donatoris, vt eo caſu præſumatur donaſſe propter deum, per iura per eum allegata. ſed vbi ex verbis teſtatoris, ſeu donatoris poſsit conijcturari mens, quod donauerit ex alia cauſa, tunc ex non obſeruantia modi reuocabitur, ac ſi expreſsè dixiſſet, vt reuocaretur, nam non dicitur expreſſum ſolum iſtud, quod apparet ex verbis expreſsis, ſed etiam dicitur expreſſum, & euidens, quod ex coniecturis reſultat. ad hoc bonus tex. in l. licet imperator. ff. de leg. 1. l. ſi quis locuples. ff. de manumiſ. teſtamen. quod nota perpetuò.

ADDITIO.

Vide Didac. Couarru. lib. 1. variarum reſolutio. c. 14. num. 6. Gabri. Sar.

61 *Clauſula.* III.

1 *Lex vbi diſponit, & opponit clauſulam decreti irritantis, cõſenſus priuatorum non poteſt diſponere, quod actus aliter factus teneat.*

1 VBicunque lex diſponit, & opponit clauſulam decreti irritantis, conſenſus priuatorum non poteſt diſponere, quod actus aliter factus teneat. dictum eſt Innocen. quod communiter reputatur ſingulare in capi. dilecto. de præbend. refert & ſequitur Domi. meus in cap. prudentiam. §. addicimus. de officio delega. & in pleriſque locis alij ſcribentes.

ADDITIO.

Adde quod dixit do. Iaſ. in l. dedi. 1. §. idem erit. ff. de condic. ob cau. quod in contractibus innominatis factis piæ cauſæ cauſa non ſecuta, non eſt locus pœnitentiæ. & vide quę dicit idem Dominus meus Iaſ. in §. ex maleficijs in 11. col. Inſtit. de actio. Gab. Sar.

62 *Contumatia.* I.

1 *Iudex ob nimiam rei contumaciam, poteſt mandare quod actor miſſus in poſſeſsionẽ cauſa cuſtodiæ, licite percipiat fructus, & illos faciat ſuos.*

1 IVdex propter nimiam contumaciam rei poteſt mandare, quod actor miſſus in poſſeſsionem cauſa cuſtodię, lucretur ſibi fructus, & illos faciat ſuos. tex. eſt ſingula. in l. Fulcinius. §. fina. ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. eatur. vide ibi Bart. & alios. & notatur in cap. contingit. de dolo & cõtuma. & in c. quoniam frequenter. §. penultimo. vt lite non conteſta.

ADDITIO.

Dominus meus do. Iaſ. in l. prætor ait. in prin. ff. de noui ope. nun. & Feli. idem dicit in c. tranſlato. in 1. & 2. col. extrà de conſti. neſcio quis illorum furatus fuerit alteri, quia ſunt quaſi verba formalia. Gab. Sar.

63 *Contumacia.* II.

1 *Remiſsio etiam in cauſa ciuili fit ob nimiam cõtumaciã rei.*

1 LIcet in cauſa ciuili non ſit locus remiſsioni, tamen propter nimiam contumaciam reus remittitur. text. eſt ſing. ſecundum Bal. ibi, in l. conſentaneum. C. quomodo & quando iudex. refert & ſequitur Do. meus in repetitione c. Raynaldus. de teſta.

ADDITIO.

Adde plenè per Hippol. de Marſi. in practi. crimi. in §. oppor tunè. nu. 34. multa ſimilia, vbi quis propter contumaciam & contemptum punitur, per Bar. in conſi. 6. col. 5. vol. 1. & illum tex. dicit etiam ſingularem Abb. in c. quoniam. §. in alijs. col. 2. extra vt lit. non conteſta. Gab. Sar.

64 *Contumacia.* III.

1 *Iudex propter nimiam contumaciam poteſt denegare contumaci audientiam in omni ſua cauſa.*

1 IVdex propter nimiam contumaciam poteſt denegare contumaci audientiam in omni ſua cauſa. tex. eſt ungu. & vnicus, in l. ſed ſi per prætorem. §. ſed ſi dum decreto. ff. ex quibus cauſis maior. in integrum. de quo fecit teſtum. Dominus meus vltra alios in c. Raynaldus. de teſtamen.

ADDITIO.

Aduerte etiam, quia nõ ſoluit in vna cauſa, ſed etiam in omnibus donec ſatisfecerit. ita Iaſ. in l. faccimus. col. 1. C. de iudic. & quod poſsit iudex denegare audientiam propter contumaciam iudicis, Iaſ. in l. 1. §. ſed & ſi is cui. & in le. ſi prius. col. 10. ff. de operis noui nũtiatio. Adde Bar. Chaſſæn. in commentar. conſuetud. Burgund. in prima rubri. in ver. *s'il n'a grace.* nu. 61. Gab. Sar.

65 *Contumax.*

1 *Contumax poteſt à iudice excommunicari.*

1 IVdex poteſt excommunicare contumacem. ſingula. eſt gl. apud leges, in l. in actionibus. ff. de in litem iuran. cum quelibet contumacia, etiã minima, ſit digna excõicatione. ſingul. eſt gloſ. in cap. duo. 96. diſtinctio. quam reputauit ſingula. domi. Abb. in ca. ex parte. 1. de verborum ſignifi.

ADDITIO.

Vtrum poſsit excommunicari abſque noua citatione. Feli. poſt Abb. in c. 1. in 5. col. de iudi. Gab. Sar.

66 *Correctio.*

1 *Lex quoties ꝑ parte approbatur, & pro parte nõ, illud verbis expreſsis exprimitur, & an ſufficiat fieri per æquipollens? & quid in correctione legis antiquæ?*

1 QVotiescunq; approbatur lex pro parte, & pro parte non, illud exprimitur verbis expreſsis. tex. habes vnicum & ſing. ſecundum Bald. ibi, in l. 1. §. fin. C. de lati. liber. tol len. & gl. ibi multũ celebris dicit, quod ſcriptura pro ꝑte tenet, & pro parte non. de quo tex. cum glo. & Bald. facit feſtum Ludo. Roma. conſi. 55. & facit quod voluit Bar. in extrauagandi. ad reprimendum. in verſi. non obſtante & quod voluit gl. in authen. de hered. ab inteſta. §. non obſtã tibus. & tex. melior de iure in l. fin. C. de indi. vidui. tollen. quem tex. ita allegauit Ludo. Roma. in repetit. authen. ſimiliter. C. ad legem Falci. ad hoc quod vbi lex noua corrigit legem antiquam, opus eſt quod de ea expreſſam fecerit mentionem. ſed Bar. in l. 1. ff. vi bono. rapto. dixit ſuffi cere quod exprimatur per æquipollens, & ſic per verba æquipollentia. vt ibi pulchre loquitur. & ſic ſentit paria ex ſe aliquid fieri verbis expreſsis, vel per æquippollens. refert, & ſequitur Domi. meus in dicto ca. Raynaldus. de teſtamen. & in repetitione rubricæ, de cauſa poſſeſsio. & pro prieta. circa finem. vbi dicit illam doctrinam Bar. in dicta. l. 1. eſſe ſingulariter notandam pro declaratione d. l. fina. quia per alios ibi non ponitur. Non obſtat ſi opponatur de c. 1. de conſtitut. lib. 6. vbi iuriſtator condens conſtitutionem poſteriorem noſcitur, & videtur reuocare priorem, cum de ea nulla ſit facta mentio, & licet iſtud contrarium ſit difficile, quia correctio non ꝓſumitur, niſi exprimatur. l. ſancimus. C. de teſtamen. l. præcipimus. C. de appellatiõ. tamẽ do. meus in prallega. loco rubricæ, de cauſa poſſeſſ. & proprieta. dat egregium reſponſum, quia aut quæritur ſi lex noua non faciat aliud, niſi quod corrigat legem antiquam, & tunc debet fieri mentio de lege antiqua expreſſe, vel per verba æquipollentia, & ita procedit d. l. fin. & qđ voluit Bar. in dicta l. 1. ff. vi bono. rapto. Aut lex noua ſtatuit contrarium, tunc videtur tollere legem antiquam, & certe illius contrarii ego fui cauſa, quia in deſcenſu cathedræ illam oppoſitionem feci.

67 *Cancellatio.*

1 *Relictum ad pias cauſas repertum in vltima voluntate cancellatum, iuris præſumptione cenſetur cancellatum ſine teſtatoris intentione.*

1 RElictum ad pias cauſas repertum cancellatum in vltima voluntate, iuris præſumptione inconſulte, hoc eſt abſque teſtatoris intentione, cancellatum cenſetur. igitur eſt debitum. de hoc eſt caſus ſing. in libertate loquens, quẽ Bar. ibi, & recte, extendit ad pias cauſas. in l. proximè. in fi. ff. de his quæ in teſte. delen. refert & ſequitur Ludo. Rom. in repetione authen. ſimiliter. in 17. col. C. ad legem. Falci.

ADDITIO.

De libertate enim ad pias cauſas, bonum eſt argumentum. Iaſ. in l. quidam æſtimauerunt. col. 4. ff. ſi cer. pet. Gab. Sar.

68 *Cardinalis.*

1 *Cardinalis liberat à morte reum obuium, qui ad ſupplicium ducitur, & hoc ſit ſimpliciter verum?*

a DIxit Bald.ª in l. addictos. C. de appellatio. quod Cardinales habent priuilegium inductum à cõſuetudine, ꝙ

1 ſi quis ducitur ad mortem, & alicui eorum obuiat, poteſt talis, cardinalis eum liberare à morte. & hoc ſimpliciter ſequitur Marti. Lauden. in tracta. de Card. conclu. 48. Sed dicit Bal. quod illud priuilegium eſt contra illam legem q̃ dicit quod addictos ſupplicio, & condemnatos nulli per vim aut vſurpationem vendicare, ac tenere licet. idem dicit l. addictos. C. de epiſc. audien. Pro cuius dicto facit rõ, nam conſuetudo, quæ dat materiam delinquendi non debet valere. argu. l. conuenire. ff. de pactis dota. & c. quanto de diuor. & c. erit autem lex. 4. diſtinctio. ſed hæc conſuetudo daret materiam delinquendi, quia homines fierent auditiores ad delinquendum, ergo. Item quia delicta nõ debent remanere impunita. l. ita vulneratus. ff. ad legem, Aquil. cap. vt famæ. in fine. de ſenten. excommu. maximè quia hoc priuilegium non habet Ieſus Chriſtus ſecundũ gloſ. in c. quæſitum. 13. quæſtio. 2. quæ voluit, quod non debet retardari mors condemnato, licet illo die acceperit euchariſtiam. vnde dicit illa gl. quod eccleſia ſolum habet hoc priuilegium, quod quis fugiens ad eam ſit tutus. & de illa gl. mentionem fecit Ludo. Roma. ſing. 339. vbi quæſiuit an videſ corpus Chriſti ire per ciuitatem, ſi eſt ample xus ſacerdotem illud portãtem poſsit capi licitè. & dicit quod hanc quæſtion. habuit de facto in ciuitate Vrbini, & videtur ſequi illam gl. Hoſtien. tamen in ſumma de imꝑmu. eccle. in 7. col. tenet, quod non poteſt ca. plus ibi ſubdit, quod carcerati, qui ex delicto mori debent, non debẽt mori illo die, in quo aſſumunt corpus Chriſti, ſed expectari debet dies ſequens. Sed contrarium hic Bononiæ ſeruat conſuetudo. & contra Hoſtien. facit prælegata gl. Doc. tamen in c. ſanè. de celebra. miſſa. communiter tranſeunt cum opin. Hoſtien. videlicet quod fugiẽs ad corpus Chriſti, ſit immunis & liberatus. vide ibi per eos. Hoc habuit in voce à domino meo dom. Troylo de Maluitijs, & vide etiã domi. Ioan. de Imol. in clemen. 1. de pœni. & remiſſ.

ADDITIONES.

a Dixit Bal. Adde Cæpol. cautel. 2. in prin.

Vide quæ no. Hippoly. de Marſi. in rubi. ff. de falſ. nu. 13. & Ro. ſing. 339. & ibi in addito. & late per Tiraquel. in tracta. de pœnis temperãd. aut remittẽd. cauſa 55. & Pe. Duẽę nam in regula 81. incipien. Cardinales ex conſuetudine. Gab. Sar.

69 *Conſenſus.*

1 *Agnatorum conſenſus ſi in matrimonio pupillæ à ſtatuto requiratur, & ipſi ſine cauſa aſſentire nolint, an compelli poſſint à iudice ad conſentiendum?*

1 STatuto cauetur, quod nullus contrahat matrimoniũ cum pupilla, ſeu cũ minore 25. annis, ſine cõſenſu duorum agnatorum ipſius puellæ, ſi agnati requiſiti ſine cauſa denegant præſtare conſenſum, poteſt adiri ſuperior, vel vt ipſe det licentiam cauſa cognita, vel vt compellat cognatos ad conſentiendum. optimè facit ad hoc bonus tex. in c. nullus. de iure patrona. & quod voluit ibi do. Ab. & vide eundem in ca. relatũ. de cleri. non reſiden. hoc idẽ ſentit in ca. 1. de rerum permuta. & videtur hoc de mente Bar. in l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. ff. ſoluto matrimo. & in l. fin. C. de bo. quæ libe. & in l. tranſactione. C. de tranſact. & in l. turpia. §. 1. ff. de lega. 1. & vide Bal. in dicta l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. in l. in copulandis. C. de nup. & vide Ludo. Roma. in conſi. 35. facit in argu. l. multa non committitur. ff. de condi. & demõſtratio. & hoc voluit dominus meus dominus Andræas in ca. ex parte. de accuſatio. in additio. & vide quod voluit domi. Abb. in ca. auaritiæ. ad finem. de præbend. & in c. quod dei timorem. de ſtatu monachorũ. vbi in terminis ponit iſtã quæſtionem. & allegat Bar. in dicta l. ſi cum dotem. & ſecundum eum. idem Bar. videtur hoc ſentire in l. cum non ſolum. C. de bo. quæ libe. & de materia allegat Bal. in d. l. in copulandis. & pro certo miror, quod Moderni non viderint, do. Abb. in d. c. quod Dei timorem, & domi. Petr. de Anchar. in repetio. c. canonum ſtatuta. de conſtitu. in 39. charta. vide de hoc.

ADDITIO.

Ibi, Vel vt compellat cognatos, &c. Vide Bartho. Caſſæn. in commentar. conſuetud. Burgũ. in 6. rubri. in *§. entre gens nobles*, in verſ. *du conſentemnent de ſes parens.* in prin. & latiſsimè tradit Io. Bap. Plot. in repeti. l. ſi quando. C. vnde vi in §. & prædicta. nu. 37. verſi. & quod plus eſt. Gab. Sar.

70 *Conſilium.*

1 *Conſilium alicuius ſi in aliquo actu requiratur, an actus poſſit fieri eo non habito?*

2 *Actus vbi debet exerceri per certam perſonã, & ſub certa forma, licet recedat à perſona, nõ videtur receſſum forma*

Quando

a QVando aſ in aliquo actu requiritur cõſilium alicuius,
1 an poſsit fieri eo non habito? recurre ad Bar.in l.1.§. ſi plures vbi plene de hoc.ff.de exercit.& ad Trebellianũ in rubri.& adde Cyn.& Richardum Malumb.in l.idem.§ ſi quis ea.ff.manda.& per eundem Cyn.in l.quidam decedens.ff.de excuſatio.tuto.in additio.& per Canoniſtas in c.cum in veteri.& in c.ne pro defectu.de elect.& in c.cũ olim.de arbitris.& per dominum Abb.& dominum meũ
b in c.ex parte.de conſtitu. Vnum tamen ſingul.memoriæ
2 commendandum tibi trado,quod vbi actus debet exerceri per certam perſonam,& ſub certa forma licet receda tur à perſona non videtur receſſum à forma. pone exem plum,teſtator mandauit executori,quod diſtribuat bona ſua in pauperes,ſecundum conſilium guardiani ſancti Frãciſci,ipſe executor negligens fuit infra annum ad exequẽdum voluntarem teſtatoris,deuoluta eſt poteſtas ad epiſcopum,per l.nulli.C.de epiſcopo.& cleri.& c.nos quidẽ. de teſta.& quod vtrobique no.in l.id quod pauperibus.C. de epiſco.& cleri.tamen epiſcopus tenetur ſeruare formã, quia debet exequi ſecundum conſilium guardiani,quia licet ſit receſſum à perſona executoris,tñ nõ eſt receſſum à forma.Iſtud fuit ſingulare dictum Bald.de Perufio in l.ſi pupillã.C.ſi manci.ita fue.alie.quem refert & ſequitur domi nus meus do. Barbatia in ca.dura.de crimin.fal.qui dicit eſſe ibi caſum pro illo dicto Bald.in ver.iuxta preſcriptã formam.vbi probatur,quod licet perſona magnæ authoritatis poſsit recipere literas apoſtolicas.tamen debet recipere ſecundum formam ibi preſcriptam,& ſic licet ſit receſſum à perſona,vt dixi,tamen non eſt receſſum à forma Ego dico hoc etiam probari in clemen. vna de ſuppleu. negli.præla.vbi ſi collatio beneficiorum ſpectat ad inferiores ab epiſcopo,& per negligentiam deuoluatur ad epiſcopum,ipſe epiſcopus tenetur conferre illa beneficia illis perſonis.quibus tenebantur conferre ipſi inferiores prælati.& illos duos tex.ſic inductos ne obliuioni tradas. vide de hoc Io.And.in c.publicato.& ibi do.Abb.poſt alios de elec.& vide do.meũ Bar.in c.venerabili.de of.dele.in 5. col.vide Ab.in c.poſſeſſiones.de reb.eccle. nõ alienã.in fi.

ADDITIONES.

a Quando.vide do.Iaſ.in l.1.col.7.C.qui admit. & Felin.in c.cum acceſsiſſent.col.9.de conſtit.Faciunt quæ dicit idẽ Iaſ.in l.bonorum.col.3.C.qui admit.& in l.ſi infanti. per illum tex.C.de iure delibe.

b Vnum tamen.vide domi.Iaſ.in l.ſi eum.§.qui iniuriarum col.4.ff.ſi quis cautio.Feli.in c.cũ dilecta.col.14.de reſcri. Adde quę plenè notat Rubuff.in tractatu nominationum,in 8.q.nu.17.verſi.& idem ſi patronus. Gab.Sar.

71 *Communitas.*

1 *Communis ſi ſit domus inter fratres,quorum alter ſuperiorẽ partem poſsidet,alter inferiorem,ſi ex ſtatuto ob fratris delictum inferior pars ſit deſtruenda,an tota domus deſtrui debeat?*

1 DVo fratres habent domum,vel turrim communem quorum vnus partem ſuperiorem,alter inferiorem poſsidet.& ratione ſtatuti venit deſtruenda domus habẽtis partem inferiorẽ,an debeat deſtrui tota domus. Variæ ſunt opiniones,ſed inter cętera eſt vna ſatis æqua opinio vt cõmutetur illa pœna in aliam.ar.eorum quæ nõ.in l. quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no.infa.cum ſim. & p conſequens domus non eſt deſtruenda.& pro hac q ſtione optimè facit tex.in c.ſuper ſpecula. de priuilegijs. vbi domi.Abb.poſt alios doct.colligit ex illo tex.quẽ puniri ratione vicinitatis ſine culpa ſua.pro qua quæſt.vide Bar.Brixien.in quæſtio.Venereal.44.& vide gl.de pœn. diſtinct.2.c.ſed & continuo & Io.And.in dicto ca.ſuper ſpecu.vbi ponit tres opiniones,vt ibi per eum per Archi. in c.felicis.de pœnis,li.6.& per Io.And.in rub.de pœnis. alias de iniuriis,in additio.ad Spec.& per Bar.in l.Atteius. §.fi.ff.de aqua plu.arcen.vbi ponit alias opin.& inter cęteras illam,quam prædixi,& vide eundem Bart. poſt Dyn. in l.non amplius.§.fi.ff.de leg.1,in fi.& in l.cum alicui.ff. de neg.geſt in l.ſtipulatio,§.1.ff.de noui operis nuntia.vbi videtur eſſe tex.vide ibi Moderniores.& per Cy.in l.filiũ quem habentem.C.fami.erciſcun.per Bal.in l.& ſi ſeuerior.C.de infam.& in l.2.C.in quibus cauſis ſerui pro prę mio liberta.accip.Et concludendo tene prædictam opinionem,quæ videtur æquior,& communiter,tenetur. Et quod domus tàlis,ſeu turris non debeat deſtrui,ego in ſimili adduco tibi tex.ſingu.in l.ſi communem.ff.quema dmodum ſeruit.amit.facit quod voluit Bar.per illum te. in l.precipimus.C.de appellatio.& quod voluit Ba.in c.1. in ti.quibus mod.feu.amit.vbi dicit,duo fratres habent feudum in communi,quidam eſt demeritus & ingratus, alter gratus & meritus,dicit quod reſpectu fratris meriti demeritus non amittit partem feudi,& hoc ratione communitatis,& mixturæ,& quod voluit idem Bald.in l.imperator.ff.de ſtat.homi.& facit tex.valde ſing. ſecundum Dy.& Bart.in l.ſi is qui duos.ff.de liber.lega. & quod voluit Petr.de Anch.in c.vnico.de iure patronu.lib.6.& do. Cardi.in c.Io.de teſtamen.& ibi vide plene per dominũ, meum do.And.Barbatiam.& quod voluit do.Abb.in ca. fi.de iure patron. & Feder.de Senis conſi.63.

ADDITIONES.

Vide dominum meum do.Iaſ.in l.1.in 1.col.C.de tranſa.& eundem audiui in voce addentem duas deciſiones Bar.ad illam ampliationem dicendo,quod nunquam in cõſilijs & lecturis dimiſit vnam deciſionẽ Bar.ſed pro certo hoc caſu non allegat Bar.in l.qui iuriſdictioni præeſt.in fi.ff. de iuriſ.om.iu.& de hac materia vide Feli.in c.1.de pſcri.
Idem tenet.Hippol.de Marſi.ſing.180.Tiraquel.in tract.de vtroque retractu.fol.246.nu.31.& facit l.ſi communem. ff.quemadmodum ſeruit.amit.c.penul.de appel.gl.fin.in c.1.de iure patrona.lib.6.Bar.in l.1.C.ſi in communi eadem que cauſa.nu.6.& in l.Atteius.§.1.ff.de aqua plu.arcen.Roch.de Curt.de iure patrona.in verb.ius. nu.15. Et Gomes Arianus in l.7.nu.54.in legibus Tauri.Hippo.in conſi.67.nu.62.verſi.prætetea reſpõde.præceptor meus Alcia.in l.2.in princ.verſi.punctus.nu.38.ff.de verb.obligatio.& Cagnol.in repetitio.l.diem functo.num. 197.ff. de offi.aſſeſſ.& in l.ſi emancipati.nu.103.C.de colla.& ali quid per Didac.Seguram in tract.de bonis lucratis conſtãte matrimonio.inter maritum & vxorẽ.nu.26.Ga.Sa.

72 *Committo.*

1 *Mandans an comprehendatur à ſtatuto dicente,ſi quis commiſerit homicidium.*

1 SI ſtatutum vtitur hoc verbo,committo,puta, ſi quis commiſerit homicidium,ex proprio ſignificato comprehẽditur mandãs,& fieri faciens.iſtud fuit ſing. dictũ Sali.in l.non ideo minus.in 13.col.in ver.& hæc iura niſi verbũ adiectũ.C.de accuſa.& dicit iſtũ eſſe vnũ intellectũ ad c.mulieris.de ſenten.excõmu.alleg.tex.& gl.& do.ſuũ Richar.de Salic.in l.& ſi amicis.ff.ad legem Iul.de adult. et gl. & do. ſuum in l.nõ dubiũ.C.de l.& cũ illo dicto trã ſiuit Lu.Ro.in l.ſi qs ,p emptore.ff.de vſuca.refert & ſequitur do.meus,in repetitione rubricæ,de fide inſtrumẽ.in 18.col.& lõge miratur de his,q nõ viderint Albe.de Roſ. in tractatu ſtatutorũ,in 3.par.q.40.vbi refert ſe audiuiſſe dicit tũ q nõ reperit in ſubſcriptione fuiſſe dictũ Io.But. q mẽti cõmẽda. Adde Do.de S.Ge.in c.1.de te.li.6.vbi dicit,quod ſtatutum imponens pœnam committentibus delictum. includit etiam mediatores.per illum tex.

73 *Confeſsio.* *V.*

1 *Epiſtola,qua confiteor me eſſe tuum debitorem,ſi antequam tibi præſentetur moriar,an præiudicet meis hæredibus?*

1 SI ſcribo tibi epiſtolã,& confiteor me tibi in mille eſſe debitorẽ, licet,antequã epiſtola tibi pſentet,moriar,an illa epiſtola nocebit,& piudicabit hæredib meis? Dic q nõ.ſing.ſuit dictũ Inn.in c.cũ dilectus.de ſuc.ab inteſt.q dictũ reputauit ſin.do.Ant.de Bu.in c.fi.de confeſ.et do. meus,in d.c.cũ dilectus.et in c.poſt ceſsionem.de proba.

ADDITIO

ADDITIO.

Vide Hippoly.de Marſi. in l.ſi.nu.34.ff.de quæſtio.& Pe.Gerar.in ſingu..27.& eundem Hippoly.in l.qui ſine.nu.34.ff. de quæſtio.& in l.is qui cum telo.nu.42.C.ad legem Cornelde ficar. Gab.Sa.

74 *Confeſsio.* *VI.*

1 *Confeſsio adminiſtratoris facta per epiſtolam,ſe habere debitum alienum penes ſe,conſtitutum inducit.*

1 NOta,quod adminiſtrator confitens per epiſtolam ſeu literas debitum alienum habere penes ſe,videtur conſtituere,adeo quod tenetur actione de conſtituta pecunia. ſing.eſt tex.in l.quidam.ff.de conſtit.pecu.quem tex.reputauit ſing.Bal.in l.in fi.ff.eo.tit.& vide Ludo.Roma.in lingula.423.

DE LITERA D.

75 *Defenſio.* *I.*

1 *Defenſioni renuntiare reus non poteſt in cauſa criminali,ſaltim in publico & famoſo latrone,vel in reperto in flagranti crimine,vel ſi dicat defenſiones non habere. Et de quibus defenſionibus ad id intelligatur,& an poſsit renuntiare dilationibus?*

1 REus non poteſt renũtiare propriæ defenſioni in cauſa criminali.gl.eſt ſingu.& vnica,in l.pactum quod inter hæredem.ff.de pact.& reputauit eam ſingula.do. meus in c.ſi diligenti.de foro compe.& allegauit eam Ludo.Ro. in repetitione rubricæ de arbitris.in 6.col.Quam primo limita ſecundum eum eſſe verã, niſi à publico & famoſo latrone,ſecundum Bal.in l.prouinciarum.C.de ferijs.Secundo,niſi repertus fuerit in flagranti crimine,ſecundum eũdem in l.vt vim.ff.de iuſti. & iu.poteſt.n.tunc de facto puniri.ad hoc ff.de condi.ob cau.l.penu.& per gl.in l.actus fuſtium.ff.de his qui notand.infa.Tertio limita, niſi dicat ſe alias defenſiones non habere,ſecundum gl.ſing. ſecũdum Lod.Roma.in prædicto loco,in l.1.ff.de fur.balne.quã ita notat Bald.in l.ſeruum quoque.§.publicè.ff.de procur.& Ang.ibi in d.l.pactum. Et hoc intelligit ,pcedere in defenſionibus iure naturali introductis. In alijs autẽ à iure ciuili introductis quid ſit? dic ſecundum Bal.elegãter in l.1.C. qui accuſa.non poſſunt.q aut per illas excluditur crimẽ, & tunc renuntiari non poteſt,vt in l.non tñ.ff.de appel.Aut non excluditur crimen,ſed ideo introductæ ſunt, vt reus faciliter reſpondere poſsit,& his renũciare poteſt gl.eſt notabilis,ſecundum Bal.in l.ſi accuſatoribus.C.de accuſa.in 1. gl.circa fi. Sed an dilationibus inductis à lege vel ſtatuto fauore rei pro crimine capitali detẽti renuntiari poſsit? vide Bar.in l.cuſtodias.ff.de publ.iudi.& Bal.in l.in pecuniarijs. ff.de fer.& Lud.Rom.in prædicto loco.& vide de materia primi dicti not.per do.meum poſt alios in d.c.ſi diligenti. & faciunt notata in l.ius publicum.ff.de pact.

ADDITIO.

Vide ad hoc do. Iaſ.in l.ſi quis in conſcribendo.colu.6.C.de pact.& in auth.iubemus.col.2.C.de iudic. Adde Hippol. de Marſil.in l.1.§.ſi quis vltro.num.65.ff.de quæſtio.Gabriel Saray.

76 *Diligenter.*

1 *Verbum diligenter,exponitur ſecundum ſubiectam materiã.*
2 *Intellectus l.diuus.ff.de offi.præſid.*

1 VErbum diligenter, exponitur ſecundum ſubiectam materiã.ita dixit dominus meus in c.ſuper eo.de crimine,falſi.& in ca.ad falſariorum eod.tit.vbi dixit, q aliquando refertur ad oculum intellectus,& ad ſubtilem modum inueſtigandi. & optimè probatur ſecundum eum in c.quam graui.& in c.licet.eo.titu.& refert Bald.hoc tenere in l.1.ff.de legi, Aliquando exponitur.i.in carceribus.gl.celebris eſt in l.1.§.fin.iuncta theorica Bald.ff.de ſer.fugit.& optimè probatur in d.c.ſuper eo.in verſi.retineri facias diligẽter,vt exponatur.i.in carceribus,per gl.in d.l.1. Et per
2 iſta datur intellectus ad l.diuus.ff.de offic.præſi. Aliquando exponitur diligenter,id eſt,bona fide.l.ſi ita fuerit.ff.de manumiſ.teſtamen.& hoc voluit ibi Benedictus de Plumbi.probatur in l.Labeo.& ibi per Nicol.de Neapo.ff.de ſtatuliber.& vide do.meum,in d.c.ſuper eo.Adde Bald.in c. 1.in 5.col.de controuer.inueſt.vbi verbum diligenter,exponitur,id eſt,cauſa cognita.

77 *Denuntiatio.*

1 *Denuntiatio de lite mota emptori,poteſt fieri venditori quoli libet tempore niſi ſit in cauſa concluſum.*

1 DEnuntiatio de lite mota emptori poteſt fieri venditori quolibet tẽpore.l.ſi rem.§.quolibet tempore.ff. de euictio.tamen ſi eſt in cauſa concluſum, non poterit fieri. elegans gl.eſt in d.l.ſi rem.§.quolibet tempore. quam reputauit ſingularem Bal.in l.2.alias ſi.C.de vſu.rei iudi. refert & ſequitur do.meus in repeti.d.c.paſtoralis. de cauſa poſſeſ.& proprieta.

ADDITIONES.

Aduerte,quia paria ſunt ſententiam eſſe latam,vel cõcurſum eſſe in cauſa, per ea quæ plenè do.meus do.Iaſ.in repeti.ſua ſolenni l.admonendi.in 24.col.ff.de iureiu. & in lectura illius legis. 10.col.& adde vnum verbum per eundem Iaſ.in l.error.in 2.col.C.de iuris & facti ignorantia.
Vide Hippol.de Marſi.in l.vnius.§.cognitũrum.nu.19.ff. de quæſtionibus. Gab.Sar.

78 *Dilatio.*

1 *Dilatio ad producendum inſtrumenta non operatur quod teſtes poſsint produci.*

1 DIlatio data ad producendum inſtrumenta non operatur,q teſtes poſsint produci.ſingulare fuit dictũ Spe. in tit.de dilatio.§.videndum.verſi.item nota.quod dictum refert & ſequitur do.meus do. And. in repetitione rubricæ,de fide inſtrumen.in 15.col.& refert & ſequitur Bald. in l.1.C.de iura.calu.& in l.ſi ex falſis.C.de tranſactio. & in l.1.ff.e.prout refert do. meus in prædicto loco. pro quo dicto dicit eſſe caſum , ad quem nemo animaduertit, & reputat meliorem de iure in leg.1.in ver.perſona, vel inſtrumenta.C.de dilatio.quem te.literis aureis ſcribe.

79 *Doctor.*

1 *Doctor mutuans ſcholari vt intret ſecum,committit vſurã:*

1 PRo ſolatio dico tibi vnum quod retulit Io Cald.in c.nauiganti.de vſu. & alij eum ibi ſequentes, quod doctor
2 tex mutuo quod facit ſcholari committit vſuram,ſi conte platione mutui intrat ſecum,alias non intraturus,ſi ex tali introitu aliquam vtilitatem æſtimabilem percipit doctor puta, quia propter augmentationem famæ augmentatur ſibi ſalarium,vel lucra aliundè percipit do. Abb.refert in c.1.depoſito,& dicit ſic intelligendã glo.in l.2.ff.de calum. & in l.1.ff.de of.præfec. vrb. & facit gl. Inſti.de ſuſpectis tutor.§.ſed ſi præſens.in ver. remittitur.quæ colligit argu.cõtra doct.qui pecunia data ſibi acquirunt ſcholares.& alle. l.1.§.item ſolent.ff.de officio præfect.vrb.& in authent.vt ea quę dicuntur in ſinuata.§.1.collatio.5.

ADDITIONES.

Vide dom. Iaſonem in l.rogaſti.§.ſi tibi dedero.in fi.ff.ſi certum petatur.
Adde Io.Arno.problema.19.

80 *Donatio.*

1 *Donatio facta à patre filiæ ſuæ,dum adhuc ſtat in eius domo non valet,niſi ſit in domo mariti.*

1 DOnatio facta à patre filiæ ſuæ dum adhuc exiſtit in domo ſua,non valet.ita dixit Bal.in ca.iurauit. de probatio.niſi ſit in domo mariti. & allegat tex.quem reputat ſing.iuncta gl.in l.nec inter.C.de donatio. inter virum & vxorem.& ibi,Iaco.de Aren.& refert & ſequitur do. Andræ.in d.c.iurauit.

ADDITIO.

Item refert & ſequitur domi.Bartholo.Chaſſæn.in cõment.

consuetu.Burgund.in tertia rubrica,in §.*la femme soit*.in ver.*en puissance de son mari*.nu.16.& an dicta donatio firmetur iuramento,tradit Guido Pap.decisio.Gratianop. 146.imo & si dicta donatio.& cons.20. viso facto.num.3. & consilio 164.præsuppositis.nu.3.& consi.263. honesta mulier.nu.2.

81 Donatio. II.

1 Vxor donans marito aliquid in via, an videatur donare in domo patris,vel mariti?

1 VXor donauit † marito aliquid in via,an videatur donare in domo patris,an mariti?Bal.in c.iurauit.de probatio.determinat quod valet talis donatio.& allegat gl. singu. in l.si te.C.de donatio.inter virum & vxorem , secundum Iac. de Aret.in d.l.si te.dicit ibi , quod debet attendi illud, quod consueuit fieri.. & allegat l.si prius.ff.de aqua pluuia arcenda.sed si ipsa ex via accedebat ad domũ mariti,præsumitur esse in domo mariti.do.meus in dicto capit.iurauit. dicit, ꝙ res destinata ad locum,habet perindè ac si esset in loco , vt in cle. ne Romani.de elect.l. vel vestimentum.ff. de auro & argento leg.l.ex facto.§.rerum.ff.de hæredi.instituen.Tene mẽti, quia pulchrum,& generosum est hoc dictum.Sed an sit differentia,& ad rem pertineat, quando vxor est in domo patris, vel quando vxor est in domo mariti,ex quo vir non habeat ea in domo?Bald.in d.c.iurauit. determinat ꝙ sic.nam donatio valet,quando vxor non est traducta in domo mariti,ex quo vir nõ habet eã in domo. Sed Azo in summa de donatio.inter virum & vxorem. dixit, ꝙ si mulier non est traducta ad domum mariti , si est in domo patris,valet,& tenet donatio,& illud dictũ refert Ioá. de Imo.in l.si socer.§. Lucius.ff.sol.matr.& do.meus in d.c.iurauit. pro veritate tamẽ huius dicti, vide omnino Modernos in d.§.Lucius.

ADDITIO.

Vide Feli.plenè in c.cum adeo . extra de rescrip.& adde,quia sicut clericus habet potestatem declinãdi forum,per c.si iudex.de sen.exc.in 6.ita etiã destinatus ad clericatum per votum.do. meus do.Ias. in l.quædam puella.in 3.col.ff. de iuris.om.iudi.

82 Donatio. IIII.

1 Donatio perfecta quæ dicatur,& quando?

1 QVæ donatio † dicatur perfecta, habes Instit.de donat. §.aliæ.& C.eod.l.si quis argentum. sed quo ad materiam l.si prius.C.de iure fisci. lib.10.donatio dicitur perfecta traditione.ante.n. quam tradatur, donans remanet dominus. & sic obligare potest , vt in l.quod sæpè.§. si res.ff. de contrahen.empt.de hoc est te.expressus in l.penul.§.Lucius.ff.de donatio. & facit l.quoties.C.de rei ven. quod est valde notabile , secundum Bart.in d.l.si prius.& dicit se de facto habuisse.

83 Doctor. II.

1 Doctores non habent necesse semper vti insignis doctoratus, sed possunt si velint,etiam vbi est princeps.

1 DOctores † non habent necesse semper vti insignijs doctoratus,sed possunt,si volũt,etiam vbi est princeps. ita no.Bar.per illum tex.iuncta gl.in l.1.C.de honoratorũ vehiculis.lib.11.quod not.

84 Defensio. II.

1 Amici & vicini mei etiam peregrini possunt percutere volentem expellere me de possessione mea.

2 Vltio quandoque accipitur pro defensione.

1 ALiquis † vult expellere me de possessione mea , amici mei & vicini mei etiam peregrini possunt percutere volentem expellere me , vt non expellar.text. habes valde notabilem,in l.deuotum.C. de metatis & epedimeticis. li.12.quem ad hoc magnifacit ibi Bar.faci,optimè quod legitur & notatur in c.dilecti.de sen.excommunic.libro.6.& plus no.Bart.in d.l.deuotum.per illum te.ꝙ pro defenden

2 da mea possessione licitum est vlcisci .& talis † vltio nõ est vltio propriè,sed defensio,secundum gl.ibi,quod dicit esse notandum pro eo,qui in iudicio dicit,ꝙ ad sui defensionẽ Titium vlciscendo percussit.nam illud verbum vltionis, non accipitur pro offensa , sed potius pro defensa, vt ibi in gl.quam ad hoc tene menti.

ADDITIO.

Adde Ias.in l.vt vim.col.6.nu.29. versi.sed pulchrum. & nu. 30.ff.de iusti.& iur.& hæc est cõmunis opinio,vt per Hippol.de Marsi.sing.351.amicitia.Lud.Carre.in pract. cri. in §.homicidium, nu.37.ver.& nota quod pro.Ang.de malefic.in ver.& dictus Titius defendendo.col.pe. Pau.de Cas. in l.refectionis.ff.communia prædio.Cępo.in tract.de serui.verba.prædio.c.23.Hippo.de Marsi.in l.1.in 1.not.C.de raptu virgin. cũ alijs alleg. & Io.Baptistam Plotum in repet.l.si quando.in §.præmitto . nu.39.C.vnde vi. & nouissimè Petrum Dueñas in reg.191.incipiẽ. defensio licita est. in 3.ampliatione.per Petrum à Plaza Hispanium in libr. 1. capit.38.epitomes delictorum.numero.31. in quarto casu. Gab.Sar.

85 Dispensatio.

1 Episcopus an possit dispensare circa votum simplex?

2 Intellectus c.veniens.qui cleri.vel vouen.

1 EPiscopus † potest dispensare circa votum simplex sing. est dictum Spec.in tit.de leg.in §.nunc de episcoporũ versi.223.& volens allegare c.veniens.qui cleri.vel vo.per errorem allegauit c.præcedens.quod dictum do.Abb.in d. c.veniens.dicit esse singulare . & se nescire alibi. Quod dictum intellige procedere in termiuis in d.ca.veniens.nam dictum docto. debet intelligi secundum legem quam allegat, per id quod id quod dixit Barto.in l.non solum.§.libe

2 rationis.ff.de liber.lega.Item quia † in terminis illius c.pro ut dicit ibi do.Abb. reperimus casum concessum ab ecclesia, nec reperitur sibi prohibita dispensatio.facit quod no. Inn.in c.ex tenore.alias in c.dilectus.de tem po.ordinã.Sed extra casum d.c.veniens. putat do.Abb. ꝙ episcopus non poterit,quia casus est valde arduus & dubius, quod tamen cogitãdum relinquo.Tamẽ in stricta disputatione tenerẽ contrarium. nam habeo regulam,ꝙ vbi conditor canonis sibi specialiter aliquid non reseruat, episcopo videtur concessa facultas.ar. ca.nuper.de sen.excom.sed non est casus, nec te.denegans hoc episcpo,ergo.imo est casus,in d.c.veniens.vbi videtur data sibi facultas.Non ob.quod dicit do. Abb.quia putat hoc procedere in terminis illius cap.quia idẽ puto in alijs terminis ,quia sicut Papa ex causa cõcessit hoc episcopo in terminis illius c. idẽ fecisset in alijs terminis,si iusta causa subesset.arg. eius quod no.glo.in l.tale pactũ.§.fi.ff.de pact. & gl.in cle.1.de rescri.cũ si.tñ hoc ꝑ cõstanti non assero,sed adhæreo opinioni communi doct. & decisioni sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ.

86 Donatio.

1 Donatio omniũ bonorum facta ad pias causas, an per superuenientiam liberorum reuocetur,saltem in legitima?

1 LIcet donatio † omniũ bonorum ,vel maioris partis facta per non habentem filios annulletur filijs postea susceptis,vt est casus in l.si vnquam.C.de reuo.donat.tamẽ donatio talis facta ad pias,causas per superueniẽtiam liberorum non reuocatur,nisi in legitima.gl.est sing.in ca.quicunque.17.q.vlti. quam summè põderauit Bar.in l. Titia. ff.de legatis 2.& Bald. in l.prima.C.de inofficio . donatio. & reputauit eam singularem Ludoui. Roma.in repeti.authen.similiter.in 7.col.C.ad legem Falcidiam.

87 Delictum.

1 Delictum si in conspectu iudicis pro tribunali sedentis committatur,alia probatio non exigitur.

1 SI delictum † est commissum in conspectu iudicis adhuc sedentis pro tribunali,non exigitur alia probatio , quia de eo constat vt iudici. istud dixit gloss.singula.§.final.2.q. 1.quam reputauit singula.Alb.de Rosa.in l.illicitas.§.veritas .ff.de offi.præsid.Tu vide do.Ant.in repetiti.c.vestra. in 61.col.de cohabi.cleri.& mulier. & vide quod not.in c. consuluit.de appel.& dictum Pet.de San.quod recitat Spe. in tit.de notorio.cura in alijs concord.

88 Decretum.

1 Decretum alienatiuum valet,& tenet.

1 AN decretum † alienatiuum valeat, & teneat?dic ꝙ sic. casum habes vnicum,& in iure solitarium,in l.si pupillorum.§.si prætor.ff.de rebus eorum.refert & sequitur dominus meus in c.ex parte.de foro competen.& in ca.cõstitutus.de in integrum rest.& in ca.cum dilecti. de emptio. & vendit.& in c. Raynaldus.de testamen. in suo repertor.

DE LITERA H.

89 Extensio.

1 Dispositio simplex non solum trahitur ad alium casum ex idẽtitate rõnis,sed etiam casus exceptus à regula.

2 Exceptio firmat regulam,& quomodo id intelligatur?

3 Extensio non fit de similibus ad similia,nec de similibus personis ad similes in priuilegijs,& in alijs ibi notatis casibus:

1 DIspositio † simplex nedum trahitur ad aliũ casum ex identitate rationis,sed etiam casus exceptus à regula. te.est elegans & celebris in c.cũ dilecta.de confirm.vtili vel inutili.vbi Papa casum exceptum in c.quoniam frequẽter vt lite non contest.in teste.vt recipi possit lite non contestata,& sic non seruata iuris solennitatate , trahit ex identitate rationis ad innouationem priuilegij, quem famosissimus iuris pontificij monarcha do.Abb.reputat ibi mirabilem,& tenendum menti.& illum te.ad hoc allegauit idem do.Abb.in c.cum omnes.in 5.col.de consti.& in c.pastoralis.in 1.col.de rescript.& in c.quemadmodum. de iureiur. & in plerisque locis,& dicit esse casum in d.ca.dilecta. pro glo.notabili in l. 1.C.de condi.indebit. Et per hoc limitat

2 regulam,& id quod dicitur, † exceptionem firmare regulã in casibus nõ exceptis , vt in d.c.dominus.32.q.7.& bonus te.in ca.2.de coniug.lepro.procedit.n.talis regula, seu tale dictum, vt restringatur regula ad casus non consimiles exceptis . optimè facit secundum eum,quod voluit Bart.in l.serui.ff.de vsuca.vbi dixit,ꝙ si exceptio est facta ꝑ dictionem taxatiuam,nihilominus extenditur ad alium casum,si in alia parte iuris reperitur exceptus,vt ibi notatur. videtur probari in d.c.quoniam frequenter.in prin. Si autem specificè alibi non excipitur , tunc per identitatem rationis extenditur in materia fauorabili & pia, vt sensit gl.notab.in l. illud.C.de sacrosan.eccle.in verb.alicuius . Secus in materia restringibili.vt not.in l.1.C.de patri.qui filios distraxe. & ita residet ibi do.Abb.Posset tamen quispiam subtiliter insurgere contra do. Abb.ad ostendendum, ꝙ te.in d.c.cũ dilecta.non sit ita celebris & sing.nam id quod disponitur ibi de innouatione priuilegiorum , propter nimiam vetustatem & antiquitatem consumptorum disponitur etiam in c.fi.de fide instru.& sic dicitur,ꝙ per illum te.d.ca.fi.iuncto d.c.qm̃ frequenter.doctrina Abb.probatur,& per consequens non est extẽsio , & pro certo est pura & noua inuẽtio à nemine inducta,nisi à me diuina fauente gratia . Nihilominus potest saluari Cõsiculus meus,ꝙ ille te.clarius & apertius probat hoc.& ille te.melius hoc ostendit per se tãtum,ꝙ per identitatem rationis casus exceptus extẽdatur ad similem casum,quàm faciat tẽ.in d.c.fi.coniuncto d.ca. quoniam frequenter. Vel potest dici, ꝙ licet erat dispositũ de innouatione priuilegij,in d.c.fi.tamen de extensione d. c.quoniam frequẽter.non erat dispositum,nec disponitur, nisi in d.ca.cum dilecta. & ideo Papa dicit ibi, eiusdẽ æquitatis similitudine prouocati. Idem d.c.fi.de fide instr.emanauit,& fuit posterius cum sit Gregorij 9.& d.c.cũ dilecta sit Inn.3.Et hoc adduco in testẽ eũdẽ d. Abb.in c.cũ ad monasteriũ de statu monach. Sed prima respõsio est verior.& pro dicta theorica vide te.meliorem in corpore iuris ciuilis secundum Bal.in l.solis.C.de reuo.dona.vbi illa lex enumerat certos modos reuocandi donationem.& glo.ponit ibi alios.& vide quo ad extensionem alicuius casus similẽ casum , te.in c.1.§.porro.in ti.quæ fuit prima causa benefi. amit.quem te.dicit ibi Bal.esse meliorem de iure,ꝙ in pęnalibus statutis & consuetudinibus proceditur de similibus ad similia.& dicit de hoc notari in l.si quis seruo. C.de furt.& hanc theoricam dicit ibi. Bal.non habere lo-

3 cum in priuilegijs, quia † tunc nulla potest fieri extensio de similibus personis ad similes,nec de casibus ad casus.& de hoc dicit esse gl.ordinariã & sing. Insti. de actio.§. itẽ mixta est actio , contra eos quæ incipit, in iudicio.quam glos. dicit esse menti tenendam , refert & sequitur dominus. meus do.And.in c.fi.de dona.facit secundum eum l.ob ęs. C.de pręd.minor.& quod volunt Cy.Sali.& alij in l.ita nobis pudor.C.de adu.Angel.in l.si per imprudentiam.ff.de euictio.& l.si tamen.§. in ædilitijs.in versic. nec cæteris rebus similibus.ff.de ædil.edic.Bal.in auth.præsente.C.de fideiussor.Bart.in l. 1.§. 1.ff.quod vi aut clam . Bal.in ca. 1.in tit.an agna. vel cogna.dixit , quod vbi lex est contra naturalem rationem,vt l.quisquis.C.ad l.Iu.maiest.non fit extensio de simili ad simile.idem voluit Bal.in l.3.C. de iure dot.& dixit ibi ,ꝙ vbi statutum non habet aliam rationẽ, nisi quia ita placuit principi, nũquam fit extensio.no.hoc pro limitatione ca.si quando.de rescr.& l. 1.ff.de constitu. princ.& Insti.de iure natu.gent.& ciuili.§.sed quod principi.& in l.1.§.pueritiam.in ver.ratus.ff.de postu. Et idem Bal.in l.fi.C.de interdict.matri.dixit,ꝙ vbi actus est odiosus,nunquam fit extensio de simili ad simile . Sed dictum eius cõfunditur per d.c.1.§.porro.& per d.l.his solis. iũcta gl. facit elegans in c. 1. de temp.ordi.li.6.gl.in cle. 1. de electio.& in cle.auditor.de rescri.& quod voluit. Io. Calder. in c.series.de testi.refert & sequitur do.Ab.in c.iurauit.de probatio.& vide Cy.in l.quicunque C.de ser.fugi. vbi loquitur quando statutum debet extendi per identitatem rationis.plenè per Lud.Ro.post alios in l.si vero.§.de viro. ff.sol.ma.& per eundem aliquid in authẽ.similiter.C. ad l. Falci.in repeti. ad quæ iura & doctor.te remitto, quia materia difficilis,intricata,& periculosa est.& vide quod no. Bar.in l.si constante.ff.sol. ma.in 7.q.& in auth.quas actiones.C.de sac.san.eccl.& per Io. And.in regula,odia.de reg. iur.lib.6.& in regula,pro possessore.eo.ti.& lib.in mercu. alias allegationes,& iura causa breuitatis omitto. & vide quæ dicam infra singu.99.in verb.extensio.2.incipiente,licet lex pœnalis.tene menti perpetuo.

90 Expensa I.

1 Expensæ factæ ab aliquo contra voluntatem eius expressam à quo petuntur,licet in eius vtilitatem factæ fuerint,repeti non possunt. Limita quinque modis.

2 Repetitio pro alio etiam inuito soluti,vel expensi, quibus casibus fieri possit?

TV habes in l.fin.C.de neg.gest.ꝙ nulla actio competit negotiorum gestori de expensis factis pro administratione rerum domino nolente , & contradicente illum esse suum negotiorum gestorem,& sic no.regulam,ꝙ quis

1 non potest † repetere expensas ab aliquo,si eas fecit contra voluntatem eius expressam,licet in eius vtilitatem. Limi

2 ta,nisi † medicus,pro infirmi liberatione expensas faceret licet cõtra ipsius infirmi volũtatẽ,quia eo casu põt illas repetere.gl.est no.83.dist.c.prouidendum.Tempera tamen hoc,nisi medicus esset propinquus infirmo.Subdit etiam ꝙ si aliquis vult te interficere,nisi debitam des ei pecuniã ꝙ teneris ei dare,& postea poteris repetere.facit in simili gl.in l.culpa caret.ff.de regulis iur. & vide gl. ad hoc.ff.loca.l.Marcellus.& ibi Bald.reputat sing.glo.§.prouidẽdum. Secundo limita regulam,nisi quis impendat pro liberãdo illum,pro quo si non fuisset facta solutio,incurrisset in pœnã personalem,vel status mutationẽ, ita sing.dixit Io. And. in ca.cum.C.laicus.de foro compe. lib .6.Et licet docto. non allegent,videtur gl.in d.§.prouidẽdũ.facit quod voluit Barto.in leg. Stichus.ff.de pecu.legat. Tertio limita , nisi quis impendat mutuando filio alterius in studio existenti. & ita diligenter operanti , quod peritissimus efficiatur, nam tunc licet contra patris sui voluntatem mu-

 tuauerit

tuauerit,potest repetere,vt est gl.singul.secundum Ludo; Roma.in l. sed & Iulianus.§.quod dicitur ff.ad Macedo. pro hoc facit secundum eum q̃ licet alienum agrum inuito domino nõ possim ingredi, vt in l.per agrum.C.de serui.& aqua.et am ad quærendum theusum, vt in l.1.§.in alienis.C.de thesau.lib.10.tamen si in fundo alieno dicitur esse vena lapidis, vel ferri, possum tãquã bonus magister domino inuito intrare, quia in hoc versatur publica vtilitas vt est gl.sing.in l.3.iuncta l.quotidã.C.de metal.li.11.'Quar
b to limita,[b] nisi quis p̃ funere impenderet defuncti quia tunc licet impenderit cõtra voluntatem hæredis, tñ repetit dictas expensas, vt est casus singular. in l.siquis.§.ideo Labeo ait.ff. de religio. & sumptib. fune. Quinto fallit in casu l. si quis mancipijs vel iuramentis.§. Proculus. versiculo. si vero ille.ff.de instito. tene menti ad limitationem d.l.quia ibi per docto. non habes has fallentias in vnum fasciculum ductas.

ADDITIONES.

a Nisi medicus. Vide Roman.sing. 124.& ibi in additio.

b Quarto limita,& c. Adde latè Petrũ Dueñas in reg.327.incip.funeraria actio.versicu.sexto competit hæc actio.'Gabriel Saray.

91 Exceptio. I.

1 Exceptio legitima & rationabilis nunquam videtur exclusa licet dicatur,nullam exceptionem admitti debere.

1 SI statutum,vel rescriptum† principis dicat nullam exceptionem in aliquo facto debere admitti, debet intelligi de exceptione minus legitima, & rationabili, non autẽ de legitimis & rationabilibus exceptionibus, ista est gl. celebris & singul.iuncto tex.in c.ex parte.2.de offic.delega..Et ratio,quia non verisimile quod princeps per verba generalia velit tollere iuris obseruãtiã maximè tanto præiudicio priuati,per l.si quando.C.de testam. & c.ecclesia. 2.de electio.nisi exceptio specialiter tollatur,licet sit in se rationabilis,secundum do.Abb.in d.ca.ex parte. Et ratio, quia tunc apparet de mẽte principis. vide ad hoc quod voluit Bart.in l.omnes popul.ff.de iusti. & iure. & in l.1.§.& parui.ff.quod vi aut clam.& in l.1.ff.à quibus appella. non licet.& Io.And.in c.2.de mutu.petitio.& plenè per dominum meum in d.c.ex parte.

ADDITIO.

Vide latè tradita per Celsum Hugo.in apostil.ad Lanfran.de Oria.in c.quoniam cõtra.in verb.exceptiones.in fi.in apostil.incip.adde quod illam glo.de probat.& per Hippolyt. de Marsil.in practic.crimi.in §.vltima quæstio.numero 2. Gabriel Saray.

92 Exceptio. II.

1 Statutum si in aliquo casu tollat exceptionem,intelligitur,nisi quis velit incontinenti probare exceptionem legitimam nisi contra eum esset præsumptio calumniæ,vel malitiæ.

1 SI statutum† tollat exceptionem in aliquo casu, debet intelligi,nisi quis velit incontinenti probare exceptionem legitimam,quia eo casu,debet audiri, non obstante statuto,quia statutum videtur excluisse exceptiones non legitimas propter præsumptam fraudẽ opponẽtium,quæ præsumptio cessat in probatione, quæ offertur incontinenti. pro hoc vide bonum tex.in c.literas,de restitu.spolia. & q̃d not.glo.in l.1.§. hoc interdictũ.in vers.sed & si falsum.ff. de tabu.exhibend.istud fuit celebre dictum do. Abb.in ca.sci scitata.super gl.in ver.effectum.de in integrum rest.,quam gl.ibi profitetur se solitum esse multum adducere in consiljs ad statuta excludentia omnes exceptiones contra sentẽtiam, seu alium actum.Istud idem voluit do.Abb.in ca.super eo.ad finem,de officio delega. vide dicta per eum in c. ex parte.2.eodem tit.Ego limito istud dictum do.Abb.esse verum, nisi esset præsumptio contra eum, q̃ calumniosè exciperet,licet offerat se probaturũ incontinenti . Istud voluit glo.quã ad hoc nescio alibi,in d.c.sciscitata,quæ gl.limitat d.ca.literas.& istud dictum sensit do.Abb. in d.c.super eo. vbi Bal. singulariter dixit per illum tex.iuncta gl. quod a summaria cognitione potest quis repelli,vbi præsupponitur quis calumniari.quod dictum dicit mentẽ tenẽdum,& no.in d.ca.veniens.2.de testib.in l.fi.C. de ordi.cogni. Putat tamen domi. Abb.in d.c.super eo.illud dictum gl.& Bal.procedere , vbi opponens offert se probaturũ incontinenti, & præsumptio est de malitia,quia per talẽ obligationem non purgatur præsumptio malitiæ. quod dictum ita limitatum perpetuo tene menti.

ADDITIO.

Hoc latè traditur per Dida.Couar.in practicis quæst.cap.16. nu.2. Gab.Sar.

93 Emphyteuta. I.

1 Emphyteuta ecclesiæ nõ soluens canonem singulis annis, licet non possit expelli,nisi elapso biennio, fallit nisi iurasset singulis annis soluere pensionem, & non soluisset,nam elapso anno poterit expelli.

2 Intellectus c.querelam.de iureiur.

1 LIcet emphyteuta† ecclesiæ non soluens canonem singulis annis,non possit expelli nisi elapso biennio, vt in c. potuit. de locato. tamen si iuraret soluere singulis annis pensionem, & non solueret, elapso anno potest expelli. quod sing.nota ad limitationem d.c.potuit.ita dixit Bal.in c.querelam.de iureiur.Et licet quibusdã videatur hoc non
2 probari ex illo tex.iudicio meo probatur ibi.nam Papa† ibi non considerauit huiusmodi,sed iuramentum , cuius transgressorem vult remoueri, ex quo illud non seruauit. ergo non solum post biennium,sed ante biennium põt remoueri,& priuari iure emphyteutico . nam fuit ibi contingentia facti , & non iuris ministerium, quod cessauit per biennium Item si ibi cõsideretur biennium,ibi fuisset quæstio de indubitabili, contra l.q̃ Labeo.ff.de Carbo.edi.& c.cũ in iure peritus . de offic.dele.cum de biennio iure cautum fit,vt in c.potuit.de locato. Adde eundem Bal.in ca.literas de dila.& Ale. consilio 126.incip.non puto id de quo quæritur.in primo volumi.

94 Effusio.

1 Verbum effusio,denotat abundantiam.

2 Minima an sint in consideratione iuris.

1 VErbum† effusio , denotat abundantiam. bonus te.est cum gl.secundum Abb.in c.cum illorum. in §.quid si clausurales.in ver.nisi.& in vers. sanguinis effusio.de sent. excom.Ex quo nota,quod vbi requiritur effusio sanguinis oportet q̃ inde processerit multũ sanguinis . facit ad multa secundum do.Abb.ibi,& vide eundem dom. Abb.in c. proposuisti.de consecra.eccle.vel vbi cõmemorat hoc,& facit festum.& gl.iuncto te.d.c.cum illorum.§.quid si clausurales. in ver. effusionem. quod dicit esse notandum pro statutis , quę quandoque requirunt sanguinis effusionem. tu vide pro illa gl. Mansuetum de Mansuetis de Perusio in
2 l.fi.ff. si quadru.pau.fecit.dica.vbi dixit, † q̃ statutum imponens pœnam effundentibus sanguinem , non habet locum in parua sanguinis effusione,& dicit esse gl.secũdum Ludo.Roma.in d.ccum illorum.in ver.effusionem.Et adduco tibi aliam gl.quã isti patres non allegant,in cle.ne Romani.in ver.effundendis.de elec.& vide pulchrum te.in c. reuertimini.16.q.1.in versi.verbum effusionis nomen largiratis ostendit.facit l.quæsitũ ff.de re iudi.l.j.§.sed sciendũ ff.de ædi.edic.& te.coniuncta gl,in c.placuit.17.di.& quod voluit Bal.in l.si prædium.C.de ædi.actio.statuto(inquit) cauetur q̃ faciens vulnus alicui in platea puniatur pœna magna,quod non habebit locum in faciente vulnusculũ. facit l.si oleum.ff.de dolo,& l.scio. de in integr.resti.& l.senatus.§.Marcellus.ff.de leg.1.iuncta theorica.Ange.& q̃ plenè voluit d.meus in rubrica,de pl° petitio.plenè disputat,an minima sint in consideratione iuris.vide per eum.

ADDITIO.

Adde quę dixi in additioni.ad Rom.singulari.17. Gabriel Sarayna.

Emphyteuta

95 Emphyteuta. I.

1 Emphyteuta ecclesiæ si per annum cum dimidio cessauit à solutione canonis,& citatus à prælato fuerit cõtumax, cadit ab emphyteusi,non expectato toto biennio.

1 SI elapso† anno cum dimidio emphyteuta ecclesiæ cessauit à solutione canonis , & prælatus ecclesiæ citari fecit eum, vt solueret. & ipse non obstante citatione fuit contumax,& non soluit,q̃ cadit ab emphyteusi non expectato biennio toto,quia illa requisitio operatur laptum sex mensium.ita pulchrè dixit Bar. in l.locorum per illum te.C.de omni agro deserto.li.11.& cum illo dicto trãsiuit ibi Ang. & facit ad hoc l.qui agros.eo.tit.& cum illo dicto transiuit Io.de Platea & transiuit do. meus.in ca.3.de dila.quod dictum reputat mirabile ex eo,quia d.l.locorum loquitur in prædio tributario,& non in prædio emphyteutico. & tamen Bar.extendit illum tex. ad emphyteusim. quod sing. not.pro limitatione ca.potuit.de locato.

96 Expensa. I.

1 Non est faciendum illud,in quo plus expenditur,quam sit lucrpercipitur.

2 Iudex non debet facere citari testes ad locum iudicij,quando tantum distant , quod plus in eorum aduentu expenderetur,quam sit valor causæ,sed tunc debet delegare examinatorem.

1 NOn est faciendum† illud,in quo plus expenditur,quã sit quod percipitur.te.est iudicio meo melior de corpore iuris , in l.mediteraneæ.C.de anno.& tribu.lib.10.q̃ Bar.ibi dicit esse notãdum ad multa pro tutoribus, quibus non debet imputari,si non exigant debitum, in quo oportebat plus eos expendere,quam inde percipiérent , vel propter eo,qui non reficit domum,in qua plus expenderetur , quã valeret,vel pro his,qui non facerent inuentarium eo casu, quo plus expenderetur in eius cõfectione,quam esset vtilitas.vt l.tutor qui repertorium.in prin.ff.de admi. tuto. Itẽ in causis breuioribus,quando plus expẽderetur in scriptu-
2 ris,quam sit valor causæ.Itẽ iudex non debet facere citari testes ad locum iudicij,quando tantum distant, q̃ plus in eorum aduentu expenderetur,quam sit valor causæ.argu. d.l.mediteraneæ.sed tunc debet iudex delegare examinationẽ.vt in l.generaliter.§.his de præsentibus.C.de iureiu. & facit authen.apud eloquentissimum.C.de fide instru.& quod no.per Abb.in ca.cum causam.de testib.& 3.quæsti. 9.c.testes.per Arc.Itẽ facit secundum eum, q̃ si in habẽdo recursum ad superiorem plus expẽderetur, quam sit valor rei, q̃ eo casu possunt concedi represaliæ, de quibus plenè examinauit Bart.in tractatu suo de represa. & vide not.in cap.vnico.de iniurijs,li.6.& ita residet ibi Bar. Addo Abb. in c.de appellationibus.extra.de appel.& Ioan. de Imo.in c.cum sit Romana.eo.ti.& etiam ego addo quod pulchrè voluit do.Pe.de Ancha.in c.nonnulli.de rescrip. & in c.cũ te.de offi.ordi.& in c.finẽ litibus . de dolo & contu.vbi dixit, q̃ licet Episcopus possit reddere ius in quolibet loco suæ diœcesis,vt in c.cum Episcopus.de offi.ordin.lib.6.tñ si habet amplissimam diœcesim,& pars vexaretur,si cõueniretur in loco remoto, vbi degit episcopus,puta , qa reus stat in extrema parte diœcesis , & episcopus staret in alia parte extrema , & causa esset breuis, & expensa esset maior pro testibus producendis,& pro salario,quam causa,& iudex nolit committere & delegare causam,quod pars potest appellare allegat l.cum post sententiam.C.de appella. & c.anteriorum. §.ad hoc.2.q.6.& dicit se alias in quæstione facti ita dixisse.quod no.pro limitatione d.c.cũ episcopus.facit quod volunt doct.post Inno.in c.olim.de restitu. spolia. & vide plenè do.meum in d.ca.nonnulli.& aliquid in d.c.cum te.vbi de hoc . & vide Per.de Anch.in c.cũ causam.de testib.vbi idem voluit.Et circa dictam l.mediterraneæ.in princip.vide quod voluit do.Ant.in c.2.de dilatio. vbi posuit de eo,qui equum ponit in hospitio . Et inquantum dixi,quod iusta esset appellationis causa , faciat secundum dominum meum do.Ale. de Imo.in d.l. mediterraneæ.in additio.ca.constitutus.de fideiuss. & quod ibi notatur.c.statutum.§.fi.de rescrip.lib.6.idem eum do.Per.in d. c.fi.vbi bonus te.facit c.litigantes.de offi.ordi.lib.6.

97 Exactio.

1 Exactionem qui infra certum tempus facere tenetur , si non facit,cogitur soluere de suo.

1 QVi tenetur facere† exactionem infra certum tempus si non facit , cogitur soluere de suo.te.est notabilis secundum Bar.ibi,in l. missi.C.de exactor.tributo.li.10.quod no.contra syndicos comittatus,& similes.

98 Emphyteusis.

1 Emphyteusis concessa alicui à monasterio,cum pacto , quod etiam in fœminam transeat,quæ nubat subdito iurisdictioni monasterij , potest retineri licet extraneo nupserit , si is velit iurisdictioni se submittere.

1 MOnasteria habent† possessiones cõcessas alicui in emphyteusim sub hoc pacto,q̃ transeat in fœminã, q̃ tamen nubat alicui subdito iurisdictioni monasterij , q̃ nihilominus si nubat extraneo,qui vult effici de iurisdictione monasterij,retinebit emphyteusim.istud probat ibi ar. secundum Bar.ibi,l.murileguli.C.de murile.lib.11. facit l. 1.C.de imp.lucrat descri.lib.10.Et potest esse ratio secundum Ange.ibi in additio. quia conditio personę non mutatur.vt in dicta l.1.

99 Extensio. II.

1 Pœnalis lex quæ tendit ad fauorem reip.ita extenditur,sicut fauorabilis,

2 Pœna statuti punientis facientem maleficium, punitur fieri faciens,nisi requiratur homicidium reale.

3 Statutum loquens in faciente , an habeat locum in mandante?

1 LIcet lex pœnalis † & odiosa non debeat excedere proprium casum,ad hoc bonus te.in §.pe.de pœn.dist.1.regula,odia.de reg.iur.li.6.l.cũ quidã.ff.de li.& posthu. cum si.tamen vbi extensio tendit ad fauorẽ reipu.ita debemus ipsam extendere sicut legẽ fauorabilẽ.& ideo cũ pertineat ad fauorẽ reipub.puniri maleficia,ad hoc vt prouincia quiẽte permaneat,vt in l.congruit.ff.de offi.præsi.& ff.de iudi.si longius.§.si filius .pœna statuti† punientis faciẽtem maleficium punietur fieri faciens.ita bellissimè no. Bar.per il lã gl.ad hoc quã reputo mirabilem de iure ciuili,in l.quemadmodum.C.de agri.& censi.li.11.facit l.si quis id.ff. de iurisd.om.iud.facit gl. reputata sing.c.1.de tẽpo.or.li.6.tu vide Io.And.in c.sicut dignum. super gl.in ver.cõsiliũ.de homic.vbi dicit, q̃ assessores fori ciuilis multũ vtũtur illa gl. ĩducẽtes eã ad intellectũ puniẽtiũ .statutorũ homicidas,vt verificẽtur etiã in pcipiẽtibus fieri homicidiũ,pro hoc d. l.si quis suadente.18.q.4.iuncto pulchro te.c.mulieres.& q̃ plenè scribit ibi do.Ab.de sen.excõ.refert & sequitur idẽ do.Abb.in d.ca.sicut dignũ.& alleg.no.per Bar.in l.aut qui aliter.§.hæc verba.ff.quod vi aut clam.& in l.hæc verba.ff. de adul.& in l.non solũ.ff.de iniu. & dicit Io.And.in d.ca. sicut dignũ.hoc procedere , vbi statutũ aliquid exprimat, p q̃ videatur requirere homicidiũ reale, vt si dicat,si quis homicidiũ manu cõmiserit vel ense, tũc statutũ nõ cõprehẽdit mãdantẽ fieri.allegat c.in nostra.de iniur.quasi velit dicere , q̃ statuta sunt stricti iuris, vnde debent intelligi in ꝓprio casu,qd̃ dictũ si verũ sit,limitat gl.& theoricã Bar. in d.l.quẽadmodũ. Sed do.Abb.in d.ca.sicut dignũ.dubitat de hoc p d.c.si quis.vbi dẽ,si qs manus iniecerit,& sic exigit iniectionẽ realẽ. & tñ illa pœna cõprehẽditur mãdans, vt in d.c.mulieres.dicit tñ mẽti tenẽdũ dictũ Io. And.Ego dico dictũ Io. And.esse verisimũ. quia eo casu vẽ cõtemplata pson̄a,& statutũ restringit,& declarat se, & per cõse quẽs nõ debet extẽdi ad aliã personã.arg.eorũ quę notantẽ in c.fi.de offi.dele.& in l.inter artifices.ff.de solutio. & l.p hanc.C.de eroga.mili.anno.libr.12.cum li . Non obst.d.c. si quis.quia potius facit contra do.Abb.quam pro eo,quia si non emanasset d.ca.mulieres,mãdans non comprehen-

fus fuisset sub dispositione d.c.si quis.& adduco quod voluit Nic.de Nea.in l.si quis mihi bona.§.quod si manda.ff. de acquir.hære.vbi per tex.in l.certè.§.1.ff.de preca.in ver. me mandante,vel ratum habente.dixit,quod statutum loquens de faciente habet locum in mandante, quod est contra illud de Barbadoro,quem referunt ibi Cy.& Bar.fuisse decapitatũ Florentiæ,licet esset de nobili domo. & ad hoc Nico.de Neap.reputat tex.d.l.certè.§.1.vnicum & singularem,quem te.non alle.Bart.in d.l.quemadmodum,per glo. illius legis, nec do.Abb.in d.c.sicut dignum.facit quod voluit Bart.in rub.ff.de oper.noui nun.& retulit mihi hęc domeus in repetione rubricæ, de causa pos.& proprie. in 22. charta.in lib.meo.& hunc passum ita coadunatum à nemine reperi. Vide etiam do.Abb.in c.quintauallis.in 7. differentia.de iureiur. Adde tamen quod voluit dom.Abb.in c. ex tenore. qui fi.sint legi. vbi dicit quandam rationem Io. And.ibi esse singulariter notandam ,& obliuioni non tradẽdam,ꝙ constitutio pœnalis debet extendi, & largo modo interpretari quando emanat, vt euitentur animarum pericula.facit secundum eum quod in simili not.gl.in ca.sciãt cuncti.de elect.lib.6.Et vide eundem do.Abb.in c.2. de diuor.ad fi.vbi dicit,quod in materia pœnali verbum generale intelligitur largo modo, si dispositio tendit in fauorẽ fidei.facit gl. sing.in authen.sacramenta puberum.C. si ad versus. vendi. & quod voluit Ioan.Andræ.in ca.pro humani,de homi.libro 6.de hoc dico in alio notabili, adde te.in l.hoc modo.ff.de condit.& demon.& Im.in l.cætera.§.sed & si quis.ff.de l.1.& vide Dominicũ in d.c.pro humani.§. fi.in 1.col.vbi allegat gl.in d.c.sciant.& vide quæ dixi latissimè,& plenissimè supra sing.89.inci.dispositio.& sing. 72.inci.ñ statutum vtitur.in verbo,committo.

ADDITIONES.

Ibi. Tamen vbi extẽtio tendit ad fauorem reipu.Idem sequitur Hippo.de Marsi.in pract.crim.in §.diligenter.nu.130.& 135.§.aggredior. nu.58.59.& 60.vbi latè ponit & similia adducit pro confirmatione doctrinæ Bart.in d.l.quemadmodum.C.de agric.& censi.lib. 11.& idem in l.is qui aggresso rem.nu.29.C.ad l.Cor.de sicar.& vide Cagnol.in l.in omnibus quidem.nu.16.ff.de regu.iur.& latè per Arium Pinelum in repeti.l.1.C.de bo.mater.in tertia parte,nu.64.vers. Quod iuuatur ex gl. Gab.Sar.

160 *Emphyteusis.* II.

1 *Emphyteuta ecclesiæ non soluens canonem per biennium, incidit in cõmissum. Et quid si appositum fuit pactum, quod ratione canonis non soluti,non incidat in commissum, an valeat pactum?*

1 EMphyteuta ecclesiæ non soluens canonem per biennium incidit in commissum.tex.habes in c.potuit.de loca.Sed pone ꝙ ecclesia concesit fundum in emphyteusim apposito pacto,vt ratione canonis non soluti non incidat in commissum,an valebit istud pactum?dic ꝙ sic,quia ex quo hoc potest facere fiscus,vt l.fundi.alias,si qui à prioribus.& ibi Bar.C.de fun.patri.lib.11.ergo & ecclesia, nã ecclesia & fiscus paribus passibus ambulant.vt in l.final.C. de sacrosanctis ecclesijs.& notatur in c.1.& in c.auditis.de integr.restit.per consequens ecclesia poterit hoc facere tamen propter hoc non reuelabitur emphyteuta à præstatione canonis.vt in dicta l.fundi.quod not.pro his quæ notantur in dicto ca.potuit. quia doctо.ibi hoc non ponunt, nisi do.meus do.And.qui ibi dicit se dubitare, an hoc dictum sit verũ,quia agitur de præiudicio ecclesiæ,& prælatus non potest præiudicare ecclesiæ.vt in l.iubemus nullã. C.de sacrosan.ecc.Mihi videtur ꝙ opinio Barto.potest saluari,quando prælatus vna cũ capitulo hoc facit. & ita videtur loqui Bar.quia nõ loquitur de prælato . sed de ecclesia, quo casu bene ecclesia potest renuntiare iuri suo,vt voluit gl.& doct.in dicto cap.potuit.& gl.in regula, delictum de regulis iuris libro sexto . doctor.in cap.1.de dolo & contumacia.Si vero prælatus solus hoc faceret,procedit opinio domini mei,prout not.in prælegatis iuribus . Item dictũ Bar.procedit in iure quærendo , in quo solus prælatus potest præiudicare ecclesiæ,vt notatur in d.c.potuit . & in ca. 1.de do.& contu. & quod voluit Fede. de Senis consi.9.& Innoc.in ca.admonet.de renuntia.& Bald.in authen.si qua mulier.C.de sacrosan.eccle.& in l.imperatores.ff.de pactis & in l.pupillorum.C.de repu.hære.Pet.de Ancha.& alij in c.super de rebus eccle.non alie.& ibi plenè per do.meum. Sed do.meus in c.3.de dilatio.refert & sequitur Bar.& bene,vt dictum est,& sic mutuauit opinionem in melius,tene menti.Et an valeat tale pactum? videtur tenere Bald.ꝙ no.in l.2.in 1.col.C. de iure emphy. vbi simpliciter loquitur non faciendo mentionem de fisco,vel ecclesia. ad hoc bene faciunt no.per eundẽ Bal.instit.de vsufructu , in princip.in versi.ne tamen . ꝙ non valeret rescriptum superioris sic concedentis, vt not.Bald in l.si à te.C.de pactis inter empto. & vẽdito.refert do. Ale.de Imol.in additio.suis in d.l.fundi.

101 *Emphyteusis.* III.

1 *Emphyteuta ecclesia non potest expellere colonum bene laborantem de fundo,in quo per maximum tempus steterit,aliàs priuatur emphyteusi.*

1 ECclesia concesit fundũ in emphyteusim, in quo fundo quidam steterat ad laborandum per maximum tempus quod si emphyteuta repellit illum colonum , cum bonus esset, & alium subrogauit in locum eius, quod debet emphyteusi priuari.ita no.Bar.in l.cognouimus.C. de mãci.& col.patri.lib.10.& ibi dicit illam facere ad istam quæstio.quod not.

ADDITIO.

Vide Roma.sing.63.& ibi in additio. Gab.Sar.

102 *Error communis.*

1 *Acta ab vno uti tali,cum talis non sit,an valeant?*
2 *Intellectus.l.Barbarius.ff.de offi.prator.*

1 LIcet aliquis habeatur , & reputetur ꝙ publico officiali,& reuera non sit , quia non fuit legitimè ordinatus, vel reputetur aliquis tabellio cum non sit, vel iudex , cum non sit , quod omnia acta per eum sunt nullius momenti, ipse faciens punitur.nec obstat secũdum Bar.in l.actuarios C.de numera.& chartu.li.12.Barbarius.ff.de of.quia quandoque quis est electus solemniter , & licet ꝓp defectũ personæ non possit esse, tamen facta per eum valent ob vtilitatem publicam,secus si non est electus secundum formã debitam,quia tunc facta per eum non valent.& alleg.Guli. de Cu.ita tenentẽ in d.l.Barbarius.ꝙ nota pro intellectu dictæ l.Barbarius. & idẽ Bal.in l.de quibus.ff.de legi.idẽ voluit & allegat d.l.actuarios . fuit tamen originaliter dictum Guli.de Cu.in d.l.de quibus.sed Bar.in l.1.C.de manu.vindi.dicit,quidã notarius est priuatus officio notariatus, & in loco vbi est priuatus,est manifesta eius priuatio,sed in alio loco nescitur,& ibi conficit instrumenta. dicit,ꝙ sunt ipso iure nulla. Non obst.td.l.Barbarius.quia habet locũ in prætore cõstituto à principe, & durat prætor.& alleg.Bar. in prælegatis locis,quod singulariter nota pro intellectu d.l.Barbarius.refert & sequitur do.meus in ca.post cessionẽ.de proba.Vide Spe.& Io.And.in tit.de instr.& edit.§.restat.versi.quid si is.& versi.ex præmissis.& in tit.de prob. §.1.ver.illud autem.vbi idem tenẽt,per te.in l.Hærennius. vbi voluit Bar.ff.de decu.de qua quæstione.d.l.Barbarius. per Inno.& alios in c.1.de fide instru. & Guid. de Suza.in l.decernimus.C.de sacr.san.eccle.per Ia.de Bel.in disputatione inci.cauetur aliquo iure . quã ponit post l.2.C.quo. & quan.iu.Pau.de Leaza.in c. cum dilectus.de fide instr.p dom.Anto.in capit.consultationibus.de iure patrona.per Imo.in l.testiũ.ff.de testi. per Bal.in l.2.C.de serui. & aqua l.non ignorat.C. qui accusar.non possunt.per Ioan. Fabri, in §.sed cum aliquis.Institut.de testament. per Ange.in authent.de tabellio.§.penult. vel fina. Bald. Salicetus & Angel.in leg.1.C.de testament.vbi limitant esse verum, nisi interueniisset decretum,vel creatio superioris , quo casu

casu licet non esset tabellio,tamen hoc casu valent gesta peum.& hoc expresè vult Bar.Et respondent ad d.l.1.C. de testa.quia illa non facit ad propositum suum,quia loquitur in actu testandi,qui est permissus de iure communi,cũ omnes liberi à natura nascantur,& per consequens in tali actu non requiritur decretum , secus in casu nostro. Dicta l.Hærennius.& l.Barbarius.prælegat.& cap.ad ꝓp

a bandum.de re iudic.limitari possunt , a quod sententia ab infame,& excommunicato,vel seruo ratione communis erroris validatur, procedunt nisi illi , inter quos est lata

b sententia, b sciant illum communem errorem esse falsum, quia tunc non validatur ratione cõmunis erroris.ita sing. no.Ian.Calde.in dicto c.ad probandum.quem refert.do. Anto.in c.scifcitatus.de rescrip.ratio est,quia ratione cõperta cedit opinio veritati.& ratio huius dicti colligitur ex tex.c.consuetudo.8.distinct.Adde Abb.in c.ad nostrã 4.de iureiuran.in gl.2.& in c.1.in 7.col.de fide instrumen. quod communis error facit ius,quando quis habuit potestatem à superiore,licet ex aliqua causa non poterat illud facere,quia erat seruus occulte,& sic dicit loqui dictam l. Barbarius.& vide Ioan.And.pro d.l.Barbarius.in d.c.dilectus.2.de prẽben.

ADDITIONES.

a Limitari possunt.Quod error communis faciat ius,intelige verũ in depẽdẽtibus à iureiusdictione secus in depẽdẽtib.ab ordine seu in sacramẽtalibus.sm Ab.in c.2.de ẽbyt.non baptiz.in his enim attenditur veritas non opinio facit quod no.gl.in c.dudum.2.de elect.& in c.nihil.& in c.sicut.eo.titu.

b Nisi illi,inter quos est lata sententia.Vide latè per Hippo. de Marsi.in practi.crimi.in §.aggredior.nu.2.Gab.Sar.

103 *Expensa.* III.

1 *Debitor carceratus,non habens vnde se alat,est à creditore alendus,alias relaxatur,vel iudex eum de suo alit.*

1 CReditor qui fecit carcerare debitorem debet eum alere suis sumptibus,si debitor non habet aliunde alias iudex facit eum relaxari.gl.est sing.in l.fi.C.de erog.mili.anno.lib.12.quam gl.Ang.de Are.Inst.de act.§.fi.in fi. reputauit sing.Et si iudex hoc non facit,alet eum de suo, per l.iudices.C.de episco.audien.& facit quod voluit do. Cardi.& ibi plenè per do.meum in c.cęterum.de rescrip.

ADDITIO.

Idem tenet Guid.Pap.decision.Grationop.211.nu.2.& Stepha.Auser.decisio.Tholosa.100.& Bar.in l.sanctum.nu.3 ff.de rerum diuisio.An. in §.fi.insti.de actio.& in additio. ad Bal.in l.quoniam liberi.super parte gl.inducit nu.5.C. de testib.Isa.in l.4.§.fin.nu.11.ff.de edendo.& in le.si victum.nu.2.ff.de re iudi. Gab.Sar.

104 *Expensa.* IIII.

1 *Expensa facta ab institore præposito mercantiæ in honorem mercatorum qui secum contrahebant,an sint imputandæ?*
2 *Expensas faciens in capiendo bannitum eas repetere potest.*

1 QVidam institor præpositus in ciuitate Perusij à quadam societate de Florentia cum pleno mandato,imputabat societati quasdam expensas factas in honorem, mercatorum,qui secum contrahebant,fuit dubitatum an posit?Bar.habuit hanc quęstio.de facto,& dixit quod sic si iusta ratione fecit.& dicit , quod pro hac quæstio. optimè facit nobilis.l.filius fami.ff.de donatio.Et vide Guliel. de Cuneo in l.1.quem refert & sequitur ibi Ang.ff.de iustitia & iure quod potestas,seu aliquis capiens bannitum & faciens in hoc sumptus,potest repetere,per tex. not.in l.mulier in opus salinarum.ff.de capti.& ꝓstlimi.reuer.

105 *Emphyteusis.* IIII.

1 *Emphyteuta soluere obligati quotannis quatuor denarios , si vnus hæres soluit pro duobus annis duos denarios , alius cessauit ; an solutio duorũ annorũ coniungi debeat ꝓ vtroque,& sic habeatur,ac si soluissent ambo pro vno anno,ne res incidat in commissum?*

1 ERant duo hæredes emphyteutę, qui quolibet anno tenebãt soluere quatuor denarios,vnus soluit duob'anduos denarios , alius cessauit,an debeat solutio duorum annorũ coniungi pro vtroque, & sic habebatur,ac si soluissent ambo pro vno anno,ad hoc, vt res non incidat in cõmissum?Guiel.de Cun.in l.si necessarias.§.si vnus.ff.de pigno.acti. decidit,quod debet coniungi, quia particularis solutio vnius habet vim vnius solutionis perfectæ,& sic res non incidit in cõmissum,quasi solutio cedat in causam grauiorem;vt in l.1.cum l.sequen.ff.de solutio.refert & sequitur hoc dictum Gul.Ba.in l.fraudati vectigalis.ff.de publica.& ꝓvectiga.& istud reputat valde singu.do.meus do. And.in c.ex parte.de feu.in 7.col.Sed Ioan.And.in tit.de loca.§.nunc vero aliqua.versi.31.in additio.ad Spec.tenet cõtra Guli.quia particularis solutio facta à socio videtur facta nomine suo,& non nomine alterius.vt in l.& magis ff.de solut.& ideo persona alterius non debet subintelligi l.ita stipulatus.§.Chrisogonus.ff.de verborũ obligat. Nec obstant secũdum eum in contrarium allegata,quia loquũtur in vno obligato,sed in casu isto erant duo obligati,& sic casus est dissimilis.dominus meus do.And.in d. c.ex parte.dicit,quod ex quo vnus est census vna persona, & emphyteutis,& sic præsumitur de iure quod dũtaxat vna erat emphyteusis.& allegat tex.meliorem de iure in l.si plura.ff.de ædil.edict.de quo secundum eum exclamauit Bal.in authen.si quas ruinas.ad finem.C.de sacrosanct.eccle.facit secundum eum l.si communem.ff. quemadmo. serui.amit.& quod habetur in l.si is qui duos.& ibi Dyn. & Bar.ff.de libe.lega.& quod not.glo.in l.fina.C.de mun. & hono.libro.10.& quod no.Federi.de Sen. consi.63.& do.Abb.in c.fina.de iure patron.& Bar.in l.si emancipati. C.de collatio.& facit in simili.tex.singu.in l.Paulus.§.Caius.ff.de liber.cau.Mihi videtur,quod opinio Guli.Bar.& domi.mei sit verior,& dico quod hoc ideo est quia sumus in obligatione hæreditaria,quo casu licet sint duo hæredes,habentur loco vnius,argu.clemen.plures.de iure patrona.& per consequens debet fieri talis coniunctio. Sed eo casu quo duo simpliciter acciperent rem in emphyteusim,& promitterent solutionem canonis simpliciter,qui libet teneretur pro parte.vt in l.reos.§.cum in tabulis.ff. de duobus reis.& vno cessante portio eius reuerteretur, ad dominum,vt in dicta.l.fraudati.& isto casu procedat, opinio Ioan.And.& hanc cõcordiam,si fortè vera sit, subtiliter collegi ex mente verborum Bar.in dicta l.fraudati. tene menti.

106 *Extensio.* III.

1 *Lex vbi tendit ad fauorem animæ,extenditur de proprio vocabulo ad improprium.*

1 VBicunque lex tendit ad fauorem animæ,extenditur de proprio vocabulo ad improprium. ista est gl.sing.secundum omnes in auhen.sacramenta puberum.C.si aduersus vendi.facit quod voluit Io.And.in c.pro humani.de homi.li.6.vbi,fauore animę constitutio loquens de principe,quamuis pœnalis,vendicat sibi locum in principe supremi gradus.

197 *Epistola.* I.

1 *Epistola si proprio sigillo sigillet ur,sed nomen scribentium nõ apponatur,an valeat?*

1 ALiquis scripsit epistolam,apposuit suum sigillum,& notum non apposuit nomen suum, an valeat? dic ꝙ non.ita singulariter dixit Bald.in prima constitutio.ff. & allegat.l.ad testium.§.si quis testibus.ff.de testibus. refert & sequitur dominus meus in cap.1.de probationi.quod est no.dignum.

ADDITIO.

1 Vide Nicol.Boer.deci.82.nu.19. Gab.Sar.

108 *Epistola.* II.

1 *Epistola si scribatur, & apponatur nomen scribentis, sed scribens non se subscribat, an valeat?*

1 ALiquis scripsit epistolam suam, & apposuit suum nomen proprium, dicens, sua manu eam scripsisse, & nō se subscripsit, an valeat? dic quod sic. bonus tex. est l. cum antiquitas. C. de testa. ita dixit Bald. in prima constitutio. ff. vbi refert Cyn. hoc tenuisse in facto, refert & sequitur dominus meus domi. Andræas in dicto ca. 1. de proba. & in procemio clemen.

109 *Epistola.* III.

1 *Epistola si scribatur, & apponatur nomen, sed non cognomē scribentis, an in re ardua valeat?*

1 ALiquis scripsit epistolam, & apposuit nomen, nō cognomen consuetum, & res erat ardua, an valeat? dic quod non. ita determinauit Bal. in prima consti. ff. & allegat. l. sacri affatus. C. de diuer. rescri. refert & sequitur dominus meus in d. c. 1. de probat.

11 *Epistola.* IIII.

1 *Epistola scripta sub nomine proprio, non apposito nomine dignitatis eius cui scribitur, an vitietur.*

1 ALiquis scripsit sub nomine proprio, & non apposuit nomen dignitatis eius, cui scribit, an vitietur epistola? Bal. in prima constitutio. ff. dicit quod non, quia videtur scribere ei vt personæ priuatæ. allegat c. quoniam Abbas. de offic. delega. refert & sequitur dominus meus in dicto c. 1. de probatio.

111 *Epistola.* V.

1 *Per epistolam si quis cum alio contrahat, dicitur fieri contractus in loco vbi recipitur epistola:*

1 SI contrahat cum aliquo per epistolam, contractus dicitur celebratus esse in loco, vbi epistola recipitur, & illi consentitur. celebris theorica Bal. est in l. multum. C. si quis alteri vel sibi.

112 *Epistola.*

1 *Emptum de pecunia ecclesia nomine ementis ecclesiæ adijcit.*
2 *Intellectus c. de pecul. cleric.*
3 *Priuilegium tributum militi seculari extenditur ad militem Dei.*

1 LIcet alias emptum de pecunia mea, nomine tamen ementis, non efficiatur meum, vt C. cōmunia vtriusque iudic. l. si patruus. C. de donatio. inter virum & vxo, l. & si de tua. C. de rei vendi. l. si ex ea pecunia. emptum tū de pecunia ecclesiæ, licet nomine ipsius ementis, ecclesiæ adijcitur, vt gl. legales terminant, ad instar eius quod dicitur de pupillo atque milite. C. de rei vendic. l. si vt proponis. vbi de milite. & in l. 3. C. arbitr. tute. vbi de pupillo. & gl. iuris canonici in c. inquirendum. de pecul. clerico. Et licet ibi Hostien. & Io. And. cum quibus concordat Lapus in nouella, dicant hoc expte sè non reperiri aliquo canone cautum, nihilominus copiosus doctor Ludo. Rom. in repeti. authen. similiter. in 8. col. dicit, quod satis hoc videtur probari 12. quæstio. 4. in c. fixum. Ego tdico, quod de hoc videtur etiam tex. in c. 1. de pecu. clerico. vbi videtur tex. quasi expressus, quod res acquisita ex pecunia ecclesiæ per administratorem efficitur ecclesiæ, licet clericus emerit nomine proprio, nam si emisset ibi nomine ecclesiæ, non oportuisset inuestigare vtrum habuerit propriū vel ne. Loquitur ergo quando fraudulenter emerit nomine proprio. & sic ille tex. ponit casum specialem in ecclesia, cum regulariter disponatur contrariū, vt supra dictū est, & hoc firmat ibi do. Abb. vbi dicit, quod ad idem videtur tex. in dicto c. 1. de testa. Idem dicit do. Abb. in dicto. c. inquirendum. quod satis probatur in dicto c. 1. de pec. clerico. & in dicto c. j. de test. & dicit se credere, cp hoc posse procedere in quolibet clerico, quia priuilegiū tributum militi seculari extenditur ad militē Dei, vt no. gl. & Bart. in l. miles. ff. de re iud. & do. Ab. in c. 1. de clerico ægro. Tu verro allega aliam glo. in l. 2. §. miles. ff. de his qui notan. infami. quam gl. allegauit do. Abb. in c. quærelam, de iure iuran. & vide aliam in l. stipendia. Co. de executio. rei iudica. & l. nullum. C. de testib. & in l. milites. C. loca. & in l. neque fœmina. ff. de procura. & in c. studeat. 50. distinct. & vide dominum meum in c. verum. de foro compet. & in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. in 25. col. & vide ad materiam quod no. Cy. in dicta l. si vt proponis. & in l. mater. C. eodem. & vide domi. Abb. in dicto c. 1. de testa. vbi etiam de hoc.

ADDITIO.

Vide domi. Didacum Couarru. in c. 1. nu. 5. versi. 3. ex vltimis. extra de testame. vbi in hac quæst. multa scribit, & declarat. Gab. Sar

113 *Exceptio.* III.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ per confitentem opponi non potest post biennium. fallit in pio loco.*

1 LIcet exceptio non numeratæ pecuniæ per confitentē opponi non possit post biennium. C. de non numerata pecunia per totum. Institu. de litera. oblig. & notatur p Canonistas in c. fin. de solutio. nihilominus pius locus, puta, ecclesia, exceptionem non numeratæ pecuniæ poterit opponere. hoc singulariter voluit Bald. in authen. hoc ius porrectum. C. de sacrosanctis eccl. per tex. ibi ad hoc subtiliter inductum refert & sequitur Ludō. Roma. in repetitio. authen similiter. in 16. colu. C. ad legem Falcidiam.

DE LITERA F.

114 *Furtum.*

1 *Furari impunè aliquid vincenti, & tenenti barattariam in domo licitum est perdenti, & de furto accusari non potest.*

1 LIcitum t est perdenti impunè furari aliquid vincenti, & tenenti barattariam in domo, adeo quod non potest accusari de furto. tex. est elegans in l. 1. §. item notan lum. ff. de aleato. quem reputarunt sing. Rayn. de Forli. & dom. Floria. de Bono. & referunt in facti contingentia ità consuluisse. retulit mihi dominus meus in capit. 1. de sortileg.

115 *Festum.*

1 *Festa Sanctorum celebrantur die qua mortui sunt, & non die natiuitatis.*

1 SAnctorum t festa celebrantur die qua mortui sunt, & non die natiuitatis, quia in die mortis renascuntur ad gloriam. gloss. est secundum Ludo. Roma. singu. 33. incip. quia cras est festum. in leg. cum quidam. ff. de annu. lega. Sed domi. Abb. in capit. licet. in secundo notab. de fer. allegat aliam gloss. in capit. licet in quadragesima. 34. quæst. 4. Ego allego tertiam. Institu. de ingenu. §. final. & illæ duæ gloss. fuerunt penitus incognitæ & occultæ Ludo. Rom. in dicto singu. 33. in quantum duntaxat allegauit gl. in dicta l. cum quidem.

ADDITIO.

Vide Roma. sing. 33. & ibi in additio. Gab. Sar.

116 *Falsum.* I.

1 *Instrumentum in iudicio à se productum lacerans, an teneatur pœna falsi, si pars aduersa prædixisset se velle illud vti falsum reprobare?*

1 QVidam t produxit instrumentum in iudicio, pars aduersa habēs illud præ manibus dixit, quod volebat reprobare illud de falso, producens de manibus extraxit, & in ignem proiecit, quæritur, an cadat in pœnam falsi? videtur dicendum quod sic, quia ille qui combuirit acta, punitur pœna falsi: l. in fraudem. §. quoties. & ibi per Bartol. ff. de iure fisc. vbi qui furatur instrumentum, & in ignē proiicit, cadit in falsum. Tamen contrarium est verius, quia ex quo instrumentum illud non erat registratum, non dicitur de actis, & non dicitur combusisse acta quia adhuc licebat, & poterat penitere & renocare illam productionem. l. si falsos. C. de fal. & vt dixi, instrumētū quando non est registratum, non est de actis etiam si sit productum

productum post litem contestatam. secundum Bartol. in extrauagan. ad reprimen. in versi. de plano. & Ioan. de Imo. l. penul. §. fina. de re iudic. Lud. Rom. in consi. 157. inci. honorande domine collateral. Nec obst. d. l. in fraudem. §. quoties. quia istud est verum in eo, qui comburit instrumentum alterius, prout dicit etiam Bald. in l. 1. C. de fide instru. & vide de ista quæstione Pet. de Anch. consi. 173. incip. circa primum dubium, dubium, de quo quæritur &c. faciunt no. in l. is apud quem. C. de eden.

ADDITIO.

Et quid sit de lacerante literas principis, vel regiminis operæ tradit Guido Pap. decisio. Grationop. 233. aliquis fregit.

117 *Facere.*

1 *Fieri non posse dicitur quod fit per remedium extraordinarium, vel fit per principem, vel per dispensationem.*

1 ID non dicitur posse fieri, quod fit per remedium extraordinarium, vel fit per principem. singulare est dictum Inn. in ca. pastoralis. de causa possess. & proprieta. pro quo do. meus Andr. ibi in sua repetitio. dicit fore casum melio rem. de iure, in l. 4. §. si is qui. ff. de fideicommis. liber. quē tex. refert ibi Ang. de audiisse Bart. in l. 1. ff. de inofficio. testamen. in cathedra allegantem pro vnico & singulari, quod non dicitur posse fieri id quod non potest fieri sine dispensatione. & alleg. l. apud Iulianum. §. fina. ff. de lega. 1. & l. 1. §. fina. ff. de contratab. vide quod voluit Bar. in l. cō tinuus. §. cum quis. & in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verborum oblig. & in dicta l. apud Iulianum. §. fina. & in l. quandiu. ff. de acquir. hæredi. & in l. 1. ff. de vulga. & pupi. & in l. interdicit. ff. de conditio. & demonstratio. & in l. 1. §. si quis filium. & §. fi. ff. de contratabu. & Cardi. in d. c. pastoralis. & in c. super eo. de condi. appo. & in c. nisi. de offi. deleg. licet aliter voluerit ibi Raph. Cuma. in dicta l. apud Iulianum. vbi tenet contra Inno. & maiè. Pro cuius dicti veritate & examinatione, vide do. meum in dicto c. pastoralis. in antepenulti. col. in sua repetitio. vbi plenè de hoc. Ego adduco pau. de Leaza. & do. Cardi. reputantes singulare dictum Inno. & sequentes illud in clemen. vnica. causa possessio. & proprieta. & vide do. Abb. in dicto c. super eo. & vide eundem in c. fraternitatis. de frigi. & maleft. vbi dixit quod reputatur impossibile quod dependet ex facto vnius, per d. l. apud Iulianum. in fi. & vide eūdem do. Abb. in c. quod dei timorem. de statu mona. vbi de hoc, & allegat dictum Inno. in d. c. pastoralis. & facit secundum eum c. faciat homo. 22. q. 2. Adde gl. Petrum & ibi doct. in cap. gra. de rest. li. 6. & La. in reg. iur. li. 6. gl. 63. dist. epis. c. & Ba. in c. 1. in 5. col. in titul. hic finitur lex, deinde incip. consue.

118 *Frequentia.*

Frequentia causa expressum, non excludit alios casus.

1 DOminus feudi t fecit pactum cum colono, quod haberet quartam partem vini de vitibus plantandis per
2 eum in fundo, colonus plantat alias arbores, an dominus debeat consequi fructus aliarum arborum? Et videretur, dicendum quod non, quia contractus ex conuentione legem accipiunt. l. 1. §. si conuenerit. ff. depos. regula contractus. de regulis iuris. lib. 6. regula, contractus. ff. eodem. cū similibus. Sed dic contrarium esse verius, quod idem erit in alijs arboribus per eum plantandis, quia de vitibus fuit expressum propter frequentiam. istud fuit peregrinum dictum Io. And. in additio. Spe. in ti. de loca. §. 1. prope principium. optimè ad hoc facit gl. quæ communiter reputat sing. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. & gl. fin. & m do. Ant. in cle. 1. de reseri. vbi illa cle. est exorbitās, & loquitur in p̄latis religiosis, & glo. dicit esse idē in p̄latis secularibus. & ideo ibi Papa ex presit de religiosis, quia magis erat frequentatū. Ioan. de Imol. ibi dicit; quod illa gl. est singu. de iure cano. & gloss. in dicta l. tale pactum. §. final. est singularis de iure ciuili. do. meus do. And. vberrimus iuris fons in repetitio. rubri. de rebus eccle. non alienan. & in plerisque locis dicit, quod est dare aliam gloss. in ca. vnico, de rerum permutatio. libr. 6. & not. gloss. in clemen. vnica. de supplen. negligen. præla. & in c. diaconi. 27. distin. vbi texloquitur de diacono. & gl. dicit idem in subdiacono. facit gl. multum solennis in c. 2. de confessis. li. 6. vbi dispositio illius capituli loquens in reo habet locū in actore. & ideo potius ibi tex. expressit de reo quam actore, quia erat magis frequentatum. & allego. tex. in cap. 1. §. si quis rusticus. de pace tenen. & Bald. ibi dicit, quod licet prohibitio illi' tex. loquatur in rustico, nihilominus habet locum in alijs personis, & ideo expressit potius de rustico propter frequentiam. facit gl. in l. 1. C. de rap. virgi. quæ dicit idem in muliere rapiente iuuenem. tex. enim ibi propter frequentiam expressit de masculo. & ibi Ang. dicit se facto vidisse Florentiæ, quendam meretricem comburi. & pro istis gl. allegatur tex. in l. scire oportet. §. fi. ff. de excusatio. tut. quē tex. allegat do. meus in repetitio. dictæ rubri. de reb. eccle. non alienan. Ego adduco tibi gl. in l. 1. C. de Nili agge. nō rumpendis. vbi tex. loquitur de fractione aggerum Nili. & gl. dicit idem in aliis fluminibus. & ibi Cyn. dicit, quod illa gl. potest defendi in flumine, cuius fractio aggerum affert maximum præiudicium & damnū. vt in Pado Ferrariensi. referunt & sequuntur Ang. & Sali. ibi, licet Petrus aliter senserit. & adduco quod voluit Sal. in l. si vt allegas. C. de ficar. & Bar. in l. furem. ff. eo. facit gl. in authen. cassa & irrita. C. de sacrosc. eccl. & in l. 1. C. de his qui ad eccl. confug. & in l. non impossibile. ff. de pact. & in l. Imperator. ff. de statu homi. & quod voluit do. Car. in c. Abb. de rescrip. vbi tex. loquitur de collatoribus, dicit ipse idem in alijs p̄uisoribus. facit quod ipse voluit in c. de cætero. de homi. & in c. præterea. 1. de transactio. & in c. tua. de homi. & in c. plerique. de pact. & in c. præterea 1. de appel. cum simi.

ADDITIO.

Adde quæ plenè ad hoc notat Rebuff. in tracta. nominationum, in quæstio. 5. nu. 26. versi. vnde si dominus. Pet. Gerard. de Petra sancti. sing. 97. nu. 4. Ias. in l. 1 §. 1. ff. de iustitia & iure. l. 1. col. 3. ff. de legib. And. Tiraquel. in tract. de vtroque retract. §. 20. nu. 4. cum sequen. & Alex. consi. 119, ad fin. nu. 45. vol. 6. Gab. Sar.

119 *Fideiussio.*

1 *Fideiussio officialis ob defectum alicuius solennitatis non liberat debitorem, sed officialis prius conuenitur.*

1 LIcet securitas t facta ob officiali propter defectum alicuius solennitatis non liberet debitorem, tamen facit quod officialis prius conueniatur. ita sing. no. Bar. per illū tex. in l. fisco. C. de conue. fisci debi. lib. 10.

120 *Fiscus.*

1 *Fiscus si habeat multum frumentum quod conseruare non potest, potest imponere subditis necessitatem emendi.*

1 SI fiscus t habeat multum frumentum quod conseruare non potest, potest imponere subditis necessitatē emēdi, & istud est onus patrimoniale, vt ille qui plus, cogatur emere plus. si enim intelligeres de munere personali, hoc est de cura emendi, multi excusarentur, quod est contra totum titulum C. vt nemi. lice. in empti. specie. se excus. lib. 10. ita probatur in l. quoties. C. eo. & ibi Bar. dicit istum casum esse notandum, quia sæpe occurrit.

121 *Falsum.* II.

1 *Falsum instrumentum immunitatis conscribens, debet igne comburi.*

1 QVi falsum t instrumentum immunitatis conscripsit debet igne comburi. tex. est peregrinus in leg. 1. C. de immu. nemini conceden. lin. 10. licet alias pœna falsi sit minor, vt in l. 1. §. fi. ff. de fal.

ADDITIO.

*. Adde Roma. sing. 385. & ibi in additio.

122 *Feudum.*

1 *Feudū licet nō possit alienari inuito domino, fallit quādo emptor subiret omne onus, cp sustinebat primus feudatarius.*

1 LIcet feudum t non possit alienari in inuito domino, vt legitur & no. in c. ex parte de feu. cum simil. tamē hoc

hoc fallit quando emptor vult ſubire omne onus, quod ſubſtinebat primus feudatarius. illud probat tex. in argumentum optimum ſecundum Bar. & Ange. ibi in l. muri leguli. C. de murileg. li. 11. quod no. pro limitatione d. cap. ex parte. & eorum quæ ibi notantur. Adde Roma. ſingu. 444. & ibi in additio.

ADDITIO.

Adde Ioan. Arno. dialog. 27. Gab. Sar.

123 *Frumentum.*

1 *Quod ſolui debet in pane, non debet ſolui in frumento.*
2 *Rectores ciuitatum poſſunt ordinare ſuper frumēto vēdēdo.*

1 Illud quod† debet ſolui in pane, non debet ſolui nec dari in frumento. iſte eſt caſus peregrinus, & ibi Bartol. in l. nulli. C. de frumen. vrb. Conſtantin. lib. 11. & ratio eſt ſecūdum Bar. ibi, quia ſi datur frumentum poteſt conuerti ad alium vſum, quam ad panem. & ſic diſpergeretur & efficeretur cariſtia. Et no. ex illo tex. quod ex mala adminiſtratione frumenti creſcit cariſtia. ex quo no. ibi Bartol. quod
2 priores† & rectores ciuitatum. qui habēt arbitrium ſuper
* abundātia, poſſunt huius nomine ponere ordinem * qualiter & quo ordine in ciuitate, & quantum frumentū poſſit vendi quolibet die vel menſe. facit. ff. de offic. præfect. vrb. l. 1. §. cura carnis, & ff. ad legem Iul. de anno. l. fin. & ff. de extraor. criminib. l. annonam. & per totum. quod not.

ADDITIO.

* Ponere ordinem. Adde Guid. Papæ ſingular. 304. & ſingular. 406.

124 *Falcidia.*

1 *Falcidia non detrahitur de legato ad pias cauſas, vbi id quod ſupereſt non ſufficit ad implendam circa actum piū teſtatoris voluntatem.*

1 De legato† ad pias cauſas Falcidia non detrahitur, vbi detractione facta, id quod ſupereſt non ſufficiat ad implendam circa pium actum teſtatoris voluntatem. ſingu. eſt caſus in l. decem. ff. de fideicom. libe. quem reputauit ſingu. Ludo. Roma. in repetitio. authen. ſimiliter. C. ad legem Falcidiam. in 4. col.

125 *Forum conſcientiæ.*

1 *Damni ad emendā quis in foro cōſcientiæ quādo teneatur?*

1 In foro† animæ quis tenetur ad emendam damni, quando fuit in dolo, vel lata culpa, quæ æquiparatur dolo. l. quod Nerua. ff. depoſi. ſecus ſi fuit in leui, vel leuiſsima culpa, licet enim tunc poſſet agi ad emendam damni in foro contentioſo lege Aquilia, quæ tendit ad conſeruationem patrimonij, vt l. in lege Aquil. ff. ad legem Aquil. ſecus in foro animæ, quia imponeretur pœnitentia iuxta modum culpȩ argu. 15. q. 1. c. inebriauerunt. ſing. eſt dictum Innocen. in c. ſicut dignum. circa finem. de homicid. quod dictū reputauit ſingulare do. Abb. in c. 1. de conſtit. in c. quoniam contra. de probatio. & in c. ſi greſſus. de iniurijs, & in ca. ſi. eo. titu. & in c. presbyterū. de homici. & in ca. 1. de cuſto. eucha. & in c. audiuimus. de ſimo. & in aliis pleriſque locis, quod dictū tene menti perpetuo, licet dominus meus do. And. Conſiculus ſubtiliter & argumentatiuè & per viuas rationes reprehēdat dictū Innocentii in c. Raynaldus. de teſta. Inno. tamen communiter omnes ſequuntur.

ADDITIO.

Tradit latè do. Thomas Gramma. deciſio. 3. col. ſi. nu. 16. & Roma. ſing. 106. & ibi in additionibus dixi. & adde Hier. Cagn. in l. quod à quoquam. nu. 7. ff. de reg. iur. & eundem Corſet. infra ſing. 256. in verb. pœna 12. Gab. Sar.

126 *Fornicatio.*

1 *Clericus an propter ſimplicem fornicationem hodie debeat deponi?*
2 *Crimen nullum depoſitione dignum dicitur, niſi reperiatur, in iure expreſſum.*
3 *Matrimoniū cōtrahere qbus clericis olim fuerit permiſſum?*
4 *Intellectus c. à multis. de ætate & qualitate.*
5 *Epiſcopi non dicuntur committere ſimplicem fornicationem ſed adulterium.*

1 Propter ſimplicem† fornicationē clericus hodie nō debet deponi. duæ gl. ſunt ſingulares, vna eſt in c. Maximianus. 81. diſtinctio. Alia eſt in c. lator. 2. q. 7. quas reputauit ſingulares Ioan. de Imol. in capit. vt clericorum mores de vita & honeſtate clericorum. Ego adduco aliam gl. in cap. presbyter. 82. diſtinct. pro quibus gl. dico fore caſum in dicto c. presbyter. & de materia vide domin. Andræ. & Abb. & dominum meum in c. at ſi clerici. de iudic. & vide eundem do. Ab. & etiā domi. meū, & Io. de Imol. poſt alios in d. c. vt clericorum. & vide do. Abb. in c. ſicut & in capit. ſi autem. de cohabit. cleric. & muli. & aliquid per eum in capi. ſi. de purg. cano. & vide Pau de Leaza. in cle. 1. de off. ord. & ibi alios poſt eum. Et licet do. Abb. in d. at ſi cleri. dicat, quod aliàs dubitauit ſuper hoc paſſu, ex quo iura vario mō diſponunt, Ego dico, quod quo ad ſimplicē fornicationem non eſt hæſitandum, per d. c. presbyter. & per gl. præallegatas. & per tex. in ca. fraternitatis. 34. diſtinct. vbi dicitur, quod ætas noſtri temporis, quibus non ſolum merita, ſed etiam corpora defecerunt, cenſuram antiquorum canonum manere non patitur. Et pro iſta parte quā teneo, & communiter tenēt omnes, licet aliter voluerit, Pau. de Leaza. & ſequaces, arguo ſic, vbi in aliquo caſu reperitur rigor ſcriptus, & æquitas ſcripta, tunc æquitas ſcripta præfertur rigori ſcripto. ita legitur & not. per legiſtas in l. placuit. C. de iudi. & per Canoniſtas in c. ſi. de tranſac. Cum ergo in caſu noſtro per Canones apoſtolorum reperiatur rigor ſcriptus, quod clericus conſtitutus in ſacris ꝓpter ſimplicem fornicationem debeat deponi, vt in capi. presbiter. & in c. ſi quis epiſcopus. cum pluribus ſimilibus 81. diſtinctio. & æquitas ſcripta ſit, quod non debeat deponi, vt in dicto c. presbiter. 82. diſtinct. & in dicto c. fraternitatis. & ratio aſsignatur ibi in tex. Item & ſecundo, nullū
2 †crimen eſt depoſitione dignū, niſi reperiatur in iure expreſſum. ita no. in c. at ſi clerici. de iud. & 15. q. 8. in ſumma cū ſimi. licet detur alia regula in cōtrariū, vt no. in d. iuribus. Item nullus debet deponi, niſi pro graui crimine, vt in cap. tuæ de pœnis. & bonus tex. in c. inuentū. 16. q. 7. cū ſimi. Itē pœna non debet imponi à iure niſi exprimatur gl. ſing. ſm do. Abb. in c. fin. de iure patronatus. dominus meus allegat ſimilē 15. qō. 8. in ſumma. optimè facit tex. in leg. at ſi quis. in verſi. cum in eū pœna ſtatuta nō ſit. ff. de religio. & ſump. funerū & facit authen. de nō eligēdo ſecundo nubentes mulieres. in verſi. non eſt lex tale quid dicēs. ſicut ergo in caſu noſtro hodie non deponatur per d. c. presbyter. & gl. præallegatas, & communē opi. doctorū & iſtud non ſit graue crimen, vt no. in d. c. at ſi cleric. §. de adulteriis. nec iſta pœna hodie imponitur à iure, ſed alia, vt in prȩallegatis iuribus, ſequitur, ergo non debet deponi. do. meus do. And. in c. at ſi clerici, preallegatis dicit, quod communis opin. eſt vera, quia remota cauſa remouetur effectus. c. cū ceſſante. de appel. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patrona. cum ſimi. Sed cauſa quare olim deponebantur clerici propter ſimplicē fornicationē erat, quia
3 †poterant contrahere matrimonium in minoribus conſtituti, & vti illo in ſacris. c. cum olim. de cleri. coniug. ca. Nicena. 31. diſtinctio. & idcirco ſi committebant ſimplicē fornicationē grauius peccab., & ꝓ cōſequēs deponebātur cum ergo hodie non poſsint contrahere matrimoniū in minoribus conſtituti, nec vti eo exiſtentes in ſacris, merito debet ceſſare ille rigor. nam vt dicit, ipſe Ioan. And. & alij in dicto c. vt clericorum. dicunt quod magis puniꝛ laicus coniugatus committens fornicationem, quàm clericus non coniugatus. & dicit quod iſta fuit ratio, quare apoſtoli conſtituerunt clericos fornicatores deponi. Mihi videtur quod iſta ratio licet ſit colorata, tamen forte non procedit, quia nunquam leg, quod fuerit permiſſum clericis occidentalibus contrahere matrimonium, & vti eo, ſed tantum clericis græcis & orientalibus. & ita ꝓcedunt iura allegata per domi. meum vt d. cap. Nicena. et

vt ha-

vt habetur in ca. cum olim. & vt no. in dicto c. de libellis. 20. diſtinct. quia eccleſia orientalis noluit acceptare continentiam, vt ibi notat. Sed ratio fundamentalis eſt illa; quæ habetur in d. cap. fraternitatis. Non obſt. d. ca. à multis. de ætat. & qualit. vbi clerici in ſacris, ſi non caſtè viuāt
4 ſunt excludendi ab eorum gradibus. Quia reſpōdeo† tripliciter ad illum. tex. quia Papa ibi non intendit approbare antiquos canones, ſed inducit ad aliud propoſitum ad probādum, quod ſubdiaconatus eſt ſacer ordo, ſi rectè ponderetur ille. tex. ſecundum illud capitulum quod eſt extractum à c. erubeſcant. 32. diſtinctio. quod cap. procedit in fornicatione manifeſta & notoria, & per conſequēs qualificata, non ſimplici, inquantum textus. dicit ibi de manifeſtis autem &c. Tertio poteſt intelligi ille tex. in detinente concubinam, & ſic in concubinario, licet aliter, de hoc ſeruetur, vt habetur in c. clericis. & in c. ſicut. & in c. ſi autem. de coha. cler. & mul. inquantum tex. ibi dicit, ſi mulierculas à ſe non abiecerint. ergo. Non ob. d. c. vt clericum. inquantum domi. Abb. dicit ibi poſt alios. quod ille tex. facit contra communem opi. inquantum generaliter loquitur. Quia reſpondeo, quod potius facit pro, quam cōtra. nam dicit ibi tex. qui laborat vitio incontinētiæ debet puniri, prout magis & minus ſecundum canonicas ſanctiones, &c. tunc ſic. illud quod refertur ad aliud debet intelligi ſecundum illud, ad quod ſit relatio, per ea quæ no. in authenti. ſi quis in aliquo documento. C. de eden. & in c. 1. de probatio. & per id quod voluit Bal. in authen. ſacramenta, puberū. C. ſi aduerſus vendi. cum ergo d. c. vt clericorum. referat ſe ad canones antiquos, & in quibuſdam canonibꝰ reperitur rigor, & in quibuſdam æquitas, ergo potiùs debet referri ad canones continentes æquitatem, quàm rigorem, prout dixi ſuprà. Item poſteriores derogant prioribꝰ l. nam & poſteriores. ff. de leg. c. 1. de conſtitu. li. 6. cū ſimi. cum ergo canon, conciliariis, de quo in d. c. presbyter. ſit poſterior cōtinens æquitatem, ergo præfertur canonibus prioribus apoſtolorum continentibus rigorem. Non obſtat c. fraternitatis. de frigi. & malefic. quod allegatur in argumētū contra hanc opinionem. Quia reſpondeo, quod argum. ceſſat, quando contrarium reperitur in iure cautū, vt no. in c. publicato. de elec. & in c. cū apoſtolica. de his q ſi. à maio. parte c. & in c. a nobis. de ſen. excom. & in l. 1. ff. de off. eius cui man. eſt iuriſd. & in l. conuenticulam. C. de epiſco. & cle. & in l. 2. C. de condi. inſer. ſed in dicto c. preſbyter. & in d. c. fraternitatis. contrarium reperitur, ergo. Et hæc, & alia motiua feci cuidam nobiliſsimo, doctiſsimo, ac amiciſsimo meo publicè diſputanti. Bononiæ, & contrariam partem tenenti, dum eſſem ibidē ſcholaris. In epiſcopis & prælatis committentibus ſimplicem fornicationem, fortè poſſet procedere opinio Pauli de Leaza. & ſequacium, qui cū ipſi propriè contrahant matrimonium cum eccleſia, vt legitur & no. in c. ne pro defectu. & in c. quia propter. de electio. & in c. inter corporalia de tranſla. prȩlat. & in c. requiſiſti. de teſta. non dicuntur
5 †committere ſimplicem fornicationem, ſed adulteriū & ita ſentit domi. Abb. in cap. fina. de purga. cano. in clericis autem inferioribus ſecus, cum proprie non contrahāt matrimonium cum eccleſia. vt notatur in dictis iuribus, & iſto modo poſſunt reduci opin. ad concordiam. Sed in facti contingentia indiſtinctè ſequerer communem opinionem in iudicando & conſulendo. Non obſtat gl. in d. l. 2. C. de epiſc. & cler. quȩ dicit, quod filij ſacerdotum ſunt inceſtuoſi. & ſic ſentit, quod clericus quando fornicatur, nō fornicaꝛ ſimpliciter. Quia rñdeo, quod illa gl. dānatur cōmuniter per Cy. & Bar. ibi, & per Bal. in l. ſi quis inceſti. C. de inceſt. nupt. licet in dicta l. 2. fuerit ſecutus eam. Vel aliter poteſt dici, quod illa gl. procedebat olim ſed hodie nō. per d. c. presbiter. & d. c. fraternitatis. 54. diſtinctio. & glo. prȩallegatas. & intelligitur vbi fornicatur cum aliqua filia ſpirituali. c. ſi quis ſacerdos. 30. q. 1. per Bal. in c. in prȩſentia. de probatio. vbi reprobauit illam glo. licet ibi non fuerit memor illius gl. Conclude ergo, quod illa gloſſ. hodie non procedit. & iſta mihi videtur verior. reſponſio per iura præallegata.

ADDITIO.

Vide Nic. Boer. deciſ. 72. nu. 2. & plene vide per Pet. Duēnas in rugu. 101. incip. clerici propter fornicationem. vbi hoc diffuſe tradit. & in reg. 366. incip. filius ſpurius de iure ciuili. In ſecunda limit. verſi. quod in nepote. Gab. Sar.

DE LITERA G.

127 *Gabella.* *I.*

1 *Clerici, vel ſcholares immunes à ſolutione gabellarum alios excuſare non debent, alias priuilegium amittunt.*

1 Clerici, vel alij, †puta ſcolares, & aliȩ perſonæ habentes immunitates à gabellis & datijs, ſub eorum prætextu. non debent alios excuſare. optime facit in argu. l. illud. C. de anno. & tribut. lib. 10. & hoc colligitur ibi. Tu dic, quod ſi fraus detegatur, bona illa publicantur. vt tenet idem Bar. in l. 1. C. de nauibus non excuſan. lib. 11. vbi. colligit argumentum ex illo tex. imo dicit eſſe caſum contra comitatenſes, qui faciunt aliquem ciuem emere res pro eis vt ſub titulo ciuium non ſubſint oneribus eis impoſitis, quia tales res ſunt publicandæ, & ille qui committit iſtā fraudem, videlicet, ſi eſt ſcolaris, ſeu alius, amittit priuilegium. argu. l. qui ſub prætextu. C. de ſacroſanct. eccle.

128 *Gabella.* *II.*

1 *Suſpecti quod aliquid portent contra deuetum ſi non ſinunt ſe perquiri, poſſunt capi, & ex ſola reſiſtentia puniri.*

1 Aliqui reperiūtur† in itinere de quibus eſt ſuſpicio, ne aliquid portent vltra deuetum, nam ſi non permittūt ſe ſcrutari, poſſunt capi & detineri per cuſtodes ad hoc deputatos, & ex ſola reſiſtentia debent acriter puniri. caſum habes, & ibi Bar. in l. euictiones. C. de cur. publi. & anga. lib. 12. quod no. quia ſæpe contingit de facto.

129 *Gabella.* *III.*

1 *Gabellarij ſi dederunt licētiā mihi extrahēdi res meas, illæ poſſunt per mulionē extrahi, licet in licētia nō cōtineatur.*

1 Gabellarij portarum† dederunt mihi licētiam exportandi res meas, vel meam arneſiam extra ciuitatem, & diſtrictum, ſi tales res, vel talis arneſia portātur, ſeu portatur poſtmodum per mulionem, licet mulio non ſit deſcriptus in licentia, ſed ſolum ego, licet poſſunt portari ꝑ eum, hoc voluit Bar. in l. Parhippum. C. de curſu publi. & anga. lib. 12. quod no.

130 *Gabella.* *IIII.*

1 *Licentia extrahendi res, vel frumentum extra comitatum, durat ſolum per ſeptem dies*

1 Si alicui eſt† data licentia de extrahendo certum frumētum, vel bladum extra comitatum; quod hæc licentia non extenditur vltra numerum ſeptem dierum, quorum quis duos habet ad arripiendum iter, alios vero quinque pro itinere perficiendo. textus eſt in optimum argumentum ſecundum Bar. ibi, in l. vnica. C. de tract. & ſtati. lib. 12. quod facit pro licentijs, quæ dantur. per gabellariū portarum de extrahendo ſalmas frumenti, & ſimilium extra diſtrictum, ſecundum Bart. ibi, quod not. tu vide Ludo. Roma. hoc volentem in repetitione rubricæ. ff. de arbitris. in 19. col.

DE LITERA H.

131 *Hæres.* *I.*

1 *Princeps ſi concedat nobili pauperi aliquos redditus, hoc non trāſit ad hæredes, niſi in inſtrumētum hæredū fiat mētio.*

1 Si princeps† concedit alicui nobili pauperi aliquos redditus, non tranſit huiuſmodi beneficium ad hæredes, niſi in inſtrumento fiat mentio hæredum. tex. & ibi Iaco. de Belui. & And. de Ieſer. in capitu. 1. §. fina. in titu. quis dicatur dux, marchio. in vſib. fud. quod dictum aureum memoriæ manda.

Homicidium

132 *Homicidium.*

1 *Homicida verus an liberetur per decapitationem alterius innocentis?*

1 DVo sunt Titij, † vnus interfecit Seium, iudex per errorem decapitauit alterum an veras homicida tit liberatus? Bal. in c. 1. §. iniuria. de pace iuramen. firman. in vsib. feu. determinat quod non, & allegat tex. no. in l. qui seruũ ff. de interro. actio. vide ibi doctores. Tu. adde Ang. & Io. de Imol. & ibi plenè per Modernos in le. quoties. in fin. ff. solu. matri. & vide Bald. & ibi scribentes in l. duobus. §. 1. ff. de iureiuran. vbi quærunt an condemnatio vnius prosit vel noceat alteri?

ADDITIO.

Vide latè Hippo. de Mar. in practi. crim. in §. opportune. nu. 13. & in l. 1. §. si quis vltro. nu. 53. ff. de quæstio. Gab. Sa.

133 *Habeatur.*

1 *Verbum habeatur, quando denotet fictionem, & quando veritatem?*

2 *Geminatio verborum inducit efficaciorem effectum.*

1 LIcet † verbum habeatur, denotet fictionem & non veritatem, tamen si illa verba, in omnibus & per omnia, precedant illud verbum habeatur, denotat veritatem. tex. est singular. in l. 2. §. furiosus. in verbo, in omnibus & per omnia habeatur. ff. de iure codicil. quẽ tex. reputauit sing. Ang. in l. in negotiis. ff. de re iudica. ita refert & sequitur domi. meus in repetitione rubricæ, de fide instrumen. in 16. col. & adduco quod voluit Bal. in prima constitutio. ff. in fi. prin. vbi dixit, quod ad hoc vt forẽsis effectus ciuis gaudeat, priuilegio verorum ciuium, cautela est, vt apponantur verba mixta, scilicet habeatur & sit, & sic sentit quod verbum, habeo, de se denotat fictionem. & allegat tex. peregrinum, quẽ solus ipse ad hoc ponderat in l. 1. §. hæc aũt verba. ff. quod quisque iuris. refert & sequitur domi. meus in repetitione rubricæ, & in commento c. vnici. de lit. contesta. in finalibus verbis. & Moderni in d. l. 1. §. hęc autem verb. & vide Pet. de Anc. in repetione c. canonũ statuto de constitut. in 42. ch vbi pulchrè de hoc, & vide Bal. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. & do. Ab. in c. tanta. qui filii sint legitimi. facit quod ipse notat post alios in c. ex parte. de sponsa. & domi. Ant. in c. nuper. de biga. Et vide Pet. de Ancha. in c. cum in ecclesia. de præben. lib. 6. vbi dicit, aliud esse canonicum. & haberi loco canonici. l. aliud. ff. de verborum significatio. & per Bar. in l. si maritus. ff. de adulter. & Bal. in d. constitu. respondet ad dictum Bar. in l. his qui pro emptore. ff. de vsuca. vbi dixit, q̃ illa verba, habeat pro ciue, faciunt verum ciuem, quia habita ratione ad originalem ciuitatem illa nõ dicitur vera, sed ficta ciuitas, & sic no. q̃ ad hoc vt verbũ, habeatur, importet veritatem, esset necesse apponere aliud verbũ, q̃ denotaret veritatẽ. & illũ tex. d. l. 2. §. furiosus. fecit singularẽ idem Ang. in cõsil. quinto. pro illis verbis in omnibus & p omnia. Et istud
2 operatur † geminatio verborũ, q̃ inducit efficaciorẽ effectũ per id quod voluit Bal. in aut. sed cũ testator. C. ad legẽ Falcid. & in l. neque natales. C. de probatio & in dicto. c. vnico. de lit contest. vbi per eundẽ in c. eã te. de rescrip. & per id quod voluit do. Anto. in c. per venerabilẽ. qui filij sint legiti. in repetitione. & per id quod voluit Io. de Imol. in cõsilio 155. alias 138. & Lud. Ro. cõsi. 53. Et vide Io. de Imo. in c. & si Christus. de iureiuran. vbi dixit, sermo duplicat' cẽsetur cũ maiori, & matura deliberatione prolatus. faciat gl. sing. in clemen. fin. de appella. tex. ibi Bar. in l. cũ simus. C. de agrico. & censi. lib. 11. Ang. in l. vnica. C. de plus petitionibus. Ab. in c. cũ dilectus. in fi. de succesio. ab intestato. Itẽ ga illa verba sunt nimis generalia & multũ prægnãtia, & nihil excludẽtia. arg. eius q̃ no. in l. balista. ff. ad Trebel. & q̃ voluit do. Cardin. in c. fi. de accusa. & q̃ no. glo. in cle. 1. de iudi. in ver. quibuscũque. & q̃ no. in l. si extraneus. de iure do. & in l. cum pœna. ff. de arbi. & quod legitur & notatur in l. de pretio. ff. de publicia. cum simi.

ADDITIO.

Hierony. Cagnol. in l. res iudicata. in prin. ff. de reg. iur. G. Sa.

134 *Hæres. I.*

1 *Hæres institutus à debitore, si repudiet hæreditatẽ, omnibus bonis non solum hæreditarijs, sed quocunque titulo ad eum deuolutis à testatore, priuatur.*

1 INstitutus † hęres à debitore alicuius, si repudiet eius hæreditatem, priuatur omnibus bonis: non solum hæreditarijs, sed quocunque titulo ad eum deuolutis à testatore. sing. est casus secundum Bar. ibi in l. hæredes. C. de omni agro deserto. lib. 11. & ad dictam l. iuxta fin. adde fm do. Ale. de Imol. ibi. l. si patroni. §. qui fideicom. ff. ad. Trebel.

135 *Hospitale.*

1 *Hospitalia quæ nobiles in eorum domibus priuatis habent, an gaudeant priuilegio hospitalium publicorum? & si quid eis legetur, non. detrahetur Falcidia aut Trebellianica.*

1 MVlti † nobiles sunt, qui habent hospitalia priuata in palatijs & domib. suis, illa talia hospitalia nõ gaudẽt priuile. hospitaliũ, vt in l. orphanotrophos. & ibi Ba. C. de episco. & cleri. Sed pone, quod fiunt talia legata talibus priuatis hospitalibus, dicas quod licet non gaudeant priuilegio publici hospitalis, vt dictum est, tamen de talibus relictis nõ detrahetur falcidia aut trebellianica. ita bellisimè consuluit Pau. de Castr. consi. 295. faciat quod voluit An. consi. 114. refert & sequitur dominus meus. do. Ant. in c. Raynaldus. de testamentis, in 77. char.

136 *Hæres. II.*

1 *Transuersales à testatore prateriti quando præferantur, & hæredem instituta repellant?*

1 EGo † induxi testatorẽ, vt instituat me, & nõ suos transuersales, mortuo testatore dubitatur quid iuris de hæreditate illius? dic quod si transuersales fuit in possessione, quod ipsi præferuntur, & repellunt me dolo malo. ita pulchrè dixit Bal. in l. 1. C. si quis aliquem testari prohibu. & allegat tex. quem dicit valde singularem, in l. 1. ff. de doli excep. refert & sequitur dominus meus in repetitione rubricę, de cau. pos. & proprie.

137 *Hæres. III.*

1 *Nepos legitimus natus ex spurio potest ab auo instituí, secus si natus ex incestuoso.*

1 LIcet † nepos † legitimus natus ex spurio possit institui ab auo suo. gl. est sing. in authen. quibus modis natura les efficiun. su. §. penultimo. collatio. 7. quam reputauit singu. Bal. in præsentia. de probatio. facit q̃ ipse voluit in l. fi. & ibi gl. C. de natural. li. & gl. in §. in nouissimo. in authen.
a de restit. fideicommis. colla. 9. Nihilominus [a] si est natus ex incestuoso, licet sit legitimus, nullo modo poterit institui hęres ab auo. casus est sing. in l. si quis incesti. C. de incest. nup. secundum Bal. in dicto c. in præsentia. refert & sequitur ibi domi. meus, quod dicit esse mirabile.

ADDITIO.

a Nihilominus. Idem probat Alexan. in l. Gallus. §. quid si is ff. de liberis & posthumis. & Hipp. sing. 143. & est cõmunis opinio, vt dicit Sali. in dicta l. si quis incesti. & Corne. consilio. 25. vol. 1. licet Isa. in dicto §. quid si is. discutiat. cõmunẽ tñ sequitur. & Didacus Couarru. in epito. quarti libri Decretal. in secunda parte cap. 8. nu. 14. Hippo. fin. 143 Bermodus Choueron. in tract. de publicis concubinarijs pag. 352. nu. 70. ver. ista cõclusio indubitater. in concord. Michael Confuentes in l. 9. nu. 7. Tauri. Guliel. Benedict. in repetitio. c. Raynutius. in ver. & vxorẽ nomine Adelasiam. decisio, 5. nu. 131. Corne. cõsi. 25. nu. 15. vol. 1. Dida. de Castilio in d. l. 9. Tauri. in versi. ex testamento. Roderi. Suars in lectura l. 11. ti. 6. l. 3. fori. fol. 89. pa. 1. Martinus Laudẽsis in tracta. de legiti. nu. 73. cum aliis additioni. per Petrum Duenas in reg. 366. inci. filius spurius de iure ciuili. in secunda limitatione. verhcu. quæ limitatio in nepote

Gab. Saray.

Hæres

138 *Hæres. V.*

1 *Hæres non faciens id, ad quod defunctus tenebatur, excusatur, si probabiliter ignorauit.*

1 HAeres † non faciens id, ad quod tenebatur defunctus, excusatur, si probabiliter ignorauit. ista est gl. valde singu. l. 1. C. de iure emphy. & ibi per Bart. Dy. in c. si quis in ius alterius. de reg. iur. lib. 6. & in l. in hac. §. fi. ius. ff. de ver. obli. & do. meus in repe. c. Raynaldus. de testa. in Ioannina circa finem.

DE LITERA V.

139 *In integrum restitutio. I.*

1 *Restitutio in integrum in causa fauorabili maiori cõceditur allegata iusta causa, & ea semiplenè probata.*

1 REstitutio † in integrũ † in causa matrimoniali, seu in causa fauorabili concedenda est maiori allegata iusta causa, licet plenè non probetur illa causa, sed semiplenè, puta per iuramentum, vel vnum testem. iste est textus vnicus, & singula. & alibi non repertus secundum dominum Cardinalem, & domin. Abbat. in cap. ex literis. de in integ. restitutio.

140 *In integrum restitutio. II.*

1 *Restitutio in integrum licet aduersus sententiam principis petatur, tamen interim eius sententia mandatur executioni.*

1 LIcet † petatur † restitutio in integrum aduersus sententiã principis speciale est in eo, vt interim sententia mandetur executioni indistinctè. istud sing. dicit Bald. in l. si causa cognita. C. de transac. refert & simpliciter sequitur Martin. de Laudu. in tracta. suo de principibus. Tu adde casum specialem etiam in capit. scisitata de in integr. restitutio.

ADDITIO.

Idem tenent Ale. Ias. & Ripa. in l. 4. §. comdemnatum. ff. de re iudi. Vitalis in tracta. clausula. in c. nil nouari restitutio. in integrum pendente. Autre. in decis. Tholos. 54. Capici. decisio. Neapoli. 53. & Didac. Couarru. in pract. q. c. 25. col. fi. versi. 12. Gab. Sar.

141 *Ignorantia.*

1 *Statutum, quod non possit ignorantia allegari, valet.*

1 STatutum † disponens, q̃ † non possit allegari ignorantia, validũ est. ita dixit Bal. in l. diuus Claudius. ff. ad leg. Cornel. de fal. quem te. dicit esse meliorem de iure, & singular. vbi dicitur, q̃ non datur venia his, qui prætendunt se ignorasse veritatem edicti. & sic non licet dicere, ignorans fecit idem voluit Bald. in l. 1. ff. de legib. & allegat d. l. diuus. in princip. retulit, mihi do. meus in rubrica, de crimine fal.

ADDITIO.

Vide Andr. Tiraq. in tract. de retractu consangui. in §. 35. ver. ignorantes. nu. 24. Gab. Sar.

142 *Ingratitudo.*

1 *Ingratitudo an excludat quem à successione ab intestato.*

1 INgratitudo † excludit quem à successione ab intestato. gl. est celebris in cap. fi. de postl. quæ mouetur per l. liberi. C. de inoffi. test. Io. de Imo. ibi dicit illã gl. esse singularem, & se nescire alibi. deinde dicit fortè eã fallam. quia d. l. liberi quam allegat gl. loquitur de ingratitudine repellente quẽ à successione ex testamento, & non ab intestato. dom. meus. do. And. in d. ca. fi. refert Nico. de Neap. in l. si spurius. ff. vn de cogna. tenere quod ingratitudo repellit quẽ à successione ab intestato. & ibi Nic. de Neapo. refert Iaco. de Beluisio allegat. gl. sing. secundum eum in auth. de nuptijs. §. ingratitudinem. ipse allegat aliam in authen. de non eligen. secũdo nuben. in §. cum igitur. facit l. 3. §. præterea. & l. ex parte. ff. de adimen. leg. quæ iura allegauit Iaco. de Belui. in dicto §. ingratitudinem. & dicit quod talis hæreditas pertinet ad fiscum. & allegat. his consequenter. §. primo. ff. famil. erciscun. Et in quantum Io. de Imo. dãnauit gl. d. c. fin. C. de reuocan. dona. do. meus reprehendit Io. de Imo. & dicit „ quod non bene arguit, per motiua quæ adducit dom. meus in dicto c. fi. Item dicit do. meus, quod in dicta l. liberi. bene facit, quia licet loquatur in successione ex testamẽto, idẽ erit censendũ in successione ab intestato. & ideo di spofuit de testamẽto propter facti frequẽtiã. ar. q̃ eius voluit gl. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pac. cum simili. & ad hoc adducit gl. quam ipse dicit esse celebrem in l. vnica. C. de bis qui ante aper. tabul. vbi te. loquitur de successione ex testamento. & gl. ibi dicit idem in successione ab intestato, & dicit quod istud subtiliter voluit glo. dicti ca. fi. quod d. l. liberi. haberet locum in successione ab intestato. Et ista ne tradas obliuioni, vide te. iuncta gl. in authen. vt cum de appella. cognosc. §. aliud. in ve. quarum aliquæ.

ADDITIO.

Vide Io. de Garo. in authe. eo testamento. num. 42. & 43 [C]. de secun. nupt. ver. nono adde etiam pro hac parte. Gabriel Sarayna.

143 *Index.*

1 *Iudex non condemnans partem in expensis si fuerint petitæ, de suo resarcire tenetur.*

1 IVdex † non † cõdemnans partem in expensis, tenetur resarcire de suo. quod intellige verum, quãdo expensæ fuerunt petitę per partem, & ratio est, quia iudex non tenetur impartire officium suum non petitum ad vtilitatem priuatam. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. & ibi Bar. & quod no. in l. sancimus. C. de iudic. facit quod not. Inno. in c. ad nostram. 2. de iureiur. istud dixit gl. vnica & sing. in c. fi. de rescrip. Et facit ad hoc ad quæstionem statuti disponentis. q̃ si iudex non finit quæstionem infra certum terminum, debeat soluere certam pœnam, q̃ iudex non incidat in pœnam, si non fuerit petitum à partibus, vt decideretur infra certum terminum. hoc tenuit domi. Andrea. in ca. venerabilis. de iudi. quem referunt & sequuntur ibi doctor. & dominus meus & domi. Abb. in dicto c. fi. vide eos ibi. facit quod in simili no. Bar. in l. properandũ. C. de iudic.

144 *Iudicium.*

1 *Iudicium vbi cœptum est, ibi finiri debet limitatur pluribus modis.*

2 *Intellectus & limitationes l. vbi cœptam ff. de iudic.*

1 REgula est, vbi † cœptum est iudicium, ibi finiri debet. l. vbi cœptum. ff. de iud. facit. c. propoluisti. de fo. compe. & l. si quis postea. ff. de iudi. Et ideo Legatus potest adiri per viam querelæ. vt in c. 1. de offi. leg. tamen si causa esset cœpta coram ordinario loci, non põt adiri, quia vbi cœptum est iudicium &c. d. l. vbi cœptum. Abb. in ca. cum in ecclesia. de appel. Sed do tibi pulchras limitationes ad d. l. vbi cœptum. Et primo limita eam secũdum do. Abb. in c. postulasti. de homi. vbi dixit per illum tex. ex quo tibi cœptum fuit iudicium coram ecclesiastico, & finitum corã laico, q̃ † d. l. vbi cœptum. habet locum quando coram primo iudice controuersia põt habere finẽ, alias secus. nam in casu d. c. postulasti. cõtendebatur de excommunicatione, & sic non poterat finiri iudicium per ecclesiasticum iudicẽ, & fuit recursum ad seculare iudicẽ. Secundo limita regulam secundum Bal. in c. Imperialem. §. præterea. de prohi. alie. feud. per Feder. vbi dixit, q̃ d. l. cœptum. non habet locum, vbi agitur de præiudicio alterius iurisdictionis. nã si vasallus litigat super feudo, & nõ recurrit ad dominum feudi, sed vadit ad alium, tunc dominus feudi potest mandare sub pœna, q̃ amplius non compareat corã eo. & subdit q̃ Io. Mona. in c. accusatus. de hæret. li. 6. dixit hoc. Tertio limita per id, quod voluit Bar. in l. sepulchri. ff. de sepulchris. vbi quærit, formata est inquisitio contra aliquem in Marchia, ille absentat se, & vadit ad ducatum, dux incipit inquirere contra eum, & dicit quod iudicium est cœptum, & sic non potest amplius inchoari. dicit ibi Barto. quod regula d. l. vbi cœptum. non potest allegari per eum, &

dicit ſæpenumero conſuluiſſe ſuper hoc. Quarto adduco illud quod dicunt doct.in c.cum plures.de offic.deleg.li.6. quod d.l.vbi cœptum. habet locum reſpectu perſonæ, & non reſpectu loci.nam ſi commiſſa ſit cauſa mihi, & incepit iudicium in iſto loco,poſtea committitur duobus alijs qui poterunt finire in loco vbi voluerunt,& non obſt.d.l. vbi cœptum,quia vt dixi,habet locum reſpectu perſonæ, & non reſpectu loci. Quinto adduco quod volunt doct.in c.vt debitus.de appel.vbi dicunt,iudicium principale eſt inceptum ab vno articulo ad aliquem iudicem,poteſt proſequi & decidi ille ſ articulus coram eo. & ſic non habet locũ in d.l.vbi cœptum. Sexto adduco tibi Bal.in authe.ſed no vo iure.C.de ſer.fugi.vbi dicit,duo ſunt in ciuitate,qui habent æqualem iuriſdictionẽ,puta, poteſtas & capitaneus, inchoatur iudicium ab vno,nunquid poſſit recurri ad aliũ quia locus eſt præuentioni? dic aut opponitur,& tunc poteſt,aut non opponitur,& dicit ꝙ non poteſt.& dicit fuiſſe ſingula.dictum Inn.in cap. cum M. de conſtitu. vide ibi do.meum dom.Abb.ſeptimo adduco dom. Abb.in ca. ex tenore.de reſcr.vbi per illam gl.iuncto tex.dicit ꝙ faciens citari aduerſarium coram diuerſis iudicibus non debet regulariter perdere cauſam,ſed ſatis eſt,ꝙ reo excipiente cõdemnetur in expenſis ſecundi iudicij.& dicit ſic eſſe intelligendam d.l.vbi cœptum.& dicit fallere fauore libertatis quod actor tunc perdat cauſam.& ſic intelligitur l.1.C.de aſſer.tollen.Ex quo no.quod quando inceptum eſt iudiciũ vigore literarum, quę nullæ erant coram delegato, ſi deinde emanãt ſecundæ literæ,& inchoatur idẽ iudicium coram iudice ſecundarum literarum, non poteſt opponi d.l.vbi cœptum.ex quo primum iudicium erat nullum. & hc d.l. vbi cœptum.non habet locum, vbi iudicium eſſet nullum nec ſecundæ literæ debent facere mentionẽ de primis nullis.Abb.in c.oblatæ.de appel.Butri.& Imo.in c.tenor.de re iudi.Adde Ab.in c.cum M.Ferrarienſis.de conſti.vbi dicit ꝙ d.l.vbi cœptum.habet locum quando excipitur, ſecus ſi non excipitur,quia tunc valebit proceſſus factus ab vtroque.Vide plures limitationes per do.meum & do.Fely.de reſcrip.in c.ex tenore. & vide do.meum de hoc in d.c.ex tenore.& in d.c.poſtulaſti.& adduco ego do.Ab.in c.dilecti.de foro compe.vbi dixit,ꝙ data negligẽtia iudicis, vel contumacia rei, non obſtante diſpoſitione l.vbi cœptum. poteſt adiri alius iudex. & remittit ſe ad no.per Barto.in l. quamuis.ff.de dam.infe.& in d.l.ſepulcri.& ad te. iuncta gl. & quod voluit ibi Inn.in c.ex conqueſtione.de reſtit.ſpo. & has vt celebres limitationes ꝓpetuo memoratu dignas aureis literis ſcribe.

141 *Iudex.* *I.*

1 Iudex ſi multitudine cauſarum impeditus cauſam expedire non potuit, an currant parti tempora, & terminus?

1 SI iudex † impeditus multitudine cauſarum non potuit expedire cauſam,currunt parti aduerſæ tempora & terminus.fing.& elegans gl.eſt in l.ſenatuſconſulto.ff. de off. preſi.& ibi Ang.fecit etiam ſingulare.& do.meus in ca. venerabilis.de iudi.in 6.col.& in cap.tam ex literis.de in integ.reſti.& per illam gl.dicit Bal.in prœmio.ff.quod ſi iudex impeditus nõ potuit expedire cauſam de die, expediet de nocte,& ſic limitatur authen.de iudi.§.ſedebunt. & ꝓ illa gl.dico fore calum ſecũdum veram & communem lecturam in d.c.tam ex literis.vbi volunt doc.quod quadriẽnium non currit eccleſiæ,ſi impedita fuit ex facto iudicis vel aduerſarij.& ratio reddi poteſt,quia mihi imputari nõ debet quod per me non ſtat.l.ſi.C.de condi.indeb.ca.anteriorum.§.ad hæc ſancimus.2.q.6.cum ſi. & ſic ex quo per me non deficit, mihi præiudicari non debet.vide gl.in cle. vna.de in integr.reſtit.facit in arg.l.ſi.in fi.C.de adul. & l.ſi cum ipſe.ff. de excuſa.tut.iuncta l.præcedenti. & quod ibi not.Et ex primo dicto infero, quod licet de iure ciuili inſtantia duret triennio in cauſa ciuili, vt in l.properandum. in 1.reſpõſo.C.de iud.& no.in d.ca.cum venerabilis.tamẽ ſi inſtantia labitur facto iudicis, vel aduerſarij, adeo quod nõ ſtetit per me, quin expediretur,mihi non imputabitur per gl.d.l.ſenatuſconſulto. & per no.in d.c.cum venerabilis.quod no.ad limitationem d.l.properandum. vide Bald. in d.l.ſi cum ipſe.& Ang.in auth. vt ſpon.largi.§. hi quoq;. vnde ſumitur authen. item ſi appellatione.C.de tempo.appel.& ibi eſt gl. quaſi ſimilis gl.d.l.ſenatuſconſulto. & vide Bar.ibi,& vide Azo.in ſumma,de tempo.appe.& Ant. in c.ex ratione.de appel.& in ca.penul.de iud.& Cy.in l.r. C.qui accu.non poſ.in pen.& vlt.q.adde Bald.in d.l.ſi cum ipſe.vbi concludit,quod impedito propter factum iudicis ſeu aduerſarij non currit dilatio,per prælegata iura. Et diſtingue de materia,vt plenè no.in d.l.ſenatuſconſulto.& in alijs prælegatis iuribus. & ſubdit no.in d.l.ſi cum ipſe.ſequendo Dy.& Cy.quod ſi ſtatutum ſit in ciuitate, quod cauſa infra tres menſes decidatur, & aduerſarius cauſa teſtium producendorum exiſtentium in lõginquis partibus petierit dilationem, quæ vltra tres menſes extendatur,ni hilominus poterit iudex teſtes examinatos ſuſcipere,& de cauſa cognoſcere etiam poſt tres menſes,quod dicit eſſe no.dignum.

ADDITIO.

Vide Nico Boer.deciſ.247.nu.10. Gab.Sar.

146 *Iudex.*

1 Aduerſarius meus in vna lite põt recuſari, ſi contra me datur in iudicem in alia cauſa, licet de re mea non litigetur.

1 ADuerſarius meus in vna lite licitè poteſt recuſari, ſi contra me detur in iudicem in alia cauſa, nedum ſi litigium eſt ſuper re propria,ſed etiam ſuper re eccleſiæ. mirabilis & fing.eſt gl.iuncta deciſione tex.in c.cum ſuper abbatia.de offi.deleg.de qua magnificit ibi do. Ant.do.Abb. & do.meus poſt eum ibi,& in capi.1.de iudic.& per dom. meum in repeti.ca.teſtimonium.in 3.col.de teſtib.

147 *Integer.*

1 Integer homo non potest dici, emendatus de crimine,nec in causa capitali etiam ciuiliter mota testis esse potest.
2 Infames infamia facti nõ dicuntur testes esse integra opinionis.
3 Testes omni exceptione maiores qui dicantur,& qui idonei?

1 INteger † homo non põt dici ille,qui eſt emendatus de crimine:cũ in cauſa criminali emendatus de crimine teſtis eſſe non põt in cauſa criminali ciuiliter mota.tex.in c. teſtimoniũ.de teſtib.ibi do.meus adducit tex.in l.quæſitũ in verſi.ſtatus.ff.de teſti. vbi teſtis producẽtus in cauſa criminali debet eſſe ſtatus integri, ſed emẽdatus nõ eſt ſtatus integri,vt dictũ eſt,ergo &c. & adduco do. Abb.in c.ſi.eoti.ꝙ in eo actu in quo requiritur homo integer,repellitur accuſatus de crimine criminaliter,qui interim non dicitur homo integer.l.rerũ criminis.C.de ꝓcur.l.reus delatus.ff. de mune.& hono.qui de liberta.ff.qui & à quib. ca.epiſcopus.de accuſ. & ibi do.Abb.dixit,ꝙ ſi quis ex forma ſtatuti debet eſſe omni exceptione maior, non poterit ille talis teſtis teſtificari,quia ex quo non eſt integer, nõ dicitur oĩ exceptione maior.& adduco tibi tex.in c.1.§.ſacramentũ. in verſi.alia de cauſa iudicis arbitrio committenda. in ti.de conſue.recti feu.& ibi Bal.dicit,ꝙ infamis infamia facti,q̃ habet debilitare eius fidem,nõ eſt integer teſtis ad deferẽdũ iuramentũ,vt no.ff.de ſena.l.Caſsius.& C.de ſum. tri.l. 1.& vide no.in l.admonendi.ff.de iureiur.& ibi Lud.Ro. poſt alios.& adduco tibi tex.iũcta theorica Bal.in c.1.ver. integræ opinionis.in tit.quot teſtes ſunt neceſ.ad probandum feudi ingratitudinẽ.vbi Bal.colligit ex illo tex.ꝙ infamia facti repellit teſtes,qui producũtur ad probandũ ingratitudinẽ,inquãtũ tex.dicit integrę opinionis.infamis autẽ nõ põt dici integrę opinionis,vt ff.de eden.l.ſi quis ex argẽtarijs.§.1.& illum tex.in d.c.1.in ver.integræ.allegauit profing.Lud.Ro.in cõmẽto d.l.admonẽdi tradẽs regulã valde elegãtẽ,ꝙ vbicũque ſtatutũ requirit probationẽ per teſtes integræ opinionis,repellũtur infames ĩfamia facti,adeo ꝙ nõ poterit deferri iuramẽtũ, iuxta no.in d.l.admonẽdi. & in c.ſi.de iureiu.& in l.in bonæ fidei.C.eo.refert & ſequitẽ dominus in d.c.teſtimoniũ.licet errore ſcriptorum in repetitione d.c.teſtimonium. per do.meum reperiatur allegatum c.1.& ibi Bal.in tit. qui teſtes ſunt neceſ.ad probandum inueſti.Sed Ludo.Roma. poterat allegare Bal. hoc di centem in d.c.1.§.ſacramentum.& vide tex.ſing.iuncta gl. in l.4.C.de epiſcaudien.vbi tex.requirit,ꝙ intentans actionem populare debet eſſe integer.& gl.ibi dicit, ꝙ infamis non intentabit. & illum tex.allegat pro ſing.iuncta gl.do. meus in d.c.teſtimonium. vbi infert,ꝙ emendatus de crimine nõ remanet integer,& ſic nõ poterit intentare actionem popularem.Ex iſtis habetis intellectum ad iura multa requirentia homines integræ famæ, vt dixit tex.in l.capitalium.§.ſi.in verſi.integræ famæ.ff.de pœnis.& ad iura dicentia debere eſſe integræ opinionis.l.teſtium.C.de teſtib. l.ſi quis ex ſignatoribus.ff. quemadmodum teſta.aperi.in auth.de hæred.& falci.§.ſancimus.& no.pro ſtatutis.Item
3 quitteſtes dicãtur oĩ exceptione maiores,vide gl.in c.1.de cõſang.& affi.q̃ dicit,ꝙ ille dr̃ teſtis oĩ exceptione maior, q̃ nulla exceptione repelli poteſt. & illa gl. communiter,al legatur pro ſingu.Et qui dicũtur teſtes idonei.do. tibi duas gl.vna eſt in c.1.de teſtibus.alia eſt Inſtitu.de inuti.ſtipula. §.item verborum obligatio. quæ dicunt illum teſtem dici idoneum, qui nulla exceptione repelli põt.quod not.pro ſtatutis ſæpè requirentibus iſtas qualitates.Et vide de teſtibus omni exceptione maioribus,quod voluit Bal.in l.1.C. de ſum.trini.vbi dicit, ꝙ infamis infamia facti non dicitur teſtis omni exceptione maior. & idẽ voluit Ange.in l.qui iudicio.ff. de accuſat.ſubdens.ꝙ ſi ex forma ſtatuti debeat credi denuntiatori,vel actori damni dati cum iuramento vnius,& alterius,ꝙ non ſtabitur iuramento denuntiantis, ſi eſſet infamis infamia facti. & refert ꝙ cum bis iſta quæſtio occurriſſet de facto, ita fuiſſet iudicatum & determinatum.quæ omnia ſingulariter not.

ADDITIO.

Adde quę latè ponit in notabili quæſti.Tho.Gramma.in vo to 34.incip.in cauſa notabilis mulieris Sabbæ.colum.3.nu. 9.& conſi.crimi.61.inci.cauſa egregij notarij. & conſi.70. incip.in cauſa Cæſarelli.col.3.numer.8.vbi doctrinam Angel.in d.l. qui iudicio.ff.de accuſatio. refert & ſequitur. Gab.Sar.

148 *Iudex.* *II.*

1 Iudex non debet admittere aliquem ad probandum quod probatum non releuat.
2 Capitula à iure admitti debent,ſi & inquantum.

1 IVdex † non debet admittere aliquem ad probãdum,quod probatum non releuat..ideo debet iudex ante omnia examinare capitula, quæ pars intendit probare, & ſi dubium
2 ſit,debet iudex interloquendo proteſtari,ꝙ non admittit illum ad probandum,niſi ſi & inquantum de iure debeat admitti.& hoc tempore diſputationis examinabitur. iſta eſt gl.ſing.fm Bal.in c.cum contingat.de offi.deleg.Et an hoc ſit indiſtinctè verum,vide do.meum do.And.ibi,quia lo. aliter,ſentit.& vide quo ad principiũ huius dicti,do.Andr. in c.1.vt lit.non conteſt.& Federi.de Sen.conſi.157.tex.& do.Abb.ibi,poſt alios in c.ad id quod.de ſponſa.& matri.

ADDITIO.

Vide Lanfran.de Oria.in ca.quoniam contra.in verſi. dilationes.nu.9.verſi.& ideo quæro.de prob.& do.Sebaſtia.Vant. in tractat.nullitatis proceſ.in rubri.de nullitate ex defectu iuriſdictionis ordinariæ. nu.149.in verſi.ſi vero cõſilium fuerit petitum. Gab.Sar.

149 *Iuriſdictio.* *I.*

1 Intellectus & limitationes ad l.ſi quis ex aliena.ff.de iudicijs.
2 Iudex quo caſu cognoſcat an ſua ſit iuriſdictio.

1 DO tibi pulchras † & ſolennes limitationes ad l.ſi quis ex aliena.ff.de iudi.& ad l.2.ff.ſi quis in ius voc.non ierit. & ad c.ſuper literis.de reſcript. & ad id quod not.in capi.ſi duobus.de appella.cum ſimil. & primo adduco tibi celebre theoricam Inn.in c.cæterum.de iudi.vbi dicit, quod dominus feudi non põt cognoſcere,an ſua ſit iuriſdictio, cũ negatur dominus,& ſic diſpoſitio d.l.ſi quis ex aliena. nõ habet locum in domino feudi,& eſt ratio ſecundum d.Abb. ibi,quia non contenditur de nudo exercitio iuriſdictionis imo de proprietate ipſius iudicis, quo caſu non poteſt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio.ad hoc allegat bonam glo.in l.de iure.ff.ad municip. & c.ad audientiam.de appell.& ꝙ not.Inn.in c.venerabili.de cenſi. vide eundem do. Abb.& do.meum in d.c.ſuper literis. Secundo adduco tibi Inn.in
2 c.ex parte.de verb.ſign.vbi dicit †,quod tunc iudex cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio,quando eſt diſceptatio iuriſdictionis inter ipſas partes,ſecus ſi eſt inter ipſum iudicem & partem, quia tunc iudex ipſe non cognoſcit.quo caſu non habet locum diſpoſitio d.l.ſi quis ex aliena.Bal.in ca.1.in tit. de inueſti.in mari.fac.& Innoc.in ca.cum contingat.de reſcr.Tertio adduco tibi gl.in c.accuſatus.de hæreti.li.6.quę dicit,ꝙ d.l.ſi quis ex aliena.habet locum,& loquitur in iudice ordinario.Et quid dicendum in iudice delegato? dic per doct.in d.c.accuſatus.& vide no.in d.cap.ſuper literis. Quarto adduco tibi Inn.in c. Romana.de appel.lib.6. vbi dixit,ꝙ d.l.ſi quis ex aliena.habet locum, quando citatus eſt in territorio citantis,alias ſecus.& vide eundẽ Inno.in c.dilecti.de foro compe.& voluit glo.in l.1.ff.ſi quis in ius voc.non ierit. Quinto no.vnum ad cautelã illius legis, ꝙ ſi appareat quis fruſtrator,quia traxit ad iudicem non ſuũ, ꝙ poterit illemet iudex condemnare illũ talem in expẽſis c.ſi.de reſcri.& quod no.in c.cæterum.eod.ti.tẽe menti. Adde ſexto Butr.in cã.ſtatutum.ſuper gl.in verbo copia.in fi.de reſcri.li.9.& ibi Gemi.dicunt, quod quando iudex ſe facit partem,aſſumendo vna cum parte diſputationem, ꝙ ipſe non poteſt pronuntiare, an ſua ſit iuriſdictio. & dicit gl.in d.verbo,copia.in fi. non eſſe alibi. & dictum Inno. in c.ex parte.1.de verb.ſigni. Adde ſeptimo, iudicem cognoſcere nõ poſſe, an ſua ſit iuriſdictio,quando notorię cõſtat ipſum non eſſe iudicem: ſecundum Abb.poſt Butri.in ca. de accuſa.in ver. extra gl.& in c.veniens. in vlti.notabi.de accuſa.& in gl.ſi.per doct.& probatur hæc concluſio in ca. ſi duobus.de appel.Limita octauo iudicẽ non poſſe cognoſcere,an ſua ſit iuriſdictio, quando fuit ab eo appellatum, ita ſentit Io.And.poſt gl.in d.c.ad audiantiam.& ibi Ab.Limita nono, vbi aliquid commodũ ſaltẽ in cõſequentia venit applicandum iudici, quia tunc non põt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio.Et in quantum allegauit gl.in l.de iure.in verb.prouinciæ.ff.ad municipa. tempera eam, vt ſecundũ quantitatem ſportularum, & qualitatem perſonæ iudicetur ſuſpectus,vel non ſuſpectus ſecundum Abb.in d.ca.ad audientiam.in 2.col.Tempera ſecundo gloſſ.d.l.de iure.eſſe veram,ſi ſportulæ pertineant ad perſonam iudicis,ſecus ad ſedem,vel dignitatem, ſecundum Bal.ſingulariter in c. conquerente.in 2.col.de reſti.ſpol.

150 *Iura mentum.*

1 Poteſtas quando poſſit venire contra ſtatutum iuratum?

1 TEmpore pacis † eſt ſtatutum iurare coram poteſtate,ꝙ nemo portet arma,deinde ſuperuenit guerra,vel partialitas in ciuitate,an poteſtas poterit venire contra tale ſtatutum iuratũ,& permittere quod homines portent arma? dic ꝙ ſic.iſta fuit celebris doctrina Bal.in l.1.C.qui admit. & mouetur per te.in l.ſi hominem.ff.de manda.quẽ tex.reputauit Bald.ſingula.ibi refert & ſequitur dominus meus in dicto capi.1.de ferijs.& de illo tex.in dicta l.ſi hominẽ, vide do.meum dom.And.in repeti.rub.i.qui admitti.vbi allegat doctor.pluribus in locis magnificientes illum tex & vide eunnem dominum meum in c.fin.de conſue.& in c.at ſi clerici.de iudi.pro illo tex.d.l.ſi hominem.

151 *Inſimul fieri.*

1 Illa quæ fiunt ſucceſsiuè,& vnum poſt aliud immediatè,dicũtur inſimul fieri,
2 Simul ſtare qui dicantur.

1 ILla quæ fiunt ſucceſsiuè, & vnū poſt aliud immediatè, dicuntur inſimul fieri. ita probatur in l. ſi plures. ff. de iurijs. quem te. ibi Bar. inducit ad dicta teſtium deponētiū ſe vidiſſe vnum poſt alium per foramen. & allegat Cy. in l. teſtium. C. de t. ſtib. in 5. q. de quo habetur in l. antiqui. ff. ſi pars hæredi. peta & quod ibi not. & vide Bald. in repe. l. petens. C. de pact. in penul. col. & quod idem voluit in c. cum dilectus. de cau. poſ. & proprie. & quod not. per alios in ca. cum tu. de teſti. & in c. translato. de conſti. & vide d. Abb. in c. 1. de mutu. peti. vbi per illum te. iuncta gl. voluit hoc. & ibi do. meū d. And. & vide eundē do. meū in c. cū dilect. in 10. col. de ordi. cog. & vbique allegat quod voluit gl. in l. in operis. ff. loca. & quod voluit ibi Bart. & gl. in clemē. 1. de appellat. vbi do. Ant. dicit eſſe notandum pro concordia teſtium, ſi dicant teſtes, q tales poſſederunt ſimul talē, & alij dicunt t pe quo vnus poſſedit, alius nō poſſedit, nā certe poſsūt ſaluari, vt notetur ſimultas in actu poſſidēdi, nō ſimultas in tpe. Eodem modo ſi teſtes aliqui dicunt, q tales ſimul cōmiſerunt adulterium cum tali, vel turbauerunt poſſeſsionem talis, apparet q inter actum vnius & alterius fuit diuerſitas in tempore, & etiam in loco, ſaluātur teſtes, vt illud verbum notet ſimultatem in actu. non in p dicamentis loci, & temporis. quod eſt bene notandum refert & ſequitur Ioā. de Imo. ibi, & alleg. gl. notabilem. quæ dicit idem de verbo, pariter. in c. bonæ memoriæ de elect. in gl. ſi. quam dicit eſſe notādam, & refert do. Ant. de facto allegaſſe illam gl. ad ſaluandum vnum teſtē, de facto tamē fuit mitriatus, & erat de contrata ſancti Fridiani in Florentia, vbi ſunt teſtes multum infamati, ſecūdum Io. de Imo. in d. cle. 1. de appellat. Ego allego tibi te. quem in locis vbi tangitur hoc, nullus nec antiquus, nec modernus allegat, in l. 1. C. ſi vnus ex pluribus appellaue. quem ad hoc ponderat ibi Bal. tene menti. Dicitur etiam aliquid ſimul ab omnibus recitari, quando recitatur ab vno alijs preſentibus & mandantibus. te. & ibi Gem. in c. pe. de reg. iur. lib. 6. Et qui
2 t dicantur ſimul ſtare, vide Bar. in l. ſi quis ita. in fi. ff. de condi. & demon. quod ſimul viuant, & dicuntur ſimul ſtare, ſi per aliquem non ſtat quin per eum alantur, tex. & ibi Abb. in c. translato de conſti.

152 **Infirmus.**

1 *Infirmus an debeat habere diſtributiones quotidianas?*

1 AN quilibet t infirmus debeat habere fructus præbendę ſeu diſtributiones quotidianas? nam de iure communi infirmus debet habere etiam illas diſtributiones quotidianas, vt in c. 1. de cle. non reſi. li. 6. Doct. & do. Abb. poſt eos in c. ad audientiam. de cler. non reſi. dicunt & bene, q non, ſed ille infirmus percipiet, qui impeditur reſidere, vel intereſſe ratione infirmitatis duntaxat. vnde ſi alias non reſidebat, vel non erat ſolitus reſidere vel intereſſe diuinis, licet tunc infirmaretur, non habebit fructus in abſentia, quia infirmitas non præſtitit cauſam. argumen. bonum in l. 4. §. Sthicus ſi hæredi. ff. de ſta. liber. vbi famuli ægri quos curamus, nobis ſeruire intelliguntur. facit l. 2. ff. ſi quis cau. & quod ibi no. & quod in ſimili Innocen. in capitu. extranſmiſſa. de præſcrip. & quod no. do. Abb. poſt alios in ca. per tuas. de dona. & quod not. in c. propter ſterilitatem. de loca. & quod in ſimili habetur in l. de ætate. ff. ad Trebe. & q no. Bar. in l. 1. ff. de bo. poſ. & Bal. in l. ſi. C. de teſta. & Ange. in l. ſi vacantia. C. de bon. vac. li. 10. & in authen. de non alie. §. quia vero. Sulic. in l. cum à matribus. C. qui pet. tut. glo. in c. ſi vero. de iureiur. gl. in c. ad ſupplicationem. de renunt. & ibi do. Ant. te. in c. cōmunis filius. 34. diſt. cum alijs concor.

153 **Iudex** *V.*

1 *Ciues omnes puniuntur ob delictum iudicis.*

1 PRopter t delictum iudicis puniuntur omnes ciues, iſtud probat te. mirabilis in l. iudices. C. de nauicula. libro. 11. quem text. inducit ibi Bar. quod propter negatam iuſtitiā à iudice, vel rectore loci concedūtur repreſaliæ contra omnes ciues ciuitatis. quod not. & vide per eum in tracta tu ſuo de repreſalijs, & per Canoniſt. in c. vnico, de iniurijs lib. 6. cum ſimil.

154 **Iuriſdictio.** *II*

1 *Piratæ delictum in mari committentes, puniuntur ab eo iudice, qui præeſt territorio propinquiori ipſi mari, vbi delictū eſt commiſſum.*

1 NOn ſolum t poteſt quis delinquētes in ſuo territorio punire, ſed etiam in mari adiacenti illi ciuitati, vel p uinciæ. caſus eſt peregrinus & celebris in l. claſſem. quæ lex vnica eſt. C. de claſsi. li. 11. hoc no. ibi Bar. Ego adduco tibi celebrem theoricam Ange. in l. inſulæ. ff. de iudi. vbi dixit, quod quidam piratæ intulerunt damnum in territorio Piſano, & reduxerunt ſe ad quandam partem inſulæ maris Piſani, quos galeoti ceperunt, illi opponebant, q nō ceperūt eos in territorio Piſano, replicabatur q ceperunt eos in diſtrictu Piſano, & dicit q capti fuerunt decapitati in ciuitate Piſana per caſum d. l. claſſem. alias l. 1. C. de claſsi. & illud dictum refert & ſequitur do. meus do. And. in ca. licet de ferijs & in c. licet cauſam. de proba. facit q no. Do. de S. Ge. in c. vbi periculū. §. porro de elec. li. 6. vbi tenet & vult aliud, quā gl. ibi. Sed cum di. gl. tranſit Io. Mona. ibi, & Bal. in rub. de rerum diuiſ. in verſic. ſed quæro, an piratæ maris, & vide quod no. in cle. ne Romani eo. tit. & quod not. Bal. in d. c. licet cauſam. & in c. accedens. 2. vt lit. non conteſta. & in l. fi. C. de teſta. & in d. rubr. ff. de rer. diui. & in l. 2. C. quemad. teſt. aper. & in c. ex literis. de proba. & in l. ſi teſtamentum. & ibi Moder. C. de iuſti. & ſubſti. ſub cōdi. factis. & vide Ang. de Vbal. in d. l. vnica. in additio. vbi dicit quod arg. eſt, q ſi aliquis deliquit in mari, ad illū ſpectat punitio, qui eſt iudex territorij propinquioris illi loco, in quo maleficium eſt commiſſum. pro quo eſt caſus ſecundum eum in l. 2. C. de naufrag. li. 11. facit ſecundum eūdem l. quoties & l. de ſubmerſis. C. eo. tit. vide etiam quod no. in l. pupilus. §. territorium. ff. de ver. ſig. & Inſt. de actio. in §. rurſus & ibi gl. & quod not. do. meus, in d. c. licet. de fer. & in d. c. licet cauſam. de proba. vbi de territorio & diſtrictu vide eum omnino, vbi plenè de hoc, & aliquid per eum in rub. de ſo. compe.

155 **Inuentarium.**

1 *Inuentarij copiam an habere debeat, qui litigat cum tutore, vel curatore adulti.*

1 ALiquis litigat t cū tutore, vel curatore adulti, an debeat habere copiam inuentarij? Bar. in l. 1. ff. de cur. bon. dā do. refert ſe alias dixiſſe quod ſic, & putat in hoc dicere verum, quia alias conditio eius qui litigaret cum tutore vel curatore eſſet deterior, quod eſſe non debet. l. 2. §. defendi. ff. ex quib. cau. in poſ. eatur. nam cū tutor nihil poſsit agere in inuentario nō confecto, vt l. fi. C. arbi. tu. ſemper poſſet dicere, non valet iudicium. quia non eſt factum inuentarium, & ille non poſſet probare eſſe factum. & ideo ſua intereſſe videtur habere copiam inuentarij, ſicut tutelæ, & procuratorij. Quare concludit q debet dari copia inuentarij ſine rebus, hoc modo, dicet notarius, hęc eſt copia cuiuſdam inuentarij producti per talem tutorem coram tali iudice, ex cuius mandato data eſt copia aduerſario ſine rebus: cuius tenor &c. per hoc eſt conſultū parti, quia pōt p bare eſſe factū inuētariū. Itē p hoc eſt cōſultum minori cuius intereſt, ne oēs ſciāt, q in eo legitur. vt in l. vl. C. de ali. pupil. præſtan. & l. 2. C. quando & quibus quarta pars debetur. cū igitur hoc ſufficiat agēti cum tutore, illud ſibi tā tum tradatur, & non plus. vt l. argentarius. §. edi. ff. de edē do. quod nota, quia bona, & optima practica eſt.

156 **Inſtrumentum.**

1 *Filiatio per mortem extinguitur, & patre mortuo quis nō dicitur filius. Et quid ſi in inſtrumento dictum ſit, talis filius talis, cum pater eſſet mortuus, an vitietur?*

1 AN inſtrumentum t in quo mortuo patre dicitur, filius talis, cum ille non ſit in rerum natura, reddatur vitioſum?

Et videtur prima facie dicēdū quod ſic, quia per mortem filiatio extinguitur, & patre mortuo non dicitur filius. nam mors omnia ſoluit. in authen. de nup. §. deinceps colla. 4. Tamen cōtrarium eſt verius, & debet fieri ſuppletio, filij Sempronij. l. quondam, vel olim. gl. habes in l. eius qui in prouincia. ff. ſi certum petatur. hoc voluit ibi Bart. & vide ibi do. Ale. de Imo. faciat l. inſula. ad fi. ff. de acquir. rerum domi. & hoc voluit ibi Bart. faciat l. diuortio. in pri. ff. de nego. geſt. Sed do. And. Monarcha legum, & canonū pater pro illis gl. & doctrina Bar. dicit eſſe caſum nouiſsimē ab eo conſideratū in cap. Raynaldus Peponis filius. de teſta. vbi Pepo ille erat mortuus, vt apparet in verſi. Pepo ne mortuo, & nihilominus dicitur ibi Raynaldus Peponis filius. vide eum in d. c. Raynaldus. in reper. in 4. col. & tenementi illum tex. ad hoc, quia optimè probat doctrinam gl. & Bart. Tu vide Spec. hoc tenentem in tit. de inſtrument. edit. §. reſtat. ad fi. quem refert & ſequitur Io. Andræ. in ca. cum contra. de pigno. & ibi hoc voluit do. Abb. & domi. meus, facit quod voluit Inno. in c. fraternitatis. de hæreticis. & quod notat do. meus in ca. ex parte B. de ſo. compe. cum ſimi.

157 **Integrè.**

1 *Integra ſolutio dicitur fieri, quando ſit ſine aliqua deductione ac diminutione. Et quid ſi teſtator iubeat integra legata ſolui an detrahatur Falcidia, Et ſi fructus integrè ſolui debeant, an deducantur expenſæ.*

2 VBi aliquid t debet ſolui integrè, ſolutio debet fieri ſine aliqua deductione ac diminutione, adeo quod ſi decē ſint ſoluenda, non fiet diminutio. gl. eſt ſing. in l. decem. ff. de fideicom. liberta. quam reputauit ſing. Bal. in l. precibus. C. de impube. & aliis ſubſtitu. & in auth. ſed cum teſtator. C. ad l. Falc. & dom. meus in repetitione c. Raynaldus. de te ſtamen. in Ioannina 22. cha. Sed quid iuris, quando teſtator vult integra legata ſolui? vide ibi do. meum poſt alios, vbi melius quam alius doctor latitsimē diſcutit iſtum paſſum an eo caſu debeat detrahi falcidia, an teſtator videatur prohibuiſſe? vide ibi per eum. doc. in d. auth. ſed cum teſtator. & Ang. in authen. de hære. & falcid. §. ſi verò expreſsim. & in alijs locis per eum & alios, de quibus vide per do. meum in loco prēallegato, & dicta gl. d. l. decem. probatur in c. tua nobis. & in c. in aliquibus. & in c. cōmiſſum. & in c. peruenit. de deci. vbi dicitur, q decimæ debent ſolui integrè & exponūt iura, & gl. illud verbū i. non deductis expenſis. & hoc tenuit do. Car. in c. paſtoralis. eo. tit. per quæ iura alias do. meus ita in facti contingentia dum Ferrariæ legeret, cōſuluit, dum per Papam Nicolaum quintum mandabantur per vniuerſum orbem exactores, vt exigerent decimā papalem, & quod integrè ſolueretur, prout ipſe refert in præallegato loco, & in cathedra viua voce ſæpius retulit. Ex quo infert, quod ſi quis integrè debet ſoluere fructus alicui ius fundi, q tales fructus debentur ſine deductione expenſarum, & adducit quod voluit Bal. in c. conquerente. de reſtit. ſpol. vnde per illum te. in ver. integrè. dicit, q quādo fit reſtitutio beneficij, debet fieri vſque ad vnum quadrātem. Sed pro certo ille te. nō vtitur illo verbo integrè. ſed dicit cum redditibus inde percepti reſtituas. ita dicit do. meus & bene in præallegato loco. adducit tamen pro eo te. in ca. grauis. in ver. cum integritate. de reſtitu. ſpolia. & Io. And. in c. ſi. de voto. vbi dixit, q prelatus, qui colligit fructus, debet ſoluere vigeſimam, vt ibi habetur, non deductis expēſis, quia illam integrè debet ſoluere, vt in decima, quæ debetur deo, vt in c. cum homines. de decim. vide textum in extrauagan. ſuſcepti. in verſi. integraliter. vide te. iuncta gl. ſua in clemen. dudum. §. huiuſmodi. in verbo. portio integrè debeatur. de ſepult. facit te. in capit. cum liberum. & in capitu. fina. de ſepultu. & de verbo plenariè, vide rex. iuncta gl. in clementi. 1. de reiudi. & ibi plene videas dominū meum.

ADDITIO.

Vide An. Tiraquel. in tracta. de retractu conſangui. in §. 15. in verſi. fructus. nu. 9. Gab. Sar.

158 **Iudex.** *VI.*

1 *Ius agendi ex alia cauſa competens, debet reſeruari à iudice actori, qui egit ex mala cauſa, ſi id ſibi ex actis appareat.*

1 VBicunque t apparet malè eſſe actum ex vna cauſa, & hoc apparet ex actis, & ex eiſdem apparet, q ex alia cauſa bene potuiſſet agi, non poteſt iudex condemnare ex illa acta cauſa, ſed debet abſoluere reum, & nihilominus ip ſe iudex in ſententia ſua debet reſeruare parti ius agendi competens ſibi ex alia cauſa. te. eſt ſingularis valde in l. Bebius Marilius. ff. de pactis dota. de quo facit teſtum Bald. ibi, & in auth. ſed & ſi quis. C. de ſecū. nup. in l. prima. C. de pig. actio. & in peculio ſuo, quod fecit ſuper Inno. in litera A. in verſi. actio. refert & ſequitur do. meus do. Andr. in repeti. c. Raynaldus. de teſta. in 75. char, & vide eundem in c. examinata de iudic. in 7. colum. & illum te. ad hoc propoſitum allegauit Angel. in l. Claudius. ff. qui potio. in pigno. habean. referens doct. ſuum Bald. ſolere illum te. ad hoc p poſitum allegare. vide Bal. in l. fi. ff. de hæredi. inſti. vbi allegat illum te. & vide do. meum in præallegatis locis, vbi allegat plures tex. probantes doctrinam d. l. Bebius. qui facit ad hoc.

ADDITIO.

Adde latè do. M. Mantuam conſi. 179. incipi. in præſenti cauſa. col. 4. nu. 50. Gab. Sar.

DE LITERA L.

159 **Licentia.**

1 *Licentia vbi in actu requiritur, an debeat eſſe expreſſa, vel tacita ſufficiat?*

QVid de licētia? vide notata in l. ſi quis mihi bona. §. qui tuſſu. ff. de acquir. hæredi. & in l. fin. §. licentia. C. de bonis quæ liber. & quod voluit Ioā. Andr. in c. ſi Abbatem. de electio. lib. 6. quem refert Bal. in d. §. licentia. & Ludo. Roma. in l. 2. ff. ſolu. mat. & Lapus in allegatio. 88. & Domini. in d. c. ſi Abbatem. & concludunt omnes, & præſertim Bal.
1 in d. §. licentia. quod vbi in actu requiritur licentia, requiritur expreſſa, non tacita. Contrarium videtur velle Io. And. in regula, qui tacet. de regu. iur. lib. 6. quem refert & ſequitur do. Abb. in c. nōne. de præſump. & in c. cum dilectus. de conſuetudi. & ibi plenè per do. meum. Et contrarium videtur velle Bald. in l. ſi filius. C. de perit. hæredita. vbi dixit, ſtatuto cauetur, quod filius non poſsit vendere ſine cōſenſu & licentia ſui patris, filius vendit ſine licentia, emptor poſſedit decem annis patre ſciente, & non contradicente, dicit, q tenet venditio. Item videtur te. in l. cum pater. §. libertis. ff. de legat. 2. vbi probatur, q ſi quis non poteſt vendere ſine licentia alicuius, quod ſi vendat eo ſciente, & nō contradicente, valet venditio. Vide omnino pro ſolutione contrariorū domi. meum in d. c. cum dilectus. Tene tamen in practica theoricam Io. And. in d. c. ſi Abbatem. q requiratur expreſſa, quæ communiter tenetur. Et vide ēt de verbo licentia, do. Ab. in c. cum ad monaſterium. ad fin. de ſtatu monach. Bart. in l. alio. ff. de alimen. & cibar. lega. & in eetrauaganti ad reprimendum. Adde quod volūt do ctо. in c. cum nuncius. de teſtibus. & in c. 1. de iuramento calumniæ. & vide gloſ. iuncta doctrina doct. in clementina vnica. in verſi. ante omnia. de foro competenti.

ADDITIO.

Adde plenè per Io. Bapti. Plotum in repetitio. l. ſi quando. C. vnde vi. in § perpetuo notabis. nu. 22. verſi. reſpectu. verò. Gabriel Saray.

160 **Lex.**

1 *Legis natura eſt dare formam futuris, & non præteritis. Et*

quid ſi actus eſt in parte geſtus, & in parte gerendus, an cõ ſtitutio ſuperueniens habet locum in parte gerenda?
2 *Præiudicare in quærendis quis alicui poteſt, & quomodo hoc intelligatur?*
3 *Procurator ſi ille conſtituatur à Seio, qui antea nomine Seij agere cœperat, an geſta per eũ ante procuratorium videantur ratificata?*

1 DE natura legis eſt dare formam futuris, & non præteritis. c. 2. & fi. de conſtitu. l. leges. C. de legib. tñ ſi actus eſt in parte geſtus, & in parte gerendus, ſi noua cõſtitutio ſuperueniat, non habebit locũ in illa parte gerenda, quæ eſt connexa parti geſtæ, & hoc quando pars gerenda reddere tur inutilis ſine parte geſta. gl. habes ſing. ſecundum oẽs, & ibi do. Card. in clem. vnica, in verbo, deputatis. circa fin. de teſtib. de qua fecit feſtum do. meus in repetitione rubricæ, de cauſa poſſeſ. & proprieta. circa fin. Et ſubdit, quod licet
2 quis poſsit renuntiare, vel præiudicare alicui in quærendis, vt in l. qui autem. ff. quæ in frau. cred. & in l. ſi ſponſus. §. ſi maritus hæres. ff. de dona. inter vir. & vxor. & per id q voluit Inno. in c. admonet. alias in c. quod in dubijs. de renuntia. & Federicus de Senis conſi. 9. & Bald. in auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccle. in l. pupillo. C. re repu. hæredi. cum concordan. Tamen dicit hoc eſſe verum, niſi quærendum eſſet cõnexum quæſito, per id quod voluit gl. in d. cle. vnica. in ar. tamen. & adduco quod ſing. voluit Ange. de Peruſio in l. Iulianus. ff. qui ſatisdare cogan. per illum te. ſecũdum vnam lecturã, vbi dicit ſe alibi non legiſſe. q ſi poſtquam cœpiſti agere nomine meo, conſtituis te procurato rem meum, videor ratificaſſe omnia geſta per te. & ſic in caſu illius legis non videtur fuiſſe mutata conditio procuratoris, quoniam mandatum ſuperueniens trahitur retro ad principium. & ſic videtur ſemper habuiſſe mandatũ, vt dicit gl. in d. l. Iulianus. vide q voluit Ioan. And. in additio. Spec. in tit. de procura. §. 1. ſuper verbo, ſed quid ſi procuratorium. vbi limitat hæc, niſi ego conſtituens te procurato rem ignoraſſem geſta per te ante mandatum, quia non videor ratificaſſe ea, quæ ignorabam. ar. l. qui cum tutoribus. §. fi. ff. de tranſactio. & l. ſi quis ita. §. penu. ff. de teſta. tut. vide quod volunt do. de Rota, concluſione 443. inci. itẽ fuit dubitatum vtrũm procurator &c. & quod voluit do. Ant. in c. ex parte decani. de reſcrip. & vide Moderniores in d. l. Iulianus. in primo notabili. & do. meum in d. clementina vnica.

161 *Libellus.* I.

1 *Libellus habet ſe vt ſubiectum, ſententia vero vt prædicatũ.*
2 *Sententia debet eſſe conformis libello.*

1 LIbellus ſeu petitio habet ſe vt ſubiectum, ſententia vero vt prædicatum, & per conſequens talia ſunt ſubiecta qualia permittunt prædicari. ſing. eſt glo. in c. dudũ. in fi. de decimis. quã dicit ibi do. Abb. ſe ſolitum pro ſingu. quotidie allegaſſe. Sed ego allego ſimilẽ gl. in c. inter dilectos. de fide inſtr. ſuper verbo, nequiuiſſent. quam glo. ibi dom. Abb. non ponderauit, ſed bene allegauit eam in c. cum dilectus. de ſucceſ. ab inteſtato. ex quo ſequitur vulgata regula
2 quod ſententia debet eſſe conformis libello. ca. qualiter & quando. 2. de accuſa. c. licet Heli. de ſimo. l. vt fundus. ff. cõ. diuid. cũ ſimil. & limita eam, vt in dictis iuribus notatur.

ADDITIO.

Idem tradit Celſus Hugo. in apoſtil. ad Lanfranc. de Oria. in c. quoniam contra. in verſi. petitiones. in apoſtil. inci. adde quod libellus ſeu petitio, extra de probatio. Ga. Sar.

162 *Legitima.*

1 *Filius an poſsit petere legitimam, ſi pater ingrediatur monaſterium?*
2 *Legitima non debetur patre viuente.*
3 *Intellectus c. cum ſimus. de regularibus.*
4 *Gloſſa authoritas eſt magna.*
5 *Mors ciuilis quando æquiparetur naturali.*

1 AN filius poſsit petere legitimam, ſi pater ingrediatur monaſterium, ſeu religionẽ? Et videtur quod ſic. tex. habes ſing. & alibi non repertum in c. cum ſimus. de regu. la. quem te. ad hoc reputauit ſing. Bal. in auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccl. & dicit, q de æquitate canonica poteſt filius petere legitimã, per te. d. c. cum ſimus. ſed de iure ciuili non. ita procedit dictum Barto. in dicta authent. ſi qua mulier. vbi tenuit, quod hoc caſu filius non põt petere legitimã, quinimo plus ſentit in authẽ. idẽ. C. de bonis quæ liberis. vbi dixit, quod cum hoc caſu ſoluatur patria poteſtas, vt voluit gl. in ca. 1. 20. q. 2. & in l. ſi ex cauſa. §. ait Papinianus. & ibi Barto. ff. de minori. & do. Abb. in c. in præſentia. de probatio. poſt alios. & no. in c. indecorum. de æta. & qualita. & Federic. de Senis conſi. 34. & do. Abb. in c. conſtitutus. de in integr. reſtitu. & in d. ca. cum ſimus. de facto patris remanet medietas vſus fructus bonorum aduentitiorum apud patrem. vt in l. cum oportet. in §. cum autem. C. de bon. quæ libe. idem Bar. & alij excepto Bal. in l. ſi cũ dotem. ff. ſolu. matr. ſumunt, q non debetur. licet gl. in authẽ. ſi qua mulier. præallegata, tituber. Non obſtat ſecundũ eos te. in d. c. cum ſimus. quia ſecundum aliquos non probat, nec q legitima debeatur patre naturaliter viuẽte, ſi ingreſſus eſt religionem, imo in contrarium eſt ſecundum eos, te. in dicta authen. ſi qua mulier. facit pro eis ſecundũ Mo
2 dernos in d. l. ſi cum dotem. quia regulam habemus, † q le
b gitima non debetur patre viuente bl. 1. §. ſi impuberi. ff. de collatio. bon. Sed Bal. in repetitione c. ſi pater. de teſt. li. 6. refert aliquos tenere, q ſtatim poſt ingreſſum, poteſt legitima peti. Aliquos refert dicere, q nõ poſsit peti legitima, ſed alimenta tic. Tertios refert q demum petitur legitima poſt mortem naturalem patris, & hanc dicit eſſe veritatẽ per tex. in §. ſi qua mulier. in auth. de nuptijs. & tex. in l. Statius. §. Cornelio. ff. de iure fiſci. & pro hoc dicit facere l. vxor. C. de dona. inter vir. & vxo. & d. c. cum ſimus. d. Abb. in d. ca. cum ſimus. dicit ſe dubitare, & q libenter videret compilationem decretalium antiquã, quia fortè hanc quæſtionẽ explicaret, & dicit q canoniſtæ communiter tenẽt, q debetur legitima hoc caſu. Sed ipſe dicit aduertendum, quia videtur te. in contrariũ, in d. auth. ſi qua mulier. canonizata 19. q. vlti. ca. ſi qua mulier. vbi ſecundum eum videtur dicere, q ſi pater habens liberos, intrauit monaſteriũ teſtamento nõ cõdito, põt poſtea inter liberos ſuos bona diuidere, cõnumerando monaſterium in numero filiorũ, & ſi prius deceſſerit, quam diſpoſuerit, liberi capiunt legitimam iure naturæ reliquis bonis permanẽtibus apud monaſteriũ, & ſic a prè infert ſm eũ ille te. q filius debet capere ex libera diſpoſitione paterna. vel expectare mortẽ naturalẽ patris. & idẽ facit ſm eũ, qa legima nõ debeẽ filio, niſi poſt mortẽ naturalẽ patris, vt dictũ eſt, per l. 1. §. ſi impuberi. ff. de collatio. bonorũ. Deinde dicit, q tex. dicti ca. cum ſimus. facit pro primo intellectu, vbi recitatur nomen patris, & non dicitur quondam, quod verbum ſolet communiter apponi, quando fit mentio de mortuo, vt legitur & notatur in c. cũ contra. de pigno. & c. ex parte B. de foro competen. cum ſimilib. Deinde dicit, q in contrariũ facit finis literæ dicti c. cum ſimus. in verbo, ibi ex ſuc ceſsione. nã verbum ſucceſsio, adaptatur q priè ad defunctum, & ſic pater erat ibi defunctus. item ſm eũ non debemus deuiare diſpoſitione dictæ auth. & regularum iuris ciuilis in incommodum monaſterij, cũ ſæpe fiat impropriatio, vt faueatur monaſterio, vt in d. c. in præſentia. & in authen. niſi rogati. C. ad Treb. Item tenendo illam opi. Bald. ſecundum eum oporteret reprobare, ſeu tollere aliam opinionem Bart. in d. authen. idem. nam ſi pater reputaretur mortuus reſpectu legitimæ, quę eſt in bonis ſuis, fortè deberet reputari mortuus reſpectu aduentitiorum bonorũ quorum dominium eſt apud filium, vnde vt dixit domi. Abbat. ſatis dubitat de hac quæſtio. & videtur ſibi prima fronte, q litera d. c. cum ſimus. iuuat patrem fuiſſe viuum & ſatis æquum eſſe hoc tenere in fauorem filij, vt habeas expoſtulare alimenta à monaſterio, Sed contrarium dictũ videtur ſibi verius de ſubtilitate iuris per ſupradicta. & qa tex. d. c. cum ſimus. non ponit ius de nouo, cum reſpõdeat ad conſultationem, vt no. gl. in ca. conſultationi. de tẽpor. ordin. & in c. ex tua. de filiis presbyterorum. ergo non deberet recedi a diſpoſitione iuris ciuilis in damnum monaſterij, cum non habeatur ſecundum eum ius canonicum expreſſum in contrarium. Videnda tamen eſſent ſecundũ eum intregra d. c. 1. & c. cum ſimus. & ita ibi relider. Sed idẽ dom. Abb. in c. Raynutius. de teſta. ad fi. tenet per gl. d. ca. Raynutius. quod filius in vita patris non poſsit petere legitimam, nec etiam patre ingrediente religionem. & addu cit Bar. in d. auth. ſi qua mulier. quod videtur ſecundũ eũ prima fronte contra caſum. d. c. cum ſimus. & adduco do. Abb. in c. tranſmiſſæ. qui filij ſint legiti. ſuper gloſa in verb. quæſtio nota, quod erant facti monachi. vbi dicit glo. eſſe ſing. & ſe neſcire alibi, ex qua colligit quod patre intrante monaſterium poteſt illico filius petere legitimam. & ſic facit ſecundum eum pro intellectu d. c. cum ſimus. ad q ſe remittit, & dicit gl. d. c. tranſmiſſæ. eſſe addendam ad notat. in dicto cap. cum ſimus. Et ſubdit etiam. quod Bar. in l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ſeptennij. ff. de libe. agnoſcen. vult quod monaſterium viuente patre teneatur alere filios, non autem teneatur ad legitimam, niſi poſt mortem, & ita ibi reſidet. & adduco eundem do. Abb. in c. in præſentia. in 29. col. de probatio. vbi attingit iſtum paſſum, & dicit quod hoc caſu videretur dicendum quod deberetur. & allegat, Bar. in dicta auth. ſi qua mulier. vbi in hac quæſtio. Bar. ibi poſt Cy. videtur in hac quæſtio. idem ſentire quod ſentit, ibi in alia queſt. de qua vt ibi per eum, taliter diſtinguitur. Aut mors ciuilis quæ inducitur per ingreſſum monaſterij habet omnino quò ad bona eundem effectum, quem habet mors naturalis, vt puta ſi quis ingrediatur religionem fratrum minorum, qui non poſſunt aliquid habere nec in particulari, nec in communi, & tunc hęres habebit omnia bona incontinenti. arg. in l. Deo nobis. C. de epiſco. & cleri. in princi. & cap. placuit. 2. 16. quæſt. 1. Aut talis mors ciuilis non habet omnino eundem effectum, quia ſaltem in communi illa religio poteſt bona retinere, tunc filius debet expectare mortem naturalem etiam quo ad legitimam, & non ante, interim ipſe habet poteſtatem dividendi prout vult. & colligitur. ex d. aut. ſi qua mulier. itẽ quia vt dictũ eſt, legitima non debetur, filio, niſi poſt mortẽ naturalem, vt in d. l. 1. §. ſi impuberi. item eſt poſsibile q filius moriatur antequam pater &c. ff. de iure fiſci. l. Statius. ſecũdum Bar, habebit ergo filius alimenta à monaſterio ſecũdum Cy. & cum hac opinione tranſit Ant. de But. in dicto c. in præſentia. licet ſpecificè non attingat legitimam filiorum do. Abb. in dicto c. in præſentia. dicit quod prædicta concluſio ſibi placet reſpectu hæredum & legatariorum perrationes & iura, quæ ipſe ibi allegat, ſed reſpectu legitimæ filiorum non placet ſibi talis opinio, per tex. ſing. d. c. cum ſimus. vbi aperti ſſime probatur ſecundum eum quod filius in vita patris poteſt legitimam petere niſi velis ſecundum eum diuinare, quod pater ibi fuerit mortuus. tex. tamen ibi innuit contrarium, vt ibi ſentit Ioan. And. & Pet. de Ancha. & do. Cardi. & Bar. & Bal. in auth. ingreſſi. & ſic ſaltem conditione illius capit. poterit filius petere legitimam in vita patris intrantis monaſterium, & hoc poſt profeſsionem patris, licet monaſterium ſit capax bonorum. Hoc etiã ſuadet ſecundum eum æquitas maxima, ex quo enim pater abiicit à cura ſua, æquiſsimum eſt, vt non habeat mendicare alimenta à monaſterio, adducit d. auth. ſi qua mulier. licet Bar. eam adducat pro ſe, quod filius non poſsit petere legitimam in vita patris intrantis monaſterium. ad quid daretur ibi facultas patri deuidendi ſubſtantiã poſt ingreſſum inter liberos, cum ius eſſet acquiſitum monaſterio retinendi illam legitimam toto tempore vitæ patris? Sed quia filii poterant petere legitimam, & debẽt pater ante ingreſſum bona diuidere, ideò fit illa ſpecialis gratia, vt poſsit diuidere inter liber. poſt ingreſſum. Et quicquid ſit, maximam habet hæc opinio æquitatem. & ita reſidet do. Abb. & ſic do. Abb. in d. ca. in præſentia. non dubitauit de iſta quæſtio. ſicut dubitauit in dicto c. cũ ſimus. De hoc articulo tetigit aliquid Pet. de Ancha. in c. 1. de delict. puero Modern. in d. l. ſi cum dotem. dicunt q placet eis opinio, quod filius patre viuente licet religionẽ ingreſſo nõ poſsit petere legitimam licet contrariam opinionem teneat glo. in authen. nunc autem. C. de epiſco. & cleri. quæ auth. facit pro opinione Bal. in dict. authenri. ſi qua mulier. Sed pro opinione quam domi. Ale. de Imol. tenet, facit quia ita concordatur ius canonicum cum ciuili. item ſi aliter diceretur, fieret contra regulam. d. l. 1. §. ſi impuberi. facit etiam ſecundum eum, quia contingere poſſet quod filius etiã ante mortẽ patris præcederet, & ſic viuente adhuc patre tractaretur de tranſmiſsione iuris pertendi legitimã ad hæredes filij. & aliter iſtum paſſum nõ examinat do. meus. do. And. vulgò Barbatia in dicto ca. in præſentia plenè tangit iſtum paſſum. & aliquid dę hoc articulo per eundẽ in repetitione c. Raynutius. de teſta. & cõcludit, quod legitima hoc caſu debetur, per tex. ſingu. d. c. cũ ſimus. alia motiua & rationes adducit, de quibus ibi, per eum. & vide Pet. de Anc. in repetitione d. c. in præſentia. in 25. col. vbi ſequitur opi. Bar. in dicta anthe. ſi qua mulier. licet non attingat articulũ iſtum. Ex his relati ſunt & antiqui & Moderni qd ſenſerint circa iſtũ paſſum. Reſtat nũc videre quid tenendum. Et mihi videtur quod filius,
3 poſsit petere legitimã hoc caſu, & moueor. † per tex. d. ca. cum ſimus. vbi ſecundum do. Abb. recitatur nomẽ patris & non dicitur quondam, quod verbum ſolet cõmuniter apponi, quando fit mentio de mortuo, vt in dicto c. cum, contra. & in dict. c. ex parte Bar. cum ſimi. cum ergo in dicto c. cum ſimus. non apponatur, ergo præſumitur quod viuebat pater. Item volui videre antiquã compilationem decretaliũ, & cũ maximo labore perquiſiui, & tandẽ Deo annuente habui & legi, & relegi eã, & dicit ibi, q miles, de quo in d. c. cũ ſimus. cũ eſſet lepræ morbo domino permitente reſperſus, ſe cum filio ſuo diſcretionis annos nulla tenus attigente ad quoddam monaſterium cũ bonis ſuis contulit, deinde dicit, quod cum ipſi puero diſciplina monaſtica propter aſperitatem regulæ diſpliceret, infra ſpatium decem hebdomadarũ à monaſterio, & habitu taliter ſuſcepto reſiliens, bona patris ab abbatia illa cœpit cũ, inſtantia poſtulare. &c. & ſic mihi videtur clare, quod ex quo nec in integra, nec in deciſa illa mentio fit de morte, nec apponitur verbum ſignificans mortem, debemus præſupponere ipſum viuũ, cũ cõmuniter iura apponũt, quando mors interuenit, quondã, & ex quo non dicit lex, nec nos dicere debemus. arg. l. ſi ſeruũ. §. non. dixit prætor. ff. de acquiren. hæredita. cũ ſimi. concordantiis. Non obſtat regula quæ habetur in dicta l. 1. §. ſi impuberi. quia illa regula generalis limitabitur p ſpecialẽ legẽ, quia generi per ſpeciem derogatur. regula generi per ſpeciem. de regu. iuris. li. 6, c. 1. de relc. cum ſimi. ergo habemus regulam, quod filius non poſsit petere legitimã niſi poſt mortem naturalem, vt in dicta l. 1. §. ſi impuberi. limitabitur per ſpecialẽ, q per religionem & monachatum viuente patre filius, poſsit petere legitimam, per d. c. cũ ſimus. Itẽ ius ciuile in hoc caſu fundatũ eſt ſub rigore. & d. c. cum ſimus. fundat ſub æquitate, quia ſatis ęquum eſt hoc in fauorẽ filii ne habeat expoſtulare alimẽta à monaſterio, cũ ergo de aliquo caſu reperiẽ rigor ſcriptus, & æquitas ſcrip. ęqtas ſcip. præfertur rigori ſcripto, per ea quæ leguntur & notantur in l. placuit. C. de iudic. & capit. fina. & ibi per ductor. de tranſact. cum ſimi. Vlterius non obſtat, quod dicunt Moderni, qa contingere poſſet quod filius præcederet, &c. Quia reſpondeo, quod nos debemus conſiderare illud quod cõmuniter euenire ſolet, & frequẽtius, & id quod naturale, eſt, & non id quod eſt accidentale. l. qui habebat. ff. de tutel. cap. requiſiſti. de teſta. l. ſi quis poſthumos. & quod ibi not. ff. de libe. & poſthu. nam naturaliter filius debet mori poſt patrem, vt in l. nam & ſi parentibus. verſicul. turbato ordi

to ordine.ff.de inofficios.testamẽ. & iura debent adaptari ad ea quæ frequenter accidunt.l.nam ad ea.ff.de legi.& gl. ordina. & melior de corpore iuris canonici,in c.literas.de sponsa.impube.item hcec quis debeat cõsiderare id,quod euenire potest.l.si quis domum.§.idem querit si sumptus. ff.loca.l.Lucius.§. penulti.ff.ad Trebell.l.in quantitate.§. magna.ff.ad leg.Falcid.& ff.ex quib.cau.maio.l.fed & si p prætorem.§.si teriæ,& ff.de seruit.rusti.prædi.l.qui sella.§. 2.ff.de dam.infect.l.qui bona.§.inter cum simi.Ego respõ deo,quod lex canonica in hoc casu attenta æquitate noluit quod hoc consideretur, per d.c.cum simus.ſtabimus ergo disponi canonũ,ex quo ita scriptũ est,c.scriptũ.6.q.3.l.pro spexit.ff. qui & à quib. & in passione dominica,legẽ habe mus.Nõ obstat quod dicit do.Abb.quod tex.d.c.cũ simus non ponit ius de nouo,cum respondeat ad consultationẽ, vt dictũ est supra.Quia respõdeo,prout dixi supra in quo dam notabili,quod Papa introducit ius nouum per consultationem,quando non disponit illud idem, quod iam erat dispositum,cum ergo in dicto c.cum simus.aliter disponatur,quam in d.l.1.§.si impuberi.ergo introduxit ius nouum per tex.quem ego solus ad hoc ponderaui, in c.ex multa.in versi.ius in consultatione editur. de voto.itẽ ha bemus de hoc gl.sing.quæ concordat cum d.c.cum simus. in dicto.c.transmissæ.de qua domi. Abb.ibi facit magnũ
4 festum, & authoritas sgl.est magna, vt plenè scripsit do.
c meus in c.capellanus.de fer.vbi omnino vide.& vide Bar. consi.5.Sali.in l.traditionibus.C.de pact.& in l.2.C.de sen ten.quæ sine cer.quanti.Cyn.in l.1.C.de actio.& obliga. Bal.in peculio suo referens Cy.in l.non moriturum.C.de contrahen.& commi.stipula.& Bal.in l.cũ hæreditas.C. depos. & pulchre dixit Bal.in ca.1.de natu.succes. feud.in vsib.feu.quod in consulendo multum sequitur glo.ordina ria.quia non potest adhærere meliori.idẽ in l.precibus.C. de impube.& alijs subsitiu.& in l.1.ff.de vulga.& pupilla. & in authent.cessante.C.de leg. hære.& in aliis plerisque locis,de quibus per do.meum in d.c.capellanus. Cum ergo in casu nostro habeamus gl.ordinariam,ſtabimus glo. quæ gl.summopere erit notanda pro intellectu d.ca.cum simus.Non obst.quod dicit do.Abb.quod finis d.c.cum si mus.facit in contrarium,ibi,ex successione,nam verbũ, successio adaptatur propriè ad defunctũ,& sic pater secu dum eum erat defunctus, & vidi integram, & vtitur his verbis,videlicet,quę ipsi rectè successiuè proueniunt po stulare.Quia respondeo,quod hoc casu fictione iuris dici tur succedere.nã monachus æquiparat mortuo.c.placuit. 2.16.q.1.& non habet velle nec nolle.c.nolo.& c.non di catis.12.q.1.cum simi.licet ergo pater naturaliter viuat.ta men ciuiliter mortuus reputatur.& sic ius canonicum in hoc casu voluit,quod mors ciuilis operaretur eundem ef fectum,quem operatur mors naturalis, quo casu poterit succedere etiam viuente patre quò ad legitimam sibi debi tam, faciunt ea quæ habentur in l.ab ea parte,§. insulam. ff. de verborum obligatio.& per Mode.in l.si cum dotem ff.soluto matrimo.& vt no in dicto ca.placuit.& in l.res vxoris.C.de donatio.inter virum & vxorem.& in c.in præ sentia.de probatio.& plene per dom.meum do.Abb.in c.
5 cũ sis.de conuer.coniug.vbi sdiscutit quando mors ciui lis æquiparetur naturali.item ego habeo gl.sing.in dicto.c. placuit.quæ dicit,q mors ciuilis nunquam æquiparatur, morti naturali,nisi in casibus à iure expressis. Cum ergo in hoc casu legitima debeatur filio viuente patre,per d.c. cum simus.& per gl.d.c.transmissæ.cõiungendo simul,er go in hoc casu habebitur perinde,ac si naturaliter mortu' fuisset,quo ad petitionẽ legitimæ.& sic non est absurdũ, q iurisdator dixerit,& vsus fuerit verbo successionis. Nõ obst.d.auth.si qua mulier.& quod voluit ibi Barto.quia re torquendo facit potius contra,quã pro se, secundum do. Abb.in dicto c.in præsentia.de probatio. vt supra dictũ est. Conclude ergo q de æquitate maxima, ex quo.n. pater abijcit filiũ à cura sua,nè habeat mẽdicare alimẽta à mona sterio post professionẽ factã,poterit filius petere legitimã ex dispositione d.c.cum simus. Et istũ passum nũc habeo clarum & apertum,quem & antiqui & moderni semp mi hi reddiderũt dubium,saluo tamen meliori & saniori iudi cio alterius rectius sentientis,cui me submitto.

ADDITIONES.

An filius possit petere legitimam,si pater ingrediatur mona sterium? Dicitur quod uc de iure Cano.per tex.in dicto. c.cum simus.de regula.per quem ita dicit Bal.in dicta au then.si qua mulier.in vlti.col.post Bar.qui non recorda tus est de dicto c.cum simus. C.de sacrosan.eccle.quod tũ an sit verum latè examinat Ias.in dicta authen.si qua mu lier.vbi etiam dicit hanc esse communem opinio.Canoni starum.Et istam æquitatem iuris canonici secutus fuit Ro dericus Suares in allega.20 col.1.& Didac. Segura in repe titio.l.imperator.nu.123.ff.ad Trebe.Contrariam opi. el se communem legistarum,firmat Ias.in loco præallega.& Felin.qui istã etiam tenet de iure Cano.in c.in præsentia. quæstio.8.nu.55.& ibi optimè Deci.col.30.nu.67. versic. quinto quæritur.de probatio.Pyrrhus in tracta.de suitate. q.4.nu.8.Et Gulie.Benedicti in c.Raynutius.in ver.mor tuo itaque.1.nu.299.de testa.Ad hæc tamen vide Chassæ. in cõmẽt.cõsuetu. Burgund.in rubri.7.in §.*On ne peut exhereder*.in ver.*dutrespaſsé* nu.5.in 4.limita.& Hippoli, de Marsi.in l.infans.nu.39.ff.ad leg.Cornel.de sicar.

b Legitima non debetur patre viuente. Vide Guid.Papæ de cisi.Gratic nop.481.& sequen.

Authoritas gl.est magna.Adde eundem Gui.deci.134.Math. in l.1.nu.3.C.quomodo & quando iudex. Gab.Sar.

163 *Locatio.*

1 *Locans fundum ad pensionem in pecunia numerata. non te netur ad tributa realia.*

1 SI quis locat fundum ad pensionem percipiendam in pecunia,ita quod fructus omnes remaneant apud co lonum,quod dominus non tenetur ad tributa,nisi consue tudo aliter se habeat.gl.est mirabilis,quam perpetuo tene menti in.is quidem.C.de annon.& tribu.lib.10. Et hoc in tellige verum secundum Bar.ibi,in oneribus realibus. In collectis vero quæ imponuntur personæ pro rebus,est in spicienda persona,cui imponuntur.vt in l.rescripto. in fi. ff.de mun.& hono.& in l.dictiones.C.de anno.& tribut. lib.10.& ibi no.

164 *Legatum.*

1 *Vestium legato,an ornamenta aurea,vel argentea vestium veniant?*

2 *Magis dignum quando trahat ad se minus dignum?*

1 LEgo uxori meę vestes,quas sibi feci,an ornamenta ve stium aurea,vel argentea veniant vel cedant legato ve stium? Lud.Ro.in sing.618.lego mulieri.dicit,quod vnus cõsuluit quod nõ, eo quod accessoria pretiosiora suo prin cipali non cedant suo principali,vt in l.2.vbi gl.ff.de pec. lega.sed ornamenta aurea sunt pretiosiora vestibus, ergo &c.Sed ipse consuluit contrarium,& dicit illam gl.esse fal sam,quia accessorium etiam pretiosius accedit suo prin pali. l.& si non sint.§.perueniamus.ff.de auro & argen. le ga.vbi est casus notabilis.& l.cum aurum.versi.fina.& ibi Bar.ff.eodem tit. Tu dic quod Lud.Roma.rectè loquitur. nam maius dignum accedens minori digno ratione acces
2 sionis censetur minus dignum,nec tũc procedat regula, maius dignum trahit ad se minus dignum,quia ratione ac cessionis definit esse maius dignum.facit bonus te.in cle men.per literas.de præben.& Iusti.de rerum diuisio.§.si tamen alienã purpuram intexuit.vbi dicitur, quod si alie nam purpuram intexuit vestimento suo,licet purpura sit ptiosior vestimento suo, ratione tamen accessionis cedit vestimento. Illa ergo regula procedit, quando minus di gnum & maius dignum veniunt æquè principaliter, vt si in vniuersitate scholarium sint tot clerici, q laici,vniuer sitas censetur ecclesiastica, quia maius dignum &c.vt not. in cap. ex litetis de constitu.Et per prædicta soluitur con trarium quod potest fieri de iure patronatus,scilicet, cũ sit di

sit dignius,transit cum vniuersitate tẽporali,vt legitur & notatur in c.ex literis.de iure patron.& vide de hoc dom. Abb.in c.extirpandæ.§.qui vero.in repetitio.de præben.in 2.col.Nihilominus ego limito tibi hoc dictum sing. Lu. Roma.non habere locum, quando in ciuitate sint statuta prohibẽtia mulieres portare ornamenta,quia licet, vt dictum est,contineantur omnia ornamenta apposita vestibus,quando maritus legat vxori vestes suas.vt in l.vestes. & l.sequen.ff.de auro & argẽ.lega.tamen eo casu,quo sunt prohibita ex dispositione statuti,non possunt dici acces siones vestium,nec illis vestimẽtis accedere.istud probat in arg.l.nulli prorsus.C.nulli lice.in fr.en.equest.li.11.hoc voluit ibi supremus doctor Bar.& ita Ludo. Rom. poterat limitare dictum suum,tene menti.& vide eundem Bar.in l.quamuis.ff.de auro & argen.lega.vbi idem voluit. & di stingue de materia,vt ibi per eum.& vide eundem Barto. in l.fi,in fi.alias penul.in fi.C.de vetti.oloberis. lib.11. vbi de hoc,& in l.1.C.de legib. Sed quæri põt an valeat statu tum? vide Io.And.in regula,ea quæ fiunt.de reg.iur.lib.6. in mercu.& dic vt ibi per eum. Item in casu isto,an saltem debeatur earum æstimatio? vide Bal.in l.cum te.C.de don. ante nup.& in rubri.C.de condi.fur. Quid in fictis vestib? an videantur prohibitę per statutum? vide Bar.in l.1.in §. hoc interdictum.ff.de fonte.& plenè per dominum meũ do.And.Sicul.in procemio clemen.

ADDITIO.

Adde Roma.singul.628.& Cagnol.in l.cum principalis. in princi.ff.de regu.iur. Gab.Sar.

165 *Lucra.*

1 *Lucrum assumit sibi naturam illam,quam habet capitale.*

1 LVcrum assumit sibi naturam illam,quam habet capita le.ita no.Bar.per illum tex.in l.auri statuta.C.de frum. vrb.Constant.li.11.quod dicit facere ad multa,& speciali ter quod si inter plures socios fuit cõtracta societas ad cer tum tempus,quod sicut nõ debet minui capitale missum in societate,ita nec de lucro.tamen hoc dimittit sub du bio fortè.

166 *Locatio.* *II.*

1 *Conducens rem in perpetuum,potest eam vendere,donare,& ad posteros transferre.*

1 COnducens rem in perpetuum potest eam vendere, do nare,& ad posteros transferre.item est tex.iuncta glos. in verb.retrahenda.in l.prædia.C.de loc.prædi.ciui.li.11. hoc voluit ibi Barto.faciunt ea quæ notantur in cle.1.de rebus eccle.non alie.& in c.2.eo.titu.lib.6.& in c.ad audiẽ tiam.eo.titu.in antiquis

167 *Libellus.* *II.*

1 *Libellus scriptus an videatur offerri,si quis vadit coram iu dice,& dicit notario,scribe quod ego peto à Titio decem,& in eis ipsum mihi condemnari postulo?*

1 ALiquis vadit coram iudice,& dicit notario actorum, scribe quod ego peto 10.à Titio,& ipsum mihi con demnari in eis. an per hoc videatur libellum scriptum offerre,si notarius hoc scribat & an videatur procedere ordine iudiciario? glo.habes in l.in sacris.3.C. de proxi.sa cro.scri.lib.12.super verb.depositione.ibi, & notarius.q nõ,imo potius dicitur extra ordinem.hæc fieri quam glo. Bar.ibi dicit forte notandam, quia posset tibi de facto cõ tingere.Ego in ciuitate mea in cõtingentia facti,vidi hoc determinari prout dictũ est,sed non vidi aliquem allegan tẽ istam gl.& cum reperi.magno gaudio affectus sum.

168 *Libellus.* *III.*

1 *Libellus quo petitur res,& si fuerit contradictum,petitur pœ na,an valeat?*

2 *Nemo sine actione experitur,quomodo intelligatur?*

1 LIbellus,in quo petitur aliqua res,& si fuerit contra dictum,seu contrauentum,petitur pœna,quæ fuit appo sita eo casu,quo quis contraueniret.valet & tenet, & licet illud quod debetur sub conditione,quæ extrinsecus,id est extra iudicium venit purificanda, non possit peti ante cõ ditionis euentum,vt in l.quemadmodum. quę ita loqui tur.ff.de iudic.tamẽ si id quod debetur nomine pœnæ sub conditione venit certificandum in ipso litis ingressu, tũc potest peti in libello sub conditione.istud sing.probat te. iuncta gl.in c.Raynaldus.in ver.contra ipsum.ibi, quæ pẽ det extrinsecus.de testa.& de materia vide per Bar.in l.lti pulationes non diuiduntur.ad finẽ.ff.de verbo.obli.& per Spec.in tit.de solu.§.sequitur.versi.quid si libellus.& in ti. de libelli conceptio.§.iam nunc.versi.sed nunquid taliter.
2 aliqd per Cy.in l.1.C.de fideic.& licet nemo sine actione experiatur.ar.l.si pupilli.§.videamus.ff.de nego.gest.l.quo ties.§.si temporali.ff.de administratio.tutor. tamẽ si spe ratur actio in cõtestatione litis,potest quis agere.l. Titius. ff.de verborum obligatio.quem tex.allegat ibi Io.de Imo. pro singulari. Sed pro certo casus est formalis secundum dominum meum in dicto c.Raynaldus.vbi dubium con ditionale quod speratur purificari in cõtestatione litis po test in libello deduci,& ad illud agi.

ADDITIO.

Idem refert & sequitur Didacus Couarru.in c.Raynaldus.§. 1.nu.9.extra de testa. Gab.Sr.

169 *Libellus.* *IIII.*

1 *Libelli inepta pars,an debet vitiare alteram partem aptam idem in rescripto apostolico continente plures gratias.*

1 LIcet libellus sit vnicus,tamen si potest comprehendẽ re plures modos agendi, quorum aliqui sunt inepti, pars inepta non habet vitiare modum aptum. singulare fuit dictum Hostien.in c.ad dissoluendum de despõ. im pube. Idem est,in rescripto apostolico continente plures gratias,vt surreptio in vna non vitiet reliquam.fin.& pul cher tex.est in capi.si eo tempore.de rescrip.lib. sexto. Et addo quod pulchre voluit idem Hostien.in capitulo.per tuas. qui filij sint legiti. vbi dixit,quòd vbi plures causæ exprimuntur in sententia,quarum vna falsa,alia vera, vir tute veræ sustinetur sententia.casus est peregrinus in di cto c.per tuas.facit ad hoc c.cum l.& A.de re iudi.nam in d.c.per tuas.episcopus fundauit se sup decretali transmis sæ.quæ loquitur in casu dissimili.item super probationi bus,& tamen sustinetur sententia vigore probationũ, & ille tex.notabiliter facit pro dicto Inno. in ca. in præsen tia, vna contra ius litigatoris,alia contra ius commune, su stinetur sententia propter illam,quę non est contra ius cõ mune.refert & sequitur id dictum do.Ant.ibi,& do.Abb. in dicto c.per tuas.& c.1.de re iudi.& Io.And.in c.cum in ter.eodem ti.& ratio reddi potest,vt res potius valeat, q pereat.l.quoties ff.de rebus dubijs.l.quoties.ff. de verbo rum obligatio.c.Abb.sane.de verborum significat. Item quia præsumitur pro iudice.di.c.in præsentia.c.bonæ. de elec.tex.melior de iure secundum Io.de Imo.in l.secũda. C.de of.ciuilium iudicum. quem tex.dominus meus di xit pluries se viua voce audisse dominũ sutũ Io.de Imol. ita elegãtem l.Herennius.§. Caia.ff.de euictio.cũ similib.

170 *Legatarius.*

1 *Legatarius non debet capere legatũ propria authoritate, sed de manu hæredis,nisi licentiam habeat à testatore.*

1 LEgatarius non debet capere legatum propria autho ritate,sed debet petere ab hærede. tex. est iuncta sua glos. in verb.petendo.in cap.Raynaldus.de testamen. le. eam quam.C.de fideicomm. vnde si occupatur, vendica bitur ab eo per titulum quorum legatorum.l.1.in princi.
a Limita tamen,anisi testator dedisset licentiam legatario, vt propria authoritate capiat sibi rem legatam, quia tunc impune poterit capere.casus est singula.& melior qui re periatur in corpore iuris,coniuncta sua gl.in l.Titia cum testamento.§.1.ff.de lega.2.hoc voluit ibi Bartol.& alij.

idem

idem voluit Bal.in l.non dubium.C.de leg.refert & sequitur dominus meus dom. And.in repetitio.c. Raynaldus. de testa.quod dictum tene menti.

ADDITIO.

a Ibi.Limita tamen.idem tradit R.om.sing.88. Ga.Sa.

DE LITERA M.

171 *Minor.* I.

1 *Minoris contractus est nullus, si in eo authoritas, & decretum iudicis interueniat sine causæ cognitione, quod ex tempore breuitate præsumitur.*

1 DEcretum iudicis, seu eius authoritas si apponatur in contractu minoris non conualidat illum contractũ, imò est nullius roboris, si propere & sine causæ cognitione fuerit interpositum decretum, seu interpolita authoritas.l.magis puto.§.ne palsim.& §.prætor.ff.de rebus eorum. Et ex tẽporis breuitate præsumitur, quod illa authoritas fuerit interpolita causa non cognita, argumen.c.cum ex literis.de in integrũ restitu. istud fuit singulare dictum do.Petr.de Anch.consi.322.incip. visis facti narratione & copiis.refert & sequitur lucerna iuris dominus meus do. And.in repetitio.c.ecclesia sanctæ Mariæ.de constitu. &

2 dicit sæpenumero se allegasse istud in consiliis in facti cõtingentia, quod nota secundum eum pro iudicibus, qui ponunt se in bancho.& interponunt authoritatem in cõtra ctibus minorum causa non cognita, & aliter rem non examinant nec de contractu cognoscunt, quia talis authoritas nimis propere interpolita est nullius momenti quod est vtile ad infringẽdum multos contractus celebratos cũ minoribus facit quod voluit idem do.Pet.de Ancha.cõsi. 222.& consi.176.& quod plene dixit do.meus in d.c.ecclesia sanctæ Mariæ in 38.col.& de ista theorica, dum essem scholaris Bononiæ, de iure publice respondi ex imꝓuiso, & lucratus sum diploidem serici.

ADDITIO.

a Ibi.Et dicit sæpenumero. Vide in simili Bar.in l.prolatam in fi.nu.10.& ibi latè Alex.in apostil.C.de sentẽn.& Laufran.de Oria.in cap.quoniam contra.in fin.principii.num. 53.extra de probatio. Gab.Sar.

172 *Minor* II.

1 *Iudicis authorantis præsentia non sufficit, nisi intelligat etiã quid agatur.*

2 *Authoritas alicuius in actu requisita debet præstari per verba expressa.*

3 *Assensus quando capiatur pro authoritate, & cõfirmatione?*

4 *Authoritas per quæ verba præstari debeat. Et an in ipso actu, vel parum post debeat interuenire?*

5 *Tutor an debeat loqui quando interponit authoritatem?*

1 SI ex tenore statuti iudex debet præstare præsentiam, & esse in contractu minoris, seu alio actu, nõ sufficit quod iudex, seu alius, cuius præsentia in illo actu requiritur, quod interfit, & sit præsens, nisi clare intelligat illũ, actum. hoc voluit do.Cardi.in c.fi.de maior.& obedientia vbi allegat Bal.in l.1.C.qui admit. qui ad hoc alleg.gl.sing. secundum eum, in l.tutor.ff.de bonorum possess.tit. generali, quæ voluit, quod non sufficit præsentia corporis, sed requiritur præsentia animi. Et vide quod voluit Gemi. in c.penu.de re iudica.li.6. quod vbi requiritur consensus alicuius aliquam potestatem habentis in actu, non sufficit sola præsentia illius altero gerente actum, sed oportet, quod sit præsens, & mãdet. Ego vero de hoc allego tibi id quod habetur in c.in primis.in versi. præsente.& gl.supplet, & intelligente.2.q.1.vide Ant.& Io.de Imol.in c.auditis.de elect.& Io.de Imol.in c.auditis.de procura.& ibi do. meũ, & do.meum in c.auditis.de in integrum restitu.rex. iũcta gl.in c.testes.4.q.9. facit quod voluit Bar.in l.1.§.fin.ff.de autho.tuto.& in l.1.princi.ff.de verborum obliga. vbi tex. dicit stipulatio conficitur vtroque loquẽte. Bar.& alij supplent, & efficaciam sermonis intelligente. vide do. Anto. do.Abb.& Ioan.de Imol.in procæ.Gregori.§.sane.& Ioa. And.in c.præsentium.de testib.lib.6.& eundem Io. And. post Archid.in c.vt circa.de elect.lib.6. vide quod voluit Ioa.de Imol.in l.hæredes palam.ff.de testa.& Domini.de S.Gemini.in d.c.vt circa.& do.Abb.in c.cum causam de testib. facit l.diem profetre.§.coram.ff.de verbo.signifi.& quod not.in c.eorum.11.quæst.3. facit cap.perlectis.25.di

2 stinctio. Quid si requiratur authoritas alicuius in aliquo actu? vide quod illa debet præstari per verba expressa, temeliorem de iure in l.1.ff.de tutel. vbi mutus non potest esse tutor, quia non potest præstare authoritatem verbis, expressis. vide quod voluit Bal.in l.fin.§.necessitate.C.de bon.quæ libr. Item no. quod assensus capitur pro authoritate seu confirmatione, & vbicunque assensus exigitur à superiore in actu pertinente ad subditos, tunc assumitur, pro authoritate, quæ quidem authoritas potest appellari assensus. ad hoc bonus tex. iuncta theorica doctorum, in c.quoties.de pact. nam authoritas proprie est assensus authorizabilis competens alicui ratione publici officii. vt no.gl.& Inn.in c.1.de rebus eccle. non alienan. lib.6.& in c.cum consuetudinis.de consuetu. istud voluit do.Ab. post Inno.in dicto c.quoties. Et per quę verba debeat præstari authoritas? Bal.in l.fi.§.necessitate. præallegato, dicit, ꝙ debeat præstari per ista verba, authoritatem nostram impartimur.& alleg.Inno.in dicto ca.cum consuetudinis.& Archi.18.q.2.c.quidam. Sed do.Abb.in dicto ca.quoties. dixit. Inno. hoc nõ dicere si bene ponderetur, & dicit hoc non esse necesse, sed satis est, quod appareat de consensu, suo præstito secundum subiectam materiam.& mouetur per d.c.quoties. vbi ratihabito ponitur pro confirmatione & allegat etiam c.in venditionibus.17.q.3.q.4.& c.placuit 12.q.2.& iudicio meo forte do.Abb. non recte loquitur, reprehendendo Bal.& dicendo quod Inno. hoc non dixerit, quia Inno. videtur sentire id quòd dixit Bal. dicit enim Inno.in dicto c.cum consuetudinis. quod vbi requiritur authoritas, tunc non sufficit eius consensus, qui authoritatem præstare debet, sed sicut verbum sonat, authoritatẽ præstans, & principalis debet esse in illa venditione.& sic sentit Inno. quod qui debet præstare authoritatem, non sufficit eius cõsensus. sed debet esse presens, & verbis expressis debet dicere authoritatem præsto seu impẽdo do. meus do. And.in dicto c.quoties. allegat casum pro Bal.& contra do.Abb.in l.1.C.de vete. iure enucle.in versic. omnia nostra facimus, quibus authoritatem nostram impartimur.& facit quod voluit Bar.in l.hodie.C.de prędi.curia. lib.10. vbi dixit, quod illa lex facit, quod congrue ponãtur hęc verba in decreto, dictus iudex dictam sententiam, seu dictum contractum confirmauit, & suam authoritatem interposuit. Conclude, quod non refert quæ sint verba cõfirmationis, siue per verbum confirmamus, vt in ca. apostolicæ, de prębend. lib.6. siue per verbum ratificamus. vt in dicto c.quoties. seu per verba, authoritatem nostram impartimur, dũmodo appareat de cõsensu expresso ipsius superioris. pro vt voluit do.Ab. in dicto c.quoties. Adde Gemi. in c.1.de præben. lib.6. vbi dixit, quod sola admissio psentationis facta per superiorem, habet vim confirmationis absque eo quod aliter exprimatur verbum confirmo, de quo extra de instit. c.fi. Et an in ipso actu, vel parum ex post facto debeat interuenire authoritas? vide Bal. in dicta l.fi.§.necessitate. & in dicta l.1.C. qui admit. & in dicto ca. cum consuetudinis. & quod voluit Bar. in l.si quis mihi bona.§.qui iussu.ff.de acquiren.hæredi. & in l.1.alias.fi.C.ad Macedo. & concludit Bal. in dictis locis, ꝙ siue in actu ipso, siue parum ex post facto interponatur, valet do. meus in dicto cap. quoties dicit esse casum contra. Bal. in l.2.C. de ser. reipubli. manu. vbi authoritas fuit interposita ex interuallo, & valuit. Ipse respondet distinguendo, quod aut authoritas requiritur adesse rei, aut ad executionẽ. primo, casu procedit dictum Bald. secundo casu authoritas pôt interuenire ex interuallo. & ita procedat d.l.2. & dicit se credere quod Bal. ita respondeat ad d.l.2. Tu primò pondera dictum Bald. inquantum dicit. siue in ipso actu, siue parum

parum ex post facto, quia ratio esse potest, quia quæ incontinenti fiunt, videtur inesse. l.lecta est in auditorio. ff. si certum peta. l.iurisgentium. §.quinimo. ff. de pact. c.officij. de elect. & adduco. do. Abb. in fi. in c.cura. de iure patron. vbi post alios collegi ex illo tex. quod vbi in actu requiritur alicui⁹ assensus, sufficit vt interueniat ex post facto. Dicit etiam, quod assensus potest interuenire etiam post actum nullum. quod videtur contra not. per Inno. in dicto c.cũ consuetudinis. Sed ad hoc vltimũ dici potest, quod actus valebit vt ex nunc, non vt ex tunc. facit quod not. glos. in regula, ratum. & in regula, rati. & in regula non firmatur de regul. iur. lib.6. Adde domi. Abb. in capitu. cum vos. de his quæ fiunt à præla. sine cõsen. cap. & vide quod leg. & not. in capitu. fuggestum. de iure patrona. & vide de ista authoritate quod voluit Bal. in l. mandatum. C. manda. & in tracta. de duobus fratri. & quod no. Ludo. Rom. in l.2. & in l. quæ dotis. ff. soluto matrimo. Item vltra alios adde, quod licet in casu quo authoritas debeat interuenire, requiratur expressio, & debeat exprimi, per d.l.1.ff. de tute. & text. iuncta gl. in l. etiam. ff. de autho. tuto. dic hoc esse verum, nisi is. qui authoritatem præstare debet, primo consulat illum actum fiendum, quia tunc sufficit præsentia. ita dixit Lud. Roma. in d.l. quæ dotis. & allegat celebrem tex. in c. dilecti. circa fin. de arbit. vbi arbitrium factum à personis ecclesiasticis in laicum non tenet sine authoritate episcopi, & tamen si fuit factum de consilio suo. & eo pśente, licet non interponat authoritatem, valet. & vide ꝙ voluit ibi Canonistarum prudentia, & illum tex. reputo ad hoc vnicum & sing. secundum vnam lectu. licet aliter concludat ibi dom. Abb. & gl. & Bar. in d. l. etiam. & in l. q̃ dotis. ff soluto matrim. & adducit etiam quod voluit Bal. in loco extraneo, in l. si patruus. C. communia utriusque iu

5 di. vbi dixit, quod licet tutor debeat loqui quãdo interponit authoritatem, vt in d.l.1. dicit hoc esse verum in his, quæ procedunt per actum verbi, secus in his quæ procedunt per actum facti, quia non est opus sermone tutoris. vt in l. si tulas. §. fundum. ff. de contrahen. empt. & sic contra d.l.1. ff. de tute. Oppo. de l. si pater. ff. de adop. vbi est casus. quia pater interponit authoritatem filio nutu, & sic, authoritas potest exprimi nutu, & non solum verbis expressis. Dic quod illud est speciale in casu illo, nec propriè dicitur authoritas, secundum doc. ibi.

173 *Metus.*

1 *Timor grauaminis an id operetur, quod ipsum grauamen?*

1 ANidem operetur timor grauaminis a quod ipsum gra
a uamen? tex. est quem ponderauit ad hoc do. meus in cap.1.in verbo, timentes grauari. de dilatio. & dicit ibi casum pro eo, quod voluit & consuluit Pet. de Anchar. cõsi. 87. vbi dixit, quod ementes passagium possent consequi remissionem mercedis, non solum si superuenit guerra, sed etiam si est timor guerræ, per quem timorẽ homines, non transeunt, vt solebant, & adducit illud Senecæ in tragediis, peior est bello timor ipse belli. Ideo dicimus quod terror armorum operatur eandem effectum quem operãtur ipsa arma. l.1.§. idẽ Labeo. ff. de vi & vi arma. Item subdit, quod appellatur à grauamine comminato. l. si quis ꝓuocatione. C. de appel. gl. coniuncto tex. in c. ad nostrã. de appella. & in c.cum cessante. eodem ti. & adducit tex. meliorem de iure, in l. nouissimè. §. si quis compulsus ff. quod falso tutore authore. Vnde idem operatur terror tormẽti, quod ipsum tormentũ. vnde si ductus ad locum tormentorum confitetur crimen, habetur perinde, ac si fuisset cõfessus in tormentis. & adducit tex. sing. secundum omnes, in l. cũ pater. C. de cessio. bono. vbi ob timorem futuri grauaminis qs potest habere recursum ad iudicẽ. facit l. quemadmodum. C. de in officio. testamen. vbi præparatio ha

b betur pro re præparata. & ibi sing. dixit Ang. aliquis habet ensem in manu, & minatur se percussurum me, quod ego possum eum preuenire, & eum offendere, quod est singu. notandum. Et procedunt ista, quando iusta causa timẽdi futurum grauamen apparet, vt est casus sing. & peregrinus secundum do. meum, in d.c.1. vbi reus fuit grauatus, à prima citatione nimis breui & peremptoria, & timuit, verisimiliter grauari in futurum. Ego adduco id, quod voluit Bal. in c.1.§. si quis iniuria. de pace iuramen. firman. in vsib. feu. vbi dicit, quod si dominus vel princeps præcipiat alicui, quod occidat alium, alias occideret ipsum mandatarium, quod occidẽs excusatur. alleg. l. icientiam, §. qui cum aliter ff. ad le. Aquil. & dicit hoc voluisse Pet. & alleg. Cy. in dicta. l. scientiam. §. qui eum aliter. & alleg. gl. in l. penu. ff. si famil. fur. feci. dic. Et adde ad Bal. quod voluit Cy. in l.1.C. vnde vi post Petr. ibi, & quod voluit Barto. in l.2. ff. de noxa. & bene facit ille tex. & quod voluit do. Abb. in c. sacris quod metus causa. nam sicut excusatur quis occidẽ do alium causa defensionis vt in clemen. si furiosus. de homici. ita debet excusari ille qui vt non periret, alium interfecit. Et hoc intellige procedere de iure ciuili. Quid iuris de iure canonico seu diuino? dic quod non excusatur, per d.c. sacris & per cap. ita ne. 32.q.5. vide omnino. doc. in dicto c. sacris. Et sic ex hoc infero, quod idem operatur mortis metus, sicut mors ipsa, & licet cõmuniter teneatur, ꝙ de iure ciuili in hoc vltimo casu quis excusetur, ponderat tamen quia dura mihi videtur communis decisio, tamen sequenda est, quia communis. Adde Gemin. in ca.1. de re iudic. lib.6. in primo respondo. vbi dixit, quod idem operatur præmium quò ad pœnam imponendam, & expectatio præmii, & vide Abb. in c. personas de appellatio. vbi pôt appellari à grauamine cõminato, vel pparato. Adde Butr. & Imol. in c.cum olim. de re iudic. quod appellatur à gravamine futuro præparato, seu de quo veritimiliter timetur, expressa causa grauaminis. de quo in c. bonæ de appellat. vide gl. in c.fi quis aũt. in ver. timore. & ibi dixi. 1.q.6.

ADDITIONES.

a Grauaminis. An idẽ operetur metus grauaminis, quod ipsum grauamen, tradit latè Hippo. de Marsi. in prac. crimi. in §. ex prædicta. col.1.nu.2.& sequen.& nu.19. & in §. aggredior. nu.49.& in consi.52.nu.8.& in l. quæstionis habẽdæ nu.18. ff. de quæstio.& consi.31.nu.55.& Io. de Arno. problema 87.

b Vbi præparatio habetur pro re præparata. vide Thomam Gramma. consi. cri. 56. nu. 13. & Hippol. de Marsi. in l.1.in princi. nu.37.& 40. ff. ad legem Cornel. de sicar. & in l. qui falsam. in prin. nu.5. ff. de falsis. & in l.1. in prin. nu.25. ff. de falsis. & in l.1. in prin. nu.25. ver. & vide Barba. ff. de q.& in l. is qui cum telo. nu.19. C. ad leg. Cornel. de sicar. & in l. is qui aggressorem. nu.14. C. eodem titu. & plenè per Ludo. Carer. in pract. crimin. in §. circa. 3. nu.91.& aliquid per Hieron. Cagno. in l. velle non creditur. nu.15. ff. de regu. iur. & in l. in omnibus causis. nu.6. ff. eodem titu. & plene nouissimè per Ioan. Baptist. Plotum, in repeti. l. si quãdo. in §.1. nu.4. C. vnde vi. & Pet. Dueñas in regu. 192. inci. de fensio ciuilibet permissa est. in quarta ampliatione. ver. 2. intellige. & aliquid per Pet. à Plaza Hispanum libr.1.c.28. epitomes delictorum. nu.20.& 26. Gab. Sar.

174 *Mandatum.* I.

1 *Mandatum speciale requiritur in impetranda dispensatione pro aliquo.*

1 IN impetranda dispensatione pro aliquo, requiritur speciale mandatum. iste est tex. quem ad hoc reputo vnicũ, & in iure canonico solitarium, in c. in nouit. de elec. hoc voluit ibi do. Abb. post alios. & hoc voluit Hostien. quem refert & sequitur do. Abb. in c. fcisitata. de in integrum restitu. & allegat d.c. in nouit. hoc colligunt scribentes in le. illud. §. si talis. ff. de mino. prout refert ibi Bald. in dicta l. illud. & dicit quod Bal. non allegauit d.c. in nouit.

175 *Mandatum.* II.

1 *Mandati reuocatio probatur per vnũ testem cũ iuramẽto.*

2 *Probatio legitima quæ dicatur.*

1 REuocatio mandati potest probari per vnum testem cum delatione proprij iuramenti. istud dixit Io. Andr.

dræ.post Hostie.in c.cum pro causa.de procurator.& hoc probat per aliqua motiua,de quibus ibi per eum dominus meus dom.And.vulgo Barbatia in dicto ca.cum pro causa.& latius in ca.at si clerici.in gl.super verb.legitima. de iudic.dicit,quod dictum Io.And.post Hostien. potest reprobari am tex.in dicto.cap.cum pro causa.vult quod mandatum probetur legitimè.& iuramentum nõ dicitur legitima probatio,vt est gl.quę communiter allegatur p singu.in l.cum de indebito.in ver.legitimis.ff.de probatio & in illam gloss. magnificeit Ludo.Roma.in repetitione. rub.de arbi.& dom.meus allegat gl.in d.at si clerici.de iuq̃ dicit quod legitima probatio est illa,quę fit per testes omni exceptione maiores.Tamẽ do.meus ibi residet cũ Ioan.And.per motiua & rationes,prout ibi per eum & vide gloss.in c.ad abolendam.in verbo,deprehensi.de hæreti.quæ dicit quod legitima probatio dicitur,quę fit per testes alias per propriam confessionem.Tamẽ iudicio meo contra.Ioan.And.& Hostien.ego allegò tibi tex.instruentem eorum theoricam,in c.cuæ.de cleri.peregri.vbi habetur,quod ordinatio illorum qui sunt ignoti,debet probari legitime.& tex.ibi exponit,siue per literas siue per testes. & illum tex.ad hoc reputo sing.& vnicum,non ponderatum ab aliquo ad hoc,ppositum,& dico quod ille tex.probat sing.theoricam gl.d.l.cum de indebito.tamen in practica sequenda est theorica Io.And.post Hostien.& sequacium,propter eorum authoritatem,tamẽ in stricta dispositione,habeas menti illum tex.Cõclude ergo quod in hoc debet attendi materia subiecta.ar.l.si vno.ff.loca.& potest responderi quod ille tex.cuæ.procedit in casu suo.

176 *Mendicantes.*

1 *Mendicantibus fratribus bona immobilia possunt legari, cũ hoc,vt illa vendant.*

2 *Alienatio rei immobilis in forẽsem,si a statuto prohibeatur, an forensis illa habere possit vt vendat,& pretiũ habeat?*

1 LIcet fratres prædicatores sint mendicantes, tamẽ eis legari possunt bona immobilia,cum hoc,vt illa vendant,quia viuere volunt.sing.est glan.cui.de religios.dom. lib.6.quem reputauit sing.Bal.in l.cum quæstio.C.de legat. refert & sequitur do.An.Siculus,in solenni repetitio.rubricæ,de rebus eccle.non alienandis n.9.col.in princi.facit quod voluit idem Bal.in authen.si qua mulier.C.de sacro san.eccl.& canonistæ in c.in præsentia.de probatio.Et hoc
2 no.pro statutis prohibentibus rem non posse alienari in forensem,quia secundum do.meum.in prælegata rub. non habent locum statuta si res immobilis daretur forẽsi hac causa,vt illam venderet,& caperet sibi pretium, quia eo casu poterit secundum eum,per id quod voluit Bal.in d.l.cum quæstio.Et licet hæc sit pulchra limitatio,& probabilis,facultate, & pro viribus defendere eam hanc limitationem tamen posset opponi quod fieret de facili fraus statuto,q̃ esse non debet,per ea quæ habentur in l.non dubium.C.de leg.& quod legitur & notatur per Dyn.in c.fi.de reg.iur. lib.6.& quod no.gl.in c.plerique.14.q.3.quibus fraudibus non est indulgendum.l.in fundo.ff.de re iudica.c.quanto de diuor.cum simi.Ponderandũ tamẽ relinquo sociis,ga cum opinionibus do.mei & viuere,& mori intendo. Sed potest dici,quod talis alienatio non videtur prohibita in forensem,ex quo statim debet vendere personæ non prohibitæ,& per consequens non est remanura penes eũ,facit in arg.l.si vero pro parte.§.versum.ff.de in rem verso. vbi non dicitur versum,nisi duret.& facit l.fina.C.de bonis quæ libe.vbi patri non debetur vsusfructus earum rerum,quas filius in continenti est restituturus.& vide Lud. Roma.in sin.294.vbi tenet,quod valet,& dicit quod Bal. hoc mouet,sed non recordatur vbi.sed dic quod hoc voluit Bal.in d.l.cum quæstio.& ratio est secundum eum,ga si non durat alienatum,ergo non dicitur alienatio.in casu quid iuris si vasal.post ale.feud.in d.l.si pro parte.§.versum Ego vltra alios adduco in simili quod vult dom.Abb.in c. re colentes.de statu monach.vbi infert ex verbis, quæ ibi leguntur,& no.quod legatur alicui collegio res,quam ipsi de collegio tenere non possunt,non vitiatur legatum,sed possunt illam capere vt commutent cum alia re,vel illam vendant.quod not.

ADDITIO.

Vide Roma.sing.294.& ibi in additio. Gab.Sar.

177 *Mandatum* I.I.

1 *Literæ ad beneficia sine mandato impetrari possunt. Secus in literis ad lites.*

1 QVis potest impetrare literas ad beneficia sine mandato.duę gl.sunt vnicæ & in iure solitariæ.vnam habes, in c.ad aures.de rescript.& aliam in c.nonnulli.eo.titu.Secus in literis impetratis ad lites,vt in d.c.nonnulli.& in c. ex parte decani.eo.titu.

178 *Matrimonium.* I.

1 *Matrimonium contractum cum vna,non obstantibus sponsalys contractis cum alia,ac muneribus,osculis,& amplexibus cum sponsa habitis,valet.*

1 MAtrimonium contractum cum vna, non obstantibus sponsalibus contractis cum alia,& non obstante receptione munerum,osculis,& amplexibus celebratis cum sponsa tenet & valet.tex.habes quem do.Abb.nescit alibi ita bonum in c.i.de matri.contracto contra interdi. eccl.nam receptio munerum, amplexus,& oscula non faciunt transire sponsalia in matrimonium,& nimirum cũ attentatus copulæ non sufficiat, sed oportet quod plenè, cognoscatur,vt in c.ad audientiam.iuncto c.is qui.de sponsa. quod sing.not.

ADDITIO.

Aede so.de Arno.problem.16. Gab.Sar.

179 *Molestia.*

1 *Molestiam non inferre si quis promittat,an intelligatur de molestia facti,an iuris? Et quid si dictum sit,quod non inferatur aliqua molestia?*

1 QVis in contractu,seu in aliqua scriptura promittit nõ inferre molestiam,nec vim alicui,quęro de qua molestia intelligat,an de molestia iuris,an de molestia facti? Dic quod de molestia facti gl.habes singulariter l.si seruum. §.prætor.ff.de acquiren.hæredi.de qua fecit festum Ba.in l.1.C.de his quę pœnã nõmi.vbi dixit testator priuauit hæredem si molestauerit vxorem in legato quod intelligitur si molestauerit de facto,secus autem si molestauerit de iure, vt ibi per eum.& allegat gl.d.l.si seruum.§.prætor.& adduco quod voluit idẽ Bal.in l.1.C.de vsufruct.vbi dixit,testator priuauit hæredem,si molestauerit vxorem in vsufructu,quod nihilominus poterit hęres petere cautionem ab ea de vtendo & fruendo vsufructu arbitrio boni viri, quia intelligitur de molestia facti,& nõ iuris.& facit quod voluit Ioan.de Imol.in l.pater familias.ff.de hæredi.instit. testator(inquit)grauauit hæredem de restituendo fideicommisso,& de non molestando illũ,quod nihilominus poterit exigere quartam Trebellianicã,quia propter hoc non dicitur eum molestare.refert & sequitur hæc dicta. domi.And.in repetitio.c.Raynaldus,de testamen.in Ioannina.in 63.char.vbi adducit etiam glos.secundum eũ singularem in c.pro illorum.de prebend.quæ dicit, quod si in literis papalibus dicatur amoto quolibet contradictore,intelligitur de contradictore de facto,non autem de iure.& illa gl.communiter allegatur pro sin.facit quod no. in c.2.de restituti.spolia.& in c.audita eodem tit.vbi do. Abb.dicit no.singulariter ex isto tex.q̃ hæc verba, reuocetis in irritũ q̃quid immutacũfuerit in tali causa à tali tẽpore &c.non debẽt referri ad legitimè ac iuridicè agitatũ, sed ad mutata per violentiã,& præsumptionẽ,sic restrigũtur illa verba ad mutationem illegitimè factã. & vide q̃ voluit ibi do.Ant.& vide Pet.de Anc.si bene recordor,cõsi.13.Limita p dicta habere locũ,nisi ex mẽte leg. veniret vtraq; molestia,scilicet iuris & facti.vt in l.vnica.C.de nũdinis.in verb.aliquã molestiã.facit q̃ voluit ibi Bald.& ita consuluit

consuluit in facti contingentia dominus meus do.And.in ciuitate Ferrariæ.Et ex hoc not. q̃ si lege seu statuto cauetur, quod veniẽtibus ad nundinas non posset inferri aliqua molestia,q̃ intelligetur de vtraque molestia.ff.facti & iuris per illum tex.& hoc menti commenda. Adde not.in l.Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Treb.& in l.amplius non peti.ff. rem ratam haberi.& Are.in c.intimauit.de testib.vide Ioã. de Imo.in d.c.pro illorum.in 5.col.vbi allegat tex.in l. penulti.ff.de his quibus vt indignis.

ADDITIO.

Adde quæ in proposito notat Rebuf.in tracta.nominationũ, quæst.vltima.nume.3.versi.Idem si hæres priuetur hæreditate. Gab.Sar.

180 *Munitio.*

1 *Viarum & aggerum munitio, seu purgatio,quorum impensis fieri debeat?*

1 MVnitio aggerum & viarum debet fieri facta expensa pro quantitate patrimonij possessorum.text.est peregrinus in l.per Bithyniam.C.de immuni.nemi. conceden da,lib.10.quem tex.Bar.ibi dicit esse notandum, quia quotidie occurrit in facto.Et de purgatione viarum ad quẽ spectet.vide do.Ale.de Imol.in d.l.per Bithyniam.in additionibus.

181 *Melioratio.*

1 *Meliorans rem emptam,sed alij obligatam,si euincatur; liberatur præstando primam æstimationem.*

1 SI aliquis fecerat aliquam domum,vel aliquam rem alteri obligatam,& eam meliorauerit suis sumptibus, q̃ si ab eo euincatur per hypothecariam, q̃ liberetur præstando primam æstimationem, iste est casus mirabilis secundum Bar.ibi,in l.in his quæ.C.de prædijs & omnibus rebus ne uiculariorum,lib.11.Et an hoc indistinctè procedat, vide ibi Barto.& notatur in l.si fundus.§.2.ff.de pigno. & not. ibi text.ad aliud.ff.ad probandum hominem magnanimũ, quod præsumitur quis magnanimus ex magnitudine ædificiorum.quod not.

ADDITIO.

Plenè tradit Carol.Moli.in 1.parte comment.in consuetud. Parisien.in gl.5.§.1.nume.80.ver.3.vt plenius habeas.Gabriel Sarayna.

182 *Mercator.*

1 *Mercator allegans se aliquod damnum sustinuisse,debet de hoc infra annum fidem facere, alias an postea audiatur?*

1 QVi dant suam pecuniam mercatoribus ad partem lucri & damni,si mercatores dicant se sustinuisse damnum furti,vel rapinæ,incendiorum,vel similium, q̃ mercator debet de hoc facere fidem infra annum, alias non auditur,cui congruit,quia mercator debet reddere rationem omni anno.Ille est bonus tex.in argumentum mirabile secundum Bart.ibi in dicta l.si quis.C.de naufragijs.& vide eũdem in l.neminem.C.de suscepto.& Arcar.lib.10.vbi notat ex illo tex.in ver.ex integro. pro illis qui dant pecuniam mercatoribus ad dimidiam partem lucri & damni,
* secundum l.1.C.pro soc.quod solum in fine anni* possunt petere rationem à mercatoribus,& non ante.& dicit in dicta l.si quis.q̃ licet hoc margu.sufficiat,tamen hoc non cõfirmat, q̃ illa allegatio casus fit per mercatorem ad sui defentionẽ.nam defentiones sunt perpetuæ regulariter,vt in l.purè.in fi.ff.de doli exceptio.& l.licet.C.de exceptio. & sic poterit probare vsque ad sententiam,& dicit, q̃ est speciale in fisco.Ideo secundum eum inoleuit consuetudo in aliquibus partibus,q̃ apponitur pactum, quod mercator debeat probare casum infra certum tempus.quod no.per petuo.Sed Ange.de Vbaldis in additionibus suis in dicta l. si quis.dicit hoc non esse verum,nam secũdum hoc sequeretur quod actio de naufragio esset perpetua, & exceptio temporalis, quod est falsum secundum eum, & contra regulam,quia omnes exceptiones sunt perpetuæ etiã si actio nes sint annales,d.l.purè.nam si hoc tantum peteretur, ex hac petitione nulla posset fieri criminis punitio. & tamen tex.dictæ l.si quis.dicit contrarium ibi,competens dispositio ,procedat &c.& iudicio meo rectè loquitur, & placet mihi opinio sua.vide eum omnino.

ADDITIONES.

Idem traditur decisio.Tholosa.447.& ibi Aufre.in additio. & per Roma.singular.121.& ibi in additionib. Gabriel Sarayna.

* In fine anni. Contrarium,quod quandocũque possit peti, tenuit Bal.in rubr.C.pro soc.nu.5.Roma. consil.178.in 3. dub.Iaſ.in l.vnic.C.de error.calcul.in prin.& in l.nummis in fi.ff.de in lit.iurand.

183 *Mors.*

1 *Mortis probatio sit,si probetur,quod inter liberos & cõsanguineos vel socios quis habebatur pro mortuo.*

2 *Coniunctus an præsumatur scire facta coniunctis?*

3 *Fama inter eos cum quibus quis conuersatur,sufficit.*

4 *Mors animalis quomodo probetur?*

5 *Consumptio rerum quæ vsu consumuntur,qualiter probetur.*

1 SI quæratur de morte alicuius,sufficiens probatio est,q̃ inter liberos & coniunctos habeatur pro mortuo, quia verisimilius est, quod sciant ipsi quam extranei.arg.l.quoties.C.de naufrag.lib.11.vbi in illis rebus, quæ geruntur intra nauem, seu domum admittuntur testes domestici, vt ibi.facit l.consensu.§.super plagijs.C.de repudijs. & de testi.c.veniens.2.in fi.de probatio.ca.3.loco.& vide Bal.in l.quando.C.vnde vi. & Alber.in d.l.consensu.& in l.fi.§. licentia in seruorum.C.de iure deliberã.& hoc est, quia lex est contenta ea probatione quæ haberi potest. argu.l.si vicinus.C.de nup. & Bart.in l.si quis ex argentarijs.§.pe.ff. si quis argentarijs.§.pen.ff.de ede.quod est optimum pro limitatione l.etiam.C.de testib.Et si per eos qui interfuerunt,probari non possunt,recurratur ad coniecturas,& ad liberos eorum,qui in domo remãserunt,qui verisimiliter debent scire de morte patris.item si inter socios seu commilitones pro mortuo habetur, vt in authen.hodie.C.de repudijs.& quod ibi no.idem voluit & tenuit Ang.in l.de tutela.C.de in integr.resti.mino.per illum te.& benefacit l.si filium.ff.de liber.causa. Sed in contrarium est tex.in l. quoniam sororem.C.de iure delib.sed respondet vt ibi no.

2 Vnde hoc pendet ab eo,quo quæritur,an coniunctus præsumatur scire facta coniunctorum, de quo per Bart.in l.is potest.ff.de acquir.hære.& per Bal.in d.l.ne tutela.& in d. l.quoniam sororem.& ibi per Are.Et quo ad propositum nostrum facit quod pulchrè voluit Sali.in l.ea quidem.C. de accusa.in 15.chart.vbi dixit, q̃ fama non debet habere orum à maliuolis vel maledicis.i. qui malè dicere consueti sunt,sed à prouidis & honestis personis,vt in c.qualiter. 2.de accu.& probatur in auth.hodie.C.de repud.quod credit verum Sali.nisi qualitas personæ & factum de quo quæritur,aliud exigat vel inducat.vnde si quis vellet repetere pecuniam quam sibi deplorata persona debet, vt quidam baratarius publicus, contra quem ex forma statuti non daretur actio,nisi cum taxillis falsis vicerit, & velit repetens probare per famam, q̃ ille sibi vicerit cum taxillis fallis, vel falsificatis,credit eũ posse probare p famã,quæ originẽ traxit ab alio baratario.& tic à prouida & honesta persona cum tales baratarij de his notitiã habeant,& inuicẽ conuersent,& se cognoscũt,& sufficit fama inter eos inter quos quis conuersatur,vt ibi per eũ.pro hoc etiã facit,quia alias vix probari posset, cum honestæ personæ in talibus locis nõ conuersentur,nec in talibus se intromittant, & ideo testimonium scire debentium non est reprobandum, vt in dicta l.de submersis C.de naufragijs.lib.11.quod nota pro limitatione d.c.qualiter.& c.cum dilecti.de purga.canoni. cum si, vbi dicitur, quod fama debet habere originem à bonis & grauibus. Vide nota.in capi.tertio loco.de proba. & in capitu.veniens.2.de testi.& in l.consensu.C.de repud. & gloss.& ibi docto.in cap.penu.de renudi.libr.6.in gloss.

pen.tex.& ibi doctores in c.fi.de testi.cogen. & in ca.cum dilecti.de electione.in nauibus,quæ postea peremptę sunt. de quo vide p Cy. & Sal.in l.si creditor.C.de pigno. actio. & vide Bar.in l.si quis ex argentarijs.§.pen. & ibi per Modernos.ff.de eden.ista duo dicta notat Bar.per illum tex.in d.l.quoties.C. de naufragijs, lib.11.quæ dicta, vt notabilia liga digito.Et qualiter ꝓbabitur mors hominis, vide Ale. consi.121.incip.viso processu,&c.in 4.volu.consi. & Bart. in l.quod ad præsens.C.de murilegulis.lib.11.& vide notata in l.si quidem.C.soluto matri. & Bart.in l.2.§.si dubitetur.ff.quemadmo.testa.aperiantur.& vide notata in cap. quoniam frequenter.in §.sinautem.vt lit. non contesta.& in ca.in præsentia.de spon.& vide Ang.de Vbaldis in dicta l.quoties.in additio.vbi dicit,ꝙ d.l.quoties. facit optimè, ꝙ mors alicuius possit probari nō solū per testes,qui inter fuerunt scripturæ, prout dicit dicta l.si quidem. sed etiam per consanguineos mortui,qui dicant & asserant ꝙ illum habeant pro mortuo,per illum textum.& hoc dicit verum vbi nō agitur de maximo præiudicio: sed vbi ageretur de maximo prȩiudicio verbi gratia, quia aliquis accusatus de homicidio Titij,ita quod per probationem accusatus decapitaretur,tunc requiritur probatio explicata, qa de maximo præiudicio agitur.l.sciant.C.de proba. Vbi vero ageretur de magno præiudicio,& probationes non requiruntur ita dilucidæ,vt in authen.quamuis.C.de repu.& in corpore vnde sumitur,procedat dicta l.quoties.quãdoque vero agitur de modico ꝓiudicio, verbi gratia,quia agitur quod tabulæ testamenti aperiantur, ita quod minimū præiudicium est,ideo leuissimæ probationes requiruntur quia potest probari per famam.vt in dicta l.2.ff. quemadmodum testa.aperi. & ita distinxit dominus Machagnanus de Azouidis in l.cum quidam.§.quod dicitur.ff.de acqui.hæredi.refert & sequitur.Ang.de Vbaldis in addi.suis ad d.l.quoties. & vide Bart.in dicta l.quod ad præsens. Et
4 qualiter ꝓbetur† mors alicuius animalis, vide Bart.de hoc in tracta.suo de teste.ver. circa carmen.in fi.adde Bal.in l. non ita.§.species.ff.de lega.2. vbi videtur dicere quod per ostensionem corij mors animalium probari possit.& vide Bart.& docto.in l.si quis ex argentarijs.ff.de eden.in §.pro
5 hibet.Et qualiter† probetur comsumptio rerum quæ vsu consumuntur vide Bart.in dicta l.quod ad præsens.& dic quod ad probationem supellectilium & rerum minutarū, sufficit etiam talis qualis probatio arbitrio boni viri, & ꝑ coniecturas.no. Bald.in d.l.4.C.de peti.hære.& gl.& doct. in l.fi.in computatione.C.de iure deli.facit l.si quis pro redemptione captiuorum.C.de dona.

ADDITIO.

De mortis probatione vide plenè Lanfr.de Oria. in ca.quoniam contra.in ver.testium depositiones.in fi.nu.101.ver sic.quæro vltra prædicta.de probatio. Gab.Sar.

184 *Medicus.*

1 *Medici denuntiatio,quod sit remansura cicatrix, vel quid simile,nihil operatur,nisi præcedat diligens inquisitio.*

1 DEnuntiatio† facta per medicum, qui dicat aliquem esse infirmum,vel ex vulnere remansuram cicatricem, nunquam aliquid operari debet,nisi præcedat diligens inquisitio.& ideo semper sit cautus assessor, quod in actis faciat registrari, quomodo iudex diligenter examinauit, vtrum ex vulnere esset remansura cicatrix,& ipse medicus diligenter examinans hoc retulit,alias non valeret. ita singulariter probatur ꝯm Bart.ibi,in l.semel.C.de re mili.lib. 12.quod no.pro his quæ no.in ca.significasti.de homici.& in c.proposuisti.de proba.& pro his quæ ibi plenè scripsit do.meus do.And.& vide Bar.in prima consti.ff. Quod intelligitur verum, quando factum merum pendet à potestate iudicis,secus si à potestate partiū,quia partes eligunt si concordant.no.Io.And.in addi. Spe.in tit.de homi. ver. sed pone.& idem do.Abb.in d.ca.proposuisti. adde quod Ang.tenet hoc idem quod Barto.de qua materia per Spec. in tit.de probat.§.1.versi.hi quoque.in prima parte.& glo. in c.fraternitatis.de frigi.& malefi. & doc.in d.c.proposuisti & per Moder.in d.c.significasti.2.

185 *Manumissio.*

1 *Manumissio quando dicatur facta sub modo?*

1 MAnumissio† facta sub istis verbis,manumitto te sub hac cōditione,vt des Titio 10.intelligitur facta sub modo.te. est sing. secundum Nic.de Neap.ibi in l. Mæuia. ff. de manumis.test. refert & sequitur do.meus do. Andr. in repeti.ca.Raynaldus.de testa.in Ioannina in .6.char. & hoc fauore libertatis, vt habetur & notatur in d.l.Mæuia. Et quem effectum operetur modus,& quem effectū conditio, & vide no.in c.verum.de condi. appo.& no.in d.ca. Raynaldus.in prima glo.

ADDITIO.

Adde Ant.de But.consi.48.Pau.de Cast.consil.5.col.1.lib.1. Areti.consi.149.col.1.Feli.in c.cum Ioannes.col.1.de fide instru. Ias.& Deci.in l.debitori.C.de pact. Ias.in l.3.col.4. ff.de leg.1. Gab.Sar.

186 *Matrimonium.* *II.*

1 *Copulæ coniugalis inhibitio hodie est restricta vsque ad quartum gradum inclusiuè.*

2 *Consuetudo,seu statutū,quoties concurrit cum iure communi sublato iure communi,non videtur sublatum statutum.*

3 *Scandali ratione multa prohibētur,quæ alias permitterētur.*

1 LIcet inhibitio † copulę coniugalis hodie sit restricta ad quartum gradum inclusiuè,vt in c.non debet.de consan.& affi.& in c.fi.de clandesti.despon.cum si.tamen si in aliquo loco esset hodie consuetudo,vt in quinto gradu nō possit contrahi matrimonium,& ex contractu generaretur scandalum,non valeret matrimonium.sing. est gl. quā do. Abb. Siculus meus ibi dicit se nescire alibi, in ca.super eo.de cognat.spirit. Et ratio potest reddi duplex, quia hæc consuetudo concurrit cum iure antiquo, nec cēsetur sublata per ius nouum,ex quo non reprobatur per illud ius,& concurrit secum scandalum,& hanc rationem sentit gl. in d.c.super eo. Et sic infertur ex ista ratione, quoties cōsue
2 tudo† seu statutū cōcurrit cū iure cōi sublato iure cōi non videtur sublata cōsuetudo,seu statutū.de qua quęst.remitto te ad plenè notata per scribentes post gl. in c.1.de cōsti. lib.6.& plenissime per do.meum do. And.post do. Ant.Io. de Ligna. & alios in c.1.de rescri.& ꝑ do. Abb.in c.1.de cogna.spirit.vbi aliquid de hoc dicit.Secunda ratio colligitur
3 ex his quæ notantur in d.c.super eo.vbi consuetudo† continens in se scandalum ex præteritione potest inhabilitare alias habiles,sed vbi à principio nullum fuisset impedimētum,solum scandalum superueniens non potest dissoluere matrimonium.vt dicit gl.in d.c.super eo. quàm perpetuo notabis,quia propter scandalum non est recedendum à veritate iuris diuini,vt in c.2.de noui ope.nūtia. & in reg.qui scandalizauerit.de regulis iuris.cum simili

187 *Matrimnium.* *III.*

1 *Episcopus de iure communi potest iudicare de causa matrimoniali.idem in legato sedis apostolicæ,& an causa matrimonialis possit ex consuetudine spectare ad inferiorem ab episcopo?*

1 DE iure† communi episcopus habet potestatem iudicādi de causa matrimoniali.tex.est expressus & rotundus in c.accedentibus.de exces.præla.vbi dicitur, ꝙ dignitas episcopalis est cognoscere de causis matrimonialibus. quem te.do.Abb.in c.1.de consan.& affi.dicit esse sing.& se nescire alibi.Et rō reddi pōt,quia cū causa sit grauis, ad eū est ꝑferēda.25.dist.c.plectis.c.1.de offi.arch.ꝯm Hos. in d.c.accedētibus.Sed melius facit c.ad hæc de offi.Arch. vbi Archid.nequit terminare ardua sine præsentia episcopi.& vide pro hoc dicto ꝙ no.in c.1.de cōsan.& affi.& in c.literas.de resti.spo.& in c.cām matrimonij.de offi.dele. Sed limita d.c.accedentibus.quo ad Legatū sedis apostolicæ,qui pōt in ꝓuincia sibi decreta audire causas matrimoniales, & etiam separare matrimonium in casibus à iure permis

sis.ita colligit do. Abb.per illum tex.in c.fi.de coniug.seruo. & infert quod legatus in prouincia cōcurrit cū episcopo in his,quæ pertinent ad dignitatem episcopalem. pro hoc c.1.& 2.de offi.leg.lib.6. Item limita d.c. accedentibus.& ea quæ notantur in d.ca.1.de consan.& affi. quo ad vicarium episcopi, coram quo potest agitari causa matrimonialis.ita colligit do.Abb.per illum te.in c.fi.de cogna. spir.Etan causa matrimonialis possit spectare ad inferiorē ab episcopo ex consuetudine? vide tex.iuncta gl.in d.ca.accedentibus. & in c.auditis.de præscri.& in c.literas.præal. & in d.c.1.vbi concludunt doct.ꝙ sic,contra Hosti.in d.c. literas.præallegato.& in d.c.1.& apertius probatur quā alibi in d.c.auditis.Tamen do.meus dom.An.nititur saluare Host.in c.vno.de plus peti.licet consulendo & iudicando sequeretur communem opi.prout vidi sæpius per ipsum consultum.

188 *Matrimonium.* *IIII.*

1 *Matrimonium cum aliqua contraxisse si quis alleget,ipsa vero dicat secum alio contraxisse, nec constat de anteriori tempore quid iuris sit?*

1 QVidam† probat ꝙ mulier cōtraxit matrimoniū cum eo,& mulier probat quod ipsa cōtraxit cum alio, nec constat de anteriori tempore,quid iuri? Inno.sing.in rub. de spon.duo.quem ibi scribentes referunt, & sequūtur,decidit,ꝙ mulier debet absolui.Sed do.meus in repe.rub.de cau.poss.& proprie.dicit,ꝙ firmo iudicio limitari pōt,nisi vnus ipsorum esset in quasi possessione matrimonij, quia tunc præsumeretur pro suo matrimonio ratione possessionis.& ad hoc allegat Bartho.Brixi.q.56.

ADDITIO.

Idem tenet do.Hieronymus Cagnolus in l.in ambiguis pro dote.nu.7.ff.de regu.iur.& in l.in pari causa possessor.circa princip.ff.eo.tit. Gab.Sar.

189 *Meus.*

1 *Verbum meus,de sui natura denotat dominium in rebus, in quibus quis habere potest dominiū de præsenti,secus in alijs & de futuro.Fallit in hypotheca generali.*

1 LIcet verbum meus, † de natura sui denotet dominiū gl.est sing.in c.quo iure.8.dist.& voluit Bar.licet de ea non faciat mentionem,in l.1.ff.de stat.ho.hoc non procedit in iuribus & actionibus,in quibus quis non potest habere dominium,& ideo actiones non possunt dici meę.ita dixit Guli.de Cu.in d.l.1.quem sequitur ibi Bar. Sed contra eos do.meus do.Troylus de Maluitijs,solennis vtriusque iuris doctor,in cathedra allegauit tex.apertum, & ibi glo. in l.meorum.ff.de verbo.signi.de quo tex. dixit se mirari, quod non fuerunt recordati.Ego adduco alium tex.apertū in l.si legatus.§.si quis bona.in verbo, nā & meorum.ff.ad Trebel.facit l.nam quod.in fi.& l.cogi.in prin.ff.e.ti. Item non procedit habito respectu ad futurum tempus, sed solum ad præsens.casus est quem iudicio suo dicit esse singu. in l.si ita.ff.de auro & argen.leg.vbi dicitur,ꝙ si testator dicit, lego vestem meam, & argentum meum,debentur solum vestis & argentum,quæ erant tempore testamenti,& per illum tex.dixit Guli.de Cun.in l.omnia.C. de episc.& cleric.quod si priuilegia studij Parisiensis conceduntur studio Tholosano,intelliguntur concessa solum priuilegia tēpore cōcessionis, non autem futura,de quo secundum eū videndus est ibi Bal.Ad idem facit c.fœlicis.de pœn. libro 6.& l.si mandauero.§.is cuius.ff. manda.vbi publicatis bonis alicuus cēsentur publicata bona præsentia, non futura. ad idem c.fi.de rescri.& cle.literas.eo.tit.Fallunt tamē prędicta in hypotheca generali. vnde si in cōtractu obligo tibi res meas,non tātum præsentes,sed etiam futuræ intelliguntur hypothecatæ.casus est singu.in l.fi.C. quæ res pig. ob.poss.& hoc operatur natura hypothecę generalis,per illum te. Vel iudicio meo ad illam legem,dici potest, vbi tractatur de modico præiudicio, vt tunc extendatur obligatio ad res futuras.ita interpretatur illam legem dom. Abb. in c.quia circa.de priui. Vbi vero ad participationē orationum offero me & mea ecclesiæ,veniunt solum præsentia. gl.est notabilis in ca.vt lex continentiæ.15.distin.Quod tū declara secunduum Arch.ibi.& vide Bar.in l.fi.in vlti.col. C.de pact.& Bal.in authen.si qua mulier.C.de sacrosan.ecclesijs.& Angel.consilio.178.& Ludou. Roman.in l.stipulatio hoc modo.ff.de verb.obligat.& Canon.in capi.in præsentia.de probatio. vbi de hoc secundum eundem dominum meum.

DE LITERA N.

190 *Notorium.*

1 *Iudex in notorio an debeat procedere sententiando,an potius exequendo?*

2 *Sententiæ appellatione venit diffinitiua,non præceptū iudicis.*

1 AN iudex† in notorio debeat procedere sententiādo, an potius exequendo? Inn.in c.ex parte.de ver.sig. tenet, quod potius debeat procedere exequendo. refert & sequitur eum d. Abb.in ca.ad nostram.3.de iureiur.& in alijs locis.& ipse ad hoc allegat tex.gl.& Bar.in l.ictus fustium.ff. de his qui notant.infa. vbi probatur secūdum vnam lecturam,ꝙ non requiritur in notorio esse cognitio, nec solēnitas sententiæ,sed sufficit iudicis prȩceptum de exequēdo. ad idem adducit.l.2.§.quod de frumentaria.ff.de admi.rer. ad ciui.perti.vbi clarè colligitur,maximè per Barto.ꝙ vbi omnia iura partis sunt nota iudici,vt quia produxit oēs rationes, potest pronuntiare parte absente, & non citata,ratione notorietatis.& hoc voluit Inno.in c.quanto.de transl latio.præla.Concludit ergo do.Abb. quod vbi notoriū est tale,quod inficiari non possit,nec requiruntur aliquæ præsumptiones, sufficit quoddam præceptum.Sed quispiam posset opponere contra omnes tenentes hanc partem, ꝙ non requiratur sententia, de te.in ca.cum dilecti.in ver.nimirum si crimen notorium existebat, non erat illi indicenda purgatio, sed in eum condemnationis sententia promulganda.de pur.cano. & ibi lucerna iuris canonici Ioan. And.dicit,Nota hunc textum,quod etiam in notorijs ferēda est sententia diffinitiua, nec sufficit solum præceptum iudicis,etiam si reus vocatus confiteatur statim,& illū textum ad hoc reputo singu.& meliorem de iure. Facit cōtra do.Abb.post alios inquantum dicit,ꝙ vbi notorium est tale,quod inficiari non possit,&c.te.d.c.cum dilecti. in ver. crimen eiusdem presbyteri vsque adeo publicum & notorium fuerat, quod nullus inficiationi locus penitus existebat, nam ibi crimen erat ita notoriū, ꝙ non erat locus inficiationi,& tamen te.ibi dicit, quod sentētia cōdēnationis est promulganda,& per consequens sententia diffinitiua, & non præceptum. Et si aliquis mihi diceret,quomodo probatur ibi in te.de sententia diffinitiua? Respōdeo, quia
2 appellatione† sententię propriè venit sententia diffinitiua,
* *vt dixit glo.quæ communiter reputatur sing.in l.1.§.ibi duum.ff.quando appel.sit.& gl.in cle.1.de re iudi.& quod notatur in c.cum olim.de testi.& in c.cū olim.de cau.pos. & propri.vbi per do.Cardi. & do. Abb.in c.causam matrimonij.de offi.dele.& ibi plenè per do.meum. & in c.cum dilectus.de ordi.cogni.per eundem.& per do.Cardi.in ca. veniēs.de iureiur.& no.in rub.ff.de re iud.& in l.quod iussit.ff.eodē.vbi plenè per Mode.cum alijs cōcord.Itē prȩceptū iudicis propriè non dicitur sententia.ita dixit gl.11.q. 3.in summa. & in c.dudum.2.de elect.Non obstat dicta l. ictus fustiū.& gl.& Bar.ꝯm vnā lecturā. quia eius ꝙ multipliciter exponitur,non habetur veritas.ita dixit Bal.in l. ne quicquā.§.vbi decretū.ff. de officio procōsu.vbi refert Boetium hoc dicētē.Itē talis lectura cōfunditur per textū expressum dicti c.cum dilecti.Non obstat dicta l.secunda. §.quod de frumentaria. Quia ille tex.nullā mētionē facit de ꝑcepto,sed de pronuntiatione facta absque citatione & parte absente nō citata ꝑ rationē notorietatis.nec ille te.facit contra,quia in dubio debemus intelligere ꝙ illa pronūtiatio fuit facta diffiniendo potius,quā præcipiēdo, & potius sententiando,quam exequendo. Et rectè intuenti ita

videtur procedere tex.ille. Et pro opinione quam teneo, facit ibi.in c.porro.de adulte. Sed pro concordia dicerē, q̄ aut factum est ita notorium, quod non potest aliqua tergiuersatione celari, & omnis præsumptio cessat pro delinquente, adeo quod nullatenus est locus inficiationi, & tūc sufficit aliqua sententia, licet non solennis. & ita procedūt iura prælegata, & opinio Abb. Bar. & sequacium. Aut factum non est ita notorium, sed quasi notorium, licet locus inficiationi non videatur, & tunc procedit d.c.cum dilecti. & si rectè ponderetur d.ca.cum dilecti. mihi videtur ita procedere in ver. tanquam de notorio liqueret. nihilo minus hoc cogitandum relinquo. Vide tamen quod notatur in ca.vestrā.de coha.cle. & mulie. & præsertim per do. Ant.in repet. & quod no.in ca.ex parte. 1.de ver.sig. & in d.c.ad nostram.cum si. & plenè per Sal.in rep.l.ea quidem. C.de accu.cum si. cōcor.vt ibi per eū.facit quod nota.in c. manifesta. & in ca.de manifesta. & quasi per totū. 2.q.1. & per doc.in l.emptorem.ff.de act.empt. & vendi. & aliquid per Bar.in l.scriptus.ff.de relig. & sumpt.funer.cum si.

ADDITIO.

* Diffinitiua. Adde Math.sing.93. & ibi in addi. & in l.3. nu. 4.ver.secundo notate ex ista gl.C. quomo. & quando iud. & in l.ante sententiam.nu. 2.C.quor.appel.non recip.Bald. singu.105.

191 *Nullatenus.*

1 *Verbum nullatenus, est canon latæ sententiæ, & per illud est sublata potestas inferioribus dispensandi, vel statuendi cōtrarium. Et quid de dictione nullo modo?*

1 VErbum ¶ nullatenus, est canon latæ sententiæ. glo. est elegans in auth. si qua mulier. C. ad senatusco. Velleia. quam reputauit sing. do. Car. in c. super literis. de rescri. refert & sequitur ibi do. meus, do. And. vtriusque iuris monarcha, in repet. sua solenni c. testimonium. de testi. faciat gl. in cle. 1. in ver. nullatenus. & quod voluit ibi do. Anto. de But. de sequest. poss. & fruct. & quod voluit Mode. in cap. quia frustra. in ver. nullatenus audiatur. de vsu. & facit tex. in c. constituimus. in ver. nullatenus ad accusationem. vel ad testimonium. 3.q.5. Et adduco elegātem gl. in cle. vt hi qui. in ver. cōcedatur. de æta. & quali. & quod voluit ibi Io. de Imo. post Pau. de Leaza. & do. Card. vbi post eos dicit per illā gl. quod per hæc verba, nullo modo, & nullatenus, & similes dictiones, ē denegata potestas inferioribus dispē sandi, vel statuendi cōtrarium. & de illa gl. fecit festum do. meus in d.c. testimoniū. in 27. col. vide quod voluit Ange. in l. si quæramus. ff. de testament. vbi allegat contra Bar. in l. fi. in versi. ideoque hoc nullo modo fieri concedimus. C. de testa. mili. & vide etiam Io. de Imo. in d.l. si quæramus. vbi allegat gl. in d. cle. vt hi qui. & idē voluit in c. quia ingredientibus. de testa. Adde Gemi. in c. Romana. in §. cum ad præfatam. in 4. not. in fi. de appel. lib. 6. & in eo. c. §. sententias. q̄ lex si disponat, quod iudex nullatenus faciat actū nō interueniente certa solennitate, si facit cōtrariū, nō tenet. allegat gl. in d. cle. 1. Et de ista clausula nullatenus audiatur, quæ solet apponi in statutis, quid operetur, vide docto. in d.c. quia frustra. & do. meum in c. fi. de ordi. cog. vbi plenè de hoc. & vide Ang. in l. venditioni. in ver. non audietur. C. de vsucap. pro emp. Et vide quod voluit Bar. in l. omnes. C. de fund. patrimo. lib. 11. quod ista exceptio introducta per statutum, quod pars nō debeat audiri, impedit litis ingressum. Et vide do. Ab. de dictione nullo modo, in c. qualiter. 2. de accusa. & vide Hostien. in c. pastoralis. de iud. & Ang. consilio. 230. vbi dicunt, quod valet lex seu statutum denegans audientiam alicui propter suum delictum. Tñ Ange. in dicto suo consilio dicit, quod valet statutum denegans iustitiam. vt sing. dixit Inno. in c. quæ in ecclesiarum. de cōstit. & ibi vide do. meum. & vide Ang. in l. si non speciali. C. de testa. & in l. 1. C. de bon. vacan. libr. 10. Barto. in l. si cū mulier. ff. sol. mat. & ibi Nico. de Neapol. & Moder. & Bal. in l. iubemus. §. sanè. C. de sacrosan. eccle. vbi alleg. l. si seruus. C. de his qui ad eccle. confu. & vide Bald. in qua st. inci. statuto cauetur. & in repe. d. l. si cum mulier. & gl. in c. 1. de rescrip. lib. 6. & Lud. Ro. in consi. 20. & do. meum in rubr. de exce. & in d.c. pastoralis. te. & ibi Bal. in l. 1. C. de pa. po. & in l. peremptorias. C. sent. resc. non pos. & l. planè. ff. de peti. hære. vbi concludunt, quod valet lex, seu statutum denegans alicui audientiam.

193 *Nihil agit.*

1 *Necessitate ineuitabili quando quis impeditus dicatur?*

1 QVando quis ¶ dicatur impeditus aliqua ineuitabili necessitate, vide Bald. in c. sciscitatus. de rescrip. vbi dicit quod ille dicitur ineuitabili necessitate impeditus, quādo in vinculis est detentus ab inimicis, & alleg. tex. quem ipse reputant vnicum & sing. in l. nam & seruus. in 1. respon. ff. de neg. gest. quem te. dicit esse notandum pro intellectu d. c. sciscitatus. Item si careret vestibus, vt in l. in eadem. ff. ex qui. cau. maio. & optimè facit tex. iuncta gl. in c. si qui testiū detesti.

193 *Necessitas ineuitabilis.*

1 *Verba, Nihil agit, sunt canon latæ sententiæ.*

2 *Sententia lata ex libello inepto est ipso iure nulla.*

1 ISta verba, ¶ nihil agit, sunt canon latæ sententiæ. te. est peregrinus secundum do. meum in ca. prudentiam. in ver bo, nihil egit egisse. de offic. deleg. vbi doct. dicunt per illa verba, quod processus habitus per duos, tertio nondū excusato, est ipso iure nullus, & hoc ex duplici defectu, scilicet potestate exercitij iurisdictionis, & ex defectu formæ traditæ, in rescripto. do. meus ibi allegat tex. in l. fi. in versi. nihil egit. ff. de libe. & posthu. vbi Bal. & per illum tex. dicit
2 q̄ sententia lata ex libello inepto est ipso iure nulla, & sic illa verba sunt canon latæ sentētię. facit l. fideiussor. in versicu. frustra agit. ff. de neg. gest. & optimè facit tex. in l. nisi ff. de tute. & ratio. distra. vbi Bal. idem colligit, quod sentētia lata ex libello inepto est ipso iure nulla.

DE LITERA O.

194 *Omnino.*

1 *Verbum, Omnino, intelligitur ipso iure.*

1 VErbum, omnino, intelligitur ipso iure. gl. est sing. secundum Bald. in l. 1. §. si pecuniam. ff. depositi. refert & sequitur Lud. Ro. notab. 1. idem voluit Franc. Cremen. in nota. 7. Ego allego aliam incognitā maioribus nostris, in l. obsignatione. C. de fol. quæ intelligit illum te. d. §. pecuniā procedere ipso iure. & per illum tex. d. §. si pecuniam. interpretatur d. l. obsignatione. & illam gl. subtiliter inductā retulit mihi do. meus do. And. Barb. in cathedra, licet in cōmentis suis hoc non dixerit. Pro certo illa glo. relata ad illū tex. licet nullam mentionem faciat de vero omnino, probat hoc. Sed rectè fecit do. meus, quia non allegauerit eam in cōmentis, quia illa gl. difficulter probat hoc, ex quo nullam mentionem fecerit de verbo, omnino. Adde Bar. in l. 1. circa fi. ff. iud. fol. q̄ dictio omnimodo importat exactionem. Tene ergo pro sing. glo. d. l. 1. §. si pecuniā. Et nota etiā quod verbum omnino, licet sit præcisæ significationis, vt probatur in c. qualiter. de iudi. tamen recipit interpretationem cōgruam à iure communi, vt in l. cum stipulatus sim Damam. ff. de verb. obli. istud voluit Bal. in l. fi. C. de conrahen. emp. & do. meus in c. at si clerici. de iudi. & in d. ca. qualiter. & alleg. te. in c. & si Christus. de iureur. & ibi Bal. colligit hoc, & vide quod voluit Bald. in l. præcibus. C. de impub. & aljs subst. vbi dixit, quod est verbum præcisum. & quod dicit Io. de Imo. in c. in cauſis. de testi. q̄ verbum oīno, importat necessitatem. & vide gl. in c. ex parte. 1. de offi. deleg. vbi exponit verbum omnino, id est, sine aliqua pactione. facit c. Pisanis. de rest. spo. & vide omnino dom. meum in d.c. qualiter. & de isto verbo omnino, & alijs. vide Matth. Mathe. in sing. 91.

ADDITIO.

Vide Ro. sing. 1. & quæ ibi dixi & in annotatio. meis ad sing. 111. Matth. Mathesia. Gab. Sar.

Obses.

191 *Obses.*

1 *Clericus an possit dari in obsidem ab episcopo, & monachus ab Abbate?*

1 ANepiscopus ¶ possit dare in obsidem vnum de clericis sibi subiectis, & Abbas vnum de Monachis? Lud. Roma. in sing. 505. nunquid. dicit q̄ Domini curiales dicunt communiter quod sic. vt est casus in ca. ex rescripto. de iureiu. Tamen ipse tenet contrarium, & alle. gl. sing. in ca. vt pridem. 23.q.8. respondet. ad d.c. ex rescripto. quia ibi Ab: dedit de cōsensu Papæ. & dicit hoc esse verum sicut Deus est Deus, & sicut pica dicit illud quod dicit gl. in d.c. vt pridem. Ego dico contra ipsum, & Io. Theutonicum, quia responsio data ad d.c. ex rescripto. ¶ diuinat ad illum tex. cum ibi nulla mentio fiat de consensu Papæ, & per consequens iste intellectus valet, quia intellectus diuinatorius est reijciendus à iure. vt dixit glo. in l. filium quem habentem. C. fami. ercitc. Sed distingue isto modo post do. Abb. in d.ca. ex rescripto. q̄ siue loquamur de monachis, siue de clericis, vt propriè sortiantur naturam obsidum, solus Papa potest dare eos obsides, vt no. in d.c. ex rescripto. & ar.c. cuncta per mundum. & c. per principalem. 9.q.3. & sic procedat gl. in d.c. vt pridem. Aut dantur, non vt propriè sint obsides. sed vt stent in certo loco. & tunc si loquimur quo ad monachos, Abbas potest monachum suum deputare p̄ necessitate vel vtilitate monasterij etiam inuitū, quia mōnachus non potest Abbati resistere, cum voluntas sua dependeat à voluntate Abbatis. vt in ca. si religiosis. de elect. lib. 6. & in c. non dicatis: 12.q.1. & isto modo procedit tex. si subtiliter ponderetur in d.c. ex rescripto. Et ex hoc puto quod cum detinentes etiam inuitum dummodo de voluntate Abbatis, non sunt excommunicati. ar.c. vt famæ. de sen. exc. sed inuito Abbate non potest retineri, tamē quia habet beneficium, ca. si quis suadente. 17.q.4. & facit c. nu per. de sent. excom. quia esset quædam species seruitutis retinere hominem inuitum. & immutare statum hominis est solius principis. ar. l. 1. §. de qua re. ff. de postu. Si vero loquimur in clericis secularibus, idem est dicendum, tamen nō poterunt deputari per episcopos inuiti, sicut & monachi per Abbatem cū non sint ita adstricti, & sic non poterunt inuiti teneri, licet à principio consenserint sine excommunicationis pœna. arg. c. contingit. de sen. excom. nec episcopus potest dispensare ar. c. si diligenti. de foro competent. Quid in laicis, vt quando interuenit iuramentum? dic vt notatur in dicto c. ex rescripto.

ADDITIONES.

* Adde Soci. in tract. fallent. regu. 267. Rip. in l. obligatione. col. 4. ff. de pigno.

Vide do. Hiero. Gigant. in suo tracta. de crimi. læs. maiesta. li. 1. in rubri. qualiter & à quibus crim. læsæ maiesta. quæstio. 20. Gab. Sar.

196 *Opinio.*

1 *Opinio vltima in dubio videtur à Iurisconsulto approbata. idem dicitur de Innocentio.*

1 QVando Iurisconsultus ¶ refert opiniones diuersas, & non eligit aliquam ex illis, in dubio videtur sequi illā quam vltimo loco retulit, & illa videtur esse sua opinio, licet antea aliter dixerit. istud voluit Cyn. in l. 1. C. de sacrosan. eccle. facit optimè q̄ legitur & no. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Treb. Similiter dicimus de Innocentio, quod illa opinio dicatur teneri ab eo, quā vltimo loco refert. ita dixit Ioan Andræ. in capi. 1. de priui. lib. 6. & Bal. in auth. ex testamento. C. de colla. & do. meus d. And. in repeti. c. Raynaldus. de testa. in Ioannina. in 53. cha. vbi etiam dicit, q̄ illa dicitur opinio alicuius, quam magis deliberate tenet, puta, quia in plerisque locis illam repetit, & per coniecturas & præsumptiones aliquas apparet illam esse opinionem suam. & de hoc allegat te. de quo pluries in cathedra, & vna voce fecit magnum festum in l. diui fratres. ff. de iure patro. Et licet glo. in d.l. qui filium. allegaretur, communiter pro singu. ad hoc, tamen do. meus do. Troylus de Maluic. eximius vtriusque iuris interpres in cathedra solitus est allegare ad hoc gl. melioré de corpore iuris. in l. ea lege. C. de condi. ob. cau. quæ dicit, aitera pars est vera, quia vltima, q̄ qua gl. optimè facit tex. secundum eum, quem solitus erat allegare Bar. in l. bona fides. ff. de posi. & tex. in l. si idem cū eodem. ff. de iurisd. om. iudic. & in d.l. damni infecti. §. Sabini. ff. de dam. infect.

187 *Occultè.*

1 *Occultè fieri quid & quando dicatur? Et quid clam? & quando scientia præsumatur etiam in rudicio?*

1 QVi dicatur fieri occultè, ¶ habes gl. in l. sciant omnes C. de his qui ex public. ratio. mutu. pec. accepe. lib. 10. quę dicit id fieri occultè, quod fit sine authoritate principis. quod videtur secundum Bart. ibi contra l. non intelligitur. §. tacita. secundum suam gl. ff. de iure fis. vbi eo ipso. q̄ interuenit cautio publica, non dicitur occultè gestum neque clam. Bart. ibi soluit, quod illud dicitur fieri non licitè, quando non fit coram iudice, quod est verum, si eius præsentia requiritur. Simile dicitur si de consuetudine aliquid consueuit fieri publicè, vt matrimonia, & aliquis faceret coram duobus testibus, dicitur fieri clam vt l. fi. ff. de ritu nuptiarum. clam. n. dicitur fieri quicquid fit taliter, q̄ non potest venire ad notitiam eius cuius interest, vt l. clam pos fidere. in prin. ff. de acquir. pos. & vide Lud. Ro. in d.l. non intelligitur. §. tacita. & in l. licitatio. ff. de publica. & facit qd voluit Iac. Butri. in l. nemo. C. de sum. tri. & fide cātho. vbi dixit, quod si monachus & publicè & palam contraxit matrimoniū, præsumitur in errore, & punitur vt hæreticus, secus si occultè. & illud dictum refert & sequtur do. meus. in c. 2. de sortilegijs. & faciunt no. in c. fi. de clan. desponta Et licet hæc sint communia, tamen vtilia sunt pro statutis prohibentibus actum fieri occultè. tene menti. & vide qd voluit Bar. in l. 1. C. de prædijs mino. sine decre. non alie. li. 10. vbi dixit, q̄ iliud dī occultum, q̄ fit sine decreto, quando decretum est necessarium. Et quod magis puniatur, vi de Bar. in l. 1. §. generaliter. ff. vi bo. rapto. refert & sequitur do. Ale. de Imo. in d.l. sciant. in addi. suis. Adde q̄ præsumitur scientia contra rusticos, qui faciunt aliquid clam. Bald. per illam gl. in l. . C. de inter. matri. & vide Ioā. de Ana. in c. fi. de accu. in 2. col. Host. & Abb. in c. cum clerici. de pac. Et vide pulchrè per do. Abb. in c. cum quidam. de iureiur. & facit quod voluit idem Abb. in c. sicut. 2. in fi. eo. tit. Item dī fieri occultè & in secreto, quod fit non obseruato ordine iudicij. tex. est iudicio. meo in c. inquisitionis. §. tertiæ. de accusa. De collatione beneficij clandestina, vide docto. in c. vnic. vt eccl. benefi. & in c. si tibi absenti. de præben. li. 6. & vide gl. in c. Anastasius. in verb. occultè. 18. distinc.

198 *Officialis. I.*

1 *Officialium nomina si à statuto cassentur, ipsi officiales cassati intelliguntur.*

1 SI per statutum ¶ cassantur nomina officialium, incontinenti ipsi officiales intelligūtur cassati. ita notabiliter collegit Ang. in addi. licet aliqui attribuant Bar. per illum text. in l. diurnos. C. de fru. Alexand. libro. 11. Et ratio est, quia cassato nomine cassatur effectus, facit illud quod dixit gl. in c. admonere. 33.q.2. quia si reprieueris, nec nomen habere mereris. & optimè facit te. in l. à nullo. C. de seruijs. Ego adduco in simi. te. sing. in l. fi. ff. de const. pec. vbi si instrumentum iudicatur falsum, annullatur confessio facta in instrumento, & vitiato cōtractu vitiatur omnis clausula illi adiuncta. referunt doct. in l. ita stipulatus. §. Chrisogonus. ff. de verbo. oblig. & ibi plenè discutitur, an confesso facta in contractu inutili probet. Et vide quod in simili no. in c. Pisanis. de resti. spolia. an cōfessio facta in iudicio inualido probet. quem te. d. l. fi. reputauit sing. Bal. in l. absentis. C. li cert. pet. consuluit Lud. Rom. consi. 74. & cōsi. 29. Et ratio est, quia cassato principali annullantur ea, quę sequuntur ex eo. c. auditis. de procur. c. inter dilectos. de fide instr. l. nō dubiū. C. de leg. & ff. ad Macedo. l. creditorē. c. qualiter. de elect. cum simi. Et adduco quod pulchrè vo-

luit Bald.in l.vna.C.de confessis.in 2 1.col.vbi dixit,ego cõfessus sum teneri tibi ad cẽtum vigore instrumenti: instrumentum loquitur de pacto nudo, q̃ illa confessio intelligitur de pacto nudo, & adduco gl.in l.cum patronus.§.patroni.ff.si quid in fraud.patroni. vbi si instrumẽtum est fabricatũ dolose, omnis clausula apposita in eo maculatur. & vide quod voluit Bal.in authẽ.ex testamento.C.de collatio.& in c.1.§.1.in ti.de feu.da.in vigem legis commissorię q̃ vbi instrumẽtum est nullum, precarium appositum est nullum.& vide Cyn.relatum à Bal.in l.fi.§.& quia.C. communia de legat.q̃ si de instrumento deber solui gabella, si cassatur propter eius invaliditatem, non debetur gabella, voluit Ange.in authen.de nuptijs.§.quia vero.& Bal.in l.si prædium.C. de euictio.refert & do.meus do. And.in d.c. auditis.& vide quod voluit Cyn.& Bar.in l.post legatũ.ff. de his qui.vt indig.& Inno.in c.cum venerabilis.de except. & in ca.cum olim.de censi.& quod voluit gl.reputata sing. in l.2.alias 1.ff. bonor.possel. secundum tabul. adde text. & quod ibi notatur per Sali.post alios in l.eos.C.de vsuris tene menti prædicta.

ADDITIO.

Adde multa per Cagnol.in l.cum principalis.nu.7.ff. de reg. iur. Gab.Sar.

199 *Officium.*

1 *Officium emens sicut illius commoda sentit, ita & incommoda sentire debet.*

1 NOta tex.in argumentum secundum Ang. ibi,in l.1.§. sed ne tantum C.de collegijs lib.11.contra notarium qui emit officium scribendi ad cẽtum banchum per tempus prout fit Bononiæ, q̃ ille qui emit dictum officium, sicut sentire debet commoda illius officij, ita etiam incõmoda,vt l.vna.§.pro secundo.C.de caducis tollend. regula qui sentit.de regulis iuris,li.6.cum similib. vnde si aliquod onus imponitur, ipse notarius emptor sustineat, non autẽ venditor.quod tene menti.

200 *Occupatio.*

1 *Occupare rem alienam quasi propriam nemini licet.*
2 *Derelinquere aliud est, & aliud deferre.*

1 TVhabest† quod non licet alicui occupare sibi rem alienam quasi propriam.vt in l.cum quærebatur.C. vnde vi.cum simi.Limita tamẽ illam l.& similem, quod si quis authoritate propria sibi occupauit prædium in cultum,& per consequens desertum, non tenetur ex condictione illius l.cum quærebatur. istud probatur per tex.iuncta gl.in l.qui agros.C. de omni agro deserto.lib.12.& ibi Bar. dicit hoc esse notandum, & esse vtilissimum pro statutis in ciuitate Eugubij, in qua per formam statutorum quod aliud
2 est derelinquere,† & aliud deferere.qui.n.derelinquit agrũ ipsum ex pœnitentia non reuocat.vt in l.1.& per totum.ff. pro derelicto. sed qui desinit infra biennĩ,recuperare potest illud restitutis expensis cultori,& datur biennium, si fuit vocatus per possidẽtem,alias datur sibi tempus seme strę.vt in l.locorum.C.de omni agro deserto,libr.11.q̃ tenę menti.Et ideo cautus aduocatus accusati in dicta ciuitate interdicto recuperandæ, vel ex illa lege,debet articulare,quod prædium erat incultum.& reputabatur desertum quo probato, necessario sequitur absolutio. & hoc intelligo quando prædium erat tributarium, secus si non erat tributarium;secus si non erat,vt in l.clam possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acquiren.pos.& nisi diuturnitas temporis siue annorum aliud induceret,vt not.in gl.in l.1.C.de ser.fugit.& Barto.in d.l.qui agros.Posset tamen dicere quispiam secundum Angelum in additionibus suis ad dictam l.qui agros. quomodo veniens auditur si agrum deseruit.l.1.ff. pro derelicto.dicit quod ibi fundus nõ fuit derelictus,nec pro derelicto habitus,sed tantum cultura. & ideo intrabiẽnium auditur.& pro d.l.qui agros.vide te.& Bart. in l.si de eo.ff.de acquir.pos.

ADDITIO.

Multa ad intelligentiam l.qui agros.C.de omni agro deserto libro 11.& eorum quæ hic tradit Corset.tradit Didac.Couarru.in relectio.reg.possessor malæ fidei.in §.vndecimo. fi.ver.verum horum canonum.de regulis iuris,in 6. Gabriel Sarayna.

201 *Onus.*

1 *Muli debẽt onerari secundum onus,id quod portãdum sufficientes consuetudine reputantur.*

1 MVli debent† onerari secundum onus,ad quod portandum sufficientes consuetudines reputantur.te.est optimus in argum.in l.publici.C. de cursu publico & anga.libro duodecimo.& ibi Bart.dicit illum te.facere, q̃ si ego onerauimultum tuum onere librarum quinquaginta, qui bonus & sufficiens putabatur ad tantum pondus,si tamen ita oneratus decesset ex pondere,quod ego non teneor,q̃ permissum est mihi ipsum onerare secundum consuetudinem,& multi sufficientiam per dictam l.publici. quod singulariter no.quia quotidianum est,& vide eundem Barto. in l.qui insulam.§.qui multas.ff.locati.

ADDITIO.

Adde Hieronym.Cagnol.in l.contractus.nu.64.ff.de reg.iuris. Gabr.Sar.

202 *Officialis.*

1 *Officiali excedenti modum sibi concessum,licite resisti potest propria authoritate.*

1 OFficialiter excedenti modum sibi concessum, & vltra modum facienti,licitè resisti potest propria authoritate casum habes in l.contra nostram.C.de execut. & exacto.lib.12.& ibi Bar. dicit illam legem esse notandam cõtra baiulos, & nuncios qui sunt destinati ad pignorandum aliquem, quia licitè poterit eis resisti,si accipient pignora vltra modum debitum,& etiam debent puniri.quod nota concor.l.defensionis facultas.C.de iure fisci,libr.10.faciũt ea quæ leguntur, & notantur, in c.irrefragabili.de offic.ordin.& in c.l.1.de statu monach.

203 *Obligatio.*

1 *Obligans generaliter omnia bona sua non dicitur obligasse illa bona,quæ obligando puniretur.*

1 ALiquis† obligans generaliter omnia bona sua non videtur,nec intelligitur obligasse illa bona, quæ obligãdo puniretur gl.est quæ reputator sing.in auth.de restitu.& ea quæ parit.in princip.hoc tenet ibi Ang.Sed do.meus in repe.ca.Raynaldus.de testa.& in plerisque locis dicit esse casum iudicio suo in l.spẽ.C.de dona.tu vide Bald.in l.voluntas.C.de fideic.in fi.verbis,& in c.Imperialem,in pri.in tit. de probi.alie.feu.per Fede.& in l.si constante.§.quoties. & ibi per Moder.ff.solu.matri.& Bal.in 1.1.ad fi.de rerum dui.& Bar.in l.codicillis.§.iusti tuto.ff.de lega.2. & plenius pdo.meum in d.c.Raynaldus.in 46.chart.vbi iterum attingit istum passum.

204 *Officium.*

1 *Officium alicui collatum in certo loco ex priuilegio, exerceri in alio loco non potest.*

1 OFficiũ† super potestas collata alicui in certo loco ex priuilegio,exerceri in alio loco non potest. istud fuit sing.dictum Hostien.in c.penu.de offi.leg.& ibi do.Abb dicit hoc dictum se nescire alibi.

103 *Opinio.* II.

1 *Opinio doctorum humanior,& æquior est sequenda.*
2 *Opinio singularis pro matrimonio est præferenda communi.*

1 VBi doctores† in aliquo articulo sunt varij, sequenda est opinio humanior. id est rationabilior.& æquior. ad hoc bonus tex.in cap.si.vir.in ver.humanius.de cogni. spir.hoc voluit ibi dom.Ab.post alios.Si vero vtraque opinio est rationabilis, sequendum est plurimorum iudiciũ, secundum

secundum Hosti.& bene in d.c.si vir.ad hoc allegat.bonũ tex.& singu.19.distin.c.in canonicis,& ibi Hosti.dat notabilem regulam,quod vbi doctores & magistri per suas gl. matrimonium.separant,nec assignant casum in iure expressum,si reperiretur vnus doctor,vel magister matrimonĩ sustinens,tunc illius opinio est sequenda,& sic singulari-
a ter sentit,quod vbi agitur de matrimonio sustinendo,singularis opinio est præferenda communi.quod est notandũ secundum dom.Abb.post alios in dicto c.si vir.Temperat tamen,nisi communis opinio haberet tex.pro se,& clarũ est,quod tunc nõ esset dubium.Mihi videtur,quod dictũ Hostien.non sit indistinctè verum,sed dicerem, quod licet pro communi opinione non allegaretur tex, si tamen melioribus & subtilioribus rationibus se moueret,quã opinio singularis, standum esset communi opinioni,ad hoc bonus tex.& quod ibi notatur in c.capellanus.de feriis.nam deficiẽte lege seu canone,potest allegari ratio.gl. in cap.consuetudo.1.distinctio.& quod no.gl.in ca.ex eo. de elect.lib.6.& vide quod plene scribit de hoc do.meus post Cardi.in clementi.1.de elect.& quod no.n.l.cum ratio ff.de bon.dam.cum timi.Si vero opinio singularis, moueret,se meliori ratione, tunc standum est illi,quia sæpe reuelat Deus,vni etiam deteriori quã melioribus,ad hoc bonus & sing.tex.in l.1.§.sed nocet.C.de vere.iure enucl. de quo facit festum do.Abb.in c.de constituto.& in dicto c.Cappellanus.& in plerisque locis.Ego alium allego tex. in c.etto subiectus.in versi.reuelatum sedendi 96.dist.& illum tex.ad hoc allegat gl.in c.si habes in versi.senex.24. q.3.quæ dicit,sæpe reuelatur minori.&c.& allegat d.cap. etto subiectus.

ADDITIONES.

Quando plures sunt opiniones,quænam sit tenenda, tradit latè Ang.Areti.Insti.de iure natu.gen.& ciuil.in §.respon sa.col.1.versi.quæro quando vbi dicit quod illa quæ melior inititur ratione,& subtiliori est tenenda,vt no.gl.in l.qui filium.§.Sabinus.ff.ad Trebel.& per Bart.in l.bona fides. ff.depos.& per Ias.Instit.de actio.in §.sed istæ.nu.55.& de hoc vide latissime per Stepha.de Federicis Brixiẽsem in tractatu de interpretatione iuris.in 4.parte quæ.est vlt. char.197.versi.tertia regula est.& per Ias.in authen.nouissima.col.6.versi ex istis omnibus nu.22.C.de inofficio.test. & vide Cagno.in qui in alterius.nu.2.ff.de reg.iur.& in l. libertas in omnibus.ad fi.ff.de reg.iur.& in l.quoties æqui tatem.ff.eo.titu. Et plene dixi in annotationibus meis ad Matthę.Mathes.sing.103.nota quod illa vulgaris,nu.2. & singu.110.nota vnam lucrosam.nu.4. Gab.Sara.

Adde Catellian.Cot.in memoralib.in ver.nuptiarum causa.versi.& vltra prædicta.

DE LITERA G.

206 *Patronus* I.

1 *Episcopus nõ pot conferre ius patronatus sine cõsensu patroni*

TVhabes in c.decernimus.16.quæstio.7.quod epispus† non potest conferre ius.patronatus sine consensu patrimoni.Pro cuius capituli ornatu aliqua pulchra memoratu digna tibi adduco.Et quidem.do.de Rota decisi. 296.dixerunt,patronum sine causa recusantem consentire permutationi beneficij,posse compelli per.episcopum quod no.pro limitatione d.c.decernimus. Secundo adduco tibi quod pulchre voluit Gaspar.de Calde.in c.cum accessissent.de consti.quem refert & sequitur ibi do.meus do.And.post Abb.in 11.alias 12.col.vbi dixit se obtinuisse de facto,episcopum non posse dispensare contra institutionem beneficij patronalis,vel ipsam immutare, vel contra eam venire sine consensu patroni.quod semper no.secundum do.Abb.ibi,nam si ex institutione beneficij collatio est fienda presbytero,non potest episcopus sine licẽtia patroni dispensare,vt cõferatur nõ presbytero. & hoc etiam dictum sequens Inno.limitauit do.Abb.in dicto.cum accessissent,nisi dispensatio haberet fieri ex necessitate ecclesiæ,& patronus nollet consentire.& ad hoc addu
cit dictum do.de Rota in præallega.deci.& ratio est, quia patronus non debet impedire magnam vtilitatem ecclesię facit c.1.de his quę fiunt à maio.parte cap.Tertio adduco tibi Inno.in c.fin.de cleri.nõ resi.vbi dixit,episcopum nõ posse dispensare contra statutum beneficii.Quarto adduco tibi Pau.de Leaza.in cle.ne.in agro.de statu monac.vbi dixit quod episcopus non potest vnire beneficium patronale sine consensu patroni.Quinto adduco tibi eundẽ Gasp.Calde.in dicto c.cum acta essent vbi dixit,quod episcopus non potest dispensare,quod beneficium habeat beneficiũ patronale, si illud repugnat institutioni factæ a patrono.& licet patronus propter negligentiam suam priuatus fuerit iure præsentandi,tamen beneficium nõ potest aliter conferre quam fieri debeat beneficij institutio optime ad hoc facit cle.1.de suplen.negli.prela.& quod voluit Bal.in l.si ita puellam.C.si manci.ita fue.alie.& quod voluit Io.And.in c.publicato de elect.& do.meus.in dic. clem. 1.Sexto adduco Bal.in l.si quis presbyter.C.de episcopo. & cleri,vbi dixit illum tex.esse in argumentum, quod in præiudicium patroni laici eo inuito non potest ecclesia simplex in colliegatam elig.facit,quod habetur in c.pastoralis de donatio.& ibi refert do.Car.Lapum dixisse, q̃ executor,qui debet facere construi ecclesiam non poterit erigere in monasterium. & faciunt hæc ad id quod dixit. Pet.de Anch.consi.11.vbi sing.dixit,quod quando alienãtur res ecclesiæ patronalis,non requiritur consensus patroni laici,quia non reperitur in c.sine exceptione.12.q.2. in l.iubemus.2.ad finem.C.de sacrosan.eccle.sed intelligãtur iura prę allegata de consensu illarum personarum,quarum interest non alienari res ecclesiæ.Item dicit ibi,do. Petrus, quod prefata iura loquuntur de consensu cleri eorum non autem patroni laici.Item ius patroni est dum taxat ad actum præsentãdi.Item ad oponendum se,si res, sine causa distrahantur.ad hoc allegant Inno.in c.à nobis. de iure patrona.sed quod patronus inter sit intractatibus & aliis solennitatibus adhibendis in alienatione rerum ecclesiæ non est iure cautum,& ita Bononiæ in facti contingentia obtinuit.Septimò adduco quod voluit do.Abb. in c.fin.de iure patro.vbi dicit,quod si præsentatio alicuius, iuris patronatus spectet,& simul pertineat ad patronum clericum & laicum,legatus de latere non potest conferre tale beneficiũ,quia licet ratione clerici posset,vt in cũ dilectus.eo.ti.tamen respectu laici non potest,vt in d.c,cum dilectus.quia non debet priuari patronus laicus iure suo,propter mixturã clerici.facit ad hoc c.sacris.de sepultur.& l. si communem.ff.quemadmodum ser.amit.& allegat Federic.de Senis consilio.63.vbi hoc tenet.Legatus poterit vti iure clerici,& conferre ecclesiam cum consensu solius laici,secundum Federic.in præallegato consi.hoc voluit do.Pe.de Anc.post Lapũ ibi in c.vnico.de iure patro.l.6.

207 *Priuilegium immunitatis.*

1 *Immunitatis priuilegio an gaudeat fugiens ad corpus Christi,quod defertur sacerdotem?*

ET inquantum supra sing.68.in ver.Cardinalis,dixi,q̃ Ludo.Ro.in singula.339.in facti contingentia videbatur sequi gl.in c.quæsitum 13.quæstio.2.pro illa quæst. an fugiẽs ad corpus Christi,quod defertur per sacerdotẽ audeat priuilegio immunitatis,sicut si accederet & fugeret ad ecclesiã?dic quod in facti contingentia non est secutus illam gl.sed pro tunc consuluit secundum opinionẽ Arc. in dict.c.quæritum.quæ est in oppositum.

ADDITIO.

Vide Cæpol.cautel.2. Cab.Sar.

208 *Penitus.*

1 *Penitus,intelligitur ipso,idem dictione prorsus.*
2 *Verbum Careo,est canon lata sententia.*

1 PEnitus† intelligitur ipso.iure.glos.est singul.in l.si qui aduocatorum,in versi.penitus arceantur.C.de postul. quam reputauit singu.ibi Rapha. Fulgos. & inquantum suprà singula.35.incip. verbum careo.dixi de natura illius,

lius verbi,quod intelligitur ipſo iure.& allegaui gl.in l.p uidendũ in verſicu. careat foro .C.de poſtula. & gloſſa. in c.nouit.de his quæ fi.à præla.adde gl.aliam in c.nihil in
a verſi.careat poteſtate.de electio.& ibi do.Abb.dicit, fq verbum careo,eſt canon latę ſententiæ.& vide Domi. de S.Gemi.in c.vno.de cleri.coniug.vbi dicit,quod verbum careo denotat totalem priuationem.&.allegat gl.in clem in pleriſque.de electio. Adde domi.Abb.in c.in quibuſdã. de pœnis.vbi dicit,quod dictio penitus,importat ipſo iure.allegat c.fi.eodem ti.Et de hac dictione prorſus,ſecundum Abb.in d.c.ff.de tex.& ibi Abb.in c.ad aures.de ſſcr.

209 *Præceptum.*

1 *Dominus ſi dixit ſeruo ab aliquo verberato,non reuertaris domum,niſi aliquid ſentiam de te contra verberantem, an ex illis verbis dominus tenetur de homicidio,ſi verberatorẽ ſeruus interfecerit?*

1 FAmulus ſciuiſdam nobilis fuit verberatus, dominus eius ſibi dixit,nunquam reuertaris domum, niſi aliqd ſentiam de te contra verberantem, poſtmodum famulus interfecit verberatorem ſuum,quæritur nunquid dominus ex illis verbis teneatur de homicidio?In facti contingentia fuit determinatum quod ſic.& ita fuit. dominus punitus.ita recitat Bar.in l.ſi quis mihi bona.§.ſed quid ſi mandauit.ff.de acquiren.hæredi.& pro hoc facit,quia non refert an directè,vel indirecte aliquid conſulatur. Et pro hac quæſt.optimè facit c.ex literis de exceſſ.præla. ſecundum Abb.ibi,vbi colligit,quod verba enuntiatiua tacitè diſponunt,quando ex illis ſequitur malum imminens. li-
a cet Ludo.Roma.in ſing.719.illum tex.alleget,& ſibi attribuat.facit l.certum.& l.cum quid.ff.ſi certum peta.ad idem c.fi.de homi.lib.6.vbi ſi mando aliquem verberari, & is cui mandaui,illum interfecit teneor de homicidio quia ſum in culpa illud mandatum præbendo.Ita in propoſito iſte nobilis tacite mandauit verberantem verberari,ideo tenetur de homicidio ſecuto quod eſt bene notandum.Et cum opinione Bar.in dicto.§.ſed quid ſi mãdauit tranſeunt Ang.Io.de Imol.& Pau.de Caſt.Et vide eundẽ Pau.conſi.260.incip.quod per dicta verba non fuit probatum dictum Ioa.& Abb.in c.ſententiam.ne cleri.vel monachi.in 8.col.Quod dictum ego tibi limito ſecundum Raphaelem in dicto §.ſed quid ſi mandauit.quẽ ſequitur ibi Ludo.Rom.eſſe verum, niſi ex qualitate offenſæ aliud perpendi poſſet.Exemplum,famulus fuit percuſſus alapa, & dominus dixit,non redeas,donum &c. famulus iuit, &,cũ gladio illũ interfecit,non tenebitur hoc caſu dominus,qui videtur mandaſſe fieri vindictam ſimilem in iure vt no.in ſimili in l.1.C.vnde vi.& in l.3.§.cum igitur.ff. de vi & vi arma.in l.ſcientiam.§.qui cum aliter.ff.ad legẽ Aquil.facit quod pulcre voluit Bal.in l.ſi prædium.in vlt. colum.C.de ædil.action.Adde hanc limitationem Raph. do.Alexand.de Imol.in dicta l.ſi quis mihi bona,§.ſed qd ſi mandauit.adducit notabilem deciſionem Bal.in d.l.ſi qs mihi bona.§.ſi coram.nam,vt dixi,ſi mando famulo meo ,quod vulneret aliquem,addo tamen quod eũ non occidat, & famulus occidit,teneor ego mandans, licet illud, non mandauerim.in di.c.fi.de homi.libro 6.Modo dicit, Bald.limitando illum tex.quod illud eſt verum,quando, non poterat ſeparari executio mandati ab ipſo mandato ſed vbi optimè poterat ſeparari,tunc ſecus,vt quia dixiſti famulo,q̃ alapam daret alicui,& famulus occidit ,non tenetur hoc caſu dominus de homicidio.& de intellectu illius c.fi.ponit Bar.in l.§.fi.ff.de adimen.lega.& in l.diuus ff.de ſicar.& Bal.in l.cum mandatum .C.man. Facit etiam ad confirmationem limitationis poſitæ per Rapha.in di.§.ſed quid.quod voluit Bald.in l.non ideo minus.in vlti. colum.C. de accuſatio. vbi videtur ,Baldus. idem velle, ſed clarius.ponit in dicta leg.ſi quis mihi bona.§.ſi quoram.Ego addo tibi aliam limitationem ad præfatum dictũ Bar.in d.l.ſi mihi bona.§.ſed quid ſi mandauit. per id q̃ voluit Bal.in l.ſi literas.C.mã.vbi videtur alio mõ limitare dictũ Bar.q̃ illud ,pcedat,niſi famulus repudiaſſet mãdatũ,& poſtea iuerit,& occiderit,quia tunc dom.nõ tenebitur.allegat gl.in l.ſi filius.ff.ad Maced.vbi bonus tex. in ar.cle.1.de procu. Aduerte tamen quod contra iſtud dictum Bar.videtur gl.in l.1.in gl.1.& quod no.Gul.de Cũ. C.de his qui.vt indig.vbi hæres tenetur vindicare necem defuncti licite accuſando de occiſo in iudicio, & dicit ibi Gul.de Cuneo,ponẽ quod Titius qui fuit hæres, dixit corã teſtibus , ego vendicabo ralem offenſam. Titius fuit vulneratus,vel occiſus,ſi ille Titius qui occiderat defunctum,& teſtes nunc deponunt qualiter Titius hæres dixit ſe vindicaturũ necem defuncti,an propter hoc poſſit ſubiici torturæ?& Gu.ibi dicidit quod non,quia debet intelligi quando hęres dixit,vindicabit ſcilicet licite.Paul. de Caſt.ibi inducit gl.illam ad quęſt. Bar.in d.§.ſed quid ſi mandauit.& ad quæſt.Guiel.dicit quod debet conſiderari qualitas perſonæ.nam ex qualitate perſonæ diiudicatur animus l.famoſi.ff.ad l.Iul.maieſt.& habetur in l.1.C.de fal,mone.no.Bar.in l.metum.ff.quod metus cauſa.attento quod iſta indicia ad torturam conſiderantur arbitrio iudicis,vt per Bar.in l.ſi.ff.de quæſti.& per Cy.in l.ſi.C.eo.p tex.in l.3.in ver.tu magis.ſcire potes,&c.ff.de teſtib.dicit Pau.de Caſt.quod gl.illa in d.l.1.facit contra Bar.in dicto §.ſed quid ſi mandauit.tamen idem Pau.de Caſt.ibi trãſit cum dicto Bar.in loco prællegato,dicens quod debet ſibi imputari propter iuã iactationem.arg.l.fin.C.de dopromiſ.& facit in argumentum c.quam ſit graue.de exce. præla.& eum Bar.tranſit etiam idem Pau.de Caſtr.in ſuo conſi.260.incip.in Chriſti nomine videtur quod per ꝓdicta non ſit probatum,&c.Non obſtat gl.in dicta l.1.quia iudicio meo reſpondeſi poteſt,q̃ procedat in vindicta licita,& à iure permiſſa,& quicquid ſit iure permittente nõ meretur pœnam.l.Gracchus.C.de adulter.ca.qui peccat. 23.quæſt.4.cum ſimi.ſecus in caſu noſtro,in quo nemini licet ſe vendicare vindictam exercendo, ſed bene iniuriã propulſando,per ea quæ leguntur & notantur in l.1.C.vn de vi.& in d.l.vt vim.ff.de iuſti.& iure.& in c. ſignificaſti 2.de homici.& in d.l.ſcientiam.§. qui cum aliter.& C.vt nemini licet.ſe ſine iudicis authoritate vindi.per totum.

ADDITIO.

a Licet Ludo.Ro.in ſingu. Vide ipſum Roma. ſing.719.& Matth.Matt.ſing.187.& ibi dixi in annotatio.meis. G.S.

210 *Procurator. I.*

1 *Faciens actum contra me tanquam procurator, vel vt heres,debet fidem facere per inſtrumentum,quod ſit heres vel procurator,alias ego non conſtituor in mora. Et quid ſi in iudicio egerit,& de mandato oppoſuerim?*

1 SI aliquis proteſtatur mihi tanquam procurator,vel tanquam hęres,quod ego ſoluam ſibi,ipſe debet mihi facere fidem per inſtrumentum quomodo ille ſit procurator vel ſit hęres,alias ego nõ cõſtituor in mora. iſta fuit celebris doctrina,& practica tradita à Bar.per illum tex.in l.ſi qs inficiatus ff.depoſi. vide quæ ipſe dixit in l.quod te.ff.ſi certum peta.Bal.vero in c.cum in iure peritus.de offic.de le.& in c.ex parte decani.de reſcrip.dixit quod nemo.præſumitur procurator niſi doceat de mãdato.& alle.d.l.ſi qs inficiatus.do.meus do.An.vulgo dictus Barbatia,in dict. c.ex.parte decani.in 55.col.refert in cõtingẽtia facti iſtã q̃ſti.qdã litigauerat in iudicio p ,pcuratorẽ cõtra reũ, reus nũquã oppoſuit de mãdato,ſed cũ eſſent partes in limine ferẽdæ ſententiæ oppoſuit ſe nõ fore cõſtitutũ in mora,qa ,pcurator nõ oſtẽdit mãdatũ.& allegabat te.iũcta theorica Bar.in d.l.ſi quis inficiatus.do.meus interpellatus ad reſpondendum poſt factas allegationes aduocatorum , reſpondit quod d.l.ſi quis inficiatus.& doctrina Bar.procedit in actu extraindiciali ,ſed in actu iudiciali non procederet,vnde erat neceſſe quod reus opponeret de mandato,aliter bene cõſtituebatur in mora,& allegauit in indiud no.Bal,ita interpretantẽ illã.l.ſi quis inficiatus.in rubri. C.depoſi.ſubdit do.meus in d.c.ex parte decani,quod ex

quo

quo reus paſſus eſt illud,ſcilicet procuratorẽ litigare,præſumendum eſt quod ſciebat illum procuratorem fore.& allegauit Bal.ita dicentem in dicto c.cum in iure peritus.& Lod.Roma.conſi.149.quod dictum vt quotidianum, in practica,literis aureis ſcribe.

ADDITIO.

Vide Nico,Boer.deciſ.10.nu.5.per Hieron. Cagno.in l.qui in alterius.nu.18.ff.de reg.iur. Gab.Sar.

211 *Poteſt.*

1 *Verbum poteſt,importat neceſſitatem,quando negatiua præcedit,& quid ſi apponatur ſine negatiua præcedente?*

1 VErbum,t poteſt importat neceſſitatem.quando negatiua præcedit.iſta eſt notabilis gl.in c.1.de reg.iur.li.6.quam ad hoc allegauit do.Abb.in cap.1.de cauſa poſſeſ. & proprie.& ibi do.meus.& idem do.Abb.in ca.1.de fide inſtrumen.& in c.ſi quis contra clericos in 10.col.de foro cõpe.Secus ſi apponatur ſine negatiua precedente,quia eo caſu exponitur ſecundum ſubiectam materiam,quia aliquando importat neceſſitatem,aliquando non,licet de natura ſui importet actum voluntarium.vide tex.iuncta gl. in l.1.in verſi.dare poteſt.ff.de iuriſdict.omnium iudi.vide ibi Modernos ſimiliter in l.ſi mandauero.§.fi.ff.mãd. & in auth.ſed periculum.C.ſine.cen.vel reliq.de quo vide per gl.& doct.in l.ſæpe.ff.de offic.præſi.& in le. Gallus.in prin.ff.de libe.& poſthu.& in l.1.ff.de iniuſto.teſtamẽ.vbi per Bart. per eundem in repetitio.l.creditores.in ,prima col.C.de pignor.& plene per Pau.de Leaza.in commento c.potuit de.locat.vbi late tractat.de hac dictione. de qua etiã per Arch.in c.ſtatutum.de reſcrip.in 6.& quod no.in gl.in cap.ſciſcitatus.de reſcri.& vide quod voluit do.Car. in c.teſtimonium alias in c.non debet de teſti.& gl.in l.ob ſeruare.§.proficiſci.ff.de of.proconſul.& adduco gl.Ioa.à nemine allegatam in c.ſi quis iam tranſlatus.21.q.2.Adde gl.in cle.auditor in verbo,poterit.de reſcri.& Gemi.in c. præſentium in 9.col. de teſti.lib.6.& vide eundem in cap. non ſolum.in primo reſpon.de appel.libro.6. in ſecunda co.vbi etiam de verbo dicit. Et an verbũ poteſt requirat actum ſed verificetur in potentia.vide Bar.in l.ſtatu liberos.§.ſi quis acceperit.ff.de ſta.libe.vbi remittit ſe ad l.ſæpe.ff.de offic.præſid.& ad l, 1.C.quomodo & quãdo iudex & dicit quod fuit interrogatus,ſtatuto cauebatur , quod q̃ non poteſt ſoluere mille priuetur capite,ille vult dare fide iuſſores,an ſufficiat ſi non numerat?dicit forte non ſufficere,niſi numeraret,propter verbum poteſt.Limita primũ ſcilicet gl.d.c.1.niſi reſultaret abſonus intellectus.tũc enim importat præſumptionem.ita dicit Abb.per tex.iũcta gl.in ver.non potuit.in c.quanto.de preſump.quod facit ad cõmunem vſum loquendi,& ad teſtium dict. Vnde induco ad quæſt.dicit ſtatutum quod ſi quis vulnerauit, aliquem puniatur in centũ,quæ ſi ſoluere noluerit,vel non poterit infra menſem amputetur ei manus , quia licet ,p teſtetur ſe non ſoluturum,tamẽ debet expectari menſis, quia voluntas hominis eſt mutabilis,vt no.ſſ. de dã. infec. l.qui bona.§.ſi quis ſtipulatus.vnde huic menſi nõ poteſt renuntiari.nam per hoc renuntiaretur defenſioni, poſsibile eſt enim naturaliter quod condemnatus moriatur interim, quo caſu nõ fieret executio ſententiæ,nec decederet inteſtabilis.& defenſioni,quę poteſt eſſe naturalis & perpetua,renuntiari non poteſt in criminali.vt ſingulariter no.ff.de pact.in l,pactum inter hęredem.Item accidentaliter poteſt ſuperuenire defenſio per gratiam Imperatoris,& huic ſpei renuntiari non poteſt,tamen lex dicit.q̃ reſtitutio in integrum quæ ſoli principi competit, reputat, quid impoſsibile,& ideo non curatur,vt ff.de fideicom.liber.l.ergo.§.1.ita pulchrè Bal.in c.cum non ab homine. in fi.de iudi.& ibi Barb.

ADDITIO.

Vide quæ de hoc verbo poteſt, latè tradit Celſus Hugo in apoſti.ad Lanfran.de Oria.in c.quoniã contra.in verſic.dilationes.in fine.de probation.& per Hippol.de Marſil.in pracri.crimina.in §.ſequitur.nu.18.& ipſum Corſet.infrà fing.390.in verb.non valeat. Gab.Sar.

212 *Pœna. I.*

1 *Abſentia iuſta excuſat quem à pœna legali,non à pœna conuentionali.& ibi plura de iuſta cauſa.*

1 LIcet iuſta abſentia excuſet quem à pœna legali, non tamen excuſat eum à pœna conuentionali. ſingul. eſt gl.in l.ſi cum militaribus.C.de teſtamẽ.milita.refert & ſequitur Lud.Roma.in repeti.rubri.de arbi.in 28.& do.meus in repetiti.capit. Raynaldus.de teſtamentis. in Ioannina prope finem.facit ad hoc elegans gl.in l.non ſolum. ff.de rei vendica.& in l.4.§.ſi rem.ff.de lega.3.dicens iuſtã cauſam litigandi non habere excuſare quem à pœnis conuentionalibus,licet à legalibus ſic.Inſtit.de pœn.temer.litig.in princ.& vide gl.fing.in l.in hac.ff.de trinc.quę dicit quod iuſta cauſa litigãdi excuſat quem ab interitu rei quã Bal.ponderat in ca.1.qui ſucceſ.tene. refert & ſequitur Lud.Rom.in prællega. loco.Item vide gl.in l.quod te.& in l.vinum.ff.ſi certum peta. vbi iuſta cauſa litigandi excuſat quem à mora.& adduco aliam gloſſam ſingul.ſecundũ doctores in l.1.circa finem.ff.ſiquis ius dicendi non obtẽperauer.vbi non tantum iuſta cauſa ſed etiam iniuſta excuſat quem à pœna contumaciæ.licet ibi Bal.dicat eſſe ſimilem gl.in l.ex conſenſu.§.ſi.ff.de appella.facit l.plagi.& q̃ ibi no.C.ad legem Iul.de plag.vbi iuſta cauſa excuſat quẽ à dolo.& quod notanter dixit gl.in l.1.in fi.ff.de abige.vbi non tantum iuſta cauſa,ſed iniuſta excuſat quem à culpa. Sed Io.And. in additio.Spe.in titu.de arbit.tenuit contrarium dicens cauſam etiam ſuccumbentem habere à pœna excuſare pro quo facit quod idem dicit in c.1.de elect. lib.6.quem refert Bal.in l.generaliter.C.de epiſco.& cleri. & in c.1.§.inter pares.de lege Contra.quod iuſta cauſa habet quem à pœna legali excuſare.ex quo dicto idem Bal. in addi.ad Spe.in ti.de arbit.allegat gl.notabilem,quæ hoc expreſsè dicit in l.ab executione.C.quorum appella. non recip.& de omnibus vide Lud.Ro. in prællega. rubri.de arbi.in 28.col.ad quę dicta adde quod voluit An. in auth. de exiben.reis in prin.alias §.1.vbi dicit gl.ibi eſſe ſingu. quod habens iuſtã cauſam litigandi non punitur in expenſis.quam dicit non procedere quando illa expreſsio victꝰ victori condemnetur, fit ab homine,quia tunc condemnatur in expenſis etiam ſi habeat iuſtam cauſam litigandi.& ita dicit ſe in contingentia facti conſuluiſſe.refert & ſequitur do.meus in repeti.d.c.Raynaldus.de teſt.in Ioannina circa finem.& in c.1.de reſcrip.in additio.& alleg.aliã glo. & ibi Ang.in dicta l.non ſolum.ff.de rei vend.& vide q̃ voluit Ang.in l.1.de eo per quem factum erit.vbi allegat gl.d.l.in hac.& vide Bal.in l.deberi.C. de fideicommiſ. liber.& in l.ea quæ.C.quomodo & quando iudex do.meus in c.1.de vſur.tetigit hoc & facit quod pulchre voluit.Ba. in l.2.C.ſi ſeruus vel liber.lib.10.quod ſi aliquis accuſauit infamatum publicè,& defecit in probãdo,quod nõ debet puniri pœna talionis vel calumniæ,quia excuſat propter infamiam præcedentem,quæ eſt iuſta cauſa.quod menti commenda.& pro illo dicto optime facit c.1.circa finem de elect.lib.6.ſecundum do.Abb.in c.cum contingat.de reſcriptis.vbi refert illud dictum Bar.ex quo dicto Bar.iuncto dicto c.1.circa finem, infero,quod cauſa probabilis & iuſta excuſat quem à calumniæ vitio.quod no.

213 *Pars.*

1 *Partis appellatione venit dimidia,& quando veniat pars infra dimidiam? Et quid de particula,vel portiuncula?*

1 LIcet ſappellatione partis veniat dimidia.l.nomen filiarum.§.portionis verba.ff.de verborum ſignificat.leg. eriam partis.ff.de vſufruct.cap.2.§.1.de decim.libro.6.cũ, ſimi. Tamen ſi adiicitur dictio aliqua,venit pars infra dimidiam.gloſſ.habes ſingul.ſecundum omnes,& do. Cardi.ibi clementi. vnica.in verſic.aut earum parte.de foro competen.& illam gloſſ.allegat do.Abb.in cap.ſuper eo. de eo qui cogno.conſang.vxo.ſuæ.& Bal.in c.1.§.cum au

tem

tem.in versi.quæro vtrum sit differentia dicere partem, an aliquam partem.in titu.de controuer. inuesti.in vsib. seu l.sed appellatione partis venit dimidia dimidiæ.Idem dic in particula seu portiuncula.iste est tex.iuncta doctrina Bar.in l.meminimus.C.quãdo & qui.quarta pars debe: lib.10.pro hoc facit quod dicitur,quod pars adiecta parti partis partem facit.l.si plures.ff.de dam· infect.& vide ibi Bar.vbi dixit prędicta vera nisi ratione adiuncti aliud appareat.& no.quod Bar.in l.interdum.ff.de hæredi. insti. dixit,quod libellans debet esse cautus, vt si in libello petit duas partes rei,vt dicat & exprimat duas partes & portiones de tribus totius rei, qa si simpliciter peteret duas partes,intelligeretur de duodecim partibus,vt habetur in dicta l.interdum.Et si opponatur quod ibi loquitur in hęreditate,quæ diuiditur in duodecim partes ipse respõdet quod eodem modo fundus diuiditur in duodecim partes vt in l.quoties.§.si duo ff.de hære.institu.l.cum questio.C. de lega.Sed d. meus. do.Andr in commen.c.2.de libel. obla.adducit contra dictum Bar.c.indemnitatibus.§.si vero de electio.lib.6·vbi duæ partes intelliguntur respectu totius.& per illum tex.do.Pet.de Ancha.ibi reprehendit hanc doctrinam Bar.idem voluit ibi Domi.de S.Gemin. & adducit eundem do.Pet.in c.extirpandæ.de præben.vbi etiam damnauit doctrinam Bar.& eundem Pet.de Anch. in c.cum homines.de deci.& vide quod voluit ibi do.Ab. & vide Ang.in dicta l.interdum:§.filiusfamil,vbi damnauit doctrinam Bar.& idem voluit.Ang.in l.si in rem.ff.de rei vendi.& idem etiam voluit in l.etiam.ff.de vsufru.vbi dicit quod,iura allegata per Bar.non faciunt ad propositũ quia loquuntur in hæreditate,cui attribuitur similis diuisio in partes 12.& dicit quod omnis consuetudo mundi, seruat contrarium eius quod voluit Bar.& vide do. meũ in c.1.de testa.vbi de hoc.quod no.

214 Papa.

1 *Papa potest conuinci de crimine per duos testes.*

1 PApa†potest conuinci de crimine per duos testes. glos. est sing.in c.præsul.2.q.4.quam allegauit pro singul.do. Abb.post alios in c.tertio loco.de proba.& in c.quoties.de testi.& in c.at si clerici.in prin.de iudi.

215 Possessorium. I.

1 *Possessorium quando suspendat petitorium?*

1 LIcet†intentans possessorium non possit suspendere petitoriũ aduersarij,sed potius sit locus regulæ,qui prior appellat &c.l.qui prior.ff.de iudic.c. cum dilectus.de ordin.cognitio.nam de natura actionis est non operari exceptionem. Tamen fallit, nisi possessorium intentaretur post petitorium in odium spoliantis.& in fauorem beneficiorum ecclesiasticorum per viam appellationis,quo casu possessorium habet vim exceptionis,adeo quod suspẽdit petitorium.sing.est casus,& alibi non repertus in cle.vnica.de caus.pos.& proprie.

216 Probatio. I.

1 *Probatio si ex statuti dispositione contra instrumentum non admittatur,tamen admittitur probatio contra probationem resultantem ex illo instrumento.*

1 LIcet†ex statuti dispositione contra instrumentum nõ admittatur probatio,tamen bene admittitur probatio contra præsumptionem resultantem ex illo instrumento.gl.est quam scribentes reputant sing.in l. iurisgentium §.quod,fere.in ver.approbetur.ibi,ex interuallo.& in ver. ibi siue causam obligandi.ff.de pact.Sed Ang.de Peru.ibi alleg.aliam gl.in l.reos.§.cum tabulis.ff.de duobus reis.& ibi Ang.& Ioan.de Imol.dominus meus do.Andræ in repetitio.rubr.de fide instrumen.in 13.col.circa finem.allegat aliam gl.in l.1.C.de contrahenda & committen.stipulat.& tex.meliorem de iure in l.quicunque.quem ad hoc ponderat Bar.C.de apochis publ.lib.10.& allegant etiam illum tex.moderni in dicto §.quod fere vide eos ibi & do. meum in dicta repetitione.

217 Præscriptio. I.

1 *Præscriptio legalis non currit militibus,secus in præscriptione conuentionali.*

1 LIcet præscriptio†legalis non currat militibus, tamen currit præscriptio conuentionalis.sing.est gl.secundũ Bal.& alios in l.si cum militaribus.C.de testamen.milita. refert & sequitur do.meus in repetitio.c.Raynaldus.de testa.in Ioannina.& magnifecit Lud.Ro.in repet. rubri.ff. de arbi.in penul.col.

218 Plenaria fides.

1 *Probatio in contrarium non admittitur,quando lex statuit q habeatur pro plena fide,seu q fides plenaria adhibeatur.*

1 VBi lex statuit†quod aliquid habeatur pro plenaria fide,& probatione,seu quod fides plenaria sit adhibẽda non admittitur probatio in contrarium. elegans gl.est in cle.vna in ver.fecisse.circa medium.de probation. quã gl.reputauit sing.Io.de Imol.in l.qui bona.§.qui damni.ff. de damno infecto.quod intellige prout distinguitur in dicta clemen.vnica.& vide ibi do.Card.& alios docto.

219 Præscriptio. II.

1 *Præscriptio contra ecclesiam regulariter non currit,nisi 40. annorum & quid in actionibus?*

1 LIcet regulariter†contra ecclesiam non currat præscriptio nisi quadraginta annorum.vt in c.de quarta.de p̃scrip.cum simi.tñ actionibus personalibus non datur tantum tempus,sed illud tẽpus quod datur a iure ciuili.istud sing.probat gl.relata ad tex.in c.cum causa.in ver.restituerent ibi, agatur condictione ex eo contractu .de emptio. & vendit.hoc vult ibi do.Abb.& do.meus post alios.idem dicunt de alijs actionibus quarum aliquæ claudũtur semestri,vt in actione redhibitoria.vt in l.2.C.ædi.actio.& notatur in c.iniustum.de rerum permutat.aliæ clauduntur anno,vt in actione quanto minoris,vt no,in præallegatis iuribus aliquæ vero biennio,vt in actione de dolo.& hoc nota pro limitatione ferè totius tituli de præscriptio.& alibi hoc non memini me legisse.

ADDITIO.

Vide ea quę scripsi ad sing.457.Rom. Gab.Sar.

220 Pupillus

1 *Pupillus non potest obligari sine tutoris authoritate,sed liberari potest.*

1 LIcet pupillus†non possit obligari sine authoritate tutoris.Instituu.de autho.tuto.in prin.nihilominus si illa obligatio parit liberationem pupillo,poterit iniri absque authoritate tutoris sing.est gl.secundum Ang.in l.2.ff.de accep.quod notandum dicit esse pro statutis Florentię,vt ibi per eum.& vide ibi Io.de Imol.& quod not.idem An. in consiliis suis consilio vltimo.& vide quod pulchrè voluit in simili Bal.in l.contra iuris ciuilis.in prin.ff.de pact. vbi voluit,quod si alienatio fiat in vtilitatem ecclesiæ,posito quod non interueniat solennitas canonica, valet & tenet.& idem Bal.voluit in l.cum hi.§.eam.ff.de transact. & quod voluit ibi Guliel.de Cun.& idem Bal.in l.quæcunque.C.de bon.q li.vbi dixit, q licet authoritas superioris inalienanda re ecclesię debeat interuenire in ipso actu,vel incontinenti post,vt in c.1.de rebus eccle.non alienan.lib. 6.tamen potest interuenire ex interuallo,quando illa alienatio emanauit ad vtilitatem ecclesiæ.quod no.pro limitatione.d.c.1.& in c.sine exceptione.12.q.2.& c.tua.de his q̃ fiunt à præla.sine consensu capituli.& isto modo possunt saluari gloss.Io.Theuton.in d.c.sine exceptione.& in summa 12.q.2.secundum do.meum in repetitio.rubric.de rebus eccle.non alienan.in 10.colum.Et vide Abb.in c.cum causa.in fi.de re iudicat.& Romano.consi.453.incip.visa principali constitutione.& in consilio.53.incip.visis circa id de quo quæritur.& vide l.cum hi.§.eam.& ibi glossa.ff. de transact.& Bald.in leg.nocet.& in l.qui solidum.ff.de hæredibus instituen.& Ange.in dicto §.eam.& Roma.in l.quamuis.

l.quamuis.in fi.ff.de acquiren.possess.& ibi Ang. & Alex. in l.mutuum.ff.de acquiren.heredi.& vide Bald.in l.cum inter.C.arbit.tute.vbi dixit,quod contractum nullum in fauorem alicuius ille põt approbare .allegat.ff. de actio emp.l.Iulianus.§.si quis colludente.Tu adde pulchrũ tex. coniuncta theorica doct.in c.causam quę.de iudi.vbi monachi debent proponere negotium cum authoritate superioris,ne si succumbant,valeat superior ex defectu sui consensus litem sopitam suscitare.Quærunt ibi doct.qd si esset lata pro eis,& in fauorem ipsorum,nunquid teneat ex quo habuerunt consensum prælati?dicunt quod sic,argu,l.non eo minus.C.de procur.vbi sententia lata in fauorem minoris tenet,sed si esset lata contra minorem non teneret, quia constituit procuratorem sine curatore. licet aliter & non bene senserit ibi domi.Anto.& vide tex.iuncta gl.notabili,de qua ibi Bar.&alii faciunt magnũ festum,in l.si tutor.C.in quibus cau.resti.in integ.non est necess.& vide casum in c.si qua de rebus.12.quæstio.2.vbi patet quod licet cõtractus gestus de rebus ecclesię ea vacãte sit nullus,tamen si in fauorem ecclesiæ est receptum, quod si cedat in vtilitatem ecclesiæ postea episcopus creatus talem contractum in veritate nullum ex defectu potestatis,potest habere ratum.& ad hoc vide glo.notabilem in c.1.ne sede vacan.& ad idem facit gl.notabilis in l.si mater.§.hoc iure.ff.de excep.rei iudic.quod sententia lata cũ falso pcuratore põt haberi rata p do.siue sit lata cõtra do. siue pro dom . & illam gl.sequitur ibi Bart.& adduco tibi tex.in l.fin.C.de aduoc.fis.& l.si fiscus.ff.de iure fisci.vbi sententia lata contra fiscum aduocato eius absente,nõ tenet.& ita voluit gl.in c.j.in ver.donec aduocatus.vt lite nõ cõtest.Sed quid si sit lata pro fisco absente aduocato?dicit Io.An.in dicto c.1.quod valet & tenet.& istud voluit gl. in l.non intelligitur.§.diuus.ff.de iure fisci.arg.d.l.non eo minus.& refert & sequitur do.Ab.in dicto c.1.vide ibi do. meum,& adduco gl.notabilem in l.nulli.ff. de transactio. vbi transactio non potest fieri per procuratorem sine speciali mandato.l.mandato.ff.de procura.l. transactionis.C. de transact.c.per tuas.de arbi.& quod no.gl.in c.qui ad agẽdum.de procu.lib.6.tamen si per istã transactionem , quã facit procurator sine mandato, non preiudicat domino, valet & tenet.sing.est gl.in dicta l.nulli.& ibi notanter firmat hoc Bar.& illam gl.allegauit do.Abb.in c.contingit. de transact.vbi alleg.Fed.de Sen.consi.89.& dicit hoc esse perpetuo menti tenendum,quod tunc prælatus poterit transigere sine alterius consensu & licentia,quando per illam transactionem reddit rem ecclesiæ meliorem.per gl. & Bar.in dicta l.nulli.& illam gl.magnificit Pet.de Anch. in d.c.contingit.& Lu.Ro.consi.183.& consi.165.& do. meus in d.c.contingit.& in c.cum pridem.de pact.Ex quibus omnibus sume sing.theoricã,quod vbi in aliquo actu seu dispositione debet interuenire aliqua solennitas habito respectu ad certum finẽ,quod habito fine & effectu, ppter quem introducitur solennitas. illa licet in actu non interueniat illa solennitas,nihilominus actus valebit, & sufficit quod solennitas ex post facto interueniat,per d.c. si qua de rebus.& c.cum vos.de his quæ fiunt à prælat.& per id quod voluit Bal.in d.l.quęcunque.ex quõ ergo iura non volunt,nisi hoc,scilicet effectum ad finem rei.ar. l.1.C.de noui operis nuntia.in ver.quid vult prætor, nisi hoc habito effectu.non ad rem pertinet an in ipso actu,an ex postfacto,an ex interuallo interueniat solennitas legalis.Et isto modo non obst.quod forma sit seruanda.l.cũ hi.§.ait prætor.ff.de transac.c.cum dilecta.de rescrip.cap. Pisanis.de restitutio.spolia.nam forma dat esse rei,& perficit rem in esse.l.Iulianus.§.si quis.ff.ad exiben.Quia respondeo quia iam seruatur solẽnitas,licet interueniat ex quo est satisfactũ menti iurislatoris propter finẽ & effectũ secutũ.q sing.no.pro limitatione d.c.1.de rebus eccl. nõ aliẽ.& in d.c.sine excep.& c.cum tua.Et respondeo aliter & elegantius iudicio meo,quod vbi aliquid est nullum ex defectu consensus, tunc quandocunque interueniat, sufficit,vt l.ratum.ff.rem ratam habe.& per Dy.in c.ratihabitionem.de regu.iur.li.6.hoc voluit.Bar.in l.si mater. §.hoc iure vtimur.ff.de excep.rei iudica.& sic intellige c. cum vos.de his quæ fiunt à prela.& c.si qua de rebus.12. q.2.& d.ca.sine exceptione.ea.causa & q.cum simi.nã glo. in dic.§.hoc iure vtimur.tenet,quod possum habere ratũ siue pro me,siue contra me fuerit lata sententia.Vltramõtani dicunt,quod tunc potest haberi rata quando est lata contra me,secus si pro me.non obstat secundum eos d.l. non eo minus.quia procedit & est speciale in minore, vt no.gl.in d.l.si tutor.Bar.tamen in dicto §.hoc iure vtimur putat illam gl.veram per rationem præallegatam,scilicet vbi aliquid est nullum ex defectu consensus &c.& in facti contingentia do.meus do.And.cum sibi occurreret cõsultatio super hoc passu,dignatus est intuitu maximę beniuolentiæ me requirere,vt super hoc passu viderem, & ita consuluit apud regnum Neapolitanum.

ADDITIO.

Adde Ioan.de Arno.soliloquio 84.& latius dixi in annotationibus meis ad Matthę.Mathę. sing.150.nota quod si minor.vbi multa cumulaui. Gab.Sar.

221 Postea.

1 *Dictio,postea,de sui natura denotat longum interuallum.*

1 DIctio postea,†de sui natura denotat longum interuallum.gl.est in l.pacta conuenta. ver.postea.ff.de cõtrahen.emp.do.meus do.And.in repeti.rubri.de rebus eccl. non alien.in 26.char.allegat gl.quam ipse solus considerat in l.cum fundum.in versi.postea.ff.de vi & vi arma.& allegat notabilem tex.in l.2.C.de custo.& exhibit. reo.in versi.post modum.quem ponderauit Bart.in l.1.§.diuus Seuerus.ff.de quæstio.vbi dixit,quod ad hoc,vt quis possit condemnari ex confessione facta in tormentis,debet, perseuerare in illa,& illa perseuerantia debet fieri ex interuallo,postquam mitigati sunt dolores tormentorum, & ad hoc Bar.ibi allegauit d.l.2.in ver.post modum .facit notabilis tex.per locum à speciali in l.quoties.§.si quis postea.ff.de hęred.instituen.vbi est speciale fauore testamenti,& libertatis,vt dictio postea,denotet actum factum in continenti.& ibi pulchre dixit Bal.quidã fuit accusatus, quod insultauit Titium,& postea illum percussit,quod illa dictio,postea, intelligitur incõtinenti, & hoc propter odium pœnæ,vt censeatur vnum delictum, & de vnica, pœna teneatur,& puniatur.& allegat ibi Ba.gl.fin.in hoc in l.qui de crimine.in verbo,plurima.C.qui accusa.bene, facit gl.in c.cũ Vintoniensis.de electio.idem voluit dom. meus in c.1.in ver.postmodum, q metus causa & in c.in pręsentia de probation.& in c.si.de rapto.Ego addo tex. & ibi Bar.in l.illud.§.si idem.ff.ad legem Aqui.vbi voluit hoc.& adde tex.in c.pater.de re iudi.lib.6.& Gemin.post doc.ibi,& Geminia.in c.cum appellationibus. de appellatio.eo.lib.& gl.in l.in bonę fidei.in ver.postea.C.de pac. & Cardina.in dic.c.cum Vintoniensis.vbi allegat gl.in d. l.cum fundum.in ver.postea & sic d.meus nõn fuit solus, qui illam gl.al legauerit.

222 Pecunia.

1 *Pecunia est de his rebus,quæ seruando seruari nõ possunt.limitatur vt ibi.*

1 * PEcunia†est de his rebus*quę seruando seruari nõ possunt.gl.in l.1.§.fuit quęsitum.ff.ad Trebel.& per Canonistas in c.nulli liceat.de rebus eccle.non alienan.& ppterea potest sine decreto alienari,vt in l.lex quę tutores. C.de administratio.tuto.Quod tamen limita,nisi illa pecunia sit deposita apud cãpsorem, & destinata ad emptionem rerum immobilium,quia tunc censetur res immobilis,& inter ea quę seruando seruari possunt.casus est singu.in leg.3.§.si quis ergo.ff.de contra.& vti.actio.tutela. quem allegauit pro singulari Ludouic. Roman. singular. 14.tu habes quod pecunia. cui adde Albertum de Rosa. in solenni tractatu statutorum in secunda parte quæstio. 204.& domi.meum do.And.in repet. rubr. de rebus.eccle.

cle.non alie.& in d.c.nulli.post allios.

ADDITIO.

Idem tradit Roma.singu.104.& Andr.Tiraquel.in tractatu de re.tractu consang §.1.nu.106.Adde Cremen.sing.60.

223 Promissio facti.

1 *Promittens factum alienum quando obligetur?*

1 LIcet alius † promittens factum alienum ad nihilum obligetur,nisi specificè promiserit se curaturum & facturum,vt Institu.de inutil.stipul.§.si quis alium.& ff.de verborum obligatio.l.stipulatio ista in princ.& quod ibi, no.tamē simpliciter promisit factum alienum cum iuramento obliga urad operam præstandam,sicut si se specificā obligasset,vt sic valeat iuramentum eo modo quo valere potest.argumen.c.ad nostram de iureiuran.& l.cum pater.§.filius.ff.de leg.2.facit tex.cum gl.in c.ex literis.2.de sponsa.iste est casus sing.secundum vnam lecturam in c.ex rescripto de iureiuran.

224 Princeps.

1 *Princeps nō potest ferre sententiam diffinitiuam contra partem non auditam.*

1 PRinceps†non potest ferre sententiam diffinitiuam contra partem non auditam.sing.est text.secundum legistas in l.fi.in versi.cognitionaliter.C.de legib.vide ibi Bal. & Raphel,facit te.in simili in c.indicas.3.q.9.quē ad hoc allegauit Lud.Rom.in notab.715.an Papa.quod Papa nō potest statuere quod credatur vni parti in præiudicium alterius.sed alius te.est in c.1.de causa possessio.& proprieta facit c.nos in quenquam.2.quæst.1.item constitutio denegans iustitiam est nulla.sing.fuit dictum Inno.in c.quę in ecclesiarum .de constitutio quod dictum allegauit Bal.in l.rescripta.C.de præcib.impera.offerendis.Ant.in.cap.ex parte.de offi.deleg.& do.meus in repeti.d.c.testimoniū. de test.33.col.

225 Pœna II.

1 *Infamis est ille,qui venit puniendus pœna infamiæ,licet iudex pœnam alteret,& aliam imponat,*

1 SI ex dispositione†legis,vel iuris municipalis aliquis veniat puniendus pœna infamiæ,ipse est infamis,licet iudex debeat alterare pœnam,& imponere aliam iste est te. multum sing.in l.nouerint.C.vt infra certum tempus criminalis quæstio termi.& ibi Ang.illum tex.primo allegauit pro sing.& Lud.Ro.in l.si vero.§.de viro..ff.sol.matrimo.& do.meus in repe.c.testimonium.de testi.in 57.col.

226 Præsumptio. I.

1 *Semel malus semper præsumitur malus,nisi per tres annos, continuos eum fuisse bonæ conuersationis,& vitæ probetur,quia tunc emendatus præsumitur.*

1 REgula est,†quod semel malus &c.regula, semel malus.de regu.iur.lib.6.facit quod no.Bal.in c,1.de feu.dā.in vic.leg.comm f.& quod no.Inno.in c.cum oportet. dē accu.& quod voluit.gl.iuncta theorica Abb.ibi,in cap. proposuit de cle.excō.min.vbi no.ex illa gl.ꝙ semel excō municatus semper presumitur excommunicatus,nisi ꝓbetur absolutus.nā qualitas semel posita,quæ ex solo cursu tēporis non tollitur,semper pręsumitur existere,nisi ꝓbetur sublata.pro hoc d.regula,semel malus.& l.siue possidetis.& quod ibi no.C.de proba.& quod legitur & notatur in c.præterea.2.de transactio.& quod no.in c.si forte. de electio.lib.6.& in l.si verò §.qui pro rei qualitate.ff.qui satisda.cogan.Tamen limita hanc regulam,quod si aliquis fuit semel suspectus, & malę vitæ,licet de facili non præsumatur mutatio vitæ de malo in bonum,si potest probari quod iste qui olim fuit malæ vitæ tūc,per tres annos cōtinuos,seu à tribus annis citra probetur fuisse bonæ conuersationis,& bonæ vitę, quod præsumitur purgatis & emendatus,& per hoc cessabit sinistra suspitio mali.elegās tex.est in authen.de monac.§.hinc autem nobis.ver.facit. & vide ibi Ang.quod not.sing.pro limitatione d.c.semel. & c.testimonium de testi.vbi do.meus in sua repeti.circa fi.hoc dicit.

227 Prorogatio dilationis.

1 *Dilationis termino lapso, an iudex dilationem prorogare, possit?*

1 SI iudex†elapso termino dilationis dicat, prorogamus; tibi dilationem ad tale,tempus,an valet talis prorogatio,ex quo terminus erat finitus?Spec.in titu.de dilationibus.§.nunc videamus versi.scias hoc.tenet quod non, ex quo terminus erat finitus.l.si,sed manēte ff.de præca refert illud dictum Bal.in l.1.C.de temp.appella.in finalibus verbis,sed non sequitur,imò tenet contrarium dānando.Spe. & mouetur,quia inspecta mente iudicis videtur dare aliā dilationem.quia verba debent deseruire menti.l.si quis si liuin.C.de liber.præter.c.intelligentia.de verborum significatio.c.secundo requiris de appel.adduci posset l.non dubium C.de le.vbi impropriamus verba vt menti deseruiamus.gl.in l.& puto.ff.familiæ ercíscun.tex.in l.pater Seuerinam.§.conditionum verba.ff.de conditionibus & demonstrationibus.& cum opinione Bal. transit dominus meus do.Andr.in rubri.de dilatio.in 9.col.tene menti & videtur mihi opinio Bal.verisśima, quia in dubio debemus capere sensum,vt res potius valeat,quam pereat.cap. Abbate de verborum significato.l.quoties.ff.de rebus dubijs,vt intelligamus iudicem dedisse nouam & aliam dilationem.quod notatur.

228 Pax. I.

1 *Episcopus tenetur pro pace habenda inter eum & populum, dato sibi bono cambio,episcopatui renuntiare.*

* EPiscopus*†tenetur pro bono pacis dato sibi bono cābio,renuntiare episcopatui propter pacem habendā, inter eum & populum.sing.est dictum Inno.in c.nisi cū. pridem de renun.refert & sequitur do.in c.1.de ferijs.vbi plura dicta memoratu dignisśima refert de pace.& Rom, sing.805.An episcopus.

ADDITIO

* Episcopus.Add. Hippol.de Marsi.sing.6 4.incip.credo, sing.683.incip.alias in repetitio.& quæ ibi dixi,

229 Pax II.

1 *Pax vt habeatur potest quis transferri de vna ecclesia in aliam.*

1 PRopter†pacem habēdam potest quis transferri de vna ecclesia in aliam.peregrinum est dictum Ludo.Rom. in consilijs suis consi.333.quo ad primum.vltim.dubio. refert & sequit dominus meus in capitu. primo.de ferijs.

230 Pia causa. I.

1 *Probationi quæ pia causæ fauet,in dubio standum est.*

1 IN dubio stamus†probationi,quæ fauet piæ causæ.casus est singula.in lege Iunia.ff.de manumissio. titulo. generali.quem tex.reputauit ad hoc singu.Bal.in c.in pręsentia.de probatio.& in c.eum sint iura partium.de regulis iuris.lib.6.& in l.contractus C.de fide instrumen.& in c.domino guerram.§.promptiores.in tit.hic finitur lex,dein. incipiunt consuetu.regni.refert & sequitur dominus me⁹. in dicto c.in præsentia.& in c.ex literis de probatio.

231 Princeps. II.

1 *Princeps concedens alicui castrum simpliciter,intelligitur cōcedere cum sua iurisdictione,& cum omnibus pertinentijs, & iuribus suis. Et quid si episcopus vendat castrum, cum omnibus iuribus,an veniant spiritualia?*

1 SI princeps†concedit alicui castrum simpliciter, *intelligitur concedere cum sua authoritate & iurisdictione, & cum omnibus pertinentiis & iuribus suis.te.est rotundus in leg.si quando.C.de bon.vacan.libro decimo.facit optimè secundum Barto.in l.1.§.cum vrbem.ff. de of. præfect.vrb.& not.per docto.in l.vltima.ff.de const. principum. & plura per do.Alex.de Imola in d.l.si quando. & ibi per eum habeas ad hoc remissiones.Vide Bar.in l.2.ff. de iurisd.omnium iudi. per Specu.& Io.And.eo.titul.§.1. versic.sed quæ meri.Oldra.consi.252.incip.ad quæstionē qua quæritur.per Guliel.& Bald.in d.§.cum vrbē. per Bar. in l.2.in princ.ff.de verbor.signifi.& in l.inter eos.ff. de acquiren.rerum do.& in l.si aliena.ff.de vsur. per Bald.in c.1. de capitaneo qui curiam vendidit.vbi refert Host.per Bal. in d.l.fi.de constitutionibus principum. & in l.penultima, in 2.colum.C.de conditio.infert.& in l. à procuratore.C. mandati.& in l.penultima.C.de bonis quæ liberis & in l.2. in penulti.colum.C.de peda.iudic.per Ange.in l.1.§.fi. de offi.eius.per Ludo.Rom.in l.3.in prin.ff.de acquiren. possessio.per Bar.C.de excusatio.muner.l.1.lib.10.& per Modernos in dicta l.inter eos.Et quid si episcopus vendat, vel donet castrum cum omnibus iuribus, veniant spiritualia? dic ꝙ non,secundum Inno.in c. ex literis. de iure patrona.

ADDITIO.

* Adde Bouer.sing.44.in verb.præsumptio.nu.42.& Bart. de Capua singu.60.

232 Pœna. III.

1 *Condemnandus in persona & in membro, quodnam prius perdere debeat?*

1 SI aliquis†debeat condemnari & puniri in persona, & in membro,debet sibi prius amputari membrum, & postea debet personam perdere,alias nō posset fieri executio de pœna membri. notabilis gl.in l.omnes.C.de delator.li. 10.hoc voluit ibi Barto.qui in facto vidit hoc seruari Perusij.

233 Procurator.

1 *Comparere per procuratorem in causa criminali quis nō potest,nisi post conclusum in causa.*

1 LIcet quis in causa † criminali nō posśit comparere per procuratorem,vt in c.veniens.de accusa. & in l.pen.§. ad crimen.ff.de publ.iudi.cum simil.Nihilominus post cōclusum in causa poterit cōparere.casus est singu.& vnicus in l.quamuis indubitati.C.ad legem Iul.de adulte. de quo fecit festum do.meus in repet.c.pastoralis. de causa possessio.& proprieta.

234 Potestas. I.

1 *Rector ciuitatis an posśit esse illiteratus?*

1 POtestas†& rector ciuitatis an posśit esse illiteratus, notatur in l.fi.C.de senten.ex pericu.recitan. sed optimè facit l.expertes.C.de decur.lib.10.secundum Bar.ibi.glo.arguit ibi,in contrarium,solue secundum Bart.ibi , quod in casu legis contrariæ requiritur scientia literarum.

235 Præsumptio. II.

1 *Bonus præsumitur,qui bene se habuit in aliquo exercitio.*

1 QVi bene se habuit in aliquo actu , vel in aliquo exercitio,pręsumitur†bonus.text.est quem ad hoc reputo meliorem de corpore iuris,in l.athletis.C.de athletis,libr. 10.& vide ibi Bar.qui dicit,ꝙ ex hoc inuenta est consuetudo,ꝙ scholaris ter examinetur, vt ibi per eum. & per eundem in l.magistros.C.de professł.& medic.eo.lib.& per Cano.in c.cum secundum Apostolum.de præben. quod tene mēti.quia facit ad multa. Hoc fortè nō procederet in scholari notoriè perito,qui doctorari debet sine examine,vt dicit do.Abb.in c.constitutis.2.de appel.facit c.de Petro.47. dist.c.nullus.24.dist.& ideo dicit ibi Hugo, quod non examinatur,qui de curia romana excipitur,cum tales sint notarij.facit c.ad apostolicam.de regulari.& ratio,quia frustra fit demonstratio rei certò demonstratæ.l.1. ff de dote prælega.Quod tamen intellige, nisi esset data forma , quod in doctorando requireretur examen,quia forma esset seruanda.c.cum dilecta.de rescrip.faciūt notata per Ang.& Lud. Rom.in l.hac consultisśima.C.qui testamen. face.possunt gl.& Bald.in l.1.ff.de lib.& posthu.ita dicit do.meus dom. Ale.de Imo.in d.l.athletis.in additio.facit quod voluit do. meus dom. Andr.Siculus in capit.cum dilectus.de ordine cognit.

236 Potestas. II.

1 *Rector ciuitatis, qui in sua electione promisit dare communitati duos clypeos certi valoris, an posśit dare quantitatē?*

1 POtestas†seu rector ciuitatis, qui in sua electione promittit dare cōmunitati duas balistas,seu duos clypeos, certi valoris,sed postea velit dare quantitatē, non auditur. casus est in terminis, & iudicio meo singularis,in l.omnibus.C.de fabr.libr.11.licet regula sit, quod aliud pro alio

* *solui nō posśit inuito creditore. vt in l.2.§.1 ff. si cer.pe. & ibi plenè per doct.

ADDITIO.

* Aliud pro alio . Amplia illud procedere etiā si interesse affectionis aliud suaderet. vt in pulchra quæstione cōcludit Pau.de Cast.in l.si domus.§.in pecunia.ad fi.& ibi Ias.not. 7.eū sequitur.ff.de le.j.Sed limitaẽ qñ testator grauasset hęredem dare Caio singulis annis aliquid, puta decē amphoras vini, quia hæres eo inuito poterit asśignare tot de bonis testatoris ex quibus posśit dictū vinū percipi.ita sing. Bal.in l.si quis argentū.in princ.col.vlt. per illum tex.C. de donat.& pro singulari commendat Ias.in l.non amplius.§. cum bonorum. not.2.ff.de leg.1.& idem Ias.in l.2.§. mutui datio.versi.17.fallit.ff.si cer.pe.Adde prædictæ regulę, ꝙ eodem modo alius non potest pro alio soluere creditore inuito,quando hoc creditori præiudicare potest. ita singu.Bal.qui loquitur in feudatario & emphyteuta. in l.acceptā.25.q.C.de vsur.quem pro singulari approbat Ias. in l.2.q.26.C.de iure emphy.licet dominus recipiendo solutionē sibi præiudicet. vt concludit Bal.in l.arboribus.§.ꝙ tū.ff.de vsufru.& sequitur Dec.consi.58.viso diligenter instrumento.col.fi.post Alex.consi.71.videretur prima consideratione.lib.1.

237 Princeps. II.

1 *Princeps si vni rem cōcedat,postmodum alteri motu proprio, an posśit concesśio valeat?*

1 PRinceps † concesśit rem vni pro se,postmodū concesśit alteri eandē rē motu proprio,quæritur an valeat secūda cōcesśio?dic ꝙ non,dicat in secunda concesśione nō obstante tali prima concesśione facta,vt in ca.si motu proprio.de rescri.li 6.iste casus,quam notat ibi Barto.in l.prædia.in versi.sponte donauerit.C.de loca.prædi.ciui.li.11. ꝙ no.quia sępenumero potest euenire de facto.

238 Pœna. IIII.

1 *Strata,& via an inter se differant.*

1 STatuto cauetur,†ꝙ committens maleficiū in strata, puniatur pœna dupli,aliquis commisit maleficiū in via,an statutum vendicabit sibi locū,dic ꝙ non, quia hoc casu accusatio non cōcludit pœnam dupli , quia sunt attendenda verba legis & statuti, vt in l.1.§ docere.ff.vi bo.rapto. Et ratio est,quia strata & via ponūtur,vt spēs distinctæ & differentes.istud probat bonus text.in l.absit.C.de pri.do. augu.vel res priuatæ.lib.11.hoc voluit ibi Bar.& concordat secundū eū,l.1.circa fi.ff.de via publica.tene menti.Intellige nisi in contrariū appareret communis vsus loquendi,tā in via quam in strata , quia tunc attenderetur.l.liberorum. ꝙ tamen Casśius.ff.de lega.3.& l.cum de lanionis.§.asinā. ff.de fundo instructo.per Bar.in rubri.ff.de oper.no.nūtia. quod tamen intellige,vt ibi per Moder.

239 Præceptum. II.

1 *Præceptum iudicis faciens ad causam dicitur sententia interlocutoria.*

1 OMne præceptum iudicis†faciēs ad causas,dicitur sententia interlocutoria.ista est gl.sing.in l.quoties.C.de priuilegio scholarium.lib.12.alias de priuileg. eorum qui in sacro consist.militant, & de priuilegio scholarium,libr. 12.quam gl. reputauit sing.Bar.in l.quoties.C. de dignita. lib.12.Sed est alia gl.in decre. in §.diffinitiua.2.q.6. quā allegauit Dominicus de S.Gemi.in c.vt animarum . de constitu.

ſtitut. libr.6.adde gloſſ.in l. cum clericis.C.de epiſcop.& cleric.& in l.ex ſtipulatione.C. de ſentent.& interlo.omn. iudic.& in l.& har m.ff. de ſeruitu.vendic.& vide gloſſ. in clemen.1.de ſequeſtra.poſſeſ.& fru.in cle.fina. de appel. Bar.in l.Titia.ff.de accuſ.& do.Ale.de Imo.in d.l.quoties. in addi.Adde gl.in authen.de litigioſis.in §.ad excludēdas. in verbo,ab interlocutionibus.col.6.& illā gl.allegat Ange. in rub.ff.de re iudi.& dicit quod talis modus loquendi nō eſt alibi,& illam gl.facit ſing.Bal.in l.arbitrio.ff.qui ſatisfda. çog.& in l.poſt ſententiam.C.de ſententijs.& Ange.in l.ſti pulatione.C.eo.ti.& in authen.de hære.& falci.in §.ſi quis autem non implens. in ver.de certa.& in l.cum clerici. in ver.ſententiarum.C.de epiſ.& cler.& Geminia.in ca.2.de conſtit.lib.6.in 3.col.vbi allegat aliam, in §.diffinitiua.2.q. 6.& vide Bal.in l.ſi ea.C.qui accuſare non poſſunt.vbi alle gat gl.in d.§.ad excludendas.

240 *Priuilegium.* I.

1 *Priuilegium conceſſum mihi & omnibus meis deſcendentibus maſculis & fœminis,an deſcendētes per lineā fœmininam ſi ſint vidua,priuilegio gaudeant?*

1 SI priuilegium † concedatur mihi,& omnibus meis deſcē dentibus maſculis,& fœminis,ꝙ deſcēdentes per lineā fœminiuā ita ſortiuntur priuilegium ſi ſunt viduæ,non an tem ſi ad matrimonium cōuolauerint.& poteſt eſſe ratio, quia poſtquam virum aſſumunt, in totū in alium dicūt ſe transferre, & ſtatum ſuum mutare,nam mulier vidua fun gitur priuilegio mariti,quouſque ſit maritata.& pro dicto adduco tibi tex.in l.quoties.C. de priuilegio ſcholariū,lib. 12.quem ad hoc Bart.ibi reputat ſing.pro ratione vero fa cit l.filij.§.vidua.ff.ad municipa. & vide Bar. in l. mulieres C.de digni.lib.12.vbi not.de hoc.

241 *Pœna.* V.

1 *Prædia cum graſſatoribus diuidentes debent viui comburi.*
2 *Igne cremari ſi quis debeat,ſemper viuus eſt comburendus.*
3 *Puniri poſt mortem quando quis poſſit?*
4 *Mortuus eſt liberatus à fiſco.*

1 ALiqui diuidentes † prædia cum graſſatoribus, viui de bent comburi.tex.ſing.habes ſecundum Bar.in l.ſi qs à barbaris.C.de re mili.li.12.Et inquantum dicit, ꝙ viuus debet comburi,ego dico,quod vbi aliquis debet concrema
2 ri,ſemper debet viuus concremari.tex.habes in l.vniuerſi. in verſi.viuus concremetur.C. vbi cauſæ fiſcales. nam cri mina extinguuntur morte, vt in c.quorundam.23.diſt.C. ſi reus vel accuſ.mortuus fue.l.1.& 2.de quo legitur & no.
3 in c.à nobis.2.de ſentent.excom. tamen † quis poteſt puni ri poſt mortem propter horrendum crimen. vt Inſtitu.de hæredi.quæ ab inteſta.deferuntur.§.per contrarium.in ver ſic.memoria damnata fuerit.Et ſic limita iliud quod voluit Bald.in l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iur.ſtatuto(inquit)caue
4 tur,ꝙ bannitus poſſit † percuti & diſrobari, ꝙ ſi eſt defun ctus,non poterit diſrobari,quia homo mortuus eſt liberatus à fiſco.& quod voluit Ange.in l.defuncto.ff.de public. iudi.vbi arguit contra iudices,qui ponunt mortuos in pati bulo,& non poſſunt.voluit Cy.in l.1.C.qui teſta.face. poſ. & vide tex.in c.mulier.15 q.1.vbi animal brutum propter horrendum crimen punitur.Et alibi dixit gloſſ.iuris ciuilis,quam ad præſens non habeo menti,quod homo mortuus propter horrendum crimen eſt tradendus beſtijs. & vide Bar.in l.ſi conſtat.ff.de appella.& Bald.in l.1.C. ex delict.defunct.vbi dicit,quod propter horrēdum crimen homines imbadaglātur. & per prædicta limita dictum c.quo rundam.& dictā l.1.& 2.quod licet crimina regulariter ex tinguātur morte,fallit tamen vbi crimen eſt horrendum. vide quod not.in d.c.à nobis.& per Arch.in c.accuſatus.de hæreti.lib.6.& c.cum.ſecundum leges.eod.titu.& lib.

242 *Priuilegium.* II.

1 *Priuilegium principis motu proprio conceſſum,valet.fallit in caſu, vt ibi.*
2 *Officiū habere nō potēs, ſi illud acceptet,qua pœna puniatur?*

1 PRiuilegium † principis motu proprio conceſſum,valet & tenet,caſum habes in c.ſi motu proprio. de præben. lib.6.Sed ſi aliquis eſt obligatus cohorti ex priuilegio prin cipis conceſſo motu proprio,ad aliam dignitatem non aſpi rabit,& carebit effectu priuilegij,& commodum cohorta lis militiæ non habebit.tex.eſt in l.quiſquis.C.de cohorta. prin.& ibi Bart.dicit,no. caſum ſingularem,in quo priui legium principis conceſſum motu proprio eſt nullius mo menti,licet regulariter ſit contra,per d.c.ſi motu proprio. Et dicit ibi eſſe caſum expreſſum,ꝙ ſi ſtatutum dicat,ꝙ ha
2 bens † vnum officium,nō debet habere,nec accipere aliud, quod ſi accipiat, ille talis acceptans carebit officio accepta to,& eius effectu.& etiam punitur in hoc, quia non debe bit habere ſtipendium primi officij,nec etiam eius priuile gium.optimè facit quod legitur & notatur in ca.de multa. de præbend.cum ſimilib.

243 *Pœna.* VI.

1 *Officiales non punientes maleficia,& non imponentes pœnas legibus ſtatutas,quomodo puniantur?*

1 QVæ pœna puniantur officiales diſſimulatione non pu nientes maleficia, & non imponentes pœnas legibus vel ſtatutis impoſitas? vide gloſ.notabi. in l.1.C.de defer to.& occultato.lib.12.& ibi Bar.dicit illam gl.eſſe notādā contra capitaneos Peruſij,qui malefactores gratia vel diſſi mulatione non puniunt. ad quod facit ſecundum eum.C. de lætitia & conſulum apparitione.l.quicquid. vbi dicit il lam legem eſſe ad hoc notandam.

244 *Pœna* VII.

1 *Pœna appoſita hæredi nō vindicanti mortem defuncti, quando habeat locum?*

1 QVidam fuit occiſus,& opponebā hæredi, ꝙ non vin dicauit necem defuncti,& per conſequens quod non debet habere hæreditatem, quæro† quando habet locum pœna appoſita hæredi non vindicanti necem defunctidо. Abb.in repe.c. extirpandæ.§. qui vero.in 10.col.de prebē. dicit,ꝙ pœna ipſo facto committitur, cum affuit facultas illum actum gerendi,& minimè fuit geſtus etiam nulla ad monitione præambula.& de hoc allegat gl.ſing.in l.1.C.de his qui.vt indig.& dicit quod de illa glo.fecit feſtum Bal. in l.in cognitione.ff.ad Sylla.per illam gl.dixit,ꝙ pœna in flicta pp non factum, incontinenti dicitur committi, cū affuit facultas & facilitas, & opportunitas actum faciēdi, & minimè fuit geſtus. Ego de hoc allego Bal.in ca.3.loco, de proba.vbi idem tener.& allegat Innoc.in c.ſuper his.de accuſatio.dominus meus do.And.vidit de facto hanc quę ſtionem,& allegauit Inno.in dicto c.extirpandæ,§.qui ve ro quē refert Dominic.in c.1.de vita & honeſtate clericor. lib.6.& Bar.in l.inficiando.§.infans.ff.de furtis.& Bal.in l. 2.C.de ſponſa. & allegauit gl.d.l.1.vbi Bal.ibidem facit fe ſtum de illa gl.tene menti.

ADDITIO.

Vide Hippol.de Marſi.in l.vnius.§.cogniturum.num.4.ff.de quæſtio. Gab.Sar.

245 *Pœna.* VIII.

1 *Promittens aliquid habere ratum vel firmum ſub pœna, an incidat in pœnam,ſi de facto contraueniat?*

1 ALiquis promiſit † ſub pœna aliquid habere ratum, an committatur pœna,ſi quis contrauenit de facto? Bar. in l.id quod pauperibus.C.de epiſco.& cleri.dicit. ꝙ nō,ſe eus ſi promittit habere firmū, quia verbū ratū refertur ad ius,verbum firmū refertur ad factum. & dicit de hoc eſſe gl.ſingu.in d.l.id ꝙ pauperibus.iſtud dictū refert & ſequi tur do.Abb.in c.Raynaldus.de teſt.i6.co.& ibi do.meus, do.Andr.& in alijs pleriſque locis,quod nota pro contra ctibus, in quibus apponuntur talia verba. Et ideo cau tus aduocatus debet de conſenſu partium talia verba apponere, vt aliquis non poſſit nec de iure nec de facto contra-

contrauenire. facit c.eum ab eccleſiarum.in verſi.rata de bet & firma conſiſtere.de offi.ordi.cum.ſi.

246 *Probatio.* II.

1 *Probās cum vno teſte & fama de ſuo titulo anteriori, ſi alius per teſtes idoneos de titulo citeriore probet, vter præferatur?*
2 *Fama an ſemper faciat ſemiplenam probationem?*
3 *Matrimonium manifeſtum quando præiudicat clandeſtino.*

1 SI aliquis † probat cum vno teſte,& fama de ſuo titulo an teriori,alius vero probat per teſtes idoneos de titulo ci teriori,iudicandum eſt ſecundum clariorem probationē. Et ratio huius dicti eſt, quia ſtandum eſt probationi aper tiori & meliori,per ea quæ habentur & notātur in c. in no ſtra.de teſti.c.præterea.eo.tit.c.licet cauſam,de proba.l.ob carmen.§.ſi teſte.ff.de teſti.cum ſimi.nam non ſemper eſt
2 verum,quod fama † faciat ſemiplenā probationē,vt notant ſcribentes in c.veniens.1.de teſti.& Bart.in l.de minore.§. tormenta.ff. de quæſtio. & iſtud fuit notabile dictum do. Abb.in c.2.de clandeſt. deſpon.ad ſaluandum dictum Vi cen.volunt, quod manifeſtum † matrimonium præiudicat
3 clandeſtino etiam ſi habeat pro ſe vnum teſtem & famam. quod dictum Gaſpar de Cald.dicit eſſe bene notādum,ſed aliter ſentit ibi do.Card.& malè, inquantum dicit, quod vnus teſtis & fama plenè probant,quia hoc nō eſt verū,& licet plenè probent,tamen ſtādum eſt potius alij probatio ni clariori,& meliori,per iura prælleata.Tene menti,qa in facti contingentia de hoc dicto do. Abb.cōſecutus ſum maximum honorem coram Legato Bononiæ,dum allega rem in quadam cauſa.& ita obtinui.

247 *Præſcriptio.*

1 *Præſcriptio non interrumpitur per libellum non legitime cōceptum,& litis conteſtatio non legitime facta non prodeſt.*

1 LIbellus † non legitimè conceptus non interrumpit præ ſcriptionem.tex.habes valde ſingul.in l.ſi acculatus.ff. ad leg.Iul.de adulte. Et litis conteſtatio non legitimè facta non prodeſt.gl.habes ſing.in l.ſi pater.C. ne de ſtatu defun cto.& illam gl.reputauit ſingularem do.meus prætermiſ ſis alijs in c.Raynaldus.de teſtam.in ſua repeti.in 18. char.

248 *Pœna.* IX.

1 *Pœna appoſita in conuentione committitur ex ſola contrauentione,licet contrauentio non habuerit effectum.*

1 POena † appoſita in cōuentione committitur ex ſola cō trauentione facti,ſeu contradictione,licet contradictio non habuit impedire legatum factum auunculis,& tamen pœna appoſita ex conuentione habuit effectum.tex.eſt nō tabi.in d.c.Raynaldus.de teſtam.quem do. Abb.ibi dicit fa cere pro pœna appoſita in compromiſsis contra & aduer ſus contrauenientes,vt committatur pœna,licet contrauē tio nō habuerit aliquem effectum, ſimiliter committitur pœna ex contrauentione iuris,ſeu de iure facta.vt in l. nu da.C.de contrahen.& commit.ſtipu.refert & ſequitur do. meus in dicto ca. Raynaldus.in repeti.quod no. perpetuo, quia quotidie poteſt euenire in facto.

249 *Præſumptio.* III.

1 *Celeritas actus inducit ſuſpitionem fraudis.*

1 CEleritas † factus inducit ſuſpitionē fraudis. hoc probat text.iuncta gl.in l.ſi ventri.§.eorum.ff.de priuileg.cre di.quam gl.ſupremus doctor Bart.inducit ad quæſtion. qui dam accuſabatur de conſilio præſtito ad homicidum, & de homicidio probatur per famam, item probatur quod
a fuit locutus † homicidæ, & ſtatim occidit eum,ſed neſcie batur quid dixerit,dicit ibi Barto.ꝙ ex breuitate ſpatij p ſumitur conſilium dediſſe ei, per illam gl.quod perpetuo not.ibi.Et ibidē pulchrè dixit Bart.ꝙ ſi donaui bona mea Titio, & incontinenti fecit homicidium, quod talis dona tio præſumitur facta in fraudem propter celeritatē actus. idem voluit in l.poſt contractum.ff.de dona.& vide quod no.doc.in l.ſi quis poſt hanc.C.de bo.dā.vbi per Cyn. facit

quod voluit Bald.in l.1.C.de ſeru.fug.hoc idem voluit do. meus do. And.in quodā ſuo celebri conſilio,inci. vilo pun cto & facti contingentia ſtat difficultas,vtrum ſit contra ctum matrimonium,Et poteſt reddi ratio,quia id quod in continenti fit,præſumitur præordinatum & pręcogitatū. & vide quod voluit Bar.in l.ſi vir vxori.ff.de do.inter vir. & vxo.vbi habetur,ꝙ ſi facto diuortio mulier reuertitur ad maritū incontinenti,quod præſumitur illud diuortium ſimulatum.& ibi dicit Bar.ꝙ ſi dominus licētiat famulum, & poſtea incontinenti illum reaſſumat,ꝙ talis dimiſsio & licētia fuit ficta,& ſimulata. & vide quod voluit Bal.in l.2. C.de repu.hære. vbi dicit,filius abſtinuit ſe ab hæreditate paterna,ſed incontinenti facta abſtenſione reperitur eſſe in poſſeſsione bonorū,ꝙ tunc præſumitur abſtenſio ſimu lata.ad hoc alle.Cy.in d.l.poſt cōtractū. & mouetur ex eō, quia id quod fit incontinenti,præſumitur prędordinatū. & ſic ratione vicinitatis actus præſumitur fraus. facit quod no.Spe.in ti.de dona.§.1.in ver.item pone aliquis.& quod voluit idem Spec.in tit.de actio.& peti.§.in anterioribus. ver. ꝙ ſi forte.& l.1.C.de iur.fiſ.li.10.& quod voluit Bal. in l.fraus.ff.de legib.ꝙ ſimulatus titulus non eſt titulus, & ſimulata traditio non eſt traditio.l.emptor.ff. de aqua plu uia arcen.l.cum ea.C.de tranſact.& hæc omnia, tanquam floſculos,menti commenda.

ADDITIO.

a Idem probatur quod fuit locutus. Idē tradit Bal.in l.1.col. 3.verſi.& ille dicitur mandare.& per Bar.in l.ſi ventri.§.fi. ff.de his quæ in fraudem credito.& per Io.de Ana.in conſi. 59.& per Bal.in ca.veritatis.& de do. & contu.& in c.1.§. vel furti.de pace iuram.firm.& in c.ſi quis deceſſerit. ſi de feud.fuer.contro.& plenè per Lud.Carr.in pract.cri.in §. circa.2.nu.48.& 53. Gabriel Saray.

250 *Prohibitoria conſtitutio.*

1 *Prohibitoria conſtitutioni partes renuntiare non poſſunt.*

1 COnſtitutioni † prohibitoriæ partes renuntiare non poſ ſunt.gl.eſt celebris in l.à diuo Pio.ff.de ritu nupt.quam reputauit ſing.do.Bal.in l.non dubium.C.de legi.Idem vo luit in l.quos prohibet.ff.de poſt.vbi alle.Cyn.in l.1.C. ne fideiuſ.dotiū den.& in l.ſi mulier.C.ad Velleia.& vide ꝙ voluit Pau.de Caſt.cōſi.ſuo 346.& Bal.in trac.ſchiſmatis. in 3.col.Et tempera dictum gl.niſi ab eodem ſtatuto per mitteretur.tex.eſt ſing.ſm do.meū in c.nulli.in ver.niſi cō ſenſus partium. de reſcri.vbi plenè per eum. optimè facit c.ſtatutū.§. in nullo.in ver. nec ad id expreſſus acceſſerit earundem conſenſus.de reſcri.lib.6.& vide Lud. Rom.in conſi.147.& Bald.in l.1.C.qui admit.& gl. ſing.in l.nemo poteſt.ff.de leg.1.quam reputauit ſingu.Bal.in l.3.C.vt in poſſ.lega.Non ob.l.17.ff.de fer. quæ videtur prædictis obuiare,quia ibi lex vltim. procedit permittendo, vt poſsit conſtitutioni prohibitoriæ renuntiare,ergo in vltra nō ꝙ ceſsiſſet,eſſet ſecus.& vide do.meum in rep.c,Raynaldus de teſt.in Ioānina,maximè id.47.vel 48.char. Et ſi aliquis opponat de auth.non licet.C.de libe. præte. vbi dicitur. ꝙ non licet, parentibus ex hæredare, vel præterire aliquē ex filijs,niſi ille filius probetur ingratus.& clarum eſt, quod illa conſtitutio eſt prohibitoria,& tamen illi renuntiare po teſt filius,quia ſua intereſt approbare vel improbare teſta mentū,vt in l.filio præterito.ff.de iniuſto teſtamē. Reſpō deo glo.d.l.à diuo Pio procedere, niſi per alia iura diſpona tur, ꝙ conſtitutioni prohibitoriæ renuntiari poſsit,quate nus factum priuatum,& ius priuatorum concernat.

251 *Pœna.* X.

1 *Pœna grauiſsima dicitur pœna mortis.*

1 VBicūque lex, ſeu ſtatutum † apponit pœnam grauiſsi mam.venit pœna mortis,iſta eſt gloſ.quæ reputatur ſing.in l.2.C.de eun.do.meus do. And. in ca.prudentiam. §.addicimus de offi.deleg.alleg.aliam gl. in rubr.C. nemi. hice. ſignum ſalua. quæ dicit fortè venit pœna morti appellatione pœnæ grauiſsimæ, & allegat gloſſam in l.1.co.tit.& facit tex.in l.1.in verſi.grauiſsimam multam.

de seditio.& gl.dicit ibi mortem, vel aliam,secundum qualitatẽ personæ.facit l.fi.versi.grauissimis pœnis & in l.si quis ad declinandam.in versic.grauissima pœna.C.de episco. & cleri.cum simil.& vide quod voluit Pe.de Anchar.in cõsi. 15.vbi per pœnam grauissimam intelligit pœnam mortis. Sed pro veritate huius rei vide do.meum in d.c. pruẽtiã. §.addicimus.circa fi.vbi suo more solito, & pulchrè & copiosè loquitur.quod nota pro statutis,& alijs dispositionibus apponentibus talia:verba.

252 *Pactum.* I.

1 *Pactum vt obseruetur, si actum sit inter contrahentes, quod res ipsa sit specialiter obligata,ea non poterit alienari.*

1 SI propter obseruantiam pacti est actum inter ipsos contrahentes,quod res ipsa sit specialiter obligata,non poterit illa res alienari.ita multum singu.dixit Bar.in l.si creditor.§.fi.ff.de distra.pign.& per hoc tradidit ibi Bar.sing. cautelam, vt cõducens rem aliquam, puta domum vel fundum,quod pro obseruantia contractus recipiat obligationem omnium bonorum locatoris, quia tunc cum habeat ius in re illa sibi locata pro obseruantia contractus,& non poterit expelli per ipsum locatorem, nec per successorem eius etiam singularem. quod est sempiterna dignum memoria.& vt pro mirabili commemorauit istud dictũ Bar. in plerisque locis, videlicet in l.1.§.quod ait prætor.ff.de superfi.dicens se de facto pluries consuluisse. idem dicit in l.si filio.§.si vir.ff.solu.ma.& ibi per moder. & in l.emptorẽ. C.loca.refert se in facto ita obtinuisse.Item voluit in l.qui fundum.ff.loca.& quod voluit in l.si ea lege.C.de cõdi. ob cau.& in d.l.si creditor.§.fi.& in l.si ita quis.§.ea lege.ff.de verbo.obli.sequitur Ange.in d.l.1.§.qui superficiem.ff.de superfi.& in d.§.ea lege.Bal.in l.nihil.§. Seruius.ff.de leg.1. &ibi per Mod.in dicta l.emptorem.do.Abb.in c.fi. ne pla.vices suas.dixit tamen Bar. quod communiter non ponderatur.& in d.l.emptorem.opus esse, vt colonus protestetur,& dicat,ego nolo recedere à re mihi locata, donec mihi satisfiat de pœna, vel interesse meo, cũ res ista sit mihi obligata.& cum de facto occurrisset,refert Bar.fecisse fieri protestationem hoc modo. Item poterit dicere iste conductor,quod iste retinet iure pignoris, licet Io.de Imo.in d.l.si filio.§.si vir.conetur mordere doctrinam Bar.sed ipse nõn ponderat formalia verba Bart.in d.l. emptorem.C. loca.Sali.in d.l.emptorem.refert se dixisse sæpenumero dictum Bar.procedere,si conductor dicat se velle retinere rẽ locatam iure pignoris,donec soluatur ei intesse, vel pœna adiecta,& non vltra,tunc cautela erit, qꝙ emptor rei locatæ, vel successor offerat interesse vel pœnam, vbi pœna esset appositа, quo casu poterit expelli conductor, quia illa hypotheca ad aliud non fuit apposita, nisi gratia facilioris executionis pœnę vel interesse, nisi patientia per locatorẽ non præstaretur.nec ad aliud obligatur locator qui non patitur conductorem stare in re locata.l.si merces.§.1.ff.loca. l.mancipia.C.de reb.alie. & quod voluit ibidem Sali.& qꝙ ita Bar.intellexit id quod ipse voluit in d.si filio.§.si vir.dicit Salic.apparere ex reportatis Bar.in d.l.emptorem.quod dicit Salic.sibi fuisse gratissimum,vidisse Bart.ita tenere in dicta l.emptorem.licet Io.de Imol.Bal.& Ange.non rectè põderauerint dicta Bar.in dicta l.emptorem.& sic not. cautelam contra cautelam. vide quæ plenè dicit do. meus do. And.in addi.suis in c.propter sterilitatem.de loca.vide eũdem in repeti.c.Raynaldus.in Ioannina,in 46.char.

ADDITIO.

Vide And.Tiraquel.in tract.de retractu conuentio.in §.3.in versi.aut aliis.nu.4.fo.282.& Pe.Duefias in regu.240.inci. emptor non tenetur.in 7.limitatione. Gab.Sar.

153 *Prohibitio.*

1 *Prohibitio legis vbicunque concurrit cum prohibitione hominis,res illa alienari non potest,etiam in casibus alias à iure permissis.*

1 VBicunque cõcurrit prohibitio legis,& prohibitio hominis,seu testatoris circa alienationẽ, corroboratur prohibitio,in tantum,qꝙ non potest res illa alienari, etiam in casu à iure permisso.ita mirabiliter & sing.cõlligit Io.de Imo.in l.filius familias.§.diui.ff.de lega.1.in 1.col.ad intel lectum l.2.C.de vsuc.quod est mirabile dictum, refert & sequitur do.meus in c.Raynald.de testa.in 46.char. in Ioannina.Ex quo infert vnum sempiternа dignum memoria, quod si testator rẽ suã legat ecclesiæ, vel donat,cum hoc, quod non alienet,qꝙ ecclesia non poterit rem illam alienare,etiã in casu à iure permisso.per auth.hoc ius porrectũ. C.de sac.san.eccl.& sic fortificatur prohlbitio alienationis facta à iure per aduentum pacti.optimè facit l.legitima.& ibi Bar.ff.de pact.vbi dispositio legis recipit fomentum & fortitudinem à pacto.voluit Barto.in l.non possibile.ff.de pact.facit,quia duo vincula magis stringunt.c.1.de treu.& pac.auth.itaq;.C.communia de succes. sed pro enucleatione huius dicti vide do.meum in prædallegato loco. & Moder.in d.l.filius familias.§.diui.

254 *Pœna.*

1 *Alienare prohibitus sub pœna sirẽ alienari prohibitam det pignori,an & quando in pœnam incidat?*

1 PRohitus alienare sub certa pœna aliquam rem, si dat illam pignori pro eodem bono,seu pretio,quod æquiualet pignori,quia si pignus venderetur non valeret plus,tũc non videtur pignori exposita,sed verè vendita & alienata & per consequens iste pignorans incidit in pœnam, iste est casus singu.de quo ibi factum Nic.de Neapol.in l.qui habebat.ff.de leg.3.Rõ,quia tunc non est spes luitionis pignoris.bellissima fuit doctrina Gul.de Cu.in l.mamumissiones.ff.de iust.& iu.quam ibi refert & sequitur Bal.idem dixit Bal.in l.voluntas.C.de fideic. & in l.fi.C.de reb.alie.nõ alie.& in c.1.§.vel libellario in tit.qui.mo. feu.amit.alias regulariter prohibitus alienare,si rem illam pignorat,non incidit in pœnam.vt nõ.in dictis iuribus.& do.meus in repe.c.Raynaldus.de testa.in Ioannina in 46.chart. Et an prohibitus alienare prohibeatur pignorare.vide plenè per do. meum in repe.rubricæ,de rebus eccl.non alie. & Bar. in l. in quorũ.ff.de pigno.& do.Abb.in c.fi.de feu.& in ca.1.de pign.& in c.quod quibusdam.de fideiuſ.vbi de hoc, & ibi per do.meum.

255 *Pactum.* II.

1 *Pactum quod pater cadat à feudo propter feloniam filij, non valet tanquam iniustum.*

1 PActum non valet qꝙ pater cadat à feudo propter feloniam filij,est enim mandatũ iniustũ.ita dixit Bal.in l.1. C.de pœna iudi.qui malè iudi.& alle.in arg.d.l. paterfa.testamẽto.quã dicit esse sing.& gl.in c.Raynutius.de test. in verbo, addicens,quæ dicit, qꝙ licet hæres teneatur parere mandato testatoris,non tũ tenetur parere, si mandatum, est iniustũ.quam gl.nõ tradas obliuioni.optimè facit l.quidã in suo.ff.de cõdi.insti.do.meus do.And.in repe.c. Raynaldus.de testa.in Ioannina,alle.gl.in l.nõ videntur.§. qui iussu.ff.de reg.iu.quæ dicit, qꝙ iurans obedire mãdato potestatis,intelligitur si mandatũ est iustũ. nã vbi vnicũ verbũ se habet ad bonum & ad malũ,quia est æquiuocũ, capitur in bonũ & non in malũ.ita dixit Bal.per illã gl.in l.ti ad excludendã.C.de iureiu.& adducit do.meus gl.in l.1.§.fi. ff.de his qui sunt sui, vel alie.iur.quæ voluit, qꝙ iurans seruare statuta populi,intelligitur si sint iusta,alias secus,quã gl.ibi Nic.de Neap.refert &m quosdam reputari singularẽ & in iure peregrinã,sed ipse dicit se allegare sociã in l.eos. C.de vsu.do.meus in d.c.Raynaldus adducit glo.in c.1.qꝙ me.cau.& illam gl.ponderat do.Ab.& alle.do. meus gl.in c.cũ iuramento.de homi.& in c.tuas.de vsu.& in c.ne dei. de simo.& in c.ad hæc.2.de appel.& in c.ex parte.de accus. & in c.ex tenore.de sen.excom.& in c.ad aures.de temp.ordi.& in c.ego N.de iureiur.& in c.veniẽs,& in c.quemadmodũ.& in ca.quintauallis.e.tit.& in c.nerui.13.dist. & in c.2.de maio.& obe.& in c.3.de accus.& quod voluit Inn. in c.dilecti filij.de maio.& obe.vbi dicit quod si episcopus iure

iuret seruare consuetudines; quas hactenus superiores episcopi obseruauerunt,qꝙ veniunt consuetudines laudabiles & honestæ.ita residet do.meus do.And.in prædallega.loco.Ego adduco gl.in ca.intimauit.de testib. & tex.celebrẽ in c.1.de iureiur.li.6.tex.in c.Iulianus.& in c.nõ semper.c. si do.c.qui resistit.11.q.3.vbi nõ est parendum superiori cũ peccato & offensa Dei,facit quod pulchrè dixit Inno.in c. inquisitioni.de senten.excom.& in c.quanto.de consuetu. & vtrobique videas do.Abb.& do.meum in d.ca. quanto. Et ex istis omnibus concludo,qꝙ iurans obedire seu quite netur alicui parere,intelligitur in honestis & licitis,alias secus.

ADDITIO.

Adde quæ eleganter scribit Didac.Couarru.in d.ca.Raynaldus.nu.6.& nu.7.extra de testamen. Gab.Sar.

256 *Pœna.* XIII.

1 *Pœna in foro conscientiæ non exigitur.*

1 IN foro conscientiæ non exigitur pœna.glo.est celebris, in c.fraternitas.12.q.de qua fecit festum domi. Abb.in c. Raynaldus.de testa.& in ca.1.de constit.& in c.si egressus. de iniur.& in c.quib.plerique.de immuni.eccl. & in c.audiuimus.de simo.& in alijs locis. facit quod voluit ipse in c. de custod.eucha.& facit quod habetur in c.sicut.3.de iure iur.& ibi Bal.dicit,quod censura ecclesiastica non curat de pœnis ciuilibus, sed de iuris restitutione.& alleg.gl. in d. c.fraternitas.& illam gl.pro sing.allegauit do.Ant. de But. in d.c.quia plerique.& in c.1.de do.& contu.& in c.1.de rescri.Lud.Ro.in rub.ff.de acqui.hær. Pe.de Anch.in ca.1.de consti.li.6.vbi dixit,quod ius competens ad vindictã,non habet locũ de iure canonico. & allegat d.glo.c.fraternitas Bal.in l.post desertionem.C. de fur.quod fur non tenetur in foro conscientiæ,nisi ad restitutionem rei furtiuæ.& alleg gl.d.c.fraternitas,eandem gl.allegauit Bal.in l.iubemus §.sanè.C.de sacrosan.ecc.& in auth.ad hæc.C.de vsur.& in l.id quod pauperibus.C.de epis.& cler.licet do.meus aliter fuerit interpretatus.tex.& gl.d.c.fraternitas.in repet.d.ca. Raynaldus.in Ioannina.tamen communiter solet allegari gl.d.c.fraternitas.ad id quod dictum est,aliter nunc nõ examino.Et quæ sit ratio,vide do.Abb.in d.c. Raynaldus. & in d.c.1.de consti.egó adduco Ludo.Ro.in repe.rub. de arbi.in fi.verbis,vbi alleg.gl.sing.in d.c.fraternitas. quam secundum eum facit sing.Bald.in extractis gl.decreti, dicẽs pœnas dupli vel quadrupli,ob furtũ à iure ciuili inductas iure canonico minimè peti posse.Idem dixit in d.c. sicut. vbi tex.dicit,vt occupata restituat.non dicit pœnam quadrupli reddat.& vide Abb.in rubr.de appel.in fi. vbi alleg. d.glo.& in c.tua.de vsur.in fi.& Abb.post Goffr.& doc.in c.dilecti p Goffr.gl.fi.ibi quæ allegat illum te.de arb.Et limita d.gl.procedere in pœna imponenda per iudicem, secus qñ pœna cõmittitur ipso facto,per l.commissa. publi. secundum Abb.in d.c.dilecti.

ADDITIO.

Adde Cagnol.in l.quodà quoquam. nu.5.ff.de regulis iuris. & eundem Corset.suprà sing.125.in verb.Forum conscietię. Gab.Saray.

157 *Pœna.* XIII.

1 *Pœna æris & personæ,importat mortem,publicationem bonorum.limita vt ibi.*

1 IVdex potest comminari sub pœna æris & personę,quę pœna importat mortem, & publicationem bonorum. gl.est sing.in authen.de armis.de fi.de qua glo. exclamauit Ange.pro singu.in consi.suo 217. nam quidam patronus nauis obliguit se cuidam mercatori, vt apportaret cum naui illam certam summam frumenti ad portum Pisarum, deinde accepit mandatum à rege Aragonum patronus illius nauis, quod sub pœna æris & personæ deberet præsentare se, cum naui coram maiestate sua apud Barcellonam, qui timens incurrere indignationem regiam,paruit,agebatur ad interesse, & ad pœnam per illum mercatorem contra patronum nauis.bellissimè Angel.ex cusauit eum,vt in d.cõsilio videri potest.refert & sequitur do.meus do.And.in repet.c.Raynaldus.vide eundem Ange.pro illa glo.in l.nullus.C.vt inscio principe.& etiã Bal. in c.2.de maio.& obed.vbi illam gl.reputat sing,quod non. quia quotidianum,& sæpenumero in facto euenit,& corã legato Bononiæ in facto obtinui,& lucratus sum quatuor aureos existẽs scholaris Bononię.Limita,nisi curia haberet certum & determinatũ stylum circa puniẽdum contumacem, puta, quia esset de stylo,vt sub pœna 10.librarũ teneretur cõparere coram iudice,& iudex spreto illo stylo misit cedulam citatoriam ꝓ causa ciuili, vt citatus compareret sub pœna æris & personæ, & citatus spreuit illud mandatum,& nõ cõparuit,quod est excusatus.te.est multum sing.in l.fina.C.de cano. præstatio.lib.10.ita pulchrè voluit ibi Ange.

258 *Patronus.* II.

1 *Patronatus ius probatur per antiquam possessionem.*

1 PEr antiquam possessionem nobiles laici probant se habere ius patronus ecclesiarum, licet non habeant titulum.ita dixit singul.Bald.in l.cum super.C.de rei vend.refert & sequitur dom.meus in repe.rubr.de causa possess.& proprie.

ADDITIO.

De hoc vide latè per Dida. Couar.in pract.q.c.36.numer.6 ver.4. Gab.Sar.

259 *Possessio.*

1 *Possidens præsumitur possidere ex titulo præcedenti,& ab eodem.*

1 VBi quis possidet,præsumitur possidere ex titulo precedenti,& ab eodem.gl.sing.in l.quidam.ff.de rei vẽ. de qua fecit festum ibi Ang.sequitur illam gl.Bart.in l.nõ solum.ff.de vsuca.refert & sequitur do.meus in repe.rub. de cau.possess.& proprie,& not.casum d.l.non solum.esse singula.secundum Bartol. ibi Item ibi dicit, quod interruptio præscriptionis non interrumpit effectum præcedentis tituli veri.vt in l.si is qui pro emptore.§.si quis bona.cum gl.& l.eum qui ædes.§.fi.ff.co. sed bene interrumpit effectum præscriptionis precedentis tituli putatiui.qꝙ dicit esse notabile & sing.ibi.

ADDITIO.

Vide Nicol.Boer.decisio.77.nu.3.& Ale.consi.133.viso processu.col.2.ver.obstat.nu.3.volu.1.Cyn.in l.pen.C.de prescrip.longi temporis.Bal.Instit.de vsucap.in princi. col.1. Pau.de Castro.consi.51.col.2.do.meus Alciat.de præsumptio.reg.2.præsumptio.22. Ale. in l.quis ex argentarijs. §. fi.ff.de edendo.Aret.consi.120.& dixit in annota.ad Mæth. sing.116. Gab.Sar.

260 *Probatio possessionis.*

1 *Possessionis extremis probatis, præsumuntur probata media. vnde sufficit probare principium,& finem, vt medio tempore quis possedisse præsumatur.*

1 PRobatis extremis possessionis præsumũtur probata media possessionis. vnde sufficit probare principium possessionis, & finem,quo casu præsumitur quis medio tempore possedisse. ista est gl. valde sing.quam communiter sequuntur doc.in c.volumus.16.quæstio.4.ita dicit do. Abb.in ca.accedentibus.de priuileg. Bart.tamen prout refert do.Abb.in dicto c.accedentibus.dicit sufficere quod probetur principiũ possessionis, & allegetur possessio de præsentia.quia possessio semel posita præsumitur cõtinuata & durare.l.siue possidetis.C. de probat. Quis verius dixerit,vide omnino do.Abb.in d.ca.accedentibus.& dom. meum in repet.rub.de cau.pos.& proprie.in 7.char. & vide quod voluit gl.& do.Ant.in ca.cum ad sedem.de restit. spol.gl.dom.Anto.& alios in ca.accedens.de conuer.coniug.& in capit.ex parte.de rescrip.& in capit.olim.3.de restitu.spol.Bar.in l.si cut.§.superuacuum.ff.quib.mod.pig. vel hyp.fol.& in l.admonendi.ff.de iureiu.& in 1.constit C.& in l.ordinarij.C.de rei vendic.Per.de Anch.in c.fi.de

prescrip.vbi tenent,quod probata possessione principij & finis præsumuntur probata media.& vide Mathæum de Mathesila.in sing.116.

ADDITIO.

Adde quę latè dixi in annotationibus meis ad Matthæ.Mathe.sing.196.nota mirabilem doctrinam. Ga.Sar.

261 *Pena.* XIIII.

1 *Pœna vbicunque apponitur ipso iure à lege,debetur non solum in foro iudiciali,sed etiam in foro conscientiæ.*

1 VBicunque † pœna apponitur ipso iure à lege, debetur nō solum in foro iudiciali,sed etiam in foro consciētiæ,seu pœnitentiæ. istud assumptum probatur in c.2. de prescri.lib.6.hoc voluit do.Abb.in c.1.de constitutio. refert & sequitur dominus meus in repetitio.ca.Raynaldus de testa.circa fi.

262 *Pœna.* XV.

1 *Pœna fisco applicanda ob delictum in committendo consistēs, quando possit fisco auferri.*

1 LIcet pœna † applicāda fisco in delicto consistente in cōmittendo non possit auferri fisco, vt in l.transigere.C. de transact.per Bald.& in l.non omnes.§.rectè.ff. de furt. per Bar.tamen si venit illa ex delicto consistente in omittēdo,potest pacto priuatorum auferri fisco.gl.est sing. secundum Dy.in l.2.ff.ad Sylla.refert & sequitur do.And. in repetitio.d.c.Raynald.de testamen.& adduco tibi gl.in l.auxilium.ff.de minorib.quam Ange.reputat sing.in tract.de inuentario,quæ voluit,quod minor omittens facere inuentarium restituitur in integrum, ex quo illud delictum consistit in omittendo.bene facit gl.aurea in l.si mora.ff. soluto matrimonio.& vide quod voluit gl.in c.placuit.decimasexta quæstio.3.

ADDITIO.

Hoc latissimè prosequitur do.Andr.Tiraquel.in tract.de pœnis temperan.aut remitten.in 44.causa. numer.43.ver. ad hæc facit.Et dixi in annotationibus ad Mathes.singu.164. & ibi dictis adde dominum Petrum de Plaza Hispanum libro primo epitomes delictorum,capitulo.6.numero 42. Gabriel Sarayna.

263 *Præscriptio* IIII.

1 *Ecclesia potest agere ad emendationem damni contra prælatum,& eius hæredes,qui passus est rem ecclesiæ præscribi.*

1 NOta vnum † quotidianum,& menti tenendum, quod vbi prælatus passus est rem ecclesiæ præscribi,ecclesia poterit agere contra prælatum, seu eius hæredes ad emendationem damni.gl.est sing.in c.placuit.2. 6.q.3. quam reputauit singu.do.Abb.in c.1.de in integ.resti.facit tex.in l.qc quid.C.arbi.tute.aliam vidi in decretis,quam nunc non habeo menti.

264 *Princeps.* IIII.

1 *Principes non recognoscentes superiorem in temporalibus possunt exercere ea,quæ sunt reseruata Imperatori in signum specialis priuilegij.*

1 PRincipes † non recognoscentes superiorem in temporalibus saltē de facto,possunt exercere ea,quæ sunt reseruata Imperatori in signum specialis priuilegij, vt legitimare,famæ restituere,interponere authoritatem in arrogatione,& similia.hoc probat tex.singul. quem tenebis semper menti in c.per venerabilem.qui fil.sint legit.de quo tex.facit magnum festum ibi dom.Abbas.Ex quo infertur secūdum eum,quod ciuitates Italię,quæ hodie non recognoscunt superiorem in temporalibus, possunt exercere dicta iura. pro hoc vide quod notat Barto. in l.infamem.ff.de public. iudic.in l.prima.ff.de aqua pluuia arcenda.pro quo dicit domin.Abb.in dicto c.per venerabilem.esse ibi tex.apertum & de materia vide Marti.Lauden.in tracta.de princ. & domi.meum do.And.in suo solenni tracta.de præstantia Imperatoris & regum. vbi copiosè de hoc,ad quem tractatū te remitto.

265 *Præscriptio.* V.

1 *Principis iura reseruata in signum specialis priuilegij,quanto tempore præscribi possint?*

1 NOta † quod iura principi reseruata in signum specialis priuilegij possunt præscribi per tantum tempus,de cuius initio memoria non existit.te.est sing. & perpetuo mēti tenendus in c.super quibusdam.de verborum significa. quem tex.reputauit sing.& dicit se non alibi legisse ita clarè,dom.Abb.in dicto c.super quibusdam.vbi infert,quod domini inferiores, & ciuitates possunt præscribere potestatē legitimandi spurios,item restituendi famæ, creandi tabelliones,& similia, quę sunt reseruata principi,si subest tantum tempus,vt ibi.de quo in dicto c.super quibusdam.gl. tamen in c.vnico.de clerico ęgrotan.lib.6.prope principiū sentit oppositum. Sed primum dictum placet do.Abb.in dic.c.super quibusdam.intelligendo de consuetudine præscripta.Limita tamē hoc per vnum notabile dictum Bart. in l.si publicanus.§.vlt.ff.de publi.vbi dicit tantum tēpus requiri quando pręscribitur contra principem,secus si cōtra priuatum,qui acquisiuerit ista priuilegio,vel consuetudine,quod tunc non requiritur tātum tempus, sed sufficit tempus decem annorum cum titulo,vel 30.sine titulo. sicut dicitur in vsufructu præscribendo.l.fi.de præscrip. longi tempo.facit in simili glos.notabilis in c. ad audientiam. de pręscri.& c.dilectus.de capellis monachorum.

266 *Pia causa.* II.

1 *Ordinatio per viam constitutionis,vel consuetudinis à municipibus facta,de distribuendo aliquid annuatim ad pias causas iure eleemosynæ,non potest per eosdem tolli.*

1 ORdinatio † per viam constitutionis vel consuetudinis per municipium facta de annuatim distribuendo aliquid ad pias causas iure eleemosynæ,non potest per idem municipium tolli.tex.est notabilis,vnde hoc sumpsit Barto.in l.priuilegia.C.de sacrosanct. eccle.si.sed est melior casus in c.ad apostolicam.de simo.secundum Ludo.Rom.in repet.authē.similiter.in 8.col.C.ad legem Falci. Et vide quod idem determinat Io.And.in tit.de instru.edi.§.nunc vero aliqua.ad fi.Tu vide de hoc,quod voluit do.Abb.in d.c. ad apostolicam. vbi dicit illum tex.esse menti tenendum secundū vnam lecturā,quæ ponitur in pri.gl.fi.illius ca.quę est notabilis & singularis,& non probatur alibi secundum eum,nisi ibi,vt intelligatur de consuetudine, per quam laici consueuerunt liberaliter offerre ecclesijs aliqua temporalia,quando percipiebant sacramenta.idem voluit gl. per dictum c.ad apostolicam.in c.sua.eod.tit.& de materia vide ibi Consiculum meum do. Ab.vbi plenissimè & pulchrè loquitur,vt sui moris est.

167 *Præscriptio.* VI.

1 *Præscriptio non valet contra supremam potestatem Papæ.*

1 COntra † supremam potestatem Papæ,nulla valet præscriptio.dictum est Inno.in ca.bonę.2.de postul.prælat.quod pro notabili alleg.do.Ab.in c.2.de cler.non resid. Idem dicit do.meus do.Troylus de Malui. in eius priuilegio habente hanc clausulam, si secus factum fuerit,sit irritum & inane.nā contra talē priuilegium nō poterit præscribi.dictū est Bald.singulare secundū eum in l.si solennibus. in fi.C.de fide instrumen.& hoc audiui viua voce.

268 *Priuilegium.* III.

1 *Priuilegium immunitatis à solutione vectigalium alicui concessum,an amittatur,si postea per tres annos vectigalia ab eo fuerint soluta?*

1 IAnuenses † & Pisani habuerūt priuilegium immunitatis à solutione vectigalium eis concessum à rege Apulię, & soluerunt per tres annos post priuilegium concessum, fuit

fuit dubitatum,an propter hoc amiserint priuilegium illud,& teneantur soluere in futurum? Deciditur quod nō, quia ille actus recipit iterationem,vnde sequitur spaciū, triginta vel quadraginta annorum.iuxta not.in c.accedentibus.de pręscrip.ita singulariter And.de Barulo.in l.2.C. de his,qui ex maio.pecu.suscep.lib.10.vbi dicit hoc de facto se vidisse terminari.refert & sequitur dominus & præceptor meus do.And.in commento c.cum accessissent.in 22.col.de constitu.& addit etiam ibi And.de Barulo,quod si habet immunitatem à datijs,& à collectis,si describatur in libro communis,vt soluat vna cum alijs,& non Appellet infra tempus debitum postquam hoc sciuit,non poterit postea se iuuare ex priuilegio suæ immunitatis.l.1.§. si quis tutor.ff.quando apppellā.sit.& casum illius legis dicit singulariter esse peregrinum,& communiter ignorari. refert & sequit. do. meus in dicto c.cum accessissent.

ADDITIO.

De hoc vide Guido.Pap.decisio.Grationo po.388.Sed quid. Gabriel.Saray.

DE LITERA Q.

269 *Qualitas.*

1 *Qualitas si in aliquo requiratur,iuri non est satisfactum, si illud sine ea qualitate interueniat.*

1 VBi requiritur † certum quid cum aliqua qualitate,non est satisfactum iuri, si interueniat illud sine qualitate. gl.est cōmuniter reputata sing.& vnica, in ca.significasti. 33.quæstio.5.quam ad hoc dicit esse menti tenēdam do. Abb.in c.Abbas.quod metus causa facit c.Pisanis.de restitutio.spolia.& c.statutum.iuncto c.licet canon.de elect. lib.6.Vide quod voluit,cōsuluit,& disputauit Iac.de Arē. quem refert & sequitur Cy.& Bald.in l.2.C.de probatio. Bar.in l.denuntiasse.§.quid tamē.ff.de adulter.& in cōsi. 10.incip.accusatio fuit instituta.Guliel.de Cun.& ibi Bar. in l.quod ergo.§.pœna grauio.ff. de his qui no.infami.Pet.de Anc.& alij scribentes,in c.significasti.de adulte.& in c.qa propter.de elect.Lud.Rom.consi.166.consi.108.egregiè facit tex.in c.vbi periculum.§.cæterum. de elect.lib.6.& vide quod voluit do.Abb.& do.meus in c.licet causam.de probatio.& vide do.meum in quodā suo solenni consilio incip.viso puncto & facti serie processu,ac bulla obseruāde memoriæ Papę Martini,quod concessio dictæ emphyteusis &c.& vide do,Abb.in c.examinata.de iud.in tertia col.vbi refert Cy.in dict.l.2.& vide eundem do.Abb.in c. 1.de regula. Vide gl.fi.in l.non solum.§.sciendum.ff.de noui operis nūtia.iuncto tex.& ibi Bart.& docto.tex.in l. fi.C.an seruus ex facto suo.& ibi Bal.& Salic.gl. penul.in c.venerabilibus.de sententen.excommu.lib.6.Bar.in l.libellorum.in princi.ff.de accusatio.in 5.col.in ver.circa tempus. & per Bar.in l.si is qui.§.fin.ff.de iure fisci.Bal.in l.si quis non dicā rapere.C.de episco.& cleri.circa 3.vel 4.col. dū, refert dictum Ioan.And.in c.1.de homic.li.6.Inn.& Bar. in l.1.in princ.per illum tex.ff.ne quid in flumin.publi.gl. in clemen.fi.in ver.reatum.de rescrip.quam alleg. Bart.in dicto §.sciendum.& Bal.in l.post dotem.ff. soluto matri. & ibi per Imol.& vide Ab.in c.de his in fi.de accusatio.Facit quod no.in simili gl.in ca.vt circa.de electio.lib.6.quæ dicit quod si ad actum requiritur iuramentum cum tactu scripturæ,si pręstatur iuramentum sine tactura.nō est satisfactum constitutioni seu dispositioni,licet in veritate sit iuratū sine tactura.& vide quod voluit gl.in clemen.1. versi.corporaliter à se tacta.de hæreticis.

ADDITIO.

Sed quid si aliqua qualitas in actione,vel accusatione posita, probata non fuerit,an sententia absolutoria,vel condēnatoria sequi debeat,latē ponit Guid.Pap.decis.Grationop. 553.si quis accusetur. Gab.Sar.

270 *Querela.* I.

1 *Querela an verificetur tam in causa criminali,quam ciuili Et quid de verbo actionis,& de verbo accuso.*

1 QVerela † non tantum verificatur in causa ciuili,vt in c.querelam.de procurato.& in c.querelam.de iureiurando.tamen verificatur in causa criminali.gl.est communiter reputata sing.in c.Maximianus in versi.querelam.80.distin. quam ad hoc reputauit sing.dom.meus in c.dilecti.de iu. in quarta col.circa princ.pro qua dicit fore casum in indiuiduo.in c.cum contingat.de foro competen.idem dicit in d.c.dilecti.de verbo actionis,quod verbum actio verificatur tam in causa ciuili, vt Institu.de actio.in princi.quā in criminali,vt in l.3.ff.de sepul.violat.cum simi.& refert hoc voluisse Lud.Ro.in l.viro atque vxore.ff.soluto matrimo.quod si constituo procuratorem ad agendum, poterit accusare quia sub verbo,actio,comprehenditur accusatio.Idem voluit do.meus in c.1.in verbo actionibus.de constitu.Idem dico de verbo,Accuso, quod verificatur, tam in causa ciuili quam in causa criminali gl.& doc.& ibi Moder.in l.viro atque vxore.præallegata.do.meus in cap. tuæ.de procurat.Io.And.& alii in c.cum in tua.de testi.& ibidem do.Abb.in c.literis.de præsumptio.Et Conclude quod licet verbum actio,proprie importet causam ciuilem, vt Institu.de actio.in princip.& verbum accuso criminalē, vt no.in dicto c.cum in tua.& ff.& C.de accusatio per totum tamen attendi debet materia subiecta,arg.l.si vno.ff. loca.cum simi.& vide quod voluit Io.de Fantu.de verbo accuso,in c.1.versi.accusare.11.quæstio.1.

271 *Querela.* II.

1 *Appellari quo casu non potest,an possit querelari,& quid cōtra?& quid iuris sit de supplicatione?*

1 VBi sumus † in casu,in quo non potest appellari, poterit querelari.sing.est gl.secundum dom.Cardi.ibi, in c.querelam.de procurato.cum querela sit actus citerior appellatione,vt dixit ibi gl.quam do.Abb.ibi dicit esse notādam propter statuta prouidentia contra querelātē in certis causis.vt non extendatur ad legitimè appellantem, cū sint stricti iuris.l.quicquid adstringendæ.ff. de verborum obliga.l.3.2.hæc autem verba.ff.de nego.gest.& ibi Bart. c.in nostra.de iniur.& dam.dato.Idem dic econtra eadē ratione.& ad hoc adduco ego celebrem tex.in c.concertationi.de apdel.lib.6.vbi si grauamen non pōt reuocari per remedium appellationis propter lapsum decennij, poterit tamen reuocari per alia iuris remedia.& illum tex.allegant scribentes,& do.Cardi.in cle.constitutionem.§.insuper.de electio.l.fi.§.illud.C.de tem.appellationum vbi est casus,quod à negligentia iudicis non appellatur,sed querelatur.ibi in versi.tarditatem iudicis in querelam inducere.& hoc voluit ibi Bal.& hoc teneas in practica.Itē dic, quod prohibita appellatione non prohibetur supplicatio tex.in l.vnica.C.de senten.præfect.prętorio.& tex.in l.prefecti prętorio.ff.de mino.iuncta l.si quis aduersus.C.de preci.imperato.offer.& gl.ordi.in c.ex literis.in versi. supplicauit de in integ.restitutio.Et an in casibus,in quibus sit, prohibita appellatio,sit prohibita supplicatio.Bar.in leg. vna.C.ne liceat in vna eadēque causa tertio prouo. tenuit quod sic.idem voluit Bal.in l.fi.C.de edicto diui Adria. tollen.& Io.de Imo.in c.ex literis.præallegato.vbi reprehendit do.Anto.tenentem ibi contrarium eius,quod voluit Bar.in d.l.vnica.& quod do.Ant.sequitur do. Abb.in c.tum ex literis.de in integrum restitutio.vbi ex illo tex. colligit,quod licet non possit tertio prouocari, poterit tertio supplicari.dom.meus do.And. nouorum repertor dicit in dicto c.tum ex literis,quod Bar.& Ioan.de Imol. rectius loquutur,quam do Ant.& do.Abb.& non solum non licet tertio supplicare,imò nec secundo. & allegat tex.celebrem in dicta l.si quis aduersus,qui hoc optimè probat.Non obstat d.c.tum ex literis.quia iudicio meo pōt taliter responderi,vt procedat in principe admittente illā supplicationem ex sola benignitate,& non secundum rigorem iuris.nam ex solo rigore iuris processit, vt tertio non

non posſit appellari.cum ergo princeps ſit ſupra ius.capi. propoſuit.de conceſ.præbend.& ex ſola voluntate poſsit diſpenſare contra ius poſitiuum,vt voluit Innocen.in ca. cum ad monaſterium,de ſtatu monach.quẽ refert & ſequitur do.Ant.in c.2.de conſtitu. & do. Abb.in dicto cap.tũ ex literis.& in c.de multa.de præbend.ergo poterit contra ius diſpenſare ſupplicationem admittendo.arg.d.c.i.p poſuit.& iſto modo procedat opinio do.Abb.& do.Anto. alias procedit doctrina Bar.& ſequacium. Vel aliter iudicio meo,vt ille tex.non loquatur in ſupplicatione,cũ tex. rotundum habeamus quod non poſsit iterum ſupplicari. in d.l.ſi quis aduerſus. Tene tamen primam reſponſionẽ, & concorda doctor.prout dixi.Et pro primo dicto ſi vis tenere contrarium diſputando,& conferendo,vide dom. meum in c.1.de offic.lega.vbi plene diſputauit, an prohibita appellatione videatur eſſe prohibita querela,vide eũ ibi in additione. In practica tamen non recedas à communi opinione gl.& doctorum.Adde doct.& ibi Gemin. in c.Roma.in primo reſponſo.de appella.lib.6.ad quæſtio. an epiſcopus poſsit adiri ſine ſuo officiali per viam ſupplicationis.& vide Barba.in c.ex literis.de in integrum reſtitutio.tex.& ibi Pau.& doc.in cle.conſtitutionem.§.inſuper.de electio.Et vide Pau.de Caſt.in l.fi.in ver.miſſus. ibi nec poteſt appellare.C.de edicto diui Adriã.tollen.& Alex.in conſi.92.incip.in cauſa domini Bartholomæi.in prima col.in 4.vol.vbi vult,quod ſtatutum tollens appellationem,non intelligitur tollere querelã.allegat Bal. & Sa. in d.l.fi.& vide Pau.de Leaza.in cle.1.de ſequeſt.poſſeſ.gl. Inno.& doct.in dic.c.ex literis.in ver.ſupplicauit.& Abb. in d.c.querelam.& plene per Imol.in l.ex conſenſu,§. fin. in penul.& vltima col.ff.de appellatio.& in l.1.§.fi. in 20. col.ff.à quibus appellare non licet & per Sal.in l.fi.circa vltimam col.C.de ſenten.& per Ang.in l.1.C.de ſenten.prefecti prætor.& Butr.in c.paſtoralis.de appel.in not. dixi plene in c.1.de offr delega.

ADDITIO.

Idem latè tradit Dydac. Couar.in pract.quæſtio.cap.9. nu.2.verſi.querela vero dicitur.& per Hippo.de Marſi.in pract.crimi.in §.oportunè.nu.52.& ſequen. Gab.Sar.

272 *Quaſi contractus.*

ũ *Statutum tranſiens in quaſi contractum cum ſubdito poteſt à ſuperiore exiſtã cauſa reuocari.*

1 SVperior ex iuſta cauſa poteſt reuocare ſtatutum tranſiens in quaſi contractum cum ſubdito.iſtud ſing.dixit Innocen.in c.in noſtra.de iniur.refert & ſequitur do.me in c.at ſi clerici.§.de adulter.in 22.col.de iudi.licet ſecundũ,eũ aliqui reprobent illud dictum,tamẽ eſt pura veritas pro quo dicto allegat te.valde ſing.Titius.ff.de obſequiis à lib.patro.præſt.& de materia vide in c.nouit.de iudicijs & Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure.& in l.penult. ff.de decret.ab ordin.facien.& in l.eos qui.ff.de vacat.& excuſa.mune.& in l.priuilegia.C.de ſacroſanct. eccleſi.& Bal.in l.qui ſe patris.C.vnde libe.& in l.ſi cum mihi.ff.de dolo.& in l.non nuptæ.ff.de ſenato.& in l.digna vox.C. de leg.faciunt ea quæ habentur in c.quæ in eccleſiarum. de conſtitu.& in l.1.C.ſi contra ius vel vti.publi. & vide plenè per dominũ meum in dicto c.nouit.in 18.char. vbi pro hoc dicto Innoc.allegauit te.in d.l.Titius. pro valde ſing.& vide eundem dom.meum.in c.1.de conſti.vbi de materia.& illum te.d.l.Titius.reputauit vnicum & ſin.ad hoc Lu.Ro.alibi,ad pſens nõ habeo mẽti,q̃ ſingular.no.

273 *Quadrageſima.*

1 *Pœnitentia trium quadrageſimarum,ſi à canone imponatur an intelligatur de quadrageſimis triũ annorum?*

1 VBi aliqua lex vel canon imponit pœnitentiam triũ quadrageſimarum,an intelligatur de quadrageſimis trium annorum?dic quod non,ſed intelligetur de tribus quadrageſimis vnius anni.Prima erit ante feſtum natalis, alia ante paſcha,tertia ante feſtum ſancti Ioan.Baptiſt. gl. habes notabilem in c.ſi quis compulſus.22.q.5.quam ſequitur ibi Archidia.& iſtam gl.didici ab eximio iuris pontificii doctore,& ſacrorum Canonum patre dõmino,& præceptore meo de mane domino Io.de Sali.& tene mẽti illam gl.ad hoc.Sed ego dubito,an illa gl.dicat verum, primo,quia nullum ius,nec legem allegat probans,ſeu probantem hoc,& per conſequens erubeſcimus cum ſine lege loquimur l.illam.C.de collatio. in authen.de triente & ſemiſſe §.conſideremus.c.1.ne ſede vacan.cum ſimi. Itẽ licet authoritas Io.Theutonici ſit magna,tamẽ creditur doctori,in quantum mouet ſe ratione,vt eſt bonus tex.in c.ego ſolus.9.diſtin. Ego diſputationis gratia dicerem, q̃ vbi lex facit mẽtionem de quadrageſima,debet intelligi tale verbum in potiori ſuo ſignificatu.arg.l.1.§.qui in peritũ.ff.ſi ager vectigalis vel emphyt.peta.l.1.§.ſi is qui, nauem.ff.de exercito.l.3.§.hæc autem.verba.ff. de negoget,cum ſimi.Cum ergo quadrageſima,propriè dicatur quadrageſima ante paſcha.de conſec.diſt.5.c.quadrageſima.ergo de ea debet intelligi.Item vbi lex non dicit, nec nos dicere debemus.l.ſi ſeruum.§.non dixit prætor.ff.de acquir-hæred.facit quod voluit Bal.in c.venerabilem.de elect.& in c.Rodulphus.de reſcrip.& in c.ſi de probatio. Cum ergo iure cautum non ſit,quod tres quadrageſimæ impoſite pro pœnitentia ita interpretentur,ergo nec nos dicamus.Ego tamen in facto non recederem à gl.d.c.ſi qs compulſus.& per eam intellige & expone te.in c.accuſaſti.de accuſatio.in ver.p tres debes quadrageſimas pœnit.

DE LITERA R.

274 *Res.*

1 *Homo venit appellatione rei largo ſumpto vocabulo. Et appellatione propriorum bonorum veniunt ſubditi.*

1 APpellatione rei largo ſumpto vocabulo venit homo, tex.eſt iudicio meo melior de iure.in l.omnia.§.fi.ff. de leg.2.& vide ibi Bal.& Ioan.de Imol.& vide Bal.in l.1. ff.de ſtatu hom.vbi idem tenet.& alleg.d.l.omnia.§.fi.& l. fi.C.de verbo.ſignifi.& l.talem.§ fi.ff.de hæredi.inſtituen. vide Lu.Ro.conſi.247.in ſecundo dubio illius conſi.vbi conſuluit,quod appellatione propriorum bonorum veniũt ſubditi: vide dominum meum de hoc in c.2.de conſtitu. Adde Bar.in l.licet.C.de pact.vbi dixit per illum tex. quod ſi bona relinquuntur ſub appellatione rerum,cõtinetur tota hæreditas,vbi & tibi res eius non obligar.l. fin.ff. de vſufru.l.qa ibi erat hæres vniuerſalis,& in d.l.licet nõ.

275 *Religio.*

1 *Religionem ingreſſus,& profeſſus,bona ſua in monaſterium non transfert,quando religioſorum dolo,vt eius bona lucrarentur,ad profeſsionem faciendam fuit inductus.*

1 SI aliqui religioſi dolo inducant aliquem ad religionẽ, vt lucrentur bona ſua,ſi ille ſic inductus facit profeſsionem,tenet profeſsio,ſed bona non veniunt ad monaſterium,& hoc in odium ipſorum,quia non propter Deum ſed propter bona temporalia induxerunt illum ad monaſteriũ,ſiue religionẽ.te.eſt fin.et alibi nõ repert'in c.cõſtituit.20.q.3.& illũ tex.reputauit fin.do.Abb.in pleriſque locis,& maximè in c.in præſentia.de probatio & in c.præterea.de offi.deleg.& in c.cum dilectus.de his quæ vi metuſue cauſa fiunt.Et licet quidam dicet,quod ille tex. hoc non probat,quia loquitur in Epiſcopis,& Abbatibus tondentibus aliquos per circũuẽtionem, vt habeant eorũ bona,tamen ſi ſubtiliter ponderetur,probat dictum Abbatis iuncta gl.quia ad hoc tondebant,vt intrarent monaſterium.patet,quia ſi aliter diceretur,non faceret ad quæſtionem illius cauſæ,quod non eſt dicendum.arg.l.Imperatores.ff.de in diem adiect.Et quod tondebantur,vt profiterentur,& eſſent monachi,facit optime tex.iuncta glo. in c.1.de regula.& in capitulo ſecundo eodem titulo.

Relatio

276 *Relatio.*

1 *Relatum ad aliud intelligitur ſecundum id ad quod refertur & habetur,ac ſi fuiſſet expreſſum.*

1 SI quis in ſupplicatione,vel aliqua ſcriptura refert ſe ad aliqua inſtrumenta,&.acta pro veriori expreſsione cõtentorum,illa habentur ac ſi fuiſſent expreſſa.caſus elegãs eſt de hoc ſecundum Ang.ibi,in l.omnes.in ver.tanquam ſuper ſingulis.C.de quadrien. præſcrip.facit l.ſi duo.ff.de adminiſtratio.tutor.& quod not.in authen.ſi quis ſn aliquo documento.C.de edendo.& in c.1.de probatio.nam id quod ad aliud refert,intelligitur ſecundũ id ad quod refertur,& ſit relatio.ita dixit Bald.poſt Iac.Butr.in authen. ſacramenta puberum.C. ſi aduerſus vendi.relatio.in dubio cenſetur ſimplex.l.Iulianus refert.& ibi gl.ff.de hæredibus inſtituen. & Bal.in l.2.C.mandat.

277 *Re exigente.*

1 *Clauſula,Re exigente,quomodo exponatur.*

1 STatuto cauetur,quod teſtamentum valeat cum ſex teſtibus,& re exigente valeat cum quinque. No.per illa verba,re exigente.quod ſi teſtator reperiretur eſſe adeo, in extremis quod impoſsibilis fuiſſet conuocatio ſex teſtium,quod valeret cum quinque propter æquitatem.nã, illa verba,re exigente,exponuntur,id eſt,æquitate ſuadente,id eſt,dictante.ita dixit gl.no.in l.1.in verbo,re exigente.C.de in ius vocando.quam ad hoc ponderauit quidam doctor Moder. Bononienſis,ſcilicet domin. Vincen.de Palleotis.

278 *Robore ſuo.*

1 *Clauſula,in ſuo robore duratura,non tribuit robur nouum.*

1 VErba,in ſuo robore duratura,non tribuũt,nec dant robur nouum.ita dixit Ang.in l.omnes.in verſi.ſuo robore.C.de præſcrip.30. annorum. vbi allegat.l.ſcripturas.C.qui pot.in pig.habe.& authenti.quas actiones.C. de ſacroſanct.eccle.& in corpore vnde ſumitur.& dicit hoc, eſſe vtile pro ſtatutis,& contractibus.& vide eundem An. in l.fi.§.fin.alias in princ.C.de tempor.appellatio.vbi dicit ſe audiuiſſe Iac.Butr.dixiſſe,quod talia verba in ſtatuto.nullam vim conferunt,niſi ſtatutum fuiſſet abrogatum quia tunc illa verba tollerent abrogationẽ. & dicit de facto ſe infinitis vicibus practicaſſe,vide de hoc Bal.& do. meum in commento c.cum acceſsiſſent.in verbo,in ſuo robore.de conſtitui.& vide Richar.& Bartho.de Salic.in l.legem.C.de pactis.vbi dant hanc doctrinam.& vide dominum meum in commento c.intelleximus.de iudic.& in c.1.de pact.vbi optime facit tex.ille ſecundum dominum meum ibi,& Richar.& Bart.Sali.in dicta l.legem.

279 *Remiſsio.*

1 *Remiſsio in criminalibus quando locum habeat:*

1 ALiquis fecit furtum Bononiæ,& acceſsit in Sicilia,vt impuniatur,non habet locum remiſsio. ita incidenter, dixit Bal.in l.ſi abducta.C.de furt.vt ibi plenè per eum. refert & ſequitur do.meus in c.1.de rap.tu vide Sali.in authen.ſi vero criminis.C.ad legem Iul.de adulter.& in l.1. C.vbi de crimi.agi oportet.vbi dicit,quod Dyn.tenet ibi quod remiſsio eſt fienda ad locum delicti,antequã iudex domicilij condẽnet eum, alias ſecus.& mouetur per l.relegatorum.§.interdicere.ff.de interdict.& relegat.quod, not.Et vide notata in c.poſtulaſti & ibi per Per.de Anc.in repeti.de foro compe.& in ſi.eo.ti.& in cle.paſtoralis.de re iud.& in authen.qua in prouincia.C.vbi de crimin.agi opor.& in l.ſi cui.ff.de accuſa.

ADDITIO.

Adde Guid.Pap.deciſi.Gratianop.138.vbi tractat multa de remiſsione,& maxime,vtrum homicida deprehenſus in habitu clericali debeat remitti ad epiſcopum,& quot requirantur ad hoc vt remiſsio criminis de vno loco ad aliũ fiat tradit deciſi.202.in remiſsione.& ibi in additio.vbi plene materiam remiſsionis tractat.& deciſi.103.Cuius autem expẽſis fieri debeat iſta carcerati remiſsio, latè tradit do. Stephan.Aufrer.deciſi.Tholoſ.100.& per Hippoly.in practi.crimi.in §.opportune.num.32.& plene per Didac. Couaru.in practicis quæſtio.c.11.nu.4.in fi.ver.ſecundo illud eſt.& per totum.Et an quando de delictis agitur ciuiliter habeat locum remiſsio.vide deci.Tholo.319.G.S.

270 *Reſcriptum. I.*

1 *Reſcriptum apoſtolicum ab vno impetratum ſi mandet prouideri de primo beneficio vacaturo in diœceſi Bononienſi, an hic præferatur alij qui impetrauit aliud reſcriptum de primo beneficio vacaturo in eccleſia cathedrali ſi vacat beneficiũ in eccleſia cathedrali?*

1 QVidam impetrauit reſcriptum à ſede apoſtolica, in quo mandatur prouideri impetranti de primo beneficio vacaturo in diœceſi Bononienſi. quidam vero alter, impetrauit aliud reſcriptum, in quo mandatur prouideri impetranti de primo beneficio vacaturo in eccleſia cathedraliciuitatis Bononiæ.Contingit quod vacat beneficium in eccleſia cathedrali,quæſitum fuit quid iuris, an ſecundus debeat præferri primo? Et prima facie videtur dicẽdũ quod ſic,per regulam,generi per ſpeciem.de regul.iur.li.6.c.1.& c.paſtoralis.§.quoniam.c.Abbatem. de reſcrip.l. alimenta.§.baſilicę.ff.de ali.& cib.leg.l.ſanctio legum.ff. de pœnis.cum ſi.Tamen in facti cõtingentia apud Parmã exiſtens ſcholaris Bononiæ conſului,& tenui contrarium & in terminis adduxi celebrem theoricam Bar.in l.ſi dominus.ff.de le.1.vbi voluit hoc,motus ratione, quod vbi vtraque diſpoſitio ſolum venit verificãda in certa ſpecie, licet altera ſit magis generalis quo ad verba non habet locum illa regula,generi per ſpeciem. & optime facit d.l.ſi domino.leg.ſi hæres.ff.de op. leg. & pro illa theorica Bartol.adduco caſum iuncta gl.in c.ex parte.1.de offic.deleg.& illum textum.iuncta ſua glo.ad hoc ponderat ibi, do.Abb.& idem voluit in d.c.paſtoralis.§.quoniã.Ex quo ſume theoricam,quod licet diſpoſitio ſit generalis, ſi tñ non poteſt verificari ſub qualibet ſpecie contenta ſub illo genere,illa gratia dicitur ſpecialis,& non generalis.quod ſing.no.pro limitatione d.c.generi per ſpeciem.cum ſimi.

271 *Recuſatio.*

1 *Iudex poteſt recuſari à tertio comparente pro iure, & interesse ſuo cum cauſa.*

1 TErtius comparens pro intereſſe ſuo poteſt recuſare iudicem,ſi habet cauſam legitimam recuſandi eum. nam ex quo admittitur pro intereſſe ſuo,vt in c.veniens. 2.de teſtib.& in c.cum ſuper.de reſcrip.ergo debent audiri omnes defenſiones ſuę.arg.c.cum inter.de excep.ſing. eſt gl.quam do.Abb.dicit ſe neſcire alibi in c.cum ſuper. de offic.deleg.& illam glo.ſequitur ibi do.Andr.& domi. Cardinal.& dominus meus dominus Andræ. non tradas obliuioni,quia generoſum & ſtupendum dictum eſt.

282 *Reſcriptum. II.*

1 *Reſcriptum ſuper aliqua re ſi impetrari lege prohibeatur,vel ſit in eo ponatur clauſula,non obſtante lege,& quod iudex debeat admittere.*

1 ALiqua lex prohibet aliquod reſcriptum,ſeu priuilegium impetrari ſuper aliqua re,& prohibet iudices, admittere.Cautelam tibi do,ſi vis conſequi intẽtum tuũ, vt impetres reſcriptum,in quo inſeratur clauſula,non obſtante lege,quæ prohibet impetrari,vel concedi,& quod fiat mẽtio,quod iudex debeat admittere,quia ſi nulla mẽtio fieret de iudice,iudex poſſet dicere, fateor tuum reſcriptum valere,& te eſſe excuſatum pœna imperandi, ſed ego non poſſum admittere vel audire.iſte eſt tex.iudicio meo ſingularis & ibi Bart.in leg.nemine.C.de cano. fru.vr.Rom.lib.11.& vide no.per Cano.in capi.nonnulli.de reſcrip.& per Ioan.Andr.in capi.vnico.de exceſſ.præla.lib.6.in nouel.& per Bartol.& alios in leg.fin. C.ſi contra ius vel vti.publi.& in extrauagan.ad reprimendum.in verſic.legibus non obſtantibus.& aliquid per Bald.in leg. humanum.C.de legibus & plene per do.meum in dicto.

cap.

c.nonnulli.ad quem te remitto.& adduco tibi gloss.celebrem in l.omnes.C.de aqueduct.lib.11.vbi Barto.per illã gl.dicit,quod licet lex expresse prohibeat,quod rescriptũ principis concessum super tali negotio etiam ex certa sciẽtia non valeat ipso iure,tamen si princeps rescribit, & in rescripto dicit non obstãre tali lege, valet.do.meus dom. Alexan.de Imol.ibi, in additio.allegat glos.magistram in authen.de hæred.& fal.in gl.1.& doct.in dicta l.fi.& Bar. in d.extravagan.ad reprimendum.in verb.non obstantib. Bal.& doct.in l.sed & si quis.§.quæsitum ff.si quis cau.per Bar.& doct.in l.si quis in principio testamenti de lega.3.p Bal.in dicta l.humanum per Bal.& do.doct.in l.sancimus. C.de testamen.per Bal.& doct.in l.nemo potest.ff.de le. 1.& per Aretinum Institu.de actio.in §.in bonæ fidei.in finalib.verbis.& in l.si constat de appel.sed vide do. meum do. And.plenius in d.c.nonnulli.

ADDITIO.

Vide Hippoly.de Marsi.in practi.crimina.in §.quæritur.col. fi.nu.16. Gab.Sar.

283 Reuertantur.

1 *Verbũ,reuertantur,significat translationẽ dominij ipso iure.*

1 VErbum reuertantur,significat translationem dominij ipso iure tex.habes peregrinum quem ad hoc ponderat ibi Bart.in l.quisquis.in versic.reuertantur.C.de omni agro deser.lib.11.quod no.quia est vtile pro substitutionibus.de quo habes in l.si vnquam.C.de reuo.dona.& C. de inoffi.doti.l.si totas.& vide Bart.in l.Centurio.& ibi p Moder.ff.de vulg.& pupil.substi.

284 Rescriptum. III.

1 *Rescripta impetrata à potentibus existentibus in curia Romana,sunt ipso iure nulla,quãdo inferũt alicui iudiciũ.*

1 REscripta impetrata à potentibus existentibus in curia Romana,sunt ipso iure nulla,quando inferunt alicui præiudicium,istud probat.tex.optimus in argumentũ in l.1.C.de fund.limi.lib.11.in ver. quicquid vel potentia vniuscuiusque. & illum texr.ad hoc magnifecit Andr. de Barulo,quem refert & sequitur ibi Bar.

ADDITIO

Adde Sebastia.Vant.in tracta.de nullita.proces.in rubric.de nullitate ex defectu inhabilitatis, seu mandati cõparẽtiũ, nu.58.vbi ad id multos alios allegat,& idem tenet. Ga.Sa.

285 Restitutio.

1 *Restituere obligatus, liberatur restituendo pauperibus non superstitibus illis,quibus facienda esset restitutio.*

1 OBligatus ad restitutionem liberatus restituendo pauperibus non superstitibus illis,quibus facienda esset restitutio,adeo quod restitutio non spectat ad episcopum nec distributio malè ablatorũ,sed ipsemet,qui occupauit, potest pauperibus restituere,& in foro animæ liberatur. ad hoc facit elegans tex.in ar.optimum,& si subtiliter põderetur,hoc probatur in c.sicut dignum.de homi.quẽ te. ad hoc magnifecit do.Abb.Vide eundem in c.cum sit.de iudæis.

286 Repetitio.

1 *Repetitio eorum quæ in præfationibus ponũtur, quando sunt præparatoria sequentium, semper in sequentibus repetita videntur.*

1 VBicunque tea quæ ponuntur in præfationibus sunt præparatoria sequentium,tunc semper videntur repetita in sequentibus.sing.ell doctrina Pet.de Bella perti. quẽ refert & sequitur Cy.in l.p retẽtionẽ.C.de vsur.& ẽt ibi refert & sequtur do.meus do.And.in repeti.c. Raynal. de test.ad fi.quod no.pro his q̃ notantur in l.Titia.§.1.ff. de verb.obli. cum simi.

DE LITERA S.

287 Statutum. I.

1 *Nullitas si à Statuto prohibeatur,an censeatur prohibita ea, quæ ea usatur à defectu iurisdictionis?*

1 STatuto cauetur,quod à sententiis consulum non possit appellari,vel de nullitate quæri,dic quod tale statutũ non vendicabit sibi locum in nullitate,quæ causatur à defectu iurisdictionis.ista est gl.elegans in clem. vnica,in verbo,non obstante.de sequestr.possess.& fruct.quam gl.magnifecit Ang.in quodam suo solenni consi.in ordine 185. & illam gl.reputauit sing.do.Cardi.in dicta clemen. vna. pro qua dicit esse casum iũcta theorica Bar.in l.fideiussori. §.ait prætor.ff.qui satisd.cogan.Et vide plenissime pro illa gl.supremum vtriusque iuris Docto.do. meum in c.at si clerici.in 4.col.de iudic.vbi allegat, & refert plures doct. allegantes illam gl.& pro illa gl.esse plures te.vide ibi omnino.Tu vide Moder.post Ang.in l.de pupillo.§.qui opus. ff.de noui operis nuntia.vbi plene scripserunt de veritate illius gl.& fallentiis ad eam.

288 Societas. I.

1 *Societas an cadat in Iudæum?*

1 AN societas cadat in Iudeum? Bart.in l.1.ff.ad legem Iul.maiesta.dubitauit de ista quæst. sed non decidit. Ang.ibi,& in l.vtimur.ff.de sepul.viola. decidit & refert fuisse obtentum de facto,quod appellatione sociorum venit Iudæus in mercimoniis.& istam theoricam An.refert & sequitur do.meus in c.post miserabilem.de vsu. quem tex.ad hoc ponderat in ver.tam in mercimoniis,quam in aliis communionem omnimodam &c.qui tex.innuit cõmunionem in mercimoniis non esse prohibitam inter Iudæos & Christianos cessantibus, vel restitutis vsuris.& hoc idem voluit ibi Abb.post alios vbi colligit argumentum à contrario sensu,quod Christani non peccant cõmunicantes cum iudæis in mercimoniis,ex quo ibi in pœnã interdicitur eis communio.nam secundum eum regulariter non est interdicta,sed nimia familiaritas & conuersatio bene interdicitur,vt 28.q.1.c.sepe.& c.nullus de Judæ. c.1.& c.ad hoc.eodem titu.cum simi.facit c.& si Iudæos. de iudæ.& tex.& quod voluit ibi Abb.in c.postulasti.eodẽ titu.c.iudæi.de testi.ad finem.in versi.ab eis sola humanitate faueri.Sed iudicio meo licet ista theorica sit sequẽda, tamen mihi videt dura & periculosa,& forte de rigore iuris non vera.nam societas est quædam fraternitas.tex.est apertus in l.verum.ff.pro soc.sed inter iudæos & christianos nulla est fraternitas, quia solum christiani dicuntur, fratres propter regenerationis lauacrum, vt in c.nos ad mensam.11.q.3.ergo.sed de æquitate theorica Angel.& do.mei procedit,quia ex quo ecclesia patitur communionem esse inter fideles & iudæos & humanitate quadã tolerantur,per consequens in mercimoniis & negotiis appellatione sociorum venit iudeus in mercimoniis,adeo quod si quis habeat saluum conductum pro se & sociis,& adducat secum iudæum,veniet appellatione sociorum,si inter eos erat societas in mercimoniis.& hoc ponderabis,& sic procedit dictũ c.post miserabilem.& theorica Angel.& sequacium.

ADDITIO.

Vide de hoc latè per And.Tiraquel.in tract.de iure primigenio.q.66.nu.13.versi.idem. Gab.Sar.

289 Statutum II.

1 *Statutum loquens in vendente non habet locum in faciente pactum de vendendo.*

1 STatutum loquens in vẽdente non habet locum in faciente pactum de vendendo.ista fuit elegans doctrina Iac.de But.in l.1.C.de pac.pigno.vbi singu. dixit, statuto cauetur,quod de venditione soluatur gabella,dicit quod non soluetur,si fuit factum pactum de vendendo,quia aliud est vendere,& aliud est facere pactum de vendendo, facit in arg.l.amplius.ff. rem ratam habe.vbi aliud est agere, & aliud agere velle,& aliud petere,& aliud velle petere. & istam doctrinam retulit mihi dominus meus in plateis Bononiæ, dum declararet mihi aliqua dubia post descensum cathedræ, & dixit, q̃ consuluit secundũ illam doctrinam, quam vt celebrem & verissimam memoriæ mandaui,

mandaui,& originaliter vidi.Adde tex.& ibi Pet.de An. & Io.de Ana.in c.meminimus.de accu.quod aliud est accusare,& aliud velle accusare.& Salic.in l.si quis argẽtũ.§. sed & si quidem.C.de dona.vbi si quis dixit,ego donabo tibi talem rem,vel per pactum conuenio tecum quod donabo tibi talem rem,quod ex tali pacto non datur actio, quia non est donatio de præsenti,sed conuentio de donando in futurum. vt in simili notatur.ff. de eo quod certo loco.l.in bonæ fidei.Et vide Gemi.in c.à collatione.de appel.libro 6.vbi dixit,quod aliud est vendere.& aliud est vẽditioni consentire.capit.vnico.ne sede vacan.lib.6.& vide gl.in c.eum qui.de præben.li.6.vbi diuersum est conferre, & mandare cõferri.& vide gl.in c.si postquam.eodem titu.& lib.& doct.in c.fi.de offic.leg.& gl.in c.si apostolicæ. de præben.lib.6.vide Io.de Imo.in l.in ædibus §.ex rebus. ff.de donatio.in secunda col.in fi.vbi dicit,quod aliud est donare,& aliud pactum de donando.licut aliud est vendere,& aliud facere pactum de vendendo.iuxta not.in d.l.in bonæ fidei,& in c.penul.& ibi gl.de elect.lib.6.

ADDITIO.

Adde Nico.Boer.decis.3.& decisio.48.nu.9.& quæ late dixi in annotatio.meis ad Mathes.sing.46.Nota quod aliud est vendere,& Hippol.sing.469.

390 Statutum XVII.

1 *Bannitum occidere si ex Statuto etiam cum præmio quis possit,an præmium consequi possit ille,qui indiscrete proijcien do,bannitum interfecerit?*

1 SI statuto cauetur,quod si quis occiderit aliquem bannitum habeat mille seu centum.quidam proiecit indiscrete,& interfecit bannitum,an habebit præmium?dic quod non.ita dixit Inno.in c.ad audientiam,de homici.& Bar.in l.2.ff.de conditio.& demõstra.& in l.genero.ff.de infami. & in l.nulla macula.C.de dela.lib.10.do.Abb.in c.in eccl. de censi.& in c.nemo.de simon.& Bal.in l.qui hæredi.ff. de condi.& dem.& in l.si quis in graui.& ibi omnes.ff.ad Syllan.do.Card.& ibi do.meus in c.cognoscentes.de constitutio.& dominus meus in dicto c.ad audientiam.

291 Surreptio.

1 *Gratia dicitur surreptitia,si impetrans non fecerit mentionem de loco suæ originis.*

1 SI forensis impetrat beneficium,& non facit mentionẽ de loco suæ originis, gratia est surreptitia, quia in dubio Papa intendit prouidere cuicunque in patria sua.gl.singu.& alibi non reperta secundum do.Abb.in c.si proponente.de rescrip.Sed do.Ant.ibi non approbat illam gl.p notata in c.ne pro defectu.de elect.do.Abb.dicit illam gl. verissimam. Non obstant secundum eum no.in d.c.ne p defectu.quia procedunt in his,qui scienter eligendo forẽsem videntur renuntiare eorum fauori.Sed gl.d.c.si proponente.procedit in impetratione à Papa,qui non præsumitur scire nationem impetrantis,vnde taciturnitas nationis inducit surreptionem,quia si expressisset suam nationem,Papa nõ concessisset sibi gratiam in partibus alienis,vel saltem ita de facili.vt colligitur de cleric.peregri.p totum.ad idem bonus tex.in c.bone.2.in ver. nec vellemus ei proficere alienum.de postula.prælato.& vide tex. in c.nullus inuitis.61.distinctio.& ad c.ad decorem.de in sti.quod videt obstare & cõtrariari prædictis,dic vt ibi no. vide ibi do.Abb.& hanc partem vt verisimam sequor,& in facti contingentia ita obtinui Bononiæ pro vno Canonico.tene menti.

ADDITIO.

De gl.in c.si proponente.de rescri.multa scribit Dida.Coua. in practicis quæst.c.35.nu.5.versi.secundo notandum.& vide quæ notat Rebuf.in tracta.nominationum quæst.9. nu.48.versi.imo etiam de iure. Gab.Sar.

292 Sententia. I.

1 *Sententia interlocutoria si esset executioni demandata,non poterit reuocari nisi de consensu partium.*

1 INterlocutoria si est executioni demandata,non poterit reuocari,nisi de consensu partium.sing.est gl.in l.1.§.fi. ff.de præto.stipula.secundum do.Cardi.in dicta clemen.fi. de appel.& in c.cum cessante.eodem titu.& per moder.in l.quod iussit.ff.de re iudica.& in dicta l.1.§.fin.& Barto.in dicta l.quod iussit.& Bal.in l.eleganter §.si quis post.ff.de condi.indeb.& in l.arbitrio.ff.qui satisfda.cog.Idem si esset talis interlocutoria,quæ secum traheret executionem secundum Bar.& doct.in d.l.1.§.fi.Et hoc intellige, si interlocutoria sit valida,secus si nulla,quia licet executa sit, poterit sine causę cognitione & de facto retractari p iudicem,quatenus de facto processit secũdum Bal.in l.post sententiam.C.de senten.& interlocu.om.iudi,vbi ad hoc allegat gl.sing.secundum eum in l.minor.in prin.in gl.2. ff.de euict.& idem Bal.in dicta l.arbitrio.referũt & sequũtur Moder.in d.l.quod iussit.Ego allego aliam gl.in c.primates,2.q.1.quam allegauit pro celebri Bal.in c.accedes. 1. vt lite non contest.quod factum de facto,ollitur de facto & allego aliam in l.verum.§.ex facto.in ver.reducere. ff.de minor.& aliam in l.1.versi.infirmabitur.ff. de fer.& vide Bal.per illum tex.ad hoc celebrem in c.graue.de offi. ordi.in vers.per te ipsum relaxes.& vide no.tex.in l.1.in prin.in ver.facilis.ff.si mulier ven.no.per quem tex. dixit Bal.in c.1.de mili.vasal.qui contu.est,quod iudex, qui fecit primum decretum per errorem, ipsemet potest reuocare.& vide eundem Bal.in l.ob maritorum C.ne vxor pro mari.& in l.si pactum.C.de pact.& in l.si deserta.C.si ob pub.pensi.& in rub.de succes.edic.C.vbi allegat tex.d. l.1.in ver.facilis.& aliis etiam locis allegat,quæ breuitatis gratia omitto.& vide dominum meum in c.ex hibita.de iudic.in quarta col.vbi de hoc.

293 Sententia. II.

1 *Sententia interlocutoria in qua iudex interpretatur verba ambiguæ sententiæ,non potest reuocari.*

1 INterlocutoria in qua iudex interpretatur verba ambiguæ sententiæ reuocari non potest.gl.est sing.in l.quicquid adstringendę.ver.secundum promissorem.ff.de ver. oblig.vbi dicitur,quod inter pretatio.non põt fieri, nisi semel.quam gl.reputauit sing. Ang.in l.quo iusit.ff. de re iud.Ioan.de Imol.ibi dicit,quod Ang.in dicta l.quicquid contrarium tenuit per d.l.quod iussit.& respondet ad di. gl.quod loquatur & procedat in iure declinandi,quod cõpetit parti Solennis doctor do.Ale.de Tartagnis de Imo. in dicta l.quod iussit.refert Bal.in l.2.C.de senten.ex peri cu.reci.& Io.de Imol.in l.ab executore.in princi.ff.de appella.si impliciter tenere,quod tenet Ang.in d.l.quod iussit per illam gl.sing.in dicta l.quicquid.& dicit se putare illã gl.procedere in interpretatione sententiæ interlocutoriæ & dicit,quod ita videtur tenere Bar.in l.inter stipulantẽ. §.1.ff de verborum obligatio.per d.gl.sing.in d.l.quicquid facit secundum eum quod no.Barto.in d.l.quod iussit.in ver.quæro an iudex possit pluries.sicut enim interlocutoriam pluries reuocare potest,vt in d.l.quod iussit.iunctis no.per Bart.ibi.ita potest interpretari.nam secundum eũ sicut testator pluries potest reuocare testamentum, ita sine dubio pluries poterit interpretari.facit l.hæredes palã. §.sed si notan. ff. de testamen. & quod voluit Dominic.in c.1.de summa trini.& fide catho.li.6.& quod voluit Bal. in rubri.C.de rerum permutatio.& quod notatur in c.dilecti.de accusa.Sed diffinitiuam sententiam iudex reuocare non potest.l.iudex post quam.ff. de re iudica.c.In literis.de offic.deleg.ideo eam semel poterit interpretari, per d.gl. singu.& dicit hanc rationem fuisse de mente Ang.in d.le. quicquid.quam gl.ita intellectam menti commenda.

294 Sententia. III.

1 *Sententia interlocutoria,quæ habet vim diffinitiuæ, reuocari non potest.*

1 INterlocutoria quæ habet vim diffinitiuæ reuocari non potest.glosa.est valde notabilis.in capi.fina.in verb.inanes.de elect.libro 6.nota.Bald.in leg.arbitro.ff.qui satisfda. cogan.

cogan.& in l.hac edictali.§.quam obſeruationem.C.de ſe cun.nup.& domi.Ant.in c.1.de re iudica.& in c. cum ceſſante.de appella.& ſcribentes in l.quod iuſsit.ff.de re iudi.

295 *Sententia.* IIII.

1 *Sententia interlocutoria notoriè iniuſta poteſt à iudice ſine citatione reuocari.*

1 SI iudex ſine cauſæ cognitione,& parte non citata protulit interlocutoriam,& ſic erat notoriè iniuſta, poterit eam ſine citatione reuocare.ita notabiliter dixit Anto.de But.in c.cum ceſſante.de appel.idem voluit Bal.in l.ſi pacto quo pœnam.in princip.C.de pac.& in l.2.in 11.col.C. de ſerui.& aqua.& in l.ſi.in 2.col.C.de edi.diui Adria.tollē & ſo.And.in additio.Spe.in titu.de ſenten.prola.§.ſpecies verſi quoque.cuius verba reaſſumpſit Ang.& etiam Io.de Imol.in l.de vnoquoque.ff.de re iudic. vide quod voluit Bar.in l.quod iuſsit.ff.eodem titu.& in l.ſi opus.ff.de noui operis nuntia.& Bal.in l.perem ptorias.C. ſenten. reſcin. non poſſ.in 2.col.& Sali.in l.poſt ſententiam.C.de ſenten. & interlocu.omnium iudic.eadem enim facilitate debet de facto reuocare.& allegant prædicti doct.dotata per gl. 2.in l.minor.in princ.ff.de euict.& in l.1.§.edictum.ff.ſi mulier vent.no.& hoc cōmuniter tenetur,licet aliud ſenſerit Bal.in l.ſi deſerta.C.ſi ob pub.penſi.per illum tex.in fi.Et quando interlocutoria reuocari poſsit,& quādo nō, vide notata in dicto c.cum ceſſante.& ibi per dominum meum,& per Modernos in dicta l.quod iuſsit.

296 *Sententia.* V.

1 *Sententia interlocutoria in qua iudex pronuntiat ſe iudicē incompetentem,reuocari non poteſt.*

1 INterlocutoria,in qua iudex pronuntiat ſe iudicem incōpetentem,& ſi expirat eius officium, reuocari nō pōt. ſing.eſt gl.in authen.habita.C.ne filius pro patre.& dico fore caſum in c.ſignificantibus.de offic.dele.& facit optimē c.iudex poſtquam.eodem titu.lib.6. & hanc partem ſequuntur omnes in dicta l.quod iuſsit.& Cy.in l.2.in 6. quæſt.ff.ſi quis in ius voc.non ier.& Bar. & Salic.in l.poſt ſententiam.C.de ſenten.& interlocu.om.iudi. & Bal.in l. arbitro.ff.qui ſatisda.cogan.& in l.eleganter.§.ſi quis poſt ff.de condi.indeb.& Bal.in additio.Spe.in tit.de ſent.in 2. col.& Ang.in l.1.§.ſi.ff.de præto.ſtip.& do.meus do.And. in d.c.ſignificantibus.Ex quo nota,q; vbi per interlocutoriam finitur iudicis officiū reuocari non poterit illa inter locutoria p d.c.ſignificātib. Quod intellige verum in iudice delegato,ſecus in iudice ordinario,ſm Bal.in l.ſi præſes.per illum tex.C. quomodo & quando iud. & idē ſentit in l.1.ad finem.C.de pact.& Pau.de Caſt.in l.2.in fi.ff.ſi qs in ius voc.non ier.licet de Bal. nullam mentionem faciat Moderni in dicta.l.quod iuſsit.dicunt,quod ſibi videtur quod etiam ordinarius non poſsit reuocare,quia etiam in eo habet locum ratio aſsignata per Bar.in dicta l.quod iuſsit,videlicet, quia expirat iudicis officium in illa cauſa. Non obſt.ſecundum eos d.l.ſi præſes.quia præſes ibi iterū cognoſcit ex eo, quia prima ſententia fuit nulla.l.4.C. de accu.Tu vero pro veritate huius dicti pondera,& vide notata in l.ſi vt proponis.1.C.quomodo & quando iudex.& plenius per Bar.in l.ſi expreſsim.in penul.col.ff. de appel. & per do.Abb.in c.in literis.de offic. delega. vide ibi do. meum.& per eundem aliud in dicto c.ſignificantibus.Itē limita d.c.ſignificantibus.procedere,ſi iudex pronuntiauit ſe eſſe competentem ſuper principali negotio, quia non poteſt reuocare. ſecus ſi aliquo dependente à principali.c.dilectis.3.de præben.quem tex.ita intellexit Pau. de Leazar.vt refert Ang.in dicta.l.poſt ſententiam. Et ratio patet,quia non expirat officium iudicis. Item limita d.c.ſignificātibus.cum ſimi.non procedere,vbi eſſet appellatum ab illa interlocutoria quia tunc omnis interlocutoria etiam per quam expirat officium iudicis,poteſt reuocari,ſi ab ea ſit appellatum, quia cum per appellationem ſit ſuſpenſa ſeu extincta ſententia.l.ſi cauſa cognita. C. de tranſac.fingitur de preſenti non lata.ideo poſt ius primi iudicis remanet integra.ita ſing.concludunt domi.de Rota ſua concluſione 80.incip.item quod auditor.& in concluſione incip.item ſi à pronuntiatione,& etiam ſequitur do.Ant.& do.Ab.in dicto.c.cum ceſſante de appel.& do. Abb.in c.peruenit.2.eodem titu.Et hæc omnia adde vt plenius hoc intelligas ad Ludo.Roma.in ſuis ſingul. not. 150.vbi allegat pro ſing.gl.in d.authen. habita.& tex.d.c. ſignificantibus.facit d.c.iudex.vbi probatur,quod ſi pronuntiatum eſt quem non debere eſſe iudicem in illa cauſa omnino deſinit eſſe iudex.& facit l.diem proferre.& quod ibi notatur.ff.de arbit.

297 *Sportulæ.*

1 *Sportulæ à iure canonico ſunt reprobatæ. Et an valeat conſuetudo in contrarium?*

1 IVſt canonum reprobauit ſportulas.co.cum ab omni.de vita & honeſta.clerico.Sed an valeat conſuetudo in contrarium?Spec.in titu.de ſalariis.§.1. verſi.ſi vero ordinarius.tenet quod ſic.Gloſſ.ſing.in clemen.ſtatutū.de elect. tenet contrarium,& alleg.d.c.cum ab omni.in verb.pro diuerſa terrarum conſuetudine.& illa opinio tenetur ſecundum Lud.Rom.in ſing.no.183.vbi in hoc caſu eſt ſicut pica.Ego dicerem iſto modo,quod ſi iudex ſiue ordinarius ſiue delegatus non habet beneficium ſufficiēs, nec redditus ſibi ſufficientes,quod eo caſu ius canonicum nō reprobat ſportulas.& hoc probo per dictum c.cum ab omni.per arg.à contrario ſenſu,in ver.non obſtante. quod eſt validum in iure.c.cum apoſtolic.de his quæ fiunt à præla. ſine conſen.c.& in l.1.§.huius rei.ff.de offic.eius cui mā. da.eſt iuriſd.cum ſimi.& licet loquatur in delegato d.c.cū ab omni.habet locum in ordinario propter rationem decidendi,quę non minus concernit ordinarios,quam delegatos,cum & ipſi ſint beneficiati.nam vbi ratio legis eſt amplior dicti o legis,extenditur diſpoſitum legis ad amplitudinem rationis.l.regula.in verſi.licet initium cōſtitutionis demonſtret.& ibi Bar.& Bal.ff.de iur.& fact.ignoran. tex.melior de iure in l.pater filium.§.fundum.ff.de leg.3. l.cum pater.§.dulciſsimis.ff.de lega.2.& quod legitur & notatur in c.ſecundo requiris.de appel.gl.fing.in clemē. 1. de electio.ſecundum dom.Cardi.ibi.& ibi do.meus allegat pro illa gl.prælegatos tex.Item ceſſante ratione legis ceſſat diſpoſitio legis.arg.c.cum ceſſante.de appe.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patrō.§.his omnibus.61.diſtinctio.cum ſimi.Cum ergo in caſu noſtro ceſſat prohibitio d.c.cum ab omni. ex quo nō habet redditus ſufficientes; ergo poterit conſequi ſportulas etiam de iure canonico. & valebit conſuetudo hoc modo conſiderata,alias procedit gl.in dicta clemen.ſtatutum.& opinio ſequacium.& adduco quod voluit Sali.nec ab antiqua nec à moderna iuriſprudentia adductus in hoc caſu.l.iubemus.C.ad legem Iul.repetun.vbi concludit,quod licet iudicibus non habē tibus ſalarium accipere de publico munera pro premio ſui ſalarii,& non vltra.vt in authen. de manda. principū. §.illud.& in authen.de iudic.§.ne autem labor.& licet loquatur quo ad diſpoſitionem iuris ciuilis,eadem ratio militat de iure canonico prout dixi,per arg.à contrario ſenſu,dic.c.cum ab omni.& hæc tene menti perpetuo, quia puto veriſsima.

298 *Spurius.* I.

1 *Spurij non ſuccedunt patribus,& quomodo poſsint eis ſuccedere?*

1 SPurii non ſuccedunt*patribus,vt legitur & notatur, * in authen.licet.C.de naturalibus li.tex.eſt in c.per venerabilem.ad fi.qui fil.ſint leg.& no.in c.cum haberet.de eo qui dux.in mat.& in c.niſi cum pridem.de renun.cum ſi.Sed tamen patres poſſunt relinquere eis tacite medietatem omnium bonorum,inſtituendo ſocium omnium bonorum illius ſpurii. ſing.eſt tex.ſecundum Dy.ibi in l.ſi is qui duos.ff.de libe.lega.refert & ſequitur ibi Bar.dūmodo non appareret de fraude.ſequitur Sali.in l.ſocietatē.C. pro ſocio.facit ad hoc gl.in l.fina.C.de mune.& hon. non conti.

conti.lib.10.& quod no.Bal.in l.ſi emancipati.C.de colla. & tex.in l.ſi communem.ff.quēadmodum ſerui.amittant. & tex.in l.ſi quis exargentarijs.§.ſinautem.ff.de eden.& q; not.Bar.in l.precipimus ad ſi.C.de appe.& in l.ſolent.ff.de ali.& ciba.lega.& do.Abb.in c.ſi.de iure patro.& in c.1.de præſcri.& Ange.in conſilijs ſuis conſi.1.& Bal.in l.imperator.ff.de ſta.homi.& Iac.But.in d.§.ſinautem.& Bal.in l. 2.C.de teſta.& do.meus poſt do.Car.in c.Ioannes.de teſta. & in repe.rubricæ.de reb.eccl.non alienand.in 22.col.circa fin.& Ioan.de Imo.in c.ſi.de poſtu.do. Abb.in c.cū dilectus.de iure patro.Pe.de Anch.in c.1.de jure patro.lib.6. poſt alios.Bal.in c.1.quib.mo.feu.amit.gl.& ibi Pe.de Ancha.in cle.ſi religioſus.de procur.Fed.de Senis conſi.63.Ex quibus nota quod actus illicitus reſpectu certæ perſonæ cēſetur licitus reſpectu adiuncti.Item quod quis habeat aliquid per alium,quod per ſe habere non poteſt,ita dixit gl. in d.l.ſi is qui duos. & allegat l.Ariſto.ff.quæ reſpign.ob. poſ.& l.poſt rem.ff.de tranſactio.

ADDITIONES.

* Non ſuccedunt.Nota tamen q; ſpurius legitimatus cōparatur legitimè nato,ideo poteſt inſtitui hæres à patre corā duobus teſtibus,prout in verè legitimis conceditur per l. hac conſultiſsima.§.ex imperfecto.C.de teſta.& etiam debetur legitima iure naturæ,prout alijs.ita ſing.Bald.in c.de caulis.col.pen.verſi.& ideo ſpurius.extra de offi.deleg.& pro ſingu.commendat Iaſ.in auth.ſi qua mulier. verſic.2. moueor.C.de ſacroſancto.eccle.& in d.§.ex imperfecto. col.1.& Dec.conſi.258.Sed an valeat legatum factum filio ſpurio ſub conditione legitimationis?Bal.notab. tenuit q; ſic,in l.1.quæſt.6.C.de inſti.& ſubſti.cuius deciſio ab omnibus approbatus,& idem Bal.in l.fin.ff.de his qui ſunt ſui vel alien.iur.& conſi.388.reſpondendo ad dubia.libr.5.& in l.gallus.§.inſtituens.notabi.vlt.per illum tex.ff. de liber. & poſthu.vbi refert idem tenere Iacob. de Aren.in l.libertis.ff.de manumiſſ.teſta.& idem tenet Pau. de Caſt. in l.ſeruus teſtamēto.C.de legat.vbi reprobat Bald.qui in hoc variauit in l.eam quam.col.antepenu.verſi.ex his apparet.C. de fideicommiſſ. cum multis concordant.quas tradūt Ale. & Iaſ. in d.§.inſtituens.Adde Bar.Cæpol.caute.38.vbi colligit duodecim cautelas relinquendi ſpurijs.

Hoc tradit Tiraquel.in tracta. de retractu conſangui.in §.26. in ver.non poteſt cedi.nu.30. Gab.Sar.

299 *Suſpitio.*

1 *Doctor ſuſpectus ſcholari intrāti examen,an poſsit recuſari?*

1 SCholaris qui debet intrare examē, ſi habet aliquem ex doctoribus ſuſpectum ex legitima cauſa, fuit dubitatū Tholoſæ prout percepi à quibuſdam ſocijs meis dominis Francigenis,an poſsit recuſari?Audio q; fuit determinatū quod ſic,quia ſaltem doctores ſunt ibi vt teſtes.vide dom. Abb.vbi in terminis ponit hanc quæſtionem in c.cauſam quæ.1.de offi.deleg.& vide no.per eundem in c.propoſuiſti.de probatio.& no.per Bar. in proœmio ff. veteris.& teſtes debent eſſe ſine ſuſpitione.vt in c.in literis.de teſti.cū ſimi.Adde etiam ſecundum do.Ale.de Imo.in l.vnica.C. de profeſ.qui in vrbe Conſtātino.lib.12. quod ſi doctores collegij dant fabas reprobatorias ſcholari per odiū, & non iuſtē,& cancellarius ſiue notarius collegij hoc videat, q; ſolum per odium,ipſe ſolus poteſt approbare ſcholarem. ita dixit Io.de Imo.in c. ex literis.de conſti. qui allegat Io. de Ligna.& vide do.Abb.in d.ca.cauſam,q; ſi ſcholaris habet aliquem doctorem de collegio ſuſpectum, poteſt talis ſcholaris ire ad rectorem, & ei proponere cauſam ſuſpitionis,qua ſuſpitione docta poteſt rector prohibere talem doctorem ne ingrediatur examen.

300 *Simonia.*

1 *Expenſæ factæ à me ſimoniacè, vt tibi beneficiū cōferatur, an poſsint repeti? Et quid de expenſis factis poſtulationis cā?*

1 AMicus meus ſt expendit aliqua ſimoniacè,vt tibi conferatur certum beneficium,an poſsit à te repetere illas expenſas? dic quod non,quia iniuſtas illas fecit, nec etiam haberet actionem mandati,ſi tu mandaſſes illi, vt illas expenſas faceret,quia ex turpi mandato non oritur actio. vt in l.ſi vero non remunerandi.in §.rei turpis.ff.mandati.& eſt gl.notabilis in l.quod vtiliter.ff.de neg.geſt. Tene menti hoc dictum. faciunt ea quæ notantur in c.bonæ memoriæ.2.de poſtu.præla.vide ibi do.Abb.& do.meum vbi de hac quæſtion.Sed reſpectu expenſarum poſtulationis qd iuris ſit?vide quod legitur & not.in gl.fin.ca.cupientes.de elec.lib.6.& diſtingue vt ibi.

301 *Solutio.*

1 *Pro bannito vbi à filio alimēta ſolui debeant? Et an reus poſsit compelli ad ſoluendum alibi,quam in loco deſtinatæ ſolutionis?*

1 SI actor non poteſt ire, vel mittere ad locum deſtinatæ ſolutionis,an reus poſsit compelli ſoluere alibi, quā in loco,vbi promiſit ſoluere?caſum habes notabilem ſecūdū vnam lecturam, in l.vſuras.C.de ſolutio. quod ſic. & ita Cy.commemorat iſtam quæſtionem fuiſſe de facto inter commune Lucæ & commune Piſarum. refert & ſequitur do.meus d.And.in commento c.vnici.de plus petitio.optimē facit quod habetur in authenti.de inceſt.nup.§.ſi vero contigerit & ibi Nico.de Neap.refert, q; Rayne.de Forli. per illum te.commemorat fuiſſe quæſt.de facto. Quidā pater fuerat bannitus,nec poterat venire ad locum, vbi erat filius ad petēdum ſibi alimenta. ibi enim eſt te. quod filius tenetur præſtare alimenta patri bānito,decidit quod filius tenetur mittere alimentra ad locum,vbi erat pater.& bene concludit hoc gl.notabilis ibi in verbo,neceſſaria,quæ incipit,ad veſtitum. quod dicit eſſe bene notandum. Tu limita hanc doctrinam, niſi pater eſſet bannitus ratione pacis fractæ,quia tunc filius non teneretur alimenta præſtare patri.c.1.§.ſi quis hominem. de pace tenen.& violato. eius vide Bal.in co.tit.vbi dicit, q; filius non poteſt alimentare patrem bannitum, vel hoſtem.& ſi contrarium facit punitur in amiſsione bonorū.& ſic pater propter bannitum priuatur iure naturæ.& iſtud voluit Ludo.Roma.in l.ſi vero. §.de viro.ff.ſol.ma.& illam q; bono pacis refert & ſequitur do.meus in d.c. vnico.Sed quæ eſt practica quæ competit pro pecunia extra locum deſtinatum ſolutionis?recurre ad gl.Inſtit.de actio.§.ſi quis agens.in ver.loco.debet enim facere mentionem illius loci,vbi deſtinata fuit ſolutio, dicēdo & libellando, Peto 10.vt mihi ſoluas hic,vel vbi ſolue re promiſiſti.& poſt hoc niſi ſoluat, poterit eum conuenire vbicunque, dummodo locus ſit idoneus. & iſtud communiter tenent ſcribentes in l.1.alias 2.ff.de eo quod certo loco.

302 *Sententia.* VI.

1 *Sententia poteſt reuocari,ſi error probabilis detegatur,& an id procedat in ſententia quæ tranſiuit in rem iudicatam?*

1 SEntentia poteſt reuocari,ſi error probabilis poſtea detegatur.ſing.eſt glo.in c.fraternitatis.in verſi.per errorē. de frig.& maleſi.quam reputauit ſingu.ibi do.Abb.& intelligit procedere quando detegeretur error non per probationes admittendas,quia poſſet excipi vt non admittātur propter tranſitum in rem iudicatam,ſed quando alias in ipſa apparuit de errore vt in d.c. fraternitatis.& per iura allegata ibi in gl.Ex quo do.Abb.infert, q; hoc dictum nō ſit reſtringendum ad cauſam matrimonialem, ſed procedit etiam in alia cauſa.& vide quod legitur & notatur in c.2.de purga.vulga.ibi do.Abb.& vide notata in l.admonendi.ff. de iureiur. Et ſi probationes iniuſtæ de facto admitterentur,iudex debet retractare ſententiam,non obſtāte,quod tranſiſſet in rem iudicatam.ita ſingula.dixit Inno.in d.cap. cum dilecta.de reſcrip.& in capit. cum Bertoldus.de re iudica.refert & ſequitur do.Abb.in dicto c.fraternitatis.

ADDITIO.

Vide latè Hippoly.de Marſil.ſingul.473.memini me.Gabr. Sarayna.

303 *Sententia.* VII.

1 *Sententia si notoriè iniusta appareat debet reuocari, licet ab ea non fuerit appellatum, quia sententia continens manifestam iniquitatem est ipso iure nulla.*

1 SI notoriè appareat sententiam esse iniustam, debet reuocari, non obstante quod non fuit appellatum. singulare fuit dictum Inn. in c. fraternitatis. de frigi. & maleficis. refert & sequitur ibi do. Abb. & in ca. 2. de purg. vulg. & optimè facit verque text. nam notorietas iniustitiæ reddit sententiam nullam, vt in c. inter cæteras. de re iudic. & sententia iniusta tenet propter præsumptionem, quæ cessat, vbi notorietas iniustitiæ est in cõtrarium. & opinio debet cedere veritati. 8. dist. c. veritate. cum si. Et vide de sententia notoriè & euidenter iniqua, quod voluit do. Card. in c. cũ Bertholdus. de re iudi. & Hosti. in c. fi. de præbẽ. & do. Ant. in c. suam. de pœ. & do. Abb. in ca. nouit. de iud. & ibi dom. meus. Hosti. in c. 2. de arb. Bal. in l. vnica. C. si de momen. pos. fue. appella. scribentes in c. interposita. de app. & quod voluit Bar. in l. 1. in prin. ff. de oper. no. nun. & Ange. in l. si pars. ff. de inof. testa. & vide do. Abb. in d. ca. nouit. de iud. & in consi. 151. & vide eundem do. Abb. in d. c. inter cæteras. vbi refert & sequitur istud dictum Inn. & nota illum tex. d. c. inter cæteras. esse valde notabilem secundum eum, q̃ sententia continens manifestam iniquitatem est ipso iure nulla. vide ibi per scribentes vbi plenè de hoc. Ex quo dicto Inn. do. Abb. in c. fraternitatis. infert, q̃ sententia notoriè iniusta est nulla, vel saltem reuocabilis, non obstante q̃ appellatũ non fuerit, etiã si notorietas iniustitiæ postea acciderit, vt probatur in d. c. fraternitatis. optimè facit d. c. inter cæteras. & quod ibi notatur, quod dictum dicit nũquã esse obliuioni tradendum. Et potest esse ratio secũdum eũ quia sententia iniusta à iure fuit inetur, quia præsumitur iusta propter auctoritatem iudicis, vt in c. bonæ. de elect. & in c. in præsentia. de renuntia. quæ ratio cessat cum constat notoriè de iniustitia. & istã rationem suprà tetigi. tene mẽti perpetuo.

ADDITIO.

Adde Feli. in c. quoniam contra falsam. col. 12. de proba. An. de Iser. in c. 1. quæ sunt regul. ver. condemnatorum. in pri. in vsib. feudo. Guid. Pap. consi. 121. col. fi. Matth. de Afflic. decisio. Neapol. 39. Hippo. de Marsi. sing. 373. inci. memini me alias. & Ale. consi. 77. visis dubitationibus. col. 1. ver. item cum contineat. nu. 3. vol. 3. Gab. Sar.

304 *Sententia.* VIII.

1 *Sententia si contra ius litigatoris sit lata, & trãsierit in rẽ iudicatam, an possit peti in integrum restitutio ex clausula generali?*

1 NOta peregrinum dictum Hosti. si verum sit in c. 2. de purga. vulg. vbi dixit, q̃ si sententia est lata contra ius litigatoris, & transiuit in rem iudicatam, licet non debeat iure ordinario retractari, posset tamen peti restitutio in integrum, ex clausula generali. arg. c. ex literis. de in integr. restitu. & in l. 1. ff. ex quib. causis maio. & idem sensit gl. in l. fideiussor. §. in omnibus. ff. manda. & in l. si sine. ff. rem ratã hab. Et licet canonistæ transeant cum dicto Hosti. ũ doc. Legistæ cõiter hoc nõ admittunt, vt notatur in l. 1. C. de cõdict. inde. & per Bar. in d. l. si sine. & cum hac opinione Legistarũ transit do. Abb. in d. ca. 2. de purga. vulg. Tẽperat tñ, nisi à principe petatur hæc restitutio in integrum, nam solius principis est hoc concedere, per tex. in l. diui. ff. de pœ. & ibi Bar. nam cũ sententia faciat ius inter partes, vt in c. cũ inter. de re iudi. & in l. res iudicata. ff. de reg. iur. non potest inferior à principe ius parti quæsitum tollere. ad idem l. 1. & l. 2. C. sen. rescin. non poss. vbi iura generaliter dicunt, q̃ nec proferens nec successor potest sententiam retractare. Mihi videretur aliter dicendum, q̃ vt ille desistat à peccato, poterit agi per viam denuntiationis euangelicæ, per ea quæ leguntur & not. in c. nouit. de iudic. & in c. peccauerit 2. quæstio. 1. cum simi. nam non potest salua conscientia rẽ illam detinere, quia nunquam dimittitur peccatum, & c. cum tu. de vsur. c. peccatum. de reg. iur. lib. 6. ca. si res. 14. q. 6. cum similibus.

305 *Sententia.* IX.

1 *Sententia qua iudex dicit, condemno te ad id quod debes, an valeat, si certa quantitas in actis appareat?*

1 VIdex dicit, t condemno te ad id quod debes, non referẽdo se ad acta. & in aliqua parte actorum continetur certa quantitas, an valeat talis sententia? glo. habes in l. 3. C. de senten. quę sine certa quantitate quę tenet quod non valet. Contrarium videtur tenere gl. in l. quid tñ. §. Pomponius. ff. de arbit. Bar. in l. ait prætor. §. 1. ff. de re iud. sustinet vtrãque gl. dicens, q̃ quandoque sententia fertur faciendo relationem ad certam quantitatem actorum, & tunc valet si in parte actorum continetur quantitas siue in actis probatorijs siue assertorijs, vt hic. Et quæ sint acta assertoria & quæ probatoria, & ad quæ acta dicatur fieri relatio sententiæ, vide Bar. in d. l. 3. C. de sen. quæ sine certa quãt. prætermissis alijs allegationibus ad hoc, & dicit q̃ hoc modo loquitur d. l. 3. C. de sen. & in l. in summa. in 2. respon. ff. de re iud. Si verò non refert se ad acta, sed dicit condemnote in eo, q̃ debes, & tunc si in actis probatorijs cõtinetur quãtitas, vt in dictis testiũ, & in instrumẽtis publicis, & tũc talis sententia valet, & ita procedat gl. in d. l. quid tã. §. Põponius. Si verò non cõtinetur in actis probatorijs, sed in actis assertorijs, vt in libello, vel in positionibus nõ probatis, vel confessis, & non valet, vt in gl. d. l. 3. C. de senten. quæ sine cer. quanti. quam doctrinam vt auream, & verissimã menti commẽda. & vide Moder. in d. l. ait prætor. §. i. & vide d. meũ do. And in c. illa. de accusa. vbi refert & sequitur hanc theoricam Bart. Tu vide gl. fi. in l. non possumus. ff. si pars hæredi. peta. & glos. 1. & 3. in §. curare. Insti. de actio. & ibi doct. & Spe. in tit. de sen. §. qualiter. ver. itẽ debet esse sentẽtia certa ad hoc si iudex dicat, condemno te ad id quod debes. Sed quid si iudex in principio sententiæ dixit, & expressit verbũ condemnamus, licet postea in fine dicat, vi ctum victori, & omittat verbum condemnamus, an valebit sententia ex quo dictum verbum, condẽnamus, præcessit? dic q̃ sic, quia primordium statuti, vel legis inspiciendũ est, vt in l. 1. C. de impo. lucra. de cri. li. 10. in ver. à primordio tituli posterior formatur euentus. l. regula. in ver. licet initium constitutionis demonstrat. & ibi Bart. & Bal. ff. de iur. & fact. ignor. l. fi. de hære. instit. cũ si. facit l. per retentionem. C. de vsufru. & ibi Cy. & Bar. q̃ vbi præcedentia sunt præparatoria sequentium, semper videntur repetita in sequentibus. & fuit doctrina Petri de Bellaper. retulit & secutus est eã do. meus in d. c. illa. & dico de hoc in quodam notabili. Item vide quod pulchrè voluit Inn. in c. cũ ex officij. de præscrip. vbi dixit, q̃ si iudex fert sententiam, & allegat legem quæ non facit ad propositum, q̃ nihilominus sententia valebit. & vide quod voluit Bal. in l. præses. C. de sen. & interloc. om. iu. de quo dico in quodam alio no. Sed quid si iudex dicat, condemno te vt in tali instrumento cõtinetur, an valeat sententia? dic q̃ sic, si illud instrumentũ appareat apud acta, alias non valet, vt per totum. C. de sen. quæ sine cer. quanti. & d. §. curare. 11. q. 3. graue. 30. q. vlti. §. vlti. & in c. fi. 33. dist. cum si. hoc voluit Inno. in c. 2. de libel. oblatio. Ang. & Io. de Imo. in l. si conuenerit. ff. de re iudi. vide ibi Moder. do. Ant. in c. venerabilis. de relig. dom. Inn. in c. cum venerabilis. de exce. Bal. in l. 1. C. de sen. ex pe ric. recit. & quod voluit Bar. in d. l. ait prætor. §. 1. do. meus d. And. in d. c. illa. de accu. dicit se de hoc allegare gl. quam ad hoc nullus ponderauit in d. c. illa. & pro certo ibi est gl. peregrina pro ista quæstione, quam ad hoc propositum tene menti. & adde ad alias gl. quas allegauit Bart. in dicta l. ait prætor. §. 1. tene menti prædicta, quia quotidiana.

306 *Statutum.* IIII.

1 *Statutum disponens in materia iuris, & excipiẽs casus alios à iure exceptos, non videtur includere alios casus prorsus similes à iure exceptos.*

Not

NOta vnum dictum satis notabile, quod ponit domi. Abb. in c. ad audiẽtiam. de cleri. non resid. vbi dicit, q̃ 1 statutum t disponens in materia iuris, & excipiens duos casus alias à iure exceptos, non videtur includere alios casus prorsus cõsimiles à iure exceptos. & hoc ideo quia ex quo disponit in materia iuris non agit specificè derogare iuri, & recipit omnes limitationes iuris. nam de iure nõ residẽtes priuantur fructibus, & excipiuntur in firmi & existentes in seruitio Papæ, vel episcopi. statutum vero de quo in d. c. ad audientiam. de cleric. non residen. excipiebat solum duos casus. nec per hoc exclũdit tertium casum, imo intelligitur exceptus, sicut excipitur à iure communi, quod videtur longè mirabile contra illam regulam quod exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. 32. q. 7. ca. dominus. l. nam quod liquidè. ff. de penu. leg. cum si. & facit optimè text. d. ca. ad audientiam. in arg. quod sicut casus exceptus à iure extenditur ad consimilem casum propter idem titatem rationis vt in c. cum dilecta. de cõfir. vti. vel inuti. gl. in l. 1. C. de condi. indeb. dixi de hoc in quodam no. ita & casus exceptus à statuto, vbi disponit statutum in materia iuris, vt probatur in d. c. ad audiẽtiam. Si autem disponeret contra, vel prẽter ius, fortè aliter diceretur, secundum do. Abb. in d. c. ad audientiam. quia casus expressè nõ prouisus relinquitur dispositioni iuris communis. in l. commodissimè. ff. de lib. & post hu. & in c. susceptum. de rescri. lib. 6. & c. in nostra. de iniurijs. & l. si extraneus. ff. de condi. ob caus. cum si. Ex prædictis & ex tex. d. ca. ad audientiam. ibi, cum absentes dici nõ debeant & c. no. secundum do. Abb. q̃ statutum disponens in materia iuris verificatur etiam in casu ficto, quando casus fictus est verus, vel æquiparatur vero à iure. quod dicit do. Abb. esse no. dignum.

307 *Statutum.* V.

1 *Iudex an pro homicidio possit arbitrari aliã pœnam, si vno statuto caueatur, q̃ pro homicidio imponatur pœna mortis, & alio, quod pro criminibus Iudex possit imponere pœnam suo arbitrio?*

1 STatuto t cauetur, q̃ pro homicidio imponatur pœna mortis, alio statuto cauetur, q̃ in omnibus criminibus potestas possit imponere pœnam suo arbitrio. fuit dubitatum vtrum pro homicidio possit arbitrari aliam pœnam? Bal. in facto cõsuluit, vt ipse refert in c. ad rescr. quod nõ, quia illud statutũ licet generaliter, & vniuersaliter loquatur, non comprehendit specialiter disposita per aliud statutum, quia species derogat generi. ca. generi per speciẽ. de regul. iur. lib. 6. & in d. capitu. primo de rescrip. cum simi. & facit quod singul. voluit Guliel. de Cun. in l. sed & poste riores. ff. de legi. cuius verba formaliter refert & sequitur Bar. & facit quod consuluit Pe. de Ancha. apud Trituissum vt ipse refert in c. statutum. §. cum autem. de rescri. in 6. & copiosius circa hoc allegat in repetit. sua capi. canonum statuta. de constitu. Vide plenè de diuersitate statutorum quæ videntur sibi contrariari do. meum do. And. in d. c. 1. de rescri. & aliqua etiam per eum in repet. c. Raynaldus. de testamen. in Ioannina. in 77. & 78. charta.

ADDITIO.

Vide Hippoli. de Marsi. in practica crimi. in §. constante. col. 10. nu. 28. in §. succesiuè. nu. 13. Gab. Sar.

308 *Statutum.* VI.

1 *Statuto dicente, quod pro quolibet verbo iniurioso imponatur tanta pœna, intelligitur, id est, pro qualibet oratione.*

1 STatuto t cauetur, quod pro quolibet verbo iniurioso imponatur tanta pœna, dic quod tale statutum intelligitur, seu illa verba, pro quolibet verbo, exponuntur, i. pro qualibet oratione. ista est celebris gl. in l. si quando. C. de bo. vacan. lib. 10. & ibi Bar. collegit hoc. & dicit illam gl. esse notandam pro statutis ita disponentibus vide eundem Bart. in l. item apud Labeonem. §. conuitium. alias §. sed quod adijcitur. ff. de iniur.

ADDITIO.

Vide de hoc latissimè & eleganter per Petrum à Plaza Hispanum in epitome delictorum lib. 1. c. 1. nu. 17. Gab. Sara.

309 *Statutum.* VII.

1 *Præmium à statuto concessum ei, qui manifestet, vel occidat delinquentem vel bannitum, an ei debeatur, qui ad suam defensionem manifestauit, vel occidit?*

1 STatuto t cauetur quod manifestans aliquem delinquentem habeat præmium 20. aureorum. aliquis qui inculpabatur ad sui defensionem delinquẽtem monstrauit, quæritur an habebit præmium? dic quod non. tex. est in argumẽtum optimum in l. nulla macula. C. de delato. li. 10. hoc colligit ibi Bar. Item dicit, si statutum concedit præmium occidenti aliquem hostem, vel rebellem, & aliquis eum occidit se defendendo, quod non debet habere præmium, vt * hic. quod puto verum. nam præmium datur * illi, qui vltro & sponte se offert ad faciendum illud, quod est cauta præmij, secus si casu vel fortuna hoc fecerit, vt in l. si quis in graui. §. vtrum. ff. ad Silla. vide ibi Ludo. post alios. & in l. 2. ff. de condi. & demon. & ibi plenè per doct. & tex. in d. l. si quis in graui. reputauit satis singularem & notandum Sali. in repe. l. ea quidem. in 14. col. C. de accusa. vbi partem eum, q̃ præmium pollicitum denuntiantibus spontaneis non necessitatis necessitate causatiua; debetur. Sed pro veritate huius rei vide. do. meum in legibus do. Ale. de Imo. in d. l. nulla. in addi. vbi plenè de hoc. & vide do. Abb. in ca. ecclesijs. de censi. dixi supra.

ADDITIONES.

Idem tradit Io. de Arno. soliloqui. 86. Gab. Sar.

* Præmium datur. Idem tradit Petr. Gerard. singu. 14. numero 10.

310 *Statutum.* VIII.

1 *Statuti reformatio prohibita cẽsetur super eo, super quo prohibetur aliquid proponi, vel allegari in consilio.*

1 STatuto t prohibetur aliquid proponi in cõsilio, vel allegari, prohibita est reformatio super eodem. ita colligit ibi Bar. per illum tex. in l. quisquis. C. de bo. pe. sub. lib. de cimo. Non obstat secundum eum l. 5. C. de preci. impera. offe. quia ille loquitur, quando prohibetur persona petere, seu proponere, licet hoc fallat in excommunicato secundum eum, vt in c. 1. de excep. lib. 6. & d. l. quisquis. loquitur quando prohibetur petitio seu propositio respectu rei.

311 *Salarium.* I.

1 *Iudici delinquenti an salarium debeatur?*

1 IVdici t delinquenti non debetur salarium. istam quæst. determinauit Iac. de Are. in l. qui negotiationem. §. 1. & §. penul. ff. de admin. tut. pro qua Bar. dicit esse casum notatum in l. iudices. C. de anno. & tribu. li. 10. Quod dicit esse intelligendum quando illud delictum negligentiæ respicit vniformiter totum tempus officij, alias pro ea parte pro qua non fuit negligẽs, sibi salarium debebitur. ar. l. fundus. ff. loc. vide eundem Bar. in l. Mæuia. in prin. ff. de annu. leg. & in l. diem functo. ff. de offi. asse. & Bal. in l. Nesennius. in fi. in versi. remouendus. ff. de excu. tut. & adde quod no. in l. manicipia. C. de ser. fugi. vbi Bald. dicit, quod potestas seu officialis remotus propter suspicionem, nõ debet habere salarium. & vide do. Abb. in c. cum sit. de Iudæis.

312 *Salarium.* II.

1 *Salarium legati decedentis, vel officium non adimplẽtis an accrescat ei, qui solus impleuit.*

1 SI vnus ex Ambasiatoribus decedat, vel alias officium non impleat, q̃ salarium decedentis, vel alias non impletis, non accrescit ei, qui solus impleuit. ita sin. no. Bar. per illum text. in l. 7. C. de lega. libr. 10. quod no. perpetuo.

313 *Statutum.* IX.

1 *Statutum quod inter homines diuersarum terrarũ, vel agnati inter se matrimonium non contrahant sub certa pœna, an valeat?*

1 STatuto cauetur, quod inter homines diuersarum terrarum non contrahatur matrimonium sub certa pœna an valeat? dic quod prima facie videtur q̃ sic, per te. in l. addicimus. C. de murile. li. 11. vbi no. in fi. qđ mulier moneta ria prohibetur nubere extraneis. & ibi Bar. dicit illã legem facere ad quæst. prefati statuti. Contrarium videtur verius q̃ non valeat, quia aufert libertatem contrahendi matrimonium, vt. ff. sol. ma. l. Titia. & l. si diuortio. ff. de condi. & demon. l. cum ita. Sed dic secũdum Bar. in d. l. addicimus. quod statutum non valet quantum ad hoc, vt faciat matrimonium irritum si contrahant, quia cum sit sacramẽtum, & res spiritualis, vt no. gl. in c. veniens. de transa. & gl. in §. sed notandum. 1. q. 1. laici non possunt statuere contra illud, cũ non sit de iurisdictione sua, sed ecclesiæ, vt in c. cau sam. matrimonij. de offi. deleg. & in c. ex literis. de consan. & affi. & no. gl. c. ex tenore. de foro compe. Et an valeat statutum q̃ non possit contrahi matrimonium cum agnatis? Et dicitur quod sic, quia quædam matrimonia de iure ciui prohibẽtur. Insti. de nup. in prin. sed statutum est ius ciuile, nam ius ciuile potest distinguere naturale. Cõtrariũ est verum q̃ istud statutum non potest fieri ad impediendum matrimonium, quia istud est de iure diuino, sed quantum ad impediẽdum ius patriæ potestatis, & effectus successionis bene potest, quia sunt de iure ciuili. insti. de pa. pote. in prin. ita dicit Ang. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iu. & vi de Bal. in c. clerici. de iud. & ibi Barb. ponentes, quæstion. an valeat statutum q̃ Guelfus nõ possit contrahere matrimonium cum Gebellina, sub pœna capitis. determinãt q̃ sic, quo ad pœnam, quia non. punitur matrimonium, quod est de iure diuino, sed eius qualitas, alleg. no. in c. statutum. de hære. lib. 6. in nouel. vide Bal. in l. omnẽ. C. ad Tertul. & in l. 1. §. ius naturale. præallegata. & in l. nemini. C. de nupt. & in l. Paulus. ff. de sta. ho. & in rubri. de consue. Abb. in c. 1. de sponsa. & in repeti. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. & Bar. in d. l. addicimus. & Butrium in c. 2. desponsa. Rom. in rub. ff. so. ma. Ang. in l. fi. C. de interdic. matri. & Gasp. Cal. in c. 2. de clande. despõ. cũ sim, faciunt notata per Bar. in d. l. Titia. & per doc. in l. fi. de secun. nup. faciunt quæ leguntur & notantur in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. & in c. q̃ clericis. de fo. compe. & in c. constitutus. de in integ. restit. & per Ant. post Host. in c. cũa. de deci. & per Io. And. in ca. eos. de immu. eccles. lib. 6. cum §. Sed an valeat quantũ ad hoc, vt contrafacientes puniantur? videtur dicendum, q̃ si quidẽ possunt honestè nubere seruata forma statuti, quia in qualibet secta sunt tot, quot matrimonia contrahi possunt. & tunc contrafacientes incidunt in poenam, alias secus, vt in d. l. cum ita. & l. seq. & in d. l. addicimus. ita reſidet ibi Bar. Tu adde, & vide de ista q. Bal. in l. omnem. alias in l. fi. C. ad Tertu. & in l. nemini. C. de nupt. & in l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iur. & Io. An. & sequaces in c. statutum. de hæret. li. 6. in nouel. & Lud. Ro. in rub. ff. mat. ad fin. vi de Io. And. in c. 1. de sponsa. vbi remittit se ad d. c. statutum. & per Inno. & per do. Abb. in d. c. 1. & per do. Abb. in cõsil. 12. & in c. ecclesia. de consti. Petr. de Ancha. in c. canonum statuta. de cõstit. & in d. c. statutum. & ibi Io. de Fant. Ange. in l. 1. de interdi. matr. & in l. hac consultissima. C. de testa. Iac. But. in l. fi. de interdi. mat. Andre. de Isernia in c. 1. quibus modis feudum amittatur. & in c. imperialem de prohibita feudi alienatione. Pet. de Anch. consilio suo 20. Bal. in c. clerici de iudi. & ibi per do. meum. & idem Bal. in c. 1. de constitu. & vide de hac q. plenè per do. meum in repeti. capitul. 1. de spon. & vide Bald. in l. Paulus. ff. de stat. homi. & in rub. de constit. & ibi per do. meum. & vide Feder. de Sen. consi. 35. & de hac quæst. vide omnino Abb. in d. cap. 1. de spon. vbi pulchrè distinguit, & vide Bart. in l. cunctos populos. in 3. q. prin. C. de sum. tri. & fide catho. Are. Insti. de iure natu. in prin. in ver. quæro ergo an per statutum. & Ang. de Vbal. in addi. suis in d. l. addicimus. & do. Alex. de Imo. in addi. suis in d. l. addicimus. Et an valeat consuetudo circa facultatem inhabilitandi vel habilitandi aliquos ad matrimonium? vide do. Abb. post alios in c. super eo. de cogna. spir. vbi de hoc.

314 *Statutum.* X.

1 *Statutum quod vno de agnatione delinquẽte cæteri de agnatione teneantur, an valeat.*

1 STatuto Florentinorum cauetur, q̃ vnus de agnatione delinquente cæteri de agnatione teneantur, an valeat talе statutum? dic q̃ sic. istud probat tex. in optimum arg. in iure prouisum. C. de fabricen. li. 11. hoc colligit ibi Barto. & ratio statuti & illius legis ponitur in tex. ibi scilicet, quia alij curabũt ne aliquis delinquat. & sic no. ibi casum, in quo vnus pro alio tenetur. simile in l. fi. C. de naut. lib. 11. alia similia notantur per gl. in l. 1. §. si plures. ff. de exerci. facit. C. de primipil. l. fina. lib. 11. Tu de hac quæsti. statuti vide Bal. in l. 1. alias in rub. C. res inter alios acta. & plenè per d. meũ in c. 2. de consti. vbi latissimè examina de statutis punientibus vnum pro delicto alterius, & ibi videas per eũ remissiones. & aliquid per eum in rub. de hæreticis. ad fin. Et vide quod voluit Bal. in l. 1. C. ne fi. pro patr. in l. si qua. ff. de his qui sunt sui, &c.

315 *Supernumerarius.*

1 *Supernumerarius admissus in collegio, non gaudet beneficio collegij.*

1 QVi est super numerum si admittitur in collegio, non gaudet beneficio collegij. casus est in l. 1. §. quod autẽ. C. de colla. lib. 11. tu vide Barto. in l. si duas. §. decet. in ver. hunc numerum. ff. de excusa. tut. & in authen. vt determi. sit numerus cleric. §. nõ enim. collatio. 1. & ibi Iaco. de Bel ui. facit cap. quoniam. de vita & honesta. cleric. c. cum M. Ferrariensis. & quod ibi notatur, de consti. & in c. fi. de verbo. signi. c. 1. & c. authoritate. de insti. cum sim.

316 *Statutum.* XI.

1 *Statuto distante quod pro animali nascente in territorio debeatur solidum, an debeatur solidum, si dominus animal duxerit prægnans ad pariendum extra territorium?*

1 STatuto cauetur, q̃ pro animali nascenti in territorio debeat soluere dominus vnum solidũ, aliquis habebat animalia prægnantia, & duxit vt parerẽt extra territoriũ an propter hoc euitabit solutionem? dic q̃ non, quia fraudem facit statuto. istud voluit Bar. in l. si cũ satis. C. de agri. & censi. lib. 11. & dicit glo. ibi optimè facere ad quæstionẽ hanc. statuti. in ver. item daretur occasio. facit secundũ eũ. ff. de hære. instit. l. ex facto. faciunt notata, & quod voluit ibi Bal. in hoc non dubium. C. de legib. & quod no. Dy. in regula fi. de reg. iur. lib. 6. cum simili lib.

317 *Statutum.* XII.

1 *Statutum quod talis non habeat vocem in capitulo, quid operetur?*

1 STatuto cauetur, q̃ talis non habeat vocem in capitulo, dic q̃ per tale statutum est precluſa via illi in iudicio, ita singulariter dixit Bar. per te. in l. coloni. in ver. voce negamus. C. in quibus cau. coloni censi. lib. 11. quod tene menti perpetuo pro his, quæ leguntur & no. in cle. vt hi qui. de æta. & quali.

318 *Salarium.* III.

1 *Officiali defuncto ante finitum officium, an integrũ salariũ debeatur hæredi? Et quid in domestico, & protectore? & quid de locatore operarum suarum, & quid in officiali decedenti in itinere antequam officium ingrediatur?*

1 LIcet hæres deberet consequi salarium totius temporis, si officialis defunctus decesserit ante finitum officium, vt in l. si quis in sacris. C. de proxi. sacr. scri. lib. 12. & in l. post duos. §. fi. C. de aduo. diuer. iud. & in l. 2. C. de primipilo. & C. de agen. in reb. l. 3. tamen in domestico & protectore aliter disponitur, quia non solum hęres eius debet consequi salarium totius temporis, sed etiã vnius anni sub sequentis. mirabilis & stupendus est casus in l. pragmatica. C. de domest. & protect. lib. 12. & ibi Bar. dicit hoc esse mirabile in tali officiali, quod no. Et vide quod volunt Bart. Ray. Alb. Ang. & Bal. post gl. in l. diem functo ff. de offi. assel. facit l. 1. §. diuus. in ratione sui. ff. de var. & extraord. cogn. Et ista est vera opinio licet Cy. in addi. post Iac. But. in d. l. diem voluerit contrariũ, vt ibi habes per Mart. Lauden. & Bal. in c. 1. qs dic. du x vel marchio, fuit secutus opi. Cy. Sed pone quod casus in eũ qui locauit operas suas contingat, an debeatur salarium? dic quod non l. si vno. §. certè. & §. cum quidam. ff. loc. Abb. in c. licut. 3. de iureiur. l. in rebus. ff. commo. & ibi no. & Bar. in l. diem functo. ff. de offi. assel. vide in l. 1. C. de re mili. li. 12. & in l. Seio. ff. de annu. legat. & in l. si cum dotem. §. finautẽ. ff. solut. matri. Sed quid in officiali quis cum paratus est ingredi ciuitatẽ in officio decessit in itinere, an debebitur salarium hæredibus? Bald. in d. c. 1. concludit q̃ non, quod limita nisi missiset aliũ loco sui, per §. prohibemus. in authen. de col. & voluit Bart. in d. l. diem functo. Adde tamen quod licet non debeatur hoc casu hæredibus, debent tamen releuari ab impensa facta per officialem in itinere. ar. l. si pecuniam. in princ. ff. de condi. ob causam. Dicas quod si officialis fuisset ingressus ciuitatẽ, & antequam administraret officium decessisset, deberet habere salarium secundum Bar. in d. l. 1. §. diuus. ad de quod licet nulliter exercuit officium, quia electio nulla, tamen debetur ei salarium secundum Alber. in d. l. diẽ functo. per l. ab administratione. C. de legat. facit ad hoc in simili de procuratore. in l. 1. ff. manda. secundũ Bald. q̃ licet mandatũ procuratoris sit nullũ, & inefficax quo ad agendum. l. 1. ff. de procu. tamen si exercuit officium, debet habere salarium. Et adde quod si non decessit officialis pendẽte officio, sed recessit, quia non poterat iustitiã facere, debet habere salarium, ſm Bart. in d. l. 1. §. diuus. in ver. iuxta prædicta quæro, aliquis est electus. & de materia vide in l. si vno. §. item cum quidam. ff. loca. & vide do. Ale. de Imo. in d. l. pragmatica. in addi. & vide quod not in l. matriculã. C. de agen. in reb. lib. 12.

319 *Statutum.* XIII.

1 *Notarius si non possit esse de antianis ciuitatis, an possit esse de illis, quando fecit se cancellari de matricula notariorũ.*

1 STatuto cauetur, quod notarius nõ possit esse decurio, vel de antianis, & de prioribus ciuitatis, quidã fuit semel descriptus in matricula notariorũ, sed postea fecit se eleuari, & cancellari de matricula, an poterit esse? dic quod non. arg. opt. habes in l. præcipua. & ibi hoc voluit Bar. C. de primice. li. 12. quod facit ad multa statuta quarundam ciuitatum prohibentia aliquos assumi ad officia, quod si habent artẽ per quã nõ possunt cõsequi officiũ ex dispositione statuti, quod si dimittant, non poterunt cõsequi officiũ illud.

320 *Statutum.* XIIII.

1 *Officialium numerus si statuto ad minorem numerum reducatur, an præiudicium fieri possit officialibus iam electis?*

1 SI per formam alicuius statuti numerus officialium reducitur ad minorem numerum, puta cum essent 10. reducitur ad numerum quinque, quod talis reductio nullum generat præiudiciũ illis talibus officialibus, qui erãt electi tẽpore reductionis. præiudicabit ergo tãtũ nouæ creationi officialium. ita pulchè colligit Bar. in l. comperimus. C. de proxim. sacr. scrinio. lib. 12. quod not.

321 *Statutum.* XV.

1 *Scholaris, si ex statuto non possit conueniri nisi solũ corã suo Rectore, corã eo debet etiam in criminali causa cõueniri.*

1 STatuto cauetur, quod scholaris non possit pulsari, & cõueniri coram iudice alio, quam coram rectore, dic quod tale statutum intelligitur non solum pro causa ciuili, sed etiam in criminali, & multo fortius pro criminali. ita notãter dixit Bar. per illum te. in l. ex eo. C. de agen. in reb. li. 12. & intellige statutum tale habere locum donec scholaris est in illa ciuitate, in qua degit ad studium, & est tale statutum, sed extra ciuitatem poterit per alium iudicem. conueniri, per d. l. ex eo. quod not.

322 *Substitutus.*

1 *Seruire volens per substitutum, debet seruire per æquè idoneum.*

1 VOlens seruire per substitutum, semper debet seruire per hominem æqualis conditionis. ita probatur in l. 1. C. de præpo. agen. in reb. lib. 12. hoc voluit ibi Bar. quod dicit esse notandum, q̃ si doctor vult seruire per substitutum, debet seruire per doctorem, & non per scholarem, licet sufficiens sit. Idem dicit esse dicendum in milite, quia si vult seruire per substitutum, debet seruire per alium militem, & non per domicellũ. & dicit, q̃ substitutus debet esse moribus præditus, & scientia & peritia eruditus. qđ nota pro locis, vbi viget studium, q̃ doctores non poterũt substituere scholares, licet hoc aliquando non seruetur, vt quotidie videmus.

323 *Sententia.* X.

1 *Sententia debet ferri scriptis, & de consensu partium potest ferri sine scriptis. Et multa de consensu partium, quo multa actus solennitates possunt remitti.*

1 SEntentia, vt scis, debet proferri in scriptis. tex. habes in l. 2. & 3. C. de sen. ex pericu. recitan. canonizata 2. q. 1. c. in primis. ad fi. & vt legitur & notatur in c. fi. de re
a iudi. lib. 6. tamen ex consensu partium a potest fieri vt sententia nõ feratur in scriptis. gl. habes iuncto tex. & ibi Bar. in d. l. quoties. & sic habes q̃ talis solennitas potest remitti de partium voluntate. idem dicit ibi Bar. in iuramento testis, quod remitti potest, & alleg. l. 1. ff. de feri. & l. 2. §. sed quia. C. de iur. cal. Tu melius alleg. c. tuis. de testi. cũ si. Idẽ in libello, quia libellus potest omitti ſm eum, licet non expresse remitti, vt no. gl. in authen. offeratur. C. de lit. cõtest. & ibi plenè per Cyn. licet quidam contra. Tu vide qđ plenè notatur in c. 1. de libel. obla. & in c. de causis. de offi. delega. Idem dicit esse in iuramento calumniæ, quia omitti potest, licet non expresse remitti, vt in d. §. sed quia. dic de hoc vt hodie legitur & notatur in c. 1. de iura. cal. libr. 6. vide Bar. in l. de pupillo. §. qui opus. de no. oper. nun. & in l. 1. de iura. calum. Et ratio quare ordo iudiciarius remittitur non potest, est, quia dicitur inuentus in fauorem & vtilitatem publicam, ſm do. Car. in cle. sæpe. de ver. sign. in prin. in 12. q. cui renuntiari non potest. l. ius publicũ. ff. de pact. Quod est verum in ordinarijs, secus in summarijs iuxta dicta in extrauag. ad reprimendum. Limita prædicta, si coram iudice procedit, vt ordinario, secus si coram eo vt arbitratore. vt dixit do. Car. in d. cle. sæpe. Acta tamen, videlicet testes & positiones possunt dimitti. Vide do. Car. in d. cle. sæpe. vbi quærit an litis contestatio possit omitti? & dic q̃ litis contestatio nec expresse nec tacitè potest omitti, vt voluit Bar. in d. l. quoties. & allegat nota. per Io. And. in d. c. de causis. tu vide quod notatur in d. c. 1. de libelli oblatio. & in c. vnico. de lit. contesta. & not. primum dictum.

ADDITIO.

a Tamen ex consensu partium. Vide latè do. Sebastia. Vanti. in tracta. de nullita. proces. in rubri. de nullitate ex defectu proces. nu. 73. & Hippol. de Marsil. in practi. crimi. in §. 2 nu. 74. & nu. 84. Gab. Sar.

324 *Sequestrum.*

1 *Sequestrum fieri non potest, nisi debitum ostendatur per publicum instrumentum.*

1 QVis nõ potest petere sequestrum fieri de re alicuius nisi debitum ostendat per publicum instrumentum. casum habes peregrinum, quem ad hoc not. Bart. in l. per hanc. C. de erog. milita. anno. libro. 12. idem voluit Barto. in l. litibus. C. de agri. & censi. lib. 11. Et an hoc indistinctè

procedat,nunc non examino, vide quod no.in c.examinata,de iudic.& in l.licet.ff.depo.& per do.Abb.in c.2.de ſequeſt.poſ.& fruct.

321 *Statutum.* XVI.

1 *Conſuetudo an det iuriſdictionem ordinariam.*

1 STatuto† cauetur, ꝙ ſcholaris debeat conueniri tantum ſub epiſcopo,& de conſuetudine eſt,quod,rector etiam contra eum cognoſcit,an per tale ſtatutum ſit derogatum iuriſdictioni rectoris,quam habet ex conſuetudine? dic ꝙ non.tex. habes quem ad hoc no.Bar.in l.viros.C.de diuer. offi.libr. 12.ſecus ſi haberet à lege.pro hoc facit quod notatur in c.1.de conſti.li.6. Tene menti & collige ex illo tex. quod cõſuetudo dat iuriſdictionem ordinariam ſicut lex. ita voluit ibi Bart.per illum text.iuncta gl.& habetur in l. 1.& fi.C.de emancipa. libe.te.habes meliorem de corpore iuris in c.cum cõtingat.de foro compe.& optimè probat tex.in c.conqueſtus.9.q.3.cum ſimi. vide l.cum prætor.§. 1.ff.de iudi.& ibi gloſſ.& in l.more.& ibi doc.& in l.ſeq.in ver.nec ipſa lex.ff.de iuriſdi.om.iud.de quo per Ioã.Andr. in c.1.de offi.ordi.& in c.quanto.de conſue.& in c.Romana.circa.prin.de foro competẽ.in 6.& in c.fi.de excep.eo. lib.facit quod no.in d.c.cum contingat. vide tex.& Bart.in l.final.§.1.de aqua plu.arcen.& ibi per Modernos, & Lud. Rom.in notabilibus.

ADDITIO.

* Adde Guid.Pap.ſing.284.nu.1.

327 *Societas.* II.

1 *Societas tacita ex ſolo vſu contrahitur inter fratres, & tacitè diſſoluitur.*

1 INter fratres† ex ſolo vſu cõtrahitur ſocietas tacita.ita dicũt Cy.& Oldr.quos refert & ſequitur Bar.in l.1.§.ſi quis hoc interdicto.ff.de iti.actuque priua.& tacitè diſſoluitur. l.itaque.ff.pro ſoc. Tamen Bar.ſing. pro glo.in d.§. ſi quis hoc interdicto.limitat hoc dictum eſſe verum in eo tantũ, in quo apparet vſus,quia ambo erant artifices & cõmunicabant vſum illius artis, & in illa arte tantum videtur contracta ſocietas,& in fructibus tãtum illis videtur facta cõmunio,non in alijs emptionibus.Vide tu quod voluit idẽ Bart.in l.Titium.§.altero.ff. de admi.tut.& in l.ſi patruus. C.commu. vtriuſque iudic.& in l.cum duobus.§. Papinianus.ff.pro ſocio.

326 *Sententia.* XI.

1 *Sciens actum, & ignorãs qualitatem,an dicatur ſcire, ſi lex ponderat ſcientiam actus reſpectu certæ qualitatis?*

1 VBi lex† vel ſtatutum ponderat ſcientiam actus reſpectu certæ qualitatis,ille non dicitur ſcire,qui ſcit actũ & ignorat qualitatem.iſta eſt gl.notabilis in c.concertationi.de appel.libr.6.de qua fecit feſtum ibi Do.de ſancto Gemi.quod dicit eſſe notandũ pro ſtatutis, quæ imponunt quandoque pœnam ſcientibus actum,& non reuelãtibus, ſicut dicunt quãdoque, quod qui ſciuerit aliquem receptare bannitum,& non reuelat,incurrit certam pœnam, quia dato quod ſciret vnum receptantem, niſi ſciret illum bannitum eſſe, non incurreret pœnam.vnde debet eſſe cautus articulans in materia, vt concludat illum ſciuiſſe bannitum & ita reſidet ibi Domin.Tu vide Bar.hoc idem tenentem in l.omnes.2.C.de agri.& cenſi.lib.11.& l.1.C.de colo. illiric.eo.li.& in l.penul.C.de fabricen.eo.li.& in l.1.C.de deſerto.li.12.& in l.Methrodorum.ff.de pœn.& in l.ne quid. ff.de incen.rui.naufra.& in l.1.ff.de recept.& vide Bald.in l.data opera.C.qui accuſ.non poſ.& ibi do.meum. & vide gl.in l.ſi quis abſentis.§.longè minus.ff.de act.& oblig.& adduco Ange.in l.1.C.de Nili agge.non rumpen.vbi dixit ſe obtinuiſſet Peruſij. Quidam pręſtitit opẽ nobili, & ex quo nõ fuit articulatum, & probatum ſciebat illum quod nobliem,fuit abſolutus.& adduco do.meũ do.Andr.vtriuſque iuris lucernam in c.cum viceſimum.de offic.dele.vbi ponderat illum tex.in verſi.ſcienter ad hoc quod vbi lex vel ſtatutum requirit quod actus fiat ab aliquo ſciẽter debet liberari de ſcientia, & probari, & dicit quod Bononiæ tempore huius regiminis fuit facta quædam reformatio, ꝙ loquẽs cum rebelle puniatur pœna mortis,& inquiſitus, quod locutus fuerat quidam cum rebelle, & poteſtas volebat eum decapitare,conſuluit ad inſtantiam do.Cardi.quatuor coronatorũ Legati Bononiæ, ꝙ non debebat decapitari,imo abſolui, ex eo,quia in illa inquiſitione non fuit articulatum, ꝙ ſciebat illum rebellem &c. Et aliud dicebat, ꝙ illa reformatio intelligitur, quando loqueretur cum rebelle ad præiudicium regiminis,alias ſecus. & allegabat te. ſing.in l.1.ff.ad leg.Iul.maieſta.& dicit ꝙ ille fuit liberatus. vide eum oĩno.vbi pulchrè loquitur, & allegat multa iura probantia hanc generoſam theoricam. & vide eũdem do. meum in clementi.1.de procu. & in c.ſicut.de hæret. & vide tex.in c.2.de hæreti.lib.6.vbi præſtans opem hæretico ſcienter, debet puniri, ſed debet probari & articulari de ſcientia,vt dictum eſt.

328 *Subſtitutio.*

1 *Subſtitutus quando à liberis,de quibus teſtator in genere præſumitur cogitaſſe,non excludatur.*

1 VBicunque teſtator† cogitauit de liberis in genere, vel præſumitur de illis cogitaſſe in genere, nunquam videtur illos liberos voluiſſe præferre ſubſtitutis, & per cõſequens non excludunt ſubſtitutum. exemplum, teſtator inſtituit filios ſuos maſculos, & ſi ſine liberis decederet, ſubſtituit extraneum,ex quo teſtator præſumitur cogitaſſe de filiabus in genere,quia exprimẽdo maſculos,videtur voluiſſe præferre ſubſtitutũ filiabus, ergo ſubſtitutus excludet filias fœmineas.text.eſt ſingu.pro dicto in l.qui in iure.ff.de teſtamen.milit.vbi ſciẽtia de filio in genere pręiudicat ipſi filio.quem tex.reputat ſing.Bal.ibi.& illum te. ad hoc allegauit ſing.Ange.in pleriſq; locis in l.tres fratres. ff.de pact.& in l.manifeſtiſſimi.§ ſin autem neſcimus.C.de fur.& in l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.oblig.& in l.ſi cũ vel in vtero.C.de teſta.mili.& in auth.de cauſa.C.de libe.præte.& in l.filio præterito.ff.de iniuſto rupto teſta. & Ang.in conſilijs ſuis,non habeo ad præſens memoriam illius conſilij. Et ideo pulchrè dixit Bart.in l.Titia.§.imperator.ff.de leg.2.vbi quærit,quid ſi pater donauit alicui bona ſua non habens filios, & tamen in genere cogitauit de filijs,an propter natiuitatem filiorum reuocetur donatio? decidit quod nõ.& eſt ſingularis limitatio ad l.ſi vnquam. C.de reuocand.donatio.& mouetur ibi Bar.quia pater cogitauit.de filijs in genere. & ad hoc allegauit dictã l.qui in iure.& eandem allegauit Ioan.de Imo.in capitulo final.de donat. Sed Ioan.Andr.in additio. ad Specu. intit. de inſtrument.edit.§.porro.in ver.hoc autem certum eſt. tenet ꝙ beneficio d.l.ſi vnquam,renuntiari non poteſt, quia illa lex non eſt inducta donantis fauore,ſed fauore ipſorũ. Sed Bar.in d.§.Imperator.tenet contrarium, & verior eſt opinio Bar.& in do.meum do.And.in repeti.c.Raynaldus. de teſtamen.in Ioannina.in 9.col.quia ſecundum eum d.l. ſi vnquam emanauerat in fauorem filiorum, tamen ille fauor habet ſubſiſtentiam ex mente patris, & ideo renuntiatio illius pendebit ex voluntate paterna. & iſtud voluit Bal.in l.prima.C.de inofficio.donatio.& gl.in d.l.ſi vnquã & per conſequens ſecundum eum non rectè locutus eſt Io.And. Dicit tamen æquam eſſe eius opi.Sed quidam Salic.in d.l.ſi vnquam.refert & ſequitur Io.And.in præallegi loco.Cogitandum tamen hoc relinquo,& no.caſum in d.l. ſi vnquã eſſe notabilem & ſingularem ſecundum Sali.ibi.

329 *Sufficit.*

1 *Verbum,ſufficit,quod ſignificet?*

1 VBi in aliqua† diſpoſitione apponitur verbum, ſufficit, dic quod de ſignificato talis verbi eſt,vt nihil aliud requiratur.ita dicit gloſſ.notabi.in capitu.ſtatutum. in princip.in ver.canonicis.de reſcript.libr.6.quæ tacitè hoc ſentit.& illã gloſſ.ad hoc allegauit do.Abb.in ca.1.de poſtul. præla. & in c.cũ dilectus.de ſucceſ.ab inteſta. & do.meus do.And

do.And.vtrobique.& adduco Dominic.de S.Gemi.in d. c.ſtatutum in ver.canonicis.vbi dicit quod verbum, ſufficit,non requirit aſsiſtentiam aliarum qualitatum, quam expreſſarum,quo ad perfectionem actus.Et dicit illã glo. eſſe notandam pro ſtatutis,& priuilegijs vbi verbum tale poneretur.vide do.Abb.in ca.fin.de ſponſa.duo vbi etiam allegauit illam gl.&.eandem gl.alleg.in ca.cum locum. de ſponſa.& in c.cum apud.& in c.tuę fraternitati.eodem ti. quod ſing.no.Vide Lu.Roma.in l.cum mulier.in 17.col. in princi.ff.ſoluto.matrimo.vbi alleg.illam gl.& vide Ab. in c.quoniam contra in 32.col.de probatio. Sed pondera in contrarium gl.in c.conſuluiſti.de celebra.miſſarum.quę videtur ſentire cõtrarium.ſed dicit illam procedere, niſi aliter à iure caueat.& materia ſubiecta aliud ſuadeat.& in hoc ponderat tex.in dicto c.conſuluiſti. iuncto c.ſufficit. de conſecreta.diſtin.1.

330 *Spurius.* I.

1 *Spurij & nati ex damnato coitu de iure canonico ali debent à parentibus ſecundum eorum facultates.*

1 FIlii ſpurii, vel nati† ex damnato coitu,de iure canonico debent ali,* & nutriri à parentibus ſecundum facultates eorum.tex.eſt ſingul.in c.cum haberet.ad finem.de eo.qui duxit in matri.quam pol.per adulter.& ibi do.Ab. dicit illum tex.non eſſe alibi.& in hoc hodie ſtatur iuri canonico,etiam de iure ciuili ſecundum eum,quia eccleſia induxit hoc ex quadam ęquitate naturali,& ne filii alimẽtis priuati pereant.& etiam ſentit Bar.in auth.ex complexu.C.de inceſ.nup.vbi per rationem d.c.cum haberet. dicit parentes poſſe legare filiis ſpuriis ratione alimentorũ & quod poterunt parentes donare,vel relinquere dotes filiabus,cum dos ſuccedat loco alimentorum, quod ſingu. notabis.

ADDITIONES.

Adde Iaſ.in conſi.26.nu.4.vol.1.Io.Duran.in tracta.de arte teſtandi.nu.1.cautela 14.nu.13.& Petrum Dueñas in reg. 366.incip.filius ſpurius.in 4.limitatio. Gab.Sar.

* Debent ali.Idem tradit.Bar.in l.fin.col.2.ff.de iis quibus vt indig.Et quod valeat legatum factum filiæ ex moniali ſuſceptæ,dũ legitimam non excedat,conſuluit Dec.conſi. 61 1.ad fin.nec.poteſt pater prohibere ne eius ſpurio alimenta præſtentur,ſecundum Bal.ſing.in l.id quod pauperibus.verſi.vltimo quæritur.C.de epiſco.& cler. & addit Iaſ.conſi.26.col.vlti.lib.1.quod diſpoſitio d.c.cum haberet.ſeruari debet etiam in terris imperii,& quod ſi ſpurius habet ſubſtitutum,quod illi ſubſtituto defertur illud plus quod ſpurio legari non poterat,& quod in eo ſubſtitutus cohæredes excludit.

331 *Sponſalia.*

1 *Sponſalia de futuro non tolluntur per ſimplex votum caſtitatis ſequens.*

1 SPonſalia† de futuro non tolluntur per ſimplex votum caſtitatis ſequens.ſing.eſt gl.ſecundum do.Abb.in cap. veniens.qui cleri.vel vouen in verſi.ibi de ſeueritate, ibi, non obſtante voto ſimplici.hoc voluit & tenuit ibi Inno. & do.Abb.& do.And.& Hoſtien.in c.rurſus.eodem titu. Licet do.And.& Gaſpar de Calde contrarium tenuerint, & non bene in d.c.veniens.Et opin.communem puto veriorem poſt do.Abb.per hanc rationem nam cum ſit orta obligatio ſponſo ſeu ſponſæ,non videtur,quod in ipſius, præiudicium poſſit vouere caſtitatem.arg.c.ex parte. de conuerſ.coniug.& pro hoc facit tex.d.c.veniẽs.Nec obſt. ſi dicatur,quod in d.c.veniens.põderatur votum poſt ſpõſalia.emiſſum,quia reſpondetur quod votũ obligauit mulierem quo ad ſe,& ſolutis ſponſalibus per ſequens matrimonium per virum contractum in ſuo robore remanſit. Item aſsigno aliam rationem,vbicunque occurrunt duo vincula æqualia,vbi vnum non præpondetat alteri.præcedens vinculum nõ debet tolli per ſequens,niſi illud ſit fortius & validius.arg.c.accedens.de crimi.falſi.c.literas.de pſump. & l.diuus.ff.de in integrũ reſti.ſed votũ ſimplex, & ſponſalia de futuro æquiparantur.ita notabiliter ſentit gl. in d.c.veniẽs.inquantum alleg.c.ſicut.de ſponſa.ergo.Itẽ gl.in c.rurſus.qui cleri.vel vouent.æquiparat ſimplex votum ſimplici loquelæ.ergo cum in ſponſalibus de futuro interueniat fides,adeo quod de fide mentita debet imponi pœnitentia,vt in d.c.veniens,& vt not.in c.ſicut.& in c.pen.de ſponſa.ergo votum ſimplex.ſequens fortius non debet dirimere & tollere ſpõſalia de futuro pręcedentia. quod tene menti perpetuò.

332 *Saluo iure.*

1 *Verba,ſaluo iure,modificant,limitant,& reſeruant.*

1 ISta verba,ſaluo† iure,modificant,& limitant,& reſeruãt. gl.celebris quæ reputatur ſingularis,in l.item Labeo.§. 1.ff.fami.erciſcun.quæ dicit ſaluo &c.optime facit textu. in c.Rainaldus in ver.ſaluo.& ibi do.meus de teſta. vide Ang.in conſi.21.vbi dixit,quod ſi accuſatus fuit confeſſus cõtẽta in inquiſitione eſſe vera,ſaluo &c.quod illa dictio,ſaluo,modificat & limitat illam confeſsionem.& alleg.pręallegatam gl.facit d.c. Raynaldus.& quod voluit do.Cardi.in c.expoſita.de arbi.& in c.qualiter.1.de accuſa. Bal.in authen.interdicimus.C.de epiſco.& cleri.& in l.peremptorias.C.ſenten.reſcin.non poſſ.& in l.aſſe toto.ff.de hæredibus inſtitu.& in l.ſi certarum.ff.de teſtamen.militi.& in l.penult.alias fin.C.de inſti.& ſubſtitu.ſub condi. factis.& in l.non dubium.C.de leg.& in l.termino.C.de fruct.& lit.expen.& in l.cum iudex.C.de ſenten.& interlocu.omnium iudi.& in l.eum.qui §.iudicare.ff.de iuriſdictio.omnium iudicum.& ibi per Moder.in d.l.item Labeo.Ang.& alii in l.iudex poſteaquam.ff.de re iudica.& in d.l.ſi certarum Bal.in tit.de pace Conſtantiæ.§.amplius. verſi.ſaluo vbi allegat gl.d.l.item Labeo.§.1.& vide dom. meum in præallegato loco,vbi allegat plures tex.apponẽtes verbum,ſaluo,& in tribus locis loquitur de iſta dictione,ſaluo.ſed illos tex.allegat in tertio loco,ſcilicet,in 43. charta.quod no.pro contractibus & aliis diſpoſitionibus hoc verbo vtentibus.

333 *Securus.*

1 *Securum facere promittens,ad quid teneatur?*

1 SI quis† promittit facere ſecurum aliquem in aliquo facto,debet intelligi quod non fiat ſibi exceptio aliqua iuris,& debet promittens ita ipſam rem diſponere, vt nihil de iure poſsit ſibi obiici,ita quod poſsit ſentire læſionem.ita notabiliter colligit do.Anr.in c.quoties.de pact.quem refert & ſequitur ibi do.Ab.ſed nihil allegãt Ioan.de Imol.allegat gl.in l.ſi mandato Titii.§.fi.ff.manda.& pro illa gl.vide Bart.& doct.in l.illa inſtitutio.ff.de hæredibus inſti.vbi plura per Io.de Imol.& vide Ang.& ibi tex.in l.1.ff.qui ſatiſda.cogan.de illo qui promiſit facere ſecurum,vide Bal.in l.ſancimus.C.de verborum ſignificatio.do.meus do.And.allegat gl.ſing.ſecundum eum in l.1.C.ſi aduerſus ſolutio.quod debet facere ſecurum, ita quod reſtitutionem non poſsit pati,nec poſsit fieri aliqua exceptio.quam gl.dicit Bal.ibi eſſe notandam pro eo qui promiſsit facere ſecurum.facit tex.in l.Papinianus.§. mortis cauſa.in ver.ſecurè.ff.de inoffi.teſta.& ibi Angel. allegat caſum in l.1.ff.de præto.ſtipula.& ibi dicit, quod fidantia data bannitis,vt veniant ad ciuitatem,debet ſeruari,& vide ibi Bartol. Et quid iuris ſi alicui data eſt ſecuritas veniendi an videatur ei conceſſa ſecuritas redeundi? vide eundem Bartol.in l.vtimur.ff.de ſepu.viola.& plene per eum in l.1.ff.ad leg.Iul.maieſt.in prin.& in l.nullam vim.C.de nauicu.lib.11.dicit tamen ibi illũ tex. facere in cõtrariũ, qa non expreſsiſſet in eundo & redeũdo,niſi neceſſe fuiſſet,dicit ibi Bar.quod non venit ſecure qui non põt redire ſecure.l.ſciendum.ff.de l.& ff.ad Trebel.l.de ætate.& ad d.l.nullã dic,quod ibi apponitur cauſa maioris declarationis.Et vide Abb.in ca.fin.de treuga & pace.& in c.ego N.de iureiuran.Barto.in leg.relegati.ff.de pœn.& in l.fin.C.de digni.libro.12.& Doct.in c.diſciplina.45.diſt.in l.ſi cui.ff.ex quibus cauſis maio.

34 *Statutum.* XVII.

1 *Statutũ loquẽs in numero plurali, an habeat locũ ĩ ſingulari?*

1 STatuta† Italiæ diſponunt quod vir lucretur dotẽ vxore prædecedente ſine filijs, quid ſi præcedat vxor cum, vno filio, an vir lucretur dotem? Et videretur prima facie dicendum quod non, quia cum talia ſtatuta ſint exorbitantia, & concipiant verba ſua in plurali numero, ergo in illo caſu debent intelligi, & non in alio. arg. l. ſi ſeruum. verſi. non dixit prætor. ff. de acquir. hære. c. ad audientiẽ. de deci. Tamen dic quod contrarium eſt verius, quia ratio naturalis magis attenditur, quam pluralis locutio, & licet vera & recta natura pluralis numeri non ſit contenta vnico indiuiduo, vt in l. ſi. ff. ad Trebel. & in l. vbi numerus. ff. de teſti. & in c. pluralis locutio. de regulis iur. lib. 6. & vnitas non ſit numerus, ſed principium numeri, tamen ſecus eſt de ratione naturali. iſtud belliſsime decidit Bal. in l. 1. C. de condi. inſer. & ibi eum vide, quia dicit alia ſimilia. & facit ad hoc, quia lex concipiens verba ſua in plurali numero habet locum in ſing. quod nota pro ſtatutis punientib. producentes falſos teſtes, quod habebit locum in producente vnum falſum teſtem. l. 4. §. in negotiis. ff. de nego. geſt. vbi per Iac. But. Bar. & alios, & vide gl. in c. ſecundo requiris de appell. vbi probat hoc iuncto tex. & ibi doct. & illam gl. alleg. do. meus in c. Raynaldus. de teſtamen. in Ioannina. circa medium, adducens ad queſt. præfati. ſtatuti: vide gl. in c. accepta. de appel. & Bal. in c. quoniã. de appel. & Bar. in l. pretor ait. ff. vi bono. rapto. & Ba. in l. Stichus. ff. de lega. 1. & Bal. in c. 1. mandatum. de reſcrip. & do. meum in c. prudentiam. §. addicimus. de offi. dele ga. & in c. vnico alias rubri. de plus petitio. & in cle. & ſi principalis. de reſcri. & do. Abb. in dicto §. addicimus. Io. And. in additio. ad Spec. in titu. de teſt. §. 1. in addit. quæ incipit. 4. q. Arch. in ſuis reportatis, in c. accepimus. de æta. & qualita. quem refert & ſequitur Domi. de S. Gemi. in c. quamuis. de preben. in 6. & quod ibi voluit Pet. de Anch. & in ca. relatum. de teſta. & in c. vnico. de lit. conteſta. & vide do. meum in d. c. relatũ. de teſt. & in aliis locis ſuperius allegat. Bal. & in l. quicunque. C. de ſeruis fugiti. gl. & Bal. in l. diuus. §. diuus ff. de peti. heredi. gl. in c. ſi compromiſſarius. de electio. li. 6 & vide quod legitur, & quod notatur in l. pater Seuerinam §. 1. ff. de condi. & demonſtratio. & in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebe. cum ſimilibus.

235 *Statutum* XVIII.

1 *Gabella ſi ex ſtatuti diſpoſitione de legatis ſolui debeat, an ſit ſoluenda de legato facto pro male ablatis?*

1 STatuto cauetur, quod† de legatis ſoluatur gabella, vel quod legata debeãt inſinuari, an tale ſtatutum habebit locum, quando teſtator legat pro malè ablatis? dic quod non ita ſing. dixit Bal. per celebrem tex. in l. ſi ſeruo. verſic. extroquere. ff. de hæredi. inſtit. ratio, quia non eſt legatum ex quo aliquid acquiratur, vnde autem habemus reſpectũ ad teſtatorem legantem, & certe non eſt legatũ, quia impẽdit debitum, aut loquimur reſpectu eius, à quo fuit ablatũ & tunc non eſt lucrum, ſed debitum. refert & ſequitur dominus meus do. And. Conſiculus meus in repetitio. capit. Raynaldus. in Ioannina, de teſtamen. in 62. charta.

336 *Statutum.* XIX.

1 *Statutum ſpecifice diſponens in certo caſu, derogat ſtatuto, generaliter loquenti, & vtrunque ſeruatur in caſu ſuo.*

1 STatuto cauetur, quod frater† excludat ſororem dotatã, alio ſtatuto cauetur, ꝙ ſi frater, qui excludit ſororem, dotatam decedat ſine filio maſculo fratris, teneatur relinquere ſorori dimidiã eius, quod ipſa filia debebat habere in bonis paternis. modo pater habens filiũ, & filiam dotatam, fecit teſtamentum, & inſtituit filium hæredem vniuerſalem, & inſtitutit filiam in dote, & deceſsit relicto filio. fuit dubitatum vtrũ filius veniẽs ad mortẽ, teneretur, relinquere dimidiẽ eius, quod illa ſoror debebat habere, vt dicitur in alio ſtatuto? Videbatur dicendum quod ſic, quia vnum ſtatutum recipit limitationem, & debet intelligi ſecundum aliud. Nihilominus contrarium eſt verius iſta fuit celebris theorica Bal. in l. 1. C. de legi. hæred. vbi refert ſe ita conſuluiſſe. & mouetur, quia vbi diſpoſitio habet clauſulam ſuam ſpecificam & determinatam ſufficit, & non tollitur per generalem. & allegat tex. mirabilem in l. 1. §. deinde. ff. de poſtulan. & illud dictum Bal. allegauit, & ſecundum ipſum conſuluit Ludo. Rom. conſilio trigeſimo primo. & vide ad hoc quod voluit Pau. de Caſt. conſilio 355. vbi in hac materia conſuluit. & dominus Ab. cõſi. 182. incip. queſtio talis eſt, ſtatutũ &c. & Ludo. Ro. conſi. 41. vbi in effectu conſuluerunt, quod ſtatutum ſpecificè diſponens in certo caſu derogat ſtatuto generaliter loquẽti, & vtrunque ſeruatur in caſu ſuo, & vide do. meum in c. Raynaldus. de teſta. in 69. charta. & in c. 1. de reſcrip. vbi plene de hoc.

337 *Sententia.* XII.

1 *Sententia quæ tranſiuit in rem iudicatam, habet præſumptionem quod rite, & recte lata fuerit, quæ tamen præſumptio tolli poteſt per confeſsionem partis.*

1 SEntentia† poſtquam tranſiuit in rem iudicatam inducit præſumptionem iuris, & de iure, quod rite & rectè lata fuerit. c. cum inter vos. de re iudic. Nihilominus admittitur in contrarium partis confeſsio, & tollitur illa ꝑſumptio. ſingulare fuit dictum Innoce. in c. quia plerique. de immuni. eccle. quod dictum magnifecit Bal. in rubric. C. de probatio. faciunt tres gl. quę alibi in iure non reperiuntur in authen. ſed iam neceſſe C. de donatio. ante. nup. & in corpore vnde ſumitur. & gl. in l. in contractibus. §. illo. C. de non nume. pec. quas gl. didici à domino meo do. And. & viua voce & in commentis ſuis, & præſertim in repetitio. d. c. Raynaldus. de teſta. & illud dictum Innoc. reputauit ſingulare do. Abb. in d. c. quia plerique. & in c. fraternitatis. de frigi. & malefi. & in c. 2. de purg. vul. & in ca. per tuas. de ſenten. excommu. & tacite ſentit do. Abb. in c. 1. de conſtitu. Adde Abb. in c. cum contingat. in 19. col. de iureiuran. & in c. 1. in fine, de conce. præbend. ratio eſt, quia ſententia iniuſta ſuſtinetur ex ſola preſumptione iuſtitię, ſed iſta præſumptio tollitur per comfeſsionẽ illius, in cuius vtilitatem ius induxit illam præſumptionem, & ſic præſumptio cedit veritati c. veritate. 8. di. cum ſimi.

338 *Statutum.* XX.

1 *Filia dotata ſi ex ſtatuti diſpoſitione a bonis dotantis excludatur, an ad ea regreſſum habeat ſi dotans non de ſuis, ſed de alienis bonis dotauerit?*

1 STatuto cauetur, quod filia† dotata à patre non habeat regreſſum ad bona paterna. vel dotata à fratre non ſuccedat fratri. Modo in primo caſu pater dotauit filiã in bonis matris, & in ſecundo caſu frater dotauit ſororem de portione ſororis, q̃ritur an ſic dotata habebit regreſſum ad dicta bona fraterna vel paterna? Et Bal. in l. mater. C. de iur. dot. tenet quod ſic, quia cũ effectu nõ põt dici dotata ab eis, & verbũ dotare ius ſignificat, nõ actũ nudi miniſterii. arg. ff. de manumiſ. vindi. l. pater ex prouincia. in fi. & de iure dotium l. ſi res. refert & ſequitur Pet. de Anch. in repeti. cap. canonum ſtatuta. de conſti. in 39. char.

339 *Statutum.* XXI.

1 *Conſanguineorum paternorum conſenſus ſi in contractu minoris debeat interuenire, alias maternorum, ſi vnus tantum ex patre præſens adſit, & ex parte matris alius, an contractus celebrari poſsit cum eorum conſenſu?*

1 STatutum exigit† cõſenſum duorũ cõſanguineorũ ex parte patris, ſi extãt alias ex parte matris, minor nõ habet niſi ex parte patris vnũ, ex parte matris aliũ, nũquid valeat cõtractus cũ cõſenſu eorũ? Bar. in l. Stichũ ꝗ meus erit. ff. de leg. 1. determinat ꝙ ſic. vide ibi Moder. & illam theoricã Bar. refert & ſequitur Bal. in l. in cõiunctionibus C. de nup. vbi ſubdit quid iuris, ſi nolunt conſentire, & dicit quod minor poterit appellare, & deferre querelã ad iudicẽ. l. ſi. ff. de appell. recipi. facit ad hoc c. nullus. & quod voluit ibi do. Abb. de iure patrona. & in capi. relatum. de cleri. non reſi. per eundem, & quod voluit Bar. in l. ſi cum dotem. §. eo. autem tempore. & ibi alii. ff. ſolu. matrimo. & Bal. in l. ſi furioſi. C. de ſecun. nup. Ludo. Roman. in conſi. 35. facit quod voluit do. Ab. in c. 1. de rer. permuta. & de prima queſtio. vide eundem do. Abb. in c. quoties. de teſt. vbi refert hanc quæſtion. & alleg. Bart. in d. l. Stichum qui meus erit. & vide Ancha. in repeti. cap. canonum ſtatuta. de conſti. in 39. char.

340 *Statutum* XXII.

1 *Statutum ſi velit adhiberi præſentiam quatuor virorum in actu, & adhibeantur decem, vel plures, an actus valeat?*

1 SI in aliquo† actu ſtatutum prohibet adhiberi præſentiam, vel conſenſum quatuor virorum, alias non valet, vtrum ſi adhibeãtur decem, vel plures, reddatur actus inualidus tanquam non ſeruata forma? Et videtur quod ſic quia omiſsio modi & formæ vitiat diſpoſitionem. l. qui Romę. §. Flauius. ff. de verborum obliga. c. piſanis. de reſti tu. ſpolia. c. cum dilecta. de reſcri. c. cum ſuper Abbatia. de offic. delega. Contrarium tamen reperitur fuiſſe conſultũ pro vt refert Pet. de Anch. in repe. c. canonum ſtatuta. de conſti. in 39. chart. quia licet ad ſolennitatem lex ſtatuat certum numerum, ampliatio numeri non vitiat. l. hęredes palam. in prin. ff. de teſtament. & l. cum tabulæ. ff. de ſecũ. tabul. pro hoc l. non ſolet. ff. de regulis iur. & l. qui mutuã. ff. mand. l. pediculis. §. Labeo. ff. de auro & arg. lega. Item in maiori numero ineſt minor. l. 1. §. ſi ſtipulanti. de verbo. oblig. Præterea numerus ampliatus non diuerſificat formam. l. non ſunt liberi. ff. de ſtat. homi. facit l. is cui. ff. quemadmo. ſerui. amit. l. 1. §. item quæritur. ff. de aqua quotidiana & æſtiua. facit quod no. Bar. in l. ſi prius. ff. eodẽ tit.

341 *Statutum.* XXIII.

1 *Statuto diſponente, quod qui duo homicidia commiſerit, capite puniatur, & alio, quod qui homicidium fecerit, puniatur in centum, an ſi quis homicidium commiſit, & ſoluit centum, ſi poſt ea aliud committat, debeat decapitari?*

1 STatuto† cauetur, quod homicida puniatur in centum, alio ſtatuto cauetur, quod qui commiſerit duo homicidia capite puniatur, vtrum ſi quis commiſit homicidiũ, & ſoluit centum, an ſi cõmittat aliud, debeat decapitari? Et videtur quod non, quia pro primo eſt ſatisfactum, ergo non debet amplius puniri. nam paria ſunt condemnatũ ſoluiſſe pœnam, & abſolutum fuiſſe. C. ad legem Aquil. l. contra negantem. Contrarium tenet Bal. quod debeat decapitari, in authen. qui ſemel. C. quomodo & quãdo iudex quia facta non poſſunt haberi pro infectis. l. in bello §. factæ. ff. de captiuis & poſtlimin. reuerſ. licet ergo obligatio ſit extincta, primum tamen homicidium aggrauat ſecundum ſicut prima contumacia quantũcunque purgata aggrauat aliam ſequentem, vt in dicta authen. qui ſemel. & hoc dicit Bal. verum, etiam ſi primum homicidium eſſet præſcriptione ſublatum, nam non obſtante præſcriptione cognoſcetur de illo, non propter ipſum ſed incidenter, ꝓ aliud aggrauandum. quod eſt notandum ſecundum eum in dicta authen. qui ſemel. refert & ſimpliciter ſequitur dom. Pet. de Anch. in repetitio. c. canonum ſtatuta. de cõſtitu. in 32. char.

342 *Sententia.* XIII.

1 *Sententia corporis afflictiua poſt lapſum decem dierum non poteſt iure communi retractari, licet poſtea appareant probationes innocentiæ, ſed ex gratia ſpeciali a principe reſtitutio fieri poteſt.*

1 SEntentia† corporis afflictiua poſt lapſum decem dierũ non poteſt iure communi retractari, licet ex poſt facto appareant probationes innocentiæ, ſed ex gratia ſpeciali põt fieri reſtitutio à principe. ſing. eſt caſus in l. diui. ff. de pœn. quem tex. reputauit ſing. do. Abb. in c. de his. de accuſa. & ibi vide contraria, quę ad hoc formari poſſent. & illum tex. magnifecit idem do. Ab. in c. conſanguinei. ad fi. de re iudic.

343 *Sententia.* XIIII.

1 *Iudex qui debet ferre ſententiam de conſilio ſapientis, illud conſilium adhibere non debet quando in illa cauſa habet caſum legis expreſſum.*

1 SI iudex† debet ferre ſententiam de conſilio ſapientis, & pro illa cauſa habet caſum legis expreſſum, non tenetur adhibere conſilium ſapientis. iſtud ſing. voluit Bar. in l. ille aut ille. §. cum in verbis. & in l. non aliter. ff. de leg. 3. & in l. 1. C. de rela. Bal. in l. ancillæ. C. de furt. & in l. 2. C. de legib. refert & ſequitur lucerna vtriuſque iuris. Quod dictum tempera & limita, niſi ex forma ſtatuti teneretur adhibere conſiliũ ſapientis, quia tunc licet haberet caſum legis expreſſum, nihilominus teneretur adhibere conſilium ſapientis. ita pulchre dixit Bal. in l. 1. ff. de libe. & poſthu. & Ludo. Roma. in l. hac conſultiſsima. C. qui teſta. fac. poſ. licet aliter dixerit ibi Ang.

344 *Statutum.* XXIIII.

1 *Iuramentum an validet contractum factum à minore ſine interuentu & licentia curatoris, qui a ſtatuto requiritur?*

1 STatuto† cauetur, quod filiusfamil. non poſsit contrahere ſine conſenſu expreſſo, ſeu expreſſa licẽtia patris nec minor ſine licentia tutoris, vel ſaltem duorum proximorum conſanguineorum, ſi tutorem vel curatorem nõ habet, & quod contractus aliter factus non valeat. Modo quidam filiusfami. contraxit ſine licentia patris, & minor etiam ſine licentia prædictorum. Item filiusfamilias iurauit non contrauenire, idem fecit minor. Quæritur vtrũ, valeat contractus factus cum dicto filiofamil. vel minore ſaltem propter iuramentum? Iac. de Beluiſ. quem refert & ſequitur Pet. de Anch. in repeti. c. canonum ſtatuta. de conſtitu. in 39. char. tenuit diſputando quod nõ valet, nec tenet quia dicta lex municipalis reſiſtit, & non aſsiſtit in eo caſu, cum licentia non eſt adhibita, vt in l. non dubium C. de legi. nec iuramentum confirmat talem contractum de quo per Bart. in l. cum lege. ff. de fideiuſſ. & in l. ſi quis pro eo. ff. eo. vide not. in c. cum contingat. de iureiurani. & in c. quamuis. de pact. lib. 6. Et ex hac eius deciſione dom. Pet. de Anch. in præallegato loco dicit eſſe notandũ, quod dolus contrahentis non firmat contractum, in quo deficit ſolennitas ſtatutaria. ſi autem ſolum deficit ratione doli, tunc aduerſus dolum committentis contractus erit validus, ſi placuerit contrahenti ſecum, vt in l. eleganter. ff. de dolo. facit quod no. ibi. & per Pet. de Anch. in c. 1. de reſcriptis, lib. 6. quod no.

345 *Sententia.* XV.

1 *Intellectus l. poſthumus. §. ſi quis ex his, ff. de inoffi. teſta.*

1 TV habes † tex. in l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff. de inofficio. teſtamen. vbi ſententia fuit lata pro eo, cui non competebat actio inofficioſi teſtamenti, & licet ſibi non proſit, nihilominus prodeſt ei, cuius intereſt. pro cuius intellectu do. meus. do. Andræ. viua voce dedit mihi duas remiſsiones à Bal. interpretantem illam legem, ſcilicet, in l. ſi. C. de fideicommiſſ. lib. vbi ſing. dicit, ꝙ d. §. ſi qs ex his. caret ſpiritu rationis. ſed in l. 2. C. de re iudi. in fi. dixit ꝙ d. l. poſthumus. §. ſi quis ex his. procedit eo caſu quo expreſsè in libello non apparebat, quod alio modo non competebat agẽti, ſecus ſi expreſsè apparuiſſet, quod nec agenti, nec ei cuius intererat profuiſſet. facit quod voluit do. Anto. in c. ſi. de procur. & ibi do. meus, & quod voluit Bal. in c. 1. de iureiuran. & do. Cardi. in c. debitores. eod. ti. quod ſing. no. quia Bononiæ iſta interpretatio Bal. in facti contingentia fecit mihi magnum honorem, & d. leg. poſthumus §. ſi quis ex his. allegauit Inno. in capit. ſuper his. de accuſ. licet non probet id, ad quod alleget, vt ibi videre poteris. & Bal. in l. cum patronus. ff. de fideiuſ. vbi dixit, quod ſi ineptitudo eſt tacita, valet ſententia. & allegat d. l. poſthumus. §. ſi quis ex his. vide domi. meum domi. And. de intellectu illius legis, in d. c. ſuper his. & in ca. ex parte Adę. de teſtib.

ADDITIO.

ADDITIO.

Vide Roma.in ſing.253.& ibi in additio. Gab.Sar.

346 *Sententia.* *XVI.*

1 *Sententia lata per metum iudicum eſt ipſo iure nulla.*

1 DIcebat† Ludo.Roma.ſing.92.quod ſententia cenſurę &,excommunicationis lata per metum iudicis eſt, nulla ipſo iure.c.1.quod metus cauſa.lib.6.idem dicit in pecuniarijs ſiue ſecularibus ſententiis,per glo. quam dicit eſſe vnicam in mundo,in c.quatuor.11.q.3.Sed dum audirem do.meum do.Troylum de Maluiciis eximium vtriuſque iuris interpretem,dicebat,quod illa gl.tenet contrarium,ſcilicet quod eſt annullanda ope exceptionis,licet poſtea dicat arg.contra &c.& pro illa gl.allegat aliâ in terminis hoc dicentem in c.iniuſtum.ea cauſa & qõ.& ſic cũ ſupportatione Lud.nõ bene põderauit gl.in d.ca.qualiter.

347 *Salarium.* *IIII.*

1 *Doctor reconductus ad legendum,creditur reconductus pro eodẽ ſalario,q̃ prius habebat,niſi mutata ſit cõditio pſonæ.*

DVm audirem vno mane do.meum dom. Troylum de Maluicijs vtriuſque iuris doctorem celeberrimũ; ipſe allegauit Bal.in l.etiam.in fi. C.de iure do. dicentem,

1 quod ſi communitas conducit † pro vno anno doctorem ad legendum ſub certo ſalario,qui finito anno receſsit,demum elapſis pluribus annis eadem communitas recẽduxit eundem nulla facta mentione de ſalario, quòd intelligitur reconductus pro eodem ſalario, per illum textum & per l.penulti.§.vſur.ff.ſoluto matrimo.& ita remanſit Bal.Sed prefatus dom.meus limitauit illud dictum, niſi eſſet mutata conditio perſonæ,puta quia effectus eſſet excellens in ſcientia,quia debebit augmentari ſalarium ſecũdum eius excellentiam.nam conditio perſonę debet eſſe in conſideratione.glo.in cap epiſcopus,10.q.2.facit c.non cogantur.11.diſtin.& in l.ſi quis.ff.de vſufru.qui eſt caſus ſing.ad hoc.& in c.cum ad monaſterium de ſtatu monac. facit quod dicit do.Abb.in c.cum omnes.in gl.penult. de conſtitu.& hoc erit in arbitrio iudicantis.arg.c.de cauſis, de offi.deleg.cum ſimili. Item limitauit per aliud dictum Bal.in c.cum M.in princ.4.col.de conſtitu.id eſſe verum, ſi ſalarium erat illi lecturę perpetuo ordinatum,& non pẽdebat ex arbitrio electoris.arg.l.licet,C.loc.nam quæ incerta ſunt,promitti non videntur.l.ſalarium.C.mand.l.Seia.§.Medico.ff.de annuis lega.

348 *Sententia.* *XVII.*

1 *Arbitratores tres ſi in vna cauſa ſententias diuerſas in quãtitate ferant,de qua quantitate pronuntiaſſe cenſeantur?*

1 SI tres arbitratores dantur in vna cauſa,& diuerſas ſeu ſententias ferant in quantitate,debent omnes quantitates accumulari,& fieri tres partes,& in tertia ex illis videtur pronuntiare.ita dixit Sali.in l.hac edictali.§.his illud. C.de ſecun.nup.per tex.ad hoc celebrem,in l.cum fundũ. §.inautem.in ver.ita vt omnes ſummas &c.ff.mandati.& illum tex.facit ſin.Bal.in l.1.C.ſi ſeruus extero.quod no. quia ſingulare.

ADDITIO.

Adde quæ ſcribit Didac.Couar.in lib.1.variarum reſolutio.c.2.nu.6.verſi.Quamobrem dicta conſtitutio. Et Gerard.Petraſancta in ſing.25. Gab.Sar.

349 *Sententia.* *XVIII.*

1 *Clericus homicida vtrum ipſo iure ſit priuatus beneficio, an per ſententiam?*

1 CLericus † homicida non eſt priuatus ipſo iure beneficio ſuo,ſed venit priuandus per ſententiam, celebre fuit dictum Innocen.in c.cum noſtris.de conſuet. præben. quem referunt & ſequũtur ibi communiter doct.& intelligehoc procedere in clerico beneficiato. Quod homicidiũ ſuperueniens ſeu irregularitas non priuat quem ipſo facto beneficio ſuo,ſed opus eſt ſententia. pro hoc bene facit c.clericis.in verſi.honore priuetur & loco ne cleric. vel monach.vbi exercens iudicium ſanguinis,& incurrẽs irregularitatem non eſt priuatus ipſo iure beneficio ſuo, ſed debet priuari.& hoc tenet ibi eo.Abb.poſt alios,referens Inn.in d.c.cum noſtris.& videtur etiam hoc probari in c.ex literis. de exceſsib.prælat.Et notabis illa duo iura ad hoc.Sed ſi homicidiũ ſeu irregularitas præceſsit collationem, tunc non tenet collatio, quia facta indigno ad executionem officii, vt in c.ſi.de tempo.ord.hoc voluit Inno.in c.conſtitutionem.2.de appellatio.& ita intelligit Inn.in dicto c.cum noſtris.qui prima fronte videtur ſibi contrarius ſecundum do.Abb.ibi & vide eundem Abb. in c.querelam.de iureiuran.vbi tenet hãc partem,& alle. Inn.in dicto c.cum noſtris.hoc etiam voluit Bald.in l.cũ fratrem,C.de his quib.vt indig.& in l.ſi maritus.C.de donatio.inter virum & vxo, & vtrobique allegat Innocen. in dicto c.cùm noſtris.Adde Ioan.de Ana.in c.inquiſitionis.de accuſat. in primo reſpon.hanc opin.tenet do.meus do.And.in dicto c.querelam,& in c.cũ ſuper.de cauſa poſſeſſ.& proprietate.vbi refert Bal.in dictis locis, & ſequitur Inn.Idem tenuit Benedictus in dicto c.cum noſtris.poſt Io.de Imo.ibi,& vide Io.de Ana.in rubri.de cleri.excõmi.vbi de hoc.Sed Archi.in c.ſtudeat.50.diſtinctio.tenuit contrarium per illum tex.quod ſit priuatus ipſo iure,inquantum ibi beneficium gratioſè conceditur homicidę.& ſic Papa diſpẽſat ibi in beneficio,ergo de iure erat priuatus.& videtur ille tex.multum ſtringere cõtra Inn. & ſequaces.Itẽ d.c.clericis.& d.c.ex literis,potius faciunt contra Inn.quam pro,quia ibi ponuntur verba executiua quæ præſupponũt ſententiam laram à iure, & potius ad remotionem facti quam iuris referuntur per id quòd voluit do.Ant.in c.fin.de poſtu.& Bar.in l.ſi quis maior.C. de tranſact.& do.meus in dicto c.fi.& in dicto c.ſi diligẽti.de foro compe.Sed ſequere dictum Inn.quod communiter tenetur.non obſt.d.c.ſtudeat. & alia iura per eum ibi allegata,quia aperte hoc non probant, quod ipſo iure ſit priuatus,licet Papa concedat in d.c.quod ſtudeat.& teneat beneficium,& non ſequitur propter hoc, quod fuit priuatus ipſo facto.imo poteſt intelligi,quod Papa fecit ibi gratiam,vt non veniret priuandus per ſententiam, & non quod erat priuatus ipſo iure.Nõ obſt.quod verba executiua apponantur in dicto c.clericis.& in dicto c.ex literis.quia reſpondeo quod ſatis eſt quod non dicitur,quod ipſo iure,vnde non debemus imponere hanc pœnam,ex quo de iure canonico hoc nõ cauetur expreſsè.& hoc voluit do.Abb.in dicto c.querelam.per verbum remouentes poſitum ibi in tex.facit in ſimili quod no.gl.in c.fin. de iure patrona.& 15.q.8.in ſumma.& tex.in l.at ſi quis, §.idem Labeo.in ver.cum in eum pœna ſtatuta non ſit.ff. de relig.& ſump.fune. & tex.in authen.de non eligen. ſcũdo nubẽ.in princi.in ver.non eſt lex talequid dicens.

DE LITERA T.

350 *Terminus.*

1 *Paria ſunt appellationem eſſe interpoſitam,vel eſſe infra tẽpora,infra quæ poteſt appellari?*

1 INquantum ſupra ſing.7.incip.idem operatur tempus datum &c.allegaui gl.ſing.ſecundum Dy.in l.ex iudicium.in verbo,ſecuta ff.de accuſa.adde aliam gl.in l.vnica. ff.nil nou.appella.pend.ex qua Ang.de Are.ibi poſt alios

1 dicit ſing.notandum eſſe,quod paria ſunt appellationem eſſe interpoſitam,vel eſſe infra tempora, infra quæ poteſt appellari.& allego tibi aliam gl.in c.nõ ſolum. de appella. lib.6.in verb.innouata,quæ alleg.gl.d.l.vnicæ. Ex quibus no.quod ſicut appellatiõe interpoſita ſiue ſit recepta, vel non,nil poteſt innouari,& innouatum aut attentatum reuocatur.ita etiam tempore appellationis interponendæ, quia eſt beneficium indultum à iure.de hoc dicit do.ſoã. de Ana. quod eſt tex.ſingu.de iure ciuili in l.à ſententia.§. hęres.in fine.ff.de appella.nam ibi ſi fuerit tranſactum p hæredem,& non appellatum,nõ nocet legatariis,& ſic qa appellari potuit,igitur idẽ operatur tempus quo poterat appellari.quod ſatis placet Ang.Aret.in dicta l.vnica.Licet ſecundum eum poſſet reſpõderi,q̃ ibi cõtingit, quia legatarij etiam infra ſua tempora,videlicet,à die eorum ſciente poſſunt appellare,igitur tranſactio hęredis nil eis nocet.& de intellectu d.§.hæres.vide ibi Ange.Aret. in l. fin.ff.de appel.recip.Sed Ang.in d.l.vnica dicit de hoc eſſe caſum apertum,in l.poſt rem.in prin.ff.de tranſact. Et prædicta limita prout not.per eundum Angel.poſt alios in dicta l.vnica.& vide per eundem Ang.alias limitationes an appellatione pendente debeat aliquid fieri.& adde illas ad eas,quas poſui ſupra in notabili 6.incipiente,regula eſt quod nihil.&c.

ADDITIO.

Adde eundem Corſe.ſupra ſing.7.in verſi.appellatio.& Hippoly.de Marſi.in l.quæſtionis habendæ.nu.17.ff.de quæſtio.& in pract.cri.in §.expedita.nu.18.& in l.ſi quis percuſſorem.ou.4.ad legem Corne.de ſicar. Gab.Sar.

351 *Teſtis.* *I.*

1 *Teſtes inhabiles ſi producantur,iudex ex officio eos repellere tenetur,etiam parte non opponente.*

1 SI teſtes inhabiles † producantur à parte,iudex ex officio ſuo eos etiam parte non petente repellere tenetur. ita exquiſitè dixit Inno.in c.intimauit.de teſti.quem omnes ibi communiter ſequuntur,licet aliud voluerit ibi ſolennis doctor Io.de Ligna.& Pe.de Anc.in c.ſuper de teſt.& illud dictũ Inn.Lu.eſt Ro.in rep.ro.de arbi.in 9.ſecurus ẽ col.vbi etiam dicit,quod ipſe iudex etiam de conditione, teſtis & perſonę inquirere tenetur. & dicit eſſe gl.notab. in l.1.ff.de magiſt.conueni.vide Ang.poſt Nico.de Neap. & Bal.in l.quos prohibet.ff.de poſtu.vbi magnificat illam gl.Tu vide ſing.gl.in c.quærendum.2.q.7.& quod voluit ibi Archid.& do.meus in ſua ſolenni repeti.c.teſtimonio. in 6,col.de teſti.dicit eſſe aliam gl.in l.3.in prin.in gl. quæ incipit,his omnibus.ff.de teſtib.& allegat aliam gl.in authen.de teſti.§.ſancimus.quę dicit,quod ſi homines villæ vel loci ſunt infames,quod iudex debet eos remouere, & ſi partes conſentiant.& hoc innuit ille tex. ſecundum eũ in ver.præcipuè.& allegat aliam gl.licet hoc nõ dicat clare ſm eũ in l.age cũ Geminiano.C.de tranſact.vide ibi p eũ.

352 *Teſtis.* *II.*

1 *Teſti de conſenſu partium producto non poteſt aliquis defectus opponi,& die feriato recipi poteſt.*

1 VBicunque teſtis † de conſenſu partium fuit adductus, non poteſt opponi crimẽ ei,ſeu aliquis defectus.iſta eſt gl.celebris in authe.de teſti.in §.licet.in verſic.ſuppliciis.quam reputauit ſing.Ang.in l.1.C.de teſt. & Bal.in l. ſi quis teſtibus.C.de teſti.Quinimmò ſi erant recepti teſtes die feriato de conſenſu partium,valeret eorum receptio, & tamẽ mutaretur ordo iuris.ita dixit Bal.in l.1.ff. de fer. & c.cum cauſam.in penul. col.de teſti. Tu intellige ſanè hoc vltimum dictum eſſe verum in feriis introductis in fauorem & neceſsitatẽ hominũ,p d.l.1.ſecus in feriis introductis in honorẽ Dei,quia talis receptio non valeret, per id q̃ habetur & no.in c.conqueſtus,de fer.cum ſimil.

ADDITIO.

Adde Curt.Senior.in l.2.§.ſed quia veremur.C.de iura.calũ. & conſi.55.nu.8.Iaſ.in l.1.col.2.C.de teſt.Alex.conſi.4.in fi.vol.3.& conſi.191.in prin.vol.7. Gab.Sar.

353 *Teſtis.* *III.*

1 *Teſtis vnus ſemiplene probat,ſi deponat cum cauſa.*

1 LIcet vnus teſtis † deponendo ſemiplene probet, * vt

* no.in l.admonendi.ff.de iureiuran.& in l.in bonæ fidei C.eo.& in c.ex inſinuatione.de procur.& in c.fi.de iureiu. illud eſt verum ſi deponat cum cauſa,ſecus ſi ſine cauſa. ita dixit Bal.in c.1.§.non autem.de contrauer.inueſtitur. refert & ſequitur Ludoui.Roma.in repetitio.rubric.de arbitr.in octaua colum.faciunt ea quæ habentur in l.ſolam. C.de teſtib.canonizata 4.q.3.& in ca.cum cauſam eod. tit.

ADDITIO.

Semiplene probet.Teſtis reddens rationem dicti ſui ſemiplenè probat,alias ſecus.quia ſatis exorbitat fides vnius teſtis à iure communi,imo iudex eſt aliqua ex parte ſuſpect' ex quo non laborauit ad veritatem inquirendam.ita ſing. Bal.in c.1.§.ſacramentum.in titu.de conſuetu.rect. feud. quem citat Alex.conſi.32.lib.1.& conſi.56.verſi. & ſi dicatur.lib.2.poſt Ro.in l.1.ad finem princ.de operis noui nũtiat.Et dicit Bal.ſin.in repetitio.l.de quibus.verſi.& not. quod ſitus.ff.de legi.quod ſi ex duobus teſtibus contrariis vnus reddit rationem,alter non,ille qui non reddit rationem dicti ſui nõ debilitat fidem alterius.& hæc duo dicta pro ſing.commendat Ial.in repetitio.l.admonẽdi.col.78. verſi.quarto ergo. ff.de iureiuran.& propterea idem Bal. in l.conueniticula.verſi.idem multo fortius.C. de epiſc.& cleric.dicit,quod ratio in teſte validat aut inualidat eius dictum.quod eſt ſing.& multoties allegatur in conſiliis ſecundum Ial.in l.vlti.in ſecundo notab.ff.de offic. procurat.Cæſar.vbi inter cæteros citat Alex.conſi.109.col. penul.ad finem.lib.1.& conſi.20.col.fi.& conſi.80. verſic. item alia ratione.& conſi.147.lib.2.

354 *Teſtis.* *IIII.*

1 *Teſtis de cauſa interrogatus,& ſimpliciter deponens,præfertur teſti de cauſa non interrogato ſimpliciter deponenti.*

1 SI duo teſtes † non interrogati de cauſa ſimpliciter deponant,duo autem teſtes de cauſa interrogati pure deponant,præferuntur iſti duo vltimi contrarii illis primis, ratione cauſæ concernentis ſubſtantiam dicti, ſecundum Iac.Butri.in diſputa.quæ incip.quęſtio talis eſt. quam refert Bal.in l.præsbyteri.C.de epiſco.& cleri.& dicit ſe alibi non legiſſe,licet dixerit gl.in l.1.ff.de noui ope.nuntia. & in l.ſolam.C.de teſti.non teneri teſtes ad aſsignationem cauſæ,niſi fuerint interrogati.ff.de tranſactio.l.cum hi.§. ex cauſa.per quod tamen limita.id quod dicit Innoc.in c. cauſam quæ.de teſtib.& iſtud celebre dictum refert & ſequitur Ludo.Roma.in præallega.loco, ſcilicet, in repeti. d.rubri.de arbit.

355 *Teſtis.* *V.*

1 *Teſtes tabelliones præferuntur teſtibus non tabellionibus, & religioſi laicis,& magis creditur tot teſtibus,quam totidem iudicibus.*

1 DVo teſtes † qui ſunt tabelliones,præferuntur duobus aliis non tabellionibus.gl.eſt valde ſing.in authen.de hære.& falci.§.ſi vero.in fi.in princi. magnæ gl.quam ad hoc ponderat Bal.in authen.ſed cum teſtator.C.ad legem Falcid.refert & ſequitur Lud.Rom.in fin.365.tu vide eũdem Ludo.in repeti.rubri.de arbit.in 8.col.faciũt ea quæ habentur in c.in noſtra.de teſti.& in l.3.ff.eo.& 4.quęſtio. 3.§.item in criminali.verſi.item in teſtibus.& adduco Bal. in c.ſuper hoc.in ver.ad dignitatem & opinionem. de renuntia.vbi dicit illum tex.eſſe valde celebrem & ſingularem,quod ſtandum eſt teſtibus dignioribus & melioris famæ.& dicit non eſſe ſimpliciter in arbitrio iudicantis, ſed inſpecta dignitate & fama eorum in probatione facię da qualitas teſtium eſt conſideranda,vnde creditur magis religioſis,quã laicis.tex.eſt,& ibi Abb.in c.in noſtra.de p cura.Et magis creditur tot teſtibus,quam totidem iudicibus Bal.in dicto c.in noſtra.in fi.

ADDITIO.

Ibi,religioſis.Adde an religioſi,& fratres mendicantes,poſſint adhiberi teſtes in teſtamentis,codicillis,& contractibus,plene tradit Guid.Pap.deci.517.vtrum religioſi.G.S.

356 *Teſtis.* *VI.*

1 *Teſtes maſculi præferuntur fœminis.*

2 *Præſentatus à patrono maſculo præfertur præſentato à fœmina patrona.*

1 DVo teſtes † maſculi præferuntur duabus mulieribus ratione inſtabilitatis,quam per ſe habent.ita notanter dixit Bal.in l.fina.ff.de fide inſtrumen.ad quod l.1.ff.de ſenat.& q̃ ibi plene notatur,& per Bald.in l. in multis, ff.de

ff.de ſtatu hominum.refert & ſequitur Ludou.Roma. in prę allegato loco rubricæ de arbit. Dicit Bal.in dicta l.1.
2 ff.de ſenato.ſunt duo† patroni,vnus maſculus & alius fœmina,fœmina præſentat vnum,maſculus alium, præfertur præſentatus à maſculo,vt refert Franci.Aret.in c.quoniam de teſtib.

ADDITIO.

Vide limitationem traditam per Hippo.de Marſi.in l.vnius facinoris.§.in ea cauſa.nu.8.ff.de quæſtio.& dixi in ſing. 11.Petri Gerardi de Petraſancta: Gab.Sar.

337 *Teſtis.* VII.

1 *Teſtibus deponentibus id quod eſt conforme iuri cõmuni, & veriſimile,quam aliis aliter deponẽtibus,magis creditur.*

1 STatur magis† teſtibus deponẽtibus id quod eſt conforme & conſonum iuri communi,quam aliis aliter deponentibus. iſta fuit elegans doctrina Inn.in ca.auditis. de præſcript. quam refert Bald. in c.primo.de controuer. inueſtitu.& Pet.de Anchara.& do.Anto.in c.1.de præſcrip. in 6.Ludo.Rom.in repetitio.rubri.de arbit.in prælegato loco.vide dom.Abb.& dom.meum in ca.licet cauſam de probatio.vbi referunt illam doctrinam Inn.in quarta col.in princip.& vide quod voluit gl.fin.in c.1.de præſcri. lib.6.& vide quod legitur & nota.in lob carmen.§.fi.ff.de teſtib.& in c.in noſtra.eodem titu.& 4.quæſtio.3.§.item in criminali.verſi.non enim.& quando aliqua dicantur veriſimiliora,vel aptiora,do.Abb.in dicto c.licet cauſam.dicit,quod arbitrabitur iudex ex† variis coniecturis.arg.l.3. ff.de teſtib.in verſi.tu magis ſcire potes,& in cap.præterea.eo.titu.

338 *Teſtis.* VIII.

1 *Teſtibus deponentibus quem non eſſe frigidæ naturæ, magis ſtatur,quam aliis affirmantibus.*

1 DVo teſtes† deponunt quod vir eſt frigidæ naturę, alij duo deponunt,ꝙ non eſt frigidus.ſtatur duobus vltimis teſtibus tanquam deponẽtibus veriſimiliora,& aptiora naturæ.argumen.dict.c.præterea.de teſtib.& d.l.lob carmen.§.fi.ff.eodem tit.iſtud fuit celebre dictum Inn.in c. fi.de frigi.& malefi.refert & ſequitur dom.meus in ca.in noſtra.de teſtib.

359 *Teſtis.* IX.

1 *Teſtes laici deponentes pro reo, præferuntur clericis deponentibus contra reum.*

2 *Teſtes deponentes equum eſſe bulſum,an præferantur teſtibus contrarium affirmantibus.*

3 *Medicis deponentibus vulnus non fuiſſe mortale,magis creditur,quam aliis teſtibus contrarium aſſerentibus.*

4 *Teſtibus duobus affirmantibus magis credi, quam centum negantibus,quomodo intelligatur?*

1 DVo† teſtes clerici deponunt me commiſiſſe fornicationem tali die,duo laici dicunt me fuiſſe ſecum tota die,& negant me commiſiſſe fornicationem,ſtatur dicto laicorum,ex quo deponunt pro reo,nam rei ſunt fauorabiliores.l.fauorabiliores.ff.de regu.iur.c.ex literis.de ꝓba.cum ſim.& capienda eſt via, vt excludamus delictum, per id quod voluit Bart.in l.non ſolum.§. ſed vt probari. ff.de noui operis nuntiatio.quem refert & ſequitur dom. Abb.in c.in præſentia.de probatio.& per id quod voluit Inno.in c.dudum.1.de electio.cum ſimilibus.& iſtud de-
a cidit gl.a elegans in c.cleri.81.diſtinctio, quam reputauit ſing.Bal.in l.data opera.C.qui accuſa.non poſſunt. & do. Abb.in c.1.de probatio.& in c.ad noſtram.eodẽ titu.& in c.cum P.Manconella.de accuſat.vbi pulchrè pro intellectu illius gl.& eandem gl.allegauit do.Abb.in c.quoties. & c.inter.de teſtib.& in c.1.de purgatio.cano.& do.meus in commento rubri. de plus petitio.& in dicto c.in preſentia.Adde do.Abb.in c.bonæ memorię.1.in octaua colu. de electio.vbi allegat gl.in dicto cap.cleri.& vide eundem in c.in noſtra.de teſtib.vbi dupliciter limitat illam glo.& per eundem in c.ex tenore.eodem titu.Adde celebre dictum Bal.in authen.omnes peregrini.C.cõmunia de ſucce.in fi.Staturum dicit,equus non† redhibetur,niſi ſit bulſus,duo teſtes dicunt eſſe bullum,alij duo contrarium, ius autem commune dicit omne vitium occultum redhibendum,& dicit in dubio præſumi in cauſa redhibitionis,quia dubium facti debet decidi ſecundum naturalem equitatem,vt refert dom.meus in capit. ex literis.in quarta col.de probatio.adde Ang.in prima conſtitutio.ff.in ter
3 tia col.vbi dicit facere ad quęſtionem,duo teſtes † dicunt Titium fuiſſe mortuum ex vulnere,duo medici dicunt contrarium,ſcilicet vulnus non fuiſſe mortale, quorum dicto ſtabitur?Et videtur quod dicto affirmantium.ff.de arbit.l.diem proferre.§.ſi plus.Contrarium dicit eſſe verũ quia ſtatur dicto illorum qui melius cognoſcũt,ergo &c. Nec obſt.d.§.ſi plures.quia debet intelligi in teſtibus negantibus ſenſum.vel loquitur de negatiua non coarctata. l.lacus & ſtagnum.§.1.ff.de acquiren.rerum domi.Et not.
4 † quod illa regula,plus creditur duobus teſtibus affirman
* tibus,*quam centum negatiua coarctata,ſed in negatiua credulitatis,& purgationis,ſecundum Abb.in dicto ca.bonæ memorię.1.in 8.col.de elect.& vide Bal.in d.c.ad noſtram.de probatio.vbi allegat gl.in dicto §.ſi plures.& vide Nicol.de Neapol.in l.1.ff.de vent.inſpi. vbi refert Machagnabũ de Azoguidis poſt Oldra.quod gl.in dicto §.ſi plures.eſt vera,niſi negantes deponant de peritia ſuę artis.

ADDITIONES.

a Et iſtud decidit gl.Eandem gl.exclamat Iaſ.in rubri.ff.de iureiuran.col.fi.in prin. Gab.Sara.

* Adde eundem Corſer.infrà fin.366.

360 *Teſtis.* X.

1 *Teſtes duo deponentes de metu præferuntur mille negãtibus.*

1 MIlle† teſtes† deponunt de ſpontanea voluntate, duo autem deponunt de vi vel metu, quibus ſtandum, eſt?dic quod duobus teſtibus deponentibus & affirmantibus verum potius ſtatur,quam mille negantibus.iſta fuit celebris & præſtans theorica Inno.in c.ſuper hoc.de renuntia.refert & ſequitur do.Abb.in c.1.quod metus cauſa.& vide rationem ibi per eum.& vide Lud. Ro. in repetitio.rub.de arbi.in 7.col.vbi refert Bal.allegantem hoc dictum Inn.in tracta.ſchiſmatis,quem poſuit ante rubricã C.ſi quis aliquem teſta.prohi.& retulit etiam in l.obſerua re.§.proficiſci.ff.de offi.proconſul.dom.meus do.An.Baba.in dicto c.1.refert Ang.in l.1.C.quod met.cau.& inl. ſi quis à ſe fundum.C.ad legem.Iul.de vi publi.ſequentẽ illud dictum Inno.in dicto c.ſuper hoc.& dicit quod idẽ Ang.in l.non veriſimile.ff.quod metus cauſa.damnauit dictum Inn.& dicit,quod prima facie videretur quod Ang. rectè loquitur contra Inn.nam regula eſt quod ſtatur teſtibus deponentibus veriſimiliora.l.ob carmen.ff.de teſti.c. præterea.capitu.in noſtra.eodem titul.ſed teſtes deponentes de ſpontanea voluntate,præſumuntur dicere veriſimiliora,ergo &c.& mouetur per d.l.non eſt veriſimile. Deinde dat quandam concordiam,dicens quod dictum Inn. procedit,quando præceſſit metus,quia præſumitur quare,niſi probetur mutatus.arg.c.maiores.de baptiſ.alias ꝓcedat doctrina Ang.dicit tamen iudicando & conſuledo ſequendam eſſe doctrinã Inn.Mihi videtur quod doctrina Inn.ſit veriſima.& moueor iſto modo, veriſimilius eſt quod quis metu & vi renuntiet beneficio ſuo acquiſito multis ſumptibus & laboribus,quam ſponte.iſte eſt text. rotundus & apertus,in c.ſuper hoc.de renun.ſed Inn. loquitur de beneficio,ergo idem erit dicendum in renuntiatione cuiuſlibet alterius rei prophanæ.arg.cum de indebito.ff.de proba.& per conſequens Angel.non bene loquitur in d.leg.non eſt veriſimile.nec illa l.ſi bene ponderetur,eſt contra Inno.

361 *Teſtis.* XI.

1 *Pater vel cõiũctus licet nõ poſſit eſſe teſtis in cauſa filij vel cõiuncti*

iunctꝰ,tamen ſi fuit deſcriptus in inſtrumento,vt teſtis,ad miniculatur inſtrumento.

2 *Teſtis qui propter ſuſpitionem examinari non debuit,ſi examinatus facit aliquod indicium.*

3 *Inſtrumentum ſcriptum diuerſis manibus tabellionum, an valeat?*

1 LIcet† pater & coniunctus nõ poſſit eſſe teſtis in cauſa filij vel coniuncti,tamen ſi fuit deſcriptus in inſtrumẽto vt teſtis, adminiculatur inſtrumento. hoc probatur in c.ex literis.ſecundum lecturam do.An.ibi, de tranſact.do. Abb.dicit ibi hoc non probari ex illo text.quia tẽpore deſcriptionis ille erat ſuſpectus.dictum tamen ſuum putat eſ
2 ſe verum, quia regula traditur,quod vbi teſtis nõ debuit examinari propter ſuſpitionem, tamen ſi fuerit examinatus,facit aliquod indicium, vt no.Barto.in l.maritus.ff.de quæſtio.& iſtud dictum aureum menti commenda.facit ꝙ pulchrè voluit Bald.in l.imperator.ff.de ſtatu homi. duo notarij ſunt rogati ad conficiendum inſtrumentum,vnus eſt infamis,alter bonæ famæ,ſi conficiunt inſtrumentum toleratur propter illum,qui eſt bonæ famæ, & allegat celebrem tex.in l.ſi quis ex argentarijs.§.1.de eden.& addueo quod pulchrè voluit Ang.in conſi.1.quod licet cõiunctus non poſſit eſſe teſtis in cauſa coniuncti,tamen ſi cõcurrit vna cum alijs teſtibus,admittitur, & facit fidem,per d.l.ſi quis ex argentarijs §.1,& illum te.allegauit Bald.in titu.de
3 controuer.inueſtitu.§.ſinautem,in vlti.feud.vbi dixit,† ſi ſunt diuerſæ manus duorum tabellionũ, quod vnus ſcribit,& aliter de mandato eius ſubſcripſit, an valeat? dic vt not.in c.inter dilectos. de fide inſtrumen. & facit l.Trebatius §.fi.ff.de teſta.milit.

ADDITIO.

Vide Lanfran.de Oria.in c.quoniam contra.in ver.teſtiũ depoſitiones.nu.62.de probatio.& Nic.Boer.deciſio.21. nume.3. Gab.Sar.

362 *Teſtis.* XII.

1 *Teſtis falſus in cauſa homicidij punitur vt homicida,ſi dolo malo deponat contra innocentem.*

1 FAlſus† teſtis† in cauſa homicidij punitur tãquam homicida,ſi dolo malo deponat contra innocentẽ.Egregius te.eſt in l.1.poſt princ.ibi, quo quis falſum iudicium profiteretur.ff.ad leg.Cornel.de ſicar.quẽ te.reputauit ſing.Bal. in tit.de pace iura.firman.c.1.§.iniuria.ad fi.& dom.meus in rub.de fideiuſſo.

ADDITIO.

Adde Bal.in l.2.C.de rebus creditis.Iaſ.in l.& ſi leges.nu.5.C. ſi contra ius,vel vtilitatem pub.& in l.ſi duo patroni,§.ſi. nu.5.ff.de iureiur.in §.item ſi quis poſtulante.nu.64. Inſtit. de actio.Chaſſæn.in conſuetudi.Burgund.rubric.1.in tit. *des iuſtices* fol.14.col.3.nu.15.pro quo eſt gl.in c.Rex debet furta.23.q.5.vt tradit Petr.Dueñas, in reg.27.incip.accuſans aliquem tenetur.in fi. Gab.Sar.

363 *Teſtator.* I.

1 *Fideicommiſſum tacitum præſumitur,ex eo quod teſtator voluit rem remanere in ſua agnatione.*

1 TEſtator† in teſtamento ſuo voluit ædes, & domos ſuas non vendi ab hæredibus,an per illa verba videatur relinquere per fideicommiſſum de vno in alium? Interrogatus de facto à duobus procuratoribus doctiſsimis Bononiæ dixi,ꝙ ſic.& allegaui Bald.in terminis hoc dicentem
2 in l.quoties.C.de fideicommiſſ.vbi dicit,quod eo ipſo† ꝙ teſtator voluit remanere in ſua agnatione, ꝙ præſumitur tacitum fideicommiſſum.& refert & ſequitur illud dictũ iuris lucerna do.meus do.Andr.in repeti.rub.de rebus eccle.non alie.in 12.col.circa fi.& refert ſe vidiſſe illud dictũ allegatum per quendam ſolennem doctorem Romanum in ardua quæſtione.illuſtrium dominorum de Sauellis,pro quo dicto dicit fore gl.in l.codicillis.§.inſtituto.ff.de leg.2. de qua Bal.in d.l.quoties.non meminit,& illam gl.ad hoc reputo mirabilem, & ſingu.

364 *Teſtis.* XIII.

1 *Litium redemptor, & continuus litigator non poteſt eſſe teſtis,nec accuſator.*

1 ANt redemptor litium, * & continuus litigator poſſit
* eſſe teſtis?dic quod non, nec etiam poteſt eſſe accuſator.cafum habes vnicum ſecũdum Ludouicum Romanũ notabili 318.in c.ſuſpectos. tertia quæſtione 5.ſed ſimilẽ te.habes in cap.nullus.ea.cauſa & queſtion.& illum te.didici à domino meo in repetitione c.teſtimonium. do teſtib. in 18.col.

ADDITIO.

* Redemptor litium.Adde ca.ſimiliter.3.q.5.alleg.per Roſing.738.Rip.in l.2.col.9.ff.ſolut.matri. Crot.in tracta.de teſtib.part.4.nu.182.Et eſt ratio,quia omnia mala ſciunt, & omnia mala faciunt.gl.in l.ab Anaſtaſio. verb.morantur, C.mandat.

365 *Teſtis.* XIIII.

1 *Papa poteſt habilitare periuros, & criminoſos ad teſtificandum,niſi inducantur ad teſtificandum in cõſiſtorio principis,vel niſi ſint iure naturæ inhabiles.*

2 *Infamis non poteſt eſſe procurator in Curia Romana,nec vbi Imperator poteſt morari: & de quo infami ſit intelligendi.*

3 *Epiſcopus venit appellatione principis.*

1 COmmunis concluſio doctorum eſt, quod Papa† poſſit habilitare periuros,& criminoſos ad teſtificandum.ita not.in c.teſtimonium.de teſti.Dic non habere locũ, quando infames & criminoſi inducuntur in teſtes in conſiſtorio principis. duo iura ad hoc habes ſingularia & ſolitaria in iure.l.ſed & milites.in §.in nemine. in ver.quia ingredi vrbem eis non licet.ff.de excuſa.tut.& ibi dicit Bald.quod ſicut infamis non poteſt ingredi vrbem,ita non poterit ingredi conſiſtorium principis, quia vbi eſt princeps, ibi eſt
2 Roma.vnde licet procurator† poſſit eſſe infamis, ſecundũ eum,nõ tamen habet locum in curia Romana. & ita dicit limitare te.inſti.de excep.§.final.facit.l.athletas.§.ignominiæ cauſa miſſus nec in vrbe,nec ſibi alibi,vbi Imperator poteſt morari.&c.ff de his qui not.infam. & iſta duo iura reuelauit mihi do.meus, in repetit.d.c.teſtimonium.Ego pondero vnum,ꝙ tex.Inſtit.de excep.§.ſi.non procedit indiſtinctè,ſed debet intelligi de infami infamia facti,quia ſi eſſet infamis per ſententiam,non ſolum in principe,ſed etiam in quolibet alio priuato erit verũ, quia nõ poterit eſſe procurator.& ad hoc adduco tibi te.iuncta gl.3.q.6.c.1.incipit infamis. & quod non poſſit infamis eſſe procurator princips, adducerem tex.optimum.ca.quia epiſcopus.5.q. 3.vbi procurator epiſcopi debet eſſe non malæ famæ ſuſpectus,ſed & bonæ opinionis & laudabilis artis. & clarũ eſt
3 quod appellatione† principis venit epiſcopus.ca.ſi quis. de maiori.& obed. & glo.in clem.1.de baptiſ.Limita etiam prefatam concluſionem non habere locum, niſi talis inhabilitas in teſte proueniret ex diſpoſitione iuris naturalis, tunc Papa nõ põt talẽ inhabilẽ habilitare. pone exemplum in inimicitia.nam talis inhabilitas cauſatur à iure naturali,vt in c.quia ſuſpecti.3.q.5.& ideo conſtitutio Papæ habilitãs inhabiles,nõ vt habilitare inhabiles reſpectu inimicitiæ. iſte eſt tex.in ca.per tuas.de ſimo.facit ſing.dictum Inn.in c.ſciſcitatus. de reſcrip. quod dictum refert Ange.in l.cũ prætor.ff.de iudic.vbi dicit,ꝙ illi,qui impediuntur eſſe iudices naturali impedimento,puta,quia ſunt furioſi,& ſimiles,ſi procedunt in cauſa,& non excipitur de inhabilitate, proceſſus eſt ipſo iure nullus,ſecus dicit ſi eſt impedimentum iuris ciuilis.vide do.meum. in d.c.teſtimonium. in repeti.& in d.c.ſciſcitatus.tene menti.

366 *Teſtis.* XV.

1 *Teſtes duo affirmantes præferuntur mille negantibus,& quo modo id procedat.*

1 DVo testes affirmantes proferuntur mille negantibus. gl. est singu. in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbitr. quam glo. Oldr. Lauden. quem refert & sequitur Nico. de Neap. in l. 1. in prin ff. de ven. inspi. dixit procedere, quãdo negatiua illa nõ est probabilis, sed si probari potest, tũc secus, pone exemplum, in collegio ad doctorandum requiruntur septem doctores. l. si quis. C. de professo. & medi. libro. 10. contingit quod tres dicũt illum peritum, quatuor imperitum, qui testes præferantur? dic quod quatuor, quia sunt plures, & præsumitur quod dicant verius. c. in nostra. de testib. Nõ ob. gl in d. §. si plures. quia procedit quando negatiua probari nõ potest, sed isto casu probari põt. & dicit q̃ do. suus do. Machagnanus de Azoguidis, tenuit hanc partem in d. l. diem proferre. §. si plures refert & sequitur do. meus in c. proposuisti. de probatio. & dicit illũ optimè facere ad hoc, si rectè põderetur, quod nota & põdera illum textum an probet hoc.

ADDITIONES.

Vide quæ tradit Lanfr. de Oria. in c. quonim cõtra. in ver. Testiũ depositiones. nu. 23. vers. est tamen singulariter. de probatio. & per Deci. in l. in omnibus causis. nu. 9. ff. de reg. iur. Gab. Saray.

* Adde eundem Corset. supra sing. 359. nu. 4.

367 *Testamentum.*

1 *Frater in ciuilibus potest pro fratre testificari, & in certis casibus in causa criminali, nisi cum fratre, pro quo deponit, cohabitet.*

1 LIcet frater † possit testificari pro fratre saltem in ciuilibus, vt no. gl. 3. q. 5. in c. 1. & in §. item lege iulia, & in §. parentes. 4. q. 5. & in certis casibus in causa criminali, vt legitur & no. in c. literas. de præsump. iuncta theorica Bal. in l. parentes. C. de testi. tamen si frater cohabitat cum fratre, non poterit tunc testificari, quia cohabitatio aliquid operatur, & ex eo acquiritur maior amicitia, dilectio, & affectio quæ inducit præsumptionem, q̃ frater semper testificaretur in commodum fratris. ita pulchrè dixit Bal. in d. l. parẽtes. & allegat singularem casum in l. si vt allegas. C. de castren. pecu. li. 12. & idem voluit Bal. in l. 1. C. de epis. & cleri. & in tract. de duob. fra. & consuluit Io. de Imo. cons. 13. alias 133. refert & sequitur istud dictum dom. meus dom. And. in c. repellantur. de accusatio. faciunt optimè ea, quæ ibi notantur.

ADDITIO.

Vide multa tradita ad hoc per Petrum Dueñas in reg. 382. incip. pater pro fratre. Gab. Sar.

368 *Testis.* *XVI.*

1 *Furiosus si faciat testamentũ, vt quilibet sapiens, an valeat? Et quid de sententia ab eo iustè lata?*

2 *Fatui habent in certis rebus eleuatum ingenium. Vnde Bar. conferebat cum mercatoribus, quãdo in aliquo articulo cõsulere debebat.*

1 TV habes in l. furiosum. C. qui testa. fa. pos. † quod furiosus non potest concedere testamẽtum. sed pone quod furiosus faceret testamentum tale, quod faceret quilibet sapiens, an valeat? dic q̃ tunc non præsumitur furiosus, & tale testamentum valebit, quia eo casu præsumitur esse in sana mente, & habere dilucida interualla, & sic actus tenet. ista fuit sing. & peregrina theorica do. Io. And. in c. cum dilectus. de succes. ab intesta. quẽ refert & sequitur ibi do. meus. & in rub. de accus. in addi. vbi narrat, quod tempore Romanorũ quidam furiosus fecit testamentum adeo mũltum solenne, vt videretur factum ab homine sanę mentis & licet fuisset dubitatum multum de tali testamẽto, tamẽ fuit iudicatũ vt valeret ratione prædicta. facit optimè qđ no. Host. in c. ad nostram. de consue. quem referunt & sequuntur Io. And. do. Abb. & alij ibi. nam quidam fatuus Parisiensis determinauit quæstionem miro modo inter tabernarium & quendam pauperem, à quo tabernarius volebat extorquere pecuniam, quia comederat panem ad odorem assati, nam determinauit solui illi, ex sono vnius denarij Turonensis. quam quæstionem non potuisset Cato melius decidisse ad pacificandum animos imprudentium, &

2 non mirum, quia quandoque fatui & parum sapientes habent in certa re eleuatum & egregium intellectum, & ingenium, & acutius sciunt discutere & decidere vnum casum quam omnes sapientes, secundum do. Abb. in d. c. ad nostram. & hoc experientia docet, quæ omnium rerum est magistra. c. quam sit. de elect. lib. 6. cle. dispendiosam. de iudi. cum simi. & subdit ibi d. Abb. q̃ do. suus do. Cardi. viua voce dicebat, quod Bar. pluries quando debebat consulere super aliquo articulo, conferebat cum mercatoribus. & vide quod voluit Pet. de Anch. in cle. si furiosus. de homicid. vbi dixit, quod sententia iustè lata à fatuo & tenet, facit text. singular. in capit. sunt qui opes. 17. q. 4. vbi donatio facta ecclesiæ quodam impulsu mentis, & sine iudicio discretionis, valet & tenet, & nõ reuocatur, & si dixerit reuocandam incurrit crimen sacrilegij. & hoc quia quilibet fanus & discretus præsuia ratione faceret donationem illã. & si bene recordor, & non fallor, illum textum facit sing. Lud. Rom. in singularibus.

ADDITIO.

Vide Durand. in tract. de arte testandi, cautel. 6. in rub. de his qui non habent factio. testa. & Ale. consil. 141. ponderatis. col. 2. nu. 1. ver. sed ita est. volu. 1. & ibi Carol. Moli. in addi. incip. quia rectè. Gab. Sar.

269 *Tabellio.*

1 *Notarius semel de falso instrumento condemnatus, notariatus officium amplius exercere non potest.*

1 SI notarius † est semel condemnatus de falso instrumẽto, de cætero notariatus officium exercere nõ potest. istud colligit Bar. in l. si aliquid. C. de suscepto. & Archa. li. 10. vbi probatur, & est casus, q̃ nõ potest quis exercere officium, in quo semel deliquit. & illum tex. ad hoc reputo meliorẽ de corpore iuris. facit ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. 1. & ibi gl. allega. d. l. si aliquid. faciat regula, semel malus. de reg. iur. li. 6. & c. paruuli. 22. q. 2. & quod voluit Inno. in ca. cum oporteat. de accusa. & vide plenè per do. meum in legibus, do. Ale. de Imo. in d. l. si aliquid. in addi. suis, vbi pulchrè. & vide q̃ voluit Pau. de Cas. in l. si manumissus. C. de libertis & eorum libe. vbi ponit, vtrum si aliquis in officio semel deliquit, poterit ipsum officiũ exercere. & adde Bal. in d. l. si mamumissus. vbi ponit de doctore, vtrũ possit amplius examen conficere. & per Spe. in tit. de instru. editio. §. instrumentum ergo. vers. item oppo. q̃ tabellio. & §. restat. vers. quid si tabellio. Inno. in c. fraternitatis. de hæreticis. & vide omnino do. meum, in addi. suis.

ADDITIONES.

Notarius tamen cõdemnatus de falso potest perficere instrumenta, de quibus antè fuerat rogatus. ita not. Bar. to. in l. ad testamentum. §. 1. vers. & sic. nu. 3. ff. de testamen. Gabri. Sarayna.

* Adde Guid. Pap. sing. 780. nu. 2.

370 *Testis.* *XVII.*

1 *Testis deponens rem tanti valere, secundum suam opinionẽ an probet.*

1 AN testis † probet, si dicat rem valere tantum, secũdum opinionem suam? dic q̃ probat. istud dixit Bart. per illum te. in l. hi qui. C. de prædijs, & omnibus rebus nauicula. lib. 11. Quod intelligit esse vetum, si opinionem suã referat ad communem æstimationem. nam de re quæ nõ est exposita vænalis, nõ potest fieri æstimatio per opinionẽ, quæ sit secundum æstimationem rerum, quæ sunt in eodẽ loco. & habẽt eas dem qualitates. vt in l. pretia rerum. & ibi Bar. ff. ad legem Falcid. & vide notata in l. 2. C. de rescindẽ. vendi. & in capitul. 1. & in cap. cum dilecti. & in capi. cum causa. de emptio. & vend. & in c. cum causa, quæ inter œconomum. de testi. & tene menti te. d. l. hi qui. ad hanc quæstionem.

ADDITIO

ADDITIO.

Sed videtur quod potius non probet, per ea quæ plenè scribit Ias. post alios, in rubr. ff. de iureiur. col. 2. per totum. & in l. 3. in prin. vbi ponit, quod non valet dictum testis, qui dicit verum esse secundum conscientiam suam. allegat Bal. in c. nisi cum pridem. in 4. col. extra de renuntia. Gab. Sa.

371 *Testis.* *XVIII.*

1 *Casum passus debet super eo in loco, vbi illum patitur, examinari facere testes, qui postea facient fidem coram competenti iudice. & in hac examinatione non est opus partem citare, si sit in longinquo.*

1 IN loco † vbi aliquis patitur aliquem casum, practica est, q̃ faciat examinari testes de casu illo, & illæ probationes facient postea fidem coram iudice competenti. ista est mirabilis practica quam dat ibi Bar. per illum tex. in l. si quis. C. de naufrag. lib. 11. Et aduertemirabile dictum, q̃ in tali exa

* minatione non est necesse partem citari, * quæ fortè mul tũ sit à lõginquo, & sic põt ĩtelligi l. scire oportet. §. sufficit. de excusa. tut. vbi habetur, q̃ sufficit probari casum ex naturali iustitia, hoc est, secundum ius gẽtium, in quo in ore duorum vel trium stat omne verbum, non attenta solennitate ciuili. & vide q̃ dixit ibi Bart. & Guliel. in l. 2. §. quod diximus. ff. si quis cautio. & ibi Barto. & vide eundem in l. contumacia. ff. de re iudi. & eundem Bar. & Imol. in l. quæsitum. ff. eo. ad idem do. Anto. in c. querelam. de procu. per gl. in c. quisquis. 4. q. 3. per Azo. in summa de dila. & p Bal. in l. 1. eo. tit. per Spe. eo. ti. §. fi. vers. in summa. per Archid. & Io. And. in c. 1. de dolo & contu. in 6. per Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de appel. §. nunc breuiter. vers. quid ergo. per Cyn. & Bald. in l. fin. cum glo. in ver. sanctum. C. de fide instru. per do. Ant. in c. ex ratione. de appella. per Ang. in l. fin. ff. de feriis. Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. pen. de eden. & Bar. in l. qui accusare. C. eod. tit. Et in quantum dictum est nõ esse necesse partem citari, alium casum vide, vt scripsit do. meus do. Ale. post. alias, in l. ait prætor. §. si debitore. ff. de his quæ in frau. cred. alios casus vide per Ludo. Rom. in sing. 369. inci. fuit vnus ex vobis regulariter contra. l. si quãdo. C. de testib. in c. in nomine domini. eo. tit. & in hoc Ludo. Roma. lueret pœnam, quam ipse sibi imposuit, inquantum dicit alios casus non reperiri.

ADDITIO.

* Partem citari. Adde Hip. Marsi. sing. 24. & sing. 30. vbi ponit alios casus in quibus nõ requiritur partis citatio in examinatione testium.

372 *Testis.* *XIX.*

1 *Testis dictum asserentis se recognoscere aliquem, quia illum tali tempore vidit valet, & probat.*

2 *Mortui cadauer deformatum quomodo recognoscatur?*

3 *Equus quomodo recognoscatur.*

1 DIctum † testis asserentis se recognoscere aliquem, quia vidit illũ, qui tali tempore fuit in studio, & eius faciẽ inspexit, valet & probat. vt in l. cũ in diuersis. ff. de religio. & sumptib. funer. istam solennem practicam probat te. secũdum Bar. ibi, in l. stigmata. C. de fabricen. libr. 11. sed pone secũdum eum ibi, prout de facto accidit. Inuenitur homo

2 mortuus, † cuius facies est adeo deformata, & deuastata, quod per eam non potest cognosci, certè deueniẽdum est ad alia signa. vnde si testis dicat recognosco, quod est tali cicatrice, quam habet in aliqua parte corporis, quod talis testis rectè probat. casus est in d. l. stigmata. facit etiam q̃ animalia ex istis signis seu stigmatibus recognoscãtur. Et ideo inoleuit consuetudo, q̃ equi & multa alia animalia signen

3 tur certis signis, quibus recognoscantur. Et qualiter † recognoscatur equus, vide in l. 3. C. de frumẽ. Ale. lib. 11. & ista vt quotidiana, menti commenda. Adde etiam secundũ do. meum do. Alex. de Imo. in addi. ad d. l. stigmata quod põt peti exhiberi vt recognoscatur, vt in l. si cum exhibuisset. §. 1. de publi. & in l. 3. §. si quis noxali. ff. ad exhiben. & Bar. & Bal. in l. si & causas. C. ad exhiben. Bart. in tract. de teste. in 2. col.

373 *Testis.* *XX.*

1 *Domesticus partis, licet repellatur à testimonio, non tamen domesticus domestici partis.*

1 *Iudex ordinarius si vt suspectus recusetur, eius vicarius erit iudex.*

1 LIcet domesticus † partis repellatur à testimonio. l. etiã. C. de testib. c. in literis. eo. tit. cum simil. non tamen repelletur domesticus domestici partis. fuit singulare dictũ Inn. in c. insinuante. de offi. deleg. refert & sequitur ibi do. Per. de Ancha. & Bal. in l. qui testamento. §. quicunque aũt. ff. de testa. & cum illo dicto transit ibi do: Ant. & do. meus do. And. in d. c. insinuante. pro quo dicto dicit ibi do. meus esse casum quem ad hoc reputat singu. in l. 1. C. si quacunq. prædi. potestate. in vers. vicario competat. vbi probatur, q̃

1 si iudex † ordinarius recusatur vt suspectus, q̃ nihilominus vicarius erit iudex. & sic collige, q̃ licet dominus non possit producere familiarem suum in testem & in iudicem, tamen potest producere in testem & in iudicem fratrem sui familiaris, licet familiaris possit recusari. ita colligit do. Pe. de Anc. in d. c. insinuante. licet quidam Moderni tenuerint contrarium, & reprobant dictum Inno. in d. c. insinuãte. per illum te. pro cuius cõtrarij solutione vide omnino do. meum ibi, vbi pulchrè & subtiliter saluat, & sustinet dictum Inno.

ADDITIO.

Vide quæ not. Hipp. de Mars. in l. si quis obrepserit. nu. 7. ff. ad leg. Cornel. de fal. G.S.

374 *Testator.* *II.*

1 *Testator non potest aliquem punire propter inobedientiam tertij.*

1 QVis † non potest puniri à testatore propter inobedientiam tertij. casus est in iure vnicus, & sing. in l. paterfamilias testamento. ff. de hæredib. instituẽ. quem sic allegauit Bald. in l. 1. C. de his quæ pœn. nomi. refert & sequitur do. meus do. mi. Andr. in repetit. c. Raynaldus. de testam. in Iohannina.

ADDITIO.

Adde quæ supra posui ad Roma. sing. 112. Ga. S.

375 *Testis.* *XXI.*

1 *Testes produci non possunt publicatis attestationibus. Et quãdo contrarium sit?*

1 PVblicatis † attestationibus testes produci non possunt. cle. 2. de testib. c. fraternitatis. eod. tit. authen. de test. §. si vero. cum simil. & hoc timore subornationis. Limita hãc rationem non habere locum, si producam testes excõmunicatos, seu alia inhabilitate impeditos, tunc ego cogor p iudicem eosdem ad alios post didicita testificata produce re. ita sing. dixit Inno. in c. auditis. in fi. de in integrum restit. refert & sequitur Lud. Rom. in d. repeti. rubr. de arbit. in 19. col. & scribentes in prædallegatis locis.

376 *Testis.* *XXII.*

1 *Testes vt post didicita testificata produci possint, qua cautela vtendum sit?*

1 * CAutelam nouã habes, † quam dat Bal. in l. ampliorem C. de appellatio. l. cũ tu post didicita testificata * vis testes producere, des nomina testium in scriptis iudici, qui ex officio suo testes repetet, & examinabit, quod videtur dubiũ cũ causa subornationis nõ cesset, q̃ dictũ si est verũ est mirabile, sed dato q̃ sit verũ, quod non puto, Lud. Roma. præfatã cautelam limitat in repetit. rub. de arbi. in 19. col. esse verã, quando iudicis culpa testes in prima examinatione non rectè examinati fuerunt, secus si partis, vt dicit Inno. de testib. c. per tuas. quẽ refert Bal. in l. veluti. ff. de eden. & optimè probat te. ille. Ego adduco Ang. in auth. de testib. §. quia vero. collatio. 7. in 3. column. in ver. solutio. vbi dixit, quod si iudex negligentia vel dolo omisit, & non fecit interrogari testes cum interrogatorijs datis à parte, quod post publicatũ processum poterunt produci

testes.& allegat d.c.per tuas.& consuluit in facti continge̅tia domi.meus,prout mihi retulit.

ADDITIO.

* Post didicita testificata.Adde Guido.Pap.sing.109.versi. in dicta materia.& quæ ibi addidi.

377 *Testis.* XXIII.

1 *Falsum testimonium dicens in foro contentioso tenetur de falso,& de omni damno ex illo contingente. Et an id procedat in foro conscientiæ?*

1 SI aliquis† dixit falsum testimonium, licet in foro contẽtioso teneatur de falso testimonio, & de omni dãno cõtingente ex illo, & per consequens de delicto,& omni exitu ipsius delicti, vt voluit gl.in c.presbyterum.de homici. & in c.imputari.de reg.iur.libr.6.& habetur in ca.sicut.de testib.& est casus peregrinus, & melior de iure,in ca.1.de custod.eucharist.facit quod voluit Bar.in l.furem.ff.de fur. & Salic.in l.quoniam multa facinora.C.ad leg.Iul.de vi publi.Nihilominus in foro conscientiæ tenetur duntaxat de dicto falso testimonio,& non de omni damno, quod ex illo sequitur.illud fuit singulare dictum Vincen. quod omnes communiter sequuntur in d.c.1.de custod. eucharist. licet dominus meus do.Andr.disputandi gratia istud impugnet.& subtiliter in capitul.Raynaldus.de testamen.vbi omnino vide.

378 *Tabellio.* II.

1 *Notarius non potest cogi reficere instrumentum à paribus deperditum,nisi iurent calumniæ causa non petere.*

1 QVando quis † perdidit instrumentum publicum sibi redditum à notario,notarius non debet cogi reficere,nisi iuret calumniæ causa non petere, & quod primum instrumentum perdiderit, vt probatur in l.cum plures.ff. de bo.autho.iudic.possi. & pro hoc facit quod no.Guli.in Spec.in tit.de instrumen.edi.§.sed postquam.ver. sed nunquid in vers.vbi autem. sed quod fiat copia ex simplici iuramento non fit verbis tantum,vt in d.l.cum plures.sed ꝓbando causam aliter potest fieri copia,quoties opus fuerit vt l.veluti.§.1.& ibi per Moder.ff.de edẽdo. quæ allegatur pro cõtraria in d.l.cum plures.Sed dic secundum Bart.ibi, ex noua causa fit sæpius copia,quæ causa aliter probabitur quam per iuramentum.quod not.

379 *Tutor.*

1 *Tutelæ instrumentum non valet,nisi in eo exprimatur, ꝙ tutor aget vtilia,& prætermittet inutilia pro pupillo, saltem per verba æquippollentia.*

1 TVtor debet† exprimere in instrumento tutelæ, ꝙ aget vtilia & prætermittet inutilia pro pupillo.vnde si hoc non exprimatur in instrumento,non valet instrumentum tutelæ.tex.est valde sing.secundum Bart.in l.fi.§.omnẽ.C. de admini.tu.per quem tex.dixit se cassasse plura instrumẽta tutelę.refert & sequitur do.meus d.And. in repe.c.Raynaldus.de test.in Ioan.in 34.char. & pondera illum te.quia hoc probat,quia ibi apponuntur verba necessitatiua,& ꝙ percipitur,necesse est fieri.l.1.ff.quod iussu.14.quæst.1.ca. quod percipitur.& quod notatur in cle.pastoralis.de re iudic.cum simi.Item quia datur forma citationis, & vbi apponitur forma, debet adimpleri.c.cum dilecta.de rescri.l. cum hi.§.ait prætor.ff.de transact.cum sim.alias est actus ipso iure nullus,prout probatur in dictis iuribus. nam forma dat esse rei.l.Iulianus.§.sed si quis.ff.ad exhiben. Et nota,quod si non exprimatur dicta clausula, sed æquipollẽs, valebit,& tenebit, secundum Bald.in d.§.omnem.quia nil refert quid ex æquippollentibus fiat.c.licet ex quadam.de testi.cap.tua.de consangui.& affini.l.certum.ff.si cert.peta. l.in summa.ff.de re iudic. cum simi. & eo casu intelligas non esse recessum à forma, cum seruetur per æquipollens.

ADDITIO.

Vide decisio.Tholosa.64.& ibi Aufrer. vbi ponit quæ requirantur ad hoc,vt tutor administrare possit. & dixi in annotationibus meis ad Mathes.sing.107. Gab.Sar.

380 *Titulus.*

1 *Titulus beneficij quando præsumatur ex antiqua possessione.*

1 VBicunque† possessio est antiqua,seu longa, concurrente patientia diœcesani, præsumitur titulus beneficij, adeo vt beneficiatus non potest compelli edere titulum. sing.est dictum Innocen.in c.illud.de præsumpt.vide Hostien. in c.licet Hely.de simo.& sunt duo tex.sing. in iure ciuili probantes hanc doctrinam.l. qui in aliena.§.quod si non adierit.vbi per Bal.& Ang.& ibi do.meus.ff. de acquirend.hære.alius te.in l.filius.C.de petitio.hære.dom.Card. & domi.meus vbi plenè de hoc in ca.requisisti.de testa.& in repetitio.rubri.de causa posse.& proprie.do. Abb.in dicto cap.illud.Ioan.de Anan.in dicto capitul.licet Hely. & Ioannes de Imol.vide omnino dominum meum in dictis locis.

381 *Taciturnitas.*

1 *Tacens quando habeatur pro contradicente? & quando pro consentiente?*

2 *Cambij literas recipiens,si nihil dicat,videtur eas acceptare.*

1 IN onerosis,† & maximè in obligationibus personam regulariter tacens habetur pro contradicẽte, vt notatur in l.filiusfamilias.§.inuitus.ff.de procura. secus in re concupiscibili seu honorabili,& commodum afferente, vt not. in l.qui patitur.ff.manda. & fuit theorica Inno.in ca.in genesi.de elect.& habetur per gloss.in regula,qui tacet.de regulis iuris,libro sexto.& in cap.sicut de elect. libro 6.facit quod habetur in glo.ca.fi.de procurato. & quod plenè scripsit do.Abb.in ca.nonne.de præsumpt. Tamen do tibi pulchram & stupendam doctrinam,nam in cle.1.de procurator.habes,ꝙ si quis scienter recipit instrumentum,quo cõstituitur procurator, videtur tacitè se obligare ad illud officium,vt est ibi tex.notabilis.& hoc ideo,quia vltra taciturnitatem interuenit actus positiuus.ad idem facit c.ex ore. de his quæ fi.à maior.part.cap.Et ex hoc cape vnam bonã theoricam,quod vbi tractatur de præiudicio alicuius,si vltra taciturnitatem facit aliquem actum,qui videtur venire ad probationem actus,videtur tunc cõsentire.ad hoc bonus tex.in l.filiusfamil.ff.ad Macedo.& ibi per Bartolum, quem tex.reputo ad hoc meliorem de corpore iuris.& vide ibi Ange.qui ad hoc ponderat illum textũ, & dicit face
2 ret pro literis cambij, quia si mercator seu campsor recipit literas cambij,& legit,& retineat apud se,licet taceat,videtur eas approbare & acceptare.& vide quod no. Bart.in l.quo enim.ff.rẽ rat.habe.& in l.Titius.ff.depositi.& doct. præsertim do.meum do.Andr.in dicta cle.1.& vide dom. And.in c.fi.circa fi.de procu.tene menti, quia quotidianũ.

DE LITERA V.

382 *Vis.*

1 *Raptor dicitur etiam qui adit causa inferendi violẽtiam,licet non intulerit,quia neminem inuenit.*

1 SI adeo† domum tuam causa inferendi violentiam cum hominibus armatis,& neminem inuenio, licet nõ intulerim violentiam, ex quo animo inferendi violentiam accessi,dicor raptor.sing.est gloss.Institu.vi bonorum raptorum in principio. secundum Baldum in l.1.C.vti poss.& mouetur per l.si quis in tantam,C.vnde vi.tu vide casum pro illa glossa in l.si quis ex domo. quem ad hoc ponderauit ibi Bart.& alij sequuntur.

ADDITIO.

Adde an si quis attentauerit aliquã mulierẽ rapere,& nõ potuit,

tuit,quia non inuenit mulierẽ in domo,an dicatur raptor, & teneatur pœna l.1.C.de raptu virginum. vide Hipp.de Marsi.in d.l.1.in chart.14.ver.quæro aliquis vadit & Lud. Carrer.in pract.crimi.in §.circa.nu.286.& plenè tradit nouissimè do.Io.Baptista Plotus in repeti.l.si quando. in suo §.primo itaque.num.10.versi. secundo amplia.C.vnde vi. Gab.Saray.

383 *Vxor.*

1 *Vxor tenetur laborare pro hæredibus viri,si ab eis vxori alimenta debeantur.& an filius operari debeat patri?*

1 VBi alimenta† debentur vxori mortuo marito ad hæredibus,donec hæredes restituant dotẽ ipsi vxori,vxor tenetur laborare pro hæredibus viri.ista est gl.vnica & singul.& alibi non reperta in l.sicut.ff.de oper.liberto. quam Sali.Bono.in l.vnica.§.exactio.C.de rei vxor.actio. in versic.tunc quæro,an infra tempus quo alere tenetur, &c.reputat vnicam & sing.& dixit non esse alibi.Quam gl.intellige procedere secundum Salicetum in dicto loco, quando alimenta debentur ex dispositione legis, secus quando debentur ex dispositione hominis. tunc.n.nõ tenetur prestare operas hæredibus mariti.& allegat ibi Salic.l.libertis.§.1.ff.de alimentis & ciba.legat.Et quas operas teneatur præstare vxor suo viro,vide Io.Andræ.in c.literas. de restitutio.spoliatio.& in c.ad abolendam.de fi.presby. & doc.ibi eum sequuntur.& quod voluit Bal.in l.si vxorem.C.de cõdi.insert.& quod voluit Ang.in l.in rebus.§.possunt.ff.commo.& vide celebre consilium domini mei,dom. And.incipiens,Mihi videtur de aperto iure dicendum ꝙ huiusmodi laudũ,&c. vbi bellissimè loquitur copiosè & subtiliter more suo. vide quod voluit Bart.in diuortio ff. soluto matrimonio.Et an operæ mulieris sint viri, vide Lud.Roma. in l.ex diuerso.§.fina.ff.eodem. & quod legitur & notatur in l.si mulier.§.fi.cum l.sequen.& in l.sed si vir.ff.de dona. inter virum & vxorẽ. & voluit beatus Thomas in prima parte quæsti.41.articul.1.& quod voluit Philosophus 10. Ethicorum vbi dicit,ꝙ masculus & fœmina coniunguntur non solum propter generationem, sed propter aliqua domestica opera viri & mulieris.& ꝙ voluit beatus Thomas in prima parte quæstion.42.articu.2.& 3.& quod voluit Apostolus 2.ad Corinthios 11.& quod legitur nota.in capit.hæc imago.33.quæst.5.& in ca.mulierem.& in c.manifestum.ea.causa & quæstion.in c.quæcunque.30. distinctio. Genesis 2.Et quid in alijs cui teneantur operari,vide Bald. in l.si nupta.C.de nuptijs. Et an vxor debeat stare & laborare in domo priuigni,vide Bal.in authen. hoc locum. C.si secundo nupserit mulier.& Nicol.de Neapol.in l.si disceptetur.ff.vbi pupillus educari vel morari debeat.& Bar. in d.l.diuortio.Et qd in filio, an teneatur operari patri? vide Bal.in authen.ex testamento.C. de collatio.& Ange.in consi.29.

384 *Vniuersitas.* I.

1 *Pactum à maiori parte collegij, regulariter valet.limitatur, vt hic.*

1 QVod fit à maiori † a parte capituli,seu collegij,seu vni-
a uersitatis,regulariter valet.l. quod maior.ff.ad municip.c.1.de his quæ fiũt à maiori parte capituli. c.cũ inter canonicos.& cap.dudum.1.capi.in Genesi.capi.cum in veteri.& cap.congregato.de elect.cum similib.vide tex.no.iuncta gl.& theorica Bar.ibi,in l.quicunque.C.de omni. agro deserto. libro.11.in ver.consensu omnium. & gl.ibi dixit sufficere consensum maioris partis, & ibi dicit Bart.illam gl.esse vtilem ad quæst.statuti dicentis, ꝙ factum per maiores studij nõn valeat reprobari, quod verum est, si sit factum per maiorem partem, vt ibi.facit singu.secundũ Nicolaum de Neapoli ibi in l.vbi absunt.ff.de tutoribus & curatoribus datis ab his.Limita primo nõ habere locum, vbi tractaretur de reformatione alicuius officialis in ciuitate, quia tunc non est sufficiens maior pars,sed est opus ꝙ oẽs in vnum consentiant.iste est casus sing.sm omnes in auth. de defensio.ciui.§.& si quidem.ibi dum dicit., communi consensu & nullo reluctante.& illum tex.allegauit Roma. in repetitio. rubric.de arbit.in 14.col.& Ang.de Perusio in l.maiorẽ.de pactis. & Ioã.And.in c.cum olim.de testib. & ibi dominus meus.quod not.pro confirmatione rectoris,seu alterius officialis.& vide dominum meum in ca.fi. de iudi.in 14.colum.vbi dicit,ꝙ quis potest confirmari in officio per biennium, dummodo fiat nemine discrepante illorum,ad quos spectet, & dicit esse casum sing.in dicto. §.& si quidem.& refert Ang. in dicta l.maiorẽ.& infert id quod superius dixi de rectore. & hoc intellige procedere de iure communi secus si aliter disponeretur per statuta, vt hic Bononiæ,nam vocatus ab vniuersitate scholarium ad videndum statuta, reperi statutum disponens quod sufficit maior pars vniuersitatis, & adde ad hoc Lud. Roma. in sing.96.& 669.Limita etiam prædictam regulam quod non valet quod fit à maiori parte, vbi tractaretur de reuocatione libertatis in seruitutem.text.singu.secundum Angel.ibi,& Rayne. de Forliuio per priùs in l.si quis hac lege. §.quoties.ff.qui & à qui.manu.liber. non fi.tu vide Ludo. Rom.in repetitio.rubric.de arbitr.in 13.colum.in fi.vbi allegauit illum textum pro sing.ego adduco gl.& ꝙ volunt ibi scribentes in c.cũ olim.de testi.vbi de hoc. vide ea quæ habentur in c.cum omnes.de constitut.Limita etiam non habere locum,vbi maior pars vellet aliquid statuere cõtra illud, quod iam semel omnes ordinassent.ita eleganter dixit Inn.in c.humilis.de maio. & obed.& refert & sequitur Lud.Rom.in repetitio.rub.de arbitr.in 15.colum. & facit pro ratione iudicio meo capit.omnis res.de regulis iuris.l. nihil tam naturale.ff.eod.l. Sthicum aut Pamphilum.§.naturalis.ff.de solutio.Limita etiam, nisi alij vellẽt statuere contra ius,vt dixit idem Inno.in ca.cum omnes.de constitutio.refert & sequitur Lud.Roma.in d.repet.rub.de arbit. in 15.colum.& remittit se ad Bal.referentem hæc duo ꝓxima dicta in l.fin.C.de authori.præstan.& de hac materia per eundem Bal.in l.1.de offi.procon.tene menti.& de materia vide vt plenè instruaris in dicto c.cum omnes. Adde Ang.in l.exactiones.C.de suscepto.præposi. & archa.libr. 10.cum te.dicit,omnium,& glo.dicit quod sufficit cõsensus maioris partis,per d.l.quod maior.quod secũdum eum facit ad quæstionem, plures sunt electi fideicommissarij in testamento,in quo apponitur,quod illud quod fuerit factum per omnes,obtineat firmitatem,certè valebit si fuerit factum per maiorem partem,sicut si per omnes.Item facit ad quęstionem,compromissum fuit in plures,vt illud, quod iudicatum fuerit per ipsos,valeat,& debeat obseruari,,certè illud quod fuerit iudicatũ, obseruabitur si per maiorem partem fuerit iudicatum.& vide gl.in c.fin.de re iudicat.& Gemin.in c.præsentium.de testi.lib.6.in 10.col.in ver.conuentu.& Bar.in l.si vni.ff.de re iudi.doct.in c. quia propter.de elect.Abb.in c.prudentiam.de offi.dele.Et addead prædicta aliam limitationem quam ponit Abb.in c. gratum.in 5.column.de postu.prælato. & vide plenè de materia regulam d.l.quod maior.cum fallentijs suis per Barb.& Felyn.in capitulo cum omnes.de constitu.Limita etiam & dic regulam ꝓcedere,vbi maior pars in collegio fuerit,secus si maior ratificauerit extra collegium illud ꝙ minor dixit.iste est tex.valde sing.& stupendus in capit.in causis.de electio.quem ad hoc allegauit Bal.in l.per fundũ. ff.de seruitutibus rusticorũ prædiorum. refert & sequitur Ludo.Roma.in dicta sua repetition.rubric.de arbit.in 15. colum.

ADDITIONES.

a Quod fit à maiori.Adde domi.Hieronym. Cagnolum.in l.aliud est vendere.§.refertur ad vniuersos.nu.12.ff.de regulis iuris.

b Limita primo,&c.Adde ea quæ dixi ad singul. Roma.96. heri fui interrogatus.& sing.669.ad eligendum vnum.Gabriel Saray.

385 *Vagabundus.*

1 *Beneficiũ eius qui vagatur, & dubitetur an ſit mortuus, vel viuat poteſt conferri. Et plurà de vagabundo reciſentur.*

1 SI beneficiatus eſt vagabundus, & tandiu abſit, & dubitetur an viuat, an mortuus ſit, beneficiũ eius poterit alteri conferri. gl. eſt fing. & alibi non reperta in c. non oportet. 2. de conſecratio. diſtinctio. vlti. quam magnificiũt ibi ſcribentes, & in ca. ex tuæ. de cle. non reſi. Ego addo aliqua ſempiterna digna memoria quo ad vagabũdum, & primo celebrem tex. in l. quod niſi. §. ex prouincia. ff. de ope. liber. vbi libertus non tenetur inſequi patronum vagabundum ad præſtandum operas. & ibi Nicol. de Neapol. inducit ad vaſallum, qui tenetur ſeruire domino, ſi incipit vagari per mundum, non tenetur. & vide quod voluit idem Nico. de Neapo. in l. itẽ illa. ff. de conſtitu. pecu. vbi dixit, ꝙ debitor non tenetur inuenire creditorem vagabundum, & ſoluere ei debitũ, licet alias ſecus, vt ibi plenè notatur. & vide Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. 164. vbi dixit, ꝙ ſi emphyteuta cœpit vagari per mũdum, priuatur emphyteuſi. quẽ refert Bal. in authẽ. ſi quas ruinas. C. de ſacroſanctis eccleſ. & vide quod voluit te. in l. libera peculij adminiſtratio. ff. de pec. vbi ſi dominus conceſſit liberam adminiſtrationẽ peculij ſeruo, qui incipit vagari, qđ intelligitur finita eius adminiſtratio, quia habetur pro mortuo. facit gl. dicti ca. non oportet. & adduco gl. in ca. cum tuo. de vſur. quam gl. reputauit ſingu. do. meus do. And. ꝙ licet vſurarius teneatur præſtare vſuras illi, à quo extorſit, illud eſt verũ, ſi nouit vbi habitat, ſecus ſi ignorat vbi ſit creditor, puta, quia vagaret per mundũ, quia tunc non tenetur inquirendo vagari. & adduco gl. in cap. vnaquæque. 13. quæſtio. 2. quæ dixit, quod vxor non tenetur ſequi virum vagabundum. quã gl. fecit fing. Io. de Imol. in rub. ff. ſoluto matrimo. licet per errorem allegauerit gl. in c. Ebron. ea. cauſa & queſti., & iſta retulit mihi viua voce, & in cathedra do. meus in ca. cũ tu. præalleg. & in c. 3. de rap. Et inquantum Io. de Imol. allegat gl. fing. in d. c. vnaquæque. ego allego aliam in ca. de illis. de ſponſa. & in c. ſi quis neceſsitate ineuitabili. 34. quæſt. 2. & in c. 1. de coniug. lepro. & illæ tres gl. latuerunt Io. de Imo. inquantũ allegauit gl. in d. c. vnaquæque. pro ſingulari. Adde quartam gl. in c. fina. qui matri. accu. poſ. Limita omnes has gl. niſi ſcienter mulier duxiſſet in virum aliquẽ hiſtrionem, qui ſolet vagari, quo caſu tenebitur ſequi virum. ita dixit gl. in d. c. vnaquæque. & in d. c. ſi quis. & vide quod voluit Bar. in l. Mæuia. §. vxore. ff. de annuis leg. & ſcribentes in d. rub. & Io. de Imo. in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. ff. ſolu. matrimo.

386 *Vniuerſitas. II.*

1 *Actus geſtus collegialiter ab habilibus & inhabilibus, ſuſtinetur propter habiles. fallit in tribus caſibus.*

1 REgula eſt, qđ actus geſtus ab vniuerſitate, in qua fuerunt aliqui inhabiles, etiam ſi ſint præſidentes, non inficitur propter intereſſentiam illorum inhabilium. Valet ergo actus geſtus collegialiter ab habilibus & inhabilibus, & ſuſtinetur actus propter habiles. iſte eſt tex. meli or de corpore iuris, & alibi non ita bene probatur ſecundũ do. Abb. in c. ſi, de procura. optimè facit quod voluit Bal. in ca. 1. §. ſi autem. in tit. de contro. inueſti. & quod voluit Ang. conſil. 1. retuli ſuprà in alio notabili. Fallit in tribus caſibus, de quibus in d. c. ſi. Et intellige tertium caſum ſecundũ do. Abb. ibi procedere, vt diſtinguitur ibi per eum.

387 *Vox.*

1 *Vocem habens nomine proprio, & nomine alieno, an poſſit illas diuidere?*

1 HAbens vocem nomine proprio, & nomine canonici, an poſsit illas voces diuidere in diuerſas? videtur primo quod ſic. quia ex quo ſuſtinet vices plurium debet censeri iure plurimorum, vt in cap. cum olim. de re iudic. Contrarium tenet Vin. in ca. quamuis. de offic. delega. vbi dicit quod delegatus principis ſi procedit nomine proprio, & nomine ſui collegæ, nõ potuit ferre diuerſas ſententias, & mouetur per tex. ſingu. in cap. penu. de elect. lib. 6. vbi probatur primum dictum, & ſic extendit dictũ c. quamuis. Et ratio eſt, quia qua cõſcientia putat aliquid iuſtum nomine proprio, debet cenſere iuſtum nomine conſocij, ſeu ſubdelegantis. & refert & ſequitur eum do. Abb. in dicto c. quãuis. & tex. in d. c. pe. allegauit pro ſingulari Ludo. Roma. in fing. 77. ſcholaris cui eſt commiſſa. nulla tamen mentione facta de Vincen. in d. c. quamuis.

388 *Votum.*

1 *Votum factum ante ingreſſum religionis, an diſſoluatur per ingreſſum de voluntate Abbatis?*

1 AN votum factum ante ingreſſum religionis diſſoluatur per ingreſſum de voluntate ſuperioris. ſ. Abbatis? Scis ꝙ vota obligãt quẽ Deo, vouete & reddite. ca. ſi Chriſ de iureiu. cap. magnæ. de vot. & vot. redẽp. ſed ſuperior nõ debet poſſe tollere obligationẽ Deo quæſitã. Tu dic, ꝙ cõtrarium eſt verum. fing. eſt gl. fecũdũ Lud. Rom. fing. 504. 20. q. 4. c. monacho. Sed ego allego aliam in c. noluit. 33. q. 5. quod do. Abb. in ca. ſcripturæ. de vo. intelligit verum in voto religioni non conſono. nã ſi prius vouiſſet dicere plaſterium, vel quid ſimile, non putat hoc tolli per ingreſſum religionis. quod no. ꝙ limitatione prẽallegati dicti, & pro limitatione eius quod legitur & no. in dicto capitulo ſcriptura. Item Ludo. Romano. in prælleg. notabili quinquageſimo quarto ſubdit, quod diſſoluitur votum per matrimonium contractum accedente conſenſu alterius coniugis. & allegat gl. fing. in d. c. noluit. Sed dic quod nõ eſt opus allegare gl. quia tex. ibi probat. & vide Abb. in c. peruenit. 2. de iureiurand.

389 *Venditio. I.*

1 *Venditio facta ab Abbate de re vnius conuentus ſibi non ſubditi, ſed tantum de eius menſa, an poſsit reuocari?*

1 ABbas vendidit rem vnius conuentus ſibi ſubditi, quæ eſt alterius conuentus, an poſsit reuocare illam vendi tionem? dic quod non. gl. eſt in l. grauiſsimum. C. ne fiſcus rem quam vendidit, euincat. libr. 10. Quod intellige verũ ſm Bar. ibi, qñ illi duo cõuẽtus erant de mẽſa Abbatis, ſiue abbatiæ, tunc. n. talis error nõ attẽditur, quia idem iuris eſt, ſiue ſit vnius conuentus, ſiue alterius. arg. l. quod ſi dubitetur. ff. de acquire. hære. Sed ſi non eſſet de mẽſa, tũ nõ poſſet vendere ſine conſenſu rectoris conuentus ſibi ſubditi, vt in cle. 1. de rebus eccleſ. non alie. & ideo ſi venderet tãquam alterius, talis error vitiaret. Quod ſemper intellige, ſi in vẽditione fuit adhibita debita ſolennitas, alias ſecus. faciunt ea quæ habentur in c. ſuper. de rebus eccle. non alien. quod legitur & not. in cle. frequens. de exceſ. præla. & per Mod. in l. ſi vacantia. C. de bon. vacan. lib. 10. in addi. ibi in eadem l. ver. quæro.

390 *Non Valeat.*

1 *Verbum, non valeat, an intelligatur ipſo iure? Et quid de verbo, non poteſt?*

1 VErbum non valeat, an intelligatur ipſo iure? dic quod quando lex ſimpliciter dixit, non valeat, intelligitur ipſo iure, vt in l. ſi quid. & ibi Bart. C. de canon. frumenta. li. 11. & in l. non dubium. C. de legi. Quandoquẽ lex dicit, non valeat, ſi per te aliquid fuerit factum, vel commiſſum, & tunc intelligitur ope exceptionis, vt in l. vniuerſa. C. de preci. impe. offe. Quod facit ad ſtatutum diſponens, quod ſi contrahentes non ſoluant gabellam infra octo dies, contractus non valeat, quod intelligitur ope exceptionis. vt dixit Bart. in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verborum obliga. & vide ibi Moder. & vide notata in c. in nomine domini. de teſti. & in d. l. non dubium. quod ſingula. not. Sed pondera an hoc ſit verum per illam dictionem negatiuam appoſi tam verbo valeat, ſicut dicimus quando præcedit verbum poteſt, vt eſt gloſſ. in capitu. 1. de regu. iur. libro. 6. & voluit domi. Abb. in cap. 1. de cau. poſ. & proprie. & in cap. 1. de teſti. de teſti. cogen. & Bar. in l. Gallus. ff. de liber. & poſthu. Sed do. Abb. in c. nonnulli. §. ſunt & alii. de reſcrip. in verſi. nõ valeat. dicit poſt alios quod illa verba, non valeat, ex quo ſunt futuri temporis, & non preſentis, non inducunt nullitatem ipſo facto, iuxta theoricam gl. in regula, in pœnis. de reg. iur. lib. 6. & vide plene per eundem do. Abb. & do. meum de materia, in c. ſi diligenti. de foro compe. & per gl. & Bar. in l. in criminali. C. de iuriſdict. omnium iud. ad idem allegat do. Abb. in dicto §. ſunt & alii. tex. optimum iuncta gl. & Barto. in l. vniuerſa. C. de preci. impe. offe. vbi per verbum non valeat, non inducitur nullitas ipſo facto & ad hoc tenebis ſemper menti d. ca. nonnulli. cum d. l. vniuerſa. & theoricam Bar. in dicta l. ſi quis. Vide quod voluit do. Abb. in c. in nomine domi. in vlti. no. de teſti. De hoc verbo non valeat, vide gl. & Inno. in clemen. diſpendioſam. in verbo, valeat. de iudic. & vide Bald. in c. cum ordinem. in 8. col. de reſcrip. quod quando in iure reperitur hoc verbum, non valeat, & nihil vltra cauetur, intelligitur per ſententiam, quia cum ſuper hoc debeat cognoſci, ergo & ꝓnũtiari. arg. C. de preci. impe. offe. l. vniuerſa &c.

ADDITIO.

Adde quæ notat. idem Corſet. ſupra fing. 211. in ver. poteſt. & quæ ibi addidi. Gab. Sar.

391 *Venditio. II.*

Frumentum quanti valeat, inſpicitur quanti vendi poteſt in loco fori publici, non alibi. & ibi de valore rei probando.

1 QVantum frumentum valeat, vel aliæ res vænales, nũ quam debet inſpici, niſi in loco publici fori, & quãti ibi vendi potuiſſet. vnde ſi res poteſt vendi. multo plus, vel multo minus alibi, ſed non in foro, debemus locum fori inſpicere, & ſic conſiderare debet æſtimationem ſecũdum locum publici fori. caſum habes peregrinum & expreſſum ſecundũ vnam lectură, quam ſequitur ibi Ba. in l. ſeptem. C. de eroga. mili. anno. libr. 12. nota pro his, quæ notantur in l. pretia rerum. ff. ad legem Falcid. & in c. cum dilecti. & in c. cum cauſa. de empt. & vendi. & c. cum cauſa quæ inter cœconomum. de teſti. cum ſimi. addе alium tex. quem Bar. non ponderauit, quia non fuit bonus canoniſta in c. 1. de empt. & vendi. ibi, non carius vendat quam in mercato vendere poſſunt. & ita ibi, dicit do. Pet. quod debet inſpici locus, vbi res venditur, non pretium loci, de quo eſt vendens, & licet forenſes & peregrini non ſortiãtur forum in loco, l. hæres abſens. ff. de iudi. tamen poſſunt ſe iuuare conſuetudine loci in rebus emendis. idem Pet. in d. c. cum cauſa. 2. vbi de materia, de teſtibus de valore rei probando, vide Bar. in l. fi. C. de nauicula. li. 11. & in l. 1, §. ſi hæres. ff. ad Trebel. & in l. ſi ſeruus. ff. de condi. furti.

ADDITIO.

Multa in hoc tradit Bartho. Chaſſæn. in cõmentar. conſuetu. Burgun. in prima rubri. in §. *meſsiers. & ſergens* in ver. *en meſsſage*. num. 7. Gab. Sar.

392 *Veſtis.*

1 *Veſtes hyemales quo tempore debeãtur, & quo tẽpore æſtiuæ?*

1 PRo ſalario famulis pro mittuntur veſtes hyemales, & veſtes æſtiuę, quando & in quo tempore debentur ſibi tales veſtes? dic quod veſtes hyemales debent fieri calendis menſis Septẽpris, & debent durare vſque ad calendas menſis Aprilis, & veſtes æſtiuæ à calendis męſis Aprilis vſque ad calendas menſis Septembris caſum habes in l. 1. C. de mili. veſt. lib. 12. & ibi Bar. quod dicit eſſe notandum pro familiaribus, quibus promittuntur veſtes hyemales & æſtiuæ. & ſequitur Roma. fing. 601.

393 *Vſus fructus.*

1 *Fructuarius rem naturaliter poſsidet, ius tamẽ vſusfructus quaſi poſsidet ciuiliter & naturaliter.*

1 LIcet fructuarius rem naturaliter poſsideat, vt in l. naturaliter. ff. de acqui. poſſ. tamen ius vſusfructus quaſi poſsidet ciuiliter & naturaliter, adeo quod dicitur quaſi poſſeſſor iuris. gl. eſt fing. ſecundum Bar. ibi, in l. cum à te alias l. ſi plures. §. deiectum. ff. de vi & vi arma. meliorem gl. habes ſecundum eũdem ibi, l. ait prætor. §. item ſi. ff. ex quibus cauſis maiores.

ADDITIO.

Vide Nico. Bouer, deciſ. 199. nu. 8. Gab. Sar.

394 *Venditio. III.*

1 *Venditiones plures dicuntur, ſi plures res vno pretio emãtur, & dictum ſit tantum pro vna, & tantum pro alia.*

1 LIcet pluresfres ſint emptę vno pretio, tamen ſi ſit dictum, tantum pro vna, & tantum pro reliqua, plures dicuntur venditiones. gl. eſt fing. in l. ædiles. in verſi. vno pretio. ibi, pro vno, id eſt, vnico facto ex pretio ſingulorũ ff. de ædil. edict. quam reputauit fing. Bar. in quæſtio. incipiente, publicanus, de publicanis. pro quo vide tex. l. cum duo ſerui. ff. de in diem adiect. faciunt ea quę habentur & no. in l. cũ eiuſdem. & in dicta l. ædiles. ff. de ędil. edict.

ADDITIO.

Late tradit And. Titaquel. in tract. de retractu conſangui. in §. 23. in verſi. non reperiretur. nu. 18. Gab. Sar.

Expliciunt ſingularia per do. Anto. Corſetum Siculum vtriuſque Iuris doctorem peritiſsimum compilata.

Do. Hip-

SINGVLARIA

DO. HIPPOLYTI A MARSILIIS,

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS ET INTERPRETIS CLARISSIMI.

Additionibus nunc primum illustrata.

I.

1 *Argumentum ab his quæ communiter accidunt, in iure valid um esse, ac efficax, non ciuili modo sed & crimin ali quo que negotio, ab iura tractantibus receptum est.*

2 *Argumento à cõmuniter accidẽtibus, torturam ac quæstionẽ à Potestate reo datã, ac sic inde confessionem extortam, violentam, coactã, ac non spontaneam, velut certis coniecturis probari. Et id quibus rationibus, usque ad nu. seq.*

3 *Assessores Potestatum in adhibendis quæstionibus, ac tortu ris homicidas videri, ac proinde scripta super confessioni bus per quæstiones extortis falsa censeri. Et ad probandas huiusmodi confessiones coactas non spontaneas coniectu ræ locum urgentem esse.*

4 *Hippolytus Syndicator officialium ducis Mediolani.*

5 *Argumentũ à cõmuniter accidentibus adeò validum, vt lo cus à cõmuniter accidẽtibus iudicium faciat indubitatũ.*

1 ARGVMENTVM tà communiter accidẽtibus validum est in iure. l. certi condictio. §. finum mos. ff. si certum petatur. l. certi, iuris. C. de iudi. l. iurisgentiũ. §. pactorũ. ff. de pactis. l. pa lã. §. si qua cauponã. ff. de ritu nuptia. notabil. est tex. in l. in fideicomisi. post princi. ff. de vsur. & in l. si pactum, in fi. ibi, plerunque. ff. de probation. c. prudentiam. versi. vt solet. extra de offic. delega. glo. in l. neque natales. C. de probatio. gl. & ibi Bal. in l. cum dotem C. de iure dot. Bal. in l. cõuenticulam. C. de episco. & cleri. & in auth. habita. C. ne filius pro patre. cum simi. & teneamenti quod hæc regula est adeo vera quod non solum habet locũ in ciuilibus causis, sed ẽt in criminalibus. Vide Bal. cõsi. 20. in ver. incip. Duo fratres, vnus maior & Socicõsi. 46. inci. In presenti cõsultatione. Et ideo dixit sing. Per. de Anc. in elegãti cõsi. suo 23. incip. Visa inquisitione formata cõtra Philip. in 2. col. ver. Preterea aduertẽdũ. se habuisse de facto, q; quidã erat cõfessus maleficiũ p tormẽta, & tñ Potestas & ei' curia dicebãt, q; cõfessus erat spõte sine tormentis, iste aũt tortus nõ poterat ꝓbare tortura, qa qã fuerat tortus, nemo aderat nisi famuli Potestatis. dicit ibi Per. de Anc. q; Bal. cõsuluit in contingẽtia facti, quẽ ipse ẽt sequit, q; ille fuerat tortus. & hoc p arg. à cõmuniter accidentibus, nam isti Potestates terrarum communiter ponũt homines ad torturã nocturno tẽpore nemine ibi existẽte. q; ẽ valde no. & faciũt ẽt no. verba Bal. in l. ob seruare. in §. pficisci. in 13. q. 5. de offi. procõsul. ibi videas. & idẽ dixit Alex. in cõsi. 189. incip. In causa & lite. in tertia col. in 6. vol. Et istud cõsiliũ Bal. in ordine est 669. inci. Prætermittẽdũ est, q; interdũ tortura &c. in 6. vol. & idẽ cõsuluit ipse Bal. & melius & clarius in consi. suo 161. in co. vol. incip. Tres sunt casus &c. Et illud cõsiliũ Pet. de Anc. refert & sequit̃ do. Alex. in cõsi. suo 275. ℣m ordi. meũ incip. Viso themate. circa fi. Et do. Paris de Puteo in tract. suo syndi. in 96. charta. in 3. col. ver. qdã fuit tortus. Et p hoc dicto faciũt optimè dicta p Bal. in l. 1. C. ne ex delic.
3 defun. vbi dixit, q; † Assessores videntur homicidæ, qa in camera torquent, & postea ad bãchũ faciunt scribi q; spõte cõfessus est. pro quo facit notab. verbũ Bal. in l. 2. C. de custo. reo. in versic. & ideo assessores. vbi dicit, quod quando scriptura dicit, quod reus est sponte confessus, quod talis scriptura vt plurimum est falsa. Et faciunt dicta per Barb. in consi. suo 70. incip. Viso puncto. 3. col. in quarto vol. & faciunt dicta per Bal. in additio. Specu. in ti. de appel. in. 4. r col. in princ. & per Sali. in l. in illa stipulatione. in fi. ff. de verborum obligatio. Facit etiam, nam ad probãdum torturã & sic confessionem coactam, & non spontaneã, cũ istud sit difficile valde, vt dixi, admittitur probatio per coniecturas, secundum Ant. in c. veniẽs. 1. extra de testi. in vlt. col. & Io. de Imol. in c. veniẽs. de verborũ significatio. & Bald. in authen. quas actiones. in vlti. col. C. de sacrosanct. eccle. & Alex. in consilio 77. incip. In causa. in fi. in 7. vol. de quo latissimè dixi in repetitio. mea. l. fina. C. de probatio. in 66. char. circa medium. vbi videas quę omnia tenemẽti, qa sunt quotidiana, & ego alias plures habui in facto dũ essem
4 †syndicator officialium ducis Mediolani &c. Et teneas ẽt menti quod adeo est vera ista regula, videlicet quod argu
5 mentum tà communiter accidentibus facit iudicium indubitatum. Ita singu. dixit Bal. in additio. Spe. in ti. de sen. in antepenul. col. in versi. ad mortem. quod est singulariter no. ad multa.

II.

1 *Fideiussores plures pro aliquo intercedentes ex æquo obligari omnes, nisi is cuius nomine intercedunt, diui Adriani epistola, aut nouæ constitutionis beneficio renuntiarit. Et quid de duobus reis debendi?*

1 SI plures fideiussores intercedunt pro aliquo, omnes pariter sunt obligati, tnisi renuntiauerint beneficio epistolæ diui Adriani, vel beneficio nouæ constitutionis de duobus reis, vt habetur in l. 3. C. de fideiuss. in authen. hoc habita. C. de duobus reis. & per Spec. in titu. de renun. fin. conclusione, circa medium. Scias tamen quod si plures rei debendi constituerentur, attamen si in rei veritate ad vnum tantum peruenit pecunia, alii habentur loco fideiussorum & gaudent beneficio fideiussorum. Ita singulariter dixit Gul. de cun. in l. sed Iulianus. §. idem ait si duos. per illlum tex. ff. ad Macedon. ad quod alleg. etiam gl. in authenti. de fideiuss. §. 1. quod dictum pro valde notab. refert. & sequitur Lud. Rom. in consi. suo 114. incip. Visis supra consultis &c. in prin. quod est no. & idem firmat Ioan. de Ana. in consi. suo. 9. incip. In quęstione ista. vbi no. loquitur, & alia in hac materia ibi dicit, quæ videas omnino. & idem tenet Alex. in l. Marcellus. ff. de fideiuss. & Franci. de Are. in cõsi. suo 33. incip. Cõsultatio præmissa in prima col. q; dictum tamen limita & restringe, vt per eundem do. Franc. Aret. in prędicto consilio suo 33. in quinta col. in ver. prima est quod licet &c. Et vide quæ dixi in repeti. mea rubric. ff. de fideiuss. in 12. col. post med.

III.

1 *Debitor pro quo fideiussor interuenerit, nisi vtriusque facultatum discussione facta incarcerari non debet, cum in solutionem debiti, vtriusque facultates aggregatæ censeantur.*

1 AD hoc vt ad carcerationem † debitoris peruenri possit, est non solum necessaria excussio ipsius debitoris sed etiam fideiussoris eius. cum & fideiussoris facultates, quo ad effectum solutionis eius debiti pro quo fideiussit facultatibus ipsius debitoris aggregatæ censeantur. Iste est tex. valde nota. in l. si plures. in §. præterea. 2. ff. de fideiussoribꝰ. quem tex. ad hoc proposítum allegauit Ludoui. Roman. in consilio suo 320. incipien. Hæc istorum quinque &c. in princip.

Sententia

IIII.

1 *Sententia contra vnũ lata alij nocitura si in cõtumaciã partis se non defendentis lata fuerit, non præiudicat ipsi, cui alioqui præiudicare, ac nocere poterat, vt quæ ob contumaciam, non ius, lata esse præsumatur.*

1 QVamuis, aliquo casu sententiat contra vnum lata, præiudicet alteri, tamen tene menti perpetuo, quod talis sententia nunquam præiudicabit alteri, si lata fuerit in contumaciã partis se non defendentis, quia tunc præsumptio iuris est, quod talis sententia sit lata propter contumaciam, non autem propter ius. iste est tex. in l. præses. C. de pig. & in l. si ideo. ff. de euict. & in l. Papinianus. §. memnisse. & in l. repudiantis. §. fi. ff. de inofficio. testamen. & in c. fi. de emptio. & vendit. quę iura ad hoc alleg. Ludo. Ro. in consi. suo 329. incip. Presens consultatio. in penul. col. alleg. etiam Bar. in l. sæpe. ff. de re iudica. & Bal. in l. res inter alios. C. quibus. res iudi. non nocet. & Ant. in c. quamuis. de re iudica. pro quibus optimè faciunt dicta per Fel. in c. fraternitatis. in secunda col. ver. Tertio fallit. de hære. vbi videas. & per eũdem in c. in literis. in 10. col. ver. Pro quo optime facit de constitu. & per Bal. in l. 1. circa finem C. de calum. quem vide. & per Soci. in consi. suo 18. incip. Prosequendo &c. in 6. col. Vide omnino Bald. in l. fina. in versic. quero hic si tabellio. C. de fide instrument. & omnino Bal. super statutis, in verbo, bannitus. in 8. col. in vlt. versi. vide Cor. in consi. meo incip. videtur. in 1. vol. in vlt. col. & quæ dixi in consi. meo incip. Scientiarum omnium elargitor &c. in 3. & 4. char. & Alex. in repeti. l. sæpe. in 19. col. ff. de re iudic. vbi no. loquitur in materia. Quæ omnia tamen limita & restringe. vt per Pau. de Castr. in consi. suo 325. incipien. Dicta substantia. circa finem. & per Nellum in tract. banni. in prima parte primi tempo. in 8. quæstio. circa medium. & in eo. tract. in quarta parte primi tempo. in 2. quæst. & in eod. tract. in 1. part. secundi tempo. in 4. quæst. circa med. & in eo. tract. in eadem prima parte secũdi tempo. quæst. 34. & ibidem omnino in quæstio. 49. incip. Quero an tales, per totam illam quæst. & per do. Feli. in c. causam, quæ. in 2. col. de testi. Et per gl. in l. 2. in vers. absens. C. de contrario iud. tut. & Ioan. de Ana. in dicto ca. fraternitatis. Et hic adde in materia ista plura singularia dicta cumulata per do. Feli. in c. cum Bertoldus. in 9. col. de re iudicata. vbi omnino videas, nota. prædicta limitat pluribus modis. vt ibi per eum, & vide Matthæ. notab. 25. incipien. Nota regulam, & notab. 26.

V.

1 *Familiares, & si ab testimonio repellantur; famuli tamen salarium non merentes, nequaquam arcentur. fallit.*

1 REgula est, quod familiares † repelluntur à testimonio. l. 2. C. de testib. l. eos. eodem titu. l. idonei. & l. testes ff. eodem titu. & in c. si testes. §. item eos. 5. q. 3. cum simi. Limita tamen hanc regulam duobus modis. Primo, non habente salarium, quia talis famulus admittitur ad testificandum pro domino. Ita singulariter dixit Spe. in tit. de teste. §. 1. versi. Sed de quo mercenario, &c. quod dictum refert & sequitur Lud. Roma. in consilio suo 420. incipi. Proposita quæstio, &c. Et non sunt adhuc duo menses, quibus ego habui in facto, & hoc extendi, vt per Spec. & Ludo. Roma. in dictis locis, quia pars aduersa hoc negabat. Pro quibus faciunt optime dicta per dominum Feli. in c. cum à nobis. in vltima col. circa finem extra de testib. Secundo limita prædictam regulam non habere locum in familiaribus honestæ vitæ, quia tales admittuntur ad testificandũ non obstante familiaritate. Ita dicit. tex. gl. & Inn. in c. literis. extra de testi. & Bal. in d. l. 2. C. de testi. & Ludo. Ro. in dicto suo consi. 420. incip. Proposita quæstio. in 2. col. Ad primum tamen dictum vide do. Feli. in ca. literis. in 2. col. versi. Ex quo datur intelligi, &c. extra te testi.

VI.

1 *Principi iustitiam iustamque causam inesse, præsumptio tanta est, vt in contrarium probatio non admittatur, & id qualiter accipiendum? Et quid si ad alterius requisitionẽ rescribat Princeps, an eadem sit præsumptio? nu. 2.*

1 IN principe semper præsumitur iustitia, seu iusta causa, adeo quod non admittitur probatio in contrarium, vt singulariter dixit Cy. in l. rescrip. C. de precib. imper. offe. & in l. fi. C. si contra ius vel vti. pub. & do. Ant. in c. quæ in ecclesiarum. de constit. & ibi do. Felin. in 21. col. Idem dixit do. Floria. in l. si irruptio. in §. ad officium. in 2. col. ff. finium regun. vide latissime per do. Francisc Curt. in consilio suo 50. incip. Memoriæ. nu. 130. per vnam col. & Lud. Rom. in consilio suo 436. inci. quod indultum. in 4. col. q; tamen intellige esse verum, vbi ipse princeps statuit generaliter, vel vbi aliquid facit specialiter motu proprio. Sed
2 † vbi aliquid rescriberet ad alterius postulationem, tunc illa præsumptio cessat quia tali casu magis præsumitur ad importunitatem postulantis scripsisse, quam ex sua volũtate. Ita singulariter dixit Lud. Roma. in dicto cõsilio suo 436. incipien. Quod indultum, &c. in 4. col. allegat quæ habentur in l. 1. C. de petit. bonorum sublatis. li. 10. quod est no. quod etiam firmat do. Feli. in dicto c. quæ in ecclesiarum. in 22. col. ver. Limita quinto, &c. Et vide omnino Ias. in l. si testamentum. in prima col. C. de testamẽ. & omnino Socin. in consilio 62. incip. Visis. in penultima col. in 4. vol. & idem dixit Lud. Roma. in repeti. l. si vero. in §. de viro. in 24. fallen. circa med. ff. solu. matri. & Socin. in consi. 120. incip. Memini, &c. in 8. col. in tertio volu.

VII.

1 *Exceptionem cedendarum actionum aduersus instrumentũ guarentigiatum, statuto etiam non obstãte, fideiussori, aut correo ex eodem instrumento conuento, non denegari. Et id qua ratione.*

COmmuniter per Italiam viget statutum, quod contra instrumentum guarentigiatum nulla possit opponi exceptio; &c. Sed tu scias, quod non obstante tali statuto fideiussor seu correus ex eo instrumento conuentus poterit opponere exceptionem cedẽdarum actionum, qa nunquam intelligitur remota exceptio, quæ descendit ex eo fonte, ex quo petitio, & ipsi petitioni inest. Ita singul. dixit Bal. in l. prædiis. C. de euictio. & in authen. præsente. C. de fideiuss. quam doctrinam pro no. refert & sequitur Lud. Rom. in consi. suo 41. incip. Visis, &c. in 2. col. & in consi. 472. incip. In eo quod quæritur. & Barba. in ca. 1. in 43. col. de offic. ordin. de quo latius scripsi in l. 2. C. de excep. rei iudi.

VIII.

1 *Papa, & si maxime moueri iustis in statuendo causis censeatur, sitque pro illius facto præsumptio, non tamen perpetuum est, nec semper procedit.*

2 *Papa aduersus constitutionem ecclesiasticã generalem respicientem, quid faciens, non est sustinendus, nisi cũ magna causa aliis nota, expressa, & quæ probari queat, id faciat.*

1 PRæsumendum est regulariter pro facto † Papę, vt habetur in c. proposuit. de consess. præben. per do. Anto. in c. quæ in ecclesiarum. de constitu. per doctos. in l. rescripta. C. de preci. imper. offe. Nam ipse semper præsumitur moueri ex iusta causa, vt in dictis locis. Hoc tamen limita nõ
2 procedere nec esse verum, vbi papa † facit aliquid contra constitutionem respicientem generalem statutum ecclesiæ, nam tunc non est sustinendus, nisi faciat cũ causa magna aliis nota, & est necesse illam probari & exprimi, qa alias non præsumitur. Istud fuit singulare dictum Inn. in in c. quanto. extra de consuetudi. quod dictum pro sing. alleg. & sequitur Ludo. Roma. consilio 483. incipien. Dubitatur. in penul. col. vbi pro hoc alleg. gl. in c. literis. de restit. spolia. & in dicto c. proposuit. de consess. præben. idẽ etiam dixit ipse Lud. Roma. in consilio suo 499. incip. In præmissa. in fi. penul. col. vbi alleg. Inn. sed corruptè. nam hoc dicit in dicto capit. quanto. de consuet. & ibi vide Barbat. in 14. col. Et vide etiam do. Feli. in c. nulli. de sent. excom. per totum cap.

IX.

1 *Communi perstare cogendus nemo & quid si testamento perstandum*

standum hæredibus cauerit testator?

2 *Communioni, quia nemo perstare cogendus, quin pluriũ cõmunionẽ inter se habentium, vnus reliquos ad bonorum diuisionem efficaciter prouocat, num idem in bonorum feudalium diuisione petenda inter plures cõuasallos sit sequendũ?*

1 NEmo cogitur stare in † communione. l. si C. cõmuni diui. l. si non sortem. §. si centum. ff. de condict. inde. l. in hoc iudicium. §. si conueniat. ff. communi diui. cũ simi. Quinimo non valet etiam dispositio testatoris, in qua mandat hæredibus suis, quod sempr stent in communione & in societate. d. §. si conueniat. & ita dixit Pau. de Cast. in dicto §. si centum & do. Alex. in cõsilio. 334. secundum ordinem meum incip. Circa primum, &c. in 3. col. nec ẽt cogitur quis stare in communione, etiam si iurasset stare, secundum Old. consi. 24 1. incipe. Factum tale est, paterfa-
2 milias. Scias† tamen vnũ, quod licet in diuisione bonorum sufficiat vnum ex sociis prouocare, vt habetur in dictis iuribus, & in toto. tit. ff. communi diui. attamen diuisione bonorum feudalium secus est, quia non sufficit prouocatio vnius vasalli, sed debent omnes cõuasalli conuenire & cõcordare, alias nõ potest fieri diuisi. ita probat te. vnicus & sing. in c. Imperialem. § præterea ducatus. de prohi. feu. alie. per Fede. in versi. si consortes voluerũt. ita illum tex. pro sing. ad hoc propositum allegat Abb. in consil. suo. 82. incip. Conditor omnium. in 6. col. ver. ego tamen notanter dico. vbi etiam adducit gl. iuncto tex. in clemen. sæpe. de verb. sig. quod est no. Et istud dictum Abb. refert & sequitur do. Feli. in c. quæ in ecclesiarum. in 35. col. de cõsti. ver. Secundo limitatur. & illum tex. ad hoc etiam allega. do. Alex. in consilio suo 7. incipien. In consultatione præmissa. in prin. in. 5. vol.

X.

1 *Exceptionem ex iurisdictionis defectu quandocunque opponi posse, etiam post sententias conformes tres,*
2 *Exceptionem incompetentiæ, non obstante statuto omnes exceptiones excludente, opponi posse.*
3 *Iurisdictio iudicii fundamentorum fundamentum est.*
4 *Papa an de plenitudine potestatis sententiam à iurisdictione carente latam, ratificare ac approbare queat?*
5 *Attestationes alioqui inualidæ, num partium consensu validari possint? & id num perpetuum sit?*

1 TV scis, quod exceptio† proueniens ex defectu iurisdictionis, potest quandocunque opponi, & etiam post tres sententias conformes. gl. est sing. in clemẽ. 1. de sequestratione possessio. & fructuum. quam sequitur ibi Pet. de Anc. & Io. de Imol. & alij, & illam dixit singularẽ, & eam sequitur Pet. de Anc. in consi. suo 372. incip. De titulis. in vlti. col. circa medium. & Pet. de Anc. consi. suo 61. incip. Duplici respectu. in fin. & illam sequitur. etiam ipse Petr. de Ancha. in consi. 163. incip. De viribus & efficacia. in vl. col. & in consi. 16. incip. Visis diligenter. in princi. & Petr. de Anc. in cle. 1. de re iudi. & Bal. in l. si quis filio. §. quod si quis. ff. de iniusto test. & Abb. in c. episcopi. in prima col. extra de reb. eccle. non alien. & Ang. in consilio suo 159. incip. Dicta interlocutoria. in fin. & Ang. in consi. 248. incipien. Super primo quæsito. & illam glo. refert & sequitur Abb. in consi. suo 97. incip. Attingentia iuris ordinem. & Ludo. Rom. in consi. 42. incip. Visis quę &c. & Barbat. in consil. 20. incipien. Viso puncto, & his quæ agitata &c. in tertia col. in tertio vol. & Pau. de Cast. in l. fina. C. de arbi. & Abb. in consi. 82. incip. Conditor omnium. in fi. 5. col. & Flor. in l. quædam mulier. circa finem. ff. famil. erciscũ. & Corse. in not. 287. inci. Statuto cauetur, quod à sententiis &c. sub verbo, statutũ. 1. & Ang. de Are. in rub. insti. de excep. in 15. col. & in §. appellantur. in 9. col. eo. ti. quem omnino vide. Alex. in l. 1. §. & parui. in prima col. circa mediũ vbi latè loquitur. ff. q vi aut clã. p qua gl. & eius materia vide Lu. Ro. in dicto consi. 42. & in cõsi. 115. in fin. Ioan. de Ana. in consi. 50. in penul. colum. Bal. in additio. spe. in ti. de senten. in 2. char. versi. sententia lata à iudice incompetẽti & c. Alex. in consi. 77. in 5. 6. & 7. col. in 2. volu. Barba. in c. cũ in iure. in penul. col. in vlti. char. de offi. delega. Franci. de Aret. consi. 45. incip. diligenter & mature in 7. col. ver. Primo quidem. Bal. in l. 1. C. ne liceat in vna eadẽque cau. Ang. in l. 1. C. quando prouo. non est neces. Ang. & Imol. in leg. de pupillo. §. qui opus. ff. de operis noui nuntia. Lanfranc. in c. quoniam contra de probatio. Bal. super statutis in ver. bannitus. in 12. col. in quarta ver. Bal. in l. testamen. omnia. in prin. C. de testa. & do. Feli. in c. pastoralis. in fi. 3. col. & in princip. 4. col. de excep. vbi alle. plures alias. gl. dicentes illud idem, quod gl. in dicta clemen. 1. de sequestra. poss. & fruct. & alia dicit in hac materia, de quibus ibi per
2 eum, quem omnino videas. Et† adde quod dicta exceptio incompetentiæ potest opponi non obstante statuto excludente omnes exceptiones. secundum Bal. in l. exceptionẽ. circa fin. versi. sed pone statutũ. C. de probat. & alios quos adducit do. Philip. Decius. in consi. 38. incip. Circa primũ in penul. colu. Quinimo dicit Innocen. in capi. ex ratione. de appel. Bal. in Marg. sua, in versic. agens. quod. etiam post exceptionem sententiæ potest hoc ventilari. Et ratio
3 prædictorum potest esse, quia† iurisdictio est fundamentũ fundamẽtorũ iudicii, sẽm Ba. in cõsi. suo 15. inci. Ista causa &c. in princi. in primo vol. & Ludo. Bolog. in suo consi. 8. in fine. 1. col. Tene tamen singulariter menti vnum in hac
4 materia, quod† papa de plenitudine potestatis potest ratificare sententiam latam à iurisdictione carente, secundum Inn. in c. prudentiã. de offic deleg. in gl. quæ incipit, sed qd si iudex. quam doctrinam pro valde no. refert & sequitur Angel. in l. obseruare. in §. post hęc. ff. de offic. præsi. vbi ad hoc etiam alleg. gl. no. in c. nullus. 1. 9. q. 2. & tex. in ca. hoc quippe. 3. q. 6. & etiam cã refert & sequitur do. Felin. in c. ea quæ circa fi. de re iudi. Et vide omnino, quę dixi infra in sing. 201. incip. In confessum &c. post medium. vel circa. Et circa supra dictam materiã faciunt dicta per domi. Feli. in c. cum causam. in 14. col. in versi. fallit secundo &c.
5 de testib. vbi dixit, quod† licet alias attestationes inualidæ possint consensu partium validari, tamen hoc fallit nisi sint inualidæ, quia receptę à iuridictione carente. ad quod alle. do. de Rot. & alia de quibus ibi per eum. quę omnia tene menti, quia materia dictæ gl. est quotidiana. & ego infinitis vicibus eam habui in facto, & fortè non facilè alibi inuenies ad materiam dictæ gl. tot simul cumulata.

XI.

1 *Spoliatum ante omnia restituendum, qualiter intelligendũ? & quid si ius non habeat spoliatus an idem in spiritualibus, quod in prophanis seruandum sit?*

a REgula vulgata est apud omnes, quod spoliatus ante omnia[a] est restituendus, de qua in l. si quis à se fundũ. C. ad legem Iul. de vi. & latè per Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. poss. vbi ponit multas fallentias & limitationes ad hãc regulam de quibus etiam late
1 per Berth. in reperto. suo in versi. spoliatus. Sed† tene menti quod inquantum doctor. dicunt. dictam regulam non habere locum, quando apparet spoliatum nullum ius habere, de quo in c. cum ecclesia. de causa possess. & proprie. & in c. super eo. eodem titu. & in c. decimas. de restitutio. spolia. in. 6. & per Bald. in l. penul. in vlti. col. C. si a non cõpe. iudi. hæc sua limitatio limitatur, & restringitur habere locum in spiritualibus tantum, ne detur materia peccandi, secus in prophanis. Ita singulariter dixit. Oldra. in cõsi. suo 1. incip. In causa. in 2. col. alleg. ad hoc c. significasti. de diuor. & no. per Inn. in c. constitutus. de filiis presby. & c. literas. de resti. spol. & alia de quibus ibi per eũ, ad q vide ẽt Ang. in. l. Paulus. §. 1. ff. quibus modis pig. vel hyp. solu.

ADDITIO.

a Spoliatus ante omnia. Adde Abb. in c. accedens. 2. no. vlt. lit. non contest. & Bald. in c. conquerente. col. 1. de restitu. spoliat. Ias. in consi. 122. lib. 4. Dec. consi. 34. col. vlt. & cõsi. 252. colum. 1. Et vlterius dicit sing. Abb. post Vincen. in cap. venerabili. de offi. deleg. quod postquam fuit restitu-

tus,

tus, non potest cogi comparere, donec steterit pacificè in possessione tanto tempore, quanto spolium durauit. & sequitur pro sing. Curt. cõsi. 41. in fin. Sed Rip. limitat in spoliato bonis omnibus, vel maiori parte, in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 49. ff. de acquiren. possess. Hanc tamen regulã, quod spoliatus ante omnia restituatur, limita sing. per Bal. in l. 1. versi. vel dic planius. C. de appellatio. vt nõ procedat, si reus vellet probare quod de illo mense quo dicitur facta spoliatio, ipse, vel etiam alius possideret, quia talia capitula debent admitti. & est aureum dictum secundum Iaco. de S. Georg. in l. si de vi. col. fi. ff. de iudi. vbi refert 25. limitationes ad dictam regul. Limitatur & secundo d. regula, quando quis ageret ad ad feudum & reus exciperet spolium rei mobilis priuatæ, quia talis exceptio non obstat, vt tradit Matthæ. de Afflict. decis. 19. incip. quidam Baro. quod est memoria dignum. & ibi idem dicit, si ageretur ad rem ecclesiæ. per c. frequens. de restitu. spol. lib. 6.

XII.

1 *Confessioni ore proprio factæ nemò contrauenire potest, & quid de confessione ex contumacia præsumpta?*

1 NOlti, quod nemo† potest venire cõtra illud quod ore proprio confessus est. tex. est in l. generaliter. C. de nõ nume. pecu. & in c. per tuas. de probatio. Et tene menti, q istud habet locum nedum in confessione ore proprio facta, sed etiam habet locum in confessione pręsumta, puta ex contumacia, vt si statutum dicit quod cõtumax habeatur pro confesso. ita sing. dixit Oldr. in consi. 320. inci. Breues allegationes &c. in prima col. ad quod alleg. l. consillarios. C. de assesso. & l. locorũ. C. de omni agro deser. li. 11. § si vero quidam. in authen. de exhib. reis &c.

XIII.

1 *Iudæi, quibus ex statuto, vel priuilegio sub vsuris pecuniam in rem furto sublatam mutuare licet, nec teneantur rẽ vero domino restituere, nisi resoluta cum vsuris pecunia ab his data, an in omni re furto subtracta idem efficere possent?*

1 VOlo tibi dare auream & singularem doctrinam, quæ vt puto, posset ibi dare de lacte & lana, ideo animaduertas: Tu scis, quod communiter per totam Italiam sunt statuta & priuilegia Iudæorum, volentia quod ipsi Iudæi possint mutuare sub vsuris pecuniam super re furto subtracta, nec teneanturr illam restituere vero domino, nisi si
2 bi soluatur pecunia sua vna cum vsuris. Sed† scias tu, quod tale statutum seu eorum priuilegium limitatur non habere locum in Iudęis mutuantibus pecuniam super re aliena scientibus ipsis Iudæis illam rem esse alienam vel furto subtractam, quia tunc tenentur illam restituere vero domino sine pecunia p eos exbursata & sine vsuris. iste est casus valde sing. in l. seruus cuiusdã. ff. de condict. indebi. vbi Ba. & docto. hoc volunt, quod etiã melius & apertius firmat Io. de Ana. in consilio suo 70. incip. Visis & põderatis &c. vbi singulariter loquitur, & idem firmat Bal. in consi. 92. incip. Tria possunt &c. in quarto. vol. & do. Feli. in c. causam quæ. in 9. col. post med. versi. interpretatio priuilegii &c. de rescrip. Et illum tex. etiam magnificauit Bald. in l. eos. c. de furt. dicẽs eũ esse no. cõtra receptãtes res furtiuas scienter. & illum tex. etiam summe not. ipse Bal. in rubri. C. de condict. ob turpem causam. & Ang. de Are. in tract. malefi. in ver. & vestem celestem. in 5. cha. versi. quid si qs emit sciẽter. Et vide Ias. omnino in dicta l. seruus. vbi no. loquitur in materia, & vide quę dixi in practica mea cau. crimi. in §. aggredior. nu. 31. Limita & secundo dictũ statutũ, seu priuilegium Iudęorum, videlicet, nisi bona subtracta essent ecclesię, vel alicuius forensis, qui nõ esset suppositus iurisdictioni statuentium, vel eius qui fecit tale priuilegium Iudæis. quia tales non obligantur tali priuilegio vel statuto, sed sunt in terminis iuris communis. ita singulariter dixit do. Abb. in c. quod clericis. de foro competen. in 9. col. ver. & ex hoc infero. & Bar. latius in cõsilio 75. inc. Viso puncto. circa 3. char. in ver. quarto facit in 3. vol. vbi alia plura allegat in proposito. Vide do. Rochũ in cap. fi. in 115. col. circa fin. de consuetu. Ad quæ etiã optime faciũt dicta per do. Alex. in consilio suo 44. incip. Videtur &c. in 3. & 4. col. in 5. vol. vbi videas. Et vide etiam Abb. idem tenentem in c. ecclesia sanctæ Mariæ de constit. in repetit. in vlti. char. in versi. ex hoc infero &c. & ibi domi. Feli. in 46. col. circa medium & Barba. in dicto suo consi. 75. incipi. Viso puncto. in sexta col. in tertio volu. Quæ omnia tene perpetuo menti, ego alias in ciuitate Comarũ practicaui primã limitationẽ, & ex ea cõsecutus sum decus & lucrũ.

XIIII.

1 *Inquisitio fieri per iudicem non debet de delicto, fama non præcedente.*
2 *Inquisitio manans ex propria principis conscientia, de delicto famam præcedentem non desiderat. Et quid si ad alterius petitionem impetrata fuerit? 3.*

1 AD hoc vt† inquisitio possit formari per iudicem de delicto contra aliquem oportet quod fama seu diffamatio præcedat, aliter iudex non potest procedere cõtra aliquem, vt habetur in c. qualiter & quando. & in ca. inquisitionis. de accu. & ibi hoc no. Inu. & Io. And. & alii, & voluit Ang. in repetitio. l. si vacantia. C. de bon. vac. & Bart. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstio. & in l. fi. & in l. 1. in princ. eodem ti. Vide omnino Alex. consi. 179. inci. In causa Anglorum. in penul. col. in 2. vol. & vide in meo repert.
2 ad literam I. 25. char. in 3. notab. Hoc† tamen scias non procedere, nec locum habere, quãdo inquisitio emanat de cõscientia principis, quia tunc nõ requiritur, quod præcedat fama seu diffamatio, vel indicia, nam consciẽtia principis supplet omnem solennitatem. ita dixit singulariter Inn. in c. cum oporteat. de accusa. & Bal. eum sequendo. in l. nullus. C. ad legem cul. maiesta. & Ang. Aretin. in tracta. malefic. in versi. fama publica. versi. aduertendum autem, &c. & do. Bar. Cæpol. in consi. suo 17. incip. uisa. in vlti. colum. Quam tamen limitationẽ sanè intelligas, quando inquisitio formatur de mandato seu ex conscientia principis ex motu proprio ipsius principis. nam tũc non requiritur dif-
3 famatio, nec alia, secus† si ad postulationem alterius princeps hoc mandat. ista est gl. singu. c. 2. de accusa. lib. 6. Alias etiam limitationes ad prædicta vide per Specul. in titul. de inquisitio §. nunc tractemus. versic. hoc autem not. & ibi Io. And. in addit. & vide latius per domi. de sancto Gemi. post Io. And. & Archi. in dicto ca. 2. & per doct. in dicto. cap. cum oporteat, & in c. fi. de accusa.

XV.

1 *Maleficio auxilium, consilium, vel fauorem præbentes, num eadem, qua præcipuè committens, pœna puniri debeãt, maximè id statuto cauente?*
2 *Et qualiter statuta huiusmodi intelligi debeant?*
3 *Puniri mitius illum, in cuius domo quid admittitur, eodem patiente, quam principaliter deliquentem.*

1 STatuta† communiter extant per Italiam, disponentia, quod præbentes auxilium, consilium, vel fauorem maleficio, puniantur eadem pœna qua committennes. quod etiam videtur cautum de iure ciuili, vt habetur in l. si quẽquam. C. de episco. & cleri. & in l. quisquis. C. ad legem Iul. maiesta. & in l. 3. ff. ad legem Cornel. de sicar. cum simil. At tamen tene menti, quod si quis præstiterit opem, auxiliũ vel fauorem maleficio, non debet puniri eadem pœna qua ipse principaliter committẽs maleficium, sed debet mitius
a puniri.[a] Ita singulariter dixit Sali. in l. 1. C. de raptu virgi. quem refert & sequitur do. Bart. Cæpol. in cõsi. suo 27. in-
2 cip. Requisitus, in vlti. col. vbi subdit† quod talia statuta, ex quo loquuntur simpliciter de præstantibus auxilium, consilium, vel fauorem, debent interpretari secundum ius cõmune, per l. 2. C. de iure delib. & sic vt teneantur eadem pœna, in casibus in quibus de iure communi tenerentur eadẽ pœna, videlicet si dedissent causam morti, & qñ non esset nudũ auxilium vel cõsiliũ, & qñ hoc expresse cõstaret, & nõ per præsumptiones. Secus si nõ dedissent causam morti, vel esset auxiliũ, vel consiliũ nudum, quia tunc nõ oportet quod tenerentur eadem pœna per prædicta. quod est

menti

menti tenendum propter prædicta statuta, quæ commu
niter vbique vigent Pro quibus facit not. verbum Bal. in l.
cum ancillis. in 1. colum. versi. item not. ex hac lege. &c. C.
2 de incest. nupt. vbi dicit † quod mitius punitur ille in cu
ius domo sit aliquid eo patiente, quam ipse delĩquẽs prin
cipalis. & faciunt dicta per Ioan. de Anan. in cap. ad falsa-
riorum. de crimi. fal. in fi. in 2. col. Et optime etiam faciũt
dicta per Gand. in suo tracta. malefi. in ti. de homic. in 2.
col. in versi. Item pone quod Titius, &c. Et illud idem, ꝙ
tenet Salic. in d. l. 1. & Cæpol. in dicto consilio 27. tenuit
Gand. in tracta. suo malefi. sub rub. de furt. & latro. in 5.
col. circa medium. versi. Et sic no. &c. Et pro istis optime
facit gl. sing. in c. periculosè de pœni. dist. 1. quæ dixit, ꝙ
vbi factum sequitur, grauius est peccatum. quã glo. refert
& sequit̃ Bal. in l. data opera. in 17. col. C. qui accu. nõ pos.
& ibi dixi latius. Et vide Alex. in consi. 260. incip. Visis. in
vlti. col. in 7. vol.

ADDITIO.

a Mitius puniri. Adde gl. in c. felicis. in verb. simplici fauore
de pœn. in 6. quę vult, quod vbicunque auxiliũ & fauor est
simplex, ex eo quod maleficium non est ex eo auctum, ꝙ
tunc dictum auxilium præstans debet puniri arbitrio iudi
cis, non pœna ordinaria, qua punitur principalis. & secun
dum d. gl. alias defendit Augusti. Ariminen. vnum a pœna
furcarum, vt ipse refert in tract. malefi. in versi. dicto ma-
leficio semper astitit. in additio.

XVI.

1 Proditores Deo, hominibus & iuri odiosos, quorum filij ad successionem tam testati quam intestati incapaces habentur. Et quæ iura perdat & beneficia proditor?

2 Proditor nec ante principem debet, nec in principis curia stare potest, cuius vox audienda non est.

3 Proditori capitaliter damnato testamenti factionem reseruari non posse.

4 Proditiones principibus placent, proditores non æquè. Et qualiter proditori mercede conducto stipendiũ solui solebat.

5 Proditorie bannitum (quem etiam statutum occidi permittit) occidens, an statuto id permittente iuuetur? & id quibus casibus, vel minimè?

6 Proditor quot modis dicatur?

1 PRoditores † sunt odio nedum Deo & hominibus, sed
etiam sunt odio iuri, adeo quod eorum filii sunt incapa
ces successionis tam ex testamento quam ab intestato, vt
habetur in l. quisquis. C. ad legem Iuliam maiestat. Itẽ ille
qui incepit admistrare bona alicuius, statim ipso effecto
proditore, perdit dictam administrationem, secundũ Cy.
in l. fi. C. ad legem Iuliam maiestat. Et dixit Bal. per illum
textum in l. si quos. C. de postli. reuer. quod proditores rei
publicæ non gaudẽt beneficiis iuris. Et dicit etiam Bal.
in c. 1. in ti. an ille qui interfe. frat. domini sui. in 1. col. ꝙ
2 proditor non debet stare ante Principem, nec potest stare
in curia principis. & dicit tex. valde no. in c. careat. 3. quæs.
9. quod vox proditoris non est audienda. Et dixit Bald. in
3 l. & militibus. C. de testamen. milit. † quod proditori con-
demnato capitaliter non potest reseruari factio testamen
ti. Quod etiam sentit gl. ibi. & habetur in l. ex militari. in
princ. ff. eo. item licet alias nobilis delinquens nõ debeat
furca puniri, vt habetur in l. capitalium. §. 1. & §. solent. ff.
de pœnis. & voluit Bar. in l. desertorem. ff. de re mili. tamẽ
hoc non habet locum, si talis nobilis fuerit proditor. ita
dixit Bal. in c. cum quidam. de iureiurand. & dicit vulgare
4 prouerbium, quod † proditiones placent principibus
sed non proditores. & ideo quidam Italię princeps,
cui quidam proditor fecerat quoddam beneficium per
proditionem, dabat ei quoddam stipendum singulo
mense, & dum ipse proditor ibat ad accipiendum dictum
stipendium soluentes pro principe ex mandato ipsius no
lebant dictum stipendium sibi soluere recta via, sed erat
necesse vt ipse proditor verteret manus post terga, & eo
modo acciperet pecuniam & stipendium suę proditionis.
5 Et ideo tene menti perpetuo, quod stante † statuto quod
bannitus, vel alius damnatus, de crimine possit impune
occidi, ille qui talem bannitum occidit proditoriè, non iu
uatur tali statuto. ita sing. dixit Ang. per illum tex. in l. fi.
C. de delato. lib. 19. nisi esset bannitus vel condemnatus
crimine læsæ maiestatis quam doctrinam pro valde not.
refert & sequitur do. Barth. Cæpol. in consilio suo 34. in
cip. si vnquam. in 3. col. versic. Præterea, &c. quod est sing.
no. Vide tamen Bal. tenentem contrarium in cõsi. 545. in
cip. super eo, quod quæritur. in vl. co. in 6. vo. & vide Ang.
in l. 1. in §. non fuit. ff. de dolo. & vide omnino do. Rochũ
Cur. in c. fi. in 22. col. de consuetud. & vide omnino dom.
Philipp. Dec. in consi. 327. incip. Viso casu, &c. nũ. 2. & 5.
Et alios casus in quibus occidens bannitum, statuto per-
mittente occidere bannitum, non iuuatur tali statuto, vi-
de per do. Feli. in c. quæ in ecclesiarum. in 3. col. de consti
tu. & in materia vide dom. Io. Baptist. de Cazalupis in sua
repeti. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. in 30. char. in pri-
6 ma col. in ver. 14. &c. Quot † aũt modis quis dicatur prodi
tor, vide Bal. in consi. suo 260. incipien. Quidam dixit, &c.
in quarto vol. & gl. not. in c. clericus. 46. distinct. & Bal. in
c. 1. in 7. col. versi. quid de rebus. quibus modis feudũ amit
ta. & vide omnino dominum Nellum in tracta. bannito-
rum, in secunda parte secundi temporis. in quæstio. 10. in
cip. Decimo queritur, &c.

XVII.

1 Accessorium principalis naturam sequi. Et quid statuto cauente quod in damnorum datorum causis, probatio per iuramentum sufficiat, an quod huiusmodi causas incidẽter tangit idonee iuramento probatur?

2 Causa principalis, si summaria est, num eius articuli sumarij sint omnes?

3 Accessorium principalis naturam non sequi, vbi in vtroque eadem ratio non est. nu. 2.

4 Iudex ad rem restituendam simpliciter condemnans, ad fructus quoque qui in re veniunt condemnare intelligitur.

5 Iudex secularis, vbi causa iudex est factus iudex etiam omnium, quæ adesse causæ debent, est.

6 Accessorium, & si dignius, nihilo secius principalis naturã sequi.

1 ACcessorium † sequitur naturam sui principalis, in reg.
accessorium. de regulis iuris, in 6. l. fin. C. de non nu-
merata pecunia. l. fi. ff. de cõstituta pecunia. & ideo dixit sin
gul. Bar. in l. 3. in vlti. col. ff. de alimẽ. & ciba. leg. ꝙ si statu
tũ dicit, ꝙ in causis dãnorũ datorũ sufficiat probatio per
iuramentũ, ꝙ quicquid illã causam quomodo incidẽter
tãgit, põt p iuramentũ ꝓbari, per l. cũ hi. ff. de trãsactio.
in prin. Idem tenẽt Bal. & Paul. de Cast. in l. 1. in prima
co. ver. sed pone statutũ. C. de rebus credit. quos refert &
sequitur dom. Bart. Cępol. in consi. suo 74. incipien. Viso
statuto. in secũda col. vbi ꝓ hoc allegat ꝙ no. Bar. in ex-
trauagã. ad reprimẽdũ. in verbo, summarie. in quinta col.
2 in versi. de secũdo, &c. vbi dicit, ꝙ † si causa principalis est
summaria, oẽs eius articuli sunt summarii. Vide Ias. in l.
quãuis. in vlt. col. C. de edicto diui Adriani tollẽdo. & do.
Phili. Deci. cõsi. 44. in vltima col. & vide omnino Bal. qui
innuit cõtrariũ, in l. 2. in secũda col. ver. ex his resultat de
cisio. C. de bonorũ possesio. ẽm tabulas. & vide Soc. in cõ
silio 80. incipiẽ. Pręsens cõsultatio. in quarta co. in quarto
vol. & omnino Ias. in l. fi. in prima & secũda col. ff. de cõ-
stitu. princip. & Alexan. in cõsi. 196. incipien. Perspectis. in
secũda col. in sexto vol. Floria. in l. quæ pater. in fi. ff. fami-
liæ erciscũ. Et idẽ tenet Io. de Imo. in cõsi. suo 139. incip.
Præfati sumus, &c. in tertia colu. Alex. in l. si quis ex ar-
gentariis. §. rationem. in fin. ff. de eden. & dominus. Nel-
lus in tractat. suo bannit. in tertia parte secundi temporis.
in 42. quæstio. in fine. Quibus adde dicta per Bald. in l. 1. in
tertia column. versicu. quero vtrum iuramentum. C. de
inoffic. donat. vbi not. loquitur in materia, & inter alia di
cit, quod vbi rescinditur conuentio principalis, rescindi-
3 tur pœnalis, & quælibet accessoria. Scias † tamen, quod ac
cessorium non sequitur naturam sui principalis, quando
non est eadem ratio in accessorio, quę est in principali. l.
ex placito C. de rer. permu. l. si is, à quo C. de pręd. mino.
not. Bar. in l. non dubium. post gl. in fi. C. de leg. & voluit
Alex. in cons. 4. inc. circa primum. in 6. col. in 1. vol. & vi
de quæ dixi infra in sin. 126. inc. In multis ciuitatibus &c.
& in sing. 52. inc. Prorogatio, & in sing. 175. inc. Concesso
vno, &c. & in consi. meo 21. incip. Impone Domine &c.
in fin. 2. char. & in rep. mea rub. C. de proba. in materia iu
ramenti circa fi. & circa hanc materiam vide not. verba
do. Fel. in c. quæ in ecclesiarum. in 16. col. de consti. post
mediũ, & in c. ecclesia sanctæ Mariæ in 13. col. post prin.
circa med. e. tit. Vide Alex. in consi. 172. incip. in causa &
lite. in 4. col. in 6. vol. Et vide quæ dixi in consi. meo 44.
inc. in causa præsenti in 3. char. circa med. ver. Ad quod
adduco &c. & vide etiam do. Fel. in c. super literis. in 13.
col. de rescr. & Ang. de Are. in. §. dupli. in 3. col. in fi. Inst.
de act. vbi ponit casũ no. l. ędiles aiũt. in prin. ff. de ædil.
edict. in quo habetur, ꝙ propter accessoriũ vitiosum po
test principale redhiberi. Et adde etiã not. verbum Bal. in
4 rub. C. de fru. & lit. expen. vbi dixit, ꝙ † si iudex in senten
tia simpliciter dicat, condemno te vt restituas rem, intel
ligitur etiam condemnare in fructibus, qui de iure veni
rent, quod dictũ pro valde not. refert & sequitur do. Ias.
in. §. oĩum in fi. verbis. Inst. de act. & vide omnino Phil.
de Peru. in c. pastoralis. in 14. col. versi. 6. quæritur &c. de
app. & do. Alex. in fi. ff. de in lit. iuran. vide quæ dixit Bar.
in c. in ordinando. in prin. de simo. & Soci. in con. 65. inc.
Circa primã in 8. col. & infra in sing. 46. incip. Quidã fuit
5 vulneratus. Et ad prædicta adde etiã † ꝙ si iudex secularis
est iudex causæ, ita est iudex omnium, quæ dictæ causæ
adesse debẽt, ẽm Bal. in l. testamenta. C. de testa. de quo la
tius per Soc. consi. 101. in noua impressione, quod inc. Vi
sis &c. & vide Bal. in auth. si dicatur. in vlt. col. C. de testi.
Bar. & Alex. in l. in questionibus. ff. ad leg. Iul. maiesta. Et
6 circa hanc materiam adde, ꝙ † adeo est verum, ꝙ accesso
rium sequitur naturam sui principalis, ꝙ istud est verum
etiã si accessorium sit dignius principali. ita dixit tex. in
l. & si non sint. in §. perueniamus. ff. de aut. & argen. leg. &
etiã illum tex. firmat Lud. Rom. in cons. suo 330. inc. Cir
ca primum. in antepenul. col. & Pau. de Cas. in l. procura-
toris. in §. non autem. ff. de tribu. & vide Pau. de Cas. in l.
si ita stipulatus. §. Chrysogonus in 2. col. versi. 4. not. ff. de
verb. oblig. & quæ ego dixi in l. penul. in 11. colum. ff. de
q̃stio. & vide Bal. in l. 2. in ver. 2. inducit. C. de epis. & cle.
& vide Alex. in cons. suo 272. inc. Viso. in penu. & vlt. col.
& vide Ias. in l. fi. in vlt. col. in ver. nec est bonum funda-
mentum. C. de pact.

XVIII.

1 Renuntiatio in contractibus facta, à non intelligentibus quid iuris beneficia concedant, aut detrahant, vt puta condictioni indebiti, condictioni sine causa, & omni iuris huiusmodi auxilio abiurando, num sic abiurantibus prædicet.

QVotidie fiunt contractus à rusticis & à mulieribus,
& ab alijs qui nõ intelligunt penitus importantiam
clausularum, quæ apponuntur in ipsis contractibus. Et
1 † ideo tene menti, ꝙ similes personæ faciunt cõtractum,
& in eo apponuntur clausulæ quas verisimiliter nõ intel
ligunt, vt puta si apponatur clausula, videlicet, ꝙ Titius
renuntiauit cõdictioni indebiti, condictioni sine causa
& omni alij iuris auxilio, talis renuntiatio nullum pręiu
dicium facit ipsi taliter renuntianti, & nescienti, & non
intelligenti importantiam dictorum verborũ. ita singu.
dicit Bar. per illum textũ, in l. fi. §. idem quæsiuit. ff. de cõ
dict. inde. quod dictum refert Alex. in consi. suo 41. inc.
Super præmisso. in 4. col. in 1. vol. vbi pro hoc etiã alleg.
l. doli. ver. diuersum. ff. de noua. Vide oĩno do. Phil. Dec.
in consi. 180. inc. Visa. in 5. col. post med. Ego autem vl-
tra do. Alexã. dico, ꝙ pro hoc dicto optimè facit quod
voluit Old. in consi. 322. inc. Factum tale est. in 2. col. &
facit gloss. in l. tutor. ff. de bo. poss. tit. generali. quam all.
Card. in simili in c. fi. de maio. & obe. & faciunt dicta per
Monach. in procœ. Greg. in §. sanè, & per Ioan. de Imol. in
l. hæredes palam. de test. & in c. auditis post. Anto. ibi de
procur. & per Io. And. & Arc. in c. vt circa. de elect. in 6. &
ibi per Gem. & per scribentes in l. diem proferre. §. corã.
ff. de arb. & in l. corã. ff. de verb. sig. & per Bald. in l. fi. ff. de
aqua plu. arcen. & per Bar. in l. 1. ff. de ver. obl. & in l. 1. §.
fi. ff. de aut. tut. & per Bal. in c. ex parte. de confes. in 6. col.
vers. itẽ adeò, & faciunt optimè dicta per do. Alex. post
Ang. & Io. de Imo. ibi in l. qui Romæ. in §. duo fratres. in
26. col. cum seq. ff. de verb. oblig. & per Abb. in disp. sua
inc. Stante statuto condito in Italia in 2. chart. in vlt. col.
post. princ. & facit gl. multũ not. in princ. 2. q. 1. in versic.
præsente. ad quæ vide omnino pulchrè dicta per quẽdã
insignem doct. do. Vitalem de Cambanis Protonotariũ
in suo solenni trac. clausularum, sub rubr. an legibus insi
nua. requirent. possit renun. in 7. col. vide Barb. in c. audi
tis. de in integrũ rest. Et vide gl. in c. cupiẽtis. in princ. in
vers. notitiam. de elec. in 6. & do. Fel. in c. cum causam. in
8. col. de test. & quæ ego etiam dixi in l. qui ignorãs. vltra
med. ff. ad legem Cornel. de fal. quæ omnia tene menti,
quia ego recordor alias dum essem scholaris Barb. eum
audiuisse pluries viua voce dicentem se propter hoc fe-
cisse plures contractus factos ab ignorantibus impor-
tantiam verborum seu clausutarum, vt supra, annullare
& cassare.

XIX.

1 Testis de credulitate deponens, an probet, & quid si credulitatis rationem edat? & nu. 3. vbi, quid in materia suapte natura minimè cognoscibili.

2 Consuetudo volens testimonio de crudelitate plene stari ac credi, an valeat? Et quid si testis dicat quempiam alium occidisse, aut vulnerasse, suo credere?

4 Defensionis causa quid factum, coniecturis probari.

TVsicis clarũ esse in iure, ꝙ † testis deponens de credu
litate non probat, ẽm Cy. & doct. in l. testiũ. post glo.
C. de test. & Spec. in tit. de teste. §. 1. versi. item ꝙ deposui
de credulitate, & habetur in l. 2. §. idem Labeo. vbi plenè
no. ff. de aqua plu. arcẽ. & plenè per doct. in c. quoties ex t.
de test. vbi do. Ant. in fi. verbis dixit, quod testis deponẽs
de credulitate, non dr̃ verus testis, & eum refert & sequit̃
do. Alex. in consi. 70. in 3. col. in 2. vol. 1. Quinimo etiam
si testis dixit se pro certo credere, non probat etiam prę
sumptiuè, ẽm Bar. in l. siue possidetis. in pen. col. versi. sed
quæro &c. C. de probat. nisi adijciat rationem credulita-
tis & originẽ. alle. c. 3. loco & c. literis de præsump. & no.
in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arb. quod dictum re-
fert & sequitur do. Alex. in d. consi. suo 70. inc. Viso pro-
cessu in 1. vol. & in e. vol. in consi. 109. inc. Visis. in consi.
2. inc. Viso processu in 4. col. in 2. vol. & in consi. 134. inc.
In causa & lite. in 2. col. quinimo dixit sing. do. Ant. in c.
2 1. de app. ꝙ † non valet consuetudo volens ꝙ testibus de-
ponentibus de credulitate, plenè credatur. Teneas tamẽ
perpetuo menti, ꝙ licet testis deponens de credulitate
non probet, vt dixi, tñ istud fallit in teste deponẽte ꝙ ali
quis occiderit, vel vulnerauerit aliquẽ ad sui defensionẽ
suo credere, quia hoc casu talis testis probat. ita sing. di-
xit Bar. in consi. suo inc. Raynutius Petri, quem refert, &
sequitur do. Alex. in consi. suo 76. inc. Visa inquisitione,
in vlt. col. in fi. in 1. vol. & in consi. suo 109. in 3. char. in 2.
& 3. col. illius consilij. in eo. vol. quod etiam videtur velle
Bal. in l. solam. in vlt. col. C. de test. & ibi Sal. post eum in
3. col. vbi ambo allegãt Bar. in d. suo consi. Pro quo dicto
optimè facit tex. quẽ ibi no. do. Ant. in c. vnico extra de
scrutinio in ver. quantum humana fragilitas nosse sci-
uit &c. in hac materia vide Corneum in consi. suo 162.
incip. In hac consultatione in 3. col. in 1. vol. & ibi in cõs.
204. incipien. Pro decisione. in 3. col. Item pro delictis fa
3 cit, nã † testis deponens de credulitate, nõ probat, fallit ni
si deponeret in materia de sui natura certitudinaliter nõ

cognoscibili secundum Cy.& Bal.in d.l.testium.C.de testi.& Io.And.in addi.Spe.in tit.de teste.§.1.versi.item q̃ deposuit de credulitate & do.Ant.in c.quosdam in fi.de præsum.Bar.in l.in summa.§. labeo.in fi.ff.de aqua plu. arcen.Abb.& do.Ant.in c.quoties de test.& tex.& ibi do. Ant.in c.literis.& in c.3.loco de præsump.& Bal.in d.l.solam.in 5.quæst.,Item pro illo dicto Bart.optimè facit qđ voluit Bal.in l.vnica in prin.11.col.C.de confess.vbi sing: dixit,q̃ feciſſe ad defensionem, probatur per coniectu ras,quæ iudicis arbitrio committuntur,quod dicit esse notatu dignum,quæ omnia tene mẽti,quia quotidiana, nec fortè alibi ita diffusè tradita inuenies, licet ego de his latius & diffusius valde loquutus sim in rep.mea l.fi. C.de proba.in 11.& 12.char.vbi videre poteris.

XX.

1 *Masculinum genus fœmininum concipere,non tamen id perpetuum,& id quando.*

1 MAsculinum† genus concipit fœminum[a] l.1. ff. de verborum signi.l.si ita scriptum.ff.de leg.2.de quo in l.quisquis C.ad l.Iul.maie.in c.si quis suadente 15.q.4. in l.1.§.quare.ff.de vent.in possessio.,mitten. cum simil. tamen limita hoc non procedere nec locum habere qñ genus masculinum proferretur à lege vel statuto in materia indifferenti, quæ nõ conuenit vtrique sexui,sed solum masculino. nam tunc masculinum non coucipit fœmininum.Ita not.dixit Paulus de Leazaris, & post eum ibi,Dominicus de sancto Geminiano.& in c.in generali de electio.in 6.& Cardina.in cle.1.de electio.quos refert & sequitur do.Alex.in consi suo 135. incip. Circa primũ in pen.col.in 1.vol.vbi dixit se dixisse in d.l.1.de vent.in possessio mitten.De quo etiam vide Lud.Rom.in consi. 35.inc.Visa facti,& Rap.Cuman.in consi.266.incip.Visa copia testamenti,& in consi.84 incipien.Præsuppositio casu.circa finem & Rapha. Fulgo. in consi.18. incipien. Solomutia,& in consi.38.incip.In proposita quæstione, & in consilio.63.incipi. Blasius in 2.colum.& in consilio 121. incipien. Supposita bulla, & in consilio 203. incipien.Visо.

ADDITIO.

a Cõcipit fœmininum.Hæc regula recipit multas declarationes,inter alias limitatur nõ procedere in officijs per Bal.in c.ad audientiam.1. in quæst: vlt. de rescrip. ex quo infert,q̃ si testator dixit, relinquo fratres meos executores mei testamenti,non intelligitur de sororibus.l.cuius bonis.ff.de curat.furios.quia fœmina habet consiliũ inualidum,& hoc dictũ Bal.pro sing.approbat Ias.in l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iud.vbi latè tractat hanc materiam,& Dec.in l.2.ff.de re.iur.& idem Ias.in l.ex facto.de vulg.& pupil.substitu.

XXI.

1 *Testatoris testamento si ita cautum sit, Voluitq́ dictus testator,quod dicta domus semper remaneat ad vsum & habitationẽ dominæ Agnetis vxoris ipsius testatoris toto tempore &c.& post mortem ipsius ad hæredes eius & successores,de quibus hæredibus intelligendum sit?*

1 ALias interrogatus sui† testator fecit testamẽtum in quo erant talia verba,videlicet,qui testator voluit q̃ dicta domus semper remaneat ad vsum & habitationẽ dominæ Agnetis vxoris ipsius testatoris toto tempore vitæ suæ,ipsa manente in viduitate, & post mortem ipsius ad hęredes eius & successores voluit peruenire,vtrũ ista verba, hæredes eius, intelligantur de hæredibus ipsius domin.Agnetis vxoris testatoris,an vero de hæredibus ipsius testatoris?pulchrà est quæstio, respondi intelligi debere de hæredibus ipsius testatoris,& non vxoris suæ.Istud probatur exgloss. in l.ex facto, & ibi docto.in princip.ff.ad Trebellianum,& hoc voluit Bartolus in l. cum in testamento. per illum textum.ff. de auro & argento legat. & ita in terminis firmat domin.Alexand.in consilio 23. incipient. Consideratis in prima colum. in 2.volum.1.

XXII.

1 *Confessio offensi offendentem releuans,an ipsi offendenti prosit? Et an noceat? nu.3.*

2 *Confessio mulieris de matrimonio prius contracto,an releuet accusatum de ea carnaliter cognita citra matrimoniũ? Et quid si moriens dicat se mori, non offendentis culpa, sed medici?*

4 *Confessionem in mortis articulo factã, indicium ad quæstionem facere. Et quid si vulneratus dicat se ab accusato, vel inquisito non vulneratum an prosit? Et in quo releuet ipsum accusatum.*

1 COnfessio† offensi,quandoque non prodest offendenti,ſm Bar.& Ang.in l.inter oẽs in §.rectè.ff.de fur.& Bal.in l.falsus in 3.oppositio.C.de furt.vbi dicũt,q̃ si dominus rei subtractæ dicit furem commisisse dictum furtum in re sua de voluntate ipsius domini,q̃ ei non creditur,nec pp hoc ipse fur euitat pœnam, & idẽ dixit Abb. in c.dudum 2.de electio.in 6.col.& do.Alex.in consi.suo 224.incip.viso processu circa 6.col.Pro quibus facit etiã, nam accusatus q̃ carnaliter cognouit mulierem,non iuatur,nec excusatur si ipsa mulier confiteatur se primò contraxisse matrimonium cum illo,nisi cum hac confessione concurrant alia indicia,ſm Bal.& alios in l.penult. vbi gl.no.C.de fideiuss.Bal.in l.1.C.de collu.dete.in l.qui cunque C.de ser.fugiti.circa 7.col.& in l.vnica.C.de confes.in l.transigere.circa 4.col.C.de transactio de quo per Alex.in consi.224.incip. Viso processu in 2.char. in vlt. col.& in consi.237.incip.Ponderatis &c.& per Bal.in leã quam in 10.col.C.de fideicommiss. & per Angel.de Are. in tracta.malefi.in versi.*che hai adulterato*.in 8.charta in ver.Pone q̃ quidam,& Cæpo.caute 44.& consil. suo 57: incipien.Super querela.Pro quibus faciunt dicta per Pe. de Anch.in c. fin. de successio.ab intesta.vbi singulariter dixit, quòd si vulneratus moriens dixit se mori culpa medici, tamen per hoc non iuuat percussorem si aliter hoc apparet.Quod dictum refert & sequitur dom.Fel.in
3 c.literas in penult. colum. extra de præsumpt. Item† nec confessio ipsius offensi nocet offendẽti,seu accusato,vel inquisito de offensa, etiam si tempore offensus sit constitutus in mortis articulo,secundum Bar. Ang. & alios,in l.si quis in graui. §.si quis moriens.ff.ad Syll. & Ange.de Are.in d.tract.malefi. in versi. Qui iudex ad probationẽ suæ inquisitionis &c.in 2.colu.& Bald.in consi. suo 403. incip.Quidam fuit &c.in 1.colum.in 3.volu. Et facit gl. no.in l.mater.C.de calum.de quo etiã per Alex.in dicto consi.237.Vide tñ Soc.in consi.54.incip.Visis &c.in pen. col.ad fi.in 3. vol. vbi dicit quod talis confessio facit aliqualem præsumptionem.Ad quod allegat Bal.in d.l.mater,& vide Iacobum. de beluis.in sua practica iudic. cauĩ
4 sarum crimina.sub rubr.de q.in 3. vol. vbi dicit† quòd talis cofessio offensi facta in mortis articulo, facit indiciũ ad torturam, quod est not. Teneas tamen menti casum in quo confessio offensi prodest offendenti. Nam si aliquis fuit vulneratus, & ipse dicit,quòd non fuit vulneratus à tali inculpato,accusato, vel inquisito de tali vulnere,q̃ talis cõfessio & exculpatio ipsius vulnerati prodest ipsi inculpato seu inquisito, adeo q̃ ipse nõpoterit torqueri ex indicijs existentibus contra eum,quia habet in dicium innocentiæ pro se.Ita singulariter dixit Bal. in l. 1.in vlt.colum.in versic.pone testator. C. communia de leg.allegat l.Paulus.§.ff.1. de bonis libertorum, quã doctrinam refert & sequitur do. Alexand. in consi. suo 94. incipien.Animaduersione in 6.col.in 2.volu.& in consi. 237.incipien. Ponderatis narratis in themate circa principi.& in consilio 224.incipient. Viso processu.in secunda char.in vltima column.Sed vltra domin.Alexã.dico, quod idem firmat Baldus met in Margarita sua, in versi. maleficium.in 1.versi.Et Bald. in repertorio suo in verbo,vulneratus.in 1.ver. de quo etiam per Ias. in l.1.in 2. columna.ff.de eo per quem fact.erit,& illam doctrinam Baldi etiam refert & sequitur Alexand.in lege,si quis in graui,

graui.in §.si quis moriens.ff.ad.Syllan.& in cõl.124.inc. Quoniam abundè &c.ad finem in 6. vol. de quo etiã per Ias.in l.1.in 2.col.ff.de eo per quem factum erit,& illam doctrinam Bal.etiam refert & sequitur Alex.in cons.30. inc.Ex allegatis &c.in vlt.col.in 7.vol.& do.Fel.in c.1.circa fi. de præsumptio & in c. literas in 5.col.eo.tit.Et idẽ. nuper reperi tenuisse Gand.in tractatu,malefic.sub rub. de transact.& pac.in maleficijs in 6.col.in vlt. versic. sed pone q̃ quidam mortifere vulneratus &c.& vide Ias.in d.l.1.in fi.C.communia de leg.Quæ omnia tene menti, quia ista fæpissimè occurrunt in facto.

XXIII.

1 *Testes publicatis attestationibus non semper super nouis eiusdem causæ articulis examinari posse. Et id quando non liceat,& num.2.*

1 PVblicatis† attestationibus possunt ijdem testes examinari super nouis capitulis eiusdem causæ c.fraternitatis de testibus cle.testibus e.tit.Istud tamen singu.limita,
2 † nisi testes examinati à principio iurauerint simpliciter dicere veritatem super tota causa,quia hoc casu post attestationes publicatas non poterunt super alijs nouis capitulis examinari. Ita singulariter dixit Innocen. & post eum dom.Anton.in cap.fraternitatis.prælleg.quod dictum reputat mirabile Ange. in l.per hanc.C.de tempo. appel.quod dictum etiam refert & sequitur do. Alexan. in consilio suo 61.incipien.Viso Processu.in 3.colum.in 2.volum.

XXIIII.

1 *Testes parte non citata examinatos non probare.*

2 *Sunt tamen casus quibus valida est examinatio sic facta,& num.3.*

1 CLarum est in iure, quòd† testes examinati parte non citata non probant,vt habetur in l. si quando. C. de testib.& in auth.si quis aliquid e.tit.& facit l.de vnoquoque.ff.de re iudic.l.nam ita diuus.ff.de adoptio.cum insi
2 nitis similibus.Attamen tene menti duos † casus not.in quibus valet examinatio testium parte nõ citata. Primus
a est,vbi recipiuntur testes in causa naufragij[a] vel periculi in partibus longinquis vel remotis, nam tunc valet talis examinatio sine citatione partis.ita dixit Bart. in l. 2. C. de naufrag.lib.11.& Ioann.de Anan. in cap. excommunicationi in antepen.col.extra de raptor.Pro quo faciũt quæ dixi infrà,in singul.211.incip.testes examinati &c. Alius est casus, videlicet vbi lex in aliquo actu non exigit plenam probationem, sed contentatur solis articulis vel adminiculis,nam tunc in tali casu possunt recipi testes parte non citata, ita singulariter dixit Domin. post Host.in c.pro humani.§.fi. in antep. col.de homicid. lib.
3 6.pro quo facit in simili,quod dixit Ang.in l.fi.C.de test. Alios† etiam casus in quibus valet dictum testis parte nõ citata,ponit Ludo.Roma.in singulari suo secundum ordinem meum 349. incip. fuit vnus ex vobis &c. sed non ponit istos,sed ego vltra Ludo. Ro.in d. sing. posui quãplures alios in repetitio.mea l. fin. C. de probatio. in 27. charta,vbi videas,& vide etiam infra in singu.30. incip. Tu scis &c.

ADDITIO.

a Causa naufragij.Adde.Corset.singula.371.in verb.testis 18.incip.in loco vbi aliquis.

XXV.

1 *Papa tertio ius auferre,aut eidem absque iusta causa præiudicare, atque absque clausula non obstante, non potest, in quibus tamen liberam administrationem, & potestatis plenitudinem habet, potest.*

1 PApa† non potest auferre ius tertij & ei præiudicare sine iusta,causa,nisi,apponat clausulam,Non obstante.quoties, & l.rescripta.C.de prec.imperat.offerendis,& de quibus rebus supplicare liceat,ita habetur in d. ẽtis legibus, & in c.quæ in ecclesiarum de constit.vbi latissimè per do.Fel.in 3.chart.& in l.ũ primatus.ff.qui & à quib.& in l.toties.ff.de polli,& in l.fin.C.si contra ius vel vti.pub. hoc tamen fallit,vbi Papa disponeret in his, in quibus habet liberam administrationem, vt puta in beneficialibus in quibus habet plenitudinem potestatis & liberam administrationem,vt in clem. 1.ad fi.vt lite pẽden.nam in illis potest auferre ius tertij,& ei præiudicare sine clausula,non obstante, ita no.dixit domin. Anton.& post eum Ioann.de Imol.in dicto capit.quæ in ecclesiarum de consti.& in dicta cle. 1.vt lit. pende.& in capit.2.de præben.in 6.quos refert & sequitur dom. Alex. in consi. suo 87. incipien. Visis codicillis in vltim.colu. in 5.vol.

XXVI.

1 *Debitor licet ex statuti,vel instrumenti forma nulla citatione præcunte ad creditoris instantiam prehendi possit,ad cessionarij tamen instantiam non licere.*

1 LIcet† ex forma statuti vel instrumenti ad instantiam creditoris capi possit debitor nulla præcedente citatione,tñ hoc nunquam fieri potest ad instantiam cessionarij,quia prius de cessione discuti oportet citato debitore.Ita no.inquit Bald.l.per diuersas in 10.q.C.manda. vbi allegat no.per Inn.in c.quia V.de iudi. quod dictum refert & sequitur Alex.in consi.suo 95.incip.Visis processibus in 4.col.& in consi.suo 443.inc.Visis narratis in the mate,&c.in 2.col.& Lud.Rom.in consi.suo 142.inc. Qđ cessionarius &c.circa finẽ. Pro quo dicto dico q̃ optimè faciunt dicta per Bal.in l.1.in fi.verbis.C.de iuris & facti ignorantia.Et ego alias hic Bono.in foro mercantię practicaui hanc doctrinam in quadam litera cãbij in causa satis vrgenti. Et vide quæ dixi legendo in l.si quęramus ff.de testa.& in l.si quis ne q.in 3.col.versi.adde etiam.ff. de quæstionib.

XXVII.

1 *Iuramentum in magnæ quantitatis causis in probationis supplementum non deferri. Et id quatenus procedat.*

1 IVramentum† in supplemẽtum probationis non defertur in causis magnæ quantitatis,vt tenent do.t. in l.in bonæ fidei.C.de rebus credit.& in l.admonendi.ff.de iureiur. Tamen istud limitatur,nisi ex parte actoris esset plusquam semiplene probatum,quia tunc etiam si causa sit magnæ quantitatis,potest deferri iuramentum in supplementum probationis,ita not.dixit Abb.in c.mulieri. circa 10.col.de iureiurand. per id quod habetur in cap. fin.§.fi.eodem titul. quod dictum refert & sequitur do. Alex.in consi.suo 122.incip.Viso processu in 3. columna. vbi dicit hoc etiam fuisse de mente Hostien.in summa de iureiur. & Archid. in capitu.vtiles 1.in fi.27. quæstio 1.& dicit quod hoc voluit Bald.in dicta l.in bonæ fidei, & Salicet.in dicta l.admonendi.circa penult.column.& Ludo.Roman.ibi post medium in versicu.in eadem ibi, & in delictis &c. Idem dicit Alexand. in consilio suo 185.incip.viso processu in fi.in 7.volumine. Et idem firmat ipse dõmin. Alexand.in d.l.admonendi in penulti. colum.in fin. & domin. Bartholome. Socin.in consilio suo 136.incip.Præstantissime doctor &c.in quarta colu. de quo etiam per dominum Francisc.de Aretin.in consilio suo 71.incipient. Diligenter & mature in quinta colum.in fin.

XXVIII.

1 *Emphyteutam domino irrequisito rem emphyteuticam alienantem, suo cadere iure. Et quid si in alium emphyteutã partem in ea re habentem alienatio facta sit.*

1 EMphyteuta† alienans rem emphyteuticam irrequisito dño, cadit à iure suo,vt habetur in l.fin.C. de iure emphyt.nisi esset nulla talis alienatio, quia tunc non cadit à iure suo,vt voluit Bald.in l. 2. C. de episc. audien. in 2.col.istud tamen limita singul. non habere locum in emphyteuta alienãte partem suam in alium emphyteutam irrequisito domino, quia tunc non cadit à iure suo. Ita tenẽt Bartol. & Angel. in l. domus. ff. de legat. 1. & in l.cum hi. §. si vni. ff. de trãsactio. licet hoc indecisum reliquerit Bartol. in lege pater in §.quoniam.ff.de

lega.3.& idem tenet do.Alexan. in conſ.188.inci.Viſo & maturè &c.in 2.col.in 3.vol.

XXIX.

1 *Laicorum ſtatuta in clericorum præiudicium non valere, ac proinde clericos laicorum ſtatuto non præmi cauente, ſolutionem debiti teſtibus non probari.*

1 STatutaꝫ laicorum in præiuditium clericorum non valent c.ſi.de immu.eccleſ.in 6.Bart.in l.ꝫ.ff.de his quæ pen.nomi.doct.in l.1.ff.de in ius voc.cum infiniris ſimil. Et ideo tene menti,ꝙ ſi ſtatuto cauetur,ꝙ ſolutio debiti non poſſit probari per teſtes,tñ nõ ligabitur clericus volens debitum probare per teſtes,etiã ſi cauſa tractetur in curia ſeculari.ita not.dixit Ioã. Cald. in diſputatione ſua inci.ſtatuto ciuitatis cauetur,& Pe. de Anc. ſequendo eũ in repet.c.ea quæ in ſi.de reg.iu.in 6.quos refert & ſequitur do.Alex.in conſi.209 incipien.Ponderatis his in penult. col.in 2.vol.de quo latius dixi in repet.rub.ff.de fideiuſ. in 5.char.vbi videas, quia poſui ibi quã plura priuilegia clericorum, & in repet.mea rub.C.de prob.in 10.col.in materia ſtatuti prohibentis probationem fieri per teſtes verſi.5.limitat &c.

XXX.

1 *Citationem partis ad actus iudiciarij efficaciam & validitatem requiri, id tamen tribus caſibus nõ neceſſe, nec in his citationis omiſsionem actum vitiare.nu.2.3.& 4.*

1 TVſcis regulam illam generalem & vulgarem ꝙ† ad validitatem actus requiritur citatio partis.l. de vnoquoque.ff.de re.iudi.l.nam ita diuus.ff.de adop.l.fi. C.de legib.l. tres denũtiationes.C.quo & qñ iudex clem.ſepe. de verbo.ſign.c.conſtitutionem de ſent.excom.in 6.cum multis ſimil.& dixi.ſ.in ſing.24.incip.Clarum eſt &c.Tene tñ menti duos caſus,in quibus valet actus parte nõ citata.Primus eſt,qñ pars, quæ debebat citari,ſui eſſet præſens, ſeu citata non potuiſſet aliquid in contrarium allegare, nam tunc valet talis actus factus ſine citatione partis:ita optimè probat tex.in l.ſi eum ſeruum.§.1. &.§.ſi. ff.de fideic.liber.& tex.in l.recuſare in princ.ff.ad Treb. quæ iura ad hoc allegat Lud.Rom.in conſi.ſuo 212.inc. Quo ad primũ.idem firmat Bar.in l.2.in.§.quod de frumentaria.ff.de admi.rer.ad ciui.perti.& Old.in conſi.ſuo 95.incip.Ex forma iſtius ſtatuti in ſi.verbis,& Abb.poſt Io.And.in c.cum olim de re iudi.in 6.col.verſ.2. & in cauſam quæ in 1.col.poſt do.Ant.ibi de reſc.& in c.auditis in 3.col.de procur.& ſentit Abb.in ca.accepta in fi.de app.& voluit Abb.in c.bonæ.1.in 4.col.verſi. item no.de elec.Idẽ etiã tenet Io.Cal.in conſi.ſuo 8.incip. Quod ſtatutum.& Pau.de Caſt.in conſ.216.incip. Circa primum in pe.col.idẽ firmat Io.And.in add.ad Spe.in tit.de ſen.§. ſpecies in addi.inc.Habeo de præcepto &c.circa med.& Alex.referens Ioã.And.in l.ſi pacto quo pœnã in 50.col. ver.limita tñ.C.de pac.& Alex.in conſ.2.incip.Viſis codicillis.in fi.in 1.volum.& Barb.in conſi.70 inc. vbi Chriſtus &c.in 5.col.in fi.in 4.vo.Secundus caſus eſt, in quo
3 actus nõ eſt nullus qñ pars non eſt citata,imò eſt validus qñ ipſi non citato non facit præiudicium. Ita dixit Bal. in l.ab eo C.quo.& quã.iud.& Inn.in c.humilis de maio. & obe.& Bal.in l.fi.§.cum igitur verſi.Quæro igitur nunquid de neceſſitate. C. de iure delib. & in auth.ſi oẽs C.ſi vt ſe ab hære.abſt.Et hanc partẽ firmat do. Alex.in cõſi. ſuo 86.inc.Viſis dubitationib. in 2. vol.pro quibus optimè faciunt dicta per Old.in conſ.299.inci.Quidam Hu. & per Pau.de Caſt.in conſ.51.inci.Videtur dicendũ.in 2. col.de quibus oĩbus ego plenius dixi in rep.meaꝫ.fin.C.
4 de prob.in 39. char.vbi videas.Addet hic alium caſum, in quo non requiritur citatio partis,quem ponit do.Frã. de Curte in conſ.ſuo 1.in 12.col.& alium ponit Iaſ.in l. 1.in vlt.col.C.quando libel.prin.detur.vide Soc.conſi.4. ſuper quæſt.7.col.in 3.vol.& ibi in conſi.87.incip.Viſis in 2.col.

XXXI.

1 *Alienatio de rebus reſtitutioni fideicommiſſi obnoxijs, an valeat?*
Et quid obſeruandum aduocato actoris aduerſus alienãtẽ?

1 VAlet alienatio de aliquibus rebus ſubiectis reſtitutioni fideicommiſſi,quando fit ab ignorante fideicommiſſum,& tunc pretium tñ venit in reſtitutione fideicomiſſi tex.eſt ſing.in l.fina.ff. de leg.2.per quem tex. ita communiter tenent Dy. Cy.Bar.& alij,in auth.res q̃ C.communia de leg.& ibi Ray. refert Dyn.ita dixiſſe,& ita etiam no Bar.& Sali.in l.fi.§.finantem ſub cõditione C.communia de lega.& iſtud etiam voluit Ang.in d.l.fi. §.ſed quia noſtra.e.tit.vbi ſubdit, ꝙ ſemp debet eſſe cautus aduocatus actoris, vt ſemper deducat ſcientiã alienãtis,alias ſuccũberet ẽm eum,quos omnes vt ſuprà,refert & ſequitur Alex.in conſ.ſuo 226.inci.Viſo proceſſu &c. ẽm ordinẽ meum,quem vide,& Soc.in conſ.ſuo 49.inci. Capio.primam &c.in penul.col.

XXXII.

1 *Feudalia bona, aut emphyteutica, in filium, aut filiã trãſeuntia, etiam patris non hæredem, in quartam iure naturæ debitam, Falcidiam aut Trebellianicam non computari.*

1 BOnaꝫ feudalia ſeu emphyteutica quæ tranſeunt in filium,vt filium,etiam ſi nõ eſſet hæres patris,nunquã computantur ſibi in quartam debitam iure naturæ , nec in Trebellianicam,vel Falcidiam,ita ſing.dixit Ang.in l. ſi patroni in prin.per gl.ibi.ff.ad Treb.& dicit hunc eſſe caſum quotidianum & notãdum,& hoc etiam tenet ibi Pau.de Caſt.in lectura Paduana & idem tenuit Ang.in.§. optimè.in Aut.de nup.per gl.ibi,quos refert & ſequitur do.Alex.in conſ.ſuo 231.inci.Viſis ſubtiliſſimis &c.in 3. col vbi dicit pro hoc facere quod voluit Bal.in l.hac edicta li.in fi.prin.C.de inceſt.nup.

XXXIII.

1 *Neptem ex filio maſculo, auo ex maſculina linea dici, vnde fit vt ſi quis proſe ac ſuis hæredibus è virili ſexu prodeuntibus fundum emphyteuticum acceperit, huiuſmodi neptis contineatur, quamquam in nepote maſculo ex fœmina filia prodeunte non idem.*

1 NEptisꝫ ex filio maſculo dr ex linea maſculina ipi auo. Ita colligitur ex gl.no.in l Gallus in §.nunc de le.in ver.nam & ſi.ff.de lib.& poſth.quam ibi ponderat Bal.& alij poſt eum dicentes per illã gl. ꝙ ſi quis acceperit fundum in emphyteuſim pro ſe & ſuis hæredibus deſcendẽtibus per virilem ſexum,ꝙ cõprehendetur neptis fœmina ex filio maſculo,licet non comprehẽdatur nepos maſculus ex filia fœmina, quã partẽ etiam approbat ibi do. Alexã.dicens ita conſuluiſſe,& eam etiam approbat do. Alex.in conſ.ſuo 266.inci.Conſideratis in 1.col.vbi pro hoc allegat text. in l. lege duodecim tabularum in huius itaque legis C.de legi.hære. & tex.in §. itẽ vetuſtas.Inſt. de hære.quæ ab inteſt. deferun.qđ tene menti,quia quotidianum, & ego iſtis proximis diebus habui in facto & bis cõſului ſuper hoc.De quo etiã vide Ale.in l.venia.C. de in ius voc. & Matth. in notab.ſuo 129.inci.Nota vnũ dictum ſingulare,& vide etiã Raph.Fulg.in cõſi.ſuo 86. inc.Ex facto proponitur &c.& aliquid per do. Ale. in l. ex facto,§.ſi.poſt prin.ff.ad Treb.& per Soc.in conſi.ſuo 25.incip.Dñs Franciſcus,in 1.col.& do. Io. Crottum in rep.l.filiusfam.§.diui.in 4.col.ver.Scẽa ſit cõcluſio.ff.de leg.1.Et vide Soc.in conſ.122.inci. Circa primũ in 1.col. in 3.vol.& Iaſ.in l.2.in 75.col.C.de iur.emphy.ꝙ Soc.in conſi.95.inc.Pro clariori in 1.col.ante ſi.& in cõſi.51.inc. Viſa facti in 2.col.in 4.vol.& Iaſ.in l.maritus in 2.col.C. de procu.vbi omnino videas Alex.in conſ.53.inci.Conſideratis in 2.col.in 6.vol.

XXXIIII.

1 *Malam fidem ſolis probari indicijs.*

1 MAla fides alicuius probatur per ſola indicia tex.eſt multum not.& ibi Bal.in l.pen. C.de euictio.& no. Ang.in l.1.C.vſuc.transfor.& in l.ſuper long. C.de præſc. long.tempo.& voluit Alex.in conſi.269.inc. Circa præſentis in vlt.col.

XXXV.

1 *Tabellionis officium exercens, qui in hoc inſtitutus ar creatus non eſt, ſi tanquam tabellio inſtrumenta conficiat, mortis pœna plectitur. Et quid ſi poſt officij notariatus priuationem, quã prius notarius fuerat, inſtrumenta cõficiat.*

2 *Iudæos ab eccleſia, non hæreticos tolerari. Et id cur ita.*

1 ILle qui nunquãꝫ fuit tabellio creatus,ſi conficit inſtrumẽtũ tãquã tabellio, punitur pœna mortis,vt habeẽ in l.eos.in fi. ff. de falſ. & per Bal. in l.data opera. in 18.col. verſi.dubitatur de eo,& c.C.qui accuſa.non poſſ. Attamẽ ſecus eſt in illo qui alias fuit creatꝰ tabellio,& poſtea fuit priuatus officio tabellionatus,qui ſi talis poſt priuationẽ facit inſtrumentum tanquã tabellio non punitur pœna mortis.Ita ſingulariter dixit Baldus vbi.ſ. & in l.ſi qs.C. de aquæductu li. 11. rõnem alleg.quia iſte qui fuit tabellio,iuuatur primordio veritatis,argu.no.in §.quia vero, in auth.de non alienan.quod dictũ refert & ſequitur do. Alex.in conſi.373.incipit.Ponderatis.in penul.col.quod eſt not.ſed tu adde, ꝙ idem dixit Baldus in l.data opera. in 16.col. C. qui accuſa.non poſſunt quem ad hoc refert & ſequitur do.Fel.in c.quæ in eccleſiarum.in 9.charta in 1.col.de cõſtitutio,vbi plura ſimilia adducit. Et eum ẽt refert & ſequiſ do.Feli.in c.ſuper literis.in 21.col.de reſcriptis,& Iaſ.in l.præſcriptione.in 6. col. C.ſi contra ius vel vtili.public.In cõtrarium tñ facit gl.in c.miniſtri 81. di.& dicta per Bertachinum verſi.filius baſtardus.in 12. verſi.vbi videas.Et facit etiã quod dixit dñs Felin.in c.cõ
2 ſuluit.ver.Secundo nota,&c.ext.de Iudæis.vbi dixit,†ꝙ Iudæi tolerantur ab eccleſia,non aũt hæretici.rõ eſt,quia fides iudæorum habet primordiũ veritatis, ſecus in fide hæreticorum.allegat gl.in l.nullus. C.de ſumma trin. & fide catho. Pro quibus etiam faciunt,quæ dixi.ỹ.in ſing. 107.inci.Priuilegium &c.& ſingul.179.nu.5. vbi videas. Et facit ſingulare verbum Innocent. in cap. cum veniſſent de teſtib.relatum à do.Feli.in c.cæterum.in 11. col. extra de reſcri.

XXXVI.

1 *Clauſula, omni meliori modo, &c. maximæ eſt importantiæ.*

2 *Et quid ſi in teſtamento appoſita fuerit, non facta mentione, quod relinquatur quid iure inſtitutionis?*

3 *Item, quid ſi teſtando inter liberos, teſtator eam clauſulam omni meliori modo, &c. omiſerit?*

1 CLauſula,ſi omni meliori modo &c.eſt maximæ importantiæ,de qua per Petrum de Aucha.in conſilio ſuo 72.Viſis omnibus & ſingulis,& per Alex.in l.ſi cum nulla.ff.de re iudi.& per doctores in l. miles qui deſtinauerat.ff.de teſtamento mili.& in l. quidam conſulebant ff.de re iudicata,& in l.idem Vlpianus.ff.de excuſatio.tutor.& per do.Ant.in c. examinata circa medium.de iudicijs,& in c.literas,de dilatio, & per Baldum in l.vinum. in antepenultima.col.ff.ſi certum petatur,& per Ioan.de Imo.in l.nemo poteſt.in 5.col.ff.de lega.1.& per do.Frãciſ.Aret.in conſ.105.incip.In cauſa.in 4.colu. & per.do. Bartholomæum Cepol.in conſi.ſuo primo.circa ſinẽ,& per Alex.in conſ.80.inci. Viſo themate.in 2.col.in 5.vo: & in conſi.176.incip.viſo proceſſu.in 2.col.in eod.volu. & ibidem in cõſi.188.incip.Perſpectis.in 3.col.& in cõſ.
2 336.incipien.Poſt redditum &c.Et ideo ſtene menti, ꝙ licet ad validitatem teſtamenti requiratur,ꝙ pater relinquat filio aliquid iure inſtitutionis, vt in.§. aliud quoq; capitulum.in auth.vt cum de appellat.cogno.tũ ſi teſtator reliquerit particulariter filio,& non dixit iure inſtitutionis, & addit ꝙ volebat teſtamentum valere omni meliori mõ &c. perinde eſt ac ſi expreſſiſſet ꝙ relinquebat iure inſtitutionis, prout relinqui debet.ita dixit Bal. in l.quoties.C.de hæredib.inſtituendis.Vide Baueriam in 65.priuilegio iuramenti.Et dixit etiam Paulus de Caſtro in conſi.ſuo 347.incipien.Super primo puncto.quo quæritur an teſtamentũ,ꝙ ſi teſtator in teſtamento mandat filiam ſuam dotari,& poſtea dicit ꝙ vult valere teſtamentum omni meliori modo, ꝙ perinde eſt ac ſi filiæ reliquiſſet iure ſeu titulo inſtitutionis,quã doctrinã Bal. & Paul. de Caſt. refert & ſequitur do. Alex.in dicto ſuo conſ.336.incip. Poſt redditum,& in dicto.conſi. 80.incipien.Viſo themate.in 2.col.in 5.vol.Et in con.50. incip. In cauſa.in vlt. colu.in 7.volu.& ibi in conſi.105.incip.
3 Super his &c.in 2.col.Et ſcias,ꝙ etiam ſi teſtator teſtando inter liberos nõ expreſſiſſet dictam clauſulam, omni meliori modo, &c.ꝙ tñ tunc illa ſubintelligitur.Iſta eſt gl.not.in l.cohæredi.§.cum filiæ.in verſi. Non valuit.ff. de vulg.& pupi.quã ad hoc multum comẽda Io.de Imo. & ibi do. Ant.poſt eum.Io.de imo.in c.Raynutius in 18. col.ext. de teſtam.Ad idem eſt gl.in l.filij.C.fami.erci.in verbo,inteſtato.quas gl.ad hoc allegauit do.Alex.in cõſi. 176.inc.Viſo proceſſu in 2.col.in 5.vol. Vide.ỹ.in ſingu. 84.incip.Princeps, & in ſing.557.incip.Clariſſimum eſt in iure.

XXXVII.

3 *Statuti approbatio à ſuperiore facta, vt ſtatutum efficax red dat, fiat ex certa ſuperioris ſcientia, neceſſe eſt.*

2 *Et certam ſcientiam non præſumi.*

1 APprobatioꝫ ſtatuti facta per ſuperiorẽ ad hoc vt valeat, & validet ipſum ſtatutum, requiritur ꝙ ſit facta ex certa ſcientia ſuperioris. Ita in ſpecie dicit Innocẽ. in ca.1.in gl.in verſi.in firmatur de tranſact.ꝙ dictũ refert & ſequitur dñs Alex.in conſi.383.incipien..Viſo ſtatuto. in 4. column. vbi ipſe addit quod habetur in cap.primo de confirmatione vtili vel inutili & adducit Bald. hoc voluiſſe in l. priuilegia. C. de ſacroſanctis eccleſi. & in l.
2 ſi conſtat de appellatio , & ſubdit. † quod certa ſcientia non præſumitur ſecundum Innocent. & docto. in capit. porrecta.de confirma.vtili vel inutili,& facit capitu. 1. de conſtitu.in 6. De qua clauſula vide plenè per domin. Feli.in c.cum inter priorem.in princ. cum pluribus col. ibi ſeq.de excep.

XXXVIII.

1 *Emptionem ac venditionem ſine pretio contrahi non poſſe, nec per famam probari, niſi de certo ac limitato pretio teſtes deponant.*

1 EMptio& venditio non poteſt contrahi ſine prætio. a inſtit. de emptio.& venditione.§.pretium.l.2.ff.de cõtrah.emp.l.empti,& l.fin.C.eo.tit.& tene mẽti ꝙ,nõ ſolũ ipſa emptio & venditio requirit pretium , ſed etiã in depoſitione teſtiũ volẽtiũ probare vẽditionẽ p famã, nõ probant ipſam venditionẽ per famã,niſi deponãt de certo & limitato pretio . Ita ſingulariter not. Iacobus de Aret.& Rayn.in l.prima.C.de contrahen.& commit ten.ſtipulat.& hoc per id quod habetur in dicto.§. pretium,quod dictum refert & ſequitur domin. Alexand. in conſilio ſuo 364. incipien . In cauſa appellarionis, in 6. columna , vbi dicit, quòd pro hoc dicto faciunt not. per Bart.in l.ſciendum in 1.column.de verbo.obl.quod tene menti nam pauci ſunt dies , ꝙ iſtud euenit in cauſa ſatis ardua.

ADDITIO.

a Sine pretio.Et eſt ratio,quia ſubſtantia venditionis conſiſtit in pretio l.pacta conuenta.ff.de contrahen. emp.d. §.pretium & contractus redditur nullus qñ omittunt ur ſubſtantialia l.cum hi.§. prætor.ff. de tranſ.& d.l.pacta. Et ad hoc vide not.per Car.Molin.in addi. ad Alex.cõſ. 18.viſo proceſſu cauſæ in add.inc.non probabit lib.Ro. cõſ.305.quo ad ſeptimũ col.1.Caſ.Alex.& Iaſ.in l.ſi duo patroni.§.Marcellus.ff.de iureiu.Ro.ſing.749.in cõtrarium tñ videtur tex.in l.empti fides.C.de Act. empt.vbi dicitur,ꝙ abſque pretio,vel mercede,vel conuentione, contractus emptionis & venditionis nullus eſt, & ꝙ idẽ procedat in teſte,ponit Rom.conſi.30.viſo verſi.quidã, & conſi.91.viſis.verſicu.tertio. Alexand.conſi.28.viſo. colum.2. conſi.128. ponderatis libro 2.conſi.39. vertitur.colum.2.libro quinto.Andreæ.Tiraquel.in tract.de retractu conuentionali,quæſtione decima octaua in fin.

Limita secùs,qñ ageretur de probando titulo contra tertium pp prescriptionem,vt per docto.in d.§.Marcellus, & per Bal.in tra.de prescrip.2.part.3.part.princ.q.9.in fi. Alex.in l.sciendum col.3.ff.de aerb.obli.Limita secùdò qñ probaretur pretium conuentũ fuisse solutũ,& vendi torem in eorum presentia recepisse & contentum fuisse.

XXXIX.

1 *Mulier nupta ex statuti forma ad mortem nullis liberis veniens si bonorum partem teneatur fratribus relinquere tertiam, si fratribus non existentibus, sororibus superstitibus non reliquerit, an petere possint sorores.*

CApias vnum de pane lucrando, in hac celeberrima ciuitate Bononiæ extat statutum sub rubrica, de do
1 tibus restituend. quo cauetur, quòd t mulier maritata veniens ad mortem non habens filios, teneatur relinquere tertiam partem bonorum suorum fratribus suis, & si nõ reliquerit, possint tamen dicti fratres petere dictam tertiam partem. Modò mulier quædã non habens fratres, sed sorores, venit ad mortem, an teneatur dictis sororibus relinquere dictam tertiam partem, & si non reliquerit, an possint dictæ sorores petere? Videretur dicendum quòd nõ, quia in exorbitantibus & odiosis masculinum non concipit fœminum. l.1.§.quare.ff.de vent.in possessio. mitten. l. quisquis cum gl. C. ad legem Iuliam maiestatis. in l.si quis in tantam. C. vnde vi. sed in contrarium est veritas, quia ipsa mulier veniens ad mortem sine filijs, tenetur relinquere dictam tertiam partem ipsis sororibus, & si non reliquerit, poterunt ipsæ sorores petere dictam tertiam partem. Ita singulariter & eleganter consuluit dominus Alex. in cõsilio suo 432. fm ordinẽ meũ, quod incipit, Aiaduersis &c. in 1 2.& 3. col.& quasi p totum, & idem consuluit Bal. in consi. suo 322. inci. Factum tale est, statuto cõis Aretij &c. in 4. vol. Pro quibus faciunt dicta per Pet. de Anc. in consi. 3. inci. Superstite domina Auantia &c.& vide Bal. in l. tres fratres. ver. Secundò oppono. ff. de pactis. Et faciunt optimè dicta per Bal. in consilio suo 416. incip. Io. de Albinzana. in vlt. col. in 3. volu. Circa hanc materiam vide Alex. in consi. 203. inci. Visothemate. in 2. col. in 7. volu. Quæ perpetuò tene menti, quia non sunt quatuor dies, quòd fui de tali casu à quodã egregio ciue interrogatus.

XL.

1 *Filius familias iudicio nõ põt adesse citra patris cõsensum in re constat. An iuramento saltem citra eiusdem patris consensum, sé efficaciter obliget ac obstringat?*

1 FIlius familias t non potest esse in iudicio sine consensu patres. l. fin. §. necessitatem. C. de bonis quæ libe. cum similib. Sed ego quæro, an iuramentum præstitum à filio familias sine cõsensu patris, valeat, & ipsum obliget? Bal. multum not. dicit quòd non, in dicta l. final. §. filius autem. C. de bonis quæ liber. De quo tamen dicto vide Io. de Imo. in consilio suo 1. in 3. columna vbi refert hoc dictum Baldi.

XLI.

1 *Iudæus aduersus Christianum testis idoneus non est, ob idque nec in totum iuramentum, nec in probationis supplemẽtum eidem aduersus Christianum deferri.*

1 IVdæus t non potest esse testis cõtra Christianum, vt habetur in l. quoniam multi. C. de hære. & in cle. 1. de Iudeis, & in c. Iudei de test. & in c. pagani, & in c. si hæretic' 2. q. 7. de quo per Spe. in ti. de teste in §. 1. ver. item quod est Iudæus. & Bar. in l. cunctos populos, ver. Nonò oppono. in fi. C. de sum. tri. & fide catho. Et tene menti, quòd sicut Iudæus non põt testificari contra Christianum, ita nec Iudæo potest deferri iuramentum in litem contra Christianum, nec iuramẽtũ in supplementum probationis. ita sing. dixit Io. de Imo. in consilio suo 2. incip. In casu proposito &c. post prin. alle. in ar. ea quæ not. per gl. in c. cũ in cunctis. de eccle. circa prin. & no. in auth. multo magis de sacrosan. eccl. Et idem voluit do. Ale. in l. admonendi in fi. versic. ff. de iureiu. & do. Ioan. Bapt. de Cazalupis in repe. d. l. admonendi in 17. char. in 2. col. ver. 28. Pro quibus faciunt dicta per Bar. in l. in illa stipulatione si calendis. in 18. colum. ff. de ver. obliga. quod not. contra Iudæos. Et vide in materia ista do. Paridem de puteo in tract. suo syndi. in 94. char. in versi. fui semel &c. vbi latè loquitur, & Socin. in consi. suo 78. incip. In præsenti &c. in 1. col.

ADDITIO.

Adde infra singu. 107. singu. 129. numer. 6. & singu. 273. numer. 7.

XLII.

1 *Fidem frangenti, eidem quoque frangendam. Et quid in promissione iuramento subnixa? Quid item in duobus promissionibus iuramento firmatis nu. 2.*

1 FRangẽti t fidem fides frangatur eidẽ. l. quæro. §. interlocatorem. ff. loca. habetur in l. si quis maior. C. de trã sact. & in l. cum proponas. eodẽ tit. cum multis sim. Et scias, & hęc regula est vera nedum in simplici promissione, sed etiã in promissione iuramento firmata. nam si mihi promittis simpliciter quicquã, & ego pp illud promitto tibi dare decem, & huic promissioni appono iuramẽtum, si tu non seruas mihi illã promissionẽ simplicẽ, ego nõ teneor seruare tibi promissionem iurata. Ita no. dixit Io. de Imo. in consi. suo 81. inc. In casu præmisso &c. post prin. alleg. not. in l. cum proponas. C. de pac.& in l. siue apud acta. C. de transac.& in c. 3. de iureiu. Vide do. Phil. Dec. in consi. 165. incip. In instrumento. in 2. colum.& Baueriam in 72. priuilegio iuramenti. Pro quibus optimè
2 faciunt dicta per Bald. in Margarita sua, in ver. iurans aliquid dare, vbi t tenet idem esse in duabus promissionib. factis cum iuramento, de quibus ibi latius perieum, qui plura alleg. in materia, & vide Oldr. in consil. 214. incip. vltra iam dicta. in fin.

XLIII.

1 *Debitorem fugitiuum & à creditore capi, & ad iudicem duci posse etiam si in fuga non sit, modo signa appareant de fuga euidentia.*

2 *Monachus de monasterio non fugiens, sed fugiendi animum habens, num apostata censeatur?*

3 *Debitor clericus fugiens, num à laico creditore citra excommunicationis incursum prahendi queat?*

4 *Debitorem alienum occultans, ad debitum creditori soluendum, haudquaquam tenetur.*

1 DEbitor t fugitiuus potest capi à creditore, & duci ad iudicẽ, vt in l. ait prætor. §. si debitore. ff. quæ in frau. credi & in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. necessitatẽ, & in l. extat. ff. quod metus causa. & in l. quęsitũ. ff. de pig. & inst. de actio, in prin. Et tene menti, q hoc procedit nedũ qñ ipse debitor est in fuga, sed etiã habet locum, si nõ est in fuga, sed sunt aliqua signa euidentia qualiter vult aufugere, nã tunc etiã põt capi. Ita sing. dixit Ang. per gl. ibi in l. pignoris causa. C. de pig. act. pro quo dicto facit q valuit Bal. in d. l. pignoris, vbi dixit, q illud qđ operatẽ fuga in actu, operatur in promptu. Et pro istis optimè fa
2 ciunt etiã dicta per Bal. in c. ad nostrã. de appe. vbi t q̃rit, an ille dicatur apostata qui non aufugit de monasterio, sed habet animum fugiendi? & dicit q sic. alleg. pro hoc tex. & gl. singular. in l. quid sit fugitiuus. §. apud Cellum. ff. de ædilitio edicto, & idẽ tenet Barb. in di. ca. ad nostrã in 2. col. Et dixit singulas. Inno. in cap. vt famæ. de sentẽt.
3 excommunicatio, q t si debitor fugiens sit clericus, põt capi à creditore laico sine incursu excommunicationis. de quibus etiam vide domin. Paridem de Puteo in tract. syndic. in 24. chart. in 3. column. in versicul. Intellige quod potest capi, & c. Et idem dixit Iason in l. vinum. in quarta colum. post medium. ff. si certum petatur, & Bald. in margarita sua, in ver. clericus. in secunda colum. in 6. versicul. incipien. clericus etiam fugiens, & infra in singular. 537. incipien. Qui manus, &c. Et ad prædicta vide etiam dominum Alexandr. in consilio suo 288. incipiente. Et si celeberrimè. in vltima columna, & quę

quæ ego dixi in reperione mea l. fi. C. de probatio. in l. 67. charta. & infrà in singul. 243. quod incipit, Satis notum. Et vide Bal. in con. suo 220. incipien. In qõne. in tertia co
4 lum. in prin. in tertio volumine vbi t dicit, quod ille qui sciẽter occultat debitorem alienum, non tamen tenetur ad soluendum debitum creditori, vide tamen quæ dixi infra in singular. 187. incipien. In iure.

XLIIII.

1 *Mandatum re integra mandantis morte expirare. Et id tribus limitationibus explicatur, & remissiue.*

1 MAndatum t re integra finitur morte mandãtis l. mãdatum C. mand. l. fina. ff. de solutio. §. item si adhuc. Institu. manda. cum simi. Sed tu limita hanc regulam singul. tribus modis. Primo, non habere locum in causa pia quia in causa pia mandatum non finitur morte mandantis, etiam re integra, sed mandatarius potest adimplere mandatum mortuo mandante tex. est singul. in l. si ego. in §. 1. ff. de iure dotium quem tex. dixit singu. Bal. in c. 1. in fi. qui succes. ten. & Bal. in l. sicut. in fi. C. de act. & obliga. & in l. qui in aliena. in §. quamquam. ff. de neg. gest. & Bal. in d. l. mandatum. in 4. col. & in authent. si qua mulier in 8. col. C. de sacro sanct. eccl. & Bal. in c. cum venissent. de testibu, & Ludo. Rom. in l. si pecuniam circa 9. col. ff. de condict. ob causam, & Ludo. Rom. in l. 1. in 5. col. ff. soluto matrimo. & in repeti. authen. similiter. in 11. colum. versicu. 17. C. ad legem Falcid. Secundo modò limita procedere hãc regulam fauore pacis, & ideo procurator vulnerati constitutus ad pacem faciẽdam, poterit facere pacem post mortem vulnerati. Ita sing. dixit Bal. in additio Spec. in titu. de homicid. in vlt. additio. quam doctrinam non memini me alibi legisse. Tertiò limita hanc regulã non habere locum, qñ mandans tenebatur de necessitate facere illud q mandauit mandatario, qui ita tunc mandatarius poterit post mortem exequi tale mandatum, & re integra. tex. est no. coniucta glo. in l. fundi venditor. ff. de acquir. possess. & facit tex. in c. si super gratia. de offi. deleg. in 6. quæ iura ad hoc allegauit Ale. in cõsilio 149: incip. Circa primum. in penultim. col. in secundo vol. & Ludouic. Roma. tenens hanc partem in consi. 202. incip. Non est dubium &c. & Bald. & Pau. de Castr. in l. in l. si qs cum procuratorio. in prin. ff. de procura. & vide etiam aliam limitationem ad hoc per Soci. in consi. suo 87. incip. In præsentil post prin. Videtetiam alias limitationes ad hanc regulam Alber. de Calaneis in tract. violantes. in versi. mortui. in 11. col. versi. & dictis &c.

XLV.

1 *Cessionem iurium, in instrumento causa ipsius non apparẽte, non valere.*

2 *Et an id perpetuum? & num aduersus huiusmodi cessionem si nulationis exceptio obiici possit?*

1 TVtscis, quòd cessio iurium non valet, nisi in instrumento appareat causa propter quam, vt puta ex causa venditionis, vt habetur latè in l. per diuersas, & in l. &
2 ab Anastasio. C. mandati. t hoc tamen fallit, nisi debitor contra quem habeo iura quæ cedo alteri, esset in præsentia, & non contradiceret, nam tunc non poterit vnquam opponere exceptionem simulationis contra talem cessionem. Ita sing. dixit Bal. in l. cum essent. §. fi. ff. de seruit. præd. per illum tex. quod no. quia nunc ego habeo in facto in causa propria.

XLVI.

1 *Vulneratus pace cum vulnerante de vulnere inita morte deinde ex vulnere secuta, an de morte quoque pax inita esse censeatur?*

2 *Pax de morte ante mortem an tueri ac fieri possit?*

1 QVidam t fuit vulneratus, de quo vulnere fecit pacem postea ex dicto vulnere secuta est mors, an hoc casu intelligatur etiam facta pax de morte? In quo videtur dicendum, quòd non, nã aliud est vulnus, & aliud mors, & ex separatis non infertur. l. Papinianus exuli. ff. de minor. cum simi. Attamen dicas contrarium, secundũ Bal. singu. in additio. Specu. in titu. de accusa. in 2. col. in ver.
2 pax facta de vulnere, t vbi vt dicit ex hoc inferri, q põt fieri pax de morte ante mortem, q not. Vide quæ dixi in reperto. meo, in litera P. in 22. char. in 3. notab. Pro quib. optimè faciũt dicta per Soci. in con. 65. Circa primã &c. in 8. col. & suprà in singu. 17. incip. accessorium &c.

XLVII.

1 *In ore duorum vel trium stat omne verbũ. Nec reperiri cansam vnico teste contentam.*

2 *Testis vnius ac solius dictis effectus mirabilis, nimirum, vt accusatorem à talionis pœna excuset.*

3 *Et casus alios, quibus solius testis dicto stetur remissi.*

1 IN ore t duorum vel trium stat omne verbum. l. vbi numerus. ff. de testi. c. in omni negotio. extrà de test. c. licet eodem titu. Vide infrà in singu. 433. incip. Trita &c. in singu. 528. incip. Dixi &c. Et nõ reperitur regulariter loquendo aliqua cã, q̃ sit cõtenta vnico teste, vt in dictis
2 iuribus. Sciastamen, q dictum vnius solius testis excusat accusatorem à pœna talionis. ita singu. dixit Bald. in addit. Spe. in titu. de accusa. in 4. parte. in versi. penul. quod dicit esse not. dignum. pro quo optimè faciunt dicta per Bart. & Ange. in l. si præses. C. si seruus aut liber. lib. 10. & per Bald. in l. fi. in 2. col. versi. quærit ipse & c. C. de proba
3 tio. Aliosfautem casus ĩ quibus dicto vnius testis statur, vide per do. Aug. & Moder. in c. veniens. de testibus, & in l. 1. §. fi. vbi per docto. ff. de verb. obliga. & per Specu. in titu. de teste. §. restat. versi. hoc tamen fallit &c.

XLVIII.

1 *Actum iudiciarium alia quàm citationis hora expeditum, nullum esse, & inefficacẽ esse, velut parte nõ citata factũ.*

2 *Iudex si die à se dicta sniam non tulerit, vel actum non expedierit, in hoc à me procuratore constituto, sed mutato proposito, alio die, citato ẽt ad hoc procuratore meo, actũ expedierit, vel sniam tulerit, inefficax est hmõi sententia, vel actus, quasi ad id parte non citata processerit, si quidem in id tempus non videretur procurator constitutus.*

1 ACtus t factus alia hora, quam hora citationis, est nullus, & non valet, quia hoc casu dicit factus parte non citata. Ita dixit Barto. per illum tex. in l. fina. §. fina. & ibi Ange. ff. quod vi aut clàm. Barto. in le. si finita. Iulianus. in 5. col. ver. Quæro vtrum primum decretum. ff. de dã. in fect. & Barto. in consilio suo incip. Iudex. & Bal. in l. 1. in penulti. col. versi. Modo hic vlterius quæro. C. quomodo & quando iudex Bal. in l. si vt proponis 2. eodem titu. Bald. in l. terminato. in 3. col. ver. Sed nunquid. C. de fruct. & lit. expen. Bal. in c. 1. in 6. col. de iudi. de quo latius dixi in repetitio. mea l. fi. in 39. char. C. de probatio. Vide omnino quæ dixi ĩ repetit. mea le. de vnoquoque. ff. de re iudi. in 12. col. ad finem, & in 41. col. post me-
2 dium. in versi. dicit postea ipse Bal. &c. t Et ideo tene mẽti vnum not. verbum, quòd si iudex dixit se velle facere actũ, vel ferre sentẽtiam tali die, & ego constituo procuratorem ad illum actum pro illa die, vt puta ad audiendam sententiam, & iudex illo die non tulit sententiam, sed alio die, citato tamen dicto procuratore meo, talis sententia non valet, sed dicitur lata parte non citata, qa mandatum per me factum illi procuratori meo pro illo die, finito ipso die expirauit. ita singulariter determinat Io. Andr. in addit. Specu. in tit. de procura. §. ratione tormæ versi. quid si constitutus est. quod dictum refert & sequitur Pau. de Cast. in l. si procurator. in fi. C. de procurato. vide tamen text. & ibi Abb. in c. consuluit de offic. deleg. & Barba. ibidem, & do. Alex. in consilio suo, 212. incip. Viso & opportunè &c. in 3. col.

XLIX.

1 *Hæreditatem directe dari nec codicillis dari, nec adimi posse. Et quid si filius in rem certam pro legitima sua institutus fuerit, num codicillis huiusmodi institutio reuocari possit?*

1 HAereditas t directè dari nec adimi põt in codicillis, l. hæreditatem. C. de codicil. §. penult. Instit. eo. cum simi.

simi.ideo tene menti,q; si filius in testamento fuit institutus in re certa pro sua legitima,talis institutio non poterit reuocari in codicilis, licet facta in testamento possint reuocari in codicillis, vt habet in lege. hæredes palam. §. si quis post. ff. de testamen.ratio autem est,quia si valeret talis reuocatio, filius remaneret præteritus, & sic testamentum esset nullum,sed non potest annullari in codicillis dando,vel auferendo hæreditatem,vt dixi. Ita singulariter determinat Iacob.de Belui in authen.de hæredi.& falcid.& ita consuluit in facto ipse Iacob.vt refert eum & sequitur Paul.de Cast.in l.omnimodo.in fi. C.de inofficio.testamen.

L.

1 *Donationem inter virum et vxorem regulariter prohibitam esse,reciprocam tamen donationem in euentum superfluis vitæ prohibitam non censeri,quin etiam morte secuta efficacem esse,nec confirmatione egere.*

1 DOnatio inter virum & vxorem regulariter est prohibita,vt in toto titu.de donatio.inter virum,& vxorem.Tene tñ perpetuo menti,q; si coniuges faciant sibi inuicem reciprocam donationem,si contingat alterum præmori,non dicitur donatio prohibita,sed valebit, & non indigebit confirmatione per mortem, & etiam nõ interueniente traditione post mortem poterunt bona peti.Ita singulariter dixit Cy.& post eum Pau.de Ca. in l.si pater puellæ in fi.C.de inofficio.testamento.quod dictum multum exclamat ibi Paul.de Castr. dicens, quòd frequenter potest contingere de facto.

ADDITIO.

Adde Roman.singu.312.& quæ ibi addidi,& eundem Hippolyt.singu.262.& singu.228.Guid.Pap,singular.868.

LI.

1 *Appellatoria causa instantiam communi iure ab interpositæ appellationis die currere.*

2 *Et quid si statuto cauente appellationis iudex certus eligit debeat è confidentium numero,dato certo iudice post appellationem num instantia appellationis tempus annis triginta an nunquam currat.*

1 INstantia causæ appellationis currit de iure communi à die interpositæ appellationis,vt in clementi. sicut de appel.& in l.2.§.illud cum glo.C. de tempo. appella.

2 Tene tamen menti,q; si statutum disponeret,q; debeat eligi certus iudex appellationis de numero confidentiũ si post interpositam appellationem partes starent 30. annis ad faciendum dare iudicem appellationis, nunquam currit tempus instantiæ appellationis,quia non adest iudex,ad quẽ iri possit,vt ipsa appellatio exerceat.Ita not. consuluit domi.Christophor.de Castellio.per not.in l. si in diem.ff.de condition.& demonstratio.quem refert & sequit̃ do.Lanfrãc Brixien.in suo notab.tract.de arbi. in 2.charta in 3.col. ꝓ quo optimè faciũt q̃ latè dixi in l. si causam: in vltim. charta.C.de executi.rei iudi.vbi plura similia posui,& vide quæ dixi infrà in singu.152.inci. Succumbens,&c.

LII.

1 *Compromissi prorogatio,in latius tempus,quàm primũ ipsius compromissi fuerit,porrigi nequit.*

1 PRorogatio compromissi,non potest fieri maioris tẽporis,quam fuerit primum tempus compromissi.Ita singu.dixit Bald.in consilio suo 229.incip. Nobiles viri Henricus &c.in 1.volu.in vlti. col. quod dictum refert, & sequitur do Lanfran.Brixien.in d.suo tracta. de arbi. in 5.char.in 2.col.in prin.

LIII.

1 *Contumaci constituendo trinam citationem,aut certè vineã peremptoriam requiris id tamen inter pares nõ æquè obseruari in quibus generalis requisitio non peremptoria sat est.*

2 *Ac proinde,arbitri duo si sint dati,horum altero ad laudũ, vel actum in eorum arbitrium deductum procedere volenti,alterum absentem,aut detractantem generaliter citare non etiam peremptoriè,sat esse.*

1 ADhoc vt quis constituatur seu dicatur contumax, requiritur ꝙ citetur,vel semel peremptoriè. l. consentaneum.C.quo & quando iudex. l. tres denuntiationes.eodem titu.cum simi.Scias tamen,q; istud nõ habet locum,vbi par citat,seu requirit parem,quia tũc sufficit vnica requisitio generaliter,& non peremptoriè , ita singu.dixit glo.in cle.1.de hære.in ver.requiruntur, & idẽ dixti Bal.allegans eandem gl.in l.ad peremptorium. cir

2 ca fin.ff.de iudi.& ideo si sunt duo arbitri,& vnus velit ferre laudum,vel facere aliquem actum,debet requirere seu citare consocium arbitrum,& sufficiet vnica citatio generalis & non peremptoria,quam gl.ẽt refert & prodo,Lanfran.Brixien.in suo tracta.de arbi.sub rubri.quot modis cõpromissum seu arbitramentum annulletur, in 11.colum.circa medium.q; sæpe contingit in facto, & vide quæ dixi infrà in singu.91.incip.Regulariter.

LIIII.

1 *Compromissum litigatorum,aut ex his alterius morte finem accipere,nisi contra compromissum sit.*

2 *Sed quid de compromisso in arbitratorum facto?*

3 *Compromissum per prælatum nomine suæ ecclesiæ, morte ipsius non finiri,sed ad successorem permeare.*

1 COmpromissum finitur per mortem litigatorum,vel vnius ex litigantibus,nisi dictum sit ꝙ transeat ad hæredes litigatorum.l.diem proferre.§.1.ff.de arbit.& in c. fi.de arbitr.habetur ẽt in l.sed & interpellatum.§.1. ff.de arb.& not.Innoc.in c.fin-extrà de arbit.Aduertas tamẽ, quod hoc procedit, vbi compromissum est factum in merum arbitrum,quia tunc finitur morte vnius ex liti-

2 gantibus,sed secus est,si sit factum in arbitratorem,qa tunc compromissum non finitur morte vnius ex litigatoribus,sed transit ad hæredes ẽt extraneos.Ita dixit Vbertus de Bobio,quem refert & sequitur Specu.in titu.de arbi.§.finitur,ver.sed nunquid arbitramentũ, ꝙ etiam volut Anto.in c.quintauallis.de iureiuran.quos refert, & sequitur do.Lanfran.Brixien.in tra.suo de arbi.sub rubr. quot modis finitur compromissum,in 1.col.alios etiam modos,quibus finitur cõpromissum,vide p Specu.in dicto titu.de arb.in dicto §.finitur.& Lanfran. Brixien. in d.tract.de arbit.sub dicta rubri.quot modis finitur com

3 promissum,vbi videre poteris,&scias diuersum esse in compromisso facto per prælatum nomine suæ ecclesię, quia non finitur per eius mortem,sed transit ad eius successorem in dignitate.Casus est singu.& not.in c.in præsentia.extrà de testib.& ibi hoc not. scribentes , de quo etiam in dicto tracta.sub dicta rubri.in 1.col.

LV.

1 *Indicijs legitimis præeuntibus,solennitate iusta obseruata reũ quæstioni tradi posse non tamen si cleri cus reus fuerit,non abundè infamatus.*

1 ADuertas tad vnum,q; fortè paucis est notum,q; verè iam mihi bis fecit honorem.Tu scis,q; qñ præcedũt legitima indicia contra reum potest ipse reus seruatis seruandis poni ad torturam,vt habetur in toto titu.ff.& C.de quæstio.& latè per Ange. de Aret.in tracta. malefi. in verbo , fama publica. hoc tñ limita & restringe procedere,& hŕe locum in laicis,secus aũt in clericis , nam contra clericum non põt procedi ad torturam existenti bus contra eum quibuscunq; indicijs ,nisi ipse clericus aliàs sit infamis.Ita sing.dixit Abb.antiquus in c. grauis. extrà de depositio.& ibi eũ sequitur Paul.de Leaza. & eũ ẽt refert & sequitur Io.de Ana.in c.1.circa 5.col.de cler. percuſ.& do.Abb.in c.cũ in contẽplatione.de regu.iu.& & d. Alex.in l.fi.ff.de quæst.in apost.versic.veniamus ad indicia.& in l.milites.C.eod. de quæstio. Et idem tenet Barba.in cap.si constiterit.in 3.colum.de accusat.quod dictum habui in facto,& practicaui in ciuitate Cumarum,ex quo consecutus sui apud peritos maximum honorem,sed parum lucri,quia ille clericus,quem liberaui à tortura,erat pauper,& promisit mihi satisfacere . Nuper autem inueni do.Feli.referentem illud dictum Abb.

& cum

& eum sequentem in c.veniẽs.in 2.col.extrà de testi.vbi etiam ipse alleg.Abb.& Io.de Anan.in dictis locis, & dicit istud dictum esse singu.Et pro hoc facit optimè ꝙ voluit Bal.in l.presbyteri.in princip.C.de epi.& cleri.Idem tenet do.Fel.in c.vnuersitatis.de senten. excommunica. & in c.de hoc.in prima col.ver.secundò limita.de simo, & cum oporteat.in penulti.col.de accusa.Ideo tene eum perpetuò menti,licet ipse do.Feli.teneat opinionẽ Abb. contrariam in dicto c.grauis.in c.olim.in tertia col.ver. tertius casus.de rescriptis.

LII.

1 *Instrumentum testibus non subnixum inutile,nec vllam fidẽ facere,in publico tamen parlamento,vel coram populo factum valere.*

2 *Assessores à populo selectos ordinariam habere iurisdictionẽ, sed à potestate electos delegatam.*

1 ADt validitatem instrumẽti,requiruntur testes ,aliàs instrumentum esset inutile,& nullam fidem,faceret vt hŕ in l.contractus.C.de fide instrmen & per gl.in l.generali.C.de tabul.lib.10.& in toto titu.de fide instrumẽ. Sed ego volo tibi dare vnum casum not.in quo valet instrumentum sine appositione testium.casus est qñ aliqd instrumentum fit in publico parlamento,vel coram populo.Nã tunc valet sine appositione testiũ.Istud fuit sin. dictum Vberti de Bobio,ꝙ refert & sequitur Specu.in tit.de instrumen.edi.§.restat.in 7.col.versi. sed cum literis.ꝙ dictum refert & approbat Abb.in c.1.in 3.col.de fi de instru.& Barba.in repeti.rubri.de fide instrument. in 24.char.in 2.col.vbi ipse adducit in simili dictum Ioan. And.in additio.Specu.in titu.de accessore.§.officium.in princip.vbi dicit assessores electos à populo habere iurisdictionem ordinariam,sed electos à potestate habere delegatam,de quibus ibi latius per eum.

LVII.

1 *Donationem in dubio non præsumi,præsertim si in alium sensum verba trahi possint,ac proinde patrem filio committere magis,quam donare in dubio videtur.*

2 *Donare rem certam rogatus si petenti respondeat, non id tãtum,sed quicquid tibi placet,nõ his verbis rem petitam donasse videtur.*

1 NOn præsumitur donatio in dubio,maxime qñ verba possunt trahi ad alium sensum l.si cũ aurum.ff.de solut.l.cum de indebito.ff.de probatio.Et hoc est adeò ve rum,ꝙ ẽt pater in dubio vŕ potius committere filio,

2 quàm donare,ẽm Bal.in l.executorẽ.in 10.col.versi.modò quæro,quid ecõtrà.C.de executio.rei iudica.&ideo si tu petis à me ꝙ ego donẽ tibi talẽ rem,& ego respondeo,& dico,non tñ istud,sed quicquid tibi placet,an intelligatur,ꝙ tibi donauerim dictam rem per dictã rñsionem?dicas quòd non.Istud fuit singulare verbum Bald. in c.cũ venissent.de institut.circa finem.quod dictũ pro valde singulari refert & approbat Ludo.Rom.in repetitio.rubri.de arbit.in 1.char.in 3.col.versi.nonò pone. & do.Feli.in c.cum iuramento. de homici.Et Ias. in l. dedi. in §.si liber.ff.de condi.cau.data causa nõ sequuta.Et do. Alex.in l.ita stipulatus.in 1.col.vltra medium.ff.de verborum obligatio.& in materia vide bonũ tex.& ibi Bar. in l.si mercedem.§.fi.ff.de actio.empt.quod tene menti, quia prima facie quilibet diceret contrarium.

LVIII.

1 *Mandatum de soluendo creditori meo , re integra reuocari posse,nisi de eo creditori acceptãti facta significatio fuerit.*

1 SI dedi tibi mandatũ de soluendo creditori meo , possum illud reuocare, re integra.le.si cũ Cornelius. ff.de solutio.Teneas tñ mente perpetuò,quòd si dedi tibi tale mandatum,& tu istud significasti creditori meo,qui acceptauit te pro debitore,quòd licet non solueris tibi pecuniam,vt tibi mandaui,attamen post talem acceptationem suam non possum reuocare tale mandatum tibi factum.Ita singulariter dixit Ioan.Andr.in additio.Spec: in titu.de depo.quem sequitur Ang.in l.qui vsumfructũ. ff.de verb.obl.& Pau.de Cast.in d.l.si cum Cornelius. & do.Alex.in dicta l.qui vsum fructum.vbi de hoc dicto facit magnum festum,& vide,quòd non posset esse notabilius verbum.ideo tene mẽti,& vide quæ dixi infra in singul.265.incipien.Fines mandati.& in l.nomen quoque. C.quæ res pignori obligari poss.post principium.

LIX.

1 *Innocentibus merito iura fauere. Et ideo statuto oẽs exceptiones excludente,innocentiæ exceptionem minimè excludi.*

2 *Innocentiã domesticis,& minus idoneis testibus probari,quin etiam ex officio,vel non petente inquisito , ad eam probandam,iudex probationes recipere & potest,& debet.*

3 *Innocentiam suam clericus per laicos probare potest , sed & per fœminas.*

1 INnocentibus iura fauent,& meritò.Ideo scias , quòd tante statuto excludẽte omnes exceptiones, non excludit exceptionem innocentiæ.Ita dixit singula.Bal. in l.edita.in repetitio.Paduana.in penul.col.C.de eden. qđ dictum refert, & sequitur pro valde eligãti Io.de Ana.in consi.suo lix.incip.Visa inquisitione.in 1.col.& Ido. Ale. in consilio suo 113.incipien.Viso themate.in 2.col.in 5. vol.vbi dicit,quòd hoc etiam voluit Bal.in l.j.§.Offilius in penul.col.ff.ne quis eũ qui in ius voc.est vi exi.& Ange.in consi.174.incip.In facto proponitur,quòd Baldaseri.& idem firmat Alex.in apostil.ad Bar.in l.1.§.& Spar

2 ui.circa finem.ff.quod vi aut clàm.Et subdit Io. de Ana. in d.consilio,quod etiam ipsa innocentia potest probari per domesticos,& per testes minus idoneos. Ad quod alleg.Specu.in titu.de inquisitione.§.1.ver. sed nunquid eas &c.Et voluit Alex.in consilio suo 34.incip. Animad uersis.in 13.col.in fi.in secundo vol.& dicit, quod imò iudex ex officio etiam inquisito non petẽte potest,& debet recipere probationes ad probandam innocentiam. alleg.Bart.in l.1.§.si quis vltrò ff.de quæst.& in l.si non defendantur.ff.de pœn.pro quibus etiam facit ẽm eum quod habetur 2.quæst.5.c.omnibus.ad finem . Adde qđ not.in c.cum in ituentute.de purga.cano.& in ca. cum

3 P.extrà de accusa.in quibus habetur,quòd clericus potest probare innocentiam suam etiam per laicos, & etiã per fœminas.quæ omnia tene menti ad adiuuandum innocentes,& vide quæ dixi infrà in singu.72.incipien.Per totam fere Italiam.

LX.

1 *Instrumento mandati si substituendi facultas data non sit, sed sequenti instrumento,quo constituens releuat procuratorem ab omni onere,&c.eiusdemq; substitutum , cauet q; ac repromittit pro eis,an his verbis,substituendi potestatẽ videretur dedisse ipse constituens.*

2 *Instrumento verbum quodque minimum appositum aliquid operari debet.*

1 TItius constituit procuratorem,& ei in instrumento mandati non dedit specialiter potestatem substituẽ di alium,sed postea in eodem instrumento quando ipse Titius reuelat procuratorem ab onere cautionis , dicit, ꝙ dictum procuratorem seu eius substitutũ releuat ab oĩ onere cautionis.vnde pro eis cauet & promittit, an p ista verba videatur sibi dedisse mandatum substituendi? quilibet diceret quòd sic, quia aliàs illa verba, procuratorem seu eius substitutum &c.nihil operarentur, contra §.quibus.in 1.constit.C.& l.ampliorem.§. in, refutatorijs.C.de appel.cum simil.& contra doctrinam Bal.in

2 rubri.C.de contrahen empt.in 9.q.vbi dicit quòd vnũquodque etiam minimum verbum appositum in instrumento,debet aliquid operari.Contrarium tamen decidunt domini de Rota in antiquis decis.in titu.de procu. in 23.decisio.incip.Si in procuratorio &c. & idẽ firmat Dominic.de S.Gemin.in ca.1.§.licet de procura.in 6. & do.Alex.eos referens in consil.suo 126.incip.Visis his.in 2.col.in 5.vol.

LXI.

1 *Testimoniũ duorum testiũ paritate posita,vnius dicto præferri,id*

ri,id tamen non perpetuum præsertim cum de instrumento fouendo ac sustinendo agitur,

1 Dictum† seu testimonium duorum testium præfertur dicto vnius tm̃,stante paritate ipsorum testium. l.3. §,eiusdem quoque in versic.numerus.ff.de testi.habetur in c.veniens.extrà de testib.& facit c.1.de treug.& pace, & authen.itaque.C.cõia de suscef.cum multis simi.Tene tñ perpetuò mẽti vnum singulare verbum,in quo dictũ vnius testis præfertur dicto duorum.Nam si duo sunt testes,qui contradicant instrumento,& vnus tm̃ testis qui deponat pro instrumento,ꝙ hoc casu non erit reprobatum instrumentum,sed sustentabitur ex dicto illius testis,& ex fide tabellionis,vnde erunt tũc necessarij tres testes ad reprobandũ ipsum instrumentum.Ita dixit sin. Io.de Imol.in c.cum Io.de fide instrumen. circa penult: col.quod dictum pro not.refert & sequitur do. Alex.in consilio suo 92.incipien.In causa & lite in vltima col.in quinto volu.& dicit istud dictum non reperisse dictum seu scriptum ab aliquo alio præterquã à Io.de Imol.ibi, quod ipse reputat valde not.

LXII.

1 *Reductionem ad arbitrium boni viri peti non posse,sed sublatam esse intelligi,posito statuto,quòd aduersus laudum arbitrium ve exceptio opponi nulla possit.*

1 Reductio† ad arbitrium boni viri peti non potest,sed intelligitur esse sublata stante statuto,ꝙ cõtra laudũ non possit opponi aliqua exceptio,ita singulariter dixit Bal.in additio.Spe.in tit.de arbit.in 7.col.in ver. Sed qđ statutum.ꝙ dictum refert & sequitur do. Ale.in consilio suo 113.incipien.Viso themate.in vltima col. in quinto vol.& in le.1.§.& parui.ff.quod vi aut clàm in apostillis ad Bar.in vltima col.Et idem dixit Bal.& clarius in Margarita sua,in verbo,statutum.in vlt.versic.de quo dixi in l.si causa.in 9.col.C.de execu.rei iudi.

LXIII.

1 *Donationem mortis causa factam pœnitentia reuocari,si quidam est sic donantis ad mortem vsque voluntas,nisi tamẽ absque hærede donans decedat,*

2 *Donatio mortis causa hæreditatis aditionem non desiderat, quandoquidem non vltima merè est voluntas,sed contractus naturã verius redolet.Et ibidẽ limitatio remissoria.*

1 Donatio† causa mortis reuocatur ꝑ pñiam,quia ambulatoria est voluntas defuncti vsque ad mortem l. 3.in fi.cum l.sequen.ff.de adimen.lega.Quod tñ limita, nisi donans sine hærede decedat,quia tunc talis donatio per pñiam non reuocatur.ita singu.dixit Ange.in l. qui Romæ.§.Flauius Hermes.ff.de verborum oblig. alleg.l. 1.iuncta gl.ff.de his qui sine manu.ad liber.perue. & idẽ dixit ipse Ange.in disputatione sua incip.Astensis miles. & circa.§.si cui.ff.ad legem Falcid.& in l.2.ff.de leg. 1.& subdit ipse Ange.in dicto §. Flauius,ꝙ rõ huius dicti est
2 quia prædicta† donatio ad sui confirmationẽ non requirit additionem hæreditatis,vt not.gl.in l.filiæ.C.fam. ercifcun.ad ꝙ non est melior gl.iũcto text, secundum Io. de Imo.videlicet in l.legatũ.§.pen.ff.de his qbus vt indi. quia talis donatio non est merè vltima voluntas, sed sapit naturam cõtractus,vt in l.tam his. §.1: cum ibi not.ff. de dona.causa mortis.& hanc partem etiam firmat do. Alex.in l.nõ omnis.ff.si certum pet.& in dicta l.qui Romæ.§.Flauius.vbi latius loquitur allegãs prædicta, & ibi ẽt ponit vnam limitationem & restrictionem ad hanc doctrinam,de qua ibi per eum , quam doctrinam tene mẽti,quia est no.& dicit An.in d.§.Faluius.ꝙ ista doctrina,seu istud dictum est inauditum fortasse &c.

LXIIII.

1 *Statuto cauente, velut in Italia , vt nemo vicinus , aut coiunctus rem alienet immobilem,nisi prius cõiuncto,vicino vel cõsorte admonito,si res hmõi immobilis à coniuncto uicino vel cõsorte absque admonitione alienata fuerit,an cõiunctus,vici..us,vel huiusmodi consors rem sic venditam rei vẽdicatione,pretio numerato ab emptore petere possit?*

2 *Et id intra quantum tempus liceae?*

3 *Et num id ius & facultas vendi,aut cedi alteri queat?*

1 In† multis partibus & ciuitatibus Italiæ est statutũ, seu prouisio,qbus cauetur,ꝙ coniunctus,seu vicinus non possit rẽ immobilẽ alienare,nisi primò interpellet ꝓm coniunctũ,vicinum,vel cõsortem,an velit dictam rem emere.Et si dicta res fuerit alienata non seruata tali denuntiatione, vel requisitione,vẽditio & alienatio sit nulla,& nihilominus possit coniunctus vel vicinus dictã rẽ vẽdicare ab emptore dato sibi ꝓtio, ꝙ exbursauit in emptione ipsius rei,ꝙ quidem statutum valet, ſm Bal. in l. dudũ.C.de cõtrahen.empt.& Bal.in l.2.C.de deb.ciui.li. 11.in fi. penul.colum.ver.item not.& Inno.in c.constitutus de in integ.rest.& Alex.in consilio suo 52.incip.Viso themate.in 1.col.in.1.volu. Vide,in hac materia do.Phi. Dec.in consi.22.incip.Viso puncto.in 3.& 4.col. Modò
2 †operæpretium est scire intra quantũ tps pòt ipse coniũctus vicinus,seu consors offerre pretium emptori, & talẽ rẽ vẽditã sine eius requisitione vendicare, & acquirere.In quo dicas,ꝙ ipse coniunctus,seu vicinus habet ad hoc terminũ vnius anni tm̃,quo elapso non poterit dictã rem vendicare,ẽt pretio oblato. dictũ est sing. Bal. non oĩbus notũ,in c.1.§.si Titius.per illũ tex.in tit. si de feu. fuer.contro.inter do.& agna.in vsib.feud.ꝙ dr̃ ipse menti tenendũ,quia nisi ipsi coniuncti, vel cõsortes intra annũ consequantur rem alienatã,contractus ipse factus in extraneum silentio confirmatur,& ideo dr̃ ibi Bal. coniunctos seu consortes debere esse circa hoc bene cautos & prudentes.Quod dictum rerfert & sequitur do.Ias.in l.2.in 8.col.C.de iur.emphyteu.& in l.prætor ait.§. si aliqñ in pen.& vlti.col.de oper.no.nun.& Deci.in con.376. & in consi.228.incip.in casu.in 1.col.Et idem tenet Bar. in c.plerunque in 5.col.de rescrip. vbi refert se pro hac parte consuluisse Lesenæ in facti contingentia.& illud dictũ Bal.etiam refert,& sequitur do.Fel.in c.quæ in eccle
3 siarũ in 34.col.ver.tñ quia in hoc.de const.An† aũt proximior,vicinus,vel consors cui competit ius recuperandi talem rem,possit tale ius alteri vendere vel cedere?dicas quod non,ſm Alber.de Rosa.in 1.parte statuto quæ.89. incip.Sed an proximo,& vide in materia istorum consortium notabilia d.Soci.in consil.suo 73.incip. In præsentium in 5.col.Tene menti,quia quotidianum est.

LXV.

1 *Rapiens mulierem mortis pæna plectitur statuto cauente, vt & iure etiam communi cautum est, numquis virginem. ui capiens,humiq; prosternens,ibidemq; carnaliter cognoscens eadem pæna sit plectendus,sicq; raptus pœna?*

2 *Raptus quando dicatur,& quando stuprum?*

1 Statuto† cauetur,quòd rapiens mulierem puniatur pœna mortis,vt etiam est cautum de iure cõi l.1. C.de raptu virg.l.raptores.C.de epis.& cleri.Modò pone, aliqs cepit per vim quandã virginem,& eam prostrauit in terram,& ibi eã carnaliter cognouit,an iste sit puniendus
2 pœna mortis,& sic pœna raptus?dicas quòd nõ,quia† raptus est qñ mulier per vim capitur,& transducitur de loco ad locũ,vt habet̃ in d.l.vnica C.de rap.vir.& in le.qui cœtu.§.vacantem.ff.de legem Iul.de vi publi . Sed si per vim virgo capiatur,& carnaliter cognoscat̃,& nõ rapiat̃ tunc est propriè stuprum,& non raptus,vt colligi pòt in sti.de publi.iudi.§.item lex Iulia de adulterijs, & §.item lex Iulia de vi.versi.Sinautem per vim,ita singu.dicit Albericus de Rosat.in tertia parte statutorum,in q. 30.incip,Item pone quæstionem quam narrat Gand.idem expresse dicit Paul.de Castro in d.l.raptores,in prima col. Et hanc partem tenuit consulendo super contingentia facti,Raph.Cuma.in consilio suo 93.incip.Christophorus,&c.vbi idem tenet , & firmat per raptiones & iura Alber.& per alia de quibus ibi per eum . Et idem expresse firmat Alberic.Gandi.in tract.suo malefici.sub rub.de multis quæstion.dependen.statu.in 2.charta .in 3.col.ver.Item pone quæstionem de facto,ad quæ optimè

mè faciunt dicta per Bal.in consilio suo 306.incip.Statuto Placentiæ,&c.in 3.vol.quem omnino vide.

LXVI.

1 *Attestationibus publicatis super eisdem articulis testes recipi nõ posse iuris esse constat,medici tamen ẽt publicatis testimonijs super cicatrice in facie remansura inquiri possunt.*

1 Publicatis† attestationibus non possunt super eisdem capitulis testes recipi.cle.testibus.de testi.cap.fraternitatis.eodem titu.cum simil. hoc tamen fallit testimonio medicorum deponentium super cicatrice remãsura vel non,quia si sunt recepti testes super hoc,an cicatrix sit remansura nec ne,& eorum dicta sint publicata,tamen adhuc alij super eodem possunt recipi tam ad petitionem alterius partis,quam ex mero officio iudicis.Ita singulariter dixit Bal.in c.causam.in prima col. de probatio. ꝙ dicit esse notandum.

ADDITI

Adde aliũ casum in quo recipiunt̃ testes post publicationem,per Rom.sing.81.& ibi addi.& infrà sing. 128.

LXVIII.

1 *Mulier à patre vsurario dotem in creditorum fraudem recipiens,in euentum restituendarum vsurarum,num dotem velut ex vsuris profectam restituere teneatur.*

1 Mvlier† recipiẽs dotem à patre suo scienter in fraudẽ creditorum,tenetur illam restituere tex.no.in l.fi. §.1.ff.q in fraudem credito.Sed ego quæro de qõne quotidiana.Quidã vsurarius,qui nihil habet ĩ bonis nisi illud ꝙ extorsit per vsurariã prauitatem,tradit filiã suam nuptui,dãdo ei dotem amplam,vtrũ mortuo patre ipsi debẽtes recipere vsuras possint petere dictã dotem, & mitti in possessionem dictæ dotis?certè videretur dicẽdũ ꝙ sic,arg.illius §.1.sed dicas contrarium.singularis est decisio Federi.de Senis in consi.suo 63.incip.Qõ talis est,quidam vsurarius,vbi sing.loquitur,& mouetur pluribus iuribus & rõnibus,de quibus ibi per eum,& dicit ꝙ idẽ voluit Hostien.in c.tua.de vsur.quam doctrinam Federic. refert & sequitur Ang.in l.Lucius Titius.ff. quibus modis pign.vel hypoth.sol.subdens,ꝙ hoc casu nec mulier nec ẽt maritus poterit conueniri , & hoc dr̃ esse verũ qñ quãtitas est data in dotem,si aũt esset datus fundus extortus ex vsuris,tunc non potuisset dari in dotem , nisi cum causa sua,& ideo maritus tunc poterit conueniri tanquã quilibet possessor.Quod est singulare dictum ſm Ange. ibi.Tene menti,quia modernis temporibus sæpè constituuntur dotes filiabus ex vsuris & rapinis , quandoque etiam ex bonis turpiori modo quæsitis.

LXVIII.

1 *Statuto cauente,quod qui in via publica alium offenderit,pæna mille florenorum plectatur,num alium in flumine publico offendens statuti teneatur pœna?*

2 *Et quid si in fluminis ponte?*

1 Statuto† cauente, ꝙ offendens aliquem in via publica, vel in strata,puniatur pœna mille.Modò Titius offendit Semproniũ in flumine publico,an debeat puniri pœna mille?dicas ꝙ non.Ita singulariter dixit Bald. per il-
2 lum text.in l.fi.in fin.ff.de serui.rusti.præd.Secus† autem dicit esse in põte fluminis,quia offendens aliquem in põte fluminis,dicitur eum offendisse in via publica , seu in strata publica,& puniretur pœna prædicti statuti. quod tene menti.

LXIX.

1 *Scriptura priuata fidem non adhiberi.Et quid si in hoc partium consensus,non seruata solennitate, intercesserit?*

1 Tv† scis quòd priuata scriptura regulariter nõ facit fi
a dem a seu probationem . Sed an consensu partium fieri possit quòd Priuatæ scripturæ alicuius non solenniter confectæ adhibeatur fides?dicas quòd non.ita singulariter dicit Innocen.in ca.cum P.tabellio.de fide instrumento,quem refert Bald.in l.de quibus, ff. de legibus & Ludo.Roma.consilio 204.incip.Pro discutienda in prima col.vbi subdit secus esse de consuetudine.de quo vide etiam per Barba.in rubri.de consuetu.in penul. col. in princ.vide tamen ad prædicta quæ dixi circa hoc in l. instrumenta.C.de probatio.& in repetione mea rubri. C.de probatio.in materia scripturæ priuatæ.

ADDITIO.

a Non facit fidem.Adde ꝙ priuata scriptura facit plenam fidem qñ habet subscriptionẽ testium , & per ipsos comprobatur.l.scripturas.C.qui potio. in pigno. habe.item qñ probatur per cõparationem literarũ authen.at si contractus.C.de fide instrumen.itẽ quando sunt testes deponentes ꝙ eã viderunt scribi,aliàs si per solam subscriptionem testium,vel per solam comparationem literarũ cõprobabitur,faciet duntaxat semiplenam probationẽ.d. authen.at si contractus.& ibi not.& in corpore vnde sumitur.§.quia igitur.posset tamen esse tanta vis, ꝙ iudex daret comparationi plenam fidem.vt in eodem titu. §. si verò.& not.ff.de iureiur.l.admonendi.per Bar. & An. ibi.item facit plenam fidem quando pars confitetur per scribentem.l.Publia.§.fina.ff.deposi.

LXX.

1 *Iudex laicus & si in vniuersum de spiritualibus causis nõ cognoscat,de causis tamen in quibus summaria cognitio versatur,noscere non prohibetur.*

2 *Iudex secularis apud quem exceptiones forum ecclesiasticum recipientes proponuntur,remittendo eas ad ecclesiasticum iudicem,quid facere debeat.*

1 Ivdex† laicus de causis spũalibus regulariter non põt cognoscere,nec se intromittere.c.decernimus . & ca. quanto,de iudic.& in c.bene quidem 96.dist.50.l.omni nouatione.C.de sacrosan.eccle.cum simil.& per do.Ale. in l.Titia.ff.soluto matrimo.Scias tamen , ꝙ vbi summaria est cognitio,non est iudici laico de spiritualibus prohibita cognitio.Ita no.dixit Spec.in tit. de 1. decreto. §. restat.versi.Quid si agatur actione priuilegiata , & idem not.Bal.in l.2.C.de Carbo.edicto.in authen. ei qui iurat .C.de bon.author.iudi.possid.& Ludo.Rom.referens ꝓ dicta in consilio suo 99.incipien.in proposita . in 1. col. Et† teneas etiam menti perpetuo ꝙ iudex secularis corã quo exceptiones respicientes forum ecclesiasticum opponuntur,remittendo tales exceptiones ad iudicem ecclesiasticum debet opponenti statuere terminum ad ꝓducendum coram eo capitula,quæ vult probare in curia ecclesiastica, vt videat an capitula releuent, & si non releuant,potest ad vlteriora procedere.ita consuluit Io. Calderin.& Io.de Lig.quem refert & sequitur do.Alex. in dicta l.Titia.in 3.col.ff.sol.mat.& est no.

LXXI.

1 *Iuramentum actum super quo interponitur,firmare dicitur, ac ꝓinde si superior ciuitatis statuta seruare affirmet, ob id ab eo confirmari censentur.*

1 Ivramentum† firmat actum,super quo interponitur.vt meliori valeat modo quo valere possit.l.cum pater. §. filius matrem.ff.de leg.2.& ideo tene menti quòd si superior iurat seruare statuta ciuitatis, per tale iuramentum talia statuta dicuntur esse ab eo confirmata. ita singular. dixit Bal.in consilio suo 274.incipien. Per statutum . in primo vol.

LXXII.

1 *Bannitus ex causa delicti ob contumaciam ,si in Potestatis bannientis manus recidat,qualiter bannum recognoscat? & quid si aduersus banũ obijcere velit,an sit audiendus?*

2 *Bannũ ex statutorũ forma terrarũ Italiæ hodie mortale eẽ, nec redeũti termino banni lapso,ac cõparenti,veniã dari.*

3 *Contumax,& si ex statuti forma pro confesso habeatur,si tamen culpabilem non esse iudici constet,uel delictum commisisse nullum,non debet nec potest eum condemnare iudex, nec condemnatum si liqueat de innocentia executioni corporali tradere,*

Per totam ferè Italiam viget statutum,maximè in criminalibus,quòd contumax habeatur pro confesso.
1 Sed† ego quæro,aliquis fuit bannitus ex delicto per contumaciam,

tumaciam, ſtante banno fuit captus à poteſtate, qui Poteſtas fecit eũ recognoſcere bănũ, ſ. fecit ipſum apud acta confiteri ſe eſſe illum hoſtem, qui in illo banno continetur, vt ſeruat cõis practica. de quo pulchrè & ſubtiliter p An. in l. inter ſtipulãtem. §. j. ff. de verborum obligatio. & in lege ſecunda. ff. de liber. & poſthu. & per dominus. Alexandrũ. in dicta lege ſecunda. ff. de liber. & poſthu. Vtrum talis bannitus ſit audiendus volens opponere aliquam exceptionem contra bannum? in quo dicendum videtur quod nõ, quia bannum extinguitur, & bannitus auditur, quando comparet in termino ſibi in banno aſſignato, nam tunc tale bannum reſoluitur in vim ſimplicis citationis, ſm Bart. in l. 1. in fi. ff. de requir. reis. & Bal. in l. 1. C. de poſt. & Bart. in l. quiſquis. C. ad legem Iul. maieſta. & in l. diuus. ff. de cuſto. reo. & Alex. in conſi. 30. incip. ex allegatis & c. in vltimis verbis. in 7. vol. Et dicit ip
2 ſe Bart. in dicta l. quiſquis. cp † bannum, quod datur hodie ſm ſtatuta terrarum Italiæ, eſt mortale, & lapſo termino banni, non daretur venia venienti & comparenti ad mandata. pro quibus ẽt faciunt dicta per Bal. in l. ita demum. circa finem. C. de procurat. & faciunt dicta p Bal. in ſuo eleganti conſi. 167. incip. Titius accuſatus, denuntiatus vel inquiſitus. in ſexto volu. Sed tene tñ menti per petuò, cp licet bannitus millies confiteatur ſe eſſe illum de quo incitatione & banno ſit mentio, tamen ſi tunc opponit exceptionẽ q̃ ſi fuiſſet oppoſita à prĩcipio ante bãnum, ipſe bannitus iudicium ſuſcipere non fuiſſet compulſus, cp tũc iudex declarabit iudicium & bannum eſſe nullum. Ita ſingu. dixit Barto. in l. non videtur. quæ eſt l. 3. in fi. ff. de iudic. Quod dictum refert & ſequitur dom. Nellus in tracta. banni. in ſecunda parte primi temporis, in 2. quæſt. in fin. Pro quo dicto faciunt adducta per Alex. ibi in apoſtillis. & vide Pau. de Ca. in ſuo excellentiſsimo conſilio 33. incip. ſuper primo quæſito, & c. in 2. col. vbi dicit cp ſi poſt terminũ banni cõparet bannitus & negat ſe cõmiſiſſe delictum, cp videbatur tacitè confeſſus ex contumacia ex forma ſtatuti, quod ipſe eſt audiendus. alleg. quãplura de quibus ibi per eum. Et idem clarius dixit Ial. in l. is qui in 3. col. in verſi. & ex iſto text. C. q teſtamẽta facere poſſ. vbi latius loquitur. Et circa, materiam iſtã vide omnino do. Bonifacium de Vitalinis in ſuo tracta. maleficio. ſub rubric. de forma accuſa. porrectæ per ſyndicum. in ſecunda col. ver. ſed qd mihi accuſatus, & c. & Iaſ. not. loquentem in l. is qui. in 3. col. C. qui teſtamenta facere poſſunt. Et per do. Nellum in tracta. bannitorum, in ſecunda parte ſecundi temporis,
3 queſt. 33. & ibi in queſt. 63. in fi. Sciaſ † etiam in hac materia aliud no. videlicet, quod licet ex forma alicuius ſtatuti contumax debeat haberi pro confeſſo, attamẽ quãdo iudici liquet talem contumacem non eſſe culpabilẽ,
a vel nullum delictum cõmiſiſſe, licet ſit cõtumax, iudex non poteſt nec debet eum condemnare. ita ſing. colligitur ex verbis Ba. in rub. C. de manu. vindic. & hoc voluit Bar. in conſi. ſuo 100. incip. à domino Cy. & c. in vltima col. in prin. & hoc per l. ſi non defendantur. ff. de pœnis. & per alia iura per eos allegata pro quibus faciunt optimè d. per Iaſ. in d. l. is qui. in d. 3. col. & ſing. dixit Inno. in c. ſignificantibus. in fi. de purgat. vul. quod ſi poſt confeſſionem & condemnationem liquet de innocentia rei,
b non debet contra eum fieri executio ᵇcorporalis. quod etiam tenet ſequendo Inno. Bal. in l. vnica. in vlti. col. C. de confeſſ. & Salic. in l. ſi. in tertia col. verſ. ex quo colligi. C. de queſt. in fi. & vide Cepo. in conſi. ſuo 20. incip. Qui dã dũ eſſet, & c. in vlti. col. in conſi. 21. incip. Viſo proceſſu, & c. in ſeptima & octaua col. & in conſi. ſuo 49. incip. Quanquam. in fin. & eundem Cepol. in cautela ſua 255. incipient. Similẽ cautelã, & c. in fine. & ſupra in ſing. 59. incipi. Innocentibus, & c. Quę omnia tene menti, quia ſæpe occurrunt in facto, & ſunt de pane lucrando. & ego, hanc vltimam doctrinam practicaui dum aſſiderem in ciuitate Fauentiæ.

ADDITIONES.

a Non eſſe culpabilem. Adde Pet. de Rauen. ſingu. 81.
b Executio. Adde tamen cp iudex lata ſententiia non potest ipſam reuocare, ſed principi ſcribere, jvt eſt caſus not. in l. 1. §. fi. ff. de quæſtio. & ibi per glo. & Doctor.

LXXIII.

1 *Teſtes inhabiles minus q̃ idoneos, ſi aliter veritas eruineqeat, ad teſtimonium admitti, qualiter intelligẽdum, & quã do procedat? nu. 3.*
2 *Probationem etiam minus legitimam in defectum legitimæ admitti, tum, quum ex negotij, aut natura probatio haberi nequit.*

PLures ſunt qui allegant illam iuris regulam, videlicet vbi teſtes idonei non poſſunt haberi, admittũtur inhabiles, vt veritas habeatur, de qua p Salic. in l. ea quidẽ. in prima col. verſi. ad quintam quæſtionem. C. de accuſa. & per Ange. in tracta. malefic. in verſic. *mentitor di mal dadi.* in prima col. & per Innoc. in c. cum l. & A. de re iudic. & per me latiſſimè fortè vltra alios, in repetitio. mea l. fin. C. de probationib. in 4. chart. circa medium. ſed hãc
1 regulam non intelligunt. Ideo † ſcias tu, cp dicta regula, cp teſtes inhabiles admittuntur, quando veritas aliter ſciri non poteſt, intelligitur procedere & habere locum, qñ ex natura illius facti ſeu negotij alij teſtes nõ poſſunt occurrere, vt puta, ſi loquamur in ciuili ad probandum ea quæ aguntur in capitulo canonicorum, nam ipſi canonici erunt idonei teſtes, & idem in vniuerſitate c. veniẽs 2. §. fi. de teſti. no. per gl. in c. dilecti in verſi. & ſi tres. extrà de elect. licet aliàs tales teſtes nõ ſunt idonei, quò ad plenam probationem, maximè quando tractatur de cõ modo ſingularium perſonarum ſecundum dominum Antonium in c. cum nũtius. de teſti. Io. Andr. in additio. Specu. in titu. de teſte. §. 1. ver. ſed nunquid in cauſa vniuerſitatis. & voluit do. Alex. in conſi. ſuo 18. incipi. Viſo & diſcuſſo. in 2. col. in 2. vol. & in eo. volu. in conſil. 236. incip. In cauſa & lite. in 5. col. pro quibus facit, nã ea quę fiunt in domo poſſunt probari per eos, qui habitãt in domo l. conſenſu. C. de repud. Secus aũt ſi alij teſtes idonei ex natura illius negotij & rei poterant adeſſe & occurre re, licet cauſaliter non interfuerint, nam tunc teſtes minus idonei non admittuntur ẽt ſi veritas aliter ſciri non põt. ita ſingu. dixit do. Anto. in ca. tertio loco. de probat. Idem dixit do. Phil. Dec. in conſil. 133. incipien. Viſo. in vltima col. & conſi. 310. viſis, in 2. col. Et idem voluit ipſe do. Anto. in conſi. ſuo 24. incip. Quæſtio dubia vulgaria habet, & c. circa fi. & ibi dixit, cp illa iura quæ dicunt poſſe recipi teſtes qui reperiuntur, vbi alia deficit probatio, intelliguntur & loquuntur in actibus, in quibus habitu & actu attento cõi curſu alij teſtes non habẽtur. Sed vbi actus actu & habitu cõi curſu ſic ſe habet, cp poſſunt alij teſtes haberi, licet fortè non habeantur actu tunc ad plenam fidem non ſufficiunt tales teſtes non integri, aliàs ſequeretur cp ſemper teſtes ẽt nõ integri ſufficerẽt, quia ſemper litigantes allegarent ſe alias probationes non habere, ideo tales non admittuntur, vt plene probent, ſed vt faciant qualem̃ qualem probationem, vt not. ẽt gl. in l. etiam matris. ff. de probatio. ita formaliter dixit do. Anto. in dicto conſi. ſuo 24. quem refert & ſequitur domi. Alex. in cõſilio ſuo 64. incipien. Viſo themate. in primo volum. pro quo ipſe allegat tex. cum gl. in ca. fin. de teſtibus cogendis. vbi dicit Abb. ſecundum eum in ſecundo
2 nota. quòd † in defectum probationis ſi ex negotijs aut actus natura non poteſt haberi probatio, admittitur p batio minus legitima. item allegat etiam Abb. in cap. de cætero. de teſtib. vbi etiam videas domi. Fel. in prima colum. & idem dixit domi. Alexan. in conſilio ſuo 153. incipien. Viſo proceſſu, in 6. colum. in quinto volumin. Et
3 ſcias, † quòd quando teſtes non integri debeãt admitti, quando veritas aliter ſciri non poteſt, eo caſu debet primò conſtare quòd aliæ probationes deficiant, aliàs non debent admitti. ita not. dixit domi. Alexan. in dicto conſilio ſuo

ſilio ſuo 64. in vlt. col. vbi ad hoc allegat iura de quibus ibi per eum. Vide dom. Phil. Dec. in ſuo conſi. 342. inc. in cauſa. in prima & ſecunda col. Quæ omnia tene menti, quia quotidie occurrunt in facto, & ego alias feci reprobare plures & plures teſtes minus idoneos, & vide quę in hoc latiſſimè dixi in repetitio. mea l. fin. C. de prob. in 5. charta, circa prin. vbi latius loquutus ſum.

LXXIIII.

1 *Malus ſemel, in eodem maligenere ſemper malus præſumendus. Et contra, bonus ſemel, & c. nu. 5.*
2 *Iuramento damnum paſſi ſi ſtatuto cautum ſit, vt ſtetur, non eius tamen ſacramento ſtabitur, qui ſemel, aut alias peierauit.*
3 *Sic qui in iuratoria cautione præſtita ſemel peierarit, huiuſmodi cautionis iuratoriæ beneficium ac priuilegium amittit,*
4 *Rapiens vi mulierem, ſi ſtatuto id cauente mortis pœna ſit feriendus, an qui ſolutam alias cognitam vi rapuit, ac cognouit, in huiuſmodi ſtatuti pœnam incidat?*
6 *Incendium in domo habitantium alioqui diligentium, vigilũ, ac ſedulorum ſi obortum ſit, nec appareant contra ipſos habitantes de culpa alia indicia, de incendio nequaquam ipſos teneri.*

1 TV habes regulam vulgatiſſimam, cp † ſemel malus ſemper præſumitur malus in eodẽ genere mali, de qua in regula, ſemel malus, cum concor. de regulis iuris, in 6. Sed pro ampliatione ipſius regulæ volo tibi tradere
2 aliquas not. doctrinas, & † primo ſcias cp ſtante ſtatuto cp de damno dato ſtetur ſacramento damnum paſſi, cp ſi eſt damnum datum alicui, qui alias iurauit falſum, & ſic per
a iuro, non ſtabitur a hoc caſu eius ſacramento, ſed erit ſibi neceſſe probare aliter de damno ſuo quam per ſacramentum, non obſtante prædicto ſtatuto. Ita ſingulariter dixit Io. And. in additio. Spec. in tit. de teſt. §. 1. in 4. charta in additio. incip. allegat Pig. quod etiam exprẽſſius dicit Barb. in cap. per tuas, per gl. ibi, extra de ſimo. per tex. & glo in c. paruuli 22. quæſt. 5. quem text. & glo. etiã allegauit Barb. in tract. quartar. in 2. q. ſui tract. in 9. col. ver. 4. limita. pro quibus etiam facit quod dixit Bal. in auth. & qui iurat. in princ. C. de bo. autho. iudic. poſſ. vbi per il
3 lum tex. dicit, † cp ille qui releuatus fuit à ſatisdatione per iuratoriam cautionem, perdit illud priuilegium, ſi ſemel præſtitit iuratoriam cautionem, & fuit periurus, quòd etiam voluit Lud. Rom. in l. 2. in prin. in 9. col. ver. cp aũt ſi debẽs cauere. ff. ſoluto matrimonio, & volunt Moder. in l. 2. §. quod diximus. ff. ſi quis cau. Et iſtis adde ſingulare & aureum dictum, iudicio meo, Pau. de Caſt. in conſi.
4 ſuo 303. inc. Viſo dicto ſtatuto, vbi cõſuluit, † cp ſtãte ſtatuto cp rapiens mulierem per vim puniatur pœna mortis, cp ſi quis rapuit mulierem ſolutam, quæ fuit alias tacta, ſeu deflorata ab aliquo, non cadit in pœnam ſtatuti, quia nõ præſumitur cp eam rapuerit per vim, cum alias conſenſerit alteri, quod eſt ſing. no. & idem voluit Alb. de Roſa. in 2. parte ſtat. in q. 82. inc. Sed pone aliquis, & c. & Albe. Gandi in tra. ſuo maleficio. ſub rub. de aliquib. q̃ ſtionibus in varijs maleficijs. in 1. col. in fi. ver. Quero de facto. Pro quo faciũt dicta per Iac. Butr. in addi. ad tractatum Albe. Gandi. de maleficijs ſub rubr. qũo de maleficio. cogno. per inquiſitionem, in 3. col. ver. vnde quãquã, & faciunt dicta per Ang. in l. qui iudicio. ff. de accu. & gl. in l. Caſſius. ff. de ſenat. & gl. in l. in ciuile. C. de furt. & in l. cum allegas. C. de vſur. & faciunt dicta per Lud. Roma. in conſ. ſuo 167. vbi adducit in argumen. l. qui ſemiſſes, de vſur. & c. illo vòs, de pigno. Et faciunt dicta notabilia Baldi in auth. cui relictũ. in 3. col. poſt princ. C. de indict. vidui. tollend. & in Spec. in tit. de inſtrumen. editio. §. inſtrumentum. in 7. col. & per do. Alex. in conſi. 364. inc. In cauſa in 4. col. & Lud. Rom. in conſ. 54. inc. Viſis circa finem, & Cazalupum in rep. l. admonendi. in prin. 7. col. de iurei. ver. Limita ſecundo & in c. 1. de offi. ord. & vide quę dixi in repetitione mea l. fi. C. de proba. in 10. charta, circa fin. Contra prædicta tñ faciunt dicta per Cyn. Bald. & alios in l. 1. in fi. C. de probationibus. vbi videas. Et vide quæ dixi infra in ſing. 217. inc. Ter. vel quater. circa finẽ,
5 & † ſcias cp ſicut ſemel malus ſemper præſumitur malus, vt in dictis iuribus, ita econuerſo, ſemel bonus ſemper præſumitur bonus, & ideo dixit ſingulariter Bal. in cõſi. ſuo 111. inc. Quidam nomine Rectorus de Cortonio. in
6 5. vol. cp † vbi habitantes in domo erant conſueti eſſe vigiles, ſi alia indicia contra eos non apparent, nõ tenẽtur de incendio, licet alias incendium præſumatur ortũ culpa habitantium. quod dictum pro not. refert & ſequitur do. Alex. in l. ſi quis ex argentarijs in §. prætor ait. in vlt. col. ff. de eden.

ADDITIO.

a Non ſtabitur. Adde etiam quòd non ſtabitur iuramento damnum paſſi, ſi per partem aduerſam contrarium probetur ſecundum Ang. in l. qui reſtituere. ff. de rei vendi. ſ. vide eundem Hippoly. infra ſingu. 357. incip. extant ſtatuta.

LXXV.

1 *Citationis effectus maximus, cui lex, ac iura maximè fauere dicuntur, adeo vt ipſius non facta exceptio aduerſus ſententiam obijci queat, quamlibet ſtatutarius rigor vllam aduerſus ſententiam exceptionem non admittat.*
2 *Citatione partis non præeunte, non procedit arbiter, & ſi ſtatutum iuris ſolennitatem tollat.*
3 *Citatione partis omiſſa papa procedere nequit, ni poteſtatis plenitudine vtendum putarit*

1 CItatio † eſt maximi effectus, ideo iura volunt cp de vnoquoq; actu fiendo pars citetur, alias actus ſit nullus. l. de vnoquoque. ff. de re iudic. l. nam ita diuus. ff. de adop. cum infinitis ſimilibus, & tene menti q̃ adeo lex fauet citationi, & eam requirit, cp ſtante ſtatuto cp cõtra ſententiam non poſſit opponi aliqua exceptio, poterit tamen opponi exceptio citationis non factæ. ita ſingulariter dixit Io. Cald. in conſi. ſuo 8. quod incipit, An ſententia lata contra abſentem, & eſt in tit. de re iudi. & idem dixit Petr. de Anc. in conſi. ſuo 112. inc. de iure communi & c. vltra medium, & idem dixit Abbas in conſ. ſuo 92. inc. attingam iuxta ordinem. in 2. col. ante medium in 2. vol. Pro quo facit quod voluit Lud. Rom. in rep. rubr. ff.
2 de arbi. in 7. col. ver. 17. & c. vbi † dicit, cp ſtante ſtatuto cp arbiter poſſit cognoſcere non obſtante aliqua iuris ſolennitate, quòd tamen non poterit procedere abſque citatione partis, ad quod allegat Bart. in extrauaganti, ad reprimendum. in ver. videbitur, & in l. 1. ff. de teſtam. mili. & in l. filius familias. ff. de dona. & dixit no. Hoſtien.
3 in c. veſtra, de procu. & ibi Ioan. And. quod † etiam Papa non poteſt procedere parte non citata, niſi hoc faciat de plenitudine poteſtatis, pro quibus faciunt quæ ego latiſſimè dixi in hac materia in repetione l. fin. C. de proba. in 38. char.

LXXVI.

1 *Teſtem in dicti parte veracem, ac in parte falſum ad mendacem in totum falſum conſeri. Et qualiter id intelligendum. numero 2.*

1 COmmunis† concluſio doctorum eſt, cp teſtis in parte verus, & in parte falſus, in totum reputetur falſus, vt tenet Bar. Bal. & ſcribentes in l. ſi ex falſis. C. de tranſa. Bal. in l. certi condictio. §. quoniam. ff. ſi certũ pet. in pen. col. ver. Decimus. Bal. in c. 1. in 2. col. de conſt. Bal. in c. cũ adeo. in 1. col. de reſc. Abb. in c. 3. in fi. de fide inſtrum. Cardi. in cle. 1. in fi. de teſt. glo. in c. ſi ad ſcripturas 9. diſt. Bal. in l. fi. in 4. contrario. C. de edicto diui Adri. toll. Bal. in l. 2. C. de fideicom. liber. Bal. & Ang. in l. 1. in §. ſi quis ſimpliciter. ff. de ver. obli. & ibi Imo. in vlt. col. Bal. in l. ſi veteris. C. de fide inſtrum. circa finem. gl. in c. quid ergo 23. q.
2 5. Inn. in c. fraternitatis, de hæreti. Sed † tene tamen menti vnum ſingulare verbum, videlicet, quod licet teſtis in parte falſus in totum reputetur falſus, vt dictum eſt,

attamẽ si testis in suo testimonio negat illud, & dicit falsum super eo, ꝙ si confessus esset, eum non repelleret à testimonio, quod hoc casu eius dictũ valet, & non reprobatur, sed probat, ita singulariter dicit Iac. But. in l. lucius ff. de infami, vbi dicit, ꝙ si aliquis sit meus affinis aliqua affinitate, qua nota & manifesta non repelleret eum à ferendo testimonio pro me, si tñ in eius depositione dicta affinitatem negauit mentiendo, non tamen per hoc eius dictum annullatur, licet propter mendacium possit puniri crimine stellionatus, quod dictum pro valde no. refert &, sequitur Ange. in cons. suo 194. inc. visis processibus causæ. in fi. 2. col. quod dicit esse not. dignum, & Iac. in l. si ex falsis. in vlt. col. C. de trãſ. & in l. si quis nec causam. in pe. col. ver. adde etiã 26. ff. si cer. pe. & in l. si duo patroni, in §. idem Iulianus. in vlt. col. ff. de iurei. vide omnino Alex. in consi. 154. inc. viso themate. in 2. col. in 5. vol. De quo dixi latius in rep. l. fi. C. de prob. in 45. char. post prin. vbi videas, & faciunt dicta per do. Fel. in c. super literis in 2. col. de resc. ver. Prima concluſi. & ibi in 6. col. ante fi. & faciunt etiam dicta per eundem in c. in nostra 16. col. circa prin. de resc. Et faciunt optimè dicta per Lud. Ro. in consi. suo 369. incipient. circa primum. in penult. col. ante finem.

LXXVII.

1 *Patientia siue tolerantia accedente taciturnitate consensum inducit.*

2 *Patientia superioris bannitũ per ciuitatẽ ferentis, facit vt pro non bannito bannitus præsumatur, sicꝫ occidi impunè nequeat, etiam si statutum iubeat, ac licere caueat.*

3 *Patientia ac tolerantia superioris velut mandatũ habentur, adeo, vtsi quis se pro locumtenẽte superioris gerat, eodem superiore sciente ac patiente, præsumitur superior id voluisse & mandasse.*

4 *Episcopi authoritas, si dubitetur ne in ecclesiæ fundatione interuenerit, id coniectura ac præsumptione colligendũ, nempe, vt si longo tempore pro ecclesia fundus cultus fuerit.*

5 *Patientia Principis vim priuilegij habet.*

1 PAtientia † seu tolerantia cum taciturnitate inducit cõsensũ, ſm Bal. & Ang. in l. si filius. C. de pet. hære. & in l. qui in aliena. §. ꝙ si non adierit. ff. de acquiren. hære. & Inn. in c. illud de præsump. & per Bar. in l. siue possidetis C. de prob. & in l. post mortem. ff. de adop. & in l. 1. C. qui admitti, & per Arch. in c. nemo de consecr. dist. 1. & per do. Car. in c. requisisti. de test. per Lud. Rom. in l. sciendũ. ff. de verbo. obl. & Abb. in c. licet Heli. de simo. per Pe. de Anc. in cle. 1. de priuil. & per doct. in d. c. illud, per Barb. in rep. rub. C. qui admitti. in 3. col. ver. limito, & per eundem in rep. rubr. de fide instrum. in 29. chart. in 2. 3. & 4. col. Vide sing. verbum Alex. in consi. 128. inc. sentio. insuper ad fi. in 6. vol. Et ex hoc tene menti not. & sing. verbũ
2 Salic. videlicet, † ꝙ stante statuto ꝙ banniti possint impunè offendi, ꝙ bannitus qui toleratur per ciuitatem à superiore, non poterit impunè offendi, quia talis patientia & tolerantia superioris inducit consensum ipsius principis seu superioris volentis ipsum haberi pro non bannito. Vide Decium in consi. 327. incip. viso casu. in vlt. col. Iaſ. in l. omnes populi nu. 47. ff. de iuſ. & iure. Ita sing. dixit Sal. in l. nullus. C. de Iudæis, quod dictum refert & sequit. Ioan. de Ana. in c. sicut Iudæi. in 4. col. de Iudæ. & ibi do. Fel. in penu. col. & illud dictum etiam refert & sequitur do. Alex. in consi. suo primo. in vlt. col. in 2. vol. ad quod allegat l. 1. §. scientiam. ff. de trib. & l. 1. §. magiſtrum. ff. de exercito. per quem tex. dicit Gul. de Cu. ſm eum in l. 1.
3 in prin. ff. de exercito. ꝙ † si quis gesit se pro locumtenẽte alicuius superioris sciente & patiente ipso superiore, quòd videtur sibi tacitè mãdasse vt se gereret pro suo locumtenente, pro quo facit etiam ſm eum ibi, quod voluit Inno. in c. ex parte decani. in princ. de resc. & in c. in nostra, de procurat. Arch. in c. qui ad agendum, de proc. in 7. Item illud dictum Sal. in d. l. nullus. refert & sequitur do. Alex. in consi. suo 107. inc. Pro inuestigatione. in vlt. col. vbi etiam pro hoc allegat not. gl. & doct. in cap. quia circa. de consan. & aff. & illud dictum etiam sequitur do. Alex. in l. fi. ff. de adul. & in consi. suo 8. in 2. col. in 6. volu. Et dom. Felin. in c. quæ in ecclesiarum. versi. Quartus casus. de const. & in c. 1. in 7. colu. de treug. & pace. Et Iaſ. in l. omnes populi. in vlt. char. in fi. ff. de iuſti. & iure, & in l. vbi pactum. in 6. col. versic. aduerte etiam C. de transact. Pro quo dicto facit gl. quam nemo allegat ad hoc, in ca. cum I. & A. in verbo, potuerunt, de re iudi. & faciunt dicta per Ange. in l. si duo. ff. de acquiren. hære. & dicta per Salic. met. in l. 1. ante finem. C. de testa. quem refert & sequitur Barb. in rep. e. rubric. de fide instrum. in 27. chart. in 3. col. ante fin. & facit singu. verbum Archid. in cap. ne
4 mo. de consecratio. distinctio. 1. vbi † dicit, quòd quando dubium est an in fundatione ecclesię interuenerit antho ritas episcopi, quòd tunc præsumendum est ꝙ interuenerit, quando locus pro ecclesia longo tempore cultus fuit, quod dictum refert & sequitur plura addendo. Soc. in consi. suo 270. incipien. consideratis, &c. in secunda colum. in fi. & facit no. verbum Bald. in l. secunda. 2. colum. versicu. Ista regula est vera. C. quæ sit long. consue. vbi di
5 xit, † quòd patientia principis habet vim priuilegij seu confirmationis, & faciunt optimè dicta per dom. Nellum in tract. bannito. in 3. parte secundi temporis, quæstio. 84. quem videas omnino, & faciunt etiam dicta per Abb. in consilio suo 7. incipien. Tria circa princip. in secunda column. & ibi in 3. col. versicul. imputandum est enim &c. Vide quæ pro isto dicto Salic. ego vltra omnes cumulaui in repetitio. mea l. fin. C. de probatio. in 47. char. & in sequen. chat. ibidem, & vide infra in singula. 284. incipien. tolle moras. Vide infra in singu. 330. incipien. si bene & in materia ista patientiæ cum taciturnitate, vide dominum Philip. Decium in consi. suo 66. incip. de duobus, in sexta columna. in fin. vbi ponit singul. verbum, & dominum Franc. de Aret. in consi. 11. inci. procedunda. in penultima colum. post princ. & vide Innoc. in c. illud, & ibi Ioan. And. de præsump. quos refert et sequitur Bal. in l. siue possidetis. in 4. oppoſi. C. de probat. et vide quæ dixi in repertorio meo, in litera P. in 28. char. in quinto notabili. Socin. consi. 63. incipien. in causa, in 2. column. in 4. volum. et quæ dixi in l. 1. in §. si quis dicatur, in penultim. colum. de quæst. & Socin. in consi. 66. incipien. viso compromisso. in 1. columna in quarto volumine.

LXXVIII.

1 *Exheredandi filium causas plures esse, at si quam filius aliã maiorem enumeratis in §. aliud quoque capitulum, in authen. vt cum de appel. cog. & per glo. in c. quintaaullis, de iureiurand. in patrem commiserit, poterit etiam exheredari.*

1 PLures † sunt causæ propter quas pater potest exhære. dare filium, de quibus in §. aliud quoq; capitulum. in auth. vt cum de appell. cog. & per gloſſ. in c. quintaaullis. de iureiuran. sed vltra causas enumeratas in dictis locis, scias, ꝙ si filius aliquam causam maiorem illis committat cõtra patrem, poterit exhæredari, licet talis causa nõ numeret in dictis locis, ita singul. dixit Ang. in l. lex. Cornelia. in princ. ff. de iureiur. quod est not. nec memini me alibi vidisse hoc dictum, de quo fecit mentionem in rep. mea. l. fi. in 74. chart. C. de prob. & in l. vnius. in §. cognitum. circa fin. ff. de quæstion. & vide etiam Bald. in l. pen. C. de sponsa. & do. Fely. in c. pastoralis. in 1. col. ante medium. de resc.

ADDITIO.

Adde Pet. Gerar. de Petrasanct. singul. 1. & circa materiam ingratitudinis vide infra sing. 413. & quæ ibi addidi, & an ingratitudo excludat quẽ à successione ab intestato, per Corset. sing. 142. & Guliel. de Lud. sing. 3.

LXXIX.

1 *Confirmatio superioris defectum forma personæ & solennitatis supplet, & alios quoque defectus scilicet iuris ciuilis nõ naturalis, & qualiter id procedat & limitetur. nu. 3.*

2 *Statutum excludens exceptiones omnes, eas quæ à iure naturali promanant, non excludit.*

3 *Impetrationem etiam de aduersarij consensu factam nullam esse.*

1 COnfirmatio † superioris supplet defectũ formæ supplet defectum personæ, supplet defectum solennitatis, & alios defectus, ſm Bal. in l. fin. ff. de testa. tut. & ſm Old. latius in consi. suo 257. inc. factum tale est. in 4. col. quod tñ intellige omnem defectum. s. iuris ciuilis, non autem iuris naturalis, ita dixit Ang. in l. adoptio non iure facta. ff. de. adop. quẽ refert & sequitur Ale. in cõl. 469. inc. viso puncto in 7. col. idẽ dixit do. Car. in cle. 1. in pen. col. versi. 24. de elec. idem dixit Spe. in tit. de leg. §. nunc ostendendum, ver. 18. & Io. de Imo. in l. quidam consulebant in 8. col. ff. de re iudi. & do. Ant. in c. 1. de transact. & voluit do. Ale. in consi. suo 89. inc. circa primum, &c. in 7. col. in 1. vol. vbi dicit de hoc esse text. in cle. pastoralis. in §. ceterum. de re iudi. & in c. illa, & ibi not. Anto. de But. de elect. hanc etiam partem firmat do. Franc. de Aret. in consi. suo 8. inc. Abunde satis. in 2. col. & Bal. in addi. Spe. in d. tit. de leg. in 2. col. versi. supplentes, vbi dicit illud dictum Spe. ibi esse no. dignum. Hanc etiam partem tenuit Pe. de Anc. in consi. suo 166. inc. visis diligenter. in fi. pe. col. & do. Bar. Cæpo. in consi. suo 17. inc. visa. in fi. verbis. pro quo faciunt optimè dicta per Ang. in consi. suo 117.
2 incip. in facto proponitur. circa fi. vbi † dixit, ꝙ statutum excludens omnes exceptiones non comprehendit exceptiones causatas seu prouenientes à iure naturali, quod consilium refert do. Alex. in consi. suo 113. incip. viso. in 2. col. in 5. vol. & in materia ista etiam vide aliquid per Bal. in l. & si certarum. ff. de testa. mili. & in l. 1. C. de testatu. & latè per do. Fel. in c. sciscitatus in 4. col. de rescrip. & adde idem esse in his quę sunt de iure diuino, ſm Bald. Ang. & Imo. in l. filius à patre. §. fi. ff. de lib. & posth. quos refert & sequitur do. Fel. in c. postulasti. in 18. col. de resc.
3 Et scias etiam, ꝙ confirmatio superioris licet cõfirmet omnia, & suppleat omnem defectum, vt supra dixi, attamen hoc fallit, qñ in re confirmabili est vitium non purgabile etiam à principe, puta defectum citationis, ita dixit Abb. in c. ea quæ, de re iudi. quem ibi in vlt. col. refert & sequitur do. Fel. allegans pro hoc dictum Host. in c. 1. de transactio. & dicit de hoc esse tex. in cle. pastoralis, ad fi. ibi, nec prædicta suppletio de re iud. & facit not. verbũ Io. And. in add. Spec. in tit. de resc. præsentatione. in §. ra
4 tione quoque impetrantis, versi. item ꝙ impetrauit, † vbi dixit, ꝙ impetratio facta ab excommunicato est nulla, etiam si impetrasset de consensu aduersarij, quod dictũ refert & sequitur do. Fel. in c. venerabilem in. 1. col. in fi. de excep. vbi dicit, ꝙ idem dixit do. Anto. in c. cæterum. in vltim. col. de rescrip. & vide quæ dixi infra in singulari 163. incip. crimen falsi. circa finem, & infra in not. hic sequen.

LXXX.

1 *Temporis immemorialis cursus, et si in præscribendo idẽ, quod priuilegium præstet, id tamen in vniuersum non obtinet, nimirum in præscribente non capace.*

2 TV habes † ꝙ cursus tanti temporis, cuius initij memoria non extat, operatur idem quod priuilegium. c. su per quibusdam, de verborum signific. Istud tamen fallit, vbi præscribẽs esset incapax, ita singulariter dixit Io. Monachus in c. 2. de præb. in 6. quem sequitur Abb. in c. cautam. de præscrip. & in c. quanto. in 1. no. de consuet. & in c. nouit. in 12. col. de iud. & in c. ad aures. de præscri. & do. Ant. in c. peruenit. in 6. col. de censi. & Bal. in l. oẽs. in fi. C. de præscrip. 30. anno & Dominicus in c. cathol. 11. dist. & Abb. & Io. de Ana. in c. ad hæc. de simo. & Cardina. in cõs. 38. incipiente, proposita quæstio. & do. Felin. qui prædicta ponit in dicto capitul. causam. de præscrip. in prima columna. versicu. signa theoricam, & vide dicta in prȩcedenti not.

LXXXI.

1 *Scripturæ instrumenta, & aliæ probationes, vt productæ probent, quid obseruandum. nu. 2.*

1 ADuertas ad vnũ, ad quod pauci procuratores & advocati animaduerterũt, & sciass ꝙ omnes scripturę, & instrumenta vel aliæ probationes debent produci parte præsente vel citata, alias non probant 3. q. 9. c. chartæ l. iudices. & ibi Bal. in 4. not. C. de fide instru. l. properandũ. §. sin autem reus, & ibi not. Ang. C. de iud. & Bal. in l. item illa. ff. de const. pecu. & Ang. in l. omnium. C. de testa. & facit l. si quem, & ibi Bal. C. de test. voluit do. Alex. in cõsi. suo 288. inc. Et si celeberrime, & c. in penul. col. & faciũt
2 dicta per do: Alex. in consi. 417. inc. Circa id, &c. Sed † fortius scias, ꝙ ad hoc vt scripturæ, instrumẽta, vel aliæ probationes productæ in iudicio probent, & fidem faciant, non solum est necesse ꝙ producantur parte præsente vel citata, vt iam dixi; sed est etiã necesse ꝙ detur copia parti cum termino ad opponendum. ita sing. dixit Bart. in extrauaganti, ad reprimendum super verbo, de plano. ꝙ dictum refert & sequitur Ang. de Aret. in §. appellantur. in vltimis verbis, insti. de excep. & Lud. Rom. in l. quian te calendas. ff. de verb. obl. & idem Lud. Rom. in consi. suo 156. inc. Honorande domine, vbi alleg. Bal. in duobus locis approbantem hoc dictum Bar. & pro eo allegantem tex. in d. c. chartę. 3. q. 9. quod dictum Bar. etiam refert & sequitur Lud. Rom. in consi. suo 519. inc. in casu propositæ, & c. do. Alexã. in l. fi. in apostillis. C. de fide instru. quæ omnia tene menti, quia, vt dixi, pauci ad hoc animaduerterunt, & ista tamen quotidie in facto. Et alias de hoc dicto Bar. & sequacium cõsequutus sum maximum honorem in ciuitate Ianuæ, non tamen inter rusticos & imperitos, sed profecto in cetu peritorum, & aliqui fuerunt q admirati sunt de dicto Bar. dum sibi illud ostendi. Et in hac materia productionis instrumentorum, vide Gem. in consi. 98. inc. saluatoris, &c. quasi per totum.

LXXXII.

1 *Possidentis rem duobus venditam conditionem potiorem, & prior possidens secundo præferatur, & si in emptione posterior fuerit. Et in hoc, & l. quoties. C. de rei vendicatione. limitationes congestæ sex, & reliquæ remissoriè perstrictæ. nu. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.*

2 *Lex, quoties. C. de rei vend. num in donatione de cadẽ re duobus facta locum habeat?*

VOlo tibi dare aliquas notabiles & vtiles limitationes:
1 Tu habes l. quoties. C. de rei ven. quæ vult ꝙ si vendita est res duobus, ille præfertur, qui est in possessione. Vide Bal. in l. senatus. ante fi. C. qui accu. non poss. & Bart. & Alex. in l. sepulchri violati. ff. de sepulchro viola. Attamẽ
2 d. l. limita † primo nõ habere locum in feudis, quia si da
a tum est primo aliquid in feudum, & postea illud detur alteri, & iste vltimus apprehendat possessionem, tamen non obstãte ꝙ habeat possessionem, admittitur primus. Ita per plura iura concludit Ludo. Rom. in consi. suo 70.
3 inc. Viso themate, &c. 2. col. Secundo † limita dictam l. nõ habere locũ, in persona ecclesiastica vendente, quia primus emptor primo habuerit possessionem. Ita sing. dixit Io. And. & Host. in c. continebatur. de his quæ fiunt à præla. sine consen. cap. allegant c. cum autem. de iure patro. & c. cum inter canonicos. de electio. quod dictũ pro val de not. refert & sequitur Ludo. Roma. in d. consi. suo 70. & illud etiam refert & sequitur pro valde notabili idem Ludo. Roman. in consilio. suo 397. incip. Circa præmissam. &c. in vlt. colum; vbi dicit, ꝙ ratio huius dicti est secundum Io. And. quia ecclesia quæ tutrix & auctrix debet esse iustitiæ, vt in c. 1. §. sed diuersum. de alie. feud. nõ debet in suis contractibus fraudem adhibere, de donatio. c. per tuas, de renun. cle. cum illusio. nec alicui laqueũ præstare 28. q. 1. cap. de viduis. 2. & illud dictum etiam pro valde not. refert & sequitur Ludo. Roma. in repe. authen. similiter. in 3. chart. in 1. col. ver. 12. C. ad l. Falc. vbi dicit, ꝙ istud dictum est cõmuniter incognitum legistis

& canonistis,& illud etiam refert & sequitur Fel.in c.cũ olim in 3.col.de re iud.Vide tamen do.Alex.in cons.suo 122.inc. Viso processu in vlt.col.in 5.vol.& in consi. 83. inc.in causa & lite.in 2.vol.& do. Fel.in c.ecclesia sanctæ mariȩ,de consti. in 24.col.versi.similiter per p̄dicta,&c.

4 Tertio limita d.l.quoties,qñ venditor in prima venditione constitueret se præcario nomine primi emptoris talẽ rem venditã possidere,nã isto casu licet realiter nõ tradiderit possessionem primo emptori, si postea vni alteri vendidit,& tradidit possessionẽ ipsius rei, attamen primus emptor propter dictam clausulam erit potior,& ita d.l.quoties non solum habet locum in traditione naturali,sed etiã in ficta.Ita sing.dixit Io.And.in addi.Spec.in tit.de em.& ven.in §.sciendum.in 16.col.in additio.inci. Hic dubitatur si ille vendat &c.& idẽ expresse firmat Bal. in cõs suo 106.inc.vẽditor.cõstituit &c.in 4.vo.de quo ẽt

5 per Bal.in rub.C.de contrah.empt.in 16.q. Quartò† limita d.l.quoties, quando primò vendita esset res personæ priuilegiatæ, etiam si secundo emptori esset facta traditio,quia tũc p̄fert ipsa p̄sona priuilegiata, vt est ecclesia vel ecclesiastica p̄sona.Ita dixit glo. not.in l.siue aũt.§.si duob.ff.de publiciana, & idẽ tenet gl.& Bar. in l.fi. C.de sacrosan.eccl.& Bar.& doc.in d.§ si duobus.Quinto limita d.l.quoties.non habere locum in pauperibus Christi, qa si tales pauperes primò emerũt, & posteà alius emit, licet iste posterior emptor adeptus fuerit possessionẽ ipsius rei,attamen ipsi pauperes sunt potiores,& præferuntur secundo emptori.Ita no.dixit Bal.in d.§.si duobus,&

6 ibi Ang.post eum.Sextò† limita d.l.quoties. non habere locum in matrimonio,quia si vni promittitur puella consentiens per verba de præsenti, & alteri secundo promittatur & tradatur,valet primus contractus tex.est in c.fin. de sponsa.quẽ tex.ad hoc allegat do.Fel.in c.1.in 2.col.vt

7 lite non contes.Item† alias limitationes ad d.l.quoties,vide p do.Alex.in d.§.si duobus,& in d.l.quoties,& p Bert. in repertorio suo,in verb.emptor primus.Vnum tñ non omitto in hac materia,videlicet,ꝙ si vẽditor tp̄e primæ venditionis nullum ius habuisset in re,sed postea facta secunda venditione & traditione ius superuenisset ipsi venditori, tale ius superueniens proderit secundo emptori cui facta est traditio,& non primo habenti solum titulũ emptionis.ita dixit Lud.Rom.in consi.suo 270.in primis verbis allegat ad hoc.ff.de rei vend.l.si actio à contrario sensu,& l.cum vir prȩdium.ff.de vsucapio,& l.si quis alienam.ff.de actio.empt.& ad intellectum & materiã dictæ l.quoties,vide Ang.in consi.suo 43.inc. Syndicus &c.Et vide Bal.in cons.suo 36.inc.Factum &c.in.3.vol.Et vide ad materiam dictæ l.quoties notab.verbũ Io. de Imo.in repetitio.c.cum cõtingat in 184.col. de iureiur.relatum à domino Ant.Corseto in rubr.de iureiur.in 41.priuile-

8 gio iuramenti. An† autem dicta l.quoties habeat locum in donatione facta duobus de eadem re?dic ꝙ sic,ſm do. Alex.in consi.14.quod incip.circa primũ in fi.in 1.volu. quæ omnia tene menti,quia alibi fortè ita diffusè non facilè inuenies supradicta.

ADDITIO.

a In feudis.Aluaro.tñ in c.si facta.in tit.si de feud.fuer.controuersia tenet cõtrarium, videlicet ꝙ si dominus feudi secundo inuestito tradat possessionẽ, ꝙ primus erit exclusus,& sc̄d'us erit potior. per d.l. quoties,& ibi Bal. C. de rei vendic.& idem procederet ſm cum qñ dominus alienaret feudũ vni,& postea alteri, cui prius tradidisset possessionem,per d.l.quoties. ſm Bald.in d.c.si facta. Si autem vasallus vendidisset duobus,& secundo prius tradidisset possessionem, dicas ꝙ si primo vendidit cũ consensu domini,ille primus prȩferetur secũdo,cui facta est traditio,etiã si dominus venditioni secundæ consentiat. ar.l.quotiescunque.§. qui Caium.ff. de leg.1. & ita tenet Bulgar.in d.c. si facta, si autem dominus non consentit primæ venditioni,præferetur secundus,vide Pet.Gerar. sing.98.& Barth.Cepol.cautel.130.

LXXXIII.

1 Lex, Manifestæ turpitudinis. ff. de iureiuran. à paucis rectè & sanè intellecta, & de ipsius intellectu.

2 Actor vbi nil probauit, reo aliquid iudex mandare non põt, nec igitur, vt iuret, vel iuramentum referat. Ac proinde nec reo actor indifferenter iuramentum defert.

3 Exceptionem habent litis ingressus impeditiuam, nec libello respondere, nec litem contestari, sicuti nec iurare, aut iuramentum referre, nec iudicium subire tenetur.

4 Iuramentum in probationis supplementum deferendum non esse, vbi semiplena probatio nec verè nec necessario probat, sed præsumptiuè duntaxat, vel vbi semiplena probatio præsumptione aliqua in contrarium est elisa.

5 Iuramentum in probationis supplementum non tantum deferendum esse, quando semiplene est probatum, sed & vbicunq; actor tales pro se testes habet, qui solum præsumptionem inducãt, vel huiusmodi coniecturas, quæ iudicem ad suspicandum vel opinandum pro actore impellant.

6 Lex, manifestæ turp. non habet locum vbi terminus iuris lapsus est, vt sic cogatur reus aut iurare, aut iuramentum referre.

1 IN ore vulgi ex lex† illa, manifestæ turpitudinis.ff.de iureiur.q̃ dicit,ꝙ manifestæ turpitudinis est nolle iurare vel iuramentum referre.Sed licet plures eam allegent,at tamen pauci sunt qui eam rectè & sanè intelligant. Ideo scias tu,ꝙ illa lex nõ intelligitur ita simpliciter, sed tunc demum habet locũ, qñ actor habet aliquam iuris p̄sumptionem pro se vehementẽ,vel aliquid semiplenè probauit, quia tũc est turpitudinis manifestæ nolle iurare, vel iuramẽtũ referre, secus aũt si ipse actor nullã iuris p̄sumptionẽ habet ꝓ se, nec aliquid semiplenè probauit,qa tũc reus nõ est in manifesta turpitudine nolle iurare, vel iuramẽtum referre.Ita sing.limitat d.l.manifestæ.Spe.in tit.de iura.delatione §.1.ver.sin aũt actor nihil oĩno probat&c.Pro quo facit optimè qđ voluit Bal.in c.fi.quo tp̄e

2 miles.allegando Inn.in c.solet.de sen.exc. dicens, † ꝙ vbi actor nihil ꝓbauit,nõ põt iudex aliquid mãdare reo,ergo nec poterit mãdare ꝙ iuret, vel iuramẽtũ referat,idẽ dix t ipse Bal.in l.fi.§.fi.ꝙ met.cau.& in l.cũ hi. in §. si p̄tor.ff.de trãsa.in prin.& in l.ictus fustiũ.in 1.col.ff.de his qui no.infa.& in cons.suo 147.inc.Viso.in 4.vol.Et hanc partẽ quã tenet Spec. in dicto loco,sequit̃ Abb.in c.fi.in prin.in 3.col.ver.circa p̄dicta q̄ritur.de iurei.vbi refert illud dictũ Spc.& dt̃ ꝙ ex d.l. manifestæ.multi decipiunt̃, credentes ꝙ indifferenter possit actor iuramẽtũ deferre reo.Idẽ ẽt firmat ipse Ab.in c.2.in 1.no.de clandest.desp. pro hac parte optimè facit regula illa vulgata, videlicet, ꝙ actore nõ ꝓbãte reus debet absolui.Et faciũt optimè dicta p Pau.de Cas.& do.Ale. post eũ ibi in l.si patronus.

3 ff.de iurei.vbi dicũt, † ꝙ vbicũq; habet cõtra me aliquã exceptionẽ impeditiuã litis ingressus,non teneris respõdere libello,nec litẽ cõtestari de quibus exceptionib. habetur in l.nã postea.in prin.ff.de iureiu.vñ si vellẽ tibi deferre iuramẽtũ vt iures,vel referas,aut soluas,nõ cogeris subire iuramẽtũ,sicut nec subire iudiciũ, de quo dicunt fore tex.no.ibi,& in l.in contractib.§.illo. C.de nõ num. pecu.Facit ẽt pro illo dicto Spec.qđ voluit Lud.Rom.in consi.suo 108.inc.Idẽ in proposita, vbi videtur firmare saltẽ tacitè opi.Spec.inquantum allegat Inn.in d.c. solet. de sentẽtia excom.vbi dicit,ꝙ qñ nihil cõstat iudici,ipse iudex nihil põt mandare reo.Sed cõtra Spec.& sequaces tenet do.Ale.in d.l.manifestæ,& conatur respondere ad contraria,ideo cogita,quia dictum.Spe. fundatũ est sup regulis iuris,& sup ȩq̄tate,& ego pluries in cõtingẽtia facti obtinui & practicaui dictũ Sp. Nã si nihil tecũ habeo agere, vr̃ durũ & iniquũ , ꝙ possis me cogere ad iuran

4 dũ,vel ad referẽdũ.Tene ẽt mẽti in materiã ista,† ꝙ iuramẽtũ nõ est deferẽdũ in supplemẽtũ probationis,qñ semipleña ꝓbatio nõ ꝓbat verè,vel necessario,sed p̄sumptiuè,vel qñ ipsa semiplena ꝓbatio ẽ elisa aliqua p̄sumptiõe in ꝯriũ.Ita singulariter dixit Lud.Ro.in cõs.suo 91.inc.vi

sis &

sis & percunctatis in penulti. col.& idem firmat Bal.in l. 1.C.qui & aduer.quos.in ver.ex hoc no.itẽ vide do.Alex. in hac materia in consi.suo 53.inc. in causa vertẽte.in 4.

5 col.in 1.vol.vbi inter cætera dicit† ꝙ iuramentum in supplementum probationis non tantum venit deferendũ, vbi est semiplenè probatum sed etiam vbicunque actor habet pro se tales testes qui solum præsumptionem inducant,vel aliquas coniecturas propter quas iudex inducatur ad suspicandum vel opinandum pro parte actoris.allegat ad hoc no.in c.tam literis.de test.& Bar.in l.admonendi in 5.col.ver.post limitationem de iureiur.& Bald. post Iacob.de Are.in l.fundum C.de rei vend. Et teneas

6 etiam menti, ꝙ† dicta lex,manifestè restringitur & limitatur, nisi sit elapsum tempus, nam elapso tempore seu termino iuris, non est manifestæ turpitudinis nolle iurare,nec iuramentum referre,per text.& ibi Bal.qui eum ita summat in l.in contractibus.in §.illo.C. de non num. pecu. Quæ omnia tene menti,quia verè quotidiana sunt & vtilia,vt de se patet.

LXXXIIII.

1 Princeps in dubio potestatis plenitudine vti velle nõ censetur, maximè cùm actum facit, qui absque potestate plenaria fieri potest, secus autem si absque ea actus fieri nequiret.

1 PRinceps † in dubio non videtur velle vti plenitudine potestatis,ſm Io.And.in c.innotuit,de elec.Inn.& Io. And.in c.dudũ de decimis,& Bal.in l.bonorũ C. q admitti,& Ang.in l.bene à Zenone C.de quadrie. præsc. & ſm doct.in l.quamquam,& in l.in testamento.C.de test.mil. de quo etiam per Alexã. consi. 60.in 7.col.in 2.vol.& in consi.88.in 3.col.in e.vol.& in consi.107.in fi.3.col.& in consi.215.inc.Nec arguẽdi in 3.col.in e.vol.Vide tñ Lud. Rom.in sing.764,inc.dixi alias.Tene tamen menti,ꝙ qñ princeps facit actum,qui potest fieri absque plenitudine potestatis nunquam præsumitur vti plenitudine potestatis.Sed quando princeps facit actum qui non potest valere nisi fiat de plenitudine potestatis,tũc in dubio princeps præsumitur vti plenitudine potestatis, vt actus potius valeat quam pereat . Istud fuit singulare dictũ Pau. de Cast.in consi.suo 274.inc.In facto præsenti non intendo adulari.& idem dixit ipse Pau.de Cas.in l.ex imperfecto.C.de test.& eum refert & sequitur do. Alex. in l.2.C. de test.mili.in ver.iuxta prædicta etc.et do.Fel.in c.1.in prin.9.col.de const.& in c. cum inter priorem.de excep. in 5.col. in princ.& in c.in causis in 2.col.circa fin.de re iud.& do.Alex.in l.idem Vlpian.§.sunt & alij in suis apostillis.ff.de excusa.tut.Idem in simili dixit Gem.in cons. suo 17.inc.Pro declaratione.in fi.1.col.& do.Phil.Decius in consi.140.in 2.col.et faciunt in simili dicta per do.Phi. Dec.in consi.77.inc. Viso puncto in fi. 1.col.et illud cõsi. in 4.colũ.refert et sequitur Pau.de Cas.in dictis locis, et idem dixit Alex.in consi.92.inc.perspectis in 8.col.in 6. vol.et Decius in consi.289.incip.non est,in penul.col.in fin.et vide supra.in sing. 30.inc.clausula &c.circa finem. idem videtur firmare Bart.in l.præsens.C.si seruus vel li. ber.lib.10.& Oldra.in consi. suo 332.incip. Ad idem in 2.col.in prin.ver.Do.vnam solutionem.Idem etiam firmat Pe.de Anc.in cons.suo 294.inc.Vltra.alia solenniter circa medium,pro quo optimè faciunt dicta per Soc. in consi.130. incip.Visa contingentia &c.in 4.columna,& quæ ego dixi in l. 1.§. si seruus in tertia columna. ff. de quæstio. Et pro prædicta doctrina faciunt dicta per Pe. de Anchar.in consilio suo 336. incipien. Viso diligenter &c.ante fi.& per eundem in consi.68. incip. Contra donationem factam in 2. columna versicul. licet ergo causa. Et faciunt optimè dicta per dominum Alexandrum in consilio suo 1. incipien. circa primum,in 3.col. in fine.in 2.volumin.& per Ludouic.Roman.in consilio suo 307.inc.in casu propositæ.circa princ.Vide tñ notabilia uerba do.Fel.in ca. causam quæ. in 7.col ext.de rescr.

LXXXV.

1 Canonis remissionem non sterilitatis occasione tantum fieri, sed & alia quoque causa citra coloni culpam promouẽte, vt puta territorij vitio, aut fructuum vitiositate, & num id sit indubiè tenendum.

1 TV scis, † ꝙ propter sterilitatem fit remissio canonis c.propter sterilitatem.de loca.l.licet.C.e.tit.l.ex conducto.in §.fi.& l. si merces.§.vis maior.ff.loca.Sed scias, ꝙ non tantũ est fienda remissio propter sterilitatem,sed etiam quando percepti sunt fructus,& sine culpa coloni propter vitium territorij in quo sunt nati,sunt corrupti, vt puta quãdo vinum est effusum taliter, ꝙ in totũ proijcitur,& ex eo nullum pretium inuenitur.Ita no.dicit Hosti.in d.c.propter sterilitatẽ, quẽ ibi sequitur Io.de imo. in 18.col.in.ver.in gl.potuit occurrere,&c.quod est summè no.ſm Imo.ibi. Sed ego valde dubito de hoc dicto propter tex.in l.ex conducto.§.si qua tamen,& ibi Bart. ff.loc.vbi habetur ꝙ propter vitiositatem fructuum non sit remissio canonis. Ita dicit ibi Bar.& idẽ tenet ipse in l.si merces in.§.vis maior.e.tit. & Bal. in l.licet in 7.q.C. e.Ideo cogita,& vide Soc.in suo consi. 100.incip. In causa Baptistæ,circa finem.

LXXXVI.

1 Frumentum extra ciuitatem portans in vsum suum, num in statuti pœnam incidat, cauentis ne sub amputationis manus pœna quis frumentum extra ciuitatem efferat, & nũ deferentis iuramento standum, quod in vsum suum detulerit? Et quid si extra ciuitatem mutato proposito vendiderit?

1 STatutum† fit à principe, vel a superiore, ꝙ qui portauerit frumentum extra ciuitatem, cadat in pœnam amputationis manus,modo quidam portauit frumentũ extra ciuitatem pro vsu suo,an cadat in pęnã?dic ꝙ non. istud fuit sing.verbum Io.de Imo.in l.cætera.in §.fi.ff.de leg.1.& idẽ dixit Bal.in l.cum proponas.C.de nau. fœn. pro quibus faciunt dicta per Ang. post Guil. de Cu.in l. præsidis.ff.si cert.peta.vbi idem dicunt,& faciunt dicta p Alber.de Rosa.in l.2,in 12.col.C.de summa tri.& fide cathol.& per doct.in l.si quis post hac.C.de ædifi.priuatis, & in l.1.in princ.ff.si certum petatur.Et scias ꝙ hoc casu stabitur iuramento portãtis bladum extra ciuitatem, an portauerit pro victu suo necne.ita dixit Io.de Imo.in d. l.cȩtera.§.fi.& Bal.in d.l.cum proponas.Vide Bal.in Mar

2 garit.in verbo,gabella in 1.ver. Sed† iuxta prædicta quȩro,constat ex prædictis doctrinis & iuribus, ꝙ extrahẽs frumentum pro vsu suo stante prædicto statuto non cadit in pœnam,modo pone aliquis extraxit frumentum pro vsu suo,& postquam extraxit,mutauit propositũ,& illud vendidit,an hoc casu incidat in pœnam statuti? dicas ꝙ non,ita sing.dixit Alb.de Rosa.in 1.parte statutorum q.79.inc.Itẽ quæro statuto cauetur ꝙ de rebus,&c. & idem etiam ipse tenuit in 2.parte statut.q.26.inc.Prȩdicta etiam,quod profecto est valde no.idem tenet Bal. in l.1.§.cum quæritur.ff.de exerci.Et vide in simili Bal.hoc tenentem in consi.suo 186 inc. Decreto domini in 1.vol. Et adde etiam in materia proprij vsus,de quo supra dixi not.verbum,videlicet,ꝙ stante statuto ꝙ pro vnoquoq; equo transeunte per ciuitatẽ aliquam debeat solui tantũ pro gabella, ꝙ hoc casu non debet solui pro equo quem quis equitat pro vsu suo. sing. dixit Pe. de Anc.in consi. suo 27.inc.Præmittendum est &c.quæ omnia tene menti,quia sunt quotidiana & vtilia.

LXXXVII.

1 Contumax fictitius à sentẽtia diffinitiua intra decem dies ab ipsius pronuntiatione appellare potest, & quid si pendentibus decẽ illis diebus iudex, aut executor ante appellationis interpositionem aliquid promouerit, aut executus fuerit, an valeat, & qua ratione reuocatio petatur?

1 LIcet† fictè cõtumax possit à sentẽtia diffinitiua intra 10.dies à tp̄e sententiȩ computandos appellare, vt habetur in clem.causam.de elec.& in c.l.si ante.de dolo, & contu.Tene tamen menti, quòd ea quæ fiũt post 10.dies

à tẽpore prolationis sententię, & ante interpositionem prædictæ appellationis per iudicem seu executorem valent & tenent, nec possunt reuocari per viã attentati, seu nullitatis, sed bene poterunt reuocari per viã iniustitiæ, docto & cognito de hoc in causa appellationis. Ita singulariter dicunt domini de Rota in suis decisionib. nouis, in decis.353.incip. Licet fictè, &c. quam doctrinam vidi alias practicari Venetijs à quodam delegato apostolico in quadam causa non parui momenti.

LXXXVIII.

1 *Exceptio si aduersus laudum, aut sententiam ex statuti forma id cauentis, opponi non possit, non tamen vetatur iudicis officij imploratio, vel ad superiorem reclamatio. Et quibus casibus huiusmodi reclamatio, seu ad superiorem recursus locum habeat, & qua ratione in his vtendum, & intra quantum tempus grauatus recurrere, aut reclamare debeat? nu.2. & 3.*

1 STante† statuto, ꝙ contra laudum, vel contra sententiã non possit opponi aliqua exceptio, tñ hoc casu non vr prohibita facultas implorandi officium iudicis, vel habendi recursum ad superiorem, saltem vbi pars aliter locupletaretur cum aliena iactura. Ita habetur in l.planè, & in l.fi.ff.de peti.hęredi.& vtrobique hoc firmant Bal. & Ang.& voluit do.Ant.in c.item cum quis, de rest. spo. & Io.de Imo.in l.fi.ff.à quibus ap.nõ licet, & Pe.de Anc. in rep.c.canonum statuta.de consti.& in cle.1.de sequest. pos.& fruct.& Bar.in l.1.§.parui.ff.quod vi aut clã. Et voluit Ludo.Rom.in consi.suo 325.inc. Quò ad primum in vlt.col.vbi dixit, ꝙ quamuis aliqua constitutio tollat, &
2 excludat generaliter quodcunque † remedium, nunquã tñ intelligitur excludere implorationem officij superioris, q' considerata æquitate eius, officiũ & auxiliũ debet annuere. allegat l.1.§.quæsitum est an interdum.ff.de separa.& d.l.planè.& l.fin.de pet.hære.allegat etiã tex.in l.4.§.1.de fideic.li.& l.2.§.si bonorum.ff.ad Tertul.& gl. in l.2.in §.expectãdi.super verbo, repudiauerit.de bono pos.ſm tab. Idem expressè firmat Pe. de Anc.in cõs.209. inc. Iudex in 2.col.& Abb.in c.ex literis in 2.col.de in integ. rest. Ioan.de Imo.in l.ex cõsensu.§.fi.ff. de app.& Pau. de Leaz.in cle.1.de seq.pos.& fruct.& Raph.Fulg.in cõs. 167.inc. Visis, &c.& do.Alex.in consi.suo 435.inc. In causa dominæ Bartholomeæ.in 1.col.& in l.fi.in ante.col.C. de edic.diui Adria.& in consi.suo 113.inc. Viso, &c. circa fi.vol.pro quibus faciunt dicta per Bar.in l.fin.in fi.C.de sentẽ.& in l.fi.C.de temp.app.& dicta per Bal. in c.1.§.fi. in 2.col.quo tempore miles, & dicta per gl.in l.si.C.vt lit. pen.& quæ habentur in authẽt.quæ supplicatio.de præc. impe.offe.& per Bal.in l.nemo.C.de iurisd.om.iud.& per do.Ant.in c.pastoralis, de app.& per Ang.in l.1.C.de sen. præfect.præto.& per Io. de Imo. qui melius & latius cæteris loquitur in cons.suo 145.inc. Visis, &c. cum duobus consilijs sequentibus, & ibi etiam in cons.suo 144.de quo etiam ego latissimè scripsi in cons.meo 33.inc. Super e. in
3 vlt.char. Sed † operæ pretium est scire in casib. in quibus habet locum talis recursus, & obtinetur, quomodo tunc ipse recursus regulabitur? in quo dicas ꝙ regulabitur ſm ꝙ regulatur appellatio, quantum ad tempus exercitij & terminationis eius. Ita sing.dixit Bal.in trac.suo super statutis in ver.Statutum, in 6.versicu.incip. Statutum quod permittit. Nuper inueni Bal.& Ang.idem tenentes in l.1. per gl.ibi C.de sen.præfect.præto.& vide Bal.in l.etiã.C. de iure dotium.ad finem, quod tene menti, quia non memini me hoc legisse alibi, de qua materia plenius dixi in l.2.in 3.charta.in 1.col.C.de exec.rei iudic. Et intra quantum tempus possit qui grauatur, habere recursum ad superiorem, vide do. Ioannem Baptistam de Cazalupis in sua repetitio.legis, omnes populi in 92.col.in fi.ff. de iustitia & iure, & vide infra sing.289.incipiẽ.dolus. Et vide dom.Pari. de Puteo in suo tract.syndica.in 18. chart.in 2. colum.

LXXXIX.

1 *Solutio vltronea violentiæ vitium promissionis temporum adhibitum purgat, nisi causa subsit, quasi promissor ad solutionem vrgeatur vt puta, quia iuramento obstrictus*

2 *Iuramentum guarentigiæ à promissore metu extortum, si lutione promittentis confirmari non censetur etiam si statuto cautum sit, ne qua doli, vel metus aduersus huiusmodi Instrumentum exceptio obijci possit.*

1 SOlutio † spontanea purgat vitium violentiæ adhibitũ tempore promissionis l.2.C.quod met.causa cum sim. Scias tamen, vnum, ꝙ nunquã soluens intelligitur approbare promissionem præambulã, qñ subest aliqua causa ex qua necessitabitur promissor ad soluendum, puta quia iurauit, nam isto casu, si soluit, non dr purgatum vitium violentiæ præcedentis tempore promissionis. Ita singu. dixit Ang.in d.l.2.in fi.verbis.C. quod metu causa. dicẽs
2 hoc sentire gl.ibi.& subdit, † ꝙ si ex forma statuti contra instrumentum guarentigię non potest opponi exceptio doli, vel metus, ꝙ si quis promittit per metum in instrumento guarẽtigiæ, & deinde soluit, non videtur approbare dictum instrumentum, quod dicit ibi Ang. esse notandum, & idem voluit Bar.in l.1.§.hoc interdicto.ff.qd vi aut clam.& do.Fel.in c. quod ad consultationem in 5. col.de re iud. Et faciunt dicta per Io.de Imo.in cons.suo 146.inci. In causa nauis in 3.col.versic.2.potest dici, & in consi.144.incip. Cœpit dubitari, & vide etiam dicta per domi.Felin.in capit.cum M. in 12.colum.post pricip.de constitu.& per Bald.in l.nouissimè.ff.quod falso tutore authore.

XC.

1 *Liberatio atque absolutio, quam condemnatio fauorabilior. Quamobrem, & si legatus extra prouinciam excommunicare non potest, absoluere potest, & prabendas conferre, & si duabus prouincijs præsit, alterutrius in altera negotia expedire potest nu.2.*

3 *Publicatio in criminalibus noua examinationi non obstare censetur, nisi ad offensam noua petatur examinatio.*

1 FAuorabiliores† sumus ad liberandum, quam ad condemnandum l.Arrianus.ff.de actio.& obl.l.fauorabiliores.ff.de regu. iur.l. absentem.ff.de pœnis, cum simil. Vide infra in sing.263.incip.monitus seu condemnatus. Et ideo dixit multum no.Inn.in c.nouit de off.dele. ꝙ licet legatus existens extra prouinciam non possit excommunicare nisi faciat de consensu diocœsani, tamen po-
2 test excommunicatum absoluere. Item † dicit etiam, quòd potest conferre præbendas, & quod si duę prouinciæ sint sibi commissæ, quod negotia vnius potest in alia expedire, quod dictum refert & sequitur pro no. Ang.in l.2.ff.de of.præsidis, quæ omnia nota ad materiam seu limitationem l.fi.ff.de iurisd.om.iud. Et ad prædicta etiam facit quod voluit Sal.in l.fi.in vlt.col.C.de quæstio, & do mi.Fran.de Are.in c.fraternitatis, de rest.in 8.charta, vbi
3 dixerunt, ꝙ licet in criminalibus non obstet publicatio, tamen hoc non procedit, vbi petitur noua examinatio ad offensam, quod dictum refert & sequitur dom.Fel.in c.cum clamor.in 3.colum. circa med. de test. vbi etiam pro hoc allegat not.verbum dominor.de Rota.quod ibi per te videas. de quo latius dixi in l.1.in §.fi.in 2.no.posito ibi à.Bar.ff.de quæstio.& vide etiam Bal. in l.fi.in vlt. col.ante fi.C.de probatio. Tene menti rogo, quia singularia sunt & lucrosa.

XCI.

1 *Contumax vt quis dicatur, trinam requiri citationem, aut certe peremptoriam vnam, aduersus tamen potẽtem vna sufficiet etiam non peremptoria.*

1 REgulariter† ad hoc vt quis dicatur contumax, requiritur trina citatio, vel vna peremptoria, vt habetur in l.consentaneum C.quomodo & quando iudex, & in l.tres denuntiationes eodem titu. Scias tamẽ quòd vbi citatur persona potens, sufficit vnica citatio etiam non peremptoria. Ita singu.dixit Ioan. And.in c.non minus de, immu-

nunita.ecclesia.quem sequitur Bal.in c.1.in princip. in 2.col.de milite vasal.qui contumax est.& do.Feli.in c.in nomine domini in 5.col.de testib.& vide quæ dixi suprà in singul.53.incip. Ad hoc, vt quis constituat &c.

XCII.

1 *Testi licet inhabili, à partibus tamen rogato, creditur nisi huiusmodi inhabilitas fuerit, quæ à partibus remitti nequeat.*

2 *Testis inhabilitas partium consensu inhabilitari potest, possuntq; eorum attestationes alioqui inualidæ eodẽ consensu ratihaberi .nu.4.& quid si partes, in testem consentiunt, nunquid aduersus eundem obijcere possint .nu.3.*

1 LIcet† testis sit inhabilis, tñ si est rogatus à partib.creditur sibi.gl.est singularis in §.& licet.in authen. de testi.in ver.ẽt supplicijs.quam sequitur Bal.in l.parẽtes. C.de testi.& in c.in nomine domini.in prima col.de testibus.& Bar.in l.ad testium.§.1.ff.de test.& do. Alex.in consilio suo 278.incip.ponderatis verbis, in vltimis verbis. Et dixi in l.1.in §.ad quæstionẽ.ff.de qõni. Vide Alexan.in consilio 92.incip.repetitus in causa.in penul.col. in 6.vol.& in consilio 102.incip.super primo &c.in vltimis verbis, in septimo vol. Quod intellige, nisi esset inhabilitas per partes non remissibilis, ſm theoricam Bal.
2 in l.si quis testibus, in vltima col.C.de testibus. Et† ideo dicit not.Io.And.in additio.Specu.in titu.de teste.§.sæpe.in 1.addit.ꝙ testis inhabilis potest consensu partium habilitari, & idem voluit ipse Io.And.in additio.ad Specul.d.titu.de teste.§.1.versi.Quid si vidit, & do.Anto.& Io.de Imo.in c.cum dilectus, de consuetu.& do Anto.in c.bonæ, de postu.præla.& Alex.in consilio 123.in tertia
3 co.in 2.vol. Scias† tñ quòd licet quando partes cõsentiũt in testem, non possint aliquid contra eum opponere ꝑ supradicta, tamen istud est verum, quando consentiunt in personam, & in dictum ipsius testis, secus si consentiunt in personam tm̃, quia tũc possunt opponere dicto suo. ita singulariter dixit Bal. in lege.in bonæ fidei.in penul.col.versi.dubitatur de vno.C.de rebus credit. ꝙ dictum pro mirabili refert & sequitur V.I.monarcha do. Fel.in c.veniens, in 8.colu.extrà de testi. Aliud ẽt in hac
4 materia tene menti, videlicet, ꝙ† nedum testes inhabiles cõsensu partium possunt habilitari, sed ẽt attestationes inualidæ possunt ratificari consensu partium, ita singulariter dixit Inno.in ca.cum causam.extrà de testi. quem refert & sequitur Sali.in l.si quis testibus.C.de testib. in prima col.& idem tenet do.Anto.in c.fraternitatis, in j. col.extrà de testi.quæ omnia sunt notatu digna.

XCIII.

1 *Iudex tametsi quæstioni quemquam tradere sine indicijs nequeat, prendere tamen, & in carcerem mittere citra pœnam potest & id num in ciuilibus locum habeat? nu 2.*

1 IVdex† licet sine indicijs non possit aliquem ponere ad torturam, alias puniatur, vt l. fi.ff.de quæstio. tamen iudex sine iudiciis potest capi facere, & carcerare aliquẽ & non cadit in pœnam, ita eleganter dixit Bald.in l.& si certus.ff.ad Sylla.& Bal.in l.2.C.de his qui latro.& Ange.in l.item apud Labeonem.§.quæstionis.ff.de iniurijs & Ang.in authen.vt iudi.sine quoquo suffrag.§.scientes. & ideo dixit Sal.in l.nullus.C.de exhib.reis, ꝙ in maleficiis iudex statim potest capere malefactorem prehabita
2 aliquali informatione. Et† ista procedunt in criminalibus, secus autem in ciuilibus, quia in illis non est incipiendum à captura, aliàs posset agi actione iniuriarum, de quo per Alexan.in consi.18.incip.requisitus in causa. in penult.colum.in primo volu. Ad materiam istam [vide Catal.in suo tracta.syndicatus, in versi.521.inci.adde ꝙ qui facit.& do.Philip.Dec.in consilio suo 189.incip. Lætatus sum.in vltima col.in fine. Et ista tene menti ad
3 excusandum iudicem in syndicatu. Ego talias dum essem vicarius gñalis, & syndicator officialium ducis Mediolani habui hoc in facto in ciuitate Tortone in quodam iudice Astẽle, cui dabanẽ graues accusationes per vnum ciuem, quem ipse capi fecerat pro maleficio & carcerari, ego tandem eum sententialiter liberaui.

XCIIII.

1 *Locator rem à se locatam ob propriam necessitatem reuocare potest, sed non idem dominus in re emphyteutica potest.*

1 TV† habes l.ædem.C.loc.qua disponitur, ꝙ dominus rei locatæ potest rem alteri locatam propter suam necessitatem ad se aduocare. Sed ego vellem scire quid in re data in emphyteusim, an dominus eodem modo possit propter eius necessitatem illam ad se aduocare? & certè videtur dicendum ꝙ sic. nam contractus locationis & contractus emphyteuticus multum fraternizant. vt habetur per scribentes in l.1.C.de iure emphyt.& ẽt quia eadem videtur rõ in vno casu sicut in alio. Attamẽ contrarium singu. determinat Io.And.in additio.Specu in tit.de loca.in §.nunc aliqua.in versi.quartò, &c. quod dictum pro valde not.refert, & sequitur domi.Ias.in l.1. in fine nonæ col.C.de iure emphy. ꝙ est multum notandum ad materiam d.l.ædem.C.locati.

XCV.

1 *Cõtractũ cẽsualẽ ab emphyteutico differre. Et id quatenus.*

2 *Contractus quo quis repromittit singulis annis certo monasterio frumenti saccum, nec forma aut conditio ipsius contractus alia designatur, vter sit censualis, an empytheuticus?*

1 COntractus† censualis differt à cõtractu emphyteutico, de quo per docto.in l.1.C.de iure emphy.& per Alex.in con.suo 13.in tertia col.in secundo vol. Et ideo scias ꝙ ille qui tenetur soluere censum, licet stet ꝙ non soluat per biennium, vel etiam per centum annos, non tamen cadit à iure suo, vel à re censuali. tex.est cum glo. in capitulo constitutus.de religio.domib.& no.Bart.in lege.prima.§.1.ff.de publica & Bal.in titu.de pace Constan.in versi.persoluere fictum.& authenti. ei qui.in penul.char.versic.quęro, pone ex confessione principis.C. de bon.autho.iudi.poss.& Io.de Imo.in c. propter sterilitatem.in vlti.char.in prima col.versi.item aduerte, extrà de loca.& voluit Imo.in c.ad audientiam.2.de rebus eccle.nõ alienan.vbi facit magnum festum de hoc, & dicit perpetuò menti tenendum, quia quotidie contingit de facto.& idem tenet do.Bart.Soci.in consi.207.incip. Visis actis.in vlti.col.& in l.1.in 14.col.in fi.eodem titu. aliàs in 11.co.vbi alios allegat hanc partẽ tenẽtes. Idem dixit Bal.in consilio 406.incip.talis est consuetudo. in
2 tertio volu. Sed † quæro, pone reperitur quoddã instrumentum in quo dicitur, quod Titius promisit dare omni anno tali monasterio vnum saccum frumenti, & non dicitur tanquam emphyteuta, vel tanquam censuarius, nec alio modo, nũquid iste Titius ex cessatione solutionis per biennium poterit expelli? in quo dicas quòd nõ, quia hoc casu in dubio magis præsumetur contractus censualis, quam emphyteuticus, vt ipse Titius non cadat à iure suo, ita dixit sing. Albe.de Ros.in l.2.in 8.col. versi.quid de quæstio.à me quæsita.C.de iure emphyt. quam doctrinam pro valde nota.refert & sequitur Ias. ibidem in 15.colu.vbi dicit, ꝙ mouetur ipse Alber.per d.c.constitutus, &c.& idem etiam tenet do. Ias.in l.1.in princip.15.colum.de iure emphyten. vbi videas. Vide do.Philip.Deci.in consilio 138.in secunda col.& in consilio 146.in prima col.& in consilio 74 incip.non fuisset.in 1.& 2.col.& vide infrà in sing.46.inci.magna profecto &c.

XCVI.

1 *Exceptionibus oĩbus in genere renuntians, non ei renuntiare videtur, quæ ex aduersarij facto subsecutura est.*

1 REnuntians† generaliter omnibus exceptionibus, nõ intelligitur renuntiare & excludere exceptionem, quæ habet ortum ex facto aduersarii. casus est nota. in l.qui officii.§.fina.ff.de contrahenda empti. quem ad hoc pro not.allegauit Ludo.Ro.in consi.suo 472. incip. in eo ꝙ quæritur. vbi dixit, ꝙ pro hoc etiam facit tex. in l.cum proponas.C.de nau.fœno.

XCVII.

XCVII.

1 *Fama ſola indicium ad quæſtionem non facit. Vnde ſit, vt ſi ex nuda fama, nullaq; pro ſe argumenta habente, quis torqueretur, tortusq; fateretur, ac in confeſſione perſeueraret inefficax eſſet huiuſmodi confeſſio. 2.*

2 *Fama vehemens, aut ab honeſtis perſonis profecta, indicium quæſtioni ſufficiens præſtat, & quando fama vehemens dicatur. nu. 3.*

1 FAma ſola non facit indicium ad torturam contra
a aliquem, ita dixit Io. And. in additio. Specu. in tit. de probatio. §. videndum verſi. 13. iuxta fi. addi. idem tenet Bal. in l. milites, C. de queſtioni. ſequens Cyn. in l. fi. eodē tit. Idem firmat Io. And. in additio. Spec. in titu. de notorio crimine. §. fama. ſuper ver. caſus. in fi. addi. quem refert & ſequitur do. Anto. in c. tertio loco. in penul. col. ex trà de probatio. allegans etiam Io. And. in dicto §. videndum. & in c. veniens 1. in 4. col. de teſt. Et hanc partem tenet Ang. de Are. in tracta. maleficiorum, in verbo, fama publica. in ver. & an famæ. Idem etiam tenet Bart. in additio. Specu. in titu. de ſenten. in vltima col. & do. Alex. in conſilio ſuo 5. in 2. colu. in prima parte conſiliorum. & hanc credo communem opinionē, de qua ēt per Bar. in l. de minore. § tormenta. aliàs in §. plurium. ff. de quæſtioni. per Abb. in c. 1. in fine, de purga. cano. per Imo. in l. fi. in vltima col. ff. de hæred. inſtituen. per Bal. in ca. 1. §. injuria d. pace iuram. firmat. Bart. in l. fi. ff. de quæſtionibus per Abb. in c. cum in contemplatione. de reg. iuris. per do. Dominicum poſt glo. in c. nullus. in fi. 24. diſtinctio. per Bal. in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. ff. de edendo. per do. Anto. & alios in c. cū oporteat. in 12. col. de accuſa. per Abb. in c. 1. in prima col. de depoſi. per Bal. in l. 3. §.
2 eiuſdem. ff. de teſti. in ſuis addi. Et dixit not. Bal. in ſuo conſilio 275. incip. ad euidentiam in 1. col. in primo vol. q; ſi fama eſt adeo nuda, q; nulla habeat argumenta pro ſe, & per famam quis torqueretur, & confiteretur & perſeueraret in confeſſione, q; talis confeſſio non valeret. Iſtud tamen q; fama non eſt ſufficiens indicium ad torturam, limita non procedere nec locum habere in fama vehementi, quia talis vehemens fama eſt ſufficiens indicium ad torturam, ita ſingulariter dixit Bartol. in conſil. ſuo 191. incip. domino Paci de Burgo ſancti Sepulchri. & idem tenet Bal. in c. 1. §. furtum de pace iuramen. firman. in 5. col. in verſi. ſed nunquid ex tali confeſſione, & volunt aliqui Moder. in dicta l. de minore. §. tormenta, hoc ēt tenet do. Fel. in c. veniēs in 5. co. ver. limita tertiò. extrà de teſt. licet nō alleget Bar. in ſuo cōſi. ſed alia allegat de qb⁹ ibi p eū. Itē limita ēt q; fama nō facit ſufficiēs indiciū ad torturā, fallit niſi conſtet q; ipſa fama habuerit originem ab honeſtis perſonis, nam tunc bene facit indicium ad torturam. ita videtur tenere Bal. in ca. 1. §. item ſi vaſallus. de controuer. inueſti. in vſib. feud. in vltima col. idem etiam voluit Salice. in l. ea quidem. poſt Bal. ibi in materia famæ. C. de accuſatio. quod etiam videtur probari ex text. in ca. qualiter 2. de accuſatio. & in l. miles. §. mulier, & ibi Barto. ff. de adulter. quæ omnia tene menti, quia quotidiana, & non ſunt adhuc duo mēſes quibus iſta habui in facto in quadam cauſa capitali. Etaliàs etiam habui in contingentia facti dum eſſem ca-
3 pitaneus vallis Lugani, &c. Quæ tamē dicatur vehemens fama, dic q; hoc relinquitur arbitrio iudicis, ſecundum Bart. in dicto conſilio 191. circa finem, & firmat etiam Bertha. in verbo, fama. in quarta col. in 1. ver.

ADDITIO.

a Fama ſola. Adde tamen q; fama eſt neceſſarium præambulum ad inquiſitionem. iuxta ea quæ latè tradit Barto in l. de minore. §. plurimum. col. 1. & 2. ff. de quæſtionib. q; tū ſingulariter limitatur non procedere, quando princeps mandaret, q; iudex contra talem inquireret. hoc. n. caſu non eſt neceſſe quòd conſtet de fama, quia principis conſcientia ſupplet defectum cuiuſlibet ſolennitatis, vt per Bal. poſt Innoc. per eum relatū in le. nullus. C. ad legem Iul. maieſta. quod tū Fel. in c. 1. col. 5. ver. priuilegium continens. de reſcrip. limitat procedere qñ princeps reſcripſit motu ꝓprio, ſecus ſi ad inſtātiā, ptis ſeu petitionem. per gl. ſingula. in c. 2. verb. fuerat de accuſat. quam pro ſingular. ad hoc not. Aug. Ariminen. in ſua paraphraſi ad Ang. in tracta. malefici. verb. fama publica p̄cedente. col. 1. vbi dē, quod hoc dictum Bal. ſimpliciter intellectum, facit multos errare. Quod vltra eum cōfirmatur per id quod conſulendo dicebat Alex. conſi. 180. incipien. in cauſa Angelorum col. vlt. ver. non obſtat p̄dictis li. 2. vbi dicit, quòd Inn. & Bal. ſuprà relati, loquunt, qñ. princeps affirmat ad ſuā notitiam deueniſſe quòd talis deliquit. Imò plus refert Io. An. dicere in c. cum oportet de accuſa. requiri, quòd princeps aſſertiuè dicat ſibi conſtare, aliàs non vī remittere, quòd teſtes non debeāt recipi ſuper infamia, quod ſequitur Dec. conſi. 189. col. pen. in conſi. 170. verſi. nec obſtat. Poſſet tū circa prædicta dubitari, quid ſi concurrunt duæ famę contrariæ, an p ſecundam bonā derogetur priori, & debeat ab inquiſitione deſiſti. Bal. ſing. in l. is pōt. verſi. ex prædictis. ff. de acquir. hæred. decidit quòd per ſecundā non vitietur in quiſitio, quæ per formationem iam ſtatum accepit, ſed quòd ex priori fama non poterit deueniri ad torturam, quæ verba ſunt bene notāda ēm eum. & hoc dictū multum cōmendant & ſequunt Moder. ibi, & in ſpecie Ale. col. penul. verſi. ſubdit etiam Bal. & pro ſingulari commēdat Areti. in tract. maleficio. verb. fama publica præcedente col. 1. licet Bal. conſilio 79. proponitur quòd ex quodam li. 5 dicat indiſtinctè, bonam famam priori derogare, & vide eū latius conſilio 450. quæ rīt col. 1. li. 3.

XCVIII.

1 *Laicus in criminoſis in teſtem contra clericum quo ad plenā probationem non admittitur, quo ad indicium autem ad quæſtionem decernendam admittitur.*

2 *Probatio vbicunque in ciuilibus probat, in criminalibus ad quæſtionem & torturam indicium facit.*

3 *Laici etſi in criminalibus aduerſus clericos nō admittūtur, ad probandā tamen famā aduerſus clericum admittuntur. Et quid de mutilatis membris, aut corpore vitiatis. 4*

1 LAicus contra clericum non admittitur in teſtē in cauſa criminali. ita habetur in c. veniens. l. de teſtib. 2. q. 7. c. laicos, & ibi gl. & c. ſequen. probatur ēt in arg. in c. fi. de teſti. & cog. & hanc partem tenet Spec. in tit. de teſte. §. 1. verſi. item quòd eſt laicus, & habetur per Abb. in c. de cætero. extrà de teſti. & voluit Io. An. in c. prælatis. de homici. in 6. in ver. querelam. Scias tū, quòd licet laicus non admittitur contra clericum in cauſa criminali, illud eſt, verum ad plenam probationem faciendā, ſecus tū eſt ad torturam cōtra clericū, ita ſingu. dixit Abb. in c. de cætero. extrà de teſtib. & ibi do. Felin. quod dictum refert & ſequitur do. Alex. in l. maritus. ff. de qō. Pro quo facit quod voluit Bart. in l. fi. in fi. ff. de in litem iur. vbi di-
2 xit, tquòd quotieſcunque probatio probat in ciuilibus, in criminalibus facit indicium ad torturā, ſed clarum eſt quòd in ciuilibus teſtimonium laicorum plenè probat
3 contra clericum, ergo. Item ſcias etiam quòd licet laici nō admittant cōtra clericos in criminalibus, vt ſupra dictum eſt, tū admittuntur ad probandā famā contra clericum. Ita dixit do. Anto. in c. tam literis. in vlt. col. extrà de teſtib. de qno latius ego dixi in repetitio. mea l. fi. C. de probatio. in 9. char. vltra mediū, vbi videas. Et ēt feci mentionē de prædicta doctrina Abb. in dicto c. de cætero. in l. maritus. ff. de quęſtionib. in illa quęſtione, an teſtis qui non debet examinari examinatus faciat indiciū.
4 Adde ēt quòd mutilati membris, vel corpore vitiati nō pōt teſtificari cōtra clericos in cauſis criminalib. ita dixit Abb. antiquus in c. 1. de excep. quem refert & ſequitur Bald. in margarita, in verbo, mutilati. & idem dixit gl. in c. 1. 4. q. 3. in vlt. gl. in fin.

XCIX.

1 *Priuilegiatus aduerſus æquè priuilegiatum priuilegio non vti*

tur. Et

tur. Et iō ſi paup ab eo, q̄ iure priuilegiatus eſt, vt nō teneatur vltra quàm facere queat, obtinebit pauper actor replicans de inopia contra inopiæ exceptionem.

2 *Mulier inops conſummato matrimonio religionem ingrediēs ſi a viro dotem datam repetat, contra vero vir de inopia excipiat, nec ſe vltra vires teneri inquiat, aduerſus huiuſmodi exceptionem mulier audiri debet.*

1 PRiuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtiē priuilegio, vt habetur per Bar. in authen. quas actiones. C. de ſacroſan. eccl. & in l. ſed & milites. in princ. ff. de excuſ. tuto. in lectur. Nicol. de Neapol. & in l. verū. §. fi. ff. de mino. & in l. 1. C. ſi aduer. fiſcū, & Alex. in l. ſiue apud. ff. de mino. & per cano in c. ad aures. de præſcip. Et per do. Fel. in c. in præſentia. in 14. & 15. col. de proba. & in c. cū cauſis. in prin. de ſenten. excom. Et ideo tene mēti, q; ſi pauper petit ab eo, qui à iure priuilegiatus eſt, vt non teneatur vltrà quā facere poſſit obtinebit actor pauper replicans de inopia contra exceptionem inopiæ, per l. ſed & milites. in princ. ff. de excuſat. tuto. & quia exaudiendo reum pauperem eſſet cooperire vnum altare, & aliud detegere, cōtra c. cum cauſam. de præben. Itē quia creditor habet duo iura, ſ. actionē & replicationē, & debitor habet ſolam exceptionem, ergo præferendus eſt actor tāquā habens plura iura, vt habeē in authentic. de conſangui. & vteri fratrib. § 1. ita ſing. determinat Gulie.
2 de Cu. in l. ſi quis. ff. de pact. & Alber. de Ros. Bal. & Pau. de Caſt. ibi. ex quo infert ibi Bal. not. q; ſi mulier inops nondū conſummato matrimonio ingreditur religionē, & repetit dotem datam marito, qui allegat ſe inopem, & dē ſe non teneri vltra vires, &c. q; mulier audietur, qa tractat de damno euitando, & maritus de lucro captando, quæ dicta tanquam notabilia refert & approbat do. Fel. in c. dilecti filij. in fi. 4. col. de excep. vbi refert prædicta. Et vide do. Phil. Decium in l. in obſcura. ff. de regulis iuris. quæ tene mēti, quia ſunt quotidiana, & nō ſunt adhuc 15. dies quibus ego in hac materia pro hac parte ſcripſi in contingentia facti apud Ferrariam.

C.

1 *Occidens aggreſſorem an de occiſo teneatur, & vt homicida ſit puniendus?*

2 *Occidens aggreſſorem non ſe defendentem, à pœna mortis abſolutus, bannitus tamen Hippolyti ſententia, quæ deinceps approbata fuit.*

1 OCcidens aggreſſorem ſe defendendo non teneē de occiſo, ſm doct. in l. 1. C. vñ vi. & in l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. & ī l. 1. C. qñ liceat ſe ſine iud. vin. & ī l. 1. §. ſed cum arietes. ff. ſi quadr. paupe. feciſſe dicatur, & in l. is qui aggreſſorem. C. ad legem Cornel. de ſica. & per Ang. de Aret. in tracta. malefi. in verſi. & dictus Titius ſe defendē do, &c. & ibi latius in additio. ſecus tū in eo qui occidit ſe non defendendo, vt per doctor. in dictis locis. Et occidens aliquem ſe defendendo non dē committere maleficium, ſm Bal. in l. data opera. in 4. col. C. qui accuſare non pōt. Tene tū menti ſingulare verbum Iaco. de Aren. quem refert & ſequitur do. Anto. in c. olim. 1. ad finem. de reſtitut. ſpolia. & ibi Abb. in 10. col. vbi dicūt, q; licet occidens aggreſſorem nō ſe defendendo nō excuſeē, vt ibi, tū mitius punitur, adeò q; ſi percuſſus ī ſequatur vulnerantem qui fugiebat, & eū occidat, nō teneē vt homicida, quia eſt potius in culpa quam in dolo. q; dictum refert & ſequiē do. Franciſ. de Are. in conſil. ſuo 33. incip. viſis diligēter, &c. in fi. & ī cōſi. ſuo 80. inci. ſicut decet &c. in fi. & idem tenet Ang. de Are. in tracta. maleficio. in d. ver. & dictus Titius ſe defendendo. in ver. quæritur, Titius vulnerauit, &c. Et pro hac parte in cōtingentia facti conſuluit Bal. in ciuitate Papiæ, vt refert Pau. de Caſ. in conſi. ſuo 192. incip. in cauſa incarceratorum in vlti. col. Et hanc partem videntur tenere Bal. & Sali. in dicta l. 1. C. vñ vi. pro quibus faciunt arct. per Alber. in ſecunda parte ſtatu. qō. 462. Et idem ēt firmat Io. And. in additio. Spec. in titu. de homicid. ſuper rub. vbi dixit, q; licet excedens modum in ſe defendendo teneatur de culpa, ç. ſignificaſti. 2. de homic. tū ſi illo exceſſu occidat aggreſſorem, non teneē vt homicida. Et hoc dictū Iac. de Are. do. Ant. & ſequaciū refert & ſequitur do. Fel. in c. dilecti filij. in 8. col. de excep. vbi refert alios tenentes hanc partem. & alia pulchra pro hoc facientia allegat ibi; ſubdēq; de hoc dicto nūquā obliuiſcaris, qa vix poſſet eſſe notabilius. idem dixit ipſe in c. ſignificaſti. 2. de homici. in
2 pen. col. Egoēdum eſſem Poteſtas Citadellæ apud Paduā habui hoc in facto, & ꝓpter prædicta iura & doctrinas abſolui illum qui occiderat aggreſſorem non tamen ſe defendendo, à pœna mortis, ſed eum banniui, & affines mortui ſe querelarunt de ſententia mea apud illuſtriſſimam dominationem Venetorum, adeò q; reſiſta commiſſa fuit Paduæ cognoſcenda, finaliter ibi ſententia mea fuit confirmata. Et pro prædictis faciunt quæ dixi infrà in ſing. 270. incip. Homicidia. &c.

CI.

1 *Pater filium licet ob famis neceſſitatem vendere poſſit, nontamen filium præ viterum vendere poteſt. nu. 2.*

3 *Filius à patre ob famem venditus, patrem ad pinguiorē reductum fortunam actione impetere poteſt, vt ſe redimat.*

1 PAter pōt vendere proprium filium pp famem. l. 2. & ibi docto. C. de patrib. qui fil. diſtraxer & voluit glo. c. ſi quis, extrà de furt. & in c. diſcipulos. de conſe. diſtin. 5. & Abb in c. nonne. in princ. vlt. col. de præſumpt. Nam pp neceſſitatem famis permittitur illud q; aliàs non toleraretur, vt patet in dicto c. ſi quis, extrà de furt. & ideo dixit Bal. & Pau. de Caſtro, in l. 2. §. cum in eadē naui. ff. ad legē Rhod. de iactu. per illum tex. q; ſi quis furatur panē tpe cariſtię non punitur de furto. Sed teneas tū menti,
2 tq; licet pater poſſit vendere filium pp neceſſitatem famis, vt in dictis iuribus, tū iſtud non habet locum in filio presbytero, quem pater etiam pp neceſſitatē famis vendere non pōt. Ita ſingulariter dixit Hoſt. in c. Iudæorum. de ætate & qualita. quem ibi ſequuntur ſcribentes, q; dictum refert & ſequitur Io. And. in dicto c. ſi quis. in 2. col. verſi. tu adde &c. extrà de furt. & iſtud operatur ordo facer, ſeu ordo clericalis, de quo vide quæ latius dixi in repetit. mea rubri. ff. de fideiuſſo. in 15. char. vbi plura
3 poſui de ordine clericatus. Et ſcias, q; filius vēditus à patre pp neceſſitatē famis pōt agere cōtra patrem vt eum redimat, ſi pater peruenit ad pinguiorē fortunam. ita dixit Bal. in c. ex reſcripto. in fi. de iureiur. quod dictum refert & ſequitur do. Fel. in c. cum dilecta. in 27. col. ver. fallit octauō. de reſcrip. de quo etiam dixi in l. etiam ſi redhibitus. in vlt. col. ff. de quæſtionibus.

CII.

1 *Clauſula ſummariè, & de plano ſine ſtrepitu et figura iudicij reſcripti appoſita, magni eſt effectus, & an per eam omiſſa libelli porrectione, & litis conteſtatione, ſententia lata valeat?*

2 *Clauſula hac ſummarie & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij inferior Principe nō vtitur, ſed nec Legatus cauſam cum huiuſmodi clauſula committere poteſt.*

1 CLauſula, ſummariè, de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, in reſcripto appoſita, eſt magnæ importātiæ. de qua per Bart. in extrauagan. ad reprimendum. in verſi. de plano &c. & in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iudica. & per eūdē in l. ne quicquam. §. de plano. ff. de offic. proconſu. & in l. iudices. C. de iud. & in l. ſi conſtante. in 1. q. ff. ſoluto matrimo. & per doctō. oēs in clemen. ſæpe. de verborum ſignifica. & per Ludo. Rom. con. 200. incip. viſo puncto. Et teneas menti, quòd licet ad validitatem ſnīæ requiratur porrectio libelli, & lius conteſtatio, alias ad ſnīam perueniri non poſſit, vt habetur in rubro & nigro extrà vt lit. non conteſta. attamen vbi in reſcripto eſt appoſita dicta clauſula, ſummariè, de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicii & c. poterit omitti libellus & litis conteſtatio, & valebit ſnīa, ita ſing. dixit Io. Monac. in c. fi. de hæreti. lib. 6. ſuper verbo, figura. dicens qđ

vigor.

vigore illius ſolius verbi,ſ.procedat iudex ſine figura iudicij,pōt ipſe iudex incipere ab articulis,quibus probatis ſtatim procedere poterit ad ſnīam,quod dictum reſert & ſequit.Ludo.Ro.in conſi.ſuo 519.incip.in caſu ꝙ poſitæ &c.in fi.vbi alleg.idem voluiſſe dom.de Rota in deciſ.ſuis alle.ibi per eum,ꝙ dictū eſt ſingu.not.Ex quo dicto poteris limitare titulū extrà vt lit. non conteſt.cū ſua materia.Et circa dictā clauſulam,ſummariè, de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij,ſola facti veritate inſpecta,ſcias,ꝙ inferior à principe non pōt committere,et ſi ſit Legatus de latere,cauſam cognoſcendā ſummariè, de plano &c.& ſic non pōt vti illa clauſula,ita dixit glo. not.in c.fi.de hæret.in 6.gl.magna ante finem.quam proſing.allegauit ad hoc Ang.de Are.in §.appellantur.Inſti. de exceptio.in ver.24.Sed tu dicas ꝙ idem voluit glo.in clemen.ſæpe.in princ.in verſi.mandamus.de verborum ſignificatio.& not.per Spec.in tit.de lega.§.ſupereſt.ver. ſed nunquid Legatus.ante finem 1.co.Et idem not.Bal. & Io.de Imo.in l.ex duobus.§.fi.ff.de vulg.& pupilla.& voluit Cæpo.in conſi.ſuo 17.incip.viſa commiſſione.in pen.col.De quo ēt p̄ dō.Fel.in c.1.in 1.col.extrà de reſcrip.Quę oīa mēti cōmenda,ga hoc anno ego practicaui hic illud dictū Io.Monac.& ſequaciū,& obtinui in cōtingētia facti corā iudice Aqliæ in cōmiſſione ſibi facta:

CII.

1 *Varietas in teſte maximi effectus,& quid,ac quam varie operetur.nu.2.*

3 *Mendacium ad quæſtionem indicium ſufficiens eſſe.*

1 VArietas in teſte eſt maximæ importantię,nam operatur ꝙ vigore ſuæ atteſtationis iudex nullo modo pōt procedere ad ſnīam ferendam pro ea parte, qua ipſe primō teſtificatus eſt,ita no.Inno.in c.præterea.de teſti.cogen.& do.Ant.in c.cum in tua.in vlt.col.de teſtibus & Ang.in conſi.265.incip.quędam domina Margarita.& voluit do.Alex.referens prædicta in cōſi.ſuo 364. incip.in cauſa appellationis.in 5.col.& in conſi.2. incip. viſo proceſſu.in 3.col.in 7.vol.in conſil.127. incip. viſo proceſſu in 2.col.in 7.volu.Item ēt talis varietas in teſte operatur vt ipſe teſtis poſſit torqueri,vt habetur in l.ex libero.& ibi gl.ff.de qō.& per Inno & alios in c. cum cōtemplatione.de reg.iur.per.Dy.in regula, ſine culpa.de reg.iu.lib.6.Cy.in l.fi.C.de qō.Pau.de Leaza.in cōmento cigrauis.de depoſito.Bal.in l.milites.C.de qō.Bald.in l.3.C.ad legem Iul.de adulte.do.Ant.in c. cum in tua.de teſtib.Bal.in c.1.§.1.1 tit.quid ſit inueſtitu.Bal.in l.nullū. & ibi Sal.C.de teſti.Ang.in d.conſ.275.do.Alex.con.63. incip.breuiter omiſſis.in 1.col.in prima parte conſiliorum.Habetſ etiam alium not.effectum ipſa varietas ſeu vacillatio,nam quando iudex maleficiorum habet reū in manibus,quem ponit ad torturam precedentibus indicijs,ſi ipſe in ipſa tortura vadit variando,& vna die dē vnū,& alia die dē aliud,tūc ipſe iudex ſeu notari⁹ nō parcat calamo,ſed oīa dicta ſua, & oēs variationes faciat ſcribi in actis,eo quia,ſecurè tunc ſæpe & ſæpius poterit eum repetere in tortura ēt alijs indicijs non ſuperueniētibus.ita ſingu.dixit Ang.de Aret.in li.maleſi.in verbo, fama publica.in 17.char.in ver.nonō quæro.allegat hoc voluiſſe Bar.in l.de minore.in §.tormenta.ff.de qō.& Inno.in c.qm̄ contra.de probatio.ex quo dicto dixit ipſe Ang.ibi ſe pluries conſecutum fuiſſe honorem,& maximè in vrbe Romana dum ibi aſſideret.pro quibus etiā,
3 vide Ludo.Ro.conſi.8.incip.viſo facto &c.vbi t dē mendacium eſſe ſufficiens indicium ad torturam,quod tenenti in practica.Nam ego aliàs hoc practicaui in quadam fœmina q̄ furto ſubtraxerat multa bona dum eſſem capitaneus vallis Lugani.Et adde ꝙ varietas dē iniquitas.text.eſt in le.ſi quis.C.de rebus credi.& dē etiam res erubeſcenda.tex.eſt in l.fi.C.de modo, mulctarum.

CIII.

1 *Pater poſt triennium filiū alere tenetur,etiam ſi alimēta ſomel aſſignata ludo,vel re ſimili profana diſſiparit.*

1 PAter tenetur alere filium maximè poſt triennium. l. nec filium.C.de patr.poteſta.& ibi docto.l.penult.& fi.C.de ale.liber.Sed pone ꝙ pater aſſignauit filio alimēta,quia illa diſſipauit in ludo,vel in ſimili re profana,an pater teneatur iterum ſibi prēſtare alimenta? dicas ꝙ ſic. ita dixit Iaco.de Are.in l.ſi libertus qui operarum, ff.de ope.lib. quem refert & ſequitur Barb.in c. ex parte in 3. col.de conſue.& Bal.in l.1.§.ius naturale.in ver.quæro quid ſi filius.ff.de iuſti.& iur. Contra p̄dicta tñ faciunt quā plura adducta per do.Fel.in c. quæ in eccleſiarum. in 24.col.verſi.& in quantum.de conſtit.in quibus dī,ꝙ ille qui dat cauſam paupertati ſuæ non iuuatur propter ipſam.ſed reſponde.q̄ in illis iuribus eſt diuerſa ratio, nam in illis non concurrit naturalis obligatio, & naturalis ratio,vt hic in patre quo ad filium.

CV.

1 *Emptionem in dubio ſemper præſumi,vbi de pretio mentio fit vnde fit,ſi ſtatuto caueatur, quod de pretio cuiuſque rei in contractum deducta, gabella pendatur,quod intelligatur de emptione tantum.*

2 *Princeps ſi pro feudo pretium recipiat,ac deinde dicat indulgemus,vel quid ſimile aptum feudo, non propterea feudi erit ſed emptio, & ob id non poſſet reuocari,nec fidelitas præſtari debet.*

1 VBicunque fit mentio de pretio,ſemper in dubio p̄ ſumitur emptio.glo.eſt ſing.in l.cum dotem.in verbo, quis enim.C.de iure dot.quam ibi ſummè no.Bald. & per eam dicit,ꝙ ſi ſtatutum diſponit,ꝙ de pretio cuiuſcunque rei deductæ in contractum ſoluatur in gabella,ꝙ intelligitur de emptione tantum propter verbum pretij,poſitum in ſtatuto,quod dictum pro nota. valde refert & ſequitur do.Iaſ.in l.1.in 7.col.C.de iure emph. pro qua gloſſ.& doctrina ipſe allegat ibi text.not.in leg. fina.C.de prædijs curialium.lib.10.& doctrinam Bald. in l.qui ſe patris.in 10.col.in verſic.ſcias C. vnde liberi.
2 vbi dixit,ſquòd ſi princeps pro feudo reciperet pretiū, & poſtea diceret,indulgemus,vel aliquod ſimile verbū, non propterea eſſet feudum ſed emptio,& ideo reuocari non poſſet,nec ei deberetur fidelitas. Quod dictū ēt refert & approbat do.Fel.in c.quę in eccleſiarum.in 18. col.in verſi.ſecundò confirmatur.de conſti. De quo etiā per Bald.ſecundum eum in l Gallus.in §.& quid ſi tantum.ff.de libe.& poſthu.in 2.col.quam glo.tamen limitat ipſe Iaſon ibi,vt procedat quando fieret mentio de pretio,& pretium eſſet condignum rei,nam tunc bene præſumeretur emptio,aliàs ſecus ſecundum Bal. in l.ex conuentione.C.de pact.& hoc per gl.quam ipſe Bal.reputat ibi ſing.in l.1.§.1.ff. de ſuperficiebus.

CVI.

1 *Cingendum de proximo pro cinēto haberi.*

2 *Dotem,ſi ex ſtatuti forma mulier in matrimonio ſine liberis decedente,vir lucretur,an id quoque locum habeat in ſponſa per verba de preſenti,matrimonio necdum copula carnali conſumato?*

3 *Filia maritata ſeu nupta ſi vi ſtatuti, ad ſucceſſionē venire nō debeat,an ſponſa per verba de preſenti tantum,ſtatuto complexa ſit?*

4 *Et quid ſi mulier in viri domum ducta ſit?*

5 *Poſthumus in quinque menſibus natus,ac dimidiam tantum horam viuens,teſtamentum non rumpit.*

1 QVi de proximo eſt cingendus habetur pro cincto. l.pen.ff.de teſtam.mil.l.item legato.ff.de lega.3.l.ſi quis cū ſciret ff.de vſuca.p emp.§.fi.in auth.vt exact.in ſtan.dot.& voluit Bal.vbi no.loquit in l.ſi nō ſortē.§.nō adeo.in princ.ff.de condict.indebi.Vide Soci.in conſil. 70.incip vtrum &c.in penul.col.circa finem.in 4. vol.&
2 Barb.in c.iurauit.in 16.col.de probatio.Et tene t menti pp hanc regulam ſingu.verbum.nam habemus ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ mulierē decedēte in matrimonio ſine liberis vir lucreť certā partem dotis,vt cōmuniter ſunt ſtatuta per Italiam, non habet locum in ſpōſa per verba de preſenti matrimonio nondū carnali copula conſumma to,vt voluit Pet.de Anch.in repeti.c.1.in 48.char. verſi. Quæro de qōne quæ mihi occurrit & c.extrà de conſti. vbi dī,ꝙ ſtatutum quod loquitur de nupta,non intelligitur de deſpōſata tm̄ per verba de præſenti, & ideo ibi
3 ipſe refert ſe vnà cum do.Anto.conſuluiſſe,t ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ filia nupta,ſeu maritata non veniat ad ſucceſſionem,ꝙ hoc caſu filia deſponſata de præſenti non excludetur,quia non dr̄ nupta.Itē hanc partem ꝙ prædictum ſtatutū non habeat locum in ſponſa,tenet Bal.in le.non ſine.in prin.C. de bonis quæ lib.& Bal.in auth.dos data. in 2.col.C.de donatio.ante nup.Idem firmat do.Abb.in c.3 loco.de præſumptio.dicens ſe conſuluiſſe Senis pro hac parte.quod conſilium ſuum in hoc caſu habes in ſecundo volu.ſuorum conſiliorum in conſi.79.& incip.videtur primò &c.& idem etiam ipſe tenet in conſil.107. incip.quatuor ſunt.in fi.in 3.vol.idem ēt ipſe tenet in c. ex publico.de conuerſio.coniuga.& idem tenet Salic.in quodā ſuo conſi.incip.Iacobus promiſit Stephano &c. & Pet.de Anch.in con.20.incip.pro ſolutione dubiorū. vbi dī,ꝙ ſtatutū puniēs cōtrahētes matrimoniū in certo caſu,intelligitur de matrimonio conſummato,& nō ante,idem ēt tenet do.Abb.in c.ſi inter.de ſponſa.& Pet. de Anc.in c.1.in vlt.col.de ſponſa.in 6. pro quibus facit gl.in cle.1.de conſangu.& affini.& hanc partem ēt tenet Abb.in c.2.illum tex.extrà de ſponſa duorum,& iſta eſt cōis opi.licet aliqui docto.vt Bal.variauerint in hoc,de quo latius per Moder.in dicto c.3.loco.de præſumpt.Vi
4 de Dec.in conſi.160.incip.quæritur.in 2.Attamen t tene menti,ꝙ licet iſta ſit cōis opi.& ſuſtentabilior,tñ ſi mulier eſſet ducta ad domum viri,& viro cōiungeret, & ante coniunctionem ipſa mulier decederet,quod hoc caſu vir lucraretur partem dotis debitam à ſtatuto,quia pro cōiuncta & copulata habetur quæ de proximo copulanda eſt.ita ſingu.dixit Sal.in l.cum te.in fi.verbis.C.de donatio.ante nup.ꝙ dictum pro valde ſingulari refert & ſequit do.Fel.in dicto c.3.loco.in 4.co.verſi.& retenta &c. & in rubri.extra de ſponſ.in 5.colu.circa medium.Vide Corſetum in notab.ſuo 81.in verb.donatio.2.inci.vxor donauit marito,& ibi in apoſtil.& ſing.318.ſub verb.ſalarium 3.incip.licet hæres deberet conſeq.& Alex.con. 129.incip.ſuper primo &c.in 2.col.in 7.vol.ꝙ dictū tene menti,quia euenit in facto proximis ſuperioribus annis in ciuitate Senarum.Pro quo dicto faciūt optimè dicta per Pau.de Caſt.in conſi.ſuo 289.incip.videtur dicē dū circa mediū.in verb.breuiter ego puto cōtrarium.Et vide quæ dixi in l.fi.C.quæ res pign.obliga.non poſſ.circa ſecundam char.in ver.& ſcias vnum.& ad ſupradictā materiā qui de proximo eſt cingendus,vide Pau.de Caſtr.in l.3.in §.ſi ſeruus.ff.de acquir.poſſe.vbi loquitur de bannito rebanniendo de proximo,an poſſit impunè offendi,& quid de non bannito ſed de proximo banniēdo vide ibi,& latius per do.Albertum de Cataneis dudum præceptorem meum in tracta.ſuo violantes.in verbo, alij.in penul.col.Et vide do.Fel.in c.fi.de Iudæis. in primo notabi.vbi dī,ꝙ paria ſunt quem eſſe condemnatū, de proximo condemnatum.allegat hoc voluiſſe Pau.de Leaza.in clem.paſtoralis.de re iud.Et in materia iſta ad de hic omnino dicta per do.Fel.in c.ſicut ex tua.in fi. de homici.& in c.veniens.in fi.1.col.de accuſatio. & in ca. cum adeò in 1.& 2.col.de reſcrip.& Pet.de Anch.in cle. ne Romani.§.ſanè.circa finem de electio.& Io.de Ana.
5 in c.nulli.in 2.col.de Iudæis.Et adde q̄ ſi poſthumus naſcatur in quinque menſibus & non viuat niſi per mediā horam,quòd non rumpit teſtamentum, ſecundum Rapha.Fulgo.in conſi.ſuo 69.incip.punctus talis eſt, Marianus &c.vide tamen contra ſuperius dicta, videlicet qui de proximo eſt cingendus,not.verbum Cardi.in clemē. 1.in fin.de baptiſ.& text.in l.item Mela.§.Celſus.ff.ad legem Aquil.& in le.huic ſcripturæ.eodem titu.Et omni-

no do.Nellum in tract.bannitorum,in 4.parte primi tē poris q.8.incipien.octauò quæro quis putà, & ibi oīno in qō.ſequen.& quæ dixi in l.1.in prin.in 15. fallentia. ff. de ſicar.& de illo articulo,an vir lucretur dotem vxore moriente ante cōſummatum matrimonium, vide Bal. in conſi.266.incip.conſuetudo.in 2.vol.Ad hanc materiam vide not.verba Iaſ.in l.quoniam circa finem.C.de teſtamen.& vide eundem in l.non tm̄.C.de lega. & omnino in auth.ſi qua mulier.in 6.col.C.de ſacroſanct.eccl. & in l.ſi is qui pro emptore.in 20.col.ff.de vſuca.& omnino Ia.in l.diuortio.§.interdum.in 5.co.ff.ſolu.matr.& quæ ego dixi in rep.rubr.ff.de fideiuſ.in 31 q.& Iaſ.in l. diuortio.in prin.in ſi.2.col.ſolu.matri.

CVII.

1 *Dignitatis priuilegium dignitate finita perdurare. Ob id ſit vt clericus licet degradatus,non poteſt percuti citra canonis incurſionem.*

2 *Et quid de eo qui aliàs conſiliarius fuit,qui in præſens non ſit, an torqueri poſſit?*

3 *Infamia apud infamem infamiæ cauſa etiam extincta,remanet,nec extinguitur cauſa ipſius extincta.*

4 *Periurus etiam peracta pœnitentia,teſtis eſſe non poteſt ſicut nec ante peractam pœnitentiam.nec inimicus etiam reconciliatus teſtis idoneus eſt aduerſus eū cui inimicus fuerit.*

1 PRiuilegium t dignitatis durat finita dignitate ſm Bal. in c.ſedes apoſtolica de reſcrip.qui ad hoc alleg.Inn. ibi,pro quo facit gl.in c.accidens 50.diſt. quæ ſingu. dixit ꝙ licet clericus ſit degradatus non tñ pōt percuti, & percutiens eum incidit in canonem alleg.l.vnius.in §.ſeruus.ff.de q.& c.oſtenditur de conſe.d.4.idem voluit gl. in c.dictum 81.diſt.pro quibus facit tex.in l.ſi.verſi.non eſſe torquēdum in memoriam priſtinæ dignitatis.ff. de
2 decurionibus vbi ille qui fuit conſiliarius,licet nūc nō ſit,non pōt torqueri in memoriam priſtinæ dignitatis, & per illum tex.refert ibi Franciſ.Tigri,ꝙ per illum te. Marti.de Fano euaſit quendam qui fuerat condemnatus ad mortem,& dum appellauit,oppoſuit coram iudice, ꝙ fuerat conſiliarius ſuæ ciuitatis.Poteſtas tamen pp indicia contra eum exiſtentia poſuit eū ad torturam ,quo caſu non poterat torqueri,per illū tex.& licet ibi in tormentis confeſſus eſt maleficium,& quo illa tortura non tenuit,eodem modo non tenuit confeſſio,ꝙ eſt bene nota.ſm Barb.in dicto c.ſedes apoſtolica in 5.col. Et quia, noſti,contrarioꝝ eadem eſt diſciplina,iuribus vulgaribus,ideo iſta addere potes ad gl.valde not.iunctam te.
3 in c.conſtituit 16.q.4.quæ voluit,t ꝙ infamia remanet apud infamem extincta cauſa infamiæ, & ideo dicit ꝙ Iudæus in caſu quo non pōt eſſe teſtis contra Chriſtianum,non poterit ēt eſſe teſtis ſi efficiatur Chriſtianus, & ſic poſt baptiſmum,quem tex.& gl.allegat pro ſingulari Lud.Rom.in ſingu.ſuo 679.quod incip.nunc veniamus ad lucrum panis.circa quod etiam vide do. Feli. in c.eam te.in 9.col.de reſcip.circa finem.Ita econtrario ſicut infamia non extinguitur extincta cauſa infamiæ, ita priuilegium dignitatis non finitur finita dignitate,vt patet in dictis iuribus prælleg.Et iſtis adde gloſſ. not. in l.qui cum vno §.ignominia.ff.de re milita,quæ dicit,
4 t quòd periurus etiam poſt peractam pœnitentiam non poterit eſſe teſtis,ſicut nec antea poterat.quam glo. pro not.alleg.ad hoc Bald.in l.Lucius in fin. ff. de infami.& allegat etiam Archi.quem vide.Item adde quòd inimicus etiam poſt pacem ſeu reconciliationem non poteſt eſſe teſtis contra illum cum quo habebat inimicitiam. Ita dixit do.Ale.in conſilio ſuo 99.incip.in cauſa inquiſitionis &c.ad quod alleg.bonum textu.in cap.accuſato res 1.3.quæſtio.5.de quo vide latius per me in repetione mea l.fina.C.de probat.in 15.char. Et ad materiam ſupradictā vide do.Fel.in c.cum ſit.in princip.de Iudæis & capitulo cum contingat.in finalibus verbis,de ſententi. excommunicatio. Vide omnino Alberic.de Roſa.in ſecunda parte ſtatu.in 20.quæſtio.incip.quid ſi ſtaf &c.

& do.Alex.in l.fi.C.de decurio.lib.10.in apostillis.Et vi de quæ dixi suprà in singul.25.incip.ille qui nunquã &c. in princip.

CVIII.

1 Reus criminosus legitimis probationibus victus vrgentibusq; que indicijs pressus,in quæstionibus nihil tamen confessus, an condemnari ad mortem aut membri mutilationem,nõ obstante perseuerantia,possit?

1 ALiàs fui interrogatus à quodam iudice maleficiorũ iuuene & tyrone,vtrum ipse posset condẽnare reũ quem habebat in fortijs,qui non obstantibus indicijs vrgentibus,& ẽt legitimis probationibus contra eum exist ẽtib.nolebat confiteri crimẽ,sed semper in tortura, & extra perseuerauit in negãdo delictum commisisse. Cui latrunculatori respõdi,& dixi,q̃ poterat indubitanter eum diffinitiuè cõdemnare ad mortem,vel ad membri mutilationem non obstante eius negatione & perseuerantia.Et allegaui sibi Bal.hanc quæstionem ponentem in terminis,& hanc partem tenentem per illum tex. in ca.ad nostram.extrà de probat.circa finem.versi.& not. & vltra Bal allegaui sibi tex.formalem de hoc in le. qui sentẽtiã.C.de pœn. & ibi doct.de quo tex.miror,q̃ Bal. non fecerit mentionem in dicto c.ad nostram. Vide Ange.in l.si quis alicui.in fi.C.ad legem Iuliam maiesta. & ibi Sali.Nuperrimè inueni Bal.idem tenentem in l.1.in fi.C.de iuramen.calu.& do.Alex.per illum tex.in l.vnius §.reus.ff.de q.& do.Fran.Brunum in suo tracta.de indicijs & tortura.in 10.charta in prima colu.vbi omnino videas.& do.Bartho.Cæpol.in consi. 32.incip. Quidam rusti.in 9.col.& vide infrà in sing.262.inci.Quod potui nolui.& vide Card.Alex.in c.1.§. publici latro.de pace tenen.& eius violat.

CIX.

1 Infamem facti infamia in ciuilibus à testimonio prorsus, licet non plenè probet,repelli,nec ipsius dictum in causa nimirum ciuili ardua quicquam probare, si quidem ciuilis ardua criminali æquiparetur.

2 Infamiam vel per testes minimè iuratos probari.

1 INfamis infamia facti in causis ciuilibus in totũ repelli litur à testimonio,licet nõ plenè probet, vt habetur p doct.in l.1.C.de summa trin.& fide cath.& in c.testimonium.extrà de testibus,& per Bar.in l.Cassius.ff.de sen. & per doct.in l.1.ff.de his qui notan.infa.& per gl.in l.3. §.duæ causæ.ff.de Carbon.edict.& per Bal.in authen.pbyteri.in princ.C.de epis.& cleri.& per Spec. in titu. de teste.§.1.ver.item q̃ est infamis.de quo dixi latissimè in repe.mea l.fi.in 6.char.C.de probatio.Scias tamen q̃ talis infamis infamia facti in totũ repellitur à testimonio, & dictum suum nihil probat,& hoc est in causa ciuili arduа.ita singu.dixit Bal.in c.ad nostram.extrà de probati. & allegat ad hoc c.licet causam.extrà de testib. quod dictum pro not.refert & sequitur Fel.in ca.testimonium. in 5.col.in fi.extrà de testib.allegat rationem dicens, q̃ rõ huius est,quia causa ciuilis magna æquiparatur causæ criminali.c.1.de restitutio. spoli.in 6,l.propter litem. §.1.ff.de excusatio.tuto.& voluit hoc Bal.in parẽtes. C. de testi.quem refert & sequitur Barb.in dicto c.testimonium.in 10.char.in 3.col.Pro quibus optimè faciunt q̃ in hac materia arduæ causæ dixi satis latè in dicta repetitio.mea l.fi.in 6.charta in fi.C.de probatio.Et scias tq̃ 2 infamia probatur etiam per testes non iuratos,ẽm glo. in c.tua.in verbo.testimonio.de cohabitatio. clerico.& mulierũ,quã pro singul.& not.refert & sequitur ad hoc Bal.in repertorio suo,in versic. infamis. in 1. colu. vide Iaſ.in le.1.in 3.colu.C.de summa trinit.quæ omnia tenementi,quia quotidie infames infamia facti examinantur in causis.Et vide quæ dixi infrà in singul. 245. incip. quando dubitatur.

CX.

1 Confessionẽ probationẽ non esse,sed à probatione relevationẽ. Et ideo post probationem dilationes omnes prætergressas, per aduersarij confessionem pars probare potest.

2 Confessiones partis etiam post sententiam fieri posse,quinetiã attestationibus publicatis, positiones vel super articulis super quibus probandis testes produci nequeunt,fieri posse in iuris authoritate & doctorum constat.

1 COmmunis doctorum opinio est,q̃ confessio nõ sit probatio,sed probationis reuelatio,de quo per scribentes in c.1.de confes.in 6.per do.Anto.in c.fi. ficerdos in prin.de offi.ordi.& per eundem post Inn.in rubri.extrà de probatio per Io.And.in ca.bonæ.1.de electio.per do.Ant.& alios in c.licet causam.in 6.col.extrà de probatio.& in c.in præsentia.de renun.in 2.col.per Bal.in c.1. §.si vasallus.in 2.col.fi de feu. fuer. controuer. inter do. & agna.& in l.2.§.quod obseruari.C.de iuramen.calum. per Pau.de Cast.in l.1.ff.de confes.& in l.Publia.§. fin.ff. depos.per Ro.in l.admonendi.in 6.car.de iureiuran.& per do.Fel.latè in rubri.extrà de probatio.in 4.col.versi. vlterius.secundo loco &c.& ideo tene menti,q̃ post lapsas oẽs dilationes põt pars probare per cõfessionẽ aduersarij.ita singu..dixit Inno. in c.vltra tertiam.extrà de testi.& ibi eum sequitur Bal.dicens,tq̃ in quacunque parte iudicij,imo post sententiam possunt fieri cõfessiones, & allegat gl.primam in l.Iulianus.ff.de cond.indeb.& in dicto c.vltra tertiam.refert Card.se in facto consuluisse q̃ publicatis attestationibus possunt fieri positiones, ẽt super articulis, super quibus nõ possunt produci testes ad probandũ,per c.1.de confess.in 6.& per dictũ Innoc. ibi,de quibus doctrinis facit festũ do.Fel.in dict.c. vltra tertiam.in fi.quibus adde Bal.in auth.sed nouo iure.versus fi.C.si certum petatur.& Lud.Ro.in d.l. admonendi. in antepenulti.char.ff.de iureiurando.Quæ omnia tenementi,quia sunt quotidiana & vtilia.

CXI.

1 Supplicans Principi,quales debeat preces exhibere, & quid continere eas necesse sit?

2 Rescriptum secundæ indulgentia prioris mentione non facta, inefficax ac nullum est.

1 SVpplicàs debet specificè omnia narrare,& exponere principi ẽt cum oĩbus qualitatibus quæ faciunt ad rẽ de qua supplicatur,c.paltoralis.& c.super eo.de rescrip. habetur per scriben.in c.super literis.eodem titu. aliàs si omnia specialiter non exponat,& obtineat rescriptum, tale rescriptum est nullum,& nõ valet,vt in dictis locis, & ideo dixit Guil.de Cu.fin.verbũ in l.3.C.de episcudiẽ. Titius occidit hoĩem,& à principe obtinuit gr̃am & indulgentiam vt nõ puniretur,postea occidit aliũ,& iterum supplicauit principi pro gr̃a obtinenda,& obtinuit,sed in supplicatione non narrauit seriem facti,videlicet, q̃ alium occiderat,& indulgentiam obtinuerat.dẽ ibi Gu- 2
liel.de Cu.q̃ tale rescriptum secundæ indulgentiæ est nullũ tanquam surreptitium,q̃ dictum pro valde no: refert & sequitur ibi Bal.& Barba.in c.super literis. in 10. char.de rescrip.vbi subdit se vidisse hic Bononiæ decapitari vnum,qui occiderat duos hoĩes, & pro primo habuit gr̃am,& postea ẽt habuit gr̃am pro secundo homicidio non expresso primo in supplicatione, & pp hoc secunda gratia & indulgentia fuit nulla.ideo fuit decapitatus.Et subdit ẽt Barba.q̃ si fuisti condemnatus in mille pro homicidio, & supplicasti principi pro compositione,& in supplicatione inseruisti q̃ eras cõdemnatus in mille,sed causam & qualitatem .condemnationis nõ expressisti,quia verisimile est q̃ si expressisses te esse cõdemnatũ pro homicidio,superior tecum nõ composuisset.arg.l.3.C.de episcaudien.hoc casu si superior rescribẽ do cõponat tecum,tale rescriptũ,seu cõpositio est nulla ad q̃ allegat text.in dicto c.super eo.in ver. literas quæ facti seriem non continent,&c.Et idem etiam dixit Barba.in cap.dilectus.in 2.char.eodem tit.& in cap.ad nostram.in 7.col de appellatio.& in capit.cum tanto. in 2. colum.de consue.& do.Fel.in c.postulasti.in 4. column. de rescrip.

de rescri.Et vide in proposito not.verba do.Fel.in c.veniens.in 2.col. de præscri: Et vide do.Rochum de Curte in c.fi.in 2.col.de consue.

CXII.

1 Testimonio duorum vel trium omne verbum stare,ac proinde vnius testimonio nihil plenè probari. Et quid si solus testis de corruptela aduersus corrumpentem corruptus deponat?

2 Barataria per iudicem admissam iuramento probari . Et quid in hoc Bal.de Ancha.& reliqui?

1 IN ore duorum vel trium stat oẽ verbum c. veniens, & c.licet vniuersis.ext.de test.l.vbi numerus.ff.eo.cum concor. ibi alleg. & testimonium vnius regulariter non probat plenè,vt habetur in dictis iuribus. Tene tamen menti perpetuò, q̃ si testis solus productus ab eo contra quẽ fuerat corruptus pecunia,ne testimoniũ diceret, cõtra corrũpentẽ eũ hoc deponat,plenè probat verbũ fuit singulare Bal.in c.1.in 2.col.si de inuest.inter do. & vasallis oria.in vsi.feud.quod dictum pro valde not. refert & sequitur do.Fel.in c.licet causam.in 5. col.ext.de proba- Adde hic oĩo gl.no.in auth.vt iudi.sine quoquo suff.in §.nos.n.in ver.ostenderit,q̃ dicit,q̃ etiã per solũ iuramẽtum probatur barataria cõmissa per iudicẽ,& vide Ang. in d.tit.in §.oportet, qui no.loquitur, vide tũ cõtra hoc dictũ Bal.Pe.de Anc.in cons.suo 23.inc.visa inquisitione. in 1.col.& Rap.Ful.in cõs.suo 183.inc.in causa inquisitionis.in 1.& 2.col.& do.Phil.Dec.in cons.189.inc. Lętatus sum.in 5.col.& Bal.in l.si quis testib.C.de testib.

CXIII.

1 Testis dictum ad iuramenti,non examinis diem pertrahi.

2 Et quid in instrumentorum productione,vbi prius copia,quã originale producta est.

1 DIctum testis trahitur ad diẽ iuramenti,nã sufficit,q̃ in termino probatorio ipsi testes iuraverint,licet nõ fuerint tũc examinati,sed postea,& dictũ suum refertur ad diẽ quo iurarunt.ita volunt Bart.& alij in l.damni.§.Sabini.ff.de dam.in fect.& Bal.& doct.in l.si qñ.C.de test.& habetur per cano.in c.licet causam.de prob.& in c.pia.de excep.in 6.de quo per Spe.in tit.de teste.§.qualiter.ver.is quoque,& in tit.de dila.§.rursus.ver.sed quid si.j. per Io. Cal.in cons.1. sub.rub.de test.per Bal.in rubr.C.si ex fal. instr.& per Bal.in add.Spe.in tit.de sen.in pen.col. versi. pone q̃ post sententiam.per Ludo.Rom.consi.443.inc. quo ad primum.in 2.col.per Ale.in cons.265.inc.in causa & lite.in pen.col.in fi.de quo dixi in rep.mea l.fi.C.de 2
prob.in 28.char.& teneas menti q̃ fidẽ est in termino dato ad producẽda instrumẽta,nã statuto termino parti ad producẽda instrumẽta,si in termino sibi statuto nõ producit originale, sed solũ producit exẽplũ ipsorũ instrumentorũ elapso vero termino,postea producit originalia,talis productio sufficit,& illa ,productio originaliũ tra hitur ad diem productionis exemplorũ.ita singulariter dixit Bal.in c.1.in prin.ext. de fide instr.vbi dicit hoc esse notatu dignũ.all.bonũ tex.in l.si donatæ.§.si spõsus.ff. de don.inter vir.& vxo.q̃ dictũ pro valde no. refert & sequitur Fel.in c.licet cãm.in 13.col.in prin.extra de prob.

CXIIII.

1 Testes singulares non probare,vulgata est sententia,etiam si mille testes singulares forent,quoniam non amplius,quã vnus,ac solus,probant.

2 Nisi tales sint testantium personæ, quæ iudicem ad indubitatam rei probandæ fidem pertrahant & inducant.

3 Testibus credere non semper habet iudex necesse, si tamen causam non adhibita fidei exprimat.

1 VVlgatũ & tritũ est apud oẽs, q̃ testes singulares non probant,vt habetur in c.bonæ.de elect.in c.cum dilectus.e.tit.in c.licet causam, vbi per omnes, de prob. in l. ob carnem ff.de test.in §.fi.in l.qui falsa.e.tit.& in c.licet vniuersis.ext.eo.& habetur per Spe.in tit.de teste.§.1.ver. itẽ q̃ testes sunt varij,de quo plenè dixi in rep.mea l.fin. C.de prob.in 23.char.circa med.. Quinimò etiã si essent mille testes singulares,non probarent, quia tm̃ probant a
mille testes singulares, a quantum vnus, ẽm Bal.in l.iurisiurandi.C.de test.& in c.tã literis.ext.eo.& in addi.Spec. in tit.de teste.in §.1.in 4.col.ver.etiã mille. Vide Dec.in 2
consi.310.inc.visis.vlt.col.Sciaſtñ,& nunquã obliuiscaris q̃ licet,vt dixi,testes singulares nõ probent,si tã sunt ita nobiles,q̃ iudicẽ adducant ad indubitatã fidẽ, iudex nõ debet curare illã singularitatẽ,sed ẽm eos debet iudicare.ita singu.& mirabiliter dixit Pau.de Cast.in l.admonendi.ff.de iureiur.& in l. Lucius.ff. de his qui not. infa.. in suis recollectis Florẽtinis,& subdit illud dictũ esse notabile,& verũ,licet quidã doct.proterui teneant contrarium & malè, & dicit q̃ illud dictũ suum est de mente Bal.in d.l .Lucius. vbi Bar. etiã sing.dixit,& Bal.ibi post 3
eum,q̃ etiãsi testes probant ẽm verba eorum,& tñ iudici videatur non esse credendum illis testibus aliqua de causa,q̃ põt illis testibus non credere, & debet causam exprimere in actis,ne forte postea teneret in sindicatu. quod dictũ Bar.refert & sequitur Barb.in consi.suo inc. Præclarè scripsit.in 8.col.quod cõsilium est insertũ inter cõsilia do.Lau.Calca. in 64.& Soc.in cons.262.inc.in causa magnifici.in antepe.col.Et illud dictũ Pau.de Cas. refert & sequitur pro valde singulari do.Io.Bap.de Cazalupis in repe.l.admonendi. in 7.char.in 2.col.de iureiur.& quidã Modernus doc.Frãc.Brunus de S.Seuerino in suo notab.trac.de indicijs & tortura,in 1.char.in 3.col.circa princ.quod est perpetua memoria dignum, cũ sit valdè quotidianũ & practicabile &c.Pro quib. optimè facit q̃ voluit do.Fel.in c.quia verisimile.in prin.vlt. col.de præsum.quæ vide.Soc.in cõs.90.inc.in causa in 6.col.in ver. cõfirmat &c.in 3.vol.& in cõs.98.inc.iustissime iudex.in 3.col.circa me.in 4.vol.& in cõs.37.in 3.vol. & oĩo Ale. in cõs. 236. in 1.col.in 6 vol.& in cõs.2.in 4.col.in 7. vol.

ADDITIO.

a Milles testes singulares. Adde Ale.cõs.13.ex his q̃ in themate.col.vlt.li.1.& cõs. 32.vis punctõ & dubijs.ad fi.col. li.cõs.72.e.l.1.vbi late consuluit qñ testes singulares probent.Iaſo.in rep.l.admonendi.col.84.ver. item adde inquantũ Bar.ff.de iureiu.Ale.in cons. 100.li.1.col.pe.Dec. cõs.133.Ale.cõs. 11.li.4.cons.150.in fi.li.5.& in proposito dicebat Bal.post.Ric. Malumb.in l.ob carmẽ.§.vlt.ff.de test.q̃ iõ testes singulares nõ probãt,quia super eo q̃ deponunt,quilibet est vnus solus, & vnus testis nõ probat. alle.c.bonæ,& c.cũ dilect.de elec. nisi negotiũ esset connexũ,vt ibi latius per eum,quẽ sequitur Ale.in d. cõs.72. ver.idẽ tenet.li.1.& vlterius hoc adeo verũ est,q̃ sicut testes singulares nõ probãr,eodẽ modo nec hi qui ita possunt esse singulares,sicut cõtestis.ita sing.Bal.in l.vl.in 15. oppo.C.de edict.diui Adria.tol.q̃ in c.bonę 1.ver.sed qd si testes ex.de elec.vbi refert ita cõsultũ,& hoc dictũ Bal. pro sing.citat Cor.cõs.13.li.1.& reassumit idẽ Corn.cõs. 130.& cons.343.eo.li. Sed tñ hoc declara qñ testes ambiguè.deponentes in quolibet intellectu cõclusiue probãt intentionẽ producẽtis.ita sing.decidit Ale.in l. inter stipulantẽ.§.1.col.pen.in fi.ff.de verb.obl.post Io. And.in c.1. de pact.li.7.& hanc decisionẽ Ale.pro sing.refert & sequitur Iaſ.in l.vbi aũt nõ apparet.§.qui illud.in 2.not.e.ti.& est fortis decisio,& notab.ẽm eundẽ in l.3.in princ.in 1. nota.ad.fin.ff.de cõdict.caus.dat.& in l. & si post tres.ff.si quis cautio.& in l.in nõ hoc,ver.4.limita,C.vnd.leg. Secundo declarari põt qñ oẽs testes cõcordant in dicto. nã licet non dent se pro cõtestib. tũ contestes præsum ũtur, ẽm.Bald.in l.2.C.de sec.tab. vbi Iaſ.col.pen.commendat post Alex.ibi in fi.& consi.48.abundè.li.2.

CXV.

1 Fugam non semper ad quæstionem indicium facere, nempè vt si quis post accusationem,vel inquisitionẽ aufugerit,quod iusto timore fecisse,præsumitur.

2 Fuga Officialis tempore syndicatus fugientis , aduersus eum plenam probationẽ facit. Et vide alios casus remiss. nu.3

3 Fuga,vbi præsumptionem aliquam,aut indicium contra ali-

quem inducit, huiusmodi præsumptio è fuga capta, fugientis iuramento tollitur.

1 FVga non semper facit indicium ad torturã, vt puta, si quis aufugit postquã fuit accusatus, vel inquisitus, nã hoc casu si aufugit ductus est iusto timore, & talis fuga non facit indicium contra eum, secus si aufugit antequã sit accusatus vel inquisitus, quia tunc fuga facit indicium contra eum, ẽm Bart. in l. 1. ff. de bo. eorum qui mor. sibi consci. ar. illius tex. quem refert & sequitur Ias. in l. admonẽdi. in 67. col. in fi. de iureiur. & in rep. & Decius in cõs. 324. inc. in effectu. in 2. col. quod dictum suum refert & multum commẽdat Ang. in l. h. ff. de q. in pe. col. & Math. in notab. suo 145. inc. nota. aureum dictum, ꝙ tota, & eũ etiam refert & sequitur Lud. Rom. in l. lex cornelia. ff. ad Sylla. in 2. col. & Ang. de Are. in lib. malef. in ver. fama publica. in ver. an fuga sit sufficiẽs &c. Adde † hic ꝙ fuga facit plenã probationẽ contra officialem fugientẽ tpe syndicatus, ẽm Ias. in l. 1. in fi. penul. col. C. vt oẽs iud. tã ciui. quam crimi. & in repeti. l. admonendi. in 67. col. in prin. de iureiu. & omnino vide quę dixi in rep. rub. C. de ꝓba.

2

3 in 54. col. Et alios etiã casus ponunt doct. cum aliquibus limitationibus, qñ fuga faciat indicium vel præsumptionem, & qñ non. de quibus per eos in l. admonendi. ff. de iureiur. & in l. in bonæ fidei. C. co. & in l. fin. ff. de qõ. & in d. l. lex Cornelia, & per Ang. de Aret. in d. tract. malefi. in ver. fama publica. in 6. char. in ver. an fuga &c. & ibi per do. Aug. de Arim. & per Bal. in consi. 403. inci. quidẽ fuit. in 2. col. in 3. vol. & dixi latè post alios in rep. mea l. fi. C. de proba. in 80. chart. Sed tad vnum aduerte, ac erige aures, ꝙ casu quo fuga inducat aliquam præsumptionẽ cõtra aliquem, seu indicium, tunc talis præsumptio taliter inducta per fugã tollitur per iuramentũ ipsius fugientis, ita sing. & mirabiliter voluit Cy. in l. fi. C. de requi. reis ꝙ dictum nunquam est obliuioni tradẽdum, & illud dictũ prò valde no. refert & sequitur do. Frã. Brunus de sancto Seuerino in dicto suo tra. de indicijs & tortura. in 3. cha. in 2. col. in fi. verbis. & do. Catal. in trac. suo syndicat. ver. 542. inc. quia sæpè &c. ante fi. quod tene menti ad adiuuandum amicum contra quem est indicium fugæ.

4

CXVI.

1 *Præsumptio iuris ac de iure, maximæ est efficaciæ, pluraq; ac varia operatur, ac præcipuè, vt ex huiusmodi præsumptione condemnatus appellare non possit, vt qui pro confesso, ac conuicto habeatur, qui non appellat.*

1 PRæsumptio † iuris & de iure est, maximę importantię, & operatur plura, vt habetur in l. fi. C. arbit. tute. & in l. antiquæ. C. ad Velleia, & in l. fi. ff. quod me. cau. & in casis qui, de spons. cum simi. de quibus habetur latè per do. Fel. & alios in c. quãto. in vlt. col. de præsum. & inter alios effectus quos operatur talis præsumptio iuris & de iure, tene menti ꝙ operatur vt condemnatus ex præsumptione iuris & de iure non possit appellare, quia habetur pro confessò & conuicto, & confessus & conuictus non appellat, vt l. 2. C. quor. app. non recip. ita sing. dixit Bald. in l. fi qui adulterij. C. de adul. quod dictum refert & sequitur pro not. do. Fran. Brun. in tract. suo de indi. & tortura. in 6. char. in 2. col. in prin. Sed tu dicas, ꝙ idem dixit Bal. in l. quædam mulier. ff. fami. erc. in additio. & hæc doctrina sua probatur optimè in d. l. fi qui adulterj. in fi. coniuncta d. l. 2. C. quorum appel. non recip.

CXVII.

1 *Quæstionem, non nisi procedentibus indicijs decerni, etiam in crimine maiestatis imminuta, accusatus tamen vel inquisitus, propter contumaciam bannitus, ac deinde comparere, contumaciamq; purgare volens, nullis alijs indicijs præcedentibus torqueri potest.*

2 *Et alios casus, quibus id liceat, vide remissorie.*

1 ADtorturam peruenire non potest nisi indicia præcedant, vt habetur in l. 1. in prin. ff. de quæstio, & in l. milites. C. eo. & in l. sicut in fin. C. de fal. & habetur latè per Ang. de Are. in tract. malefi. in versi. fama publica, & per Ale. consi. 65. inc. Habita super contentis. in 1. vol. & per doct. in dictis locis præalleg. Et istud etiam habet locũ in crimine læ maiestatis, in quo non deuenitur ad torturam, nisi præcedant indicia. ita dixit Bal. post. glo. in l. si quis alicui. C. ad legem Iul. maiest. Attamen tene mẽti vnum casum, in quo potest deueniri ad torturã sine indicijs, videlicet qñ accusatus vel inquisitus, quia non comparuit, fuit positus in banno propter contumaciam, nam si postea comparet, & vult purgare contumaciam, sic forte permittente statuto, poterit tunc poni ad torturam absque alijs indicijs propter præcedentem contumaciã, secundum Nicol. de Nata, & Bal. in l. 1. in 8. col. C. de hære. inst. quod est singulariter not. in practica, & istud dictum pro valde not. refert & sequitur do. Fran. Brun. in suo tract. de indicijs ad torturã, in 35. colũ. in princ. ver. addo alium &c. Alios etiam casus, in quibus peruenitur ad torturam non præcedentibus indicijs, vide per gloss. in c. quæstionem. 12. q. 2. & Bald. in l. quicũque. C. de fer. fugi. vide tamen tex. in l. si quis alicui, & ibi glo. Cy. Bal. & Sali. C. ad leg. Iul. maiesta. De quo etiam per Iac. de Bel ui. in sua practica iudiciaria in causis criminalibus, sub rub. de criminoso remisso. in princ. & dixi in l. penul. in fi. ff. de quæstio.

CXVIII.

1 *Stylum curiæ & spectandum, & obseruandum, & ideo, qui secundum consuetũ in citando morem citatus non est à contumacia, si non compareat, excusatur.*

1 STylus † curiæ est attendendus & obseruandus. l. Labeo. ver. & si quæreretur. ibi more agentium sequi debemus & c. ff. de sta. li. habetur in c. quam graui. de crimi. fal. & ibi latè per Io. de Ana. in pe. & vlt. col. per Bar. in l. 3. §. lege Iulia. ff. de test. per Bal. in l. 1. in fin. C. vt quæ desunt aduo. par. iud. sup. & faciunt dicta per. do. Ant. in c. cum in tua. de sponsa. & in c. fin. in pen. col. de consuet. & per Cy. in l. 2. versi. Secundo quæritur. C. quæ sit long. cõsue. & per Ang. consil. 308. inc. Factum tale est. Christophorus & c. in vlt. col. & per Oldr. consi 328. inci. ad idem &c. in 2. col. Et ideo teneas menti, ꝙ excusatur à contumacia citatus qui non comparuit, quando citatus non erat secundum consuetum stylum citandi, ita singu. dixit Ange. in l. fin. C. de cano, præstan. libr. 10. quod dictum pro singulari refert & sequitur do. Fel. in c. quoniam contra. in 7. col. in fi. de probat. & in c. ex parte. in 8. col. de resc. de qua materia styli vide eundem Felin. in cap. ad hæc. de sen. excom.

CXIX.

1 *Libellum ineptitudine vitiari, de qua non ante sententiã modo, verum & post sententiam ipsam ad eam annullandã opponi potest.*

1 INeptitudo † libelli vitiat ipsum libellum, vt habetur in l. 1. §. Labeo. ff. de fluminib. & in cle. fin. de appel. & per scriben. in l. fi. ff. si mens. fal mo. dixe. & per Bal. & alios in l. edita. C. de eden. & per Ang. in l. Titiæ textores. ff. de lega. 1. & habetur per doct. in l. 1. ff. de offi. assess. & per Bal. in l. 2. C. de rescin. vẽd. in 14. q. & per Bar. in l. instar. in fi. C. de iure fisci. li. 10. & per Inn. & Bal. in c. 1. de offi. iud. & in c. ad aures. de præscrip. Et tene menti, ꝙ de ipsa ineptitudine libelli potest semper opponi, nedum vsque ad sententiã, sed post sententiam ad eam annullandam. ita dixit sing. Pet. de Anc. in clem. cum à repulsione. in 1. col. de appel. per tex. nõ. in c. dilecti. de empt. & ven. quod dictum pro valde not. refert & sequitur do. Fel. in c. qm̃ contra. in 14. col. de prob. dicens, ꝙ idem voluit Bal. in l. 2. in 14. q. præalleg. C. de rescin. vend. & remittit se ad dicta p eum in c. examinata. ext. de iud. vbi videas. Et adde ꝙ idẽ dixit Ang. in consi. 297. incip. quòd exceptio, & alleg. Guliel. de Cuneo hoc dicentem in l. si libertus patronum. ff. de iureiurand. & vide quæ dixi in repetitione mea l. fin. C. de probatio. in 59. chart. & adde hic dicta per Pet. de Ancha. in consi. 363. incipient. primò & ante omnia, circa finem.

CXX.

CXX.

1 *Nepotem ex filio, in aui viuentis potestate, nõ patris, esse. Ac proinde eidem nepoti contractum inituro aui viuentis, nõ patris, consensum necessarium esse.*

2 *Nepotẽ ex filio, & si in aui potestate sit, potest tamen pater, vel inuito auo religioni tradere sicq; potest filius nepos patris consensu, votum auo etiam inuito, emittere, & id cur ita? num. 3.*

1 NEpos † ex filio est in potestate aui & non patris viuẽte auo, vt est tex. Institu. de patria potestat. in §. fin. & instit. quibus modis ius patriæ potesta. fol. in prin. & habet in l. sic eueniet. ff. ad le. Iul. de adul. & in l. fi. C. de legitute. & in l. liber homo. §. fi. ff. de acquir. re. do. & ideo si cut non valet actus factus à filio sine cõsensu patris, sic nepos vult facere contractum validũ, requiritur consensus aui & nõ patris. l. filium habeo. ff. ad Macedonia. l. filius familias. ff. de acquiren. hæred. & voluit Lud. Rom. latius

2 in consi. 512. inc. quo ad primum. Sciast̃ ꝙ licet auus habeat filium & nepotem in potestate, attamẽ filius etiam inuito patre potest filium suum, & sic nepotem aui trade re monasterio & religioni. Ita singulariter dixit Inn. in c. 2. post princ. de reg. & Arc. in c. addidistis. 20. q. 1. quos refert & sequitur Lud. Rom. in dicto consi. 512. inc. Quo ad primum, & c. in 2. col. ex quo dicunt Moder. in c. scripture. in vlt. col. extra de vot. ꝙ filius põt vouere cum cõsensu patris licet auus contradicat, & ista, vt puto, procedũt fauore religionis & aïæ., quæ adde ad ea quæ dixi anno præterito in repetitio. rub. ff. de fideiusi. vbi plura adduxi de fauore religionis seu ordinis clericatus.

3

CXXI.

1 *Naturales filios etsi pluribus modis legitimos fieri contingat, maximeq; ꝙ matrimoniũ subsequens, in incestuosis tamẽ non aquè contingit. Et quid si naturalis filius ante matrimonium subsecutum decedat, an nepos ex eo naturali filio vi matrimonij subsecuti legitimus fiat, sicq; in aui potestatem transeat. nu. 2.*

1 CRedo † te scire, ꝙ filij naturales plurib. modis legitimantur, de quibus habetur in auth. quib. mod. natu. effi. legiti. in prin. & quasi per totum, & in l. cum quis, & in l. nuper. C. de natu. libe. & inst. de hære, q̃ ab inte: defe. in §. 1. & in §. fi. Inst. de nu. Et inter alios modos legitimãtur per subsequẽs matrimonium, vt habetur in dictis iu

a ribus. Sciast̃ ꝙ filius incestuosus non legitimatur per subsequẽs matrimonium contractum ex dispensatione Papę, nisi de eo sit facta mentio, ẽm Bal. in c. 1. in §. naturales. in vlt. col. si de feu. fue. contro. inter. dominum & vasallum, ad quod etiã vide Bar. in l. eum qui. ff. de statu hominum, & ibi Ale. & Bal. in l. & si contra. C. de nup. & vide Ale. in consi. 70. inci. magnificus. in 1. col. in 6. vol. Sed

2 tene menti singulare verbum in materia ista, videlicet, ꝙ si filius naturalis moriat̃ ante, quã pater contrahat matrimoniũ cum matre sua, licet postea contrahat, non tñ legitimatur nepos ex illo filio naturali, nec tantibit in potestatem aui. ita sing. dixit Bal. post Guli. de Cun. in l. beni gnius. ff. de legi. quod perpetuo teneas menti, & illud dictum pro notabili referunt quidã Moderni in apostil. ad do. And. in c. tanta. ext. qui fil. sint legi. in 3 col. post. prin. idem dixit Io. And. in c. per venerabilem, qui filij sint legi. & Pau. de Cas. in l. 1. §. cæterum. de acq. pos.

ADDITIO.

a Filius incestuosus. Item nota ꝙ filius natus ex ea cum qua matrimonium non poterat dignè & cum honestate contrahi, vt puta quia mulier meretrix fuerat, vel vilissimæ conditionis, & pater nobilis & diues, non legitimabitur per subsequens matrimonium, cum tale matrimonium ob mores sit improbatum, secundum Ang. in Auth. quibus mod. natu. effic. legit. §. sed & aliud per illum tex. vbi dicit ꝙ habuit de facto.

CXXII.

1 *Vasallus pluribus de causis feudum amittere potest, propter dominũ tamen delictum feudo minimè priuatur.*

1 VAsallus † perdit feudũ ex pluribus causis, de quibus habetur in toto tit. quib. mod. feu. amit. in vsib. feud. Sed quæro ego, vtrum pp delictũ domini vasallus priuẽtur feudo? dicas ꝙ non, nam hoc casu pp delictũ dñi feuda non confiscantur, imò ipsa feuda per ipsum concessa firma manent, & quod plus est, vasalli ipsi efficiuntur frã chi. Ita sing. dixit Bal. per illum tex. in c. 1. in 5. col. in tit. hic finitur lex Corra. & inc. consuet. feudorum in vsib. feud. quod dictum pro valde not. refert & sequitur do. Ias. in l. fin. in 9. col. in prin. C. de iure empy. quod perpetuò tene menti.

CXXIII.

1 *Notarius instrumentum conficiens, clausulas consuetas in eo, etiam id non dicentibus partibus, inserere potest, si modo de conficiendo instrumento rogatus fuerit.*

2 *Et quid si non rogatus, sed extendẽdi instrumenta à statuto, vel superiore officium authoritatem ve habeat.*

3 *Notarium posse clausulas instrumento consuetas inserere, ẽt partibus non id dicentibus, quatenus accipiendum.*

4 *Et quid de iuramento licet id consuetudo habeat?*

1 INture † clarum est, ꝙ † notarius conficiens instrumentũ

a potest in eo apponere clausulas cõsuetas, etiã si sibi nõ sit dictum à partibus. l. si prius. §. placuit, & ibi. Bar. ff. de aqua plu. arcẽ. facit tex. ibi, & hoc voluit Bal. in c. cum M. Ferrariẽsis, de cõst. in 7. col. & Bal. in c. 1. §. hoc quoque, de' succes. feu. in 47. col. Bar. in l. ex parte. in prin. ff. de ver. ob. & in l. fi. in prin. ff. de his q̃ in frau. cre. & in l. si procurator in prin. ff. de iure fis. & in l. de die. in fi. prin. ff. qui satis. cog. Vide Ias. latè loquẽtẽ in hac materia in l. certi cõd. in §. si nummos. in 5. & 6. col. ff. si cer. pe. Et habetur latè per do. Fel. in d. c. cũ M. Ferra. in 3. col. & in c. 1. 9. col. ver. Sed a declaratio, vt lit. non cõte. de quo dixi latè, vbi alle gaui alia plura in rep. mea l. fi. C. de proba. in illa qõne, an cõsuetudo excuset quẽ à delicto, vbi videas. Sed tene mẽ

2 ti, ꝙ licet ista sint vera, tñ t solum habent locum in notario, qui fecit instrumentũ, & de eo fuit rogatus, secus est aũt in alio notario qui de ipso in strumento non fuit rogatus, sed habet officium seu authoritatẽ extendendi ali quod instrumentum à statuto, vel à superiore, nã talis notarius nõ poterit in instrumento apponere clausulas consuetas apponi in similibus instrumẽtis, si illæ clausulæ appositæ nõ sint in originali. Ita sing. dixit Bal. in rub. C. de fide inst. in 6. col. ver. 4. quæritur, quod dictũ prò valde notab. refert & sequitur do. Ias. in l. fi. in 12. col. C. de iure emphy. qd̃ multũ no. quia ferè per totã Italiã obseruatur

3 contrarium. Limita etiã prædictã conclusionẽ, ꝙ † notarius põt apponere in instrumento clausulas cõsuetas apponi etiã si sibi non sit dictum à partibus, hoc esse verũ, qñ cõtractus, seu instrumentũ est in fieri, secus aũt est in instrumẽto iã facto, quia in eo notarius nõ poterit apponere clausulas consuetas apponi, si non fuerunt appositæ à partib. tpe celebrati cõtractus, vel instrumẽti. Ita no. dixit Barb. in c. 2. in 2. col. ext. de preca. allegat hoc voluisse Bar. in rub. C. de reuo. his q̃ in frau. alie. sunt. in vlt. col. ꝙ quo facit tex. in l. apud Celsum. §. in hac. ff. de dol. exc. de quo dixi etiã in repe. mea l. fi. C. de prob. in 33. charta circa mediũ. Itẽ † limita etiã p̃dicta, ꝙ talis notarius nõ poterit apponere iuramẽtũ in ipso cõtractu, licet sit de cõsuetudine apponi. ita dixit do. An. & Abb. ĩ c. pe. de iurei. de quo latiꝰ dixi ĩ au. ꝙ obtinet ĩ 51. priu. iuramẽti. C. de ꝓba.

4

ADDITIO.

ẽ Clausulas cõsuetas. Adde vltra hic alle. Bal. in l. vlt. per il lũ tex. C. de fideiuss. cũ infinitis simi. traditis p Ias. in l. vlt. in 10. not. C. de iur. emph. & in repe. l. admonẽdi. ver. 4. & vlt. ff. de iureiur. post Ale. in l. hmõi. ad fi. prin. de leg. 1. & consi. 27. in causa & lite. ver. accedit, & cõs. feq. li. 2. & cõs. 105. reuerẽde dñe. co. li. vbi dãnat sing. dictũ Ang. cõtrariũ tenentis in l. licet. C. locat. hoctũ declaratur solũ procedere qñ notarius rogatus esset conficere instrumentum ad sensum sapientis, & ipse non indigeret sensu talis sapientis, quia tunc ex proprio intellectu posset

apponere renuntiationes,prout in cõi formulario tabellionũ continetur.ita sing.Bal.in rub: C.de reuo. his q̃ in frau.credit.vers.& nota q̃ Bar.quã limitationẽ approbat Fel.in c.cum M.Ferrariensis 4.notab.de const.Sed o limitari põt non procedere in pœna consueta,quã nõ põt notarius apponere,nisi expresse à patribus dictum sit,cum sit variabilis,ex voluntate contrahentiũ,ita no.Bald.in l. vlt.col.1.C.de exec.rei iud.sequitur Alex. consi.38.viso & ꝓhabito li.2.& latè Ias.in l.ex ea parte 2.no.ff.de verb. obl.& confirmari põt ex.l.in testamento 1.ff.de condi.& demonst. Tertiò limita non procedere in iuramento & stipulatione, quæ non possunt per notarium apponi.ita sing.dicit Ant.de Butr.in c.pen.circa fi. de iureiur.quod pro sing.commẽdat Soc.consi.24. & consi.85.viso compromisso facto.versi.sed ad hoc libr.1.& est memoria dignum,secundum Ias.o.in d.l.ex ea parte secunda nor. de verb.obliga.

CXXIIII.

1 *Iurisdictionem suam extra territorium exercere nemo pot.*
2 *Bannitum extra statuentis territorium occidens,præmium banniti occisori constitutum habere debet.*

1 VIdisti anno præterito l.fi.ff.de iurisdictione suam extra suum territorium, & hoc est clarũ.
2 Sed ego quæro, statutum iudicis vel principis dat præmium occidenti bannitum, an comprehendat etiã occidentem bannitum ext.iurisdictionem,seu territoriũ statuentis.Quilibet prima facie diceret q̃ non, per d.l.fi.at tamen contrarium determinat Bal.multum sing.in cõs. suo 397.inc.præmittendum est ad euidentiam,q̃ quędã sunt quę requiruntur.in 6 vol.quod volumẽ nondum typis est excussum,& non est apud hoẽm viuentẽ, nisi pines me,& ibi dixit Bal.q̃ talis occidẽs bannitum ext.territorium statuentis,debebit habere præmium, quod est no.maximè ad limi.d.l.fi.ff.de iurisdictione.iud.ad qđ vide aliquid etiam per Bal.super stat.in ver.bannitus in 2.ver. & vide omnino infra in sing.294.inc.Odia &c.

CXXV.

1 *Exceptiones reo principali competentes,& fideiussori quoque competere.*
2 *Instrumentum si reus principalis apud iudicem ecclesiasticũ suo & fideiussoris nomine vsurarium dixerit,ob idq; iudici seculari inhibitum fuerit,ne ad rei captură procedat, num ea quoque inhibitio ad fideiussorem porrigatur, eique prosit.*

1 TVIscis regulam iuris esse, q̃ exceptiones cõpetentes reo principali cõpetũt fideiussori l.oẽs.ff. de excep.l. defensiones.C.e.l.ex persona.ff.de fideiussor. l.tam mandatori.C.de non nu.pecu.cum simi.Sed scias tamen vnũ
2 in practica,& ad limitationem dictæ reg.† q̃ si reus principalis dixit instrumentum vsurarium coram iudice ecclesiastico suo nomine,& nomine fideiussoris, postea facta fuit inhibitio iudici seculari per iudicẽ ecclesiasticũ ne procederet ad capturam dicti rei,hoc casu ista inhibitio non proderit fideiussori aliquo modo,sed poterit ipse capi & grauari,ita sing.dixit Bal.in l.1.in fi.C.de diuer. relcri.allegat l.creditor in prin.in tex.& gl.ff.mãd.idẽ ẽt videtur tenere Bal. cum vna limitatione tm̃ in d.l. tam mandatori,quam doctrinã refert & sequitur do. Frã.de Are.in consi.suo 23.inc.consultatio &c.in 1. col.in fi.qđ tene menti in practica.

CXXVI.

1 *Statuto cauente,vt nulla venditio,aliusue contractus summã centum excedens, non nisi per instrumentum publicũ probetur,si talis contractus factus sit,insertumq; sit iuramẽtum cum testium designatione,non tamen de eo factum est publicum instrumentum, qualiter huiusmodi contractus probari possit.*

1 INt multis ciuitatib. extat statutum, q̃ vẽditio,seu alius contractus excedens summam centum non possit probari nisi per instrumentum publicum. Sed quæro ego, pone q̃ factus est contractus excedens dictam summã, & in eo est appositum iuramentum sed de ipso cõtractu non fuit factum instrumentum,sed solum interfuerunt testes, quo casu contractus ipse non poterit probari per dictos testes ex ꝓhibitione dicti statuti,an hoc casu poterit probari iuramẽtũ appositum in dicto cõtractu per testes?& dicas q̃ sic.Ita sing.dixit Io.de Imo.in rep.c.cũ contingat.in 6.char.de iureiu.q̃ dictũ refert,& sequit,& exclamat do.Fel.in c.sicut consuetudo. in 6.col.de prob. versi.6.intellige.Quod dictũ tene perpetuo menti, quia est maximi effectus,nam licet agens ad obseruantiã contractus non possit directo probare ipsum contractũ per testes, tñ probando indirectè iuramẽtum corã iudice ecclesiastico per duos testes,obtinebit, quia probato iuramento iudex coget ipsum iurantẽ ad obseruantiã ipsius cõtractus.Pro quo faciunt optimè dicta per Pau. de Cas. in consi.suo 219.inc.In causa quæ vertitur.ante fi.ideo nõ obliuiscaris,& ista addes ad ea quæ dixi supra in sing.17. inc.Accessorum &c.circa fi.

CXXVII.

1 *Iudicandi munus & si necessarium est,artifices tamen peritia artis insignes referendi officium super re aliqua ad experientiam pertinente,cogi neq; eunt.*

1 IVdicandi munus necessarium est l.fi.§.iudicandi.ff.de munc.& hono.l.prætor.§.qui aũt.ff.de excu.mun.l.sancimus.C.de aduo.diuer.iudi.habetur in auth.vt iud.non expect. fac. iuf. cum simi. Scias tñ, q̃ hoc fallit in peritis in arte,quia tales periti cõpelli nõ possunt ad assumendũ officiũ referẽdi super aliqua re quid sentiãt. Ita no.dixit do.Abb.in c.cũ dilectus.1.ext.de purg.cano.qđ dictũ ꝓ sing.& valde no.refert & sequit ille iuris amplissimũ pelagus,do.Fel.in c.proposuisti.1.in 3.col.ver.& scias. ext. de prob.& ibi dicit hoc dictum alibi non legisse, nisi vbi.s.

CXXVIII.

1 *Testes in matrimoniali causa post testificatorum apertionẽ, publicationemq; produci posse. Et quid producturus efficere debeat?*

1 TEstes etiam produci possunt in causa matrimoniali post didicita testificata.tex.est,& ibi habetur latè ꝓ doct.in c.feries.ext.de test.& hoc quia agitur de re periculosa,& habetur etiã in c.iurauit ex.de test.Veruntamẽ scias,q̃ ille qui vult producere tales testes post didicita testificata,debet prius iurare q̃ dictos testes nõ suborna uit,alias non admitteretur ad producendũ dictos testes. Istud fuit sing.verbũ Bal.in c.iurauit,ext.de test.in 3.col. ver.nota q̃ matrimoniũ.quod no.quia forte adueniente casu pauci procuratores vel aduocati aũaderterunt ad hoc.Et istud dictum ibi magnificat do.Fel.quem vide.

ADDITIO.

Adde supra sing.66.& quę ibi dixi.

CXXIX.

1 *Mulier monasterium ingressa, ac religionem professa si monasterium deserat,ac deinde matrimonio se dedat,si marito superstite nullis liberis decedat, successionem bonorum ad quos transmittet,stante etiam statuto, quod hoc mortis euentu vir bonorum dimidiam consequatur?*

1 DVm essem alias in partibus Ianuentiũ, vbi morã traxi in officio,fui interrogat' de tali casu.Quædã mulier intrauit monasteriũ monialiũ vt Deo seruiret,& in eo monasterio fecit professionẽ, postea, vt plerunq; accidit,instigãte diabolo ista monialis exiuit monasteriũ, & proiecto habitu se transtulit ad diuersas partes,tandẽ incognita in terris ecclesiæ,nescio vbi,ista se tradidit nuptui,& marito dedit plura bona q̃ habebat in dotẽ, postea p aliqđ tps mortua est hæc mulier sine filijs & ab ĩte stato,mõ maritus petebat dimidiũ dotis ĩ stãte statuto, q̃ mortua vxore ĩ matrimonio vir lucret medietatẽ dotis, veniẽtes aũt ab intestato petebãt oĩa bona isti' mulieris, dubitabat ad quẽ ptineret talis dos & talia bona?Rũdi ĩterrogãti,q̃ oĩa bona sua spectabãt ad monasteriũ,& nõ ad veniẽtes ab ĩtestato,nec ad maritũ,nã veniẽtes ab ĩte stato

stato erant exclusi per auth.ingressi. C. de sacrosan.eccl. maritus autem erat exclusus ab illa parte dimidia dotis quam marito dabat statutum, eo quia statutum,vel pactum de lucranda dote non habet locum quando matrimonium est illicitum,habens perpetuam causam prohibitionis,etiam si ignoranter sit cõtractũ, vt in casu nostro ꝑm Bal.multum sing.in c.iurauit. in 1.col.& ibi do. Fel.extra de prob.quando etiam voluit idem Bal.in l.1. C.de cond.ob cau.& Ang.in §.adscripto.in auth.de nup. de quo ꝑ Lud.Rom.in l.si cum dotẽ.§.fi.ff.sol.mat.& per Bal.aliquid in l.fin.ff.de leg.2.& per Ang.qui videtur cõtrarjari in l.si adulterium cum incestu.in.§.stuprum.verquare.ff.de adult.Et per ista credo q̃ postea monasteriũ successerit in totum excluso marito, & exclusis venientibus ab intestato, qui vt intellexi,conabantur probare q̃ illa iuridice nõ erat professa licet morã traxisset in monasterio,& detulisset habitũ, sed quid secutum fuerit in dicta causa me latet,quia mea quoque non intererat.

CXXX.

1 *Naturales filios etsi varie legitimari certum sit,quoties tamẽ per subsequens matrimonium legitimi fieri possunt, nunquam Principis rescripto legitimantur.*

1 DIxi tibi superius in sing. 121. q̃ multis modis filij naturales legitimantur.Sed nunc dico tibi,vnum,q̃ filius naturalis[b] quoties potest legitimari per subsequens matrimonium,nũquã põt legitimari per rescriptũ principis.Ita dixit singula.Bal.in c.per tuas.de maiori.& obedien.allegat tex.sing.in auth.quibus modis natu. effic.legiti.in §.cum igitur,quod est notabile.

ADDITIO.

2 Filius naturalis. Adde Gerar.de petra ſanct.sing.40.nu.2. Cæpo.caut.223.

CXXXI.

1 *Naturalis filius quãquam substitutum à successione excludit, ecclesiam tamen substantiam non excludit, etiam si huiusmodi naturalis filius ab imperatore legitimatus sit,*

1 TV scis,† q̃ filius naturalis tm̃ excludit substitutum,vt habetur in l.ex facto.in §.si quis rogatus.ff. ad Tre. & in l.cum pater.§.volo.ff.de.leg.2.& in l.1.C.de condi. infer.& in l.generaliter.C.de inst.& subst.sub condi.fac. Quod tamen limita,nisi ecclesia esset substituta, quia ipsa ecclesia,sic substituta non excluderetur per filios naturales tm̃. Istud fuit sing.dictum Bal.in c.in præsentia. in pen.col..extra de prob.& dicit hoc procedere etiã si talis filius naturalis esset legitimatus ab imperatore,& hoc propter dignitatem ecclesiæ,quod dictum multum cõmendat dom.Fel.in d.c.in præsentia.in 9.col.& dicit se hoc dictum alibi non legisse.

CXXXII.

1 *Ecclesiastica bona immobilia non sine solennitate alienari posse,possunt tamen fratres mendicantes extra solennitatem alienare.Item ecclesia per fideicommissum alienare grauata.& nu.2.*

1 INt alienatione rerum ecclesiasticarum immobiliũ requiritur solennitas,de qua in c.sine exceptione.12.q.2. & in authẽt.hoc ius porrectum.C. de sacrosan.ecc. Scias tñ,q̃ duo sunt casus in quib. talia bona ecclesiastica possunt alienari sine tali solennitate. Primus.n.casus est,nã fratres mendicantes sunt incapaces bonorum immobilium,vt in clem.exiui.de verb.sig.& legatum rerum immobilium eis factum non valet nisi quantum ad æstimationem,vt volunt Bar.& Bal.post Iac. de Aren.in l. apud Iulianum.§.fi.ff.de leg.1.& in l.si res,& in l.fideicommissa.§.si seruo.ff.de leg.3.& Bar.in tract.minoricarũ,in 1. parte,& ego latius dixi in l.si in singulos.in pen.col.ff.de annu.leg.vbi videas.Et ideo subdunt doc.in dictis locis, q̃ licet fundus non possit simpliciter mendicantib,relinqui,tñ poterit eis relinqui,vt illũ vendant,& in necessitatibus suis pretiũ conuertant.ad quod allegant gl.no.in c. 1.in verbo,domum. de relig. domib.li.6. & idẽ tenet.do. Ant.in c.in presentia in 7.col.ver.Quintus casus.de probat. & Bal.in auth.ingressi.in 7.col.C.de sacrosan.eccl.& in l. cum q.in fi.C.de legat.& Lud.Rom.in l.Antistius.§.fi.ff. de acqu.hære.Et hoc casu in venditione talium bonorũ immobilium nõ requiritur solennitas d.c.sine exceptione.Ita sing.dixit Bal.in auth.si qua mulier in 4.col.C. de sacrosan.eccl.polt Guliel.de Cu.in d.auth. hoc ius porrectum.& Bal.in c.cum causa circa.fin.ext.de sen.& re iud.

2 Alius† est etiam casus in quo dicta solennitas non requiritur,videlicet qñ ecclesia esset coacta alienare rẽ, vt puta si esset grauata alienare fundũ per fideicõmissum, nã hoc casu alienabit sine solẽnitate alias requisita.ita dixit multum not.Lap.allegat 26.inc.disputat primo &c.post med.quæ dicta refert & sequitur Fel.in c.in præsentia.in 16.col.in fi.de prob.non tamen allegat Bal.in d.c.cũ causa,quem ego solus in hac materia allego.

ADDITIO.

a Vt illum vendant. Adde Roma.sing.294.inc.prohibetur forensi.latè per Alex.& Ias.in Tapud Iulianum.§.constat. ff.de leg.1.Io.Dilec. de arte testand.cautel.40.& Dec.cõsi.559.Corset.sing.176.in verb.mendicantes.

CXXXIII.

1 *Affinitas à testimonio repellens, & ad agendum sine mandato admittens à linea ascendente vel descendente,non etiã transuersali, prodire debet.*

1 AFfinitas† repellens à testimonio,& admittens ad agẽdum sine mandato,iuxtà l.sed & hæ.ff.de procu.& l. exigendi.C.e.debet esse per lineã ascendentem vel descẽdentem,non aũt sufficit esse per lineam transuersalẽ. Ita sing.dicunt Inn.& Io.An.in c.nonnulli,de rescript.quod dictum pro valde no.refert & sequitur Ang.in consi.suo 194.inc.Visis processibus &c.in 2.col.vbi dicit,q̃ ita intelligitur & limitatur l.sed & hæ.ff.de procura. quod est valde no.in practica.Et illud dictum Ang.refert & sequitur Ias.in repetitio.l.admonendi.in 71.col. post med.de iureiur.& in hac materia vide Alex.in consi.161.inc.viso.in pen.col.in fi.in 6.vol.

CXXXIIII.

1 *Canonis propter sterilitatem remissionem fieri iure constat. Si tamen prouentus rei locatæ augeatur, non ob id pensionem augeri,sicuti nec fundo locato alluuione aucto pensionem augendam non esse certum est.*
2 *Furnarius si operam suam alicuius familiæ panibus coquẽdis locauerit in anno pro d. cens, aucta familia non amplius consequetur,atque conuentum est,sicuti nec diminuta minus est consequuturus.*

1 TV scis,† q̃ propter sterilitatem conductori sit remissio canonis,vt habetur in c.propter sterilitatẽ.extrà de loc.l.licet.cum vulgari.C.e.ti. Sed pone q̃ augetur ꝓuentus rei locatæ ipsi cõductori aliquo modo, an tali casu dominus possit petere maiorem pensionem?& videt dicendum quòd sic.Primo, quia contrariorum eadẽ est natura,iurib.vulgarib.sed si venit sterilitas,& diminuatur prouentus,fit remissio canonis,& diminuitur pensio,vt in dictis iuribus,ergo crescente prouentu debet crescere pensio.Secundò,quia eum sequuntur commoda, quem sequũtur & incommoda,& econtra l.ꝑm naturam.ff.de reg.iu.cum concor.Sed in contrariũ est veritas ꝑm Ang. sing.in l.legem.C.loca.vbi sing.dixit, quòd pensio fundi locati non est augenda, etiam si fundus cõductus creuerit per alluuionem, quod dicit ibi Ang.esse no. diguum, & dicit hoc voluisse ibi Cyn.quod teneas perpetuo menti ad limitationẽ dictæ reg.cum sequuntur cõmoda &c. licet contrariũ teneant dicta per Ang.in auth.vt determ. sit num.cle.in fi.quẽ refert Fel.in c.cum M.Ferrariensis. in prin.3.col.de const.& vide ẽt Ang.in l.si quo.in § & si fideiussores.ff.de pecu.hær. Et pro ampliatione huius limitationis adduci põt qđ voluit Pau.de Cal. in cõs.suo. 17.inc.in cã q̃ vertit Parmæ.in vlt.col.ver.idẽ si pretiũ,&
2 Abb.ĩ c.quãto.ex.de rẽs.vbi dixit,† q̃ si furnari' se obligauit coquere panẽ alicuius familiæ pro 10.in anno,& his

stantibus augeatur familia aliquibus personis, q̃ non potest petere maius salarium, ratio est, quia istud pendebat à fortuna, & ideo si diminuta esset familia per mortẽ, vel per absentiã, non deberet ipse furnarius habere minus. Ita pari ratione dicendum est in dicto casu alluuionis vt in furnario, vt dixit Cy. in l. nõ mod⁹. C. de serui. & aqua. & in l. placet in fi. C. de sacrosanct. eccl. & Pet. de Anch. in d. c. quanto, de quo vide latissimè per. Bar. Cep. in tract. suo de seruit. vrba. prædi. sub rub. de furno in 2. col. ver. Quinta q. & c. de quo dixi ego in rep. rub. C. de prob. in 82. col. & in l. à vobis quoque. in 3. char. ff. de annu. lega. vbi latè posui materiam incertitudinis, & faciunt optimè dicta per Alex. in consi. suo inc. In occurrenti casu. in 2. col. 2. vol. & per Bar. in l. Seio amico. in fi. princ. & ibi dixi. ff. de annuis legatis.

CXXXV.

1 *Instrumentum debiti guarentigiatum, si exforma statuti executionem paratam habeat, an instrumẽtum confessionis nudæ de debito coram notario factæ, vi statuti executionem quoque paratam habeat.*

1 QVæro de notabili & quotidiano dubio, statuto† cauetur, q̃ instrumentum debiti guarentigiatum habeat executionem paratam, pone, tu petis à me cẽtum ex alia qua causa, puta mutui, vel depositi, ego coram notario confiteor me debitorem tuum ex illa causa, notarius facit solenne instrumentum huius confessionis meæ, an tale instrumẽtum habebit executionem paratam vigore dicti statuti? In quo breuiter dicas, q̃ non, nam istud non dr̃ instrumentum debiti, sed potius instrumentum confessionis debiti, q̃ sumit vires tantũ à die talis cõfessionis & non ante. ita sing. dixit Ang. in l. fideiusso. post prin. C. de fideiuss. quod nota, quia faciet tibi honorem si scies practicare. Vide tamen omnino quæ dixi infra in sing. 484. inc. si vera loqui fas est.

CXXXVI.

1 *Donatio mortis causa facta, contractu ne sit, an vltima voluntas.*

2 *Legatum, reuocari censetur, si rem legatam testator voluntariè alienauerit, sic & donatio causa mortis, si donãs rem donatam voluntariè quoque nulla necessitate cogente alienarit. Idemq; obseruandum, si inter damnatorem ac donatarium inimicitiæ intercesserint. nu. 3.*

1 LOnga p̃fectò disputatio est inter doc. an† donatio cã mortis sit contractus vel vltima voluntas, de qua qõne habetur per doc. in l. fi. C. de don. cau. mor. & in l. 2. ff. de do. pla. & Inst. de don. in prin. & in l. vnica, ad fi. C. de cadu. tol. & in l. quæ sub cõditione. § hoc edictũ. ff. de cõd. inst. & habetur latè per do. Io. de Ana. in c. quia in oĩb. in 21. col. in ver. 4. quærit. ext. de vsur. & per do. Alex. in l. 2. in prin. ff. de verb. obl. Sed pro opi. q̃ sit magis vltima voluntas quã cõtractus, quæ vt cõior ẽm Lud. Rom. in cõsi. 75. inc. Nescio & c. tene menti not. verbũ, q̃ sicut legatum reuocatur, si testator voluntariè alienauit rem legatã, vt ff. de adi. leg. l. rem legatã, & l. fideicommissa. §. si rẽ. ff. de leg. 3. ita etiã intelligitr̃ reuocata donatio causa mortis, si ipse donans rem donatã voluntariè nulla necessitate cogente alienauerit, ita singul. dixit Dyn. in l. Stichum qui meus erit. ff. de leg. 1. q̃ dictũ tene menti perpetuo, quia est aureũ ẽm Bal. in d. l. Stichum, vbi dicit alibi nõ vidisse istud dictũ, q̃ dictũ etiã refert & sequitur pro valde sing.

3 do. Ale. in l. non oĩs. in prin. ff. si cer. pet. subdens, q̃ † eadẽ rõne si superuenerint inimicitiæ inter donãtẽ causa mortis & donatarium, inducetur reuocatio donationis, sicut cõtingit in legato, vt in l. 3. in fin. cum l. seq. ff. de adi. leg.

CXXXVII.

1 *Debitorem è familia publica manibus eximentem ad debitũ creditori soluendum teneri iure clarum ac receptum est, quasi pro exempto fideiussisse videatur. Et quid de eo, qui debitorem de aufugiendo ne prahenderetur creditoris nomine submonuit? nu. 2.*

3 *Criminis reum eximens, qua pœna puniendus remissinè.*

1 IN iure clarum est† q̃ eximens aliquem de manibus familiæ, tenetur ipse ad illud debitum soluendum, ad q̃d tenebatur captus, tanquã si pro eo in oẽm casum fideiuss

a fisset. a tex. est no. in l. quoties. C. de exact. trib. li. 10. & ibi doc. & voluit Bal. in l. addictos. C. de epis. aud. & Ang. de Are. in §. pœnales, ver. adde q̃ eximens. In fi. de act. doct. in l. 1. ff. ne quis eũ qui in ius voc. est vi exi. & volunt Bar. Bal. Ange. & Paulus de Cast. in l. sed eximendi, & in l. seq. per illa iura. ff. ne quis eum qui in ius voc. Sed tene mẽti

2 vnum quod est fortius, videlicet † q̃ nedũ ille qui de facto eximit rectè captũ de manibus familiæ, tenetur creditori ad solutionem illius debiti tãquam si fideiussisset, sed etiã ille qui notificauit debitori alicuius q̃ aufugere deberet, quia creditor suus ordinauerat facere eum capi & detineri, tenetur creditori ad soluendũ debitũ illud. si talis debitor fugã arripuit, ita notabiliter dixit Pe. de An. in consi. suo 341. inc. viso themate. in fi. Barb. in c. dilectis in 4. col. de app. & ibi Car. Alex. & Io. de Ana. in cons. 55. inc. quia dubio &c. in finalib. ver. de quo dicto feci mentionẽ anno p̃terito in repe. mea rub. ff. de fideiu. in 7. col. in pric. q̃ dictũ non memini me alibi vidisse, iõ tene mẽti quia quotidie occurrit in facto, vide tñ quæ dixi ṽ. in fin. 43. inc. debitor. Vide Ias. in d. l. 1. §. q̃ prætor. in 2. col. ne quis eum, &c. Barb. in cõl. 75. inc. sapienter. in 3. & 4.

3 col. in 5. vol. & vide. j. in sing. 666. aliqua. Quæ aũt pœna puniatur eximens reũ inc. criminis, vide Bal. in l. cuiusq; ff. ad legem Iuliam maiestatis, & Alex. consi. 35 inc. viso themate. in 2. col. in 2. vol. & infra in singula. 273. incip. notissimum.

ADDITIO.

a Fideiussisset. Intellige hoc verũ, nisi officialis iam captũ pro maleficio posuisset eum intra mœnia sua, quia tunc eximens tenetur crimine læsæ maiestatis, vt est tex. & ibi Bar. in l. 4. in fi. ff. ad legem Iuliã maiest. q̃ est verum si talis captus iam erat condemnatus, vel oĩno condemnandus, vt d. l. 4. in fi. cum gl. alias aũt eximens punitur iuxta §. eripiant autem in Auth. vt omnes obed. iud. prouin. nisi in casu l. fi. C. de malefi. & mathemat. vbi tenetur ad mortem. secundum Bar. in d. l. 4.

CXXXVIII.

1 *Iudex vnius territorij, alterius territorij iudicis in rogatoria rum literarum vim sententiam exequi potest, si secundũ legem lata sit. Secus si secundm statuta & cõsuetudinem loci iudicantis lata sit. nu. 2.*

3 *Iudex alterius territorij, cui literæ in iuris subsidium prosentia alterius iudicis executione diriguntur, de sententiæ iniquitate cognoscere potest.*

1 IVdex† vnius territorij mandat executioni sẽtẽtiam iudicis alterius territorij mediantibus literis iptius iudicis, qui† tulit sententiã, & hoc qñ bona sunt sita in territorio iudicis cui literæ diriguntur. ita habetur in l. à diuo Pio §. sententiã, & ibi per doc. oẽs. ff. de re iud. in l. fi. ff. de iurisd. om. iud. in c. Romana. §. contrahentes de foro cõp. ego alias sententias infinitas mandaui executioni ad petitionem aliquorum iudicũ, dum fui iusdicens in plurib. & diuersis locis, ac sæpius sententiæ meæ eodẽ modo in subsidium iustitiæ mediantibus literis meis fuerunt missæ executioni, quia ita iura requirũt. Vide in materia ista Bal. in consi. 450. incip. quidã in terra Burgi, &c. in 2. vol. & Ias. in l. properandum. in §. finautem reus. in 1. & 2. col. C. de iud. Pro quibus faciunt dicta per Albe. Gand. in suo tract. malefi. sub rubr. de cita. in malefic. fac. in 2. col. ver. sed ego non puto, & vide Ang. in l. cum vnus. §. pen. ff. de

2 bon. autho. iudic. possid. Tene tamen mentif q̃ istud procedit, & habet locum, q̃ iudex alterius territorij pronũtiauit ẽm leges, secus aũt si pronuntiauit & sententiauit ẽm statuta loci ipsius iudicis, quia tunc iudex alterius territorij non tenetur talem sententiam mittere executioni. istud fuit sing. dictum Bald. in l. 1. in fin. verbis. C. de consul. & eiusdem Bal. licet non tam clare, l. 1. in 4. col. C.

ne filius

ne filius pro patr. quã doctrinam pro valde no. refert & sequitur do. Alex. in d. l. à diuo Pio. §. ẽm. in prima additio. in 3. col. ver. secundò limita. ff. de re iudicat. & Paleotus in l. 1. in fi. de officio assessо. quod tene mẽti, quia poteris impedire executionẽ plurium ẽmarum, ad quas

3 iudices non anima ducuntur. Et teneas menti, q̃ talis iudex alterius territorij, cui literæ diriguntur, vt in subsidium iuris exequatur talem ẽmam, põt de iniquitate talis ẽmæ cognoscere, & si viderit talem sententiam iniquã aut de hoc vehementer suspicetur, non debet illam exe cutioni mandare. ita dixit Ange. in l. si vt proponis. C. de executione rei iudicatæ. quòd dixit esse valde quotidianum. ad quæ faciunt quæ dixi in l. 1. §. si quis vltro. in 6. char. ff. de q. & in hac materia vide Paul. de Cast. in l. omnis. in §. nihilominus. C. de episcop. & clericis.

CXXXIX.

1 *Filiorum appellatione carnales contineri, non tamen id perpetuum. & id quando? Et quid de spurio? nu. 2.*

1 DIxi tibi superius, † q̃ appellatione filiorum veniunt naturales tantum & plures casus in quibus tales filij naturales veniũt ponit do. Fel. in c. in præsentia. in 10. col. de Probat. Tene tñ mẽti vnum notab. casum in quo appellatione filiorũ nõ cõprehẽdit naturalis tm̃, nã si pater habet inimicitiã cũ aliquo, & secũ facit pacẽ, & põt cautionẽ p̃ se & filiis de illo non offendẽdo, nõ tenet de offensa postea illi illata p̃ filiũ naturalẽ tm̃, ita singul. dixit Cy. in l. cum pater. §. volo. ff. de lega. 2. quod dictũ refert & sequitur do. Fel. in dicto c. in præsentia. in 10. col. circa medium. ver. & adde q̃ si pater. pro quibus faciunt optimè dicta per Io. And. in additio. Specu. in tit. qui si

2 lij sint legi. sub rubri. vbi dr̃, † q̃ statutum disponens q̃d pater teneatur emendare damnum datum per filium, non comprehẽdit damnum datum per filium spurium q̃ dictum sequitur Alber. de Rosa. in prima parte statut. q. 49. incip. item supposito. & in q. 61. incip. item quæro. in prima parte statutorum. & in c. per venerabilem. in 32. co. qui filij sint legiti. & Io. de Imo. in l. Lucius. in §. fi. ff. de leg. 2. vbi plus etiam dicit, q̃ tale statutum ẽt nõ habebit locum in filio naturali tm̃, de quo ẽt per eum in l. ex facto. in §. si quis rogatus. ff. ad Trebelia. per Ludo. Roma. in l. si filio 2. ff. soluto matrimo. & per do. Alexã. qui alia plura refert in consi. suo incip. visa legitimatione. in 5. col. in 2. volu. vbi videas, licet in contrarium faciant dicta per Ange. de Aret. In tit. de hære. quæ ab intesta. in §. interdum. circa fi. & per Pet. de Anch. in consi. suo 187. incip. apud mẽ quæstio ista. Et dicta per Ias. in l. si is qui pro emptore. in 69. col. ff. de vsuca. Et vide plura ad materiam istam facientia per do. Alex. in l. fi. in apostil. C. de verb. sign. Tene menti perpetuo, quia singularia sunt & de panẽ acquirendo.

CXL.

1 *Testis ad testificandum se obtrudens, suspectus præsumitur, ac proinde à testimonio dicendo repellitur.*

2 *Non tamen id passim, nimirum vt cum de peccato vitando agitur, nam tunc offerenti se testi creditur.*

1 TEstis † qui offert se ad testificandum contra aliquẽ, præsumitur suspectus, & ideo repellitur ẽm Barto. in l. post legatum. §. his verò. ff. de his quibus vt indig. Iaco de Belui. in §. si vero ignoti. per illum tex. in auth. de testib. Bal. in authen. sed nouo iure. in 1. col. C. si certum peta. & in l. quoniam liberi. in prin. C. de test. & Barto. in l. vxori. ff. ad legem Corne. de fal. & in l. quæ omnia. ff. de procurato. & Abb. in c. cum P. circa finem. de accu

2 sa. Attamen limita & restringe hoc non habere locum quando essemus in materia, in qua ageretur de peccato euitando, quia tali casu testi se offerenti creditur. ita singular. dicit Ioan. de Imol. cap. iurauit. per illum text. de probatio. quod dictum pro valde not. refert & sequitur domi. Felin. in c. 2. in 8. col. circa medium. extrà de testibus. vbi subdit, q̃ ita potest intelligi tex. in c. cum in tua. de sponsal. in versi. sponte oblata. & facit ẽm eum c. præterea. 2. eodem titu. & ibi posuit etiam aliam limitationem nota. ad illud, q̃ testi se offerenti non creditur.

CXLI.

1 *Iuramentũ per debitorẽ in obligatione præstitum, præscriptionem impedit, nec eam huiusmodi debitor obijcere potest, quod huiusmodi iuramento obligatio perpetua reddita sit.*

AVdiuisti fortè alias à præceptoribus tuis quã plures effectus iuramenti, sed fortè non audiuisti vnũ, quẽ volo te docere, tanquam pulchriorẽ & vtiliorem cæte-

1 ris, ideo aduerte & tene menti, q̃ si† iuramentum est apositũ per debitorem, vel per se obligantem in ipsa obligatione, tunc nunquam põt talis debitor opponere præscriptionem, ita singu. dixit Lud. Roma. in repetitio. l. 1. in 3. char. ver. & adde duas not. cautel. ff. de vsuca. vbi dixit, q̃ ad hoc vt impediatur præscriptio, cautela est, q̃ in fine instrumenti apponatur iuramentum, quia tunc est sublata præscriptio, nam iuramentum perpetuat actionem. allegat tex. quem dicit singula. in l. nam & postea. in §. fidamnetur. ff. de iureiurando. quem text. dixit ibi, q̃ allegauit ad hoc Ange. in voce. & respondet ipse ibi, quod allegauit ad hoc Ang. in voce. & respondet ibi Ludo. Roma. ad ea quæ contra hoc dictũ possent adduci, q̃ non refero breuitatis causa. Et ita alia iãpluribus annis clapsis habui & obtinui in cõtingẽtia facti in hac ciuitate, & fuit mihi necesse portare Lud. Ro. in plato in d. l. 1. qa iudex noluit mihi credere, q̃ hoc diceret Lu. Ro. Idẽ dixit Baueria in 29. priuil. iuramenti, quẽ vide. Sed post inueni do. Ias. hanc partem tenentem in §. fed aliquand. Instit. de vsu capit. in suis additio. ad dominus. Christophorum Por cum in 6. additio quæ incipit, Adde vnum notabile in materia. Et subdit ibi ipse, q̃ hoc colligitur ex nota. per do. Anto. post Host. in c. si diligenti. extrà de præscriptio. & dicit, q̃ pro hoc faciunt nota. per Bartol. in leg. nam & posteà. §. si is qui. ff. de iureiurand. & illud dictum etiam approbat do. And. Barba. in consi. suo. 20. incip. viso puncto. in penul. col. in 4. vol. & do. Bart. Soc. in consi. suo 86. incip. in causa cõitatis &c. in 5. col. versi. secundo probatur dicta conclusio. Quod dictũ tene cordi, quia aureum & vtile est, de quo ego ẽt dixi in repeti. mea l. fi. C. de proba. in 35. char. vbi plures effectus notabiles iuramenti cumulaui. Et ad prædicta faciũt dicta p do. Fel. in c. qñ. in 4. col. post princip. extrà de præscrip.

CXLII.

1 *Emergentia de nouo, nouo quoque auxilio egere.*

2 *Exceptionem excussionis dilatoriam esse ac ante litis contestationem opponi debere, Et num illam fideiussor aduersus creditorem agentem bonis principalis debitoris auctis, obijcere queat, non obstante, quod in prioris excussione debitor ipse non soluendo repertus sit.*

CAutum est de iure ciuili, ac etiam conuenit naturali,

1 q̃ quæ† de nouo emergunt, nouo indigẽt auxilio, vulgata l. de ætate. §. ex causa. ff. de interroga. actio. habetur in c. penul. de cleri. non rẽsiden. & in cap. suggestum. de decl. & in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. & facit optimè text. in l. si hominem. ff. mandat. cum multis similibus. Vide infrà in sing. 223. incip. quæ de nouo &c. & omnino Decium in consili. 335. incip. viso. in secunda colum.

2 Et adeò est vera hæc regula, q̃ licet exceptio excussionis sit dilatoria, vel habetur in l. peremptorias. C. sententia, rescin. non poss. & in c. inter monasterium. de re iudica. & in l. ita demum. C. de procurator. cum similibus. & sic debet opponi ante litis contestationem, vt in dictis iuribus. attamen si prius fuit facta excussio cõtra debitorem principalem, & ipso non reperto soluẽdo creditor velit agere cõtra fideiussorẽ, vel contra extraneos possessores, & interim superueniãt bona debitori principali, poterit ipse fideiussor, vel tertius possessor, contra quẽ ageretur, de hoc excipere & petere q̃ de nouo fiat excussio contra ipsum principalem. ita singu. dixit Cy. post Pe. in authen. præsentia. C. fideius. in penul. q. & Bal. & Pau. de Cast. in l. §. j. ff. si cer. peta. & Bal. in d. l. perẽpto

rias.

rias.idem voluit do.Alex.in consi suo 100.incip.discussis.in penul.co.in 5.vol.& ibi alia not.subdit in materia; quæ vide.de quo latius dixi in consilio meo 51.incip.super articulo.in 4.char.& dixi anno præterito in repetitio.rubri.ff.de fideiuss.8.col.vbi videas.

CXLIII.

1 *Bastardo filio quicquam directo à patre relinqui non potest, nepoti tamen ex eo legitimè nato ab auo relinqui posse receptum est.*

2 *Et quid de nepote ex filio incestuoso nato.*

1 Filio†bastardo nõ potest recta via, seu directè aliquid relinqui à patre.authen.licet.C.de natur.liber.l.fina. eodem tit.§.ne igitur.in authen.quibus mod.nat.effic. sui.habetur per scriben.in c.cum haberet.extra de eo q duxit in matri.quam pol.per adulte.secus autem est in nepote legitimo nato ex ipso filio bastardo, vt voluit do
2 cto.in dictis locis, Sed scias tamẽ, † quod licet legitimus natus ex spurio possit institui, vel ei relinqui ab auo, istud tamen nõ habet locum in nepote nato ex filio incestuo
a so, a qui à nullo ex parentibus institui potest.ita sing. dixit Bal.in c.in præsentia.in 8.col.de proba. vbi dicit, ꝙ de hoc est casus vnicus in iure in l.si quis incesti.C.de incest.nup.

ADDITIO.

a Filio incestuoso.Idẽ probat Corsc.sin.137.inci.licet nepos.& Alex.in l.Gallus.§.quid si his.ff.de lib.& posth.& est communis opinio, vt dicit Sal.in d.l.si quis incesti.& Corne.consi.25.vol.1.licet Ias.in dicto §.quid si is.discutiat.& Pet.Duenas in reg.366.incip.filius spurius de iure ciuili.in 2.limitat.versi.quæ limitatio in nepote nato.

CXLIIII.

1 *Error in nomine appellatiuo, si modo de corpore constet, actũ aut dispositionem nõ vitiat. Et ideo si error in nomine appellatiuo banniti sit, bannum ob id inefficax non redditur.*

1 Error†in nomine appellatiuo nõ vitiat actum, seu dispositionem, dummodo de corpore cõstet.ita habetur per scriben.in l.si quis in fundi vocabuco.ff.de lega. 1.& in l.his verbis.§.fi.ff.de hæredi.instituen.& per docto.post gl.in l.quæ extrinsecus.ff.de verborum obligatio.Et ideo tene menti, ꝙ si quis, putà Titius, fuit exbannitus ex ciuitate pp homicidium, & in banno iudex errauit, quia debebat dicere, ꝙ banniebat Titiũ de Mutina, quia erat de Mutina, & dixit Titiũ de Ferraria, & sic errauit in nomine patriæ, attamen valebit tale bannũ, si cõstat de corpore, & de maleficio per eũ commisso.ita sing.dixit Ang.in d.l.his verbis.§.fi.ff.de hære.instit.vbi refert alias quendã hic Bononiæ fuisse decapitatum, qui erat descriptus in numero bannitorũ tãquã esset de vna ciuitate, cũ esset de alia, & ipse pp hoc nõ credebat esse bannitum, attamen fuit captus, & decapitatus & iustè, ẽm Angel.ibi, ex quo cõstabat eum fore citatum & maleficium commisisse, & istud dictum refert, & sequitur pro valde not.Bar.in c.significante.in 4.char.de rescrip.

CXLV.

1 *Fidem frangenti, eidem quoque fides frangenda Et ideo si nouandi animo transactum sit, in idq; datum pignus, nec seruetur transactio pignus merito retinetur.*

1 Frangenti†fidem fides frangatur eidem.l.quæro.§.inter locatorem.ff.loca.cũ simili. Attamen teneas mẽti, ꝙ licet transactio sit facta animo nouandi, & ex ea pignus datum sit, si tamen transactio non seruatur, pignus non restituitur, sed pro obligatione nouata retinetur, ꝙ est valde notatu dignum, ita sing.dixit Ange.in l.est differentia.ff.in quibus causis pigno.tac.contraha.& vide Ang.de Are.in §.item Seruiana.in 3.col.versi. quæro an inuecta &c.Institu.de actio.

CXLVI.

1 *Creditorem pecuniam sibi promissam recipere ante tempus, nisi alioqui debitoris intersit, cogi non posse, & quid de vino, oleo, grano, & id genus speciebus, quæ temporis cursu deteriores fieri possunt.nu.2.*

1 Creditor†non põt cogi ante tempus ad recipiẽdam pecuniam sibi promissam, nisi intersit debitoris, vt habetur in l.si pecuniã.ff.si certum peta.& in l.Titius.ff. quæ res pign.oblig.pos.& l.qui Romæ.in princ.ff.de verborum obligat.Scias tñ in hac materia ꝙ licet aliquo casu creditor cogi possit recipere pecuniam sibi debitam
2 ante tps, attamen†qñ aliquis debet recipere aliquid ab aliquo ꝙ cursu temporis deteriorari põt, vt vinum, granum, oleum, & similia, nunquam hoc casu cogitur recipere ante tempus. Istud fuit singular.dictũ Gulie.de Cu. in l.comparatione.C.de fide instru.quod dictũ pro valde, not.refert & sequit Ang.in d.l.Titius.in fi.ff.quæ res pig. obli.pos.de quo etiam aliquid per Pau.de Cast.in l.item, quia.in fi.versi.vltimò quæro ff.de pact.

CXLVII.

1 *Filius præsens ac tacens ex matrimonio per parentes suos cõtracto obligari põt. Et quid de alijs parẽtibus cõsanguineis filij, vel filiæ? At si reticẽtiam huiusmodi causa cognita ob parentum, vel alterius reuerentiã, intercessisse appareat, minimè filius, vel filia tali obligabitur matrimonio.nu.2.*

1 Filius†præsens & tacens obligat ex matrimonio cõtracto per parentes suos.c.vnico de despon.impube.li.6.& hoc procedit, & inductum est fauore matrimonij & fauore parentũ, secus tñ est in alijs cõsanguineis illius, filij, vel filię, quia licet sit pñs & tacens, nõ obligatur ex matrimonio contracto per tales consanguineos, ẽm Io. And.in dicto c.vnico.in nouella.& do.Abb.in c.nonne. de præsump.& in c.1.in vlti.not.extrà de matri.contra.
2 contra interdic.eccle.Sed†hoc dictum limitatur, videlicet, nisi causa cognita constaret filium vel filiã ob reuerentiam parentum, vel alterius ipsorum, tacuisse, quia tunc filius qui tacuit, non obligabitur tali matrimonio. Ita sing.dixit do.Abb.in d.c.nonne.in vl.co.de præsum. ꝙ dictum refert & sequitur do.Fel.ibi, in 2.col.& de eo facit magnum festum, dicens, ꝙ nunquam obliuiscaris hoc dictum, quia istud dictum ipse alibi non legi, & ꝙ istud dictum est aptum infringere mille sponsalia. Vide infrà in singul.215.incip.validum est argumentum, & in sing.347.incip.matrimonium &c.

CXLVIII.

1 *Fidẽ fallere graue; pacta seruare fidei humanæ congruere, nihilq; fide melius, nihil itẽ in principe fide recta splẽdidius.*

2 *Actio ex pacto nudo quanquam non prodeat, ex eo tamen iustitia petita degradari minimè debet. nam verecũdia est, denegare, quod pacto nudo promisit.*

3 *Fide Deum obligari, qui nec inter simplicem loquelam ac iuramentum differentiam facit.*

4 *Fidẽ his temporib. pessum ijsse, prorsusq; interijsse, insidos ac improbos alios anteire, & à complurib. venerados haberi.*

1 Graue†est fidẽ fallere.l.1.ff.de const.pecu.in princi. Et nihil tã congruum humanæ fidei, quã pacta seruare.l.1.ff.de pact.l.iurisgentiũ.§.prætor ait.eodem tit. Vide Decium in l.ea est natura.ff.de reg.iuris.ad fin. Et ideo dixit gl.& Bal.ibi postea in l.à procuratore. C. mã. ꝙ nihil est melius bona fide.& facit tex.in epistola, inter claras.C.de summa trin.& fide cath.vbi dicit, ꝙ nil luce, præfulget quam recta fides in principe. Et ideo tene mẽ
2 ti singulare verbũ do.Andr.nã tu scis, q†ex pacto nudo nõ oritur actio regulariter l.iurisgentium.§.sed cũ nulla.ff.de pact.cum simil.attamen licet pactum nudũ non pariat actionem de iure, quia tñ procedit ẽm præcepta iurisgentium, non debet denegari iustitia si pro illo petatur.ita sin.dixit do.Ant.in c.quæ in ecclesiarũ. de const. quod dictum refert, & sequitur do. Alex.in l.Quintus. in apost.ad Bart.ff.manda.pro quo dicto ipse do.Alex. allegat aliqua ibi, de quo dicto vide eundem Alexan. in dicto §.sed cum nulla.circa finẽ.& pro istis facit quod dixit Barto.in dicta l.Quintus.vbi inquit, ꝙ verecundia est denegare quod pacto nudo quis promisit.& ideo dixit Bal.in dicta l.1.ff.de pact.in princi.quòd Aristoteles dixit ad Alexandrũ, ò Alexãder, serua fidem, & ibi etiã refert
3 refert magistrum sententiarum dicentem, q†Deus obligatur ex fide.& pro istis facit tex.in c.iuramenti.22.q.2. vbi dicitur, ꝙ inter simplicem loquelam & iuramentũ. Deus non facit differentiam.quod etiam dixit gl.in c.1. extra de pac.& faciunt dicta per doct.in l.digna vox.C.
4 de legi.attamen†prædicta cessant modernis temporib. quia vt experientia docet, fides in totum est annihilata, & infidi & improbi sunt in pretio, & alios antecedunt, & à quam pluribus venerantur.

CXLIX.

1 *Vota à vouẽtibus persoluẽda, si tamẽ causa iusta id nõ vetet & iura votis, ac vota persoluẽtib. fauere. Ac proinde qui cõfinia sibi sub pœnã assignata, votorum persoluendorũ causa egreditur, ea violare nõ censetur, nec in pœnã cadit.*

2 *Voti persoluendi occasione mulier de carceribus exiens, non dicitur de carceribus aufugere.*

3 *Filius monasterio addictus patris alendi causa libere exire monasterium potest.*

1 Vouentes†tenẽtur vota adimplere, nisi aliqua iusta causa adsit. vt habetur in toto titulo extra de vot. facit illud, videlicet, Vouete & reddite, &c.& iura fauẽt votis, & vota adimplere volentib.Ideo tene menti, ꝙ si alicui sint assignata confinia.& ille promittat non exire de confinibus sub pœna, si tñ exit de cõfinibus, vt vadat ad complendum votum, non cadit in pœnã.text. est, & gl.sing.in l.illud.ff.de offi.præsid.quæ iura ad hoc allegant Moder.in c.literaturã.de voto. Et facit, quòd dicit
2 Bal.in leg.2.in 3 col. C. de edil.act.vbi dixit † quod mulier exiens de carceribus vt vadat ad aliquam ecclesiam causa implendi votum, non dr̃ aufugisse de carceribus, quod nota. Adde hic Pau.de Cast.in l.si filiusfamiliàs.§. fi.ff.de procurat.vbi dr̃, quòd facta religionis gratia excusant facientem. Et facit dictum Rayne.de Forli.in l. qui cũ vno.§.fi.de re milita.vbi dixit per illum te.quòd
3 †filio existenti in religione licitum est illã exire pro alẽdo patrem.quod dictũ refert & sequitur Nellus in tractatu bannitorum, in prima parte secundi temporis, qõne 48.incip.Quæro an bannitus.in fin.

CL.

1 *Meretricis publicæ non nuptæ & si accessus impunè sit, ad meretricem publicam nec nuptam carceri iniectam adire impunè non licet no.4.*

2 *Bannitum in carceratum occidere, aut offendere impunè non licet, licet alias id statutum permitteret. Et quid si huiusmodi incarcerato proximi affines venena neci deuitãtandæ mortis alterius causa propinent nu.3.6.*

5 *Occidere inimicum bello licito captum non licet.*

1 Accessus†ad meretrices publicas non nuptas est impunibilis de iure.vt habetur in l.si vxor.& ibi p Bar. ff.ad legem Iul.de adulte.& in l.si ea.& in l. qui adulterium.& vtrobique per Ang.C.de adulte.& habetur in l. verũ.ff.de fur.vbi voluit hoc Bart. dicens, quòd coitus cũ meretrice ẽ impunitus, alle.l.j.C.de cõcub.Vide Alex. in consi.99.incip.visa inquisitione.in 6.vol.in vlt. col.in princi.Et hoc voluit Alber.Gandi.in suo tra. maleficiorum, sub rub.de aliquibus qõnibus variis in maleficijs. in 1.col.in fi.ver.quæstio de facto.Do tñ tibi casum sin. in quo accessus ad publicas meretrices ẽt non nuptas, & habens rem secũ, punitur tãquam si accessisset ad mulierem honestam, qui casus est qñ meretrix ipsa est carcerata, nam tunc accedens ad eam, & habens rem secũ, punitur ac si accessisset ad mulierẽ honestam. Ita sing. dixit do.Paris de Puteo in suo solenni tractatu syndicatus, in 16.char.sub verbo, adulteriũ.in 1.col.Mouetur ad hoc
2 dicendum rõne notabili, videlicet, Nam†licet ex forma statuti bannitus possit impunè occidi & offendi, attamẽ istud fallit in bannito capto & carcerato, quia talis bãnitus & carceratus non potest offendi, quia carcerati sunt sub protectione curiæ l.fi.C.de custo.reo.& offendẽs talem bannitum debet puniri.ita dixit Bart.in l.in laqueũ .ff.de acquiren.rer.dom.& in l.3.§.transfugas.ff.ad legẽ Cornel.de sicar.& in lege legis Iuliæ.ff. ad legem Iul. de vi priua.Sed tu adde quòd idem tenet do.Nellus in tracta.bannitorum.in 2.parte secundi temporis, qõ. 28.& ibi in quæstio.23.incip.quæro quidam.& Bal.in l.liber-
3 tas.ff.de statu.homi.vbi subdit in proposito, quòd†si captus est bãnitus & carceratus, & debet suspendi, quòd si affines sui eum venenant in carcere, ne vituperentur, ꝙ puniri debent tanquam paricidæ.idem dixit Io.de Anani.in c.cum iuramento.in vlt.col.de homici.& de bannito carcerato tenuit idẽ Bal.in l.fi.C.de malefi.& mathe.& in l.fideicommissa.§.si quis.ff.de lega.3.& in l.1. C.vnde vi.in penul.col.& voluit Bart.in §.arripiat.in authen.vt omnes obe.iud.& Io.And.in additio. Specu.in titu.de accusat.in 4.parte.in §.sequitur.in additio. magna.in 3.co.& Io.de Im.in l.Publius.§.1.de cõditi.& demonstratio.& Io.de Ana.in dicto c.cum iuramento. & in c.1.in fi.de sortileg.Et sic ex hac rõne conclusit ipse
4 do.Paris in d.suo tracta.quod† licet meretrix possit impunè cognosci, non tamen hoc habet locum in meretrice carcerata, ne fiat iniuria castitati carcerũ, & loci qui est publicus, per l.1.C.de offi.ciuil.iud.& per rationem authen.nouo iure.C.de custo.reo.tene menti, quia alibi non legi hoc dictum.Pro quibus etiam facit quod volui Pau.de Cast.in consi.suo 196.incip.viso processu. in secunda col.vbi dixit, †quod etiam in bello licito non est
5 licitum occidere inimicum postquam est captus, per d. l.libertas.& vide Alber.de Catan.in tract. violantes. in verbo, mortui.in 3.char.in 3.col.in fi. & ibi in sequent. col.Et idem dixit te.in c.noli æstimare.23.q.1.& Alber. Gand.in tracta.maleficiorum, sub rubr.de bannitis pro
6 maleficio.in 7.col.ver.vltimò duas quæstiones.vbi† melius omnibus alijs examinat illud de bannito capto, an possit tunc impunè occidi à priuato vigore statuti permittentis bannitum posse impunè occidi.

CLI.

1 *Interpretatio benignior ĩ dubijs & obscuris semp desumẽda ẽ.*

2 *Et an id vbi de animæ vtilitate agendum locum habeat?*

3 *Vsurarius si in testamẽto se vsurarium fassus fuerit, ad quod vitæ & quantum tempus referatur.*

4 *Irregularem se in foro animæ quis præsumere debet.*

1 Semper†in dubijs & obscuris benignior interpretatio est fienda l.semper in obscuris.de reg.iur.l.Arrianus .ff.de act.& oblig.l.absentem.ff.de pœn.l.merito.ff.pro soc.cum infinitis similibus.de quo ego latè locutus sum adducendo fortè centum doctrinas, & pulchra dicta in repetitio.mea l.final.C.de probatio.in quinquagesima
2 char.Sed scias, †quòd ista regula non habet locum, vbi agitur de vtilitate animæ.quia tali casu melius est præsumere delictum quàm non delictum.ita singu.dixit Pet. de Anchara.in consilio suo 179.incipi.prima facie.vbi
3 †consuluit, aliquis in testamento cõfessus est se esse vsurarium, vtrum ista cõfessio referatur ad totum tempus præteritæ vitæ, vel ad quantum, adeò quòd possit agi cõtra hæredem vt restituat?& concludit, ꝙ refertur ad totum tempus vitæ, cum agatur de salute animarum.vnde cessat d.l.merito.& alia iura allegata, quia in foro aĩæ timenda est culpa, etiam vbi culpa non est c.consilium. de obser.ieiu.& istud dictum pro valde no.allegat & sequitur do.Fel.in c.dudum.in 5.col.in princ.de præscri. vbi pro hoc etiam allegat Inno.in c.ad audientiam. de
4 homi.vbi dicit, †quòd in foro animæ debet quis in dubio præsumere se irregularem.& allegat c.illud.de cler. excom.mini.& gl.in c.consulti.de regu.& illud dictum etiam refere & sequitur do.Fel.in c.auditis.in antepen. col.de præscr.vbi ipse per duas colũ.ponit multa circa materiam dictæ regulæ, quòd semper in dubiis, &c. Et vide Cazalu.in repet.l.admonendi.in 19 char.in 3.col. ver.quinimo.ff.de iureiu.& Bal.in c.j.in princ.in 6. col. circa prin.quib.mod.feud.amit.

CLII.

1 *Sententia, si intra decẽ dies appellatum nõ sit licet in rẽ iudi*

ca'am

catam tranſierit, agenti tamen de ſententia nullitate probabili ratione interim appellandi tempus.

1 SVccumbens ſin cauſa habet decem dies ad appellãdũ. authen. hodie. C. de appellatio. & in corpore vñ ſumitur, aliàs non appellando intra decẽ dies à tpe ſnĩæ ipſa ſententia tranſiuit in rem iudicatam, vt in dictis iuribus habetur. Scias tñ vnum, ꝙ ſi aliquis agendo principaliter de nullitate dicit ſententiam nullam, & probabili ratione hoc facit, ꝙ interim ei non currit tempus appellãdi. ita multum not. dixit Bal. in l. contra maiores. circa finem. C. de inofficio. teſt. quod dictum pro valde notab. & eleganti refert & ſequitur Ang. in l. Paulus. in §. hæres rogatus. in fi. primæ col. ff. de vſur. & vide quæ dixi ſupra in ſingula. 5 i. incip. inſtantia cauſæ, &c.

CLIII.

1 *Clauſula, ſi preces veritate nitantur, magni eſt effectus. Vnde ſi Papa certum quid fieri mandet ſub excommunicationis lata ſententia pœna, nec id fiat, non incurritur non obediendo excommunicatio, ſi narrata vera non ſint.*

1 CLauſula, † ſi preces veritate nitantur, eſt magnæ importantiæ, de qua per Hoſti. & docto. in c. ex parte 1. de reſcrip. Bar. in l. à diuo Pio. ff. de re iudic. & in l. iuſtè poſſidet. ff. de acquiren. poſſeſſ. & in conſi. incipien. miſſus in poſſeſſionem. per Innocen. in c. cum noſtris. de cõceſſ. præben. per gl. & docto. in l. item quia. ff. de pact. per Bal. in l. præſcriptione. C. ſi cõtra ius vel vti. publi. ꝑ Ho. in ſum. in titu. de reſcrip. §. quid iuriſdictio conferat. per Ang. in §. ſed quod princip. Inſtit. de iure natu. ver. addas ꝙ non præſumitur placere. Et in materia huius clauſulæ tene menti, vnum ſingula. verbum, videlicet, ꝙ ſi Papa mandat fieri certum quid ſub pœna excõicationis læ ſnĩæ, & illud non fiat, non incurritur excõicatio non obediendo, ſi narrata non ſunt vera, quia iſta conditio, ſi præces veritate nitãtur, quæ ſubintelligitur, ſuſpendit excommunicationem ante eius verificationẽ. iuxta no. in c. præterea. de appel. Ita ſingu. & egregiè dixit Petr. de Anch. in conſi. ſuo 241. incip. per prædicta, & c. ad fi. qđ dictum refert, & ſequitur pro valde nõ. do. Fel. in c. 1. in 10. col. poſt medium. de præſum. & in c. ex parte. in princip. 5. col. de reſcrip.

CLIIII.

1 *Parietem, vel domum ad cœlum vſque attollere cuilibet licet. Id autem quot caſibus non liceat?*

2 *Feneſtram vel in pariete proprio ad alterius æmulationem facere non licere.*

1 CVilibet licitum eſt parietem, vel domum ſuam tollere vſque ad cœlum, vt habetur in l. altius. C. de ſeruit. & aqua. & in l. fi. ff. de ſeruit. & in l. fi. §. pen. ff. quod vi aut clam. & in l. cum eo. cum ſimi. ff. de ſeruit. vrba. prædio. Tamen limita hoc tribus modis. Primo per caſum notabilem in l. fi. §. fi. ff. de ſeruit. vrba. prædio. Secundo limita ꝙ non licet tollere domũ ſeu parietẽ qñ præiudicaret vſufructuario vicino. Ita not. dixit Ang. in l. ſi is q. ff. de vſufruct. vbi dicit hoc eſſe notandum contra illos qui locant domos, vel vſumfructum earum concedunt, vt non poſſint poſtea altius tollere ædes ſuas, per quas auferatur lumen domorum locatarum. ꝙ dicit ibi Ang. eſſe not. quia quotidianum. Tertio limita, niſi quis velit tollere ædes ſuas vel parietem principaliter aõ & intẽtione nocendi, & non alia neceſſitate ductus, quia tunc non põt. ita not. dixit Ludo. Ro. in conſilio ſuo 52. inci. in qõne. circa finem. allegat l. 1. §. denique. ff. de aqua pluuia arcen. & idem apertius firmat Pau. de Caſt. in d. l. fin. ff. de ſeruit. vrba. prædior. vbi dixit, ꝙ conſultus ita de facto reſpondit. Vide Alex. in conſil. 9. incip. conſideratis. in 6. vol. per totum. Et pro hoc faciunt optimè dicta p
2 Salic. poſt Bal. in d. l. altius. vbi dixit, † ꝙ etiam in ꝓprio pariete quis non poteſt facere feneſtram ad emulationẽ alterius, putà vt inſpiciat religioſos, vel religioſas, vel vxorẽ, vel filiam vicini, ſecus aũt ſi concurreret vtilitas ſua, quia tũc poſſet, licet tunc vicinus dãnum pateret. ita dicunt doctor. in dictis locis. tene menti prædicta, quia quotidiana, & aliàs dum fui in officio pluries iudicaui ſuper huiuſmodi feneſtris, vel muris fiendis, vel non fiẽdis inter vicinos rixoſos & nequiſſimos, quia ſæpius proſequuntur ſe capitali odio, vt docet experientia.

CLV.

1 *Iudex etiam poſtquam in cauſa concluſum eſt, vſque ad ſententiam pro diſcutiendis circa cauſæ merita dubijs, ad priuatam vtilitatem partes interrogare poteſt. Et qualiter id limitetur ac procedat.*

1 DOctrina fac concluſio cõis doctorum eſt, ꝙ poſt cõcluſum in cauſa vſq; ad ſnĩam iudex poteſt interrogare partes ad clarificanda dubia circa merita cauſæ, ẽt ſi procedat ad vtilitatem priuatam, de quo habetur per docto. in c. paſtoralis de cauſ. poſſ. & proprieta. per Bar. in l. ſi ꝙ ex Pamphila. in fi. ff. de le. 2. in l. 1. C. de ſent. quę pro eo ꝙ intereſt, per Bal. in c. eam te. in 3. col. de reſcri. ex parte. in 4. col. eodem tit. & in c. cum clamor vbi per docto. de teſti. & in l. 2. C. de reſcinden. ven. & in l. tranſigere. in 4. col. C. de tranſactio. & in l. presbyteri. in 2. co. C. de epiſc. & cleri. & in c. cum Io. vbi eſt bonus text. extrà de fide inſtrum. & in pluribus alijs locis, quæ non refero breuitatis cauſa. Limitatur, † & reſtringitur ſingul.
2 per Inno. procedere & habere locum dummodo iudex ipſe interroget circa dubia eorum quæ acta ſunt ante cõcluſionem in cauſa, ſecus autẽ ſi vellet de alijs quærere, vel interrogare, quia non poſſet ſm Inno. in di. c. cum Ioan. quod eſt multum not. ꝙ dictum dicit ibi do. Cardin. eſſe incognitum ſeu ignotum, & ꝙ ipſe ſæpe vidit hoc dictum ignorari inter eos qui reputabantur peritiſſimi in iure. ideo eſt ſignandum ſm ipſum. & iſtud dictũ commemorat do. Fel. in d. c. cum Ioãnes. referens prædicta verba do. Cardi. ſubdens ꝙ ita etiam dixit Spec. in ti. de poſi. §. 4. ver. ſed ſi ante. & Bal. in l. per hanc. circa prin. ci. C. de tempo. appel. & Pet. de Anc. dicens ſe ita conſuluiſſe in c. 1. in 1. col. de conteſſ. in 6. & Ludo. Ro. in l. 4. §. hoc autem iudicium. in vlt. col. ff. de dam. infect. & Domici. in c. 2. in vlt. col. de reſtitu. in integrum. li. 6. & Specu. in tit. de teſte. §. ſatis vtiliter. verſi. Quid ergo ſi peto. & dicit ꝙ ita conſuluit do. Car. conſilio 74. inci. Titius, & alia ibi adducit ad propoſitum not. quæ videas per te. Vide tamen do. Alex. in d. l. 4. in d §. hoc autem iudiciũ. in 3. col. in verſi. tertio adducit. ff. do dam. infect. vbi tenet expreſsè contrarium.

CLVI.

1 *Teſtamenti ſolennitas ſeptem teſtes deſiderat, probaritamẽ per duos teſtes teſtamentum poteſt & id quando.*

2 *Statutorum volumine per dito, tenorem ipſorum teſtibus probari poſſe, quæ probatio quoddam notorium dicitur.*

1 NEmo prudens eſt, qui neſciat, ꝙ ad validitatem teſtamenti requiruntur ſeptem teſtes, vulgata le. hac conſultiſſima. in princ. C. de teſta. Inſti. §. 1. l. fi. in fi. C. de codicil. habetur in l. hæredes palam. in §. penul. ff. de teſt. cum ſimilib. Tenetamen menti perpetuò, ꝙ eſt dare caſum quo ſufficit probare teſtamentum per duos teſtes. Nam licet regulariter teſtamentum debeat probari per ſeptem teſtes, vt dixi, tñ ſi ipſa ſcriptura teſtamenti facta fuit corã ſeptem teſtibus, & eſt deperdita, ſufficiet hoc caſu probare per duos teſtes. caſum amiſſionis illius ſcripturæ, & continentiam ipſius, ad hoc vt dicatur eſſe plenè probatũ teſtamentum. Ita ſingulariter dixit Bal. per illũ. tex. in l. teſtium. in 2. col. C. de teſti. ꝙ eſt menti tenẽdum ſm eum ibi, quod dictum ſequitur ibi Sali. & illud refert & approbat Ludo. Ro. in l. 2. C. de bonorum poſſ. ſecundum tabu. & Rapha. Cuman. in dicta l. hæredes palam. in prin. vbi dicit hoc dictum eſſe menti tenendum, de quo dicto etiam facit teſtum do. Bapti. de S. Seuer in repetitio. ſua l. admonendi. in 44. col. in fi. ff. de iureiuran. & do. Alexan. in dicta l. 2. C. de bono. poſſeſſ. ſecundum tabu. vbi plura bona dicta pro hoc dicto Bal. adducit, & idem do. Alexan. in l. ſi vnus poſt princi. C. de teſta. &

ſta. & in l. 2. §. diuus. ff. de iure fiſci. Pro quo optimè faciũt
2 dicta per Bal. in l. 1. §. fi. C. de cadu. tollen. vbi dicit, quòd perdito volumine ſtatutorum poteſt eorum tenor probari per teſtes, quæ probatio eſt quoddam notorium. ꝙ dictum refert & ſequitur do. Fel. in rubri. de conſtitu. in 2. col. & faciunt dicta per Bal. in c. 1. §. ſacramentum. in 3. col. in fi. de conſue. rect. feu. & per eundem in ca. 1. §. ſi. n. domino. in prin. quid ſit inue. & p eundẽ in c. 1. in vlt. col. quot teſtes ſint neceſſarij. & per Bal. in l. comparationes. ver. 3. not. C. de fide inſtrum. & per do. Alex. in conſi. 47. in fi. penul. col. incip. abundè. in 2. parte conſi. & in eo. vol. conſi. 195. incip. viſo teſtamento. in 2. col.

CLVII.

1 *Statuto cauẽte, ne probatio fieri poſſit niſi per publicũ inſtrumentum in certis caſibus, quinque tamen teſtibus fieri poteſt, vt qui vicem publici inſtrumenti præſtent.*

VOlo te docere ſingulare verbum, & vtilem doctrinam puram in materia probationum, in quo tpe iuuẽtutis meæ dum eram ſcholaris allegaui in voce, & in ſcriptis, poſtea doctor bis conſului & obtinui. Sæpenume-
1 ro† vigent in ciuitatibus ſtatuta prohibentia probationem fieri in aliquibus caſibus, niſi per publicum inſtrumentum, tñ etiam hoc caſu poterit fieri probatio ꝑ teſtes non obſtante tali ſtatuto, nam hoc loco inſtrumẽti publici poterit fieri probatio ꝑ quinque teſtes, & erit plena & valida. Iſtud fuit ſingu. dictum Cyn. in l. optimã. C. de contrahen. & committen. ſtipula. alleg. tex. in l. teſtium. C. de teſtib. idem dixit do. Abb. referens Cy. in d. l. optimam. in c. ſicut conſuetudo. extrà de probatio. & in c. cum Io. in recollectis Parmẽſibus. de fide inſtrum. ꝙ dictum ẽt commemorat do. Fel. in d. c. ſicut conſuetudo. in 5. col. de quo etiam dixi in conſilio meo 44. quod incip. in cauſa præſenti. in 2. char. poſt medium. vbi videas. Et vide do. Fel. in c. ſi quando. in 10. col. in princ. de reſcrip. Quod dictum non tradas obliuioni, quia not. & lucroſum eſt, & ego eum habui in facto dum aſſiderem in ciuitate Albiganæ in partibus ſanuenſium.

CLVIII.

1 *Conſtitutum, ſeu præcarium in obligatione pro obſeruatione contentorum appoſitum magni effectus eſſe, & cõtra poſſeſſorem condictione ex l. ſi. C. de acq. poſſ. nulla excuſſione ad uerſus debitorem facta patere.*

1 HOdie cõiter in obligationibus apponitur conſtitutum ſeu præcarium, nã debitor dicit, ꝙ pro obſeruatione contentorum in tali obligatione, vel inſtrumẽto conſtituit ſe nomine creditoris oĩa bona ſua poſſidere, iuxta l. quod meo. l. interdũ. cum ſequen. ff. de acqui. poſſeſſio. quæ appoſitio conſtituti ſeu præcarij eſt maximi effectus. nam tunc ſi ipſe debitor alienat aliqua bona poteſt creditor tanquam poſſeſſione priuatus agere contra poſſeſſorem nulla facta excuſſione contra debitorẽ, & põt agere condictione ex l. ſi. C. de acquir. poſſeſſio. & fortius ẽt non excuſſis alijs ſi plures eſſent ad eundẽ debitum obligati, ſm Iacob. Butrig. in auth. hoc ſi debitor in fi. verbis. C. de pig. ꝙ ẽt voluit Ang. in l. exitus controuerſiæ. & ibi Rap. & Io. de Imo. ff. de acqui. poſſeſſ. idẽ firmat do. Alexan. ibi, circa finem. dicens, ꝙ hoc etiam voluit Iaco. Butrig. in l. ſi. cum authen. ibi poſita. C. de actio. & obliga. & Pet. de Anch. ibi in ſuis reportatis. & Ange. in d. l. ſi. C. de acquiren. poſſeſſio. & Bal. in le. 1. C. de reuoca. his quæ in fraudem credito. vbi dicit hoc eſſe verum, quando intentatur conditio in d. l. ſi. ſecus ſi agere tur hypothecaria. idem voluit Ang. in leg. 2. §. in hac actione 2. in fi. ff. vi bonorum rapto. & Bal. in l. 1. in fi. in reportatis antiquis. ff. pro Soc. Ita reſidet do. Alexan. in dicta le. exitus. ſed vltra eum dicas, quòd idem voluit do. Flor. in d. authen. hoc ſi debitor. & Ang. de Are. in §. item ſi quis in fraudem. in 6. col. in fi. ver. adde prædictis. inſtitu. de act. quæ omnia perpetuo teneas mẽti, quia ſæpè & ſæpius occurrunt in facto.

CLIX.

1 *Obligationem ſide iuſſoriam in hæredes permeare, non tamẽ eam, quæ pro maleficio intereſſet.*

2 *Et quid ſi in eam cauſam pœna ſtipulatione promiſſa ſit?*

1 OBligatio † fideiuſſoria † tranſit in hæredes. l. 4. ff. de fideiuſſ. l. fideiuſſoris. C. eo. Inſtit. eo. §. fideiuſſor. habẽ in l. ex contractib. & in l. ex depoſiti. ff. de act. & obliga. cum ſimi. Scias tñ & teneas mẽti, ꝙ hoc fallit in fideiuſſione facta pro maleficio, nam talis fideiuſſio extinguitur morte fideiuſſoris, & non tranſit ad hæredes. ita dixit gl. multum ſingularis Inſti. de fideiuſ. in dicto §. fideiuſſor. quàm gl. ibi ſummè not. & exclamat Ange. de Are. ſubdens hoc eſſe verum, & procedere, qñ fideiuſſit ſimpliciter pro furto, vel alio delicto, ſecus ſi promiſi-
2 ſet † pœnã centum, licet non dicatur pro furto, quia tunc talis pœnalis ſtipulatio tranſit contra hæredem, & contra hæreditatem iacentem, qñ fuit pura obligatio vel in diem, vel ad diẽ. ff. de verb. oblig. & ibi Bar. Ang. & Imo. ſecus ſi ſit ſub cõditione, & ſic nullã ſubſiſtentiã incipit habere cõtra defunctũ, de quo ibi latius ꝑ Ang. † quẽ vide. Vide in frà, in fin. 304. inci. aĩa duertãt creditores &c.

CLX.

1 *Patrem ac filium perſonam vnam cenſeri, & non dici libere relaxatum de carceribus, qui filium ſui ibidem relinquere pro obſide cogitur.*

2 *Pater ꝑ filium, vbi perſona electa eſt induſtria, ſeruire poteſt. Et ſi patri violentia inferatur corporalis, fecerit ꝙ filius quippiam ad patrem liberandum actus huiuſmodi per metum factus dicitur, velut ſi filio ipſi illata fuiſſet.*

3 *Confeſſio metu tormentorum facta, vt non valet, ita nec renuntiatio ob metum torquendi filium facta.*

4 *Pater vaſallus non tenetur iuuare dominũ contra propriũ filium. Sic econtrario vaſallus, qui non iuuat patrẽ domini ſui feudo venit priuandus, ac ſi dominum ſuum non iuuet.*

5 *Feudum ſimpliciter receptum, tam pro ſe, quam pro ſuis hæredibus maſculis, etiam ſi de nullo hærede mentio facta ſit receptum intelligetur, & quid in emphyteuſi?*

1 PAter † & filius cenſentur vna & eadem perſona l. cum ſcimus. ad finem. C. de agric. & cenſi. li. 11. & in §. authoritate. 25. q. 3. cum ſimi. pro quo faciunt q habentur in l. iſti quidẽ. ff. ꝙ metus cau. Et ideo conſuluit do. Maria. Soc. in conſi. 53. inci. Magnifice capitanee &c. ꝙ nõ dĩ quis libere relaxatus de carceribus, qñ cogitur filium relinquere in carceribus pro obſide. Vide do. Philip. Decium in conſi. 219. incip. viſo puncto. in 3. col. in fin. & in conſi. 262. in cauſa. in 2. col. ad fi. & dixit Ludou. Ro. not.
2 verbum, in leg. 1. ff. in ius vocat. vt eant &c. ꝙ vbi õt electa eſt induſtria perſonæ, põt quis ſeruire per filium. allegat textu. in lege. ſciendum. §. legati. ff. de lega. Et dicit ſingu. Innoc. in c. cum locum. in princi. extrà de ſpon. ꝙ ſi patri ſit violentia corporalis, & filius aliquid fecit vt liberaret patrẽ, ꝙ ille actus dĩ factus per metum, ac ſi illa ta fuiſſet filio. & dixit ſin. Bal. in l. ea leg. in 8. col. C. de cõdi. ob cau. ꝙ prohibitus alienare in potentiorem, poteſt alienare in filiũ, quãuis potẽtiorem. alle. gl. l. ſi ita quis. §. ea leg. ff. de verborum oblig. & dixit not. Alber. de Roſa. in l. cũ qui probabilem. C. de epiſco. & cler. per illum te. ꝙ ſi filius verberet patrem, vel ſi pater ſtuprat filiam, nec ille filius, nec ille pater præſumitur. Et adeò eſt verum hoc, ꝙ pater & filius cenſeantur vna & eadem per
3 ſona, quòd ſicut non valet confeſſio facta metu tormẽtorum, ſic nec renuntiatio facta ob metum torquendi filium, ſm docto. poſt gl. in c. afferte, de præſump. Item ẽt
4 pro iſtis facit optimè, nãm vaſallus non tenetur iuuare dominum contra proprium filium, ſm Bal. in c. 1. de noua for. fideli. & in leg. 1. in 2. q. ff. de rerum diui. & in l. 1. §. neaũt. C. de cad. tolle. pro quo facit tex. in §. ſi. Inſt. de noxa ibi, quis. n. patitur filium ſuum &c. Et pro iſtis ẽt optimè faciũt alia ad hoc propoſitũ adducta per do. Fel. in dicto c. afferte. in 1. col. & per eundem in cap. ſi verò. in 1. col. ver. limita. extrà de ſenten. excomm. Et, adde hic Ang.

in l. 1.

in l.1.§.si pater.2.per illum tex.ff.ad Sylla. vbi dicit, ꝙ
vasallus qui non iuuat patrẽ dñi sui, ille priuatur feudo,
sicut si non iuuasset dñum suum.& adde ẽt hic no.verb.
Ang.de Are.in l.maleficio.in verbo,& dictus Titius se
defendendo.in 4.char.ver.quæro sicut.& vide Cæpo.in
consi.55.incip.Vnus &c.in 3.col.Et vltra oĩa supradicta,
& oĩa adducta per do Fel.in dictis locis,ego adduco no
ta.& singulare verbum Bal.& And.de Iser.post gl.in c.1.
in princ.in finalib.verbis,quibus mod.feu.cõsti.põt.vbi
5 dixit, †ꝙ feudum simpliciter receptum,intelligitur re-
ceptum pro se & filiis suis masculis ,licet in inuestitura
de nullo hærede sit facta mẽtio.Et idem dicit esse in em
phyteusi,quod dicit esse notabile & tenẽdum cordi, iõ
non tradas obliuioni.idem dixit And.de Iser.in c. 1.qui
bus mod.feu.amit.& dõ. Alex.in con.suo 18.inci.atten
tis &c.in 2.co.in 5.vol.dixi ego in plud.feu.in 2.char.de
quo etiam per Alex.latè in l.qui Romæ.in §.duo fratres.
ff.de verb.obligatio.in 31.col. versi. Sed circa hoc&c.
vbi improbat hoc dictum Bal.quò ad emphyteusim,de
quo ibi per eum.Et in hac materia ꝙ pater & filius cen
seantur vna,& eadem persona,adde contingentiam fa-
cti not.quam refert And.de Iser.in c. 1.§. publici latro-
nes.in fi.de pace tenen.vbi ponit,seu refert rem memo-
ratu dignam,quam non refero breuitatis causa.

CLXI.

1 *Laudi homologatio,seu approbatio id efficit, vt contra laudũ quis venire non possit,ecclesia tamen eo enormiter læsa, restitutionem in integrum petere potest.*

1 HOmologatio † seu approbatio laudi operatur, vt
quis non possit venire contra ipsum laudum , quia
nemo est audiendus contra illud.l.quod generaliter.C.
de non nume.pecu.l.sicut.C.de actio.& obligat. cum si
mi.Sciastñ,ꝙ ecclesia potest petere restitutionem in in-
tegrum aduersus laudum enormiter eam lædens,etiam
si tale laudum fuit homologatum,& etiam elapso qua-
driennio.& ẽt si prædecessor prælati iurauerit in cõpro
misso non contrauenire laudo.Ita singul.concludit Lu.
Roma.in consi.suo 349.incip.circa primum propositæ
consultationis.in 6.col.quod dictum pro valde not.re-
fert & sequitur do.Fel.in c.placuit.in 7.col.extra de præ
scrip.pro quo allegat alia de quibus ibi per eum .

CLXII.

1 *Debitor si creditori suo leget,actio cõfundi intelligetur,quasi cõpẽsandi aĩo legasse videatur.Et id qualiter limitãdum.*

1 TV scis,†quòd si debitor legat creditori,confunditur
actio, quia intelligitur legasse aĩo compensandi , vt
habetur in l.licet.C.ad legem Falci.& in l.cum ẽm.C.de
fideicom.& in l.debitori.C.de pact.cum simi.Attamen
limita hoc singu.nisi ipse debitor legando creditori di-
xerit,lego tali creditori meo de bonis meis tantum,&c.
quia hoc casu ipse creditor vltra creditum suum poterit
legatũ petere,nec hoc casu intelligetur factũ legatũ aĩo
cõpensandi.Ita multũ egregiè dixit Bal.in l.si cum dotẽ.
in §.si pater.in fi.verbis.ff.soluto matrimo.allegans rõ-
nem,dicens,quòd hoc operatẽ verbũ,de bonis meis, qd̃
importat & intelligitur deducto ære alieno.l.subsignatũ
.§.bona.ff.de verb.signi.quod dictum refert & sequitur
do.Fel.in c.quoniam.in 4.col.circa prin.extrà de præscr.

CLXIII.

1 *Crimen falsi,non modo enorme crimen est, sed & nonnulla vltra alia crimina habet. Nec generali delictorum remis sione falsi crimen continetur.*

2 *Locus & tempus commissi delicti in accusatione delictorum vel inquisitione licet apponi debeat,in crimine tamen fal si non est necesse.*

3 *Confirmatio etsi defectum in confirmato existentem sup pleat,tamen si quod confirmatum est falsum comperiatur confirmatio quacunque clausula existente nihil operatur.*

1 CRimen†falsi est crimen enorme,& aliqua habet vl
tra alia crimina,ideo dixit Bal.in l.Lucius.in fi.ff.ad
Turpil.quòd in generali sermone remissionis delictorũ
nunquã comprehenditur crimen falsi.idem dixit Pe.de
Anc.in repetitio.c.1.in 39.char.ver.vnde si statuto. de
consti.& Ang.in disputatio.sua incip.exorta guerra,&c.
& dixit Ang.de Aret.in tract.maleficio.in verbo, falsa-
2 rio.in versi.& tene mẽti tu iudex inquirens, quòd†licet
regulariter in accusatione vel inquisitione delictorũ de
beat apponi locus & tps commissi delicti , tñ hoc fallit
in crimine falsi,quia in eo non requiritur apponi nec lo
cus nec tps.allegat ad hoc gl.Insti.de public. iudic. circa
princ.& Bal.in c.1.circa princ.quibus mod.feu.amit. &
idem dixit ipse Ang.in d.tracta.maleficio.in ver.in pla-
tea cõis.in prin.& vide not. uerba Pau.de Cast.in consil.
suo 151.inci.Videtur dicendum. post princ.& dicta per
do.Io.Baptist.de Cazalup.in repet.l.oẽs populi. in 111.
col.ver.5.fit statutum.de iusti.& iure.& vide oĩno quæ
dixi in l.1.§.si seruus.versi.vltimo pro prædictis,&c. ff.
3 de qõ.Et teneas menti,quòd†licet confirmatio operetẽ
supplementũ defectus existentis in confirmato,vt habe
tur in c.quoties.extrà de pactis.& in c.1.de transactio.&
latè per Oldr.in consi.suo 257.inci.Factũ tale est, &c. in
4.col.& dixi suprà in sing.79.incip.Confirmatio,&c. tñ
qñ illud quod confirmatur, puta priuilegium,reperitur
falsum tunc confirmatio facta cum quacunque clausula
vel ex certa scientia,vel motu,proprio, vel alio modo,
non prodest,& nihil operatur.ita singu.dixit Abb. in c.
inter dilectos.de fide instru.& ibi do.Fel.post eum in 5.
col.quod est.sing.notandum,quia potest seruire ad mul
ta.& istud etiam est de mente Inno.Io.And.do.Cardin.
& do.Anto.in dicto c.inter dilectos.& vide quæ dixi su-
prà in d.singul.79.in fi.

CLXIIII.

1 *Carceribus,vel tormentis nemo se submittere debet ,si quidẽ nemo membrorum suorum dominus est.*

2 *Crimen læsæ maiestatis per simplicem scientiam probabilem incurri.*

3 *Assessores sequentes Barto.dictum in l.vtrum. ff. ad legem Põp.de parrici. & occidentes homines ob id dũtaxat,quod non reuelant secretum non probabile,omnes homicidas esse.Et ibidem,quod sensus corporis & motus primi nõ sunt in potestate hominis.*

4 *Bartoli animam propter dictum suum in inferno sepultam.*

5 *Coniunctionem sanguinis consanguineum non reuelãtem de crimine læsæ maiestatis aliquatenus excusare.*

1 NEmo†debet se submittere tormentis,vel carcerib.
vt habetur in l.3.C.ad legem Iul.maiesta.& in l.fin.
C.de accusat.imò si vellet quis spontè se submittere tor
mentis,non posset,quia nemo est dominus membrorũ
suorum.l.liber hõ.ff.ad legẽ Aquil.Et ideo tene perpe-
2 tuò menti vnum,quòd†licet per simplicẽ sciam quis in
cidat in crimen læsæ maiestatis,vt in l.quisquis.ver.si.C.
ad legem Iul.maiesta.& ibi docto.& Bar.in l.vtrum. ff.
ad legẽ Pomp.de paricid.tñ istud est verum,qñ talis sciã
esset probabilis,secus aũt si esset improbabilis,quia tunc
quis non cadit in crimen lęsæ maiestatis per simplicem
sciam sine reuelatione.Ita sing.dixit Bal.in consi. suo in
cip.quanquã allegata sint plura & pulchra.per plures rõ
nes,& maximè per illam,videlicet,quòd nemo debet se
submittere tormentis vel supplicijs.Ad quid.n.teneẽ qs
reuelare quod probare nõ põt?qui.n.solum audit & nõ
reuelat,quia probare non põt,immunis est à delicto ,vt
habeẽ in l.nostris.C.de calu.& istud dictum Bal. refert,
& sequiẽ Ang.de Are.in li.male. in verbo, *Che hai tradi
ta la tua patria*.in 2.char.verb.quod crimen, &c. vbi dẽ
3 quod Bal.ex hoc infert,†quòd assessores sequentes Bar.
in d.l.vtrum.& occidentes hoĩes solummodo,quia non
reuelant secretum non probabile,omnes sunt homici-
dæ,quia visus vidit,velit nolit auris audit,qa sensus cor
poris,& primi motus non sunt in potestate hominis,vt
dicit gl.in l.1.§.ius naturale.in verbo , coniugatio. ff.de
iusti.& iure.& illud dictum Bal.etiam refert & sequitur
Ioan.de Anan.in rubri de his qui fil.occi.de quo etiam
per Ange.

per Ang.de Are.inst.de pub.iud.in §.publica.in fi.Et pro
pter hoc ipse Bal.in d.cons.deplorat memoriam fidelissi
mi domini Donati de Barbadoris,qui ob hãc causam cũ
4 aliquibus alijs fuit decapitatus,& subdit ibi Bald.ꝙ † aĩa
Bar.est sepulta in infernum pp illud dictum suum, & di-
cit Ang.ibi ꝙ hoc refert Io.de platea doctor Bononiẽsis,
Inst.de pub.iud.§.publica aũt.pro quo facit ẽm eum ca.
quia plerunque 2.q.7.Tu autem vltra Ang. adde ꝙ illud
dictũ Bal.refert & sequiẽ do.Fel.in c.de de cætero.in vlt.
col.de re iudi.& ꝓ illo dicto Bal.ꝯ Bar.est tex.& gl.quem
ad hoc ego solus allego in clem. volentes in §.notarij.in
versi.ea probare valeant,&c.& ibi gl.tenet hanc partem.
& de hæret.idẽ tenet gl.in c.si quis papa superstite 79.di.
& vide Flor.in l.quoties.ff.ad legẽ Aquil. vbi limitat hãc
doctrinam.ex quo tex.colligit ibi do.Card. ꝙ qui nõ po
test probare,nõ tenetur nuntiare,licet do.Augu.de Ari.
in suis add.ad Ange.vbi supra,sequatur opin. Bar.in d.l.
vtrum.dicens,ꝙ idem dixit ipse Bar.in l.1.§.occisorum
.ff.ad Sylla.& ibi Ang.& Abb.in c.1.de rest.spo.sed Lud.
Rom.in d.§.occisorũ.dicit,ꝙ contra Bar.& sequaces cõ
suluit Bald. Florentiæ, & obtinuit,licet Ang.in d.verbo,
Che hai tradita la tua patria,dicat,ꝙ opi.Bar.seruatur in
practica,quod mihi videtur durum & iniquissimum pp
rationes Bal.& quia ẽm opin.Bar.& sequacium,innocen
tes punirentur ex defectu probationum , quod remotũ
est ab omni iustitia & equitate,& in hanc partem, & sic
pro opi.Bal.cõcurrit Ang.in l.frater.ff.ad leg.Pompe.de
parric.vbi dicit,ꝙ fuerũt decapitati plures ciues, qui nõ
reuelauerunt tractatum quem solummodo sciebant ,
& non fuerunt participes,& dicit, ꝙ hoc fuit malè factũ
& iniquè,quia iura hoc non patiuntur, de quo etiam per
do.Fel.latè in c.quantæ,de sen.excom.& in c.2. extra de
hæret.& subdit Ang.in d.l.frater, ꝙ pœna capitis est so-
lum quãdo fieret tractatus contra principem & papam,
& sic contra ecclesiam vel imperium.Vide Alex.in cons.
13.inci.consideratis his.in 1.col.in 6.vol. Et idem latius
dixit do.Nellus in trac.bannitorum, in 1.parte secundi
temporis.q.16.inc.visis,&c.vide tñ Car.Alex.in c.1.in 1.
col.quæ sint rega.in vsib.feud.& idẽ dixit Ang. de Aret.
Inst.de hære.quæ ab intes.dese.in §.interdum.post.prin.
licet contrariũ dicat Pa.de Cas.in l.nemo.in 2. col.C.de
epis.audiẽ.Subdit etiã Ang.vbi s.,ꝙ vnus forẽsis qui non
est de populo,& sic ius populi nõ debet tueri , licet sciat
cõspirationẽ & nõ reuelet non debet puniri,& dẽ ꝙ hoc.
tenet glo.in d.l.vtrũ.in verbo,cõscij ,ad quæ etiã vide do
Aug.de Ari.in dictis suis addit,vbi ponit prædicta,& te-
net opi.Bar.& dicit,ꝙ alias fecit vnum potentem domi
nũ decapitari,de quo sorrè,vt puto,anima sua passa est,
& patietur detrimentum & afflictionem apud inferos in
æterna secula.Et hic etiam adde Bal.in consi.suo 33.inc.
casus talis est,Guido &c.in fin.in 3.vol.& in cons.ibi seq.
5 vbi dicit,†ꝙ coniunctio sanguinis aliqualiter excusat cõ
sanguineum si non accusauit cõsanguineum de crimine
læsæ maiestatis. Et plura ad excusandum consanguineũ
aliquid facientem pro consanguineo,vide per do. Fel. in
c.cum quidam.in pe.& vlt.col.de iureiu. & per Bar. in l.
fi.in fi.ff.de hære.inst.

CLXV.

1 *Matrimonium perfectum à papa dirimi non posse, si quidem quos Deus coniunxit,separet nemo, Potest tamen ex maxima & vrgentissima causa de potestatis plenitudine super matrimonio iam consummato papa disponere.*

2 *Vxorem non cognoscibilem si vir scienter ducat,etsi separari à seinuicem non debeant,ob apparentem in viro incontinẽtiam potest Episcopus Papa inferior prouidere, vt vir cũ alia contrahat,sed priorem alere tenetur.*

SCriptum est in cap.sunt qui dicunt.26.q.2.& in cap.an
quod,& in cap.penul.33.q.2.& in c.inter corporalia,de
1 transla.episco.Quos Deus†coniunxit,homo nõ separet,
matrimonium.n.perfectum non potest etiam à Papa di-
rimi,& separari,quia Papa non habet aliquam potestatẽ
super tali matrimonio,ẽm Arc.in ca.quapropter.27.qõ.
2.& Bald.in l. Deo nobis. in 3.col.ver.vlterius not.C.de
episc.& cleri.Licet ex maxima & vrgentissima causa pos
set super matrimonio iam cõsummato disponere de ple
nitudine potestatis,ẽm Ioan.Andræam in regula , actus
legitimi,de regulis iuris,in mercuria,& Bal.in l.si tibi fi
lius.ff.de adoptionibus.Vide do.Phil. Decium in consi.
112.inc.In præsenti consultatione,quasi per totum , & p
Petr.de Anch.latè in consi.suo 374.inc.reuocatur in dũ
bium,& per dominum Felinum in c.quæ in ecclesiarũ,
in quinta colum.de constitutio,vbi loquendo remissiuè
2 plures alios ad hoc allegat. Teneas†tamen menti,quòd
si vir duxit scienter vxorem non cognoscibilem,licet nõ
debeant separari,tamẽ si Episcopus,qui satis est inferior
papa,videt eum suspectum de incontinentia,debet pro-
uidere vt contrahat cum alia, & primam tenebitur ale-
re.Ita dixit Abb. in cap. consultationi.de frigi. & male-
fic.quod dictum refert & sequitur dom.Felin. in cap.la-
tor.in secunda columna,de re iud. quod est menti tẽ-
nendum ,quia sæpe ista occurrunt in facto , & ego iam
sunt duodecim anni quibus vidi hunc casum de facto
hic Bononiæ.

CLXVI.

1 *Inconstantia etsi in quauis persona illaudabilis & improbanda,maximè in principibus.Vnde fit, vt si papa omnes suas concessiones reuocet,non tamen à se per viam contractus initas reuocare intelligitur.*

2 *Varietatem ac vacillationem legibus inimicam , esse , & doli mali materiam ac segetẽ. Vnde regibus & imperatoribus verbũ maxime conueniens est semel locutus est Deus etc.*

3 *Princeps calamum vnum,linguam vnam,nõ plures calamos, ac plures linguas habere debet.*

4 *Episcopus, si mandauit vni beneficium conferri,re etiam integra variare non potest.*

1 INconstantia†reprobatur in qualibet persona,& maxi-
mè in principibus.epistola,inter claras.C.de summa tri
ni.& fi.cath.& habetur in l.1.de const.pecu.& in ca.1.de
pac.cum similib.& ideo dixit do.Card.in consi.suo 147.
inc.dominus papa.ꝙ si papa reuocat oẽs suas cõcessiones,
non intelligitur reuocare à se initas per viam cõtractus.
Et dixit idem Card.in cons.141.inc.punctus &c.sanctis-
simus dñs noster, ꝙ rescriptũ contrarium primo nõ no
cet gestis iam legitimè vigore primi,& dixit sing.Bal.in
2 consi.suo vlt.in 1.vol.in 5.columna,ꝙ† varietas seu vacil
latio est legibus inimica,& doli mali materia.vñ maximè
conuenit regibus & imperatoribus illud verbum,Semel
locutus est Deus,& iterum,Quod scripsi,scripsi, vnde di
3 cit,†ꝙ princeps debet habere vnum calamum,& vnam
linguam , & non plures calamos & plures linguas, quia
scriptum est, Quæ processerunt de labijs meis non faciã
irrita.Et ideo debet esse immobilis sicut lapis angularis,
& sicut polus in cœlo.Et in materia etiam tene menti no
ta.verbũ dominorũ de Rota in antiquis , decisio.29. vbi
4 dicunt, † ꝙ episcopus qui mandauit, ꝙ vni conferretur
beneficium , non potest variare etiam re integra , quod
dictum pro notab.refert & sequitur dom. Felin.in capit.
cũ olim.in 3. col.de re iud.vbi prædicta & alia quãplura
similia adducit ad hanc materiam , quæ videre poteris.

CLXVII.

2 *Violentus inuasor rei alicuius hoc punitur, quod omne ius , si quod in re habeat,perdit,alijs quoque pœnis subiicitur. Et quid si quis rem occasione iuris præsumpti,quod in re habet,non solum in proprietate,sed etiam in ciuili possessione accupet,an dolo , culpa , & consequenter à pœna excusetur.*

2 *Ecclesia occupans possessionem rei quæ verè ad prælati hæredem pertinet,an in pœnam incidat.*

1 VIolentus † inuasor alicuius rei punitur, quia perdit
omne ius, si quod habebat in re ,& punitur alijs

pœnis de quibus in l.si quis in tantam C.vnde vi. Tenet ñ
menti, ꝙ si quis occupat rem rõne præsumptionis iuris
quod habet in re.non solũ in proprietate,sed etiam in ci
uili possessione,excusatur à dolo & à culpa,& per conse
quens à pœna d.l.si quis in tantã C.vnde vi.ita sing.dixit
Inn.in c.cũ in officijs.ext de test.quod dictum pro valde
not.refert & sequitur Bal.in aut.licentiã.in vlt.col. C.de
epis.& cle.& do. Bart.Cæpo.in cons.suo 4.inc.visa quere
la &c.in fi.verbis exemplum ponit Bal.in ecclesia,dicẽs
2 ꝙ si ecclesia occupat possessionẽ rei,quæ re vera perti
net ad hæredem prælati,ꝙ ecclesia non incidirin aliquã
pœnam quia ratione præsumptionis iuris quam habet ec
clesia pro se,excusatur,vt supra,idem à paritate rationis
dici posset in priuato,quod est no.verbum.

CLXVIII.

1 *Aequalitatem in iudicijs seruandam,vnde si actori ad probã dum et liquidandum dilatio datur,ea quoque durante po terit et reus contra roborare & allegare,licet statutum reo exceptionem adimat.*

2 *Exceptio,si ex forma statuti probari per testes non potest, sic nec actio, seu replicatio,quandoquidem nec iudex,nec iu dicium claudicare debent.*

3 *Bannitus condemnatus de aliquo delicto,si captus est, tunc, suam velit innocẽtiam probare,poterit,& pariter aduer sarius de ipsius banniti noxa probare temporis lapsu non obstante.*

1 AEqualitas semper seruãda est in iudicijs,vt habetur in c.1.de re iud.in 6.& in l.qui accusare.C.de edẽ.& in c.cũ inter.de excep.& in c.nouit.de iud.& 3.q.9.c.vlt, & 4.q.4.c.2.& l.non debet.ff.de reg.iur.& ff.quod quisq; iuris,in rubro & nigro.cum si.Et ideo teneas menti,ꝙ stã te statuto,ꝙ reus nõ possit opponere aliquã exceptionẽ, vel defensionẽ contra instrumentũ, vel eius executionẽ, si tamen actor qui petijt executionẽ instrumenti non li quidi habuerit aliquã dilationẽ ad probandum,& liquidandum,tunc durãte tali dilatione poterit similiter reus probare,& allegare contra ipsam liquidationem, & con cernentia illam, non obstante dicto statuto.ita multum signanter dixit Bal.in l.si causam.in vlt.col.C.de exec.rei iud.quod dictum pro valde not.refert & sequitur Io. Baptista de sancto.Seueri.in rep.l.admonendi.in 5.char. in 3.col.in fi.ff.de iureiur. vbi ad hoc etiam allegat Bart. ibi & alios,& dicit,ꝙ ad hanc doctrinã Bal.semper recur ritur in palatijs,& in foro p causidicos, & ideo rogat oẽs tenere menti hanc doctrinã,quia faciet eã scientib.singu larem honorem,quia cõiter ignoratur.sm.eum ibi. Et il lam doctrinam etiam refert & sequitur do.Phil. Decius
2 in l.non debet.ff.de reg.iur.Sed tu vltra eũ ibi addas Bal. in c.1.in 2.col.in fi.ex.de mutuis peti.vbi dixit,ꝙ ille tex. facit in arg.ꝙ si exceptio nõ põt probari per testes ex for ma statuti,similiter non poterit probari per testes actio seu replicatio,quia iudex & iudiciũ non debent claudica re sm eum ibi,ad quæ etiã vide dicta dom.Fel.in rub.de rescr.in 1.col.circa med.& per eundem in c. ecclesia san ctę Mariæ.in 33.col.post prin.de const. Item ad materiã
3 istã adde,† ꝙ si captus est bãnitus cõdemnatus de aliquo delicto,qui velit probare tunc suã innocentiã,quòd eo tempore etiam aduersarius poterit probare nocentiam ipsius banniti non obstante lapsu temporis.ita singulari ter dixit Guido de Suza.in l.seruum quoque.in.§.publicè interest.ff.de procu. quem refert & sequitur Io.Andr. in add.Spe.in tit.de accu.in quarta parte.in §.fi.in addi.inc. sunt ibi hæc verba.in versi.subdit demum. Vide Ias.in l. 1.in 1.col.ver.adde ad hanc legem.C.de iur.& fac.igno.& quæ dixi infra.in sing.389.inc.tu scis &c.& Ias.in repet.l. l.admonendi.in 7.col.de iureiu.& Soc.in consi.110.inci. insignis doctor &c.in fi.in 4.vol.Pe.de Anc.in rep.c.cano num statuta.in 107.col.versi. subijcio similem quæstio nem.de const.

CLXIX.

1 *Actore non probante reum absolui debere,diffinitiuè.s.& nõ aliter. Et quid si terminus actori reo absente ad proban dũ datus sit nec intra terminum probatum sit, an absoluen dus quoque reus,ac qualiter?*

1 a NOta est regula illa & vulgata,ꝙ factore non proban te reus debet absolui.l.qui accusare.C.de edẽ.c.vni co,vt eccles.benef.cum multis sim.Et intellige ꝙ debet absolui.s.diffinitiuè & non aliter,vt dixit gl.in authẽ.qui semel.C.qũo & qñ iud.in verbo,ꝙ locum.in fi. teneas ñ menti, ꝙ si actori fuit statutus terminus ad probãdũ ab sente reo,& ipse actor nõ probauit in termino,quòd tũc licet reus debeat absolui,per iura prædicta, tñ nõ debe bit hoc casu absolui diffinitiuè, sed absoluetur ab obser uatione iudicij,qa minus hoc casu imputatur actori quia si reus fuisset pẽs,forte cõfessus fuisset petitionẽ actoris.ita sing.dixit Inn.in c.prout de do.& cont.in fi.quod dictum pro valde no.refert & sequitur Bal.in margarita sua,in verbo,actor.versi.actor si dato &c.& do.Io.Bapt. de sancto Seue.in rep.l.admonẽdi in 6.char.in 4.vol.ver. Quintus casus,pro quo alle.dictã gl.in d.aut.qui semel,q. optimè facit,sed si vera log fas est,ego,& si minim⁹ tim, dico quòd prædicta doctrina Inn.& sequacũ nunquam mihi placuit,maximè pp rõnem per eum allegatã,videli cet,quia si præsens fuisset reus,fortè confessus fuisset. Tũc ego dico,dato quòd non fuerit præsens tempore statuti termini,in quo potuisset confiteri,istud nihil relevat,qa ipse actor in dicto termino sibi statuto ad probandũ,po tuisset citari,facere reũ,& eidẽ facere positiones seu iter rogationes,quibus reus coactus fuisset respõdere medio iuramento suo,& potuisset tunc reus sic cõfiteri intentio nem actoris,sicut potuisset confiteri,qñ fuit sibi statutus terminus si fuisset præsens tunc,& sic per hoc mihi vide tur quòd ratio Inn.& sequacium non militet. Ideo cogi ta,quia dubium est quotidianum & practicabile.

ADDITIO.

a Non probante.Rõ. est,quia negatiua exceptio non est ꝙ banda,vt dicit tex.in c.qñ cõtra falsam,& ibi Lan fr.in 3. notab.de prob.Ale.cõl.128 ponderatis his.col.1.vol.1.Et hæc regula ampliatur,etiam si intentio actoris fundare tur in negatiua,puta,ꝙ hęres mulieris diceret,maritum priuatũ lucro dotis, qa in infirmitate nõ adhibuerit me dicũ vt debebat.l.si ab hostib. §.1. vbi scribẽt.ff.sol.mat. quia hęres tenet probare ꝙ maritus nõ adhibuit medicũ Cor.cõs.111.ꝙ decisione col.pen. li.2. Amplia etiã co ca su quo ex forma statuti denegaret defensio reo.ita sing. Bal.in rub.C.de manumiss.vindict.& est memoria dignũ ad statuta q̃ disponũt,ꝙ cõtumax habeat pro cõfesso,& nõ debeat audiri,& hoc pro sing.refert.Cæp.caut.255.si milẽ cautelã.nu.3.vbi adducit eundẽ Bald.cõs.228.inc.à do.Cyno.vbi dicit sing.qũ liquet iudici euidẽter absentẽ nõ esse culpabilẽ,& nullũ delictũ cõmisisse,licet sit cõtu max,& habeat sm formã statuti ꝙ cõfesso; tñ iudex nõ poterit eũ cõdẽnare,per.l.si nõ defendãtur,ff.de pœn.& l.nõ tm.ff.de appel.l.addictos.C.e.auth.qui semel.ibi, pr quisita veritate,C.quom.& qñ iud.l.am pliorẽ in fi.Prin. ibi,nihilominus iudicẽ per suum vigorem.&c.C.de app,

CLXX.

1 *Actore non probante reum absolui debere, Et an instrumen tum in actis ante litem cõtestatam productum probet ita, vt inde sequi condemnatio possit? Et quid agendum produ centi ante litem contestatam, vt sic productum probationem faciat?*

2 *Iuramentũ in ingressu litis ac iudicij præstitum magis calum nia,quam probationis esse,ideo vt probet,debet post respon sionem rei & tempore probatorio rursus iurari,dato etiã quod ex statuto,damnum passi iuramento stetur.*

ANnimaduertant rogo procuratores,& qui versantur in palatijs,maximè tyrones ad vnam doctrinam no tabilem,quæ sæpissimè occurrit. Nam dixi supra proxi
1 mè,quòd factore non probante reus debeat absolui.Sed quæro,peto à te centũ vigore cuiusdã instrumenti publi ci,quod effectualiter produco corã iudice,& eum dimit to in

to in actis apud notariũ, tu negas mihi teneri in aliquo, quo stãte iudex statuit mihi terminũ ad probãdũ,in quo termino nihil produco,sciens me produxisse publicum instrumentũ faciens plenã fidem, & eũ dimisisse in actis apud notarium causæ, an hoc casu tale instrumentũ pro bet,adeò quòd debeat sequi sententia condemnatoria in mei fauorem absq; eo ꝙ aliud faciam vel producam? In quo dicas breuiter ꝙ non,imò tu debebis absolui,tãquã ego actor nihil probauerim,vel produxerim. Rõ aũt est, quia licet produxerim publicum instrumentum debiti, probans plene debitum, attamen illud produxi ante litẽ contestatam ad fundandũ intentionẽ seu petitionẽ meã, non aũt illud produxi ad probandum , quia eo tpe quo produxi.s.ante litis contestationẽ,non poterant fieri pro bationes,vt habetur in rubro & nigro , extra vt lit.non contest.Et ideo tanquã probãs debeo succumbere, & tu debebis absolui.ita sing.dixit Fed.de Se.in cons.suo 160. inci.Casus talis est,do.Minus,vbi dicit,ꝙ instrumentum productum ante litem contestatã non probat, nisi post tpe probatorio iterum producatur,& ideo cauti procu ratores tempore probatorio dicunt corã iudice præsẽ te,vel citata parte,produco,ac reproduco oĩa ante produ cta per me in tali causa, & tunc talia iura taliter reprodu cta plene probant.alleg. ipse Feder.pro dicto suo casum quasi ad literã sm eum in c.veniẽs 2.extra de test.& quę no.in c.cum dilectus,de ord. cog. in gl.& hanc doctrinã pro valde no.refert & sequit do.Ant.in d. c. cũ dilectus. in §.nos igitur,in vlt.col.& in c.1.extra de prob.& in c.cũ veniſſent.de rest.in integ.& do.Fel.in c.causam quę in 2. col.de test.& in c.1.in pe.col.de prob.vbi ponit not.restri ctionem ad hanc doctrinã,quam vide post do.Ant.ibi,ꝙ dicit, ꝙ productio instrumenti ante litis cõtestationẽ non prodest ad merita causæ, nisi de nouo producatur, & alle.Fed.in d.consi. 160. Sed ego vltra do. Fel. & alios dico,ꝙ istud videtur decidere gl.in l.quæ oĩa. in 1.glos. ibi,oĩa de nouo reiterari oportet.ff.de procura.& opti mè faciũt quæ voluit Bart.in l.mutari.in prin.e.tit.& idẽ
2 expressè tenet Bal.in l.ait prætor.in prin.ver.circa sm.ff. de iureiur.vbi loquitur in iuramento,& dicit, † ꝙ iura mentum quod præstatur pro ingressu iudicij est magis iuramentum calumniæ,quã iuramentum probationis,& ideo nil facit ad probationem,cum nondum sit tempus probationis, & ideo quo ad probationem iterato iuran dum erit,& idem dixit ipse Bal.in addi.Spe.in tit. de pri mo & secundo decreto.ver.ꝙ iuramentũ,vbi sing.dixit, ꝙ iuramentum calumniæ non est loco probationis, & ideo dicit,ꝙ si ex forma statuti accusatio dãni dati pro batur per iuramẽtum,ꝙ non sufficit tempore productæ accusationis iurare causam esse verã, & nõ calũniosam, quia istud iuramentũ calumniæ non est iuramentũ pro bationis,quæ debet fieri post respõsionẽ rei,ideo nouo iuramento opus est,& debet præstari intra terminũ pro bandi, & dicit ꝙ ita de facto seruatur Perusij in palatio, & idẽ expressè tenet do. Alex.in consi.suo 3.incip.in causa & lite.in 4.col.in 3.vol.Pro istis etiam optimè faciũt di cta per Matheſi.in no.suo 167.inc.not. singularẽ doctri nã. Videas tñ Bald.qui vt tenere contrarium in consi.suo 316.inc.Præsuppositio statuto.in fi.in 4.vol.& in l.vnica. C.vt quæ desunt aduo.par. vbi tñ remittit cogitandum. Contra dicta in hoc singulari faciunt dicta per Ang.in l. 1.& in l.properãdũ.in §. & si quidẽ, C.de iud.& per Bal: & Paul.de Cas.in l.vnica.C.vt quæ desunt aduo.per quos refert & sequitur Ias.in d.§.& si quidẽ.in 1.col.in fi.vers. 4.limita,& c.& circa hãc materiã vide in simili Ias.in rep. l.admonendi.in 55.col.de iureiur.Tene menti prædicta quia quotidiana sunt & practicabilia,nec ea fortè ita dif fusè alibi reperies.

CLXXI.

1 *Indefinitam vniuersali æquipollere , non tamen in testis dicto idem, si quidem testis dictum de necessitate concludere debeat.*

2 *Syndici legitimam constitutionem non probat instrumen tum continens , quod tales canonici talem syndicum con stituerunt.*

1 AVdiuistis alias regulam istam,videlicet,ꝙ indefinita æquipollet vniuersali,vt habetur in l.si plurib⁹.ff.de leg.1.& in c.solitę.de maio.& obed.& in l.1.per gl.Bar.& alios.ff.de reg.iur.attamen scias, ꝙ hęc regula fallit in te stibus,quia in dicto testis indefinita non æquipollet vni. ita dixit sing.Abb.in c.auditis.in 4.col.extra de resc. post Inn.ibi in gl.super verbo,exceptio,alleg.rõnẽ dicens, ꝙ hoc est,quia probatio seu dictũ testis debet de necessita te cõcludere c.in præsentia.de prob.vnde si dicũt aliquẽ exercuisse iura episcopalia, nõ probãt ꝙ exercuerit oĩa, cum dictũ eorũ possit verificari in aliquibus iuribus tm̃ de quo dicto facit festum Ale.in cons.suo 110.inci. Visis acutissimis,&c.in 2.col.in 1.vol.alle. etiã ad hoc Oldr.in cons.100.inc.in executione,&c.& Pet. de Anc. & Ioã.de Imo.in c.quanto,de his quæ fi.à præla.sine consen.c. vbi
2 dicunt,ꝙ si in instrumento dr̃, tales canonici constituerunt talẽ syndicum,ꝙ per hoc non probatur legitima cõstitutio syndici,s.ꝙ fuerit constitutus ab oĩbus,vel à ma iori parte , quia ille fermo , & illa indefinita.s.canonici, potuit verificari in duobus canonicis tm̃,vt habetur in l. inter illam.ff.de verb.sig.& in l.libertas.§.fi.ff. de manu. test.& dicit ꝙ idem voluit Bart.in l. curiales.C.de prædi cur.li.10.idẽ etiã dixit ipse do. Ale.in cons. suo 7. inc.sup hac dubitatione in fin.in 1.vol.& in l.rescriptũ.in prin.ff. de pact.& in cõs.suo 68.inc.viso & discusso.in 4.col.ver. nec sufficiat,&c.in 2.vol.de hoc tñ dicto quia aliqua pos sent allegari in contrarium,vide do.Fel.latè loquentẽ cir ca hanc doctrinam in d.c.auditis.in 13. col. versic. gesta etiã&c.de præscript.& in c.cum omnes.in 16.col. ver. 3. declaratio.de const.ad quem me remitto,ne sim longior in præsentiarum.

CLXXII.

1 *Compromissum factum intra certum tempus expediendum si intra tempus expeditum non fuerit , an actore ad ordina rium redeunte,reo contra nitente , ac requirente iterum compromissum fieri,statuto cauente,quod de litibus inter affines vertentibus compromittatur,an audiendus reus, ac sic repeti compromissum possit?*

HAbeo nunc vnam quæstionẽ de facto,quã alias plu ribus vicibus hic,& alibi vide in facti contingẽtia. Statuto cauetur in hac ciuitate Bononiæ , & cõmuniter viget per Italiã,ꝙt de litibus & qõnibus vertẽtibus inter affines , fiat compromissum. Modo affines fecerunt com promissum,quod est expiratũ lapsu temporis , vnus ip sorum,qui est actor, iterum reuertitur ad iudicẽ ordina rium pro dicta causa, reus aũt corã iudice petit vt iterũ inter eos fiat compromissum , actor autem negat velle vlterius cõpromittere,dicens ꝙ adimpletũ est statutũ p cõpromissum iam factũ , reus aũt dicit imò non esse sa tisfactũ dicto statuto cum effectu,dubitatur modo quid iuris, videlicet, an iterũ debeat fieri cõpromissum inter eos? In quo dicatis ꝙ sic.ita sing.dixit Bal.in l.fidei com missa.§.si quis decem.ff.de leg.3.quod dictum pro valde not.refert & sequitur Lud.Rom.in consi.suo 504.inc.in casu propositæ consultationis,&c.vbi pro hoc alleg.plu ra iura,subdens,ꝙ rõ huius potest esse, quia verba legis, vel statuti debent intelligi cum effectu,vt ff.ne quis eum qui in ius vocat.l.si per alium.§.docere,& ff.quod quisq; iur.l.1.§.hæc verba.cum multis sim. Tu dicas vltra Lud. ꝙ idem in terminis voluit , Bal.in l.veluti.§.hæc vox.ff. de eden.vbi dicit,ꝙ ista qõ sæpe accidit in palatijs. Idem tenet do.Fel.in c.innouamus,in vlt.col.de treug.& pace, vbi videas & hoc dictum habeas menti continuo , quia est multũ quotidianũ & practicabile, de quo dixi etiam in rep.rub.ff.de fideiuss.in 50.col.vbi adduxi ĕt aliã rõnẽ corroboratam pluribus iuribus, videlicet, quòd paria sunt nõ facere,vel facere & minus legitimè. vide ibi ple nius.pro quo faciunt optimè dicta per do.Fel.in ca.qua-

liter.1.in pe.col.de accu. prædictam tamẽ doctrinam & conclusionem intellige esse veram,qñ quis tenetur face re compromissum ex dispositione legis vel statuti,sed se cus est qñ ad hoc tenetur ex ordinatione seu dispositione hoïs,nã tunc sufficit ꝙ semel tm̃ compromiserit,licet non sit sequutum laudum.ita dixit Soc. in consi. suo 117. inc.visa in 1.col.vbi dicit,ꝙ hoc voluit Spe.in tit. de arb. in §.excipitur.in ver.sed quid si fuerit actum, &c. & Bal. in l.1.C.de his quæ pœnomi.& alios alle.de quibus ibi p eum,& quæ limitatio est multum no.ad prædicta.

CLXXIII.

1 Compromissum si sit,ut arbitri absentibus partibus sententiã ferre possint, ferre tamen partibus non citatis non potuerunt,nisi id expressim dictum sit.

1 Fiunt quotidie compromissa,in quibus dicitur,quòd arbitri possint ferre sententiam absentibus partibus, an hoc casu poterunt tales arbitri ferre sententiam par-
a tibus non citatis ª, In quo videtur dicendum quòd sic, propter illa verba,absentibus partibus,nihilominus con trarium determinat Spec.in tit.de arbitr.in §. excipitur. in fi.dicens, quòd hoc casu non valebit sententia partibus non citatis,quod dictum pro not. refert & sequitur Io.de Imo.in c.cum dilectus.de arb.& dom.Alexã. in l.si quis arbitratu.in 5.colum.in 4.limitat.ff.de verbo.obligatio.& domin.Felin.in capitu.cum olim.in 10. colum. de re iudi.& ideo debebit dici in compromisso, quòd arbitri possint ferre sententiam partibus absentibus & non citatis, nam hoc casu bene valebit sententia non citatis partibus secundum doctor.in dictis locis, quod est practicabile.

ADDITIO.

a Partibus non citatis. Et est rõ, quia cum citatio sit de iure naturali,nõ põt omitti.clem.pastoralis,de re iud.optimè facit,quia statutum dicens,ꝙ iudex possit procedere vt voluerit etiam de facto,non tollit ordinem iudiciariũ datum à iure naturali.ita voluit Bar. in extraua. ad reprimendum.in verb.citatio,& consuluit Rom.consi.298.& vide eundem sing.273.Alex.in l.diem §.si quis ex litigatoribus.ff.de arb.& Ias.in §.in bonæ fidei.nu.17.Insti.de actio.eundem Hipp.infra sing.633. Item adde ꝙ arbiter Cui data est poteltas prorogandi compromissum etiam partibus absentibus & ignorantibus,non potest tñ efficaciter dici prorogasse,nisi partibus notificetur.ita singu. Bal.in l.eos.§.apostolos.versi.quæro nunquid iudex. C. de app.vbi dicit se ita consuluisse,quod est notandum secundum Fel.in c.1.col.pen.versi.3.no.de const.& in c.Rodulphus.de rescrip.

CLXXIIII.

1 Adscribens sibi aliquid de bonis testatoris in ipsius testamento,in falsi pœnam incidit. Et quid in prælato ecclesiæ suæ adscribente?

1 Illeſ qui sibi adscribit aliquid de bonis testatoris in testamento in scriptis,incidit in pœnam falsi.tex.est in l.
a 3.C.de his qui sibi adscri.in testa. Tenet tñ menti ꝙ istud fallit,& nõ habet locum in prælato ª adscribente aliquid de bonis testatoris ecclesiæ suæ, quia non cadit in falsum,ita sing.dicunt Io.And.& do.Ant.post Host. in cap. cum inter.de re iud. quod dictum refert & approbat ibi do.Fel.in 3.col.in princ.quod dictum poteris addere ad priuilegia clericorum,quæ tibi dedi in repetit.mea rub. ff.de fideiussoribus.

ADDITIO.

a Non habet locum in prælato. Adde Iason.in l.1.§. huius studij.ver.3.limita.ff.de iust. & iur.vbi refert & sequitur istud dictum.Rom.sing.351.tu scis ꝙ sacerdos,& Mathesil.sing.87.nota singulare dictum.Alex.in l.impuberẽ.§. 2.ff.ad l.Cor.de fals.& in l.vniuersos.in apostil.Bar.C.de decurio.li.10.& potest esse ratio,quare prælatus adscribẽs ecclesiæ suę non incidat in falsum, quia non dicitur proprie sibi adscribere, cum bona ecclesiæ non sint prælati c.2.cum similib.de donat.

CLXXV.

1 Concesso uno,& omnia concessa videri per quæ ad illud deuenitur,unde si mihi statuto liceat, vt iniuriam illatam vlciscar,an possim illud amicis accitis impunè exequi.
2 Facere quod per me possum,possum & per ministros mihi necessarios. Et qui illis resistit,mihi resistere videtur.
3 Verona statuto spectato,quod fratri quem turpiter cum sorore versantem reperienti occidere liceat, an per amicos armatos eundem turpiter cum armis versantem occidere possit licet de fratre tantum loquatur statutum?

1 Concesso uno omnia videntur esse concessa per quę deuenitur ad illud l.2.ff.de iurisd.om.iu.l.3.§. qui habet.ff.de ser.rust.præd.l.si venditor.ff.de reli.& sup.fune. l.vxori.ff.de aur.& arg.lega.habetur latè per Old.in cõs. suo 11.inc.Thema tale est,in quadam clausula &c. & per eundem in consi.27.incipi.Thema tale est vacante.& per do Fel.in c.cãm q̃ in 1.& 2.col.de re iud.& in c.q̃ sit.circa prin.de Iudæ.Ió tene mẽti, ꝙ si à statuto cõcedit alicui licẽtia aliquid faciẽdi,vtputa se vẽdicãdi cõtra aliquẽ de offensa sibi illata,ꝙ erit sibi licitũ cõgregare amicos, q̃ ipsum iuuẽt ad hoc,& illi tales adiuuãtes nõ puniẽtur sicut nec principalis.ita sin.dixit Pa.de Cas.in l.refectionis gra
2 p illũ tex.in ver.ego,fabricq;mei & c.ff.cõ.pd.vbi dẽ,†ꝙ illud ꝙ facere possum p me,possum facere per ministros meos ad hoc necessarios,& illis resistẽs vt mihi resistere & de hoc dẽ esse gl.in l.cũ fundũ.in verb. postea.ff. de vi & vi ar.& nũdet ibi ad gl.in l.Gracch⁹ vbi est bonus tex. ad hoc.C.de adul.q̃ vt aliqualiter cõtrariari, ꝙ dẽ hanc partẽ tenuisse Iac.Bu.in d.l.refectionis,& idẽ tenuit ipse Pa.de Cas.in l.raptores.in 2.col.C.de epi. & cle.& Bal.in l.1.in ante.col. ver.sed qd dicẽs statutũ pmittit &c.C.vñ vi. & Bal.in l.vt vim.in 3.col.ff.de iust.& iu.& idẽ firmat do.Fel.in c.sup literis.in 13 col.de resc.& Bal.in c.de cætero,de re iu. Vide Bal.sup.stat.in verbo,bãnũ seu in ver, bãnitus.in 8.col.ver.statutũ dicit ꝙ bãnitus ꝙ certo crimine,& vide Ias.in l.scriniarios in prin.C.de test.mil.& vide apostil.ad sing.10. Cors.in verbo, auxiliũ &c.& do. Bar.Cep.in consi.suo 4.inc.Querela &c.in vlt.col.subdit per has doctrinas alias se obtinuisse in cõtingẽtia facti in
3 ciuitate Veronæ,†vbi est statutũ, ꝙ si frater reperiat aliquẽ turpiter cõuersantẽ cũ sorore sua possit ipsum impune occidere,ꝙ vnus q̃ repererat quẽdã in camera cubicu lari cũ sorore sua cũ armis cõuocauit amicos armatos,& occidit illũ & licet statutũ loqueret de fratre tm̃,tñ dixit ꝙ debet extẽdi ẽt ad amicos cõgregatos sine qbus nõ potuisset tute occidere illũ repertũ cũ sorore,& refert ꝙ ita per totã curiã Veronæ iudicatũ fuit,& dẽ ẽt fortius Pau. de Cas.in dictis locis,ꝙ in casib. in qbus quis põt facere vindictã in pſonã alicuius,ꝙ hoc poteritẽt fieri facere p aliũ,& ille talis hoc faciẽs nõ puniet,in quo tñ Bal. in dictis locis tenet expresse cõtrariũ, dicẽs,ꝙ illud ꝙ alicui pſonæ specialiter cõmittitur, ad aliũ nõ põt ttãsmitti p l.cũ patronus.ff.de leg.2.de quo ẽt per Bal.in c.ad nostrã ext.de prob.& per Bar.in l.nõ solũ.ff.de iniu.& in c.1.§. si quis vero de pace iura. firmã. & Bal. in l. p diuersas,C. mãd.& vide tex.no.ad hoc in l.cũ fundũ.ff.de vi & vi ar, & in l.feruus si hæred.ff.de stat.li.& Bal.in d.l.Gracchus, & Pe.de Anc.in c.1.qd me.cau.& Io.de Ana.in c.2.in vltimis verbis.de homic.& per do.Fel.in c.q̃ in ecclesiarũ, de cõst.in 4.col.ver.cæterũ,& do. Paridẽ de puteo in suo tract.syndicatus,in 41.char.ver. familiaris.tene mẽti pdicta,quia sunt quotidiana,& valde vtilia & lucrosa,quę addere potes his quæ dixi.§.in sing. 17.inc.accessuriom.

CLXXVI.

1 Voluntas ac propositum maleficia distinguunt. Et sic qui verberandi tantum animo alium percutiendo occiderit,an de occiso teneatur?
2 Delinquens vltra propositum, vel an delictum sine dolo commissum puniendum sit? remissiuè.

1 Voluntas & propositum distinguũt maleficia.l. qui iniuriæ.ff.de iur.l.quod reipu.ff.de iniu.l.prima.C. ad leg.

ad leg. Corne.de sica.cum simi.& affectio operi nomen imponit l.si non conuitij.C.de iniur. Vide gl.in c.cum in captiuitate.24.q.2.Et ideo tene menti, quòd si aliquis aggrediuntur aliquem aio & intentione eum bastonandi, vel aliter percutiendi, & eum sic bastonãdo & percutiẽdo interfecerunt,ꝙ isti interfectores de occiso non tenẽtur,sed aliter mitius puniuntur, cum vltra propositum deliquerint. Ita singulariter per optimas rationes consuluit Paulus de Cast.in consi.suo 192.inc.In causa incceratorum,& ibi respõdet ad contraria quæ adduci possent,& profecto est sing.cõsi.quod refert & sequitur do. Aug.de Arimi.in suis addi.ad Ang. de Are. super malefi ficijs.in ver.& appensatè &c.in fi.vl.addi.& in versic.dictus Andreas armatus.circa si.primę addi.Quod dictum optimè facit pro illa quæstione,& articulo magno,& ꝙ
2 lixo, videlicet an delinquens vltra propositum,, vel an delictum commissum sine dolo,puniatur,& quo modo, quæ dubia nunc non examino propter eorum prolixitatem,sed solum loquar remissiuè,ideo videas Bart. in l. diuus.ff.de ficai Bart.in l.omnes populi.circa 20. col. ver. ex prædictis.ff. de iusti.& iur.Bar.in l.non dubium.in 3. col.C.de le.Bar.in l.in l.Cornelia.ff.de sicar.Bal.in l.si qs seruo.C. de fur.Bal.in l.venia.C.de in ius voc.Bald.in l.si qua p calũniã.C.de epi.& cle.& in l.si qs ignorãs .ff.loca. Ba.in l.si mãdati.C.ma.& l.data opera. C.qui acc.nõ pos. Bal.in d.l.oẽs populi in 10.col.& in d.l.non dubium,& in l.si quis alieno,§.cum autem ff.de his qui.not.insa.Bal.in d.l.Gracchus.C.de adul.& in l.quamuis.ff.de in ius voc. Bal.in l.benignus.ff.de legi.Bal.in l.decuriones.C.de infami.Bal.in c.1.in 5.col.de const.Bal.in l.penultima.ff.ꝙ quisq; iur.Bal.in l.in actionibus ff.de in.lit.iurã. Bal. in l. quicunque.in 5.col. C.de ser.fugi. Bal.in l. si seruꝰ vestri. C.de noxa Bal.in l.1.in 2.colu.ff.de legi. Bal.in l.quæ sortitis in pen.col.C.de pigno. Act.Bal.in l.1.§.quod prætor.ff.ne quis eum qui &c.Bal in prœm. Digestotum, in §.sed tamen nos.in 6.col.Bal.in l.vnica.in 14. col.C.de cõfes.Bal.in l.1.in 2.col.C.si à non cõpe.iud.Bal.in l.1.C. de his q latro.Bal.in rep.l.1.C.de summa tri.& fied cath. in antep.col.Bal.in cõs.suo 214.inc. Dubitatur in 3.vol. Bar.in l.rep.ff.de q.& in l.quod Neruа.ff.depoti.Ang.in d.l.diuus.ff.de fica.& in l.quoniam multa.C.e.Ang.in l.1. §.nõ.aũt.ff.si quis testa.lib.esse iussus fue.Ang.in l.plagij. C.de plag.Ange.in l.1.C. de thesau.li.10.Ang.de Are.in tract.maleficiorum,in ver.& appensatè.in vers.vlt.& ibi in ver.quid si habeat arma &c.ang in auth.de teste.§.& licet.in vlt.col.Sal.in dicta l.qñ multa.Sal.in l.data opera. C.qui accus.non poss.Io.An.in mercurialib.in regula,cũ quis.de reg.iur.vbi ponit plures qõnes similes.Lud.Ro. in l.1.§.occisorum.in 3.col.ff.ad Sylla.doct.in l.pen.ff.de adul.doct.in c.si.de homic.& in l.ex incendio.ff.de incẽ. rui.nauf.gl.& doct.in c.1.quibus mod.feu.amit.do.Floria.in l.3.§.iniuriarum.in 2.col.ff.ad leg. Aquil. Guid.de Suza.in q.ttatut.in 2.col.Cy.in l.1.ff.de leg.Pe.de Anc.in consi.284.inc.iure ttricto.in fi.Ale.consi.109. inc. visis,& vt oportet consideratis.in 1. volu.& eo.vol.consi.3.inci. Ponderatis.in 1.col.& in consi.140.inc. videt in casu,pro posito.in 2.& vlt.col.in 2.vol.do.Io.baptista de S. Seueri no in rep.l.omnes populi.in versi.5.infert ꝙ si statutum, de iust.& iur. Pau. de Castr.in consi.139,incip.viso processu.in 2.col.ver.quod quidem.Pau.de Castr.in l.memo. C.de episc. audien. Rapha.Cuman.in consi.134.incip.visis in fin.Ioan. de Ana. in c.lator. post alios, de homi do. Barthol.Cæpol.in cautela sua 2,versic.si statutum imponat,& in cõs.29.inc.viso processu. in antepenu. col. & in consi.31.inc.super homicidio.in antepen.columna.& in consi.33.inc.multa &c.in 1.col.& in consi.34.incip.si vnquam.in 3.char.in pen.col.& do.Paridẽ.in tract. syndicatus.in 75.char.in 4.col.& do.Fel.in c.quoniam contra.in 5.col.de prob.& c.in nomine. in 2.col.de testi.post prin. & in c.lator.de homicid.Tene menti prædictam doctrinam Pau.de Castr.in dicto consi.192.quia non fallor,est not.& posset tibi facere honorem & vtilitatem. Et vide omnino dicta infra in singulari 247.incipien.principale propositum.

CLXXVII.

1 Malitijs hominum obuiandum. Et ideo aduersus calumniantem,se cum calumnia quiuis tueri potest.
2 Mutuum à te acceptũ, si tibi seorsum restitui,ac rursus à me petis,à te quicquam habuisse licitè negare possum.
3 Carceratus iniustè custodem,vt se ad audiendam concionem abire sinat,se rediturum iurans, an licitè in ecclesia remanere, nec inde redire possit, velut & qui à capitaneo iniustè detinetur, si aufugiat?
4 Papa Alexander tertius,cum episcopum simoniacum ad manus haberet,vt veritatem ab eo erueret, clam illi promisit,quod si publicè delictum fateretur,cum dispensaret,cõfessum coram Cardinalibus statim deposuit. Et quid de iudice delinquenti remissionem delicti remittente?
5 Furtum passus si pactum cum Titio fecerit,vt si furtum sibi factum,indicaret,ac fures, nihil de eo se ab eo exacturũ, an non obstante pacto aduersus eundem agere queat, si furti teneatur?
6 Furtiuè ate equiualentem rem accipere possum, si quam de me habes recuperare non possum, sed nec si inde mos sequeretur,irregularis fiam
7 Dolus nullus,si prædonibus fides non seruatur.

1 Malitijs hominum obuiãdũ est.c. sedes apostolica. de resc.l.in fundo.ff.de rei vend.cum si.quod intelige nedũ recta via,sed etiã cũ malitijs,ẽm doct.in dicto cap.sedes.& ideo dixit gl.not.in dicto c.cupiẽtes.in ver. malignãtium.de elec.ꝙ aduersus calumniam quis potest se defendere cum calumnia,quam glo.refert & sequitur Bal.in rub.C.de fide inf.in 8.col.& Ang.in l.maritus,quę est l.pen.ff.de vsur.& dixit glo.valde not.in c.dñs noster. 23.q.2.ꝙ ti aduocatus fouet iustam causam,põt cõuincere aduersarium suũ cum malitia, & faciunt dicta ibi per Arch.& per gl.in c.nullus 4.q.4.& tex.not.in l.cum pater §.Titio.ff.de leg.2.ver.nec dolo videtur feciſſe, cũ fraudem excluserit,quem tex.alleg.Ang.pro dicto gl.in d.c. cupientes.in d.l.maritus.pro quo faciunt dicta per Barr. in l.1.§.præterea.ff.de quæst.& dixit sing.do. Ant.in c.1.
2 de mu.peti.ꝙ si mutuasti mihi decem, quæ tibi restitui in secreto,si tu iterum illa petis,possum licitè negare, & dicere nihil à te habuisse,quod etiam tenet Petr.de Anc. in c.2.de reg.iur.in 6.& in dicto c.cupientes,ad quæ etiã faciunt dicta per Bal.in d.rub.C.de fide instrum.in 8.colum. versi.incidenter etiam quæro,& dixit no.Io.And.in add. Spec.in rub.de iureiur.ver.Iterũ quæro de eo qui iurauit
3 redire,&c.ꝙ iniustè carceratus,qui iurauit custodi,ꝙ si eum relaxaret, vt posset ire ad audiendum concionem, ꝙ ea audita reuerteretur ad carcères,qui postea intrauit ecclesiam,& noluit exire nec reuerti ad carceres,an hoc sibi licuerit? decidit ibi ꝙ sic. pro quo facit optimè quod voluit Bar.in l.vis eius. C.de probatio.vbi dicit,ꝙ si quis iniuste detinetur ab aliquo capitaneo,& aufugit,non tenetur in aliquo,quod etiã voluit do.Ale.referendo Bart. in l.sed eximendi.§.si quis.circa si.ff. ne quis eum qui in ius voc,& in l.relegati.ff.de pen.& illud dictum Io.And. in d.rub.de iureiur.refert & sequitur do.Abb.in ca. inter alia.in fi. de immu.eccle.dicens hoc tantum esse verum, vbi immineret mors, alias secus, quia ille teneretur ad obseruantiam iuramenti. Et pro illo dicto allegat bonam gl.in clem.pastoralis in ver.per violentiam.de re iu. & vltra prædicta facit quod dixit Arch.in c. vtilem. 22.
4 quæstio.2.vbi dixit,quòd † cum papa Alexander tertius haberet præ manibus episcopum simoniacum, promisit ei in secreto, quòd si publicè fateretur delictum suũ, dispensaret cum eo, & statim cum ille confessus fuit coram Cardinalibus,deposuit eum,quod dictum refert & sequitur domin.Felin.in cap.accedens 2.vt lit.non contest.in 1.col.& in cap.afferte.post princ.de præsump.Ad idem facit quod not.Dom.post Vgo.& Arch.in c.nos in

quemquam.ad fi.2.quæſt.1.vbi dicunt, ꝙ iudex promittens delinquenti remittere ſibi delictum, ſi illud cõfitea-
tur, ꝙ ſi confiteatur, ex tali confeſſione põt eum cõdemnare, & excuſatur iudex ex tali ſimulatione, per tex.in d.
c.vtilem.quod dictũ refert do.Fel.in c.afferte.in prin.ex.
de præſumpt. contra quæ faciunt quæ dixi infra in ſing.
meo 201.inc.in confeſſum. Ego aũt, dum fui in officijs,
nunquã curaui facere reis tales promiſſiones. Et vltra p̃
dicta ad propoſitũ adduco not.verbum, de quo nunquã
obliuiſcaris, videlicet dictum Vber.de Bobio in l.ſi pro
fure.ff.de condi.fur.& Io.An.referẽtis eum,in addi. Spe.
5 in rub.de fur.vbi dixerũt† ꝙ ſi paſſus fur tum fecit pactũ
cum Titio, ꝙ ſi indicaret fures, ab ipſo nihil peteret, ſi ſi-
bi ex illa cauſa in aliquo teneretur quo ſtante ipſe Titius
indicauit furtum, per quod apparuit ipſum fuiſſe de furi
bus, dñs contra eũ agit furti, ipſe excipit de pacto, dicunt
tñ prædicti doct. ꝙ poterit agere contra eum, nec iuuabi
tur ex pacto, quod eſt ſingulare verbũ perpetua memo-
ria dignum, quia quotidie occurrit aliquod furtum, &
fiunt proclamationes ꝙ indicãti furtũ parcetur, ſi eſt de
ſocijs. Ideo tene menti, & iſtud dictũ pro valde no. refert
& approbat Barb.in c.ſedes apoſtolica.in 4.col.de reſcr.
Ad qđ vide etiã Ias.in l.conuentionũ.ff.de pact.in 2. col.
Itẽ etiã ad propoſitum huius prædictæ regulæ, ꝙ mali-
tijs hominũ eſt obuiandum, adduco no.verbum Inno.in
c.cum olim 1.de reſt.ſpol. quẽ ibi ſequitur do.Ant.vbi di
6 xit†, ꝙ ſinõ poſſum recuperare rem meã à te, ꝙ poſſum
æquiualentem furtiuè à te recipere, per c.dñs noſter 25.
q.2.quod dictum refert & ſequitur do.Flor.in l.itaq; ff.
ad l.Aquil.vbi bonus tex.quod dicit ibi Flo. eſſe mirabi
le, & ſubdit ipſe ibi, ꝙ ſi etiã mors ſequeretur, ex hoc ille
nõ eſſet irregularis. Tu dicas ꝙ hoc etiã dixi gl.in c.ius
gentium 1.diſ.quã pro ſingulari ad hoc alleg.do Fel.in c.
qm̃.in vlt.col.de ſimo.& idẽ ẽt voluit Inn. in c.quia pleri
que ext.de immu.eccl.quẽ refert & ſequitur Bal.in l.1.in
2.colum.C.de teſt.& Ale.in conſ.ſuo 135.inc. Circa pri-
mũ, & c.in 1.col.in 1.vol.Ale.in l.ſi qs in tantã in 1.apoſt.
C.vnde vi, & Bald. in l.2.in 15.col. C. de ſerui.& aqua.in
ver.& no.ꝙ ſubditi, & Alex.in conſ.476. inc.Pulchrè re-
ſpondit.in pe.col & in cõſi.474. inc.viſa inquiſitione.in
3.col.& do.Fel.in c.pen.de homi. Contra prædicta tũ for
titer facit illud, videlicet, ꝙ graue eſt fidem fallere l.1.ff.
de conſt.pec.de quo dixi ſ.in ſing.148.inc.graue, & etiã
illud ꝙ etiã hoſti fides ſeruanda eſt, de quo in c.noli 33.
q.1.& in c.innocens 22.q.4.& in c.dominus noſter 23.q.
2.Sed potes dicere, ꝙ illa iura intelliguntur in hoſtibus
ſeruantibus fidẽ alijs, ſecus ſi ipſi nõ ſeruant fidẽ alijs. Ita
dixit gl.in d.c.noli, ſed in prædictis caſibus poſſet dici il
los non ſeruare fidem, ergo eis non eſt ſeruanda. Et idem
dixit gl.in c.vt pridem 23.q.vlt.in 1.gl.& vide gl.in c.do
minus noſter 23.q.2.& vide do.Phil.Dec.in l.ea eſt natu
ra.in fi.ff.de reg.iu. Et facit pro hoc gl.in d.c.vtilẽ. 22.q.
2.quæ dixit, ꝙ dolus contra hoſtem eſt bonus. Et dixit
Bal.in l.1.in pen.col.ver.quæritur, quidam cleri.C.vnde
7 vi, ꝙ† nullus eſt dolus ſi fides prædonibus non ſeruatur.
Vide quæ dixi in repe.mea l.fi.C.de proba.in 20. char.in
fi.& vide etiam do.Paridem de Puteo in ſuo tract. ſynd.
in 97.char.in ver.& aduertendum eſt, & in eo.tracta.86.
char.in 1.col.in ver.Saluus conductus, & iſtas doctrinas
& dicta teneas mẽti rogo, quia indubitanter teneo quod
alibi iſta cumulata nõ reperies, ſed ego ſolus omnia præ
dicta iam pluribus annis collegi maximo cum labore, &
tene menti.

CLXXVIII.

1 Inimicum à teſtimonio repelli. Et quatenus id procedat?
*2 Teſti dicenti ſe nullas inimicitias cum eo aduerſus quẽ pro-
ducitur, gerere, non creditur, quin à teſtimonio repellitur
ſi inimicitiæ cauſa ſubeſt.*

1 INimicus† repellitur à teſtimonio c. repellantur c. cum
P.& c.cum oporteat.de accu.& in c.ſi teſtes.4.q.3. & in
l.liberi.C.de inof.teſt.& in auth.ſi vero dicatur.C.de tel.
cum multis ſimil. de quo vltra omnes dixi in rep. mea l.
fi.C.de prob.in 16. char. cum ſeq. quod eſt verum nedũ
in inimico publico & manifeſto, ſed etiam habet locum
in eo apud quẽ eſt cauſa inimicitiæ cõtra illũ contra quẽ
producitur, licet ipſe cõtra quẽ producitur neſciat illam
cauſam, vtputa. Titius accuſauit Sempronium de aliquo
crimine, certe licet ipſe Sempronius neſciat ſe accuſatũ
eſſe ab eo, tñ nõ poterit contra eum eſſe teſtis, vel pone,
Titius adulterauit vxorem, vel filiam Caij, hoc tamẽ eſt
incognitum ipſi Caio, attamen non obſtante illa ignorã
tia, quia tñ ſubeſt cauſa inimicitiæ, nõ poterit ipſe Caius
teſtificari contra ipſum Titium. Ita ſing. dixit Bar. in l.1.
in fi.ff.de his quibus vt indig. & Inn. in c.cum I. & A. cir
ca fi.extra de re iudi. & Bal.referens Inn.in l.præſcriptio
ne.in antepen.col.C.ſi contra ius vel vti.publi.& in dicta
auth.ſi dicatur.in vlt.col.& Abb.in dicto ca.repellantur,
& in dicto ca.cum oporteat, vbi videas etiam do. Fel.in
7.col.circa ſi.& Lud.Rom.in l.1.§.reſcriptum.in prin.ff.
ad Sylla.& in rubr.ff.de arbi.in 9.col.ver.ſcias tñ, & do.
Alex.in conſi.ſuo 474.inc.Viſa inquiſitione.in vlt.col.in
fi.& in conſi.ſuo 99.inc.in cauſa inquiſitio.in 2.col.in 1.
vol.& Lud.Rom.in ſing.ſuo 319.ſm ordinem meum, in-
cip.Inn.in c.cum I.& A.&c.& do.Fel.in c.ſciſcitatus.in 8.
col.de reſcrip. de quo latè dixi in prædicta repet.mea l.
2 fi.C.de proba.in 16.char.vbi videas, & teneas menti, † ꝙ
licet teſtis dicat non habere inimicitiam, vel odium ali-
quod cum illo, contra quem teſtificatur, attamen repelli
tur, & ei non creditur, ſi ſubeſt cauſa inimicitiæ, per præ
dicta, quod apertè voluit do.Ale.in ſuo conſ.99.in 2.col.
quod eſt no. quia communiter teſtes dicunt ſe nõ inimi
cos illius contra quem teſtificantur.

CLXXIX.

*1 Percutiens priorem vel antianum, ſi ſtatuto cautum ſit, vt in
duplum puniatur, an remotum priorem percutiens in ſta
tutum cadat, cum qualitas adiuncta verbo debeat intelli
gi &c. Et quid de poteſtate ſyndicatu durante? n. 3.*
*2 Vaſallus à vaſallitico liberatus dominum defendere non te-
netur, ſicut neco offendere, ſi tamen offendat, non eadem
pœna punitur, qua & dominum offendens.*
*4 Clericum depoſitum ac degradatũ percutiens in excommuni
cationem cadit. Et quid de illo, qui conſiliarius fuerit, at
in præſens depoſitus eſt, an priuilegijs dignitatis, ne tor-
queatur frui poſſit? Et qd de aduocato officio aduocationis
adiurato?*
*5 Tabellio ab officio remotus, ſi inſtrumentũ conficiat, an mor
tis pœna puniri debeat?*
*6 Iudæus de proximo effectus Chriſtianus, an aduerſus Chriſtia
num teſtis idoneus ſit? Et quid de periuro pœnitentia pe-
racta? Quid item de inimico, cum quo pax init a eſt?*

1 VIgeſt† communiter ſtatutum per Italiam quo caue-
tur, quòd percutiens priorem, vel antianum, punia
tur in duplum modo aliquis fuit prior vel antianus, ſed
de proximo eſt remotus à tali officio, vtrum hoc caſu ſi
aliquis eum percutiat, cadat in pœnam dupli? In quo
Alber.de Roſa.in ſecunda parte ſtatutorum, quæſtio 20.
incipient.quid ſi ſtatuto, & c.dicit, quòd hoc caſu pœna
duplicabitur.alleg.l.ordo. ff. de publi.iudic. & l.ordine.
ff.ad municip.Sed Ludouic.Roman.in l.ſi quis in graui.
§.de his.ff.ad ſylla.tenet contrarium, dicens, quòd qua-
litas adiuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus,
& actum verbi, per legem, in delictis.in §.ſi detracta.ff.
de noxa.& in l.Titius.ff.de teſtamen.milita.& in l.habe-
bat.ff.de inſtito. Vnde cum ſtatutum loquatur de priore
vel antiano, non habet locum in remoto, quia de illo ſta
tutum non loquitur l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.mat.l.ſi cui
eorum.§.affinitatis.ff.de poſtu. Adducit poſtea text.in c.
fi.in fi.verbis.de vaſal.qui contra conſtitu.Lotha.in vlib.
2 feud.vbi ſecũdum eum dicitur, quòd† ſi vaſallus eſt à va
ſallitico liberatus, dñm defendere non tenetur vt prius,
ita nec offendere, & ſi eũ offenderit, non punietur ea pœ
na, qua puniretur, ſi dominũ offendiſſet, ſed alias iudicis
arbi-

arbitrio. & dicit ꝙ ita dicit ibi tex.coniuncta gl. & ideo
prædictam deciſionem Albe.ipſe reputat falſam, Dicit
tñ quòd pro Alberico ipſe allegat duos tex.in l.fin.ff.de
decurio. & in l.penul.eodem titu. & l.fruſtra.C.de ſent.
paſſ.dicit ẽt, ꝙ miratur de Alber.qui alleg.d.l.ordo.quia
illa lex modo aliquo non facit ad illud, ad ꝙ Albe. eam
alleg. & hanc opinio. Lud.in hac qõ. ſequutus eſt Ange.
de Aret.in tract.maleficio.in ver.Caium Sempronij.in
vlti.char.in verſi. & diligenter pondera. vbi refert Lud.
Ro.de verbo ad verbum, dñs aũt Alex.in l.pen.C.de de-
fur.lib.10.refert Albe.Ludo.Ro.& Ang.de Aret. in di-
ctis locis, nec aliquã opin. approbat, ſed do. Aug.de Ari.
in ſuis additio.ad Ang.in d.verſi. & diligenter pondera.
videtur inclinare in opin.Ludo.allegat.n.Bal.in l.obſer
uare.§. proficiſci.ff. de offi.ꝙ conſul.in 7.q.vbi tenet idẽ
3 quod tenet Ludo.ſecuſ aũt dicit eſſe in Poteſtate duran
te ſyndicatu, quia tunc offendens eum, cadit in pœnam
ſtatuti punientis offendentẽ Poteſtatem. Ego aũt in hac
qõne ſum valde dubius pp dictas contrarietates, & va-
rias opin. Tamen in cõtingentia facti magis inclinarem
in opin.Albe.quam Ludo.Ro.& ſequacium, quia illa ve
rè eſt æquior & ſuſtentabilior. Videmus.n.ꝙ ea quæ fiũt
de proximo, videtur ineſſe.ar.l.filius familias.ff.de teſta.
mili.& l.lecta.ff.ſi cer.peta.verſi.dicebam. Item pro opi.
Alber.eſt te.in d.l.ſi quis in graui.§.de his.ff.ad Sylla. ex
quo tex.Ludo.Ro.ibi format illam qõnem. Item eſt te.
in l.fi.ff.de decurio. & in l.pen.C.eo.li.10.& in l.fruſtrà
.C.de ſenten.paſſ.& in l.vnius facinoris.§.ſeruus.ff.de q̃
ſtio.& in l.extraneo.§.fi.eodem tit.& in l.ſeruos non ſo
lum.C.de qõ.& in l.nihil.in fi.eodem titu.in quibus oĩ
bus iuribus probatur clarè opi.Alber.& vltra dicta iura
ẽt plures doctrinæ doctorum reperiuntur pro hac par
te, ideo adduco ea quæ adduxi ſuprà in ſing.107.inc.pri
uilegium dignitatis.vbi dixi, ꝙ priuilegium dignitatis
durat finita dignitate, ſm Bal.in c.ſedes apoſtolica.de re
ſcriptis.poſt Inn.ibi, ad qđ adduxi gl.in c.accedens.quin
4 quageſima diſtinctio.quæ dixit, † ꝙ licet clericus ſit de-
gradatus, attamen eum percutiens cadit in excõicatio-
nem.& gl.quæ idem voluit in c.dictũ 81.diſt.& doctri.
Marti.de Fano quam refert Fran.Tigri.in d.l.fi.ff.de de-
curio.vbi dixit, ꝙ per illum tex.euaſit quendam qui fue
rat condemnatus ad mortem, & dum appellauit, oppo-
ſuit coram iudice ꝙ fuerat conſiliarius ſuæ ciuitatis, Po
teſtas tñ pp iudicia contra eum exiſtẽtia poſuit eum ad
torturã, quo caſu non poterat torqueri per illum te.& il
le in tormentis confeſſus eſt maleficium, & ex quo illa
tortura non tenuit, eodem modo non tenuit confeſſio.
Et vide do.Fel.in c.eam te.in 9.col.in ver.infidelitas præ
cedens.de reſcri.& faciunt dicta per Bar.in l.1.C.de ad
uoc.diuer.iudi.vbi dixit, ꝙ ille qui depoſuit officiũ ad-
uocationis, adhuc eſt indignitate, & appellatur clariſ-
ſimus, & ꝙ non debet torqueri tanquam habens digni-
tatem, & ꝙ debet mitti iuramentum ad eum tanquam
ad egregiam perſonam. Et faciunt ẽt quæ dixi in ſingu.
5 35.incip.ille qui nunquam.vbi dixi, † ꝙ ille, qui alias ta-
bellio fuit, & fuit depoſitus à tabellionatu, ſi tñ facit in
ſtrumentum tanquam tabellio, non debet puniri pœna
mortis, ſecus in priuato, & hoc qa ipſe olim tabellio iu-
uatur primordio veritatis, ſm Bal.in l.ſi quis.C.de aque
duct.li.11.& Bal.in l.data opera.C.qui accu non poſſ.in
22.col.de quo latius ibi, & facit gl.in c.conſtituit.17.q.
6 4.quæ dixit, † ꝙ Iudæus, qui de ꝓximo eſt effectus Chri
ſtianus, non poterit eſſe teſtis contra chriſtianum. & fa-
cit gl.in l.qui cum vno.§.ignominia.ff.de re milit.quæ di
xit, ꝙ periurus ẽt poſt peractam pœnitentiam non pote
rit eſſe teſtis, ſicut ante nõ poterat. Item facit ẽt, nam ini
micus ẽt poſt pacem factam non põt eſſe teſtis contra il
lum, cũ quo habebat inimicitiã, ſm Alex.in conſilio 99.
incip.in cauſa inquiſitionis.in primo volu.vbi plura ad
hoc allegat, de quo ego latè locutus ſum in repeti. mea
l.fi.C.de probat.in 16.charta.cum ſequen.de quo ẽt per
Fel.in c.cum oporteat.in 5.col.in fi.de accuſatio.& facit
optimè tex.in c.his qui.in fi.de ſepul.in 6.& in l.filij.§.vi
dua.ff.ad muni.cum concor.in gl.alleg.vbi habetur, ꝙ
dignitas quæſita vxori pp maritũ durat ẽt mortuo mari
to. Et facit etiã, nã licet inimicitia ſurgens ex ſpoliatione
purgetur facta reſtitutione c.cum quis.de reſtitu.ſpolia.
in fi.tñ non purgatur, adeo ꝙ ille qui ſpoliauit non poſ-
ſit, ſi ſit datus iudex, recuſari. Caſus eſt cum gl. penul. in
c.conquerente.de reſtitutio ſpol.quem.ſing. no. ibi do.
Franci.de Are.ita dicit do.Fel.in dicto c.cum oporteat.
in 8.co.de accuſa.in prin.poſſent etiam alia quam plura
adduci ad propoſitum, quæ breuitatis cauſa omitto, ſed
me remitto ad plenè dicta per do.Fel.in c.quæ in eccle-
ſiarum.in 32.col.ver.fallit quintò & c.de conſtitu. Et ſic
per iſta mihi magis placet opi.Albe.nõ obſtat ratio Lu
do.Ro.videlicet, ꝙ qualitas adiuncta verbo debet intel
ligi ſm tempus & actum verbi, quia reſpondeo ꝙ illud
non eſt ſemper verum, vt patet in exemplis & doctrinis
ſuperius adductis. Nec habet etiam obſtare tex.in dicto
c.1.de vaſal.qui contra conſtitu.Lotha.& c.quem ꝓ opi
nione ſua alleg.Lud.Ro.vnà cum gl.ſua, quia ego reſpõ
deo & dico ꝙ mirandum eſt de Ludo.Ro.& de Ang.de
Are.qui eum ſequitur, quia ille tex.non dicit illud ad ꝙ
ipſi eum allegant, ſed imo probat cõtrarium, ſi rectè in-
ſpiciatur in fi.dum dicit, ſed eum quidem tunc offende
re non debet.& gl.ibi ſuppletur, in memoriam priſtinæ fi-
delitatis & c.& gl.ibi vlterius procedẽs tenet quaſi aper
tè opi.Alb.ideo nec Ro.ne Ang. Are. bene inſpexerunt
d.text.& d.gl.quia vt dixit te.ille & gl.faciunt de directo
contra eos. Et per iſta ego remaneo cum opinione Albe.
& eã ſequor, quæ vt dixi, eſt æquior & ſuſtentabilior iu
dicio meo, quibus etiam adde dicta per do.Paridem de
puteo in tracta.ſuo ſyndi.in 39.char.in pen.col.in princ.
& poſt med. Quę omnia tene mẽti ad hanc qõnẽ, & ẽt ꝙ
limitatione & reſtrictione illius vulgatæ regulæ; videli
cet, ꝙ ceſſante cauſa ceſſat effectus, de qua in l. adigere.
§. quamuis.ff.de iure patro. cum ſimi.

CLXXX.

1 Inhabiles cõmunĩus occaſione habitum priuilegijs gaudere.
*2 Delinquentes plures ſimul, quorum vnus clericus eſt, ſi à in-
dice ſeculari capti ſunt, & ab eodem inquiſiti, & clericus
remitti ad iudicem eccleſiaſticum petat, an ſi remittatur,
reliqui quoq; laici occaſione communionis remitti debeãt?*
*3 Fratres cum fratre ab oneribus immuni habitantes an im-
munitatis beneficio fratris gaudere quoque debeant?*
*4 Saluſconductus alicui & ſocijs conceſſus, Iudæum quoque
ſocium comprehendit.*
*5 Mulier cum ſacerdote fornicans iudicem eccleſiaſticum ha
bet, non ſecularem.*

PLura & plura iam dedi tibi ſingularia, & notabilia nõ
omnibus cognita iudicio meo, ſed nouiſſimè do tibi
vnum notabilius cæteris omnibus, quòd tenendum eſt
1 ſemper in ſcrinio pectoris. Tu ſcis† quòd propter com
a munionem vel ſocietatem inhabiles gaudẽt beneficio
habilium, vt eſt tex.in l.ſi communem.ff.quemadmodũ
ſer.amit.in l.ſi is qui duos.& ibi Barto.ff.de libe.lega. &
voluit Abb.in c.ad audientiam.extrà de præſcrip.dicẽs,
ꝙ contra priuatum habentem rem communem cum ec
cleſia Romana currit ſolum præſcriptio centenaria, &
dixi de hac communione ſeu ſocietate ſortè vltra alios
in repetitio.mea l.fina.C.de probatio.in 6.char.vbi plu
ra dicta iura & doctrinas poſui, ſed vltra omnia quæ ibi
poſui, tene menti quòd iſta communio ſeu ſocietas ope
2 ratur mirabilem effectũ, videlicet, † quòd ſi plures ſimul
ſunt capti, & inquiſiti à iudice ſeculari, quorum vnus eſt
clericus, & ipſe petat ſe remitti ad eccleſiaſticum iudicẽ
iuxta c.ſi iudex.de ſenten.ex communica.in 6.cum ſimi.
ꝙ tunc omnes laici debent ſecum remitti ad iudicem
eccleſiaſticum, per d.l.ſi communem.ne cõtinentia cau
ſæ diuidatur, & ne ſequatur abſurdum, ſi in eadem cauſa
variæ ſententiæ ferrentur, & fortè contrariæ, ita ſing. &
mirabiliter

mirabiliter dixit do.Ant.de Prato veteri doctor Bono. in l.1.in fi.ff.quæ senten. sine appellatio.rescin.Quod dictum maximis preconijs & summis laudibus extollit,& ponit in celum do.Maria.Soci.in 4.char.in 2.col.versic. octauo.fallit.extrà de mut.peti.& in consi.suo 12.incip. qm̃ in præsentiarum.in 6.col.in ver.est adeò &c.& in d. c.2.& corroborat eũ pluribus dictis & doctrinis,& maximè ex te.aureo in c.per tuas.de arbit.vbi qualitas duorũ laicorũ per se inhabilium habilitatur pp adiunctionẽ vnius clerici,& ex hoc dicto infert ẽt do.Maria.in dicto loco ad aliud notabile dictum de quo ibi per eũ.Et hoc dictum etiam pro stupendo refert & sequitur ponendo supradicta do.Fel.in c.placuit.in 5.co.circa medium extrà de præscrip.Vide in materia Alex.in consi.159.inci. in causa inquisitionis.in 2.co.in 6.volu.& infrà in singu. 480.incip.apud doctores.Ego autem ad confirmationẽ huius dicti adduco Io. de Imo.in consi.suo 139. incipi. Præfatisimus.in 3.co.post med.versi.quinimo vbi idem tenet.Et adduco etiam not. consi.excellentissimi in iure viri do.Lud.de Ludouisijs aliàs pronotarij Bono. & Ar. Bonon.quod consilium incip.præmittẽdum est &c. vbi
3 tin contingentia facti consuluit & bonis rõnibus & iuribus ĩ causa magnifici militis do.Ant.de Magnanis ciuis Bono.qui erat immunis ab oneribus pp numerum liberorũ,q̃ fratres sui secum simul habitãtes debent gaudere beneficio illius immunitatis, & hoc propter personã fratris sui,& illi cõsi.se subscripserunt quamplures doc. pro quibus faciunt optimè dicta per do.Fel.in c.quã sit. in primo notab.de Iudæ.vbi oĩno videas,& per eũdem in c.quæ in ecclesiarum.in 18.col.ver 6.dubitatio.de cõsti,& facit tex.quem ego solus allego in hac materia, in l.1.in §.si vir.in verbo,commixta familia.ff. ad Syl.& faciũt dicta per Fel.in c.fedes apostolica.in 7.col.de rescript.& per Alex.in consi.suo 73 incip.Videtur in præsenti
4 in secunda col.in 5.vol.vbi dicit,ĩq̃ saluusconductus cõ
b cessus alicui & socijs,comprehendit Iudæum b socium, de quo ibi latius per eum.Vide in simili Bal.in c.1.in vl. col.versi.vltri extrà quæritur de controuer.feu.apud pares termi.in vsib.feu.& Ias.in l.1.in princ.C.de transact. & faciunt dicta per Cardin.Alex.in rubri.de appellatio. in 18.col.in fi.& faciunt ẽt optimè dicta per Feder.de Se
5 nis in consi.suo 167.incip.mulier accusat.vbi dicit,ĩq̃ si mulier aliqua commisit fornicationem cum vno sacerdote,q̃ iudex ecclesiasticus,non secularis,puniet ipsam pp ipsum sacerdotem.quod dictũ refert,& sequitur do. Aug.de Arimi.in additio.ad tracta.Ang.de Aret. in maleficij.in versi.*Che hai adulterata la mia dona*.in 6.chart. in prima additio.post medium.& vide Bald.in additio. Specu.in titu.de accusatio.in 1.col.ver.sed quid si offensus &c.& vide do.Barth.Soc.in l.cum senatus.in fi. ff.de rebus dub.vbi approbat supradictam opin. referens patrem suum ita tenuisse in c.j.de foro compe.& refert ita obtentum fuisse,quod dicit ipse esse summè not.pro adiuuandis amicis.Contra prædicta tñ videntur facere dicta per Bal.in l.non ideo minus.in fi.verbis.C.de accusatio.Tene menti pdictã doctrinã,vt possis adiuuare amicum seu clientulum tuum captum,& carceratum, quia ex hac doctrina poteris liberare quã plures à pœna mortis,quia cũ sunt in manib.iudicis ecclesiastici,sunt tuti à morte,licet non ab aliqua pœna inducta de iure canonico,& ex hoc poteris lucrari multas pecunias, & tunc eris mei memor.

ADDITIONES.

a Propter communionem.Adde Corset.sing.171.in verb. communitas.

b Comprehendit Iudeum.Idem tenet Corset.singu.288. incip.an societas.in fin.

CLXXXI.

1 *Homicidium fieri mandans, vt faciens tenetur.*
2 *Idemq̃ in nuntio homicidii literas scienter portante.*
3 *Nuntii tralatum maleficiorum, & usurariorum contra ctuum proxeneta ad quid teneãtur,& qualiter puniãtur?*
4 *Notarius cõficiẽs cõtractus usurarios puniẽdus,nec amplius instrumenta conficere valet,& infamis pronuntiari põt.*
5 *Aduocatus causam iniustam fouens,atque in ea obtinẽs parti iustam habenti causam succumbenti ad omne,quod succumbentis interest,tenetur.*

1 MAndans ffieri homicidium tenetur vt faciens illud ẽm Bart.& alios in l.si per alium.ff.ne quis eum.in prin.& in l.sed si vnius.§.si seruus.& ibi Alex.ff.de iniurijs.Bart.& alij in l.si seruus.§.prætor ait.ff.de acquirẽ. hæred.Bal.in c.1.in vlti.col.quib.modis feud.amit. Alex post alios in l.si quis id q̃.ff.de iurisdictio.oĩm iudi.& in l.1.in princ.ff.de verborum obligatio.de quo latè p Ange.de Aret.in tractatu maleficiorum.in verbo, Sempronij mãdatorẽ per totũ.& per docto.in c sicut dignum. de homic.& per do.Fel.in c.mulieres.per totum.de sententia excom.vbi videas per te.Sed q̃ro ego quid in nuntio scienter portante literas homicidijq̃dicas q̃ tenetur pœna homicidij,ita sing.dixit Cy.in l.non ideo minus .C.de accusat.idẽ expresè firmat Bal.allegans Cy.in l.j. §.ne aũt.in 5.col.C.de cadu.tol.vbi ẽt subdit idem esse si mandaui Titio,vt faceret homicidiũ,& Titius mandauit Seio,nã oẽs tenemur.allegat tex.quẽ dicit fore singu. in l.si ego.ff.q̃ vi aut clã.idem ẽt voluit Bar.in l.1.§.incipit.ff.ad Turpil.vbi inquit,ĩq̃ nuntij,per quos fiunt tractatus maleficiorum,puniunt per illũ tex.& subdit q̃ il lẽcasus est pro gl.in l.si sciente.ff.ad l. Põpeiã de parici. quæ dt, q̃ proxeneta contractus vsurarij tenetur ad restitutionẽ vsurarum. idem vt tenere ipse Bar.in l.aut q̃ aliter.§.fi.ff.quod vi aut clam. Idem ẽt expresius voluit Ang.de Aret.in tracta.maleficiorum.in verbo, Sempronij mãdatorẽ.in 3.char.ver.6.quæro &c.Idem voluit ẽt Sali.in d.l.non ideo minus.iõ antepenult.col. versi. mandante, quæro quid de nuntio &c.& adde quòd illam glossa. in d.l.si sciente.approbat Lud.Ro.in singu suo 275.inci. fui interrogatus,vbi dicit illam fore singu. & reprobat Bal.reprobantem illam in c.1.§.similiter.in vlti. col. de controuer.inuest.pro qua ipse Lud.ibi alle gl.& Inn. ac Io.And.in c.Michael.de vsur.& Archidia.in c.sicut non suo.46.distinctio.& Lap.allegatione 92.Sed tu vltra Ludo.Roma.dicas,quòd illa glossa non est singul. sed imò alia est similis in l.ordine.§.fi.in verb, minister.ff.ad municip.pro quibus gl.facit optimè quod voluit Hostien. in summ.in titu.de vsur.§.fin.verti.quid de notario.vbi
4 t dixit,quòd notarius scribens instrumentum vsurariũ punitur,quia efficitur periurus, & non potest vlterius instrumenta facere,& potest pronuntiari infamis.quod dictum refert Archidi.in dicto cap. sicut non suo.& Ludo.Roma.in singu.suo 385.incip.pone quod notarius. Ad quæ omnino vide Bal.in rubri.C.res inter alios acta. in vltim.co.pro quibus etiam optimè faciunt dicta per do.Fel.in c.si aduersus.de hæret.in secundo notab.& dicta per do.Bartho.Cæpo.in consi.suo vltimo.Et adde ẽt
5 in simili,quòd t si aduocatus auxiliatur fouenti iniustitiã &habens iustitiam succumbat,tenetur ei ad omne interesse,secundum do.Anto.in c.calumniam.in fi. de pœ. quem refert & sequitur Feli.in ca.1.n 12.co.de constit. & in c.tua nos.in princ.de homicid.& ibi vide alia plura similia iftis.

CLXXXII.

1 *Iudex lege clementior esse non debet,potest tamen ex causa augere pœnam,vel minuere.Itaque statuto cauente, quod pro paruo furto furca suspendi fur possit,poterit tamen iudex statuti pœnam citra mortem temperare.& n. 2. & 4.*
3 *Episcopus licet factum Papæ immutare.non possit, pœnitentiam tamen ab eo iniunctam ex causa minuere potest. Et an contra concilii decretum dispensare queat?*
5 *Constitutio quæ ex rationis identitate extenditur non tamen respectu pœnæ extenditur.*

1 IVdex non debet esse clementior lege.§.oportet in authen.de iudicibus. l.respiciendum.ff.de pœnis.l.fin.C.

ne mancip.Christia.voluit Bal.in l.cum fratrẽ.C. de his quibus vt indign.& in c.1.quæ fuit prima causa benefi. amit.& latius habetur per Io. de Ana.in c.in ciuitate.in 7.co.in ver.vtrum autem &c.de vsur.Scias tũ q̃ hac regula non obstante iudex ex causa põt augere vel minuere pœnam.Ita habetur per oẽs in l.hodie.ff.de pœn.& in l. quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui notan.infa. & p Bal.in l.si seuerior.C.de infam.& per Bal.Ludo.Rom.& alios in l.q̃ seruus.ff.de cond.ob cau.de quo ẽt per Ange.de Aret.latè,& ibi in additio.in tractatu maleficiorũ ver.quas si non soluerit intra decem dies,soluat cũ quarto pluri. Vide in materia no.verbum Host.in c.in archiepiscopatu.de rapto.quem refert & sequitur Bal. in repertorio suo,in verbo,pœna.in 2.col.in versi. pœna legalis &c.& vide gl.in c.si quem pœnituerit §.notãdum in ver.voluntati.2.quæst.3.& vide Io.de Ana.in dicto c. archiepiscopatu.in 4.col.& ad prædicta vide oĩno dom. Flor.de sancto Petro in l.j.§.socius.in 2.col.in ver.dicer go q̃ ibi &c.ff.de vsur.& vide do. Aug.de Arim.in additio.ad tract.Ang.de Aret.super malefic.in verbo, scienter & dolosè.in 3.charta.in 1.Additio.in fi.Et ideo tenemenți not.decisio.Lud.Ro.in con.suo 429.incip. considero in pposita . vbi per plures optimas rõnes cõsuluit,
2 q t licet ex dispositione statuti fur pro paruo furto possit furca suspendi,tñ iudex põt moderare pœnam illius statuti citra mortem, q̃ profectò est no.verbum in practa.q̃ dictum refert & sequitur do.Aug.de Arimi.in additio.suis ad Ange.de Aret.in tract.maleficio.in verbo, quas si non soluerit.in secunda additio.ante finẽm.pro
3 quo facit optimè,nam t licet episcopus a factum papæ tã
a quam superioris mutare non possit,vt habetur in l. minor aũt magistratus. ff.de minoribus.& in c. cum inferior de maiorit.& obedien.& 21.dist.c.inferior. tamen ex causa pœnitentiam,quam papa iniunxit diminuere poterit.ita dixit gl.sing in c.tempora pœnitudinis. 27.q. 7.quam refert,& sequitur Lud.Ro.in consi.suo 418.inc. in terminis &c.in fi.& facit not.verbum.Io.de Lign. in c.at si clerici.de iudic.quem sequuntur domini de Rota decis.632.& Arch.in c.licet canon.de electio.in 6.& Ludo.Rom.in dicto consi.428.vbi dixit,q̃ quamuis episcopus dispensare non possit contra. decretum consilij, tamen ex euidenti & iusta causa põt contra illud dispensare.facit ẽt alia no.decisio Bart.& aliorum, quam refert Ludo.Rom.in dicto con.428.in vltimis verbis.& in hac
4 materia etiam teneas menti vnũ,videlicet, t q̃ sicut Pœnam impositam à lege vel statuto ex causa iudex potest augere vel minuere,vt dixi,ita poterit augere vt minue re pœnam impositam per consuetudinem.Ita est gl. no. in dicta l.hodie.in vlt.gl.quam refert & approbat dom. Abb.in c.de causis.in vltimis verbis.de offic.delegat. Et
5 in hac materia pœnæ tenet menti quòd constitutio quæ extenditur ex identitate rationis,nunquam extenditur respectu pœnæ.ita singular dixit Io.And.in c.dispẽsanda de rescriptis.in 6.quem referunt & sequuntur docto.in pluribus locis,quos refert do.Fel.in proœmio Grego.in tertia colum.

ADDITIO.

a Licet episcopus.Adde Rom.sing.460.incip.papa impo nit pœnitentiam.& sing.492.incip.sed an possit episcopus.& vtrobique in additionib.

CLXXXIII.

1 *Testi de credulitate non creditur,nisi adsit ratio, uel præsumptio inferens ita credendum. Nam tunc probat. Et quid si dicat,ita iudicio meo.*

1 DIffusè t satis tibi dixi superius in sing.19.incip.tu scis clarum esse &c.q̃ testes de credulitate non probat, ideo non repeto ibi plenè dicta,sed addo vnum not.videlicet,quòd licet dictum testis deponentis de credulitate non probet,attamen si tale dictum iunctum est rationi vel præsumptioni inferenti ita credi debere,dictũ talis testis probat.ita not.dixit Iaco.de Aren.& Cy.in l. testium.C.de testibus.& Bal.in l.solam.in 2.col.versi.ex hoc nota &c.C.de testibus.& Io.And.in addi. Specu.in tit.de teste.§.sup.ver.item q̃ deponit de credulitate &c. & do.Alex.referens prædictos in dictis locis in con.suo 186.incip.in hac causa & lite.in penul.col.in 2.volu.vbi dicit idem esse in dicto testis deponentis per verbum iudicio suo.q̃ tene menti,quia vt plurimum testes vtuntur altero de istis verbis,videlicet credere meo, vel iudicio meo.Et idem dixit ipse Alex.in consi.119.incip.viso processu.in 3.col.in 7.vol.

CLXXXIIII.

1 *Ratihabitionem mandato æquiparari,non tamen ob id, irregularitatem contrahi. Et ideo clericus homicidium ipso ignorante factum,ratum habens irregularis non fit.*
2 *Clericus,si quem contendebat occidere, mortuum inuenit, eiq̃ vulnus intulit, irregularis non fit.*

1 RAtihabitio t æquiparatur mãdato.l.quid ergo.ĩ prin ci.ff.de his qui no.infa. l.1.§.quoties.ff de vi & vi arma.c.penul.de electio.c.cum ad sedem. de restit.spolia. in fi.in regula,ratihabitionem.de re.iur.in 6.cum cocordan.ibi alleg.in gl.Teneas tũ menti q̃ hæc regula nõ habet locum quo ad irregularitatem incurrendã. Et ideo clericus habens ratum homicidium eo ignorante factũ non est irregularis.ita sing.dixit Specu.in tit.de dispẽsa. in §.iusta.in antepenul.char.in vl.col.versi. quid ergo si placet.Vide Ias.in l.si is qui p emptore.in 56.col.in princi.ff.de vsucap.& do.Fel.in c.sicut dignum.in 4.col.in fi. extrà de homic.vbi etiam allegat Arc.in c.fi.15.q. 1.vbi
2 dixit q̃ t si clericus inueniat mortuũ illum,ad quem accedebat vt eum occideret,& intulit ei vulnus, nõ tamẽ per hoc est irregularis,& alia allegat ibi ipse do.Fel.quẽ videas,& vide eundem in c.à nobis.2.de sententia excõmunicationis.

CLXXXV.

1 *Confitens se ad sui defensionem hominem occidisse,curiæ contra ipsum inquirentis intentionem fundat. Et qui id intelligendum & accipiendum sit.*
2 *Confitens se ad sui defensionẽ hoĩem occidisse,si tamen aliũde de homicidio non constet,licet defensionem non probet, ob huiusmodi confessionem mortis pœna non punitur.*

1 COnfessio t inquisiti hoc modo facta, videlicet, confiteor me occidisse hominẽ ad mei defensionem, fundat intentionem curiæ inquirentis,adeò q̃ ipso inquisito non probante fecisse ad suam defensionem,debet sequi condemnatio,quia cõfessio talis diuiditur, & statur ei contra ipsum inquisitum,secus autem pro eo,quia habet præsumptionem iuris contra se,q̃ nõ fecerit ad sui defensionem.ita dixit Bart.in l.Aurelius.§.idem quæsiit .ff.de libe.leg.de quo etiam per Bal.in addit.Spec.in tit. de confes.in 2.col.versi.confiteor me occidisse,& p Bal. in l.si filius.§.in exceptionibus.ff.de interro.act. & in le. codicillum.C.de cond.c.& in l.1.C.de confe. & per Bal. & Imol.in l.2.ff.de verborum obligatio.& per Abb.post glo.in c.cum venissent,extrà de institit.& per Bal. in consilio suo 245.incip.*Dauanti da voi,&c.*in 2.volu.& per doct.in c.1.de confes.in 6.& per Abb.& alios in c.bonæ, de postula.prælat.per Bal.in l.si quidem.C.de exceptio. & in l.2.C.de donatio.ante nup.& in l.ea quæ.C.de condictio.indeb.per Abb.in c.1.de iuramen.calum.per Ange.in l.1.§.si quis simpliciter.ff.de verborum obligatio. & per do.Anto.in c.cum dilecti, de offic.delega. & per Angel.de Aret.in tractatu maleficiorum, in verbo comparent inquisiti,& partem negant &c.in princi.& ibi in additio.in dicto tracta.in verbo, de anno præsent.versiculo,quid si accusator &c.& ibi in addit.& per do.Alexan.in l.non solum.§.sciendum.ff.de noui operi nuntia.& per do.Feli.in c.pastoralis.in 6.col.de exceptio.In hac materia vide omnino Ias.in §.item si quis.in 4.& 5. col.Instit.de actione,& in l.vt vim.in 3.& 4.col.ff.de iustitia & iure,& Iacobus de Belui.in sua practica iudiciaria causarum criminalium,sub rubric.de quæstionib us

2 j.col.

22.colum.Teneas tamen menti perpetuò singulare ver
2 bum,videlicet,ꝙ si de homicidio nõ cõstat a aliter, nisi
a quia reus captus & inquisitus dicit interfeci, seu occidi ad meam defensionem,& suam defensionem non probat,tñ per hanc confessionẽ non punietur pœna mortis ita singulariter dixit do.Abb.in c.auditis.circa vlt.co.de præscript.quem sequitur ibi do.Fel.dicens hoc esse dictum sing.& alibi nõ reperiri,& ꝙ apud practicos aduocatos est in solẽni cultu.idem etiam ipse dixit in c.significasti.2.in penul. col.de homici.ꝙ dictum etiam sequitur do.Alex.in dicto §.sciendum.non obliuiscaris, quia singulare est. Vide omnino Bal.in consilio suo 272.incipi.pone quidam accusatus &c.in 6.vol.

ADDITION.

a. De homicidio non constat aliter. Adde Anto.Trigon. singu.70.nu.3.& Thom.Ferrat.cautel.5.vbi per eadem & alia iura idem tenent.

CLXXXVI.

1 *Condemnatus ad certam quantatem soluendam, si ad soluendum dilationem petit appellationis beneficio renũtiare videtur. Et quid si procurator,nõ dominus dilationẽ petat?*

1 TV † scis,ꝙ condemnatus ad soluendum aliquã quantitatẽ,si petit dilationem ad soluẽdũ, vr approbare illam sñiam,& renuntiare appellationi,vt habetur in l. ad solutionem.C.de re iudic.Sed quid si procurator & non dñs petit dilationẽ ad soluendum,an intelligatur esse renuntiatum appellationi in præiudicium dñi? Dicas ꝙ sic.ita sin.dixit Aegidius Bella.in suis decis.in 29.charta sub rub.de renuntia.decisio.138.incip.pcurator &c. quod dictum refert & sequitur pro no.do.Feli.in c.quo ad cõsultationem in 7.col.circa med.extrà de re iudi.ꝙ no.ad ampliationem d.l.ad solutionem.

CLXXXVII.

1 *Qualitas accusationi, aut inquisitioni inserta probari debet, alioqui nõ probata, absolutoriã subsequi necesse est. Et ideo qui accusat Titiũ,ꝙ Seium occiderit,si probat ꝙ homicidium fecerit per aliũ,causa cadet,nullusq; erit processus.*

2 *Qualitatem si quam statutum,aut lex cõtineat,ex eaq; quis intentionem suam fundare velit tunc agens aut se fundãs ex lege tali,vel statuto,articulatim,seu spaciatim huiusmodi qualitatem diducere & probare debet.*

3 *Testiũ si quando optima opinio & existimatio est causa plenæ probationis inductiua,quæ alioqui non foret,tunc de ea quoque speciatim & per articulos diductio fieri debet.*

4 *Qualitates in statuto appositæ puniente abducentem mulierẽ honestæ vitæ,bonæ conditionis & famæ probari debent, vt statuti pœnæ locus sit.*

1 QValitas † apposita in accusatione vel inquisitione debet probari,aliàs illa non probata debet sequi absolutoria, ſm Iac.de Are.& Cy.in l.2.C.de probatio.& Io.And.in additio.Specu.in titu.de accusatio.& inquisit.in rubr.de quo per Bart.in dicta l.denuntiasse.§.quid tñ.ff. de adulter.& Bal.in l.1.C.qui accus.non pos.& in l.edita in repet.C.de eden.& in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his qui not.infa.& per Pe.de Anch.in consilio suo 33. incip.in hac causã,quia Ludouicus &c.in fi.penul. col.& per Lud.Rom.in consilio 110.incip.quæstio cõsultationis.de quo ẽt per do.Fel.latè loquentem in c.ex parte in 13.& 14.col.de rescrip.Et ideo teneas menti, ꝙ si aliqs excusat aliquem ꝙ interfecit per aliũ,excusans ipse succumbet,& processus erit nullus.ita singu.& mirabiliter dixit Io.Monac.in reg.qui p aliũ de re.iu.in 6.de quo d. facit textũ Bal.in c.1.§.iniuria in vltima col.ver.pone accuso te.de pace iuramen.firman.& do.Fel.in c.mulieres
2 in penul.col.de senten.excom.Pro † quo optimè facit,nã quotiescunque statutum seu lex disponit in aliquo casu exprimendo aliquam qualitatem,tunc agens seu fundãs se ex tali statuto debet articulare, & probare qualitatem ipsius legis vel statuti. ita nota. dixit Angel. in lege vel negare.ff. quemadmodum testamenta aperian.
3 vbi † dicit,ꝙ vbicunque optima opinio testium est causa inductiua plenæ probationis,quæ aliàs plena non esset,tunc de plena & optima opinione est articulandum & probandum,vñ dicit,ꝙ cum statutum Bononiense disponat,quod ad probationem mortis alicuius, qui extra territorium decessit,sufficiat probatio per tres testes optimæ opinionis deponẽtes de fama,nõ erit probata mors,nisi probetur illos testes deponentes esse optimæ opinionis & famę.Idem dixit Ang.in l.1.§.si quis neget.ff.quemadmodum testamẽ.aperian.quẽ refert & sequitur Alex.in consi.suo 82.incipen.in causa vertente.in 3. col.in primo vol.& illud dictum Ang.in dicta l.vel negare.refert & sequitur do.Bart.Cæpol.in consilio 58.incip.Franciscus.in vlti.col.versi.postremò vbi consuluit
4 † quòd si statutum punit abducentem mulierem honestæ vitæ,bonæ conditionis & famæ, quòd istæ qualitates erunt probandæ ad hoc,vt abducens mulierem puniatur pœna statuti,aliàs si tales qualitates non sint probatæ,non poterit abducens condemnari,ẽt si sit confessus se talem mulierem abduxisse,de qua loquitur statutum.allegat ẽt Bar.in l. in illa stipulatione si calendis.de verborum obligat.& l.ex hoc iure.ff.de iustitia & iure. Pro quo faciunt ẽt dict.per Sal.in l.si quando.C. vnde vi ver.quæro,quartò statutum.ad quæ vide ẽt Soci.in consilio 264.incip.in causa dominæ Lisæ.in 1.col.versi.postremò.Vide do.Alex.in consi.461.incip.in causa & litem in 1.col.in versi.ad ſm dubium,&c.& in con.suo 54. incipientes viso themathe.in vlt.col.in versi.secundo respõdeo,&c.in primo vol.Ad quæ vide etiam quæ latius dixi in consil.meo 38.incipi.in causa vertente.in prima char.vbi plura adduxi in proposito.

CLXXXVIII.

1 *Capitulum,si quis suadente diabolo.17.q.4.licet odiosum,tamen latè extenditur,vt & vestibus violentiam inferẽtem, conspuentem,vel eundem aqua perfundentem,complectatur,id tamen tum procedere dicitur,si clericus sentiat,secus autem si dormiat.*

1 CApitulum,† si quis suadente diabolo 17.q.4.volens, quòd percutiens clericum sit excõicatus,extendit, licet odiosum,ad facientem sibi violentiam in vestibus ſm gl.ibi in ver.manus,quæ dicit,idem esse si quis spuat in clericum,vel eum perfundat cum aqua.& idem quò ad vestes tenet gl.in c.si quis pulsatus.de pœniten.distin. 1.& idem tenet Inno.in c.nuper.de sent. excom. quẽ ad hoc refert Bar.in l.1.§.hoc aũt interdictum.de ope.noui nũntia.& in l.licitatio.§.quod illicitè. ff. de publican. idem etiam tenet Bal.referendo Innoc.vbi suprà, in l.3. §.hæc verba.ff.de his qui deie.vel effu.& in l. si qua per calumniã in 1.col.C.de episco.& cleri.& in l.Gallus.§.si ille casus.ff.de liber. & posth.in c.1.quib.mod. feu.amit. & do.Floria.in l.si seruus seruũ.§.rupisse.ff.ad leg.Aqui. de quo etiam per Bart.in l.sed quęstionis ff.de iniur.hãc tamen extensionem,seu ampliationem,quod faciẽs violentiam clerico in vestibus sit excommunicatus,limita procedere,& habere locum dũmodo ipse clericus sentiat,secus si dormiat,nam tunc lacerans sibi vestem,vel faciens aliquam aliam violentiã in ipsis vestibus,non est excommunicatus.ita not.dicit do.Card.in cle. 1. prin. in 6.quæst.de pœnis.quod dictum refert & sequitur Feli.in dicto c.nuper.in vlt.col.de senten.excommun. vbi ponit ẽt plures limitationes ad d.c.si quis suadentes &c. de quibus ibi per eum.

CLXXXIX.

1 *Legis,plerique.ff.de in ius voc.egregia limitatio, vt quis vel inuitus de domo extrahi queat.*

2 *Felinus iuris verus illuminator.*

1 TV audiuisti aliàs l plerique.ff.de in ius voc. † in qua habetur,quòd nemo potest capi,seu inuitus extrahi de domo sua,nisi pro causã criminali,vt ibi per doc. Sed fortè non audiuisti vnam not.limitationem ad illã legem,quã volo te docere,ideo dico quòd illa lex, quæ vult,quod quis inuitus non possit extrahi de domo sua, quia vnicuique est tutissimum refugium,potest limitari & restringi,nisi illa domus in qua quis est minaretur ruinã.nam tunc existens in tali domo inuitus põt extrahi de domo etiam vim inferendo.ita dixit gl.sing.in c. ipsa pietas 23.q.4.& ibi est ẽt bonus te.ad hoc quam gl.
2 refert,& sequitur ille † verus iuris illuminator do.Felin. quem hactenus mihi incognitum veneror,& incredibili amore prosequor pp eminentissimã sciam,& doctrinam integritatẽque,in c.contingit.in 2.col.extra de sen. excom.Et eam sequitur do.Alex.eam referens in l.non tñ.ff.de appella.ꝙ tene menti nedum ad limitationem d.l.plerique.sed etiam ad ampliationem illius regulæ, videlicet, quòd nemo est dominus mẽbrorũ suorũ. circa quam regulam ponit quam plura notabilia ipse do. Fel.in d.c.contingit.circa medium.vbi videas.

CXC.

1 *Iudices,& qui ciuiles exercent iurisdictiones manibus esse debent puris,& his quæ à fisco dantur,contenti.*

2 *Sententiam per pecuniam latam nullam esse. Et dans pecuniam non corrumpendi iudicis causa, sed conseruandi iuris sui proposito,eam repetere potest.*

3 *Et quid si post sententiam latam data sit pecunia?*

4 *Iudici si pars ante sententiam nihil dedit sed ei promisit secuta sententia pecunias dare,an per huiusmodi promissionẽ sententia uenalis sit reddita.*

1 IVdices † seu alij officiales,qui ciuiles administrationes habent puris debent vti manibus,& ab omni acceptione se abstinere, contenti his,quæ sibi à fisco dantur, vt habetur in authen. vt iudic. sine quoquo suffra.§. cogitatio.& alibi dicit Canon,estote contenti stipendiis vestris,vt habetur in c.non satis.86.d.circa finem.quæ quidem stipendia eis dantur,& constituta sunt,vt gratis iustitia litigantibus ministretur,& ne iustitia efficiatur venalis, vt habetur in c.cum ab oĩ. de vita & honest.cleri. & in c.non licet 11.q.3.Est.n.auaritia oĩum malorũ mater,vt habetur in c.bonorũ.47.di.,& in dicta authen.vt iudi.sine quoquo suffr.in 2.col.maxime qñ non priuatorum sed iudicum inhæret aĩabus,vt ibi dr.Et ideo dicit
2 tex.in l.venales.C.qñ prouoc.non est neces.ꝙ † sententia lata per pecuniam est ipso iure nulla,& habetur ẽt in §. venales.2.q.6.& notat gl.in c.quatuor modis.11.q.3.& adeò prędicta sunt vera, quòd etiam dans pecuniam non causa corrumpendi,sed causa iuris sui conseruãdi, põt ipsam repeterẽ à iudice.gl.est in c.nõ sanè.13.q.2.& voluit Arc.in c.q rectè.11.q.2.Scias tñ & menti habeas,
3 † ꝙ si pecunia sit data iudici post sentẽtiam latam, quod tũc valet sentẽtia,nec dicitur venalis,nec poterit iudex puniri de barataria.ita not.dixit Petr.de Anch.in consi. suo 272.incip.de titulis criminum.in penul. col. quod dictum refert & sequitur do.Feli.in c.tua nos. de simonia.in fi.pro quo vide eundem Pet.de Anch.in consilio suo 202.incipien.præmittendum.in prin. Ad quæ vide etiam Bal.in consi.suo.490.incip.proponitur ꝙ dictus
4 professus.in versicul.super primo puncto.in 4.vol.† Sed ego dubito de vno,quid si pars nihil dedit iudici ante sentẽtiã, sed ei promisit post sententiam dare pecunias. vtrum hoc casu sententia lata in fauorem illis promittẽtis sit nulla tãquã venalis? Bal.in dicto consilio,tenet ꝙ sic,sed de hoc valde dubito,quia rari reperirentur iudices qui vellent sub simplici promissione partis sine reali numeratione ferre sententiam ad requisitionem partis. nam communiter ante prolationem sententiæ partes promittunt iudici maria & montes,sed post prolationẽ ipsius nedum non obseruant promissa, sed nec partem promissorum,imò sæpe fingunt eum non cognoscere, qui viderunt testimonium perhibuerunt, nam aliàs dũ essem ex vicarijs gñalibus ducis Mediolani. multos iudices & officiales syndicaui, à qbus quã plura pcepi circa pdicta,& ego quoque per 22.annos moram traxi in officijs,ideò plenè noui mores litigantiũ.Cogita tamẽ.

CXC.

1 *Masculinum in contractibus fœmininum non concipit.*

1 SAepius † iam dixi tibi,maximè in sing.20. incipiẽ. Masculinum.&c.& in sing.36.incip.Capias vnum.ꝙ masculinum concipit fœmininũ regulariter, vt iuribus ibi adductis,quæ non repeto, sed nouissimè dico tibi,quòd hoc limitatur,& non habet locum in contractibus.quia in illis masculinum non concipit fœmininum,quia verba contractus strictè interpretantur contra contrahentes.l.veteribus.cum ibi notat.ff.de pactis.Istud fuit sing. dictũ Arch.in c.si quis suadente.17.q.4.vbi dicit, quòd hanc partem tenet Guid.de Suza.& hanc partem firmat do.Io.de Imol.in c.potuit prope fi.extrà de loca. vbi dicit se ita in facto cõsuluisse,& ideo inuestitus de emphyteusi pro se & filijs,non censetur inuestitus pro filiabus, ſm Arch.in dicto c.si quis suadente quod etiam firmat do.Fel.ponens prædicta in c.quoniam.in secunda col.in versi.hoc etiam.extrà de simon.vbi subdit,quòd de hoc dicto etiam exclamat Ludo.Roma.in l.2.in princ. in 7. col.ff.de verborum obligatio.dicens hoc dictum fuisse cognitum soli Bal.in l.Gallus.in princ.ff.de libe.& posthu.& idem tenet Io.de Imo.in c.potuit.in vltima col.de loca.vbi refert se ita consuluisse apud Lucam,& ibi etiã Barba.in fi.verbis dicit se consuluisse Rauẽnæ.& do.Alexan.in consi.suo 203.incip.Consideratis verbis.in 4.co. in 2.vol.& in consi.61.incip.super eo quod quæritur. in 3.col.in primo vol.& in l.sed si hac.§.liberos.in princ.ff. de in ius voc.& in l.quod dicitur.in 2.col. versi.subdit tamen.ff.de verborum obligatio.de quo etiam in consilio meo 35.incip.in Christi nomine.in 1.chart.Et vide infrà in sing.536.incip.habuisti iam &c.

CXCII.

1 *Præstationem diuturnam ex mera liberalitate præcedentem obligationem non inducere.Secus tamen in præstatione ad piam causam facta,quæ obligationem inducit.*

1 DIuturna † præstatio facta ex mera liberalitate non producit obligationem ſm Innocen.in c.cum ecclesia.de causa possess.& proprieta.& Bart.in l.e. cum de in rem verso.ff.de vsur.& doct.omnes in l.si certis annis. C.de pactis. Scias tamen, & teneas menti, quòd istud non procedit in præstatione quæ fit in piam causam, nam ex tali præstatione diuturna quis obligatur. Istud fuit singu.verbum Pau.de Leazar.in c.in literis.in decima col. versicu. modò quæritur. extrà de restitutione spoliato.alleg.tex.in c.ad apostolicam,extrà de simo.ex quo dicit limitari te. in c.peruenit.de cẽsib.vbi habetur quòd diuturna præstatio facta ex mera liberalitate non producit obligationem.quod dictum pro valde not. refert & sequitur do.Fel.in dicto c.ad apostolicam. in fin. vbi videas.

CXCIII.

1 *Bastardi,& qui natalium defectum habent,præsertim sacerdotis filij in sacerdotio geniti,beneficiorum ecclesiasticorũ incapaces sunt,nec ea obtinere nisi soluti canone possunt.*

1 BAstardus & † cæteri qui patiuntur defectum nataliũ, & maximè filij sacerdotis geniti in sacerdotio, sunt incapaces beneficiorum ecclesiasticorum, nec beneficia possunt habere,nisi cum eis sit dispensatum ab habẽte potestatem,ita habetur in c.1.2.& 3.& ferè per totum titulum,extrà de fil.presbyte.& in c.1.& 2.eo. tit. libro 6.quinimò teneas menti vnum in materia ista,videlicet quòd si talis incapax beneficiorum, vt putà filius sacerdotis,sit habilitatus per Papam ad omnem dignitatem non obstante defectu natalium,tamen non habebit beneficium,nisi habet specialem dispensationem ad beneficia obtinenda.istud fuit sing.dictum Inno.in cap.dilectus 3.de præbendis.quod dictum pro valde not. refert & sequitur do.Fel.in c.veniens.in prima col.de accusat. vbi dicit istud dictum esse menti tenendum ad restringendas habilitationes. Vide infra singu.332. incipi. credo te scire.

CXCIIII.

CXCIIII.

1 *Ius quæsitum à iure quærendo longè distare. Vnde prælatus ec-*
clesiæ in iure obtinendo nocere potest, in quæsito non potest.
2 *Episcopus, vel alius infrà Papam relicta ad pium vsum, licet*
mutare non possit, voluntatem tamen testatoris necdum
executioni mandatam immutare potest; secus tamen in
executioni mandata.
3 *Laici per statutum super iuramento præstito non disponunt*
super præstando possunt. Item nec super iure ecclesiæ quæsi-
to, super quærendo sic.

2 MAgna† est differentia inter ius quæsitum & ius que
rendum. Vide Soc. in con. 87. incip. repeti. &c. post
medium, & in reperto. meo, in litera B. in 10. chart. in 3.
notab. & do. Anto. Burgos in rubric. extrà de emptio. &
vend. in 6. col. Et ideo dixit gl. not. in §. fi. 16. q. 6. ꝙ præ
latus potest præiudicare ecclesiæ in obtinendo, non aũt
in obtento. ꝙ etiam firmat Inno. in c. fraternitatem. de
dona. Bal. in l. bonorum. C. qui admit. & in c. potuit. de lo
ca. vbi dicit, ꝙ prælatus recipiens pensionem ab eo, quẽ
poterat priuare propter non solutum canonem, præiu-
dicat ecclesiæ, vt amplius eum expellere non possit. Idẽ
tenet Federi. de Sen. in consi. 9. & Cardi. in ca. tua. de his
quæ fiunt à præla. fine consen. capituli. & Bar. in l. pupil-
lorum. C. de repud. hæred. de quo latius per Barba. in ca.
cum dilectus. in penult. char. in 3. col. de consuet. vbi ple
nè de materia. & per do. Fel. in c. quæ in ecclesiarũ. in 9.
col. de const. Vide omnino Abb. in consi. 82. incip. condi
tor omnium &c. in fi. in versi. ex coniecturis &c. in 1. vo
lu. Et per Bal. in consi. suo 245. incip. *Dauanti da voi.* in
secundo vol. vbi dicit, ꝙ datiarij possunt obesse seu præ-
iudicare fisco in iure quærendo, secus autem in iure q̃si
2 to, & teneas mẽti vnum singulare verbum, ꝙ† licet epi-
scopus vel alius citra Papam non possit alterare relicta
ad pium vsum, vt in clemen. quia contingit. in princi. de
reli. domib. & ibi per Io. de Imo. post. Pau. de Leaz. & ha
betur per Bar. in l. legatum. ff. de vsufruct. lega. & in l. le-
gatum. ff. de admini. rer. ad ciui. perti. & per eũdem Bar.
in l. fi. ff. de oper. publi. & p Bal. in l. si quis ad declinandã
C. de episc. & cleri. & per Ludo. Rom. in consi. 177. inci.
a licuit ipsi notario. in fi. attamen episcopus a voluntatem
testatoris nondum executam potest alterare, secus in iã
executa, quia facilius tolluntur fienda quam facta, vt in
l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. in cap.
quemadmodum de iureiuran. Ita sing. dixit Io. de Imo.
in l. 1. in 84. col. ff. de condi. institu. ꝙ dictum pro sing. re
fert & sequitur do. Fel. in c. super his. in 2. col. de accusat.
vbi subdit, ꝙ etiam pro hac parte faciunt dicta per do.
3 Dominicum in c. quamuis. de pact. in 6. vbi dicit, †ꝙ lai
ci non possunt disponere per statutum super iuramento
præstito, secus super iuramẽto præstando. & adducit ẽt
Bal. in cõsi. suo inc. sub protectione & dominio. ꝙ consi
lium secundum eum est inter consilia Pet. de Anc. vbi di
xit, ꝙ quamuis laici non possint statuere super iure quæ
sito eccle. tamẽ statuere possunt ex causa super iure quæ
rendo ecclesiæ. De quo etiam vide Alex. in consi. 161. in
cip. viso themate. in 2. col. in 7. vol. Tene menti prædi-
cta, quia sunt notabilia & vtilia ego, dum essem vicarius
generalis ducis Mediolani nunc depositi & carcerati,
habui casum dictæ clemen. quia contingit. & super eo
iudicaui in causa ardua triginta mille ducatorum hære-
ditatis do. Io. Martij de Grassis de Bononia, qui per mul
ta tempora fuit capitaneus iustitiæ ciuitatis Mediola-
ni, & causa illa vertebatur inter episcopum Tortonæ &
quendam Franscíscum de Palma Alexandrinum, & ex
salario illius sententiæ habui centum ducatos.

ADDITIO.

a Attamen episcopus. Adde aliam limitationem ad d. cle.
quia contingit. per Roma. sing. 481. legatum factum.

CXCV.

1 *Possessione nullus, etiam prædo, nisi cã cognita priuandus. 3.*
Vasallus inuestituram non petens tempore debito, feudo sine
citatione non priuatur, sicuti nec clericus etiam ipso iure
priuatus sine citatione non priuatur.

1 NEmo† priuandus est possessione sua ẽt si sit prædo,
nisi primò citetur, & interueniat causæ cognitio. l.
fi. C. si per vim vel alio modo. c. licet episcopus. vbi glo.
not. de præben. in 6. voluit Inno. in c. 1. in 2. gl. de conce.
præben. in 6. & in c. cum olim. 1. de priuileg. & Lud. Ro.
in l. iustè possidet. ff. de acquiren. possess. & Bal. in l. 2. C.
vbi in rem actio & Ange. in l. ordo. C. de executio. rei iu
dica. & Pet. de Anc. in consi. suo 292. incip. vt prima fa-
cie circa medium. & in consi. suo 275. incip. ad declara-
tionem. Abb. in c. cum olim. de re iudica. & Calde. in tit.
de dilatio. consi. 4. Vide do. Philip. Decium in consi. 400.
incip. viso. in 3. col. Et ideo dixit do. Card. in consi. 76. in
2 cip. do. Abb. in primo dubio, ꝙ† vasallus non petens in-
uestituram tempore debito non priuatur feudo sine ci-
tatione, pro quo faciunt dicta per eundem in consi. suo
132. incip. archipresbyter. circa finem. & dixit not. ipse
Card. in consi. 37. inci. reuerende pater. quòd si iudex ex
pellit possessorem eo non citato, cum esset intrusus, de-
bet reuocare traditionem possessionis. & dicit no. Bald.
in l. si maritus. 1. C. de donatio. inter virum & vxorẽ. ꝙ
licet clericus sit ipso iure priuatus, non tñ debet expelli
sine causę cognitione & citatione, & eũ sequitur ibi An
ge. & Bal. in dicta l. si deserta. C. si pp publi. pensi. & do.
Card. & Io. de Ana. in c. 2. in 1. col. de simo. & dixit Lud.
Roma. in consi. 99. incip. Viso quæstionis themate. in vl
tima col. ꝙ non valet missio in possessionem facta ẽt cõ
tra posidentem de facto, si ipse taliter posidens non
fuit citatus. & dixerũt domini de Rota in antiqs decisio.
in tit. de restitutio. spol. in 5. decisio. ꝙ qui perdit titulũ,
sed non possessionem, non est sine ordine iuris spolian-
dus. pro quib. ẽt optimè. faciunt dicta per do. Feli. in c. fi.
in 8. col. de præsumpt. & per eundem in c. cum olim. in
7. col. circa princ. de re iudica. & ibi in 9. col. & in c. 2. de
simo. in quibus locis adducit ad propositum etiam do.
Ale. in pluribus consilijs, & alias quamplures doctrinas,
teneas tamen perpetuo menti, ꝙ si quis notoriè tenet ec
clesiam iniustè, non est necessariũ ꝙ episcopus eum vo
cet in iudicium, sed põt eum spoliare de facto, sicut de fa
cto se ingessit. ita sing. dixit do. Abb. in c. quia clerici. in
vlti. not. de iure patro. vbi subdit, quòd ea quæ fiunt per
partes de facto extra iudicium, possunt per iudicem de
facto extrà iudicium reuocari, per illum textum. quod
dictum est menti tenendum in æternum ƒm dom. Feli-
num, qui refert & sequitur illud in c. qualiter & qñ. 1. in
10. col. de accusa. per quod dicit, quod possunt limitari
te. & gl. in dicto c. licet episcopus. de præben. in 6. & alia
3 iura superius allegata, volentia, †quòd etiã iniustus pos-
sessor non sit priuandus possessione sua non præcedẽte
citatione, & iuris ordine. quia iura procedunt dummo-
do non sit notoria intrusio seu notoria iniusta possessio,
putà si quis propria authoritate oĩ colore cessante se in-
gessit, quod profectò est summè notandum ad limita-
tionẽ & restrictionem iurium, & doctrinarum superius
allegatarum & istud dictũ addere poteris ad gl. no. in l.
minor. aliàs, si minor. ff. de euict. & ad alia similia iura vo
lentia ꝙ factũ de facto debet reuocari de facto. de quo
p Bal. & Modern. in l. si pacto quo pœnã. C. de pactis. Vi
de Corl. in no. suo 296. incip. interlocutoria, &c. sub ver
bo sñia. De quib. dixi in repetitione mea rub. C. de pro-
batio. in materia notorij, & in l. 2. circa finem. eodem ti.

CXCVI.

1 *Confirmatio superioris inualidum validum facit. Si tamen*
in huiusmodi cõfirmatione actus validi & inualidi simul
concurrerent, talis confirmatio in dubio ad actum validũ
referretur, sicq; potius validum confirmat, quam nullum,
& inualidum validet. & nu. 2.
3 *Superioris factum vbi secundum ius commune interpretari*
potest, nunquam dispensatum intelligitur, nec inutille con
firmatum.

Rex

4 *Rex licet filio suo & in ipsius potestate existenti propter Regiã*
authoritatem donare posit, si tamen eam donationem va
lere velit, expressa mentio, quod id Regia authoritate fa-
ciat, in ipsa donatione fieri debet. nu. 5.

1 COnfirmatio† superioris validat inualidum, vt patet in
l. adoptio nõ iure facta. ff. de adoptio. & in l. 3. C. de do
natio. inter virum & vxor. & in c. 1. & 2. de transactio. & ha
betur in c. ad petitionẽ. de accusatio. & in c. cum dilectus.
de confirma. vtili vel inutili. & per gl. in c. quis nesciat. 11.
distin. de quo pulchrè per Oldrad. consi. 257. incip. factum
tale. in 4. colum. & per do. Francis. de Aret. in consilio suo
8. incip. abundè satis. in 2. colum. & dixi supra in singu. 79.
incipien. Confirmatio superioris. Vide Decium in consil.
262. incip. in causa. in vlt. col. Scias tamen vnum, de quo nũ
2 quam obliuiscaris, quod† si in confirmatione facta per prin
cipem concurrrent actus validi & inualidi, quod tũc in du
bio talis confirmatio refertur tantum ad actum validũ, &
sic potius confirmat validum quam validet nullum. istud
fuit sing. verbum Io. And. in c. dudum. in fi de decimis. qđ
dictum ibi refert & sequitur do. Antò. dicens quod hoc di
ctum de facili non inuenies alibi. quod dictum etiam alle
3 gat Bal. in l. bonorũ. C. qui amit. in 1. col. vbi dicit, †ꝙ quan
do factum superioris potest interpretari ad ius cõmune,
nunquam præsumitur dispensatum, nec inutile confirma-
tum. & illud dictum Io. Andr. refert & sequitur pro aureo
& singulari illud iuris lumẽ, & doctorum omnium decus
æternum do. Feli. Sandeus in c. qualiter & quando. 1. in 12.
col. vers. quarto limitat. extra de accus. vbi dicit, ꝙ pro hoc
dicto facit quod voluit Bald. in ca. 1. §. item sacramenta. in
4 vlti. col. de pace iura. fir. vbi dixit, ꝙ, † licet Rex posit do-
nare filio suo in potestate propter authoritatem regiam,
arg. l. penul. C. de donatio. inter virum. & vxo. tamen dicit,
quod si rex vult quod donatio valeat, debet exprimere se
facere authoritate regia. & illud dictũ etiã refert & sequi-
tur idẽ d. Fel. in c. 1. in 8. col. de cõsti. & in c. 1. in 8. col. ĩ pri.
de rescriptis. & do. Ale. in consil. suo 59. inci. viso statuto.
7. col. in fi. in 1. vol. & in consil. 383. incip. viso statuto. in 4.
col. & dom. Feli. in c. cum inter priorem. in 4. colum. in fi.
de exceptio. & in ca. cũ venissent. in 2. col. de testib. & vide
etiã in materia Ias. in l. legata inutiliter. in 2. col. ff. de legat.
1. Tene menti illud dictũ, quia est singulare, & videtur de-
struere quamplura iura & doctrinas, in quibus dicitur, ꝙ
quando inhabilis concurrit cum habili, inhabile sustẽtatur
propter habile, de quo per Bald. in lege. si quis ex argen-
tarijs. §. 1. ff. de edẽdo. & in l. imperator. 1. in 4. col. ff. de sta
tu hominum. de quo latissimè loquutus sum in repetitio
ne mea l. fi. C. de proba. in 5. & 6. charta. & aliquid etiam di
5 xi suprà in singul. 180. incip. plura &c. nam† in hoc casu pa
tet ꝙ p cõfirmationẽ superioris actus inualidus nõ valida
tur, licet concurrat cum valido & habili. tene menti, & an
confirmatio superioris firmet actum nullum, vide singula
ria verba domi. Feli. in c. inter dilectos. in 5. col. circa me
dium. de fide instrumentorum.

CXCVII.

1 *Iuramenti in probationis supplementum vt delationi locus sit*
cum probatio huiusmodi testis vnius sit, necesse est testem
integrum esse, ac omni exceptione maiorem, & nõ suspicio
sum, nec vllius defectus participem.
2 *Iuramentum in supplementum probationis, etiam quando te*
stis vnus examinatus non tantum integer, sed etiam inha-
bilis prorsus, quãdoq; deferri. Et hic casus egregius & not.
3 *Testis non edens dicti sui rationem, non debilitat dictum te*
stis causam dicti reddentis, adeo, vt deferri non posit iu-
ramentum in supplementum probationis, ei qui eum testẽ
sui dicti rationem reddentem produxit.

1 QVo ad hoc† vt deueniri posit ad deferendum iura-
mentum in supplemẽtum probationis factæ per vnũ
testem, necesse est quod ille testis sit integer, & in omni ex
ceptione maior, alias ille testis non faceret semiplenam pro
bationem, sed tantum induceret iudicem ad suspicandum,
vt in simili dicit gloss. in l. etiam matris. ff. de proba. & ita
firmant doctor. in l. admonendi. ff. de iureiur. & in l. in bo
næ fide. C. eo. titu. cõcludentes. quod vbicunque aliqua est
suspitio contra testem, talis testis non facit semiplenã pro
bationẽ, vt habetur in l. fi. C. de fide instru. & in ca. fi. de suc
cess. ab intest. & ideo dixit nõ. Bal. in. fi. in prin. 2. col. C. qui,
& aduer. quos. quod quãdo semiplena probatio aliqua præ
sumptione eliditur, nõ est locus delationi iuramẽti. & idẽ
dixit Ludo. Roma. in cõsi. suo 91. inci. visis. in pe. col. & di
xit Bal. multum nõ. in c. 1. §. sacramẽtum. in 2. col. de cõsue.
recti feu. qđ quilibet minimus defectus in teste impedit,
vt nõ posit parti deferri iuramẽtum in supplementũ pro
bationis, de quo ego feci mẽtionem in repe. mea l. fi. C. de
proba. in 7. char. Pro quibus faciunt dicta per Bal. in rubri.
de cõtrouer. inuesti. circa pri. vbi dixit, ꝙ testis faciens se
miplenam probationem ad hoc vt posit deferri iuramen
tum in supplementum probationis, debet esse omni exce
ptione maior, nã si aliquo modo læderetur talis testis opi
nio, non deberet iuramentum deferri. formaliter di-
2 cit Bald. vbi supra. Teneas † tamen menti vnum casum
in quo defertur iuramentum in supplementum probatio-
nis, etiam quando examinatus est vnus testis non tan-
tum integer, sed etiam inhabilis in totum qui casus est,
videlicet, tu scis quod nec iudici nec arbitro in forma
testis producto creditur de pertinẽtibus ad causam in qua
iudicarũt, ita tenẽt docto. in capitul. cum à nobis. extra de
testib. Cy. Iac. But. Bart. Bald. & Sali. in l. ne in arbitris. C. de
arbi. do. Abb. in c. 1. vt eccle. benefi. Bald. in l. iubemus. 2. §.
sanè. C. de sacrosan. eccles. in fi. dom. Anto. multum copio
sè & notanter in cõsi. suo 24. inci. quæstio hęc dubia habet
vulgaris. in pen. col. & ibi allegat rationes ad hoc, de quibus
per eũ ibi, & per doct. in dictis locis, attamen nõ obstante
ꝙ ipse arbiter nõ admittatur, & quod dictũ suũ sit ipsius
solius, & sic singulare, tamen hoc casu pars in cuius fauorẽ
est latum laudum, quando ipse arbiter fuit examinatus de
gestis coram se, poterit iurare in supplemẽtum probatio-
nis, & erit plenè probatum ad fauorem suum. ita multum
singu. & egregiè dixit do. Cardi. in consi. suo. 140. incip. in
Christi nomine amen, factũ tale est. magister Bartho. ma-
nentis &c. in 5. col. quod dictum pro valde not. refert & se
quitur do. Fel. in c. cum dilecti. in 4. col. de accu. quod tene
menti, quia est sing. limitatio ad prædicta iura & doctrinas,
vide etiam Bal. in l. de quibus. in pe. col. ff. de legib. vbi di-
3 cit, quod † testis nõ reddẽs rationem dicti sui nõ debilitat
dictum testis reddẽtis causam. adeo quod nõ possit defer
ri iuramentum in supplemẽtum probationis ei qui produ
xit illum testem reddentẽ rationem dicti sui. quod est mul
tum no. ad limitationẽ eorum quæ superius dicta sunt. &
istud dictum Bal. refert & sequitur do. Fel. in ca. causam. in
6. col. versi. fallit 4. extra de testib. de quo dixi in l. proprie-
tatis. C. de probatio.

CXCVIII.

1 *Testis, qui examinari non debet, examinatus tamen quale-*
quale saltem indicium facit. Nã & minor qui ob ætatẽ exa
minari nõ debet, examinatus indiciũ solẽne facit. & nu. 2.
3 *Exceptionũ aduersus testes reseruatio, eius est effectus, vt si*
de ipsarũ postea veritate cõstet, oĩa retro facta sunt nulla.

1 TEstis l q nõ debet examinari, examinatus facit indiciũ
& si nõ plenũ, saltẽ qualequale, vt voluit Bart. in l. mari
tus. ver. vlterius oppono. ff. de quæstioni. & gl. in l. 3. in pri.
versi. aduertẽdus. ff. de testib. & Bal. in l. cũctos populos. C.
de sum. trini. & fide catho. & Bal. Sal. & alij in l. seruos. C. de
testi. & voluit do. Abb. in c. ex literis. in prin. de trãsact. &
Bal. in c. 1. de cõfes. circa pri. vbi dicit, ꝙ minor q rõne ęta
tis nõ debet examinari, examinatus facit indiciũ solẽne. cũ
quo dicto cõcordat Sali. ĩ l. fi. C. de his qbus vt indign. & fa
cit ꝙ voluit do. Floria. in d. l. 3. ff. de testib. vbi p illã gl. ibi
dixit, ꝙ licet testis in aliqua causa, vt suspectus repellatr à te
stimonio, tñ si sit examinatus, facit indicium, & dixit notab.
Bald. in l. cũ Titia. in fi. C. de iure dotiũ. quod vbi regulari
ter requiritur certus numerus testium, minor numerus

facit indicium. & dixit Bart. in l. 2. ff. de appel. reci. quod te
stis qui post terminum datum ad probandum non est exa
minatus, si postea examinetur, facit aliquod indiciū. & be-
ne facit gl. in c. cum olim. 1. de priuileg. & te. in c. cū olim.
de dolo & contu. per quē dicit ibi do. Abb. in 3. notab. ꝙ te
stis sine iuramento examinatus, facit præsumptionem. de
quo per Ale. in consi. 24. incip. animaduersis. in 4. chart. in
2. volu. & ego latius dixi in repeti. mea l. fi. C. de probatio.
2 in 81. chart. teneas† tamen menti perpetuo quod in casu in
quo testis, qui non debebat examinari, examinatus facit in
dicium, est verum, si à principio antè quā fuerit examina-
tus, non fuit per partem opposita cōtra eum exceptio suę
inhabilitatis, sed si antè quam fuerit examinatus, fuit op-
posita exceptio suæ inhabilitatis cōtra eum tunc si postea
fit examinatus, eius dictum nullū facit indiciū, & pro nul
lo reputatur, ita sing. dixit do. Fran. de Are. in capi. ex parte
Adæ. in 5. char. extra de testi. alleg. rationem dicens, quia si
cut testis à principio si repulsus est, nihil penitus ꝓbat pro
producente, quia non esset examinatus, ita si examinare-
tur post reseruationē, nullum penitus facit indicium exce
ptione probata, quia reseruatio operatur effectum conser-
natiuum actus, perinde ac si suo tempore factus esset, quo
ad omnia, vt probat text. cum gl. in l. item Labeo. §. 1. ff. fa-
mil. ercisc. de quo meminit Bal. in l. terminato. C. de fruct.
& lit. expen. pro quo bene facit quod no. gl. & doct. in c. cū
cōtingat. de fo. cōpe. Vide infra in sing. 365. inci. exceptio.
Et quod talis testis hoc casu nullum faciat indicium, dicit
ipse do. Fran. se allegare casum not. in authen. de testi. §. si ve
ro dicatur. circa prin. vbi tex. secundum eum dicit, ꝙ per-
inde est ac si nūquam fuerit examinatus. & ideo dixit Bar.
3 in l. ille à quo. in §. testamēto. ff. ad Treb quod †reseruatio
exceptionem operatur, quod si postea pateat de veritate
ipsarum exceptionum, omnia retro sunt nulla. idem dixit
Pau. de Cast. in consi. 392. incip. viso quodam libello. in fi.
2. col. & idem voluit gl. & ibi doct. in c. cum contingat. ex-
tra de offi. deleg. quam ad hoc allegat pro singulari do. Ias.
in §. præterea. in penu. col. Insti. de actio. Illud autem ꝙ vo
luit Bart. & sequaces in d. l. maritus. est verum, quando fie
ret examinatio testis, qui non debebat examinari parte nō
opponente. ita ad literam dixit do. Fran. de Aret. in d. ca. ex
parte Adæ. quod dictum cum omnibus per eum ibi dictis
refert & sequitur do. Feli. in c. cum dilecti. in pen. col. de ac
cusa. dicens hoc dictum esse valde no. & cum alibi non le-
gisse. Ideo tene mēti in practica, quia posset facere tibi ma
gnum honorem:

CXCIX.

1 Spoliatum regulariter ante omnia restituendum, non tamē semper procedit, vt in sacerdote corpore mortuo iam sepul to, spoliato. Et id cur? in alijs tamen casibus secus.

2 Et id non solum si interdicto recuperandæ, sed etiam si per viam attentati agatur.

3 Appellans, ne debitoris sui corpus sepeliatur, audiendus non est. Et an id perpetuum?

1 INt iure expressum & clarum est, quod regulariter spolia
tus ante omnia est restituendus, vt habetur in l. si quis à
se fundum. C. ad legem Iuliam de vi. & in c. reintegrāda. 3.
quæstio. 1. & latè per Ale. in l. naturaliter. §. nihil commu
ne. ff. de acquir. pos. & per Bertha. in reperto. suo, in verbo,
spoliatus. & dixi supra in singu. 11. incipien. regula vulgata
est. scias tamen quod prædicta regula nō habet locum, qñ
sacerdos esset spoliatus corpore mortuo iam sepulto, quia
tunc non est ante omnia restituēdus, & hoc vt euitetur ve
xatio corporis humani, licet in alijs sit secus. ita singulari-
ter dixit Inno. in cap. cum liberum. extra de sepultu. & ita
affirmant in facto obtentū fuisse do. de Rota decisio. 313.
in antiquis, incip. Item no. glo. quod† habet etiam locū ne-
dum in agente interdicto recuperandæ, sed etiam si agere
tur per viam attentati, quod est remedium pinguius secū
dum Innoc. & alios in c. cum dilecti. de maio. & obe. & ita
in proposito dicūt do. de Rota in nouis decisio. decis. 154.
incip. cum partes litigarent. quos sequitur Dominicus in
c. non solum. in fi. de appel. in 6. licet dicant secus esse de ri
gore iuris secundum Hostien. in d. capitu. cum libertum,
& istud dictum Innocentij in dicto capitulo. cum libe-
rum. pro valde singulari refert & sequitur ponens prædi
cta do. Feli. in c. sicut Iudæi. in 1. col. extra de Iudæis. subdēs
vltra prædicta, quod istis addi potest tex. in l. sunt personę,
ibi, ne insepulta corpora iacerēt. ff. de religio. & sumpt. fu
ne. & tex. in l. si quis sepulchrum. in princ. & in l. ne corpo
3 ra. eo. tit. Et ideo† dixit Spec. secundum eum in titu. de ap
pel. §. quibus. versi. Octauo. quod non auditur creditor ap-
pellans ne corpus debitoris sepeliatur, quia est actus non
recipiens dilationem, quod procedat nisi creditor haberet
instrumentum, per quod debitor capi posset ad omnē in
stantiam creditoris, quia tunc creditor ex licentia iudicis
potest sequestrare corpus mortui debitoris ne sepeliatur,
donec sit sibi satisfactum, secundum Ang. no. in authēt. vt
defunct. seu funera. circa prin. quod non credit ipse do. Fe
li. procedere de æquitate per prædicta, de quo dicto feci
mentionem proximis diebus in voce & in scriptis in l. si
in singulos. in 7. col. versi. Vltimo adde hic no. verbū, &c.
ff. de annuis legat. & in l. fi. in vlti. colum. versi. Vltimo in
hac materia. ff. de quæstio. vbi videas.

CC.

1 Sententia condemnatoria ab ea quæ dicit quem condemnandum differt. Ideoque legatus licet Episcopum deponere non possit, pōt tamē pronuntiare. Episcopum deponendum esse, sicut & clericus clericum deponere nequit, deponendū pronuntiare potest. Et multa id genus.

2 Sententia, per quam pronuntiatur quem commisisse crimen priuatione dignum, ob id priuatus non est, nisi idipsum in sententia contineatur expressim.

1 DIffert† sententia condēnatoria à sententia in qua pro
nuntiatur quem cōdemnandum, secundum Io. Andr.
& alios in c. 1. de offi. lega. vbi dixit, ꝙ legatus potest pro
nuntiare. episcopum deponendum, licet non possit illum
deponere. pro quo facit quod not. Bald. in c. at si clerici. in
vlti. col. de iudic. & Io. And. in c. transmissa. de elect. & Do
mi. in c. 2. in 1. col. de pœn. in 6. vbi dicunt, ꝙ licet electus
non possit deponere clericum, per gl. dicti c. transmissa. ta
men potest pronuntiare eum deponendum. Et ideo dixit
Alber. de Rosa. in 4. parte statutorum, q. 74. incip. Sed pone
statuto. ꝙ officialis prohibitus à statuto aliquem bannire
ꝓpe finē officij vel absoluere, pōt tñ ꝓnūtiare banniēdū
vel absoluendum, quia aliud est bannire, aliud pronūtiare
quem banniendum. l. final. C. vbi & apud quem. de quo ēt
per Barto. in l. solent. in fin. princip. ff. de officio procōsul.
& ideo dixit Io. de Imo. in l. si qs filio. §. eius qui. ff. de iniu
sto testam. ꝙ officialis proximus fini officij sui licet non
posset condemnare, tamen potest cōdemnandum pronū
tiare. & dicit idem Io. de Imo. in l. prima. §. 2. in 3. colum.
ff. de verborum obligat. quod sententia dicens, pronuntia
mus talem condemnandum, non condēnat, nisi addat, &
ideo iubemus vt soluat. Idem tenet ibi Ludouic. Roman.
& Alex. allegans plura ad hoc. & idem etiam tenet Bald.
in l. ne quicquam. in §. final. ff. de offic. proconsul. & in cap.
1. ad fin. de offi. leg. & Angel. in l. fin. C. vbi & apud quem.
& dom. Fel. vltra prædicta adducens alia plura in capitulo.
non potest. in 2. column. de re iudicat. De quo etiam per
domin. Feli. in cap. cæterum. in penultima colu. de rescri.
Et ideo teneas menti in materia vnum not. verbum, vide
2 licet, †ꝙ si est lata sententia contra aliquem, per quam pro
nuntietur ipsum commisisse crimē dignū priuatione, pro
pter hoc non est priuatus, nisi hoc exprimatur in senten
tia. Istud fuit not. verbum Innocent. in ca. qualiter & quan
do. 2. in gloss. super verbo, ad denuntiationem. ibi, cre-
dimus tamen. extra de accusationi. quod dictum referunt
& sequuntur domini de Rot. decisio. 232. in nouis, quæ
incipit, Accusatus coram ordinario. in fin. & dominus.
Feli. in capitulo inquisitionis. in 3. column. post princi. ex-
tra de accusatio. Et per hæc sint expleta singularia mea.
præsentis anni 1500. ad laudem summi clementissimique
Dei.

Dei. Hippolyt. de Marsilijs Iuris vtriusque Doctor Bono
niensis.

CCI.

1 Iudicis in confessum partes nullæ, nisi in condemnando, etiā si processus sit inordinatus, vel data etiam processus nullitate & nu. 3.

2 Confessio plusquàm alia probationis species efficax est, vt quæ ordinem iudicij non desideret.

4 Confessus etiam quandoque ex sua confessione condēnari nequit. Et id quo casu.

1 INt confessum nullæ sunt partes iudicis, nisi in condēnan
do. l. proinde. ff. ad leg. Aquil. l. si confessus. ff. de custo. reo.
l. qui sententiam. C. de pœn. l. 1. ff. de cōfes. & in l. vnica. C.
eo. cum similib. Et adeo est vera hæc regula, ꝙ ipse confes
sus etiam super inordinato processu potest cōdemnari. Ita
dixit sing. Innoc. quem omnes sequuntur ibi, in ca. qualiter
& quando. 2. de accusa. vbi dixit, quod confessio est tanti vi
goris, quod ipse confessus potest condemnari etiam data
nullitate processus. & idē dixit ipse Inno. in c. per inquisi-
tionem. de elect. & Abb. antiquus in c. Pisanis. de resti. spo
lia. & Bal. in l. edita. C. de edend. in 5. col. in versi. Sed pone
quod reus. & illam doctri. Innoc. refert & sequitur Barb. in
c. veniens. in 3. col. de accusa. & in consi. suo incipiē. Propè
est dominus inuocantibus eum &c. & in repeti. c. testimo-
nium. in 14. chart. in vlti. col. versi. nam confessio. extra de
testib. vbi allegat etiam hoc voluisse Inno. in c. 2. de ord. co
gni. quam doctrinā etiam sequitur Mathes. in notabili suo
53. incipien. Nota vtilem regulam. & idem voluit Bald. in
l. 1. circa fi. ff. de iurisdi. om. iudi. & in l. 2. ff. de re iudi. & An
ge. in consi. suo 178. incipiē. Visis actis productis. & in cō
si. 217. inci. In causa accusationis productæ per do. Philip.
& Bal. in additio. Spec. in tit. de libelli concept. in vlti. vers.
& Are. tractatu suo malef. in verbo, comparent dicti inqui
siti, & confitentur totum. in versi. Quæro an confessus. &
volunt doct. in plerisque locis quos retuli magis accuratè
in l. 1. §. diuus Antoninus. in 3. charta. ff. de quæstionib. vbi
2 videas. Et hic adde, †quod confessio plus operatur, quā ali
qua species probationis, secundum Bald. in l. cum mulier.
in 13. colum. versi. deinde quæro. ff. solu. matrimo. Pro qua
doctrina Innocent. etiam facit optimè not. verbum Bald.
in l. properandum. in pri. in fi. verbis. C. de iudi. vbi dixit, ꝙ
licet lapsa sit instantia, tamen confessus potest condemna
ri. & ibi allegat rationem, dicens, quod confessio nō requi-
rit talem processum seu ordinem iudicij. quod dictum re
fert & sequitur Ange. Aretin. in tractat suo maleficiorum.
in verbo, inchoata & facta. in 4. colu. & Barb. in dicto suo
consil. & in d. c. veniens. in 3. colum. & Ange. Aretin. in d. tra
ctatu, in verbo, comparent dicti inquisiti, & confitētur to
tum. in d. versi. Quæro an confessus. Et dixit singu. Ang. in
l. 2. C. quorum appel. non recip. quod licet tertius possit
appellare pro reo condemnato capitaliter etiam ipso inui
to, tñ istud fallit, nisi talis reus condemnatus sponte cōfes
sus sit crimen, & in eo perseuerauerit. de quibus omnibus
3 latius dixi in d. §. diuus Antonius. Potest† tamen limitare
omnia prædicta, nisi nullitas processus perueniret ex defe
ctu iurisdictionis iudicis, nam tunc confessio partis confi
tentis intentum aduersarij non iustificat, nec validat pro-
cessum. Ita nota. in ca. at si clerici. in princ. de iudicijs. & in
c. olim. vbi est bonus text. secundum do. Abb. ibi, extra de
rescript. Ita not. dixit Cardi. Ale. in c. dilecto. in 2. col. in fi.
de appell. & hoc optimè poteris addere his quæ dixi supra
in sing. 10. incip. Tu scis &c. Pro qua etiam limitatione fa
cit sing. dictum Ang. in consilio suo 217. incip. In causa ac
cusationis productæ per do. Philipp. in vlti. col. vbi limitat
doctrinam Innocē. & aliorum in dicto c. qualiter & quan-
do. habere locum tātum coram iudice ordinario, secus co
ram delegato. quod dictum pro valde sing. refert & sequi
tur dom. August. de Ari. in suis additio. ad Angel. de Aret.
in tracta malefic. in verbo, qui iudex addidit. in penultim.
additio. de quo etiam dixi in repe. l. fina. C. de proba. in 57.
charta, circa medium. Pro hoc dicto facit in arg. nota. ver
bum Abb. in cap. olim ex literis. post princip. in ver. & ex
4 hoc & ex illo text. &c. de rescrip. Teneas† tamen perpetuo
menti vnū casum no. in quo spōte cōfessus non pōt ex cō
fessione sua condemnari, qui casus est quando iudex habēs
in manibus reum criminis dicit sibi, Confitearis delictū,
quia promitto tibi indulgere, & facere tibi gratiam. nā isto
casu si reus confiteatur delictum, non potest ex confessio
ne sua puniri. Ita singulariter & mirabiliter dixit Ioan. de
Imo. de consilio suo 109. Visa inquisitione. & mouetur iu
ribus & rationibus de quibus ibi per eum. quod maximè
procedit si in ipsa cōfessione nō perseuerat, vt ibi. pro quo
faciunt dicta per do. Nico. Millum in suo reperto. in ver.
confessio. in versi. confessione persuasione aduersarij. de
quo feci mentionem in l. 1. §. quæstioni. in vlti. colum. ff.
de quæstioni. vbi videas. pro quo etiam faciunt dicta per
Ias. in l. error. in 3. col. in fin. C. de iur. & facti ignor. & idem
quod dixit Io. de Imo. in dicto cōsilio dixit do. Paris de Pu
teo in tractatu syndicatus, in 108. charta, versicu. Sequitur
quęstio quotidiana. Teneas menti, quia alias plures audiui
iudicentes facere talem promissionem reis. Et istud ad-
dere poteris dictis supra in singu. 177. incipien. maleficijs
hominum. & alia requisita in cōfessione vt præiudicet cō
fitenti in criminalibus, vide per me in l. 1. in princip. in 6.
char. ff. de quæstioni. & in repe. mea. rub. C. de probatio. in
materia confessionis.

CCII.

1 Confessionem absente parte factam nō plenè probare semiplenam tamen probationem præstare. nu. 2.

3 Et ibidem casus aliquot, quibus plenam probationem facit huiusmodi absente parte facta confessio.

1 TV scis regulam illam satis vulgatam, videlicet, ꝙ† con
fessio facta absente parte non plenè probat, de qua in
l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. & in l. si. ff. de inter-
roga. actio. cum simi. attamen aliqui sunt casus, in quibus
talis confessio, plenè probat. vnus est casus multum singu
laris in quo talis confessio facta absente parte plenè pro
bat, qui casus ē in solutione alicui facta, vtputa, Titius erat
debitor ex instrumento Sēpronij in certa quātitate, & Sē
pronius confitetur in absentia ipsius Titij debitoris se esse
solutum, & sibi esse satisfactum ab ipso Titio, tūc talis cō
fessio, licet sit facta in absentia partis, tamen plenè probat
solutionem, & repellit cōtrariam præsumptionē. Ita sing.
dicit Bal. in cōsi. suo 41. incip. In primis &c. in 5. vol. quod
est singu. no. ad limitationem dictæ regulæ. Et idem dixit
do. Io. Bap. de sancto Seue. in repe. l. admonendi. in 19. char
ta, in 2. col. in fi. ff. de iureiur. & Alex. in consil. 245. incip.
ponderatis &c. in vlti. col. in 6. vol. & in consi. 245. incipiē.
2 visa scriptura. in 1. col. in 7. vol. Et† scias etiam quod licet ta
lis cōfessio facta parte absente nō plenè probet, tamē pro
bat semiplenè. Ita dixit Barto. in l. admonendi. in 16. col. ff.
de iureiur. & Lud. Ro. in cōsi. suo 373. incip. Visis allegatio
nibus hincinde confectis. & Bald. in addi. Specu. in titu. de
confes. circa fi. & Abb. in cap. fi. de succes. ab intesta. & Bal.
in l. in bonæ fidei. C. de reb. credit. & iureiur. & do. Alex. in
cōsil. 24. incip. animaduersis &c. in pe. col. ante fin. in 2. vo.
& in consi. 128. incip. ponderatis narratis. in pe. col. & dixit
Lud. Roma. in cōsil. suo 291. inci. cum isti fratres. in 3. col.
quod talis cōfessio facta absente parte facit præsumptionē
aduersus confitētem. Et teneas mēti etiā aliquos alios ca
sus in quibus confessio facta absente parte plenè probat.
vnus est in confessione facta in libello, vel in alia scriptura
iudicij producta parte absente, nam talis cōfessio facit ple
nam probationem, secundum Bal. in l. vnica. in penul. col.
C. de cōfess. Alius est casus in cōfessione facta absente par
te cum iuramēto, quia talis cōfessio plenè probat, secun-
dum Oldra. in consil. 292. incip. Hæ sunt rationes. & Bald.
in consil. 243. incip. In causa dom. Ludou. in 4. volum. licet
cōtrarium teneat Paul. de Castr. in consil. suo 241. incip.
Primo videndum circa fi. Item est alius casus, nam confes
sio facta absente parte non nocet confitenti, hoc est verū,
nisi sit frequens & continuata, & toties repetita ꝙ trans-

eatquasi in publicam vocem & famá,quia tunc plenè probat. Ita no.dixit Paul.de Cast.in consi.suo 175.incip. Super primo.&c.in vlt.col.ante fi.Est & alius casus, nam confessio facta absente parte plenè probat,quando fit ad exonerationem conscientiæ, secundum Feli.qui plura allegat in c.olim.in 4.col.de rescrip.idem etiam procedit in foro penitentiali secundum Bal.in l.rationes.in fi.C.de prob.& in c.innotuit.in 1.co.de elec.quem refert & sequitur do.Feli. in d.c.olim.in fi.4.col.Item confessio facta absente parte licet non præiudicet confitenti,tamen fallit in confessione, quæ non tendit ad obligandum confitentem alteri,sed tendit principaliter ad probandum aliquid, ex qua probatione absenti quæritur obligatio,vt puta.si quis approbat aliquod instrumentum tanquá verum,vigore huius approbationis,omnes quorũ interest,poterunt agere contra approbãtem.Ita no.dixit Ang.per illũ te.in §.si verò expressim. in 4.col.in versi.ex hoc patet.in authẽt.de hære.& falcid.q dictũ refert & sequitur Fel.in c.cum M.Ferrar.in 17.col.de consti.An autem de æquitate canonica confessio facta absente parte plenè probet, vide do.Franc.Aret.in consi.suo 64.incip. Diligenter.& per do.Ale.in consilio suo 179.incip.In causa Anglorum.in 3.col.in 2.vol. & in consi.115. incip.visa.in 1.col.in 7.vol.& in consi.235.inci.ponderatis. in 6.vol.in vlti.col.Et per do.Feli.latius in d.c.olim.de re
3 scri.in 4.col.vbi etiá ponit alios casus,in quibus valet cõfessio facta absente parte ad plenam probationem faciẽdã. & in materia vide etiam Alexã.consilio 186.inci. In causa & lite.in 3.colum.& vide Paulum de Castr.in l.quidam in iure.in princip.ff.de dona.& in l.nuda ratio.eodem tit.Et vide infra in singu.459.incip.vox viua.

CCIII.

1 *Iudex extra territorium nullum habet imperium, Quãdoq; tamen iudex vnius territorij in alieno territorio quem citare potest.Et id quo casu liceat?*

1 IVdex † extra territorium suæ iurisdictionis nullum habet imperium,vt habet in l.fin.ff.de iurisdi.omni.iudi.& in ca.fi.de foro compe.& in cle.pastoralis.de re iudi.& habetur in l.fi.ff.de offi.præfec.vrb.cum simi.Sciastamen, q si iudex alicuius loci scripsit literas, vel miſit nuntiũ iudici alterius territorij,juxta ea quæ dixi suprà in singul.138. incip.Iudex alterius territorij.rogando ipsum iudicem q vellet citare reum subditum suum ratione habitationis in loco coram ipso iudice in causa delicti per eum commissi in loco iurisdictionis ipsius iudicis scribentis hoc, & talis iudex requisitus hoc modo non vult citare ipsum reũ, q hoc casu poterit talis iudex loci delicti per semet citari facere per edicta,vel per nuntium talem reum in territorio vbi degit,sicut si esset in territorio suo. Ita sing.dixit Bart. in tracta.ad reprimendum.in verbo,per edictũ.in vlti.col. quod dictum pro valde no.refert & sequitur do.Frã.Aret. in cõsilio suo 58.incip.diligenter.in 3.col.versi. Amplius dixit.quod multum no.in practica.& ad limitationem d.l. fi.cum concor.ff.de iurisdi.om.iudi.

CCIIII.

1 *Clericum percutiens in excommunicationem incidit.Sed nec eam denitat si ipsius clerici consanguineum contemplatione eiusdem percutiat,aut vulneret.*

2 *Pacem initam frangere dicitur,qui consanguineum eius, cũ quo pacem iniit,offendit.Et id qualiter intelligendum.*

1 PErcutiens † clericum incidit in excommunicationem. ca.si quis suadente. 17.q.6.& ibi doct.Et tene menti,q adeo prohibitum est percutere clericum,q non solum est excommicatus ille qui percutit clericum,vt dixi,sed etiã excommunicatus est ille qui percutit, seu vulnerat consanguineũ ipsius clerici respectu ipsius clerici,ita singu.& mirabiliter dixit Ludo.Roma.in repeti.rubricæ.ff.de arbitr. in 24.colum.in fin.ad quod allegat optimum tex.in c.sciãt cuncti.in verbo,consanguineos.de elect.in 6.quod dictum pro mirabili refert & sequitur dom.Fel.in cap.ecclesia sanctę Mariæ.in 42.colum.de cõsti.vbi plura allegat,sed inter cæteras allegat dictum Petr.de Ancha.in d.c.sciant cuncti.
2 vbi dixit, † q ille dicitur frãgere pacem,qui cum promisisset Titium non offendere,offendit consanguineum suum. & allegat etiam not.per Io.Andre.in regula,frustra.in mercurialibus.quod tamẽ dicit intelligendum esse, quando nõ apparet,quod offendat eum ex alia causa,quã ex illa de qua fuit facta pax, alias secus.per no.per do.Ant.& Imo.in ca. 2.de renũtia.& alia etiam ad hoc allegat ipse do.Feli. in d. c.ecclesia sanctæ Mariæ.de quibus ibi per eum: vbi etiam latè examinat quæstionem illã, videlicet, an statutum laico rũ imponens pœnam cõsanguineis clericorum valeat ibi.

CCV.

1 *Opinio vehemens veritati congruens idem quod certitudo efficere dicitur.*

2 *Opinio vehemens & coniectura facit conditionem necdum impletam pro impleta haberi,vt in substitutione facta eo casu,quo masculus non nascatur si vehementi coniectura appareat fœminam,non marem,nasciturum.*

3 *Adminiculum vehemens defectus probationis suppletio est, quin etiam adminicula vehementia indicia dicuntur.*

4 *Infamiam vehementẽ absque alio indicio ad quæstionem sufficere. Nam & aduersus vehementer diffamatum testes etiam viles admitti possunt.*

1 VEhemens † opinio conlona veritati idem operatur q certitudo.gl.est no.in l. si quis extraneus.§.sciẽdũ. in gl.ii.ff.de acqui.hære.& ibi Bal.summè eam notat,dicens, quod multa sunt de quibus non potest haberi vera certitudo,tamen vehemens opinio iuncta cũ veritate idem operatur quod certitudo.ad idem est gl.in l.2.§.nõ Labeo ait, cum quæritur,in verbo, sciat.ff.de aqua plu.arcen. & in l.si duo.§.non videor.in verb.scirem.ff.vti possi.& sentit gl.in l.si liberti.ff.de pecu.& gl.in l.si paterfamil.ff.de hæred.instit.& ibi illain no.Bal. & Imo.& Bart.in l.qui bona.§. qui alienũ.ff.de dã.infect.& d.Ant.& Abb.& Imo.in c.cũ causam.de iura.calum.ad idem dixit singulare verbum Pet.de Anchar.in cons.355.incip. Viso diligenter puncto.quod
2 † in substituto,casu quo masculus non nascatur, potest haberi ista conditio pro impleta et ante partum, si ex vehemẽti cõiectura fœtus fœmineus sit in vtero,& postea hoc appareat ex partu,quia præcedens opinio verisimilis attentis pluribus de quibus ibi iuncta veritate postea detecta facit illam opinionem haberi pro certitudine. vnde dictus substitutus transmitter hæreditatem, etiam si adierit ante partum. Et idem consuluit ipse Petr.de Anchar.in consilio suo 393.incip. Visis diligenter. in quibus locis allegat quamplura,quæ omnia refert ad literam do.Feli.in c.1.in 1.col.de sum.tri.& fide catho.vbi plura alia in materia ista alleg.de quibus ibi per eum.& in c.præterea.in pri. extra de testi.Et vide etiam ipsum do.Feli.in c.cum cõtingat.in 4.col.in fi.de rescrip.in c.1.in 4.& in 5.col.de lit.cõ test.vbi etiam ponit plura notabilia dicta in materia credulitatis.& vide quæ dixi in rubr.C.de proba.in materia probationis, quæ sit per vehementem oĩum opinionẽ. & do.
3 Fel.in c.propterea.in prin.extra de testi. Et de hac re vehementi adde, q vehemẽs adminiculum supplet semiplenã probationem,secundũ Bald.in consi.suo inci.Quidam Petrutius de Viterbia & c.quem refert & sequitur Soc.in cõsi.suo 89.incip.in causa agitata inter Iacobum.in 6.col.vbi etiã adducit Bal.in l.ea quidẽ.in 2.col.C.de accus.vbi dicit q vehemens adminiculum est suppletio defectus probationis.& alia circa prædicta dicit ipse Soc.in d.consil. quæ ibi videas.Vide tũ Io.de Ana.in cõs.suo 59.inci.visa inquisitione.in 2.col.post prin.Et circa hanc materiam etiã adde do.Ale.in l.fin.in pen.additio.ff.de quæstio.vbi dixit,q adminicula dicuntur vehementia indicia,ad quod alleg.cadilectus.de succes ab intesta. & Bald.in l.fi.in 3.colum.C.
4 famil.erciscu.Item adde etiam,quod † vehemens infamia etiam sine aliquo indicio sufficit ad torturam, vt habetur extra de purga.cano.in c.si quis. per Innoc.Ita dixit dom. Alex.in l.final.in 3.versicul.ff. de quæstio.ad quod etiam alleg.

alleg.l.quæro.§.fina.ff.de ædil.edic.Item subdit etiam do. Alex.vbi supra,q Inno.in c.cum I.& A.de re iudi.dicit,q etiam admittuntur testes viles contra valde diffamatum, quæ omnia tanquam notabilia & nõ omnibus nota repono nas in scrinio pectoris,quia seruient tibi ad multa.Et vltra adducta super do.Feli.potes tu in illa materia etiam addu cere te.in l.filiusfamilias.ff.de ritu nupt.vbi est text. quod illud dicitur certum,quod probabili ratione certũ est.pro quo facit dictum Bald.in c.1.in princip.in 2.colum. de cõtrouer.inuesti,quẽ vide. & hic etiam in materia adde singulare verbum Bald.in l.bello.in fi.ff.de excusa.tut.quem omnino vide.

CCVI.

1 *Incertitudinem regulariter,dispositionem siue in cõtractibus siue in iudicijs, siue in vltimis voluntatibus sit,omnem viciare.Est tamen quando actum non vitiet.*

2 *Probationes in criminalibus luce debent esse meridiana clariores.Est tamen vbi testes in eundem rei finem conuenire sufficiat,licet depositiones per diuersa verba fiant.*

1 INcertitudo † regulariter vitiat oẽm dispositionẽ, siue loquamur in cõtractibus siue in iudicijs, siue in vltimis voũtatibus,vt latè dixi iudicio meo vltra omnes in l.à vobis quoq;.ff. de annuis legatis.& in repe.rubr.C.de proba. in pen.& vltima charta. Attamen tene mẽti perpetuo,& nõ obliuiscaris vnum casum in quo incertitudo non vitiat actũ.Nã si probatio est verificabilis,& conclusiua in omni intellectu prodest probanti,licet habeat ambiguos intellectus.ita colligit Dominicus ex verbis Io. And.ibi,in c.1. in vlt.col.de pact.in 6.Idem dixit do.Philip.Deci.in consi. 253.incipien.in casu.in 1.col.Ex quo dicto intulit do.Ale. in l.inter stipulantem.§.1.in vlti.col.ff.de verbo.obliga. q si accuso Titium,q occidit Seium,& testes super hoc deponentes deponunt alternatiuè, dicentes quod eum occidit cum gladio vel cum claua,licet deponãt incertè & ambiguè,tamen quia vterque intellectus concludit homicidium,habetur pro probatione certa,quod est multum no. quod dictum refert & sequitur dominus.Felin.in capi.ex parte prima. in 13.colum.de rescript.& dominus.Ialon. l.dedi.in 1.col.ff.de condictione causa data,causa non secuta.Vide tamen in contrarium Feder.de Senis consi.162.in quæstione proposita.& vide omnino Paul.de Castr.in l.si communem.in §.si is qui aquàm.ff.quemadmodum seruitu.amittan.in fi.& Ang.Aret.Instit.de exceptio.in rubri.in 16.col.& Bald.in additio.Specu.in tit.de accusatio.in versi. sed quid si statutum dicit.& in l.1.ante fi.in versi.itẽ Icias,
2 &c.C.si vnus pluribus appel. Tene † menti,quia est not.limitatio ad l.fi. C.de probatio.vbi in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores.& etiam facit ad ampliationem illius regulæ,s.q sufficit quod testes in eundem rei finem concordent, licet per diuersa verba, de qua in l.qui sententiam.C.de pœn. & in c.nihil.de verb.signifi. & per gl.in c.dudum.de conuer.coniuga.& in c.cum ecclesia sutrina.de causa posset.& proprieta. & in alijs pluribus locis,quæ adducere præsentialiter non expedit.vide doct. in dictis locis.Et vide quæ latius dixi in repetiti.mea rubr. C.de proba.in 74.colu.versi.& ideo si accuso.

CCVII.

1 *Victũ victori in expensis,siue in ciuilibus,siue in criminalibus condemnari debere, nisi victus legitimam ac iustam causam litigandi habuerit,nam tũc ab expensis absolui debet. Et limitationes huius,ibidem vide.*

1 VIctus † victori debet condemnari in expensis, siue loquamur in ciuili, vt in l.qui solidum.§.etiam.ff.de lega.2.& in l.eum quẽ temerè.ff.de iudicijs.c.finem litibus. de dolo & contuma.§.hæc autem. Instit.de pœn.temerè litigãtium. cum similibus.siue loquamur in criminalibus. tex.est secundum vnam lectulam in l.fi.C.de fruct.& litis expen.& voluit gl.in d.c.finem litibus.cum similib.de quo dixi latissimè in repetitione mea l.fi.C.de probatio. in 19. quæst.principali.quod tamẽ fallit secundum doct.in dictis locis,nisi victus habuisset iustam causam litigãdi, quia tũc debet absolui ab expensis. Quod tamẽ vltimum limitatur pluribus modis, vt dixi in d.l.fin.in 19.q.& inter alia limitatur vno modo, videlicet nisi extet statutum in loco iudicij,dicens q victus victori cõdemnetur in expensis, quia isto casu etiam si habuerit iustam causam litigandi, condẽnabitur tamen in expensis. Ita dicit gl.reputata singularis, in authen.de exhibẽ.reis.in §.sanci mus. quam ibi summè ponderat Ang.& eam etiam sequitur do.Alex.in cõsi. 257.incip.viso processu.in fi.& do.Franc.de Are.in notabili suo 120.& Ang.in l.non solum.ff.de rei vendi.& hoc dicũt doct.procedere,vt statutum aliquid operetur vltra ius commune,& ei aliquid addat.de quo etiam per Bar.in ca. causam quæ.de rescri.& in consilio suo 55.inci. proposita mihi.in antepe.col.in 3.vol.Et adeo est verum, q quando statutum est in loco, q victus victori condemnetur ipso iure in expensis,q tunc debet condemnari in expensis,ẽt si habuerit iustam causam litigãdi, quod etiam hoc casu iudex non posset eum absoluere ab expensis,imo si eum absoluat,non valet talis sententia absolutoria,tanquam sentẽtia contraria primæ sententiæ statuti.Ita singulariter dixit Sal.in l.1.in 3.colũ.C.quando prouoca.non est necesse.vbi dicit ita fuisse cõclusum Ferrariæ post varias allegationes, quam doctrinam refert & sequitur do.Feli.in c.inter monasterium.in fi.extra,de re iudi.quod est multum no.cum sæpissimè in ciuitatibus extet tale statutum,& in hac materia condemnationis expensarum vide quæ dixi in dicta l. fi.in 19 quæstio.principali.C.de proba.& in l.patre vel marito.ff.de quæstionib.in quibus locis plura dixi not.digna in materia ista.& vide etiam omnino do.Feli.in ca.aduersario tuo.in pen.col.versi.Ad aliud.de except.

CCVIII.

1 *Compensationem propriè solutionem non esse,sed adeo ab ea differre,vt qui soluere iurauerit,compensare nequeat. & ibidem Bar.sententia refellitur.*

2 *Compensatio & si propriè solutio non sit, vim tamen solutionis obtinet.Et an compensationem obijciens, excipere proprie dicendus.*

3 *Debitori,sicut in iudicio pecuniam offerre satis est, ita sufficit si in iudicio compensationem offerat.*

1 COmpensatio † non est propriè solutio, sed differt à solutione,adeo q secũdum magis communem opinionem. ille qui iurauit soluere, non potest compensare,vt est text. secundum vnam lectur.ibi communiter approbatam per omnes scribentes in c.ad nostram.1.de iureiuran.& voluit Io.de Imo.in l.si hæredi.ff.de condit.& demonstr. & Mathe.in notabili suo 54.inci.nota quod iuramentum.& Bart. in l.statuliberos.ff.de statulibe.& Ale.in consi.suo 91.inci. Visis actis mihi transmissis.in 3.col.in 2.vol.& do.Franc. Aret.in consi.110.incip.Longitudo verborum. in penult. col.licet Bar.tenuerit contrarium & malè in l.amplius nõpeti.ante fi.ff.rem ratam haberi.de quo ibi per scribentes. Pro qua opinione facit,nam si quis ex iuramento tenetur aliquid facere,potest præcisè compelli ad faciendum,nec liberatur soluendo interesse,vt volunt scribentes in l.si pecuniam.ff.de cõdi.ob causam.Et facit etiam quod voluit Bal.in consilio suo 33.inci.Verba instrumenti.in fina.in 3. vol.vbi dixit,quod pactum de non probãda solutione,nõ est pactum de non probãda cõpensatione, quia sunt diuer
2 sa,licet concurrant in eundẽ finem.Sciastamen, q licet p prædicta compensatio non sit propriè solutio, attamẽ fæpius vim solutionis retinet.vnde dixit notanter Bal.in l.filium.in 6.col.versi.est & alia ratio.C.fami.erciscun. quod satis restituit qui cõpẽsat.& dixit Bal.in l.fi.in 5.col.C. de edẽdo.q objiciens cõpẽsationẽ nõ dr propriè excipere de quibus per Paul.de Castr.in consil. suo sextagesimosexto. incipi. quod Nanes & Gorus. & dixit Alexand.in consil. suo 12.incipien.Viso testamento ante scripto,in penu.colum.quod prohibitus opponere exceptionem, potest cõ-

pensare etiam si iurasset non excipere, etiam si statutũ cõ cederet solum exceptionem solutionis. allegat quamplura de quibus ibi per eum. & teneas menti no. verbũ Ang. in consi. suo 132. incip. Quidam. Nicolaus. alias incip. Visis dictis dubijs. in prin. vbi dixit, cp si statutũ prohibet opponi omnem exceptionẽ contra instrumentum, non intelligetur de compensatione, quia illa poterit opponi non obstante statuto. cp est not. cp dictũ & quasi oĩa supradicta refert & sequitur do. Feli. in c. suborta. in c. 1. de re iudi. vbi et adducit alia plura, examinando, an exceptio compensationis possit opponi in executione sententiæ, & vltra dicta peum adde Bald. in consilio 33. incip. Verba instrumenti. in
3 fi. vbi dixit, quod sicut sufficit debitori offerre pecuniam in iudicio, ita sufficit si in iudicio offerat compẽsationem, quod not. allegat Iulianus. ff. de conditionibus & demonstrationibus.

CCIX.

1 *Indicium licet ex sua assertione criminis socius contra socium non faciat, in certis tamen delictis potest socius de cõsocijs, interrogari. Et an de positum socij ad quæstionem sufficiens indicium faciat. nu. 2.*

1 SOcius criminis non facit indicium ex eius assertione regulariter contra socium eiusdem criminis, vt habetur per Cy. & alios in l. fi. C. de accus. & per do. Ant. in c. 1. de confes. & Pau. de Leazaris in cap. grauis. extra de depositis. & per Ale. in cons. suo 322. inci. viso themate ante scripto. In hac materia socij criminis vide Philip. Decium in cõsi. 343. incip. in causa. in 1. & 2. col. Aliqua tamen sunt delicta, de quibus socius criminis potest interrogari de consocijs, vt notat Bald. in l. repeti. in §. is qui. ff. de quæstio. & do. Ale. in cõsi. 69. incip. Visa facti renuntiatione. in final. in 2. vol. & per Gand. in suo no. tract. malefi. sub rub. de quæstio. & tormẽtis, in 4. col. ver. Nũc autem. de quo latè dixi in l. 1. §. diuus Antonius. ff. de quæstioni. & in repe. mea l. fi. in 80. char. C.
2 de proba. Teneas† tamen menti perpetuo, & nũquam obliuiscaris, quod in casibus illis in quibus socius criminis potest interrogari de consocijs, tale dictum seu depositio ipsius socij criminis non facit indicium ad torturam cõtra socium criminis, nisi contra eum alia sint indicia. ita singulariter dixit Guido de Suza. in trac. suo de tormẽtis, in 8. col. 1. ver. Sed quid de quæstione occurrẽti? & idem voluit Sali. in l. fi. in fi. C. de accus. quem refert & sequitur do. Ale. in consilio suo 313. incip. Viso themate ante scripto. in 2. col. & in consi. suo 475. secundum ordinem meum incipi. Quoniam abũdè. circa fi. vbi dicit, quod hoc etiam voluit Ioan. de Imo. in ca. 1. de confes. idem etiam dixit do. Iason in §. item si quis in 5. col. ver. Duo etiam. Insti. de actio. vbi dicit de hoc esse gl. not. in l. fi quidẽ. & ibi Bal. C. de excep. vbi ipse Bald. dixit, quod istud alibi in iure non habetur. nemo tamen allegat Guido. de Suza. in d. loco, cuius fuit originalis doctrina, de quo dixi aliqd in dicta l. 1. §. diuus Antonius. ff. de quæstio. vide infra singu. 382. tene menti, quia non fallor, est verbum honoris & vtilitatis plenum.

CCX.

1 *Sanguinis iura nullo ciuili iure dirimi posse. Et ideo iura generaliter communicationem cum excommunicato vetantia, ipsi excommunicato coniunctos non continere, sicut nec statutum affinem, receptantem bannitum affinem, & coniunctum.*

2 *Aduocare pro affine, vel coniuncto etiam aduersus rempubl. quis non prohibetur. quod in alijs secus habet.*

3 *Bannitum fratrem frater etiam vi statuti bannitum impunè occidi volentis, occidere non potest. Sed nec vasallus dominum bannitum impunè occidere posset. nu. 4.*

1 IVra† sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt. l. iura sanguinis. ff. de regulis iuris. & Insti. de nupt. cũ simi. & ideo iura generaliter prohibentia communionem cum excommunicato, non comprehendunt coniunctos ipsi excommunicato. tex. est in cap. quoniam multos. 11. quæstio. 3. & in capit. inter alia. de sentent. excommunic. & facit text. in l. fin. ff. de recept. vbi dicitur, quod lex puniens receptantẽ bannitum, non habet locũ in receptante bannitum affinẽ vel coniunctum. & tex. in l. penul. ff. de postu. vbi dicitur, cp quis non prohibetur assumere aduocationem contra rempublicam pro aliquo affine vel coniuncto, licet pro alijs sit secus, vt habetur in l. 2. C. de aduoc. diuer. iudi. & vide no. verbum Angel. in auth. quib. mod. natu. effi. legi. in §. 1. circa mediũ. & adduci possent alia plura & plura iura ad hoc propositũ cumulata per Lud. Ro. in l. 1. ff. in ius voc. vt eãr vel fatisd. & per eũdem in repetit. l. si vero. §. de viro. in 17. fallen. ff. soluto matrimonio. & per Feli. in c. cum quidam. in peuul. col. de iureiurand. quæ hic non transcribo breuitatis causa. Sed† solum addo vnũ singulare verbum, videli
2 cet, cp adeo est vera supradicta regula, quod stante statuto quod bannitus possit impunè occidi, attamen frater nõ potest occidere fratrem bannitum impunè prætextu talis statuti, ista multum singu. dixit do. Nellus in tractat. banni. in tertia parte secũdi temporis, in q. 53. incip. Queritur, duo ciues. vbi refert ita tenuisse do. Aegidiũ in quadam eius disputatione. quod dictum pro valde not. refert & sequitur do. Bartho. Cæpol. in consi. suo 5. incip. Casus talis est. in 5. col. post pri. & etiam idem dixit ipse do. Nellus in d. tracta. bannit. in secunda parte secundi temporis. q. 10. quem vide, & quem tenuit Dynus. in l. si adulterium cum incestu. §. liberto. ff. de adulte. vt refert Bartol. contrarium tenens in l. minimè. ff. de religios. & sumptib. funerum. sed Bar. non loquitur generaliter in omni bannito. sed in bannito, qui est hostis ciuitatis, per illum tex. ideo secus est in
4 alijs bannitis. Et † scias etiã quod stante statuto, quod bannitus possit impune occidi, quod tamen vasallus non potest occidere impunè dominum bannitũ. ita no. dixit Ang. in l. 6 adulterũ cũ incestu. in §. liberto. ff. de adult. qui etiã ponit quid in patre quo ad filium, & econtra. Vide Ialõ. in repetito. l. omnes populi. in vltima char. in 2. col. ante finẽ ff. de iusti. & iure.

CCXI.

1 *Testes à iudice incompetenti examinati coram competenti iudice fidem non faciũt, nisi in, prouincia à iudicis loco remota forent, deque eorum absentia, vel morte metueretur.*

1 TEstes† examinati à iudice incompetenti non faciũt fidem corã competenti, vt habetur in l. 3. §. idem diuus ff. de testib. & in l. fi. & ibi Bal. & doct. C. de testi. & in l. pe. in fi. C. de arb. cum simi. Quod tamen limitat singu. Lud. Ro. nisi testes examinãdi essent in prouincia remota à loco iudicij, & de eorum absentia vel morte dubitaretur, nã hoc casu necessitatis ratione, & ne ꝓbationis copia peat. arg. l. quoniam. C. de hæreti. poterunt testes coram iudice loci, vbi sunt, examinari, & facient fidem coram iudice cõpetẽti, si absentes fuerint, vel mortui, si vero viuunt adhuc poterit, noua examinatio fieri per iudicem competẽtem, vel per alium de commissione sua. ita not. dixit Ludo. Ro. in repet. l. si vero. in §. de viro. in 54. fallen. ff. soluto matrimonio. alleg. te. in d. l. fi. C. de testib. & quæ habentur in l. 2. C. de naufrag. li. 11. & alle. do. de Rota, & alia de quibus ibi per eum. & dicit cp ita intelligit Bar. in l. cũ hi. ff. de transactio. dum tractat corã quo fieri debeat examinatio testiũ ad perpetuã rei memoriam. & vide do. Feli. in ca. quoniam frequenter. in 6. col. post medium, vt lit. non contest. & in materia vide etiam quæ dixi in repeti. mea. l. fi. C. de prob. in 37. char. in quæstione illa videlicet, an testes examinati parte non citata probẽt. & latius in l. 1. in §. præterea. in 2. col. ff. de q. vbi latissimè locutus sum de necessitate, & eius effectu, & vide quæ dixi supra in fing. 24. incipien. Clarum est in iure.

CCXII.

1 *Testis dicto in iudicio solenniter facto, non extra iudicium, si diuersa dixerit, statur.*

2 *Testis dictũ extra iudicium, quid præstet ac efficiat? Et quid si in præsentia partis potẽtis extra iudicium testis fortuna*

leuioris

leuioris dixerit vnum, ac deinceps coram iudice iuramento intercedente aliud deposuerit, viri dicto inhærendum sit? numero. 3.

2 COmmunis† omnium scribentium opinio est, quod si testis dicit vnum extra iudicium, & aliud in iudicio, quod statur dicto suo in iudicio solenniter facto, & cum iuramento. c. 1. & ibi per Bal. §. si enim domino. quid sit in uestitura. gl. & doct. in c. cum causam. de testi. Spe. & Ioan. Andr. in titu. de teste. §. 1. ver. quid si idem testis. Bald. & Sali. in l. nullum. C. de testi. Bal. in l. gesta. in 2. col. C. de re iudica. Vide gl. in c. literas. in verbo, purgauit. extra de præsumptio. & Barba. in consilio 69. incip. illud referam. in penul. col. in quarto vol. de quo latè per Alex. in consilio suo 74. incip. Viso testamento. in 15. col. in primo. volu. & in consi. 221. incip. visa facti narratione. in 5. col. in 2. vol. & per Bal. in consi. suo 161. incip. Licet assessores. in 5. vol. & per Ludo. Roma. in consi. suo 105. incipien. Cum testis. in princ. & per Bar. Ang. & alios in l. eos. ff. ad legem Cor. de fal. & per Bal. in c. per tuas. in vltima col. de ꝓbatio. & per doct. in aliis locis relatis à do. Alexa. in dictis consiliis.
2 Teneas† tamen menti, quod dictum testis extra iudicium est tanti effectus, quod quando tale dictum extra iudiciale est factum post dispositionem iudicialem, quod tũc iudex ad sententiam secundum dictum iudicialiter factum procedere non debet, licet fi iam esset lata sententia, ex hoc non posset eam reuocare, ita fing. dixit do. Anto. in c. cum in tua. extra de testib. quod dictum refert & sequitur do. Francis. de Aret. in consilio suo 71. incip. Diligenter & mature. in 4. col. in versi. his tamen non obstantibus. Alex. in consilio 363. incipi. In causa appellationis. in 5. colu. Et in hac materia adde not. verbum Abb. in c. inquisitionis. §. ter tie. circa medium. versi. & ex hoc posset. de accusatio. vbi
3 † dixit, quod si testis forte vilis fortunę dixit in præsentia partis potẽtis aliud, quod veniebat in fauorem illius partis, si postea in iudicio iuramento præstito dicit contrariũ quod debet stari posteriori dicto, quia satis præsumi põt testem illud dixisse extra iudiciũ, vt placeret parti, timens eius potentiam, sed in iudiciũ metu iuramenti dixit veritatem, secus vbi talis præsumptio non subesset, quod dicit ibi Abb. fore bene menti tenendum perpetuo.

CCXIII.

1 *Via, quam quis sibi elegerit, patere debet. Ac proinde si qs aduersario iuramẽtũ deferri petierit, quo casu iudex deferre nolebat, ex eoq; lata sit sentẽtia, nouis postea superuenientibus probationibus, sententiam rescindere nõ poterit.*

2 *Conductori si ex pacto liceat post mensem a contractu quauis docunque recedere, nisi certa seruentur promissa, qualiter intelligendum verbum hoc quandocunque?*

1 VIa† quam quis elegit, sibi patere debet. l. si mulier, §. fi. ff. quod metus causa. l. si quis iusiurandum. C. de rebus creditis. c. gratum. de offic. delega. c. solicitudinem. de appellatio. cum multis vulg. & pro ampliatione huius regulę tene menti duo singularia dicta. Primũ est, cp si qs petit iuramentum deferri aduersario, quo casu iudex nolebat eum deferre, tamen ex quo pars voluntariè petit tale iuramentum deferri aduersario, non postea rescindere sententiam ex nouis probationibus superuenientibus. ita no. dixit Gul. de Cun. in l. admonendi. ff. de iureiuran. quod dictum refert & sequitur Barba. in consi. suo 64. incipien. Vi
2 so puncto. in tertia col. in tertio vol. Secũdum est, † quod si ex pacto licet conductori recedere à contractu post mẽsem quandocunque voluerit, nisi fuerint sibi seruata quędam promissa, illud verbum, quandocunque, debet intelligi, nisi post mensem fecerit actum per quem videatur ab alia facultate recessisse, vtputa si petierit adimplere sibi ꝓmissa. Ita fing. dixit Sali. in l. commissione. in fina. C. de pactis inter emptorẽ & venditorem & compositis. quod dictum pro aureo & singulari refert & sequitur do. Feli. in c. fedes apostolica. in 12. col de rescrip. in ver. faciat, &c.

CCXIIII.

1 *Testis dictum vt valeat, necesse est iuramento fulciri, quod non in teste locum tantum habeat producto, sed etiam in eo cuius stari desideratur.*

2 *Nuntij simplici verbo etiam statuto id cauente, nisi prius iurauerit, inhærendum non esse, sicuti nec damnum passi, nisi prius iurarit.*

3 *Commissarius, cuius conscientiæ per legem aut principẽ quid commissum est, si velit sententiam suam valere, necesse est vt iuret ita conscientiam sibi dictare.*

4 *Papa dispensare nequit, vt testis in testimonio iudicialiter ferendo, iurare non debeat.*

1 ADt† validitatẽ dicti testis requiritur inter alia iuramẽ
a tum. a l. iurisiurandi. C. de testib. c. tuis quęstionibus. extra eodem. & ibi in c. nuper. & in c. item iurisiurandi. 4. quæstio. 3. & in capit. hortamur. 3. quæstio. 9. cum simi. Vide infra in fing. 434. incip. Alias tibi dixi. Et hoc nõ solũ habet locũ in teste producto ab vna parte, sed habet locũ in eo cuius dicto standum est de voluntate vtriusque partis, vel vigore alicuius statuti, vel alterius dispositionis, secũdũ Ang. in repetitio l. fi vacancia. in secunda colu. C. de
2 bonis vacã. lib. 10. vbi singulariter dixit, quod licet ex dispositione alicuius statuti stari debeat simplici verbo nũtij, non stabitur nisi primo iurauerit ante eius dictũ. alle. tex. no. in l. Theopompus. ff. de dote præleg. quod dicit esse vtile ad statutum volens quod stetur simplici verbo accusatoris de damno ipsi dato, quod ei nõ creditur, nisi primo iuret. alle. l. qui bona. §. qui dãni. ff. de damni. infec. & in l. fi quando. C. vnde vi. quam doctrinã refert & sequitur do. Maria. in repetitio. c. qualiter & quãdo. 2. de accusat. in 7. & 9. quæstio. princi. de quo etiam per do. Feli. in c. significasti. 1. in fi. de homic. & in c. quia iudicante in 1. col. de præscrip. Vide Soc. in consi. 90. incipie. Visis. in 4 colu. in 4. vol. Baueriam in 56. priuilegio iuramenti. Pro quibus optime facit tex. in c. 1. circa medium. extra de frigid. & malefic. coniuncto tex. in c. continebatur. de despon. impube. & facit tex. in l. comparationes. circa finem. C. de fi de instrumen. & ibi dixi. Pro quibus faciunt dicta per Io. de Anna. in d. c. significasti 2. in 6. col. verti. Circa secundũ de homic. Et faciũt optimè dicta per Ang. & Pau. de Cas. in l. de pupillo. in §. qui opus. ff. de operis noui. nuntia. vbi
3 † dixerunt, quod vbi committitur aliquid conscientiæ alicuius per legem, vel per principem, si vult commissarius quod eius sententia valeat, requiritur quod ante eius sententiam iuret, quod ita dictat sibi conscientia sua, alias nõ est stãdũ eius sententiæ. quod dictũ refert & sequitur do. Alex. in consilio suo 217. quod incip. Visis verbis dicti &c. in penul. col. versi. ad prædictorum confirmationem. de quo dixi in repetitio. mea l. fina. C. de probatio. in 27. char. & vide Alex. in consi. 64. incip. Viso processu. in 6. vol. Et in materia ista scilicet iuramenti testis, tene menti
4 † quod etiam papa non potest dispensare quod testis in ferendo testimonio in iudicio non debeat iurare, ita fin. dixit Ang. de Anc. in lib. de potesta. eccle. quæstio. 55. artic. vlti. qa hoc est de iure diuino, quod testis iuret, vt habetur Geneſis 51. quod dictum pro stupendo & canonistis incognito refert & sequitur do. Feli. in c. constitutus. in 8. col. de rescrip. vbi videas, & vide quæ dixi cõsi. meo incip: Non auferas de ore meo verbum veritatis domine. in penul. char. & vide omnino do. Ant. in consi. suo 21. incip. Viso &c. in verbo, ad secundum. vbi ponit no. verbum.

ADDITIO.

a Iuramentum. Sed nunquid hoc procederet, etiam vbi ageretur summarie, simpliciter, & de plano? Bar. tenuit quod sic, in extrauagan. ad reprimendum. in ver. & figura. post med. sequitur Ale. in l. milites. C. de testamen. milita. iuncto Matheſi. fing. 38. nota quod in causis summarijs. Si tamen data est iudici potestas, vel arbitriũ procedendi de facto, sed sententiandi de iure tantum, poterit iudex credere testibus non iuratis, vt per Bald. in ca. consanguinei. ad finem, de re iudica. cum secundum eum iuramentum in teste sit de ordine, non de substantia. & hoc dictum pro fin. cõmendat Ial. in repetitio. l. admonendi. col. 86. versi.

nun. quid

nũquid autem.ff. de iureiuran. Est & alius casus in quo ad hiberetur fides testi non iurato, videlicet quando iudex recepit testes ad sui informationem, quem ponit gl. sing. in c. 1. §. si duo homines. in ver. testimonium. in tit. de pace tenend. & eius violator. Et in ppósito dicit Inn. in c. p tuas circa princip. extra de testib. quod iudex non compellitur dare parti aduersæ copiam eorum quæ sibi dantur ad eius instructionẽ, qđ ignorauit Io. Imol. vt refert Lud. Ro. sin. 266. fuit interrogatus. vbi putat aureum & digito ligandũ extendens ad consilia & allegationes iuris, quæ dantur iudicibus. in quo vltimo contrarium tenet Ias. in l. 2. in quarto notab. C. de edend. Adde infra sing. 434. & singul. 406.

CCXV.

1 *Argumentum à matrimonio carnali ad spirituale efficax est. Et ideo mulier religionem ingrediens cum Christo, seu cum ecclesia matrimonium contrahere dicitur.*

2 *Testator si testamẽto suo cauerit, vt si filia nupserit, habeat mille, si religionem intrauerit, sexcentum duntaxat, ingressa monasterium mille velut nupta habebit,*

3 *Argumentum à matrimonio carnali ad spirituale adeo validum, vt si qua statuto iudicatur pœna aduersus mulierẽ nuptam cognoscentem, habebit quoque locum aduersus eum qui monialem cognouerit.*

4 *Argumentum tamen à carnali ad spirituale matrimonium, vbi ecclesiæ noxium esset, non procederet.*

1 Validum test argumentum de matrimonio carnali ad matrimonium spirituale. c. sicut vir. 7. quæstio. 1. ca. quæ Christo. 17. quæst. 1. c. inter corporalia. de translat. epi. sco. voluit Cardi. in clemen. 1. in §. quem etiam. in 3. sst. de cõcess. præben. Vide tamen Bertha. in verbo, professio in 11. versi. Et ideo dicimus quando mulier ingreditur religionem, quod dicitur tunc matrimonium contrahi cum ecclesia seu cum Christo. d. c. quæ Christo cum simili. Vide in hac materia matrimonij supra in sing. 147. incip. Filius præsens &c. &. infra in singul. 347. incipien. Matrimonium. Et pro hac parte, quod à pari procedant matrimonium carnale & spirituale, optime facit illa decisio doctorũ volẽtiũ qp si testator in testamẽto suo reliqt filiæ mille, si nupserit, & sexcẽtũ si religionẽ intrauerit, qp si ipsa filia intrauerit religionẽ tñ debebit habere mille, ac si matrimoniũ carnale cõtraxisset, vt voluit Io. An. in addi. Sp. in. ti. de statu monach. sub rubri. & do. An. & alii in c. in plentia. de probatio. in 20. col. & Bart. in l. 2. vbi vide Soc. ff. de his quæ pœnæ nomi. & Lud. Ro. in l. stipulatio hoc modo concepta. in 7. col. versi. venio ad idem. ff. de verborum obligatio. & Abb. in repetitio. c. ecclesia sanctæ Marię. in 31. col. de constitu. & Albe. de Rosa in prima parte statu. quæstio. 105. & quęsti. sequen. & Bal. in dicto c. in præsentia. in 6. col. versi. sed quid si testator & Math. in no. suo 52. quod incip. no. quod si testator. & Ias. latè in authen. si qua mulier in 2. & 3. col. C. de sacrosanct. eccle. & volunt alii plures doct. quos retuli in repetitio. mea rub. ff. de fideiuss. in
3 20. col. vbi posui hanc quæstionem, & teneas menti † qp adeo est verum, quod validum est arg. de matrimonio carnali ad matrimonium spirituale, quod statutum puniens aliqua pœna cognoscentem mulierem nuptam haberet locum in cognoscente monialem. Ita dixit quidã do. Dionisius de Peru. in consi. suo. 20. incipie. & si doctrina cæcum illuminet. quem refert & sequitur do. Maria. Soci. in dicto c. qualiter & quando. 2. quæstio. 8. arti. pe. quos refert & sequitur do. Felin. in c. non satis. de simo. licet istud dictum reprobet ipse domi. Feli. in c. ecclesia sanctæ Marię de constitu. in 31. colum. Attamen opinio. dom. Maria videtur communior & fauorabilior ecclesiis, & personis ecclesiasticis ac iuri diuino. quam opinionem etiã firmat Bal. in c. causam matrimonij in vlti. col. de probatio.
4 tene eam menti, quia est no. verbum. Addet tamen quod tale argumentum de matrimonio carnali ad matrimoniũ spirituale non procederet, vbi esset damnosum vel cõtrarium ecclesię, per doctrinam Bal. in l. Deo nobis. C. de epi. sco. & cleric. vbi dixit, quod si maritus reliquit vxorem suam dominã, massariã & vsufructuariã donec castè & honestè vixerit, & vitam vidualem seruauerit, si ingrediatur monasterium, non perdit legatum, & tunc cessat dictum, arg. de matrimonio carnali ad spirituale, quia esset contra ecclesiam quod dictum pro singulari refert & approbat do. Franc. Cremen. in nota suo 143. incipi. Maritus reliqt & dixit istud dictum forte non alibi. Et ad supradicta materiam de matrimonio carnali spirituali, facit in arg. gl. in c. aut facta in verbo, parentem. de penitent. dist. 1. quæ dixit quod eadem pœna punitur occidens patrem spiritualem, qua punitur occidens patrem naturalem. quam gl. ad hoc refert & sequitur dom. Patris de puteo in tract. syndi. in 16. char. in 3. col. Vide omnino quæ dixi, & quæ postea addidi in l. diuus Adrianus. §. fin. ff. de parricid.

CCXVI.

1 *Sententia pro delicto contra vnum lata tertio nocet, vbi de erario publici agitur cõmodo, idq; adeo vt citra nouum processum ipsius sententiæ vigore contra tertium deueniri possit, qui nec se hinc tutabitur, quod ad causam citatus non fuerit. Et quid si sententia huiusmodi nulla fuerit, principis tamen rescripto validata? nu. 2.*

1 VBi agitur de his quæ cõcernunt commodum burſæ publicæ, sententia pro delicto lata contra vnũ nocet tertio, adeo quod sine nouo processu vigore dictæ sentẽtiæ potest deueniri contra tertium, qui se tueri non põt, ex eo quod non fuerit ad causam citatus. Ita habetur in l. 1. C. vbi cau. fisca. l. quisquis. C. ad legem Iul. maiesta. c. cum secundum. de hære. in 6. & not. plene per Bar. in disputatione sua incipien. Perusinæ ciuitatis statuto. & in l. cum filios. in princ. ff. de verborum obligat. & per Bal. in l. 1. C. ne filius pro patre. & in l. fi. §. 1. C. de bo. quæ liber. & per Bal. in additio. Spe. in tit. de senten. prola. in 17. col. & per Sali. in l. si filius. C. ne filius pro patre. & per Canoni. in c.
2 quamuis. de re iudi. Teneas tamen menti, quod etiam in casu isto sententia, validata, per rescriptum principis nunquam nocet tertio. Ita multum singulariter dixit do. Alex. in consilio suo 308. secundum ordinem meum, incipiẽ. In causa quæ vertitur inter agentes in tertia col. quod dictũ pro valde not. refert & sequitur do. Feli. in ca. quamuis. in vltimis verbis. de sen. & re iudi. qp dicit esse ppriè notãdũ pp cõmissiones papę sanãtes sępe nullitates sentẽtiarum.

CCXVII.

1 *Occisus in rixa si quis fuerit vnicum vulnus habens, vel pauciora vulnera, quã fuerint rixantes, nec scitur ex quo, vel cuius vulnere occisus fuerit, qualiter ad punitionẽ sit procedendum, & num mortis pœna infligenda sit, & ad quæstionem deueniri possit? & nu. 2.*

3 *Fuga indicium facit contra fugientem, quando ipse fugiens, male est vitæ & conditionis alioqui secus,*

4 *Incertitudo authoris delicti & homicidii efficit vt ad mortis pœnam non deueniatur.*

TEr vel quater iam retroacto tempore consului, & etiã quandoque allegaui in voce, & continuè obtinui in
1 hoc, videlicet, quod quoties occisus seu interfectus non habet nisi vnicum vulnus, & plures fuerunt in rixa, vel mortuus habet minora vel pauciora vulnera, quã fuerint numero homines contra eum in rixa, quod si nescitur ex quo vulnere sit mortuus, vel nescitur quis ipsorum rixantium intulerit vulnus, vel vulnera, tunc propter incertitudinem nemo ipsorum rixantiũ debet puniri pœna mortis, & hoc per regulam l. absentem. ff. de pœnis. vbi melius est nocentem absoluere, quam innocentem condemnare Ita voluit gl. multum singularis in l. item Mela. in §. si plures. ff. ad legem Aquil. quam gl. pro singulari refert & sequitur do. Alex. in consilio suo 237. incipien. Ponderatis narratis in themate. in tertia col. & dicit qp dictam gl. secutus est Dy. consulendo, quod consilium Dy. refert & sequitur Pet. de Anc. in consilio suo 217. incip. In Christi nomine, nos Barth. de Sali. Et idem quod voluit dicta gloss. voluit Specu. in titu. de homic. §. 1. versi. sed pone quod quatuor homines. Et idẽ, quod nemo in dictis casibus punia

tur

tur pœna mortis, tenuit Io. de Ana. in c. significasti. 2. in 24. col. de homic. & dom. Alex. in consilio suo 15. incipien. Viso processu inquisitionis. in 5. & 6. colum. in primo vo. vbi allegat hanc partem tenuisse Gandi. in suo tracta, male sic. sub rub. de homic. & Ludo. Roma. in consi. 401. incip. eo proposito. Et idem tenet Bal. in consilio suo 72. incip. Præsuppositio quod in ciuitate. in 5. vol. vbi remittit se ad dicta per Spec. in tit. de homi. in dicto versi. Sed pone qp quatuor homines. & in consi. suo 317. incip. Quidam rumor. &c. in 3. vol. Idem tenuit Rapha. Cuma. in consi. suo 234. incip. Visis. in 3. col. & Bal. in reperto suo in verbo, vulneratus pro vulnere. in 1. versi. vbi allegat d. gl. in dicto §. si plures, quam ibi dicit singularem, & alibi non reperiri. & idem dixit ipse Bal. in dicto repert, suo in verbo, homicidium. in 6. versi. & idem etiam firmat do. Alex. in consi. suo 257. incip. Ponderatis, &c. & in consi. 390. incip. Copiosè. & idem tenet Spec. in titu. de dispensatione in §. iusta. in penul. col. versi. quid si aliquis in rixa. & ibi Io. And. remittens se ad Specu. in dicto. ver. Sed pone quatuor homines. & idem etiam tenet do. Fel. in c. significasti. 2. de homi. in 3. col. Pro qua opinio. facit. gl. in l. 1. in ver. sibi domino. ff. siq quadru. paup. fecit. dicatur. & gl. in c. nolite. 11 qst. & gl. in c. quiescamus. 42. distinctio. Et faciunt etiam dicta per Alber. de Rosa. in tertia parte statu. quæstio. 61. incip. Item quæritur quinque & dicta per do. Io. de Imol. in cle. 1. extra de homic. in vlt. col. & faciunt dicta per do. Feli. in c. dilecti filii. in vlt. col. de exceptio. & p me in cõsilio meo 22. incip. Illud in medium. vbi consului super hoc dubio pro hac parte. de quo etiam late dixi in là vobis quoque. in 3. char. ff. de ann. lega. dum posui materiam incertitudinis, & in repeti. mea rubr. C. de probatio. in eadem mate-
2 ria incertitudinis. Ex quibus satis constat, quod propter incertitudinem, quia nescitur quis intulerit vulnus, nemo vt dixi, poterit puniri ad mortem, nec aliquis eorum cadẽ ratione potertt torqueri ad veritatem inuestigãdum, quã do aliqua indicia non sunt magis contra vnum quam contra alium, ne innocens indebitè pro nocente torqueatur. Sed omnia prædicta tamen singulariter limita & restringe, nisi vnus ipsorum qui fuerit in rixa sit malæ cõditionis & famę, vt quia alias commisit simile delictum, seu intulit simile vulnus, quia hoc casu non obstante incertitudine poterit ad veritatem eruendam ille talis torqueri. Ita multum singulariter & mirabiliter dixit Sal. in l. fin. in vltima col. in versi. Quero an sufficiat. in fin. C. de quæstio. & idem videtur velle Guido de Suza. in tract. suo de torme. in 4. col. ver. Que & qualia in licia. circa fi. Pro hac doctrina facit in simili no. verbum Catal. in tracta. suo Syndi. in versi. 542. inci. Adde quæ sępe, & c. in fi. 2. col. illius versic.
3 vbi dixit, quod fuga facit indicium contra fugientẽ, quando ipse fugiens est alias malæ vitæ & conditionis, alias secus. Tene menti, quia est verbum aureum & singulare, ex quo multum honoris & lucri acquirere poteris in contingentia facti si eris aduocatus partis offensæ, nec apud aliquem antiquum vel modernum supra dicta ita diffusè &
4 copiosè inuenies. Item limita etiam prædicta alio modo, scilicet, quod nemo punitur pœna mortis in dicto casu pp ter incertitudinem, quod est verum, quando cõstat istos rixantes, seu percussores non habuisse animum occidendi vt puta, quando talia vulnera fuerunt facta in rixa, & non appensate & data opera, secus autem si constaret eos tractasse, insultasse, & occidendi animum habuisse, tunc ex voluntate quam habuissent, & postea ex facto subsecuto omnes ad mortem condemnarentur. Ita sing. dixit glosl. Bartol. qp Ang. in l. fina. ff. de fica. & ibi ego dixi, & voluit Gand. in tracta. suo malefic. sub rubric. de homi. in tertia col. versi. Pone quæstionem, quam ego multoties vidi. circa medium. vbi satis plane examinat hanc quæstionẽ, & pro limitatione ista adducit aliqua, de quibus ibi per eum tene menti rogo, quia illa vere nõ sunt vulgaria nec parui pendenda. Et pro prima limitatione superius data facit optime quæ dixi supra in singul. 74. incipiente, Tu habes regulam. vbi plura no. digna adduxi circa illam regulam qui semel est malus, semper præsumitur malus, &c.

CCXVIII.

1 *Benigniori ac mitiori parti in ambiguis & obscuris inclinandum, non tamen id perpetuum, nimirum, vt si dubitetur de vulnerato mortuo, num ex vulnere mortuus sit, tunc medicis diuersa opinantibus, aduersus percussorem iudicatur. nu. 2. Et ibidem quinque casus egregii notantur. numero 3. 4. 5. 6. & 7.*

1 REgulam habemus in iure clarissimam & vulgaram, quod in dubijs, obscuris, & ambiguis semper debemus inclinare in mitiorem & benigniorem partem, vt in l. semper in obscuris. ff. de regu. iur. & in l. factum cuique. §. fi. eodem titu. & in regula, in pœnis. de regulis iuris, in 6. cum multis similibus. ibi in gl. alleg. & in c. eos vero. 50. distinctio. & in l. merito. ff. pro soc. & in l. Arrianus. ff. de actio. & de quo latissime locutus sum in repetitio mea l. fin. C. de probat. in 6. char. & in sequen. ibi vbi ad istud p positum adduxi forsan. 70. notabiles doctrinas. de quo ẽt per Ias. in l. fructus. in 3. col. ver. Tertio adde. cum versic. sequen. ff. solu. matrimonio. Et sacit quod voluit Bald. in c. duobus in prima col. ver. quid si iudices. de re iudica. vbi dicit quod in testibus pari numero discordantibus pręualet benignior pars. & do. Fel. in c. aduersario tuo. in 3. col. p
2 totum. de excep. Sed scias tamen quod ista regula nõ est semper vera, sed fallit in aliquibus casibus multum singularibus, quos perpetuo tene menti. nã primo fallit hæc regulę, quando dubitatur, an vulneratus sit mortuus ex vulnere, & super hoc sunt examinati plures medici, qui diuersimodè deponunt, & sunt in diuersis opinionibus, nã hoc casu iudicatur contra percussorem, & sic in duriorem partem. Ita not. dixit Bal. in c. 1. in princ. in 6. col. quibus mod. feud. amit. & do. Fel. referens Bal. in c. presbyterum. in prima col. in fin. de homic. & do. Catal. dinus in suo tract. syn dic. in ver. 282. incipien. adde quod quando. pro quo mihi videtur tex. formalis in c. significasti. 2. in §. fin. de homic. & illud dictum Bal. etiam refert & sequitur do. Bart. Cæp. in consilio suo 62. incipien. Magnifice. in vlt. colu. licet nemo ad hoc alleget illum tex. in dicto c. significasti. Adde tamen quod contrarium tenet Bal. in consilio suo 195. incipien. An vulnus in primo vo. in duobus locis illius cõsi. & Raph. Cuma. consi. 154. incipien. Visis. in 2. col. ante medium. & Soc. in consi. 138. incipien. Primo aspectu. in tertia col. sed cum Bal. tener Flor. in l. si vulneratus. ff. ad legẽ
3 Aquil. Alius est casus, videlicet, quando reperitur confessio rei de crimine, & dubium est vtrum confessionem illã fecerit metu tormentorum, an sponte, & sic ex conscientia criminis tunc in dubio præsumitur potius quod illam fecerit ex conscientia criminis, quam metu tormentorum. Ita notanter dixit Bal. in l. vnica. in 7. col. C. de confes. quod dicit esse multum notabile, de quo tamen dicto dubito, p
4 ea quæ dixi supra in sing. 1. Alius est etiam casus, videlicet, si quæratur vtrum ille, cui datum est cõsilium, vel mãdatum ad malesicium committendum. esset alias illud facturus necne, & in hoc præsumitur contra consulentem, & sic quod ille nõ fuisset alias facturus. Ita sing. dixit Dy. in dicta regula, in obscuris. quem refert & sequitur Bal. in l. ob hæc verba. circa medium. ff. de his qui notã. infa. quos refert & sequitur do. Alex. in consi. suo 103. incipien. Videtur, &c. in 7. col. in primo vol. vbi dicit, quod hoc idem voluit Bal. in l. data opera. in 17. col. C. qui accusa. non possunt. Et voluit do. Fel. in c. sicut dignum. in 4. col. in fina. versi. Tertia conclusio. de homicid. vbi alii etiam allegat pro hoc dicto. pro quo faciunt optimè dicta per do. Bart. Cępol. in consilio suo 34. incipien. Si vnquam, &c. in 18.
5 colu. versicul. Decimo, &c. Item adde alium casum, videlicet, in confessione quæ potest se habere ad delictum & non delictum, quia interpretatur in deteriorem partem. tex. est notab. quem ibi ponderat Ioa. de Ana. in c. cum dilecti. de accusa. Contrarium tenet domi. Ant. in cap. ex lite

ris

ris.in vltima col.de sponsa.& Bar.in l.inter stipulantem §.1.ff.de verborum obliga. quos refert & sequitur Decius in consilio 189.incipien.Lætatus sum.in 7.col.in fi. Item
6 adde alium casum,quem ponit Io.de Anan.in ca.dilectus filius secundo in 7.columna de simon. vbi dicit, quod si vniuersitas vel aliquod collegium delinqt, & nō apparet expressè quis fuerit,vel q fuerint q deliquerint,tamē instā te hoc dubio omnes punientur. Exemplum ponit quando positum est partitum ad fabas albas & nigras,& obtentū est partitum ad delinquendum, licet non sciatur quis dederit fabas albas ad delictum committendum, tamen omnes debent puniri, & hoc ne delicta remaneāt impunita. ad hoc alle.Bar.hoc renentē in d.l.aut facta.in fi.in 4.col.ff. de pœ.quod multū no.ad materiā glo.in l.itē Mela.§.si plures.ff.ad legem Aquil.de qua dixi supra in singulari proximo licet iudicio meo non dicat Bar.si recte ponderentur
7 verba sua ibi. Item adde etiam alium casum,in quo sequimur quod durius est,qui casus est in notario scribente falsum instrumentum,cui abscindi debet vna manus,nam debet abscindi manus dextra cum qua deliquit, & non sinistra,quæ est minus digna,& minus vtilis ipsi notario. Ita dixit And.de Isern.in c.1.§.scriba. de prohibita feudi alienatione per Federicum.in vsib.feu.quem ibi refert & sequitur Cardi.Alex.circa finem quo dicit notādum esse ad limitationem eorum quę habentur in authen.sed nouo iure.C.de seruis fugit. Et vide Bal.in l.data opera.in 7.colu. Vnde in casib. istis,&c.vbi dixit,quod in dubio in deteriorem partem interpretāda sunt propter rigorem iudiciorum conseruandum.Alium casum vide per Ang.in l. verùm.2.ante fi.in ver.vlti.subdit.ff.de fur.

CCXIX.

1 *Obligationem sine causa inefficacem esse.Et idem tenendum in papæ dispensatione,donatione à promissione incipiente, iudicis præcepto,& similibus, tum in ciuilibus,tum in criminalibus.nu.2.*

1 OBligatio non continens causam est inefficax. Ita dixit gl.in l.instrumenta.C. de probatio. & in l.generaliter.in verbo,causa.C.de non nume.pecu.& voluit Bart. in l.1.nuda.C.de donatio.& Sali.in l.1.C.de confess. Bart. in l.1.C.de eden.Spe.in titu.de confess.in §.nunc videndū. versi.Sed quæ est ratio,in secunda parte.& ibi Ioā.And.in additio.incipien.Rofredus,&c.Vide Alex.hoc limitantē, & no.loquentem in consi.157.incipien.Viso themate.in vlti.col.in 6,vol.Et volunt alij quamplures doct.in diuersis locis.quod retuli in l.1.in §.præterea.in 8.char.ff.de q̄stio.vbi idem probatur esse in dispensatione Papæ,in donatione quando incipit à promissione,in præcepto iudicis,in petitione restitutionis in integrum,in petitione absolutione à iuramento,& in similibus.Et teneas perpetuō menti vnum,de quo etiam feci mentionem, videlicet, q̄ istud nedum procedit in causa ciuili,sed etiam in criminali,in qua similiter non valet confessio facta sine causa. Ita singulariter voluit Per. de Anc.in consi.suo 23.incip. Visa inquisitione formata contra Philippum.in prima col.ver.
8 Item nuda confessio.vbi inquit,†quod confessio sive causa in criminalibus nō prēiudicat cōfitenti sicut nec in ciuilibus.quod dictum tanquam mirabile & aureis literis scribendum teneas menti perpetuo, quia posset tibi afferre honorem simul,& vtilitatem,& de hoc dicto feci mentionem in dicta l.1.prætera.in 8.char.ff.de quæstionibus.

CCXX.

1 *Fideiussor obligationi accedens regulariter excussionis beneficium habet.*

2 *Fideiussor hoīs extranei, an beneficio excussionis gaudeat, vt sic extraneus principalis debitor in domicilio prius excutiatur, quam ad ipsum fideiussorem perueniatur? 3.*

1 FIdeiussor accedens obligationi regulariter habet beneficium excussionis.in authen.præsente.& ibi docto. C.de fideiuss.& in authen.de fideiuss.in princip.& in au-
2 then.hoc si debitor.C.de pigno.cum simi.Sed pone †. Florentinus vel Senensis dat fideiussorem Bononiæ, qui Florentinus in domicilio suo est idoneus de soluendo, sed hic Bononiæ vbi iudicium agitur, nihil habet, an hoc casu absque eo quod alia fiat excussio in bonis sitis Florentiæ,possit ipse fideiussor conueniri?in quo dicas quod nō, sed ad hoc vt ipse fideiussor possit conueniri hic, necesse est quod primo fuerit facta excussio in bonis principalis etiam si sit extra iurisdictionem iudicis,vbi iudicium agitur.Ita singulariter dixit Iac.de Are.quem refert & sequitur Bal.in l.fin.§.sed si cum Seio.ff.si certum peta.quod dictum refert & sequitur do.Alex. in consi.suo 38.incip. In
3 causa quæ vertitur.in vlt.col.Limita† tamen hoc dictum secundum Bal.in dicto §.sed si cum Seio.& do.Alex.in dicto consilio,esse verum,& procedere,quando facilis esset excussio seu excussio bonorū alibi sitorum, alias secus, quia absurdum esset,quod actor cogeretur peregrinare faciendo excussionem.in diuersis locis.& ad hoc plura alle.Bal. & do.Ale.in dictis locis,quę videas per teipsum.

CCXXI.

1 *Restitutionem in integrum prima causæ naturam retinere, secundumque illam regi,adeo,vt sicut in causa criminali procurator interuenire nō pōt,ita nec in petenda restitutione in integrū aduersus sententiā in capitali causa latā.*

1 REstitutio in integrum retinet naturam primæ causæ, & secundum illam regulatur,adeo quod,vt scis,sicut in causa criminali non potest interuenire procurator,vt in l.penultima.in §. ad crimen.ff.de public.iudi.& in l.seruū quoque.§.plublice interest.ff.de procurator.& in cap.veniens.extra de accusatio.ita nec in petendo restitutionem in integrum aduersus sententiam latam in causa capitali poterit interuenire procurator.Ita no.dixit Bald.in l.1.§. penul.in fi.ff. de postula. quod dictum pro notab.& singulari refert & sequitur do.Frāc.de Are.in dicto c.veniēs in 22.col.de accusa.Quod dictum no.in practica, quando c.clentulus tuus minor vellet petere restitutionem in integrum aduersus sententiam capitalem contra eum latā in casu quo posset eam ipse petere,& non potest eam petere per procuratorem.ad quæ etiam vide.quæ dixi supra in fine.88.incip.Stante statuto.in fi.verbis.

CCXXII.

1 *Exceptionem non numeratæ pecuniæ intra biennium opponi posse.Et quid si a debitore huic exceptioni renuntiatum sit?numero.2.*

1 EXceptio† non numeratæ pecuniæ potest opponi intra biennium.l.in contractibus.C.de non numera. pecu. etiam si in contractu sit oppositum iuramentum, vt in l. fi.C.eo.de non nume.pecu.Sed pone quod renūciatum est per debitorem huic exceptioni, an hoc casu poterit opponi talis exceptio?in quo Bar.in l.si ex cautione.eodem titu.in fi. post multa tenet,quod non obstante tali renūciatiōe poterit opponi talis exceptio. & mouetur potissime hac ratione,dicens,quod ea facilitate & fragilitate qua inducitur ipse debitor ad promittendum,eadem fragilitate iuducitur ad renuntiandum. & alia dicit ibi ad hoc,de quibus per eum ibi.vbi etiā per Bal.satis late. Sed
2 tu in hac materia tene semper mēti vnum no. verbū Bal. videlicet, †quod ex confessione partis in qua confitetur le habuisse & recepisse cum renuntiatione exceptionis non numerate pecuniæ oritur præsumptio iuris,& de iure contra ipsum debitorem,quod vere habuerit & receperit dictam pecuniam,contra quam non admittitur probatio in contrarium nisi per confessionem partis aduersæ, authen.sed iam necesse.C.de donatio.ante nup.Ita multū singu.dixit Bald.in consilio suo 452.incipien.Duo rei.in primo vol.de quo dixi in consi.48.incipien.In causa & lite.in 2.char.vbi plura etiam dixi in materia exceptionis non numeratæ pecuniæ.& vide quendam Modernum notabiliter loquentem in hac materia in tracta.clausularum sub rubr.an excep.non numeratæ pecuniæ renun. possit. per totum.tene menti,quia illa doctrina Bald.alias fecimihi honorem in contingentia facti.

CCXXIII.

CCXXIII.

1 *Incertitudo & si regulariter de iure ciuili dispositionem vitiet,tamen de æquitate canonica vt promissor arbitrio boni viri cōpelli possit ad incerta etiā promissa adimplenda.*

NOnnulla dedi tibi singularia dicta supra,in materia incertitudinis,videlicet,in singul.206.incipien.Incertitudo.& in sing.217.incipien.Ter vel quater.licet principaliter abunde & latissime materiam ipsius incertitudinis posuerim in là vobis quoq;.ff.de annuis leg. Et melius & latius in repetitio.mea rubr.C.de probatio.ante finē Nuperrime autem do tibi vnum aliud non omittēdum in ip
1 sa incertitudinis materia,videlicet quod licet incertitudo de iure ciuili regulariter vitiet dispositionem,tamē de equitate canonica compelli potest promissor vt arbitrio boni viri impleat promissa incerta. Ita multum singulariter dixit Arch.in c.nonnulli.1. quæst.1.quem refert & sequitur do.Ant.in dicto c.ex parte.extra de censi.quos refert & sequitur do.Ale.in l.1.in 6.col.ff.soluto matrimo. vbi dicit,quod non recordatur vidisse hoc dictum apud legistas relatum, præterquam à Bal.in l.salarium.ff.mandat.q. solum dicit,vide Archidia.in c.nonnulli.1.quæstio.1.& il lud dictum refert & magnificat etiā ipse dom.Ale.in l.ita stipulatus.in 2.col.versi.Et similiter per hanc legem.ff.de verborum obligatio.vbi no.loquitur.Et in cōsi.158.incip. Viso testamento.ad finem.in 7.vol.De quo dicto vide et melius per Fel.in c.1.in 3.col.in fi.ver.Pro ista opinione communi,extra de pact.vbi plures refert approbantes illud dictū, & aliqua no.similia adducit.Et illud etiā refert ipse do.Fel.in c.si cautio.in 8.col.in prin.de fide instru.& in c.cum iuramento.de hom.vbi etiam dixi, tene menti, quia profectō est sing.verbum ad multa.

CCXXIIII.

1 *Filius patris debita soluere non tenetur,nec contra. Et an valeat statutum cauens, vt vnus pro alterius debito teneatur? Et quid si statuto cautū sit,quod bona filiorū & vxoris,& etiā quod filij pro delicto fallentia sine cessionis à foro patris,capi possint,an valeat statutum?nu.2.& 3.*

1 FIlius patris non tenetur soluere debita patris, a nec econtra,
a vt habetur in toto titu.C.ne fil.pro patre. & C.ad Macedo.& istud est naturale & regulare, vt habetur.in l.pen. & fi.C.ne vxor pro mar.& in l.vnica.C. vt nullus ex vica. prō debi.alien.lib.11.& in l.hac diffinitione. C.de omni agro deser.lib.11.& in §.quia veto.in authen.vt nulli iudi. & in l.prouidendum.C.de decurio,li.10.& in l.obses.& in authen.ibi posita.C.de actio.& obligat. Nec valet secundum aliquos statutum, volens quod vnus teneatur pro debito alterius,vt dixit Bal.in l.3.in vlti.col.C. de constitu.pecu.de quo etiam per Bal.in ru.C.res inter alios acta, & per do.Ias.de May.Instit.de actio.in §.actiones autem in antepenul.col.Et per do.Franc.de Are.in no.consi.suo 29.incip.Diligenter &c.in 4.chart.& per Bal.in l.dotis.C. de iure do.Et Pe.de Anc.in c.canonū statuta.in 6.char.in ver.Quæro vlterius scriptum est de cōsti. & Io. de Imol. in c.penul.de consuetu.& per do.Alex.latius in consi.suo 42.inci.Super præmisso themate.in 12.col.in primo vo. vbi alios adducit,&iper do.Feli.late in eius generale.in pe
2 nul.& vl.col.1.distinct.Tene tamen menti,†& nunquam exeat mentem tuam,quod statutum volens quod bona filiorum & vxoris,& etiam quod ipsi filij possint capi pro delicto fallentię,scilicet quando pater fallat, seu cedat foro, valet, nam amore coniugis & filiorum sæpe homines retrahuntur ab illa fallentia.Ita sing.& peregrine dicit Ab. in c.ex parte.in vltimis verbis.extra de cōsuetu.vbi etiam subdit esse in similibus casibus arduis & valde periculosis.
3 Dicit†tamen quod tale statutum est iniquum,quando ex necessitate inducitur quis ad fallendum, secus autem quā do quis fallit ex proposito,quod est.sing.no.quia vterque modus fallendi sæpe venit in facto.ex quo dicto poteris ex hac doctrina limitare tex.in dicto §.quia vero.in auth. vt nulli iudicū.& alia iura superius alleg. vide etiā in materia.xo.de Anan.in c.2.in septima col.versi.Quid autē eō tra.extra de delict.puerorum. Vide Bal.& cal.in l.his solis ff.de conditione indebiti.& Lud.Rom.in sing.suo 213.incipien.pater erat pauper.Bal.in l.fin.C.ad Macedo.

ADDITIO.

a Soluere debita patris.Adde alium casum in quo filius tenetur soluere debitum patris,quando scilicet pater pauper accepit mutuo pecuniam quam conuertit in alimenta filiorum,si postea efficiantur diuites, tenebuntur ad illud debitum patris.ita sing.not.Bart.in l.his solis.ff.de condictio.indebi.quem sequitur Rom.in d.fin.213.& Cremē. sing.37.Decius tamen & Alciat.in l.si eum ferūū.in princ. ff.si certum petatur.tenent contrarium tu vide eorum rōnes.Adde alium casum per Cepol.cautel.245. quando .s. exeat statutum quod filij mercatores teneantur ad debita patris licet non sint hæredes,quia tale statutū valet, iuxta not.in rubr.C.de decret.decurio. lib.10.& sentit gl.dotis tuæ.C. de iure dotium.secundum Bal.ibi.

CCXXV.

1 *Initium non autē finem in delictis fauore rei spectari. Et ideo bannitum offendens,eo deinde à banno exēpto nō tenetur.*

2 *Animalia aliena,si ex statuti forma in fundo reperta,liceat ipsius fundi domino occidere,quidam persequatur dominus,effugerint,an etiam extra fundum illa persequens impune occidere possit? Et quid de homine aliena possessionē ingrediente,stante statuto,quod impune offendi possit?*

4 *Debitor & si pro debito ciuili domi capi non possit, si tamen extra domū per officialem repertus in domum ausugerit, potest inde extrahi.Idem de in ecclesiam fugiente.*

1 IN delictis ad fauorem rei attenditur initium & non finis.l.qui cum maior in princ.versi.sed minor.ff. de bo. liber.l.quod ait lex.§.ait ff.de adulter.& Bal.in l.si quis nō dicam rapere.C.de episc.& cler.in tertia col.& Ale.in cōsi. suo 299.incip.Viso themate.in vltima col.& Io.de Anan. in consilio suo 11.incipi.Omissa discussione.in secunda col.Et ideo offendens bannitum non tenetur eo postea exempto a banno,quia inspicitur initium, ita dixit Bal.in l.si constante.in §.si vxor rem.ff.soluto matrimonio. Et
2 tideo tene menti,quod stante statuto hic Bononiæ prout stat,quo cauetur,quod vnicuique liceat animalia aliena q̄ repererit in fundo suo propria authoritate occidere in illo,attameu si quis repererit aliquod animal in fundo suo, & cū vellet illud occidere, aīal aufugit ext.fundum, potuerit tunc illud extra fundum impune occidere. Ita not.in proprijs terminis dixit Sali.in d.l.Gracchus in penul.col. versi.Ex prædictis habes.C.de adulte,Tene menti, quia quotidie istud occurrit inter rusticos.Et idem expressè dicit Bar.in l.quod ait lex.in §.quod ait.in fin.ff.de adul.quē refert & sequitur Ang.de Are.in lib.maleficio.in verbo.in platea communis.in 1.char.in fi.in versi.inci. quęro, quid si aliquis existens, &c. & vide Petr.de Anch.in repet.c.canonum statuta.in 81.col.in versi.vltimo circa istam.de cōstitu.Et adde hic Bal.in dicta l.quod ait.in §.fina.vbi dicit
2 †quod si quis potest offendere ex forma statuti ingredientem possessionem suam & aliquis eam fuit ingressus, & postea aufugit, & dominus eū prosequitur,quod poterit eum offendere extrà possessionem, suam. Et dixit Bald. in lege cunctos populos.in repetitione. post medium. C.de summa trinitate & fide catholica. quod †licet pro
4 debito ciuili quis non possit capi in domo,si tamē repertus fuerit per officialem extra domum,& fugerit in domum,quod tunc poterit extrahi de dom.Et dixit,Cyn.in authen,si quis ei.C.de adult.quod licet quis de ecclesia p officialem secularem extrahi non debeat,tamē si deliquit extra ecclesiam & aufugit in ecclesiam, ideo quod officialis etiam extra ecclesiam capere non potuit,poterit de ecclesia extrahi,per text.in §.sed neque homicidium. in authen,de manda.princ.quæ omnia vltimo hic adducta refert & sequitur do.Alex.in consilio suo 24.incipien.Animaduersis,&c.in 10.col.in 2.vol.quem vide.Et hic adde

non

no. verba Bal. ĩ l. Pōponiꝰ. in 1. col. ante fin. ver. no. inſpici initium. ff. de neg. geſt. vbi format tres ſimiles queſtiones, & decidit quod attendatur initium & eum refert & ſequitur Ioan. de Ana. in c. fina. in 14. col. circa medium. de collū. de tegen. de quibus omnibus dixi in c. 1. circa princ. extra de homi. & in c. 2. circa finem. eod. titu. vbi omnino vide. Videas tamen Iaſ. in l. plerique. in ſecūda col. ver. nono procedit. ff. de in ius vocan. vbi tenet cōtra ſuperius dicta.

CCXXVI.

a *Emphyteutam priuari triennio canonem ſoluere ceſſantem, à iure ſuo cadere, eccleſiæ biennio, niſi ſingulis annis ſoluere iurauerit, nam tūc per annum ceſſans à iure cadit. & vide nu. 3.*

2 *Fr amentum non ſemper naturam contractus ſuper quo imponitur, ſequi habet. In quo refellitur Iaſ. Et quid in iudiciſnu. 3.*

1 EMphyteuta priuati non ſoluens canonem per triēniū cadit iure ſuo, vulgata l. 2. C. de iure emphyte. emphyteuta autem eccleſiæ non ſoluens per biennium cadit à iure ſuo. authen. qui rem. C. de ſacroſanct. eccle. c. potuit. de loca. §. ſi vero quis. in authen. de alie. & emphy. cum ſimi. quod tamen intellige, niſi ipſe emphyteuta iurauerit ſolu ere ſingulo anno, quia tunc ceſſando in ſolutione per annum tantum, cadit tunc a iure ſuo, vt ſing. dixit Bal. in ca. querelam. extra de iureiuran. quem refert & ſequitur do. Ale. in conſi. ſuo 85. incip. Non puto. in primo vol. vbi & aliqua pro hoc dicto allegat. quam doctrinam ſequor licet do. Iaſ. de May. illam reprobet, & male iudicio meo, in l. 2. in 7. col. verſi. nono quæro. C. de iure emphyteu. fundat enim opinionem ſuam contra Bal. ſolum ex illo, videlicet

2 quod iuramentum ſequitur naturā contractus ſuper quo interponitur. l. ſi. C. de non nume. pecu. Sed de natura contractus emphyteutici eſt, quod ante biennium non cadat emphyteuta à iure ſuo non ſoluendo, ergo licet non iurauerit cadet à iure ſuo non ſoluendo in primo anno. Sed illa ratio non habet tollere doctrinā Bal. quia non eſt ſemper verum hoc, quòd iuramentum ſequatur naturam contractus ſuper quo interponitur, imo potius iuramentum alterat naturam contractus, vt patet in pluribus doctrinis & iuribus traditis per Moder. in l. ſi duo patroni. §. Marcellus. ff. de iureiuran. & patet etiam ex dictis per me in repetitio. mea l. fin. C. de probatio. in 34. char. vbi plura notabilia poſui in materia iuramenti. & dixi etiam ſatis amplè in conſilio meo 52. incipien Præſuppoſita. & latius valde in

3 authen. quod obtinet. C. de probatio. & illa regula, ſ cili cet, quod iuramentum regulatur ſecundum naturam contractus, habet locum in ſubſtantialibus iudicij, ſecus in accidentalibus ſeu acceſſoriis, ſecundum Io. de Imol. in c. 1. de iudi. vbi not. loquitur in materia huius iuramenti. Sed teneas mēti in hac materia emphyteutæ vnum perpetua memoria dignum, videlicet, quod licet emphyteuta non ſoluens in primo anno regulariter nō cadat à iure ſuo, hoc tamen fallit in emphyteuta eccleſiæ, qui fuiſſet citatus ab ipſa eccleſia ad ſoluēdum canonem, nam facta tali citatione non erit neceſſarius curſus biennii, ſed ſufficiet lapſus ex mēſium, in quo ſi non ſoluerit canonem, cadet à iure ſuo non expectato alio tempore decurſo. Ita ſingular. dixit Ang. in l. hac diffinitione. C. de omni agro deſer. li. 10. quod eſt ſing. not. & perpetua memoria dignum, quod dictum pro valde notab. refert & ſequitur dominus Antonius Corſetus in ſua repetitio. rubr. extra de iureiuran. in 11. priuilegio iuramenti.

CCXXII.

a *Fideiuſſoris de iudicio ſiſti datione & de iudicato ſoluendo, ob id quod quis ita ſatiſdedit, non videtur ſic in iudicem conſenſiſſe, vt exceptionem declinatoriam opponere poſſit. Et quid de eo qui ſatiſdederit ad tenutam quam ex primo decreto paſſus eſt reuocandam? nu. 2.*

1 PEr datione fideiuſſoris de iudicio ſiſti, & de iudicato ſoluendo ſatiſdans, non dicitur conſentire in iudicem, adeo quod poſtea non poſſit opponere exceptionem declinatoriam ſecundum Bart. & alios in l. ſi conuenerit. ff. de iuriſdictio. omnium iudic. quia in tali fideiuſſione ſubintelligitur, niſi iuſta cauſa iudex recuſaretur, quod etiam probatur in authen. offeratur. C. de lit. conteſta. vbi poſt ſatiſdationem datur tempus ad deliberandum. & idem voluit Ang. in l. ſed ſi ſuſceperit. ff. de iudi. dicens quod actus factus ex neceſſitate, vt eſt iſte, non infert conſenſum in iudicem. ad quod alleg. Inn. in c. inter monaſterium. de re iudic. Et idem tenet Bal. in dicta authen. offeratur. in ſecūdo notab. & Bal. in c. 1. col. 1. extra de iudi. & in l. 2. in prin. in 3. col. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. & in l. 2. C. de bon. autho. iudi. poſ. vbi idem dicit in eo qui ſatiſdat. de parendo mandatis curiæ. Teneas tamen menti, quod prædicta

2 non habent locum in eo qui ſatiſdat, vt reuocet tenutam quam paſſus eſt ex primo decreto. iuxta c. quoniā frequenter. vt lit. non conteſta. quia odio ſuæ cōtumaciæ inductū eſt vt non poſſit vlterius forum declinare. Ita ſingu. dixit Ang. in l. eum qui in poſſeſſionem. ff. de priuileg. credit. p. tex. in l. de die. ff. qui ſatiſda. cogan. & in l. ſi finita. §. item videamus. ff. de damn. infect. vbi idem tenet Ang. & Io. de Imol. quam doctrinam refert & ſequitur do. Fel. in ca. inter monaſterium. in 6. col. extra de re iudica. de qua dixi in l. ſi queramus in 3. char. ff. de teſta. & in l. ſi quis ne quæſtio. in 6. col. verſi. vnum tamen not. ff. de quæſtio. Et pro dicta doctrina Ang. facit optime quod voluit Pet. de Anc. in cōſilio ſuo 192. inci. In auxilium veritatis. circa medium. vbi dicit, quod licet per ſatiſdationem de iudicio ſiſti quis non dicatur prorogare iuriſdictionem iudicis, & in eum conſentire, vt per Bar. & docto. in dicta l. ſi conuenerit. attamē hoc fallit, niſi eſſet captus & carceratus, & vt reuocaret capturam, & exiret carceres, præſtaret fideiuſſorem de iudicio ſiſti, & de iudicato ſoluendo. quoniam hoc caſu per talem dationem fideiuſſoris dicetur in ipſum iudicem conſenſiſſe, adeo quod non poterit vlterius impugare eius perſonam. quod eſt no. verbum. In contrarium tamen faciūt no. verba do. Io. Baptiſt. de Cazalup. in tractatu ſuo de debi. fugi. in verſi. Quinto decimo, &c. videas.

CCXXVIII.

a *Agens in iudicio alieno nomine, de cuius mandato dubitatur ſine cautione de rato non admittitur, niſi dominus ita propinquus ſit, vt facile eius præſentia haberi queat ad tollendum huiuſmodi dubium.*

2 *Coniunctus pro coniuncto ſine mandato, num agere poſſit?*

1 AGens in iudicio nomine alieno ſi dubitatur de mandato, non admittitur ſine cautione de rato. l. non ſolū §. qui alienum. ff. de procu. l. 1. C. de ſatiſd. & in l. ſi is à quo. in §. ſi procurator. ff. vt in poſſ. leg. & in l. 1. C. de procur. Sed tene menti notabilē limitationē & reſtrictionē, ſ. dicta iura, videlicet quod quando dubitatur de mādato, admittit

a talis agēs cū cautione de rato. Iſtud eſt verū, niſi dominꝰ pro quo ille vult agere, ſit intra ciuitatē, vel in loco propinquo, ita vt faciliter poſſit haberi eius pſentia, & poſſit tollere dubiū circa mādatū, nā hoc caſu nō admitteē ēt cū cautione de rato. Ita ſing. dixit Ang. p illū tex. in l. mutuus. in §. is q curatorē. ff. de pcurat. q dicit bene notādū & ſem p mēti tenēdū eſſe. q dictū p valde notabili ibi ſequitur Paul. de Caſt. & ſimiliter dicit illud eſſe ꝑpetuo mēti tenēdū. p quo optimè faciūt dicta infra in ſing. 260. inci. Citatus ſemel. & dicta p Io. And. in additio. Spe. in ti. de appellatio. §. nūc breuiter in 2. col. in additio. inci. Aduerte, ga

2 mādatū, &c. Ex quo dicto ego inferebā ad vnū, q licet cōiunctus admittatur p cōiūcto ſine mādato vtl. ſed & hę. ff. de procura. & in l. exigēdi. C. eo. dummodo caueat de rato, vt eſt tex. in l. 3. §. ſed ſi forte. ff. iudic. ſol. & volunt docto. in dictis locis, dummodo non appareat de contraria voluntate illius coniunctę perſonæ, pro qua coniunctus agit, quia ſi appareat de contraria voluntate non admittitur talis coniuncta perſona etiam cum cautione de rato, vt eſt. text. ibi & docto. omnes in l. Pomponius in §. fin. ff. de procura. Tamen ſi non eſt certum de contraria voluntate, ſed dubitatur, ſi tunc ipſe coniunctus, de cuius voluntate dubitatur, eſt in ciuitate vel loco propinquo, in quo faciliter poteſt haberi eius preſentia, & eius declaratio voluntatis ſuæ, tunc non admittitur talis cōiunctus pro coniuncto etiam cum cautione de raro, & hęc illatio optimè mihi videtur probari in d. l. mutuus. in §. is qui curatorem, & etiam ex dicta doctrina Ang. & Pau. de Caſ. ibidē, q profectò eſt menti tenendum cum faciliter poſſet in facto contingere, pro quibus oīb. optimè faciunt dicta per Bar. in d. l. admonendi. in 13. col. ver. Venio ad tertium ibi, idem hoc intelligo verum &c. ff. de iureiur. Vide Ale. in conſi. 39. inc. Stantibus &c. in 4. col. in 6. vol. & Socin. conſi. 66. incipien. Viſo compromiſſo. in. ſecunda col. in 4. vol.

ADDITIO.

a Iſtud eſt verum. Adde Rom. ſing. 115. vltimò volo tibi dicere. Bald. in d. §. is qui. Ale. in additio. & in lectur. in dicta l. prima, & ibi Iaſ. 2. fall. C. de procur. Socin. regu. 318. fallen. 1.

CCXXIX.

1 *Sententiam, quæ in rem tranſiuit iudicatam, inſtrumentorū recens compertorum prætextu nō retractari, ſed reſtitutionis in integrum beneficio, ſi iuſta ignorantiæ ſubfuerit cauſa, inniti dum eſſe.*

1 SEntentia, q̃ tranſiuit in rem iudicatam, nō retracta tur prætextu inſtrumentorum nouiter repertorum, vt habetur in l. ſub ſpecie. C. de re iudi. & in l. imperatores. ff. eo. tit. & in c. inter monaſterium, de re iudi. & l. ſub prætextu. C. de tranſactio, & in l. argentarius. in §. cum autem. ff. de eden. cum ſimi. Teneas tamen menti, q̃ licet prædicta ſint vera, tamen ſi ille, qui vult dictam ſententiam infringere, habuit iuſtam cauſam ignorandi dicta inſtrumēta, poterit petere dictam ſententiam retractari per remedium reſtitutionis in integrum concedendum ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa &c. de qua in l. 1. in fi. & in l. ſed & ſi per prætorē. §. hęc clauſula. ff. quibus ex cau. maio. Ita ſing. dixit Cy. in l. 1. C. de condi. ind. quem refert & ſequitur Io. An. in add. Spe. in tit. de exec. ſenten. in §. ſi. ſuper ver. illud autem quæritur &c. Ioan. de Imo. in dicta l. imperatores, quos omnes refert & ſequitur do. Ale. in conſ. ſuo 293 ſm ordinem meum incip. In cauſa & lite vertente. in 2. col. Sed tu vltra cū dicas, q̃ idē in effectu tenuit Io. An. in add. Spe. in tit. de inſtru. edi. in §. poſtquā. in 5. col. in addi. inci. Hæc iura loquuntur &c. teneas mēti ad limitationem dictorum iurium. ſ. ſub ſpecie. C. de re iud. cum alijs ſuperius allegatis. Et vere non ſunt multi dies, quibus euenit hic caſus in facto, & plura dicta fuerunt ſuper eo, attamen à nemine fuit allegata prædicta doctrina Cyn. & aliorum ſequacium.

CCXXX.

1 *Papa circa ius poſitiuum, an ſine cauſa diſpenſare queat? Et num idem ſine vlla cauſa dilationē iuris omnem contrahere ac abbreuiare poſſit?*

2 *Papa in aliquibus licet ſine cauſa diſpenſare poſſit, non tamē idem ipſius vices gerenti licet.*

1 ANtiqua dubitatio eſt apud doctores, an † papa ſine cauſa poſſit diſpenſare circa ius poſitiuū in quo fuerunt varij. nam Inn. in c. inter monaſterium. de re iudi. & Petr. in ca. non eſt, de voto. quos ibi refert Abb. tenent q̃ ſic. pro quibus facit c. propoſuit. de conceſ. præben. & gl. in c. 1. in verbo, ab omnibus. de conſt. hinc eſt q̃ papa ſine aliqua cauſa poteſt abbreuiare omnem dilationem iuris, ſm Petrum de Anc. & Imo. in c. ex ore. per illum tex. de his quæ fiunt à maior. parte ca. & Bal. in conſ. ſuo 433. inci. quęritur vtrum &c. in 3. vol. Contrariam autem opinionem. ſ. q̃ non poſſit ſine cauſa diſpenſare, tenuit Inno. in c. diuerſis ſallacijs, de cler. coniug. vbi dicit fortius, q̃ ſuperior diſpenſans ſine cauſa peccat, & idem videtur velle in c. veniens. de filijs presb. quem refert & ſequitur Paul. de Caſt. in conſi. ſuo 119. inci. Notandum eſt q̃ adulterium. in 1. col. vbi etiam allegat pro hac parte text. in c. innotuit. de elect. Ex quo ſubdit ipſe Paul. de Caſt. in d. conſi. q̃ ſuperior dans poteſtatem officiali diſpenſandi in aliquo caſu, debet ſubintelligi cauſa rationabili ſubſiſtente & non aliter, & hanc partem etiam in ipſo papa firmat ſatis latè Abb. in d. c. non eſt, de voto. vbi eſt gloſ. ad hoc in iure ſolitaria, ſm Barb. in c. cum ſit Romana. in 8. col. de appe. quam quæſtionem tamen ad præſens latius vel diffuſius nō examino, ſed remitto me ad plenè dicta per docto. in d. c. propoſuit, & ad dicta per Arc. in c. conſequens 11. diſ. & per Io. Andr. in c de multa. in 3. col. de præb. & per Abb. in c. per venerabilem. in princ. qui filij ſint leg. & per Gem. in d. c. conſequens, & per do. Fel. in c. ad audientiam, de reſcrip. & in c. 1. in 4 fallentia, vbi videas, de conſt. & in ca. poſtulaſti. in 19. col. de reſcr. retigi ego vnum verbum in l. 1. in §. præterea. in 8. chart. ff. de

2 q. Attamēt nō omitto vnū ſingulare verbū in hac materia, diſpēſationis, videlicet, q̃ licet papa in aliquib. caſib. poſſet diſpenſare ſine cauſa, attamen ſi quis tanquam vicegerens papæ diſpenſat ſine cauſa ſibi commiſſa à papa, talis eius diſpenſatio non valet, licet papa hoc potuiſſet facere, quod eſt ſingular. not. Ita dicit Inn. in c. dudum. 2. ad fi. ibi, item ſi papa. ext. de elect. & idem tenet ipſe Inn. in c. cum ad monaſterium. in 1. col. ibi, Item licet conditioni. de ſtatu mona. & in c. veniens. in prima glo. de filijs presbyter. quem refert & ſequitur lumen & decus iuris immortale do. Fel. in d. c. poſtulaſti. in 18. col. ver. Quartus caſus &c. de reſcript. vbi ſubdit, quòd hoc etiam not. Abb. in cap. at ſi clerici. in §. de adulteriis. in 9. column. de iudic. & in cap. præterea. in penult. column. de reſt. cog. & Bald. in l. ſi teſtamentum. poſt princip. C. de teſtamen. & Feder. de Senis in conſi. ſuo 304. incipien. Reuerende pater &c. Et iſtud dictum teneas perpetuo menti. quia ſecundum dom. Fel. vbi ſupra, ex hoc dicto poteris facere infringere in foro contentioſo mille diſpenſationes, quas faciunt legati papę ſuper incompatibilib. cum perſonis indignis.

CCXXXI.

1 *Cauſam inſtam magni effectus, multumq̃, operari ſiue res de principibus, ſiue de iudicibus, ſiue de priuatis agatur.*

2 *Statuto primo ex iuſta cauſa ſtatutētes mouente, per ſecundū poteſt derogari.*

1 IVſta cauſa multum operatur, & eſt magnæ importantiæ, ſiue loquamur in principibus, ſiue in iudicibus, ſiue in priuatis, vt latis luculenter & copioſè oſtendit do. Ale. in conſ. ſuo 119. inci. Titulus quæſtionis &c. in 5. col. in 2. vol. & Barb. in conſ. ſuo 76. incip. Viſo puncto. in 3. vol. & Bal. in auth. generaliter. C. de epiſc. & cler. in 2. col. & patet etiam ex tex. vnico ſm omnes in l. ſi hominem. ff. mād. de quo pluries dicit do. Fel. in c. 1. in 15. & 16. col. de conſt. & Barb. in c. cum olim. 1. in. 12. col. de offi. dele. & in c. cæterum. in prin. de iura. calū. & in c. ſi. de conſue. & in c. cum ſit Romana. de app. in 10. col. & in d. conſi. 76. & Bal. in l. ſi parer patrum. C. de ſponſa. in verſ. Sed pone pater. de qua iuſta cauſa aliquid dixi in l. 1. §. præterea. circa med. ff. de quæſt. & ſupra in fin. 114. inci. Vulgatū &c. vbi poſui no. verbum, & vnum aliud poſui infra, in ſing. 231. incipien. Quæ de nouo &c. & 261. incip. Exceptio. Et plura etiam ponit Iaſ. in l. Barbarius. num. 16. per duas

2 colum. de offi. præto. Sed † vltra omnes effectus ipſius iuſtæ cauſæ poſitos in dictis locis à doctoribus, do tibi vnū alium effectum fortè notabiliorem cæteris, nam tu ſcis quòd vltimum ſtatutum non tollit primum habens clauſulam derogatoriam, niſi in ſecundo fiat expreſſa mentio, & reuocatio primi ſtatuti derogatorij, vt voluit Cy. in diſputatione ſua incipien. Prima voluntas ſequentibus derogatoria &c. arg. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. & in l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de leg. 3. & no. in l. fin. C. ſi contra ius vel vtili. publi. & volunt Cano. in c. non nulli. de reſcri. & Bar. in tracta. ad reprimendū in verbo, non obſtante, Attamen q̃ conſtat ſecundum ſtatutum emanaſſe ex aliqua iuſta & rationabili cauſa

mouente statuentes, quibus visum fuit primum statutū fore inutile, tunc per tale secundum statutum cum clausula generali non obstante, videtur derogatum primo quantumcunque derogatorio, eo ꝙ causa derogationis superueniēs habet in se vim reuocationis. Ita fuit de mēte Bald. in c.1. de const. lib.6. quod dictum pro valde not. refert & approbat. do. Io. Bapt. de S. Seuerino in rep. l. omnes populi. in 15. char. in versi. quibus etiam adde. ff. de iust. & iur. & do. Fel. in c. nonnulli. in 7. col. ver. limita hoc de statuto. ext. de rescr. quod dictum dicit alibi non vidisse, pro quo allegat l. fi cum Cornelius. ff. de solutio. & dictam l. si hominem. & text. in auth. hæc constitutio innouat. in rubro & nigro. pro quo etiam dicit videndum fore dictum Bal. in l. 1. in penult. col. versi. Item valet. C. quibo. ceder. poss.

CCXXXII.

1 *Statuto cauēte, quod aliquo casu ad restitutionem seu emendationem damnorum datorum villa teneatur, an hoc casu quilibet villa teneatur?*

1 CApiastvnum pro rusticis, communiter extant statuta per Italiam, quibus cauetur, ꝙ in aliquo casu villa teneatur ad restitutionem seu emendationem damnorum datorum, an hoc casu quælibet villa teneatur ad talem emendationem? in quo dicas quòd non, nam tale statutum non habebit locum in villa in qua non sint quinq; homines, qui sint patres familias. ita not. dixit Bal. in c.1. in 2. col. ver. Quæro quot homines ext. de elec. vbi idem etiam dicit esse in castro, quod dictum refert do. Alex. in l. fi. in pe. col. ante fi. versicu. Item per illum textum. C. de testamen. ad quod dicit videnda esse no. per Bart. in prætor. 2. in prin. ff. vi bon. rap. & per Ang. post Bar. in l. sicut. §. in decurionibus. ff. quod cuiuscunque vniuersi. nomi. tene menti, quia alias vidi de hoc dubitari in contingentia facti. Et adde in simili ꝙ fama villæ non sufficit, vbi in villa non sunt nisi duo, vel tres homines tantum. Ita not. Abb. antiquus in ca. inquisitionis. de accus. quē refert & sequitur Bald. in Margarita sua, in verbo, fama, in 7. versi. vide tamen Bal. super statutis, super verbo, familia vbi videtur tenere contrarium.

CCXXXIII.

1 *Emergentia de nouo, nouo egere auxilio. Idō, adeo verum, vt si statuto caueatur, vt in appellationis, vel nullitatis causa nouæ non recipiantur probationes, si tamen de nouo emerserint, recipientur.*

2 *Procurator satisdans de iudicio sisti endo eum cuius procurator est, item de iudicato soluendo, an si is pro quo satisdedit, non soluendo efficiatur possit illius defensionem desere ne in euentum condemnationis pro eo teneatur.*

1 QVæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. l. de ætate, §. ex causa. ff. de interrog. act. vbi per Barto. & alios, & habetur in l. planè. ff. vt in poss. leg. & in l. 1. in prin. ff. de ven. inspic. & in c. pastoralis, de excep. & in c. cæterum, de iura. calum. cum similib. de quo latè locutus sum in l. 1. in §. fi. in 4. char. parua. ff. de quæstio. vbi plura notabilia dicta adduxi in hac materia, & dixi etiam aliquid in l. si quæramus. ff. de testamen. in 6. char. parua pro quo facit not. verbum Bal. in l. 3. in fi. C. de epis. audien. Ad hāc materiam vide no. verbum Dy. cons. 20. inci. Super qōne qua quæritur vtrum filius &c. vbi dixit, ꝙ licet statutum vel ius commune dicat, quòd in causa appellationis vel nullitatis non recipientur nouæ probationes, quòd tamen recipientur, si de nouo emerserunt, quod dictum pro not. refert & sequitur Flo. in l. quædam mulier. in 3. col. circa medium. ff. fami. ercisc. Sed vltra omnia quę in dictis locis dixi, addo vnum no. & singulare verbum iu-

2 dicio meo, videlicet, tꝙ si ego procurator tuus satisdedi de iudicio sisti, & de iudicato soluendo pro te quē defendebam, iuxta l. 1. C. de satisdan. & ea quæ habentur in l. non solum. in §. qui alieno. ff. de procur. & in l. 1. C. e. cum similibus, & postea tu efficiaris nō soluendo, vt quia bona tua iam incepta sunt possideri per creditores tuos, ꝙ ista est iusta causa recusandi defensionem tuam, & vlterius non litigandi pro te, quia si ego condemnarer pro te, & soluerem, non possem postea à te recuperare, ideo non teneor vlterius pro te litigare, nec contra me committitur stipulatio ob rē non defensam. Ita singu. & egregiè dixit Pau. de Castr. in l. munus. in §. qui non cogitur. per illum text. ff. de procura. quod est multum not. ad materiam dictæ regulæ, quæ de nouo emergunt, &c. & etiā ad limitationem illius regulæ, videlicet, quæ ab initio sunt voluntatis. ex post facto iunt necessitatis, de qua in l. sicut. C. de act. & oblig. cum concor. ibi in. gl. alleg. ad quæ vide etiam dicta infra in singulari. 241. incipiē. Noa debet addi.

CCXXXIIII.

1 *Delicta paria compensatione tolli.*

2 *Mulier ob adulter. um nec dotem, nec ipsius actionem perdit, si contra maritus eius & concubinas habeat, & adulterium commisit. Quinimo dotem à marito concubinas retinente, repetere constante matrimonio potest.*

3 *Mulier, vt propter adulterium viuente marito commissum, dotem perdit, sic si vidua existens stuprum cōmittit, actionem q; ad illam repetendam.*

1 PAria delicta mutua compensatione, tolluntur. l. viro atque vxore. ff. soluto matrimonio l. cum mulier. 1. c. 1 tit. c. significatti. de diuor. c. penu. de adul. & c. fin. eo. tit. & 32. q. 6. c. nihil. cum multis simil. in gl. dictorum iurium alleg. & per Spe. no. loquentem in tit. de accusa. in §. 1. in versi. qd si te vocaui latronem. Et circa hāc materiā vide Ias. in l. in arenā. in fi. verbis. C. de inofficioso testamēto.

2 Et ideo tene menti, ꝙ licet mulier committens adulterium perdat dotem & actionem ipsius, vt habetur in dicta lege viro atque vxore, & in dicta l. cum mulier., & in l. consensu. C. de repudijs, & in c. plerunque de donationibus, inter virum & vxorem attamen si mulier commisit adulterium, non perdit dotem suam, si maritus suus tenebat concubinas, & similiter committebat adulterium. Ita singular. dixit Pau. de Cast. in consi. suo 128. inci. Hæc mulier non debet excludi à petitione dotis. Et mouetur per dicta iura, & per dictā regulam, quod paria delicta. Et idem tenet apertè gloss. fina. in dicto capitul. penultim. de adulterijs. licet eam non alleget Paulus de Castr. Quod dictum pro valde not. refert & sequitur dominus August. Arim. in additionibus suis ad Ange. de Are. in tract. malefic. in verbo, *Che hai adulterata la mia dona.* in 3. charta. in penulti. addition. ante finem. de qua doctrina feci mentionem in l. patre vel marito in secunda charta. ff. de quæstio. Et idem tenet Spec. in titu. de crimin. in modum except. oppos. in §. in primis. versicu. excipitur. Pro quo faciunt etiam dicta per Abbā. in capitu. constitutus. de conuersione coniugatorum, & per Raphael. Cuman. quem omnino vide in consilio suo 179. incipien. Domina Andriola. circa finem, vbi etiam dicit ꝙ mulieri competit actio de dote etiam constante matrimonio marito retinente concubinas, ad quod allegat plura de quibus ibi per eum, quod multum not. ad fauorem mulierum, & ad ampliationem dictæ regulæ, ꝙ paria delicta, &c. & etiam ad limitationem glossa. singu. in capitu. plerunque, de donatio. inter virum & vxorem quæ voluit, quòd si mulier committens adulterium perdit dotē, ita perdat bona paraphernalia, quam in glo. dixit singularem Ludouic. Roman. in singula. suo 315. incipient. Propter adulterium, &c. Tene menti, quia raro probatur adulterium commissum esse per mulierem, quin possit probari similiter adulterium esse commissum per maritum, quia rarissimi sunt qui stent contenti

3 propria vxore, vt communiter dignoscitur. Et adde prę dictis, quod sicut viuente marito propter adulterium vxor perdit dotem, similiter mortuo marito si vidua cō mittit stuprum, perdit dotem, seu actionem ad repetendum dotem. Ita singu. dixit Pau. de Castr. in consilio suo 121. incipiente. Reuocatur in dubium, allegat bonum text.

tex. cum gl. in l. penul. & ibi Bar. ff. de adult. vbi not. Bart. ꝙ qui offenditur ex adulterio constante matrimonio, il le offenditur ex stupro viduitate durante. Quod dictum exclamat do. Ia. in l. 2. in 2. col. versi. adde ꝙ illud. ff. solut. matrimo. vbi adducit Pau. de Cas. hoc idem tenentem in alijs locis, & vide do. Fel. in c. pastoralis, de iudic. Et quando mulier quæ commisit adulterium est mortua, an possit hoc hæredibus suis repetentibus dotem opponi, vide Ioan. de Anan. in capitu. intelleximus. in 8. columna. de adulter.

ADDITIO.

Adde Ias. in l. 2. in princ. solu. matrimo. & in rubr. C. de iudic. Ale. post alios in l. rei iudicatæ. fol. mat. vbi etiam ponit an hęredes mariti possint allegare adulterium vxoris, vt dote priuetur, & an maritus possit hoc idē opponere hæredibus vxoris, & [illegible] Fel. in c. pastoralis. ver. mulier impudica. de iudi. vbi etiā habes quid in vidua, quæ mortuo viro stuprum commisit. Verum hæc oīa ampliantur singulariter ſm Bal. in c. tuæ. circa finem, vt procedant ēt si vxor tua fuisset ab aliquo luxuriosè oiculata, vel eidē manus mamillis admotæ fuissent per aliquem ipsa consentiente, quia hæc & similia præparatoria sunt ad adulterium, & hanc ampliationem pro singula. commendat Dec. in rubr. extra de iudic. in prima lectu. & in rubr. C. de edend. in 1. conclusione, vbi declarat, qūo debeat intelligi, ne mulieres tm terreantur. Sed an propter adulteriū vxor, vel adulter perdant legatum factum à marito. Bal. notab. in dicto cap. tuæ. ad finem, tenet ꝙ sic, & ꝙ applicatur fisco, vbi pariter dicit fisco applicari legatum factum illi mulieri, quam quis polluit per adulterium, declarando vt ibi per eum, per legē Claudius. ff. de his quib. vt indign. De vidua autem ꝙ propter stuprum mortuo viro commissum priuetur dote, consuluit Castrens. cōsi. 121. reuocatur in dubium. in fi. in antiquis. alias consi. 47. lib. 2. sed contrarium tenet Alexā. in l. sororem. C. de his quibus vt indign. sequitur Ias. in l. fideicommissum. C. de fideicommiss. & ista opinio est æquior secundum Decium in dicto capitu. pastoralis, & eam sequitur Rip. in l. secunda. soluto matrimonio. Vide Hippol. Marsi. sing. 416. plures profecto, & Gerard. de petrasanct. sing. 48. & ibi in addit.

CCXXXV.

1 *Actus processus, vel sententia vt valeat, non solum necesse citationem partis fieri, sed & in commissione nuntij necessaria est nominis nuntij expressa mentio.*

PRocuratores, aduocatos, & alios morantes in palatijs rogo, vt animaduertant ad vnum per quod poterunt facere corruere mille processus & sententias, nam tu scis ꝙ citatio est magni effectus, vt dixi supra in quamplurib

1 bus singularibus, maximè in sing. 75. inc. citatio. Sed tene menti, quod ad validitatem actus, processus, vel sententię, non solum requiritur ꝙ fiat ipsa citatio, sed etiam requiritur ꝙ iudex committens citationē exprimat personam, vel nomen nuntij per quem vult ꝙ fiat talis citatio, alias si generaliter committeret partem citari, & nō exprimeret per quem nuntium, non valeret citatio. Ita singula. dixit do. Fran. de Are. in consi. 33. inc. Cōsultatio præmissa. in 4. col. versi. nec potest dici. circa mediū illius versi. ad quod alleg. Bal. in l. petens. C. de pact. Sed tu dicas ꝙ hoc apertius voluit Bald. quem ipse non vidit in l. eius qui in prouincia. in 3. col. in ver. præterea. ibi, & in nuntio videtur clarius, &c. ff. si cert. pet. Vide Bald. omnino in l. fi. circa med. versi. vnde datur ꝙ credatur, &c. C. de exhi. reis, & Bal. in c. venerabilis. in 2. col. post. med. de dolo & contu. Tene menti, quia ex hoc dicto poteris consequi decus & commodum, maximè quia istud dictum paucis est notum, & communiter iudices cōmittunt citationē partis generaliter dicendo notario causæ. facias partem citari ad talem actum pro tali die & hora, nec aliter exprimunt personā vel nomē nuntij, ideo teneas perpetuò menti. Et istud dictū poteris addere ad materiā incertitudinis, ꝙ satis latè posui in l. à vobis quoque. ff. de annuis lega. & latius in rep. mea. rub. C. de prob. in materia incertitudinis. Et circa hanc materiā nuntij, vide Ang. de Are. no. loquentem, in §. quadrupli. à versi. in gl. quadruplum. vsque ad versi. in gl. omnino. Inst. de actio.

CCXXXVI.

1 *Tanquam particula, improprietatis nota est, quandoque tamen veritatis est expressiua. Et idem de voce perinde.*

2 *Statutum si dicat, quod quis puniatur tanquā falsarius, non debet puniri pœna leg. Corn. de falsi. sed arbitraria alia.*

1 DIctio tanquam, est nota improprietatis. l. si pecuniā. ff. si cer. pet. l. iubemus. in §. sanè. 1. C. de sacrosanct. ecc. vo luit Bar. in l. 1. in fin. princ. ff. de off. eius cui man. est iurisd. Bal. in l. apud antiquos. C. de furt. licet aliquando sit expressiua veritatis. c. solitæ, & ibi gl. de maio. & obedien. c. 1. & ibi not. Arch. de homi. li. 6. l. 1. & ibi no. Bal. in princ. ff. de hære. inst. de qua dictione vide etiam tex. cum gl. in c. cum pro causa. de sen. exc. & in c. ex parte, de sponsa. & per Bart. in l. si is qui pro emptore. in 24. col. ff. de vsucap. & in l. si maritus. 2. §. 1. ff. de adulter. & do. Ant. in capi. nuper. in fi. ext. de biga. & per do. Fel. in d. c. solitæ. & per do. Alex. in consi. suo 15. inc. Visо processu. in 9. col. in 1. vol. Idem dicas in verbo, perinde, ſm Fulgos. in l. licet in pra

2 dijs. ff. in quibus. causis. pig. taci. contrah. Et ideo rencas menti vnum not. verbum, videlicet quòd si statutum dicit, quod aliquis puniatur tanquam falsarius, ꝙ non debebit puniri pœna legis Corneliæ de falsis, sed alia pœna arbitraria iudici. Ita singular. dixit Bald. in capit. nonnulli. in §. sunt & alij. de rescript. quod dicit esse menti tenendum, quod dictum refert & sequitur ibi do. Felin. in 9. column. in princ. & in d. c. solitæ. in 2. column. de maior. & obedien.

CCXXXVII.

1 *Expensæ conuentionales à iudicialibus longè differre. Nam etsi iustum litigandi causam habens ab expensis iudicialibus excusetur, à conuentionalibus tamen non excusatur.*

2 *Ac proinde si iudex partes ab expensis in sententia absoluat, de expensis iudicij duntaxat absolutisse intelligitur, nō de conuentionalibus.*

1 EXpensæ conuentionales valde differunt ab expensis iudicialibus, nam habens iustam causam litigādi excusantur ab expensis iudicij, si succumbit, vt habetur in l. properandum. in §. finautem. C. de iud. & in l. qui solidū. §. etiam. ff. de leg. 2. & in l. cum quem temerè. de iudic. & in c. finem litibus de dolo & contu. cum similib. Attamē licet habeat iustam causam litigandi, non excusabitur ab expensis conuentionalibus, vt qñ inter ipsas partes conuentum est, quod succumbens in causa teneretur soluere expensas ipsi victori, nam hoc casu non habito respectu, an victus habuerit iustam causam litigandi necne, condemnabitur in expensis. Ita dixit gl. sing. in auth. de iudicibus, in §. oporret, quam gl. ad hoc summè ponderat, Ang. in l. properandū. §. finautē alterutra. C. de iud. & ibi Bal. & Bar. & Bald. in l. si mulier. in. §. si rē. ff. de leg. 3. & Bald. in auth. generaliter. in 3. col. C. de epis. & cler. & Bal. in l. cos. in §. cautione. in 1. col. C. de appe. de qua gl. & materia latius valde locutus sum in l. patre vel marito. in 3. char. parua. ff. de quæstio. vbi omnino videas. Sed

2 vltra ibi dicta teneas etiam menti, ꝙ si iudex in sententia absoluit partes ab expensis, intelligitur solum ab expensis iudicij, non ab expensis cōuentionalib. qa nō obstante tali absolutoria pars ipsa obtinens poterit petere expensas conuentionales. Ita sing. dixit Ang. de Are. Inst. de pœn. teme. litig. in §. hæc autem omnia. in fi. 1. col. per d. §. oportet, quod dicit no. esse, iubens quòd hoc nunquā exeat mentem legentis.

CCXXXVIII.

1 *Habitantes prouincia ab his qui in confinibus habitant, differre. Et ob id si de habitantibus in certa regione vel prouincia in statuto mentio fiat, eo in confinibus habitantes non contineri.*

1 Differunt habitantes in prouincia ab habitantibus in confinibus ipsius prouinciæ. Et ideo si fit mentio de habitantibus in confinibus. Ita sing. dixit do. de S. Gemin. in c. 1. in 1. col. de tempo. ordi. li. 6. colligens hoc ex dicto Io. Andr. ibi. per quod sequitur ſm eum q̃ in materia ſtricta emanante ſuper prouincia Tuſciæ, Lombardiæ, Romandiolæ, & Marchiæ Triuiſanæ, non includitur Bononia, quia eſt ſita in confinio iſtarum quatuor prouinciarum, vt dicit patere in priuilegio ſtadij quod dictum dicit eſſe no. do. Fel. referens eum in c. Rodulph. in 14. col. ver. cæterum, de reſcrip. vbi dicit, q̃ pro hoc dicto facit quod voluit Bal. in l. oēs populi in 14. col. ver. item ſi ſtatutum dicat. ff. de iuſt. & iu. quod dictum Bald. refert & ſequitur Pet. de Anc. in c. canonum ſtatuta. in 4. membro, & alia de quibus ibi per eum, & vide etiam bonum dictum Ang. in l. 1. §. occiſorū. ff. ad Sylla. vbi loquitur de ſmaleficio commiſſo in confinibus.

CCXXXIX.

1 *Contumax ac moroſus litiſpendentiam allegare non poſſunt. Quamobrem ſi ad curam epiſcopalem remiſſus ſuper aliquo incidenti, ibi in mora eſt, tunc prima cauſæ iudex ad vlteriora procedere poterit. Nec poterit litiſpendentia à moroſo allegari.*

2 *Et ibidem cautela pro iudice remittente.*

1 Contumax † ſeu moroſus nō poteſt allegare pendentiam litis, ſecundum Bar. in l. vbi ceptum. ff. de iudi. & in l. quamuis. ff. de dam. infec. & in l. ſepulchri. ff. de ſepul. vio. Et ideo teneas menti, q̃ ſi remiſſus ad curiam epiſcopalem ſuper aliquo incidēti eſt ibi in mora, quod tunc iudex primæ cauſæ poteſt ad vlteriora procedere, quia moroſus vel contumax non poteſt allegare pendē tiam litis, in alio loco. Ita ſing. dixit Bal. quē ibi refert & ſequitur do. Alex. in l. de die. §. tutor. poſt med. ff. qui ſatiſd. cog. vbi † dicit, q̃ cautela eſt, q̃ iudex ſecularis qñ remittit partes ad curiam epiſcopalem pro aliquo articul.
2 vt præfigat terminum intra quem debeat ſe præſentare coram epiſcopo, quod facere poteſt iudex ſecularis, vt probatur in l. præſens. cum ibi not. & hoc voluit ibi Bar. per illum tex. C. de app. de quo etiam latius per do. Ale. in d. §. tutor, vbi videas, quia iſtud eſt not. dignum in practica ſm eum ibi, quem refert & ſequitur do. Fel. in c. cū ſit Romana. in 2. col. de appel.

CCXL.

1 *Regula leg. per hanc C. de tempo. appel videlicet, non probatum probabo, & non deductum deducam, in appellationis cauſa locum habet. Et qualiter ea regula procedat.*

1 Regula † legis, per hanc. C. de tēp. appel. videlicet, non probatum probabo, & non deductum deducam, in cauſa appellationis habet locum, vt petatur ſeu deducatur aliquid in cauſa appellationis de nouo circa prius petita in cauſa principali, non autem vt aliquid de nouo petatur, & ſuper eo aliquid probetur, vel deducatur quod non ſit petitum vel deductū in cauſa principali; quia hoc nō pertinet ad iudicem appellationis, vt in l. eos. C. de appel. & 2. q. 7. in fi. Ita ſing. dixit Abb. in c. ſignificauerunt, de excep. quem refert & ſequitur ibi do. Fel. in 4. col. vbi ipſe de hoc dicto facit feſtū, & dicit, q̃ ꝓpter hoc datur ſingularis declaratio ad d. l. per hanc, & ad c. cum Ioā. de fide inſtr. tene mente in practica, quia pauci animaduertunt ad hoc. Vide Ias. in rep. l. admonendi. in 25. col. ff. de iureiuran. Et hic adde omnino ſin. dictum Inn. in ſimili, quod ego plenè retuli in l. 1. §. fi. in 14. col. ver. Et inquantum. ff. de quæſt. vide in ſing. 155. inc. Doctrina.

CCXLI.

1 *Afflictio afflicto addi non debet. Vnde fit, vt qui bonis ſuis belli tempore ſpoliatus fuerit deinceps à creditoribus ſuis in ſolidum conueniri non debeat.*

1 Non debet addi afflictio afflicto. c. cum perciſſo. 7. q. 1. l. tam dementis. C. de epiſc. aud. l. diuus. ff. de offi. præſi. cum ſimi. in gl. ibi alleg. Et ideo teneas menti, q̃ ſi quis fuerit ſpoliatus bonis ſuis pp guerram, q̃ nō debet poſſe poſtea inſolidū cōueniri à creditorib. ſuis. Ita ſing. dixit Ioan. Fab. inſt. de act. in. §. eum quoque, quod dictū ſm eum eſt pium & æquum, & eum ſequitur Io. de pla. ibi, & do. Ias. dicens hanc eſſe mirabilem deciſionē & notandam, quā tñ reliquit cogitandam. pro quo facit dictū Bal. in c. 1. in fi. verbis. in tit. an agna. vel fil. Vide omnino Bal. in ſimili in l. 2. C. de vectiga. Et iſtud poteris addere his quæ dixi ſupra in ſing. 233. inc. Quæ de nouo.

CCXLII.

1 *Poſſidens rei vendicatione conuentus, ſi negat rem poſſidere de mendacio cōuictus ab ipſius rei poſſeſſione cadit, ſtatimq̃ ab eo in actorem transfertur, etiam de ſuo iure nil probante.*

2 *Quid autem in emphyteuta negante rem emphyteuticam, vaſallo negante feudum, creditore rem pignoratam ſimiliter inficiante? nu. 3. & 4.*

5 *Lex fi. ff. de rei vendicatio. quando & quo caſu in negante in actione rei vendic. locum habeat.*

1 Textum habes valde not. in l. fi. ff. de rei ven. dicentē, q̃ ſi quis in veritate poſſidet aliquam rem, & cōtra eum agatur rei vēdicatione ad illam rem, ſi ipſe negat illam poſſidere, & conuincatur de mendacio, quia actor probet ipſam poſſidere, tunc debet talis poſſeſsio incontinenti ab eo auferri, & in actorem trāsferri etiam nihil de ſuo iure probante. de quo text. latè loquitur do. Abb. in c. pe. in 6. col. de iura. calum. & Ang. de Are. in §. oīum. inſt. de actio. vbi dicit idem eſſe ſi actum eſſet contra aliquem qui dicere ſe teneret pro Titio, nominando Titiū in iudicio, vt haberet beneficium l. 3. C. vbi in rem actio. cum ille Titius non eſſet dominus, nec pro eo poſſideret, ſed poſſidebat pro ſe, tunc ſi conuincatur de mendacio debet priuari poſſeſſione, & illa eſt in aduerſarium transferenda & ita dicit tenere Spe. in tit. de primo & ſecundo decre. in §. reſtat. ver. quid ſi nominans. & Bald. in d. l. fi. ff. de rei ven. ad quod etiam vide Bal. idem tenentē poſt Bar. in d. l. 3. C. vbi in rem actio. in 5. col. in 11. q̃. & Bal. in l. vnica. C. de his quæ pœ. nomi. & in rub. extra de eo qui mit. in poſ. rei ſeruan. cau. circa fi. & Inno. in c. qñ frequenter. in §. quod ſi ſuper. ext. vt lite non contеſta. & ibi do. Ant. in. 2. col. de quo etiam text. in d. l. fin. ff. de rei vend. videas. Abb. in conſi. 17. inc. In quæſtione Ottoneli & videas Lud. Rom. latè loquentem in conſi. ſuo 70. inc. Viſis themate. in 2. & 3. co. & Ang. ibi, per illum tex. dixit
2 in 1. col. q̃ ſi emphyteuta negat rem eſſe emphyteuticā, & cōuincatur de mendacio, q̃ priuatur iure ſuo emphyteutico, & alleg. Inn. idem tenere in c. cæterum in fin. de iud. licet contrarium videatur tenere Bal. in c. vaſallus. 1. ſi de feu. fue. contro. inter do. & agna. in 2. col. ver. ex. quæ
3 ro vtrum iſta pœna. Et idem dicitur eſſe in vaſallo negā te feudum, quia ſi conuincatur de mendacio, priuatur
4 iure feudi. tex. eſt nota in d. c. vaſallus. 1. idem † etiā dicas eſſe in creditore negante rem eſſe ſibi pignoratam, quia per talem negationem videtur repudiare ius pignoris, ſecundum Ange. in l. Titius in §. Titius Seio. ff. quibus modis pign. vel hypo. ſol. & vide quæ dixi in auth. item poſſeſſor. C. qui potio. in pig. hab. Et de pluribus alijs negantibus quibus probatur contrarium, vide Ias. in l prima. in penul. & vlt. columna. C. de trāſac. Sed teneas tamen
5 menti, quod dicta l. fina. ff. de rei vend. procedit, † & locū haber, quando reus ſpecialiter negat ſe poſſidere, ſed ſecus eſt ſi reſpondens libello diceret, nego narrata prout narrantur, eſſe vera, quia tunc per talem negationem nō diceretur negare ſe poſſidere eo quia per talē negationē videtur negare illud quod eſt ſubſtantia libelli, non autem eius circunſtantias. Iſtud fuit not. dictum Barto. in l ſi dubitetur. in §. ita demum. ff. de fideiuſ. quod dictū refert & approbat do. Ias. in §. omnium. in 20. columna, in fin. Inſtitu. de actio. dicens hoc dictum eſſe perpetuo notandū, quia vtiliſſimū in practica, vt conuentus nunquam neget ſe poſſidere, ne incidat in pēnā d. l. fi. ſed ſim pliciter neget narrata in libello, prout narrātur eſſe vera, & refert

& refert Io. de Imo. in dicta l. ſi dubitetur in §. ita demū. dicere alias fuiſſe bene lucratū de hoc dicto, quod dictū etiam ſequitur ipſe Io. de Imo. in d. l. ſi de hoc ita. ff. de reiud. de quo latius per do. Ias. in d. §. omnium. in 19. & 20. col. de quo tamen dicto vide do. Fel. in c. 1. in 4. col. de lit. conteſt. in ver. ad tertiam quæſtionem. Et illud dictum Bart. etiam refert & approbat Alex. in conſ. 91. inc. In cauſa &c. in penul. col. in 6. volum. Et vide etiam Bal. in l. error. in 5. col. verſi. ſecundo caſu. C. de iur. & fact. ignoran. vbi videtur aliqualiter diſcrepare à ſupradicta doctrina.

CCXLIII.

1 *Creditori vt licet fugientem debitorem capere, etiam propria authoritate, ſic & procuratori ipſius.*

1 Satis notum eſt in iure, quòd † licitum eſt creditori capere debitorem ſuum fugientem etiam propria authoritate, vulgata l. ait prætor. §. ſi debitorē, & ibi glo. & doc. ff. que in fraud. cred. & habetur per ſcribentes in l. 1. C. qñ lic. ſi ſine iudi. vindi. & in auth. & omnino. C. ne vxor. pro mari. cum ſimil. Sed poteſt quæri vtrum hoc liceat facere procuratori ipſius creditoris, ſicut licet ipſi creditori? & certè videretur dicendum q̃ non, quia illud quod alicui perſonæ ſpecialiter conceditur, ad alium non poterit tranſmitti, ſecundum Bal. in l. 1. in antepen. col. verſic. ſed quid dicemus, ſtatutum permittit. C. vnde. vi, & in l. vt vim. in 3. col. ff. de iuſti. & iur. ad quod allegat l. cū patronus. ff. de leg. 2. de quo etiam per Bart. in l. non ſolum. ff. de iniurijs, & per Bal. in c. ad noſtram. de prob. & in c. 1. §. ſi quis vero, de pace iura. firm. & in l. per diuerſas. C. mād. Contrarium tamen dicas eſſe verius, videlicet, q̃ ſicut licet ipſi creditori capere debitorem ſuum fugientem, ita hoc licebit eius procuratori. ita dixit gl. vnica & ſing. in iure, iuncto tex. in l. 1. C. vbi quis decu. vel coar. in glo. parua in verbo, ab his & ibi vide Ange. quam gloſſa. refert & ſequitur, & de ea facit feſtum do. Ias. Inſtitu. de actio. in princ. in 15. col. verſic. aduerte etiam. Vide omnino Alex. in conſ. 135. inc. Circa executionem in 1. col. in 6. volu. Et licet aliquis poſſet impugnare illam gloſſ. propter dicta Bald. & aliorum in locis ſuperius allegatis, & etiam quia illa glo. nihil allegat, quæ non eſt tenenda, ſecundum Bal. in l. reſpublica. C. ex quibus cauſ. maior. Sed tu ſuſtinendo illam gloſ. dicas, q̃ pro illa glo. eſt tex. notab. in l. refectionis gratia. in verbo, ego fabriq̃ mei. ff. communia prædiorū, & ibi Pau. de Caſt. eum ſummè not. pro quo vide quæ dixi ſupra in ſing. 275. inc. Conſeſo vno. Et ad limitationē & reſtrictionem d. l. ait prætor. §. ſi debitorem, vide Bal. in d. auth. & omnino in pen. col. C. ne vxor pro marito. quem refert & ſequitur do. Aug. Arim. in addi. ad Ang. de Aret. ſuper maleficijs, in verbo, fama publica. in 8. char. in add. inc. Tu aūt in hac materia teneas, & vide q̃ dixi ſ in ſing. 43. inc. Debitor fugitiuus.

CCXLIIII.

1 *Delicti enormitas facit, vt iudicanti iura, ac ſtatuta & conſuetudines tranſgredi liceat, ſi tamen iudex is ſit è numero & ordine maiorum magiſtratuum, non autem inferiorum.*

1 TV ſcis illud quod fere omnib. notum eſt, videlicet, quòd propter enormitatem † delicti licitum eſt iura, ſtatuta, & conſuetudines tranſgredi, ſecundum Inno. in c. 1. de conſt. vbi per omnes, & volvit Bal. in l. quid. ergo. in §. pœna grauior. ff. de his q̃ not. infa. in 4. col. & Bal. in c. 1. in 6. col. qui feu. dare poſ. & Bal. in l. & ſi ſeuerior. in 2. col. C. ex quibus cau. infa. irrog. Bal. in l. 1. in prin. 5. col. C. qui accuſ. non poſ. Bald. in l. obſeruare. in §. proficiſci. in 6. col. ff. de off. procōſ. Bal. in l. 1. C. de precib. imper. offer. Bal. in c. 1. §. iniuria. in prin. de pace iura. fir. Bald. in auth. ſed nouo iure. C. de ſer. fugit. in 1. col. Bal. in c. iurgantium. in fi. de re iudic. & volunt alij doct. in pluribus alijs locis, quos ſatis accuratè reduxi in rep. mea l. fina. C. de prob. in 73. & 74. char. vbi plura notabilia adduxi in materia. Sed iſtud dictum non intelligas ita abſolutè procedere, ſed reſtringe multum ſingulariter, videlicet, q̃ propter enormitatem delicti licitum eſt iura, ſtatuta, & conſuetudines tranſgredi, hoc eſt verum in maioribus magiſtratibus tantum, quibus hoc licet, ſed ſecus eſt in minoribus magiſtratibus, vt in poteſtatibus terrarū, quia ipſi non poſſunt leges, vel ſtatuta tranſgredi etiam propter enormitatem delicti, quia debēt ſeruare ſtatuta ad vnguem. Iſtud fuit ſingulare dictum Bal. in authē. hodie, per illum text. C. de iud. quod dictum refert & ſequitur do. Ias. Inſtit. de actio. in §. ex maleficijs. in 2. col. vbi pro hoc dicto allegat Ludou. Roma. in l. ſi vero. in §. de viro. in 46. fallen. ff. ſol. matr. vbi ſingu. dixit ſecundum eum, quòd propter enormitatem delicti nō licet magiſtratui leges tranſgredi, ſed quòd imò tunc debet, conſuli ſuperior. pro quo allegat tex. quem dixit vnicum & ſingu. in iure in l. diuus. 2. ff. de falſis, & dicit do. Iaſon. vbi ſupra, q̃ iſtud dictum Lud. Rom. alibi non reperitur ſcriptum, licet ſibi videatur q̃ ille text. non probet illud. Sed parcat mihi excellentia do. Ias. quia imò ille text. hoc dicit aperte! Et vltra eum dico, q̃ illud quod dixit Bald. in d. auth. hodie, dixit etiam idem Bal. in auth. ſed nouo iure. circa 2. col. C. de ſer. fugit. vbi videas. Vide quæ dixi infra in ſingul. 397. inc. Arbitrium.

ADDITIO.

Adde Rom. ſing. 666. tu habuiſti l. & ſi ſeuerior, &c. & ibi in additionib.

CCXLV.

1 *Procuratorem ſine cautione de rato vbi de mandato dubitatio eſt, non admitti. Et id qualiter accipiendum, ac procedat?*

1 Quando † dubitatur de mandato, tunc non admittitur procurator ſine cautione de rato l. 1. C. de procura. l. non ſolum. §. qui alieno. ff. eod. habetur plenè per doct. in l. vnica. C. de ſatiſdā. & licet regula iſta ſit vera, attamē teneas mēti, quòd iſta regula, & iura prædicta, & ſimilia ſunt limitanda, niſi agatur de magno præiudicio, & propter quam cautionem non eſſet ſufficienter prouiſum, quia in tali caſu ſi dubitatur de mandato, procuratoris, tūc non admittetur cum cautione de rato. iſta fuit ſingularis doctri. Pau. de Caſ. per illum tex. in l. qui ita. in §. etiā abſentis. ff. ad Treb. quod etiam ſentit ibi Ange. quam doctrinam non memini me alibi legiſſe, per quam poteris reſtringere & limitare l. exigendi. C. de procu. & in l. ſed & hæ. ff. eo. Et vide quæ dixi ſupra in ſing. 109. incip. Infamis in infamia facti.

CCXLVI.

1 *Iniuriarum remiſſionem in conſcientia foro, nihil operari in contentioſo, niſi iniuriam paſſus integram iniuriæ remiſſionem fecerit.*

2 *Reſtitutionem degradati & beneficio priuati, ad ipſum beneficium non trahi, niſi plenè reſtitutus ſit.*

3 *Verba hæc, facimus tibi gratiam, & facimus tibi plenam gratiam, quid inferant?*

1 Remiſſio † iniuriarum facta in foro conſcientiæ, licet non operetur in foro cōtentioſo, vt habetur per Bal. in c. 1. §. iniuria, de pace iura men. firman. & per Bal. in l. non ſolum. in §. 1. ff. de iniur. in ſuis addit. & voluit Lud. Ro. in l. 2. ff. ad Sylla. & per Bar. in d. l. non ſolum, & in l. ſi tibi. §. 1. ff. de pact. tamen iſtud fallit, ſi dixiſſet ipſe iniuriam paſſus ſe facere plenam remiſſionem iniuriæ. ita dixit Bal. & Lud. Ro. in dictis locis; quos refert & ſequitur do. Fel. in c. inter quatuor. ante fi. de maiori, & obe. vbi dicit, q̃ hoc ēt tenet Ale. in d. l. ſi tibi, & allegat etiā Spe. in
2 tit. de legato. in §. 1. ver. qd ſi degradatus. vbi dī, q̃ licet reſtitutio degradati & priuati beneficio non trahatur ad ipſum beneficium, tamē hoc fallit, niſi ſit plenè reſtitutus, quod etiam volunt Io. An. & Dominic. in c. quamuis, de reſcript. in 6. Pro quibus etiā faciunt ſm eum ibi Paulo ante dicta per Barba. in repe. cap. teſtimonium. in penu. char. in ver. illuſtris do. Marchio Ferrarienſis &c. de teſt. & in c. eam te. in 12. col. de reſcr. in ver. ego conſului, vbi
3 dicit ſe obtinuiſſe Ferrariæ, quòd † licet iſta verba, faci-

mus tibi gratiam, importent simplicem indulgẽtiam & remissionem pœnæ, non autem restitutionẽ bonorũ, vt finaliter concludit Sali. contra Bar. in l. fi. ad fi. C. de sent. pas. hoc tñ fallit vbi princeps diceret, facimus tibi plenã gratiam, quia tũc etiam recuperabit bona alienata per fiscum, ad quod inducit verba Bal. in tit. de pace Constantiæ. in verbo, in plenitudine gratiæ nostræ. Et alia addu cit do. Fel. ad hoc propositum in dicto ca. inter quatuor, quæ per te videre poteris.

CCXLVII.

1 *Propositum principale in actibus considerari. Vnde si Statutũ puniat rumorem excitantes, vnus autem inimicum suũ percussit, hincq; incidenter rumor secutus fuerit, ob id talis Statuti pœna non erit puniendus.*

1 PRincipale propositum, vt scis, semper attendi debet, vulgata l. si quis nec causam. ff. si cer. pe. l. sed & si quẽcunq; in fi. ff. ad legẽ. Aquil. l. qui iniurię. in prin. ff. de furtis. cũ simi. pro qua regula possem plures singulares doctrinas adducere, quas alias cumulaui pro ampliatione ipsius regulæ quæ præsentialiter omitto. Sed solum do tibi singulare verbũ in hac materia, videlicet, q; si Statutũ punit leuantes rumorem, & vnus inimicũ suũ percussit, ex quo incidenter sequutus fuit rumor, q; hoc casu talis non debet puniri pœna Statuti, quia ille principaliter non intendebat offendere rempublicam, nec leuare rumorem. ita sing. consuluit Bal. in ciuitate Assisij. per text. in l. si quis ingenuam. in §. in ciuilib. ff. de capr. & postli. reuers. quod dictum refert & approbat do. Catal. de viso. in tract. suo sind. in versic. 394. inc. Adde tũ, q; ille non dr perturbare & c. quæ omnia ponit, & approbat do. Fel. in rubr. de treuga & pace. in 3. col. in fi. & vide in simili dicta supra in sing. 176. inc. Voluntas & propositum. & vide do. Nellũ in tract. bannit. in 2. partẽ secundi temporis, q. 13. inc. Sed circa idem, & do. Iaso. in l. si quis nec causam. in 3. col. ff. si certum peta. & quæ ego dixi in c. 2. prope fi. de homi. Vide in simili notab. dictum Fulgos. in l. quid si fugitiuus ff. de ædil. edic. in princip. & dom. Alexand. in consi. 113. incipien. Viso instrumento. in fin. in 2. volumin. & Socin. in consi. 80. incip. Præsens consultatio. in 4. col. circa medium. in 4. volum. & ibi in cons. 121. incip. Præmittenda est in 2. col.

CXLVIII.

1 *Mulierum conditionem in pluribus masculorum conditione deteriorem, tamen si in pleriſque fauorabilior habeatur. Et id quibus casibus, qui hic docte accumulate pertractatur vsque ad finem.*

1 CONditio mulierum licet in pluribus casibus sit deterior conditione masculorum, attamen capias plures casus notabiles, in quibus conditio mulierum est fauorabilior. Et primo quo ad carcerationem. Nam mulier regulariter pro debito carcerari non potest, quod tñ secus est in masculo. probatur in l. prima. C. de offic. diuer. iudic. & in auth. ibi posita, & in authẽ. sed nouo iure. C. de custo. reor. & habetur per Bar. in auth. matri & auiæ. in quarta col. C. quando mulier offic. tut. fungi potest, & voluit Bar. in l. si quis sub conditione. in octaua col. ff. de testament. tut. & Bal. in l. 1. ff. qui satisd. cogan. & Bal. in l. 1. in quarta col. C. qui bo. ced. poss. Bal. in l. etiam. in quinta colum. C. de execu. rei iudic. Bald. in l. consentaneum. in penultima column. C. quomodo & quando iudex Bald. & Imol. in l. si quis post. ff. de test. Ludo. Rom. in l. alia. §. eleganter. in quarta colum. ff. solut. matrimo. & Matheſi. in notab. suo 108. & per Albe. Gandi. in tracta. suo malef. sub rubr. quid sit agendum reo præsente. in 3. column. ver. sed quid si nõ appareat. in fi. Vide Bal. in cõs 313. inc. in punctis. in 2. volu. Quod tamen non procedit in causa tutelæ, & eius administratione, quia tunc bene poterit mulier carcerari, secundum Bartolum, in dicta auth. matri & auiæ, & in d. l. si quis sub conditione, & Ludoui. Rom. in dicto. §. eleganter, & Matheſi. in dicto. not. 108. & Ang. in l. quoniam. C. de custo. reor. Nam etiam procedit in muliere meretrice, quia illa carcerari poterit secundum Baldum, in l. consentaneum & Ange. in dicta l. quoniam, & Lud. in dicto. §. eleganter. Quod tamen verum intellige nisi talis meretrix sit maritata, quia tunc
a incarcerari non poterit: secundum Ioannem Andreã, in addi. Spec. in tit. de iniur. & damno dato. Pro quo facit dictum Bald. in compendiosa sua, in rubric. de quæstio. circa sententiam versic. 14. quæritur. vbi dixit, q; statutũ dicens, quòd meretrix possit impunè offendi, non habet locum in meretrice maritata. Et facit dictum Bal. in l. prima. in vltima columna. C. de raptu virg. vbi dicit, q; licet lex illa non habet locum in meretrice, tamen secus est in meretrice maritata. ad quod vide Bald. in l. fina. ff. de rerum diui. & in l. raptores. circa princip. C. de episcopis & clericis, & per Angelum in l. verum. ff. de furtis, & Matheſi. in notab. suo 108. incipien. nota casum quotidianum. Potes etiam limitare prædictam regulam nisi mulier recusaret redire cum viro suo, quia tunc poterit personaliter cap. & cogi redire cum viro suo. vt habetur per Abb. in cap. literas. in vltima quæstio. vbi etiam per alios, de restitutione spoliatorum. Et teneas menti circa hanc administrationem tutelæ, quòd nedum ipsa mulier pro causa administrationis tutelæ potest carcerari, sed etiam ille qui accepit in vxorem mulierem, quæ fuit tutrix filiorum suorum, si non reddidit administrationem antequam contrahat matrimonium, bona ipsius viri sunt obligata p dicta administratione. Ita singu. dicit tex. in l. si mater. C. in quibus causis pign. taci. cõtrahitur, & ibi Bal. multum exclamat illum textum, & dixit quòd eum summè habent notare illi qui contrahunt matrimonium cum viduis, & vide etiam duo iura simi lia allegata per gſoſſam d. l. si mater. Item in alio casu conditio mulierum est melior, nam in casibus in quibus quis in iudicio comparere cogitur personaliter, nunquam illis casibus mulier cogi potest. secundum Baldũ in l. final. C. de procurator, & Bald. in l. prima. de iudic. in 6. Item & alio casu conditio mulierum est fauorabilior, nam si legatum est factum monasterio, nec apparet cui, in dubio intelligitur factum tale legatum monasterio mulierum, & sic monialium, non autem virorum. Ita dixit Bald. post Cyn. in l. cum multæ. C. de dona. ante nup. & Bald. in l. in multis. ff. de statu homi. & Iaſin. §. ex maleficijs. in 13. columna. in princip. Institu. de actio. Item alio etiam casu conditio mulierum est fauorabilior, nam stante statuto quòd nullus audiatur contra instrumentum, item quod nullus magnum ingrediatur palatium, certè nõ habebit locum in muliere volente vti beneficio Velleiani contra instrumentum contra eam productum secundum Baldum in dicta l. multis. Item stante, statuto, quod filij bannitorum expellantur de ciuitate, attamen non expellentur filiæ fœminæ. Ita dicit Bal. & Salicet. in l. quicunque. in quarta columna. C. de seruis fugitiuis. Item si mulier sit inuenta cum armis, etiam si non inueniat fideiuſlorem, non tamen debet duci ad palatium, sed debet relaxari præstita cautione iuratoria de stando iuri. authentic. sed nouo iure. C. de custo. reor. Ita not. inquit Bald. in l. sed & si is. ff. de in ius vocand. quod dictum refert & sequitur do. Fel. in capitul. legebatur. in princip. de maior. & obedient. & idem dixit Bald. in addi. Spec. in tit. de senten. in penult. charta. in versicu. Titius fideiuſsit. & Bald. in l. nemo deinceps. post medium. C. de episcopis & clericis, & Ange. de Aret. in tracta. malefic. in verbo, pro quibus Antonius fideiuſsit. in secunda charta. in versicu. & aduertas &c. Et vide ad prædicta quæ dixi in singu. 279. incipit, Dixi tibi. Item alio casu conditio mulierum est melior, nam mulier non potest etiam pro maleficio capi in domo. Ita dixit Bald. in additio. Spec. in tit. de citatio. in 2. col. versic. annuntius possit. pro quo faciũt d. cta per Bald. in d. l. sed & si is.

Additio

ADDITIO.

1 Incarcerari non poterit. Limita, nisi meritus esset leno, vel infamis, quia tale coniugium non obstaret quin posset carcerari pro debito, vt tenet Io. Baptiſ. de sancto Seuer. in tracta. de debitoribus suspect. & fugit. vide infrà sing. 279. Adde an mulier, vel minor possit carcerari p debito, Ange. Aret. in §. eum quoque. Institu. de actio.

CCLXLIX.

1 *Obligationem sine causa non valere quo ad. ſ. probationem plenam, secus in semiplena probatione*

1 OBligatio sine causa non valet, vt habetur in l. cum de indebito. in §. fi. ff. de p̃batio. & in c. si cautio. extrà de instrumen. & voluit gl. in l. instrumenta. C. de probatio. & in l. generaliter. ĩ verbo, causam. C. de nõ numpecu. & Bar. in l. nuda. C. de donat. & Sali. in l. 1. C. de cõfeſſ. Bar. in leg. 1. C. de eden. & alij plures docto. quos ad hoc retuli in l. 1. §. præterea. ĩ 32. col. in forma parua. ff. de qõ. Attamen teneas menti q; licet talis obligatio sine causa non probet rem plene secus autem semiplenè. nã talis obligatio sine causa probat semiplenè, ita dixit Specu. post Mart. de Fan. in ti. de confeſ. §. nunc videndum. in 7. col. versi. sed nunquid. Quod dictum pro valde no. exclamat Ludo. Ro. in consi. suo 373. quod incipit, In casu proposito. ante finem. & idem dixit do. Alex. in consi. suo 4. incip. Circa primum quæsitum. in penul. col. in 1. vol. & in consi. suo 83. incip. In causa & lite. in 1. volu. & do. Anto. in dicto c. si cautio. de qua materia latissimè dixi fortè vltra omnes in dicta l. 1. §. præterea. in 32. col. cũ seq. ff. de quæstionibus.

CCL.

1 *Filios naturales per matrimonium subsequens, quanquam legitimari receptum, id tamen non perpetuum. Et cur ita.*

2 *Filii naturales, vt per matrimonium subsequens legitimentur, quanquam iure ciuili dotalia desiderentur instrumẽta, non tamen idem iure canonico.*

IN materia legitimationis filiorum per subsequens matrimonium dixi tibi singulare verbũ suprà in sin 121. incip. Credo te scire. Sed præsentialiter dico tibi vnum aliud in eadem materia non minus solẽne iudicio meo,
1 videlicet, tq; filij naturales legitimantur p subsequens matrimonium, vt dixi in dicto fin. 131. attamen si alij filij legitimi & naturales adsunt, isti naturales non legitimabunt̃ per subsequens matrimonium tñ, nisi tpe sequuti matrimonij fiant instrumenta dotalia. ita sing. dixit Bal. in l. cum multæ. 1. col. in fi. C. de donatio. ante nupt. & in l. neque. C. de nupt. quod dictum pro valde nota. refert & sequitur Ang. in l. contrahitur. ff. de pig. Ex quo ipse singulariter infert ad vnum, videlicet, q; si pater habens filios ex concubina, illam posteà accipit in vxorem sine instrumentis dotalibus, deinde post matrimoniũ contractum habuit ex ea, filium, & sic legitimũ, & naturalem; ex post moritur pater ab intestato, qualiter succedunt isti filij? dicit, q; ex quo non interuenerũt instrumenta dotalia primogenitus non succedit, quia naturalis, sed succedet secundo genitus, quia legitimus & naturalis, quod dicit ibi Ang. esse figendum cordi perpetuò, si aderant filij legitimi & naturales tẽpore dicti matrimonii contracti, alias si non adfuissent alii filii legitimi & naturales. ita succederet primogenitus sicut secundo genitus, quia ad eorum legitimationem non requiruntur instrumenta dotalia, nisi quando adsunt filii legitimi & naturales, vt dixi, ideo tunc ambo essent æquales in successione. tene menti, quia est vere no. verbum existens apud paucos, fateor tñ q; predicta solum procedũt de iure ciuili, vt etiam tenet gl. in §. fi. Instti. de nup. & ibi
2 doct. Secus tamen est de iure canonico, quia de iure canonico non requiruntur instrumenta dotalia ad talem legitimationem filiorum fiendam per subsequens matrimonium, secundum dominũ Abb. in c. tantam. in princip. qui filij sint legitimi. & Ange. de Are. in dicto §. fin. institu de nupt. quos videas.

CCLI.

1 *Connexorum iudicium idem esse, ita vt si procurator ad connexa mandato se immiſceat, mandati fines excedere non videatur. Et multa huius generis exempla.*

2 *Transactio generalis facta super re de qua litigatur, licet ad cõnexa extẽdatur, & accessoria, ad expensas nõ trahitur.*

1 CONnexorũ idem est iudicium. le. proinde si ſeruũ.
a C. ff. ad legem Aquil. l. Lucius. 2. in §. Paulus respondit & ibi Bar. post Iaco. de Are. ff. de administratio. tuto. lequid ergo. §. sufficit. & ibi Bal. ff. de contrario iudicio tutelæ. c. cum sing. de præben. in 6. cum simi. in gl. ibi alleg. & voluit Io. de Imo. in consi. suo 139. incipi. præfati simus. in 2. col. vbi plura allegat ad hoc. & do. Franc. Areti. in consi. suo 29. incip. Diligenter. in 12. col. versi. his breuiter, & do. Alex. in consi. suo 196. inci. Circa primum. in vlt. col. post medium. in secundo vol. Pro quibus faciunt dicta per Bal. in c. 1. de c. qui curiam vendi. & per gl. in c. quia in tm. de præben. vbi dicit, q; dispensatio extenditur ad connexa, & facit not. verbum Paul. de Castr. in consi. suo 28. incip. Viso pũcto. in princip. vbi dixit, q; procurator apponens manus ad connexa mandato non dicitur excedere fines mandati. & idem in delegato dixit glo. in c. licet ergo 7. q. 1. & idem in arbitro dixit Inno. in c. cũ dilectus. de arbit. & idem in teste dixit Bal. in l. per ẽproprias. C. senten. rescin. non poſſ. Et faciunt dicta per Paul. de Cast. & do. Alex. in l. 2. in princ. per illũ tex. ff. si quis cau. vbi dixerunt, q; transactio facta super forte, operat̃ et super pœna tanquam super connexo. quod dictum refert & sequitur do. Fel. in c. super literis. in 13. col. de rescrip. vbi ẽt dixit, q; iurisdictio super principali extendit̃ ad connexa. allegat gl. in §. accusatus. in verbo, iudicari. de hæret. in 6. quam allegant ad hoc Ang. & Io. de Imo. & do. Alex. in l. qui Romæ. in § duo fratres. ff. de verborum obligatio. & allegat ẽt tex. in clemen. 2. in versi. eas quoquomodo tangentes de iudic. & poterat allegare tex. & quæ ibi habentur in c. 1. de iudic. in 6. Et subdit ẽt do. Fel. in d. c. super literis. quòd liberatio sup principali extenditur ad dependentia & cõnexa etiam non expreſſa. ad quod allegat Bar. in l. Aurelius. §. Caius. in 6. q. ff. de libe. lega. & alia adducit ibi do. Fel. de quibus ibi per eũ. Teneas
2 itẽm menti, quòd trãsactio generalis facta super re, de qua litigabatur, licet extendatur ad connexa & accessoria, vt habetur in l. si de certa. & in l. age. & in l. sub prætextu. C. de trãsactio. cum simil. tñ non extendit̃ ad expensas. Ita sing. dixit Io. And. in additio. Spec. in titu. de primo & secundo decreto. in §. sequit̃. in additio. incip. Quòd iudex intra annum &c. quod dictum referũt pro valde notabili aliqui Modern. in d. l. si de certa. C. de transactio. quod est multum notabil. cum sæpe de facto contingat. pro quo optimè faciunt dicta p Specul. in ti. de, acculati. in §. 1 in 6. col. versi. quid si vulneratus. vbi omnino videas. de quo etiam dixi in l. patre vel marito. in materia expensarum. ff. de quæstionibus.

AD DITIO.

a Connexorum. Adde l. 2. ff. de iurisdictio. oĩum iudic. c. translato. de constit. c. præterea. & ibi gloſſ. ordinar. Bal. in l. cum necessitatẽ. in fi. C. de fideicommiſ. ex hac regula Paul. Iurisc. in l. si cõem. in princ. ff. quemadmo. ſerui amit. singulariter decidit, q; si maior habet fundũ cui debetur ſeruitus, communem cum pupillo, licet vterq; non vtatur, tamen pp pupillum maior etiam ſeruitutẽ retinet. & ille te. est ad hoc valde sing. secundum Ang. Sicul. cons. 1. col. 5. versi. præterea facit. lib. 2. & pro aureo latè reassumit, & multis similibus ornat Fel. in c. 1. de rescrip. & in rubr. de officio. delega. col. 1. versi. dicunt hic.

Moder.

Moder.& c.2.col.penul.versi.vtrum causa.de iud.quæ similia ẽt apud legistas tradit Ias.in l.si emancipati.3.& 4. col.C.de collatio. & vltra eos in pulchro casu consuluit Bal.con.398.punctus talis est,ad finẽ,li.3.Alex cõsi.122. viso.col.4.lib.4.& in plurib⁹ fratribus, quorum vnus est clericus,tradit Aret.consi.25.viso themate,. in secundo dubio.Et bene facit quod tradit Bal.in l.seruitus. per illum te.ff.quemadmodum seruitu.amitt.vbi ẽt Angel.& Flor.ad hoc not.ꝙ si sunt plures dñi vnius castri, & iper vnum solum iurisdictio exerceatur,ꝙ oẽs videntur vti ea iurisdictione,& sic possessio oĩbus conseruatur.Item bene facit aliud sin.dictum Bal.in c.11.in prin.ver.quid si sunt duo fratres.quibus modis feud.amit.quod pro singulari refert & sequitur Ias.in l.1,not.1.C.de transa. vbi dicit ꝙ ẽ fortis decisio.Sed an ista regula procedat quo ad dãnum pupilli?Pone exemplum,mortuus est sororis meæ vir,relicto fratre,& maiore,& infantibus filijs,dubitatur,an ex eo quia frater habet bona cõia cum minoribus excusetur ab eorum legitima tutela?Videretur ꝙ sic,per prædicta.In contrarium faciunt multa similia,in quibus dicimus ꝙ priuilegiũ quod tibi conceditur pp me,non debet mihi nocere.vt est te.in l.amicissimos.§. vltim.ff.de excusatio.tuto.no.Ang.in l.fi.ff.de ferijs.Tũ in terminis est casus qui decidit quòd non excusetur,in l.qm̃ res.C.de excusatio.tuto.quę lex est hodie correcta per authen.minoris debitor.C.qui dari tuto.poss.vt firmat gl.1.in dicta auth.quæ cõiter approbatur,reprobata alia gl.contraria in dicta l.quoniam res,& ibi per Bar.

CCLII.

1 Iuramẽtum calumniæ à litigatoribus in iudicii principio, uel vbi requisiti sint ,debere præstari,nec priuatorum pacto remitti posse.

2 Iuramẽtum calũniæ qui præstare detrectat,causam amittit.

1 IVramentum calumniæ debet præstari à litigatoribus in principio iudicii,vel qñ sunt requisiti iurare.l.j. & fi. & quasi per totu.C.de iuramen.calum.imò tale iuramẽtum tanquam introductum fauore publico non põt pacto priuatorum remitti.text.est in l.fin.§.sed quia vere-
2 mur.C.de iuramento calumniæ.Et scias,ꝙ òd dictũ iuramentum calumniæ est tantæ importantiæ & effectus, quòd ille qui recusat præstare ipsum iuramentum, perdit causã.Ita singulariter dixit Ang.de Aret.Inst.de pen. teme.litig.in prin.in 2.col.ver.aduertas &c.allegat hoc voluisse Iaco.Butri.in l.2.C.de iuramen.calum.& istud dictum multũ exclamat Ange.vbi suprà.& dicit teneas perpetuò menti,& nunquam exeat mentem tuam . Sed profectò mirandum est de Ang.quòd tm̃ istud dictũ exclamet,quia de hoc dicto habemus textum apertum in terminis,quẽ ipse non vidit,in auth.vt in litig.iurent. in §.illo videlicet,& in auth.principales.C.de iuramen.calum,quæ extracta vel sumpta ex dicto §.illo videlicet.

CCLIII.

1 Forenses ciuitatis statuto non ligari nec etiam eius beneficio adiuuari.

1 FOrenses non ligantur statuto ciuitatis,ẽm Barto.& alios in l.cunctos populos.C.de summa trinit.& Iac. de Are.& Bal.in l.fi.non speciali.C.de testa.& latè per cano.in c.1.de const.Vide in materia forensium notabile verbum Cataldin.in tract.syndicat.in versi. 545.incipi. Adde quòd stante statuto &c.Et sicut nõ patiuntur onera ciuitatis,& non supponuntur statutis ciuitatis,ita nõ gaudent beneficio statuti ipsius ciuitatis.ar.l.si vnus. §.si vnus.ff.pro socio.& l.manifestissimi.§.cum in secunda. C.de furt.& facit l.ẽm naturam.ff.de reg.iur.cum multis simi.Et faciunt optimè dicta per Soc.in consilio suo 125.inci.Cũ in pẽnti.in 7.& 10.col.Et ideo teneas mẽti,quod stante statuto,quòd debitor debitoris capiatur ad petitionẽ creditoris,non poterit capi debitor debitoris ad petitionem creditoris forensis.Ita singul.dixit Lu. Roman.in consilio.suo 124.incip.Ista captura facta de Gratiolo &c.ad quod allegat Arg. in consi. suo inc. Dicta actio sine cessione.quod dictum pro valde not.all c. & sequitur Barb.in tractatu Cardinalium.in 2.q. secundi tractatus,vel secũdæ partis,in c.sequitur in ordine.in 9.col.versi.& ideo consuluit.vbi dicit, ꝙ pro hoc dicto ẽt facit notabile verbum Pau.de Cast.in consil. suo.345. quod incip.Statutũ suprà relatum.in vl.col.vbi cũsuluit quòd Statum arctãs cõitatem ad emẽdationem damni dati alicui non arctat eam,qñ damnum passus est forensis,cũ statutum voluerit prouidere subditis,ex quo supportant onera ciuitatis,non aũt extraneis.Tene menti, quia ista sæpe eueniunt in facto,de qua materia vide ẽt Alber.Gand.in tract.malefi.sub rubri.de rebus non portan.contra deuetũ.in 2.col.ver.pterea.& Catal.in tracta. syndic.in versi 545.incip.Adde,quod stante statuto.

CCLIIII.

1 Affinitatem ex coitu illicito contrahi respectu matrimonii contrahendi,vt idipsum impediat,secus autem quò ad puniendi rationem.

2 Incestus pœna non puniri,qui cum vna sorore secretè concubuerit,ac deinde aliam sororem palam in vxorem duxit.

1 EX illicito coitu contrahitur affinitas c. discretionẽ. c.pen.& fi.de eo qui cogno.consang.vxo.suæ. l.non facilè.§.nonnunquam.& ibi gl.ff.de gradi.cum simil.Vide Soc.consi.120.incip.Circa primum &c.in fi. 3. volu. Quod tñ intellige verum,quòd ad impediendum matrimoniũ,secus aũt quòd ad puniẽdũ aliquẽ de incestu.quia tunc talis illicitus coitus operatur , vt quis possit puniri de incestu.Et ideo dixi consulẽdo multum egregie Per. de Anc.in consi.suo 392.incip.Videtur prima facie quod
2 tlicet aliquis concubuerit cum vna sorore secretè,& postea aliam sororem duxerit in vxorem palam quòd tñ pp hoc non debebit puniri pœna incestus.quod dictum pro valde not.refert & sequitur do.Augu.Ari.in suis addit.ad Ang.de Aret.in tractatu.malefi.in verbo, *Che hai adulterata la mia dona*.in pen.addit.in fi.verbis.quod dictum est notandum,quia sæpe contingit ex quo possunt limitari dicta iura,& verè nunc pendet.

CCLV.

1 Subrogatum eius,in cuius locum subrogatur,naturam sapere.& nu.3.

2 Testator,si executori testamenti mandauit , vt bona sua in pauperes distribuat ex sententia,& iudicio Titii,in eoq; exequendo executor negligens fuerit,ob idq; res ad episcopum sit deuoluta,num tunc Titii opinionem ac sententiã Episcopus sequi teneatur?

1 SVbrogatus sapit naturam illius,in cuius locum subrogatur l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau.l.si donatæ §.si sponsus.ff.de dona.inter vir.& vxo.l.filiæ.§. Titia.ff.de condi.& demonst.l.1.§.sed & si.ff.de exercit.cũsimi.in gl.dictorũ iurium allegatis.de quo per Dyn.in l. quod debitori.ff.de dona.cau.mort.per Pet.& Cyn.in l. si creditori.ff. de legatis primo.per Barto.in lc.1.§. hæc actio.ff.si quis test.liber esse iussus fue.& per doct.oẽs in d.l.si eum.§.qui iniuriarum.vide Ale.consi.199.inc.Per spectis in vlt.col.in 6.vol.& do.Franc.cur.in consi.74.incip.Super memorata &c.nu.50.cum seq.vbi omnino vide.& vide sing.verbum Soc.in consi.63.incip.Visis , &c. in 6.col.in 3.vol.Vide Lud.Ro.in consi.201.inci.Pro decisione &c.post princ.& Bal.in addit.Spe.in tit.de accu. in 3.col.ver.per formam statuti,& Bal.in l.si post diuortium.ff.solu.mat.& do.Philip.Deci.in consilio suo 59. incip.Licet in casu.in 4.col.vide infrà singulari 467.inci. Viget statutum &c.parum ante fi.Soc.in consilio 52.incip.Viso.&c.in 1.col.in 4. vol.& in consilio 67. in cip. In præsenti,in vlti.col.ad fin.Et adeò est vera regula prædicta,quod stante statuto,quòd contractus minorũ non valeant,nisi fiant in præsentia,& cum consensu consanguineorum,si fiat vel constituatur cum dicta solennitate per minorem aliquis procurator ad contrahendum,puta ad vendendum nomine ipsius minoris, certè ille procurator dum contrahet,debebit seruare eandem solennitatem,

nitatem, quam seruare deberet ille minor principalis, si contraheret ipse.ita sing.dixit do.Io.Baptist.de Cazalupis in repetitio sua,authen. sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.vbi plura pro hoc allegat,& dicit ꝙ ita consuluerunt in quæstione de facto multi illustres docto.& dicit ꝙ etiam multi doct.erant credentes sufficere ꝙ dicta solennitas esset seruata tempore dati mandati , seu tpe constituti procuratoris. Vide Ias.in l.1.§.item acquirimus.in 2.col.ver.6.principaliter not.cũ col.ibi sequẽ. ff.de acqui.possef. & oĩno Ale.in consi.189.inci.Viso statuto.per totum maximè in vlt.col.in 7.volu.Et istud idẽ dixit in terminis idem do.Io.Baptist.de Cazalupis,in repetitio.sua l.cunctos populos.in 15.chart.in 4.col.C.de summa trinit.& fide catho.versi.& prædictis accedunt. & idem dixit do.Barth.Soc.in consi.suo 112.in versi.postremò moueor.inci.Multum.abundè,& Ias.in l.1.§. itẽ acquirimus in 2.col.ff.de acquiren.possessio.Et vltra ad ducta per eos pro hoc dicto optimè facit dictum Bal. in
2 l.si puellam.C.si mancip.ita fue.alie.vbi dixit,ꝙ si testator mandauit executori,vt distribuat in pauperes bona sua secundum consilium Titij,modo propter negligentiam executori Episcopus succedit,vt habetur in l.nulli C. de episc.& cleri.an tunc episcopus teneatur sequi formam à testatore datam sequendi consilium & opinionẽ Titij?& dicit ꝙ sic,quia licet recessum sit à persona , tamen non est recessum.à forma,de quo latius per Barb. in c.cum dilecta.in 8.char.de rescrip.& aliquid per Bal. in addit.Spec.in titu.de tut.versi.si tutor non fecit inuẽtarium.& in l.si alterius.C.si minor se maio.dixer.& in l.non oĩs.in fi.princ.ff.si certum pet.a.Adde hic Alex.in l. 1.§.hæc actio.ff.si qs testa.liber esse iussus fuer.& Ias.in §.fuerat in 2.col.Instit.de actio.& do.Ant.Corset.in notabili suo 70.incip.quando in aliquo actu.in verbo,consilium.Et illud dictum Bal.in dicta l.si puellam.refert & approbat do.Fel.in c.cum accessissent.in 8.col.versic.& ex hoc dicto de consti.vbi plura singularia adducit pro illo dicto,& do.Ale.in l.1 §.hæc actio.ff.si qs testa. liber esse iussus fuer.de quo etiã per do.Fel.in c. cũ dilecta.in 16.col.in versi.amplia septimò.extrà de rescrip.& in ca.
3 1.in 6.& 7.col.eo.titu.de rescriptis.Et in materia illius regulæ,quod subrogatum debet sapere naturam illius in cuius locum subrogatur,vide not.verba Bald.illũ te. in l.parabolani.C.de episc.& cler.& quæ ego dixi in repetitione mea rubri.C.de probatio.in 71.col.versi.sed vltra adducta,& vide Ange.in §.reliquum in fi.in auth. de hæred.ab intesta.venien. Contra prædictam doctrinam do.Io.Baptist.& sequacium facit tamen dictũ Bal. in l.si pupillorum.§.1.ff.de rebus eorum,& Bar.in auth. hoc ius porrectum.in vlt.col.versi. quæro , pone quòd ecclesia.C.de sacrosan.eccle.

CCLVI.

1 Totius quò ad totum eandem rationem esse,quæ de parte quò ad partem. Ac proinde,vt ordinis iudicarij omissio processum nullum reddit in iudicijs ordinarijs , ita in extraordinarijs qualisqualis ordinis omissio iudicium ipsum vitat.

2 Executio,si quando super toto corpore animato fiat,vt merũ imperium requiritur sic etiam quum super eius parte fit,

1 EAdem ratio est de toto quò ad totũ,quæ est de parte quò ad partẽ.l.an pars.ff.pro derelict.l.qui scit. ff. de vsur.l.quæ de tota.ff de rei vendic.cum simil.Et ideo dixit multũ not.Inno.in c.tua ad finẽ, extra de cohabit. clerico.& mulie.ꝙ sicut omissio ordinis iudicarij reddit processum nullum in ordinariis iudiciis,vt in l.prolatã. C.de senten.ita omissio qualisqualis ordinis & in extraordinariis iudiciis vitiat ipsum iudicium ꝙ dictum refert & approbat Pet.de Anc.in cõsi.suo 165. incip. Visis diligenter circa finem,quos refert & sequitur do.Fel.in c.1.de lit.contest.in tertia col.ver.dicas tñ, & in c.ecclesia sanctæ Mariæ.in 12.col.vers.quintò nota extrà de cõsti.Et facit not.verbũ Ang.in l.1.§.sed sciendũ.ff.de edil.
2 edict.vbi dicit,ꝙ sicut qñ fit executio super toto corpo re animato requiritur merum imperium,ita, & quando fit executio super eius parte,ad quod allegat glo.quã dicit sing.in l.imperium.ff.de iurisdict. omnium iudic. Et facit etiam not.verbum Bal.in l.denique.§ j.ff.de moribus,quod refert& sequitur do.Aug.de Arim.in suis additio.Ang.de Aret.super malefic.in primo verbo , in 8.car.in 1.addditio.post medium.

CCLVII.

1 Confessioni voce propria facte contraueniens audiendus est nemo.Et iõ licet acta facta in iudicio summario, in plenario nõ noceãt iudicio,vel inter easdẽ psonas,cõfessio tamẽ in iudicio summario facta, confitenti in plenario nocebit.

2 Et id qualiter restringendum & limitandum.nu.3.& 4.

1 NEmo audiendus est,veniens cõtra illud quòd propria voce confessus est l.generaliter.C.de nõ numera pecu.c.per tuas de probat.& adeò istud est verum, ꝙ licet acta facta in iudicio summatio non noceant in iudicio plenario ẽt inter easdem personas,ẽm Bart.in l.2. in 5.col.ff.vi bono.rapto.& do.Anto.Abb.Imo.& alios in c.causam q.1.extra de testib.& in c.veniens. eodem ti tu.tũ hoc fallit in confessione,quia confessio facta in iudicio summario nocebit confitenti in iudicio plenario. ita sing.dixit Inno.in c.2.de ordi.cognit. quem refert & sequitur Io.de Imo.in clemen.constitutionem.in 5. col. de electio,& do.Ant.in c.dilectus.in 9.col.de capel. monach.& in c.vestra.in 43.col.de cohabita. cleric. & mulie.& Lud.Ro.in l.naturaliter.§.nihil cõe.in 8.col. ff. de acqui.possessio.& idem voluit Bal.in authen.item possessor.in fi.C.qui pot.in pig.habean.vbi videtur glo. contrari,& illam doctrinam Inno. & aliorum refert & se-
2 quitur ẽt do.Fel.in pen.col.vt lite non contesta.vbi sub dit,ꝙ istud restringitur solum in confessione principalis,sed secus esset in confessione procuratoris,quia tunc cessat rõ d.l.generaliter,& d.c.per tuas,quod tamen re-
3 linquit cogitãdum. Supra dictamtũ doctrinam limita & restringe , nisi contra illam confessionem & in primo iudicio fuerit pronuntiatum,quia tunc illa confessio non nocebit in alio iudicio.Ita dixit gl.not. in dicta authen.item possessor.C.qui pot.in pign.habeãt. de qua gl.videtur dubitare ibi Bar.sed pro illa gl.faciunt dicta per Bar.in l.Papinianus.in §.sed nec impuberis.ff.de inofficio.testa.& pro ea faciunt dicta not.Bar.in authe.nouo iure.C.de pœn.iudi.& faciunt dicta per Inn.in c.mulier.de iureiu.vbi dixit,ꝙ confessio nõ nocet contenti,quando contra ipsam confessionem sententiatum est,
4 quod dictum refert & sequitur Bal.in l.si quis in hoc genus.C.de episco.& cleri.& in dicta authen.nouo iure,& adde quod idem dixit gl. in § illud quoque in gl.in verbo,& legem.in princ.in auth.de trien.& semis.quam ad hoc alleg.Bar.in dicta auth.item possessor.de quo ẽt per do.Aug Arim,in addit.Ang.in tract.malef.in verbo,nec nõ ad querelam.in 17.char.in vlti.additio.ante finem.& per do.Fel.in c.j.in quinta col.in versi.limita tertiò. de except.& in c.capitulum sanctæ crucis.in 14.colum.de rescriptis.

CCLVIII.

1 Conceduntur permulta,si quando res est peritura , quæ alioqui non concederentur.

2 Iudex à cuius sententia interlocutoria appellatum est , licet nihil appellatione pendente attentare debeat, si tamẽ res de qua agitur,ipsa sit peritura,valebit per iudicem appellatione etiã pendente attentatũ. Et de testiũ abfuturorũ, vel proximè moriturorũ examine pẽdente appellatione.n. 3.

1 PLuta conceduntur quando res est tẽpore peritura, quæ aliàs non concederentur,vt latè dixi in repetiti. mea.l.fin.C.de probatio.in 40.char.& in l.j. in 2. col. C. de executio.rei iudi.& vltra ea quæ dixi in dictis locis,
2 teneas menti vnum aliud verbũ,quòd licet iudex,à cuius interlocutoria est appellatũ , nihil debeat attentare in causa pendente dicta appellatione , vt habetur in ca. non solum.de appellatio.in 6.& ff.nil noua. appellatio.

penden.

penden.in rubro & nigro.attamen qñ res esset tempore peritura,valeret attentatū per iudicem appellatione pendēte.Ita no.dixerunt do.de Rota in antiquis decisio.
3 suis in tit.de testib.in 2.decisio.vbi dicunt,ꝙ nō obstā te pendentia appellationis,si aliqui sunt testes absuturi, vel in breui morituri,qui commodè conueniri non possint,ꝙ poterunt tunc appellatione pendente examinari per ipsum iudicem,ne probatio pereat.Et istud dictum refert & sequitur do.Fel.in c.qñ frequenter.in princi.in 6.col.circa medium,vt lite non contesta.vbi subdit, ꝙ tāli casu pars petens talem examinationem non videtur renuntiare appellationi.quod tamen ipse ibi modificat duobus modis,de quibus ibi per eum.

CCLIX.

1 Citationem generalem,vbi contradictor incertus est valere, non tamen idem si certus est.Et ideo non sufficere generale proclama,ꝙ qui velit hæres defuncti esse,compareat ,sed citari debere quos proxima successionis causa tangit.

2 Clericus,si quando priuilegio clericali priuandus est,maximè quando causa iuratoriam monitionem desiderant, qualis esse,& qualiter fieri debeat huiusmodi citatio. Et quid si erratum in modo ac citandi forma? nu.3.

1 GEneralis citatio valet,vbi cōtradictor est incertus, secus aūt vbi contradictor est certus,quia tunc nō valet talis generalis citatio.ita sing.dixit Domini.de sancto Gemini.in c.fi.de electio.in 6.Et ideo dixit Bal.in l. si curatori.C.de iure deliberan.ꝙ non sufficit proclama generale,ꝙ qui vult esse hæres,compareat, sed debent citari illi quos prima causa successionis tangit.& hoc per tex.nor.in l.1.§.denuntiare.ff.de vent.in spic.& idem dixit ipse Bal.in l.nam ita diuus.ff.de adopt.& in l.obseruare.§.proficisci. ff.de offi.proconsul. & Ludo.Ro.in con. 103.incip.Viso themate.in fi.vbi no. loquitur. & alleg. d.l.1.§.nuntiare.& d.c.fi.de ele.in 6.& alia plura de quibus ibi per eum,& voluit ēt ipse Ludo.Ro.in consi. suo 410.incip.Vt clarior reddatur.circa princi.vbi alleg.plures doct.hoc affirmantes.& de illo tex.ad hoc propositū facit testum Bal.in l.iubemus.circa.2.col.C.ad Trebelli. & in l.1.in vlt.col.C.qui admit.& in c.inter quatuor. de maio.& obedien.& in l.suspecta in fi.prin.de inoffi.testamen.& in rubri.C.de success.edicto.in fi.& Bar.in consi. lio suo 91.incip.In qōne vertente.Pro quo faciunt addu
cta per do.Fel.in c.fi.de maiori.& obedien.in 2.col.vbi omnino videas,quia more solito notanter loquitur.& per eundem do.Fel.in cap.cognoscētes.in 6.col.in princi.de constit.vbi simpliciter dignissimè loquitur. & vide ēt do.Alexan.in consi.suo 138.incip.In causa & lite.in tertia col.in 2.volum. Et prædictis ēt adde no.dictum do. Abb.in c.fin.de vita & honestate clericorum vbi dixit
2 ꝙ vbi ad perdēdum aliquod priuilegium clericale iura requirunt trinam monitionē fiendam ipsis clericis non reēt è viuentibus,oportet,ꝙ illa citatio seu monitio apprehendat clericos si fieri pōt & nō sufficit generalis monitio ꝙ omnes abstineāt, ꝙ dicit esse menti tenendum, pro,quo bene facit decisio Rotę in tit.de dolo & contuma.in 21.decisio.in antiquis.vbi dicitur, quòd vbi aliàs sufficerent coniecturæ de hoc,quòd citatio apprehendat citatum,tamen vbi agitur de priuatione beneficij, requiritur certitudo, vnde si quis citatur tanquam inciderit in pœnam c.licet canon.de ele.in 6. oporter quòd citatio legitimè & clarè perueniat ad eius sciētiam, nec sufficerēt præsumptiones, de quo nunquam sis oblitus ſm dominum Felinum,qui prædicta refert in c.qñ frequenter.in §.porrò.in 7.col.versi.aliud valde notabil.vt lite non contesta.& ibi alia adducit in materia,quē vide. Et vltra prædicta in hac materia citationis teneas mēti vnum dictum notab.& mihi nouum,Lud.Ro.in di.con. suo 410.incipien.Vt clarior reddatur.in 1.col.vbi dixit,
3 ꝙ quamuis erratum sit in modo citandi,seu in forma à iure traditis, nihilominus si is,cuius interest,notitiam habuit eius citationis,per quā nō legitimè citabat,sufficere videbitur.Ita.n.eū ligat talis illegitima citatio vnà cum notitia subsequuta,sicut citatio legitimè emanans, allegat ad hoc casum notabilem in clemē. causam.ad finem,de electio.quod not.& tene mēti,quia tibi seruiet ad multa.In contrarium facit ꝙ voluit Bar.in l. denuntiasse.in prin.ff.de adulter.& do.Philippus Decius in cōsil.74.in 2.col.& q̄ dixi in meo repertorio,vt in litera V. in 9.char.in 8.notab.& vide Alex.in consi.114.inci.Ponderatis in 3.col.in versi.accedit.in 1.vol.

CCLX.

1 Citatus semel personaliter potest postea per edicta locis publicis proposita efficaciter citari.

2 Citandi primum personaliter stylus,ac deinde per edictū non valet nec huiusmodi citatio arcta citatum,si eo loco sit mus quo facilè citandus personaliter citari potest,secus autem in eo qui remotior est,nec commodè citari potest,& nu. 3.

1 CItatus semel personaliter pōt postea citari per edicta posita in locis publicis & consuetis, & talis citatio per edicta arctat ipsum citatum.Ita habetur per tex. & docto.in clemen.1.de iudic.& per Bar.in tractatu ad reprimendum,in verbo per edictum & per gl. & doct. in l.ad peremptorium.ff.de iudic.& habetur ēt per Cypost gl.in auth.qui semel.C.qūo & quando iudex. Sed
2 teneas perpetuò menti,ꝙ talis stylus citandi personaliter primò,& postea per edictum,non valet nec talis citatio arctat citatū qñ sumus in loco,in quo faciliter pōt personaliter citari ipse citandus,secus aūt in illo qui longè abest,& non pōt commodè citari,quia tunc talis citatio per edicta valet,& ipsum arctat.Ita dixit Io. And.in additio.Spec.in tit.de citatio.in §.viso.in additio.incip. Super illo verbo & c.quem refert & sequitur Pau.de Castr.in dicta l.ad peremptorium.post medium,vbi subdit
3 ꝙ cum quidā delegatus papæ datus in partibus seruasset istum modū citandi personaliter primò,& posteà p edictū,dicit se dixisse sniam esse nullam,tāquam latam contra non citatum,ꝙ dixit summè notādum esse. ꝙ dictum refert & sequitur do.Fel.in c.qñ frequenter. in §. porrò.in 5.col.vt lit.non contesta.& Barba.in c.consuluit.1 10.char.in j.co.de offi.delega.ꝓ quo optimè faciūt dicta suprà in sing.228.inci.Agens in iudicio.pro quo ēt faciunt dicta per Bal.in consi.suo 444.incip.Sequens q. in 3.vol.& per Abb.in consi.84.incip. Casus super quo. aliàs incipit.Arbitror in dubio.in tertio vol.& per eundē in consi.43.incipien.Ex omnibns. in prima colum. & per Ludo.Roma.in consil.454.incipien.In re præsenti.in 2.col.

CCLXI.

1 Exceptio loci non tuti,citatum à comparendo in eo dem loco excusat.

2 Et quid præstet loci non tuti beneficium? & nu.3.

1 EXceptio loci non tuti excusat citatum à comparendo in loco vbi est citatus.Ita habetur in clemen. pastoralis.versic.Pisana.de re iudica.& in cap.cum dilecta. de confirma.vtili vel inutili.& in ca.venerabilibus.§.secus.de senten.excommunicatio.in 6.& in capil.accepimus.de fide instrumen.& c.cum personæ.de priuileg.in 6.& habetur in l.Fulcinius.in §.quid sit latitare.ff.ex quibus causis in possessionem eatur.& per gloss.in c. hortamur.3.quæst.9.& per gloss.penulti.in fi.in clemen.appellanti.de appellatio.& latè per Ludo.Roman.in l.si verò. in §.de viro.in 11.fallentia.ff.soluto matrimonio.& per do.Anto.in repetitio.cap.vestra.in 38.column.de cohabita.clericorum & mulier.habetur in cap.statuimus.de
2 offic.delega.in 6.Item locus non tutus etiam operatur alium notabilem effectum,nam si quis se obligauit in contractu,vt possit ex eo conueniri vbique,tamen non poterit conueniri inuitus in loco sibi non tuto.ita dixit Ange.& post eum domi.Alex.in l.cum res.in princi. ff. de lega.1.quod dictum refert & sequitur domi.Fel.in c. accedens.2.in secunda colum.vt lite non contestata.vbi
3 etiam subdit,quòd si quis promittit soluere Titio decō in certo

in certo loco,& ad illum locum non sit tutus accessus ipsi Titio,poterit arctari debitor ad soluendum in loco tutiori,per text.in l. vsuras. C. de solutionibus. quam legē facit sing.Lud.Roma.secundum eum in cōsilio suo 352. incipien.quæritur in penul.col.pro quibus faciūt dicta suprà in sing.231.incip.Iusta causa.

ADDITIO.

Adde Roma.sing.72.& ibi in additio.& Cremen.singular. 124.& Guid.Pap.sing.839.§.2.

CCLXII.

1 Quod potui nolui,quod volui adimplere nequiui.

2 Iudex reum habens plenis conuictum probationibus, non tamen confessum,si velit vltra plenas illas probationes confessionem ipsius rei habere,& in hoc eū torqueat, nec quic quam fateatur,imo negat, pergit q̄, in negatione,nū vi prædictarum probationum ad mortem condemnari queat?

3 Iudex ordinarius si processit vt delegatus,sic ab eo lata sententia non valet,quia quod potuit,noluit.

4 Arbitris duobus concordantibus,si tertius assumatur,huius solius sententiæ parebitur.

5 Donatio facta inter coniuges,licet donantis morte, si aliud non intercesserit,firmetur,si tamen huiusmodi donatio bene meriti is subnixa sit plene probari merita debebunt. Nam assertioni donantis minime creditur,ac proinde morte donantis non confirmatur.

1 QVod potui nolui,ꝙ volui adimplere nequiui lege. multum interest.C.si quis alteri vel sibi.l.si genero. C.de iure dotiū.l.quoties.in princ.ff.de hæredibus instituendis.& in l.si emancipatis.C.de donatio. c. cum super abbatia.de offi.lega.c.inter corporalia.in fi.de translatio ne episcopo cū multis similibus,in dictis locis per gl.al leg.Adde ad hanc materiam dominum Philippum De ciūs in consilio suo 129.in 3.col.versi.nā quando eps &c. & Ang.Aret.in §.quadrupli.in 16.col.ver quæro, iudex iusſit &c.Institu.de actio.Et pro amplatione huius regulæ, seu dictorum iurium teneas menti vnum perpetua memoria dignū,& literis aureis scribēdum,quod
2 si iudex habet reum criminis in sortijs suis, contra quē habet plenas probationes dicti criminis,& sic eum pōt absque confessione sua cōdemnare ad mortē,iuxta l.qui snīam.C.de pœnis.& iuxta ea quæ dixi supra in fin.108. incipient.Aliàs fui interrogatus.sed volens ipse iudex vltra probationes dicti maleficij habere confessionē rei, ad hoc vt post confessionem suam tāquam confessus,& conuictus non possit appellare à condemnatione cōtra eū fienda,iuxta l.2.C.quorum appella.nō recip.ponitta lē reum ad torturam,vt confiteatur dictum crimen,seu delictum,& hoc vigore dictarum probationum,hoc casu si ipse reus tortus sufficienter semp perstitit in negatione,tunc iudex non pōt vlterius eum condemnare de dicto delicto,vt antea poterat,& hoc quia per talē torturam,& negationem ac perseuerantiam ipsius rei probationes,quæ erant contra eum,sunt debilitatæ, & magis vī verum illud ꝙ dicit,& negant cū perseuerantia ipse reus,qui melius scit an deliquerit quā alius, quam illud ꝙ deposuerunt testes contra eū.Ita multum singulariter & egregiè dixit Alberic. de Ros. in l.edictum.per gloss. ibi,ff.de qō.& ibi dixi. ꝙ dictum pro valde not.refert & sequitur do.Barto.Cæpol.in consilio suo 32.incipi.Quidam rustici.in penul.col.& dicit, ꝙ istud ēt videtur fuisse de mente Bar.in l.vnius.in §.1.ff.de q.& dicit,ꝙ istud ēt voluit Ange.de Aret.in tracta.suo maleficio.in verbo cōparuerūt dicti inquisiti,& negarunt totū. & refert ēt hoc vidisse alias seruari Veronæ.Sed in libro meo Ang. de Are.in dicto loco nō dicit,quia fortè liber meus
3 corruptus est.Et pro isto dicto facit ꝙ voluit Host.in c. cum ex officij,de præscrip.vbi dicit ꝙ si iudex ordinarius processit vt delegatus,nō valet snīa, qa ꝙ potuit noluit.pro quo faciunt optimè dis.per Ale.in con.suo 212. incip.Viso & opportunè.in 3.col.in fi.& facit ēt singula. verbum Ang.in l.quòd si fortè.in §.1.in fi.ff.de solu.vbi
4 sing.dixit,quòd duobus arbitris concordantibus, si tertius assumatur,eius solius snīæ parendum est.argu.illius te.& ita dicit tenuisse fac.de Are. per l.itē si vnus. §.principaliter.ff.de arbit.& per illum tex.vide Bal.cons.391. incip.quæritur in secundo vol.& Soc.in consilio 54.incip.Abundè & c.in secunda col. ver. tertius & vltimus.Et faciunt optimè dicta p Angelū, in l.si dona
5 tione.C.de collation.vbi singular.dixit, quòd licet donatio facta inter coniuges firmetur morte donātis.l.donationes quas parentes.C.de donat.inter virum & vxorem.cum similibus attamen si inter ipsos coniuges sit facta donatio pp bene merita,tunc ad hoc vt valeat donatio,debebunt plene probari bene merita,nec staretur assertioni dictorum meritorum facte per donantem,& ideo talis donatio tali casu non cōfirmaretur morte donantis,quia quod potui nolui. quod dictum dicit ibi Lud.Ro.non reperiri alibi,& istud dictum pro valde notabili refert & probat do.Franciscus Cremen.in notabili suo 138.incipien.Donatio facta simpliciter de quo tū dicto vide do.Fel.in c.sicut.in 15.col.de re iudi.& vide quæ dixi infra fin. 282.incip. Tolle moras semper.& facit etiam ad prædicta,nam testimonium illius qui pōt loqui,non valet in scriptis,secundum Io.And.in §.nunc tractandum.ver.quid demum.& ibi Io.And.in additio. quos omnes refert & sequitur Dominicus de sancto Geminiano in consi.suo 132.inci.In causa prioris.in 2.col. Et ista omnia etiam potes notare pro ampliatione regulæ illius,videlicet,Viam quam quis elegit sibi patere debet,de qua in l.mulier.in §.fi.ff.quod metus causa.& suprà in sing.213.incip.Viam &c.

CCLXIII.

1 Monitus seu condemnatus ad aliquid tali die faciendū, vel tēpore si id propter casum sibi fortuito superuenientem nō fecit,a pœna ipse excusatur,si in culpa vel mora nō fuerit nimis se arctando,alioqui cōtrà. Quod limita,vt nu.2.& 3.

1 MOnitus seu condemnatus ad aliquid faciēdum talidie,vel tali tempore,si illud nō fecit propter casum fortuitum sibi superueniētē,excusatur à pœna, si ipse non fuit in culpa,vel mora nimis se arctando,secus si ipse fuit in mora vel culpa nimis se arctando.quia tunc cadit in pœnam,si illud non fecit non obstante casu fortuito.tex.est not.& ibi doct.in l.2.in § quod diximus. ff. si quis cau.& habetur in l.cum postulassem.in prin.ff.de dam.infect.& in l.si fideiussor. §.penul.ff. qui satisda. co
2 gan Istud tū limita multum notanter habere,locum,& procedere,vbi imponitur pœna pecuniaria,secus autem est in pœna corporali, nam vbi pœna corporalis imponitur, si quis certum quid non soluerit,vel non fecerit, tunc si illud nō potest facere,quia se nimis arctauit, non tū punietur pœna corporali.Ita multum egregie dixit Bal.in l.data opera.in 17.col.versi.Vltimò nota.C.q
3 accusa.non poss.vbi dicit,quòd si quis fuit condemnatus in pecuniam,& si non soluerit intra decem dies fuit cōdemnatus in amputatione manus,& camerarius cōis cui pecunia erat soluenda, non fuit inuentus vltima hora termini fiendæ solutionis,tamen hoc casu licet ipse condemnatus se nimium arctauerit non tamen punietur pœna incisionis manus.allegat tex.in l.fi.in §.si quis professus.ff.de public.& de hac materia vide aliquid p do.Fel.in c.cum inter priorem.in 12.colu.de exceptio. Vide supra in sing.90.incip.Fauorabiliores &c.

CCLXIIII.

1 Commoda eum sequi debere,quem & incommoda sequūtur.

2 Aduliere in matrimonio sine filis decedēte si statutum serat vt vir dotis dimidiam sublucretur,si pater marīti,non ip se maritus,matrimonii onera sustineat,tunc pater nō maritus lucrum reportabit.

1 EVm sequuntur commoda,quem sequūtur incōmoda.l.1.ff.de instito.l.in insulam.§.vsuras.ff.soluto matrimo.l.& si contra.ff.de vulga.& pupilla.l.si mādato.§. quoties.ff.mandati.l.secundum naturam.ff.de regu.iur.

cum

cùm similibus in gl.allegatis.Et pro ampliatione huius
regulæ teneas menti singulare verbum Bar.in tract.suo
2 de duobus fratribus,in 2.col.vbi dicit,q̃ stante,statuto
q̃ muliere decedẽte,in matrimonio sine filijs, vir lucret
dimidiam dotis,quod hoc casu si pater mariti sustinet
onera matrimonij faciendo expensas filio & vxori suæ,
& decedat ipsa vxor filij sine filijs,q̃ tale lucrum dimi-
diæ dotis acquiretur patri & non marito,licet statutum
dicat,q̃ acquiratur marito.q̃ dictum ꝑ notabili refert
& approbat do.Abb.in con.suo 79.incip.Videtur primo
circa finem.in 2.vol.& Ludo.Rom.in authen. ex testa-
mento,in 5.col.C.de collat.Vide in materia Bald.in au-
then.ex testamento.in 12.col.versi.tertium capitulum,
C.de collatio.Et adde ad hanc materiam nota.verbum
Bar.in l.quia poterat.in fi.ff.ad Trebellia.quem vide.Te
neas bene menti,quia passim vidi hic Bononiæ,& etiam
alibi seruari contrarium ab idiotis & ignorantibus.

CCLXV.

*1 Mãdati fines sedulo obseruãdos, vnde fit, vt si cãpsori debito
ri meo dixerim, q̃ tibi soluat, non autem q̃ tibi promittat,
tunc si tibi promiserit etiam stipulatione intercedente, à
me non liberatur, quinetiam vetare possum, ne tibi soluat.*
*2 Mandatum ad recipiendam solutionem à debitore, eiq; acce
ptilationis facultatem tradendo habens, si non appareat de
solutione re ipsa facta, confessio mandatarij de solutio-
ne recepta nihil obest mandanti.*

1 FInest mandati diligenter sunt custodiendi.l. diligen-
ter.ff.mandat.c.cum dilecta.de rescrip.c. examinata.
de confirma.vtili vel inuti.cum multis simi. Et ideo te-
neas menti singularem theoricam Pau.de Cast.in l.dele
gare.ff.de nouatio.vbi dixit,q̃ si dixi campsori meo de
bitori,q̃ tibi soluat,non aũt dixi,q̃ tibi promittat, hoc
casu si ipse tibi promiserit,ẽt per stipulationem, nõ libe
ratur à me,nec fit delegatio.allegat ad hoc casum quem
dicit not.in l.si debitorem.eodem titu.de nouatio.Vide
Philip.Deci.consi.108.incip.In causa.in fi.2.col.Et ideo
possum adhuc sibi inhibere q̃ non soluat,quia simplex
mandatũ pôt reuocari re integra.l.si cũ Cornelius.ff.de
solutio.& hic videtur res integra,postquam nõ soluit,li
cet tibi promiserit,quia hoc sibi nõ mãdaui,secus si mã
dassem,per l.vtrum.ff.de constitu.pecu.& l.si quis prohi
buerit.ff.de publ.Et dicit ipse Pau.de Cast.hæc omnia es
se menti tenenda,quia sunt quotidiana.Et ex hoc sequi
tur secundum eum,quòd si campsor efficiatur fugitiuus
damnum est meum,& tu potes ad me redire,quia non
est facta nouatio nisi esset expressè dictum.Et hanc can
dem doctrinam ponit ipse Pau.de Cast.in dicta l.si debi
2 torem.vbi dicit,q̃ ille tex.est sing.& ibi subdit ꝑ quòd si
aliquis habet mãdatũ ad recipiendã solutionẽ à debito-
re,& ad quietandũ & liberãdũ eũ,quod hoc casu si non
apparet de solutione realiter facta, sed solum apparet
de confessione ipsius,qui confitetur sibi solutum, & li-
berat debitorem,quòd hoc non nocet mandanti, quo-
minus adhuc possit conuenire debitorem non obstante
liberatione facta,quia mandatum debet intelligi, quòd
liberet debitorem verè soluentem. i.facere instrumen-
tũ solutionis, sed hic nõ apparet de vera solutione. & eo
dem modo dicit,si habet mandatum à me de recepto
non sufficit debitori meo hæc confessio de recepto nisi
verè appareat de reali solutione.de quo ibi latius per eũ
quæ omnia nota vt ad vnguem serues,& non excedas
mãdatũ.vide tñ ad restrictionẽ & limitationẽ ꝑdictorũ
quæ dixi suprà in fin.58.incip.Si dedi tibi mandatum. &
quæ dixi in l.nomen quoque debitoris.C.quæ res pign.
oblig.non possi.in 1.char.

CCLXVI.

*1 Iudex secundum allegata & probata iudicare habet. Nihilo
secius ex cõfessione aliqua coram se viua voce simpliciter
facta, ad iudicandum moueri potest.*
*2 Et quid de iudice maleficium committi vidente, nec alia in-
dicia, aut alias probationes habente?*

1 IVdex debet iudicare ſm allegata & probata.l.illicitas
.§.veritas.ff.de offi.præsid.& ibi per docto. & habetur
in c.pastoralis.in §.quia verò.de offic.deleg.cũ simi. Te-
neas tñ menti notabile verbum,videlicet q̃ iudex pôt
moueri ad iudicandum etiam ex aliqua confessione co
ram eo facta viua voce,& non scripta in actis.Ita notan
ter dixit Bal.in l.1.in 1.col.C.de manumis.vindi.per no.
in l.quoties.§.1.ff.de probat.quod dictũ pro aureo & sin
gulari refert & sequitur do.Fel.in c.cum venerabilis. in
17.col.de exceptio.& in c.aduersario.in 2.col in fi.codẽ
tit.& in c.sicut.in 12.col.de re iudicata.de quo dicto di-
cit,quòd nunquam obliuiscaris, quia est mirabile ſm
eum ibi.Et ad materiam dicta l.illicitas. §. veritas. vide
Spec.in titu.de senten.in §.qualiter.versi.Itẽ debet ferri
2 ſm allegata.vbi ponit,tqñ solus iudex vidit Titium.de
linquere,si alias probationes dicti maleficii, vel alia in-
dicia non habet,an possit ipsum Titiũ ex solo visu suo
aliter non allegato,nec probato ponere ad torturam? vi
de ibi per eum,& per Io.And.in additio.& in titu.de no
to.cri.vbi se remittunt,& illud dictum Specu.in d.§.qua
liter.refert & sequitur Bal.in l.ampliorem.in prin.in 2.
col.versi.item quæro an iudex.C.de appellatio.

CCLVII.

*1 Probationẽ dubiam contra producentẽ interpretari debere.
2 Auferendi verbum duplex significatum habet, vt & quod ni
auferri, & sine vi intelligatur.*
*3 Violenter verbum, aut violentiã duobus modis accipi, actiue
.l.& passiuè, vt in hoc genere dicendi, Titius Seiam vio-
lenter, aut cum violentia cognouit.*
*4 Dotis lucrandæ, si quæstio oborta sit, statutum domicilii viri
spectari. si tamen maritus in vxoris domum receptus sit,
non viri, sed vxoris domicilium spectandum esse.*
5 Et ibidem limitato.

1 DVbia t probatio semper interpretatur contra pro-
ducentẽ gl.est notab.in c.in præsentia.in verbo,ver-
bum dubiũ.extrà de probatio.& habetur in l.si quis in-
tentione.ff.de iudic.& in l.inter stipulantẽ.§.1.ff.de ver
borum oblig.cum simi.Et pp hoc teneas menti quam
plura notabilia dicta,& primo nota singulare verbum
Ang.in l.postquam.ff.de petitio.hæredi.in fi.vbi dixit se
mel euasisse quendã accusatum,de rapina,quia testes di
xerunt fuisse præsentes rapinæ, & interrogati in cã scie
dixerunt,quòd viderunt rem auferri de manibus accu-
santis per accusatum,nam per hoc nõ probatur rapina,
2 & hoc per gl.in verbo,abstulisse.quæ vult,quòd t verbũ
auferre,habeat duplex significatum. ſ. cum violentia &
sine,cum ergo illa verba testium,quòd viderunt auferri
de manibus accusantis per accusatum,possint intelli-
gi cũ violentia & sine,& si sint dubia,debent interpreta-
ri contra ipsum accusatorem producentem ſm Ang.qđ
est not.pro quo dicto facit quod voluit Bar.in l.2.§.1.in
fi.ff.de duobus reis. vbi dixit,quòd accusatur Titius, q̃
cognouit Seiam violenter,tunc an condemnari debeat
ẽt si testes cõtra eum dicant, & affirment illam fuisse co
gnitam violenter.& dicit non videri probatam violẽtiã
3 cũ illud verbum,violenter,possit intelligi actiuè & passi
uè,videlicet quòd Titius intulerit violentiã mulieri, &
ẽt pôt intelligi quod mulier intulerit violẽtiã ipsi Titio,
ꝑ quod illam violenter cognouerit,ideo ex tali proba
tione dubia non debebit cõdemnari.Ita residet ibi Bar.
& idem firmat ipse Bar.in l.si vxor.in §.si quis vxori.ff.
de adulter.& Bar.in l.si ita scriptum.ff.de manumis. te-
stamen.& Bar.in l.filius famil.ff.de testamen.& Mathe.
in notabili suo 102.incip.nota quod si capitulũ dicat.&
Abb.in c.dudũ.in 17.col.de elect.pro quibus est gl.vnica
& singularis ſm Ange.ibi in l.vnica.in verbo,desponsa-
tam C.de rapt.virginum.quam nec Bar.nec cæteri alle-
gant ad hoc.pro quibus ẽt faciunt optimè dicta per Io.
And.in additio.Spec.in rubr.de cohabita.clerico.& mu
lie.vbi dicit semel fuisse deuolutã cãm Romæ,de qua cu-
ria satis habuit solatiũ,erant duo electi,& vnus oppone-
bat

bat contra aliũ,q̃ tenebat cõcubinã publicè,& hoc posuit
Iste respondendo negauit,arguebatur de periuro,& per te
stes fuit probatum,q̃ ipse tenuit concubinã.iste aũt repli
cauit quod imo cõcubina tenuit eum in domo sua, & sibi
fecit expensas,& ita euasit periurium. Pro quo facit quod
dixit Bal.in l.fi.circa prin.C.si à non compe.iudi.vbi dixit,
4 †quod licet in dote lucranda inspiciatur statutum domici
lij viri,vt tenẽt Barto.& Ang.in l.exigere dotẽ.ff.de iudi.
& Bald.in authen.omnes peregrini.C.cõmunia de succes.
in prin.2.col.& Bal.in c.1.§.fin.de inuestitu.de re alie.fact.
tamen si ipsa mulier ducat maritũ ad domum suam, & sic
in suo domicilio,tunc in lucranda dote attẽdetur statutũ
domicilij ipsius mulieris ita dixit Bal.in d.l.fi.quod est no
tandum in proposito isto.Et in hac materia vide do.Felin.
singulariter loquentem, & plura singularia adducentẽ in
5 c.super his.in 9.colum.extra de accus.Prædicta † tamen li-
mita, nisi consuetudo interpretaretur, vel intelligeretur
actiuè tantum,vel in malo significato tantũ,quia tunc pro
batio non diceretur dubia, sed interpretatur contra reum
accusatum tantum,& non contra producentem. Ita dixit
Mathe.in dicto notabili suo 102.incip.Nota q̃ si capitulũ
&c.& Io.de Imo.in l.2.§.1.ff.de duobus reis.& ibi etiam
vide Ange.in materia ista.

CCLXVIII.

*1 Possessor verus cum titulo etiam cum iuris, vel facti errore,
fructus suos facit, nisi tamen sciens propter aliquod delictũ
vel causam se re priuari posse, tanquam indignum, rem pos
sideat. Nam tunc ad fructuũ restitutionem tenetur, nihil
impediente huiusmodi possessione ac titulo.*
2 Quod notandum aduersus ecclesiæ prælatos.

1 VErus † possessor cum titulo, etiam cũ errore iuris vel
facti facit fructus suos.l.fed si lege.in §.scire autem.&
ibi doct.ff.dẽ petitio. hæredit.& habetur in l.bonæ fidei.
ff.de acquir.rerũ dominio.& per Bald.in l.2.in penul. col.
C.de seruit.& aqua, Teneas tamen menti, q̃ licet quis sit
verus possessor etiam cum titulo,attamen si scit,quod pro
pter aliquod delictum, vel aliquam causam debet priuari
illa re & possessione tanquam indignus,tunc tenetur ad re
stitutionem fructuum nõ obstãte eius titulo & possessio-
ne.Ita sing.dicit Ange.in l.prædonis.ff.de petit. hæredita.
2 vbi † dicit,quod ibi est casus rotundus contra prælatos ca
nonicè institutos,qui propter eorum demerita sciunt se de
bere priuari tanquam indignos, nam licet habeant domi
nium prælaturæ, & faciant fructus suos,& antequã priue
tur habeant administrandi potentiam, tamen si postea pri
uantur,eo modo tenentur quo prædones intrusi.quod est
notatu dignum secundum cũ ibi, & subdit idẽ esse si non
sint priuandi tanquam indigni, sed quia eorum institutio
potest cassari,de quo ibi latius per eum. quod dictum pro
valde notabili refert & sequitur ibi Paul.de Castr.Teneas
menti,quoniam hoc dictum potest millies contingere in
facto.

CCLXIX.

*1 Testem vnum integrum de maleficio deponentem sufficere ad
inducendum sufficiens indicium ad quæstionem, non tamẽ
sufficere super aliquo à maleficio remoto deponat, nam tunc duo-
bus testibus opus est. Et vide ibidẽ limitationes nu.2. & 3.*

1 ALias dixi tibi latè in l.1.§.iidẽ Cornelio.ff.de quæstio.
& in l.fi.post Bart.ibi,eo.tit.q̃ ad probandum indiciũ
sufficiens ad torturam, sufficit vnus testis tantum integer
deponens de ipso maleficio,secus si deponat super aliquo
remoto ab ipso maleficio, quia tunc requiruntur duo te
stes,vt voluit gl.no.in l.fin.C.fami.erciscun. circa quæ plu
ra adduxi in dictis locis.Nunc autem limito tibi prædicta
2 notabili limitatione.videlicet,quod † est verũ, quod vnus
testis integer deponens de ipso maleficio facit indiciũ ad
torturam,hoc est verum,quãdo solum tractatur de tortu
ra,secus autẽ si ex forma statuti vel legis deberet stari in-
dicijs quantum ad plenã probationem, quia tunc necesse
est q̃ tale iudicium probetur per duos testes.Ista est gl.val
de no.in auth.de testa. imperfect.post princip. & hoc ibi
3 voluit Angel.vbi inquit,quod si statutum dicit,quod in
maleficijs nocturnis indicium habeatur pro plena proba
tione, quod licet vnus testis deponat de veritate, & de
ipso maleficio,tamen non poterit ex tali indicio sequi cõ
demnatio,nisi probetur per duos testes, quod est tenẽ
notandum,& verè non memini me alibi vidisse hanc do
ctrinam.de qua etiam feci mẽtionem in repetitione mea
l.fi.C.de proba.in 77.charta.

CCLXX.

*1 Homicidam mortis pœna puniẽdum, nam occisorum sanguis
ad Deum continuo clamat.*
*2 In iudicis tam, n potestate esse non ad mortem damnare, sed
deportare.*

1 HOmicida † puniendus est pœna mortis, vt habetur in
l.3.§.legis Corneliæ.ff.ad legem Corneliã de sicarijs.
& in l.qui vltimo.cum ibi not.& in l.respiciendum.§.fin.
ff.de pœn.vt habetur in §.item lex Cornelia. Instit.de pu
blic.iudic. & in c.omnis.3.distin.Et ideo dicit tex.in l.ne
mo.C.de epis.audien.quod homicida expectet illud quod
alteri fecit,& ratio potest esse,quia sanguis occisorum con
tinuo clamat ad Deum, vt scribitur in Apocalypsi. Ecce
post hæc vidi animas interfectorum clamantes ad Deũ,&
dicentes, Vsquequo domine nõ das iudicium, & vindicas
sanguinem nostrum de interfectoribus nostris, qui sunt
in terris? Quod refert do.Paris de Puteo, in suo tract.syn
di.in 105.chart.in 1.col.facit illud, Clamitat ad cœlũ vox
2 sanguinis. Teneas † tamen menti notabile verbum, q̃ est
in potestate iudicis non cõdemnare pœna mortis, sed de-
portare homicidam,quẽ impulit iracundia orta aliter quã
ex facto offensi,per tex.in l.lex Iulia.in §.fi.ff.ad l.Iul.repe
tun.ita singu.dixit Lud.Ro.in l.cum mulier.in 32.col.ver.
aduerte tamen,quia etiam offensa.ff.fol.ma.quod dictũ ꝑ
valde notabili & mirabili refert & sequitur do.Feli.in c.ci
lecti filij.in 8.col.versi.2.declaratio.extra de exceptio.vbi
etiam pro singulari adducit.& illum text.in d.lex Iulia.in
§.fi.pro not.allegat Bald.in l.addictos.C.de epis.audiẽ.&
Ange.de Aret.in tract.malefi.in verbo,præsente Caio, &
appellante.in versicul.quid autem si non obstante. & vide
quæ dixi suprà in singul.100.incipien. Occidens aggresso
rem.

CCLXXI.

*1 Probationes è domo rei sumi nõ debere, nisi de animæ pericu
lo quæstio sit.*
*2 Ex magna tamen causa iudex ad fundandam agentis apud
se intentionem, reum ad exhibendum instrumenta, seu ra
tionum libros in iudicio compellere potest. Et quid hic ma-
gna causa dicatur.*

1 PRobationes † non debẽt sumi de domo rei.l.nimis gra
ue.C.de testib.l.de minore.§.tormenta.ff.de quæstio-
nibus.l.qui accusare.C. de edendo.l.ab ea parte.ff. de ꝓba
tio.cum similib.Limita tamen hanc regulam & prædicta
iura duobus modis.Primo,quod nõ habet locum vbi prin
cipaliter tractatur de periculo animæ, quoniam tũc proba
tiones possunt sumi de domo rei.Ita not.dixit Lud.Rom.
in consilio suo 398.incip.Vt clamor.vbi dicit, quod licet
regulariter ad fundandam intẽtionem reus actori propria
instrumenta seu proprias rationes edere non compellatur
vt in c.1.de proba.& in l.qui accusare.C.de eden.cum simi
lib.attamen hoc fallit, vbi principaliter tractatur de pericu
lo animæ,qm̃ tunc reus actori compellitur edere ad inten
tionẽ suam fundandam.alleg.ad hoc te.in clem.1.in §.cæ-
terum.de vsuris. quẽ ad hoc ſm cum allegat Io.Andræ.in
addi.Spe.in tit.de instrumẽtorum edtione.§.videndum.in
additio.incipien.Satis est magna causa.Secundo limita præ
dictã regulã,q̃ licet probationes non sint sumendæ de do
2 mo rei,attamen † ex magna causa iudex ad fundãdam apud
eum intentionẽ agentis compellet reũ ad exibendum in-
strumenta seu libros rationum sibi ipsi iudici. Ita no.dixit
Ludouic. Roma,in dicto consil.suo 398.ad quod allegat

Specu.in tit.de instr.edi.in §.nunc videndum. versi.& no. ex præmissis.in versi.& nota quod si lite pẽdente.& allegat etiam do.de Rota,in decisio.sua 602.& do.Ant.in ca.1.de proba.& subdit quod magna causa est secundum eum, qñ parti alteri perisset copia probandi, quod ipsa intendit,sed vltra Lud.dicas,ꝙ idem voluerunt do.de Rota in nouis decisionibus,in tit.de probationib.decis.5.incip. Licet pars. de quibus doctrinis & limitationibus dixi etiã in l.de minore.in §.tormenta.circa fi.ff.de quæstio.vbi videas.

CCLXXII.

1 *Causam vnam in libello deducens,ac de alia probans,vt causa cadat, iuris est recepti si tamen de æquitate vel sola facti veritate inspecta,de ipsa causa cognoscendum est, nam tunc probata alia causa obtinere debet.*

IN hac iclyta ac regia ciuitate Bononiæ,mihi patria amœnissima hactenus,fuerunt, & de præsenti sunt aliqui procuratores doctissimi in vtraque censura, qui non dubitãt cum quocunque peritissimo viro allegationes iuris oretenus,& etiam inscriptis facere, adeo quod, si vera loqui fas est,aliqui ꝓcuratores huius ciuitatis sunt doctores aliquorum doctorum aliquarum ciuitatum Italiæ,& aliarũ prouinciarũ,& inter alios est hic *ser Melchion de Zanitis* procurator vir profecto magnæ practicæ & scientiæ, qui proximis diebus elapsis allegãdo in quadam causa dixit singulare verbum,quod nõ memini ab alio nec doctore nec pro
2 curatore viuo audiuisse, videlicet, Tu† scis qđ si deduco vnam causam in libello,& postea probo de alia,succũbam l.habebat.in princ.ff.de instit.& habetur in l.1.ff.si mensor fals.mod.dixe.per Bar.in l.1.in prin.in 2.colum.ver.veniamus ad causam.ff.de eden.& per Inn.in c.ex parte.de priuilegi.hoc tamẽ limitatur singulariter,nisi causa esset cognoscenda de æquitate,vel sola facti veritate inspecta.nam tali casu, licet actor in libello deduxerit vnam causam,& probauerit de alia causa, debebit obtinere. ad quod allegauit Bar.hoc expressè dicentem, si eius verba rectè ponderentur in l.Aemilius.in 2.col.ff.de minor.& do.Alex.hoc idẽ clarius dicentem in l.si ita stipulatus.§. Chrysogonus. in 5.col.ff.de ver.obli.non tamen allegat Bar.in d.l.Aemilius. sed allegat hoc voluisse do.Anto.in con.suo incip. Viso dicto puncto.& Ioan.And.in additio.Spec.in titu.de acto.& peti.in §.sequitur.super versi.hoc quoque.& Bar.in tract. suo ad reprimendum,in verbo,sine figura. & alios de quibus ibi per eum,quæ doctrina est not.non fallor.& cã addere poteris ad materiam clausulæ,sola facti veritate inspe
a cta,a de qua per docto.in cle.sæpe.de verbo.signifi.vbi per Lanfran.in 2.col.& per Imo.in c.dilecti.de iud.& per Bal. in l.nemo.C.de senten.& in c.1.§.inuestitura.de noua for. fidel.& per Bar.in tract.ad reprimẽdum,in verbo,summariè.& per Bart.in repeti.l.ne quicquam.in §.de plano.ff.de offi.proconsul.& in l.iudices.C.de iudi. & per Lud.Rom. in consi.suo 20.inci.Viso pũcto.in 2.col.& in consi.59.inci.In casu proposito.ante fi.Vide omninò do.Philip. Decium in consilio 11.incipien.quoniam.in vlti.col.& Alex. in consi.114.incipien.viso processu,&c.in vlti.col.in 6.volumi.& Soci.in consilio 105.incipi. visis testibus. in vlt.columna.in fi.in 4.volum.

ADDITIO.

a Veritate inspecta.De hac clausula vide Ro.singu.599.quid important.& infra sing.494.probationes.

CCLXXIII.

1 *Testis vnus de re ipsa,qua de agitur,semiplenam facit probationem. Et num tunc ita probans iuramentum in supplemẽtum,à iudice petere,& obtinere sibi deferri possit? Quod intelligas vt nu.2.3.5.8.9.11.& 16.*

4 *Fœneratore hærede instituto,turpem personam institutam videri,ad hoc vt fratris testamentum per fratrem præteritum rumpi possit.*

7 *Iudæus quo casu aduersus Christianum testis esse nequit, eodem quoque casu factus Christianus & sic nec post baptismum testis erit, sicuti nec periurus peracta etiam pœnitẽtia,nec etiam inimicus reconciliata amicitia.*

10 *Frater licet pro fratre testis esse non potest,religiosus tamen frater testis erit.*

12 *Donationis filijfamilias prohibitio regulariter facta ad filios fami.Senatoris,vel alterius dignitatis, idq; propter personæ dignitatem,non extenditur.*

13 *Cardinalis legatus de latere,asserens se commissionem habere ad legitimandum,& famæ restituẽdũ, ad actusq; procedat,nec literæ de mandato appareant,an ꝙ gessit, valeat?*

14 *Testi non verisimile deponenti licet non credatur, tamen id non penitus obseruatur,nimirum in testibus valde dignis.*

15 *Eximens reum de familiæ publicæ manibus,licet crimine legis Iuliæ maiestatis teneatur,sitq; eadẽ pœna, qua exẽptus foret puniendus,non tamen in Cardinale procedit.*

17 *Spurius notarius,si fuerit notarius alicuius causæ, ꝓcessumq; scripserit,& rogatus fuerit de gestis in causa à partibus & iudice,eaq; ad pluteum iuris fecerit tanquam notarius plutei publici,quod fecerit,subsistere nequit.*

18 *Spurios facti infamia infames esse.*

1 NOtissimum est in iure,† ꝙ vnus testis deponens de re ipsa,de qua agitur,facit semiplenam probationem,vt voluit Bar.& alij in l.admonẽdi.ff.de iureiu.& in l.in bonæ fidei.C.eo.tit.cum similibus.Et habens vnum testem, & sic semiplenam probationem, potest petere à iudice sibi deferri iuramentum in supplementum probationis, & iudex tenetur illud sibi deferre regulariter, vt tenent omnes scribentes in dictis iuribus.Attamen teneas menti, ꝙ istud non procedit, nec locũ habet in illo qui pro se examinasset vnum testem, qui esset spurius,quoniam non deferretur sibi iuramẽtum in supplementũ,& ratio est, quia spurius censetur infamis, & eius fides non facit semiplenam probationem.Ita dixit Ludo.Roma.in d.l.admonendi.ꝙ dictum ibi refert & sequitur do.Io.Bapti.de Cazalupis,in 18.char.in 1.col.versi.15.fallit ad quod allegat etiam Azo. in summa,in tit.de naturalibus liberis.&Bal.in l.1.C.de iure aureorum annullorum.& alios de quibus ibi per eum. Et subdit ipse dom.Ioan. Bapti.vbi supra in versi.26. eadẽ
2 †ratione idem esse in spurio petente sibi deferri iuramentum, quando probauit per vnũ testem, quia in hoc iuramento sibi deferendo fungitur vice testis, & tanquam infami tale iuramentum non est sibi deferendum.& allegat ea quæ dixi in dicta repetitione d.l.in 12.fallẽtia. Vide dominum Philippum Decium in consi.37.incip.in causa. in 4.col.circa principiũ. Et subdit postea ipse in versi.26. ibi sequen.ꝙ eadem ratione idem erit in fœneratore, cum ipse sit infamis,vt in l.improbum.C.de infamibus.Et ibi vide Pau.de Cast.& Ale.in cõsi.93.incip.repetitus. in 1.col. in 6.vol.& per Cy.in l.si quis ad declinandam.C.de episc. & cler.& in l.1.C.de sum.trin.& fide catholica.& in l.Cassius.ff.de senatorib. Et† ideo cõsequẽter dicit, ꝙ si vnus te
3 stis erat fœnerator,quem ego produxi,vel ego, qui volo iurare,sum fœnerator,non deferetur mihi iuramentum.Ita dixit in indiuiduo dixisse Bal.in l.qui accusare.C.de eden. quod dictũ ꝯm eum sequuntur ibi Moder.& in d.l.admonendi. Pro quo dicit bene facere quod dixit Mathe.in no
4 tabili suo 50.& d.Ant.in c.Raynutius.de testa.vbi† dicũt, ꝙ instituto fœneratore videtur instituta turpis persona ad finẽ,vt testamẽtum fratrum possit expugnari per fratrem præteritũ. de quo in l.fratres.C.de inof.testa. Ego autẽ supradicta de spurio ampliabã vno mõ, postea limitabã ali
5 quibus modis,& † primo ampliabã procedere superius dicta nedũ in spurio merè & de facto spurio,sed etiã in spurio legitimato,qa spurius,etiã si sit legitimatus, ẽ infamis. Bal.in l.generaliter.C.de institutio.& substitutioni. sub cõditio.factis. ꝓ quo facit ꝙ voluit idẽ Bal.in c.fi.in 2.col.de
6 trãslatio.episco.vbi† dixit,ꝙ spurius legitimus ẽ assimilatus hoĩ medicato à morbo remanẽte aliqua cicatrice. & facit ẽt gl.no.in c.cõstituit.17.q.4.ꝗ voluit, ꝙ infamia rema
7 net apud infamẽ extĩcta cã infamię.Ideo† dicit,ꝙ Iudęus in casu,ĩ quo nõ põt ẽe testis cõtra Christianũ,nõ poterit ẽt esse testis ꝯ eum si efficiat Xp̃ianus,& sic post baptismũ. quã textũ & gl.allegauit pro sing.Lud.Ro.in singulari suo 679.

689.incip.veniamus ad lucrum panis.Et facit gl.not.in l.quum vno.in §.ignominia.ff.de re mili.quæ dixit, ꝙ periurus,etiam post peractam pœnitentiam,non poterit esse testis,sicut nec antea poterat.quam glo.ad hoc allegat Bald. in l.Lucius.in fin.ff.de infam.& facit etiam,nam inimicus etiam post pacem factam non potest esse testis contra illũ cum quo habebat inimicitiam.Ita dixit do.Alexan.in consil.suo 99.incipien.In causa inquisitionis. pro quo allegat bonum te.in c.accusatores.1.3.q.5. de quibus latius dixi suprà,in sing.107.inci.Priuilegium dignitatis.vbi videas.Li
8 mito† tamen prædicta de spurio non procedere, nec locũ habere in spurio alias bonæ cõditionis,vitæ & famæ,nam propter bonitatem & legalitatem personæ, receditur à regulis iuris communis,per gl.sing.in l.Titio fundus.ff.de cõdi.& demõst.de quo late dixi forte vltra oẽs in l.1.§.ad quęstionem.post prin.ff.de quæstioni.& in repe.mea.l.fi.C.de
9 probatio.in 3.char.Limito† etiam istud non procedere in spurio effecto religioso,nam si talis deponit pro aliquo, facit semiplenam probationem, adeo quod poterit deferri iuramentum patri pro qua deposuit. Ad quod dicendum moueor ex not.doctrina Guliel.de Cun.in l.1.C.de sacro san.eccl.quem ibi refert & sequitur Bald.vbi sing.dixit, ꝙ ꝑ ingressum religionis filius spurius efficitur legitimus quod dictum refert etiã & sequitur Lu.Ro.in repe.authẽ. similiter.in 7.priuilegio.C.ad leg.Fal.& do.Feli.in c.testimoniũ.in 11.col.in fi.extra de testi.& in c.ex tuæ.de simo. in 1.col.circa med.de quo dicto feci mentionem in repet. mea rubri.ff.de fideiuss.in 12.quæst.loquendo de dignitate ordinis clericatus.Moueor & ꝓpterea per singulare verbũ
10 Io.de Imol.in capit.cum R.de offi.deleg.vbi† dicit, ꝙ licet frater non possit esse testis pro fratre, vt in l.parentes. C.de testi.cũ simi. tñ istud fallit in fratre religioso, nã talis frater admittitur ad testificandũ pro fratre. quod dictũ refert & sequitur Barb.in d.ca.cum R.canonicus.in 5.col.de quo dixi similiter in d.mea repet.rub.de fideiusso. vbi suprà. Et pro hac limitatione faciunt optimè quam plura ꝑ me accumulata circa dignitatem clericatus seu religionis
11 in d.rub.in 12.q.quę videas.Limito† etiam prædicta de spurio non habere locũ in spurio nobili, & magnæ conditionis & excellentiæ,vtputà in filijs spurijs principum, vel regum,& similiũ,nam tales propter dignitatem & nobilitatem personarum suarum facient semiplenam probationẽ ex dicto suo,adeo quod poterit deueniri ad delationẽ iuramenti in supplementum probationis.Ad quod dicendum moueor primo per tex.singu.in c.nobilissimus.97.distin. vbi creditur verbo simplici Legati sine ostensione literarũ de sua legatione,propter nobilitatem personæ suæ. Et illũ tex.ad hoc allegauit Ang.in l.ex quacunq;.§.fi.ff.de publi. Moueor etiam per tex.not.in l.filiusfami.ff.de dona.in §.
12 nonnunquam.vbi habetur,quod prohibitio donationis facta regulariter filijsfa.nõ extenditur ad filiosfa.senatoris, vel alterius dignitatis,& hoc propter dignitatem personę. quẽ tex.ad hoc multum notat Ange.in l.obligatione generali.& ibi dixi legendo.ff.de pign.pro quo facit sing.verbũ Pau.de Cast.quod retuli suprà,in singu.94.incip.vulgatum & tritum est. quod non refero breuitatis causa, de quo etiam feci mentionem in leg.1.§.ad quæstionem. circa medium.ff.de quæstione. Et facit optimè nota. verbum Bald.in l.exemplo. in fine. C.de probatione. vbi dixit,
13 quidam Cardinalis† tanquam legatus de latere asserit se habere certas speciales commissiones, puta ad legitimandum vel restituendum famę, & processit ad executionem illarum,tamen literæ apostolicæ de mãdato non apparẽt, & ideo reuocatur in dubium ꝙ factum est, quæritur quid iuris? in quo ipse Bal.respondet, quod si publicè fecit huiusmodi actus nõ semel sed pluries,pręsumitur quod habeat mandatũ,ꝙ asserit,& valent gesta,non ratione communis erroris,sed ratione præsumptæ veritatis,& assertione talis & tanti viri.allegat no.in ca.cum ex literis.de restitu.in integ.in nouel.ꝙ dicit esse mẽti tenendum. pro quo faciunt optimè dicta per Sal.in l.1.ff.de man.prin.& facit quod voluit do.Fel.in c.quia verisimile.in pri.vlt.col.de præsump.
14 vbi no.dixit† quod licet non credatur testi deponenti non verisimile,per illum te.& quæ ibi habentur,tamẽ hoc non procedit in testibus valde dignis,quia tales testes tantũ probant quantum testes alias idonei cum fama,quod dicit esse sing.no.Vide Ias.in l.iubemus.in 2.& 3.col.C.de iudi.Quibus etiam addi potest dictum Alber.de Ros.in l.addictos. C.de epis.aud.& Bal.in l.addictos.C.de appel.quos refert & sequitur domin.Barthol.Cæp.in caut.suis, caut.2.nam
15 †tu scis, quod eximens de manibus familiæ aliquem reum criminis, quod punitur crimine legis Iuliæ maiesta. & sic pœna mortis.vt dixit Bart.in l.cuiusq;.ff.ad leg.Iul.maies. & eadem pœna punitur,quia veniebat puniendus ille exẽptus,vt habetur in l.1.C.de his qui latro.occult.quem tex. ad hoc alleg.Bar.in l.si quis. in fi.ff.ne quis eũ.de quo latius per Ale.in consil.suo 35.inci.viso themate.in 2.col.2.vol.
a Sed hoc fallit in Cardinali:a nam quãdo reus criminis ducitur ad iustitiam,& obuiat alicui Cardinali,tunc ipse Cardinalis potest illũ reum auferre de manibus familiæ, & familia nõ debet sibi facere aliquã resistentiã, sed ob reuerentiã ipsius Cardinalis eũ sibi tradere.Idẽ dixit Bald.in reperto. suo,in ver.priuilegiũ circa fin.& Ias.in rub.C.ne lice.pot. Ita dicit Alb.in d.l.addictos.se audiuisse in Romana curia, licet hoc de iure nõ reperiatur cautũ. quod dictũ ibi refert Pau.de Castr.in fi.dicens quod istud dictum est vbique diuulgatũ.Ex quo dicit,ꝙ tempore quo erat curia Romana Florentiæ,cauebant rectores & Cardinales non ire per lo
16 ca,per quę criminosi ducebantur. Et† sic per ista limitabã dicta de spurio non habere locũ in spurio nobilissimo & dignissimo. pro quibus optimè faciunt quæ dixi de testibus legalissimis in l.prima.§.si quis vltro.post princi.ff. de quæstio. Potes etiam limitare prædicta non habere locũ vbi non posset,alia probatio haberi, nam tunc admitteretur ipse spurius, per ea quæ dixi in repeti.mea l.fina.C.de probatio.in quinta charta.circa princip.& supra in singul. 73.incipien.plures. Vltimo circa hanc materiã spurietatis
17 scias, † quod si aliquis notarius spurius fuit notarius alicuius causæ,& scripsit processum, & fuit rogatus de gestis in causa à partibus & à iudice,& illa fecit ad banchũ iuris tanquam notarius bãchi publici,ꝙ talis processus non valet, sed corruit,& non facit probationem.Ita multum notanter dixit do.Alex.in consi.suo 80.incipien.examinato processu.in prima columna. in 2.vol.ad quod adducit Barto. hoc in terminis dicentem in l.eadem.ante fi.ff. ad legem Iuliam repetun.vbi dicit. quod infamis & sic spurius non poterit exercere aliquod officium publicũ,puta ꝙ esset notarius ad bãchum iuris, & alleg.no.in l.2.§.miles.ff. de his qui not.infa.de quo latius dominum Alexa.in dicto consilio suo, quod profecto est singulare verbum, quia poterit facere corruere infinitos ꝓcessus factos per notarios spurios ab banchum iuris.Ego in officijs,quæ ferè per totam Italiam habui,semper ad banchum meum iuris vnum, & quandoque duos notarios spurios habui, qui erant rogati de omnibus processibus agitatis coram me, & iudicibus seu assessoribus meis,& partes semper tacuerunt,ego quoque tacui,ne repellendo eos facerẽ eis iniuriã,dicendo eos
18 esse spurios,& sic infames,nam,† vt s.in princ.dixi. spurij sunt infames infamia facti, vt etiã dixit Bald.in capi.1.§.naturales.in 2.colum.si de feu.fuc.contro.& do. Alex.in consi.suo 2.incip.visis codicillis.in 4.col.in 1.volũ.vbi ad hoc allega.Azo.in summa.C.de infa.circa princip. & idem dixit ipse dom.Ale.in consil.25.incip.Circa primum dubiũ. in 4.col.in eo.vol.& in consi.67.incip.Consideratis,&c.in 7.colũ.in eo.vol.& in consil.94.incip.Consideratis,&c.in 4.col.in eo.vol.& in cõsi 80.inci.Examinato processu. in 1.colum.in secundo volum. Teneas etiam menti in hac materia delationis iuramenti, quod periuro non deferretur iuramentũ in supplementum probationis, secundum doct.in c.fi.de iureiur.quos refert Soc.in consi.136.incip. Præstantissime. in pen.col.pro quibus facit regula, semel malus.cum similibus. & faciunt quæ latè dixi in l.maritus.in

us.in 6.& 7.col.ff.de quæstionibus. Tene menti prædicta quia facient tibi honorem, & fructum dabunt in tempore opportuno, fortè ista ibi reducta nō invenies, ni fallor.

ADDITIO.

a Sed hoc fallit in Cardinali. Adde Corset.sing.68.sub verb. cardinalis.& idem si malefactor amplectatur sacerdotem portantem corpus Christi, secundum Ludouicum Rom. sing.339.& Corset.singula.207.sub verb.priuilegium immunitatis.

CCLXXIIII.

1 *Nulla quæ sunt, num in iure aliquem quandoque effectum habeant?*

2 *Confessio coram iudice incompetenti facta licet regulariter non noceat, efficit tamen vt coram competenti huiusmodi confitens variare nequeat.*

1 LIcet regulariter ea quæ sunt nulla, non sint in considerratione, & aliquid non operentur, vt habetur rn l.4.§. condemnatum.ff.de re iudica.& in l.non putauit.in §.non quæuis.ff.de bon.poss.contra tabu.& in l.quoties.ff.qui satisdare cogan. cum multis similibus. Vide Ias.in l.licet.C. de procu.& q nulla & inualida sint in cōsideratione & operētur, vide Lud.Ro.in cōs.483.inci.saluatoris suffragio.i 2. col.vers.tertio, quia videmus, &c. vide infra in sing.431.in cipiē.dixi tibi, &c.& vide omnino Alexā. in consi.183.incipien.in causa & lite. in 3.colum.in 6.volu. Abb.in consi. 38.incip.in quæstione, &c.in 2.col.in versic.nec obstat q dictus.&c.in 2.volu.Attamen teneas menti perpetuo vnū casum, in quo nullum & inualidū operantur magnū effectum. Nam ad hoc vt tertius comparēs merito sit audiendus tanquam sua interfit, sufficit quod de iure suo doceat apparentur, licet exciatur vel replicetur de nullitate ipsius iuris sui, vnde sufficit probare se electum, licet statim dicatur electionem nullam.vel non canonicam. Ita singul. dixit Inno.in c. veniens. 2. super vers.inrētionem de testi. ex quo dicit ibi Card.quod cum quidam fratres venirēt vt tertij,& probassent in primo congressu de quadam vnione debuerunt audiri, licet statim diceretur inualida. Et ita dicit obtinuisse Florentiæ claudendo per illud dictum ora allegantium, quod dictum dicit ipse signandum cum centum manibus. Quod dictum & omnia quasi supradicta ponit dō. Feli.in ca.cum super.in 7.colum. ver.ad hoc vt tertius.de re iudic.ad quod etiam allega.dō.Card.in consi.suo 70.incip.In causa fi atrum omnium sanctorum. vbi loquitur in materia, non tamen allegat dictum Innō. & alia etiā adducit ibi do.Feli.pro hoc dicto, de quibus ibi per eū. Sed latius etiam ista ponit ipse do. Felī.in d.c.veniēs 2.de testi. in 5.colum.in versi. 5 conclusio vbi dicit, q dictum Innō. sequitur Spe.in tit.de offic. iudi.in §.postremò. & Bartō. in l.à diuo Pio.in §.si super rebus.ff.de re iudi. & Card.in cle. 1.de re iudic.Et ibi etiam ipse do.Felin.ampliat doctrinam Inno.& sequacium, quem vide. Teneas menti prædicta ad impediendam executionem sentētiarum, quoniam potest sæpius occurrere in facto, vt superioribus diebus occurrit, dum ego essem iudex mercantiæ hic Bononiæ. Et adde
2 hic quod licet confessio facta coram iudice incompetenti regulariter nō noceat, vt habetur in l.magistratibus.ff.de iurisdictio.omnium iudi.tamen talis confessio facta corā incompetenti, operatur q confitens talis non poterit variare coram competenti. ita dixit Inn.in c.per inquisitionē de elec.quem refert & sequitur Ang.in l.quæro.in §.seruū. ff.de ædil.edic.& vide omnino no.verbum Alex.in consilio 459.incipien.in causa, &c.in vltimis verbis.

CCLXXV.

1 *Iudex maleficiorum aduersus furem inquisitionem conficiēs, si in inquisitione dicat, quod ipse fur tali tempore ad domū Titij accesserit, & furto subtraxit vestem, vel pecuniā, vel quidnis aliud, quod ad ipsum Titiū pertinebat, tum huiusmodi inquisitio non procedit, & id cur.*

STatui omnino te docere singulare verbum paucis, crede mihi, notum, per quod poteris immensum honorē, & gloriam, necnō magnas pecuniæ quantitates consequi.

2 Ideo attende. Nam si iudex maleficiorum formet contra furē inquisitionē de furto, dicens in ea inter cætera, quod ipse fur accessit tali tempore ad domum talis, puta Titij, & furto subtraxit vestem, vel pecuniam, vel aliquid aliud quod pertinebat ad ipsum Titiū, certè hoc casu non procedit ipsa inquisitio, sed corruit, sed necesse est vt dicat, q talis res furata pertinebat ad Titium iure dominij vel quasi, alias si simpliciter diceret, quod ad Titium pertinebat, nō procedit inquisitio vel accusatio, quando illud verbum pertinere latissimè sumitur, & etiam comprehendit eum, cui debetur actione personali, vt habetur in l.verbum pertinere.ff.de verborum significatio.& ideo non competeret accusatio vel inquisitio q furto, & sic debet sequi absolutio. Ita singul.& mirabiliter dixit do.Marian.Soci. in consilio suo 8.incipiē. Omnipotens Deus.aliter incipient. Visis & diligenter.& in secunda col.vbi dicit, q ita singular.consuluit Bart. in consilio suo 154.incipient.videtur dicēdum dictos accusatos.& hoc per not.in l.1.§.Scæuola.ff.si quis testamento lib.esse iuss.fue. & per Cynum, in l.si abducta.C. de furt.Et pro hac parte faciunt quæ dixit Ang.de Aret.in tracta.malefi.in verbo,& vestem cœlestem.in penul.charta.in ver.& aduertas bene quia in inquisitione, &c. vbi omnino vide & Ias.in l.licet inter priuatos.nu.15.C.de pact Tene mēti rogo, quia poteris euadere mille inquisitos vel accusatos de furto à pœna mortis, nā sæpenumero in accusationibus, vel inquisitionibus de furto omittūtur illa verba, iure dominij vel quasi, vt docet experientia. Vide tamē dictum Angeli in l.1.§.inter dictum.ff. si pars hæreditatis petatur. quod videtur destruere prædictam doctrinam si bene ponderetur,& vide quę dixi in practica mea causarū criminalium in illo dubio, videlicet an sit necesse quod ante omnia constet iudici inquirenti de nomine offensi. vbi plura adduxi, & vide etiam omnino Angel.in l.falsus.in §. qui alienum.in ver.in text.ibi, nihil, &c.ff.de fur. & vide et de isto verbo, pertinere, Abbat. post dominum Antonium in cap.primo.in quarta col.de causa pos.& proprie.& in cacum contingat.in prin.de decimis. & vide domi. Feli.in c. inter dilectos.in 2.colum.de fide instru. vbi pulchra dicit de hoc verbo.

CCLXXVI.

1 *Parum & nihil æquiparari. & ideo statuto cauente, ne quis domū in forensem alienet, si domus parua alienetur, locum non esse statuto.2.*

3 *Officialem pro re minima non esse syndicandum.*

4 *Syndici si ex statuti forma sanguinolentorum percussiones denuntiare teneantur, vbi leuissima est cutis scissura, eam denuntiare non tenentur.*

5 *Febricula lenis, appellatione febris non continetur.*

6 *Statutum, vel lex clericum offendentem puniens, leuem iniuriam inferentem non complectitur.*

7. *Res inter alios acta, licet tertio non præiudicet, sententia tamē inter alios lata qualequale præiudicium affert, atque exin de effectum mirabilem parit.nu.9.*

8. *Et quid de dictis testium.*

1 PArum, & nihil æquiparantur.c.licet causam.§.quāquā. in verbo, nulla vel modica.extra de proba.& probatur. Insti.ad legem Falci.circa princip.in vēr. pro nullo, aut minimo lucro &c. Vide Barb.in consi.74. inci. scripsit &c. in 1.colū.in 4.vol. & omnino Ias.in l.si is qui pro emptore.in 2.col.ff.de vsuc.& Ias.omnino in l.sciendum.in 3.& 4. co. qui satisf.cog.vbi adducit plura no.dicta in hac materia, q parum & nihil æquiparantur. pro quo facit glos.in §.pe. in auth.de instr.cau.& fide.in verbo, inter quos &c.quæ dicit, q parū scire, & nihil scire, æquiparantur. Et ideo dixit
2 Lud.Ro.in sing.suo 324.inci.Hodie quidā.† q statutū q hibēs alienare domū in forēsem, non habet locum in parua domo, ad quod allegat te.quē dicit sing.in l.senatus.in §. Marcellus.ff.de le.1.vbi hoc etiā sentit Ang.& dixit Bal.in
3 ca.cū te.de re iud.q† officialis pro minimo non est syndicandus

candus.allegat l.quamuis.ff.de condi. & demon.& l.cui dēs ff.de edil.edict.pro quo facit l.Seio.ff.de in integ.restitutione.& l.omnino.ff.de impensis in reb.dotal.fact. & l.res bona fide.ff.de contrahen.emptio.Pro quibus etiam facit, nā paruum vulnusculum non est in consideratione, vt est tex. in l.1.in §.proinde.ff.de ædil. edicto.adeo quod statutum puniens vulnerantem, non comprehēdit facientem vulnusculum, seu paruam cutis scissuram, secundum Bal.in l.fin.
4 C.de ædi.act.in 1.col.vbi etiam subdit, qđ si statutū dicit q syndici teneantur denuntiare percussiones sanguinolentas, non tenentur denuntiare, vbi est leuissima cutis scissura.& allegat dictā l.cui dens.& dict.§.proinde.quem te.dicti §.etiam pōderauit Ang.& Lud.Ro.in l.1.§.excusantur. ff.ad Syl.Pro quibus facit gl.not.in c.cum illorū. in verbo, sanguinis.de sent.excommunicat.& in cle. ne Romani.in §.fi.in versi.effundendis.de electio.& in c.placuit.2.18.di
5 stin.& facit l.quæsitū.ff.de re iudi.vbi† dicitur, quod appellatione febris non venit leuis febricula. Et dixit Bal.in l.si
6 quis in hoc genus.in fi.C.de epis. & cler.q† si statutū vel lex punit offendentem clericum, comprehēdit solū ei infe rentem atrocem iniuriam, non autem leuē, & possem adducere fortè ducenta dicta in hoc proposito, quæ alias cumulau iad materiam d.l.quæsitum. quæ omitto breuitatis causa. Attamen scias quod inter alios casus, qui possent adduci, in quibus etiam parū seu modicū est in consideratione, & multum operatur, est vnus casus multum not. vide-
7 licet, † q licet res inter alios acta tertio non præiudicet, vt in toto tit.C.res inter alios acta.& habetur in c.penu.de re iudi.cum simi.attamen sententia inter alios lata contra tertium operatur qualequale præiudicium, & sic modicū pręiudicium, vt habetur in l.à sententia.& in l.sæpe.de re iud. Et istud qualequale præiudicium operatur maximū & mirabilem effectum, nam æquipollet semiplenæ probationi habili ad deferendū sacramentū in defectum semiplenæ probationis. Ita multum sing.dixit dom.Ant.in c.pe.in 4. col.de re iud.& dicit q hoc tenet Bar.in l.admonēdi.i 14. colum.versi.quæro quid si dicta testium.ff.de iureiurand.
8 vbi† dixit, quod si dicta testiū sint recepta inter alias psonas, faciunt quo ad alios semiplenam probationem. quod dicit esse verum, si tales testes nunc examinari nō possunt, alias sibi imputaretur cur de nouo non faceret eos examinari quod dictum etiam ponunt do. Ant. & Abb.in c.si.de iureiuran. & dō. Ale.in repe. dictæ l.sæpe.in 18.col. in prin ci.de re iudica.vbi dicit, tene mēti istud dictū obsecro, qa est de pane lucrando, & istud dictum etiam refert ipse do. Alc.in l.si duo patroni.in princi.ff.de iureiur. vbi etiā ponit de isto qualiquali præiudicio.& in l.admonendi.in pe: col.versic.quærit etiam Bart.hic, quid si dicta testiū. Vide infra in sing.371.incip.testis de auditus &c. Item pro istis etiam faciunt optimè dicta per Angel.in l.2. in fin.C.de
9 edendo.vbi† dicit, q sententia lata inter alias personas facit qualequale præiudicium quo ad semiplenam probationē inter alias personas, faciunt etiam dicta per Bal.in dicta l.si duo patroni.& prędictam doctrinam do.Ant.in d.c.penu. de re iudicata, refert dom.Feli.ibi in 1.colum.& in c.cum dilecti.in vlt.colum.de accusa.domi.Abb.in dicto c.pe.reputat hoc dictum not.tamen dicit esse relinquendum iudicis arbitrio, qui arbitrari debet secundum quod sententia tangit ius absentium.allegat aliqua de quibus ibi per eum, de quo latius per modum Alexan.& dom. Fel.in dictis locis superius alleg.

ADDITIO.

a Nō habet locū. Contrariū sing.tenet Bald.in l.1.§.de exercitoribus.ff.naut.cau.po.stabul.vbi concludit quod statuto cauente quod incendens domum comburatur, comprehēditur is qui paruam domum incendit.& illud dictum pro singulari commendat Ias.in cap.primo.in princip.versi.cō tra tamen prædicta.in tit.qui feudum dar.poss. & assignat rationem, quia ille dabat operam rei illicitæ, scilicet incendio. Cogita tamen propter ea quæ hic dicuntur de inferente vulnus, vt non comprehendatur qui vulnusculum intulit, licet illicitum faciat.

CCLXXXII.

1 *Exceptionem non numeratæ pecuniæ post biennium opponi nō posse potuerit tamen debitor iudicis officium post biennium implorare. Quoniam prohibitus excipere, iudicis officium implorare non prohibetur.*

2 *Et quid de doli exceptione? Item quid de iure canonico?*

1 LIcet supra in sing.88.incip.stante statuto. plura dixerim circa materiam recursus ad superiorem, vt ibi patet, attamen nuperrimè in eadem materia capias aliud notabile
2 verbum succi plenum, videlicet, Tu scis† quod exceptio non numeratæ pecuniæ non potest opponi post biennū, vt est tex.in l.in contractibus.in §.illo.C.de non nume. pecu.attamen poterit debitor post biennium implorare officium iudicis, secundum Bal.ib.l.illicitas.in prin.ff.de offi. præsidis. Quod dictum reputat sing.Belenzinus in c.fi. de solutio.in apostillis.& ratio esse potest, quia prohibitus excipere non prohibetur iudicis officium implorare, secundum Bar.in l.1.§.& parui.in 2.col.ff.quod vi aut clam.& dixi in d.sing.88.Itē scias etiam quod licet post biennū non possit opponi dicta exceptio, tamen bene potest opponi exceptio doli, quia dolo & fraude petit, vel dicit solutā pro cuniā nō numeratam. Ita sing.dixit Hostī.in c.si cautio de. fid.instru. quod dictum refert & sequitur Barb.in consilio suo 18.inci. Præclarè scribitur.in vlti.col.in 2.volu. vbi dicit, q istud dictum sequuntur omnes doc. An autem de iure canonico possit perpetuo opponi exceptio non numeratæ pecuniæ. vide Ias.in l.cum quis.in pen.colū. C. de iur. & fac.igno. & in l.qui pecuniam.in 1.col.ff.si cert.pet. Tene menti, quia sæpe practicatur materia ista non numerata pecuniæ.

CCLXXXVIII.

1 *Creditor duos reos, vel plures obligatos insolidum habēs pro debito vno, nū possit quem velit pro toto conuenire debito?*

1 HAbens tduos reos, vel plures obligatos insolidum pro vno debito, pōt cōuenire quē vult pro toto debito, vt habet in l.duos reos in pri.& in l.reos. §.ti.ff.de duob.reis. & in §.plures. Instit.de fideiuss. Hoc tū limita & restringe, q tali casu nō potuerit vnus solus cōpelli, nisi primo etiā alij fuerint requisiti, seu interpellati, & fuerint in mora. Ita notanter dixit Paul.de Castr.in l.executione.circa prin.ff. de verbo.obligat. vbi pro hoc alleg.bonum te.in l. fideicō missa.in §.pe.ff.de lega.3.quem te.dicit se alibi nescire. & idem dixit Alex.in l.2.in §.& harum.post princ.ff.de ver. obli.& hoc etiā ipse sentit in eadē l.in §.ex his.pro quibus faciūt dicta per Abb.in c.cū deputati.in 5.col.de iudi. Tene mēti, quoniam est quotidianū, & plures errant in hoc.

CCLXXXIX.

1 *Mulierē pro debito ciuili incarcerari non posse, nisi huiusmodi mulier meretrix, ac non maritata sit.*

2 *An autem meretrix, maritata incarcerari possit, & quo casu?*

1 DIxi tibi superius in singu.248.incip. Conditio &c plura in materia mulierum. Et inter cætera dixi, quod licet mulier carcerari non possit pro debito, tamen hoc fallit in muliere meretrice, quia talis mulier meretrix potest q debito carcerari. allegaui doc. hoc tenētes i pluribus locis. Qđ tū ibi limitaui, nisi talis meretrix sit marita, qa tūc incarcerari nō poterit, ad q allegaui Io. And.in addit. Spec.in titu.de iniurijs & dāno dato.& alios de quibus ibi
2 videas. Sed† nuperrimè dico, qđ ista limitatio Ioannis Andreæ & aliorū volentiū q meretrix maritata nō possit, carcerari, est limitanda & restringenda, nisi maritus talis meretricis sit leno, vel infamis, nam tūc cōiugiū nō obstaret, quin talis meretrix posset carcerari pro debito. Ita dixit do.Ioannes Babtist.de sancto Seuerino in tractatu suo de debitoribus suspectis & fugitiuis in 13.col.post mediū. q quo allegat in arg.quæ habētur in l.si adulterium.C.de adult. & in auth.sed nouo iure.co.titu. Tu vltra eū dicas, q pro hac limitatione & doctrina faciunt optimè in argumen-

tex.& quę ibi habentur per doct.in l.in arenam.C.de inof ficio.teſtamento. Tene menti, quia hoc faciliter iſtis tem poribus poteſt euenire in facto pluribus modis.

CCLXXX.

1 *Agere ad declarationẽ iuris ſui,vbi impeti dubitat, an quis poſsit? & quando id liceat?*
2 *Poſſidens rem,quam tamen reſtituturus eſt opponendo de iu re tertij,non poteſt reſtitutionem denegare.*

1 LIceat quis poſsit agere ad declarationẽ iuris ſui quãdo dubitat moleſtari, vt habetur in l.diffamati.C.de inge. manu.& in l.ſi duo patroni.in prin.vbi gl.no.ff.de iureiur. & in l.Aurelius.§.cẽtum.ff.de liber.leg.& habetur plenè & magiſtraliter per Ange.Are.in rub.Inſtit.de excepti.in 18. columna.verſicu.ſecundo fallit.& in eadem rub.in 28.col. ver.quarto aduertendum,&c.attamen tene menti,q; ſi ego eſſem in poſſeſsione alicuius rei, in qua non haberem ius, & dubitarem in ea moleſtari à te,quem etiam ſcio nullum ius habere in eadem re, non poſſum agere ad declarãdum te nullum ius habere in illa re, ſed tũc demum poſſum age re quando prætendo me ius habere, vt illud declaretur. ita ſingul.dixit Innocent.in capitulo.Abbate. poſt princ. in 1.colum. de verbo ſignificat. quod dictum pro valde not.refert & ſequitur Paul.de Caſt.in l.ſi contendat.ff.de ſi deiuſſ.& idem Pau.de Caſt.exclamat illud dictum in l.ſi fi nita.§.eleganter.ff.de dam.infect.ad limitationem d.l.ſi cõ tendat.quod eſt multum no.ad limitationem dictorum iu rium ſecundum do.Ale.in d.§.eleganter.in 11.col. & Feli.
2 in c.olim.in 6.col.de reſcrip.quem vide.Item ſcias etiam quod ſi quis poſsideat rẽ,quam tamen reſtituturus eſt,non poteſt denegare reſtitutionem,opponendo exceptionem de iure tertij.ita no.dixit do,Ale.in l.ſi patroni.in §.qui fi deicommiſſariam.in 3.col.ff.ad Trebel.vbi hoc allegat gl. quam dicit ſingularem in l.his communiter.§.1.ff.familiæ erciſ.& Bart.in l.ſi.ff.pro hærede.& Bald.& Moder.in l. ſi aliena.ff.ſoluto matrimo.& idem dixit Lud.Ro.in conſilio ſuo 347.incipie.quo ad articulum.circa med.vbi.etiã allegat do.de Rota hoc tenentes. Teneas menti, quia verè ſunt duo not.dicta in iure,& non parui ponderis.

CCLXXXI.

1 *Socium de culpa ac negligẽtia teneri. Vnde præpoſitus debitis ſocietatis colligendis ſi negligẽtu ipſius deteriora nomina fa cta ſint,ac non ſoluendo,conſocijs de negligentia tenebitur accedet in eius partem deterioratio.*

1 SOcius tenetur de culpa & negligentia, vt habetur in l. cum duobus.in §.venit.& ibi Bart.ff.pro ſocio.& in l. ſocius ſocium.eodem tit.Et ideo teneas menti,quod ſi ali qui contraxerunt ſocietatem inſimul,& propoſuerũt vnũ ex eis negotiationi.quod ſi ille neglexit exigere à debitori bus ſocietatis cum poſſet,& illi debitores effecti ſunt non ſoluendo,quod ille tenetur de negligentia commiſſa in exi gendo,ideo quod in diuiſione ſocietatis tales debitores in habiles imputabuntur in partem ipſius ſocij negligentis exigere,dum erant ſoluendo.ita ſing.dixit Paulus de Caſt. in l.ſi fideiuſſor.ff.de fideiuſſ.Et verè non adhuc annus, q; ego vidi hoc in facto inter duos macellatores ſocios in ar te macellariæ,inter quos ita iudicatum fuit hic Bononiæ.

CCLXXXII.

1 *Creditori volenti debitorem ſuum tanquam de fuga ſuſpectũ capi,& incarcerari,quid prius agendum.*
2 *Creditori prehendere & incarcerare debitorem ſuum volẽ ti,non ſatis eſt iurare de ſuſpitione fugæ, ſed quatuor hic enumerata neceſſaria ſunt. Et limita vt num.3.*

1 CReditor volens facere capere,& carcerari debitorem ſuum tanquam ſuſpectum de fuga,debet oſtendere iu dici,ſaltem ſummariã,ſe eſſe creditorem illius, quem capi petit in tanta quantitate, puta in centum. Item quod poſt tempus celebrati contractus debitor deteriorauit cõditio nem ſuam.Item debet probare quod debitor non poſsidet immobilia,& ſi mobilia,non tamen ſufficientia ad quanti tatem debiti.Item debet dicere ipſum ſuſpectum de fuga, & hoc probabitur per iuramẽtum ipſius creditoris, & hoc facto iudex debet dare licentiam capiendi debitorem fugi tiuum.alias iſtis non præcedentibus talis debitor capi non poteſt, & ſi eſſet captus tanquam malè captus deberet relaxari, ſecundum Angel. & alios in leg.nemo carce rem.C.de exacto.tribut.libro decimo. & Barto. & alios in l.ait prætor.in §.ſi debitorem.ff.quę in fraud. credi. & in l.ſi is à quo.ff.vt in poſ. lege.ſi, creditores.ff.de priuileg. credi.& per Bald.in leg.conſentaneum.in ſexta. columna. C.quomodo & quando iudex.& per Pau.de Caſt.in conſi lio ſuo 38.incipien.In cauſa capturæ.& in conſil.ibi ſequen
2 ti,incipien.Pro pleniori,&c.Et ideo dixit Angel.multum no.in l.ſi arbitro.in §.fina.ff.qui ſatiſdare cogã.q; imperiti aſſeſſores ſequentes imperitos aduocatos immediatè oſſe ſo inſtrumento debiti, & prætito iuramento de ſuſpitio ne & fuga,conſueuerunt concedere familiam,& capi face re talem debitorem, & male faciunt, ſecundum eum ibi, & refert infinitis vicibus practicaſſe hoc nõ valere,ſed imo requiruntur illa quatuor quæ ſuprà dixi,de quo etiam ar ticulo habetur per doctores in l.ſi.C.de fer.& per Bald.in l.apertiſſimi.C.de iud.& per omnes in l.2.ff.ſolu.matri.& per Ant.in c.ſi.de ferijs.& per Ia.ſol.in cap.quemadmodũ. de iureiurand.& in c.propter.de loca.in 3.no.& per docto. Inſtitu.de actio.in princip.& in l.fideiuſſor.§.ſi.ff.qui ſatiſ dare cogan.& latè per do.Ioan.Baptiſt.de Sãcto Seuerino in tract.ſuo.de debito.ſuſpect.& fugit.per totum; maximè
3 in ver.ſexto principaliter quæritur. Teneas tamen mẽti ad reſtrictionem prædictorum ſingulare verbum, videtur, q; licet,vt ſupra dixi,prædicta quatuor requirãtur ad hoc, vt creditor poſsit habere licentiam capiendi debitorem ſuũ ſuſpectum,alias non poſsit capi,attamen propter publicã vtilitatem poterit capi, & carcerari talis debitor ſuſpectus de fuga præſtito ſolo iuramento de ſuſpitione,etiam non facta fide aliter,quod cauſa ſuſpitionis de nouo ſuperuene rit,nec aliter probatis illis quatuor de quibus ſupra. Ita ſin gul.dixit Paul.de caſtr.in l.iuſto.in prin.ff.de vſucapio.vbi etiam ſubdit,q; ſi prædictis non probatis contra capturã opponatur, quod non valeat, quod non debebit admitti querela propter frequentem vſum,& ne multæ capturę ir ritentur.argumẽ.illius tex.pro quo dicto facit optimè qđ voluit ipſe Pau.de Caſtr.in dicto conſil.ſuo 39.incipien. In cauſa capturæ.in final.verbis.Tene menti,quia eſt doctri na not.& lucroſa ad ſuſtinendum capturam non ritè factã quam communiter ignorant procuratores. Vide Iaſ.Inſti. de actio.in princ.in 14.colum.in ſi.& in l.ſi arbitro.in 2.& 3.col.ff.qui ſatiſdare cogantur.

CCLXXXIII.

1 *Contumaci viam termini lapſus præcludit. Vnde ſi cui termi nus ad probandum datus,ſi non intra eum probatum fue rit,ad vlterius probandum non admittitur. Et qualiter li mitetur ac procedat.nu.2.*
3 *Contumax vt pro confeſſo habeatur, et ſi ſtatuto caueatur nihilominus ſententia interlocutoria interuenire debet,alio qui contumax etiam comparendi lapſo termino pro cõfeſſo non habetur*
4 *Probatio poſt terminum conuentionalem num fieri poſſit? Et quid poſt terminum ſtatutarium? Et poſt terminum perem ptorium nũ debeãt exceptiones peremptoriæ admitti? nu.5.*

1 LApſus termini præcludit viam cõtumaci.l. mancipio rum.& ibi Barto.ff.de optio.leg.l.diffamari.C. de inge nuis manumiſ.l.ſi eo tempore.C.de remiſ.pign.l.ſi ea quę. C.qui accuſa. non poſſunt. capitulo licet cauſam.in princi pio,extra de probatio.gloſ.in clemen.ſæpe.in verbo,non obſtante.extra de verb.ſignifica.cũ ſimilib.& ideo ſi alicui datus eſt terminus ad probãdũ,ſi nõ probauerit in illo ter mino,nõ admittitur vlterius ad probandũ,vt in dictis iuri bus. Qđ tã limita,& intellige verũ, ſi iudex interlocutus fuit terminũ fore lapſum,& per conſequẽs amplius audiri non

non debere,alias autem ante dictam interlocutoriam po terit talis contumax probare non obſtante lapſu termini. Ita ſing.dicunt Ang.& Imol.in l.quandiu.la grande.in pri ma col.ff.de acquiren.hæred.ad quod allegant Inn.in c.la tor.qui filij ſint legitt.& idem dixit Ang.de Are.in §.idem iuris.in penul.col.ver.quid ſi debitor. Inſtitu.de exceptio. vbi allegat. Inn.in c.cum in tua.extra qui mat.accuſa. poſſ. & idem dixit Bal.in authen.ad hæc.in pen.co.ver.Quæro ſi ego.C.de vſuris.& Ang.in l.Papinianus.in §.ſi quis poſt. ff.de in offic.teſtamen.& do.Franc.de Are.in c.licet in bea to Petr.in 5.col.in fi.extra de accuſat.licet nõ alleget Ang. de Are.vbi ſupra.& ſubdit Ang. in dicto.§.idem iuris.q; procuratores debent aduertere,quod quando parti aduer ſæ labitur tempus ſeu terminus,quod accuſent contuma ciam aduerſarij, & faciant etiam per iudicem interloqui terminum fore lapſum,& amplius in illo actu non fore au diendum,& dicit quod non ſufficit ſolummodo accuſare contumaciam nihil probantis,vel nihil facientis in termi no.quod dicit Ang.nunquam exeat mentem tuam, quia quotidianum.Idem dixit domi.Bartho.Cæpol.in cautel. ſua 167.incip.Vt quis poſt terminum. vbi ſolum allegat Ang.in dicta l.quandiu.& Inno.in dicto c.lator. Et illud dictum videtur extendere.Angel.in dicto §.idem iuris.ad exceptionem non numeratæ pecuniæ,vt poſsit opponi ẽt poſt biennium niſi fuerit interlocutum per iudicem vlte rius partem non eſſe audiendam per prædicta. Vide quæ dixi in repet. mea rub.ff.de fideiuſſor.in 64.col.circa me dium,in verſi.adducit etiam ad prædicta,&c.Et vide etiã Ang.de Are.in §.appellantur.in 2.col.in fin.Inſtit.de ex
2 cep.Et ad prædictam regulam,videlicet,quod lapſus ter mini præcludit viam contumaci,ſcias quod illa regula nõ habet locum in iudice cotumace,tam ſi ſtatutum impo nit pœnam iudici non expedienti cauſam intra menſem, ſi iudex ipſe non expedierit dictam cauſam intra men ſem,lapſus dicti termini,& per conſequens contumatia ip ſius iudicis non præcludit viam ipſi iudici,nec eum exclu dit cognitione & pronuntiatione ipſius cauſę.Ita nota.di cunt Iac.de Aren.Oldra. Cy.Bar. Bal.in l.properandum. in princi.C.de iud.& eſt tex.& ibi Bal.& alii in l.1.in fin. C.vt omnes cauſæ tam ciuiles quam criminales.& Bal.in l.ſcire oportet.§.conſequẽs.ff.de excuſatio.tuto.& voluit Io.And.in additio.Spe.in titu.de iudi.delega.in §.reſtat. verſi.Quod & inſtituto.alias in verſi.Quid ſi ſtatuto.de quo late per Pa.de Caſt.in conſi.ſuo 326.videtur dicendũ quaſi per totũ.& Lu.Ro.in conſil.425.incipien. Quo ad primum.in fine.& in conſi.ſuo 417.incipien.In propoſito caſu.in ſecunda col.de quo etiã per domi.Feli.in c.ex par te.2.in vlti.col.de reſcriptis.& per dominum Marianum Socinum in repetitio,c.venerabilis.in 5.chart.in 1.col.de
3 iudi. Addet tiam prędictis,quod ſi ſtatutum dicit,quod cõ tumax habeatur pro confeſſo,quod ad hoc vt talis contu max habeatur pro confeſſo,requiritur ſuper hoc interlo cutorie iudicis,alias talis contumax etiam elapſo termino comparendi,non habetur pro confeſſo. ita ſingulariter, dixit Pau.de Caſt.in ſuo conſilio 33.incip.ſuper primo.in 2.col.in verſi.ſecundo quando loquitur &c.Et circa ma teriam huius tract.vide Bal.in l.ſi ea.in penul.col.in verſi. denuo gl.C.quia accuſare non poſſ.Et prædictis adde Bal. in conſi.ſuo 216.incip.Punctus ſuper quo.in quarto volu.
4 vbi dicit,quod probatio poteſt fieri etiam poſt terminum conuentionalem,ad quod inter cætera allegat gl.pro vni ca & ſing.in authen.vt ſine probatione matres debitrices & creditrices.in §.quia vero.de qua gl.latius locutus ſum in repetitio.mea rub.C.de probatio.poſt princip.in ma teria probationis,quæ fit per teſtes.& vide etiam Bald.in conſi.ſuo 316.incip.Præſuppoſito ſtatuto.circa finem.in 4.vol.vbi dicit,quod poſt terminum ſtatutarium aſsigna tum ad probandum poteſt fieri probatio per inſtrumenta publica quæ omnia nõ tradas obliuioni,& quia ſunt mul tum frequentia & quotidiana,& multi etiam literati circa prædicta decipiuntur.Et in materia ſupra dicta adde Old.

5 in conſilio.3.incip.Cum cauſa.vbi conſuluit,† quod poſt terminum peremptorium exceptiones peremptoriæ non admittuntur, quamuis offeratur iuramẽtum de noua no titia ipſarum quod dictum refert & ſequitur do.Fel.in c.li cet cauſam.in 12.col.de probatio.vbi ponit plures caſus not.in quibus valet probatio facta poſt terminum, quem omnino vide.Et vide eũdem do.Fel.in c.paſtoralis.in 12. col.poſt medium.de excep.

CCLXXXIIII.

1 *Debitoris poſt contractum debitum capiendi cauſa potiſsima eſt fugæ recens ac noua ſuſpitio emergens, poſt quã cognitã nihil debet creditor tardare,alioqui ſibi imputet. Nam per taciturnitatẽ huiuſmodi ſuſpitionis & diſſimulationis ſibi ꝓindicat creditor,& perſonam fugituri approbare videtur.*
2 *Et id intra quantum tempus fieri debeat?*
3 *Mulier per decem annos ceſſans petere dotem, poſteaquam maritus ad inopiam vergere cœpit, deinceps à petitione & dotis exactione excluditur.*
4 *Accuſatio accuſatoris,qui din ad accuſandũ procedere ceſſa uit,ſuſpecta redditur. Et violentia longi temporis lapſu in offenſum conuerſa videtur.*

1 TOlle moras,ſemper nocuit differre paratis. Ita dixit Lucanus in primo.q; quo dicto capias ſingulare verbũ Namtu ſcis, quod vna ex prioribus & potiſsimis cau ſis ad capiendum debitorem poſt contractum, vt voluit Bar.in l.fin.C.de ſponſa.& habetur in c.paſtoralis.de exce pt.& in l.2.C.de conſor.eiuſdem lit.& in l.ita demum.C. de procurato.& in l.Pomponius.§.rati.ff.de procura. & in c.præſentium.de teſti.lib.6.in quibus iuribus habetur, q; paria ſunt quid de nouo emergere,vel de nouo ad notitiã peruenire.& probat tex.in dicta l.ſi.C.de ſponſ.& in l.liab arbitrio.ff.qui ſatiſdare coga.quinimo ſi ſtatutum diceret quod ratione ſuſpitionis creditor poſsit facere capi debito rem,debet illud ſtatutum intelligi vt locum habeat, quan do ſuſpitio ſuperuenit de nouo poſt contractum debitũ, & non aliter,vt per Bar.in dicta l.fin.C.de ſponſali. Te neas tamen menti perpetuo,quod licet dicta cauſa ſuſpitio nis emerſerit poſt contractum debitum,ſi tamen poſtquã creditori hoc notum fuit,ipſe tacuit per multum tempus antequam petierit dictam licentiam faciendi eum capi, ſi bi imputetur,quia non poterit poſtea facere eum capi. Ita ſing.dixit Ang.in l.ſi ab arbitrio.§.fin.ff.qui ſatiſda. cogan, ad quod allegat te.in l.ſi creditoris.ff.de priuileg. credito, quod dictum pro valde no.refert & ſequitur do.Io.Bapti. de Cazalupis in tractatu ſuo de debi.ſuſpec.& fugi.in 15. col.poſt ptincip.quod dicit procedere quaſi videatur pro pter illam taciturnitatem eius perſonam approbaſſe, licet ſuſpectam, quod dicit etiam tuiſſet de mente Iac.Butrig. in dicta l.ſi creditores.& do.Mariani Soc.in commento ſuo de dilationibus in 41.char.in prima col.argu.22.quæ ſtio 28.verſi. Tertio exigitur. quod dicit eſſe perpetuo
2 mentitenendum.Quærit poſtea ibi quantũ iſtud ſit mul tum temporis,quo patiendo quis ſibi præiudicat, & dicit quod Azo dixit quinquẽnium.arg.l.1.§.quod dictum eſt ff.de ſepara.ſed in l.ſi creditor.tenet quod ſit arbitrio iudi cis,vt in l.1.in fin.ff.de iurę deliberan.& faciunt ad prædi cta quæ dixi ſupra in fing 77.incipien.Patientia & in ſing. 262.incip.Quod potui nolui.& facit optime quod dixit Rapha.Cuma.in conſilio ſuo 92.incip. Viſo ſubſcripto ca
3 ſu.in prima col.vbi dixit,quod ſi mulier ſtetit per decem annos.quod non petiit dotem poſtquam maritus cœpit vergere ad inopiam,eſt excluſa ſalicatu à petitione & exa ctione dictę dotis.pro quibus faciunt optime quæ dixi in conſilio meo incip.Domine Deus omnipoteus, qui cæ cum illuminaſti circa medium, vbi omnino videas, & vide Bald.in conſi.ſuo 37.incipien.Quidam rabellio.an teſinem. in tertio vol.vbi dixit,quod ſi accuſator multũ ſtetit ad accuſandũ,eius accuſatio redditur ſuſpecta,q; no. Pro quo facit tex.in cap.1.in verſic.quia ſi proclamare vo luit,cur tandiu tacuit.&c.de frigi.& malefic.& vide quæ

dixit

dixi in l.patre vel marito.in 16.col.ff.de quæstionibus.& vide Ias.in §.fuerat.in 5.col.Institu.de actio.& in l.1.in 6. col.versi.Item pro excusione.C.qui admi.& vide supra in sing.281.incip.socius & c.Item adde quod violentia per lapsum longi temporis præsumitur conuersa in offensum secundum Spec.in titu.de præsumpt.in §.species.in versi. necessaria &c.Et pro istis faciunt dicta per Alex.in consi. 115.incip.visa.&c.in 1.col.ad fi.in 7.volu.

CCLXXXV.

1 *Testes instrumentarij instrumento contradicentes instrumẽtum suspectum reddunt,fidemque eius labefactare dicuntur.& qualiter sumendum sit,ac intelligendum.nu.2.*

3 *Testes si in aliqua causa dixerunt vera esse contenta in capitulo,siue articulo,ac interrogati de his,quibus præsentibus facta fuerit,respondeant Titio & Seio,qui si postea interrogati dicant de his se nihil scire,ob id tamen dictum priorum nõ vitiari,si sufficienti numero sunt ad probandum.*

4 *Actus,qui sine certa solennitate fieri potest,si tamen solennitas illa minus legitime interueniat,ob id non vitiatur.*

MVlti sunt,qui absolute dicunt,quod si testes instrumentarij contradicunt instrumento,quod tunc tale instrumẽtum redditur suspectũ,& eius fides annihilatur, vt de materia plene habetur per gl.& docto.in l.1.in §.si quis neget.ff.quemadmodum testamen.aperian.& per Innocen.Io.And.& alios in c.cum Ioan.de fide instrumen. & per Spec.in titu.de instru.edi.§.restat.in secunda colu. versi.Sed quæro quot testes præiudicent iustrumento & per Cyn.Bald.Sali.& alios in l.in exercendis.C.de fide instrum.& per Alex.in consilio suo 77.incipien.In causa ac cusationis.in 2.col.in prim o vol.& in consilio.149. incip. Viso processu.in vlt.col.in secundo vol.& ibi in cõsi.221. incip.Visa facti narratione &c.in 5.col.& in consi.256.incip.Ponderatis verbis.in penul.col.& in consi.387. incip. Visis & ponderatis.in 2.colum.& in consil.240.incipien. Ponderatis his.in antepenul.col.& per Lud.Rom.in cõsi. suo 330.incip.Circa primum.circa fin.& per Io. de Ana. in consilio suo 97.incip.in causa ista.post princ.& ibi latius in additio.& per Ang.in consilio suo 169.incip.super puncto suprascripto.in vlt.col.& per Pet.de Anch.in cõsi.suo 207.incip.super primo.in 2.col. versi. super quarto. Sed
2 tu istam generalitatem & absolutum sermonem restringe & intellige esse verum, quando testes instrumentarij necessarii ad actum factum in ipso instrumento contradicunt instrumento,nam tunc vacillat ipsum instrumentũ, & eius fides annihilatur.Secus est quando aliqui testes instrumentarii contradicunt instrumento, attamen remanent firmi tot testes pro ipso instrumento, qui sufficiunt ad validitatem ipsius instrumenti.Nam tunc non obstante contradictione illorum non vacillat instrumentũ,nec eius fides annihilatur.Ita .not. dixit gloss.fina.i.in fina.in dicta l.1.§.si quis neget.ff. quemadmodum testamen.aperi.quam ibi summe ad hoc no.Bar.vbi dicit,quod hoc idẽ voluit Innocen.in dicto capit.cum Io.& ibi Ionnes.And. & Iacn.de Are.& Cyn.in l.in exercẽdis.C.de fide instru.
3 men.Et ideo dixit multum egregiè Pau.de Cast.in l.hæredes palam.in princi.in secunda col.ff.de testa.quod si in aliqua causa testes dixerunt vera esse contẽta in capitulo,seu articulo,interrogati quibus præsentibus illud factum fuerit,dicunt,presente Titio & Seio, postea Titius & Seius interrogati dicunt se nihil scire,quod tamen per hoc non vitiatur dictum illorum,si sunt in sufficienti numero ad probandum,quod dicit ibi Pau.de Cast.habuisse de facto quia in quodam iustrumento erant descripti sex vel septem testes,cum sufficerent duo vel tres.& duo interrogati responderunt se non interuenisse in illo contractu, alij vero erant mortui, quærebatur an ex hoc instrumentum redderetur vitiosum? & videbatur quod sic, qa sufficit quod vnus ex testibus descriptis in instrumẽto contradicat ei, vt reddat ipsum suspectum,vt not.in l.1.in fi.ff.quemadmodum testamen. aperian,per Bar.& p Inn. in dicto c.cum Ioa.contrarium tamen dicit Pau.de Cast. ibi se dixisse quia hoc est verum.quando non sunt descripti plures testes in ipso instrumento quam sint necessarii, alias si remanent necessarii qui non contradicunt non videtur nocere contradictio aliorum supra numeratorum, vt ibi,quod dicit ipse fore menti tenendũ. Ego etiam alias de hoc dicto Pau.de Cast.feci mentionem in l.vnius facinoris.in §.fin.in 1.char.ff.de quæstionibus in examinatione illius materie videlicet,quod quando actus potest fieri sine certa solennitate si interueniat illa solennitas minꝰ legitimè non vitiatur actus,vbi videas quia ibi plura notabilia dicta posui in illa materia.

CCLXXXVI.

1 *Clausula cõtractus resolutiua an in contractu sponsaliorum ac matrimonii locum habeat vt in vim ipsius post sponsalia & desponsatam re ipsa cognitam vir sponsus deferre, aliamque ducere possit.*

CApias vnam cautelam pro iuuenibus philocaptis.vt multi modernis temporibus in sano ac cæco carnali amore dediti inueniuntur, quorum vita detestabilis, vt cõmuniter dignoscitur,pessimũ finem habere solet. Ali quando iuuenes,vt eorum voti compotes fiant, secreto, modo tempore nocturno intrant domum amasię suæ, & quãdoque,vt ego alias vidi ab affinibus ipsius mulieris ibi dem in domo secum reperiuntur in actibus venereis qui ex metu vel ex persuasionibus aut blanditiis peruenũt ad actum desponsandi ipsam amasiam suam per verba de p
1 senti.& deinde ad carnalem copulã Et sic sæpissimè hoc modo acipiunt aliquam in vxorem sibi domuique suæ indignam.Pro quibus cautela est vt possit eam desponsare p verba de præsenti & rem secum habere & tamen non valeat matrimonium & eam non teneatur ducere in vxorẽ, nam quando eam desponsat debet dicere ipse vir ipsi mulieri, & affinibus suis ibi existentibus hæc verba,videlicet ego,desponso et volo habere in te vxorẽ meã cum hoc quod tu eris bona & fidelis vxor mihi & honeste viues nec cum aliquo facies vt feci mecum & casu quo vnquam aliquam honestatẽ facies cum alio,nolo vlterius obligatus esse te habere & tenere in vxorem & prouxore,tunc si ipsa mulier expresse consentiat tali protestationi quod verisimiliter faciet,quoniam nec ipsa,nec affines sui huic dicto contradicerent ne ipsa videretur velle meretricari,imo affirmabunt audacter prædicta,& hoc facto ipse iuuenis poterit eam desponsare & milies habere rem secum, nec tamen per hoc erit eius vxor sed imo poterit aliam ducere ad libitum suum. Vide in silua nuptiali in nona char.in tertia co.vbi late ponitur hæc materia.& ita colligitur ex dictis do.Abb.in c.fin.in primo not.extra de cõdictio.aposi.vbi per illum te.dicit,quod aliquis habens suspicionem de futura incontigentia mulieris, cõtraxit secum matrimonium sub condictione quod si committeret adulterium,liceret sibi recedere a matrimonio,& aliam ducere quod tunc non est inter eos contractum matrimonium Et hoc propter conditionem resolutiuam in ipso matrimonio appositam quod idem operatur quod condictio suspensiua,vt ibi colligitur.Tene menti, quia, est notab.cautela,ad quam etiam periti non animaduertũt Et quia occultor alienæ laudis furi par est,dixit Bal.in prælud.iis feudorum,& ne ex lana vel serico alieno conficiã mihi vestem,fateor me hanc cautelam & doctrinam habuisse ab excellentissimo vtriusque iuris Monarcha, & vero iuris illuminatore mihi maiore plurimum honorã. do.Ant.de Burgos Hispano,quem amare,colere & venerari me cogit,& vrget immensa eius scientia, bonitas & integritas.Et vt ipse mihi retulit,hanc cautelam legendo ipse expresit in c.fin.de precariis.& in c.illo vos.de pign. vbi tractatur de conditione resolutiua contractus. Tene menti iterum,quia no.est,& posset tibi cõferre decus & lucrum.In contrarium tamen multum faciunt dicta per Bal.in l.si quis ita.ff.de hæredi.instit.quem omnino vide.

ADDITIO.

Adde Gerar.de Petrasanc.sin.21.

CCLXXXVII.

CCLXXVII.

1 *Clausula præsumentem,id est dolosum ac temerarium puniẽs simplicem ac sine dolo & præsumptione hominem non ligat. Nam non agens in contemptum legis pœnam non incurrit. numero 2.*

2 *Procurator bona fide non appellans,quia sententiam iustã credit.et communis præsumptio pro sentẽtia est,tunc dominus appellare nec contra procuratorẽ regressum habere potest.*

TEtigi tibi alias,remissiuè tamen,supra in singula.176, incip.voluntas & propositum,an dictũ commissum, sine dolo puniatur,& quomodo?Sed nunc dico tibi in eadem materia vnum verbum notabile & singularissimum do,Card.in clemen.1.in 39.quæstione, de priuilegiis,vbi
1 refert se consuluisse,quod illa clausula puniens aliquem præsumentem,& sic norans dolum & temeritatem, non ligat hominem simplicem contrauenientem sine dolo vel præsumptione.quia cessat respectus quem lex considerauit.quod dictum refert & sequitur do.Fel.in ca.queniam contra.in 5.col.de probatio.vbi dixit,quod non legit alibi tam notabile verbum in materia sua.Postea subdit,quod prius istud consuluit Io.Cal.in titu.de sententen.excommunicatio.in consilio.4.incip.Sacerdos parochialis.vbi late cõsuluit,quod non faciens in contemptum non incurrit pœnam legis,quę vtitur verbis denotantibus dolum.Pro quo facit etiam quod voluit do.Alc.in l.fin.ff. qui satisdare cogantur.vbi dicit,quod periurium nõ committitur sine dolo.de quib.latius dixi in l.de minore.in princ.ff.de quæstionibus.in quæstione illa,videlicet quod statutum dicens quod occidatur,intelligitur dummodo dolus occiderit, vbi videas.Et facit no.verbum Bal.in authenti.hodie, in secun-
3 da col.C.de appella.vbi dixit,quod,si procurator bona fide cessauit appellare,quia putabat sententiam iustam,vt in dubio præsumitur,tunc dominus non potest appellare, nec habere regressum contra procuratorem, etiam si est soluendo,secundum Bal.ibi quod dictum reputat mirabile do.Fel.in c.1.in 5.col.ver.pulchre etiam.extra vt lit.non contesta.dicens,quia illa bona fides est potius quædam negligentia,vel simplicitas inexcusabilis,nam non poterat errare appellando,licet non teneretur prosequi,iuxta Hinustus.C.de procura.quod tamen ibi relinquit cogitandum do.Feli.tene menti predicta.

CCLXXXVIII.

1 *Probationem dubiam non releuare probantem, maximeque in criminalibus Vnde fit,vt si ex duobus rixantibus vnus per cuius vulneratus fuerit,testesque deponentes super vulnere dixerunt se non vidisse instigatorem sed quod rixa finita vulneratum viderunt,tunc resultat aduersus alterum vulnerantem iudicium indubitatum,ex quo ad condemnationem peruenire possit.nu.2.*

1 DIxi tibi supra in singular.267. incipient.dubia probatio.quod l dubia probatio non releuat probantem. quod maxime procedit in criminalibus, in quibus probationes debent esse luce meridiana clariores, vt in l. fina.C.de probatio.& habetur in l. absentem. ff. de pœnis. Attamen teneas menti singula.verbum,videli-
2 cet,quod si duo rixarunt adinuicem,in qua rixa vnus percutitur,seu vulneratur ab alio, testes autem examminati super hoc dicunt,quod non viderunt quando fuit facta talis percussio,seu tale vulnus,sed viderunt eos inuicem rixantes,& quod statim dimissa rixa dicunt, quod viderũt illum esse percussum & vulneratum,certe ex hoc resultat indicium indubitatum quod ille vulneranit idum,ex quo poterit deueniri ad condemnationem.Ita singulariter dixit Sali.in d.l.fi.C.de probationi.quod dictum refert & sequitur Soc.in consilio 54 incip.Visis testibus.in pen.col. in tertio vol,& eum etiam refert & sequitur do.Francisc. Brun.in tracta.suo de indiciis & tortura,in 5.char.in tertia col.pro quo faciunt,dicta per eum ibi in sequenti col.de quo latius dixi in repetione mea rub,C.de probationibus in quæstione illa.an ex præsumptione violenta possit perue-

niri ad sententiam diffinitiuam.& in l.repeti.ff.de quæstionibus.Vide tamen Ang,in l.si quis alieni.C.ad legem Iuliam maiestat.Teneas menti hoc dictum, quia sæpissime occurrit in facto,& ego pluries eum vidi in contingẽtia.

CCLXXXIX.

1 *Dolum futurum nunquam remissum intelligi.Et ideo si iudex de partium consensu datus cum clausula appellatione remota,licet ex nulla causa appellari posset,si tamen iudicis dolus,vel culpa lata interuenerit,appellare licebit.*

2 *Clausula,appellatione remota,in statutis apposita,omnis appellatio quo ad omnem etiam effectum prohibita censetur, nisi ob partis vel iudicis dolum. Et quid si remota est ex persona priuilegio, aut a statuto, partium conuentione,aut propter contumaciam,vel quia appellatio sit deserta?*

3 *Appellationem,vel recursum si statutum prohibet, tunc modus omnis omnisque recursus contra sententiam sublatus esse intelligitur.*

1 DOlus futurus nunquam intelligitur remissus.l.si vnꝰ §.illud nulla.ff.de pactis.l.conuenire,ff.de pactis dotalicia demum.ff.de arbi.habetur per Bar.in l. Aurelius.in §.Caius.ff.de liberat.legat.& in l.si quis cum aliter.ff.de verborum obligatio.& in l.tres.fratres.ff.de pactis.& in l.quidam decedens.ff.de administrat.tutorum.& in l.in cõmodato inprinci.ff.commo.& per Bal.in l.1.in fin.C.de vsufruct.Et ideo scias,quod licet quando iudex esset datus de consensu partium cum clausula,appellatione remota, tũc ex nulla causa posset appellari,cum cẽseantur partes renũtiasse appellationi.l.fin.C.de tempo.appell.& fuit hoc no. verbum Bal.in l.2.in fi,C.de appellatio.quod etiam voluit do.Ant.in c.pastoralis & ibi do.Abb.in quarta col.de appellatio.Attamen si iudex fuit in dolo,vel in lata culpa,poterit appellari, nõ obstante quod dicta clausula,appellatione remota,fuerit apposita de consensu partium.Ita singulariter dixit Bal.in c.vt debitus.in secunda col.de appellat. quod dictum refert & multum magnifacit do.Philip.Frãcus de Perus.in dicto c.pastoralis.in 8.col.versi.quartodecimo operatur.de appella.Circa hanc clausulam, appellatione remota,subdit ipse dom.Philip.ibi in versi.sequen.
2 quod quando ipsa clausula est apposita in statutis, censetur omnis appellatio prohibita quo ad omnem effectum, nisi propter dolum iudicis vel partis.& allegat Bal.in c.pastoralis.§.si.circa fi.de offic.deleg.& do.Ant.in dicto c.pastoralis.de appellatio.limitantem illum tenebi procedere, quãdo appellatio est remota per rescriptum,si autem est remota ex priuilegio personæ,aut statuto,vel ex conuentione partium,aut propter contumaciam,vel quia appellatio sit deserta,censetur tũc remota appellatio quo ad omnem defectum,nec posset dictis casibus reuocari grauamẽ per superiorem,nec habet tunc locum tenebi in dicto c.pastoralis.de appellatio.quod dicit ibi do.Philip.Franc.esse mẽti tenendum.pro quo etiam allegat no.verbum Ang in l.
3 eos.in princ.C.de appellation.dicens,quod quando statutum prohibet appellationem vel recursum,tunc intelligitur sublatus omnis modus,& omnis regressus cõtra sententiam,quod est singulare verbum perpetuo cordi tenendum,quia hoc vidi alias pluries in facto,& maxime proximis superioribus diebus hic Bononiæ in ardua facti quæstione,de quo etiam vide no.verba Soc.in consi.suo 242. incip.circa 1.& illa addere poteris his quæ dixi supra in singula.88.incip.stante statuto.

CCXC.

1 *Confessionem procuratorii veram non fictam domino præiudicare,id tamen non procedere in appellatione vel quo ad appellationem,nunquam tamen procuratoris etiam vera domino præiudicat quin ipse appellare possit.nu.2.*

2 *Confessio domini vera licet alias facta in vno iudicio eidem noceat in alio,non tamen æque seruatur in procuratoris confessione.*

1 COnfessio procuratorii vera & non ficta præiudicat domino,cap.suborta de re iudica. glo.in ca.primo in fi.& ibi doct.vt lit.non contesta.& habetur in ca.1.de pe-

Pub.

ſtula.præla.per gl.ibi ip verb.negauit.& per Im.in c.in præſentia.in prima col.de renuntia.& habetur per omnes ſcribentes in cap.fi.de confeſſ.& per Bal.& Ang.in l. non abſtulit.C. de donatio.Bartol.in authen.hoc ius porrectum. in ſecunda col.ver.quæro qualiter hoc probabit.& ibi Bal. in quinta col.ver.Tertio quando eſt procurator.C. de ſacroſanct.eccle.Bal.in l.ad hæc.C.de quadrien.præſcrip. & habetur per Spe.in ti.de procura.§. vt autem.verſi. cęterũ & verſi.ſequenti.& in titu.de confeſsis.§.nunc videndum verſic.ſed nunquid confeſsio procuratoris.& in §.poſtremo.verſi.ſi vero ſit per procuratorem.Iſtud tamen limita non habere locum in appellatione,vel quo ad appelatio nem,quoniam licet alias propria confeſsio domini poſsit
2 cum repellere ab appellando,tamen nunquam confeſsio procuratoris etiam vera præiudicat domino,quod appella re non poſsit.ita ſing.dixit.domi.Ant.in ca.cum ſpeciali. in §.fi.de appellatio.per no.in c.per inquiſitionem.de électio.quod dictum ſequitur Imo.in dicto ca.cum ſpeciali. in 5.col.Et idem voluit.do.Ant.in dicto.ca.1.& ibi etiam Abb.vt lit.non conteſta.& Cyn.in l.1.C.de confeſſ.quos ad hoc refert & ſequitur do.Felin.in dicto ca.1.in penul. col.verſi.Quarta declaratio.vt lit.non conteſta. & idem firmat Philip.Franc.in dicto.c.cum ſpeciali.in §.fin.in pe
3 nul.col.vbi ſubdit,quod pro hoc dicto bene facit,quia† licet alias vera confeſsio ipſius domini in vno iudicio noceat ſibi in alio,tamen ſecus eſt in confeſsione procuratoris,quia facta in vno iudicio nunquam præiudicat domino in alio iudicio.ſingu.dictum fuit Compoſtella.& Io.And. in dicto c.per inquiſitionẽ.de elect.quos ibi ſequitur Ab. in 6.co.in fi.& ibi poſuit rationẽ.Tene mẽti pictã doctrinã nam prima fronte forte quilibet diceret contrarium,cum habeamus quod negligentia vel contumacia procuratoris in non appellando præiudicat domino,vt habetur in cap. ſunt quorum.1.q.7.& in l.1.ff.quando appellan.lit.Et de pdicta doctrina do.Ant.& ſequacium in d.cap.cumſpeciali: vide etiam Ale.in l.creditor.in §.iuſtus.ff.de ap.& in l.1.in §.ſi aduerſus.ff.quando appel.ſit.

CCXCI.

1 *Præſcriptionem per citationem etiam vnicam nec peremptoriam interrumpi,ſi modo valida ac legitima ſit citatio.*

2 *Et id qualiter procedat?*

3 *Præſcriptio,quo caſu per citationem interrumpitur,non conſideratur libellus apte conceptus fuerit necne, dummodo legitime facta ſit citatio.*

1 PRæſcriptio† interrumpitur p citationẽ,etiam,ſi citatio ſit vnica,& non peremptoria,ſecundum Io.And.& alios per illum te.in c.propoſuiſti.de foro competen.& in c. licet de offi.delega.& in c.venerabilis.& in c.cum plures eodem ti.lib.6.& voluit Ang.in l.ad peremptorium.ff. de iudic. & Bar.in l.ex dicto.in princ.in prima colum. & ibi Alex.in 5.col.ff.de eo per quem factum erit.& Alex. poſt Bal.in l.accuſaturus.ff.de adulte.hoc tamen intellige per citationem validam & legitimam non interrumpitur præſcriptio,nec perpetuatur ſeu præoccupatur iuriſdictio ſecundum doct.in dictis locis.Pro quibus facit c.bonæ.2.de elect.& ibi gl.& hoc etiã voluit Bar.in dicta.l.accuſaturus. & in aut.offerat.circa fi.& ibi Bal.C.de li.cõte.& in c.1.e.
2 ti.Quinimo tteneas mẽti,q̃ nõ ſolũ reqrit̃,q̃ citatio ĩ caſi b⁹ p dictis ſit valida & legitima,ſed ẽt ſi fuit valida á principio,& poſtea fuit circunducta,puta quia pars,ad cuius petitionem emanauit citatio,non comparuit in termino illius citationis,vt habetur in l.poſt edictum.§.circunducto ff.de iudi.& in c.1.de dolo & contuma.in 6.aut quia forte non fuit accuſata contumacia ipſius citati.vt habetur in l. properandum.in §.1.in verbo,inoſante.C.de iudi.& plene per Bar.in l.ſi finita.§.Iulianus circa princ.ff. de damno infect. quomodocunque citatio fuerit circunducta nunquam ex ea interrumpitur præſcriptio, nec inducitur litis pendentia.ita ſing.dixit Bald. in dicta l. ſi.ff.de eo per quem factũ erit.Et idem dixit Bal.in dicta authen.offeratur.quando citatio foret facta tẽpore feriato aut ſi eſſet defectus perſonæ citatæ,vt quia eſſet minor, q̃ his caſibus non inducitur per citationem litis pendentia, vel interruptio præſcriptionis.& iſtud dictum Bal.in dicta l.ſi.refert & ſequitur eum exclamando do.Philip.Frãc. in c.vt debitus.in quinta col.verſi.tertia concluſio. de appellat.vbi ſubdit etiam vnum eſſe no.circa hanc materiam
3 quod dicit Bar.in dicta l.accuſaturus.videlicet,† quod eo caſu quo per citationem interrumpitur præſcriptio,tunc non curatur an libellus fuerit male formatus, dummodo citatio fuerit legitimè facta,de quo latius ibi.

CCXCII.

1 *Litigare ſub iudice ſuſpecto graue ac periculoſum eſſe. Et ideo non poteſt princeps cauſam committere remedio recuſationis ſublato,vt quæ de iure naturali prodiiſſe credatur. Et id qualiter accipiendum.nu.2.& 3.*

1 NIhil eſt tam graue & periculoſum,quam litigare ſub ſuſpecto iudice.c.quia ſuſpecti.3.queſtio.5.cap. ſecũdo requiris.in fi.de appel.& apertiſsimi.C.de iudic. cum ſimili.Et propter hoc videretur quod princeps non poſſet cauſam committere recuſatione remota.quia eſſet tollere defenſionem,cum recuſatio iudicis videatur de iure naturali,vt probatur in dicto c.quia ſuſpecti.Ea vero quæ ſunt de iure naturali ſine cauſa.per principem tolli nõ poſſunt, vt habetur in clemen.paſtoralis.de re iudica.& Inſtitu. de iure naturali.§.ſed & naturalia.& per Inn.in c.quæ in eccleſiarum.de conſtitu.& dixi in conſilio meo incip. In cauſa magiſtri Io.Ferrarienſis.in 8.cha.Et in hac opinione,videlicet,quod princeps non poſsit committere cauſam recuſatione remota,reſidet Abb.in c.ad hæc.extra de reſcrip. dicens de hoc eſſe ibi gl.ſing.& idem etiam tenet in c.cum inter.de exce.& Gemi.in c.iudex ab apoſtolica.de offi.delega.in 6.adducens etiam gl.quę ſecundum eum hoc voluit in c.ſi quis in quacunque.2.quæſtio.6.Sed contrariũ, tenet Spe.in titu.de recuſa.§.1.verſi.quid ſi cauſa.& Lapp in dicto c.iudex ab apoſtolica.& Bal.in l.fin.C.de ſententq̃ interlocu.omniũ iudic.& Ang.& Imol.in l.1.in §.interdũ.ff.à qbus appella.nõ licet.& Inn.in c.ex tranſmiſſa de foro cõpetẽ.vbi.cõcludũt,q̃ princeps poſsit tollere recuſatio nẽcũ poſſit tollere appellationẽ,vt habet in d.§.inrerdũ.& in,c.paſtoralis.de appel.& in l.1.C.de ſenteñ.præfec.præto. de quo etiam aliquid per do.Philip.in c.1.in princi.de re
2 ſcrip.Tu dicas,† quod ſi princeps committit etiam ex certa ſcientia cauſam notorie ſuſpecto,licet valeat cõmiſsio per hoc tamen nunquam intelligitur tollere exceptionem recuſationis,qui non obſtante quod cauſa ſit commiſſa p principem iudici notoriè ſuſpecto & ex certa ſciẽtia principis,tamen intelligitur ſaluum & reſeruatum parti ius recuſationis,& iſtud eſt quod voluit gl in dicto c.ad hæc.& idem tenuit Inn.in dicto c.ex tranſmiſſa pro quibus etiam facit tex.in c.2.& ibi Abb.vt lit.non conteſta.in prima col. Ita dixit do.Philip.Franc.de Perul.ponens quaſi omnia p dicta in c.poſtremo.in tertia col.de appel.vbi etiam ſubdit in quarta col.ibi,quod quando princeps committit cauſam etiam notorie ſuſpecto cum clauſula,non obſtante exceptione recuſationis, quia videtur tunc vti plenitudine poteſtatis, tali caſu recuſatio ſublata eſt,quia hoc modo tolli poteſt.quod dicit ſing.voluiſſe Inn.in dicto c.ex† tranſmiſſa.quem ſequitur Hoſtienſis in dicto cap.cum inter.& gl.in d.l.apertiſsimi.in verb.recuſare.C.de iud.& Bar.in l.
3 ſi.C.de ſenten.Et† ſubdit etiam,quod ſi princeps ſimpliciter committit cauſam recuſatione remota,debet intelligi de friuola,non autem de graui & iuſta ſuſpitione.ad quod alleg.Spec.in dicto ti.de recuſatio.§.primo.ver.quid ſi ſit cauſa.de quo latius per ipſum do.Phip.Franc.in dicto ca. poſtremo.ad quæ etia m vide omnino ibi Card.Alex.not. loquẽtẽ more ſolito. Tene menti prædicta,quia ſunt multum quotidiana.

CCXCIII.

1 *Exceptiones omnes ſtatutum tollens,nunquam tamen ab alio ſtatuto exceptiones proenientes tollere dicitur.*

Et ibi

2 *Et ibi vide facti exempla.nu.3.4.& 5.*

6 *Aſſeſſores cautos eſſe debere in banno ferendo,maxime cum ſtatutũ banniendi formam dat, quã illis omnino expedit obſeruare,alias bannũ & quicquid ſup eo fundatur,eſt ipſo iure nullũ.Namque bannũ generale,vel ſpeciale inordinate,vel ſine cauſa factũ,aut datũ alicui vim legis,vel ſententiæ nõ habet,ſiue diffinitiuè,ſiue interlocutoriè latũ ſit.*

1 STatutum† tollens omnes exceptiones,nunquam tollit exceptiones prouenientes ab alio ſtatuto,ſecundũ Bar. in l.1.in §.& parui.circa medium.verſi.vtrum poſsit opponi.ff.q̃ vi aut clam.& Bar.in l.prætor.in §.eritque hæc differentia.circa finem.ff.vi bonocum rapt.& do.Ant.in ca. item cum quis.de reſtitutio.ſpoliat.& ſo.de Imol. in c.ex parte.2.de offic.delega.& in l.fina.ff.à quibus appel.non licet.& do.Alex.in conſilio ſuo 145.incipien.Viſo &c.in fi. verbis in 5.vol.& in conſi.301.incip.viſis.in penul.col.& Pet.de Anc.in conſi.ſuo 222.incip.diſcutiendum in fi.verbis.& dom.Franc.de Are.in conſi.ſuo 106.incip. In præſenti dubitatione.in tertio dubio.Et ideo tene menti per petuo notabile & ſingulare verbum Barb.in c.1.in penul.
2 char.extra de reſcrip.vbi dixit, † quod ſi ſtatuto cauetur, quod iudex teneatur ſeruare certam formam in ferendo banno contra delinquentes,alio ſtatuto cauetur quod Poteſtas ſi ceperit bannitum, intra terminum trium dierũ debeat facere illum decapitari nulla exceptione vel defenſione audita vel admiſſa,modo poteſtas banniuit quendã ad pœnam capitis,quod in banno ferendo nõ ſeruauit formam ſtatuti,quibus ſtantibus poſt certum tempus captus eſt ille bannitus per Poteſtatem,qui elapſis tribus diebus vult facere illum decapitari, an poſsit?& dicit quod non. ad quod allegat Ioan.And.in additio.Spec.in titu.de ſentẽ. §.poſtremo.in additio.incipi.Contrarium vide vbi refert antiquos dicentes quod ſtatutum in loco dat certam for-
3 mam ſententiandi.Aliud† ſtatutum dicit,quod ſententiæ intra certum terminum mandentur executioni non obſtãte aliquo alio ſtatuto,an hoc caſu ſententia in qua conſtat non fuiſſe ſeruatam formam primi ſtatuti mandetur executioni?& dicit quod non quia illa clauſula appoſita in vltimo ſtatuto non impedit vnum ſtatutum limitari,& ſupleri per aliud. Vide Pet.de Anch.in repetitio.c.canonum ſtatuta.in 79.col.verſi.hic etiam quæro.extra de conſtitu. Item allegat etiam Io.Andr.in additio.Spec.in titu.de ſententia.in §.vt autem.in additio.incipien.Ad hęc,& ea quę.
4 vbi refert antiquos dicere,ſtatuto† cauetur, quod minor non poſsit obligari ex præcepto ſine certa ſolennitate,alio ſtatuto cauetur,quod contra præceptum nihil poſsit opponi quin mandetur executioni,Modo minor obligauit ſe ſine ſolennitate ſtatuti,opponitur quod non valet obligatio.replicatur quod nihil poteſt opponi in executione. Dicit Ioan.And.ibi,quod poterit opponi ſolennitas alterius ſtatuti,quia vnum ſtatutum limitatur per aliud.Item allegat etiam Bal.in l.1.in penulti.col.C.ne liceat in vna ca
5 demq̃ cauſa tertio prouoc.vbi dixit,ſtatuto cauetur,† q̃ ſententia feratur de conſilio antiquorum,alio ſtatuto cauetur q̃ ſententia ſtatim executioni mandetur. dicit ibi Bal.quod niſi appareat quod lata fuerit de cõſilio antiquorum.non mandabitur executioni,quia vnum ſtatutum limitatur per aliud.Item allegat ipſe Barba.plures & plures alias doctrinas notabiles pro hac parte,quas breuitatis cauſa omitto,referens me ad eum ibi. & vltra adducta per Barb.ad hoc vbi ſupra,addę Bal.in ad ditio.Spec.in titu.de
6 executio.ſententiæ.in penul.col.verſi.bannum.vbi† dicit, quod.cauti debent eſſe aſſeſſores quando ſtatutum dat formam qualiter procedatur ad banniendum aliquem,quod illam formam ſeruent,alias bannum, & quicquid fundatur ſuper eo,eſt nullum ipſo iure.Item ſubdit ibi in principio illius verſiculi,quod bannum generale vel ſpeciale inordinate, vel ſine cauſa factum vel datum alicui,non habet vim legis vel ſententiæ.allegat hoc voluiſſe Dy.in l.4. in §.condẽnatum.ff.de re iudi.ſiue ſit datum ſeu latum interlocutoriè ſiue diffinitiuè.Et vide Alber.de Roſate in quarta parte ſtatu.in quæſtione.83.incip.Sed quid ſi ſtatuto caueatur.vbi poſt plura argumenta pro & contra tenet cum And.& ſequacibus,ſcilicet,quod talis bannitus non poſsit decapitari,ſed quod tale bãnum ſit nullum. Et idẽ dixit Alber.Gand.in ſuo tractatu maleficiorum, ſub rubrica,de multis quæſtionibus dependentibus à ſtatuto.in 6.col.verſi.Item pone contineri.& vide etiã notabile verbum Ang.in l.ſed ſi lege.in §.perinde.ff.de petititione hereditat.& Bal.in l.Labeo.2.in §.hæc autem clauſula.ff.de arbitris.& Bal.in c.ad hæc.2.in fin.de appellatio.& in ca.1. poſt gl.ibi,extra de reſcrip.poſt principium.& Bal.in c.2. in fin.verbis,de exceptio.vbi in prędictis locis ponuntur no.dicta in propoſito.Et vide etiam Barb.in ca.cauſam q̃ in 8.char.de reſcrip. vbi refert quaſi omnia,per eum di cta in d.cap.1.reſcri.Tene menti prædicta,quia temporibus meis nedum ſemel,ſed vt ita dicam,millies vidi prædicta in practica,& nuperrime conſului pro Petro Antonio de Fernelio,qui erat bannitus,& fuit captus, & eum euaſi à pœna mortis,& conſilium meum fuit ſubſcriptũ quaſi ab omnibus doctoribus huius ciuitatis.

CCXCIIII.

1 *Odia reſtringi,& fauores ampliari conuenit.Et ideo licet extra territorium iudicis.ei impunè non pareatur, in fauorabilibus tamen locum non habet.*

2 *Pœna ſpecialis vbi per ſtatutum pro aliquo delicto imponitur,huiuſmodi ſtatutum ad delictum extra territorium commiſſum non extenditur.*

1 ODia† reſtringi & fauores conuenit ampliari,vt in regula,odia.de regulis iuris,in 6.cum ſimilibus.ibi in gl.allegatis.Et ideo teneas menti,quod licet extra territorium iudicis impune non pareatur, quia iuriſdictio iudicis non extenditur extra territorium,iſtud fallit in fauorabilibus,nam ſi ſtatutum iudicis dat præmium occidenti bannitum,comprehenditetiam occidentem bannitum extra territorium ipſius iudicis,vt dixi ſupra in fing.124. incipien.Vidiſti anno præterito.Secus autem eſt in odiosis,& ideo dixit ſing.Io.de Imol.in conſil.ſuo 80. incipi.
2 in caſu præmiſſo.in fi.verbis,quodt† vbi per ſtatutum imponitur pro delicto aliqua pœna ſpecialis, tale ſtatutum non extenditur ad delictum commiſſum per ſubditũ extra territorium.quod dicit voluiſſe Bar.in l.1.C.de ſumma trinitate & fide catho.Vide in ſimili dom.Anto. in c. propoſuiſti.in ſecunda col.de foro competen. & Catal.in tracta.ſyndica.in ver.555.incipien.Adde & tene menti p petuo,&c.Ludo.Bolon.conſi.57.in 2.col. poſt medium. quod vere eſt notabile verbum. Et vide circa prædicta no.verba Ang.in l.hęres abſens.§.1.circa finẽ ver. vltimo circa iſtum articulum,&c.ff.de iudic.

CCXCV.

1 *Clauſula,appellatione remota,magna importantiæ atque effectus,qua inferior principe vti non poteſt,cum ſit caſus ipſi reſeruatus.*

2 *Clauſula appellatione remota,Legato etiam de latere in ſuis commiſsionibus vti non licet,niſi,hoc,ex ſpeciali mandato habeat,ſed nec eidem cauſas ſummarie & ſimpliciter committere permittitur.*

3 *Papa,vel Princeps quanquam alicui vniuerſitatem cauſarum cum plena & omnimoda poteſtate committat,non tamen per id ſubdelegandi cum clauſula,appellatione remota,facultas conceſſa videtur.*

4 *Clauſule,appellatioae remota,virtus ad partes duntaxat in reſcripto deſignatas non ad alterius terriy præiudicium porrigitur.Et ſub hac alios effectus vide ad finem uſque.*

1 CLaulula,† appellatione remota,eſt magne importantię de qua habetur per docto.in l.1.§.fina.ff.a quibus appel.non licet.& in c.paſtoralis.& in c.ſuper quæſtionum. §.porro.& §.ſi vero duo.de offi.deleg.& per Ioan.And.& Hoſtien.in c.vt debitus de appellat.& per Hoſtiẽ.in ſumma,in ti.de appella.in §.ſi.& p cano.in c.paſtoralis.de appel.& p Bal.in additio.Spe.in ti.de appel.circa prin.verſic. clauſa,appellatione remota.& p Bal.Sa.& alios in l.fin.C.

de appel.

de appe.& p Bal.in l.2.C. de appe.p do.Phili.de Perusio, dicto c. pastoralis.in 10.col.versi.decimo septimo operatur.& per dom.Francis.de Aret.in consi.suo 106.incip.in presenti.in vlti.col. sed circa ipsam clausulam aliqua scias vtilia.& quotidiana valde.Et primo, quod inferior à principe nõ potest apponere clausulam,appellatione remota, quia est casus reseruatus principi.tex.est no.in d.l.1.in tantum quod dixit Spe.in titu.de legato.§.nunc ostendendũ.

2 ver.14.quod †etiam legatus de latere non potest apponere clausulam,appellatione remota,nisi hoc haberet ex speciali commissione Papæ,& ita etiam voluit gl.in c.translationem.extra de offi.deleg.in gl.magna in fi.pro quo bene facit gl.quæ reputatur singularis in ca.fi.in verbo, figura. de hære.in 6.quę voluit,quod Legatus de latere non possit committere causas simpliciter,sum marię,&c.quod etiam sequitur Bal.in l.2.C.de appel.dicens prædicta procedere, etiam si Papa concessisset legationem cum clausula, omni appellatione remota,quia licet dicta clausula operetur quo ad sententias ferendas per eum,non tamen poterit ipse Legatus concedere hoc suo delegato.pro quo est tex.in c.super quæstionum,in princi.& in §.si vero duo.de offi.

3 deleg.& subdit Bal.†quod licet princeps vel Papa committat alicui vniuersitatem causarum cum plena & omnimoda potestate,non tamen per hoc intelligitur concessa potestas subdelegandi cum dicta clausula.ita dixit Bal.in l.2. de appellatio.cuius dicta refert & sequitur Io.de Imol.in dicta l.1.ff.à quibus appellare non licet.in 25.& 26.col.q̃ omnia sunt tenenda secundũ do.Philip.Franc.de Perusio, in dicto c.pastoralis.in 11.col.versi. secundo quæritur.†Facit etiam,nam Legatus non committit causam sublato iuris ordine,secundum do.Abb.in c.1.de rescript.quem refert & sequitur ibi do.Fel.in prima col.versi.legatus, &c. vbi ad prędicta adducit plura & plura singularia dicta, quę

4 omnino videas. Secundo †scias quod virtus huius clausulæ,appellatione remota, extenditur solum ad partes nominatas in rescripto, non autem ad præiudicium alterius tertij,vnde omnes alii quorum interest,poterunt cõparere & opponere coram iudice delegato,& si grauãtur poterunt appellare,quia quo ad eos non intelligitur remota appellatio,quia non sunt nominati in rescripto.ita dixit do.Philip.Francus de Perusio in dicto c.pastoralis.de appellatio.in 15.col.versi. septimo quæritur.vbi dicit, quod de hoc est tex.sing.in c.super eo.supra de offi.delega. vbi hoc tenent doctor.& idem voluit Bar.in dicta l.1.ff.à quibus appellare non lic.& dicit do.Philip.Francus vbi suprà quod prædicta inducit Abb.ad statuta remouentia appellationem in executionibus sententiarum & instrumentorum,quia non includit tertios comparentes pro suo interesse,sed solum nominatos in sententiis vel in instrumentis.quod dicit esse menti tenendum.Et ex prædictis inferri potest secundum eum,quod licet causa sit delegatata p principem appellatione remota,& Legatus à principe possit alteri subdelegare.l.1.C.qui ,p sua iurisdictio,c.pastoralis.in princ.de offi.delegati.Et licet eadem debeant seruari & interuenire in subdelegato,quæ in ipso delegato, vt in c.statutum.§.in nullo quoque.de rescrip.in 6.Et licet alias subdelegatus teneatur seruare formam & ordinem datũ in rescripto ipsi delegato.c.venerabilis.de offi.deleg.tamẽ hæc omnia procedunt,præterquam in clausula appellatione remota,quia posita in rescripto respicit ipsum delegatum,vnde ipse non poterit subdelegare dicta clausula,vnde à sententia subdelegati poterit appellari.tex.est not.in dicto c.super quæstionum.§.si vero.de offi. deleg. hoc tamen fallit secundum do.Philip.Frãc.vbi supra in casu.no. d.c.pastoralis §.fina.vbi delegatus potest subdelegare cum clausula,appellatione remota,& rõ ibi patet secundũ eũ, de quibus latius per eum ibi,vbi plura singularia ponit in materia istius clausulæ,appellatione remota,forte per tres chartas,ideo videas eum ibi.De hac clausula vide dominũ Paridem de Puteo in tractatu suo syndic.in 13.char.in secũda col.Tene menti prædicta,& ea nõ spernas,quia sunt quotidiana,& de pane querendo,& non sunt vulgaria.

CCXCVI.

1 Iurisdictionem delegati per ordinarium præueniri posse,modo literæ delegatoriæ ipsi iudici delegato exhibitæ non fuerint.

2 Et qui si impetrans per aduersarium impeditus fuerit?

ALias practicaui vnum in causa propria,de quo consequutus fui vtilitatem & honorem,quod te volo docere, videlicet,†quod iurisdictio delegati potest præueniri per ordinarium,dummodo literæ delegatorię non fuerint primo præsentatæ iudici delegato.Ex quo sequitur,

1 quod si citatus coram iudice ordinario excipit,quod papa vel princeps primo illam causam alteri commiserat,nõ auditur,& imputet sibi ipse impetrans.quare literas prius iudici delegato non præsentauit.ita de hoc est tex.in c.vt debitus.& ibi scribentes de appellat.& hoc ibi ponit,vt supra do.Philip.Franc.de Perusio in 3.col.versi.quinto not. ec.Et dicit,quod ratio fuit fauor ordinarię iurisdictionis, quæ est fauorabilis,& largo modo adiuuanda & interpretanda,sed iurisdictio delegati est extraordinaria, vt extra de translat. c. de cætero.& velut odiosa est restringenda. Ita dixit gl.no.in verbo,volumus.in clemen.fin.de offic. ordi.& in c.1.in verbo,processus.in fi.de rescrip.in 6. Limita†tamen supradicta,nisi impetrans fuisset impeditus

2 per aduersarium contra quem impetrauit,vt sic aduersari† præueniret impetrantem coram iudice ordinario,tunc.n. eius dolus non debet ei patrocinari,vt in c.ex tenore. extra de rescrip. pro quo etiam dicit fore bonum te.in l.quãuis.ff.de bon.autho.iudi.posi.Tene menti,quia tibi etiam posset occurrere in facto vt mihi euenit.

CCXCVII.

1 Testes de nouo repertos,vel extra probatorium tempus, ac postquam etiam in causa conclusum fuerit admitti,sicuti & instrumenta de nouo reperta post conclusionem in causa factam produci.

2 Iudex si Titio facultatem dederit testium producendorum postquã conclusum in causa fuerit,si eos sibi recens ac de nouo notos iurauerit,sintq; hac lege examinati,si probatur postea eidem notos fuisse, huiusmodi examinatio corruit.

1 TEstes de nouo reperti admittuntur etiam extra tempus probatorium, & post conclusum in causa. Ita volunt docto.omnes in c.presentium per illum tex.extra de testibus.& facit optime tex.in c.vt circa.§.aliqn.de elec. in 6.& tex.in c.nulli.circa finem,eodẽ ti.& lib. & faciunt quæ habentur in c.innotuit.de electio.& faciunt quæ dicuntur à Bar.in l.admonendi.in 2.col.vbi etiam per alios. ff.de iureiuran.vbi volunt,quod instrumenta de nouo reperta possint produci etiam post conclusionem in causa. de quo aliquid supra in singular.229.incip.sententia.& habetur per do.Feli.in c.suborta.in penul.& antepenul.colu.

2 de re iud. Scias †tamen,quod si iudex dedit licentiam Titio producendi testes post conclusum in causa cum conditione,si iurauerit eos sibi nouiter notos,& postea probetur eos ante fuisse sibi notos,examinatio corruit. quia in dicta cõditione,si iurauerit eos sibi nouiter notos,subintelligitur alia conditio tacite,videlicet,& ita fit.Ita sing. multum dixit Pau.de Cast.in l.cum patruo.C.communia vtri.iudi.propter gl.2. ibi.quod dictum refert & multum exclamat do.Fel.in c.pastoralis.in 12.col.in prin.de excc. de quo dicto secundum eum nunquam sis oblitus. Tene menti,quia poterit tibi seruire ad multa.

CCXCVIII.

1 Verisimilitudinem magnæ efficaciæ esse. Ac perinde cõtra,remotum à verisimili,quandam falsitatis imaginem esse.

2 Testis si vnum cum iuramento dicat,alter sine iuramento, dicto iurato inhærendum est,nisi pro dicto non iurato sine præsumptiones,non autem pro iurato.

1 REmotum à verisimili dicitur quædam falsitatis imago,secundum Bal.in l.1.in 3.colum.C. de ser. fugiti. Et verisimilitudo est magnæ importãtię,vt late dixi in l. 1.in princi.ff.de quæstio.& in repeti.mea rubr.C.de probatio.in materia verisimilitudinis, & ideo teneas menti notabile

1 notabile verbum,videlicet† quod licet alias quando testis dicit vnum cum iuramento, aliud sine iuramento,ꝙ statur dicto eius cum iuramento,ſm Abb. in c.per tuas, de proba.quod etiam voluit Bald.in l.fin. C. de re iudic. Attamen quando pro primo dicto sine iuramento sunt præsumptiones,& pro secundo cum iuramento nõ sunt præsumptiones, tunc statur primo dicto sine iuramẽto. Ita singulariter dixit Bald.& Abb.in d.c.per tuas, per illum tex.de prob.quod dictum pro valde not.refert & sequitur do.Bart.Soc.in consi.suo 253.inc.in causa domini Io.Francis. &c. in 2.col.Et illud etiam refert & sequitur celeberrimus iuris interpres do . Vlpianus de Zannis in commento suo, Institu.de iusti.& iur.in §.his ergo.&c. in 43.col.versi.hoc tamen limita, vbi etiam alleg. Ange. hoc tenentem in l.fi.in 1.col.C.de quæstio.licet Ange.ibi non loquatur in dicto iuramẽto,& Allegat etiam Barb. referentem & sequentem prædictam doctrinam in aliquibus suis consilijs,de quibus ibi per eum, vbi latè examinat materiam variationis testium.

CCXCIX.

1 Iuramentum minoris contractum alioqui inualidum firmat in quo autem iuramento id locum habeat,ac qualiter procedat,vide hic.

ADuertas ad vnum in quo vidi quamplures errare.Nã

1 tu scis,ꝙ iuramentum firmat contractum minoris alias inualidum,vt habetur latè in auth.sacramenta pubcrum.C.si aduer.vendi.& in l.si quis maior. C.de transac. & in l.si quis pro eo.ff.de fideiuss.& in c.cum cõtingat.de iureiuran.& in l.cum pater.§.filius matrem.ff. de leg.2. cum simil.Sed tu distinguas,ꝙ aut loquimur in iuramento minoris assertorio,aut in iuramento cõfirmatorio.Si loquimur in iuramento assertorio appolito in contractu per minorem,vt quia asserit se maiorem.de quo in l.fi.in alterius.C.si min.se maio.dixe.tunc ipse minor prætextu talis iuramenti solum excluditur à beneficio restitutionis in integrum,non autem excluditur à beneficio nullitatis allegandæ.Ita singulariter dixit Io.And.in addi.Spe. in tit.de senten.§.vt autem circa princ.in addi.incip. Ad hæc,& ea quæ præmissa sunt], quod dictum refert & sequitur Lud.Rom.in consi.suo 12.Inci.Viso facto proposito &c.in vlt.col.dicens hoc dictũ esse singulare,& illud alibi nescire. Et illud dictum etiã pro valde not.refert & approbat Pau.de Cast.in d.l.si in alterius , quam legit cũ l.1.illius tit.& illud etiam refert & sequitur do.Bar.Soci. in consi.suo 111.inci.in præsenti consultatione &c. in 3. col.vbi.plura allegat,& dicit se alias latè pro hac parte cõsuluisse, & dictam doctrinã Io.And.etiã refert & approbat idem do.Bar.Soci.in cõs.suo 66.inci.frustra.in 8.col. si autẽ loqueremur in iuramento confirmatorio non posset tunc allegare nullitatem ipsius contractus , sed ab ea excluderetur secundum doct.in dictis locis. Tene mẽti, quia vere est no.verbum in practica.

CCC.

1 Prorogationem cum omnibus rei prorogatæ qualitatibus fieri, nec debet aliquid substantiale immutari,alioqui prorogationis nomen non retinet,fallit nu.2.& 3.

4 Prorogatio compromissi eandem solennitatem desiderat,quã & ipsum primum compromissum.

1 PRorogatio †intelligitur fieri cum omnibus qualitatibus rei prorogatæ.l.lecta.ff.si cer.peta.l.si manente.ff. de precar.habetur in l.2.in §.sed si iudex.ff. de iudi.& habetur per Bar.& alios in l.2.in §.& post operis,& ibi per Ale.in 3.col.ff.de ope.no.nun.& per do.Anto. & alios in c.præterea.2.ext.de app.& per Bald.in c.1. post.princ.de mut.peti.vbi dicit,ꝙ si aliquid substãtiale mutaretur,nõ diceretur prorogatio.alleg.not.in c.hi qui.de prœben.in 6,Sed aduerte,quia hæc regula limitatur aliquib. modis:

3 Et†primo limitatur in iuramento. Nam si factum est cõpromissum cum appositione certi termini,& cum iuramento de non veniendo contra,& postea intra dictũ terminum fuit dictũ compromissum porogatũ facta prius narratione contentorum in primo compromisso , & nõ specialirer de aliquo iuramento nisi adiuncto verbo &c. an tali casu iuramentum intelligetur esse repetitũ & prorogatũ ita , ꝙ si veniatur contra laudũ latũ post terminũ primi cõpromissi,contraueniens possit dici periurus,seu possit p cẽsurã ecclesiasticã cogi ad obseruationẽ iuramẽti?in quo dicas,ꝙ nõ erit periurus,nec dicetur prorogatũ iuramentũ.Ita singulariter dixit Baldus in not.consi. suo 368.inci.Quæritur si factũ fuit compromissum.in 3.vol. & allegat ad hoc plura,& respõdet ad ea,quæ adduci pos

3 sent in contrarium.Limita†etiã dictã regulã non procedere in pœna,nã si prorogatũ est cõpromissum, non intelligitur prorogata pœna.Ita not.dixit Bald.in l. penult. §.vxor.ff.solu.matrim.per l.si seruus ea lege.ff.de ser.expor.Pro quo facit dictum eiusdẽ Bal.in l.si à te.C.de pact. inter empt.& vendit.vbi dicit,ꝙ illud quod dr, ꝙ prorogatio termini intelligitur facta cũ oĩbus suis qualitatib. est verum in fauorabilib.secus aũt in odiosis,& ibi ponit notabile exemplũ de prorogatione officij potestatis,quẽ vide,licet contra prędicta faciant adducta per do.Barth. Cæpol.in consi.suo 8.inci.dicendum.Teneas menti,quia istę sunt notabiles limitationes quę sepius occurrere possunt in facto,& afferre possunt decus & lucrum.Et circa prædicta videas etiã Bal.in l.etiam.in fi.C.de iure dot. & Bart.Ale.& alios in l.itẽ quæritur.in §. qui impleto.ff. locati.& Pau.de Cast.in l.si procurator.C.de procuratorib. & Spec.in tit.de procurator.§.rõne aũt.in 4.col.in versi.

4 Sed ultra ea &c.†Et in hac materia prorogationis teneas menti,ꝙ eadẽ solennitas requiritur in prorogatione cõpromissi,quæ requiritur in primo cõpromisso faciendo. Ita dixit Bal.in consi.suo 388.inci.Viso statuto.in 2. vol. Et sic per ista expedita sunt singularia 300.quæ alias vobis pollicitus sum componere,& vobis tradere , quæ nõ tedeat vos sæpe reuidere, quoniam ex ipsis , non fallor, euenient re opportunitate reportabitis emolumentum, honorem & gloriam , & fortè sæpius eritis mei præceptoris vestri memores.Hippolytus de Marsilijs, I.V.D. Bononien.

CCCI.

1 Mors & si omnia soluere dicatur , euenit tamen vt post mortem quid in viridi & suo robore permaneat, etiam quale ante mortem fuerat.

2 Papa si causam deleget vni sub nomine proprio,qui sub hac moriatur,tũc loci ordinarius de illa causa cognoscere, aut se intromittere nequit,sed solus Papa aut de illa cognoscet, aut disponet.nu.3.

4 Iurisdictionem delegati ab eo qui ordinarius,præueniri possa.

DIxi tibi alias satis plenè,& fortè vltra omnes in l.fin. in 5.col.cum quatuor col. ibi sequẽ.ff. de quæstio.ꝙ

1 mors omnia soluit,ad quod adduxi plura iura & doctrinas, do tũ nũc tibi casum in quo mors non tollit omnia, sed imò post mortem,illud quod antè fuit,remanet in vi

2 ridi,prout erat ante mortem,qui casus est†si papa delegauit causam vni sub nomine proprio, q delegatus postea est mortuus,tali casu ordinarius loci post mortem ipsius delegati non poterit se intromittere de illa causa.Ita singu.dixit Bal.in l.si vt proponis 1.in penu.col.C.quomodo & quando iudex.vbi dixit,ꝙ licet delegatus sit mortuus,& delegatio sit consumpta,tñ in tali casu solus papa habet de illa causa cognoscere & disponere, allegat hoc voluisse Arch.in §.his ita.28.quæstio 9.in apostilla quæ incipit,adde ibi &c.& dicit, ꝙ causa quæ semel intrat in curia Romana , nunquam exit de curia, nisi princeps eã deleget alteri , vel remittat causam ad ipsum ordinariũ. qu od dicit Bald.esse no.& adduxit illum texum. ad hoc, quod dictum sequitur ibi Salice.& Ioann.de Imol.in l.si expressim. in vltim. columna.in princip.ff.de appella.& Iaso. in l.prima.in 17.colum.verticu.contra tamen.ff.de offic.eius,& in l.more.in vltima columna.ff.de iurisdic. omnium iudi.Item istud dictum refert & sequitur dom. Philip.Franchus de Perusio in cap. vt nostrum.in penul.

col.ext.de appel.vbi dicit,q̃ pro hoc dicto est tex.singu.
3 in c.pastoralis.§.1.de offi.ordin.vbi†si papa causam spectantem ad ordinariũ alteri delegauit, & delegatus processit in causa, & in contumaciam partis missit in possessionem, vel excommunicauit, licet postea delegatus moriatur.non tñ põt ordinarius se de illa causa intromittere nec absoluere excommunicatum,cum absolucio spectet ad papam delegantem, nec poterit per ordinarium recuperare possessionẽ amissam, quia ex quo papa semel illã cãm delegauit,nõ redit vlterius potestas ad ordinarium. Ita est tex.ibi singularis,q̃ quo dicit facere in simili, quia q̃n papa semel reseruauit sibi collationẽ alicuius beneficij non redit potestas conferendi ad ordinarium,quouſque prouisio illius beneficij virtute reseruationis habuit effectum.de quo per Inno.& Io.And.in c.inter dilectos. de excess. præla. & per glo. & doct. in c. si eo tempore.de elect.in 6.& in cap.cum Vintonienſis. de elect. refert postea do.Fel.vbi supra Sal.in d.l.si vt proponis,restringere & limitare dictum Bal.procedere,q̃n delegatus decesſit re non integra, alias si re integra videtur q̃ redeat potestas ad ordinarium, per id quod habetur in dicta l.si vt proponis.Sed in hoc dicit Inno.&m eum in d.l.si expressim.in fin.esse seruandum stylum curiæ, q̃n de illo cõstaret,vt in cap.quã graui.de cri.sal.& in c.cum M. & in ca.
4 ex literis.de const.sed cessante stylo iurisdictio delegati papæ potest præueniri ab ordinario re integra, antequã litere sint presentate iudici delegato, vnde si citatus corã ordinario excipit, q̃ papa primò illam causam delegauit alteri,& commisit,non auditur,imputet.n.sibi impetrans,ex quo prius delegato literas non præsentauit,etiã si fuit impeditus q̃ præsentare non potuisset,quanto magis si re integra decesserit?& de istis dicit esse tex.in c.vt debitus.eodem titu.de appell. Quæ omnia sunt menti tenenda secundum dom.Philip. in d. cap. vt nostrum &c. Ad quæ etiam vide vnum verbum per Soc. in consi. suo 39.incipien.capio primum &c.in princip.5.colum.in 4. volum. & vide etiam Socin. limitantem hanc materiam in consi.suo 83.incipien.pro clariori &c.in 3. column.in d.4.volum.

CCCII.

1 Mater intra annum filijs tutorem, aut curatorem non petẽs, eorum successione priuatur. Qualiter autem id procedat, ac limitetur.

1 MAter† non petens intra annum tutorem dare filijs suis,aut curatorem,priuatur successione ipsorũ. l. 2.§.si mater.ff.ad Tertul.l.sciant.C.de legi. hæred. habetur in auth.matri & auiæ.C.q̃ mul.off.tut.fungi potest, & habetur de materia per Ioan.de Ana. in consi. suo 45. inc.visis his &c.per Lud.Rom.in consi.207. inci. si volumus &c.& in consi.suo 279.inci.visis &c.hoc tamen limita non habere locũ q̃n filius habet multa debita, & propter hoc mater noluit petere tutorem, vt filius remaneret indefensus, & sic non posset cõdemnari,& contra eũ agi, seu aliquid fieri tanquam contra indefensum.nam hoc casu excusatur mater,nec perdit successionem filij. Casus est singu. in l.2.§. ego etiam.ff.ad Tertu.quem tex. ad hoc dicit sing.& notandum perpetuo do.Ale.in auth. cessante.C.de legi.here.& Lud.Rom.in sing.suo 105.inc. secundo quæro &c.quod dicit esse not.

CCCIII.

1 Filiorum appellatione nepotes ex filijs regulariter contineri. Et id quando locum non habeat.& nu.2.

3 Statuto cauente,quod extantibus filijs masculis, filiæ fœminæ non succedant, & si nepotes ex filijs extent,locum habebit etiam ipsum statutum.

1 FIliorum† appellatione regulariter cõtinetur nepotes ex filijs.l.filij & l.iusta,& l.liberorum.ff.de verb. sign. habetur perscribentes in l.cum acutissimi.C. de fideicõ. & in l.cum auus.ff.de cond.& demonstr.& in l.filium habeo.ff.ad Macedon. & in l. Lucius.2.ff de her ed.institu. cum simi. Aliqui tamen sunt casus in quibus dicti nepo-
2 tes non continentur.† Vnus casus est quando filij vocantur cum aliqua qualitate, quæ non erat in nepote, nam tunc appellatione filij non comprehenditur nepos.l.fin. C.de natu.lib.& no.Bart.in d.l.libertocũ.in 5.col.in ver. 2.quæritur q̃n verbum filij &c.& in l.1.C.de priui.& volu it Ale.in consi.suo 348. incip.ponderatis verbis testamẽti præsentis nobilis viri.in 2. col.vbi refert prædicta, & alij plures casus in quibus non veniunt nepotes appellatione filiorum,ponuntur per Bertachi.in suo reperto. in verbo,filiorum appellatione.in 21.versi.vbi latissimè
3 loquitur.† Et circa hanc materiam teneas menti vnum perpetua memoria dignum, q̃ si statutum dixit, quod extantibus filijs masculis filiæ fœminæ non succedant,q̃ tale statutum etiam habet locum si extant nepotes ex filijs.Ita notab. dixit Raph.Fulg.in consi.suo 78.inc. suppo sito statuto.in 2.col.& Soc.in consi. suo.14. inci.sequendo ordinem &c.in versi.4.prædicta cõclusio &c.de quo tamen vide do.Philip.Decium in consi.suo 87.incip.pro resolutione &c.in pen.col.vbi allegat Bal.in contrarium in consi.suo 30.in 3.vol.& vide etiam do.Franc.de Aret. in consi.suo 164.incip.diligenter.in 4.col.in versi. nec videtur obstare,de qua materia vide etiam Alex.in consi. 9.inci.visis verbis testamenti.in 1.vol.& in consi.128.inc. consideratis &c.in eo.vol.& do.Philip. Decium in consi. suo 95. in 3.4.& 5. colum.& Franc.de Aret.in consi.suo 146.incip.respondendo &c.& Ias. in l.de quibus.in 5.6. & 7.col.ff.de legi.& in l.2.in §.prætor ait.in 2.col.ff.de in ius vocand.& an tale statutum habeat locum in filiabus monialibus,vide Pau.de Cast.in consi.suo.338.incip.primum dubium de quo quæritur &c.in 2.& 3.col.& Soci. in consil.81.incip.in præsenti consultatione.in 4.& 5.colum.&c.& latius per do.Rochum Curt.in c.fin.in 99. & 120.col.de consuet. Item an dictum statutum habeat locum in filio spurio legitimato,vide Rap. Fulg. consi.62. inc.stante statuto &c.

CCCIIII.

1 Creditores debitores captos & carceratos habentes, volentes per fideiussores à carcere liberari,qualiter se gerere, & cũ huiusmodi debitoribus agere debeant.

1 ANimaduertãt† creditores habentes debitores captos & carceratos,quando tales debitores carcerati volũt exire carceres præstando fideiussorem. Nam si tales fideiussores promittunt soluere creditori omne id & totũ quod apparebit ipsum debitorem carceratum sibi debere facta ratione vel calculo,† tunc cautus sit ipse crecitor, vt faciat rationem siue calculum cum ipso debitore viuẽte, nam si moreretur talis debitor antequam esset factus calculus,fideiussor non teneretur,sed esset liberatus. Casus est singularis quem ibi ad hoc summè no.Pau.de Cast. & do.Ale.in l.qui Romæ.in §. Augerius.ff.de ver.obl.& Ias.in l.si ego.in 3.col.post medium.ff.si cer.pet.quod est summè no.qui tex. etiam multum facit contra regulam illam,videlicet, q̃ hæres & defunctus censentur vna & eadem persona,de qua habetur in auth.de iureiurand.,à mor.præstito.in princ.de quo latè per Soc. in consi.suo. 24. incipien. præsens consultatio &c. in 2.column. in 3. volum.& per Alexand.in consi.18.incip. attentis narratis.in vlt.col.in 5.volum.& vide quæ dixi supra in singu. 59.incip.obligatio.&c.& vide Bal.in l.diem proferre.in §.1.ff.de arbi.

CCCV.

1 Iudex maleficiorum non semper de delicto inquirere potest, ẽ stante statuto, quod de quolibet crimine inquirere possit,nisi prius offensus citetur,vt ab eo intelligat,num delinquentem accusare velit.

1 Iudex† maleficiorum non semper põt inquirere de delicto etiam stante statuto, quòd de quolibet crimine possit inquirere,nam non poterit inquirere de crimine, seu de delicto commisso, nisi primò citetur offensus,& intelligatur ab eo,an velit accusare delinquentẽ.Ita dicit glo.sing.

gl.sing. in c.presbyter si à plebe.2.q.4.quam gl.ad hoc dicit sing.Bal.in l.senatus.C.qui accu.non pot.dicens, q̃ rõ est,quia præferendus est ille,qui maius ius habet, & melius fundamentum.ad quod etiam alleg.quę habentur in simili,in l.1.§.denuntiari.ff.de ven.inspi.& in l.si tm̃.ff.de leg.2.& in l.necessario.ff.de in diẽ addic.& in l.quãuis indubitati.C.de adul.& in l.2.§.fi.ff.de adult. Item hãc partẽ per illã gl.firmauit do.Bart.Cæp.in cautela sua 25.inci. tu scis &c.vbi alleg.tenuisse Lud.Rom.in suis sing.& idẽ tenuit Ang.in auth.de temp.non solutæ pecu.in princ.& in rep.l.si vacantia.in 3.col.C.de bo.vac.li.12.& do. Ale. in l.2.§.si publico.in 1.apostil.ff.de adul.& do.Amodæus Iustinus in trac.suo fynd.in 3.char.in 3.col.post med.de quo latius loquutus sum in practica mea causarum criminalium,in 17.char.post med.vbi videas.

CCCVI.

1 Carceratus num & quando cum incarcerante, aut alio contrahere efficaciter possit? Et quid si incarcerati occasione, cura ac solicitudine rem suam vendat, num deinceps ab emptore possessionem sine pretij restitutione recuperare possit num.2.

1 MAteria† carcerati an & quando possit cõtrahere vel cum carcerante,vel cum alio,plenè traditur à scribentibus in l.qui carcerem, & in l.metum,§.sed licet.ff. quod met.caus.& in l.qui neque.ff.de verb.signifi.& habetur per Ang.in l.nemo carcerem.Gide exact.trib.li.10.& in sua disputatio.inci.renouata guerra,& habeẽ per Bal. in l.vnica.in 3.char.C.de confes.& per eum in l.ab eo. C. quomo.& q̃n iud.in pen.col.& per Ang. de Are. in tract. suo maleficiorũ,in verbo,qui iudex dictũ Caiũ detineri & carcerari fecit &c.in vlt.col.in ver.an aũt carcerat° &c. & ibi in addi.& per Bal.in rubr.C.de rescin.vend.circa fi. & per do.Abb.in c.accedens.de procur. & per do.Fel.in c.innouamus.de treu.& pace,& per Bar. in tract.de carcere.circa fi.& per dom.Card.Ale.in c.super e.2.in 2.col.in
2 fi.de appel.sciast tñ in hac materia no.& singulare verbũ, videlicet,q̃ si aliquid tyrannus vult extorquere pecuniã ab vno subdito suo,qui non habet pecunias ad manum, facit ipsum carcerari qui carceratus si vult exire carceres compellitur facere venditionem cuiusdã possessionis suæ cuidam alij pecunioso qui libẽter emit & credit emere securè postquam ipse non committit violentiã,& soluit pecuniã illi carcerato vel alteri recipienti pro eo, & postea tyrãnus aufert ab eis tales pecunias. hoc casu ipse cõpulsus vẽdere,poterit recuperare ab illo emptore possessionẽ suã,etiã non restituto sibi pretio per eum exhurto ab ipso venditore.Ita singulariter dixit Pau.de Cast. in l.non interest.in.1.col.C.quod metus caus.vbi dicit se alias pro hac parte consuluisse,& fundat se,quia dictum pretium non est conuersum in vtilitatem ipsius vendito ris,& ibi ipse respondet ad aliqua contraria,quæ adduci possent contra hanc suam doctrinã,de quo ibi latius per eum.Pro quo facit, nam carceratus præsumitur soluere per metũ,ita dixit Cy. in l.2. C.quod me.causa.& Bal.in l.falsus.in pen.col.C.de furt.Tene perpetuo menti, quia iam à decẽ annis citra hic casus euenit millies in Italia, maximè in hac misera,dirupta,dilaniata,lacerata,&[con quassata ciuitate Bononiæ,mihi patria miseranda.

ADDITIO.

AddeBouer.sing.in ver.carcer.nu.2.Guid.Pap.sing.840.

CCCVII.

1 Bona delinquentis fisco addicta per fiscum vendicari posse, modo id intra quinquennium fiat.

2 Bonis fisco propter vectigal non solutum delatis, si non petantur,quinque annorum spatio præscribi.

1 BOna† delinquẽtis cõfiscata,& fisco applicata possunt per fiscum vendicari,vt habetur in l.in metallum,& in l.si vt proponis,& in l.fi.& in aut.bona damnatorum. C.de bon.dam.quod tamen intellige verum esse,& locũ habere, si intra quinquennium dicta bona sunt petita,& vendicata à fisco,secus autem post quinqe annos, nam si elapsi sint quinque anni à die publicationis vel confiscationis,in quibus fiscus non petit dicta bona, vlterius nõ potest illa petere nec consequi.Ita dixit Bart.& Bal.in l. commissa.ff. de public. quos refert & sequitur Barb. in consi.suo 70.inci.vbi Christus,& c.in 24.col.in.4.vol.vbi etiam pro hoc adducit ea quæ habentur in l.2. C. de apo sta.& gl.in l.Manichęos.C.de hęreti.& Manichæ.Itẽ adducit etiã bonum textum ad hoc,in l.2 C.de vectig.& cõ
2 miss.vbi dicit tex.q̃† in bonis delatis fisco propter vecti gal non solutum,præscribitur spatio quinque annorum, de quo latius per eum in dicto cõsi.suo & per Ale.in cõs. 216.inc.ponderatis.in 2.col.in 6.vol.& vide Bar.Bald.in d.l.2. C.de vectig. vbi per illum textum soluunt notabi. quæstionem,& Bal.in l.3.C.si propter public.penitat,& in consi. suo 309. incip.,quidam Lucanus,& c.ante fin.in 3.volum.

CCCVIII.

1 Relatiuum unum in oratione locatũ aliud præsupponit, facitque aliud intelligi.Vide statuto cauẽte,quod si quis per vim filium non suum corripuerit,capite plectatur, filium patre carentem per vim corripiens in statutum non incidit.

DIcunt doctor.in l.generaliter.in §.cum autẽ. per illũ textum.C.de institutio.& substitu.sub condi.facit.& in l.legem Iuliam,similiter per illum textum.C.de indic.
1 vidu.q̃† vnum relatiuum præsupponit,seu dat intellige re aliud,& ideo si dicimus, talis res non est sua, puta Titij,præsupponimus illam esse alienam ex quo inferũt doctor.quod stante statuto, quod si quis per vim arripuerit filium non suum,capite puniatur,quod si quis rapuerit filium carentem patre,& sic non alienum, nõ incidit in pœnam statuti.Ita sing.dixit Iacob.Butr.Salice,& Ale. in dicta l.generaliter. in dicto §. cum autẽ.quam doctrinam pro no.refert & sequitur Ias.in d.l.legem Iuliam.C. de indicta viduitate tollenda in 4.col. in verticu.2.principaliter quam teneas menti, quia prima fronte videretur dicendum contrarium , quia omnino ilte rapiens delinquit & dat operam rei illicitæ, ex quo videretur puniendus.

CCCIX.

1 Confessio coram duobus ex tribus iudicibus datis facta, vim confessionis iudicialis non habet.

HAbuisti à me plura notabilia dicta in materia cõfessionis in singularibus meis quampluribus præcedẽ tibus,sed vltra illa accipe nuper not. verbum in ipsa ma
1 teria confessionis,videlicet,† q̃ cõfessio facta corã duobus ex tribus iudicibus non valet,vt confessio iudicialis, & iõ si tres sunt iudices delegati simpliciter sine clausula, & si nõ oẽs &c.& confessio fiat corã duobus, nõ valebit vt confessio iudicialis.ita sing. dixit Abb.in cap. olim ex litteris. in fin. de reser.q̃ dicit esse sing.not.& alleg.iura de quibus ibi per eum, & voluit do. Ale.in consi.suo 30. inci.ex allegatis &c.in 2.col.in 7.vol.& an citatus à duob. ex tribus iudicibus teneatur comparere,vide Abb.in ca. prudentiam,de officio deleg.& vide Bal.in addit.Specu. in tit.de cita.in 3.col.in versi.si sunt tres iudices &c.vide quæ dixi ego in repetitio. mea l. de vnoquoque.ff. de re iud.in 28.char. versic. Item circa prædictam mareriam commissionis citationis.

CCCX.

1 Confessio extraiudicialis indicium ad quæstionem parat nihilominus huiusmodi confessionem à se factam reuocãs,quod fieri potest quæstionem ac torturam impediet.

1 CRedo te scire,q̃† confessio extraiudicialis facit indicium ad torturam,secundum gloss.ab omnibus approbatam in l. capite quinto.ff. de adulter., de qua satis ample loquutus sum adducendo plures doctor. eam approbantes in l.de minore.in princip. in 9. column.ff. de quæstion. & de ea loquitur Angel. ponendo plures este-

ctus confessionis extraiudicialis, in l. 1. ff. de confessis. at tamen si tu habes clientulum torquendum vigore talis confessionis, si vis consulere saluti suæ, & obuiare seu impedire torturã, sis cautus vt facias, ꝙ talis clientulus tuus reuocet illam suam confessionem extra iudicialẽ, quod facere poterit, & sic impediet torturam, nec debebit prohare errorem dictæ confessionis, quia illa nõ tenuit quo ad aliqd̃ præiudiciũ facti. ita dixit Bald. in l. vnica. in pen. col. C. de confes. quod dictum pro not. refert & sequitur do. Fel. in c. olim ex literis. in 3. col. ver. secundus &c. de rescrip. vbi latissimè & copiosè examinat hanc materiam, videlicet, qñ confessio extraiudicialis faciat indicium ad torturam, & ibi in materia prędicta ponit plures no. limitationes quas vide, & in materia ista vide do. Phi. Cor. in consi. suo 204. inc. pro decisio. in 4. col. in prin. in 1. vol. & in consi. 17. inci. licet moris &c. in 3. vol.

CCCXI.

1 *Citatus in ciuilibus & si teneatur comparere per se, aut procuratorem, si tamen timet vim inferri persoñæ suæ, nedum causæ, comparere non tenetur.*
2 *Et quid si quis citetur in locum quamuis tutum in quo tamen statum bonum non habeat citatus ipse, vt guelphus inter ghibellinos, an teneatur comparere?*

1 CItatus† in causis ciuilibus licet teneatur cõparere per se, vel per procuratorem, vt in l. fi. cum materia fua. C. de procur. attamẽ si citatus timet inferri vim nedum persoñæ, sed etiam causæ nõ tenetur comparere etiã per procuratorem. Ita dixit Aug. in l. 2. in §. quod diximus, post med. ff. si quis cau. quem refert & sequitur do. Fel. in c. accedens 2. in 3. col. vers. 2. conclusio &c. extra vt lit. nõ
2 contest. † & scias, ꝙ quamuis locus sit securus citato, tñ si ipse citatus non habet ibi, vbi citatur, bonum statum, puta si citatur Guelphus vbi regnant Ghibellini, non tenetur comparere ſm. gl. in c. statutum. §. 1. in vers. non audens, de rescr. in 6. & ideo dixit Ange. in d. l. 2. in §. quod diximus, quod exitiij terrarum non tenentur cõparere in loco à quo sunt expulsi. quod dictũ refert & sequitur eum ampliando do. Fel. in d. c. accedens. in 6. col. vers. nona conclusio &c. & de materia ista habetur etiã per Car. Ale. post. alios in c. ex parte tua. de appe.

CCCXII.

1 *Pœnã dispositioni adiycere non possunt, qui disponere nequeũt. Et ideo, sicut priores, quales sunt antiani, salarium doctoribus constituere vel auferre non possunt, sic nec pœnalem legem conseruatori vel depositario, ne doctoribus ipsis soluant, qui si partem salarij sequestrent, nulla erit sequestratio, & num. 2.*

1 ILli† qui non possunt disponere, non possunt pœnã adijcere dispositioni, vt habetur in l. Scius & Augerius. ff. ad leg. Falcid. & in l. quod de bonis. co. tit. & iõ sicut priores, vt sunt antiani, non possunt constituere vel auferre salarium doctoribus, ita non possunt imponere legem pœnã cõseruatori, vel depositario ne ipsis doctoribus soluãt. ita ad literam dixit Bal. in add. Spec. in rit. de const. in vlt. additio. Pro quo optimè faciunt dicta per Ale. in cõl. suo 324. ſm ordinem meum, quod consilium est primũ tertij vol. & inci. viso processu &c. in 3. char. & 1. col. post me. ꝙ
2 est no. à doct. Bonon. quibus† qñque sequestratur pars salarij sui in manib. depositarij ab antianus, vel ab alio magistratu non habente potestatẽ constituendi vel auferendi eis salarium, quoniã talis sequestratio est nulla, & inualida per prædicta, pro quo faciũt optimè dicta per do. Phil. Dec. in consi. 231. inci. viso. in 3. col.

CCCXVIII.

1 *Fideiussoris verba à fideiussore recipientibus diligenter spectanda.*

1 DIligenter† aduertant recipientes fideiussores ad verba apposita in ipsa fideiussione, nã si aliquis fideiussit & promisit soluere pro actore talis causæ, si ipse actor succubuerit in causa, an hoc casu si est pronuntiatũ instiam fore peremptam, & condemnatus est actor in expẽsis, teneatur talis fideiussor ad ipsas expensas dicas ꝙ nõ, secundum Bal. multum eleganter loquẽtem in consi. suo 272. incip. proponitur ꝙ quidam in 2. vol. quem videas, quod est no. uerbum, cuius contrarium prima fronte ui deretur dicendum.

CCCXIIII.

1 *Prohibitio de alienando hæredi per testatorem facta, & si sæpius prohibitio displiceat, quandoque tamen est summè vtilis. Nam alienari prohibita in fiscum non cadunt. Et vide limitationes nu. 3. & 4.*
2 *Prohibitio alienationis fauore alterius facta, facit vt delinquendo delinquens non alienet. Nam quæ iura in extrancũ hæredem transire non possunt, nec in fiscum transeunt.*

1 PRohibitio† alienationis facta hęredi per testatorẽ, vel talis prohibitio facta in alia dispositione, licet displiceat sæpe illi cui facta est talis prohibitio, tñ qñque talis prohibitio est summæ vtilitatis & emolumenti, nam si ex forma legis vel statuti bona ipsius prohibiti alienare ex aliqua causa deberent confiscari, talia bona prohibita alienari, non poterunt confiscari, eo quia res prohibita alienari non põt deuenire in fiscum. ita dixit Bar. in l. imperator. ff. de fideicom. libert. quã refert & sequitur Ale. in consi. 33. inci. oportune consideratis. in 3. col. in 1. vol. & Lud. Rom. in l. si constante. in §. fi. ff. solu. matr. & Ang. de Are. in tract. suo malefic. in uerbo, & eius bona publicamus. in 3. char. uersic. & not. ꝙ facta dicta publicatione &c. Soc. in consi. suo 121. inci. præmittẽda &c. in 4. col. in 4. uol. & idẽ uoluit Bar. in l. si quis in tantam. in 3. col.
2 uersi. quæro an dominus teneat. C. unde ui. ubi dixit, † ꝙ qñ alienatio est prohibita fauore alterius, tunc etiã quis delinquẽdo non alienat, quod dictum refert & sequitur do. Franc. de Are. in consi. suo 14. inci. viso & diligenter. in 6. col. pro prædictis etiam facit, nam iura, quæ nõ possunt in extraneum hæredem transire, non possunt etiam transire in fiscum qui habetur loco extranei hæredis. l. iura libertorum, & ibi Bar. ff. de iure patrona. l. corum. ff. ad legẽ Iul. maiest. & voluit Ale. in d. consi. 23. inci. oppor tune consideratis. in 3. col. in 1. vol. vbi etiã allegat alia iura ad hoc. & Soc. in d. consi. in 3. col. in fi. Item ad prædicta facit etiam, nam in generali alienatione vel obligatione non veniunt ea quæ sunt sub pœna prohibita alienari vel obligari secundum Bar. & alios in l. codicillis. in §. instituto filio. ff. de le. 2. & in l. obligatione generali. ff. de pig. & no. Spe. in tit. de pigno. §. j. ad fi. in ver. nũquid &c. & Bal. in l. 1. per illum tex. C. quæ res pign. oblig. pos. & in l. volũtas. ad fi. C. de fideic. & in c. imperialem. in 1. col. de prohi. feu. alie. per Fed. & Ang. in auth. de rest. & ea ꝙ parit. in prin. & Alex. referens prædictos ad hoc in consi. suo 167. inci. requisitus &c. in prin. 3. col. & in consi. 461. inci. super primo quæsito. in fi. 3. col. & voluit Lud. Ro. in consi. suo 166. inci. viso diligenter. in 2. col. vers. 2. pro
3 batur. aduertas† tamen, quia illud quod dixi, ꝙ res prohibita alienari non potest deuenire in fiscum pp publicationem bonorum, põt limitari & restringi, nisi persone, ad quas peruenire debet talis res prohibita alienari, defecissent, quia deficientibus illis personis deficit prohibitio alienationis. in l. quoties, & ibi Bal. C. de fideic. & in l. qui filium. in prin. ff. ad Treb. & habetur in l. filius familias. in §. diui. ff. de leg. 1. & facit l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patro. & c. cum cessante. de appel. cum simil. & ideo defectis illis propter quos erat facta prohibitio alienationis, teneo ꝙ tunc cõfiscatis bonis illius prohibiti alienare, transibunt in fiscum. arg. dictorum iurium, qđ est multũ no. in hac materia, de qua limitatione vide in arg. dicta per Soc. in consi. suo 53. inc. in præsenti consultatio
4 ne &c. in 5. col. ver. ꝓterea dato &c. † Limita etiam prędicta nõ habere locũ in dñio vtili, qa res prohibita alienari nõ põt deuenire in fiscũ, est verum quo ad dñium directũ, sed secus est quo ad vtile dñium, quia tunc vtile dominiũ bene transit in fiscum. ita dixit Aegid. Bellamera in consi-

in consi. suo 23. inci. quidã bastardus &c. in 1. col. ad quod allegat plura de quibus ibi per eum, attamen credo ꝙ si dñs rei vel testator prohibuisset etiã alienationem vtilis dominij, ꝙ tunc eodem modo bona prohibita alienari non deuenirẽt in fiscum, etiam quo ad vtile dominium, per iura superius allegata. An autem qñ est prohibita pignoris obligatio, vide Bar. in l. qui habebat. ff. de leg. 3. & in l. in quorum. ff. de pig. & in l. fi. C. de reb. alie. non alien. & Abb. in c. 1. de pign. & circa hanc materiam alienationis prohibitæ, vide Ias. in l. si stipulatus. in antep. col. ff. de verbo. obliga.

CCCXV.

1 *Testis examinatus, licet dictum suum ante aperturam processus, & antequam cum parte loquatur, corrigere ac emendare possit, si tamen depositio talis acceptata per partem sit, non est locus correctioni.*

ACceptatio in aliquibus casibus est magni effectus & importantię, vt ostendi in rep. mea l. de vnoquoque. ff. de re iud. in 30. char. in prin. in vers. Item vltra præmissa scas, ꝙ si citatus &c. & in reper. mea rub. C. de prob. in 25. col. ver. Item scias, ꝙ cõfessio &c. de quo etiã per Soc. in fallentia 64. in prin. & in fallen. 69. in princ. & j. in sing. 329. inci. plures &c. circa medium. Sed vltra ea, quę ibi di
1 xit scias, † ꝙ licet testis examinatus possit corrigere dictum suum ante aperturam processus, & antequã loquatur cum parte, ſm Imo. in c. cum dilecti. de accu. & gl. in §. illud tm̃. in ver. non habebit. in auth. de testib. & Bal. in l. presbyteri. in 1. col. C. de epis. & cler. & voluit Iaso. in l. quicquid adstringendæ. in 5. col. ff. de ver. obli. hoc tñ limita, & intellige, nisi talis responsio vel testificatio testis fuerit per partem acceptata, nam tunc testis non poterit reuocare dictum suum nisi probato errore. Ita not. dixit Bal. in l. Gallus. in §. 1. ff. de lib. & posth. quod dictũ refert & sequitur do. Ale. in d. l. quicquid adstringendæ, & illud etiam refert & sequitur Ias. ibidem, qui dicit, ꝙ idem voluit Lud. Ro. in l. 1. in §. si quis simpliciter. ff. de verb. obli. & in consi. suo 90. inc. fere oĩs vis huius &c. in 1. vol. & in consi. suo 92. inci. viso & opportunè &c. vlt. col. in 5. vol. Tene menti, quia ſm do. Ale. in d. l. quid adstringendæ, est. no. in ptica, & ibi dicit Ias. quod istud est dictum fa mosum in palatijs. An autem & quando testis possit corrigere vel emandare dictum suum, vide Ale. & Ias. in d. l. quicquid adstringendæ. in vlt. col.

CCCXVI.

1 *Donatio bonorum mortis causa vxori à marito facta, fiscum ab his extendis in euentum etiam proscriptionis & personæ mariti, & rerum, arcet, si modo ad plenam & integrã traditionem peruentum sit.*
2 *Et quid si post proscriptionem maritus huiusmodi donationẽ reuocarit num fisco subijcientur?*

ACcipe not. & vtilem cautelam cõtra fiscum ad excludendum eum à bonis banniti, vel deportati, ex ali-
1 qua causa. nã† si times ꝙ fiscus bona tua inuadat ex aliqua causa, facias donationem causa mortis bonorum tuorũ vxori tuæ. Postea si cõtingat, ꝙ sis positus in banno ęris, & personæ, vxor poterit defendere talia bona sibi donata. ne veniant in fiscum. Nam iste bannitus qui ad ciuitatem suam, vnde exulat, patitur tale exilium quo maius non reperitur, & ideo talis donatio tanquã ex morte mariti confirmatur, ideo vxor tali casu põt bona defendere à fisco, dummodo processu sit ad plenam traditionẽ, & tñ maritus ita bãnitus posset dictã donationẽ reuocare, vt est tex. vnicus & singularis in iure in l. sed si mors. ff. de dona. inter vir. & vxo. Ita ad literam dixit Bal. in l. pen. in
9. col. in ver. quæro, quidam timens, &c. C. de exec. rei iu
2 dic. & tibi subdit, ꝙ si fieret reuocatio talis donationis sequuto bãno, ꝙ tũ etiã tali casu fiscus non habebit bona, sed imo remanebunt ipsi marito, quia non fuerunt inclusa in confiscatione, allegat ad hoc l. si deportati seruo. ff. de lega. 3. & hanc doctrinam & cautelam refert & sequitur Ias. in l. si stipulatus fuerim. in §. cum stipulamur. in penult. col. ff. de verb. oblig. & dicit, ꝙ idem tenet Bal. in d. l. sed si mors. ff. de dona. inter vir. & vxo. Pro quo etiam alleg. l. res vxoris. C. eo. Item subdit etiam Ias. & dicit, ꝙ hanc doctrinam Bal. refert & sequitur pro singulari Pau. de Cast. in l. post. contractum. in fi. ff. de dona. tu. dicas, ꝙ illã etiã refert & sequitur Alex. in d. l. sed si mors. & idem tenet Bar. in d. l. res vxoris, vide tamen in materia Ang. in auth. de trien. & semis. in §. illud quoque. in prin. & tex. in l. & ibi doct. C. de iur. fisc. lib. 10. & Ias. in §. Item si quis in fraudem. in 15. col. Inst. de actio.

CCCXVII.

1 *Filiorum appellatione & masculos & fœmellas contineri. Qđ in materia favorabili, non autem in odiosa accipiendũ est. Limitationes & declarationes huius habes nu. 2. & 3.*
4 *Filiorũ appellatione, num etiam ex filijs nepotes contineantur? remissiuè.*

1 FIliorum† appellatione comprehenduntur masculi & fœminæ l. si ita scriptum. in prin. & ibi Bar. ff. de lega. voluit Bal. in l. 1. C. de leg. hæred. Bal. & Ale. in l. sed. si hac §. liberos. ff. de in ius vocan. Pau. de Cast. in cõsi. 356. & in consi. 355. & in consi. 357. Illud tñ intellige verum esse, & locum habere in materia fauorabili, secus aũt in odiosa, vt in l. 1. §. sed si incertũ. ff. de ven. in pos. mit. & voluit
2 Bart. in d. l. si ita scriptum. † Item istud est verum, nisi ex coniecturis colligitur mens testatoris contraria, vt si testator plus affectionis habuit ad masculos, quam ad fœminas, ſm Bal. in consi. suo inci. in Christi nomine amẽ, Quia allegationes, &c. & Ale. in l. Gallus. in §. quidam recte. in 3. vlt. col. ff. de libe. & posth. & Soci. in consi. 49. incip. Capio primũ, &c. in 5. col. & in consi. 36. inci. rectè & ma
3 turè, &c. circa fi. † Item etiam intellige prædicta esse vera, nisi statutum sit in loco, ꝙ extantibus agnatis fœmina nõ succedat. Quia tũc institutio filiorum facta à patre, intel ligitur ſm mentem statuti, videlicet de masculis tm̃, non si sit facta ab extraneo. Ita no. dixit Pet. de Anc. in l. tres fratres. ff. de pact. quem refert & sequitur Ale. in l. Gallus. in §. quidam rectè. in fi. ff. de libe. & posth. & in consi. suo 359. inc. viso testamento, &c. in 1. col. & in consi. 396. inci. circa hãc dubitationem. in 12. col. de quo etiam per Soci. in consi. 36. inci. rectè & maturè, & c. in fi. & consi. 47. inci. Capio primum, & c. in 5. col. & per eundem Soc. in consi. 51. incip. visa facti narratione. in 6. & 7. column. in 4. volum. & per eundem Socin. in consi. 73. incipien. capiendo &c. in 3. colum. in fin. in eod. 4. volumin. & in l. hæredes mei. in §. cum ita. ff. ad Trebel. in vltim. char. in vltim. quæst. & Decium in consi. 299. incip. in causa. in fin. 4. colum. & in consi. 316. incipien. in casu. in penult. column. Ad quæ vide etiam dicta per. Iaso. in l. 2. in 73. col. post. med. C. de iure emphyt. & dicta per Paul. de Castro. in consi. suo 79. incipien. casus iste frequenter contingit, & per domin. Anto. in consi. suo 1. incipien. viso puncto & quæstiis. in 1. col. & per Bar. in l. vt iurisiurandi. in §. si liberi. in 2. col.
4 ff. de oper. liber. † An autem appellatione filiorum veniãt nepotes ex filijs, vide Alexand. in consi. 17. incip. ponderatis his &c. in 1. & 2. colũn. in 5. volumin. & ibi in consi. 29. incipien. perspectis, & Raphae. Cuman. in consi. 69. incipien. Blasius. in 3. column. versic. superest. & Raphae. Fulgo. in consi. 78. incipien. suppotito statuto. in 1. colu. & per domi. Philip. Deci. in consi. 15. in 1. & 2. col. & ibi in penult. col.

CCCXVIII.

1 *Gemmas fatitias atque adulterinas venditantes, colore quæsito, quod Papæ, aut summo alicui Principi furto subtractas sint, vt fures, vel acrius etiam puniendos.*

1 FVit rogatus à iudice maleficiorum huius ciuitatis hesterna die vt deberem videre qua pœna sint puniendi isti ziuntatores moderni, qui vadunt per diuersas partes, & vendunt aliquam gemmam falsam, & minimi valoris magno pretio, singendo illam fuisse derobatam papę vel

Imperatori,vel alteri magno principi,cui respõdi ꝙ prȩ
dicti zuntatores tanquam fures puniẽtur,& etiã acrius,ꝓ
l.saccularij.in prin.ff.de extraor.cri.ibi,plus quã fures pu
niendi sunt &c.& ostendi sibi do.Io.Bapt.de S.Seuerino
hoc expresse tenentem in repetitione sua,l.cunctos po-
pulos.in 10.cha.in 1.col.circa prin.C.de sum.trin. & fide
catho.vbi etiam alia iura allegat de istis zuntatoribus.

CCCXIX.

1 *Hora in instrumentis,rescriptis,& similibus inserta, magna est efficacia, adeo, vt collatio beneficij ab ordinario facta cum appositione temporis & horæ collationi Papæ eodẽ die factæ horam non habenti præferatur.nu.2.*

1 Hora † in instrumentis,a & rescriptis,vel in similib.est
2 maximæ importantiæ & effectus, nam facit ꝙ vnũ
dr̃ prius altero, ſm gl.in l.si ex pluribus in § fi.ff.de solut.
quã extollunt doct.pro singulari in pluribus locis, quos
refert Fe.in c.pastoralis.in 3 col.in ver.ratione vnius ho-
ræ ext.de rescrip.vbi plura ponit circa hãc materiam ho
ræ,vel certi tpis,circa quã materiã teneas menti, ꝙ si col
latio beneficij sit facta à papa vni, & ab ordinario alteri
eadem die,ꝙ hoc casu collatio papæ præfertur, vt in c.si
2 à sede,de præb.in 6.attamen † si in collatione ordinarij sit
apposita hora certa collationis factæ & in collatione pa
pæ nõ sit apposita hora, ꝑferẽ collatio ordinarij collatio-
ni papæ.Ita not.dixit Soc.ex plurib.iurib.& rõnib.in l.1.
in 2.col.ff.sol.ma.quẽ refert & sequitur do.Phil. Deci.in
cons.suo 149.in vlt.col.pro quo faciunt optimè dicta per
Fel.in d.c.pastoralis de res.in 3.col.Ad quæ vide etiã Soc.
in consi.suo.67.inc.eadem die &c.per totum.

ADDITIO.

a Hora in instrumentis.Nota horã apponi qñque in instru
mentis ad tollẽdum dubium, qñ rõne vnius horæ instru
mentum dr̃ prius cõfectũ, vt per d.gl.in d.l.si ex plurib.
§.fi.in verb.obligauit.ff.de solutio,quam in proposito di
cebat raro reperiri And.de Rafani,vt refert Bal.in l.im
perator.co.pe.versi.& nota ꝙ dies.ff.de statu.homi.& eã
pro notab.& sing.citat And.Sicu.in rep.rub.extr. de fide
instr.col.28.ver.qd de hora Soc.in l.si mulier.in 1.notab.
ff.de reb.dub.& Ias.in l.1.§.1.in 2.no.ff.de edẽ.Fel.in c.2.
in 1.no.& in c.cõsuluit.de off.dele. Prædicta procedunt
clarè qñ talia instrumẽta essent confecta à diuersis nota
rijs. Sed quid si ab eodẽ tabellione? vr̃ ꝙ id qđ primũ se
offert in ordine protocollorum, præsumi debeat prius
confectum.ita in proprijs terminis not.signanter Bar.in
1.const. Cod.in vlt.col.per tex.ibi, in verb.colligẽtes ve
ro,vbi etiã Bal.in §.quibus.in 7.notab. ad hoc ponderat,
& tradit Ias.in l.1.in 1.col.ff.sol.mat. post Fel.in c.cum di
lecta.Et vltra ea facit ꝙ notab.concludit Bal.post Mart.
Sylima. Cyn. & alios in l.de reb.C.de dona.ante nup.ꝙ
inter duas probationes illa præualet, q̃ certius & magis
determinatè concludit,vt si vnus probat de die,alius de
hora,& quod plus est de puncto vel momento, puta qñ
manu eiusdẽ notarij essent celebrati cõtractus eodẽ die,
nã illa dr̃ potior qui in ordine protocolli prius reperiẽ.
iurib.s̃.alleg. Et ideo in proposito alibi sing.Rap.Cum.
in l.1.§.dies.ff.quand.appe.sit.post Io.An.in add. Spec.in
tit.de instrum.edit.§.breuiter. in addit. inci.dies.monet
eũ q decimo die appellat,vt inferat horã, qa decẽdiũ cur
rit de momento in momẽtum,i. primus dies nõ compu
tatur totus,sed punctus illius diei qui sic refertur ad deci
mũ diẽ in eodẽ pũcto, vnde posset euenire ꝙ in decimo
die esset inchoatus vndecimus,& dicit ibi Ang.Are.se ita
practicare, & sequitur Fel.in d.c.cõsuluit.col.2.ver.limi
ta hoc,& in c.quod ad consultationẽ.16.col.ver.4.concl.
de re iud.Prædicta etiã sunt notanda ad inquisitiones &
libellos,in quibus etiã hora qñq; inseritur, quia per sta
tuta terrarũ quædã sunt delicta aliqua hora,quæ alia ho
ra nõ essent delicta.iõ hora de necessitate debet inseri,vt
cõcludit Bar.in l.libellorũ.ver.circa tẽpus.ff. de accusat.

CCCXX.

1 *Iudex decreto à se interposito,si in illo à partibus se circunuentum deprehenderit, motu proprio illud ex officio reuocare potest.*

1 Saepe † contingit ꝙ partes contrahentes vnũ fingunt,
& aliud faciunt,& circunueniunt iudicẽ ad interpo
nendum decretum suum tali contractui,& ideo scias,&
perpetuo tene menti, ꝙ si iudex reperit se deceptum in
interpositione decreti,põt proprio motu ex suo mero of
ficio illud reuocare.Ita sing.dixit Io.And.in c.cõsultatio
nibus.de off.deleg.in nouella,quẽ refert & sequitur Bal.
in c.1.in 5.col.in fi.de mili.vasal.qui contu. est, quod est
no.Et idem etiam videtur velle ipse Bal.in l.vnica. in 3.
col.ver.sequitur quartũ membrum.C.de confes.pro quo
faciunt dicta per Inn.in c.dilecto.de verbo.signi.quẽ re
fert & sequitur Lud.Rom.in cons. suo 454.inci.in 1 c præ
senti &c.in 4.col.& faciunt etiam q̃ dixi supra in sing.18.
inci.quotidie &c.& quæ dixit do.Phil. Deci.in cons.suo
180.inci.visa &c.in 5.& 6.col.

CCCXXI.

1 *Emptionem fundi,domus,et id generis,locationem prius factã interrumpere, ita vt emptor conductorem inde expellere queat.*

2 *Quid autem agendum conductori in conductione tractanda, ne sic ab emptore,aut singulari successore expelli possit? itẽ quid colono,vel inquilino.nu 3.*

1 Credo te scire,† ꝙ emptio fundi,vel domus,vel alte-
rius rei rumpit locationem iam factã de ipso fundo,
domo vel alterius rei, adeò ꝙ ipse emptor põt expelle
re conductorem,cũ nõ teneatur stare tali locationi, nisi
aliter sit conuentum inter ipsum emptorem & vendito
rem.Ita probatur in l.emptorẽ.C.loca.& in l.nihil.§.fi.ff.
de leg.1.& in l.qui fundum.ff.loca.& in l.arbores.§.1.ff.
de vsufru.l.Iulianus.§ penul.ff.de act.emp.cum simi.At
tamen cautela est pro conductore,& colono vel inquili
no,vt nõ possit expelli ab emptore fundi,vel domus,vel
alterius rei.nã cautela est,† vt talis conductor tpe condu-
ctionis per obseruantiã contractus recipiat obligationẽ
omnium bonorum locationis,quia tunc cum habeat ius
in re illa sibi locata,& obligata pro obseruatione contra
ctus,non poterit expelli per ipsum locatorem,nec etiam
per singularem successorem.Ita dixit Bar.in d.l.empto-
rem C.de loca.vbi dicit stante tali obligatione in contra
ctu locationis colonus vel inquilinus poterit dicere em
ptori,ego habeo ius in re,& sic nolo inde discedere do-
nec mihi satisfiat,de pœna,vel de interesse meo,cum hęc
res iã sit mihi obligata, & ita dicit se iam obtinuisse de fa
cto,& subdit,ꝙ cũ casus occurrisset,fecit facere protesta
tionem à cõductore emptori,vt diceret se detinere rem
pro obligatione sibi facta, vt ideo eum non inquietare,
& idẽ dixit ipse Bar.in l.j.§.ꝙ ait prætor.ff.de superfic.&
in l.si creditor.§.fin.ff.de distra.pig.& in l.filio.§ si vir.ff.
soluto matrimonio.& in l.qui fundum.ff.loc. & in l.si ea
leg.C.de condictio.ob cau.& in l.si ita quis.in.§.ea leg.ff.
de verbo. oblig.& idem dixit Abb.in c.fi.ne præla.vices
suas.ad quæ in materia.vide etiam Barb.in c. pp sterilita
tem de loca.& in rep.c. Raynal.in Ioannina,in 46.char.
ext.de test.& Ang.in l.prætor §. hac actione.circa fi.ff.vi
bono.rap.& Bal.in margarita sua.in verbo,colonus.in 2.
ver.& Soci.in cõs.suo 99.inci.in causa eximij, &c. in vlt.
col.vbi videas,& vide ẽt Pau. de Cas. in l.qui merces.in
§.1.ff.locati,& Io. de Imo. in l.filiusfamilias.in §.diui.ff.
de leg.1.& in l.qui absenti.§.1.ad fi.ff.de don.& oĩno.vi-
de Ias.in l.quoties.in 7.col.ver.11.&c.de rei.vend.& vide
Ias.oĩno in §.Itẽ si quis.in 18.col.post.med.Inst.de actio.
& Soc.in cons.suo 29.inc.visis duabus &c.in vlt.col.circa
fi.in 4.vol.vbi oĩno videas.& in cõs.90.inc.visis.in 1.& 2.
col.in d.5.vol.& in cons.suo 17.inci.capio primã,in pen.
3 col.in 3.vol.Et vltra † prædicta teneas mẽti, ꝙ nõ solũ in
casu ꝑdicto colonus vel inqlin⁹ nõ põt expelli ab empto
re rei,nisi sibi satisfiat,vt dixi.Sed nec ẽt cõductor,q con
fecit expẽsas vtiles,põt expelli à singulari successore, nisi
primũ sint sibi solutæ tales expẽsæ, ẽt si talis conductor
expellaẽ pp pẽsionẽ nõ solutã.Ita dixit Soc.in cõs.suo 15.
inci. visis prædictis &c.in 6.col.in fi.vbi ad hoc allegat l.
dñs.§.1.& l.colonus.in prin.ff.loca.& l.penul.eo.titu.Itẽ
allegat etiam l.colonus.ff.de vi & vi arma.& alia allegat
de quibus ibi per eum.quæ omnia tene menti,quia sunt
quotidiana,& sæpe de facto contingunt & hic,& alibi,&
vide quæ dixi infrà in sing.548.incip.rei suæ &c.

CCCXXII.

1 *Iuramentum in probationis supplementum,nisi semiplena probatio præcedat,non deferri. Limita vt hic.*

2 *Iuramentum in probationis supplementum num iudex refrænare possit.*

1 Iuramentum † in supplementũ probationis non defer
tur,nisi præcedat semiplena probatio, vt plenè tradũt
doct.in l.in bonæ fidei.C.de reb.credi.& in l. admonen
di.ff.de iureiuran.& in l.manifestæ.eo.titul.de quo etiã
dixi suprà in sing.86.inci.in ore vulgi &c.Scias tñ, ꝙ est
dare casum in quo defertur iuramentum nulla præcedẽ
te semiplena probatione.Qui casus est,si facta est proba
tio,ꝙ ego mutuaui tibi pecuniã, nõ tñ est probata quã-
titas,certe hoc casu potero petere,ꝙ mihi deferatur iu
ramentũ de quantitate,& stabiẽ in hoc iuramẽto meo.
Ita sin.dixit Ray.de For.l.1.ff.de in lit.iur.ꝙ dictũ ꝓ val
de notabili refert & sequitur Bar.Cæp.in caut.sua 210.
inci.aliquis mutuauit.pro hoc dicto allegat nõnulla iu-
2 ra,& dicit ꝙ Ray.de Forli.in d.l.1.credit,† ꝙ iudex pos-
sit refrænare talẽ iuramẽtũ iuxta illud ꝙ vr̃ sibi verisimi
le,de quo ibi latius per eũ.ꝙ dictum ẽt refert & sequiẽ
Phil.Dec.in consi.suo 146.in 7.col.vbi dicit,ꝙ hoc ẽt vr̃
voluisse Bar.concurrentibus alijs coniecturis,in l.admo
nendi.in 12.col.versi.quæro,quid si testis.ff.de iureiurã.
pro quo dicto ipse do.Philip.dicit,ꝙ facit te.in l.Titius
& in l.creditor.ff.de actio.empt.& in l.prædijs.§. Titio.
ff.de legatis 2.& quod tradit Bar.& alii in l.si.C.de edẽ.
& quod not.Inno.in simili in c.cum clamor.extrà de te
stib.Tene menti,quia est singulare verbum in practica,
& multi dicerent contrarium prima fronte.

CCCXXIII.

1 *Tẽporis diuturnitas facit,vt oĩa solẽniter acta præsumãtur.*

2 *Temporis diuturnitate mandatum ad vendendum,emendũ, compromittendum et huiusmodi,etiam ex centum annorũ cursu nunquam præsumi.*

3 *Temporis diuturnitate propinquorum consensum in contractu interuenisse non præsumi.*

4 *Mandati exceptionem quandocũque opponi posse, etiam post sententiam ad iudicium retro nullum reddendum.*

1 Diuturnitas † tpis operatur,ꝙ oĩa præsumuntur solen
niter acta.l.si filius.& ibi doct.C.de petitio. hære.l.
qui in aliena.§.sed si non adierit.& ibi doct.ff.de acqui.
hęre.& no.Bal.Ang.& Moder.in l.sciendum.ff.de verb.
obli.Host.& Io.And.in c.Albericus.de testib.& Cy. in
l.emancipatione.C.de fide instru.de quo ẽt per Pau.de
Cast.in con.suo 50.inci.In causa q̃ vertitur inter reuerẽ-
dissimũ &c.in 3.col.& per Alex.in consi.345.inci.põde
ratis.in penul.col.& in consi.341.incip.viso.in 3.col. &
per Bal.in c.1.in 6.col.ver.quæro si apparet &c. de mili.
vasal.qui contumax est.& per Soc.in consi.suo 246.inci.
in causa &c.in 16.col.& per do.Fel.in c.illud.in 3.col.de
præscrip.& per Soc.in consi.15.incip.visis.in penul. col.
& per Alex.in consi.79.incip.circa prin.in 5.col.in 1.vo.
& ibi in consi.113 incip.super 1.in 3.col.& in cons.212.
incip.Viso & opportunè in 2.co.& per Barb.in rubri.C.
qui admit.in 3.col.& in rubri.de fide instru.in 29. char.
in 3.& 4.col.& Alex.in consi.361.incip.viso.in 3.col. &
per Ludo.Ro.in consi.suo 252.inci.pro decisione. in 2.
col.& in consi.275.incip.ꝙ primum.in 1.col.& per Ias.
in repetitio.l.admonendi.in 91.co.de iureiur.& per do.
Phil.Deci.in con.suo 152.incip.in causa.in vlti.col.& in
con.36.in 2.& 3.col.& vide infrà sing.436.incip. late sa-
2 tis &c.Tene tñ menti perpetuò,† ꝙ mandatũ ad venden
dum emendũ,cõpromittendum,vel ad similia,nunquã
præsumitur ex diuturnitate tpis,ẽt ex cursu centum an-
norum,nisi probetur,ſm Bald. in le.2.C.si ex fals.instru.
in ver.quæro quid si dñs &c.& Bal.in l.j.C.de rebus alie.
non alienã.quem refert & sequiẽ Alex.in consi.suo 345.
inci.ponderatis &c.in pen.col.& in l.sciendũ.ff.de verb.
oblig. & in l.qui in aliena.in prin.ff.de acquir. hæredita.
quos refert & sequitur do.Phil. Deci.in con.suo 36.in 3.
col.in princ.& in consi.suo 43.in 7.col.versi. aggredior
igitur.& in consi.199.incip.visis &c.in 1. col. & voluit
Soc.in consi.suo 80.incip.in qõne.&c.in 2.col. in 3. vol.
& ibi in consi.46 incip.in causa.in 2.col.& Alex.in con.
191.inci.perspecto.in 2.col.in 6.vol.& do.Phili. Decius
in consi.215.incip.in causa.in prima col.& in consi.297.
incip.non patitur.in 2.col.& Alex.in con.35. incip. con
sideratis.in 1.col.in 7.vol.& do.Fransc.Curt.in consi. suo
49.incip.recolendæ memoriæ &c.in 6.col.& vide oĩno
do.Francis.Curt.in consi.suo 77.incipien.super notitijs.
in 2.& 3.col.vbi tenet contra dictum Bal.& sequacium
in d.l.2.C.si ex fal.instru.quod est not.Vide tñ do.Phili.
Deci.in dicto consi.suo 42.in penul.col.circa princ.vbi
3 vr̃ hoc dictum limitare.Et † adde,ꝙ ex diuturnitate tpis
non præsumitur ꝙ in contractu interuenerit consensus
propinquorum.Ita dixit Bal. in l.2.C.de legiti.hæredib.
& Ludo.Ro.in l.sciendum.in 14.col.ff.de ver.obligatio.
de quo latius per Alex.in consi.218.incip.ponderatis.in
4 2.col.in 5.vol.& † adde etiam,quòd ista exceptio manda
ti potest quandoque opponi,etiam post sententiam, qa
reddit iudicium retro nullum.Ita dixit Alex. in consil.
147.incip.visis dubitationibus.in 1.col.in 6.vol.

CCCXXIIII.

1 *Mulier in dote confessata licet creditoribus debitum per solã confessionem probantibus præferatur,si tamen creditores sint ex causa cuius confessio efficaciter præiudicet, tũc melioris conditionis,quam mulier habentur.*

1 Mulier † licet in dote confessata præferatur creditori
bus probantibus debitum per solam confessionẽ,
qa in pari causa potior est causa dotis.l.in ambiguis. ff.
de iure dotium.& voluit Bal.in l.assiduis.C.qui poti. in
pigno.habeant.& docto.in l.1.ff.soluto matrimonio.
Istud est verum,nisi alij creditores essent creditores ex
alia causa in qua cõfessio efficaciter præiudicaret,vt pu
tà ex causa depositi,quia tales creditores erũt melioris
conditionis,quam mulier,quæ innititur ex sola confes-
sione dotis,quia talis confessio non reputatur ita efficax
cum exceptio non numeratæ dotis possit opponi, vnde
non sint in pari causa,& sic cessat ratio docto. Ita dixit
Alex.in l.1.in septima column.in versi.circa quod pri-
mò adde &c.ff.soluto matrimo.ubi etiam latius loqui-
tur.& idem tenet ibi do.Francis.de Aret. quos refert &
sequitur do.Philip.Decius in consilio suo 96.incip.Viso
puncto &c.in fi.

CCCXXV.

1 *Potentiam in habitu idẽ efficere,quod & potentiã in actu. Et ideo si maritus vxorem egregiè verberauit,ꝙ certo cõtractui consentire nollet,si deinceps ex interuallo consenserit, cõsensus metu extortus ꝑsumitur,ẽt si amici interueniant.*

2 *Viro viuente metus in vxore durare dicitur,sicut tyranno viuente metus in subditis durare præsumitur.*

3 *Violentiæ signa si extrinsecus appareant,nec de animo constet tunc ex his quæ extrinsecus apparent,fit probatio.*

4 *Beneficio si in studio filius agens renuntiet,metumq́, à parentibus cum in patria ageret illatum probet, ob quem beneficio renuntiauerit,non audietur aduersus volens per testes probare,quod sponte ac libere renuntiatum sit.*

5 *Et quid de puella rapta,quæ deinde desponsata fuit,ac posteà a raptore fugit si raptor puellam in contractu matrimonii risisse probare velit.*

6 *Metus signa si appareant,non recipitur volens probare metum per lætitiam purgatum siquidem animus humanus cognosci ab homine nequit.*

7 Tormentorum

7 *Tormentorum suspicionem probabilem idem efficere, quod il lorum illationem.*

Dixi tibi aliàs in l.penul.in 3.col.versi. adde do.Pari-
1 dem &c.ff.de qō.ꝙ† idem operatur potentia in ha-
bitu, quod operatur potentia in actu, de quo ibi late lo-
quutus sum, & ad illã materiã tene mẽti vnum vltra ibi
dicta, ꝙ si maritus bene & optimè verberauit vxorem,
quia nolebat consentire contractui fiendo, si postea ex
interuallo talis mulier consentit, præsumitur per metũ
cõsensisse, quia donec durabit in matrimonio illius viri,
semper metus ille durabit. ita not. dixit Bar.per illũ tex.
.ff.de cond.ob tur.cau.ꝙ dictũ pro not.refert & sequitur
Ias.in §.quadrupli.in 10.col.Insti.de act.vbi alleg.Ange.
idẽ dicentem in l.ad inuidiam.C.quod met.cau.hanc tñ
doctrinam limitat, & restringit do.Ant.in c.causam ma
trimonij.in 2.col.de offi dele.videlicet, nisi qñ ipsa vxor
consensit, interuenissent amici ipsius vxoris, quia tũc vr̃
ꝙ cessauerit metus.arg.l.trãsactionẽ.C.de transact.& ibi
Bar.& ar.& gl. ibi Bar.in l.2.§.quæ onerãdæ.ff.quarũ re
rũ actio nõ datur. Sed hæc limitatio mihi nõ placet mo-
do aliquo ex pluribus, maximè ex rõne naturali. Nam si
mulier consentit viro ad faciendã aliquam obligationẽ
postquam ab eo fuit percussa, licet ibi sint amici, non tñ
facit sponte, nã si in præsentia amicorũ contradiceret vo
luntati mariti timeret sibi & personę suę, nã si primo eã
percussit, semel semotis dictis amicis eã acrius & durius
percuteret, & ideo mihi non placet aliquo modo limita
tio do.Ant.& pro opin.mea contra do.Ant. optimè fa-
ciunt dicta per do.Alex.in consi.391.incip.in causa p̄di
cta.in 4.col.vbi ad hoc alleg.gl.fi.in c.1.quod met.cau.q̃
2 dicit, † ꝙ viuente viro metus ipsius p̄sumitur esse in vxo
re. Item adducit ẽt gl.in c.accedẽs.de conuer.coniu. ad-
ducit ẽt Bar.in l.2.C.quod me.cau.qui dicit, ꝙ si aliquis
facit aliquid metu tyrãni, præsumitur durare metus do-
nec viuit tyrannus, & adducit ẽt Inn.in c.super hoc.de
3 renun.vbi dicit, † ꝙ vbi apparent signa extrinseca violen
tiæ, & nõ põt apparere de aĩo, tunc ex extrinsecis fit pro
batio, quasi dicat, ꝙ si apparent acta extrinseca violẽtiæ,
licet timens violentiã inferri, faciat aĩo læto & iocundo,
p̄sumitur tñ per metum facere, nec audiretur volens p̄-
bare, ꝙ sponte fecit, & dicit, quòd tunc non admittitur
directa probatio, sed indirecta. & ibi do.Ale.ponit exẽ-
pla, & dicit do.Ale.in d.consi.quòd illud dictum Inn. se
quuntur Io.And.do.Anto.& Io.de Imo.in d.c.super hoc
in 18.& 19.co.de renun.vbi referunt Boatinum dicentẽ
4 † quòd si filius in studio renũtiat beneficio, si probat me
tũ fuisse illatum à parentibus in patria, pp quem renun-
tiauit, non audiet aduersarius, si dicit se velle probare p
testes, quòd liberè & sponte renuntiauit, nã testes nõ po
terunt videre metũ quem intrinsecè patiebatur. & idem
5 dr̃ Abb.ibi, referens Io.And.& do.præallegatos, qui † di-
cunt, quòd q̃dam puella rapta & despõsata fuit, & post-
ea aufugit, & raptor volebat probare quòd tpe cõtracti
matrimonii puella ridebat, ideo sponte contraxerat, dr̃,
quòd non admittitur talis probatio, quia quæcunque si
gna sint exteriora demonstratiua lætitiæ, nullius tñ sunt
momenti, ex quo apparent signa extrinseca metus, nam
aĩum intrinsecũ nullus mortalis cognoscere põt, & mul
6 ti fingunt ridere, qui timent, vñ iura & doct.volunt, † ꝙ
si appareant signa metus, non admittatur volẽs probare
per lætitiam metum esse purgatum, quia aĩus cognosci
non põt. Ita dixit do.Ale.in d.consi.391.inci.in causa p̄.
dicta &c.& in consi 323.inci.in casu suprascripto &c.in
3.& 4.co.& p̄ suprà dictis optimè facit tex.no.in l.nouis
simè.in ver.quid si compulsus.ff.quod fal.tuto.autho.p
7 quem te.dicit ibi Dy.quod † idem operatur probabilis
suspicio tormentorum, quod operatur ipsorum illatio,
de quo latius per Ale.in d.con.323.in 3.col.& latius per
me in l.1.in princ.in 10.co.ver.vlterius inquãtum &c.ff.
de quæstio. Tene menti prædicta, quæ etiam multum
faciunt ad intellectum l.2.C.quod met.cau.

CCCXXVI.

1 *Pœnitentia in delictis re integra id efficere, vt qui delinque re proposuit, non puniatur, quod etiam in nonnullis etiam enormibus criminibus locum habet, etiam si se ad delinquendum præparauit.*
2 *Pœnitentia in barattariam committente locum non habet ẽt re integra.*
3 *Et quid si pœna ipso facto incurritur, vel ipso iure cõmittitur.*

1 Poenitentia † in delictis re integra operat̃, vt ille qui p̄-
posuit delinquere, non puniatur. quod ẽt habet locũ
in aliquibus criminibus enormibus, vt est crimen falsæ
monetæ, nã ille qui proposuit fabricare falsam monetã
& ad hoc se p̄parauit, si ductus pnĩa destitit, nõ punit̃, s̃m
Bart.& doct.in l.qui falsum.ff.de fal.& ego ibi dixi in 9.
col.in prin.de qua pnĩa habetur per scribentes in l.quis
non dicam rapere.C.de episc.& cleri.& in l.1.C.de rap.
virg.in c.ad abolendam.de hæreti.in ver.sponte recurre
re &c.& in l.non prodest.ff.vi bono.rapto.& per gl.in c.
apostolicos.12.q.2.& in l.qui ea mente.vbi est gl.magi-
2 stra in hac materia pnĩæ.ff.de fur. Teneas † tñ menti, qd̃
a in committente barattariam a non habet locum pnĩa ẽt
re integra. Ita dixit Bal.in l.& generaliter.in princ.ff.de
calum, quod dicit fuisse de facto seruatum Florentiæ, qd̃
dictum pro valde not.refert & sequitur Ias.in §.quadru
pli.in 12.col.in fi.ver.& aduerte &c.Insti.de act.quod dr̃
3 esse bene signandum. Et scias † quod in aliquo delicto nõ
habet locum pnĩa, qñ imponitur ipso facto, vel cõmitti
tur ipso iure. ita dixit gl not.in cle.ne in agro.in §. quia
verò in verbo, ipso facto.de statu monach.quam glo.ad
hoc dixit singularem in Ale.in consi suo 14.incip.Viso,
& considerato.in 2.col.in 2.vol.& Bal.in authen.habita.
in vlt.col.C.ne fi.pro patre.& Alex.in l.qui ea mente. in
fi.ff.de fur.& in l.si in insulam.in 9.col.in versi.11.fallit &c.
ff.de verb.oblig.& in l.1.ff.de his qui notan.infa.

ADDITIO.

a Barattariam. Adde Roma.singu.332.

CCCXXVII.

1 *Exceptionem non numeratæ pecuniæ à contrahente, qui habuisse & recepisse pecuniam iurauit, renuntiauitq; eidem exceptioni, superq; contractu iuramentum apposuit, opponi non posse.*
2 *Præsumptionẽ iuris & de iure prodire ex cõfessione eius, qui se pecuniã habuisse ac recepisse confessus exceptioni pecuniæ nõ numeratæ renũtiauit, contra quã ad contrariũ probandum non admittitur, nisi per partis aduersæ cõfessionẽ.*
3 *Et qualiter sit succurrendum sic confessio?*
4 *Iuramentum super contractu simulato interueniens iurantẽ non obligat, nec subiicitur absolutioni. Ad quem autem id declarare pertineat, nempe quod iuramentum huiusmodi inefficax sit, ad episcopum, an ad iudicem secularem?*

1 Exceptio † non numeratæ pecuniæ non põt oppon. ab
illo contrahente, qui in cõtractu iurauit habuisse &
recepisse pœcuniã, & renuntiauit exceptioni non nume
ratæ pecuniæ, & super cõtractu apposuit iuramẽtũ, s̃m
Bar.in l.fi.C.de non nume.pecu.& in l.si ex cautione. e.
tit.& voluit Bal.in l.1 in repe.ff.de iureiur.& Ang.& Pa.
de Cast.in d.l.fi.& in d.l.si ex cautione.firmiter tenẽt, ꝙ
qñ est renuntiatum prædictæ exceptioni cum iuramen
to, quod isto casu nõ põt opponi dicta exceptio.& idem
in simili tenuit Paul.de Cast.in consi.suo 9.incip.viso pũ
cto &c. Pro quibus faciunt dicta p Bar.in l.fi.C.q pot.in
pigno.habe & per Ang.de Are.in §.fuerat.Insti.de acti.
& p Io.de Imo.in l.nemo põt.ff.de legatis 1.& facit no.
verbũ Bal.in consi.suo 452.incip.duo rei &c.in 1.volu.
2 vbi dixit, † quòd ex confessione partis in qua confitetur
se habuisse & recepisse cum renuntiatione exceptionis
non numeratæ pecuniæ, oritur p̄sumptio iuris & de iu-
re, contra quam non admittitur probatio in cõtrarium,
nisi per cõfessionẽ partis aduersæ. auth.sed iã necesse.C.
de donatio.ante nupt.& in auth.de æqua. do. in §. illud
cõsi.de quibus oĩbus plenius dixi in con.meo 48.inci. in
causa

causa & lite, &c.in 2.char.scias tñ, & perpetuò menti ha-
3 beas, † quòd ẽt in tali casu põt aliquo modo & via subue
niri tali contrahenti, qui non habuit pecuniam, tñ cõfes
sus est illã habuisse & recepisse, & renuntiauit exceptio-
ni non numeratæ pecuniæ cũ appositione iuramenti, &c
Nam remedium est, ꝙ qñ renũtiatum est exceptioni nõ
numeratæ pecuniæ, & est appositum iuramentũ, hoc ca
su poterit opponi exceptio simulationis contractus, vi-
delicet, quod licet confessio fuerit facta de recepto cum
renũtiatione & iuramento, tñ fuit contractus simulatus
& non verus, sed fictus, & hoc casu iuramentum non ob
stabit, quia iuramẽtum interpositũ super actu simulato
non validat actum. nec ligat iurantem, vt est gl.sing.in l.
emptione.ad fi.& ibi Bal.C.plus vale.quod agitur. ita di
xit Ang.ponens hunc modũ in l.1.C.de dote cau.nõ nu
me.quã doctrinã & cautelam refert & sequitur pro sing.
do.Ias.in §.fuerat.in 20.col.ver.aliud singularissimũ, &c.
Instit.de act.& dicit, ꝙ de veritate gl.d.l. emptione. de-
bemus oĩno videre Bal.in l.1. C.de oper.liber. vbi Bal.
4 idem tenet, videlicet, † ꝙ qñ interuenit iuramentum su-
per contractu simulato, quòd illud iuramentũ non obli
gat iurantem, & quòd nõ requiritur relaxatio siue abso
lutio à tali iuramento. & ibi etiam ponit Bal.ad quẽ spe
ctet declarare ꝙ tale iuramentum non valeat an ad epi-
scopum tantum, an verò etiam ad iudicem secularem,
& etiam Ias.vbi suprà adducit quam plures doctores te-
nentes quòd à tali iuramento non requiratur absolutio
seu relaxatio. de quibus ibi per eum.

CCCXXVIII.

1 *Mandatum superioris alicui factum ut quid facias, ita factum intelligitur, ut id cum causæ cognitione, & seruatis seruandis fiat.*
2 *Iudici si data est libera potestas, prout uoluerit, & sibi uidebitur procedendi, iuris tamen ordinem, statutum ac consuetudinem necesse obseruare debet. Item si aduersus fures libera quoque potestas concessa sit, idem seruandum. nu. 3.*

Multi sunt iudices committentes errores, & aliquod
iniustum, qui postea volunt se excusare sub prætex
tu mandati superioris, sed verè talis clypeus sibi non p̄
1 dest in aliquo, eo † quia mandatum superioris factum ali
cui, vt aliquid faciat, intelligitur tñ cum causæ cognitio
ne, & seruatis seruandis, s̃m Bal.in c.2.in vlti. col. extrà
de rescrip.vbi dixit, ꝙ si papa mandat sententiam cõfir-
mari, quod hoc non intelligitur velo leuato, sed causa
cognita, quia iudicium non procedit sine causæ cogni-
tione, de quo ibi latius per eum. ꝙ dictum pro no.refert
& sequitur do.Phil.Dec.in consi.suò 175.incip.In causa
falsitatis, &c.in 6.col.vbi ad hoc ẽt alleg.Bar.in l. præscri
ptione.C.si contra ius vel vtili.publi.ego ẽt pro hoc di-
cto vltra do.Philip.adduco Pau.de Cast.in l.1.C.de exe
cutio.rei iudi.& Bal.in l.1.in 2.col.C.si pp publi. pensit.
2 vbi † dixit, ꝙ data libera potestate iudici procedendi p̄-
ut sibi videbitur, intelligitur tñ iuris ordine seruato, &
seruato statuto & consuetudine, item si alicui iudici sit
datum liberũ arbitrium, debebit tñ seruare ordinem iu-
ris, per id ꝙ dixit Bal.in c.j.ĩ fi.de pace iuramen. fir.alias
de allodij.vbi dixit, ꝙ verbum libere, requirit ordinem
iuris.ad quod alle.Bar.in l.alio.in 3.col.in fi.ff.de alimẽ.
& ciba.lega.vbi dixit, ꝙ verbum videbitur, importat ar
bitrium boni viri.& facit optimè tex.in c.1.in verbo, li-
beram.de offi.ordin.vbi dixit Bal.& do.Ant. per illum
3 tex.quòd † si datum est liberum arbitrium, vel libera po
testas iudici procedendi contra fures, intelligitur tamẽ
præcedente diffamatione, & seruato iuris ordine. & fa-
ciunt dicta per Per.de Anc.in consi.suo 165.inci.visis di
ligenter.in 1.col.& per Alber.de Rosa.in tertia parte sta
tutorum.q.37.incip.an potestas &c.& ibi in quatuor qõ
nibus antecedentibus. & faciunt dicta per Ange.de Are.
in tract.malefi.in verbo, *mentitore di mal dadi*. in 3.char.
in versi.quæro quæ sit pœna &c.in fi.& per Soc.in consi.
suo 131.incip.præsentis consultationis.in 2.col.ver.con
firmatio vr̃ &c.in 4.vol. & per Ias.in l.2.in 9.col.circa
medium.C.de iure emphyte.& per eundẽ in l.3.in prin.
2.col.eo.tit.& faciunt dicta per do.Catal.in tractatu suo
syndicatus, in ver.122.inci.adde quod vbi iudex ex for-
ma statuti &c.& in versi.139.incip.adde, ꝙ si dicatur ar-
bitrium &c.& per Alex.in consi.suo 65.incip.habita su-
per contentis &c.in 2.col.in 1.vol.& in consi.suo 50.in-
cip.visis actis.in 3.col.in 2.vol.& Pau.de Cast.in l. certo
generi.in §.si totus.in fi.ff.de serui.rust.prædi.& Moder.
in l.milites.C.de testa.mili.& vide Pau.de Cast. in consi.
262.inci.vr̃ per prædicta &c.in 1.col.& per do. Nicolaũ
Millũ in repertorio suo, in litera P.in 3.col.in vlt.notab.

CCCXXIX.

1 *Confessio quibus casibus confitenti non noceat, quo ad saltem plenam probationem, vel ad veram delecti pœnam imponendam, hic sigillatim habes. nu.1.& seq. vsque ad nu.22.*

1 Plures † sunt casus in iure sparsi, in quibus cõfessio nõ
nocet confitenti, saltem ad plenam probationem fa-
ciendam, vel ad imponẽdam, veram pœnã delicti, quos
hic simul reducere statui. Vnus est casus in quo cõfessio
non nocet confitenti videlicet, qñ est incidenter facta &
nõ principaliter, de qua dixi in l.1.in prin.in 15.col.ver
sic.& vltra prædicta &c.ff.de qõ.& in d.1.§.diuus Anto.
in 4.col.ver.posset tñ huic dicto &c.eo.tit. in quibus lo-
cis post lecturam meam impressam alia addidi. pro quo
faciunt optimè dicta per Abb.in c.at si clerici.in prin. 2.
2 col.de iudic. Alius † est casus in confessione contra quam
est sententiatum, de qua dixi in repet.mea rubric. C.de
probatio.in 25.col.in ver.vltimò circa hanc materiam.
& in eadẽ repe.in 32.col.ver.quinimo &c.& in sing.meo
3 257.incip.nemo audiendus est. Alius est † casus videlicet
in confessione facta calore iracũdiæ, de qua dixi in dicta
repetitio.mea rubr.C.de probatio.in 22.col.post mediũ
versi.Item adde ꝙ requiritur &c.de quo ẽt latius per Ias.
4 in l.si filiam.in pen.col.C.de inofficio.testam. Alius † est
casus, videlicet in confessione facta in criminalibus sub
spe gratiæ promissæ, de quo dixi in singular.meo 201.
incip.in confessum, & in dicta repetit.mea rubric. C.de
probatio.in 25.col.in versi.Item scias, quòd cõfessio de-
bet esse pura &c.& in l.j.in §.qõni, ante finem ff.de quę
stio.vbi etiam aliqua addidi post impressionem ipsius le
5 ctu. Alius † est casus, in confessione facta per torturam,
qñ non præcesserunt legitima indicia, vel non fuerunt
seruata seruanda, de qua satis dixi in l.j in princ.in 6.col.
versi.primò.n.& in l.penul.in 2.col.versi.modo & redeũ
6 do.ff de qõ. Alius † est casus, videlicet in confessione im-
possibili. de qua dixi in l.1.in princ.in 43.col.versi.de cõ
fessione autem impossibili, &c. ff.de quæst.& in l. final.
in 7.col.in versi.Item etiam adde, quod si confiteor &c.
eo.tit.& in repet.mea rubri.C.de probatio.in 23.co.ver
7 sicu.requiritur ẽt &c. Alius † est casus, videlicet, in con-
fessione facta sine causa, siue loquamur in ciuilibus, siue
in criminalibus, de quo dixi in le.j.in §. præterea. in 16.
colum.in ver.Item pro prædictis &c.ff.de qõ. & in sing.
meo 219.incip.obligatio &c.& in d.repe.mea rub.C.de
proba.in 17.col.versi.nam primo &c. De quo ẽt per Pau
lũ.de Cast.in l.j.ff.de confes.in versi.est & alia &c. Alius
8 † est etiam casus in confessione facta, sed non acceptata
per partem, de qua dixi in d.repe.mea rub.C.de probat.
in 25.col.in versi.item scias etiam &c.& in repe. mea l.
de vnoquoque in 30.char.de re iud.& supra in sing.315.
9 inc.acceptatio. Alius † est casus in confessione ẽt sponta-
nea facta in criminalibus quæ non nocet, nisi per ipsum
confitentem sit sæpius reiterata, secundo Rapha.Cuma.
in consi.suo 138.inc. hoc maximè.in 2. col. in versiculo
quantum ad primum &c. Ad quod vide ẽt Barb. in con.
10 70.in 3.col.in 4.volu. Alius † est casus, videlicet quando
sunt tres iudices delegati, & confessio est facta solum co
ram duobus ex illis, de qua dixi supra in sing. 309. inci.
11 habuisti à me &c.vide. Item † alius est casus, in confessio
ne non iurata, quæ non probata, nec nocet confitenti,
secundum

ſm do. Anto. in conſi. ſuo 21. incip. Viſo puncto & quæ
ſito. in ver. ad ſm. Ad quod allegat plura iura, de quibus
ibi per eum. Pro quo faciũt optimè quæ dixi ſuprà in ſin
12 gu. 214 incip. ad validitatem &c. Aliusteſt caſus, videli-
cet in illo, qui confeſſus eſt ſe feciſſe homicidium ad ſuã
defenſionem, de quo dixi in fin. meo 185. inci. Confeſſio
inquiliti &c. & ĩ l. repeti. ĩ 7. col. ver. quartus eſt caſus &c.
13 ff. de qõ. Item alius eſt caſus in eo qui confeſſus eſt ſe cõ-
miſiſſe delictũ, nam non debet puniri, probato q illud
fuit ab alio commiſſum, ẽt ſi cõtra confitentem fuerit la-
ta ſnĩa. Ita dixit do. Flor. in l. ait lex. alias inci. inde Nera-
tius in §. ſi quis hoĩem. poſt princ. ff. de leg. Aquil. Alius
14 teſt caſus, videlicet in confeſſione facta coram tabellio-
ne abſque præſentia iudicis, vel ẽt coram iudice non ſe-
dẽre pro tribunali, de qua dixi in l. 1. in princ. in 4. col. ſi
ver. & hanc partem &c. ff. de q. & in l. de minore. in §. plu
rium. in 2. col. in ver. & facit gl. &c. eo. tit. De quo etiam
per Ale. in conſ. 30. inci. ex allegatis &c. in 1. col. in 2. vol.
15 Aliusteſt caſus videlicet in confeſſione non probata, ſeu
non verificata, quæ non nocet confitenti. de qua dixi in
d. l. 1. in prin. in 13. col. in ver. & primò ſi confeſſio &c. &
in repet. mea rubr. C. de proba. in 22. col. in fi. in ver. mo-
16 dò vltrà prædicta &c. Aliusteſt caſus, videlicet in confeſ
ſione non veriſimili, quæ non præjudicat confitenti, de
qua dixi in l. 1. in prin. in 15. col. ver. quo aũt &c. & in d. l.
de minore. in princ. in 10. col. in verſi. an hoc habeat lo-
cũ &c. ff. de q. & in d. repe. mea rub. C. de prob. in 24. col.
17 ver. Item & vltra prædicta &c. vbi latè loquutus ſum in
materia. Itẽ alius eſt caſus, in confeſſione facta extra iu-
dicium, quæ non nocet ad plenam probationem, vt dix-
it gl. in l. pen. C. de inter. matr. & in l. qm. ff. de in ſa. & vo
luit do. Paris de Puteo in tract. ſyndi. in 96. char. in 2. co.
18 ver. quia cõiter dr &c. Aliusteſt caſus, videlicet in cõfeſ
ſione facta per metum. te. eſt & ibi Bal. & doct. in l. nec ſi
volens. C. de libe. cau. & voluit Bal. in l. 2. C. q met. cau.
19 Aliusteſt ẽt caſus, videlicet in confeſſione facta extra tẽ
pus. Nam ſi reus confitetur maleficium etiam notorium
tps datum ad inquirẽdum per ſtatutum, ex talia confeſ
ſione non poterit condemnari, de qua confeſſione dixi
in le. j. in princ. ver. adde ẽt. ff. de q. & vide ẽt do. Franciſ.
de Aret. in c. cum P. in 6. col. de accuſa. & Alex. in l. nõ tm
in pen. apoſtil. ff. de appel. & vide te. in l. poſtquam. ff. de
fideiuſ. & Bal. in l. querela. C. de falſis. anteſi. & Bal. omni
no in l. ſi pœnæ in ſi. ff. de cond. indeb. & vide ẽt quæ dixi
20 in ſing. meo 83. incip. in ore &c. in vlt. verbis. Et † vide ẽt
alium caſum, quem poſui in lege, edita, in princi. in vlti
21 ma. col. in ver. & teneas menti. ff. de qõ. & † alios etiam ca
ſus in quibus non valet confeſſio, vide per me in practi-
ca mea cauſarum criminalium, in 23. 24. 25. & 26. chart.
vbi latiſſimè loquutus ſum. & vide omnino Alex. in con
ſil. 30. inci. ex allegatis &c. in 2. col. in 7. vol. vbi no. loqui
22 tur in materia confeſſionis. Et inter † cætera dicit, q con
feſſio facta coram incompetenti nõ valet, etiam nec cõ
feſſio extra iudicialis, ad quod alleg. iura, de quibus ibi p
eum. Tene menti prædictos caſus not. in materia confeſ
ſionis, quos ſimul voluti reducere pro minori labore ſtu
dentium.

CCCXXX.

1 *Patientiam cum taciturnitate conſenſum inducere, non tamẽ in his quæ ſcripturam deſiderant.*

2 *Quæ autem ſcripturam deſiderent, vide remiſſiuè.*

SI bene ſis memor, dixi tibi ſuprà in ſing. 77. incip. pa-
1 tientia &c. quod patientia cum taciturnitate inducit
conſenſum. ad quod ibi adduxi plura iura & doctrinas,
quibus addere potes do. Phil. Dec. in conſi. ſuo 65. incip.
de duobus in 6. col. vbi ponit not. verbum in materia. &
do. Franc. de Aret. in conſi. ſuo 11. incip. procedendum.
in penul. col. poſt princ. & Inno & Io. And. in c. illud. de
præſump. quos refert & ſequitur Bal. in l. ſiue poſſidetis
in 4. oppo. C. de proba. Dicta tamen in d. cto meo ſing.
77. limita & reſtringe, & dicas, quòd patientia cum taci
turnitate operatur conſenſum, hoc tm fallit in his quæ re
quirunt ſcripturam, quia in illis patientia cum taciturni-
tate non inducit conſenſum. ita dicit Ias. in l. 1. in 18. co
lum. in verſi. item per prædictam cõem concluſionẽ &c.
C. de iure emphy. & in l. 2. in 49. col. eo. tit. quod eſt not.
2 quæ taũt ſunt illa, quæ requirunt ſcripturam, vide gl. ma
giſtram in c. j. in verbo, in ſcriptis, de cẽſi. in 6. & vide gl.
& quæ ibi dixi in l. contra hitur. ff. de pign. & per Ias. in l.
cum proponas. in prima col. C. de pactis.

CCCXXXI.

1 *Pacem cum aliquo iniẽs, promittit ſub certa pœna ſe eum non offenſurum, ſi eum non offendit, ſed ſi ſius conſanguineum perinde in pœna incidit, ac ſi eum offendiſſet.*

PAcem faciens cum aliquo, & promitens eum non of
fendere ſub certa pœna, ſi eum nõ offendit, ſed offen
dit conſanguineum ſuum, ita incidit in pœnam, ac ſi of-
fendiſſet eum. Ita not. dixit Pet. de Anc. in c. ſciant cũcti.
de elect. in 6. per tex. in c. quicunque. in ver. in bonis ſuis
vel ſuorum. de ſenten. excom. in 6. & idem dixit Io. And.
in regula, fruſtra. de re. iur. in Mercuria. quos refert & ſe
quitur Ias. in l. 1. in 1. col. C. de indict. vidui. tol. & in l. de
pupillo, in §. ſi quis ipſi prætori. in decima col. de oper.
no. nuntia. & in le. 1 ff. in ius voca. vt eant &c. vbi latius
loquitur in hac materia conſanguinitatis, plura no. dicta
adducendo.

CCCXXXII.

1 *Omne qui dicit, nihil excludit. Sꝫ tamen fideiuſſor ſol. eve liberè, ſineq; vlla exceptione promiſit, non tamen ob id bene ficio de fideiuſſoribus renuntiaſſe intelligitur. Nam verba hæc, ſine vlla exceptione, de friuola dũtaxat intelliguntur.*

CRedo te ſcire illã regulã tritam & vulgatã, videlicet,
1 q quòd qui oẽ dicit, nihil excludit, vt in l. maritus. C.
de procura. & in l. cum prætor. ff. de iudi. cum ſimi. hanc
tm regulam limita in vno caſu not. videlicet, ſi fideiuſſor
promiſit ſoluere libere, ſine aliqua exceptione, per hoc
tm non intelligitur renuntiaſſe beneficio de fideiuſſori-
bus, quin prius excuti debeat principalis debitor, quã ip
ſe fideiuſſor, cum iſtud veniat ex natura cõtractus l. quæ
ro. §. inter locatorem. ff. loca. & illa verba, ſine aliqua ex
ceptione, intelliguntur ſolum de friuola. c. ex parte 2. de
offi. deleg. Ita dixit Lu. Ro. in conſilio ſuo 211. inci. alle-
gationes docto. & in 2. col. quod dictum refert & ſequi-
tur Ias. in l. j. in 2. col. C. de ſacroſan. eccle. pro quib. opti-
mè faciunt dicta per Bal. ſuper ſtat. in litera O. in verbo,
omne. in primo verſi. circa medium, & faciunt etiã quæ
dixi ſuprà in ſing. 193. incip. baſtardus &c. & faciunt di-
cta per Soc. in conſi. 123. incip. circa præſentem in 4. vol.
& idem dixit Ias. in l. ſi ita ſtipulatus. in §. poſſum. circa fi
nem. ff. de verbo. obliga. & vide dicta per Ias. in §. fuerat.
in 19 col. inſti. de actio. tene menti, quia eſt not. & quoti
dianum, & vide de hoc quæ latius dixi in repetitio. mea
rubric. ff. de fideiuſſ. in 126. quæſtio.

CCCXXXIII.

1 *Pactum de futura ſucceſſione inefficax eſſe iuris recepti eſt. Valet tamen pactum quo inter partes conuenit, quod altero præmoriẽte ſine liberis, bona ipſius decedentis ad ſuperſtitẽ & liberos eius deferantur. nu. 8.*

2 *Donatio inter coniuges conſtante matrimonio, quãtumlibet non valeat, ſi tamen reciprocè fiat, vt præmorientis bona ſuperſtes habeat, valet & efficax eſt.*

3 *Et ibidem quod donatio reciproca & viciſſitudinaria etiam quingentos aureos excedens inſinuatione non egeat.*

4 *Donatio aliàs ob ingratitudinem reuocabilis ſi remuneran di cauſa facta eſt ob ingratitudinem non reuocatur, ſicuti nec exemptionis priuilegium. nu. 5. & 6.*

7 *Lex, vel ſtatutum, vbi in priuilegium vel contractum tranſit, reuocari non poteſt.*

1 PActũ de futura ſucceſſione, vt ſcis, non valet, vt habe
tur in l. ſi. C. de pact. & l. licet inter priuatos. eo. tit. &
in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obli. Scias
tamen, quod ſi fiat pactum ſiue conuentio inter aliquos
videlicet,

videlicet, q altero præmoriente ſine liberis ad ſuperſti-
tes, & liberos eius bona deferantur, valet tale pactum
ita not. dixit Old. in conſi. ſuo 139. incip. ad habendum
aliqualem notitiam &c. & Io. And. in addit. Spe. in tit. de
inſtru. edi. in §. porrò. circa vlt. col. & Sal. in l. ſi. C. de pac.
quos refert & ſequitur Ale. in d. l. licet inter priuatos. in
ſi. C. de pact. & Ang. in conſi. 179. incip. viſis prædictis in-
ſtrumẽtis. & Ale. in con. 83. inci. viſa facti narratione &c.
in 7. col. in ver. venio ad ſm &c. in 2. vol. vbi alios allegat
tenentes hanc partem. & Ias. in l. ſi pater puellæ. C. de in-
offi. teſta. & Alex. in conſi. ſuo 215. incip. nec arguendi ſu
mus. in 2. col. & in conſ. 243. inci. ponderatis. in 2. col. Cõ
trariũ tm tenuit do. Phil. Dec. in conſi. ſuo 63. in ſi. fretus
authoritate Ale. in conſi. 251. incip. ponderatis verbis in
ſtrumenti &c. vbi ipſe Alex. ſibi contrarius tenet, q tale
pactum ſeu conuentio non valeat, & mouetur pluribus
iuribus & rõnibus, de quibus ibi per eum. Mihi autẽ ma
gis placet prima opi. Oldr. & ſequaciũ, q mihi vr ẽquior
ea potiſſimum rõne, quia vt de ſe patet, dicta conuentio
2 ſeu pactum eſt viciſſitudinariũ, & iſta viciſſitudo eſt ma
ximi effectu, tnã licet donatio inter virum & vxorẽ con
ſtante matrimonio ſit inualida, vt in toto titu. ff. & C. de
dona. inter vi. & vxo. tm donatio reciproca facta inter cõ
iuges reciprocè hoc modo videlicet, q ſi contingat alte
rum præmori, ſuperſtes habeat bona, valet, & tenet talis
donatio. Ita dixit Cy. Bal. & Sal. quos ibi refert & ſequit
Ias. in d. l. ſi pater puellæ. C. de inoffi. teſta. Et Soc. in fall-
ſua 104. in 1. verſi. Pro quo ẽt facit, nam licet alias dona-
3 tio excedens quingentos aureos debeat inſinuari, aliàs
non habeat inſinuari, alias non valet, vt in l. fancimus. C.
de dona. cum ſimi. tm donatio viciſſitudinaria non eget
inſinuatione, ſm Ang. in conſi. 159. inci. viſis prædictis
inſtrumentis. in pen. col. & voluit gl. & ibi doct. in l. Aq-
lius Regulus. ff. de dona. & Bal. poſt Guli. de Cu. in l. illud
C. de ſacroſan. eccl. & in l. 3. C. qui bo. ced. poſ. & in l. 2. §.
ſi mortis. ad ſi. C. ad l. Fal. & in l. ſi. ff. de exerci. & Alex. in
dicto conſi. 243. in 2. col. & Io. An. in addi. Spe. in tit. de in
ſtru. edi. §. porrò. circa vlt. col. & voluit Ias. in d. l. ſi pater
puellæ. vbi ẽt adducit alia plura in ſi materia viciſſitudinis
4 & facit ẽt, nã tm donatio, quæ aliàs põt reuocari pp ingrati
tudinem, nõ põt reuocari ſi eſt donatio remuneratoria,
ſm Lud. Rom. in conſi. 298. inci. circa præmiſſam. in ſi. &
ſing. 520. & voluit Alex. in d. conſi. ſuo 215. incip. nec ar
guendi. in 2. col. ad q allegat tex. in l. ſi pater. §. fi. C. de re
uo. dona. & ſubdit do. Alex. in d. conſi. q licet alias priui
legium exẽptionis poſſit reuocari pp ingratitudinẽ, vt
no. Bal. in l. 2. C. de libe. & corũ lib. tm qñ eſſet conceſſum
in remunetatione, non poſſet reuocari pp ingratitudi-
nem, ad quod allegat Bal. in l. ſi cum mihi. ff. de dolo. Itẽ
5 ſubdit Alex. vbi ſuprà, q ſi ſtatuto ciuitatis cauetur, † q
quicunque venerit ad habitandum in ciuitatẽ, & ibi ſte
terit p certũ tempus, ſit exemptus à collectis, q ſi poſtea
ciuitas facit ſtatutum in contrarium in præiudicium illo
rum qui iam venerunt, poterũt illi iuuari per exemptio
nem, vel actionem de dolo, per d. l. ſi cũ mihi, & dẽ Bald.
6 ibi ſe alias conſuliſſe in ciuitate Senarũ, † q priuilegiũ
datum quibuſdam bannitis, q poſſint ſecurè morari in
ciuitate, eo quia ex eorum opera occupauerunt quoddã
caſtrum, eſt irreuocabile, per d. l. ſi cum mihi, & per glo.
in l. decurionibus. C. de ſilen. lib. 12. quam pro ſingulari
allegauit Bal. in c. fi. in prin. quo temp. miles, & in l. ſi qñ.
in prin. C. de inoffi. teſta. & in l. non plures in fin. C. de ſa-
7 croſa. eccle. Item † ſubdit etiam Alex. vbi ſuprà, q vbicun
que lex vel ſtatutum tranſit in cõtractum vel priuilegiũ
non poteſt reuocari per l. ſicut. C. de act. & obliga. & per
l. perfecta. C. de donatio. quæ ſub modo, & l. 2. C. quando
licet. ab empt. diſce. ita ſecundum eum dixit Innoc. & alij
in c. nouit. de iudic. & Arch. in c. quicunque 11. q. j. & in
c. licet canon. de elect. in 6. & do. Ant. in c. quæ in eccle-
ſiarum de conſt. allegat etiam Bal. in l. ſuæ de condictio.
ob cau. vbi dixit, q ſi ſtatuto cauetur, q quicunque do-
ctor legat medicinam de mane, habeat à communi cẽtũ
aureos pro ſalario. Et quidã poſt ſtatutũ incepit legere,
q non poterit ſine cauſa caſſari, quia tranſiuit in contra
ctum. Ita reſidet Ale. in dicto conſi. 215. inci. nec arguen
di &c. in 2. & 3. col. & c. Facit ẽt ad prædicta, quod voluit
Alex. in conſilio ſuo 270. inci. viſis inſtrumentis &c. in 3.
col. vbi dixit, q donans tenetur de euictione, quando do
natio eſt renumeratoria, allegat Bar. in l. Iulianus. §. j. ff.
de verbo. oblig. & in l. idemq; §. ſi. & in l. ibi ſequenti. ff.
mandat. de quo ibi per eum, & faciunt optimè dicta per
do. Bath. Cæpol. in cautela ſua 112. incip. donatio & c. &
per Ias. in l. petens. in 7. col. verſic. tertiò nota. C. de pact.
& per eundem in l. ſi ſtipulatus fuerim. in §. cum ſtipula-
mur in 2. col. in ver. Quartò limita. ff. de verbo. oblig. Et
faciunt plura valde ſingularia adducta per Ias. in mate-
ria obligationis antidotalis. in l. ſi non ſortem. in §. liber
8 tus. in 4. 5. 6. & 7. col. de condict. indeb. Ex iſtis ergo mi-
hi videtur, quòd in caſu præmiſſo, quòd dictum pactum
ſeu conuentio reciproca de ſuccedendo vnus alteri va-
leat, & teneat non obſtantibus in contrarium adductis,
& ita pertranſeo.

CCCXXXIIII.

1 *Promittens aut obligans ſe vicino in domo ſua feneſtram non extruere per ſe, aut aliam perſonam, ſi deinceps domum vendat, emptor ob id obligatus non redditur, quo minus ſe neſtram extruat.*

2 *Seruitutem aliud quam obligationem perſonalem eſſe ſi quidem ſeruitus rei annexa eſt, abs qua non ſeparatur. Obligatio vero perſonalis perſonam non excedit.*

PEndet nunc de facto in hac ciuitate Bononiæ mihi
1 patria, qõ talis, videlicet, † quædam nobilis mulier ha
bebat domum, & veniens ad quandam differentiam cũ
vicino obligauit ſe ſub pœna non facere per ſe, vel per
alium feneſtram in quodam pariete, qua obligatione ſtã
te dicta mulier alienauit dictam domum. Nunc emptor
vult facere feneſtram in illo pariete; Modo dubitatur
an illã facere poſſit, & ſi eam facit, an ipſe, vel illa mulier
cadat in pœnam promiſſam in quo vr primò dicẽdum
q non poſſit illam facere ſine incurſu pœnæ. Nam res
ad quencũque vadat trãſit cum onere ſuo l. traditio. ff. de
acqui. rer. domi. l. alienatio. ff. de contraheu. emp. l. ſi pre
dium. C. de euict. l. ſi cõuenerit. §. ſi fundus. ff. de pig. act.
l. ſi debitorẽ. C. de diſtract. pign. c. cum non ſit. de deci. &
c. ex literis. de pig. cum ſimi. ergo dicta domus tranſiuit
ad illum emptorem cum dicto onere non faciendi fe-
neſtram ſub illa pœna. Cũ ergo tranſiuerit cũ illo one-
re, non poterit ſine incurſu pœnæ facere dictam feneſtrã.
Sed contrarium tenuit Spe. dicens ita iudicatum fuiſſe,
in titulo de empt. & ven. in §. ſciendũ. in 12. col. in verſi.
ſed pone P. cauit vicino &c. Et allegat rõnem, dicẽs, q il
la promiſſio ſeu obligatio facta per illã mulierẽ non fuit
ſeruitus, ſed obligatio perſonalis, ideo emptor non tene
2 tur, quia aliud eſt ſeruitus, & aliud eſt obligatio perſo-
nalis. Nam ſeruitus eſt quæ rei annexa & affixa eſt, adeo
q ab ea non ſeparatur, ẽt ſi per plures manus ambulaue
rit, ſed perſonalis obligatio perſonam non excedit, vt in
l. & in pronuntiandi. C. de ſeruitu. & aqua. Et ad ꝓdicta
optimè faciunt dicta per Ang. in l. non ſolum. in §. mor-
te. circa med. ff. de ope. noui nun. & per Bar. in l. licitatio.
in §. fi. ff. de pub. & per Spe. in tit. de immu. ecc. in ſi. Et vi
de Lud. Rom. in ſingu. ſuo 70. inci. concedo, &c. Et illud
dictum Spec. refert & ſequitur Cæpo. in tract. ſuo de ſer
ui. in 62. rub. de feneſtra in pen. co. in ver. Item quæri po
teſt &c. vbi etiam ad hoc allegat plura, & vide o ino in ſi
mili do Phili. Decium in conſi. 262. incip. In cauſa, &c. p
totũ. Item illud dictum Spec. ẽt refert & ſequitur do. Flo
ria. in l. vt pomum. ff. de ſervi. Contrarium tm tenet Pau.
de Caſt. in l. cũ fundo. ff. de ſervi. ruſti. prædio. Tene men
ti, qa eſt no. deciſio, & forte multi dicerent contrarium.

CCCXXXV.

1 *Statuto cauente, q de aſſinium controverſiis fiat compromiſ*

ſum

ſumſi vnus affinium iura ſua extraneo cedat, num in euẽ-
tum controuerſiæ ceſſionarius ſtatuto obnoxius ſit, ut velut
affinis compromittere teneatur?

COmmuniter in ciuitatibus Italiæ ſunt ſtatuta, quib.
1 cauetur, † ꝙ de litibus ſeu differentijs exiſtẽtibus in-
ter affines fiat compromiſſum, modò pone ꝙ vnus ipſo
rũ affinium cedit iura ſua, quę habet cum affine alicui;
a an ille ceſſionarius ᵃ teneatur facere compromiſſum ꝑ-
ũt tenebatur cedens? In quo dicas ꝙ ſic, ne reus efficiatur
deterioris conditionis per talem ceſſionem. ita no. dixit
Bal. & Raph. Cuma. in l. ſi poſt diuortium. per illum tex
tum. ff. ſoluto matrimonio. quod dictum refert & ſequi
tur dominus Philippus Decius in conſi. ſuo 59. incip. licet
cñ in caſu propoſito, &c. in 4. col. quod intelligunt eſſe
verum, ſi ipſe affinis hoc peteret, ſecus vero dicit Bal. eſ
ſe, ſi ceſſionarius ipſe ageret, & hoc peteret, quia reus in
uitus non cogeretur ad faciẽdum compromiſſum, cum
non videatur tunc eadem ratio, vt ibi, quod eſt ſummè
notaudum, & vide Bal. in l. 1. C. vbi in rem act.

ADDITIO.

a An ille ceſſionarius. Adde infrà ſing. 467. nu. 14.

CCCXXVI.

1 *Argumentum à ſolitis & cõiter euenientibus in iure validum*
eſſe. Et ideo ſi fratres ſtẽt cões, maiorq; natu communis res
gerat, ac tunc minor natu vxorem ducat pro cuius dote re
ſtituenda in euentum reſtitutionis ſe obliget minor, ſi poſt-
hac reſtitutio dotis incidat, fieri de communi patrimonio
debebit, quod dos ipſa ad maiorem perueniſſe cenſeatur.
2 *Locus à communiter accidentibus indiciũ indubitatũ facit.*

1 ARgumẽtum † à ſolitis validũ eſt in iure. l. illud & ibi
Bar. ff. de accuſa. tuto. l. 1. ff. de ſpõſa. l. cum de in rem
verſo. ff. de vſur. leg. vel vniuerſorum. ff. de pigno. act. &
dixi ſatis plene ſupra in ſin. 1. Et ideo tene mẽti, ꝙ ſi fra-
tres ſtãt in cõione, & maior natu cões redditus recipie-
bat & diſtribuebat, & minor natu accipiat vxorem, & ſe
obligauit ad reſtitutionẽ dotis, ꝙ reſtitutio dotis debe-
bit fieri de cõi patrimonio, quia ſicut cæteri redditus ꝑ
uenerunt ad manus maioris fratris, ita & illa dos perue-
niſſe cenſetur ad manus ſuas. Ita ſing. dixit Bal. in conſi.
ſuo 120. incip. Duo fratres, vnus maior, &c. in 5. col. quẽ
refert & ſequitur Soc. in conſi. ſuo 46. incip. cum in præ-
ſenti. in antepenul. co. vbi ẽt adducit aliã rõnem pro hoc
dicto, de quo ibi latius per eum, pro qua doctrina opti-
mè faciũt quæ dixit in ſimili Ang. de Are. in §. eſt aliud.
nu. 3. ver. & aduertas ꝙ Bal. Inſti. de dona. vbi not. loqui
tur, & facit ẽt quod voluit Bal. in additio. Spec. in titu. de
2 ſenten. in antepenul. col. verſi. ad mortem. vbi dixit, † ꝙ
locus à communiter accidentibus facit indicium indu-
bitatum. & faciunt quæ dixi in dicto meo ſing. 1. & quæ
multum copioſè dixit Iaſ. in l. vt liberis. in 3. & 4. col. C.
de collation. quem vide, & in l. certi condictio. in §. ſi nu
mos. in 5. col. ff. ſi certum petat. Contra prædicta tamen
videtur facere quod dixit Pau. de Caſt. in l. res. §. cum ta
bulis. ff. de duobus reis.

CCCXXXVII.

1 *Pax ſi inter aliquos de homicidio, vel vulneribus inita ẽ ſub*
certa pœna, viciſſim promittentes de ſe amplius non offen-
dẽdo, vnuſque nihilominus alium poſtea offendat, tũc offen
dens in pœnam incidit, impuneq; offendi poteſt. Et num li-
ceat prius offenſo, vltra id quod poſſit offendentem impu-
nè offendere, pœnam petere? nu. 2.
3 *Pacem ſi cum Titio iniero, & ſocijs eiuſdem et adhærentibus,*
an ſi vnus ſociorum, aut adhærentium offendatur ante-
quam ipſam ruptam ratam habuerit, pax rupta cẽſeatur?
Et quid ſi plures cum pluribus pacem inierint, promitten-
tes quilibet inſolidum, an vnus læſus, à quolibet inſoli dum
pœnam petere poſſit? nu. 4.
5 *Pacem rumpere an dicatur, qui metum infert.*

SEquutis homicidijs vel vulnerib. inter aliquos, vt plu
rimum lapſu temporis veniunt ad pacem, vel ſaltẽ ad
aliquam treugam temporalem, vt quotidie docet expẽ-
1 rientia. Ideo ſcias, † ꝙ ſi duo fecerunt pacem, & promi
ſerunt ſibi inuicem de ſe non offendendo ſub certa pœ
na, tunc ſi vnus primo offendat alium, incidit in pœnã;
& tunc alius poſteà põt impunè illum offendere. Ita di-
cũt do. in l. cũ proponas. C. de pact. & Io. And. in regula,
fruſtra. de re. iu. in Mercurialib. & in additio. Spe. in ti. de
treug. & pac. in prin. & Pau. de Ca. in con. ſuo 74. inci. qa
fruſtra, in 7. col. in fi. in ver. ſi autem dicti fratres, &c. De
quo latius per Iaſ. in d. l. cum proponas. in vlt. col. vbi ex-
tendit iſta ẽt ſi in inſtrumento pacis eſſet adiecta clauſu-
la, rato manente pacto, & ꝙ toties pœna committatur,
quoties contrà factum fuerit. ad quæ allegat Bal. Salic. &
Pau. de Caſt. in l. qui fidem. ff. de tranſactio. & in l. qui ſer
uum. ff de verbo. obli. & Alex. in conſ. 462. ſecundum or
dinem meum, incip. viſo themate ſupraſcripto, & atte-
ſtationibus. in 3. col. Ad quod ẽt vide tu Alex. in con. 96.
2 incip. viſo, &c. ante finem. in 6. volu. Et † an liceat primo
offenſo pœnam petere vltra illud quod poteſt impunè
offendere primum offendentem? vide Iaſ. in dicta l. cum
proponas. in fi. & vide omnino quæ ego dixi in practica
mea cauſarum criminalium, in 166. chart. cum ſequen.
3 Quid autem † ſi facio pacem cum Titio & ſocijs ſuis, vel
adhærentibus, an cenſeatur rupta pax, ſi vnus ſociorum
vel adhærentium offendatur antequam ipſam pacem ra
tificauerit? vide Bar. in l. ſi vxor. in §. penul. ff. de adulter.
& Bal. in l. fi. in 1. col. C. ad Macedo. & Pau. de Caſtr. in l.
4 bonorum. ante finem. ff. rem ratam habe. Quid † autem
ſi plures fecerunt pacem cum pluribus, & promiſerunt
quilibet inſolidum ſe inuicem non offendere, & vnus
offendat, an inſolidum poſſit petere pœnam, & quilibet
teneatur inſolidum tanquam duo rei? vide Bar. in l. fi. in
2. ff. de duo. re. Bar. in auth. hoc ita. in 13. q. C. de duo. re.
Bar. & Pau. de Caſt. in l. ſi id quod. ff. de duo. re. Bal. in l. 2.
C. de lib. & eo. lib. circa me. Ang. in l. ſi ſeruus. §. plurium
5 ff. ſi quis cau. Et † an inferens metum dicatur rumpe-
re pacem? dicas quòd ſic, ſecũdum Ang. in l. ſi cum exce
ptione. §. ſatis. ff. quod met. cau. de quo etiam dixi in l. 1.
in prin. in 10. col. in fi. ff. de quæſt.

CCCXXXVIII.

1 *Statuto ſtante, ꝙ de damno dato damnum paſſi iuramento*
ſtetur, quo ad damni æſtimationem, non autem quo ad dã-
num accipiendum eſt. Et quid ſi alius damnum reſarcire
debeat, non qui damnum dedit? nu. 2.

EXtãt ſtatuta per totam ferè Italiam, quibus cauetur,
1 † ꝙ de damno dato ſtetur ſacramẽto damnum paſſi,
certè tale ſtatutum intelligitur, ꝙ ſtetur ſacramento dã-
num paſſi quò ad æſtimationem damni, non autem quò
ad damnum, & ideo paſſus damnum debebit primo pro
bare damnum eſſe datũ, alias non poterit conſequi æſti
mationem damni ex iuramento. ita no. dixit Bar. in l. di-
uus Traianus. ff. de teſtamen. mili. quem ibi ſequuntur
doct. & cum refert & ſequitur Decius in conſi. ſuo 83. in
cip. In cauſa accuſationis, &c. in 2. col. vbi latius loquitur
& ꝓ iſtis facit optimè illud ꝙ ego latè dixi in l. 1. in prin
cip. in 2. col. verſi. vlterius ſcias, &c. ff. de quæſtionib. &
quæ dixit Gandi. in tract. ſuo maleſic. ſub rubr. de præ-
ſump. & indicijs indubitatis. in 2. col. verſi. item lex præ
2 ſumit. & ſcias † etiam ꝙ ſtante prædicto ſtatuto, ꝙ de dã-
no dato ſtetur ſacramento damnum paſſi, quòd hoc ca-
ſu non ſtabitur ſacramẽto damnum paſſi, ſi alius, quam
ille, qui dedit damnum tenetur emendare, vt putà, ſi ſta-
tutum dicit, quod villa teneatur emendare damnum da
tum, nam hoc caſu licet extet ſtatutum, quòd de damno
dato ſtatur ſacramento damnum paſſi, tamen paſſus dã-
num debebit probare plenè de damno ſuo aliter quam
per ſuum iuramentum. Ita not. dixit Cy. & Bal. poſt eum
in l. ſi qñ. C. vnde vi. & Barto. in l. ne quid. ff. de incen. ru.
naufra. & in l. 1. circa fi. ff. fur. aduer. nau. idem dixit Bal.
in l. nummis. ff. de in lit. iur. & do. Ant. in c. fi. in. 3. co. ver.
prædicta faciunt ad quæſtionem, &c. quod metus cauſa.
& Barb. conſi. ſuo 76. incipi. Sapienter. in 5. col. in fin. in
4. volu.

4. vol. vbi Alleg. alios plures doct. tenentes hanc partem.
tene menti, quia iſta quotidie contingunt in facto.

CCCXXXIX.

1 *Legis verba cui non conueniunt, nec eius diſpoſitio conueniet.*
Et ob id, ſi ſtatuto cautum ſit, vt qui alium in ſua poſſeſſio
ne turbauerit, pœna centum puniatur, ablataq; reſtituat,
tunc turbans aliquem in poſſeſſione nihil auferens, in ſta-
tuti pœnam non incidet.
2 *Statutum ſi imponat pœnam non habenti pacem ab offenſo,*
nec eſt offenſus abs quo pax haberi poſſit, non erit locus ipſi
ſtatuto.

1 CUi † non conueniunt verba legis, nõ conuenit eius di
ſpoſitio. l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. l. hos accuſare.
§. oĩbus. ff. de accuſa. l. ita aũt. in princ. ff. de admi. tuto. Et
ideo teneas menti, ꝙ ſi ſtatutum dicit, ꝙ turbans aliquẽ
in poſſeſſione ſua puniatur pœna cẽtum, & ablata reſti-
tuat, tunc ſi aliquis turbat aliquem in poſſeſſione ſua, &
nihil auferat, non incurrit pœnã dicti ſtatuti, quia non po
teſt verificari per oĩa. ſ. quo ad reſtitutionem. Ita colligit
ex gl. no. in l. mancipia. C. de ſeruis fugi. quam gl. ad hoc
pro not. refert & ſequitur Fel. in c. nõnulli. in 36. col. ver.
amplia, &c. de reſcr. & Lud. Rom. in ſingula. ſuo 506. inc.
ſtatutum puniens, &c. & Soc. in conſi. ſuo 71. incip. ſuper
qõn. in fi. 1. col. & in conſi. ſuo 76. incip. viſa facti contin-
gentia, &c. in princ. 4. col. & ibi in conſ. 104. inc. viſis, &c.
in 5. col. in fi. & in eodẽ vol. in conſ. 119. inci. præſupponi-
tur. in vlt. col. Et in conſi. 32. inc. ſuper quæſtionibus ante
finem. in 3. vol. & Dec. in conſi. 233. inci. viſo. in pen. col.
in fi. & in conſi. 249. inci. viſis. in pen. col. in fi. & in conſi.
275. inci. viſo tenore. in vlt. col. & in conſ. 290. inci. domi
na Blaſia &c. in 3. col. & in conſ. 291. inci. viſis. in pen. col.
in fi. & in conſ. 317. inci. viſis &c. in 1. col. & in conſ. 327.
inc. viſo. in 6. vol. in vlt. col. Et idem Philip. Decius in cõſ.
ſuo 90. in 2. col. & in conſ. 137. in fi. pen. col. & faciunt di-
cta per eundem Philip. in cõſ. ſuo 71. inci. In caſu. in pen.
colum. Et idem dixit Iaſo. in l. 2. colum. ff. de iuſt. & iur.
pro quibus faciunt dicta per ipſum in illa. l. 1. in fi. 3. col.
de iuſt. & iure. Et facit optimè qđ voluit Bart. in cõſi. ſuo
167. incip. ꝙ miniſter fratrũ de pœnitentia &c. vbi dicit.
2 † ꝙ ſtatutũ loquens de pœna imponenda non habẽti pa-
cẽ ab offenſo, non habet locũ vbi non eſt offenſus, à quo
pax haberi poſſit, quod dictũ refert & ſequitur Fel. in d.
c. nõnulli. in 35. col. & ibi dicit, ꝙ hoc dictũ etiã refert &
ſequitur Flo. de ſancto Petro in l. 2. C. de reb. cred. & Io. de
Ana. in c. 2. in 14. col. ext. de maled. Et vide plura notabi-
lia dicta ad hoc propoſitũ, quæ adducit Fel. in d. ca. non-
nulli in. 35. & 36. col. de reſc. & vide do. Lau. Calca. in cõſ.
ſuo 74. inci. pro dictis filiabus &c. in 4. col. & Ale. in l. 1. in
3. col. ff. de acq. poſſeſ. & Ang. in l. ſi quis id quod. in prin.
in ver. ſequitur in tex. ff. de iuriſd. om. iud. & Soc. in conſi.
ſuo 30. inc. quamuis &c. in 6. & 10. col. & Pau. de Caſtr. in
d. l. mancipia.

CCCXL.

1 *Banniti reuocati ne impune occidi, vel offendi poſſint, quid*
efficere debeant. nu. 2. & 3.
4 *Cancellatus de banno tum iniuſtè & indebitè præſumitur, cũ*
cauſa cancellationis non apparet. Et ibidem limitationes
& declarationes aliquot. & nu. 6. 7. & 8.
5 *Pacem ineundo, ſi articulis complexum ſit, & actum, vt ban*
niti rebannientur, eorumq; condemnationes ac banna caſ-
ſentur, non opus eſſe nec neceſſe re ipſa de libris cancellari,
ſed ſatis eſt cancellatos declarari.

1 CAutẽ † agant banniti, qui ex forma ſtatutorum poſſunt
impunè occidi, quia etiam ſi habent gratiam, & ſint
rebanniti, & ſoluerunt id quod ſoluere tenentur, attamẽ
his peractis niſi actualiter & cum effectu fuerint cancel-
lati de banno, poterunt impunè occidi. Ita not. dixit Pau.
de Caſt. in l. ſi duo. ff. de acquir. hære. vbi dicit, ꝙ occidẽs
bannitum, qui erat rebannitus, ſed non erat adhuc can
cellatus de banno, non debet puniri, quia ſufficit ꝙ eſſet
deſcriptus in libro bannitorum, quoniam excuſatur au
thoritate publicæ ſcripturæ, quod dictum refert & ſequi
tur Ale. in conſ. ſuo 114. in 3. col. in 1. vol. & Iaſ. in l. ſi cre
ditoris. in 1. col. C. de fideic. & idẽ voluit Bal. in l. Labeo.
in §. 1. in fi. ff. de pact. & Bal. poſt Iac. Butr. in l. de ætate. in
§. ex cauſa. ff. de interrog. act. vbi dicit Bal. ꝙ ille tex. alle-
gatur pro offendente rebannitum, ſed nondum cancella
tum de banno, ꝙ ille ſit excuſatus propter authoritatem
ſcripturæ. Et dicit ipſe Bal. ꝙ iſta eſt ipſa veritas. Quod di
ctum etiã refert Iaſ. in d. l. ſi creditoris, & dicit Bal. in d. l.
Labeo. §. 1. ꝙ ex hoc debet eſſe cautus ipſe rebannitus,
vt ſtatim facta reſolutione faciat ſe cancellari de libris
bannitorum. Item hãc partem etiam tenuit Albe. de Ro
ſa. in tract. ſuo ſtatutorum, in vlt. parte in q. 34. inci. tran-
ſeundo ad ſecundã quæſtionem, vbi refert hoc obtinuiſ-
ſe de facto idem etiam tenet Ale. in conſ. ſuo 280. inc. at-
tenta diſpoſitione &c. in fi. 1. col. vbi refert Bal. in d. l. La-
beo. in §. fi. dicentem, ꝙ licet bannitus ſoluerit pœnã, tñ
niſi ſit cancellatus de banno, adhuc etiã poterit impune
offendi, quia donec eſt ſcriptus inter bannitos, iſta appel
latio. ſ. bannitus, ſemper ſibi ineſt. Et ſic ſi durat iſtud no-
men appellatiuum. ſ. bannitus, durat etiam effectus no-
minis. l. tutelas. ff. de capi. dimi. hanc partem etiã tenuit
Ale. in conſi ſuo 301. inc. Viſis dubitationib. &c. in 3. col.
vbi adducit alios plures doct. tenentes hanc partem. Et
idem etiam tenet Alex. in cõſ. 140. inci. Viſis narratis &c.
in 7. vol. & Iaſ. in d. l. ſi creditoris. Quam concluſionẽ &
2 cõem opinionem amplia duobus modis. Primo, † quòd
non ſolum talis bannitus debet cancellari de vno libro
bannitorum, ſed etiã debet cancellari de omnibus libris
bannitorum, qñ banniti deſcriberẽtur in pluribus libris,
vt ſit hic Bononię, alias poſſit occidi, ac ſi non fuiſſet can
cellatus. Ita not. dixit Ange. in l. ſi. per illum. tex. ff. de his
quæ in teſt. delen. & ibi Raph. Cum. & Ang. in l. noſtram.
C. de teſtam. & iſtud latius firmat Ale. in d. cõſi. ſuo 280.
inc. attenta diſpoſitione ſtatuti &c. in 1. & 2. col. pro quib.
etiam faciunt dicta per Ale. in d. conſ. ſuo 301. incip. Viſis
3 dubitationibus &c. in 2. vel 3. col. Item † amplia & ſecun-
do ſupradicta, & dicas, ꝙ talis bannitus, ſi fuit cãcellatus
de libris bannitorũ, non poterit impunè occidi, hoc eſt
verum ſi debitè & legitimè fuit cãcellatus, ſecus indebi
tè ſi fuit cancellatus, quia offendens bannitũ indebitè cã
cellatum de banno, nõ punitur perinde ac ſi offendiſſet,
vel occidiſſet bannitum non cancellatum. Ita dixit Bal.
in c. 1. in princ. in tit. hic finitur lex Corra. & incip. con-
ſuet. regni. & Bal. in conſi. ſuo 208. inci. coniungamus &c.
in 2. col. in 6. vol. Idem voluit ipſe Bal. in l. ſcriniarios. C.
de teſta. mili. & Io. And. in c. veniens. de accuſ. in nouel. &
do. Nellus in tract. bannitorum. in prima parte tertij tem
poris, in 3. q. & voluit do. Barth. Cæpo. in conſ. ſuo 7. inc.
quidam fuit Paduæ condemnatus, &c. in 2. col. vbi dicit,
ꝙ idem voluit Rayner. in l. ſi non ſerui. per illum text. ff.
4 de donatio. inter virum & vxor. Et † ſcias ꝙ quis præſumi
tur indebitè & iniuſtè cancellatus de banno, quando non
apparet cauſa propter quã fuit cancellatus. ita dixit Bal.
in c. cum ſuper in 6. col. de re iud. & in l. ſi non ſortem. §.
adeo. ff. de condic. indeb. & in l. ſi pſes. C. quomodo & qñ
iudex. in fi. de quo dixi in l. 1. in prin. in 9. col. ff. de ſica.
pro quibus faciunt not. verba Bald. in l. ſi præſes. C. quo-
modo & quando iudex, & faciunt dicta per me in l. ſi. in
quarta col. verſi. adduci etiam poteſt &c. ff. de quæſtio. &
per Abba. in conſi. ſuo 7. incip. tria circa primum &c. in
3. colum. in ſecundo vol. & per dom. Nellum in ſuo tract.
bannitorum, in tertia parte ſecundi temporis, in quæſti.
77. incip. Sed circa idem &c. & faciunt optimè not. ver-
ba Bald. in dicto conſi. ſuo 208. incip. Coniungamus &c.
in tertia colum. in ſexto volum. quem omnino vide, &
per eundem Bal. in repertorio ſuo, in litera B. in ver. ban
num cum cancellatur &c. Modo circa illud quod ſupra
dixi, quòd rebannitus non cancellatus de banno poteſt

impune offendi sicut antea poterat, limita aliquibus modis. Et primò, limita quando extaret statutum in loco dicens, ꝙ banniti debeant rebanniri per quosdam sapientes. Nam hoc casu licet bannum non sit cancellatum, tñ tales banniti non poterunt impune occidi qñ tunc bannum propter tale statutum redditur inefficax. Ita not. dixit Bal. in l. si creditoris. circa princ. C. de fideicommiss. & eum sequitur ibi Pau. de Castr. dicens ꝙ si deliberatum sit, quod banniti rebanniantur quòd tũc etiam antequã de banno cancellarentur non poterant ex forma statuti impune offendi. Idem tenet Alex. in consi. suo 114. inci. ponderatis 2. col. in 1. volu. vbi pro hac parte alleg. not. verbum Io. And. in additio. Spec. in tit. de oblig. & sol. super rubr. quod ẽt refert & sequit Ias. in d. l. si creditoris. ꝙ quibus etiam faciunt dicta per Ang. de Aret. in li. maleficiorum, in verbo, qui iudex ad probationem fuæ inquisitionis, in 1. ver. ante si. vbi dicit, ꝙ sufficit cãcellatio facta verbis, ad qđ alleg. Bar. in l. emptor. in §. Lucius. in fi. ff. de pact.

5 vbi dicit † ꝙ si in capitulis pacis actum sit, ꝙ banniti rebannjantur, & eorũ condẽnationes & banna cassentur, ꝙ tunc non requiritur ꝙ de facto cancellẽtur ex libris, sed satis est ꝙ declarentur haberi pro cancellatis, per illum tex. & idẽ firmat expressius Ang. & Imo. in l. 1. in fi. ff. de. his quæ in testam. delen. pro quibus etiam faciũt optimè dicta per Bal. & Pau. de Cast. in l. huiusmodi. in §. cũ ita. ff. de leg. 1. & per Pau. de Cast. in consi. suo 37. inci. Viso dicto instrumento & tenuta concessa &c. post mediũ, & in l. si non sortem. §. adeò. ff. de condict. indeb. in fi. Limitat & secundo in eo qui sciebat bãnitum habuisse gra-

6 tiam, vel soluisse pœnam banni, vel illum esse rebannien dum de proximo ex aliqua causa, vel illum esse verbo rebannitum à superiore, nam talibus casibus propter talem scientiam punitur talis occidens talem bannitũ non cancellatum, perinde ac si esset cancellatus. Ita dixit do. Nellus in suo tract. bannitorum, in prima parte tertij tẽporis, in 2. q. & Bal. in l. 2. in 3. col. in princ. ff. ꝙ quis in ius voca. non ier. & in l. quid sit fugitiuos. §. apud Labeonẽ ff. de ædil. edic. & Io: And. in regula, quod quis mandato. de reg. iur. in 7. in mercurial. & Bald. in l. 1. C. de pœn. & Ale. in d. consi. 114. inc. ponderatis & c. in 2. col. ante med. in 1. vol. & Bal. in l. huiusmodi. in §. si ita. ff. de leg. 1. Limi-

7 tat & tertio ſm Ias. in d. l. si creditoris. qñ rebannitus dato ꝙ actualiter non sit cancellatus de banno, tñ. per solenne instrumentum positum in archiuo publico appareret per eum fuisse actualiter solutam tantam pecuniam per quantam erat in banno positus, & qua soluta eximitur à banno, quia tunc non dr̃ amplius figuraliter nec subſtantialiter bannitus, alleg. ipse Ias. hoc voluisse Bal. & R. aph. Cuma. in d. l. huiusmodi. §. si ita, & dicit, ꝙ hoc tñ ibi limitat Ioan. de Imo. vt procedat si iuxta bannum facta fit mentio de solutione, alias tenet, ꝙ adhuc occidens non veniat punjendus, cum adhuc etiam possit probabiliter ignorare. quod tñ dictum non approbat Ias. in d. l. si creditoris, quod ego etiam improbo ex pluribus quæ adduci possent, & maximè per ea quæ ego dixi de archiuo publico. in repetitio. mea rubric. C. de probatio. in 56. & 58.

8 col. vbi videas. Limitat etiam Ias. per dicta vbi supra, nõ habere locum in bannito, qui tolerabatur à superiore, nam talis bannitus non poterit impunè offendi, licet sit descriptus in banno. & in libro bannitorum, vt dixit Sali. in l. nullus. C. de Iudæ. de quo dicto vlterius me non extẽdo, quia latè de illo dicto locutus sum. in singul. meo 77. inci. patientia & c. vbi videas. Et circa illud quod dixi de eo qui sciebat bannitum habuisse gratiam, vel soluisse vel debere de proximo rebanniri, si vis scire ex quibus præsumatur scientia, vide Ang. in l. Titius. in §. Lucius Titius. ff. de li. & posth. An aũt qñ aliquis est bannitus plnribus bannis, debeat vnã habere absolutionẽ, vel cancellationem, vel plures, vide do. Nellũ in tract. suo bãnitorũ, in 3. parte secundi tẽporis, in 72. q. inc. quæro Titius &c. Et circa materiã banniti nõ cancellati & materiam cancellationis, vide Bal. ẽt in l. ex morte. C. ad leg. Aquil. Bal. in l. quid sit fugitiuus. §. apud Labeonẽ. ff. de ædil. edic. & in l. 1. in 2. col. C. si à nõ cõp. iud. & vide quæ dixit do. Nellus in trac. bannitorũ, in 3. parte secundi tpis. q. 74. inc. in ciuitate ordinatũ est, &c. q̃ ego dixi in practica mea causa crim. §. aggredior. nu. 30. cum seq. & in l. 1. in prin. in 9. col. ff. de sicar. Tene menti perpetuo, quia audeo dicere, ꝙ ab aliquo ista plenè in simili nõ fuut adducta, & vere ita sunt quotidiana & lucrosa, ꝙ essent literis aureis inscribenda. Et ego illa millies habui in facto in diuersis locis & ciuitatib. & c. In hac materia vide etiã Cor. in consi. 17. inc. In hac cõsultatione. in 1. vol. & Philip. Deciũ not. loquentem in consi. 327. viso per totum, & vide singularia verba Ale. in hac materia in consi. suo 301. præalleg. inci. Visis dubitationibus. in 3. col. in versic. ad prædicta etiam bene facit.

CCCXLI.

1 *Obligatus ad aliquid faciendum sub certa pœna intra q̃, tempus certum nec illud intra idem tẽpus, non munitus tamen de eo exequendo, faciendo interpellatus in pœnã non cadit. Et id curita.*

2 *Monitio vel interpellatio, licet in hoc requiratur, vt quis ob non factum in pœnam cadat, si tamen quis ex aliqua particulari obligatione promittit, vel adstrictus est, aut etiã ita statutum eum ad illud vrgeat faciẽdum, vt statuti vis permaneat, illud facere etiam sine monitione necesse habet, aliquin in pœnam cadit.*

1 ILLet qui tenetur ad aliquid faciendum sub pœna intra certum tempus, si illud non fecit intra illud tẽpus, quia ad illud faciendũ nõ fuit monitus vel interpellatus nõ cadit in pœnã, ita dixit do. Abb. in c. pen. in pen. col. extr. de iud. & Bal. in c. 1. §. iudices. in 3. col. de pace iura. fir. & Bal. in consi. suo 61. inci. super cõtentis, &c. in 6. vol. & Catal. in tract. synd. in ver. 42. inci. Ad de ꝙ si tu iudex, &c. vbi dicunt, ꝙ si iudex tenetur expedire processum vel cãm intra certum tempus sub certa pœna, nõ cadit in pœnã, si nõ expediuit, qa pars nõ institit, & eũ nõ interpellauit. Pro quo facit l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. ff. de dam. infect. & facit tex. in l. 1. in §. magistratib. ff. de magi. conue. vbi dr̃, ꝙ magistratus, qui nõ dedit tutorẽ vel curatorẽ minori, tenetur, ꝙ verũ est, dicit ibi tex. si ad hoc interpellat' fuit, alias nõ, & facit gl. in l. vniuersa. C. de preci. imper. offer. vbi tex. dicit ꝙ habẽs dilationẽ ad soluendũ à principe tenetur satisfdare de soluendo finito termino alias non gaudet cõmodo dilationis. Et gl. ibi dicit hoc esse verũ si talis satisfdatio petat à creditorib. alias secus. Et per illã glo. dicit ibi Pau. de Cast. not. verbũ, Pro quibus faciunt plura quæ ad hoc proposituũ simul reduxi in l. vnius facinoris. in §. cogniturũ. in 1. 2. & 3. col. ff. de qõ. & faciunt dicta p do. Fran. de Are. in c. 2. in 2. col. de accusa. & facit optimè ꝙ not. dixit Socin. in consi. suo 133. incip. Profecto ni fallor, &c. in 1. col. post princ. Teneas † tñ. menti, ꝙ licet ad

2 hoc vt quis cadat in pœnã non faciendo, requiratur monitio vel interpellatio, vt supra dixi, tñ qñ quis promittit vel obligatus est ad aliquid faciendũ ex aliqua particulari obligatione, & etiã statutũ arctat eum ad illud faciẽdũ tũc vt statutũ alliquid operetur, tenetur illud facere sine monitione, alias cadit in pœnã. Ita dixit Fride. de Sen. in consi. suo 104. inc. Quòd non fecerit residentiã, &c. quem refert & sequitur Abb. in. c. qñ frequenter. in §. porro. in 6. col. ext. vt li. non conte. quos refert & sequitur Soc. in consi. suo 133. inc. profecto, & c. in fi. verbis. Pro quibus faciunt dicta per eundem Fride. de Senis in consi. suo 105. inci. cõsueuerunt visitatores, & c. quem vide, & vide quæ dixi. in l. patre vel marito. in 7. col. ff. de quæstio. & vide omnino in materia ista Ias. in l. vnica. circa fi. C. quando lib. principatus, & faciunt dicta per Corset. in not. suo. in verbo, prohibitio, quem vide.

CCCXLII.

2 *Testis omni exceptione maior in dubio in ciuilibus semiplenã* probatio

probationem in criminalibus indicium ad quæstionẽ facit, id tamen verum quum rite ac legitimè examinatus est, & si cum eo alia indicia concurrant, alioquin secus. nu. 2.

1 QVando testis est omni exceptione maior, absq; dubio in ciuilibus facit semiplenã probationẽ, in criminalibus facit indicium ad torturã. Ita habetur in l. admonendi. ff. de iureiuran. & in l. in bonæ fidei. C. e. & in l. maritus, & in l. fi. ff. de qõ. & in l. fi. C. eo. istud intellige ef se verum, ꝙñ talis testis est ritè & legitimè examinatus, secus aũt si non fuit ritè & legitimè examinatus, qñ tunc non facit semiplenam probationẽ, nec indicium. Ita not. dixit Bal. in c. 1. in §. sacramentum. in 2. col. de consue. recti feu. quem refert & sequitur Barb. in consi. suo 11. inci. illud in medium, &c. in antepen. col. in 4. vol. & facit qđ voluit idẽ Bal. in auth. sed & si quis. in vlt. col. C. de testi. vbi dixit, ꝙ testes inordinatè recepti non probant, etiam si essent recepti à Cardinalib. Et facit dictum eiusdẽ Bal. in c. 1. in 1. col. qui successor. teneãt, vbi dixit ꝙ vbi nõ est

2 ordo, deficit substantia. Et teneas etiam mẽti in hac materia, ꝙ licet vnus testis omni exceptione maior faciat indicium ad torturam, vt dixi, hoc est verum si cum ipso teste concurrant alia indicia, secus si est solus sine aliis indicijs, ꝙ tunc talis testis solus non faciet indicium ad torturã. Ita dixit Cy. in l. fi. C. de qõ. quem refert & sequitur Ale. in consi. suo 313. inci. viso themate ante scripto, & c. in 2. col. quos refert & sequitur Ias. in repet. l. admonendi. in 77. col. ff. de iureiuran. in ver. 10. prædicta regula, & c. Tenemenți, quia ista sunt quotidiana, & lucri ac honoris plena in contingentia facti.

CCCXLIIII.

1 *Verisimilitudinem maxima esse importantiæ & effectus.*

2 *Testatoris prouisio in vno casu facta, in alio quoque verisimili procedere videtur, quod idem testator in eo cauturus præsumitur. Quod & locum habere in statuta edentibus.*

3 *Testibus paucis verisimilia deponentibus magis inhærendũ, quam centũ non verisimilia deponentibus. Nec debet exceptionem non verisimilẽ iudex admittere. Et in verisimilitestes non idoneos deponentes pro idoneis haberi. nu. 5.*

5 *Testis dictum parte non citata licet iure recepto non valeat, si tamen verisimile sit apud bonos et graues viros, qui sola facti veritate perspecta procedunt, concludere debet.*

1 VEri similitudo † est maximæ importantiæ & maximi effectus, vt apparet ex his q̃ dixi supra in singu. 298. inci. remotum à verisimili, &c. & infra in sing. 397. incip. verisimilitudo, &c. & in l. 1. in princ. ff. de qõ. & in repetitio. mea rubr. C. de ꝓbatio. in materia verisimilitudinis. & patet etiã ex text. valde sing. in l. Titius. in §. Lucius. ff. de libe. & posthu. & ex tex. l. fi. ſm intellectum Bart. C. de

2 posth. hæred. institu. vbi prouisio testatoris facta in vno casu procedit in alio casu, in quo testator verisimiliter, idem statuisset, & facit gl. sing. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. quæ vult, ꝙ qñ verisimile est ꝙ statuentes idem statuissent, si fuissent interrogati, habetur ac si statutũ esset, quam gl. extendit Bal. ad rescripta, & generaliter ad alia in l. 1. C. quæ res pig. obl. poss. & l. Barbarius. in ver. sed & si scisset. ff. de offi. præto. de qua gl. ego plura dixi alias cõ sulendo, vt apparet in plurib. consiliis meis, & dixit Bal.

3 in l. testium. in penu. col. C. de test. † quod magis creditur paucis testibus verisimilia deponentibus, quam centum non verisimilia deponentibus & dixit Bal. in l. scripturæ. in 2. col. & ibi Sali. C. de fide instrum. ꝙ in probationibus multum attenditur verisimilitudo, & dixit do. Ant. in c. super hoc, de renun. ꝙ iudex non debet admittere exceptionem non verisimilem, & dixit do. Ale. in l. si duo pa-

4 troni. in prin. in 2. col. ff. de iureiuran. ꝙ † testes alias non idonei si deponunt verisimilia, vel habent præsumptionẽ pro se, efficiuntur idonei, & dixit Ang. in consi. suo 248. inc. Philippus ciuis de Florentia, & c. in 2. col. ꝙ nulla dispositio tam generalis est, quæ trahi debeat ad ea de quibus non est verisimile disponentem vllatenus cogitasse, quæ omnia refert Ias. in l. si extraneus. in 2. col. ff. de con-

5 di. cau. da. cau. non secu. & c. Sed † vltra eum circa hãc materiam verisimilitudinis scias, ꝙ licet non valeat dictum testis parte non citata iuribus vulgaribus, de quo latè dixi in repetitio mea l. fi. C. de probatio. in 35. char. tñ si depositio talium testium sit verisimilis, debet apud bonos & graues viros, qui inspecta sola facti veritate procedũt, concludere, ſm Bal. in l. solam. circa finem. C. de test. quẽ refert & sequitur do. Francis. de Are. in consi. suo 127. incip. In causa dom. Anton. in 2. col. quos refert & sequitur domi. Philip. Dec. in consi. suo 53. incipien. placet, & c. in penul. colum. & illud dictum Bald. etiam refert & sequitur idem dom. Francisc. de Aret in consilio suo 84. incipien. diligenter ponderatis, & c. in tertia column. & Iaso. in l. certi condictio. in §. si nummos. in 7. column. ff. si certum peta.

CCCXLIIII.

1 *Taciturnitatis effectum, ac vim magnam, vt quæ interim debiti non noti probationem pariat. Et huius cautio ac prouisio varie & ample explicatur.*

2 *Debitor in ducentum si creditori dicat, en cẽtum tua quæ tibi tantum debeo, accipe, si creditor taceat, sibi præiudicat.*

3 *Dotes filiabus vnius ex fratribus communibus datæ, præsentibus reliquis fratribus scientibus, nec aliquid protestantibus, pro parte ac virili tacentium donatæ videntur, vt in diuisione bonorum nihil de his prætendere queant.*

1 TAciturnitas † quãdoque est magni effectus & importantiæ, vt patet in l. cum ostendimus. ff. de fideiusso. lut. & ex his quę dixi in sing. meo 77. inci. patientia, & ex dictis per do. Phil. Decium in consi. suo 66. incip. de duobus & c. in 6. col. in fi. & ex his quæ addidi ad d. l. cũ ostendimus. Et patet etiam ex dictis per do. Ias. in l. cum proponas C. de pact. & in l. non minorem. ver. 2. limita. C. de transact. Et inter alios effectus operatur probationem debiti. Nam quando mutuatti pecuniam nullo teste præsente, ad hoc vt possis probare dictum mutuum, cautela est, vt tu scias vnam literam illi, cui mutuaſti, coram duobus vel tribus testibus, qui legant continentiã ipsius literę in qua scribas, ꝙ tu rogas illũ, cui mutuasti, ꝙ restituat tibi illa cẽtum quæ tu ei mutuasti, & postea mittas dictã literam ibi debitori tuo per vnum ex illis testibus, qui vidit & legit continentiam illius literæ. Nam si postquam ipse debitor legerit dictam literam, & statim non fuerit protestatus, ꝙ miratur de tali litera, eo quia non est tibi debitor in aliquo, sed tacuerit, tunc per talem taciturnitatem inducitur probatio pro te contra illum debitorẽ de illis cẽtum, adeo ꝙ ex hoc poteris cogere eum ad solvendum dicta centum. Ita not. dixit Bart. in l. filius fa. 2. per illum text. ff. ad macedon. & idem ipse dixit in l. quo. n. in §. 1. ff. rem ratam habe. & Bart. in l. si tabernam. in §. idem quæsijt. ff. de pign. & in l. publia. in fine. ff. depositi. & idem firmat Matt. in nota. suo 22. inc. Nota mirabilẽ & c. vbi alleg. d. l. filius f. & tex. in clem. 1. de procura. idem etiã voluit Bald. in l. si procurator absentis. in princ. ff. de procurato. & Bar. & Bald. in l. Titius Seio. ff. de const. pecu. & Bal. in rub. C. de fide inst. in antep. col. ver. quæro quid de literis & c. & in l. si literarum. C. de solu. & in l. fi. C. ad Macedo. & Bal. in l. si literas. C. manda. & in l. fin. C. de nouatio. & in c. ex parte. in septima colum. de rescrip. & in ca. fi. in octaua colum. de iureiuran. & Ioan. de Imo. in l. qui in domini. ff. de testamen. & in l. non solum. in §. morte. ff. de operis noui nuntia. & in clemen. 1. de procura. in fi. & Ludo. Rom. in l. quæ dotis. in 7. col. ff. solu. matrimo. & Abb. in cap. non iustè. in tertia column. de procurator. & Abb. in consi. suo 18. incip. in causa & quæstione. in 2. colum. & Cæpo. in cautela suo 11. inc. pone quod filius & c. & docto. in l. fina. C. ad Macedo. Idem voluit gl. in l. Pomponius scribit. ff. in quibus cau. pign. taci. contraha. & ibi voluit Ange. & Imol. & dom. Philip. in ca. cum M. Ferrarien. in 18. colum. de const. & dom. Laur. Calca. in consilio suo 18. incipien: Ad primum videtur & c. in 4. col. &

do.Ale.in consi.suo 147.inci.ponderatis verbis.in 4.col. in 2.vol.& Ias.in rep.l.admonendi.in 42. col. de iureiur. De quo etiã dixi in consi.meo 48.inci. In causa & lite.in 2.char.& latius dixi in rep.mea rubr.C.de probar.in 51. col.vbi omnia supra dicta adduxi.Et circa hanc materiã

2 sciasꝙ si debitor in ducẽtum dicit creditori,accipe tua centum qui,tãtum tibi debeo.si creditor tacet sibi præiudicat, quia dr fateri se tantum debere habere centum & non vltra,secus autem si non appofuit dictionem taxatiuam tantum.Ita not.dixit Bart.& Raph.Cuman.in l.si cum dos.ff.rerum amota.quod dictum refert & sequitur Lud.Rom.in l.1.ff.si quis ius dicen.non obtemp.& Ias.in l.si quidem.C.de transact.& in §.si minus.in 2.col.instit. de act. Teneas etiam menti sing.verbum in hac materia taciturnitatis, videlicet ꝙ si filiæ vnius ex fratribus fuit data dos per patrem de bonis communibus alijs fratrib. tacentibus & non contradicentibus,videntur fratres qui non contradixerunt eorum partem donasse.ita dixit Io. de Imol.in quodam consi.suo inc.In casu prẽmisso de plu-

3 ribus est videndum &c.in 4.dubio,vbi expresse dicit,†ꝙ dotes daræ filiabus alicuius intelliguntur datæ de communibus bonis fratrum, si sunt datæ sciẽtibus fratribus, nec aliquid protestantibus, adeo ꝙ tales dotes tempore diuisionis nõ sunt in partem illius cõputandæ cuius erãt filiæ, quia fratres non contradicentes videntur partem eorũ donasse per id quod not.in l.si seruus cõis.ff.de dona.inter virum & vxo.quod dictum pro valde not.refert & sequitur do.Philip.Dec.in consi.suo 66.inc.de duobus. in antep.col.in fi.quod etiam tenuit Soc.in consi.suo 5. inc.suprascriptis insignes doct.in 4.col.ver. circa secundã.in 4.vol.& ibi in consi.seq.& idẽ voluit Pau.de Castr. in consi.122.inc.ad primũ respondetur.in 2.col.Pro quo optime faciunt dicta per do.Phil.Decium in consi.267. incip.non excidit.in 2. col. ad fi.vbi omnino vide, quod profecto est perpetua memoria dignum,cum sæpe de facto contingat.Ad quę vide etiam Ias.in auth.quod locũ. in 4.& 5.col.C.de colla.

CCCXLV.

1 Maritus in dotali instrumento confessus,aut alius eius nomine,dotem habuisse & recepisse,num & quando exceptionẽ dotis non numeratæ apponere possit?nu.2.

1 MAritus† si confessus est in aliquo dotali instrumẽto vel alius eius nomine se habuisse & recepisse dotẽ, potest si eam vere non habuit, intra debitum tẽpus opponere exceptionem nõ numeratę dotis.l.fi.& auth. ibi posita.C.de dote cau.non nume.l.si voluntate.C.de dot. promiss.habetur in l.in contractibus.in §. Sed quoniam. C.de nõ nume.pecu.& in §.fuerat.Inst.de act.quod intelligenisi dictæ exceptioni sit renuntiatum, vt in dictis iu-

2 ribus Istud tamen procedit,& locum habet,†qñ maritus confessus fuisset se dotem accepisse ab eius vxore,vel ab eius patre,secus autem si confessus fuisset se habuisse dotem à tertio,quia tunc presumitur semper fuisse actualiter numerata. Et ideo tunc non admittitur exceptio nõ numeratæ dotis.Istud fuit sing.verbum.Sal.in authẽ.sed iam necesse.C.de dona.ante nup.quod dictum pro singulariss.refert & sequit Ias.in §.fuerat.in 23.col.in ver. vnum etiam non omitto &c.Instit.de actio.

CCCXLVI.

1 Præscriptionem pluribus modis interrumpi, sed maximè per citationem legitimam,& scriptis nuntij referentis complexam.num.2.

1 PRæscriptio† interrũpitur pluribus modis,vt habetur per Abb.in c.illud.extra de præsump.& p doct. in pluribus & diuersis locis,quos refert Bertha.in reperto.fuo, in verbo,præscriptio interrũpitur.in 1.ver.vbi latissimè loquitur circa hanc materiã. Et inter alios modos interrumpitur ipsa præscriptio per citationem legitimè factã ẽm Io.And.& alios in c.proposuisti,de foro competẽ. & in c.licet.de offi.deleg.& in c.venerabilis,& in c.cum plures eodẽ tit.li.6.Bar.in l.ex hoc edicto.in princ.in 1.col. & ibi Ale.in 5.col.vbi allegat alios plures tenentes hanc partẽ.ff.de eo per quẽ fac.erit,& Ang. in l.ad peremptoriũ.ff.de iudic.& Oldr.in consi.suo 254.inc.quia tota &c. in 4.col.& Bar.& Ale.in l.accusaturus.ff.de adulte. Tene-

2 tn̄ menti,ꝙ nunquam per citationem interrumpitur p̄scriptio , nisi de tali citatione sit facta relatio per nuntiũ iudici,& talis relatio sit in scriptis redacta.Ita dicũt doc. in cle.2.vt lite pend.quod dicit Per.de Anc.ibi,esse singularissimũ dictũ,& refert se illud audiuisse à Bal.in voce, dicentem hoc tenere Guli.de Cu.in l,sicut.C.de præscri. 30.an:quod dictum refert & sequitur Ias.in §.penales.in 27.col.ver.& circa prædicta.inst.de act.quod est not.

CCCXLVII.

1 Matrimonium metu contractum nullum esse, nec tenere, si modo talis sit metus qui vel in constantem virum cadere queat,

2 Et quid de matrimonio spirituali num metu quoque, & quo vitiari queat?

3 Filiam propter nimiam patris reuerentiam iurantem non obligat iuramentum.

1 MAtrimonium† metu contractum est nullum, & nõ tenet,ẽm gl.in l.1.in fi.ff.de auth.tut.voluit Car.in clem.in 17.q.de consan.& affin.& Oldra. in consi.suo 35. inci.factum tale est &c. & doct.in ca.consanguinei.de reiud.Bal.in tract.schismã.in 6.col.& habetur in c.quod locũ,& in c.seq.extra de spon.& per Innocen.in c. causam matrimonij.de officio deleg.per Bar.in l.fi.ff.si quis aliq. test.proh.& per Bal.in l.1.C.e.tit.per gl.in l.fi mulier.in §.si dos.ff.quod metus cau.quod est verum si metus sit talis,qui cadat in constantẽ virum,alias non,vt habetur in c.veniẽs.2.de spon. de quo etiã per Ale. in consi.391.inc. in causa &c.& in consi.ibi seq.& in consi.156.inc.viso processu &c.in 5.vol.& in consi.suo 344. inci. quoniam matrimonium tamen carnale non inualidatur propter metum reuerentialem patris,vt est tex.not.& ibi Bal.& Sal. in l.si patre cogente.ff. de ritu nuptia ad quod tamẽ vide quæ dixi supra in sing.147.inci. Filius præsens,& in sing. 215.in c.validum est argumentum. Dicas tamẽ, & perpe-

2 tuo teneas menti,†ꝙ in matrimonio spirituali, puta,in ingressu religionis facto per filium vel filiam coactè, pp reuerentiam paternam vitiatur tale matrimonium & talis ingressus,ita dixit gl.sing.in c.prẽsens clericus 20.q.3. quã gl.pro valde not.refert & sequitur Ias.in §. quadrupli.in 9.col.in fin.instit. de actio.vbi dicit illam gloss.esse perpetuo notandam,quia sepe contingit de facto,ꝙ filię inuitæ,quia fortè sunt deformes aut claudæ,propter reuerentiã patris ingrediuntur monasterium,aut virginitatis habitum suscipiunt, ꝙ per hoc vitiatur ingressus & professio, ita ꝙ sine præuaricatione potest deseri & deponi. Ad quod etiam dicit,vidẽdum etiam esset text.in cap.cum virum,& ibi dom.Anton.extra de regu.& Imo. in l.si cum dotem in §.eo autem tempore.ff. soluto matrimonio.& tex.in c.1.& ibi gloss.& Abb.extra quod metus causa.de quo etiam per Alex.in dicto § eo autem tẽpore.in penul.colum.& per Ias.in auth.ingressi.in prima

3 colum.C.de sacrosanc.eccl.pro†quibus etiam facit,nam si filia propter nimiam reuerentiam patris iurat,tale iuramentum eã non obligat.Ita not.dixit Bald. in l.etiam. C.ad Velleia.& in l.pactum quod dotali.in3.col.in princ. C.de colla.quẽ refert & sequitur do.Alb.Catani° in tract. suo,violantes.in verbo,mulier.in 9.char.in 2.column.& faciunt dicta per dom.Philip.Dec.in consi.219.inci.viso puncto.in 3.col.in fi.ver.septimo adduco.Tene mẽti prędicta,quia plusquam quotidiana sunt.Et nimirũ si quando quę moniales sunt inhonestæ, & turpem ducunt vitã in vituperium religionis & suorum affinium. Nam hoc euenit quia ipsæ fuerunt factæ moniales contra earum voluntatem.

CCCXLVIII.

1 Libellum generalem & incertum regulariter non admitti. Id tamen tribus modis limitari hic.

1 LIbellus† generalis & incertus regulariter non admitti tur,vt habetur in l.si in rem.ff.de rei vend.& in l.1.§. si quis argentum.ff.depositi.& in l.prætor edixit.in prin.& in §.quod autem ꝓtor ait.ff.de iureiuran.& in l.in actione.ff.de fur.& in c.1.2.& 3.de libel.oblacũ simi.Hæc aũt regula limitat multis modis , sed inter alias limitationes limitatur hoc esse verũ,si opponatur à parte,secus aũt si nõ opponatur , quia tunc procedit talis libellus gñalis & incertus,ita per doct.in l.fi.vbi glo.C.de annal.except.& gl.in l.1.in prin.in gl.magna.ff.de eden., & ibi Bar.in vlt. col.& habetur in c.Abbate sanè.de re iud.in 6.Illud tñ,ꝙ libellus incertus & generalis ac obscurus procedit reo nõ opponente est verum,& procedit in causis ciuilib.sed secus tñ est in causis criminalibus.Et ideo si dicerem, accuso Titium de oĩbus maleficijs quæ commisit,non procederet accusatio etiam parte non opponente per l.libello rum.in princ.iuncto ver.quod si libelli.& ibi Bart.ff. de accusat.Ita multum sing.dixit Bald.in l.1.in 12.col.C.de confes.quod dictum pro not.refert & sequitur Ias. in §. curare.in 5.col.in vers.ad vnum tñ sing.aduertas,&c.Instit.de act.de quo etiam ẽm eum habetur per Bal.met in addit.an Spec.in tit.de sentẽ.in 20.col.& per Ang.in rep: l.si vacãtia.in 5.char.C.de bon.vac.li.10. Et ex hoc dicto habes not.limitationem ad tex.in l.absentem.ff. de pen. vbi dr,ꝙ in causis criminalibus proceditur ad instar ciuilium,ad quem tex.ponit aliã limitationem gl. valde not. in c.de inducijs,quod est c.primum 3.q.2.quã gl. pro val de sing.refert & sequitur Lud.Rom.in sing.suo 701.inci. quærõ nunquid,&c.& alia limitatio ad illum tex.colligitur ex dictis per me in l.1.§.fi.in 2.col.in versic. scias tamen vnum,&c.ff.de quæst.vbi videas.

CCCXLIX.

1 Iuris communis regulas tunc non sequimur, cum de irreparabili damno aut præiudicio agitur.

2 Executor meritus licet conscientiam habeat contra sententiã, quam habet exequi ,cum illam iniustam perpendat,tamen illam exequi tenetur,quod in criminalibus,maximè cum de pœna corporali agitur obseruandum non est.

1 IN this in quibus tractatur de præiudicio irreparabili recedimus à regulis iuris communis. quod patet. Nam licet quis non possit appellare à grauamine futuro in iudicialibus,quia non grauatus non appellat,vt habetur in c. ante sententiã,& in c.non ita.2.q.6.& voluit Bar.in l.Titia.ff.de accus.in 5.col.& do.Ant.in c.ex parte.in pen.col. ext.de appe.& habetur latè per Cano.in c.vt debitus. eo. tit.tñ istud fallit vbi tractatur de præiudicio irreparabili, vt putà,si pronuntiatur quis torquendus , nam licet nondum sit tortus,poterit tñ appellare ne torqueatur,cũ per torturã tractetur de eius præiudicio irreparabili.Ita habetur in l.si quis prouocatione.C.de appe.& per do.Car. Alex.in d.c.vt debitus.in 9.col.de appel. vbi ad hoc alleat etiam not.per Bar°.in l.2.ff.de appe.reci. pro quo faciunt not.verba Bal.in d.l.si quis prouocatione,& dicta p do.Fel.in c.cum super.in pen.col.de re iud.& in c. cũ inter R.priorem.in 8.col.de exce.& per Ang.de Are.in tra. suo:malefic.in verbo.Et dictus Titius se defendendo. in 1.char.in vlt.ver.inci.dixi,&c.post princip. per do. Fel. vbi oĩno videas in c.significauerunt.in vlt. col. post medium,de excep.& in dicto c.cum super.in 4.col.ante medium.Patet etiam ex his quæ dixi in l.si quis neqõ.in.1. col.& in l.1.in princ.in 3.col.versic.& subdit Bart. &c.& ibi in 8.col.versi.sequeretur etiam,&c.ff. de quæstio. Et

2 † ideo tene menti , ꝙ licet merus executor habeat conscientiam suam contra sententiam, quam debet exequi, cum videat illam iniquam,tñ tenetur illam exequi,vt volunt doct.in cap.pastoralis.§.quia vero,& in c.præterea, de offic.delega. & in l.si vt proponis,& in l.executorem, vbi per gl.& Bal.C.de execu.rei iudica.Tamen hoc fallit in causa criminali , in qua tractatur de pœna corporali, quia in talibus cuius merus executor non debet exequi sententiam iniustam contra conscientiã suam,quia dam num talis executionis est irreparabile. Ita not. dixit Inn. in d.c.pastoralis.in dicto.§.quia vero . quod dictũ refert & sequitur Ias.in §.si minus.in 7.col.in princ.Instit. de act. ad quod etiam allegat Pau.de Leaza.& Pet.de Anc.in clement.1.de re iudi.& Bal.in l.addictos. C.de episc. audiẽ. pro hoc etiam facit illud satyrici, videlicet , nulla vnquã de morte hominis contẽtio longa est. Et vltra eum dicas tu ꝙ pro prædictis optimè faciunt dicta per do. Nellum in tract.suo bannitorum,in quarta parte primi tempo.in 5.q.inci.Quinto quæro , &c.in ver.ego verò,&c.vbi notanter lòquitur,&c.

CCCL.

1 Damnum quod quis sua culpa sentit,sibi imputet,non alijs.

2 Locatio alicui facta in emphyteusim pro se ac filijs suis ,ad filios non extenditur adoptiuos, nisi rogatu & instantia locationis adoptati sint.

1 DAmnum† quod quis sua culpa sentit, sibi imputet & non alijs.l.si fideiussor.ff.mand.l.si merces.in §.culpæ.ff.loca.l.inter oẽs.in §.pen.ff.de furt.l.1.§.vsque adeo: ff.de iniur.l.3.§.si quis volentem.ff.de lib. ho. exhi.cum

2 simi.Et ideo teneas menti,nam tu scis,ꝙ si fit facta locatio in emphyteusim alicui pro se & filijs, non comprehẽduntur filij adoptiui,ẽm Spec.in tit.de loca.in §.nunc aliqua.in ver.68.& habes in c.adoptiuis.in tit.si de feu.fuc. controuer.inter do.& agn.hoc tñ intellige verum esse,nisi ad instantiam concedentis seu locatoris fierẽt filij adoptiui, quia tunc tales filij adoptiui cõprehenderentur in tali locatione.Ita not.dixit Soc.in l.si cognatis.in 12. col. in fi.ff.de rebus dubi.quod etiam extendit ad materiã l. si vnquã.C.de reuoc.don.de quo ibi latius per eum. Pro quibus faciunt dicta per Soc. met in fallẽtijs suis in 372. fallen.in prin.quod est not.& faciũt etiam dicta per eundem Soc.in consi.suo.6.inci.licet adijcere.in 2.& 3.col.in 4.vol.& dicta per me in rep.mea rub.ff.de fideiuss.in 19. q.ante fin.& dicta per Ludo. Rom. in sing.468.incipien. emptor,&c.

CCCLI.

1 Amicitiam magnam idem efficere,quod & sanguinis coniunctio.Vnde affectio facit,vt ex testamento non solenni legata quæcunque debeantur.

2 Iura loquentia in affine, vel coniuncto sanguine,in amico magna amicitia coniuncto locum habere. Vnde si licet impunè insultantem cum armis consanguineum meum occidere,licebit et insultantem amicum meum maxima amicitia coniunctum ,

3 Aggressorẽ occidere licere,etiã si aggressurũ numquam noris.

1 AMicitia† magna idem operatur quod coniunctio sanguinis.l.cum allegas.C.de castren.pecu.li.12.& gl. in c.2.in gl.penul.de testa.in 6.gl.& ibi Abb.in vlt. col. in c. requisisti.de test.Cy.Salic.Ale.& Ias.in l.exigendi. C.de procur.Io.And.in c.fi.de postu.& Cy.in l.inuitus.in 3.col. C.de procura.Pro quo facit optimè tex.in l.2. in princ.in verbo amici.ff.qui pet.tut.& facit tex.& gl. singu. in l.in testamento.ff.de fideicommiss.li.quæ dixit,ꝙ affectio facit ꝙ ex testamento non solenni quæcunque legata debeantur,& de quo tex.& gl.dixit plura singularia Ias.in l. non dubium.in 2.col.C.de testamen.& faciunt dicta per Bal.in l.si iure.C.de statu.monach.& per Soc.in consi.suo 68.inc.Ioannes,&c.in pen.col.in prin.& per Barb.in rep. l.cum acutissimi.in 4.col.in ver.& si verbis daretur audacia , &c. C.de fideicommiss.vbi conatur sustinere quòd dispositio d.l.cum acutissimi,& l.cum auus.ff. de cõditi. & demonstrationi & l. generaliter. §. cum autem. C. de institu.& substit.&c.habeat locum etiam in persona vel de dilecta testatori.Et hoc ex pluribus iuribus, & maximè propter gloss.in l.2.C.in quibus cau.colo.censi.li.11. Sed istud dictum improbat Ias.in dicta.l.exigendi.in penult.column. C.de procurato.& pro supradictis faciunt optimè dicta per Barba. in consilio suo 75.incipien.ia-

pienter.in 4.col.in 4.volu.& in eodem volu.in consi.22.
2 inci.Clementissimum.2.col.Modò tex supradicta cõclu sione pluribus iuribus roborata à doct.in dictis locis, vi delicet ꝙ iura loquentia in affine vel coniuncto sanguine habent locũ in amicitia coniuncto,ego infero ad vnũ multum singulare,videlicet ꝙ sicut ego impunè possum occidere illum qui fecit insultum cum armis contra con sanguineum vel affinẽ meũ pro defensione sua,sicut ego possem pro me tali casu talem insultantem impunè occi dere,vt dixit Bald. in l.raptores.in 2 no. C.de epi.& cle. quẽ refert & sequitur Ias.in l.1.in 2.col.C.de iudic.vidui. tol.vbi plura ad corroborationem huius dicti, ita pote ro impune occidere insultãtẽ cum armis amicum meũ maxima amicitia coniunctum per prædicta, quod auda cius affirmo,quia hoc expresse voluit Bald.in l.vt vim.in 2.col.ver.5.quæritur,&c.ff.de iusti.& iure. Pro quo allegat quæ habentur in l.cum alienam.C.de leg. Vide tñ Sa lic.in l.nullus C.de maledi.& mathe.qui vẽ dicere vnum verbum contra prædicta,sed eius dictum põt reprobari per supradicta,de quo etiam dixi in repetitio.mea l.1.C. de raptu virg.in 49.char.vbi videas, ad qđ etiã vide Cor. in consi.204.inc.Pro decisio.in 2.col.in 1.vol.& vide do.
3 Fel.in c.si vero.1.in fi.de senten.excommunicatio.vbi dicit,ꝙ licitum est occidere aggressorem,etiã si aggressum nunquam cognouisses, allegat gl.in cap.1.in verbo, hactenus.23.q.8.de quo ibi latius per eum. Tene mẽti,quia sæpe contingit in facto.

CCCLII.

1 Pace,vel induciis initis cum bannito,num seruãda sit ei pax, & an non seruans in pœnam conuentionalem incidat? numer.2.

1 SAepius vidi dubitari circa vnum,videlicet si fiat treuga vel pax bannito,an illa sit sibi seruanda? & an nõ ser uans eam cadat in pœnam conuentionalẽ in quo breuiter dicas, ꝙ talis non seruans talẽ pacẽ vel treugam nõ ca dit in pœnã.ita dixit Bald. super statuto, in verbo, pax.in 1.ver.& do.Nellus in tract.bannitorũ.in 3.parte secundi. temporis,qõ.51.inci.quæro bannitus,&c.& ibi in q.seq. de quo etiam per Bal.in l.iurisgentium.in §.si paciscar. 1. & ĩ §.si paciscar.ff.de pac.vbi tenet,ꝙ talis pax nõ valeat, &ideo ꝙ contraueniẽs nõ cadat in pœnã,quod dicit obtinuisse in contingentia facti,ꝙ dicit procedere etiã si pœna sit promissa cum iuramento. De quo etiã per Io. And. in regula frustra.de reg.iur.in 6.in mercurial. & per Bar. Bal. Ang.& Imol.in l.quid ergo.in §.si hæres,per illũ tex. ff.de leg.1.& per Bar.in quæstione sua inc.Lucanæ ciuitatis,& in l.eleganter.in §.fi.per illum tex.ff.de pign.actio. & per docto.in l.1.C.qñ lice.se sine iudi.vind.& per Bar. Bal.& Ang.in l.1.in §.nõ autem per illum tex.ff.de dolo. & per Bald.in l.1.in vlt.col.C.si à non compe.iudi.& in l. pacisci.ff.de pact.& per Ias.in l.conuentionum.in 1.col. ff.de pactis,& per do.Phil.Corn.in consi.suo 175.inci.cõ suluit.in 1.vol.& per Alex.latius loquentem in l.qui ser
2 uum.ff.de verb.oblig.vbi etiã limitat prædicta.Et dicit ista esse vera,qñ cuilibet iure publico competeret facultas offendendi bannitum,secus si solo offenso,quia tunc poterit per pactum tolli,alleg.in argu.l.1.in fi.& l.3.ff.de adimend.leg.& l.iurisgentium.in d.§.si paciscar, & dicit ꝙ ita limitat Bal.in l.reos.in 14.col.C.de accusati.& Bal. & Sal.in dicta l.accusationis.ff.quod metus causa de quo latius valde dixi in practica mea causarum crim.in 166. Char.vbi omnino videas, quia ista sunt multum vtilia, & valde quotidiana.

CCCLIII.

1 Pecunia datio & interuentus delictum indicant,vbi aliàs delictum non esset,vt in teste pecuniam ob dicendum testimonium verum accipiente. Nam in falsi pœnam incidit.
2 Mulier,quæ ob auri dationem inducta ad adulterium committendum est,licet & committere alioqui vellet,censetur tamen inuita adulterium commisisse. Et dans pecuniam puniendus Statuti pœna quæ inuitam mulierem adulterari imponitur.

1 DAtio pœcuniæ & interuẽtus ipsius inducit delictũ, vbi alias delictum non esset,& hoc patet in pluribus casib. Primo apparet in teste qui accipit pecuniam vt dicat verum testimonium,nam talis testis incurrit pœnam falsi ẽm gl.Bar.& alios in l.1.in princ.ff.de fal.& ibi dixi in 1.col.& idẽ dicit ibi gl.Bart. & alij in iudice accipiẽte pecuniã vt iustã sententiã ferat, vt in l.2.ff.de condict.ob turpem causam,& rõ est ẽm Bar.in d.l.1.quia testes debent deponere gratis illud ꝙ sciunt,nõ aũt per pecuniã, vt in l.3.in.§.leg.Iulia.ff.de test.Et illud quod debet fieri gratis,si fiat per pecuniã,turpiter fit.vt no.in l.4.in §.si ti bi.ff.de condict.ob turpem cau.& idẽ etiã dixit Bar.in l. diuus.ff.de re iud.& Bal.in l.data opera.in 15.col.ver.qđ si testis.C.qui accus.non possunt,pro quibus facit l 1.ver. pecunia accepta.ff.de recep.& tex.in l.fi.in §.fi.ff.ad legẽ Iul.repetun.& faciũt optimè dicta per do.Nellũ in trac. bannitorũ,in 2.parte secundi tpis,in 12.q.Et vltra prædi cta circa hanc dationẽ pecuniæ teneas mẽti perpetuo sin
2 gulare verbum,videlicet ꝙ si per auri dationem induci tur mulier ad adulteriũ, licet contenta fuerit cõmittere tale adulteriũ,tñ inuita reputatur illud cõmisisse.Et ille qui aurũ vel pecuniam dedit,punietur pœna Statuti quæ imponitur adulteranti mulierẽ inuitã.Ita sing.dixit Ang. in auth.de lenoni.in §.fi.circa finẽ.quod dictũ pro not.refert & sequitur do.Phil.Dec.in consi.suo 170.incip.Viso themate &c.in 2.col.pro quo ẽm eum facit text.in l.1.C. de raptu virgin.& in l.1.§.perfuadere.ff. de ser. corrupt. & etiã vf idẽ dicere Cy.in d.l.1.C.de raptu virg.in 1.col. in ver.3.oppo.ibi,& sic mulier decepta &c. & idẽ voluit do.Io. Neuizanus in sylua sua nuptiali, in 14.chart.in 2. col.in fi.quod est not.pro quo facit,nã aurũ seu munera faciunt non volentem velle.ideo scribitur Deuteron. c. 15.Quòd munera excęcant oculos sapientũ,& mutãt verba iustorũ,quod dictũ refert Ang.& Ial.post eũ,in l.non dubiũ.in princ.C.de testa.& dicit tex.in ca.qui rectè 11. q.3.ꝙ acceptio nummorum prævaricatiõ veritatis est, & facit tex.not.in c.pauper 11.q.3.in verfic.cito violatur auro iustitia.

CCCLIIII.

1 Præsumptionem in dubio pro iudice esse,maximè quum in procedendo rectum ac debitũ ordinem seruauit,alioqui secus.
2 Venditor in instrumento venditionis promittens se emptorẽ defensurum de iure & facto,etiam si per iudicis iniuriam res euincatur,quatenus obligetur, ac qualiter accipienda huiusmodi promissio?

1 IN dubio præsumitur pro iudice l.2.C.de off.ciui.iudic. l.Hærennius.in §.Cata.ff.de euictio.c.Pisanis.de restit. spol.cum similib.hoc tñ intellige verum,& locum habe re quando iudex seruauit debitum ordinem in procedẽ do,sed quando debitum ordinem omisit,non præsumi tur pro eo.Ita notab.dixit Bal.in l.sancimus.in 4.col.ver. tertiodecimo quæritur. C. de iudi. quod dictũ refert & sequit do.Paris de puteo in tract.suo syndica.in 19.char. in 3.col.Tu adde,ꝙ ratio põt esse, quia cognoscere iuris ordine non seruato,est ius alterius auferre,ẽm Bal.in c.1. §.seu furtum.in 5.col.de pace iuramẽ.firman. quẽ refert. & sequitur do.Hiero.Tortus in consi.suo quod fecit pro cõi Florentiæ tpe Sixti pontificis in 26.col.& do. Catal. in tract.suo syndica.in versi. 416. inci.adde ꝙ cognosce re &c.& in eo.tract.in ver.128.incipi, Adde quòd si po testas.Item alia est etiam 86,quia iudex procedens extra ordinem, dr procedere de facto secundum.Baldum,in l.ictus fustium.in vltima colum.ff.de his qui notan. infamia. Et pro prædictis facit not. verbum. Ange.in consi. 176.quod refert & sequitur dom.Philipp.Decius in con
2 silio suo 74.in quarta colum.vbi dixerunt, ꝙ quòd quan do in instrumento venditor promittit emptorem defen dere de iure & de facto,& quod plus est,obligat se, etiã si per

si per iniuriam iudicis res euincatur,hoc tantum pactũ intelligitur,quando per ignorantiam iuris vel facti iudi cis euinceretur,ꝙ iudex seruato iuris ordine,possit,se cus autem esset si prætermisso iuris ordine iudex procederet,& res euinceretur,quia isto casu vigore prædictæ promissionis venditor non obligaretur.Et adducunt ra tiones & iura,de quibus ibi per eos.Tene mẽti,quia mo dernis tẽporib.iudices sunt temerarij & bestiales & nul lũ iuris ordinẽ seruãt,imo ex capite & ceruice sua nouas leges faciunt conniuentibus oculis superiorum suorũ, ꝙ subditis tolerare necesse est cum alijs calamitatibus.

CCCLV.

1 Debitorem in diem ante diem conueniri,aut soluere cogi non posse,nisi tamen fisci debitor sit,qui ob necessitates ipsi fisco imminentes ante diem & conueniri,& soluere cogi potest, sed & debitoris ipsius debitor.
2 Gabellarum emptores & conductores pro reipubli.necessitate ante solutionis tempus cogi posse,relicto tamen eis medij temporis interusurio.
3 Fideiussor omnis fugitiuus ante diem solutionis facienda capi potest.

1 DEbitor in diem nõ põt cogi soluere ante diem. l.iu stas.C.de iure fisci.li.10.l.fi mandauero.1.in prin.ff. mand.l.eum qui calendis.ff.de verb.obli.l.cedere diẽ.ff. de verb.sig.§.plus aũt insti.de actio.cum si.Et dẽ vulga. prouerbium,ꝙ optimus est debitor qui soluit ĩ termino obligationis.Teneas tñ menti in materia singularem ca sum.l.1.C.de cond.ex leg.vbi habetur ꝙ hoc fallit in fi sco,qui pp necessitates suas occurẽtes põt debitores suos ante diem exigere,& ꝙ fortius est,debitorem sui debito ris põt ante diem exigere,debet tñ interusurium medij tpis debitori relinquere,ẽm gl.& doct.ibi. Et illũ casum
2 dẽ ibi Bar.singularem,& dicit ibi Bal.per illũ tex.ꝙ tem ptores gabellarum pro necessitate reipublicæ possunt co gi ante tps,dimisso tñ eis interusurio medij tpis, & subdit,ꝙ tota die pp repẽtinas necessitates publicas hoc fie ri videmus,& dicit,ꝙ hoc non est iniustum, quod dicit esse menti tenendum. Et dicit ib. Sali.quod hoc frequen ter practicatur in Bononia contra gabellarum cõducto res & daciarios,& verum dicit.Nam ego vidi hoc fieri in hac ciuitate pluribus vicibus,& idem per illum text. d.l.1.C.de condi.ex leg.dixit Ias.in l.in diem.in 1.col.in
3 fi.de cond.indeb.Et adde hic quòd oĩs fideiussor fugi tiuus põt capi ante diem fiendæ solutionis.Ita dixit Bal. in d.l.1.in fi.verbis.C.de condi.ex lege.allegat ad hoc l. q̃situm.ff.de pig.vbi est gl.no.,ꝙ hoc dicto suo,quã vide.

ADDITIO.

Adde Io.Anto.Trigo.sing.7.

CCCLVI.

1 Iuramentum magnæ potentiæ,et plures effectus habere.Nã in instrumento appositum,facit vt ipsum instrumentũ executionem habeat paratam,licet de iure communi nõ habeat.

1 IVramentum est maximæ potentiæ,& habet plures ef fectus,vt patet ex dictis canonistarum in tit.de iureiu. maximè in c.cum contingat.& in c.licet mulieres.eo.tit. in 6.& patet ẽt in tractatu de virtute iuramenti edito sub excellẽtissimò V.I.interprete do.Marco Antonio Baueria.Et per do.Ant.Corsetũ in repe.sua rub.extrà de iure iu.& per me in rep.mea l.fi.C.de prob.in 34.& 35.chart. vbi posui plures notabiles effectus ipsius iuramenti. Et inter alios effectus habet vnum qui est magni cõmodi & vtilitatis,nã iuramentum appositum in aliquo cõtractu operatur quòd tale instrumentũ ipsius cõtractus ha bebit executionem paratam,licet de iure cõi instrumen tum publicum non habeat exceptionẽ paratam.l.minor 25.an.cui fideicommissum.ff.de mino.ita dixit Bar.in l. 2.ad fi.ff.de iureiu.& ibi dicit,quòd miratur quod con sueuerudo hanc cautelã & hũc modũ non adinuenerit.Idẽ tenet Fulgo.in l.fed & si possessori.in §.si cum hæredita te.ff de iureiur.& Pau.de Cast.in l.nã & postea. §. si petitor.eo.ti.& in l.post rem.ff.de re iud.& do.And.Barb.in repet.rub.extrà de iureiu.& Ale.in d.l.2.& do.Ias.in §.si quis.in 4.col.ver.duodecimus effectus &c.Inst.de actio. & Alex.in d.l.2.& Ias.in §.item si quis,in 4.vol.ver.duodecimus &c.insti.de actio.Et latius ponit ipse Ias.in eo. §.1.17.co.ver.extra gl.vt obseruem &c.vbi ipse per tres col.examinat prædictum articulũ.Et firmat hanc partẽ, & respondet oĩbus quæ adduci possent in contrariu. Et hanc partem etiam firmat do.Ant.Corse.in dicta sua re petio.rubr.extrà de iureiur.in 10.priuilegio iuramenti.

CCCLVII.

1 Iuramento damnum passi si ex statuti forma inhærendum sit non tamen inhærebitur,si pars aduersa cõtrarium probet.
2 Quid autem si statutum in contrarium probationem tollat, vel dicat,quod iuramentum pro plenissima,uel omnimoda habeatur probatione?

1 EXtãt statuta in aliquibus ciuitatibus vt in hac nostra ciuitate Bononiæ,quibus cauetur,quod in aliquibus casibus, vt est in casu damni dati, quòd stetur iura mento alicuius, putà damnum passi. Certè tale statutum debet intelligi nisi per partem aduersam contrariũ probetur.ita multum no.dixit Ang.in l.qui restituere. in 2.col.ff.de rei ven.& clarius in l.qui vas. ff. de tut. vbi dicit idem esse si statutum dẽ,quòd stetur dicto seu iura mento saltuarij.& idem voluit Bar.in l.2.in §.si à pupillo.circa fi.ff.de vsucap.pro empt.& in l.põr in penul.col. ff.de acq.hær.& Ang.in auth.de exhibẽ.reis.in prin.Bal. in c.1.in 1.col.in tit.de inuest inter domi.& vas.lis oria. & in l.contra negantem.C.ad l.Aquil.& in l.1.& ibi Sa. C.de re.cred.& in l.1.C.de re iudic.idem voluit Albe.in 2.parte statu.q.15.& do.Phil.in c.patforalis.in 12.col.de excep.vbi alios ẽt adducit tenentes hanc partem. & do. Ias.in §.sed istæ.in 24.col.insti.de actio.vbi alia etiam ad ducit pro hac opi.& inter alia adducit Inn.& Io.And. in c.quia pp.§.illud.de elect.vbi dicunt,quod licet quis pos sit probare impedimentum per suum iuramẽtum,vt est ibi tex.tamen admittitur probatio in contrarium,& ad
2 ducit etiam alia plura de quibus ibi per eum. † Limitat tamen prædicta do.Fel.in d.ca.pastoralis.nisi in statuto diceretur,quod non possit probari contrarium, vel nisi diceretur,quod iuramentum haberetur pro plenissima, vel pro oĩmoda probatione,quia tũc non admitteretur probatio in contrarium,ẽm Lud.Ro.in l.si duo.ff.de ac qui.hære.& hoc pp glo. in verbo feciſſe.in cle.1.de probatio.& in cle.1.in ver.omnimodam.de fo.compe. Tene menti prædicta pro statuto huius ciuitatis posito sub rubrica,de emendatione damnorum datorum à quibus ignoratur,&c.Et vide ad prædicta omnino quæ ego dixi in l.1.in §.si ferui quasi.in 2.co.ff.de q.& vide omnino Alex.in consi.suo 461.incip.in causa & lite,&c.,in 1.col. & quasi per totum,& maxime in 3.col.circa princ.& vi de Ias.in l.1.§.1.in 1.col.ff.si ex noxa.causa agatur.

CCCLVIII.

1 Pater de iure ciuili filio bastardo nihil dare tenetur, sed ne alimenta quidem,quanquam iure Cano.alere teneatur
2 Parentes filiis suis spuriis in alimentorũ causam legare posse, sed & donare quoque & dotes relinquere filiab.posse.nu.3.
3 Filii illegitime etiam nati non modo à patre alt,sed eo quoque mortuo,in eius bonis viri boni arbitrio alimenta habere debent,etiam si testamento id vetuerit pater.nu.5.

1 PAter de iure ciuili non tenetur aliquid dare filio suo bastardo,vt habetur in auth. ex cõplexu,C.de incest. nup.& in auth.licet.C.de natu.li.nec ẽt tenetur ei dare alimenta,vt in dictis iurib.tũ de iure canonico pater te netur dare alimenta tali filio bastardo.te.est in c.cum ha beret.in fi.& ibi hoc volunt do.extrà de eo qui duxit in matri.quam pol.per adulter.& dẽ ibi Abb. quod ille te nõ est alibi,& dẽ quod licet de iure ciuili sit secus, quod tñ stat iuri canonico in hoc,quia ecclesia hoc induxit ex quadam æquitate naturali,ne filij alimentis priuati pereant.& hoc ẽt firmat Bar.in d.auth.ex complexu.C.
2 de incest.nup.† vbi dicit parentes posse legare filiis, spu

rijs

rijs rõne alimentorum. Et dicit, ꝙ possunt parentes donare vel relinquere dotes filiabus, cum dos succedat loco alimentorum. ꝙ dicit Ab. in d.c. cum haberet, esse notandum. Et ita dicit Bar. vbi supra se cõsuluisse. Et idem dixit Bar. in l. 1. in repe. in 14. col. ver. super sexta, &c. C. de sacrosan. eccl. & Io. And. in addit. Spec. in tit. de instru. edi. in §. nunc vero aliqua. in pen. char. in 2. col. in addit. inci. contineatur hic alia q. &c. in fi. & Spec. in ti. qui filij sint legi. in §. 1. in 8. col. in ver. quid de natis, &c. Et idem voluit Bal. in con. suo 232. inci. recolo me cõsuluisse, &c.

3 circa med. in 3. vol. vbi dicit, ꝙ alimenta possunt donari & legari spurijs de iure canonico naturali pietate inspecta, quia licet filius spurius sit spurius, tñ filius est, quia na-

4 tura cõis est, quinimò filij illegitimè nati nẽdum debẽt ali à patre, sed ẽt patre mortuo debent habere alimenta in bonis patris arbitrio boni viri. Ita dixit gl. in auth. de trien. & semis. in §. consideremus. in ver. legiti. quam gl. ibi no. ad hoc tñ illa gl. loquitur in filijs naturalibus. Et

5 tene menti perpetuo circa hanc materiam, ꝙ si pater in testamento suo expresè prohibuisset hæredibus suis, vt non darent alimenta filio suo spurio, tamen tali prohibitione non obstante, hæredes tenebuntur ꝙbi dare alimẽta. Ita multum sing. dixit Bal. in l. id quod pauperibus. in vlti. col. C. de episcop. & cleric. quod profectò est singu. verbum, & forte paucis notum.

CCCLIX.

1 Iuramentũ, quod sine salutis æternæ detrimento seruari potest semper esse seruandum.

2 Iurans in aliqua iusta causa potest contra iuramentum venire, neque ob id minus valebit ac tenebit ab eo factum. Vnde si quis se nunquam pro vllo fideiussorum inuasit, si tamen eius propinquior quispiam in magno sit periculo constitutus, nisi pro eo fideiubeat, non obstante iuramento, & debet & tenetur pro eo fideiubere, n. 3. vide n. 4. remissiue.

1 IVramentũ † semp est seruãdum, qñ seruari põt sine interitu salutis æternæ. c. cũ contingat. & ibi per oẽs, extrà de iureiur. habeẽ in c. licet mulieres. eo. tit. li. 6. & in c. quãuis de pact. in eo. li. & in l. si quis maior. C. de transac.

2 in auth. sacra puberũ. C. si aduer. ven. cũ si. Sciasne tñ ꝙ iurans in aliqua iusta causa põt venire contra iuramẽtũ. & tali casu factũ ab eo valebit, & tenebit nõ obstãte dicto iuramẽto. ita multũ sing. dixit Io. And. in add. Spe. in ti.

3 de iureiu. super ru. vbi dixit, † ꝙ si aliquis iurauit nõ fideiubere pro aliquo, & ex post proximior eius sit in magno periculo cõstitutus, nisi pro eo fideiubeat, ꝙ nõ obstante iuramẽto teneẽ, & debet pro eo fideiubere, ꝙ dictum pro valde singulari refert & sequitur Ias. in §. itẽ si

4 quis. in 16. col. post med. inst. de actio. vbi ẽt ponit, si qs iurauerit nõ fideiubere ꝙ aliquo, an teneat iuramẽtũ, vl impediat cõtractũ fideiussionis postea factũ? vide ibi ꝙ eũ.

CCCLX.

1 Negligentiam damnosam esse apud scriptores legitimos receptum est, contra vero vigilantib. iura prompto eẽ subsidio.

2 Excommunicatus, quanquam se defendere potest agere non potest. Sed nec ad se tuendum admittetur si excommunicationem neglexerit, nec se absolui curauerit.

3 Non probatum in principali causa, & non deductum, in appellationis causa probari & deduci potest. Quod qualiter procedat, hic traditur.

4 Maritus licet dotis vsuras post biennium ab vxore in domum deducta petere possit, si tamen per decennium cessarit maritus petere, ad amplius petendum non admittetur.

5 Debitor, si bona aliquot in creditorum fraudem alienauerit, ac deinde in meliorem rerum suarum conditionem redierit, vt vel creditoribus ipsis satisfacere possit, nec sua repetierint creditores, imo in repetendo debito suo negligentes fuerint, facto rursus non soluendo eodem debitore, aduersus tertios bonorũ possessores nullus illis patebit recursus.

1 SCribitur † apud legistas, ꝙ negligentia est damnosa, & econuerso, ꝙ vigilantibus iura subueniunt, vt dicit te. in l. pupillus. in fi. & in l. qui aũt. §. sciẽdũ. ff. ꝙ in frau. cre. & habetur in l. summa. §. sed si illi. ff. de pecu. & in l. debitor. ff. de separatio. Et habeẽ ꝙ gl. in procemio inst. in verbo, vigilijs. Et dixi ego de hac negligẽtia seu vigilantia aliqua. s. in fin. 284. inci. tolle moras, &c. Sed vltra ibi dicta circa hanc materiã adde no. verbũ Io. Cal. in c. ab ex-

2 cõicato. de reseri. vbi dẽ ꝙ licet excõicatus possit se defendere, non tñ possit agere, vt habeẽ in c. intelleximus. de iudi. tñ dẽ, ꝙ est verũ, ꝙ põt se defendere, si talis excõicatus curauit se absolui ab excõicatione, secus si nõ curauit absolui, sed contẽpsit excommunicationem, quia tũc non audiet, ẽt se defendendo. quod dictũ refert & sequi-

3 tur Barb. in c. sacris. extrà ꝙ me. cau. Item adde etiam ꝙ illud, ꝙ dr in l. per hanc. C. de temp. ap. videlicet, nõ probatum in causa principali põt probari in causa appella. & non deductũ põt deduci, istud habet locũ, qñ ignoranter fuit dimissum, & non probatum vel deductum, secus si scienter & per negligentiam fuit omissum, quia tunc in causa appellationis non poterit probari nec deduci. Ita sing. dixit do. Ant. in c. ad audientiã. 2. in 3. col. per gl. ibi, extrà de reseri. de quo tñ dicto vide ibi do. Fel. in 10. col. & idem in simili dẽ Bar. in auth. qui semel. in 3. col. in

4 ver. circa secundum. C. de proba. & Lud. Ro. in consi. suo 226. inci. vltra pridie allegata, &c. ante fi. † Item adde ẽt, quòd licet maritus possit petere vsuras dotis post biennium à die ductionis vxoris ad domum mariti, vt in l. fi. §. pterea. C. de iure dotium licet contrarium teneat gl. in l. de diuisione. in gl. fi. ff. fol. mat. de quo latius per Ias. post Ang. de Aret. in §. fuerat. in 4. co. in ver. quòd aũt incipiãt, &c. Insti. de act. Tñ si petitio taliũ vsurarũ nõ fuit facta per longum tpis spatium, putà decem annorũ, non poterunt vlterius peti ab ipso marito, quia per talẽ tarditatem & negligentiam præsumitur illas remisisse, ita quod prætẽrito tpe peti non poterunt. Ita multũ no. dixit Bal. in consi. 149. inci. post biennium à die ductionis, &c. in 5. col. quem refert & sequitur Ias. in d. §. fuerat in 5. col. & alleg. Bal. ad hoc casum in terminis valde singul. in l. cum quidam. in §. diuus. ff. de vsur. quæ ośa sunt no ad propositum dictæ regulæ, quòd vigilantibus iura subueniũt, & c. Et dẽ Ias. vbi supra, quòd illud dictũ esset aureis literis scribendum, quia est quotidianum, & lum-

5 mæ vtilitatis. Et ad prædictam regulam ẽt optimè facit, nam † si debitor alienauit aliqua bona in fraudem creditorũ, & postea superlucratus est de nouo alia bona, quibus potuit creditoribus integrè satisfieri, quòd si creditores fuerint negligẽtes in consequẽdo creditũ suum, si postea de nouo debitor efficiatur non soluendo, non poterunt creditores habere regressum contra bonorũ possessores, in quo facta est alienatio à debitore in fraudem creditorũ, nec cõtra eos poterunt agere. reuocatoria. Ita probat te. in l. fideiussores. in princi. ff. de fideiussor. per quem te. ita decidit Bal. in l. fi. in prin. ff. si certum peta. ꝙ dictum refert & sequitur Ias. in §. item si quis in fraudẽ. in pen. col. Insti. de actio. circa fi. vbi dẽ videndos esse docto. in aliquib. locis, de quib. ibi ꝙ eũ. Et adde ẽt hic te. no. & ibi doct. in l. fi. C. si maior fac. alie. sine decre. fac. ratam habue. de qua exclamat Lud. Ro. in sing. suo 795. inci. index Bononienſis. quem omnino vide.

CCCLXI.

1 Fauori suo quiuis renuntiare potest, non in damnum suum modo, sed in alterius quoque damnum id facere potest.

2 Statuto cauente, ꝙ masculis extantibus fœmina nõ succedat, num si masculus & fœmina extent, posset statuti beneficio masculus renuntiare, & fœminam secum admittere?

1 EXtat iuris regula satis trita & vulgata, videlicet † qđ quilibet potest renuntiare fauori suo, vt probatur in l. si quis in conscribendo. C. de episc. & cle. & in l. si qs in conscribendo. C. de pactis. & habetur in l. non vsque adeò. ff. si quis à paren. fue. manu. & in l. nemo exterus. C. de Iudæis. & ideo videmus quod beneficio purgationis moræ potest pacto renũtiari, vt in l. sancimus. in §. si qui dem.

dem. C. de fideicom. † m Bal. in l. si pacto quo pœnam. ad fi. C. de pact. quem refert & sequitur Ias. in d. le. si quis in conscribendo. in 3. co. C. de pac. vbi plura alia adducit ad materiam huius regulę, de quibus ibi per eum, & teneas menti ꝙ nedum quis potest renuntiare fauori suo in dãnum suum, sed ẽt hoc potest facere in damnum alterius.

2 † Et ideo scias, quòd stante statuto quòd exilentibus masculis filia fœmina nõ succedat, quòd hoc casu si extat masculus & fœmina, potest masculus renuntiare huic statuto & eius beneficio, & filiã secum admittere, & hoc modo poterit præiudicare creditoribus suis. Ita singul. dicit Bal. in l. maximum vitium. in fi. col. versi. Sed pone ꝙ frater. C. de libe. præter. quod dictum pro valde not. refert, & sequitur Ias. in §. item si quis in fraudem. in pen. col. in fi. Insti. de actio. quod est not.

CCCLXII.

1 Statutum volens patrem pro filij delicto ad pœnã pecuniariã teneri, licet à iure exorbitet, efficax tamen ac validum est.

2 An autem huiusmodi statutum laudabile ac recipiendum. ibid. vide nu. 3.

4 Et qualiter limitandum.

1 STatutum † volens ꝙ pater teneatur pro delicto filij ad pœnam pecuniariã, licet sit exorbitãs à iure, tñ valet, & tenet. Bal. in l. receptitia. in prin. 3. col. C. de constitu. pec. & in rubric. C. res inter alios acta. in 2. col. vbi ẽt dicit, ꝙ licet tale statutum sit tolerabile, non tñ est laudabile. & idem ẽt tenet Bal. met. in l. si quis in tantam. in 4. co. C. vn de. vi. & ibi dicit, ꝙ tale statutum est contra ius naturale, sed tñ valet. & idem etiam tenet ipse in l. si filio. 2. ff. soluto matr. & in l. 2. ff. si ex noxa. causa agatur. & in l. lex Cornelia. in prin. ff. de vulg. & pupil. & in aut. si captiui. C. de

2 episc. & cler. & ibi ẽt dicit, † ꝙ talia statuta quæ disponũt ꝙ parentes præcisè teneantur, & cogantur soluere condemnationem filiorum, quia sunt iuri communi contraria, & sic odiosa, sunt strictissimè interpretãda. Et idem ꝙ supra etiam tenuit Alber. de Rosa. in 1. parte statutorum. in q. 66. & 67. & sentit ẽt Bal. in l. 1. §. 1. in vlt. col. C.

3 de vsur. rei iudic. vbi etiam subdit, quærendo an stante statuto de quo suprà, ꝙ pater teneatur ꝙ delicto filij, nunquid pater repræsentando filium in carcerẽ euadat onus statuti? Et determinat quod non, cum possit dare filiũ ꝙ noxa, ꝙ §. fi. Inst. de nox. & idem tenet Bal. in l. sancimus. C. de pœnis. vbi dicit per illum te. quòd statutum ciuitatis Perusij, quo disponitur quod consortes teneanẽ ꝙ delicto consortis, quamuis sit iniquum & contra ius diuinum, tamen valet, quia licet nõ sit culpa, tamen subest cã vt à delicto magis abstineatur. Et hanc partem etiam tenent alij docto. in diuersis locis, quos refert & sequitur Ias. in §. actiones autẽ. in 11. col. Instit. de actio. & in hoc se fundant per glosl. in rubric. C. de decre. decurio. li. 10. quæ dicit, quod illud quod potest fieri per pactum, potest etiam fieri, per statutum, sed per pactum posset hoc fieri, ergo & per statutum, de quo latius per Iaso. vbi supra. † Sed limita tamen prædicta, videlicet quod stãte va-

4 liditate dicti statuti, tamen eius dispositio non habet locum in filio pupillo, nam si filius in pupillari ætate & intra decimum quartum annum commiserit delictum, pater eius non tenebitur vigore dicti statuti. Ita multum sing. dixit Ias. in d. §. actiones autem. in 12. colu. vbi propter hoc alle. no. in c. 2. extrà de delic. puero. & ibi Pe. de Anch. & alia etiam allegat de quibus ibi per eum. Tenemenți, quia est singu. verbum & lucrosum, quia sæpe superiores, qui tenẽt quodammodo ciuitates in prædam, faciunt talia statuta iniqua & exorbitantia solum, vt ex torqueant pecunias à subditis, & non aliqua alia de causa, vt quotidie docet experientia & c. Et vide et ã ad hãc limitationem Albe. de Rosa. in secunda parte statutorũ, q. 71. incip. Item quæritur & c. & vide infrà in singu. 481. inci. Communis opinio.

CCCLXIII.

1 Præcarium quandocunque ad concedentis arbitrium reuoca-

ri posse etiam si tempus precario adiectum sit, nisi tamẽ reuocatio sine causa fieret.

1 CRedo te scire, ꝙ præcarium potest reuocari qũcunque ad libitum concedentis, vt in l. 1. in prin. ff. de pcar. & in l. 2. in prin. & in l. habet. in prin. eo. ti. & hoc est verum, etiam si esset adiectum tempus vsquequo haberet vti, vt in l. cum præcario. in prin. ff. de preca. Limita tñ hoc & prædicta iura, nisi talis concedens precario vellet sine causa reuocare præcarium illico cũ maximo dãno illius cui concessum est, nam hoc casu non poterit illud reuocare, quia sibi obstabit exceptio doli, cum non possit negari ꝙ precarium non sit beneficium. Nam est beneuola actio commodum tribuens capienti, vnde nõ debet dolosè versari in beneficio concesso. Ita not. dixit Abb. in c. fi. in vltima co. extrà de præcario. vbi allegat in simili Io. And. in procemio decretalium. quod dictũ pro valde not. refert & sequitur Ias. in §. sequens. in 6. col. in prin. de actio. vbi videas & c.

CCCLXIIII.

1 Libellum in certis causis necessario non requiri. Et quid si actor ad iudicem eat, ac notario dicat, scribas qualiter à Titio peto centum, ad quos peto eum condemnari &c. an quo casu libellus requiritur, sufficiat illi ꝙ libello porrecto?

1 LIbellus † in aliquibus causis necessario nõ requiritur, vt colligitur ex dictis per Spec. in tit. de libel. conce. §. nunc videndum. vbi enumerat fortè 50. casus in quib. non requiritur libellus. Et habetur ẽt per gl. in auth. de exhiben. reis. in §. sancimus. in gl. magna. & per An. post gl. in §. tripli. inst. de actio. Scias tñ vnum, ꝙ in casibus in quibus requiritur libellus, si actor vadit coram iudice, & dicit notario, scribas qualiter peto à Titio centum, in q bus peto eum cõdemnari & c. quamuis notarius hoc scribat in actis, per hoc tamen non vr libellum in scripsis obtulisse, nec dr procedere ordinario modo, sed extra ordinem. Ita dixit not. Bar. in l. in sacris. 3. C. de proxi. sacro. scrini. li. 12. quod dicit esse bene signandum, quia possęt sæpe contingere de facto, quod dictum pro not. refert & sequitur Ias. in §. tripli. in 5. col. inst. de actio. vbi dicit, ꝙ hoc dictum sequitur Ludo. Ro. in l. 1. in 2. col. ff. de arbi. de quo etiam dicit videndum esse Bal. in auth. offeratur ad fi. C. de lit. contesta. & Ange. in l. 1. in prin. in 1. col. & ibi Bal. & Pau. de Cast. ff. de eden. Tene menti hoc dictũ quia no. est, & ex eo limitatur ẽt regula, illa videlicet ꝙ non refert quid ex æquipollentibus fiat, de qua in l. generaliter. C. de instit. & substit. sub condi. fac. & in l. cum seruus. ff. de verbo. obli. & in l. Titius. §. Lucius Titius. ff. de lib. & posth. cum multis si. vide tamen gl. no. in l. si quis se iniuriam. C. de accusa. quæ dixit hoc habere locũ, vbi procedi potest per simplicem querelã, quam gl. ad hoc summè no. Bal. in l. 1. in vlt. col. C. vt in posl. lega. & Lud. Ro. in consi. suo 778. incip. Dicit statutum & c.

CCCLXV.

1 Exceptionem altiorem indaginem requirentem non admitti sed in causa principaliori, & in vltimo iudicio reseruari debere nisi tamẽ excipiẽs probare incõtinẽti sit paratus.

2 Et de effectu huius reseruationis.

1 EXceptio † requirens altiorem indaginem non admittitur, sed debet reseruari in causa principaliori, & in vltimo iudicio, vt habetur in l. 3. §. ibidem. cum gl. in verbo, obscurior. ff. ad exhiben. & in l. fi. C. de compensa. & vtrobique per doct. hoc tamen fallit nisi excipiens sit paratus incontinenti probare, secundũ Bar. in l. si is à quo. in prin. ff. vt in posl. leg. de qua oblatione offerentis se statim seu incõtinenti probare, dic, vt dixi late in c. 2. vltra mediũ extrà de crimi. fal. & in rep. mea rub. C. de probatio. in vlt. col. de quo etiam per Abb. in consi. 31. inci. In causa & quæstione & c. in fi. & per Bal. in l. 1. in 2. col. C.

2 vt in posl. leg. † Et circa hanc materiam reseruationis exceptionum teneas menti, quòd talis reseruatio exceptionum quam facit iudex per hunc modum, videlicet interloquor esse ad vlteriora procedẽdum saluis exceptionibus,

nibus, ꝙ ista verba sunt tantæ importantiæ, quod si appareat postea dictas exceptiones esse veras, & iuridicas, & quod verè obstarent, tunc processus redditur retro nullus, & quicquid postea factum est habetur pro nõ facto, ita dixit gl. in c. cum contingat & ibi docto. de officio de lega. & Bal. in l. ille à quo. §. si de testamento. ver. fin. ff. ad Tirebellia. quos refert & sequitur Ias. in §. præterea in 12. col. Inst. de actionibus. ad quæ vide quæ dixi supra in fin. 198. incip. Testis qui non debet &c. Nam ibi dicta multũ fraternisant cum dictis hic.

CC CLXVI.

1 *Receptans mercatorem foro cedentem, seu vt vulgus ait, fallitum, eum exhibere cogi non potest.*

ALiqua tibi dixi supra in singu. 43. incip. Debitor &c. de impediente creditorem, vt non possit consequi
1 creditum suum. Nunc autem dico tibi circa hanc materiã vnũ aliud non minus vtile, videlicet ꝙ licet ego receptauerim in domo mea mercatorẽ fallitũ, vel qui fregit vt vulgariter dr non tamen propter hoc possum conueniri vt eum debitorem tuum tibi exhibeam, alias teneas ad interesse. Ita sing. dixit Io. de Platea, in §. præterea. Institit. de actio. Et hoc per te. in l fi. ff. de libe. homi. exhibẽ do. quod dictum refert & sequitur Ias. in d. §. præterea. in 10. col. ante fi. vbi dixit, quod hoc dictum est diligentissimè no. quia est quotidianũ, & dixit quòd hoc dictũ fortè alibi non inuenitur. Vide q̃ dixi supra in fin. 137. in ci. In iure &c. Et ex hoc dicto etiam clarè constat, quod titulus de receptatoribus non habet locum in ciuilibus sed solum in criminalibus.

CCCLXVII.

1 *Iudex secularis quãtumlibet emineat, de iuramenti materia non cognoscit, nisi tamẽ iudex secularis de absolutionis nullitate ab ipso iuramento facta à iudice ecclesiastico cognoscere velit, ꝙ potest. Et ibi dem limitationes, alias remiss.*

2 *Iudex secularis præceptum iudicis ecclesiastici exequi non tenetur, si scit, vel suspicetur de ipsius iniustitia.*

1 NEmo prudens est qui nesciat quòd iudex secularis cuiuscunque sit præeminentiæ, non est regulariter competẽs, qñ tractatur de materia iuramẽti, cũ sit quid spũale, quod laicis non conuenit. Ita habetur in c. per venerabilem. qui filij sint legitimi. & in c. cum sit. de foro cõpeten. & in c. prædicandum. 22. q. 1. Et habetur per Ho. in c. tuam. super gl. fi. de ordin. cognit. & per Abb. in c. significante. de pig in 1. notabili. Illam tamẽ conclusionẽ & dicta iura limitat multum sing. do. Feli. quinque modis in c. 2. extra de sponsa. in 12. col. Et inter alias limitationes limitat vno modo, videlicet nisi iudex secularis vellet cognoscere de nullitate absolutionis à iuramento facta à iudice ecclesiastico, quia potest, nec tenetur stare seu præcisè sequi absolutionem factam per iudicem ecclesiasticum. Ita dicit multum solenniter consuluisse Pe. de Anch. in consi. suo 383. incip. retento ordine dubiorũ in 2. col. motus per not. per Io. And. in c. cum in iure. de
2 offic. ord. vbi traditur quod iudex secularis non tenetur exequi præceptum iudicis ecclesiastici, si scit vel suspicetur de eius iniustitia, de quo latius ibi per eum. & per do mi. Fel. in d. c. 2. in 12. col. in ver. quintò limita &c. de spõsalibus. Et idem dixit do. Bar. Cæpol. in cautela sua 102. incip. In multis contractibus &c. Et Soci. latius loquitur in hac materia in consi. suo 83. inci. Pro clariori &c. in 2. & 3. col. in 4. volum. Et in materia ista ponit no. verbum Soc. in consi. 106. incip. In signis doctor. in 2. colum. in eodem 4. vol. & in materia ista vide singulare verbum Lu. Roma. in consi. suo 219. incip. in proposita consultatione &c. post prin. & vide Soc. in 17. fallẽtia sua. in vlt. ver. in fi. vbi ponit sing. verbum circa hanc materiam. Tenementi, quia est singulare verbum in practica ad multa. Hippolytus de Marsilijs, &c.

CCCLXVIII.

1 *Creditore inuito, licet quiuis pro debitore soluere possit liberã tionis fauore, canonem tamen pro emphyteuta inuito domino directo soluere non potest quum in hoc simplex solutio non sit. Limitabis tamen nu. 2.*

1 LIcet † tertius possit soluere pro debitore creditore inuito fauore liberationis. l. solutionem. ff. de solu. & hĩ in l. soluendo. ff. de neg. gest. & in l. qui decem. §. 1. ff. de sol. & in l. postliminium. C. de captiuis. cũ simi. tñ non põt tertius soluere canonem pro emphyteuta inuito domino directo. Nã illa solutio canonis nõ est simplex solutio, sed est recognitio directi dominij, quã alius ꝙ alio facere non põt. Ita not. dixit Bal. in l. acceptam. in 25. qõ.
2 C. de vsu. † Quod dictum tñ limita sing. nisi volens soluere ptenderet aliquod interesse, putà, qa esset creditor emphyteutæ, quo casu si emphyteuta caderet à melioramẽtis, nõ haberet postea vñ sibi satisfieret, ideo ne emphyteuta cadat, poterit soluere ẽt inuito dño directo. Ita no. dixit Ang. in l. lex vectigali fundo. ff. de pigno. ꝙ est multũ no. ad q̃ vide Ias. in l. 2. C. de iure emph. in 18. & 22. co.

CCCLXIX.

1 *Fratres duo, aut alioqui in re certa cões indiuisa, vt pote domo, si vnus habitare, alter locare velit, vter præferendus. Quid ità de cõem fundum habentibus, si vnus vult fundũ colĩ ac seri, alter neutrum velit, sed partem suam vacare, num per alterum colĩ ac seri queat, & quid tum? nu. 2.*

3 *Ædificium commune ac indiuisum si qui habeant reparatione egens, alterq; ipsorum, altero negligente resarciri ac reparari curauerit, nec alter expensas rependere sarcienti satagat, qualiter prouideri ipsi possit.*

Ille hõis species & rerũ discolor vsus. Velle suum cuiq; est, nec voto viuitur vno. Ita scribitur apud Persium, Quæ carmina profectò indubitatã veritatẽ continent, vt experientia quotidiana ostendit. Et ex hoc dubitant
1 do. † Pone ꝙ duo fratres vel duo filij hñt domum cõem pro indiuiso, & vnus vult habitare domũ, alius vult eam locare, quis præferatur? Et dicũt ꝙ debet præferri ille qui vult habitare domũ. Ita dixit Bal. in l. Sabinus. in vltimis verbis, per illum te. ff. cõi diuidun. vbi ẽt vide per do. Flo. & dicit ẽt Sal. in l. iubemus. 2. in prin. C. de sac. san. eccle. † ꝙ si duo duo fratres vel duo socij hñt fundũ cõem pro indiuiso, & vnus vult ꝙ colatur & seminetur prout fieri debet, alter verò qui est rixosus & bestialis dicit ꝙ pars sua non seminetur, & dicit frarri vel soco ꝙ faciat coli, & seminari partem suam, attamen frater vel socius qui est prudentior facit totum fundum coli & seminari, non tenebitur alteri respondere de fructibus ẽt pro parte dominica. Ita dicit Sal. in d. l. iubemus. & dicit quod hoc sen tit gl. ibi quæ duo dicta refert & sequitur Ias. in l. 1. in pe. col. C. qui testam. face. & in repe. fua l. quominus. in 34. col. ff. de flumi. & ad materiam huius vltimi dicti facit optimè tex. in l. si vt proponis. C. de ædifi. priua. & in le. cum duobus, alias incipit, si frarres. in §. idem respondit
3 socius qui cessantis. ff. pro socio. † in quibus dr, ꝙ si sunt duo socij qui habent rem cõem, pura aliquod ædificium quod egeat reparatione, & ad reficiendum vel reparandum vnus ipsorum sociorum sit negligens, alter vero reficiat, quod si socius negligens nõ soluat partem suam expensarum cum vsuris ad eum pro sua rata portione pertinentium intra 4. menses, perdit dominium partis suæ, & illud acquiritur & applicatur socio reficienti. Et illos te. ad hoc adduxit Ang. & Are. in §. sequens. penu. col. in princ. Institit. de actioni. quos dicit esse singularissimos. Et idẽ dixit Cæpol. in tract. vrb. ferui. in ti. 59. sub rub. de refectione. in 4. col. & c. Et idem per prædicta tenet Ias. in repetit. l. quo minus. in 23. col. ff. de flumi. & in d. §. sequens. in vlt. col. & in l. creditor. in fi. ff. si cer. peta. & circa materiam hic tactam vide latè Soci. in consi. suo 58. incipien. in causa &c. per totum in 4. vol.

CC CLXX.

1 *Vsucapionem præsidium impium dici, atque iniquissimum, ꝙ & de præscriptione quoque dicitur.*

Obligatio

2 *Obligatio naturalis vbi subest orta ex consensu, vt quia per pactum nudum promisisti mihi, vel quod cum iactura mea locupletaris, nitaris q̃ vsucapione aut præscriptione dũtaxat, ad ecclesiam per viam denuntiationis euangelicæ recurrere possunt.*

3 *Debitum scienter præscribens denuntiari semper potest si quidem ius ciuile obligationem tollere non potest naturalem.*

4 *Commissarius, cui causa secundum veritatem & æquitatem commissa est, sententia pro eo, qui solo vsucapionis vel præscriptionis præsidio subnixus est, vt quæ naturali æquitati repugnent.*

1 VSucapio † dr præsidium impium. tex. est in authẽ. vt ecclesia Ro. circa medium. Item ẽt dr præsidium iniquissimum, ſm Ang. in l. qui æquitate. ff. de doli exce. & in l. 1. C. de præsc. 30. ann. & idem est dicendum de præscriptione, qui fraternisant secundũ Bal. in l. 1. in 7. col. C. de ser. fug. & not. inst. de vsuca. in prin. & rub. ff. eo, tit. & voluit Soc. in cõsi. 36. inc. In causa cõitatis. in 5. co. & præscriptio dr esse contra naturalem æquitatem secundum Bal. in l. ancillæ. in 3. col. C. de furt. & Abb. in c. fi. in 6. col. extrà de præscip. vbi ẽt adducit Bar. in extrauag. ad repri
3 men. in verbo, denuntiationẽ. vbi dicit, ꝙ vbi subest obligatio naturalis orta ex cõsensu, puta, quia promisisti mihi per pactum nudum, vel quia locupletaris cum iactura mea, possum recurrere ad ecclesiam per viã denuntiationis euangelicæ, ꝙ in præscriptione dr apertè voluisse Bal. in c. si quis per triginta in ti. & fi. de feud. fuerit contro-
3 uers. vbi † dicit, ꝙ per scribens debitum scienter põt sem per denuntiari, qui ius ciuile nõ potuit tollere obligationẽ, vt in §. sed naturalia. inst. de iure nat. gen. & ciui. Et ꝙ scriptio est restringenda, quia est odiosa, ſm Inn. in c. ex transmissa. de præscri. quem refert & sequit Bal. in Margarita sua, in verbo, præscrip. in 3. ver. Et idem dixit Inn. in c. tua. ad fi. de decimis. & Bal. in l. non dubium. in ver. adde ꝙ consuetudo &c. C. de legib. Bar. in l. fi. post prin. ff. de eo per quem factũ erit. & voluit Pau. de Cast. in con
4 sil. suo 295. inci. Visis & põderatis oĩbus & c. in 2. col. † Et teneas mẽti ex istis, ꝙ si alicui est commissa causa ſm veritatem & æquitatem, ꝙ non debebit talis commissarius ferre sententiam pro victe præsidio vsucapionis vel præscriptionis, quia naturali æquitati repugnat. Ita multum sing. dixit Ang. in l. 1. ff. de neg. gest. & in l. sequitur. in §. fiviam. ff. de vsuca. quem refert & sequitur Ias. in repe. l. si is qui, pro emptore. in 25. col. ff. de vsucap.

CCCLXXI.

1 *Testis de auditu auditus deponens licet non probet, qualemqualem tamen præsumptionem seu coniectum facit. Et cui vsui sit huiusmodi præsumptio.*

1 TEstis de auditu auditus licet nõ probet, tñ facit qualem qualem præsumptionem seu coniecturam ſm Arch. in c. hoc videtur. 22. q. 5. quem refert & sequitur Pau. de Cast. in consi. suo 127. incip. In causa quæ vertitur Parmæ. in 10. col. & Ale. in consi. suo 28. inci. in causa accusationis de crimine falsi &c. in 1. vol. & do. Franc. Curti. in consi. suo 70. inci. Circa primum in 3. col. in prin. Et scias ꝙ prodest habere pro se ittam qualemqualem præsumptionẽ, quia si probationes ab vtraque parte essent partes, ille obtineret qui haberet istam qualemqualẽ pr̃sumptionem pro se gl. est no. ibi cõiter approbata in l. si duo patroni. in prin. in gl. parua. in versi. authoritatis. ff. de iureiuran. Quæ omnia refert latius Ias. in repet. l. admonendi. in 25. col. in prin. ff. de iureiur. & de hac quali quali præsumptione vide gl. no. & ibi Bal. in l. mater. C. de calumni. & do. Catal. in tracta. syndic. in versi. 537. incip. Adde ꝙ aliquis. & vide do. Philip. Decium in consi. suo 82. inc. Viso processu &c. in 2. col. Tene menti prædicta, quia possent tibi prodesse tam in causis ciuilibus, quam criminalibus. Et ex istis poteris limitare quæ dixi suprà in fin. 276. incip. Parum & nihil &c. Et ibi etiam posui singulare dictum in materia qualisqualis præiudicij.

CCCLXXII.

1 *Iudex si quando aduersus occidentem bannitum inquirat, cui ex statuti forma impunè occidi poterat, tunc quilibet de populo coram inquirente iudice temperare ac de banno docere banniti occisi, ac petere vt iudex contra occidentem pro cedat.*

2 *Et quid si occisus bannitus duntaxat ex contumacia fuisset.*

1 CApias † vnum paucis, vt credo notum, videlicet ꝙ qũ iudex inquirit contra occidentem bannitum, qui ex forma statuti poterat impunè occidi, tũc quilibet de populo põt comparere coram iudice inquirente, & ostendere bannum illius occisi, & statutum permittens illum posse impune occidi, & petere vt ipse iudex vlterius nõ procedat contra occidentem ſm Bar. in l. vbi pactum. C. de transactio. quem sequuntur doct. & fuit originalis doctrina Richar. Malumb. in l. filius famil. §. veterani. ff. de procur. per gl. ibi. Quam doctrinam referunt & sequunt doct. in pluribus, & pluribus locis quos latissimè adduxi in l. si quis ne q. in 25. col. ff. de quæstionibus. & in repetitione mea. rub. C. de probatio. in 43. col. & in l. infans. in 5. col. ff. de ficarijs. & in practica mea causarum criminalium, in 17. char. & ibi in 29. & in 100. chart. de quo ẽt habetur per do. Nellum tractatu bannitorum, in prima parte primi tpis, in 2. q. & in secunda parte secundi tpis, in 14. q. & per Gandin. in tractatu maleficiorum, sub rubr. vtrum procurator in maleficijs interue. in 5. col. versi. Vltimo circa materiam &c. cum versi. ibi sequenti. & p do. Maria. Soc. in repetitio. c. veniens. in 63. & 64. col. cũ
2 sequen. de accusa. † Scias tñ & perpetuò tene menti, ꝙ prædicta non haberent locum quando talis bannitus interfectus, fuisset bannitus per contumaciam, & non ex veris probationibus delicti. nam statutum permittens bannitum posse impune occidi, non comprehendit bannitũ per contumaciam, nec de illo intelligitur, sed solũ de bãnitis ex veris probationibus delicti. Ita sing. dixit Alex. in l. omne delictum. in prin. ff. de re mili. vbi sing. dixit, ꝙ stante statuto quod bãnitus possit impunè occidi, quod vigore talis statuti non poterit impunè occidi bannitus per contumaciam, allegat hoc voluisse Bal. & Io. de Im; in l. si mora. ff. solu. mat. & dicas tu quòd idem dixit Bal. super statutis. in verbo, pax. in 3. versi. & in l. transigere, in 4. col. versi. nonò oppono. C. de transact. pro qua doctrinã faciunt optimè quæ dixi in sing. meo 4. incip. quãuis & c. & l. infans. in 5. col. ff. de ficar. vbi omnino videas. & faciunt dicta per Ale. in l. cum filius fami. in 2. col. ff. de verbo. oblig. & per do. Phil. Cor. in consil. suo 143. incip. Licet. in 2. col. ver. & propterea. in 2. vol. & per Bal. in l. fi. in fi. ver. quæro hic si tabellio, C. de fide instru. & vide quæ addidi in d. l. infans. in 5. col. & vide quæ dixi in repe. mea causarum crimi. in §. sequitur. nu. 20. & vide omnino do. Fel. in c. cum Bertol. in 9. col. de re iud. & sic ex dicta doctrina Bal. in d. l. si mora. & do. Ale. in d. l. oẽ delictum. & aliorum quos suprà adduxi potest limitari & restringi doctrina Bar. in d. l. pactum. C. de transa. & sequacium. quos adduxi in dictis locis. Tene menti, quia est verbum non obliuiscendum.

CCCLXXIII.

1 *Scribens literas cuidam, quibus fatetur ille se debere centum mille, aut quiduis aliud si moriatur antequam literæ, præsententur, nullius sunt momenti huiusmodi literæ, nec hæredibus præiudicabunt.*

VT nosti à doctoribus in diuersis locis examinantur plures quæstiones circa materiam literarum, quæ quotidie scribũtur à mercatoribus inuicem, vel ab alijs,
1 & hoc maximè in l. admonendi. ff. de iureiu. † Ego autẽ volo solummodo dare tibi singulare verbum circa eandem materiam literarum, & ideo tene menti, quod si scribo tibi literam in qua confiteor me esse debitorem tuum in mille, vel in alia summa, sed antequam ista litera tibi præsentetur ego moriar, hoc casu talis litera non nocebit, nec præiudicabit hæredibus mei. Ita sing. dixit

Innoc.

Inn.in c.cum dilectus.extrà de succes.ab intesta.quod dictum reputat sin.do.Ant.in c.fi.in 5.col.extrà de consel. & Barb.in d.c.cum dilectus.& in c.post cessionē de proba.in rubri.extrà de testa.in lectu.in 2.col.non in repet. & Corse.in suis notabi.sub verbo,confessio.in not.inci. Si scribo &c.De quo latius dixi in repe.mea rub.C.de ꝓbat.in 51.col.ante fi.in versi.& postquam &c.& in l.fi.in 6.colum.post medium.ver.Et tene menti.ff.de qō.Et ratio potest esse,quia Titius,si est mortuus,nō dī amplius Titius secundum Bal.in l.1.in 13.co.versi.Sed quid dicēs .C.de confes.quod etiam ipse sentit in l.conueniticulam. in vlt.col.C.de epis.& cler.Et illud dictum Inn.etiam refert & sequitur Ang.in l.1.ff.de cōfes.& do.Ant.in cap. per inquisitionem.de elect.& Ias.in repe.l.admonendi. in 62.col.de iureiu.vbi no.loquitur circa hanc materiā.

CCCLXXIIII.

1 Banniti intercepti bannum suum qualiter recognoscere debeant,& in hoc quæ illis cautio adhibenda.

1 BEnet & diligenter aduertant banniti capti dum recognoscūt bannum suum,vt illud simpliciter recognoscant.Sed caueant vt non fateantur contenta in dicto bāno esse vera,quia si illa confiterentur possent puniri, & bannum contra eos posset exequi,etiam si tale bānum esset nullum.Et hoc quia talis confessio spontanea facta cum recognitione banni validat sententiam banni,cum cautum sit in iure ꝙ confessio spontanea validat processum inualidum,cum talis confessio non requirat telā seu ordinem iudicij,vt dixit Inn.in c.qualiter & qñ 2. de accus. & in cap.per inquisitionem.de elect.& Bal.in l.properandum.in fi.prin.C.de iud.Et volunt alij quam plures doc.in diuersis locis quos simul reduxi in l.1.in §.diuus Anto.in 3.& 4.col.ff.de qō.ita sing.dixit Ang.in l.1. ff.de consel.ad ꝙ allegat Inn.in d.c.qualiter & quando. Tene menti,quia sæpe banniti & maxime rustici in recognitione banniti ignoranter vel inaduertenter confitentur contenta in banno esse vera.Etiā sæpe iudices sub inuolucro verborum faciunt eos taliter confiteri,nā tūc possent puniri.& bannum exequi,et data nullitate bāni, & ideo caueāt ipsi banniti.Attamē si contingeret casus, venias ad me, quia prædictis non obstantibus ꝓ culdubio defensabo eos de iure à pœna mortis ex pluribus iurib. & rōnib.quæ breuitatis causa præsentialiter nō adduco.

CCCLXXV.

1 Stulto conditionis esse melioris,quam prudentes non debere, vnde sicut prudentem pro sui defensione occidere licet.sic & stultum occidere licebit.

2 Stultus furiosus,vel dormiens si quem insultet, num impune occidi queat?

1 STultiſnon debent esse melioris conditionis, quā sint prudentes.ita dixit rex.in l.Seruius.ff.quod vi aut clā. & in c.cum qui.de præben.in 6.& l.regula.in 6.parte.ff. de iur.& fact.ign.Et ideo scias,quod sicut licitum est occidere hominem prudentem pro defensione sua,vt satis plene tradidi in l.vnius facinoris.in §.cognituum.in 10. & 11.col.ff.de qōnib.& in l.1.in prin.in 5.& 6.col.ff. de sicar.ita licitum est occidere stultum contra aliquem irruentem cum armis,nec iuuatur ex eo quia stultus,quia arma stultorū ita incidunt & offendunt hoīem sicut arma sapientum.Ita multum no.dixit Bal.in l.1.in 11.col.

2 in ver.Quid de furioso.C.vnde vi.vbi dicit ꝙ si aliquis furiosus vel dormiens insultat aliquem,vt multi faciūt in somnis,an talis poterit impune occidi?Et dicit primo videri dicendum quod non,quia talis insultus vitio caret.allegat.ff.de offi.præsi.l.diuus.& 2.q.9.c.indicas Hermanum.ergo iniustum esset eum interficere.Contrariū tamen dicit,non quia contingat hoc vitio offensionis, sed natura defensionis, sicut si quis pateretur insultum ab animali tuo,nam impunè illud animal occideretur licet aliter occidens teneret Aquilia,nam cum se defens propriam salutem principaliter intendit,impunè facit, quia principalis debet considerari,& non secūdariò,vt ff.ad Syllania.l.qui posthumum.& de fur.l.verū.Ita formaliter dicit Bal.in d.l.1.in 11.co.in dicto versi.Quid de furioso,& c.C.vnde vi.quod est menti tenendum, cum sæpe isti stulti sint periculosi,& quandoque bestialiter ꝓcutiant prudentes,vt in facto sæpius visum fuit.

CCCLXXVI.

1 Maior pars quod facit,omnes facere videntur.Et ideo si statuto caueatur,vt nullus inquiri,vel torqueri posset,nisi cū deliberatione potestatis & antianorum,an si potestas vnū antianum sibi ad stipulantem habeat reliquis dissentientib. posset quod sibi & soli antiano videbitur statuere,quasi in his maior pars consistat

1 QVod maior pars facit,valet quia omnes facere videntur.l.quod maior.ff.ad municip.l.duo ex trib. ff.de re iud.l.diem proferre.§.si plures.ff.de arbit.l.fi.§. 1.C.qui bonis cede.pos.c.cum inter.c.dudum.c. in Gen. c.cum in veteri.c.congregato.de elect.cum multis sim̄. Et ideo teneas menti,ꝙ si statutum dicit,ꝙ nullus inquiri nec torqueri posset nisi cum deliberatione Potestas & antianorum,& Potestas cū vno de antianis dicit aliquē esse torquendum vel contra eum inquirendum,oēs aūt antiani dicūt contrariū,ꝙ hoc casu ꝑtur dictū potestatis cum vno de antianis,quia licet Potestas solum habeat dimidiam vocem & antiani aliam dimidiam,tamē post quam Potestas habet secum vnum de antianis, apparet quòd excedit dimidiam partem,& sic quod ipse Potestas facit cum illo antiano,dī factum à maiori parte, & per consequēs valet.ita no.dixit Alber.de Rosa.in 2.parte statu.in q.188.inci.Paduæ est statutum.vbi refert Richar.dicere se hoc obtinuisse de facto,& ipse Alber. ibi allegat plura iura ad hoc.Et idem dixit Soc.in consi.suo 40.inc.Ex actis gestis &c.in prin.2.co.vbi et allegat plura iura,& allegat Cy.& Iac.Butrig.in auth.causa quæ sit cum monacho.C.de epis.& cler.& te.& ibi Bal.in l.si qs Titio.ff.de vsufru.l.& quæ habētur per Bar.in l.1.§.si plures.ff.de exercitoria.& alleg.alia plura de quibus ibi per eum.Tene menti,quia non posset esse magis quotidianum,nam domini terrarum vt videātur facere aliquam æstimationem suorum ciuium,faciunt aliqua statuta in quib.in aliqb.casibus dāt iurisdictionem suo potestati vel Capitaneo, & antianis illius ciuitatis vel alicui alteri ꝙ fic.certè si tali casu aliqs officialis vel antianus se cōcordat cum Potestate vel Capitaneo,illud quod erit dispositum per eos valebit,& tenebit tanquam factum à maiori parte,& cæteri antiani vel officiales nihil poterunt ꝓpter separationem ab eis factam per illū antianum, cui antiano immemor illius dicti,quod omne regnum in se diuisum desolabitur &c.deberetur præmium,de quo loquitur Bal.in l.ita vulneratus.ff.ad legem Aquil. & do. Fel.eum referens in c.de cætero.de homic.quos ego retuli in rubr.extrà de homic.& in l.1.in princ.in 11. col. in ver.15.limita &c.ff.de sica.Et vide omnino ad supradicta Ias.in l.si pater.in 1.col.ff.de vul.& pupi.vbi notanter loquitur,& in l.fi.in 3.& 4.col.C.de impu.& aliis sūb sti.vbi etiam no.loquitur,& vide Soc.in consi.suo 108. incip.casus &c.in 1.col.in 3.vol.& vide do.Rochum de Cur.in tracta.de iure patr.in verbo,ipse vel is à quo cautum &c.in 4.col.in ver.tertiò quæro &c.& vide Ias.in l. iurisgētium.§.hodie.in nu.9.& in pluribus numeris ibi sequentibus.ff.de pact.

CCCLXXVII.

1 Contumacem in iudicio nisi prius resarcitis expensis audiri non debere.Et quid refectis expensis,an omnimodo audiatur.Et limitā vt hic.& nu.2.& 3.

1 COntumax in iudicio non auditur nisi primo refectis expensis.l.sancimus.C.de iud.c.finē litib.& cap. cum delicti.de do.& contu.c.pia de exce.in 6.c.1.de do. & contu.eo.li.cum simi.& licet refectis expensis audiatur tamen ēt tunc non auditur opponendo exceptiones peremptorias.ita no.dixit Inno.in c.præterea.de dilatio. & Ange.in l.peremptorias.C.sen.rescin.non posse quod dictum

dictum pro valde not.refert & sequitur Ang.de Are.in §.

1 appellatur.in 3.col.Insti.de except.Ista tamen doctri.posset fortè limitari & restringi vt non haberet locum in minore,rustico, vel muliere,& hoc per doctrinam no.dom. Philip.de Perusio in c.Nicolao.in pen.col.extra de appell. vbi dicit, ꝙ licet citatus personaliter sit verus contumax & excludatur ab appellando,vt in l.ex consensu.in fi.ff.de appel.& in l.1.C.quando appellan.sit tamen dicit, ꝙ hoc fallit in minore muliere & rustico , quia tales personę citatæ personaliter ad sententiam andiendam,si non comparent,nec mittunt procuratorem,tamen poterunt appellare,cum non censeantur esse in dolo,ad quod allegat Bal. & Ang.in l.vbi exigitur.ff. de eden.ꝙ dictū etiā pro valde no.refert & sequitur Phil.Dec.in consi.suo 34.in 3.col. & circa supradictam materiam expensarum vide aliquid per do.Ias.in l.is apud quem.in 4.col.in versicu.tene cum Bar.&c.C.de edend.

CCCLXXVIII.

2 Geminationē actus magnæ efficaciæ,idque adeo, vt si statuto cautum sit,vel ex leg.forma,quod pro aliquo delicto pecuniaria pœna sit imponenda si tamen accusatus conuincatur idem delictum iterasse, tūc capitali pœna,ac supplicij vltimi punitri possit. Et sub hac cautela assessorum.nu.2.

3 Delinquendi consuetudine pœnam augeri,vnde qui hodie furātus est rem vnam vilem,cras aliam,& sic dei inceps,ratione iterationis & consuetudinis furca suspendi poterit.

4 Peccatū veniale geminatum mortale sit. Et bis carceratus pro eodem delicto amplius relaxari non debet.

5 Frequenter fieri dicitur, quod bis sit.Et ibidem multa id genus cum limitatione subsequente.

1 GEminatio factus est maximæ importātiæ & effectus vt dixi tibi latissimè & vltra omnes in l.1.in §.quæstioni.in 2.& 3.col.ff.de quæstio. sed vltra omnia quæ ibi dixi, teneas menti singulare & mirabile verbū, in hac materia geminationis,videlicet quod licet ex forma legis vel statuti pro aliquo crimine esset imponenda pœna pecuniaria tamen si accusatus de tali delicto conuincitur , quod illud etiam alias commisit & frequentauit,tunc talis reus debet puniri capitaliter pœna vltimi supplicij.ita dixit Bar. Bald. Ange.Odof.& Io.de Platea in l.1.per illum te.C.de super exactionib.lib.10.& Bar. & Bal.in l.licitatio.§.quod illicitè.circa prin.ff.de publica.& do.Ale.in suis apostil.in d.l.1. C.de superexactio.pro quo docto.aliqua adducunt, & ma

2 ximè Ang.& Io.de Platea,nam dicit ibi Ang.ꝙ quādo assessores volunt facere aliquem reum mori,ponūt in inquisitione,quam formant contra eū,ꝙ illud seu illa crimina, de quibus inquiritur,pluribus vicibus commisit,& postea eum conuincunt de tali perseuerantia,quo facto dicit, ꝙ securè poterunt eum ad mortem condēnare, non obstante quod illa crimina de sui natura non sint capitalia, quod dicit esse bene menti tenendum , pro quo dicit esse tex.in l.omnes.C.de delatorib.lib.10.vbi quis propter consuetudinem peccandi punitur pœna mortis, & dicit Io.de Plat.

3 in d.l.1.de superexactio.quod propter consuetudinem de linquendi augetur pœna , ad quod allegat etiam l.facultas. C.de iure fisci.& l.3.in fi.C.de epis.aud.& d.l.omnes.C.de delato.& dicit do.Ale.in d.l.1.de superexactio.in suis apostil.quod ex hoc etiam dicimus,quod ille qui hodie furatus est vnam rem vilem & cras aliam,& sic successiuè, ꝙ ratione reiterationis & consuetudinis poterit furca suspendi.ad quod etiā alleg. Bal.in l.apud antiquos. in fi.C.de fur. & doct.in auth.sed nouo iure.C.de ser.fugi.adducit etiam ipse do.Ale.ad hoc quod dicitur, videlicet quod cōsuetus litigare repellitur à testimonio.alleg.c.quia suspectos.3.q. 4.&c.nullus. ibi frequenter litigantes &c. eadem causa & quæstione.allegat etiam alia plura ad hoc,de quibus ibi ꝓ eum,& ad prædicta de illo qui est consuetus furari, quod puniatur pœna mortis,vide Ang.de Are.in tract.malefi.in verbo,& vestem cęlestem abstulit.in 2.char.in ver.quæro si alias &c.& ibi in additio.& vide Bar.in l.si cui.§.fi.in fi. ff.de accus.quem refert & sequitur Io.de Platea in d.l.omnes.C.de delato.lib.10.& ad dictum doct.in d.l.1.C.de superexact.facit optime tex.& gl.in §.nomine autem crimi

4 nis.25.dist.Vbi dicitur, quod peccatum veniale geminatum efficitur mortale,& faciunt dicta per Bar.& Bald.in l. 3.C.de episc.audiē.vbi dicunt quod bis carceratus pro eodem delicto,amplius nō debet relaxari, etiam si ex aliqua constitutione carceratus debet relaxari.& subdit ibi Bal.ꝙ non valet indultum principis super condēnatione secūda, nisi fiat mentio de prima,quia videtur obreptitiū,eo quia princeps non esset facturus.quod dicit esse menti tenēdū, & facit etiam,nam licet hæreticus paratus corrigi non tradatur curiæ seculari.ca.penulti.§.si quis.extra de hæret.tamen si geminata vice cecidit, non auditur de correctione. c.super eo.& c.accusatus.de hæreti.in 6.Et facit in materia geminationis in d.l.1.§.quæstioni.ff.de quæstionib.& faciunt dicta per do.Rochum Curt.in repe.c.fi.in 2.col.de consue.& facit etiam , nam contra frequētātē viā sumitur indicium maleficij commissi in illa via ſm doct.quos refert & sequitur do.Par.de Puteo in trac.syndi.in 96.char. in 2.col.versi.si aliquis est inuētus &c.& facit gl.in l.cōsentaneum.C.quō & quando iudex.quæ dicit,quod humanū est peccare.sed diabolicū ꝑseuerare &c.& vide circa prædictā materiā Ale.in l.1.in apostil.C.de pascuis publi.libr. 11.vbi dicit, ꝙ ꝑseuerātia vel cōsuetudo refertur ad duas vices.& vide do.Lauren.Calca.in cōsil. suo 1.in 19.col.& vide Ang.in auth.de trien. & semis.in §.& quod sæpe.vbi dicit quod dictio pluries,verificatur in duobus.& idē dixit Bal.in l.fideicommissa.§. si quis decem.ff.de leg.3.& vide Ang.de Are.in trac.malefi.in ver.pluribus & pluribus. & ibi in addit.& vide tex.in authen.de defenso.ciuita.§.fi.

5 vbi dicit gl.quod illud fieri dī frequēter,quod bis fit.Prædicta tamen oīa limita & restringe nisi geminatio esset circa minima,quia tunc supradicta non haberent locum, nec hō posset morti tradi propter talia minima, quia talia minima non sunt in cōsideratione,vt in l.scio.ff.de in integr. restitu.l.omnis.ff.de impen.& in c.licet causam.in verbo, nulla aut modica.de proba.& instit.ad leg.Falcid.in princ. in verbo,pro nullo aut modico.de materia dixi latius in l. furem in fi.2.col.ff.de sica.& in sing.meo 276.incip.parū. Et ad hoc bene aduertas ne erres,& loco iustitię faceres iniustitiā & iniquitatē,vt in hac nostra ciuitate fecit superioribus diebus quidam iudex bestialis , quod si comedisset fœnū fuisset vna bestia & vnus asinus, voluit ostendere esse doctum & fecit suspendere quendam minorē,quia pro nihilo,& toleratum fuit à superioribus quod grauius est, sed verè dignior fuisset ipse laqueo,cū sine aliqua doctrina auderet similia facere,sed talia eueniunt quādo iudices non stant ad syndicatum, vt ipse non stabat , quia tunc quod placet licet , & cæca eorum voluntas subrogatur loco legis, sed ista trāseant cū alijs enormitatibus hodiernis. Teneas menti prædicta,nam pauci sunt dies quibus illa vidi in facto &c.

CCCLXXIX.

1 Testes idonei aduersus clericos non sunt membris mutilati, nec corpore vitiati,in causa criminali.

CLericorū priuilegia in iure sparsa sunt plura & plura q̄ enumerare & insimul adducere laboriosum esset. vnum posui ego supra in sing.209.incip.statuta laicorum aliud posui in singu.55.quod incip.aduertas ad vnum &c. aliud in sing.107.inci.priuilegiū.aliud in sing.204.inci.per. cutiens clericum: & plura alia posui in repetitio.mea rub. ff.de fideiuss.sed vltra omnia alia quæ dixi , accipe nouiter

1 vnum aliud non minus dignū,videlicet,ꝙ mutilati membris,vel corpore vitiati non possunt testificari contra clericos in causa criminali.ita nota.dixit Abba.antiquus in capitul.1.de exceptio. quē refert & sequitur Bal.in Margarita sua,in verbo,mutilati.& idem etiam dixit gl.in ca. 1.4.quæstio.3.in fin.vltimæ glo.quæ dicit idem esse in bigamo,quod est not.& perpetuo menti tenendum,ad quę etiam vide gl.in capitu.ipsius apostoli.2.quæstio.7. Tene menti,quia in contingentia tacti ficeret tibi magnum

honorem & vtilitatem.

CCCLXXX.

1 Furiosus actum validum facere nequit, sicuti nec contra eum dum, ideo per sententiam condemnari non potest. Et ibidē de furioso.

2 Furiosus, quanquam testamenti factionem actiuam non habeat, si tamē rite ac rectè testetur, ac prout quilibet prudēs faceret & diligens paterfamilias, valet & tenet eius testamentum. nu. 3.

1 FVriosus non potest facere actum validum, nec similiter contra eum potest fieri actus validus, ideo non potest condemnari per sententiam, secundum Spe. in titu. de sen. in §. iusta. in versi. Item est nulla ratione litigatoris &c. & voluit Bal in authen. & omnino in 5. col. C. ne vxor pro
a marito. Item si cōmittat homicidiū, non punitur a, vt dixi satis latè in l. 1. in prin. in 7. col. ff. de sicarijs. Item non valet eius confessio, secundum Spec. in tit. de confes. §. sequitur. versi. 13. Item non potest intrare religionem, vt habetur in c. sicut. de reg. & est gl. in t. ex eo. de electio. in 6. Item furiosus non obligatur iuramento secundum Bar. in l. qui habet. in §. si pupillus. ff. de tutel. & Bald. in l. 2. in 10. q. C. de rescind. vend. Item æquiparatur prodigo. l. 1. & ibi Nic. de Neapol. ff. de cura. furio. Bar. in l. is cui. ff. de testa. Itē æquiparatur ignoranti. l. filius familias. 1. & ibi Bar. in fi. ff. de testamē. Itē æquiparatur absenti. l. sed si vnius. §. filiofamil. ff. de iniuriis. l. 2. §. fi. ff. fol. matri. l. 2. §. furiosus. & ibi Bart. ff. de iure codic. Item æquiparatur mortuo secundum Bal. in l. humanitatis. in 4. col. C. de impu. & alijs substi. de quibus omnibus dixi in dicta l. 1. in prin. in 7. col. ff. de sicarijs.

2 †quibus tunc addo quod furiosus non habet testamenti factionem actiuam, vt in l. is cui. & in l. qui testamento. in §. nec furiosus. ff. de testa. & habetur per scribentes in l. furiosum. C. qui testamē. facere possunt. imò nec ad pias causas potest testari secundum Bar. in l. 1. in repetitio. in 1. quæstio. C. de sacrosan. eccle. quē refert & sequitur do. Philipp.

3 Decius in l. in negotijs. ff. de reg. iur. † Teneas tamē menti, quod licet ipse furiosus non possit testari, attamen si ritè & rectè testetur, prout faceret quilibet prudens & diligens paterfamilias, valet & tenet eius testamentū. Ita multū no. dixit Io. And. in c. cum dilectus. extra de succes. ab intesta. vbi refert quod alias per Senatores Romanos fuit approbatum testamentum cuiusdā furiosi, quia bene disposuerat, & refert Valerium hoc recitare, quod dictum refert & sequitur Bald. in c. 1. in 2. colum. in tit. per quos fiat inuestit. in vsi. feu. & Ale. in consi. 141. incipiē. maturè, &c. in 2. col. in 1. vol. & in consil. suo 75. incipiē. viso themate, &c. in 2. col. in 2. vol. & Soci. in consi. suo 98. incip. alias consului. in 5. col. in 3. vol. & Barb. in rub. extra de accus. in 2. col. & in consi. suo 43. incipien. illud. in 16. col. in 3. vol. & in ca. ex literis. in penu. char. de consuetu. & in c. sciscitatus. in 5. chart. extra de rescrip. in quibus locis refert & approbat illud dictū, licet ipse Barb. ex verbis suis videatur in contrarium in ca. super quæstionum. in §. intentioni. in 4. col. de offi. delega. & contrarium ipse expressè tenet in ca. 2. in 9. col. de testa. & in l. 1. in prin. in 7. col ff. de verb. oblig. vbi se remittit ad ea quæ dixi in d. ca. 2. sed Barto. videtur tenere cum dicto Io. And. in tract. suo teste. in c. incip. opposita prudentiæ. &c. & Ias. in l. furiosum. in 2. col. C. qui testamē. facere possunt. & do. Io. Neuizanus in sua tylua nuptiali, in 14. char. in 4. column. de quo etiam per dominum Philippū Deciū in dicta l. in negotijs. quæ opinio tanquam communior & rōnabilior mihi magis placet, & ita superioribus diebus adduxi contra aliquos volentes annullare quoddam testamentum, probando q̄ testator non erat in recto nec in sano intellectu dum illud fecit, nam ego dixi, quod etiam si nō fuisset tūc sanę mētis, tñ valebat, cum ipse testator testatus fuerit rite & rectè prout fecisset quilibet prudentissimus & diligētissimus homo, & adduxi doctrinas superius adductas. Ideo teneas menti prædicta.

ADDITIO.

a Non punitur. Amplia etiam de delicto commisso ante furorem, vt no. Bal. & Aluarot. in c. 1. an ille qui interfec. frater. do. sui. in vlti. feudor.

CCCLXXXI.

1 Reus criminis vbi de pœna corporali agitur, detineri debet, nec fideiussoribus est relaxandus, si tamen ante sententiā relaxandus apparet, relaxari potest.

1 LIcet reus criminis, vbi tractatur de pœna corporali debeat stare de ētus, nec sit relaxandus fideiussoribus vt habetur in l. fi. C. de accusatio. & in l. 1. C. de exhi. & in l. si quis alicui. C. ad leg. Iul. maiesta. & in c. quisquis. 2. q. 8. attamen potest relaxari ante sententiam, quando apparet ipsum reum fore absoluendum. quod apparet publicato processu. Ita dixit Bald. in l. sed si is. ff. de in ius vocan. & ibi dicit, quod de hoc est te. expressus melior de iure in l. nullus. C. de exhib. reis. in ver. donec repererit, &c. idem etiam dixit ipse Bal. in l. siquis post accusationem. ff. de testament. & idem voluit Ale. in consi. 179. incip. in causa Anglorum. in pe. col. in prin. & Ias. in l. 6 pecuniam. in §. sed si accepit. ff. de condic. cau. da. cau. non secu. & Ludo. Roma. in sing. 398. incipi. accusatus. pro quo est tex. in l. qui pœnæ. §. 1. ff. de manumissio. & faciunt dicta per Io. de Platea in l. monetæ ante fi. C. de dilatoribus. lib. 10. Tene mēti prædicta, quoniā illa pluries practicaui & obtinui, licet iudices se reddērent difficiles ad excarcerandum reum ante sententiam tamen finaliter visis prædictis doctrinis annuerunt petitis per me, de quo etiam dixi in repetitio. mea rub. ff. de fideiuss. in 31. q. & faciunt dicta per Bald. in l. si pro ea. in 6. q. C. mandati. quem vide.

CCCLXXXII.

1 Socius criminis an consocium possit accusare, adeo vt dictū ipsius indicium cōtra socium ad quæstionē faciat. Et quid si idem in furca moriturus dictum reuocet, mendacijque veniam comprecetur?

1 ALiqui † sunt casus in quibus reus potest interrogari de consocijs, & tunc dictum socij criminis facit indicium ad torturam contra socium, vt dixi late in l. 1. §. diuus Antonius. ff. de. quæstionib. & supra in singu. 209. incipien. socius criminis &c. Sed quæro, socius criminis in iudicio coram iudice solenniter ponte vel de tortura seruatis seruandis dixit, quod Titius fuit eius socius ad committendū tale delictū. ex quo dicto potest torqueri ipse Titius, quando sumus in casu, in quo socius criminis potest interrogari de socijs, vt dixi in dictis locis superius allegatis, hoc ita tē cōdēnatus est reus, ad mortem, & dum est super furca antequam minister iustitiæ eum proijciat, & occidat, illo instāti dicit coram populo, rogo vos oēs vt rogetis Deum pro me, & dicatis, Pater noster, & Aue Maria, pro aīa mea, postea dicit, ego in processu meo huius delicti, p quo morior, inculpaui indebitē, & iniustè Titium, & dixi, quod ipse fuit socius meus ad committendum hoc delictum, sci tote omnes, quod ego falsum dixi, & mentitus sum, quia dictus Titius nihil vnquam sciuit de tali delicto quod feci, & ideo dictū Titium ex culpo, & ab eo peto veniam de mēdacio quod dixi cōtra eum, hoc dicto statim minister iustitiæ eum proijcit de furca & occidit, an per istam excusationem sit sublatum indiciū existēs contra ipsum Titiū propter primum dictū illius rei factum in iudicio solenni ter. coram iudice in quo Bald. in cōsi. suo 79. incipien. regula iuris est &c. in fi. in 3. vol. videtur tenere quod nō sit sublatum dictum iudicium proueniens ex prima confessione rei, & allegat rationem dicēs, quod reuocatio confessionis factæ in iudicio, si fiat in carcere nihil operatur, quia talis reuocatio fit extra iudicium, non aut in iudicio, & sic pariter videtur dicendum in reuocatione & confessione facta super furca, ego autem hoc dictum Baldi hic nō approbo nec improbo, sed me remitto ad ea quæ circa hāc quæstionem, & circa hoc dictū Baldi dixi latissimè vltra omnes in practica mea cautarum criminalium. in 69, charta, cum sex chartis ibi tequētib. vbi omnino videas. quia hāc quæstionem à nemine tactā nec discussam plenè examinaui.

Clericus

CCCLXXXIII.

1 Clericus sine habitu & tonsura incedens clericale priuilegiū non perdit, licet actibus enormibus se immisceat.

2 Priuilegium tamen can. Si quis suadente diab. amittit.

1 CLericus tincedens sine habitu & tonsura an & quando perdat priuilegium suum. habetur latè per scribentes in c. perpendimus. & in c. in audientia. & in c. cum non ab homine. & in c. contingit. 2. extra de sen. excom. & satis latè per Io. And. in consilio suo, inci. Quia sæpissimè &c. infertum inter consilia do. Alexā. nu. 406. secundum ordinem meum, & per Raph. Fulg. in consi. suo 124. incip. præsuppositis. &c. in 1. col. & per do. Ale. in consi. 8. incip. videretur circa primū. in 1. vol. & habetur etiam per do. Lauren. Cal
2 ca. in cōsi. suo 70. incip. Pro dicto Nicolao, &c. Sciastt amē q̄ licet clericus incedat sine habitu & tōsura, & immisceat se enormitatibus, nō tñ p ista perdit priuilegiū fori, licet p dat priuilegiū c. si quis suadēte diabolo. 17. q. 4. ita dixit Io. And. in d. c. perpendimus. quem refert & sequitur Soc. in consi. suo 12. incip. quoniam in præsentiarum. in 7. colū. & idem dixit Card. in d. c. perpendimus. quem refert & sequitur Alexan. in d. consi. suo 8. in 4. col. in versi. fortificantur &c. pro quibus faciunt dicta per Spec. in tit. de sent. excō. in §. 1. in versi. sed quæritur verum &c. quem videas.

CCCLXXXIIII.

1 Malitijs hominum obuiandum esse etiam indirecta via.

2 Statuto cauente, quod omnes causæ intra tres menses decidā tur sub pœna, si nihilominus aduersarius prætextu testiū procul absentium ad illos producendos dilationem petat, vel vltra tres menses, an non obstante dicto statuto audiri debeat? Et quanam ratione iudex dilationem concedere debeat. & nu. 3.

1 DIxi tibi supra in singular. 177. incipi. malitijs &c. quod † malitijs hominum est obuiandum nedum recta, sed etiā indirecta via, nunc autem dico tibi circa eandem ma-
2 teriam aliud notabile verbum, videlicet, † pone, statuto cauetur, q̄ oēs causæ intra tres menses decidantur sub pœna. aduersarius causa testium producendorum, quos dicit habere in longinquis partibus, petit dilationē, quæ vltra tres menses extenditur hoc casu non obstāte dicto statuto debet audiri, & sic post tres menses de causa cognoscetur. Ita dixit Dyn. & Cyn. quos ibi refert Bald. in l. si cum ipse, ff. de excusa. tut. quod dicit Bal. esse nota. dignū. & idē dixit Paul. de Cast. in l. interdum. in prin. ff. de interdi. per illū te. de quo etiam per d. Catal. in tract. suo syndicatus. in versi. 66. incip. adde quod si statutum &c. Et per Ias. in l. properandum. in 1. col. C. de iudi. vide tamen notab. verbū Alex. in l. 1. in prin. in vlt. col. ver. Itē in quantū. ff. si quis ius dicē
3 ti non obtēpe. vbi dixit, † q̄ si iudex suspicatur q̄ pars petat talem dilationē ad probādū per calumniā, potest ei dare talem dilationem omni commination e, q̄ si non probabit, mulctabit eū, & ipso postea nō probante poterit eum mulctare. allegat hoc voluisse Pet. de Ancha. in c. constitutus. de fideiuss. per l. si quis dicat. ff. de manumiss. & per l. ius alimentorū. §. penul. & ibi Bar. ff. de alimen. pupil. præstād. quod in practica dicit esse not. dignū secundum Imol. in d. c. constitutus. de fideiuss. pro quo faciunt dicta per eundē Alex. in d. l. 1. in §. fi. in vlti. col. versi. ex hoc nota quod iudex. ff. si quis ius dicen. non obtemper. Tene menti, quia istud dictum potest etiam inseruire quando vnus compromittentium, qui promisit sub pœna cum iuramento parere laudo, postea vult reclamare à laudo, vt impediat seu differat executionem, dicēdo se enormiter læsum, nam poterit audiri etiam si hoc calumniosè petat, sed superior debebit sibi dare iudicē super tali asserta enormi lesione cū dicta commination e, quod si non probauit dictam allegatam enormem læsionem, quod mulctabitur in tantam, & hoc modo multi litigantes calumniosi abstinebunt se ab eorum calumnijs.

CCCLXXXV.

1 Omne nimium vertitur in vitiū. Ideo si testis defectu aliquo laboret, non tamen ex toto repellitur, si tamen multis, à testimonio prorsus repellitur.

1 DIcit† quoddam vulgare prouerbium, q̄ omne nimiū vertitur in vitium. quod probatur in ca. denique. 4. distinctio. & voluit glo. in capi. serpens. de pœni. distinctio. 1. & tex. in cap. nisi cum pridem. circa mediū. de renuntia. & ideo teneas mēti, quod si testis laborat aliquo defectu, ex toto non repellitur, tamen si plura contra contra eum laborant, in totum repellitur. Ita not. dixit Soci. in consilio suo 118. incipi. visa &c. in antepenult. colu. in versi. postremo &c. in primo volum. & idem Barb. in consilio suo 75. incipien. sapienter &c. in 4. columna. in 4. volu. pro quo facit regula illa vulgata, videlicet, quæ non prosunt singula, multa iuuant. de qua habetur. in l. cum scimus. C. de agricolis & censitis. lib. 11. & per gl. in l. secunda. in §. æras. ff. de excusat. tut. & per Ioannem Andræam post Spec. in ti. de instrument. edi. §. nunc dicendum. in penultima colu. & per Baldum in additio. Spe. in tit. de appell. in penul. char. in 2. col. in versi. incip. nota quod diuersè &c.

CCCXXXVI.

1 Inualida licet in iure vix considerentur, si tamen princeps aut superior de facto illa seruari velit, perinde habentur, ac si de iure valerent.

2 Iure, quando quid non valet nec tenet, si tamen hoc opponi nō potest, perinde est ac si valeret. Hinc fit vt si in minoribus clericus constitutus matrimonium etiam nulliter contraxerit, vtpote cum consanguinea, nihilo secus beneficijs quæ habet, priuatur, perinde ac si legitimè cōtraxisset. & nu. 4. vbi etiam bigamia per matrimonium illicitum, sicut per legitimum contrahi dicitur.

3 Lex pœnalis in pœnam eius, quod est legitimè actū disponens, disponere quoque censetur in eius pœnā quod nulliter actū est, dummodo tamen concurrat ratio identitatis.

1 INualida † licet regulariter nō sint in consideratione, vt dixi supra in sing. 174. incipien. licet, attamen hoc fallit in tribus casibus. Primo. n. fallit quando de iure aliquid non valet, tamen princeps siue superior facit illud de facto seruari, tunc perinde est quo ad subditos ac si de iure valeret. Ita dixit Albe. de Rosa. in l. cunctos populos. in vltima columna. C. de summa trini. vbi hoc tradit pro regula. & ibi per hoc determinat no. quæstionem quod dictum pro no. refert & sequitur Ale. in consilio suo 107. incipi. Pro inuestigatione &c. in 7. colum. in 2. volu. & eos refert & sequitur Ias. in l. vbi pactum. in vlt. col. C. de transactio. vbi post do. Alex. in dicto consilio dicit, quod idem tenent Cardi. & Io. de Imo. in c. peruenit. de fideiuss. & subdit etiam Ias. quod ad idem est gl. in l. qui habebat. §. primo. ff. de manumiss. testamen. quæ colligit vnum quod est mirabile secun
2 dum eum, videlicet † quod quando aliquid non tenet de iure, & tamen non potest hoc opponi, est perinde ac si valeret. quod dicit Ias. vbi supra esse signandum, quia hoc seruit ad multa, de quo latius ibi, per eum. Fallit etiā dicta regula in alio casu posito per Ioannem Andræam in cap. Ioannes. de clericis cōiugatis. vbi dicit, quod si clericus in minoribus contrahit matrimonium nulliter, puta, quia contraxit cum consanguinea, priuatur tamen beneficijs, perinde ac si legitimè contraxisset, ea ratione, quia saltem contraxit quantum in eo fuit, quod dictum refert & sequitur Ludo. Rom. in consilio suo 483. incipien. saluatoris sustragio postulato &c. alias incipit, dubitatur primo vtrū &c.
3 in 2. col. versi. 3. quia videmus &c. vbi dixit, quod † lex etiā pœnalis disponens in pœnam eius quod est legitimè actū, disponere etiam cēsetur in pœnam eius, quod est nulliter actum, dum tamen concurrat ratio identitatis. Ad q̄ etiā allegat Ioan. Andræ. in capi. 1. eodem titu. de cleric. comu
4 gatis. & gl. ibidem † dicentes, constitutum in sacris matrimonium contrahentem, & sic nulliter, beneficijs priuari sicut legitimè contrahentem, ea ratione, scilicet, ne melioris conditionis sit qui contraxit illicitè, quam qui con-

traxit licitè allegat in argumen.c.nuper.extra de biga.vbi apertum est bigamiam induci per matrimonium cõtractum, licet nulliter omni eo casu quo induceretur per matrimonium legitimè contractum. Ita literam dicit Ludo. Ro.in dicto suo consilio. Fallit etiam tertio dicta regula in casu quem posui in dicto singul.274.incip.licet.vbi videas.

CCCLXXXVII.

1 *Taciti ac expressi idem iudicium esse. Vnde sicut confessione expressa per partem facta, processus nullus validus redda tur, sic etiam tacita per contumaciam inducta statuto cauente, quod pro confesso contumax habeatur.*

1 TAciti & expressi idem est iudicium.l.cum quid.& ibi glo.& doct.ff.si certum peta.l.quanquã.ff.de ritu nup. l.si cui.ff.de seruit. Instit.quibus modis re cõtrahitur obligatio.in prin.& habetur in l.quicquid adstringendæ.ff.de verbo.oblig.& ideo tene perpetuo menti singulare verbũ videlicet quod sicut confessio expressa, facta per partem validat processum nullũ, vt dixi latè in l.1.in §.diuus Antonius.in 3.& 4.col.ff.de quæstionibus.quia confessio nõ requirit telã seu ordinem iudicij,& ibi dixi, & suprà in singulari 201.incip.in confessum &c.& in singulari 374.inci pient.bene & diligenter &c.& in practica mea causarũ criminalium,in 23.charta,post medium.ita etiam confessio tacita,inducta per contumaciam à statuto volente q̃ contumax habeatur pro confesso, nam talis confessio etiã validat processum nullum.Ita singulariter dixit Bar.in cons. suo 100.inci.à do.Cy.de Bononia &c.quẽ refert do. Nellus in tractatu suo bannitorum, in prima parte secundi tẽporis,in q.49.incip.quæritur an talis &c.in fi.quod est no.

CCCLXXXVIII.

1 *Defensionẽ maximè in causis criminalibus alicui adimi non posse. Quamobrem & iudex reo defensionis terminum reõ etiam non petenti dare debet.*

2 *Defensio siue ipsius terminus aliquo statuto, aut constitutione tolli non potest, sed nec vlla arbitrij concessione adimi videtur.*

3 *Defensioni reorum lex & iura adeo fauẽt, vt quanquã Princeps de Potestatis plenitudine in causa ciuili ac pecuniaria, tollere possit, in criminali tamen id non potest.*

4 *Assessorum iniquorum sanguinisque humani sitibundorum notata in tollendis pendente termino defensionibus improbitas.*

1 DEfensio tnõ põt tolli alicui, maximè in causis criminalibus, vt latissimè dixi in l.vnius facinoris.in §.cognituru.in 9.& in 10.colum.ff.de quæstionibus. & vt ibi dixi, terminus defensionis debet per iudicem dari reo. etiã ipso reo petente, secundum Bartolũ in cons.suo 100.inci. à do.Cyn.de Bononia, in vlti.col.vbi ad hoc allegat tex.in l.1.§.fin.ff.de quæstio.& te.in l.si nõ defendantur.ff.de pe. & idem tenet Barto.in l.4.in §.hoc autem iudicium.ff.de dã.infec.& Paul.de Cast.in consilio suo 333.incipien.Super primo.in 2.col.& in consi. 207.incipien.Super dubio,&c. in 3.col.& Cæpol.in consi.suo 41.inci.Licet inuitus, &c. in 4.colum.circa princip.& in consilio suo 46 incpi. Titus.in vlti.colum.quinimo tipsa defensio seu terminus ipsius non potest per aliquod statutum nec per aliquam constitutionẽ tolli, nec per aliquam cõcessionem arbitrij sublata esse videtur secundum Ang.in consilio suo 177. incip. In facto proponitur, &c.vbi ad hoc alleg.l.primam & ibi Bart.ff.de testam.mili.de quo dixi in dicto §.cogniturum.

3 in 10.colum.†Et teneas menti, quod lex & iura adeo fauẽt defensioni reorum, quod licet princeps de plenitudine potestatis possit tollere defensionem in causa ciuili & pecuniaria, tamen hoc non potest facere in causa criminali. ita singul.dixit Bal.in l.3.in §.si is pro quo.ff.quod quisque iuris.quod dictum refert & approbat dom.Feli.in c.dilecti. in 6.colu.de except.& in cap.cum olim.in vltima colu.de re iudic.& Soc.in consi.suo 120.incipiẽ.Memini me alias consuluisse,&c.in 9.col.in versi.tertius casus,&c.& idẽ voluit dom.Francis.de Aret.in consilio suo 65.incipi.sicut Ioannes.in 13.colum.in versi.ad obiecta,&c.& Soci.in cõsilio 164.inci.Visa bulla.in 7.column.in versic. tertius casus quando princeps.& in consilio 166.incipien. In causa quæ vertitur.in 20.colum.in versi.tertius casus,&c. vbi dicit, quod omnes doct.tenent hanc doctrinam Bald. & idẽ etiam videtur dicere Bart.in l.filius familias. in 2.column. in versicu.sed an tunc.ff.de don.& dom.Paris de Puteo in tract.syndicatus,in 30.chart.in 3.vol.in c.incipien.an potestas qui misit,&c. De quo etiam dixi in dicto §.cognituru.in 21.col.& in practica mea causarum criminaliũ, in 55.& in 140.char.vbi videas.& in repetitio.mea l.primę. C.de raptu virg.in 43.char.Tene menti prędicta†propter aliquos iniquos assessores,qui sitibundi sanguinis humani pendente termino defensionis faciunt sibi fieri mandatũ a superiore,quod aliquibus non obstantibus procedant ad condemnationem,& executionem contra talem reũ, q̃m non possunt etiam tunc procedere contra ipsum reum durante termino defensionis,alias ipsi assessores acriter sunt puniẽdi pro tali sententia & executione irreparabili. quod est singulariter notandum per prædicta.

CCCLXXXIX.

1 *Correlatiuorũ proprium est, vt in vno ex ipsis dispositum, in alio quoque dispositum intelligatur. Et ideo statuto cauẽte, quod à sententia super instrumenti guarentigiati executio ne contra debitorem lata, appellari nequeat, tale quoque statutum contra actorem petentem huiusmodi instrumenti executionem extendatur.*

2 *Limitatio regulæ, lex qua non dicit, nec nos dicamus, vt non procedat in correlatiuis.*

1 TV scis† q̃ natura correlatiuorum est, vt dispositum in vno ex ipsis correlatiuis censeatur dispositum in alio, vt ego latissimè dixi in l.si quis viduam.in 5.colum.ff. de quæst.& in l.circuncidere. in §.seruo.in 2.col.ff.de ficar.& vltra ea quæ dixi in dictis locis scias, q̃ si statutum disponit quod à sententia lata super executione instrumẽti guarentigiati contra debitorem non possit appellari, tale statutum extenditur vt versa vice, si pronuntietur contra actorem petentem executionem instrumenti prædicti, & sic in fauorem rei, puta instrumentũ nõ esse exequẽdum, nõ poterit similiter ipse actor appellare à tali sententia, vt seruetur æqualitas inter litigantes.ita not.dixit Ant.de But. in quodam cons.suo.quod consilium refert & sequitur do. Bal.Nquellus in tract.suo de dotibus.in 10.char.in 3.colũ. versi.sed vidi dubitatum de facto &c.vbi latius loquitur.ad quod faciunt optimè quæ ego dixi supra in sing.168.inci. Aequalitas &c. Pro quibus faciunt optimè dicta per Ias. in l.sciendũ.in §.si fundum.circa fi.versi. vlti.notab.& c.ff. qui satisd.cogan.& per do.Philip.Dec.in l.non debet actori.ff.de regu.iu.vbi omnino vide.†Et ex istis vnà cum ma

2 teria correlatiuorum limitatur regula illa quæ dicit, q̃ illud q̃ nõ dixit lex,nec nos dicamus, de qua habetur in l.si seruum quis.in versic.non dixit prætor.ff.de acquiren.hæredi.& in c.inter corporalia,i versi.vnde si circa &c.de trãsla.prælat.& in l.liberto.in §.largius.in versi.quæritum est ff.de annuis legatis, & in §.optimũ.in auth.de non eligen. 2.nubẽ.quia illa regula nõ procedit in correlatiuis,in quibus lex nõ dicit nec mentionẽ facit de vno correlatiuo, tũ idem dr esse statutũ in alio,ad quæ vide etiam Barba.in cõsilio suo,incipien.Circa hanc &c.in 5.& 6.col.quod consilium est insertum inter consilia Alex.& est in num.96.& Bald.in authen.ex testamẽto.in vlti.col.C.de secund.nupt. & vide etiam tex.in l.vnica. in §.sinautem ad deficiẽtis.C. de cadu.tollen.quę omnia tene menti.

CCCXC.

1 *Debitore excusso, eoque soluendo non reperto, bonorum ipsius possessores pro virili excuti. Liberum tamen quãdoque est creditori vnum ex his eligere quem excutiat.*

Tu scis

1 TV scis, q̃ excusso debitore, & eo reperto non soluẽdo excutiuntur possessores bonorum suorum pro rata.l. 2.C.de debit.ciuitatum.lib.11.l.1.§.si pluribus.ff.si quid in fraud.patro.l.si libertus.4.ff. de bon.liber.l.cũ possessor.ff. de censi.cum simil.scias tamẽ quod si sunt plures tertij bonorum possessores in quos sit facta alienatio à debitore in fraudem creditorum, quod hoc casu creditor potest eligere vnum ex his possessoribus quem velit,& eum insolidũ conuenire,quatenus ad eum peruenit, nec tenẽtur omnes possessores pro rata simul conuenire. ita not. determinat Bar.in l.Mofchis.in prin.ff.de iure fisci.per illum te.iuncta gl.in verbo, omnem.& per text.vbi dicit hoc esse expressum in l.creditores.ff.de distract.pign.vbi idẽ firmat ipsemet Bart.quod dictum refert Ias.in §.item si quis in fraude m.in vlti.colũ.instit.de actio.& vltra eum hanc partem affirmat Spe.in tit.de obligat.& solutionibus.in §.1.in 22. col.in versi.Itẽ debitor meus &c.quod est singulariter notandum in contingentia facti, qui prima fronte videretur dicendum contrarium per iura hic in pri.allegata,& vide Paul.de Cast.in l.eandem.in princ.in vltima col.ff.de duobus reis.

CCCXCI.

1 *Pœnam suos authores, nõ alios tenere debere. Vnde fit, vt capellarum ministeriales maleficijs denuntiãdis obnoxij, nec scribere scientes, si per notarium id faciendum & scribendum curent, qui in delinquentis nomine, alioue erret, ob id ministerialis non teneatur.*

1 POena† debet tenere suos authores & non alios, vt habemus regulã tritam & vulgatam in l.sancimus.C.de pœ. & in l.si hæredis seruus.§.fi.ff.de leg.1.& habetur etiam in l.3.in §.si emancipatus.ff.de bo.pos.cõtrahã.& in l.si quis præsens.& ibi dixi ff.de fal.& ideo teneas mẽti, quod si ex forma statuti ministeriales capellarum debent denuntiare maleficia,& si aliquis ministerialis idiota, q̃ nescit scribere, vadit ad notariũ,& facit quod ipse notarius scribit denũtiationem,& ille notarius scribens errat in nomine de linquentis,vel in alio,quod hoc casu iudex,coram quo fuerit producta talis denuntiatio, non poterit punire talẽ ministerialem cum ipse non deliquerit in aliquo.ita no.dixit Bald.in l.2.C.de errore aduoc. quod dictum ego retuli in l.qui falsam.in 11.col.post med.ff.de fal.in materia ignorãtiæ.tene menti,quia alias vidi hoc in contingentia facti in hac ciuitate Bononiæ,& nisi ostendissem dictum Bal.ille ministerialis fuisset condemnatus,licet esset innocens.

CCCXCII.

1 *Furto rei sublatæ apud alium inuentio indicium contra eum ad quæstionẽ facit, vt & ipse furatus præsumatur, nisi abs quo habuerit, commonstret.*

2 *Et quid si is bonæ famæ ac vitæ sit?*

3 *Et quid hoc casu aduocato eius, apud quem res furto sublatæ reperta fuerunt, agendum sit?*

1 ADuertas ad vnum quod alias fecit mihi honorem & vtilitatem non modicam, nam† tu scis, quod quando res furata reperitur penes vnum, talis inuentio facit cõtra eum indicium ad torturam, quod ipse eam furatus fuerit, nisi ostendat à quo eam habuit, secũdum Bar.in l.fi.in pe. col.ff.de.quæstio. & in l.2.& in l.milites.C eo.tit.de quæstio.& voluit Ang.in lancillæ.C.de fur.& Ang.de Are.in tract.malefi.in verbo,fama publica.in 2.char.in versi. quę ro an vnum indicium &c. & per do.Paridem de Puteo in tract.syndicatus,in 96.char.in 2.columna.versi.si quis est inuentus.circa fi.& Ale.in consi.205.incip.Ponderatis. in 2.col.in 6.vol.de quo latius dixi adducendo plura similia in l.qui falsam.in 14.& 15.col.ff.de fal.& in practica mea

2 causarum criminalium,in 49.char.†Teneas menti perpetuo,quod prædicta non habent locũ in homine bonæ cõditionis, vitæ & famæ,quia si res furatæ reperiantur penes eum,per hoc non poterit torqueri.ita no.dixerunt Bald. & Io.de Imo.in l.fi.ff.de hæredi.instit.& voluit Sali.in l.fi. in vlti.colum.C.de quæstio.vbi dat exemplum in Strazarolis Bononiensibus,& eum refert & sequitur do. Ang.de Ari.in suis additio.ad Ang.de Are. in tracta. malefi. in verbo,fama publica.in 3.char.in addi.magna incip.Tu autem in hac materia adde quod miror &c.in 2.col.& in eodem tract.in verbo,& vestem cælestem.in 5.chart.in addit.incipien.Tu autem inquantum tangitur hic &c.de quo latius

3 valde locutus fum in d.l.qui fallam.vbi supra.†Et ideo sis cautus,quãdo tu esles aduocatus alicuius rei penes quem reperiuntur res furatæ,vel aliæ res suspectę alicuius delicti,quod statim probes de bona voce & fama ipsius rei. nã facta tali probatione est sublatum indicium ortum cõtra eum propter inuentionem aliquarum rerũ penes eum existentium per dictas doctrinas, & ego superioribus annis cũ hac cautela & modo defensaui & liberaui à pœna mortis quendam magistrum Lazarũ Armarolum, penes quẽ fuerant repertæ monetæ falsæ,& stampæ earum,quas deposuerat penes eum quidam amicus suus in quadam capsa,vt etiam retuli in d.l.qui falsam.Tene menti quia, nõ fallor, est singularissimum verbum, honoris & vtilitatis plenum.

CCCXCIII.

1 *Malus semel, malus semper præsumitur. Et contra, bonus semel, semper &c.*

2 *Incendium, & si inhabitantium culpa ortum præsumatur, si tamen domus habitatores vigiles ac prudentes esse consueuerint, aliis incidijs aduersus eos non apparentibus, de incendio non teneri.*

3 *Prælatus bene ac prudenter administrare cõsuetus, rei ecclesiæ pretium in vtilitatem ipsius conuertisse præsumitur.*

1 REgula†, Semel malus semper præsumitur malus &c. est magnæ importantiæ,& plura operatur, vt dicunt doct.in pluribus locis,& dixi ego aliquid in l.1.in prin.in vlti.col.ff.de quæstio.& in l.maritus.in 6.col.versi. modo quæri potest &c.eod.tit.cum pluribus ver.ibi sequẽtibus. & in sing.meo 217.incipien.Ter vel quater. & in singul. 224.incipien.Tu habens &c.& in l.1.in pri.in 11.col.ver. 16.limita.ff.de sicarij.& in d.l.1.§.diuus Adrianus.in vlt. eo.tit.& in repetione meã l.fi.C.de probat.in 83.chart.in versi.quæro vlterius &c.vbi omnino videas.Scias tamẽ q̃ recta regula habet et iam locum econuerso,videlicet vt semel bonus semper præsumatur bonus,& ideo dixit Bald. multum singula.in consilio suo 111.incipien. quidam no-

2 mine Rectorus &c.in 5.volum. quod† licet alias incendiũ præsumatur ortum culpa & defectu inhabitantium, tamen vbi inhabitantes in domo erant consueti esse vigiles & prudentes, tunc si alia indicia contra eos non apparent,non tenentur de incendio,licet, vt dixi,incendiũ præsumatur ortum culpa inhabitantium. q̃ dictum refert & sequitur Alexau.in l.si quis ex argentarijs.in §.prætor air. in vlti.col.ff.de edendo.& idem dixit gl.in dicta regula semel malus.de reg.iur.in 6.quæ dixit, q̃ semel bonus semper præsumitur bonus,& illud consilium Bal.etiam refert & sequitur Ale.in consi.50.incipi.Visis &c.in vltimis verbis.in 1.vol.pro quibus facit optimè not.verbum Archi, in c.hocius porrectũ.10.q.2.vbi dicit, q̃ prælatus,qui con

3 sueuit bene administrare, præsumitur in vtilitatem ecclesiæ conuertisse pretiũ rei ecclesiæ.quod dictũ refert & sequitur Bal.in c.cũ causa.ante si.extra de iud.q̃ dicit esse notatu dignũ. Tene mẽti p̃dicta,quia seruient tibi ad multa.

CCCXCIIII.

1 *Iudicij calor magni effectus. Idq̃, adeo, vt & promissio in iudicio facta perinde executionem habeat paratã, velut & instrumentum guarentigiatum.*

2 *Credo, verbum, in iudicio prolatum, idẽ efficere, quod & verbum præcisum, scilicet affirmatiuum.*

1 CAlor† iudicij est magni effectus & importãtiæ, vt latè ostẽdi plura adducẽdo in repetione mea rub.C.de proba.in 19.& 20.col.vbi videas, sed vltra ea q̃ ibi dixi, teneas ppe tuo mẽti sing.verbũ, videlicet q̃ promissio facta i iudicio habet executionẽ paratã sicut instrumẽtũ guarẽtigiatũ

ita no. dixit Bal. in l. eũ pro quo. ff. de in ius vocand. de quo etiam ibi per doct. & per Ale. in l. tale pactũ. in §. qui prouocauit. ff. de pactis. & addere potes etiam Bal. in l. fi. C. arbi. tute. vbi † dicit, q̃ idem operatur verbum, credo, in iudicio, quod operatur verbum prȩciſum, (affirmatiuum. pro quibus etiam facit gl. & ibi Pau. de Caſt. in authen. generaliter. C. de epiſcop. & cleric. quæ omnia addere poteris per me in dicta repet. mea in 19. & 20. colum.

CCCXCV.

1 Statutum rem prohibitam portantem puniens, an perſonæ de portantis apprehenſionem deſideret?

2 Officialis, ſi aliquem cum armis inuenit, nec eum apprehẽdit in acta tamen redigi fecit, cum die ac loco, num ex eo ſic inuentus poſtea captus puniri poterit?

1 DVbitarunt † docto. in pleriſque locis, ſi ſtatutum punit portantem rem prohibitam, an requirat appprehẽſionem perſonæ ad hoc, vt talis portans poſſit puniri? de quo habetur per Bald. in l. ſi fugitiui. C. de ſer. fugi. & per Bart. in l. qui fiſcales. C. de nauicu. li. 11 & per Bal. in l. omnes populi. in penult. col. de iuſtitia. & iure. & in l. ſi quis non dicã rapere. in 2. col. C. de epiſco. & cler. & in l. cum inter. C. de donatio. ante nupt. & in l. cum proponas. in princip. C. de nauri. fœno. & per Bal. & Ang. in l. arboribus. §. Iulianus. ff. de vſufruc. & per Bal. in cap. nam cõcupiſcentiam. extra de conſti. Teneas tamen perpetuo menti, q̃ † ſi officialis in
2 uenit aliquem cum armis, & eum non apprehenderit, ſi tamen fecit eum ſcribi in actis. ſ. qualicer eum inuenit cum armis tali die & loco, talis ſcriptura ſine captura operabit, vt talis inuentus cum armis & non captus poterit puniri. Ita no. dixit Bal. in l. ictus fuſtium. ff. de his qui notan. infa. Pro quo dicto eſt gl. in l. 1. in verbo, deprehenſus. C. vbi ſenat. vel clariſ. de quo dicto feci mentionẽ in practica mea cauſarum criminalium. in §. pro complemento. nu. 27. Q̃ dictum nefanditsimum eſſet docere iſtos Modernos baritellos, ribaldos, & ſceleratiſsimos &c.

CCCXCVI.

1 Veriſimilitudinem magnæ efficaciæ eſſe, idque vſque adeo, vt vnum veriſimile pluribus additum veriſimilibus plenam probationem inducat.

2 Criminis eiuſdem ſocio, vt etiam in criminibus exceptis credatur, vltra reliqua adminicula coniecturaſque, neceſſe eſſe vt ex numero teſtium, vel ex qualitate deponentium, vel ex eorum perſona, cõtra quos deponitur, veriſimile ſit eos non mentiri.

1 VEriſimilitudo † eſt magnæ importantiæ & effectus, vt dixi tibi ſatis amplè in l. 1. in prin. in antepenul. col. ver ſic, quo autem ad tertiam ſpeciem &c. ff. de quæſtionibus. & in ſingular. 298. incipien. remotum &c. & in ſing. 243. incipi. Veriſimilitudo &c. & in repetitio. mea rubri. C. de probatio. in 24. & 25. colũ. ſed vltra omnia quæ dixi in dictis locis teneas mẽti etiam in materia illa notabile verbũ quod non ſum memor alibi vidiſſe, videlicet Bal. in l. ſi creditoris. in lectura antiqua. C. de fideicom. quem refert & ſequitur Soc. in conſ. ſuo 149. incip. In cauſa Ambroſij. in vlti. col. vbi dixerunt quod vnum veriſimile additum pluribus veriſimilibus facit plenam probationẽ, quod eſt multum no. in dicta materia veriſimilitudinis, circa quam materiam vide etiam ſingulare verbum ſucci plenum do. Frãciſ. de Aret. in c. cum P. Mãconella. in 7. col. extra de accuſ.
2 vbi dixit, † q̃ ad hoc vt credatur ſocio criminis, etiã in criminibus exceptis vltra alia adminicula & coniecturas requiritur quod vel ex numero teſtium, vel ex qualitate deponẽtium, vel ex perſona eorum, cõtra quos deponitur veriſimile ſit eos non mentiri. ad quod dicit eſſe caſum in c. in fidei. §. fi. de hæretic. in 6. quod eſt ſingulariter notandum in practica.

CCCXCVII.

1 Arbitrium datum iudici in criminalibus quatenus datum videatur?

2 Iudicis an Officialis, cui arbitrium committitur, qualitas cõſideranda, nam aliud poteſt maior magiſtratus ac poteſtas, quam magiſtratus minor.

3 Iudici minori ſi arbitrium detur aduerſus taxillis luentes, nõ ex eo arbitrio bona ludentium cõfiſcare poterit. Nã arbitrium expenditur ſecundum qualitatem eius cui datur.

4 Iudicum præcepta dicentia in ære & perſona puniẽdos delinquẽtes, nõ tenere, niſi tales ſint, qui hoc ex poteſtate queãt.

1 ARbitrium † ſi ſit datum iudici in criminalibus, tunc ſolum videtur ſibi datum tantum in illis in quibus pœna non eſt expreſſa, ſecus autem in illis in quibus pœna eſt expreſſa per ſtatutum principis, ita dixit dom. Flor. & Pau. de Caſt. in l. certo generi. §. fi. ff. de ſeruitu. ruſtic. prædio. de quo ego feci mentionem in l. 1. §. ſed & quis. in 2. col. ff. de falſ. & de iſto arbitrio dato iudici aliqua dixi in l. quæſtionis modum. quaſi per totum, maximè in 4. & 5. colũ. ff. de quæſtionib. & plura dixit Catal. in ſuo tractatu ſyndicatus, in verſic. * & in pluribus aliis verſic. & ſcias tu etiam circa hanc materiam arbitrij q̃ in his quæ ſunt commiſſa arbitrio iudicis, debet ipſe iudex ſeruare æquitatem ſecundũ Io. And. in c. i. de conſtit. quem refert & ſequitur do. Fel. in
2 c. quoniam frequenter. in §. porro. in 2. col. extra vt lite non conteſt. & † perpetuo teneas menti circa hanc materiã arbitrij dati alicui iudici, videlicet, q̃ qualitas iudicis vel officialis, cui conceditur arbitrium, eſt conſideranda. Nã ſi eſt Poteſtas, qui eſt magnus magiſtratus, cui conceditur arbitrium, poterit bona cõfiſcare, & pœnam corporalem imponere, ſed ſecus ſi ſit minor magiſtratus, cui ſit conceſſum tale arbitrium, quia tali vigore talis arbitrij non poterit bona cõfiſcare, nec pœnam corporalem imponere. Ita ſingulariter dixit Bald. in l. 1. C. ne ſine iuſſu princip. quem refert & ſequitur Io. de Ana. in dicto c. ſuper his. in 5. col. in fi. in verſ. Itẽ adde de accuſatio, ex quo dicit Bald. & Io.
3 de Ana. † ſi alicui minori iudici datur arbitrium contra ludentes ad taxillos, non poterit tamen bona cõfiſcare, quia arbitrium intelligitur ſecundum dignitatem eius, cui conceditur. ar. l. plenum. §. equitij. ff. de vſu & habitatio. & ideo
4 dicit Bald. vbi ſuprà † quod præcepta & bãna iudicum, quę dicunt in ære & in perſona non tenent, niſi tales ſint iudices qui hoc poſſunt, ſecũdum amplitudinem ſuæ poteſtatis. quod eſt ſingulariter no. & vide quę dixi in ſingu. 244. incip. Tu ſcis &c.

CCCXCVIII.

1 Debitoris captio & incarceratio miſsionem in ipſius bonorũ poſſeſsionem non impedit. Nam duo hæc remedia ad eundem effectum tendunt.

2 Debitoris principalis captura fideiuſſorem non liberat. Nã captura ſolutio & ſatisfactio non eſt.

3 Fideiuſſor ſi ſit prius captus, nihil vetat & debitorem capi poſſe. Nec iuuatur reus ſi fideiuſſor appellet à captura.

1 DIxi tibi alias in l. vnius facinoris. in §. cuſtodiæ. in penultima col. ff. de quæſtionibus. † quod ſi feci capere & carcerare debitorẽ meũ, & poſtea petã me immitti in poſſeſsionem bonorum ſuorũ, q̃ debeo admitti, quia iſta duo remedia tendũt ad eundẽ effectum, & vnum non eſt contrarium alteri, ſecundum Bartolũ in l. conſentaneũ. C. qũo & qñ iudex. in vltima colu. & Baldus in l. ignorare. C. de reſtitution. militum. & Petrus de Ancha. in cap. 1. de eo qui mit. in poſſeſ. rei ſeruan. cauſa. de quo latius valde dixi in dicto §. cuſtodiæ. in dicta penultima columna. vbi omnino videas &c. Sed modo prædictis addo no. verba Baldi, in capitulo contingit. in ſexta columna. de dolo & cõtuma
2 cia. vbi † dicit, quod captura rei principalis non liberat fideiuſſorem. Sed dicit, quod imò vterque poteſt capi, ad q̃ allegat l. hæres à debitore. §. quod ſi ſeruus. & ibi Bartol. ff. de fideiuſſo. & allegat rationem, dicens q̃ licet ſit deuentũ ad capturam, non tamen eſt ſatisfactum. & idem dicit ecõ
3 tra, videlicet † quod ſi primo eſt captus fideiuſſor, quod poteſt etiam capi reus principalis, nec iuuatur reus ſi fideiuſſor appellat à captura, vt in l. creditor. ff. mandati. in principio

principio. vbi gl. ſingularis, de quo latius ibi per eum. quẽ vide, & vide Paulum de Caſt. in lege, inter eos. in §. creditor. ff. de fideiuſſoribus. de quo etiã late dixi in practica mea cauſarum criminalium in 209. char. poſt medium. & in repetitione mea rub. ff. de fideiuſſor. in 59. quæſtio.

CCCXCIX.

1 Iudicis authoritas in minorum contractibus non ſemper operatur, ſed quandoque nihil valet, nihilque efficit.

2 Statuto cauente, quod mulier, vel minor ſe obligare ſine iudicis authoritate non poſsit, non ſat erit iudicem authoritatem interponere, niſi contineatur in inſtrumento ipſo, cauſa cognitionẽ adhibitam, & repertũ eſſe contractum in mulieris vel minoris, aut alterius cõtrahẽtis vtilitatẽ cedere.

3 Iudicis decretum vbi interpoſitum reperitur, an cauſæ cognitio adhibita præſumatur? Et quid ſi reperitur cum cauſæ cognitione interpoſitum, num fraudis, metus, ac doli præſumptio ceſſet? & nu. 4.

1 MVltí ſunt iudices qui, vt ita dixerim, velo eleuato interponunt eorum authoritatem in contractibus minorum, vel mulierum, vel ſimilium perſonarum, quæ tamen interpoſitio authoritatis non valet, & nihil operatur.

2 Et ideo † ſcias, & perpetuo menti teneas, quod ſi ſtatutum dicit, quod mulier vel minor non poſsit ſe obligare ſine authoritate iudicis, quod tunc non ſufficit quod iudex authoritatem interponat, niſi contineatur in inſtrumento illo quod adhibuit cauſæ cognitionem, & quod reperit illũ contractum cedere in vtilitatem minoris, vel mulieris, vel alterius contrahentis. Ita ſing. dixit Pau. de Caſt. in l. cum hi. in §. ſi prætor. ff. de tranſact. & allegat rationem, dicẽs quod ſtatutum noluit committere iudici rem negligendã vel donandam, ſed perquirendam, & allegat Spe. in ti. de emptio. & vend. in §. nunc dicendum. in verſic. & breuiter.

3 & ſubdit Pau. de Ca. vbi ſupra, quod licet † aliqui dicãt quod vbi reperitur interpoſitum decretum iudicis, præſumatur adhibita cauſę cognitio, quod tamen hoc non videtur verum per illum tex. niſi in inſtrumento expreſsè hoc dicatur. & allegat Bal. in l. 1. C. de fide inſtru. & iure haſtæ fiſc.

4 lib. 10. & ſubdit etiam ipſe Pa. de Caſt. vbi ſupra, quod † vbi reperitur decretum iudicis interpoſitum cum cauſæ cognitione, quod tunc ceſſat præſumptio fraudis & doli & metus, vt no. in l. 1. C. de præd. curia. lib. 10. & dicit videndum eſſe Bal. aliqua dicentem de decreto iudicis in l. 1. in penultima columna. C. qui admitt. quæ omnia ego retuli in l. qui cædem. in vltima col. ff. de ſica. Tene menti hoc dictum, quod alibi non vidi, ex quo poteris facere corruere mille inſtrumenta publica.

CCCC.

1 Delinquẽtis ſocii ac auxiliatores quando dicantur, & quando de auxilio puniri poſsint?

2 Delinquentis principalis incertitudo in acceſſorio impotẽtiã procedendi infert, ac proinde nullitatem ſi procedatur.

SAepius iudices maleficiorum formant inquiſitionem contra malefactores & auxiliatores, & non intelligũt re
1 ctè materiam auxilij cooperatiui. Et ideo † ſcias tu, quod ad hoc vt aliqui dicantur auxiliatores vel ſocij alicuius de linquentis, & poſsint puniri de auxilio, oportet quod ad hoc fuerint principaliter adunati, ſeu inſimul congregati, vt habetur in l. 3. in §. homines. ff. vi bono. rap. & ſi apparet in facto omnes fuiſſe pariter in rixa, & omnes fuiſſe pariter principales, tunc omnes prout deliquerunt ſunt puniẽdi. ita dixit Pet. de Anch. in conſi. ſuo 117. incip. Nos Bartholomeus de Sali. &c. circa fi. quia neſcitur tunc quis fuerit principalis delinquens, & quis fuerit auxiliator, & ideo nemo tunc poterit puniri de auxilio, quod ſecus eſſet ſecũdum eum, quando hoc ſciretur. alleg. Bar. in l. ſi is qui. in §. ſi initium. ff. de fur. quod etiam voluit Bal. in conſi. ſuo 229. incip. Verba inquiſitionis &c. in vlti. col. in 3. volu. & do. Alex. in l. ſi duo patroni. in prin. in ver. in gl. in verbo, alteri &c. ff. de iureiur. & rõnẽ huius allegat Pe. de Anc. in di
2 cto conſi. videlicet quod † dicta incertitudo principalis de linquentis infert in acceſſorio impotentiam procedẽdi, & per conſequens nullitatem ſi procedatur, de qua materia latius valde dixi in practica mea cauſarum criminalium. in decima nona char. cum pluribus char. ibi ſequentibus, & dixi etiam in l. nihil intereſt. in quinta col. ff. de ſicariis. & in l. fina. in 6. & 7. col. eodem titu. tene mẽti prædicta quia ſunt notabilia, & multum quotidiana, & ego iſta habui in facto pluribus & pluribus vicibus.

CCCCI.

1 Contractum nullum ſolennitates plures, vel teſtium numerũ maiorem requirere, quam teſtamentum.

2 Teſtes conteſtes non habentes licet ſingulares cenſeantur, ac proinde non probent, ſi tamen teſtes ſeptem de teſtamento deponant, & conteſtes ſint, licet de præſentia ipſorum rogati dicant ſe non recordari, & ob id ſingulares videantur, nihilominus plenam probationem faciunt.

1 NEſcio † aliquem contractum in quo requirantur plures ſolennitates, & maior numerus teſtium quam in teſtamentis, vt ſatis patet in toto titu. ff. & C. & extra, de teſta. & hoc merito voluntiura, quia in ipſis teſtamentis tractatur de magno & graui præiudicio plurium perſonarum, ſcilicet heredis, legatariorum, executorum, ac etiam venientium ab inteſtato, nec non etiam teſtatoris. Scias
2 † ta men quod licet teſtes non habentes conteſtes dicantur ſingulares, & per conſequens non probent, vt habetur in l. ob carmen. in §. ſi. ff. de teſti. & in l. qui falſa vel varia. eo. titu. & in c. licet vniuerſis. de teſti. cum ſimi. attamen ſi ſeptem teſtes deponant de teſtamento, & ſint conteſtes, & tamen nullus eorum deponat niſi de præſentia ſua, quia interrogati an aliì fuerint præſentes, dicunt ſe nõ recordari, ex quo videntur ſingulares, tamen tales teſtes faciunt plenam probationem, quia dicuntur conteſtes. Ita dixit multum ſingulariter Pau. de Caſt. in l. fi. ad fi. C. de bon. poſſeſ. ſecundum tab. vbi ad hoc allegat Spe. in tit. de inquiſitio. in §. nunc tractemus. in ver. item ſufficit. quod dictum q̃ valde no. refert & ſequitur. do. Rochus de Curt. in c. fina. in 31. char. in prima col. extra de cõſuetudi. de quo latius per Iaſ. in dicta l. fin. in decima quinta colum. quod eſt perpetuo notandum.

CCCCII.

1 Iuramentum in actibus iudicialibus & extraiudicialibus magnæ vtilitatis, roboris ac firmitatis eſſe, ac velut Betonicæ herba innumerabiles vires habere.

2 Statuti forma, vel diſpoſitionis alterius, quoties alicuius dicto in aliqua re, vel cauſa ſtandum eſt, id ita accipiendũ, vt ſi is, cuius dicto ſtari debet iurauerit. Quod etiam extẽdendum ad nuntii, & damnum paſſi dictum. nu. 3.

4 Commiſſarius, cuius conſciẽtia cauſa aliqua committitur. ſi velit ſentẽtiam valere, nec infringi poſſe, iurare debet, ſic conſcientiam dictaſſe.

5 Iuramentum adeo neceſſarium, vt cuiquam non credatur ſine iuramento, quod etiam in confeſsione locum habet, nec confeſsioni non iuratæ creditur, nec ipſa probat.

1 QVãtę † vtilitatis, roboris ac firmitatis actuum iudicialium & extraiudicialium ſit iuramentum. omnes maxime iuris profeſſores ſciunt, & vere poteſt iuramentũ iocosè loquendo æquiparari herbæ betonicæ, quæ vt aſſerunt medici, habet virtutes innumerabiles, ſic iuramentũ nam vt plurimum validat, & inualidat, & eis dat fomentum & robur, & ſæpius ſine iuramento actus corruunt, vt videmus in teſtibus, quorum dicto non ſtatur ſine iuramento, vt habetur in l. iuriſiurandi. C. de teſtibus. & in capitu. tuis quæſtionibus. extra eodem titu. & in capitu. item iuriſiurandi. quarta quæſtione tertia. & in capitu. hortamur. tertia quæſtione nona. cum ſimilibus. Et videmus
2 † etiam generaliter loquendo, quod ſi hoc habet locũ quoties ex forma ſtatuti vel alterius diſpoſitionis ſtandũ eſt dicto in aliqua re vel cauſa. Nam tunc non ſtabitur dicto alicuius, niſi primo ille talis, cuius dicto ſtandum eſt iurauerit

rauerit ſic eſſe, vel ſic ſibi videri. Ita dixit An. in repetitio. l. ſi vacantia. C. de bonis vacã. lib. 10. in 2. col. vbi † dicit, quod licet ex forma ſtatuti debeat ſtari ſimplici verbo nuntii, q tamen eius dicto non ſtabitur, niſi primo ſit iuraturus, & alleg. ad hoc bonum tex. in l. Theopompus. ff. de dote preleg. quod dicit eſſe vtile ad ſtatutum volens quod ſtetur ſimplici verbo accuſatoris de damno ei dato, quod ſibi non creditur, niſi primo iuret. ad quod plura allegat. quã doctrinam Ang. refert & ſequitur domi. Maria. Soci. in repeti. capitulo qualitet & quando. 2. de accuſatio. in 7. q. in princ. & Lud. Ro. in l. 1. in §. fi. in 3. col. ff. de verbo. obliga. pro quo facit tex. in c. 1. circa medium. de frigi. & malefic. iuncto tex. in c. continebatur. de deſpon. impube. & tex. in l. cum pactiones. circa fi. C. de fide inſtrumen. & ibi dixi, & faciunt dicta per Io. de Ana. in c. ſignificaſti. 2. in 6. col. ver. circa ſecundum, &c. de homic. & facit etiam quod dixit Ang. & Pau. de Caſt. in l. de pupillo. in §. qui opus. ff. de
4 ope. noui nuntia. vbi dixerunt † quod vbi committitur ali quid conſcientiæ alicuius per legem, vel per principem, ſi vult quod eius ſententia valeat, nec poſſit infringi, requiritur quod ante eius declarationem ſeu ſententiam iuret, q ita dictat ſibi conſcientia ſua. quod dictum refert & ſequitur do. Alex. in conſilio ſuo 127. incip. Viſis verbis dicti, &c. Ad quę vide etiam. Ia. in repeti. l. admonendi. in 86. col. de iureiuran. & in l. apertiſsimi. in fi. C. de iud. de quibus omnibus latius dixi ego in repeti. mea l. fi. in 27. char. poſt mediũ. De probatio. & habetur etiam de materia per do. Fel. in c. ſignificaſti. 1. in fi. de homi. & latius per eum in c.
5 quia iudicante. in 1. col. de præſcri. Et teneas † menti perpetuo, quod adeo eſt verum hoc, quod alicui non creditur ſine iuramento, quod iſtud eſt verum etiam in confeſsione Nam etiam confeſsio non iurata non probat. Ita no. dixit do. Ant. de Butr. in conſilio ſuo 21, incip. Viſo &c. in verſi. ad ſecundum, &c. quod tene menti ad multa.

CCCCIII.

1 *Rixantibus inter ſe pluribus, ſi ex his nonnulli vulnerati, aut interempti fuerint, nec abs quibus ſcitur, vera delicti pœna nemo puniendus venit Si tamen de rixa author conſtet, is ſolus de homicidio, aut vulneribus inſtictis punietur.*

SVperioribus annis dixi tibi pluries in voce, & etiam in ſcriptis maxime in repeti. mea rub. C. de probatio. in
1 83. col. cum ſequen. quod † quando plures fuerunt in rixa, & vulnerati fuerunt aliqui, & neſcitur à quibus vulnerati fuerint quod nemo punitur vera pœna delicti, & hoc propter incertitudinem, cum melius ſit nocẽtem abſoluere, quam innocentem condemnare, attamen nuper dico tibi vnum perpetua memoria dignũ in illa materia, videlicet, quod ſi plures fuerũt in rixa, & mortui ſunt aliqui vel vulnerati, & neſcitur à quibus, quod tali caſu ſi apparet quis fuerit inceptor rixæ, quod tunc ille ſo lus punietur de homicidio vel de vulneribus, ne delicta remanẽt impunita. Ita dixit multum notabiliter do. Bonifacius de Vitalinis de Mantua in tracta. ſuo maleficio. in ti. de inſul. & perculſio. &c. in 7. col. in verſi. ſunt tamen qui dicunt, &c. vbi ad hoc allegat optimum tex. in l. quoniam multa. C. ad leg. Iu. de vi publ. in ver. in eum qui vim facere tentauerit, &c. de quo ibi latius per eum. quod dictum fuit originaliter Bal: quem ipſe allegat in l. 1. in 6. col. ver. ſed quæro qui dicantur principales, &c. C. de ſer. fugi. vbi ad hoc allegat illum tex. dictæ l. quoniam multa. quod etiam voluit Ale. in l. fi. in 6. apoſtil. ff. de ſicariis. & Cæpol. in conſi. 34. incip. Si vnquam. in 4. char. in vlti. col. quod etiam voluit Gan. in trac. maleficiorum ſub rubr. de defenſionib. à reo faciendis. in 3. col. verſi. 1. incipi. Sed pone quod ego, &c. quod etiam voluit Iacob. de Belui. in practica ſua iudiciaria cauſarum criminalium. ſub rubri. de quæſtionib. in 2. colum. in fina. quod & Pau. de Caſt. in conſilio 192. incipien. In cauſa. in ſecunda col. quod teneas menti perpetuo, quia eſt magnæ importantiæ, & multos perire faceret etiam forte innocẽtes, vide tamen omnino quæ dixi in l. 1. in §. diuus Adrianus. in vltima col. in prin. ff. de ſicariis. & domi. Bartho. Cepol. in conſi. 39. incip. In caſu iſto. in 3. col. pro quo dicto eſt etiã nota. tex. in l. hoc iudicio. ff. de ſeruo corrupto.

CCCCIIII.

1 *Forum multis modis variiſque ex cauſis ſortiri. Sed & ex mandato quoquè forum quis ſortiri in criminalibus põt. Ac proinde mandans homicidium alicubi fieri, homicidio peracto, ſi illic prehendatur, perinde puniri poterit, atque occiſor ipſe nu. 2.*

1 FOrum † ſortitur pluribus modis & ex pluribus cauſis, vt ratione originis, ratione in colatus, ratione cõtract' ratione deſtinatæ ſolutionis, item ratione delicti, vt habetur in l. fi. C. vbi in rem actio. in l. 2. ff. de iuriſdi. om. iudi. in l. hæres abſens. §. 1. ff. de iudi. & in c. Romana. §. contrahentes. de foro compe. in 6. & in l. contraxiſſe. ff. de act. & ob. De materia fori contracti vide in reper. meo in litera. Fan 6. char. in vlt. no. & etiam aliis pluribus rationibus & cauſis fortitur forum, vt per doct. in dictis locis. & latius per Bertha. in ſuo repertorio, in verbo, forum. in 2. col. in 9. verſi. Et habetur late per do. Fel. in c. dilectus filius. 2. per
2 totum. extra de reſcrip. Sed † vltra omnes iſtos patres dicas, quod & ratione mandati mandans fortitur forum ẽt in criminalibus, & ideo teneas menti, quod ſi Titius exiſtens Florentię vel in alia ciuitate mãdat Seio, quod aliquẽ interficiat, & ille eum interficiat hic in hac ciuitate, quod ſi talis mandans reperiatur hic, quod ita poterit hic puniri ſicut principalis occiſor. Ita multũ ſingulariter dixit Pau. de Caſt. in l. ſi vt proponitur. ff. de hdeiuſ. quod non memini me alibi legiſſe. Tene menti, quia eſt vere no. verbum in practica.

CCCCV.

1 *Ius ſibi dicere licet nemini. Si tamen mulier virum habeat, cuius bona cõfiſcata ſint, poterit in res ſuas bonis viri permiſtas authoritate propria manum imponere, ne per fiſcũ occupentur. Et quid ſi mulier metuat ne viri bona publicentur, quid agere debeat. nu. 2.*

3 *Ius ſibi dicere in his quæ formalem iudiciorum ſtrepitum non requirunt, quiuis poteſt.*

1 VSt ſibi dicere nemini licet, vt habetur in l. 1. C. ne quis in ſua cauſa. & in l. q iuriſdictioni. ff. de iuriſdictione omnium iudi. & in l. Iulianus. ff. de iudi. & in l. extat. ff. quod metus cauſa. & in l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. cum limi lib. hanc tamen regulam limita ſing. in vxore quæ habet virum, cuius fuerunt confiſcata omnia bona ſua, nam tũc vxor poteſt in res ſuas detentas per virum, imponere manus authoritate propria ne occupentur per fiſcum. Ita ſingulariter dixit Ang. in l. ſi quis. 2. poſt princ. C. de bonis
2 damna. & ibi ſubdit, † quod cauta debet eſſe mulier, vt cũ timet quod bona mariti confiſcentur, vel cum videat bona mariti confiſcata, quod nõ expectet authoritatem iudicis pro occupando bona ſua, ſed ipſamet manum iniciat quantumcunque detinerentur per virum. & probat per illum tex. ibi quod dictum pro valde no. refert & ſequitur do. Auguſti. de Arimi. in addition. ad Ang. in tractat. maleficiorũ, in verbo, & eius bona publicamus. in 3. char.
3 in prima additio. incipiẽt. Tu autem in hac materia adde pulchra verba Ang. &c. vide tamen omnino quæ ego dixi in l. ſi quis ne q̃ſt. in 3. co. ff. de q̃ſt. & vide ẽt q̃ poſtea ibi dictis addidi, & in materia qñ quis poſsit ſibi ius dicere, p̃pria authoritate vide Bar. in l. generali. circa fi. C. decurio. lib. 10. & Bal. in c. cũ ex officij. circa medium. de præſcrip. vbi dicit, quod in his quę non requirunt formalem ſtrepitum iudiciorũ, in illis poteſt quis ſibi ius dicere propria authoritate, & vide etiam. Ale. in l. ſi alius. in prin. ff. quod vi aut clam. & Bal. in dicta l. vnica. C. ne quis in ſua cauſa. in ver. iuxta prędicta. &c.

CCCCVI.

1 *Poſſeſsionem nec ciuilem, nec naturalem habens, ſed nudam duntaxat detentionem, & ſi inter dictum vnde vi, aut vti poſſidetis non habeat, officio tamen iudicis ad recuperationẽ detentionis ablatæ ſibi ſuccurrere poteſt.*

Capias.

1 CApias † no. verbum in materia poſſeſsionis, quod forte paucis eſt notum, videlicet, † quod licet ille qui non habet poſſeſsionem ciuilem vel naturalem, ſeu nudam detentionem tantum, non habeat interdictum vnde vi, vel vti poſſidetis, vt habetur in l. 1. in §. deiicitur. in fi. ff. vnde vi. talis tamen detentor habet officium iudicis, vt reſtituatur ſibi detentio ablata, vel vt in ea defendatur. ita dixit Pa. de Caſt. in l. Aquilius Regulus. per illum tex. ff. de donatio. quod dicit eſſe perpetuo notandum. ad quod dicit facere l. hæc autem. ff. quibus ex cauſis in poſſe. eatur. & quod no. in l. 1. §. neceſſario. ff. ſi mulier ventris nomine. Item ſuadet etiam Pau. de Caſt. quod poſſeſſori datur officium iudicis, quod vtilius quã agere interdicto, quia in interdicto oportet dare libellum, & ordinarie procedere, & põt etiam implorare officium ne turbetur, & vt præcipiatur turbatori vt deſinat. alle. l. ſi. ff. de offi. procu. Cæſar. & l. ſi de poſſeſsio. C. de tranſact. Tene menti, quia hoc pluries euenit in tacto.

CCCCVII.

1 *Metus non omnis, metu contractum factum creditum non reſcindit, ſed qui in virum cadat conſtantem. Et quid do dolo. nu. 2.*

1 NOn † omnis metus eſt ſufficiens ad reſcindendũ contractum, qui dicitur metu factus, ſed ad hoc requiritur metus cadens in conſtantem virum alias minor metus non reſcinderet contractum, ita probatur in l. 3. ff. quod metus cauſa. & l. interpoſitas. C. de tranſact. vide in repertorio meo, in litera M. in 3. char. in vlt. nota. & in c. veniẽs deſponſa. & c. conſultationi. eodem titu. cum ſimili. & idẽ eſt in contractu mulieris. Nam ad hoc vt metus annullet contractum mulieris, debet eſſe talis, qui cadat in conſtantem mulierem. Ita dixit do. Ant. in c. conſultationis. de ſpõſalibus. & Lud. Rom. in fing. ſuo 239. incip. Tu ſcis &c. al-
2 leg. gl. in c. cum locum. de ſponſalibus. Tunc † in ſimili dicas idem eſſe in dolo, nam ad hoc vt propter dolum, qui adhibetur in contractu, ipſe contractus reſcindatur, requiritur quod ſit talis dolus qui cadat in prudentem virum, & ideo non omnis dolus annullat contractum, ita not. Inno. in c. cum dilectus. extra quod metus cauſa. quem refert & ſequitur Bal. in rub. C. de reſcin. vendi. & Bal. in margarita ſua in verbo, metus. & do. Alex. in l. eleganter. ff. de dolo. quod dictum teneas menti, quia ſæpe contingit de facto. & ego hoc dictum practicaui proximis diebus in quadam cauſa nõ leui, & obtinui, licet haberem durum aduerſariũ.

CCCCVIII.

1 *Teſtis, dum inquiritur, ſi dicat, id factum tali præſente, rurſus ſi idem qui dictus eſt præſens fuiſſe, inquiſitus dicat ſe nequaquam præſentem fuiſſe, an ob id prioris teſtis dictum vitioſum reddatur?*

1 ATtende ad vnum cuius contrarium quilibet prudens prima facie diceret, videlicet, † teſtis examinatus deponit, & dicit aliquid factum fuiſſe præſente tali, ille aũt examinatus, an fuerit præſens illi actui, dicit quod non, an per talem contradictionem dictum illius teſtis reprobetur? certe videretur dicendum indubitanter quod ſic, cum videatur clare & manifeſte conſtare de mendacio dicti teſtis, attamen dicas quod per talem contradictionem nõ reprobatur dictum illius teſtis. ita no. dixit Bal. in l. teſtium. in 4. col. verſic. modo hic inſurgit dubium &c. C. de teſti. quem refert & ſequitur Ale. in conſilio ſuo 387. inci. Viſis & ponderatis his &c. in penul. col. vbi etiam ad hoc alleg. Bar. in l. 1. §. 1. ff. de author. tuto. & Bal. Angel. & Imol. in l. heredes palam. in prin. ff. de teſt. & Bal. in l. 1. in ſi. C. de bono. poſſeſſ. ſecundum tabu. ad quod etiam vide Alex. in cõſilio ſuo 65. incip. Viſis proceſsibus. in penul. col. in ſecundo vol. & faciunt optime dicta per Bal. in conſilio ſuo 37. incip. Quidam tabellio &c. in tertio vol. & idem tenet Ia. in l. 2. in §. voluntatem. in quarta col. cum ſequen. ff. ſoluto matrimo. vbi allegat plures alios tenentes hanc partem. tene menti prædicta, quia alias iuui quẽdam notarium con tra quem curia procedebat de falſo, & conſecutus fui honorem atque lucrum.

CCCCIX.

1 *Emphyteutam eccleſiæ biennio ſoluere canonem ceſſantẽ, & priuati triennio, a iure ſuo cadere, niſi tamẽ in huiuſmodi triẽnio, aut biennio vnicus fructus ſit perceptus. Nam tũc duplicato biennio, ac triennio opus eſt in hoc ceſſaſſe.*

1 TVſcis regulam l. 2. C. de iure emphy. & c. potuit. extra de loca. quæ eſt † quod emphyteuta eccleſiæ non ſoluens canonem per biennium, & emphyteuta priuati per triennium cadit à iure ſuo. ſed hanc regulam ſingu. limita, & dicas illam non verificari in eo qui ceſſat per biennium vel per triennium, quando tali biennio vel triennio vnus ſolus fructus percipiebatur, nam tunc requiritur ceſſatio per duo biennia vel triennia, ita voluit Bal. in l. ædem. in 2. col. C. loca. quem refert & ſequitur Ial. in d. l. 1. in fi. 1. col. C. de iure emphy. & do. Ale. in l. diuortio. in §. ob donationes. ad fi. ff. ſolu. matri. & pro hoc dicto do. Ial. vbi ſupra, alleg. bonum tex. in l. ſi ſic cõſtituta aqua. ff. quemadmodum ſeruit. amit. in verbo, duplicato conſtituto tempo reamittitur &c.

CCCCX.

1 *Locans poſſeſsionem ſuam in emphyteuſim ad longum tẽpus, hac lege, vt emphyteuta locationis tempore abſoluto, melioramenta auferre queat, an domino offerente pretiũ & æſtimationem illorũ emphyteuta nihilo ſecius auferre queat?*

1 QVidam nobilis ciuis huius inclytæ ciuitatis Bononię nuperrime interrogauit de vno, videlicet, Ipſe † alias locauit quandam eius poſſeſsionem in emphyteuſim ad longum tempus, & ſpecialiter fecit pactum cum ipſo emphyteuta quod in fine locationis poſsit ipſe emphyteuta tollere omnia melioramenta, quæ fecit in illa poſſeſsione, & ſint ſua. Modo finita eſt dicta locatio, quo ſtante dominus vult dictam eius poſſeſsionem pro ſe, emphyteuta autem qui fecit aliqua melioramenta vult illa tollere & exportare, vt ex pacto conuenit cum domino tempore locationis, dominus autem non vult quod illa eleuet nec exportet, ſed offert pretium illorum melioramentorum, & quã tum ex illis conſecuturus eſſet, an hac oblatione non obſtante ipſe emphyteuta poſsit dicta melioramenta eleuare & exportare? in quo videretur dicendum, quod ſic virtute pacti expreſſe initi inter eos tempore locationis. Attamen contrarium eſt verius. Nam dominus poteſt prohibere ne emphyteuta eleuet vel exportet dicta melioramenta ſed illa poſſet non obſtante dicto pacto retinere pro ſe, ſoluendo tamen ſibi pretium & valorem dictorum melioramentorum. ita ſin. dixit Bal. in l. in fundo. in 3. no. ff. de rei vend. quod dictum pro valde no. refert & ſequitur Ial. in l. 2. in 9. col. poſt princip. C. de iure emphyt. Pro quo dicto optime faciunt quæ ego dixi in 30. q. prin. vbi feci mentionem de hoc dicto Bal. &c. & plura adduxi in ſimili.

CCCCXI.

1 *Fœminas in feudo ſuccedere non poſſe, niſi feudũ à ſeruitio liberum ſit, aut feudatario cõceſſum ſuisque deſcendentibus fuerit.*

1 FOeminæ † non ſuccedunt in feudo. c: primo. §. hoc autẽ notandum. in titu. qui feud. dare poſſunt. & in cap. primo. §. ad filias. de ſucceſſ. feud. & in c. 1. in tit. an mu. vel aliter imperfec. & in c. primo de alien. feu. pater. cum ſimilibus. hoc tamen limita duobus modis, & primo limita hoc non eſſe verum, in feudo pro quo nullum ſeruitium præſtatur. Nam in tali etiam fœminæ ſuccedunt, & dicuntur habiles ſecundum Baldum in c. 1. in verbo, decedẽte. in 3. col. in ver. quærit gl. nunquid fœmina, &c. qui feuda. poſ. & Lud. Ro. in conſi. 367. incip. Circa primũ. in. penul. col. & in fing. ſuo 180. inci. hodie fœmina &c. quæ omnia refert, & ſequitur do. Phil. Dec. in conſi. ſuo 32. in ſecunda col. circa ſi. & in conſi. 85. in 3. col. & in conſi. 139. in 1. col. Secundo etiam limita niſi eſſet conceſſum feudum alicui & ſuis deſcendentibus, quia tunc comprehenduntur omnes deſcendentes vſque in infinitum. ita dixit Bald. in cap.

quæ

quæ in eccleſiarũ.in vltim..char.extrà de conſtit.quem refert & ſequitur Iaſ.in l.2.in 75.col.C.de.iure emphy.in ver.illud etiam perpetuo not.

ADDITIO.

Adde an fœmina admittatur ad feudum eundem Hippo. infra ſing.611.nu.5.& Franciſ.Cremen.ſing.71.

CCCCXII.

1 *Emphyteuta multis ex cauſis à iure ſuo cadit,ac maxime, ſi rem emphyteuticã, aut melioramenta vel ius ſuum domino irrequiſito alienauerit Et id qualiter accipiendũ nu.3.*
2 *Venditionem perfectam non dici ante traditionem. Nam in venditionis contractu, vbi traditio non interuenit, ab ea conſenſu nudo recedere licet, habeturque pro non facta.*
4 *Conſtitutum licet traditio ficta dicatur, ex eo tamen vera & propria poſſeſsio atque dominium vtile transfertur.*

1 PLures ſunt cauſæ propter quas emphyteuta cadit à iure ſuo, inter quas eſt illa, videlicet, quando ipſe emphyteuta alienauit rem emphyteuticam vel melioramenta aut ius ſuum irrequiſito domino & ſine eius conſenſu, vt habetur in l.ſi.C.de iure emphy.& in c.potuit.de loca. quæ iura habent etiam locum in conductore perpetuo, vel ad longum tempus, ſecundum Rapha.Fulgo.in conſilio ſuo 34.inci.Pro cuidẽtia eorũ de qbus q̃ritur&c.quẽ refert Iaſ.in l.3.de iure emphy.in fin.primę col.ſed hoc intelligiſ ſi vẽderit,& tradiderit,ſecus aũt ſi nõ tradideritlicet vẽderit,quia tũc nõ cadit à iure ſuo, ſecũdũ Sp.in ti. de loca.in §.nunc aliqua in verſi.95.motus,quia verbum, vendere,eſt cum effectu intelligendum.l.1.§. hæc verba.
2 cum vulga.ff.quod quiſque iur.&†quia non dicitur perfecta venditio ante traditionem, vt in §.venditę.Inſt.de empt.& ven.& in c.cum Ioannes.circa princ.de fide inſtru. & idem tenet Salic.in d.l.ſi.poſt Alber.ibi,qui Salic.etiam mouetur ad hoc,quia quando non interuenit traditio in contractu venditionis nudo conſenſu ab ea receditur, pro non facta habetur.l.ab emptione.in prin.ff.de pact.& l.1. ff.de peric.& idem tenent alii plures doct.in diuerſis locis quos refert &, ſequitur Iaſ.in d.l.ſi.C.de iure emphyt.in 43.& 44.col.vbi dicit hanc eſſe communem opinio.Hanc
3 †tamen ſententiam & communem opinio.limita,& intellige veram quando ipſe emphyteuta vendidit, nec vere, nec ficte tradidit, ſi autem nõ vere, ſed ficte tradidiſſet,vt quia conſtituiſſet ſe nomine emptoris poſsidere dando ei licentiam intrandi poſſeſsionem dictæ rei, tunc ipſe emphyteuta caderet à iure ſuo,etiam quod dictus emphyteuta venditor poſt tractum temporis dictam rẽ emphyteuticam redemerit.& ſoluerit canonẽ domino ignoranti dictam alienationem.ita ſing.dixit do.Ant.in conſilio ſuo 34.incip. De iure abſque longa allegatione planum mihi videtur &c.quem refert & ſequitur Iaſ.in dicta l.ſi. C.de iure emphy.in 43.col.vbi latius loquitur, & dicit q̃
4 do.Anto.in d.conſi.mouetur,quia†licet conſtitutum dicatur ficta traditio,tamen ex eo transferuntur vera & propria poſſeſsio & vtile dominium.l.certe.§.1.& §.Iulianus in verſi.ego quoque vere poſsideo.ff.de preca.& l.quędam mulier.ff.de rei vendic.& hoc voluit Bar.in l.ab emptione ad finem.de pac.& Bal.in c.item inueſtitura.in vſib.feu. & Io.And.in addit.Spe.in ti.de emp.&†vend.in §.1.in ver. & nota quod expreſsè in additio.incip.& dubitat &c. quã limitationem dicit Iaſ.in dicta l.fin.vbi ſupra,eſſe perpetuo notandam,quia communiter in inſtrumentis vẽditionum apponuntur conſtituta. Et pro dicta limitatione faciunt optime dicta per me ſupra in ſing.82.inci.Volo &c. in verſi.tertio,limita &c.& in ſing.158.incip.Hodie communiter &c.per Ba.in conſilio ſuo 506.inci.Venditor &c. in quarto vol.& per Alex.in conſilio 38.incip.Viſo &c.in 2.col.2.vol.& conſilio 263.incip. Perſpectis.in 4.colu.& Rapha.Cuma.in conſi.41.inci.Ad primum.circa mediũ. & vide Paulum de Caſtro qui ponit ſupradictam limitationem in l.1.in §.ſi rem.ff.depoſi.& faciunt etiam dicta p Iaſ.in §.actionum.in 26.col.Inſti.de act.& in l.ſi is qui pro emptore.in 94.col.ff.de vſucap.&c,

CCCCXIII.

1 *Ingratitudinem vitium enorme multumque deteſtabile, ſontemque pietatis deſiccans, plures effectus producens, de quibus hic.*
2 *Ingratitudinis occaſio filium legitimatum poteſt ad priorem ſtatum reducere,& ſic illegitimum reddere.*
3 *Iudex ordinarius, aut quiuis alius poteſtas ob ingratitudinẽ tanquã ſuſpectus recuſari poteſt. Item in filio emancipato.*
4 *Ingratus filius patri in feudum non ſuccedit.*
5 *Ingratitudinem aduerſum patrem, patronum, aut quemuis alium duobus modis reparari ac tolli poſſe, nimirum gratitudine ſuperueniente ac pœnitentia peracta, & religionis ingreſſu nu.6.*

1 INgratitudo teſt vitium enorme & multum deteſtabile, & deſiccans fontem pietatis, vt dicit Angel.de Aret.in tract.maleſi.in verbo, nec non ad querelam.in 5.char.in ver.9.repellit etiam.& ipſa ingratitudo plures operatur effectus. Nam propter ingratitudinem reuocatur donatio, vt in l.ſi.C.de reuoc.dona. Item ingratitudo impedit gratiam ſecundum Bal.in c.1.§.inſuper.de prohi.feu.alie.per Frideric.item ingratitudo eſt iuſta cauſa exhæredationis aſcendentium & deſcendẽtium, vt habetur in §.aliud quo que capitulum.in authen.vt cum de appel.cogn.& in authen.non licet.C.de liber.prete.& in corpore vnde ſumit. item eſt etiam iuſta cauſa exhæredandi fratres etiam turpi perſona inſtituta, vt eſt tex.& gl.clarior in authen.de nuptiis.in §.ingratitudinem.Item ingratitudo eſt iuſta cauſa degradandi filium à militia, ſecundum gl.in l.1.§.fin.ff.de obſeq.Item ingratitudo habet alium mirabilem effectũ.
2 Nam pater poteſt filium legitimatum reducere ad priſti nam illegitimationem, propter eius ingratitudinem.ita dixit Bal.in c.1.§.filii nati circa finem.ſi de feu.fuer. contro. inter do.& agna.quod dictum refert & ſequitur Ludoui. Roma.in ſing.ſuo 225.incip. Vltimo quæritur,&c.& Iaſ. in l.ex hoc iure.in 12.col.ver.ſecundus effectus.ff.de iuſt. & iure.vbi dicit alibi non legiſſe hoc dictum.ſed dicas tu, quod imo hoc idem dixit gl.& ibi Bal.in 1.2.C.de libe.& eorum liber.& tanto magis hoc ibi probatur,quia vt dicit Iaſ.in dicta l.ex hoc iure.æquiparatur patronus erga liberum,& pater erga filium legitimatum.ad quod allegat te. in §.1.in verſi.æqualis patri.in authen.vt liberti de cętero. Et ſubdit etiam Iaſ.in dicta l.ex hoc iure, quod eodem
3 †modo,quod ſi poteſtas vel alius iudex ordinarius ſit ingratus,poteſt propter ingratitudinem tanquam ſuſpectus recuſari.ad quod alleg.§.ſancimus.in authen.de exhiben. reis.& cano.in c.poſtremo.de appellatio. Item ſubdit etiã quod filius qui fuit à patre emancipatus,propter ingratitudinem põt a patre reuocari in patriam poteſtatem.alle.l.1. C.de ingratis liber.& Specula.in titu.de natis ex libe.vẽt.
4 in ver.ſed & libari. Addet etiam tu quod filius ingratus nõ ſuccedit patri in feudo,ita dixit Ang.in §.ſoluto igitur.in
5 authen.de nup.& in §.& ſuper his.eodem titu.Sciaſtamẽ quod duobus modis tollitur ingratitudo iam commiſſa contra patrem vel contra patronum,vel contra aliũ. Primo per gratitudinem poſtea ſuperuenientem. nam talis gratitudo vltimo ſuperueniens tollit ingratitudinem præcedentem,ſecundum Baldum in l.fratres.& in l.liberi.C. de inofficioſo teſtamento pro quo facit quod voluit Spec. in tit.qui filij ſint legitimi.in §.penultimo.in verſi. quid ſi pœnitentiam egerit.vbi dixit quod licet filia, quæ peccauit in corpus ſuum, poſsit à patre exhæredari, tamen filia emendata per pœnitentiam non poterit vlterius à patre exhęredari.& idem dixit Bald.in l.ſi filia.C.de inofficioſo teſtamento.& Inn.& alii in ca.quintauallis.de iureiuran.& ibi dominus Ant.in tertia col.& Abbas in ſecũda col.quos refert & ſequitur Iaſ.in l.in arenam.in ſecunda colu.C. de inofficio teſta.& in l.ius autem ciuile.in 5.col.de iuſtitia & iure. p qbus faciũt dicta p Bal.in l.ſi p ea.in 5.q̃ſt.C. mãda.& facit regula illa vulgata,quod ceſſante cauſa ceſſat effectus.l. adigere.§.quamuis.ff.de iure patronatus.cũ ſimi
6 libus.Secũdo †mõ tollitur ingratitudo,videlicet,p ingreſſum

ſum religionis,adeo quod filius ingratus,vel qui commiſit vnam de cauſis propter quam poterit exhæredari,ſi poſtea ingrediatur religionem non poterit exhæredari.tex. eſt in c.ſi.19.quæſt.vlt.& ibi doct.& hoc etiam voluit gl. in l.ſi.in ver.quia ingratum.C.de epiſco.& cler. & tex. & gl.in authen.de mona.in prin.de quo etiam dixi in repetit. mea rub.ff.de fideiu.in 12.q.in materia ordinis clericatus. vide tamen Cardi. Alex.in c.ex parte.in 2.col.in verſi.ſed operę pretium.extra de appella.& de hac materia ingratitudinis, vide etiam do.Ant.Corſe.in notab.ſuis in verbo, ingratitudo.

ADDITIO.

a Ingratitudo.Tu vltra hic adducta adde Curt. Iunio.in tractatu feudorum in 4.parte princ.& Felin.in ca.nouit ille. ver.4.limitat.de iudi.Franc.Cremen.ſingu. 20.tu ſcis.Pet. Gerard.de petra ſanct.late ſing.1.& ibi in addit.quod etiã confirmatur per tex.ſing.in l.qui neceſſario.in fina.& ibi Bar.no.C.de aduoca.diuer.iudic.vbi aduocatus Reipubli cæ aſſumens patrocinium contra eam, vt ingratus priuat ſalario.& illum tex.pro ſing.ad hoc commendat And. Sicul.conſi.11.lib.1.& ideo Xenophon.in vita Cyri ſcribit apud Perſas legem editam qua ingrati à quocunque de populo accuſati, à prætore puniebãtur.ingratitudo.n.Deo, patrieque inuiſa eſt. Adde l.Titius puerum.ff.de obſe. vbi ſeruus factus liber,propter ingratitudinem reuocatur ad ſeruitutem,dato etiam quod pro beneficio patronus pecuniam accepiſſet.quod eſt no.pro ampliatione ad hanc materiam.& illum tex pro aureo commẽdat Roma.ſin. 463. an dux Mediolani.faciunt quæ tradit Soc.con.4.lib.3.poſt Paul.de Caſt.in l.digna vox C.de legib. Adde quæ tradit Catellia.Cot.in verb.exemptus ratione ingratitudinis.Et qualiter ingratus diuerſimode puniatur,late per Franciſ. Ripam in l.vlti.C.de reuocan.donatio.Et an filius legitimatus,q̃ ex cauſa fuit red uctus ad illegitimitatẽ,iterũ poſſit legitimari,per Gerar.de petra ſanc.ſin.2.ſuperius alle.

CCCCXIIII.

1 *Teſtator filijs ſuis hæredibus inſtitutis, multiſque legatis factis, cuidam amico domum certam in gaudimentũ dedit, num huiuſmodi legatum ad legatarij hæredes permeabit?*

1 TEſtator filios ſuos hæredes inſtituit, & quamplura legata fecit,inter alia legauit cuidam amico ſuo quandã eius domum in gaudimentum,vt vulgariter dicitur, modo dubitatur,an tale legatum tranſmittatur ad hæredes?in quo plura adduci poſſunt pro vtraque parte, attamen veritas eſt quod tale legatum tranſmittitur ad hæredes legatarij,ita multũ not.dixit Bal.in l.ſi habitatio.in §. ſed ſi hic. ff.de vſu & habita.quẽ refert & ſequitur Iaſ.in proœ. feu. in 35.col.ver.quinto confirmo,&c.vbi plura adducit pro hoc dicto.& inter alia adducit l.4.ff.de ali.& ciba.lega. vbi habetur,quod quando fundus relinquitur ad alimenta,venit etiam proprietas,& tranſmittitur ad hæredes.tu dicas quod idem tenet Bar.in l.cũ hi.in §.ti vni.ff.de tranſactio. & ibi Ang.clarius.& Bal.in l.ſi.circa prin.C.de fruct.& lit. expen.& ita tenet Raph.Fulgo.in conſi.13.incipien.Circa primum.in penul.col. Tenementi,quia prima facie quilibet diceret contrarium.

CCCCXV.

1 *Iuramentum magnæ importantiæ & effectus eſſe ſi modo formalem expreſsionem, & quam habere debet, habuerit. An autem ſcripturarum tactum requirat, id habes remiſsiuè. nume.2.*

1 IVramentum teſt magnę importantiæ,& habet plures effectus,vt vidilti ſupra in pluribus ſingularibus,& habetur per doct.in pluribus & diuerſis locis,quos aliter non refero,ſed ſcias & perpetuo tene menti,quod iuramentum non operatur aliquem effectum,quando non habuit formalem expreſsionem quam debet habere,& ideo ſi aliqd tibi promitto & iuro,demum dico per iuramentum, q̃ alias feci.promitto tibi dare decem,pro hoc non obligor ad iuramentum,nec ad periurium,quia iuramentum requirit formalem expreſsionem,vnde non ſufficit expreſsio per relationem ad illud:ita dicit do.Ant.in ca.ad excommunicato.in 5.col.de reſcri.per.te.in c.clericus.quoc eſt c. penul.de iureiu.quod dictum refert & ſequitur So.in cõſi. ſuo 99.inci.Sereniſsimus Rex,&c.in tertia col.in tertio vo
2 lumi.an.†iuramentum requirat tactum ſcripturarum, vi de Abb.in c.fraternitatis. in vltima colu.de teſta.& Bald. in conſilio ſuo 8.incipi.Punctus quæſtionis,&c. in ſecundo vol.quid dit inueſti.Bal.in repetitio.l.2.in 31.& 32.col. ff.de iureiuran.Bal.in l.in alterius.in verſi. vlt.no.& c.C.ſi min.ſe maio.dixe.& in authen.ſacramenta puberum.in ſecunda col.in verſi.1.quid ſi iuro,&c.C.ſi aduer.vend. do. Feli.ca.fraternitatis.in nona col.& in c.tuis quęſtionibus in tertia col.eodem ti.Inno.in c.& ſi Chriſtus.de iureiurã. tex.& docto.in §.1.in authenti.vt omnes obediant iudic. tex.& Ioan.And.in c.vt circa.de eſſectio.Bal.in margari.in verſi.iuramentum.Alex.poſt Pau.de Caſt.in l.3.in §.iurare ff.de iureiuran.&c.

CCCCXVI.

1 *Viduæ ſi ſtuprum committant, ita dotem, ſeu actionem ad illã repetendam perdunt, vt vxor marito viuente adulterium committens.*
2 *Adulterio, qui conſtante matrimonio offenditur, idem quoque viduitate durante ſtupro leditur.*
3 *Vidua liberorum tutelam habens, ſi ſtuprum committat, tute la priuatur, velut ac ſi adſecundas peruolaret nuptias.*

1 PLures profecto reperiuntur viduæ quibus videt omnia eis licere impune poſtquam ſunt in libertate,& vlterius non ſunt ſub poteſtate mariti,ſed vero ſe decipiũt, nam ſi tales viduę committunt ſtuprum,ita perdunt dotem ſeu actionem ad repetendam dotem, ſicut vxor committens adulterium viuente marito.ita multum fin.dixit Pau.de Caſtro,in conſilio ſuo 111.incipient.Reuocatur in dubium,&c.alias eſt conſilio 147.libro ſecundo.& in l.ſororẽ.C.de his quibus vt indignis.& in l.fideicommiſſum. C.de fideicommiſſ.quod dictum reprobat dom.Alex. in dicta l.ſororem.& Iaſ.in dicta l.fideicommiſſum.ſed illud dictum approbat ipſe Iaſ.in l.2.in ſecũda col.ff.ſoluto matrimonio.vbi reprehendit Alex.in dicta l.ſororem. tenẽtem contra Paulum de Caſtro,pro quo dicto facit tex.in l.penultima.ff.de adulteriis.per quem tex.dicit ibi Bar.q̃
2 †qui offenditur ex aduſterio conſtante matrimonio,ille et offenditur ex ſtupro viduitate durante. quod dictum refert & ſequitur Iaſ.in dicta l.2.ſecunda col.ff.ſoluto matrimonio.& do. Auguſt.de Arimino,in ſuis additionibus ad Ang.Areti,ſuper libro maleficior.in verb.*Che hai adulterato la mia dona*.in tertia char.ſuper verb.quid ſi marit⁹ &c.& faciunt etiam dicta per Io.de Anan.in c. intelleximus.in octaua col.in verſi.ex quo videtur poſſe, &c.de
3 adulteriis.Et†adde etiã quod vidua habens tutelam filiorum ſi committit ſtuprum, priuatur ipſa tutela perinde ac ſi tranſiret ad ſecundas nuptias.ſta dixit gl.in authent. ſacramentum.C.quando mulier offici.tutor.fungi poteſt. alleg.iura de quibus in ea.quod eſt ſumme notãdum, &c. quod etiam voluit Bal.in l.his ſolis.C. de reuocan.donatio.de qua materia latius locutus ſum in repetitione mea l.vnicæ.C.de raptu virginum.in 15.& 16.char.

ADDITIO.

a Adde Gerard.de petra ſanct.ſing.48.& ibi addit.

CCCCXVII.

1 *Coniunctorum, vel affinium præſentiam multa & efficere & operari, nam ea metus & vis illata teſtatori præſumptionẽ ceſſare facit. Item doli ac fraudis, Et quid de iudicis præſentia, & decreto. Item honeſtorum virorum. numero. 2.*
3 *Tutores vel curatores actum aliquem gerentes in pupillorum ſuorum rebus, vt de geſtis non teneantur, quanam ratione ſibi prouideant.*
4 *Coniunctorum pupilli conſilium à dolo & culpa vacuum tutorem facit.*

1 PRæsentia cõiunctorum vel affinium plura operatur. nam facit cessare præsumptionem metus & vis illatæ testatori secundum Bal.in l.1.in 2.col.in ver.quæro quæ coactio.C.si quis aliquem testa.prohi.& Bar.in l.fin.in 1. col.ff.si quis aliquem testa.prohib.& in l.frater à fratre in pe.char.in 2.col.ff.de cõdi.inde.item facit cessare præsumptionem dolis,fraudis & metus, secundum Bar.in l.fin.in prin.ff.quod met. cau.& Alex.in l.si cum dotem.in §.eo autem tempore.in pe.col.ff.sol.mat.& volunt doc.in l. trã sationem.C. de transac.& Philip.Dec.in consi.232.incip.

2 Dura.in 2.col.Item idem operatur præsentia seu decretum iudicis.nam facit cessare præsumtionem metus secũdum Bar.in l.1.C.de præd.cur.lib.10.& in d.l.frater à fratre.in pen.char.in 2.col.& Imol.in l.1.in §.fuit quæsitũ. ff.ad Trebel.& Bal.in c.1 in prin.in 3.col.qui feu.dare pos. Item præsentia honestorum virorum tollit præsumptionẽ metus,secundũ Ang.in l.quæro.in §.seruũ.ff.de ædil. edict.quæ omnia tamen restringuntur per Angel.in consi. 225.incip.Thema tale.in vlt.col.quem refert & sequitur do.Philip.Dec.in consilio.219.incip.Viso punct.in vlti. col.in fi.Et in hac materia præsentiæ coniunctorum vel

3 attinentium teneas menti,quod quando tutores, vel curatores faciunt aliquem actum in rebus pupillorum debẽt esse cauti,& facere cum consensu matris pupillorum & attinentium,quoniam tunc licet male succedant pupillo ipsi non tenebuntur.ita voluit gl.in l.2.in ver.pupillo. circa med.C.de his quibus vt indig.quam Pau.de Cast.ibi in vltima col.ad hoc reputat multum.sing.& menti tenendã

4 & ex illa gl.dicit ibi Bal.in 3.oppositione, quod ratione consilii coniunctorum præsumitur à tutore abesse dolus & culpa,quod dicit esse no.dignum.& illam gl.etiam refert & approbat Bal.in prin.in 2.col.qui feuda dare pos.& illam.gl.cum doctrina Pau.de Cast.& Bal.refert & exclamat Ias.in l.1.in fin.C.de transact.& de hac materia etiam late loquitur Ias.post alios in dicta l.transactionem.C.de transactio.& in dicta l.2.C.de his quibus vt indign.&c.

CCCCXVIII.

1 *Testium dicta iuuanda, non impugnanda nec cauillanda. Vnde qui audiuit, si interrogatus dicat, vidi, sufficienter deposuisse videtur.*

1 DIcta testium sunt iuuanda, & non impugnanda nec cauillanda,secundum Bal.in l.de quibus. in vlti.colu. ff.de leg.& in ca.cum dilecti.in vlt.col.de consuet.& volunt docto.in l.1.ff.si.cer.peta.& Ias.in l.si fideiussor.in §.si necessaria.ff.qui iurisda.cogan.pro quibus facit l.quoniam C.de hære.& ideo tene menti singulare verbum Iacob.de Are.in l.testium.C.de testibus.vbi dixit quod si testis qui audiuit,dicit q vidit,q eius dictũ saluat,q dictũ refert & sequit Bal.in marg.sua in litera.T.in versi. vnde q audiuit &c.& dicit ibi Ba.q rõ illius dicti sui est,qa visus prædicatur de omni sensu,vt ibi latius per eum,de quo etiam per Soci.in consi.suo 54.incip.Visis testibus.in prima colu.in 3.vol.tene menti ad euadendum teltes à falso.

CCCCXIX.

1 *Moderator in re sua licet quilibet sit,ac arbiter, hoc tamen in re emphyteutica ꝑpetuũ nõ est. De quo hic fusè ac doctè.*

1 LIcet in re sua quilibet sit moderator & arbiter, vt in l. in re mandata,C.manda.& in l.non vsque adeò.ff.si quis à paren.fuer.manu.& in l.etiam.§.licet in dotalibus ff.soluto matrimo.& habetur in l.nec emere.C.de iure de liberan.attamen hæc regula fallit,in vno casu multũ not. videlicet,quando emphyteusis propter generationem finitam reuersa est ad donationem,quoniam tunc domin non potest de tali sua re facere quod sibi placet,quia tunc descendentibus ipsius emphyteutæ possunt petere illam rem sibi confirmari,quod si dominus hoc denegauerit,poterit appellari ad superiorem,ita dixit Bart.in l.1.§. permittitur.ff.de aqua quotid.& æsti.& in l.1.ff.de priuileg. credi.& in l.si mihi & Titio.in fin.ff.de verb. obligatio.& idem voluit Per.de Anch.in consi.suo.170.incipi. Exte-

nore priuilegii in tertia dol.vbi loquitur in rebus ecclesiæ, & approbat dicta Bar.in dictis locis.& tenet ipse Pet.Anc. in consilio suo 173.incip.do.Lazar.in penul.col. & Ang. in d.§.permittitur.& illud dictum Bar.etiã approbat do. Ang.in ca.1.de loca.Card.in ca.penul. de postul.præla.&. Bal.in additio.Specu.in tit.de loca.in 11.col.in versi.Emphyteusis debet potius &c.& in c.in presentia.in 10.col. de probatio.in versi.quid autem.Item hanc sententiam & op.Bar.in dictis locis ex pluribus iuribus & doctrinis no. approbat Ludo.Rom.in consi.suo 22.incip.Propositę mihi consultationis.in pen.col.vbi dicit quod ita se habet cõmunis opi.& hanc partem firmat idem Lud.Rom.in l.2. in prin.ff.solu.matrimo.& hanc partem tenuit do. Alex. in pluribus locis,quem refert & sequitur do.Philip.Dec. in consi.suo 131.incip.Reuocatur in dubiũ &c.in 2.colu. vbi dicit,quod hæc est communis opi.de quo ibi latius p eum ad quod etiam vide Alex.in consi.161.incip.Visis narratis &c.in 7.vol.vbi dicit prædicta esse vera quando descendentes qui petunt se renouari essent instituti hæredes,secus si extranei essent instituti,ad quod alleg.Ioan.de Imol.in consilio suo incip.Quidã Tonius de Panno,&c. de quo latius per do.Alex.in dicto consi.de quo etiam vide latius per do.Fran.Cal.in consi.suo 44.incip.super controuersia.per totum.

CCCCXX.

1 *Regula,qui per alium facit,ipse facere videtur. Vnde si quis aliquẽ alere teneatur,satisfeciss videtur,si ei prębendam ad alimoniam procurarit,vel si in aliquo hospitali de alimentis prouiderit.Id autem qualiter accipiendum.ibid.*

1 EXtat iuris regula vulgata quæ dicit,quod qui per alium facit,ipse facere videtur,vt in c.qui facit.de regu.iur. in 6.& in l.quod iussu alterius.ff.de reg.iur.&.pro confirmatione seu ampliatione dictæ regulę scias,quod si quis tenetur aliquem alere,sufficit si faciat eum recipi in aliquo hospitali vel domo Dei,vel si procuret ei aliquã prębendam. Ita multum nota.dixit Bal.in l.1.ff.sed scimus.per illum tex.C.de latin.liber.tollen.quod tamen restringit illud de hospitali,dummodo ille,qui debet alimentari,possit sine eius dedecore habitare in hospitali,alias dicit secus esse.quod dictum non memini me alibi legisse &c.

CCCCXXI.

1 *Mora,quando periculum est allatura,facit,vt multa tolerẽtur,quæ minimè licerent.Quod & in iuramento habet locum,vt contra illud absque absolutione venire iurans possit,si superioris copia non adsit.*

1 QVando periculum est in mora, multa tolerantur,quę alias non tolerarentur,vt dixi ego late in l.qui cædẽ. in 1.& 2.col.ff.de ficar.quibus ibi p me dictis adde, quod hoc habet etiam locum in iuramento, nam quando immi net necessitas,& non potest haberi copia superioris à quo petatur absolutio à iuramento,tunc contra iuramentum licet venire propria authoritate absque absolutione,ita dixit Inn.in c.venerabilem.de elect.gl.super verbo, venire. in fi.quod dictum refert & sequitur Bal.in l.non dubium in antepenul.col.C.de legi.& Abb.in c.quanto.in 6.colu. de iureiur.& Can.in d.c.venerabilem.& illud dictũ refert & sequitur do.Fel.aliqua pro eo adducens in c.2.in penu. col.de spon.Tene menti ad euitandum periurium.

CCCCXXII.

1 *Agnatos transuersales vltra decimum gradum ad successionem non admitti. Limitabis tamen in illustrium virorum successionibus,qui etiam in infinitum prohibentur.*

2 *Quod etiam in feudis locum habere dicitur.*

1 AGnati transuersales vltra decimum gradum ad successionem non admittuntur secundum gloss. & docto.in l.fina.C.vnde legi.& gloss.& Bartol.in authenti.in successione.C.de suis & legiti.& not.in §.fina. Instit.de serui.cogn.hoc tamen fallit in successionibus illustrium virorum, vt comitum,baronum,& similium,qui in infinitum admit-

tum admittuntur.ita sing.voluit Bal.in c.1.in §. capitanei. de feu.marchiæ.vbi dixit esse valde not.quod in successionibus illustrium comitum,& baronũ,mortuo vltimo,comite sine hærede succedunt quicunque agnati,etiam si cẽtesimo distent gradu.Et idem dicit in regno seu in regum successione ,quia si tota domus regia moreretur,& extaret vnus de sanguine antiquo,& non esset alius proximior isto q esset in millesimo gradu,tamen iure sanguinis succederet in regno,& ista omnia refert & approbat do.Philip. Deci.in consi.suo 85.incip.Diligenter.in 2.col.in versi. secundo principaliter,vbi dicit,quod ista sequitur Iac.Alua. in dicto §.capitanei.in gl.fi.vbi post Iaco.de Bel.& Nic.de

1 Neapo.concludit,quod quando de acquirente feudũ primordialiter sit transitus ad descendentem,tunc in infinitum progreditur etiam ad transuersales acquirentium, de quo latius per do.Philip.Dec.in d.suo consi. Tene menti, quia hocalias vidi in contingentia facti &c.

CCCCXXIII.

1 *Compromissum,nullum effectum habere,nisi ab arbitro,arbitratorve acceptatum fuerit. Nec tempus compromisso adiectum currere,nisi ex quo acceptatum extiterit.*

2 *Appellationis exercẽdæ tempus,seu instantia ipsius prosequẽdæ,licet de iure cõmuni a die interpositæ appellationis currat,tamen si iudex eligi debeat,antequam sit electus,tempus illud,seu instantia non currit,*

1 COmpromissum factum in aliquem nullum habet effectum,nisi fuerit acceptatum per arbitrum vel per arbitratorem,quia in his quæ pendent ex consensu duorũ,nõ inducitur perfectio,nisi vtriusque consensu concurrente, vt est in cõtractibus vltro citroque obligatorijs,vt in l.Labeo.in §.verba.ff.de verbo.signifi.& tempus appositum & limitatum in compromisso non currit,nisi à die acceptationis ipsius cõpromissi,quia ante dictã acceptionẽ arbiter electus nõ est arbiter,nec cõpromissum dicitur esse factũ donec non est acceptatũ, sed dicitur magis partes velle facere compromissum, eo autem acceptato dicitur cõpromissum factum, gloss.est no.in l.si cum dies.in princ.ff.de arbit.& ridiculum esset dicere.quod tẽpora currerent ante quã adesset arbiter qui posset partes adire.te. est not.in l.si in diẽ.ff.de condi.& demon.p quã legẽ cõsuluit d.Christo.

2 pho.de Castel.q licet tẽpus exercendæ appellationis,seu instantia causæ appellationis exercẽdæ currat iure,de cõi à die interpositæ appellationis,vt in c.sicut.de appel. & in l. fi.§.illud.cum glo.C.de appel.tamen disponẽte statuto vel decreto qd debeat eligi certus iudex appellationis ex numero confidentium ,quod si potest interpositam appellationem partes starent decem annis ad faciendum dare iudicem,appellationis,nunquam currit tempus instantiæ appellationis,quia non adest iudex qui possit adiri vt ipsa appellatio exerceatur.quæ omnia ponit do.Lanfran. de Brixia in suo tract.de arbi.in 2.char.in 3.col.quæ omnia tene menti,quia quotidie occurrunt in facto,&c.

CCCCXXIIII.

1 *Iurans se non reuelaturum quod sibi in secreto,& velut in cõfessione dicitur, qui tamen sacerdos non sit, id tamen si in testem producatur,non obstante iuramento reuelare tenetur.*

ACcipe quęso vnum dictum valde periculosum, quod mihi imposuit maximam admirationem,quod dictũ

1 est hoc,videlicet, q si quis dicat aliquid alicui in secreto & in confessione, quando non est sacerdos,iuramento ei præstito q nemini debeat illud reuelare,tamen si producatur in testem non obstante iuramento debet illud reuelare,ratio est,quia iuramentum non extenditur ad istum casum.s.quando producitur in testem, & ratio rationis est, quia si intendebat iurans ad hunc casum extendere iuramentum,certè iuramentum fuit temerarium, & non seruandum, ita not.dixit Abb.in c.si sacerdos.in 2.col.de offic.ordina.post Innoc.in cap.qualiter & quando.de accusatio.& in cap.omnis vtriusque sexus.circa finem.de pœni-

& remiss.quod dictũ refert & sequitur Ias.in l.fi.in 3.col. versi.13.notab. facit &c.ff.qui satisda.cogã. tene menti qa vt dicit Abb in dicto cap.si facerdos.multi decipiũtur. Et ego prima fronte dixissem cõtrarium per gl.in c.licet mulieres.de iureiur.in sexto.de qua locutus sum in repetitione mea rubric.ff.de fideiusso. in 46.col.in fine.&c.& vide Ioannem Neuizanum in sylua nuptiali,in 11.chart.in 4. colum.vbi latius loquitur in hac materia.

CCCCXXV.

1 *Consuetudinem in contractibus emphyteuticis semper attendi.*

1 IN contractibus emphyteuticis semper attenditur consuetudo secundum Ang.in §.emphyteusim.in authẽ.de non alienan.vbi dixit.quod simplex promissio prælati ecclesiæ de renouanda emphyteusi concessa ad nouennium quando erit finita,intelligitur secundũ q est cõsuetum renouari per alios.Et dixit Bal.in additio.Spe.in tit.de loca in 4.col.in prin.q locatio in emphyteusi simpliciter facta per prælatum,tamen cẽsetur facta in tertiam generationẽ, si erat ita consuetum.Et dixit Io.de Imol.in c.potuit.de loca.quod concessio in emphyteusi facta pro se & filijs simpliciter,intelligirur etiam pro filijs futuris,si ita est consuetum,quę omnia & aliqua etiam no.dicta in materia refert & sequitur Ial.in l.certi condictio.in §.si nũmos.in 4.col. in fi.ff.si certum petatur.quæ omnia poteris addere ad materiam consuetudinis,&c.

CCCCXXVI.

1 *Partum viscerum partem esse,vnde qualis mater, talis partus.Id autem qualiter procedat,ibidem habes.*

1 PArtus est pars viscerũ, ideo qualis est mater, talis erit partus.l.1.in §.ex hoc rescrip.ff.de vẽtre inspiciẽ.l.sed addes,§.si quis mulierem vehẽdam.ff.locat.l.curator.ff. de ven.in posse.sio.mitten.& in c.si quicquid.& in c.si ad matris.& ca.sequen.de consecra.distinc.4.& voluit Spe.in tit. de feu.in §.2.in versi.5.quæratur. Illud tamen credo regulariter procedere in fauorabilibus, sed secus in odiosis,& hoc propter no.dictũ Bald.in l.fin.C.de liber-causa.vbi dicit.quod bannita muliere prægnante, natus postea nõ est bannitus.& dixit idem Bal.in l.cum inter.C.de fideicommiss.liber.quod si banniuntur omnes homines de tali progenie,q non comprehenduntur exillentes in ventre,quę dicta refert & sequitur do.Nellus in tractatu suo bauni.in prima parte primi temporis,in 9.quæst.circa medium. in versi.& nota quod si banniuntur,&c.

CCCCXXVII.

1 *Sententia multis casibus in rem iudicatam non transit,maximè quæ ex dicto siue delatione peritorum lata est, etiam si ab ea appellatum non sit.*

1 PLures sunt casus, in quibus sententia nunquam transit in rem iudicatam,quos casus satis amplè posui in repetitio.mea l.fina.C.de probatio.in 18.quæst.io. extraordinaria.& inter alios casus vnus est, vt ibi dixi,quando lata est sententia ex dicto seu relatione peritorum, nam tunc sententia talis non transit in rem iudicatam.Et ideo si extat statutum q sententia debeat ferri cum consilio sapientis, vt cõmuniter in aliquibus casibus sunt statuta per Italiam , vel etiã si de voluntate partium fuerit commissa causa consilio alicuius sapientis,tunc à tali sentẽtia nedum poterit appellari,sed etiam si non sit appellatum,talis sententia nũquã transibit in rem iudicatam,imo semper & quandocunque poterit retractari,si appareat cõsiliũ alterius doctoris magis periti in contrarium factum.ita dixit do.Ant.in c.pro posuitti.ante finem.de probatio . quod dictum pro nota. & mirabili refert & sequitur do.Alexã.in l.si ab hostibus. ff.soluto matrimonio.vbi multum exclamat istud dictum quod etiam sequitur Ludouicu. Roman.in consilio suo 228.incipiend.Pro plena diffusione , &c.ad finem. & in l.cum quidam.in §.quod dicitur.ff.de acquirend. hereditа.de quo latius per Ias.qui hoc dictum multum exclamat in repetitio.l.admonendi . in 16.column.ff.de iurciu-

ran.pro quo vide quæ dixi ego in l.1.§.fi.in 17.col. in pri. ff.de quæstionib.

CCCCXXVIII.

1 *Terminus ab homine iudicis iurisdictione præcisè assignatus vel instantiæ causæ, vim peremptorij & ad probandum per partes, & ad sententiam audiēdam, adeo vt iudex die termini vltima etiam peremptoriè actore nō citato, reum absoluere queat.*

MAteria citationis, dilationis, vel monitionis pemptoriæ traditur à scribētibus in l.2.C.quomodo & quando iudex.in ca.pia.de except.in 6.in c.frequens.de restitutio.spolia.in 6.in l.1.C.de dilatio.& in l.admonendi.ff. de iureiuran.& per Bald.in margari.sua, in verbo, terminus, & per Bald.in l.mancipiorum.ff.de damno infecto. & pluribus alijs locis, quę difficile esset adducere de, qua materia aliqua dixi in repetit.mea l.de vnoquoque.ff.de re iudi. Et
1 †circa ipsam materiā teneas menti, quod terminus præfixus assignatus ab homine iurisdictioni iudicis vel instātię causæ non solum habet vim peremptorij ad probandum quantum ad ipsas partes sed etiam habet vim termini peremptorij ad audiendum sententiam, & ideo iudex in vltima die termini poterit reum diffinitiua absoluere etiam actore peremptoriè non citato.ita no.dixit Bal.in auth.ei qui.C.de tempor.appel.quod dictum pro valde singulari exclamat Ias.in repeti.l.admonendi.in 35.col.ver.addo ꝙ plus, &c.ff.de iureiur.vbi pro hoc dicto plura alia adducit de quibus ibi per eum, de quo etiam vide per Barba.in ca. consuluit.in 8.col.de officio deleg.

CCCCXXIX.

1 *Rationum liber vt probet, quid continere debeat? Sed quid si contra scribentem producatur? nu.2.*

1 LIber †rationum ad hoc vt probet, debet habere diē [a] & consulem, alias non probat.l.1.§.rationes.& ibi doct. ff.de eden.& voluit Bal.in rubri.C.de fide instrume.in 12. col.in versi.viso de scripturis quæ sunt publica manu scripta, &c.& Ang.in l.1.in §.editiones.ff.de eden.istud est verum ad hoc vt ipse liber rationum probet pro scribēte.Sed
2 †secus est vt ipse liber probet contra ipsum scribentē, quia tunc non est quærendum, an habeat solēnitates præsertim an habeat diē & consulem, quia etiam sine die & consule probat contra scribentem.ita sing.dixit Io.And.in additi. Spe.in tit.de instrumen.edit.in §.nunc dicendum. in addition.magna.incipien.Quia de argentario, &c.in 2.colū. in versi.dicit etiam quod si prædicta dies, &c. & in eadem additio.in 5.col.in versi.de solennitate, &c. quod dictū summè commendat Ias.in repetitio.l.admonendi.in 48.colū. in pri.ff.de iureiura.vbi dicit se non legisse alibi hoc dictū. & dicit quod idem tenet do.Antonius in c.secundo, extra de fide instrumento.in quinta col.& Abb.in 8.colū.in fi.tene.menti, quia est singulare verbum seruiens ad multa.

ADDITIO.

a Habere diem. Dies in libris rationum requiritur.secundū Bal.in dicta rub.de fide instru.tradit Alexan.consi.70.viso processu.col.3.versi.ecce ergo.vol.1.ita limitando cōmunem regulam, qua in l.pen.§.idem quæsijt.ff. de pignorib. vbi probatur ꝙ scriptura periuata diem non requirit. Alibi tamen multum singulariter dicit Bal.in l.iubere chartulas. C.de conuenien.fisc.debitor.lib.10.quod si de virtute scripturæ priuatæ carentis die & consule quæratur, distinguendum est, quia aut dubitatur an valeat, & dicendum est ꝯm eum, quod sic, per d.§.idem quæsit.cum suis cōcordan.aut dubitatur cuius sit effectus, & dicit quod ꝓbat promissionem vel obligationem esse factā, tamē quod ex quo lapsu temporis potest esse præscriptum, necessarium erit creditori de tempore confecti chirographi probare. arg.l.eum actum.ff.de nego.gest.& l.matrem.C.de probat. & hoc dictū Bal.pro singulari reassumit & approbat Ale.consi.182. lectis.col.2.ad fi.libr.2.& idem etiam in effectu consuluit idem Bal.in consi.354.quæritur vtrum.lib.3.

CCCCXXX.

1 *Commodato tibi librum meum si dedi, ac tibi tandem scripsero literas, vt ad me librum meū remittas, mandare id non videor, vt per literarum gestorem id facias, vnde si is tibi librum non reddat à me liberatus non es, nec ob id teneor.*

1 CAutit & oculati etiam quandoque decipiuntur, vt experientia demōstrat, & ideo aduertas tu ne in ipso decipiaris.nam si commodaui tibi librum meum vel vestem vel aliam rem, & scribo tibi literas quod tu mittas librum meum vel aliam rem meam, non tamen videor petere à te vt des rem illam famulo seu nuntio meo, qui portat dictam literā meam tibi nisi hoc exprimam, & ideo si tu tradis dictam rem meam illi nuntio, & aufugiat, ego non teneor, nec tu es à me liberatus.l.sed si mei causa.ff. commoda.ita ad literam dixit Cardi.Ale.in c.significauit in 2.col. de appel.pro quo faciunt optimè dicta per Bal.in cōsi.suo 427.incip.Francis.&c.in 2.vol.& per do.Anto.in c.significante.in secundo notab.extra de pig.& ibi.in 2.col.versi. quæro si aliquis &c.& vide Bart.in l.eum qui.in §.fi.ff.commod.vbi ponit hunc casum.tene menti, quia etiam sæpe oculati & astuti homines in hoc decipiuntur, quia tradūt rem illi qui portat sibi literam domini, & hoc quotidie occurrit in facto.

CCCCXXXI.

1 *Inualida quæ sunt in cōsideratione non esse. Vnde paria sunt non facere, vel minus legitimè facere.*
2 *Libellus non ritè conceptus nihil operatur, sicuti nec vllum effectum parit litis contestatio non ritè facta.*
3 *Notarius si in instrumento indictionem apponere teneatur, si eam apponat, sed corruptè, an ob id instrumentum vitietur?*

1 DIxi tibi pluries in voce, & etiam in scriptis, †quod inualida non sunt in consideratione.& quod paria sunt nō facere, vel facere & minus legitimè, vt habetur in l.cū sties.ff.qui satisda.coga.& in l.scire oportet.in §.sufficit.ff. de excusatio.tuto.in l.non putauit.in §. non quæuis.ff.de bono.posses.secundum tabu.pro quo facit tex.in l.si accu
2 satus.ff.de adulter.vbi †libellus non ritè conceptus nullum operatur effectum.& facit te.in c.proposuisti.in verb. legitimā de foro compe.& facit glo. not.in l.si pater. C.ne de sta.defun.quæ dicit quod contestatio litis nō ritè facta nullum operatur effectum, & faciunt plura dicta per Ias.in l.licet.C.de procura.in prima col.de quibus dixi latissimè fortè vltra omnes in consi.meo 21.inci.Impone domine sermonem ori meo &c.in 1.& 2. char.Sed prædicta regula
3 potest limitari vno modo, videlicet quod † licet notarius in instrumento teneatur apponere in dictionē, alias si non apponitur, instrumentum vitiatur, vt dixit Bar.& alij in l. admonendi.ff.de iureiurā.& habetur in authen.vt prępo. nomen.Impera.in princ.& in authen.quibus mod.natura. effi.leg.in §.quantum.in versi.& habetur per Cano.in c.inter dilectos.de fide instrumen.& per Bar.in l.si librarius.ff. de reg.iur.tamen si indictio sit apposita in instrumento licet corruptè non vitiat instrumentum, constat.n.quod notarius sensit de indictione, quæ illo anno currebat, vnde licet errauerit, illa tamen habetur pro apposita, ita sing.cōsuluit Dy.in consi.suo 13.incip.Quæstio talis est, quodam instrumento &c.quod consilium refert & sequitur Bar.in nominatim.ad finem.ff.de condi.& demonstra.& Bald.in l.1.C.de nouo codi.confir.& in l.2.ante finē.C.de fal.cau. adiect.leg.& in l.cum proponeretur.de lega.3.& Bal.in l. Imperator.1.ff.de statu homi.& ibi Ang.& Bart.in l.si librarius.ff.de reg.iur.de quo etiam per do.Ant.in ca.cū venerabilis.circa fi.de relig.d.& per Ias.qui multum no.hoc dictum in repe.l.admonēdi.in 66.col.de iureiu.post med. & circa hāc indictionem vide aliqua per Ale.in cōsi.190. incip.Plura.in 2.colū.in 6.vol.Et vide aliud dictum in quo inualida operantur, quem posui supra, in sing.274.incip.Licet regulariter.

CCCCXXXII.

1 *Creditor debitorem malū habens, si ei partē debiti remittat, vt reliquū habeat, num in id quod remisit, remedium aliquod habeat?*

1 SAepe †contingit quod creditor habēs malum debitorē remisit partem debiti vt reliquum sibi soluat, vt ego pluries vidi in facto, sed scias quod tali casu talis creditor pōt repetere illud quod remisit per condictionē ob turpē causam.ita singu.dixit Lud.Rom.& Ale.post eum in l.fi.ff.de condi.ob tur.cau.vbi dicunt, quod hoc fuit dictum Iaco. de Are.in d.l.fi.& istud dictum refert & sequitur Ias.in d. l.fi.vbi pro corroboratione dicit facere, quia remittere est dare, vt in l.si mulier.ff.de condit.cau.da.cau.non secu.& istud dictū summè not.contra istos homines seu mercatores fallitos, quibus eo quia sunt mali debitores, eorum creditores remittunt partem debiti vt reliquum habeant, ꝙ tota die occurrit in facto.

CCCCXXXIII.

1 *Testis vnus quādoque plenè probat, licet vulgo dicatur, vox vnius, vox nullius.nu.2.vbi idem de fama.*

1 TRita † & vulgaris est iuris regula, quod in ore duorum vel triū stat omne verbum, & vox vnius vox nullius. Sunt tamen plures casus in quibus vnus testis tantum plenè probat, quos ponit accuratè Spe.in titu.de teste.in §.restat.in versi.hoc tamen fallit.vbi enumerat 30.casus in quibus vnus solus testis plenè probat.de quibus etiam habetur per Io.And.in c.vt circa.de elec.in 6.in nouella. & per gl.in c.tanta.86.dis.& per Innocen.do.Ant.& alios in c.veniens.1.de testi.Et dictis casibus adde alium casum, videlicet, quando sumus in causis breuioribus, nā in talibus causis probatio per vnum testē vel per famā dicitur plena ꝓbatio, & sic non est necesse deferre iuramentum in supplementū probationis.ita videtur de mente Bar.in l.de minore.in §.tormenta.in vlti.col.ff.de quæst.& do.Ant.in c.veniēs.1.de testibus.& in c.1.de appe.& voluit expressè Ma
2 thesi.in not.suo 2.& ibi ipse subdit in 3.not.quod †eodem modo in iudicijs possessorijs in quibus dicitur agi de leui pręiudicio probatio per vnum testem vel famā habet vim plenę probationis, ita quod non est opus iuramento in supplementum probationis, quod sentit etiam Bart.in l.1.C. quorū bo.& clarius in l.2.in fin.C.vbi in rē act.de quo dicto latius loquitur Ias.in repet.l.admonendi.in 78.col.post medium.ff.de iureiuran.& vide suprà, in singul.407.incip. in ore duorum vel trium.

CCCCXXXIIII.

1 *Testem non iuratum non probare, nec eius dictum aliquid efficere, nisi tamen testis huiusmodi sit coram arbitro, aut iudice productus, qui procedēdi de facto facultatem habeat.*

1 ALias †tibi dixi qđ testis non iuratus nō probat, & eius dictum parum vel nihil operatur, & hoc dixi suprà, in singul.214.incip.Ad validitatem &c.etiam ibi dixi, quod papa non potest dispensare quod testis inferendo testimonium in iudicio non debeat iurare, sed dicta iura & omnia ibi dicta limita singulariter non habere locū in arbitro seu in iudice, cui data est potestas procedendi de facto, sed sententiandi de iure.nam tali casu virtute talis arbitrij poterit arbiter seu iudex plenè credere testibus nō iuratis.ita dixit singu.Bal.in c.consanguinei.ad fi.de re iudi. quod dictum pro valde notab.refert & sequitur Ias.in repetitio.l.admonendi.in 84.col.post prin.vbi dicit hoc alibi non legisse.ff. de iureiur.&c.& vide quæ dixi infrà, in sing.460.incip.notissimum fore opinor &c.

CCCCXXXV.

1 *Rem inter alios actam alij non obesse & si qualemqualē præsumptionem quæ vel semiplenā probationem faciat.nu.2.*

1 REs †inter alios acta tertio non præiudicat, vt habetur in titu.C.res inter alios acta.in rubro & nigro.& hoc clarum est. Attamen scias & perpetuo teneas menti, quod si aliqui testes sint examinati inter aliquas ꝑsonas, licet nō noceant alijs, attamen si tales testes amplius examinari nō possent, hoc casu faciunt semiplenam probationem contra alios, secus esset si iterum possent examinari, quia tunc est imputandum parti, quare eos non facit examinare. ita singu.dixit Bart.in l.admonendi.ff.de iureiuran. in 16.col. in versi.quæro quid si dicta.& idem tenet do.Ant.& Abb. in c.fi.extra de iureiuran.& do. Ant.in c.quamuis.in 4.col. de re iudi.& Io.de Imol.in d.c.fi.de iureiuran.& Ang.in l. 2.C.de eden.& Abb.in d.c.quāuis.& do.Ale.in repeti.l.sępe.in 37.col.ff.de re iud.multum exclamat hoc dictū Bar. & dicit ꝙ est summè not.quia est de pane lucrando, licet secūdum eum non sit sine dubio. quæ omnia refert Ias.in d.l.admonendi.in lect.in penu.char.in 3.col.& in repet.illius legis in 87.col.ante fi.vbi adducit do.Franc.de Are.reprobantem hanc doctrinam Bar.in consi.suo 164.inci.Sicut Ioannes.in 3.col.sed Ias.in d.l.admonendi.in lect.in d. pen.char.in 3.col.reprobat do.Franc.in dicto consi.suo, & approbat doctrinā Bart.quam vt æquā ego sequor.de qua materia illius tituli, res īter alios acta, vide do.Philip. Dec. in consil.suo 109.in 1.col.vbi refert & sequitur illud di-
2 ctum Bar.& †dicit quod licet res inter alios acta tertio nō præiudicet, tamē facit aliqualem præsumptionem, per gl. in l.si duo patroni.ff.de iureiuran.& in l.a sententia.in pri. ff.de appel.& in l.2.C.de eden.& dicit ꝙ talis præsumptio est adeo potens quod facit semiplenam probationē. & ad hoc alleg.Bar.in dicta l.admonendi.vbi supra.& vide etiā do.Philip.Dec.met.in consi.suo 42.in pe.col. vbi adducit prædicta & adducit etiam do.Ant.in c.fraternitatis.de testi.in antepenul.col.in versi.nunquid autem in eadem distantia &c.idem dixit ipse do.Phil.Dec.in consi.272.inci. Viso processu.in 2.col.ad fi.

CCCCXXXVI.

1 *Temporis diuturnitatem seu antiquitatem multa operari, adeo, vt apocha priuata antiqua tamen nullo testium, aut subscriptionis adminiculo suffulta, si modo factū, antiquū sit semiplenam probationem inducit.*

1 LAtè† satis dixi tibi supra, in sing.323.inci.Diuturnitas &c.quod antiquitas seu diuturnitas temporis plura & plura operatur, sed circa eādē materiā dico tibi nūc primò aliud verbū nō contēnendū, videlicet, ꝙ licet cautū sit de iure ꝙ apocha priuata nullo adminiculo suffulta neq; testiū, neq; subscriptionis, nihil penitus ꝓbet, vt habet in l. scripturas.C.qui poti.in pig.hab.& ꝑ Bar.& alios ī l.admonēdi.ff.de iureiuran.& per Lud.Ro.in consi.suo 303.inci. Hæc scriptura &c. hoc tamen fallit nisi factū sit antiquū, & apocha antiqua, quia tunc semiplenā probationē inducit.ita sing.dixit Io.And.post Nic.de Matta.in additi.Spe. in tit.de instrumen.edi.§.nunc dicendum.super versi.quid si producens.quod dictū refert & magnificat Ias.in repet. d.l.admonendi.in 77.col.sed tu aduerte quod hoc non dicit Ioan.And.in dicta additio.sed hoc dicit Spe.in dicto §. nunc dicēdū.in pe.col.in versi.regulariter ergo, &c.& idē dixit do.Ant.in c.2.in versi.tertius casus, quando scriptura nullo modo approbat, &c.extra de testi.tene mēti, quia est singulare verbum, &c.

CCCCXXXVII.

1 *Criminales causas ciuilium causarum instar procedere. Id tamen limita vt hic.*

1 IN †causis criminalibus proceditur ad instar ciuilium.l. absentem.ff.de pœn. Attamen scias quod hæc regula fallit in aliquibus. Primo.n.fallit, nā licet in causis ciuilibus sufficiat semiplena probatio vna cum fama, tamen secus est in causis criminalibus in quibus semiplena ꝓbatio cū fama non sufficit.ita dixit gl.multum notab.in ca.veniēs. 1.de testib.quam refert & sequitur Bald.in l.2.in princi.ff. excusatio.tuto.& Imol.in l.interesse.ad finem.C.de accusatio.& Paul.de Leaza.in l.grauis.in penultim.colū.de deposi.& idē voluit Cyn.in l.fi.C.de quæst.& Bal.in l.qui crimen.in 2.col.in fin.C.qui accusa.non pos.& in l.si quis ex argētarijs.in §.ff.de edē.& idē ꝑ illā gl.tenuit Alexā.in consi.suo 143.incip. Quoniā abundè.in secundo volum.

& Iaſ.in repeti.l.admonendi.in 9.col.poſt princi.ff. de iureiuran.vbi ſubdit fortius, videlicet, quod idem etiam eſt quando agitur ciuiliter de crimina. ita dixit Io.de Ana.in conſi.ſuo 59.incip. Viſa inquiſitione. in 3.col.ad quæ dixi in repet.rub.C.de probatio.in 62.& 63.col.& dicit Iaſ.vbi ſupra idem eſſe in cauſa matrimoniali, quando agitur de matrimonio diſſoluendo, quia talis cauſa æquiparatur cauſæ criminali.quod alle.Ale.in conſi.ſuo 285.incip.habendum.ſed q̃ idem dixit Alexã.in d.conſil.143.de quo ego latius locutus ſum in d.l.de minore. in §.pluriũ.in 12.col. ver.modo vltra Bar.&c.ff.de quæſtio. ſallit ſecundo ſupra dicta regula in iudicijs deliberatorijs, quælicet dentur in cauſis ciuilibus, vt in auth.offeratur.C.de lit.conte.tamen non dantur in cauſis criminalibus, ita dixit gl.no.in c.1.3. quæſt.2.quę alleg.rationem de hoc, quam gl̃o.refert & ſequitur Lud.Rom.in 701.incip.Quæro, &c.vbi dicit quod illa gl.communiter eſt incogoita, &c.

CCCCXXXVIII.

1 *Legem de iudicis perſona multum conſidere, idq; vt iudicis decretum inter poſitum fraudis, ac doli præſumptionẽ ceſſare faciat, aliamque ſiniſtrum ſuſpicionem. Quod limita, vt hic.nu.2.*

1 LExt multum cõſidit de perſona iudicis, adeo quod vbi reperitur interpoſitũ decretũ iudicis, ceſſat p̃ſumptio fraudis & doli, & quælibet alia ſimiltra præſumptio, ſm doct.in pluribus & diuerſis locis.nam hoc voluit Spe.in tit. de emp.& vendit. §.nunc dicendum.ver.& breuiter ſcias. & Bal.in l.cum hi.in §.ſi prætor.ff.de tranſact.& in l.quicũque.C.de bo.quæ lib.& in l.C.de prædi.minor.& in l.2.C. de offi.ciui.iudic.& in l.non aliter.ff.de adop.& in l.quęcũque.ff.de pub.& Bal.in c.2.in prin.in 6.col.qui tutor.dare poſſ.& in addit.Spe.in tit.de appel.in 15.col.& Io.de Imo. in l.ſi quis cum aliter.ad ſi.ff.de verbo.obli.& voluit Ale. in l.ſciendũ.in 1.col.ff.de verb.obli.& Ale.in conſi.ſuo 125. incipien.Viſis & conſideratis.in 7.col.in 1.vol. & in conſilio 85.incipien.Viſo themate, &c.in 3.col.in 2.vol.& ibi iñ conſi.103.incipien.Viſis ſcripturis, &c.in 3.col.& Bal.
2 in l.1.ff.de rebus eorum. Sed p̃dicta limita ſingulariter ſolum habere locum & procedere in maioribus iudicibus vt in præſide, prætore, & ſimilibus, quia lex præſumit q̃ factum maioris iudicis ſit rectè factum, ſed ſecus eſt in authoritate ſeu decreto interpoſito à minoribus magiſtratibus, vt ſunt magiſtratus municipales vel pedanei. ita ſing. dixit Bal.in l.tutores.ff.de confir.tutor.quod dictum pro valde ſing.refert & ſequitur Iaſ.in ca.1.in 4.col.qui feud. dare poſſ.& dicit Bald.in dicta l.tutores.quod iſta fuerunt verba Azo.in ſumma de tutori.vel cur.qui non ſatiſ. Tenementi perpetuo.item limita etiã dictam regulã, videlicet, quod præſumitur pro decreto iudicis, ꝓpter quod ceſſat præſumptio fraudis & doli niſi manifeſtè per.euidentiam facti contrarium appareret.ita dixit Pau.de Caſt.in conſi. ſuo 177.incip.contra ſuperius conſulta, &c.in 2.col.vbi ad hoc alleg.no.per Inn.in c.propoſuſti.de proba.& l.ſi pars ff.de inoffi.teſta.in ver.niſi apertè iudicẽ inquit.&c.& in l. poſtquam.in fi.ff.de petitio.hæredi.& not.per Inn.in c.cũ Bertholdus.de re iudi.Tene menti.

CCCCXXXIX.

1 *Pluralitatem in dubio non præſumi nec ſententiarum, nec actuum.*
2 *Pluralitatem in hominum actibus nõ præſumi, niſi probetur. Et ideo ſi teſtes omnes concordant in dicto ſuper quo deponunt, licet aliter nõ appareat eos eodem tempore præſentes fuiſſe, in dubio tamen conteſtes cenſentur, & de eodem deponere actu præſumuntur.*
3 *Pluralitas ſeu iteratio in delictis non præſumitur.*

1 PLuralitas in dubio nõ præſumitur.l. omnium.cum gl. C.de teſta.c.in præſentia.§.verum.2.de proba.l.fin.C.ſi cer.peta.voluit Bal.in l.2.C.de erro.aduoca. vbi dicit q̃ in dubio non præſumitur pluralitas ſententiarum, & ibi Sali. not.q̃ in dubio non præſumitur pluralitas actuum. & voluit Bal.in l.teſtium.in 5.col.in fi.C.de teſtibus.& ibi Bald. in l.neque natales.in 2.colum.de probatio.quod non præſumitur pluralitas in actibus hominum niſi probetur. Et ideo tene mẽti, quod ſi teſtes omnes concordant in dicto ſuper quo deponunt, licet aliter nõ appareat, quod omnes eodem tẽpore fuerint præſentes, tamen in dubio præſumũtur conteſtes, & eodem actu deponere. Ita colligitur ex dictis Bal.in l.fi.C.de bono.poſſeſ.ſecundum tabu.quẽ ibi in 5.col.refert.& approbat Iaſ. vbi dicit quod idẽ tenuit ipſe Bal.in l.de quibus.in antepen.col.ff.de leg.& Abb.in c.cũ Ioannes.in 3.col.de fide inſtru.& Alexand.in conſilio ſuo 147.incip.Ponderatis.in 2.vol.de quo latius per Iaſ. vbi ſupra.de hac materia vide etiam Alexan.in dicta l.fi.de bon. poſſeſſ.ſecũdum tabu.in fi.& dominũ Franciſ.de Are.poſt Inn.in c.qualiter.2.in §.debet.in pe.col.de accu.& vide Bal.
3 in l.ſi duo rei.§.1.in fin.ff.de arb.vbi dicit, quod pluralitas ſeu reiteratio nõ præſumitur in delictis. Et in hac materia pluralitatis vide Philip.Dec.in conſi.ſuo 13.in 2.col. & in conſi.149.in 5.col.circa fi.& Soc.in conſi.ſuo 129.inci.Tota.in 2.col.& ibi in 3.col.in fi.in 4.vol.& in conſi.ſuo 143. incip.Diu profecto.in 4.col.in 1.vol.

CCCCXL.

1 *Princeps ius alterius tollere velle non præſumitur, nec quenquam ledere velle.*
3 *Principis confirmatio facta cum clauſula, ex certa ſcientia, quando operari dicatur.*
3 *Papæ vel principis aſſertioni non ſolum creditur, ſed & Cardinalis quoque dicto creditur.*

1 PRincepsnõ præſumitur velle tollere ius alterius, nec velle aliquẽ lædere.l.2.§.ſi quis à principe.& in §.merito.ff.ne quid in loco publi. habetur in l.ſi priuatis.ff.qui & à quibus.& in l.toties.ff.de pollici.& in l.item ſi verberatũ ff.de rei vendi.& in l.quoties.C.de precib.impera.offe. cũ ſimilib. Et ideo tene menti not.& ſingu.verbum Paul. de Caſt.in conſilio ſuo 159.inci.quęſtio illa vertitur.in ſi.vbi
2 dixit, quod cõfirmatio principis facta cũ clauſula ex certa ſcientia nunquã operatur, niſi quando ipſe princeps fuit certificatus de iniuria, quæ fiebat alteri ex tali confirmatione, quia non præſumitur quod princeps voluerit tollere ius alterius, per iura ſuperius alleg.quod dictum pro valde no.refert & ſequitur Ale.in conſ.ſuo 479.inci.Viſo pũcto. in vlti.col.Sed aduertas tu, quia forte poſſet purgari hoc.dictũ. Nam poſtquã princeps dicit ſe facere confirmationẽ ex certa ſcientia, aſſerit ſe eſſe certioratum, & creditur aſ-
3 ſertioni Papæ vel principis vt in clemen.vnica.de probati. & in c.ſi Papa.de priuileg.in 6.Imo nedum creditur aſſertioni Papæ vel Principis, ſed etiam creditur dicto Cardinalis, vt in c.nobiliſsimus.97.diſtinctio.ad quod vide do. Felin.in c.ad eminentiã.poſt princip.de ſenten.excommunicatio. Ideo cogita, quia iudicio meo illa reddũt dubiam dictam doctrinam, attamen dictum in ſe eſt not.

CCCCXLI.

1 *Vendere, aut emere neminem rem ſuam cogi poſſe, niſi res ea ſit cũ principe communis. nam tunc princeps poteſt rẽ vendere, reddito tamen partis non ſuæ pretio. Ex æquo tamen priuceps faciet ſi conſortem prius requirat, quem tantum dantem, quantum alius cæteris præferret. nu.2.*
3 *Annona curã habentes, ſtatuere poſſe, vt nullus in foro emat vltra duo grana ſeſtaria, vt omnes cõmodè ſibi prouideat.*

1 LIcet de iure nemo poſsit cogi vendere nec emere, vt in l.nec emere.C.de iure deliberan.& in l.inuitum.C. de contrah.emptio.& in l.inuito.ff.de regulis iuris.tamen hæc regula limitatur per textum not.in l.2.C.de commun. rerum alie.vbi dicitur quod ſi princeps habet rem cõmunem diuiſibilem ſic, vt poteſt partẽ ſuã pro libito vendere ita etiam ſimul cũ illa põt vendere partẽ ſocij etiam ſine cauſa ſoluto tamen pretio ſuæ partis.quem tex.ita intelligit Abb.in ca.penul.in 9.colum.de re iudicata. & idẽ tenet Bar.in l.ſi.C.ſi cõtra ius vel vtili.publi.& do. Feli.in c.quæ in eccleſiarum.in 18.colum.verſi.6.declaratio. de conſtit. vbi dicunt quod ſimilis eſt text.in l.1.C.de vend.rerũ fiſca.

ſca.lib.10.Subdit etiam dom.Feli.quod tamen æquum eſt
2 quod princeps venditurus talem rem communem prius requirat ipſum conſortem, & eum alijs præferat, ſi vult tãtum dare quantũ alius. & alleg.hoc voluiſſe Bal.in d.l.2.ar. l.nec eſſe.ff.de in diẽ addictio.& l.1.ff.de priuileg.credi.q̃ dicit ipſe do.Feli.not.eſſe limitationẽ l.dudum.C.de contrahen.emp.de quo latius dixi in l.1.§.cũm quidam depo
3 nere.in prin.ff.de quæſtio. Addetamen prædictis quod illi qui habẽt curã fertilitatis poſſunt ſtatuere vt nullus emat in foro vltra duo ſextaria grani, & ſic vt omnes commodè habere poſsint.ita dixit Sali.in l.1.C.de epiſco.audien. quem refert & ſequitur Ange.de Are.in §.fi.ad fi. Inſti.de donatio.vbi ſubdit vnum contra iſtos qui vulgariter dicũtur incantare frumentum vel mercãtias, vt ſi quis in foro vadit, & de frumento plus debito offert, vt alij plus emant vel promittit plus debito in detrimẽtum alterius, quod talis cõmittit crimẽ ſtellionatus.ad alleg.tex.& Bar.in l.2.§. ſi quis.ff.de cri.ſtel.quod dicit perpetuo eſſe no.&c.

CCCCXLII.

1 *Verba enuntiatiua propter aliud emiſſa, non probare, nec diſpoſitionem inducere. Limitabis in dote, vbi ea diſponunt ac probant.*
2 *Dotem præſumptionibus ac conieĉturis probari.*
3 *Statutum cauens, quod inſtrumenta publica non probent, niſi poſita ſint & regiſtrata in memorialibus, locum in dotalibus inſtrumentis non habet.*

1 VIgata iuris regula eſt, quod verba enuntiatiua emiſſa propter aliud nõ probant, nec diſponunt, vt habetur in lex his verbis.C.de teſtame.milita.& in l.ex hac ſcriptura.ff.de donatio.& in l.2.C.de dot.promiſ.& in c.indicante.de teſta.cum ſimi.Sed hæc regula à doct.limitatur multis modis, maximè à Iaſ.in d.l.ex his verbis. Et inter alias limitationes dicunt q̃ dicta regula non habet locũ in dote quia in dote verba enuntiatiua probant & diſponunt, vt eſt tex.in l.2.cum gl.C.de do.promiſſ.& ita tenet Barto.in conſil.ſuo 123.inci.Factum ſic, ſe habet, Titius & Seius venerunt ad diuiſionem quem refert & ſequitur Alex.in d.l. ex hac ſcriptura.in 2.col.ante finem.& Ludo. Rom.in l.1. ff.ſol.marrimo.& ibi Alex.in 12.col.& in conſi.ſuo 4.inci. Videretur inſpectis.in 7.col.in 2.vol.& Iaſ.in dicta l.ex his verbis.in 2.limitatione.& do.Philip.Deci.in conſ.213.incip.Viſis his.in vlti.col.Et pro iſta limitatione facit ſoptimè gloſſ.nota.in l.cum circa.& ibi Bal.C. de iure do.quæ
2 dixit quos dos probatur q̃ preſumptiones & cõiecturas. quã glo.retuli in repetitio.mea rubri.C.de prob.in 15.col. poſt medium.pro qua gl.faciunt optimè not.verba Sali.in l.ſi.C.de iure dot.in prin.in ver.ex quo not. bonum argu-
3 vbi dicit q̃ ſtatutum generaliter diſponens quod inſtrumenta publica non probent, niſi poſita ſint & regiſtrata in memorialibus, quod tale ſtatutum nõ habet locũ in inſtrumẽtis dotalibus fauore dotium, quod dictũ refert & ſequitur Iaſ.in l.1.in 2.col.in verſi.3.nota.cum verſi.ſequen. vbi alia not.adducit in materia.ff.ſolu.matrimo. Et illud dictũ Sali.etiam refert & ſequitur do.Philip. Deci.in conſil.ſuo 5.incipien. In cauſa dominæ &c. poſt prin.& vide quæ dixi in repeti.mea rub.C.de probat.in 53.col.ad fi.Tene mẽti prædicta, quia illa pluries habui in facto, & obtinui cõtra duos aduocatos.

CCCCXLIII.

1 *Emphyteuta rem emphyteuticam domino irrequiſito, alienãs à iure ſuo cadit, dans tamen filiæ in dotem, vel filio propter nuptias etiam ſine domini conſenſu à iure ſuo non cadit.*

POſtquam ſum in materia dotis & priuilegiorum ſuorum, capias aliud not.verbum in eadem materia. Nam
1 tu ſcis, quod ſi emphyteuta alienat rem emphyteuticam inuito vel ignorante domino, quod cadit à iure ſuo, vt eſt te.in l.ſi.C. de iure emphyteu. & habetur in ca.potuit.de loca.quod etiam habet locum ſi ipſe emphyteuta poſt factam talẽ alienationem dictam rẽ alienatã recemat, & ſibi eam acquirat, nam per hoc non releuatur à caducitate iã incurſa ſm Barto.in l.ſequitur.in §.item Labeo.in fi.ff.de vſucap.& in l.ſi quis libellos.in fine.C.de appellatio. & voluit Pet.de Anch.& Io.de Imo.in dicto c.potuit. & voluit alij, quos refert & ſequitur do.Philip.Dec. conſil.ſuo 160. inci.In cauſa monaſterij.ad finem & dixi tibi ſupra in tingula.412.incip.Plures ſunt. Attamen teneas menti, quod hoc fallit in dote. Nã emphyteuta licet nõ poſsit rem emphyteuticã alienare inſcio vel inuito dño, põt tñ talẽ rẽ emphyteuticam dare filiæ ſuæ in dotẽ vel filio ſuo in donatio nẽ propter nuptias ſine cõſenſu domini. ita Spe.& Io.And. in tit.de loca.in §.nunc aliqua.in verſi.109.quod dictũ refert & ſequitur Iaſ.in authen.res quæ.in 12.colum.verſic. 17.extendit.C.communia de lega.vbi adducit alios plures tenentes hanc partem & hoc etiam firmat Soci.in ſuis ſallentijs, ſal.12.in vltima ampliatione &c.

CCCCXLIIII.

1 *Miniſterialis ex forma ſtatuti denuntians maleficia obnoxius illa probare, ſi in denuntiatione cõtenta per duos vel tres teſtes probarit, qui reprobati ob infamiam fuerint, nũ in ſtatuti pœnam, quaſi non probauerit, incidat?*

1 STatutũ eſt in ciuitate quo cauetur quod miniſterialis denuntians maleficia teneatur ſub pœna probare contenta in eius denuntiatione. Modo miniſterialis fecit denuntiationem alicuius maleficij, & probauit per duos vel tres teſtes contenta in tali denuntiatione, ſed tales teſtes fuerunt reprobati propter infamiam, vel ex alia cauſa, an tũc talis miniſterialis cadit in pœnam dicti ſtatuti? in quo diças quod non, ſecundum Spec.in tit.de calum. ad finem refert & ſequitur Bald.in authen.generaliter.C.de epiſc. & cleri.& in l.1.C.de aduoca. diuerſo.iudic.quos refert & ſequitur Soci.in conſi.ſuo 118.incipien. Viſa &c.in 7.col. quod eſt nota.ad multa & ad limitationem illius regulæ dicit quod appellatione probationis intelligitur de idonea & legitima, de qua locutus ſum in repetitio.mea l.de vno quoque.in prima char.ff.de re iudica.

CCCCXLV.

1 *Minor læſus actu, vel contractu læſione apparente reſtitui debet. Sed & quandoque læſione non probata reſtitui contingit.ididem.*
2 *Minor delictum admiſiſſe confeſſus, de quo aliter non cõſtat, niſi ipſius confeſsione tunc tanquam læſus confeſsione ipſa aduerſus eam reſtitui debet.*

1 MInor læſus in aliquo actu vel contractu conſtante de læſione debet reſtitui in integrum, vt habetur in toto tit.ff.de reſtitutione in integrũ. & in tit.de mino. & habetur in l.ſi quis maior.C.de tranſactio.& in authen.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vendi. Et ſcias quod etiã quandoque minor reſtituitur in integrum non probata læſione. Et ideo ſi minor cõfiteatur delictum aliquod commiſiſſe de quo aliter non conſtat, niſi per ſuam cõfeſsionem, tunc tanquam læſus ex illa ſua confeſsione debebit in integrum reſtitui aduerſus dictam confeſsionem etiam aliter non probata læſione, cum ſatis appareat de ſua læſione ex dicta eius confeſsione. ita ſing.dixit Angel.in l.certum.in §.in pupillo.ff.de confeſ.vbi dicit quod hoc fuit de mente Io.And.in ca.2.de in integrum reſtitutione.lib.6.quod dicit eſſe not.quia eſt quotidianum, quod dictum pro valde nota.refert & ſequiter Alex.in conſilio ſuo 339. incipien. in cauſa accuſationis &c.in ſecunda colum. verſi.2.principaliter.& ibi multum magnifacit hoc dictum quem vidi &c.

CCCCXLVI.

1 *Emphyteuſis ac feudum non inter ſe differunt. Et an iura in vno diſponentia in alio quoque diſponant & locum habeãt. Item an argumẽtum ab vno ad aliud procedat. remiſsiuè.*
2 *Emphyteuta priuati & ſi cum feudatario multam conuentiõ tiam habere dicatur, hoc tamen differt à feudatario, quod licet ipſe à canone ſoluendo triennio ceſſans iure ſuo cadat feudatarius tamen à præſtatione annua ceſſans a feudo nõ cadit.*

1 MAgnaſ profecto & longa eſt diſputatio inter docto. An differat emphyteuſis à feudo, & an iura loquentia

in vno habeant locũ in alio,& an valeat ar.de vno ad aliud? quam diſputationem not.ponit Iaſ.in l.1.in 11.col. cũ tribus colum.ibi ſeq.C.de iur.emphyteu.Sed quicquid ſit te
2 neas menti perpetuo vnam differentiam inter feudum & emphyteuſim.Nam licet emphyteuta priuati non ſoluẽs canonem intra triennium cadat à iure ſuo, vt in l.2.C.de iure emphy.& in authen. qui rem.C. de ſacroſanct.eccle. & in c.potuit.de loca. & in l.quæro.§.inter locatorẽ.ff. loca.cum ſimi.hoc tamen non haber locum in feudo. Nam licet feudatarius non ſoluat annuam præſtationem quam ſoluere tenetur pro feudo,non cadit tamen à feudo ſecundum Spe.& Io.And.in titul.de loca.in §.nunc aliqua.ver. 85.& voluit Car.in d.c.potuit.vbi refert ſe ita conſuluiſſe. Et Io.de Imol.in c.ex parte.de feu.& Dominic.de ſancto Gemi.in c.ad apoſtolicè.§.ſed licet.de re iudi.in 6.& Alua. in c.1.§.ſed nec alia . in tit.quæ fuit prima cau.benefi.amit. vbi refert ſe ita conſuluiſſe cum Pau.de Caſt.quos omnes refert & ſequitur do.Ale.dicens hãc eſſe communem opinionẽ in conſi.232.incip.Viſo themate &c.in 2.col.vbi p hoc adducit rationem,quod eſt menti tenendum à feudatarijs hodiernis.& vide ſupra in ſingula.95.incip.Contractus cenſualis &c.

CCCCXLII.

1 Contractum cum aliquo iniens conſenſum præſtare intelligitur contractui ipſi neceſſarium, & ſi hoc expreſsè non dicat. Et ideo ſtatuto cauente , quod filius famil.contrahere nequeat ſine patris conſenſu,ſi filius cum eo contrahit,videtur pater illi contractui conſentire , & ſic contractum valere.

2 Mulier ſi ex forma ſtatuti contrahere nequeat,niſi de duorũ propinquorum conſenſu,eaq; bona nonnulla ſua vni expropinquis vendat cum alterius propinqui conſenſu , valebit contractus.

1 FAciens † contractum cum aliquo intelligitur præſtare conſenſum neceſſarium ipſi cõtractui,licet hoc expreſsè non exprimat,& ideo ſtãte ſtatuto quod filius famil. nõ poſsit contrahere ſine cõſenſu patris, ſi filius contrahit cũ patre,valet contractus, quia intelligitur tũc quod pater cõſentiat illi contractui.ita dicit Bar.in l.cum pater.in §.libertus.ff.de lega.2.quem refert & ſequitur Bald.in l.fin.C.ad Macedo.& voluit Ang.in l.Titius.ff.quibus.mod.pignor. vel hypothe.ſol.& do.Franciſ.de Are.in conſilio ſuo 160. incip. Longa profecto &c.in 4.col.& Bal.in marga. ſua in verbo,ſtatutum.in penul.ver.de qua materia habetur per do.Feli.in c.cum nuncius.in fi.de teſtib.& in c.cũ Berthol dus.in quarta col.de re iudi.& per Bal.in l.exceptionẽ.circa fi. C.de euictio & per Bar.in l.1.circa medium.C.de decur.lib.10.& per Bal.& Pau.de Caſt.in l.1.C.quod cũ eo. & per d.Fel.poſt Abb.in c.nõne.in 3.col.de præſumptio: & per Io.Andr.in regula qui tacet . de regu.iur.in mercur. & per Barba.in c.edoceri.in 5.char.de reſcript.& in c.cum dilectus.in 2.de conſuet.& per Alex.in l.quanquam.verſi. quid ſi filius.ff.de autho.tutor.& in l.bonorũ.2.C.qui admit.& per Bal.in conſi.ſuo 79.incip.Occurrit &c.in 1.vol. & per Bal.in addi.Spe.in tit.de reo.in vltim.additio. & per Abb.in conſi.ſuo 11.inci.Factum ſic proponitur.in 3.vo. & per Soci.in conſi.ſuo 87.inci.In præſenti conſultatione &c.in fi.1.col.in 1.vol.& in conſi.23.inci.Circa prædicta. in 2.col.in 4.vol.& in eo.vol.in cõſi.30.inci.Præſens cõſultatio.in 3.col.& per Ale.in conſi.252.incip.Præclarè.in fi. pen.col.& in conſil.106.incip.Quo ad præſens &c.in fi.in 1.vol.& per Barb.in conſi.41.incip.Immortalem &c.in 2.
2 column.in 4.volum. Et ideo ſi † teneas menti not. verbum in materia iſta, videlicet, q̃ ſi ex forma ſtatuti mulier non poteſt contrahere ſine conſenſu duorum propinquorum, & contingat quod mulier vendat aliqua bona vni ex propinquis cum conſenſu alterius propinqui, valebit contractus,& dicetur ſatisfactum ſtatuto, quia propinquus emẽdo à muliere videtur conſentire illi cõtractui. ita dixit do. Abb.in cap.cum in veteri.ſuper gl.1.de electio.quod dictũ pro not.refert & ſequitur Alexan.in conſi.252.incip.Præclare &c.in pe.col.vbi ad corroborationem huius dicti plura adducit, de quibus ibi per eũ. Sed tu vltra eum dicas,q̃ idem dixit Ang. in l.1.in §.fuit quæſitum.ff.ad Trebel.Et idem dixit Soci.in conſil.ſuo 80.inci.Præſens conſultatio. in 3.col.vbi refert & ſequitur Abb.in d.c.cum in veteri.

CCCCXLVIII.

1 Vendicandi ac vlciſcendi ſe ab lege,vel ſtatuto poteſtatẽ habens,certo caſu eam alteri mandare non poteſt. Quod in extraneis locum habet , ſecus in filijs, qui mandato patris ſororem in adulterio deprehenſam , & adulterum occidere poſſunt.

1 HAbens † poteſtatem a lege,vel à ſtatuto ſe vindicandi in aliquo caſu,non poteſt talem vindictam alteri mandare ſecundum Bal.in l.accuſationis.ff.quod met.cauſa . & in l.vt vim.in 3.col.ff.de iuſti.& iure.& in c.1.§.ſi vero.de pac.iura.fir.& in l.ad officium . in fi.C.communi diuidun. & in repe.l.1.C.vnde vi.de quo etiam per Paul.de Caſtro in l.ſi cum dotem.in §.tranſgrediamur.ff.ſoluto matrimo. & per Lud.Ro.in l.3.in §.ſi maritus.ff.ad Syllania.& latius per Alex.in l.non ſolum.in §.ſi mandato.meo.ff.de iniur. Sed hoc tamen credo poſſe reſtringi , & limitari in extraneis,quia talis vindicta non poterit mandari extraneis,ſed ſecus credo eſſe in filijs,quia talis vindicta poterit mãdari filijs,& hoc ex duobus.Et primo propter dictum Bart.in dicta l.non ſolum.§.ſi mandato.in 2.vbi dicit quod licet licitum ſit patri occidere filiam comprehenſam in adultẽrio,vt in l.nec in ea,&in l.quod ait lex.ff.de adulte.& licet hoc non poſsit alteri demandare poterit tamen hoc mandare filijs ſuis,quod dictum approbat Sali.in l.Gracchus. C.de adulter.& do.Feli.in c.ſi vero.1.in 1.col. de ſentent. excom. Secundo hoc credo eſſe verum & procedere propter illam regulam,videlicet , quod pater & filius cẽſentur vna & eadem perſona.l.cum ſcimus.C. de agri.& cenſi.li. 11.& in §.authoritate.25.q.3.& habetur in l.iſti quidẽ.ff. quod me.cauſa.de qua regula plura dixi ſupra ſingul.160. incip.Pater & filius.vbi videas.

CCCCXLIX.

1 Teſtamenta libera ac ſpontanea eſſe debent,nec aliena pẽdere voluntate,vnde fit vt teſtamẽtum affinium dictamine conſcriptum , relatum etiam apud teſtantem & ab eo approbatum,non valeat.

2 Hæres ac legatarij,niſi ore teſtantis proprio nominati ſint, teſtamentum conſiſtere nequit . Permittant igitur notarij liberè eos abs teſtante nominari.

1 TEſtamenta † debent eſſe libera & ſpõtanea,vt habetur in l.1.C.de ſacroſan.eccle.& in §.diſponat.in authen. de nupt.cum ſimi.Et ideo videmus q̃ teſtamẽtum metu factũ non valet,ſecundum gloſ.& doct.in l.2.C.ſi quis aliquẽ teſta.prohib.& volunt ſcriben.in l.1.ff.ſi quis aliquem teſt.prohi.Et adeo eſt verum hoc,q̃ teſtamenta debẽt eſſe libera,& non dependere à voluntate alicuius,niſi ſolius teſtatoris,quod ſi affines & intimi teſtatoris informati forte de ipſius volunrate,vel forſan iudicantes,quid prudẽter illi agendum ſit,fecerunt ſcribi teſtamẽtũ,quo ſcripto notarius legit inſtitutionem hæredis,& petit,ſi ſic inſtituere volebat,& teſtator reſpondit quod ſic,& idem fecit de legatis,tale teſtamentũ non valet,eo quia facile daretur materia fabricandi falſum , quia infirmi quaſi ad omnia reſpõdent quod ſic.ita dixit Io.And.in additio.Spe.in tit.de teſta.in §.in primis.in addi.incip.Pileus &c. Et idẽ dixit do. Ant.in c.cum tibi.de teſta.quos refert & ſequitur Alex.in
2 conſi.256.inci.Ponderatis verbis &c.in 1:col.Ex quo inſtruantur notarij vt permittant teſtatorẽ nominare hæredẽ & legatarios ore ſuo proprio,alias teſtamentũ eſſet inualidũ,de quibus latius per d.Ale.in d.conſi.ſuo præalleg.&c. & per Soc.in conſi.ſuo 92.inci.In cauſa.in 9.col.in 2.volu. & ibi in conſi.20.incip.in facto præſupponitur.in 2.col.& p Cor.in cõſi.104.incip.Circa primum.in vlt.col.in 1.vol.

CCCCL.

1 Simplicitati ſuccurrẽdũ ſemper,nec ſimplices decipi ſinẽdos. Nam

Nam circunuenti ſimplices tanquam errantes repetũtur. Et ſimplicitatis occaſione ſæpius à iuris communis regulis recedimus.

2 Reſpondere poſitionibus licet principalis debeat,non eius procurator,id tamen in homine ſimplici locum non habet. Quod & ad mulieres,minores,& ruſticos extenditur.

3 Simplices,ruſtici,mulieres & minores in contrahendo iuramentes non obligantur. Et licet iuramentum quem maiorem repreſentet,non tamen eum prudentem fingit nec ſagacem,ſicuti nec mulierem.

4 Mulier conſilium inualidum,minor iudicium,ſine cõſilium imperfectum habet.

1 SImplicitati † ſemper ſuccurrendum eſt, nec ſimplices ſunt decipiendi ſecundum Cardi.in clemen.2.in 2.no tab.de pœ.& rem. & dixit Bal.in l.1.in prin.C.ne filius pro patre.quod ſimplices homines circunuenti repetuntur tanquam errantes.Et propter ſimplicitatem ſæpe recedimus à regulis iuris communis,vt oſtendi ſupra in ſing. meo 287.tetigi tibi alias.& in ſing.18.incipien. quotidie
2 fiunt.† Et ideo tene menti notabile verbum, videlicet, q̃ licet principalis & non eius procurator vel aduocatus debeat reſpondere poſitionibus,vt habetur in ca.paſtoralis. de iudic.& in c.1.de iudic.in 6.tamẽ hoc fallit niſi ille principalis qui deberet reſpõdere eſſet homo ſimplex & groſſus,in quo eſſet præſumptio quod de leui caperetur in reſpondendo,quia admittitur ad reſpondendum dictis poſitionibus eius procurator vel aduocatus,ita notabiliter dixit Abb.in d.ca.paſtoralis.ante fin.de iudic.& in c.dilecti. in 6.col.eo.ti.& hoc fuit dictum Hoſtiẽ.ibi,vt refert Ab. in d.c.paſtoralis.& idem dixit Spec.in tit.de poſitionibus. in §.7.verſi.17.& ibi Bal.in additio.in 4.col.verſi. quando clientulus.Et iſtud eſt no.pro † mulieribus, minoribus & ruſticis,in quibus præſumitur ſimplicitas,ſecundum Bal. in rubric.C.de rerum permutatione,ante fin.vbi fortius
3 dicit,quod etiam ſi tales in contractu iurent,non obligantur,quia cum iuramentum ſit captioſum & iniuſtum; debet per epiſcopum relaxari,& dicit quod licet iuramentũ repreſentet quem maiorem,non tamen fingit eũ prudentem & ſagacem,ſicut nec mulierem fingit ſagacem , quia
4 vt dicit Ariſto.mulier † habet conſilium inualidum, & minor habet iudicium ſeu cõſilium imperfectum.& iſta ſunt naturalia & immutabilia,ita formaliter dicit Bal.in d.rub. C.de rerum permut.Tene menti prædicta,quia nedum ſemel in anno veniũt in facto,ſed imo quotidie accidũt &c.

CCCLI.

1 Præſumptio contra probantem,facit,vt nunquam ex vnius teſtis probatione iuramentũ in probationis ſupplemẽtũ deferatur,ſi quidẽ contra probantem præſumptio vnius teſtis probationem elidit. Et hic multa de præſumptionibus.

DEcreui omnino aliqua tibi tradere in materia præſumptionis vltra ea quæ dixi ſupra in ſing.117.incipien. Præſumptio &c.& in ſing.167.incip.Violentus &c. & in
1 ſing.371.incipien.Teſtis &c.Ideo † ſcias quod vbi eſt præſumptio contra probantem,nunquam ex vno teſte defertur iuramentum in ſupplementum probationis,quia præſumptio contra probantem elidit portionem vnius teſtis.Ita ſingulariter dixit Bal.in l.non eſt.la.1.circa.principium.ff.quod metus cauſa.Item ſcias quod ſtatur præſumptioni,quando veritas aliter haberi non poteſt ſecundum dominum Laurentium Calcaneum in conſilio 8.incip.In cauſa pendente.in 6.col.Item teſtis non idoneus ſi habet præſumptionem pro ſe,efficitur idoneus,ita dixit do.Ale. in l.ſi duo patroni.in prin.in 2.col.ff.de iureiuran. deduxi ſupra in fin.343.incipien.Veriſimilitudo &c. Item quãdo iuris præſumptio † eſt pro allegante aliquid,ipſe illud allegans releuatur ab onere probandi.ita dixit Bar.in l.in illa ſtipulatione ſi calendis.ante fi.ff.de ver.ob.& Soci.in conſilio.ſuo 66.incipien.Fruſtra.in 5.col.poſt princip.& in eo. conſi.7.col.in fin.vbi plura ad hoc alleg.Item quando tractatur de probando contra illud quod habet præſumptionem pro ſe,probationes debent eſſe efficaciores ſecundũ Abb.per illum tex.in c.quia.veriſimile.de præſum.& Spe in tit.de prob.in §.ſi ver.quintum,&c.& Alex.poſt Bald. in l.tranſactionem.C.de tranſactio.& Alex.in conſi.323. incip.in caſu prædicto,&c.in fin.verbis.& do.Philip.Dec. in conſi.ſuo 125.incipie.In cauſa falſitatis.in 6.col.in princi.& in conſilio 177.in princip.& in conſi.195.in 3.col.in verſi & iſta concluſio.& in cõſi.105.in 3.col.& voluit Ab. in conſi.ſuo 11.incip.in cauſa quæ vertitur.in ſecunda col. in 2.vol.Item ſcias quod præſumptiones poſſunt eſſe tales,quod faciant indicium ad torturam,& econtrario poſſunt eſſe ita leues,quod nihil operantur.ita dixit Bal.in ca. veritatis.in ſecunda col.in fin.de dolo & contu. Tene mẽti prædicta,quia.in materia præſumptionis ſunt no.& quotidiana.

CCCCLII.

1 Inſtrumentum guarentigiatum executionem paratam habere. Et ibidem quid ſit guarentigia.

2 Confeſsio in inſtrumento guarentigiato facta,num tanquam erronea reuocari poſſet? Et ibidem de confeſsionis reuocatione cum limitationibus.nu.3.& 4.

1 INſtrumentum † guarentigiatũ habet executionem paratam, quia nihil aliud eſt guarentigia,niſi præceptum factum in confeſſum per notarium de inſtrumento rogatũ effectum iudicem ordinarium de obſeruando promiſſa, ita dixit. Cyn.in l.1.C.de confeſſ.& Bartol.in l.non fatetur.ff.eodem titu.& Ange.& Imol.in l.prætor.§.1.ff. de re iudica.pro quo faciunt dicta per Bal.in c.1.§.1.in 1.col. in tit.de lege Conrad.& per Iaſ.in l.legitima.in 2.& 3.col.
2 ff.de pact.† Scias tamen quod poſt factum præceptum guarentigiæ confeſsio tanquam erronea poteſt reuocari ſecũdum Baldum in dicta l.non fatetur.quem refert & ſequitur Bal.in l.error.in 4.col.C.de iuris & facti ignorantia.& Soc.in conſilio ſuo 79.incipien.Si eſſemus,&c.in 7.colu: in 4.volumine.de quo etiam per Rapha.Cuma.in conſil. 160.incipien.Ioannes.vide tamen omnino Iac. in dicta l.
3 error.in 1.col.† vbi dicit quod confeſsio poteſt reuocari p̃ textu erroris,dummodo expenſæ litis actualiter prius reficiantur parti aduerſæ.alleg.Bar.in l.rura.ad ſi.C.de omni agr.deſer.libro 11.quem ſecundum eum ſequitur Arg.in §.ſi minus.in 20.col.Inſti.de actio.ad quod etiam dicit ſacere quod voluit Bar.in l.edita.in vltima colu.C.de eden.
4 Limitat etiam Iaſ.vbi ſupra,& dicit quod confeſsio poteſt prætextu erroris reuocari niſi fuerit primo acceptata per partem aduerſam,nam tunc non poterit reuocari quando ex tali acceptatione eſſet acquiſitum ius parti.ad quod alle. plura de quibus ibi per eum,ſed vltra eum vide circa hoc quæ ego dixi in repetitione mea l.de vnoquoque.ff.de re iudicat.in.30.char. vbi plura no.adduxi circa hanc materiã acceptationis.Tene menti prædicta,quia videtur aliquib' notariis idiotis,quod quando aliquis ſe ponit remedium pro ipſo debitore.& vide omnino quæ dixi infra in ſing. 467.inci.Viget,&c.in ver.videas tamẽ omnino Soci.&c.

CCCCLIII.

1 Odia reſtringi , fauores ampliari conuenit. Et ideo licet laicorum ſtatuta clericos non ligent , tamen ipſa in fauorabilibus ipſis clericis , non odioſis & periudicialibus , clericos comprehendunt. nu. 2.

3 Conſuetudo ſi clericis ſimpliciter fauorabilis non ſit,ſed indiferens clericus ea in ſuum fauorem vti poteſt. Quinetiam contra laicos ſtatuto de inſtrumentis guarentigiatis vti poſſunt. Nec abſurdum eſt ſtatutorum populi beneficijs eos licet onera non gerant ibid.

1 ODia † reſtringi,& fauores conuenit ampliari.ca.odia. de regu.iuris.in 6.cum concor.ibi in gl. allegatis . & dixi ſupra, in ſingula.294. incipien.Odia . Et ideo ſcias quod licet ſtatuta laicorum non ligent clericos , vt habetur per omnes in capit.cum omnes.extra de conſtitut.& habetur per Barto.& Pau.de Caſtr.in l.omnes populi.in 15.columna.in 4.quæſtio.ff.de iuſtitia & iure.& per Bal. in l.4.C.ad legem Falc.& per Bald.in l.omni.C.de ſacroſanct.

ſanct.eccleſiis.& in l.1.in fin.C.de contrahen.emp.& in l. cunctos populos.in 7.col.C.de ſum.trini.& per Ba.in c.1. §.ſi quis per triginta ſi de feud.fuer.contro.&.per Bal.in l. 1.§.quæ onerande.ff.qua.rer.actio non da.& per Ioan.Cal. in diſpu.ſua incip.Statuto ciuitatis cauetur.& per Pau. de Caſt.in conſi.299.incip.Ad primum.& habetur etiam in
2 aliis locis quos re ferunt doc.in dictis iuribus.Hoc † tamẽ intellige eſſe verum in præiudicialibus ipſis clericis, ſecus autem eſt in fauorabilibus ipſis clericis,quia tunc ſtatutũ laicorum comprehendit clericos.ita dicit Abbas.in ca.eccleſia.de cõſtitu.& voluit Lapus alleg.101.inci.in ciuitate Florẽtiæ.in 5.col.& voluit.do.Rochus Cur.in c.ſi.in 116. col.de conſue.vbi ad hoc allegat tex.in ca.dilecti.de foro
3 compe.& alia plura de quibus ibi per eum.Dicit etiam q̃ ſi conſuetudo non eſſet ſimpliciter fauorabilis clericis,ſed indifferens,poſſet clericus ea vti in ſuũ fauorẽ.c.ſi in adiutorium.10.diſt.& tradit Bal.ſecundum eum in l.de quib' in 16.col.ff.de leg.Adducit etiam Abb.in.c.ſi.in 1.no.per illum tex.de vita & ho.cle.vbi dicit,quod clerici poſſunt vti ſtatuto contra laicos,quod inſtrumenta habeant executionem paratam.quod etiam voluit Gemi.in cap.ſi.in prin.in 2.col.de offi.deleg.lib.6.& Paul.de Caſt.in conſil. ſuo 300.incip.Ad primum dicen.vbi dicit,quod non eſt abſurdum quod clerici gaudeant beneficiis ſtatutorũ populi,licet non ſupportent onera,quia ſufficit quod ſubeãt onera ſpiritualia,& ſic non ſunt ſimiles cum forenſibus, à quibus populus nullum habet ſubſidium,de quo etiã latius per ipſum do.Rochum in d.c.ſi.in 116.col. de cõſue.

CCCCLIIII.

1 *Temporis lapſum magni effectus eſſe,idque adeo,vt pœna homicidij diuturno tempore non cogniti, mitigari poſſet, nec mortis pœna ſed leuior tudicatur.nu.2.*

1 CVrſus † temporis eſt magni effectus, vt dixi & oſtẽdi ſupra in quam pluribus ſingularibus, in quibus locutus ſum de diuturnitate temporis.Sed vltra omnia quæ dixi accipe alium notatum effectum quem producit curſus tẽporis.Nam tu ſcis quod pœna homicidii eſt pœna mortis l.3.C.de epiſ.audi.& dixi late in l.1.in prin.in tertio no.ff. de ſica.attamen ſi quis olim commiſiſſet homicidium.de quo nunquã fuit cognitum,licet nunc deregatur tale crimen,& cognoſcatur de eo,pœna debet aliquantulum alleuiari.ita dixit gl.& Bar.in l.ſi diutius.ff.de pœn.& Pet.de Anch.& Barb.in 3.col.in c.ſi.de conſuet.quos refert & ſe
2 quitur Rochus de Curte,in d.c.ſi.in 2.col.ad ſi.vbi † ex his infert quod talis homicida decapitari non debet, ſed alia leuiori pœna puniri,quia ſi pœna debet eſſe leuior, quando delictum fuit iamdiu perpetratũ,ergo erit minor morte,vt ad ſenſum patet,quod dicit ibi do. Rochus ligandũ eſſe digito,quia ſecundum eum eſt deciſio pro liberando amico à pœna mortis,pro quo ſecundum eum bene facit tex.in l.querelam.C.de fal.& in l.adultus C.de adulte. vbi temporis curſus crimen abolet.Sed tu vltra dom. Rochũ vide Sali.hoc expreſsè dicentem in l.ſeruos.in ſecũda colum.C.ad legem Iul.de vi.Et pro hoc dicto optime faciũt quæ ego dixi in l.prima.in §.diuus Adrianus.in penul.col. in princip.ff.de ſicar.tene menti,quia ſæpe cõtingit quod homines pro aliquo antiquo homicidio capiuntur & inquiruntur de eo &c.

CCCCLV.

1 *Dolorem iuſtum temperare difficillimum.*
2 *Iudex ſi non præcedentibus indicijs quempiam quæſtioni implicuerit,ſi tortus ſic indebite iudicem occiderit,alia leuiori,quam mortis pœna puniri debet,licet pro homicidio ea imponatur.*

1 DIfficillimum eſt iuſtum dolorem temperare. ita dicit tex.not.in l.ſi adulterium cum inceſtu.§. imperatores.ff.de adulter.l.Gracchus.circa finem.C.eodem titu. quæ iura allegat Pau.de Caſt.ad no.deciſionem in conſilio ſuo 122.incipien.In cauſa incarceratorum.in vlti.colu.& Ange.de Are.in tractatu maleficiorum in verbo, & dict.ª Titius ſe defendendo.2.3.char.in verſi.aduertas.& dom. Franc.de Are.in conſi.ſuo 116.inci.Sicut Ioannes.in vlt. col.Et idem probat tex.in l.1.in §.fi.ff.de ſicariis.& in l.ſi quis in graui.in §.ſi tamen maritus.ff.ad Sylla.& voluit gl.in l.nec in ea.in §.h.ff.de adul.& voluit Abb.in c.dilecti filii de excep.& in c.1.de iniuris & in c.cum te.in 11.col. de re iud.de quo latius locutus ſum in l.1.in prin.in 9.col. verſi.13.limita & c.ff.de ſicariis.Et per predicta iura,ſcilicet d.§.imperatores,& dictam l.Gracchus,teneas perpe tuo menti ſingulare verbum quod dixit do.Par.de Puteo
2 videlicet,† quod ſi iudex non præcedentibus indiciis poſ fuit aliquem ad torturam,quod ſi ille ſic indebite tortus, occidat talem iudicem,nõ debet puniri pœna mortis, ſed alia minori pœna citra mortem,licet pro homicidio imponatur pœna mortis,vt dixi in ſuperiori proximo notabi.Ita ſingulariter dixit dom.Par.de Puteo in tractatu ſyndicatus.in 31.char.in 2.col.in fi.ſub verbo,quidam iudex vbi refert quandam facti contingentiam.pro quo dicto faciunt optime quę dicuntur de prouocato delinquente qui excuſatur à delicto.de quo latè dixi in d.l.1.in princ.in 9. col.ff.de ſicariis.& dixit etiam Alex.in conſilio ſuo 144. incip.Poſt reditum.in 2.col.in 2.vol.Tene menti rogo pdictam doctrinam,quia modernis temporibus vt plurimum iudices velo leuato torquent homines ſine indiciis & velle ſuum ſubrogant loco indiciorum,quod eſt durũ & iniquiſsimum,tamen toleratur à ſuperioribus immemores,quod lento gradu diuina procedit ira,non tamẽ ipſe Deus obliuiſcitur iniquitatum iniquorum iudicũ &c.

CCCCLVI.

1 *Poſſeſsione ſua priuandum neminem.*
2 *Poſſeſsionis ſpoliationem adeo iura exhorrent,vt ſi quis meam velit poſſeſsione arcere,poſsint amici ac vicini mei inuaſorem impunè percutere ne me expellat,etiam ſi per magiſtratum miſſus fuerit huiuſmodi executor.*

1 HAbuiſti ſupra ſatis late in ſingula.195.incip.† Nemo priuandus eſt poſſeſsione ſua.quod quis non debet ex abrupto non ſeruato iuris ordine priuari poſſeſsione ſua,de quo me remitto ad ea quæ ibi dixi.Sed circa ipſam materiam poſſeſsionis dico vnum aliud notabile verbum, videlicet,quod † adeo iura abhorrent ſpoliationem poſſeſsionis alicuius,quod ſi quis vellet me expellere de poſſeſsione mea,quod amici & vicini mei poſſunt illum impune percutere ne me expellat,etiam ſi per magiſtratum fuerit miſſus talis executor, quia populus & quilibet de populo poterit illi reſiſtere impunè illum arcendo à tali nequitia quam committit.ita dixit Bar.in l.deuotum.C. de metal.quem refert & ſequitur do.Par.de Puteo,in ſuo tract.ſyndic.in 2.char.in 1.col.in verſi.excedant plerique &c.quod profecto eſt multũ no.propter iſtos baratarios & modernos bariſellos, qui de facto homines bonis & rebus ſuis indebitè ſpoliant,vt tota die occurrit,& eis videntur omnia licere &c.& idem voluit Corſet.in notab. ſuis,in verbo,defenſio.in 2.notab.pro quibus faciunt dicta per do.Alex.in conſili.ſuo 119.inci.Viſo proceſſu &c. in 3.col.in 7.vol.

CCCCLVII.

1 *Teſtimonium teſtis infamis iuris vel facti infamia,& ſi quo ad iudicem inducendum ad condemnandum ſit inhabile, an ad inquiſitionem & quæſtionem ſufficiat?*

1 TEſtimonium † infamis infamia iuris vel facti,licet nõ ſit habile quo ad cõdemnãdum, vt habetur in l.1.C. de ſum.trinita.& in c.teſtimoniũ.extra de teſti.de quo late dixi in repeti.mea l.fin.in 6.cha.de proba.& in fin.meo 109. incipie.infans &c.tamen ſcias quod tale teſtimonium eſt ſufficiens ad inquiſitionem & ad torturam.ita ſingu. dixit Bal.in l.1.in 6.col.C.de ſum.trinit.quem refert & ſequitur do.Par.de Puteo in tract.ſyndic.in 94.char.in 4.col.circa med.quod eſt ſingularirer no.Sed hoc tamen indiſtinctè non audeo affirmare per ea,quæ dixi infra in ſing.476.incipien.Audiuiſti &c.vbi videas.

Liber

CCCCLVIII.

1 *Liber mercatoris,an & quando fidem pro eo,& contra eum faciat? remiſsiue.*
2 *Statuto cauente,aut conſuetudine ferente, quod mercatoris libro vel in magnis quantitatibus ſtetur,qualiter huiuſmodi ſtatutum,vel conſuetudo intelligi debeat? nu.4.& 5.*
3 *Et quid ſi conſuetudo indiſcreta ac indifferens eſſet,vt puta, quod ſcripturæ mercatoris pro ſe ſtandum eſſet,an talis cõſuetudo valeat?*

1 LIber † mercatoris,an & quando faciat fidem pro eo vel contra eum habetur late per ſcribentes,in l. quędam. in §.nummularios.ff. de edendo.& in l.admonendi.ff.de iureiuran.& in l.rationes.C.de probatio.& in l.Lucius.in §.tutelę.ff.de adminiſt.tutor.& in l.argentarius.ff.de eden. & habetur per Bal.in l 1.in 2.col.C.pe confeſ.& per Pa.de Caſt.in l.tale pactum.in princ.ff.de pactis.& per Bal.in ru. C.de conſtit.pecu.in vlt.col.& in l.in bonæ fidei.in 5.col. C.de rebus cred,& in rub.C.de fide inſtr.in penulti.char. Sed in hac materia teneas menti duo,primum † quod ſi ex forma ſtatuti vel conſuetudinis ſtandum eſt libro mercatoris,etiam in magnis quantitatibus,quod tale ſtatutũ vel talis conſuetudo debet intelligi accedente tamen conſenſu iudicis,& ſi iudici videbitur conſiderata qualitate mercatoris & quantitate,ac conditione cauſæ.ita dixit Bal.in l.vnica.in 4.col.C.de confeſ.quem refert & ſequitur Abb. in c.bonæ.2.in vlt.col.de poſtu.præla.quos refert & ſequi
3 tur Iaſ.in repe.l.admonendi.in 50.col.de iureiuran.Et † ſubdunt prædicti in locis ſuperius allegatis,quod ſi talis conſuetudo indiſcreta eſſet & indifferens,pura,quia diſponeret,quod in cauſa ſcripturæ mercatoris credendum eſſet pro ſe quod non valeret,quia eſſet ſine ratione,& eſſet prona ad falſum committendum,contra l.conuenire.ff.de pactis dot.& contra ca.erit autem lex.10.diſtin.quod etiam voluit Iaſ.in l.quędam.in §.nummularios.ff.de eden.Secũ
4 do teneas menti † quod ſtante dicto ſtatuto vel conſuetudine, quod libris mercatorum plena fides adhibeatur pro ſcribẽte,debet hoc intelligi & limitari,niſi mercator eſſet alias infamis vel ſuſpectæ vitæ.ita dixit Bal.in d.l.cunctos populos.in repetitio,in 15.col.in verſi.quantum exemptũ ſtatutum permittit &c.& Bal.in l.Caſſius.in vltima.colu. ff.de ſena.quod ibi intelligit ſi talis infamia ſit publica,alias ſecus.quæ dicta refert & ſequitur Iaſ.in repetitio.l.admonendi.50.col.ff.de iureiurand.vbi pro hoc adducit etiam Bar.in ſimili in l.quædam.§.nummularios.ff. de edendo.
5 † vbi dicit quod hodie libris mercatorum,vel camſorum, plena fides datur pro alio contra tertium, quod intelligit Bartol.eſſe verum,niſi talis mercator ſit perſona ſuſpecta. argum.l.ſi quis ex argentariis.§.primo.ff.de edẽ.Quæ omnia tene menti,quia multũ ſeruiũt in curia mercatorũ &c.

CCCCLIX.

1 *Vox viua mortua dignior,eique præfertur & merito.*
2 *Confeſsionem abſente parte factam non plene probare,ſi tamen mercator in libris ſuis eam faciat,plene probat, licet huiuſmodi confeſsio vox mortua ſit.*
3 *Scriptura actum permanentem habet,non viuæ vocis confeſsio.*

1 VOx † viua dignior eſt voce mortua,& ei merito præfertur.tex.eſt in authen.de inſtru.caute.& fide.in §.ſi vero tale.& voluit Spe.in tit.de probationibus.in §.videndum reſtat in verſi.Sed pone quod in inſtrumento.& gl. in c.tertio loco.de probatio.& ibi Barb.in 27.col.& Petr. de Anch.in repetitio.c.canonum ſtatuta.de conſtitu.in 7. col.& Barb.in c.2.in 10.col.extra de probati.& voluit gl. in c.poſt ceſsionem.& ibi Barba.in 24.col.extra de proba tio.attamen teneas menti vnũ caſum not.in quo vox mor
2 tua præfertur viuæ voci.† Nam tu ſcis,quod confeſsio facta abſente parte non plene probat,vt habetur in l.certum §.ſi quis abſente.ff.de confeſ.& in l.fina.ff.de interroga. actio.per canoni.maxime per do.Feli.in capit.olim.de rei. & dixi ſupra in ſingu.202. incipien. Tu ſcis regulam.hoc tamen fallit in confeſsione quam facit mercator in libris ſuis abſente parte.nam talis confeſsio plene probat, licet ſit vox mortua.Ita notab.dixit Barto.in l.inter chartulas. C.de conuenien.fiſci debitorib.lib.10.quem refert & ſequitur Bal.in l.vnica.in 4.col.verſi.primo caſu ſtatur &c. C.de confeſ.vbi dicit quod hoc euenit,quia ſcriptura habet actum permanentem,† quod non contingit in confeſsione viuæ vocis,vt de ſe patet,ad quod etiam ipſe Bal.adducit dicta per Inno.in c.cum contingat.de offi.deleg.& in c.ſi cautio.de fide inſtrumen.& idem tenet do. Ale.plura allegans in conſilio ſuo 245.incip.Ponderatis.in 6.volu. & in hac materia confeſsionis factæ abſente parte,vide q̃ dixi ſupra in dicto ſingulari 202.incipien.Tu ſcis regulam illam &c.& infra ſing.627.materia confeſsionis.

CCCCLX.

1 *Teſtis non iurati dictum non valere.Sed nec alterius cuius dicto ſtandum,eſt niſi iuramentum interuenerit.*
2 *Et quid ſi fides ab vtraque parte ſit approbata?*

1 NOtiſsimum fore opinor in iure † quod dictum teſtis ſine iuramento eſt inualidum,vt habetur per omnes, in l.iuriſiurandi.C.de teſtibus.& in c.tuis quæſtionibus eodem titu.& in c.item iuriſiurandi.4.quæſt.3.& in c. hortamur.3.quæſtio.9.cum ſimilibus.& hoc nedũ procedit in teſte,ſed etiam habet locum in alia quacunque perſona, cuius dicto ſtandum eſt ex diſpoſitione ſtatuti.vel alterius diſpoſitionis ſecundum Ang.in repetitio.l.ſi vacantia in 2.col.C.de bonis vacantibus.lib.10.de quo latiſsime dixi in repetitione mea l.fin.in 27.char.C.de probationib.&
2 ſupra in.ſing.214.incipi.ad validitatem.† Attamen teneas menti perpetuo,quod quando fides teſtis eſt ab vtraque parte approbata,in teſte non requiritur iuramentum, & valet etiam dictum ſine iuramento,ita ſingul.dixit Bar.in l. Lucius.in ſi.verbis.ff.de fidei uſ.allegat no.in l.1.§.1.ff.de feriis.Quod dictum pro valde no.refert & ſequitur dicẽs illud non legiſſe alibi Iaſ.in repeti.l.admonendi in 46.col. ff.de iureiuran.quod dicit no.eſſe ad limitationem d.l.iuriſiurandi.cum.ſimilib.& illud dictum Bar.etiam pro not. refert & ſequitur idem Iaſ.in §.item ſi quis.in 13.col.Inſtit.de actio.& vide quę dixi in ſingu.434.incipi.alias tibi dixi,&c.

CCCCLXI.

1 *Iuramentum in probationis ſupplementum in cauſis non magnis,nec arduis ſtante ſemiplena probatione regulariter deferri,niſi tamen veriſimile ſit poſſe plures teſtes in hanc rem inueniri.*
2 *Iuramento non credendum,niſi in aliarum probationum defectum.*

1 REgulariter † ſtante ſemiplena probatione in cauſis nõ magnis nec arduis defertur iuramentum in ſupplemẽtum probationis,vt late habetur per omnes in l.admonendi.ff.de iureiur.& in l.in bonæ fidei.C.de rebus credit. Sed ſcias tu,quod tale iuramentum in ſupplementum probationis,non defertur etiam ſtante ſemiplena probatione quando veriſimiliter debet poſſe inueniri plures teſtes illius rei.ita notabiliter dixit Bart.in dicta l.admonendi.in 13.col.in verſi.Item hoc intelligo verum.& idem voluit Bal.in dicta l.in bonæ fidei.& in repetitio.l.de quibus.in 22.col.ff.de legibus.quos refert & ſequitur Alex.in conſi. ſuo 456.incip.Viſo proceſſu cauſæ.in vlt.col.pro quibus facit gl.not.in c.ſtatutum.in §.cum vero in verbo,ſaltem de
2 reſcrip.in 6.quæ dixit,quod † iuramento non creditur,niſi in defectum aliarum probationum.quam gl.refert & approbat Bal.in l.1.in 1.col.C.de reb.cred.Tene menti,quia vidi hoc in palatio teſtatis nõ ſunt adhuc tres dies &c.

CCCCLXII.

1 *Notario quatenus creditur.*
2 *Notarius ſi hodie inſtrumentum mutui conficiat,aſſeratque in ſua præſentia pecuniam numeratam ſuiſſe de numera-*

tione

tione nihil probat. quoniam numerationis tempore rogatus non fuit. Et ideo licet falsum dicat, de falso non punitur, quia loquitur, vt priuata persona,

1 NOtario† non creditur nisi de his quæ coram eo fiunt, quando celebratur actus vel contractus, vt latè, tradunt scribentes in c.quoniam contra. extra de proba. Et ideo teneas menti vnum perpetuo, † quod si notarius hodie conficit instrumentum mutui, & asserit quod heri in sua præsentia fuit numerata pecunia, nihil probat de numeratione, quia tempore numerationis non fuit rogatus de ipsa numeratione, sed hodie, & non potest attestari in instrumento, nisi de visis tempore rogationis. Et ideo licet falsum dicat, non punitur de falso quia loquitur vt priuata persona. ita notab. dixit Bal. in l. ex his. in secunda col. C. de testamen. milit. quod dictum pro valde no. refert & sequitur do. Feli. in c. si cautio. in 23. col. versi. & vnum pertuo not. de fide instru. vbi dicit quod istud dictum nunquam exeat mentem tuam. & vide quæ dixi supra in sing. 415. incipien. iuramentum &c. & Soci. in consi. 95. incipi. in causa. in 1. col. in 3. vol. Alex. consil. 20. incipi. Viso in 3. col. in 6. vol. &c.

ADDITIO.

Notarius non debet scribere in instrumento pecuniam numeratam, licet sit in eius præsentia constituta, nisi vere secit eam numerare se præsente, alias punitur de falso, secũdum Bal. singular. in rub. C. de fid. instrumen. vbi secus dicit esse si diceret mutuatam, quia præsentia est pro numeratione vt hic per Hippoly.

CCCCLXIII.

2 Rigorem iuris ciuilis in pluribus à iuris canonici æquitate tẽperari. Ideo quamuis de iure ciuili exceptionẽ non numeratæ pecuniæ post biennium opponens non audiatur, de iure tamen canonico etiam post biennium probare volens pecuniam non numeratam auditur.

2 Moræ purgationem non admitti, vbi dies & pœna est apposita, de æquitate tamen canonica, etiam si iuramentum inuenit, purgari potest.

3 Incertitudinem omnem obligationem & omnem dispositionẽ iure ciuili vitiare receptum est, de æquitate tamen canonica promissor compelli potest, vt viri boni arbitrio incerta impleat promissa.

4 Iudeis æquitatem non conuenire, ideo illis non seruandam.

1 RIgor† iuris ciuilis in pluribus moderatur ab æquitate iuris canonici, & hoc patet. nam de iure ciuili ille qui non opponit exceptionem non numeratę pecunię intra biennium, vlterius non auditur illam opponendo. tex. est vulgatus in l. in contractibus. C. de non nume. pecu. & ibi habetur per omnes. attamẽ de æquitate iuris canonici auditur etiam post biennium volens probare pecuniam non fuisse numeratam. ita dixit Dyn. in. regula locupletari. de regu. iur. in 6. quem refert & sequitur Lud. Rom. in l. diuortio. ff. de verbo. oblig. & in consilio suo 44. incip. ex supra narrato. in 1. col. & Ang. in consi. 154. incip. Videtur prima fronte. & voluit dom. Ant. & Ioan. de Imo. in c. fi. in penu. char. extra de solu. & volunt alii plures doct. in aliis locis, ac accurate refert & sequitur do. Feli. in. c. si cautio. in 19. col. versi. modo fallit primo. de fide instru. Moderatur ẽt
2 in alio. † Nam tu scis, quod vbi est dies & pœna, nõ admittitur morę purgatio, vt late habetur in l. magnã C. de contrahend. & committ. stipula. & in l. traiectitiæ. in leg. de illo. ff. de actio. & obli. & habetur latissime in l. si insulã ff. de verb. obli. & ibi dicit An. qp debitor obligatus ex instrumẽto publico si cõuenitur, nõ põt morã purgare, si ex tat statutum quem debere cogi ad obseruantiam promissorum per instrumentum guarentigiatum, quod dictum ibi refert & sequitur Ale. in 1. col. Attamen de æquitate ca
a nonica est, quod mora potest purgari, etiam vbi interuenit iuramentum, ita dixit Bal. in l. qui crimen. in 11. q. C. q accu. non pos. quod dictum approbat Ale. in l. si quis maior. C. de transac. vbi ad hoc etiam alleg. do. Ant. & Ioa. de Imol. in c. dilecti. de arbit. volentes quod de iure canonico seu de equitate iuris canonici mora semper possit purgari si aduersarius non sit passus damnum propter moram. & idem videtur velle Bal. in l. si pacto quo pœnam in pe. col. C. de pac. & ita tenuit aunnculus meus do. Hiero. de Zanetinis in repe. c. 1. de accu. in 55. differentia inter ius canonicum & ius ciuile. & ibi ipse alleg. do. Ale. pro hac parte cõsuluisse in consi. suo 266. incip. Videndum est igitur &c. in 2. char. de quo latius per do. Phip. Dec. qui prædicta refert in consi. suo 138. in 3. col. & faciunt optimè dicta per eum in cõsi. 146. in fi. 1. col. vbi ponit an emphyteuta quando soluit canonem debito tempore possit purgare moram. Item etiam in alio æquitas iuris canonici moderatur rigo
3 rem iuris ciuilis. † Nam tu scis, quod de iure ciuili incertitudo vitiat omnem obligationem & omnem dispositionem, vt latissime dixi in repet. mea rub. C. de proba. in fi. tamen de æquitate canonica potest compelli promissor, vt arbitrio boni viri adimpleat promissa incerta. ita sing. dixit Archi. in c. nonnulli. 1. q. 2. quem refert & sequitur do. Ant. in c. ex parte. extra de censibus. quos refert & sequitur do. Alex. in l. 1. in 6. col. ff. solu. matri. vbi dicit, quod non recordatur hoc dictum vidisse apud legistas relatum, præterquam a Bal. in l. salarium. ff. manda. de quo latius satis dixi in sing. meo 223. incip. Nõnulla dedi tibi singularia. vbi videas. Et in materia æquitatis vide quæ dixi in l. 1. §. fi. in
4 13. col. versi. & ad hoc dicendum. ff. de quæstio. † Et scias etiam, quod æquitas non conuenit Iudæis, & ideo illis nõ est seruanda secundum gl. in c. 2. extra de Iudæis. de quo latius per Sal. in repet. l. admonendi. in 198. col. de iureiur.

ADDITIO.

a Aequitate canonica. Hoc pro singulari cõmendat Ias. in l. si quis maior. no. 13. C. de transactio. Dec. consilii. 138. & 151. Ale. l. si insulam. 12. fallent. ff. de verbo. oblig. vbi hoc singulariter limitat procedere in foro pœnitentiali, quod est memoria dignum ad multa, & præsertim ad limitationem d. l. si quis maior. Adde Roma. sing. 449.

CCCCLXIIII.

1 Actionem ex pacto nudo non oriri. Et idem obtinet in nuda promissione.

2 Confessio licet magni sit effectus, non tamen confessus ex sua confessione condemnari potest.

3 Mutuo à me decem petenti, si me ab eo excusare volens, dicã, non habeo, quinimo si haberem pecunias restituerẽ isti Seio præsenti viginti, cui sum debitor ex mutuo, an ex eo dicto & huiusmodi confessione ab ipso Seio cõueniri possim? Et ibidẽ sub hac, cauẽdũ ab his confessionibus, ga periculosæ.

1 EX† pacto nudo non oritur actio. l. iurisgẽtium. in §. sed cum nulla. ff. de pac. Et idem dicas esse in promissione nuda. ar. d. §. & ideo scias & menti teneas vnum, videlicet, quod si aliquis peteret à me quod donarem sibi vestem, & ego respondi non tãtum vestem, sed omnia quæ habeo quod talis responsio seu promissio me non obligat in aliquo, ita probat tex. & hoc ibi voluit Ioan. And. Bal. & alij in c. cum venissent. circa med. extra de institu. & hoc etiam expresse voluit Lud. Rom. in repe. rub. ff. de arbi. in 3. col. vbi alleg. Bal. in dicto cap. cum venissent. quem refert Ias. in l. ex his verbis. ante finem. C. de testamento milita. Et
2 pro istis facit, nam licet confessio sit magni effectus & importantiæ, tamen quilibet confessus non potest ex sua confessione condemnari, quod patet ex his quę dixit Alb. de Rosat. in 2. parte statu. in quæstio. 148. incipien. Item q̃ro de eo, &c. vbi dixit, quod læpe in caltris seu villis sunt statuta, quod quando fit æstimum, quilibet debeat iurare, & dicere omnia bona sua & etiam debita, si habet, modo aliquis iurauit se debere Titio 10. quę vere sibi non debebat, modo ille Titius virtute illius confessionis & iuramenti vult petere dicta 10. quęritur, an possit? arguit ad partes, sed finaliter dicit, quod non poterit petere dicta 10. nam dicit, quod non est reperire qp ex tali iuramẽto oriat alteri actio, cũ nõ sit delatũ à iudice nec à parte parti, vt regrit ad hoc, vt ex iuramẽto oriat actio, de quo ibi latius p eũ facit ẽt optimè dictũ Sal. in l. vnica. in 8. col. C. de cõfessis. vbi

3 fis. vbi dicit, aliquis petebat à me mutuo 10. ego volens me excusare à tali mutuo dico, non habeo, imo si haberẽ, pecunias restituerem 20. isti Seio præsenti, cuius sum debitor ex mutuo, certe per hoc non potero conueniri à dicto Seio. ad quod adducit ibi Salicetus plures rationes, & plura iura, de quibus ibi per eum vide tamen not. & singularem textum in l. desiderium, & quæ ibi dicit Bal. C. depo. Et licet credam prędicta esse vera, tamen rales confessiones periculosæ sunt, & possent dare maximum fastidium confitenti. & in materia vide Bertha. in repertorio suo, in ver. verba contrahentium, in penul. & vltimo versic.

CCCCLXV.

1 Prohibita quadam in vita, quæ in morte permissa videntur. Nam rem alienare prohibitus testamento relinquere non prohibetur.

2 Alienare adultus curatorem habens in vita, licet res immobiles sine curatoris authoritate & iudicis decreto prohibeatur, alienandi tamen executoribus suis facultatem concedere testamento potest.

1 ALiqua† sunt prohibita in vita, quæ tamen concedun-tur in morte, & hoc apparet. nam prohibitus alienare rem, non est prohibitus illam relinquere in testamento, vel in alia vltima voluntate, ita dixit Ang. in consilio suo 57. incip. do. Andreas suum condidit testamentum, &c. quem refert & approbat do. Ale. plura addendo in consilio suo 153. incipien. Visis & accurate, &c. in 2. vol. de quo etiã per scriben. post Bar. in l. parer. in §. fundum. ff. de lega. 3. & per Soci. in consilio. 251. incipien. Quoniam in præsenti, &c. in 2. 3. & 4. col. & in consilio 19. incipien. Pro declaratione. ante fin. & per Bal. in consilio suo 102. incipien. Verba statuti, &c. in 1. col. in 1. vol. & per. Ias. l. non dubium. in 1. colu. C. de testamen. & per dom. Philip. Dec. in consil.
2 suo 38. incipien. Circa primum. in 6. col. † Item hoc etiam apparet, nam licet adultus habeus curatorem non possit in vita alienare res immobiles sine authoritate curatoris & decreto iudicis, vt in l. lex. quæ tutores. C. de admi. tut. & in l. magis puto. ff. de reb. eo. tame adultus in testamẽto potest dare licentiam executoribus suis alienandi res immobiles sine curatore, & sine decreto iudicis, ita dixit Bal. in l. prædium. C. quando decre. opus nõ est & in l. 1. in pri. ff. de reb. eor. quod dicit Ias. esse mirabile in l. si frater. in fi. C. qui testa. face. poss. Et idem dixit Alex. in consil. 215. incip. Ponderatis &c. in 1. vol. in 6. vol.

CCCCLXVI.

1 Notarii nomine multi, re vero & intelligentia pauci. Vnde si notarius in protocollo quippiam scripsit, ac deinde illud cã cellauit, & ad marginem scripsit, hoc fuit cassum ac cancellatum de partium voluntate, nec huius testes apponit, huic notario hac in re non creditur, quinetiam inde instrumentum publicum sumi potest.

1 QVoniam† multi sunt notarii nomine, pauci vero re & intelligentia, ideo non est mirandum si sæpe reperiuntur multi errores in instrumentis ipsorum notariorũ ex quibus inter partes oriuntur lites & discordiæ. Et ideo scias, quod si notarius in protocollo aliquid scripsit, & illud postea cãcellauit, & postea in margine scribit, hoc fuit cassum seu cancellatum de voluntate partium, nec de tali cancellatione ibi apponit testes, quod hoc casu non creditur notario, & talis cancellatio non valet, & ea non obstãte potest inde sumi publicum instrumentum. Ita multum notabiliter dixit Io. And. in additio. Spe. in ti. de instrumen. edi. in §. offenso. in 7. col. in addit. inci. Dixi Rolandinus &c. vbi plura iura & rationes allegat pro hoc dicto. quod dictum refert & sequitur dom. Ant. in ca. cum. P. tabellio. in vlt. col. de fide instrum. & Abb. in consi. suo 34. inci. Super quæstionis materia. in 2. col. in 3. vol. & do. Ale. in cõsi. 59. incip. Viso processu. in antepenul. col. in prin. in 2. vol. vbi refert alios approbantes hoc dictum, & refert etiam Bal. tenere contrarium, sed respondit & finaliter tenet cũ Ioan. Andr. in loco prælegato. & idẽ tenet Ias. in l. ti vnus in fi. C. de testamen. & ibi refert Pau. de Cast. dicentem ita obtentum esse in facto in hac ciuitate Bononiæ. Tene mẽ tij quia prima fronte videretur ex pluribus dicendum contrarium, & vide Bal. in rub. C. de fide instrumen. in 8. col. versi. modo incidit, &c.

CCCCLXVII.

1 Statuto cauente, quod de litibus ac controuersiis inter affines compromissum fiat, an coram iudice ordinario locum habeat? Et quid si res de qua agitur liquida sit? numero 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.

2 Statuto cauente, quod iudex causam ad sapientis consilium mittere teneatur, in re liquida ac clara ad id iudex non tenetur.

3 Et idem in literis cambii executionem paratam habentibus, in exceptionibus litis ingressum impedientibus, instrumentis paratam quoque executionem habentibus, sententiaque numero 4. & 5.

6 Et quid si huiusmodi instrumenta guarentigiata sint aliquo modo, aliqua ve ex causa obscura?

1 VIget† statutum fere per omnes ciuitates Italię, quod inter affines de litibus, quæstionibus, seu differentiis, fiat compromissum, quod etiam est cautum de iure communi, vt habetur in l. congruentius. C. de patria potestate. Sed scias quod tale statutum non semper habet locum, nã quando agitur coram iudice ordinario extra contractum vel ex instrumento iurato, & reus conuentus post oppositiones per eum factas petit compromissum fieri virtute dicti statuti, tunc non habebit locum dictum statutum, quia petẽdo compromissum reus incideret in periurium, & nõ est verisimile quod de tali casu statuentes cogitauerint. Ita no. dixit. Paul. de Cast. in consilio suo 98. incipien. Visis & consideratis omnibus. quod dictum pro no. refert & sequitur Ale. in consi. suo 37. incipiẽte, Viso & oportune discusso processu. in 10. col. in secundo vol. & Ias. in l. eleganter. in secunda col. ff. de condictio. indebit. de quo ego dixi in repetitione mea l. final. C. de probationibus. in 24. charta. Item nec prædictum statutum habet locum quando res, de qua petitur compromissum, esset liquida secundu Bartolum in l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de legat. 3. vbi dicit quod si statutum dicit quod iudex teneatur mittere causam consilio sapientis, quod tale statutum non habet, locum quando res est clara vel liquida, quod dictum refert & sequitur Alex. in consilio suo 145. incipient. Viso processu in vltima col. in quinto volu. quod etiam voluit Bal. in l. 1. C. de rela. & Bal. Paulus de Cast. & Fulgos. in l. placet
2 C. de sacrosanctis eccleſiis. & voluit Ias. in dicta l. eleganter. in secunda col. † vbi dicit idem esse si ex forma statuti
3 vel cõsuetudinis literæ cambii haberent executionem paratam, allegat ad hoc Ang. in l. ita stipulatus. §. Chrysogon. ff. de verborum obligationibus. † Et subdit generaliter loquendo quod istud procedit, vbicunque quis habet aliquã exceptionem impedientem litis ingressum, ad quod allegant Bal. Sali. & Fulgos. in l. fratris. per illum textum, vbi etiam Alex. C. de transactio. & Bal. in l. si iudex in fin. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris. & Ludouicus Romanus in repetitio. ru. ff. de arbitris. in 18. col. quod etiam voluit Fel. in cap. ficut in prima col. de re iudi. & in cap. inter monasterium. in 15. col. eodem titulo. vbi latius loquitur in materia. † Adde quod prædictum statutum non habet locũ
5 contra illum qui habet instrumentum habens executionẽ paratam vel sententiam secundum Bartol. in l. ambitiosa. in quinta col. ff. de decret. ab ordin. faci. & in l. si causa cognita. vbi etiam per alios. Co. de transacti. & in leg. post rem. ff. de transactionibus. & Ludouicus Romanus in dicta repetitio. rubri. ff. de arbitris. in 17. col. & volunt cano. in capitu. exposita. de arbitr. & Ioannes de Imola in capitul. super eod. ad finem. de transactio. & Ias. in dicta l. eleganter. & Angelus in dicta l. post rem. & Alexand. in consilio 82. incipien. In causa. in vltima columna. in primo volumi. Videas tamen omnino Socin. prędictam restringentem multum no. in consilio 104. incipien. Visis actis in

prima

6 primo vol.vbi†dicit,quod prædicta procedunt quando in
strumenta guarentigiata sunt clara & aperta], secus si ali-
quo modo vel ex aliqua causa reddũtur obscura,quia tũc
non habet locum prędictum statutum.allegat Abb.in ca.
cum olim.de ver.sign.vbi no.loquitur in materia.pro quo
faciunt optime dicta per eundem Soc.in consilio suo 51.
7 incip.Præstantissime doctor.in 2.col.in 1.vol.Item† præ-
dictum statutum non habet locum.vbi esset quæstio de ar
ticulo meri iuris,quia nulla subest compromittendi ratio,
cum ius habeat illam causam pro decisa, si tamen habuit
mixturam iuris & facti,tunc potest cogi ad cõpromissum.
ita dixit Bald.in l.cum proponas.C.de iureiuran.& in l.an
cillæ.in 1.col.C.de furt.& Soci.in consi.suo 51.incip.Præ
8 stantissime doct.in 2.col.in 1.vol.& Alex.consi.62.incip.
In causa.in 2.col.in 7.vol.Item†prędictum statutum non
habet locum in causis criminalibus existentibus inter af-
fines.ita no.dixit Inn.Io.And.& Abb.in c.irrefragabili.in
§.cæterum.de of.ord.Item non habet locum dictum statu
tum in quæstione tutelæ.nam affines non poterunt cogi
vigore talis statuti facere compromissum de tali lite seu
differentia.ita notab.dixit Bal.in l.pretor ipse.ff.de tut.&
9 curat.dat.ab his.Item†dictum statutum non vendicat sibi
locum in causa appellationis,sed solum in causa principali
ita dixit Pau.de Cast.in consi.suo 75.incip.Quod in causa
appellationis.& eum sequitur Alex.in l.si causa cognita.in
ult.col.C.de transact.& in consi.82.incip.In causa verten-
te.in 4.col.in 1.vol.& in cõsi.suo 296.inc.Diuini numinis
&c.videtur prima consideratione dicẽdũ.in 4.col.Item p̃-
dictum statutum non arctat clericos,ita dixit Bal.in consi.
suo 107.inci.Dictat statutum.in 6.vol.& Alex.in consil.
suo 10.incip.Visa facti narratione &c.in 5.col.in 2.vol.
vbi allegat alios ad hoc,quod dicit procedere.etiã in cle-
ricis in minoribus constitutis,de quo ibi per eum.de quo
etiam per Soc.in.consi.71.incip.Circa &c.in 3.volum.An
10 autem tale statutum habeat locum quando aliqui sunt fra
tres legitimi,& aliqui non legitimi,qui habent litem insi-
mul.vide Pau.de Cast.in consilio 183.incipi.In causa quæ
vertitur.in 1.col.& do.Felin.in proœmio decret.in 3.col.
ante finem Alex.consilio.60.incipiendis. Visa legiti-
matione.in 2.vol.Item an habeat locum in emancipatis.
vide Ias.no.loquentem in l.qui se patris.in 27.col.in versi.
C.vnde liberi.Item an habeat locum in legitimatis.vide
Paul.de Cast.in consi.69.incip.Super eo &c.Item an ha-
beat locum in minore.vide Bal.in prima constitutione
11 Codicis,in §.quibus.Item scias†quod stante prædicto sta
tuto,si vnus ipsorum affinium dicit rem esse liquidã,ideo
non esse fiedũ cõpromissum,alius dicit imo rẽ nõ esse liqdã
isto casu super hoc an res sit liquida vel nõ,debebit fieri cõ
promissum,ita dicit Bar.in l.si quis in conscribendo.per
glo.ibi,C.de pactis.& ibi clarius hoc firmat Pau.de Cast.Ra-
phael.Ale.& Ias.& voluit.Cępola in consilio suo 10.incipiẽ.
Non putet aliquis &c.in vlt.col.& in consi.74.incipiẽ.Vi-
so statuto.&c.in 2.col.Scias etiam in materia ista quod
stante dicto statuto iudex non poterit compellere partes
ad ineundum compromissum,nisi hoc petatur ab altera ipsa
rum partium.Ita dixit dom.Ant.in c.venerabilis.de exce
ptionib.quem refert.& sequitur Ale.in consi.suo 82.inci.
In causa.in penulti.colum.in 1.volumi.& Iaso.in d.l.ele-
ganter.in 2.colum.ff.de condict.indebi.Et †vt plene ha-
beas menti materiam dicti statuti,scias,quod quando di-
ctum statutum arctat aliquos ad compromissum,tunc à
laudo dato potest appellari,licet regulariter à sententia ar
bitri non appelletur,vt in l.diem proferre.§.stari.ff.de ar-
bitris tex.est in c.ab arbitris.de offic.delegati.in 6.in si.&
in l.1.C.de iudic.& voluit Bar.in d.§.stari.& in d.l.1.in
[illegible] C.de peric.& commo.rei venditæ.& in l.venales.C
de [illegible] prouoc.non est necesse.de quo etiam per eum In
l. [illegible] ergo.§.ex compromisso.ff.de his qui notantur infa
mia.& per Per.de Anc.in d.c.ab arbitris.& per Bal.in c.cũ
[illegible] de officio delegati.& per doctores in cap.su-
per [illegible] de officio delega.& per Bartol.in l.1.§.qui pro-
uocauit.in 11.colum.ff.de pactis.& in cap.irrefragabili.§.
cæterum.de offic. ordin.& per Bald.in rubr.extra de ar-
bitris.in 7.col.& per Lud.Rom.in l.arbitro.ff.qui satisdare
cogantur.& in l.admonendi.in 11.col.ff.de iureiuran.& p
Imo.in l.1.in 8.col.ff.soluto matrimonio.& per Barto.in
proœmi.C.& in l.nemo potest.ff.de leg.1.& in l.si quis
13 maior.C.de transact.† Item scias,quod dictum statutum
volens quod inter affines fiat compromissum de litibus
& differentiis inter eos vertentibus, dicitur fauorabile se
cundum Ias.in l.qui se patris.in 27.& 28.col.C.vnde lib.
& quando semel vigore dicti statuti est factum compro-
missum quod expirauit,an iterum possint cogi partes ad
compromittendum,vide quæ dixi in singul.meo 172.in-
cipien.Habeo nũc &c.vbi satis late circa hoc locutus sum.
14 †Scias etiam circa hanc materiam dicti statuti,quod stan-
te prædicto statuto quod inter affines fiat cõpromissum,
si vnus ipsorum affinium cedat iura sua, quæ habet cum
affine alicui alteri,quod etiam ille cessionarius tenebitur
a facere compromissum[a],sicut tenebatur ipse cedens,ne il
le affinis efficiatur deterioris conditionis per talem ces-
sionem.ita dixit Bal.in l.si post diuortium.per illum textũ
ff.soluto matrimo.quem refert & sequitur dom.Phili.De.
15 in consi.suo 59.incip.licet in casu &c.in.4.col.†Vltimo p̃
nunc quando vigore dicti statuti possit peti fieri compro
missum,an post conclusionem in causa,vel quando, colli-
gitur ex dictis per iudicem,quam sententiam ferri velit,
ita dixit dom.Lanfran.de Brixia.in tract.suo de arbi.in vl.
versi.ad quod vide quæ dixi in l.maritus.in 4.5.col.ff.de
quæstio.& Rapha.Cuma.in consi.suo 85.incipien.quãuis
de iure communi.ante fi.& Pau.de Cast.in l.si velut.C.de
compen.& idem dixit Ale.in consi.62.incip.in causa &c.
in 2.col.in 7.vol.tenementi prædicta,quia non possent es
se magis quotidiana,& notabilia quod sunt, nec alibi si-
mul inuenies &c.

ADDITIO.

a Tenebitur facere compromissum.Et est ratio,quia subro
gatum sapit naturam &c.iurib.vulgari.vide supra sin.157.
in prin.& sing.335.

CCCCLXVIII.

1 Moræ purgationem non admitti,vbi dies & pœna apposita,
est.In pignoris tamen contractu locũ non habet hæc,regula.

1 SCiunt communiter Iurisperiti quod†vbi est dies & pœ
na,non admittetur moræ purgatio,vt late habetur in
l.magnam.C.de contrahe.& commit.stipu.& in le.in tra
iectitiæ.in §.de illo.ff.de actio.& obligatio.& latissime.in
l.insulam.ff.de verborum obligatio.& dixi supra,in sing.
463.incipien.Rigor.&c.Tamen scias tu,quod ista regula
non habet locũ in cõtractu pignoris,nam si sum debitor
tuus in certa quantitate,& dem tibi pignus cum pacto q̃
si tali tempore non dedero tibi tuam pecuniam, quod ha
beas pignus insolutum,certè si non soluero tibi pecuniã
debito tempore,pignus nõ erit tuum,sed ego potero mo
ram purgare & dare tibi pecuniam tuam , & non habebis
pignus in solutum.ita no.dixit Ang.in l.cum dominã.C.
de pigno.ad quod alleg.tex.quem dicit vnicum & singu
larem in lege,Callipodius.alias incipit,quamuis.ff.de solu
tionib.Tene menti,quia est casus quotidianus & vtilis,qa
quandoque pignora sunt magni valoris & maioris quam
sit debitum.

CCCCLXIX.

1 Circuitum vitandum esse.Et ideo qui promisit se obligare ad
decem potest statim ad ipsa decem conueniri absque alia
obligatione.
2 Et an id indubitanter verum sit.
3 Statuto cauente,quod de venditione facta,soluatur gabella,si
tantũ pactum factum sit de vendendo,gabellã non deberi.

DIxit profecto no.verbum Ioan.Andr.in addi.Spec.in
tit.de obli.& sol.super rub.in 1.col. videlicet , quod
1 propter illam regulam,quod†circuitus est euitandus, de
qua in cle.auditor.de rescri.& in l.dominus testamento.ff.
de cõdi.inde,q̃ ille q promisit se obligaturũ ad 10.põt sta
tim ad

tim ad 10.conueniri absque alia obligatione causa euitan
di circuitum.quod dictum refert & sequitur Ale. in l.cũ
fundus.in §.seruum tuum imprudens.in 1.not.ff.si certũ
petatur , & Ias.in d.l. dominus testamento. ff. de condic.
indebit,vbi ambo dicunt,quod est multum no.verbum,
2 quia multi contrarium dicerent.†Et licet prædicti excel
lentissimi doct.sequantur hoc dictum.tamen illud nun-
quam mihi placuit,& semper de eo dubitaui, eo q̃ statu
tum seu lex loquens in vendente non habet locum in fa
ciente pactum de vendendo secundum Iaco.Butr.in l.1.
3 C.de pact.pign.†vbi dicit,quòd si statuto cauetur , quòd
de venditione soluatur gabella, quòd non soluetur si fue
rit factum pactum de vendendo,quia aliud est vendere,
& aliud facere pactum de vendendo,pro quo facit in ar
gumen.l.amplius non peti.ff.rem ratam haberi,vbi dici
tur,q̃ aliud est agere,& aliud est velle agere, & pro istis
faciunt alia plura not.adducta ad hoc propositum per do
minum Ant.Corse.in notab.289.inci.statutũ loquẽs,&c.
quem omnino videas , & ideo cogita an sit vera illa do-
ctrina Io.And. in loco prealleg. quia apud me dubia est,
& vide etiam Bal.in rep.l secundæ.in 39.col.in versi.con
sidera quia longè,&c.ff.de iureiuran.& Alexã. consi.168.
inci.Stantibus veris in 6.vol.

ADDITIO.

Adde Rom.sing.186.obligo me,& ibi addit.

CCCCLXX.

1 Domum diruptam habens,nec resarcire valens , si inde ciui-
tati oriatur deformitas , an vendere potentiori cogendus
sit qui eam reparet?

1 HAbens†domum diruptam ex qua producitur defor
mitas in ciuitate,tunc dominus ipsius domus, si nõ
habet vnde reficiat,potest cogi ad vendẽdum alteri, qui
sit potens ad reficiendum,& si eam iusto pretio vende-
re non potest,non cogitur ad vendendum,sed licitè pote
rit à republica petere tãtum quantum sufficiat ad repara
tionem domus.Ita singula,dixit Specu.in titu.de satisda.
§.hoc quoque, vbi allegat aliqua iura de quibus ibi per
eum , quod dictum pro valde not. refert & sequitur do.
Barth.Cæpol.in tract.suo de seruitut.vrban.prædior. in
59.rubr.videlicet , de refectione.in prima columna, vbi
dicit , quòd hoc dictum refert & sequitur Ludouic. Ro-
man. in singularibus suis. Tene menti , quia est not.ver-
bum, nescio tamen si data accidentia facti obseruaretur
à superioribus.

CCCCLXXI.

1 Contrahentes inter se absque notario , si faciant scripturam
conuentionis suæ priuatam & obligationis initæ,an illos hu
iusmodi scriptura obliget? Et quid si vnus contrahentium
scribere nequeat,cuidam autem tertio mandet,vt scribat,
qui id faciat,an mandans ob id obligetur? Et num hoc casu
tertio de huiusmodi mandato credatur nu.2.

1 SAepe†contingit quòd cõtractus fiunt sine notario,sed
partes contrahentes inter se faciunt scripturam priua-
tam conuentionis & obligationis initæ inter eas,& quia
accidit quandoque quòd vnus ipsorum contrahentium
nescit scribere,facit q̃ vnus tertius scribit pro eo de man
dato suo,& illa scriptura obligat ipsum mandantem,tan
quam si eam scripsisset, vt not in l.diuus.in §.Senatus.ff.
de fal.& ideo dixit Gem.in c.si pro te. in princ. de rescr.
in 6:q̃ stante statuto quòd quis non audiatur seu non ad-
mittatur ad excipiendum cõtra suam scripturam,habet
locum etiã si scriptura non esset confecta manu propria
ipsius,sed alterius eo mandante,de quo tamen dicto du-
2 bitauit dom.Fel.in c.inter.in 3.col.de re iudic.†Sed quæ-
ri potest an tali casu credatur tali tertio quod scripserit
de mandato talis? In quo dicas quod non,quia est dictũ
vnius solius,quod non probat.Ita finaliter concludit Ioã.
de Imol.in consi.suo 91.inci.In causa quæ vertitur. in 1.
col. quod est not.quia est quotidianũ, de quo etiam dixi
in rep.mea rubr. C.de proba.in 58.col.vbi videas aliqua
circa hanc materiam,& vide Ale.consi.33.inci. Viso pro-
cessu in vlt.col.in 6.vol.

CCCCLXXII.

1 Clausula,rato manente pacto,hoc in cõtractu facit, vt sors &
pœna peti possint,nec semel tantum,sed sæpius conuentiona
lis tamen pœna (nisi semel) peti non potest,etiam si in con-
tractu eadem clausula apposita sit.

1 CLausula,†rato manente pacto,operatur vt sors & pe
na possit peti,& non tantum semel,sed pluries ab illo
qui conuenit instrumento,vt habetur per omnes in l.cũ
proponas,& in l.si quis maior.C.de transact.& in l.qui fi
dem.ff.eodem.de qua clausula etiam habetur per Barto.
in l.2.in fi. C. de iure emphy.& in l.cum pactum.in §.li-
bertus.ff.de leg.2.& per Io.de Imo.in c.potuit.in 14.col.
versic.& nota bene gl.extra de locat.gloss.& Bar.in l.fi.ff.
de eo quod certo loco,& per quemdam Moder.do.Vi-
talem de Cambanis in suo tractatu clausularum , in 1.
char. in 3. col. vbi notabiliter loquitur , & habetur per
Corneum,in consi.suo 51.incip.in hac consultatione. in
2.& 3.col.in 1.vol.Scias tamen quod pœna conuentiona
lis non committitur,& peti non potest nisi semel,etiam
si in contractu sit apposita clausula raro manente pacto.
Ita singulariter dixit Bal.post Spe.in addit in titu.de loc.
in 5.col.in fi.in versi.incip.pœna legalis, quod est notan
dum, cum in contractibus sępius apponatur pœna con-
uentionalis,quam legalis vel statutaria, & tali casu dicta
clausula nihil operabitur.

CCCCLXXIII.

1 Sententia,vbi notoriè apparet iniusta,reuocari debet , etiam
si ab ea appellatum non fuerit, Et ibidem quod iniustitiæ no
torietas sententiam reddat nullam,velut & iniquitas
2 Sentẽtiam(cuius ex actis,vel sententiæ tenore euidens est ini
quitas) victoris dolo ac obreptione obtenta omnino per su-
periorem retractandam, supplicationis saltem auxilio , cũ
appellationis aut restitutionis via reparari nequeat.

MEmini me alias in aliquibus operibus meis plura di
xisse in materia notorij,vt apparet in rep.mea rub.
C.de proba.in 41.col.cum tribus col.ibi sequentibus, &
in l.1. in §.si quis dicatur in 5.col.& in l.pen.in prin.ff. de
quęst.& in rub.ff.de falsis.in 7.col.& in practica mea cau
sarum criminalium,in pluribus locis, vt videri potest in
tabula ipsius practicæ,in ver.notarium.Sed vltra ea quæ
1 dixi in dictis locis,scias† q̃ quando notoriè apparet sen-
tentiam esse iniustam,debet reuocari non obstante quod
ab ea non fuerit appellatum.Ita sing.dixit Inn.c.fraterni-
tatis de frigid.& malefic.quem refert & sequitur ibi do.
Abb.& etiam in c.2.de purga. vulg.pro quo facit text. in
c.inter cæteras , de re iud.vbi habetur quod notorietas
iniustitiæ reddit sententiam nullam, & ibi etiam Abb.
refert & sequitur illud dictum Inno.& not.Abb.illũ tex.
ad vnum videlicet quod sententia continens iniquitatẽ
est ipso iure nulla,ad quod vide etiam Car.in c.cum Ber
tholdus,de re iudi.& Host.in in c.fi.de præben.& do.An
to.in c.suam,de pœnis,& Abb.in c. nouit.de iud. & vide
not.gl.in d.c fraternitatis.in verbo per errorem,& Host.
in c.2.de arb.& Bal.in l.vnica.C.si de momen.poss. fuer.
appel.& can.in c.interposita,de appe.Bar.in l.1.in princ.
ff.de ope.no.nun.Ang.in l.si pars.ff.de inof.testa. & Abb.
in d.c.inter cæteras,& Corset.in notab.302.inc. Sentẽtia
põt reuocari &c.& in nota.303.inci.Si notoriè &c. & ad
prædicta etiam faciunt dicta per Abb.in disput.inc.Stan
te statuto condito in Italia.in 7.col.& Spe.in tit.de exec.
2 sent.in §.fi.in 4.col.in versi.illud autem quæritur &c.†Itẽ
adde hic quòd sententia cuius euidens est iniquitas ex te
nore sententiæ vel ex actis,& quæ per victoris dolum &
obreptionem obtẽta est,per superiorem omnimodo re-
tractanda est saltem supplicationis auxilio, cum appella
tionis vel restitutionis via nequeat subueniri.ita dixit Io.
de Imo.in consi.suo 147.incipien.in causa &c. in penult.
colum.ad quod allegat Innocent.in capitu.cum dilecta,
de rescrip.& in c.cum Bertholdus.de re iudic.& ibi Ho
stien.

ſtien.& Ioan.de Ligna.in clem.paſtoralis de re iud.Item adde quod in notorijs iniuſtum videtur ineptum.Ita dixit Bal.in l.1.in 5.col.in fi.C.ne ex delict. defun. & in repertorio ſuo,in verbo,notorium.in antep.verſic.de quo etiam per do. Nicolaum Millum in repertorio ſuo,in litera S.in 6.col.in 5. notab. Et circa ſupradictam materiã de notoria iniuſtitia vide do.Fel.in c. conſanguinei. in 1. col.de re iud.& in c.inter monaſterium.in 18.col. de re iud.vbi dicit ꝙ iniuſtitia æquiparatur nullitati,ad quod allegat Inno.in d.c.cum Bertholdus,& vide etiam dom. Fel.in c.fi.in 2.col.de re iud.& vide not.verba Ale.in cõſ. 39.inci.ſtantibus.in 5.col.in 6.vol.& in conſ.91.incip.in cauſa.in 1. col.in eodem vol.& ibi in conſi.183.incip.in cauſa & lite.in fi.pen.col.Tene menti prædicta,quia ſunt practicabilia, & ego in hac materia pluries conſului, & hactenus allegaui.

CCCCLXXIIII.

1 *Contractum ſimulatum iuramentum non firmari,neque tunc iuramento abſolutionem requirendam. Quod limita vt ibidem num.2.*

1 Contractus† ſimulatus a non firmatur iuramento ſm
a gloſſ.ſingularem in l.emptione.C.plus valere quod agitur, quam ibi ſequuntur Bald.Salicet.& alij,& idem tenet Bald. per illam gl. in l.1.in ver.modò ſolet dubitari &c.& in l.nec patronus.in ver.in his etiam.C.de oper. lib.& Pau.de Caſt.& alij poſt Bar.in l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſoribus,& in l.contra leges.ff.de legi.& can.in ca. cum contingat.de iureiuran.in quibus locis etiam dicũt, ꝙ in tali caſu non requiritur abſolutio à iuramento, de
2 quo etiam dixi ſupra in ſing.327.inc.exceptio.Limita† tamen omnia prædicta, niſi in tali contractu eſſet appoſitum iuramentum, omnia contenta in tali inſtrumento fuiſſe & eſſe vera,quia tunc non poſſet contrauenire tali inſtrumento ratione ſimulationis,cum tunc non præſumatur ſimulatus ſed verus, ita dixit do.Ant.in cap. cum contingat.in 8.caſu.& ibi Io.de Imo.in 6.membro principali,& dom. Abb.ibi in ver.decimus caſus.de iureiur. & Abb.in diſputatione ſua, inci. ſtatuto ciuitatis Senarum.in verſi.decimus caſus.& Bal.& Sal.in l.fi.C.de non nu.pec.& Io.de Imo.in l.nemo poteſt.ff.de leg.1.quos refert & ſequitur Soc.in conſi.ſuo 83.incip.Pro certo.in 2. col.in 3.vol.& idem tenet do.Ale.in d.l.nemo poteſt.in 7.colum.& Ioã.de Imo. in c.ad noſtram.ante fi.de emp. & vend.& do.Bartho.Cæpo.in tract.ſuo de ſimula.contractuum.in 7.præſumptione.in 2.columñ. ad quæ omnia vide Ale.omnino in conſi.36.incip.Viſo themate.in 2.col.in 2.vol.vbi not.loquitur.Et iſtud ſæpiſſimè occurrit in facto,quia multoties contrahẽtes ponunt iuramentum in contractibus.

ADDITIO.

a Contractus ſimulatus.Adde Guid.Pap.ſingu.937.§.2.& Pe.Rauenat.ſing.108.

CCCCLXXV.

1 *Hæredem & defunctum eandem perſonam cenſeri;quod adeo verum eſt,vt ſi quis rem vendat,promittatq́; pro ſuo facto, dato ve tantum,nihilo ſecius de facto etiam illius tenetur, cuius hæres eſt.& nu.2.*

1 NOn eſt tibi nouum,vt puto, † quòd hæres & defunctus cenſentur vna & eadem perſona, vt in authen. iureiurã. morien.præſti.in prin.de quo latius per Ale.in conſi.ſuo 18.inc.attentis.&c.in vlt.colu.in 5.volu.& per Soc.in conſ.ſuo 24.inc Præſens conſultatio &c. in 2.col. in 3.vol.& per do.Philip. Decium in conſi. 272.incip.in cauſa.in 2.col.& ſcias ꝙ adeò eſt verum hoc,ꝙ ſi quis vẽdit rem & promittit ſolum pro ſuo dato, vel facto tantum,ꝙ nihilominus tenebitur etiam de facto illius, cuius eſt hæres.ita not.dixit dom.Ale.in conſi.ſuo 118.inci. attentis narratis.in 1.col.in 6.vol.ad quod allegat Bar.in l.ſi ſeruus 2.in princ.per gl.ibi.ff.de condi. fur.& Bal.in
2 l.fi.C.de actio.emp.† vbi dicit ꝙ ſi quis promittit de ſuo dato & facto,vel de ſuo dato vel faciendo tantum,quòd tenebitur etiam de facto hæredis,quia illa dictio,tãtum, videtur adiecta ſolũ ad excludendas perſonas extraneas, de quo latius per ipſum Alex. in d. conſi.118.& vide etiã eum in alio ſuo conſ.172.inc.in cauſa & lite.in vlt.col.in 6.vol.& do Philip.Dec.in conſi.279. inci. Viſo puncto. in 2.& 3.col.& vide omnino infra in ſing.566.incip. Licet hæres &c.

CCCCLXXVI.

1 *Teſtem vnum de maleficio immediatè deponentem indiciũ ad quæſtionem facere ſi modo ſit omni exceptione maior. Et quid de indicio à maleficio remoto? nu.3.& 4.*

2 *Infames vel ſola facti infamia à teſtimonio repelli in criminalibus.*

1 Audiuiſti à me pluries in voce, † quòd vnus teſtis deponens de maleficio,immediatè facit indicium ad torturam, dummodo ſit omni exceptione maior, vt dixit Barto.in l.1.in §.ijdem Cornelio.ff.de quæſt.& Ange.de Aret.in tract.ſuo maleficiorum,in verbo, fama publica. in 4.char.in ver.& bene nota.& Ale.in conſ.137.inc.ponderatis.in 2.col.& in conſi.238.inci.viſo proceſſu &c.circa med. vbi ad hoc etiam allegat Bar.in l. maritus.ff.de quæſtio.& Bal.in l.milites. C. eo. & idem firmat Alex.in conſi.ſuo 179.inc.in cauſa Anglorum.in fi.1.col.in 2.vol. & in conſi.ſuo 11.inc.circa primum &c.in 1.col.in 1.vol.
2 † vbi etiam dicit, ꝙ infames etiam ſola infamia facti repelluntur à teſtimonio in criminalibus per l.fi.C.de probat.& per cap. teſtimonium. de teſt. de quo etiam latius dixi in conſi.meo,inc.in cauſa Hieronymi Pelizarij Cremonenſis &c.in 6.char. ad quæ tamen vide quæ dixi ſu-
3 pra in ſingu 457.inci.teſtimonium.† Scias tamen ꝙ licet prædicta ſint vera,tamen non habent locum quando tractatur de probando indicio remoto à maleficio, in quo requiruntur duo teſtes conteſtes ad faciendum indiciũ ad torturam, & non ſufficit vnus tãtum,etiam omni exceptione maior,vt voluit gl.ſing.in l.fi.C.fami. erciſcun. de qua dixi in d.l.1.in §.ijdem Cornelio.ff. de quæſtionibus.& in l.1.§.præterea.in 8.col.& in l. de minore.§. plu-
4 rium.in 18.col.eodem tit.nam tales † teſtes ad probandũ indicium, etiam ſi non ſunt omni exceptione maiores, & ſic tali caſu etiam admittuntur infames.ita dixit Soc. in conſ.ſuo 54.inci.viſis teſtibus &c.in 3.col.in 3.vol.ad quod allegat Bal.in l.cunctos populos.C.de ſumma trin. & fide catholica,& Bar.in l.1.§.quæſtioni.ff. de quæſt.& dicit,ꝙ tali caſu etiam admittũtur familiares & ſimiles, allegat Bar.in l.2.ff.de excuſatio.tut.tene mẽti,quia alias ego vidi hoc in facti contingentia,&c.

CCCCLXXVII.

1 *Teſtium fidei quod deeſt,numerus ſupplet. Et limita, vt numero 3.*

2 *Teſtes vt famam probent,neceſſe eſt,vt famæ authores & abs quibus audierint,nominent.*

4 *Teſtes vel plurimos infames in criminali,vel ciuili cauſa ardua non probare.*

1 INteſtibus quod deficit in fide ſupplet numerus,ita dixit gl.no.in l.3.& ibi Iacob.But.ff.de teſtib.& not.Ioan-And.in addi.Spe.in tit.de noto.crimi.in §. fama.in addi. incip.alias ſupra &c.& Nic.de Neapol.in l.excuſantur.in prin.ff. de excuſ. tut. & voluit Alexan.in conſi.ſuo.149. incip.Viſo proceſſu.in 3.col. in 5. vol. vbi alia plura allegat ad hoc,& idem dicit ipſe Ale.in conſi.ſuo 5.incip.in cauſa inquiſitionis.in 5.col.in 1.vol. & in conſi. 78. incip. in cauſa & lite in 3.col.in eo.vol.& in conſi.47. incipien. abundè &c.in 1.col.in 2.vol.& in conſ.56.incip.viſo proceſſu.in vlt. colu. & in conſi.211.incip.viſis & diſcuſſis.in vlt.col.in eodem 2.volu. & in conſi.4.incip.viſo proceſſu in fin.in 6. vol. & ibi in conſi.93.incipien.repertus in penul.col.& ibi in conſi.131.incipien.perſpectis &c.& in eo.6.vol.in conſi.237.incipien.Proſpectis.in 1.colum. & voluit do.Philip. Decius in conſi.ſuo 163.incip.in cauſa matrimoniali. in pen. col.de quo etiam per do.Feli.in c.
2 teſtimonium.in 2.col.extra de teſt.† Et ad confirmationẽ prædictorum facit optimè, nam ad hoc vt teſtes probẽt factam,eſt neceſſe ꝙ nominẽt à quibus audiuerint, alias non probant ſm Bart.& alios in l.de minore.in §.pluriũ. ff.de quæſtionibus, & volunt alij, quos ego adduxi in d. §.plurium.in 5.col. tamen hoc fallit niſi eſſent plures teſtes deponentes alicuius rei eſſe famam, quia licet nõ nominent à quo audiuerint,tñ faciunt multum fidei.ita dixit Rap.Cum.in conſ.ſuo 67.inc.in præſentis quæſtione. in 2.col.ad quod allegat plura, de quibus ibi per eum.li-
3 mitat† tñ oĩa ſupradicta,videlicet, ꝙ in teſtibus quæ deficit in fide ſupplet numerus, nam hoc nõ habet locum in cauſa criminali vel in cauſa ciuili ardua.ita no.dixit Bal. in c.ad noſtra.de proba.ad qđ alle.tex.in c. licet cauſam. in §.quidam vero.de prob.& ideo dicit Bal.in d.c.ad no-
4 ſtram, ꝙ† in cauſa criminali, nec in ciuili ardua plurimi infames non probant,& iſtud dictum Bal.refert & ſequitur do.Fel.in c.teſtimoniũ.in 5.col.in fi.ext.de teſt. & do. Philip.Dec.in conſ.ſuo 133.inc.viſo proceſſu.in fi.4.col. vbi etiam ad hoc alleg.Pe.de Anc.in conſ.247.inc.in cauſa agitata,& Ang.in conſ.138.& alia allegat, de quibus ibi per eum &c.

CCCCLXXVIII.

1 *Spurium cæteris hominibus deterioris conditionis eſſe, nimirum,vt qui non præſcribat, niſi longiſsimi temporis ſpatio.*

1 SPurius† eſt deterioris conditionis alijs hominibus, & habet multas infelicitates quas non habẽt legitimi,de quibus aliqua dixi ſupra in ſing.273.inci.notiſſimum,& habetur latè per Bertha.in repertorio ſuo,in verbo.ſpurius,& in verbo,baſtardus,& inter alias ſcias, quòd ſpurius non poteſt præſcribere niſi ſpatio longiſſimi tpis.ita dixit gl.fi.in l.nemo poteſt.ff.pro legato.quam gl.ad pro hoc ſingulari refert & ſequitur Bal.in c.1.in §. naturales. in vlt.col.in tit.ſi de feu.fue.cõtrouer.inter do.& agna.& idem dixit ipſe Bald.in l.id quod pauperib.in pen.col.in ver.& adde ꝙ iſte ſpurius,&c.C.de epiſc.& cler.vbi alle. d.l.nemo poteſt.ff.pro legato.

CCCCLXXIX.

1 *Oblatio vt efficax ſit, & vires habeat,qualiter fieri debeat. Et limitationem vide nu.2.*

1 OBlatio† ad hoc vt valeat & opereẽ vires oblationis, debet realiter & non verbaliter fieri cum pecunijs in manibus ſm Bar.in l.ait prætor.in §.ſi quis paratus.ff. de oper.no.nuntia,& Bal.in c.1.in §.licet.ſi de feu.fue.cõtrouer.inter do.& agna.& Bar.& alij in l.acceptam.C.de vſu.& Pe.de Anc.in conſ.332.inci.viſis diligenter actis & actitatis,&c.& Ludo.Rom.in conſi.163.inci.conſtitutio curiæ,&c.in fi.& in conſ.203.inc.pro diſcutienda, &c.in 2.col.& Bar.in l.fi ff.de diſtr.pig.& Matth.in no.ſuo 136. incip.not.quòd vbi quis debet, &c.& Alex. latè in conſi. 477.ſecundum ordinem meum,inc.in cauſa.Strazarolorum.in 5.colum.& Soci.in conſi.118.incip.circa præſentem,&c.in 2.col.in 4.vol.& Lud.Rom.in conſi.352.inci. Spiritus ſancti gratia,&c.in 1.col.vbi dicit,ꝙ non ſufficit facere oblationem cum pecunia in marſupio, niſi prius coram teſtibus fuerit numerata pecunia. alleg.iura de
2 quibus ibi per eum.† Sed ſcias quòd iſtud fallit in pacto de retrouendendo, in quo ſatis eſt pretium offerre ſine aliqua depoſitione vel demonſtratione pecuniæ. Ita nota.dixit Ioannes Andræas in additio.Spec.in tit.de emp. & vendi.ſuper rub.in princ.quem refert & ſequitur Soc. in conſi.ſuo 80. inc. in quæſtione.in 3.col.in 3.vol.quod eſt multum not.

CCCCLXXX.

1 *Clericus ſine habitu & tonſura incedens an clericale priuilegium perdat. Et quid ſi poſt admiſſum delictum habitum & tonſuram reaſſumat? nu.2.*

1 APud† doct.maximè Cano. in pluribus locis dubitatũ fuit an clericus incedens ſine habitu & tonſura perdat priuilegium clericale, circa quod faciunt longam diſtinctionem,vt patet in conſi.Io.And.incip.quia ſæpiſſimè &c.quod conſilium eſt inſertum inter conſilia Alex. nu.406.ſecundum ordinem meum,de quo dixi ſupra in ſing.383.inc.clericus,vbi etiam poſui alios doct.in diuerſis alijs locis tangentes hanc materiam,ſed quomodocũ
2 que ſit,tene menti perpetuo vnum,videlicet† ꝙ ſi clericus qui dimiſit habitum & tonſuram,committit delictũ, & commiſſo delicto reaſſumat habitum & tonſuram, ꝙ recuperat priuilegium clericatus,ita dixit Io.And. in ca. Ioannes.in 4.q.extra de cleric.coniug.vbi refert ꝙ Paduę ita fuit determinatum,per id quod habetur in c.fi.de vita & honeſta.cleri.arg.l.ſi quis libellos. C.de appe. quod dictum refert & ſequitur Ale.in conſi. ſuo. 149. incip.in cauſa inquiſitionis in 2.col.in.6.vol.vbi dicit, ꝙ hoc dictum ſequuntur communiter ſcribentes in d.c. Ioannes, & dicit ꝙ idem tenent Ioan.Mona.Arc.Io.And.Ioan.de Ligna.& Gemi.in c.vnico,de cleri.coniug.in 6.& Pau.de Leaz.in cle.1.de vita & honeſt.cleri.& ſubdit do.Alex.in dicto conſi.ſatis eſſe quòd tempore delicti ipſe clericus reaſſumat habitum & tonſuram,& dicit, ꝙ dato etiam quòd poſt tempus delicti depoſuiſſet, hoc ei non noceret,quia ad cognoſcendum ad quem forum ſpectet cognitio delicti attenditur ſtatus in quo quis erat tempore delicti.ita ſecundum eum in proprijs terminis ſingulariter decidit Bal.in l.affinitatis. C.communia de ſucceſ.in fin.tene menti,quia millies contingit in facto, & ex iſtis etiam poteris limitare iura loquentia de breuitate temporis,de qua tẽporis breuitate plura dixi in l.ſtatu liber. in 2.& 3.col.ff.de quæſtionibus,&c.

ADDITIO.

Adde Cæpol.cautel.2.nu.8.& Thom.Ferrar.cautel.23.

CCCCLXXXI.

1 *Statutũ in vniuerſum loquens ac generaliter vt maiores, ita minores complectitur. Limita,vt nu.2.*

3 *Statutum cauens, quod filia dotata non ſuccedat,locum non habere in ea,quæ infans remãſit.Ob idq́; fratres eam dotare volentes à ſucceſsione non excludent.*

4 *Statutum exorbitans à iuris communis regulis,& ſi generaliter loquatur,minores tamen non comprehendit.*

1 COmmunis opinio inter ſcribentes videtur eſſe, † ꝙ ſtatutum generaliter loquens ita comprehendat minores ſicut maiores,vt habetur in l.ſine hærede.in §. Lucius.ff.de adminiſt.tut.& in ca.conſtitutus.de reſt.in integ.& per Cyn.in l.2. in vlt.col. C.quæ ſit longa conſue. & ibi glo.& Bal.in l.fi.C.de reſt.in integ.& per Ang. in l. ſi plus.ff. de pact. & per Iac.Butr.in l.de quibus.in fin.ff. de legi.& per Bald.in addit.Spec.in tit. de reſtit.in integ. in vlt.colum.ver.quæ præſcriptiones,& per Ang.in cõſ. 160.incip.pro deciſione in præſenti,& per Lud. Rom. in ſuo ſingu.vlt.& in conſi.ſuo 120.inci. circa primum &c. in prin.& in conſi. 166. incip. viſo diligenter. in 1.col.& per Alberic. de Roſa. in 2. parte ſtatu.q.369.incip. item quæro præſcriptiones,& per do.Rochum Cur.in c.ſi.in 132.col.de conſue.& per Soc.in conſi.124.incipien.viſo. in 2.colum.in 3.volum. & do.Ale.in conſi.264.incipien.
2 abundè ſatis &c.in 1.& 2.col.in 6.vol.tene† tamen perpetuo menti vnum caſum, in quo minores nõ comprehenduntur à ſtatuto generaliter loquente,qui caſus eſt quãdo ſtatuto cauetur, quòd filia dotata non ſuccedat extantibus maſculis,tale ſtatutum non comprehendit,nec habet locum in filia infante, ita dixit Bald.in l.ſi plures. C.de condi.inſer.in decima colum. in verſic. iuxta prædicta formatur talis quæſtio, ſtatuto cauetur quod filia dotata &c.& Petr.de Anchar.in repet. cap. canonum ſtatuta.in 89.column.in verſic.pone ſtatuto cauetur, quòd
3 filia dotata &c.de conſt.† vbi concludunt,quòd ſtatutum diſponens quòd filia dotata non ſuccedat, non habet locum in ea quæ remanſit infans,& ideo fratres eam dotare volentes non excludent à ſucceſſione, quod dictum refert & ſequitur Alexand.in conſi.162.incipien.

Visis his in princ.in 6.vol.vbi dicit,q̃ pro hac parte etiã consuluit Pet.de Anc.in cons.288.& Pau.de Cast.in cõsi. 106.inci.super eo de quo quæritur &c. tene menti, quia
4 est verbum singulare. Et scias etiam, q̃ statutum exorbitans a regulis iuris communis licet generaliter loquatur, non tamen comprehendit minores, secũdum doctor.in locis primo loco supra allegat vbi assignant rationem, quos per te videas. Et vide alium casum in quo minores non comprehenduntur à statuto supra,in sing.361.inci. statutum volens,& vide not. verbum in materia per do. Pet.Philip.Cor.in consi.suo 173.incip.me subscripsi &c. in 1.volum.

CCCCLXXXII.

1 *Obligationem,aut promissionem sine causa inefficacem esse, idq; adeo certum,vt ex ea agi non posse receptum sit.*
2 *Facta tamen promissio licet sine causa,ex certa scientia tamẽ valet & tenet.*
3 *Verba hæc,sciens se ad infrascripta non teneri,nec obligatum esse,sed volens se principaliter obligare,licet de solenni non teneatur stipulatione,& pacto promisit,&c.faciunt,vt obij ci nequeat de non causa.*
4 *Stipulatio sub conditione facta,efficax est & tenet,& vitẽ causæ præstat conditio.*

1 NEdum † docti sed etiam imperiti, vt puto, sciunt q̃ obligatio seu promissio sine causa est inefficax,adeo vt ex ea agi non possit, vt habetur in l. cum de indebito. in §.fi.ff.de prob.& in l.generaliter.C.de non nume. pec. & in cap.si cautio.de fide instr.& in l.publia.in §.fi.ff.depositi,voluit Bart.& alij in l.nuda.ff.de dona.& Salic.in l. vnica.C.de confessis,& Bar.in l.1.ff. de edendo,& Bal.in addi.Spec.in tit.de inst.edi.in 4.col.in ver.inci.instrumẽtum habet eum &c.volunt scriben.in l.2. §.circa.per illũ tex.ff.de dolo excep.& Ale.in cõsi.4.inc.Circa primũ &c. in 1.col.in 2.vol.vbi dicit hanc esse communem opin. & dicit q̃ hoc affirmat Io.de Imo.in l.à Titio.ff. de verbo.
2 obl.de quo latius per Ale.in d,consi.Sed† scias q̃ licet prędicta sint vera, tñ promissione ea facta ex certa scientia valet,& tenet,quia ille qui scit se non teneri,& promittit ex certa scientia sine causa,vr ex causa liberationis & donationis promittere,ita dixit Iac.de Are. Cy. & Bal.in l. generaliter.in 13.quæst.C.de non num.pecun.allegant l. campanus.ff.de ope.lib.& l.si patronus.ff.de don.& l.donari.ff.de reg.iur.quod dictum refert & sequitur Ale. in consi.suo 4.inc.circa primum.in 11.col.in 1.vol.& in cõsi. 167.inci.viso themate.in vlt.col.in 6.vol.vbi allegat alios
3 plures tenentes hanc partem. Et subdit,quòd† quando in instrumento sunt illa verba,videlicet, etiam sciens se ad infrascripta non teneri,nec obligatum esse,sed volens se principaliter obligare licet non teneatur solenni stipulatione & pacto promisit &c tollunt dictum obiectum,qđ obligatio seu promissio sit sine causa, de quo latius vide per ipsum Ale.in dictis suis consilijs,quæ oĩa sunt menti tenenda propter frequentiam instrumentorum & contractuum quæ continuè fiunt cum dictis verbis & clausulis,& pauci sunt dies, q̃ casus iste evenit † facto in hac
4 ciuitate. Et† adde hic etiam, q̃ stipulatio facta sub conditione valet,& tenet,licet aliam causam non habeat, quia ipsa conditio impleta,est sufficiens causa, & succedit loco causæ secundũ Bar.& alios in l.à Titio. per illum tex. ff.de verb.oblig.ex quo limitatur regula, q̃ stipulatio sine causa non valet,quia obstat doli exceptio, vt in l.2.§. circa.ff.de doli excep.& in l.qui sine.ff.de condictio.sine causa.nam illa regula procedit in stipulatiõe,secus pura quando fit sub conditione. Ita dicunt doctor, & maximè Ias.in dicta l. à Titio, quem vide omnino qui singulariter loquitur.

CCCCLXXXIII.

1 *Beneficia principum latissimè interpretanda, si modo tertij iniuriam vel præiudicium non respectent. Nam tum strictè sunt interpretanda,licet in concedentis præiudicium latissima recipiatur interpretatio.*
2 *Priuilegia principum, si concedẽtium iurа tangunt,latissimè interpretari debere, sin vero tertij damnum, vel præiudicium respectent præsertim interpretã da, etiam si pupillo, vel minori concessa sint.*
3 *Papa si cui beneficium ecclesiasticum, cum clausula non obstante collatione alteri facta confert, de inualida collatione alteri facta,huiusmodi concessio intelligenda est.*

1 BEneficia† principum sunt latissimè interpretãda.l. fi. ff.de constitu.princip.cum similib.ibi per gl.& doct. allegat hoc tam ẽ intellige esse verum, nisi reſpiciãt prędudicium vel iniuriam tertij,quia tunc sunt strictè interpretanda secundum iura alleg.per gl.d.l.1.sed in præiudicium concedentis tãtum bene fit latissima interpretatio, habetur in l.nec auus,& ibi Bal.C.de eman.libero,& in l. cum filius.ff.de testamẽ.milit.& in l.impuberi.ff. de admin.tut.& c.insuper,de off.deleg. de quo etiam habetur per Bal.in c.1.in §.fi.quid sit inuestitura,& in tit.de pace Constan.in 34. col.in ver.possideant. Et q̃ in præiudiciũ tertij sint strictè interpretanda, facit quod voluit Bal.in l.1.in 1.col.ff.de const.prin.vbi dixit, q̃ si princeps aliqd dat vel confirmat,semper debet intelligi saluo iure alterius,& hoc dicit Bal.in dicto versic.possideant. esse not. pro concessionibus aquarũ,quas facerẽt principes, quia debent intelligi saluo iure tertij.l.Labeo.§.1.ff.famil.erciscun. Et ideo† dicit Inn.in c.cum dilecti.de don.q̃ priuilegia principũ, dum tangunt iura concedentiũ, debẽt latissimè interpretari,sed q̃ respiciunt damnum vel prędudicium tertij,debent strictissimè interpretari, vt ibi,& in c.olim.de verborum significatio. & est bonus text.in c.ex tuarum.ext.de author.& vsu pallij, & voluit Ioãnes Andræ.in d.c.olim,& voluit Abb.in cons.suo 1.in 4.col. & in cons.99.inc.In causa.& quæstione,quæ in præsentia vertitur.in 3.col. Et prędicta intelligitur etiam si beneficiũ seu priuilegiũ concedatur pupillo vel minori,quia tunc etiam intelligitur sine præiudicio tertij.tex.est in d.
3 l.impuberi.ff.de adminitt.tut per quem ita dicit Bart.in l.idemque.in princ.ff.qui potio.in pign.hab. Et† in materia ista teneas menti no.verbum, videlicet, q̃ si papa confert alicui beneficium ecclesiasticum cũ clausula, nõ obstante collatione alteri facta,intelligitur, de collatione inualida alteri facta,& non de valida,ita dicunt Comp. Io.An.& alij in c.causam quæ,de rescrip.quam doctri.& omnia supradicta refert & sequitur Ias. d.l.fi. in 5.col.ff. de const.princ.vbi dicit,quod hanc doctrinam sequitur Alex.in cõsi.suo 25.inci.viso tit.quæstionis,&c.in 2.col. in 2.vol.& in consi.379.ſm ordinẽ meum.incipien. viso processu causæ vertentis inter communitatem,&c. in 3. col.& in consi. 23.inci. viso processu causæ vertentis inter magnificum,&c.in 3.col.in 5.vol.& dom.Philip.Decius in consi.286.inci.in causa. in fi. & in consi.292.inci. & pro tenui &c.in 2.col.de quo latius per Ias.in d.l.fi.ff. de const.principum in 5.col.sed tu vltra Iaso.dicas,quod illam doctrinam Compost.& Ioann.Andræ.refert & sequitur etiam Alex.in consi.suo 11.incipient. ex his quæ in themate,&c.in 1.col.in 6.vol.& ibi in consi. 34. inci. visis & consideratis, &c.in 2. column.de quo etiam per dom.Nic.Millum in suo reper.in litera P.in 3. colum.in vlt.not.

CCCCLXXXIIII.

1 *Statuto cauente,quod instrumentum debiti guarentigiatum executionem paratam habeat, an confessio in instrumento quod tuus sim debitor ex illa aut tali causa,paratã quoque habeat executionem. Et ibidem contradictionis coarguitur Angelus.*

1 SI vera loqui fas est,ingenue fateor me summa admiratione hodierna die detentum fuisse, & non sine aliquali animi displicentia & molestia, & hoc propter vnã contrarietatem Ang.quã in eius lectura inueni,nam primo ipse Ang.in l.si fideiussor.post princ.C.de fideiuss.dicit.statuto cauetur, quod instrumentum debiti guarentigiatum habeat executionem paratam, pone tu petis à

tis à me centũ ex aliqua causa,puta ex causa mutui vel depositi, ego coram notario confiteor me esse debitorem tuum est illa causa,notarius facit solenne instrumentum huius confessionis meæ,an tale instrumentũ habebit executionem paratã vigore dicti statuti in quo dicit q̃ nõ, eo quia illud non dicetur instrumentũ debiti, sed potius instrumentum cõfessionis debiti,quod sumit vim res à die talis confessionis & non ante,quod dictum pro no.posui supra in singul.135.inci,quæro de notabili & quotidiano dubio,&c.nouissimè aũt reperi eundem Ang. contrariũ dicentem in l.fi.C.de edicto diui Adrian.tol.per gl.ibi,in verbo,dispositionibus, quã dicit ibi Ang.esse singulare, & per eam infert ad vnũ,quod dicit esse mirabile & singulare, videlicet q̃ si ex forma statuti instrumenta guarentigiata,vel confessionata habent executionem paratam,& contingat q̃ de debito non est factum instrumentum,tũ per testes probari põt debitum,& q̃ coram iudice debitor confessus fuit debitum, vel potest probari q̃ notarius fecit debitori præceptum guarentigiæ,si fiat huiusmodi probatio per testes, & redigatur in scripturam, talis scriptura habebit dictam executionem, pro quo ẽt allegat not.per Inn.in c.fi.de fide instrumen.& sic apparet,q̃ Ang.est sibi contrarius de directo,si diligenter cõsiderantur prædicta sua dicta.Quid ergo.tenẽdum? dico q̃ magis placet vltimum dictum positum in d.l.fi.C. de edic.diui Adria.eo quia mihi videtur,q̃ illud sit roboratum pluribus iuribus,rationibus,& authoritatibus.patet ex illa gl.dictæ l.fi.& patet etiam, quia confessio interueniens in hoc casu ita facit in instrumentũ guarentigiatũ,sicut qñ à principio interuenit in instrumẽto, & nõ refert quid ex æquipollentibus fiat,vt in l.2.C.de insti.& substit. sub condit.fac.cum multis similib.ibi in gl.alleg.Itẽ illud dictum Ang.in d.l.fi.refert q̃ sequitur Alex,in consi. suo 93.inc.repetitus in causa,&c.in fi.in 6.vol.& in dicta l. fi. in 6.col.C.de edi.diui. Adri.maximè quando essemus in casu,in quo testes possent examinari ante lit.contestata,itẽ hoc etiam voluit Innoc.in c.fi.de fide instru.quem refert ipse Ang.in d.l.fi.& idem voluit Io.de Imo.in d.c.fi.de fi de instrumen.quem ibi refert & sequitur Fel.in 2.col.Itẽ pro hac parte etiã faciunt optimè not.verba Pet.de Anc. in consi.351.inc.in quæstione prædicta, &c. quem vide. Et ex istis magis inclino in sententiam Ang.in dicta.l. fina.quam in sententiam ipsius in dicta l. si fide ussor. Tamen cogita,& vide quæ ego dixi in repetione mea rubr. C.de probatio.in 12. columna. post princip.versicu.alio modo.&c.

CCCCLXXXV.

1 *Victum victori in expensis condemnandum, non perpetuo verum habet, nimirum vbi per testem vnum probat & supplet iuramento, reus autem testem vnum vel saltem præsumptionem aliquam.*

MEmini me aliàs plura dixisse in materia expẽsarũ. l.patre vel marito.ff.de quæstio. vbi plura in dicta materia cumulaui, sed vltra omnia quæ ibi dixi, accipe
1 aliud not.verbũ in eadem materia, videlicet† q̃ licet regula sit vulgata, q̃ victus victori condemnetur in expensis, vt latè dixi in dicta l.patre vel marito, tamen hoc nõ habet locum vbi actor probat per vnum testẽ & supplet per iuramẽtum sibi delatum in defectum probationis, si reus habet vnum testem pro se vel saltem aliquam prę sumptionem, nam tali casu nunquam reus succumbens debet condemnari in expensis. ita multum singulariter dixit Bal.in auth.generaliter.in 5.oppositione,& ibi in sequen.col.in versi.ex prædictis autem sic conclude,&c.C. de episcopis & clericis,quod dictum pro singulari refert & sequitur Ale.in consi.suo 183.inc.in causa & lite.in penult.colum.in sexto volum.vbi latius per eum,quod dictum est memoratu dignum, & ex eo potest limitari dicta regula,quòd victus victori debet condemnari in expensis &c.

CCCCLXXXVI.

1 *Sententiam sine probationibus non valere. Quod modò verũ est,nisi iudici iudicandi potestas etiam de facto, & sola facti veritate inspecta data esset, proutq; ipsi melius visum fuerit.*
2 *Inquirendi veritatem summariè ac de plano habens facultatem,& etiam condemnandi,sine causæ cognitione,ac probatione condemnare potest.*

1 COmmuniter † scitur, q̃ sententia sine probationibus non valet,vt habetur in l.prolatam.C.de sententijs, & in l.qui accusare.C.de eden.& in c.vnico.extr.vt eccle sia.benefi.cum simi.& habetur per do.Phil.Dec.in cons. 275.inc.viso.in vlt.col.hoc tamen limita, nisi iudici data esset potestas iudicandi,etiam de facto & sola facti veritate inspecta, & prout ei melius visum fuerit,nam tunc non requireturde necessitate aliqua probatio.ita dixit Io.And.in c.2.de iuramen.calumn. in 6. in nouella.allegat not.in cap.statutum.in §.assessorem.de reser.in 6. qđ dictum refert & sequitur Ale.in cons.suo 189.inci.in causa.&c.ante fi.in 6.vol.vbi dicit, q̃ idem not.Bal.licet non ita apertè in tit.de pace Constan.in versi.animam nostrã. Et subdit, q̃ fortius dixit Bart.in consi.incip.In quæstione prædicta primò videndum est de potestate &c. & in eo.consi.82.aliter incip. Punctus quæstionis vertẽtis inter Albert.Io.&c.videlicet† quòd vbi quis habet potestatem inquirendi veritatem summariè, & de facto condemnandi,quòd ista verba important, quòd etiam sine causæ cognitione & probatione condemnare possit, allegat not.glos.in l.ictus futtium.ff. de his qui notand. infam. Et vide infra in singu. 494. incipien. Probationes &c.† Tene menti quia in practica & in theorica sunt notabilia.

CCCCLXXXVII.

1 *Sententiam confirmare videtur,qui ab ea non appellat.*
2 *Fallit tamen quando sententia aduersus procuratorem falsum lata esset,nec dominus appellauerit.*

1 NOtat & vulgaris est regula iuris, q̃ ille, qui non appellat à sententia, videtur confirmare ipsam sententiã.l. fi.C.de sen.quæ sine cer.quan.l.1.C.de postul.l.1.C.vt lit. pen.& in l.1.C.de iurisdictione omnium iud.& l.ab eo.C.quomodo & quando iud. & l. hi qui ad ciuilia. C.de appella.l.fi vt proponis. 1.C.de nuptijs.cum similib.pro quo facit tex. in c.1.de frigi.& maleficiis.in ver. si proclamare voluit, cur tamdiu tacuit? & facit optimè gl.in l.quo.n.in prin. ff.rẽra.ha.quæ dixit, q̃ ille qui non improbat videtur approbare,quam gl.refert & sequitur Bal.in l.2. C.si ex fal.instru.& Ang.in l.res hypothecæ.§.fi.ff. de pig. & illã dixit
2 sing.Bal.in c.ex parte in 6.col.de confes.† Sed teneas mẽti vnum casum,in quo ille qui non appellat,non videtur approbare sententiam, nam si lata fuit sententia contra falsum procuratorem,& dominus appellauit,non tñ per hoc dominus videtur approbare sententiam,quia silentium nihil est,ideo ex quo non constat de mandato,poterit dominus vsque ad mille annos dicere de nullitate sententiæ ita singular.dixit Bal.in l.qui non prouocauit, C.si ex fals.inst.allegat iura de quibus ibi per eum,quod dictum refert & sequitur Alex.in cons.191.incip.perspecto &c.in vlt.col.in 6. vol.quod est notan.ad limitationem prædictorum iurium.

CCCCLXXXVIII.

1 *Dignitatem in testium personis magnæ esse importãtiæ. Quid autem si testis vnus alteri contradicat, an & vtri sit credendum? nu.2.*

1 DIgnitas† in personis testium est magnæ importãtiæ, vt dixi supra in sing.114.inc.vulgatum & tritum est. & in sing.273.inc.notissimũ &c.in fi.1.col.& in rep.mea rub.C.de prob.in 10.col.in ver.4.limitat &c.& ibi in 25. col.in ver.& circa hãc materiã &c.Sed vltra oĩa q̃ dixi in dictis locis,teneas mẽti vnũ aliud circa hãc materiã dignitatis testis videlicet,tu scis, q̃ si vnus testis dicit alteri, tunc neutri credit, vt no.Io.An.& cõiter alij in c.in no

stra.de test.& Io. And.in add.Spec.in tit.de teste.in §.iam de interrogatorijs.in addi.inc.in caute.&c.& Fed. de Se. in consi.162.inc.domine Grifolle &c.& voluit Alex. in cõs.257.inc.viso processu.in 3.colum. vbi etiam alia adducit circa hoc, pro quo faciunt plura quæ dixi in materia incertitudinis in repeti.mea rub.C.de prob.in fi.Hoc
2 †tñ fallit,nisi alter dictorum testium esset tñ melior vel dignior,ꝙ prouocaret iudicem ad deferẽdum iuramentum in defectum semiplenæ probationis,quia hoc poterit facere iudex,ita dixit Io.And.in c.in nostra præsentia. de testib.quod dictum pro no.refert & sequitur Alex. in consi.suo 236.inci.perspectis &c.in 1.col.in 6.vol. vbi dicit,ꝙ omnes sequuntur istud dictum in d.c.in nostra, & ibi Abb.dicit hoc esse sing.verbum,& dicit,ꝙ illud dictũ sequitur etiam Io.de Imo.in l.inter stipulãtem.§.1.ff.de verb.obl.in 4.col.tene menti ad ea quæ habentur in l. in bonæ fidei.C.de iureiur.& in l.admonendi.ff.eo.

CCCCLXXXIX.

1 Lege,aut statuto,si quis ad aliquid faciendum adstrictus sit, vt puta ad insinuationem faciendam, aut quiduis aliud, quandiu ac intra quantum tempus id facere possit.

1 QVandotà lege vel statuto quis obligatur ad aliquem actum faciendum sine præfinitione termini,vt puta ad insinuandum donationem, vel ad faciendum registrari instrumentum vel similia,tunc tempus videtur collatum in arbitrio ipsius facere debentis,vt probat tex.in arg.in l. licet. C.de iure deliberan.& in l.cum notissimi. in prin.C.de præscr.30.ann.attamẽ tene menti perpetuo ꝙ talis non admittetur ad faciẽdũ illud puta insinuationem postquam fuerit sibi oppositum de inualiditate donationis pp insinuationem non factam in ipsa donatione,nam tunc erit sibi præclusa via ad talem insinuationẽ faciendam,ita sing.dixit Ang.in cons.suo 179.incip.visis prædictis instrumentis.in vlt.col.alle. ea quæ habẽtur in al.l.eo decursum.C.de dona.ante nup.& in l.fi.C.de iure do.quod dictum refert & sequitur Ale. in cons.suo 237. inc.perspectis &c.in fi.in 6.vol. quod dictum est summè notã.quia põt seruire ad multa quæ quotidie occurrunt. pro quo dicto faciuut dicta per do.Phi.Dec.in cons.226. inc.magister Io.in 2.col.in ver. & etiam si nunc ratificaret &c.& vide Bal.in l.si ea.in pen.col.vers.vtrum quando.C.qui accusa.non possunt.

CCCCXC.

1 Iudicum moris esse accuratè suam iurisdictionem tueri, vnde sæpissimè euenit; vt vnus in aliũ prohibitionibus ac defensionibus vtatur. Si tamen ecclesiasticus seculari inhibitionem faciat, secularis nihil necesse habet obedire.

2 Iudex superior num possit inferiori prohibere,ne de causa aliqua cognoscat, aut iudicet?

3 Et vide limitationem.

1 MOs† iudicum est accuratè manutenere suam iurisdictionem inquantum possunt, & hac de causa sæpe vnus alteri inhibet vt quotidie practicatur, sed scias circa hanc materiam,ꝙ licet iudices ecclesiastici inhibeant iudicibus secularibus vt de aliqua causa cognoscant sub pœna & censuris ecclesiastic. tamen non debent iudices secul.curare tales inhibitorias, qñ iurisdictionem ab eis non habent cognoscen di.ita dixit Bal.in l.1.C.qũo &qñ
2 iud.in fin.vbi† quærit,nunquid superior possit inferiori inhibere ne in aliqua causa iudicet?& respondet ꝙ si inferior recognoscit iurisdictionem à superiore,tunc põt, vt in l.iudicium soluitur.ff.de iud.si vero ab alio nõ põt, alleg.Host.in c.volentes de offi.dele.& Arc.in c.persona 11.q.1.& dicit quod Fride.de Se.consuluit, ꝙ si clericus contra laicum falsos testes coram iudice seculari produxit,deinde accusatur de falso coram episcopo,ꝙ nõ põt propter pendentiam litis de falso episcopus inhibere iudici seculari, vt fungatur partibus suis,quãquã accusatio falsi sit præiudicialis & maior,tñ hoc accidit pp diuersitatem magistratuum,quorum quilibet habet iurisdictionẽ principalẽ diuersi loci,& si episcopus pp hoc excõicaret iudicem secularem,excõicatio esset nulla, cum incipiat à præcepto ipso iure inualido ẽm eum, ꝙ dicit esse no.quod dictum pro not.refert & sequitur Soc.in consi.
3 suo 99.incip. serenissimus &c.in fi.in 3.vol. Credo† tñ ꝙ prædicta recipiant limitationem, nisi vnus iudex laicus vellet occupare iurisdictionem alterius, vt puta si iudex laicus vellet procedere cõtra clericum,nã isto casu licet iudex laicus non habeat iurisdictionẽ à iudice ecclesiastico,tñ iudex ecclesiasticus poterit inhibere iudici laico,p totũ ti.de fo.comp.maximè per ea quæ habentur in c.2. de foro comp.in 6.& in c.si iudex laicus.de senten.excõmun.eo.ti.cũ simi. & an inhibitoria fieri possit parte nõ citata,& an & qñ iudex ecclesiasticus possit inhibere iudici seculari,vide doct.maximè Ant.& Abb.in c.tuam.de ord.cogn.& in c.super eo.1.& in c.cum teneamur.de appel.& in c.dilectus filius.de rescr.& Fride.de Se.in cons. suo 300.inc.factũ tale est,debitor promisit &c.& Ale.in cõsi.92.inci.visis actis &c.in 4.col.in 2.vol.& Lau.de Rodul.in tract.vsurarum,quem posuit in c.consuluit.in 131. q.de vsur.& Spec.in tit.de appelationib.in ver.sed quæritur,& Petrus de Anc.in cons.236.inci.casus talis est,post præceptum &c.& do.Francis.de Are.in consi.20. inci.in quæstione & causa. in pen. col.ver. circa ẽm dico &c.& in consi.75.inci.diligenter.in 1.col.& Bal.in addi.Spe.in tit.de citatione.in 4.col.in versi.inc.inhibitio potest fieri &c.& Alex.in cons.49.incip.in causa &c.in 2.col.in 6. vol.& in consi.353.incip.præstantissime doctor &c.& in consi.68.inci.in causa & lite,&c.& ibi in consi.seq.per totum in 7.vol.& alias quæs.in materia inhibitoriæ videas per Bal.in l.1.C.de diuer.rescr.per Fride. de Se.in consi. 115.inc.casus talis est, quidam delegatus,& in consi.97. inc.quoniam &c.& per Io.de Ana.in c.tuas dudum.in vltima col.de vsur.& per Lud.Rom.in cons.331.inci.circa primum.in 2.col.& per Phil.Dec.in consi.33.incip. viso puncto in 1.col.& vide tex.& gl.in cap.non solum.de appella.in 6.& in cap.1.de officio ordina.& in capitu.Romana.in §.si autem.de appella.eod. lib. Nec ista paruifacias, quia quotidie versantur in palatijs, & de facto contingunt.

CCCCXCI.

1 Mandato primo non obediens, si secundo pareat, num pœnã non auditi primi mandati euitet?

2 Et quid si iudex Titio multas iniunctiones faciat, singulis certam pœnam indens, num inobediens ad omnes compellendus sit?

1 PLuries † disputaui de vno, videlicet an non obediens primo mandato,si secundo paruit, euitet pœnam primi mandati? & primo videtur ꝙ illam non euitet, quia iam in illam incurrit,& iam illa pœna est commissa, sed in contrarium reperio glo.in auth.de non alienand.in §. quia vero.in verbo.iudicibus.quam ibi not.Ange. & idẽ tenuit Spec.in tit.de contumacia.in §. nunc dicamus.in ver.sed quid iste paruit vltimo,&c. & ibi prope in versi. sed pone, &c. ponit ipse Spe. consimilem quæstionem,
2 †videlicet iudex mãdat Titio vt aliquid faciat sub pœna decem,qui non obedit, postea eidem mandat illud idẽ sub pœna 20.& similiter non obedit, & tunc iudex eidẽ mandat illud idem sub pena 50.& similiter nõ obedit,an tunc possit exigere oẽs dictas pœnas?finaliter post multa argumenta pro,& contra concludit, ꝙ poterit tñ exigere vltimam pœnam,quia iudex comminando maiorẽ pœnam videtur recedere à minori pœna,alleg.l.Stichus .ff.de manumis.testamen.& l.si ita scriptum.ff.de hæredibus institu.& l.pen.ff.de prætor.stipula.& l.qui bis idẽ.ff. de verb.obliga.ad quod etiam vide Bart.in l.ius alimentorum.§.sed si non constat.ff.vbi pup.educa.debe. Tene menti,quia videbis millies in facto.

CCCCXCII.

1 Legitimatio,vt efficaciter obtineatur, quid in ea obseruandum. Et quid si princeps in ipsa verbis vtatur generalibus, qualitates inquisita complentibus.nu.2.

In legi-

1 INlegi†imatione alicuius illegitimi diligenter† est aduertendum,ꝙ in supplicatione,quæ fit pro tali legitimatione fienda,ponantur oẽs qualitates illegitimitatis, alias nõ valeret legitimatio tanquã subreptitia iuxta no. per Bar.in l.si qua illustris.C.ad Offic.& in l.eam quã.C.
2 de fideicom.tñ†teneas menti perpetuo,ꝙ si princeps in ipsa legitimatione vtitur verbis generalibus includentibus dictas qualitates super quibus dispensat,gratia nõ vitiatur.ita sing.dixit Pau.de Cast.in consi.suo 221.inci. super puncto isto,&c.in fi.quod dictũ pro no.refert & sequitur Soc.in consi.63.incip.visis testamento, &c. in 3. col.in 3.vol.& refert etiam do.Ale.ita consuluisse.& Io. de Ana.in con.suo 95.inci.visis & ponderatis,&c.& do. Benedict.Capra.in consi.157.incip.fuit disputatum per Papam Martinum,&c.de quo latius per Soc.in dicto suo consi.Tene bene menti,quia istud dictum potest seruire ad multa, &c.

CCCCXCIII.

1 Administratorem rerum alienarum,cum ab administratione pellitur,reddere rationem administrationis æquum,ac iustum est. Quod & in fratre rerum communium fratrũ inter se administratore locum habet.

2 Administrationis rationem etiã administratoris hæres reddere constringitur. Nec temporis lapsus etiam longi ab ea administratorem liberat,sed nec filium,de his quæ patre uiuente gessit.n.3.

1 IVstum† & æquum est vt administrator alienarum rerum cum remouetur ab administratione reddat rõnẽ administrationis, & istud habet locum ẽt in fratre qui stetit in cõione cum fratribus,& administrauit bona cõmunia fratrum,& rexit domum,nã talis tenetur qñ volũt se diuidere,& reddere rõnem administrationis. Ista latè ponit Soc.in consi.suo 46.incip.Cum in præsenti.in 1.col.& in consi.73.incip.circa primum,in 1. col. de qua materia etiam habetur per eundem Soc.in con.suo 169. in 1.vol.& in consi.40.inc.circa primam.&c.in 1.col.in 4.vol.vbi not.loquitur in hac materia,de qua ẽt materia habetur in c.qualiter & quãdo.2.& ibi per gl.in ver. sed de.extrà de accusa.& per Pau.de Cast.in l.vix certis.ff.de iudic.& de hac materia ẽt habetur per dominum Phili.
2 Decium in consi.suo 110.incip.verè.in pen.col.vbi † inter alia dicit,ꝙ redditio administrationis ẽt hæredem administratoris adstringit,& habetur per eundẽ in consil.178.incip.in causa.in 1.& 2.col.& per Bal.in rubr.extrà de procura.in 2.col.in ver.nunquid post longũ,&c. vbi dicit,ꝙ etiam non obstante cursu longi temporis administrator tenetur reddere rõnem administrationis.
3 Et†teneas menti quòd adeò est verum hoc,quòd administrator tenetur reddere rõnem administrationis,ꝙ ẽt filius tenetur reddere rõnẽ administrationis, de his quæ viuente patre administrauit,licet pater illam non petierit,ita sing.dixit Abb.in consi.suo 2.inci.magnificus domi.Io.&c.alias incipit,vt clarè materia,&c.in 6.dubio. in primo volu.quem refert & sequitur Soc.in consi.73. incip.difficultatem.in 6.col.in 3.vol.& in dicto con.40. in 1.col.in 4.& do.Phil. Dec.in dictis suis consilijs,&c.& Soc.in consilio 92.incip.viso.in secunda colum. in quarto vol.& an administrator,qui semel reddidit rationem administrationis.teneatur illam vlterius reddere, vide Soc.in dicto consi.192.in 1.& 2.col.

CCCCXCIIII.

1 Probationes non concludentes nihil efficere,nisi causa facti sola veritate perspecta commissa foret.nu.2.

1 PRobationes† vt credo te scire,debent de necessitate concludere,alias nihil operantur. c.in præsentia.de probation.&c.& ibi per omnes.l.neque natales.& l.ad probationem.C.de probatio.& habetur in l.non hoc.C. vnde legiti.voluit Bal.in l.2.in vlt.colum.C. de bonorũ possess.secundum tabu.& in leg.1.in 2.col.C.de furtis,& probatio debet concludere per necesse, non autem per possibile,secundum Bal.in l.ad probationem.2.c.de probatio,dixi latius in repe.rubr.C.de probatio.in 73.co.de quo etiam per do.Philip.Dec.in consi.321.incip.in cau-
3 sa.in 2.col.Teneas†tamen menti,quòd istud fallit vbicũque causa esset commissa sola facti veritate inspecta,ᵃ nã tunc receditur à regulis iuris communis,& talis cui cõmittitur causa eo modo,potest credere probationi solũ persuasiuæ & non concludenti.ita voluit Bal.in l.solam in fi.C.de testib.quod dictum refert & sequitur Ang. de Are.in §.in bonæ fidei.in vltima col.Inst.de actio.& do. Francis.de Aret.in consi.suo 84.incip.diligenter ponderatis his,&c.in quarta col.& in consi.227.incip.in causa dominæ Anto.&c.in secunda colum.& Ias.in l.certi condictio.in §.si nummos.in 7.col. ff.si certum petatur. & vide quæ dixi suprà in sing.102.incip.clausula. & in sin. 272.incip.in hac inclyta ciuitate,&c.& in sing.476.inc. Communiter scitur, &c.

ADDITIO.

a Sola facti veritate inspecta. De hac clausula, vide Rom. sing.79 2.quid important.

CCCCXCV.

1 Contractibus cæterisq; dispositionibus ineundis, id spectandũ ꝙ & fieri assolet, & validum est,adeo vt res in emphyteusim data ab ecclesiæ prælato in tertiam generationem data intelligatur,si modo id fuerit consuetum.

2 Emphyteusis concessio cuipiam facta pro se ac filijs suis,quatenus porrigi censeatur. Et quid de inuestituris à Papa fieri consuetis Marchiæ Anchonitanæ,& huiusmodi.

1 IN† contractibus & alijs dispositionibus attenditur qđ solet fieri,& validum est argumen.à solitis.le. illud. & ibi Barto.ff.de excusatio.tuto.l.2.ff.de sponsa.le. vel vniuersorum.ff.de pignor.actio.l.cum de in rem verso.ff.de vsuris.de quo latius per Ias.in l.vt liberis.in 3.& 4. colũ. C.de collatio.& adeò hoc est verum,quòd res simpliciter data in emphyteusim per prælatum tamen censetur data in tertiam generationem,si erat ita consuetum. ita dixit not.Bald.in addit.Spec.in titu.de loca.in tertia colum.versi.ecclesia potest dare in emphy.&c.quod dictũ pro valde not.refert & sequitur Ias.in l.certi condictio. in §.si nummos.in 4.colu.ff.si certum petatur.vbi dicit, quòd hoc dictum nunquam est tradendum obliuioni.
2 Et in† simili dr̃,quod concessio in emphyteusim facta pro se & filijs simpliciter,intelligitur ẽt de filijs nascituris.nedum de natis tunc,si ita erat consuetum.alleg. hoc voluisse Ioan.de Imo.in c.potuit.de loca.Item in materia ista subdit, quod si papa consueuit in inuestituris quas facit rectoribus temporalibus locorum ecclesiæ, putà Marchiæ Anchonitanæ concedere iurisdictionem mortis & vltimi supplicij,& publicationis bonorum,ꝙ ista duo veniunt vbi ẽt non fuerunt expressa per Papam, ita secundum eum dixit Ludou.Roman. in consil.38.incipien.ad discutiendum.in secunda columna. Et alia etiam ad hanc materiam adducit Ias.vbi suprà quæ per te videas.

CCCCXCVI.

1 Præcarij constitutionem in instrumento appositam permagnæ efficaciæ,nullius tamen est effectus si super re incerta apponatur.nu.2.vbi exemplum ex Bar.

1 COnstitutio† præcarij apposita in instrumento est maximæ importantiæ,vt habetur per scribentes in leg. quoties,C.de rei vendicatio.& per Ioannem Andræam in addit.Specu.in titu.de emptio.& venditio.in §.sciendum.in 10.columna.in versiculo quid si res vendita &c. in addit.incip.hic dubitatur.& per Antonium de Butr. in cap.cum venissent.in 3.col.de restitutio.spoliatorum & per Ludouicum Romanum in consi. 189. inc. stante primo quæsito,&c.& per Alexand.in consi.27.inc.viso libello.in 3.colum.in 1.volu.& in consi.28.inc.viso, &c. in 2.columna.in 2.volum.& in eo.volum.in consi.82.incip.Perspectis,&c.in 3.4.& 5.colum.vbi plura not.ponit in materia,& Bald.in consi.438. incip. magnifici viri.1. fin.2.columna in 3.volum.& per Alexandr.in consi.5in incip.

incip.Ponderatis &c.in vlt.col.& per eundem Alexā.in consi.963.incip.perspectis.in 4.col.& in consi.305.inci. lecto & discusso.in fin.7.& in prin.8.col.& in consi.353. incip.viso processu,&c.in 1.col.& per Bal.in consi. 500. incip.venditor constituit,&c. in 4.col.& per Iaſ.in lege. fi.in 95.col.C.de iure emphyte.& in §.actionum.in 26. col.Inſt.de act.& in le.ſi quis pro emptore.in 93.& 94. col.ff.de vſucapio.& per Rapha.Cuma.in consi.155.inc. Antognolus.in pen.col.ver.ad ſecūdum.& in consi.41. incip.ad primum quæſitum.& per Pau.de Caſt.in l.1.§. ſi rem.ff.depoſit.& per Ang.in l.quāuis.in §.1.ff.de acq. poſſ.& per Oldr.in consi.139.incip.ad habendam, &c. in vlt.col.& per Alex.in consi.83.incip.viſo.in ſi.2.col.in 6.vol.& ibi in consi.252.incip.in cauſa,& lite.in 2.co.& eo.vol.& in consi.154.incip.circa,&c.per totum conſi- lium.& ibi in consi.185.incip.in cauſa.in 2.col.& habet per doct.in alijs ēt locis quos laborioſum magis quā ſub tile eſſet adducere,in quibus locis ponunt nota.dicta in
2 hac materia.Sed ſcias,q talis conſtitutio præcarij,licet ſit magnæ importantiæ,tamen nihil operatur, ſi appo- natur ſuper re incerta,ſecundum Bar.per illum te.in l.3. in §.incertam.ff.de acqu.poſſ.vbi dē,quod cum quidam emiſſet centum tabulas terræ in prædio tuo in illa parte quam eliget venditor,licet tunc cōſtitueret ſe præcario nomine illius emptoris poſſidere,nihil facit propter in certitudinem,quæ eſt rōne loci & quotæ,licet.n. exprimatur certus numerus tabularum,tamen eſt incertitudo rōne quotæ fundi,quia non dī de 3. vel quarta parte fundi,nec dī in parte orientali vel occidentali,vt dī Alexan.in dicto §.incertam.Quod dictum pro no.refert & ſequitur do.Philip.Dec.in consi.226.incip.magiſter Ioā nes.in fin.penul.column.quod dictum poteris addere his quæ latè dixi in materia incertitudinis,in repetitio. mea rub.C.de ꝓba.in 74.col.cū 10.col.ibi ſequētib.&c.

CCCCXC VII.

1 *Timorem ac rei ſuſpicionem idem,quod & res ipſa, operari & efficere.*

2 *Fugam ad quæſtionem tunc indicium non facere,cum fugiens iam auditus atque inquiſitus fuerat,ſecus tamē ſi ante in quiſitionem.Et quid ſi aufugerit,quando timor vel ſuſpicio de accuſatione,vel inquiſitione facienda.nu.3.*

1 SAepiſſimē in iure idem operatur timor ſeu ſuſpicio rei,quod ſoperatur ipſa res,vt dixi ſatis latè plura dicta pro hoc adducendo in l.1.in 10.col.ff.de qō. Sed vltra oīa quæ ibi dixi teneas menti,perpetuō in dicta materia vnum ſingulare verbum auri & honoris plenum,
2 videlicet,quōd fuga non facit iudicium ad torturā, qñ aufugiens iam erat inquiſitus de delicto,quia tūc vī habuiſſe iuſtam cauſam fugiendi,ſecus ſi fugit ante inquiſitionē contra eū formatam,quia tūc talis fuga contra eū facit iudicium ad torturam.Ita dixit Bar.in l.j.ff.de bonorum qui ante ſenten.ſibi mor.conſci.argu,illius tex. quem refert & ſequitur Ang.in l.ſi.in penul.col.ff. de q. & Matth.in no.ſuo 153.incip.nōta q tota &c.& Lodou. Roma.in l.lege Cornelia.in 2.col.ff.ad Sylla.& Ang. de Are.in tracta.maleficio.in verbo,fama publica.in ver.an fuga ſit ſufficiens.& Iaſ.in repet.l.admonendi.in 67.col. in fi.de iureiuran.de quo etiam dixi ſuprà in ſingu.115. incip.fuga.Ita eodem modo dicas quod fuga etiam non facit indicium, quando erat ſuſpicio vel timor de accuſatione,vel de inquiſitione facienda licet nondum eſſet formata,ita not.dixit L.udo. Roma.in d.l.lege Cornelia. ff.ad Sylla.quod dictum refert & ſequitur do.Phil.Dec. in conſi.ſuo 224.incip.in effectu.in 1.col.quod eſt multum not.quoniam rarò quis fugit,ſi non haberet ſuſpicionem,quod contra eum procedatur per inquiſitionē vel per accuſationem.

CCCCXC VIII.

1 *Minorum bona immobilia,& ſi regulariter ſine iudicis vel ſuperioris decreto non alienentur,à patre tamen legitimo adminiſtratore alienari poſſunt.*

1 BOna minorum immobilia regulariter non poſſunt alienari ſine decreto iudicis vel ſuperioris, vt habet in toto titu.ff.de rebus eorum.& in toto tit.C.de prædi mino.hoc tamen ſallit in alienatione facta à patre de bonis filij minoris,qñ pater qui habet legitimam adminiſtrationem bonorum filij,pōt alienare bona immobilia filij,ēt ſine decreto,quia lex multum confidit de paterna pietate.ita dixit Azo in ſumma de bonis quæ libe.in verſicu.habet autem pater &c.quod dictum refert & ſequitur Bal.in l.1.ff.de rebus eor.vbi dē, q iſtud dictum Azo alibi non reperitur,quæ omnia refert & ſequit do. Phil.Dec.in conſi.ſuo 209.incip.In caſu &c.in 1.col. vbi dixit, quod idem dixit Bal.in l.præſes.C. de tranſactio. & alij,vt vbi tradit Alex.& dicit,q hoc etiā dixit Bal.p illum tex.in l.ſi.§.ſin autem æs alienum.C.de bon.quæ liber.de quo latius per do.Phil.Dec.in dicto eius conſi. 209.incip.in caſu &c.

CCCCXCIX.

1 *Teſtatoris diſpoſitionem in vno caſu factam,ad aliū ex veri ſimili,& tacita ipſius teſtantis mente porrigi. Et id in quibus locum habeat.nu.2.*

1 LIcet diſpoſitio teſtatoris facta in vno caſu ad alium caſum porrigatur ex tacita & verisimili mēte ipſius teſtatoris,vt hr̄ in l.ſi.C.de inſtit.& ſubſtit.ſub condi,facta.& in l.Titius.in §.Lucius.ff.de libe.& poſth.cum ſimi.pro quo facit gl.no.in l.tale pactum.in §.fi.ff.de pac.
2 Iſtud intelligitur & eſt verum qñ tractatur de rebus,qa tunc expenſio de vna re ad aliam excitata & præſumpta mente teſtatoris,ſecus autem eſt quando tractatur de perſonis,quia tunc ēt non debet fieri extēſio de vna perſona ad aliam etiā ex tacita & verisimili mente teſtatoris.ita dixit Aret.in l.Gallus,§.& quid ſi tantum.in 3. col.in ver.ſecundo adde.ff.de lib.& poſthu.quod dictū refert & ſequitur do.Phil.Dec.in conſi. 211.incip. ſubtilis eſt &c.in penul.col.vbi plura adducit ad corroborationem huius dicti,quod dictum ēt refert & ſequitur ipſe do.Phil.Dec.in conſi.213.incip.in caſu &c.in 3.co.vbi videas,& in conſi.273 inc.in caſu in fin.j.columnæ,& in conſi.257.incip.in caſu in quarta colum.& in conſi.291. incip.viſis in quarta colum.& in conſi.314.inc.Pro reſolutione &c.in prima colum.& in conſi.377.inci.viſis.in 2.col.& in conſi.394.incip.pro vera.in 4.col.

CCCCC.

1 *Sponſalia de futuro ſolui,ambobus,vel altero ex ipſis ſponſis renuente,etſi huiuſmodi ſponſalia iurata ſint,ſi modo ſecuta non ſit carnalis adhæſio.*

2 *Papa,vt ſponſalia verba de futuro contracta,carnali adhæſione ſecuta, diſſoluere non poteſt ſic,nec matrimonium contractum per verba de futuro ſi eadem adhæſio interuenerit ante ſponſalia per verba de futuro contracta.*

3 *Teſtis iuramentum poſt depoſitionem interpoſitum idem valere,quod & ante præſtitum.*

1 SPonſalia de futuro ſoluuntur ambobus,vel vno ex ipſis ſponſis renuente,etiam ſi talia ſponſalia ſint iurata c.2.& cap.requiſiuitiextra de ſponſa.Quod verum intelligitur,niſi ſequatur copula carnalis inter eos,quoniam talis copula ſequens operatur vt talia ſponſalia de futuro tranſeant in ſponſalia de præſenti,vt in c.veniens.de ſponſa.quo caſu nec etiam papa poſſet ſecuta tali copula tale matrimoniuni diſſoluere,iuxta illud.Quos Deus coniuxit homo non ſeparet, vt in cap.ſunt qui dicunt. 27.quæſtione 2.& in cap.an quod.& in cap.penulttimo 23.quæſtio.2.& in cap.inter corporalia.de tranſlat. epiſcopi.& voluit Anch.in cap.quapropter.28.q.2.& Bald. in l.Deo nobis.in tertia col. C.de epiſcopis & clericis, vt latius dixi ſupra in ſingul.165.incipien.ſcriptum eſt & cætera.Et circa hanc materiam teneas menti perpetuò ſingulare verbum, videlicet quōd ſicut papa non poteſt diſſoluere ſponſalia contracta per verba de futuro,quando ſecuta eſt carnalis copula,quia vt dixi, tunc tranſeunt in matrimonium legitimē contractum, per

verba

verba de præſenti,& matrimonium legitimè contractū non poteſt diſſolui per papam,vt dixi,ita nō poterit diſſolui matrimonium contractum per verba de futuro, ſi
2 præceſſiſſet contracta dicta ſponſalia per verba de futuro,præceſſiſſet inter ipſos ſponſos copula carnalis,cum ipſa copula antecedens ſponſalia de futuro,ita validet & transferat ſponſalia de futuro,in ſponſalibus de præſenti,ſicut copula poſtea ſubſequens.Ita ſingul.dixit do.Io. de Neuizanis Aſten.vir profectò doctiſſimus in ſua ſyl ua nuptiali,in 5.char.in 1.col.vbi alleg.ad hoc quendam do.Clau.in rubrica.ff.ſolu.matri.q dictum,ni fallor, eſt ſummè notandum,cum quandoque contingat in facto, pro quo dicto facit in ſimili quod voluit Io.And.in c.de teſtib.extrà de teſti.& in additio.Spec.in tit.de teſte.in §.
3 ſequitur.circa finem,verſi.quid ſi teſtes &c.vbi dē,q tātum valet iuramentum teſtis poſt depoſitionem, quantum ante depoſitionē,de quo ego latè dixi in repet.mea l.ſi.C.de proba.in 31.& 32.charta. vbi videas. vide quæ dixi in practica mea cauſarum criminalium.§.quoniam nume.38.

CCCCCI.

1 *Societatis,atque cōionis effectus eſt,vt inhabilis habilis primi legio gaudeat,cum in ſocietate,vel communione concurrit.*

2 *Fœmina naturalis tantum,ſi virō legitimo & naturali nupta ſit, propter mariti qualitatē legitima efficitur,ſi quidē viri capacitas ad vxorem porrigitur.*

3 *Baſtardum religionis ingreſſu legitimum fieri.*

1 TRitum eſt in iure in pluribus locis, q ſocietas ſeu communio operatur,vt inhabilis gaudeat priuilegio habilis,cum quo concurrit in ſocietate vel communione,vt habetur in l.ſi is qui duos.ff.de libe.le.& in le.ſi communem.ff.quemadmo.ſerui.amit.& in ca.per tuas. de arb.de quo latiſſimè locutus ſum in repet.mea l.fina. C.de prob.in 6.char.& ſuprà,in ſing.meo 180.inc.plura & plura &c.& in l.de minore.in §.tormenta.in 2. col. ff.de q.de qua materia habetur ēt per Socin.in conſi.ſuo 130.incip.viſa continentia &c.in vlt.col.in 1.vol. & per d.Nellum in tracta.bannito.in 1.parte 3. tempor.in 16. q.& per Alex.in conſi.ſuo 113.inci.Perſpectis &c. in penul.col.in 6.vol.vbi ſingulariter loquitur in materia iſta. Sed vltra oſa quæ dixi in hac materia in dictis locis ,te-
2 neas perpetuo menti aliud ſing.verbum, q videlicet,ſi fœmina naturalis tantum ſit nupta viro legitimo & naturali,ipſa ēt propter qualitatem mariti legitima efficitur,nam capacitas viri ad vxorem porrigitur,vt not.Bal. in l.ſi quis per illum tex.C.de natu.lib.ita ſin.dixit Ang. in auth.quibus mod.natu.effic.ſui.in §.quod vero.in fi. quod dictum pro ſing.refert & ſequitur do.Phil.Dec.in l.fœminæ.in 2.col.ff.de reg.iur.Tene menti,quia,nō fallor,eſt mirabile & ſing.verbum,& magnæ importantiæ
3 nec memini me alibi vidiſſe.Et ſcias etiā, q per ingreſſum religionis baſtardus efficitur legitimus, vt dixi ſuprà,in ſing.273.incip.notiſſimū &c.in prima col.in ver. limito etiam &c.& in repe.mea rubri.ff.de fideiuſſo. in 28.col.vbi videas.

CCCCCII.

1 *Sententia ſi nulla dicta fuerit,ac poſtea expreſsè confirmata executionem meretur,etiam ſi nulla dicta fuiſſet ex iuriſdictionis defectu,*

2 *Sententiam confirmantem quam confirmatam magis ſpectādam.*

1 SEntentia ſi fuit dicta nulla,& poſtea expreſsè ſit confirmata,meretur executionē, ēt ſi fuiſſet dicta nulla ex defectu iuriſdictionis,ita not.dixit Inno.in c.1.de cōſtitu.vtili vel inutili.quod dictum pro valde not.refert & ſequitur Ang.de Aret.in §.quadrupli.in 20.col.Inſti. de actio.vbi dī,q idem volunt Ang.ſmo.& Raph.in l.ſi ex preſſim.ff.de appe.Tu dicas vltra eum,q idem voluit In no.in c.ſuper literis.in gl.ſuper verbo,forſan.de reſcrip. & Abb.in d.c.1.de confirma.vti.vel inuti.& Ang.in le.2. in 7.fallen.ff.ſi quis in ius voca.non ier.& Bald.in l.1.in ver.circa tertium.C.quando prouocare non eſt neceſſe. & do.Fran.Curt.in conſi.ſuo 66.inci.ſuper præmiſſa.in
2 17.col.vbi allegat rationem dicens, quod magis debet attendi ſententia confirmans,quam ſententia confirmata.ad quod allegat Alex.in l.de pupillo.in §.qui opus.circa 5.col.de operis noui nuntiatione.Et iſta potes addere ad materiam confirmationis.

CCCCCIII.

1 *Inimici duo pacem ineuntes,ſi ſe non offendere inuicem promiſerunt ſub certa pœna,ſi poſt hac eo non obſtante,alter cauſam admittat,ob quā offendi poſſit ex eadem cauſa aim pune offendi poterit,nō ex veteri inimicitia,q ex noua cauſa pax rumpi non videatur.nu.2.*

1 EXtā pace & treuga facta inter aliquos ſæpius plura oriuntur dubia,& ideo ſtatui nunc data opportunitate aliqua circa talē materiā in mediū afferre,ideo ſcias q ſi duo inimici fecerunt,pacem,& promiſerunt ſe inuicem non offendere ſub pœna,ſi alter eorū poſtea cōmittat aliquam cauſam pp quam offendi poſſit,poterit ex illa cauſa impunè offendi,non ex antiqua inimicitia ſup qua eſt facta pax,ſm Bal.in l.quæro.§. inter locatorem. ff.locu.& volunt cōiter ſcrib.in l.qui ſeruum.ff.de verb. obl.& ideo dixit Bar.in l.aut facta.§.cauſa. ff. de pen. q ſi facta pace te offendi nō ex veteri inimicitia,ſed ex noua cauſa,q non rumpo pacem.q eſt not.ſm Ale.Pau.de Caſt.& Iaſ.in d.l.qui ſeruum.& hic tenet Bal.in c. 1.in prin.in 2.co.de pace tenen.do,Ant.& Imo.in c.cū inter. per illū te.extrà de renun.Lud.Ro.& Ale.in l.ſemel mora.ff.ſol.matri.& Lud.Rom.in conſi.ſuo 183.inci. in ca ſu propoſito,&c.& Alex.in conſi.ſuo 19.incip.viſo proceſſu cauſæ vertentis inter procuratorem.in primo vol.
3 Et tene menti perpetuo,q offendens ex noua cauſa nō dī rumpere pacem,ēt ſi talis noua cauſa ſuperueniēs nō eſſet iuſta cauſa offendendi,ſm Ale.in d.conſi.19.quem refert & ſequitur pro valde no.do.Iaſ.in d.l.qui ſeruum. in princ.2.col.& ibi ſubdit,q in dubio offenſa præſumitur facta ex cauſa de nouo ſuperuenta,& ſic licitè & nō ex antiqua.ita dicit tenere Bal.in l.ſi prædium ad ſi.C.de ædil.actio. q dictum reputat ſing.Alex.in d.l.qui ſeruū. & in l.ſemel mora.& ibi dicit,q illam deciſionem Bald. velut auream.nunquam obliuiſcaris.Et in materia nouæ cauſæ vide etiam Ale.in conſi.462.inci.viſo themate ſupraſcripto & atteſtatione,&c.Et ex ſupradictis poteris limitare iura dicentia,q inualida non ſunt in conſideratione,de quibus aliquid ſuprà dixi in fin.meo 274. incip.licet,&c.vbi videas.

CCCCCIIII.

1 *Iuramenti vim ſimplicem eſſe,adeo ſane,vt præter cætera,in iuramentum in teſtamento per teſtantem appoſitum,clauſula codicillaris vim habeat, & ab inteſtato venientes rogati intelligantur,facitq, vt actus omni modo valeat, quo valere poteſt.nu.2.*

1 VIrtus iuramenti multiplex eſt,vt tractant docto in authen.ſacramenta puberū.C.ſi aduer.ven.& in le. ſi quis maior.C.de tranſact.in l.ſi quis pro eo.ff. de fideiuſſ.& in l.ſi quis inquilinos.ff.de le.1.& in c. cum contingat.extrà de iureiuran.& in c.quamuis.de pact. in 6. & in c.licet mulieres.de iureiur.eo.li.& in alijs locis, &
2 dixi ego ſuprà in pluribus ſingularibus.Sed vltra oīa q̄ dixi in hac materia in dictis ſin.meis,ſcias, q iuramentum appoſitum per teſtatorē in teſtamento habet vim clauſulæ codicillaris,adeō q veniētes ab inteſtato intelliguntur rogati,quia iuramentum facit vt actus valeat oī modo,quo poteſt valere,vt in l.cum pater.in §. filius. matrem.ff.de legat.2.ita dixit Bar.in l.ſi quis.in principio.in vlt.col.ff.de legatis 3.& in l.ſi quis pro eo.in 7.& 8.membro.ff.de fideiu.& in l.1.in §.ſi quis ita.ff.de verborum oblig.& Bal.in l.eam quam.in 4.col.C. de fideicommiſſ.qui dicit,q iſta eſt mirabilis virtus iuramēti. & in l.ſi iure.C.de teſtam. manumiſ.quos omnes refert & ſequitur Iaſ.in dicta l.eam quam.in decima columna

num.17.

num.17.vbi etiam alia adducit ad corroborationem prę dictorum,quem videas.& idem ipse dicit in l.si conue nerit.in 3.col.ff.de iurisdict.om.iudi.

ADDITIO.

Adde Catelha.Cott.in memoralib.in verb.iuramẽti re ligio.vbi multos effectus.iuramenti ponit.

CCCCCV.

1 *Antiqua recẽtioribus in pleriq; casibus fauorabiliora et ma gis priuilegiata esse. Nam in antiquis fama plenam probationem facit.*

2 *Apocha priuata in antiquis nullo testiũ,aut cõparationis literarũ adminiculo suffulta semiplenam probationẽ infert.*

3 *Sententia lata de antiquo,licet non appareat vlla acta præcessisse,si tamẽ hoc habet,viso libello, visa lit.contest.&c. probat acta præcessisse.*

1 ANtiquatin pluribus casib. sunt fauorabiliora, & ma gis priuilegiata,quam sint recẽtia,vt habetur p doc. in c.cum causam. de prob.& in c.cum dilectus,de succe. ab intest.& in c.si Papa.de priuileg.in 6.& in plurib.aliis locis,quæ gratia breuitatis omitto.Et ideo teneas menti duo.Primum est q in antiquis fama facit plenam probationem secundum Inno.in c.veniens de verbo.signific.in 6.& in c.veniens.1.de testib.& Bal.in authen.quas actiones.in fi.C.de sacrosanct.eccles.& dixi latè in l.de
2 minore.in §.plurium.in 13.col.ff.de qõnib.Secundo tte nẽt menti,q apocha priuata nullo adminiculo,nec te stium,nec comparationis literarum suffulta in antiquis semiplenè probat.ita fin.dixit do.Anto.in c.2.in 4. colu. ver.tertius casus,&c.de fide instr.allegat Io. And.in addi. Spec.in tit.de instru.edi.§.nunc dicendum.super ver.qd si producens &c.quæ duo dicta refert & sequitur Iaso. in l.cum aliquis nu.5.& 6.C.de iure deli.& ibi subdit,q
3 si apparet sententia,quæ sit lata de antiquo,licet non ap pareat aliqua acta præcessisse, tamen talis sententia in qua dicitur, viso libello, visa lit. contestat.& visa pro. batione,&c.probat acta præcessisse. allegat plura de qui bus ibi per eum,& ibi etiam.ponit,q dicatur factum de antiquo.& vide suprà in sing.436.inci.latè,&c.

CCCCCVI.

1 *Testium personæ,ac ipsarum qualitates,valde considerãda. Nam ipsorum qualitates & fidem prorsus labefaciunt,ut infamia,excommunicatio,& c.aut minuunt, vt eis plenè non credatur.Et quid de domorum tectoribus.*

1 INtestibus plurimum considerantur qualitates perso narum ipsorum testium,nam aliquæ sunt qualitate, q̃ in totum annullant.dictum ipsorum,vt infamia, excõi catio,bannum,& similia,aliquæ ẽt sunt quasitates, quæ minuunt fidem ipsorum testium,vt eis non plenè creda tur.Et ideo scias,q illi q ascẽdũt cacumina ædificiorum pro illis reficiendis vel reparandis,q talibus,si examinã tur in testibus,nõ datur plena fides,sed eis minuitur de fide.ita dixit Ange.in l.1.§.bestias.ff.de postulan. quem refert & sequitur Io.de Anania in c.1.in 3.col. extra de tornea.quod nota,quia posset contingere de facto.

CCCCCVII.

1 *Statuto cauente,q post tres annos de delictis cognosci non pos sit,non tamẽ obstabit,quominus de falso contra falsi instru menti fabricatorem inquiri possit.*

1 VIgetquandoque statutum in ciuitatibus, quo ca uetur,q non possit per officiales seu ius dicentes co gnosci de delictis commissis retro,putà per tres annos, tali casu non obstante tali statuto poterit tamen vltra tẽ pus statuti procedit contra illum,qui fabricauit falsum instrumentum,quia tale crimen falsi intelligitur esse ex ceptum à tali statuto.ita singu.dixit Per.de Anc.in repe. ca.canonum statuta.in 86.colum.extrà de constit. quod est singu.not.propter statuta terrarum loquentia, vt suprà dixi.Et hanc doctrinam addere poteris his,quæ di xi supra in singu.166.incipien.crimen falsi,&c.& in rubri.ff.de falsis.

CCCCCVIII.

1 *Frater pro fratre testis,an & quando esse possit? nu. 2.*

1 TRactant docto.in pluribus locis,an frater possit es se testis pro fratre,quos ego adduxi in l.1.§.ad quæ stionem.in 2.col.versi.limita etiam,&c.ff.de qõnib. Sed vltra ibi dicta scias,q vbi dictum fratris fratri prodest, & nemini nocet,vt est,quãdo purgat fratrem de hæresi, tunc valet eius testimonium.te.est not.in c.litera de prę
2 sumpt.per quod põt inferri,q frater de crimine incul patus potest ducere fratrem contra fiscum ad probandũ quod fecit ad suam defensionem,quia per hoc non dici tur nocere fisco,qui tractat de lucro pœnali & odioso cũ alterius iactura.ar.eius quod not.in l.si is cui.§.j.ff.de fur. ita no.dixit do.Flor.in l.testis idoneus.ff.de testib. quod est menti tenendum in practica.

CCCCCIX.

1 *Debendi si plures rei constituantur,ad vnum tantum re ve ra peruenerit pecunia,reliqui fideiussorum loco habentur, eorumq; beneficio gaudent. Equaliter probãdum pecunia ad alterum tantum peruenisse.*

1 ALiàs dixi tibi supra in sing.2.inci.si plures,&c. quod si plures rei debendi constituerentur, attamen si in rei veritate ad vnum tantum peruenit pecunia, alij habent loco fideiussorũ,& gaudẽt beneficio fideiussorum vt ibi latè dixi adducẽdo plures do.hoc affirmãtes. Nũc aũt addo vnũ in tali materia,videlicet quod ad probãdũ hoc,q pecunia peruenit ad illum tantum, poterit alius vel alij cõrei adduci in testes,& hoc probabũt, quia nõ principaliter interest sua testimonium suum.ita not.di xit do.Flor.in l.nullus.post prin.ff.de testib. quod dictũ poteris addere dictis supra in dicto sing.2.

CCCCCX.

1 *Verba in dubio iuxta materiam subiectam intelligenda, ita vt quandoque impropriè capiatur ad eandem materiam, sicuti & contractus verba, secundum naturam quoque contractus.nu.2.& 3.*

4 *Colonus si fructus perceptos vendere velit, in emptione cun ctis præferri dominus debet.*

1 VErba in dubio intelligenda sunt secundum subie ctam materiam.l.si ex legati causa.ff. de verborum obligatio.l.si stipulatus.ff.de vsuris.l.si vno.ff.loca. & vt hoc modo intelligantur,debẽt impropriari verba.l. sed si possessori.in §.sed si rerum.ff.de iureiurand.& est glo. in l.si mandato Titij.§.Paulus respondet.ff. mandat. de quo per Ioannem de Anan.in consi.suo.60.inci.in quæ stione ista,&c.in fi.& per Soc.in consilio secundo, incipien.quoniam,&c.in vltima columna, in quarto volu mine.Item verba contractus debent intelligi secũdum
2 naturam contractus.l.finali.C.de non numerata pecu nia.l.si stipulatus.ff.de vsuc.& voluit Innocen.in capitu. ex literis.de iure patronatus.& Bald.in rubric.C.de cõ trahenda emptione. in nona quæstione. & habetur in l.
3 damni infecti quædam.ff.de damno infecto. Et ideo t scias,quòd si in contractu emphyteutico reperiantur inserta ista verba, videlicet quòd emphyteuta possit vẽ dere sua melioramenta,non tamen poterit illa vendere domino irrequisito,quasi ista verba simpliciter prolata debeant intelligi secundum naturam contractus cui in seruntur.Ita dixit Specula.in titu.de locat.in §.nunc ali qua.versicul.nonagesimo tertio.quod dictum refert & sequitur dominus Floria.in l.si stipulatus sit. in princi.ff. de vsu.pro quo facit tex.in l.1.C.de meta.libr. 11. & ibi
4 Bart.vbi dicitur,quod si colonus vult vendere fructus perceptos in fundo pro iusto pretio,dominus prefertur vnicuique emere volenti.

CCCCCXI.

1 *Notoria magni effectus esse,eccasione quorum à iuris commu nis regulis sæpius abire contingit.*

2 *Ordo iuris in iudicijs ac processib.licet seruandus sit,alioqui nihil efficit iudicium,in notorijs tamen id non perpetuũ*

est,in quibus licet iuris ordo seruatus non sit, valet tamen processus quamlibet iudex peccet.

1 NOtoriaf sunt magnæ importãtiæ,& propterea sæpe recedit à regulis iuris,vt ego dixi in l.patre vel ma rito.in 12.col ver.facit etiam dubium,&c.ff.de quæstio. & in l.pe.in 1.col.eo.tit.& in repe.mea rub.C.de proba. in 41.42.43.44.& 45.col.& in pract.mea ca.cri.in §. 2. q.
2 nu.41.cum pluri.nu.ibi seq.Et ideo teneas menti,q licet ordo iuris sit seruandus in iudicijs & processib. aliàs sententia & processus est nullus,vt habetur in l.prolatã. C.de sen.& dixit supra in sing.meo 354.incip.in dubio, & cætera.hoc tamen nõ hàbet locum in notorijs,in qui bus, licet, non sit seruatus ordo iuris, tamen valet pro cessus,licet iudex peccet,ita dixit Inno.in c.tua.de coha bi.cler.& mulie.& Io.And.in c.vestra,eo.tit.ante fin.vbi dixit,q licet iudici non sit factum notorium,& si iudex peccet ferendo sententiam priusquam hoc probetur, ta men eius sententia irreuocabiliter tenet.quæ omnia re fert & approbat do.Flo.in l.si irruptione.in §.ad officiũ. in fi.verbis.ff.finium regun.quod dicit not.esse ad limi ta.eorum quæ not.per Bar.in l.hæc autem. ff. ex quibus cau.in poss.eatur.de quo etiam dixi ego in di.l.penul. in 1.col.ff.de quæstion.

CCCCCXII.

1 *Emergentia de nouo,nouo egere auxilio. Et ideo cauente sta tuto,vel iuris dispositione,quod in appellationis causa,vel nullitatis,noua non admittantur probationes,si tamen de nouo emergunt,recipi poterunt.nu.2.*

3 *Testium examinandorum renuntiationem non extendi ad testes quos renuntiationis tempore renuntians ignorauit, produci posse.*

1 ADduxi tibi aliqua circa materiã regulæ,quæ de no uo emergunt,nouo indigẽt auxilio,suprà in fin.142. inci.cautum,&c.& in sing.233.inci.quæ de nouo,&c.& in l.1.in §.fi.in 6.col.cum tribus col. ibi sequent.ff.de q. Nunc autem dico tibi vnum in dicta materia, videlicet q stante statuto vel dispositione iuris communis,quod in causa.appellationis vel nullitatis non recipiantur nouæ probationes,quòd tñ poterũt recipi,si de nouo emer gunt,quia cum non potuerint claudi in præcedenti iudi cio ne frustra oriantur,poterũt de nouo allegari: ita no. dixit Dyn.in consi.suo 20.quod incipit,super quæstione quæ vertitur vtrum filius,&c.q dictum pro no.refert & sequitur Bal.in l.inuitus.in vlti.col.C.de procura. & do. Fel.in c.cum Io.in 9.col.ver.amplia tertiò.de fide instru men.& do Floria.in l.quædam mulier.in 3.col.ver. simi le dixit Dyn.&c.ff.fami.ercisc.in.vbi dicit illud dictum esse no.ad limitationem clemen.appellanti.de appe.Pro quo dicto facit no.verbum Io.Fab.Inst.de excu.tut.in §. quis autem.vbi sing.dixit, q siue sit tempus statutum à lege,siue ab homine,si de nouo superueniant probatio nes ad notitiam volentis opponere,vel probare,quòd ẽt post illud tempus poterit opponere & probare.quod di ctum refert & sequitur Alex.in l.si mancipiorum. ff. de opt.le.& facit dictum Alex.in auth.iubemus.in 2.col.C. de iudi.circa medium.vbi sing.dixit,q renuntiatio te stium examinandorum non extenditur ad testes, quos tempore renuntiationis ipse renuntians ignorauit pos se producere.& faciunt etiam plura & plura alia quę pro prædictis adduxi in l.1.in §.fi.in 10.col.ff.de quæsti. vbi retuli illud dictum Dy.in dicto consi.20.

CCCCCXIII.

1 *Confessione rei actionem trãsitoriam ad hæredes fieri in cau sis criminalibus si tamen per accusationis viam non inqui sitionis processum est.*

1 INt causis criminalibus per confessionem rei actio fit transitoria ad hæredes secundum Specu.in titu.de ac cusa.in 4.parte.in §. .in verſic.quid si latro.&c.quem re fert & sequitur Ange.de Are.in tracta.suo maleficio. in versi.& vestem cœlestem abstulit.in 3.char.in ver.quid si fur confiteatur,&c.de quo etiam per Bar.& Ange. in l. 1.ff.de priuat.delict.Scias tamen quod talis confessio est transitoria ad hæredes,quando processum est per viam accusationis,vt puta quia fur accusatus confessus est tale furtum commisisse,de quo est accusatus,& alia plura fur ta confiteatur commisisse,& sic talis confessio solum pro dest ipsi accusanti.Sed secus est,si processum est per viã inquisitionis,nam tunc talis confessio cõmodum affert omnibus furtum passis,ex quo est facta iudici inquiren ti qui repræsentat personam omnium,ita dixit do.Flor. in l.ait lex.in §.hanc actionem.ff.ad le.Aquiliam, & Io. de Imol.in l.defuncto.ff.de public.iudic.ad quod alleg. Io.Andr.in additio.Spec.in tit.de acculatio.in dicto ver. quid si latro,&c.de quo latius per do.Augu. de Arimi. in additio.Ang.de Are.super malefic. in dicto versicu. & vestem cœlestem abstulit.super dicto ver.quid si fur, & cætera.ex quibus habes differentiam inter accusatio nem & inquisitionem.

CCCCCXIIII.

1 *Statuto cauente,q vxore in matrimonio sine filijs decedente, maritus dotem,aut ipsius partem lucretur,id non cõsequetur vitalis statuti maritus matrimonii onera non ferens.*

1 VIgent communiter statuta per Italiam volentia, quod muliere decedente in matrimonio sine filijs, maritus lucretur dimidiam dotis,vel certam partem do tis.Sed tale statutum non vendicat sibi locum in marito non sustinẽte onera matrimonij,nam tali casu maritus non debet consequi lucrum dotis sibi deferẽdum ex pa cto vel statuto,ita not.dixit Bal.in aut.dos data.in 1.col. C.de dona.ante nup.q dictum pro not.refert & sequit Alex.in consi.suo 122.incip.viso processu.in 4. col.in fi. in 7.vol.& ibi in con.123.inci.viso processu.in 1.col.vbi ad corroborationẽ itti aliqua adducit, de quib.ibi p eũ.

CCCCCXV.

1 *Salusconductus in forma latissima datus,vt quis nec grauari nec molestari possit pro debito aliquo ante certum tẽpus, an debitum iuratum porrigatur?*

1 COntingit sæpius in hac alma ciuitate Bonon. mihi patria, quòd superiores eisdem ciuibus rusticis fo rensibus ac incolis faciunt saluum conductum in latissi ma forma,in quo concedunt ipsis inducias prout eis vi detur,& mandant barisellis & exactoribus, vt eos non grauent nec molestent pro aliquo debito.Sed scias tu,q tales saluiconductus non extenduntur aduersus debitũ iuratum.ita sing.dixit Alex.in consi.suo 204.incip. visis his,&c.in vltima column.ad finem.in secundo volumi. vbi plura ad hoc alleg.quod dictum pro not.refert & se quitur domi.Marcus Anto.Baueria in tracta.suo de vir tu.iuramen.in 21.priuileg.incipien.nam licet sit maior pars,&c.vbi etiam ad hoc alleg.Alexan.idem tenentem in consilio suo 38. incip. visa petitione.in 3.columna.in tertio volum.quod consilium secundum ordinem,incũ est 261.& idem tenet Iaso.in l.quoties.in prima col.C. de precib.impe.offer.& Alex.consi.27.incip.vilo,in vlti ma colum.in primo volum.in versic.confirmo,per no. & in consilio 125.incip.visis & consideratis,&c.in penul ti.col.in eod.volu.& in consi.459.incip. cum statutum. secundum ordinem meum,pro quibus faciunt quæ ego dixi in consi.meo 107.incipien.post redditum cõsilium & cætera.in 3.4.& 5.charta.Tene menti prædicta, quia quotidie occurrunt.

ADDITIO.

Adde Thom.Ferrat.cautel.55.occulata fide.nu.2.

CCCCCXVI.

1 *Testem idoneum in facto proprio neminem esse,nimirum quo ad probationem plenam,quo ad indicium autem ad quæ stionem inducendam idoneum esse,maxime in mortis ar ticulo est vt in exemplo hic posito.*

1 TEneas perpetuò affixum cordi singul.verbum lucri plenum,nam tu scis,quod nemo est testis idoneus in facto proprio.l.omnibus.C.de testib.l.nullus. ff. eodẽ & habetur in l.vnica.C.ne quis in sua causa. hoc tamen intellige

intellige esse verum quo ad plenam probarionem, secus autem est quo ad faciẽdum indicium ad torturam, quia quis est idoneus testis in causa propria, ꝙ intellige, qñ talis, qui testificat in causa propria est constitutus in mortis articulo, & ideo si inuasus tpe inuasionis clamauit & dixit, talis interficit me, & in continenti reperitur interfectus, tale eius dictum facit indicium ad torturam contra illũ quẽ nominauit, quia nõ præsumitur immemor salutis æternæ. l. fi. C. ad leg. Iul. repet. & in authẽ. de iure iuran. à mori. prælti. in §. 1. ita fin. dixit Iac. de Bel. in practica sua iudiciali, sub rub. de qõ. in 5. col. versic. vndecimum, &c. quod dictum retuli in practica mea causarum crimi. in §. dilgenter. nu. 21. & ibi aliqua adduxi pro hoc dicto. Tene menti, quia verè est sing. verbum ratione sul citum, & nunquam tradendum obliuion.

CCCCCXVII.

1 Donationem omnium bonorum præsentium ac futurorum nõ valere. Quod intelligendum quo ad bona futura, secus quo ad præsentia, vt hic.

1 DOnatio totũ bonorum præsentium & futurorum non valet, vt latè habetur per omnes in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obli. & in l. fi. C. de pac. hoc tñ limita esse verũ solum quo ad bona futura, secus aũt quo ad bona præsentia, quia donatio inter viuos omnium bonorum præsentium & futurorum, valet quo ad bona præsentia, non autem quo ad futura, ita nota. dixit Aug. in consi. suo 106. incip. quædam mulier. alias inci. super dicto facto, &c. in 1. col. alleg. in arg. l. sanctimus. C. de dona. ꝙ dictũ refert & sequitur Ale. in consi. 47. inci. in cã & lite &c. in vl. col. in 6. vo. licet ipse erret in prin. di cti consilij. quod tene menti ad materiam d. l. stipulatio hoc modo concepta. & d. l. fi. C. de pact. cum simi.

CCCCCXVIII.

1 Bona quæsita ab acquirendis differre. Vnde si pater filiũ emancipet, de bonis filij propter hmõi emancipationem accipere potest, sed accipiẽdo eius successione priuatur. vbi de quærẽdis nihil sibi pater emancipans retinere potest. nu. 2. & 3.

1 INter aliquibus differunt bona quæsita à bonis quærendis, vt dixi suprà in sing. 192. inc. magna est differentia de quo etiã habet p Soc. in cõs. 77. inci. repetito post nu. in 4. vol. & ibi in consi. 53. inci. viso instrumento. in 6. colum. ante finem. & in consi. 75. incip. primo aspectu. in 2. 2. colum. in princ. & habetur per Abba. in consi. 82. inci. conditor omnium. in vltima col. in 1. vol. Soci. in consil. 66. incip. visa. in vlti. col. in 3. volum. & per dom. Philip. Dec. in consilio 259. incipien. visis in 2. colum. & in consilio ibi sequen. in 2. colum. & in consi. 259. incipien. consultus, &c. in 4. col. & per do. Anto. de Butr. in rubric. extrà de empt. & vendi. in 6. column. & per Alexand. consi. 151. incip. viso themate. in 2. column. in 7. volumin. Sed
2 vltra omnia dicta in dictis locis accipe aliam differentiam, nam pater emancipans filium potest accipere de bonis filij pro tali emancipatione vt habetur in l. vtrum turpem. ff. de verborum obliga. licet accipiendo de bonis filij in tali casu ipse pater priuetur successione filij ꝓ text. in simili in l. etiam. in §. si quis nummos. ff. de operis liberto. & lsi quam. C. eodem titulo. Et licet ipse pater emancipans filium possit retinere dimidiam vsusfructus in bonis filij emancipati, vt volunt docto. in l. cũ oportet. §. cum autem. C. de bo. quæ liber. & habetur. in §. hoc quoque. Institu. per quas perso. nob. acq. per Salic. in l. pactum. C. de colla. tamen hoc limita, videlicet qđ pater emancipãs filium potest retinere dimidium vsusfructus, hoc est verum in bonis quæsitis, secus autem est bonis quærendis, ita sing. dixit Io. And. in addi. Spe. in titu. de fil. nat. ex nat. legi. ma. super rubric. quod dictũ pro sing. refert & sequitur Ias. in l. fi. in penult. colu. vbi dicit, ꝙ istud fuit dictum Oldra. ante Io. And. in con. suo. 214. incipient. factum tale est in instrumento cuiusdam emãcipationis, &c. de quo latius per Iaso. in dicta l. fin. in penulti. column.

CCCCCXIX.

1 Ciuitatis onera qui non sustinet, nec ipsius statutorum beneficiis gaudere debet. Quod limita in his qui ex priuilegio ipsius ciuitatis hoc habent, vt onera non ferant. nu. 2.

1 LIet qui non sustinet onera in ciuitate, non gaudet beneficiis statutorum ciuitatis secundũ Ludo. Roman. in consi. suo 224. incip. ista captura, &c. & Pau. de Cast. in l. omnes populi. in fine. ff. de iustitia & iure. & voluit Bar. in tracta. repreſaliarum in 5. q. princ. & Ang. in consi. 74. incip. quòd dicta actio, &c. & Alber. de Rosa. in prima parte statuto. quæst. 9. & Pau. de Cast. in consi. 343. incip. statutum, &c. & do. Phil. Dec. in consi. suo 114. in princi.
2 Tamen hoc non habet locum in ciuibus non sustinentibus onera ex priuilegio ciuilitatis sibi concesso, quia licet tales non sustineant onera, tamen debent gaudere beneficijs statutorum ciuitatis, ita dixit Alexand. in consilio suo 32. incipiente vila, consestione ciuilitatis, &c. in secunda colum. versicu. & ex his apparet, &c. in quinto volumine. quod dictum refert & sequitur domin. Philippi Deci. in consilio suo 283. in 7. column. de quo latius ibi per eum.

CCCCCXX.

1 Qualitas enti adueniens illud qualificat, & in diuersam speciem reponit. vnde licet stupri accusatio quinquennio tollatur, non tamen si commissum est stuprum cũ violentia.
2 Iura loquentia de stuprante virgines, non extendit ad stuprãtem virgines veste meretricia indutas.
3 Lignorum appellatione nec palos nec perticas continere.
4 Constitutio in monacho loquens in Abbate locum non habet, nisi in casu hic. Item disponens in clerico, non disponit in canonico, nec appellatione scholarium rector continetur scuti nec appellatione lardi caro comprehenditur.
5 Libellus si quid ei addatur, vel detrahatur, libellus primus non dicitur, sed nouus.
6 Terra arida, si aquis impetu aut hominum industria lacus aut stagnum fiat, præscriptio incepta interrumpi dicitur.

1 QValitas superueniens enti qualificat illud, & reponit ipsum in diuersa specie. §. prætera. Instit. de inutili. stipulatio. c. licet canon. iuncto c. statutum. de electio. in sexto. & l. mariti lenocinium. §. fi. ff. de adulter. vbi habetur, quod licet accusatio stupri tollatur quinquennio, vt in dicta l. in §. prætereà. hoc tamen non habet locum in stupro commisso cum violentia, quia illa qualitas violẽtiæ adueniens stupro eum reponit in diuersa specie, ad
2 idem est text. in l. item apud Labeonem. in §. si quis virgines. ff. de iniur. vbi dꝓ iura loquentia de stuprante virgines, non extenduntur ad stuprantes virgines indutas veste meretricali, quia illa qualitas vestiũ meretricalium reponit eam in diuersa specie. ad idem est te. in c. ad audientiam. de sententia excommunicatio. & in c. si iudex latius de sententia excommunicatio. in 6. & facit te. in l. quæsitum. in §. illud fortassis. ff. de le. 3. vbi appellatione marmoris non venit marmor sculptũ. & facit te. in l. hæres meus. in §. duæ statuæ. ff. de legatis 3. & facit l. pali
3 . ff. de legatis 3. & l. pali. ff. de verbo. significa. in fin. qb. hĩ, ꝙ appellatione lignorũ nõ veniũt pali nec pertice, quia videtur hĩe qualificatũ à simplici ligno. Itẽ facit et c. fi. extrà
4 de simo. vbi constitutio loquens de monacho non habet locum in Abbate, nisi in casu illius ca. & faciũt dicta per Abb. in c. 1. de vita & honestate clericorũ. vbi dixit, ꝙ statutum loquens in clerico non habet locum in canonico, & dixit do. Ant. in proœmio Grego. ꝙ appellatione scholarium non venit rector, quia ilta qualitas rectoratus reponit eũ in diuersa specie, & facit gl. in c. admonere. 33. qõne 2. in verbo carnem. & in c. presbyter. 83. distinctio. quam reputat singular. Abb. in c. consuluit. de Iudæ. & facit text. & quod ibi dixit Bart. in l. 1. C. de eroga. mili. anno. libro 12. vbi dixit, quod lardum non est caro propter qualitatem sibi adiunctam, & facit quod dixit Barto. in l. ius ciuile. per illum text. ff. de iustitia &
5 iure. vbi dixit, quod si aliquid addatur vel detrahatur libello

libello non dicitur primus seu antiquus libellus seu nouus. circa quam materiam vide omnino Salycet. in l. quamuis. in fi. C. in quibus cauſ. pig. tac. contraha. Sed vltra omnia supradicta circa hanc materiam quod qualitas adueniens enti qualificat illud, & eũ reponit in diuersa specie. adde not. verbum Bald. in l. vnica. C. de confess. in antepenultima co
6 lum. in versi. sed nunquid possessio. &c. vbi dicit ꝙ si terra arida efficiatur lacus vel stagnum propter impetũ aquarum, vel ex industria, quod præscriptio incœpta dicitur interrupta, quia prima qualitas mutata est mutato elemẽto, quia primo erat terra, nunc est aqua. & idem dicit ibi Bald. ecotra si primo erat lacus, & postea est effecta terra arida. quod dictũ refert & sequitur do. Philip. Dec. in consi. suo 302. ĩ pe. col. vbi pro hoc adducit, ꝙ ex mutatione rei possessio perimitur. l. quamuis. in § item quid si id quod possidebam. ff. de acquiren. possef. & text. in l. in tantum. in princi. ff. de rerum diui. & in l. quod in littore. in fi. ff. de acquir. rerum do. de quo latius per eum in dicto consilio. de quo etiam ego dixi in repetitione mea c. reintegranda. nu. 187. 3. q. 1.

CCCCCXXI.

1 Intentionem suam super constituto fundare volens, quid facere necesse habeat?
2 Instrumentum antiquum constitutum in se habens, propter antiquitatem facit, vt præsumptio sit possessionem apud cõstituente fuisse.

1 LIet qui vult fundare intentionem suam in cõstituto, tenetur probare, quod tempore constituti possideret ille, qui eius nomine constituit se possidere secũdum Ang. in l. quamuis. §. fi cõductor. ff. de acquiren. possessio. vbi Alexand. circa fi. sequitur hoc & post Ang. admonet aduocatũ eius qui agit virtute constituti, vt debeat probare constituentem possidere tempore cõstituti, & idem voluit Ang. in l. 2. C. de acquirend. poss. circa fi. vbi formaliter dicit, sis ergo cautus tu vt non confidas in cõstitutione precarij ad probandum tibi esse raditam possessionem, nisi probes, quod tempore constitutionis precarij ille qui constituit se possidere precario, nomine tuo possidebat, alias illa constitutio precarij esset inanis. & idem repetit Ange. in l. quædam mulier. in 1. col. in versic. attende tamen, &c. ff. de rei vend. & idem tenet Bal. in l. 1. in 1. colum. C. quando lic. ab empt. disce. de quo per Ale. latius in dicta l. quamuis. in §. fi conductor. in fi. & in consi. 10. incip. viso processu. in 4. volumine. quæ omnia ponit do. Phili. Deci. in consi. suo 247. incip. in causa, &c. in 2. col. Prædicta tamen limita non habere locum in antiquis, quia in illis nõ requiritur talis probatio. ita dixit Soci. in consi. suo 187. incip. in cõtrouersia.
2 in 4. col. ver. tertio probatur, &c. vbi dicit, ꝙ in instrumẽto antiquo in quo fit constitutum, præsumitur propter antiquitatem, quod possessio esset apud constituentẽ, qđ dictũ refert & sequitur dom. Phili. Deci. in consi. suo 302. in princip. in 3. col. vbi dicit, ꝙ pro hoc facit quod voluit. Paul. de Castr. in consilio suo 50. incipien. in causa quę vertitur inter reuerendissimum patrem, &c. in 2. col. in ver. patet etiam ex instrumento antiquo, &c. vbi propter antiquitatem instrumenti arguitur possessio esse apud eum de quo loquitur instrumentum, quod est not.

CCCCCXXII.

1 Solutionis exceptionem obiciens debitum processisse consiteri non videtur, vbi aduersarius solutionem factam negat.

1 OPponens exceptionem solutionis non videtur cõsiteri debitum præcessisse, quando aduersarius negat talem solutionem esse factam. ita dixit gl. not. in l. Iulianus verum debitorem. ff. de condiction. indebiti. quam gl. ibi summè not. Bar. in 7. colum. in ver. item aduertas ad istam lecturam. & Ale. in consilio suo 183. incipien. in causa & lite. in vlti. col. in 6. vol. vbi allegat alios plures doct. ad hoc. Pro quo facit, nam quis non potest se iuuare expositione negata secundum Arc. in c. 1. per confec. eccles. vel alta. in
6. & Spe. in tit. de positio. in §. 8. ver. 1. quẽ refert & sequitur Bart. in l. post legatum. in princi. in pen. colum. ff. de his quibus vt indig. & in l. naturaliter. in §. nihil commune. in vltim. colum. ff. de acquirend. possef. in l. non vtique. ff. de exception. & doct. in c. 1. de confes. in 5. de quo latius per Ias. in repetit. l. admonendi. in 46. col. de iureiuran. vbi plura ponit similia. & per Soc. in consi. 102. incip. viso processu. in 2. colum. in 4. vol. & per Ale. in consi. 91. incip. in causa. in pen. colu. in 6. vol. & ibi in consi. 94. in vlt. colũ. & in consi. 35. incip. ponderatis, & c. in 3. col. in 7. volu. & ibi in consi. 49. incip. in causa. in 3. col. & ibi in consi. 76. in 2. col. & ibi in consi. 182. viso. in 1. col. & ibi in consil. 209. incip. in causa, &c. in fi.

CCCCCXXIII.

1 Incertitudo loci solutionis faciendæ facit, vt actus contra debitorem executiuus sit inualidus ac nullus.

1 INter alios effectus quos operatur incertitudo de quibus latissimè dixi in repetitione mea rubri. C. de prob. in 74. col. cum 12. co. ibi sequen. est vnus alius notabilis effectus, videlicet quod si inter creditorem & debitorem celebratur contractus obligationis alicuius solutionis fiendæ, & dicatur hoc modo, videlicet, qui Titius debitor promisit dicta centũ soluere ipsi Seio creditori Bononiæ, Imolæ, Florentiæ, Ferrariæ, Mediolani, & generaliter alibi vbi ũque locorũ vbi cõtigerit postulari p dictũ Seiũ creditorẽ, &c. hoc casu nemini dubiũ, ꝙ dictus Titius teneatur soluere ĩ vno ex dictis locis, & p cõsequẽs electio loci vbi sit fiẽda dicta solutio cõsistit ĩ volũtate dicti Seij creditoris, & ipse Titius debitor si nõ soluerit adueniẽte tẽpore solutionis nõ soluẽdon, ó poterit dici in mora, cũ non fuerit facta interpellatio per creditorem in aliquo loco, & cũ per ipsum non fuerit facta electio certi loci dictæ solutionis fiendæ. & propter hoc si contra dictũ debitorem fuerit factus aliquis actus executiuus contra dictum Titium debitorem erit nullus & inualidus, & debebit reuocari, ita sing. dixit Alex. in consi. suo 45. incip. in causa & lite, &c. in pen. colu. in 5. vol. vbi latius loquitur circa hoc. Tene menti, quia est profecto singulare verbum.

CCCCCXXIIII.

1 Inquisitio ac accusatio inter se multum affines. vnde iudex inquirens loco accusatoris succedit. Ac proinde, qua in accusatione requiruntur, eadem in inquisitione interuenire solennitates debent. Quomodo autem inter se differant hic traditur, nu. 2.

1 INquisitio & accusatio multum fraternisant, & ideo videmus quod inquirens succedit loco accusatoris, secundum Bar. in extrauagan. ad reprimen. in verbo, per inquisitionem. & in l. 2. in §. si publico in 5. colu. ff. de adul. & in l. quærelam. C. de fal. de quo latius dixi in rubr. extra de accus. circa prin. & ideo illæ solẽnitates quę requiruntur in accusatione requiruntur etiã in inquisitione, ita dixit Alex. in consi. suo 64. incip. viso themate. in 2. col. in 1. vol. vbi etiã subdit, quod statutum repellens accusatorem, videtur ẽt repellere iudicem inquirentẽ. allegat not. in l. non solum. in §. quanquam. ff. de iniur. & in pluribus alijs locis de quibus ibi per eum, de quo etiã per Ang. de Are. in trac. maleficio. in verbo, hæc est quædam inquisitio. in 5. cha. in 1. col. & per Petr. de Ancha. in repeti. c. canonum statuta. in 86. colu. in princi. de constit. & habetur per Bertach. in repertorio suo in verbo, inquisitio. in 3. col. in 10. versi. & ibi in 5. col. in 6.
2 versi. Et licet inquisitio & accusatio multum fraternisent vt dixi, tamen discrepant & differunt in vno. Nam dicũt doctor. quod licet pœna legalis possit per iudicem ex causa minui vel mutari, vt in l. quid ergo. in §. pœna grauior. in gl. fi. ff. de his qui notantur infamia. & not. in c. in archiepiscopatu. de rapt. hoc solum habet locum quãdo iudex procedit ex denũtiatione vel per inquisitionem, secus autẽ si procedit per accusationẽ, quia tunc nõ poterit iudex

mutare vel minorare pœnam legalem, ita sing. dixit Hostiens. in dicto cap. in Archiepiscopatu. extra de rap. quē refert & sequitur Bald. in repertorio suo in verbo, pœna. in 2. colū. in ver. pena legalis, &c. quod profecto est singulare verbū menti tenendum, de quo dicto feci mētionē in practica mea causarum crimin. in §. constante. in num. 83. vbi videre poteris, & vide etiam quæ dixit domin. Phili. Dec. in §. 1. in capitul. at si clerici. in prima col. de iud. & ego ibi, numer. 27.

CCCCCXXV.

1 *Clericus facinus committens propter quod beneficio priuandus venit, licet ipso iure priuatus sit non secuta sententia, nihilosecius tamen vbi mox commisit, indignus efficitur & male fidei possessor. Et sic ad fructuum restitutionem abs cōmissi facinoris tempore tenetur.*

1 CLericus † qui commisit causam propter quam meretur priuari beneficio suo ecclesiastico, licet non sit ipso iure priuatus, antequā feratur sententia, vt voluit Lap. alleg. sua 127. incipie. Anastasius canonicus. in fi. pro quo est te. in cap. licet Episcopus. de præben. in 6. pro quo faciunt dicta per Barto. in consi. suo 174. incipien. ser Ioannes de Castro duráti, & in l. ejus qui delatorem. ff. de iur. fis. & faciūt quæ latissimè fortè vltra omnes dixi ego in consi. meo 97. inter consilia ciuilia, quod incipit, casus talis est, cauetur quodam statuto, &c. Attamen scias, quod quam primū cōmisit causam propter quam meretur priuari beneficio, vt dixi efficitur indignus, & sic malæ fidei possessor, & sic à tempore commissæ causæ tenetur ad omnes fructus restituendos, ita dixit Guliel. & Ange. in l. 1. per illum textum. C. de his quibus vt indig. & dicit ibi Paul. de Cast. quod illa lex ad hoc ē valde singularis, quæ alibi nō reperitur. & ista ibi refert & sequitur Iason, in secunda col. in versi. & ideo habes hic, &c.

CCCCCXXVI.

2 *Acquirere ingeniosè sibi bona cuique licitum ac liberum est. vnde fit vt marito blanditijs vxorem ad se hæredem instituendum inducere liceat, nisi tamen alius testamento procedente institutus sit.*

1 LIcitum † est vnicuique ingeniosè sibi bona acquirere. l. fi. C. si quis aliquem testari prohibuerit. vbi dicitur, q̄ licitum est marito blandis verbis inducere vxorem vt eū instituat hæredem, hoc tamē verum intellige, nisi testator prius feciſſet testamētum, & alium instituiſſet hæredem, quia tunc si quis blandis verbis vel adulationibus induceret testatorem vt eum institueret, licet tunc testamentum valeat, tamen primus institutus reuocabitur a secūdo per actionem de dolo vel in factum, ita not. dixit Ang. in l. prima. C. si quis aliquem testari prohibuerit. & in l. non. n. per illum textum, cum gl. ff. de inofficio. testamē. de quo vide latiùs per Iason. in l. 1. C. si quis aliquem testari prohibuerit. & in l. dedi. in §. fi. ff. de condictione causa, data causa nō secuta. Tene menti, quia hoc anno casus ille venit bis iudicato in hac ciuitate.

CCCCCXXVII.

1 *Sententia vt efficax sit, & scribi debet, & à iudice ore proprio recitari & legi. Nec satis est quod iudex ad scriptum referat, vtpote dicendo, pronuntio, vt hoc consilio scripto continetur, sed ipse legere debet.*

1 ADt † validitatem sententiæ requiritur quod scribatur, & quod per iudicem legatur ore proprio, alias non valet l. 1. & 2. C. de senten. ex peri. reci. ca. fi. de re iudi. in 6. & ideo scias, quod si de causa vertente coram iudice ordinario sit petitum consilium sapientis, & causa sit commissa consilio vnius confidentis partium, & porrecto cōsilio iudici ordinario iudex disigillat consilium & dicit, pronuntio prout isto consilio continetur, postea tradit cōsilium notario banchi, & notarius in fine scribit qualiter iudex p̄ nuntiauit, prout in consilio continetur, tunc talis sententia est nulla ipso iure, quia sententia diffinitiua debet scribi, & proferri seu recitari per iudicē, iudex ergo primo debuit scribere ista verba, pronuntiatio prout in isto consilio continetur, deinde proferre sententiam, alias sententia est nulla, ita not. dixit Ang. in consi. suo 249. incipi. domina Liberina de Mātua &c. quod dictum pro no. refert & sequitur Iaſ. in l. ne quicquā. in §. vbi decretum. nu. 67. ff. de offic. p̄ consul. quod dictum mēti habeas, quia multoties vidi iudices in hoc errare. Et vide etiam circa hanc materiā Abb. in c. 3. in fi. de accusa.

CCCCCXXVIII.

1 *Testimonium in ore duorum vel trium absolutum, licet certis casibus vnius testimonium receptum sit.*

2 *Contractus si quis inuitus sit inter aliquos, ex parte vnius cō iunctorum, vel iudicis præsentia interuenit, si is metum interuenisse allegare volet, duobus tantum testibus non probabit.*

1 DIxi † tibi † superius in sing. 433. in ci. trita &c. quod licet habeamus regulam, quod in ore duorum vel triū, stet omne verbū, attamen plures sunt casus in quibus vnus, testis tantum probat plenè, vt ibi dixi. Modo dico tibi vnū non minus notabile, videlicet quod etiam est dare casum in quo in ore duorum vel trium non stat omne verbum.

2 † Et ideo scias, quod si aliquis contractus sit celebratus inter aliquos, & ex parte vnius interuenerit præsentia coniūctorum vel iudicis, tunc si talis dicat, quod in ipso contractu interuenit metus contra ipsum, tunc talis assertus metus non poterit probari per duos testes, prout alias posset, sed requirentur plusquam duo testes, ita sing. dixit Bal. & Paul. de Castr. in l. transactionem dominij. C. de transact. q̄ dictum pro no. & sing. refert & sequitur do. Fran. de Curt. in consi. suo 44. inci. super contingentia. in 6. col. vbi etiam ad hoc allegat Spe. in tit. de prob. in §. fi. versus finem. & alia de quibus ibi per cū, ad quæ etiā vide dicta suprà, in singū. 417. incip. præsentia coniunctorum.

CCCCCXXIX.

1 *Absolutus à iuramento in contractu appositò, an liberè possit contra huiusmodi contractum iuramēto firmatum venire?*

1 NOn † omnes profecto intelligunt importantiam absolutionis à iuramento, sed quam pluribus videtur quod habita absolutione à iuramento appositò in aliquo contractu possint liberè venire contra contractum iuramento firmatum, sed certè decipiuntur, quoniam absoluto à iuramento appositò in contractu non facit, quod absolutus possit venire contra talem contractum, quando ipse contractus erat validus & perfectus etiam sine iuramento, secus autem quādo sustinebatur solum propter iuramētum, quia alias erat inualidus, ita dixit Abb. in cap. cum contingat. in 10. col. versi. sed vltra prædicta. de iureiur. vbi refert Ang. ita cōsuluisse, de quo latius per Soc. in cōsil. 115. incipien. circa primam &c. in penu. col. in 1. volu. quod est multum no. cum plures in hoc errent & decipiantur.

CCCCCXXX.

1 *Aduersa propter peccata euenire.*

2 *Mulier maritata licet rem cum alio, quam cū marito habeat, si filium pariat, mariti non adulteri esse præsumitur. Quod limitatur hs, nisi filius natus sit claudus, luscus, vel cæcus, quasi mulieres peccato id euenerit.*

1 PRopter † peccata veniūt aduersa, vt in auth. vt nō luxu. contra natu. circa med. & in c. 2. de pur. vulg. & habetur latè per do. Roch. cur. in c. fi. in 3 col. in fi. de consue. Et ex hoc potest limitare tex. not. in l. miles. in §. defuncto. ff. de
2 adul. † vbi habetur, quod si mulier maritata etiam habet rē cum alio, quam marito, si pariat filium, præsumitur esse filius mariti, [a] & non adulteri. Attamen hoc limitatur, nisi filius natus sit claudus, cæcus, luscus, vel aliter corpore vitiatus, quia tali casu præsumitur potius filius adulteri, quam filius mariti, quia peccatum arguit vitium, & corpore vitiatus præsupponit conceptionem & natiuitatem suam fuisse in peccato. ita no. dixit Barb. in c. in præsentia. in 70. col. de prob. quod est no. limitatio ad d. §. defuncto. quem tex. doct. reputant sing. in pluribus locis, vt refert Barb. in d. c.

in præ-

in præsentia in d. 70. col. de quo te. vide etiam Paul. de Cast. in consi. 175. inci. super primo. in pe. col. & Alex. in consil. 157. incipien. circa primum. in 2. col. in 5. vol. & Bar. in cō si. 68. inci. omnipotentem. in prin. in 4. vol. & Ale. in consi. 88. inci. omissis. in 3. col. in 7. vo. & Phili. Dec. in cons. 272. inci. viso. in 2. col. & in consi. 288. inci. quæritur. in prin. de quo text. vide etiam quæ ego latius dixi in l. 1. in §. ad quæstionem. in 6. colum. in fin. & in colū. ibi sequen. ff. de quæstio. vbi latius loquutus sum.

ADDITIO.

a Filius mariti. Adde Bal. sing. 36.

CCCCCXXXI.

1 *Vilitatem publicam magnæ efficaciæ ac potentiæ. Nam si statutum, priuilegium, vel concessio in contractum transit, revocari non potest, sicuti nec contractus.*

2 *Statuto ciuitatis si caueatur, quod quicunq; eo ad habitandū venerit, ibique per aliquod tempus steterit, à collectis sit exemptus, si qui hoc statuto freti ad habitādum venerint, non poterit ciuitas huiusmodi statutum reuocare. Et vide alia & limitationes. nu. 3.*

1 VTilitas † publica est magnæ importantiæ, & magnæ potentiæ quod apparet. Nam quando statutum, priuilegium vel concessio transit in contractū tunc non potest reuocari, sicut nec cōtractus. l. sicut. C. de act. & obli. l. perfecta. C. de don. quæ sub modo. l. 2. C. quando lic. ab empt. disce. ita dixit Inn. in c. nouit. de iudi. & Arch. 11. q. 1. c. qui cūque. in ca. licet canon. de elect. in 6. & sequitur do. Ant. in c. quę in ecclesiarum. de consti. & idem voluit Bal. in l. fin. C. de cond. ob cau. vbi dicit, statuto cauetur, quod quicunque doctor legerit medicinam de mane, habeat à communi centum aureos pro salario, & quidam post statutum incepit legere, quod non poterit sine causa cassari, quia transiuit in contractum. Dixit Bal. in l. si cum mihi. ff. de dolo. q̄
2 † si statuto ciuitatis cauetur, quod quicūque venerit ibi ad habitandum, & steterit ibi per aliquod tempus, sit exemptus à collectis, quod si aliqui venerunt ad habitādum ibi, quod ciuitas non poterit illud statutū reuocare, & allegat rationē dicens quod priuilegium concessum quod non pē dent ex sola authoritate concedentis, sed ex iure acquisito alteri propter aliquod factum illius, cui concessio facta est reuocari non potest, & per hoc dicit se consuluisse in ciuitate Senarum, quod priuilegium datum quibusdam bannitis vt possint securè morari in ciuitate, ex eo quod eorum opera occuparunt quoddam castrum, est irreuocabile, qd̄ dictū & alia superius adducta refert & sequitur Ale. in consi. suo 215. incip. nec arguendi, &c. in 2. & 3. col. in 2. volu. vbi alia etiā plura ad hoc adducit. & idē dixit Bar. in l. omnes populi. in 7. co. in ver. circa prędicta. ff. de iust. & iu. pre
3 dicta † tamen omnia limitātur propter publicā vtilitatem nam propter publicam vtilitatem possunt tolli à principe vel superiore illa quæ transiuerunt in cōtractū, vel in quasi contractum. l. quod semel. ff. de decre. ab ord. facien. vbi ēt inferiores, puta decuriones licet suū decretum reuocare non possint, tamen fallit propter causam reipublicæ expedientem, vt ibi, & intelligitur illa lex de decreto, quod trā siuit in cōtractum, vt ibi per glo. in verbo, item speciale. & ibi clarius hoc tenet Dy. & Bart. ita illum te. ad hoc alleg. Ang. in l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. de quo latius p̄ Ale. in dicto consi. 213. incipi. nec arguendi. in 6. col. vbi in princ. illius col. dicit q̄ sua limitatio habet locū in subdito sed secus in non subdito, quia in eo non habet locum secūdum Ant. de But. in c. in nostra. de iniur. & dam. da. de quibus etiam habetur per Barba. in c. 1. in 9. col. de proba. sed melius & latius alijs loquitur Ale. in dicto consil. suo 215. in 2. vol. quem videre non omittas.

CCCCCXXXII.

1 *Pacem si qui inter se coram iudice ordinario inierunt, cum missione de se non offendendo sub certa pœna, si postea alter alterum procul a ciuitate & iudicis iurisdictione reperit, eumque offenderit, an offendens in pœnā promissam incidat?*

1 SVperioribus † diebus fui interrogatus à quodam aurato milite de vno, videlicet, quod inimici constituti coram iudice ordinario ciuitatis suæ promiserunt sub magna pœna se inuicem non offendere, quo stante post aliquos mēses vnus ipsorum repetit alium in loco valde remoto à dicta ciuitate, & à iurisdictione dicti iudicis, corā quo facta fuit dicta promissio de non offendendo, & vnus offendit alium, an decideret in pœnam appositā in dicta obligatione & contractu? in quo respondi, quod licet prima facie videretur dicendum quod non, per regulam l. fin. ff. de iurisdictio. om. iudicum. cū similib. vbi dicitur, quod extra territorium iurisdicentis impunè non paretur, attamen contrariū dixi esse verius, scilicet quod ille qui alium offendit in dicto loco remoto, & extra iurisdictionem cadit in dictam pœnam promissam. & ad hoc alleg. Bar. post Guliel. de Cun. in l. illicitas. in §. ne potentiores. in 2. col. versi. quæro si Titius, de quo timebam. ff. de offi. præsid. & ibi Albe. in 3. col. quod dictū refert & sequitur Iaſ. in d. l. fi. ff. de iurisdictio. omnium iudic. in 6. limitatione. vbi ad hoc etiā alleg. Ang. in cōsilio suo 313. incip. magnifici domini Antiani, & c. quod est sum mē no. pro facientibus pacem, de quo ego feci mētionem in repetione mea d. l. fi. de iurisdictio. omni. iudi. nu. 6.

CCCCCXXXIII.

1 *Testes inhabiles tunc admitti, cum alioqui veritas haberi nequit.*

2 *Proxeneta de iure in testem non admittitur, nisi vtraque parte consentiente, tamen si veritas aliter haberi nequit, inuitis partibus ad testimonium admittitur. nu. 3.*

SAus † prolixè dixi alias in l. diuus Pius. in 2. & 3. col. ff. de quæstio. & suprà in singul. 73. incip. plures &c. & in cō
1 si. meo 113. incip. Illumina quæso domine &c. q̄ † testes inhabiles admittuntur quando aliter veritas haberi non potest, & in dictis locis adduxi plures & diuersas doctrinas, sed in tali materia vltra ea quæ dixi in dictis locis do tibi
2 vnum aliud, videlicet † quod licet habeamus de iure quod proxeneta non admittitur in testem, nisi vtraque parte consentiente, vt volunt doct. in c. dilectorum. de testi. cogen. & voluit gl. in auth. de instr. cau. & fid. in §. in his vero. ad numerationem. & probatur in ca. 1. de testi. in 6. iuncta ibi gl. pe. vbi est casus specialis in quo admittitur in proxenetā altera parte inuita, ergo in cōtrarium est ius commune, l. ius singulare. & l. quod vero. ff. de legi. & hanc partem ēt sequitur Bar. in l. deferre. in §. ijdem decreuerunt. ff. de iur. fis. & voluit gl. in c. pe. de testi. in 6. & Barto. in l. omnibus. C. de testi. do. Ant. in c. cum à nobis. de testi. & Io. de Imol. in l. si cui legetur. §. fi. ff. de leg. 1. de quo per do. Ale. in cōsi. suo 212. inci. ponderatis. in 6. col. in 6. vol. & in consi. in 6. incip. viso &c. post prin. in 7. vol. & ibi in consi. 186. incip.
3 viso &c. in 2. col. † Tamen talis proxeneta admittitur inuitis partibus vel altera tantum inuita, quando veritas aliter sciri non potest. ita not. dixit do. Ant. in ca. cum dilecti. de elec. & in c. cum à nobis. in vlt. col. de testi. quem refert & sequitur do. Nic. Millus in suo repertorio, in verbo, testis, in antepe. colū. in ver. testis proxeneta &c. quod est menti tenendum quia sæpe occurrit in facto.

CCCCCXXXIIII.

1 *Laicus delictum si quod cōmisit, ac deinde religionem ingrediatur, aut ecclesiasticus, vel religiosus efficiatur, ob id nō impeditur iudex secularis, quominus contra eum procedere, & eundem punire possit.*

2 *Limita vt hic, & vide. nu. 3.*

ATtende † ad vnum q̄ memoriæ semper habeas, qm̄ ex
1 eo poteris acquirere pecuniam & honorē, & adiuua- † re amicū vel affinē. † Tu scis, q̄ si laicus cōmittit delictū, & postea ingrediatur religionē, vel efficiatur clericus, vel religiosus, q̄ p̄ talē mutationē fori nō impedit iudex secularis contra eū procedere, & eū punire ſm Bart. & alios in

l.1.ff.de pœn.& in l.cum quædam puella.ff.de iurisd.om.
iud.de quo etiam per Bar.in l.hos accusare.in §.hoc bene
ficio.ff.de accus.& in l.adultera. in §.si eo tempore.ff.de
adul.vt voluit Bar.& Bald.in l.fi.ff.si ex noxa.cau.aga.Bart.
Bal.& Ange.in l.si quis postea.ff.de iudi.Bal.in l.officiales.
C.de epi.& cle.Bal.post Cy.in auth.causa quę fit cum mo
nacho.eo.ti.Bal.in l.si quis decurio.C.de fal. Bal.in l.idem
Vlpianus.ff.de excus.tut.Bal.Ang.& Pau.de Cast.gl.in l.ne
mo potest.de leg.1.Bal.in l.si crimen.C.de ordi.cog.Bal.in
c.at si clerici.in 5.col.de iudic.& in c.eum non ab homine.
in 3.col.eo.titu.& in c.cum accessisset.in fi.de proba.& in
2 c.quia verisimile.de præsumpt.†Hoc tamen limita sing.ni
si talis,qui commisit delictū,& postea ingressus est religio
nem,fecisset votum clericatus,vel intrandi religionē ante-
quam commisisset delictum,qm̄ tunc nullo modo potest
puniri per iudicem secularem, quasi votū trahatur retro.
Ita sing. dixit Bal.in l.1.C.an seruus ex suo fact.in fi.quem
refert & sequitur Io.de Ana.in ca.ad falsariorū.in vlti.col.
extra,de cri.fal.& Ias.in l.cum quædam puella.in 2.col.de
iuris.om.iu.vbi dicit hoc esse valde no.quia ex hoc posses
quē euadere à pœna mortis,maximè quia de hoc staretur
iuramento suo,an votum emiserit ante commissum deli-
ctum,sicut stari debet iuramento de illis quæ dependent
à voluntate vel conscientia nostra,secundum gl.in §.aliæ.
instit.de act.in c.significasti.2.de homi.& Bar.in l.interdū.
§.qui furem.ff.de fur.& subdit Ias.vbi supra,q illud quod
dicitur in religioso,procedit in eo qui est intra annum pro
fessionis.quia tunc censetur persona ecclesiastica secundū
Ang.in l.1.ff.de pœn.per tex.optimum in l.statuliber.ff.de
questio.quamuis extra hanc materiā qui est intra annū pro
fessionis non habeatur pro ingresso,vt per Bar.& alios in
auth.ingressi.C.de sac.san.ecc.& dicit etiam Ias.secus esse,
3 si†efficiatur de fratribus tertij ordinis, quia tunc iudex lai
cus non impeditur contra eum procedere secūdum cano.
in c.perpendimus.de senten.excom.& Fride.de Sen.in cō
si.303.ita dicit Ias.in d.l.cum quędam puella.in 2.col.& p
illo dicto Bald.in d.l.1.C.an seruus ex suo facto.facit quod
voluit Abb.antiquus in c.per tuas.de dona.quem refert &
sequitur Bald.in marga.sua,in verbo, alienare.in vlti.ver.
& faciunt dicta per Modern.in ca.quoniam contra.in 41.
char.nu.108.de prob.& ibi in char.92.nu.25.

ADDITIO.

Adde Catel.Cottam in memoralib.in verb.laicus. Cæp.caut.
2.nu.8.Ferrat.caut.23.

CCCCXXXV.

1 *Percussionem abusiuam dici,quæ manu vacua,aut pugno fit. Nec atrox iniuria his inferri censetur. Nec statutum verberantem puniens eum qui pugno,vel manu vacua percussit,comprehendit.*

2 *Occidens manu vacua perinde tenetur,ac si gladius occidisset,si dolus interfuit.*

1 ABusiua percussio † dicitur illa quæ fit cum pugnis. Ita
dixit te.in l.item apud Labeonē.in §.verberasse.ff.de
iniur.& ideo dixit Gul.de Cu.& Bal.in l.2.in §.prætor ait.
ff.de in ius voc.quod percussio cum manu vacua,vel cum
pugno non dicitur atrox iniuria,quod etiam tenet Ange.
in l.leuia.ff.de accus.& dixit no.verbum Ang.in d.§.verbe
rasse.quod statutum puniens verberātem non intelligitur
in eo,qui verberat cum pugnis, quod dictum refert Ias.in
d.§.prætor ait.vbi alleg.Bald.in c.1.§.iniuria.in vlt.col.de
2 pace.iur.fir.vbi†dicit,quod occidēs aliquem manu vacua,
tenetur ac si gladio occidisset,dummodo dolo fecerit,per
l.qua actione.§.1.& ibi Iaco.Butr.ff.ad leg.Aquil.Et vide
quæ dixi in l.1.numero.37.cum pluribus numeris ibi seq.
C.de sicar.

CCCCCXXXVI.

1 *Priuilegium habēs spurios legitimandi spurias legitimare nō poterit.Et sic mascul.non concipit fœmininum.*

HAbuisti iam supra in singu.20.incip.masculinum. &
in sing.39.incip.capias vnum &c.in singul.191.incip.
sæpius &c.materiam,quando masculinum cōcipiat fœmi
1 ninū.Sed†vltra omnia dicta in dictis locis dico tibi vnum
nuperrimę,videlicet quod in priuilegio concesso. comiti
Palatino ad legitimandum spurios.masculinum non conci
pit fœmininum,& ideo habens priuilegium ad legitiman-
dum spurios,non poterit legitimare spurias.Ita no.consul
uit do.Signo.de Homodæis in consilio suo 186.incipient.
in quæstione vertente inter durantem,quod consilium re
fert & sequitur Ias.in l.si quis id quod.in 2.col.ff.de iuris.
om.iud.& ibi dicit,quod hoc vt dictum refert & sequitur
Card.Alexan.in cap.per venerabilem.in 12.col.qui fil.sint
legi.

CCCCCXXXVII.

1 *Clerico manus violentas inferens excōmunicationem incurrit,poterit tamen clericus delinquens in loco delicti detineri,vt satisfaciat,nec ob id incurritur excommunicatio.*

1 QVi†manus violentas imponunt clerico,incidūt in ex
communicationem,vulgato c.si quis suadente.17.q
4. Sed scias tamen quod quicunque etiam clericus delin-
quēs potest detineri in loco vbi deliquit,vt satisfaciat,nec
tali casu incurritur excommunicatio.ita dicit Io.Cal.in re
peti.c.de illis.de rap.in 2.not.vbi pro hoc allegat illum te.
&c.vt famæ.extra de sen.excō.& in c.clericus.eo.titul.de
sen.exc.lib.6.quod dictum refert & sequitur Bal.in marga
rita sua,in verbo clericus.in 2.col.in ver.clericus etiam fu
giens &c.& vide quæ dixi supra,in singu.44.incip.debitor
fugitiuus &c.

CCCCCXXXVIII.

1 *Debitorem in mora per extraiudicialem interpellationē constitui,quinimo ob id debitor ad expensas tenetur.*

2 *Idemq; notificatio debiti extraiudicialis facta, efficit vt in mora debitorem constituat.*

1 PEr†interpellationem extraiudicialem debitor consti-
tuitur in mora secundum gl.in l.qui Romæ.in §.cohę-
redes.ff.de ver.obl.& in l.fideiussor obligari.in §.fin.ff.de
fideius.& in l.amplius non peti.ff.rē ra.hab.& habetur in
l.si ex legati causa.ff.de verb.obli.& habetur in l.quod te.
ff.si cer.pet. Itē talis petitio extraiudicialis facit reū tene-
ri ad expensas s̄m Bald.in auth.contra qui propriam.in fi.
C.de non nu.pecu.& Ang.in auth.qui semel.in vlti.colū.
C.quom.& quando iud.& Ang.in l.debitores.C.de pigrī.
& Abb.in c.2.de accus.& Ludo.Ro.in sing.suo 399.incip.
alio secundo &c.& Ias.in l.certi condictio.in prin.2.col.
2 ff.si cer.pet.†Et scias,quod non solum interpellatio extra
iudicialis constituit debitorem in mora,sed imo etiam so
la notificatio debiti extraiudicialis cōstituit debitorem in
mora.ita no.dixit Bal.in l.vinum.circa fi.ff.si cer.pe.quod
dictum pro valde no.refert & sequitur ibi Ias.in 8.col.vbi
dicit,quod istud dictum raro alibi inuenies,& ibi latè lo
quitur circa hanc materiam interpellationis.

CCCCCXXXIX.

1 *Probatio irregularis personas omni exceptione maiores desiderat. Vnde si ex statuti forma non standum passus omni exceptione esse maior.*

2 *Et quid de probatione per famam?*

1 PRobatio†irregularis requirit personas omni exceptio
ne maiores,& ideo stante statuto quod de damno dato
in fundo vel vinea alicuius stetur iuramento damnum pas
si,nā cum talis probatio sit irregularis requiritur,quod ille
damnū passus sit omni exceptione maior.ita no.dixit Ias.
in repet.l.admonendi.in 109.colum.in princ.ff.de iureiu
ran.vbi ad hoc allegat quendum docto.do.Auto.de Ale.
Neapolitanū in l.qui accusare.in 2.co.C.de edēn.pro quo
etiam adducit primo Ang in l.1.in §.si dubitetur.ff.quem-
2 admo.testa.aper.vbi dicit,quod stante statuto, quod deli-
ctum probetur per solam famā,tunc,quia talis pbatio est
irregularis,oportet quod talis fama habuerit ortum à per-
sonis fide dignis,& quæ sint omni exceptione maiores, &
ibi Ias.ampliat hoc dictum pluribus modis & pluribus iu
ribus,de quibus ibi per eū.Tene mēti tu Bononiēsis,quia
hic Bono.

hic Bono.habemus tale statutum,& ex supradictis facies
corruere mille accusationes damnorum datorum.

CCCCCXL.

2 *Immunitas hominibus loci certi concessa, habitantes ibi etiā Iudæos fouere ac tueri pariter censetur.*

2 *Nam saluus conductus cuipiam ac socijs cōcessus, Iudæo quoque socio datus esse intelligitur.Et quæ ciuium Romanorū sunt,eadem habent & Iudæi.*

1 HOdie†fui interrogatus à quodam Iudeo qui apud me
multum institit super vno, videlicet an immunitas
concessa hominibus certi loci vel ciuitatis comprehendat
Iudæos ibi habitātes,in quo licet aliqua possent adduci cō
tra Iudæos quod non comprehenderentur, attamen dixi,
ei,quod ipsi Iudæi gaudēt tali immunitate & hoc tenet ex
pressè Bal.in l.spadonem.in §.iam autem.ff.de excu.tut.q
dictum refert & sequitur Alexan.in consi.suo 75.inci.vi-
deretur.in 2.col.in 5.vol.& ibi pro hoc alleg.Ang.in l.vti
mur.ff.de sepultu.vio. vbi dicit, quod saluusconductus
concessus alicui & socijs suis, comprehendit Iudæum
secum venientem, & hoc etiam dicit confirmari per
2 text.in leg. Iudæi. C.de Iudæ.vbi † dicitur, quod Iu
dæi habent illa quæ sunt ciuium Romanorum.& illud di-
ctū Bal.etiā refert & sequitur Barb.in cons.suo 63.inci.li-
cet &c.in 4.vol.in 1.col.& in c.Rodolphus.in 9.char.de re
scri.& Soci.in consi.suo 62.inci.in præsenti consultatione
&c.in 5.col.in 1.vol.& ibi in consi.70.incip.in præsenti co
sultatione.in 1.col.& Alex.in consi.suo 99.inci. visa inqui
sitione.in 2.col.in 6.vol.& in cōsi.13.incip.attētis his.&c.
in 3.col.in 7.vol.pro quibus faciunt optimè dicta per Phi
lip.Dec.cōsi.suo 56.in 2.col.vbi etiam dicit, quod saluus-
conductus alicui concessus cōprehendit etiam Iudæum
vt dixi,& idē dixit Corse.in no.suis in verbo,societas &c.

CCCCCXLI.

1 *Absolutionem condemnatione fauorabiliorem esse. Et ideo licet duobus testibus affirmantibus,quam decem negantibus magis credatur,id tamen in criminalibus locum non habet. Nam absolutionis fauore contra seruatur vt magis duobus negantibus,quam affirmantibus credatur.nu.2.*

1 ABsolutio†fauorabilior est,quam cōdemnatio, vt in re
gula,fauorabiliores.de regu.iur.in 6.cum multis si.&
ideo scias,q licet plus credatur duobus testibus affirman
tibus quam 10.negātibus.vt voluit gl.in l.diem proferre.
in §.inde quæritur.ff.de arbit.quam gl.ibi sequuntur com-
muniter docto.& Ioannes de Imol.in l.inter pares.in 1.co
lum.ff.de re iudi.Barto.in l.1.in princ.ff.de ven.inspi.& in
l.hæredes palam.in prin.ff.de testa.& idē voluit Inno.in c.
qui per nouale.de verb.sig.& facit tex.& quę ibi habētur,
in c.accusator.6.q.5.de quo etiam per Bald.in marg.sua, in
verbo.iuramentum.in 9.ver.& per Ale.in consi.148.inci.
excellētissime domine vicarie.in 1.col.in 2.vol.& dixi in
2 consi.meo 113.incip.illumina quæso &c.vltra med.† Ta
men tene menti,q illa gl.d.§.inde quæritur,limitatur, qd
non habet locū in criminalibus,quia in illis fauore absolu
tionis magis creditur duobus negantibus me deliquisse,
quam duobus affirmantibus me deliquisse.ita singu.dixit
Ale.in d.l.hæredes palam.in prin.ad quod alleg.gl.no. quā
dicit sing.in c.clerici.81.dist.quam secundum eum sequi-
tur Bal.in l.data opera.in 20.col.C.qui accu.pos.& illā gl.
etiam dixit sing.Lud.Rom.in consi.suo 241.inci.spectabi
les domini collaterales.in 1.col.& illam etiā refert & sequi
tur Abb.in c.ad nostrā.in 2.col.de prob.& in c.cum P.Mā
conella.in vlt.col.de accu.& Abb.in c.quoties.in fi.de pur
ga.cano.& in c.inter.& in c.de testi.eo.tit.& Abb.in c.bo
næ memoriæ.1.in 5.col.de elec.& in c.in nostra.in vlt.col.
de testi.& in c.ex tenore.in 1.col.eo.tit.de qua gl.vide etiā
Cors.in no.suis,in verbo,testis.in 9.no.& vide Ias.in rub.
ff.de iureiuran.8.& illā gl.dixit sing.Lud.Roma.in l.in illa.
in pe.col.ff.de ver.obl.& Ias.in l.vt vim.nu.6.ff.de iusti.&
iur.& illam alleg.Deci.in c.ex literis.nu.7.de prob.de qua
ego etiā feci mentionem in rep.mea l.fi.C.de prob.in 50.
char.vbi plura adduxi in materia absolutionis.& idē dixit
Soci.in consi.suo 54.incip.visa breui narratione &c.in pe.
col.nu.22.in 4.vol.

CCCCCXLI.

1 *Filios naturales etiam legitimatos ad feudi successionē non admitti, sed nec adoptiui quoque in hoc admittuntur, limitabis tamen in naturali per subsequens matrimonium legitimato.*

2 *Legitimatus per subsequens matrimonium filij legitimi appellatione continetur, qui in episcopatum vt legitimè natus admittitur.*

3 *Legitimatio per subsequēs matrimonium cæteris præstātur.*

TEx.in c.1.§.naturales. in tit.si de feu.fue.contro.inter
1 do.& agna.dicit,†q filij naturales etiā si sint legitima-
ti nō admittūtur ad successionē feudi.pro quo facit, nam
filius adoptiuus non succedit in feudo,vt in d.c.1.in §.ado
ptiuus.sed filius adoptiuus & filius legitimatus æquiparā
tur s̄m gl.in l.cum in adoptiuis.C.de adop.& in l.filius.C.
de muni.& orig.lib.10.in l.1.ff.de admi.tut.quas gl.ad hoc
alleg.Card.Ale.in d.§.naturales.in 1.col.ergo nimirū si eti
legitimatus non succedit in feudum prædictū. Tamen te.
& superius dicta limita non procedere,nec habere locum
in filio naturali legitimato p subsequēs matrimoniū,quia
tales legitimati per subsequens matrimoniū succedunt in
feudū,ita no.dicūt Host.& Io.anan.in c.lator.in 2.col.qui
fili.sint legi.& ibi hoc sequitur d.An.Car.& alij,& Iaco.de
Bel.& Bald.in d.§.naturales.& ita communiter tenetur
s̄m Ale.in l.ex facto.in §.si quis rogatus.in 13.colū.ff.ad
Treb.de quo latius per Deci.in consil.155.in 3.& 4.col.&
idē dixit Pau.de Cast.in l.fi.C.de his qui ve.æta.impe.cir-
ca fin.quod dictum refert & pluribus iuribus & doctrinis
cōprobat do.Phili.Dec.in consi.suo 155.inci.& diligenter
2 in 4.col.vbi†etiam dicit,q appellatione legitimè nati etiā
in materia stricta cōprehēditur legitimatus per subsequēs
matrimoniū s̄m Ant.de But.in capit.innotuit.in 2.colū.
in fi.ver.no.gl.de elec.Subdit etiam quod pro istis etiā be
ne facit te.in c.cum in cūctis.de elec.vbi dicitur,q in epi-
scopatu nō pōt promoueri, nisi natus sit de legitimo ma-
trimonio, & tn̄ ille qui sit legitimus p subsequens matri-
moniū eligi pōt in episcopatū, vt per gl.& doct.in d.c.in-
notuit.Adducit etiā, nā vbi per matrimoniū fit legitima-
tio,verè restituitur ius legitimorū,& ab initio cēsetur fuis
se legitimus s̄m Ang.in §.& quoniā.in auth.qui.mo.na.ef
3 fi.sui.in prin.†Et sic ex supradictis apparet,q maioris vi-
goris & importātiæ est legitimatio,quæ fit per subsequēs
matrimonium,quā aliæ legitimationes, circa q ponit plu-
ra no.dicta do.Phili.Dec.in d.consi.155.in 3.col. vbi om
nino videas etiam do.Fran.Cur.in consi.74.inci.super me
morata.in nu.61.p totum.& Dec.in c.cum in cunctis.nu.
9.de elect.Tene menti,quia ista sunt magnæ importātiæ.

CCCCCXLIII.

1 *Maleficijs & delictis ante factum obuiandum, post factū vero punienda.*

2 *Possessionis cōtētio si sit,timeaturq; de armis parādis,iudex possessionē ad se reuocare pōt,partibusq; prohibere, ne ad possessionē,donec discussū sit cui de iure cōpetat,accedāt.*

3 *Quod intellige vt in limitat.seq.nu.4.& 5.*

1 MAleficijs†& delictis ante factū obuiādū est ne cōmit
tātur,post factū vero puniēda sunt.l.nullus.circa fi.
2 C.de sum.trini.& fid.catho.†Et ideo dicit ibi Bal.ar.illius
te.q si inter duos cōtenditur de possessione,& est timor
armorū,q iudex pōt ad se aduocare possessionē,& prohi-
bere partibus ne accedāt ad possessionē,donec sit discus-
sum de iure cui cōpetat,ad q allegat dicta p Inn.in c.in p̄-
sentia.de prob.& p Cy.in l.1.ad fi.C.vti possid.& l.fi.ff.de
offi.procu.Cæsa.vbi bonus te.& voluit latius do.Paris de
Puteo in suo trac.syndi.in 64.char.in 4.col.& Flo.in l.cōi
diui.in §.de vsufructu.ff.cōmu.diui.de quo ēt latius & co
piosius p d.Fran.Cur.in cōs.suo 61.inci.sup eo &c.p totū
3 consiliū.† Prædicta tn̄ intellige procedere,& vera esse,qn̄
neutra partiū possideret, sed vtraque prętenderet posses-

sionem ad se spectare, sed secus, si vna pars tantum possideret, siue esset in possessione, alias non, nam tunc iudex non potest ad se aduocare possessionem, & prohibere partibus vt non accederẽt ad possessionem, etiam si videret partes peruenturas ad arma. ita limitat Bald. prædicta in l. æquissimũ. ff. de vsufru. & in l. fi. C. de ord. cog. & in c. 2. in 2. col. de vit. & hone. cleri. in l. ordinarij. C. de rei vẽ. & in c. 1. de seque. pos. & fruc. in 4. col. de quo latius per do. Ias. in l. quidam æstimauerunt. in 3. col. ff. si cer. pet. & per do. Fran. de
4 Cur. in d. consil. suo 61. Item† aduertas etiam, q̃ quando neutra partium possidet, & dubitatur de scandalo futuro, vt dixi, iudex potest ,phibere partibus ne accedant ad possessionem, hoc est verum, sed primo debet saltim summarie constare iudici parte citata q̃ sit timor armorum, & q̃ scandalum oriri posset, nec crederetur verbis iudicis asserẽtis ita esse, nisi hoc constaret ex actis, alias si istis non præcedentibus iudex procederet ad inhibitionẽ possessionis, diceret ,pcessisse de facto, & de facto deberet reuocari. Ita not. dixit Ang. in consi. suo 107. incip. Iacobellus & Lucas & c. alias inci. dicta constitutio &c. in fi. verbis. quod dictũ pro no. refert & sequitur do. Phil. Dec. in consi. suo 366. in-
5 cip. pro declaratione &c. in vlti. col. Sed† credo tamen ego, quod posset esse tanta festinantia & res posset agitari tali celeritate, q̃ iudex posset inhibere partibus accessum ad possessionem, etiam parte non citata, vtputa, si ambæ partes cum armis essent in procinctu essendi ad possessionẽ, nã quando periculum est in mora, relaxantur solennitates in res, vt dixi latè in l. qui cædem. in 2. & 3. col. ff. de sica. vbi inter alia quæ in tali materia adduxi, etiam Pet. de Ancha. in consi. suo 268. incip. ex prædicta. & c. in. vlt. col. vbi dixit quod contemni potest ,statutum, lex, vel canon, si in eius obseruantia mora sit periculum allatura, de quo ibi valde latius.

CCCCCXLIII.

1 *Testamentum caducum morte instituti hæredis ante testatorem efficit, si tamen in eo insit codicillaris clausula, non corruit, tanta est codicillaris clausula vis ac potestas.*

OMnibus iuris professoribus satis notum puto valorẽ & importantiã magnam clausulæ codicillaris, ideo circa eius validitatẽ, & importantiam & aliter non me ex-
1 tendam. Sed† solum dicam tibi vnum circa dictam clausulam codicillarem, quod iudicio meo inter alia est nota. dignum; videlicet tu scis, quod testamentum efficitur caducum, quando hæres institutus moritur ante testatorem, vt in l. 1. §. pro secundo. C. de cad. tol. & in l. non putauit. in §. primo gradu. ff. de contratab. & facit te. insti. quibus mod. testa. in §. 1. Attamen etiam tali casu quando moritur hæres institutus ante testatorẽ, testamentum sustẽtatur, si in eo adsit clausula codicillaris. Ita sing. dixit do. Ale. in consi. suo 17. incip. ponderatis his, quæ in themate &c. in vlt. co. in 3. vol. quod. secundum ordinem meum est 240. & idem dixit Bald. in consil. suo 464. incip. quidam Nicolaus. in 2. vol. & Socin. in consil. 140. incip. considerato &c. in 3. & 4. col. in 1. vol. quæ omnia refert & sequitur diuinus ille doctorum princeps do. Philip. Deci. in cõsi. suo 242. incip. in casu proposito &c. in 2. col. in prin. & in consi. 369. inci. iudicas esse &c. in 2. col. in fi. Et circa clausulam codicillarẽ dixi aliqua in consi. meo 103. inci. cordi meo spiritum sapientiæ infunde domine &c. quasi per totum, quod consilium est inter consilia ciuilia.

CCCCXLV.

1 *Victum victori in expensis condemnari inter litigantes iure receptum est, si tamen condemnatus iustam litigandi causam habuerit, regula rigor mutatur, quinimo absoluitur ab expensis victus.*

2 *Iudex si quando victum ab expensis absoluat; causam sententiæ inferre debet, alioqui huiusmodi sententia absolutoria non tenet.*

1 LItigantes† vt plurimum quando succumbũt, condemnãtur in expensis per regulam illam, quod victus victori debet condemnari in expensis, vt habetur in l. qui insciens dum. in §. etiam. ff. de leg. 2. & in l. eum quem temerè. ff. de iudi. & in c. finem litibus. de do. & contu. & in §. hæc autẽ omnia. institu. de pœn. temer. litig. quæ regula limitatur, nisi victus habuerit iustã causam litigandi. quia tunc absoluitur ab expensis. ita habetur per doc. in dictis locis, & in l. properandũ. §. sinautem. C. de iudi. de qua materia latissimè dixi in l. patre vel marito. in 4. & 5. colũ. ff. de quæstio.
2 Teneas† tamen menti perpetuo, q̃ quãdo iudex absoluit victum ab expẽsis, eo quia habuit iustam causam litigãdi, tenetur in sententia exprimere illam iustam causam, alias talis sententia absolutoria non valet. tex. est in §. oportet. in aut. de iud. ita dicit Bal. in auth. generaliter. in 5. col. ver. quia ergo &c. C. de epis. & cle. & voluit Spe. in tit. de expẽ. in §. nunc videndum. in versi. quidam, alias est in §. postremo. circa prin. & in tit. de prol. senten. §. qualiter. versic. verum. & volunt alij, quos refert & sequitur Ias. in l. properãdum. in §. sinautem alterutra. in 5. col. C. de iudi. Tene menti prædicta, quia raro vel nunquam iudices absoluẽtes partem victam ab expensis propter iustam causam litigandi, non exprimũt dictam iustam causam, ex quo talis absolutoria expensarũ est inualida, ad q̃ nec etiã partes aduertũt.

CCCCCXLVI.

1 *Hæres ac defunctus & si vna & eadem persona censentur, id tamen duobus casibus violatur, vt his videre licet. numero. 2.*

1 LIcet† hæres & defunctus censeantur vna & eadem persona, vt in auth. de iureiur. à mori. prælti. in prin. & dixi suprà, in sing. 475. incip. non est tibi nouum &c. attamẽ te neas menti duos casus in quibus hæc regula fallit, primus est, quod ille qui vult venire contra iuramentum prælatitũ debeat primo petere absolutionem vel relaxationem à iuramento, hoc est verum. & habet locum in iurãte eo viuente, eo autem mortuo hæredi eius non est necessaria aliqua absolutio vel relaxatio à iuramento, quia vinculum iuramenti quod est spirituale, est finitum morte iurantis. Ita dixit Inn. in cap. veritatis. de iureiur. & Io. An. in c. fi. de fo. cõpe. in 6. in nouella. quos refert & sequitur Saly. in l. empti. C. plus vale. quod agi. & in auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vẽd. quos ego retuli in repeti. mea l. de vnoquoque. in 36. col. ff. de re iudic. Secundus† casus est, quod si in
2 instrumẽto adest pactum, quod de damnis & interesse stetur iuramento damnum passi, tamen talis facultas non transibit ad eius hæredem. ita dixit Gul. de Cu. in l. cum debitoris. ad fi. ff. de iudi. & Ludo. Ro. in l. pen. in §. hoc iudiciũ. ff. ne quis eum qui in ius voca. est vi exi. & in l. iusiurandũ quod ex conuentione. in prin. ff. de iureiur. quos† refert & sequitur Ias. in d. §. hoc iudicium. in vltimis verbis.

CCCCCXLVII.

1 *Patrem testamẽto suo filijs aliquid institutionis iure relinquere iure constat, alioqui testamentum subsistere non potest, si tamen filiæ dotem relinquat, institutionis etiam mentione non facta, satis est vt testamentum subsistat. nu. 2.*

1 CLarissimum† est in iure, quod pater in testamento suo tenetur aliquid relinquere filijs iure institutionis, alias testamentum non valet. tex. est vulgatus in §. aliud quoque capitulũ. in auth. vt cum de app. cog. & habetur in c. Quintauallis. de iureiu. & in auth. non licet. C. de libe. præter, & hoc nisi ipsi filij cõmiserint vnam de causis enumeratis
2 in d. §. aliud quoque capitulum. Sciast† tamen, q̃ sufficit, q̃ pater relinquit dotem filiæ, licet non dicat iure institutionis, quia tũc nõ dr̃ præterita nec exheredata. Ita dixit do. An. in c. Ray. in 3. col. de test. quẽ refert & sequitur Ale. in consi. suo 240. inci. põderatis his quæ in themate &c. in vlt. col. pro quo faciũt dicta p eũdẽ Ale. ĩ cõsi. 336. fm ordinẽ meũ quod inci. post redditum consi. & illud dictum dom. Ant. in d. c. Rayn. etiam refert & sequitur Alexã. in consi. suo 125. incip. quoniam abundè &c. in 2. col. in 6. vol. & vide quæ dixi suprà, in sing. 36. incip. clausula &c.

CCCCCXLVIII.

1 *Moderatorem ac arbitrum rei suæ quemlibet esse. Limita tamen vt hic in emphyteusi ecclesia alicui concessa, &c.*

Rei suæ quilibet est moderator & arbiter. l. in re mandata. C. manda. l. legis Aquiliæ debitori. ff. ad le. Aquil. l. etiam. §. licet in dotalibus. ff. solu. matri. cũ simi. Sed scias, quod hæc regula non est semper vera, nam si ecclesia concessit fundum in emphyteusim alicui, in quo fundo quidã colonus staret ad laborandum per maximum tempus, hoc casu si talis emphyteuta repellit illum colonum, cum bonus esset, & aliũ subrogauit in eius loco, debet emphyteuta priuari emphyteusi. Ita sing. dixit Bar. per illum tex. in l. cognouimus. C. de mancip. & colo. patri. lib. 11. quod dictum refert & sequitur Corse. in no. suo 101. in verbo, emphyteusis 3. Tene menti, vt quando cõducis vel emis fundum, apponas pactum vt possis remouere colonum, qui reperitur laborare ipsum fundum. & vide quæ dixi supra, in sing. 321. incip. credo te scire &c.

CCCCXLIX.

1 *Litigantes solent vicissim se facile iniuriosis verbis impetere possunt tamen in hoc à iudice incontinenti ipsius arbitrio puniri. Id tamen iudex passim nec temere facere debet, sed pro tribunali sedens id faciat. nu. 2.*

3 *Iudex è fenestra palatij homicidium committi videns, an possit sine alijs probationibus homicidam punire?*

1 LItigantes† solent de facili se inuicem verbis iniuriari, vt sæpius contingit, & de facto videtur. Sed aduertant ne hoc faciant in præsentia iudicis, quoniam si hoc facerent coram iudice, possent de iure statim & incontinenti ab ipso puniri arbitrio suo. Ita dixit gl. no. in c. Deus omni potens. in §. quando autem. in verbo iudicis. 2. q. 1. quã glo. dixit sing. Alb. de Rosa. in lilliciras. in §. veritas. ff. de offic. præsid. & eam refert & sequitur etiam do. Ant. in c. vestra. in 61. col. suæ repeti. de coha. cleri. & mulie. ad quod etiã est gl. in l. 3. in §. præterea. ff. de suspect. tuto. & hoc voluit Iac. de Bel. in practica sua iudiciali. in 4. char. in 2. col. sub ver. & pro tribunali sedente. vbi ad hoc allegat dictas glo. sed vltra eum dicas tu, quod ad hoc est etiam glo. in l. 2. in verbo aspectu. ff. de ferijs. & ibi Bal. Ang. & Moder. & Ioã. And. in addi. Spe. in titu. de noto. cri. in §. fi. in additio. magna incip. vbi tractat &c. in fi. & voluit do. Paris de Puteo in tract. syndi. in 67. char. in 3. colu. & in eo. tract. latius in 66. char. in 3. col. & Ioan. And. in c. accepimus. de fide instru. quem refert & sequitur Bald. in l. 1. C. de fide instru-
2 quos refert & sequitur Baue. in tracta. suo de virtute iuramenti. in nota. 53. in 3. col. credo† tamen, quod requiratur hoc casu quod iudex sedeat pro tribunali, eo quia iudici vt iudici debet constare de delicto ad hoc, vt possit illud punire, alias si sibi constaret vt priuato non posset illud punire secundum doct. in d. l. 2. ff. de fer. & Gandi. in suo tracta. maleficiis. sub rub. de aliqui. quæstio. var. in maleficiis. in 6. col. in versi. item pone & Spe. & Io. And. in dicto titu. de noto
3 cri. in §. fi. in pen. ver. In quibus locis dicũt, quod sit iudex videt aliquem occidentem hominem stando ad fenestrã palatij, quod sine aliis probationibus dicti homicidij non poterit dictum homicidam punire, de quo etiã per Ang. in l. à diuo Pio. in §. sed si emptor. in fin. ff. de re iudic. & p Bal. in l. si irruptione. ff. finium regund. & per gl. in l. 2. ff. de in litem iurand. & per Bar. in l. 2. §. si publico. in 3. colu. ff. de adulter. & per Bal. in l. contra negantem. C. ad legem Aquil. in fi. & in l. 1. in penul. quæstio. C. si aduer. libr. & in rub. C. de proba. in 3. col. versic. sequitur visus & per Bal. in l. 11. in 1. col. C. vt quæ desunt aduoc. par. & in ca. penul. de testi. cog. & per Paul. de Cast. in consi. suo 195. incipie. visa inquisitione. in vlt. col. & per Lud. Ro. in consi. 211. in fin. 1. col. & in consi. suo, de quo etiam per Bal. in consi. 235. incip. creditor. in 3. vol. & per Alb. de Ros. in 3. parte statu. q. 53. inci. Item pone &c. & idem in materia vide etiam do. Alber. de Cataneis in suo tracta. violantes. in verbo, submisso oculo. in 3. char. in 2. col. & Alex. in consi. 464. inc. viso processu &c. in 4. col. & Bal. in l. ampliorẽ. in princ. in fi. 1. col. C. de appel. Vide tamen ad prædicta omnino do. Ant. in c. fi. in 5. col. versi. not. ergo gl. istam &c. de confess. vbi ponit sing. verbũ, quem refert & sequitur do. Nic. Millus in reper. suo, in ver. delictum. in 5. versi. & idem dicit do. Paris de Puteo in tract. syndi. in 66. char. in 4. col. ver. nec sufficit secundum eum &c. & ad prædicta vide no. verba Alex. in l. Ieuia. in 2. apostil. ff. de accusa.

CCCCCL.

1 *Locatio fundi si cui fiat ad tempus, puta ad quindecim annos, & cũ sterilis ac inutilis fundus esset, factus industria ac deligentia coloni & cõductoris fructuosus ac fertilis, ex eo reddita est locatio perpetua, vt ad hæredes quoque cõductoris transeat, etiam extraneos, nec tertia generatione finietur, licet instrumento hoc non contineatur.*

1 STatui tibi tradere notabile & singulare verbum in materia locationis & conductionis. & tideo scias, quod si alicui fiat locatio alicuius fundi sterilis vel inutilis, & ad tempus fiat talis locatio, puta ad quindecim ann. tũc si cõductor laborat taliter dictum fundum, quod ex labore suo efficiatur fructuosus, latis locatio facta ad tempus efficit perpetua, & transibit ad hæredes extraneos, nec finietur, tertia generatione, licet in instrumento hoc non dicatur. Ita sin. dixit Bar. per illum tex. in l. quicunque. 2. C. de omni agro defert. lib. 11. quod dictum refert & sequitur Lu. Roma. in repeti. rubr. ff. de arbitr. in 19. col. & Barba. in ca. cum cleric. extra de pactis. vbi dicit se pluries pro illo dicto consuluisse, & idem voluit Bald. in 1 penul. C. de solu. & illud dictum Bar. refert & sequitur Pau. de Cast. in cõsi. 63. incipi. videtur dicendum &c. in 1. col. & do. Phili. De. in consi. suo 147. in vlt. col. Sed illud dictum Bart. improbat Ludo. Rom. in l. etiam. ff. solu. matrimo. & in sing. suo 373. incip. fundus sterilis, &c. & contra eum videtur tenere Ias. in l. 2. in 66. col. versi. vnum tamen no. &c. C. de iure emphy. & Pau. de Cast. in consi. 126. incip. viso instrumento &c. circa fi. Attamen mihi videtur tenendum esse dictũ Bar. primo per illum tex. qui multum facit pro illo dicto, si bene ponderentur eius verba. secũdo pro illo dicto Bart. est tex. no. in c. ad aures. extra de rebus eccl. non alie. & in l. fina. C. de allu. quem tex. ad hoc allega. Ang. in l. si seruitus in 3. col. ff. de seruit. vrb. prædi. cum dicto Bart. concordat. gl. in d. c. ad aures. & cum illo dicto etiam transit Alex. in in d. l. quicunque. in suis apostil. ad Bart. ideo tene dictum Bartol. & vide quæ in materia ista latius dixi in tractatu meo bannitorum. in ver. ecclesiæ. nu. 39.

CCCCCLI.

2 *Pœnam suos authores tenere debere, non alios. Vnde statutum volens, quod si vnus ex rusticis soluendo non sit, debitum si ab alijs rusticis eiusdem villæ exigatur, non valere dicitur.*

1 POenat† debet tenere suos authores, & non alios. l. sanci mus. C. de pœn. & nemo debet alterius odio prægrauari, vt in regula, non debet. de regu. iur. in 6. Et ideo scias, quod statutum quod est hic Bononię volens, quod si vnus rusticus non est soluendo debitum suum, si exigatur ab aliis rusticis villę non valet. Ita no. dixit Bar. in l. legatorũ. in prin. per illum tex. ff. de leg. 2. quod dictum refert & sequitur Ias. in l. si quis suo. §. legis autem. C. de in offic. testa. ad quod etiam allegat Io. de Imo. in l. cum filius. in princ. ff. de verb. oblig. & ponit Ias. in d. §. legis autem. quam plura no. ad hanc materiam, quæ per te videas.

CCCCLII.

1 *Pœna in dicta ludentibus ad azardum, vel ad alium ludum, an inspicientes quoque teneat.*

2 *Et an idem operetur inspe icto, quod factum ipsum.*

1 SAepius† in ciuitate nostra, & etiam in aliis ciuitatibus fit proclama, quod nullus audeat ludere ad azardũ vel ad alium ludum sub magna pœna, quo tante scias, quod ita punitur ille qui inspicit ludere, sicut ille qui ludit. Ita not. dixit Bal. per illum tex. in auth. interdicimus. in prin. C. de epis. & cleri. quod dictum refert & sequitur Bertac. in repertorio suo, in verbo, iurãs, in prima colum. Sed aduerte tu, quia iudicio meo ille text. non facit ad hoc, eo quia non solum text. ille prohibet ludere, sed etiam prohibet inspicere ludentes, quod non facit proclama nec statutum

tutum prohibens ludum,ideo cogita.Et†quod idem operetur inſpectio,quod operatur factum.vide quæ dixi ſupra in ſing.395.incip.dubitarunt &c. & in practica mea cauſarum criminalium in §.pro complemento.nu.27.vbi poſui notabile verbum.

CCCCCLIII.

1 *Poteſtas ſeceſſurus à ciuitate rediturus tamen,an ciuem aliquem in locum poſsit ſuum ſubrogare,& an ab eo facta poſtea valeant?*

2 *Et quid de doctoribus Bononien.in locum Archidiaconi collegii ſubrogatis.*

1 VIditalias plures etiam peritos errare, nam aliqui ſunt in dignitate & in aliquo officio,& quandoque ſubrogant loco ſui aliquos qui non poſſunt ſubrogari, vt puta, poteſtas vnius ciuitatis ſi vult recedere,rediturus ſubrogat loco ſui aliquem ciuem illius ciuitatis, quæ ſubrogatio non valet cum ipſe ciuis ſubrogatus non poſſet eſſe ipſe poteſtas illius ciuitatis,& ideo geſta per talem ſubrogatum non valent.Ita dicit Bal.per illum tex.in l.parabolani,C.de epiſc.& cleri.quod dictum refert & ſequitur do. Feli.in c.1.in penul.colu.de ſumma trini.& fide catho.& Alex.in l.ſtipulationes commodiſsimum.ff.de verbo .obliga.& in l.1.§.hæc actio.ff.ſi quis teſtamen.liber.eſſe iuſſue.Et idem videtur dicere Bartol.in l.1.in fi.C.de præpo.agen.in reb.& ibi do.Ale.in apoſtil.refert & ſequitur Bal. in d.l.parabolani.& aliqua alia adducit in materia,& ad p dicta etiam faciunt dicta per Ale.in conſi.57.incip.perfectis &c.in 4.col.poſt medium.in verſi.nam per prædicta &c.in 2.vol.& per Iaſ.in §.fuerat.in 2.col.Inſti.de actio.& Cardi. in clemen.2.in 11.q.de ætate,& qualita.& quæ ego dixi in repetitio.mea rubr.C.de probat.in 71.col.circa fi.

2 Et†p ſupradicta dico,& alias pluries dixi quod aliqui doctores noſtri collegij ſubſtituti ſeu ſubrogati à domino Archidiacono noſtri collegij non poterant ſubrogari, cũ eſſent mere laici,& haberẽt vxorem & filios, & ſic non poſſent ipſi habere Archidiaconatum illo vacante, ideo non poſſunt loco Archidiaconi ſubrogari,& ideo poſſent oppugnari doctores creati p tales illegitime ſubrogatos, & ad hoc nemo animaduertit, ideo teneas menti, quia de facili poſſet de facto contingere.

CCCCCLIIII.

1 *Teſtis inhabilis iuncto inhabili conteſti an plene probare dicatur?& nu.2.vbi modus reſoluitur.*

1 MEminiſme alias plura dixiſſe in l.de minore.in §.tormenta.in 3.col.ff.de quæſtio.circa hoc quod teſtis, inhabilis iuncto cum teſte habili plene probat,quia integra fides vnius ſupplet defectum alterius,de quo etiam habetur per Soc.in conſilio ſuo 130.incip. vita continentia. in vit.col.& per do.Nellum in tract.ſuo bannitorum,in 1. parte tertii temporis,in 16.q.& per Alex.in conſi.130.in-
2 cip.perſpectis in penul.col.in 6.vol.Sed†iſta omnia limita,& intellige eſſe vera,quando ille teſtis inhabilis non eſt in totum inhabilis,adeo quod nec etiam faceret indiciũ, vt puta ſeruus contra dominum,vt in l.diuus.§.ex quibus. & in l.maritus.ff.de quæſtionib.nam tali caſu etiam ſi teſtis taliter inhabilis concurrat cum valde habili,tamen nõ probat,nam in nullum facit iudicium,non poteſt ab alio teſte recipere incrementum, cum incrementum præſupponat aliquid adeſſe, vt in l.ſi manente.ff.de precario. ita multum ſingular.limitat prædicta Ale.in reperitio.l.ſepe. in 17.col.in fi.ff.de re iudica.vbi adducit prædicta. Tenementi.quia eſt ſingularis limitati.

CCCCCLV.

1 *Probationes in iudicio ſummario factas in iudicio plenario non probare,ſicuti nec ſententia in cauſa ſummaria lata, in plenaria & ordinaria non releuat.*

1 TVIſcis quod probationes factæ in iudicio ſummario non probant in iudicio plenario,& ſimiliter ſententia lata in cauſa,ſummaria non releuat in plenaria & ordinaria,vt habetur in l.ſi iudex.ff.de his qui ſunt ſui vel alié. iur.& in l.2.C.de ordi.cogni.cum ſimili. Attamen ſcias, quod ſi probationes in iudicio ſummario factæ fuiſſent
a plenariè, tunc præiudicant eodem modo ac ſi ordinarie fuiſſet cauſa.iſtud fuit notabile verbum Iaco.Buc.in l.ſi hoſtibus in §.ſed quod ſimpliciter.ff.ex qui.cau.maio.q dictum refert & ſequitur plura addendo Alex.in repet.l. ſæpe.in 20.col.ff.de re iudi.

CCCCCLVI.

1 *Priuilegia militum ac doctorum multa ac varia,ſed hoc potiſsimum quod torqueri nequeãt,licet aduerſus eos maleficij indicia extent, nec valeret conſuetudo contrariũ diſponens,limitatamen vt hic,nu.2.*

3 *Milites ac doctores,quibus caſibus torqueri poſſunt,prius tamen quam torqueantur degradari debent. Et quia dignitate ſua degradatus eſt,ad eam amplius aſpirare non poteſt.Quod & in tabellione locum habet.nu.4.*

1 PLura,Fvt credo te ſcire,ſunt priuilegia militum & doctorum in iura ſparſa,quæ cumulare præſentialiter nõ curo,& inter alia eorum priuilegia habent hoc,quod non
a poſſunt pro aliquo maleficio torqueri,alicet contra eos extent indicia ipſius maleficij,ſecundum Bar.in l.milites.C. de quæſtio.vbi dicit,quod alias euaſit quendam Poteſtatem,qui erat miles,dum eſſet in tyndicatu,& ſyndicator propter legitima indicia volebat eum facere torqueri.& hoc habet locum in militibus noſtri temporis,vt ibi ſentit Bar.& expreſsè firmat Sali.poſt Cyn.in l.1.C.de iur.& fac.ignor.& Alex.in l.Centurio.in 9.col.ff.de vulga.& pupil.& idem eſt in doctore ſecundum Bar.in l.1.C.de aduo. diuer.iudi.& Cy.in d.l.milites.& in l.4.C.ad leg.Iul.maieſ. & non valeret conſuetudo in contrarium diſponens,imo eſſet ipſo iure nulla.l.omnes iudices vbi Bar.no.C.de decur.lib.10.quę omnia ponit Iaſ.in l.de quibus nu.104.ff.
2 de leg.Prædicta†tamen limitat do. Ale.in d.l.omnes non habere locum in crimine læſæ maieſtatis,& proditionis populi,per l.falaciter.C.de quæſtio.& per no.per Bal.in l. decuriones C.de quæſt.& dicit,quod hoc etiã voluit Ang. de Aret.in trac.malefic.in verbo,fama publica.in 6.quæſt.
3 & ſubdit do.Alex.in dicta l.omnes.quod†in caſibus in quibus†tales poſſunt torqueri,debent primo degradari ante quam torqueantur.ad quod allegat tex.quem dicit ſing.in l.ſi exempta.C.de maleſi.& math.in ver.prælidio dignitatis exuti &c.& ſubdit Alex.vbi ſupra,quod doctor & miles legitime degradatus à dignitate ſua ad eandem nunquã aſpirare poſſunt.alleg.Bal.hoc dicentem in l.2.circa fin.C. de libe.& eo.libe.& idem dixit Paris de Puteo in tracta.
4 ſyndi.in 70.char.in 2.col.quod eſt no.Et idem†dicas tu eſſe in tabellione depoſito ab officio,& priuato offici. tabellionatus,quia tunc non poteſt creari tabellio ſecundũ Bal. in c.at ſi clerici.in 3.col.de iudi.& in c.gratum.de poſtula. prela.& in l.2.C.de manu.vindic.& vide Barba.in c.ex literis.in penul.char.in vlti.col.ff.de conſti.& Iaſ.in l.dedi. in §.idem erit.in vlti.colum.ff.de condi.cau.dat.cau.non ſequu.& in naturalis in 2.col.ff.de præſcrip.verb.& do. Philip.Decium in c.vt noſtrum.nu.4.de appella.ad quæ vide etiam do.Parid.de Puteo in.tract.ſyndica.in 68.char. in 4.col.& ibi in 70.char.in 2.col.& Moder.in repetitio. c.quoniam contra.in 81.cha.nu.35.de probatio.

ADDITIO.

a Torqueri.Adde Rom.ſing.282.& ſing.494.item nõ poſſunt perſonaliter pro debito ex contractu.vel quaſi capi ſm Mat.not.59.& ibi in additio.vbi multa ad materiam.

CCCCCLVII.

1 *Teſtem de auditu non probare,indicium tamen ac præſumptionem huius dictum inferri,quarum probandi in aduerſarium transferat,nu.2.*

1 TVIſcis,quod teſtis de auditu regulariter non probat, vt habetur in cap.teſtes.3.q.9.& habetur in l.teſtium. C.de teſt.& voluit Spe.in tit.de teſte.§.nũc tractãdũ in 5. col.ver.de auditu.quoq; & habet p Ale.in conſi.77.incip. in cauſa.in 2.col.in 1.vo.& ibi in cõſi.100.inci.ſu p 1.& c. in 6.col.Car.Ale.in 1.4.1.co.in fi.ff.de ap.& So.in cõſi.ſuo 89.inc.in cauſa &c.in 1.col.in 1.vo.& habet late per doct.

in ca.

in c.ex literis.de teſtib.& ideo dixit do.Anto.in cap.quoties,in fin.de teſti.quod teſtis de auditu non eſt verus teſtis,& dixit idem do.Anto.in cap.auditis.in 1.not.de elec. quod quando teſtis deponit de auditu,non ſequitur quod intellexit niſi præſumptiue,de quibus omnibus dixi in cõ
2 ſi.meo 19.incip.clariſsimi &c.in 1.char.Sciastamẽ,quod dictum talis teſtis facit indicium & præſumptionem,quæ transfert onus probandi contrarium in aduerſarium. Ita ſing.dixit Arch.in c.hoc videtur.22.q.5.quod dictum pro no.refert & ſequitur Lud.Rom.in l.ſi vero.in §.de viro.ff. ſolu.mater.& in ſing.ſuo 345.incip.teſtimonium de audi tu.& Alex.in conſi.ſuo 77.incip. in cauſa accuſationis.in 1.col.in 1.vo.q eſt duplicatũ in 3.vol.conſi.63.& do.Fran. de Curte in conſi.ſuo 70.incip.circa primum in 3.col.vbi ad corroborationem huius dicti adducit Pau.de Caſtr.in conſi.ſuo 17.incip.in cauſa quæ vertitur Parmæ.in 11.col. vbi dixit teſtimonium de auditu facere coniecturam & præſumptionem.Tenemenți prædicta,quia poſſunt ſeruire ad multa,& ſunt magni momenti.

DLVIII.

1 *Clauſula generalis,non obſtantibus aliquibus in contrariũ facientibus,licet omnia in cõtrarium facientia tollat,etiã ſi huiuſmodi contraria ſpecialem clauſulam derogatoriam haberent,tamen in ſtatuto, vel reſcripto principis clauſula,non obſtante aliquo priuilegio, &c.debet intelligi de priuilegio in corpore iuris ſcripti non clauſo.nu.2.*

1 CLauſula†generalis,non obſtantibus aliquibus in contrarium facientibus,licet tollat omnia in contrarium facientia,etiam ſi talia contraria haberent ſpecialem clauſulam derogatoriam,vt dixi ſatis late in practica mea cauſarũ
2 mi.in §.quæritur.nu.16.tenet†tamen menti,quod ſi in ſtatuto vel reſcripto principis ſit.clauſula generalis,non obſtante aliquo priuilegio quod debet intelligi de priuilegio in corpore iuris ſcripti non clauſo,illa enim quę ſunt in corpore iuris communis vel ſtatutorum clauſa,non intelligũtur ſublata per illa,verba.ita dixit gl.in l.2.in §.omnes aũt iſti.ff.de iudi.quam ibi ſumme no.ad hoc Pau.de Caſtr.q dicit perpetuo eſſe tenẽdum menti, & quod nunquam debes obliuiſci.

DLIX.

1 *Verba hæc,nulli igitur hominum liceat contra has literas auſu temerario,&c.in literis Apoſtolicis appoſita quid importent?& quam pœnam innuant?nu.2.& 3.*

1 SAepe†in literis apoſtolicis in fine ponuntur iſta verba, videlicet nulli igitur hominum liceat contra has literas auſu†temerario contra ire,alioquin indignationẽ apoſtolorum Petri & Pauli ſe nouerit incurſurum &c. Quid
2 important iſta verba? Dicas†quod important pœnam arbitrariam.Ita dixit Bal.in repeti.l.cunctos populos.C.de ſum.trini.& fide cath.quem ibi refert & ſequitur do.Ioa. Baptiſta de ſancto Seueri.in 4.char.in prima col.vbi etiã adducit Bal.in c.porro.in titu.quę fuit pri.cau.beneſi.ami.
3 vbi dicit, quod† illa verba comminantur priuationem beneficiorum,de quo latius per do.Ioan.Bapt. vbi ſupra, & per Iaſ.in l.1.nu.3.ff.ſi quis ius dicen. non obtẽmp. vbi latius ſequitur de dicta clauſula,de qua vide etiam Alex. in conſi.103.incipient.videtur primo.in tertia col.in primo vol.Tenementi,quia alias vidi peritos & doctos dubitare de importantia dictorum verborum.

DLX.

1 *Statutum volens quod mercatorum libro credatur, intelligi dumtaxat in his quæ ad mercantiæ artem pertinent, non in cæteris.*

2 *Statuti prouiſio,ſeu diſpoſitio ſtatuens ſuper fide theſaurario adhibenda,non procedit in materia non pecuniaria. Quod adaptatur contra Iudæos ad vſuram mutuantes.*

3 *Statuto cauente,quod artium conſules de cauſis cognoſcant intelligitur de cauſis ſcilicet ad artem pertinentibus, non aliis.Sicuti & in conſulibus mercatorum pari ſtatuto extã te.ibid.*

4 *Statuto ſanciente,quod filius artifex obligetur, intelligitur cautum,ſi is filius occaſione artificij ipſius contrahat.*

5 *Syndici officialem ſyndicare habentes, non ſe immiſcent his quæ extra officium ſunt.*

6 *Dominus de delicto famulorum ſuorum,aut officialium, extra miniſterium illis aſsignatum ac deputatum commiſſo non tenetur.Et idem de poteſtate reſpectu officialium ſuorum,idemque de ciuitate.eodem nume.*

7 *Nuntio extrà officium ſuum non creditur.*

8 *Statuto diſponente bannitum pro confeſſo haberi,de delictis in regeſto conſcriptis,non de aliis,non intelligendum eſſe.*

1 HAbemus†in hac ciuitate Bononiæ in curia mercatorum quoddam ſtatutum volens,quod credatur libro mercatorum,quod ſtatutum intelligitur ſolum in his,quæ pertinent ad artem mercantiæ &.non in aliis, ſecundum Io.And.in addi.Spe.in titu.de inſtru.edi.in §.nunc dicendũ in addit.magna.in 1.col.quod dictum refert & ſequitur Lud.Ro.in conſi.ſuo 205.inc.in puncto propoſito &c.& Iaſ.in l.ſi quis ex argentariis.in §.rationem.ff.de eden.& Lu.Ro.in conſi.ſuo 204.incip.pro diſcutienda.in 1.col.& illud dictum Io.And.etiam refert & ſequitur do.Franciſ. de Are.in conſi.ſuo 33.incip.conſultatio &c.in j.col.& in conſi.44.quod incip.in propoſita conſultatione.& in cõſi. ibi ſeq. in vlt.col.& pro prędictis Iaſ.in d.§.rationem adducit etiam Lud.Ro.in conſi.ſuo 309.inc.in cauſa Io.& c.
2 vbi†dicit quod diſpoſitio ſeu prouiſio ſtatuti diſponens, ſuper adhibenda fide thelauario, non procedit quando agitur de materia non pecuniaria.Et iſta puto notanda et ſe contra Iudæos mutuantes ad vſuras ſuper pignoribus diuerſarum perſonarum,qui habent ampliſsima priuilegia vt credatur libris ſuis,quod hoc tantũ intelligitur de mutuo facto ſuper pignoribus & non circa alia.Et pro prædictis optimè faciũt dicta per Iaſ.in l.age cum Geminiano. C.de tranſac.vbi plura iura & doctrinas allegat in ſimili,
3 & inter alia dicit,†quod ſtante ſtatuto quod cõſules artiũ cognoſcant de cauſis,intelligitur de cauſis ſpectãtibus ad illam artem,& non de aliis.alleg.Lud.Ro.in cõſi.ſuo 300. inci.in caſu propoſito.& adducit etiam Bal.in §.in 3.no. C.de iuriſ.om.iud.& Cy.& Ang.ibi,vbi dicunt,quod cõſules mercatorum qui habent cognoſcere de cauſis mercatorum, intelligitur quando cauſæ ſunt occaſione mercan
4 tię,ſecus ſi alterius rei.Et† dicit etiam,quod ſtante ſtatuto,quod filius artifex obligetur, intelligitur ſi contrahat cauſa illius mercantiæ:vel artificii ſecundum Bal.in l.ſi.in 2.col.C.ad Mace.& in l.4.§.ex hoc edicto.ff.nau.cau.ſtab.
5 & Pau.de Caſt.in l.1.§.in filio.ff.ad Mace.vbi dicit, quod pluries vidit iſtum caſum Florentiæ in ſimi.Et dicit,† q ſyndi.qui habent ſyndicare officialem,non impediunt ſe de geſtis extra illud officium ſecũdum Bal.in l.2.C.vbi de ratioci.agi opor.& in l.obſeruare.§.proficiſci.in 2.q.ff.de
6 of.procon.& Bal.in l.3.in §.ff.nau.caup.ſtabu.Similiter† dicit,quod dominus non tenetur de delicto ſuorum officialium vel famulorum,quando delinquũt extra miniſteriũ in quo dominus eis vtebatur ſecundum Bar.in l.ne quid. in prin.ff.de incen.rui.naufr.& in l.1.§.familiæ.ff.de publ. & Abb.in c.1.in 3.col.de reſti.ſpo.Pet.de Anch. & Gemi. in c.ſi epiſco.de offi.ord.in 6.Item adducit etiam Ang.in l.1.C.ſi rec.prouin.vbi dicit,quod poteſtas nõ tenetur de male geſtis per ſuos officiales extra eorum officium. Dicit etiam,quod communitas non tenetur de delicto officialis à ſe electi,quando deliquit extra materiam officii. alleg.ad hoc Lud.Ro.in conc.ſuo 338.incip.in caſu propo
7 ſitæ conſultationis &c.Dicit†poſt ea quod nuntio publico non creditur niſi circa officium ſuum,vnde ſi dicat citatum dixiſſe ei iniuriam non creditur tibi ſecundum Ioã. And.in addi.Spe.in ti.de cita.§.1.in prin.& eum ſequitur Abb.in c.cum parati in 4.colu.de app.& cum ſeq.. Iaſo. in l.properandum.in §.& ſi quidem in 2.col.ante.ſi.C.de iudi.Vltimo adducit Bal.in l.ſi aduerſarius.C.de fide inſtr.
8 vbi†dicit,quod ſtatutum diſponens bannitum haberi pro confeſſo,intelligitur quo ad maleficia deſcripta in libro banni,& non quo ad alia.Tu autem vltra Iaſ.vbi ſupra

circa

circa hanc materiam adde dicta per Lu.Ro.in consi.434. incip.in quo &c.in fi.verbis.& per Bal.in l.1.in prin.ff.de magist.conuen.& per Catal.in trac,fynd.in ver.226.inci. adde quod si ofhcialis &c.& p Felin.in c.post cessionem in 2.col.in fi.de proba.& per Barb.in c.cũ ordinem.in vlti. col.de rescrip.& per Fel.in c.fraternitatis.in 1.col.ver.fallit 2.de hæret.& in l.Petrus.in 3.col.de homic.in quibus locis prædictis scribentes plura adducunt facientia ad hãc materiam post Ias.vbi supra,& hæc materia protecto quotidiana est & vtilis.

DLXI.

1 *Testator si vxori leget fundi vsumfructum hac lege, vt proprietatem alienare non possit, proprietatem quoque legasse censetur.*

1 CApias not.& sing.verbum lucri plenum, videlicet, quod si testator legat vxori suæ vsumfructũ fund.cũ hoc quod proprietatem alienare non possit eiusdem fundi, tunc censetur etiam proprietatem dicti fundi ei legasse Ita sing.dixit Bal.in l.Proculus.ff.de vsufruct.quod dictũ pro no.refert & sequitur Lud.Roma.in consi.suo 206.in cip.licet de communi conclusione &c.& Soci.in consili. suo 131.incip.in præsenti &c.in 7.col.in 1.vol. & Rapha. Fulgo.in consi.suo 13.incipi.circa primum &c.in vlt.col. & Alex.in consi.suo 150.incip.viso themate &c.in 1.col. in 7.vol.& do.Pet.Philip.Corn.in consi.suo 64.quod inc. in casu præsentis &c.in 1.col.in 4.volu.& do.Fran.Crem. in notab.suo 28.quod incip.maritus legauit &c.& vide ad prædicta Ias.in l.cum hi.in §.si vni.ff.de transac.& vide ét do.Frãc.de Curte in consi.suo 102.incipien.visis in prima colum.& Socin.in consilio suo 102.inc.visis. (uper &c.in antepenul.colu.in 3.vol.&.Cæpol.in tracta.de seruit.in 4. rub.in 2.col.Et vide quę ego dixi in repetitio.mea rub.ff. de fideiuss.in 23.q.

DLXII.

1 *Statutum disponens, quod capto bannito in figura banni, descripto in publico archiuo intra tres sequentes dies, debeat banni executio contra eum fieri, defensione iuris aut exceptione nulla admissa, vel audita, iniquitatem continet, nõ obstante tamen statuti rigore bannito succurri debet, vt saltem banni nullitatem allegans audiatur.*

1 ADuertas ad vnum,& bene arrige aures. Nam habem' hic Bononiæ quoddam statutum sub rubr.de generali seu communi bannitorum in 3.colum.quo disponitur quod capto bannito in figura banni descripto in archiuo pubilco debeat intra tres dies sequentes contra eum fieri executio banni nulla defensione vel exceptione sua audita vel admissa &c.quod statutum, non fallor, videtur cõtinere iniquitatem, vt satis dixi in practica mea caucrim.in §.vltima quæstio.per totum illum §.Tamen dicas q̃ nõ obstantibus verbis dicti statuti potest etiam de iure succurri dicto bannito, nam potest allegare & proponere nullitatem banni,& maxime illã q̃ prouenit ex defectu iurisdictionis iuxta gl.in cle. 1.de sequest.poss.& fruc.de qua dixi supra in sing. 100.inci.tũ scis &c.& debet audiri, quoniã terminus datus ad omnẽ defensionẽ faciendã, licet sit elapsus, tamen non excludit allegationẽ nullitatis, & ideo post terminũ banni, licet statutũ dicat q̃ vlterius non audiatur, tñ potest proponi nullitas. Ita sing.dixit Bal.in l.scilicet oportet.in §.hæc de his.ff.de excusat.tut.per illũ tex. quẽ nõ pdicto sumat. Tene menti perpetuo & nunquam obliuiscaris pro adiuuando amicũ, quando per aliquod statutum est tibi præclusa via faciendi defensiones suas,& vide infra in sing.492.incip.nullitas.

DLXIII.

1 *Notarios instrumẽta conficiẽtes quandoque in maximã pœnã incidere,& si non falsitatis, vel simulationis, tamẽ & illicitæ scripturæ. Vnde notarius simulatũ conficiens instrumentum manus pœna punitur,& perpetuo infamis est.*

1 PArum fani aduertunt quandoque notarij conficientes instrumenta, nam quandoque incurrunt maximã pœnam conficiendo instrumenta, licet non sint falsa, si tamen sunt illicita, quia conficere illicita instrumẽta est quandoque species falsitatis, vt habet in l.iubemus. in fin. C. de testa. Et scias, quod notarius scribens instrumẽtum simulatum punitur pœna manus, & est perpetuo infamis. text. est sing. in c.imperialem. in §.scriba. de prohi. feu. alien. per Fride. quem tex. pro sing. ad hoc alleg. Bal. in rub. C. res inter alios acta circa fi. quod ego etiam retuli in l.si sciente. ad fi.ff.de parricid.

ADDITIO.

Item nota quod notarius conficiens instrumentum vsurarium, est periurus & efficitur infamis. secundum Ro. sing. 385.& eundem Hipp. supra sing. 181.

DLXIIII.

1 *Pecuniam statim consumpturo mutuans accipientem non obligat. Et quod si pactum interuenit, de conuertẽda in vsum meretricium pecunia, nec accipiens in id conuerterit, an mutuans hac lege pactoque repetere pecuniam possit?*

1 MVtuans pecuniam statim consumpturo eum nõ obligat ad restitutionem, vt late habetur in l.si quis cũ sciret.ff.pro emptore.& voluit Flori.in l.1.in fi.ff.de aleato.& Ias.in l.iurisgentium.in §.prætor ait.in 1.col.ff.de pa. Sed pone, aliquis mutuauit centum alicui hoc pacto quod illa consumeret in meretricibus, an si cum hoc pacto accepit.tamen illa centum non cõsumpsit in meretricibus, an ille mutuans possit illa repetere? & dicas quod nõ Ita no.dixit Io.And.in addi.Spe.in titu.de obliga.& solu. in rub.in prin.quod dictum refert & sequitur Alex.in l.si cũ dotem.in §.si post solutam.post prin.ff.sol.mat.vbi dicit, quod de hac quæstione alibi doct.canonistæ,& legistæ nõ faciunt mentionem.

DLXV.

1 *Testamẽtũ facere num possit ad perpetuos carceres dãnatus?*
2 *Damnatũ ad perpetuos carceres damnato ad metallũ aequiparari,& sicut damnatus ad metallum testari nequit, sic nec ad perpetuos carceres damnatus.*
3 *Dãnatus ad perpetuos carceres nũ aliquid ex testamẽto acquirere queat,& nũ alimẽta ei testamẽto saltẽ relinq̃ possint?*

1 DVbitarunt alias doct.& legistæ & canonistæ, vtrum damnatus ad perpetuos carceres possit facere testamentum? in quo Abb.in rub.extra de testa.in 1.col. dicit, quod in laico communis sentẽtia est, quod sit intestabilis, vt no.in l.2.ff.de publi.iudi.sed in clerico dicit, quod varie fuit consultum, nam quidam cõsuluerunt, quod nõ possit testari, qa illa pœna æquiparatur pœnę mortis seu deportationis, vt no.Inn.in c.qualiter & quando.de accusatio. contumentes vero contrarium moti sunt, quia ius canonicum non imponit perpetuum carcerem ad pœnam, sed ad pœnitentiam, vt in c.nouimus.de verb.significatio.& in c.penul.de hæreti.& in c.quamuis.de pœn.in 6.ergo non debet hæc pœna inhabilitatis testandi prodire ex pœnitentia & dicit quod hęc opinio est mitior, sed alia videtur verior quia negari non potest quin ibi sit quasi mortuus. Ita resident Abb.in dicta rubr.Barb.autem in c.quia ingredientibus.in 10.col.relato ab Abb.in dicta rub.dicit quod idem Abb.in c.tuæ.de pœnis tenet quod non perdit factionem testamenti,& dicit quod Bal.in repeti.l.1.C.de sacrosan. eccle. tenet idem, videlicet quod non possit facere testamentum. Et dicit ipse Barba. consideraudum, quod de iure ciuili liber homo non potest damnari ad perpetuum carcerem, vt voluit Bar.in l.2.ff.de public.iudic. & dicit, quod de hoc est te, in l.aut dãna.in §.fin.ff.de pœnis. Itẽ dicit, quod loquentes in clerico nõ bene loquuntur, eo quia damnatus ad perpetuum carcerem æquiparatur damnato in metallum, vt no.dixit Inn.in dicto c.qualiter & quã do.& eum sequitur Bar.in dicta l.2. Sed damnatus in metallum perdit testamenti factionem. vt in l.si in metallum ff.de his quę non pro scrip.hab.cum ergo iure canonico pœna perpetui carceris sit introducta in locum pœnæ metalli ergo sequitur quod sortitur omnem eius effectum. c.ecclesia. vt lite penden. Item pro hac parte adducit text. in l.1. C.qui ad liber. perue. non poss. vbi damnatus ad perpetuã vincula perdit testamenti factionem actiue & passiue,& dicit ibi Bal.q̃ clericus damnatus ad perpetuos carceres dicitur intestabilis actiue & passiue, nisi quo ad alimenta,& hoc refert & sequitur Io.de Imo.in d.l.2. vbi refert Benedic.de Plumbi.allegat d.l.1.ad hoc, t quod damnatus ad perpetuos carceres ex forma statuti, quia de iure communi hoc fieri non potest, vt dictum est, non poterit acquirere ex testamento vltra alimenta. & dicit Io.de Imo. secundum Barba. vbi supra, quod de iure canonico quo est permissa ista pœna etiam alimenta relinqui nõ possunt damnato ad perpetuos carceres. quæ omnia sunt notanda secundũ Barba. in d.c. quia ingredientibus. in 10.colu. de testamen. vbi prædicta refert ad literam.

DLXVI.

1 *Vltima, maxime in vltimis voluntatibus, prioribus derogare. Vnde si quis à principio testamentum solenne fecerit, deinreligionem ingressus aliud testamentum fecerit, cum duobus de testi. posterius testamentum prius viciat.*

1 REgula est trita & vulgata, quod regulariter vltima derogant prioribus, & maxime in testamentis & vltimis voluntatibus, vt habetur in l.diuus. in §.licet.ff.de iure codicil.& in l.si mihi & tibi.§.in legatis.ff.de leg.1.& in l.hac consultissima. in §.si quis antea.C.de testamen.& in l.sanci mus.eodem titu.& in l.4 in fine.ff.de adimẽ.legat.de qua materia dixi late in l.1.in §.si ferui quasi.in 3.& 4.col.ff.de quæstionibus. Et adeo vera est ista regula, quod si aliquis solenniter cum septem testibus fecit testamentum coram duobus testibus secundum formam c.cum esset.&c.relatum. de testamen. istud secundum tollit primum, etiam, si in primo fuisset facta institutio, vel legatum in piam causam, quia tunc talis ingressus subiectus est ecclesiæ, vnde in actibus suis non subiicitur statutis laicorum, nec legibus. sed iuri canonico. Ita no.dixit Ant.de But.in c.in præsentia. in 14.col.in ver.ex his potest decidi &c.de probation.& dicit se in facto ita respondisse. quod dictum pro no.refert & sequitur Alex.in consi.452.incip.viso ac diligenter.&c.in tertia col.& hoc secundum ordinem meum aliter est consi.105.in quarto volu.

DLXVII.

1 *Authoritatem nostram quibus impartimur, omnia nostra facimus. Vnde fit, vt si Spoleti statuta papa confirmet, statuta Spoletana non dicantur, sed Papalia.*
2 *Superior si statutum confirmet, non amplius potest inferior de illo intromittere.*
3 *Et an statuta vnius collegii per superiorem confirmata possint per collegium reuocari.*

1 OMnia t nostra facimus quibus authoritatem nostrã impartimur. c.1.& 2.de confirma.vti.vel inuti.cap.si apostolicæ.de præbend.in 6.l.1.C.de vete.iure enuncle.& ideo dixit Bald.in l.ex placito.C.de rerum permuta.in 3. col.quod si papa confirmat statuta Spoleti, non dicuntur amplius statuta Spoletana, sed statuta papalia.& dicit Bal.
2 in l.ex facto.in prin.ff.de vulga.& pupil.quod t si superior confirmat statutum, non potest inferior amplius de illo se intromittere. & voluit Alexand.in consilio 469. secundum ordinem meum.incip.viso puncto.in 2.colu.& Barb.in c.pastoralis.in §.preterea.in 18.col.de off.dele.& Barb.in consi.incip.scripsit Ecclesia.in 9.col.quod est inter consi.Ale.nu.470.& Lud.Ro.consi.68.inci.quo ad id &c.in prin.& Barb.in tracta.Card.in 1.quæstio.in 7.col.in fi.& do.Fel.in c.qualiter.1.in 12.col.de accusa.& in c.1.in 9.col.vbi plura alia ad hoc adducit, extra de sponsa. Stantibus prædictis iam pluries ego dubitaui de vna doctrina
3 Abb.q̃ non sit vera; nam t dicit ipse Abb.in c.dilecto.de p̃ben.in secunda col.quod statuta collegii confirmata per superiorem, possunt tamen per collegium reuocari confirmatione non obstante quod dictũ refert & sequitur Ale. in l.omnes populi.in 4.col.in apostil.ff.de iusti.& iure. Sed si per confirmationem superioris efficiuntur statuta superioris & non collegij per illam regulam, quod omnia nostra facimus &c.ergo non poterit collegium reuocari, cũ inferior non possit reuocare factũm superioris, vt in clementi.ne Romani.de electio.& 21.distinctio.c. inferior. & in c.cum inferior. de maioritate & obedi.& in l.fin.C. de legi. ideo cogita, puto q̃ Ab.inaduertenter locutus sit.

DLXVIII.

1 *Datiarios multis priuilegijs esse subnixos. Sed hoc vnum præcipuum habent, vt iis aduersus datia & gabellas fraudantes probationes per coniecturas sufficiant.*

1 DAtiarii t habent plura priuilegia à superioribus, qui sibi locant datia, vt quotidie videmus in locationibus datiorum per totam Italiam. Et vltra priuilegia quę sibi dãtur à locatoribus, etiam habent aliud priuilegium à iure. Nam contra fraudantes datia & gabellas sufficiunt probationes per coniecturas, quia talia clam committuntur, ideo lex contenta est facilioribus probationibus & indiciis. Ita nota. dixit Alexand. in consilio. suo 138. in cip.viso processu. in 2.col. in 7.vol. pro quo faciunt dicta per me supra in sing. meo 1.& in repi. mea. rub. C. de pro. ba. in 64. col. in princ. & in practica mea causarum crimi. in prin. nu. 13.& in d. practica in §. deligenter. nu. 126. in quibus locis plura iura & doctrinas ad hoc propositũ adduxi, quæ per te videas.

DLXIX.

1 *Pia causa multis priuilegiis innixa, sed hoc potissimũ habet, q̃ nec humanis legibus, nec iuris solennitatibus subiaceat.*
2 *Mulier si ex statuti forma, testari sine propinquorum consensu non possit, poterit tamen sine illis ad causas testari.*
3 *Testamentum si ex statuti vigore non valeat, nisi in archiuo publico positum sit, si tamen ad pias causas factum non reperitur in archiuo, ob id non minus valebit.*
4 *Pia causa, quanquam fauor magnus est, si tamen notarius officio suo priuatus relicta ad pias causas scripserit, non valebit scriptura.*

1 PIa t causa habet plura specialia & plura priuilegia, de q̃bus per Lud.Ro.in authen. similiter. C.ad legem Falc. & in consi.suo 428.incipi.in terminis, &c.& per Philip. Dec.in consi, 181.incip.in casu occurrenti.in 3.col.& per Ale.in consi.12.incip.super primo.in 7.vol.& ibi in consi. 131.incip.super themate, &c.in 1.col.& per Ale.in consi. 190.incip.plura narrata, &c.in 6.col.& per d.Philip.Dec. in consi.273.incip.in casu, &c.& in consi.284.incip.viso. in 4.col.& per Soc.in consi.suo 121.incip. premittenda. &c.in 5.col.in 4.volu. Et inter alia pia causa non subiacet humanis legibus, nec solennitatibus iuris, vt habetur in c.fi.de secund.nup.& voluit Bar.in l.cunctos populos. in 5.q.C.de sum.trini.& fid.catho. Et ideo dixit Bal.in l.generali.in fin.C.de sacrosan.ecc. quod si statutũ dicit, q̃ mulier t non possit testari sine consensu propinquorum, q̃ tamen poterit testari ad pias causas sine cõsensu propinquorum quod etiam sentit Bar.in d.l.cunctos populos. quod dictum refert & sequitur Petr.de Anch.in repe.c.canonũ statuta in ver.dicit Bald.&c.de consti.& idem etiam dixit Bal.in l.generali.in fi.C.de sacrosan.eccle.vbi dicit, statutum dicit, quod nõ valeat testamentum, nisi sit positum in archiuo publico, quod si reperitur testamẽtum ad pias causas non positum in archiuo publico, tamen valebit, & allegat rationem, dicens, quod contra priuilegium piæ causæ quod respicit ipsum dictum & eius ecclesiam, non potest fieri statutum. Et pro istis faciunt dicta per Sali.in authen. Cass.C.de sacrosan.eccle.& per do.Ant.in c.relatum.1.de testa.& faciunt alia plura quæ vltra prædicta refert Ale.in consi.suo 452.secundum.ordinem meum incip.viso & diligenter.in 4.col. Sed aduertas tamen, quia contra illud dictum Bal.in d.l.generali tenuit Lud.Ro.in consi.suo 166. incip.viso diligenter.in 1.col. Item circa hanc materiam
4 tenetis menti vtrum, videlicet quod t si notarius priuatus officio tabellionatus scribit relicta ad pias causas, non proterea valet eius scriptura, licet piũ sit relictum, quia priuilegium testantis vel hęredis vel legatarij non tollit defectum scribentis. Ita no.dixit Bal.in l.in fraudem.in §.si qs. ff.de test.milit. quod dicit esse menti tenendum.

DLXX.

DLXX.

1 *Dicere non satis, sed quod dicitur probari necesse est. nu. 3.*
2 *Statutũ accusanti præmium deferens, intelligi, si accusans in accusatione contenta vera esse probauerit, alias secus. Et quid de statuto volente, vt de damno dato damnum passi iuramento stetur. nu. 4.*

1 AD uertas tad vnum ad quod pauci aduertunt, quod vere est magni ponderis & magni honoris & vtilitatis. Nam habemus, quod non sufficit alicui dicere, sed illud ꝙ dicitur, oportet probari tex. est iuncta glo. in c. 1. de præscrip. in 6. & in c. 1. non est de consuetu. eod. lib. & voluit gl. in l. 1. ff. si quadrup. paupe. feciſſe dicatur. & gl. in l. 2. ff. de feriis. & in l. magis puto. in §. illud. ff. de rebus eor. & gl. in l. ait prætor. ff. vi bon. rap. & in l. ff. de incẽ. rui. naufra. & gl. in c. super eo. de appel. & in clemen. 1. de reſti. in integ. pro quibus faciunt dicta per Ang. in l. quecunque. ff. de publi. & per Barba. in conſi. ſuo 56. inci. propoſita mihi. in 2. col. in 3. vo. & in cõſi. 73. inc. viſo pũcto. in 6. col. e. vol. & ibi in cõſi. 76. inci. viſo pũcto. in 2. col. & ibi in cõſi. 88. inc. in contingentia, in 5. col. & per do. Fel. in c. cum dilectus. in penul. colũ. de accuſa. vbi allegat alias glo. hoc dicentes, de quo etiam per Abb. in conſi. ſuo 34. inc. ſup q̃ſtionis materia in 5. col. in prin & p me in l. q. fallam. in 5. col. ff. de falſis. & per Alex. in conſi. 78. inc. viſo. in penul. col. in 5. vol. & in cõſi. 26. inc. viſo. in penul. col. in 6. vo. & ibi in conſi. 216. in ci. ponderatis. in 2. col. Et facit etiã ꝙ dixit do. Philip. Dec. in conſi. ſuo 402. inc. in cauſa. in 6. col.
2 Item facit l. ét, nã ſtatutũ dans ꝓmiũ accuſanti, inteligitur ſi ipſe accuſans probauerit contenta in accuſatione eſſe vera, & nõ aliter. Ita dixit gl. in c. j. in verbo, oſtẽſum. de his q̃ fiunt à maio. parte. & probatur in c. poſt electionẽ. & in c. cũ ſup. de conceſ. ꝓben. & gl. in l. ſi cuius appellatio. ff. de appel. reci. & gl. in l. 1. 2. C. quod metus cauſa. & Ale. in cõſil. 296. in ſecunda col. & in cõſi. 71. inci. videretur in cõſultatione & c. in 2. col. in 5. vol. de quibus omnibus dixi in practica mea cauſarũ criminal. in §. diligenter. nu. 173. cũ ſeq. Et tadeo ſunt vera ſupradicta, quod non ſufficit dicere ſed illud quod dicitur, debet probari quod etiam ſi ſtatutum diceret, quod ſtaretur allegationi alicuius debet intelligi & probationi. Ita ſing. dixit Domini. de ſancto Gemi. in c. non eſt. per gl. ibi de conſue. lib. 6. quod dicit eſſe bene no. quod dictum pro no. refert & ſequitur do. An. Burgos in c. cum dilecti. in. 11. col. de emp. & ven. Quod dictum
4 ſumme nota ad ſtatutum † quod habemus hic Bononiæ, volens in aliquibus quod ſtetur dicto alicuius maxime de dãno dato, nã debet intelligi ſi damnũ vel dãnũ dantẽ probauerit, alias non ſtabitur eius dicto, quod perpetuo tenemenți, quia per hoc facies corruere mille accuſationes dãnorum datorum. Nec obſtat. ſi in cõtrarium diceretur. ꝙ dictum ſtatutum vult. quod ſtetur dicto damnum paſſi cum iuramento ſuo, & non ſimpliciter dicto ſuo. Quia reſpondeo, quod cum requiratur probatio cum dicto ſuo, non ſufficit loco probationis iuramentum, quia appellatione probationis intelligitur de probatione valida & legitima, & ſic in potiori & in dignori ſignificato, vt habetur in l. 1. §. biduum. ff. quando appellan. ſit. & in l. 1. in §. q in perpetuum. ff. ſi ager vectiga. vel emphyt. pet. & in cap. penul. de ſenten. excommunicatio. & in c. cum olim. extra de teſtibus & in §. quotidie. Inſtitu. de iure nat. de quo late dixi in repetitione mea. l. de vnoquoque. in prima col. ff. de re iudi. Sed iuramentum non dicitur legitima probatio, vt haberur in plurib. iuribus quę ego late adduxi in ratione mea. rub. C. de proba. in 26. col. vbi videas. Ergo iuramẽtũ nõ ſubſtinebit talẽ accuſationẽ, ideo tene menti ꝓdicta, ꝙa ex prędictis poteris cõſequi honorẽ & lucrum.

DLXXI.

1 *Teſtis ſi à principio dicat, quod in tali actu fuerunt cum eo Titius & Seius præſentes, & in fine, reſpondit, quod nemo erat præſens, an quaſi de mendacio & periurio coargui poſſit? Et qualiter ſaluandum eius dictum.*

A Diuui ſemel quendam pauperrimũ amicum meũ a pœna, qui fuit examinatus in teſtem contra quendã diuitem & potentem nãt dixit, quod ille diues habuit in depoſitum ab vno ciue liberas centum, & in principio dicti ſui dixit, quod illi depoſito fuit præſens Titius & Seius, poſtea in fine eius teſtimonij interrogatus qui erant præſentes quando fuit tactum dictum depoſitum, & ipſe teſtis reſpondit, quod nemo aderat, quo audito curia inſurrexit contra eum, & formauit inquiſitionem de falſo & de periurio, tunc ego comparui & dixi, quod non poterat puniri nec de falſo, nec de periurio, eo qa quãdo teſtis in principio dicit, quod tali actui fuit preſens talis & talis, & poſtea dicit quod tali actui nemo erat, intelligitur illi quos primo dicit fuiſſe præſentes Ita ſing. dixit Alb. de Roſa. quem ibi refert & ſequitur Ale. in l. nõ erit in §. dato. ff. de iureiuran. & Soc. in l. ſi quis ita. ff. de rebus dubiis. & Ale. in conſi. ſuo 170. incip. viſo inſtrumento. in fi. in 6. vol. & in conſi 190. incip. viſis atteſtationibus in ſecunda col. in 7. volu. pro quibus etiam faciunt dicta per Ale. in cõſi. 185. inci. viſo in ſecunda col. in 7. vol. & in conſi. 197. incip. viſis, &c. in 2. col. in eo. vol. & ex iſtis ego feci illum abſolue reab illa inquiſitione, licet ille iudex ægrè ferret, & multum recalcitraret.

DLXXII.

1 *Ignoranti ſe eſſe læſum, cum minor eſſet, an tempus reſtitutionis potenda currat?*

1 MVltaſ & quamplura operatur ignorantia, vt dixi in l. qui ignorans. ff. de fal. quaſi per totum. & in l. qui falſam. in 11. col. eodem titu. & inter cætera operatur magnũ effectũ. Nam, vt forte ſcis, dantur quatuor anni minoribus effectis maioribus ad petendam reſtitutionem in integrum eorũ, quæ facta ſunt in minori ætate, quæ ſunt no ciua ipſis minoribus effectis maioribus, vt habetur in l. ſi. C. de tempor. in integrum reſti. pet. & in c. 1. de reſtitutio. in integ. lib. 6. & in clemen. vnica. eodem titu. & tale tempus quatuor annorum non currit ignoranti ſe eſſe læſum. Et ideo ſi quis ignorans ſe eſſe læſum ex aliquo facto in minori ætate ſteterit per centum annos, quod non petierit reſtitutionem, ſemper illam poterit petere ita ſingula. dixit Baldu. in leg. falſam. C. ſi ex falci. inſtru. men. & dom. Alexa. referens Bald. in conſi. ſuo 408. ſecundum ordinem meum inc. ſtantibus his, &c. in 6. col. in ver. nec obſtat, & c. de quo etiã dixi in dicta l. qui ignorans. in ſi. 2. col. ff. de fal. & in l. qui falſam. in 11, col. eodem tit. & idem dixit Ale. in conſi. 207. incip. domine Alex. & c. in vltima col. in 7. vol. & Abb. in c. 1. in ſi. de præſcrip. & Cardina. in dicta clemen. vnica. de reſtitutio. in integrum in 25. quæſtio. & Ale. in conſi. 4. incip. videretur inſpectis in antepe. col. in ſecundo volu. & in conſi. 71. incip. videretur primconſideratione, &c. in vltima colum. in primo volu. & in conſi. 84. incip. in cauſa vertente. in tertia col. in primo volu. & in conſi. 116. incip. perſpectis, &c. in 2. col. in 5. volu. & do. Philp. Dec. in conſi. ſuo 36. in vltima col. & in cõſi. 42. in fi. & in conſi. 303. inc. In occurenti caſu, &c. in penu. colu. Tene menti, quia iſtud dictum non eſt parui momenti, ſed eſt maximæ importantiæ.

DLXXIII.

1 *Iniuria fratri aut coniuncto à fratre, aut coniuncto illata, quam quæ ab extraneo infertur, grauior. Vnde licet pater iniuriam filio ab extraneo illatam condonare poſſit, non tamen illam quam frater aut coniunctus intulit.*

1 GRauior eſt iniuria ſeu offenſa à fratre vel coniũcto, quam illa quę fit ab extraneo & ignoto. ita probat tex. & ibi Bald. in l. cum oportet. in verbo, grauius. C. de bon. quę. liber. Et ideo ſcias, quod licet pater non poſſit remittere iniuriam factam filio, inuito ipſo filio, vt habetur in l. ſed ſi vnius. in §. filio. & in §. fina. ff. de iniur. & voluit gloſſ. in l. in perſonam. ff. de pact. i ſtud tamen intelligas eſſe verum, quando iniuria fuit illata filio per coniunctum. ſecus autem quando fuit facta per extraneum & ignotum,

ignotum, quia tunc pater poteſt illam remittere etiã filio inuito. ita dixit Saſ. in l. contra iuris. in §. 1. in vlt. col. ff. de pact. allegat ad hoc rex. & ibi Bar. Ang. Imo. & Lud. Ro. in l. Lucius. ff. ſol. matr.

ADDITIO.

Adde Rom. ſingu. 93. tu habes quòd iniuriam. Nicol. Boer. deciſ. 120. pater.

DLXXIIII.

1 *Mulierem matrimonio conſtante, ac marito ſubſtantia vitẽte malè, ad inopiam ꝙ vergente, dotem repetere poſſe. Quando autem maritus vti ſubſtantia ſua malè dicatur.*

1 MVlier † conſtante matrimonio poteſt dotem ſuam repetere à marito, qñ incipit malè vti ſubſtãtia ſua, & vergere ad inopiã. l. vbi adhuc. C. de iure dot. l. ſi cõſtante. in prin. ff. ſol. matr. cum ſimi. Et ſcias, ꝙ maritus dr̃ male vti ſubſtantia ſua, qñ implicat ſe pluribus fideiuſſoribꝫ. & tunc mulier habet legitimam cauſam repetendi dotẽ. ita dixit Ang. in l. in perſonam. in §. qui pecuniam. ff. de pact. quem ibi refert & ſequitur Saſ. & ꝙ hoc caſu ꝙ maritus dicatur malè vti ſubſtantia ſua, patet ex illo trito & vulgari prouerbio dicente, qui pro alio iurat, pro ſe eſt vna beſtia, ꝙ eſt vero verius.

DLXXV.

1 *Homicidio à pluribus iuribus facto, qui ob abſentiam tanquã contumaces veri, admortis pœnam citra bonorum confiſcationem, cum in ciuitatis fortiam peruenerint, condemnati ſunt, an ſufficientes & iuſta maximè in caſu contento, ſit condemnatio, & qualiter veniant huiuſmodi contumaces accuſati condemnandi, & quid ſpectandum in huiuſmodi condemnatione?*

PRoximis ſuperioribus diebus conſului in ciuitate. Tridenti in vno caſu, in quo non memini me vidiſſe aliquem doct. conſuluiſſe, nec etiam audiuiſſe aliquem ore tenus allegaſſe. Qui caſus talis eſt, namtin dicta ciuitate fuit crudeliter interfectus à pluribus ciuibus illius ciuitatis quidam dom. Paulus de Fatis de tabarellis de Trilaco qui erat doctor V. I. eques & comes familiariſque Imperatoris. Et quidam poteſtas illius loci condemnauit dictos reos contumaces in pœna capitis, ſi vnquam peruenerint in fortiam ipſius vel ſucceſſorum ſuorum. Sed fuit dubitatum vtrũ fuerint ſufficienter & debitis pœnis condemnatiẽ in quo ego dixi & conſului, ꝙ non, eo quia debebãt etiã condemnari in confiſcatione bonorum, quia cõmiſerant crimẽ læſæ maieſtatis, cum dictus dom. Paulus eſſet familiaris Imperatoris, & plura ad hoc adduxi de quibus in dicto. meo conſilio. Itẽ dixi, ꝙ vltra dictas pœnas debebant etiã cõdemnari in alia pœna. Nam debet per peritos & cognoſcentes dictum dominum Paulum fieri exiſtimatio, quot annis etiã potuiſſet naturaliter viuere, & quantum ſingulo anno ex officijs & negotiationib. ſuis, & ex induſtria perſonæ ſuæ poterat ſuperlucrari, & intantum ſunt condemnandi dicti interfectores, & ad damna & intereſſe filiorum & hæredum ſuorum, & ad hoc alle. tex. not. inſtit. de oblig. quæ ex quaſi delict. in §. iudex, & tex. in l. ſi. ff. de his qui deiece. vel effu. & in l. ait lex. ff. ad leg. Aquiliã, & in ar. l. Stichum aut Pamphilum, & l. ſi ſeruũ. eo. titu. Et dixi, ꝙ iſtud in terminis tenuit Spec. in tit. de iniur. in §. 2. in ver. ſed nunquid pro libero, & c. & in verſi. ibi ſeq. & Ioã. Fab. & Ang. de Are. in d. §. iudex, & adduxi etiã Abb. hoc expreſsè dicentẽ in c. 1. in fi. 1. col. extra de iniur. vbi alleg. d. l. ſi. ff. de his qui deie. vel effu. & d. l. ex hac, & alia etiam adduxi ad corroborationẽ prædictorum, de quibus plenè in dicto conſi. 115. inci. notam fac mihi viã, in qua ambulem, &c. Quæ omnia teneas menti, quia hodie videtur iudicibus maleficiorum ſatis eſſe cõdemnare occiſores hominum in pœna mortis, non habito reſpectu ad intereſſe filiorum vel hęredum interfecti, nec habito reſpectu ad alia ſupradicta, ideo nõ tradas prædicta obliuioni, quia facient tibi honorem & vtilitatem aduenientẽ caſu, & tunc eris mei memor.

DLXXVI.

1 *Homicidium committens extra domicilium, an ratione originis accuſari, vel inquiri. & puniri in loco originis poſsit? Et quid in terris eccleſiæ? nu. 2.*

1 REtro actis temporibus pluries vidi in facto quæſtionem illam, videlicet, an committẽs homicidium in aliquo loco extra domicilium ſuum, poſsit ratione originis accuſare, vel inquiri? & puniri in loco originis? in qua dubitationi doct. ſunt varij, vt ego latè dixi in rep. mea l. fi. ff. de iuriſdictione omni. iudi. nu. 128. cum plurib. nu. ibi ſeq. Circa quam quæſtionem teneas perpetuo menti ſing. verbum nunquam tradendum obliuioni, videlicet ꝙ in terris eccleſiæ iudex non põt inquirere contra ſubditum ratione originis de delicto commiſſo extra iuriſdictionem. ita ſingu. dixit Bald. in l. 1. §. 2. in pen. column. ff. de offic. præfect. vrb. quod dictum refert & ſequitur do. Auguſt. de Ari. in additio. ad tract. Ang. de Are. ſuper malefic. in verbo, hæc eſt quędam inquiſitio. in 8. char. in additio. incipien. tu autem in hac materia adde quòd Bald. & Ange. in l. ſi. & c. quod eſt ſumme no. in materia, quod dictum etiam retuli in d. repet. mea l. fi. ff. de iuriſd. om. iudi. nu. 131. Tene menti, quia ſæpe. imo ſepiſsimè occurrit in facto.

DLXXVII.

1 *Mulier ſecundum matrimonium iniens honeſtè viuere, voluntatẽ q̃ viri ſeruare cenſetur, qui in teſtamẽto dixit, lego vxori meæ, ſi caſtè viuat, nec ob ſecundas nuptias legatum perdit. Et vide diſtinctionem Bal. in hoc. 2. 3. & 7. vide limitationem ad omnia. nu. 8.*
4 *Propoſitum in mente retentum nihil operatur.*
5 *Iura voluntatis teſtantis voluntatem ſpectandam eſſe, intelligi, quando de huiuſmodi voluntate apparet diſpoſitiue. Nam nõ ſufficit teſtatorem ita voluiſſe, niſi diſponat. nu. 6.*
6 *Grauatus ſi quis ſit à teſtatore ſi deceſſerit ſine liberis, liberis extantibus fideicommiſſum ceſſat, & licet liberi fideicommiſſum ceſſare facientes, poſtea ſine filijs decedant, non per hoc admitteretur ſubſtitutus, quamuis veriſimiliter id teſtator voluiſſe videatur.*
9 *Vxor à marito in bonis ſuis relicta vſufructuaria, ad ſecũdas nuptias tranſiens vſumfructum non amittit.*

1 MVlier † contrahendo ẽm matrimonium dicitur honeſtè viuere, & ſeruare voluntatem viri, qui in teſtamento dixit, lego vxori meæ ſi caſtè viuet. c. Nicena ſynodus. 31. dis. per quem tex. dixit Bar. in l. mulier. in §. cum proponeretur. ff. ad Treb. ꝙ vxor non perdit legatum ſibi factum à marito, ſi caſtè & honeſtè vixerit tranſeundo ad ſecunda vota. pro quo etiam eſt text. ibi ſm Bar. & alios in verbo, mulieris pudicitiæ, &c. quod etiam voluit Abb. in c. quod ad te. de cle. coniug. & in c. vt clericorum. de vit. & honeſt. cle. Bal. † aũt in l. ſi. in 1. col. C. de indic. vid. tol. in hoc diſtinguit. dicens, ꝙ aut legatum ſit vxori per maritum ſub illa conditione, ſi caſtè & honeſtè vixerit, aut ſit ei per patrem, fratres, vel coniunctos ipſius mulieris. Primo caſu perdit legatum tranſeundo ad ſecunda vota, quia per talem tranſitum contriſtatur aĩa mariti. ſecundo vero caſu tranſeundo ad ſecũda vota nõ perdit legatum, & hanc diſtinctionem etiã facit & approbat Ang. & Io. de Imo. in d. §. cum proponeretur, dicẽtes idem eſſe in legato facto per filium matri ſub illa conditione, ſi caſtè & honeſtè vixerit, nam per matrimonium ſequens etiam filijs fit iniuria, vt in auth. de nõ eligen. ſecundo nuben. in §. 1. & idem etiam dixit Ang. in d. auth. de non eligen. ſecundo nuben. in §. cum igitur. ubi facit eandem diſtinctionem, & idem uidetur tenere Bal. in l. Deo nobis. in 4. col. C. de epi. & cle. & in l. unica. in 15. no. C. de rapt. virg. & contra Bar. & ſequaces in d. §. cum proponeretur. tenet Saſ. ſequẽdo dictam diſtinctionem in l. fi. in fi. C. de indic. vid. tol. vbi dicit, ꝙ Bar. in d. §. cum proponeretur. fortiter æquiuocauit. † Mihi aũt, & ſi minus ſim, videtur ꝙ imo Bart. & ſequaces optimè loquantur, ſiue loquamur ĩ marito vel in filijs, ſiue in parte vel alijs

affinibus mulieris.nam si per maritum vel filios sit factũ legatum vxori,si caste & honestè vixerit, si transeat ad secunda vota,tamen debebit etiam tunc habere legatum, cum etiam tunc dicatur castè & honestè viuere, vt in dictis iuribus.Nec obstat illud ꝙ per transitum ad secunda vota contristatur anima viri,& fit iniuria filijs.Quia dico hoc esse imputandum marito & filijs qui non dixerunt, si castè & honestè vixerit,& vitam vidualem seruauerit, parum erat eis addere illud verbum,& vitã vidualẽ seruauerit,& ideo eis est imputandum,iuxta ea quę habentur in l.veteribus.ff.de pac.poterãt.n. leges apertius dicere, ergo sibi imputent,cum hoc esset in eorum potestate,ꝙ quo faciunt dicta per Ioan.de Imo.in cons.suo 106.inci. in causa quæ vertit &c.in 2.col.post princ. Præterea hoc confirmatur,nam quod testator non loquitur, velle non præsumitur,ſm Bal.in l.1.§.sinautem ad deficientis.C.de cadu. tol. & non sufficit testatorem velle, nisi disponat, ſm Bal.& Io.de Imo.in l.quidam cum filium.ff.de hære.
4 inst.& pro hoc facit regula illa, videlicet ꝙ propositum in mente retentum nihil operatur,vt in l.ſi repetendi.C. de condi.ob cau.quod voluit do.Philip.Dec.in cons.suo 362.inc.punctus.de quo &c.in princ.2.col.& in cõs.369. inc.iuridicas.in 1.colum.& in consi.384.incipien.in casu. in vltim.column.& in consi. 205. incipien. in causa.in 2. col.Nec prædictis obstat si dicatur quod coniecturata tacita voluntas testatoris in testamentis & vltimis voluntatibus habetur pro expressa,& attendenda est,vt habetur in l.in conditionibus primũ locum.ff.de cond.& demõ. & in l.cum acutissimi.C.de fideicom.& in l.pen.ff.de leg. 1.& in l.fideicommissa.in §.item si quis,de leg.3. & sufficit voluntas etiã tacita,quæ ex cõiecturis colligitur.l.cũ proponeretur.in fi.& l. qui solidum.§.1.ff. de leg.2. & l. cum auus.ff.de condi.& demõ.& l.licet Imperator.& ibi Bar.ff.de leg.1.& in l.cum virum.C.de fideicom.cum similib.ita in hoc casu debet attendi & haberi pro expressa hæc cõiecturata mens & voluntas mariti vel filiorum.ſ. ꝙ vxor vel mater non transeat ad secunda vota, cum ex tali transitu eis fiat iniuria & molestia,vt dixi supra.Qm
5 respondeo,†quòd iura quæ dicunt attendendam esse voluntatem testatoris, intelliguntur quando apparet de tali voluntate testatoris dispositiuè,quia, vt supra dixi,nõ sufficit testatorẽ ita voluisse nisi disponat,pro quo facit tex.in l.Gallus.in §.quidam rectè.in ver.vt[eo casu valeat qui ex verbis concipi possit,&c.quem tex.ad hoc ponderauit Bal.in c.2.requiris.de app.apostil.tex.ibi in verbo, intentioni.vbi alle.etiã bonum tex.in l.ſi alij.ff. de vsufr. leg.in fine.vbi interdum plus valet scriptura quã ꝙ actũ sit,& ideo dicit Bal.in c.mandatum.de rescr.ꝙ voluntas testatoris tacita retenta in corde non attenditur, sed illa quæ cohæret expresse pro expressa habetur,quæ ofa ad hoc propositum adducit immortalis ille Decius in cõsi. suo 205.inc.in causa istorum.in 2.colũ.Et pro istis facit,
6 nam†grauatus à testatore,si decesserit sine liberis,ex tantibus liberis cessat fideicommissum,& dato ꝙ liberi,qui faciunt deficere fideicommissum,postea moriantur sine filijs,non tamen admittitur substitutus,quãuis verisimiliter ista fuisset intentio testatoris, tñ quia vlterius nõ disposuit, non admittitur substitutus.ita dixit Old.in cõs. suo 21.inci.thema tale est,&c.& Io.And.in add. Spec.in tit.de test.§.in primis.in vlt.quæst.quẽ refert & sequitur Pau.de Cast.in l.ex facto.in §.ff.ad Treb.in cõsi.172.inc. nec improprijs vtamur vocabulis,&c.in pen.col.& Abb. in consi.suo 40.inc.venio ad primũ.in 1.dubio.in 1.vol. & Ale.in consi.311.inc.ponderatis his,&c.in prin.in 3.vol. quos omnes refert & sequitur do.phil. Dec.in consi. suo
7 384.inc.in casu proposito,&c.in vlt.col.Ext quibus mihi videtur ꝙ opinio Bart. & sequacium in d.l.mulier.§.cũ proponeretur.ff. ad Trebellia.sit verior, siue loquamur in marito vel in filijs, siue in patre vel alijs relinquentib. mulieri, si castè & honestè vixerit, ꝙ transeunte ad secũda
8 vota non perdat relictum per supradicta.Sed† ista tamẽ omnia sing. limita esse vera in muliere transeunte ad secunda vota,secus autem si transiret etiam ad tertia vota quia tunc perderet tale legatum. ita not.dixit Ang. in §. hoc ideo.in auth.quomodo.oportepisc.quod dictum pro not.refert & sequitur do.Fel.in cap.ſi cautio.in 13.col.in versi.& hic est,&c.de fide instr.sed in alia stampa est 14. col.& voluit Ale.in d.l.mulier.in d.§.cum. proponeret. ff.ad Treb.quod dictum poteris addere ad materiã gemi
9 nationis, quam ego in pluribus locis posui in operibus meis.Et circa materiam relicti facti vxori per maritum, scias † ꝙ si vxor sit relicta vsufructuaria à marito in bonis suis, non perdit vsumfructum, si transit ad secunda vota.ita not.dixit do.Frã.de Are.in cons.suo 40.inc.presupponitur.in pen.col.vbi allegat ad hoc tex.in auth.de nupt.in §.ſi vero solum vsumfructum,& in auth.hoc locum.C.ſi mulier.secun.nupſ.

DLXXVIII.

1 Metus,vt vires metus obtineat,talis esse debet, qui vel in cõstãtem virũcadat,' Quod ad mulierem quoque porrigitur Et quid de ministeſtibus proposſitis.nu.1.

1 Metus† ad hoc vt operetur vires metus,debet esse talis,qui cadat in constantem virum, vt habeturſin l. 3.in §.metum.ff. quod met.cau. & in l.interpositas.C.de transac.& idem in muliere si tractamus de metu mulieris,nam debet esse talis qui cadat in constãtem mulierẽ, ſm gl.in c.cum locũ.ext.de spon.quã ad hoc alle.do.Ant.
2 in c.consultationi,quod met.cau.de quo etiã per Ioã. de Ana.in c.3.in vlt.col.de homicid.Illud.tamen limita nõ habere locum in minis illatis testibus ad hoc vt minans perdat causam,nam non requiruntur minæ quæ cadant in constantem virũ,sed quales quales mineſ sufficiunt.ita not.dixit do.Bart.Belenzinus alias auditor Rotæ in c.super eo.de test.cog.quod verbum pro notabili,prout est, ego retuli in repetitione mea rubricæ. C. de probation. in 40.col.ver.tamen in casu isto,&c.

ADDITIO.

Adde Rom.sing.219.

DLXXIX.

2 Correlatiuorum eandem censuram esſe.Quod limita in filijs vel alijs descendentibus,quando ascendentibus succedunt, qui bona inter se conferre debent,quod secus,quũ ascendentes filijs,vel alijs descendentibus succedunt, vbi non fit bonorum collatio.

2 Testamentum imperfectum inter liberos à patre conditum,licet valeat,tamen ecntrario testamentum filii inter patrẽ vel alios ascendentes imperfectum non valet.

1 Correlatiuorũ† eadẽ est censura,vt in l.ſi. C.de indic. vid.tol.& ibi latè per scriben.& in l.1.de cupresſ.lib. 11.& in l.non tñ.ff.de re iud.de qua materia latè loquutus sum in l.ſi quis viduam.in 5.col.ff.de quæſt.& in l.ſeruo.in 1.col.ff.ad leg.Cor.de sicar.Sed ista regula limitatur in vno casu not. nã licet filij vel alij descendentes qñ succedunt ascendentibus teneantur inter se bona conferre per totum tit.ff.de colla.bon.& C.de cõlla.tñ econtra, qñ ascendentes succedunt filijs vel alijs descendentib.nõ tenentur inuicẽ conferre,ex quo illud non reperitur ſtatutũ.ita sing.dixit Bal.& Ale.in l.ſi emancipati.C.de coll. quos refert & sequitur Iaſ.in l.filium quem habentẽ.nu.
2 7.C.famil.erc.vbi etiã in simili adducit aliud,† videlicet, nam licet valeat testamentum imperfectum conditum à patre inter liberos,vt in l.hac cõsultiſſima.in §.ex imperfecto.C.de testa.& in l.ſi.C.fa.erc.tñ econtra testamentũ filij inter patrẽ vel alios ascendentes imperfectũ non valet.alle.hoc voluisse Spec.in tit.de instr.edi.in §.cõpẽdio sẽ.ver.quid ſi filius.& Bal. & Sal.in d.l.ſi.C.fa.erc.& Bal. in l.hac.consultiſſima.in §.ſi.per illũ tex.C.de testa.& in l.ſi qua illustris. C. ad Orth.& Ale. in d.§.ex imperfecto, quæ omnia addere poteris in materia correlatiuorum.

DXXX.

1 Acta in iudicio summario fidẽ nõ faciunt in plenario Cõfeſſio tamen in ſummario facta probationem inducens, probat quoque in plenario.Quod limita,vt hic.nu.2.

1 Acta† facta in iudicio summario non faciunt fidem in plenario ſm Bar.in l.2.in §.hoc edicto.in 4.col.verſ. quæro vtrum.ff. vi bo.rapt.& volũt can.in c. veniens.de test.& Abb.in c.causam quæ.eo.tit. quod idem est.in sententia per l.pen. cum gl. ff. de his qui sunt ſui vel alie.iur. & voluit Bar.in l.qui Romę.in §.duo fratres.in 5.op.ff.de ver.obl.& in l.1.C.de or.iud.de quo dixi in rep. mea c.at ſi.clerici.nu.87.de iud.Scias tñ,ꝙ probatio facta per confeſſionem in iudicio ſummario, probat in judicio plenario,ita sing.dixit Innoc.c.cum dilectus.de ord.cogn.quẽ refert & sequitur Bart.in c. at ſi clerici.in 7. col.in princ.
2 ext.de iud.Quod†tñ ipſe ibi limitat, dummodo talis cõfeſsio. fuerit facta super libello vel processu valido, alias secus, de quo ibi latè per eum.Et pro illo dicto Inn.facit quod voluit Bal.in l.cum mulier.in 13.col.in ver.deinde quæro.ff.ſolut.matrim.vbi dixit,ꝙ confeſſio plus operatur,q̃ aliqua ſpẽs ꝓbationis,ꝙ est no. de quo feci mẽtionẽ in repetitione mea dicti. cap.at ſi clerici.nu.12.de iud.

DLXXXI.

1 Crimen falſi cæteris est detestabilius,habetq̃ ſpecialia quædã quæ non habent reliquà. Nam in hoc crimine ex confeſsione incidenter etiam facta puniri quis potest,in alijs criminibus non equè, ſed vt principaliter facta ſit requiritur.

VT dixi tibi ſupra in ſing.163. incip.crimen falſi, & in rubr.ff.ad l.Cor.de falſ.in 3.& 4.col.& ſupra in ſingu.
1 307.inci.viget quandoque, &c.crimen† falſi est detestabilius oĩbus alijs criminibus, & habet aliqua ſpecialia q̃ non habent alia crimina,& in dictis locis de hoc adduxi plura exẽpla.Sed nuper do tibi aliud ſpeciale in ipſo crimine falſi.Nam tu ſcis,ꝙ confeſsio ad hoc vt noceat confitenti requiritur, ꝙ ſit facta principaliter & non incidẽter,vt dixi & oſtendi in l.1 in prin.in 15.col.ver.& vltra prædicta,&c.ff.de quæſtio.& in d.l.1.in §.diuus Anto.in 4.col.ver. poſſet tamẽ huic dicto.eo.tit.& in ſing.323.ſupra inci.plures ſunt caſus,&c.in princ.tamen hoc non habet locum in crimine falſi, in quo quis puniri põt,etiam ex confeſsione facta incidenter ſm Petr.de Anc. in conſ. ſuo 172.incip.circa primum. in pen.col.ver. ex cuius dictis,&c.ꝙ dictum refert & ſequitur do.Phil. Dec.inc.at ſi clerici.in 2.col.ver.ſed iſta limitatio.ext.de iud.& hoc poteris addere ĩ dictis locis, vbi ego tetigi hãc materiã falſi.

DLXXXII.

1 Legis verba cui non cõueniunt,nec eius quoque diſpoſitio conuenit.Et quod in contrarium non dicitur, pro non intellecto habetur.

2 Ruſticus ſi domino promiſit vineas plantare aut vites in fundo,ac quartam fructuum partem illi dare, ſi alias arbores inibi plantauit,quartam quoque partem fructuum illarum dare debebit,& ſi de eis dictum ſit nihil.nu.2.

1 Accipe not.verbum cuius contrarium prima facie quilibet diceret.Nam† vulgata est regula in iure, ꝙ cui non conueniunt verba legis non cõuenit eius diſpoſitio. l.14.in §.toties.ff.de dam.infect.l.hos accuſare.§.oĩbus.ff. de accu.& l.ita aũt.in prin.ff.de admin.tut.cũ ſimil. quæ adduxi ſupra,in ſing.339.inci.cui non conueniunt verba legis &c.' Pro qua regula facit quod voluit Bal.in l.2.per illum tex.C.de nau.fœ.vbi dixit, ꝙ illud quod in cõtractu non dr̃,pro non intellecto habetur. Scias tñ & teneas
2 menti perpetuo ſing.verbum,videlicet† ꝙ ſi ruſticus promiſit domino plantare vineas vel vites in fundo,& dare quartam partem fructuum domino,quòd ſi plantauit in fundo alias arbores, quod ſimiliter tenetur dare quartam partem fructuum domino, licet de eis nihil dictum ſit.ita ſing.dixit Io.And.in addit.Spec. in tit. de locа.in §.1.in ver.quid ſi colonus. mouetur ad hoc per tex. in §.ſi.inſt.vt bo.rapt.& per l.tale pactũ.§.li.ff.de pact.ꝙ dictũ pro ſing.refert & ſequitur Iaſ.in l.quicquid adſtringendæ in 3.col.in fin.ff. de verb.obl.vbi dicit,quod forte hoc alibi in ſpecie non habetur,& idem dixit ipſe Iaſ.in l.ſtipulatio iſta.in §.in ſtipulationibus.eo.titu. Quod dictum addere poteris ad materiã regulæ, quòd ſubrogatum debet ſapere naturam illius,in cuius locum ſubrogatur.de quo aliquid dixi ſupra in ſingu.255.incipien.ſubrogatus,&c.

DXXXIII.

1 Titius cum Seio pacem iniit hac lege,quòd ipſe,nec Caius,nec Petrus,nec eius affines cum offenderent,pro quo fideiuſſores dati ſunt & ſe obligarunt hoc modo, pro quo Titio tales fideiuſſerunt,&c.an hoc caſu huiuſmodi fideiuſſores teneantur duntaxat, ſi ipſe Titius Seium offenderit,an vero teneãtur pro offenſa facta à quocunque inſtrumento nominato?

1 Titius† fecit pacem cum Seio, & promiſit ꝙ ipſe,nec Caius,nec Petrus nec affines ſui,offenderent dictum Seium ſub pœna mille, & pro hoc præſtitit fideiuſſores qui ſe obligarunt hoc modo,videlicet, pro quo Titio tales fideiuſſerunt &c.an hoc caſu tales fideiuſſores teneãtur ſolum ſi dictus Titius offenderit dictum Seiũan vero teneantur pro offenſa facta à quocunque nominato in dictõ inſtrumento? in quo dicas, ꝙ tenentur ſolum pro offenſione facta per dictum Titium.ita not.dixit Bald.in conſi.suo 221.inc.anno domini,&c.in 2.vol.vbi Alle.iura & rationes,de quibus ibi per eum, quod est ſing. not. cum sæpe fiant inſtrumenta modo quo ſupra.

DLXXXIIII.

1 Probationem per cõiecturas & indicia admitti in his quæ diffi cilis probationis ſunt. Et vbi maxima eſt difficultas,tunc in re parui præiudicij iuramento ſtatur.

1 Plures† & in pluribus locis alias dixi tibi,ꝙ in his,que ſunt difficilis probationis,admittitur probatio per cõiecturas & indicia,de quo dixi in ſing.meo,& in rep.mea rub.C.de prob.in 3.col.in ver.ad p̃dicta, &c. & ibi in 63. col.in fi.& dixi etiã in pluribus conſilijs meis, quæ omitto breuitatis cauſa.Et circa hanc materiam difficilis probationis tene menti not. verbum,videlicet quòd vbi eſt maxima difficultas probationis, tunc ſtatur iuramento, maximè ſi res eſt parui præiudicij.ita dicit Bal.in l.qui accuſare.in 2.col.C.de eden.quod dictum pro not.refert & ſequitur Ale. in l.1.circa.ſi. C.de ſent. quæ pro eo qđ inter. quod profecto eſt no. quia quotidie euenit in facto in iudicijs,in quibus non habentur probationes,& difficile eſſet eas habere.

DLXXXV.

1 Probationes generis diuerſi ad plenam fidem faciendam non coniungi, niſi quum quælibet per ſe in ſuo eſſe perfecta eſt. Si tamẽ vnus teſtis de veritate ac fama deponat,alter vero de fama tantum, tunc ſanè coniungerentur ac plenè probarent,quaſi duo teſtes de fama ſint &c,nu.2.

1 Probationes† diuerſi generis non coniunguntur ad faciendam plenam probationem, niſi quando quælibet probatio eſt de per ſe perfecta in eſſe ſuo, ſecundum Bal. in l.ſi quis ex argentarijs.poſt prin.ff.de eden.de quo plenè ſatis remiſſiuè dixi in l.de minore.in §.plurium.in 17. col.ver.& bene aduertas,&c.de quæſt. & in l. vnius facinoris,& in §.teſtes torquẽdi.in 2. col.eo.tit.& in repetit. mea rub.C.de prob.in 63.col.in ver.itẽ ſcias, &c.de quo etiam per Soc.in conſi.ſuo 89.inci.in causa.in 7.col.in 1. vol.& per Iaſ.in repet.l.admonendi.in 96.col.cum tribus
2 col.ibi ſequen.de iureiur.Scias†tñ, ꝙ ſi vnus teſtis deponeret de veritate & de fama, alius vero teſtis deponeret de fama tantum,iſti duo teſtes coniungerentur,& plenè probarent,quaſi ſint duo teſtes de fama,& ſic primus teſtis ſubeat officium duorum teſtium.ita multum ſing.dixit.Bal.in l.Gallus.in §.ille caſus.in 3.notab.per illũ text. ff.de liberis,& poſthumis. quod dictum Ale.ibi in 2.col. exclamat vſque ad cœlum,& dicit, ꝙ iſtud dictum alibi non reperitur,poſtea illud reprehendit ex tribus rationibus,ſed poſtea vltimo loco illud approbat,& dicit,quod non habet aliquem contradictorem,quod dictum refert & ſequitur Iaſ.in l.admonendi,nu.99.circa ſin.ff.de iureiur.vbi videas.

DLXXXVI.

1 *Stipulationem impersonalitas ex parte stipulantis non vitiat quandoquidem in dubio pro se suisq; hæredibus stipulationē recepisse præsumatur.*
Et quid si quis stipulatus sit hoc modo, promittis mihi recipiēti, pro eo quem declarabo, & postea neminem declaro, an vitietur stipulatio? nu. 2.

1 IMpersonalitas ex parte stipulātis nō vitiat stipulationem, quia præsumitur in dubio stipulationē recepisse
2 pro se & pro hæredib. suis. Et ideo si sum stipulatus hoc modo promittis mihi recipienti, pro eo quē declarabo, postea neminem declaro, an vitietur stipulatio? dicas q̄ non, ita dixit Bal. in l. 1. ad fi. ff. de pac. sed de hoc est text. expressus in l. fm responsum. C. de contrab. & commit. stip. quē tex. ad hoc alle. Bald. in l. cum post. in §. gener. in reportatis antiquis. ff. de iure dotiū. vt refert do. Ale. in l. ita stipulatus. in 13. col. ff. de verb. obl. qui pro hoc etiam alleg. text. in c. 1. de feudo nō habēte propriā naturā feu. quæ ośa refert & sequitur do. Iaso. in d. l. ita stipulatus. nu. 6. quæ lex est vltima lex, quā ipse legit in tit. de verb. obl. Et p̄dicta addere poteris ad materiā incertitudinis, quā satis latè posui in rep. mea rubr. C. de prob. in fi. & ad præ dicta vide quæ dixi in d. rep. dict. rubr. de prob. in 79. col. in princi. ver. item vitiat stipulatio, &c.

DLXXXVII.

1 *Qualitatem extrinſecam in dubio non præsumi. In negotijs autem antiquis huiusmodi qualitatem probare non expedit, vt quod notarius instrumenti notarius fuerit nu. 2.*
2 *Instrumenta si qua vnius ciuitatis antiqua ad aliam ciuitatem producuntur, non opus est literam testimonialem extra deferre.*

1 QValitas extrinseca in dubio nō præsumitur l. quæcunq;. ff. de pub. l. si emancipat in ver. emancipatū p̄bauerit. C. de coll. l. deniq;. ff. ex quib. cau. maio. de quo habetur per Soc. in cons. suo. 68. inc. visa, &c. in 1. & in 2. col. in 4. vol. & per do. Fel. in c. sicut. in 13. col. de re iud. & per Ale. in cons. 101. inc. su per 1. dubio & c. in 2. & 3. col. in 7. vol. de quo ego latè loquutus sum in cons. meo 96. inc. diuino &c. inter cōsilia ciuilia, & per Bal. in l. 2. in 16.
2 col. C. de seru. & aqua. attamen hoc fallit in antiquis, in quibus non expedit probare istas qualitates extrinsecas, & ideo non oportet probare, q̄ notarius fuerit notarius, quia ex ipso actu ita antiquo oritur p̄sumptio q̄ fuerit notarius. ita not. dixit Bal. in auth. quas actiones. ad fi. C. de sacrof. eccl. vbi ad hoc alle. Inno. in c. veniens, de verb. sig. quod dictum refert & sequitur Ale. in cons. suo 150.
3 inc. in causa appellationis. in princ. 3. col. 6. vol. Ex quo potes notare, q̄ qñ producuntur aliqua instrumenta antiqua de aliqua ciuitate ad aliā ciuitatē, non est opus portare literā testimonialē affirmātē & fidē facientē illū notariū descriptū in talib. instrumentis esse vel fuisse notarium, vt communiter fit, quæ omnia nota in practica.

DLXXXVIII.

1 *Mulier in dotem bona sua omnia in dubio dare iure communi non præsumitur.*
2 *Quid in patria statutaria, habes ibid.*

1 DE iure † communi mulier non præsumitur in dubio dare omnia bona sua in dotem, vt habetur in l. fi. C. de repu. & in auth. de nup. in §. si quis. n. & voluit Bart. in disputa. sua inc. quædam mulier habēs amplum patrimonium &c. & in l. 2. in princ. circa 2. col. ff. sol. matr. & Bal. in l. nulla. C. de iur. dot. & in l. fin. C. de sen. quæ sine cer. quanti. & idem Bal. in auth. res quæ. C. commu. deleg. in 3. col. in ver. quæro nunquid mulier, & idem tenet Salic. in d. l. fi. C. de repu. & Ioan. de Imo. in l. 1. in 8. col. ff. solu. mat. & Pau. de Cast. in auth. p̄terea. C. vnde vir & vxor. de quo etiam per Ludouicum Rom. in cons. suo 44. inci. ex supra narrato themate &c. in 2. col. ad fi. Quinimo ēt si maritus teneret & possideret bona mulieris, & fructus percepisset etiā per decēniū, sciēte & patiēte muliere, nō videtur mulier dare in dotem, quia agitur de magno p̄e iudicio mulieris, saltē in casu quo statutū disponit, q̄ mu liere, prædecedēte mari° lucretur aliquā partē dotis, vt concludit Bar. in d. sua disputatione per id quod habetur in l. mulier. C. de rèi. vend. & per not. in l. 2. C. cōmu. diui. & per not. per doc. in l. cū de in rem verso. ff. de vsu. quæ ośa refert & sequitur Ale. in consi. suo 122. inc. viso processu &c. in 3. & 4. col. in 7. vol. & ibi in consi. 142. inci. vi
2 so statuto. in 2. col. in † hac aūt nostra ciuitate Bonon. in hoc non sumus in terminis iuris cōis, sed habemus statutum positum sub rubr. de dot. rest. in §. præterea ordinamus &c. quo expresè cauetur, q̄ mulier intelligatur ośa sua bona dare in dotē qñ nubit, qđ statutū passim seruatur. Sed scias tu, & teneas menti perpetuo, q̄ dictū statutū non habet locū in muliere minore 25. annis nubente. ita sing. per optimas rōnes & iura dixit Petr. de Anch. in cons. suo 93. inci. ista domina Ioan. &c. quem refert & sequitur Soc. in consi. suo 80. inci. p̄sens consultatio in 1. col. in 4. vol. Tene menti, quia plures sunt mulieres quæ traduntur nuptui in minori ætate 25. annorum, quam in maiori, vt docet experientia.

DLXXXIX.

1 *Prouisionem pœnalem per rectores ciuit. Bononien. super dotibus mulierum nubendarum, tanquā contra iuris communis regulas factam nullam ac inualidam esse, cum matrimonia iure dictante libera esse debeant, nec valet statutum per quod impeditur matrimonium. nu. 3.*
2 *Matrimonium canon iure sine patris consensu validum esse. Et vt statutum super matrimonio non valet, sic nec super ipsis accessorijs.*

1 ALias de anno 1520. per regimina huius inclytæ ciuitatis Bonon. facta fuit quædā meta seu prouisio pœnalis super dotibus mulierum nubendarum de qua multi admirati sunt, & ego quoque non potui nō mirari. Primo quia talis meta seu prouisio est cōtra regulam iuris, quæ habet, q̄ in re sua quilibet est moderator & arbiter etiā abutendo, vt habetur in l. in re mandata. C. mandat. l. etiam. §. 1. ff. solut. matr. l. nō vsque adeo. ff. si quis à par. sue. manu. & l. sed si leg. in §. consuluit. ver. vel dū se abuti putant. ff. de pet. hære. cum simi. Secundo quia talis meta facta super dote est nulla & inualida. Quod ostendo. nā habemus clarū in iure, q̄ matrimonia debent esse libera. cap. gemma. cap. cum locum. cap. requisiuit de sponsa. & non valet statutum per quod impeditur matrimonium, vel per quod tollitur libera facultas contrahendi matrimonium fm Ioannem Andræam in cap. statutum. de hęretic. in 6. in nouella, quem refert & sequitur dñs Alex. latissimè affirmans hanc partem in consi. suo 97. incipiēte, principalis dubitatio &c. in 1. vol. per totum, vbi sing. loquitur, & in consi. suo 1. in 3. vol. & in cons. 209. inci. ponderatis, in 3. col. in 6. vol. & in rub. ff. solu. matr. in vltima col. & in l. Seius & Augerius. in 1. col. ff. ad leg. Falc. vbi refert se ita consuluisse, & idem tenet Abb. in consi. 65. in princ. in 2. vol. & in consi. 12. inci. vt clarè materia. in 1. dubio. in 1. volu. & Ange. in consi. 29 inc. ex themate &c. in princ. & Petrus de Anc. in consi. 21. incip. pro solutione dubiorum. in 2. dubio, & do. Franci. de Cur. in consi. suo 27. incipiente magnificus vir. in primo dubio. & Fredric. de sen. in consi. suo 26. incipiente casus &c. & Iaso. in l. fina. in vltima columna. ff. qui satisdar. cogan. & Baldus in l. omnem. in fi. C. ab Tertul. & ibi vide omnino in addi. & Iaso. l. 2. in §. quod si in patris. in octaua col. in fin. ff. solut. matrim. & dominus Felin. in capit. tenor. in fin. de re iudic. & Corset. in not. suis in ver. statutum. in no. inc. statu. quod inter homines &c. & dominus Felinus in ca. primo. in sexta columna de spons. vbi omnes tenent hāc partem, pro qua facit, nam † valet matrimonium sine consensu patris de iure canonico, quod ius attendit̄ in matrimonio, ita voluit glossa in capitulo finali. 32. quæstione secunda. & corrigitur illud, quod dicitur instit. de nup. in princ. & idem voluit glossa. in capitulo primo de desponsi.

despōsi. impu. & hoc ibi firmat Abb. post gl. & idem firmat. Philip. Dec. doctor diuinus in consi. suo 231. incip. viso casu & c. in 2. col. vbi refert prædicta, vnde sicut non valet statutū super matrimonio, ergo nec ēt valet super accessorijs ipsi matrimonio, & sic cum dos sit accessoria ad matrimoniū, vt est gl. in c. fi. annum quartūdecimū. de iud. in 6. & sine quo esse non potest dos in l. 2. C. de do. ante nup. ergo non valet etiam statutum seu prouisio super dote. ita not. dixit Pe. de Anc. in consi. suo 20. inc. pro solutione dubiorum, quem refert & sequitur Soc. in cōs. suo 80. inci. præsens consultatio & c. in pen. col. in 4. vol. & idem dixit Ale. in d. suo consi. 97. inci. principalis dubitatio &c. in 4. & 6. col. in 1. vol. vbi sing. loquitur, & respō det ad contraria quæ adduci possent, de quo ibi late per
3 eum, quē vide. Et ideo ex istis dico, q̄ illa meta seu prouisio facta super dotibus est nulla & inualida, & pro hoc faciunt optimè dicta per Pau. de Cast. in consi. suo 71. inc. visis & ponderatis. in 1. col.

DXC.

1 *Acta iudicij licet coram iudice fieri debeant, & eidem iudici probationes fieri non notario, tamen appellatio in scriptis intra decem dies facienda coram notario ipsius iudicis qui sententiam tulit fieri potest, maximè quando iudicis copia haberi non potest. nu. 2.*
3 *Statuto disponente, quod sententia executioni mandetur, nisi appellatio interponatur intra decem dies, & libellus intra viginti porrigatur, & cautio de soluendis expensis præstatur, satis fuerit, si eiusmodi cautio notario ipsi præfata fuerit.*
4 *Confessionem coram actorum notario factam, in iudicio factam censeri. Ei sic actus iudicialis dici potest, qui coram iudice factus non est.*

1 LIcet † acta iudicij debeāt fieri coram iudice, & probationes debent fieri iudici & non notario, vt in lege quinquaginta. ff. de prob. & voluit gl. in l. iubemus. C. de libe. cau. & gl. in l. hac consultissima. C. de test. & habetur per cano. in c. quoniam contra de prob. & per Bal. in l. 2. C. de edē. & per Ang. & Imo. in l. si finita. in §. Iulianus. ff. de dam. infe. de quo latius dixi in l. 1. in prin. in 4. col. ver. 7. requiritur. ff. de quæst. & in l. de minore. in §. plurium. in 2. col. eo. titu. & in practica mea cautarum crimi. in §.
2 post quam. nu. 20. attamen tene menti in practica, q̄ appellatio in scriptis, quę debet fieri intra decem dies, vt in auth. hodie. C. de app. potest fieri coram notario illius iudicis qui tulit sententiam, præcipuè qñ nō potest haberi copia illius iudicis, ita dixit Guid. de Suza. & Bal. in auth. quæ supplicatio. C. de prec. imp. offe. quod dictum ibi, q̄ valde not. refert & sequitur Ias. & dicit, q̄ Raph. Fulg. ibi
3 refert se consuluisse in ciuitate Vincentiæ † vbi statutum disponit, q̄ sententia mittatur executioni, nisi appellatio interponatur intra 10. dies, & libellus porrigat̄ intra 20. & præsteur cautio de soluendis expensis, q̄ satis fuit talem cautionem fuisse præstitam ipsi notario. Itē adducit etiam Ias. vbi supra, Bal. in l. pen. ff. de fideiuss. vbi no. ex il
4 lo tex. q̄ † confessio facta coram notario actorum, dī facta in iudicio. Item adducit etiam Pau. de Cast. in l. iusiurandum quod est cōuentione. in §. pupillus. ff. de iureiur. vbi per glos. ibi dicit, q̄ actus potest dici iudicialis, licet non sit factus in præsentia iudicis, quæ omnia tene menti in practica.

DXCI.

1 *Statuto disponente, quod pater legitimam filij delinquentis fisco assignare teneatur, auum non comprehendi.*
2 *Statuto cauente, quod pater condemnationem pro filio soluere teneatur, non constringetur pro nepote, & sic auus non continebitur.*

1 EXtat † quandoque statuta in ciuitatibus Italiæ quibus cauetur, q̄ pater teneatur assignare legitimam filij delinquentis fisco. Sed tu scis, q̄ tale statutum non habet locum in auo, nam si nepos delinquit, auus non tenetur assignare legitimam ipsius nepotis fisco. ita singu. dixit Dyn. & Ray. de Forli. in l. lege Iulia. in §. hoc capite. per illum text. ff. de rit. nup. quod dictū refert & sequitur do. Nellus in tract. bannitorū, in 1. parte secundi temp. q. 34. inci. quæro stante statuto &c. in fi. pro quo faciunt dicta
2 per Bal. in l. pen. C. ad Maced. vbi dixit, q̄ si statutum disponit, q̄ pater teneatur soluere condemnationem pro filio, non tenebitur soluere pro nepote, quod dictum refert & sequitur Ale. in consi. suo 56. inc. Aldrouandus &c. in 2. col. in 5. vol. Ego autem dubito quod dicta doctrina non sit vera per doctrinam sing. Bart. in l. quemadmodum. C. de agri. & cens. lib. 11. de qua latè loquutus sum in practica mea causarum crimi. in §. aggredior. nu. 58. cum sequent. & cum in supradicto casu tractet de vtilitate fisci seu reipublicę, videtur quòd dictum statutum debet extendi ad auum, licet loquatur in patre tantum tamen cogita.

DXCII.

1 *Nullitatem actus termini lapsu non excludi ad defensionem contra ipsum actum nullum. Nam & bannitus post banni terminum lapsum, nullitatem proponere potest.*
2 *Nullitatem proponi posse, licet appellatio per clausulam appellatione remota sit sublata.*

1 NVllitas † actus nō excluditur per lapsum termini dati ad omnem defensionem faciendam contra actum. Et ideo tene menti, q̄ post terminum banni licet statutū dicat, q̄ bannitus vlterius non audiatur, tamen ipse bannitus vel agentes pro eo poterunt proponere nullitatem dicti banni, maxime illā quæ prouenit ex defectu iurisdictionis, ita sing. dixit Bal. in l. scire oportet. §. hæc de illis. per illum tex. ff. de excusat. tut. quod est sing. no. ad multa, de quo etiam dixi supra in sing. 562. inci. aduertas, q̄ hic replicaui, non habens memoriam hoc ibi dixisse, sed talis error est tolerabilis, quoniam nunquā nimis quod nunquam satis, & ad prædicta vide dicta per Soc. in cōs.
2 27. inc. in præsenti. in 2. col. in 3. volu. Prof quo facit. nam nullitas pōt proponi, licet appellatio sit sublata per clausulam appellatione remota. c. inter cæteras. de re iud. c. licet. de sent. excom. in 6. gl. in c. ex conquest. de rest. spol. Bal. in addi. Spec. in tit. de app. ver. dicit tutum. Bal. & Ang. in l. 1. C. qui pro sua iurisd. Bald. in ca. Iancinus. quo temp. mil. & in l. 1. C. de iuris & fact. ignor. Bar. in l. 2. in §. si prætor. ff. qui satisf. cog. & in Spe. in tit. de sentent. in §. vt autem. ver. hoc autem. tene mēti, quia ista sunt quotidiana & multum lucrosa, & vide quæ dixi supra. in sing. 283. inc. lapsus termini, &c.

DXCIII.

1 *Notarius falsum committens circa officium suum, conficiēdi instrumenta potestatem perdit. Quod limita vt nu. 2.*

1 TV scis † q̄ notarius committēs falsum circa exercitiū notariatus, perdit potestatem conficiendi instrumēta. l. si aliqui. C. de suscep. & arca. lib. 10. voluit glos. in l. si quis ex argentarijs. in §. 1. ff. de edēn. & voluit Inn. & alij in c. fraternitatis. ff. de hær. Bal. in l. 2. C. de manu. vin. Bal.
2 & Imo. in l. in fraudē. §. si quis. ff. de test. mil. Quæ regula seu conclusio limitatur plurib. modis à do. Fel. in d. c. fraternitatis. Et inter alia dicit ipse ibi, q̄ si partes requirerent notarium falsarium super cōfessione instrumēti, q̄ si non valebit vt instrumentum, valebit saltem vt cōfessio. ita fm eum dixit do. Maria. Soc. in d. c. fraternitatis, arg. l. 2. C. commu. vtri. iud. vbi habetur, q̄ si sententia nō potest valere per consensum partium in vim sententiæ, valet tamen in vim pacti, de quo ibi latius per eum.

ADDITIO.

Adde Guidonem papæ singulari 780. nu. 2. & Corset. sing. 369. in verb. tabellio. 1.

DXCIIII.

1 *Verisimilia quæ non sunt, vt non attendantur, sic econtrario quæ verisimilia sunt spectanda, & magni effectus esse.*
2 *Confessio extrajudicialis vbi verisimilis est, non indicium ad quæstionem tantum sed etiam plenam probationem in ciuilibus & criminalibus facit.*

1 SIcut non verisimilia non attenduntur, & sunt magnę importantiæ, vt dixi & plura adduxi in l.1.in princ.in 15.col.ver.quo ad tertiam.ff.de quæst.& in rep.mea rub. C.de prob.in 24.col.& in sing.meo 298.inci.remotum à verisimili,&c.& in sing.343.supra inc.verisimilitudo,& in sing.396.inci.verisimilitudo.ita econtrario verisimilia attenduntur & sunt magnę importantiæ,vt dixi in dicto singul.meo 298.vbi posui not.verbum.Sed vltra alia dicta in hac materia verisimilitudinis,teneas menti vnũ
2 perpetua memoria dignũ,videlicet quòd vbi confessio extraiudicialis est verisimilis, non solum facit indicium ad torturam, iuxta ea quæ habentur in l. capite 5.ff.de adul.cum simil.Sed etiam facit plenam probationem in ciuilibus & in criminalibus.ita sing.dixit do.Tindarus in tract.suo de probat.in ea parte in qua tractat de confessio.in ver.nunc de criminalium,&c.de quo dicit esse casum expressum in l.quæro.in§.fi.ff.de ædili.edic.& in d. l.capite 5,quod dictum refert & sequitur dom.Francisc. Brun.in suo tractatu,de indi.& tortura.in 3.charta.in 3. columna.in versicu.aliud est indicium , &c. circa finem de quo ego etiam dixi in l.de minore.in principio in decima colum.ff. de quæstionibus, tene menti,quia est singulare verbum.

DXCV.

1 *Potestati si arbitrium est concessum, vt ad syndicatum stare non teneatur,si dolum aut latam culpam committat,à syndicatu ob id liber non est,cum leuis& leuissima tantum culpa remissa videatur.*

PLures sunt iuris periti qui libenter acceptant officiũ, quando non debent stare ad syndicatum,& eis datur officium aliquod cum promissione,quòd non teneãtur
1 stare ad syndicatum.Sed scias tu , quòd si concessum est arbitrium potestati,quòd non teneatur stare ad syndicatum,q hoc casu videtur sibi remissa leuis culpa & leuissima,nõ autem dolus nec lata culpa.ita dixit Bal.in l. si seruus vetitus.ff. de leg.1. & ideo acceptantes officia diligẽter ad hoc aduertant,ne seipsos decipiant, quia in cauda officij stat venenum latens in syndicatu, & ideo dici solet,Omnis laus in fine canitur,&c.

DXCVI.

1 *Notarius si protocolum perdiderit, parte expeditionẽ instrumento requirente,qua ratione sibi prouideat.*

NOtarij quandoque ex imperitia,vel ex imprudẽtia, vel casu fortuito perdunt protocolum instrumenti, tunc quomodo succurratur parti volenti ipsum instrumentum,in quo dicas q notarius qui perdidit protocolum potest petere testes examinari super contentis in cõtractu,de quo fuit factum protocolum,quibus examinatis secundum eorũ dictum postea cõficiat protocolum, deinde extendat instrumentum, ita dixit Bar.in l.fi.ff.de tab.exhi.quem refert & sequitur Pau.de Cast.in l.prętor ait.in §.fi.ff. de edẽ. vbi dicit itud esse multum not.cum notarij sæpe recipiunt substãtiam instrumenti in vno folio,postea portant domum,& ponunt in libro,& quandoque perditur,& hoc ego alias vidi in facto.

DXCVII.

1 *Coitum contra naturam improbissimum & abominabilem vltra alia omnia vitia esse. Et quibus pœnis hoc facinus nefandum committens subijciatur.*

COitus contra naturam improbissimus , & abominabilis est vltra omnia alia vitia,& ideo committentes tale nefandissimum scelus puniuntur pœna mortis,vt est tex.in auth. vt non luxu.contra nat.ante fi. & ibi doct. & habetur in §.itẽ lex Iulia. Inst.de pub.iud.& in l.cum vir in fœminam.C.de adul.& in c.vt clericorum , de vita & honest. cler. in c.clerici.de excessib. prælat.& in c.flagitia,& in c.vsus naturalis.32.q.7. Et vltra pœnam mortis puniuntur etiam alijs pœnis , nam tales sunt infames,vt probat tex.& gl.in l.1.§.remouet.ff.de postulando. Et vltra has pœnas dicit Iacobus de Bello visu & Bar.in d.aut. vt non luxu. contra natu. quod condemnatus de Sodomia non poterit facere testamentum,& quod cõuictus post mortem de tali crimine eius testamentum declarabitur inualidum,ad quod alleg.Spe.in tit. de instrumen. edi.in §. compendiosè. versicu. 33. quæ omnia sunt notanda , licet ad ea minimè aduertant committentes tale scelus, sed ista proijciũt post terga contra honorẽ & aĩas eorum , vt hodiernis temporibus faciunt delinquentes.

DXCVIII.

1 *Causa iusta in pleriſque casibus quem & à pœna,& obligatione excusare,non tamen à conuentionali excusat nu.2.*

IVsta causa in pluribus casibus excusat quem à pœna, & ab obligatione,vt satis latè dixi in l.patre vel marito.in 4.& 5.col.ff.de quæst.& in singulari meo 231.inc.iusta causa, &c. & etiam circa hanc materiam plura ponit Ias.in l.Barbarius.num.16.& ibi per duas col.ff.de officio prætor,de quo dixi supra in sing.231.inc. iusta causa. Sed
2 scias tamen , q iusta causa non excusat aliquem à pœna conuentionali.ita not. dixit Bal. in l.non solum.ff.de rei vendicatione,& in l.quod te.ff. si certum petatur.quem refert & sequitur Alex.in consi.suo 43. inci.quia subtiliter,&c.in pen.col.in 6.vol.& in eo.vol.in consi.135.inci. circa primum,nu.18.

DXCIX.

1 *Potestates ac iurisdictiones distinctas & separatas esse. Et ideo licet Papa sit supra ius positiuum, possitque illud tollere,& etiam ius alteri quæsitum,quod iure canonico accipiẽdum est, secus tamen est ciuili iure, quod non inducens peccatum tollere non potest.*

2 *Papa licet solus sine causa contra legem positiuam dispensare possit, si tamen lex positiua in se rationem diuinam vel naturalem habeat, qualis est lex positiua pluralitatem beneficiorum prohibens,non idem poterit.*

1 POtestates & iurisdictiones sunt distinctæ & separatę, vt habetur in auth.quomodo oportepisco.in princ.in c.nouit.de iud.& in ca.per venerabilem,qui fi.finit legit. Et ideo scias q licet papa sit supra ius positiuum,& possit illud tollere,vt in c.proposuit,de concession.præben, & etiam ius alteri quæsitum,vt not.glo.in c.ttatutum.de hære.lib.6.& in Spec.in titu.de leg.§.1.ver.habet etiam. intellige tamen hoc esse verum & habere locum in iure canonico, quia est supra ius canonicum , sed secus est in iure ciuili,quia non potest tollere ius ciuile non inducẽs peccatum.ita not.dixit Pau.de Cast.in consi.228.inc.præ suppositio sine præiudicio,&c.vbi subdit etiã q licet papa possit tollere ius quæsitum subditis.arg.eorũ quæ no. Inno.in cap.in nostra.de iniur.non tamen potest tollere ius quæsitum subditis.arg.eorum quę no.Inno.in cap.in nostra,de iniur. non tamen potest tollere ius quæsitum non subditis vt laicis,non solum per legem imperialem, sed nec si per ius canonicum,sicut econuerso non potest imperator tollere ius quæsitum ecclesiæ vel clericis per legem imperialem,vt no.Inn.in c.nouit.de iudic.ita for
2 maliter dicit Pau.de Cast.in d.consi.218.Sed tu vltra eũ circa materiã d.c.proposuit.adde q licet solus papa possit sine causa dispensare contra legem positiuam,ẽm Inn. in c.cum ad monasterium . circa me.de stat.regu.quẽ sequitur Abb.in c.at si clerici.in 6.col.de iud.hoc tamẽ fallit nisi lex positiua haberet in se aliquam rationem diuinam vel naturalem,prout est lex prohibens pluralitatem beneficiorũ.ita dixit Abb.in c.per tuas.in 11.col.de arb. & in c.per venerabilem.in princ.qui fil.sint legi.& in ca. de multa.in 4.col.de præb.& Bal.in l.rescripta.in fi.C.de prec.impe.offe.quos refert & sequitur do. Franc.de Curte in tract.suo feudorum.in 10.char.in 3.col.in ver. inci. secundo confirmo &c.Et an papa sine causa possit tollere seu dispensare contra ius positiuum, vide do. Fel.in c. postulasti.in 18.col.de rescrip.

DC.

1 *Materia cap.redintegranda.3.q.1. quanquam frequens,vtilis,lucrosa & quotidiana,à paucis tamen intellecta Cuius proponendæ formam hic vide & remissiue.*

Materia.

1 MAteria ca.redintegranda.3.q.1.& l.si colonj. C.de agri.& censsli.11.& c.sæpe.de restti.spo.est vtilis,lucrosa & multum quotidiana,& multum versatur in palatijs,& verè à paucis est pfectè intellecta.Circa quã sta tui tibi aliqua dicere quæ,vt puto,ab aliis non audiusti & maxime statui referre vnum iudicio meo sing.notandum in practica,videlicet,q ad hoc vt procedat iudiciũ in materia dictorum iurium,non sufficit generaliter dicere in libello,q libellans fuerit spolliatus sua possessione suæ rei,& sic generaliter allegare spoliationẽ, sed est necesse in ipso libello exprimere spãliter spẽm spoliationis,vt putà,q fuit spoliatus possessione rei suæ per furtũ vel per vim sibi illatam,vel q possessionẽ perdiderit ex aliqua alia causa iniusta alias gnaliter loquendo non procederet libellus,& reus absolueretur.ita sin.dixit Io.Au. in d.c.sæpe.de restit.spo.quem refert & sequitur do.Lan franc.de Oria.Brixi.in solenni sua repet.rubr.extra de cã poss.& propriet.in 4.col.in ver.est tñ sin.no. quod dictũ nõ memini me alibi vidisse,pro quo dicto iudicio meo facit te.in l.scire oportet.in §.scire aũt.ff.de excusa.tuto. in ver.sed oportet eum de specie remissionis testari &c. & faciunt optimè dicta per Ias.in l.1.in pen. & vlt. col.ff. si quis in ius voc.nõ ier.& facit q voluit Bar.in consi.suo 65.inci.Petrus Nicol. &c.in pen.col.in ver.ex his cõcludit &c.vbi dẽ,q ille qui vult dicere instrumentum simulatũ debet specialiter dicere speciem simulationis.vi dẽ tñ Phil.Dec.in consi.suo 136.inci.in causa reuerendi. circa med.vbi vĩ innuere cõtrarium,& vide quæ ego di xi in repet.mea c.redintegranda.3.q.1.in n.117.Et circa materiam d.c.redintegrãda & aliorum iurium suprà alle.si vis scire q remedium eorum habeat locũ,& cũ quibus personis,item an in eo requiratur litis cõtestatio, & an in eo requiratur mensis spoliationis,& an tale remedium cõpẽtat laicis.Item an tale remedium sit perpetuũ vide de oĩbus istis Alex.in consi.51.in 1.vol.q inci. viso & discusso &c.in prin.& in consi.225.incip. consideratis-in 4.col.& in consi.219.inc.circa processum. in 2.3. & 6.col. vbi ẽt ponit,an tale remedium competat malæ fidei possessori.Item circa materiã d.c. redintegranda.vi de Bar.in d.l.si coloni.& ibi Alex.& Ale.in consi.245.incip.ponderatis his &c.in vlt.col.& do.Fel.in c. veniens. in 6.col.versi.scias ẽt de testi.& Ale.in consi.99.inci.viso processu.in 5.vol.& in consi.93.incip.in causa & lite.& ibi in con.seq.& per Ang.in l.siue autem.§.si duob.ff.de pub.in 1.col.& Soc.in consi.266.incip.in causa.circa medi.& Alex.in consi.92.incip.viso.in vlt.col.in 5. volu.& Alex.in consi.311.incip.in causa mota.in princ.3.colum. Barba. & in consi.24.incip.clementissmum Deum. in 4. volu.Philip.Dec. in consil.191.incipi.in causa,quasi per totũ,& in con.57.in 1.& in vlt.col.& in cõs.252.inc.agitur causa.in 1.colum.& in consi.351.in pen.columm. & in consi.62.in causa quæ agitur.in 1.colum.& Soc. in cõsil.32.incip.in quæstione,in 3.volum.per totum. Alexã. in consi.33.incip.viso.in 1.col.in 6.vol.& in consil.103. incip.super eo.in princ.2.col.in 7.vol. & Lanfr.de Brix. in d.sua repeti.rub.de cau.possi.& proprie.vbi plura posit satis diffusè circa materiam d.c.redintegranda, & aliorum similium iurium.

CCCCCCI.

1 *Enormia eius natura sunt,vt statutorum & iuris communis dispositionem alterent. Vnde fit,vt vbi de crimine enormi probando agitur,testes ante litis contestationem,& parte non citata recipiantur.*

1 *Delicti enormitate iura transgredi fas est.*

1 IEnormia sunt talis naturæ & importantiæ,quod alterant dispositionem statutorum & iuris communis, vt voluit Innocen.& alii in c.1.de consti.& Bal.in l.quidcigo.in §.pœna grauior.in 4.col.ff. de his qui not. infa. & in c.1.in 6.col.qui feud.dare possi.& volunt do.in pluribus alijs locis quos ego retuli suprà,in sing.244. incip. scis,& in l.1.in princip.in 9.colum.ff.de quæstio,& in l.vnius.in §.cogniturũ .in 14.co.ver.& ratio prædictorũ eo.titu.Et ideo scias,q vbi tractatur de probando enormi crimine recipiuntur testes ante lit.conte.& parte nõ citata.ita dixit Arch.in c.1.de hom.in 6.quem sequitur ibi Gem.in §.fi.quos refert & sequitur Fel.in c. qm
2 frequenter.in prin.in pen.col.vt lite non conte.prot quibus facit regula illa cũ sua materia,videlicet q propter enormitatem delicti licitum est iura trãsgredi,de qua latè dixi in dictis locis. Et illud dictum Arch.& sequacium retuli etiam in rep.mea.l.de vnoquoque in 50.fallen.ff.de re iud.& in consi.meo 98.inter consilia ciuilia,quod inc. clementissi mi saluatoris &c.in pen.char.& vide quæ dixi suprà,in sing.244.& in fin.397.inc.arbitrium &c.& vi de omnino infra in singul. 565. incip.nisi me mea fallat memoria &c.vbi posui tria singularia dicta in hac materia enormitatis delictorum.

CCCCCII.

1 *Delinquentis pœnam subire non debet , qui non delinquit, quoniam pœna delinquentem,non alios sequitur.*

2 *Delictum si quis commisit,ob quod manus abscindi debeat, habeatq liberos plures infantes ne filii fame pereant relegari debet,aut pœna mitigari,ne filius præiudicetur.*

1 EXt delicto per aliquem commisso tertius non debet pati pœnam,quia pœna sequitur delinquentẽ & non alios,vt in l.sancimus. C.de pœnis,& hĩ in l.si hæredis seruus.§.fi.ff.de le.1.& dixi supra in sing.391.inc.pœna debet,& in sing.461.incip.pœna pro quo facit,quia nemo debet alterius odio prægrauari,vt in c.non debet.de re
2 gu.iur.in 6.cum similib.Et ideo teneas perpetuo menti sing.verbum,q si aliquis haberet plures filios & filias infantes,& deberet sibi abscindi manus,q hoc casu ne dicti filij fame pereant,q debebit relegari,aut pœna mitigari ne præiudicetur filiis.Ita sing.dixit Paris de Puteo in suo tract.syndic.in 73.char.in vlt.col.& ideo dixit &c. vbi refert se aliàs ita consuluisse in contingẽtia facti , & alle.in ar.quæ habent in l.1.ff.sol.matr.& in l.ad bestias. ff.de pẽn.Tene mẽti qa quoridie eueniri potest in facto.

CCCCCCIII.

1 *Præcedentia in clausula sequenti aduersatiua repetita esse intelligunt ur,hic exemplo docet.*

1 PRæcedentia repetita esse intelligũtur in aduersatiua exceptis illis quibus aduersatur expresse. Et ideo dixit fin. Bal.in l.omnes populi.in 11.colum.ff.de iusti.& iure,quod stante statuto quod stantibus masculis fœminæ ab intestato non succedant,condito vero testamento filiæ sunt contentæ quocunque relicto sibi facto,à patre,dicit hanc vltimam particulam propter illam aduersatiuam,verò,debere intelligi cum repetitione præcedẽtis qualitatis,s.stantibus masculis argu.gloss.in §. item lapilli.Institu.de rerum diuisio.quod dictum refert & sequitur Alexand.in l.si filius à patre.in antepenultima column.ff.de liber,& posthu.& eos refert & sequitur Phil. Dec.in c.at si clerici.in §.de adulteriis 1.col.extrà de iudiciis.vbi aliqua ponit de ista aduersatiua,vero, de quibus ibi per eum.

CCCCCCIIII.

1 *Notarius si quis de falso ex sua vera confessione damnatus sit,vel quia conuictus,nunquam deinceps instrumenta conficere poterit,secus si per contumaciam sit condemnatus.*

IN materia cõtumaciæ dixi tibi in operibus meis multa not.& singularia, & maximà in practica mea causarum criminalium,in §.postquam in pluribus numeris, vt ibi videre poteris,& suprà in sing.4.inc.quamuis &c. Nunc autem in eadem materia cõtumaciæ dico vnum
1 aliud satis not.& lucrosum,videlicet quod si vnus notarius condemnatus sit de fallo ex sua vera cõfessione, vel conuictus,nunquam amplius poterit instrumenta conficere,vt in authen.de tabellionibus.in §.fina.& no. Bar to,in l.eadem.§.1.ff.ad legem Iuliam repetundarum.Tamen si est damnatus per contumaciam,poterit ẽt conficere instrumenta.Ita not.dixit Bart.in l.si ideo.In princ.

.ff.de

.ff.de euictio.& Bal.in l.transigere.circa mediũ.C.de trã sactionibus quos refert & sequitur Ang.de Aret.in tractatu suo maleficiorum,in verbo qui iudex videns ꝙ in quisiti non comparent.in 4.char.ver.quæritur tamẽ &c. in 2.col.in fi.vide tamẽ Aug.Arimi.in addi.in 3.col.ver. adde Bal.in l.in exercendis &c.& vide in repet.mea l.de vnoquoque.in 37.col.circa princ.& quæ dixi supra ,in fing.272.incip.capias vnum &c.ff.de re iudica.& in practica mea in §.postquam.nũ.54.& in §.sequitur.nu. 20.

DCV.

1 Proximiores & sanguine coniunctiores licet in successionib. admittantur,non tamen id regni successione locum habet, quandoquidem regnum in infinitum transit etiam ad centesimum vsque gradum,& vltra.

1 IN successionibus licet admittãtur proximiores & magis coniuncti sangnine,vt habetur instituta de hæreditat.quæ ab intestato deferuntur.& C.de legi. hæredibus cum simi.tamen illud fallit in successione regni,quia regnum transit in infinitum vsque ad centesimum gradũ, & vltra,in tantum quod si moriatur Rex vel princeps alicuius regni,deficientibus agnatis suis vel cognatis, si reperitur vnus de sua familia seu de sua domo, ille debet succedere in regno.ita not.dixit Bal.& Aluar.in c.1.§.capitanei.de feudo guardiæ.quod dictum refert & sequitur Cæpol.in cautel.sua 96.incip.est dubium.& do.Phil. Dec.in l.certum.n.9.C.vnde legitimi.

DCVI.

1 Testis non iuratus non probat,nec eius dictum quicquam operatur.Quod dic non habere locũ in personis dignitate praditis vtpote Cardinalibus,quorum licet dictum sine iuramento probationem non faciat,præsumptionem tamen inducit,inductosq; testes coadiuuat.nu.2.

1 IN pluribus locis iam tibi dixi,ꝙ testis sine iuramento non probat,& eius dictũ nihil operatur,vt dixi suprà in fing.214.incip.ad validitatem,&c.& in alio fing. 434.incip.alias tibi dixi,&c.in quibus locis plura adduxi, materia iuramenti testis,& dixi etiam in repetitione mea lege finali.in trigesima secunda charta.C.de probatione. Sed nuper dico tibi vnum aliud videlicet quod
2 testis non iuratus non probat,quod hoc fallit in personis in dignitate cõstitutis,vt puta in Cardinalibus,nam licet dictum eorum sine iuramento non facit probationem,facit tamẽ præsumptionem,& coadiuuat testes inductos,ita dixit gl.fing.in c.cum olim essemus.in verbo fratrum.de priuileg.quam gl.ibi reputat sin.Ant.de Butri.& do.Alex. in consi.suo 180.inci.in causa anglorum in 3.col.in versi.solum fallit,&c.in 2.vo.Et pro dicta gl. optimè facit tex.& gl.in c.nobilissimum. 98.distinct. qd c.summè no.& plura dicunt docto.maximè Bal.in l.exẽplo.in fi.C.de probatio.& Ange.in l.quæcunque.§. fi. ff. de publica. Abb.in consi.18.incip.in causa & quæstione in 2.col.in 3.vol.& in consi.93.inci.in quæstione hæredum in 2.col.& Iason in repetitio.l.admonendi.in 77.colum.de iureiuran.& Decius in consi.402.incip.in causa in vltima colum.

DCVII.

1 Vestem fericam quidam,vt ornatior nuptijs interesset, commodato accepit,eamq; cum redderetur,in multis deteriorem factam,noluit recipere dominus,reliquit commodatarius prę ostio domini præsentis & recusantis, intercepta est,cuius id periculo cedere debeat?

1 SVperioribus annis vidi quæstionem vnam de facto, siquidam volens ire ad nuptias vt sumptuosè incederet, fecit sibi accommodare vnam vestem fericam,quæ vestis fuit valde deteriorata & deuastata ex pluribꝰ,quo stante ipse commodatarius dictam vestem portauit domino vt illam restitueret,sed dominus videns eam multum deterioratam noluit illam acceptare sine pretio deteriorationis.quod videṡ ipse commodatarius dictã vestem sine aliquo pretio dimisit super ostio domini prę sente ipso domino & testibus quæ vestis ex post fuit exportata & derobata, fuit dubitatum cuius periculo fuerat derobata? inuenit Paulum de Castr. ponentem hanc quæstionem in terminis in l.qui Stichum.ad finem.ff.de solut.vbi loquitur de equo commodato ad vecturã, qui fuit redditus deterioratus,& finaliter post plura adducta pro & contra,tenet ꝙ dns tenebatur rẽ acceptare & sine pretio deteriorationis,alias sibi imputet tale furtum. allegat gl.& Bar.ibi tenentes contrariũ.postea ipse ex aliquibus & iuribus & rõnibus tenet contrarium , de quo ibi latius per eũ.Tene mẽti,quia sæpe de facto cõtingit.

DCVIII.

1 Vitam bonam,conditionem & famam magnopere in homine operari.Quo fit,vt testes de falso puniri nequeant , qui deponentes,dixerunt se illud ab homine bonæ famæ ac conditionis audiuisse.

1 CVmulaui alias fortè sexaginta doctrinas,& iura circa illud,ꝙ in hoīe multum operatur bona vita,cõditio & fama,& hæc posui in l.1.in §.ad quæstionem. in 3. & 4.col.ff.de qõnib.in repet.mea l.fi.C.de probat.in 3.charta,& alium mirabilem effectum posui in practica mea
2 Auerolda.in §.diligenter.nu.196.Sed† vltra omnia quæ dixi in dictis locis,accipe etiã sing.verbum in dicta materia,videlicet,ꝙ non possunt puniri testes de falso, qui deposuerunt se scire illud ꝙ audiuerunt ab hoīe bonæ famæ & opinionis.ita sin.dixit Pet.de Anc.in consi. suo 23.incip.visa inquisitione formata contra Philippum de Mantua,in pen.col.quod dictum pro valdè not.refert & sequitur Ias.in l.1.n.8.ff.de eo per quem fac.erit quod dicit esse valde tenendum cõrdi.

DCIX.

1 Dispositio c.quia frustra.extrà de vsur.& c.Michael. eo.tit. volens vsurariũ nõ audiri,nisi vsuris extortis restitutis, tam in Iudæis quam Christianis locũ habere intelligitur.

ADuertas ad vnũ quæso,quod iudicio meo esset scribendũ literis aureis & in marmore ne deleretur, vi
1 delicet tu scis,† ꝙ dispositio c.quia frustra,extrà de vsuris.vult quod non audiatur vsurarius petens vsuras, nisi prius restituat vsuras extortas,quod & expressè vult tex. c.Michael.eo.tit.Sed potest dubitari,an dispositio dictorum iurium loquatur tm in Christianis vsurarijs,vel & extendatur ad Iudæos vsuriosꝫin quo dicas ꝙ ita comprehendit Iudæos vsurarios sicut Christianos vsurarios. ita fing.dixit Lauren.de Redul.in suo tracta.de vsur.quẽ posuit in c.consuluit in 146.q.quem refert & sequitur Io.de Ana.in c.quanto.in 3.col.eo.tit.de vsur.& Ias.in l.j. in 4.col.C.de edendo. Tene menti,quia est fing.verbum lucri plenum contra Iudæos hodiernos.

DCX.

1 Patris filio propter benemerita donantis assertioni de ipsis,benemeritis non creditur,nisi huiusmodi benemerita plenè probentur.quod limita,vt hic nu.2.

3 Confessio per patrẽ factã,ꝙ à filijs suis pecuniam tanquam ad eos pertinentẽ habuerit,licet suspecta videatur,si tamẽ verisimile sit ex artificio filios pecuniam eã parasse,subsistet.

1 NOn† tatur† assertioni patris donantis filio propter benemerita de ipsis benemeritis,nisi talia benemerita aliter plenè probentur,secundum glos. & doctor.in l.si donatione.C.de collatio.& Bart.in l.si fortè.ff.de Castrensi peculio.& habetur latè per Alexan.& alios in dicta l.si donatione.& ibi Decius in fin.4.colum. vbi plures adducit hoc firmantes,& postea ponit plures limitationes circa hoc,postea ibi in 7.colum.ponẽdo sextam
2 limitationem ponit not.verbum dicens,quòd† prædicta non procedunt quando essent præsumptiones & coniecturæ de assertis benemeritis à patre,quoniã tunc esset standum assertioni patris.allega.hoc voluisse Salicet.in l.mater.C.de contrahenda emptio.quem in simili refert & sequitur Alexan.in consilio 241.secundum ordinem meum,quod incip.consideratis his,&c.in prima colum. quod secundum ordinem aliorum est in consilio. 18.in tertio volu.& ibi Alexan,etiam alleg.Cyn.in l.1.in fi.C. de

de sacrosan.eccl.Et adducit ẽt Ang.in consi.153.inci. pa
3 ter emit domum pro se & filijs,&c.vbi concludit,† ꝙ licet confessio facta per patrem confitentẽ se habuisse pecuniam à filijs suis,tanquam ad eos pertinentem,sit suspecta,quia est prohibita donatio inter patrem & filium in potestate existentem.l.2.C.de inoffic.donatio.& l.donationes quas parẽtes . C.de donatio.inter virum & vxorem.& confessio facta inter personas inter quas est prohibita donatio est suspecta de fraude,vt habetur in l. cũ quis decedens.in §.Titia.ff.de leg.3.cum similibus. tm si tempore dictæ confessionis paternæ dicti filij erãt in ali quo eorum exercitio ita edocti,ꝙ verisimile est eos potuisse super lucrari ex eorum industria quantitatem , de qua in dicta confessione fit mentio,tunc sufficeret dicta cõfessio per no.per gl.Cy.& Bar.inl.cum oportet.C. de bo.q̃ libe.de quib.etiam latius per Alex.in dicto consili.

DCXI.

1 Mulierum,quam virorum in pleriſque cõditionem meliorẽ: tamen in ferendo testimonio virorum potior est.Quod limita,nisi fœminæ pro reo, viri pro actore deponerent.n.2.

2 Fœmina in scriptura priuata si inscribere in testem non pot, masculus potest,in hocq; eius conditio deterior.Sed nec in causa feudali testis esse potest.nu.4.

3 Famina in feudo regulariter non succedit,nec procuratorem nec arbitrum aut iudicem agere potest.

4 Mulier,quæ officia per se gerere non potest,nec per aliam gerat per sonam.Item si masculus ac fœmina simul sint patroni,discordẽtq; in præsentando,præsentatus à masculo præsentato à fœmina præferetur.

1 ADduxi tibi suprà in fing.247.inc.conditio† mulierũ. plures casus,in quibus cõditio mulierum est melioris conditionis, quam conditio masculorum. Nunc autẽ econtra volo tibi dare aliquos casus in quibus conditio mulierum est deterior conditione masculorum.Scias ergo,ꝙ in testimonio ferendo prefertur testimonium masculi testimonio fœminæ,vt in c.forus.& ibi Abb.de verborum significe.& habetur in l.1.ff.de senat.& in l.fi.ff.de fide instru.& ibi not.Bal.in lectura Florentina,& Ludo. Ro.in rubric.de arbit.in 4.char.& voluit Ale.in consil. suo 236.inci.perspectis.in 6.vol.& Bal.in consi.suo 121.
2 incip.quis melius,&c.in 2.vol.quodtamen limitat, nisi mulieres deponerent pro reo,& masculi pro actore,qa tunc præfertur dictum fœminarum , vt voluit Belenzi. in dicto c.forus.& Fel.in c.qm̃.in vltimis verbis.de testibus.ad quod vide Corse.in not.suis.in verbo,testis.in sexto notab.& ibi in nono notab.de quo ego dixi in l.vnius
3 facinoris.§.in causa ad finem.ff.de qõibus.Item † in alio est deterior conditio fœminarum conditione masculorum,videlicet in scriptura priuata,in qua mulier nõ potest se inscribere in testem,vt põt masculus,vt est tex.in l.scripturas.in verbo,trium virorum.C.qui potio.in pigno.habean.quem tex.ibi ad hoc summè not.Bal.in fi.2.
4 col.Item fœmina† non põt esse testis in causa feudali secũdum Bal.per illum te.in c.1.quot testes sint necess.quẽ refert & sequitur Phil. Dec.in c.quoniam.nu.9.extra de
5 testib.Item† regulariter fœmina non succedit in feudo, vt habetur in c.1.§.hoc autem notandum.qui feud.dare poss.& in c.1.§.ad filias.de succes.frat.& in c.1.in titu.an muti vel aliter imperfect.& in c.1.de alie.feud.pater.de quo latius per Phil.Dec.in consi.suo 27.in 2.col.in fine. & in consil.85.in 3.column.& in consi.139.in prima columna.& per Alexand.in consi.97.in 6.volum.& per Decium in consi.259.incip. consultus.in fi.2.colum.& per Francis.Curtium in consil.59.incip .recolendæ memoriæ &c.in 7.colum.item fœmina non potest esse procurator,vt in l.fœminæ.ff.de procurat.& habetur in ca.cũ dilecta.de confirma.vti.vel inuti.vbi glo.dicit,quòd nec etiam potest esse arbiter,nec iudex,de quo latius ibi per
6 Phil.Dec.& illa officia quæ mulier per se facere non potest,non poterit etiam facere interpositam personam, l.non licet.ff.de contrahenda empti.l.neque. C.de hære dibus instituen.voluit Decius in l.1.nu.12.C.de edendo. Est & alius casus in quo mulier est deterioris conditionis quã vir, videlicet quia si duo sunt patroni masculus, & fœmina,& sint discordes in præsentando,tũc præsentatus à masculo,præfertur præsentato à fœmina. Ita dixit Bal.in l.1.ff.de senato,quod dictum refert & sequitur do.Io.Crotus de Monteferrato in tracta.suo de teste. in 3.char.nu.58.& ibi excellentissimus.I.V.Doctor,do.Pe. de Monchada olim filius & discipulus meus charissimꝰ qui sua eminentissima scientia totam Hispaniam decorauit,ꝙ dictum not.est inter alios casus in quibus conditio mulierũ est deterioris conditionis cõditione virorũ & ista addere poteris dictis p me in dicto sin.meo 248.

DCXII.

1 Grauatus ex iudicis facto,perinde appellare potest,atq; si uerbis & sententia grauatus foret.

ALiqui sunt iudices qui minus prudenter sibi persuadent per viam indirectam tollere appellationem parti offensæ vel grauatæ,& ideo nihil verbis proferũt,
1 sed partem compellunt de facto vt sibi placet.Sed† scias tñ tu,ꝙ tali casu pars grauata ex tali facto iudicis ita poterit appellare, sicut posset si verbis tulisset sententiam. Ita not.dixit Bal.in c.ex parte.M.in princ.2.col.extrà de appella.& allegat rationem,dicens ꝙ non minus est facere quam dicere.alleg.l.de quibus.§.fi.ff.de legib.quod est not.verbum ad obuiandum cautelis iudicum.

DCXIII.

1 Litem nullam inter patrem ac filium consistere , nisi in filij peculio.

2 Et quid si pater bona sua propria dissipet,num filius aduersus patrẽ ad legitimæ assignationem agere queat? Et id quo remedio.

1 CLarum & expeditum est in iure,† quòd nulla lis regulariter potest esse inter patrem & filium in potestate,vt est tex.in l.lis nulla.ff.de iudicijs.& in l.actiones. ff.de acti.& obligati.& habetur de materia in c.fi.§.fi.de iudic.libro 6.& in c.non est.extrà de spon.quæ regula tñ fallit in peculio filij,vt in† d.l.lis nulla.& fallit ẽt in aliquibus alijs casibus positis per gloss.& docto.in d.l.lis nulla, & in dictis iuribus superius allegatis.Sed vltra gl.& doc. ibi ponit alium casum,seu aliam fallentiam quidam excellẽtissimus doctor do.Iacobinus de san. Giorgio Tau
2 rinensis,vt puto,in d.l.is nulla.nam† dicit , ꝙ licet nulla lis possit esse inter patrem & filium in potestate, tamen si pater dissipat bona sua propria,tunc filius potest implorare officium iudicis contra patrem, & petere vt sibi assignet legitimam,vel tot bona ex quibus possit alimẽta percipere.ad quod alleg. Bal.in l.secunda.C.si quid in fraud.patron.quem ibi sequitur Paulus de Cast.& eum etiam sequitur Ludo.Roman.in l.2.§.quod si in patris. ff.solut.matrimonio.& tu vltra dictum do.Iacob.in hac materia vide Baldum in l.Imperator.ff.ad Trebellianũ & in l.non potest.ff.de adoption.& vide Paulum de Castro,& Ale.in dicta l.Imperator.ff.ad Trebellia. & pro dicta limitatio,faciunt optimè dicta per Ioann. de Imola.in l.si constante.in 5.& 6.column.ff.soluto matrimonio.quem vide.

ADDITIO.

Adde Roma.sing.621.de iure ciuil.& ibi addit.

DCXIIII.

1 Incontinẽti facta inesse videri,vnde post perfectã venditionẽ licet oẽ periculum circa rem venditam contingens ad emptorem pertineat.si tamen aliqualis ano tempore venditionis ac perfecta vendstione , vitiũ ac infirmitas superueniat, tũc nihil obstãte vẽditionis perfectione,vẽditor tenebitur.

1 VVlgata† est regula iuris,ꝙ ea quæ in continenti fiũt videntur inesse vt dicit text.in l.lecta.ver.dicebam .ff.si certum petatur.& in l.petens.vbi per gl.& scriben. C.de pact.per quam regulam plura singularia dixi Ias. in l.edita.in 5.colu.versi.ego teneo.C.de edendo. & ego plura etiam dixi in l.2.in vlti.colum.C.de fica.Sed vnũ aliud

aliud nuperrimè tibi dico circa eãdem materiam, quod est porro not. videlicet ꝙ licet post perfectam venditionem oẽ periculum seu damnum circa rem venditã eueniens spectet ad emptorem, vt in l. 1. C. de peric. & com mo. rei vend. cum concor. ibi in gl. positis. & habetur in in l. 1. ff. eo. & in l. necessariò. & in l. si in venditione. §. 1. & in l. si vendita. eo. tit. & in l. ꝙ sæpe. §. in his. ff. de contrahen. emp. cum simi. attamen si vendo tibi animal sanum tempore venditionis, si tamen completa & perfecta venditione incontinenti superueniat vitium vel infirmitas, tunc venditor tenetur non obstante ꝙ contractus in totum esset perfectus per illam regulam, quæ incontinenti fiunt &c. Ita sing. dixit Cy. in l. 1. in fi. de edil. actio. quod dictum non memini me alibi legisse, per qđ poteris limitare iura superius allegata &c.

DCXV.

1 Necessitatẽ domini domus locationẽ ipsius infringere adeo ut conductori eã auferre queat. Sed an ex necessitate quoque conductori superueniente, possit & ipse domum impune deserere, vt natura correlatiuorum locum habere videatur? num. 2.

1 NEcessitas, †vt scis, superueniens domino & locatori domus, rumpit locationem ipsius domus, adeò ꝙ ipse dominus locator potest auferre domũ tali casu necessitatis superuenientis ipsi conductori. te. est expressus in l. ædem. in verbo, necessariã. & ibi per omnes. C. loca. Sed scias tu, ꝙ eodem modo necessitas superueniens conductori operatur vt rupta sit cõductio, quia tali casu necessitatis superuenientis ipse conductor poterit relaxare domum cõductã impunè. Ita multum no. dixit Raph. Ful. 2 in l. si in l. in §. si domus. ff. loca. vbi †ponit exẽplum, dicẽs ꝙ ex causa superuenientis pestis scholaris deserens domum conductã, non tenetur ad solutionem pensionis, qa sicut dñs põt expellere inquilinũ, ita ecõtra inquilinus põt ex necessitate discedere, & relinquere domũ conductam. arg. l. sancimus. C. de episc. & cler. & pestis est causa necessaria, quia agitur de salute corporis animati. Et licet ipse Rapha. vbi supra dicat hoc, non determinat, cũ hoc tunc de facto penderet, tamen ita potest concludi & determinari maxime propter naturam correlatiuorum quæ est vt dispositum in vno ex correlatiuis habeat locum in alio, vt in iuribus vulgaribus. Et ex istis poteris addere ampliationem ad d. l. ædem. C. locati.

DCXVI.

1 Iudices partibus, vel alteri tantum agendi, vel de iure suo docendi terminum constituere solent, sed primi termini lapsus, eum cui constitutus est, in mora non cõstituit ita, vt agere, aut de iure suo docere nequeat, quin in hoc bina est iudicis monitio necessaria.

1 SOlent †sæpe iudicens patribus, vel vni parti tñ, præfigere terminũ agẽdi, vel docendi de iure suo, vt videmus quotidie fieri in iudicijs. Sed scias tu & pro regula habeas, ꝙ ille cui fit talis monitio per iudicem, non cõstituit in mora ꝑ lapsum primi termini. & nisi bina monitio iudicis ad hoc interueniat, non constituitur in mora, adeo ꝙ non possit postea agere & docere de iure suo. ita no. dixit Ang. in §. si quis aũt non implens in auth. de hæred. & fal. quã doctrinã refert & sequit Ang. de Aret. & ea facit festum in tracta. maleficiorũ, in verbo, necnõ ad querelam, in 11. char. in 1. col. in ver. quæro an iudex & cætera. in fi. & illã doctrinã ẽt refert & sequitur Alex. in consi. suo 108. inci. viso themate, & diligenter consideratis verbis &c. in fi. in 1. vol. & Ias. in repe. l. rem quæ nobis in vltimis verbis. ff. de acq. poss. vbi pro hac doctrina ipse adducit tex. in l. impuberib. in §. fi. de suspect. tut. & te. in §. si quis aũt pro redemptione. in auth. de ecclesia. tit. & dr ꝙ Ale. sibi contrarius vr tenere contrariũ in l. fi. in 1. col. ff. de ferijs. & dr, ꝙ ẽt Lud. Ro. in l. quandiu. in §. 1. ff. de acq. hære. multis rõnib. conatur dãnare dictã regulam seu doctrinã Ang. dicens tñ ꝙ in qõne de facto dum esset aduocatus non potuit tñ clamare, ꝙ iudex voluerit in iudicando ab illa regula recedere, & dr Ias. ꝙ ille te. bene facit, & sic approbat dictã doctrinam. Sed vltra Iaso. scias tu, ꝙ eandem doctrinam posuit idẽ Ange. in auth. de eccle. ti. in §. si quis autem pro redemptione. in fi. de qua doctrina vide etiam do. Au. de Arim. in additio. d. ver. quæro an iudex. & vide quæ ego dixi suprà in sing. 283. incip. lapsus termini &c. & do. Fran. de Are. in l. quandiu. in 8. col. in fi. ff. de acqui. hære.

DCXVII.

1 Inhabilis concurrens, aut adiũctus habilis priuilegio gaudet.
2 Sententia lata ex falsa causa in iure consistẽte licet nullã reddatur; nisi tamen ex duabus causis quarum vna vera sit altera falsa, lata fuerit, sustinebitur ex causa vera. nu. 3.
4 Promissionem ob turpem causam factam non valere, nisi cũ turpis alteri causæ non turpi accumulata sit. Nam tunc alterius causæ adiunctio promissionem subsistere facit.

1 MEmor †existo me aliàs plura & plura singularia dixisse in repetio. mea rub. ff. de fideiuss. in 66. & 67. col. circa illam materiã, ꝙ inhabilis concurrens, vel adiũctus cũ habili gaudet priuilegio ipsius habilis de quo ẽt dixi in sing. meo 180. inci. plura & plura &c. & in l. de minore. in §. tormenta. in prin. 3. col. ff. de qõ. ad quã materiam vltra ea q̃ adduxi in dictis locis, faciunt optimè dicta per Soc. in consi. suo 130. incip. visa contingentia. in vlt. col. in 1. vol. & per do. Nellum in tract. bannito. in 1. parte 3. tpis. q. 16. & per Bal. in c. 1. in vlt. col. ver. vlt. extra quæritur. de contrauer. feu. apud pares termi. & per Ias. in l. 1. in prin. C. de transact. & per Alex. in consi. 159. inci. in causa inquisitionis. in 2. col. in 6. vol. & in consil. 2 469. incip. viso puncto. in fi. 5. col. Sed †vltra oĩa quę dixi in dictis locis circa hanc materiam teneas menti vnum aliud notabile videlicet ꝙ licet sententia lata ex falsa cã in iure consistente reddatur nulla, vt in l. qui testamento. ff. de excusa. tuto. & ibi Bar. Bal. & Ang. & not. in c. sicut & in c. inter cæteras, de re iudi. & not. Abb. in ca. 1. in 3. col. eodem tit. & tradunt scrib. in l. qui Romæ. in §. duo fratres. ff. de verborũ obligat. & in l. 2. C qñ prouoc. non est necess. attamẽ si sentẽtia lata sit ex duabus causis quarum vna erat vera alia falsa, sustentabitur sñia ex causa, quæ erat vera, licet vbi vna tñ fuisset expressa, sñia esset nulla. Ita sing. dixit Inno. in c. in præsentia. de renun. alle. in arg. id quod debetur in c. Abbate. de verb. significati. ꝙ dictum refert & sequitur Ale. in consi. suo 113. incip. perspectis his. in pen. col. in 6. vol. vbi dicit ꝙ idem dixit Io. And. in c. cum inter. de re iudica. & dr, ꝙ communiter doct. sequuntur eos in dictis locis. pro do. Ale. in dicto cõsi. dr ꝙ bene facit te. in c. per tuas. qui filij sint legi. 3 Per quem ibi ponderat do. Ant. probari, †ꝙ si iudex mouetur ex duabus causis ad ferendam sententiam, quarũ vna facit ad causam, alia non, quod sustinetur sententia ex ea, quæ facit ad causam, vbi alias redderetur nulla, si vna tantum non faciens ad causam fuisset expressa. cap. ex parte. & ca. dilectus. de concess. præben. & dicit, quod ita etiam dicit do. Anto. in c. ab excommunicato. de rescrip. & Abb. in cap. sicut. de re iudica. & in dicto cap. ex parte. & Ioann. de Imol. in l. si is ad quem. ff. de acquirenda hæredita. & dicit domi. Alexand. in dicto consi. quòd pro istis etiam bene facit quod not. gloss. fina. in l. penul. C. si ex falsis instrumen. & quod notat Iacob. Butriga. in l. 1. §. ignominiæ. ff. de iis qui notan. infami. Item ad confirmationem prædictorum adducit etiam do. Alexand. quod no. Iac. de Rauen. de Ray. in l. si ex plagii. ff. de ver 4 bor. oblig. vbi †limitando illam legem volentem, quod promissio facta ob turpem causam non valeat, procedit nisi illa causa turpis esset accumulata alteri causæ non turpi, quia tunc promissio non vitiabitur propter accumulationem alterius causæ, & dicit. quòd hoc sequitur Ioan. de Imol. in dicta l. si ex plagij. vbi etiam pro hoc allegat illud dictum Innocentii in dicto capitu. in præsentia. & dicit illud esse singular. & communiter incognitum legistis. Ita residet Alex. in dicto consi. quæ omnia sunt not. quia quandoque contingunt de facto, de quo etiam vide per do. Io. Crotum in repeti. l. qui Romæ. §. duo fratres. in 24. col. ff. de verb. oblig.

DCXVIII.

1 Testium variatio, aut singularitas non circa negotium principale, sed circa accessoria, non consideratur, sed nec testis dictum inualidum reddit,
2 Et limitabis in testib. nõ suspectis vlla ratione, vel causa.
3 Testes interrogati, quale biretum contractus tempore contrahentes haberent, vnusq; dicat nigrum, alius rubeum, quasi contrarii non probant.
4 Testis varietas licet circa principale factum non sit, sed circa accessoria, nihilosecius ob id minus testi est credẽdum.

1 QVando †variatio seu singularitas testium non est circa negotium principale, sed circa aliqua accessoria, non attenditur, nec inualidat dictum testis, quia illa consideratur quando est in facto principali & non in accessorijs, ſm Bar. in l. eos. ff. de fal. & Spe. in tit. de teste. §. 1. ver. item quod de suo & Ange. in consi. 274. incip. ex themate. in 7. co. & Bal. in l. de quibus. in pen. co. in ver. dictũ est de singularitate. ff. de legi. & Bal & Sal. in l. pen. circa fi. ver. itẽ hæc vera. C. de transa. de quo ꝑ do. Phil. Dec. in cõsi. suo 100. inc. in cã inquisitionis. in 3. col. & in consi. 105 in 3. co. in con. 342. inc. in causa partus &c. in 2. co. Li 2 mita †tamen prædicta, & dicas illa procedere, & locum habere in testib. nõ suspectis aliqua ratione vel causa, qa si tales sunt varij ẽt super accessorijs non probant. Ita sin. dixit Alex. in consi. suo 154. inc. viso themate. in 2. col. in 5. volu. vbi ad hoc alleg. Spe. tit. de teste. in §. iam de inter rogatoriis. ver. & not. & Azo in summa. C. de testibus. in pen. col. Pro quibus secundum eum facit gl. in c. cum causam. quæ inter archiepiscopum. in verbo, tpe. de testi. & Bal. ibi, & gl. in auth. de teste. in §. & licet. in verbo, cau-3 sam. & not. per Bal in l. testium. in 6. col. C. de testi. Et †iõ dr Ale. in d. consil. ꝙ si testes suspecti interrogantur, ꝙ biretum habebãt in capite cõtrahentes tpe celebrati cõtractus, & vnus dicat ꝙ habebant biretum nigrum, alius vero dr ꝙ habebant biretum rubeum, ꝙ tales testes non probant, licet contrarietas eorum non sit circa factum principale, sed circa circunstantias. quod est summè notandum, quia sæpissimè contingit in facto. de quo ẽt pulchrè. per do. Phil. Dec. in c. licet causam. in n. 14. de prob. Et ad prædicta vide Bal. in Margarita sua, in litera T. in 6. col. in vlt. ver. & gl. in l. ob carmen. circa prin. in ver. assistit. ff. de testi. vbi glo. loquitur de testibus examinatis contra Susannã, qui fuerunt varii in circunstantiis & nõ in facto principali, tñ quia erant suspecti, fuerunt reprobati, & merito lapidati. & vide Inno. in c. cum causam. in 4 gl. in verbo, tpe. de testib. Itẽ †scias, & pro primo teneas menti, ꝙ licet varietas testis non sit circa factum principale, sed sit circa accessoria, tñ minus est credendum tali testi secundum Bal. in l si ex falsis. in vlt. col. C de transac. quem refert & sequitur Phil. Dec. in consi. 105. in 6. col.

DCXIX.

1 Calamitas emergẽs nouum exposcit auxilium nouumq; suffragium, superueniensq; facultatum deficientiam, iustam onerum causam deminutionis inducit.
2 Obidq; tributorũ exactor faculatẽ habet, boni viri arbitrio vel tributũ dimittere, vel diminuere, ei cuius patrimoniũ furente furtuna collapsum est.

1 EMergens †calamitas nouum exposcit auxilium & nouum suffragiuum. ar. l. de ætate. in §. ex causa. ff. de interrog. act. & in l. si hoĩem. ff. manda. & ar. eorum quæ habentur in c. pen. de cleri. non resi. & in ca. suggestum. de decimis. & in l. ex facto. ff. de vulga. & pup. pro quibus faciũt plura singularia adducta per incõparabilẽ iuris fontem do. Phil. Dec. in consi. suo 335. inci. viso &c. in 2. col. & per me in sing. meo 142. inci. cautum est, & in alio sin. meo 233. inci. quæ de nono emergunt &c. & per Dyn. in consi. 20. inci. super qõne &c. quem refert & sequitur do. Flo. in c. quædam mulier. in 3. col. ff. fami. ercis. & superueniens deficientia facultatum iustã inducit causam diminutionis onerũ. Ita dr tex. in l. cura. in §. deficientium. ff. de iur. immu. Et †ideo exactor tributorum habet facultatem arbitrio boni viri dimittere vel diminuere tributum ei, cuius patrimoniũ aduersa fortuna collapsum est. Ita dixit Ludo. Ro. in consi. suo 369. inci. circa primũ. in 8. co. vbi dr, ꝙ de hoc est gl. fin. in l. oẽs. 1. C. de anno. & trib. lib. 10. quam gl. ibi ad hoc no. Barb. Bal. Ang. & Io. de platea. & Alex. in apostil. ad Bar. vbi plura adducit in materia paupertatis. De qua materia paupertatis dixi ego plura in l. 1. in §. præterea. in 18. & 19. col. ff. de qõ. & aliqua ẽt dixit Ang. in addi. ad Bar. in l. illud. eo. ti. de anno. & tribu. & ad principale dictum superius vide supra in sing. 241. incip. non debet addi afflicto &c.

DCXX.

1 Causam possessorii parui pͥudicii esse ita licet res maximi sit valoris, si tamẽ de possessione tãtũ agatur, cã minima cẽsetur. in eaq; semiplenæ probationes sufficiũt, quinetiã stante semiplena probatione iuramentum de ferri potest. num. 2. 3. & 4.

1 CAusa †possessorii dr causa parui præiudicii, adeò ꝙ licet res sit magni valoris, tñ si de possessione tñ litigatur cã dr minima ſm Bar. in l. admonendi. in pen. col. de iure iur. & do. Ant. in c. fi. in 7. col. de iureiu. Bar. in l. 2. ff. de ape. rec. & in l. 1. ff. quorũ bono. & Mat. in no. suo 3. inc. no. in iudicijs possessoriis &c. & Bar. in l. fi. C. vbi in rẽ actio. & voluit do. Phil. Dec. in consi. suo 28. inci. diligenter cõsideratis. in 2. col. & in consi. 56. inc. in causa appellatio-2 nis. in 1. col. Et †in tali iudicio possessorio semiplenæ probationes sufficiunt ſm Bar. in d. l. 1. in 2. col. C. quorum bon. & in l. 2. §. fi. in prin. C. vbi in rem act. & Matt. in d. no. suo 3. & voluit Phil. in d. consi. suo 66. & plenius per Alex. in consi. suo 103. inc. super eo. in 1. col. in 7. vol. & 3 in consi. suo 107. inci. viso processu. in vlt. col. in 2. vol. Et †ideo scias, quòd in causa possessorii stante semiplena ꝓbatione, cum nõ dicatur causa magna, vt dixi. poterit deferri iuramentũ in supplementũ probationis. Ita no. dixit Ale. in consi. suo 91. incip. in causa & lite vertente. in 1. col. in vol. 5. vbi †ẽt dr, quòd quando est semiplenè probatum & actor à principio petiit sibi ius & iustitiam ministrari, ꝙ tunc iudex ẽt absque alia petitione partis poterit deferre iuramentum in supplementum probationis. Ita ſm eum dixit Abb. in c. si in fi. de iureiu. quod dictum refert & sequitur Dec. in consi. 252. inci. agitur cã. in 1. col. post med. & idem etiã dixit Lanfran. de Oriano Brix. in sua rep. l. admonendi. ff. de iureiu. in vlti. verbis.

DCXXI.

1 Testiũ rõnẽ redditã magni sanè effectus, idq; adeo vt testib. ẽt nõ interrogatis rõnem dicti reddentib. bonã, quam rationem bonam non reddentibus, ipsisq; præferentur. nu. 2.
3 Testes de rei valore deponẽtes, nisi rõnẽ reddant nõ probãt. Nec dictum non reddẽtis rationem, dictũ testis reddentis debilitat, adeo, vt iuramẽtum suppletorium nõ deferatur.
4 Testibus in criminalibus rationem dicti sui non reddẽtibus, etiam si in hoc interrogati non sint, non creditur.
5 Testes instrumẽtarij, vel ẽt alii contra instrumẽtum deponẽtes, nisi dicti sui rationem reddant, etiam non interrogati instrumento nullum afferunt præiudicium.

1 MAgnæ importantiæ & operationis in testibus est ratio per eos reddita seu assignata, nam illa est quæ restringit, declarat, vel ampliat dictũ eorũ, ſm Bal. in l. conuenticulã. in antepe. col. C. de episc. & cler. in ver. modo venio ad testes, &c. & in l. data opera. in 18. col. C. qui accusa. non pos. vbi allegat no. per gl. j. in §. hoc interdictũ. ff. de fonte. & volunt Ino. & alii, in c. cum causam quæ inter. de testa. pro quo facit tex. in l. cum pater. in §. dulcissimis. ff. de le. 1. & hr per cano. in c. quoties. de test. & per scri. in l. 3. C. de test. & voluit Alex. in consi. suo 20. incip. viso processu causæ in pen. col. in 2. vo. & ibi in consi. 24. inci. aĩaduersis in 9. col & in eo. vol. in consi. 80. inci. examinato processu. in 3. col. & voluit Soc. in consi. 13. inc. in signis

signis docto.in 3.col.in 4.vol.& ibi in consi.56.inci.viso processu.in pen.col.& Bal.in Margarita sua, in litera L.
2 in 10.col.in j.ver. inc.testis si testificatur sup his. Et ma gis creditur testibus reddentibus bonā rōnem dicti, sui ēt non interrogati, quam testibus non reddentibus bonā rōnem dicti sui,& illis præferentur, ℓm Iaco.de Are,quē refert & sequitur Bal.in l.presbyteri.ad fi.C.de episc. & cler. & in c.1.§.sacramentum.de consue.recti seu quos refert & sequitur Ale.in consi.148.inc.excellentissimè do.
vicarie.in 1.col.in 2.vol.Et circa hanc materiam reddi-
tionis rōnis fiendæ per testem,tene menti aliqua mihi
3 nunc occurrentia,& ꝓ primo ꝙ testes deponentes de va lore rei non probant nisi reddant rōnem dicti sui.Ita di xit do.Fel.in c.cum causam.in 2.col.de testi.vbi allegat plures.docto.hoc tenentes,ad quē me refero,& idem di xit do Lanfran.Brixien.in repe.ca. qm̃ contra falsam. in 56.col.de proba.Secundò scias,ꝙ testis non reddens rō nem dicti sui,non debilitat dictum testis reddentis rōnē dicti sui,adeò,ꝙ non possit deferri iuramentū in supple mentum probationis ei,qui producit illum testem red-
dentem rōnem dicti sui.Ita not.dē Bal.in l.de quibus.in pen.col.ff.de.leg.quem refert & sequitur do.Fel.in c.cū causam.in 6.col.ver.fallit quarto de testa.de quo ēt dixi in sing.meo 197.inci.quo ad hoc,&c.& in l.proprietatis
4 .C.de proba.& in practica mea causarum cri.in §.diligē ter.nu.4. Tertiò scias ēt,ꝙ in causis criminalibus nō cre ditur testibus,nisi reddant rōnem dicti sui ēt non inter-
rogati.Ita sing,dixit Sal.in l.fi.C.de proba.quem refert, & sequit Ale.in cōsi.15.inci.viso processu inquisitiōnis. in 8.col.in 1.vol.& volui. Ias.in repe.sua l. admonendi. in 99.col.ff.de iureiuran.ꝙ in l.ait prætor.nu.21.ff.eo.ti. & Phil.Dec.in consi.suo 36.incip.in causa.in 3. col. & in c.veniens.nu.13.de quo ēt ego dixi in practica mea cau-
cri.§.diligenter.nu.31.vbi ampliaui hoc dictum. & dixi
5 infrà,i fin.658.inc.testis,vbi hoc limitabi.Quartoꝰ scias ꝙ in casu quo testes instrumētarij vel non instrumenta rij deponentes contra instrumētum præiudicent ipsi in-
strumento,requiritur,ꝙ reddant rōnem dicti sui etiam non interrogati,alias dictum eorum non præiudicat in strumento.Ita not.dixit Bal.in l. presbyteri.fin vlti. col. C.de episc.& cler.quem refert & sequitur do. Lāfran. de Oria.Brix.in repe.sua l.admonendi.in 15.col.ff. de iure-
iuran.vbi dē,quod istud fuit dictum Jaco.But.in qō.sua incip.quæstio talis est,quidam petijt à Titio, &c. quam alle.Bal.in d. l.presbyteri,& illud dictum Bal.in dicta l. presbyteri.etiam refert & sequitur Ale.in consi.suo 56. incip.viso processu.in 4.col.in 2.vol.de quibus etiam vi de Ias.in l.cum hi.§.vult igitur.in 2.& 3.col.ff.de transa. & vide omnino quæ dixi infrà in sing.644.incip.tradidit tibi,&c.Tene menti prædicta,quia faciēt tibi honorem & vtilitatem tempore opportuno.

DCXXII.

1 *Ecclesia priuilegia penè infinita, sed hoc vnum inter reliqua habet quòd exceptionem non numeratæ pecuniæ perpetuo opponere possit,nec illi vllum in hoc currit tempus.*

1 PRiuilegia ecclesiæ plura sunt, &, vt ita dixerim quasi numero infinita,& multa ponit Ludo.Roma.in repe ti.authen.similiter.C.ad legem Falci.Sed inter alia priui legia quæ habet ipsa ecclesia,habet vnum maximæ im portantiæ non omnibus cognitum,quod est, tu scis, qđ transacto biennio exceptio non numeratæ pecuniæ op poni non potest,vt est te.in l.in contractibus. C. de non numerata pecunia. tamen ipsa potest perpetuo oppone re talē exceptionem nō numeratæ pecuniæ,nec sibi cur rit aliquod tempus ad eam opponendam. Ita sing. dixit Bal.in authent.hoc ius porrectum.in quarta columna. C.de sacrosanct.eccle.quem refert & sequitur Lud.Ro-
ma.in dicta authen.similiter in 16.column.ver.septima & cætera.C.ad legem Falci.& idem voluit Ang.in consi. suo 245.inci.quia omne datum,&c.in secunda col.quē refert & sequit Lud.Bologni.in additionib.suis ad consi lia Io.de Ana. in consi.97.incipiū causa,&c.post prin.il lius additio.& idem tenuit Cardi.in clemen.1.in 9.q.de resti.in integr.Et licet contrarium teneat Spec.in tit.de in integ.restitu.in §.2.in ver.hoc aūt.tñ Io.And.in addit. & in c.fi.extrà de solutio.eum reprobat,& ad hoc ēt alle gat Host.de quo latius per eum in dicto c.fi.de solutio.

DCXXIII.

1 *Attestationibus publicatis,super vsdē articulis testes produci aut examinari non posse,ēt si testes solum de veritate dicenda iurauerunt,nec examinati fuerint.*

1 EXt.dispositione iuris cautum est,quod publicatis at testationibus non possunt vlterius examinari testes super eisdem capitulis,vt in cle.testibus,de testib,& vo-
lunt docto.post gl.in c.per tuas eo.tit.& docto.in c. fra-
ternitatis.eo.tit.cum simi.Sed tu amplia dicta iura,& di cas hoc habere locum non solum si testes sint examina-
ti,sed etiam si non sunt examinati, sed solum iurarunt de veritate dicenda in manu iudicis.Ita not.dixit Innoc. in dicto c.fraternitatis.de test.in versi.idem dicunt si te-
stes iurauerint &c.quod dictum proualde not.refert & sequitur Ang.in consi.suo 155.incip.in quæstione alias in hac quæstione &c.in 1.co.vbi videas.tene menti quia pauci sunt qui ad hoc animaduertunt.

DCXXIIII.

1 *Actus factus die in honorem Dei feriato,licet efficax sit,iuramentum eodem die præstitum non valet.*
2 *Et quid de ciuitatis rectore,officij sui possessionem capessente,ac vt moris est eodem die iurante?*

1 ADuerte quæso ad vnum,ad quod rarissimi aduertūt videlicet ꝙ licet actus factus die feriato in honorē Dei valeat.attamen iuramentum præstitum die feriato non valet te.est in c.j.extrà de ferijs.Ex quo te.dixi, not. verbum do.Lanfranc. de Oriano Brixien. in repetitio.
2 c.quoniam contra falsam. in 9.col.de probatio.ꝙ vbi rector ciuitatis ingreditur officium suum in die feriato, & iurat seruare statuta vt moris est,tale iuramentum nō valet,& ille tanquam non iurauerit poterit contraueni-
re,quod est summè not.attēto quòd sæpius & quasi sem per officiales intrant officium suum die feriato, & illo die iurant seruare statuta,& hoc in facto vidi pluries in hac ciuitate Bononiæ mihi patria.

DCXXV.

1 *Positionibus respondere debens,si fuerit contumax, & ex formaiuris ac statutorum pro cōfesso habeatur si ante sententiam latam moriatur,an pœna ipsius in hæredem trāseat?*
2 *Libellus si ineptus,aut male ordinatus est,reus contumax in respondendo positionibus, pro confesso haberi non poterit.*

1 MAteria positionum vtilis est,quia sæpe releuat po-nentē ab onere probandi,vt quotidie videtur in iu dicijs,circa quam materiam positionum tene mēti duo singularia verba.Primum est quod si ille qui debebat re spondere positionibus,& fuit contumax,& habetur pro confesso ex forma iuris & statutorum, si talis moriatur ante sententiam latam, talis pœna nō transit in hæredē. Ita dixit singu.Bar.in l.eius qui delatorem.ff.de iure.fis. quod dictum pro valde notabili refert & sequitur dom. Lan fran.de Brixia,in repetitio.c.quoniā contra falsam. in 26.col.de probatio.Sed vltra eū dicas tu, quod idem voluit idem Barto.in l.2.in §.quod si actor.in final.C.de iuramen.calum.& in l.manifestæ.in fi.ff.de iureiur.Secū dum not.in hac materia est secundum do.Lanfran.in ꝓlo
2 co vbi supra vid elicet quod vbi libellus est ineptus vel male ordinatus, tunc dato quod reus fuerit contumax in respondendo positionibus,tamen non poterit habe-
ri pro cōfesso,quia cum iudicium sit nullum propter de fectum libelli non poterit sequi aliqua sententia valida. Ita secundum eum dixit Bal.in l.2.§.quod obseruari. C. de iuramen.calum.& ad primum dictum hic vide quæ dixi suprà,in sing.383.incip.vt nosti &c.

DCXXVI.

1 *Iracūdia calor plures iure effectus habet. Sed hoc vnū inter cætera*

cætera efficit,vt si quis iracundia calore,verbum alicui iniurioſum dixerit,ac postea eum dicti peniteat, non ei nocebit, si modo talis est iniuria,quæ pœnitudine tollatur,secus si tolli non possit.nu.2.

1 CAlor iracundiæ plura operatur,vt habetur in l.quic quid calore.ff.de reg.iur.& in l.3.ff.de diuor.& in l. 2. C. de rebus credi. & in hac materia caloris iracundiæ ponit plura singul.d.Ias.in l.si filiam tuam.C.de inof.test. & aliqua etiam dicit in materia Lud.Ro.in fing.suo 514. inci.volo commentare.& Baueria in 78.priuilegio iura-
menti,& habetur etiā per do. Fel.in c.cum te.in 4. col.de re iud.& per do.Franc.de Are.in consi.suo 80. inci. sicut
2 decet.in 1.& vlt.col. Et vltra dicta per oēs in dictis locis circa hanc materiam teneas menti not.verbum, videli cet ꝙ si aliquis calore iracundiæ dixisset aliquod verbū iniurioſum alicui,& ex post eum pœniteat, tale dictum non sibi nocebit, si iniuria est talis ꝙ possit reuocari per pœnitentiam,vt sunt verba iniuriosa, secus aūt si iniuria esset talis, quæ reuocari nec posset pœnitentia, vt si quis occidisset hominem, nam tūc non potest vllatenus reuo care etiam si feciſſet calore iracūdiæ. Ita sing.dicit Ang. in l.si non conuitij.C.de iniurijs, quod dictum pro sing. refert & sequitur do.Lanfr.de Oriano Brixien.in repe.c. quoniam cōtra falsam.in 27.col.post princ. de probatio. pro quo faciūt optimè quę ego dixi in l. is qui cum telo. nu.68.C.de sica. Tene menti pro adiuuāte amico dicēte iniuriam verbalem alicui, vt sæpe contingit, & ego hoc anno habui hoc in facto & obtinui.

DCXXVII.

1 *Confessionem absente parte factam de æquitate canonica probare plenè & confitenti nocere.*

MAteria confessionis factæ absente parte quando va-leat & qñ non, traditur per Bart. & alios in l. cer-tum.in §. si quis absente.ff.de confes.& l.fi.ff.de interrog. action.de qua materia plenius dixi supra in sing.202,inc. tu scis regulam &c.vbi adduxit plures casus, in quib.va-
1 let confessio facta absente parte.Et teneas menti vnum, de quo etiam ibi aliquid dixi,videlicet ꝙ confessio facta absente parte de æquitate canonica plene probat & no-cet cōfitēti,ita no.dixit do.Ant.in c.si cautio.de fide inst. quem ibi refert & sequitur Io. de Imo. quos refert & se-quitur do.Lanfr.de Oriano Brixien.in rep. c. qm̃ contra falsam.de prob.in 32.col.ver.vnum est tñ &c.& idem fir mat d.Ale.referēs do.Ant.Io.de Imo.& Car.in d.c.si cau tio,& alios etiam in consi.suo 115.inc.visa scriptura &c. in 1.col.in 7.vol.& in consi.145.inci.ponderatis his &c.in 6.vol.& in dictis locis doct.tractant de multiplici cōfes-sione quos non refero breuitatis causa,sed vide omnino quæ dixi supra in d.sing.202.& do.Ale.in dictis consilijs, & d.Lanfr.vbi suprà,in 31.& 32.col.

DCXXVIII.

1 *Minor delinquens,statuti pœna puniri non solet nisi doli capax,& pubertati proximus sit.*
2 *Limita in delictis,quæ agendo committuntur,non quæ omittendo,vel negligendo.Mitius tamen minor, quam maior punitur.nu.3*

HIs temporibus & hac ætate minores committunt di uersa delicta sæpe & sæpius,& apud iudices malefi-ciorum dubitatur quomodo puniantur, de quo habetur in l.1.in §.impubes,& in l.excipiuntur.ff.ad Syllan.& in l. ad miniſtrantes.in §.qui corporis.ff.de excu.tut.& p Bal. in l.& si seuerior.in 2.col.in ver. ex prędictis.C.ex quib. cau.infa.irrog.& in auth.sacramēta puberum in pen.col. ver.faciunt ad prædicta.C.si aduer.vendit.& in l. si arro-gat.ff.de tutel.Circa quod doct.faciunt distinctionem,& dicunt ꝙ aut talis minor est doli capax, aut non, & aut
1 est proximus pubertati,aut non.Sed tu facias conclusio-nem in hac materia, & dicas ꝙ minor delinquēs nunquā punitur vera pœna statuti,nisi ista duo cōcurrant,videli cet ꝙ sit doli capax & proximus pubertati. Ita not.dixit Ang.in l.impuberem.ff. de fur. quē refert & sequitur Io. de Ana.in c.1.in fi.4.col.de delic. puero. De qua materia etiam locutus sum in l.de minore.in princ. in vlt. col.ff.
2 de quæstion. Et scias, ꝙ prædicta habent locum in deli-ctis quæ committuntur in faciendo, sed secus est in de-lictis commissis in omittendo vel in negligendo,quia in illis nō punitur minor etiā si sit doli capax.Ita dixit Dyn. in d.l.j.§.impubes.ff.ad Sylla.quem refert & sequitur Io. de Ana.in d.c.1.de delic.puero.in 8.col.vbi ad hoc etiam allegat Cyn.& Sali.& alios. Ad quæ etiam vide quæ ha-bentur in l.infans.ff.de fica.& vide Rap.Cu. in consi. suo
3 95.inci.Christoforus.in fi.vbi dixit,ꝰ ꝙ mitius puniē mi nor delinquens,quā maior,quod etiam dixit Raph.Ful. in cōs.suo 137.inc.supposito.in 2.col.post med.& vide in materia no.verbū.Phil.Decij in c.de causis. nu.5. de offi. dele.& Ale.in cons. 160.inci.visis.nu.8.in 7.vol.

DCXXIX.

1 *Iuris regulæ tres valde affines nimirum, quod libello conformis sit sententia, quod super non petitis iudex non sedeat, nec sententia valeat,quæ ad partis instantiam non fertur. His tamen nihil vetantibus,iudex spoliatorem de spoliatione accusatum,etiam in fructibus perceptis,& si id petitum libello non sit,condemnare potest.nu.2.*

1 TRes sunt regulæ iuris quæ multum fraternisant in-simul,vna est ꝙ sententia debet esse conformis libel lo, vt in l.vt fundus.ff. communi diui &c. licet Hely.de simo.cum si.Alia est ꝙ super non petitis iudex non dici-tur sedere,vt in l.4.in §.hoc autem iudicium.ff. de dam. infec.in l.stipulatio.in §.habet.ff.de oper.noui nun.& in l.cum quis.in princ.ff.de solu.Item alia regula est, ꝙ sen tentia non valet nisi feratur ad instātiam partis ℓm Bart. in l.1.C.vt quæ desunt aduoc.par.iud. sup.& Ange.in l.de vnoquoque.ff.de re iud. & Pau. de Castr.in l. 1. in princ. C.de iudic.de qua per Ias.latius in l.properandum.§.& si quidem in 1.col.C.de iudi.& per do. Catal.in tract. iu-dica.in vers.270.inci.adde an sententia &c.& ibi in versi.
2 seq. Attamen tene menti, quòd non obstantibus dictis regulis quod iudex potest condemnare spoliatorem ac, cusatum de spoliatione fundi per spoliatum,etiam in fru ctibus perceptis,etiā si hoc non sit petitum in libello per ipsum spoliatum.ita sing.dixit Inn.in c.grauis de res.spo. quod dictum pro valde not. refert & sequitur do.Lanfr. de Oria.Brixien.in rep.sua rubr.de causa pos.& proprie. in 3.col.quod est magna limitatio ad dictas regulas & iu ra.Ideo teneas menti,& in simili vide Ias.in l. aquilianā. in 2.col.ver.& adde tex.ff.de transac.

DCXXX.

1 *Generalitatem verborum ad habilia semper restringi debere. Quod ita accipies,nisi verba geminata sint,vel eius,ex qui bus apparere possit,intentiones disponentis esse, vt inhabilia comprehendat.*
2 *Statuto disponente,quod quicunq; occiderit alium,quouis modo,vel causa, siue qualitercunque decapitetur an quilibet occidens nulla distinctione doli,aut culpæ sit decapitandus? num.3.& 4.*
5 *Statuta intelligi potius debent, vt superflua sint,ac nihil operentur,quam quod quis indebite damnum sustineat.*

1 GEneralitas ꝟ verborum semper debet restringi ad habilia.l.vt gradatim.ff.de mu.& ho.& l.1.per gl.C. de sac.san.eccle. de quo ego dixi latissimè in l.vnius.in §. cogniturum.in 5.& 6.col.ff.de quæst. Attamen hæc regu la fallit ℓm doct.nisi verba essent geminata,vel talis natu ræ, ex quibus appareret quòd intentio disponentis esset comprehendere etiam inhabilia,vtputa,si in l.vel statu to vel in alia dispositione eſſēt apposita verba latissima, vtputa quomodocunque,qualitercunq; cuiusuis conditionis & status,& similia, nam tunc cōprehenduntur ēt inhabilia.Ita dixit Bartol. in l. generali. in §. vxori. ff. de vsufruct. leg. & volunt alij quam plures quos ego adduxi in d.§. cogniturū.in sexta & septima column. Et ideo
2 dixit Salyc. in l. si ſerui vestri. C. de noxa.quod si statu-tum dixit, quicunque occiderit quouis modo vel cau-

sa, siue qualitercunque, decapitetur, tunc quilibet occidēs decapitabitur, nec fiet distinctio vtrum dolo vel culpa quis occiderit. vel etiam se defendendo, quod dictū refert & sequit Ias. in l. fideiussor. in §. prætor. ait. in 2. col. ff. qui satisda. coga. vbi ad hoc etiam allegat Ale. in l. & si seuerior in 2. col. C. de infami. & Bal. in l. data opera. in 5. col. C. qui accu. non poss. & in l. quicunque. in 6. col. C. de iur. fug. & Car. & Io. de Ana. in c. lator. de homic. ad quæ. etiā vide Ias. in l. non dubiū. in 9. col. ver. & iuxta hoc infert &c. C. de leg. & in l. 1. nu. 19. ff. de legi. vbi refert & sequitur doctrinā Sal. in d. l. si seruū vestri. Et licet dicta doctrina Sali. in di. l. 2. C. de noxa. & sequacium videatur tenenda, attamen ego circa eius validitatem valde dubito, eo quia statutū semper debet restringi vbicunq;, si nō restringeret, resultaret absurdum. Iste est tex. sing. & no. in l. scire oportet. in §. aliud. ff. de excu. tut. Sed nō est dubiū quod si ex forma dicti statuti deberet decapitari occidēs ad sui defensionem, resultaret maxima absurditas, ꝙ quis non posset se defendere, sed pro defensione vitæ suæ deberet pati mortem, quod est contra ius naturale, ergo tale statutum debet restringi. Ita sing. dlxit d. Lanfr. de Oria no Brixiē. in rep. l. admonendi. in 24. col. ff. de iureiu. vbi dixit, ꝙ dicta doctrina Salice. & sequacium est falsissima per rationem prædictam, & idem dixit Bart. in. consi. suo 188. inci. statuto castri plebis &c. & allegat dictā l. scire oportet. §. aliud. Et subdit do. Lanfran. vbi supra tacitæ obiectioni, videlicet si diceretur, quid operabūtur. ergo dicta verba lata & ampla, videlicet quouis modo &c. respondet ꝙ satis operabuntur, quia continebuntur oēs modi per quos mors perpetratur ab eo qui occidendo dī committere delictū, vt si veneno aliquis occidatur, vel si gladio, vel fustibus, vel lapidibus, nō. n. assumendus est intellectus verborum statuti, ꝙ statuentes voluerint occidentem ad sui defensionē debere decapitari, cum in eo non possit dici esse delictum, quia defensio est de iure naturali, vt in cle. pastoralis, de re iud. Ita resident. Lanfrā. vbi supra. pro quo dicto faciunt dicta per Ias. in locis superius allegatis. Et facit etiam optimè. Nam statuta potius debent intelligi, vt sint superflua, & nihil operentur, quam ꝙ quis indebitè damnū patiatur. Ita dixit gl. sing. in l. si. in §. in computatione. C. de iure delibe. quā gl. pro singu. refert & approbat Ias. in d. l. non dubium. in 9. col. C. de leg. & eam summè etiam ponderat ipse Ias. in d. §. in cōputatione. in vlt. col. vbi etiā aliqua adducit in propositō. Et per prædicta possunt limitari & tolli d. per Bar. in l. 1. §. parui. ff. quod vi aut clam. de quibus dixi in practica mea causarū crim. in §. opportunè. nu. 80. vbi videas. Tene mēti prædicta, quia indubitāter seruiēt tibi ad multa.

1 2 3 4 5

DCXLI.

1 Opinionē vltimam in dubio approbari, & reliquis præferri, nisi prima æquitatem, vltima vero rigorem contineat & sapiat. num. 2.

1 Vltima † opinio in dubio videtur approbata, & ideo præfertur alijs opi. gl. est no. in l. qui filium. in §. Sabinus. ff. ad Treb. & no. Ioa. And. in c. 1. de pœnis in 6. in nouella. & in c. 2. de sen. excom. cod. lib. & Bal. in auth. ex testamento. in princ. C. de testa. & Ale. in cons. 72. inc. in spē. to. in 5. col. in eo. vol. & in cons. 100. inc. super primo, & c. in fi. 9. col. in eo. vol. & ibi in cons. 121. incip. viso processu. in pen. col. & in cons. 77. inc. in causa & lite. in 3. col. in 2. vol. & ibi in cons. 163. inc. viso. in 1. col. & in cōs. 242. inci. præclarè, &c. in fi. 1. col. & in consi. 395. inci. cum dicatur. in 2. col. & voluit Sal. in l. bona fides. in fi. ff. depositi. Attamen † scias, ꝙ hęc regula fallit, videlicet nisi prima opin. sapiat æquitatem, vltima vero sapiat rigorem, quia tunc prima censetur approbata. glo. est sing. ad hoc in l. si cum exceptione. in §. fed & si quis. in gl. in verbo oīmodo. ff. quod met. cau. quā gl. ad hoc pro sing. allegauit do. Francis. de Aret. in consi. suo 163. inci. diligenter & maturè discussis. in 7. col. quem refert & sequitur Ias. in l. si tibi pecuniā. in vlt. col. in princ. ff. si certū petatur, & hoc poteris addere ad materiā l. placuit. C. de iudic. & vide etiā in materia Ias. in l. quod si Ephesi. §. 1. nu. 2. ff. de eo quod certo loco. de quo etiam errore ductus dixit infra in singulas. 660. inci. dicit tex.

DCXXXII.

2 Vestem habens venalem, tradit eam proxeneta venditori inquens, en vestem, vende decē, & quicquid pluris superuēdideris, tuum, erit, hoc pacto sic præcunte, quindecim venditor vestem distraxit, cuius futura sunt illa quinque decem excedentia ex venditione vestis profecta?

1 OCcurrit mihi personaliter quidā casus, qui primo aspectu videtur sine aliqua dubitatione, attamen recte cōsideranti habet magnam dubitationem. Casus. n. est iste habeo † vestem quam vēdere cupio, & eam tradō Titio, & eum rogo vt illam vendat, & mihi pretium det, & vt libentius illam vendat, & magis solicitus sit in vendendo, illud dico, vendas dictam vestem pro 10. & pono pactum expressum & dico, si plus quā 10. vēdideris, illud plus sit tuum, modò iste Titius vēdidit dictā vestem 15. hoc casu quæritur, cuius sint illa 5. quę plus vendidit? cerè vnusquisque diceret, ꝙ illa essent ipsius Titij venditoris, postquam inter eum & dominum dictæ vestis ita cōuentum fuit, nam contractus ex conuentione partium legem accipiunt. l. §. si cōuenerit. ff. deposit. & quæ ab initio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis, vt in leg. sicut. C. de act. & obl. & l. 2. C. quando liceat ab empt. discē. Item in rebus claris non est locus coniecturis le, continuus. §. cum ita. ff. de verb. obl. Sed Io. Fabr. & Ioan. de Platea formant hanc quæstionem in §. actionum. instit. de act. & ibi distinguūt, & dicunt, ꝙ aut cōuentio fuit taliter facta, ꝙ periculum casus fortuiti spectabat ad ipsum Titium. & hoc casu quemadmodum periculum est suum, ita etiam illud, quòd plus vendidit, debet esse suum, cum eum sequantur commoda, quem sequuntur incommoda, vt in l. fin naturam, cum simil. de regulis iuris, aut non præcessit talis conuentio, tunc ne ipse Titius stet solum ad lucrum, & non ad aliquod periculum, illa quinque erunt domini dictæ vestis, quia, vt dixi, illud lucrum esset sine aliquo periculo, & hac ratione dicunt ꝙ vsura est prohibita, quia est sine periculo secus in nauticō fœnore, in quo vsura est permissa. & ista omnia latius ponit, & refert Ias. in l. 1. in pen. col. ff. de æsti. action. Tene menti, quia quilibet diceret, ꝙ illa quinque deberent sine aliqua distinctione esse dicti Titij venditoris.

DCXXXIII.

1 Citationis materiam fusam, & plerisque locis tractatam, si tamen compromissum ita factum est, vt arbiter laudum ēt partibus absentibus ferre possit, nec addito, etiam non citatis, tunc sententia eius partibus absentibus nec citatis lata nulla est nu. 2.

1 MAteria † citationis amplissima est, & à doc. in plurib. locis tradita, & ego ēt licet inter oēs minimus sim, tamē plura circa eā dixi & cumulaui in rep. mea l. de vno quoque. ff. de re iu. Sed vtra omnia, quæ ibi dixi, dico tibi aliud non minus no. in ipsa materia, videlicet ꝙ adeo iura exposcunt in actib. fiendis citationem partis, ꝙ si factum est compromissum, & in eo sit dictū ꝙ arbiter possit ferre laudum partibus absentibus, nec est additū & nō citatis, si arbiter pronuntiat eis absentibus & non citatis, tunc laudum seu sententia est nulla. Ita not. dixit Spec. in titul. de arbitr. §. excipitur. in fine. quod dictum proualde no. refert & sequitur Io. de Imo. in c. cum dilectus. de arb. &c. & do Ale. in l. si quis arbitratu. in 5. col. in ver. 4. limita. ff. de verb. obl. & do. Fel. in c. cum olim. in 9. col. de re iud. & Lu. Ro. in sing. suo 273. inci. compromissum est in arbitrum, &c. vbi dicit, ꝙ ita dictum non est alibi, & ꝙ ipse alias ita pronuntiauit in facto. Et in materia an & quando in sententia arbitratoris requirarur citatio, vel præsentia partium. vide Ias. hoc late examinantem in d. l. si quis arbitratu. in 10. & 11. col. cum sequentibus. ff. de verb. obligat.

Additio.

2 3 4 5 6 7 8

ADDITIO.

Adde eundem Hippo. supra sing. 173. quæ ibi dixi.

DCXXXIIII.

1 Papa in beneficialibus omnimodam potestatem habere, de illis, ad libitum disponere posse, vt quem à beneficio suo remouere, & alium præficere possit, etiam sine causa, vel episcopum ipsum de episcopatu suo. nu. 2.

2 Papa in titulis beneficialibus, voluntatem pro ratione habet, idq; adeo vt prælato ad libitum titulum beneficialem tollere possit. An autem hæc vera distinctè, ac quomodo intelligantur, vide numer. 4.

3 Papa si cui beneficium ecclesiasticum cōtulit, ac deinde de potestatis plenitudine idipsum ab eodem abstulit, aliquę cōtulerit, priori de æquo bono beneficio prouidere tenetur.

4 Papa licet plenaria beneficiorum dispositio competat, id tamē intelligi ita debet, vt inconueniens euitetur, ne cuiquā iniustitia fiat. Et si episcopum inuitum sine, culpa renuntiare cogat eidem de bono cambio prouidere debet. nu. 7.

5 Princeps si cui rem suam ex causa, vel sine causa abstulerit, quod vltro nec gratis facere non debet, pretium rei eidem restituere debet.

1 CRedo te scire, ꝙ Papa in beneficialibus habet omnimodam potestatē, & in illis pōt ad libitum disponere, vt habet in c. 2. de præb. in 6. & in cle. 1. ad fi. vt lit. pen. Et ió dixit do. Ant. in c. constitutus, p gl. ibi, de reli. do. ꝙ de beneficijs ecclesia pōt Papa disponere vt vult, etiā sine causa remouendo vnum à beneficio suo, per d. c. 2. de pb. in 6. & idē tenet Lud. Ro. in cons. suo 298. inc. circa p̄missam dubij cōsultationem. in 2. col. & do. Pet. Philip. Cor. in cōs. suo 349. inc. videtur. in 3. col. in 1. vol. vbi circa hoc latè loquitur. Et dixit gl. fi. in c. p principalē. 9. q. 3. quòd
2 †Papa pōt deponere Episcopū, & eum episcopatu priua re sine causa, quā gl. refert & sequitur Car. in cle. 1. in vlt. not. vt lit. pen. & Abb. in c. trāslato. de cōs. & Io. de Imo. in c. ad supplicationē. in vlt. not. de renūt. & Car. in cōs. suo 75. inc. venerabilis vir, &c. & in cle. 1. prælleg. & Gem. in c. in istis. 4. dist. & Ioan. de Imo. in c. ad supplicationem. in vlt. col. & 10. dist. & do. Fel. in c. quæ in ecclesiarū. in 14. col. de const. & facit gl. in c. si gratiosè. de ref. in 6. Per quā
3 dicit ibi Gem. in pen. col. ꝙ † Papa in titulis beneficialib. habet pro rōne volūtatē, & ꝙ ad libitum pōt prælato auferre titulum beneficialē. An autē prædicta sint indistinctè vera, & quo modo intelligantur, vide latè per do. Fel. in d. c. quæ in ecclesiarum. in 14. & 15. col. Et adde circa hanc materiam not. verbū Bal. in d. c. §. 1. ad hoc. in 8. col.
5 per gl. ibi, de pace iura. fir. vbi† dicit, ꝙ si papa cōtulit vni beneficium ecclesiasticum, deinde de plenitudine potestatis illud sibi auferat, & alteri conferat, ꝙ tenetur iple Papa prouidere illi primo de æquè bono beneficio, qđ dicit esse notan. ꝙ dictum refert & sequitur Ale. in l. prohibere. in §. planè. ff. quod vi aut clam. & illud etiā refert & sequitur Ias. in l. Barbarius. nū. 32. ff. de off. præt. & in l. fi. in vlt. col. ff. de pact. & in l. quoties. nu. 27. C. de rei ven. Et ꝙ dicto Bal. facit quod voluit Car. in cōs. suo 141. inci.
6 sanctissimus dūs noster, &c. vbi † dixit, ꝙ licet dispositio plenaria beneficiorum spectet ad Papā, tñ ita debet hoc intelligi vt euitetur inconueniens, ne alicui fiat iniustitia. quod dictum refert & sequitur do. Fel. in d. ca. quæ in
7 ecclesiarum. in 14. col. quem vide. Et† pro prædictis facit quod voluit Inno. in c. nisi cum pridem. de renun. vbi dixit, ꝙ si papa cogit episcopum inuitū sine culpa sua epi-
a scopatui renuntiare, debet ei prouidere de bono cambio, quod dictum refert & sequitur Ias. in d. l. Barbarius.
8 nu. 33. Et facit etiam, nam† si princeps aufert ex causa vel sine causa rem alicuius, hoc nō pōt facere gratis, sed debet restituere pretium sibi rei suæ quam sibi abstulit. Ita dicit Arch. in c. per principalem. 9. quæst. 3. & probatur in l. serui. C. quibus ex caus. ser. pro præ. lic. accip. & Bald. ibi, in fi. dicit per illū textum, ꝙ ille princeps qui priuat aliquē dūio rei suæ ex causa, nō debet hoc facere gratis, ad
dē est tex. in l. venditor. §. si cōstat. ff. cōmun. p̄dior. & ibi Bald. not. & Bal. in l. fi. §. Titius. ff. de pig. actio. & Ang. in cons. 139. inci. visis omnibus. in 2. col. in ver. nec obstat §. fi. constat &c. de quo per dominum Phil. Dec. in cōs. suo 357. inc. in casu, &c. in 4. col. & in cōs. 373. inc. in casu, &c. in 3. colūn. Tene menti prædicta, quia non sunt leuia, sed imò sunt magnæ importentiæ.

ADITIO.

a Renuntiare. Adde Rom. sing. 803. inc. an episcopus, & ibi addit. Corset. sing. 228. in vers. pax inci. episcopus, & infrā sing. 682. inci. alias in repet.

DCXXXV.

1 Iuramento asserentis in his, quæ in animo consistunt, an standum sit. num. 2.

3 Probatum, quando semiplenè est, regulariter semiplenè probāti in supplementum, iuramētum deferri solet. Et id quibus in causis locum habeat. nu. 4.

1 MEmoria † teneo me alias in aliquibus locis tradidisse plures gl. & plura iura ad hoc, videlicet ꝙ in his quæ consistunt in animo statur dicto asserentis cum iuramento, quā materiā tradidi in rep. mea rubr. C. de prob. 27. col. in pract. mea causarum crim. in §. diligēter. in nu. 44. & in eo. §. 109. & in rep. mea rub. ff. de fideiuss. in 8. col.
2 & supra in sing. 534. inci. attende ad vnum &c. Nunc† autē in tali materia do. tibi notab. limitationē ad oīa illa iura, videlicet ꝙ illa omnia iura volentia ꝙ in his quæ dependēt ab animo, statur dicto asserentis cum iuramento, cū sint improbabilia, sunt vera, & habent locum vbi agitur de paruo iudicio, sed secus vbi ageret de magno iudicio. Ita no. dixit Pau. de Leaza. in cle. cōsitu. de elec. & idē tenet Dñic. de sancto Gem. in ca. eos. de tēp. ord. in 6. vbi alle. tex. in c. ex inuatione. de procu. & ita tenet Abb. in c. quasdā. ad fi. ext. de plump. & do. Frāc. de Are. in l. is pōt. in 10. col. ff. de acq. hær. & idē tenet do. Fel. in c. cognoscētes. in 8. col. verō. fallit tertiò. de est. vbi prædictos alle. & idem tenet do. Io. Crotus de Monteferrato in repe. l. qui Romę. in §. duo fratres. in 32. col. in ver. 3. sit cōclusio &c. ff. de verb. obl. vbi dicit, ꝙ licet ignorantia probetur per iuramentum, vt in c. cum in tua. extr. qui matri. accu. pos. & voluit gl. in c. huamnitas 12. q. 2. illud dicit esse verum, vbi tractatur de paruo præiudicio, & sic loquitur d. c. cū in tua. secus vbi ageretur de magno præiudicio, allegat Pau. de Leaza. & alios in dictis locis. Mihi aūt videtur, ꝙ
4 prō hac limitatione optimè faciat. Nam† qñ est semiplenè probatum regulariter ipsi semiplenè probāti defertur iuramentum in supplementū probationis, vt in l. in bonę fidei. C. de rebus cred. & in l. admonendi. ff. de iureiur. & in c. fi. de iureiur. tñ ista probatio fienda in supplementū per iuramentum cessat, & fieri non pōt in causis in quibus agitur de magno præiudicio, vt puta in causa criminali. Ita dixit gl. & oēs in d. l. admonendi. de quo latè loquitur Ias. in rep. d. l. admonendi. in 98. col. & idē dicunt ibi doct. esse in causis magnis in quibus non defertur iuramentum in supplementum probationis, & hanc partem, ꝙ in causis criminalibus non deferatur iuramentū in supplementum probationis tenent etiam gl. & doc. in l. 3. in prin. in verbo, agatur. ff. de iureiur. & gl. & Bart. in l. maritus. ff. de quæst. & tenent hoc aliæ quā plures gl. & doct. quos refert Ias. in rep. d. l. admonendi. in 49. col. nu.
4 274. & 275. & ibi doct. ponunt† plures casus, in quib. nō defertur iuramentū in supplementū pp magnitudinem rei vel causæ, & idē dicit Bal. in d. l. admonēdi. in vlt. col. ꝙ in cā præscriptionis cū sit odiosa, nō defertur iuramentū in supplemētū probationis, quod etiā firmat Alex. in cōs. suo 173. inc. viso & c. in 2. col. in 6. vol. pro quib. faciūt optimè dicta per Ale. in l. hmōi. in §. si ita. circa fi. ff. de le. 1. & ita faciunt pro dicta limitatione quam summè not. ad impediendum delationem iuramenti.

DCXXXVI.

1 Coniunctum pro cōiuncto sine mandato cum cautione de rato

admitti iure receptum est. Et sic pariter maritus pro vxore sine mandato, & contra, si quidem coniuncti dicuntur.

2 *Quinetiam vxor pro marito procuratorē cōstituere potest ad agendū & defendendum, maximē eo detento & carcerato.*

1 CLarum est in iure, quod coniunctus admittitur pro coniuncto sine mandato cum cautione de rato. l. exigendi. C. de procur. l. sed & hæ. ff. eo. & ideo maritus admittitur pro vxore sine mandato, & econtra, quia dicuntur coniuncti insimul l. fi. §. cum autem in cōfinio. in ver. tam cōiuncta persona, & ibi hoc not. Bal. & Sal. C. de fur. & volunt Bal. & Ang. in l. 1. §. fi. ff. de postu. & Bar. in l. cuiorum. §. affinitas. eo. tit. de quo per scrib. in l. maritus. C.
2 de proc. Et teneas menti, q̄ nedum vxor admittitur pro marito, & econtra, sed etiam vxor potest cōstituere prō curatorem ad agendum & defendendum pro suo marito detento & carcerato, & hoc duplici rōne. Primo quia est coniuncta persona, vt dixi. Secundo quia etiam videtur suam prosequi iniuriam. Ita not. dicunt do. de Rota in nouis, decis. 103. inci. vxor prætēti clerici &c. quod est not. ad ampliationem d. l. exigendi, & d. l. sed & hæ. de proc. cum similib.

DCXXXVII.

1 *Procurādi officium procuratori ī absentia cōstituto, ante mādatum receptum non competit, nisi sit ei significatum per nuntium, aut domini epistolam, nec sufficit in hoc si tertius notificet. Et si quid antea factum fuerit nullum erit. Et limita vt nu. 2.*

1 OFficium † seu exercitiū procurandi non cōpetit pro
a curatori in absentia constituto antequam recipiat mandatum, vel hoc sit sibi intimatum & notificatum per nuntium, vel epistolam domini, nec sufficit si hoc fiat ab aliquo tertio, & si ante hoc procurator faciat, aliquē actū pro constituente est nullus. Ita no. dixit Bar. in consi. suo 73. inci. quæritur vtrum procurator &c. vbi ad hoc alleg. gl. in l. ex cōsensu. ff. de actio. & oblig. & idem voluit Paul. de Cas. in l. 1. in 1. col. ff. de procu. & in l. furiosus. circa. fi. ff. de iud. ad quod alleg. Bar. ita consuluisse, sed non allegat consilium, & alleg. Spe. in tit. de procur. in ver. quid si procuratorium, & Arc. in c. 2. de procu. lib. 6. & gl. in cle. 1. eo. tit. & Bal. in l. falsus. in 8. col. versi. circa tertium. C. de fur. & in l. licet. C. de procur. Sed tu vltra Paul. de Cast. dicas, q̄ illud cons. Bar. ad hoc refert & sequitur do. Franc. de Are. in consi. suo 68. inci. excellentissime domine &c. in 2. col. versi. præterea dicit. Item hanc partem etiam tenuit Bal. in l. de statu. in prin. ff. de test. & Bal. in l. eius qui in prouincia. in 2. col. versi. sed dubitatur. ff. si certum pe. & in l. prima in 15. col. in versi. pone Perusij. C. de cōfes. & in l. licet. in 1. col. ver. 4. nota. C. de procu. & Io. de Imo. in cle. 1. in 8. col. de proc. & Bar. in l. si pupilli. in §. item si procurator. ff. de neg. gest. & volunt alij quamplures doc. in plurib. locis, quos ego adduxi in l. si quis ne quæst. in
2 22. col. cum seq. ff. de quæstionib. Sed † prædicta conclusionē limita, nisi in mandato facto tali procuratori in absentia cōstituto esset apposita clausula rati. nā si talis clausula esset apposita in mādato, valerent facta per eum antequam ipse habuisset mandatum, vel fuisset certificatus de tali constitutione procuratoris sibi facta. Ita no. dixit Dominic. de S. Gem. in c. is qui fi. 1. col. de procur. in 6. ad quod allegat dominos de rota in antiquis decisioni. deci si, 380. & allegat rationem, & allegat etiam plura iura ad hoc facientia, de quibus ibi per eum. Et istud addere poteris ad ea quæ ego dixi in d. l. si quis ne quæst. in 12. col. ff. de quæstionibus.

ADDITIO.

a Non competit Adde Roma. sing. 661. & ibi addit.

DCXXXVIII.

1 *Præparationem ad actum idem efficere, quod & ipse actus. Vnde fit vt sicut debitor fugitiuus per creditorem capi potest, quum in fuga est, sic & ante fugam, cum signa fugæ euidentia apparent.*

2 *Apostatam dici, qui se ad monasterium est fugiendum præparat.*

3 *Præsumptio si est, quod quis sit delegati iurisdictionem turbaturus, licet nec dum turbet, potest tamen ipse delegatus cogere, vt de non turbando caueat.*

4 *Occidere aggressorem sicut est licitum pro defensione personæ suæ, sic licet & eum qui se ad occidendum, aut insultandū præparat. Quod facit pro amico adiuuando inimicum suū occidente. nume. 5. Et pro liga existente inter aliquos vide numero 6.*

1 PRæparatio † ad actum idē operatur, quod ipse actus. Ita dixit Bal. in l. pignoris causa. C. de pig. actio. p̄ quo facit quod voluit ibi Ang. vbi dixit, q̄ sicut debitor fugitiuus potest capi per creditorem quando est in fuga, q̄ ita etiam potest capi ante fugam, si aliqua sunt signa euidentia, q̄ vult arripere fugam, quod etiam voluit Bal. in consi. suo 105. inci. ad euidētiam &c. ante finem in 1. vol.
2 Et facit quod voluit Bal. in c. ad nostram de appel. vbi dicit, q̄ ille dr̄ apostata, qui præparat se ad fugiendum. de monasterio, & idem dicit ibi Barb. in 2. col. allc. tex. & gl. in lege. quid sit fugitiuus. §. apud Celsum. ff. de ædilitio edicto. de quibus ego dixi in singulari meo supra nu. 43. incipiente, debitor fugitiuus. pro quibus facit quod voluit Spe. in tit. de delegato. in §. sequit. in 2. col. in versi.
3 porro. vbi dicit, q̄ si aliquis turbat iurisdictionem delegati, sed est præsumptio vel dubitatio de turbatione, q̄ potest delegatus ipsum cogere vt caueat de non turbando eum, quod etiam voluit do. Ant. & Io. de Imo. in c. 1. de offi. deleg. quos refert & sequitur dom. Fel. in rubrica de treuga & pace. in fi. pro quibus omnibus etiam optimè faciunt dicta per me in l. 1. in princ. in 10. column. ff.
4 de quæstionibus. Et ideo † tene menti perpetuo, q̄ sicut est licitum occidere aggressorem pro defensione personæ suæ, vt in clemen. prima. de homic. & in l. sciētiam. in §. qui cum aliter. ff. ad legem Aquiliam. & in l. vt vim. ff. de iust. p̄ iur. cum simil. ita licitum est occidere se prædicantem ad insultandum vel occidendum. Ita singul. dixit Bal. in l. in lectura antiqua. ff. loca. quod dictum pro valde not. refert & sequitur Ias. in dicta l. vt vim. in tertia column. post princ. ff. de iusti. & iure quod est singu.
5 no. † pro adiuuando amico occidente inimicum suum, pro quo dicto faciunt quæ ego dixi in l. prima in princi. in quinta column. ff. de sicar. & in l. furem. in prima col. eodem titulo. Et dixit etiam Baldus in dicta l. in lege. ff. locati. quòd illa lex facit in argum. ad ligam existentem inter aliquos, vt debeatur subsidium non solum cum offensa est in actu, sed etiam cum est in potentia ad actum vt obuietur offensioni à principio ne possit fieri, quod dicit esse not.

DCXXXIX.

1 *Absolutus de delicto in conscientia foro, nihilo secius de eodē delicto in contentioso foro accusari potest. Nam per pœnitentiam quis nocens esse non desinit.*

2 *Quod tamen limita, nisi pœnitentia publica fuerit, quæ loco cōtentiosæ pœnitentiæ succedit. nu. 4.*

3 *Excommunicatus propter hæresim, si ecclesia non satisfaciat, per potestatem secularem, si laicus sit, puniri potest.*

5 *Pœnitentia publica & secreta inter se late differunt. Et differentiam hic vide.*

6 *Reo in dubijs fauendum, & in eo sequenda benignior opinio.*

1 ABsolutus † de delicto in foro conscientiæ potest tamē de eodem delicto accusari in foro contentioso, vt in c. fi. 25. dist. & ca. admonere, & ibi gl. 34. quæst. 2. & voluit gl. & ibi doctores in c. de his, de accu. nam per pœnitentiam non definit quis esse nocens, vt habetur. ff. de ædil. edicto. in l. quis sit fugitiuus; & voluit gl. in dicto ca. admonere, vbi est gl. not. in hac materia, & voluit gloss. in cap. quamuis plenitudo, de pœniten. dist. 1. & Bal. in l. placet. C. de sacrosanct. eccles. ante fin. & glos. fi. in c. gaudemus, de diuor. & Archidiaconus in capitulo. cum pastoralis. septima quæstione prima, & Dyn. in regula peccatum

catum. de reg. iur. in sexto. & Bar. in l. qui ea mente. ff. de
2 fur. illud tñ limita sing. nisi pœnitentia sacerdotalis fuerit publica, quia, si fuit publica subrogatur loco pœnitentiæ contentiosæ. Ita sing. dixit Host. in c. tuæ de procur. q̄ dictum referunt & sequuntur do. Ant. Io. de Imo. Ioā. de Ana. in c. de his. extr. de accu. & dom. Nicolaus Millus in repertorio suo, in verbo delictum. in 8. ver. Sed do. Abb. & dom. Fran. de Are. in d. c. de his. tenent contrariū, quos ibi sequi videtur do. Fel. & mouentur iuribus & rationibus de quibus ibi per eos, & ideo istud dictum non est sine dubitatione, mihi tñ magis placet opin. Host. & sequacium ex plurib. Et primo per tex. in c. aliud. 11. q. 1. vbi dicitur, q̄ publicè pœnitēti cōceditur venia delicti. Pro qua opin. secundum do. Franc. de Are. in d. c. de his facit text. in c. ad abolendam. in §. statuimus. in princ. de hæret. vbi
3 † dicitur, q̄ excommunicatus propter hæresim si non satisfaciat ecclesiæ potest puniri per potestatem secularē si est laicus, ex quo datur intelligi, q̄ si satisfacit ecclesiæ non poterit puniri. Item facit etiam ſm do. Franc. de Are.
4 vbi supra, tex. in c. 2. circa princ. extra de maledic. vbi dicitur, q̄ impositio pœnitentiæ publicæ est pœna, cū ergo sit pœna tendens ad vindictam publicam impositio talis pœnæ tollet aliam pœnam criminalem, cuā si imponatur in iudicio ciuili, vt in l. prætor edixit. in §. si dicatur. ff. de iniur. Item vltra dicta iura hanc partem tenet gl. in d. c. de his. de accu. in ver. occulto ex quo verbo à cōtrario sensu infertur contrarium esse si pœnitentia sit publica. Item hanc partem etiā tenet gl. 1. circa fi. in c. 2. de schis-
5 mat. pro qua opin. etiam facit. Nam † longa est differētia inter secretam pœnitentiam & publicā. arg. tex. in l. si idē: C. de condi. sed si esset in mēte pœnitenti seu delinquēti secreta pœnitentia, posset tamen accessari in foro contentioso, vt in dictis iuribus, ergo cum publica pœnitentia sit grauior, & differens valde à pœnitētia secreta, ergo debet etiam plus operari quam pœnitētia secreta, & sic debet etiam operari quo ad forum contentiosum, alias delinquens esset indebitè & fructratoriè grauatus in pœnitentia publica, quod esse nō debet. Præterea pro hac parte facit. Nam magis punitur delictum publicum quā delictum occultum. clemen. 1. & ibi Card. in princ. de vita & honestate clerico. & probat tex. in glo. in §. ex maleficijs: inst. de action. vbi habetur q̄ furtum manifestū grauius punitur, quam furtum non manifestum, & not. Iac. Butr. Cin. & Bal. in l. nemo clericus. C. de fum. tri. & fide catholica. & Bar. in l. 2. in §. & generaliter. ff. vi bon. rap. & habetur in §. pœna. inst. de obl. quæ ex delic. nas. & in l. 1. ff. vi bo. rapt. & voluit Ale. consi. 224. ſm ordinem meum, inci. viso processu. in 10. col. quod est primum consilium in 3. vol. si ergo magis peccat, & magis punitur qui publicè delinquit, quā qui occultè, ergo pœnitentia publica, quæ est contraria delicto, debet magis operari, quam pœnitētia secreta. Et si diceremus q̄ tm̄ operaretur pn̄a secreta q̄ pn̄a publica, esset quid insanū, cū differat nomine, robore, & effectu. Item & vltimò pro hac parte facit. Nam ex supradictis patet q̄ iura & doct. sunt varij in hoc dubio, quo stāte debemus inclinare in benigniorē & humaniorem partem, & sic in fauorē rei, & sic debemus sequi
6 doctrinam Host. & sequacium, cum † habeamus cautum de iure, q̄ in dubijs & obscuris fauendū est reo, & sequē da est benignior opi. vt in reg. in obscuris. de regu. iur. in 6. & in l. semper in obscuris. ff. de reg. iur. & l. factum cuique. §. fi. eo. tit. & in reg. in pœnis. e. tit. in 6. & in c. eos vero quinquagesima dis. in l. merito. ff. pro soc. & in l. Arrianus. ff. de actio. & obl. de qua regula latissimè locut' sum in rep. mea. l. fi. C. de prob. in quinquagesima char. cū ibi seq. & in rep. mea. rub. ff. de fideiuss. in 10. col. & in practica mea causa. crim. in §. 2. quæs. nu. 67. Et ex supradictis iuribus & rationibus mihi magis placet opin. Host. do. Ant. & sequa. quam opi. contraria, & cum illa transeo non obstantibus in cōtrarium. Tene menti prędicta, quia ista nō sunt parui momenti, sed imo magni, vt de se patet, & de prædicta quæstio. vide etiam do. Ant. Burgos in c. 2. in penult. col. de empt. & vendit. vbi plura dicit circa dictam quæstionem.

DCXL.

1 *Minantem, nisi in actu sit, nec offendere, nec occidere licet. Et quid de eo, qui in percutiendi actu sit. nu. 2. & 3.*

EXaminaui alias in practica mea causarū criminaliū, in §. diligenter. nu. 85. animæ faciant indicium ad tor
1 turam? Nunc autem quia † pendet de facto quero an propter solas minas licitum sit occidere minantem? quā dubitationem ponunt Cyn. & alij in l. 1. C. vnde vi. & Ang. de Are. in §. ius autem gentium. inst. de iure natu. gen. & ciuil. & doct. in l. vt vim. ff. de iust. & iure. & do. Ant. in ca. olim. el 1. in pen. col. de rest. spo. in quibus locis prædicti
2 doct. faciūt quasdam distinctiones. Sed † tu breuius & verius loquendo dicas, q̄ si aliquis minatur mihi vulnerare vel occidere me, & est in actu vulnerandi vel occidendi, tunc est mihi licitum eū occidere vel vulnerare, alias per solas minas si ipse minans non est in actu, nō erit licitum occidere vel vulnerare eum, ita dixit Bal. in l. 1. ad fi. C. quando licet. se sine iud. vin. quod dictū pro not. refert & sequitur Ias. in l. vt vim. nu. 14. ff. de iust. & iur. sed tñ, vltra eum dicas, q̄ idem dixit Bal. super statu. in verbo pax. in 1. ver. & Ang. in l. quemadmodū. ff. de inof. test. & Cors. in not suo in verbo, metus, de quo etiam ego dixi in practica mea, in §. diligenter. nu. 87. in qua materia vide etiā Gand. in tract. maleficio. in tit. de aliquibus quæstionib. varijs in maleficijs in 6. col. in ver. itē pone quę-
3 stionē, quidā fuit minatus. Et † scias, q̄ nedū est licitū occidere minantem dum est in actu percutiendi. sed etiam est licitum occidere illum, qui est in actu percutiendi, & si nō minatur, & ideo si aliquis veniebat contra me cum gladio euaginato, & ego occido eum, nō teneor, quia dicor feciſſe ad meam defensionem, ita dixit Bar. in l. sed & si quencunque. in princ. ff. ad leg. Aquil. quod dictum referunt doc. in pluribus locis quos ego retuli in l. is qui aggressorem. in nu. 12. C. de sicar. vbi plura adduxi in materia &c.

DCXLI.

1 *Deceptus ei, in quo deceptus est perstare non tenetur, quin etiā contra illud venire potest. Et ideo si iudex interponendo decreto deceptus fuerit, idq̄, deinde concurrit ex mero suo officio & motu proprio, illud reuocare potest.*

2 *Testamenti executorē testatori obedire volentē, si certā pecuniæ summā vni scholari pauperi distribuerit, quē appareat postea discholū esse, nec studiosum, qđ dedit, repetere posse.*

1 DEceptus † non tenetur stare deceptioni, sed pōt venire contra illud quod fecit dum fuit deceptus, & ideo si iudex reperit se deceptum in interpositione decreti, potest proprio motu ex suo mero officio illud reuocare. ita dixit Io. And. in c. consultationib. de off. dele. in nouella, quē refert & sequitur Bal. in c. 1. in 5. col. in fi. de mili. vas. qui contu. est, & idē voluit Inn. in c. dilecto. de verb. sig. quē refert & sequit Lud. Rom. in cons. suo 454. inc. in re præsenti in 4. col. Ad quod facit etiā quod voluit Io. And. in add. Spec. in tit. de instr. edi. in §. nunc, aliqua. in 10. col.
2 † vbi dixit q̄ si executor testamēti volēs obedire testatori, distribuit certā summā pecuniæ quā dedit vni scholari pauperi, si postea appareat non esse talē, sed esse discholū, & nō studiosum, q̄ pōt quod dedit repetere, quòd dictum refert & sequitur Ias. in l. cum quid in fi. in 1. lec. illius. l. ff. si cer. pet. Et hæc omnia alias vidi in facto, & de istis vide etiam supra, in sing. 320. inci. sepe contingit.

DCXLII.

1 *Solita et cōsueta per magni esse effectus. Vnde qui id agit, quod consuetum est, licet illicitum, à dolo & culpa liber & immunis est. Et sic quod ad omnibus fit, vitiosum non esse. nu. 2.*

1 SOlita † & consueta sunt magnæ importantiæ, vt ego dixi plura adducendo in practica mea causa crimin. in §. uoniam. nume. 97. cum seq. & ibi in §. vlterius. num. 9.

Et vltra dicta in dictis locis scias, ꝙ nedum non est in dolo, sed nec etiam est in aliqua culpa ille qui facit illud qđ est solitum fieri quamuis sit illicitū, ita dixit Iaſ. in l. certi condictio. in §. ſi nummos. nu. 17. ff. ſi cer. pet. ad quod
2 alleg. Bar. in l. ſi pignore. §. fi. ff. de pig. actio. & subdit Iaſ. vbi ſ, quod illud ꝙ fit ab oībus non est vitiosum, quę omnia tene menti ad corroborationem consuetudinis, & in materia vide aliqua per do. Franc. de Are. in conſ. 38. inc. Conſultiſſime &c. in 2. cbl.

DCXLIII.

1 *Clauſula, Si ſenſeris te grauatum coram nobis compareas iuſtitiæ complementum recepturus, magni est effectus. De qua vide hic remiſsiuè nu. 2.*
3 *Iudicis præceptum factum cum clauſula, ſi ſenſeris te grauatum &c. quando valere dicatur, & quando minime.*
4 *Iudicis præceptum, licet per clauſulam, ſi ſenſeris te grauatū, &c. iuſtificari poſsit, ſi tamen citatio nulla ſit iure, iuſtificari non poteſt.*

1 MAgnæ † operationis & importantiæ est clauſula, Si ſenſeris te grauatum, compareas coram nobis recepturus iuſtitiæ complementum, vt apparet ex dictis Bal. in rub. C. commi. vel epiſt. & in l. 2. in 3. col. verſ. venio ad citationem. C. de epiſc. aud. & per Bar. & alios in l. 1. C. de exec. rei iudi. & in l. de pupillo. in §. meminiſſe. in 1. col. ff. de oper. no. nunc. & de dicta clauſula habeē per gl. & doc. in c. ex parte. el 1. de verb. ſignifi. &, per bal. in l. 2. in 2. col C. de tranſac. & latè per Bertha. in reper. ſuo in verbo præceptum. in 2. col. in vlt. not. & per Bal. in l. 1. ff. de iure deli. & in l. cum quidam. ff. de leg. 2. & per Ange. in l. ſi ſic. ff. de leg. 1. & per Abb. in ca. 1. de cau. poſ. & proprie. & per Io. And. in addit. Spec. in tit. de ſen. in §. ſpecies. in addi. inci: Habeo, quæſtionem &c. & per do min. Felin. in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. in 12. col. verſi. & de præcepto & c. de conſt. & per Gul. de cu. in l. quoties. ff. de in diem addi. & per Spe. in tit. de citatio. in §. iam de citatione. ver. igitur, & in titu. de prola. ſen. §. 2. in ver. ſed nunquid & c. & per Bar. in l. ius alimentorum. ff. vbi pup. edu. deb. & per Bal. in l. ne quicquam. §. vbi decretum. in 5. col. ff. de offic. procon. & per Io. And. in addi. Spec. in tit. de aduoca. in §. ſe-
2 quitur. ver. ſtudeat. Et † circa validitatem & inualiditatē præcepti iudicis facti cùm dicta clauſula dicunt communiter doct. in dictis locis, ꝙ aut tale præceptum est nullū, aliqua rōne vel cauſa, vt puta, quia emanauit ſine cauſæ cognitione, vel ſine citatione partis, & tunc talis clauſula nihil operatur, ſiue compareat ille cui est factum præceptum ſiue non, quia ex quo dī in præcepto, ſi ſenſeris te grauatū compareas &c. & ꝓceptū nullū. cū non valeat, in nullo grauat, ideo non tenetur comparere, vt in l. ea quidem, & ibi. no. C. ſi manc. ita fue. alie. Aut præceptum est aliquod, tunc ſi ille cui est factum præceptum non comparet, & tunc præceptum remanet firmum, ſi comparet tunc reſoluitur in vim ſimplicis citationis, vt habetur in d. l. ea quidē, de quo etiā per Inn. in ca. cum veniſſent. de reſt. ſpol. de quo etiā per Iaſ. in d. l. ne quicquā. in d. §. vbi decretum. in 3. & 4. col. de offi. procon. & per gl. in d. c. ex parte. de ver. ſig. & per Inn. in c. ſi. de coha. cle. & mulie. & per do. Pari. de Put. in trac. ſyn. in 76. char. in 4. col. in ver.
3 & dixi Bald. &c. Et † in hac materia teneas menti ꝙ valet præceptum factum cum illa clauſula, & ſi ſenſeris te grauatum cōpareas &c. quando poteſt per iudicem incipi à facto ſeu ab executione, ſed ſecus ſi requiritur ordo iuris ff. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. meminiſſe. in gl. & ibi ꝑ Bar. Item etiam ſecus ſi contenta in præcepto grauāt partem cui est factum præceptū, vt in datione poſſeſſionis, vt habetur in ſi. C. ſi per vim vel alio modo. ita ſing. dixit Bal. in Addi. Spe. in tit. de cit. in 2. col. in ver. inhibitio &c. quod dictum refert & ſequitur do. Paris de put. in tract.
4 ſyndi. in 78. char. in 4. col. ante med. vbi etiam ſubdit ꝙ licet præceptum iudicis poſſit iuſtificari per clauſulam, ſi ſenſeris te grauatū &c. hoc est verum niſi citatio ſit nulla iure, quia tunc nō poteſt iuſtificari. ar. l. quædā mulier. ff. ſam. erc. & l. iure noſtro. ff. de teſt. tute. ad quod. alleg. Bal hoc expreſſè dicētem in l. ad peremptorium. in fi. verbis ff. de iud. Tene menti prædicta, quia ſunt quotidiana & frequentantur à iudicibus, quibus videtur præceptū fore licitum, dummodo in eis ſit inſerta dicta clauſula iuſtificatiua, ſi ſenſeris te grauatum compareas &c. ſed profecto ſeipſos decipiunt in dictis iuribus & vide infra, in ſing. 647. inci. cauſæ cognitio &c.

DCXLIIII.

1 *Teſtem, licet aliquam dicti ſui non reddat rationem tamen probare.*

TRadidi tibi ſupra, in ſing. 621. inci. magnæ importantiæ, aliqua circa hanc materiam redditionis rationis
1 teſtium, nunc tamen dico tibi vnum ſingularius in eadē materia, videlicet, ꝙ licet teſt is nō reddat aliquā rōnem dicti ſui, tū probat, quia in nudo teſtimonio ſemper præſumitur ratio vilus, ſi teſtis non est interrogatus in cauſa ſcientiæ, quia ſemper ſubintelligitur tacitè efficax cauſa ſcientiæ vt teſtimonium valeat & non pereat, ita formaliter dixit Bald. in c. ſicut nobis. in 2. col. de ſen. & re iudi. quod dicit ipſe eſſe ſing. quod dictum non memini me alibi legiſſe.

DCXLV.

1 *Principum ac terrarum dominorum contractus cum ſubditis initos vt plurimum non valere, nec de iure executionis mandari poſſunt, quod in his vt ſæpius metus interuenire præſumatur. Quod & ad blanditias quoque porrigitur, cum metum ſibi annexum habere conjiciantur.*
2 *Domini, vel ſuperioris rogatio, vim præcepti habere cenſetur.*
3 *Vſuras ſi ſubditus ſuperiori pro modico remittat, non tenet huiſmodi remiſsio.*

1 ADuertant † Principes ſeu terrarum domini contrahē tes cum eorum ſubditis, quoniā talis contractus vt plurium ſunt inualidi, & de iure exequi non poſſunt, nā tales contractus præſumuntur facti metu propter ſuperioritatem & potētiam ipſorum dominorum & ſuperiorum, quo caſu propter metum non valent, vt in toto tit. quod met. cauſa, & idem ſi fiant ex blandis verbis ipſorū dominorum & ſuperiorum, quia blanditiæ potentum inducunt iuſtum metum, vt est gl. in l. 1. C. ſi rector prou,
2 & in l. 1. ff. qđ iuſſu. Et rogatio ſi, dñi vel ſuperioris habet vim præcepti, vt dicit Bar. in trac. tyrānidis, in 4. col. pro quo facit illud vulgatū, videlicet, Eſt rogare ducum ſpēs violenta iubendi, vt refert Bal. in l. ſi mādator. C. cum eo. & Ale. in conſ. ſuo 124. inci. Omiſsis &c. in ſi. in 1. vol. ad qđ faciunt dicta per Barb. in c. qm̄ Abb. in 25. col. de offi. dele. Et † ideo teneas menti perpetuò, ꝙ ſi ſubditus remit
3 tat ſuperiori vſuras pro modico, nō tenet talis remiſsio, quia ꝓſumitur facere per metum. Ita no. dixit Io. And. in Spe. in tit. de vſuris. in §. 1. in 1. add. magn a ꝙ dictū ꝑ not. refert & ſequitur do. Paris de Put. in ſuo tract. ſynd. in 14. char. in princ. 2. col. vbi latius loquitur circa hoc.

DCXLVI.

1 *Iudicis ſententia malè iudicantis, licet ſemel, vel his confirmata fuerit per appellationis iudices, non tamen ob id diſcrimē ſyndicatus ſubit ipſe iudex, quin eo conueniri queat. Et idem ſi deſerta appellatio fuerit.*
2 *Sententias tres conformes licet quis contra ſe ſuſtinuerit, attamen de iudice in ſyndicatu conqueri poteſt. Et quid ſi is nō appellauit, vel ſi appellauit, pendet appellatio nu. 3.*
4 *Tutor primus ſi rationem adminiſtrationis reddiderit, ſi nō eſt legitimè reddita, licet dominus eam redditam bene fateatur, id tamen pupillo nocere non poteſt.*

1 IVdices † iniquè agentes credunt ſe poſſe euitare pœnas ſyndicatus ex pluribus cauſis, ſed ſeipſos decipiunt, & iō attēde, ꝙ licet ſententia iudicis male iudicātis ſemel vel bis cōfirmata per iudices appellationis poterit tū ipſe iudex ꝑ tali ſentētia in ſyndicatu cōueniri, & idē ſi appellatio interpoſita ab ipſa ſentētia fuerit deſerta. ita not. dixit Inn. & Io. An. in c. paſtoralis, de off. dele. & voluit ēt hoc idē Inn. in c. ſæpe. de app. & voluit do. Catal. in tra. ſuo ſyndi.

ſynd. in verſi. 25. incip. addē & bene nota &c. vbi ad hoc ēt alleg. Ang. idem dicentem in l. dies cautionis. ff. de dā.
2 infec. in §. fi. Et ibi ēt ſubdit Ang. vnum non minus dignum, videlicet, ꝙ licet quis reportauerit contra ſe ſentētias conformes, attamen poteſt ēt conqueri de iudice in ſindicatu. Pro quibus ēt faciunt dicta per Bart. in diſpu. ſua incip. iudex qui per imprudentiā &c. & per Bal. in ca. iudices. de pac. iur. fir. & per Barb. in c. paſtoralis, in §. qa verò. in 7. col. de offi. dele. quæ oſa ēt refert & ſequitur Paris de Put. in ſuo tract. ſyndica. in 17. char. in 2. co. & in eodem tracta. in decima nona. char. in prima colum. vbi
3 tēt dē idem eſſe, ſi ille qui contra ſe reportauit ſnīam, & ab ea nō appellauit. & idem dē eſſe in illo qui appellauit, nam licet pendeat appellatio, poterit tñ agere contra iu dicem in ſyndicatu, de quibus latius per doctor. in locis præallegatis. Et ad prædicta faciunt etiam dicta per Bal.
4 in l. 1. C. ſi aduer. ſol. vbi ſdicit, ꝙ ſi prim' tutor reddidit rationem adminiſtrationis pupilli, quod ſi eſt malè reddita, licet ſecundus tutor confitetur illam eſſe bene reddita, ꝙ iſtud non nocet pupillo, & vide etiam do. Pari. in d. ſuo tracta. in 54. char. in 3. col. ver. ſi iudex pronuntiauit &c. vbi not. loquitur. & vide omnino Ale. in l. 1. in penul. & vlt. apoſt. ff. de appe. vbi no. loquitur & ponit alia plura faciētia ad hanc materiam, quę per te videas, & latius de omnibus ſupradictis vide per Phil. Dec. in d. c. ſæpe. in 3. & 4. col. de appel.

DCXLII.

1 *Appellatio etſi lege vel ſtatuto remota ſit, non tamen ſupplicatio remota intelligitur, Sed ſicut poſt binam à ſe appellationem interpoſitam quis minime auditur, ita nec ſupplicans poſt appellationem bonam.*

1 REmota † appellatione per legē vel per ſtatutum non intelligitur remota ſupplicatio ſecundum gl. in l. 1. ff. de offic. perfect. præto. & gl. in c. ex literis. de in integ. reſt. quam gl. ibi ſequitur Io. And. & do. Ant. Sed ſcias tū ꝙ ſicut nō auditur quis poſt binam appellationem à ſe interpoſitam, vt in l. 1. C. ne lic. ter. prono. ita nō auditur ēt ſupplicans poſt binam appellationem, ita dixit gl. quā do communiter ibi ſequuntur in l. ſi. C. vt lit. penden. & ita per illam gl. firmauit Paris de Puteo, in tract. ſuo ſyn. in 18. char. in 3. col. vbi alia plura adducit in materia.

DLXVIII

1 *Cauſæ cognitionem iure magni eſſe effectus conſtat. Nam præter cætera, iudicis præceptum pœnale ſine cauſæ cogniti one nullius eſt momenti. Et qui huic non obedit in ipſius præcepti pœnam non incidit.*
2 *Iudicis præcepta aut mandata ſine cauſæ cognitione facta pro mera citatione haberi.*
3 *Periculum quando in mora eſt, ſolent iudices, à præcepto incipere, ꝙ poſtea in cauſæ diſcuſſione iuſtificant. Quinetiā ob eandem ne partes arma veniant ſine cauſæ cognitione poſſunt iudices facere, quod periculo ceſſante reuocare debet.*
4 *Iudex ſi quem coram ſe iurare facit, & citato iurare ſuis præceptis obtemperare iubet, quod ſi citatus facere nolit, nec faciat, ob id contumax non eſt.*

1 CAuſæ † cognitio est magnæ importātiæ, de' qua aliàs plura dixi not. in l. qui cædem. in 3. & 4. & 5. col. ff. de ſicar. Sed aliud dico tibi nunc non minoris vtilitatis, videlicet, ꝙ præceptum pœnale iudicis factum ſine cauſæ cognitione non valet. ita dixit Alber. de Roſa. in 2. parte ſtatu. qōne 154. incip. quærit ēt Guliel. &c. vbi etiam ſdē ꝙ ille qui non obedit tali præcepto non cadit in pœnam ipſius præcepti, de quo ego dixi in pract. mea cauſarum criminalium. in §. 2. q. nu. 79. cum ſequen. & idē dixit Inno. in ca. tua. de cohabita. cleric. & mulie. vbi ēt dicit, ꝙ
2 mandata vel præcepta quæ fiunt ſine cauſæ cognitione habētur pro mera citatione. quod dictum pro valde not. refert & ſequitur Bal. in l. ius alimentorum. ff. vbi pupil. edu. debe. & eos refert & ſequitur do. Paris de puteo. in ſuo tractat. ſyndica. in 78. char. in 3. col. vbi adducit Bal. in l. ſed & ſi quis. ff. quemadmodum teſtamen. ſaperiun.
3 vbi ſdicit ꝙ quando periculū est in mora iudices frequenter à præcepto incipiūt, & poſtea illud iuſtificant ꝑ examinationem cauſæ. & dicit etiam ꝙ idem tenet Io. And. in additio. Spec. in tit. de ſenten. in §. iuſta. vbi dē ꝙ vbi periculum est in mora ne partes veniāt ad arma, quòd tūc
4 iudex pōt facere præceptum ſine alia cauſæ cognitione, licet poſtea ceſſante periculo debeat reuocari. Et ſ dicit ēt Par. vbi ſuprà, ꝙ ſi iudex facit aliquē citare corā ſe, & ſibi mandat ꝙ iuret obedire ſuis ꝓceptis, ꝙſi iſte citatus nō obtēperat non est contumax, quia illud mandatum fuit nudum & ſine cauſa. alleg. hoc voluiſſe Dyn. & Bal. in l. filius ſami. in §. dui. ff. de l. 1. de quo latius per eum, vbi ſuprà tene menti prædicta, quia modernis temporibus iudices faciunt præcepta ex abrupto ſine aliqua cauſæ cognitione, ſed ſolum pro libito & volūtate eorū, & vide q̄ dixi ſuprà in ſing. 543. inci. magnæ operationis &c.

DCXLIX.

1 *Officialis infirmitate, aut alia cauſa diſtrictus. ſi locum tenētem conſtituat, an eadem facere poteſt, quæ & ipſe principalis officialis? Et an conſcientia & conſenſus ſuperioris requiratur. nu. 2.*

1 SAepe † cōtingit, quod officiales infirmitate vel alia de cauſa impediti faciunt aliquem ſuum locum tenentē, qui locū tenēs pōt ea q̄ facere poterat ipſe officialis principalis, vt est tex. in l. ſuggerēte. C. de offi. eius qui vicem
2 alte. ger. & ibi Bar. Sed ſcias tamen quòd talis vicegerēs poterit facere eo caſu quod facere poteſt ipſe principalis officialis, præterquā ꝙ non poterit imponere pēnā mortis nec mutilationis membri, ita dixit gl. not. in d. l. ſuggerente. quā ibi not. Bar. & idē dixit Par. de Pu. in ſuo tracta. ſyn. in 92. char. in 2. col. circa princ. vbi videtur hoc limitari, niſi talis vicegerēs ſeu locum tenens eſſet factus de conſcientia ſuperioris, quia tunc poſſet imponere pēnam mortis & mutilationem membrorum. ad quod alleg. plura, de quibus ibi per eum. Et vide quæ ego dixi in tracta. meo bannitorum in verbo, delictis. num. 30. cum duobus nume. ibi ſequen.

DCL.

1 *Statutum volens bannitum in pœnā corporali poſſe impunè occidi, valet & iure tenet. Quod et in violatore quoque priuilegiorum eccleſiæ locum habet, qui ipſo iure bannitus habetur.*

1 BAnnitus † poteſt impunè occidi, ſi extat ſtatutum volens quòd bannitus in pœna corporali poſſit impunè occidi, quod ſtatutum valet & tenet de iure, ſecundū Ioan. Andr. in addi. Spe. in titu. de conſtitu. §. 1. circa pen. & vlt. col. & voluit Hoſtien. in c. ſi. de conſuetu. & Barto. in l. omnes populi. in 3. quæſtione principi. ff. de iuſti. & iure. & in l. 2. per illum text. C. quando lic. ſe ſine iud. vindi. & Bar. & Bal. in l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. & volunt alij plures quos ego adduxi in l. 1. in princ. in 8. colum. ff. de ſicar. † Scias quod non ſolum bannitus, & in figura banni deſcriptus vigore dicti ſtatuti poteſt impune occidi, ſed etiam poteſt impunè occidi vigore dicti ſtatuti ille qui non est bannitus, nec in figura banni deſcriptus, ſi est violator priuilegiorum eccleſiæ. ita ſing. dixit Sali. in authen. item quæcunque. C. de epiſco. & cle. & alleg. rōnem dicens quòd hoc euenit, quia talis violator priuilegiorum eccleſiæ est bānitus ipſo iure, per illum te. quod verè est verbum not. deſeruiens ad plura.

DCLI.

1 *Membrorum ſuorum neminem dominum, vnde ſit vt alius pro alio ad pœnam corporalem ſe obligare nequeat.*
2 *Pœnam pecuniariam ſi quis pendere debeat, an fuſtigari ob delictum ab ipſo commiſſum ſi ſoluendo eſt, ac malit virgis cædi, quam pecuniariam pœnam dependere, non debet eū iudex audire.*

1 PVto te ſcire regulam illam vulgatam, videlicet, quod Inemo est dominus membrorum ſuorum, vt in l. liber homo. ff. ad legem Aquiliam. & ideò quis non poteſt

le obli-

se obligare pro alio ad pœnam corporalem, vt dixit gl. in c.cum homo. 23.qõne 5.& voluit Bal.in l.1.ver.2.re uoco in dubium.C.ne fili.pro patre.vbi allegat.gl.& idẽ voluit Sal.in l.si filiusfamilias.circa princip.eodem titu. & Bal.in rubric.C.res inter alios act.& Io.de Anan.in c.2.in 6.col.de delict.pue.& Ias.in l.1.in pen.col.ff.de in lite.iur.& Bal.in consi.suo 203.inci.Duo famuli.in 1.vol. de quo ego latius dixi in repe.mea rubri.ff.de fideiuss.in 29.q.de qua materia etiam aliqua dixi in l.infans.in 2.colum.ff.de sica.& in sing.meo 199.inci.tu audiuisti &c.& in l.1.in 1.col.ff.de sicar.& in l.pen.in 1.col.versi. datur, & 3.lec.ff.de q.in qua materia plura dicit do.Fel.in c.solitæ de maio.& obe.& in c.cõtingit.circa med.de sen.exc. & Bal.in l.1.in pen.col.in.fi.C.de ser.fug.& Bar.in l.transigere.in pen.col.versi.ex parte actoris &c.C.de transact.& Ias.in §.penales in 11.co.Inst.de act.& in §.actio
2 nes autem.in 11.col.eo.tit.Et†tene menti no.verbũ, videlicet, ꝙ adeò est vera dicta regula, quòd nemo est dominus membrorum suorum, ꝙ si ille qui debet soluere pęnam pecuniariam, vel fustigari ex delicto per eum cõmisso est soluendo,& vult potius fustigari quam soluere iudex non debet ipsum audire, sed debet cogere eum ad soluendum & bona sua vendere, ita dixit Bal.in l.quicũque in pen.col.C.de ser.fug.alleg.l.de pollicitationibus. ff.de polli.ꝙ dictum pro valde no.refert & sequitur do. Par.de Put.in tract.suo syndi.in 85.char.in 2.co.in prin. quod est not.dignum,& circa hanc materiam vide do. Fel.no.loquentem in c.sicut Iudæi.in 2.col.de Iudæ. vide tamen Ang.in auth. vt nulli iudi.§.fi.in vlt.col.

DCLII.

1 *Officialium successores debent satagere ne prædecessores non syndicati habeant, alioqui pro illis manent responsuri, & eisdem pœnis puniendi, quibus ipsi prædecessores si culpabiles apparent.*

1 Diligenter†aduertant successores officialium in officijs ꝙ iudices seu officiales in quorum locum succedunt, stent ad syndicatum & fugam non arripiant, nã si tales successores sunt neglientes,& non dant operã, ꝙ tales officiales stent ad syndicatum,& permittũt eos aufugere, ipsi successores tenent pro eis & puniendi ea pœna qua ipsi officiales qui aufugerunt, erant puniẽdi te.est no.de hoc in l.1.§.similiq; pęna.C.vt oẽs iud.tã ciui.quã mili.&c.quẽ te.pro no.ad hoc alleg.do.Par.de Put.in tra. suo syn.in 80.char.in fi.in j.col.quod est summè not. ab officialib.qui succedũt alicui officiali in offi. ꝑ eũ finito.

DCLIII.

1 *Affinitas seu sanguinis coniunctio virium multarum in iure est. Quod hinc apparet, vt si qui pacem inierint, vicissim promittentes se non offensuros sub pœna si alter alterius affinem aut coniunctum offenderit, perinde in pœnã cadit, ac si conciliatum offenderit.*

2 *Quod limta vt hic.*

1 Affinitas†seu coniunctio sanguinis est maximæ potẽtiæ,& multum operatur, vt satis dixi in repe. mea l. vnicæ.C.de raptu virgi.nu.197.per duas co.ibi sequens. Sed nunc addo vnum non minus solenne, videlicet, ꝙ affinitas seu coniunctio sanguinis est tantæ potentiæ, quòd si duo inimici faciunt pacẽ adinuicẽ, & vnus promittit alteri eũ nõ offendere sub pœna, ꝙ isto casu si vnus ipsorũ offendit affinem vel coniunctum alterius, ita cadit in pœnam tanquã si eum offendisset, ita sin.dixit Pe.de Ancha.per illum te.in c.sciant cuncti de electio.in sexto, ꝙ dictum pro valde no.refert & sequitur Ias. in l.j.ff. in ius vocan. vt eant aut satisd. & in l.de pupillo. §. si quis ipsi pretori.in decima co.nu.13.ff.de operis noui nuntiatio. & in l.j.in prima col.C.de indict.vidui.tol.vbi dicit, qđ
2 idem voluit Io.And.in reg.frustra.in mercur. Quod †tñ limitat ipse Ias. nisi appareat quod affinem offendat ex alia causa quam ex illa causa quam habet cum principali cum quo fecit pacẽ, ad quod alle.D.Ant.& Io.de Imo. in c.2.de renuntia.Tene menti, quoniam sæpe occurrit in facto, & prima facie quilibet diceret contrarium, & vide quæ dixi in repeti.mea rubri.ff.de fideiuss.in 54.co. de quibus etiam dixi suprà, in sing.331.incip.pacem faciens &c.& hic repeto ibi dicta ductus obliuione eorũ, quæ ibi dixi, sed non puto hoc absonũ nec inconueniens quoniam nunquam nimis quod nunquam satis.

DCLIIII.

1 *Contrahentes si in instrumento iurent se omnia in illo contenta attendere & obseruare, & in aliquo vlla rõne, vel causa se non contrauenire, si deinceps velint contractum vsurarium dicere, vel simulatum, vel nullum, an id possint, & qua ratione.*

Multos iam vidi peritos, & quotidie video eos errare & seipsos decipere, & pauci sunt qui in hoc non er
1 rent. Nam†quando in aliquo instrumento iurarunt omnia in ipso instrumento contenta attendere,& obseruare,& in aliquo non contrauenire aliqua ratione vel causa, si postea volunt dicere illum contractum vsurarium, vel simulatum, vel nullum aliqua alia ratione vel causa ne incidant in periurium, vadunt coram epõ vel eius vicario,& petunt absolutionem vel habilitationem à dicto iuramento, qua absolutione vel habilitatione obtenta coram iudice ordinario mouent litem super dicto instrumento ex aliqua causa, & non animaduertunt, quod tale iudiciũ processus & sñia quæ sequentur sunt nulla & inualida, qm̃ iudex præparati debet esse iudex præparantis, ne iudiciorum cognitas seu connexitas diuidatur, vt habetur in l.ordinarij.C.de rei vendicati. & in l.nulli.C. de iudi.& rõ põt esse, quia in ciuili & in criminali causæ continentia non debet diuidi, vt in l. qui de crimine. C.de accu.& idem debet esse iudex iudicii præparati.ita ad literam dixit Bal.in dicta l.ordinarii.in j.col.C.de rei vendi.quod dr̃ esse bene no.quod dictum pro valde no. & sin.exclamat do.Io.Baptista de Cazalupis ĩ repetitio. l. omnes populi.in 3.char.in 3.co.post prin.ff.de iustitia & iure,&c.& do.Ale.in consi suo 196.inci.Circa primũ & cætera.in vlt.co.in 2.vol.de quo ego dixi in con.meo 84.inc.Casus talis est &c.alias inc.vias tuas &c.in 4.char. Tene menti, quia vt ita dixerim totus mundus errat in hoc, ex quo poteris annullare infinitas sñias & ꝓcessus.

DCLV.

1 *Potenti viro, et flumini magno nemo se adiungere debet, nam vterque violentiam irreparabilem inferre solet.*

2 *Princeps si rem cũ priuato cõem habet etiam diuisibilem sicut ex animi sententia partem suam potest uendere, ita & priuati, ẽt sine causa, ei resoluto tamen pretio, licet minima Principi competat portio. Quid autem in huiusmodi distractione principi ex æquo seruandum, habes hic nu. 3.*

1 Dicit†quoddam prouerbium, quod homo nũquam deberet adhærere, nec se impedire cum magno & potenti viro, nec etiam cum magno flumine, quia vterque eorũ sæpe vtitur violentia irreparabili,& quod hoc sit verum in magno viro, patet tex.in l.2.C.de commu-
2 nium rerum aliena.vbi† dicitur, quòd quando princeps habet rem communem cum alio etiam diuisibilem, sicut potest partem suam pro libito vendere, ita etiam simul cum illa partem socii etiam sine causa soluto ei pretio, quem tex.alleg.Abb.in cap. pen. in nona columna. de re iudicata.& illum textu.alleg etiam Barto.in l. fina. C.si contra ius vel vti.public.& domi.Felin.in capi. quæ in ecclesiarum.in 18.column. versicu. sexta declaratio. de constitu.vbi dicit, quod similis est text.in l.prima.C. de venditio.rerum fisc.libro decimo.dicens hoc procedere, etiam si ad fiscum minima portio dictæ rei pertineret.& refert domin.Felin.vbi supra Bal.in dicta l.2.C.de
3 communium rerum alien.quod æquum†tamen est, qđ princeps venditurus rem communem prius requirat cõsortem,& eum præferat si vult dare quantum alius. argumen.l.necesse.ff.de in diem addict.& l.prima.ff.de priuilegiis creditorum.quod dicit esse no.ad limitationem l.dudum

l.dudum.C.de contrahen.empt.quæ omnia etiam sunt notanda ad materiam.l.nec emere.C.de iur.delibe.

DCLVI.

1 *Venditorem regulariter de euictione teneri. Quid autem si in contractu conuentum sit, ne de euictione teneatur, an nullũ subest emptori subsidium.*

2 *Et quid si in instrumento dictum sit, ꝙ non tenebitur, nisi suo facto, vel dato tantum, posteà tamen ex ipsius authoris facto res euicta sit?*

1 Venditor†regulariter tenetur de euictione, vt in toto titu.ff.& C.de euict.& in c.fi.extrà de emp.& vẽdi.& habetur in l.h.C.de act.empt.& in l.stipulatio ista. ff.de verb.obli.Sed de vno dubitari potest pone ꝙ vẽditor in instrumẽto dr̃ ꝙ nullo modo vult teneri de euictione, an hoc casu sit aliquod remedium emptori, si res fuerit euicta legitimè? quo dicas ꝙ sic, tali casu tenetur venditor, saltem ad pretium restituendum emptori. te. est no.in l.emptorẽ.in §.pen.ff.de act.emp.& voluit Ange.de Aret.in §.actionum.in 16.col.Inst.de act.& in §.fi. Inst.de emp.& ven.ꝙ ipse in d.§.actionũ.dr̃ esse verum, qñ in genere est factum tale pactum, ꝙ ipse nullo modo vult teneri de euictione à quocunque euincatur, sed secus si specialiter specificaretur certa persona, puta si dicatur, si euincatur à Sempronio vel à Caio, nolo teneri, qđ tũc si ab aliquo ipsorũ euinceret non teneretur venditor etiam ad restitutionem prætij. iste est tex.cum glo.sua.1. in l.qui libertatis.ff.euictio.& voluit Bal.& Sal.in l.1.C. de peric.& commod.rei ven.& Ang.de Are.in d.§.actionum.in 16.col.in prin.& voluit Lud.Ro.in sin.suo 388.
2 incip.si vendo,&c.Sed pone, ꝙ instrumento vẽditionis venditor dixit se solum velle teneri de suo facto vel dato tantum & posteà res euincitur ex facto sui authoris, an tunc teneatur ipse venditor? in quo breuiter dicas, ꝙ sic, ꝙ tenebitur ex causa seu ex facto sui authoris, quia ꝑ illam taxatiuam tm̃, non vr̃ exclusum factum sui authoris. Ita dixit Bar.in l.si seruus.in 2.in princ.ff.de cond.fur. & eũ refert & sequitur Bal.& Sal.in l.fina.C.de act.emp. & Alex.in d.l.si seruus.& Ang.de Aret.in d. §.actionum. in 16.col.Inst.de actio.& illam doctrinam Bar.in d.l. si seruus.refert & sequitur Lu.Ro.ĩ l.stipulatio ista in principi.ff.de verb.obli.& do.Anto.But.Hispanus in c.fi.in 9. co.ext.de emp.& vend.vbi dr̃, ꝙ illa doctrina Bar.cõiter tenetur, licet Bal.eam non firmet in c.1.in fi.qui succes.tenean.in vsib.feu.subdit tamen do.Ant.in d.c.fi.de emp. & venditio.illam doctrinam Barto.& sequacium esse veram in authore vniuersali, secus in authore particulari, vt quia ipse mihi vendidisset,& ego postea tibi vendidissem, quia tũc nõ ero obligatus ex facto mei authoris.all. ad hoc gl.quam dicit sing.relatam ad te.in l.si cum fundum.ff.de verborum.obligat.domin. Fransc.de Crem. in not.suo 156.incip.vnus socius,&c.de qua materia vide etiam eundem do.Fran.in not.suo 32.incip.sæpe istud contingit,&c.& Ias.in dict.l.stipulatio ista.in princ.in 5. & 6.col.de verb.oblig.& vide suprà in sing.475.inci.non est tibi nouum,&c.Tene menti prædicta, quia vere sunt notabilia & multum quotidiana,& sæpissimè veniunt in facto,& supra dicta sunt apud paucos,& quanto rariora tanto pretiosiora.

DCLVII.

1 *Beneficia familiarium conferendi si cui potestas concessa sit, et vnus de famulis famulus esse desierit, qui postea moriatur, non poterit commissarius collator huius demortui beneficia conferre.*

2 *Priuilegiũ immunitatis ob liberorum numerum patrifamlias concessum ob ipsorum aliquorum mortem non expirare.*

1 Plura†notabilia ponit dom.Fel.in materia reseruationis beneficiorum ecclesiasticorũ, in c.in nostra.16.& 17.col.de rescrip.& inter cætera dr̃, ꝙ si conceditur alicui potestas conferendi beneficia familiarium suorum, & vnus de famulis desinit esset famulus, posteà moritur, ꝙ non poterit ille conferre beneficia ipsius. Ad quod alleg.do.de Rot.in antiquis deci.in tit.de præben.deci.20 & Io.And.in c.fi.de verbo.sign.in 6.Item alle.ẽt Thom. Fastoli in dubio Rotæ 53.inci.Secũdo dubitatur,&c.vbi ã vult, ꝙ reseruatio beneficiorũ cedentium vel decedẽtiũ capellanorum papæ non afficit beneficia eorum qui desierunt esse capellani, quæ oĩa sunt multũ notanda, quia quotidie passim occurrunt in facto, maximè in vrbe Romana apud Cardinales habentes tales reseruationes suorum familiariũ. Contra prædicta tñ faciunt plura, q̃ ha-
2 bẽtur per Io.And.& alios in c.decet.de re.iu.in 6.†vbi dicunt, ꝙ beneficium seu priuilegium immunitatis alicui patrisfamilias concessum ꝑ numerum liberorum, non expirat ꝑ mortem aliquorum ipsorum filiorum. quod etiã firmauit Io.de Imol.in consi.suo 77.inci.visis,&c. in fi.vbi dr̃ ꝙ hoc expresse firmauit Io.And.in d.c.decet.in mercur.& ibi Bal.in aliquibus suis additio.quas fecit in dictis mercuriali.de qua tñ q̃õne vide latè per Alexã.in l. si cõstãte.in §.si maritus ff.solut.mat.& vide ĩ simili Bal. in l.1.in vlt.col.C.de inoffi.dona.& Pau.de Cast.in l.2.in vlt.col.C.de posth.hære.inst.& vide oĩno Bar.in l. Titia 2.in §.Imperator.in pen.q.ff.de leg.2.vbi vr̃ in casu simili tenere opin.Io.And.in d.c.decet.in mercur.quam etiã firmat Bal.in consi.suo 101.inci.verba dñi,&c.in 3.vol. & do.Phil.Dec.in consi.24.in princ.pen.col.& in auth. prætereà.in fi.verbis.C.vnde vir & vxor.Pro qua opi.ipse ibi plura in simili alle.& alle.ẽt Io.de Anan.tenentem opin.Io.And.in consi.suo vltim.vbi latè,& not. loquitur in mater. Item opin.Io.And.in pluribus iuribus & rationibus sequitur & affirmat Ia.in l.sciendum.in §.si fundũ. in pen.& vlt.col.ff.qui satisda.cogan.& reprobat omnes tenentes contrarium,& maximè do.Alex.in d.l.si constante.in dicto §.si maritus.ff.soluto matrimo.& alios in alijs locis.& dr̃ hanc esse cõmunem opinio.quæ sequenda est,& ab ea non est recedendũ, vt habetur in l.fi.C.de pœ.iud.qui malè iud. Et ex his oritur mihi aliqua dubitatio circa ea, quæ dixit do.Fel.ĩ d.c.in nostra, quæ supra retuli, ideo poteris cogitare circa prædicta.

DCLVIII.

1 *Testes non reddentes dicti sui rationem, etiam non rogati, in criminalibus non probant, maxime si contra reum & ad offensam, secus si pro reo & ipsius defensione.nu.2.*

1 Testes†in causis criminalibus non probãt, nisi etiam non interrogati reddant rationem dicti sui secundũ Salicet.in lege fina.C.de probatio.quem refert & sequitur Alexande.in consilio suo 25.incip.viso processu inquisitionis formatæ.in 8.column.in 1.volum. quod etiã voluit Ias.in repe.l.admonendi.in 99.colum.ff.de iureiuran.& in l.ait prætor num.21.ff.de iureiur.& dom.Phil. Dec.in consil.suo 37.incip.in causa.in 3.colum.& in caveniens.nu.13.de test.quos ego adduxi in practica mea causa.crim.in §.diligenter.numer.3.& suprà in singula.
2 621.inc.magnæ importantiæ,&c.Istud†intellige esse verum & procedere in testibus deponẽtibus contra reum & sic ad offensam, sed secus est in testib.deponentibus ꝓ reo ad defensam, quia tales testes probant, licet non interrogati non reddant rationem dicti sui, ita nota.dixit Bald.in leg.solam.in vlti.colum.versi.secundo hoc quæritur.C.de testibus quem refert.& sequitur Ias.in §.item si quis 2.in 5.colum.num.29.Insti.de actio. quòd est summè no.ad materiam defensionis reorum,& vide supra in sing.19.incip.tu scis,&c.

D.L.IX.

1 *Solennitates iuris in notorijs relaxari, non tamen eas quæ iudicis competentiam aut incompetentiam respectant, Et licet delictum notorium sit etiam per rei confessionem, id tamen incompetens iudex exequi non potest.nu.2.*

1 Satis†notum in iure puto, quod in notorijs solennitates iuris relaxantur, vt dixit Pet.de Anch.in consi.suo 97.incip.subtiliter & ad plenum.in fi.1.columna.alleg. c.1.de elect.& c.ad nostram.de iureiu.de quo etiam per do.Fel.

do.Fel.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.in 9.colũ.de const. de quo ego memini in repet.mea rubr. C. de proba.in 44. co.in ver.pro quibus facit,&c.Scias tamen, ꝙ licet in notorijs sint relaxatæ seu remissæ solennitates, tamen hoc fallit in solennitate competentiæ iudicis,quæ etiam req
2 ritur in notorijs.†Et ideo teneas menti,quod licet delictum sit notorium ēt per confessionem rei,nunquam tamen potest exequi à iudice incompetenti.ita not. dixit Bal.in l.magisteriæ.C.de iurisdom.iud.& ĩ l.criminis.C. qui accu.non pos.quem refert & sequitur Ale.in l. magistratibus in fi.ff.de iurisdom.iud.& in l.diuus.ff.de custo. reo.Teneas menti,circa materiã notorij,de quo notorio pluta dixi in dicta repetit. mea rubr.C.de probat.

DCLX.

1 *Iudex æquitatem ob oculos semper habere debet.Vnde fit,licet habeamus quod inter multas opiniones vltima præsumatur approbata, si tamen prima æquitate subnixa sit, vltima autem rigorem contineat,prima inhærendum sit velut approbatæ,non vltimæ.nu.2.& 3.*

1 DIcit tex.vulgatus in l.ꝙ si Ephesi. in fi.ff.de eo,ꝙ cer. lo.†ꝙ iudex debet semp habere æquitatem ante oculos.Ad idem est te.in c.1.4.q.4.& in c.oĩs qui 45.dist.& in c.fi.de trãsa.pro quo facit l.placuit. C.de iud.& text.in l. 2.in §.itẽ Varus.ff.de aqua plu.arc. in verbo æquitas sugerit &c.& in l.at si quis.in §.idem Labeo ait.ff.de relig. & sum.fun.& voluit gl.in c.paratus.23.q.1.& An.in c.dilecti de iu. & Bal. in l.si defunctus.ad fi.C.de suis & legi. & Abb.in c.cum ad monasterium.in fi.de testa.mona.& in c.magnæ.deuo.& in c.fi clericus.in 2.col.de foro com
2 pe.Et ex prædictis scias,ꝙ adeò est verũ hoc,ꝙ licet habeamus,quod vltima opinio in dubio censetur esse approbata,secundum gl.in l.qui filium.in §.Sabinus. ff. ad Trebe.& not.Io.And.in c.1.de pœ.in 6.in nouella , & in c.2.de sen.excom.eo.lib.& Bal.in auth.ex testamento in prin.C.de test.& Ale.in consi.72.inc.inspecto diligenter in 5.co.in 1.vo.& in cõsi.100.inc.super primo in 9.co.in eo.vol.& in consi.121.inc.viso processu causæ in penul. col.in eo.vol.& in consi.77.inc.in causa & lite in 3.colũ. in 2.volum.&ibi in consi.163.inc.viso &c.in 1.col.& in consi.252.inc.præclarè in fi.1.col.& in consi.395.inc.icũ dicatur in 2.col.& Barth.Sal.& alij in l.bona fides.in fi.ff.
3 depos.Tamen†istud fallit,nisi prima opinio sapiat æquitatem,& vltima sapiat rigorem,quia tunc prima censetur approbata.Ita dixit gl.sing.in l.si cum exceptione. in §.sed & si quis in verbo,omnimodo.ff. qđ met. cau. quã gl.ad hoc pro sing.alleg.do.Fran.de Are.in con.suo 163. inc.diligenter & maturè discussis in 7. col.quem refert, & sequitur Iaſ.in d.l.placuit.C.de iud.& in l.si tibi pecuniam nu.9.ff.si cer.pet.Et de æquitate ego dixi plura nota.in l.1.§.fi.in 13.col.de quæstio.& vide Dec.in c.quoniam contra nu.6.& 7.de probat.& vide suprà,in singu. 631.inc.vlt.opinio.vbi hæc replicaui obliuione ductus eorum quæ hic dixi.

DCLXI.

1 *Notarius instrumentum conficiens,si dicat aliquem de beneficijs iuris,vt pote Velleiano , Macedoniano & similib. se certiorasse,si deinceps de isdẽ interrogatus,dicat se ignorare ac nescire, an huiusmodi instrumẽtum subsistere possit?*
2 *Testis de possessione deponens,& dicit se vidisse Titium tenere,&c.si post interrogetur quid sit possessio dicit quod nescit nihilominus probat.*

EXaminaui tibi aliàs in repetitio. mea rubr.ff.de fideiuss.in 7.col.versi.teneas tamẽ mẽti perpetuo &c.an
1 †qñ in instrumento notarius asserit se certiorasse aliquẽ de aliquo beneficio sibi competenti,vt puta in muliere de beneficio.Velleiani,vel in filiofami.de beneficio Macedoniani,vel in alijs similibus,si postea ipse notarius interrogatur,quid sit illud beneficiũ,& nesciat,an corruat illud instrumentum?& finaliter tenui ꝙ corruit, & non valet,& ibi alleg.plura iura & plures do.tractantes dictã
2 qõnem.Sed†nunc addo vnum verbũ sin.iudicio meo,vi delicet ꝙ si testis deponat sup possessione,& dicat quod vidit Titiũ tenere & possidere,postea interrogatus, qd sit possessio,respondet quod nescit,tamen probat, quia intelligitur quod nescit,s.definire,vt faciũt periti,vel nescit aliter quam suprà dixerit.Ita colligitur ex gl.l.stipulatio ita.in §.hęc quoque stipulatio.ff.de verborum obligatio.secundum Iaſ.ibi vbi dẽ,quod illam glos. sequitur Bar.in l.de ætate in 2.q.princ.ad fi.ff.de mino.& Bart.in l.1.in 3.col.& ibi Bal.& alij.ff.si cer.pet.quod dicit ipse Iaſo.esse perpetuò tenendum cordi.

DCLXII.

1 *Creditor in debitoris sui causa testimonium ferre potest, nec suspectus reputatur.*

1 ACcipe no.verbum lucri plenum,videlicet†quod creaditor põt ferre testimonium in causa sui debitoris, nec reputatur suspectus.Ita not.dixit Iac.But.& Ange.in l.non solum.§.quæritur per illum te.ff.de procu.& Io.de Imo.in consi.suo 58.inc.in casu præmisso videretur breuiter dicendum quos refert & sequitur Alex.in consi.78. incip.in causa & lite vertente inter Bar.in 2.col.in 1.vol. & eos refert & sequitur Iaſ.in l.stipulatio ista.in §. si stipuler.in 2.col.ff.de verborum obligatio.vbi dicit, quod istud dictum est bene notandum & ligandum digito.

ADDITIO.

Ferre testimonium. Adde Io.Ant.Trigon.sing. 113. nu. 1.vbi respondet hic quæ in contrarium possent adduci.

DCLXIII.

1 *Notarius velut persona publica alijs personis etiam absentibus stipulari & acquirere potest.Quod limita,vt hic.*
2 *Notarius,licet à partibus dictum non sit,tamen clausulas cõsuetas in instrumento apponere potest.Quod limita, quãdo instrumentum sit seu est in fieri,non autem quando factũ ac perfectum est.nu.3.& 4.*

1 NOtarius†tanquam persona publica potest alijs personis etiam absentibus stipulari & acquirere le.his verbis.& l.non aliter.ff.de adop.l.2.& 3.& ibi Barto.plenè.ff.rem pup.sal.fo.l.1.§.exigere.ff.de magist.conue.& habetur per Bar.& alios in l.postquam liti.C.de pact.& voluit Ale.in consi.suo.65.inc.quoniam omne datũ &c. in 7.col.in 6.vol.& Phil.Dec.in consi.suo 226.inc.magi-
2 ster Ioan.in 1.col.vbi alleg.alios plures ad hoc.Ita tamen conclusionem limita & restringe solum habere locum in notario exercente actum notariatus,vt puta ,qa sit rogatus à partibus,secus autem si citra actum notariatus alteri stipulatur non intercueniente rogatu partium, tunc vt priuata persona alteri stipulari non potest.ita nota.dixit Ange.in consi.suo 73.& Bal.in l.certi condictio. in §.qm.ff.si cer.pet.& in le.1.in 6.col.C.per quas perso. nob.acqu.& Ange.de Are.in §.1.Inst.de iur. perso. quos refert Iaſ.in l.stipulatio ista.in §.si stipuler.n.14.ff.de ver-
3 bo.obl.Pro quo facit etiam,nam†licet notarius possit apponere clausulas consuetas in instro,ẽt si nõ sit tibi dictũ à partibus.vt l.si prius.in §.Plautius, & ibi Bar.ff.de aqua plu.arcen.& Bart.in l.ex ea parte.in princ.ff.de verborũ obl.& latè ponit Fel.in cap.cum M.Ferrariensis.in 3. co
4 lumn.de const.& dixi latius supra in singul. 23.incip.in iure clarum est &c. Istud†limita esse verum & habere locum solum,quando instrumẽtum est in fieri,sed secus est in instrumento iam facto & perfecto,quia tunc in illo non poterit addere seu apponere clausulas etiam consuetas.Ita not.dixit Barbat.in cap.2.in secunda column. extra de præcar.vbi alleg.hoc voluisse Barto.in rubri.C. de reuoc.his,quæ in frau.alie.sunt.in vltima colum.de quo latius dixi in dicto singu.meo 123.incip.in iure clarum est.vbi videas.

DCLXIIII.

AVdias quæso vnam decisionem,cuius contrariũ credo,quod diceret quilibet prudens prima facie, videlicet,habeo vestem vel aliam rem venalem,quam trado Titio ad vendendum , & vt magis sollicitet eius venditionem dico sibi,do tibi hanc rem ad vendendum pro decem

decem ducatis,& ex nunc si tu vendis eam plus, volo,ꝙ illud plus sit tuum.Titius stantibus prædictis vendidit illã rem pro 15.aureis,modo inter eos oritur altercatio super illis quinque,quæ plus vendidit,cui spectent,an Titio venditori,an vero dño ipsius rei?hanc qõnem ponit Iaſ.in l.1.in 3.col.ff.de æstima.act.in qua dẽ,ꝙ primo vi dicendum,ꝙ illa quinque quibus plus vendidit debeant esse Titij venditoris,eo quia contractus ex conuentione partiũ legẽ accipiũt,vt in l.1.§.si cõuenerit.ff.depo.& ĩ rebus claris non opus est coniecturis.l.continuus in §.cum ita.ff.de verb.obl.sed dẽ, quod hanc qõnem ponit Io.Fa. & Io.de Pla.in §.actionum.inst.de act. & distinguunt & bene,secundum eum,& dicunt,quòd aut conuentio fuit taliter facta,quod periculum casus fortuiti spectat ad ipsum vendẽtem,& isto casu quemadmodum periculum est suum,ita ẽt id quod plus vendidit,per regulam secundum naturam eius debet esse commodum & lucrum,cuius est incommodum & damnum.Si vero non fuit facta talis conuentio,illa quinque spectant ad dũm rei ne venditor consequatur lucrum sine periculo,quia tale lucrũ saperet vsurã de quo tñ latius per Iaſ.vbi supra,sed vere multa possent adduci ad fauorem Titij venditoris , quæ omitto ne longior sim præsentialiter.de qua quæstione vide latius per Iaſ.in d.§.actionum.numero 87. cum seq.& dixi supra sing.632.

DCLXV.

1 *Statutum pro homicidio pœnam imponens pecuniariam non valere,vt ꝙ ad homicidium inuitet,sed quo casu valeret, in parricidio & enormi delicto locum non haberet.nu. 2.*
3 *Statutum de homicidio locum non haberet in homicidio qualificato,videlicet,si patratum sit veneno.*
4 *Delicto obuiare licet quis de iure ciuili non teneatur, tamen hoc atrocissimo delicto locũ non habet,vt est in parricidio.*
5 *Maleficiũ cõsulens illi,qui alioqui facturus erat,licet nõ puniatur saltẽ eadem pœna,in enormibus & atrocioribus delictis cõsulẽs punietur licet principalis alias facturus esset.*

NIsi me mea fallat memoria,dixi tibi no.verbum de enormi delicto supra in sing.501.inci.enormia.nũc aũt accipe aliqua alia notabilia circa eandem materiam
1 quæ forte nõ sunt apud oẽs.Et†primò scias, ꝙ statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio,non valet,ne hoĩes inuitentur ad delinquendum,contra l.conuenire.ff.de pac.do&t.in c.cum dilectus,quot met.cau.l. in fundo.ff.de rei vend.cum sim.& hoc volunt doc.s.Io. de Ana.& Fel.in rubr.de homi.licet Bar.& plures alij doct.teneant cõtrarium,s.quod tale statutum valeat,quos
2 referũt Io.de Ana.& Fel.in dicta rubri.de homi.Sed†casu quo tale statutum valeret,non tñ haberet locũ in parricidio,& sic†enormissimo delicto.Ita dixit Io. de Ana. in consi.suo 64.inc. præsupposita communi opi. quem refert & sequitur do.Phil.Dec.in rubr.extrà de proba.in 12.col.nu.12.& in c.de causis.in pen.col.de offi.dele.vbi dẽ ꝙ pro hoc in simili facit ꝙ not.Iaco.But.quem Ange. & Sal.ibi sequuntur in l.1.C.de maleſi vbi inquit , quòd
3 statutum de homicidio,†non habet locũ in homicidio qualificato,videlicet si factum sit cum veneno,& sequitur Io.de Ana.in c.1.in 4.col.de fortile.& voluit ẽt Ang.
4 in l.fi.C.de lato.lib.10.Secundò†ẽt scias,qđ licet de iure ciuili quis non teneatur obuiare delicto,vt per glo.in l.culpa caret.ff.de re.iur.& Bar.in l.1.§.sed in eo.ff.ad Syl la.& in l.metum.in §.sed licet.ff. quod met.cau.& voluit gl.de offi.ord.in c.ad reprimendam.& habetur per Bal. in l.vt vim.in 8.q.ff.de iust.& iur.& Pau.de Cast.in l.fi.in fi.C.de his quib.vt indi.tñ hoc non habet locum in atrocissimo delicto , vt est delictum parricidii , ita not.dixit Bal.in c.1.in 2.col.de offi.deleg.per l.vtrum.in ver. conscii & extranei eadem pœna afficiendi sunt.ff.de parrici. & cũ refert & sequitur do.Phil. Dec.in c.1.n.8.de offi.de
5 lega.Tertio†ẽt scias,ꝙ licet cõsulens maleficium illi,qui alias erat facturus,non puniatur saltem eadem pœna, vt latè tradunt scrib.in c.sicut dignum.in §.qui vero.de homic.& in l.non solum.in §.si mandato.ff.de iniur.& voluit gl.in §.ope.Inst.de obli.quæ ex delic.nascun.l.1.in §. persuadere.ff.de ser.corrup.& voluit gl.& Bar.in l.sæpe. ff.de verb.sign.& Bald.in l.ob hæc verba.in 2.co.ff.de his qui notan.insa.& in l.data opera in 17.co.C.qui accu.nõ pos.& in l.1.in 2.co.C.de ser.fug.& volunt scrib.in l.vni. C.de rap.virg.& volunt alii quos retulit do.Phil.Dec.in d.c.1.de offi.dele.nu.12.Istud tñ fallit in enormibus seu atrocioribus delictis, quia in illis consulens punitur, licet principalis esset illud alias facturus.Ita dixit Bal.in l. 1.in 2.col.C.de ser.fug.quod dictum refert circa cũ plura adducens do.Phil.Dec.in c.1.de offi.dele.nu.13.& in l.consilii nu.5.in fi.de reg.iu.de quibus,ẽt aliquid dixi in tra.meo bannito.in verbo , atrocioribus.nu.20.& 21.quæ oĩa addere poteris supra ad sing.601.inci.enormia , &c.

DCLXVI

1 *Statuto si cauetur,ꝙ venditio rei excedentis valorem centum librarum,non valeat,nisi cõtractus literis celebretur nec possit probatio fieri nisi per instrumenta,modo facta est rei centum librarum summam excedentis venditio , nõ tamen confectum instrumentum,sed conuentum quod fieret, interea vult venditor à dicta venditione nec resilire , hæc sententia fretus,ꝙ huiusmodi venditio instrumento probari nequit,qualiter emptori subueniendum est?*

1 PIndet†nunc de facto qõ no.& non modicæ importãtiæ,quæ talis est, Statuto ciuitatis cauetur,ꝙ vẽditio rei excedentis valorẽ lib.centum non valeat nisi de ea fit celebratus contractus in scriptis,& ꝙ non possit fieri probatio rei excedentis talem summam per testes , sed solũ per instrumenta.Modo Titius vendidit quandam possessionem Seio excedentem summam librarũ 1600.& hoc fecit corã testibus,& conuenerunt dictæ partes inter se de faciendo instrumentũ publicum dictæ vẽditionis coram dictis testibus,modò dictus vẽditor vult recedere à dicta venditione,& negat illã fecisse,videns ꝙ illa non põt probari per testes,sed ꝙ ad ipsius,probationẽ & validitatẽ requiritur instrumentũ publicũ, ꝙ nõ est cõfectũ nec celebratum,hoc casu an aliquo modo succurratur dicto Seiojemptori?In quo dicas quod sic,nam satis est emptori probare quòd conuentum fuit inter ipsum emptorẽ, & venditorẽ,ꝙ de dicta venditione debeat fieri instrumentũ in scriptis.Nã ad hoc vt contractus dicatur celebratus in scriptis sufficit ꝙ conuentum sit inter partes ꝙ fiat instrumentũ in scriptis de ipso contractu.Ita sing.dixit do.Fran.de Are.in consi.suo 160.incip.longa est ista consultatio.in 3.col.versi.venio nunc, &c. vbi pro hoc alleg.gl.inst.de emp.& vend.in §.1.in versi.conficiũtur. & in l.contractus.C.de fide instru.versi.in scriptis,& Specu.in tit.de empt.& vend.§.1.versi.sed si dictum, & alleẽt alia de quibus ibi per eum,& voluit Bald.in repetit. suo in verbo contractus.in 3.ver.de quo dicto feci mentionem in repetitio.mea rubri.C.de probat.in 16.col.ꝙ dictum est summè no.quia potest seruire ad multa,vide tamen ipsum do.Franc.de Are.in dicto suo consilio inserius,quia non videtur firmare prædicta,& vide Ange.de Are.in dicto §.primo Inst.de emptio.& vendit. & dom. Phil.Dec.in rubri.de consue.nu.2.

DCLXVII.

1 *Iudicis authoritatem in minorum contractibus desiderari iuris dispositione aut statutorum prouisum est,qualitas tamen personæ minoris contrahentis est spectanda,vt si clericus sit,iudex ecclesiasticus sit.si laicus sit,& laicus iudex. Et idem obseruandum in eo qui legitimari desiderat.nu.2.*

1 SAepissimè†ex dispositione iuris vel statutorum in cõtractibus minorum 25.anno.requiritur authoritas iudicis,& hoc quotidie practicatur.Sed aduertas,ne erres qñ si talis minor volens contrahere,est clericus, tũc authoritas quæ præstari debet debebit præstari à iudice ecclesiastico,& non à iudice seculari.ita no.dixit Pe.de Ancha.in c.fi.de iudic.in sexto,in principio,in sexto notab. post gl.ibi, versi.eiusdem,& no.in ver.hmõi,& idem fir

in cap.

mat ibi Gemi.quos refert & sequitᵉ dominus Phil. Dec.
2 in c.decernimus.in 18.col.num.30.in fi.de iudi.vbi sub dit q̃ ex hoc & ex alijs rationibus ipse alias consuluit in cõsi.suo 150.q̃ clericus nõ poterit ligitimari à comite Palatino seculari &illud cõsiliũ incipit. dubitatur principaliter,&c.vbi in 2.co.omnia supra dicta refert & affirmat pluribus alijs in simili adductis, quæ omnia notãda sunt in practica.

DCLXVIII.

1 *Religionis ingressus, ingressum vsufructu quem in vita habebat,non priuat.Quod limita,vt nu.3.*
2 *Substitutus Seio post mortem ipsius,nõ admittitur ad bona,si Seius monasterium ingrediatur,& sic ciuiliter moriatur, quandoquidẽ in hoc naturalis mors,non ciuilis requiritur.*

1 INgressus religionis,non priuat ingressum vsufructu quẽ habebat ad vitã,ſm gl.in auth.idem est.C.de bo. q̃ libc.quã sequitur.ibi Bal.& Sal.& idẽ dixit gl.& do.in auth.ingressi.C. de sacrosan.eccl.& voluit Spe.in tit. de statu mona.§.1.verſic.47 & cano.in c.in præsentia.de probat. & Io.de Imo.in l.cum filio.in 5.col.ff.de le.1.& Io.de Fã. in c.si qua mulier.19.q.3.& Io.de Imo.in c.cum constet. de pig.& Soc.in consi.suo 10.inci.quamuis cõnes, &c. in 5.col.in 1.vo.& Ale.in consi.98.inc.viso instrumento. nu.17.& 18.in 6.vo.& in con.139.inc.viso themate,&c. in 3.col.in 2. vol.vbi latè & no.loquitur circa hanc mate
2 riam.Pro quo facit optimè, nãl si aliquis est substitutus Seio,post mortem ipsius Seij,non admittitur substitutus ad illa bona,si ipse Seius ingrediatur monasteriũ & ciuiliter moriatur,sed tunc admittitur qñ naturaliter moritᵉ ſm Bar.in l.Statius.in §.Cornelio.ff.de iure fiſ.& Ang.de Aret.in §.cum aũt.in 3.col.Inſt.quibus mod.ius patr.pote.sol.vbi alle.Bar.& alios hoc tenentes in alijs pluribus
3 & diuersis locis.Sed dictum primum de vsufructuario fallit in vsufructu,quem pater habet rõne patriæ potestatis in bonis aduenticijs filij, quia tunc pater ingrediẽs religionem perdit talem vsumfructum,ita dixit Sal.in di. auth.ingressi.in vl.col post Cy.ibi,& Bar. in dicta auth. idem est.Et rõ assignari põt, videlicet quia patria potestas,extinguitur per ingressum monasterij,secũdũ Sal.& alios in d.auth.ingressi.& per doct.in auth.excipitur.C. de bo.quæ lib.& voluit Spec.in ti.de statu monac.in §.1. ver.15.queritur.& in tit.de acto.ver.quid si pater.3 & in tit.de tut.§.si autem.ver.sed quæritur.& Card. in clem. eo.in 11.q.de reg.de quo etiam per Ias.in d.auth.ingressi.in fi.vbi ponit hanc limitationem,& per Deci.in c.in præsentia.nu.73.de proba.

DCLXIX.

1 *Solennitatem ac potestatem eandem in tollendo,quæ & in faciendo,vel cõdẽdo,si quidẽ huius sit tollere,cuius est dare.*
2 *Testamenti confectio,si ex regis forma,vel statutorum, duos testes requirat,totidem etiam requiritur eius reuocatio & sufficiunt.*
3 *Papa licet solus Cardinales creare possit,non tamen sic deponere potest.*

2 IVrat volunt,vt credo,te scire,q̃ eadem met solennitas ac potestas requiratur in tollendo, quæ requiritur in faciendo vel construendo,& eius sit tollere,cuius est dare,vt hᵒ in auth.econtra si filij.C.de repu.& in auth. de defen.ciui.in §.iusiurãdum.& in l.nihil tam naturale. ff. de reg.iur.& in l.prout.ff.de solu.& c.de reg.iur.in antiquis.& not.Bar.in l.2.§.1.ad fi.ff.de opt.le.& in l.oẽs populi.in 3.q.prin.ff.de iust.& iure.& Bar.Bal.& Io.de Im. in l.ex facto.in princ.ff.de vulg.& pupi.& no.Ang.& alij in l.oĩum.C.de testa.& voluit Ale.in consi.47.incip.in cã vertente.in prin.in 7.vol.& in consi.133.inci.super præ
2 misso.in fi.in eo.vol.vbi inter alia dᵉ, q̃ si ex forma legis vel statuti duo testes requiruntur in cõfectione testamẽti, ita duo testes in eius reuocatione sufficiũt,de qua materia ego latius forte vltra oẽs loquutus sum in tractat. meo bannitorũ,in verbo,ciuitate.nu,67. cum pluribus nu.ibi seq.de quo ẽt plenè loquitur do.Fran. Niconicius in repe:c.qñ contra.nu.207.cum seq. de proba. Limita tamen sing.ista in vno casu no.& maximæ importantiæ
3 videlicet quod licet Papa solus possit creare Cardinales secundum Io.And.in c.sanè de conuer.coniu. quem ibi sequitur do.Ant. quos refert & sequitur do.Phil. Dec. in rub.de const.in §.secundò quærit.nu.4.ver.& inter alias & cætera.in prima lectura,vbi alle.gl.in clem. ne Romani.in verbo potestatis.de elec.& eos ẽt refert & sequitur do.Fel.in dicta rub.de const.in 1.col.& eos ẽt refert & sequitur Ias.in l.placet.num.28.C. de sacrosan. eccle.Attamen solus Papa non põt Cardinales deponere.Ita p plura iura determinat Barb.in tracta.suo Cardinalium, in 8.q.prin.quem refert & sequitur do.Phil. Deci.in dicta rubr.de const.in 2.col.nu.6.in eius secunda lectura,quæ oĩa sunt multum no.quia creare & deponere Cardinales nõ ẽ magni,sed imo ẽ maximi momẽti,vt ex se apparet.

DCLXX.

3 *Necessitas,vt magnæ efficaciæ est,ita facit,vt filius familias, q̃ alioqui iure nõ posset obligari,efficaciter ex mutuo queat.*

1 NEcessitas est magnæ operationis,& plura habet specialia,vt latè dixi in l.1.§.præterea.in 21.col.ff.de q. & supra,in sing.421.incip.quando periculum &c.Sed vltra ea,quæ dixi in dictis locis.addo aliud in ipsa materia necessitatis,videlicet q̃ licet de iure filius familias regulariter non obligetur ex mutuo,sed mutuans ipse repellatur per exceptionem senatusconsulti Macedoniani,vt in toto tit.ff.& C.ad Senatusconsul.Macedon.tũ hoc fallit,nisi factum fuerit mutuum ipsi filiofamilias propter necessitatem ipsius,quia tũc efficaciter obligatur,& hoc casu cessat exceptio Macedoniani.Ita sing.dixit Inno.& post eũ Abba.in c.quia plerique ad finem de immunita. eccle.& do.Phil.Dec.in c.nouit.nu.21.in ver.limitatur nisi &c.de iudic.vbi refert Abb.in d.c.quia plerique tacito Innoc.quod dicit Abb.esse no.maximè cum talis filiusfamil.accipiens mutuum semper videatur esse in necessitate,de quo ibi latius per eum,quem vide.

DCLXXI.

1 *Iudex si quem locũ tenentem constituat,& quoties eum abesse contigerit,locũtenens vices ipsius gerat,si casu cõtingat, ut die aliqua præsens sit,aliqua absens iudex, an valeãt quæ gesta sunt ab locumtenente principali iudice præsente?*

IN repetitio.mea l.fina.ff.de iurisdictio.omnium iudicum numero.144.cum pluribus num.ibi sequen. dedi tibi plura singularia dictæ in materia rei momentaneæ, vt ibi videre poteris,sed in dicta materia rei momenta neæ,do tibi aliud singula.verbum nunc vltra ea,quæ ibi
1 dixi,videlicet q̃ si iudex facit aliquem suum locum tenentem quoties eum abesse contingerit,& eueniat casus quo ipse iudex principalis vna die absens sit,& vna die p̃sens,quod valent acta coram ipso locum tenente facta etiam illo die in quo ipse iudex principalis præsens fuit, ne ex ista modica variatione partes decipiantur,ita singu.dixit Pau.de Castro post Guli.de Cun.in l.fed & si pupillus.in §.si conditio.ff.de instito.quod dictum pro val de not.refert & sequitur do.Phil.Dec.in c.quoniam Abbas nume.7.de offic.deleg.vbi dicit quod pro hoc dicto etiam facit,nam cessatio momentanea non videtur esse in consideratione.l.3.in fine.ff.de diuor.& l.plerique.ff. de ritu nuptia.& l.si quis legauerit.ff.de condi.& demõstratio.& idem dixit ipse Decius in l.quæcunque nume. 68.ff.de offic.eius cui mandat. est iurisd. Et pro hoc dicto optimè faciunt plura iura & plures doctrinæ,quæ & quas ego adduxi in dicta repetio.mea l.si.ff.de iurisdict. omnium iudi.n.144.cum pluribus numeris ibi sequen. vbi omnino videas.

DCLXXII.

1 *Interpretationem in omni dispositione sic faciendam,vt actus valeat potius quam pereat.*
2 *Actus,qui est in ordine prior,licet præcessisse p̃sumatur,tamẽ hoc locũ non habet,quando actus nullus redderetur,si littera vel scriptura ordo consideraretur,quia vt actus valeat*

præsumitur

præsumitur actus præcessisse,qui in scriptura posterior est.
3 *Instrumentum si patris donationẽ filio factã,ac deinde emãcipationẽ cõtineat,emancipationẽ præcessisse,non attẽto scriturę ordine,præsumẽdum est,vt donationis actus valeat.*

1 IN fenda fert semper interpretatio in quacunque dispositione,vt actus potius valeat quam pereat,vt in l.quoties.ff.de reb.dub.& l.quoties.ff.de verbo.oblig.& l.cum hic status.§.pænitentiam. versicu. quod si in obscuro.ff. de donatio.inter vir. & vxor. & l.diuus in princi.ff. de vsu & habi.c.abbate sane.§.pen.de verbo.sig. voluit Barb. in l.si communis seruus.2.in 2.col.versi.quarto quando secundum vnum &c.ff.de stipu.seruo. & l.si vnus.in §.fi.ff. de pact.& Ioan.de Imol.in l.quod dicitur in 10.col.ff.de verb.oblig.& Lud.Rom.in consi.suo 34.incip.plura sunt &c.in.1.col.de do.Franc.de Cur.in consilio suo 20.quod est vltimum,& incipit,præsupponitur in facto &c.in pe.
2 col.vbi ad hoc plura alleg. Et ex istis tene menti, quod licet præsumatur præcessisse actus qui est prior in ordine literæ,vt puta,si reperiuntur duo instrumenta scripta in vna charta,instrumentum primo scriptum, præsumitur primo celebratum, vt est texu.quem ibi ad hoc nor. Bar.in §.quibus.in 1.constit.Codi.& ibi etiam Bal.tamen. hoc non habet locum,quando actus redderetur nullus si attẽderetur ordo literę vel scripturæ,quia vt actus valeat, præsumitur quod præcesserit actus qui in ordine literæ posterior reperitur.ita not.dicit Bal.in l.cum in testamento
3 §.hæc verba.ff.de hære.instit.vbi dicit,quod si in instrumento apparet quod pater donauit filios, & quod illum emancipauit,non attento ordine literæ,præsumitur quod emancipatio prius facta fuerit,vt actus donationis valeat quod dictum ibi sequitur Ang.& Ioa. & Imo.& Ale.in l.2 in §.prius.in 3.col.ff.de vul.& pupi.& in l.diuortio in prin. ff.solu.matri.& in l.cum proponas.C.eo.& in consil.suo 112.incipien.super eo dubio.in 2.col.in 5.vol.& Phi.Dec. in quoniam Abbas.nu.15.de offi.deleg.& in c.prudentiam in c.prio.in vltimis verbis.e.titu.

DCLXXIII.

1 *Præsentia coniunctorum licet metus præsumptionem tollat, tamen id limitandum modis duobus,vt hic,nu.2.& 3.*
4 *Dispositionẽ c.quãuis.de pa.lib. 6. propter enormẽ læsionẽ tolli.*

1 NOnnulla de præsentia coniunctorum dixi tibi suprà in sing.417.incip.Præsentia coniunctorum &c. Nũc autẽ do.tibi aliqua alia circa eandẽ materiam non minus no.Et ideo scias quod licet præsentia coniunctorum tollat præsumptionem metus,vt habetur late in l.transactionem.C.de transi.& habetur per Bal.in l.1.in 2.col.C.si quis aliquem testa.prohibue.& per Bartol.in l.fi.in 1.colum.ff. eo.in l.frater à fratre.in pen.char.in 2.col.ff. de condi. indeb.& do.Ant.& alii in c.causam matrimonij de offic. de leg.& per Bar.in l.1.in prin.ff.quod met.cau.& Alex.in l.si cum dotem.§.eo autem tempore.in prin.col.ff.soluto matri.& Philip.Dec.in consi.232.incip.dura.in 2.col. tamen ista limitantur duobus modis. Et primo limitantur quando infertur metus ab illo cui amici & coniuncti resistere non possent,quia tunc præsentia amicorum vel coniunctorum nõ tollit præsumptionem metus.ita dicit Ang.in consi.suo 216.incip.thema tale. &c.alias incip.reperitur in quadam charta &c.in vlt.col.quod dictum refert & sequitur Ias.in d.l.transactionem.circa prin.& Philip. Dec.in consi.suo 219.incip.viso puncto &c.in fi.Secundo prædicta limitantur,non procedere data enormi læsione, quia tunc etiam metus præsumitur non obstante quod interueniret in actu presentia cõiunctorum vel amicorum &c. ita not.dixit Pau.de Cast.in consi.suo 177.incip.contra superius consulta &c.in 2.col.quod dictum pro no. refert & sequitur Phil.Dec.in c.causam matrimonii.nu.6.in fin. de offi.deleg.& in consi.suo 86.inci.viso puncto in 5.col.
4 Inquibus locis etiã dicit, quod propter enormẽ læsionẽ tollitur dispositio c.quamuis. de pact.in 6.secũdum Pe.de Ancha.in reg.accessorium.in 3.char.de reg.iur.in 6.& Io. Cal.in consi.suo 8.incip.duæ puellæ &c.in ti.de iureiurã. & Ant.de But.in consi.suo 45.incip.Domina Paula &c.& Pet.de Anch.in c.1.de constit.in 11.quæst.prin.& in cõsi. suo 38.incipie.pro clariori.& in consi.82.inc.visis.in vlt. col.& in consi.342.incip.pro maiori.& Abb.in consi.115 inci.Lucretia.& do.Fran.de Arc.in consi.suo 93.inci.viso legato.& Raph.Cu.in cõsi.suo 118.incip.videtur prima facie.& idem dixit do.Phili.Dec.in consi.suo 27.in 1.colu. & in consi.180.incip.visa renũtiatione in 5.col.& in cõsi. 181.ibi seq.incip.satis no.in 1.col.quę omnia sunt no.maxime propter dispositiones loquẽtes de iuramento,q̃ iura mẽtũ nõ obstat,vbi ſteruenit enormis lęsio p supradictã.

DCLXXIIII.

1 *Diuisio bonorum,quam patres in vita agentes inter liberos, faciunt iure non subsistit,quoniam quædam videtur donatio,tamen patres possunt filijs legitimam assignando.nu.2.*

1 ALiquit sunt patres,qui in eorum vita diuidunt bona sua inter filios in potestate sua existentes, credentes talem diuisionem valere,sed certe semetipsos decipiunt, quia talis diuisio non valet,eo quia videtur quędam donatio quæ inter patrem & filium in potestate non valet,vt in l.1.in §.si pater.c.tit.& in l.cum de bonis.C.de collat.& de tali diuisione facta à patre inter filios quod non valeat,elt tex.cum gl.in l.si ancillam §.si pater.ff.pro suo.& in l.si filia.in §.si pater inter fillos.ff.fam.ercisc.& ita in terminis decidit Bal.in l.3.C.de vsuf.pro donato,in 1.col.vbi dicit, quod ego diuido bona mea cum filiis meis ea intentione,vt talis diuisio sit perpetuo durata,talis diuisio non tenet.quam doctrinam refert & sequitur do.Philip.Dec.in cõsi.suo 86.inc.viso pũcto in pe.col.vbi dicit quod hanc doctrinam refert & sequitur do.Maria.Soc.in consil. suo 4.inc.visis actis.& Barb.in consi.suo 80.inci. illud referã. in 3.vol.vbi ipse alleg.Pau.de Cast.in consi.suo 105.inci. circa bona quæ fuerunt &c.item Dec.vbi supra dicit, q̃ hanc partem etiam firmauit do.Pet.Phili.Cor.in cõsi.suo 238.incip.quod dictis ser An.in prin.in 4.vol.& idem secundum eum tenet Cazalup.in repeti. l.frater à fratre.in 25.quæst.ff.de condi.inde vbi respondet ad allegata in cõtrarium.Tene menti quia sæpe patres in vita, vt pluries ego vidi diuidunt bona sua inter filios,quæ diuisio non valeret,vt dixi.Bene verum est,vt dicit do.Philip.in dic.suo
2 consi.86.dicta penul.col.quod si pater prævenire potest & assignare legitimam filiis.suis alleg.l. cum quo. §.final. ff. ad legem Fal.& Bal.in l.illud in 3.col.ver. quæritur.C. de sacro.eccl.& in l.si successione.ver.quid de legitima.C.de reuo.his quæ in frau.cred.quæ omnia menti commenda tanquam quotidiana & vtilia.

DCLXXV.

Nullatenus & aliquatenus voces,quam vim habeant,remissiuè.Et sub hac dictio nullatenus,alege vel statuto apposita vim clausulæ decreti annullatiuæ habet.

1 ANno præterito dixi tibi aliqua de verbo nullatenus & aliquatenus,in repe.mea.cap.at si clerici.in nu.28. & 29.de iudi.& inter alia dixi ibi nor.verbum in nu.30. vide licet quod dictio nullatenus,apposita in lege vel statuto importat tantum quantum clausula decreti annullatiua,& tollit facultatem dispensandi,secundum do.Ant. & Imo.in clemen.1.de lequest.pos.& fruct.per illum tex.in
1 verbo nullatenus.& idem dicit Archi.in capit. quoniam. sup verbo,nullatenus.de immu.eccl.in 6.& Io.de Ann.in c.quia frustra.in 3.col.de vsu.& Gem.post Io.And.in c.Roma.in §.pen.de ap.in 6.& hoc voluit Ias.referens prædicta in l.in pecuniariis.nu.9.ff.de fer.Ad quę faciunt etiam dicta per do Philip.Dec.in c.cum te.in penul.col.de reseri. de quo latius dixi in dicta repetitione mea d.cap.si clerici. nu.30.de iudi.tene menti,quia sæpe in statutis & in aliis dispositionibus ponuntur dicta verba.

DCLXXVI.

1 *Inhabilem per habilem sustineri, vnde si duo notarij rogati sint de vno contractu,& ipsorum alter priuatus sit officio, valebit tamen instrumentum ab eis factum, propter eum qui authenticus est & legitimus.*

Dixi tibi alias in l.de minore.in §.tormenta.in 3 .col.ff. de quęst.& in repet.mea rub.ff.de fideiuss.& supra in sing.554.incip.memini,&c.& in sing.617.incip. memor existo.plura circa illud quod inhabilis sustentatur per habilem,& in dictis locis in tali materia plura not.adduxi, nunc autem dico tibi aliud non minus no.in eadem mate
1 ria,videlicet quod licet sit verum illud.videlicet † q̃ inhabilis sustentatur per habilem,vt puta,si duo notarij sunt rogati de vno contractu,& vnus ipsorum est priuatus officio Tabellionatus,valet tamen vtriusque instrumentũ propter illum notarium, qui est authenticus, secundum Bal.in l.Imperator.in 3.col.ff.de statu homi.vbi ad hoc alle.tex.in l.si quis ex argentarijs.§.cogẽtur.ver.quid enim.&c.ff.de eden.de quo ego plura adduxi in dictis locis.Tamen teneas menti,quod istud non haberet locum, quãdo essemus in casu in quo ex dispositione statuti vel consuetudinis requirerentur duo Tabelliones,qui ambo essent probatæ vitę & fidei.Ita not.dixit Bal.in c.tertio loco.in vlti. verbis.extra de proba. quod dictum refert & approbat do.Phil.Dec.numero 10.de officio delegat.quod est not. quia idem possumus dicere in testibus & in similibus argument.l.in exercendis.C.de fide instrumentorum, cum similibus.

DCLXXVII.

1 *Actionem furti ex noua rei furto sublatæ subnasci.Quando autem noua contrectatio rei furto sublatæ fieri dicatur dicitur hic numero 2.*

A Teneris vsque annis attestor Deum,quod semper fures prosecutus sum summo odio,& tanto magis capitalẽ secum inimicitiam contraxi,& contra plures fui aduocatus,quia diebus meis magna furta passus sum in bonis meis & familiæ meæ. Attamen propter hoc nolo me continere & retrahære ab exprimenda veritate & ea iura
1 quę eis fauent. Et † ideo teneas perpetuo menti singulare verbum lucro & honore plenum,nam opi.Bar.& pluriũ cum sequentium est quod ex noua contrectatione noua nascatur actio furti,adeo quod si fur furatur hic aliquas, res,quas postea portat Ferrariæ vel alibi, quod poterit in loco vbi talia furta portauit,capi & puniri,vt tenet Bar.in pluribus locis,quem plures doctor.sequuntur in pluribus & diuersis locis,quos ego accurate retuli in repetitione mea l.fi.in vltim.quęstione.ff.de iurisdictione omnium iudicũ.vbi finaliter tenui contra Bar.& sequa.vt ibi clare vi
2 dere poteris.Sed † scias quod casu quo opi.Bar.& sequa.esset vera,tamen illa restringeretur & non haberet locum, quando fur cum talibus rebus transiret per aliquam ciuitatem,& ibi paruam moram faceret,& nisi staret in illa ciuitate ad minus per vnam diem,& non diceretur committere nouam contrectationem,& contra eum non nasceretur noua actio furti.& per consequens non posset ibi puniri,quia ea quę sunt momentanea,non sunt in consideratione.ita sing.dixit Bal.in l.qui furere.ff.de statu hominũ. quod dictum refert & sequitur do.Aug.de Ari.in addi.ad Ang.de Aret.in tract.malefi.in ver.& vestem cælestem abstulit.in 4.char.in addi.magna.in 1.col.in ver.item septimo,&c.quam doctrinam etiã ego retuli & secutus sum in repetiti.mea.d.l.fi.ff.de iurisdictio.om.iud.nu.144.vbi plura & plura no.similia adduxi ad corroborationẽ dictæ doctrinę,vt ibi videre poteris.Tene menti,quia profecto istud dictum est magni pretii & valoris ac maximi honoris,& habet rationem in se apud quemlibet prudentẽ virũ.

DCLXXVIII.

1 *Statuto cauente,quod minorum ac mulierum contractus nõ valeant,nisi sint duo affines vel coniuncti præsentes, vt huiusmodi contractus iure subsistant, qui nam affines ac coniuncti interesse debeant.*

1 Fiunt † passim quotidie contractus minorum & mulierum,de quibus sunt rogati notarii & eis conficiunt instrumenta,quæ sunt inualida ex inaduertentia ipsorum notariorum,quod est multum damnosum cõtrahentibus,& hoc euenit,quando extat statutum, vt communiter sunt statuta per Italiam,quibus cauetur quod non valeat contractus minorum & mulierũ in quibus nõ intersunt coniuncti vel affines ipsorum minorum & mulierum, nã hoc casu ipsi non animaduertũt in dictis cõtractibus, sint de proximioribus,vel de aliis non ita proximioribus, sed esto quod sint affines,faciunt tales cõtractus qui vere sunt inualidi & nullius momenti,eo qui stante dicto statuto necesse est accipere de proximioribus affinibus seu coniunctis ipsorum minorum & mulierum,& non sufficit interuentus aliorum affinium qui non sint de magis propinquis.ita dixit Bal.in l.fi.C.de versi.sing.per illum textum. & volunt hoc idem ibi Ang.Sal.& do.Alc.& Iac.But.& Sa. in l.1.C.vnde vir & vxor. & Salicet.in l.fina. per illum textum. testa.milit.& in l.viduæ.C. de nup.& Pau. de Cast.in l.si cum dotem.§.si patri.ff.soluto.matrimo.& An. in consi.70.quod inci.do.Catharina,&c.in penultima.col. quos omnes ad hoc adducit Iaso.in l.transactionem. circa fi.C.de transact.Pro quo dicit bene facere text.in l.peto. in §.fratre.ff.de leg.2.Dicit tamen ipse Ias.vbi supra quod contrariũ tenuit Bar.& Ba.ibi,sed contraria opinio est magis communis,quia à pluribus affirmata,& maiorem rationem habet in se.Et non obstat illud quod dicit Iac.Bu. in l.1.C.vnde vir & vxor.videlicet quod dicta magis cõmunis opinio de consuetudine non seruatur,sed sufficit, q̃ adsint duo affines licet nõ sint de proximioribus, quia ego respondeo,quia nedum Iac.Butr.sed etiam gl.quæ est maioris authoritatis,non creditur,si dicat aliquid de consuetudine non seruari nisi hoc probet.ita dixit Bald.in l.is qui.in §.1.in lectura antiqua.ff.de pigno.& in l.consentaneum.in 5.oppositione.C.quomodo & quando iudex.de quo latius dixi in practica mea causarum crimina.in §.constante.nume. 15. Tene menti prędicta, quia illis poteris facere corruere mille instrumenta,ad quæ non aduertunt, notarii,circa prædicta.

DCLXXIX.

1 *Cõpromissum antequam acceptatũ sit,cõpromissum nõ dicit.*

1 Compromissum † non dicitur compromissum ante acceptationem ipsius.gloss.est & hoc voluit ibi Bal.per illam gl.in l.si cum dies.in princip.ff.de arbi.& hoc voluit Ale.referens prędicta in consi.suo 87.incipien.viso themate in penul.col.in 5.vol.quod consi.duplicatum est,eo qa illud idem est in consi.34.in 1.vol.& idem dixit do. Phili. Deci.in c.ex ratione.nu.7.in fi.ver.& prædicta conclusio, &c.de app.vbi subdit,quod per tale compromissum ante acceptationem arbitri non suspenduntur tempora appellationis alleg.hoc voluisse Raph.Fulg.in consilio suo 68. incipien.lata sententia,&c.de quo latius ibi per eum.& ista notanda sunt in practica, quia quotidie fiunt compromissa per litigãtes,& ego hoc habui in facto superioribus mẽsibus,& ita obtinui in causa non leui.

DCLXXX.

1 *Subita omnia probari in causa,vnde iudicis præcipitata voluntata nouerca iustitiæ est,& responsionis repentinæ comes est pœnitentia.*

2 *Præcipitanter facta licet sint nulla,an noceant agenti & præcipitanter facienti contingit tamen ex abrupto & præcipitanter actum pro se non noceat,vt hic.*

1 Dicit † vulgare prouerbium,quod omnia subita probãtur in causa,& ideo dixit Card.in clemen.pastoralis. in §.verum in princip.de re iudic.quod pręcipitata voluntas iudicis est nouerca iustitiæ,& dici solet à prudentibus quod repentinæ responsionis comes est pœnitentia.Pro quibus faciunt plura no.dicta quę alias ego loquens de breuitate temporis, cumulaui in.l.statuliber.in 2.& 3.col.ff. de quæstionib.Scias † tamen,quod licet præcipitanter fa
2 cta sint nulla,vt in pluribus ostendi in d.l.statuliber.& noceant agenti,& facienti præcipitanter.attamen est casus no.in quo factum præcipitanter & ex abrupto prodest facienti,qui casus est in confessione ex abrupto facta in iudicio,nam talis confesio potest etiam ex interuallo reuocare

cari non probato aliter de errore.Ita sing.dixit Do.de sancto Gemi.in c. sciendum. 29.distinct.quod dictum refert & sequitur do.Philippus Decius in c.cum venerabilis.nu. 8.in ver.in gl.2.&c.de exceptio.vbi plura adducit de breuitate temporis.quod dictum teneas perpetuo menti, qa posset prodesse tibi & clientulis tuis aliud sibi dãnosum, confitentibus ex abrupto in iudicio,vel extra.& vide Bal. in consi.388.incip.cum ciuitas,&c.in 3.vol.in versi.adde & dic,&c.

DCLXXXI.

1 *Priuilegiatus contra priuilegiatum priuilegio non vtitur,vnde si duo priuilegiũ habent ab eorum creditoribus, vt per aliquod tempus conueniri non possint,tamen inter eos non erit locus tali priuilegio.*

Tradidi tibi alias supra in singu. 99.incipien. priuile-
1 giatus &c.illam regulam † quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio suo,de quo ibi late.Sed vltra ea q̃ ibi dixi tene menti in hac materia aliud no.verbum, videlicet quod si duo habent priuilegiũ immunitatis ab eorum creditoribus,vt per aliquod tempus posint conueniri,inter eos tamen non erit locus tali priuilegio.Ita no.consuluit Pet.de Anch.in consi.suo 36.inc. contra Io.in 1.col.quod dictum pro no.refert & sequitur do.Philip.Dec.in c.in præsentia.nu.52.de prob.de quo latius ibi per eum.

DCLXXXII.

1 *Altari qui deseruit,de altari viuere debet.Vnde licet parochiano presbytero suis parochianis diuina officia denegare, nisi ipsi oblationes exhibeant.*

Scribitur in c.cum secundum de præben.& in c. ex his.
1 12.q.1.quod † qui altari seruit,de altari viuere debet.pro quo facit tex.in c.ibi.7.q.1.vbi dicitur quod labor non debet esse sine fructu,quod etiam dicit gl.in ca.charitatẽ.12. quæst.2.& facit illud vulgare, videlicet omnis labor optat præmium.Et ista sunt adeo vera,quod dixit gl. sing. in ca. omnis Christianus.de consec. dist.1.quod presbyter parochianus, potest diuina officia denegare parochianis. nisi dent sibi oblationes.quam gloss.ad hoc pro not.refert & sequitur dom.Philip.Dec.in cap.cum inter.nume. 24.de excep.quod est not.ab istis presbyteris parochianis,pro quo etiam facit in ar.regula illa,videlicet, qui non facit quod debet non cõsequitur quod oportet.de qua habetur in l.quæro.§.inter locatorem. ff. loca. cum simil. & vide quæ dixi infra in sing.694.incip. vulgariter &c.

DCLXXXIII.

1 *Scandali imminentis causa deuitandi licitè posse prælatum suo beneficio priuari.*

Alias in repet.mea cap.at si clerici.in §.de adulter.nu. 74.& 75. dedi tibi plura singularia in materia scan
1 dali euitandi, vt ibi videre poteris.Nunc † autem in eadem materia dico tibi vnum aliud,videlicet quod propter scãdalum imminens euitãdum licite priuari potest prælatus beneficio suo,Ita no.dixit Inn.in c.nisi.cum pridem de renũ.quod refert & sequi.Abb.in c.quęsitum.de rerum permu.vbi ad hoc alleg.Frid. de Se.in tract.de permu.benefi. in 25.q.Et illud dictum Inno.refert etiam & sequitur do. Philip.Dec.in c.cum teneamur.in fi.de pręben.vbi dicit, quod dictum communiter approbatur.& in hac materia scandali euitandi adducit etiam gl.quam dicit sing.in c.si papa.40.dist.quæ voluit papam posse deponi ratione scandali.quam gl.dixit sing.Abb.in c.significasti.in gloss.2. de elec.de qua gl.latius locutus sum in repet.mea.c.at si cler. in §.de adulteriis.nu.74.circa fi. de iud.ideo circa eam hic aliter non me extendo.

ADDITIO.

1 Propter scandalum.Adde Ro.sing.803.inci.an episcopus. & ibi in audit.Ant.Corse.sin.228.incip.episcopus.& supra sing.634.incip.credo.

DCLXXXIII.

1 *Iudex appellationis inferioris sententiam confirmans, si victum victori in expensis condemnet,in expensis tam causæ principalis quam appellationis condemnasse intelligitur. Quod & econtrario in absolutoria sententia obseruari debet.nu.2.*

Circa materiam expẽsarum dixi tibi quamplura,& forte non omnibus cognita in l.patre vel marito.quasi p totam legem.ff.de quæstio Nunc autem dico vnum aliud
1 valde vtile in practica, videlicet † quod quando per iudicẽ appellationis prima sententia confirmatur,& victus simpliciter condemnatur in expensis,condemnatio facta intelligitur generaliter non solum de expensis causæ appellationis,sed etiam & causæ principalis.Ita no.dixit Alex.in consi.suo nondum impresso,quod incip.in causa mihi p vos consulenda transmissa. vbi ad hoc adducit Ang.in l.1. C.quando prouo.non est neces.quod dictum refert Dec. in c.reprehensibilis.nu.9.de appel.vbi tamen non videt expresse approbare hoc dictum, sed illud approbat ipse Dec.in c.sæpe.circa fi.ver.& circa hoc.eo.ti.vbi † dicit hoc
2 etiam procedere & locũ habere in absolutione, quoniam si iudex appellationis absoluit partem ab expensis, intelligitur eam absoluere ab expensis causæ principalis, sicut ab expensis causæ appellationis,quod est not.in practica.

DCLXXXV.

1 *Aequitatẽ scriptã rigori scripto præferri,sed rigor scriptus æquitati non scriptæ præfertur.Item licet rigor scriptus in specie præferatur æquitati scriptæ in genere,limita tamen vt hic,nu.2.*

1 Aequitas † scripta præfertur rigori scripto.l.placuit. C. de iud.sed rigor scriptus præfertur ęquitati non scriptę,vt dicũt ibi scribentes, de qua æquitate & rigore plura dicit Bar.in l.1.C.de legi.& doct.in c.quoniã contra.de proba.& ibi do.Philip.Dec.qui inter alia in nu.6.dicit, q̃ licet rigor in specie scriptus præferatur æquitati scriptę in
2 genere vt no.Bar.in d.l.1.C.de le.quod † hoc limitatur,nisi æquitas scripta in genere sit scripta per modũ regulæ, qa tunc præfertur etiam rigori scripto in specie.Et hoc dicit voluisse Io.de Imo.in l.insulam.in 12.col.in ver.tu adde. ff.de verb.obl.quem sequitur Alex.in l.& si post tres.in gl. in verbo,deterius.ff.si quis cau.Et hac æquitate vide aliqua quæ, dixi supra,in sing 631.incip.vlt.opi.&c.& in sin. 660.incip.dicit tex.&c.

DCLXXXVI.

1 *Calumniosè petita non exaudienda,sed reijcienda,vnde fit, vt si statutum sapientis consilium requirat,tunc locum nõ habet,cum quid calumniosè petitum est differendæ litis causa,nu.2.& hæc limita vt ibidem nu.3.*

Calumniosè petita nõ sunt audienda, sed sunt reiicienda,secundũ Inn.in c.post electionem.in fin.de conce. præben.quem sequitur Abb.in c.licet causam.de prob.& in c.cõstitutus.in vlt.col.de fideiuss.& Pet.de Anc.in cõsi. suo 157.incip.ex narratis in facto.in antepe.col. & Bal.in l.peremptorias.in pen.col.C.sen.rescin.nõ pos.& do.Ant. in c.super hoc.de renun.in 6.col.& Ale.in consi.65.incip. super contentis.in 3.col.in 1.vol.Et ideo si statutum requirit in causa consilium sapientis,non habet locum quãdo calumniose peteretur causa differendi litem,vt not. Ang. in consi.136.inc.in quæstione vertente.in 4.col.& voluit Io.de Ana.in c.super eo.in 2.col.de cri.falsi.Et alia plura reiiciuntur ratione calumnię,de quibus ample dixi in l.patre.vel marito.in 4.& 5.col.ff.de quæstio.& ibi in 18 col. vbi omnino videas.Scias tamen, quod prædicta omnia p cedunt & locum habent,vbi agitur de præiudicio reparabili,sed secus est vbi agitur de præiudicio irreparabili, qa tunc non repellitur petens ex quacunque pũsumptione calũnię.Ita no.dixit Ba.in l.1.in penu.col.C.de accusat.& voluit do.Franc.de Are.in c.licet causam.in 7.not.de proba. & Alexan.in consi.suo 17.incip.requisitus.in causa. in 3. colum.in 1.volum.& dom.Philip.Decius prædicta addu

cens in dicto capit. licet causam. numero 12. ver. præterea dictum Inno. de quo vide quæ dixi in d.l. patre. vel marito. in 17. colum.

DCLXXXVII.

1 Integrè verbum, intelligi sine vlla diminutione, vnde si maritus dotem vxori suæ recipiens promittat illam integrè restituere, intelligitur promisisse sine vlla diminutione, etiã, casoue lucri ipsius dotis, vel partis. num. 2.

VErbũ integrè, intelligitur sine aliquâ diminutione. c. fin. de confir. vti. vel inuti. & ita illum te. not. ibi Car. quem ibidem refert & sequitur do. Philipp. Dec. nu. 6. vbi etiam ad hoc allegat plura alia iura, & allegat etiam Alexã. in consi. 141. incip. viso testamento &c. in vlt. col. in 2. vol.

2 Et ex istis postea infert ipse do. Philip. vbi suprà, quod † si maritus recipiẽs dotem vxoris suę, promittit illam dotem integram restituere, propter illud verbum integrum, videtur promisisse restituere totã dotẽ, sine aliqua diminutione. & ideo tali casu excluditur ipse maritus ab illa parte lucri dotis, quæ sibi ex forma statuti competebat & dicit q̃ hoc voluit Bald. in l. quod nomine. circa fin. ver. sed quid si ex consuetudine. ff. de condi. indebi. & Bal. in l. fi. C. de leg. & Alex. post Ray. in l. post dotem. ff. solu. matri. & Alex. in consi. suo 5. incip. circa primam. in vlt. col. in 3. vol. & in cõsil. 133. incip. super quæritis. in 3. col. in 5. vol. & hoc dictũ est bene no. quia communiter per Italiam sunt statuta volentia, quod vxore moriente sine filijs vir lucretur certam partem dotis, & ego hunc casum habeo nunc in facto.

DCLXXXVIII.

1 Fornicationem in quocunque detestabilem esse, in fœmina, quam in mare magis, in qua honestas maior requiritur, quam in masculo.

2 Fornicatio in muliere tres illi malos gignit effectus, nu. 3. & 4. & quartum effectum vide nu. 6.

3 Filios ex adulterino coitu natos etiam matri non succedere.

1 FOrnicatio in quocunque detestabilis est, & magis in fœmina quam in masculo, in qua requiritur maior honestas, quam in masculo, vt habetur per Spec. in tit. de actore in §. 1. ver. item opponitur contra actorem &c. Et forni-
2 catio in muliere inter alia triplicem operatur effectũ. Primo enim operatur, quod mulier luxuriosè viuens non potest stare in iudicio sine curatore, vt in l. & mulieri. ff. de curat. furio. & voluit Spe. in d. §. 1. in dicto ver. item opponitur. & ibi Bald. in addit. suis. & de hoc assignat rationem
3 gl. in d. l. & mulieri. Secundo † operatur, quod mulier luxuriosè viuens si est tutrix filiorum suorum, priuatur tutela eorum secundum gl. not. in auth. iuramentum. C. quando mulier offi. tute. fungi. potest. quam glo. refert & sequitur Bart. in auth. de nupt. in §. si autem tutelam. & hoc etiam voluit do. Ioã. de Neuiza. in sua de eleganti sylua nuptiali,
4 in 6. char. in 1. col. in fi. Tertio † etiã operatur, nã mulier luxuriosè viuens priuatur successione filiorum. Ita dixit Ia. co. de Belui. & Bart. in auth. de non elig. secun. nuben. in §. cum igitur. & eos sequitur Bald. in repet. sua in ver. mater. in 6. not. & Ale. in l. liberorum. in §. notantur. ff. de his qui no. insa. Pro quo facit in arg. l. in l. si qua illustris. C. ad Orfi-
5 cia. quæ † vult quod filij nati ex coitu adulterino, non succedunt etiam matri. quam gl. refert & sequitur latè loquẽs in materia Soc. in consil. suo 148. inci. memini, &c. in 2. col. in 1. vo. de quo etiam per Ias. in l. 1. in §. sed quod meretri-
6 ci. ff. de condi. ob turpem causam. Potest † etiam addere quartum effectum, quem satis latè posui in repeti. mea l. vnicę. C. de raptu virginum. num. 48. cum ibi sequent. Tene menti prædicta, quia sunt quotidiana, & qui habet aures audiẽdi audiat.

DCLXXXIX.

1 Ciuis quidam colono suo certam frumenti quantitatem mutuauit, quam probare non potest, sed bene probat ei mutuasse certam quantitatem, sed non quantam mutuauit, num ei remedio subueniri possit? Et qualiter.

1 NVper interrogatus fui à quodam nobili ciue de vno, videlicet, quod ipse mutuauit certam quantitatem frumenti cuidam rustico eius colono, & non potest probare quantitatem, sed bene probat se mutuasse certam quantitatem frumẽti, an possit sibi succurri aliquo remedio? in quo dixi quod sic, videlicet, q̃ stante probatione de dicto mutuo stabitur iuramento ipsius ciuis mutuantis de quantitate ipsius frumenti. Ista fuit sing. doctrina Raynerij de Forli. in l. 1. ff. de in litẽ iur. quam refert & sequitur dominus Philip. Dec. in consi. suo 146. incipien. diligenter examinatis omnibus, &c. in 7. col. vbi dicit quod hoc etiam videtur velle Bar. concurrentibus aliis indiciis seu coniecturis in l. ad monendi. in 12. col. versi. quæro, quid si testis. ff. de iureiur. & dicit quod idem etiam firmauit Cæpol. in cautel. sua 210. incipien. aliquis mutuauit, &c. & allegat ẽt rex. in l. Lucius. ff. de action. empti. & l. prædiis. §. Titio. ff. de lega. 3. & allegat etiam quod tradit Bar. in l. fi. C. de edẽ. & Inn. in c. cum clamor. de testi. Dicit tamen Cępo. in dicta sua cautel. sacramentum, iuxta illud quod videbitur sibi verisimile & verum fuisse, & dicit quod hoc etiam tenet Rayner. in d. l. 1. ff. de in litem iuran. vbi etiam dicit, q̃ alias ita fuit iudicatum. Tene menti, quia vere est verbum sing. lucri plenum.

DCXC.

1 Consuetudinem magni valoris & importantiæ esse, sed maximè ac inter cætera efficit, quod iurisdictionem tribuat. Et quantam ac qualem ac in quos. nu. 2.

1 MAgni † valoris & importantiæ est, consuetudo, vt tradunt doct. in ti. de consuetudi. & titu. C. quę sit long. consuetu. & posui ego latissime in repetitione mea l. fina. C. de proba. in 6. q. extraordinaria. & inter cętera operatur ipsa consuetudo, quod dat iurisdictionem, vt in l. 1. & fin. C. de eman. li. & in c. cum contingat. de foro competenti. & in c. dilecti. de arbi. & in c. conquestus. nona quæstione
2 tertia. cum similib. Et tadeo est verum, hoc quod ipsa consuetudo potest dare iurisdictionẽ laicis in clericos in minoribus ordinibus constitutos, & auferre priuilegium clericale dictis clericis qui per iudicem secularem puniri possunt, si delinquunt propter consuetudinem. Ita sing. dixit Inn. in c. 1. de apostat. & in c. nouit. de iudi. quem refert & sequitur Bal. in repertorio (uo, in verbo cõsuetudo. in ver. consuetudo potest auferre. &c. quod dicit esse ppetuo no.

DCXCI.

1 Æstimatio rei cuiuscunque in dotem datæ venditionem facit, ac dominium in maritum transferre facit, adeo, vt eam maritus alienare possit. Quod limitabis si modo maritus soluendo sit alias secus. nu. 2.

1 FVndus † dotalis vel q̃cũque alię res dotales ęstimatę datæ in dotem, faciunt emptionem & translitum dominii in maritum, ita & taliter, quod maritus potest libere tales res alienare nõ obstante lege Iulia de fund. do. iuxta l. quoties. & l. cum dotem. & l. si inter virum. C. de iure dot. & no. Bar. & alii in l. si æstimatis. ff. soluto matrimonio. Istud tamen limita & intellige esse verum, quando, maritus est soluendo, alias autem nulla æstimatio faceret
a emptionem, nec fundus posset alienari, anec obligari per maritum, imo tali casu mulier pro talibus reb. æstimatis, datis in dotem haberet rei vendicationem vtilem in subsidium marito non existente soluendo. tex. est in l. in rebus in princ. C. de iure dotium. cum sua gl. sing. ibi no. in ver. æstimatæ. ad fi. quam ibi sequũtur Bar. Bal. & alii. & in hoc in specie tenet Bal. in l. inter antiquam. ad fin. C. de vsufru. vbi alleg. ad hoc aliqua iura. de quo etiã p Io. de Imo. in dicta l. si æstimatis. & per Bald. in auth. sed an necesse. in 5. quæstio. C. de donatio. ante nupt. de quo etiam latius per Ias. qui prædicta omnia refert ad literam in §. actionem. nume. 84. Institu. de actio.

DDITIO.

Alienari. Adde Cremens. sing. 19.

Vim vi

DCXCII.

1 Vim vi repellere, cum inculpatæ tutelæ moderamine licere. Quando autem inculpata tutela dicatur hic.

2 Interficere tunc te mihi licet, cum aliquin effugere nequeo, quin me offendas & percutias. Limita tamen vt hic nu. 3.

1 VIm † vi, vt scis. repellere licet, cum moderamine tamen inculpatæ tutelę. l. vt vim. ff. de iustitia & iure. l. 1. C. vnde vi. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad leg. Aquiliam in clem. 1. de homic. & inculpata tutela dr, quando aliter se defendere non potest sine periculo rerũ vel personæ, vnde non debet pati, quod damnificetur in aliquo si damnum esset irreparabile, alias secus, vt in dicta l. fu-
2 rẽ, Ext † quo infert ibi Bar. q̃ si non possem effugere, quin me percuteres nisi te interficerem, licite possum te interficere, quia cum quælibet iniuria personalis sit maior quacunque reali, vt l. seruorum. ff. de pœnis, & propter realem irreparabilem possum te interficere, vt d. l. furẽ, ergo fortius propter personalem, quod est not. quam do ctrinam refert & sequitur Ang. de Aret. in tractatu malefic. in verbo, & dictus Titius se defendendo. in prima chart. in vlt. versic. vbi pro hoc alleg. gl. in c. olim. el. 1. de rest. spolia. & c. significasti. de homic. & do. Floria. in. d. §.
3 qui cum aliter Prædicta † tamen limita, nisi immineret perditio paruæ rei, secundum Ale. qui plura alleg. in d. l. furem. De qua materia vide quæ latè ego dixi in d. l. furẽ. in 1. & 2. col.

DCXCIII.

1 Laborem omnis præmium desiderat. Vnde fit, vt si iudex vacarit in discutiendo certarũ partium processu, fecerităq̃ quod ex officio incumbere videbatur ad sententiam ferendam, licet partes inter se concordarint, nihilominus sportulas ac salarium suum habere debet.

1 VVlgariter † dici solet, q̃ omnis labor optat præmium, & ideo scias, q̃ si iudex laborauit circa processum alicuius causæ, & fecit quæ per eum fienda erant ad ferendam sententiam, si antequam ferat sententiam, partes se concordarunt, debet tamen ipse iudex habere salarium suum. ita not. dixit Ias. in §. tripli. in vlt. col. num. 58. Inst. de action. Ad quod allegat Bart. in l. 1. §. diuus. el 2. in 7. col. ver. sed quæro. & redeo ad gl. ff. de var. & extraor. cognitio. & Bal. in l. 1. in 5. quæst. C. de suffr. & Ioannẽ. And. in reg. contractus. de regulis iuris in 6. in mercu. & Nicolaum de Neapoli in l. Gallus. in §. & quid si tantum. ff. de liber. & posth. tex. est in l. fi. & ibi gl. & Bal. C. de cond. ob cau. Tene menti, quia sæpe contingit, & vide quæ dixi supra in sing. 682. inci. Scribitur, &c.

DCXCIIII.

1 Clericum sub iudice laico conuenire non posse, omnibus liquet, adeo quod id verum vt processus apud laicum contra eum factus nullus nullaque sententia, quæ inde sequetur, licet pro eo comparuerit nemo ad priuilegium allegandum. Limita tamen vt nu. 3.

2 Clericus artifex artis occasione & causa apud iudicem laicũ conueniri potest.

1 APud † omnes sanos mente notum esse puto, quod clericus non potest conueniri sub iudice laico, vt in ca. 1. & 2. & in c. si diligenti, de foro compe. & quasi per totum tit. & in c. inclyta. 11. quæst. 1. & in auth. statuimus. C. de episc. & cle. Quinimo quilibet processus factus per iudicem laicum cõtra clericum, est nullus, & quælibet sententia est nulla, quamuis nemo pro eo comparuerit ad allegandum priuilegium clericale. ita dixit Arch. in c. placita. decima quinta quæstione 5. & Spec in tit. de cita. §. 1. versi. sed pone. & Ioann. Andræ. in reg. scienti. in mercu. de quo per Ale. in consi. 149. inci. in causa, &c. ante fin. ff.
2 fam. ercisc. Tenet tamen menti perpetuo, q̃ si clericus est artifex alicuius artis, poterit ratione illius artis conueniri sub iudice laico ipsius artis. Ita sing. dixit Bal. in addition. Spec. in tit. de reo. in secunda colum. in ver. scholaris clericus, &c. & idem in simili voluit Bald. in l. vnica. C. in qui. cau. mili. fori præscript. vti' possint. Pro quo faciunt optimè dicta per Iason. in l. testamenta omnia. in
3 secunda column. C. de testa. Et ad limitationem prædictæ regulæ quòd clericus non potest conueniri sub iudice laico, vide Socin. in consilio suo 105. incip. insignis doctor. in vltim. column. in 4. volumin. vbi dicit, quòd licet laicus iudex non sit competẽs iudex in causa clerici, attamen si clericus vt tertius comparet, poterit iudex laicus cognoscere. ad quod alleg. gl. in c. clericus nullum. 11. quæstione tertia, & ratio est, quia dicitur tunc reus voluntarius, nõ necessarius. Et aliam limitationem etiam ponit Bald. in l. nullum. in 2. col. versi. quæro hic de clericis, & c. C. de testi.

DCXCV.

1 Clausula in commissione apposita, vel rescripto, nimirum, facias prout tibi visum fuerit expedire, &c. id efficit, vt non requiratur de necessitate aliqua probatio.

1 CLausula † apposita in commissione vel rescripto, videlicet, facias prout tibi visum fuerit expedire, &c. operatur vt non requiratur de necessitate aliqua probatio. ita sing. dixit Io. Andr. in cap. 2. de iura calum. libr. 6. in nouel. ad quod alle. not. in c. tarutum. §. a fortiorem. de rescrip. in 6. quod dictum pro valde not. refert & sequitur Ale. in consi. 189. incipien. causa & lite. ante fin. in 6. volum. & ibi dicit quod idem not. Bald. licet non ita aperte in titu. de pace Constan. in verbo, animam nostram, quod est not.

DCXCVI.

1 Exceptionum iudicis seruatio, quam is interloquendo facit Inquiens esse ad vlteriora procedendum saluis exceptionibus, magna est efficacia. Et quid operetur, habes hic.

1 RSeruatio † exceptionum quam facit iudex dicens, Interloquor esse ad vlteriora procedendum, saluis exceptionibus, est magnæ importantiæ, adeo quod si appareat exceptiones esse legitimas, & quòd verè obstent, tunc processus redditur retro nullus, & quicquid postea est factum, habetur pro non facto. gl. est sing. in cap. cum contingat. extr. de offic. deleg. & voluit Bal. in fille à quo. in §. si de testamento. ad fi. ff. ad Treb. quod dictum refert & sequitur Ias. Institu. de actio. in §. præterea. in duodecima column. quod est sing. not. cum quasi quotidie in facto contingat.

DCXCVII.

1 Confessionis reuocatio in iure magnos habet effectus, nihilominus tamen si confessio in iudicio solenniter facta fuerit, ac deinde per confitentem in carcere reuocatur, firma manebit, neque quicquã huiusmodi reuocatio operabitur. Quod no. pro furca damnatis, qui in furca solent quæ in iudicio solenniter fassi sunt, reuocare, ibidem nu. 2.

1 PLurat † dixit tibi in materia reuocationis confessionis in operibus meis, maximè in practica mea causa. criminalium in pluribus locis, maxime in §. quoniam. Et nunc recolo tibi vnum verbũ in tali materia, quod est magnę importantiæ & magni effectus, videlicet, quod si confessio fit solennirer facta in iudicio, si reuocatur in carcere per ipsum confitentem, talis reuocatio nihil operatur. Ita not. dixit Bal. in consi. suo 79. inci. Regula iuris &c. in fin. in 3. vol. de quo etiam latius dixi in practica mea causa. crim.
2 in §. restat. numero 16. & 17. Quod † est summè not. quia rei sæpe super furca reuocant ea, quæ dixerunt solẽniter in iudicio, de quo latè dixi in d. §. restat, & alias hoc vidi in facto pluribus vicibus.

DCXCVIII.

1 Probationes ex coniecturis aduersus gabellas & datia fraudantes sufficere, cum talia clam committantur.

2 Probatio coniecturis facta in his, quæ sunt difficilis probationis, iure recipitur.

1 ADuertant † & diligenter notent datiarij seu publicani ad vnum eis valde fauorabile & proficuum, vide-

licet, quod contra ftandantes datia ſeu gabellas ſufficiunt probationes per coniecturas, quia talia clam committuntur, & ideo lex contenta eſt facilioribus probationibus & indicijs. ita ſing. dixit dominus Alexand. in conſil. ſuo 188. incip. Viſo proceſſu &c. in 2. col. in 7. volum. ad quod ipſe ibi allegat plura & plura iura. Pro quo etiam facit illud, videlicet, quod in his quę ſunt difficilis probationis, admittitur probatio per coniecturas, vt ego ſatis latè dixi in practica mea cau. cri. in prin. numer. 13. vbi plura adduxi circa talem materiam, quæ per te videas. vt credo indubitanter, quod ſi dătarij ſcirent hanc doctrinam, ſunt mali, ſed eſſent peiores & minoris conſcientiæ.

2

DCXCIX.

1 Priuilegia pupillis conceſſa, ijs quoque qui per adminiſtratores reguntur, conceſſa eſſe videntur.

2 Vniuerſitates caſtrorum ac villarum reſtitutionem in integrum, velut minores, reſpublica, & ciuitas habent. Et quid de vniuerſitatibus paruis adminiſtratores non habentibus? ibidem num. 3.

1 PRiuilegia† conceſſa pupillis, cenſentur conceſſa alijs qui per adminiſtratores reguntur. gl. eſt valde not. in l. 2. C. de cur. furio. quam tenet Bal. in l. iubemus nulli. in princ. C. de ſac. ſanc. eccl. & ideo ſcias, q̃ vniuerſitates caſtrorum & villarum habent reſtitututionem in integrũ ſicut minores, & reſpublica, & ciuitas. ita tenent Iacobus Butr. & Bart. in l. reſpublica. C. ex quibus cau. ma. quando villa habet multos homines, ita quod regitur per adminiſtratores, quæ omnia refert & ſequitur Soc. in conſ. ſuo 66. inci. viſo cõpromiſſo &c. in 2. col. in 4. vol. & ibi ſubdit, q̃ cõmunis opin. Iac. de Are. Bal. Sali. & Pau. de Caſt.

2

3 eſt† quòd iſtę vniuerſitates etiam paruę etiam in integrũ reſtituantur, licet per adminiſtratores non gubernẽtur, nam in eis communiter ſolẽt eſſe infantes, furioſi, & mulieres, & alię perſonæ quæ non congregantur in magnis negotijs, nec conſentiunt in adminiſtrationem rerum municipij, & ideo iniuſtum eſt, quòd per alios eis præiudicetur, & dicit, quòd ſecundum iſtam opin. conſuluit Lud. Rom. in conſ. ſuo 423. & dicit etiam, quòd iſtã opin. ſequitur Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de reſt. in inte. in addi. inci. quadriennium, & Abb. in c. 1. de reſt. in integ. & iſta ſunt diligenter not. cum quotidie contingant in facto, & hic & per totam Italiam, in caſtris, & villis, ad quę pauci animaduertunt.

DCC.

1 Iuramentum quanquã magnæ eſt efficacia, & ſæpius quod inualidum eſt, validũ reddit, quandoque tamẽ nullius eſt momenti effectus.

2 Inſtrumẽtum vbi ſolennitatis probationis ratione deſtituitur, prætextu iuramenti in eo poſiti non iuuatur.

3 Statuto cauẽte, quod ad contractus validitatem duo notarij requirantur, licet inſtrumentum per vnum notarium factũ iuramento ſubnixum ſit, defectu ſolennitatis requiſitæ duorum notariorum, non valebit.

4 Conſenſus vbi deeſt, ibi iuramentum nihil præſtat, neque efficit, quandoquidem iuramentum conſenſum non ſupplet.

4 Doctrinam certam in hoc, an iuramentum actum validet, necne, dari non poſſe.

1 QVamuis† iuramentum ſit magni effectus & importãtiæ, & ſæpe validet inualidum, vt dixi ſupra in fin. 356. inci. iuramentum. & in fin. g. 42. inci. quantæ vtilitatis &c. attamen etiam quandoque nihil operatur & nul-

2 lius eſt momẽti. Et ideo ſcias, quòd quando inſtrumentum deficit rõne ſolennitatis probatoriæ nõ iuuatur præ-

3 textu iuramẽti in eo poſiti. Et ideo ſi ſtatuto cauetur, q̃ ad validitatẽ cõtractus requirantur duo notarij, tunc ſi fiat talis contractus per vnum notarium tantum, licet in eo ſit appoſitum iuramentum, non valebit contractus, q̃n dicta ſolẽnitas duorũ notariorũ eſt inducta propter publicã vtilitatem. Ita dixit Bar. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſ. in 7. membro. & dom. Ant. cum contingat. in 7. caſu. de iureiu. & ibi Abb. in pen. col. in ver. & vt clarius pateat &c. de quo eliã latius per Soc. in conſ. ſuo 98. inci. abundè. in vlt. col. in 1. vol. & alios plures caſus, in quibus iuramentum nihil operatur, ponit Bart. in d. l. ſi quis pro

4 eo. & Cano. in d. c. cum contingat. Et ſcias etiã, q̃ vbi nõ eſt conſenſus, q̃ ibi nihil operatur iuramentum, eo quia iuramentum non ſupplet conſenſum. l. fin. C. de non nu. pec. & voluit Soc. in conſ. 374. inc. in caſu &c. in ſi. & do. Franciſc. de Aret. in conſi. ſuo 34. inci. quatuor dubia. in

5 2. col. Et ſi vera log. tas eſt, crede mihi, q̃ ex dictis doct. in d. l. ſi quis pro eo, & in dicto c. cum contingat. non poteſt dari firma regula nec firma doctrina in hac materia, qũ iuramentum validet actum vel non. Et ex iſtis impono finem ſingularibus meis hodiernã die 15. Martij 1508. Hippolytus de Marſilijs. I. V. D. Bononienſis.

FINIS.

SINGVLARIA
DO. GVLIELMI DE LVDO.

IVRIS VTRIVSQVE DOCTO. PERVSINI
EX LEGIBVS ET GLOSSIS SINGVLARIBVS EXCERPTA.

Additionibus Domini Gabrielis Sarayna Iuriſconſulti Veronenſis & aliorum locupletata.

I.

1 Impuberes, aut ſenes non debent quæſtioni ſubijci pro aliquo facto.

1 EX eſt† cum gloſ. quod impuberes, neque ſenes non debent quæſtionari pro aliquo facto. ff. ad Sillanianum. l. 1. §. impuberes. & l. ſi quis in graui. §. ignoſcitur. eod. tit.

II.

1 Renuntiatio, vel venditio facta ab vxore metu, vel reuerẽtia viri non valet, ſed poteſt reuocari. Idem ſi clericus renuntiet præbendæ reuerentia, vel metu prælati.

1 Glo. eſt quod ſi mulier† vendat rem ſuã, vel iuri hypothecæ renuntiet metu vel reuerentia viri ſui, quod talis renũtiatio, vel venditio poteſt reuocari. Et idem ſi clericus renuntiet præbendæ reuerentia prælati, vel metu, nam põt reuocari talis renuntiatio. ff. quarum rerum actio non detur. l. 1. §. quæ onerendæ. ſuper verbo metu.

III.

1 Ingratitudo non repellit quem a ſucceſſione ab inteſtato.

1 Lex eſt, quod ſi teſtamẽtum† patris eſt ruptum, vel annullatum ex aliquo ex agnatione poſthumi, vel alias, & filius erat exhæredatus, ex teſtamento illo filius exhæredatus admittitur ad hæreditatem, & ſic ingratitudo non repellit quẽ à ſucceſſione ab inteſtato. ff. de dolo. l. quod metus. de except. l. liberis. licet gl. videatur contraria in auth. titu. de non alienan. §. cum videtur. colla. 1.

ADDITIO.

Vide Corſet. ſingul. 142.

IIII.

2 Infamis non efficitur condemnatus per officium iudicis.

1 Condemnatus† per officium iudicis non efficitur infamis. C. de modo mulctar. l. 1. C. de ſuſpect. tut. l. fi.

V.

1 Iudex occupans alienam iuriſdictionem capitaliter eſt puniendus.

1 Lex eſt, quod iudex occupans† alienam iuriſdictionem eſt puniendus capitaliter. C. de coar. leg. prima. libro duodecimo.

ADDITIO.

Idem tenet & ſequitur Bartholo. Chaſſæn. in comment. conſuetudin. Burgun. in prima rubrica in titulo *des iuſtices*. & numero 67. verſicul. & dicit Guliel. & Ioannes de Arnor. problema 40. Gabriel Saray.

VI.

1 Debitor ſi mihi ſis in centum, & quinquaginta, in libello ſcienter petam, & poſtea quinquaginta, ad quæ fuiſti condẽnatus recipiam, videor alia quinquaginta remiſiſſe.

1 Gloſſ. eſt, † quòd ſi debes mihi centum, & petam 50. in libello ſcienter, & poſt recipiã quinquaginta, in quibus fuiſti condemnatus, quod videor alios quinquaginta remiſiſſe. inſti. dẽ act. §. ſi minus.

VII.

1 Fideiuſſor non poteſt conueniri, niſi in loco ſui domicilij.

1 Gl. eſt, quod fideiuſſor † non põt conueniri niſi in loco ſui domicilii tantum. ff. rem pupil. ſal. fo. l. fi. ſuper verbo, conſtituuntur.

VIII. & IX.

1 Punitus per officium iudicis, iure actionis poſtea accuſari poteſt.

2 Clericus compellitur ferre teſtimonium coram iudice ſeculari.

1 Gloſſ. eſt, quod vbi quis† eſt punitus per officium iudicis, quod poſtea poteſt accuſari iure actionis. C. de teſtib. l. nul-

2 lum. glo. fi. Et ibi quod clericus† compellitur ferre teſtimonium coram iudice ſeculari.

X.

1 Confeſſio non eſt deneganda condemnato ad mortem.

1 Glo. eſt, quod condemnato† ad vltimum ſupplicium non eſt deneganda confeſſio. C. de epiſcop. audien. l. Archigerontæ. extra de pœn. & remiſ. c. 1. in clemen.

XI.

1 Libri non veniunt in legato alimentorum.

1 Gloſſ. eſt, quod† in legato alimentorum non veniunt libri, vt ff. de alimen. lega. l. legatis.

XII.

1 Sententia arbitri compromiſſarij, debet mandari executioni per iudicem ordinarium.

1 Lex eſt, quod ſententia† arbitri vel compromiſſarij debet demandari executioni per iudicem ordinarium. C. de iudæis. l. Iudæi. C. de arbit. l. procul.

XIII.

1 Temporis interruptio fit per conuentionem factam coram arbitris, ſicut coram iudice ordinario.

1 Lex eſt, quod per conuentionem† coram arbitris fit interruptio temporis ſicut coram iudice ordinario. C. de arbit. l. cum ante. circa finem.

XIIII.

1 Arbiter poteſt recipere ſalarium a partibus.

1 Nota quod arbiter† poteſt ſalarium recipere à partibus. C. de prin. agen. in re. l. 1. lib. 12.

XV.

1 Creditor remittens aliquid debitori, videtur tantum id remiſiſſe, de quo expreſsè inter eos agebatur.

1 Gloſſ. eſt, quod ſi creditor† remiſit aliquid debitori ſuo, non videtur ſibi remiſiſſe, niſi id de quo agebatur expreſſe inter eos. C. de tranſactio. l. ſi deſerta. C. ad Velleia. l. iubemus.

XVI.

1 Priuilegium perſonale tranſit ad hæredem.

1 Lex eſt, quod priuilegium† perſonale tranſit ad hæredem. C. ad Velleianum. l. hæredes.

XVII.

1 Reficiens rem communem cum aliis, eis ad refectionem contribuere denegantibus, totam rem ſibi inſolidum iure domini acquirit.

1 Lex eſt, quod ſi ſint duo homines† habentes vnam domũ vel aliam rem in communi, a & vnus illorum ſit requiſi-

tus tardat malitiosè reficere, quod si alius rem ædificet, habebit totam rem insolidum iure dominij. C. de ædifi. priua. l. si vt proponis melius. ff. pro soc. l. cum duobus §. idem causa. alias l. si frater. eodem §. 1.

ADDITIO.

In communi. Adde Francis. Cremens. sing. 98. decidi pulchram caulam Roma. sing. 68. Cæpol. in tract. feruit. vrba. pred. c. 59. de refection. nu. 8. & cautel. 85. sæpe contingit. in quibus locis idem tenet per iura hic allegata. hoc addito quod non reficiens debet intra quatuor menses restituere partem suam expensarum cum vsuris centesimis, alias dominium transit in reficientem.

XVIII.

1 *Statuto contrafaciens casu fortuito, vel ex necessitate in pœnam statuti non incurrit.*

1 Lex est, quod si est statutum in ciuitate, quod nō extrahatur bladum, vel aliquid aliud de loco, quod si casu fortuito de aliqua alia ciuitate, vel castro veniant homines deferentes bladum, vel aliam rem contra statutum, quod nō obstante statuto possunt, licet alias nōn possent, nisi essent transeuntes. C. de ædifi. priua. l. si quis post hanc legem.

XIX.

1 *Vniuersitas ob priuatum debitum si debet collectari homines non possunt mutare domicilium ne collectentur.*

1 Gloss. est quod si ciuitas vel villa deberet centū alicui, pro quibus centum vniuersitas collectatur, q̄ non possint mutare domicilium, ne quādo soluant partem suam. ff. de mune. l. & qui originem. in prin.

XX.

1 *Carceratus pro incerto delicto frangens carceres, & fugiens punitur ac si delictum commisisset.*

1 Lex est, quod si incarceratus frangeret carcerē, & nescitur pro quo delicto, postea inuento eo debet puniri ea pœna, qua puniretur, si delictum commisisset. ff. de custod. reo. l. in eos.

ADDITIO.

Vide Nicol. Boer. decis. 215. nu. 9. Gab. Sara.

XXI.

1 *Satisdans de iudicio sisti coram iudice per rescriptum impetrato, non potest contra rescriptum postea obijcere.*

1 Glos. est quod si impetrem rescriptum à principe, vt possim conuenire debitorem meum coram aliquo iudice delegato, & postea fecerim ipsum citari coram illo delegato, & ipse satisdet de iudicio sisti, postea non potest venire cōtra rescriptum, nec ei obijcere. ff. quan. appellan. sit. l. fin.

XXII.

2 *Iudex non permittens victum appellare, sed executionem faciens, incidit in pœnam l. Iuliæ. de vi publica.*

1 Lex est, quod iudex, qui nōn permittit appellare victum & vltra hoc, facit executionem, incidit in l. Iuli. de vi pub. ff. ad l. Iul. de vi publi. l. Iulia.

XXIII.

1 *Occupans rem sibi obligatam, obligationis ius amittit.*

1 Glo. est, q̄ si occupauerim rem mihi obligatam, q̄ amitto ius obligationis, nec competit mihi ius hypothecæ in alia re. ff. ad l. Iul. de vi publi. l. Iuli, quamuis sit text. in contrarium. ff. quod met. cau. l. extat.

XXIIII.

1 *Pater vulnerans filium atrociter, cogitur eum emancipare.*

1 Gloss. est, quod si patet atrociter † vulneret filium, quod propter hoc pater compellitur emancipare filium. ff. de iniur. l. prætor dixit §. sed si quis, super verbo si atrox. dic vt ibi circa glo.

XXV.

1 *Filius hæres cogitur suscipere litem in eo puncto, in quo pater litigans defunctus eam reliquit.*

1 Gloss. est, quod si pater litiget contra aliquem, & postea moriatur, quod hæres vel filius tenetur illam litem suscipere in tali puncto, in quo prædecessor reliquit. ff. de iur. iur. an l. sed si vnus. §. filius. in gl. emancipatus. ff. de actio. & oblig. l. sciendum

XXVI.

1 *Iniurias veras in aliquem dicens, nō tenetur actione iniuriarum.*

1 Lex est cum gloss. quod si dico alicui iniurias veras, quod non teneor actione iniuriarum. ff. de iniurijs leg. cum qui.

ADDITIO.

Idem tradit Io. de Arno. problema. 41. Gab. Sar.

XXVII.

1 *Testis vnius dicto aliquando statur.*

1 Tex. est quod vnus testis facit fidem & præsumptionem & statur dicto vnius testis. ff. de do. præl. l. Theopōpus. in gl. in fi.

XXVIII.

1 *Tutori si finita tutela à pupillo fiat liberatio, & quintatio administrationis cum iuramento, valet dummodo fraus non interueniat,*

1 Gloss. est quod tutor finita tutela potest exigere liberationem à pupillo, & quittantiam cum iuramento, & valet talis quittantia à pupillo tutori facta, dummodo nō interueniat fraus. ff. de contrahend. in l. quod ergo. §. contrarium.

XXIX.

1 *Executio sententiæ propter ægritudinem nō retardatur. secus in litis contestatione, vel sententia ferenda.*

1 Gloss. est quod propter ægritudinem non retardatur executio seu solutio, secus in litis contestatione, vel sententia ferenda, quia datur dilatio propter egritudinem. ff. de hæredi. instituend. l. si quis instituatur. §. fi. in glo. ægritudine. ff. de iudic. l. si prætor, §. fi.

XXX.

1 *Socius vnus si ducat litem moram super re cōmuni cum pluribus aliis socijs, & obtinuerit, an possit partem expensarum à socijs repetere?*

1 Leges sunt, quod si duo † socij in aliqua re, & moueturlis cōtrouersia, & vnus duxerit litem, & obtinuerit, quod nō poterit partem petere expensarum à socio suo. ff. famil. erciscē. l. ex parte.

XXXI.

1 *Pubertati proximus qui dicatur?*

Lex est contra glo. ff. de regulis iuris. l. pupillum. vbi dixit,

1 quod proximus est pubertati, qui habet decem annos cū dimidio. Lex est in contrarium. ff. de excu. tut. l. non tantū in princip. qui proximus pubertati 14. annum minus medium, pro qua est extra de desponsi. impub. capitul. continebatur.

XXXII.

1 *Iudex ordinarius si ad aliquam causam delegetur, an recipere possit salarium, si prouinciam non exeat?*

1 Lex est, quod si princeps delegauit quandam causam specialiter ad cognoscendum Senescalco, vel iudici ordinario quod ob istam delegationem, non recipit salarium à partibus, quamuis si alius fuisset delegatus reciperet salarium ff. de officio rect. prouinc. l. qui ordinarium. Dum tamen non exeat prouinciam ratione istius delegationis, vt ibi.

XXXIII.

1 *Insidiatus alium cui in testamento insidiæ remissæ sunt, an puniri debeat?*

1 Lex est, quod si aliquis insidiatus fuerit alicui, & in testamento remiserit sibi, q̄ nihilominus debet puniri. ff. ad Sylla. l. diuus.

Citare

XXXIIII.

1 *Citare sine mandato iudicis quis non debet, alias is debet puniri, & officium amittere.*

1 Leges sunt, quod seruiens sine insinuatione, vel sine mandato iudicis aliquem citare non debet, sed si hoc fecerit, debet puniri, & officium debet amittere. in authentic. de quæstio. §. fi vero aliquis. collat. 6. C. de episco. & cleri. l. me morati.

XXXV.

1 *Filium asserenti matri esse spurium nō creditur, nec propter hoc potest eum exheredare.*

1 Lex est, quod matri nōn creditur, si dicat filium spurium in testamento, nec propter hoc poterit ipsum exheredare licet facit aliquam præsumptionem contra eum. ff. de probat. l. fi. ff. de fal. l. qui falsam. §. j.

XXXVI.

1 *Notarius creatus ab eo, qui vniuersalem habet iurisdictionē instrumenta vbique conficere potest.*

1 Lex est in ratione, quod tabellio † qui creatus est per illum qui vniuersalem iurisdictionem & potestatem non limitatam habet, potest vbique conficere instrumētum. ff. de excu. tuto. l. non solum. §. qui testamento. ff. ad leg. Rhodiam de iactu. l. deprecatio.

XXXVII.

1 *Consuetudo patriæ est seruāda ab eo cui causa committitur.*

1 Lex allegatur, quod si Rex † committit alicui aliquam rem seu causam, quod ille cui committitur habeat seruare consuetudinem patriæ, in qua habet commissionem. quod est notabile, in auth. de iud. §. illo custodiendo. col. 6.

XXXVIII.

1 *Substituto vulgaris expressa filio facta durat, licet filius patri superuiuat, secus in pupillari.*

1 Lex est, quod si fiat † vulgaris expressa filio, dato quod filius superuiuat patri, nihilominus durat, secus in pupillari. C. de fideicom. l. coactus. l. ancillam. C. de pœn.

XXXIX.

1 *Actor debet probare omnia in libello proposita.*

1 Glo. est, quod actor omnia † proposita in libello habebit probare. ff. de excusa. tut. l. qui ex testamento.

XL.

1 *Clericus non potest coram iudice seculari conueniri.*

1 Gl. est quod clericus † non possit coram iudice seculari cōueniri, in auth. vt omnes iud. obed. col. 5. super verbo subiacent. ff. de noxa. l. fi. tex. est de iure fisci. in l. si denique. in fi. in auth. habita. C. ne fil. pro patre.

XLI.

1 *Tutor si quid accipiat ob pupillam matrimonio copulandam an teneatur illud pupillæ restituere?*

1 Glo. est, quod si tutor ob pupillam † copulandam in matrimonium aliquid acciperet, quod non tenetur pupillo restituere. ff. de, nego. gest. l. si sine vsuris. circa si.

XLII.

1 *Præsumptio tollit præsumptionem.*

1 Glo. est, quod præsumptio † tollit præsumptionem. de in integ. resti. l. diuus. super verbo, æstimatur. de ritu nup. l. non solum. circa prin.

XLIII.

1 *Aduocatus esse reipublicæ, & salario quis compellitur.*

1 Gloss. est, quod quis compellitur esse aduocatus reipublicę sine salario. C. de proxi. sacrorum scriniorum. l. 2. li. 12.

XLIIII.

1 *Fiscalis debitor potest cedere bonis, & carcerem cuitare.*

1 Gl. est, quod debitor fiscalis † potest cedere bonis, & carcerem cuitare. Insti. pro soc. §. fi. licet gl. est et contraria. C. de exact. tribu. l. 10.

XLV.

1 *Collecta potest à Rege subditis indici pro filia maritanda, vel filio milite faciendo.*

1 Glo. est, quod Rex potest indicere collectā suis subditis pro filia maritanda, & filio milite faciendo. C. de sacrosanctis ecclesiis. l. placet. super verbo, extraordinariam.

XLVI.

1 *Acta facta in foro seculari contra clericum, faciunt fidem in foro ecclesiastico.*

1 Gloss. est, quod si clericus † sit captus in curia seculari, & ibi fuerunt aliqua acta facta contra eum, si postea fuerit requisitus per iudicem suum, quod acta facta in curia seculari tuta maneāt, & tunc fidem faciunt coram iudice ecclesiastico. C. de episco. & clerc. authenti. clericus. super verbo posita per episcopum. Pro quo est te de testa. l. fi. Glo. quæ dicit in casibus, fallit illa regula, qui prior est tempore potior est iure, quia procedit in sex casibus, in auth. de exacti. tribu. circa prin.

XLVII.

1 *Absentiæ causas ad allegandum admissus, cauere debet.*

1 Gloss. est, quod ille qui † admittitur ad allegandum causas absentiæ non tenetur cauere insolidum. ff. de regu. iuris. l. nemo alienæ rei.

ADDITIO.

Vide Amanel. sing. 62.

XLVIII.

1 *Meretrix quæ acquirit, fiscus recuperet potest.*

1 Gloss. est quod illa † quæ acquirit meretrix, potest recipere fiscus. C. de leg. l. non dubium. super verbo ex eo. ff. de iure fisci. l. Lucius.

ADDITIO.

1 *Meretrix de quæstu suo testari potest, & ad libitū disponere neque eius hæreditas per fiscum hæredibus suis auferri potest.*

2 *Meretrix quæstum suum in foro conscientiæ restituere non tenetur.*

a Meretrix. Quamquam meretrix turpiter faciat meretricando, tamen turpiter non facit accipiendo, cum sit, meretrix, vt dicit texus in l. 4. ff. de condictio. ob turpem causam, ex quo dicunt ibi Bal. Ang. & Paul. de Cast. quod meretrix de suo quæstu licite, & iuste facit eleemosinam, & decimam soluit, vt etiam tenet gl. in c. ex transmissa. de decim. & Archidiaco. 85. distinctione qui veneratoribus. &

1 1. quæstio. 1. non est. † Et similiter de tali quæstu potest testari, & ad libitum disponere, & talis hæreditas non aufertur hæredibus suis per fiscum, vel ecclesiam, tanquam turpe lucrum, vt no. Cynu. in l. cum tex. C. de condictio. ob turpem causam. & Bal. in l. prima C. eodem referens, quod ita alias fuit interrogatus Neapoli à quodam episcop. Idē

2 tenet Cy. in l. mercalem. C. eodem. † & similiter ipsa meretrix, talem quæstum non tenetur in foro conscientiæ restituere, sed legitime retinet, prout volunt Inno. Io. And. & Panormita. ibi, in tertia quæstione. in c. quia plerique. de immuni. eccle. & tenet sanctus Thom. secunda secundæ q. 32. articulo. 7. & q. 62. articulo. 5. cōcladēs, q̄ meretrix licite retinet ea, quę suo corpore lucrata est, secus si aliquid extorsisset per dolum, vel fraudem, quia illud tale tenetur restituere illi, à quo habuit. Pone modo, quod vna meretrix super lucrata est, quo remedio poterunt vti cōsanguinei, qui debent ab intestato succedere, ad hoc, vt ipsa meretrix non valeat de super lucratis testari, nec aliter ad libitum disponere. Dic, quod cautela est, quod sibi interdicatur bonis per iudicem, quod iuridice, poterit fieri, vt est tex. multum solennis, & ibi gloss. in l. & mulieri. ff. de curato. furio. quo casu per interdictionem non solum tollitur facultas contrahendi inter viuos, vt l. is cui bonis. de verborum obli. sed etiam facultas testandi, vt l. is cui lege. ff. de testamen. & §. item prodigus. Institu. quibus non est permissum facere testamentum. & per Speculato. in titu. de instrumento. edit. §. compendiose. circa princip. versic. tertio si fuerit. Et per Bald. in l. 2. circa princ. C. communia de

nia de legat. adeo quod non posset testari etiam ad pias causas, prout tenet Bal. in l. 1. in lectura, in ver. deinde quero quid de prodigo. C. de sacrosan. eccle. & Pet. de Anch. in c. 1. quia ingredientibus. de testa. quem ibi refert & sequitur Imo. in 7. col. ver. circa sextum. & do. Abb. in rub. extra eo. licet contrarium in hoc voluerit Bal. in d. l. 1. in repeti. in 7. col. versi. 13. quæro quid de prodigo. C. de sacro san. eccle. Et licet contrarium etiam videatur sentire idem Bal. in consi. 225. incip. decreto seu rescripto illustrissimi principis. in prima parte, volens, quod interdictus bonis posset testari inter liberos & contrarium etiam videatur, sentire Lap. de Castel. alleg. 26. Sed prima opi. est communior. istam cautelam tradit Bal. in c. cum decorem. de vita & hone. cler. quem refert & pro notabili sequitur do. Ias. in d. l. 4. §. sed quod meretrici. ff. de condi. ob tur. cau.

XLIX.

¶ *Arma & vexillum in bello amittere, baroni dedecus est.*

¶ Lex est, quod magna verundia est baroni, quando amittit vexillum suum, & arma in guerra. Et per hunc textum dicitur quod non debet habere aliud vexillum, nisi per arma recuperet. ff. de cap. l. 1. ff. de re mili. l. 3. §. miles.

L.

¶ *Ordinarius potest recusari per rescriptum principis.*

¶ Leges sunt, quod ordinarius potest recusari impetrando rescriptum à principe, ne conueniatur sub illo iudice. C. de offi. proconsul. & lega. l. officium. in fi.

L I.

¶ *Iudex ecclesiasticus potest inuocare brachium seculare.*

¶ Leges sunt, quod iudex ecclesiasticus potest inuocare brachium seculare. C. de. comit. sacr. in l. 1. lib. 12. in auth. de monach. §. fi. col. j.

L II.

¶ *Rescriptum contra ius commune non valet, nec ei est obediendum quousque secunda iussio fiat à principe.*

¶ Lex est, quod si rescriptum ab aliquo impetretur, & sit contra ius commune, non valet, nec iudex ad quem diligitur, debet obedire, quousque secunda iussio fiat sibi per principem. C. si contra ius vel vtili. l. fi. in authen. de manda. prin. 4. col. §. competens. vt omnes obe. iud. prouincia. §. at vero iubemus. C. de pagan. l. sicut. l. scripta. C. de sacro san. eccle. l. iubemus. in fi.

L III.

¶ *Laicus si clerico iniuriam faciat, secularis iudex cognoscit.*

¶ Lex allegatur, quod si laicus facit iniuriam clerico, quod iudex secularis non ecclesiasticus cognoscit de illis iniurijs. C. de offi. præfect. præto. l. ordinario.

L IIII.

¶ *Conueniens aliquem vna hora coram diuersis iudicibus, amittit causam.*

¶ Lex est, quod si cõueniam aliquem coram aliquo iudice, & agam contra eundem in alio iudicio, quod ego amitto causam. C. de assert. tollen. l. 1. in fi. C. de iurisd. om. iudi. in l. criminali.

LV.

¶ *Iuramentum calumniæ an excuset ab expensis soluendis.*

¶ Gloss. sunt quæ non sunt veræ, quod iuramentum calumniæ excusat quem ab expensis soluendis. Insti. de pœn. re me. litigan. §. 1. in authen. de iudi. §. apparet. col. 6. Casus est in contrarium in authen. de triente & semisse. 3. col. §. studentium. versi. si eum.

LVI.

¶ *Commissariorum officium transit ad hæredes.*

¶ Gl. est, quod officium commissariorum, seu executorum testamentorum transit ad hæredem. C. de tutel. l. tutela.

LVII.

¶ *Gener non potest vocare socerum in iudicio sine venia.*

¶ Gl. est, quod gener non potest vocare socerum in iudicio sine venia. ff. de in ius voc. l. generaliter. arg. ff. de solu. matri. l. quia parentis.

LVIII.

¶ *Instrumenta debent concordare cum protocollo, alias sunt suspecta.*

¶ Gloss. est, quod instrumenta debent concordare cum protocollo. alias præsumitur suspectum instrumentum, nisi concordet cum protocollo. C. de fide instru. l. contractus in authen. de tabellio. §. fi.

ADDITIO.

* Adde Guid. Pap. sing. 515. §. debet.

LIX.

¶ *Debita quando computentur inter immobilia, & quando inter mobilia.*

¶ Gloss. est, quod debita computantur inter immobilia quando pro re immobili dicuntur debita. Quando ex re mobili computantur debita inter mobilia, in authenti. de non alienan. §. 1. colla. 2. super verbo, quandocunque connumeranda.

LX.

¶ *Citatio si fiat ad domum vbi nullus est, debet in porta affigi vel ante domum legi.*

¶ Gloss. est, quando citatur aliquis ad domum, & ibi nullus inuenitur, quod transcriptum seu citatio debet in valuis seu porta domus poni, vel legi ante domum. ff. de dam. infect. l. 4. §. toties. super verbo, libell.

LXI.

¶ *Capitaliter si quis ex principis mandato puniendus veniat, intelligitur in amissione ciuitatis, vel deportatione tantum.*

¶ Gloss. est, quod si princeps mandauit alicui, quod puniret aliquem capitaliter, quod intelligitur amissione ciuitatis vel deportationis tantum. C. ne iu. priua. manda. l. 1. quæres vendi. non po. l. fina. C. de episco. & cleri. l. si quis non dicam rapere.

LXII.

¶ *Subditi debent iurare domino, quod obedient ipsi.*

¶ Gloss. est, quod subiecti debent iurare domino, quod parebunt & obedient ipsi. ff. de re. priuat. l. non videtur. §. qui iussu.

LXIII.

¶ *Iuramentum potest per partem remitti.*

¶ Gloss. est, quod iuramentum potest remitti per partem. ff. de fer. l. 1. super verbo, valebit.

LXIIII.

¶ *Vxor an præferatur creditoribus, & habeat priuilegium pro dote confessata?*

¶ Gloss. est, quod mulier non præfertur creditoribus, nec habet priuilegium. l. assiduis. C. qui potiores in pignor. habeantur. in dote confessata per maritum, sed in dote vera bene.

LXV.

¶ *Conductor volens dare tantum quantum alius expelli non potest ex re conducta.*

¶ Gloss. est, quod possum in domo conducta inuito domino stare dando tantum, quantum alius conducere volens. C. loca. ne cui.

LXVI.

¶ *Stylus curiæ est seruandus.*

¶ Lex est, quod stylus curiæ est seruandus. C. de vet. iur. enuclean. l. 1. §. nullum. versi. sed si quæ legis. C. de fideiuss. l. fin. C. de appel. l. Imperator. §. 1.

LXVII.

¶ *Posthumi agnatione testamentum matris non rumpitur, sed patris.*

¶ Gl. est, quod propter agnationem posthumi non rumpitur testamentum matris, sed patris sic. C. de inofficioso testamento

testamento. l. 4. in 1. gl. insti. de exhære. li. §. mater.

LXVIII.

¶ *Testamentum ratione præteritionis filij nullum dicitur, si filius velit, secus si nolit.*

¶ Gloss. sunt, quæ intelligunt, quod filio præterito est testamẽtum nullum ipso iure, est verum si filius vult & petit declarari, alias si filius non vult dicere nullum valeret. ff. de iniusto rupt. testa. l. filio præterito. de leg. præst. l. his qui. C. de inoffic. testa. l. fancimus.

LXIX.

¶ *Maritus repetens vxorem à se è domo expulsam debet iurare, quod eam non percutiet.*

¶ Gloss. est, quòd quando vir expulit vxorem de domo, & postea si vult eã recuperare, oportet quòd maritus iuret, quòd eam non percutiet. C. de his qui ad eccles. confu. leg. fina. §. fina. in versicu. interuentione, super verbo interueniente.

LXX.

¶ *Filius si à matre præteratur debet causa præteritionis inseri, alias non valet.*

¶ Gloss. est, quod quando filius vel filia præteritur à matre, quod necesse est quod causa præteritionis exprimatur, alias non valet ipso iure. C. de inoffi. testa. l. filium. & in authen. vt cum de appel. cog. col. 8.

LXXI.

¶ *Pupillaris tacita matrem non excludit, fallit si contrarium à substituto probetur.*

¶ Glo. est, quod tacita pupillaris non excludit matrem, vt l. Lucius. ff. de vulga. tamen si substitutus velit probare q̃ testator voluit matrem excludere ex tacita pupillari, qđ admittatur ad probationem in tantum, quod si probauerit quod mater excludetur. C. de impub. & alijs sub. l. pręcibus. C. de testa. mili. l. in testamento.

LXXII.

¶ *Adoptiuus pater an teneatur alimentare filium adoptiuum?*

¶ Gloss. est, quòd pater adoptiuus nõ tenetur alimentare filium adoptiuum. Institu. de hæredit. quæ ab intestat. §. ad imponendum, licet Placentinus ibi contrarium dixerit.

LXXIII.

¶ *Dominus debet iurare fidelitatem subdito, sicut subditus domino.*

¶ Gl. est, quòd sicut subiectus debet iurare fidelitatem domino, ita econtra dominus subiecto. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. permittitur, super verbo imperialis, in feud. de prohi. feud. alie. per Federicum. c. Imperialem. §. fi. super verbo sacramenta.

LXXIIII.

¶ *Executio sententiæ latæ contra reum principalem, non potest fieri contra fideiussorem.*

¶ Gloss. est, quod sententia lata contra reum principalem non debet fieri executio contra fideiussorem. C. vbi de crimi. agi. opor. l. fi.

LXXV.

¶ *Prægnante vxore si quis testamentum conficiat, & dicat, si quis mihi natus fuerit filius, vel filia, ei relinquo decem, si duæ filiæ. vel filij nascantur, quilibet decem habebit.*

¶ Lex est, q̃ si testator in suo testamento faciat aliquem hæredem, & habeat vxorem prægnantem, & dicat in testamento, q̃ si aliqua mihi sit nata filia, vel filius, ei relinquo decem. Post si natæ sunt duæ filiæ vel filii duo, q̃ quilibet habebit decem. ff. de leg. 1. l. qui filiabus. §. 1.

LXXVI.

¶ *Patri male administranti bona filij potest administratio interdici.*

¶ Text. est cum gl. quòd quando pater malè, & per fraudem administrat bona filii, & dissipat, quòd filius potest facere ei interdici administratio. & ab eo bona filij auferri. ff. de leg. 1. l. cum filio.

LXXVII.

¶ *Testator si dicat velle suum testamentum valere, nec vnquã per aliud posse reuocari, & iuret, potest tamen pœnitere, & secundum primi derogatorium conficere.*

¶ Gl. est, q̃ si testator dicat in primo testamento, q̃ vult testamentum valere, ita quod nõ possit reuocari per aliquod aliud testamentum, & iurauerit, q̃ etiam põt pœnitere, & aliud facere, & valebit vltimum non obstante iuramento. in feud. de pace tenen. §. item sacra. Nam iuramentum contra bonos mores præstitum non obligat. extra de foro cõp. c. si diligenti. C. de legib. l. non dubiũ.

LXXV I.

¶ *Fructus rei legatæ purè à quo tempore legatario debeantur.*

¶ Gl. est, q̃ fructus rei legatæ purè tenentur tradi à morte testatoris legatario. ff. de le. 2. Iulianus. quamuis gl. videatur contraria in l. Licinius locusta. super verbo per ius. e. tit. Et est tex. quòd imò à tẽpore litis contestatæ veniũt. ff. de leg. 1. l. quæsitum. §. fi. dic vt ibi.

LXXIX.

¶ *Legata domo, an videantur etiam legatæ merces in ea existentes.*

¶ Leges sunt q̃ legata domo videtur legatæ merces ibidẽ exiltentes. ff. de auro & argen. le. l. pediculis. §. Labeo. ff. de fun. instruct. l. quæsitum. §. item Pomponius. Licet cõtra videatur, & malè. ff. de pig. l. cum tabernam.

LXXX.

¶ *Sententia si ex processu nullo feratur, potest ei opponi exceptio annullati processus.*

¶ Glo. est, q̃ si ex processu nullo feratur sententia, etiam sententia lata potest opponi exceptio annullati processus, ff. ad Macedo. l. cum si vero.

LXXXI.

¶ *Actor quemadmodum debet proponere actionem, qua probata sequantur condemnatio, & petere reum sibi condemnari, ita reus debet exceptionem opponere, quæ probata sequatur absolutio, & petere se absolui.*

¶ Gl. sunt, quòd sicut actor debet petere condemnari reũ sibi, ita reus habet exceptionem suam, per quam se petat absolui. ff. de exceptio. l. 1. de fideiuss. l. fideiussores. §. 1. in gl. deprecabuntur. Et est tex. C. de long. temp. pscri. l. emptor. & talem exceptionem debet opponere qua probata sequatur absolutio. ff. de fideiusso. l. 1. §. Labeo. sicut actor debet talem actionem proponere qua probata sequatur condemnatio. ff. de eden. l. j.

LXXX II.

¶ *Actiones annales ad agendum sunt perpetuæ ad excipiendũ.*

¶ Leges sunt vbi actiones sunt annales ad agendum perpetuãtur ad excipiendum, vt ff. de his quæ vi me. ve causa. fi. l. pupillus. §. fi. super verbo exceptio.

LXXX III.

¶ *Vniuersitas si aliquod crimen committat pœna pecuniaria nõ capitalis sunt plectendi illi, qui sunt de vniuersitate.*

¶ Lex est, quòd si ciuitas, vel villa, vel vniuersitas commiserit aliquod crimen, pœna pecuniaria non corporali sunt plectendi illi de vniuersitate vel villa. C. de decurionib. l. quæcunque.

LXXXIIII.

¶ *Filia, quæ nubit indigno contra voluntatem patris, potest exhæredari.*

¶ Lex est, q̃ si filia nubat indigno contra voluntatem patris potest exhæredari, vt in l. non tantum. §. emancipati. ff. de contra tabu.

LXXXV.

¶ *Debitor tuus soluens id quod tu debes alteri, etiam inuito, ab obligatione liberatur.*

¶ Gl. est, q̃ si ego debeam tibi decem, & tu debeas alteri decem, vel plus, & ego solluerim creditori tuo 10. sine iussu tuo, quæ debeo, tum liberatus ab obligatione tua. ff. de compen. l. fed cum in liti. ff. de solu. l. cum iussu.

LXXXVI.

¶ *Debitor à quo bis debitum petitur, quomodo sibi cauere pot.*

¶ Lex est, quòd si aliqui petunt bis debitum, & obtinent, quod tenentur. ff. man. l. fideiussor. §. de omnibus. Et quæ

remedia

remedia dentur illi qui soluit debitum,& postea creditor iterum petit,& reus fuit condemnatus,quia non potui probare solutionem factam.ibi not.in gl.

LXXXVII.

Saluum conductum frangens punitur pœna criminis læsæ maiestatis.

Lex allegatur† quòd frangens saluanguardiam punitur crimine læsæ maiestatis.ff.ad l.Iul.maiest.l.1.ibi in prin. cum dicit,vel aduersus securitatem.

ADDITIO.

Adde Amanuel.fin.91.Et latè per Aufrer.decisione Tholosana 489.Gab.Saray.

LXXXVIII

Testibus opponens,quod sint infames,eis non tenetur actione iniuriarum.

Gloss.est,quod si testibus† contra me productis obiicia, & dicam ipsos fore infames,quod non teneor eis actione iniuriarum.C.de postul.leg.quisquis.super verbo vtilitatis pro.quo.ff.de iniur.le.si quis de libertate. C. loca. leg.nullum.

LXXXIX.

Feudum concessum pro se & suis hæredibus intelligitur de filiis,& non ab aliis hæredibus.

Gloss.est,quòd si Rex† vel Comes concedat alicui baroni,& suis hæredibus aliquod feudum,quod videtur intelexisse de filiis,& nõ aliis hæredibus.ff.ad Trebellia.l.ex facto.§.fina.

XC.

Adulter si à marito adulteræ hæres instituatur,tanquam indignus ab hæreditate repellitur,& fisco applicatur.

Glo.est,ꝙ si ego† commisi adulterium cum vxore alicuius,& postea ille me instituat hæredem,quòd ego repellor ab hæreditate tãquam indignus,& fisco applicabitur .C.de his quib.vt indig.l.si fororem.

XCI.

Exceptio falsi contra sententiam opposita executionem non impedit.

Gl.est,quòd si aliquis† sic condemnatus ad soluendum creditori suo,& creditor petit fieri executionem, & debitor opponit quod non debet fieri ex eo,quod ipse vult accusare testes,& sententiam ex quibus fuit condemnatus de falso,& accusationem falsi instituere, & si creditor dixit,postquam ipse fuit cõdemnatus,quòd ipse soluat,& debitor dicit,quod nõ quousque falsi accusatio sit finita,certè primum executio ad debitum fiet, postea si vult creditor,accusare potest.C.de falsis.l.2.

XCII.

Procurator, qui in criminalibus interuenire non potest, si interueniat,quicquid ab eo gestum est,valet,quia exceptio repulsionis procuratoriæ est dilatoria,& ante litem contestatam debet opponi.

Glo.est,quod licet† in criminali non possit interuenire procurator,si tamen interueniat,valet quod actum est, nec aduersarius dicere potest iudicium nullum ex eo, ꝙ procurator interuenit,quia exceptio repulsionis procuratoris est dilatoria,& ante litem cõtestatam debuit opponi.ista est gl.C.de adul.l.quamuis.

ADDITIO.

Adde Guido.Pap.705.§.2.& Bal.83.

XCIII.

Sententia lata contra pupillum nõ valet,licet à principio causæ tutor pro eo comparauerit,& postea contumax fuerit Secus si præsens fuerit in iudicio tempore latæ sententiæ.

Glo.est,quòd si tutor† in principio causæ fuit in lite,quę mouebatur contra pupillũ, & postea contumax fuerit in causa, ita quòd sententia feratur contra pupillum, quod talis sententia non valet.Item si à principio causæ non fuerit tutor, veruntamen postea fuerit præsens in sententia,valet sententia.C.si aduersus rem iudica.l e.in rem. & l.cum minores.

XCIIII.

Confiscatio an debeat fieri de illis bonis tãtum,quæ delinquẽs habet in loco delicti,an vero & de aliis quæ in aliis locis possidet.

Gloss.est quòd si aliquis† fuerit condemnatus de aliquo crimine,ex quo bona debent confiscari,& habet in pluribus locis bona,quòd illa bona duntaxat debent confiscari loci, in quo delictum commisit, non alia bona.C. de pœnis.l.sancimus.super verbo teneant,licet doct.cõtrarientur.

ADDITIO.

Adde ad materiam confiscationis,Romano.singular.170. 430.& 548.& 578.& Guid.Pap.decis.341.

XCV.

Hæres accusans testatoris defuncti mortem,nõ tenetur se subscribere pœnæ talionis.

Lex est,quòd hæres,qui† accusat, mortem defuncti testatoris,non tenetur se subscribere pœnæ talionis.] C. de calum.l.2.

XCVI.

Compensatio opponi non potest à debitore negante debitum,si postea fuerit de debito conuictus secus si conuictus fuerit ꝓ propriam confessionem.

Gloss.est,quòd si† negauerim creditori debitum debere, & postea sim conuictus,non possem opponere compensationem.Secus si per confessionem propriam mei debitoris sim conuictus,quod est valde notandum. ff.de regu.iur.l.nemo ex his.ff.de compensa.l.fin.super verbo conuictus.

XCVII.

Filius familias non potest esse in iudicio sine patris authoritate,quando vult agere iure actionis,secus si velit implorare officium iudicis

Gloss.est,quòd licet† filius familiàs non possit esse in iudicio sine patris authoritate, illud verum est,si velit agere iure actionis. Sed si velit implorare iudicis officium, potest sine patris consensu.C.qui admit. ad bon. possess. leg.1. arg.de precibus impera. offer.l. vniuersis diuersis.

XCVIII.

Delinquens si sit in ecclesia,vel in domo alicuius potentis baroarij ecclesiam intrare non debent,sed extra stare,

Allegatur lex,quòd quando delinquens† est in ecclesia, vel aliqua domo alicuius potentis,quòd seruientes publici non debent intrare ecclesiam seu domum potentis,sed extra stare debent.C.de serui.leg.prima.§.si vero libro.12.

XCIX.

Tutor non faciens inuentarium efficitur infamis,nisi sit consanguineus,vel affinis pupilli.

Glo.est,quod licet tutor† non faciens inuentarium efficitur infamis,non tamen efficitur,si ipse sit de parentela vel affinitate pupilli.C.arbi.tute.l.fi.in gl.fi.

C.

Inuentarii confectio potest remitti tutori testamentario,legitimo,& datiuo per testatorem.

Gl.est,ꝙ sicut† testator potest remittere confectionem inuentarii tutori testamentarij,ita & legitimo,& datiuo C. de admini.tuto.l.tutores.

ADDITIO.

Idem tradit Guido Papæ,decisio.Grationopol.353.& decisi.Tholosana 46.Gabriel Saray.

CI.

Expẽsis ꝓprijs barones non debent seruire Regi præliãti,sed expensis ipsius Regis si eius facultates suppetant.

Text.est,quòd quando Rex† vel Comes habet guerram cum aliquo inimico suo,ꝙ non debent barones,vel scuti feri suis expensis proprijs seruire Regi,vel comit. Sed ipse Rex,vel Comes debet eis facere expensas. in auth. de mãdatis principum.§. sed neque milites.intelligo superioris principis vel comitis cuius facultates suppetãt, nã debẽt primo sua expendere,& postea à subditis recipere

pere,vt not.C.de episco.audi.l.biennij.

CII.

Processus tenet libello omisso.

Gloss.est.quod licet† in ordine iudiciario requiratur libellus,in l.prolatã.C.de sen.& interlo.om.iudi.tamen si tacitè fuit omissus, quia non fuit petitus, tenet processus, in auth.de trien.& semis.§.illud.in gl.super verbo, legalem iustitiam.in 3.col.in fi.totius gl.

CIII.

Actio personalis & hypothecaria possunt simul in eodem libello contra principalem aebitorem intentari.

Text.est, quod personalis† & hypothecaria possunt simul in eodem libelle intentari cõtra debitorem principalem, in auth.de fideiuss.§.sed neque.col.1.

CIIII.

Nobilis tenetur ad munera sordida loci vbi habitat.

Tex.est,quod nobilis† tenetur ad munera sordida in ciuitatibus & locis,quibus habitat,in authen.de defen.ciui.§. si quis vero.colla.3.

CV.

Vxor an & quando possit vouere castitatem inuito viro, & intrare monasterium?

Glo.est,quod mulier † potest vouere castitatem & intrare monasterium etiam inuito viro, si non sit secuta carnalis copula.Si autem fuerit carnalis copula secuta, non potest vnus inuito altero à matrimonio segregari,in auth.de monach.§.si autem vxor.colla.1.& de nupt.colla.2.§.2.extr de conuer.coniug.c.verum.§.publicè.

CVI.

Nobilis non tenetur bellari cum rustico,si rusticus eum defidat,secus si econtra.

Gloss.est,quod miles† vel nobilis non tenetur bellare cum rustico.Quod est verũ,si rusticus defidat nobilem. Si autem nobilis rusticum,tunc sic.in feud.de cle. vio.perc.c.si miles rusticus.concor.extra de cle.pug.in duello.

CVII.

Vasallus non tenetur seruire domino excommunicato, vel bannito.

Tex.est,quod vasallus† non tenetur domino seruire,si dominus sit excommunicatus, vel bannitus.in feud.hic finitur lex.§.1.extra de exceptio. capit.exceptionem.& capi. porro.libro 6.

CVIII.

Creditores hæreditarij possunt agere contra hæredes qui sunt soluendo tantum,& cæteros relinquere,secus in legatarijs.

Glo.est,quod si diuisiones† facta inter hæredes hæreditatis postea aliquis efficiatur non soluẽdo,quod creditores possunt agere contra alios soluendo existentes.de condi.& demon.l.1.Quamuis legatarij non possunt.ff.de lega.2.l.legati petitio.C.de libe.lega.l.non ideo minus. quod est not. dignum.

CIX.

Dos mortua filia cui sit restituenda.

Gl.est,quod filia† mortua filio relicto & marito,quod dos debet reddi patri istius filiæ mortuę,posito quod filius sit superstes.C.solu.matri.l.dos à patre.C.de collat l.illam. in gl.super verbo,patruus.

CX.

Dotare iterum pater cogitur filiam,quæ dotem amisit.

Glo.est,quod si pater † dotauit semel filiam,& filia amisit dotem,quod pater cõpellitur eam dotare iterato.C. de rei vxo.actio.l.vnica.

CXI.

Aduocatus dandus non est latroni publico.

Lex est,quod latroni† publico non est dandus aduocatus. C.de defenso.ciui.l omnes.

CXII.

Dos in bonis mobilibus post annum restituitur, in immobilibus statim.

Lex est,quod si dos† sit in bonis mobilibus cõstituta post, annum debet reddi.Si autem in bonis immobilibus statim,vt C.de rei vxo.actio.l.vnica.

CXIII.

Hæres institutus,habens substitutum,si decedat relictis filijs ipsi substituto præferuntur.

Tex.est,ꝙ si aliquis† te instituerit hæredem,& alium substituerit,& tu mortuus sis,& habes filios,quod filij tui debent habere hæreditatem, non substitutus, posito quod testator alium substituerit.C.de instit.& substi.l.generaliter.§.cum autem.

CXIIII.

Filius familias si fuerit hæres institutus,& sibi alius substitutus,eo mortuo pater succedit ante substitutum.

Text.est,quod si aliquis† instituerit aliquem filium familias,& substituerit sibi alium,quod mortuo filio pater venit,antequã substitutus,vt ff.de Trebe.l.recusare.§.Titius.

CXV.

Dominum sine possessione transfertur.

Gloss.est, quod dominium† transfertur sine possessione. C.de distrac.pig.l.qui prædium.

CXVI.

Citatus tempus feriarum,messium,vel vindemiarum non tenetur venire ad allegãdum priuilegium, quod tunc citari non possit.

Glo.est,si aliquis† sit citatus tempore feriarum, messium, vel vindemiarum,quod non tenetur venire allegare priuilegia sua in iudicio,quod citari non poterat.glo. quæ hoc not.ff.de fer.l. 1.super verbo momenti.

CXVII.

Vasallus plurium dominorum, vt possit accusari,interuenire debet omnium dominorum consensus.

Gl.est,quod† quõ sunt plures domini in eodem feudo, qui accusare vasallum volunt,requiritur consensus omnium offensorum.ff.qui & à quibus.l.quoties.

CXVIII.

Libellus potest cõcludere insolidum contra illum qui conuenitur inquantum facere potest, dummodo in condemnatione veniat quantum facere potest.

Gloss.est, quod libellus† potest concludere contra illum, qui conuenitur inquantum facere potest insolidum, si in condemnatione veniat quãtum facere poterit.ff.de re iudi.l.cum ex causa.

CXIX.

Vxor præsumitur scire quod maritus scit.

Gloss.est, quod mulier† præsumitur scire quod maritus scit.ff.quod vi aut clam.l.aut qui aliter. §.sed & seruus.

CXX.

Ecclesiæ rector non cogitur suscipere primitiam statim.

Gloss.est,quod capellanus† siue rector ecclesiæ non compellitur suscipere primitiam statim, imo debet stare decem diebus penes paleã.ff.de verb.obl.l.stipulatio ista.§. inter certam.

CXXI.

Tutor datiuus à maiori iudice datus satisdare non tenetur, secus in dato à minori iudice.

Gloss.est, quod tutor† datiuus cum inquisitione datus à maiori iudice nõ tenetur satisdare,secus si à minori iudice sit datus, in authẽ.vt hi qui obli.perhi.hab.res minorum. col.6.§.fi.super verbo curatores.

CXXII.

Inuentarium à tutore an fieri debeat coram iudice.

Tex.est.quod tutor† habet facere inuentarium coram iudice,si sit consuetudo, alias non,vt in authen.vt sine prohib.matr.debi.§.fi.col.7.

CXXIII.

Vsurarius manifestus,non est sepeliendus,

Gloss.est, quod vsurarius † manifestus non est tradendus in loco sacro,nec sepeliendus.C. de sepul.vio. in authent. item qui dominum moribundum.

Mater

CXXIIII.

Mater tutrix filiorũ tenetur reddere rationem administrationis secus in patre. Et si mater non reddita ratione ad secunda vota transiuerit maritus insolidum tenetur.

Glo.est, quod mater tutrix filiorum suorum tenetur rationem reddere de administratione.ff.de tuto.& cura.da. ab his.l.hi qui.C.de bo.quæ libe.l.fi.§.hæc procu.Secus in patre qui non tenetur reddere rationem, vt in d.§.procul.eodem tit.l.cum oportet.§.non autem.Et si mater trãsiuerit ad secunda vota sine redditione administrationis, maritus tenetur insolidum.C.in qui.cau.pig.ta.contra.l.si mater.

CXXV.

Vsufructuarius non tenetur ad legata quando alij est relicta proprietas.

Gl.est q; si alicui sit relictus vsusfructus omnium bonorum, & alij proprietas, quod vsufructuarius non tenetur soluere legata.ff.de vsufruct.leg.l.fi.

CXXVI.

Hæres non seruans voluntatem defuncti est infamis infamia facti.

Lex est cum glo.quod vbi hæres non seruat voluntatem defuncti testatoris,quod est infamis infamia facti.C.de religiosis.l.militis.C.de necessar.seruis hæredi. instit.l.fi.§.illos.in gloss.

CXXVII.

Vxor nubẽs infra annum luctus præsumitur primum virum occidisse.

Te.est cum gl.quod si mulier nubat infra tempus luctus, præsumitur quod occiderit maritum primum. in authẽ. de nup.§.patre & si quidem.colla.4.

CXXVIII.

Fideiussor protestans ante fideiussionem creditori, se ei nunquam satisfacturum si postea fideiubeat,non tenetur.

Gl.est quæ dicit,quod si aliquis Baro vel miles,vel dominus receperit à quodam mutuo viginti,& promiserit dare subditum suum in fideiussorem, & iste subditus vadat ad creditorem,protestando,si ego fideiubeo pro ipso,ego nõ satisfaciam vobis,quod iste talis non tenetur, si postea fideiubet.ff.de procurat.l.Lucius.& est casus in corpore authentic. vt non fiant pignor. circa princip.collatio.quinta alias 6.

CXXIX.

Princeps solus potest concedere, vt in loco vel flumine publico ædificetur.

Gl.est quod Senescalcus non potest concedere priuato vt ædificet in loco publico, vel flumine,quia ad principẽ pertinet.ff.quod vi aut clam.l.prohibere.§.planè.

CXXX.

Pater non obligatur ad expensas iudicij, licet potestatem dederit filio standi in iudicio.

Gloss.est quod si pater dedit potestatem filio & authoritatem standi in iudicio,quod propter hoc pater non obligatur in expensis factis in iudicio.ff.quod iussu.l.v.§.si ratum.

CXXXI.

Hæres domini feudalis potest petere sacramẽtum fidelitatis à vasallo,licet etiam præstiterit eius fideiussori.

Glo.est quod hæres domini feudalis potest petere sacramẽtum fidelitatis à feudatario,posito quod præstiterit eius fideiussori.ff.quemadmodum vsusfruct. amit.l. omnes.§. final.

CXXXII.

Concedi non potest quod non potest præscribi.

Lex est,quod illud quod non potest præscribi,non potest concedi.ff.de aqua plu.arcen.l.i.§.fi.

CXXXIII.

Fiscum si debitor defraudet,in duplum tenetur.

Gl.est, q; si debitor fiscalis fraudat fiscum,quod tenetur fisco in duplum.ff.de publi.l. multi.

CXXXIIII.

Excommunicati cessionarius agere potest contra debitorem excommunicati?

Glo.est,quille cui est concessa actio per excommunicatũ posset agere contra debitorem excommunicati,licet excõmunicatus non posset.C.de iure dot.l.cum quidam.in glo. processum.

CXXXV.

Inimicus fratris mei non repellitur à mea tutela, item nõ repellitur a testimonio,secus de inimico patris, vel matris, vel ascendentium & descendentium,quia talis repellitur.

Glo.est,quod si est inimicus fratris mei non repellitur à tutela mea,nec eius aduersarius,sic credo in teste,quod inimicus fratris mei non repellitur à testimonio,secus de inimico patris vel matris, vel aliorum ascendentium & descendentium,quia tales repelluntur.ff.de suspect.tut.l.3.§. si tutor.

CXXXVI.

Substitutio facta,si decesserit sine liberis,euanescit q; natiui tatem vnius liberi.

Lex est,quod si substituatur alicui,si decesserit sine liberis & habuit vnum liberum,quod euanescit substitutio.ff.de conditio.& demonstra.l.pater Seuerinam.§.1.& not.ff.ad Trebel.l.ex facto.§.si quis rogatur.ff.de verbo.sign.l.non videtur sine liberis.

CXXXVII.

Pater non potest ratificare processum factum per filium post litis contestationem.

Gl.est, quod pater non potest ratificare processum factũ per filium post sententiam,nec post litem contestatã,imo est necesse quod ab initio dederit authoritatẽ stante in iudicio.ff.de acqui.hæredi.l.si quis mihi.§.iussum.C. de bo. quæ libe.l.fi.§.1.

CXXXVIII.

Delictum gladio factum magis punitur quam cum lapide.

Lex est,quod magis punitur delictum factum cũ gladio quam cum lapide.ff.de re mili.l.omnes.§.si quis.

CXXXIX.

Alimenta si præstẽtur officio iudicis,non requiritur satisdatio in casu quo appareret actorem ius nõ habere, secus si in re actionis petantur.

Leges sunt,quod quando alimenta præstantur officio iudicis,tunc statim præstantur, & non tenetur cauere in casu,in quo apparuit ipsum non habere ius.Secus autẽ quando petuntur iure actionis.ff.si cui plus quam per leg. Falc. in l.1.in prin.C.de ord.cogni.l.fi.

CXL.

Occidens partum post quadraginta dies, tenetur de homicidio.

Glo.est,quod mulier occidendo partum quem habet in ventre, vel quilibet alius occidendo eundem post 40.dies à conceptione computãdos,tenetur de homicidio,& tanquam homicida est puniendus vel punienda.ff.de var. & extraordi.cogni.l.duo.

CXLI.

Donatio facta filio spurio per patrem,valet.

Lex est cum gl.quod donatio facta filio spurio per patrẽ suum naturalem valet & tenet.ff.de fideicom.liber.l.Lucius quæ in frau.cred.l.omne.§.Lucius, licet in contrariũ videatur.ff.manda.l.Lucius.

CXLII.

Imaginatio vxoris efficit,vt pueri nascantur contra naturã

Gl.est,quod ex imaginatione picturarum factarum per mulierem nascuntur pueri contra naturam, & secundum imaginationem vxoris.ff. de verb.sig.l. quæret aliquis.ff. de statu homi.l.non sunt liberi.

CXLIII.

Insinuatio requiritur,si debitum vltra quingentos aureos remittatur.

Glo.est

Gloss.est, quod in remissione debiti vltra quingentos aureos requiritur insinuatio.ff. de regulis.iur.l.si quis obligationem.

CXLIIII.

Vxor gaudet de morte mariti.

Glo.est,quod mulier gaudet de morte mariti.ff.de cõdi.
& demon.l.pater Seuerinam.§.locrus.

ADDITIO.

Gaudet.Adde Bal.singu.2r.

CXLV.

Legata facta in primo testamento per secundum reuocantur, licet in secundo nil de primo dictum fuerit.

Gloss.est,quod legata facta in primo testamento per secũdum reuocantur,posito quod in secundo non faciat mentionem de primo.ff.si cui plus quam per legem Falcid.l.si dolo.§.legatario.

CXLVI.

Monasterium tenetur creditoribus ingressi,si in eum omnia bona transtulerit.

Glo.est,quod si aliquis debitor intret monasterium, & omnia bona transtulerit in ecclesiam, quod ecclesia tenetur creditoribus soluere.ff.de pecul.lega.l.peculium.§.sed dominus.C.de sacrosan.eccle.authen.ingressi.

CXLVI.

Legatum si fiat rectori talis ecclesiæ,an & quando videatur factum ecclesiæ,& quando rectori?

Lex est cum glo.quod quando legatur rectori alicuius ecclesiæ,quod ecclesiæ videtur legatum pretium, si non expressit legator proprium nomen Capellani.ff.de annuis lega.l.annua.§. Titia.

CXLIII.

Testatoris voluntas à notario scripta, sed coram testibus nõ lecta,non valet iure testamenti,nec iure codicillorum.

Glo.est,quod si aliquis notarius scripsit voluntatem testatoris,& non legerit coram testibus, quod illud non valet iure testamenti, nec iure codicillorum ff.de annuis lega. l.fideicommissa.§.1.

CXLIX.

Vxor meretrix non est infamis, nisi sit in adulterio deprehensa,secus in marito, qui est adulter,licet in adulterio non deprehendatur.

Gloss.est,quod vxor meretrix non est infamis, nisi sit in adulterio deprehẽsa,sed homo potest esse adulter,posito, quod non deprehẽdatur.C. si quis à paren.fue. manumiss. l.patronus.ff.de rit.nup.l.palam.§.in adulterio.

CL.

Frater dotem promittendo prosorore videtur promisisse de bonis fororis,secus in patre.

Lex est, quod frater promittendo dotem sorori videtur promisisse de bonis fororis.ff.de colla.dot.l.1.§.filiã. Secus in patre.C.de dot.promis.l.fi.& l.si pater dotem pro filio.

CLI.

Filio spurio mater succedit,& econtra.

Lex est,quod mater succedit filio spurio sicut & econtra. ff.vnde legitimi.l.si spurij.C.ad Orfi.l.si qua.

CLII.

Filio exhæredato pater pupillariter substituere potest.

Lex est;quod pater substituere potest filio exhæredato pupillariter, vt in bonis filij.ff.de vulga.substitutu.l.1.§.1.C. de lega.l.cum quidam.

CLIII.

Pater non potest directo substituere filio in legitima, sed per fideicommissum.

Gloss.est quod pater non potest directo substituere filio in legitima,sed per fideicommissum.C.de inofficio. testament.l.expulsus.

CLIIII.

Substitui pupillariter potest,qui instituí non potest.

Lex est,quod aliquis non potest aliquem instituere in testamento suo propter suum vitium, potest tamen cum substituere pupillariter,veluti capellanus, vel aliquis pater naturalis non potest substituere filium spurium,potest tamen substituto substituere, & ipse spurius capit hereditatem vigore substitutionis.ff.de vulga.substitutio.l.his qui ex bonis.

CLV.

Filius ducens vxorem sine voluntate patris,& indignam,potest exhæredari.

Lex est, quod si filius duxerit vxorem sine voluntate patris,& talem, quod potius dedecus sit toti generi paterno quam honor, quod pater potest exhæredare.ff.de bo.poss. test.contratab.l.non tantum.§.si emancipatus.

CLVI.

Obligans se alicui sub spe futuræ numerationis, si sibi nil soluatur,ipse vero id ad quod se obligauerat,soluat, an repetere possit,& habere exceptionem non numeratæ pecuniæ?

Lex est, quod si aliquis sub spe numerandæ pecuniæ alicui se obligauerit, & non fuerit eidem numerata pecunia, si soluat, potest postea repetere, & habere exceptionem non numeratæ pecuniæ.ff.solut. matrimon.l.maritus.C. de non numer.pecu.l.cum fidem.

CLVII.

Litigandi iustam causam habens in expensis non debet condemnari.

Lex est,quod quando partes habent iustam causam litigandi,quod neutra pars debet in expensis condemnari.ff. de lega.1.l.qui solidum.§.erat.& est gloss.C.de iureiurand. l.penultim.§.finautem.

Expliciunt glo.& leges speciales collectæ per dominum Gulielmum de Ludo, legum doctorem.

SERIES CHARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z, AA BB CC D D EE FF GG HH II
K K L L M M N N O O P P Q Q R R S S T T V V X X Y Y Z Z, AAa BBb CCc DDd.

Omnes sunt terniones demptis H & DDd quaternionibus.

VENETIIS Apud Hæredes Hieronymi Scott,
M D L X X V I I I.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DI PADOVA